B.A.R.P.R.
PERIODICE
II
1345.

„PANDECTELE ROMÂNE“
DIRECTOR: C. HAMANGIU

TABLA DE MATERII

PE

1930

BIBLIOTECA
SECȚIA ISTORIE
ACADEMIEI R. P. R.

CUPRINZÂND:

1. TABLA DE MATERII „ALFABETICĂ ȘI ANALITICĂ”
2. TABLA DE MATERII „PE NUMELE COMENTATORILOR”
3. TABLA DE MATERII „PE NUMELE PĂRȚILOR DIN PROCES”
4. TABLA DE MATERII „PE ARTICOLELE DIN CODURI ȘI LEGI”
5. TABLA DE MATERII „PE NUMELE MAGISTRAȚILOR REDACTORI AI HOTĂRÎRILOR PUBLICATE”
6. TABLA DE MATERII „PE NUMELE AUTORILOR RECENZAȚI”

Periodice
II
1345.

EXPLICAŢIUNI:

„PANDECTELE ROMÂNE“ cuprind 4 părţi deosebite prin cuprinsul lor, fiecare parte având paginaţia ei respectivă dela 1 înainte.

PARTEA I cuprinde Jurisprudenţa Curţii de Casaţie.
PARTEA II cuprinde Jurisprudenţa Curţilor de Apel şi Tribunalelor.
PARTEA III cuprinde Soluţiuni jurisprudenţiale române şi străine.
PARTEA IV cuprinde Doctrină, Recenzii, şi Revista revistelor de drept.

Indicaţiunile din TABLA DE MATERII sunt făcute pe baza diviziunii de mai sus. Cifrele latine din dreapta arată numărul părţii (I, II, III sau IV-a), iar cifrele arabe alăturate imediat cifrelor latine, arată numărul paginii părţii respective.

Astfel: **I. 24** înseamnă a se căutà în Partea I (Jurispr. Casaţiei) pagina 24; **II. 24** înseamnă a se căutà în Partea II (Jurispr. C. Apel şi Trib.) pagina 24; **III. 24** înseamnă a se căutà în Partea III (Soluţii jurisprudenţiale) pagina 24, etc.

Cifrele din *stânga* se referă la trimiterile indicate în *Indexele speciale*, şi arată numerele de ordine ale speţelor de drept la care se referă.

Fiecare pagină din volumul „PANDECTELE ROMÂNE“ are tipărit deasupra ei No. părţii respective (I, II, III sau a IV-a), aşà că după numărul Părţii indicate şi a paginii, putem uşor găsì problema de drept căutată în Tabla de materii alfabetică, sau pe articole, pe numele comentatorilor sau pe numele părţilor din proces, pe numele instanţei sau pe numele autorilor din recenziile bibliografice.

PANDECTELE ROMÂNE

TABLA DE MATERII

ALFABETICĂ ŞI ANALITICĂ

ANUL 1930

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BIBLIOTECA N. IORGA
Cota PI 4345
Inventar 5664

N. B. 1. *Cifrele latine* I, II şi III din *dreapta*, indică *Partea* I-a, II-a sau III-a a *«Pandectelor Române»*.
2. *Cifrele arabe* ce urmează imediat după cele latine, indică No. paginei *Părţii respective*.
3. *Cifrele arabe* din *stânga* arată No. de ordine ale *speţelor de drept* cuprinse în *Indexele speciale*.

A

ABROGARE

Abrogare. Lege nouă. Abrogare expresă sau tacită. Desuetudine. Nu constitue o abrogare. Rezervă de răscumpărare. Ardeal. Drept personal al vânzătorului. Transmisiune. Nulitate (par. 1070 cod. civ. austriac). (Cas. I, 7 Martie 1930).

1. O lege sau o dispoziţiune de lege nu poate fi abrogată decât în mod expres, când legea nouă declară categoric printr'un articol că legea anterioară este şi rămâne abrogată, sau în mod tacit când legea nouă cuprinde dispoziţiuni incompatibile cu legea veche, în care caz toate dispoziţiunile legei vechi cari sunt incompatibile se consideră abrogate.

In nici un caz o lege sau un text de lege nu poate fi abrogat prin desuetitudine sau neuz.

2. Conform art. 1070 c. c. a. dreptul de răscumpărare este personal şi exclusiv vânzătorului şi orice transmitere a acestui drept e nulă, fie că ar avea loc posterior actului de vânzare, fie că s'ar face printr'o stipulaţiune concomitentă cu vânzarea. (Aurel Bârsan cu Florea Dumitru).

(Cu notă de Dr. V. Sandor). I. 113

ABORDAJ

Abordaj. Vapor de călători, vapor de marfă (cargobot). Facultatea de a întrece. Semnalele regulamentare pentru întrecere. Intrecerea permisă pe canalul Sulina când ambele vase scoboară. Intrebuinţarea unui minor la conducerea cârmei (timonier). Schimbarea cârmaciului (timonierului) în cursul manevrei. Culpă comună. Convenţiunea dela Bruxelles. (Art. 674 cod. com.; art. 11 Convenţia dela Bruxelles). (Apel Constanţa, 10 Dec. 1929).

Un vapor de pasageri scoborînd Dunărea pe canalul Sulina, are dreptul de a întrece un vapor de marfă (cargobot) mergând în acelaş sens. Semnalele reglementare pentru întrecere sunt de cinci fluerături scurte una după alta şi sunt prevăzute în art. 51 al Regulamentului de navigaţie al C. E. D. Intrecerea este permisă pe canalul Sulina chiar când ambele vase scoboară. Intrebuinţarea unui minor la conducerea cârmei (timonier) constitue o culpă. In timpul executărei unei manevre nu se poate schimba timonierul. După dispoziţiile art. 674, din cod. com. când se constată culpă comună fiecare vas suportă pagubele ce le-a avut. Convenţia din Bruxelles adoptată de România, modifică art. 674 din cod. com. In caz de culpă comună, răspunderea fiecărui vas este proporţională cu gravitatea greşelei, iar dacă nu se poate stabili proporţiunea sau greşelile sunt echivalate daunele se împart pe jumătate. Totuş această convenţie nu se aplică vaselor de război şi vaselor de Stat. Vasele serviciului Maritim Român, sunt vase de Stat. (Ministerul de Comunicaţii şi Serviciul Maritim Român cu Societatea Anonimă Maritimă Lascarides et C-ie).

(Cu notă de Zamfir Filoti). II. 100

ABUZ DE DREPT

1. *Abuz de drept. Concediu. Lipsa unui preaviz. Daune.*
(Cu notă de Florin Sion). II. 10

2. *Abuz de drept. Cazurile când are loc aplicaţiunea lui.*
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de Dempol). I. 105

3. *Abuz de drept. Animal ucis de un câine. Moartea subită a animalului. Lipsa de responsabilitate a stăpânului.*
Vezi: **Responsabilitatea.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 15

ABUZ DE INCREDERE

Abuz de încredere. Deturnare. Achitare. Despăgubiri civile. Folos nejustificat.
Vezi: **Acţiune publică.**
(Cu notă de L. Ciobanu). II. 253

ACCELERAREA JUDECĂŢILOR

Vezi şi **Legea accelerărei.**

1. *Accelerarea judecăcţilor.*
Vezi: **Legea accelerărei.** II. 72, II. 79

2. *Accelerarea judecăţilor. Apel. Termen. De când curge.* (Art. 41 l. de accelerare din 19 Maiu 1925). *Advocaţi. Onorar. Acţiune. Termen. Punct de plecare.* (Art. 41 l. pentru organizarea corpului de advocaţi din 1923). (Cas. I, 5 Noemvrie 1929). III. 67

3. *Accelerarea judecăţilor. Legi speciale. Expropriere. Termen de apel. Curgerea lui.*
Vezi: **Apel.** III. 139

4. *Accelerarea judecăţilor. Apel. Termen. De când curge.* (Art. 41 l. de accelerare din 19 Maiu 1925). *Advocaţi. Onorar. Acţiune. Termen. Punct de plecare.* (Art. 41 l. pentru organizarea corpului de advocaţi din 1923). (Cas. I, 5 Noemvrie 1929). III. 67

5. *Accelerarea judecăţilor. Apel. Termen. Divorţ. Aplicaţiune.*
Vezi: **Divorţ.**
(Cu notă de R. C. Benişache). II. 4

ACCEPTARE

Acceptare. Succesiune. Erede neînscris în tabel. Bun deţinut de un terţiu.
Vezi: **Bucovina.**
(Cu notă de Orest Ternoveanu). III. 101

ACCESIUNE

Bună credinţă. Vezi 2.
Dărâmare. Vezi 3.
Probe. Vezi 1.
Vezi şi **Construcţiuni.**

1. *Accesiune. Construcţiuni pe terenul altuia. Prezumpţiunile din art. 492 cod. civ. Proba contrară. Mijloace de probă. Imbogăţire fără cauză. Elementele acţiunei de in rem verso. Justă cauză. Uzufruct. Uz. Habitaţie. Reparaţiuni de întreţinere. Reparaţiuni locative.* (Art. 492, 539, 545, 574 cod. civ.). (Trib. Buzău II, 28 Sept. 1928).

1. Art. 429 din codul civil cuprinde două prezumpţii şi anume: că toate construcţiile, plantaţiile sau lucrările făcute asupra pământului sunt presupuse că aparţin proprietarului imobilului şi, al doilea, că au fost făcute de proprietar şi cu cheltuiala lui; toate acestea până la dovada contrară.

2. Pentru dovada contrară acelei de a doua prezumpţii se admit toate mijloacele legale de probă, atât probe scrise cât şi prezumpţii sau martori, deoarece cât timp constructorul nu se pretinde a fi proprietarul îmbunătăţirilor făcute, nu este vorba de a se dovedi o convenţiune sau un fapt juridic, ci numai un fapt pur şi simplu.

3. Pentru admiterea unei acţiuni de *in rem verso* este necesar a se dovedi: îmbogăţirea pârâtului, sacrificiul patrimonial al reclamantului, legătura de cauzalitate dintre aceste două modificări de patrimonii, precum şi absenţa oricărui act juridic care să justifice îmbogăţirea pârîtului, adică absenţa de justă cauză.

4. Există justă cauză şi deci acţiunea de îmbogăţire fără cauză nu poate fi primită, când reclamantul s'a bucurat în schimbul prestaţiunilor sau serviciilor făcute, de orice echivalent de natură patrimonială sau morală; astfel, dacă a primit unele avantagii în legătură directă

BIBLIOTECA ACADEMIEI R.P.R.
SECŢIA ISTORIE

cu sacrificiile sale, sau dacă a făcut un act de liberalitate, sau a îndeplinit o obligație naturală, sau a plătit o datorie morală.

5. Uzufructuarul este obligat a face toate reparațiile de întreținere ale imobilului de care se folosește. Această obligație incumbă și uzuarului și habitatorului, când ei absorb toate fructele fondului sau ocupă toată casa; în caz contrar ei sunt obligați să contribue la cheltueli în proporție cu porțiunea de care se folosesc.

6. In afară de obligația ce are habitatorul de a face reparații locative apartamentului ce ocupă, el trebuie să contribue la plata reparațiilor de întreținere ale întregului imobil. (Colonel dr. N. Pârlogea cu Maria Craifeleanu și alții).
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 239

2. *Accesiune. Construcțiuni pe terenul altuia. Bună credință. Restituiri. Cuantum.* (Cas. I, 5 Iulie 1929).

Valoarea construcțiunilor făcute de un terț pe teren străin trebuie calculată pe costul lor în momentul când au fost efectuate iar nu în momentul restituirei.
(Cu notă de M. Stern). I. 60

3. *Accesiune. Constructor pe terenul său. Dărâmare. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Constructor.** III. 18

ACCIDENT

Automobil. Vezi 1, 5.
Contract de transport. Vezi 6.
Culpă. Vezi 2, 8.
Lucru neînsuflețit. Vezi 7, 8.
Medic. Vezi 4.
Prescripție. Vezi 6.
Responsabilitate. Vezi 3, 8.

1. *Accident. Automobil. Culpă. Daune.*
Vezi: **Automobil.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 14

2. *Accident. Automobilul ieșit din garaj. Lipsă de pază. Culpă. Responsabilitatea proprietarului garajului.*
Vezi: **Depozit.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 119

3. *Accident. Rănire. Automobil. Profesor. Elev.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85

4. *Accident. Rănire. Medic. Pacient. Onorar. Lipsă de consimțimânt.*
Vezi: **Obligațiune.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 84

5. *Accident. Automobil. Quasi-delict.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 83

6. *Accident. Cale ferată. Contract de transport. Prescripție. Termen.*
Vezi: **Contract de transport.**
(Cu notă de I. Rosetti-Bălănescu). I. 155

7. *Accident. Lucruri neînsuflețite. Injecțiuni cu neosalvarsan. Moartea victimei. Imprejurări particulare. Lipsă de responsabilitate.*
Vezi: **Quasi-delict.**
(Cu note de George Iuliu, Anibal Teodorescu și S. Speer). II. 41

8. *Accident. Automobil. Culpă. Lucru neînsuflețit.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Al. Vällimărescu). III. 148

ACHIESARE

Achiesare. Chirie. Emiterea ordonanței de plată. Efecte.
Vezi: **Chirii.** III. 102

ACHITARE

1. *Achitare. Abuz de încredere. Deturnare. Folos nejustificat. Despăgubiri civile. Admisibilitate.*
Vezi: **Acțiune publică.**
(Cu notă de I. Ciobanu). II. 253

2. *Achitare în penal. Acțiune publică. Parte civilă. Apel. Drept de despăgubiri.*
Vezi: **Despăgubiri civile.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 89

ACHIZIȚIUNE

Vezi și **Carte funduară.**

Achizițiunea imobilelor cu rea credință. Achizitorul de rea credință nu poate cu succes invoca în favoarea sa publicitatea cărții funduare deoarece cartea funduară numai proprietatea câștigată cu bună credință o apără. (Cas. 1, 8 Maiu 1922).

Pârâții I—IV, ca conlocuitori și ca rudenii'e consângene — tată și copii — au cunoscut originea averei din lăsământul minorilor defuncți, au trebuit să știe dar, că intimata (pârâta) I, văduva lui Nicolae Ioan, născută Florița Merce, fără drept a câștigat proprietatea acestor imobile; de unde urmează, că Curtea de Apel n'a violat regulă de drept, când asupra lăsământului din litigiu a judecat proprietatea în favoarea reclamantului, pentrucă nici intimații (pârâții) II—IV nu se pot consideră cumpărători și agonisitori de bună credință, și așa nici ei nu pot invocă încrederea în publicitatea cărților funduale ca mijloc de apărare. (Alexa Ivan cu văduva lui Nicolae Ivan și alții).
(Cu notă de Dr. George Plopu. I 109

ACT ADMINISTRATIV

Vezi și **Contencios administrativ.**

1. *Acte administrative de autoritate. Irevocabilitate. Demisiune. Acceptare. Revenire. Consilieri comunali. Demisiune. Cui trebuie adresată.* (Art. 27, 28 l. administr). (Cas. III, 14 Ian. 1929). III. 91

2. *Act administrativ. Decizie de revenire asupra unui schimb de terenuri de împroprietărire după legea agrară.*
Vezi: **Agrară lege.** III. 121

3. *Act administrativ. Concesiune municipală. Exploatarea unui pavilion de vânzarea benzinei. Inceperea lucrărilor. Oprire.*
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu note de I. Dumitrescu, M. Iorgulescu și Al. Vasilescu-Valjean). II. 46

ACT AUTENTIC

1. *Act autentic. Vânzare. Neplata prețului. Investire. Condițiuni.*
Vezi: **Subrogație.**
(Cu notă de Gr. M. Pherekyde). I. 2

ACT DE AUTORITATE

Vezi și **Contencios administrativ.**

1. *Act de autoritate. Președintele unui biurou electoral. Ocuparea unui local. Act prejudiciabil. Acțiune. Competență.* III. 139

2. *Act de autoritate. Ilegalitate. Posibilitate de revenire.*
Vezi: **Contencios adminsitrativ.** III. 98

3. *Act de autoritate. Certificat de naționalitate. Liberare sau anulare. Executarea unei legi anterioare.*
Vezi: **Act de guvernământ.** III. 122

ACT DE COMERȚ

Vezi și **Comerciant.**

Act de comerț. Casă de toleranță. Dacă poate fi considerată ca fond de comerț.
Vezi: **Competență.** III.

ACT DE GUVERNĂMÂNT

Vezi și **Contencios administrativ.**

1. *Act de guvernământ. Act de autoritate. Certificat de naționalitate. Liberarea sau anularea lui. Acte făcute în aplicarea unei legi interne. Acte administrative de autoritate, iar nu acte de guvernământ.*

Liberarea ca și anularea unui certificat din partea Ministerului de Interne, fiind acte făcute în aplicarea sau executarea legei pentru dobândirea și pierderea naționalității, deci a unei legi interne, sunt acte administrative de autoritate, de competența instanței de contencios administrativ, iar nu acte de guvernământ, făcute în executarea tratatelor, cu care citata lege s'ar găsi în legătură. (Cas. III, 11 Iunie 1930). III. 122

2. *Act de guvernământ. Individ arestat. Extrădare.*
Vezi: **Extrădare.**
(Cu notă de Vasile M. Teodorescu. I. 12

3. *Act de guvernământ. Extrădare.*
Vezi: **Extrădare.**
(Cu notă de V. Dongoroz. I. 181

ACT JURIDIC CU SINE INSUȘ

1. *Act juridic cu sine însuș. Dacă se poate vinde imobilul dotal pentru realizarea unei creanțe ipotecare ce face parte din paraferna soției. Soluție afirmativă.* (Art. 1254 c. civ.). (Trib. Dolj I). III. 142

2. *Act juridic cu sine însuș. Regim dotal. Schimb.*
Vezi: **Regim matrimonial.**
Cu notă de Fratea Dârlea. III. 153

ACT DE NAȘTERE

Act de naștere. Nedeclararea acestui fapt la of. stărei civile. Constituirea lui. Cerere în Justiție. Proba cu martori. Admisibilitate. (Trib. Iași II, 11 Martie 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 116

ACTE NOUI

Acte noui. Descoperirea lor ulterior hotărîrei. Condițiuni de revizuire.
Vezi: **Revizuire.** III. 138

ACT SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ

1. *Act sub semnătură privată. Mărturisire. Corespondență. Concluziuni.*
Vezi: **Mărturisire.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 87

2. *Act sub semnătură privată. Persoane care nu știu carte. Obligație. Condițiuni. Dacă persoanele care semnează în mod mecanic sunt asimilate acelora care nu știu carte.* (Art. 1176, 1177, 1180, 1185 c. civ., art. 28 l. autentificării actelor. (Cas. I, 24 Iunie 1929). III. 1

3. *Act sub semnătură privată. Creanță comercială. Acțiune. Sechestru. Ce texte se aplică.*
Vezi: **Sechestru asigurător.**
(Cu notă de George Iuliu). III. 94

4. *Act sub semnătură privată. Dată certă. Legalizare. Decesul funcționarului.*
Vezi: **Probă scrisă.**
Cu notă de G. P. D. III. 113

ACT SCRIS

1. *Act scris. Dotă. Imobil. Instrăinare. Ordonanța maghiară No. 4420/918.*
Vezi: **Ardeal.** III. 138

2. *Act scris. Instrăinare imobiliară.*
Vezi: **Ardeal.** III. 66

3. *Act scris. Contract de societate. Ștersături. Netimbrare. Dacă atrage nulitatea.*
Vezi: **Societate.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 193

ACT DE URMĂRIRE

Vezi şi **Contencios adminsitrativ.**

Act de urmărire. Inadmisibilitatea acţiunei în contencios administrativ. (Cas. III, 17 Sept. 1930). III. 155

Acţiunea în contencios administrativ nu este admisibilă contra actelor administrative de autoritate, pentru care legi speciale prevăd o altă cale de anulare în justiţie.

Prin urmare, actele de urmărire a veniturilor sau creanţelor Statului, nu pot fi anulate decât pe calea contestaţiunei prevăzută de legea de urmărire. Altfel ar fi să se nesocotească regulile speciale pe care această lege le prevede pentru anularea actelor de urmărire, dacă s'ar admite că aceste acte pot fi deferite şi instanţelor de contencios administrativ.

ACT DE VÂNZARE

Act de vânzare. Succesor cu titlul universal. Opozabilitatea actelor autorului. Transmisiune de drepturi reale. Opozabilitate „erga omnes". Garanţie de evicţiune. Martori. Dovadă neconcludentă. Posesiune. Schimbarea ei în persoana succesorului. Dispoziţie excepţională. Conflict între posesiunea utilă şi garanţia de evicţiune. Ordine publică. Preferinţă. (Art. 969, 973, 1337).

1. Deşi actele autorului nu se pot opune terţilor achizitori cu titlu particular dela succesorii lui, totuş când e vorba de o transmisiune de drepturi reale, ea se impune ca un fapt juridic şi împrumută caracterul de opozabilitate „erga omnes".

2. Vânzătorul care turbură pe cumpărător în liberul exerciţiu de folosinţă a bunului transmis, prin acţiunile în justiţie, este garant de evicţiune şi deci acţiunea lui în această privinţă nu poate fi primită în principiu, obligaţia de garanţie având un caracter esenţial şi de ordine publică.

3. Dispoziţiunile art. 1858, care reglementează schimbarea caracterului posesiunei, au un caracter excepţional şi deci restrictiv. (Adriana St. Malciu cu Aron Garfunkel.) III. 24

ACŢIUNE

Achitare. Vezi 12.
Ardeal. Vezi 8.
Cambie. Vezi 7, 8, 9.
Competenţă. Vezi 6.
Concordat preventiv. Vezi 18.
Confesorie acţiune. Vezi 13.
Contencios adminsitrativ. Vezi 3, 4.
Contract de închiriere. Vezi 15.
Dezavuare. Vezi 14.
Evacuare. Vezi 2.
Faliment. Vezi 16, 17, 20.
Imobiliară acţiune. Vezi 21.
Mandat. Vezi 1.
Partaj. Vezi 24.
Pauliană acţiune. Vezi 25, 39.
Posesorie acţiune. Vezi 23, 26, 27, 28.
Privată acţiune. Vezi 29.
Publică acţiune. Vezi 30—33.
Quasi-delict. Vezi 10, 11.
Regres (acţiune de). Vezi 34.
Rem verso (acţiune de). Vezi 35.
Repetiţie (acţiune de). Vezi 36.
Revendicare. Vezi 37.
Revocatorie acţiune. Vezi 39.
Valoare. Vezi 22.

1. *Acţiune. Mandat. Procură. Reprezentare în justiţie. Mandatar care nu e avocat. Nulitate.* (Art. 11, 35, 45 şi 53 l. avocaţilor).

Deşi legea avocaţilor nu interzice formal reprezentarea în justiţie printr'o persoană neavocat, însă din combinaţia art. 11, 35, 45 şi 53 l. avocaţilor, din răspunsul ministrului de justiţie dat în Cameră şi din întreaga economie a legei se desprinde scopul legiuitorului de a asigura interesele impricinaţilor încredinţându-le unui avocat, şi de a feri pe părţi de influenţa intermediarilor. (Alexandru Mavrodin cu Alex. Popovici). (Trib. Bălţi, 4 Iulie 1929).

(Cu notă de L. Ciobanu). II. 134

2. *Acţiune. Art. 59 legea judecătorilor de ocoale. Evacuare. Culpă. Inexistenţă. Culpa proprietarului. Chirie. In ce condiţiuni este portabilă.* (Art. 1104 c. civ. şi 20 legea chiriilor din 1927). (Jud. oc. mixt Bazargic, 21 Iunie 1930).

(Cu notă de Al. Constantinescu). III. 108

3. *Acţiune. Contencios administrativ. N'are caracter popular. Interes direct şi imediat.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 69

4. *Acţiune. Contencios administrativ. Admitere. Efecte. Daune.*
Vezi: **Daune.** III. 107

5. *Acţiuni. Vărsământ. Registre de comerţ. Deliberare. Simulaţiune.*
Vezi: **Societate anonimă.** III. 168

6. *Acţiune pentru plata „arenzei forţate". Necompetenţa judecătorilor.* (Art. 137 din legea reformei agrare, art. 180 proc. civ. din Trans.).

Toate operaţiunile financiare rezultate din aplicarea reformei agrare se fac de Stat, iar sumele datorate pentru pământurile expropriate, precum şi acelea pentru „arenda forţată" se vor da în debit şi se vor încasa conf. legei de urmărire.

Prin urmare, judecătoriile de ocoale, conf. art. 180 § 1 şi 3 din proc. civ. ard. nu sunt competente să judece acţiunile intentate de delegaţii sătenilor, pentru plata arenzei forţate. (Trib. Someş II, 27 Nov. 1929). III. 31

7. *Acţiune cambială. Gir. Protest. Termen. Decădere. Dacă e de ordine publică.*
Vezi: **Cambie.** III. 67

8. *Acţiune cambială. Mandat cambial. Ardeal. Rea credinţă a reclamantului. Probă Chemare în garanţie. Inadmisibilitate.* (Art. 93 c. com. ard.). (Jud. oc. mixt Turda, 8 Apr. 1930). III. 110

9. *Acţiune cambială. Excepţiune privitoare la calitatea emitentului. Chestiune de fond.*
Vezi: **Comerţ maritim.** III. 156

10. *Acţiune civilă: Daune. Delict. Quasi-delict. Dinstincţiuni.*
Vezi: **Prescripţie.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85

11. *Acţiune civilă. Daune: Delict. Quasi-delict.*
Vezi: **Prescripţie.** III. 85

12. *Acţiune civilă. Acţiune penală. Achitarea inculpatului. Apel. Parte civilă. Drept de despăgubiri.*
Vezi: **Despăgubiri civile.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 89

13. *Acţiune confesorie. Acţiune negatorie.*
Vezi: **Servituţi.** III. 29

14. *Acţiune în dezavuare. Copil conceput înainte şi născut în timpul căsătoriei. Terţii. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Filiaţii legitime.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

15. *Acţiune de evacuare. Contract de închiriere. Cameră de consiliu.*
Vezi: **Chirii.** III. 2

16. *Acţiune falimentară. Imprudenţă. Prejudiciu. Culpă. Daune.*
Vezi: **Responsabilitate.** III. 140

17. *Acţiune de faliment. Pendenţă. Cerere de concordat preventiv. Neplata taxelor. Cerere neserioasă. Respingere.*
Vezi: **Concordat preventiv.**
(Cu notă de Radu Dimiu). III. 164

18. *Acţiune imobiliară. Respingere. Apel pendinte. Sechestru judiciar. Desfiinţare.*
Vezi: **Sechestru judiciar.** III. 162

19. *Acţiune imobiliară. Creditor. Urmărire. Intervenţie. Falit.*
Vezi: **Faliment.** III. 104

20. *Acţiune imobiliară. Valoare nedeterminată. Delăsarea unui imobil.*
Vezi: **Acţiune în justiţie.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 117

21. *Acţiune în justiţie. Acţiune imobiliară Valoare nedeterminată. Acţiune pentru delăsarea unui imobil.* (Cas. Fr., 31 Ian. 1928).

(Cu notă de D. Cotrutz). III. 117

22. *Acţiune negatorie. Acţiune posesorie. Distincţiune.*
Vezi: **Servituţi.** III. 29

23. *Acţiune de partaj. Obiect. Cereri distincte. Massă. Individualizare. Omisiune involuntară.*
Vezi: **Partaj.**
(Cu notă de I. N. Stambulescu). I. 137

24. *Acţiune pauliană. Condiţiuni. Aplicaţiune. Anularea unui contract de arendă efectuat de debitor în frauda drepturilor creditorilor* (Apel Craiova II, 1 Martie 1928).

Pentru exerciţiul acţiunei pauliane se cer trei condiţiuni şi anume: *a)* prejudiciul, *b)* frauda debitorului şi *c)* participarea terţiului la această fraudă.

Dacă în principiu, se recunoaşte terţiului dreptul de a discuta celelalte bunuri ale debitorului, această discuţie devine inutilă când starea de deconfitură a acestuia este evidentă şi notorie.

Concertul fraudulos dintre terţiu şi debitor poate avea loc chiar dacă acela n'a participat la intenţia frauduloasă a celui din urmă, atunci când din circumstanţele cauzei rezultă conivenţa frauduloasă.

(Cu notă de Fratea Dârlea). II. 3

25. *Acţiuni posesorii. Discuţiunea dreptului de proprietate. Inadmisibilitate. Titluri de proprietate. Utilizarea şi analiza lor numai pentru soluţionarea posesorului. Posesiunea în sensul art. 31 l. jud. de ocoale şi art. 1846—1847 cod. civ. ca singur element esenţial pentru admisibilitatea acţiunilor posesorii. Posesiune de rea credinţă, însă sub nume de proprietar. Caracterul ei util spre a fi invocată în posesoriu.* (Art. 31 l. jud. de ocoale şi art. 1846 şi 1847 cod. civ.). (Cas. I, 5 Noemvrie 1929).

I. In acţiunile posesorii, instanţa nu are a discuta însuş dreptul de proprietate decât numai în măsura în care titlurile prezentate pot să contribue la soluţionarea posesorului.

Astfel fiind, chestiunea dacă autorul turburărei, pârât în chestiunea posesorie, aveà dreptul să fie împroprietărit asupra terenului în litigiu, iar deţinătorul de fapt, reclamat în acţiunea posesorie, nu aveà calitatea de a fi împroprietărit, fiind o chestiune ce priveşte însuş dreptul de proprietate nu poate fi discutată şi tranşată cu ocaziunea posesorului.

II. Din moment ce este dovedit că deţinătorul turburat a exercitat posesiunea în condiţiunile prevăzute de art. 31 l. jud. de ocoale şi art. 1846 şi 1847 cod. civ., este inutil să se mai cerceteze dacă autorul turburărei este persoana îndreptăţită la împroprietărire, după cum este deasemenea inutil să se mai cerceteze chestiunea identităţei, adică dacă autorul turburărei este realmente persoana căreia i s'a atribuit lotul în urma operaţiunilor de împroprietărire.

III. Dacă deţinătorul turburat în posesiunea sa exercită această posesiune sub titlul de proprietar, chiar dacă această posesiune este de rea credinţă, din cauza viţiilor ce afectează titlul său de proprietate, ca nu încetează de a fi o posesiune utilă, garantată de acţiunea po-

sesorie. (Ion Sandu Ion zis Ciolan cu Ion Sandu Păun).
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I 122

26. *Acțiune posesorie. Discuțiunea dreptului de proprietate.*
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I 122

27. *Acțiune posesorie. Drept al posesorului. Deținător. Arendaș. Excepțiune.*
Vezi: **Ardeal.** III. 909

28. *Acțiune privată. Opoziție a părței civile. Cameră de acuzare. Recurs. Admisibilitatea acțiunei private.*
Vezi: **Parte civilă.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 113

29. *Acțiune publică. Inșelăciune. Logodnă. Desfacere. Elemente. Manopere frauduloase. Abuz de încredere. Deturnare. Achitare. Despăgubiri. Folos nejustificat. Admisibilitate.* (Art. 6, 10 pr. pen.; 998 și 999 cod. civ.). (Trib. Bălți II, 27 Iunie 1930).

1. Faptul de a desface o logodnă, în urma căreia viitorul soț a și primit o sumă de bani în contul dotei, nu constitue delictul de escrocherie, dacă logodna nu constitue manopera frauduloasă exercitată asupra victimei în scopul de a primi dela aceasta o sumă de bani. Deasemenea, acest fapt nu constitue nici delictul de abuz de încredere, al cărui element esențial este deturnarea sumei încredințate pentru a fi restituită. Intrucât însă un asemenea fapt, existent în materialitatea lui, a cauzat un prejudiciu victimei și a produs un folos nejustificat agentului, este loc la despăgubiri civile. (David Finchel cu Sura Șnaider).
(Cu notă de L. Ciobanu). II 254

30. *Acțiunea publică și acțiunea privată. Faliment. Bancrută. Procedură. Parte civilă.* (Trib. Iași II, 16 Maiu 1927).

Creditorii falitului nu se pot prezenta ca părți civile în procesele de bancrută, pentrucă s'ar viola egalitatea ce caracterizează procedura falimentului.
(Cu notă de N. Buzea). II. 16

31. *Acțiune publică. Stingere. Despăgubiri civile. Urmărirea lor.*
Vezi: **Amnistie.**
(Cu notă de Radu Dimiu). I. 19

32. *Acțiune publică. Stingere. Achitare. Parte civilă. Drept de despăgubiri.*
Vezi: **Despăgubiri civile.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 89

33. *Acțiune de regres. Cambie. Decădere.*
Vezi: **Divizibilitate.**
(Cu note de N. Apoteker și R. Hutschneker). II. 266

34. *Acțiune de in rem verso. Elemente.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 239

35. *Acțiune în repetiție. Marjă. Joc de bursă.*
Vezi: **Joc de bursă.** III. 144

36. *Acțiune în revendicare. Erede neînscris în tabelă. Bun deținut de un terț.*
Vezi: **Bucovina.**
(Cu notă de O. Ternăveanu). III. 101

37. *Acțiune în revendicare. Bun indiviz. Coproprietar reclamant.*
Vezi: **Revendicare.**
(Cu notă de Radu Dimiu). III. 106

38. *Acțiune revocatorie. Competență. Tribunalul falimentar.*
Vezi: **Faliment.** III. 168

ADJUDECARE

Vezi și **Ordonanță de adjudecare.**

1. *Adjudecare. Vânzare în cont a doua oară. Dacă toți falșii adjudecatari trebuesc să figureze în afipte. Răspunderea lor de diferența de preț.* (Cas. II, 4 Iunie 1929). III. 2

2. *Adjudecare. Credit funciar adjudecator. Preț. Depunere. Modalitate.*
Vezi: **Urmărire.** III. 126

3. *Adjudecare. Supralicitare. Garanție. Cuantum. Natura lui. Cauțiune. Efecte de Stat. Curs. Valoare nominală.*
Vezi: **Executare silită.** III. 6

4. *Adjudecare provizorie. Supralicitare. Bun rural. Incident de nulitate a urmărirei. Tardivitate.*
Vezi: **Supralicitare.**
(Cu notă de N. Nichita). II. 25

ADMINISTRATOR CONCORDATAR

Administrator concordatar. Advocat. Onorar. Tarif. Calcul.
Vezi: **Recurs.** III. 122

ADMINISTRAȚIE LEGALĂ

Administrație legală. Tutelă.
Vezi: **Copil natural.**
(Cu note de Alex. Cerban și N. Negru). II. 225

ADOPȚIUNE

1. *Adopție. Locuitor la țară. Adopțiunea nu se poate face decât la judecătoria adoptatorului.* (Cas. I, 6 Noemvrie 1929).
(Cu notă de Radu Manolescu). III.137

2. *Adopție. Minor. Acțiune în anulare. Neprezentarea minorului înaintea instanței. Dacă e motiv de nulitate. Soluție negativă. Dacă e necesară trecerea în sentință a numelui procurorului ce a pus concluzii. Soluție negativă. Competență. Domiciliul adoptatorului în comună rurală. Dacă judecătoria are competență exclusivă. Competența tribunalului. Valabilitate.* (Art. 318, 390, cod. civ.; art. 120, 123 pr. civ.; art. 50 leg. jud. oc.). (Trib. Buzău II, 29 Maiu 1929).

1. Nici înainte, nici după modificările din 1906, codul civil român nu a pretins formal ca minorul ce urmează a fi adoptat să se înfățișeze înaintea instanței care încuviințează adopția. In consecință, adopțiunea în care minorul adoptat nu s'a înfățișat în persoană înaintea acelei instanțe este deplin valabilă.

2. Nici un text de lege nu prevede ca numele procurorului care pune concluziuni ca parte alăturată în procesele civile să fie trecut în cuprinsul hotărîrei. Chiar dacă s'ar admite că trecerea numelui ar fi sancționată cu nulitatea, acest motiv nu poate fi opus decât de minor sau de reprezentanții săi, nulitatea fiind relativă.

3. Competența judecătoriilor rurale de a se pronunța asupra actelor de adopție ale locuitorilor din ocoalele respective nefiind exclusivă de a Tribunalului de județ, adopția încuviințată de Tribunal este perfect valabilă, chiar când adoptatorul nu domiciliază la reședința Tribunalului. (Gherghina Pâslaru cu Radu Pascu).
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). II.. 58

ADULTER

Adulter. Copil. Cerere de dezavuare. Divorț. Injurie gravă.
Vezi: **Desavuare.** III. 15

AFIPTE

Afipte. Vânzare silită. Fals adjudecatar. Afipte. Răspundere pentru diferneța de preț.
Vezi: **Adjudecare.** III. 2

AFIȘARE

Vezi și **Alegeri.**

Afișare. Inexistență. Liste electorale.
Vezi: **Comitet local de revizuire.** III. 92

AGENT ADMINISTRATIV

1. *Agenți administrativi. Executarea unui ordin al superiorului. Pot fi chemați la răspundere personal agenții cari execută?* (Art. 107 Constituție; art. 30 al. 4 leg. Casației). (Cas. Secțiuni Unite, 6 Iulie 1929).

Agentul care execută un ordin sau deciziune nu poate fi făcut responsabil pentru executare, fiindcă el nu acționează din propria sa autoritate ci aduce numai la îndeplinire mandatul primit. (Ch. Fischer ș. a. cu Iosef Kato ș. a.).
(Cu notă de G. Alexianu). I. 138

2. *Agenți administrativi. Executarea unui ordin al superiorului. Pot fi chemați la răspundere personal agenții care execută?* (Art. 107 Constituție; art. 30 al. 6 legea Casației). (Cas. Secțiuni Unite, 6 Iulie 1929). III. 66

AGRARĂ LEGE

Vezi și **Expropriere.**
Vezi și **Legea agrară.**

1. *Agrară (lege). Schimb de terenuri. Deciziunea prin care se revine asupra acestui schimb. Act administrativ de autoritate, iar nu de gestiune.* (Cas. S. U., 12 Iunie 1930). III. 121

2. *Agrară lege. Porțiune rămasă proprietarului. Scutire.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

3. *Agrară lege. Terenuri de împroprietărire. Inalienabilitate. Text constituțional.*
Vezi: **Teren rural.** III. 89

ALEGERI

Vezi și **Legea electorală.**

1. *Alegeri. Președintele biuroului. Act prejudiciabil. Ocuparea unui local. Acțiune. Competență.*
Vezi: **Biurou electoral.** III. 139

2. *Alegeri județene. Listă neacceptată de toți candidații. Completare. Consimțimânt. Compatibilitate. Propunători.* (Comitetul local de reviz. Craiova S. I, 27 Febr. 1930).

Candidatul propus nu are această calitate decât în urma acceptărei propunerei sale în termenul și condițiunile prescrise de art. 45 l. elect. comb. cu art. 393 legea administr. locale. In caz contrar lista se poate modifica propunându-se alți candidați în locul celor ce n'au aderat în termen, cu condițiune ca cei ce au aderat să figureze pe lista modificată, fără ca învoirea celor cari n'au acceptat propunerea să fie necesară. (Marin N. Voiculescu ș. a.). III 12

3. *Alegeri municipale. Contestații. Cale de atac. Acțiune în contencios. Inadmisibilitate. Operațiuni electorale. Act de convocare. Dacă intră în aceste operațiuni. Soluție afirmativă.* (Art. 199 l. administrativă; art. 404 l. adm. locale). (Apel III Buc., 9 August 1930).

1. Din succesiunea art. 199 și urm. a legei administrative din 1925 și 404 din legea administrației locale, nu rezultă că noul legiuitor ar fi voit să schimbe caracterul contestațiilor electorale ci, dimpotrivă, conținutul asemănător al dispozițiilor respective din aceste articole arată că acest legiuitor a menținut contestația existentă în materie electorală, cu caracterul cu care fusese reglementată de vechea lege, prin care instituise o cale de atac în contra actelor cari compun operațiunile electorale.

Prin urmare, calea acțiunei în contencios contra acestor acte este inadmisibilă.

2. Din șirul operațiunilor electorale face parte și actul de convocare, căci art. 404 deschide calea contestației, dela convocarea corpului electoral, până la proclamarea rezultatului elegerei (Dr. I. C. și alții cu Ministerul de Interne).
(Cu notă de G. Iuliu și D. Ghimpău). II. 197

ALIMENTE

1. *Alimente. Pensie. Lipsă de raport familial. Obligațiune liber consimțită. Valabilitate.*
Vezi: **Pensie alimentară.**
(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 157
2. *Alimente. Hotărîre de expedient. Dacă are autoritate de lucru judecat.*
Vezi: **Pensie alimentară.**
(Cu notă de Dempol). I. 169

AMĂGIRE

Vezi și **Escrocherie.**

Amăgire. Simple minciuni. Când pot constitui elementul delictului de înșelăciune?
Vezi: **Inșelăciune.**
(Cu notă de Vintilă Dongoroz). III. 167

AMANET

Amanet. Materii industriale. Mașini. Elemente. Deposedarea debitorului. Dacă e necesară.
Vezi: **Gaj comercial.**
(Cu notă de R. Hutschneker). I. 143

AMENDĂ

1. *Amendă. Contrabandă. Caracter civil.*
Vezi: **Amnistie.**
(Cu notă de I. Strelicescu). II. 97
2. *Amendă. Infracțiuni la legea poștelor. Decizii. Caracter. Căi de atac.*
Vezi: **Competență.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 21
3. *Amendă. Contravenție. Circulație. Autobuze. Lipsă. Concesiune.*
Vezi: **Concesiune.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 223

AMNISTIE

Bancrută. Vezi 4.
Cheltueli. Vezi 3.
Contestație. Vezi 5.
Contrabandă vamală. Vezi 2.
Corupțiune activă. Vezi 6.
Despăgubiri civile. Vezi 1.
Omor. Vezi 7.
Tentativă. Vezi 7.

1. *Amnistie. Stingerea acțiunei publice. Urmărirea despăgubirilor civile. D.-l. 1547 din 920.* (Art. 8 pr. pen.). (Cas. II, 17 Sept. 1928).

Conf. art. 8 pr. pen. partea lezată putând intenta acțiune civilă concomitent cu cea publică, instanța penală dobândește competența excepțională a judecà în afară de infracțiune și despăgubirea ce rezultă și astfel stingerea ulterioară a acțiunei publice este fără înrâurire asupra acțiunei private care râmâne în judecata instanței deja sesizată. (Minist. de Domenii și Agricultură cu Preot. Th. Popescu).
(Cu notă de Radu Dimiu). I. 18

2. *Amnistie. Contrabande. Delicte penale. Legea vămilor. Amendă. Caracter civil. Rolul său.* (Apel Craiova I, 19 Sept. 1929).

Toate contrabandele prevăzute de legea amnestiei nu pot fi decât contrabandele cari constituesc delicte corecționale, anume prevăzute și pedepsite cu închisoare de legea vămilor, în interesul ordinei și siguranței publice, iar nu cele pedepsite cu amendă care sunt considerate ca fapte penale.
(Cu notă de I. Strelicescu). II. 97

3. *Amnistie. Infracțiune. Cheltueli penale. Cine le suportă?*
Vezi: **Violare de domiciliu.** III. 59
4. *Amnistie. Faliment. Bancrută simplă. Când e consumat delictul.*
Vezi: **Bancrută.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III.143
5. *Amnistie. Contestație. Dacă în contestație se poate invoca amnistia. Soluțiune afirmativă. Neprezentarea oponentului. Dacă în lipsa lui trebuie aplicată amnistia.* (Trib. Ilfov IV, 15 Ianuarie 1930).
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 145
6. *Amnistie. Ardeal. Corupțiune activă. Fapt prevăzut și pedepsit de art. 470 cod. pen. ardelean. Dacă este exceptat dela amnistie prin art. 2 al legei din 6 Iunie 1929. Soluțiune negativă. Rațiune.* (Apel Timișoara II, 2 Iunie 1930).
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 128
7. *Amnistie. Omor. Tentativă.*
Vezi: **Tentativă de omor.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 90

ANCHETĂ IN FUTURUM

1. *Anchetă in futurum. Dacă competența instanței ce a ordonat o anchetă in futurum poate constitui autoritate de lucru judecat față de instanța ce judecă fondul pricinei. Soluție negativă.* (Trib. Iași III, jurnal No. 2690 din 1929).
(Cu notă de M. I. Păcuraru). III. 160
2. *Anchetă in futurum. Căi de atac. Apel. Dacă e admisibil. Soluțiune afirmativă.* (Art. 66, 323 pr. civ.). *Experți. Recuzare. Termen.* (Art. 214 pr. civ.). (Cas. III, 15 Martie 1929).

a) Principiul înscris în art. 323 pr. civ. este o derogare dela principiul libertății utilizărei căei de apel, derogare ce trebuie limitată numai la cazul când în urma și în cursul unei acțiuni intentate s'au admis diferite proceduri sau măsuri preparatorii ori premergătoare, nu însă și în cazul când nu este vorba de o acțiune intentată și Tribunalul se pronunță asupra unei cereri pentru asigurarea unei probe care va servì într'un proces viitor, cum este în cazul anchetei in futurum.

b) Din dispozițiunile clare ale art. 214 pr. civ., rezultă în mod neîndoios că data dela care urmează să se calculeze termenul de recuzare, pentru o cauză ivită înaintea numirei, este data numirei experților. (Mihail D. Sturdza cu Societatea Anonimă „Ceahlăul").
(Cu notă de Dem. Stoenescu). I. 7

ANTICREZĂ

Anticreză. Revendicare. Titlu. Dovada filiațiunei.
Vezi: **Prescripție.**
(Cu notă de I. L. Georgescu). II. 84

ANTREPRENOR

Antreprenor. Dacă se poate renunța de către proprietarul unei construcțiuni noui la responsabilitatea decenală a antreprenorului prevăzută de art. 1483 cod. civ. Soluție afirmativă. (Trib. Dolj I, 14 Febr. 1930). III. 74

APĂRARE

Apărare. Cerere de expunerea apărărei în versuri. Inadmisibilitate.
Vezi: **Judecarea pricinilor.**
(Cu notă de Radu Dimiu). III. 100

APEL

Achitare. Vezi 8.
Amnistie. Vezi 1.
Anchetă in futurum. Vezi 11.
Cereri nouă. Vezi 6.
Divorț. Vezi 7.
Expropriere. Vezi 5.
Legea accelerărei. Vezi 3.
Pensiune. Vezi. 11.
Raport. Vezi 4.
Sentință de expedient. Vezi 10.
Termen. Vezi 2.
Verificare de creanțe. Vezi 9.

1. *Apel. Parte civilă. Opoziție. Fapt amnistiat. Despăgubiri. Prejudiciu.*
Vezi: **Opoziție.** III. 57
2. *Apel. Termen. De când curge.*
Vezi: **Legea accelerărei.** III. 67
3. *Apel. Legea accelerărei. Cerințe esențiale. Vânzare. Preț. Evicțiune. Suspendare. Remutare. Caracter.* (Art. 35 l. accel.; art. 1364 c.c.). (Apel Craiova II, 21 Februarie 1929).

1. Petițiunea de apel trebuie să fie întocmită și să cuprindă cele prevăzute de art. 35 proc. accel., contrariu apelul fiind nul conform art. 37 proc. accelerată.

2. In principiu, pe baza art. 1364 cod. civ. cumpărătorul poate suspendà plata prețului, dacă este turburat sau dacă are motiv a se teme că va fi turburat, prin vreo acțiune ipotecară sau de revendicare și pentru a exercita acest drept, cumpărătorul trebuie să aibă just motiv de a se teme că va fi evins; acest just motiv se apreciază de instanța de fond.

In principiu, cumpărătorul poate renunța la dreptul de a suspenda plata prețului, căci dispozițiunea este cerută de legiuitor nu pentru vreun interes de ordine publică, ci pentru ocrotirea unor interese de ordin privat, pentru a feri pe cumpărător de riscul de a pierde, fie lucrul cumpărat, în caz de evicțiune, fie prețul plătit, în caz de insolvabilitatea cumpărătorului.

Această renunțare la beneficiul acordat de lege cumpărătorului, poate fi expresă rezultând dintr'o stipulațiune formală a părților și poate fi și tacită rezultând din fapte cari să facă să apară neîndoelnică voința cumpărătorului în a renunță la dreptul de a amână plata.
(Cu notă de Radu Goruneanu). II 70

4. *Apel. Materie penală. Raport. Lipsă. Consecințe.* (Art. 204 pr. pen.). *Raport. Penal. Consilier delegat. Lipsa semnăturei.* (Cas. II, 27 Maiu 1929). III. 67
5. *Apel. Termen. Legea accelerărei din 1929. Legi speciale. Expropriere. Unificarea termenului: 15 zile dela comunicare. Curgerea termenului dela pronunțare când legea specială prevede aceasta.* (Cas. III, 9 Aprilie 1930). III. 139
6. *Apel. Cerere nouă. Nulitate acoperită.* (Art. 327 pr. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 163. (Cas. civ., 30 Decemvrie 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 116
7. *Apel. Termen. Divorț. Legea accelerărei. Aplicațiune.*
Vezi: **Divorț.**
(Cu notă de Remus C. Benișache). II. 4
8. *Apel. Sentință de achitare. Acțiune publică. Stingere. Drept de despăgubiri.*
Vezi: **Despăgubiri civile.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 89
9. *Apel. Creanțe declarate de creditorii falimentari. Lipsa mențiunei de sinceritate. Completare în apel.*
Vezi: **Faliment.** III. 91
10. *Apel. Sentință de expedient. Eexcutare.*
Vezi: **Hotărîri de expedient.** III. 89
11. *Apel. Pensiuni. Decizie provizorie. Termen. De când curge.*
Vezi: **Pensiuni.** III. 2
12. *Apel. Hotărîre de anchetă in futurum. Admisibilitate.*
Vezi: **Anchetă in futurum.**
(Cu notă de Dem. Stoenescu). I. 7

ARBITRAJ

Arbitraj. Conflicte de muncă. Contracte colective.
Vezi: **Hotărîri de arbitraj.** III. 17
Arbitri. Litigiu. Necitare. Nulitatea judecăţei.
Vezi: **Arbitraj.**
(Cu notă de V. K. Constantinescu). II. 224

Act scris. Vezi 15.
Acţiune cambială. Vezi 21.
Agent administrativ. Vezi 12.
Avocat. Vezi 3, 4, 20.
Audienţă (delict de). Vezi 20.
Cambie. Vezi 22.
Carte fonduară. Vezi 1.
Citare. Vezi 19.
Copil natural. Vezi 6.
Corupţiune activă. Vezi 11.
Culpă. Vezi 12.
Faliment. Vezi 14.
Inzestrare. Vezi 89.
Mandat cambial. Vezi 17.
Moratoriu. Vezi 23.
Onorar. Vezi 4, 10.
Recurs. Vezi 7.
Repoziţie sumară. Vezi 13.
Revizuire. Vezi 2.
Rezervă de răscumpărare (Pact). Vezi 18
Tutelă. Vezi 16.
Vânzare. Vezi 5, 15.

1. *Ardeal. Carte funduară. Contra-prestaţie. Inscriere.*
Vezi: **Vânzare.** III. 59

2. *Ardeal. Greşită apreciere juridică a cauzei. Inţeles.*
Vezi: **Revizuire.** III. 66

3. *Ardeal. Avocat. Lipsa mandatului. Acceptarea adversarului.*
Vezi: **Avocat.** III. 146

4. *Ardeal. Avocat. Onorar pentru mijlocirea facerei unui act de vânzare.* (Cas. I, 2 Maiu 1929). III. 1

5. *Ardeal. Vânzare. Elemente substanţiale. Modalitate. Termen. Condiţie. Transcriere. Element substanţial. Preferinţă.* (Trib. Trei Scaune, 18 Nov. 1929).

1. O vânzare, dacă are toate elementele substanţiale cerute de lege, îşi produce toate efectele între părţi. Imprejurarea că ulterior părţile au supus unul din aceste elemente la vreo modalitate oarecare, termen sau condiţie, nu aduce nici o schimbare convenţiei în sine.

2. Din principiul că, sub regimul cod. civ. austriac, transcrierea actului care constată convenţia de înstrăinare a unui bun imobiliar, conferă proprietatea noului achizitor, rezultă că, între obligaţiile unui vânzător, sub imperiul acestui cod, este şi aceea de a nu împiedeca pe cumpărător a obţine această transcriere, din care legiuitorul face un element substanţial.

3. Dacă este de principiu sub imperiul cod. civ. austriac că, intabularea conferă proprietatea unui bun imobil sau posesia unui drept real, acestea neputându-se transmite, prin simplu consimţimânt, consacrându-se şi sub acest cod principiul prior tempore, potior jure, totuş orice transcriere, făcută prin viclenie, nu-şi produce efectul, deoarece se opune principiul: fraus omnia corrumpit.

(Cu notă de Al. Ştefănescu). II. 82

6. *Ardeal. Copii naturali. Invoirea părinţilor asupra întreţinerei, creşterei şi îngrijirei lor. Invoială care nu poate ştirbi drepturile lor.* (Cas. I, 17 Martie 1930). III. 153

7. *Ardeal. Recurs contra încheierilor prin care procesul a fost suspendat pentru conexare cu altă pricină pendinte. Inadmisibilitate.* (Trib. Orhei, 11 Martie 1930).
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 164

8. *Ardeal. Inzestrarea copiilor. Necesitatea unui act scris. Ordonanţa 4.420 din 1918. Interpretarea şi aplicarea ei.* (Cas. I, 23 Iunie 1930).

Potrivit paragr. I din ordonanţa No. 4,420/918, aplicabilă în Ardeal, înstrăinarea unui imobil, pentru a fi valabilă, trebuie constatată prin act scris.

In sensul acestei ordonanţe, concepută în termeni generali, urmează a se înţelege orice înstrăinare de imobile: vânzare, schimb, donaţiune şi chiar înzestrare, deoarece şi în acest caz nu este vorba decât tot de o înstrăinare sau transferare de drepturi imobiliare.

Imprejurarea, că art. 1220 cod. civ. austriac obligă pe părinţi la înzestrarea copiilor, nu modifică întru nimic sistemul de probaţiune al acestui fel de înstrăinare, ci el rămâne tot sub regimul ordonanţei mai sus citate, ai cărui termeni generici nu se pretează la nici o distincţiune.

9. *Ardeal. Instrăinări imobiliare. Inzestrare. Act scris. Ordonanţa No. 4420 din 1918 a guvernului maghiar.* (Cas. I, 26 Maiu 1930). III. 138

10. *Ardeal. Barou. Avocat. Onorar. Servicii prestate în parte înainte de 30 Sept. 1925, iar parte după această dată. Lege aplicabilă.*
Vezi: **Onorar.** III. 123

11. *Ardeal. Corupţiune activă. Fapt delictuos. Dacă este exceptat dela amnistie. Soluţie negativă.*
Vezi: **Amnistie.**
(Cu notă de Vintilă Dongoroz). III. 128

12. *Ardeal. Agent administrativ. Executarea unui ordin al superiorului. Răspundere personală. Inexistenţă.*
Vezi: **Agenţi administrativi.**
(Cu notă de Gh. Alexianu). I. 138

13. *Ardeal. Repoziţie sumară. (Acţiune posesorie). Drept al posesorului. Deţinător. Arendaş. Excepţiune.* (Art. 318, 319 şi 339 cod. civ. ard.). (Jud. oc. mixt Turda, 22 Oct. 1929). III. 109

14. *Ardeal. Faliment. Acţiune în nulitate a actelor falitului. Incetare de plăţi. Elemente constitutive.* (Trib. Caransebeş, 8 Iulie 1929).
(Cu notă de Dr. Ant. Marchescu). III. 73

15. *Ardeal. Instreinare imobiliară. Act scris. Inţeles.* (Ordonanţa 4420/918 a guvernului maghiar menţinută în vigoare de consiliul dirigent). (Cas. I, 28 Iunie 1929). III. 66

16. *Ardeal. Legea tutelară. Abrogare parţială.*
Vezi: **Legea ungară XX din 1877.**
(Cu notă de Al. Ştefănescu). II. 260

17. *Ardeal. Mandat cambial. Cerere de suspendare. Moratoriu. Sechestru asigurător.*
Vezi: **Suspendarea executării.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 37

18. *Ardeal. Rezervă de răscumpărare. Drept personal.*
Vezi: **Abrogare.**
(Cu notă de Dr. Victor Sandor). I. 113

19. *Ardeal. Oameni de serviciu. Proprietar agricol. Părăsirea serviciului. Citare.*
Vezi: **Competenţă.** III. 107

20. *Ardeal. Contravenţii. Art. 46 codul contravenţiilor. Delict de audienţă.*
Vezi: **Avocat.**
(Cu notă de Virgil Ionescu). III. 99

21. *Ardeal. Mandat cambial. Rea credinţă. Probă.*
Vezi: **Acţiune cambială.** III. 110

22. *Ardeal. Creanţă cambială. Creanţă de drept comun. Compensator.*
Vezi: **Cambie.**
(Cu notă de A. Eniu). III. 9

23. *Ardeal. Moratoriu. Efectele lui cu privire la drepturile creditorilor cari au aplicat sechestru. Conflict de drept interprovincial.*
Vezi: **Cerere de suspendare.** III. 2

ARENDĂ

Arendă. Basarabia. Terţii achizitori. Opozabilitate.
Vezi: **Contract de arendă.**
(Cu notă de Gh. Petruc). II. 200

ARENDAŞ

Arendaş. Cumpărare de seminţe pentru munci agricole. Privilegiul creditorului.
Vezi: **Privilegii.** III. 144

ARENDARE

Arendare. Contract fraudulos. Anulare.
Vezi: **Acţiune pauliană.**
(Cu notă de Fratea Dârlea). II. 1

ARESTARE

1. *Arestare. Mandat. Confirmare. Reconfirmare. Tardivitate. Apel. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Mandat de arestare.**
(Cu notă de Vasile M. Teodorescu). I. 163

2. *Arestare. Mandat. Reconfirmare. Termen. Lipsă. Nevalabilitate.*
Vezi: **Mandat.**
(Cu notă de P. Pasnicu). II.

3. *Arestare ilegală. Comisar de poliţie. Ofiţer de poliţie. Text aplicabil.*
Vezi: **Răspundere.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 36

4. *Arestare provizorie. Extrădare. Aplicarea normelor procedurii penale.*
Vezi: **Extrădare.**
(Cu notă de V. Dongoroz). I. 181

ARTIST LIRIC

Vezi şi **Radiodifuziune.**

Artist liric. Radiodifuziunea spectacolului. Facultatea impresarului. Drepturile artistului.
Vezi: **Teatru.**
(Cu notă de F. Cristoforeanu). III. 168

ARVUNĂ

Vezi şi **Convenţie.**

Arvună. Ce înţeles are. Convenţie. Reziliere. (Art. 1297, 1298 şi 1021 cod. civ.). (Cas. I, 15 Februarie 1929). III. 1

ASASINAT

Asasinat. Scuză. Dacă poate forma o scuză înaintea juraţilor.
Vezi: **Provocare.**
(Cu notă de Vintilă Dongoroz). II. 157

ASCENDENT

Vezi şi **Succesiune.**

Ascendenţi. Neprivilegiaţi. Succesiune. Vocaţiune. Colaterali neprivilegiaţi. Excludere.
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu notă de C. Zotta). II. 61

ASIGURARE

Asigurări terestre. Responsabilitate. Clauză de decădere. Clauză imorală şi ilicită. Ordine publică. Nulitate. (Art. 5 şi 1008 cod. cov. rom.). Dalloz II. 1930, p. 25). (Apel Paris I, 8 Nov. 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 135

AUTOBUZ

Autobuze. Circulaţie exclusivă. Contravenţie. Amendă. Căi de atac.
Vezi: **Concesiune.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 223

AUTOMOBIL

1. *Automobil. Lucru judecat. Influenţa lucrului judecat în penal asupra civilului. Acţiune în daune fondată pe art. 1382 şi art. 1384 al. I cod. civ.* (Art. 998 şi 1000 al. I cod. civ. rom.). *Cauză diferită. Accident cauzat în conducerea unui automobil. Achitarea conducătorului unui automobil inculpat de omor prin imprudenţă. Acţiune în daune. Hotărîre bazată pe o ipoteză neimplicând absenţa culpei conducătorului.* (Cas. Req., 16 Iulie 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 14
2. *Automobil. Accident. Culpă.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Al. Văllimărescu). III. 148
3. *Automobil. Accident.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 83
4. *Automobil. Accident. Rănire prin imprudenţă. Profesor. Elev.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85
5. *Automobil. Accident. Garaj. Ieşirea maşinei. Culpa proprietarului garajului. Lipsă de pază. Responsabilitate.*
Vezi: **Depozit.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 119

AUTOR

Autor. Crimă celebră. Expunere. Moştenitori. Uitare. Drept câştigat. Bună credinţă.
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Elias Grünberg). III. 37

AUTORITATE DE LUCRU JUDECAT

Accident. Vezi 1.
Anchetă in futurum. Vezi 7.
Basarabia. Vezi 3, 6.
Cauză juridică. Vezi 11.
Emancipare. Vezi 6.
Expropriere. Vezi 12.
Hotărîre de expedient. Vezi 5.
Hotărîre. Vezi 8, 9, 10.
Suspendare. Vezi 4.
Vânzare. Vezi 2.

1. *Autoritatea lucrului judecat. Influenţa lucrului judecat în criminal asupra civilului. Omor prin imprudenţă. Accident cauzat de un automobil. Achitarea conducătorului.* (Cas. Fr. Civ., 24 Aprilie 1929). III. 15
2. *Autoritate de lucru judecat. Acţiune în anularea unui contract de vânzare pentru neplata preţului, urmată de o altă acţiune pentru simulaţie.* (Jud. mixtă Zimnicea, 28 Iunie 1929).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 13
3. *Autoritate de lucru judecat.*
Vezi: **Basarabia.** III. 19
4. *Autoritate de lucru judecat în materie de suspendare de executare pentru cauză de recurs. Jurisdicţiune graţioasă. Conservare de drepturi. Inexistenţa lucrului judecat.* (Art. 71 leg. C. Cas., 104 pr. civ.) (Cas. II, 6 Noemvrie 1929). III. 17
5. *Autoritate de lucru judecat. Hotărîre de expedient. Alimente.*
Vezi: **Pensie alimentară.**
(Cu notă de Dempol). I. 169
6. *Autoritate de lucru judecat. Cod civil rus. Minor emancipat. Valabilitatea stărei sale în judecată.* (Art. 19, 139, 893, 895, proc. civ. rusă, art. 219, 220, cod. civ. rus). (Trib. Hotin, 19 Decemvrie 1929). III. 74
7. *Autoritate de lucru judecat. Competenţă. Anchetă in futurum. Nu este judecat.*
Vezi: **Anchetă în futurum.**
(Cu notă de M. I. Păcuraru). III. 160
8. *Autoritate de lucru judecat. Hotărîre. Considerente. Rezolvarea unor hotărîri incidente. Armonie între considerente şi dispozitiv.*
Vezi: **Lucru judecat.** III. 121
9. *Autoritatea lucrului judecat. Hotărîre. Dispozitiv. Motive esenţiale. Materie penală.*
Vezi: **Lucru judecat.** III.
10. *Autoritate de lucru judecat. Hotărîre dată asupra unei cereri de executare a contractului. A doua hotărîre dată asupra cererei de reziliere. Neexistenţa lucrului judecat.*
Vezi: **Obligaţiuni.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 165
11. *Autoritate de lucru judecat. Alimente. Cauză juridică. Deosebire între cauză şi mijloace.*
Vezi: **Lucru judecat.**
(Cu notă de Barbu Scondăcescu). I. 171
12. *Autoritate de lucru judecat. Sentinţă de expropriere. Revendicare. Inexistenţa lucrului judecat.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

AUTORIZARE MARITALĂ

1. *Autorizaţia femeiei măritate. Concursul bărbatului la facerea actului sau consimţimântul său înscris. Dacă pot fi înlocuite prin echivalente. Soluţie negativă. Art. 217 cod. civ. fr.* (Art. 199 cod. civ. rom.). Dalloz H. 1930, p. 117). (Cas. Civ., 7 Ian. 1930). III. 135
2. *Autorizare maritală. Vânzare imobiliară prin mandatar. Nearătarea condiţiilor vânzărei de către soţ. Specialitatea autorizaţiei.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu).
3. *Autorizaţia femeiei măritate. Concursul bărbatului la facerea actului sau consimţimântul său înscris. Semnăturile soţilor juxtapuse. Cambie. Aval. Proba consimţimântului. Art. 217 cod. civ. fr.* (Art. 199 cod. civ. rom.; art. 296 cod. com. rom.). Dalloz H. 1930, p. 117). (Cas Civ., 11 Dec. 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 135
4. *Autorizare maritală. Acordarea ei de către justiţie. Falit. Soţie. Modul autorizărei.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de I. Păcuraru). III. 6

AVAL

Vezi şi **Cambie.**

Aval. Cambie. Proba consimţimântului.
Vezi: **Autorizare maritală.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

AVOCAT

Administrator concordatar. Vezi 1.
Contencios administrativ. Vezi 8.
Delict de audienţă. Vezi 7.
Mandat. Vezi 2, 3, 5.
Onorar. Vezi 4, 6.
Procură. Vezi 5, 9, 10, 11, 12.

1. *Avocat. Administrator concordatar. Onorar. Tarif minimal. Neaplicare.*
Vezi: **Recurs.** III. 122
2. *Avocat. Reprezentare în instanţă. Persoană care nu e avocat nici asistată de avocat. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Mandatar.** III. 138
3. *Avocat fără procură. Acceptarea adversarului.* (Art. 505 pr. civ. din Ardeal). *Mandat.* (Art. 1032 cod. civ. Ardeal). *Cheltueli de judecată.* (Art. 426 pr. civ. Ard.). *Aplicaţiuni.* (Trib. Someş I, 10 Oct. 1930).

1\. Când pâritul (un avocat) citat în regulă lipseşte la termenul fixat în procesul ce i s'a intentat, este indiferentă, pentru soluţionarea cauzei, prezenţa sa în instanţă, iar substituirea sa de un alt avocat fără procură, acceptat în această calitate de adversarul, care chiar insistă ca procesul să se judece, nu violează disp. art. 505 pr. civ., care ar putea fi invocat numai dacă pâritul, el însuş avocat, n'ar fi fost citat în persoană, ci prin reprezentantul său nejustificat.

2\. Constatându-se în fapt că pâritul a cumpărat mărfuri dela reclamant, pe care nu le-a plătit, nu este necesară existenţa unui mandat — în sensul art. 1032 c. c. a. către şoferul său, pentru ca aceasta să fie autorizat să transporte mărfurile cumpărate.

3\. Cheltuelile de judecată, cauzate cu aducerea martorilor domiciliaţi în ţară, chiar dacă nu locuesc în localitate, le suportă pâritul care a căzut în pretenţiuni, iar stabilirea lor este lăsată la aprecierea instanţei de fond. (Dr. Victor Suciu cu Tiberiu Fekete). III. 146

4. *Avocat. Stabilirea onorarului pentru lucrări anterioare anului 1925 Sept. Lege aplicabilă.*
Vezi: **Onorar.** III. 123
5. *Avocat. Procură. Mandate aflate în străinătate. Certificarea semnăturei făcută în ţară. Valabilitate.*
Vezi: **Procură.**
(Cu notă de Hugo Friedmann). I. 47
6. *Avocat. Onorar. Mijlocirea unei vânzări.*
Vezi: **Ardeal.** III. 1
7. *Avocat. Delict de audienţă. Dacă poate constitui contravenţia prevăzută de art. 46 din codul de contravenţiuni. Soluţie negativă.* (Art. 46 din codul contravenţiilor). (Trib. Barşov I, 25 Oct. 1929).

Faptul unui avocat de a refuza să se scoale în picioare când pledează înaintea judecătoriei de ocol, neputându-se determina că prin această procedare intenţia sa a fost numai de a jigni pe magistratul care prezida, nu poate constitui contravenţia prevăzută de art. 46 din codul de contravenţiuni şi nici vreo altă infracţiune penală; în cel mai rău caz poate constitui un delict disciplinar de competenţa autorităţei disciplinare a baroului avocaţilor.
(Cu notă de Virgil I. Ionescu). III. 100

8. *Avocat. Suprimare de post. Institutul de educaţie fizică.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 2
9. *Avocat. Procură certificată în ţară. Mandant aflat în străinătate. Valabilitatea certificărei.*
Vezi: **Procură.**
(Cu notă de Hugo Friedmann). I. 47
10. *Avocat. Onorar. Acţiune. Termen.*
Vezi: **Legea accelerărei.** III. 67
11. *Avocaţi. Onorar. Litigiu sub 5000 lei. Recurs. Admisibilitate.*
Vezi: **Legea avocaţilor.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 76
12. *Avocat. Onorar. Contravenţiune. Acord de voinţe. Lipsă. Consecinţe.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Em. Costeanu). II. 94
13. *Avocat-funcţionar public. Poziţiunea sa. Statutul ce urmează a i se aplică. Statutul general al funcţionarilor publici sau legea corpului. Admiterea primei alternative, întrucât legea Corpului de avocaţi nu prevede nimic.* (Cas. III, 28 Martie 1930).

Intrucât legea organizărei Corpului de avocaţi nu conţine nici o dispoziţiune prin care să se reglementeze poziţiunea avocaţilor funcţionari publici, potrivit legei speciale a administraţiei unde funcţionează avocatul, iar dacă nici această lege nu prevede nimic sub acest raport, sau trimite la statutul general — cum face în speţă legea organizărei administrative prin art. 199 — urmează a se aplica statutul general al funcţionarilor publici în toate dispoziţiile sale generale şi speciale. III. 154

B

BACȘIȘ

Bacșiș. Salariu de bază. Obiceiu de a se da bacșiș la clienți. Supliment de salariu. Consecințe în caz de accident de muncă. (Cas. Fr., 16 Apr. 1929).
(Cu notă de Eug. Petit). III. 149

BAGAJ

Bagaje de mână. Contract de transport. Inexistență.
Vezi: **Transport.**
(Cu notă de N. G. Vrăbiescu). I. 174

BANCRUTĂ

Vezi și **Faliment.**

1. *Bancrută. Comerciant declarat în stare de faliment. Bancrută simplă. Lipsa registrelor. Când există infracțiune.* (Cab. I instr. Iași, 1 Febr. 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 94

2. *Bancrută. Bancrută simplă ori frauduloasă poate exista independent de faliment? Bancrută simplă. Când e delictul consumat, la data încetării plăților ori la aceea a declarărei în stare de faliment? Amnestie.* (Trib. Iași II, 16 Iunie 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 143

3. *Bancrută. Creanțe. Judecător sindic. Lipsa calităței de a sta în instanță.*
Vezi: **Judecător sindic.**
(Cu notă de N. T. Buzea). II. 18

BASARABIA

Arendă. Vezi 12.
Contestație. Vezi 10.
Dotă. Vezi 7.
Emancipare. Vezi 3.
Impozit. Vezi 15.
Imprumut. Vezi 19.
Judecător de ocol. Vezi 9.
Legea agrară. Vezi 14.
Lucru judecat. Vezi 3, 6.
Moarte civilă. Vezi 2.
Perimare. Vezi 4, 13.
Școli primare. Vezi 5, 16.
Soc. anonimă. Vezi 1, 11.
Stare civilă. Vezi 18.
Tranzacție. Vezi 8.
Vânzare silită. Vezi 17.

1. *Basarabia. Soc. anonimă. Vacanță. Incetare. Bunuri. Legi. Suveranitate teritorială. Sediu. Strămutare. Autorizare de funcționare. Act de autoritate. Oportunitate.*

1. Potrivit principiilor din codul civil român cât și din codul civil rus, averea unei societăți anonime pe acțiuni nu devine vacantă prin încetarea ființei juridice a societății, preexistența unei societăți neavând efect decât cu privire la personalitatea morală a societăței, o societate inexistentă fiind lipsită de personalitate, această lipsă neavând alt efect decât de a face ca averea să fie considerată ca proprietate indiviză a acționarilor.

2. Potrivit principiilor generale de drept, legile unei țări fiind emanațiunea suveranității ei, nu pot să-și găsească aplicațiunea în țara în care nu a recunoscut regimul dela care emană acele legi.

Decretul sovietic din 2 Maiu 1918 pentru etatizarea fabricelor de zahăr prevăzând confiscarea averei particulare, nu-și poate aveà aplicațiunea în România, fiind contrariu ordinei ei sociale.

3. Averea unei societăți anonime nu poate fi socitită abandonată și ocupată de altă persoană decât dacă această persoană a ocupat averea în numele ei propriu.

4. Nulitatea trasă din strămutarea sediului unei societăți și condițiunile convocărei adunărei generale nu au de efect desființarea juridică a societăței, iar Statul nefiind acționar nu poate discuta aceste nulități.

5. Autorizația de funcționarea unei societăți dată de Consiliul de miniștri fiind un act administrativ de autoritate, oportunitatea ei nu poate fi cenzurată de Tribunal, fiind lăsată la suverana apreciere a guvernului. (Trib. Hotin, 24 Maiu 1930). III. 130

2. *Basarabia. Pedeapsă. Legi ruse. Moarte civilă. Legi represive române. Conflict de legi interprovinciale. Incapacitate. Aplicarea legei române.* (Trib. Hotin, 23 Martie 1929).

Fiind vorba de un conflict între legea română și cea rusă, urmează a-l rezolva în lumina principiilor din dreptul internațional privat.

Doctrina franceză pentru a stabili influența ce are asupra capacităței condamnatului, o pedeapsă criminală în afara țărei unde a fost pronunțată, face distincțiunea după cum condamnatul a fost lovit de o jurisdicție străină sau de cea națională, în prim caz decizând că incapacitățile nu pot aveà efect peste limitele Statului unde suveranitatea se exercită în baza principiului că dispozițiile legei penale teritoriale sunt inspirate de interes general, sunt de ordin internațional și străinul care le-a înfrânt, este obligat să sufere consecințele pe teritoriul unde ele sunt în vigoare, în al doilea caz nerecunoscând incapacitățile străine care ar fi contrarii ordinei publice (vezi Manuel de droit international privé par André Weiss, pag. 452—455).

Potrivit acelorași principii din dreptul nostru, legile străine se pot aplicà în România atât timp cât ele nu vin în contrazicere cu o lege română de ordine publică, în care caz legea română primează ea trebuind să se aplice.

In speță, legislația română necunoscând hotărîrea instanțelor rusești din 12 Noemvrie 1905 depusă de intimată ca titlu în sprijinul acțiunei sale nu-și poate aveà aplicațiunea în România fiind contrară Constituției, și ca atare acțiunea este nefondată din acest punct de vedere.
(Cu notă de I. Burdeinic). II. 30

3. *Basarabia. Lucru judecat. Cod civil rus. Minor emancipat. Valabilitatea stărei sale în judecată.*
Vezi: **Autoritate de lucru judecat.**
III. 74

4. *Basarabia. Incident în perimare. Legătura cu procesul principal.*
Vezi: **Perimare.** III. 66

5. *Basarabia. Școli primare bisericești. Trecere la Stat. Cum s'a făcut* (Decretul-lege Kerensky din 20 Iunie 1917). (Cas. I, 14 Ianuarie 1929). III. 1

6. *Basarabia. Minor emancipat. Acțiune în justiție. Autoritate de lucru judecat. Hotărîri nule. Efecte.* (Trib. Hotin, 19 Decemvrie 1929).

Potrivit principiilor din codul civil rus minorul emancipat, putând acționà și stà în judecată fără asistența curatorului, hotărîrea obținută contra lui produce autoritatea lucrului judecat.

Dispozițiunile din art. 19 proc. civilă rusă își au aplicațiunea numai în ce privește minorii până la 14 ani ce sunt sub tutelă.

Hotărîrile obținute contra incapabililor și celor rău reprezentați în justiție sunt nule, iar nu neexistente, deci capabile de a produce lucru judecat.
(Cu notă de A. Diaconescu și M. Feldman). III. 19

7. *Basarabia. Dotă. Constituire. Codul Andronache Donici. Restituire în timpul căsătoriei.* (Art. 1001, 110 c. civ. rus; C. Armenopol, cap. 3 § I; C. Donici, cap. 33 § 34). (Trib. Bălți II, 15 Ian. 1930).

Deși, spre deosebire de c. civ. rom., legiuirile locale basarabene privesc zestrea ca proprietate exclusivă a femeii, proprietate trecută dela persoanele care au înzestrat-o, soția nu-și poate reclama zestrea dela bărbatul său în timpul căsătoriei, pentrucă astfel s'ar denaturà scopul în vederea căruia zestrea a fost constituită.
(Cu notă de L. Ciobanu). II. 138

8. *Basarabia. Tranzacție. Autentificare de notarul public. Stingerea procesului pendinte. Absența unei hotărîri de expedient. Investirea și executarea tranzacției de Tribunal. Contestație, incompetența judecătoriei de ocol în circumscripția căreia își are sediul, notarul public. Legea pentru extinderea unora din dispozițiunile legei din Vechiul Regat în Basarabia.* (Legea din 4 Apr. 1928). (Cas. II, 27 Nov. 1929).
III. 67

9. *Basarabia. Competința judelui de ocol în Basarabia, în materie reală imobiliară, în urma art. 66 din legea din 11 Iunie 1929. Art. 33 legea jud. oc. din Vechiul Regat. Art. 66 din legea din 11 Iuni 1929, combinat cu art. I din legea din 9 Iulie 1924.* (Trib. Bălți II, 2 Dec. 1929).
(Cu notă de Ion Dimoftache). III. 141

10. *Basarabia. Contestație la executarea unui act de ipotecă. Termen. De când curge? Motiv de pur drept, invocat pentru prima oară înaintea Curței de Casație. Admisibilitate. Legea de extindere din 4 Aprilie 1928. Termen de contestație expirat anterior. Neaplicabilitatea normelor procedurei civile din Vechiul Regat.* (Art. 161, 10 și 11 pr. civ. rusă; art. 963 pr. civ. rusă). (Cas. II, 27 Nov. 1929). III. 67

11. *Basarabia. Soc. anonimă. Incetare. Bunuri. Vacanță. Legi. Suveranitate teritoirală. Sediu. Strămutare.*
Vezi: **Societate anonimă.** III. 130

12. *Basarabia. Arendă. Terț achizitor. Opozabilitate.*
Vezi: **Contract de arendă.**
(Cu notă de Gh. Petruc). II. 200

13. *Basarabia. Perimare. Caracter. Procedură. Termene. Amânare. Restabilire. Minori.* (Art. 832 pr. civ. rusă). *Persoane morale. Termen. Dacă au a fi asimilate minorilor.* (Cas. I, 27 Nov. 1929). III. 121

14. *Basarabia. Legea agrară. Expropriere. Improprietărire. Comisiuni. Atribuțiuni. Embaticari. Drepturi. Improprietărire. Valoarea titlului.* (Art. 10, 36 și 56 legea agrară p. Basarabia). (Cas. Secțiuni Unite, 22 Nov. 1928). III. 66

15. *Basarabia. Imobile prin natură. Impozit. Venit. Clădiri.* (Trib. Bălți II, 18 Sept. 1929). III. 71

16. *Basarabia. Școli primare bisericești. Trecere la Stat. Cum s'a făcut.* (Decret-lege Kerensky din 20 Iunie 1917). (Cas. I, 14 Ianuarie 1929). III. 1

17. *Basarabia. Vânzare silită. Licitațiune. Nulitate. Consecințe.*
Vezi: **Procedura civilă rusă.**
(Cu notă de V. M. Teodorescu). I. 185

18. *Basarabia. Serviciu militar. Legea recrutărei. Unic fiu la mamă văduvă. Stare civilă. Constatare. Divorț. Probă. Martori. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Recrutare.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache).
II. 80

19. *Basarabia. Imprumut. Clauză penală. Lege aplicabilă.*
Vezi: **Clauză penală.** III. 25

BIJUTERII

Bijuterii. Pierdere. Căi ferate. Bagaj de mână. Culpă delictuală. Daune.
Vezi: **Transport.**
(Cu notă de N. G. Vrăbiescu). I. 177

BICICLETĂ

Bicicletă. Fugă. Delict. Refuz de oprire. Competinţă.
Vezi: **Delictul de fugă.**
(Cu notă de Dem. Cotrutz). III. 151

BILET LA ORDIN

Bilet la ordin. Transmisiune. Gir în alb. Succesiune de giruri necompletate. Valabilitate. (Art. 279, 309, 349 c. com.). (Apel Craiova I, 22 Oct.

Proprietatea cambiei nu trebuie căutată în nici un alt mijloc de probaţiune decât în ea însăş, aşa că dacă ultimul gir este în alb, orice posesor al cambiei este privit ca proprietar al ei, seria girurilor fiind suficient regulată dacă numai prin declaraţiunile scrise din andosările de pe cambie rezultă că orice girant este reprezentantul girantului precedent. (D. C. Ţicleanu cu Vasile D. Brăete).
(Cu notă de I. Strelicsecu). II. 33

BIUROU ELECTORAL

Vezi şi **Alegeri.**

Biurou electoral central. Preşedinte. Act făcut în prejudiciul unui particular. Ocuparea unui local. Atribuţiunile comitetului central de revizuire. Incompetenţă. (Art. 323, 361, 363 legea adm. locale; art. 42 alin. *a* şi 43 alin. III legea org. com. de rev.; art. 34 alin. *a* din legea electorală). (Comitetul central de revizuire, 13 Martie 1930).

In executarea disp. art. 34 al. *d* legea electorală, preşedintele biuroului fiind obligat, chiar în ipoteza unor alegeri municipale, a îngriji de crearea secţiunilor şi de desemnarea localurilor de vot, el lucrează din acest punct de vedere ca un organ al Ministerului de interne, potrivit art. 557 din l. adm. locale, căruia îi revine nu numai sarcina convocării alegerilor, dar şi organizarea tuturor operaţiunilor, cu caracter administrativ referitoare la alegeri.

Prin urmare, actul făcut de preşedintele biuroului electoral, în exerciţiul acestor atribuţiuni, nu poate fi atacat înaintea unei instanţe tutelare ci înaintea instanţelor de drept comun sau pe calea acţiunei în contencios administrativ, potrivit legei speciale. (Alexandrina Gr. Cantacuzino cu Primăria Municipiului Bucureşti).
III. 139

BUCOVINA

1. *Bucovina. Posesiune. Turburare. Incheiere finală. Recurs. Caracter. Apel. Timbru.*
Vezi: **Turburare de posesie.**
(Cu notă de Dr. E. Burg). III. 59

2. *Bucovina. Judecătorie de ocol. Ordonanţă de adjudecare. Recurs. Inadmisibilitate.* (Cas. II, 11 Febr. 1930).

Nici un text din legile din Bucovina şi nici din legea Inaltei Curţi de Casaţie, nu acordă dreptul de recurs la Inalta Curte în contra încheierilor pronunţate de judecătoria de ocol, în orice materie ar fi date. (Iacob Schnappe cu Soc. de Credit Funciar Urban din Iaşi).
(Cu notă de Lascar Antoniu). I. 141

3. *Bucovina. Administrator concordatar. Onorar. Jurnal al judelui sindic. Sentinţă. Recurs. Admisibilitate.*
Vezi: **Recurs.** III. 122

4. *Bucovina. Acţiune în daune. Prescripţie.*
Vezi: **Quasi-delict.** III. 121

5. *Bucovina. Materie penală. Citare. Termen dat în cunoştinţă. Nu poate suplini citarea prevăzută de paragr. 281 cifra 3 şi 5 pr. pen. buc.* (Cas. II, 23 Ian. 1930). III. 90

6. *Bucovina. Acţiune în revendicare. Eredele neînscris încă în tabelă. Acceptarea moştenirei. Acţiune în revendicare a bunului deţinut de un terţ.* (Paragr. 366 c. civ. buc. şi paragr. 547 c. civ. buc.). (Trib. Câmpulung, 22 Oct. 1929).
(Cu notă de O. Ternăveanu). III. 101

7. *Bucovina. Concordat. Confirmare. Legea concordatului preventiv. Abrogarea legei bucovinene. Declaraţie. Inexistenţă. Căi de atac. Recurs. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Concordat.**
(Cu notă de Dr. M. Blankopf).
III. 156

BUNĂ CREDINŢĂ

Bună credinţă. Ca element al posesiunei utile pentru exercitarea acţiunilor posesorii.
Vezi: **Acţiuni posesorii.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu).
I. 122

BUNURI DETERMINATE

Bunuri determinate. Achiziţiune după deschiderea succesiunei. Dacă trebuie reportat.
Vezi: **Raport.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 262

BURSĂ DE COMERŢ

Bursă de comerţ. Sindic. Bordorou. Forţă probantă.
Vezi: **Camera arbitrală.** III. 62

C

CĂI DE ATAC

Căi de atac. Sentinţă dată asupra încheierei judelui sindic. Recurs. Admisibilitate.
Vezi: **Recurs.** III. 122

CĂI FERATE

Căi ferate. Bagaje de mână. Culpă pentru distrugerea lor. Caracterul culpei. Răspundere.
Vezi: **Transport.**
(Cu notă de N. G. Vrăbiescu). I. 174

CAMBIE

Acţiune cambială. Vezi 13, 17.
Aval. Vezi 11.
Comerciant. Vezi 14.
Compensaţie. Vezi 5.
Domiciliată cambie. Vezi 2, 9.
Faliment. Vezi 12.
Gir. Vezi 16.
Gir după scadenţă. Vezi 1,7.
Gir în alb. Vezi 6.
Indivizibilitate. Vezi 15.
Protest. Vezi 8, 19.
Sechestru. Vezi 3,18.
Societate în nume colectiv. Vezi 10.
Valoare în garanţie. Vezi 4.

1. *Cambie. Scadenţă. Gir după scadenţă. Efecte. Cesiune.*
Vezi: **Gir.**
(Cu notă de I. L. Georgescu). I. 91

2. *Cambie domiciliată. Caracterizare. Condiţiuni.*
Vezi: **Cambie.**
(Cu notă de Al. Hagi-Gheorghe). III. 68

3. *Cambii neprotestate. Incuviinţarea sechestrului fără cauţiune. Admisibilitate.*
Vezi: **Sechesrtu asigurător.** III. 125

4. *Cambie. Gir. „Valoarea în garanţie". Excepţiuni ce se pot opune acestuia.* (Art. 349, 280 cod. com.). (Apel Roma, 25 Iulie 1895).

Giratarului unui efect cambial cu clauza „valoarea în garanţie" nu se pot opune excepţiuni personale, cari privesc pe girant şi cari sunt opozabile acestuia. (A. Roma Foro-Ital. 1896, I, col. 168). III. 64

5. *Cambie.* (Art. 94 legea cambială din Ardeal. Art. 38, 39 şi 14 legea falimentului din Ardeal). *Compensaţia creanţei cambiale, cu creanţa de drept comun, necontestată de falit la verificare.* (Trib. Someş II, 13 Nov. 1929).

Conform art. 38 din legea falimentului, creditorul poate invoca compensaţia creanţei sale cu creanţa falitului. Prin art. 39 din aceeaş lege se exceptează: 1. Creanţele creditorului falimentului devenit debitor după declararea falimentului. 2. Datoriile debitorului falimentului anterioare declarărei, cu creanţele obţinute după declarare, chiar dacă aceste creanţe existau înainte de declarare în favoarea altor creditori. 3. Creanţele acelor cari erau debitorii falitului înainte de declararea acestuia în faliment, achiziţionate faţă de falit fie printr'un act juridic încheiat cu acesta, fie prin transferare de drept sau prin achitarea unui creditor ce în timpul dobândirei a ştiut că falitul a încetat plăţile sau că în contra lui era înaintată cererea pentru declarare.

Conform art. 94 din legea cambială ard., compensaţia în dreptul cambial este inadmisibilă faţă cu o creanţă în bani, ajunsă la scadenţă sau o creanţă de drept comun stabilită printr'o sentinţă definitivă ori tranzacţie judecătorească.

Procesul-verbal de verificarea creanţelor, încheiat de judecătorul sindic, este, în sensul art. 141 leg. fal. comb. cu art. 94 leg. camb., o tranzacţie judecătorească executorie, când cei interesaţi nu contestă creanţele.

Deci este admisibilă compensaţia unei creanţe de drept comun, verificată şi necontestată de falit, cu o creanţă cambială.
(Cu notă de A. Eniu). III. 9

6. *Cambie. Gir în alb. Transmisiune prin tradiţiune manuală fără completarea girului de către ultimul posesor cu numele său. Valabilitate.* (Apel Craiova I, 18 Oct. 1929).

1. Girul în alb dă cambiei caracterul de titlu la purtător, astfel că ea poate fi transmisă prin tradiţiune manuală circulând în baza aceluiaş gir lăsat necompletat.

2. Ultimul posesor al cambiei, spre a-şi valorifica dreptul său, va completa girul la ordinul său şi justificând astfel pro-

prietatea cambiei conf. art. 309 cod. com., poate exercita toate drepturile contra obligaţilor cambiali anteriori, deci şi acţiunea cambială.

3. Faptul că ultimul posesor exhibă şi un act din care rezultă dobândirea cambiei dela o persoană al cărei nume nu figurează în poliţă, nu-i ridică dreptul său de posesor regulat al cambiei, ci stabileşte raporturile sale cu transmiţătorul cambiei, raporturi particulare şi independente de cele derivând din cambie.

(Cu notă de Al. Foreanu). I. 108

7. *Cambie. Gir după scadenţă. Gir după protest. Efectul acestei transmisiuni. Cesiune. Notificare. Acţiune cambială. Acţiune de drept comun.* (Art. 281 cod. com.). (Cas. III, 27 Noemvrie 1929).

Purtătorul unei cambii transmisă după protest — act care implică neapărat ajungerea la scadenţă a cambiei — nu îmbracă, prin această transmisiune, calitatea de beneficiar al unui titlu cambial, cu garanţiile, drepturile şi acţiunile ce decurg legalmente din acest titlu, ci aceea de cesionar al unei creanţe chirografare, cu dreptul exclusiv de a urmări şi obţine pe cale de acţiune ordinară, civilă sau comercială, după natura creanţei, plata ei dela debitorul cedat, cu îndeplinirea formelor prevăzute de lege în ce priveşte notificarea cesiunii.

In consecinţă, cambia transmisă după scadenţă pierde calitatea şi efectele ei de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanţă, astfel că posesorul ei nu poate cere plata pe cale de acţiune cambială, ci numai prin acţiunea comercială de drept comun (art. 281 cod. com.).

(Cu notă de Stelian Ionescu). I. 147

8. *Cambie. Gir. Protest. Acţiune. Termen. Expirare. Decădere. Dacă este de ordine publică.* (Art. 350 cod. com.). (Cas. III, 2 Iulie 1929). III. 67

9. *Cambie. Cambie domiciliată. Condiţiuni. Caracterizarea unei asemenea cambii. Condiţiuni intrinsece. Inadmisibilitatea de a se deduce din fapte sau împrejurări lăturalnice.* (Art. 286 şi 341 cod. com.). (Cas. III, 27 Febr. 1930).

Din combinaţiunea art. 286 şi 341 cod. com., rezultă că cele două condiţiuni esenţiale pentru caracterizarea cambiei domiciliate: arătarea locului plăţei şi determinarea persoanei plătitorului, trebuesc să reiasă din înşişi termenii cambiei, neputând fi deduse din fapte şi împrejurări lăturalnice. Când de exemplu, se indică într'o cambie numai instituţiunea de credit la care urmează a se face plata, această indicaţiune nu implică şi determinarea persoanei care face plata, ci conf. art. 286 citat se presupune că acceptantul sau emitentul şi-a rezervat această sarcină.

(Cu notă de Al. Hagi Gheorghe). III. 68

10. *Cambia semnată de către unul din asociaţii unei societăţi în nume colectiv, având dreptul a reprezenta acea societate, este opozabilă societăţei, dacă semnătura s'a făcut în numele ei.* (Art. 80, 88, 90 cod. com. ardelean). (Apel Cluj II, N. C. 247 din 1929). III. 128

11. *Cambie. Aval. Proba consimţimântului.*

Vezi: **Autorizare maritală.**

(Cu notă de G. P. D.). III.

12. *Cambie. Debitor falit. Dacă protestul mai e necesar. Soluţie afirmativă.*

Vezi: **Protest.**

(Cu notă de Tr. R. Scriban).

13. *Cambie. Acţiune cambială. Excepţiunea privitoare la calitatea emitentului. Chestiune de fond.*

Vezi: **Comerţ maritim.** III. 156

14. *Cambii. Comerciant. Firmă neradiată. Cumpărare de acţiuni. Progesiune obişnuită.*

Vezi: **Faliment.**

(Cu notă de I. Zwerdling). II. 276

15. *Cambii. Indivizibilitate solutione. Chestie de fapt.*

Vezi: **Divizibilitate.**

(Cu note de N. Apoteker şi *R. Hutschneker).* II. 266

16 *Cambie. Transmisiune prin gir. Succesiune de giruri necompletate. Valabilitate.*

Vezi: **Bilet la ordin.**

(Cu notă de I. Strelicescu). II. 33

17. *Cambie. Ardeal. Rea credinţă. Probă.*

Vezi: **Acţiune cambială.** III. 110

18. *Cambie. Acţiune. Sechestru asigurător. Ce texte se aplică.*

Vezi: **Sechestru asigurător.**

(Cu notă de George Iuliu). III. 94

19. *Cambie. Lipsa debitorului la locul plăţei. Om de serviciu prezent. Menţiune. Interpretare suverană.*

Vezi: **Protest.** III. 91

CAMERĂ DE ACUZARE

Conflict de jurisdicţie. Vezi 3.
Opoziţie. Vezi 1.
Ordonanţă definitivă. Vezi 2.
Nemotivare. Vezi 5.
Recurs. Vezi 4.

1. *Cameră de acuzare. Opoziţie. Recurs. Acţiune privată. Admisibilitate.*

Vezi: **Parte civilă.**

(Cu notă de G. P. D.). III. 113

2. *Cameră de acuzare. Opoziţie făcută de Ministerul Public. Caz de urmărire. Prevenit. Decizie cu caracter de ordonanţă definitivă de urmărire. Recurs. Inadmisibilitate.* (Art. 137, 117, 135 şi 212 pr. pen.). (Cas. II, 17 Decemvrie 1929).

Potrivit art. 117 al. 3 pr. pen. dreptul prevenitului de a ataca pe calea opoziţiunei ordonanţa judelui instructor fiind limitat numai la liberarea provizorie şi incompetenţă, trebuie, în mod logic, a se decide că şi deciziunile Camerei de punere sub acuzare care reformează, în materie de crimă ordonanţele de neurmărire ale acelui judecător şi care au caracterul de ordonanţe definitive de urmărire, nu vor fi susceptibile de a fi atacate pe calea recursului.

Numai după îndeplinirea prescripţiunilor art. 212 pr. pen., Camera de acuzare va fi chemată ca, în conformitate cu textul citat, să dea deciziunea definitivă de trimiterea cauzei înaintea juriului şi numai în contra acestei deciziuni prevenitul va putea exercita dreptul său de recurs. (Nussim M. Iagolnitzer cu Ministerul Public).

(Cu notă de Dem. Hozoc). I. 117

3. *Cameră de acuzare. Ordonanţă de trimitere definitivă. Hotărîre anterioară contrarie. Conflict negativ. Curte de apel. Sesizare.*

Vezi: **Competenţă.**

(Cu notă de V. Dongoroz). II. 225

4. *Cameră de acuzare. Recurs. Curte cu juraţi. Sesiune permanentizată. Acuzat trimis în judecată în anul în curs. Partea civilă şi parte din martori lipsă. Cerere de amânare. Respingere. Citirea de preşedinte a depunerilor dela instrucţie. Proces început înlăuntrul sesiunei, terminat după judecarea şi pronunţarea hotărîrei într'o zi de sărbătoare legală. Chestiune de culpabilitate. Tâlhărie. Dividere. Comunicările juraţilor în afară de timpul suspendărei .Neinvocare la fond.* (Cas. II, 11 Martie 1929).

1. Decizia Camerei de acuzare nu poate fi atacată cu recurs odată cu decizia de condamnare decât în cazul când recurentul n'a fost înştiinţat conf. art. 311, 318 pr. pen. cu ocazia interogatorului luat de preşedinte.

2. Dacă acuzatul a primit să fie judecat şi şi-a exercitat în toată plenitudinea, fără vreo obiecţiune, dreptul de apărare, nu poate formula un motiv de casare din aceea că, deşi trimis în judecată în anul judecătoresc în curs, a fost judecat într'o sesiune permanentizată.

3. Curtea poate respinge cererea de amânare pentru lipsa părţei civile şi o parte din martori, când constată că aducerea lor este imposibilă în fapt şi preşedintele poate, în virtutea puterei sale discreţionare, să citească declaraţiile lor dela instrucţie.

Deasemenea, preşedintele poate citi depunerea dela instrucţie chiar a unui martor prezent în caz de variaţii în declaraţiile acestui martor.

4. Odată desbaterile unui proces începute în cursul sesiunei, ele trebuesc continuate până la terminarea procesului, chiar după expirarea sesiunei şi chiar în zi de sărbătoare legală. Hotărîrea poate deasemenea să fie pronunţată într'o zi de sărbătoare.

5. Chestiunea privitoare la tâlhărie nu poate fi divizată în două chestiuni: dacă acuzatul a rănit, şi dacă a rănit cu intenţie de a tâlhări.

6. Deşi în întrebarea principală de culpabilitate nu se arată expres că violenţele au fost exercitate asupra victimei, totuş nu poate rezulta vreo nulitate când reiese cert că întrebarea cuprinde şi acest element, reprodus, dealtfel şi într'o întrebare următoare.

7. Faptul că în timpul suspendărei juraţii ar fi comunicat cu persoane din afară, nu poate fi invocat pentru prima oară în recurs. (G. Găetan cu Iosefina Leonida).

(Cu notă de N. R.). I. 26

5. *Cameră de punere sub acuzare. Deciziune. Contradicţie. Nemotivare.* (Art. 58, 225, 234, 256 şi 257 cod. pen.). (Cas. II, 22 Ianuarie 1930). III. 122

CAMERĂ ARBITRALĂ

Camera arbitrală. Bursa de comerţ. Sindic. Borderouri. Forţă probantă. (Art. 44 l. Burselor). (Cas. III, 4 Iunie 1929). III. 67

CAPITAL

Capital. Dobânzi moratorii. Somaţie. Cifra datoriei. Neînţelegere între părţi. Oferte reale şi consemnaţie. Art. 1153 c. c. f. (1088 c. c. r.). *Casare. Efecte. Cheltueli de judecată. Casarea pentru un motiv atrage casarea în ce priveşte cheltuelile de judecată.* (Art. 146 pr. civ. rom.; art. 50 l. ac. jud.). *Dalloz H.* 1930, p. 37). (Cas. civ., 2 Decemvrie 1929).

(Cu notă de G. P. D.). III. 112

CARTE FONDUARĂ

Vezi şi **Ardeal.**

1. *Carte fonduară. Contra-prestaţie. Inscriere.*

Vezi: **Vânzare.** III. 59

2. *Carte fonduară. Publicitate. Achizitor. de rea credinţă. Dacă poate invoca transcrierea (intabularea). Soluţie negativă.*

Vezi: **Achiziţiunea imobilelor.**

(Cu notă de Dr. Georgiu Plopu). I. 109

CASĂ DE TOLERANŢĂ

Casă de toleranţă. Fond comercial. Acte de comerţ. Inexistenţă. Competenţa Trib. civil.

Vezi: **Competenţă.** III.

CASARE

Vezi şi **Recurs.**

1. *Casare. Efecte. Cheltueli de judecată.*
Vezi: **Capital.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112
2. *Casare. Deciziune. Considerente. Contradicţie. Nemotivare.*
Vezi: **Camera de punere sub acuzare.** III. 122
3. *Casare. Motive. Condamnare solidară. Materie comercială. Lipsă de solidaritate. Invocarea ei înaintea Curţei de Casaţie. Nu constitue un motiv nou.*
Vezi: **Solidaritate.**
(Cu notă de S. R.). III. 117

CASSA ŞCOALELOR

Vezi şi **Contencios administrativ.**

Cassa şcoalelor. Consilier pedagogic. Punere în retragere din oficiu. Legea de organizare a Ministerelor. Neaplicaţiune.
Vezi: **Funcţionar public.** III. 97

CĂSĂTORIE

1. *Căsătorie celebrată în Rusia. Divorţ. Codul sovietic. Condiţiuni de aplicaţiune.*
Vezi: **Divorţ.**
(Cu notă de Radu Dimiu). II. 249
2. *Căsătorie subsecventă. Lipsa legitimităţei copilului natural. Nu produce efecte în privinţa legitimităţei.*
Vezi: **Copii naturali.**
(Cu notă de Alex. Cerban). I. 127

CAUŢIUNE

1. *Cauţiune. Efecte de Stat sau ale Instituţiilor de credit garantate de Stat. Creditul Urban. Valoare nominală. Valoare reală. Admisibilitatea valorii nominale.* (Art. 26 leg. Credit. Urban din 20 Martie 1926; art. 23 al. 5, legea Cred. rural din 20 August 1929). (Apel Buc. III, 6 Sept. 1930).
(Cu notă de G. P. D.). III. 124
2. *Cauţiune. Efecte de Stat. Valoare nominală.*
Vezi: **Executare imobiliară.**
(Cu note de Al. Zamfirescu şi George Iuliu). III. 7
3. *Cauţiune. Dispensă. Sechestru asigurător. Cambii neprotestate. Admisibilitate.*
Vezi: **Sechestru asigurător.** III. 125
4. *Cauţiune. Materie comercială. Sechestru pe bază de cambie neprotestată. Ce texte se aplică. Procedura civilă.*
Vezi: **Sechestru asigurător.**
(Cu notă de George Iuliu). III. 94

CAUZĂ ILICITĂ

1. *Cauză ilicită. Plată primită cu rea credinţă.*
Vezi: **Plată.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 115
2. *Cauză ilicită. Ordine publică. Nulitate.*
Vezi: **Obligaţiuni.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112
3. *Cauză ilicită. Metodă terapeutică. Produse de farmacie. Marcă. Specularea bolnavilor.*
Vezi: **Obligaţiune.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 34

CERCETAREA PATERNITĂŢEI

1. *Cercetarea paternităţei. Copil adulterin. Cauză ilicită. Desavuare. Efect erga omnes.*
Vezi: **Copil natural.**
(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 161
2. *Cercetarea paternităţei. Interdicţie.*
Vezi: **Paternitate.** III. 6

CERERE DE EXECUTARE

Cerere de executare. Contract. Daune. Competenţă.
Vezi: **Declinator.** III. 103

CERERE NOUĂ

Cerere nouă. Nulitate. Acoperire.
Vezi: **Apel.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 116

CERERE DE SUSPENDARE

Vezi şi **Suspendare.**

1. *Cerere de suspendare a executărei unui mandat cambial. Sentinţă de moratoriu pronunţată de instanţele vechiului regat posterior aplicărei unui sechestru asigurător. Condiţiunile de formă şi de fond ale cererei de suspendare. Dacă sentinţa de moratoriu poate autoriza suspendarea executărei în sensul art. 38 l. de execuţiune din Ardeal. Soluţiune afirmativă. Moratoriu. Efectele lui cu privire la drepturile creditorilor cari au aplicat sechestre. Dacă aceşti creditori pot fi asimilaţi cu creditorii gagişti prevăzuţi de art. 839 al. II cod. com. rom. Soluţiune negativă. Conflict de drept interprovincial.* (Art. 31, 38, 47 al. 2, 87, 230 şi 231, l. execuţiunei în Ardeal, art. 839 al. II, cod. rom.). (Apel Braşov I. 26 Iunie 1929).

1. Debitorul, asupra averei căruia s'a instituit un sechestru, poate, conform art. 38 din legea de execuţiune, să ceară, atât judecătoriei care a ordonat execuţiunea, cât şi celei competente pentru efectuarea ei, suspendarea sau restrângerea executărei, dacă poate dovedi cu act autentic că hotărîrea, în baza căreia s'a ordonat executarea, a fost schimbată, scoasă din vigoare sau restrânsă printr'o altă hotărîre, ulterioară, rămasă definitivă.

Această suspendare a executărei poate fi obţinută de debitor printr'o simplă cerere, fără a fi nevoie să o formuleze pe calea unei acţiuni de drept comun, cu regulele inerente cererilor principale.

2. Creanţele cambiale, constatate printr'un mandat cambial, în temeiul căruia creditorul a obţinut aplicarea unui sechestru, înainte de cererea de moratoriu, sunt influenţate de sentinţa de moratoriu în sensul că debitorul nu poate fi urmărit în timpul duratei moratoriului, deoarece sentinţele de moratoriu au efect „erga omnes".

3. Creditorul urmăritor, care a obţinut aplicarea unui sechestru, nu dobândeşte un drept de gaj similar cu gajul convenţional prevăzut de art. 839 al. II cod. com. rom., ci un simplu drept de prioritate, care subsistă numai atâta timp cât debitorul urmărit nu a obţinut un moratoriu şi care este inconciliabil cu principiul egalităţei de repartiţiune între creditori, care caracterizează atât moratoriul cât şi falimentul.

(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 38
2. *Cerere de suspendare a executărei unui mandat cambial. Sentinţă de moratoriu pronunţată de instanţele Vechiului Regat posterior aplicărei unui sechestru asigurător. Condiţiunile de formă şi de fond ale cererei de suspendare. Dacă sentinţa de moratoriu poate autoriza suspendarea executărei în sensul art. 38 l. de execuţiune din Ardeal. Soluţiune afirmativă. Moratoriu. Efectele lui cu privire la drepturile creditorilor cari au aplicat sechestre. Dacă aceşti creditori pot fi asimilaţi cu creditorii gagişti prevăzuţi de art. 839 al. II cod. com. rom. Soluţiune negativă. Conflict de drept interprovincial.* (Art. 31, 38, 47 al. 2, 87, 230 şi 231, legea execuţiunei în Ardeal, art. 839 al. II cod. rom.). (Apel Braşov I, 26 Iunie 1929). III. 2

CERTIFICAT DE NAŢIONALITATE

Certificat de naţionalitate. Act de autoritate iar nu de guvernământ.
Vezi: **Act de guvernământ.** III. 122

CESIUNE

1. *Cesiune. Retrocesiune. Interpretare. Dacă instanţa poate constata că în realitate actul de cesiune constitue un împrumut garantat cu gaj. Soluţie afirmativă.* (Trib. Putna S. I, 8 Martie 1929).

Deşi intitulat act de cesiune, totuş instanţa de fond poate constata, din analiza tuturor elementelor contractului, că acesta constitue în realitate un împrumut garantat cu gaj. III. 28

2. *Cesiune. Gir după protest. Notificare. Acţiune de drept comun, nu cambială.*
Vezi: **Cambie.**
(Cu notă de Stelian Ionescu). I. 147
3. *Cesiune. Notificare. Plata chiriei imobilului exigibilă după vânzarea lui unui terţ. Cui trebuie să se facă. Ce se poate cesiona. Condiţiunile creanţei. Asemănare cu vânzarea. Cesiunea ratei de chirii sau arenzi viitoare. Momentul exigibilităţei necesar a se avea în vedere. Neaplicabilitatea dispoziţiunilor art. 1394 cod. civ. chiar când contractul este mai mic de 2 ani. Raţiunea acestui text. Neopozabilitatea cesiunei.* (Jud. oc. III urb. Galaţi, 11 Aprilie 1930). III. 111

CETĂŢENIE

Vezi şi **Naţionalitate.**

Cetăţenie română. Minor. (Art. 1 din decretul-lege No. 2085/919). (Trib. Fălticeni, 23 Sept. 1929).
(Cu notă de Al. Al. Botez). III. 5

CHELTUELI DE JUDECATĂ

1. *Cheltueli de judecată. Parte căzând parţial. Totalitatea cheltuelilor puse în sarcina celeilalte părţi. Puterea de apreciere a judecătorilor de fapt.* (Cas. Req., 1 Mai 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 119
2. *Cheltueli şi despăgubiri. Sarcina lor. Partea care pierde. Condamnare. Obligare.* (Cass. civ., 25 Noemvrie 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 62
3. *Cheltueli de judecată. Contract de muncă. Dreptul instanţei de a le acorda.*
Vezi: **Instanţă industrială.** III. 109
4. *Cheltueli de judecată. Casare pentru un motiv. Efecte în privinţa cheltuelilor.*
Vezi: **Capital.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112

CHEMARE IN GARANŢIE

Chemare în garanţie. Mandat cambial. Ardeal. Inadmisibilitate.
Vezi: **Acţiune cambială.** III. 110

CHESTIUNE DE CULPABILITATE

Chestiune de culpabilitate. Tâlhărie. Dividere. Verdict.
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26

CHIRII

Cesiune. Vezi 6.
Constituţionalitate. Vezi 4.
Contract. Vezi 1.
Contract verbal. Vezi 9.
Culpă. Vezi 5.

Evacuare. Vezi 1.
Funcționar. Vezi 2.
Martori. Vezi 8.
Ordonanță de plată. Vezi 3.
Portabilitate. Vezi 7.

1. *Chirii. Acțiune de evacuare bazată pe un contract de închiriere. Competența Camerei de consiliu. Litispendență. Obiect și cauză diferită. Chirie neplătită. Reziliere.* (Apel I Buc., 18 Sept. 1929). III. 2

2. *Chirii. Contract. Titular. Locuește cu un funcționar public. Chirie. Quantum.* (Art. 4 leg. chiriilor din 1927; art. 7 leg. chiriilor din 1929). (Cas. I, 19 Noemvrie 1929 (Completul de chirii). III. 121

3. *Chirii. Ordonanță de plată. Primire. Achiesare. Inexistență. Indiviziune. Acțiune de evacuare intentată de un singur coproprietar. Contracte prelungite. Admisibilitate. Impozit. Poprire. Reținere din cota unui singur coproprietar. Plată greșită. Pact comisor. Operare.* (Trib Ilfov III C. C., 27 Oct. 1927).

a) Simpla primire a unei ordonanțe de plată, fără manifestarea intențiunei proprietarului de a primi plata, nu constitue o achiesare și o acceptare a modului de plată.

b) Potrivit art. 22 din legea de prelungire a contractelor de închiriere, prin derogare dela dreptul comun, un singur coproprietar poate cere rezilierea contractului care privește bunul indiviz.

c) Poprirea efectuată de fisc pentru impozite datorite de imobilul comun trebuie satisfăcută de chiriaș în proporție cu cota datorită fiecărui coproprietar. III. 102

4. *Chirii. Art. 3 l. din 18 Aprilie 1929. Constituționalitate.* (Cas. secțiuni-unite, 7 Noemvrie 1929). III. 66

5. *Chirie. Neplată. Nepredarea bunului închiriat. Culpă. Excepția non adimpleti contractus.*
Vezi: **Locațiune.**
(Cu notă de Hip. Nicoleanu). II. 159

6. *Chirie. Cesiune. Notificare. Vânzare.*
Vezi: **Cesiune.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 110

7. *Chirie. Portabilitate. Condițiuni.*
Vezi: **Acțiune.**
(Cu notă de Al. St. Constantinescu). III. 108

8. *Chirie. Plată. Refuz de primire. Martori.*
Vezi: **Locațiune.** III. 98

9. *Chirii. Contract verbal. Nou achizitor. Cunoștința închirierei. Dacă echivalează cu data certă.*
Vezi: **Locațiune.**
(Cu notă de Gh. Petruc). III. 3

CIRCULAȚIUNE

Circulațiune. Vehicule. Tarif. Fixare. Autoritate competentă.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 126

CITARE

1. *Citație. Afișare. Mențiunea lipsei rudelor. Sancțiune. Inexistență.*
Vezi: **Contestație.**
(Cu note de L. Ciobanu și George Iuliu). II. 187

2. *Citare. Materie în care nu se prevăd regule speciale. Aplicarea normelor de drept comun.*
Vezi: **Incidente.** III. 155

3. *Citare. Arbitri. Lipsă. Contestație la executare. Admitere.*
Vezi: **Arbitraj.**
(Cu notă de V. K. Constantinescu). II. 224

4. *Citare. Instanță de expropriere. Procedură superfluă. Lipsă de prejudiciu.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Tulius Goruneanu). II. 53

5. *Citare. Contestație. Executarea hotărîrilor de primă și ultimă instanță. Unde trebuie îndreptată.*
Vezi: **Hotărîri definitive.** III. 144

6. *Citație. Dovadă. Lipsă de dosar. Hotărîri. Neplată. Citare neregulată. Contestație. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Procedură.**
(Cu notă de Hugo Friedmann.) I. 135

7. *Citare. Femeie măritată. Autorizare implicită.*
Vezi: **Faliment.** III. 104

8. *Citare. Materie penală. Termen dat în cunoștință. Nu poate suplini citarea.*
Vezi: **Bucovina.** III. 90

9. *Citație. Oameni de serviciu. Proprietar agricol. Părăsirea serviciului.*
Vezi: **Competență.** III. 107

CLAUZĂ COMISORIE

Clauză comisorie. Hotărîre dispozitiv.
Vezi: **Revizuire.** III.. 78

CLAUZĂ ILICITĂ

Clauză ilicită. Asigurare. Responsabilitate. Clauză de decădere. Nulitate.
Vezi: **Asigurare.**
(Cu notă de G. P. Docan). III.

CLAUZĂ PENALĂ

Clauză penală. Valabilitatea ei în contractele de împrumut în județele retrocedate Rusiei prin tratatul din Berlin la 1878. Aplicațiunea codului civil român în redacțiunea dela 1865. Art. 322 Legea de organizare judecătorească din 1925. Lege de ordine publică în raport cu drepturile câștigate. (Trib. Ismail, 13 Aprilie 1929). III. 25

COD SILVIC

Codul silvic. Păduri de șes. Intindere sub 100 hectare. Exploatare. Neconformare. Pedeapsă. Nulitate.
Vezi: **Recurs.** III. 17

COMERCIANT

1. *Comerciant. Concordat. Condițiuni de admitere.*
Vezi: **Concordat preventiv.** III. 69

2. *Comerciant. Scutire de a ține registre. Ardeal. Faliment din oficiu. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Concordat.**
(Cu notă de Const. Simionescu). II. 128

3. *Comerciant. Firmă neradiată. Cumpărare de acțiuni. Profesiune obișnuită. Subscriere de cambii.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de I. Zwerdling.) II. 276

COMERȚ MARITIM

Comerț maritim. Căpitan de vas. Obligațiuni contractate de el, în această calitate, în interesul navigațiunei vasului. Responsabilitatea proprietarului. Convențiuni derogatorii. Neopozabilitatea lor față de terți. (Art. 504 cod. com.). *Cambie. Acțiune cambială. Excepțiunea privitoare la calitatea subscriitorului cambiei. Excepțiune de fond.* (Art. 349 cod. com.). (Cas. III, 15 Oct. 1930). III. 156

COMISIUNE DE APEL

Comisiune de apel. Delegatul fiscului. Deliberare. Nu poate asista.
Vezi: **Impozit.** III. 69

COMISIUNE DE REPARAȚIUNI

Comisiune de reparațiuni. Competență.
Vezi: **Tratatul dela Trianon.**
(Cu note de D. Gerota, R. Elias, S. Rosental și Em. Otulescu). II. 72

COMISIE ROGATORIE

Comisie rogatorie. Tribunalul situațiunei. Executare. Efectuare. Cine încheie ultimul act?
Vezi: **Executare silită.** III. 137

COMISIONAR

Comisionar. Dacă i se poate opune excepția jocului de bursă. Soluție afirmativă.
Vezi: **Joc de bursă.** III. 144

COMITET LOCAL DE REVIZUIRE

Comitet local de revizuire. Ședință plenară. In ce cazuri are loc. Alegeri comunale. Liste. Intocmire. Legea electorală. Aplicațiune. Neafișarea listelor. Listă neregulat depusă.

1. Conform art. 335 din l. administr. locale, Comitetul local de revizuire nu are a se întruni și judeca în ședință plenară decât atunci când trebuie să rezolve o importantă chestiune de principiu pe care nici un text de lege nu o lămurește.

2. Listele pentru alegerile comunale și județene, potrivit art. 381 l. adm. locale se întocmesc în conformitate cu legea electorală. Numai în privința formărei buletinelor de vot, operațiunile de votare și centralizarea voturilor, legea electorală nu se aplică, deoarece în această privință ea conține dispoziții speciale.

3. Potrivit legei electorale, listele provizorii urmează a fi afișate 20 zile pentru ca cetățenii interesați să le poată contesta, iar lipsa acestei formalități atrage nulitatea lor. (Mitu Stoenescu ș. a.). (Comitetul de revizuire Craiova S. II, 2 Aprilie 1930).

COMPENSAȚIE

Compensație. Cont curent. Titluri. Gaj.
Vezi: **Depozit.** III. 168

1. *Competență. Contestație. Urmărire. Recurs. Curte de apel.*
Vezi: **Urmărire.**
(Cu notă de N. R. III. 65

2. *Competență. Act de autoritate. Ocuparea unui biurou electoral. Prejudiciu. Acțiune.*
Vezi: **Biurou electoral.** III. 139

3. *Competență. Judecătorii de ocoale. Materie reală mobiliară.*
Vezi: **Basarabia.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache). III. 141

4. *Competență. Adopție. Locuitor rural.*
Vezi: **Adopție.**
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). III. 137

5. *Competență. Référé. Executare. Termen de grație.* Respingere.
Vezi: **Référé.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

6. *Competență. Conflict de legi în spațiu. Tribunale române. Străin domiciliat în străinătate. Legea naționalității. Dacă a abrogat art. 13 din codul civil cu privire la competența tribunalelor române. Soluție negativă.* (Art. 54 l. naționalit. rom., art. 7 al. III Constituție, art. 13 cod. civ.). (Trib. Ilfov II com., 14 Iunie 1929).

Dispozițiunea art. 54 al legei pentru pierderea și dobândirea naționalităței române nu poate fi interpretată decât în sensul că prin acest text se abrogă art.

6—20 inclusiv cod civ., privitoare numai la fixarea condiţiunilor şi procedurei de urmat pentru dobândirea şi pierderea calităţei de cetăţean român. III. 24

7. *Competenţă. Infracţiune la legea pentru exploatarea postală.* (Art. 98, 99 şi 180). *Deciziunile direcţiei generale de amendare sunt definitive şi executorii? Căile de atac contra lor şi cari sunt instanţele competente a statua.* ((Trib. Cahul, 17 Ianuarie 1928).

Prin legea de exploatare postală Statul în virtutea dreptului său regalian şi-a rezervat dreptul de monopol prin art. 34, 49 şi 98 asupra transportului corespondenţei postale, călători şi bagaje, fie în regie, fie concedând acest drept cum şi cine aplică sancţiunea art. Nu este nimic spus în lege asupra chestiunii dacă deciziile de amendare date de Direcţia Generală sunt sau nu executorii şi nici nu se indică, dacă deciziile ce sancţionează infracţiunile dela art. 98 sunt sau nu susceptibile de apel şi care sunt instanţele competente a judeca apelurile. Pe baza acestei lipse şi a art. 180 leg. expl. postală, combinat cu art. 1 şi 34 legea de urmărire, părerile diferă şi anume: 1. Că deciziile de amendare sunt susceptibile numai de recurs în casaţie; 2. Sunt susceptibile numai contestaţiei la Administraţia Financiară; 3. Sunt susceptibile numai de apel la Tribunal. (Haim Tvetovat cu Direcţia P. T. T.).

(Cu notă de V. K. Constantinescu). II. 221

8. *Competenţă. Sesizarea camerei de punere sub acuzare. Ordonanţă de trimitere în judecată înaintea instanţelor corecţionale rămasă definitivă. Hotărîri anterioare prin care instanţele corecţionale s'au declarat incompetente pe motiv că faptul constitue o crimă. Conflict negativ. Soluţionarea lui de Curtea de Apel, în sensul că faptul constitue o crimă. Sesizarea camerei de procurorul general pentru a dispune trimiterea în judecata Curţei cu juri. Sesizare regulată.* (Curtea de Apel Galaţi, Camera de punere sub acuzare, 18 Maiu 1928).

Când un conflict negativ s'a ivit între instanţele corecţionale cari s'au declarat incompetente şi judele de instrucţie care ulterior a decis prin ordonanţa definitivă şi irevocabilă că faptul este de competenţa instanţelor corecţionale, dacă instanţa chemată să reguleze competenţa va decide că faptul constitue o crimă şi urmează a fi judecat de Curtea cu juraţi, atunci dosarul cauzei nu va mai fi retrimis judelui de instrucţie care s'a desesizat în mod definitiv, ci se va sesiza prin mijlocirea Procurorului General Camera de punere sub acuzare pentru a decide trimiterea la juraţi.

(Cu notă de V. Dongoroz). II. 230

9. *Competenţă. Trib. comercial. Casă de toleranţă. Fond comercial. Acte de comerţ. Competenţa Trib. civil.* (Art. 3 şi 890 cod. com. rom.). Dalloz H. 1930, Sommaires, p. 11). (Trib. Saint-Etienne, 9 Febr. 1929). III. 136

10. *Competenţă. Unde se citează oamenii de serviciu ai unui proprietar agricol, dacă în momentul intentărei acţiunei părăsiseră serviciul.* (Art. 26, 35, 180, pag. 3 şi 182 pr. civ. din Ardeal). (Trib. Someş I, 6 Iunie 1930).

Acţiunea pentru restituirea unui avans din salar, primit de un fost om de serviciu, se intentează la domiciliul pârîtului, iar nu la cel al administraţiei moşiei, deoarece, conform art. 26 pr. civ., se citează la locul unde-şi îndeplinesc serviciul, numai persoanele cari sunt în serviciu, nu şi acelea cari l-au părăsit, iar conform art. 35 din aceeaş procedură, continuă a se cita la sediul administraţiei patrimoniului, persoanele cari au părăsit serviciul însă numai pentru litigii privitoare la administraţie şi la socoteli derivate din aceasta, iar nu şi pentru acelea ce izvorăsc din salariile oamenilor de serviciu.

Incompetenţa instanţei, vizată de textele de mai sus, conform art. 180, ult. alin. pr. civ., se invoacă chiar din oficiu, iar conform art. 182, aceeaş procedură, instanţa, declarându-se necompetentă, va stinge procesul. III. 108

11. *Competenţă. Contencios administrativ. Competenţă judiciară. Concesiune. Serviciu public. Comună. Lucrări publice. Casino. (Dalloz H.* 1930, p. 82). (Cas. Civ., 10 Decemvrie 1929). III. 113

12. *Competenţă. Procente. Cari pot fi înglobate în Capital?* (Art. 61 l. de accelerare). (Cas. III, 30 Octomvrie 1929). III. 66

13. *Competenţă. Anchetă in futurum. Lucru judecat. Inexistenţă.*
Vezi: **Anchetă.**
(Cu notă de M. I. Păcuraru). III. 160

14. *Competenţă. Adopţiune. Domiciliul adoptatorului. Comună rurală.*
Vezi: **Adopţiune.**
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). II. 57

15. *Competenţă. Acţiune revocatorie. Tribunal falimentar.*
Vezi: **Faliment.** III. 168

16. *Competenţă. Opoziţie la punerea sigiliilor.*
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de Dempol). I. 105

17. *Competenţă. Declinator. Contract. Cerere de executare. Daune.*
Vezi: **Declinator.** III. 103

18. *Competenţă. Instanţă industrială. Autoritate judecătorească. Decizie. Dacă poate fi atacată în contencios.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 91

19. *Competenţă. Reforma agrară. Arendă forţată.*
Vezi: **Acţiune.** III. 31

COMPROMIS

Vezi şi **Arbitraj.**

1. *Compromis. Obiect. Incunoştiinţarea părţilor. Dacă e necesară o formă solemnă.*
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu note de M. Schor, M. Singer şi *I. Brumă).* II. 89

2. *Compromis. Termen. Formalitatea înştiinţărei Tribunalului.*
Vezi: **Revizuire.** III. 78

COMPUNEREA INSTANŢEI

1. *Compunerea instanţei. Tutelă. Intreţinere de copii.*
Vezi: **Legea ungară XX din 1877.** II. 260

2. *Compunerea instanţei. Legea proprietarilor. Ordonanţe şi hotărîri. Judecător unic. Neaplicabilitate. Legea accelerărei. Lege de drept comun. Acţiune necomunicată. Valabilitate.* (Art. 2 l. propr., 20 l. org. jud.; 3, 4 şi 53 legea accelerărei din 1925; 69 pr. civ.). (Trib. Bălţi II, 27 Oct. 1928).

1. Judecarea acţiunilor şi darea ordonanţelor de evacuare potrivit legei proprietarilor este a se face de Prezidentul Tribunalului sau de judecătorul care-i ţine locul. Prin urmare, atribuţiunile acestora, nu se pot confunda cu acele ale judecătorului unic instituit pentru judecarea litigiilor de drept comun.

2. Comunicarea acţiunei prevăzută de legea accelerărei nu se face în acelaş termen şi în sistemul legei proprietarilor, aceasta prevăzând prin art. 5 alte termene de judecată pe care art. 53 al. III din legea accelerărei le-a menţinut.

3. In caz când intervalul de trei zile dintre data unei acţiuni intentată potrivit legei proprietarilor şi data primelor citaţii nu este respectat, urmează a se acorda pârîtului un termen pentru a-şi pregăti apărarea. (Ioan Reaboi cu Ioan Fucarevici).

(Cu notă de L. Ciobanu). II. 87

COMPUTARE DE PEDEAPSĂ

Computare de pedeapsă. Infractor minor. Apel. Insuşirea motivelor primei instanţe.
Vezi: **Infractor minor.**
(Cu notă de Aurel Necşulescu). III. 70

COMUNICARE

Comunicare. Deciziune. Cum se face pentru a curge termenul de recurs.
Vezi: **Deciziuni.** III. 1

CONCEDIU

Concediu. Contract de muncă. Lipsa de preaviz. Necunoaşterea limbei române.
Vezi: **Instanţă industrială.** III. 109

CONCESIUNE

1. *Concesiune de autobuze. Circulaţie. Lipsa de autobuze. Contravenţie. Amendă. Căi de atac.* (Trib. Cahul, 11 Maiu 1928).

Deciziile de amendare a contravenienţiilor la legea de exploatare a P. T. T., se atacă cu contestaţie la administraţia financiară şi cu apel la Tribunal. (Haim Tvetovat cu Direcţia P. T. T.).

(Cu notă de V. K. Constantinescu). II. 223

2. *Concesiune municipală. Pavilion pentru vânzarea benzinei. Oprirea lucrărei. Act administrativ.*
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu note de I. Dumitrescu, M. Iorgulescu şi *Al. Vasilescu-Valjean).* II. 46

3. *Concesiune. Terenuri petrolifere. Proprietar aparent.*
Vezi: **Consolidări.** III. 1

4. *Concesiune. Serviciu public. Comună. Cazino.*
Vezi: **Competenţă.**

CONCORDAT PREVENTIV

1. *Concordat preventiv. Introducerea unei cereri de concordat preventiv, fără plata taxelor, în ziua judecărei cererei de faliment, când se dovedeşte reaua credinţă a debitorului, nu atrage suspendarea cererei de faliment.* (Art. 40 leg. concord. preventiv). (Trib. Prahova II, 1 Oct. 1930).

(Cu notă de Radu Dimiu). III. 164

2. *Concordat. Bucovina. Confirmare. Legea concordatului preventiv. Abrogarea legei bucovinene. Declaraţie. Inexistenţă. Căi de atac. Recurs. Inadmisibilitate.* (Apel Cernăuţi I, 20 Iunie 1930).

(Cu notă de Dr. M. Blankopf). III. 156

3. *Concordat preventiv. Comercianţi mici. Scutire de acţiune. Registre. Inadmisibilitatea declarărei falimentului din oficiu în Ardeal.* (Art. 2, 3, 6 legea concordatului preventiv, art. 5, 83, 84, 85, 248 legea XVII din 1881 a falimentului din Ardeal). (Trib. Târnava Mare I, 19 Noemvrie 1929).

Comercianţii mici sunt scutiţi de obligaţia de înscrierea firmei şi de ţinerea registrelor comerciale; dar acei cari îşi înscriu firma trebuie să ţină şi registrele comerciale.

Un restaurator depăşeşte cercul micei industrii şi nu poate beneficia de legea concordatului, dacă nu ține registre comerciale regulate.

In Ardeal nu se poate declara din oficiu falimentul, dacă Tribunalul nu este sesizat de cererea comerciantului sau a vreunui creditor, spre deosebire de legea Vechiului Regat, în vederea căreia este instituită dispoziția art. 6 din legea concordatului preventiv.

(Cu notă de Const. C. Simionescu). II. 128

4. *Concordat preventiv. Condițiuni de admitere. Comerciant mic.* (Art. 2, 5, 6 din legea concordatului preventiv). (Apel Brașov I, 23 Dec. 1929). III. 69

CONCUBINAJ

Vezi și **Quasi-delict.**

Concubinaj. Daune interese. Absență de prejudiciu.
Vezi: **Responsabilitate.** III. 86

CONCURENȚĂ NELEALĂ

Concurență neleală. Acțiune. Caractere distinctive. Fundament. Confundarea produselor. Cercetare necesară.
Vezi: *Firme.* III. 168

CONDIȚIE SUSPENSIVĂ

Condiție suspensivă.
Vezi: **Creanță.** III. 31

CONFIRMARE

Vezi și **Ratificare.**

Confirmare. Vânzare imobiliară. Autorizare. Femeie măritată. Nespecificarea condițiilor vânzării. Specialitatea autorizației.
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 210

CONFLICT DE LEGI

Conflict de legi. Competență. Pârît străin. Tribunale române. Legea naționalității. Abrogarea dispoz. din codul civil nu privește competența.
Vezi: **Competență.** III. 24

CONFLICT INDUSTRIAL

Conflict industrial. Deciziune. Caracter jurisdicțional. Competență.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 91

CONSILIU DE ADMINISTRAȚIE

Consiliu de administrație. Decizie de dizolvare. Ilegalitate.
Vezi: **Societate anonimă.**
(Cu notă de D. Gălășescu-Pik). II. 181

CONSILIU COMUNAL

Consiliu comunal. Ordonanțe. Regulamente de poliție comunală.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 126

CONSILIER COMUNAL

Consilier comunal. Demisiune. Cui trebuie adresată.
Vezi: **Act administrativ de autoritate.** III. 91

CONSILIER DE FAMILIE

Consiliu de familie. Dacă poate fi supus directivelor Tribunalului.
Vezi: **Tutelă.**
(Cu notă de Al. Velescu). II. 258

CONSILIU JUDEȚEAN

Consiliu județean. Dizolvare. Citare. Memorii depuse cu ocazia anchetei. Apărare suficientă.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 2

CONSILIU PEDAGOGIC

Consilier pedagogic. Punere în retragere din oficiu. Dacă se aplică legea de organizare a ministerelor. Soluție negativă.
Vezi: **Funcționar public nestabil.** III. 97

CONSIMȚIMÂNT

1. *Consimțimânt. Accident. Rănire. Medic. Onorar. Lipsă de angajament.*
Vezi: **Obligațiune.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 84

2. *Consimțimânt. Vițiu. Rănit operat. Chirurg. Convenție asupra onorarului. Apreciere.*
Vezi: **Obligație.** III. 15

CONSOLIDĂRI PETROLIFERE

Vezi și **Petrolifere consolidări.**

Consolidări petrolifere. Concesiune. Proprietar aparent, deși proprietatea a fost expropriată. (Cas. II, 19 Martie 1929). III. 1

CONSTITUȚIONALITATEA LEGILOR

Constituționalitatea legilor. Legea contenciosului. Decizii disciplinare. Recurs. Condițiuni.
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu notă de Dr. Corneliu Gregorian). I. 76

2. *Constituționalitate. Legea chiriilor din 1929.*
Vezi: **Chirii.** III. 66

3. *Constituționalitatea legilor. Discuțiunea ei înaintea Secțiilor Unite. Condițiuni. Rezolvarea pricinei la instanța respectivă. Suspendarea după cererea părților.* (Art. 24 din legea Curței de Casație). (Cas. S. U., 5 Iunie 1930). III. 121

CONSTRUCȚII ȘI PLANTAȚII

1. *Construcțiuni. Teren strein. Bună credință. Restituiri. Cuantum.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de M. Stern). I. 59

2. *Construcțiuni și plantațiuni. Teren străin.*
Vezi: **Accesiune.** II. 239

3. *Construcțiuni. Terțiu. Rea credință. Despăgubire. Valoare.*
Vezi: **Expertiză.**
(Cu notă de Mihail Stern). I. 93

4. *Constructor pe propriul lui teren. Ulterior devine proprietară asupra construcțiunei, o persoană și asupra terenului, altă persoană. Dacă se poate cere dărâmarea. Soluție negativă.* (Art. 494 cod. civ.). (Trib. Dolj II, 21 Decemvrie 1929). III. 18

CONSEMNAȚIE

Consemnație. Ofertă reală. Refuz de primirea chiriei. Martori.
Vezi: **Locațiune.** III. 98

CONTENCIOS ADMINISTRATIV

Act de urmărire. Vezi 2.
Alegeri. Vezi 14.
Avansare. Vezi 21.
Avocat. Vezi 6, 23.
Competință. Vezi 20.
Concesiune. Vezi 10, 26.
Consiliu comunal. Vezi 5.
Daune. Vezi 1, 27.
Decizii disciplinare. Vezi 8.
Demisie. Vezi 24.
Gradații. Vezi 16.
Impozit bisericesc. Vezi 12.
Incadrare. Vezi 13, 15.
Interes. Vezi 11.
Revizuire. Vezi 17.
Revocare. Vezi 18.
Salariu. Vezi 22.
Specialitate. Vezi 9.
Stabilitate. Vezi 7,25.
Termen. Vezi 19.
Transferare. Vezi 3, 4.

1. *Contencios administrativ. Recurs în contencios introdus și admis sub vechea lege a Curței de Casație. Daune rezultând din neexecutarea ei. Se cer după procedura din legea din 1912 pentru Curtea de Casație.* (Cas. III, 5 Maiu 1930). III. 155

2. *Contencios administrativ. Act de urmărire. Inadmisibilitatea acțiunei în contencios.*
Vezi: **Act de urmărire.** III. 155

3. *Contencios administrativ. Posturi vacante. Transferări. Ordine de preferință. Recomandarea inspectorului. Utilitate. Pluralitate de candidați.*
Vezi: **Invățământ privat.** III. 155

4. *Contencios administrativ. Funcționar. Transferare. Condițiuni.*
Vezi: **Funcționar public.** III. 67

5. *Contencios administrativ. Consiliu comunal. Consiliu județean. Dizolvare. Declarări făcute în apărare.* (Art. 274 și 275 lege pentru unif. administr.). Cas. III, 15 Maiu 1929). III. 2

6. *Contencios administrativ. Institutul de educație fizică. Avocat. Post suprimat. Reintegrare.* (Apel IV Buc., 3 Iulie 1929). III. 2

7. *Contencios administrativ. Funcționar care la punerea în aplicare a Statutului n'avea cinci ani vechime și nici nu întrunia condițiunile generale de admisibilitate. Nestabilitate.* (Apel IV Buc., 30 Iulie 1929). III. 3

8. *Contencios administrativ. Decizii disciplinare. Atacarea lor cu recurs. Neconstituționalitate.* (Art. 103, 107 Constituție; art. 3 *a, b* legea contenciosului administrativ). (Cas. Secțiuni-Unite, 26 Apr. 1928).

Deciziile disciplinare nu constituesc prin ele însile nici acte de autoritate administrativă, nici acte de gestiune ci simple acte preparatorii, atacabile pe calea contenciosului administrativ, odată cu actul ce le perfectează. In atari împrejurări art. 3 al. *b* din legea contenciosului administrativ este constituțional. (Gh. Holban cu Ministerul comunicațiilor).

(Cu notă de C. Grigorian). I. 76

9. *Contencios administrativ. Funcționar. Numire. Specialist. Interesul serviciului. Vacanță. Avizul comisiunei de propuneri pentru numiri și înaintări. Definitivare. Inaintare. Tablouri. Stagiu. Condiție esențială. Acțiune în contencios. Respingere.* (Apel Buc. IV, 17 Apr. 1929).

Din cuprinsul art. 38 din statutul funcționarilor, cum și art. 80 și 85 din regulament, rezultă lămurit că, pentru ca un funcționar să poată figura pe tabloul de înaintări, trebuie ca primă condiție să fi îndeplinit stagiul și să fi obținut stabilitatea.

Prin urmare, când se constată că reclamantul nu are decât cinci luni de funcționare, nu poate pretinde să i se respecte ordinea de pe tabloul de înaintare și deci acțiunea sa din acest punct de vedere este nefondată. (Corvin Petrescu cu Ministerul de interne).

(Cu notă de G. Iuliu și G. Mavraky). II. 163

10. *Contencios administrativ. Concesiune municipală de a construi un pavilion pentru vânzarea benzinei. Oprirea lucărei. Primar. Drept de control asupra sectorului respectiv. Lipsă de calitate. Nulități. Legea administrativă. Concesiune. Lipsa licitației. Dacă justifică suspendarea ei.* (Apel Buc. III, 19 Ian. 1928).

1. Potrivit art. 8 al. ult., 9 și 10 din legea pentru unificarea administrativă. Primarul Municipiului n'are dreptul de control și de tutelă asupra lucrărilor sectoarelor decât numai în cazurile determinate de aceste texte, în care nu intră și acela de a retrage concesiunea construcției unui pavilion de distribuirea petrolului și benzinei.

2. Nulitatea încheierii delegației permanente a Primăriei prin care se acordă concesiunea unor lucrări fără licitațiune publică nu poate fi pronunțată de Primar, ci de justiție la cererea părței interesate. Astfel fiind, nici suspendarea executărei acelei încheieri nu poate fi pronunțată de autoritatea administrativă.

(Cu note de I. Dumitrescu, M. Iorgulescu și I. V. Valjean). II. 46

11. *Contencios administrativ. Lipsa de interes. Daună inexistentă. Acțiuni populare. Inadmisibilitate.* (Art. 1 legea Cont. Ad-tiv). (Apel Brașov II, 13 Febr. 1930). III. 69

12. *Contencios administrativ. Acțiune pentru anularea ordinului Prefecturei, prin care s'a dispus incasarea impozitului bisericesc dela credincioșii unei biserici. Admiterea ei.* (Cas. III, 30 Oct. 1929). III. 122

13. *Contencios administrativ. Incadrarea unui funcționar polițienesc. Drepturile conferite încadratului. Caracterul lor definitiv. Permutare fără avizul comisiunei de numire și înaintare. Dacă se mai poate reveni asupra încadrărei.* (Apel Buc. II, 30 Apr. 1930).

Atribuirile de funcțiuni făcute pe baza legei de organizare a polițiilor, sunt definitive și asupra lor nu se mai poate reveni nici în timpul cât mai lucrează comisiunea prevăzută de art. 87 din acea lege. (Vasile Ionescu cu Min. de Interne). III. 134

14. *Contencios administrativ. Acțiune. Operațiuni electorale. Cale de atac. Acțiune în contencios. Inadmisibilitate.*

Vezi: **Alegeri municipale.**

(Cu notă de George Iuliu și D. Ghimpău). II. 196

15. *Contencios administrativ. Legea de organizare a Ministerelor din 1929. Legea interpretativă din 3 Ianuarie 1930. Funcționari proveniți din corpuri speciale. Legea interpretativă. Texte aplicabile. Comisiuni pentru încadrarea și repartizarea funcționarilor. Calitate. Pensionare. Legea de organizare a Ministerelor 1929. Scop. Incadrare. Obiect. Incadrare de drept. Dacă pensionarea nu se poate face înainte de încadrare.* (Art. 199, 203, 204 și 207 din legea p. organiz. ministerelor; art. 15 din regulamentul p. funcționarea Comisiunilor de încadrare; art. 1 și 2 din legea interpretativă din 3 Ianuarie 1930). (Apel BucI. 14 Febr. 1930). III. 123

16. *Contencios administrativ. Gradații. Maestră de gospodărie. Buget. Neprevederea alocației. Neglijență.* (Art. 98 al. 4 l. înv. sec.; art. 4, 30 și 79 l. contab. publ.). (Apel Buc. IV, 12 Aug. 1930).

Odată ce retribuțiunile funcționarilor Statului sunt reglementate prin legile organice ale serviciilor publice, implicit prin acele legi se prevede obligația pentru Stat de a le plăti la timp, fie că sunt sau nu credite deschise în bugetul în curs, întrucât legea specială nu poate fi abrogată prin simpla omisiune a legei bugetare. (Corina Mănescu cu Ministerul Instr. Publice). III. 125

17. *Contencios administrativ. Invățământul primar. Numiri. Transferări. Revizuiri. Forme.* (Art. 125 l. învățământului primar). *Transferare. Condițiuni. Catedre vacante publicate. Catedre vacante prin transferarea titularilor.* (Art. 125, 126 l. învățământului primar). (Apel Iași II, 25 Oct. 1929. III. 99

18. *Contencios administrativ. Invățător Concediu. Revocare. Consecințe.* (Art. 139 l. învăț. prim.; art. 262 reg. legei). *Demisiune. Prezumpție. Pedeapsă. Condițiuni.* (Art. 137, 147 l. învăț. prim.). (Apel Constanța, 20 Nov. 1929). III. 98

19. *Contencios administrativ. Art. 4 din lege. Termenul în care se poate introduce acțiunea. De când urmează a se socoti. Dacă răspunsul peste acest termen al autorității poate reînvia acest termen.* (Apel I Galați, 23 Ian. 1930). III. 98

20. *Contencios administrativ. Conflict industrial. Deciziune. Caracter jurisdicțional. Competență.* (Cas. III, 23 Ian. 1929).

Deciziunea pronunțată de Ministerul de interne prin care se tranșează un conflict industrial dintre un patron și un lucrător, nu este un act administrativ de autoritate, ci un act de jurisdicție, nesusceptibil de a fi atacat naintea instanței de contencios administrativ. (Armin Vaida cu Minist. de interne). III. 91

21. *Contencios administrativ. Funcționari publici. Funcționar neconfirmat avansat. Inaintarea implică confirmarea. Rațiune.* (Cas. III, 2 Iulie 1930). III. 139

22. *Contencios administrativ. Acțiune admisă. Salarii. Majorare ulterioară. Acțiune nouă. Inadmisibilitate.*

Vezi: **Daune.** III. 3

23. *Contencios administrativ. Avocat-funcționar. Statutul funcționarilor publici. Aplicațiune.*

Vezi: **Avocat.** III. 154

24. *Contencios administrativ. Demisiune. Acceptare. Revenire. Când e valabil dată demisiunea?*

Vezi: **Act administrativ de autoritate.** III. 91

25. *Contencios administrativ. Nestabilitate. Inadmisibilitatea acestei căi de atac.*

Vezi: **Funcționar public.** III. 97

26. *Contencios administrativ. Competență judiciară. Concesiune. Serviciu public. Comună. Lucrări publice. Cazino.*

Vezi: **Competență.** III. 112

27. *Contencios administrativ. Acțiune admisă. Efecte.*

Vezi: **Daune.** III. 107

CONTESTAȚIE

Adjudecare. Vezi 2.
Amnistie. Vezi 8.
Arbitraj. Vezi 19.
Citare. Vezi 9, 26, 23.
Comisie rogatorie. Vezi 7.
Contencios administrativ. Vezi 18.
Contravenție. Vezi 6.
Faliment. Vezi 22.
Gaj. Vezi 3.
Hotărîre de expedient. Vezi 26.
Indiviziune. Vezi 12.
Ipotecă. Vezi 5, 14.
Lucru judecat. Vezi 17.
Motive. Vezi 13.
Pact de răscumpărare. Vezi 24.
Partaj. Vezi 17.
Posesiune. Vezi 1.
Probă. Vezi 21.
Renunțare. Vezi 15.
Tranzacție. Vezi 4.
Urmărire. Vezi 10.
Verificare de creanță. Vezi 11.
Vânzare. Vezi 25.

1. *Contestație. Calitatea terțului posesor de a face contestație la executare. Dovada calității și a posesiunei în momentul executărei. Despre vocațiunea ascendenților neprivilegiați la succesiunea unui descendent, excluzând pe colateralii neprivilegiați.* (Art. 670 .c civ.). (Trib. R.-Sărat, 25 Ian. 1928).

In fapt: Se constată din actele din dosarul cauzei și desbaterile orale urmate următoarea stare de fapt: Soții C. și I. Mănăilă murind au lăsat toată averea lor fetei lor Ancuța.

Acești soți aveau ca mamă pe Stana iar frați pe Stoica și Gh. Mănăilă și sora Maria Ion Necula. Copila Ancuța a decedat fără a rămâne de pe urma sa copii, nici frați și nici soț. Averea rămasă a trecut în posesiunea fraților părinților săi și a bunicei sale Stana. Primii au vândut averea prin act autentic transcris la 5 Iulie 1926 lui Rădulescu Tăbăcaru, intimatul din contestație, iar secunda a vândut aceeaș avere tot prin act transcris la 14 August 1926 lui D. Horhogea contestatorul din proces. Cumpărătorul Rădulescu Tăbăcaru a cerut punerea în posesie a imobilelor cumpărate. Transportându-se portărelul la localitate, a găsit la fața locului pe vânzătorul Gh. Mănăilă, care fără nici o obiecțiune a lăsat imobilul în posesiunea cumpărătorului care urma a fi imposedat. Tot în acel imobil locuia într'o cameră și femeia Stana Horhogea care vânduse acel bun lui D. Horhogea. Aceasta la invitația portărelului a părăsit casa, a declarat textual că este bătrână și singură și că va părăsi casa. Apoi s'a prezentat și cumpărătorul secund, D. Horhogea, la primărie și a declarat că și dânsul a cumpărat acest imobil tot cu act autentic și transcris dela femeia Stana Horhogea, declarând că posedă această avere în baza actului arătat portărelului. In instanța de judecată, intimatul a susținut că femeia Stana Horhogea, care a fost găsită în imobil nu era posesoarea acestui imobil, ci era numai tolerată acolo de ceilalți moștenitori, pretinși astfel. Contestatorul a susținut că deși dânsul personal nu deținea în acel moment imobilul, dar îl deținea prin intermediul autoarei sale cu titlu particular, vânzătoarea Stana Horhogea și că deci are calitatea, care-i fusese contestată de intimat de a face contestația de față.

In drept: In instanța de contestație, nu se pot aduce în discuție chestiuni în legătură cu dreptul de proprietate a unui imobil. Acest lucru ar face ca toate procesele, care ar trebui judecate după procedura dreptului comun, o procedură mai greoaie și mai complicată, să fie judecate după procedura urgentă și sumară a instanței excepționale a contestației.

Discuția asupra proprietăței nu este permisă în materie de contestație, decât în mod cu totul incidental și numai în scopul de a soluționa chestiunea dedusă spre judecare în contestație, evident fără ca acest lucru să constitue autoritate de lucru judecat într'un proces ce s'ar urma după procedura dreptului comun. După dispozițiile art. 670 c. civ. defunctul nelăsând în urma sa nici frați nici soție, nici descendenți ai săi sau ai fraților săi, succesiunea se va cuveni ascendenților din gradul cel mai apropiat. In spața noastră este nediscutabil că succesiunea, după spiritul și dispozițiile acestui articol, trece asupra bunicei defunctei, Stana Horhogea. Transmisiunea de avere din partea sa către contestator este deci valabilă și legală. In momentul executărei de către portărel, a actului de vânzare, dânsa deși a fost găsită locuind în imobilul ce se evacua, l-a evacuat totuș fără a face vreo obiecţiune în faţa portărelului. Pentru ca cineva să poată să susţină că este posesorul unui bun nu este suficient a deţine bunul în mod material, ci este obligat a evidenţia şi intenţiunea de a deţine acest bun. Este indiscutabil că în speţă femeia Stana Horhogea putea poseda bunul atât pentru ea personal cât şi pentru vânzătorul acestui bun „ayant cause"-ul său.

Intrucât intimatul susţine că această femeie a fost numai tolerată a locui în acea casă şi deci în cazul acesta nu mai poate fi vorba de o posesiune „animo domini" nici pentru ea şi cu atât mai mult pentru vânzătorul contestator, aceste alegaţiuni, în conformitate cu art. 1169 c. civ., urmează a fi dovedite. Tribunalul în consecinţă, în baza art. 15 legea accel. invoacă din oficiu aceste dovezi şi dispune amânarea pricinei la un alt termen. (D. Horhogea cu adv. C. Brăescu contra I. Rădulescu. Tăbăcaru cu adv. D. Mazilu şi Gh. Iorganda).

(Cu notă de Cosnt. Zotta). II. 61

2. *Contestaţie. Adjudecare. Eefecte.*
Vezi: **Ordonanţă de adjudecare.**
(Cu notă de Victor Godeanu). II. 140

3. *Contestaţie. Gaj. Ordonanţă de vânzare. Creditor chirografar. Când o asemenea contestaţie duce la anularea urmăririi?*
Vezi: **Gaj comercial.**
(Cu notă de Richard Hutschneker). III. 77

4. *Contestaţie. Executare. Tranzacţie. Autentificare. Notar public. Incompetenţa judelui de ocol.*
Vezi: **Tranzacţie.** III. 67

5. *Contestaţie. Act de ipotecă. Termen. De când curge.*
Vezi: **Basarabia.** III. 67

6. *Contestaţie. Contravenţie. Recurs. Competenţă. Curte de apel.*
Vezi: **Urmărire.**
(Cu notă de N. R.). III. 65

7. *Contestaţie. Ultim act de executare. Comisie rogatorie.*
Vezi: **Executare.** III. 137

8. *Contestaţie. Dacă se poate invoca amnistia. Soluţie afirmativă. Lipsa părţei.*
Vezi: **Amnistie.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 145

9. *Contestaţie penală. Citare eronată. Unde trebuie îndreptată.*
Vezi: **Hotărîri definitive.** III. 144

10. *Contestaţie. Urmărire imobiliară. Contestaţie bazată pe starea de indiviziune. Debitor.*
Vezi: **Urmărire imobiliară.**
(Cu notă de N. Georgean). II. 248

11. *Contestaţie. Verificare de creanţe. Cambie semnată de mandatarul falitului. Lipsa mandatului. Nulitate.*
Vezi: **Privilegiu.** III. 130

12. *Contestaţie. Vânzare silită. Motiv bazat pe starea de indiviziune. Debitor. Dacă poate fi primit a face contestaţie pe acest motiv.*
Vezi: **Vânzare silită.**
(Cu notă de N. Georgean). III. 129

13. *Contestaţie. Motive noui neprevăzute în cerere. Contestaţii succesive. Neadmitere.* (Art. 403 pr. civ.; 400 pr. civ.). (Jud. oc. III urban Galaţi, 12 Dec. 1929). III. 32

14. *Contestaţie. Creditor ipotecar. Urmărire mobiliară pornită de un creditor chirografar. Imobile prin destinaţie. Fructe.* (Trib. Vâlcea I, 24 Iunie 1926).

Debitorul şi creditorul ipotecari, nu pot face contestaţie contra urmăririi mobiliare făcută de un creditor chirografar, pentru incasarea creanţei sale, pe motiv că averea mobilă urmărită, fiind formată în mare parte din unelte necesare exploatărei imobilului ipotecat, ar constitui imobile prin destinaţie şi deci ar urma a se face o urmărire imobiliară, deoarece, deşi, după art. 1750 şi 1770 c. civ. rezultă că dreptul real de garanţie al creditorului ipotecar se întinde în principiu asupra imobilului grevat cu tot ce imobilul are prin aderenţă, recolte etc., şi la toate mobilele destinate exploatărei de către proprietar; totuş, în ce priveşte fructele şi imobilele prin destinaţie, acestea nu pot fi considerate că sunt cuprinse în ipotecă, decât numai atunci când fructele nu erau culese şi imobilele prin destinaţie nu erau încă separate de imobil, în momentul când dreptul de garanţie se exercită prin urmărire, adică până la facerea primului act de urmărire — comandamentul. (Dimitrie Berbescu cu St. Nicolescu). III. 32

15. *Contestaţie. Căi de atac. Renunţare. Condiţiuni. Compromis. Obiect. Incunoştiinţarea părţilor. Dacă e necesară o formă solemnă.* (Trib. Roman, 31 Oct. 1929).

1. Renunţarea la căile de atac părţile nu o pot face decât în limitele unei hotărîri ce se va da pe baza respectului legilor de ordine publică sau dispoziţiunilor procedurale sancţionate cu nulitate (chiar dacă hotărîrea ar fi greşită şi ar leza pe una din părţi), căci nu se poate presupune că părţile ar putea consimţi la consacrarea drepturilor lor cu violarea regulelor arătate.

2. Compromisul trebuie să arate contestaţiile născute sau ce s'ar putea naşte şi care urmează a fi judecate de arbitrii.

3. Incunoştiinţarea părţilor în cazul unei judecăţi arbitrale nu trebuie făcută într'o formă solemnă, ea putând ajunge la dânsele pe orice cale în mod expres sau tacit.

4. Neînserarea în actul de compromis a unei clauze în care să se desemneze cu superarbitrul poate să completeze instanţa arbitrală, nu este sancţionată de lege cu nulitatea. Prin urmare, participarea superarbitrului la judecată nu poate produce vreo vătămare părţei. (Leon Adler cu David Ghesler).

(Cu note de Maximilian Schor, M. Zingher şi *I. Brumă).* II. 89

16. *Contestaţie. Citaţie. Afişare. Menţiunea lipsei rudelor citatului. Lipsă. Sancţiune. Inexistenţă.* (Trib. Bălţi I, 15 Martie 1929).

In afacerile venite dela judecătorie, deşi art. 68 din legea jud. de ocoale cere ca, în procesele-verbale de afişare să se menţioneze lipsa rudelor sau servitorilor cari locuesc cu citatul, totuş omiterea acestei formalităţi nu este sancţionată cu nulitatea. (Iosef Scerbac cu Ministerul Public).

(Cu notă de L. Ciobanu şi *G. Iuliu).* II. 185

17. *Contestaţie. Mijloace de apărare. Lucru judecat. Partaj. Hotărîre de admitere în principiu. Efecte. Substituţie fidei-comisară. Ordine publică. Nulitate. Ratificare inadmisibilă.* (Apel Buc. III, 14 Nov. 1927).

1. Pe calea contestaţiei la executarea unei hotărîri, partea condamnată nu mai poate invoca mijloacele de apărare ce le putea propune cu ocazia judecărei fondului, căci altfel s'ar ştirbi auroritatea lucrului judecat.

2. Hotărîrea de admitere în principiu e singura, care stabileşte definitiv calitatea părţilor şi masa de împărţit.

3. Nulitatea de care este izbită o substituţie fidei-comisară prin art. 803 cod. civ., fiind de ordine publică, are un caracter absolut şi deci nu e susceptibilă de confirmare sau ratificare expresă sau tacită. (Ana Dobrian ş. a. cu Iulia G. Predescu ş. a.).

(Cu notă de Al. Cerban). II. 65

18. *Contestaţii electorale. Cale de atac. Acţiune în contencios. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Alegeri municipale.**
(Cu notă de George Iuliu şi *D. Ghimpău).* II. 196

19. *Contestaţie. Materie arbitrală. Necitare. Nulitatea hotărîrei.*
Vezi: **Arbitraj.**
(Cu notă de V. K. Constantinescu). II. 224

21. *Contestaţie la executare. Probă. Martori. Act de cesiune. Frauda debitorului, în concurs cu terţul achizitor.* (Jud. ocol Nicoreşti (Tecuci), 9 Dec. 1929). III. 81

22. *Contestaţie. Lucruri mobile. Debitor falit. Jude-sindic. Mandatar.*
Vezi: **Urmărire.** III. 17

23. *Contestaţie. Citaţie. Afişare. Menţiunea lipsei rudelor citatului lipsă. Sancţiune. Inexistenţă.* (Trib. Bălţi I, 15 Martie 1929.)
(Cu note de L. Ciobanu şi *George Iuliu).* II. 187

24. *Contestaţie. Terţiu. Pact de răscumpărare. Nu aparţine decât titularului dreptului.*
Vezi: **Legi de procedură.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 149

25. *Contestaţie. Vânzare imobiliară. Ipotecă. Imprumut contractat de un minor.*
Vezi: **Ratificare.**
(Cu notă de Florin Sion). III. 101

26. *Contestaţie. Hotărîri de expedient. Admisibilitate.*
Vezi: **Hotărîri de expedient.** III. 89

CONTRABANDĂ

Contrabandă. Delict penal. Legea vămilor. Amendă. Caracter civil.
Vezi: **Amnistie.**
(Cu notă de I. Strelicescu). II. 97

CONTRACT

Aleatorii contracte. Vezi 2.
Arendă. Vezi 3.
Competenţă. Vezi 6.
Drept real. Vezi 7.
Locaţiune. Vezi 1.
Sinalagmatic contract. Vezi 4.
Ştersături. Vezi 5.
Transport. Vezi 8, 9.

1. *Contract. Titular care locueşte cu un funcţionar. Prelungire.*
Vezi: **Chirii.** III. 121

2. *Contracte aleatorii. O categorie a acestor contracte nu se poate validita pe cale judiciară. Cealaltă categorie beneficiază de apărare judiciară.* (Cas. I, 9 Martie 1926).

Contractul de rentă viageră după natura şi esenţa sa e contract oneros, şi în baza aceluia una din părţi are a îndeplini prestaţiunile stipulate în perioade returnande (renta viageră), iar cealaltă parte contravaloarea stabilită (capitalul de rentă).

Renta viageră poate consta sau în sume de parale, sau în alte obiecte fungibile.

Capitalul de rentă poate consta sau în transmisiunea unei sume de parale sau în transmisiunea a orice altui obiect de valoare.

Renta viageră se poate stipula atât pentru cel ce dă capitalul de rentă cât şi pentru o terţă persoană. (Teodor Iacoban cu Dănilă Stanca şi Nastasia a Leonti Simionescu).

(Cu notă de Dr. Georgiu Plopu). I. 49

3. *Contract de arendă. Opozabilitatea lui faţă de terţii sub legea rusă, sub legiuirile locale şi în legea română.* (Apel Chişinău II, 7 Dec. 1929).

1. Potrivit cap. XV din Donici, contractul de arendă nu este opozabil noului

cumpărător al imobilului, decât dacă vânzătorul prin însăş contractul de vânzare, a stipulat expres obligaţia pentru cumpărător de a respecta folosinţa arendaşului pentru durata contractului.

2. Prin art. 1702 cod. civ. rus se reglementează numai modul de redactare al contractului de arendare pentru a-l face opozabil proprietarului, dar pentru a-l face opozabil terţilor, contractul trebuie transcris în registrul de proprietate ţinut de primul notar.

3. Contractul de arendă încheiat pe termen mai mic de 12 ani, sub imperiul legilor ruse, nu poate fi opozabil cumpărătorului imobilului care a dobândit imobilul după 1 Ian. 1928, data introducerei în Basarabia a cod. civ. şi pr. civ. rom., decât dacă arendaşul îşi va fi transcris contractul de arendă conf. art. 722 pr. civ. rom. înainte de cumpărare.
(Cu notă de Gh. Petruc). II. 200

4. *Contract sinalagmatic. Neexecutare. Apreciere suverană.*
Vezi: **Obligaţiuni.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz.) III. 165

5. *Contract de societate. Act scris. Ştersături. Netimbrare. Dacă atrag nulitatea.*
Vezi: **Societate.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 193

6. *Contract de societate. Vânzare de pădure. Competenţă. Instanţe civile.*
Vezi: **Declinator.** III. 103

7. *Contracte succesive. Drept real sau personal. Distincţie. Prioritate.*
Vezi: **Locaţiune.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 82

8. *Contract de transport. Transport de persoane cu calea ferată. Accident. Răspundere contractuală şi răspundere delictuală. Deosebirea termenului prescripţiei la transportul de persoane şi cel de mărfuri.* (Art. 947 şi 956 cod. com.).

Acţiunea izvorînd din neexecutarea unui contract de transport de persoane, prin care se cere daune provocate de un accident de cale ferată, se prescrie prin 10 ani, conf. art. 947 cod. com., iar nu prin 6 luni, căci art. 956 cod. com. se aplică exclusiv transporturilor de mărfuri. Prin urmare, acţiunile derivând din întreprinderi de transporturi de persoane sunt supuse prescripţiei comerciale ordinare.

Partea lezată prin reaua executare a contractului de transport îşi poate întemeia cererea de daune pe culpa delictuală a cărăuşului. (Finiţa G. Popovici cu C. F. R. şi Ministerul de Răsboiu).
(Cu notă de I. R. Bălănescu). I. 155

9. *Contract de transport. Bagaje de mână. Neexistenţa contractului.*
Vezi: **Transport.**
(Cu notă de N. G. Vrăbiescu). I. 174

CONTRAVENŢIE

1. *Contravenţie. Contestaţie. Recurs. Competenţă. Curte de apel.*
Vezi: **Urmărire.**
(Cu notă de N. R.). III. 65

2. *Contravenţii. Zgomote şi larmă.* (Art. 479 alin. 8 cod. pen.; art. 393 alin. 8 c. proc. rom.). *Desemnarea locului în hotărîre. Precizarea zgomotelor şi larmei.* (Cas. crim., 7 juillet 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 180

3. *Contravenţie. Amendă. Circulaţie. Autobuze. Căi de atac.*
Vezi: **Concesiune.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 223

4. *Contravenţie. Repaus duminical. Proces-verbal dresat de un funcţionar incompetent. Nulitate. Proba infracţiunii refăcută în instanţă. Martori.*
Vezi: **Repaus duminical.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 160

CONTRIBUŢIUNI DIRECTE

Vezi şi **Impozit.**

Contribuţiuni directe. Societate filială. Operaţiuni netrecute în registrele sale. Lipsa registrelor. Impunere prin apreciere. Omisiune esenţială. Capital dinainte de răsboiu. Impozit complimentar. Calculul rentabilităţei. (Apel Buc. II, 22 Febr. 1930).
III. 156

CONTUMACIE

Contumacie. Hotărîre. Condamnare. Amnistie. Instanţe militare.
Vezi: **Hotărîri.** III. 17

CONVENŢIUNI

1. *Convenţiune. Acord de voinţe. Lipsă. Consecinţe.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Em. Costeanu). II. 94

2. *Convenţie. Cerere de reziliere. Arvună. Inţeles.*
Vezi: **Arvună.** III. 1

3. *Convenţiuni. Acţiune de executare. Acţiune de reziliere. Abandonarea uneia şi reluarea celeilalte.* (Art. 1020 c. c.-it. 1165). (Apel Geneva, 21 Noemvrie 1891).
(Cu notă de C. N. Toneanu). III. 65

4. *Convenţia dela Bruxelles. Manevră. Vapor. Culpă.*
Vezi: **Abordaj.**
(Cu notă de I. Strelicescu). II. 100

4. *Convenţiuni maritime. Căpitan de vas. Obligaţiuni contractate în interesul navigaţiunei. Răspunderea proprietarului. Clauze derogatorii. Neopozabilitatea lor faţă de terţi.*
Vezi: **Comerţ maritim.** III. 156

5. *Convenţie sinalagmatică. Neîndeplinirea obligaţiunilor luate de una din părţi. Ce drepturi conferă legea părţei care nu este în culpă.* (Cas. I, 14 Febr. 1930). III. 122

COPIL ADULTERIN

Copil adulterin. Cauză ilicită. Desavuare. Efecte „erga omnes”.
Vezi: **Copil natural.**
(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 161

COPIL NATURAL

Căsătorie subsecventă. Vezi 4.
Intreţinere. Vezi 5.
Legitimare. Vezi 1.
Obligaţie naturală. Vezi 2.
Obligaţie morală. Vezi 6.
Tutelă. Vezi 3.

1. *Copil natural. Recunoaşterea mamei.*
Vezi: **Legitimare.** III. 142

2. *Copil natural. Obligaţie naturală. Novaţie. Cercetarea paternităţei. Copil adulterin. Cauză ilicită. Dezavuare. Efect erga omnes.* (Cas. I, 4 Nov. 1929).

Acţiunea prin care mama unui copil natural cere tatălui să-i servească o pensie alimentară pentru întreţinerea copilului, pe baza obligaţiei luată înscris de tată şi executată în parte, nu constitue o acţiune de cercetare a paternităţei prohibită de art. 307 c. civ. Obligaţiunea naturală a tatălui natural de a-şi întreţine copilul se poate nova într'o obligaţiune civilă, fie prin recunoaşterea în scris a acestei obligaţiuni, fie prin executarea ei voluntară.

Faptul că în momentul când attăl şi-a luat obligaţia de a întreţine copilul, mama era măritată nu deferă cauzei obligaţiunei un caracter ilicit, cu atât mai mult cu cât copilul a fost dezavuat de soţul legitim, ceeace face că niciodată copilul nu a fost considerat ca legitim. Hotărîrea de dezavuare având un caracter declarativ de filiaţiune este opozabilă „erga omnes”.
(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 161

3. *Copil natural. Tutelă sau administraţie legală?* (Apel Buc. I, 12 Martie 1930).

Când adoptatorul moare şi adoptatul e minor, dacă acesta nu are familie legitimă, urmează a se institui asupra sa o tutelă dativă, chiar dacă mama sa naturală îl recunoaşte reclamând administraţia şi folosinţa averei sale.

Tutela se impune într'un asemenea caz pentrucă: 1) prin efectul adopţiunei tatăl adoptiv a dobândit puterea părintească asupra adoptatului şi 2) mama naturală nu are uzufructul asupra averei copilului său minor conf. art. 338 c. civ., legiuitorul nevoind să creeze mamelor naturale o situaţie mai privilegiată decât mamelor legitime, spre a nu lovi în instituţia căsătoriei legitime şi a nu încuraja legăturile ilegitime.
(Cu note de Al. Cerban şi N. Negru).
II. 225

4. *Copii naturali. Recunoaşterea lor de către tată prin actele de naştere. Lipsă de recunoaştere din partea mamei. Căsătorie subsecventă fără legitimare. Nu există legitimitate* (Art. 304 c. c.). Cas. I, 15 Oct. 1928).

Copiii naturali recunoscuţi numai de tată prin actele lor de naştere, nu dobândesc calitatea de copii legitimi, dacă nu au fost legitimaţi prin căsătoria subsecventă dintre acesta şi mama lor, sau dacă anterior acestei căsătorii nu au fost recunoscuţi şi de mamă prin act autentic posterior naşterei lor.

In adevăr, legea prin art. 304 c. c., pentru legitimitatea acestor copii cere să existe sau o declaraţie expresă de legitimitate şi din partea mamei, anterioară căsătoriei, sau o declaraţie expresă făcută în actul de căsătorie; lipsind şi una şi alta, copiii, deşi recunoscuţi de tată, legea nu le acordă dreptul de a fi consideraţi ca legitimi, — prin faptul că, posterior naşterei lor s'a anulat căsătoria între tatăl şi mama lor, căsătorie care nu a făcut menţiune de legitimitatea lor. (Ion N. Floroiu cu Gh. B. Chiru ş. a.).
(Cu notă de Al. Cerban). I. 127

5. *Copii naturali. Intreţinere. Invoirea părinţilor. Nu poate ştirbi drepturile lor.*
Vezi: **Ardeal.** III. 153

6. *Copil natural. Obligaţia morală a tatălui de a-l întreţine. Transformarea ei în obligaţie civilă.*
Vezi: **Paternitate.** III. 6

CORUPŢIUNE ACTIVĂ

Corupţiune activă. Delict. Dacă este exceptat dela amnistie. Soluţie negativă.
Vezi :**Amnistie.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 128

Cotitate disponibilă. Expropriere. Donaţie. Dacă poate fi redusă.
Vezi: **Donaţiune.**
(Cu notă de Alex. Cerban). II. 145

CREANŢE

1. *Creanţe. Divizibilitate. Cambii. Indivizibilitate solutione. Chestie de fapt.*
Vezi: **Divizibilitate.**
(Cu notă de N. Apotecker şi R.Hutschneker). II. 266

2. *Creanţa a cărei scadenţă depinde de o conditiune suspensivă.* (Art. 904 c. civ. a. *Stabilirea scadenţei conf. echităţei. Obligaţia reclamantului de a dovedi îndeplinirea condiţiunei.* (Trib. Someş II, 25 Nov. 1929).

Conform art. 904 c. civ. a. dacă obligatul a promis prestaţiunea după posibi-

litate, timpul satisfacerei îl va stabili judecătorul conform echităţei.

Pârîtul obligându-se să restitue suma împrumutată când starea materială îi va permite, reclamantul este obligat să dovedească îmbunătăţirea stărei materiale a pârîtului, adică îndeplinirea condiţiunei.

Nefăcând această dovadă, instanţa nu poate aprecia, în sensul art. 904 c. civ. a., dacă este echitabil ca pârîtul să fie obligat a restitui suma împrumutată, imediat, sau mai târziu, într'un timp determinat. III. 31

3. *Creanţe. Valorificare. Inadmisibilitatea căilor de drept comun. Calea verificărei.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de Gr. Racoviceanu). III. 161

CREDIT FUNCIAR

Credit funciar. Adjudecator. Preţ. Modul de depunere.
Vezi: **Urmărire.** III. 126

CREDIT URBAN

Creditul Urban. Efecte. Cauţiune. Valoare nominală. Valoare reală.
Vezi: **Cauţiune.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 124

CRIMĂ DE INALTĂ TRĂDARE

Crimă de înaltă trădare. Acuzaţi. Elemente. Intrebări puse. Eroare materială. (Art. 67 şi 69 c. p.). Cas. Secţiuni-Unite, 20 Dec. 1928). III. 66

CULPĂ

1. *Culpă. Prezumţie. Quasi-delict. Lucru neinsufleţit.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Al. Văllimărescu). III. 148

2. *Culpă. Quasi-delict. Coautori. Solidaritate.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85

3. *Culpă. Ordin al superiorului. Executare. Culpă personală a agentului. Inexistenţă.*
Vezi: **Agenţi administrativi.**
(Cu notă de Gh. Alexianu). I. 138.

4. *Culpă. Obligaţiune sinalagmatică Neîndeplinire. Dreptul la daune al părţiî care nu este în culpă.*
Vezi: **Convenţie.** III. 122

CUMUL DE PEDEPSE

Cumulul pedepselor. Art. 40, 44 cod. pen. Cazuri în care se aplică. (Cas. Secţiuni-Unite, 24 Iunie 1929). III. 153

CURTE CU JURI

1. *Curte cu juraţi. Şedinţa cu uşile închise. Inchiderea desbaterilor. Publicitatea şedinţei. Constatarea procesului-verbal. Manifestarea opiniunei juraţilor. Cuvinte străine de acuzare.* (Cass. crim., 22 Febr. 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 166
2. *Curte cu juri. Asasinat. Scuză. Dacă poate forma obiectul unei chestiuni.*
Vezi: **Provocare.**
(Cu notă de Vintilă Dongoroz). II. 157
3. *Curte cu juraţi. Verdict de achitare. Lucru judecat. Culpă distinctă.*
Vezi: **Despăgubiri civile.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 117
4. *Curte cu juraţi. Sesiune permanentizată. Trimitere în judecată în anul curent.*
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26
5. *Custode. Puteri de sechestru judiciar. Dacă poate fi înfiinţat pe calea refereului. Soluţie negativă.*
Vezi: **Référé.** III. 123

D

DATĂ CERTĂ

1. *Dată certă. Locaţiune verbală. Terţ achizitor. Cunoştinţa despre existenţa închirierei. Dacă echivalează cu data certă.*
Vezi: **Locaţiune.**
(Cu notă de Gh. Petruc). III. 3
2. *Dată certă. Semnătură. Legalizare. Decesul funcţionarului.*
Vezi: **Probă scrisă.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 114

DAUNE

Vezi şi **Delict.**
Vezi şi **Despăgubiri.**
Vezi şi **Quasi-delict.**

Apreciere suverană. Vezi 10.
Cominatorii daune. Vezi 14.
Concediu. Vezi 13.
Concubinaj. Vezi 1.
Contencios administrativ. Vezi 5, 8.
Delict. Vezi 2.
Executare. Vezi 11.
Minor. Vezi 7.
Pensie alimentară. Vezi 10.
Prejudiciu. Vezi 3, 12.
Prescripţie. Vezi 4.
Punere în întârziere. Vezi 9.
Stare de asediu. Vezi 6.

1. *Daune. Prejudiciu. Concubinaj. Evaluare.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 86
2. *Daune. Delict. Quasi-delict. Acţiune civilă.*
Vezi: **Prescripţie.** III. 85
3. *Daune-interese. Absenţă de prejudiciu.*
Vezi: **Responsabilitate.** III. 86
4. *Daune. Acţiune. Prescripţie. Termen. Codul civil austriac.*
Vezi: **Quasi-delict.** III. 121
5. *Daune. Acţiune în contencios admisă. Decret anulat şi daune acordate. Majorarea ulterioară a soldelor. Inadmisibilitatea unei noui acţiuni în daune.* (Apel IV Buc., 12 Oct. 1929). III. 3
6. *Daune. Primejdii. Stricăciuni. Responsabilitate. Stare de asediu.* (Art. 286 legea p. unif. administr. din 1925; art. 4 l. stărei de asediu din 10 Dec. 1864). (Cas. I, 10 Iunie 1929). III. 1
7. *Daune. Prejudiciu. Quasi-delict. Minor. Părinte.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de R. Em. Manolescu). II. 216
8. *Daune. Consecinţă a unei acţiuni în anulare în contencios.* (Trib. Putna II, 11 Martie 1930). III. 107
9. *Daune. Punere în întârziere. Cerere în reziliere de o parte şi de alta. Formalitate recerută.* (Cas. civ., 24 Iulie 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 116
10. *Daune. Apreciere suverană.*
Vezi: **Pensie alimentară.**
(Cu notă de Dempol). I. 169
11. *Daune. Contract. Cerere de executare. Competenţă.*
Vezi: **Declinator.** III. 103
12. *Daune compensatorii. Prejudiciu. special.*
Vezi: **Plată.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 115
13. *Daune. Concediu. Preaviz. Inexistenţă. Abuz de drept.*
Vezi: **Locaţiune de servicii.**
(Cu notă de Florin Sion). II. 10
14. *Daune cominatorii. Decizie obţinută sub regimul legei Curţii de Casaţie din 1912. Competenţă. Procedură.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 155

DECIZIUNI

1. *Deciziuni. Comunicare. Cum se face. Dacă este suficient pentru curgerea termenului de recurs ca să se facă odată cu recursul.* (Cas. I, 12 Febr. 1929). III. 1
2. *Deciziuni. Considerenţe. Contradicţie. Anihilare. Nemotivare. Casare.*
Vezi: **Camera de punere sub acuzare.** III. 122
3. *Decizii disciplinare. Recurs. Legea contenciosului. Constituţionalitate.*
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu notă de Dr. Corneliu Grigorian). I. 76

DECLINATOR DE COMPETENŢĂ

Declinator de competinţă. Cerere de executarea unui contract. Daune. Exploatare de pădure. Vânzare de lemne. Contract de societate. Competenţa instanţelor civile. (Trib. Ilfov I com., 10 Dec. 1927).

Contractul de exploatare de pădure pentru vânzarea lemnelor rezultate din tăierea şi distribuirea beneficiilor, neavând ca obiect un fapt care să intre în categoria celor enumerate la art. 3 c. com. şi părţile nefiind comercianţi, intră în competenţa instanţelor civile, în caz de conflict în privinţa executărei sale. (Căp. V. Vasilescu cu Minis. de răsb.). III. 103

DELAPIDARE

Delapidare. Restituirea sumei. Când are de efect să ridice faptului caracterul de infracţiune. (Cas. II, 21 Ian. 1930).
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 138

DELICT

Accident. Vezi 2.
Audienţă (delict de). Vezi 3.
Fugă (delict de). Vezi 3).
Politic delict. Vezi 6.
Presă (delict de). Vezi 5.
Prescripţie. Vezi 1.
Silvic delict. Vezi 7.

1. *Delict. Quasi-delict. Daune. Acţiune civilă.*
Vezi: **Prescripţie.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85
2. *Delict. Quasi-delict. Automobil. Accident.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 83
3. *Delict de audienţă. Dacă constitue o contravenţie. Ardeal.*
Vezi: **Avocat.**
(Cu notă de Virgil Ionescu). III. 98
4. *Delictul de fugă. Biciclete. Refuzul lor de a se oprì. Absenţa delictului de fugă. Competenţă penală. Prevenit urmărit pentru refuzul de a se supune la o somaţiune de a se oprì. Ultrajul agentului forţei*

publice. Calificare exactă. (Trib. corr. Vannes, 14 août 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 151

5. *Delict de presă. Responsabilitatea proprietarului gazetei pentru daune. Art. 26 din Constituţie. Art. 1000 c. civ. Caz de pluralitate a proprietarilor. Solidaritate pasivă. Art. 1003 şi 1056 c. civ. Organizaţia politică a unui partid. Răspunderea preşedintelui ei.* (Trib. Muscel I, 18 Iunie 1930).

1. Răspunderea proprietarului unei gazete incriminate de publicarea unei calomnii, pentru daune faţă de victimă, aşa cum a fost statornicită prin art. 26 din Constituţie, e numai o aplicaţie particulară a principiului general de drept prevăzut de art. 1000 c. civ., după care proprietarul sau posesorul unei lucru oarecare e socotit răspunzător de daunele cauzate de acel lucru.

2. Această responsabilitate avându-şi izvorul într'un quasi-delict, se aplică regula solidarităţei pasive a codebitorilor prevăzută de art. 1003 civ., în caz când sunt mai mulţi proprietari ai gazetei.

3. Reclamantul are deci facultatea să aleagă „ad libitum" pe oricare dintre coproprietari spre a răspunde „pro toto" pentru daune, deoarece conf. art. 1056 civ., un codebitor solidar reprezintă pe ceilalţi codebitori în actele care au de efect stingerea obligaţiei.

4. O asociaţiune de fapt nu poate figură ca parte de sine stătătoare într'un proces, deoarece numai persoanele fizice sau morale (juridice), recunoscute ca atare de lege pot figura ca părţi într'un raport de drept.

5. In caz când o asemenea asociaţiune de fapt e organizată sub forma unui partid politic şi printr'un organ al său de publicitate a cauzat cuivà o daună, răspunde pentru acel partid preşedintele său cunoscut, deoarece e singurul în drept a-l reprezenta, chiar fără mandat expres, prin însuş faptul organizaţiei, şi întrucât e singurul în măsură a face ca despăgubirile la care va fi obligat în această calitate, să fie raportate asupra acelei organizaţiuni, spre a fi suportate efectiv de dânsa. III. 163

6. *Delict politic. Manifestaţie comunistă. Când poate fi considerată ca infracţiune politică? Răspândire de manifeste. Terorism. Ce acte pot fi considerate ca atare?* (Cab. I instr. Iaşi, 13 Aug. 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 164

7. *Delict silvic. Proces-verbal de flagrant-delict. Nesemnarea lui de ambii martori asistenţi. Nulitate absolută. Dacă poate fi considerat ca un proces-verbal de drept comun susceptibil de proba contrară. Soluţie negativă.* (Art. 78 al. 2, 82 al. 2 c. cilvic). (Trib. Buzău II, 5 Dec. 1929). III. 17

DEPOZIT

1. *Depozit. Depozit neregulat. Titluri date în garanţie unei bănci. Modalitate. Transmiterea proprietăţei. Efecte. Deschiderea unui cont curent. Compensaţie.* (Foro it. 1929, p. 1265). (Cas. it. II c., 12 Martie 1929). III. 168

2. *Depozit. Obligaţiunile depozitarului. Raporturi între deponent şi depozitar. Lipsa de efecte faţă de terţi. Proprietar de garaj. Responsabilitatea sa. Lipsa de supraveghere şi de pază. Ieşirea unui automobil cauzând un accident terţiului. Prepus. Proprietarul civil responsabil.* (Apel Besançon, 15 Oct. 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 119

3. *Depozit de efecte. Natura lui. Depozit neregulat sau împrumut. Asimilare cu depozitul de bani. Incasarea efectelor ieşite la sorţi de deponent.* (Apel Buc. II, 12 Apr. 1930).

Depozitul de efecte, făcut la o bancă, în schimbul unei remuneraţiuni anuale, se consideră ca depozit neregulat sau împrumut, această operaţiune fiind asimilată cu un depozit de bani, făcut spre folosinţa depozitarului, chiar dacă deponentul şi-a rezervat dreptul de a incasà el personal valoarea scrisorilor ieşite la sorţi, cu obligaţia de a le înlocui cu altele de valoare egală.
(Cu notă de N. Al. Iuca). II. 257

4. *Depozit neregulat. Titluri date în gaj. Transmisiunea proprietăţei. Efecte. Deschiderea unui cont curent.. Compensaţie.*
Vezi: **Depozit.** III. 168

5. *Depozit neregulat. Efecte. Imprumut. Asimilare cu depozitul de bani. Incasarea efectelor ieşite la sorţi de deponent.*
Vezi: **Depozit.**
(Cu notă de Nicolae Al. Iuca). II. 257

DESAVUARE

1. *Desavuare. Paternitate. Desistare. Nevalabilitate.*
Vezi: **Desistare.** III. 87

2. *Desavuare. Copil adulterin. Efecte „ergo omnes".*
Vezi: **Copil natural.**
(Cu notă de Al. Văllimăreescu). I. 161

3. *Desavuare de copil sau de paternitate. Mărturisirea femeiei de nepaternitatea soţului. Separaţia soţilor în timpul concepţiei. Proba disimulărei, însărcinărei şi a naşterei copilului. Adulter recunoscut de femeie. Cerere de desavuare de paternitate. Divorţ. Injurie gravă.* (Trib. civ. Aube, 6 Martie 1929). III. 15

DESPĂGUBIRI CIVILE

Vezi şi **Daune.**

1. *Despăgubiri civile. Abuz de încredere. Deturnare. Achitare. Folos nejustificat.*
Vezi: **Acţiune publică.**
(Cu notă de I. Ciobanu). II. 253

2. *Despăgubiri civile. Fapt amnistiat. Prejudiciu care nu e consecinţa lui.*
Vezi: **Opoziţie.** III. 57

3. *Despăgubiri civile. Verdictul achitător al juraţilor. Lucru judecat în folosul părţei civile. Culpă distinctă de crima înlăturată.* (Cas. crim., 29 Nov. 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 117

4. *Despăgubiri civile. Acţiune civilă alăturată celei penale. Achitarea inculpatului la prima instanţă. Dreptul părţei civile de a apelà şi a obţine despăgubiri în instanţa de apel chiar când acţiunea publică s'a stins.* (Cas. II, 20 Ian. 1930). III. 89

DESISTARE

1. *Desistare. Desavuarea paternităţei. Nevalabilitatea desistărei.* (Apel Montpellier, 31 Martie 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 88

2. *Desistare. Consimţimântul părţilor în cauză. Refuz nejustificat. Puterea judecătorului de a impune.* (Cas. Fr., 9 Dec. 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 118

DIRECŢIA P. T. T.

Direcţia P. T. T. Decizii de amendare. Caracter. Căi de atac.
Vezi: **Competenţă.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 291

DIVIZIBILITATEA CREANŢELOR

Divizibilitatea creanţelor cambiale. Indivizibilitatea soluţione, chestiune de fapt. Solidaritatea nu impilcă în mod necesar indivizibilitatea. Decăderea din acţiunea cambială de regres. (Art. 1060, 1061, 1872 c. civ., 42, 77, 345, 946 c. com.). (Apel Iaşi I, 24 Maiu 1930).

a) Simplul fapt al obligaţiunei cambiale nu implică şi indivizibilitatea ei, deoarece în mod logic nu poate fi dedusă intenţiunea de a stabili indivizibilitatea numai din semnarea unui titlu de ordine.

b) Indivizibilitatea solutione este o chestiune de fapt, care trebuie cercetată pentru fiecare caz în parte, în raport cu intenţiunea părţilor şi poate fi dedusă din scopul ce părţile şi-au propus prin contract.

c) Acţiunea introdusă contra unuia din moştenitorii debitorului cambial, nu poate întrerupe termenul de 15 zile pentru exercitarea acţiunei în regres; acest termen prevăzut de art. 345 c. com. are caracterul unei decăderi, iar nu al unei prescripţii iar întreruperea funcţionează numai faţă de prescripţie, ea neputând în nici un caz opri efectul mecanic al decăderei.

d) Noţiunea de erede aparent nu se poate aplică; când e vorba de acţiune de regres, care trebuie exercitată în contra persoanei obligată cambial şi în termenul determinat de lege. (Banca de Comerţ şi Industrie din Roman cu Armand Spodheim şi Jenny Berariu).
(Cu notă de N. Apoteker şi R. Hutschneker). II. 266

DIVORŢ

1. *Divorţ. Separaţie de corp. Conversiune după naturalizarea unuia din soţi.* (D. H. 1929, 161). (Cas. Fr. civ., 5 Febr. 1929).
(Cu notă de René P. Râmniceanu). III. 33

2. *Drept. Soţi ruşi. Căsătorie celebrată în Rusia, divorţ cerut în România. Codul sovietic şi codul civil român.* (Trib. Prahova I, 5 Nov. 1929).

Divorţul aducând o schimbare în starea şi capacitatea soţilor, depinde de legea care reglementează această stare şi capacitate, adică de legea lor naţională; dacă această lege admite divorţul, ea se va aplică şi în ţara străină, cu condiţiunea ca şi această ţară principial să admită divorţul, iar motivele invocate să fie admisibile şi în acest sistem legislativ. (Grigore R. Teaciuc cu Elisabeta Gr. Teaciuc).
(Cu notă de Radu Dimiu). II. 249

3. *Divorţ. Ţinerea provizorie a copiilor. Ordonanţă preşedinţială.* (Cas. III, 2 Nov. 1928).

Deşi este cert în drept că ţinerea provizorie a copilului rămâne bărbatului în timpul procesului de despărţenie, totuş Tribunalul conform art. 249 c. civ. este în drept să hotărască altfel la cererea mamei, familiei sau a Ministerului public, dacă o eventuală schimbare este solicitată în interesul şi în folosul copiilor.

O asemenea cerere se poate face pe calea ordonanţei preşedinţiale. (Art. 249 c. civ. şi 66 bis pr. civ.). (Maior C. G. cu V. C. G.).
(Cu notă de Radu Dimiu). I. 61

4. *Divorţ. Expunere de motive. Ridicarea excepţiunei de nulitate a consiliilor de împăciuire ca fiind date de prezidentul unui Tribunal incompetinte. Admisibilitate.* (Art. 216, 223 c. civ.). (Trib. Vaslui, 13 Maiu 1930). III. 147

5. *Divorţ. Instanţă străină. Valabilitate în Anglia. Reguli de formă şi de fond.*
Vezi: **Domiciliu.**
(Cu notă de René P. Râmniceanu). III. 39

6. *Divorţ. Probă. Martori. Constatarea divorţului pentru necesitatea recrutărei.*
Vezi: **Recrutare.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache). II. 50

7. *Divorț. Instanță străină. Dreptul de control al instanței naționale.*
Vezi: **Execuatur.**
(Cu notă de René P. Râmniceanu). III. 34

DOBÂNZI

1. *Dobânzi. Dobânzi de întârziere. Punctul de plecare. Reclamație la un judecător necompetinte.* (Cas. civ., 9 Maiu 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 115

2. *Dobânzi de întârziere. Punct de plecare. Judecător incompetent.*
Vezi: **Dobânzi.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 115

3. *Dobânzi moratorii. Punct de plecare.*
Vezi: **Plată.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 115

4. *Dobânzi moratorii. Somație. Cifra datoriei. Neînțelegere. Ofertă reală.*
Vezi: **Capital.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112

5. *Dobânzi uzurare. Plata lor nu poate fi repețită și nici computată asupra capitalului.* (Trib. Caransebeș, 27 Iunie 1928).

Deși instanțele judecătorești pot la încercarea creditorului de a percepe interese uzurare să intervină în favoarea debitorului, totuș când acesta a consimțit a plăti asemenea interese, nu mai poate fi primit a cere reducerea lor. (Trib. Caransebeș, 27 Iunie 1928).
(Cu notă de Dr. Ant. Marchescu). II. 190

6. *Dobânzi uzurare. Plata lor nu poate fi repetată și nici computată asupra capitalului.* (Trib. Caransebeș, 27 Iunie 1928).
(Cu notă de Antoniu Marchescu). II. 190

DOBROGEA

Dobrogea. Proprietate imobiliară.
Vezi: **Proprietate.** III. 6

DOMICILIU

1. *Domiciliu. Violare. Delict. Elemente.*
Vezi: **Violare de domiciliu.** III. 59

2. *Domiciliu legal obținut în străinătate. Divorț pronunțat în străinătate de un Tribunal competent, „ratione domicilii". Valabilitatea acestui divorț în Anglia. Reguli de formă și de fond ale divorțului.* (Manchester Summer Assizes, Mr. Justice Charles).
(Cu notă de René P. Râmniceanu). III. 39

3. *Domiciliu. Om de serviciu. Proprietar agricol. Părăsirea serviciului. Citare.*
Vezi: **Competență.** III. 107

DONAȚIUNE

1. *Donațiune. Expropriere agrară. Efecte. Cotitate disponibilă. Dacă darul poate fi redus. Văduvă săracă. Uzufruct. Intindere. Partaj prin atribuțiune. Loturi inegale.* (Apel Craiova II, 21 Febr. 1930).

1. Din punct de vedere al aplicărei legei agrare, au fost privite ca fără efect toate înstrăinările efectuate după 15 August 1916. Prin urmare, donațiunea unui teren expropriat în urmă s'a întins asupra întregei succesiuni, inclusiv bunul dăruit.

2. Pentru a se vedeà dacă o donațiune întrece cotitatea disponibilă trebuie a se calcula, conf. art. 849 c. civ., adică la bunurile rămase de pe urma donatorului trebuie a se adăugà și bunul donat, socotit după starea ce a avut-o în timpul donațiunei și după valoarea ce a avut-o în momentul morței și la massa de bunuri astfel formată scăzându-se datoriile, pe ceeace rămâne, se calculează cotitatea disponibilă.

3. Conform art. 684, inspirat din tradiția locală, găsită în codul Andronache Donici, dreptul văduvei sărace este un drept succesoral, cu obligația deci de a contribui, în proporție la datoriile și sarcinile căsătoriei. Acest drept însă are un caracter special admis în vederea stărei de sărăcie și prin urmare constitue o sarcină impusă întregei succesiuni pentru a se realizà văduvei mijloacele necesare traiului echivalent aceluia din timpul convețuirei cu soțul decedat.

4. Partajul prin atribuțiune nu se poate efectuà atâta timp cât instanța se găsește în faza admiterei în principiu. (Dora du Lac de Fugères cu Barbu N. I. Guran ș. a.).
(Cu notă de Al. Cerban). II. 145

2. *Donațiunea deghizată. Raport. Dispensă tacită.*
Vezi: **Succesiuni.**
(Cu notă de Gh. M. Sescioreanu). I. 72

3. *Donațiune între soți. Condițiunea ei juridică. Testament mistic al soției donatoare prin care institue mai mulți legatari. Moartea soției donatoare. Supravețuirea soțului donator. Revocarea donațiunei. Valabilitate.* (Art. 937 c. civ.). (Trib. Ilfov III c. c., 24 Iunie 1927).

Donațiunile între soți fiind esențialmente revocabile, această revocațiune operează în puterea unei simple manifestațiuni de voință din partea soțului donator, revocarea putându-se concepe chiar după decesul soțului donator și în tot timpul vieței donatorului fără nici o arătare și justificare de motive. (Spitalul israelit „Caritas" și alții).
(Cu notă de St. Marinescu-Bolintin). II. 214

DOTĂ

1. *Dotă. Constituire. Codul Donici. Restituire în timpul căsătoriei.*
Vezi: **Basarabia.**
(Cu notă de Luca Ciobanu). II. 138

2. *Dotă.*
Vezi: **Ardeal.** III. 138

3. *Dotă. Imobil dotal. Vânzare. Ipotecă. Căpătuirea copiilor. Autorizația soțului sau în caz de refuz, a justiției. Dacă e necesară licitația publică. Soluție negativă.* (Art. 1249, 150 c. c. (Cas. I, 27 Maiu 1929).

Singurele formalități ce urmează a fi îndeplinite în caz de înstrăinare a unui imobil pentru căpătuirea copiilor sunt acelea prevăzute de art. 1249 c. c., adică autorizarea soțului, sau, în caz de refuz, încuviințarea Tribunalului, fără a mai fi nevoie de licitație publică.

Instrăinarea trebuie deasemenea justificată în fapt pe nevoia reală de căpătuire, ceeace constitue o chestiune pe care judecătorii de fond o pot examinà și decide în mod suveran. (Lt.-col. Th. Enescu cu Federala „Borcea").
(Cu notă de C. Xeni și Mircea Djuvara). I. 33

4. *Dotă. Bun dotal. Ofertă de expropriere. Vânzare. Sentință de expropriere. Cerere de revendicare. Lucru judecat. Inexistență.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

5. *Dotă. Regim dotal. Schimb. Act juridic cu sine însuș.*
Vezi: **Regim matrimonial.**
(Cu notă de Fratea Dârlea). III. 153

DREPT INTERPROVINCIAL

Drept interprovincial. Moratoriu pronunțat de instanțele Vechiului Regat. Dacă suspendă executarea unui mandat cambial în Ardeal.
Vezi: **Suspendarea executărei.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 37

DREPTUL LOCATARULUI

Drepturile locatarului. Acte executorii. (Art. 699, 702, 705, 775, 793, 798—803 c. com. it. — 2, 717, 720, 760, 783, 808—810 c. com. rom.). (Cas. Roma, 4 Ian. 1896).

Și după declararea în faliment, locatarul, pentru creanța chiriei, are dreptul de a pune în mişcare și urmăriri actele executorii asupra mobilelor existente în fondul închiriat, afară de excepțiunea din art. 730 c. com. it. (702 rom.).
(Cu notă de C. Toneanu). III. 16

E

EFECTE PUBLICE

Efecte publice. Creditul Urban. Pe ce valoare pot fi puse drept cauțiune.
Vezi: **Cauțiune.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 124

ELECTORALE OPERAȚIUNI

Electorale operațiuni. Act de convocare. Dacă intră în aceste operațiuni. Soluțiune afirmative.
Vezi: **Alegeri municipale.**
(Cu notă de George Iuliu și D. Ghimpău). II. 196

EMANCIPARE

Emancipare. Minor. Acțiune în justiție.
Vezi: **Basarabia.**
(Cu note de A. Diaconescu și M. Feldman). III. 19

EMBATIC

Embatic. Drepturi în materie de împroprietărire. Valoarea titlului.
Vezi: **Legea agrară.** III. 66

EROARE MATERIALĂ

Eroare materială. Hotărîre. Greșeală în dispozitiv. (Art. 292 pr. civ.). *Rectificare la Camera de consiliu. Omisiune sau neglijență. Rectificare pe calea apelului. Inadmisibilitate.* (Trib. Iași, I, 29 Ian. 1930).
(Cu notă de E. Grünberg). III. 74

EXCEPȚIA DE FALS

Vezi și **Cambie.**

Excepțiunea de fals a corpului cambiei (349 c. c.). *Excepțiunea de fals a părților din cambie, afară de semnătura falsă, nu suspendă executarea neintrând în numărul celor prevăzute în art. 724 it., 349 rom.* (Foro Ital. 1891, col. 777). (Apel Luca, 13 Iunie 1891). III. 63

EXCEPȚIUNI

Excepțiuni. Ridicarea lor din oficiu sau prin concluzii scrise. Repunerea lor în desbaterea părților. Obligativitate.
Vezi: **Incidente.** III. 155

EXECUATUR

1. *Exequatur. Divorț obținut în străinătate. Dreptul de control al instanțelor na-*

ţionale. Plata pensiei alimentare în monetă străină. (D. H., 1929, 458). (Cas. Fr. civ., 29 Iulie 1929).
(Cu notă de René P. Râmniceanu). II. 34

2. *Execuatur. Dacă există drept de apel contra sentinţei Tribunalului care admite execuaturul. După ce lege se judecă competenţa Tribunalului a cărui hotărîre se execută? Competenţa Tribunalului arbitral, numit „Juriul de pe lângă Bursa de mărfuri şi efecte din Budapesta.* (Apel, Galaţi II, 16 Maiu 1922).

Deşi art. 374 pr. civ. şi înţelegerile diplomatice nu regulează modul cum se vor rezolva în România cererile de execuatur, totuş se aplică principiul celor două grade de jurisdicţiune, înscris în art. 316 din pr. civ. Competenţa Tribunalului a cărui hotărîre se execută se examinează după legile Statului unde s'a dat hotărîrea. Tribunalul arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta este o judecătorie excepţională, căruia nu i se poate atribui de litiganţi o competenţă pe care legea o atribue altei instanţe de judecată. (G. G. Gaetan contra Soc. Atlantica).
(Cu note de Z. Filotti, G. Polzer, Dr. Desideriu Marcus, Dr. Iosef Pap şi Dr. Mihail Herczegh. II. 121

EXECUTARE

1. *Executare imobiliară. Vânzare. Suspendare. Cauţiune. Efecte publice. Valoare reală sau valoare nominală?* (Trib. Ismail, 28 Oct. 1929).
(Cu note de Al. Zamfirescu şi Gh. Iuliu). III. 7

2. *Executare silită. Vânzare mobiliară. Debitor declarat în stare de faliment după ce creditorul ipotecar a cerut scoaterea în vânzare a imobilului ipotecat. Distribuţia preţului rezultat din vânzare se efectuează de către judele comisar, iar nu de judele sindic.* (Art. 811 c. com.; art. 574 şi 578 pr. civ.). (Trib. Prahova I, 30 Nov. 1929). III. 31

3. *Executare silită. Materie imobiliară. Licitaţiune. Concurenţi. Adjudecare definitivă. Supralicitare. Garanţie. Cuantumul legal. Natură juridică. Efecte de Stat. Curs. Valoare nominală.* (Trib. not. Ilfov, Jurn. 16847/29).

Din interpretarea art. 542, 546 şi 547 pr. civ., rezultă că suma de bani ce supralicitatorii, în materie de execuţie silită imobiliară, sunt obligaţi a depune pentru a participà la licitaţiune, nu poate fi considerată, sub raportul naturei ei juridice, ca o parte din preţ, ca un acont asupra vânzărei, c ca o simplă cauţiune destinată a asigurà seriozitatea concurenţei şi exacta îndeplinire a obligaţiunilor ce izvorăsc pentru concurenţi din faptul că se poartă adjudecatari. III. 6

4. *Executare silită. Hotărîre dată de o Curte de Apel sau alt Tribunal. Executarea ei prin intermediul Tribunalului de situaţiune. Cel din urmă act de executare. Jurnalul de desăvârşire a executărei. Incheierea lui de către instanţa care a încuviinţat executarea. iar nu de aceea care execută.* (Art. 103 şi 602 din pr. civ.). (Cas. S.-U., 26 Iunie 1930). III. 137

5. *Executare. Cerere de suspendare. Mandat cambial. Condiţiile cererei.*
Vezi: **Cerere de suspendare.** III. 2

6. *Executare. Terţiu posesor. Calitatea posesiunei. Contestaţie.*
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu notă de Const. Zotta). II. 61

7. *Executare. Suspendare. Jurisdicţie graţioasă. Lucru judecat. Inexistenţă.*
Vezi: **Autoritatea lucrului judecat.** III. 17

8. *Executare. Sentinţă. Apelare. Efecte.*
Vezi: **Hotărîri de expedient.** III. 89

9. *Executare imobiliară. Adjudecare. Supralicitare imobil rural. Incident de anularea urmărirei. Tardivitate.*
Vezi: **Supralicitare.**
(Cu notă de N. Nichita). II. 25

EXECUŢIE PROVIZORIE

Execuţie provizorie. Cerere de suspendare. Legea proprietarilor. Inexistenţa unui apel. Admisibilitate. Suspendare provizorie. (Art. 36 şi 42 legea accel.; art. 338 pr. civ.). (Apel Buc. I, 21 Nov. 1925).

O cerere de suspendare provizorie până la judecarea în mod contradictoriu a suspendării efectului executoriu al sentinţei este admisibilă înaintea Curţei, deşi n'a fost sesizată cu judecarea apelului.
(Cu notă de M. Vitzu). II. 233

EXPERTIZĂ

Expertiză. Admitere. Achitarea onorariului. Dispoziţiunile din legea accelerărei. Deţinător de rea credinţă. Reparaţii aduse la imobil. Dreptul numai la valoarea lor. Omisiunea instanţei de a examina această apărare. Omisiune esenţială. (Cas. I, 23 Nov. 1928).

1. Partea care a cerut şi obţinut o expertiză este în drept să se folosească de acea expertiză, chiar dacă nu a depus onorariul expertului în termenul de 5 zile prevăzut de art. 19 legea accelerărei, dacă dânsa a achitat acest onorar, iar expertiza a fost depusă de expert cu cel puţin 10 zile înainte de termenul fixat în fond; într'adevăr, în acest caz scopurile avute în vedere de legiuitor prin art. 19 L. A., sunt satisfăcute.

2. Comite o omisiune esenţială instanţa de fond care nu examinează apărarea părţei că, adversarul fiind de rea credinţă în deţinerea imobilului, dânsul, pentru reparaţiunile ce i le-a adus, are dreptul numai la valoarea lor reală din momentul când au fost efectuate, iar nu şi la plus valuta. (Epitropia bis. armene din Bucureşti cu Eug. Melik).
(Cu notă de M. Stern). I. 93

EXPROPRIERE

Vezi şi **Legea agrară.**
Vezi şi **Utilitate publică.**

Apel. Vezi 4.
Comisiune. Vezi 3.
Constituţionalitate. Vezi 7.
Donaţiune. Vezi 6.
Loturi. Vezi 8.
Ofertă. Vezi 2.
Schimb. Vezi 5.
Utilitate culturală. Vezi 1.

1. *Exproprierea pentru cauză de utilitate publică culturală. Legea comună de exproprieri. Cazul când proprietarii cari sunt a se expropià, învoesc cesionarea fondului însă nu se mulţumesc cu preţul oferit* (art.21). *Discuţiuni asupra dreptului de proprietate în instanţa de expropriere. Renunţarea la expropriere: în ce condiţiuni se poate face. Citarea părţilor.* (Trib. Prahova S. I, 19 Iunie 1929).

1. După ce o expropiere s'a declarat de utilitate publică, cu paza formelor legale, conf. art. 1 din legea comună de exproprieri, dacă expropriatul nu are de făcut vreo obiecţiune, decât cu privire la indemnizaţiunea ce urmează a se stabili, se poate adresà direct Tribunalului care va lua act că expropriatul consimte la expropriere şi va trimite pe părţi înaintea Comisiunei de arbitri, pentru fixarea indemnizaţiunei (art. 21).

2. In instanţa de expropriere, nu se poate face discuţiune asupra dreptului de proprietate. Dacă administraţia expropriantă sau terţii ar contestà expropriatului dreptul de proprietate, exproprierea îşi va urma cursul, preţul se va consemnà iar titularul dreptului de proprietate îşi va valorificà dreptul său asupra preţului în faţa instanţelor de drept comun (art. 25, 50 şi 59).

3. Renunţarea la expropriere nu se poate face din partea autorităţei expropriante decât în cazurile şi termenele prevăzute la art. 37 al. 5 din lege. In cazul când utilitatea publică s'a decretat prin lege, tot numai printr'o lege s'ar puteà renunţà la expropriere, fără prejudiciul daunelor cauzate prin această revenire.

4. Conform art. 20 din legea comună de exproprieri, părţile nu se citează în proces. Dacă totuş persoana în folosul căreia se face exproprierea a fost citată, prin aceasta n'a suferit nici un prejudiciu. (Ecaterina Filiu în proces cu Minist. Instrucţ. Publice şi Comitetul şoclar al liceului de fete „Despina Doamna" din Ploeşti).
(Cu notă de Tulius Goruneanu). II. 53

2. *Expropriere. Porţiune rămasă proprietarului. Scutire. Bun dotal. Ofertă de expropriere. Vânzare. Sentinţă de expropriere. Nevalabilitate. Cerere de revendicare. Inexistenţa lucrului judecat.* (Cas. I, 22 Oct. 1928).

Oferta făcută de proprietarul unei porţiuni de moşie scutită de expropriere, de a fi cumpărată de Stat cu preţ de expropriere, nu poate fi considerată decât ca o ofertă de vânzare.

Prin urmare, instanţele de expropriere nu au căderea a pronunţà asupra acestei oferte o sentinţă de expropriere, care, fiind dată fără competenţă, nu poate constitui lucru judecat, proprietarul putând reveni ulterior asupra ei. (Casa Centrală de împroprietărire cu Maria Col. Dr. N. Marosin).
(Cu note de C. Dornescu şi A. Bercescu). I. 187

3. *Expropriere agrară. Improprietărire. Comisiuni. Atribuţiuni.*
Vezi: **Legea agrară.** III. 66

4. *Expropriere. Lege specială. Apel. Termen. Curgerea lui.*
Vezi: **Apel.** III. 139

5. *Expropriere. Teren rural. Schimb. Decizie de revenire. Act administrativ.*
Vezi: **Agrară lege.** III. 121

6. *Expropriere agrară. Efecte. Cotitate disponibilă. Dacă darul poate fi redus.*
Vezi: **Donaţiune.**
(Cu notă de Alex. Cerban). II. 145

7. *Expropriere. Legi rurale. Terenuri inalienabile. Text constituţional. Termen.*
Vezi: **Teren rural.** III. 89

8. *Expropriere. Loturi. Instrăinare. Act autentic. Dacă se cere şi în caz când Statul nu-şi exercită dreptul de preemţiune.*
Vezi: **Improprietărire.** III. 89

EXTERITORIALITATE

Exteritorialitate. Imobil aparţinând unui Stat străin. Legaţiune neinstalată. Locaţiune. Prelungire.
Vezi: **Legea personală.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

EXTRĂDARE

1. *Extrădare. Caracterul extrădărei. Act de guvernământ. Ancheta judiciară. Caracterul său. Arestare provizorie. Aplicaţiunea normelor procedurei penale. Controlul puterei judecătoreşti. Principiul se-*

paraţiunei puterilor în Stat. (Cas. II, 15 Septemvrie 1929).

1. Ancheta judecătorească ordonată conf. art. 6 al legei din 9 Iulie 1866, face parte integrantă din extrădare şi prin consecinţă îmbracă la rându-i caracterul actului administrativ de guvernământ, cu care extrădarea este învestită, exceptându-se ca atare în totalitate, controlului puterei judecătoreşti, prin aplicaţiunea principiului separaţiunei puterilor în Stat.

2. Mandatele de arestare, fiind emise în această materie, din ordinul guvernului român şi nu din propria iniţiativă a organelor puterei judecătoreşti, au acelaş caracter ca şi extrădarea şi prin consecinţă normele procedurei penale relative la emiterea, confirmarea şi atacarea lor în justiţie, nu le sunt aplicabile.

3. Arestarea în materie de extrădare fiind exceptată controlului puterei judecătoreşti prin aplicaţiunea art. 107 alin. ultim din Constituţie, rămâne la exclusiva apreciere a puterei executive, atât în ce priveşte ordonarea, cât şi revocarea arestărel.

(Cu notă de V. Dongoroz). I. 181

2. *Extrădare. Anchetă judecătorească. Act de guvernământ. Arestarea provizorie a individului reclamat. Aplicaţiunea normelor procedurei penale? Arestare administrativă. Principiul separaţiunei puterilor în Stat. Absenţa controlului justiţiei.* (Art. VI al leg. din 9 Iulie 1866; art. 103 şi 107 al. ult. Constit.). (Cas. II, 25 Sept. 1929).

1. Ancheta judiciară efectuându-se în temeiul unei delegaţiuni legale, dată de puterea executivă organelor ministerului de justiţie, face parte integrantă din extrădare şi prin consecinţă, îmbrăcând la rându-i caracterul actului administrativ de guvernământ — cu care extrădarea e învestită — se exceptează, ca atare, în totalitate, controlului puterei judecătoreşti, prin aplicaţiunea principiului separaţiunei puterilor în Stat.

2. Mandatele de arestare emise în această materie din ordinul şi prin delegaţiunea puterei executive, nu sunt supuse disp. procedurei penale, în ceeace priveşte: emiterea, confirmarea, atacarea etc., ci dimpotrivă, rămânând la exclusiva şi suverana apreciere a guvernului — atât în privinţa legalităţei cât şi a revocărei lor — scapă oricărui control din partea justiţiei, prin necesara lor calificare, de act de guvernământ. (Lambru Gh. Anastasiu zis Profiris).

(Cu notă de V. M. Teodorescu). I. 12

EVACUARE

Evacuare. Contract de închiriere. Competinţă. Camera de consiliu.

Vezi: **Chirii.** III. 2

F

FALIMENT

Acţiune complimentară. Vezi 2.
Acţiune revocatorie. Vezi 3.
Ardeal. Vezi 7.
Bancrută. Vezi 9,21.
Comerciant. Vezi 19.
Concordat. Vezi 18.
Contestaţie. Vezi 23.
Cota Statului. Vezi 13.
Faillite sur faillite ne vaut. Vezi 24.
Femeie măritată. Vezi 16.
Locaţiune de serviciu. Vezi 12.
Opoziţie. Vezi 17.
Prejudiciu. Vezi 8.
Prezumpţie muciană. Vezi 6.
Privilegiu. Vezi 10.
Protest. Vezi 20.
Rectificarea hotărîrei. Vezi 1.
Référé. Vezi 4.
Reprezentare. Vezi 22.
Revendicare. Vezi 14.
Valorificare de creanţă. Vezi 5.
Verificare de creanţe. Vezi 11, 15.

1. *Faliment. Societate în nume colectiv. Rectificarea sentinţei prin adăogirea numelui soţilor. Art. 867 cod. com. şi 292 pr. civ.* (Trib. Prahova II, 28 Nov. 1928).

1. Declarându-se falimentul unei societăţi în nume colectiv şi omiţând a se menţiona în dispozitiv şi numele soţilor ilimitat responsabili, se poate rectifica sentinţa pe calea unui jurnal conf. art. 292 proc. civ., adăugându-se şi numele componenţilor soţi faliţi.

2. O asemenea cerere se poate introduce de judecătorul sindic. (Judec. Sindic al Trib. Prahova cu P. I. Brătăşanu ş. a.).

(Cu notă de Radu Dimiu). II. 270

2. *Faliment. Societate în nume colectiv. Omiterea declarărei falimentului soţilor. Acţiune complimentară. Art. 867 cod. com.* (Trib. Prahova II, 13 August 1930).

1. Declarându-se falimentul unei societăţi în nume colectiv şi omiţând a se declara şi falimentul soţilor, se poate introduce o acţiune complimentară care, pe baza sentinţei pronunţate şi a actului de asociaţie, să declare şi falimentul soţilor ilimitat responsabili.

2. O asemenea acţiune poate fi introdusă de judecătorul sindic. (Judec. sindic al Trib. Prahova cu C. Sigmund şi a.).

(Cu notă de Radu Dimiu). II. 272

3. *Faliment. Acţiunea revocatorie falimentară. Competenţă. Tribunalul falimentar.* (Foro it. 1929, p. 946). III. 168

4. *Faliment. Drepturi personale. Drepturi exclusiv personale. Jude sindic. Référé. Piedeci la executare. Păstrarea unui drept. Apreciere.* (Trib. Bălţi, 23 Decemvrie 1929).

1. Din ziua pronunţărei în stare de faliment, falitul este desesizat de administraţia bunurilor sale. (Art. 717 cod. comercial). Prin drepturi exclusiv personale, cari nu trebuesc, confundate cu drepturile personale se înţelege continuarea de către judele sindic a acţiunilor introduse de falit anterior falimentului.

2. Prima condiţiune pe care o cere art. 66 bis. pr. civ. este urgenţa, adică invocarea şi dovedirea în faţa instanţei a unei situaţiuni de fapt de aşa natură, încât orice întârziere ar avea ca consecinţă directă şi imediată periclitarea dreptului a cărui conservare se cere şi imposibilitatea ca în mod direct sau indirect să mai poată fi reparată. III. 157

5. *Faliment. Valorificarea unei creanţe, după declararea în stare de faliment. Inadmisibilitatea valorificărei după dreptul comun.* Calea verificărei creanţelor. (Trib. Ilfov I com., 6 Mai 1930).

(Cu notă de Gr. Racoviceanu). III. 161

6. *Faliment. Activul massei. Proprietăţile soţiei falitului. Prezumpţie muciană. Intrunirea lor la massa falimentului. Art. 790* şi *791 cod. com. Prezumpţiune „juris tantum". Proba contrarie. Ipotecă. Imobil aparţinând femeii. Anularea ei ca instituită de un „non dominus".* (Trib. Covurlui II, 23 Martie 1929).

1. Codul de comerţ prin art. 792, pune prezumpţiunea că bunurile dobândite de femeia falitului aparţin bărbatului ca fiind plătite cu banii lui, urmând că aceste bunuri trebuesc a fi întrunite la massa falimentului.

Textul adăugând şi că femeia este admisă a face proba contrarie, rezultă că această dovadă contrarie este admisă a se face prin toate mijloacele permise de lege, deci şi cu martori şi prezumpţiuni.

2. Potrivit principiului „resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis" ipoteca instituită de un „non dominus" urmează a fi anulată, căci deşi ipoteca este proclamată ca un drept real (art. 1746 cod. com.) asupra imobilelor, care se conservă indiferent de mâinile prin care va trece imobilul, totuş când este stabilită pe cale convenţională, trebuie să fie rezultatul unui acord de voinţi. Or, când un astfel de drept real a fost născut dintr'o convenţiune caducă şi instituit de o persoană fără calitate, el nu are nici o fiinţă întrucât cauza lui generatoare a căzut.

Art. 727 cod. com. privind actele făcute de falit în perioada suspectă, nu interesează buna credinţă a creditorului ipotecar căruia i se poate opune lipsa de diligenţă, deci nu s'ar putea aplica prin analogie nici teoria eredelui aparent. (Judele sindic al Trib. Covurlui cu Cerna Kivu Glinsberg şi firma Alfred Kay et Co. din Manchester (Anglia).

(Cu notă de Aurel Vidraşcu). II. 22

7. *Faliment. Acte făcute de falit. Intare de plăţi. Condiţiuni. Efecte.*

Vezi: **Ardeal.**

(Cu notă de Antoniu Marchescu). III. 72

8. *Faliment. Acţiune imprudentă. Prejudiciu. Daune.*

Vezi: **Responsabilitate.**

(Cu notă de Radu Goruneanu). III. 140

9. *Faliment. Delict de bancrută fără faliment. Inadmisibilitate.*

Vezi: **Bancrută.**

(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 143

10. *Faliment. Privilegiul locatarului. Regule de drept civil aplicabile.*

Vezi: **Privilegiu.** III. 130

11. *Faliment. Verificare de creanţă. Autorizaţie ce o dă justiţia soţiei trebuie a fi specială pentru fiecare act în parte.* (Art. 5, 200 şi 206 cod. civ.). (Trib. Iaşi III, 28 Iunie 1929). III. 6

12. *Faliment. Locaţiune de serviciu. Concedierea salariatului. Daune. Privilegiu.* (Trib. Ilfov S. I, com., 2 Nov. 1929).

Falimentul neputând fi socotit între cazurile fortuite sau de forţă majoră, funcţionarii comerciali concediaţi în mod intemperativ sunt în drept a reclama dela judecătorul sindic, cu titlu de daune, salariul pe trei luni generalmente recunoscut de doctrină şi jurisprudenţă.

Aceste creanţe, fiind socotite ca daune, întrucât nu rezultă din salariul propriu zis, nu pot intra în categoria creanţelor privilegiate de art. 783 al. I cod. com. şi 1729 al. IV cod. civ. întrucât privilegiile sunt de strictă interpretare şi nu pot fi create decât prin lege. III. 21

13. *Faliment. Cota cuvenită Statului. Activ brut. Inventarul experţilor.* (Art. 969 cod. com.; art. 24 şi 25 regulam. sindicilor). (Cas. II, 19 Nov. 1929).

Cota prevăzută de art. 969 cod. com. în favoarea Statului se calculează asupra activului brut al falimentului şi se fixează îndată ce s'a terminat facerea inventarului. (Cas. II, 19 Nov. 1929).

(Cu notă de I. N. Stambulescu). I. 1

14. *Faliment. Revendicări dela masa falimentului. Cazurile prevăzute nu sunt limitative.* (Art. 812, 813 şi 814 cod. com.). (Trib. Iaşi III, 30 Maiu 1929). III. 132

15. *Faliment. Declararea creanţelor. Cererea unor creditori de admitere a creanţelor lor la massa credală. Lipsa menţiunii că creanţele sunt reale şi adevărate. Completarea acestei lipse în apel. Admisibili-*

tate. (Art. 770 cod. com.). (Cas. III, 29 Martie 1930). III. 91

16. *Faliment. Acțiune imobiliară. Stat creditor. Citare. Femeie măritată. Autorizare.* (Trib. Iaşi III, 3 Maiu 1927). III. 104

17. *Faliment. Opoziție contra sentinței declarative. Termenul în care se face. Tardivitatea se poate ridica chiar din oficiu, nulitatea fiind de ordine publică. Cine face afişarea extractului sentinței declarative de faliment?* (Apel Iaşi I, 16 Noemvrie 1929).

1. Opoziția în contra sentinței declarative de faliment se face până în 10 zile dela afişarea extractului sentinței conf. art. 710 cod. com.

2. Nulitatea opoziției tardiv făcută fiind o chestiune care interesează ordinea publică, poate fi ridicată chiar din oficiu.

3. Afişarea extractului sentinței declarative fiind un act urgent şi care se îndeplineşte ex oficio, se face de către grefierul instanței, iar nu prin Corpul Portăreilor.

(Cu notă de Fl. Sion). III. 69

18. *Faliment. Acțiune de declarare pendentă. Cerere de concordat. Neplata taxelor. Cerere neserioasă. Respingere.*
Vezi: **Concordat preventiv.**
(Cu notă de Radu Dimiu). III. 164

19. *Faliment. Comerciant. Lipsa registrelor. Când există bancrută simplă.*
Vezi: **Bancrută.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 94

20. *Faliment. Debitor falit. Cambie. Protest. Necesitatea lui.*
Vezi: **Protest.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). II. 31

21. *Faliment. Bancrută. Acțiune publică. Acțiune privată. Parte civilă. Procedură.*
Vezi: **Acțiune publică.**
(Cu notă de N. T. Buzea). II. 16

22. *Faliment. Urmărirea de creanțe. Bancrută. Reprezentare. Judecător sindic. Lipsă de calitate.*
Vezi: **Judecător sindic.**
(Cu notă de N. T. Buzea). II. 18

23. *Faliment. Jude sindic. Debitor falit. Contestație. Tardivitate.*
Vezi: **Urmărire.** III. 17

24. *Faliment. Subscriere de cambii. Calitatea de comerciant. Firma neînscrisă şi neradiată. Cumpărare de acțiuni. Profesiune obişnuită.* (Trib. Ilf. I Com., 23 Iunie 1930).

1. In drept înscrierea unei firme comerciale nu însemnează decât intențiunea de a face comerț şi nu constituie prin ea însăş o dovadă a exercitărei comerțului.

2. Emiterea de cambii pentru constatarea datoriilor unui debitor nu poate constitui o dovadă a calităței de comerciant, acest mod de constatare a unei datorii fiind frecvent din partea oricui contractează un împrumut la o bancă sau particulari.

3. Faptul de a fi vândut şi cumpărat acțiuni, nu poate constitui, iarăş fapte de comerț, atât timp cât nu se face dovadă că asemenea operațiuni le făceă în mod repetat şi obişnuit ca o profesiune a sa şi în interesul altor persoane, pentru ca din efectuarea unor asemenea operațiuni să tragă profit.

(Cu notă de I. Zwerdling). II. 276

25. *Faliment. Inchidere prin repartiția cotelor. Falit nereabilitat. «Faillite sur faillite ne vaut». Intinderea şi aplicarea maximei. Posibilitatea unui al doilea faliment.* (Trib. Ilf. S. Com. I, 3 Oct. 1930).

Inchiderea unui faliment, prin repartiția cotelor, este definitivă şi falitul e pus din nou în conducerea şi administrația patrimoniului său.

Tribunalul, în acest caz nu mai are tutela falimentară, iar massa credală, urmărirea concursuală şi funcțiunile sindicale dispar ca fără interes.

Dacă falitul, în situația de mai sus, face noui fapte de comerț şi încetează din nou plățile, pentru aceste noui fapte el poate fi declarat din nou în stare de faliment.

Regula «faillite sur faillite ne vaut», trebuie interpretată ca o împiedicare a unei noui declarări dacă procedura primului faliment este deschisă.

(Cu notă de B. Bernstein). III. 279

26. *Falit nereabilitat. „Faillite sur faillite ne vaut". Sensul acestei maxime. Posibilitatea unei noui declarări.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de B. Bernstein). II. 279

FALS

1. *Fals. Excepție. Cambie. Suspendarea acțiunei.*
Vezi: **Excepție de fals.** III. 63

2. *Fals. Act nul. Alterarea adevărului. Există fals?* (Cab. I Instr. Iaşi, 3 Febr. 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 147

FEMEIE MĂRITATĂ

1. *Femeie măritată. Autorizare. Concursul soțului. Consimțimânt scris. Dacă pot fi înlocuite prin echivalent.*
Vezi: **Autorizare maritală.** III.

2. *Femeie măritată. Autorizare. Semnăturile juxtapuse ale soților. Efecte.*
Vezi: **Autorizație maritală.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

3. *Femeie măritată. Autorizare. Vânzare imobiliară prin mandatar. Principiul specializării autorizării.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 210

FILIAȚIUNE

Filiație legitimă. Copil conceput înainte şi născut în timpul căsătoriei. Legitimitate. Acțiune în desavuare. Terții. Inadmisibilitate. Art. 314, 316 cod. civ. fr. (Art. 288, 290 cod. civ. rom.). *Hotărîri. Motive. Simple argumente. Nemotivare.* (Art. 123 pr. civ. rom.). Dalloz H. 1930, p. 97). (Cas. Civ., 8 Ian. 1930). III. 134

FIRMĂ

Firme. Nume comercial. Concurență neleală. Dreptul exclusiv la marcă sau la nume comercial. Acțiunea în concurență. Caractere distinctive. Fundamentul acțiunei. Confundarea produselor. Cercetare necesară. (Foro it. 1929, p. 1119). (Cas. It. III C., 6 Iunie 1929). III. 168

FLAGRANT DELICT

1. *Flagrant delict. Materie silvică. Proces-verbal. Martori. Nesemnare. Nulitate.*
Vezi: **Delict silvic.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 17

FONOGRAF ELECTRIC

Fonograf electric. Radiofonie. Recepție imposibilă. Daune.
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 87

FRAUDĂ

Fraudă. Cesiune. Conivență între cedent şi cesionar. Probă. Martori. Admisibilitate.
Vezi: **Contestație.** III. 81

FUNCȚIONAR PUBLIC

1. *Funcționar public. Avansare. Confirmare. Stabilitate.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 129

2. *Funcționar polițienesc. Incadrare. Permutare. Cum trebuie făcută.*
Vezi **Contencios administrativ.** III. 134

3. *Funcționar public. Transferare. Condițiuni.* (Art. 50 l. pentru statutul funcționarilor publici; art. 19 şi 90 reg. legei). (Cas. III, 8 Octomvrie 1929). III. 67

4. *Funcționar public nestabil. Contencios administrativ. Dacă poate recurge la această cale.* (Art. 1, 4, 8 l. pentru contenciosul administrativ). *Casa Şcoalelor. Consilier pedagogic. Funcționar. Punere în retragere din oficiu. Dacă se aplică legea de reorganizare a ministerelor.* (Art. 82, 199, 203 l. pentru reorganizarea ministerelor). (Apel Buc. III, 23 Dec. 1929). III. 97

5. *Funcționar. Concediu intempestiv. Acțiune*
Vezi: **Instanță industrială.** III. 109

6. *Funcționar. Numire. Specialitate. Interesul serviciului. Vacanță. Avizul Comisiunei de propuneri pentru numiri şi înaintări. Definitivare. Inaintare. Tablouri. Stagiu. Condiție esențială. Acțiune în contencios. Respingere.*
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu note de George Iuliu şi *Gh. Mavraky).* II. 163

7. *Funcționar public. Avocat. Pozițiunea sa. Statutul funcționarilor. Aplicațiune.*
Vezi: **Avocat.** III. 154

FURT

1. *Furt. Sustragerea a doi struguri din vie. Pofta şi foamea delicventului. Impulsiune irezistibilă. Lipsă de intențiune frauduloasă. Achitare.* (Jud. Ocol Mixt Iaşi, 9 Dec. 1929).
(Cu notă de Elias Grünberg). III. 81

2. *Furt. Bijuterii încredințate la hotel. Cheie depusă după indicarea personalului. Răspundere.*
Vezi: **Hangiu.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 36

G

GAJ

Cont curent. Vezi 6.
Contestațiune. Vezi 2, 5.
Intabulare. Vezi 3.
Intervenție. Vezi 1.
Lucru judecat. Vezi 1.
Materii industriale. Vezi 4.
Opoziție. Vezi 1.
Titluri la purtător. Vezi 7.

1. *Gaj comercial. Opoziție. Intervenție. Cine le poate face. Dacă se aplică legea accelerărei. Dacă procesul-verbal de verificare la faliment constitue lucru judecat. Soluțiune negativă. Aplicațiunea art. 724 cod. com. cu privire la rudele falitului.*

1. Conform art. 483 cod. com. nu pot face opoziție la vânzarea gajului decât debitorul sau terțiul care a procurat gajul. Prin urmare creditorii, nefiind menționați în acest text limitativ, nu pot sta în instanță în nume propriu pe cale de opoziție şi în consecință nici pe cale de intervenție.

2. Conform art. 53 din legea accelerărei dispozițiunile acestei legi nu se aplică în materie de opozițiune la gaj, unde art. 483 cod. com. prevede o procedură specială, şi deci într'o asemenea opoziție se pot invoca noui mijloace de apărare nepropuse odată cu introducerea opoziției.

3. Dacă jurisprudența este de părere că în cursul operațiunilor falimentare procesul-verbal de verificare, neatacat pe căile prevăzute de lege de falit sau de creditori, constitue un titlu cu autoritate de lucru judecat, atunci însă când pe calea specială prevăzută de art. 483 falitul, reprezentat prin judele sindic, atacă validitatea actului de gaj, nu i se poate opune faptul că la verificarea de creanțe nu a contestat existența creanței, de-

oarece această instanţă specială, de ordin pur administrativ al falimentului, nu se poate asimila unei instanţe care ar fi sesizată cu un litigiu pe care ar urma să-l rezolve după desbateri cu caracter contradictoriu.

4. Dispoziţiunea art. 724 al. III, care prevede precis că sunt nule actele de înstrăinare făcute către rudele falitului până în gradul al IV, nu se poate aplica şi în cazul când falitul este o societate în nume colectiv, deoarece nu se poate concepe o legătură de rudenie cu societatea. Pe de altă parte actul de gaj, nefiind translativ de proprietate, nu se poate susţine că este un act de înstrăinare în sensul art. 724 cod. com. III. 22

2. *Gaj comercial. Terţ creditor. Contestaţiune la ordonanţa de vânzarea gajului. Invocarea art. 974 şi 975 cod. civ. Inaplicabilitate.* (Trib. Ilfov I com., 7 Noemvrie 1929).

Terţul creditor nu poate face contestaţiune la ordonanţa definitivă de vânzarea unui gaj comercial pe motiv că actul de gaj a fost făcut în frauda creditorilor, invocând în acest scop art. 974 şi 975 cod. civ., întrucât potrivit art. 974 cod. civ. terţul creditor subrogându-se debitorului amanetar nu poate exercita mai multe drepturi decât acesta, care nu mai poate anula o ordonanţă rămasă definitivă de vânzarea gajului, iar pe de altă parte nu poate invoca nici art. 975 cod. civ. pentrucă acest articol implică o acţiune principală în anularea actelor frauduloase făcute de debitor, ceeace nu se poate face pe cale extraordinară a contestaţiunei. III. 23

3. *Gaj. Fructe prinse de rădăcini. Culegerea lor. Păstrarea gajului.* (Trib. Iaşi III, 6 Iunie 1930).

Legea neprevăzând vreo formalitate în plus pentru păstrarea gajului după culegerea fructelor, intabularea făcută la primăria locului, pe când fructele erau încă prinse de rădăcini, este suficientă şi vinul rezultat din culegerea recoltei rămâne bine gajat. (Banca României cu judele sindic al falimentului Moise Iacobovici). I. 143

4. *Gaj comercial. Deposedarea debitorului. Excepţii. Materii industriale prime în stare de fabricaţiune. Inţeles.* (Art. 480 al. 2 cod. com.). (Cas. III, 27 Noemvrie 1929).

Prin cuvintele „materii industriale prime în stare de fabricaţiune, etc.”, legiuitorul a înţeles nu numai materiile industriale produse de un fabricant pentru prima oară în fabrica sa proprie ci toate materiile industriale deja fabricate sau numai destinate unei exploatări sau aflate în depozitul unui exploatator — şi deci, ca în speţă, şi maşinile de tipografie, înţelegându-se a se exclude numai materiile industriale aflate în posesiunea comercianţilor. (Andrei Lazaris cu Ludovic Calafeteanu).

(Cu notă de R. Hutschneker). I. 143

5. *Gaj comercial. Contestaţiune la vânzare, introdusă de un creditor chirografar. Ipoteza când o asemenea contestaţiune poate duce la anularea urmăririi.* (Trib. Iaşi III, 14 Februarie 1930).

(Cu notă de R. Hutschneker). III. 77

6. *Gaj. Titluri. Transmisiunea proprietăţii. Efecte. Deschiderea unui cont curent. Compensaţie.*
Vezi: **Depozit.** III. 168

7. *Gaj. Titluri. Duplicate. Eliberare. Soluţie negativă.*
Vezi: **Titluri la purtător.** III. 155

GARANŢIE

Garanţie. Chemare în. Mandat cambial. Ardeal. Inadmisibilitate.
Vezi: **Acţiune cambială.** III. 110

GAZETĂ

Gazetă. Proprietar. Pluralitate de proprietari. Responsabilitate. Solidaritate pasivă.
Vezi: **Delict de presă.** III. 163

GIRANT-ADMINISTRATOR

Girant-administrator. Urmărire silită imobiliară. Cine poate fi numit.
Vezi: **Urmărire.** III. 145

GIR

1. *Gir. Valoare în garanţie. Excepţiune.*
Vezi: **Cambie.** III. 64

2. *Gir în alb. Transmisiune prin tradiţie manuală. Completarea girului de către ultimul posesor.*
Vezi: **Cambie.**
(Cu notă de Al. Foreanu). II. 100

3. *Gir. Protest. Acţiune. Termen. Expirare. Decădere. Dacă este de ordine publică.*
Vezi: **Cambie.** III. 67

4. *Girul Cambie. Transmiterea ipotecei, rezultată din act separat* (256 cod. com. ital.; 277 cod. com. rom.). (Apel Catania, 24 Martie 1891).

Girul unei cambii comportă în sine şi cesiunea ipotecei, care o garantează, deşi rezultată din act separat. III. 39

5. *Gir. Cambie ajunsă la scadenţă. Efectul girului după scadenţă. Cesiune.* (Art. 281 cod. com.). (Cas. III, 27 Nov. 1929).

Din art. 281 cod. com. rezultă neîndoios că portorul unei cambii, transmisă lui după protest, act care implică neapărat ajungerea la scadenţă a cambiei, nu îmbracă prin această transmisiune calitatea de beneficiar al unui titlu cambial cu garanţiile, drepturile şi acţiunile ce decurg legalmente din acest titlu, ci aceea de cesionar al unei creanţe chirografare. (Banca Marcus cu Wolf Goligorschi).

(Cu notă de I. L. Georgescu). I. 91

6. *Gir după scadenţă. Protest. Efectul acestei transmisiuni.*
Vezi: **Cambie.**
(Cu notă de Stelian Ionescu). I. 147

7. *Gir. Transmisiune succesivă de giruri. Valabilitate.*
Vezi: **Bilet la ordin.**
(Cu notă de I. Strelicescu). II. 33

GRADAŢII

Gradaţii. Maestră de gospodărie. Buget. Neprevederea alocaţiei. Neglijenţă.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 125

H

HABITAŢIE

Habitaţie.
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 239

HANGIU

Hangiu locatar. Furt. Bijuterii lăsate în cameră în timpul unei mese luate în hotel. Cheie depusă pe o mobilă după indicarea personalului hotelului. Responsabilitatea hotelierului. (Triv. Civ. Seine, 22 Mai 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 36

HIPOTECĂ

Vezi şi **Ipotecă.**

Hipotecă. Soţia falitului creditoare. Anulare.
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de Aurel Vidraşcu). II. 20

HOTĂRIRE

Amnistie. Vezi: 11.
Arbitri. Vezi: 9,10.
Citare. Vezi 12.
Clauză penală. Vezi 7.
Curte cu juri. Vezi 8.
Dispozitiv. Vezi 5.
Expedient. (hotărîre de) Vezi 13, 14.
Lucru judecat. Vezi 3, 4.
Materie penală. Vezi 15.
Nemotivare. Vezi 6.
Rectificare. Vezi 1.
Revizuire. Vezi 2.
Transilvania. Vezi 16.

1. *Hotărîre. Greşală în dispozitiv. Rectificare în camera de consiliu. Omisiune sau neglijenţă. Rectificare pe calea apelului. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Eroare materială.**
(Cu notă de Elias Grünberg). III. 74

2. *Hotărîre. Instanţă desfiinţată. Prorogare. Afaceri pendinte.*
Vezi: **Revizuire.** III. 138

3. *Hotărîre. Interpretare. Rectificare. Lucru judecat. Atingerea lucrului judecat.* (Cass. Civ., 2 Decemvrie 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 62

4. *Hotărîre. Considerente. Dispozitiv. Chestii incedente. Când se poate spune că rezolvarea lor are autoritate de lucru judecat.*
Vezi: **Lucru judecat.** III. 121

5. *Hotărîre. Materie penală. Existenţa faptelor şi calificarea lor. Dispozitiv. Motive esenţiale şi constitutive.*
Vezi: **Lucru judecat.** III.

6. *Hotărîri. Motive. Simple argumente. Nemotivare.*
Vezi: **Filiaţie legitimă.**
(Cu notă de G. P. D. III.

7. *Hotărîre. Motive. Clauză penală. Accesoriu. Nulitate implicită.*
Vezi: **Obligaţiuni.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112

8. *Hotărîre. Curte cu juri. Pronunţarea ei într'o zi de sărbătoare.*
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26

9. *Hotărîri arbitrale. Revizuire. Cerere de anulare.*
Vezi: **Revizuire.** III. 78

10. *Hotărîri de arbitraj. Legea pentru regl. conflictelor de muncă. Caracterul lor: contracte colective de muncă, supuse regulelor referitoare la convenţiuni în genere. Drept de recurs. Inadmisibilitate.* (Cas. II, 4 Dec. 1929). III. 17

11. *Hotărîri de condamnare în contumacie. Caracterul său sub raportul Decretului de amnestie din 14 Maiu 1929.* (Art. 481 pr. pen. şi 172 c. j. m.). Cas. II, 8 Ianuarie 1930). III. 17

12. *Hotărîri definitive. Materie penală. Citare eronată. Contestaţie. Unde trebuie îndreptată.* (Art. 400 pr. civ.). (Trib. Ilfov III C. C., 24 Martie 1926).

Dacă executarea cuprinde atât sentinţa Tribunalului, cât şi decizia Curţei de Apel, şi când motivele contestaţiei privesc judecata urmată înaintea acestei ultime instanţe, contestaţiunea chiar în materie penală urmează a fi îndreptată la Curte (G. I. Caracaş cu Minist. Public). III. 144

13. *Hotărîri de expedient. Caracter.* (Art. 260 pr. civ.). *Contestaţie. Dacă e admisibilă împotriva hotărîrilor de expedient. Soluţiune afirmativă. Executare. Sentinţa Tribunalului. Apel. Hotărîre de expedient. Ce se execută.* (Art. 372 pr. civ.). (Cas. II, 14 Ianuarie 1930). III. 89

14. *Hotărîre de expedient. Alimente. Dacă are autoritate de lucru judecat.*
Vezi: **Pensie alimentară.**
(Cu notă de Dempol). I. 169

15. *Hotărîre judecătorească. Materie penală. Enumerarea textelor. Materie corecțională.* (Art. 163 cod. instr. crim.). (Cas. crim., 15 Iunie 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 14

16. *Hotărîri nedesăvârșite. Transilvania. Sentință premergătoare. Recurs. Inadmisibilitate.* (Art. 57 l. accelerărei). (Cas. I, 24 Febr. 1930).
Potrivit art. 57 l. acc. jud. hotărîrile premergătoare nu pot fi atacate cu apel decât odată cu fondul. Acest text având o aplicațiune generală, privește și hotărîrile instanțelor din Ardeal, așa încât recursul contra unei decizii a Curței de Apel dată asupra unei sentințe preparatorii, este inadmisibil.
(Cu notă de V. Bălășescu). I. 65

HOTELIER

Hotelier. Bacșiș. Distribuirea la personal. Probe.
Vezi: **Mandat.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 113

I

IMBOCĂȚIRE FĂRĂ CAUZĂ

1. *Imbogățire fără cauză. Servicii prestate. Nedovedire. Respingere.* (Art. 574 c. civ. rus. Art. 987 și 992 c. civ. rom.). (Trib Bălți I, 15 Ian. 1930.
(Cu notă de Luca Ciobanu). III. 72
2. *Imbogățire fără cauză. Acțiune de in remu verso. Elemente.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 299
3. *Imbogățire fără cauză. Servicii prestate. Nedovedire. Respingere.* (Art. 574 c. civ. rus; art. 987 și 992 c. civ. rom.). (Trib. Bălți I, 15 Ian. 1930).
(Cu notă de L. Ciobanu). III. 72

IMOBIL

1. *Imobile prin natură. Impozit. Venit. Clădiri.*
Vezi: **Basarabia.** III. 71
2. *Imobil. Indiviziune. Urmărire. Contestație. Debitor.*
Vezi: **Urmărire silită.**
(Cu notă de N. Georgean). II. 248
3. *Imobil dotal. Ipotecă. Creanță parafernală. Vânzare.*
Vezi: **Act juridic cu sine însuș.** III. 142
4. *Imobil. Urmărire. Conservare. Girant administrator. Persoană străină de debitorul urmărit. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Urmărire.** III. 145
5. *Imobil dotal. Vânzare. Ipotecă. Căpătuirea copiilor. Autorizare. Licitație publică. Dacă e necesară. Soluție negativă.*
Vezi: **Dotă.**
(Cu note de C. Xeni și Mircea Durma). I. 33
6. *Imobil dotal. Schimb între soți. Instanță competentă a da autorizație.*
(Cu notă de N. Negru). II. 186

IMPĂRȚIALĂ

Vezi și **Indiviziune.**

Impărțială. Acțiune. Obiect. Cereri distincte. Massă. Individualizare. Omisiune involuntară.
Vezi: **Partaj.**
(Cu notă de I. N. Stambulescu).

IMPOZIT

1. *Impozit. Imobil prin natură. Venit. Clădiri.*
Vezi: **Imobile prin nptură.** III. 71
2. *Impozit bisericesc. Deciziune administrativă care ordonă încasarea lui. Act administrativ. Competință.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III 122
3. *Impozit. Taxe succesorale. Evaluare. Apel. Dreptul Tribunalului. Micșorare. Apreciere. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Taxe succesorale.** III. 122
4. *Impozit comunal. Stabilirea lui. Modul de încasare. Căi de atac. Legea pentru urmărirea veniturilor publice din 1925.* (Apel Iași I, 16 Oct. 1928).
(Cu notă de Eug. Petit). III. 140
5. *Impozit. Comisiune de apel. Delegatul fiscului care-l apără în instanță. Deliberare. Parte. Nu poate asista la deliberare.* (Apel Cernăuți II, 18 Apr. 1929).
Delegatul fiscului, ce face parte din completul Comisiunei de apel, îndeplinește sarcina de judecător, iar delegatul care apără interesele fiscului înaintea Comisiunei, are rolul de parte în proces.
Prin urmare, participarea acestuia din urmă la deliberarea Comisiunei, constitue o violare a secretului deliberărei, care atrage nulitatea hotărîrei. III. 69
6. *Impozit complimentar. Capital antebelic. Calculul rentabilității.*
Vezi: **Contribuțiuni directe.** III. 156
7. *Impozite directe. Societate filială. Operațiuni netrecute în registru. Lipsa registrelor. Impunere. Apreciere.*
Vezi: **Contribuțiuni directe.** III. 156

IMPROPRIETĂRIRE

1. *Improprietărire. Loturi. Instrăinare. Nulitate. Condițiuni.*
Vezi: **Teren rural.** III. 67
2. *Improprietărire. Comisiuni. Atribuțiuni.*
Vezi: **Legea agrară.** III. 66
3. *Improprietărire. Orfani de răsboiu. Căsătorii diferite. Cum se face împroprietărirea lor.*
Vezi: **Legea agrară.** III. 73
4. *Impropreitărire. Loturi de 10 și 25 hectare. Ipotecă. Condițiuni.*
Vezi: **Ipotecă.** III. 137
5. *Improprietărire. Instrăinare. Act autentic. Dacă se cere și în cazurile în care dreptul de preemțiune al Statului nu are a se exercita.* (Art. 1, 2, 3 legea din 13 Martie 1925; art. 7 reg. legei). *Legea publicată în M. Of. din 20 August 1929. Validare. Dacă se poate susține înaintea Inaltei Curți.* (Cas. I, 27 Sept. 1929). III. 89
6. *Improprietărire. Făcută pe numele unui minor. Consecințe din punctul de vedere al transmiterei dreptului de proprietate.*
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). I. 122

IMPRUMUT

1. *Imprumut. Ipotecă. Minor. Scadență. Contestație. Respingere.*
Vezi: **Ratificare.**
(Cu notă de Florin Sion). III. 101
2. *Imprumut. Efecte. Depozit. Incasarea efectelor ieșite la sorți de deponent.*
Vezi: **Depozit.**
(Cu notă de N. Al. Iuca). II. 257
3. *Imprumut. Clauză penală. Basarabia. Lege aplicabilă.*
Vezi: **Clauză penală.** III. 25
4. *Imprumut. Ipotecă. Promisiune de ipotecă. Obligație de a face. Daune-interese contractuale. Neexecutarea promisiunei de ipotecă se preschimbă în daune-interese.* (Art. 1021 c. civ.). (Apel V Buc., 26 Martie 1930). III. 69

INALTĂ TRĂDARE

Inaltă trădare. Acuzați. Elemente. Intrebări. Eroare materială.
Vezi: **Crima de înaltă trădare.** III. 66

INCADRARE

1. *Incadrare. Funcționar. Legea de organizare a poliției. Mutare. Cum trebuie făcută. Dacă se poate reveni asupra încadrărei. Soluție negativă.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 124
2. *Incadrare. Legea de organizare a Ministerelor. Legea interpretativă. Funcționari din corpuri speciale. Pensionare. Cum se face.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 123

INCAPABIL

Incapabil. Tutelă. Administrație. Consiliu de familie. Dacă poate fi supus directivelor Tribunalului.
Vezi: **Tutelă.**
(Cu notă de Al. Velescu). II. 258

INCAPACITATE

1. *Incapacitate. Semi-alienație. Constatare tardivă. Vânzare. Valabilitate.*
Vezi: **Vânzare.** III. 124
2. *Incapacitate. Pedeapsă. Moarte civilă. Legi ruse care violează ordinea publică din România. Conflict interprovincial. Soluțiune.*
Vezi: **Basarabia.**
(Cu notă de I. Burdelnic). II. 30

INCENDIU

1. *Incendiu. Locațiune. Prezumpție de culpă. Probă.*
Vezi: **Inchiriere.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 114
2. *Incendiu. Lucrător. Patron. Cine răspunde de daune? Prepus. Comitent. Lipsă de supraveghere.*
Vezi: **Locațiune.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 120

INCETARE DE PLĂȚI

Incetare de plăți. Elemente. Faliment.
Vezi: **Ardeal.**
(Cu notă de Antoniu Marchescu). III. 72

INCHEIERE

Incheiere de suspendare a procesului. Recurs. Inadmisibilitate.
Vezi: **Ardeal.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 164

INCHIRIERE

1. *Inchiriere. Locatar. Incendiu. Presumpție de culpă. Probă. Art. 1733 c. civ. fr.* (art. 1435 c. civ. rom.). (*Dalloz H.* 1930, pag. 194). (Cas. civ., 17 Febr. 1930).
(Cu notă de G. P. D.). III. 115
2. *Inchiriere. Bun indiviz. Coproprietar închirietor. Contract prelungit.*
Vezi: **Chirii.** III. 102

INCIDENTE

Incidente și excepțiuni. Ridicarea lor din oficiu sau prin concluziunile scrise ale păr-

ților după închiderea desbaterilor. Datoria instanței de a le pune în discuțiunea părților. Citațiunea părților. Modul de îndeplinire a acestei proceduri într'o materie în care legea specială nu indică nici o normă sub acest raport. Aplicarea regulelor procedurei comune. (Cas. III, 19 Iunie 1930). III. 155

INCOMPETENȚĂ

Incompetență. Neinvocarea ei la fond. Inadmisibilitatea formărei unui motiv nou de casare.
Vezi: **Jurisdicție.**
(Cu notă de Vasile Teodorescu). I. 129

INDIVIZIUNE

Vezi și **Impărțeală.**

1. *Indiviziune. Bunuri comune. Administrație. Neînțelegeri. Rea administrație. Element esențial. Hotărîre. Nemotivare.*
Vezi: **Sechestru judiciar.**
(Cu note de C. Xeni, I. Valjean și Alex. Velescu). I. 53
2. *Indiviziune. Acțiune de împărțeală. Succesor. Intervenție. Obiect deosebit. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Partaj.** III. 156

INDIVIZIBILITATE

Indivizibilitate solutione. Creanță cambială. Chestie de fapt.
Vezi: **Divizibilitate.**
(Cu note de N. Apotecher și R. Hutschneker). II. 266

INFRACȚIUNE

1. *Infracțiune politică. Elemente. Obiect. Mobil. Competență.* (Cas. II, 13 Nov. 1929).

Ceeace caracterizează infracțiunea politică și o distinge de infracțiunea ordinară de drept comun, rezidă atât în obiectul ei cât și în mobilul sau intențiunea, care a animat pe autor și l-a determinat la comiterea faptului.

Mobilul, în această infracțiune este desființarea, modificarea sau turburarea fie a ordinei publice externe, reprezentată prin independența națiunei, integritatea teritoriului și relațiunile internaționale, fie a ordinei politice interne, sub aspectul formei de guvernământ, a puterilor Statului, a instituțiunilor politice, cu regulata lor funcționare și a drepturilor politice.

Prin urmare, simpla distribuire a unui manifest nu poate fi privită ca un mijloc terorist, ce presupune că infractorul a ieșit din domeniul ideologiei politice, spre a intra în acela al căilor de fapt și al violenței. (Ioan Horvath ș. a. cu Ministerul Public).
(Cu notă de Lascăr Șaraga). I. 99

2. *Infracțiuni contra ordinei publice. Gazetar. Informațiuni tendențioase. Instanță militară. Stare de asediu. Mandat de arestare. Recurs. Inadmisibilitate.* (Art. 11 și 17 legea p. reprimarea infracț. contra ordinei publice; art. 77, 76, 80, 97, 68, 69, 70, 75, 141, 142 c. j. m.; art. 24 și 26 al. I l. Curței de Casație). (Cas. II, 25 Maiu 1928).

Atât recursul ordinar la Consiliul de revizie prevăzut de codul justiției militare, cât și cel extraordinar la Inalta Curte de Casație, neputându-se exercita decât în contra deciziilor de fond și numai pentru incompetență, urmează într'o interpretare logică, că o asemenea cale de atac este exclusă în contra actelor de instrucțiune, în speță în contra unei măsuri de arestare, fie chiar pentru cauză de necompetență.

Ceeace s'a urmărit prin art. 103 din Constituțiune nu a fost să se extindă dreptul de recurs fără nici o limită, ci să se curme abuzul ce se făcea prin suprimarea acestei căi de atac, în diferite cazuri, în contra unor hotărîri date asupra fondului — socotindu-se în asemenea cazuri recursul de ordin constituțional. (Ionel Țăranu cu Comisarul Regal al Corpului I Armată).
(Cu notă de Alexander). I. 21

3. *Infracțiune. Imputarea unei infirmități. Intențiunea de a jicni.*
Vezi: **Insulte.**
(Cu notă de Vintilă Dongoroz). III. 106
4. *Infracțiune. Legea poștelor. Decizii de amendare. Caracter. Căi de atac. Competență.*
Vezi: **Competență.**
(Cu notă de Haralamb Colonescu). II. 221

INFRACTOR

Infractori minori. Pedeapsă. Apel. Insușirea motivelor primei instanțe. Computare de pedeapsă. (Apel Timișoara, 10 Ian. 1929).
(Cu notă de A. Necșulescu). III. 70

INȘELĂCIUNE

1. *Eroarea în care cade o persoană văzându-se citată ca inculpat în loc de martor și care are ca efect angajarea unui avocat și plata unui onorar, nu poate constitui în sarcina avocatului elementele delictului de înșelăciune.* (Apel Chișinău II, 4 Dec. 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). II. 110
2. *Inșelăciune. Logodnă. Desfacere. Elemente. Manopere frauduloase.*
Vezi: **Acțiune publică.**
(Cu notă de I. Ciobanu). II. 253
3. *Inșelăciune. Amăgire. Simple minciuni. Când poate constitui elementul unei înșelăciuni?* (Cas. it., 31 Martie 1930).
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 167

INSTANȚĂ ARBITRARĂ

Instanță arbitrală. Decizii. Invalidare. Plus petitio.
Vezi: **Sentințe arbitrale.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 113

INSTANȚĂ FISCALĂ

Instanțe fiscale. Hotărîri contrarii. Secțiuni-Unite. Unitate de jurisprudență.
Vezi: **Urmărire.**
(Cu notă de Traian Ionescu). I. 74

INSTANȚĂ INDUSTRIALĂ

Instanță industrială. Funcționar particular. Concediu intempestiv. Legea contractelor de muncă. Dispoziții minimale în folosul funcționarilor. Avantagii convenționale. Valabilitate. Necunoașterea limbei române. Nu e motiv de concediere. Preaviz. Executarea serviciului până la termenul preavizului. Cheltueli de judecată. Dreptul instanței industriale de a le acorda. (Art. 11 legea contr. de muncă, art. 1 și 11 regul.). (Jud. oc. mixt Turda, 8 Aprilie 1930). III. 110

INSTANȚĂ MILITARĂ

Instanțe militare. Recurs la Curtea de Casație. Incompetență. Admisibilitate. (Cas. II, 9 Oct. 1896).

Delictele prevăzute de art. 211, 214, 216, 217 c. j. m. sunt de competența instanțelor militare când sunt săvârșite de ofițerii de rezervă, însă numai dacă ele au fost săvârșite din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar.
(Cu notă de I. Negreanu). I. 20

INSTRĂINARE

Instrăinare. Loturi de împroprietărire. Act autentic. Dacă se cere și în caz când Statul nu-și exercită dreptul de preemțiune.
Vezi: **Improprietărire.** III. 89

INSTRUMENT PROBATOR

Instrument probator. Dacă poate conține mai multe operațiuni juridice. Soluție afirmativă.
Vezi: **Testament conjonctiv.**
(Cu notă de Fratea Dârlea). I. 177

INSULTĂ

Insulte. Cuvântul «ciung» proferat la adresa unei persoane având efectiv această infirmitate. Intențiunea de a jigni. Există infracțiunea. (Trib. Olt I, 20 Nov. 1929).
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 106

INTERDICȚIE

1. *Interdicție. Apel. Renunțare. Achiezare. Nevalabilitatea renunțărei la apel a interzisului.* (Art. 5 și 446 c. civ.; art. 260 pr. civ.). (Apel Buc. IV, 28 Iulie 1930).
(Cu notă de G. P. D.). III. 98
2. *Interdicție. Testator decedat. Legat. Instrăinare. Legatar. Sarcina probei.*
Vezi: **Testament.** III. 113

INTERES MORAL

Interes moral. Dacă și în ce cazuri poate justifica o cerere de intervenție.
Vezi: **Intervenție.** III. 89

INTERVENȚIE

1. *Intervenție. Interes moral. In ce cazuri poate justifica o cerere de intervenție. Aplicațiune.* (Cas. I, 5 Nov. 1929). III. 89
2. *Intervenție. Recurs. Interes. Admisibilitate.*
Vezi: **Recurs.**
(Cu notă de Dem. Cotrutz). III. 149
3. *Intervenție. Succesor. Acțiune de împărțeală. Obiect distinct al intervenției. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Partaj.** III. 156

INVĂȚĂMÂNT PRIMAR

1. *Invățământ primar. Posturi vacante. Transferări. Ordinea de preferință. Recomandația inspectorului. Utilitatea ei. Pluralitate de candidați.* (Cas. III, 17 Sept. 1930). III. 155
2. *Invățământ primar. Numiri. Transferări. Revizuire. Forme.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 98

INZESTRARE

Vezi și **Dotă.**

1. *Inzestrare. Act scris. Ordonanța maghiară No. 4420/918.*
Vezi: **Ardeal.** III. 137
2. *Inzestrarea copiilor. Necesitatea unui act scris. Ordonanța ungară No. 4420/918. Interpretare.*
Vezi: **Ardeal.** III. 138

IPOTECĂ

Vezi și **Ipotecă.**

1. *Ipotecă. Imobil dotal. Autorizare. Licitație. Dacă e necesară în caz de căpătuirea copiilor. Soluție negativă.*
Vezi: **Dotă.**
(Cu note de C. Xeni și Mircea Durma). I. 33

2. *Ipotecă. Minor. Scadenţă. Contestaţie.*
Vezi: **Ratificare.**
(Cu notă de Florin Sion). III. 101

3. *Ipotecă. Loturi de împroprietărire 10 şi 25 ha. Inadmisibilitatea ipotecărei lor către instituţiuni particulare neautorizate de Stat. Dovada autorizărei incumbă instituţiunii particulare. Denaturare de acte.* (Art. 121 şi 123 legea agrară din 1921). (Cas. I, 19 Febr. 1930). III. 137

4. *Ipotecă. Promisiune de ipotecă. Obligaţie de a face. Daune.*
Vezi: **Imprumut.** II. 69

J

JUDECAREA PROCESELOR

1. *Judecarea proceselor. Concluziuni puse cu privire la un incident. Amânarea procesului pentru soluţionarea lui. Instanţa nu se poate pronunţa în fond, dacă părţile n'au pus concluziuni.* (Cas. I, 3 Iunie 1930). III. 138

2. *Judecarea pricinilor. Desbateri. Cerere de a se apăra în versuri.* (Art. 95 pr. civ.). (Trib. Constanţa, 14 Dec. 1928).
(Cu notă de Radu Dimiu). III. 101

JUDECĂTOR DE OCOL

1. *Judecător de instrucţie. Investire regulată. Obligaţie de a informa.*
Vezi: **Parte civilă.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 113

2. *Judecător de ocol. Materie reală imobiliară. Competenţă.*
Vezi: **Basarabia.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache). III. 141

3. *Ordonanţă de adjudecare. Recurs Inadmisibilitate.*
Vezi: **Bucovina.**
Cu notă de Lascăr Antoniu. I. 141

JUDECĂTOR SINDIC

Vezi şi **Faliment.**

Judecător sindic. Reprezentare. Urmărirea creanţelor. Bancrută. Lipsa de calitate de a sta în instanţă. (Trib. Iaşi II, 13 Febr. 1928).

Judele sindic, având dreptul de a reprezenta pe falit contra debitorilor săi, nu este chemat a sta în instanţa de bancrută, care nu e o instanţă de integrare a patrimoniului falitului.
(Cu notă de N. Buzea). II. 18

JOC DE BURSĂ

Joc de bursă. Excepţia jocului de bursă. Când se poate opune? Comisionar. Opunerea şi faţă de acesta. a excepţiunei jocului de bursă. Caracterul marjei la jocul de bursă. Când se poate repeţi? (Trib. Ilfov, I com., 9 Iulie 1930). III. 144

JURĂMÂNT

Jurământ. Jurământ dat în subsidiar. Care este natura lui juridică? Decizoriu sau supletoriu. (Art. 1207, 1210 şi 1219 c. civ.). (Trib. Baia, 16 Maiu 1930).
(Cu notă de Gh. Petruc). III. 99

JURAŢI

Vezi şi **Curte cu Juraţi.**

1. *Juraţi. Comunicarea lor în afară în timpul suspendărei procesului. Neinvocarea acestei nulităţi la fond. Efecte.*
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26

2. *Juraţi. Manifestarea opiniunei lor în cursul procesului. Cuvinte străine de acuzare.*
Vezi: **Curte cu juraţi.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 166

JURISDICŢIE

Jurisdicţie. Principiul celor două grade principiu de ordine publică, dar lăsat la facultatea părţilor. Acţiune de competenţa judecătoriei. Judecată de Tribunal în primă instanţă. Neinvocarea incompetenţei. Judecare în primă şi ultimă instanţă. (Cas. I, 14 Ianuarie 1929).

Deşi în sistemul procedurei civile principiul celor două grade de jurisdicţiune este de ordine publică şi de drept dobândit părţilor, afară de excepţiunile expres prevăzute, totuş legea îl lasă la facultatea părţilor, în acest sens că dacă ele sunt chemate direct înaintea instanţei care nu ar fi competentă să judece pricina decât numai în apel şi nu obiectează nimic cu privire la necompetenţă, prin aceasta părţile sunt considerate că au primit a fi judecate în primă instanţă şi ca atare, nu mai pot invocă direct în Casaţiune nerespectarea celor două grade de jurisdicţiune, această apărare legea considerând-o, din motivele arătate, ca o apărare de fond. (Ghiţă I. Vlad cu Gheorghe Bobocea şi alţii).
(Cu notă de Vasile Teodorescu). I. 129

JUSTĂ CAUZĂ

Justă cauză. Element al acţiunei de in rem versă.
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 239

L

LEGALIZARE

Legalizare. Semnătură. Organe consulare. Valabilitate.
Vezi: **Procură.** III. 91

LEGAT

Vezi şi **Succesiune.**

Legat. Revocare. Caducitate. Interdicţie. Nulitate. Sarcina probei.
Vezi: **Testament.** III. 113

LEGEA ACCELERĂREI

Vezi şi **Accelerarea judecăţilor.**

1. *Legea accelerărei. Legi speciale. Expropriere. Termen de apel. Curgerea lui.*
Vezi: **Apel.** III. 139

2. *Legea accelerărei. Cerinţe în apel.*
Vezi: **Apel.**
(Cu notă de Al. Hagi-Gheorghe). II. 69

3. *Legea accelerărei. Acţiune. Motivare. Neindicarea textului de lege. Valabilitate.*
Vezi: **Tratatul dela Trianon.**
(Cu note de D. Gerota, R. Elias, I. Rosental şi Em. Otulescu). II. 72

4. *Legea accelerărei. Apel. Termen. De când curge.*
Vezi: **Accelerarea judecăţilor.** III. 67

5. *Legea accelerărei. Expert. Onorar. Achitare.*
Vezi: **Expertiză.**
(Cu notă de Mihail Stern). I. 93

6. *Legea accelerărei. Dacă se aplică în materie de opoziţie la vânzarea gajului.*
Vezi: **Gaj comercial.** III. 22

7. *Legea accelerărei. Apel. Divorţ. Termen.*
Vezi: **Divorţ.**
(Cu notă de Remus C. Benişache). II. 4

LEGEA AGRARĂ

Vezi şi **Expropriere.**

Legea agrară. Arendă forţată. Competenţă.
Vezi: **Acţiune.** III. 31

2. *Legea agrară. Teren rural. Vânzare silită. Ordonanţă de adjudecare. Prescripţie de 10—20 ani. Neaplicare.*
Vezi: **Pământ rural.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 282

3. *Legea agrară. Terenuri de împroprietărire. Inalienabilitate. Text constituţional. Termen.*
Vezi: **Teren rural.** III. 89

4. *Legea agrară. Schimb. Revenire. Act administrativ. Competenţă.*
Vezi: **Agrară lege.** III. 121

5. *Legea agrară. Instreinare. Teren rural. Validare.*
Vezi: **Teren rural.** III. 67

6. *Legea agrară. Expropriere. Improprietărire. Comisiuni. Atribuţiuni.*
Vezi: **Basarabia.** III. 66

7. *Legea agrară. Copiii mobilizatului mort în răsboiu, născuţi din căsătorii diferite, mama unora fiind în viaţă iar a altora moartă, se împroprietăresc toţi la cat. III-a pe unul şi acelaş lot, sau li se atribue loturi diferite, orfanii şi de mamă, fiind împroprietăriţi la cat. VI-a?* (Art. 78 din lege şi 170 din regulament. (Trib. Dolj II, 14 Dec. 1929). III. 73

8. *Legea agrară. Porţiune rămasă proprietarului. Scutire.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

LEGEA AMNISTIEI

Vezi şi **Amnistie.**

Legea amnistiei. Omor. Tentativă. Dacă e amnistiată.
Vezi: **Tentativă de omor.**
(Cu notă de V. Dongoroz). III. 90

LEGEA AVOCAŢILOR

Legea avocaţilor. Dacă există drept de recurs în litigiul de onorar sub 5000 lei.

Dacă instanțele pot majora onorariile peste tariful minimal. (Art. 41 l. av.; art. 65 l. acc.). (Trib. Iași II, 27 Febr. 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 76

LEGEA CHIRIILOR

Vezi: **Chirii.**

Legea chiriilor. Cherabilitate. Excepție în favoarea debitorului. Refuz de primire a chiriei. Culpă.
Vezi: **Acțiune.**
(Cu notă de Al. St. Constantinescu). III. 108

LEGEA CONCORDATULUI PREVENTIV

Legea concordatului preventiv. Bucovina Abrogarea legei bucovinene. Declarație. Inexistență. Căi de atac. Recurs. Inadmisibilitate.
Vezi: **Concordat.**
(Cu notă de Dr. M. Blankopf). III. 156

LEGEA CONTABILITĂȚEI PUBLICE

Legea contabilităței publice. Contabili. Pierderi de materiale. Legea soldelor. Procedura de judecată.
Vezi: **Recurs în anulare.**
(Cu note de C. Viforeanu, V. Dongoroz și M. Mora). I. 37

LEGEA CONTRACTELOR DE MUNCĂ

Legea contractelor de muncă. Dispoziții minimale. Avantagii convenționale. Aplicațiune.
Vezi: **Instanță industrială.** III. 109

LEGEA ELECTORALĂ

Legea electorală. Alegeri comunale și județene. Aplicațiune. Neafișare. Neregularitate.
Vezi: **Comitet local de revizuire.** III. 92

LEGEA EXECUTĂREI SILITE

Legea executărei silite. Expert. Onorar. Depunere. Cui incumbă prima și a doua expertiză?
Vezi: **Urmărire.** III. 145

LEGEA DE EXPROPRIERE

Legea de expropriere. Utilitate publică. Preț. Comisiune de arbitri.
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Tulius Goruneanu). II. 53

LEGEA ORGANIZĂREI MINISTERELOR

1. *Legea de organizare a ministerelor. Legea interpretativă din 3 Ianuarie 1930. Funcționari proveniți din corpuri speciale. Incadrare. Pensionare. Efecte.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 123
2. *Legea de organizare a ministerelor. Consilier pedagogic. Cassa Școalelor. Punere în retragere. Contencios administrativ.*
Vezi: **Funcționar public.** III. 97

LEGEA JUDECĂTORIILOR DE OCOALE

Legea judecătoriilor de ocoale. Acțiune de evacuare. Modul cum se face.
Vezi: **Acțiune.**
(Cu notă de Al. St. Constantinescu). III. 108

LEGEA NAȚIONALITĂȚEI

Vezi și **Naționalitate.**

Legea naționalităței. Dacă a abrogat ipoteza de competență pentru chemarea în judecată a străinilor din cod. civil. Soluție negativă.
Vezi: **Competență.** III. 24

LEGEA ORGANIZĂREI JUDECĂTOREȘTI

Legea organizărei judecătorești. Ardeal. Tutelă. Apel considerat întâmpinare. Legea tutelară. Abrogare parțială.
Vezi: **Legea ungară XX din** *1877.*
(Cu notă de Al. Ștefănescu). II. 260

LEGEA PENSIILOR

Vezi și **Pensiuni.**

Legea pensiilor. Drepturi câștigate. Neconstituționalitate
Vezi: **Neconstituționalitatea legilor.** III. 66

LEGE PERSONALĂ

Legea personală și reală. Statut real. Imobil aparținând unui Stat străin. Legație neinstalată. Lipsa exteritorialităței. Locație. Prelungire. (Art. 2 al. 1, .c civ. rom.). (Dallot H. 1930, No. 1, pag. 15). (Trib. Senei, 30 Oct. 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 136

LEGEA DE ORGANIZARE A POLIȚIEI

Legea de organizare a poliției. Comisiuni de încadrare. Funcționar încadrat. Revenire. Inadmisibilitate.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 124

LEGEA POȘTELOR

Legea poștelor. Infracțiuni. Amendă. Decizii. Caracter. Căi de atac.
Vezi: **Competență.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 291

LEGEA PROPRIETARILOR

1. *Legea proprietarilor. Ordonanțe și hotărîri .Judecător unic. Neaplicabilitate. Acțiune de drept comun.*
Vezi: **Compunerea instanței.**
(Cu notă de Luca Ciobanu). II. 87
2. *Legea proprietarilor. Hotărîre. Suspendare provizorie.*
Vezi: **Execuție provizorie.**
(Cu notă de M. Vitzu). II. 233
3. *Legea proprietarilor. Acțiune în daune. introdusă conform acestei legi. Depărtarea reclamantului dela instanță. Admisibilitate.* (Jud. oc. rur. Galați, 18 Febr. 1930). III. 61

LEGEA RECRUTĂREI

Legea recrutărei. Stare civilă. Constatare. Martori. Inadmisibilitate. Basarabia.
Vezi: **Recrutare.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache). II. 50

LEGEA SOLDELOR

Legea soldelor. Delict de sustragere de materiale. Elemente. Procedură în caz de imputație.
Vezi: **Recurs în anulare.**
(Cu note de C. Viforeanu, V. Dongoroz și M. Mora). I. 37

LEGEA TITLURILOR LA PURTĂTOR

Legea titlurilor la purtător. Gaj. Duplicat. Eliberare. Inadmisibilitate.
Vezi: **Titluri la purtător.** III. 155

LEGEA TIMBRULUI

Vezi și **Timbru.**

Legea timbrului. Taxe succesorale, cheltueli de sanatoriu. Dovedirea lor cu facturi. Lipsa datei certe. (Art. 55 legea timbrului). *Valabilitatea actelor.* (Apel IV Buc., 12 Iunie 1929). III. 2

LEGEA UNGARĂ

Legea ungară XX din 1877. Abrogări parțiale. Art. 210 din legea tutelară și art. 305 și 311 legea organizărei judecătorești. Art. 20 din legea judecătorească. Apel considerat întâmpinare. Punere din nou pe rol. Compunerea instanței tutelare. Intreținere de copii. (Apel Tg.-Mureș, 21 Iunie 1930).
1. Articolul 210 din legea tutelară ungară XX din 1877 după care instanța de epitropie — care a soluționat ca primă instanță de judecată un litigiu privitor la întreținerea unui minor — poate considera apelul îndreptat în contra soluției ce a pronunțat, ca întâmpinare și deci, ca consecință, poate pune din nou pe rol procesul spre a pronunța o nouă sentință, nu este abrogat de legea organizărei judecătorești prin art. 305 și următorii.
2. La tribunalele la cari interesele minorilor sunt administrate și supravegheate de un singur judecător delegat cu aceste atribuțiuni, litigiile privitoare la întreținerea minorilor pot fi soluționate de judecătorul tutelar singur. (Iszlai Sigismund cu Rozalia Farkaș Iosif).
(Cu notă de Alex. Ștefănescu). II. 261

LEGEA DE URMĂRIRI

1. *Legea de urmăriri. Impunere comunală. Căi de atac.*
Vezi: **Impozit.**
(Cu notă de Eug. Petit). III. 140
2. *Legea de urmărire. Căi de atac. Dacă e admisibilă acțiunea în contencios administrativ.* (Art. 34 l. de urmărire). (Cas. III, 1 Noemvrie 1929). III. 66

LEGEA VĂMILOR

Legea vămilor. Contrabande. Delict penal. Amendă. Caracter civil.
Vezi: **Amnistie.**
(Cu notă de I. Strelicescu). II. 97

LEGE NOUĂ

Lege nouă. Abrogare expresă sau tacită. Desuetudine. Nu constitue abrogare.
Vezi: **Abrogare.**
(Cu notă de Dr. Victor Sandor). I. 113

LEGI INTERPROVINCIALE

Legi interprovinciale. Conflict. Aplicarea legei române.
Vezi: **Basarabia.**
(Cu notă de I. Burdeinic). II. 30

LEGI DE PROCEDURĂ

*Legi de procedură și de competență. Retroactivitate. Neexistența de drepturi câștigate. Vânzare cu pact de răscumpărare. Partaj voluntar posterior. Terenul vândut căzut în lotul altor moștenitori. Vânzarea lui de către aceștia. Cerere de punere în posesie. Contestație. Admitere. Oferirea pre-

ţului de către primul vânzător în exercitarea pactului. Refuz. Consemnare. Acţiune în exercitarea dreptului de răscumpărare. Respingere. (Art. 1371 şi 1380 c. civ). (Apel Buc. III, 28 Iunie 1926).

1. Dispoziţiunea din art. 54 din noua lege de organizare a Inaltei Curţi de Casaţie, potrivit căreia, Curtea de trimitere, însărcinată cu judecarea apelului, nu mai poate discuta punctul de drept rezolvit de Inalta Curte, nu-şi poate avea aplicarea în procesele soluţionate de Inalta Curte sub imperiul vechei sale legi de organizare.

2. Vânzarea cu pact de răscumpărare nefiind altceva decât o vânzare consimţită sub o condiţiune rezolutorie cum rezultă din dispoziţiunile art. 1371 şi 1380 c. civ., urmează în mod firesc că facultatea de răscumpărare nu poate aparţine decât titularului dreptului în momentul când o asemenea facultate se exercită. (Teodor Grozăvescu şi alţii cu C. M. Roşca).
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 149

LEGI STREINE

Legi streine. Interpretare. Chestii de fapt.
Vezi: **Probe.**
(Cu notă de Al. Cerban). I. 69

LEGITIMARE

1. *Legitimare. Dacă este nevoie de recunoaşterea mamei când numele ei figurează în actul de naştere. Soluţie afirmativă.* (Art. 292, 304, 307, 308 c. civ.). (Trib. Dolj I, 22 Sept. 1930). III. 142
2. *Legitimitate. Copil conceput înainte şi născut în timpul căsătoriei. Acţiune în dezavuare. Terţii. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Filiaţie legitimă.**
(Cu notă de G. P .D.). III.

LICITAŢIE

1. *Licitaţie publică. Imobil dotal. Vânzare pentru căpătuirea copiilor. Dacă e necesară licitaţia. Soluţie negativă.*
Vezi: **Dotă.**
(Cu note de C. Xeni şi Mircea Durma). I. 33
2. *Licitaţie. Vânzare silită. Nulitate. Consecinţe.*
Vezi: **Procedura civilă rusă.**
(Cu notă de V. M. Teodorescu). I. 185
3. *Licitaţie publică. Teren rural. Ordonanţă de adjudecare.*
Vezi: **Pământ rural.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 282

LIPSĂ DE APĂRARE

Lipsă de apărare. Minor. Termenul în care poate cere revizuirea.
Vezi: **Revizuire.**
(Cu notă de N. Georgean. III. 103

LISTE ELECTORALE

1. *Liste electorale. Intocmire. Alegeri comunale şi judeţene.*
Vezi: **Comitet local de revizuire.** III. 92
2. *Liste electorale. Neacceptarea lor de toţi candidaţii. Completare. Consimţimânt.*
Vezi: **Alegeri judeţene.** III. 92

LITISPENDENŢĂ

Litispendenţă. Litigii cu obiect şi cauză diferită.
Vezi: **Chirii.** III. 2

LOCAŢIUNE

Bijuterii. Vezi 6.
Contract succesiv. Vezi 9.
Contract verbal. Vezi 1.
Culpă. Vezi 2.
Incendiu. Vezi 4, 7.
Locaţie de servicii. Vezi 8, 10.
Ofertă reală. Vezi 5.
Stat strein. Vezi 3.

1. *Locaţiune. Inchirieri verbale. Dacă sunt opozabile terţului dobânditor. Dată certă. Cunoştinţa terţului că imobilul este închiriat. Dacă aceasta echivalează cu data certă cerută de art. 1182 c. civ.* (Art. 1441 c. civ.). (Trib. Fălticeni, 17 Maiu 1929).
(Cu notă de Gh. Petruc). III. 3
2. *Locaţiune. Chirie. Neplată. Nepredarea bunului închiriat în condiţiile contractului. Culpă. Excepţia non adimpleti contractus.* (Art. 1021 c. civ.). (Apel Buc. I, 13 Febr. 1929).

Potrivit dispoziţiunilor art. 1420 c. civ., locatarul este obligat, prin însăş natura contractului, de a preda locatarului lucrul închiriat şi de a face ca acesta să se folosească de acel lucru neîmpiedecat, de unde rezultă că numai o predare reală, consistând din remiterea materială a lucrului închiriat în mâna sau la dispoziţia locatarului, face să se nască din partea acestuia obligaţiunea corelativă a plăţei chiriei, care nu este decât echivalentul folosinţei acelui lucru. (Bernard Coenert cu Samuel Schwartz).
(Cu notă de H. Nicoleanu). II. 159
3. *Locaţiune. Imobil aparţinând unui Stat străin. Legaţiune neinstalată. Exteritorialitate. Neexistenţă.*
Vezi: **Lege personală.**
(Cu notă de G. P. D.). III.
4. *Locaţiune. Lucrător în precedent condamnat. Incendiu. Neresponsabilitatea patronului din cauza tocmirei lucrătorului. Incendiul recoltelor. Culpa prepusului. Lipsa de supraveghere a comitentului. Responsabilitate.* (Trib. civ. Melun II, 5 Martie 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 120
5. *Locaţie. Ofertă reală. Consemnaţie. Pact comisoriu. Martori. Posibilitatea de a dovedi cu martori refuzul locatorului de primirea chiriei.* (Apel Buc. IV, 28 Iunie 1930). III. 18
6. *Locaţiune. Bijuterii. Hotelier. Furt. Răspundere.*
Vezi: **Hangiu.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 36
7. *Locaţiune. Incendiu. Prezumpţie de culpă.*
Vezi: **Inchiriere.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 114
8. *Locaţiune de serviciu. Concediu. Daune. Privilegiu. Inexistenţă.*
Vezi: **Faliment.** III. 21
9. *Locaţie. Contracte succesive. Drept real ori personal. Criteriul de distincţie pentru a da prioritate unui contract şi respinge altul.* (Jud. oc. mixt Trâgovişte, 3 Ianuarie 1929).

Când proprietarul a închiriat acelaş imobil la doi locatari, acela urmează a fi preferat al cărui contract are dată certă anterioară.

Dacă titularul acestuia stăpâneşte, e un motiv mai mult să fie preferat celuilalt.

Locaţia conferă un simplu drept personal, nu real.

10. *Locaţiune de servicii. Termen nefixat. Concediu. Preaviz. Inexistenţă. Daune* (Trib. Iaşi II, 1 Martie 1928).

Când în un contract de locaţie de serviciu nu este fixat termenul, concediul se poate da oricând, dar partea este obligată la un preaviz. Concedierea intempestivă, fără aviz prealabil, sau fără motiv legitimează acţiunea în daune pentru sancţionarea abuzului de drept comis. (Petre Ghiţescu cu Epitropia Casei Sf. Spiridon).
(Cu notă de Fl. Sion). II. 10

LOCATOR

1. *Locator. Privilegiu. Faliment. Aplicarea regulelor din codul civil.*
Vezi: **Privilegiu.** III. 130

LOTURI DE IMPROPRIETĂRIRE

Vezi: **Expropriere.**
Vezi: **Improprietărire.**
Vezi: **Legea agrară.**

Loturi de 10 şi 25 hectare. Improprietărire.
Vezi: **Ipotecă.** III. 137

LUCRU JUDECAT

Acţiune posesorie. Vezi 10.
Basarabia. Vezi 3, 12.
Cauză juridică. Vezi 17.
Chestiuni incidente. Vezi 4.
Competenţă. Vezi 11.
Contract de vânzare. Vezi 16.
Emancipare. Vezi 7.
Expropriere. Vezi 13.
Hotărîre de expedient. Vezi 8.
Interpretarea hotărîrei. Vezi 1.
Materie penală. Vezi 6, 15.
Ordine publică. Vezi 9.
Partaj. Vezi 2.
Quasi-delict. Vezi 5.
Suspendare. Vezi 14.

1. *Lucru judecat. Hotărîre. Interpretare. Ungerea autorităţei lucrului judecat.*
Vezi: **Hotărîre.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 62
2. *Lucru judecat. Partaj. Admitere în principiu.*
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu notă de Al. Cerban. II. 65
3. *Lucru judecat. Basarabia. Cod. civ. rus. Minor emancipat. Dacă poate sta în judecată. Soluţie afirmativă.*
Vezi: **Autoritate de lucru judecat.** III. 74
4. *Lucru judecat. Considerentele unei hotărîri. Rezolvarea chestiunilor incidente.* (Art. 1201 c. civ.). (Cas. I, 24 Sept. 1929). III. 121
5. *Lucru judecat în penal. Influenţa lui asupra civilului. Quasidelict. Responsabilitate. Solidaritate* (Art. 1351, 1384 c. c. fr.; art. 1000 1201 c. civ. rom.). Dalloz H. 1930, pag. 98. (Cas. civ., 30 Dec. 1929). III. 85
6. *Lucru judecat. Decizie penală. Existenţa faptelor şi calificarea lor legală. Imposibilitatea pentru instanţa civilă de a le nesocoti. Hotărîri. Dispozitiv. Motivele esenţiale şi constitutive ale hotărîrei. Art. 1351 cod. civ. fr.* (art. 1201 c. civ. rom. Dalloz H. 1930, Sommaires, pag. 3. (Apel III Lyon, 26 Ian. 1929). III. 136.
7. *Lucru judecat. Dacă poate fi opus unei hotărîri dată faţă de un minor emancipat. Soluţie afirmativă.*
Vezi: **Basarabia.**
(Cu note de A. Diaconescu şi M. Friedmann). III. 19
8. *Lucru judecat. Hotărîre de expedient. Alimente.*
Vezi: **Pensie alimentară.**
(Cu notă de Dempol.). I. 169.
9. *Lucru judecat. Dacă poate fi invocat din oficiu.*
Vezi: **Partaj.**
(Cu notă de Gh. Petruc.) II. 272
10. *Lucru judecat. Chestiuni judecate în posesoriu putând fi opuse în petitoriu.*
Vezi: **Acţiuni posesorii.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). I. 122
11. *Lucru judecat. Competenţă. Anchetă in futurum.*
Vezi: **Anchetă in futurum.**
(Cu notă de M. I. Păcuraru). III. 160

12. *Lucru judecat. Hotărîre dată asupra cererei de executare a contractului. A doua hotărîre dată asupra cererei de reziliere. Inexistența lucrului judecat.*
Vezi: **Obligațiuni.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 165

13. *Lucru judecat. Sentință de expropriere. Nevalabilitate Revendicare. Inexistența lucrului judecat.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

14. *Lucru judecat. Suspendarea de executare. Jurisdicție grațioasă.*
Vezi: **Autoritate de lucru judecat.** III 17.

15. *Lucru judecat. Materie penală. Acțiune în daune.*
Vezi: **Automobil.**
(Cu notă de D. Cotrutz). II.

16. *Lucru judecat. Acțiune în anularea unui contract de vânzare. Acțiune în simulație.*
Vezi: **Autoritate de lucru judecat.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 13

17. *Lucru judecat. Elemente. Cauză juridică. Deosebirea dintre cauză și mijloace.* (Cas. I, 18 Martie 1930).

Prin cauză se înțelege faptul juridic material care formează fundamentul direct și imediat al acțiunei, iar argumentele de drept și împrejurările de fapt prin cari se tinde a se dovedi existența cauzei constituesc simple motive. Sub raportul existenței lucrului judecat interesează numai identitatea de cauză, indiferent de motive, căci, chiar dacă motivele diferă, există totuș lucru judecat când cauza, pe care ele o susțin, este identică. (Zoe General Cica cu Gr. Minculescu).
(Cu notă de B. Scondăcescu). I. 171

LUCRU NEÎNSUFLEȚIT

Vezi și **Accident.**

Lucru neînsuflețit. Păzitor. Prezumție de culpă.
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 83

2. *Lucru neînsuflețit. Pază. Culpă prezumată.*
Vezi: **Responsabilitate.** III. 86

3. *Lucru neînsuflețit. Rețele electrice. Regulamente.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85

M

MAESTRĂ DE GOSPODĂRIE

Maestră de gospodărie. Gradații. Budget. Neprevederea alocației. Neglijență.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 125

MANDAT

Arestare. Vezi 3, 4, 5.
Bacșiș. Vezi 6.
Mandat cambial. Vezi 9, 10.
Onorar. Vezi 2.
Procură. Vezi 7, 8, 11.
Vânzare. Vezi 1.

1. *Mandat. Vânzare. Imobil. Femeie măritată. Autorizație. Specialitate.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 210

2. *Mandat judiciar. Onorar. Drept indiscutabil.*
Vezi: **Notar public.** III. 121

3. *Mandat de arestare. Confirmare și reconfirmări succesive, tardive. Apel împotriva primelor două jurnale de reconfirmare, introdus după expirarea perioadelor de o lună de deținere preventivă, pentru care interveniseră și pentru care ele își pierduseră efectele. Neatacarea celorlalte jurnale posterioare și în special a ultimului. Inadmisibilitatea apelului.* (Art. 127 al I, 137 pr. pen. și 290 leg. org. judec.). (Cas. II, 12 Martie 1930).

Principiul ce se degajează în mod logic din textul art. 290 legea organizărei judecătorești, 127 al. I și 137 pr. pen. este acela că jurnalele prin care Tribunalul a hotărît confirmarea sau reconfirmarea mandatului de arestare — în caz când n'a fost atacat cu apel sau fiind atacat, apelul a fost respins de camera de acuzare — face ca să subziste puterea mandatului timp de o lună, iar odată împlinit acest termen, jurnalul încetează în efectele lui, urmând ca dacă judecătorul de instrucție nu și-a dat ordonanța definitivă sau n'a dispus liberarea prevenitului, Tribunalul sesizat conf. art. 290 leg. org. jud. să statueze din nou asupra menținerei mandatului și în caz afirmativ puterea lui va subzistă în baza noului jurnal, supus și acesta căei de atac prevăzută de art. 127 pr. pen. și tot astfel, succesiv, din lună în lună, până la emiterea ordonanței definitive.
(Cu notă de V. M. Teodorescu). I. 164

4. *Mandat de arestare. Instanță militară. Dacă poate fi atacat cu recurs.*
Vezi: **Recurs.**
(Cu notă de Lascăr Antoniu). I. 79

5. *Mandat de arestare. Reconfirmare. Termen. Lipsă. Nevalabilitate.* (Art. 113 pr. pen. rom. și 289 l. org. jud.). (Trib. Târnava-Mare, 1 Aprilie 1929).

Lipsă de reconfirmare a unui mandat de arestare în termen de o lună dela data primului mandat, atrage nulitatea lui, indiferent dacă dosarul instrucției lipsește întrucât Tribunalul, fiind sesizat, se poate, pronunța pe temeiul raportului judelui de instrucție, pe concluziile Ministerului Public și pe apărarea inculpatului. (Pavel Bălăuță cu Minist. Public).
(Cu notă de Petre Pasnicu). II. 219

6. *Mandat. Hotelier. Bacșișuri. Distribuire la personal. Probe. Art. 1315 și 1993 c. civ. fr.* (Art. 1169 și 1541 c. civ. rom.). (Dalloz H. 1930, p. 129). (Cas. civ. 16 Ian. 1930).
(Cu notă de G. P. Docan). III. 113

7. *Mandat. Mandate aflate în străinătate. Certificarea semnăturei făcută de un advocat în țară. Valabilitate.*
Vezi: **Procură.**
(Cu notă de Hugo Friedmann. I. 47

8. *Mandat. Reprezentare în justiție. Mandatar care nu e avocat. Nulitate.*
Vezi: **Acțiune.**
(Cu notă de Luca Ciobanu). II. 134

9. *Mandat cambial. Cerere de suspendare.*
Vezi: **Suspendarea executărei.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 37

10. *Mandat cambial. Ardeal. Excepțiuni. Rea credință. Probă.*
Vezi: **Acțiune cambială.** III. 110

11. *Mandatar. Advocat. Reprezentare în instanță. Reprezentare prin mandatar care nu e advocat și nici asistat de advocat. Inadmisibilitate.* (Art. 94 pr. civ.). (Cas. I, 25 Iunie 1930). III. 138

MANIFESTAȚIE

Manifestație comunistă. Când poate fi considerată ca infracțiune politică. Răspânidre de manifeste. Terorism.
Vezi: **Delict politic.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 164

MARCĂ DE FABRICĂ

1. *Marcă de fabrică. Produs farmaceutic. Metodă terapeutică. Exploatarea bolnavilor. Obligațiune ilicită. Nulitate. Efecte în trecut și în viitor.*
Vezi: **Obligațiune.** III. 112

2. *Marcă de fabrică. Denumire de fantezie. Desemnare necesară. Căderea în domeniul public. Produse nebrevetabile și farmaceutice. Publicitatea sentinței.* (Apel I Buc., 26 Iunie 1929).

1. Denumirile de fantezie pot constitui, conf. art. 1 al legei din 1879, mărci de fabrică.

2. Atunci când denumirea de fantezie ce servește ca marcă de fabrică a fost creată de proprietarul ei și când în afară de ea produsul revestit are un nume științific anterior, nu se poate spune că denumirea de fantezie ar constitui desemnarea necesară.

3. O marcă de fabrică nu poate cădea în domeniul public decât prin voința sau neglijența proprietarului ei, iar nu prin marea ei răspândire sau printr'o lungă întrebuințare.

4. Produsele nebrevetabile pot fi totuș revestite cu mărci de fabrică. Și produsele farmaceutice pot fi comercializate sub diferite mărci de fabrică.

5. Art. 18 din legea mărcilor de fabrică, al. II, care prevede publicitatea sentinței de condamnarea unei contrafaceri pe cheltueala contrafăcătorului, nu-și are aplicare în materie civilă. (Soc. I. G. Farbenindustrie cu C. Chihăescu).
(Cu notă de Radu Goruneanu). II. 166

MARJĂ

Marjă. Caracterul ei în jocul de bursă.
Vezi: **Joc de bursă.** III. 144

MARTORI

1. *Martori. Act de cesiune. Fraudă. Admisibilitate.*
Vezi: **Contestație.** III. 81

2. *Martori. Societate nelegal constituită. Probă. Admisibilitate.*
Vezi: **Societate.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 193

3. *Martori. Stare civilă. Constatare. Serviciu militar. Inadmisibilitate.*
Vezi: *Recrutare.*
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache). II. 50

4. *Martori. Act de naștere. Constituire.*
Vezi: **Act de naștere.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 101

5. *Martori. Depuneri făcute la instrucție. Cetirea lor de Președintele juriului.*
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26

6. *Martori. Plată. Dovadă. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Subrogațiune.**
(Cu notă de Gr. M. Pherekyde). I. 2

MĂRTURISIRE

1. *Mărturisire. Opozabilitate celui care o face. Condițiuni.*
Vezi: **Tratatul dela Trianon.**
(Cu note de D. Gerota, R. Elias, S. Rosental și Em. Otulescu). II. 72

2. *Mărturisire. Indivizibilitate. Inceput de dovadă scrisă. Act sub semnătură privată făcut într'un singur exemplar. Corespondenţă. Concluziuni.* (Art. 1356 c. civ. fr., 1206 c. civ. rom.). *Sirey*, Rep. gen., 1929, 1, 389). (Cas. fr., 14 Iunie 1929).
3. *Mărturisire. Act scris.*
Vezi: **Societate civilă.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 114
4. *Mărturisire judiciară. Nu poate fi opusă terţiului achizitor mărturisirea judiciară făcută de vânzător.* (Cas. I, 6 Iunie 1930). III. 153

MĂRTURIE MINCINOASĂ

Mărturie mincinoasă. Jurisdicţie de judecată. Cercetare complimentară înaintea unui magistrat delegat. Declaraţiune mincinoasă neretractată. Aplicaţiunea art. 362 c. pen. fr. (Art. 288 c. pen. rom.). (Cas. crim., 19 Maiu 1928).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 13

MASSĂ FALIMENTARĂ

Massă falimentară. Revendicare de bunuri. Cazuri enunciative.
Vezi: **Faliment.** III. 130

MAŞINI

Maşini. Materii industriale. Gaj. Deposedarea debitorului. Dacă e necesară.
Vezi: **Gaj comercial.**
(Cu notă de R. Hutschneker). I. 143

MATERII INDUSTRIALE

Materii industriale. Maşini. Gaj. Deposedarea debitorului. Dacă e necesară.
Vezi: **Gaj comercial.**
(Cu notă de R. Hutschneker). I. 143

MEDIC

Medic. Onorar. Pacient. Rănire. Convenţie. Lipsă de consimţimânt.
Vezi: **Obligaţiune.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 84
2. *Medic. Instanţă civilă. Refuzul unei părţi de a deslega pe medic de secretul profesional.*
Vezi: **Secret profesional.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

MINISTER PUBLIC

Minister public. Concluzii. Incapabil. Lipsa numelui procurorului. Dacă sentinţa e viţiată. Soluţie negativă.
Vezi: **Adopţie.**
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). II. 57

MINOR

Acţiune în anulare. Vezi 6.
Acţiune posesorie. Vezi 5.
Apărare. Vezi 9.
Arestare. Vezi 10.
Cetăţenie. Vezi 12.
Emancipare. Vezi 11.
Imprumut. Vezi 8.
Perimare. Vezi 4.
Poprire. Vezi 1.
Quasi-delict. Vezi 3.
Tutelă. Vezi 7.
Vânzare. Vezi 2.

1. *Minor. Treime. Transcriere. Transmisiune în virtutea legei.*
Vezi: **Poprire.** III. 133
2. *Minor. Vânzare de teren rural. Autorizare. Nulitate. Efecte erga omnes. Nulitatea vânzărei.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Marius Rădulescu). II.
3. *Minor. Quasi-delict. Părinţi. Când pot fi răspunzători de daune.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). I. 216
4. *Minor. Perimare. Caracter. Procedură. Termen. Amânare. Restabilire.*
Vezi: **Basarabia.** III. 121
5. *Minori. Improprietărire pe numele lor. Valabilitate.*
Vezi: **Acţiuni posesorii.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). I. 122
6. *Minor. Adopţie. Cerere în anulare. Motive. Neprezentarea minorului. Dacă constitue un motiv de nulitate.*
Vezi: **Adopţie.**
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). II. 57
7. *Minor. Tutelă. Administraţie. Consiliu de familie. Dacă poate fi supus directivelor Tribunalului.*
Vezi: **Tutelă.**
(Cu notă de Al. Velescu). II. 258
8. *Minor. Imprumut. Ipotecă. Scadenţă. Contestaţie.*
Vezi: **Ratificare.**
(Cu notă de Florin Sion). III. 101
9. *Minor. Lipsă de apărare. Revizuire. Termen.*
Vezi: **Revizuire.**
(Cu notă de N. Georgean). III. 103
10. *Minor. Ordonanţă de arestare. Apel. Admisibilitate.*
Vezi: **Putere părintească.** III. 9
11. *Minor. Emancipare. Acţiune în Justiţie.*
Vezi: **Basarabia.**
(Cu note de A. Diaconescu şi M. Feldmann). III. 19
12. *Minor. Cetăţenie.*
Vezi: **Cetăţenie română.**
(Cu notă de Al. Botez). III. 5

MOARTE CIVILĂ

Moarte civilă. Pedeapsă accesorie. Legi ruse. Ordine publică. Legi române. Conflict. Aplicarea legei române.
Vezi: **Basarabia.**
(Cu notă de I. Burdeinic. II. 30

MORATORIU

1. *Moratoriu. Acordarea alui de instanţele din Vechiul Regat. Sechestru asigurător anterior. Dacă sentinţa de moratoriu poate autoriza cererea de suspendare a unui mandat cambial.*
Vezi: **Cerere de suspendare.** III. 2
2. *Moratoriu. Instanţe din Vechiul Regat Sechestru asigurător. Condiţiile cererei de suspendare a mandatului cambial.*
Vezi: **Suspendarea executărei.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 57

MOTIVE

Vezi şi **Casare.**
Vezi şi **Recurs.**

1. *Motive. Precizarea principiului de drept violat. Lipsă. Nulitate.*
Vezi: **Recurs.** III. 154
2. *Motive de pur drept. Invocarea lui deadreptul în Casaţie. Admisibilitate.*
Vezi: **Basarabia.** III. 67
3. *Motiv de neconstituţionalitate. Renunţare. Deducerea în faţa Secţiilor-Unite. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Neconstituţionalitate.** III. 66
4. *Motiv nou. Instreinare. Loturi de împroprietărire. Validare. Legea circulaţiunei bunurilor rurale. Inadmisibilitatea ridicărei acestui motiv deadreptul înaintea Curţei de Casaţie.*
Vezi: **Improprietărire.** III. 89

MOTIVARE

1. *Motivare. Tribunal. Sentinţă.* (Art. 161 pr. pen.). (Cas. II, 3 Iunie 1929). III. 1
2. *Motivare. Probe discutate. Inlăturare implicită.*
Vezi: **Sentinţă.** III. 89

MUNICIPIUL BUCUREŞTI

Municipiul Bucureşti. Vehicule publice. Fixarea tarifului. Competenţă.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 126

N

NAŞTERE

Naştere. Nedeclarare la ofiţerul de stare civilă. Cerere de constituirea actului. Probă. Martori. Admisibilitate.
Vezi: **Act de naştere.**
(Cu notă de Traian R. Scriban). III. 105

NATURALIZARE

Vezi: **Naţionalitate.**

Naturalizare. Separaţie de corp. Concesiune.
Vezi: **Divorţ.** III. 33

NECONSTITUŢIONALITATE

Vezi: **Constituţionalitate.**

1. *Neconstituţionalitatea legilor. Legea pensiilor. Drepturi câştigate.* (Art. 110 legea pensiilor 1925). (Cas. Secţiuni Unite, 31 Octomvrie 1929). III. 66
2. *Neconstituţionalitatea legilor. Renunţare la acest motiv. Nu mai poate fi dedus în faţa secţiilor unite.* (Art. 103 Constituţie; art. 29 l. Curţii de Casaţie). (Cas. Secţiuni Unite, 6 Iunie 1929). III. 66
3. *Neconstituţionalitatea legilor. Când poate fi dedusă în judecată secţiilor-unite?* (Art. 29 legea Curţei de Casaţie). (Cas. Secţiuni Unite, 7 Noemvrie 1929). III. 66
4. *Neconstituţionalitatea legilor. Invocarea mai multor motive. Judecarea unora. Nu se mai poate judeca şi restul motivelor.* (Art. 103 Const. şi 29 l. Curţei de Casaţie). (Cas. Secţiuni-Unite, 31 Octomvrie 1929).
Atunci când se invoacă mai multe motive de neconstituţionalitate, ele trebuesc deduse toate cu ocazia judecăţei; altminteri înseamnă că s'a renunţat la ele şi nu se mai invoacă ulterior în acelaş proces. (J. Leontopol şi a. cu Casa Centrală a Improprietărirei).
(Cu notă de G. Alexianu. I. 68

NEȘTIUTOR DE CARTE

Vezi: **Autentificare.**

Vezi: **Obligațiuni.**

Neștiutori de carte. Cum se pot obliga în scris. Act autentic. Semnătură mecanică. (Cas. I, 24 Iunie 1929).

Acei care nu știu carte și semnează în mod mecanic numele lor, nu se pot obligà decât tot prin act autentic pentru o obligațiune de o valoare mai mare de 150 lei, fiindcă aceștia se găsesc, ca și cei care nu știu carte și subscriu prin punere de deget, în imposibilitate de a luà cunoștință de cuprinsul actului.

(Cu notă de Lascar Antoniu și Aurel Vidrașcu) I. 95

NOTAR PUBLIC

Notari publici. Executarea mandatului primit dela instanțele judecătorești dă notarului drept la onorar. (Cas. I, 14 Febr. 1930). III. 121

NOVAȚIUNE

Novațiune. Obligație naturală. Pensie alimentară.

Vezi: **Copil natural.**

(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 161

NUME

1. *Nume. Rectificare. Pronume. Dovadă. Admitere* (Apel Craiova II, 17 Ian. 1930).

Când actul de naștere conține o eroare, în speță, lipsa unuia din numele de botez, este locul a se admite rectificarea, adăugându-se numele omis. (Cons. Jean Sobel cu Oficiul Stărei civile).

(Cu notă de Dem. Stoenescu). II. 156

2. *Nume comercial. Concurență neleală. Dreptul exclusiv la numele comercial.*

Vezi: **Firme.** III. 168

3. *Nume patronimic. Denumire. Societate anonimă. Firmă. Cerere de radiere a numelui patronimic. Vânzare de acțiuni. Inadmisibilitatea cererei. Nume comercial. Alienabilitate. Desemnarea unei soc. anonime.* (Art. 78 c. com.). (Trib. Ilfov I Com., 5 Decemvrie 1929).

1. Acționarul care a dat denumirea Societății, prin numele său, și în urmă a vândut acțiunile, fără să impună vreo obligațiune de schimbarea numelui, nu mai poate cere Societății, cu care nu mai are nici un raport și care n'are nici o obligațiune față de dânsul, să schimbe denumirea, care este dobândită Societății în virtutea actului său constitutiv.

2. Deși este de principiu că numele civil sau de familie este un atribut al personalității, inalienabil și imprescriptibil, această regulă nu se aplică numelui comercial care devine o marcă distinctivă a întreprinderei, un bun incorporal, un element al patrimoniului comerciantului și ca atare susceptibil de cesiune, fără o limitare în timp.

3. Art. 78 al. II cod. com. oprește ca o Societate anonimă să fie desemnată prin numele unuia din asociați, dar nu oprește ca în denumirea sa să cuprindă numele fondatorului sau al fostului proprietar al stabilimentului comercial. (Emil I. V. Socec cu Soc. anon. Socec et C-ie).

(Cu notă de S. Rosental. II. 171

O

OBLIGAȚIUNI

Alimente Vezi: 1.

Alternativă (obligație) Vezi: 9.

Autoritate de lucru judecat Vezi: 8.

Cambie Vezi: 3.

Cauză ilicită Vezi: 4. 6.

Semnătură Vezi: 7.

Semnătură mecanică Vezi: 2.

Sinalagmatică (Obligație) Vezi: 5.

1. *Obligație naturală. Pensie alimentară. Novațiune.*

Vezi: **Copil natural.**

(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 157

2. *Obligațiune. Neștiutor de carte. Semnătură mecanică. Act autentic.*

Vezi: **Neștiutor de carte.**

(Cu notă de Aurel Vidrașcu I. 95

3. *Obligațiune comercială. Decadența termenului cambiei. Insolvabilitatea debitorului* (1, 42, 251, 252, 254, 294, 315, 316, 317, 683, 684, 687, 688, 701 c. com. it. —român 1, 44, 270, 271, 273, 316, 340, 341, 342. 697, 704, 719 c. com.). (Cas. Roma, 30 Aprilie 1895).

1. Decadența beneficiului termenului, poate fi invocată contra comerciantului insolvabil, deși nedeclarat încă falit.

2. Și în materie cambială, e aplicabilă decadența beneficiului termenului în raporturile dintre emitent și primitor. (Cas. Roma, 30 Aprilie 1895 Dir. Comm. 1895 XIII, col. 849).

(Cu notă de C. N. Toneanu). III. 38

4. *Obligațiune. Cauză ilicită. Ordine publică. Metodă terapeutică. Produse de farmacie. Marcă. Specularea bolnavilor. Lipsa de valoare științifică. Nulitate.* (Cas. Civ., 4 Decemv. 1929).

(Cu notă de D. Cotrutz.) III. 34

5. *Obligațiune sinalagmatică. Neîndeplinire. Culpă. Daune.*

Vezi: **Convenții** III. 122

6. *Obligațiuni. Cauză ilicită. Ordine publică. Nulitate. Marcă farmaceutică. Metodă terapeutică. Exploatarea bolnavilor. Efectele nulității în viitor și trecut.* (Art. 966 și 968 c. c. român). *Hotărîre. Motive. Clauză penală accesorie. Anulare implicită.* (Dalloz H. 1930, p. 50). (Cas. Civ., 4 Decemv. 1929). III. 112

7. *Obligațiune. Act probator. Persoane neștiutoare de carte, dar care știu a semna. Nu se pot obliga prin înscris.*

Vezi: **Act sub semnătură privată.** III. 1

8. *Obligațiuni. Neexecutarea contractelor sinalagmatice. Aprecierea suverană a judecătorilor de fond. Prima hotărîre asupra cererei de executare. A doua hotărîre asupra cererei de desființare. Neautoritate de lucru judecat.* (Cass. Civ., 8 Janvier 1929).

(Cu notă de D. Cotrutz). III. 165

9. *Obligație alternativă. Dreptul de a alege.* (§ 906 cod. civ. austr. și § 12 cod. de exec. buc.). (Cas. I, 3 Februarie 1930).

Dreptul de a alege i se cuvine în principiu debitorului. După expirarea infructuoasă a termenului de prestațiune, creditorul poate îndruma execuțiunea pentru efectuarea uneia din prestațiuni. Cu toate acestea debitorul va puteà exercità dreptul de alegere atât timp, cât creditorul n'a primit prestațiunea aleasă de dânsul în întregime sau în parte.

(Cu notă de Orest Ternăveanu). I. 183

OFERTĂ DE EXPROPRIERE

Ofertă de expropriere. Vânzare. Porțiune rămasă proprietarului. Scutire.

Vezi: **Expropriere.**

(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

OFERTĂ REALĂ

1. *Ofertă reală. Consumație. Refuz de primirea chiriei. Martori.*

Vezi: **Locațiune.** III. 98

2. *Ofertă reală. Refuz de plată. Manopere frauduloase. Martori.*

Vezi: **Pact comisor.** III. 104

OMISIUNE

Vezi: **Casare.**

Vezi: **Recurs.**

Omisiune involuntară. Nu constitue un motiv de recurs.

Vezi: **Partaj.**

(Cu notă de I. N. Stambulescu). I. 137

OMOR

1. *Omor din imprudență. Jandarm ucis de un camarad, în timpul urmăririi unor infractori. Elementele delictului. Lipsa lor. Achitare.* (Apel IV Buc., 23 Iunie 1930). III. 140

2. *Omor Tentativă. Dacă e amnistiată.*

Vezi: **Tentativă de omor.**

(Cu notă de V. Dongoroz). III. 90

OMUCIDERE

Omucidere. Jandarm ucis de un camarad în timpul urmărirei. Elementele infracțiunei. Achitare.

Vezi: **Omor.** III. 140

ONORAR

1. *Onorar. Medic. Pacient. Rănire. Consimțimânt. Lipsă.*

Vezi: **Obligațiune.**

(Cu notă de G. P. D.). III. 84

2. *Onorar. Administrator concordator. Advocat. Tarif minimal. Neaplicațiune.* III. 122

3. *Onorar. Mandat judiciar. Executare. Drept.*

Vezi: **Notar public.** III. 121

4. *Onorar. Avocat. Mijlocirea unei vânzări. Atribuțiuni avocațiale.*

Vezi: **Ardeal.** III. 1

5. *Onorar. Advocat. Stabilirea onorariului când lucrările advocaților au fost efectuate parte înainte de 30 Septemvrie 1925 și parte după această dată. După ce lege urmează a se judecà asemenea acțiuni?* (Apel Brașov I, 8 Iulie 1930). III. 123

OPERAȚIUNE ELECTORALĂ

5. *Operațiuni electorale. Act de convocare. Dacă intră în aceste operațiuni. Soluție afirmativă.*

Vezi: **Alegeri municipale.**

(Cu note de George Iuliu și D. Ghimpău) II. 196

OPOZIȚIE

1. *Opoziție. Sentință declarativă de faliment. Termen. Tardivitate.*

Vezi: **Faliment.**

(Cu notă de Florin Sion). III. 69

2. *Opoziție. Ministerul de Industrie și Comerț parte civilă. Inculpat achitat la Curtea de Apel fără ca partea civilă să fi*

pus concluziuni atât la prima instanță cât și în instanța de apel. Inadmisibilitatea despăgubirilor civile. (Trib. Ismail, 2 Nov. 1929).
(Cu notă de Al. Zamfirescu). III. 57

3. *Opoziția părței civile în apel. Fapt amnistiat. Dacă pot fi pretinse despăgubiri civile atunci când se constată că nu există prejudiciu ca un efect direct al contravențiunei inculpatului.* (Trib. Ismail, 11 Octomvrie 1929). III. 57

4. *Opozițiune. Dacă este admisibilă la sentințele Tribunalului, date în ultima instanță. Sol. afirmativă.* (Trib. Muscel II, 4 Dec. 1929).
(Cu note de N. Negru și George Iuliu. III. 26

5. *Opoziție la sigiliu. Competență.*
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de Dempol). I. 105

6. *Opoziție. Intervenție. Gaj comercial.*
Vezi: **Gaj comercial.** III. 22

7. *Opoziție. Minister Public. Caz de urmărire. Prevenit. Decizie cu caracter de ordonanță definitivă.*
Vezi: **Cameră de acuzare.**
(Cu notă de Dim. Hozoc). I. 116

ORDIN ERARHIC

Ordin erarhic. Funcționar care execută. Dacă pot fi chemați la răspundere.
Vezi: **Agenți administrativi.** III. 66

ORDONANȚĂ DE ADJUDECARE

1. *Ordonanță de adjudecare. Prețul vânzărei silite. Credite funciare. Modul de depunere a prețului.*
Vezi: **Urmărire.** III. 126

2. *Ordonanță de adjudecare a judecătorului de ocol. Recurs. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Bucovina.**
(Cu notă de Lascăr Antoniu). I. 141

3. *Ordonanță de adjudecare. Vânzare. Prescripție. Legea agrară. Neaplicare.*
Vezi: **Pământ rural.**
(Cu notă de Tr. Alexandresu). II. 282

4. *Ordonanță de adjudecare. Efectele ei și contestațiile împotrivă-i* (Art. 399, 400, 501, 507, 509, 512, 525, 565, 567, 568, 599 și 732 pr. civ., 1325 cod. civ.). (Trib. Not. Ilfov, 13 Dec. 1929).

1. Ordonanța de adjudecare e o hotărîre judecătorească, prin care se transmite adjudecatarului dreptul de proprietate cu accesoriile sale, ce le aveà urmăritul asupra bunului vândut.

Acest imobil se transmite liber de orice privilegiu sau ipotecă la care era supus, cu rezerva titularilor de drepturi reale de a și le valorifica pe calea dreptului comun, în cazul când nu au fost introduși în cauză în timpul urmăririi silite.

2. Contestațiile împotriva urmăririi silite imobiliare se fac numai potrivit art. 525 proc. civ. Terțiul deținător poate face contestație contra urmăririi silite tot conform art. 525 proc. civ., cu rezerva valorificării drepturilor sale pe calea dreptului comun după normele art. 568 proc. civ. (acțiune în revendicare, acțiune posesorie, etc.) și a contestației la punerea în posesie când n'a figurat ca parte la executarea silită.
(Cu notă de Victor Godeanu). II. 141

ORDONANȚĂ DE ARESTARE

Ordonanță de arestare. Minor. Apel făcut de mamă. Admisibilitate. Competență.
Vezi: **Putere părintească.** III. 9

ORDONANȚĂ PREZIDENȚIALĂ

1. *Ordonanță prezidențială. Ținerea copiilor până la terminarea divorțului. Caracter provizoriu.*
Vezi: **Divorț.**
(Cu notă de Radu Dimiu). I. 61

2. *Ordonanță prezidențială. Recurs. Termen. Sentință dată în apel. Diferență.*
Vezi: **Référé.** III. 123

3. *Ordonanță de référé. Termen de grație cerut de debitorul executat. Incompetență.*
Vezi: **Référé.**
(Cu notă de G. P. D.) III.

ORDINE PUBLICĂ

Ordine publică. Infracțiuni. Gazetar. Infracțiuni tendențioase. Instanță militară. Stare de asediu. Arestare. Recurs. Inadmisibilitate.
Vezi: **Infracțiuni.** I. 21

P

PACT COMISORIU

1. *Pact comisoriu. Expres. De câte feluri este. Obligațiunea de a face măsurătoare. Pact comisoriu. Admisibilitate. Condițiune rezolutorie tacită. Cum operează.* (Art. 1020, 1021 cod. civ.). (Apel Cernăuți, 11 Dec. 1929). III. 98

2. *Pact comisoriu. Manopere frauduloase. Neoperarea lui. Proba testimonială. Concludență. Ofertă reală. Nu e necesară atunci când din cauza manoperilor debitorul nu a făcut plata la termen.* (Trib. Iași III, 19 Noemvrie 1927). III. 105

3. *Pact comisoriu. Ofertă reală. Refuz de primirea chiriei. Dovadă. Martori. Admisibilitate.*
Vezi: **Locațiune.** III. 98

4. *Pact comisor. Contract de închiriere. Bun indiviz. Poprire pe chirie. Reținere din cota unui singur coproprietar. Evacuare.*
Vezi: **Chirii.** III. 101

PACT DE RĂSCUMPĂRARE

Pact de răscumpărare. Bun de terminat. Succesiune. Partaj. Lot căzut altui comoștenitor de cât vânzătorul. Efecte.
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Al. Cerban). I. 153

PĂDURE

Pădure. Exploatare. Vânzare de lemne. Contract de societate.
Vezi: **Declinator.** III. 103

PĂMÂNT RURAL

Pământ rural. Minor. Jurnal de omologare. Anulare. Opozabilitate erga omnes. Nulitatea vânzărei.
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Marius Rădulescu). II.

2. *Pământ rural. Vânzare. Licitație publică. Ordonanță de adjudecare. Prescripția de 10—20 ani. Neaplicare. Legea agrară. Instrăinări viciate, efectuate înainte de această lege. Legea pentru înstrăinarea loturilor rurale din 1925. Acțiune în revendicare. Probe. Dacă dreptul de proprietate se poate deduce din simple prezumpții soluție negativă.* (Jud. Oc. rur. C.-Lung. (Muscel), 21 Ianuarie 1928).

1. Nici din textul art. 568 pr. civ., și nici din scopul care a determinat pe legiuitorul din 1900 a redactă acest articol, nu rezultă că s'ar fi voit, să se calce principiul inalienabilității terenurilor rurale pe cale de vânzare silită.

Deci atunci când un Tribunal admite că asemenea pământuri pot fi înstrăinate prin vânzări silite, face o greșită aplicație a textelor de lege privitoare la înstrăinarea pământurilor rurale și o astfel de ordonanță de adjudecare, urmează a fi anulată.

2. In cazul când pământul dat după legea rurală a fost vândut silit și a trecut mai mult de 5 ani dela data vânzărei, o asemenea ordonanță de adjudecare urmează a fi anulată fără a se putea opune prescripția de 5 ani, statornicită de art. 568 pr. civ.

3. O lege ordinară nu poate modifica dispozițiile unei legi cu caracter constituțional, iar prin art. 160 din legea agrară, arătându-se cari anume texte din această lege au un caracter de dispoziție constituțională, între cari nefiind citat și art. 125 din acea lege, urmează ca și caracterul retroactiv al dispozițiunilor din acest articol să nu se poată întinde și deci nu a putut validà decât numai acele acte juridice, viciat făcute anterior acestei legi, însă făcute sub imperiul unei legi ordinare, nu și cele sub imperiul art. 123 din vechea Constituție, care acte nu au putut fi validate prin art. 125 din legea agrară din 1921. (I. Fianu cu G. Ungheanu).
(Cu notă,de Tr. Alexandrescu). II. 282

PĂRINȚI

Părinți. Prejudiciu cauzat de copiii lor minori. Responsabilitate. In ce cazuri are loc.
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Radu Em. Manolescu). II. 216

PARLAMENTAR

Parlamentari. Diurne. Restituire. Urmărire. Titlu legal.
Vezi: **Urmărire.**
(Cu notă de Traian Ionescu). I. 74

1. *Partaj. Hotărîre de admitere în principiu. Efecte.*
Vezi: **Contestație.**
(Cu notă de Al. Cerban). II. 65

2. *Partaj. Lot căzut altui comoștenitor decât vânzătorului de bunuri determinate. Pact de răscumpărare. Imposibilitatea exercitării lui.*
Vezi: **Vânzare**
(Cu notă de Al. Cerban). I. 153

Partaj. Acțiune. Obiect. Cereri distincte. Individualizarea massei. Omisiune involuntară. Recurs. Inadmisibilitate. (Cas. I, 19 Maiu 1930).

Intr'o acțiune de partaj, deși massa succesorală constitue obiectul acțiunei, în principiu, totuș când e vorba de alcătuirea ei, fiecare bun, ce se pretinde că face parte din succesiune, trebuie indicat și individualizat prin acțiune, spre a se decide de judecată dacă trebuie sau nu să intre în compunerea massei succesorale.

Deaceea, fiecare din bunuri formând *in concreto* tot atâtea obiecte ale acțiunei, deosebite unul de altul, în legătură însă cu obiectul *in abstracto*, trebuie socotite

fiecare ca constituind un capăt deosebit de cerere.

2. Or de câte ori instanţa de fond săvârşeşte o omisiune pur şi simplu involuntară, este deschisă numai calea revizuirei spre a se repara greşala, iar nu calea recursului. (Elisabeta Popescu cu Varvara Urlan).

(Cu notă de I. N. Stambulescu). I. 137

4. *Partaj. Acţiune. Dacă văduva săracă ce vine în concurs cu ascendenţii şi colateralii îşi poate valorifica drepturile pe această cale.*

Vezi: **Văduvă săracă.**

Cu notă de N. Georgean. III. 4

5. *Partaj. Efectuarea lui posterior unei vânzări cu pact de răscumpărare. Teren căzut în lotul altor moştenitori. Vânzare. Cerere de punere în posesie.*

Vezi: **Legi de procedură.**

(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 149

6. *Partaj prin atribuţiune. Loturi. Inegalitate. Când se poate efectua.*

Vezi: **Donaţiume.**

(Cu notă de Alex. Cerban). II. 145

7. *Partaj. Formarea massei. Mai multe succesiuni de împărţit. Aceaşi comoştenitori. O singură massă.*

Vezi: **Succesiune.**

(Cu notă de George P. Docan). II. 6

8. *Partaj. Acţiune de partaj pentru averea rămasă pe urma unei persoane moarte. Intervenţie făcută de un succesor, care deţine drepturi şi în altă succesiune. Obiectul intervenţiunei de a se face partajul şi averei din cealaltă succesiune. Schimbarea obiectului acţiunei principale. Intervenţie inadmisibilă.* (Apel Buc. IV, 2 Iulie 1930). III. 156.

9. *Partaj. Vânzare de bunuri determinate din succesiune indiviză. Efectul declarativ al partajului. Drept eventual al cumpărătorului. Vânzătorul comoştenitor mort. Intervenţia cumpărătorului. Autoritate de lucru judecat. Dacă se poate invoca din oficiu.* (Trib. Baia, 17 Maiu 1930).

Potrivit efectului declarativ al partajului, validitatea vânzărei de bunuri determinate dintr'o succesiune indiviză, este supusă condiţiunei ca bunul vândut să cadă în lotul vânzătorului, altfel vânzarea este nulă.

Partea comoştenitorului vânzător mort fără moştenitori cari ar putea să-l succeadă prin reprezentare, urmează să crească partea celorlalţi comoştenitori, în care caz bunul vândut neputând niciodată să cadă în lotul vânzătorului, vânzarea cată a fi considerată ca nulă, iar intervenţia cumpărătorului devine fără interes.

Numai în urma cererei lor exprese şi pe cheltuiala lor, dobânditorul de bunuri determinate sunt în drept să intervină la partaj potrivit art. 785 cod. civil.

In materie civilă şi comercială părţile pot renunţa, la beneficiul autorităţei lucrului judecat şi judecata nu-l poate invoca din oficiu.

(Cu notă de Gh. Petruc). II. 273

PARTAJ

Acţiune. Vezi: 3, 8.
Hotărîre. Vezi: 1.
Lot rural. Vezi: 2.
Massă. Vezi: 7.
Pact de răscumpărare. Vezi: 5, 6.
Văduvă săracă. Vezi: 4.

PARTE CIVILĂ

1. *Parte civilă. Stat. Inculpat achitat fără a se pune concluzii de partea civilă. Daune. Inadmisibilitate.*

Vezi: **Opoziţie.**

(Cu notă de Al. Zamfirescu. III. 57

2. *Parte civilă. Achitarea inculpatului. Curte cu juri. Culpă distinctă.*

Vezi: **Despăgubiri civile.**

(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 117

4. *Parte civilă. Apel. Sentinţă de achitare. Stingerea acţiunei publice. Drept de despăgubiri.*

Vezi: **Despăgubiri civile.**

(Cu notă de V. Dongoroz). III. 89

5. *Parte civilă. Constituire la judecătorul de instrucţie. Obligaţia pentru instrucţie de a informa. Opoziţie. Camera de punere sub acuzare. Recurs în contra deciziei camerei de acuzare. Acţiunea privată. Admisibilitate. Art. 63, 66, 128, 129, 135 pr. p. fr.* (Art. 60, 63, 129, 130, 137 pr. p. rom.). (*Dalloz H.* 1930, p. 84). (Cas. Crim., 9 Ian. 1930).

(Cu notă de G. P. D.). III. 113

PARTID POLITIC

Partid politic. Organizare. Lipsa personalităţii juridice. Preşedinte. Răspundere în caz de delict de presă. când proprietatea ziarului încriminat aparţine organizaţiei.

Vezi: **Delict de presă.** III. 163

PATERNITATE

2. *Paternitate. Desavuare. Desistare. Nevalabilitate.*

Vezi: **Desistare.**

(Cu notă de D. Cotrutz). III. 87

3. *Paternitate şi filiaţiune. Interzicerea cercetărei paternităţei. Exerciţiul acţiunei pentru întreţinerea copilului natural.* (Art. 185 şi 307 cod. civ.). *Copil natural. Obligaţia morală a tatălui de a-l întreţine. Când se transformă în obligaţie civilă.* (Art. 185 cod. civ.). *Paternitate şi filiaţiune. Copil natural. Recunoaşterea tatălui că copilul este al său. Recunoaşterea implicită a datoriei alimentare.* (Art. 185 cod. civ.). (Trib. Ilfov III, 15 Oct. 1928). III. 6

PAULIANĂ ACŢIUNE

Pauliană acţiune. Condiţiuni. Contract de arendă. Fraudă.

Vezi: **Acţiune Pauliană.**

(Cu notă de Fratea Dârlea). I. 1

PEDEAPSĂ

Pedeapsă. Cumul. Cazuri în care se aplică.

Vezi: **Cumul.** III. 153

PENSIUNE

1. *Pensie. Drept câştigat.*

Vezi: **Neconstituţionalitatea legilor** III. 66

2. *Pensiuni militare. Apel. Deciziune provizorie. Termenul de apel curge după punerea în aplicare a legei generale de pensiuni.* (Apel IV Buc., 12 Iunie 1929). III. 2

3. *Pensie alimentară. Lipsă de raport familial. Obligaţiune liber consimţită. Valabilitate.* (Art. 307 şi 1197 cod. civ.). (Cas. I, 22 Maiu 1929).

a) Obligaţiunea de a servi o pensie alimentară nu atârnă exclusiv şi necesar de un raport de filiaţiune sau de organizare legală a familiei, decât numai atunci când e validată în baza legii, adică atunci când are o sorginte legală. Prin urmare este admisibilă cererea de alimente făcută de mama unui copil natural contra celui ce s'a obligat printr'un act de voinţă la aceasta.

b) Regula din art. 1197 cod. civ. având un caracter general, este aplicabilă şi obligaţiunei luată de un bărbat de a întreţine copulil rezultat din legătura sa nelegitimă cu o femeie. (Ioan Cămărăşescu cu Ştefania Renner). (Cas. I, 22 Maiu 1929).

(Cu notă de Al. Văllimărescu). I. 158

4. *Pensiune. Indemnitate de scumpete şi locuinţă. Sesizabliitate.*

Vezi: **Poprire.** III. 2

5. *Pensie alimentară. Hotărîre de expedient. Dacă are autoritate la lucru judecat. Daune. Apreciere suverană.* (Art. 1201 cod. civ.). (Cas. I, 1 Oct. 1930).

Instanţa de fond apreciază în mod suveran caracterul unei hotărîri de expedient condamnatoare la o sumă de bani în mod periodic, când hotărăşte că această condamnaţiune are caracterul unor daune, iar nu a unei pensii alimentare, care nu constituie autoritate de lucru judecat. (Elena Ţurloi cu Ion Mihăescu).

(Cu notă de Demopol). I. 169

PENSIONARE

Pensionare. Funcţionari proveniţi din corpuri speciale. Dacă pot fi pensionaţi pe baza legei de organizare a Ministerelor. Legea interpretativă. Efecte.

Vezi: **Contencios administrativ.** III. 123

PERIMARE

1. *Perimare. Act întrerupător.* (Art. 257 pr. civ.). (Trib. Iaşi III, 19 Noemvrie 1929)

Când o parte a introdus două cereri de perimare consecutive, din care prima este anulată ori respinsă, termenul celei de a doua se află întrerupt, întrucât prima perimare a suspendat procesul de fond.

(Cu notă de Fl. Sion). III. 105

2. *Perimare. Caracter. Procedură. Termene. Amânare. Restabilire. Minori.*

Vezi: **Basarabia.** III. 121

3. *Perimare. Lipsă de neglijenţă. Dacă operează perimarea. Soluţie afirmativă.* (Trib. Fălticeni, 7 Martie 1929). III. 74

4. *Perimare. Moştenitori. Termen.* (Art. 257 pr. civ.). (Trib. Iaşi III, 17 Maiu 1928).

(Cu notă de M. Păcuraru). III. 76

5. *Perimare. Basarabia. Incident. Legătura cu procesul principal. Procedura.* (Art. 257 pr. civ.) (Cas. I, 1 Iulie 1929). III. 66

PERSOANE MORALE

Persoane morale. Termen. Restabilire. Dacă au a fi asimilate minorilor. Perimare.

Vezi: **Basarabia.** III. 121

PETROLIFERE CONSOLIDĂRI

Petrolifere consolidări. Proprietar aparent. Proprietate neexpropriată.

Vezi: **Consolidări.** III. 1

PLATĂ

1. *Plată. Plata primită de rea credinţă pentru o cauză ilicită. Dobânzi moratorii. Punctul lor de plecare. Daune-interese compensatorii. Prejudiciu special.* (Cas. Civ., 20 Fevr. 1928).

(Cu notă de D. Cotrutz.) III. 115

2. *Plată prin subrogaţiune. Efecte. Nou creditor. Vânzare. Rest de preţ.*

Vezi: **Subrogaţiune.**

(Cu notă de Gr. Pherekyde). I. 2

POPRIRE

1. *Poprire. Validare cerută de debitor.* (Trib. Ilfov Not., 24 Maiu 1930).

(Cu notă de Radu Goruneanu). III. 133

2. *Poprire. Pensiune. Indemnitate de scumpete şi locuinţă. Sesizabilitate. Dacă există autoritatea lucrului judecat în ma-*

terie de validare de poprire. Soluţie negativă (Apel Buc. III, 22 Febr. 1929). III. 2

3. *Poprire în propriele sale mâini. Garanţia în popririle comerciale.* (Trib. Iaşi III, 16 Nov. 1929). III. 21

4. *Poprire. Cerere de validare. Creanţă. Pensie alimentară. Deciziune definitivă şi executorie. Minor. Treime. Transcriere. Transmisiune operată în virtutea legei. Hotărîre nedefinitivă.* (Art. 455, 462, 465, 460 pr. civ., art. 285 cod. civ.). (Trib. Mehedinţi I, 13 Dec. 1929).

1. Potrivit art. 285 cod. civ., o treime din averea mobilă a soţului declarat vinovat trece în nuda proprietate a copiilor rezultaţi din căsătorie din momentul transcrierei în registrele de stare civilă a sentinţei de divorţ, rămasă definitivă.

Această transmisiune de proprietate se produce „*ope legis*”, deplin drept, chiar în cazul când averea a fost dobândită de soţul vinovat, după ce s'a pronunţat sentinţa de divorţ, dar mai înainte de transcrierea ei.

Prin urmare treimea dintr'o sumă de bani, trecută în proprietatea soţului vinovat, înainte de transcrierea sentinţei de divorţ, nu poate fi poprită, indiferent dacă hotărîrea prin care s'a recunoscut această treime este nedefinitivă, de către soţie pentru creanţa sa de pensiune alimentară. (Clarice A. Gardos cu Alexandrina P. Tudorovici). III. 134

5. *Poprire. Debitor chiriaş. Imobil aparţinând mai multor copărtaşi. Reţinere din cota unuia singur. Evacuare.*
Vezi: **Chirii.** III. 102

POSESIUNE

1. *Posesiune pentru sine Posesor. Anticreză.*
Vezi: **Prescripe.**
(Cu notă de I. L. Georgescu). II. 84

2. *Posesiune. Turburare. Incheiere finală. Recurs. Caracter. Apel. Timbru.*
Vezi: **Turburare de posesie.**
(Cu notă de E. Burg.). III. 59

3. *Posesiune de rea credinţă. Dacă este o împiedicare la exerciţiul acţiunilor posesorii.*
Vezi: *Acţiuni posesorii.*
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

4. *Posesie. Turburare. Funcţionar. Ordin.*
Vezi: **Turburare de posesie.**
(Cu notă de Fratea Dârlea). II. 136

5. *Posesiune. Regula „En fait de meubles possession vaut titre”. Monede. Neaplicare.* (Art. 2279 c. c.; art. 1909 rom.). (Cas. Req., 25 Noemvrie 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 112

6. *Posesiune. Terţiu. Executare. Contestaţie. Calitatea posesiunei.*
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu notă de Const. Zotta). II. 61

7. *Posesiune utilă pentru exercitarea acţiunilor posesorii.*
Vezi: **Acţiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

POŞTĂ

Poştă. Legea poştelor. Contravenţiuni. Amendă. Decizii. Caracter. Căi de atac.
Vezi: **Competenţă.**
(Cu notă de Har. Colonescu). II. 221

PREJUDICIU

Prejudiciu. Executarea ordinului erarhic. Culpă personală. Inexistenţă.
Vezi: **Agenţi administrativi.**
(Cu notă de Gh. Alexianu). I. 138

PREPUS

Prepus. Proprietar de garaj. Lipsă de supraveghere. Automobil. Accident. Responsabilitate.
Vezi: **Depozit.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 119

PRESĂ

Presă. Delict. Proprietarul gazetei. Pluralitate de proprietari. Solidaritate pasivă.
Vezi: **Delict de presă.** III. 163

PRESCRIPŢIE

Adjudecare. Vezi 9.
Anticreză. Vezi 6.
Bucovina. Vezi 5.
Instantanee (prescripţie). Vezi 10.
Materie penală. Vezi 7, 8.
Quasi-delict. Vezi 5.
Servitute. Vezi 1, 2, 3, 12.
Transport. Vezi 4.
Uzucapiune. Vezi 5.

1. *Prescripţie. Servitute de trecere Prescripţie. Servitute rurală.*
Vezi: **Servitute.**
(Cu notă de Nicolae Negru). II. 131

2. *Prescripţie. Folosinţă restrânsă. Stinbere de servitute. Situaţia locului. Restabilire.*
Vezi: **Servitute.**
(Cu note de N. R. şi *D. Cotrutz).* III. 87

3. *Prescripţie. Servitute de vedere. Condiţiuni.*
Vezi: **Servitute de vedere.** III. 66

1. *Prescripţie. Contract de transport. Persoane. Cale ferată. Termen.*
Vezi: **Contract de transport.**
(Cu notă de I. Rosetti-Bălănescu). I. 155

5. *Prescripţie de 10 ani. Just titlu. Titlu proherede. Uzucapiune.*
Vezi: **Succesiune.** III. 144

6. *Prescripţie. Acţiune în daune. Bucovina.*
Vezi: **Quasi-delict.** III.

6. *Prescripţie de 30 ani. Posesiune pentru sine. Posesor. Anticrezist. Revendicare. Titlu. Dovada filiaţiunei.* (Trib. Ilfov IV, 2 Aprilie 1928).

1. Pentru ca posesia de 30 ani să fie un mijloc de dobândire a proprietăţei, trebuie ,între alte condiţiuni, ca proprietarul să stăpânească pentru sine, nu cu titlu precar, cum ar fi în cazul de faţă ca creditor anticrezist.

2. Pentru ca reclamantul să poată opune adversarului său, într'o acţiune în revendicare, excepţia de precaritate, trebuie mai întâiu să facă dovada dreptului său de proprietate, fie prin dobândirea lui cu titlu oneros sau gratuit, fie prin succesiune dela autorul anticrezei. (Const. V. Pitulice cu Iancu Mărgean).
(Cu notă de I. L. Georgescu). II. 85

7. *Prescripţie penală. Acţiune civilă. Termen. Daună. Delict. Quasi-delict.* (Art. 1382, 1384 cod. civ. fr. Art. 640 pr. pen. fr. Art. 998, 1000 cod. civ. rom. Art. 595 pr. pen. rom.). (Apel Angers, 22 Oct. 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 85

8. *Prescripţie penală. Acţiune civilă. Termen. Daună. Delict. Quasi-delict.* (Art. 1382, 1384 cod. civ. fr.; Art. 638 pr. pen. fr. Art. 998, 1000 cod. civ. rom.; Art. 594 pr. pen. rom.). (Cas. Req., 3 Februarie 1930). III. 85

9. *Prescripţie 10—20 ani. Ordonanţă de adjudecare. Teren rural. Vânzare. Licitaţie publică.*
Vezi: **Pământ rural.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 282

10. *Prescripţie instantanee. Elemente.*
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de Dempol). I. 150

11. *Prescripţie instantanee. Monede. Inaplicaţiune.*
Vezi: **Posesiune.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112

12. *Prescripţie. Servitute de lumină. Posesiune. Lucrări aparente.*
Vezi: **Servitute.**
(Cu notă de I. Rosetti-Bălănescu). I. 9

1. *Prezumpţiuni. Art. 492 cod. civ. Probă contrarie.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 239

2. *Prezumpţiuni. Confirmare tacită. Dovadă. Imprejurări de fapt.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 210

3. *Prezumpţiuni.*
Vezi: **Probe.**
(Cu notă de Al. Cerban). I. 69

PREZUMPŢIE MUCIANĂ

Prezumpţie muciană. Bunuri aparţinând soţiei falitului. Intrunirea lor la massă. Prezumpţie juris tantum. Proba contrară.
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de Aurel Vidraşcu). II. 20

PRIMAR

Primar de sector. Atribuţiuni. Oprirea unei lucrări concesionată de delegaţia permanentă. Lipsă de calitate.
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu note de I. Dumitrescu, M. Iorgulescu şi *Al. Vasilescu-Valjean).* II. 46

PRIVILEGIU

1. *Privilegiul locatorului. Faliment. Aplicarea regulelor din codul civil şi în materie comercială. Verificare de creanţe. Contestaţie. Cambie semnată de mandatarul falitului. Lipsa mandatului. Nulitate.* (Art. 783 cod. com., 1730 cod. civ.). (Trib. Ilfov I com., 22 Nov. 1927).

1. Nici alin. II al art. 783 cod. com. privitor la privilegiul locatorului şi nici altă dispoziţiune a codului comercial nu aduc vreo modificare disp. cod. civ. consfinţite prin art. 1730 alin. I, în ceeace priveşte întinderea creanţei şi a garanţiilor acordate locatarului şi, prin urmare, în lipsa vreunei dispoziţiuni derogatorii, în codul comercial, urmează a se aplica în această materie principiile înscrise în cod. civil, art. 1730 alin. I, adică a se acorda locatorului, distingând după cum are contract autentic sau sub semnătură privată, sau pur şi simplu un contract fără dată certă, sau dreptul garantat cu privilegiu la toată chiria pe anul curent precum şi pe tot timpul ce rămâne a curge până la expirarea contractului, sau numai la chiria pe anul curent şi pe cel viitor.

2. Este nefundată cererea creditorului de înscriere la massa falimentului cu creanţe cambiale semnate nu de falit ci de un mandatar fără arătarea mandatului. (Firma Fraţii Pechet ş. a. cu Petre Roman). III. 132

2. *Privilegii. Privilegiul statornicit de art. 1730 alin. 2 şi 1734 cod. civ. Sumă de bani ce a fost întrebuinţată la plata muncilor agricole.* (Trib. Iaşi III, 22 Sept. 1927). III. 143

3. *Privilegiu. Daune. Concediu intempestiv. Creanţă neprivilegiată.*
Vezi: **Faliment.** III. 25

PROBE

Act scris. Vezi 5, 13.
Cesiune. Vezi 12.
Dată certă. Vezi 10.
Incendiu. Vezi 1.

Legi streine. Vezi 8.
Mandat. Vezi 6.
Mărturisire. Vezi 1.
Martori. Vezi 2, 11, 14, 17.
Motivare. Vezi 7.
Simulaţie. Vezi 15.
Societate. Vezi 9.
Stare civilă. Vezi 16.
Testament. Vezi 4.

1. *Probe. Mărturisire judiciară. Terţiu achizitor. Neopozabilitate.*
Vezi: **Mărturisire.** III. 153

2. *Probe. Martori. Chirii. Plată. Refuz de primire. Ofertă reală. Pact comisoriu.*
Vezi: **Locaţiune.** III. 98

3. *Probă. Prezumpţie de culpă. Inchiriere. Incendiu.*
Vezi: **Inchiriere.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 114

4. *Probă. Elemente extrinseci. Data falsă a unui testament.*
Vezi: **Testament.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 118

5. *Probă. Prorogare. Act scris. Mărturisire.*
Vezi: **Societate civilă.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 114

6. *Probe. Hotelier. Majorarea notelor de plată în folosul personalului. Obligaţie de distribuire a bacşişului.*
Vezi: **Mandat.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 113

7. *Probe. Cerere. Discutare. Motivare. Inlăturare implicită.*
Vezi: **Sentinţă.** III. 89

8. *Probe. Menţiuni contradictorii. Dreptul instanţei de fond de a aprecia. Legi străine. Interpretare. Chestie de fapt. Prezumpţii. Dreptul de retenţie. Poate fi cerut pentru prima oară în apel?* (Cas. I, 21 Iunie 1926).

1. In cazul când în dovedirea unei situaţiuni s'au prezentat acte cari să cuprindă menţiuni contradictorii, instanţa de fond, dacă altă dovadă nu se aduce, este în drept a aprecia pe care din cele 2 menţiuni poate pune temei.

2. Interpretarea dispoziţiunilor unei legi străine, este o chestiune de fapt, de atributul suveran al instanţei de fond. Prin urmare în speţă Curtea de Apel îşi exercită acest drept când interpretând art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naţionalităţei, deduce că ea ridică dreptul de cetăţenie numai acelor supuşi bulgari ce au intrat benevol în serviciul militar al altei ţări şi au prestat servicii efective, iar nu şi acelora cari au fost numai recrutaţi şi nu au răspuns chemării.

3. Instanţa de fond este autorizată de a deduce din prezumpţiile, grave şi concordante, ce le analizează că, în speţă recurentul, supus bulgar, a avut autorizarea guvernului bulgar pentru înrolarea lui, voluntară sau nu, în armata română şi că deci această înrolare nu i-a ridicat dreptul de cetăţenie bulgară.

4. Instanţa de fond este în drept, interpretând disp. art. 20 din legea bulgară asupra naţionalităţei, să deducă că recurentul care, la intrarea Bulgariei în răsboiu, locuia în România, îşi pierdea cetăţenia numai dacă nu răspundea unei chemări individuale, ce nu i s'a făcut, iar nu chemării colective, ce s'a făcut cu această ocazie de autorităţile militare bulgare.

5. Pierderea unei cetăţenii străine nu poate avea loc decât în condiţiunile acelei legi.

Prin urmare, dacă în speţă recurentul a fost condamnat de instanţele militare române pentrucă n'a răspuns chemărei ce i s'a făcut, dânsul nu poate invoca această condamnare ca o dovadă a pierderei cetăţeniei sale străine.

6. Deşi dreptul de retenţie este o chestie de apărare în fond şi deci poate fi adus direct în apel de către cumpărătorul contra căruia s'a intentat acţiune în anularea vânzărei, însă el nu poate fi admis dacă, ca în speţă, convenţia de vânzare, pe care se bazează, a fost anulată pentru un motiv de ordine publică. (David Calef cu General Emil Russo ş. a.).
(Cu notă de Al. Cerban). I. 69

9. *Probe. Societate nelegal constituită. Martori. Admisibilitate.*
Vezi: **Societate.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 193

10. *Probă scrisă. Act sub semnătură privată. Dată certă. Legalizarea semnăturei. Decesul funcţionarului. Art. 1328 cod. civ. fr.* (Art. 1182 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 179). (Cas. civ., 27 Ianuarie 1930).
(Cu notă de G. P. D.). III. 119

11. *Probe. Martori. Drept de proprietate. Inadmisibilitatea probei testimoniale.*
Vezi: **Proprietate.** III. 6

12. *Probe. Martori. Act de cesiune. Frauda debitorului. Concursul achizitorului.*
Vezi: **Contestaţie.** III. 81

13. *Probă. Act. scris. Mărturisire. Corespondenţă. Concluziuni.*
Vezi: **Mărturisire.**
(Cu notă de S. R.). III. 87

14. *Probe. Martori. Constituirea unui act de naştere. Admisibilitate.*
Vezi: **Act de naştere.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 105

15. *Probe. Simulaţie. Moştenitori rezervatari. Instrăinare din partea autorului.*
Vezi: **Simulaţie.**
(Cu notă de Gh. Petruc). III. 18

16. *Probă. Martori. Stare civilă. Legea recrutărei. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Recrutare.**
(Cu notă de I. Gr. Dimoftache). II. 50

17. *Probe. Martori. Plată. Dovada ei. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Subrogaţiune.**
(Cu notă de Gr. M. Pherekyde). I. 2

PROCEDURĂ

1. *Procedură de chemare. Lipsa din dosar a dovezei de citare la prima instanţă. Consecinţe. Hotărîre neapelată. Contestaţie. Invocarea lipsei dovezei.* (Cas. II, 28 Ianuarie 1929).

Când instanţa de fond constată că procedura este completă faţă de toate părţile, lipsa posterioară din dosar a dovezii de comunicarea unei citaţii nu înlătură o asemenea constatare.

O atare lipsă nu mai poate fi invocată pe cale de contestaţie dacă ea se referea la judecarea în faţa primei instanţe şi hotărîrea acesteia nu a fost apelată. (Avram Marian fost Haimovici cu Perlman).
(Cu notă de Hugo Friedman). I. 136

2. *Procedura de reînnoire. Termen. Normele determinate de lege.* (Cas. I, 29 Ianuarie 1930). III. 121

3. *Procedură civilă rusă. Vânzare silită. Număr de licitaţiuni strict determinat de lege. Licitaţiuni nule şi inexistente. Consecinţe.* (Cas. II, 19 Iunie 1929).

1. Din cuprinsul articolelor 1171 şi 1175 pr. civ. rusă, rezultă că vânzarea imobilelor nu poate avea loc decât înlăuntrul a maximum două licitaţiuni, chiar dacă acestea ar fi declarate inexistente, socotite ca atare din cauza lipsei de concurenţă, sau a nedepunerii preţului.

2. Dacă, la prima licitaţiune declarată inexistentă, creditorul urmăritor are facultatea de a reţine imobilul, în plată, la valoarea fixată anterior prin experţi, sau de a cere ţinerea unei noui licitaţiuni, la aceasta a doua licitaţiune, chiar dacă deasemenea ar fi declarată inexistentă, creditorul are obligaţiunea de a primi imobilul în plată, sub sancţiunea, în caz de refuz, de a fi silit să-şi îndrepte urmărirea asupra altei averi a debitorului său

3. Conform dispoziţiunilor art. 1175 pr. civ. rusă, licitaţiunile declarate nule pentru viţii de procedură sau în baza art. 1180 din acelaş cod, nu instră în calculul numărului de licitaţiuni. (Neculai Bretin cu I. Popescu ş. a.).
(Cu notă de V. M. Teodorescu). I. 185

PROCENTE

Procente. Dacă pot fi înglobate în capital.
Vezi: **Competenţă.** III. 68

PROCURĂ

1. *Procură. Avocat. Lipsă. Acceptarea adversarului.*
Vezi: **Avocat.** III. 146

2. *Procură. Reprezentare în justiţie. Mandator care nu a evacuat. Nulitate.*
Vezi: **Acţiune.**
(Cu notă de Luca Ciobanu). II. 134

3. *Procură. Avocat. Mandat aflat în străinătate. Certificarea semnăturei. Făcută în ţară. Locus regit actum. Inaplicabilitate.* (Art. 36 legea avocaţilor). (Cas. III, 8 Iunie 1929).

Legea avocaţilor nu prevede nici o formalitate asupra modului că avocatul trebuie să facă certificarea semnăturei, nici cu privire la menţiunile ce ea trebuie să cuprindă când mandatul a fost primit de el dela o persoană care ar domicilia în alt oraş sau altă ţară. Legiuitorul a voit să lase avocatului sarcina modului atribuirei mandatului, el făcând numai o certificare în ţară la noi. Această libertate a fost lăsată tocmai pentru înlesnirea părţilor de a fi reprezentate prin avocaţii lor în instanţă, sub răspunderea primirei însărcinărei din partea celor interesaţi. (Firma Pearson & Co. cu Vittorio Coradini).
(Cu notă de Hugo Friedmann). I. 47

4. *Procură. Avocat. Certificare. Mandat aflat în străinătate. Cum trebuie făcută certificarea.* (Cas. III, 8 Iunie 1929).

Legea avocaţilor nu prevede nici o formalitate asupra modului cum trebuie să se facă certificarea procurei, nici cu privire la menţiunile ce ea trebuie să cuprindă faţă de mandatul ce el a primit dela o persoană care ar domicilia în alt oraş sau în altă ţară. Legiuitorul nou a voit să lase avocatului sarcina modului atribuirei mandatului lui, el făcând numai certificarea în ţară la noi, chiar dacă mandantul locueşte în străinătate. (S. Pearson et Co. cu Vittorio Coradini).
(Cu notă de S. D. Grosu). I. 103

5. *Procură. Legalizare de un notar rus. Semnătura certificată de organele consulare ruseşti. Valabilitate. Rusia. Bunuri. Socializare. Lege. Dacă îşi poate găsi vreo aplicaţiune în România.* (Cas. III, 13 Februarie 1929). III. 91

PROPRIETATE

1. *Proprietatea. Nu poate fi stabilită cu martori. Excepţie. Proprietatea imobiliară din Dobrogea.* (Trib. Iaşi III, 26 Ianuarie 1929). III. 6

2. *Proprietate. Drept. Dacă poate fi tranşat în instanţa de expropriere pentru utilitate publică. Soluţie negativă.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Tulius Goruneanu). II. 53

PROTEST

1. *Protest. Dacă falimentul trasului dă dreptul creditorului să protesteze titlul anterior scadenței.* (Jud. Târgoviște, 20 Ianuarie 1929).

Prin declararea în stare de faliment toate creanțele contra falitului fiind socotite ajunse la scadență, nu înseamnă însă că ele devin exigibile și pentru coobligați, iar protestul unui titlu cambial anterior scadenței este nul.

(Cu notă de Tr. R. Scriban). II. 31

2. *Protest. Gir posterior. Efecte.*
Vezi: **Cambie.**
(Cu notă de Stelian Ionescu). I. 147

3. *Protest. Acțiune cambială. Termen. Decădere. Dacă este de ordine publică.*
Vezi: **Cambie.** III. 67

4. *Protest. Constatarea lipsei debitorului la locul plății. Mențiunea portărelului că a găsit un om de serviciu. Interpretarea acestei mențiuni de instanța de fond, în sensul că debitorul lipsia. Interpretarea valabilă, întrucât nu denaturează termenii actului.* (Cas. III, 30 Aprilie 1930). III. 91

PROVOCARE

Provocare. Scuză. Asasinat. Dacă poate forma o chestiune pusă comisiunei juraților. (Art. 363 pr. p. și 250 c. p.). (Curtea cu jurați Covurlui, 4 Octomvrie 1928).

După disp. art. 363 pr. pen., președintele Curței este ținut a pune o chestiune juraților atunci când acuzatul propune o scuză admisă de lege, iar după disp. art. 250 c. p. provocarea nu este admisă ca o scuză a crimei de asasinat, deci propunerea scuzei provocărei în materie de asasinat, nefiind admisă de lege, președintele nu va putea pune o chestiune juraților conținând această scuză.

(Cu notă de V. Dongoroz). II. 157

PUBLICITATE

Publicitate. Societăți în comandită simplă. Omisiune. Efecte.
Vezi: **Societate.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 193

PUNERE IN INTÂRZIERE

Punere în întârziere. Reziliere cerută de ambele părți. Nu e necesară.
Vezi: **Daune.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 116

PUTERE MARITALĂ

Putere maritală. Soție. Sustragere de sub puterea maritală. Elemente.
Vezi: **Bucovina.** III. 89

PUTERE PĂRINTEASCĂ

Putere părintească. Cerere făcută de tată după desfacerea căsătoriei pentru arestarea copilului său minor. Dacă muma poate face apel în contra ordonanței de admitere dată de președintele Tribunalului. (Art. 283, 331 cod. civ.). *Copil minor. Ordonanță de arestare dată de președintele Tribunalului după cererea tatălui. Dacă poate fi apelată la completul Tribunalului.* (Art. 331 cod. civ. și 66 bis pr. civ.). (Trib. Putna I, 10 Iunie 1929). III. 9

Q

QUASI-DELICT.

Vezi și **Daune.**
Vezi și **Responsabilitate.**

Accident. Vezi 3, 4.
Automobil. Vezi 6.
Coautori. Vezi 7.
Părinți. Vezi 2.
Prescripție. Vezi 1, 8.
Solidaritate. Vezi 5.

1. *Quasi-delict. Daune. Prescrierea acțiunei. Care este termenul precăzut de cod. civ. austriac?* (Cas. I, 31 Ianuarie 1930). III. 121

2. *Quasi-delict. Prejudiciu. Copii minori. Răspunderea părinților. In ce cazuri are loc.*
Vezi: **Resopnsabilitate.**
(Cu notă de R. Em. Manolescu. II. 216

3. *Quasi-delict. Lucruri neînsuflețite. Risc creiat. Injecțiune cu neosalvarsan. Accident. Moartea pacientului. Elementele quasi-delictului.* (Art. 1000 al. I și III cod. civ.).

1. Răspunderea quasi-delictuală, fie derivând din art. 1000 fie din art. 998 cod. civ. implică în prim rând dovada că prejudiciul este cauza directă și imediată a faptului sau greșelei agentului.

2. Răspunderea din cauza lucrului aflat în paza noastră, prevăzută de art. 1000 al. I, cod. civ. nu poate fi admisă în cazul când un bolnav de sifilis, în urma prescripției medicale, și cere să i se facă injecție cu neosalvarsan, pentrucă în acest caz nu se poate susține că medicamentul a scăpat de sub paza medicului. (Elena Maior Alex. Clodeanu cu Ministerul de Răsboiu ș. a.). (Apel II, Buc., 12 Decemvrie 1928).

(Cu notă de G. Iuliu și Anibal Teodorescu). II. 41

4. *Quasi-delict. Lucruri neînsuflețite. Păzitor. Prezumpție de culpă.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de Al. Vällimărescu). III. 148

5. *Quasi-delict. Responsabilitate. Solidaritate.*
Vezi: **Lucru judecat.** III. 85

6. *Quasi-delict. Automobil. Accident.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 83

7. *Quasi-delict. Coautori. Solidaritate. Culpă indivizibilă.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. Docan). III. 85

8. *Quasi-delict. Daune. Acțiune civilă.*
Vezi: **Prescripție.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85

R

RADIO-DIFUZIUNE

Radiodifuziune. Artist liric. Spectacol. Facultatea impresarului. Drepturile artistului.
Vezi: **Teatru.**
(Cu notă de E. Cristoforeanu). III. 168

RAPORT

1. *Raport. Succesiune. Achizitor al unui bun determinat cumpărat după deschiderea succesiunei dela unul din moștenitori. Dacă este obligat a-l raporta?* (Art. 715 și 765 cod. civ.). (Apel Buc. III, 23 Noemvrie 1925).

Un achizitor al unui bun determinat, cumpărat după deschiderea succesiunei dela unul din moștenitori, nu este ținut a-l raporta la massa succesorală, această obligație fiind impusă de art. 751 cod. civ. numai moștenitorilor descendenți.

Art. 765 cod. civ. stabilește că atunci când imobilul supus raportului a fost înstrăinat după deschiderea succesiunei, raportul se poate cere în natură, însă aceasta în înțelesul că înstrăinările făcute după deschiderea succesiunei nu sunt opozabile celorlalți moștenitori, iar nu că achizitorul ar fi obligat la raport. (Sever Herdan cu C. Vasilescu, Marghioala și Fănică Lambru Niculescu și alții).

(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 263

2. *Raport. Donațiuni. Dispensă tacită.*
Vezi: **Succesiuni.**
(Cu notă de Gh. M. Sescioreanu). I. 72

3. *Raport. Apel penal. Lipsă. Casare.*
Vezi: **Apel.** III. 67

RATIFICARE

Ratificare. Imprumut contractat cu obligație hipotecară de un pretins minor. Neplata la scadență. Scoaterea în vânzare a imobilului hipotecat. Contestație din partea debitorului pentru anularea titlului pe motivul că era minor atunci când a contractat. Respingere. Art. 1167 cod. civ.). (Trib. Iași III, 18 Ian. 1930).
(Cu notă de Fl. Sion). III. 101

REA CREDINȚĂ

1. *Rea credință. Plată. Clauză ilicită.*
Vezi: **Plată.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 115

2. *Rea credință în posesiune. Influența ei asupra acțiunilor posesorii.*
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

RECOLTĂ

Recolte. Incendiu. Lucrător. Patron. Prepus. Comitent. Lipsă de supraveghere. Responsabilitate.
Vezi: **Locațiune.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 120

RECRUTARE

Recrutare. Serviciu militar. Legea recrutărei. Unic fiu la mamă văduvă. Stare civilă. Constatare. Basarabia. Divorț. Probă. Martori. Inadmisibilitate. (Art. 15 și 70 l. recr. armatei; art. 33 cod. civ.; art. 1346—1356 pr. civ. rusă; art. 25—35 cod. civ. rus). (Trib. Bălți, 1, 17 Ianuarie 1929).

Dispozițiunile art. 33 cod. civ. român, 42 și 43 legea actelor stărei civile, iar pentru Basarabia art. 1346—1356 pr. civ și art. 25—31 cod. civ. reglementând constatarea actelor de stare civilă pe cale judiciară, nu se pot referi decât la acele stări cari au caracterul unor evenimente

de fapt, apreciabile, şi în măsură de a fi constatate de visu, de orice persoană, cum sunt, căsătoria, naşterea, moartea, iar nu şi la starea de divorţ a cărei existenţă şi valabilitate sunt în legătură cu îndeplinirea unor anume formalităţi juridice.

Prin urmare, dovada divorţului nu se poate face cu martori. (Moise şi Sura Filer cu Cercul de Recrutare Bălţi).
(Cu notă de I. Gr. Dimoftache). II. 50

RECUNOAŞTERE

Recunoaştere. Act de naştere. Lipsa recunoaşterei din partea mamei. Efecte.
Vezi: **Copii naturali.**
(Cu notă de Alex. Cerban). I. 127

RECURS

Adjudecare. Vezi 13.
Arbitraj. Vezi 14.
Bucovina. Vezi 11.
Cameră de acuzare. Vezi 16.
Concordat. Vezi 11.
Contravenţie. Vezi 4.
Disciplinare decizii. Vezi 3.
Hotărîri premergătoare. Vezi 2.
Incompetenţă. Vezi 15.
Intervenţie. Vezi 10.
Mandat de arestare. Vezi 3.
Motivare. Vezi 1.
Omisiune involuntară. Vezi 12.
Onorar. Vezi 5.
Recurs în interesul legei. Vezi 7.
Recurs în anulare. Vezi 8.
Référé. Vezi 6.
Termen. Vezi 17.

1. *Recurs. Motivare. Precizarea principiului de drept violat şi în ce anume sens. Lipsa acestei precizări, atât în partea enunciativă, cât şi în cea desvoltătoare. Recurs nemotivat. Anularea lui, din acest motiv.* (Cas. I, 19 Sept. 1930). III. 154

2. *Recurs. Hotărîre premergătoare. Inadmisibilitate.*
Vezi: **hotărîri nedesăvârşite.**
(Cu notă de V. Bălăşescu). I. 65

3. *Recurs. Decizii disciplinare. In ce cazuri pot fi atacate în contencios.*
Vezi: **Contencios administrativ.**
(Cu notă de Corneliu Grigorian). I. 76

4. *Recurs. Contravenţie. Contestaţie. Competenţa Curţii de Apel.*
Vezi: **Urmărire.**
(Cu notă de V. R.). III. 65

5. *Recurs. Litigiu sub 5000 lei. Legea avocaţilor. Onorar.*
Vezi: **Legea avocaţilor.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 76

6. *Recurs. Termen. Ordonanţă de référé. Sentinţă dată în apel. Deferenţă.*
Vezi: **Référé.** III. 123

7. *Recurs în interesul legei. Legea silvică din 16 Sept. 1920 şi art. 7 cod silvic. Păduri de şes mai mici de 100 ha. exploatate fără respectarea obligaţiunei de a se efectua studiile sumare prevăzute de art. 4 al legei din 16 Sept. 1920. Lipsa oricărei sancţiuni. Neaplicabilitatea art. 7 cod silvic pe baza principiului „nulla poene sine lege".* (Cas. II, 15 Ianuarie 1930). III. 17

8. *Recurs în anulare. Legea contabilităţei publice. Contabili. Pierderi de materiale. Legea soldelor. Procedura de judecată. Imputarea lipsei. Delictul de sustragere de materiale. Elemente.* (Art. 18 l. cont. publice; art. 68 regulam. soldelor; art. 39 l. soldelor; art. 256 c. j. m.; art. 22 l. Curţei de Casaţie). (Cas. II, 17 Ianuarie 1928).

1. Constatarea pagubelor încercate de Stat şi cuantumul lor, puse în sarcina contabililor şi gestionarilor săi, se face de autoritatea administrativă însărcinată după lege cu controlul şi verificarea unor asemenea gestiuni; instanţele militare nu pot declara pe un funcţionar culpabil pentru asemenea lipsuri sau deturnări, decât dacă lipsa este constatată de organele în drept ale autorităţei administrative militare.

2. Este deci pătată de exces de putere, sentinţa unei instanţe militare care condamnă, pe baza unui proces verbal de imputare necomunicat învinuitului, pentru delictul de sustragere de materiale, asumându-şi competenţa de a examina şi hotărî dânsa lipsa materialelor şi deci prejudiciul care este un element esenţial al delictului. (Procurorul general al Curţei de Casaţie în cauza privitoare pe Căp. Pantazi Bătăturescu).
(Cu notă de V. Dongoroz şi M. Mora). I. 37

9. *Recurs. Dacă un mandat de arestare emis de instanţele militare poate fi atacat de prevenit pe calea recursului la Curtea de Casaţie.* (Cas. II, 25 Maiu 1928).

Este inadmisibil recursul la Curtea de Casaţie făcut de prevenit contra unui ordin de arestare emis în cursul instrucţiunei contra lui de către o instanţă militară.
(Cu notă de Lascăr Antoniu). I. 79

10. *Recurs. Intervenţie înaintea Curţei de Casaţie. Interes. O parte care n'a figurat în instanţa care a dat loc la recurs este primită a interveni înaintea Ialtei Curţi de Casaţie în susţinerea acestui recurs cu condiţiunea numai de a justifica un interes.* (Cas. Civ., 23 Ianuarie 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 150

11. *Recurs. Bucovina. Administrator concordator. Onorar. Jurnal al judelui sindic. Sentinţa Tribunalului. Recurs. Admisibilitate.* (Art. 103 Constituţie). *Administrator concordator. Avocat. Onorarii. Dacă se aplică tariful minimal al avocaţilor. Soluţiune negativă.* (Cas. III, 23 Ianuarie 1930). III. 122

12. *Recurs. Cereri. Omisiune involuntară. Motiv inadmisibil.*
Vezi: **Partaj.**
(Cu notă de Ion N. Stambulescu). I. 137

13. *Recurs. Ordonanţă de adjudecare a judecătorului de ocol. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Bucovina.**
(Cu notă de Lascăr Antoniu). I. 141

14. *Recurs. Arbitraj. Hotărîre. Inadmisibilitatea recursului.*
Vezi: **Hotărîri de arbitraj.** III. 17

15. *Recurs în Casaţie. Instanţe militare.*
(Cu note de I. Negreanu şi Alexander). I. 20

16. *Recurs. Cameră de acuzare. Decizie de trimitere. Când poate fi atacată.*
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26

17. *Recurs. Termen. Comunicare. Cum se face.*
Vezi: **Deciziuni.** III. 1

RÉFÉRÉ

Vezi şi **Ordonanţă prezidenţială.**

1. *Référé. Termen de recurs contra ordonanţelor preşidenţiale. Termen de recurs contra sentinţelor Tribunalului. Diferenţă. Custozi cu puteri de sechestru judiciar. Infiinţarea lor pe calea art. 66 bis pr. civ. Inadmisibilitate.* (Cas. III, dec. 1088 din 1930). III. 123

2. *Référé. Competenţă. Executare. Termen de graţie. Respingere. Art. 806 pr. civ. fr.* (Art. 66 bis pr. civ. rom.). Dalloz H. 1930, p. 76. (Apel Dijon I, 20 Nov. 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 136

REGIM MATRIMONIAL

Vezi şi **Dotă.**

Regim matrimonial. Regim dotal. Schimb. Actul juridic cu sine insuş. (Cas. I, 16 Octomvrie 1928).
(Cu notă de Fratea Dârlea). III. 153

REGISTRE COMERCIALE

1. *Registre comerciale. Infăţişarea registrelor comerciale. Deosebire între comunicare şi înfăţişare.* (Art. 31 şi 32 cod. com.). (Trib. Iaşi III, 8 Iunie 1929).
(Cu notă de M. Păcuraru). III. 147

2. *Registre. Societate filială. Operaţiuni. netrecute. Impunere. Apreciere.*
Vezi: **Contribuţiuni directe.** III. 156

3. *Registre comerciale. Neregularitatea lor. Viza anuală de închidere.* (Apel Iaşi I, 5 Februarie 1930.) III. 70

4. *Registre de comerţ. Adunarea generală. Deliberări. Simulaţiune.*
Vezi: **Societate anonimă.** III. 168

REINNOIRE

Vezi: **Revizuire.**

Reînnoire de proces. Condiţii. (Cas. I, 10 Martie 1930). III. 122

RENUNŢARE

1. *Renunţare. Căi de atac. Dacă primeşte şi revizuirea.*
Vezi: **Revizuire.** III. 78

2. *Renunţare. Căi de atac. Condiţiuni.*
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu note de M. Schor, M. Singer şi I. Brumă). II. 89

3. *Renunţare. Expropriere. Condiţiuni.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Tulius Goruneanu). II. 53

REPAUS DUMINICAL

Repaus duminical. Proces-verbal dresat de un funcţionar incompetent sau anulabil pentru vicii de formă. Dacă se poate reface proba infracţiei în şedinţă publică, ascultându-se martorii din cauză sau alţii propuşi de părţi. (Trib. Iaşi II, 16 Iunie 1930).
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 159

REPARAŢIUNI

1. *Reparaţiuni locative.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 239

2. *Reparaţiuni de întreţinere.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Traian Alexandrescu). II. 239

REPOZIŢIE SUMARĂ

Vezi şi **Acţiune posesorie.**

Repoziţie sumară. (Acţiune posesorie). *Deţinător. Arendaş. Excepţiune.*
Vezi: **Ardeal.** III. 109

RESPONSABILITATE

Vezi şi **Daune.**
Vezi şi **Quasi-delict.**

Accident. Vezi 20.
Acţiune. Vezi 11.
Animal. Vezi 7.
Antreprenor. Vezi 2.
Arestare. Vezi 6.
Asigurare. Vezi 5.

Căi ferate. Vezi 23.

Coautori. Vezi 14.

Concubinaj. Vezi 16.

Culpă. Vezi 17.

Garaj. Vezi 25.

Lucruri neînsufleţite. Vezi 19, 21, 22.

Ordin. Vezi 15.

Pasnic. Vezi 10.

Părinţi. Vezi, 1, 9.

Publicaţie. Vezi 8.

Radiofonie. Vezi 13.

Recoltă. Vezi 24.

Reţea electrică. Vezi 12.

Solidaritate. Vezi 3.

Transport. Vezi 4.

Ziar. Vezi 18.

1. *Responsabilitatea părinţilor pentru prejudiciul cauzat de copiii lor minori. Când pot fi apăraţi de această responsabilitate.* (Art. 1000 al. II şi ultim cod. civ.). (Trib. Fălticeni, 22 Ianuarie 1930).

Tatăl şi mama după moartea bărbatului sunt, potrivit art. 1000 al. II cod. civ., răspunzători de daunele cauzate prin delictele şi quasi-delictele copiilor lor minori şi locuesc cu dânşii, răspundere care este bazată pe lipsa de diligenţă a părinţilor de a nu fi supraveghiaţi îndeajuns pe copiii ce se află sub directa lor autoritate.

Prin derogare dela acest principiu prin ultimul al. al art. 1000 cod. civ., părinţii sunt apăraţi de responsabilitatea arătată, dacă dovedesc că ei nu au avut posibilitatea de a împiedica faptul comis de copiii lor şi care a produs un prejudiciu.

Această excepţiune edictată de legiuitor în favorul părinţilor, nu poate fi interpretată decât în sensul că, părinţii nu răspund potrivit al. ultim din art. 1000 cod. civ. decât în cazul când copiii minori s'ar afla departe de casa părintească încredinţaţi în mod permanent unei alte persoane străine, ca servitori, ucenici, într'un pension sau şcoală, astfel încât să nu mai fie sub supravegherea părintească Aşa că în cazul de faţă, cu toate că faptul de lovire s'a săvârşit în ţarină, fiind însă stabilit că inculpatul minor a locuit şi locueşte la părinţii săi, aflându-se sub directa lor autoritate, cu drept cuvânt şi în mod legal a fost condamnat de prima instanţă tatăl inculpatului minor la despăgubiri civile, pentru repararea daunelor cauzate prin faptul de lovire a fiului său minor. (Sentinţa No. 218/930).

(Cu notă de R. Em. Manolescu). II. 217

2. *Responsabilitate. Antreprenor. Renunţare din partea proprietarului. Efecte.*

Vezi: **Antreprenor.** III. 74

5. *Responsabilitate. Quasi-delict. Solidaritate.*

Vezi: **Lucru judecat.** III. 85

4. *Responsabilitate. Transport de persoane. Cale ferată. Accident. Prescripţie. Termen.*

Vezi: **Contract de transport.**

(Cu notă de I. Rosetti-Bălănescu). I. 155

5. *Responsabilitate. Societate de asigurare. Clauză de decădere. Nulitate.*

Vezi: **Asigurare.**

(Cu notă de G. P. Docan). III.

6. *Răspunderea judecătorilor. Comisar de poliţie. Interogatoriu. Arestare. Ofiţer de poliţie judiciară.* (Apel Paris (Ch. du Conseil), 6 Noemvrie 1929).

(Cu notă de D. Cotrutz). III. 36

7. *Responsabilitate civilă. Animal urmărit de un câine. Moartea subită a animalului. Absenţa abuzului de drept. Art. 1385 cod. civ. fr.* (art. 1001 cod. civ. rom.). (Trib. Dep. Pas de Calais, 14 Febr. 1928).

(Cu notă de D. Cotrutz). III. 15

8. *Responsabilitate. Reeditarea unei crime celebre. Împotrivirea descendenţilor. Dispariţia impresiei din public. Uitarea şi tăcerea. Un drept câştigat. Conflictul cu dreptul de povestire. Buna credinţă a scribului.* (Trib. de Sena).

(Cu notă de Elias Grünberg). III. 37

9. *Responsabilitate. Responsabilitatea părinţilor pentru prejudiciul cauzat de copiii lor minori. Când pot fi apăraţi de această responsabilitate.* (Art. 1000 al. II şi ultim cod. civ.). (Trib. Baia, 22 Ian. 1930).

1. Potrivit art. 1000 al. II cod. civ., tatăl şi mama, după moartea bărbatului, sunt responsabili de prejudiciul cauzat de copiii lor minori ce locuesc cu dânşii.

2. Ultimul aliniat al art. 1000 cod. civ. după care părinţii sunt apăraţi de această responsabilitate dacă dovedesc că n'au putut împiedica faptul comis, nu-şi poate avea aplicaţiunea decât în cazul când copilul minor s'ar afla departe de căminul părintesc în mod permanent, pentrucă numai în acest caz copilul a trecut sub supravegherea altei persoane. (Niculai Chirilă cu Ion C. Borza).

(Cu notă de Radu Em. Manolescu). II. 217

10. *Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Păzitor. Prezumpţie de culpă. Automobil. Accident.* (Cas. fr. S.-U., 13 Februarie 1930).

(Cu notă de Al. Vălimărescu). III. 148

11. *Responsabilitate civilă. Culpă. Acţiune falimentară imprudentă. In ce măsură angajează răspunderea autorului ei.* (Apel I Buc., 13 Nov. 1929).

(Cu notă de Radu Goruneanu). III. 140

12. *Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Copil. Reţele electrice. Regulamente.* (Art. 1382, 1384 cod. civ. fr. Art. 998, 1000 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 102. (Cas. Req., 23 Dec. 1929).

(Cu notă de G. P. D.). III. 85

13. *Responsabilitate. Culpă. Vecinătate. Fonograf electric. Radiofonie. Daune.* (Art. 1382 cod. civ. fr.; art. 998 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 248). (Trib. Pas de Calais, 30 Ian. 1930).

(Cu notă de G. P. D.). III. 87

14. *Responsabilitate. Coautori. Solidaritate. Quasi-delict. Culpă indivizibilă.* (Art. 1382 cod. civ. fr. Art. 998, 1003 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 117. (Cas. Req., 9 Dec. 1929).

(Cu notă de G. P. D.). III. 85

15. *Responsabilitate. Agent administrativ. Ordinul superiorului. Executare. Prejudiciu. Responsabilitate personală. Inexistenţă.*

Vezi: **Agenţi administrativi.**

(Cu notă de Gh. Alexianu). I. 138

16. *Responsabilitate. Concubinaj. Daune interese. Absenţă de prejudiciu.* (Apel I Paris, 8 Febr. 1930).

17. *Responsabilitate civilă. Bazele acţiunei.* (Apel Aix, 11 Nov. 1928).

(Cu notă de D. Cotrutz). III. 87

18. *Responsabilitate. Ziar financiar. Efecte şi valori. Cursul lor. Pierdere. Acţiune în daune contra ziarului. Respingere.* (Art. 1382 cod. civ. fr.; art. 998 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, *Sommaires*, p. 8. (Trib. Seine, 27 Aprilie 1929). III. 87

19. *Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Paza lucrurilor. Culpa păzitorului e prezumată.* (Art. 1384 cod. civ. fr.; art. 1000 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 159, caiet 10. (Trib. Civ. du Nord (Lille), 24 Dec. 1929). II. 86

20. *Responsabilitate penală. Profesor. Elev. Automobil. Accident. Răniri prin imprudenţă.* (Art. 320 cod. pen. fr. Art. 249 cod. pen. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 118. (Cas. crim., 9 Ianuarie 1930).

(Cu notă de G. P. D.). III. 85

21. *Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Păzitor. Prezumpţie de responsabilitate. Delict. Quasi-delict. Automobil. Accident. Art. 1382, 1384 cod. civ. fr.* (Art. 998, 1000 cod. civ. rom.). (Cas. Fr. S.-U., 13 Febr. 1930).

Prezumpţia de responsabilitate stabilită prin art. 1384 al. I cod. civ. fr. (art. 1000 al. I cod. civ. rom.) împotriva celui care are sub paza sa lucrul neînsufleţit care a cauzat o daună altuia, nu poate fi înlăturată decât prin proba unui caz fortuit sau de forţă majoră ori a unei cauze străine care să nu-i fie imputabilă.

Nu e destul ca păzitorul să probeze că el n'a comis nici o greşcală sau că a rămas necunoscută cauza faptului dăunător.

Pentru aplicarea prezumpţiei ce edictează, legea nu distinge dacă lucrul care a cauzat dauna era sau nu acţionat de mâna omului; nu este necesar ca lucrul să aibă un viţiu inerent naturei sale susceptibil de a cauza dauna, căci art. 1384 cod. civ. (1000 cod. rom.) face ca responsabilitatea să atârne de paza lucrului, iar nu de lucrul în sine.

Prin urmare, în caz de accident cauzat unui pieton de un automobil în mers sub conducerea omului, aplicarea art. 1384 cod. civ. nu poate fi înlăturată pe motivul că „deoarece nu s'a făcut nici o dovadă că accidentul s'ar datori vreunui viţiu inerent automobilului, accidentul nu constitue fapta lucrului pus sub pază".

(Cu notă de G. P. Docan). IV. 83

22. *Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Risc creiat. Injecţiuni cu neosalvarsan. Accident. Moartea victimei.*

Vezi: **Quasi-delict.**

(Cu note de George Iuliu, Anibal Teodorescu şi S. Speer). I. 41

23. *Responsabilitate. Căi ferate. Bagaje de mână. Distrugere. Obiecte de valoare. Bijuterii. Culpă delictuală sau contractuală.*

Vezi: **Transport.**

(Cu notă de N. G. Vrăbiescu). I. 174

24. *Responsabilitate. Recolte. Incendiu. Prepus. Patron.*

Vezi: **Locaţiune.**

(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 120

25. *Responsabilitate. Garaj. Proprietar. Ieşirea unui automobil. Lipsă de supraveghere. Accident. Proprietar civil.*

Vezi: **Depozit.**

(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 49

RETENŢIE

Retenţie. Dacă poate fi cerut pentru prima oară în apel.

Vezi: **Probe.**

(Cu notă de Al. Cerban). I. 69

RETRACT TITIGIOS

Retract litigios. Propunere. Forme. (Art. 1402 cod. civ.). (Cas. I, 4 Octomvrie 1929). III. 67

RETROACTIVITATE

Retroactivitate. Legi de competenţă şi de procedură. Drepturi câştigate. Inexistenţă.

Vezi: **Legi de procedură.**

(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 149

RETROCESIUNE

Retrocesiune. Convenţie. Interpretare.

Vezi: **Cesiune.** III. 28

REVENDICARE

1. *Revendicare Bun succesoral. Terţiu. Erede neînscris în tabelă.*

Vezi: **Bucovina.**

(Cu notă de O. Ternăveanu). III. 101

2. *Revendicare. Titlu. Dovada filiațiunei.*
Vezi: **Prescripție.**
(Cu notă de I. L. Georgescu). II. 84
3. *Revendicare. Massă falimentară. Cazuri prevăzute enunciativ de lege.*
Vezi: **Faliment.** III 130
4. *Revendicare. Acțiune în revendicare. Coproprietar reclamant.* (Trib. Prahova, sent. No. 19/930).
(Cu notă de Radu Dimiu). III 106

REVIZUIRE

1. *Revizuire. Acțiune. Obiect, Cereri disstincte. Omisiunea involuntară a instanței de a le examina. Nu dă loc la recurs.*
Vezi: **Partaj.**
(Cu notă de I. N. Stambulescu). I. 137
2. *Revizuire. Ardeal. Greșita apreciere juridică a cauzei. Ce înseamnă* (Art. 503 cifra 4 pr. civ.). (Cas. I, 24 Septemvrie 1929). III. 66
3. *Revizuire. Decizi arbitrală. Dacă e admisibilă revizuirea. Cererei de anulare. Dacă renunțarea la căile de atac implică o renunțare și la cerea de anulare. a hotărîrei arbitrale. Compromis. Termen. Formalitatea încunoștiințărei Tribunalului Nemotivarea hotărîrei. Clauză comisorie. Hotărîrei Dispozitiv.*

1. Deși clauza dintr'un act de compromis prevede că hotărîrea arbitrilor este definitivă, părțile renunțând la orice cale de atac, acțiunea în anulare nu poate fi privită ca o cale de reformare sau retractare de drept comun și deci o atare clauză nu implică renunțarea la acțiunea principală în anulare.

2. Formalitatea încunoștiințărei Tribunalului în caz de prelungire a termenului unui act de compromis, prevăzută de art. 343 pr. civ. nu are un caracter substanțial și imperativ, care să ducă la nulitate în caz de omisiune, ci este un simplu deziderat al legiuitorului.

3. Nemotivarea deciziunei arbitrilor nu poate atrage nulitatea ei, întrucât nu e prevăzută de lege între cauzele de nulitate.

4. Clauza comisorie, presupune existența unei presiuni morale influențând spiritul debitorului și care l-ar determina, ca odată cu remiterea posesiunei lucrului dat în gaj creditorului să renunțe anticipat și fără rezervă și la proprietatea acestuia, în caz de neplată la termen.

5. Dispozitivul unei hotărîri este suficient dacă cuprinde soluțiunea litigiului, adică ceeace judecătorul decide în virtutea legilor, consecvent motivelor arătate prin considerente. III. 78

4. *Revizuire. Hotărîri date de o instanță care s'a desființat. Prorogarea competenței acestei instanțe pentru afaceri pendinte. Competența ei de a se pronunța și asupra cererilor de revizuire. Acte noui descoperite ulterior. Condițiunile în cari aceste acte pot forma baza unei cereri de revizuire.* (Art. 290 don proc. civilă). (Cas. I, 18 Iunie 1930). III. 138
5. *Revizuire. Termenul în care minorii pot cere revizuirea. Lipsa de apărare. Numirea unui tutor ad hoc pentru a cere revizuirea.* (Art. 291, 297 și 742 pr. civ.). (Trib. Ilfov S. II C. C., 30 Maiu 1930).
(Cu notă de N. Georgean). III. 104

REZERVĂ DE RĂSCUMPĂRARE

Vezi și **Pact de răscumpărare.**

Rezervă de răscumpărare (pactul de răscumpărare). Ardeal. Drept personal al vânzătorului. Transmisiune. Nulitate.
Vezi: **Abrogare.**
(Cu notă de Dr. Victor Sandor). I. 113

REZILIERE

Reziliere. Acțiune. Abandonarea ei. Cerere de executare. Admisibilitate.
Vezi: **Convențiuni.**
(Cu notă de C. N. Toneanu). III. 36

S

SALARIU

Salariu de bază. Obiceiu de a se da bacșiș. Supliment de salariu.
Vezi: **Bacșiș.**
(Cu notă de Eug. Petit). III. 149

SCHIMB

1. *Schimb. Teren rural. Decizie de revenire. Act administrativ.*
Vezi: **Agrară lege.** III. 121
2. *Schimb de imobil dotal între soți. Instanța competinte a da autorizațiunea.* (Art. 1254, 1307 și 1409 cod. civ.). (Trib. Muscel, 17 Maiu 1930).

Prohibițiunea prevăzută de art. 1307 cod. civ. e un corectiv al fraudei posibilă numai în contractul de vânzare, și ca atare fiind specifică acestui contract, nu se poate extinde și la schimb pe baza art. 1409 cod. civ.

Autorizația de schimb a imobilului dotal se dă de Tribunal atât pe baza art. 1254 cod. civ., cât și potrivit legei de organizare judecătorească care a dat în competența tribunalelor privigherea și administrarea fondurilor dotale indiferent de valoarea lor.

Judecătoria fiind o instanță excepțională cu o competență limitată prin legea ei organică, nu poate pe cale de interpretare să se învestească cu asemenea lucrări, motivând că ele sunt accesorii actelor de dotă și de schimb pe care ea le poate face, deoarece autorizația de schimb e o operație distinctă și de sine stătătoare, implicând o serie de aprecieri și de constatări, pe care legiuitorul a înțeles pentru mai multă siguranță să le lase în competența tribunalelor.

Autorizația dată de o instanță incompetentă „ratione materiae”, ca judecătoria, atrage anularea schimbului și prin consecință a actelor subsecuente. (Sentința No. 160 din 17 Maiu 1930).
(Cu notă de N. Negru). II. 187
3. *Schimb. Regim dotal. Act juridic cu sine însuș.*
Vezi: **Regim matrimonial.**
(Cu notă de Fratea Dârlea). III. 153

SECHESTRU ASIGURĂTOR

1. *Sechestru asigurător. Cambii neprotestate. Incuviințarea lui fără cauțiune conf. art. 643 pr. civ.* (Apel Buc. IV, 26 Februarie 1930). III. 125
2. *Sechestru asigurător. Materie comercială. Creditor. Cambie neprotestată. Cauțiune. Dispoziție de fond. Abrogare. Act privat. Procedură civilă. Aplicațiune.* (Art. 907, 908 cod. com.; 613 și 614 pr. civ.). (Apel Buc. I, 25 Febr. 1929).
(Cu notă de G. Iuliu). III. 94

SECHESTRU JUDICIAR

1. *Sechestru judiciar. Eșire din indiviziune. Bunuri comune. Neînțelegere asupra administrației. E motivată decizia care admite sechestrul judiciar fără a cerceta dacă este rea administrație?* (Cas. III, 13 Februarie 1929).

Este nemotivată decizia Curței de Apel dacă constată numai că între părți există proces pentru eșire din indiviziune și că cererea de sechestru judiciar este justificată prin existența acestui proces și pentru a se evita conflicte mai grave, omițând a cerceta dacă e rea administrație sau rea credință din partea administratorului.
(Cu note de C. Xeni, I. Vasilescu-Valjean și Al. Velescu). I. 53
2. *Sechestru judiciar. Custode. Dacă poate fi înființat pe calea refereului. Soluție negativă.*
Vezi: **Référé.** III. 123
3. *Sechestru judiciar. Imobil. Acțiune principală respinsă. Apel pendinte. Titlu executor. Desființarea sechestrului.* (Trib. Ilfov IV C. C., 15 Martie 1928).

Sechestrul judiciar fiind o măsură de conservare, instituită asupra unui obiect litigios în folosul părților litigante, această măsură devine inutilă din moment ce stingerea litigiului a avut loc. (Judele-sindic al falim. Ion Gabor și Sofia Z. Filotti). III. 162

SECRET PROFESIONAL

Secret profesional. Medic. Instanță civilă. Refuzul unei părți de a deslega pe medic de secretul profesional. Art. 378 pen. fr. (Art. 305 cod. pen. rom.). Dalloz H. 1930, p. 76). (Apel Orleans, 19 Noemvrie 1929).
(Cu notă de G. P. D.). III. 136

SECRETUL DESBATERILOR

Secretul desbaterilor. Ședință cu ușile închise. Când poate fi ordonată?
Vezi: **Curte cu jurați.**
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 166

SEMNĂTURĂ

Vezi și **act autentic.**

Semnătură mecanică. Neștiutor de carte. Obligațiune. Act autentic.
Vezi: **Neștiutor de carte.**
(Cu notă de Aurel Vidrașcu). I. 95

SENTINȚĂ

1. *Sentințe arbitrale. Acțiune pentru invalidarea lor. Neregularități săvârșite de instanța arbitrală cu ocaziunea pronunțărei sentinței. Motiv de invalidare conform art. 784 pr. civ. ardeleană. Aplicațiunea principiului „volenti non fit injuria” în dreptul procedural ardelean. Nulitatea sentințelor arbitrale în raport cu art. 784 al. 5 pr. civ. ardeleană (plus petitio). Obligațiunea motivărei sentințelor arbitrale. Ce se înțelege prin motivare. Momentul când sentința arbitrală trebuie motivată. Sancțiune.* (Art. 784 al. 5 pr. civ. ard.). (Apel Brașov II, 18 Martie 1929).

1. Sentințele pronunțate de judecătoriile de arbitri din Ardeal pot fi invalidate, conf. art. 784 al. II din procedura civilă ardeleană ori de câte ori s'a violat dispozițiunile compromisului sau ale legei, referitoare la constituirea judecătoriei de arbitri și la darea deciziunei.

Prin noțiunea juridică de neregularități, săvârșite la darea deciziunei se înțelege și revenirea judecătoriei de arbitri printr'o încheiere sau printr'o sentință asupra unei sentințe pronunțată anterior, fapt ce constitue o încălcare a principiului lucrului judecat.

2. Principiul „volenti non fit injuria", consacrat de art. 223 pr. civ. ard. se referă la nulitățile procedurale ce trebuesc propuse „in limine litis", iar nu şi la nulitățile săvârşite de o instanță cu prilejul pronunțărei hotărîrei, când instanța fiind legalmente dezinvestită, partea interesată se găseşte, materialmente în situațiunea de a nu putea obiecta nimic şi deci nici să consimtă sau să renunțe la efectele unei asemenea neregularități.

3. Judecătoria de arbitri nu poate acorda reclamantului, într'o acțiune în daune, dobânzi cari nu au fost cerute fără a nu viola principiul fundamental că dreptul şi puterea de a judeca a unei instanțe sunt limitate la obiectul şi sfera acțiunei introductive.

4. Intr'o acțiune în daune, motivată pe considerațiunea nerespectărei obligațiunei de a face, reclamantul nu poate cere şi contra-valoarea prestațiunei neîndeplinite şi dobânzi, deoarece dobânzile fiind, prin definițiunea lor, daunele moratorii ce se acordă numai în obligațiunile, ce au de obiect o sumă de bani, ar fi să se acorde, sub două modalități deosebite, două desdăunări pentru acelaş fapt generator de daune.

5. Sentințele arbitrale trebuesc motivate chiar în momentul pronunțărei lor. Motivarea verbală, în momentul pronunțărei, este considerată ca inexistentă. Legiuitorul procedurei civile ardelene nu a voit să acorde judecătoriilor arbitrale aceeaş libertate ca şi judecătoriilor de carieră, de a-şi motiva sentințele mai târziu. (Societatea Anonimă „Frăția" cu Soc. An. „Zăbala").
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 114

2. *Sentință. Dovezi. Motivare. Cum trebuie să se facă.* (Cas. I, 13 Noemvrie 1929). III. 89

3. *Sentință de expropriere. Nevalabilitate. Revendicare. Lucru judecat. Inexistență.*
Vezi: **Expropriere.**
(Cu notă de Achile Bercescu). I. 187

4. *Sentință. Faliment. Rectificare.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de R. Dimiu). II. 270

5. *Sentință. Dovezi. Motivare. Cum trebuie să se facă.* (Cas. I, 13 Noemvrie 1929). III. 89

6. *Sentință. Materie penală. Motivare. Condițiuni.*
Vezi: **Motivare.** III. 1

SEPARAȚIUNEA PUTERILOR

Separațiunea puterilor. Extrădare. Arestare provizorie. Controlul autorității judiciare.
Vezi: **Extrădare.**
(Cu notă de V. Dongoroz). I. 181

SERVICIU MILITAR

Serviciu militar. Unic fiu la mamă văduvă. Stare civilă. Constatare. Basarabia. Probă. Martori. Inadmisibilitate.
Vezi: **Recrutare.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimofteche). II. 50

SERVICIU PUBLIC

Serviciu public. Teatrele pot fi considerate ca servicii publice pentru a se putea aplica disp. art. 5 şi 37 din Statutul funcționarilor publici? (Trib. Putna II, 20 Ian. 1930).
(Cu notă de N. Georgean). III. 80

SERVITUTE

1. *Servituți. Acțiune confesorie. Acțiune negatorie. Distincțiuni. Servituți aparente şi continui. Posesiune. Servituți neaparente şi discontinui stabilite prin titluri. Apărare.* (Trib. Putna I, 19 Octomvrie 1929).

Reclamarea unui drept de servitute poate da loc la o acțiune numită confesorie, care este o acțiune petitorie cerând din partea celui ce o intentă dovada dreptului de servitute. La această acțiune acordată titularului fondului dominant, corespunde pentru titularul fondului aservit o acțiune de asemenea petitorie denumită negatorie prin care acesta neagă, tăgădueşte existența servituței, pentru acesta fiind suficient să dovedească dreptul său de proprietate integral.

In caz de servituți aparente şi continui stabilite prin faptul posesiunei, precum şi în cazul de servituți neaparente şi discontinui dar stabilite prin titluri, legea apără exercițiul lor în caz de turburare pe calea acțiunei posesorii în condițiunile prevăzute de art. 31 din legea jud. de ocoale. III. 29

2. *Servitute de trecere aparentă. Prescripție. Art. 624 civ. Servitute rurală. Art. 16 l. p. r. Drum comun. Servitute sui-generis.* (Trib. Muscel I, 22 Martie 1930).

Spre deosebire de textul respectiv francez (art. 691), codul nostru civil a exceptat, prin art. 624, servituțile necontinui şi aparente dela regula stabilită a necesității titlului şi ca atare ele rămân supuse regulelor generale ale posesiunei şi se pot dobândi prin prescripția de 30 ani.

Omisiunea aceasta nu poate fi din eroare făcută, întrucât e în conformitate cu principiile generale de drept, cu vechile noastre legiuiri şi cu necesitățile vieței sociale.

Conform art. 16 din legea poliției rurale, servituțile de trecere chiar neaparente se pot dobândi prin posesia de 30 ani, dacă sunt rurale şi proprietarul fondului aservit nu face dovada că s'au exercitat cu învoirea sau toleranța sa.

Dacă nu s'a dovedit că drumul de trecere e pe proprietatea cuiva şi dacă e privat, el se prezumă a fi coproprietatea tuturor riveranilor, şi în atare caz servitutea de trecere e mutuală, existând în folosul ca şi în sarcina tuturor proprietarilor riverani.

O asemenea servitute neprevăzută de cod, e şi perpetuă şi ca atare riveranii drumului se găsesc asupra lui în stare de indiviziune forțată, putând intenta unii contra altora numai acțiuni posesorii sau în daune. (Bucur P. Vişoiu ş. a. cu Neculai I. Vişoiu).
(Cu notă de Nicolae Negru). II. 131

3. *Servitute. Prescripție. Folosință restrânsă. Stingerea parțială a servituței. Situația locului. Restabilire.* (Art. 707, 708 cod. civ. fr. Art. 640, 641 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, No. 2, p. 18. (Cas. Cic., 3 Decemvrie 1929).
(Cu notă de D. Cotrutz). III. 87

4. *Servitute. Lumină. Posesiune. Acte de posesiune. Acte de pură facultate. Lucrări aparente. Prescripție achizitivă.* (Cav. I, 13 Maiu 1929).

Faptul de a primi lumină dela o proprietate vecină printr'o deschizătură practicată într'un zid ridicat pe linia de despărțire a proprietăților, constitue un act de posesiune, distinct de actul de toleranță sau de pură facultate.

Cu toate că deschizătura se află retrasă la distanța legală, împrejurarea că proprietarul a întovărăşit actul său de folosința de a primi lumină dela vecin cu o lucrare vizibilă şi aparentă, făcută chiar pe fondul său, este de natură a conduce pe acest proprietar la dobândirea prin prescripție a servituței active de a primi lumină dela fondul vecin. (I. Rosetti Bălănescu ş. a. cu Sofia M. Rădulescu).
Cu notă de I. Rosetti Bălănescu). I. 9

5. *Servitute de vedere. Câştigare prin prescripție. Condițiuni.* (Art. 1847 cod. civ.). (Cas. I, 24 Septemvrie 1929). III. 66

SGOMOT

Sgomot şi larmă. Precizare.
Vezi: **Contravenție.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 150

SIGILIU

Sigiliu. Opoziție. Competență.
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de Dempol). I. 105

SIMULAȚIE

1. *Simulațiune. Registre comerciale. Adunare generală. Deliberări.*
Vezi: **Societate anonimă.** III. 168

2. *Simulațiune. Moştenitori rezervatari. Dreptul lor de a ataca în simulație un act al autorului lor. Cazurile în cari aceşti moştenitori pot fi considerați ca terți. Probe în dovedirea simulațiunei.* (Trib. Fălticeni, 11 Iulie 1929).
(Cu notă de Gh. Petruc). III. 18

3. *Simulație. Vânzare. Cerere în anulare. Dacă este lucru judecat atunci când anterior nulitatea vânzărei s'a cerut pentru neplata prețului.*
Vezi: **Autoritate de lucru judecat.**
(Cu notă de Tr. R. Scriban). III. 13

4. *Simulație. Improprietărire făcută pe numele unui minor. Consecințe.*
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

SINDIC

1. *Sindic. Borderou. Forță probantă.*
Vezi: **Cameră arbitrală.** III. 67

2. *Sindic. Creanțe. Urmărire. Bancrută. Lipsă de calitate de a sta în instanță.*
Vezi: **Judecător sindic.**
(Cu notă de N. T. Buzea). II. 18

SMINTIRE DE MINTE

Smintire de minte. Atacarea actelor săvârşite în această stare. Dovada ei între părțile contractante şi moştenitorii lor. (Apel Chişinău I, 18 Ian. 1930).

1. Moştenitorii nu pot ataca actele autorului lor pentru motiv de smintire de minte, decât în cazul când s'ar fi pronunțat ori cerut punerea sub interdicție a autorului încă din timpul vieței acestuia, sau dacă starea de smintire ar rezulta din însuş actul atacat.

2. In legea rusă, simulațiunea convențiunilor constatate prin acte scrise săvârşite sau autentificate conf. legei notariale, nu poate fi dovedită de către părțile contractante decât prin contraînscris; moştenitorul care atacă un act simulat întemeindu-se numai pe calitatea lui de fiu legitim al vânzătorului, este ținut la aceeaş probă; numai în cazul când fiul legitim se prevalează de calitatea de fiu rezervatar, şi ar pretinde că i s'a atins rezerva — falchidion — prin acel act, devine terț față de autorul său, în care caz poate invoca orice mijloc de dovadă.
(Cu notă de Gh. Petruc). II. 235

SOCIALIZARE

Socializare. Bunuri. Lege rusă. Dacă se aplică în România. Ordine publică. Conflict.
Vezi: **Grocură.** III 91

SOCIETATE

Cambie. Vezi: 2.
Comandită simplă. Vezi 1.
Dizolvare. Vezi 3.
Faliment. Vezi 6, 7.
Nume. Vezi. 8
Prorogare. Vezi 4.
Registre. Vezi 5.
Simulaţie. Vezi 9.

1. *Societate în comandită simplă. Formalităţi de publicitate. Omisiunea îndeplinirei lor. Efecte. Societate având o existenţă de fapt. Contract de societate. Act scris conţinând ştersături şi netimbrat. Dacă ştersăturile şi netimbrarea pot atrage nulitatea actului. Soluţiune negativă. Dovada existenţei unei societăţi în comandită. simplă neregulat constituită. Terţe persoane. Martori. Admisibilitate.* (Art. 88, 91, 92, 94, 95, 98 şi 99 cod. com. şi art. 1539, 1540 şi 1546 cod. civ.). (Apel Buc. I, 20 Martie 1929.

1. Deşi art. 88 şi urm. cod comercial prevăd că societăţile în comandită simplă şi cele în nume colectiv se constituesc în mod legal prin scris şi prin îndeplinirea unor anumite formalităţi de publicitate, totuş, prin art. 99, din acelaş cod, se acordă acestor societăţi, chiar neregulat constituite, o existenţă de fapt, din moment ce ele funcţionează în baza unui contract, care întruneşte toate elementele esenţiale ale convenţiunilor ca: consimţimânt, capacitate, aporturi sociale, etc.

2. Un contract de societate nu poate fi socotit nul pentru motivul că în textul lui s'ar observa unele ştersături, ce nu privesc nici una din clauzele esenţiale ale contractului, astfel că un asemenea act rămâne în fiinţă în totalitatea lui.

Nulitatea unui contract de societate nu poate rezulta nici din netimbrarea lui, care nu atrage decât sancţiuni de natură fiscală.

3. Dovada existenţei unei societăţi neregulat constituită poate fi făcută de terţi prin orice mijloace de probaţiune, deci şi cu martori, întrucât faţă de ei societatea fiind un simplu fapt nu li se poate impune rigoarea sistemului de probă ce priveşte numai pe părţile contractante, ce invocă drepturi în baza actului. iar nu şi pe terţi ce tind să stabilească cu martori numai elementele doveditoare a existenţei de fapt a societăţei. (Banca Generală a Ţărei Româneşti cu M. Gialuris şi alţii).
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 193

2. *Societate în nume colectiv. Cambie semnată de un asociat. Opozabilitatea societăţei.*
Vezi: **Cambie.** III. 128

3. *Societate anonimă. Consiliu de administraţie. Deciziune de dizolvare. Ilegalitate.* (Art. 97 şi 191 cod. com.). (Trib. Ilfov I com., 29 Nov. 1928).

Deciziunile pentru dizolvarea unei societăţi anonime nu pot fi date de Consiliul de administraţie, ci de Adunarea generală, singurul organ îndreptăţit cu această competenţă.

Iar între motivele de dizolvare legea nu prevede şi cazul trecerei tuturor acţiunilor în mâna unei singure persoane, astfel încât o dizolvare pentru acest motiv este ilegală. (Soc. Anon. „Banca Cerealiştilor" cu Soc. „Motocultura Română").
(Cu notă de D. Gălăşescu Pyk). II. 181

4. *Societate civilă. Prorogare. Probă. Act scris. Mărturisire. Art. 1834 şi 1866 cod. civ. fr.* (Art. 1524 cod. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 162). (Cas. Civ., 4 Febr. 1930).
(Cu notă de G. P. D.). III. 114

5. *Societate filială. Lipsa registrelor. Impunere. Apreciere.*
Vezi: **Contribuţiuni directe.** III. 156

6. *Societate în nume colectiv. Declarare în faliment. Omisiunea numelui soţilor. Acţiune suplimentară.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de Radu Dimiu). II. 271

7. *Societate în nume colectiv. Sentinţă de faliment. Rectificare.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de Radu Dimiu). II. 270

8. *Societate anonimă. Denumire. Formă. Cerere de ridicarea numelui patronimic.*
Vezi: **Nume.**
(Cu notă de S. Rosental). II. 171

9. *Societate anonimă. Acţiuni: Vărsământ. Registre de comerţ. Deliberare. Simulaţiun.* (Foroeit. 1930, p. 225). (Cas. It. II C., 27 Maiu 1929). III. 168

SOLIDARITATE

1. *Solidaritate. Casaţie. Motive noui. Condamnare solidară în primă instanţă. Concluzii pentru confirmarea hotărîrei.* (Art. 1202 cod. civ. fr. 1041 cod. civ. rom.). *Materie comercială. Condamnare împreună.*
(Cu notă de S. R.). III. 118

2. *Solidaritate. Culpă. Quasi-delict. Solidaritate.*
Vezi: **Responsabilitate.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 85.

3. *Solidaritate. Dacă implică indivizibilitatea. Soluţie negativă.*
Vezi: **Divizibilitate.**
(Cu note de P. Apotecher şi R. Hutschneker.

SOMAŢIE

Somaţie. Dobânzi moratorii. Cifră discutabilă. Ofertă reală.
Vezi: **Capital.**
(Cu notă de G. P. D.). III. 112

SOŢ SUPRAVEŢUITOR

1. *Soţ supravieţuitor. Soţ dăruit. Revocarea darului.*
Vezi: **Donaţiune.**
(Cu notă de St. Marinescu-Bolintin). II. 214

2. *Soţ supravieţuitor. Instituirea unui succesor universal. Uzufruct. Excludere.*
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de S. R.). III. 120

SPECTACOL

Spectacol. Radiodifuziune. Artist liric. Facultatea impresarului. Drepturile artistului.
Vezi: **Teatru.**
(Cu notă de E. Cristoforeanu). III. 168

SPESE

Spese. Vânzare. In a cui sarcină cad.
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Em. Costeanu). II. 94

STABILITATE

Stabilitate. Funcţionar. Avansare. Confirmare.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 139

STARE DE ASEDIU

1. *Stare de asediu. Infracţiune contra ordinei publice. Gazetar. Informaţiuni tendenţioase. Mandat de arestare. Recurs. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Infracţiuni.** I. 21

2. *Stare de asediu. Primejdii. Stricăciuni. Responsabilitatea comunelor. Inexistenţă.*
Vezi: **Daune.** III. 1

STARE CIVILĂ

Stare civilă. Basarabia. Constatare. Martori. Inadmisibilitate.
Vezi: **Recrutare.**
(Cu notă de Ion Gr. Dimoftache). II. 50

STATUT REAL

Statut real. Imobil aparţinând unui stat străin. Legaţiune neinstalată. Exteritorialitate. Inexistenţă. Locaţiune. Prelungire.
Vezi: **Legea personală.** III.
(Cu notă de G. P. D.).

STATUTUL FUNCŢIONARILOR

Statutul funcţionarilor publici. Dacă se aplică avocaţilor funcţionari. Soluţie afirmativă.
Vezi: **Avocat.** III. 154

STIPULAŢIE PENTRU ALTUL

Stipulaţie pentru altul. Terţiu beneficiar. Dacă are acţiune directă contra promitentului.
Vezi: **Succesiune.**
(Cu notă de Dempol). I. 105

SUBROGAŢIE

Subrogaţie. Plată prin subrogaţie. Efecte. Nou creditor. Creanţă provenind dintr'o vânzare. Act autentic. Investire. Condiţiuni. Dovada plăţei. Martori. Inadmisibilitate. (Art. 1107 cod. civ., 375 pr. civ.; 1191 cod. civ.). (Cas. II, 4 Noemvrie 1929).

a) Potrivit art. 1107 cod. civ., prin efectul subrogaţiunei noul creditor dobândeşte toate drepturile pe care creditorul plătit le avea contra debitorului, deci nu numai creanţa cu toate garanţiile ei, adică acţiunea prin care să ceară plata acesteia, dar orice altă acţiune ce aparţinea fostului creditor în dreptul subrogat.

b) Titlul executor se poate pune şi pe actele autentice cari constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă.

c) Proba testimonială pentru a dovedi o plată mai mare de 150 lei este interzisă de art. 1191 cod. civ. (C. Cernat cu Sebastian Moruzi).
(Cu notă de Gr. Pherekyde). I. 2

SUBSTITUŢIE FIDEICOMISARĂ

Substituţie fideicomisară. Ordine publică. Nulitate. Ratificare inadmisibilă.
Vezi: **Contestaţie.**
(Cu notă de Al. Cerban). II. 65

SUCCESIUNE

Acceptare. Vezi 7.
Bucovina. Vezi 7.
Concurs de ascendenţi. Vezi 10.
Pact de răscumpărare. Vezi 1.
Partaj. Vezi 2, 12.
Prescripţie. Vezi 9.
Raport. Vezi 4, 13.
Renunţare. Vezi 3.
Simulaţie. Vezi 8.
Soţ supravieţuitor. Vezi 6.
Stipulaţie pentru altul. Vezi 9.
Uzucapiune. Vezi 5.
Văduvă săracă. Vezi 11.

1. *Succesiune. Bun determinat. Vânzare cu pact de răscumpărare. Partaj. Lot căzut altui comoştenitor. Efecte.*
Vezi: **Vânzare.**
(Cu notă de Al. Cerban). I. 153

2. *Succesiune. Partaj. Formarea massei. Două sau mai multe succesiuni de împărțit între aceiași comoștenitori. Dacă se poate forma o singură massă de împărțit. Soluție afirmativă.* (Art. 736, 737, 741 cod. civ.; Art. 63, 68 pr. civ.; Art. 46 l. timbr.). (Trib. Buzău II, 18 Oct. 1929).

Se poate cere prin o singură acțiune în partaj împărțeala bunurilor provenite din două succesiuni deschise în jurisdicția aceluiaș tribunal și cuvenite acelorași moștenitori, formându-se o singură massă de împărțit. (D. G. Dinulescu cu Ecaterina Gr. Andronescu).

(Cu notă de G. P. Docan). II. 6

3. *Succesiune viitoare. Renunțarea la succesiunea unei persoane în viață. Pact asupra succesiunei viitoare. Nulitate absolută. Ratificare. Nevaliditatea.* (Cas. Fr. Civ., 19 Februarie 1929).

(Cu notă de S. R.). III. 61

4. *Succesiuni. Donațiuni deghizate. Raport. Dispensă tacită de raport. Admisibilitate.* (Art. 751 și 846 cod. civ.). (Cas. I, 14 Octomvrie 1929).

Art. 751 cod. civ. obligă pe descendentul care vine la succesiune cu frați și surori să raporte coerezilor săi tot ce a primit dela defunct prin dar direct sau indirect, afară de cazul când donatorul a dispus altfel.

In sistemul legislațiunei noastre poate coexista alături de dispensa „expresă” de raport și o dispensă „tacită” sau „virtuală” de raport, termenii art. 751 cod. civ. permițând această interpretare.

In cazul unei donațiuni deghizate sub forma unui act oneros, această dispensă tacită de raport poate rezulta din însăș forma oneroasă în care s'a făcut actul și din alte împrejurări de fapt ale cauzei, cari au precedat sau succedat actul oneros.

Este suficient ca instanța de fond să deducă în mod neîndoios că intențiunea donatorului a fost să scutească de raport pe beneficiarul liberalităței. (Tudora N. Bică și N. Bică, personal și ca soț pentru autorizare cu Maria T. Dumitrescu ș. a.).

(Cu notă de G. Sesciorcanu). I. 72

5. *Succesiune. Titlu de proherede unit cu buna credință, constituie un just titlu. Dobândirea proprietăței prin uzucapiune de 10 ani. Terțe persoane. Comoștenitori.* (Art. 644, 1858, 1895 și 1897 cod. civ.). (Trib. Iași III, 30 Noemvrie 1927). III. 144

6. *Succesiune. Soț supraviețuitor. Instituirea unui moștenitor universal. Uzufruct. Excluziune.* (Apel Montpellier, 7 Iunie 1927).

(Cu notă de S. R.). III. 120

7. *Succesiune. Acceptare. Erede neînscris în tabelă. Bun deținut de un terț. Revendicare.*

Vezi: **Bucovina.**

(Cu notă de O. Ternăveanu). III. 101

8. *Succesiune. Rezervatari. Act de înstrăinare făcut de autor. Simulație. Terți. Probă.*

Vezi: **Simulație.**

(Cu notă de Gh. Petruc). III. 18

9. *Succesiune. Sigilii. Opoziție. Competență. Prescripție instantanee. Elemente. Stipulațiune pentru altul. Terțiu beneficiar. Dacă are acțiune directă contra promitentului. Abuz de drept. Cazurile când are loc aplicațiunea lui.* (Cas. I, 3 Febr. 1930).

1. Nici un text de lege și nici un motiv de rațiune nu împiedecă instanța sesizată cu judecarea unei opozițiuni la punerea sigiliilor în materie de succesiune, să nu discute dreptul de proprietate asupra mobilelor puse sub sigiliu când această chestiune este dedusă contradictoriu înaintea sa.

2. Principiul înscris în art. 1909 al. I cod. civ., după care lucrurile mișcătoare se prescriu prin faptul posesiunei lor, fără să fie nevoie de vreo curgere de timp, nu poate fi invocat cu succes, precum rezultă din acel text combinat cu art. 972 cod. civ., decât de acei cari fac dovada posesiunei mișcătoarelor și, în al doilea rând, că posesiunea este de bună credință.

3. Clauza inserată într'un contract care constitue o stipulațiune pentru altul, perfect admisibilă în drept, face să nască între terțiul beneficiar și promitent un raport juridic în puterea căruia cel dintâiu poate acționa deadreptul contra celui din urmă.

4. Dispozițiunile art. 998 ca o sancțiune a abuzului de drept, își au aplicațiunea numai când este vorba de o leziune adusă cuiva independent de orice legătură contractuală. (Academia Română cu Margareta N. Catargi ș. a.).

(Cu notă de Dempol). I. 105

10. *Succesiune. Ascendenți neprivilegiați. Colaterali neprivilegiați. Concurs. Excludere.*

Vezi: **Contestație.**

(Cu notă de Const. Zotta). II. 61

11. *Succesiune. Văduvă săracă. Ascendenți și colaterali. Concurs. Acțiune de partaj. Valorificarea dreptului văduvei.*

Vezi: **Văduvă săracă.**

(Cu notă de N. Georgean). III. 4

12. *Succesiune. Bunuri determinate. Vânzare. Comoștenitor. Deces. Partaj. Intervenție. Cumpărător. Drept eventual.*

Vezi: **Partaj.**

(Cu notă de Gh. Petruc). II. 272

13. *Succesiune. Achizitor. Bun determinat. Dacă e obligat la raport.*

Vezi: **Raport.**.

(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 262

SUCCESORALE TAXE

Succesorale taxe. Evaluarea fiscului. Apel Dreptul Tribunalului. Micșorare prin apreciere. Inadmisibilitate.

Vezi: **Taxe succesorale.** III. 122

SUPRALICITARE

Supralicitare — incident ridicat de debitor, pentru anularea urmărirei pe motiv că imobilul urmărit este rural. Respingerea incidentului ca tardiv și nedovedit în fapt. (Trib. Dolj S. III, 17 Sept. 1929).

Conform art. 549 și 550 pr. civ. rolul Tribunalului în ziua de supralicitare, este imperativ limitat numai în a adjudeca definitiv bunurile urmărite, asupra primului adjudecatar sau a celui ce va oferi cu cel puțin 10% mai mult decât prețul oferit de către acesta și această lucrare, trebuia să se facă neapărat în acea zi, iar nu mai târziu, căci dela această dată, conform art. 551 pr. civ. începe termenul pentru adjudecatar a depune prețul, altminteri indirect s'ar prelungi termenul de depunerea prețului, ceeace nu este permis judecătorului.

Pentru a evita străgănările și a încuraja prezentarea concurenților la licitațiile publice, legiuitorul, prin art. 528, a prevăzut că orice opoziție, atât scrisă, cât și verbală, să nu poată fi făcută decât înaintea zilei pentru adjudecare, iar art. 529 pr. civ. impune categoric tribunalelor urmăritoare a se pronunța asupra tuturor contestațiunilor, de orice natură, deci și asupra acelora cari privesc ordinea publică, numai înaintea zilei fixată pentru adjudecarea provizorie și aceasta rezultă nu numai din texte, dar și din intenția legiuitorului, clar exprimată în expunerea de motive ce a însoțit legea de procedură civilă din 1900.

Jurnalul de adjudecare provizorie constitue o adevărată hotărîre între părți, ce nu se mai poate reforma de instanța ce a pronunțat acea hotărîre chiar pentru motive de ordine publică cum ar fi insesizabilitatea imobilelor urmărite pentru dotalitate sau ruralitate, căci art. 529 pr. civ., care prescrie a se opune chiar nulitățile de fond înaintea zilei pentru adjudecarea provizorie, aduce forțat această consecință că nulitățile propuse la altă epocă, decât cea fixată, nu influențează nici asupra cursului, nici asupra rezultatului urmărirei, debitorii urmăriți pe bază de titlu nul neavând dreptul decât a cere daune interese urmăritorului fără titlu și nici de cum anularea vânzărei căci altfel s'ar prejudicia terții interesați în vânzarea efectuată, nici chiar dacă pe cale principală ar fi reușit să anuleze titlul pe baza căruia s'a făcut urmărirea.

Doctrina și jurisprudența nu face din caracterul insesizabilităței imobilului pentru dotalitate, o nulitate de ordine publică, superioară celei care a dat naștere formelor procedurei imobiliare silite și deci dacă cel interesat nu a făcut în termen contestație, dreptul său este căzut și vânzarea silită i se poate opune (art. 525, 526 al. 3, 529, 530, 549, 550, 551 pr. civ.).

(Cu notă de N. Nichita). II. 25

SUSPENDARE

1. *Suspendare. Legea proprietarilor. Inexistența apelului. Admisibilitate. Suspendarea provizorie.*

Vezi: **Execuție provizorie.**

(Cu notă de M. Vitzu). II. 233

2. *Suspendare. Executare. Jurisdicție grațioasă.*

Vezi: **Autoritate de lucru judecat.** III. 17

3. *Suspendare. Executarea unui mandat cambial. Condițiile cererei.*

Vezi: **Cerere de suspendare.** III. 2

4. *Suspendarea proceselor. Acordul părților în caz de inconstituționalitate a legei invocate. Trimitarea afacerei la Secțiunile Unite ale Curței de Casație. Admisibilitate.*

Vezi: **Constituționalitatea legilor.** III. 121

SUSTRAGERE

1. *Sustragere. Struguri din vie. Pofta și foamea delicventului. Constrângere morală. Lipsa elementului intenționat. Inexistența delictului.*

Vezi: **Furt.**

(Cu notă de Elias Grünberg). III. 81

2. *Sustragere. Chitanță sustrasă în momentul plăței. Rremitere momentană.*

Vezi: **Furt.** III. 15

3. *Sustragere de materiale. Contabili. Delict. Elemente.*

Vezi: **Recurs în anulare.**

(Cu note de C. Viforeanu, V. Dongoroz și *M. Mora).* V. 37

4. *Sustragere de sub puterea maritală. Soție. Elemente.*

Vezi: **Bucovina.** III. 89

SUVERANITATE

Suveranitate teritorială. Legi. Basarabia. Soc. anonimă. Incetare. Bunuri. Vacanță. Sediu. Strămutare.

Vezi: **Societate anonimă.** III. 130

T

TABELA DE IMPROPRIETĂRIRE

Tabele de împroprietărire. Forța lor probantă ca titlu translativ.
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

TÂLHĂRIE

Tâlhărie. Chestiune de culpabilitate. Dividere. Verdict.
Vezi: **Cameră de acuzare.** I. 26

TAXE

1. *Taxe succesorale. Evaluarea fiscului. Apel. Dreptul Tribunalului. Evaluare pe baza de constatări. Inadmisibilitatea micșorărei ei din partea Tribunalului pe bază de simple aprecieri. Dovezi contrarii de natură a dărâma constatările fiscului. Scutire. Avere mobilă. Criteriu.* (Cas. III, 19 Febr. 1930). III. 122

2. *Taxe fiscale. Cota cuvenită Statului dintr'un faliment. Activ brut.*
Vezi: **Faliment.**
(Cu notă de I. N. Stambulescu). I. 1

3. *Taxe succesorale. Cheltueli de sanatoriu. Probă. Facturi fără dată certă.*
Vezi: **Legea timbrului.** III. 2

TEATRU

1. *Teatre. Artiști. Servicii publice. Caracterizare.*
Vezi: **Serviciu public.** III. 80

2. *Teatru. Artist liric. Radiodifuziunea spectacolelor. Facultatea impresarului. Drepturile artistului.* (Foro-it. 1930, p. 56). (Apel Milano, 8 Iulie 1930.
(Cu notă de E. Cristoforeanu). III. 168

TENTATIVĂ DE OMOR

Tentativă de omor. Dacă este amnistiată. Legea din 6 Iunie 1929. (Cas. II, 23 Ianuarie 1930). III. 90

TEREN RURAL

1. *Terenuri rurale. Instrăinare. Vicii. Validare. Legea agrară 1921. Condiții. Categorii.* (Art. 132 Constituția 1884; art. 125 l. agrară 1921). *Improprietărire. Loturi. Instrăinare. Nulitate. Condițiuni.* (l. 13 Martie 1925). (Cas. I, 4 Octomvrie 1929). III. 67

2. *Teren rural. Inalienabilitate. Art. 132 vechea Constituție. Termen. Art. 125 Legea agrară 1921. Efecte.* (Cas. I, 15 Ianuarie 1930). III. 89

TERMEN

1. *Termen de grație. Cerere. Dacă poate fi acordat pe calea refereului. Soluție negativă.*
Vezi: **Référé.**
(Cu notă de G. P. D.). III.

2. *Termen dat în cunoștință. Proces penal. Citare. Dacă poate fi suplinită. Soluție negativă.*
Vezi: **Bucovina.** III. 90

3. *Termen. Decădere. Obligațiune cambială.*
Vezi: **Obligațiune.** III. 39

TESTAMENT

Conjunctiv. Vezi 6.
Dată. Vezi 5.
Locus regit actum. Vezi 1.
Mistic. Vezi 3.
Olograf. Vezi 2.
Revocare. Vezi 4.

1. *Testamente. Testament făcut de un român în țară străină. Nu poate fi făcut decât în formă olografă sau autentică, după normele ce legea străină le prevede în privința autenticității testamentelor.* (Art. 885 și 886 cod. civ. rom.). *Testament făcut de un român în Austria. Care este forma autentică prevăzută de cod. civ. austriac. Interpretarea cod. civ. austriac este o chestie de drept, nu de fapt. Rațiune.* (Cas. I, 2 Iulie 1929).

Legiuitorul român restrângând, prin art. 885 cod. civ., sfera de aplicație a regulei de drept „Locus regit actum" a dispus că, românul aflat în țară străină, nu poate testa decât în formă olografă, sau în cea autentică și în acest din urmă caz, după formele autenticității locului unde se face testamentul.

Aceste formalități sunt edictate sub sancțiunea nulității testamentului, nulitate expres prevăzută prin art. 886 cod. civil.

In cod. civ. austriac, testamente în formă autentică sunt numai cele în cari intervine notarul public cu respectarea normelor prevăzute de §§ 587—590, și numai acestea pot fi primite ca intrând în prevederile art. 885 cod. civ. rom.: Testamentul făcut în Austria după prevederile art. 579 cod. civ. austriac, adică nescris de testator, ci numai semnat de el și certificat de trei martori, înaintea cărora testatorul a declarat expres că, actul scris cuprinde ultima sa voință, deși valabil în Austria, nu este însă considerat ca autentic și deci nu intră în prevederile art. 885 cod. civ. român.

Codul civil austriac fiind adoptat de legiuitorul român pentru părțile din teritoriul alipit și fiind zilnic aplicat de instanțele judecătorești din acel teritoriu, interpretarea lui nu este pentru Inalta Curte o chestie de fapt, ci de drept. Inalta Curte putând deci să cenzureze alicarea dispozițiunilor lui de către instanțele de fond. (M. Weissengriin cu Aurelia Weissengrün).
(Cu notă de D. G. Maxim). I. 82

2. *Testament olograf. Scriere străină.* (Apel Buc. II, 23 Octomvrie 1929).

1. Când într'un testament olograf numai un pasagiu final este scris de defunct, testamentul este valabil dacă acel pasagiu exprimă limpede voința defunctului, putând constitui el singur un testament complet.

2. Instanța legată printr'una sau mai multe cereri de punere în posesie nu poate judeca anularea unui testament. Ea nu cercetează decât, dacă actul ce i se prezintă are la prima aparență și în ce privește forma această însușire.
(Cu notă de Radu Goruneanu). II. 69

3. *Testament mistic. Soție donatoare. Instituire de legatari. Soț supravețuitor. Donatar. Revocare. Admisibilitate.*
Vezi: **Donațiune.**
(Cu notă de St. Marinescu-Bolintin). II. 214

4. *Testament. Revocare. Caducitate. Instrăinarea legatului. Interdicție. Nulitate. Sarcina probei. Art. 504; 1038 cod. civ. fr.* (Art. 449 și 923 cod. civ. rom.). *(Dalloz H.* 1930, p. 180). (Cas. Civ., 6 Ianuarie 1930). III. 113

5. ***Testament olograf. Proba având baza sa în starea materială a testamentului. Proba prin elemente extrinseci.*** (Cas. Req., 12 Martie 1928.
Cu notă de D. Cotrutz. III. 118

6. *Testament conjonctiv. Act unilateral. Aplicațiunea art. 857 și 886 cod. civ. Efecte Rațiune. Un instrument probator poate conține mai multe operațiuni juridice cu caracter distinct și valabil.* (Cas. III, 18 Februarie 1930).

a) Art. 857 cod. civ. prohibă, sub sancțiunea nulității prescrisă prin art. 886 cod. civ. testamentul conjonctiv, prin care două sau mai multe persoane testează împreună, în formă olografă, mistică sau autentică, — legea nefăcând nici o distincțiune, — una în favoarea celeilalte sau celorlalte, ori amândouă sau toate împreună în favoarea unei a treia persoană. Rațiunea interdicțiunei testamentului conjunctiv se află în caracterul de act unilateral de voință al testamentului și preocuparea legiuitorului de a asigura revocabilitatea dispozițiunilor testamentare.

In testamentul conjonctiv, operat nu este a unei singure voințe unice, ci această voință este supusă sugestiunei și influenței celorlalți testatori, născându-se totdeodată controversă asupra efectelor pe cari le-ar produce revocarea dispozițiunilor testamentare numai de o parte din testatori.

b) Totuș, dacă dispozițiunile de ultimă voință ale mai multor persoane se găsesc reunite materialmente, fiind scrise pe acelaș instrument probator, ele constitue însă tot atâtea testamente valabile câți testatori sunt, dacă formează acte juridice distincte și independente unul de altul, întrunind fiecare din ele condițiunile de formă cerute de lege. (Zoe Cucliu cu Eliza Damian).
(Cu notă de Fratea Dârlea). I. 179

TIMBRU

Timbru. Taxe succesorale. Cheltueli de sanatoriu. Dovadă. Facturi. Lipsa datei certe.
Vezi: **Legea timbrului.** III. 2

TITLU

1. *Titlu nul. Tranzacție întemeiată pe un asemenea titlu. Mențiune. Echivalentă. Neaplicarea dispozițiunilor art. 1190 c. c.*
Vezi: **Tranzacție.** III. 157

2. *Titluri de proprietate. Discuțiunea lor pe cale a acțiunilor posesorii.*
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

TITLU LA PURTĂTOR

Titluri la purtător. Duplicate. Eliberare. Dacă se poate face atunci când titlurile au fost gajate. Soluțiune negativă. (Art. 1 legea titlurilor la purtător). Cas. III, 26 Maiu 1930). III. 155

TITLU TRANSLATIV

Titlu translativ. Valoarea tabelelor de împroprietărire ca atare.
Vezi: **Acțiuni posesorii.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). I. 122

TRANSCRIPȚIUNE

Transcripțiune. Vânzare. Preferință.
Vezi: **Ardeal.**
(Cu notă de Alex. Ștefănescu). II. 82

TRANSFERARE

1. *Transferare. Condițiuni. Profesor. Catedră vacantă.*
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 98

2. *Transferare. Ordine de preferință. Recomandarea inspectorului. Utilitate. Pluralitate de candidați.*
Vezi: **Invățământ primar.** III. 155

TRANSILVANIA

Transilvania. Sentință premergătoare. Recurs. Inadmisibilitate.
Vezi: **Hotărîri nedesăvârșite.**
(Cu notă de V. Bălășescu). I. 65

TRANSPORT

1. *Transport de persoane. Căi ferate. Accident. Răspundere. Prescripție. Termen.*
Vezi: **Contract de transport.**
(Cu notă de I. Rosetti-Bălănescu). I. 155
2. *Transport. Bijuterii. Pierdere. Bagaj de mână. C. F. R. Culpă delictuală. Daune.*
Răspunderea C. F. R. pentru pierderea unor bijuterii aflate între bagajele de mână, este delictuală și ca atare fondată pe dispozițiile art. 998 cod. civil. (Cas. III, 20 Ian. 1930).
(Cu notă de N. G. Vrăbiescu). I. 177
3. *Transportul bagajelor de mână ce călătorul conservă cu sine în compartiment. Există sau nu contract de transport? Culpă căei ferate prin care aceste bagaje sunt distruse este culpă delictuală sau contractuală? Administrația căei ferate răspunde de distrugerea bijuteriilor și obiectelor de valoare cuprinse în aceste bagaje?* (Cas. III, 22 Ianuarie 1930).

Bagajele pe care călătorul le conservă cu sine în compartiment, nu călătoresc pe baza unui contract, deci culpa căei ferate, prin care aceste bagaje sunt distruse, nu poate fi decât o culpă quasi-delictuală, iar victima pagubei este autorizată să ceară despăgubirea cuvenită pe temeiul art. 998 și următorii.

In ipoteza că în aceste bagaje s'ar afla și bijuterii sau alte obiecte prețioase, calea ferată nu poate invoca dispozițiunea art. 431 cod. com. aplicabil numai la contractul de transport, fiind ținută deci la o despăgubire integrală, inclusiv a obiectelor prețioase. (Soții Dabija cu Administrația C. F. R.).
Cu notă de N. G. Vrăbescu. I. 175

TRATATUL DELA TRIANON

Tratatul dela Trianon (art. 191). *Drepturi și interese. Sensul acestei expresiuni. Drepturi reale. Drepturi personale născute pentru statul ungar din contracte. Dacă au trecut statului român. Legea accelerărei. Acțiune. Motivare. Neindicarea unui text. Valabilitate. Comisiuni de reparațiuni. Căderea lor după art. 194 din Tratatul dela Trianon. Drepturi și interese în întreprinderi de utilitate publică. Anexiune. Statul Român. Stat anexat în parte. Drepturi de creanță. Dacă au o assietă teritorială. Mărturisire. Opozabilitate celui ce o face. Condițiuni.* (Trib. Ilofv II Com., 4 Iulie 1929).

1. Prin „drepturi și interese” tratatul dela Trianon a înțeles numai drepturi reale punându-le pe aceeaș linie cu drepturile și proprietățile și deosebindu-le de contracte, primele referindu-se la drepturile reale iar secundele la drepturile de creanță.

Prin urmare, drepturile personale născute pentru Statul ungar din contracte nu au trecut statelor succesoare, astfel încât nici Statul român nu e substituit în contractul de furnitură încheiat de Statul ungar cu Soc. „Nitrogen’.

2. Deși legea accelerărei din 19 Maiu 1925 cere ca acțiunea să fie motivată în drept și în fapt, aceasta nu însemnează că reclamantul e obligat să indice toate textele de lege aplicabile în speță, ci este suficient ca el să indice temeiul acțiunei în fapt, și în drept, pentru ca pârâtul să fie prevenit și a se evita surpriza ce ar rezulta dintr'o schimbare a cauzei acțiunei, rămânând instanței de judecată să aplice textele de lege corespunzătoare.

3. Drepturile și interesele prevăzute de art. 194 din tratatul dela Trianon trec Comisiunei reparațiunilor, iar nu direct unei anumite puteri aliate și asociate.

4. Acest text vizează numai drepturile și interesele ungare în întreprinderile de utilitate publică și concesiuni, iar nu contractele cu asemenea întreprinderi și concesiuni.

5. Drepturile propriu zise de creanță nu au assietă teritorială și nu se pot localiza așa cum se localizează drepturile reale, depline, desmembrate, accesorii ori principale, fie acele drepturi de proprietate colectivă supuse regimului societar care, din cauza complicației acestui regim, sunt obișnuit considerate drepturi de creanță.

6. Pentru ca o mărturisire să fie opozabilă, trebuie să fie serioasă, făcută în cunoștință de cauză și cu voința de a procura părței adverse o dovadă în proces, recunoscând un fapt adevărat, judecătorii având să cerceteze și faptul dacă mărturisirea nu e bazată pe o eroare, sau dacă, fiind făcută în scop de apărare, ea nu se găsește contrazisă prin realitatea faptelor constatate în instanță. (Ministerul de Răsboiu român cu Soc. „Nitrogen”).
(Cu note de D. Gerota, R. Elias, S. Rosental și Al. Ottulescu). II. 73

TRANZACȚIE

1. *Tranzacție. Autentificare. Notar public. Stingerea procesului. Hotărîre de expedient. Lipsă. Executarea tranzacției.*
Vezi: **Basarabia.** III. 67
2. *Tranzacție. Art. 1713 cod. civ. Act nul. Mențiune expresă ori cunoștință de fapt. Echivalență. Neaplicarea dispozițiunilor art. 1190 cod. civ.* (Apel Iași I, 14 Februarie 1930). III. 157

TURBURARE DE POSESIE

1. *Turburare de posesie. Bucovina. Incheiere finală. Caracterul recursului contra ei. Apel. Timbru. Insuficiență. Nulitate.* Trib. Storojineț 8 Febr. 1930.
(Cu notă de Dr. E. Burg). III. 59
2. *Turburare de posesie din partea unui primar în urma unui ordin primit dela consilierul agricol. Efecte.* (Art. 339. c. c. a.). (Trib. Târnava-Mică I, 23 Maiu 1929).

Fapta unui primar de a scoate cu forța pe un posesor al unui teren, care provine și e guvernat de legea de expropriere, constitue o turburare în sensul art. 339 c. c. a. (Secheli Costică ș. a. cu Spătăceanu Gh.).
(Cu notă de Fratea Dârlea). II. 136

TUTORE AD-HOC

Tutore ad-hoc. Cerere de revizuire. Lipsă de apărare. Termen.
Vezi: **Revizuire.**
(Cu notă de N. Georgean). III. 103

TUTELĂ

1. *Tutelă. Copil minor adoptat. Moartea adoptatorului. Inadmisibilitatea tutelei când trăesc părinții firești.*
Vezi: **Adopțiune.** III. 77
2. *Tutelă. Administrație legală.*
Vezi: **Copil natural.**
(Cu note de Al. Cerban și M. Negru). II. 225
3. *Tutelă. Administrația averei incapabilului. Nu poate fi supusă la directive ale Tribunalului sau consiliului de familie.* (Apel Buc. III, 21 Dec. 1928).

Potrivit art. 390 cod. civ. tutorele administrează bunurile minorului ca un bun părinte de familie răspunzând bănește în cazul când minorul ar suferi pagube din reaua sa administrațiune.

Prin urmare, tutorele nu poate primi directive asupra modului cum să administreze averea nici dela Tribunal, nici dela consiliul de familie, aceste două organe de control având dreptul numai ca, la depunerea conturilor, să verifice gestiunea și să ia măsuri în cazul când ar găsi că s'a păgubit minorul din cauza relei administrații.

In asemenea condițiuni, Tribunalul n'are dreptul să oblige pe tutore să depună la Cassa de Depuneri averea mișcătoare a minorului. (R. Auspach ca tutore al interzisului M. Hillel-Manoach).
(Cu notă de Al. Velescu). II. 258

U

ULTRAJ

Ultraj. Agent al forței publice. Calificare exactă.
Vezi: **Delictul de fugă.**
(Cu notă de Dem. Cotrutz). III. 151

URMĂRIRE

Contencios administrativ. Vezi 10.
Contravenție. Vezi 2.
Faliment. Vezi 3.
Indiviziune. Vezi 1, 4.
Imobile prin destinație. Vezi 9.
Onorar de expert. Vezi 6.
Ordonanță de adjudecare. Vezi 7.
Parlamentari. Vezi 5.
Recurs. Vezi 11.
Sechestru. Vezi 8.

1. *Urmărire imobiliară. Indiviziune. Contestație. Debitor urmărit.*
Vezi: **Vânzare silită.**
(Cu notă de N. Georgean). III. 129
2. *Urmărire. Contestații. Contravenții. Recurs în contestații. Competență. Curți de apel.* (Art. 2 legea Casației; art. 2 leg. org. jud.; art. 34 legea pentru urmărirea veniturilor publice din 1 August 1921). (Cas. II; 18 Iunie 1929).
(Cu notă de N. R.). III. 65
3. *Urmărire mobiliară. Debitor falit. Contestațiunea judecătorului sindic. Este acesta sub raportul termenului de contestație prevăzut de art. 241 cod. cooperației din 12 Iulie 1928, un terț, sau un mandatar legal? Tardivitatea contestațiunei.* (Cas. II, 11 Dec. 1929). III. 17
4. *Urmărire silită a unui imobil în indiviziune. Contestație la executare bazată pe starea de indiviziune. Dacă debitorul urmărit este în drept să facă această contestație.* (Art. 494, 525 pr. civ. și 1825 cod. civ.). (Trib. Baia, 18 Ianuarie 1930).

Contestație la o urmărire imobiliară, bazată pe starea de indiviziune civ. admite

vânzarea părţei indivize, în cazul când câtimea debitorului coproprietar este neîndoelnic stabilită şi lămurită şi când indiviziunea se raportă la un imobil determinat care nu face parte dintr'o universalitate de bunuri. Simpla stare de indiviziune într'un imobil determinat nu poate face ca drepturile coproprietarilor asupra acelui imobil în comun să nu poată fi certe şi lichide şi deci să nu se poată urmări de creditori potrivit art. 494 alin. 2 pr. civ. (Trib. Baia-Fălticeni, sentinţa civilă No. 9 din 18 Ianuarie 1930. Gh. Petruc, judecător-redactor).
(Cu notă de N. Georgean). II. 248

5. *Urmărire. Parlamentari. Diurne incasate anticipat. Restituire. Titlu de urmărire. Adeverinţă de primire. Curţi de apel judecând ca instanţe de recurs. Soluţii contrarii în aceeaş chestiune de drept. Competenţa Secţiunilor Unite ale Casaţiei. Soluţie obligatorie.* (Art. 64, 97 şi 48 legea contabilităţei). (Cas. S.-U., 22 Dec. 1929).

1. După dispoziţiunile art. 97 din legea contabilităţei publice, care are o aplicaţiune generală, nici o ordonanţă şi nici un mandat de plată nu se vor putea emite fără să fie însoţite de acte care să constate că efectul lor este de a achita cu totul sau în parte o datorie a Statului regulat contractată şi justificată.

Prin urmare, diurna incasată de parlamentari, cu anticipaţie, fără echivalentul unui serviciu prestat şi fără a avea caracterul unui avans asupra acestui serviciu, este reţinută fără cauză şi împotriva prevederilor art. 48 din susmenţionata lege, şi ca atare, urmează a fi restituită.

2. Titlul Statului pentru a obţine restituirea unei asemenea diurne rezultă din adeverinţele acelora cari au primit-o şi din însăş legea contabilităţei publice.

3. In materiile în care Curţile de Apel, judecând ca instanţe de recurs după legile speciale, pronunţă soluţiuni contradictorii, Inalta Curte de Casaţie, secţiuni-unite, la cererea procurorului general, este chemată a stabili unitatea de interpretare a legei.
(Cu notă de Tr. Ionescu). I. 74

6. *Urmărire. Legea pentru unificarea unor dispoziţii referitoare la executarea silită (11 Iulie 1930). Depunerea onorariului expertului. Cui incumbă în prima şi a doua expertiză? Sancţiunea. Conservarea imobilului. Girant strein Inadmisibilitate.* (Art. 2 şi 3). (Trib. Muscel, 20 şi 25 Sept. 1930). III. 145

7. *Urmărire silită imobiliară. Ordonanţă de adjudecare. Preţul vânzărei silite. Creditul funciar urban şi rural. Modul de depunerea preţului.* (Art. 551 pr. civ.; Art. 37 legea creditului financiar urban din 20 Martie 1926; Art. 89 leg. Cred. funciar rural din 20 August 1929. (Art. 20 legea din 1923). (Apel Buc.IV, 27 August 1930). III. 126

8. *Urmărire. Vânzare silită. Termen. Proces verbal de sechestru.*
Vezi: **Vânzare silită.** III. 110

9. *Urmărire. Mobile devenite imobile prin destinaţie. Creditor ipotecar.*
Vezi: **Contestaţie.** III. 32

10. *Urmărire. Căi de atac. Acţiune în contencios.. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Legea de urmărire.** III. 68

11. *Urmărire. Contestaţii. Contravenţii. Recurs în contestaţii. Competenţă. Curţi de Apel.* (Art. 2 l. Cas. art. 2 l. org. jud. art. 34 l. urm. veniturilor publice din 1 Aug. 1921). (Cas. II, 18 Iunie 1929.)
(Cu notă de N. R.). III. 65

UZ

Uz.
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 239

UZUCAPIUNE

Vezi şi **Prescripţie.**

Uzucapiune. Titlul proherede Just titlu. Prescripţie.
Vezi: **Succesiune.** III. 144

UZUFRUCT

1. *Uzufruct. Văduvă săracă. Intindere*
Vezi: **Donaţiune.**
(Cu notă de Alex. Cerban). II. 145

2. *Uzufruct.*
Vezi: **Accesiune.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 239

V

VĂDUVĂ SĂRACĂ

Vezi şi **Succesiune.**

Văduvă săracă. Drept de moştenire în concurenţă cu ascendenţi şi colaterali. Valorificarea lui pe cale de partaj. (Trib. Fălticeni, 18 Maiu 1929).
(Cu notă de N. Georgean). III. 4

VALIDARE

1. *Validare. Cerere. Creanţă alimentară. Hotărîre definitivă. Minor. Treime. Transcriere. Transmisiune legală.*
Vezi: **Poprire.** III. 133

2. *Validare. Debitor poprit. Cerere de validare. Dacă poate fi făcută de el. Soluţie afirmativă.*
Vezi: **Poprire.**
(Cu notă de Radu M. Goruneanu). III. 130

3. *Validare. Poprire. Lucru judecat. Inexistenţă.*
Vezi: **Poprire.** III. 2

VÂNZARE

Act autentic. Vezi 23.
Act scris. Vezi 5.
Adjudecare. Vezi 16.
Ardeal. Vezi 4.
Basarabia. Vezi 15.
Dotă. Vezi. 14, 17.
Faliment. Vezi 16 bis.
Femeie măritată. Vezi 2.
Incapacitate. Vezi 10.
Indiviziune. Vezi 11.
Intabulare. Vezi 8.
Notificare. Vezi 13.
Nume comercial. Vezi 20.
Pact de răscumpărare. Vezi 3, 22.
Partaj. Vezi 18.
Preţ. Vezi 7.
Spese. Vezi 9.
Suspendare. Vezi 19.
Teren rural. Vezi 1, 6.
Termen. Vezi 12.
Vânzare în cont. Vezi 21.

1. *Vânzare de imobil rural al unui minor. Anularea jurnalului de omologare, care autoriză vânzarea, de către curte. Opozabilitatea erga omnes a acestei anulări. Anularea vânzărei.* (Art. 148 l. agr. şi art. 1 lege interpretativă a art. 148). (Trib. Dolj S. II, 10 Dec. 1927).

1. Faţă cu textul interpretativ şi deci retroactiv al legei din 12 Martie 1927, vânzările prin bună învoială a imobilelor rurale ale minorilor şi cele supuse regimului dotal, către un simplu particular, sunt valabile.

2. In caz când jurnalul de omologare, care autoriza vânzarea proprietăţei rurale a unui minor, a fost infirmat de către Curtea de Apel urmează ca şi contractul de vânzare să fie anulat ca fiin- către Curtea de Apel urmează ca şi con tractul de vânzare să fie anulat ca fiind lipsit de autorizarea Tribunalului, condiţiune esenţială pentru înstrăinarea proprietăţilor rurale ale minorilor, cerută şi de legea interpretativă a art. 148 leg. agrară. Aceasta chiar când lipsa de autorizaţie rezultă dintr'o decizie a Curţei dată pe cale graţioasă, în care intimatul a fost scos din cauză după cererea sa.

Autorizările date de Tribunale, relative la alienarea imobilelor minorilor, sunt de ordine publică, fiind atingătoare de capacitatea şi bunurile unor incapabili; ele au efect *erga omnes*, persoana cumpărătorului nefiind niciodată determinată. Deci, şi deciziile instanţelor de apel, cari confirmă sau afirmă jurnalele de omologare, au acelaş efect absolut. (Maria Pârăianu cu H. Sternberg şi Soc. Creditul Minier). (Trib. Dolj, II, 10 Dec. 1927.
(Cu note de René Demogue şi Marius Rădulescu). II. 204

2. *Vânzare. Femeie măritată. Autorizare de a vinde un imobil prin mandatar. Nespecificarea de către soţ a condiţiunilor actului de vânzare. Principiul specialităţei autorizaţiunei maritale. Nulitate. Caracterul ei relativ. Conformare tacită. Dovedirea ei. Prezumpţiune.* (Art. 199, 206, 207, 1190 cod. civ.). (Trib. Ilfov IV. C. C., 22 Maiu 1929).

1. Autorizaţiunea maritală, spre a fi valabilă, trebuie să fie specială, adică ca soţul să fie pus în măsură de a se putea pronunţa în deplină cunoştinţă de cauză asupra actului juridic, pe care femeia voeşte să-l facă, ceeace evident, implică cunoştinţa din partea soţului cel puţin a condiţiunilor esenţiale ale actului.

Este nulă autorizaţiunea dată de soţ femeei printr'o procură ,prin care se instituie un mandatar pentru efectuarea vânzărei, fără însă să se precizeze condiţiunile vânzărei şi nici cel puţin preţul, care este unul din elementele esenţiale ale contractului.

Principiul specialităţei autorizaţiunei maritale trebuie interpretat în sensul că nu este suficient să se arate numai natura actului juridic la care femeea urmează să ia parte, ci mai trebuesc precizate şi condiţiunile esenţiale ale actului, pentru ca autorizaţia să fie dată în cunoştinţă de cauză.

II. Nu se poate interpreta ca o confirmare tacită inacţiunea timp de cinci ani, a persoanelor interesate să invoce nulitatea, deoarece confirmarea implicând o renunţare la acţiunea în nulitate nu poate fi prezumată, ea trebuind să rezulte, ca orice renunţare, din fapte precise, din care să se poată deduce în mod neîndoelnic, intențiunea de a renunța. (S. Constantinescu ș. a. cu Cleopatra Gusiade și C. Caraiani).

(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 210

3. *Vânzare cu pact de răscumpărare. Vânzarea unui bun determinat din succesiune făcută de un comoștenitor, cu pact de răscumpărare. Dacă în urma partajului bunul a căzut în lotul altui comoștenitor, vânzătorul nu mai poate exercita pactul.* (Cas. I, 26 Martie 1928).

Facultatea de răscumpărare pe care vânzătorul și-o rezervă prin actul de vânzare, are drept efect de a readuce în patrimoniul său bunul vândut.

Art. 786 c. c. dispune că fiecare erede este presumpt că a moștenit singur și imediat toate bunurile cari compun partea sa, sau cari i-a căzut prin licitațiune, și n'a fost niciodată proprietar pe celelalte bunuri ale succesiunei.

Dacă prin efectul partajului, indiferent dacă este voluntar sau judiciar, căci legea nu distinge, un bun determinat din succesiune, vândut de unul din moștenitori, a trecut în lotul altui comoștenitor, și dacă legea, printr'o prezumpție *juris et jure* consideră pe primul comoștenitor că nu a fost niciodată proprietar al acelui bun, consecința ce decurge din această prezumptiune este că, vânzarea este de drept nulă, și deci eredele vânzător nu mai poate invoca nici odată o dispozițiune sau modalitate din actul său de vânzare.

In speță, odată ce prin efectul declarativ al partajului bunul vândut de recurent este considerat că încă dela deschiderea succesiunei, nu a făcut parte din patrimoniul lui, în lotul căruia nu a căzut în urma împărțelei făcute, vânzarea consimțită de dânsul nu mai poate produce nici un efect și el nu mai poate exercita pactul de răscumpărare prevăzut în actul său de vânzare. Cererea făcută de recurent în acest sens, este făcută de o persoană fără calitate. (Ștefan Popescu cu Th. Grozăvescu ș. a.).

(Cu notă de Al. Cerban). I. 153

1. *Vânzare. Ardeal. Elementele substanțiale.*
Vezi: **Ardeal.**
(Cu notă de Alex. Ștefănescu). II. 82

5. *Vânzare. Act scris. Ințeles.*
Vezi: **Ardeal.** III. 66

6. *Vânzare. Teren rural. Validare. Legea agrară.*
Vezi: **Teren rural.** III. 66

7. *Vânzare silită. Preț. Credite funciare. Modul depunerei lui.*
Vezi: **Urmărire.** III. 126

8. *Vânzare. Inscrierea contraprestațiunei în c. f. Art. 63 și 130 din reg. c. f.* (Trib. Someș I, 23 Ianuarie 1930). III. 59

9. *Vânzare. Spese. In a cui sarcină sunt.* (Art. 1305 cod. civ.). *Advocat. Onorar. Convențiune. Acord de voințe. Lipsă. Consecințe.* (Art. 41 l. av., 942 cod. civ.).

1. In conformitate cu art. 1305 cod. civ., spesele vânzărei sunt în sarcina cumpărătorului ca și onorariul cuvenit pentru confecționarea actului, afară de stipulațiune contrară.

2. Intr'o acțiune de onorar, trebuie a se ține seamă de principiile din art. 942 cod. civ., care stabilește că, o convenție nu-și produce efecte juridice fără a fi intervenit un acord perfect între voințele, cari concură la încheierea raportului, și dela care principii art. 41 legea advocaților n'a derogat.

Prin urmare, când nu se constată că advocatul reclamant a redactat un act juridic, asupra căruia fusese consultat, nu i se poate atribui decât onorariul minimal pentru consultațiunea dată.

(Cu notă de Em. Costeanu). II. 95

10. *Vânzare. Incapacitate. Constatarea materială făcută după patru ani, inoperantă. Valabilitatea actului.* (Apel Buc. IV, 12 Febr. 1930). III. 124

11. *Vânzare silită. Urmărirea silită a unui imobil în indiviziune. Contestație la executare bazată pe starea de indiviziune. Dacă debitorul urmărit este în drept să facă această contestație.* (Art. 494, 525 pr. civ. și 1825 cod. civ.). (Trib. Baia, 18 Ian. 1930).
(Cu notă de N. Georgean). III. 129

12. *Vânzare silită. Termen cerut la mai mult de o lună dela data procesului verbal de sechestru. Art. 434 pr. civ. Sistemele admise. Art. 735 al. II și III pr. civ. nu se referă la art. 434. Dispozițiunile prohibitive ale acestui text. Lipsa de distincțiune în codul nostru între dispozițiunile imperative și prohibitive. Lipsa de nulitate a procesului verbal.* (Jud. Oc. III urban Galați, 1 Aprilie 1930). III. 110

13. *Vânzare. Imobil închiriat. Exigibilitatea chiriei posterioară. Notificare. Cui trebuie făcută?*
Vezi: **Cesiune.**
(Cu notă de Dim. Cotrutz). III. 110

14. *Vânzare. Imobil dotal. Creanță ipotecară parafernală. Admisibilitate.*
Vezi: **Act cu sine însuș.** III. 142

15. *Vânzare silită. Basarabia. Licitație. Nulitate. Consecințe.*
Vezi: **Procedura civilă rusă.**
(Cu notă de V. M. Teodorescu). II. 185

16. *Vânzare. Licitație publică. Ordonanță de adjudecare.*
Vezi: **Pământ rural.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 279

16. bis. *Vânzare mobiliară. Debitor falit. Creditor ipotecar. Preț. Distribuție.*
Vezi: **Executare silită.** III. 31

17. *Vânzare. Imobil dotal. Autorizare. Licitație. Dacă e necesară. Soluție negativă.*
Vezi: **Dotă.**
(Cu note de C. Xeni și Mircea Durma). I. 33

18. *Vânzare. Bunuri determinate. Succesiune. Efect declarativ al partajului. Achizitor. Drept eventual.* II. 272
Vezi: **Partaj.**
Cu notă de G. Petruc.

19. *Vânzare. Suspendare. Cauțiune. Efecte publice. Valoare nominală.*
Vezi: **Executare imobiliară.**
(Cu note de Al. Zamfirescu și George Iuliu). III. 7

20. *Vânzare. Acțiuni. Nume comercial. Instrăinare. Desemnarea unei societăți anonime.*
Vezi: **Nume patronimic.**
(Cu notă de S. Rosental). II. 171

21. *Vânzare în cont. Urmărire silită. Fals adjudecatar. Afipte. Răspundere pentru diferența de preț.*
Vezi: **Adjudecare.** III. 2

22. *Vânzare. Pact de răscumpărare.*
Vezi: **Legi de procedură.**
(Cu notă de Tr. Alexandrescu). II. 149

23. *Vânzare. Act autentic. Investire. Condițiuni. Dovada plății. Martori. Inadmisibilitate.*
Vezi: **Subrogațiune.**
(Cu notă de Gr. M. Pherekyde). I. 2

VAS

Vas. Căpitan. Obligațiuni contractate, în interesul navigațiunei. Proprietar. Responsabilitate.
Vezi: **Comerț maritim.** III. 156

VEHICUL

Vehicule publice. Tarif. Fixare. Autoritate competentă.
Vezi: **Contencios administrativ.** III. 126

VERIFICARE DE CREANȚE

Verificare de creanțe. Contestație. Cambie semnată de un mandatar. Lipsa mandatului.
Vezi: **Privilegiu.** III. 130

VIOLARE DE DOMICILIU

Violare de domiciliu. Elemente constitutive. Art. 332 cod. pen. ard. Amnistie. Consecințele civile ale infracțiunei. Cheltueli penale. Suportarea lor de către partea civilă în caz de achitare. (Art. 479 și 482 pr. pen. ard.). (Trib. Someș I, 27 Ianuarie 1930). III. 59

Z

ZIAR

Ziar. Efecte și valori. Curs. Pierdere. Acțiune în daune contra ziarului.
Vezi: **Responsabilitate.** III. 87

TABLA DE MATERII
PE NUMELE COMENTATORILOR

N. B. Diferitele note publicate sub numele aceluiaş comentator, se despart între ele prin indicarea *Părţei* şi a *paginei* respective.

ALEXANDER *(Al. Degrea).*

- Cazurile în cari este admisibil recursul în casaţie împotriva hotărîrilor instanţelor militare.
- Natura şi elementele delictului de insultă a superiorului. I. 23

ALEXANDRESCU TRAIAN *(Prodecanul Baroului Ilfov, fost prim preşedinte de tribunal).*

- Cum trebuesc examinate efectele moratorului acordat unei firme din Ardeal care are sediul social în vechiul regat?
- Efectele erga omnes şi faţă de orice fel de creanţă a sentinţei de moratoriu.
- Dacă situaţia creditorului care a aplicat un sechestru, nu trebuie asimilată cu situaţia creditorilor gagişti, în ce priveşte efectele moratorului. II. 37
- Nulitatea sentinţelor arbitrale în raport cu art. 784 al. II din pr. civ. ardeleană.
- Interpretarea şi aplicarea principiului volenti non fit injuria.
- Nulitatea sentinţelor arbitrale în raport cu obligaţiunea motivărei. II. 113
- Chestiunea bunei sau relei credinţe a posesorului în doctrină şi jurisprudenţă. I. 123
- Titlurile şi probele de care se poate servi instanţa învestită cu acţiunea posesorie. I. 124
- Consecinţele hotărîrei intervenite asupra acţiunei posesorii. I. 125
- Elementul bunei sau relei credinţe a posesorului. I. 125
- Dacă instanţa de fond este ţinută să se conforme doctrinei Curţei de Casaţie, după o casare anterioară modificărei legei sale organice din 1912.
- Consideraţiuni generale asupra principiului neretroactivităţei legilor. II. 150
- Efectele retroactivităţei în raport cu faptele şi actele juridice. Deosebirea între drepturile câştigate şi simplele espectative.
- Critica teoriei clasice a drepturilor câştigate ca limită în aplicarea legilor pentru trecut. Un nou criteriu pentru mărginirea în timp a legilor.
- Legi cu caracter retroactiv. II. 151
- Caracterizarea juridică a mandatului de plată în raport cu delegaţiunea de plată.
- Constituirea societăţilor comerciale.
- Efectele practice ale existenţei de fapt a societăţilor comerciale nelegal constituite.
- Caracterul şi forţa probantă a actului de asociaţie. II. 193
- Condiţiunea juridică a femeii măritate sub raportul libertăţei de a contractă.
- Noţiuni generale asupra quasi-contractelor. Teoria îmbogăţirei fără cauză. Fundamentul acţiunei «in rem verso». Condiţiile ei de funcţionare. II. 239
- Noţiuni generale asupra instituţiunei juridice a raportului. II. 263
- Caracterul şi efectele prescripţiunei din art. 568 pr. civ., în raport cu inalienabilitatea pământurilor rurale.
- Condiţiile juridice în care se administrează dovada dreptului de proprietate. II. 282

ALEXIANU G. *(Profesor de drept public la Universitatea din Cernăuţi. Avocat).*

- Limita de aplicaţiune a dispoziţiunilor art. 103 din Constituţie, privitor la controlul constituţionalităţei legilor. I. 68
- Răspunderea funcţionarilor publici pentru faptele de serviciu. I. 40

ANTONIU LASCAR *(Avocat).*

- Dreptul de recurs în Casaţie sub regimul legei stărei de asediu, în contra hotărîrilor instanţelor militare. I. 79
- Dacă legea Creditului a extins procedura executărei din vechiul regat şi în Bucovina. I. 141

APOTEKER NICU *(Avocat).*

- Care este fundamentul acţiunei intentată pe bază de cambii contra moştenitorilor debitorului? II. 266

ASNAVORIAN H., OSV. TEODOREANU, AURELIAN BENTOIU şi V. DONGOROZ *(Avocaţi).*

- Dacă Curtea cu Juri, constituită în sesiune extraordinară, poate judecă procese nerămase în instanţă din anii precedenţi. (Art. 142 l. org. jud., 12 al. 3 din reg. Curţilor cu juraţi).
- Dacă neprezentarea martorilor propuşi de acuzat, din cauze trecătoare, poate justifică cercetarea procesului fără ascultarea lor.
- Dacă cererea de a se aduce partea civilă înaintea Curţei poate fi refuzată.
- Dacă cetirea de către prezidentul Curţei cu juri a declaraţiilor dela instrucţie chiar în prezenţa martorilor pe care-i audiază, constitue o violare a principiului oralităţei desbaterilor.
- Dacă pronunţarea verdictului peste data când expiră sesiunea Curţei, este valabilă. (Art. 36 al. 3 l.. Curţilor cu juri, 282 pr. pen. şi 219 l. org. jud.).
- Dacă verdictul juriului e valabil, atunci când în chestiunea principală de culpabilitate lipseşte unul din elementele esenţiale ale crimei. (Art. 317 şi 361 pr. pen.). (Motive de recurs). I. 26

BĂLĂNESCU ROSETTI I. *(Doctor în drept din Paris. Avocat).*

- Dacă practicarea unei deschideri de primire a aerului şi luminei în zidul despre proprietatea vecină, care nu este interzisă în principiu de codul civil, poate constitui o servitute.
- In caz când deschiderea pentru aer şi lumină constitue o servitute, se poate dobândi ea prin prescripţia achizitivă? I. 9.
- Repararea daunelor provocate în accidentele întâmplate cu prilejul unui transport pe calea ferată. I. 155

BĂLĂŞESCU V. *(Consilier la Inalta Curte de Casaţie.*

- Dacă o hotărîre dată asupra competenţei, este sau nu desăvârşită pentru a fi atacată cu recurs în Casaţie. I. 65

BARASCH EUGEN şi STOIANOVICI A. CONST. *(Advocaţi).*

- Dreptul comun şi legile agrare. Consideraţiuni asupra necesităţei unei aplicaţiuni restrictive a legilor de expropriere. (Doctrină). IV. 108

BARASCH I. MARCO *(Doctor în ştiinţele juridice din Paris. Diplomat al şcoalei de ştiinţe politice din Paris. Avocat).*

- Legislaţia muncei în codul politicei sociale. (Doctrină). IV. 57
- Ideologia sindicalismului (studiu critic) de Elena Ion Gruia. (Recenzie).

BENIŞACHE C. REMUS *(Consilier la Curtea de Apel Constanţa).*

- Dacă divorţul intră în reglementarea legei de accelerarea judecăţilor în ceeace priveşte curgerea termenului de apel prevăzută de această lege. II. 1

BENTOIU AURELIAN, OSV. TEODOREANU, VINTILĂ DONGOROZ şi H. ASNAVORIAN *(Avocaţi).*

- Dacă Curtea cu juri, constituită în sesiune extraordinară, poate judecă procese nerămase în instanţă din anii precedenţi. (Art. 142 l. org. jud., 12 al. 3 din reg. Curţilor cu juraţi).
- Dacă neprezentarea martorilor propuşi de acuzat, din cauze trecătoare, poate justifică cercetarea procesului, fără ascultarea lor.
- Dacă cererea de a se aduce partea civilă înaintea Curţei poate fi refuzată.
- Dacă cetirea de către Prezidentul Curţei cu juri a declaraţiilor dela instrucţie chiar în prezenţa martorilor pe cari îi audiază, constitue o violare a principiului oralităţei desbaterilor.
- Dacă pronunţarea verdictului, peste data când expiră sesiunea Curţei, este valabilă (Art. 36 al. 3 l. Curţilor cu juri, 282 pr. pen. şi 219 l. org. jud.).
- Dacă verdictul juriului e valabil dat, atunci când în chestiunea principală de culpabilitate lipseşte unul din ele-

mentele esențiale ale crimei. (Art. 317 pr. pen., 361 pr. pen.). (Motive de recurs). I. 26

BERNSTEIN BENEDICT *(Avocat).*

— Lege asupra vânzărei pe credit a mașinilor industriale, agricole și autovehicole. (Adnotată cu doctrină și jurisprudență) III. 41
— Intinderea și aplicarea regulei de drept «faillite sur faillite ne vaut». II. 279

BOLINTIN MARINESCU ST. *(Avocat).*

— Condiția juridică a donațiunilor dintre soți, petrecute în vremea căsătoriei lor. II. 214

BLANKOPF M. Dr. *(Avocat).*

— Dacă se poate acordă concordatarului dreptul de alegere în privința procedurei de aplicat. III. 156

BOTEZ AL. ALEXANDRU *(Președintele Trib. Fălticeni).*

— Legislația pentru încetățenirea evreilor cu aplicațiune la dreptul minorului de a face declarație de opțiune pentru cetățenie română după un an dela majorat, în caz când părinții sau tutorele n'au făcut o asemenea declarație. III. 5

BRUMĂ I. și M. ZINGHER. *(Avocați).*

— Condițiile de valabilitate ale actului de compromis. II. 93

BURDEINIC I. *(Avocat).*

— Conflictul de legi interprovinciale cu privire la aplicațiunea pedepsei cu moartea consfințită de o hotărîre definitivă a instanțelor rusești. II. 311

BURG E. Dr. *(Avocat).*

— Cum se timbrează un recurs contra unei încheeri finale dată după procedura civilă bucovineană? III. 59
— Cours élémentaire de droit civil français par Ambroise Colin et H. Capitant. (Recenzie). IV. 168

BURSĂNESCU I. *(Prim Președintele Tribunalului Muscel).*

— Le droit de critique en matière littéraire, dramatique et artistique par *Max. Buteau.* (Sirey 1930 Paris). (Recenzie). IV. 7
— L'oeuvre sociale en Suède (aperçu publié par l'ordre du Gouvernement suédois. Stockholm 1928, Kungl. Boktryckerit P. A. Norstedt et Söner. (Recenzie). IV. 38
— L'ordre sociale, la justice et le Droit par *M. Hauriou,* recueil Sirey, Paris 1930. (Recenzie). IV. 65
— La valeur de la loi par *J. Renard,* Recueil Sirey, Paris 1929. (Recenzie). IV. 66
— Droit et Morale par *J. Salsmans,* 1930 Paris. (Recenzie). IV. 69
— *Nicolae Al. Iuca,* La violence comme vice du contrat et du consentement. Teză. Paris 1930. (Recenzie). IV. 126

BUZEA N. *(Procuror la Trib. Iași. Docent universitar).*

— Dacă în caz de bancrută, calitatea de falit este o chestiune prejudicială, fie pentru acțiunea, fie pentru judecata corecțională. Controverse în dreptul penal comercial. Origina lor și metoda de rezolvare. II. 16

CERBAN ALEX. *(Profesor la Facultatea de drept din București. Avocat).*

— Dacă declarația de renunțare la averea succesorală poate fi invocată pe cale de contestație la omologarea partajului.
— Dacă nulitatea de care este isbită o substituție fidei-comisară are un caracter absolut sau poate fi confirmată expres sau tacit. II. 65
— Rolul instanțelor judecătorești în examinarea convențiilor bazate pe o cauză ilicită. I. 69
— Dacă arătarea numelui mamei făcută de tatăl în actul de naștere echivalează cu o recunoaștere a mamei, în caz când posterior a intervenit o căsătorie între părți. I. 127
— Dacă donațiunea unei părți indivize dintr'un imobil rural făcută cu dispensă de raport, de un părinte copilului său, poate fi redusă prin aplicarea legei de expropriere, pe temeiul căreia s'a luat cota legală din imobilul din care s'a făcut liberalitatea.
— Dacă partea virilă în uzufruct cuvenită văduvei sărace atunci când vine în concurență cu descendenții la succesiunea soțului defunct, se întinde asupra întregei succesiuni sau numai asupra cotității disponibile. II. 146
— Dacă vânzătorul unui bun indiviz, cu pact de răscumpărare are dreptul să se prevaleze de dânsul. I. 153
— Situațiunea creată copilului natural, a cărui mamă este încă în viață, prin efectul adopțiunei, din punctul de vedere al raporturilor de familie, în special cu privire la exercițiul puterii părintești. II. 225

CIOBANU L. *(Judecător la Trib. Bălți).*

— Dacă, față de suprimarea judecătorului unic, procesele judecate potrivit legei proprietarilor trebuesc cercetate în completul de doi judecători. II. 87
— Despre contestațiuni la executare. (Doctrină). IV. 25
— Doi ani dela unificarea legislației în Basarabia. (Doctrină). IV. 37
— Reprezentarea în justiție printr'o persoană care nu e avocat. II. 134
— Regulele care guvernează dota în Basarabia. II. 138
— Cazurile în care are loc aplicarea principiului îmbogățirei fără cauză potrivit legilor civile în vigoare în Basarabia. II. 72
— Viciile de procedură în afacerile dela judecătoriile de ocoale. II. 187
— Chestiunea condamnărei la daune de către instanțele penale printr'o hotărîre absolutorie sau achitătoare. II. 253
— Codul penal și funcționarii. (Doctrină). II. 161

COLONESCU HARALAMB *(Magistrat).*

— Caracterul deciziilor direcțiunei generale de amendare. II. 221

CONSTANTINESCU ST. ALEX. *(Jude președinte, Bazargic).*

— Dacă instanța de judecată este legată de ceeace părțile solicită în mod oral.
— In ce condițiuni plata chiriei este portabilă. III. 108

CONSTANTINESCU GHINEA *(Judecător președinte la Trib. Ilfov).*

— Dacă titlurile de Stat pot fi admise la supralicitare, pe cursul nominal sau al valorei reale. (Opinie). III. 7

CONSTANTINESCU K. V. *(Avocat).*

— Dreptul de contestație în materie de arbitraj. II. 224
— Cererea reconvențională după doctrină și jurisprudență. IV. 118

COSTEANU EMIL *(Avocat).*

— Cum se interpretează o convențiune dintre avocatul consultat asupra unei probleme juridice și clientul său.
— Care e natura juridică a unei astfel de convențiuni? II. 94

COSTIN ALEX. *(Consilier la Curtea de Apel din București).*

— Congresul internațional de drept comparat. (Doctrină). IV. 48

COSTRUȘ T. *(Doctorand în drept. Președintele Soc. Studenților în drept).*

— Comemorarea marilor jurisconsulți D. Alexandresco și Matei Cantacuzino. (Cuvântare). IV. 43

COTRUTZ DIM. *(Judecător de ocol, președinte).*

— Elementele delictului de mărturie mincinoasă. III. 13
— Dacă neînserarea într'o hotărîre penală a textului aplicat este prevăzută sub sancțiunea nulității.
— Dacă lipsa cetirei textului de lege cu ocazia pronunțărei unei hotărîri penale, atrage nulitatea ei. III. 13
— Dacă hotărîrea penală care achită pe un inculpat dat judecății pentru omor sau loviri și răniri prin imprudență, pentru motivul că n'a comis nici o imprudență, împiedică instanța de daune de a constată o imprudență pentru a condamnă la repararea prejudiciului. III. 14
— Culpa generatoare de responsabilitate pentru faptul prejudiciabil cauzat de un animal sau unui animal. III. 15
— Definițiunea legală a cauzei ilicite cu aplicațiune la o metodă terapeutică. III. 34
— Responsabilitatea agenților de poliție judiciară care calcă legea în exercițiul atribuțiunilor lor. III. 36
— Responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor pentru depozitele necesare făcute de clienții lor. III. 36
— Excepțiuni la regula după care partea câștigătoare într'un proces are dreptul la cheltueli de judecată. III. 62
— Cum poate fi interpretată o hotărîre judecătorească prin altă hotărîre? III. 62
— Sensul «manoperilor dolosive» ca element al delictului de înșelăciune. II. 110
— Deosebirea dintre culpa delictuală și cea contractuală. III. 87
— Modul de prescriere al servituților discontinue. III. 87
— Dacă este operantă desistarea dela o acțiune în desavuare. III. 87
— In ce consistă daunele-interese provenind din întârzierea plății unei sume de bani. III. 115
— Punctul de plecare al dobânzilor de întârziere când cererea a fost adresată unui judecător necompetent. III. 116

— Cazurile în care punerea în întârziere nu e necesară pentru ca creditorul unei obligaţiuni să aibă dreptul la daune. III. 116
— Dacă finele de neprimire a unei cereri noui în apel este de ordine publică. III. 117
— Dacă achitarea pronunţată de juriu, înlătură cererea de despăgubiri civile. III. 117
— Clasificarea acţiunilor în justiţie. III. 117
— Dacă instanţa poate lua act de o desistare când una din părţi opune un refuz nejustificat. III. 118
— Datarea testamentului olograf. III. 119
— Ce se înţelege prin cheltueli de judecată? III. 119
— Responsabilitatea depozitarului. III. 119
— Culpa prepusului în caz de incendiu al recoltelor. III. 120
— Cazurile de admisibilitate a intervenţiei terţilor. III. 150
— Elementele componente ale contravenţiei de sgomot şi larmă. III. 151
— Despre delictul de fugă. III. 152
— Dacă există autoritate de lucru judecat într'un proces de rezilierea unui contract, faţă de o hotărîre anterioară dată asupra cererii de executare. III. 165
— Interdicţia membrilor juriului de a-şi manifesta opiniunea în timpul desbaterilor. III. 166

CRISTOFOREANU E. *(Doctor în drept dela Roma. Avocat).*
— Dacă impresarul unui artist are facultatea de a radio-difuză spectacolul fără autorizarea artistului. III. 168

CRUŢESCU ALFRED şi VÂNTU G. I. *(Avocaţi).*
— Efectele sentinţei Tribunalului în materie de expropriere pentru cauză de utilitate publică. (Doctrină). III. 96

D. P. G.
— Dovada proceselor verbale de flagrant delict. II. 18
— Responsabilitatea quasidelictuală pe calea acţiunei oblice. III. 84
— Responsabilitatea solidară în materia quasi-delictelor. III. 85
— Interpretarea art. 998 şi 1000 codul civil. III. 85
— Prescripţiunea acţiunei în daune. III. 85
— Responsabilitatea în caz de concubinaj. III. 86
— Facultatea instanţei de a acordă procente la o sumă de bani globală acordată cu titlu de daune.
— Suveranitatea instanţei de a determină momentul de când curg acele procente. III. 86
— Responsabilitatea pentru turburările vecinilor, printr'un abuz de folosinţă. III. 87
— Dacă cel pus sub interdicţie poate renunţă la apel, după ce a învestit această instanţă. III. 98
— Când se aplică monedelor şi hârtiilor de bancă prezumpţia «en fait de meubles»? III. 112
— Valabilitatea somaţiei de plată dacă creanţa nu e lichidă.
— Efectele casărei cu privire la cheltuelile de judecată. III. 112
— Obligaţia judelui instructor când e învestit cu o plângere cu constituire de parte civilă.
— Dacă decizia Camerei de acuzare care respinge opoziţia părţei civile împotriva ordonanţei de neurmărire, stinge acţiunea publică. III. 113
— Data certă a unui înscris din ziua morţei aceluia sau unuia din cei cari l-au subscris. III. 114
— Proba prorogărei societăţilor civile. III. 114
— Dacă locatarul poate fi scutit de răspundere numai în cazul când dovedeşte una din cauzele incendiului — anume arătate de lege — sau dacă e suficient să dovedească lipsa lui de culpă. III. 115
— Dacă o cauţiune fixată de instanţă poate fi depusă în titluri pe valoarea nominală sau reală. III. 124
— Dacă copilul născut prematur şi netăgăduit în termen de bărbat, trebuie considerat ca legitim sau legitimat. III. 135
— Autorizarea tacită a femeei măritate. III. 135
— Dacă termenul de graţie se poate acordă pe calea référéului. III. 136
— Exteritorialitatea localurilor destinate legaţiilor şi ambasadelor. III. 136

DÂRLEA FRATEA *(Magistrat).*
— Obârşia acţiunei pauliane. Natura ei juridică. Elemente. Efecte. Asemănarea acţiunei revocatorii cu acţiunea în simulaţiune. II. 3
— Elementele turburărei de posesie. II. 136
— Contractele de adesiune. IV. 145
— Interdicţiunea testamentelor conjonctive. I. 179
— Actul juridic cu sine însuş. III. 153

DEMETRESCU I. PAUL *(Referend titular la Consiliul legislativ).*
— Proiectul de lege asupra titlurilor de credit. (1. Necesitatea elaborărei unei legi speciale asupra titlurilor de credit. 2. Raţiunea înscrierei unor dispoziţiuni aplicabile tuturor titlurilor de credit. 3. Tendinţa urmată în legiferarea cambiei şi cecului. 4. Dispoziţiuni generale asupra diferitelor feluri de titluri de credit. 5. Titlurile nominative. 6. Titlurile la purtător. 7. Titlurile la ordin. 8. Cambia. 9. Cecul. 10. Cecul barat, cecul fără transfert şi cecul în cont. 11. Cecul circular şi cecul turistic). (Doctrină). IV. 1
— Reprimarea concurenţei neleale. (Analiza proiectului de lege). (Doctrină). IV. 53
— Noua lege asupra asigurărei (Doctrină). IV. 156
— Lucrările premergătoare convenţiunilor dela Geneva asupra tratei şi biletului la ordin. (Doctrină). IV. 161

DEMOGUE RENÉ *(Professeur de Droit civile à la Faculté de droit à l'Université de Paris).*
— Le caractère juridique de la décision qui accorde l'autorisation au représentant d'une incapable. (Consultation). II. 208

DEMPOL.
— Admisibilitatea şi mecanismul teoriei stipulaţiunei pentru altul în dreptul nostru. I. 106
— Dacă Curtea de Casaţie poate cenzură aprecierea instanţei de fond a unor hotăriri anterioare.
— Care este natura hotărîrei judecătoreşti care consfinţeşte dreptul de întreţinere a unor copii naturali, acordat sub formă de despăgubiri? I. 169

DIACONESCU A. şi FELDMAN M. *(Avocaţi).*
— Capacitatea celor ajunşi în vârstă de 17 ani potrivit codului civil rus aplicabil în Basarabia.
— Teoria generală a principiului autorităţei lucrului judecat. II. 20

DIMIU RADU *(Judecător la Tribunalul Prahova).*
— Amnistia. Dacă poate înrâuri drepturile patrimoniale ale terţilor. La ce instanţă se pot urmări despăgubirile civile şi cum se statuează asupra lor. I. 19
— Divorţul şi păstrarea copilului (forme procedurale). I. 63
— Dacă este admisibilă pledarea unei pricini în versuri. III. 101
— Dacă un coindivizar poate intentă o acţiune în revendicare a bunului comun şi caracterul acestei acţiuni. III. 106
— Principiile cari călăuzesc divorţul dintre doi soţi străini. II. 249
— Ce se întâmplă în caz când Tribunalul, declarând în stare de faliment o Societate în nume colectiv, omite să declare şi falimentul soţilor? II. 270
— Dacă introducerea unei cereri de concordat preventiv poate suspendă acţiunea de declarare în faliment. III. 164

DIMOFTACHE GR. ION *(Prim preşedintele Trib. Bălţi).*
— Competenţa judecătorului de ocol în Basarabia în materie reală imobiliară, în urma legei din 11 Iulie 1929. (Doctrină). IV. 6
— Dacă divorţul se poate dovedi cu martori chiar când cel interesat tinde la o stare civilă care să aibă drept urmare dispensa de serviciul militar. II. 50
— Competenţa judecătorului de ocol în Basarabia în materie imobiliară. III. 141

DOCAN P. GEORGE *(Consilier la Curtea de Apel din Bucureşti).*
— Dacă printr'o singură acţiune se poate cere împărţiala a două sau mai multe succesiuni cuvenite aceloraşi moştenitori, formându-se o masă de împărţit între dânşii.
— Fundamentul responsabilităţei pentru prejudiciul cauzat de lucrurile neînsufleţite, după ultima jurisprudenţă a Supremei Curţi franceze. III. 83
— Calificarea convenţiei dintre patron şi salariaţii săi. III. 113
— Clauza contrarie ordinei publice. III. 135

DONGOROZ VINTILĂ, OSV. TEODOREANU, AURELIAN BENTOIU şi H. ASNAVORIAN *(Avocaţi).*
— Dacă Curtea cu juri, constituită în sesiune extraordinară, poate judecă procese nerămase în instanţă din anii precedenţi. (Art. 142 l. org. jud., 12 al. 3 reg. Curţilor cu juraţi).
— Dacă neprezentarea martorilor propuşi de acuzat, din cauze trecătoare, poate justifică cercetarea procesului fără ascultarea lor.
— Dacă cererea de a se aduce partea civilă înaintea Curţei poate fi refuzată.

— Dacă cetirea de către prezidentul Curţei cu juri a declaraţiilor dela instrucţie chiar în prezenţa martorilor pe care-i audiază, constitue o violare a principiului oralităţei desbaterilor.
— Dacă pronunţarea verdictului peste data când expiră sesiunea Curţei, este valabilă. (Art. 36 al. 3 l. Curţilor cu juri, 282 pr. pen. şi 219 l. org. jud.).
— Dacă verdictul juriului e valabil, atunci când în chestiunea principală de culpabilitate lipseşte unul din elementele esenţiale ale crimei. (Art. 317 şi 361 pr. pen.).
(Motive de recurs). I. 26

DONGOROZ VINTILĂ *(Avocat)*.

— Dreptul Ministerului de Justiţie de a invità Parchetul General al Inaltei Curţi de Casaţie să denunţe acestei supreme Curţi actele şi hotărîrile judecătoreşti ilegale. (Recursul în anulare). I. 39
— Este scuza provocărei compatibilă cu circumstanţa agravantă a premeditării? II. 157
— Admisibilitatea apelului părţei civile în caz de stingere a acţiunei publice. III. 90
— Dacă exceptarea unor infracţiuni dela amnistie implică şi exceptarea formelor imperfecte ale acestor infracţiuni (tentativa şi infracţiunea săvârşită dar neisbutită). III. 90
— Elementele constitutive ale infracţiunei contra onoarei. III. 106
— Interpretarea legei de amnistie din 6 Iunie 1929. III. 129
— Dacă în caz de conflict între un Tribunal, o judecătorie de ocol şi un jude instructor, regularea competenţei poate fi făcută de Curtea de Apel.
— Dacă un regulator de competenţă emanat dela altă instanţă, decât cea competentă, obligă pe instanţa de trimitere.
— Dacă Camera de punere sub acuzare poate fi sesizată numai prin cererea şi raportul Procurorului General, fără a existà o ordonanţă definitivă de transmiterea actelor. II. 231
— Caracterul infracţiunei de delapidare. III. 138
— Dacă amnistia se poate invocà pe calea contestaţiei. III. 145
— Care este caracterul şi procedura arestărei în materie de extrădare? I. 181
— Dacă simplele minciuni pot constitui elementele delictului de înşelăciune. III. 167

DRAGOMIRESCU PETRU *(Profesor la facultatea de drept din Iaşi)*.

— Comemorarea marilor jurisconsulţi D. Alexandresco şi Matei Cantacuzino. (Cuvântare). IV. 41

DUMITRESCU I. *(Avocat)*.

— Dacă inacţiunea unui particular faţă de actul autorităţei comunale care suspendă executarea unui contract, poate fi socotită drept achiesare şi deci renunţare la acţiunea născută din refuzul acelei autorităţi de a-i da autorizare să continue lucrările pe baza zisului contract.
— Dacă un particular se poate plânge de actul autorităţei care suspendă un contract când acel contract e făcut cu nerespectarea legilor de ordine publică. II. 46

DURMA MIRCEA *(Avocat)*.

— Responsabilitatea delictuală şi responsabilitatea contractuală. (Doctrină). IV. 4
— Instreinarea sau ipotecarea imobilelor dotale, în raport cu obligaţia terţilor de supraveghere a întrebuinţărei preţului de împrumut sau vânzare. I. 33
— Act juridic şi fapt juridic. IV. 150

ELIAS R. *(Doctor în drept din Paris, Avocat)*.

— La ce se referă expresia «biens et propriétés» din Tratatul de pace dela Trianon? II. 74

ENIU A. *(Judecător la Tribunalul Someş)*.

— Mandatul cambial de plată în dreptul ardelean. Condiţiunile eliberărei lui. Mandatul de asigurare. Execuţia provizorie. Excepţiunile ce i se pot ridicà. Deosebirile dintre codul comercial român şi cel ardelean. III. 11
— Art. 70 din legea accelerărei în conflict interprovincial cu unele dispoziţiuni ale procedurilor civilă şi penală din Ardeal. IV. 148

FELDMAN M. şi DIACONESCU A. *(Avocaţi)*.

— Capacitatea celor ajunşi în vârstă de 17 ani, potrivit codului civil rus aplicabil în Basarabia.
— Teoria generală a principiului autorităţei lucrului judecat. II. 20

FILOTTI ZAMFIR *(Avocat)*.

— Natura juridică a abordajului şi sarcina probei în această materie. II. 100

FILOTTI ZAMFIR şi VASILE G. POLZER *(Avocaţi)*.

— Dacă se poate face apel contra unei sentinţe prin care se acordă executaturul, atunci când există înţelegere diplomatică între două state pentru executarea hotărîrilor judecătoreşti.
— Căile de atac şi competenţa în materie de executatur. II. 122

FOREANU ALEX. *(Avocat, Craiova)*.

— Mecanismul circulaţiunei cambiei transmisă prin gir în alb. I. 108

FRIEDMANN HUGO *(Advocat)*.

— Dacă procura dată avocatului de clientul său mai trebuie legalizată, când partea ştie carte, sau e suficientă certificarea avocatului, faţă de dispoziţiunile art. 96 pr. civ. I. 47
— Contestaţia la executare a părţei debitoare, pentru motivul lipsei de procedură. I. 135

GABROVSKY MINCO *(Consilier la C. de Casaţie din Sofia)*.

— Legea bulgară pentru confiscarea în folosul Statului a bunurilor dobândite în mod nelegal (traducere cu o notă de Eug. Petit). IV. 122
— Legea bulgară contra cametei (cu o notă de Eug. Petit). IV. 163

GĂLĂŞESCU PIK D. *(Profesor la Universitatea din Cernăuţi)*.

— Situaţia unei societăţi anonime ale cărei acţiuni au fost reunite în mâinile unui singur acţionar. II. 181

GEORGEAN N. *(Consilier la Curtea de Apel Bucureşti)*.

— Care este natura juridică a dreptului văduvei sărace în succesiunea soţului său decedat.
— Concursul văduvei sărace la succesiunea defunctului ei soţ, când vine cu alţi moştenitori. III. 4
— Ce se înţelege prin «stabiliment public». III. 80
— Dreptul incapabililor de a cere revizuirea hotărîrilor în cazul când au fost apăraţi cu viclenie sau n'au fost apăraţi de loc. III. 104
— Dreptul creditorilor cu privire la succesiunea căzută debitorului lor. III. 129
— Dreptul creditorilor cu privire la succesiunea căzută debitorului lor. II. 298

GEORGESCU L. I. *(Doctor în drept. Referend la consiliul legislativ)*.

— Caracterul viţiului de precaritate în materie de prescripţiune.
— Dacă o terţă persoană poate sau nu să invoace în favoarea sa existenţa unui înscris la care n'a luat parte. II. 84
— Dacă dobânditorul unei cambii prin gir după scadenţă beneficiază de acţiunea cambială pentru realizarea drepturilor rezultând din titlu, sau de acţiunea de drept comun civilă sau comercială după natura juridică a creanţei constatată prin titlul său. I. 91

GHEORGHIU-VIERIU *(Avocat)*.

— Repercusiunile reformei agrare asupra dreptului civil. (Cap. I. Repercusiuni în materie penală. Secţ. II. Dreptul de preemţiune. (Secţ. I. Dreptul de prearendare fiind deja publicat în *P. R.* 1929, 2, I. p. 21—31). § 1. Regimul vânzărilor de pământuri rurale anterior legei din 17 Iulie 1921. § 2. Scopul urmărit de legiuitor prin introducerea dreptului de preemţiune. § 3. Caracteristicele dreptului de preemţiune în legea agrară. I. Derogări multiple şi grave dela principiile codului civil. II. Nu poate aveà decât un fundament juridic lato sensu. III. Nu prezintă avantagii, nici pentru Stat, nici pentru particulari. IV. Nesocoteşte interesele vânzătorilor de fonduri rurale, obligându-i să caute eludarea legei. V. Poate fi eludat cu uşurinţă. § 4. Concluzii. § 5. Incercare de politică civilă). IV. 130

GHIMPĂU DEM. şi IULIU GH. *(Avocaţi)*.

— Dacă acţiunea în contencios este admisibilă în caz când actul administrativ se poate atacà pe alte căi legale.
— Teoria actelor preparatorii. II. 196

GODEANU VICTOR *(Doctor în drept. Avocat)*.

— Efectele ordonanţei de adjudecare.
— Contestaţiile la urmărirea silită imobiliară şi atacarea ordonanţei de adjudecare definitivă. II. 140

GORUNEANU M. RADU *(Avocat)*.

— Cazul în care poate fi valabil un testament scris numai în parte de defunct.
— Competinţa instanţei de punere în posesie în materie de succesiune. II. 68
— In ce cazuri o marcă de fabrică poate cădeà în domeniul public? II. 166
— Dreptul debitorului de a cere validarea poprirei în caz de inacţiune a creditorului său. III. 133
— Fundamentul juridic al teoriei abuzului de drept. III. 140

GORUNEANU TULIUS *(Preşedintele Tribunalului Prahova).*

— Temeiul legal şi procedura exproprierei pentru interes cultural.
— Dacă şi în ce condiţiuni autoritatea comunală poate renunţă la o expropriere pentru utilitate publică. II. 53

GRIGORIAN CORNELIU *(Doctor în drept. Avocat).*

— Constituţionalitatea art. 3 al. *b* din legea contenciosului administrativ, privitor la atacarea deciziilor disciplinare. I. 76

GROSSU D. S. *(Avocat).*

— Cum trebuie făcută certificarea unei procuri avocaţiale, dată de o persoană aflată în străinătate. I. 104

GRÜNBERG ELIAS *(Avocat).*

— Cazurile în cari imputaţiunile difamatorii şi injurioase la adresa unui om decedat pot constitui un delict. III. 37
— Interpretarea legilor penale. III. 81

HACMAN M. *(Profesor la Universitatea din Cernăuţi).*

— Problema societăţilor pe acţiuni în dreptul german. IV. 153
(Doctrină).

HAGI GHEORGHE ALEX. *(Judecător la Trib. Dolj).*

— Natura pericolului de evicţiune în materie de suspendarea preţului vânzărei. III. 69
— Caracterizarea şi condiţiunile cambiei domiciliate. III. 68

HERCZEGH MIH. Dr. *(Consilier şi profesor universitar, Budapesta).*

— Dacă în procesele emanând din contractele de transport pe mare poate să fie stipulată competenţa Camerei arbitrale a Bursei mărfurilor şi efectelor din Budapesta.
(Consultaţie). II. 127

HOZOC DIMITRIE *(Consilier la Curtea de Apel din Galaţi).*

— Dreptul prevenitului de a atacă pe calea opoziţiei ordonanţa judecătorului de instrucţie, cum şi condiţiunile dreptului său de recurs. I. 117
— Forţa majoră după Roger Dufourmantelle.
(Doctrină). IV. 106

HUTSCHNEKER RICHARD *(Avocat).*

— Situaţia creditorului chirografar, faţă de ordonanţa prezidenţială dată în temeiul art. 842 cod. com. III. 77
— Sensul juridic al expresiunei «materii industriale prime, în stare de fabricaţie, etc.» cu aplicaţiune la condiţiile de valabilitate ale gajului comercial al acestor mobile. I. 143
— Divizibilitatea acţiunei cambiale. II. 269
— Annuaire de l'Institut international de droit public 1929.
(Recenzie). IV. 166

IONESCU STELIAN *(Judecător la Trib. Ilfov).*

— Girul cambiei după scadenţă şi transmisiunea anomală a cambiei. (1. Observaţie preliminară. 2. Starea doctrinei şi jurisprudenţei române. 3. Caracterul dispozitiv al înscrisului cambial. 4. Diferite forme de giruri prin care se poate transmite posesiunea cambiei. 5. Analiza girului după scadenţa. 6. Transmisiunea anomală a cambiei. I. 147

IONESCU TRAIAN *(Avocat).*

— Competenţa şi titlul de urmărire a diurnelor parlamentarilor, încasate fără echivalentul serviciilor prestate. I. 74

IONESCU I. VIRGIL *(Procuror, Trib. Braşov).*

— Ultrajul săvârşit de avocat împotriva magistratului. III. 100

IORGULESCU MIHAIL *(Avocat).*

— Termenul de atac al actelor administrative de autoritate înaintea instanţei de contencios administrativ.
— Incompetenţa primarului central în privinţa controlului şi tutelei sectoarelor. II. 47

IUCA AL. NICOLAE *(Doctor în drept din Paris. Avocat).*

— Natura juridică a depozitului de efecte. II. 257

IULIU GEORGE *(Avocat).*

— Dacă cu ocaziunea supralicitărei adjudecatarul poate depune garanţia în efecte publice pe cursul nominal sau pe cursul zilei? III. 8
— Responsabilitatea Ministerului de Răsboiu, în baza art. 1000 cod. civ. pentru accidentul mortal suferit de un ofiţer în urma unei injecţiuni antisifilitice. (Teoria fundamentului juridic al responsabilităţei pentru lucrurile neînsufleţite). II. 41
— Dacă există drept de opoziţie pentru sentinţele Tribunalului de a doua instanţă, după legea de accelerare a judecăţilor. III. 26
— Dacă conform art. 68 din legea judecătoriilor de ocoale, pe lângă menţiunea că citaţia s'a lipit pe uşa casei citatului, în lipsa acestuia sau rudelor, se mai cere sub sancţiunea nulităţei şi menţiunea despre lipsa servitorilor. II. 189
— Dacă art. 907 şi 908 cod. com. au fost abrogate de procedura civilă, cu privire la sechestrul comercial. III. 95

IULIU GEORGE şi DEM. GHIMPĂU *(Avocaţi).*

— Dacă acţiunea în contencios este admisibilă în caz când actul administrativ se poate atacă pe alte căi legale.
— Teoria actelor preparatorii. II. 196

IULIU G. şi MAVRAKY GH. *(Avocaţi).*

— Dacă ilegalitatea numirei unui funcţionar public poate fi acoperită prin trecerea lui pe tabloul de înaintare.
— Dacă prin acordarea stabilităţei, se poate ratifică ilegalitatea formală a numirei unui funcţionar public. II. 163

JOSSERAND LOUIS *(Decan al facultăţei de drept din Lyon).*

— Răspunderea din faptul automobilelor înaintea Secţiunilor-Unite ale Curţei de Casaţie franceză cu notă de d-l Eug. Petit.
(Doctrină). IV. 44

MANOLESCU EM. RADU *(Procuror la Tribunalul Buzău).*

— Dacă prezentarea minorului în faţa instanţei de adopţiune este necesară.
— Caracterul sancţiunei pentru nerespectarea regulelor din art. 123 pr. civ.
— Cum urmează a fi privită competenţa Tribunalului în materie de adopţiune în raport cu aceea a judecătoriei de ocol? II. 57
— Responsabilitatea quasi-delictuală a părinţilor pentru prejudiciul cauzat de copiii lor minori. II. 216
— Competenţa instanţelor judecătoreşti în materie de adopţie. III. 138

MARCHESCU ANTONIU Dr.

— Acţiunile sau excepţiunile acordate curatorului massei falimentare. III. 72
— Despre dobânzile uzurare în dreptul ardelean. II. 190

MARCUS DESIDERIU Dr. *(Consilier la Curia din Budapesta).*

— Dacă în procesele emanând din contractele de transport pe mare, poate să fie stipulată competenţa Camerei arbitrale a Bursei mărfurilor şi efectelor din Budapesta. II. 127

MAVRAKY GH. şi IULIU GH. *(Avocaţi).*

— Dacă ilegalitatea numirei unui funcţionar public poate fi acoperită prin trecerea lui pe tabloul de înaintare.
— Dacă prin acordarea stabilităţei, se poate ratifică ilegalitatea formală a numirei unui funcţionar public. II. 163

MAXIM DIMITRIE *(Fost preşedinte la Curtea de Apel. Avocat).*

— Forma în care poate testă românul aflat în străinătate.
— Cenzura interpretărei legilor străine adoptate de legiuitorul român în teritoriile alipite. I. 82
— Jocurile de noroc şi regimul lor legal. (Organizarea cluburilor în România. Necesitatea lor. Cluburi cu statute. Abuzuri prin eludarea statutelor. Cluburile în raport cu clasele sociale. Chestiunile ce dau loc la funcţionarea cluburilor. Impărţirea materiei. Dispoziţiunile legale privitoare la casele de joc de noroc în vechiul nostru drept şi în perioadele ulterioare. Inţelesul legiuitorului prin case de joc de noroc şi dacă în aceste case intră cercurile sau cluburile. Jurisprudenţa română în caracterizarea cluburilor permise. Stabilirea jocurilor ce pot fi caracterizate ca jocuri de noroc şi supuse unei reglementări riguroase. Jocurile permise după doctrină şi jurisprudenţă. Măsurile luate în Franţa sub raportul autorizărei, supravegherei şi sancţionărei jocurilor de noroc. Măsurile ce pot fi completate în România prin reglementări speciale şi măsuri fiscale, în interesul stârpirei abuzurilor). IV. 82

MILLIAN C. CHRISTACHE *(Secretarul Camerei de comerț și industrie din T. Măgurele).*

— Expunere de motive la anteproiectul de lege pentru înfrânarea cametei. (Doctrină). IV. 60

MORA MIHAIL *(Avocat).*

— Admisibilitatea recursului în anulare, în cazul a două hotărîri definitive și contradictorii. I. 45

MUSCEL IONESCU PETRE Dr. *(Doctor în drept și diplomat al institutului de criminologie dela Universitatea din Roma. Avocat).*

— Un proces la Curtea cu jurați din București judecat după principiile școalei pozitiviste. (Pedeapsa în raport cu periculozitatea delicventului, iar nu cu delictul comis). (Doctrină). IV. 5
— Doctrina și dogmatica penală în România și țările civilizate. (Ion I. Condeescu, Iulian Teodorescu, Traian Pop, Carol Nesselrode, George Solomonescu, Const Zguriadescu, Nicolae Iorgulescu, Toma Dragu, I. I. Nedelescu, George Maxim). (Doctrină). IV. 9
— Altă justiție penală. (1. Limitele dreptului penal. 2. Metoda. 3. Părerile originale. 4. Istorie și doctrină. 5. Sistemul francez. 6. Sistemul italian. 7. Sistemul englez. 8. Sistemul austriac. 9. Sistemul belgian. 10. Sistemul german. 11. Alte sisteme. 12. Doctrina și dogmatica. 13. Sistemul pozitiv-inductiv. 14. Sistemul clasic-deductiv. 15. Metoda de studiu în România. 16. Dreptul civil și penal în România. 17. Curente penale în România. 18. Opere penale în România. 19. Lupta dintre clasici și pozitiviști. 21. Scrierile în genere. 22. Scrierile de drept penal. 23. Expunerea clară. 24. Scrieri clare în România. 25. Exprimarea. 26. Ce interesează într'o scriere. 27. Citarea autorilor și operelor. 28. Claritatea la pozitiviști. 29. Care lucrare folosește. 30. Opere folositoare juristului. 31. Democratizarea științei. 32. Operile de specialitate. 33. Operile juridice în genere. 34. Operile de drept penal. 35. Popularizarea principiilor dreptului penal. 36 Doctrina penală și marele public. 37. Reforma penală. 38. Reforma penală și poporul. 39. Democratizarea justiției penale. 40. Elementele esențiale reformei penale. 41. Revoluții în știința penală. 42. Revoluția școalei clasice și celei pozitive. 43. Asprimea pedepselor. 44. Dreptul de a pedepsi. 45. Pedeapsa pentru infractorii de drept comun. 46. Pedeapsa și variatele categorii de infractori. 47. Măsura pedepsei. 48. Actualul sistem de imputabilitate. 49. Pedeapsa cu moartea. 50. Studiul dreptului penal și pedeapsa. 51. Crime, delicte, contravențiuni. 52. Contravențiunea nu aparține codului penal. 53. Descentralizarea justiei penale. 54. Delictele politice. 55. Impărțirea c. p. numai în crime și delicte comune. 56. Separarea justiției penale de cea civilă. 57. Institute de specializare. 58. Efectul separărei justiției. 59. Individualizarea justiției. 60. Factorii de care trebuie să țină seamă noua reformă penală. 61. Studiu comparat al doctrinelor penale. 62. Caracterul doctrinelor vechi penale. 63. Elementele în studiul comparat al doctrinelor. 64. Civilizația și noua doctrină. 65. Dogmatica penală. 66. Ce înțelegem prin dogmatică penală? 67. Care opere sunt importante, cele de doctrină sau cele de dogmatică. 68. Scolastica germană și dogmatica. 69. Creația doctrinei și operele de dogmatică penală. 70. Doctrina și dogmatica penală în România. (Doctrină). III. 16

N. R.

— Competența Curților de apel, ca instanțe de recurs, în materie de contestațiuni la aplicarea legilor fiscale. III. 66
— Modul de prescriere al servituților discontinue. III. 88

NECȘULESCU C. AURELIU *(Judecător de ședință la Trib. Caraș).*

— Computarea pedepsei în condamnarea minorilor, dupe legile penale ardelene. III. 70

NEGREANU I.

— In ce cazuri este admisibil recursul în Casație împotriva deciziilor pronunțate de instanțele militare.
— Dacă instanțele militare sunt competente să judece delictele de presă. I. 21

NEGRU NICOLAE *(Judecător-președinte la Trib. Ilfov).*

— Dacă există drept de opozițiune pentru sentințele Tribunalului pronunțate în a doua instanță, după legea de accelerare a judecăților. III. 26
— Modul de dobândire a servituței de trecere. II. 131
— Schimbul de imobile dotale între soți. II. 186
— Situația creiată copilului natural, a cărui mamă este încă în viață, prin efectul adopțiunei, din punct de vedere al raporturilor de familie și în special cu privire la exercițiul puterei părintești. II. 227

NICHITA N. *(Jude consilier la Trib. Dolj).*

— Contestația la urmărirea silită. Dacă se mai pot ridică contestații în ziua fixată pentru supralicitare.
— Nulitatea titlului executoriu asupra urmărirei efectuată.
— Controversa asupra nesesibilităței bunurilor urmărite. II. 30

NICOLAU G. MATEI *(Diplomat al Școalei de înalte studii dela Sorbona. Laureat al Institutului Franței).*

— Edouard Cuq. P. F. Girard, Manuel des institutions juridiques des Romains. Manuel élémentaire de droit romain. (Recenzie). IV. 124
— Notă adițională la «Observațiunile critice asupra manualelor de drept roman ale d-lor P. F. Girard și E. Cuq». (Recenzie). IV. 163
— Manuale noui de drept roman de Paul Huvelin. Paris. IV. 164

NICOLEANU HIPPOLYTE *(Doctor în drept din Paris. Avocat).*

— Aplicarea principiului execuțiunei simultane. II. 159

OTTULESCU EM. și S. ROSENTAL *(Avocați).*

— Cui revine proprietatea bunurilor exclusive ale Austro-Ungariei, față de expresiunea «bunuri și proprietăți» din art. 191 al Tratatului dela Trianon? II. 78

PĂCURARU I. M. *(Președinte la Trib. Iași).*

— Autorizația femeei măritate poate fi generală sau numai limitată la fiecare act în parte? III. 6
— Dacă pentru admiterea perimărei cerută contra moștenitorilor, e necesar ca aceștia să cunoască procesul de fond. III. 76
— Dacă competența instanței care a ordonat o anchetă in futurum poate constitui autoritate de lucru judecat față de instanța ce judecă fondul pricinei? III. 160

PALADA C. I. *(Judecător la Trib. Dolj).*

— Dacă incidentul de ruralitate a unui teren de împroprietărire ridicat într'o urmărire silită poate duce la anularea urmărirei. *(Opinie).* II. 25

PASNICU PETRE *(Procuror la Trib. Târnava-Mare).*

— Raportul judecătorului de instrucție asupra reconfirmărei. II. 219

PETIT EUG. *(Consilier la Curtea de apel din Iași).*

— Cursul de drept civil pozitiv de Louis Josserand (Teoria generală a obligațiilor, principalele contracte din dreptul civil și măsurile de siguranță). (Recenzie). IV. 63
— Stabilirea și încasarea impozitului comunal. III. 140
— Criteriul de aprecierea daunelor în caz de accident de muncă, pentru lucrătorul care primește pe lângă salariu din partea patronului și bacșișuri din partea clienților. III. 149

PETRUC GH. *(Judecător de ședință la Trib. Fălticeni).*

— Efectele actului sub semnătură privată recunoscut de acela căruia i se opune, față de terți.
— Opozabilitatea închirierilor verbale.
— Efectul vânzărei lucrului închiriat. III. 3
— Cazurile în cari moștenitorii rezervatari pot fi considerați ca terți când atacă în simulațiune un act al autorului lor.
— Proba simulațiunei. III. 18
— Caracterul juridic al jurământului dat în subsidiar. III. 99
— In ce condițiuni poate fi opus un contract de locațiune noului dobânditor al unui imobil. II. 200

— Anularea actelor pentru smintire de minte, după moartea unei persoane, din partea moştenitorilor, potrivit legiuirilor locale basarabene. II. 235
— Vânzarea bunurilor din massa succesorală şi intervenţia cumpărătorului. II. 272

PHEREKYDE GR. *(Consilier la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie).*

— Explicaţiunea istorică a naturei şi efectelor subrogaţiunei consimţită de debitor. I. 3

PLASTARA GEORGE *(Profesor de drept civil la Facultatea din Bucureşti).*

— Romantismul juridic (Controversa profesorilor francezi George Ripert şi Julien Bonnecase. (Doctrină). IV. 155

PLOPU GEORGIU Dr. *(Fost preşedinte onorar la Inalta Curte de Casaţie).*

— Natura contractului de rentă viageră. (1. Contractul de joc. 2. Contractul de pariu. 3. Afaceri diferenţiale. 4. Contractul de rentă viageră). I. 49
— Achiziţiunea dreptului de proprietate asupra lucrurilor mobile şi imobile în dreptul ardelean.
— Relaţiunea contractului real cu cauza sa.
— Cerinţele de formă ale contractelor prin care se transmite proprietatea.
— Inscrierile tabulare pe cale extraprocesuală. I. 109

POGONAT PETRU *(Decanul Baroului din Iaşi).*

— Comemorarea marilor jurisconsulţi D. Alexandresco şi Matei Cantacuzino). (Cuvântare). IV. 41

POLZER G. VASILE şi ZAMFIR FILOTTI *(Avocaţi).*

— Dacă se poate face apel contra unei sentinţe prin care se acordă executorul, atunci când există înţelegere diplomatică între două state pentru executarea hotărîrilor judecătoreşti.
— Căile de atac şi competenţa în materie de executur. II. 122

PAP IOSEF Dr. *(Consilier şi profesor universitar, Budapesta).*

— Dacă în procesele emanând din contractele de transport pe mare, poate să fie stipulată competenţa Camerei arbitrale a Bursei mărfurilor şi efectelor din Budapesta. II. 127

POSSA MIRCEA *(Doctor în drept din Paris. Consilier la Curtea de Apel din Bucureşti).*

— Despre naţionalitate. (Determinarea naţionalităţei române). Codul civil dela 1864. Dobândirea naţionalităţei române. (Doctrină). IV. 73.

PREUŢESCU LAURENŢIU *(Judecător la Trib. Ilfov).*

— Intre drept şi morală. (Note pe marginea unei cărţi). (Recenzie). IV. 34

R. S.

— Dacă este admisibil un motiv de casare tras din solidaritate, când nu rezultă că acesta a fost propus înaintea instanţei de apel. III. 118
— Excluderea soţului supravieţuitor dela dreptul de uzufruct. III. 120

R. S.

— Caracterul nulităţei la o succesiune viitoare sau a oricărei tranzacţii asupra ei (pact succesoral). III. 61

GR. RACOVICEANU *(Avocat).*

— Dacă valorificarea unei creanţe poate fi făcută în afară de procedura verificărei, adică pe calea dreptului comun. III. 161

RĂDULESCU MARIUS *(Doctor în drept dela Paris. Avocat).*

— Retroactivitatea tacită a legilor interpretative.
— Natura jurisdicţiei graţioase şi diferitele criterii de distincţie dintre jurisdicţia graţioasă şi cea contenţioasă. II. 204

RÂMNICEANU P. RENÉ *(Doctor şi laureat al Facultăţei de drept din Paris).*

— Dacă soţii căsătoriţi sub o lege care nu admite divorţul, în caz când unul din ei ar obţine ulterior naţionalitatea franceză, se pot divorţa după cererea acestuia din urmă. III. 33
— Dacă este nevoie de executur atunci când e vorba de o hotărîre străină statuând asupra stărei civile sau a capacităţei unei persoane.
— Care este competenţa Tribunalelor în asemenea situaţiune. III. 34
— Instituţia şi mecanismul divorţului în Anglia. III. 39
— Modificările legiferate în Franţa în anii 1928—1929 în materie civilă. (Doctrină). IV. 78

ROSENTAL S. *(Avocat).*

— Dacă acţionarul care a dat denumirea Societăţei, prin numele său, şi în urmă şi-a vândut acţiunile fără să impună vreo obligaţiune de schimbarea numelui, mai poate cere Societăţei să-şi schimbe denumirea. II. 171

ROSENTAL S. şi EM. OTTULESCU *(Avocaţi).*

— Cui revine proprietatea bunurilor exclusive ale Austro-Ungariei, faţă de expresiunea «bunuri şi proprietăţi» din articolul 191 al Tratatului dela Trianon? II. 78

SANDOR VICTOR Dr. *(Consilier la Inalta Curte de Casaţie).*

— Condiţiunile ofertei şi a dreptului de răscumpărare în legislaţia ardeleană. I. 113

ŞARAGA LASCĂR *(Avocat).*

— Fixarea elementelor delictului politic. I. 100

SCHOR MAXIMILIAN *(Avocat).*

— Condiţiile de valabilitate ale actului de compromis. II. 89

SCONDĂCESCU BARBU *(Judecător la Trib. Prahova).*

— Principiile călăuzitoare cu privire la *cauză* în materia lucrului judecat. I. 171

SCRIBAN R. TRAIAN

— Dacă creanţele, care prin declararea în faliment devin exigibile pentru falit, devin deasemenea exigibile şi pentru coobligaţi. II. 31
— Noţiunea de cauză în materia lucrului judecat, cu aplicaţiune la chestiunea de a se şti dacă simulaţia şi neplata preţului constituesc aceeaş cauză în acţiuni diferite de anulare a vânzărei. III. 13
— Dacă în litigiile relative la onorariile avocaţilor sub 5000 lei există drept de recurs. III. 76
— Dacă dreptul de locaţiune este real sau personal.
— Rezolvarea conflictului dintre doi chiriaşi succesivi cu contract dela acelaş proprietar. III. 82
— Dacă art. 876 al. 5 cod. com. se aplică fără distincţie tuturor categoriilor de comercianţi. III. 94
— Cum se poate constitui actul de naştere, când persoanele însărcinate de lege au omis să declare copilul? III. 106
— Dacă bancruta poate exista independent de faliment şi când se consideră consumat delictul de bancrută simplă. III. 143
— Dacă nulitatea unui act poate constitui un mijloc de înlăturare a delictului de fals. III. 147
— Legea pentru apărarea liniştei publice. (Comentarul câtorva articole). IV. 143
— Dacă e admisibilă dovada cu martori pentru completarea unui proces verbal de contravenţie lovit de un viţiu de formă. III. 159
— Dacă şi când răspândirea de manifeste constitue un mijloc terorist? III. 165

SESCIOREANU M. G. *(Doctor laureat al Facultăţei de Drept din Paris. Avocat).*

— Dacă în legislaţia noastră civilă poate coexista alături de dispensa expresă de raport şi o dispensă tacită sau virtuală. I. 72

SIMIONESCU CONST. *(Consilier la Curtea de Apel din Braşov).*

— Condiţiunile indispensabile pentru acordarea concordatului preventiv. II. 128

SION FLORIN *(Profesor la Facultatea de Drept din Iaşi).*

— Teoria abuzului de drept şi nouile tendinţe în dreptul modern. 1. Noţiuni generale. Dreptul roman. Dreptul german. Dreptul englez. Dreptul francez. Abuzul de drept în lumina legislativă: I. Legislaţiile de consacrare a abuzului de drept: *a)* legislaţia germană; *b)* legislaţia austriacă; *c)* legislaţia elveţiană; *d)* legislaţia sovietică; *e)* proiectul franco-italian; *f)* jurispru-

denţa română. II. Materia contractuală. III. Abuzul procedural. II. 10
— Dacă tardivitatea căilor de atac se poate ridică din oficiu.
— Cui incumbă competenţa afişării extractului după sentinţele declarative de faliment. III. 70
Un caz de confirmaţiune a unei obligaţiuni nule pentru lipsă de capacitate şi a condiţiunilor necesare pentru existenţa confirmaţiunei. III. 101
— Termenul de perimare într'o cerere introdusă după ce o alta anterioară a fost respinsă sau anulată. III. 105

SMOCHINĂ P. N. *(Avocat).*

— Rezistenţa la opresiunea legei. (Doctrină). IV. 48.

SPEER S. *(Avocat).*

— Responsabilitatea, pentru accidentele provocate de lucrurile neînsufleţite, a persoanelor cari au în paza lor aceste lucruri. II. 44

STAMBULESCU N. I. *(Prim preşedinte al Inaltei Curţi de Casaţie).*

— Calculul fiscal a cotei ce se cuvine Statului din activul unui faliment, pentru acoperirea cheltuelilor ocazionate de retribuţia sindicilor şi secretarilor arhivari. I. 1
— E motiv de casare sau e loc de cerere de revizuire, dacă judecata a uitat a se pronunţă asupra unui capăt de cerere? I. 137

ŞTEFĂNESCU ALEXANDRU *(Consilier la Curtea de Apel Târgul-Mureş).*

— Cui revine proprietatea unui bun imobiliar, transmis printr'un contract cu titlu oneros de proprietarul său la mai mulţi achizitori. II. 82
— Rolul intabulărei în transmisiunea bunurilor sub imperiul codului civil austriac. II. 82
— Poate Tribunalul, după legislaţia aplicabilă în Ardeal, să examineze apelul făcut contra hotărîrei sale şi să-l considere ca întâmpinare pe baza căreia să dea o nouă hotărîre? II. 260

ŞTEFĂNESCU V. VLAD.

— Situaţia juridică a minorului de 18 ani în dreptul comercial. (Doctrină). IV. 90

STERN MIHAIL *(Doctor în drept din Paris. Avocat).*

— Teoria impreviziunei cu aplicaţiune la valoarea construcţiunilor şi plantaţiunilor făcute pe terenul altuia. I. 59
— Dreptul terţiului care construeşte pe un teren ce nu-i aparţine. I. 93

STOENESCU D. DEM. *(Decanul Baroului Dolj).*

— Cari sunt căile de atac în contra hotărîrilor de anchetă *in futurum* şi în special dacă aceste hotărîri sunt supuse apelului. I. 7
— Cari rândueli legale cârmuesc rectificarea pronumelui în actele de stare civilă. II. 156

STOIANOVICI A CONST. şi EUGEN BARASCH *(Avocaţi).*

— Dreptul comun şi legile agrare. Consideraţiuni asupra necesităţei unei aplicaţiuni restrictive a legilor de expropriere. (Doctrină). IV. 108

STRELICESCU I. *(Procuror la Inalta Curte de Casaţie).*

— Valabilitatea cambiei transmisă succesiv fără completarea girului. II. 33
— Aplicaţiunea legei din 6 Iunie 1929 privitoare la amnistie, în materie vamală. II. 97

SUCIU HORIA PAUL *(Doctor în drept dela Universitatea din Roma. Avocat).*

— Andrei Rădulescu. Le fonti del diritto civile e commerciale rumeno. (Annuario di diritto comparato e studi legislativi) Instituto editoriale scientifico Milano 1929 V. II şi III). (Recenzie). III. 71

TEODOREANU OSV., AURELIAN BENTOIU, VINTILĂ DONGOROZ şi H. ASNAVORIAN *(Avocaţi).*

— Dacă Curtea cu juri, constituită în sesiune extraordinară, poate judecă procese nerămase în restanţă din anii precedenţi (art. 142 l. org. jud., 12 al. 3 din reg. Curţilor cu juraţi).
— Dacă neprezentarea martorilor propuşi de acuzat, din cauze trecătoare, poate justifică cercetarea procesului, fără ascultarea lor.
— Dacă cererea de a se aduce partea civilă înaintea Curţei, poate fi refuzată.
— Dacă cetirea de către Prezidentul Curţei cu juri a declaraţiilor dela instrucţie chiar în prezenţa martorilor pe cari îi audiază, constitue o violare a principiului oralităţei desbaterilor.
— Dacă pronunţarea verdictului peste data când expiră sesiunea Curţei, este valabilă. (Art. 36 al. 3 l. Curţilor cu juri; 282 pr. pen. şi 219 l. org. jud.).
— Dacă verdictul juriului e valabil dat, atunci când în chestiunea principală de culpabilitate lipseşte unul din elementele esenţiale ale crimei. (Art. 317 pr. pen. 361 pr. pen.). (Motive de recurs). I. 26

TEODORESCU ANIBAL *(Profesor la Facultatea de Drept din Bucureşti. Avocat).*

— Responsabilitatea pentru accidentele provocate de lucrurile neînsufleţite, a persoanelor cari au în paza lor acele lucruri. II. 44

TEODORESCU I. ION *(Avocat).*

— Priviri asupra competenţei în dreptul administrativ. 1. Elementele actului administrativ. 2. Noţiunea de competenţă. 3. Competenţă şi capacitate. Raporturi. 4. Fundamentul stabilirei competenţelor. Caracter intern şi efecte juridice exterioare. 5. Competenţa stabilimentelor publice. 6. Competenţă şi control. 7. Caracterul normelor distributive de competenţă. 8. Depăşirea competenţei proprie şi excepţională a organelor. 9. Delegaţia de competenţă). IV. 139

TEODORESCU M. VASILE *(Prim preşedinte de Tribunal).*

— Despre extrădare. I. Expunerea problemei. II. Istoric. (1. Sistemul judiciar. 2. Sistemul administrativ. 3. Sistemul intermediar. 4. Proiecte franceze. 5. Legea din 10 Martie 1927. 6. Examenul dispoziţiunilor sale sub raportul procedurei extrădărei. III. Sistemul român: 1. Elementele legislative. 2. Procedura extrădărei: *a)* Circulările Ministerului de Justiţie; *b)* Jurisprudenţă; *c)* Doctrină. 3. Soluţia Curţei de Casaţie. Examen. 4. De lege ferenda. IV. Concluzie. V. Textul legei franceze din 10 Martie 1927. I. 12
— Suprimarea unuia din cele două grade de jurisdicţiune. (*A.* Generalităţi. *B.* Expunerea problemei: regula celor două grade; excepţie la regulă. 1. Regula celui din urmă resort, (excepţia); 2. Aspecte: *a)* regula după care nu pot există mai mult de două grade de jurisdicţie; *b)* regula după care litiganţii sunt autorizaţi să renunţe anticipat la apel. *C.* Expunerea controversei: 1. Primul sistem, al ordinei publice; 2. Al doilea sistem, al ordinei private; 3. Al treilea sistem, al jurisprudenţei franceze. *D.* Stadiul jurisprudenţei române. *E.* Examenul argumentelor aduse pro şi contra: 1. Principiul organizărei ierarhice a instanţelor judecătoreşti. 2. Principiul limitărei legale a funcţionărei jurisdicţiunilor de apel. 3. Principiul neadmisibilităţei cererilor noui în apel. *F.* Aplicaţiuni: 1. Primul grad de jurisdicţiune, cel suprimat, e Tribunalul. *a)* Sesizarea legală a Curţei de Apel, în primă şi ultimă instanţă. *b)* Cereri noui formulate la Curtea de Apel; 2. Primul grad de jurisdicţiune, cel suprimat, e judecătoria de ocol. Litigii de competenţa judecătorului de ocol în primă şi ultimă instanţă. *G.* Concluziune şi propunere de lege ferenda). I. 129
— Dreptul de apel în materia mandatelor de arestare.

TERNĂVEANU P. ORESTE *(Doctor în drept. Judecător la Vatra-Dornei).*

— Chestiunea dobânzilor în dreptul modern. (Doctrină). III. 22
— Acţiunea în revendicare a eredelui neînscris în tabelă, dar care a acceptat succesiunea. III. 101
— Cui compete dreptul de alegere în obligaţiunile alternative după dreptul civil şi procedura de execuţiune în vigoare în Bucovina? I. 183

TONEANU N. C. *(Avocat).*

— Drepturile locatorului în caz de faliment al chiriaşului. III. 16
— Dacă decadenţa beneficiului termenului poate fi invocată contra comerciantului insolvabil, dar nedeclarat în stare de faliment. III. 38
— Exerciţiul acţiunilor de executare şi reziliere a convenţiunilor. III. 63

VALJEAN VASILESCU I. *(Avocat).*

— Dacă primarul municipiului se poate amestecă în actele de gestiune ale sectoarelor.
— Dacă autorizaţia dată unui particular poate fi suspendată în efectele ei.
— Dacă unui asemenea act i se aplică regulele de nulitate prevăzute de legile administrative pentru actele de dispoziţie.
— Dacă vânzarea produselor petrolifere reprezintă un drept regalian al comunei. II. 50
— Existând un proces de ieşire din indiviziune, în caz de neînţelegere a coproprietarilor asupra modului de administraţie a bunului comun, este suficient desacordul copărtaşilor pentru a se justifică o cerere de sechestru judiciar? I. 58

VĂLLIMĂRESCU ALEX. *(Doctor laureat al facultăţei de drept din Paris. Docent universitar. Avocat).*

— Dacă acţiunea în daune a mamei contra seducătorului, constitue o cercetare a paternităţei naturale a copilului rezultat din relaţiunile lor.
— Dacă într'o asemenea materie este aplicabil art. 1197 cod. civ.
— Dacă obligaţiunea naturală de a subveni la întreţinerea unui copil adulteriu, este sau nu fără cauză.
— Responsabilitatea păzitorului unui lucru neînsufleţit de prejudiciul cauzat de acel lucru. III. 148

VELESCU ALEX. *(Doctor în drept. Avocat).*

— Oportunitate şi condiţiunile de admisibilitate a sechestrului judiciar. I. 58
— Dacă administraţia tutorelui poate fi limitată altfel decât o fac textele de lege şi dacă amănuntele ei pot fi controlate de Consiliul de familie sau de Tribunalul tutelar. II. 258

VIDRAŞCU AUREL *(Judecător la Trib. Covurlui).*

— Deosebirea dintre prezumpţia legală din codul de comerţ, după care lucrurile dobândite de femeea falitului sunt considerate că aparţin acestuia, şi prezumpţia muciană. II. 20
— Dovada pe care trebuie s'o facă în fapt femeea falitului pentru a înlătura efectele prezumpţiei din art. 797 cod. comercial. II. 21
— Cum se pot obliga în scris neştiutorii de carte. I. 98

VITZU M. *(Avocat).*

— Cum judecă cererea de suspendarea executărei sentinţelor tribunalelor, date cu execuţia provizorie? II. 233

VOLENTI C. *(Consilier la Curtea de Apel din Iaşi).*

— Comemorarea marilor jurisconsulţi D. Alexandresco şi Matei Cantacuzino. (Cuvântare). IV. 41

VRĂBIESCU G. N. *(Doctor în drept dela Paris. Avocat).*

— Bagajele ce călătorul conservă cu sine în compartiment, călătoresc sau nu pe baza unui contract şi în caz de distrugere de ce natură e culpa transportului?
— Administraţia căilor ferate este ţinută sau nu să despăgubească bijuteriile şi obiectele de valoare ale călătorului când se dovedeşte că pierderea lor este datorită culpei căilor ferate? I. 174

VRANCEA-GEORGESCU CONST. *(Consilier la Curtea de Apel din Chişinău).*

— O sută de ani dela moartea pravilistului Andronache Donici. IV. 135

XENI CONST. *(Avocat).*

— Instrăinarea sau ipotecarea imobilelor dotale în raport cu obligaţia terţilor de supraveghere a întrebuinţărei banilor obţinuţi. I. 33
— Facultatea instanţelor judecătoreşti de a admite o cerere de sechestru judiciar. Elementele legale ale cererei de sechestru. I. 55

ZAMFIRESCU AL. *(Judecător la Trib. Ismail).*

— Dreptul instanţei penale de a alocă despăgubiri civile, în caz de absolvire sau achitare pentru lipsa unui element al infracţiunei. III. 58

ZAMFIRESCU AL. *(Judecător la Trib. Ismail).*

— Cum are a se calculă valoarea unei cauţiuni consemnată în efecte publice, la care este obligat debitorul în caz de suspendare a execuţiunei silite. III. 7

ZOTTA CONST. *(Judecător la Trib. R. Sărat).*

— Mecanismul predărei nemişcătoarelor şi diferitele incidente survenite în cursul executărei acestor operaţiuni. II. 61

ZINGHER M. şi BRUMĂ I. *(Avocaţi).*

— Condiţiile de valabilitate a actului de compromis. II. 93

ZWERDLING I. *(Avocat).*

— Teoria aparenţei de comercialitate prin raport la declararea în stare de faliment. II. 276

TABLA DE MATERII

PE NUMELE PĂRȚILOR DIN PROCES

Part.Pag.

A

Academia Română cu Margareta N. Catargi ș. a. I. 106
Adler Leon cu David Ghesler II. 89
Administrația C. F. R. cu soții Dabija I. 175
Adrian Crist. cu Banca Moldovei de jos din Bârlad III. 66
Adriana St. Malciu cu Aron Garfunkel III. 24
Agreș Leia cu Nicolai Graur III. 25
Alexe Gh. cu Maria Gh. Alexe II. 138
Alexa Nicolae ș. a. cu Ioan Alexa I. 190
Almosnino N.-Sam ș. a. cu jud. Sindic al falimentului Soc. anon. «Au Printemps Bucarest» III. 21
Almosnino S. cu David Kahane III. 67
Anastasiu Gh. Lambru, zis Profiris I. 12
Andronescu Gr. Ecaterina cu D. G. Dinulescu II. 6
Arbănaș Ioana ș. a. cu Dumitru S. Negrea ș. a. III. 30
Augura Iulia și Ana Stoicev cu Liceul de băieți din Bolgrad III. 122
Auspach R. cu M. Hille-Manoach II. 259

B

Bălănescu I. Rosetti ș. a. cu Sofia M. Rădulescu I. 9
Balăuța Pavel cu Ministerul Public II. 219
Banca Comercială Română III. 92
Banca Comercială din Gherla cu Casiu Pop, avocat III. 9
Banca Comercială Română cu Firma «Mazorca» III. 156
Banca Comerțului din Bălcești cu Solomon Nachmias II. 91
Banca Comerțului din Buzău cu Ioana Lt. Teodorescu III. 138
Banca de Comerț și Industrie din Roman cu Armand Spodheim și Jenny Berariu II. 266
Banca Crisoveloni cu Henry Goldenberg ș. a. II. 276
Banca Dacia Iași cu Soc. «Leda» și «Solo» III. 21
Banca Danubiană cu Gh. Chiriac III. 98
Banca Franco-Română cu Dumitru N. Georgescu II. 257
Banca Generală de Credit, S. A. din Diciosânmartin cu Ministerul Armatei I. 65
Banca Generală a Țării Românești cu M. Gialuris ș. a. II. 194
Banca Gr. Manițiu et Co. cu Angelica Dr. Miras III. 112
Banca Marcus cu Volf Goligorschi I. 91
Banca Moldovei de jos din Bârlad cu Crist. Adrian III. 66
Banca Neamului cu Lucia Cantacuzino III. 144
Banca Populară Călimănești III. 17
Banca Românească cu M. Steinberg III. 67
Banca Românească, Sucursala Sibiu cu Prima fabrică de ghete din Sibiu II. 39
Banca de Scont a României III. 17
Banca de Scont III. 161
Banca Uniunei Ardelene cu Vicențiu Runcan III. 66
Bancheru Lelia Veturia cu Minist. Sănătăței III. 139

Part.Pag.

Bănciulescu G. cu Casa Pensiilor III. 66
Bârsan Aurel cu Florea Dumitru I. 113
Barth Francisc și Elisabeta Barth cu Ioana Iucu III. 1
Barzci Ana cu Horvat Nicolae III. 31
Bătăturescu Pantazi Căpitan cu Procurorul General al Curței de Casație I. 37
Belaev Ivan cu Preotul Păun Rădulescu III. 57
Belagraiev Vlademir cu Ion Savin Dominichia II. 200
Bentoiu Aurelian și Ana Marim Lens III. 126
Berariu Jenny și Armand Spodheim cu Banca de Comerț și Industrie din Roman II. 266
Berbereanu Ulpiu Traian cu Ministerul de Interne III. 91
Berbescu Dimitrie cu St. Nicolescu III. 32
Bercea Ion Aurora cu Primăria Plenița III. 18
Bică N. Tudor ș. a. cu Maria T. Dumitrescu ș. a. I. 72
Binder Oscar cu Otto Schvartz III. 78
Blumen A. Maria cu Djeboaie Sarchis III. 122
Bobocea Gheorghe ș. a. cu Vlad I. Ghiță I. 129
Bogdan Pompiliu cu Tohăneanu I. Stan Gh. II. 82
Bogdan V. cu Ministerul Instrucțiunei III. 99
Boloha I. Gheorghe III. 90
Borcea Ioan cu Ecaterina Caia II. 225
Borza C. Ioan cu Niculai Chirilă II. 217
Brăete D. Vasile cu C. D. Țicleanu II. 33
Brăete Vasile ș. a. cu Țicleanu D. C. ș. a. II. 108
Brânzan Ilinca cu Petre Fota ș. a. III. 67
Brătășanu I. P. ș. a. cu Judec. Sindic al Trib. Prahova II. 270
Brener Raia dr. cu Artur Taller III. 89
Bretin Neculai cu I. Popescu ș. a. I. 185
Brezoescu I. G. Mihalache cu Ioan I. Peșșacov II. 70
Brodier Charlotte și Virgil Arion cu Cecilia Spiegler II. 141
Bucșeneanu Nicu cu Petre Săvoiu III. 82
Bujes Natan cu Primăria București și Ministerul de Finanțe III. 155
Buneanu Alex. cu Gheorghe Păunescu III. 94
Buzdugan Eugen cu Carolina Tifincovschi III. 9

C

C. F. R. cu Elena Dabija I. 177
C. G. Maior cu V. C. G. I. 61
Caia Ecaterina cu Ioan Borcea II. 225
Calafeteanu Ludovic cu Andrei Lazaris I. 143
Calif David cu General Emil Russo ș. a. I. 70
Călin Păun Constantin cu Sița Ion Dobre ș. a. III. 89
Calmanovici Avram cu Maria Hasnaș ș. a. III. 98
Cămărășescu Ioan cu Ștefania Renner I. 158
Cambureanu Paul Colonel cu Iacob Finkelstein III. 28

Part.Pag.

Cantacuzino Gr. Alexandrina cu Primăria București III. 139
Cantacuzino Lucia cu Banca Neamului III. 144
Caracaș I. G. cu Ministerul Public III. 144
Caraiani C. și Cleopatra Gusiade cu S. Constantinescu ș. a. II. 211
Caraman Gh. cu Eugenia Cocianiuc III. 66
Casa Centrală a împroprietărirei cu J. Scontopol ș. a. I. 68
Casa Centrală de împroprietărire cu Maria Col. Dr. N. Marosin I. 187
Casa Centrală a împroprietărirei cu Soc. «Sospiro», Soc. «Drăgăneasa», Cantacuzino Sturza ș. a. III. 1
Casa Generală de Pensiuni și Nicolai Vasilescu cu Olga Dinu III. 2
Casa Pensiilor cu Căpitan G. Bănciulescu III. 66
Casiu Pop, avocat cu Banca Comercială din Gherla III. 9
Catargi N. Margareta cu Academia Română I. 106
Cercul de Recrutare Bălți cu Moise și Sura Filer II. 51
Cernat C. cu Sebastian Moruzi I. 3
Chabert Al. Căp. cu Grigore C. Gurănescu ș. a. III. 138
Chihăescu C. cu Soc. I. G. Farbenindustrie II. 166
Chiriac Gh. cu Banca Danubiană III. 98
Chirilă Niculai cu Ioan C. Borza II. 217
Chiru B. Gh. cu Ioan N. Floroiu ș. a. I. 127
Cica Zoe cu Gr. Minculescu I. 171
Cicalov Miron cu Damian Copceag III. 67
Ciobanu Gh. cu Constantin Ciobanu II. 273
Ciocan Toma cu Preotul M. Păcescu III. 163
Ciotu Ion III. 65
Ciurcu Olimpia cu C. Mănciulescu III. 122
Clodeanu Alex. Maior Elena cu Ministerul de Războiu ș. a. II. 41
Cocianiuc Eugenia cu Gh. Caraman III. 66
Coenert Bernard cu Samuel Schvartz II. 159
Cojocariu Teofil III. 98
Colacea Teodora cu Janeta Vârnoreanu ș. a. I. 96
Colacea Teodora cu Jana Vârnoreanu și Natalia St. Teodorescu III. 1
Colontai Alexandra cu Ministerul de Interne III. 68
Comisarul Regal al Corpului I Armată cu Ionel üăranu I. 22
Compania Română de Petrol cu Primăria București II. 46
Condos Iani cu Soc. «Dealul Oltului» III. 68
Consiliu Județean Prahova cu Ministerul de Interne III. 2
Constantinescu Al. N. cu Primăria Orașului Focșani III. 107
Constantinescu Ioan cu M. Perlman III. 124
Constantinescu S. ș. a. cu Cleopatra Gusiade și C. Caraiani II. 211

Part.Pag.

Copceag Damian cu Miron Cicalov III. 67
Coradini Vittorio cu Firma Pearson et Co. I. 47
Cordescu D. cu Primăria Focșani III. 80
Cornea G. III. 31
Craifeleanu Maria cu Colonel dr. N. Pârlogea II. 239
Cristu P. Ioan ș. a. cu Spitalul Israelit «Caritas» ș. a. II. 214
Crutogilav Ianchel ș. a. III. 17
Cucliu Zoe cu Eliza Damian I. 179

D

Dabija Elena cu C. F. R. I. 177
Dabija cu Administrația C. F. R. I. 175
Dache Ștefan Alexandrina cu Dumitru Ionescu III. 125
Dailis Berta cu Ministerul Sănătății III. 155
Damian Eliza cu Zoe Cucliu I. 179
Dănilă Stanca ș. a. cu Teodor Iacoban I. 49
Dediu C. Sultana cu Ministerul de Războiu III. 1
Dendrino Păun cu Ana Dendrino II. 1
Dendrino Ana cu Păun Dendrino II. 1
Dinu Olga cu Nicolai Vasilescu și Casa generală de pensiuni III. 2
Dinulescu G. D. cu Ecaterina Gr. Andronescu II. 6
Direcția Generală C. F. R. cu C. Stoianovici III. 139
Direcția P. T. T. cu Haim Tvetonat II. 221
Djeboaie Sarchis cu Maria A. Blumen III. 122
Dobos Ana cu Eross Ștefan III. 138
Dobre Ion Sița ș. a. cu Constantin Păun Călin III. 89
Dobrian Ana ș. a. cu Iulia G. Predescu ș. a. II. 65
Dominichia Savin Ioan cu Vlademir Belograiev II. 200
Dora du Lac de Fugéres cu Barbu N. I. Guran ș. a. II. 145
Dumitrache Profira cu Ștefan Teodorescu III. 74
Dumitrescu T. Maria ș. a. cu Tudor N. Bică ș. a. I. 72
Dumitru Florea cu Aurel Bârsan I. 113

E

E. D. ș. a. cu M. O. III. 164
Enescu Th. Lt.-Col. cu Federala «Borcea» I. 33
Episcopia Hotinului cu Minist. Instrucțiunei Publice III. 1
Epitropia bisericei armene din București cu Eug. Melik I. 93
Epitropia Casei Sf. Spiridon cu Petre Ghițescu II. 10
Ernilă Maria cu Iție Haim III. 74
Eross Ștefan cu Ana Dobos III. 138
Esmanschi Zaharia cu Ministerul de Finanțe III. 130
Ellenbogen Emanuel ș. a. cu Mihalache Turtureanu III. 122

F

Farczady Nicolae Iucze cu Timar Vasile ș. a. III. 109
Federala «Borcea» cu Lt.-Col. Th. Enescu I. 33
Fediuc Gh. cu Catrina Ilie Zdreluță III. 67
Fekete Tiberiu cu Dr. Victor Suciu III. 146
Fianu I. cu G. Unghianu II. 282
Filatiev Mihail cu Alexandru S. Svetov ș. a. III. 91
Filderman W. cu Ministerul de Interne III. 103
Filer Sura și Moise cu Cercul de Recrutare Bălți II. 51
Filiu Ecaterina cu Ministerul Instrucțiunei Publice și comitetul școlar al liceului de fete «Despina Doamna din Ploești» II. 54

Part.Pag.

Filotii Z. Sofia și Ioan Gabor cu Judele Sindic III. 162
Finchel David cu Sura Șnaider II. 254
Finkelstein Iacob cu Colonel Paul Cambureanu III. 28
Firma Frații Pechet ș. a. cu Petre Roman III. 132
Firma Hotel New-York din Cluj cu Primăria Municip. Cluj III. 1
Firma «Mazorca» cu Banca Comercială Română III. 165
Firma Pearson et Co. cu Vittorio Coradini I. 47
Fleischer Ch. ș. a. cu Iosef Kato ș. a. I. 138
Fleischer Gh. ș. a. cu Iosef Kato ș. a. III. 66
Florian G. Alex. ș. a. cu D. Has II. 159
Floroiu N. Ion cu Gh. B. Chiru ș. a. I. 127
Fota Petre ș. a. cu Ilinca Brânzan III. 67
Fucarevici Ioan cu Ioan Reaboi II. 87
Fundulescu St. C. cu Filofteia Herescu I. 60

G

Găetan G. G. cu Societatea Atlantica II. 121
Găetan G. cu Iosefina Leonida I. 27
Gardos A. Clarice cu Alexandrina P. Tudorovici III. 134
Geaferis Ghisela cu St. Ștefănescu III, 2
Georgescu Alexandru cu Mendel Teper III. 157
Georgescu N. Dumitru cu Banca Franco-Română II. 257
Ghesler David cu Leon Adler II. 89
Ghițescu Petre cu Epitropia Casei Sf. Spiridon. II. 10
Gialuris M. ș. a. cu Banca Generală a Țărei Românești II. 194
Glavițchi Paraschiva cu Nechita Glavițchi III. 19
Glinsberg Kivu Cerna și firma Alfred Kay et Co. din Manchester (Anglia) cu Judele Sindic al Tribunalului Covurlui II. 22
Gogoșanu Alex. cu Stan Siminică III. 142
Goldenberg Henry ș. a. cu Banca Crisoveloni ș. a. II. 276
Goligorschi Volf I. 147
Goligorschi Volf cu Banca Marcus I. 91
Graur Nicolai cu Leia Agreș III. 25
Grozăvescu Th. cu Ștefan Popescu ș. a. I. 153
Grozăvescu Teodor ș. a. cu C. M. Roșca II. 149
Guluț Maria cu Ecaterina Roșca III. 73
Guran I. N. Barbu ș. a. cu Dora du Lac de Fugéres II. 145
Gurănescu C. Grigore ș. a. cu Căp. Al. Chaberet III. 138

H.

Haim Iție cu Maria Ernila III. 74
Has D. cu Florian G. Alex. ș. a. III. 153
Hasnaș Maria cu Avram Calmanovici ș. a. III. 98
Herdan Sever cu C. Vasilescu ș. a. II. 263
Herescu Filofteia cu C. Lt. Fundulescu I. 60
Holban Gh. cu Ministerul Comunicațiilor I. 76
Horhogea D. cu I. Rădulescu Tăbăcaru II. 64
Horvat Nicolae cu Ana Borzci III. 31
Horvath Ioan ș. a. cu Minist. Public I. 99

I

Iacoban Teodor cu Dănilă Stanca ș. a. I. 49
Iagolnitzer M. Nusim cu Ministerul Public I. 117
Ilisievici N. cu Zinca Ionescu III. 105
I. C. Dr. ș. a. cu Ministerul de Interne II. 197

Part.Pag.

Ion Sandu Ion zis Ciolan cu Ion Sandu Păun I. 123
Ioan P. Maria cu Streja F. Balanță III. 154
Ionescu Dumitru cu Alexandrina Ștefan Dache III. 125
Ionescu Vasile cu Ministerul de Interne III. 124
Ionescu Zinca cu N. Ilisievici III. 105
Ionescu Alexandru cu Ministerul Public II. 97
Iorga Grigore Leanca cu Ghiță Mihai zis Bucur III. 89
Iosif Farkaș Rozalia cu Iszlai Sigismund II. 261
Iosef A. Stan cu Anica N. I. Stanciu III. 106
Iosefovici Zisu cu Judele Sindic III. 22
Iucu Ioana cu Francisc Barth și Elisabeta Barth III. 1
Ivan Alexa cu văduva lui Nicolae Alexa ș. a. I. 109
Ivașcu Gh. cu Ministerul Finanțelor III. 66

J

Judele Sindic cu Zisu Iosefovici III. 22
Jud. Sindic al falimentului Soc. anon. «Au Printemps Bucarest» cu Sam. N. Almosnino III. 21
Jud. Sindic al Trib. Covurlui cu Cerna Kivu Glinsberg și firma Alfred Kay et Co. din Manchester (Anglia) II. 22
Judele Sindic cu Ion Gabor și Sofia Z. Filotii III. 162
Judec. Sindic al Trib. Prahova cu P. I. Brătășanu ș. a. II. 270
Judec. Sindic al Tribunalului Prahova cu C. Sigmund ș. a. II. 272

K

Kahane David cu S. Almosnino III. 67
Kaizerman Simion cu Primăria Galați III. 61
Kamil Ana și Isac cu Maria Vaida III. 66
Karacsony Tereza cu Vogel Adolf III. 153
Kato Iosef ș. a. cu Ch. Fleischer ș. a. I. 138
Kato Iosef ș. a. cu Gh. Fleischer ș. a. III. 66
Kirițescu Constantin cu Ministerul Instrucțiunei Publice și al Cultelor III. 124
Kopolovicz cu Liviu Salvan III. 110

L

Lazaris Andrei cu Ludovic Calafeteanu I. 143
Leonardescu Alice III. 1
Leonida Iosefina cu G. Găetan I. 27
Leontopol G. ș. a. cu Casa Centrală a împroprietăririi I. 68
Liceul de băeți din Bolgrad cu Ana Stoicev și Iulia Augura III. 122
Lungu P. Ioan cu Vasile P. Negru ș. a. II. 230

M

Madgearu C. Dumitru cu Ministerul de Finanțe III. 155
Malciu St. Adriana cu Aron Garfunchel III. 24
Mănciulescu C. cu Olimpia Ciurcu . III. 122
Manea Mihai și Mirică Dumitru III. 137
Mănescu Corina cu Ministerul Instrucțiunei Publice III. 125
Manoach-Hille M. cu R. Auspach II. 259
Marcovici L. ș. a. cu M. Schnaider III. 101
Mărgean Iancu cu Constantin V. Pitulice II. 85
Mareș Plutarch III. 122
Margulis Is. cu Soc. «Fabrica Lampa» III. 77
Marian Avram fost Haimovici cu Perlman I. 136
Marosin Dr. Col. N. Maria cu Casa Centrală de împroprietărire I. 187

Part.Pag.

Ministerul Public cu Pavel Bălăuţă II. 219
Mavrodin Alexandru cu Alexei Popovici II. 134
Maylot Carol III. 122
Melik Eug. cu Epitropia bisericei armene din Bucureşti I. 93
Mexis ş. a. cu Ministerul de Finanţe al Greciei III. 137
Mexis Gh. ş. a. cu Statul Elen III. 89
Mihăescu Ion cu Elena Ţurloi I. 169
Mihai Ghiţă zis Bucur cu Leanca Grigore Iorga III. 89
Mihail D. Sturza cu Societatea anonimă «Ceahlăul» I. 7
Mihalache Hagi Vasile cu Haralambie Teoharidi III. 66
Minculescu Gr. cu Zoe General Cica I. 171
Ministerul Armatei cu Banca Generală de Credit S. A. din Diciosânmartin I. 65
Ministerul de Comunicaţii şi Serviciul Maritim Român cu Societatea anonimă Maritimă Lascarides et C-ie II. 100
Ministerul Comunicaţiilor cu Gh. Holban I. 76
Ministerul de Domenii cu D. Nistor III. 122
Ministerul de Domenii şi Agricultură cu Preot. Th. Popescu I. 19
Ministerul de Finanţe cu Dumitru C. Madgearu III. 155
Ministerul Finanţelor cu Gh. Ivaşcu III. 66
Ministerul de Finanţe şi Primăria Bucureşti cu Nathan Bujes III. 155
Ministerul de Finanţe al Greciei cu I. Mexis ş. a. III. 137
Ministerul de Finanţe cu Zaharia Esmanschi III. 130
Ministerul de Industrie şi Comerţ cu Marin Vlădescu III. 57
Ministerul Instrucţiunei cu Dr. Ştefan Minovici III. 98
Ministerul Instrucţiunei cu Constantin N. Zaharescu III. 98
Ministerul Instrucţiunei cu Petre Şerbănescu III. 98
Ministerul Instrucţiunei cu V. Bogdan III. 99
Ministerul Instrucţiunei Publice cu Corina Mănescu III. 125
Ministerul Instrucţiunei Publice şi al Cultelor cu Constantin Kiriţescu III. 124
Ministerul Instrucţiunei Publice cu Episcopia Hotinului III. 1
Ministerul Instrucţiunei Publice şi Comitetul şcolar al liceului de fete «Despina Doamna» din Ploeşti cu Ecaterina Filiu II. 54
Ministerul de Interne şi Prefectura Poliţiei Bucureşti cu Uniunea conducătorilor de automobile din România III. 126
Ministerul de Interne cu Vasile Ionescu III. 124
Ministerul de Interne cu Meyer Wilderman III. 122
Ministerul de Interne cu Corvin Petrescu II. 163
Ministerul de Interne cu Armin Vaida III. 91
Ministerul de Interne cu Traian Ulpiu Berbereanu III. 91
Ministerul de Interne cu V. Filderman III. 103
Ministerul de Interne cu Alexandra Colontai III. 68
Ministerul de Interne cu Consiliul judeţean Prahova III. 2
Ministerul Public cu Iosef Scerbac II. 188
Ministerul Public cu G. I. Caracaş III. 144
Ministerul Public cu Nusim M. Iagolnitzer I. 117
Ministerul Public cu Ioan Horvat ş. a. I. 99

Part.Pag.

Ministerul Public cu Alexandru Ionescu II. 97
Ministerul Public cu S. F. II. 16
Ministerul Sănătăţei cu Berta Dailis III. 155
Ministerul Sănătăţei cu Veturia Lelia Bancheru III. 139
Ministerul Sănătăţei cu Ioan Morariu III. 66
Ministerul de Războiu şi C. F. R. cu Firuţa G. Popovici I. 155
Ministerul de Războiu cu Căp. V. Vasilescu III. 103
Ministerul de Războiu cu Sultana C. Dediu III. 1
Ministerul de Războiu III. 76
Ministerul de Războiu cu Elena Maior Alex. Clodeanu II. 41
Ministerul de Războiu român cu Soc. «Nitrogen» II. 73
Minovici Ştefan Dr. cu Ministerul Instrucţiunei III. 98
Miras Dr. Angelica cu Banca Gr. Maniţiu et Co. III. 112
Miriac Claudia cu Ecaterina Tiscenco III. 138
Mirica Dumitru şi Mihai Manea III. 137
Moise Gh. Nicu cu Mihalache Niche III. 89
Morar Nicolae Senior ş. a. cu N. Morar junior ş. a. III. 138
Morariu Ioan cu Ministerul Sănătăţei III. 66
Moraru Ion III. 67
Moruzi Sebastian cu C. Cernat I. 3
Munteanu Al. Alex. cu Lucian Stănculescu III. 67
Munteanu Luigi cu Ilie Roşu III. 81
Munteneanu R. et Co. cu C. A. Tărtăşescu III. 23
Muroiu Niculae II. 128

N

Nachmias Solomon cu Banca Comerţului din Bălceşti III. 91
Nenu Cristea Marin I. 164
Negrea S. Dumitru ş. a. cu Ioana Arbănaş ş. a. III. 30
Negru P. Vasile ş. a. cu Ioan P. Lungu II. 230
Niche Mihalache cu Nicu Gh. Moise III. 89
Nicola S. Marin cu Maria B. Sfârlogeanu ş. a. III. 138
Nicolescu St. cu Dimitrie Berbescu III. 32
Nistor D. cu Ministerul de Domenii III. 122
Niţulescu Constantin cu Ion N. Vlădescu III. 103

O

Odochian Ilie cu Miftodi Pilug I. 183

P

Păcescu M. Preot cu Toma Ciocan III. 163
Părăianu Maria cu H. Sternberg şi Soc. Creditul Minier II. 204
Parchetul general al Curţei de Casaţie III. 17
Pârlogea N. dr. Colonel cu Maria Craifeleanu II. 239
Pascu Radu cu Gherghina Pâslaru II. 58
Pâslaru Gherghina cu Radu Pascu II. 58
Păun Sandu Ion cu Ion Sandu Ion zis Ciolan I. 129
Păunescu Gheorghe cu Alex. Buneanu III. 94
Păunescu Miu cu M. Spireanu III. 66
Pearson S. et Co. cu Vittorio Coradini I. 103
Perlman M. cu Ioan Constantinescu III. 124
Perlman cu Avram Marian fost Haimovici I. 136

Part.Pag.

Peşsacov I. Ioan cu Mihalache I. G. Brezoescu II. 70
Petre Florea cu Anica Stănescu III. 6
Petrescu Corvin cu Ministerul de Interne II. 163
Petru Florea şi Balcu Ioan III. 70
Pilat Laurenţiu ş. a. cu D. Sandru ş. a. III. 157
Pilug Miftodi cu Ilie Odochian I. 183
Pitulice V. Constantin cu Iancu Mărgean II. 85
Popescu Al. II. 279
Popescu Elisabeta cu Varvara Urban I. 137
Popescu I. ş. a. cu Neculai Bretin I. 185
Popescu Th. Preot cu Minist. de Domenii şi Agricultură I. 19
Popovici Alexei cu Alexandru Mavrodin II. 134
Popovici G. Firuţa cu C. F. R. şi Minist. de Războiu I. 155
Predescu G. Iulia cu Ana Dobrian ş.a. II. 65
Predescu Th. cu «Soc. Clădirea» III. 74
Prima fabrică de ghete din Sibiu cu Banca Românească sucursala Sibiu II. 39
Primăria Bucureşti cu Alexandrina Cantacuzino III. 139
Primăria Bucureşti cu Compania Română de Petrol II. 46
Primăria Brăila cu Ioan Rădulescu III. 154
Primăria Municipiului Cluj cu firma Hotel New-York din Cluj III. 1
Primăria oraşului Focşani cu N. Al. Constantinescu III. 107
Primăria oraşului Focşani cu D. Cordescu III. 80
Primăria Galaţi cu Simion Kaizerman III. 61
Primăria Pleniţa cu Aurora Ion Bercea III. 18
Procurorul general al Curţei de Casaţie cu Căpitan Pantazi Bătăturescu I. 37

R

Radnofay Gh. Locot. III. 17
Rădulescu Ioan cu Primăria Brăila III. 154
Rădulescu Păun Preot cu Ivan Beleaev III. 57
Rădulescu M. Sofia cu I. Rosetti Bălănescu I. 9
Rădulescu I. Tăbăcaru cu D. Harhogea II. 64
Reaboi Ioan cu Ioan Fucarevici II. 87
Reiznic Volf ş. a. cu Sulim Reiznic ş. a. II. 235
Rener Ştefania cu Ioan Cămărăşescu I. 158
Riegler George ş. a. cu Maria Şerbănescu I. 53
Roman Petre cu Firma Fraţii Pechet ş. a. III. 132
Roşca M. C. cu Teodor Grozăvescu ş. a. II. 149
Roşca Ecaterina cu Maria Guluţ III. 73
Roşu Ilie cu Luigi Munteanu III. 81
Runcan Vicenţiu cu Banca Uniunei Ardelene III. 66
Russo Emil General ş. a. cu David Calef I. 70

S

S. F. cu Ministerul Public II. 16
Salvan Liviu cu Kopolovicz III. 110
Sandru D. ş. a. cu Laurenţiu Pilat ş. a. III. 157
Săvoiu Petre cu Nicu Bucşeneanu III. 82
Scerbac Iosef cu Ministerul Public II. 188
Schiffer Iancu şi Lotti II. 233
Schnappe Iacob cu Soc. de Credit funciar urban din Iaşi I. 141
Schvartz Samuel cu Bernard Coenert II. 159
Schvartz Otto cu Oscar Binder III. 78
Schneider M. cu Marcovici L. ş. a. III. 101

TABLA DE MATERII PE NUMELE PĂRȚILOR DIN PROCES

Part. Pag.

Secheli Costică ș. a. cu Spătăceanu Gheorghe II. 136
Șerbănescu Petre cu Ministerul Instrucțiunei III. 98
Șerbănescu Maria cu George Riegler ș. a. I. 53
Sfârlogeanu B. Maria ș. a. cu Marin S. Nicola III. 138
Sigmund C. ș. a. cu Judec. Sindic al Trib. Prahova II. 272
Sigismund Iszlai cu Rozalia Farkaș Iosif II. 261
Siminică Stan cu Alex. Gogoșanu III. 142
Șnaider Sura cu David Finchel II. 254
Socec V. I. Emil cu Soc. anon. Socec et Co. II. 171
Societatea Anonimă Maritimă Lascarides et C-ie cu Ministerul de Comunicații și Serviciul Maritim Român II. 100
Societatea Atlantica cu G. G. Găetan II. 121
Soc. anon. Banca Cerealiștilor cu Soc. Motocultura Română II. 181
Societatea anonimă «Ceahlăul» cu Mihail D. Sturdza I. 7
«Soc. Clădirea» cu Th. Predescu III. 74
Soc. de Credit Funciar Urban din Iași cu Iacob Schnappe I. 141
Soc. «Dealul Oltului» cu Iani Cundos III. 68
Soc. «Fabrica Lampa» cu Is. Margulis III. 77
Soc. I. G. Farbenindustrie cu C. Chihăescu II. 166
Societatea anonimă «Frăția» cu Soc. anonimă «Zăbala» II. 114
Soc. Motocultura Română cu Soc. anon. Banca Cerealiștilor II. 181
Soc. «Nitrogen» cu Ministerul de Războiu român II. 73
Soc. «Leda» și «Solo» cu Banca Dacia Iași III. 21
Soc. «Sospiro», Soc. «Drăgăneasa», Cantacuzino, Sturza ș. a. cu Casa centrală a Improprietăririi III. 1
Soc. anon. Socec et C-ie cu Emil I. V. Socec II. 171
Societatea anonimă «Zăbala» cu Societatea anonimă «Frăția» II. 114
Spătăceanu Gheorghe cu Secheli Costică ș. a. II. 136
Spiegler Cecilia cu Virgil Arion și Charlotte Brodier II. 141
Spireanu M. cu Miu Păunescu III. 66
Spitalul Israelit «Caritas» ș. a. cu Ioan P. Cristu ș. a. II. 214

Part. Pag.

Staicovici C. cu I. Vidrașcu III. 105
Stanciu I. N. Anica cu Stan A. Iosef III. 106
Stănculescu Lucian cu Alex. Al. Munteanu III. 67
Stănescu Anica cu Florea Petre III. 6
Statul Elen cu Gh. Mexis ș. a. III. 89
Ștefan Popescu cu Th. Grozăvescu ș. a. I. 153
Ștefănescu St. cu Ghizela Geaferis III. 2
Ștefanof Boris III. 66
Steinberg M. cu Banca Românească III. 67
Sternberg H. și Soc. Creditul Minier cu Maria Pârâianu II. 204
Stoenescu Mitu ș. a. III. 92
Stoianovici C. cu Direcția Generală C. F. R. III. 139
Stoica Titus cu Ioan Voronțof II. 110
Streja F. Balanță cu Maria P. Ioan III. 154
Sturdza D. Mihail cu Societatea anonimă «Ceahlăul» I. 7
Suciu Victor Dr. cu Tiberiu Fekete III. 146
Svetov Alexandru ș. a. cu Mihail Filatiev III. 91

T

Taller Artur cu dr. Raia Brener IV. 89
Țăranu Ionel cu Comisarul Regal al Corp I Armată I. 22
Tărtășescu A. C. cu R. Munteneanu et Co. III. 23
Teaciuc R. Grigore cu Elisabeta Gr. Teaciuc II. 249
Teitelman I. cu Serghei Vartic III. 67
Teodorescu St. Ioana cu Banca Comerțului din Buzău III. 138
Teodorescu St. Natalia și Jeana Vârnoreanu cu Teodora Colacea III. 1
Teodorescu Ștefan cu Profira Dumitrache III. 74
Teoharidi Haralambie cu Vasile Hagi Mihalache III. 66
Teper Mendel cu Alexandru Georgescu III. 157
Țicleanu D. C. cu Vasile D. Brăete II. 33
Țicleanu D. C. cu Vasile Brăete II. 108
Țicu Anastasia ș. a. cu Maior Zisu Mihail III. 123
Tifincovschi Carolina cu Eugen Buzdugan III. 9
Tiscenco Ecaterina cu Claudia Miriac III. 138
Tohăneanu I. Stan Gh. cu Pompiliu Bogdan II. 82
Tranca Ioan și Elena Ioan Tranca III. 1

Part. Pag.

Tetovat Haim cu Direcția P. T. T. II. 221
Tudorovici P. Alexandrina cu Clarice A. Gardos III. 134
Țurloi Elena cu Ion Mihăescu I. 169
Turtureanu Mihalache cu Emanuel Ellenbogen ș. a. III. 122

U

Unghianu G. cu I. Fianu II. 282
Uniunea conducătorilor de automobile din România cu Ministerul de Interne și Prefectura Poliției București III. 126
Urban Varvara cu Elisabeta Popescu I. 137

V

V. C. G. cu Maior C. G. I. 61
Vaida Armin cu Ministerul de Interne III. 91
Vaida Maria cu Isac și Ana Kamil III. 66
Vârnoreanu Janeta ș. a. cu Teodora Colacea I. 96
Vartic Serghei cu I. Teitelman III. 67
Vasile Timar ș. a. cu Zueze Nicolae Farczady III. 109
Vasilescu V. Căp. cu Minist. de Războiu III. 103
Vasilescu C. ș. a. cu Sever Herdan II. 263
Vidrașcu I. cu C. Staicovici III. 105
Vișoiu P. Bucur ș. a. cu Neculai I. Vișoiu II. 131
Vittorio Coradini cu S. Pearson et Co. I. 103
Vlad I. Ghiță cu Gheorghe Bobocea ș. a. I. 129
Vlădescu N. Ion cu Constantin Nițulescu III. 103
Vlădescu Marin cu Ministerul de Industrie și Comerț III. 57
Vogel Adolf cu Tereza Karacsony III. 153
Voivulescu N. Marin ș. a. III. 92
Voronțof Ioan cu Titus Stoica II. 110

W

Weissengrün M. cu Aurelia Weissengrün I. 83
Wilderman Meyer cu Ministerul de Interne III. 122

Z

Zaharescu N. Constantin cu Ministerul Instrucțiunei III. 98
Zdreluță Ilie Catrina cu Gh. Fediuc III. 67
Zisu Mihail Maior cu Anastasia Țicu ș. a. III. 123

TABLA DE MATERII

PE ARTICOLELE DIN CODURI ŞI LEGI

N. B. Tabla de materii cuprinde 6 diviziuni: I. Tabla de materii alfabetică şi analitică; II. Tabla de materii pe numele comentatorilor; III. Tabla de materii pe numele părţilor din proces; IV. Tabla de materii pe articolele din coduri şi legi; V. Tabla de materii pe numele magistraţilor redactori ai hotărîrilor publicate; VI. Tabla de materii pe numele autorilor recenzaţi.

CONSTITUŢIA

ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.
7	III	24	103	I	76	107	I	76
26	III	163	103	III	66	107	III	66
103	I	12	103	III	122	107	I	138
103	I	68	107	I	12	132	III	67

CODUL CIVIL

ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.
2	III	136	390	II	57	886	I	82
5	III	6	446	III	98	886	I	178
5	III	98	449	III	113	904	III	31
5	III	135	462	IV	30	923	III	113
13	III	24	467	IV	30	937	II	214
20	I	70	468	IV	30	942	II	94
143	III	143	469	IV	30	965	III	61
162	III	61	470	IV	30	966	III	112
185	III	6	471	IV	30	968	III	112
186	III	6	472	IV	30	969	III	24
199	III	135	475	IV	30	972	I	105
199	II	210	476	IV	30	973	III	24
199	III	135	477	IV	30	973	III	18
200	III	6	478	IV	30	974	III	18
206	II	210	492	II	239	974	IV	27
206	III	6	494	III	18	975	II	3
207	II	210	494	I	59	975	III	18
212	II	250	539	II	239	987	III	71
216	III	147	545	II	239	992	III	71
223	III	147	574	II	239	994	III	115
247	III	89	612	I	9	998	III	253
249	I	61	613	I	9	998	III	86
283	III	9	622	I	9	998	I	105
288	I	138	623	I	9	998	III	87
288	III	134	635	I	9	998	III	86
290	III	134	640	III	87	998	III	86
292	III	142	641	III	87	998	III	14
304	III	142	644	III	145	998	III	57
304	I	127	670	II	61	998	III	83
307	I	161	684	III	4	998	III	84
307	I	157	684	II	145	998	III	85
307	III	6	715	II	262	998	III	85
307	III	142	736	II	6	998	III	85
308	III	142	737	II	6	999	III	57
313	III	77	741	II	6	999	II	253
318	III	137	751	I	72	1000	II	217
318	II	57	765	II	262	1000	II	216
319	III	137	785	II	272	1000	III	14
320	III	132	786	I	153	1000	II	41
323	III	137	839	II	37	1000	III	83
325	III	77	846	I	72	1000	III	85
331	III	9	849	II	145	1000	III	85
338	II	226	856	I	178	1000	III	85
343	III	78	859	II	68	1000	III	86
390	II	258	885	I	82	1000	III	163

ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.
1001	III	15	1191	I	2	1435	III	115
1003	III	85	1197	I	157	1441	III	3
1003	III	163	1201	I	187	1483	III	74
1008	III	135	1201	I	169	1524	III	114
1015	III	266	1201	III	121	1539	II	193
1020	III	98	1201	I	70	1540	I	193
1021	III	1	1201	I	171	1541	III	113
1021	II	159	1201	III	85	1546	II	193
1021	III	98	1201	III	136	1599	III	119
1041	III	118	1202	I	135	1600	III	119
1056	III	163	1206	III	87	1624	III	36
1060	II	266	1206	III	153	1713	III	157
1061	II	112	1207	III	99	1718	IV	31
1088	III	86	1210	III	99	1729	III	21
1104	III	108	1219	III	99	1730	III	132
1107	I	2	1248	I	33	1730	III	143
1167	III	101	1249	I	33	1746	II	21
1169	III	113	1250	I	33	1750	III	32
1171	IV	28	1253	II	33	1770	III	32
1175	IV	27	1254	III	142	1825	III	129
1176	III	1	1255	I	33	1825	II	248
1176	I	97	1295	IV	27	1846	I	122
1177	III	1	1297	III	1	1847	III	66
1177	I	97	1298	III	1	1847	III	122
1180	III	1	1325	II	140	1858	III	144
1182	III	3	1337	III	24	1872	II	266
1182	III	114	1364	II	69	1890	I	9
1184	III	116	1371	II	149	1895	III	144
1185	III	1	1380	II	149	1897	III	144
1185	I	97	1394	III	111	1909	IV	27
1190	II	210	1402	III	67	1909	I	105
1190	III	157	1420	II	159	1909	III	112

PROCEDURA CIVILA

58	III	122	260	III	98	406	IV	29
63			280	IV	29	407	IV	30
66	I	7	290	III	138	408	IV	30
66	III	160	290	IV	29	409	IV	30
66 bis	III	9	291	III	104	411	IV	30
66 bis	I	61	292	III	74	434	III	110
66 bis	III	123	292	II	270	454	IV	30
66 bis	III	136	297	III	104	455	III	21
68	II	6	316	II	121	455	IV	30
69	II	87	323	I	7	455	III	134
74	IV	26	323	IV	25	460	III	134
75	IV	26	327	I	71	462	III	134
94	III	138	327	III	116	465	III	134
95	III	101	338	II	233	491	IV	29
103	II	137	353	II	89	494	III	129
104	III	17	372	IV	33	494	II	248
104	IV	32	372	III	89	509	IV	33
108	III	61	374	II	121	501	II	140
120	II	57	375	IV	27	502	IV	30
123	II	57	375	I	2	503	IV	30
123	III	134	376	III	25	503	III	66
135	IV	28	377	IV	27	504	IV	30
136	IV	28	378	II	89	506	IV	30
146	III	112	379	IV	27	507	II	140
214	I	7	394	IV	30	509	II	140
225	III	122	399	IV	26	512	IV	30
234	III	122	399	II	140	512	II	140
256	III	122	400	III	32	514	IV	27
257	III	122	400	IV	26	525	IV	28
257	III	105	400	II	140	525	II	140
257	III	66	400	III	144	525	III	129
257	III	74	402	IV	31	525	II	298
257	III	76	403	III	32	528	II	25
260	III	89	403	IV	28	529	IV	28

ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.
259	II	25	567	II	140	602	IV	29
530	III	7	568	IV	28	602	III	137
538	IV	30	568	II	140	603	IV	29
542	IV	30	568	II	282	613	III	94
542	III	6	574	III	31	614	III	94
546	III	6	577	IV	31	615	I	53
547	III	6	578	III	31	615	III	162
549	II	25	594	IV	29	643	III	125
550	II	25	595	IV	29	722	II	200
551	II	25	596	IV	29	722	IV	27
551	IV	30	597	IV	29	723	IV	27
551	III	126	598	IV	29	732	II	140
557	IV	25	599	IV	29	735	III	110
559	IV	30	599	II	140	736	IV	30
565	IV	28	600	IV	29	742	III	104
565	II	140	601	IV	29	791	II	65

CODUL COMERCIAL

2	III	16	345	II	266	783	III	21
3	III	103	349	II	33	783	III	16
22	III	94	349	III	63	783	III	132
27	III	70	349	III	64	792	II	20
31	III	147	349	III	156	808	III	16
32	III	147	350	III	67	809	III	16
42	II	266	431	I	175	810	III	16
77	II	266	431	I	177	811	III	31
78	II	171	480	I	143	812	III	132
88	II	194	483	III	22	883	III	132
92	II	194	504	III	156	914	III	132
94	II	194	624	II	131	818	III	31
95	II	194	674	II	100	867	II	272
97	II	181	710	III	69	867	II	270
98			711	III	69	876	III	94
99			717	III	161	907	III	94
191	II	181	717	III	17	908	III	94
279	II	33	717	III	16	946	II	266
281	I	91	717	III	157	947	I	155
281	I	147	720	III	16	956	I	155
286	III	68	724	III	32	969	I	1
296	III	135	727	I	22	819	I	1
309	II	33	739	I	1	890	III	136
309	II	108	760	III	16			
341	III	68	770	III	21			

CODUL PENAL

8	I	19	140	III	138	310	III	145
40	III	153	249	III	85	334	II	110
44	III	153	250	II	157	393	III	150
67	III	66	288	III	13			
69	III	66	305	III	136			

PROCEDURA PENALĂ

1	III	89	117	I	116	204	III	67
2	III	89	127	I	163	212	I	116
3	III	89	129	III	113	311	I	26
6	III	253	130	III	113	318	I	26
10	II	253	135	I	116	363	II	157
11	III	57	137	I	116	481	III	17
60	III	113	137	III	113	594	III	85
63	III	113	137	III	163	595	III	85
113	II	219	161	III	14			

CODUL JUSTIȚIEI MILITARE

ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.	ART.	PART.	PAG.
68	I	21	77	I	21	172	III	17
69	I	21	80	I	21	214	I	20
70	I	21	99	I	79	216	I	20
75	I	21	141	I	21	217	I	20
76	I	21	142	I	21	256	I	37

CODUL SILVIC

78	III	17	82	III	17

CODUL ARMENOPOL

3 § 1	II	138

CODUL DONICI

33 § 34	II	138	Cap. 35 § 17	II	238
Cap. XV	II	200	Cap. 36 § 13	II	238

CODUL CIVIL RUS

25	II	50	32	II	50	574	III	72
26	II	50	33	II	50	720	III	71
27	II	50	34	II	50	1101	II	138
28	II	50	35	II	50	1070	I	113
29	II	50	54	II	151	1442	IV	25
30	II	50	110	II	138	1702	II	200
31	II	50	384	III	71			

PROCEDURA CIVILĂ RUSĂ

10	III	67	1171	I	185	1350	II	50
11	III	67	1175	I	185	1351	II	50
19	III	18	1180	I	185	1352	II	50
161	III	67	1346	II	50	1353	II	50
410	II	238	1347	II	50	1354	II	50
832	III	121	1348	II	50	1355	II	50
963	III	67	1349	II	50	1356	II	50

CODUL CIVIL AUSTRIAC

178	III	153	879	I	49	1482	II	121
366	III	101	906	I	183			
547	III	101	1323	II	122			

CODUL CONTRAVENȚIILOR (Ardeal)

46	III	100

PROCEDURA CIVILĂ AUSTRIACĂ

281	III	90	514	III	59
460	III	59	528	III	59

CODUL COMERCIAL ARDELEAN

80	III	128	90	III	128
88	III	128	93	III	110

PROCEDURA PENALĂ UNGARĂ

2	III	100	385	III	100
26	III	100	554	III	100

CODUL CIVIL ARDELEAN

318	III	108	339	II	136	1032	III	146
319	III	108	339	III	108			

PROCEDURA CIVILĂ ARDELEANĂ

ART.	PART.	PAG.
26	III	108
35	III	108
180	III	31
180	III	108
223	II	113
409	III	164
426	III	146
477	I	49
491	III	164
503	I	49
505	III	146
563	III	122
784	II	118

CODUL PENAL ARDELEAN

ART.	PART.	PAG.
279	III	70
332	III	59
470	III	128
479	III	59
482	III	59

DECRETE, REGULAMENTE

Agrară lege

(Vechiul Regat)

170	III	73

Amnistia

(D. L. 1547/920)

—	I	
—	I	19

Bunuri bisericeşti

(D. L. Kerensky în 20 Iunie 1917)

—	III	1

Cărţi funduare (Regulament)

63	III	59
130	III	59

Instrăinări imobiliare

(Ort. maghiară 4420/918)

—	III	66
1	III	138
1	III	138

Loturi de împroprietărire

7	III	89

Sindici (Regulament)

24	I	1
25	I	1

Statutul funcţionarilor

19	III	67
80	II	163
85	II	163
90	III	67

LEGI SPECIALE

Accelerarea judecăţilor

1	II	72
1	IV	26
3	II	87
4	II	87
19	I	93
32	III	139
35	II	69
36	II	233
41	II	1
41	III	67
42	II	233
44	III	26
48	III	123
50	III	112
53	II	87
57	I	66
61	III	59
61	III	68
64	III	59
65	III	76
67	III	59
70	III	59

Administraţie locală

(Legea din 1929)

47	III	92
99	III	154
114	III	126
140	III	126
199	II	196
323	III	139
335	III	92
361	III	139
362	III	139
381	III	92
404	II	196

Agrară lege

(Pentru Regat)

78	III	73
121	III	137
125	III	89
123	III	137
125	II	282
137	III	31
148	II	204
160	II	282

(Pentru Basarabia)

10	III	66
36	III	66
56	III	66
125	III	67

Amnistie

2	III	90
2	II	97

Autentificarea actelor

2	IV	34
20	III	67
28	I	97

Avocaţi

11	II	134
35	II	
36	I	47
36	I	103
41	II	94
41	III	67
41	III	76
45	II	134
53	II	134
76	III	100

Basarabia

(L. din 11 Iunie 1929)

66	III	141

(Legea din 9 Iulie 1924)

1	III	141

Burse

42	III	14
44	III	67

Cambială lege

(Ardeal)

94	III	9

Cărăusie publică

1	III	126

Chirii

3	III	66
4	III	121
7	III	121
20	III	108
22	III	102

Circulaţie

24	III	126
43	III	126

Concordat preventiv

2	II	128
2	III	69
3	II	128
5	III	69

ART.	PART.	PAG.
6	II	128
6	III	69
40	III	164
59	III	156

Contencios administrativ

ART.	PART.	PAG.
1	III	155
1	III	68
1	III	97
1	III	122
2	III	122
4	III	97
8	III	97
15	III	155
64	III	3

Contracte de muncă

ART.	PART.	PAG.
11	III	110

Contribuțiuni directe

ART.	PART.	PAG.
39	III	156

Contabilitate publică

ART.	PART.	PAG.
4	III	125
18	I	37
30	III	125
48	I	74
64	I	74
79	III	125
97	I	74

Cooperație

(Codul din 12 Iulie 1928)

ART.	PART.	PAG.
241	III	17

Credit rural

(Legea din 20 August 1919)

ART.	PART.	PAG.
23	III	124
89	III	126

Credit urban

(Legea din 20 Martie 1926)

ART.	PART.	PAG.
26	III	124
37	III	126

Curtea de Casație

ART.	PART.	PAG.
2	III	65
22	I	37
24	I	65
24	III	121
29	I	68
29	III	66
29	III	66
30	III	66
30	I	138
36	III	154
71	III	17
76	III	59
79	III	26

Dobrogea

(Legea proprietății imobiliare)

ART.	PART.	PAG.
—	III	6

Educația fizică

ART.	PART.	PAG.
10	III	2
29	III	2

Electorală lege

ART.	PART.	PAG.
34	III	139
45	III	92

Execuțională lege

(Ardeal)

ART.	PART.	PAG.
2	III	2
12	I	183
31	II	37
31	III	2
38	III	2
38	II	37
47	III	2
47	II	37
87	II	37
230	III	2
230	III	2
230	II	37
231	II	37

Expropriere pentru utilitate piblică

ART.	PART.	PAG.
21	II	53

Extrădare

(Legea din 9 Iulie 1866)

ART.	PART.	PAG.
4	I	12
6	I	181
34	III	140

Faliment

(Legea ungară din 1881)

ART.	PART.	PAG.
—	III	71
5	II	128
83	II	128
84	II	128
85	II	128
248	II	128

Falimentului lege

(Ardeal)

ART.	PART.	PAG.
14	III	9
38	III	9
39	III	9
141	III	9

Infracțiuni contra ordinei publice

ART.	PART.	PAG.
11	I	21
17	I	21
17	I	79

Instrăinarea loturilor de împroprietărire

ART.	PART.	PAG.
1	III	89
2	III	89
3	III	89

Invățământ primar

ART.	PART.	PAG.
125	III	99
126	III	99

Invățământ secundar

ART.	PART.	PAG.
98	III	135

Judecătorii de ocoale

ART.	PART.	PAG.
31	III	29
31	I	122
33	III	141
49	IV	34
50	II	57
61	IV	28
68	IV	26
68	I	135
68	II	187
109	IV	28

Legea p. unif. administrativă

ART.	PART.	PAG.
8	II	46
9	II	46
10	II	46
27	III	91
28	III	91
274	III	2
275	III	2
286	III	1

Marcă de fabrică

ART.	PART.	PAG.
1	II	166
18	II	166

Mașini industriale

(Legea vânzării pe credit a mașinilor industriale, agricole și autovehiculelor)

ART.	PART.	PAG.
1	III	42
2	III	43
3	III	43
4	III	47
5	III	47
6	III	48
7	III	48
8	III	48
9	III	49
10	III	49
11	III	50
12	III	50
13	III	50
14	III	51
15	III	51
16	III	52
17	III	52
18	III	53
19	III	53
20	III	53
21	III	54
22	III	54
23	III	54
24	III	55
25	III	55
26	III	55
27	III	55
28	III	55
29	III	56
30	III	56
31	III	56

Municipiul Bucureşti

ART.	PART.	PAG.
12	III	126
37	III	126
46	III	126

Naţionalitate
(D. L. No. 2085/919)

ART.	PART.	PAG.
1	III	5

(Legea din 1924)

ART.	PART.	PAG.
37	I	70
54	III	24

Organizare judecătorească

ART.	PART.	PAG.
2	III	65
20	II	260
289	II	219
290	I	163

Organizarea ministerelor

ART.	PART.	PAG.
82	III	97
199	III	123
199	III	97
203	III	97
203	III	123
204	III	123
207	III	123

Organizarea poliţiei

ART.	PART.	PAG.
22	III	126
35	III	126
53	III	126
87	III	124

Pensii

ART.	PART.	PAG.
110	III	66

Pensii militare
(Legea din 19 Martie 1917)

ART.	PART.	PAG.
—	III	2

Persoane morale

ART.	PART.	PAG.
32	III	126

Poliţie rurală

ART.	PART.	PAG.
16	II	131

Postă

ART.	PART.	PAG.
1	II	223
34	II	223
34	II	221
48	II	233
49	II	221
98	II	221
98	II	223
180	II	221

Proprietari
(Legea din 1903)

ART.	PART.	PAG.
2	II	87
3	III	61

Recrutarea armatei

ART.	PART.	PAG.
15	II	50
70	II	50

Statutul funcţionarilor

ART.	PART.	PAG.
4	III	154
4	III	80
7	III	154
33	III	154
37	III	86
38	II	163
50	III	67

Stare civilă (acte de)

ART.	PART.	PAG.
30	III	106
31	III	106

Solde

ART.	PART.	PAG.
39	I	37

Timbru

ART.	PART.	PAG.
9 § 1	III	59
10 § 1	III	59
41	III	59
46	II	6
55	II	2

Titluri la purtător

ART.	PART.	PAG.
1	III	155

Tutelară lege
(Ardeal)

ART.	PART.	PAG.
210	II	260

Ungară lege
(Legea 43 din 1895)

ART.	PART.	PAG.
9	III	122

(Legea 20 din 1877)

ART.	PART.	PAG.
—	II	260

Urmărire
(Legea din 11 Iunie 1930)

ART.	PART.	PAG.
2	III	145
5	III	145

(Legea din 1923)

ART.	PART.	PAG.
34	III	65
34	III	68
34	III	140

TRATATE, CONVENŢII DIPLOMATICE

Tratatul Trianon

ART.	PART.	PAG.
194	II	72

Convenţia de la Bruxelles

ART.	PART.	PAG.
—	II	100

Regulamentul de navigaţie C. E. D.

ART.	PART.	PAG.
51	II	100

TABLA DE MATERII

PE NUMELE MAGISTRAŢILOR REDACTORI AI HOTĂRÎRILOR PUBLICATE

ARONEANU GH. (Consilier la Curtea de Apel Braşov).
(Decizia No. 1331 din 18 Martie 1929 a Curţei de Apel Braşov s. II). II. 113

BĂLAN S. C. (Jude consilier ocol rural Câmpu-Lung (Muscel).
(Cartea de judecată din 21 Ianuarie 1928 a jud. ocol rural Câmpu-Lung (Muscel). II. 282

BĂLĂŞESCU V. (Consilier la Inalta Curte de Casaţie).
(Decizia No. 983 din 16 Mai 1922 a Curţei de Apel Galaţi s. II). II. 121

BORDEIANU V. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Decizia No. 231 din 30 Aprilie 1930 a Curţei de Apel Bucureşti s. II). III. 124

BROŞTEANU TRAIAN (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa No. 2240 din 4 Iulie 1929 a Trib. Ilfov s. II com.). II. 72

CAMENIŢĂ GR. (Jude supleant Trib. Mehedinţi).
(Sentinţa No. 617 din 13 Decemvrie 1929 a Trib. Mehedinţi s. I). III. 133

CĂPITĂNEANU MIRCEA (Preşedintele Comitetului local de revizuire Craiova).
(Decizia din 27 Febr. 1930 a Comitetului local de revizuire din Craiova s. I). II. 92
(Decizia din 2 Aprilie 1930 a Comitetului local de revizuire din Craiova s. II). II. 92

CERBAN GH. (Judecător la Trib. Ilfov).
(Jurnalul No. 16847/929 al Trib. Ilfov s. Notariat). III. 6
(Sentinţa No. 489 din 1 Oct. 1929 a Trib. Ilfov s. Notariat). III. 24
(Ordonanţa de adjudecare No. 684 din 13 Decemvrie 1929 a Trib. Ilfov s. Notariat). II. 140
(Sentinţa din 6 Martie 1929 a Trib. Ilfov s. de Notariat). III. 78
(Sentinţa No. 1476 din 10 Decemvrie 1927 a Trib. Ilfov s. I com.). III. 103
(Sentinţa No. 828 din 24 Martie 1926 a Trib. Ilfov s. III). III. 144
(Sentinţa No. 1641 din 22 Noemvrie 1927 a Trib. Ilfov s. I. com.). III. 132

CERNĂTESCU AL. (Preşedinte la Curtea de Apel Craiova).
(Decizia No. 6 din 17 Febr. 1930 a Curţei de Apel Craiova s. II). II. 156

CIOBANU LUCA (Preşedinte la Trib. Bălţi).
(Sentinţa No. 10 din 17 Ianuarie 1929 a Trib. Bălţi s. I). II. 50
(Jurnalul No. 2307 din 27 Octomvrie 1928 a Trib. Bălţi s. II). II. 87
(Sentinţa No. 2850 din 4 Iulie 1929 a Trib. Bălţi). II. 134
(Sentinţa No. 9 din 15 Ianuarie 1930 a Trib. Bălţi s. II). II. 138
(Sentinţa No. 620 din 18 Sept. 1929 a Trib. Bălţi s. II). III. 71
(Sentinţa No. 10 din 15 Ian. 1930 a Trib. Bălţi s. I). III. 72
(Sentinţa penală No. 980 din 27 Iunie a Trib. Bălţi s. II). II. 203

COCIAŞU RADU (Jude-ajutor la jud. ocol. Nicoreşti (Tecuci).
(Cartea de judecată No. 471 din 9 Decemvrie 1929 a jud. ocol Nicoreşti (Tecuci). III. 81

CONSTANTINESCU ST. Al. (Jude-preşedinte ocol Bazargic).
(Cartea de judecată No. 884 din 21 Iunie 1930 a jud. ocol. mixt Bazargic). III. 108

COTRUTZ D. (Jude-preşedinte).
(Cartea de judecată No. 3371 din 12 Decemvrie 1929 a jud. ocol. III urban Galaţi). III. 32
(Cartea de judecată din 18 Febr. 1930 a jud. ocol. rural Galaţi). III. 61
(Cartea de judecată din 1 Aprilie 1930 a jud. ocol. III urban Galaţi). III. 100
(Cartea de judecată din 11 Aprilie 1930 a jud. ocol. III urban Galaţi). III. 110

CREANGĂ OVIDIU (Judecător la Trib. Târnava Mare).
(Sentinţa No. C. 1428/3/929 din 19 Noemvrie 1929 a Trib. Târnava Mare s. I). II. 128

CRISTESCU VINTILĂ (Judecător la Trib. Ilfov).
(Jurnal No. 11183 din 14 Iunie 1929 al Trib. Ilfov s. II com.). III. 24

DIACONESCU ALEX. (Preşedinte la Trib. Vaslui).
(Jurnalul No. 6033 din 13 Mai 1930 al Trib. Vaslui). III. 147

DIMOFTACHE GR. I. (Prim preşedinte la Trib. Bălţi).
(Sentinţa No. 663 din 23 Decemvrie 1929 a Trib. Bălţi s. I). III. 157

DOCAN P. GEORGE. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Jurnalul No. 6951 din 18 Octomvrie 1929 al Trib. Buzău s. II). II. 6
(Sentinţa No. 154 din 29 Mai 1929 a Trib. Buzău s. II). II. 57
(Sentinţa penală No. 2341 din 5 Decemvrie 1929 a Trib. Buzău s. II). III. 17
(Jurnalul No. 6188 din 28 Iulie 1930 al Curţei de Apel Bucureşti s. V). III. 98
(Sentinţa No. 231 din 28 Sept. 1928 a Trib. Buzău s. II). II. 239
(Decizia No. 420 din 12 August 1930. a Curţei de Apel Bucureşti s. IV) III. 125
(Decizia No. 425 din 27 August 1930 a Curţei de Apel Bucureşti s. IV). III. 126
(Decizia No. 432 din 13 Sept. 1930 a Curţei de Apel Bucureşti s. IV). III. 128

ENIU A. (Judecător la Trib. Someş).
(Sentinţa No. 2504 din 13 Noemvrie 1929 a Trib. Someş). III. 9
(Sentinţa No. 1210 din 25 Noemvrie 1929 a Trib. Someş). III. 31
(Sentinţa No. 2619 din 27 Noemvrie 1929 a Trib. Someş). III. 31
(Sentinţa din 23 Ianuarie 1930 a Trib. Someş). III. 59
(Sentinţa din 27 Ianuarie 1930 a Trib. Someş). III. 59
(Sentinţa No. 1985 din 6 Iunie 1930 a Trib. Someş s. I). III. 108
(Sentinţa No. 166 din 10 Oct. 1930 a Trib. Someş s. I). III. 146

EŞANU M. (Preşedinte la Trib. Iaşi).
(Sentinţa No. 853 din 16 Noemvrie 1929 a Trib. Iaşi s. III). III. 21
(Sentinţa No. 145 din 14 Febr. 1930 a Trib. Iaşi s. III). III. 77
(Sentinţa din 18 Ian. 1930 a Trib. Iaşi s. III). III. 101

GEORGESCU CONST. (Consilier la Curt. de Apel Chişinău).
(Decizia No. 156 din 17 Decemvrie 1929 a Curţei de Apel Chişinău s. II). II. 200

GEORGESCU TH. GH. (Judecător al ocolului Târgovişte).
(Cartea de judecată din 20 Ianuarie 1929 a jud. ocol. Târgoviţte). II. 31
(Cartea de judecată din 13 Ian. 1929 a jud. ocol. mixt Târgovişte). III. 82

GHEORGHIAN CORNELIU (Consilier la Inalta Curte de Casaţie).
(Decizia din 18 Aprilie 1929 a Curţei de Apel Cernăuţi s. II). III. 69

GURĂU ŞT. (Consilier la Curtea de Apel Chişinău).
(Decizia No. 763 din 4 Dec. 1928 a Curţei de Apel Chişinău s. II). II. 110

HANDLER RUDOLF (Preşedinte la Tribunalul Caransebeş).
(Sentinţa din 8 Iulie 1929 a Trib. Caransebeş). III. 72

IANCOVESCU D. (Preşedinte la Trib. Covurlui).
(Sentinţa din 23 Martie 1929 a Trib. Covurlui s. II). II. 20

ILIESE ANTON (Judecător la Trib. Roman).
(Sentinţa din 31 Octomvrie 1929 a Trib. Roman). II. 89

IONESCU T. G. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Decizia No. 488 din 12 Decemvrie 1928 a Curţei de Apel Bucureşti s. II). II. 41

IORGA V. (Judecător la Trib. Iaşi).
(Sentinţa No. 80 din 17 Mai 1928 a Trib. Iaşi s. III). III. 76

ISTRATI N. (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa din 30 Mai 1930 a Trib. Ilfov s. II c. c.). III. 104

LABONŢIU GEORGE (Preşedinte la Trib. Caransebeş).
(Sentinţa din 27 Iunie 1928 a Trib. Caransebeş). II. 190

LICIU A. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Decizia din 26 Februarie 1930 a Curţei de Apel Bucureşti s. IV). III. 152

MANOLESCU M. (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa din 29 Noemvrie 1928 a Trib. Ilfov s. I com.). II. 181

MANOLIU V. G. (Judecător preşedinte la Trib. Prahova).
(Sentinţa din 5 Noemvrie 1929 a Trib. Prahova s. I). II. 249
(Sentinţa No. 1210 din 19 Octomvrie 1929 a Trib. Putna s. III).

MICLESCU I (Judecător ocol. mixt Dărăbani (Dorohoi).
(Cartea de judecată No. 93 din 9 Mai 1928 a jud. ocol. mixt Dărăbani (Dorohoi). II. 94

NEGRU N. (Jude-consilier la Trib. Ilfov).
(Sentinţa No. 99 din 22 Martie 1930 a Trib. Muscel). II. 131
(Sentinţa din 17 Mai 1930 a Trib. Muscel). II. 180
(Jurnalul din 20 şi 25 Sept. 1930 al Trib. Muscel). III. 145
(Sentinţa No. 871 din 18 Iunie 1930 a Trib. Muscel s. I). III. 163

NICHITA N. (Jude-consilier la Trib. Dolj).
(Sentinţa din 17 Septemvrie 1929 a Trib. Dolj s. II). II. 25

NICOLAU I. (Consilier la Curtea de Apel Craiova).
(Decizia No. 732 din 21 Februarie 1930 a Curţei de Apel Craiova s. II). II. 145

PĂCURARU M. (Judecător la Trib. Iaşi).
(Jurnalul No. 706 din 26 Ianuarie 1929 al Trib. Iaşi s. III). III. 6
(Sentinţa din 28 Iunie 1929, idem).
(Sentinţa din 7 Noemvrie 1928 a Trib. Iaşi s. tutelară). III. 77
(Sentinţa din 3 Mai 1927 a Trib. Iaşi s. III). III. 104
(Sentinţa din 19 Noemvrie 1927 a Trib. Iaşi s. III).
(Sentinţa din 22 Sept. 1927 a Trib. Iaşi s. III). III. 143
(Sentinţa din 30 Noemvrie 1927 a Trib. Iaşi s. III). III. 144
(Sentinţa din 8 Iunie 1929 a Trib. Iaşi s. III). III. 147
(Sentinţa din 30 Mai 1930 a Trib. Iaşi s. III). III. 123
(Sentinţa No. 2690 din 1929 a Trib. Iaşi s. III). III. 160

PĂUN C. GH. (Preşedinte la Trib. Hotin).
(Sentinţa No. 404 din 24 Mai 1930 a Trib. Hotin). III. 130
(Sentinţa No. 284 din 23 Martie 1929 a Trib. Hotin). II. 30
(Sentinţa din 19 Decemvrie 1929 a Trib. Hotin). III. 19

PETRUC GH. (Preşedinte la Tribunalul Fălticeni).
(Jurnalul No. 6532 din 18 Mai 1929 al Trib. Fălticeni). III. 4
(Sentinţa No. 313 din 17 Mai 1921, idem). III. 3
(Sentinţa din 7 Martie 1929, idem). III.74
(Sentinţa No. 9 din 18 Ianuarie 1930 a Trib. Baia-Fălticeni). II. 248
(Sentinţa No. 218 din 22 Ian. 1930 a Trib. Baia). II. 217
(Sentinţa No. 9 din 18 Ianuarie 1930 a Trib. Baia). III. 129

PISĂU C. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Decizia No. 193 din 26 Iunie 1929 a Curţei de Apel Bucureşti s. I). II. 166

POLICHRON DEM. (Consilier la Inalta Curte de Casaţie).
(Decizia din 1 Martie 1928 a Curţei de Apel Craiova s. II). II. 3

POPESCU CONST. (Judecător la Trib. Vâlcea).
(Sentinţa No. 136 din 24 Iunie 1926 a Trib. Vâlcea s. I). III. 32

POPESCU M. CONST. (Judecător la Trib. Olt).
(Sentinţa penală No. 825 din 20 Noemvrie 1929 a Trib. Olt s. I). III. 106

POPESCU GR. (Judecător la Trib. Dolj).
(Sentinţa No. 745 din 10 Decemvrie 1927 a Trib. Dolj s. III). II. 204

POPOVICI VICTOR (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa No. 1967 din 9 Decemvrie 1929 a Trib. Ilfov s. I com.). II. 171

POSSA MIRCEA (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Decizia No. 509 din 9 August 1930 a Curţei de Apel Bucureşti s. III). II. 196
(Decizia No. 518 din 6 Sept. 1930 a Curţei de Apel Bucureşti s. III). III. 124

PURDILĂ ILIE (Judecător la Trib. Braşov).
(Sentinţa No. Ca. 809 din 25 Oct. 1929 a Trib. Braşov s. I). III. 100

RĂDULESCU V. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Decizia No. 155 din 17 Aprilie 1929 a Curţei de Apel Bucureşti s. IV). II. 163

RARINCESCU PAUL (Magistrat asistent la Inalta Curte de Casaţie).
(Sentinţa din 20 Ianuarie 1929 a Trib. Putna s. II). III. 80
Sentinţa Ho. 43 din 11 Martie 1930 a Trib. Putna s. II). III. 107

SATMARI CONST. (Judecător la Trib. Bălţi).
Sentinţa Ho. 664 din 2 Decemvrie 1929 a Trib. Bălti s. II). III. 141

SAVA AUREL (Judecător la Trib. Putna).
Sentinţa Ho. 54 din 8 Martie 1928 a Trib. Putna s. I). III. 28

SCRIBAN ROMULUS TRAIAN (Jude-instructor la Trib. Iaşi).
Sentinţa din 27 Febr. 1930 a Trib. Iaii s. II). III. 76
(Ordonanţa din 3 Februarie 1930 a Cab. I instr. Iaşi). III. 147
(Ordonanţa din 13 August 1930 a Cab. I instr. Iaşi). III. 164

SIMIONESCU C. CONST. (Consilier la Curtea de Apel Braşov).
(Decizia C. 869 din 26 Iunie 1929 a Curţei de Apel Braşov s. I). II. 37

STĂNESCU P. E. (Consilier la Curtea de Apel Iaşi).
(Decizia No. 14 din 5 Februarie 1930 a Curţei de Apel Iaşi s. I). III. 70

ŞTEFĂNESCU AL. (Consilier la Curtea de Apel Tg.-Mureş).
(Sentinţa No. 1413 a Trib. Trei Scaune din 18 Noemvrie 1929). II. 82

STROE A. ION (Judecător la Trib. Dolj).
(Sentinţa No. 665 din 21 Dec. 1929 a Trib. Dolj s. II). III. 18
(Sentinţa No. 640 din 14 Dec. 1929 a Trib. Dolj s. II). III. 73
(Sentinţa No. 64 din 14 Febr. 1930 a Trib. Dolj s. I). III. 74
(Sentinţa din 1929, proces-verbal No. 5669 a Trib. Dolj s. I). III. 142
(Sentinţa No. 458 din 22 Sept. 1930 a Trib. Dolj s I). III. 142

TECLU LIVIU (Jude la ocol. mixt Turda).
(Carte de judecată din 22 Oct. 1929 a jud. ocol. mixt Turda). III. 109
(Carte de judecată din 8 Aprilie 1930 a jud. ocol. mixt Turda). III. 110
(Carte de judecată din 8 Aprilie 1930 a jud. ocol. mixt Turda). III. 110

TEODORESCU GRIGORE (Consilier la Curtea de Apel Constanţa).
(Decizia din 10 Decemvrie 1929 a Curţei de Apel Constanţa). II. 10

THEODOREANU I (Preşedinte la Trib. Cahul).
(Sentinţa din 17 Ianuarie 1928 a Trib. Cahul). II. 221
(Sentinţa penală No. 383 din 11 Martie 1930 a Trib. Orhei). III. 164

THIRON DIMITRIE (Preşedinte la Tribunalul Cahul).
(Sentinţa No. 177 din 11 Mai 1928 a Trib. Cahul). II. 223

TZIGARĂ SAMURCAŞ AL. (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa No. 178 din 6 Noemvrie 1929 a Trib. Ilfov s. I com.). III. 22

UDREA HARITON (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa No. 1382 din 9 Iulie 1930 a Trib. Ilfov s. I com.). III. 144
(Sentinţa No. 794 din 6 Mai 1930 a Trib. Ilfov s. I com.). III. 161

VASILESCU AL. (Judecător la Trib. Ilfov).
(Sentinţa penală No. 44 din 15 Ianuarie a Trib. Ilfov s. IV). III. 145

VIDRAŞCU AUREL (Judecător la Trib. Covurlui).
(Decizia din 4 Octomvrie 1928 a Curţei cu juri din jud. Covurlui). II. 157

VIORESCU C. (Judecător - preşedinte la Trib. Prahova).
(Sentinţa No. 779 din 13 August 1930 a Trib. Prahova s. II). II. 271

VOLANSCHI D. (Prim-preşedinte la Curtea de Casaţie).
(Decizia No. 36 din 24 Mai 1930 a Curţei de Apel Iaşi s. I). II. 266

ZAMFIRESCU AL. Judecător la Trib. Ismail).
(Sentinţa No. 125 din 13 Aprilie 1929 a Trib. Ismail). III. 25
(Sentinţa No. 1490 din 11 Oct. 1929 a Trib. Ismail). III. 57
(Sentinţa No. 1678 din 2 Noemvrie 1929 a Trib. Ismail). III. 57

ZENOBIE I. (Consilier la Curtea de Apel Bucureşti).
(Jurnalul No. 7518 din 13 Noemvrie 1929 al Curţei de Apel Bucureşti s. I). III. 140

ZOTTA CONST. (Judecător la Trib. R.-Sărat).
(Sentinţa din 25 Ianuarie 1928 a Trib. R. Sărat). II. 61

TABLA DE MATERII

PE NUMELE AUTORILOR RECENZAŢI

BRÊTON ANDRÉ: Théorie générale de la renonciation aux droit réels (Rec. Sirey, 1930). IV. 127

BUTEAU MAX: Le droit de critique en matière littéraire, dramatique et artistique (Sirey 1930, Paris). IV. 7

COLIN AMBROISE et H. CAPITANT: Cours élémentaire de droit civil francais (Dalloz, Paris). IV. 168

COLLINET P. şi GIFFARO A.: Précis du droit roumain (Petit Dalloz, 2 vol.). IV. 104

CUQ EDOUARD: Manuel des institutions juridiques des romaines. IV. 124

GIRARD F. P.: Manuel élémentaire du droit romains. IV. 124

GRUIA ION ELENA: Ideologia sindicalismului (Bucureşti). IV. 71

HAURION M.: L'Ordre, la justice et le droit (Sirey, Paris 1930). IV. 65

HUVELIN PAUL: Cours élémentaire de droit romain (1927). IV. 164

IUCA AL. NICOLAE: La violence comme vice du contrat et du consentement. (Teză Paris, 1930). IV. 126

JOSSERAND LOUIS: Curs de drept civil pozitiv, vol. II. IV. 63

PERROT E.: Précis élémentaire de droit romain (Paris 1927). IV. 165

RĂDULESCU ANDREI: Le fonti del dirrito civile e commerciale romeno (Milano, 1929). IV. 71

RENARD J.: La valeur de la loi (Rec. Sirey, Paris 1929). IV. 66

RAUBIER PAUL: Distinction de l'effet rétroactif et de l'effet immédiat de la loi (Rec. Sirey, Paris, 1930). IV. 166

SALSMANS J.: Droit et morale. (Paris, 1930). IV. 69

VOIRIN PIERRE: Étude juridique du pourboire (Recueil Sirey, Paris 1930). IV. 40

TABLA DE MATERII PE NUMELE AUTORILOR

„PANDECTELE ROMÂNE“

REPERTORIU LUNAR

DE

JURISPRUDENȚĂ, DOCTRINĂ ȘI LEGISLAȚIE

ANUL 1930

DIRECTOR: C. HAMANGIU

PANDECTELE ROMÂNE

REPERTORIU LUNAR
DE JURISPRUDENŢĂ, DOCTRINĂ ŞI LEGISLAŢIUNE

DIRECTOR: C. HAMANGIU
CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE

PRIM-REDACTOR: G. M. SESCIOREANU, DOCTOR IN DREPT ŞI LAUREAT AL UNIVERSITĂŢII DIN PARIS, AVOCAT

REDACTORI: AL. BĂICOIANU, DOCTOR IN DREPT DIN PARIS; I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, DOCTOR IN DREPT DIN PARIS, AVOCAT; MARCO I. BARASCH, DOCTOR IN DREPT DIN PARIS, AVOCAT; RICHARD HUTSCHNEKER, AVOCAT, CONSTANT IONESCU, DOCTOR LAUREAT DIN PARIS, AVOCAT; RENÉ POPESCU-RÂMNICEANU, DOCTOR ŞI LAUREAT IN DREPT DIN PARIS; STELIAN IONESCU, JUDECĂTOR TRIB. ILFOV; FLORIAN PORESCU, DOCTOR IN DREPT ŞI LAUREAT DIN BUC., AVOCAT; AL. VĂLIMĂRESCU, DOCTOR IN DREPT ŞI LAUREAT DIN PARIS, DOCENT UNIVERSITAR, AVOCAT; I. L. GEORGESCU, DOCTOR IN DREPT, AVOCAT.

PRINCIPALI COLABORATORI D-NII:

TRAIAN ALEXANDRESCU
FOST PRIM-PREŞEDINTE DE TRIBUNAL, AVOCAT
G. ALEXIANU
PROFESOR UNIVERSITAR, AVOCAT
EM. ANTONESCU
PROFESOR DE DREPT CIVIL LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
HURMUZ AZNAVORIAN
DOCTOR IN DREPT DIN PARIS, AVOCAT
V. BĂLĂŞESCU
CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
AL. CERBAN
PROFESOR DE DREPT CIVIL LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
DIMITRIE CIHODARU
CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
IOSIF COHEN
AVOCAT
AL. COSTIN
DOCTOR IN DREPT DIN PARIS, CONSILIER C. APEL BUCUREŞTI
MIRCEA DJUVARA
PROF. DE ENCICLOPEDIA DREPTULUI LA UNIVERSIT. DIN BUC.
G. P. DOCAN
CONSILIER LA CURTEA DE APEL BUCUREŞTI
ZAMFIR FILOTTI
DOCTOR IN DREPT. AVOCAT
IOAN V. FINŢESCU
CONFERENŢIAR LA FACULT. DE DREPT DIN BUCUREŞTI. AVOCAT
N. GEORGEAN
CONSILIER LA CURTEA DE APEL BUCUREŞTI
Dr. MAXIMILIAN HACMAN
RECTOR ŞI PROFESOR DE DREPT COM. LA UNIV. DIN CERNĂUŢI
D. HOZOC
CONSILIER LA CURTEA DE APEL DIN GALAŢI
TRAIAN R. IONAŞCU
DOCTOR IN DREPT ŞI LAUREAT AL UNIVERSITĂŢII DIN PARIS, PROF. DE DREPT CIVIL COMPARAT LA UNIVERSITATEA DIN IAŞI
GEORGE IULIU
AVOCAT
DIMITRIE G. MAXIM
FOST PREŞEDINTE LA CURTEA DE APEL DIN BUCUREŞTI, AVOCAT
CORNELIU ROMNICEANU-MANOLESCU
PRIM PREŞEDINTE ONORAR AL INALTEI CURŢI DE CAS. ŞI JUSTIŢIE
EM. MICLESCU
PREŞEDINTE LA INALTA CURTE DE CASAŢIE
N. POLIZU-MICŞUNEŞTI
AVOCAT
OSCAR N. NICOLESCU
PRIM PREŞEDINTE LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
HYPOLIT NICOLEANU
DOCTOR IN DREPT DIN PARIS. AVOCAT
EM. PANTAZI
AVOCAT
I. GR. PERIEŢEANU
AVOCAT, DIRECTORUL «BIBLIOTECEI MARILOR PROCESE»
EUGEN PETIT
CONSILIER LA CURTEA DE APEL DIN IAŞI
G. PLASTARA
PROFESOR DE DREPT CIVIL LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
Dr. G. PLOPU
PREŞEDINTE ONORAR LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
GRIGORE M. PHEREKYDE
CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
D. POLICHRON
PROCUROR LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
ANDREI RĂDULESCU
CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE
C. RĂTESCU
PREŞEDINTE LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
S. ROSENTAL
AVOCAT
IOAN N. STAMBULESCU
DOCTOR IN DREPT DIN PARIS, PROCUROR GENERAL LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
DEM. D. STOENESCU
AVOCAT, DECANUL BAROULUI CRAIOVA
C. TONEANU
FOST CONSILIER CURTEA APEL, AVOCAT
GR. L. TRANCU-IAŞI
AVOCAT
ALEXANDRU VELESCU
AVOCAT

DIRECŢIA ŞI REDACŢIA: CALEA MOŞILOR 99, BUCUREŞTI (S. I).

Anul 1930

EDITURA LIBRĂRIEI IG. HERTZ, BUCUREŞTI
CALEA VICTORIEI, 5

PANDECTELE ROMÂNE

PARTEA I-a

JURISPRUDENŢA CURŢII DE CASAŢIE

CAS. II, **19 Nov. 1929**

FALIMENT. COTA CUVENITĂ STATULUI. ACTIV BRUT. INVENTARUL EXPERŢILOR (art. 969 c. com.; art. 24 şi 25 regulam. sindicilor). (1)

Cota prevăzută de art. 969 c. com., în favoarea Statului se calculează asupra activului brut al falimentului şi se fixează îndată ce s'a terminat facerea inventarului.

CURTEA (după diverginţă): Asupra motivului de casare, dedus în judecata completului de diverginţă:

«Exces de putere şi violarea dispoziţiunilor art. 739, 819 şi 969 c. com.

Deasemenea după acest text nu trebuie a consideră activ brut echivalentul estimaţiunei expertului ci activul brut real. In speţă activul brut real s'a stabilit prin vânzarea licitativă a bunului.

Art. 25, 24 din regulamentul portăreilor este peste limita legei şi în ori şi ce caz prevede altă ipoteză şi anume când bunurile falitului nu sunt lichidate.

Când aceste bunuri sunt însă lichidate, ieşind din sfera acestor articole din regulament şi cunoscându-se preţul real al bunurilor, la aceste preţuri se aplică cota».

Având în vedere că, din decizia atacată cu recurs, se constată că Iancu Mendelsohn, fiind declarat în stare de faliment, s'a scos în vânzare şi vândut prin licitaţie publică, imobilul din Iaşi, numit «Circul Sidoli»; că, la întocmirea tabloului de ordinea creditorilor, fiind trecut cu preferinţă, înaintea creditorilor ipotecari, judecătorul sindic al acelui faliment, cu suma de lei 1.566.350, consistând din cheltueli de administrare a falimentului, cota falimentară datorită Statului, cum şi dările către Stat şi comună, Nuşon Finţi, creditor ipotecar, a contestat, pe lângă suma de lei 19.325 ce reprezintă cheltuelile făcute de sindicat cu administrarea falimentului şi suma de lei 1.429.944, înscrisă drept cotă de 10% cuvenită Statului, conf. art. 969 c. com., susţinând, cu privire la această cotă că, calculul ei nu trebuià făcut asupra evaluării expertului, cu ocazia inventariului, ci asupra valoarei reale a activului brut al falimentului, şi anume asupra sumei ce a rezultat din vânzarea imobilului ce constituià activul acestui faliment.

Că Trib. Iaşi S. III-a a respins, ca neîntemeiată, contestaţia, iar Curtea de Apel Iaşi S. II-a, prin decizia atacată cu recurs, respingând apelul declarat de contestator, a confirmat soluţiunea Tribunalului.

Considerând că, prin art. 969 c. com. astfel cum a fost modificat la 11 Martie 1925, se prevede că, pentru acoperirea cheltuelilor de personal şi material necesare funcţionărei sindicatelor falimentelor de pe lângă Tribunale, Statul va percepe o cotă, de maximum 20%, care se va fixà, în fiecare an, prin legea bugetară şi preluà din activul brut al falimentului.

Considerând că, edictând aceste dispoziţiuni, legiuitorul a înţeles, «prin activ al falimentului», în ce priveşte perceperea cotei cuvenită Statului, întreaga masă impozabilă a falimentului constatată după facerea inventariului şi evaluarea ei de experţi.

Considerând că, dovada evidentă că acesta este activul brut vizat de legiuitor a se aveà în vedere la calcularea cotei cuvenită Statului, în materie de faliment, rezultă şi din dispoziţiunile art. 24 şi 25 din regulamentul de serviciu şi contabilitate al sindicilor Tribunalelor de comerţ, care, fiind făcut în puterea şi pe baza art. 970 c. com., nu face decât să completeze şi să lămurească dispoziţiunile de amănunt ale art. 969 c. com. cu care face corp, bucurându-se de aceeaş autoritate ca şi legea pe baza căreia a fost edictat.

Considerând că, după art. 24 din zisul regulament, cota prevăzută de art. 969 din c. com. se calculează asupra activului brut al falimentului şi se fixează îndată ce s'a terminat facerea inventarului, de unde rezultă, pentru sindic, obligaţiunea de a calculà cota îndată ce s'a terminat facerea inventarului; or, în acel moment, singurul activ cunoscut și asupra căruia poate să se facă calculul este activul massei falimentare evaluat de experți; iar, după art. 25 al. II, din acelaș regulament, ori de câte ori falimentul se termină prin încheiere de concordat, falitul este obligat să depună, pe lângă celelalte cheltueli privilegiate, și cota ce urmează a se vărsà tezaurului public.

---

(1) Cum se calculează cota cuvenită fiscului asupra activului unui faliment? Aceasta erà chestiunea ce aveà de rezolvat secţia II-a a Inaltei Curţi, după diverginţă.

Să examinăm soluţia dată de Inalta Curte.

După ultima dispoziţie legală cota falimentară cuvenită Statului, spre a face faţă cheltuelilor ocazionate cu retribuţiunea sindicilor şi secretarilor arhivari, a ajuns dela 4%, la cât erà fixată la anul 1902, la 10%; iar textul articolului 969 c. com. hotărăşte lămurit că: Statul va percepe această cotă din activul brut al falimentului.

Inainte dea cercetà sensul acestei dispoziţii legale, şi în ipoteza că nu ar existà textul art. 969 mai sus citat, ci numai dispoziţia că Statul are să perceapă o cotă oarecare din activul falimentului, de sigur că prin cuvintele activul falimentului, nu s'ar puteà înţelege decât activul real, adică valoarea ce s'a constatat că are acel activ, aşà că în caz de lichidare, prin vânzarea totală sau parţială a activului, suma ce s'a prins prin vânzarea acelui activ, ar puteà singură servì de baza cotei Statului. Să vedem acum ce sens poate aveà cuvintele din articolul 969: activul brut.

Prin activul brut nu se poate înţelege decât activul din care nu s'a scos cheltuelile ocazionate de operaţiile necesare, spre a ajunge la realizarea acestui activ.

Acesta este, fără controversă posibilă, sensul cuvântului capital ori venit brut, sens ce găsim în orice dicţionar sau în autorii de scrieri de economie politică.

Când art. 969 dispune că Statul va percepe o cotă de 10% din activul brut al falimentului, nu e nici o raţiune de a ne îndepărtà dela sensul mai sus arătat, al acestei noţiuni de activ brut, aşà că rămâne bine stabilit că textul articolului ce examinăm, vorbind de activul brut al falimentului, s'a referit prin opoziţie cu activul net, la activul real, adică preţul obţinut prin licitaţie publică, dacă acest activ s'a lichidat astfel, şi cota cuvenită Statului să se socotească, din tot acest activ, fără a se ţine seamă de cheltuelile făcute cu această lichidare.

Altfel interpretate cuvintele activ brut, adică în sensul că: e vorba de activul aşà cum a fost estimat de expert chiar dacă realitatea desminte estimaţia, este a se ajunge la situaţii imposibile.

Considerând că, dispozițiunea din suscitatul text, din regulamentul sindicilor, prescriind că chiar falitul concordatar este obligat să plătească cota Statului, și, această cotă, urmează de sigur să se calculeze numai asupra activului rezultat din expertiză, deoarece activul real nu este cunoscut și nici că se poate cunoaște vreodată, întrucât bunurile falitului concordatar, în acest caz, nu se mai scot în vânzare, rezultă, prin urmare, că și pentru falitul ce termină prin lichidare, cota se va percepe tot asupra activului evaluat de expert, fiind inadmisibil de crezut ca legiuitorul să fi stabilit, pentru acest din urmă, alt sistem, în această privință, decât cel stabilit pentru falitul concordatar.

Că astfel, prin activ brut, în sensul art. 969 c. com. înțelegându-se activul brut constatat prin inventar și evaluarea experților iar, cota cuvenită Statului, având a fi calculată asupra acestui activ urmează că, cu drept cuvânt și fără a comite vreun exces de putere, sau violà dispozițiunile art. 969 c. com. instanțele de fond au respins primul motiv al contestației, hotărînd că prin activul brut al unui faliment și asupra căruia are a se calculà cota cuvenită Statului din falimentul Mendelsohn, se înțelege activul brut constatat în inventar și evaluarea experților, nu cel rezultat din lichidarea acestui activ.

Că dar, motivul de casare este neîntemeiat și se respinge.

Celelalte motive de casare se vor examinà de completul normal, la termenul ce se va fixà.

Pentru aceste motive respinge motivul de casare.

Decizia No. 632 din 19 Nov. 1929.

Prim-preşedinte d-l **Oscar Niculescu,** Procuror-general d-l **I. N. Stambulescu.** Avocați d-l **Istrate Micescu** p. recurent.

CAS. II, **4 Noemvrie 1929**

SUBROGAȚIUNE. PLATĂ PRIN SUBROGAȚIE. EFECTE. NOU CREDITOR. CREANȚĂ PROVENIND DINTR'O VÂNZARE. ACT AUTENTIC. INVESTIRE. CONDIȚIUNI. DOVADA PLĂȚII. MARTORI. INADMISIBILITATE. (Art. 1107 c. c., 375 pr. civ.; 1191 c. c.). (1) și (2)

a) *Potrivit art. 1107 c. civ., prin efectul subrogațiunei noul creditor dobândeşte toate drepturile pe care creditorul plătit le aveà contra debitorului, deci nu numai creanța cu*

Așà, să presupunem că din cauza unui cutremur, unui incendiu sau al unei grele crize economice survenită, valoarea activului unui faliment, mobiliar sau imobiliar, s'a redus la nimic, sau la $^1/_4$, față de estimația făcută la începutul falimentului.

Cine ar puteà să susție că fiscul nu e ținut să ia în considerație aceste evenimente, ci să pretinză că cei 10% lui cuveniți, să se socotească, tot după valoarea stabilită cu ocazia estimației făcute de expert, chiar în ipoteza când nu ar mai există decât un activ minim.

In speța ce aveà a soluționà Inalta Curte, unul din creditorii ipotecari, scosese în vânzare, pe propria sa cheltueală, unul din imobilele falitului, lui ipotecat în rangul al treilea, și cum la licitație prețul ieșit erà de 7½ milioane, față de estimația de 15 milioane, făcută de experți, Statul fusese, prin decizia atacată cu recurs, autorizat a reține 1½ mil., adică cota sa de 10%, după estimația expertului, iar creditorul urmăritor, a rămas numai cu cheltuelile de el zadarnic făcute, spre a lichidà o parte din activul falimentului, în speranța că va fi și el cu ceva acoperit.

S'a pretins însă că soluția aceasta oricât de riguroasă, ar fi impusă de art. 24 și 25 din regulamentul sindicilor din 20 Iunie 1895, articole care hotărăsc că cota cuvenită Statului, se fixează îndată ce s'a terminat inventarul, deci, se adăugà, se fixează după singurul criteriu atunci existent, după estimația stabilită de expert în privința activului falimentului, indiferent de suma ce s'a putut obține, prin vânzarea acestui activ.

Răspunsul la această obiecțiune e foarte ușor de dat. E vorba aici de un regulament, care nu poate schimbà nimic din cele cuprinse expres sau implicit în lege, și s'a arătat mai sus, că din art. 969, nu se poate scoate o așà de gravă măsură; adică să se oblige cineva a plătì, fie chiar Statului, o cotă-parte (atât la sută), dintr'un capital inexistent.

Apoi știut este, că dispozițiile dintr'un regulament nu au valoare, dacă merg în contra înțelesului legei, pe cale de regulament neputându-se decât împlinì lipsurile de detaliu ale legei, dar în nici un chip a se statuà asupra unor puncte importante, chiar neprevăzute de legiuitor.

Infine, făuritorul acestui regulament, a făcut, ceeace se întâmplă oricărui legiuitor, anume s'a gândit la ceeace se întâmplă mai des în materie de faliment, adică mai totdeauna operațiile falimentului se sfârşesc cu un concordat, și falitul, după ce s'a omologat concordatul, e pus în capul afacerilor sale; deci i se restitue tot activul său, în care caz, neexistând alt criteriu al valoarei activului, decât expertiza făcută, și acceptată de falit, de sigur cota cuvenită Statului va fi socotită pe baza estimației activului, după expertiză. Când însă realitatea lichidărei a stabilit un alt activ, cred că este inadmisibil a cere o cotă falimentară, care ar puteà să absoarbă totalitatea acestui activ.

Iată de ce, cu regret, nu pot aprobà modul de a vedeà al Inaltei Curți, care, respingând recursul, a dat soluția contrarie acelei ce am stabilit, prin seria de argumente juridice, argumente atât de temeinice, încât nu cred că cu nimic nu vor puteà fi dărâmate.

ION N. STAMBULESCU
Procuror-general la Curtea de Casație

(1) Iată textul motivelor de recurs:

I. «Violarea art. 1107 al. II, 1066, 1589 și 1084 c. civ. a art. 1 și 2 din legea din 20 Februarie 1879, exces de putere, omisiune.

M'am opus la executarea cerută de d-l Sebastian Moruzi, pentru motivul că d-sa nu aveà titlu pentru a pretinde proprietatea viei din comuna Pățești, jud. Putna, d-sa nefiind decât un creditor pentru suma de 800.000 lei ce mi-a împrumutat nu puteà cere mai mult decât restituirea acestei sume și dobânzi și că orice altă stipulațiune făcută cu ocazia împrumutului, ca pe lângă dobânzi, în caz de nerestituire la termen a sumei împrumutate, d-l Sebastian Moruzi să devină de drept proprietar a mai sus numitei vii, devine inoperantă pentru motivul că o asemenea clauză este o clauză penală excesivă, prohibită de art. 1 și 2 din legea dela 20 Februarie 1879 și în tot cazul constitue o clauză pignorativă nulă conf. art. 1701 c. civ.

Insă Curtea, pentru a ajunge la respingerea contestației mele face o greșită aplicare a art. 1 și 2 a art. din legea din 20 Februarie 1879, refuzând a aplicà acest text de lege în speță, pretinzând că nu-și aveà aplicațiunea și la împrumuturile pe care debitorul le face dela o terță persoană în vederea unei plăți. Curtea procedând astfel, comite o violare de lege, deoarece face o distincțiune pe care legea nu o prevede deoarece nu există nici o deosebire între împrumuturile făcute de debitor în vederea nici unei plăți prevăzută și admisă de art. 1107 al. II, în speță 1737 al. II. Curtea deasemenea omite de a cercetà în fapt dacă pactul comisoriu așà cum este formulat în actul de împrumut intervenit între mine și d-l Sebastian Moruzi constitue sau nu o clauză penală în sensul art. 1066 c. civ., comițând prin aceasta de sigur o omisiune esențială și o lipsă de motivare. Violează art. 1589 și 1084 c. civ. care în materie de împrumuturi nu se admite decât numai dobânzi, prohibind orice alte clauze care ar tinde că în mod direct sau indirect unui creditor să obțină dobânzi uzurare. Soluțiunea Curții contravine însuș naturei și esenței subrogațiunei permițând să se pretindă dela debitor mai mult decât suma debursată de către creditor. Curtea n'a ținut în seamă și faptul specific că eu personal am debursat 700.000 lei la cumpărarea viei și atunci cum ar puteà Sebastian Moruzi să pretindă o vie în valoare de lei 1.500.000 în schimbul sumei de 800.000 cât d-sa a debursat; dacă în principiu este adevărat, că unii autori pe cale doctrinară sunt de părere că prin efectul subrogațiunei se transmite însuș creanța plătită, nu este însă mai puțin adevărat că în această ipoteză transmisiunea nu poate să opereze decât numai în limita sumei debursată de creditor, nici un text de lege nu oprește pe judecător să cerceteze speța în sine pentru a vedeà dacă nu cumva sub adăpostul unei ficțiuni ca subrogațiunea, nu se ascunde un împrumut care să aibă caracterul de a contravenì art. 1 și 2 din legea din 20 Februarie 1879, 1589 și 1084 c. civ.

toate garanţiile ei, adică acţiunea prin care să ceară plata acesteia, dar orice altă acţiune ce aparţineà fostului creditor în dreptul subrogat.

b) *Titlul executor se poate pune şi pe actele autentice cari constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă.*

c) *Proba testimonială pentru a dovedì o plată mai mare de 150 lei este interzisă de art. 1191 c. civ.*

(C. Cernat cu Sebastian Moruzi).

CURTEA: Văzând motivele I şi II de casare. (A se vedeà motivele în notă).

Având în vedere că prin decizia supusă recursului, instanţa de fond, constată că recurentul C. Cernat, prin actul autentificat la No. 113.490 din 1926 de Tribunalul Covurlui, a cumpărat dela Henrietta Lenguceanu o vie situată în comuna Păţeşti, jud. Putna cu preţul de 1.500.000 din care a plătit suma de 700.000 iar restul de 800.000 urmà să i-l plătească la 1 Octomvrie 1927, stipulându-se că, în caz de neplata vânzărei va fi reziliată, de plin drept, fără somaţie, punere în întârziere sau chemare în judecată, cumpărătorul urmând să piardă acontul de 700.000, iar vânzătorul putând cere şi oţine imediat investirea actului cu formula executorie precum şi repunerea ei în posesiunea viei vândute; că recurentul spre a puteà plăti la termen pe vânzătoare, se împrumută dela intimat cu suma de lei 800.000 pe care se obligă să i-o plătească până la 30 Noemvrie 1927, prin actul de împrumut întocmit conform art. 1107 c. civ. şi autentificat la Trib. Ilfov sub No. 27312/926 recurentul declară că, împrumutul s'a făcut spre a plăti pe d-na Lenguceanu şi că subrogă în toate drepturile acesteia prevăzute în actul de vânzare, pe creditorul Sebastian Moruzi, menţionând că în caz de neplată, aceasta va aveà dreptul să ceară rezilierea vânzărei în favoarea sa, rămânând dânsul de drept proprietarul viei vândute, conform clauzelor din actul de vânzare; prin chitanţa aut. de Trib. Covurlui, vânzătoarea recunoaşte că a primit suma de 800.000 lei dela recurent, iar acesta declară că plata a făcut-o cu banii primiţi dela intimat pe care l-a subrogat în toate drepturile vânzătoarei; că debitorul nefiind la scadenţă, creditorul după ce investeşte actul de vânzare şi de împrumut cu formula executorie, cere Trib. Notariat Ilfov, executarea acelor acte prin expulzarea debitorului Cernat din stăpânirea viei vândute şi punerea sa în stăpânirea acelei vii, care cerere fiind admisă şi adusă la îndeplinire prin portăreii Trib. Putna, debitorul introduce la Trib. Ilfov S. Not. contestaţie în contra acestei executări.

Că, respingându-se contestaţia de către suszisul Tribunal, s'a făcut apel de către recurent, ce i-a fost respins prin decizia supusă recursului de faţă.

Ba ceva mai mult, judecătorii sunt chemaţi a face asemenea cercetări, şi să decidă după cazuri».

II. «Violarea art. 1701 şi 1737 c. civ.

Am susţinut că în realitate suma ce am împrumutat dela d-l Sebastian Moruzi, a servit la plata preţului cumpărărei viei. Şi că în această ipoteză d-sa a dobândit privilegiul procuratorului de fonduri, conform art. 1737 din c. civ. care nu este altceva decât o reeditare şi exactă reproducere a art. 1107 al. II din c. civ. In acest caz d-sa fiind un creditor cu privilegiu, clauza ca în caz de neplată să devină de drept proprietar al viei care făceà obiectul privilegiului (deci găsindu-ne în materie de garanţie, o asemenea clauză este pignorativă şi potrivit art. 1701 c. civ. care constitue sediul principal că în materie de garanţie este oprit de a se conveni ca creditorul să devină proprietar al obiectului dat în garanţie, o asemenea clauză este nulă şi fără efect. In consecinţă Sebastian Moruzi trebuià ca pentru îndestularea sa să ceară scoaterea în vânzare silită a viei, iar nu să pretindă un drept de proprietate în baza pactului comisoriu prevăzut în actul de împrumut (Clause de voie parée).

Curtea respinge acest mod de a vedeà făcând o greşită aplicaţiune a art. 1737 al. II zicând că nu-şi aveà aplicaţiunea în speţă deoarece acest text de lege ar prevedeà o situaţie de fapt deosebită şi anume că creditorul ar aveà un asemenea drept numai atunci când ar procurà fonduri pentru stingerea preţului unui imobil, dejà achiziţionat. Curtea procedând astfel, greşeşte deoarece în textul art. 1737 nu se face o asemenea distincţiune pe care Curtea pe cale de interpretare o face în mod cu totul eronat».

III. «Violarea art. 375 pr. civ. şi art. 20 din legea autentificării, exces de putere. Am susţinut că Trib. de Notariat ca instanţă de executare deşi are competenţa de a învestì un titlu autentic cu formula executorie, când din clauzele actului ar rezultà o creanţă certă lichidă şi exigibilă în speţa noastră, însă nu puteà să admită învestirea, deoarece nu se cereà executarea plăţei de lei 800.000, prestaţiune care derivă direct din însuş convenţiunile ce se constată pentru titlurile autentice, şi se pretindeà un drept de proprietate, deci un drept real care presupuneà mai întâiu constatarea desfiinţărei convenţiunei de vânzare intervenit între d-na Lenguceanu şi mine, operaţiune de natură a fi soluţionată, nu pe cale graţioasă ci pe cale contencioasă, contradictoriu cu mine, în faţa instanţelor de drept comun. Procedând astfel Curtea comite un exces de putere şi o violare a art. 375 pr. civ. şi art. 20 din legea autentificărei».

IV. «Violarea art. 1104 c. civ., exces de putere, denaturare de acte.

Deşi în fapt Curtea constată că n'am stipulat în actul de împrumut portabilitatea plăţei în actul de vânzare, uitând că portabilitatea conform art. 1104 c. civ. este în legătură cu arătarea locului unde trebuià să se facă plata şi că în speţă locul arătat pentru plată în actul de vânzare se prevede domiciliul vânzătoarei, d-na Lenguceanu, care este cu totul altul de domiciliul creditorului Sebastian Moruzi».

V. «Omisiune esenţială, exces de putere.

Când am cerut proba cu martori, pentru a dovedì că Sebastian Moruzi a primit dela mine la 30 Noemvrie 1926, dobânzi în suma de peste 200.000 lei, am invocat ca început de dovadă că poliţa scontată de Sebastian Moruzi la banca «Rod», unde d-sa este preşedintele consiliului de administraţie coroborat cu răspunsurile d-sale, la interogator ce i s'a luat înaintea Tribunalului.

Curtea fără a examinà în fapt dacă poliţa prezentată de mine, răspunderile d-sale la interogator ce i s'a luat sunt de natură a constituì sau nu un început de dovadă scrisă îmi respinge dovada cu martori de plano ca inadmisibilă».

(2) Natura şi efectele subrogaţiunei consimţite de debitor se bucură de o întreită particularitate: doctrina renunţă d'a le găsì o explicaţiune teoretică; origina şi existenţa lor sunt de ordin empiric; cu toate controversele ce le-au ridicat, nu au inspirat o literatură foarte abondentă.

Astfel Planiol spune că este un fapt atât de anormal, încât nu i se poate găsì nici o îndreptăţire teoretică, şi că siliţi suntem d'a recurge la explicaţiunea istorică. Deasemenea faptul că autorii ca Laurent discută încă părerile unor autori ca Renusson (Traité de la subrogation, Paris 1701), ca Gauthier (Traité de la subrogation des personnes, Paris, 1853) învederează că dacă instituţiunea nu provoacă atracţiune de actualitate, totuş a ridicat probleme care persistă şi azi. Un bun autor, Mourlon (Traité théorique et pratique des subrogations personnelles, Paris 1848) ne comunică, în câte-va rânduri, impresia ce i-a lăsat-o cetirea vechilor cărţi asupra acestei probleme: «Nimic mai întunecat, mai discordant ca istoria ei; este un amestec de idei confuse şi incoherente în care mintea se pierde ca într'un labirint fără eşire». (Pag. 149). Şi mai departe ne aminteşte de Dumoulin, pe care Toullier şi Merlin îl invoacă deopotrivă, cu toate că dânşi adoptà sisteme diametral opuse, şi apoi ca un gest de renunţare, cu accent de ironie, constată că Renusson se contrazice el însuş pe sine.

Cu toate acestea noi avem în cod articolul 1107 copiat după art. 1250 din codul Napoleon, care la prima cetire nu pare că ridică atâta nedumerire.

La examinarea operaţiunei, ne isbim într'adevăr de rezultate neobişnuite: în mecanismul subrogaţiunei găsim un nou creditor, care înlocueşte pe creditorul iniţial, dar acì nu se produce novaţiune; mai mult, şi aceasta este esenţial, creditorul cel nou survine chiar fără consimţimântul primului creditor; garanţiile creanţei, nu numai că subsistă, dar controversa a durat mult asupra acestui punct, susţinând unii autori mai vechi că este stinsă creanţa şi numai ele subsistă, şi numai ele trec asupra noului creditor; plata s'a făcut dar creanţa subsistă, cevà mai mult, este generalmente admis că remiterea parţială a datoriei făcută în mâna terţiului, nu profită acestuia, ci debitorului, adică subrogatul nu poate pretinde debitorului decât ce a plătit efectiv. S'a numit subrogaţiunea o cesiune fictivă, dar debitorul nu este obligat să garanteze seriozitatea creanţei, nici măcar existenţa ei. Azi, când nu se mai discută că subrogatul se bucură nu numai de

Că apoi păşind în drept, instanţa de fond arată, că întrucât în speţă fiind vorba de o plată prin subrogaţiune, intimatul ca creditor subrogat, a fost substituit în toate drepturile creditoarei plătite şi ca atare nu numai în drepturile de a cere plata creanţei cum susţine recurentul, dar şi în dreptul de a se folosì de pactul comisoriu expres din actul de vânzare, cerând a se constatà reziliată vânzarea în favoarea sa, spre a dovedì astfel proprietarul viei asupra căreia a fost pus în poseseiune.

Considerând că în conformitate cu dispoziţiunile art. 1107 c. civ. al. II un debitor care se împrumută cu o sumă spre a-şi plătì datoria, poate subrogà valabil pe împrumutător, în drepturile creditorului plătit, atunci când face actul de împrumutare şi chitanţa de plată creditorului în faţa Tribunalului, declarând prin primul act că suma s'a luat pentru a face plata, iar prin secundul că plata s'a făcut cu banii daţi pentru aceasta de noul creditor.

Că prin efectul subrogaţiunei, noul creditor dobândeşte toate drepturile pe care creditorul plătit le aveà contra debitorului, deci nu numai creanţa cu toate garanţiile ei, adică acţiunea prin care să ceară plata acesteia, dar şi orice altă acţiune care aparţineà fostului creditor în dreptul subrogat.

Că aşà fiind, şi cum prin decizia supusă recursului se constată, pe de o parte, că atât actul de împrumut cât şi chitanţa de plata creditorului au fost făcute în conformitate cu disp. art. 1107 c. civ. iar pe de altă parte că creanţa plătită provine dintr'o vânzare, care în caz de neplata preţului, dă naştere acţiunei în rezoluţiunea ei, aşà după cum prevede pactul comisoriu expres în scris în cuprinsul actului — urmează potrivit susmenţionatului principiu, — că instanţa de fond erà autorizată să decidă că terţul subrogat în drepturile vânzătorului, pe lângă acţiu-

---

garanţiile creanţei, ci de creanţa însăş, autorii nu sunt de acord asupra caracterului dominant al operaţiunei: astfel Laurent zice subrogaţiunea este o plată, pe când Planiol are o altă concepţiune: «Privesc ca greşită în totul părerea modernă, după care plata cu subrogaţiune ar fi o plată adevărată, care stinge creanţa, iar subrogaţiunea care o însoţeşte o simplă ficţiune»...

Am spus că doctrina găseşte acestei instituţiuni un sprijin în istorie. Romanii care intervenise cu o serie de legi, fie pentru a uşurà situaţiunea cauţiunei, fie pentru a întărì dreptul creditorului (legile Appuleia, Publilia, Furia, Cornelia, Cicercia, Vallia, vezi Girard pag. 743 şi urm.) s'au gândit să garanteze recursul cauţiunei, care a plătit pe creditor, în contra debitorului. Pretorul a vrut ca privilegiul sau hypoteca de care se bucurà creditorul, să poată să fie folosit de cauţiune. A hotărît că fidejusorul va puteà să respingă prin excepţiunea de dol cererea creditorului care îi pretinde plata şi care refuză să-i cedeze acţiunea ce o are în contra debitorului şi care lui nu-i mai foloseşte. Soluţiunea erà dictată de echitate, dar mecanismul dreptului păreà cu neputinţă de găsit. Cum s'ar concepe o cesiune de acţiune după ce creanţa fusese stinsă prin plată, mai ales în dreptul strict al adpromisiunei? (V. Girard, pag. 755). Acì jurisconsulţii, prin mijlocul care le erà cunoscut, printr'o ficţiune, dar prin construcţiunea juridică cea mai delicată şi poate una din cele mai frumoase pe care ne-a lăsat-o geniul lor juridic, au raţionat astfel: creanţa poate să fie vândută oricui, chiar debitorului şi atunci plata preţului nu stinge creanţa vândută. Paul zice: non enim in solutum accipit, sed quodammodo nomen debitoris vendidit. Dig. 46, 1, 36; iar Modestin: cum... pretium magis mandatarum actionum solutum quam actio quae fuit peremta videatur. Dig. 46, 3, 76. Adică: nu a primit drept vorbind preţul, ci oarecum şi-a vândut creanţa; pare mai degrabă că a plătit preţul unei cesiuni decât să găsim o creanţă stinsă.

La locul citat Girard face în notă o observaţiune foarte importantă fiindcă, de fapt, înrâurirea dreptului imperial dăinueşte şi azi, în materia subrogaţiunei, cel puţin ca argument de analogie. Romanii întrebuinţau ficţiunea vânzărei numai în limita scopului urmărit, acela d'a ajutà pe fidejusor cu acţiunea preferabilă, privilegiată a creditorului, în loc să-l lase numai cu acţiunea sa personală. Efectele celelalte ale vânzărei nu erau admise: astfel cauţiunei nu i se recunoaşte privilegiul vânzătorului, va aveà numai o condictio indebiti; deasemenea cumpărătorul unei creanţe până la constituţiunile lui Anastase şi lui Justinian puteau să pretindă valoarea integrală a creanţei, pe când cauţiunea nu poate să ceară niciodată decât suma ce a plătit. Prin acele constituţiuni (Cod IV, 35, par. 22, 23, 24) Anastase apără pe acei care sunt victimele cumpărătorilor de creanţe litigioase, restrângând acţiunea acestora numai la cuantumul sumei plătite şi a dobânzilor (...jubemus... ita tamen, ut,... usque ad ipsam tantummodo solutarum pecuniarum quantitatum et usurarum eius actiones exercere permittatur...). Anastase exceptà însă dela severitatea legei o serie de cazuri: comoştenitori, legatari, fideicomisari, păzitorii lucrului, etc. Justinian, văzând că amatorii de creanţe litigioase întrebuinţau donaţiuni aparente pentru a ocolì rigorile legei, întinde interdicţiunea asupra acestor convenţiuni frauduloase, parte cesiune şi parte donaţiune. Paragraful 24, reprodus în text în limba elină, în ed. Krueger, Berlin, 1895, pare că ne transmite direct ordonanţe împăratului, care stabileşte o regulă generală în toate codurile de cesiune de acţiuni *('O αὐτὸς βασιλεύς.., ἀλλὰ τὸν δεδωκότα χρήματα μόνον αὐτὰ λαμβάνειν μετὰ τῶν τόκων καὶ πλέον οὐδέν.* Adică: aceiaş Impărat (a dispus, să fie şterse persoanele exceptate din constituţiunea Anastase), ...ci, acel care a dat o sumă de bani numai aceea s'o pretindă, împreună cu dobînzile, şi mai mult nimic.

Girard (pag. 730, în nota) ne învaţă că aceste constituţiuni imperiale sunt sorgintea art. 1699—1701 din cod asupra retractului litigios (art. 1402—1404 cod. român). (Comp. alt aspect în art. 1397 cod. civil).

Mecanismul fenomenului juridic, lipsa de garanţie a cesiunei pentru subrogat, limitarea dreptului la ce a plătit, le vom regăsì şi în dreptul modern.

Partea cea mai grea de explicat este însă facultatea recunoscută debitorului d'a dispune de dreptul creditorului, fără concursul lui şi chiar împotriva voinţei lui. Aci, într'adevăr, teoria pare dezarmată. Cu toate acestea, în Franţa, vechii autori, adevăraţi jurisconsulţi, ca Dumoulin, (citat de Toullier, Paris, 1830, vol. 7 No. 110) au căutat să dovedească anume că subrogatul ne primind dreptul său dela creditor, când este subrogat de debitorul singur, nu va intrà tocmai în dreptul creditorului, ci va aveà numai un drept asemănător şi tot atât de puternic: jus simile et aeque potens. Dar echitatea naturală cere ca un creditor, ca orce ins, să facă, sau să lase să fie făcut, ceeace, fără să-i căşuneze vreo pagubă, este util şi de folos altuia. Civili et aequitate naturali facere tenetur quod sibi non nocet et alteri prodest.

Asemenea explicaţiuni nu sunt decât constatări, pure afirmaţiuni. Loiseau, acest martor preţios şi plin de vervă al vechiului drept, ne relatează că nici sugestiunile dreptului roman, nici prestigiul lui Dumoulin nu reuşise să convingă pe judecători. Unele instanţe impuneau creditorilor să cedeze dreptul lor, altele găsiră chestiunea atât de grea că «iscându-se un proces înaintea Parlamentului, Curtea ordonă părţilor să se împace, şi lăsă cauza nehotărîtă» (Toullier, ib. No. 111).

Pentru a justificà utilitatea subrogaţiunei, autorii moderni ţin aproape acelaş limbaj ca şi Dumoulin: trebuie admisă fiindcă foloseşte tutulor părţilor şi nu vatămă pe nici un terţ. Totuş utilitatea unei instituţiuni nu este îndeajuns pentru a explicà temeiul ei juridic. Nodul gordian a fost tăiat de regele Henric IV, care ordonà printr'un edict din 1609, pentru a favorizà conversiunea rentelor, că acei care vor împrumutà pe debitorii rentei, cu bobânda fixată prin edict, pentru răscumpărarea rentei fixate «au denier douze», vor fi subrogaţi de drept în acţiunile şi privilegiile foştilor creditori, fără altă cesiune sau transport al acestor drepturi. Scăderea dobânzii pentru rentă a fost «du denier douze au denier seize» adică dela $8^{1}/_{4}$ la sută, la 6%.

Tribunalele, la început, nu aplicau principiul decât la cazul strict prevăzut în edict, însă pe urmă această regulă a fost generalizată şi întărită printr'un «arrêt de règlement» al Parlamentului din Paris din 1690 şi prin alte deciziuni.

Cu alte cuvinte, explicaţiunea fenomenului ce se caută în utilitatea socială îşi găseşte acuma un sprijin în lege. Vom vedeà mai la vale că consfinţirea legislativă a unei instituţiuni poate să ajute la rândul ei la desvoltarea principiilor prin aplicaţiuni practice.

Am indicat, la început, că o vie controversă a dăinuit asupra chestiunei d'a se şti dacă efectul subrogaţiunei este d'a transmite numai garanţiile creanţei, privilegiile, hipoteca, sau creanţa însăş cu toate accesoriile ei. In această privinţă, autorii mai vechi (Duranton 12, No. 122; Toullier 7 No. 124; Merlin, nu repertoriu ci chestionar V. Subrogation) ne relatează o afacere celebră. Acest proces are nu numai un interes juridic, el ne apare ca o pagină din istoria Franţei, din vremea revoluţiunei. Rezumăm această speţă:

In anul 1792 Radix de Sainte-Foix vinde prinţului de Talleyrand de Périgord nea pentru plata preţului, puteà exercità şi acţiunea în rezoluţiunea vânzărei, în virtutea căreia dobândeşte proprietatea lucrului şi să respingă obiecţiunile deduse de recurent prin prezentul motiv de casare, şi referitoare la această chestiune.

Că dar motivele I şi II fiind nefondate, au a se înlăturà ca atare.

Considerând că, în conformitate cu disp. art. 375 pr. civ. titlul executor se poate pune şi asupra actelor autentice, potrivit art. 20 din legea autentificărei actelor, care arată că actele autentice, devin executorii, din momentul exigibilităţei lor, formula executorie încuviinţându-se de Tribunalul care a autentificat actul.

Că aşà fiind şi cum din deciziunea supusă recursului se constată că în speţă s'a cerut învestirea cu formula executorie a unui act, care cuprindeà o obligaţiune certă, lichidă şi exigibilă la aceà dată, urmează că Tribunalul constatând acest lucru, erà obligat să încuviinţeze formula executorie, şi să ordone executarea actului în sensul cerut de intimat, întrucât pactul comisoriu a operat prin simpla exigibilitate a creanţei, fiind înscris într'un act autentic.

Că dar motivul III de casare fiind nefondat, urmează a se respinge:

Având în vedere că prin prezentul motiv de casare se reeditează o chestiune dedusă printr'unul din motivele de apel, înaintea instanţei de fond, pe care aceasta respingându-l, constată în fapt că actul intervenit între recurent şi intimat, nu s'a prevăzut în mod expres clauza portabilităţei plăţei, că însă în contractul recurentului cu vânzătoarea viei în proces, menţionata clauză este inserată şi motivează soluţiunea dată, pe consideraţiunea că întrucât prin primul act intimatul a fost subrogat în toate drepturile acelei vânzătoare rezultă că a fost subrogat şi în dreptul ca plata să i se facă la domiciliul pe care şi l-a ales prin act.

Considerând că soluţiunea dată la instanţa de fond fiind în perfectă concordanţă cu principiul subroga-

---

un teren de pe Champs-Elysées, la Paris, pe preţul 77.281 livres, 13 sous, 4 deniers, convertit într'o rentă de 3091 livres, 5 sous, pe care d-l de Sainte-Foix o delegà contelui d'Artois (viitorul rege), vânzătorul iniţial, pentru a scădeà datoria ce o aveà către dânsul.

Bellanger, un arhitect, este însărcinat de d-l de Talleyrand să construiască o casă; el începe lucrările, după ce îşi asigurase privilegiul recunoscut de legea constructorilor, însă intervenind emigraţiunea d-lui de Talleyrand, suspendă lucrul.

La 18 Fructidor An III, d-l de Talleyrand este şters din lista emigraţilor. In aceeaş zi Bellanger cere domeniilor să plătească dânsul capitalul şi dobânzile rentei, datorite de d-l de Talleyrand, Republicei subrogate, prin drept de confiscare, contelui d'Artois.

Bellanger plăteşte perceptorului în asignate naţionale suma de 77.281 livres, etc. (care făceà atunci în numerar mai puţin de 300 livre). Se face o chitanţă notarială prin care se atestă că plata fiind făcută de Bellanger cu banii săi, pentru conservarea creanţelor privilegiate asupra terenului, perceptorul Herbin, în calitatea sa, subrogă pe Bellanger în drepturile şi privilegiile dobândite naţiunei.

Peste opt ani, Bellanger face somaţiune d-lui de Talleyrand că să-i plătească 31.000 livres de dobânzi scăzute ale rentei de 3091 livres. D-l de Talleyrand face ofertă reală pentru suma de 513 livres, 5 sous pentru capitalul şi procentele aceleiaşi rente, socotite după scara de depreciere a asignatelor în departamentul Seinei.

Bellanger respinge oferta şi face proces. Tribunalul validează oferta, Curtea respinge apelul şi Curtea de Casaţie respinge recursul la 21 Martie 1810. Instanţele au constatat că la data plăţei cursul forţat al asignatelor încetase, că Guvernul nu făcuse o excepţiune decât pentru creditorii Statului; că dacă plata nu fusese făcută în folosul debitorului, perceptorul domeniilor nu ar fi putut nici să primească plata, nici să subroge; că nu s'ar fi putut face decât o vânzare din partea administraţiunei, observând formalităţile unei legi speciale, a căror omisiune dovedeşte că perceptorul n'a vrut să facă lui Bellanger o cesiune de rentă, ci numai să-l subroge în vechile hypoteci şi privilegii.

Numai în Merlin se găseşte, pe lângă hotărîrile şi consultaţiunea dată prinţului de Talleyrand de avocatul Grappe. Consultaţiunea este foarte savantă, dar ne pare foarte greşită. Nu fiindcă dreptul d-lui de Talleyrand nu se puteà apărà, sau că instanţele ar fi greşit în speţă. Dar punctul de drept din consultaţiune ni-se pare criticabil ca principiu. Bellanger susţineà foarte corect că subrogaţiunea trece nu numai accesoriile, ci creanţa însăş, şi invocà ordonanţa lui Henric IV, din 1609, decizia reglementară din 1690, altă decizie din 1679, decizia Casaţiei din 2 prairial An XII în afacerea Devaux, şi chiar părerea doctrinei. Avocatul Grappe răspunde că nu importă opiniunea câtorva autori moderni.

Cum s'a zis foarte just de autorii care au analizat această speţă, Curtea a tranşat în fapt, nu în drept. Chestiunea azi, în drept, nu se mai susţine. D-l Prof. Planiol arătà că atât tradiţiunea, cât şi lucrările pregătitoare, dar mai ales textul codului nu mai lăsà nici o îndoială. Pentru Pothier subrogaţiunea «este o ficţiune de drept, după care creditorul este presupus că cedează drepturile sale, acţiunile, hypotecele şi privilegiile aceluia dela care primeşte suma datorită». (Mourlon, pag. 153). Bigot de Préameneu zice: dacă acel care plăteşte obţine subrogarea, numai este plată ci transfert de creanţă». Jaubert şi Mouricault vorbesc la fel. Formula lui Pothier este reprodusă de cod: ea cuprinde toate drepturile creditorului, deci dreptul prin excelenţă, creanţe însăş.

De asemenea, fie subrogaţiunea legală fie ea convenţională, efectele sunt aceleaş, şi nu se mai distinge dacă subrogaţiunea este făcută de creditor sau de dobitorul singur.

O particularitate este de reţinut din deosebirea între textul art. 1109 român şi 1252 francez. Când creditorul n'a primit decât o plată parţială, creanţa subsistă pentru rest în mâinile lui, şi va urmărì pe debitor, prin preferinţă zice textul francez, împreună cu subrogatul. Este amintirea tradiţională a vechiului adagiu: nemo contra se subrogasse censetur. Este o simplă prezumpţiune a legei. Probabil fiindcă în practică subrogatul stipulà contrariul, codul nostru a şters această «preferinţă», astfel că creditorul şi subrogatul vor venì în concurs pentru urmărirea debitorului.

Când creditorul este în totul desinteresat, subrogatul rămâne singur să exerciteze creanţa. In ce limite? Este generalmente admis, cu toate că se semnalează o controversă şi aci, în limitele corespunzătoare scopului: adică pentru recuperarea sumei împrumutate. Insă este deasemenea admis în genere că subrogatul se bucură şi de acţiunea resolutorie, şi de titlul investit, deci şi de pactul comisoriu, etc. S'a zis, şi s'a repetat de toţi, că subrogatul să lupte pentru ca să nu piardă, nu e nevoie ca să câştige. Exemplul clasic este că remiterea parţială a datoriei, profită în principiu debitorului, nu subrogatului. Cu toate acestea, iată un simplu împrumutător de bani, care se vede la lichidare, sau la scadenţă, în loc de primitor de bani, proprietar de imobil. Acest rezultat nu jigneşte el principiile materiei, nu loveşte mai ales noţiunea de echitate, când subrogatul devine proprietarul unui imobil, realizând un câştig indirect? Totul depinde de contractul făcut între debitor şi subrogat. Mecanismul subrogaţiunei poate să ducă la rezultate nedrepte. Aparţine părţilor să socotească suma, valoarea lucrului, timpul, dobânzile, daunele, în aşà mod, în cât debitorul să nu lase să se reducă patrimoniul său pentru o sumă exigibilă, însă necorespunzătoare cu valoarea lucrului. In hipoteza extremă în care un debitor ar fi expus să piardă lucrul, pentru o subrogare evident minimă, este de aşteptat că va găsì mijlocul ca să înlăture acest rezultat.

Beltjens, Encyclopédie du droit civil belge, subt art. 1249, 3 bis semnalează controversa dacă subrogatul poate să acţioneze peste suma dată şi face o serie de trimeteri: Cass. fr. 30 Oct. 1895, Sirey şi Journal du Palais, 1897, 1, 394; Fuzier-Herman, subt art. 1243 şi 1249, No. 11 şi urm.; Duranton XII No. 122; Troplong, Privilèges et hypothèques No. 353 bis (No. 153 bis este o eroare de tipar); Marcadé IV subt art. 1250 III; Gauthier, Des subrogations No. 50 şi urm.; Laurent XVIII No. 16; Baudry-Lacantinerie, Précis 3-e ed. II No. 1042; Thiry, Cours de Droit civil III No. 37.

Vom relevà câteva din ele. (Regretăm că nu am putut consultà o teză franceză asupra întregei materii a subrogaţiunei, Henry 1913. Pentru subrogaţiunea reală semnalăm teza d-lui N. Stănescu).

Mourlon (pag. 37) scrie: dreptul de resoluţiune pentru neplata preţului trece la subrogat ca la un cesionar obicinuit. Intr'adevăr are ca obiect lucrul ce a fost vândut, dar ce importă! Acţiunea în daune-interese este ea un drept principal? Dacă dreptul de resoluţiune este o garanţie pentru ce să-l refuzăm subrogatului?

Larombière IV p. 223: remiterea datoriei făcută subrogatului se poate explicà fie prin intenţia subrogatului d'a-i procurà un beneficiu, fie prin riscurile şi greutăţile pentru realizarea creanţei transmise.

Marcadé: plata stingând creanţa anterioară, ceeace îmi aparţine este o creanţă nouă rezultând din împrejurarea că am făcut o cheltuială pentru folosul debitorului. Deci nu pot pretinde decât ce am cheltuit iar nu o vechie creanţă care nu mai există... Dacă contrariul rezultă din act, ţiunei, mai sus comentat, urmează că motivul de casare este nefondat şi are a se înlătură ca atare.

Având în vedere că din decizia supusă recursului se constată că recurentul a cerut înaintea instanţei de fond să i se încuviinţeze proba cu martori spre a dovedì că a plătit intimatului dobânzi în suma de peste 200.000 lei, prin remiterea unei cambii în alb pe care acesta a scontat-o la Bancă şi că instanţa de fond i-a respins aceasta pentru consideraţiunea că proba solicitată este inadmisibilă conform art. 1191 c. civ.

Că faţă de această constare motivul de casare fiind inexact în fapt, recursul are a se respinge în întregime ca neîntemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

Deciziunea No. 595 din 4 Noemvrie 1929.

Preşedinţia d-lui **C. Chiseliţă,** consilier; avocaţi d-nii **Tudorache,** p. recurent, iar **Sturza,** p. intimat.

---

ar trebuì să se respecte voinţa părţilor, dar aceasta nu s'ar puteà întâmplà decât recunoscând că părţile, cu toate expresiunile inexacte pe care le-au întrebuinţat, au făcut o adevărată cesiune iar nu o plată cu subrogaţiune.

Troplong, 353 bis: în general creditorul nu are ca scop principal decât să primească plata lui, iar nicidecum să vânză.

Cass. fr. în Sirey, 97, 1, 462: Având în vedere că subrogatul nu poate să exercite drepturile creditorului căruia a fost subrogat, decât până la concurenţa sumei care a plătit-o pentru ca să obţină această subrogaţiune, că împotriva acestui principiu deciziunea atacată hotărăște că... a putut valabil să reclame... sume superioare preţului plătit de dânsul în schimbul acestei subrogaţiuni... Că hotărînd astfel, Curtea de Apel din Paris a violat principiile subrogaţiunei convenţionale... Admite.

Aubry și Rau IV § 321: subrogatul nu poate să reclame debitorului decât ceeace a cheltuit efectiv. Acești autori recunosc că Tribunalele vor puteà însă să interpreteze convenţiunea. Trebuie cercetat mai ales în folosul cui a fost făcută plata: în interesul creditorului, sau al debitorului. Se opresc la exigibilitatea creanţei. Ne ajunsă la termen, se va vedeà interesul creditorului. Exigibilă, și mai ales după începutul urmăririi, se va vedeà interesul debitorului, și deci operaţiunea ar înfăţișà mai mult caracterele unei plăţi cu subrogaţiune decât acele ale unei cesiuni-transport.

Demolombe IV No. 440: Imprumutătorul, ca subrogat, nu se va puteà slujì de vechia creanţă decât în limita exactă ce aparţinea creditorului. Dincolo de această limită nu va aveà decât drepturile noui, care ar puteà să rezulte pentru dânsul din noua convenţiune ce a făcut-o cu debitorul. Acelaș autor: No. 385, la fel ca și Laurent, caută în interesul cui a fost făcută subrogaţiunea. Exigibilitatea. Intenţiunea părţilor. Adaugă: se va privì și relaţiunile părţilor, cine a intervenit, o rudă poate, sau un prieten al debitorului, sau o persoană indiferentă. (Se poate amintì aci, că mulţi autori restrâng dreptul subrogatului, zicând că face un serviciu de prieten, opunându-i câștigul legitim al cesionarului, care este un speculator).

Colmet de Santerre V. No. 189 bis, punct IV: Suntem în drept să găsim în cesiunea creanţelor fondamentul subrogaţiunei, cesiune propriu-zisă când subrogaţiunea se face prin voinţa creditorului, cesiune făcută sau impusă de lege în ipotezele prevăzute de articolele 1251 și 1250, al. 2-e (fr.). Punctul VII: Acela care a dobândit drepturile creditorului nu s'a gândit numai la interesele lui ca în cesiune, dar a vrut întâiu și înainte de orice să ajute pe debitor. Această restricţiune la dreptul subrogatului, care e primită de toată lumea, nu este destul de precis indicată în dispoziţiunile codului civil, însă ea rezultă din aceia că după art. 1249 și 1250 subrogaţiunea se produce în folosul aceluia care a plătit și prin consecinţă, trebuie să fie limitată la ceeace a plătit. Aceasta se dovedește încă mai bine prin art. 1250, 2 care resolvă o speţă unde îndoiala nu mai e cu putinţă, fiindcă subrogatul, nefiind decât un împrumutător de bani, nu poate, se înţelege, să aibă drepturi pentru o sumă superioară celei împrumutate. Restricţiunea este justificată prin scopul subrogaţiunei, comparat cu scopul cesiunei. Acel care a vrut să facă un serviciu, care a ţinut mai cu seamă la liberaţiunea debitorului, nu poate să se aștepte decât să fie îndemnizat, și nu trebuie să pretindă beneficii ca acela care pe faţă a făcut un act de speculaţiune. Punctul XII: Comparaţiunea presupune că nu există îndoială asupra intenţiunei părţilor. Indoiala nu e cu putinţă când este vorba de subrogaţiunea prin voinţa debitorului.

Ce concluziune putem trage din aceste lungi citate? Intinderea dreptului, de sigur, nu poate să depindă de un grad de rudenie sau de prietenie, cel mult aceste împrejurări lăturalnice ar fi legate de dreptul instanţei d'a aprecià intenţiunea părţilor. Numai în recunoașterea acestui drept judecătorilor, de autorii cei mai apreciaţi, stă dovadă că limitarea dreptului subrogatului este de natura iar nu de esenţa instituţiunei. La Colmet de Santerre putem găsì o confusiune și o petiţiune de principii: confuziunea acţiunei ce naște din împrumut cu acţiunea deosebită ce aparţinea creditorului și care aparţine acuma subrogatului; petiţiunea de principii când afirmà că subrogaţiunea debitorului exclude îndoeala. Dacă acest punct ar fi exact s'ar exclude dreptul de interpretare al instanţei. In fond, grija mare a autorilor este d'a nu permite confuziunea cu cesiunea, și d'a trage consecinţele care decurg din elemente, ce în general nu să discută: lipsa de garanţie asupra existenţei creanţei, lipsa nevoii unei notificări (Curtea de Liège, citată în Beltjens). De unde se trage concluziunea că subrogatul, care nu este asigurat nici măcar de existenţa creanţei, care deci să expune la un risc, a luat asupra lui toate șansele rele și nu și cele bune? Nimeni nu răspunde precis. Dacă eșim din domeniul teoriilor, este mai degrabă de presupus că acel care nu se mulţumește cu acţiunea ce se naște din imprumut și care pretinde să fie subrogat, fiindcă în definitiv el dictează contractul, are intenţiunea să exercite acţiunea creditorului desinteresat și s'o exercite întreagă.

Am spus la începutul acestor rânduri că subrogaţiunea nu se bucură de o literatură abondentă. Cu toate că aceste rânduri s'au lungit peste dorinţa noastră, vom căutà dacă nu găsim argumente de analogie într'o fugară prospectare asupra studiului subrogaţiunei reale. D-l Prof. Demogue, în trei articole din *Revue critique* vol. 30 (1901) analizează (după ce apăruse nota lui Saleilles, S. 1894. 2. 185) acest fel de subrogaţiune (reîntrebuinţarea bunurilor numite proprii ale soţilor; dreptul de reîntoarcere al ascendentului donator; administrarea bunurilor absentului, etc). Și demonstrează (ceva asemănător cu Zweckvermögen al lui Brinz), că, în toate aceste cazuri, ce determină subrogaţiunea este faptul că bunurile sunt privite sub aspectul unor valori de afectaţiune. Dânsul zice, pag. 249: «Ficţiunea nu este decât prima arătare a unui adevăr. Se vede mai pe urmă că rezultatul admis prin ficţiune se impune prin însăș firea lucrurilor, care nu se văzuse până atunci (citează Ihering, IV, p. 297; Mestre, responsabilité pénale des personnes morales, p. 14). Intr'adevăr, calitatea care fusese impusă acestor bunuri priveà mai puţin acest bun, în el însuș și prin el însuș, decât valoarea lui pecuniară și păstrarea acestei valori pecuniare într'un scop determinat... Intr'un cuvânt subrogaţiunea se produce de câte ori suntem în faţa unor valori de afectaţiune».

La rândul lui, d-l profesor H. Capitant caută să claseze diferitele cazuri de subrogaţiune reală, care se poate interpretà din câteva texte risipite din cod, și căutând să găsească pentru aceste cazuri o regulă generală, constată că nu se poate aplicà la toate adagiul: în judiciis universalibus pretium succedit loco rei et res loco pretii, ci dimpotrivă există o serie de cazuri pentru care s'ar puteà aplicà un adagiu contrar. (*Rev. trim.* 1919, pag. 385).

. D-l prof. Planiol, într'o notă scurtă, oarecum rezumativă, dar extrem de substanţială (*D.* 1902. 1. 33), vorbind de nota lui Saleilles (S. 1894. 2. 185) asupra unei speţe de subrogaţiune reală, se exprimă astfel: înţeleasă așà, subrogaţiunea încetează să păstreze într'un grad cât de redus caracterele unei ficţiuni; ea este o realitate juridică, efectul direct al unei voinţe exprimate sau sub-înţelese. Beltjens, sub art. 1249 dă un bun rezumat al notei lui Planiol. Adnotatorul redă astfel nota: sunt două cazuri, zice Planiol, de a deosebì de acuma, două serii de aplicaţiune a principiului subrogaţiunei reale: unele presupun afectaţiunea unei valori la un scop determinat și se leagă astfel de materia obligaţiunilor, fiindcă implică ideia unei sarcini acceptate, ca condiţiunea unei dobândiri de bunuri; altele se întâlnesc când se ia în considerare origina unei valori și să împlinesc numai în cererile de restituire pe calea unei acţiuni reale, adagiul tradiţional, in judiciis generalibus rămânând adecuat numai pentru aceste din urmă și slujind numai în stabilirea unei deosebiri între revendicarea și petiţiunea de ereditate sau alte acţiuni analoage cu aceasta din urmă. Pe de altă parte, influenţa suverană recunoscută voinţei părţilor nu ar puteà să găsească aplicaţiune decât în cazurile în care subrogaţiunea depinde de afectaţiunea unui bun la un scop determinat. Astfel subrogaţiunile reale admise în materie de absenţă (a. 132), de petiţiune de ereditate, de dreptul de reîntoarcere (a. 747) sunt întemeiate pe consideraţiunea originei bunurilor; ele sunt determinate prin lege și nu se întâmplă în principiu decât

CAS. III, **15 Martie 1929**

ANCHETĂ IN FUTURUM. CĂI DE ATAC. APEL. DACĂ E ADMISIBIL. SOLUŢIUNE AFIRMATIVĂ. (Art. 66, 323 pr. civ.). EXPERŢI. RECUZARE. TERMEN. (Art. 214 pr. civ.). (1) şi (2)

a) *Principiul înscris în art. 323 pr. civ. este o derogare dela principiul libertăţei utilizărei căii de apel, derogare ce trebuie limitată numai la cazul când în urma şi în cursul unei acţiuni intentate s'au admis diferite proceduri sau măsuri preparatorii ori premergătoare, nu însă şi în cazul când nu este vorba de o acţiune intentată şi Tribunalul se pronunţă asupra unei cereri pentru asigurarea unei probe care va servi într'un proces viitor, cum este în cazul anchetei în futurum.*

b) *Din dispoziţiunile clare ale art. 214 pr. civ., rezultă în mod neîndoios că data dela care urmează să se calculeze termenul de recuzare, pentru o cauză ivită înaintea numirei, este data numirei experţilor.*

(Mihail D. Sturdza cu Societatea Anonimă «Ceahlăul»).

CURTEA: Asupra motivelor de

---

pentru masse de bunuri supuse la restituire. Din contră, subrogaţiunile care se produc în materia convenţiunilor matrimoniale, pentru reîntrebuinţarea bunurilor dotale destinate la sarcinele căsătoriei, sau încă în fondaţiunile şi donaţiunile cu sarcini, depind în principiu de voinţa părţilor sau sunt introduse prin cutuma şi prin dreptul tradiţional pentru a respectà acea voinţă şi a-i da realizare.

Saleilles are două note în Sirey (94. 2. 185 şi 1903. 1. 321) care au provocat poate atenţiunea asupra acestei materii, şi care, cu siguranţă, au contribuit ca s'o lumineze. Saleilles, preocupat de realitatea ce se găseşte în fondul ficţiunilor juridice, şi dornic întotdauna d'a suplinì lipsa unei legiferări asupra fondaţiunilor, în Franţa, arată cum, în universalitatea patrimoniului, sunt masse mai mici, cu o viaţă aparte, şi cum prin mijlocul subrogaţiunei, voinţa părţei poate să formeze o fondaţiune.

La ce ne poate slujì această digresiune, şi ea, prea lungă? Am prins, în mod viu, dacă nu greşim, cum să desluşesc construcţiunile juridice: pe de o parte nevoia socială care caută un sprijin în recunoaşterea unei instituţiuni corespunzătoare, prin lege; pe d'altă parte libertatea convenţiunilor, care se sprijină pe principiile recunoscute de lege, pentru a le da o viaţă, o aplicare, mai largă, la care poate nu s'a gândit legiuitorul.

Pentru a conchide, dacă am căutà o definiţiune, în autorii cei mai precişi, în Aubry şi Rau, asupra subrogaţiunei, vom găsi mai exact o descripţiune a întregului fenomen, într'un sfert de pagină. Planiol, căutând o definiţiune cât de scurtă spune: este o cesiune de acţiune.

Faţă de aceste autorităţi este aproape o impietate, în orce caz o ingratitudine, d'a propune o formulă. Totuş, sub sugestiunea autorilor citaţi, ni se pare că poate s'ar puteà aplicà şi aci noţiunea ficţiunilor care dispar şi găsirea realităţilor care rămân. Ce garanţie cere subrogatul? De a puteà beneficià pentru suma dată de acţiunea creditorului. Este o acţiune de afectaţiune. Nu rezultatul realizărei îl preocupă pe subrogat în momentul când contractează, ci întărirea şansei d'a ajunge la un rezultat. In definitiv dreptul subrogatului cuprinde un aliat şi acel aliat merge până la neexistenţa creanţei. In genere subrogatul dictează contractul. Chiar dacă incidentele acţiunei duc la rezultate inechitabile, ni se pare că subrogatul este îndreptăţit d'a urmări acţiunea de afectaţiune ce a intrat în patrimoniul său.

GRIGORE PHEREKYDE
Consilier la Inalta Curte de Casaţie

(1) I. Iată textul motivelor de casare: «Omisiune esenţială, exces de putere şi violarea art. 66, 283, 285 şi 323 din pr. civ. şi art. 131 din legea de organizare judecătorească.

«Cu ocaziunea unei cereri de anchetă în futurum, intentată de Mihail Sturza contra Societăţii «Ceahlăul», Tribunalul a admis a se face o expertiză, numind printre alţii, ca expert şi pe d-l N. Popovici, propus de d-l N. Ioanid, advocatul şi reprezentantul general al Societăţii.

«Cu ocaziunea depunerei jurământului de către d-l Popovici, Tribunalul, sesizat de o cerere de recuzare din partea d-lui M. Sturza, a pus în vedere d-lui Popovici rudenia sa prin alianţă cu procuratorul general al părţei adverse, iar expertul perseverând a prestà jurământul, Tribunalul a primit recuzarea şi l-a înlocuit cu d-l inspector general Dragoteanu, propus, tot de societate.

«Societatea «Ceahlăul», declarând apel contra jurnalului de recuzare, am opus inadmisibilitatea apelului pentru următoarele motive:

«1. Sentinţa Tribunalului este o măsură preparatorie, dată în cadrul unei anchete în futurum, şi conform art. 323 pr. civ. nu este susceptibilă de apel. In adevăr, ancheta în futurum serveşte la adunarea de probe în vederea unui eventual proces, iar viciile de procecură a instanţei de anchetă vor fi relevate şi discutate odată cu procesul de fond, cu gradele de jurisdicţiune aferente procesului. Totuş Curtea, fără motive, declară apelul admisibil, violând astfel art. 66 şi 323 din pr. civ.

II. Am mai susţinut că conform art. 283 şi 285 din pr. civ., numai după respingerea recuzărei poate da loc la reformarea hotărîrei pronunţată de un judecător recuzabil, sau pe baza unei expertize făcută de un expert recuzabil, deoarece dacă avem dreptul de a contestà imparţialitatea unui judecător sau a unui expert, nu se cuvine să ne alegem judecătorii sau experţii, mai ales când aceştia sunt în legătură de rudenie cu una din părţi.

«Curtea nu se pronunţă asupra acestui punct şi prin decizia sa impune ca expertiza să se facă de expertul ales de advocatul părţei adverse, expert care se găseşte în legătură de rudenie cu acel advocat, şi care totuş are pretenţiunea să facă expertiza, care va tranşà litigiul eventual dintre părţi.

«In modul acesta, Curtea a făcut o omisiune esenţială şi a violat art. 283 şi 285 din pr. civ.

«In sfârşit, Curtea nu se pronunţă asupra argumentului tras din art. 131 din legea de organizare judecătorească, care impune judecătorilor cari cunosc cauza de recuzare existând în persoana lor, să nu persevereze în judecarea litigiului; ori în speţă, d-l Popovici a fost făcut atent de d-l preşedinte al Tribunalului asupra rudeniei sale cu advocatul Societăţei, şi totuş a cerut cu insistenţă să presteze jurământul şi să facă expertiza. Curtea nu se pronunţă asupra acestei chestiuni, şi ajunge la soluţionarea că litigiul eventual dintre d-l Sturdza şi Societate, să fie soluţionat de cumnatul advocatului Societăţii, care cumnat departe de a se abţine[illegible]'dela judecată, cere cu insistenţă mână în mână cu Societatea, ca să ne fie judecători în procesul dintre noi.

«In modul acesta, Curtea violează şi alterează esenţa însăşi a materiei recuzărei, comiţând un adevărat exces de putere».

(2) I. Casaţia a hotărît şi credem în mod juridic: *In cererea unei anchete in futurum, hotărîrea care o admite sau respinge, este supusă apelului.*

Deoarece această chestiune se discută des în faţa instanţelor judecătoreşti socotim că o notă este utilă.

II. In procedura noastră civilă ancheta in futurum a fost introdusă la 1900 adăugându-se două aliniate IV şi V.

In expunerea de motive [1] a Ministrului de Justiţie d-l C. Dissescu găsim: «Tot în art. 66 am admis ca un corolar al facultăţei de a pretinde un drept sau un lucru şi procedura privitoare la constatarea dreptului sau lucrului cerut — când este o absolută trebuinţă de a se dobândì grabnic dovada ce ar dispare — dacă cel în drept ar fi nevoit să aştepte până la înfăţişarea contradictorie.

«Această procedură ce poartă numele de «ancheta in futurum», în starea actuală a legislaţiei, în genere, nu este admisă».

III. Acest articol pare inspirat din legislaţia germană, avându-şi originea în Dreptul canonic [2]) precum şi în alte numeroase legislaţii.

IV. Ancheta in futurum se admite şi peste cele 5 cazuri prevăzute de art. 66 fiindcă nu sunt limitative [3].

Ancheta in futurum se încuviinţează:

a) contradictor;
b) devenind opozabilă părţei a doua;
c) stabilizându-se urgenţa;
d) fiind consecinţa unui pericol evident.

V. Hotărîrile cari se pronunţă în materie de anchetă in futurum sunt acte de jurisdicţie contencioasă [4], fiindcă hotărîrea se pronunţă:

a) De completul Tribunalului [5]);
b) In şedinţă publică cu citarea părţilor [6];

VI. Aceste hotărîri sunt supuse apelului şi recursului?

Până astăzi se cunosc cinci sisteme:

Intâiul sistem: Nu sunt supuse apelului; acest sistem azi nu mai este susţinut de nimeni.

---

[1]) *Procedura civilă*, ediţia Ministerului de justiţie, 1900, p. 11; Aronescu, *Ancheta In futurum*, Tipografia Vlădescu, Câmpulung, 1924, p. 9; această lucrare este completă cu toate chestiunile privitoare la ancheta in futurum.

[2]) Vezi George Aronescu, *op. cit.*, p. 7; D. Alexandresco în *Curierul Judiciar*, 1900, No. 75, p. 598, într'o notă face istoricul anchetei in futurum; mai vezi V. G. Tătaru, *Prezidentul Tribunalului*, Galaţi, Tipografia «Buciumul Român», p. 91 nota 1.

[3]) Vezi Trib. Prahova I, 18 Decemvrie 1919; contra Aronescu, *op. cit.*, p. 12.

[4]) Vezi Mihail Valerianu în *Curierul Judiciar*, Ancheta in futurum, 1900, No. 85, p. 677; V. Cădere, *Tratat de Procedură civilă*, 1928, p. 162, No. 164; Trib. Putna, I, 24 Noemvrie 1913; *Cr. Judiciar*, 1913, No. 14.

[5]) Eugen Petit, *Curierul Judiciar*, 1907, No. 30, p. 270.

[6]) M. Valerian, *l. cit.*

recurs astfel formulate (vezi motivele în notă).

Având în vedere că, din deciziunea atacată cu recurs şi actele aflate la dosar, se constată că recurentul Mihail D. Sturdza, prin petiţia din 15 Iunie 1928, a cerut Tribunalului Iaşi să ordone o anchetă în futurum, prin experţi la faţa locului, pentru a se constatà că intimata societatea «Ceahlăul», în dispreţul dispoziţiunilor exprese ale contractului, a tranzacţiei şi a amenajamentului încheiat între ei, exploatează în mod abuziv şi samavolnic pădurile ce i-au fost arendate, şi cari sunt în curs de exploatare.

Tribunalul Iaşi S. II-a prin sentinţa No. 207 din 7 Septemvrie 1928, a admis în parte cererea de anchetă în futurum şi a numit ca experţi, dintre persoanele recomandate de ambele părţi, pe inginerii silvici I. Voroneanu, N. G. Popovici şi Gh. Petrescu.

La termenul de 24 Septemvrie 1928, prezentându-se expertul N. G. Popovici, pentru a depune jurământul, reprezentantul recurentului se opune la luarea jurământului, pe motiv că este cumnat cu advocatul N. Ioanid, reprezentantul societăţei intimate, în consecinţă, cere recuzarea şi înlocuirea lui cu un alt expert; că Tribunalul prin jurnalul No. 6580 1928, a admis cererea de recuzare şi a numit ca expert, în locul inginerului N. G. Popovici, pe inginerul silvic Dragoteanu.

Contra acestui jurnal, societatea intimată făcând apel, Curtea de Apel Iaşi prin deciziunea No. 135 din 31 Octomvrie 1928, atacată cu recursul de faţă, admite apelul, reformează jurnalul primei instanţe, şi în consecinţă respinge ca tardivă cererea de recuzare.

Considerând că înaintea Curţei ridicându-se prin motivul de casare chestiunea inadmisibilităţei apelului admis de Curtea de Apel, această Curte cată a rezolvà această chestiune.

Considerând că această cale este deschisă în cazul anchetei în futurum, fiind singurul mijloc de a da posibilitatea părţei căreia i s'a respins cererea, sau nu i s'a admis integral, de a fi admisă.

Considerând că o asemenea cale nu poate fi refuzată părţilor, pe calea anchetei în futurum care tinde la stabilirea unor probe şi drepturi protivnice, nici pentru motivul că ar fi vorba de o măsură pregătitoare în care caz apelul conform art. 323 pr. civ. este admisibil odată cu apelul asupra judecăţei fondului procesului.

Având în vedere că principiul înscris în art. 323 pr. civ., este o derogare dela principiul libertăţei utilizărei căii de apel, care derogare trebuie limitată numai la cazul când în urma şi în cursul unei acţiuni intentate s'au admis diferite proceduri sau măsuri preparatorii sau premergătoare, nu însă şi în cazul când nu este vorba de o acţiune intentată, ci Tribunalul se pronunţă numai asupra unei cereri pentru asigurarea unei probe, care va puteà servì în viitor într'un proces, precum este în cazul anchetei în futurum.

Că deci, speţa de faţă neintrând în prevederile art. 323 pr. civ., întrucât este vorba de o hotărîre dată asupra unei cereri de anchetă în futurum prevăzută de art. 66 pr. civ., urmează să se aplice căile de atac prevăzute de dreptul comun, prin urmare şi dreptul de apel.

Considerând că o asemenea soluţiune cată să fie admisă cu atât mai mult, cu cât în orice caz îşi găseşte confirmarea în dispoziţiunile art. 104 pr. civ., care prevede formal dreptul de apel când este vorba de stabilirea chiar pe calea graţioasă a unui drept protivnic.

Astfel fiind, Curtea de Apel nu a violat art. 66 şi 323 pr. civ. şi nici nu a comis vreo nemotivare, întrucât îşi motivează soluţiunea sa în această privinţă declarând apelul admisibil, aşă că recursul din acest punct de vedere devine nefondat şi urmează a fi respins ca atare.

Considerând că nici în ce priveşte partea II-a a motivului, deciziunea nu păcătueşte, deoarece soluţiunea sa este legală.

Având în vedere că în conformitate cu dispoziţiunile art. 24 pr. civ. experţii se pot recuzà pentru o cauză ivită în urma numirei lor, sau mai dinainte, şi că, în cazul acesta din urmă, recuzarea nu este valabilă dacă nu s'a făcut în cele trei zile dela numirea experţilor.

Considerând că din dispoziţiunile clare şi categorice ale citatului text de lege, rezultă în mod neîndoios, că dela data care urmează să se

---

Al doilea sistem: Ar fi susceptibile de apel la completul Tribunalului sau al Curţei [1].

Al treilea sistem: Hotărîrea anchetei in futurum se atacă cu apel deodată cu hotărîrea de fond [2].

Al patrulea sistem: Se poate face apel conform art. 104 pr. civ. [3].

Al cincilea sistem: Jurnalele sunt supuse apelului şi recursului conform dreptului comun [4].

VII. Credem că sistemul al 5-lea este cel care trebuie adoptat de instanţele judecătoreşti şi lămurit precis în viitorul cod al procedurei civile spre a devenì principiul uniform în legislaţia noastră, mai ales că şi actuala noastră legislaţie a teritoriilor alipite dă loc la mari discuţiuni în această privinţă [1].

a) Art. 66 pr. civ., omite a prevedeà dreptul de apel contra jurnalelor date în în baza acestui text, ceeace nu înseamnă ridicarea dreptului de apel [2].

b) Textul din procedura civilă germană art. 447 şi urm. prevede dreptul de apel când cererea de anchetă in futurum este respinsă, deci implicit trebuie admisă şi în cazul contrariu.

c) Natura urgentă a constatărilor făcute prin ancheta in futurum nu implică lipsa dreptului de apel, iar desfiinţarea dreptului de apel, ar puteà periclità însuş foloasele dispoziţiunei pentrucă partea ar fi lăsată la aprecierea unei singure instanţe [1].

d) Textul procedurei civile franceze (art. 816—811) ridică dreptul de opoziţie, dar menţine apelul [2].

e) Ancheta in futurum este o instituţie urgentă prin esenţa ei, care nu poate fi asimilată cu orice alte constituiri de probe, în ce priveşte exercitarea căilor de atac oricare ar fi insuficienţa textelor de lege.

f) Ancheta in futurum este o probă, ce se constitue înainte de orice proces care se poate ivì sau nu, o probă regulamentată printr'o instituţie de sine stătătoare şi cu o fizionomie specifică, dându-se drept a se stabilì prin ea dovezi de mare importanţă.

g) Este un principiu general ca toate pricinile să fie supuse la două căi de atac, ceeace trebue admis şi în această chestiune.

VIII. Cererea de anchetă in futurum fiind contencioasă, trebuie să i se aplice calculeze termenul de recuzare pentru o cauză ivită mai înaintea numirei, este data numirei experţilor, legiuitorul socotind suficient termenul de trei zile pentru ca interesatul să facă cercetările necesare şi să propună recuzarea, dacă este cazul.

---

[1] B. M. Missir, *Dreptul*, 1899, No. 77, p. 630.

[2] M. Valerian, *Curierul Judiciar*, 1900, No. 85, p. 679; Curtea de Apel Craiova II, No. 267 din 13 Noemvrie 1924; *Pandectele Române*, 1925, II, p. 33, care adoptă acest sistem după cel vechiu al Casaţiei, I, din 1916, dec. 70; *Dreptul*, 1916, No. 47; *Jurispr. Rom.*, 1925, p. 130, soluţie pe care nu o primesc nici comentatorii, d-nii I. G. Calmanovici, Wagner şi Dem. Polihron (cu bibliografie).

[3] Curtea de Apel Bucureşti III, Dec. 212 din 20 Decemvrie 1900; *Curierul Judiciar*, 1900, No. 75, p. 597 cu nota defuntului D. Alexandresco, care însă nu-şi dă părerea.

[4] D. Alexandresco, IX, p. 352; Curtea de Apel I, Iaşi, dec. 73 din 12 Iulie 1912 în *Curierul Judiciar*, 1915, No. 31, p. 255 cu o notă a d-lui Em. Dan, care este tot de această părere, publicată şi în *Dreptul*, 1912, No. 73 şi în *Justiţia*, Iaşi, 1922, No. 3—4; Casaţie II, dec. 290 din 18 Decemvrie 1900; *Curierul Judiciar*, 1901, No. 12, p. 93 cu o desvoltare mai largă decât decizia publicată în acest număr şi cu o notă contrară a d-lui M. Valerian; Curtea de Apel Iaşi I, 6 Iunie 1922; *Pandectele Române*, 1923, III, 38, cu o notă semnată G. I. (Iuliu?), cu bibliografie, care-şi completează nota în *Pandectele Române*, 1925, II, 36, făcând adăugiri în studiul său, intitulat «Caracterul juridic al anchetei in futurum», *Dreptul*, 1921, No. 40, p. 313; Trib. Mehedinţi II, 10 Iulie 1907; *Pagini Juridice*, 1907, No. 14, p. 105.

— Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, ed. II, 1914, p. 67, sub art. 66 desvoltă întreaga teorie a anchetei in futurum, adoptând şi d-sa tot acest al cincilea sistem; vezi şi Aronescu, *op. cit.*, p. 26.

— Mai vezi desvoltat, Corneliu Botez, în *Noul codice de şedinţă al judecătorului de ocol*, 1922, Buc., editura «Viaţa Românească», vol. I, p. 98 şi urm., care este categoric de această părere.

[1] Vezi citate articole referitoare la aceasta de către d-l G. Iuliu în *Dreptul*, 1921, p. 316.

[2] Curtea de Apel Iaşi I, 5 Iunie, 1922, *Pandectele Române*, 1923, II, 193, cu nota def. D. Alexandresco.

[1] Curtea de Apel Bucureşti, 16 Februarie 1923 citat de Aronescu, *op. cit.*, p. 81.

[2] Vezi nota 8, a acestui mic studiu şi C. Botez, *op. cit.*, p. 102.

Având în vedere că în speţă, este constant în fapt, că experţii au fost numiţi prin sentinţa de admiterea cererei de anchetă în futurum, pronunţată în ziua de 7 Septemvrie 1928, iar recurentul n'a făcut propunerea de recuzare expertului N. G. Popovici decât în ziua de 24 Sept. 1928, când era fixat termenul pentru luarea jurământului expertului.

Considerând că propunerea de recuzare pentru cauză de rudenie ce există mai dinainte de numire, între acest expert şi advocatul Ioanid, reprezentantul societăţei intimate, fiind făcută peste termenul de trei zile prevăzut de art. 214 citat, este tardivă, aşà că Curtea de Apel cu drept cuvânt a socotit-o ca atare şi deci nu a comis nici o omisiune esenţială sau exces de putere şi nu a violat nici un text de lege, când a respins-o ca atare.

Astfel fiind, motivele de recurs sunt nefondate şi recursul urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul.

Deciziunea No. 455 din 15 Martie 1929.

Preşedinţia d-lui **C. Hamangiu**, consilier; avocaţi d-nii: **V. Bulgaru,** p. recurent, iar **C. Simionescu,** p. intimată.

CAS. I, 13 Maiu 1929

SERVITUTE. LUMINĂ. POSESIUNE. ACTE DE POSESIUNE. ACTE DE PURĂ FACULTATE. LUCRĂRI APARENTE. PRESCRIPŢIE ACHIZITIVĂ. (1)

Faptul de a primì lumină dela o proprietate vecină printr'o deschizătură practicată într'un zid ridicat pe linia de despărţire a proprietăţilor, constitue un act de posesiune, distinct de actul de toleranţă sau de pură facultate.

Cu toate că deschizătura se află retrasă la distanţa legală, împrejurarea că proprietarul a întăvărăşit actul său de folosinţa de a primì lumină dela vecin cu o lucrare vizibilă şi aparentă, făcută chiar pe fondul său, este de natură a conduce pe acest proprietar la dobândirea prin prescripţie a servituţei active de a primì lumină dela fondul vecin.

(I. Rosetti Bălănescu ş. a. cu Sofia M. Rădulescu).

CURTEA (după divergință): Având în vedere sentinţa supusă recursului, din care rezultă că în 1923, intimata Sofia M. Rădulescu a cumpărat dela defunctul P. Rosetti Bălănescu, autorul recurenţilor, imobilul din str. Dionisie 58, vecin cu cel dela No. 56, aparţinând azi în indiviziune recurenţilor, moştenitori ai zisului defunct; că prin clauza No. 11 din actul de vânzare se specifică că imobilul vândut are trei ferestre de vedere ce dau în curtea recurenţilor, fiind situate în peretele aflat pe hotarul despărţitor al acestor proprietăţi; că, după ce arată locul şi dimensiunile acestor ferestre, actul mai prevede textual: «acest drept de servitute activă rămâne dobândit d-nei cumpărătoare şi ea, sau un eventual proprietar ulterior, va aveà dreptul a-l exercità pururea, în condiţiunile de astăzi, fără însă a schimbà fie mărimea ferestrelor, fie locul în care sunt plasate şi bineînţeles, fără să aibă dreptul să deschidă alte ferestre sau vederi noui».

Că, în 1926, intimata Sofia M. Rădulescu, ridicând un etaj la imobilul cumpărat, compus până atunci numai din parter, a deschis la acest etaj, pe linia ce merge în prelungirea unei din cele trei ferestre aflate la parter, o altă fereastră; iar în altă parte a aceluiaş zid despărţitor şi tot la etaj, a deschis un intrând, având trei ferestre de vedere, din cari una în peretele din fund al intrândului, iar celelalte două în pereţii lui laterali; că acest intrând, dânsa l-a acoperit în partea lui superioară, prelungind şi acolo acoperişul casei până la limita peretelui despărţitor

Că, în urma acestor fapte, recurenţii au chemat în judecată pe intimată, cerând să fie obligată a desfiinţà şi astupà fereastra ce a deschis-o la etaj, întrucât are vedere directă asupra proprietăţei lor şi actul de vânzare nu-i dă dreptul a deschide altă fereastră în afara celor existente şi au mai cerut să fie obligată a desfiinţà acoperişul aflat deasupra intrândului, pentru ca, în acest mod, ferestrele aflate

---

dispoziţiile art. 60 din noua lege de accelerarea judecăţilor, din 1929 [1]).

DEM. D. STOENESCU
Decanul baroului Dolj

(1) Prezenta hotărîre a Inaltei Curţi, dată după divergenţă, are o importanţă deosebită. Ea se înfăţişează ca o hotărîre de principiu, menită să fixeze jurisprudenţa.

Deciziunea Inaltei Curţi este privitoare la reglementarea unei chestiuni de ordin practic, care se întâlneşte în materie de raporturi între proprietari vecini; aceste raporturi sunt nesfârşit de variate şi rezultă din situaţiuni cari variază dela un caz la altul.

Sunt cunoscute dispoziţiunile art. 612 şi 613 c. civ., cari prescriu distanţe anumite pentru deschiderile ferestrelor practicate de un proprietar şi deschise spre fondul vecin. Aceste texte, cari corespund în codul civil francez cu art. 678 şi 679 reglementează distanţa pe care trebuie s'o observe proprietarul unui fond în privinţa ferestrelor, balcoanelor sau altor lucrări similare, îndreptate spre fondul alăturat.

Este însă de observat că codul român n'a reprodus art. 676 şi 677 c. civ. fr., după cari proprietarul unui zid, care nu este comun, însă ridicat pe linia despărţitoare a fondurilor, poate face în acel zid anumite deschizături servind numai a primì lumină, prevăzute cu geamuri mate şi sârmă metalică. Care este în legislaţiunea noastră consecinţa nereproducerei art. 676 şi 677 c. civ. fr.? Aceste două articole reglementează în Franţa modul de a primì lumina de pe fondul vecin; unanimitatea doctrinei franceze recunoaşte că deschiderile de lumină (denumite «jours» sau «jours de souffrance») nu implică posibilitatea naşterei unei servituţi asupra fondului vecin; proprietarul, care le-a practicat, nu face să uzeze decât de un drept al său, însă acest drept nu micşorează întru nimic drepturile vecinului, care poate clădì un zid rezemat de acel în cari sunt practicate deschizăturile şi să le astupe, fără ca beneficiarul lor să poată protestà. (V. Aubry et Rau, II, § 196, pag. 315; Baudry-Lacantinerie et Chauveau, *Les Biens* No. 1030; Planiol et Ripert, III, No. 917. Cp. Cass. fr. 25 Ianuarie 1869, *D. P.* 70. 1. 72, *S.* 69. 1. 156).

Codul civil român nu conţine însă nimic în această privinţă. Din această tăcere, rezultă o consecinţă naturală: libertatea proprietarilor de a practicà deschideri pentru primirea luminei de orice dimensiuni şi în orice poziţiune, neexistând nici o regulă în această privinţă. Insă, tăcerea codului face să se nască o întrebare de cea mai vădită importanţă: practicarea unei deschideri de primire a luminei şi aerului, deşì nu este interzisă în principiu, poate constituì o servitute? Şi, când s'ar răspunde afirmativ, ne putem iarăşi întrebà dacă o astfel de servitute este sau nu susceptibilă de a fi dobândită prin prescripţia achizitivă?

Aceste două chestiuni sunt foarte precis rezolvate prin hotărîrea de faţă. Dar, pentru a ne da mai bine seama de soluţiunile ce consacră, este util să arătăm obiectul procesului. Intimata, adăugând un etaj la o clădire a sa, practicase pe zidul ridicat chiar pe linia separativă de fondul recurenţilor, un intrând zidit de toate părţile şi acoperit, deschis însă despre fondul vecin, încât, în ipoteza când recurenţii ar fi clădit un zid rezemat de al intimatei, acest zid ajungând la pragul de sus al intrândului, l'ar fi astupat cu desăvârşire. Este de observat că acest intrând fiind acoperit, adică zidit şi la partea superioară, ferestrele practicate pe cele 3 laturi interioare ale intrândului nu puteau primì lumină decât despre proprietatea recurenţilor. Acţiunea recurenţilor tindeà să obţină modificarea intrândului, în sensul de a fi obligată intimata să-i desfiinţeze acoperişul, ca să primească

[1] Contra: d-l G. D. Benderly, *Curierul Judiciar*, 1929, No. 29, p. 452, fără să motiveze; G. Aronescu, citat în lucrarea noastră *Legea de accelerare a judecăţilor* din 1929, editura *Curierul Judiciar*, 1929, p. 147 şi 149.

acolo să primească lumina pe deschizătura din sus a lui, iar nu de pe proprietatea lor, motivând această cerere pe faptul că acel intrând, fiind acoperit, intimata ar puteà prin prescripţie, să dobândească un drept de servitute, care să-i împiedice pe dânşii de a mai puteà clădì contra calcanului ei, deoarece clădind, ar astupà deschizătura lui şi deci camerile respective ar rămâne fără aer şi lumină.

Că Tribunalul, judecând în apel această acţiune, a admis, pentru consideraţiuni ce nu interesează prezentul recurs, cererea cu privire la închiderea ferestrei construite la etaj şi a respins cererea de a se desfiinţà acoperişul dela intrând, constatând în fapt că ferestrele de vedere acolo aflate respectă distanţele de 19 şi 6 decimetri prevăzute de art. 612 şi 613 c. civ. şi ca atare, motivează Tribunalul, intrândul în care ele au fost practicate, este perfect admisibil în drept.

Văzând motivul de casare astfel formulat: «Exces de putere şi omisiune esenţială, nemotivare şi greşită aplicaţiune a art. 612, 622, 623 şi 635 c. civ., combinate cu art. 969 şi 1890 din acelaş cod.

Pentru a ajunge la această soluţiune, adică pentru a ne respinge cel de al doilea cap de cerere, Tribunalul, în prim rând, se întemeiază pe consideraţiunea că cele trei ferestre practicate în interiorul intrăturei ar aveà distanţa prescrisă de art. 612 şi 613 c. civ., lucru pe care nu l-am contestat. Insă, Tribunalul se mărgineşte numai la această consideraţiune, fără a luà în discuţiune mijloacele noastre de drept şi anume că noi nu cerem închiderea acelor ferestre, dar cerem ca ele să nu primească lumină de pe fondul nostru şi această cerere o întemeiăm pe dispoziţiunile citatelor texte de lege, cari sunt categorice.

Tribunalul, neluând în considerare aceste mijloace ale noastre, comite mai întâiu un exces de putere, pentrucă obligat erà să discute aceste mijloace ale noastre şi să arate pentru ce nu le găseşte întemeiate, astfel că comite în acelaş timp şi o omisiune esenţială şi dă o hotărîre nemotivată asupra acestui punct.

Tribunalul nu răspunde nici la mijlocul nostru tras din stipulaţiunea prevăzută în actul de vânzare sub No. 11.

Noi, invocând art. 612, 622 şi 623, cât şi art. 635 c. civ., arătam că după aceste texte de lege, proprietarul vecin, deşi are dreptul să deschidă ferestrele la distanţele arătate de art. 612 şi 613, însă, n'are dreptul ca, prin lucrările sale, să-şi creeze o servitute asupra fondului vecin de a primì lumina, servitute care, dacă ar continuà, s'ar dobândì prin prescripţiunea de 30 de ani.

Tribunalul, când decide dar că intrătura zidită în modul cum există azi, adică cu dreptul de a primì lumina de pe proprietatea noastră, violează zisele texte de lege, iar când dă de o parte discuţiunea pe care am angajat-o în instanţă, comite un învederat exces de putere încât dacă s'ar confirmà judecătoreşte starea actuală de lucruri în viitor, d-na Sofia Rădulescu ar aveà, în conformitate cu art. 1890 c. civ., un drept dobândit de servitute activă asupra imobilului nostru, de a primì lumina la cele trei ferestre, iar noi ne-am găsì în imposibilitate de a construì pe propriul nostru fond în dreptul deschiderei intrăturei din casa d-nei Rădulescu.

Excesul de putere mai rezultă şi din faptul că Tribunalul nu respectă convenţiunea părţilor, adică art. 11 din actul de vânzare, astfel că violează şi art. 969 c. civ.».

Considerând că recurenţii se plâng prin motivul de casare că Tribunalul şi-a fondat sentinţa de respingere pe consideraţiunea că cele trei ferestre de vedere din intrând sunt la distanţa legală faţă de linia despărţitoare a imobilelor, omiţând să discute obiecţiunea ridicată de dânşii

---

aerul şi lumina de pe proprietatea ei, în scopul ca dacă ei s'ar apucà să clădească contra zidului în care erà practicat intrândul, să nu fie siliţi a se retrage cu clădirea pentru a nu astupà lumina. Recurenţii argumentau că intimata ar puteà prin posesiune prelungită, să dobândească o servitute activă de a primì aer şi lumină la cele 3 ferestre practicate în intrând. Instanţa de apel respinge acţiunea, motivând că cele 3 ferestre fiind la distanţa legală de 19 şi 6 decimetri, ele nu pot fi criticate. Pricina a fost adusă înaintea Curţei de Casaţie pentru motivul că instanţa de apel omisese a discutà mijlocul tras din dobândirea unei servituţi de aer şi lumină, ci se mulţumise să arate că ferestrele sunt aşezate la distanţa legală.

Hotărîrea instanţei de apel a fost casată. Inalta Curte a stabilit că faptul de a primì aer şi lumină de pe proprietatea vecinului este un act de folosinţă normală, atunci când acest fapt nu comportă vreo manifestare de voinţă de a restrânge drepturile vecinului; această folosinţă normală nu poate dar servì de fundament pentru prescrierea unui drept de servitute activă. Invers, când proprietarul întovărăşeşte actul său de folosinţă de o lucrare vizibilă şi aparentă, făcută pe chiar fondul său şi care evidenţiază intenţiunea de a posedà altfel decât cum posedase până la efectuarea lucrărei, atunci cu drept cuvânt se poate spune că posesiunea astfel exercitată este de natură a conduce la prescripţiunea unei servituţi active asupra fondului vecin. Intr'adevăr, în acest din urmă caz, proprietarul, care execută o astfel de lucrare, manifestă intenţiunea sa de a câştigà asupra fondului vecin un drept nou, pe care nu-l aveà.

Acesta este importantul principiu care se desprinde din hotărîrea Inaltei Curţi. Din acest principiu, decurg mai multe învăţăminte interesante, pe cari le vom schiţà, urmărind raţionamentul juridic făcut de Curte pentru a ajunge la soluţiunea dată.

O chestiune de principiu este dacă textele din codul civil în materie de servituţi sunt de strictă interpretare, în sensul că legiuitorul ar fi înţeles să limiteze numărul servituţilor numai la acele pe cari le enumeră, sau dacă, din contra, legea n'a prevăzut îngrădiri la exerciţiul liber al dreptului de proprietate decât pentru cazurile cele mai frequente şi mai cunoscute, fără însă ca enumerarea ce o face să aibă caracterul limitativ. In speţă, chestiunea interesà procesul, pentrucă teza recurenţilor, care a triumfat, tindeà la stabilirea principiului că enumerarea legei nu este limitativă şi că dar, se pot concepe în drept restricţiuni în ce priveşte primirea aerului şi luminei. Incât, chestiunea de mai sus, aplicată la speţă, este dacă, cu toată tăcerea legiuitorului, pot existà situaţiuni cari să dea naştere la servituţi propriu zise de aer şi lumină?

Pentru a răspunde la această întrebare de principiu şi de speţă, este locul de a examinà câteva texte cari cârmuesc materia servituţilor.

Art. 576 şi 577 c. civ. definesc servituţile. Prin aceste două articole arată că «servitutea este o sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul şi utilitatea unui imobil având alt stăpân». Iar art. 577 vorbeşte de modul cum se nasc servituţile: din situaţiunea naturală a locurilor, din obligaţiuni legale sau din convenţiuni. Alături de acest text, trebuie să punem art. 623, după care servituţile continue şi aparente se pot dobândì prin prescripţie.

Art. 578 şi urm., intrând în amănunte, enumeră principalele servituţi, al căror exerciţiu este reglementat cu multă îngrijire: scurgerea şi primirea apelor de pe fondul superior pe cel inferior, isvorul, poteca la marginea râurilor navigabile sau flotabile, zidul şi şanţul comun, distanţa anumitor plantaţiuni, a puţurilor şi altor lucrări, vederea în proprietatea vecinului, picătura streşinilor şi trecerea. Toate aceste situaţiuni sunt cele cari se întâlnesc zilnic în raporturile de vecinătate. Dar oare nu sunt şi alte situaţiuni ale fondurilor învecinate, cari să poată da naştere la servituţi, cu toate că aceste servituţi nu sunt pomenite de codul civil? Nu se poate da acestei întrebări, care o puneam mai sus, decât un răspuns categoric afirmativ. Insăş legea, în art. 577, declară că servitutea poate lua naştere «din situaţiunea naturală a locurilor». Erà cu neputinţă ca legea să prevadă toate ipotezele de raporturi între vecini şi toate situaţiunile de fapt ale proprietăţilor învecinate. Căci este uşor, pentru celelalte drepturi reale, a da definiţiunea lor exactă, obiectul lor fiind întotdeauna acelaş. Din contra, pentru servituţi, diversitatea este infinită şi rezultă din tot felul de împrejurări de fapt, ceeace face ca servituţile să aibă o aplicaţiune nelimitată. Deaceea, este lesne de înţeles pentru ce legiuitorul n'a reglementat prin texte formale decât servituţile cele mai obişnuite. Dar este necontestat că enumeraţiunea legei nu este limitativă; în această materie, principiul este că servitutea se naşte de câte ori un fond dobândeşte orice fel de drept la aceasta şi anume că deşi toate acele trei ferestre din intrând sunt construite la distanţa legală, totuş atâta vreme cât intimata a acoperit intrândul în partea lui superioară, prelungind acoperişul casei şi deasupra intrândului până la linia despărţitoare a imobilelor, din care cauză aceste ferestre îşi primesc aerul şi lumina în mod exclusiv de pe proprietatea lor, prin aceasta, intimata urmăreşte a le aservì proprietatea lor, tinzând a câştigà prin prescripţie o servitute, care să aibă ca urmare pentru ei pierderea dreptului de a-şi mai înălţà în viitor un zid despărţitor pe linia de hotar, care să acopere acel intrând.

Considerând că în adevăr Tribunalul omite să discute această obiecţiune ridicată de recurenţi; că este locul a vedeà dacă omisiunea este şi esenţială, adică dacă luată în consideraţiune această susţinere, ar fi schimbat soluţiunea procesului.

Considerând că a primì aer şi lumină de pe proprietatea vecinului este un act de folosinţă normală, atunci când acest fapt este urmarea firească a unei situaţiuni, fără nici o manifestare de nici un fel de voinţă de a restrânge dreptul vecinului, deci de a impietà asupra dreptului lui; că, dacă un atare act, denumit act de pură facultate, nu este susceptibil de a servì de fundament unei prescripţiuni, neexistând nici unul din cele două elemente ale posesiunei, lucrul se schimbă atunci când proprietarul întovărăşeşte actul său de folosinţă în această direcţiune de o lucrare vizibilă şi aparentă, făcută chiar pe terenul său şi care evidenţiază începutul unei adevărate posesiuni susceptibile de a servì drept fundament unei prescripţiuni; că, într'un atare caz, se poate vorbì de o contrazicere din partea acestui proprietar a dreptului de proprietate al vecinului; că, în adevăr, în speţa de faţă, intimata construind deschizătura intrândului pe linia de hotar şi acoperind-o deasupra, şi-a exteriorizat în mod neîndoios voinţa ca cele trei ferestre din intrând să-şi aibă vederea dela vecin şi tot dela el să-şi primească întotdeauna şi în mod exclusiv aerul şi lumina; că o atare situaţiune mai implică în mod necesar manifestarea voinţei sale ca deschizătura intrândului să nu poată fi niciodată astupată, fiindcă în momentul când un atare fapt ar aveà loc, dreptul său de vedere cu cele trei facultăţi ce le implică: vedere, aer şi lumină, ar fi complet anihilat.

Considerând că lunga posesiune, exercitată în condiţiunile legale, are ca efect să transforme o situaţiune de fapt în una de drept; că dar modul şi condiţiile de fapt în care intimata înţelege a se folosì de acel intrând şi ferestrele lui, o va puteà conduce prin prescripţie, în baza art. 623 c. civ., să-şi fondeze din toate acestea un drept pe care îl va puteà opune cu succes recurenţilor de astăzi, atunci când dânşii, înţelegând a uză şi ei de dreptul lor, ar voì să ridice pe linia de hotar un zid despărţitor de o aşà înălţime, încât să astupe deschizătura intrândului; că, în atare condiţiuni, fiindcă obiecţiunea recurenţilor, ridicată în faţa instanţei de fond, dacă ar fi fost luată în consideraţiune, erà de natură a schimbà soluţiunea procesului, deaceea şi omisiunea instanţei de fond este esenţială şi prin urmare, motivul de casare şi recursul sunt întemeiate.

Pentru aceste motive, casează.

Deciziunea No. 1126 din 13 Maiu 1929.

Preşedinţia d-lui **O. Niculescu,** prim-preşedinte; d-l **I. Stambulescu,** proc. gen. Avocaţi d-l **N. A. Papadat,** p. recurenţi şi d-l **F. Porăscu,** p. intimată.

---

asupra fondului vecin, în urma modificărei stărei de fapt iniţiale.

Este aproape inutil să arătăm că anumite servituţi cari, deşi omise de cod, sunt unanim recunoscute cum că există. Tradiţiunea, în privinţa lor, este constantă, în sensul că dreptul actual le-a moştenit dela vechile instituţiuni juridice. Dăm ca exemple servituţile *non altius tollendi* şi *non aedificandi.* Deaceea, este îndreptăţită pe deplin afirmaţiunea unor autori, cari spun că servituţile constituesc o familie numeroasă, că numărul lor este limitat de lege şi că se deosebesc între ele prin enunţarea obiectului lor. (Planiol et Ripert, vol. 3 No. 886).

Nu există dar motive serioase pentru a respinge existenţa unei servituţi de a primì lumina, servitute distinctă de cea de vedere prevăzută de art. 611 şi urm. c. civ. Această servitute este de natură a conferì fondului dominant un drept nou, pe care nu-l aveà asupra fondului aservit înainte de facerea lucrărei având de scop primirea luminei. Am spus mai sus că legea română n'a reprodus art. 676 şi 677 c. civ. fr., cari reglementează deschiderile de lumină practicate spre fondul vecin; în Franţa, astfel de luminătoare nu pot duce la dobândirea unei servituţi. La noi însă, suprimându-se aceste dispoziţiuni din codul francez, este evident că deschiderea de lumină constituie o schimbare a situaţiunei iniţiale şi o încercare de a dobândì dreptul de a primì pururea lumină prin deschizăturile practicate despre fondul vecin.

Ziceam că servitutea de lumină nu trebuie confundată cu cea de vedere. Intr'adevăr, se poate foarte bine imaginà ca deschiderea de lumină să fie retrasă la distanţa legală impusă de art. 612 sau 613 c. civ., însă situaţiunea locurilor să fie astfel încât, ca în speţă, fondul vecin să fie ameninţat cu o aservire, în sensul că proprietarul vecin să fie nevoit a respectà dreptul de a primì lumină dobândit de proprietarul deschiderei; ceeace în fapt s'ar traduce printr'o servitute *non altius tollendi* sau *non aedificandi.*

Principiile de mai sus au mai fost aplicate de jurisprudenţă. In 1916, s'a prezentat Curţei de Casaţie următorul caz: un proprietar deschisese asupra proprietăţei vecine o fereastră de vedere, care nu erà la distanţa prevăzută de art. 612 c. civ. El a fost condamnat s'o astupe. In loc să astupe fereastra, proprietarul condamnat ridică înaintea ei un gard înalt de scânduri; urmând executarea, el face contestaţie, arătând că fereastra, devenind improprie pentru vedere, adversarul numai erà în drept să pretindă astuparea. Instanţa de fond i-a dat dreptate, dar Inalta Curte, Secţia 2-a, prin hotărîrea din 18 Martie 1916 (*Jur. Rom.* 1916 No. 302) a casat deciziunea instanţei de fond, stabilind că art. 612 nu face nici o distincţiune între vedere şi lumină. Deci suprema instanţă a dedus în mod implicit pericolul dobândirei unei servituţi, cel puţin a unei servituţi de lumină. (V. şi Cass. fr., 12 Maiu 1886, *P. F.* 86. 1. 164, afacerea Valentin contra Fuss).

Deciziunea de faţă este însă şi mai precisă. Faptul de a primì aerul şi lumina de pe fondul vecin, zice Inalta Curte, nu constitue decât un act de folosinţă normală, dacă decurge din situaţiunea respectivă a fondurilor învecinate. Nu poate fi vorba de servitute, nici de dobândirea unei servituţi, pentrucă nu există nici o manifestare de voinţă de a micşorà drepturile vecinului. Indată însă ce actul de folosinţă este întovărăşit de o lucrare vizibilă şi aparentă făcută de proprietarul fondului care primeşte lumina de pe fondul alăturat, atunci acest proprietar îşi manifestă voinţa de a modificà situaţiunea originară şi de a posedà în mod deosebit. Această manifestare de voinţă, evidenţiată printr'o lucrare aparentă în legătură cu modul de a primì lumina, constitue un atac contra proprietăţei vecine. Prelungirea acestei noui stări de lucruri este cu drept cuvânt de natură a conduce la prescrierea unei adevărate servituţi active, unei servituţi de lumină şi aer, care, după împlinirea termenului prescripţiunei, va grevà pururea fondul alăturat. Intr'adevăr, servituţile continue şi aparente se pot dobândì prin posesiunea prelungită timp de 30 de ani (art. 623 c. civ.).

Hotărîrea Inaltei Curţi constitue dar un preţios aport în materia atât de uzuală a servituţilor. Ea aduce lumină asupra principiilor, pentrucă din argumentarea care o face, rezultă că numărul servituţilor nu este limitat şi că întotdeauna se poate concepe naşterea unei servituţi, când un proprietar voeşte a dobândì un drept în favoarea imobilului său şi în detrimentul fondului vecin, drept exteriorizat printr'o lucrare vizibilă şi care modifică starea de fapt iniţială.

I. ROSETTI BĂLĂNESCU
Doctor în drept din Paris. Avocat

CAS. II, 25 Septemvrie 1929

EXTRĂDARE. ANCHETĂ JUDECĂTOREASCĂ. ACT DE GUVERNĂMÂNT. ARESTAREA PROVIZORIE A INDIVIDULUI RECLAMAT. APLICAȚIUNEA NORMELOR PROCEDUREI PENALE? ARESTARE ADMINISTRATIVĂ. PRINCIPIUL SEPARAȚIUNEI PUTERILOR IN STAT. ABSENȚA CONTROLULUI JUSTIȚIEI. (Art. VI al leg. din 9 Iulie 1866; art. 103 și 107 al. ult. Constit.). (1)

1. *Ancheta judiciară efectuându-se în temeiul unei delegațiuni legale, dată de puterea executivă organelor ministerului de justiție, face parte integrantă din extrădare şi prin consecință, îmbrăcând la rându-i caracterul actului administrativ de guvernământ — cu care extrădarea e învestită — se exceptează, ca atare, în totalitate, controlului puterei judecătoreşti, prin aplicațiunea principiului separațiunei puterilor în Stat.*

2. *Mandatele de arestare emise în această materie din ordinul şi prin delegațiunea puterei executive, nu sunt supuse disp. procedurei penale, în ceeace priveşte: emiterea, confirmarea, atacarea, etc., ci, dimpotrivă, rămânând la exclusiva şi suverana apreciere a guvernului — atât în privința lansărei cât și a revocărei lor — scapă oricărui control din partea justiției, prin necesara lor calificare, de acte de guvernământ.*

(Lambru Gh. Anastasiu, zis Profiris).

CURTEA: Considerând că în sis-

---

(1) SUMAR: I. *Expunerea problemei*; II. *Istoric*: 1. Sistemul judiciar; 2. Sistemul administrativ; 3. Sistemul intermediar; 4. Proiecte franceze; 5. Legea din 10 Martie 1927; 6. Examenul dispozițiunilor sale sub raportul procedurei extrădărei; III. *Sistemul român*: 1. Elemente legislative; 2. Procedura extrădărei: a*)* Circulările Ministerului de justiție; *b)* Jurisprudență; *c)* Doctrină; 3. Soluția Curței de Casație. Examen; 4. De lege ferenda; IV. *Concluzie*; V. *Textul legei franceze din 10 Martie 1927*.

I. Autorii cari s'au preocupat de extrădare [1], divid studiul acestei importante probleme — ce aparține cumulativ și deopotrivă domeniului represiv și celui al dreptului internațional public, pe ale căror principii de rezistență se grefează — în patru capitole distincte: *a)* Fundamentul, caracterul și rațiunile utilitare cărora corespunde [2]; *b)* Condițiunile de fond neesarii cererei și soluționărei sale [3]; *c)* Condițiunile de formă și procedura căreia este supusă, și *d)* In fine, efectele produse prin admiterea extrădărei solicitate.

In cele ce urmează ne vom limită examenul numai asupra condițiunilor formale, avisajând exclusiv aspectul procedural al problemei, astfel cum se desprinde din doctrina militată de suprema noastră instanță sub raportul Statului recherant și încercând în acelaș timp să învederăm rațiunile de imediată necesitate cari reclamă, la noi, întocmirea unei legi generale asupra extrădărei.

II. Sistemele admise — din acest punct de vedere — în legislațiunile europene, variază după carcterul judiciar, administrativ sau mixt, imprimat procedurei extrădărei.

1. Primul sistem, adoptat în Anglia [4], prin actul din 9 August 1870, completat la 5 August 1873 [1]) consacră principiul procedurei judiciare, care se desfăşoară înaintea unui Tribunal special instituit în acest scop [2]). Cererea se supune unui magistrat care o instrueşte în cele mai mici detalii. Examenul nu se limitează la regularitatea formală a cererei, ci se întinde și asupra temeinicii sale în fond. Magistratul, pentru a se asigură de identitatea și culpabilitatea inculpatului reclamant, îl interoghează și îi ascultă apărarea. Arestarea și predarea acestuia. Statului recherant, nu are loc decât atunci când după legea engleză, arestarea și punerea sub urmărire ar fi posibilă. Hotărîrea magistratului are caracterul unei adevărate deciziuni judiciare, în executarea căreia guvernul acordă sau refuză extrădarea [3]). Această procedură, esențialmente judiciară, a fost, în linii generale, acceptată recent în Franța, prin legea din 10 Martie 1927, al cărei examen și text, se vor găsì mai jos.

2. Al doilea sistem, practicat în Franța până la 1927, consacră dimpotrivă principiul procedurei administrative [4]). Sub raportul aplicațiunei sale se pot distinge două perioade: *a)* Până la 12 Octomvrie 1875, extrădarea constituià un act pur guvernamental. De îndată ce o asemenea cerere parvenea ministerului de externe, acesta o transmitea ministerului justiției care, la rându-i, dacă socotcà că în realitate extrădarea trebuià acordată — pe temeiul tratatelor sau declarațiunilor de reciprocitate, existente [5]) — întocmea un proiect de decret, supus apoi semnăturei Preşedintelui Republicei. Pe baza acestui decret, individul reclamat erà arestat și predat autorităților străine, fără să fi fost însă, în prealabil, încunoștiințat de existența cererei de extrădare şi fără să fi avut posibilitatea să-și facă ascultate justificările sau mijloacele de apărare ce le-ar fi putut produce: *b)* In urma circulărei ministrului de justiție J. Dufaure [6]), adresată procurorilor generali la 12 Octomvrie 1875 — completată prin circulările posterioare din 6 Decemvrie 1876, Ianuarie

---

[1] Billot, Traité de l'extradition, 1874; Bonafos. De l'extradition, Lyon, 1866; Bernard, Traité th. et prat. de l'extradition. 2 vol. ed. II, revăzută de Weiss și Lucas, 1890; Beauchet, Traité de l'extradition, Paris 1899; Garraud, Precis de Droit Criminel, ed. XII, 1918; Foignet, Manuel élém. de Droit inter. Public, ed. V, 1905; Maurice Travers. Le droit pénal international, 1922, tom. IX și V; Vidal și Magnol, Cours de Droit Criminel et de Science Pénitentiaire, ed. VII. 1927, fascicola II; George D. Nedelcu, Atributul puterei judecătorești în materie de extrădare, București. 1914; Tanoviceanu și Dongoroz, Tratat de Drept și Procedură penală, ed. II, vol. I; V. Urseanu, Națiuni de Drept internațional public. 1913, tom. I.

[2] Chiar vechii autori, au făcut dovada completei lor înțelegeri în ceeace priveşte utilitatea extrădărei, spunând «prudentia politica suadet deditionem universam».

[3] V. Circulara M. Justiției No. 760 din 19 Ianuarie 1898 reprodusă în G. D. Nedelcu, *op. cit.*, pag. 24—25, precum și Deciz. Cas. II, 2092/929, *Pand. Săpt.* 1929, pag. 465, reprodusă în nota col.... pag...., prezentei adnotațiuni. In care sunt determinate condițiunile de fond necesarei cererei și soluționărei extrădărei.

[4] Dealtfel și în Statele-Unite ale Americei există acelaș sistem, adoptat prin actul din 22 August 1848. V. Sirey, Code d'instruction criminelle, ed. IV, pag. 798, No. 19; Foignet, *op. cit.*, ed. V, pag. 376.

[1] V. în: Sirey, *op. cit.*. pag. 758, No. 19; Vidal și Magnol, *op. cit.* No. 920, pag. 1077, nota 2; Garraud, *op. cit.* No. 61, pag. 149; Foignet, *op. cit.* pag. 376.

[2] V. Garraud, *op. cit.* No. 61, pag. 149;

[3] Foignet, *op.* și *loc. cit.*. pag. 376. Deasemenea V. în G. D. Nedelcu, *op. cit.* pag. 56, extrase după «La grande Encyclopédie» art. Extradition, vol. XVI, pag. 997, precum și la pag. 62, extrase după «Encyclopaedia Britannica», 1910, vol. X. pag. 88, art. Extradition.

[4] Garraud, *op. cit.*. No. 61, pag. 149: Vidal și Magnol. *op. cit.* No. 920, pag. 1077; Foignet, op. cit. pag. 375.

[5] Despagnet, *op. cit.* No. 291 și 296: Beauchet. *op. cit.* No. 34; Vidal et Magnol, *op. cit.* No. 920 pag. 1077; *Pand. Franç.* v°. Extradition No. 34; Rép. gén. du droit franç. v°. Extradition No. 72 și urm.

[6] Iată-i cuprinsul: «La procédure suivie jusqu'à ce jour en matière d'extradition présente des inconvénients graves, sur lesquels mon attention a été récemment appelée. En fait, l'extradition est accordée sur la demande des gouvernements étrangers, avant que l'individu qui en est l'objet ait été arrêté, avant même qu'on sache où il est réfugié. Si la demande qui m'est transmise par le ministère des affaires étrangères. parait conforme aux stipulations du traité, un décret est immédiatement préparé, soumis à la signature du président de la République et notifié au ministre de l'intérieur, qui prescrit alors seulement les mesures nécessaires pour en assurer l'exécution. Cette pratique est défectueuse en ce qu'elle ne permet pas au gouvernement de provoquer les explications de l'individu arrêté, ni même de vérifier son identité, avant de statuer définitivement sur la demande d'extradition. Dans d'autres pays voisins de la France, où la procédure d'extradition est réglée par une loi, la pratique est toute différante. En Belgique, notamment, et dans les Pays-Bas, l'autorité judiciaire intervient toujours pour donner son avis, et elle ne le fait qu'après avoir entendu l'individu arrêté. Le gouvernement n'est pas lié par cet avis; mais la décision qu'il prend sous sa responsabilité est une decision toujours éclairée, et l'etranger qui en est l'objet ne peut se plaindre d'avoir été livré sans avoir pu faire entendre ses réclamations ni présenter ses moyens de défense.

En attendant qu'une loi vierne déterminer les formes à observer dans l'intérêt de la liberté individuelle j'ai pensé que les inconvénients de la pratique actuelle pouvaient être en partie corrigés.

Après m'être concerté avec M. le ministre de l'intérieur et M. le ministre des affaires étrangères, j'ai décidé qu'à l'avenir aucun décret autorisant l'extradition d'un étranger ne serait proposé à la signature de M. le président de la République avant que cet individu ait été arrêté. La demande d'extradition sera examinée au ministère de la justice; si elle me parait regulière, je transmettrai à M. le ministre de l'intérieur le mandat d'arrêt ou le jugement de condamnation, ainsi que toutes les pièces qui m'auront été communiquées par le ministère des affaires étrangères. Mon collègue de l'intérieur prescrira les mésures nécessaires pour l'arrestation de l'étranger recherché. Cette arrestation opérée, l'étranger sera immédiatement conduit devant le procureur de la République de l'arrondissement où elle a eu lieu. Ce magistrat recevra en même temps communication de toutes les pièces jointes à la demande d'extradition, il procèdera à l'interrogatoire de l'individu arrêté et en dressera procès-verbal.

Si cet individu prétend qu'il apartient à la nationalité française ou que la demande d'extradition s'applique à un autre individu, s'il allègue un fait qui serait de nature à établir son innocence, en enfin s'il demande à prouver que l'infraction dort il s'est rendu coupable ne rertre pas dans les termes du traité, le procureur de la République devra vérifier, par tous les moyens qui sort à sa disposition, l'exactitude de ces allégations. Dans le cas où l'individu arrêté reclamerait le secours d'un interprète ou les conseils d'un défenseur, le procureur de la République lui accordera toutes les facilités nécessaires et au besoin désignera lui-même un interprète dont les honoraires seront payés comme frais urgents de justice criminelle. Pendant le temps qu'exigera cette enquête sommaire, l'étranger ne sera pas placé sous mandat de dépôt, mais restera consigné à la disposition de l'administration. Le procureur de la République vous transmettra: 1. Le mandat d'arrêt ou le jugement de condamnation et les documents joints; 2. L'interrogatoire; 3. Les renseignements qu'il aura recueillis; 4. Son avis motivé. Vous y joindrez vos appréciations et m'adresserez le tout dans le plus bref délai. Sur le vu de ces pièces, je proposerai, s'il y a lieu, à M. le président de la République, d'autoriser l'extradition.

Lorsque l'individu arrêté déclarera qu'il consent à être livré sans aucune formalité au gouvernement qui le réclame, votre substitut devra se borner à dresser procès-verbal de cette déclaration en double original.

L'un de ces originaux sera remis à l'autorité administrative, qui se chargera de transférer l'étranger à la frontière et de le remettre aux autorités du pays étranger; l'autre me sera adressé par votre intermédiaire. Les mesures que je viens d'indiquer suffiront, je l'espère, à prétemul admis de legiuitorul român prin art. 6 al legei din 9 Iulie 1866, relativă la desfiinţarea consiliului de Stat, rezolvarea cererilor de extrădare, aparţine în mod exclusiv consiliului de miniştrii, a cărui deciziune este însă condiţionată de existenţa unei anchete judiciare, efectuate de organele ministerului de justiţie — procuror şi judecător de instrucţie — purtând asupra condiţiunilor de fond şi de formă necesare în această materie, şi, privitoare atât la persoana celui a cărei trădare se cere — de ex. naţional — cât şi la infracţiunea comisă de aceasta — de ex. politică, prescrisă, amnestiată, pedepsibilă cu moartea, etc.

Că însă această anchetă, calificată judiciară prin chiar intervenţiunea organelor judecătoreşti dependente de ministerul de justiţie, nu constitue, în realitate, decât un simplu aviz, lipsit de orice forţă obligatorie faţă de consiliul de miniştrii, singurul chemat, în mod exclusiv, să statueze asupra cererilor de extrădare, întrucât rolul ziselor organe, — limitat la colectarea tuturor informaţiunilor necesare şi utile rezolvărei cererei cu care guvernul e sesizat şi la avizarea lor, în ceeace priveşte îndeplinirea condiţiunilor legalmente pretinse — se caracterizează, prin chiar natura sa, pur informativ.

Că faţă de acest caracter necontestabil şi cum ancheta judiciară se

---

1878, Martie 1897, Decemvrie 1906[1] etc., şi rămasă astfel în vigoare până la 10 Martie 1927 — inconvenientele evidente ale acestei proceduri pur administrative şi esenţial discreţionară, sunt în parte înlăturate prin edictarea unor măsuri desemnate să garanteze libertatea individuală şi să informeze, carecum judecătoreşte, guvernul, chemat să statueze asupra cererilor de extrădare. După prescripţiunile acestei circulare, cererea de extrădare — adresată pe cale diplomatică[2] — se examinà mai întâiu de ministrul justiţiei şi în cazul când prezentà toate aparenţele regularităţei formale, acesta, transmiteà mandatul de arestare sau hotărîrea condamnatoare, ministrului de interne, obligat la rându-i să ia toate măsurile necesarii arestărei individului reclamat. Odată arestat, acesta erà imediat înfăţişat procurorului Republicei, din arondismentul în care se operase arestarea şi interogat atât asupra naţionalităţei, cât şi în ceeace priveşte identitatea. Procesul-verbal constator al împlinirei acestor formalităţi, avizul său motivat, precum şi toate celelalte informaţiuni culese, se transmiteau procurorului general respectiv şi în fine, însoţite de observaţiunile sale, ministrului de justiţie, care dacă socoteà justificată cererea, supunea spre aprobare Preşidentului Republicei, ordonanţa de extrădare[1].

3. In fine cel de al treilea sistem, organizat în Belgia prin legea din 15 Martie 1875[2], consacră un principiu procedural intermediar, mixt. Ca şi în Anglia, cererea de extrădare e supusă aprecierei instanţelor judecătoreşti. Arestarea se ordonă de camera de punere sub acuzare, sau în caz de urgenţă de judecătorul instructor. Examinarea cererei are loc public şi contradictor. Spre deosebire însă de sistemul englez, magistraţii belgieni nu dau o deciziune obligatorie, ci, un simplu aviz pe care guvernul e liber să-l urmeze sau să-l înlăture.

4. Din acest sistem — şi în aplicaţiunea Decretului din 19 Februarie 1791. prin care Adunarea constituantă decideà[3] «que le comité de constitution se réunirait incessamment au comité diplomatique pour proposer une loi sur l'extradition réciproque des prévenus de certains crimes entre la France et les autres nations de l'Europe» s'au inspirat proiectele depuse Senatului, din iniţiativă guvernamentală, la 2 Maiu 1878[4] (proiectul Dufaure[5]), şi 7 Decemvrie 1900[6], ambele rămase însă în cartoanele corpurilor legiuitoare franceze.

5. Abià la 10 Martie 1927 s'a legiferat pentru prima oară în Franţa, materia extrădărei. Această lege îşi găseşte origina în proiectul Renault, depus în Senat la Iulie 1923[7]. Studiată în cercul Societăţii de studii legislative, pe baza raportului profesorului Donredieu de Vabres[8], discutată în comun cu Societatea generală de închisori şi legislaţie criminală, în şedinţele dela 20 Martie şi 8 Maiu 1925[9], textul său, astfel cum a fost elaborat de fecunda instituţiune S. D. E. L., cu foarte uşoare retuşări de ansamblu a devenit legea generală de extrădare a Franţei[1].

6. Noua lege nu se limitează să determine condiţiunile cărora e subordonată admiterea extrădărei şi, odată admisă, efectele produse, ci — şi în aceasta constă principala sa reformă — institue o procedură unică şi necesară, procedură care comportă intervenţiunea instaţelor judecătoreşti, în mod efectiv, decisiv.

Iată dispoziţiunile sale esenţiale[2]: cererea — adresată guvernului francez pe cale diplomatică — trebuie sprijinită pe o deciziune de condamnare, de trimitere în faţa unei instanţe represive, pe un mandat de arestare sau orice alt act echivalent, întovărăşită de copia textelor legei străine, aplicabile incriminaţiunei şi — facultativ — de o expunre a faptelor cauzei (art. 9). Transmisă de ministrul afacerilor străine, ministrului de justiţie, acesta sesizează procurorul Republicei, din locul arestărei (art. 10). In caz de urgenţă, autorităţile judiciare ale Statului recherant, îl pot sesizà direct, prin orice mijloc de transmisiune ce lasă o urmă scrisă[3] — poştă sau telegraf — cu condiţiunea însă de a se regularizà cererea pe cale diplomatică (art. 19) şi cu o limitaţiune a duratei arestărei provizorii, în cazul când piesele necesare n'ar parvenì într'un anumit termen, variabil după depărtearea Statului recherant (art. 20). Procurorul Republicei supune pe inculpat, în 24 de ore, unui interogator de identitate (art. 11), după care acesta e transferat în închisoarea dela reşedinţa Curţei de apel (art. 12). Piesele sunt transmise procurorului general care procedează la un al doilea interogator (art. 13), sesizând îndată, camera de punere sub acuzare.

Pentru a se accelerà cercetarea cererei — care, în genere, trebuie să se termine în trei săptămâni — legea fixează diferite termene imperative. Camera de punere sub acuzare examinează cauza în 8 zile,

---

venir désormais toute erreur sur l'identité des individus qui sont livrés à la justice étrangère. Pour éviter des confusions du même genre, en ce qui concerne les individus arrêtés à la suite d'une condamnation rendu en France par défaut ou par contumace je crois devoir prescrire des mesures analogues. Il arrive parfois qu'une personne, portant le nom d'un individu condamné par défaut, est arrêtée dans un arrondissement éloigné de celui où la condamnation a été prononcée. S'il s'éléve des doutes sur l'identité de la personne arrêtée, il importe que ce doute soit éclairci dans le plus bref délai.

En conséquence, et d'accord avec M. le ministre de l'intérieur, j'ai décidé que tout individu arrêté en vertu d'un mandat d'arrêt ou d'une ordonance de prise de corps serait conduit sur le-champ devant le procureur de la République de l'arrondissement où a lieu l'arrestation. Ce magistrat vérifiera l'identité et consignera dans un procès-verbal les explications de l'individu arrêté; ci ces explications lui paraissent de nature à motiver la mise en liberté de la personne arrêtée, où a faire ajourner son transfèrement jusqu'à ce que de nouveaux renseignements aient été obtenus, il délivrera un ordre écrit, auquel se conformeront les agents de l'administration. En cas de difficulté, il vous en sera immédiatement référé.

Je vous prie de veiller à ce que vos substituts, apportent à l'examen des questions parfois délicates qui leur sont soumises tout attention et tout la prudence nécessaires.

La garde de sceaux, ministre de la justice J. Dufaure.

V. Sirey, *op. cit.*, pag. 801, nota 1 şi G. D. Nedelcu, *op. cit.*, pag. 57, de unde, am reprodus această faimoasă circulară.

[1] Această ultimă circulară, ocupându-se în special de ipoteza în care individul reclamat consimtià la extrădare, recomandă magistraţilor, să-i atragă luarea aminte asupra consecinţelor grave la care se expune prin aceasta, sub raportul urmărirei posibile, pentru orice faptă comisă, nu numai pentru aceia care motivase cererea de extrădare. V. G. D. Nedelcu, *op. cit.*, pag. 61.

[2] Extrădarea fiind un act de suveranitate, calea obţinerei sale universal recunoscută şi practicată, este cea diplomatică. V. în acest sens: Despagnet, *op. cit.* No. 292; Garraud, *op. cit.* No. 58—59, pag. 140 şi urm.; Vidal şi Magnol, *op. cit.* No. 918—920, pag. 1075 şi urm.; Sirey, *op. cit.*. pag. 797 şi urm. No. 7, 8, 11, 12, 106 etc.; Cass. 13 Aprilie 1876. S. 76. 1. 287. *P.* 76. 670. *D.* 76. 1. 512; Cass. 1 Iulie 1899. S. şi *P.* 1902. 1. 55; *Pand.* 1900. 5. 10; France judic. XXIII. 2. 516.

[1] Foignet, *op.* şi *loc. cit.*, pag. 375; Garraud, *op. cit.* No. 61. pag. 149; Vidal şi Magnol, *op. cit.*, No. 920 pag. 1077; Sirey, *op. cit.*, pag. 801, nota 1.

[2] Foignet, *op.* şi *loc. cit.*, pag. 376; Garraud, *op. cit.* No. 61, pag. 149; Sirey, *op. cit.*, pag. 798 No. 19.

[3] Garraud, *op.* şi *loc. cit.* No. 58, pag. 141—142.

[4] V. Garraud, *op. cit.* No. 58, pag. 141, nota 2, cu următoarele indicaţiuni: Journal Officiel du 16 Mai 1878 (Exposé des motifs); des 16 et 17 janvier 1879 (Rapport de M. Bertauld); des 19, 23 et 28 mars 1879 (I-re délibération du Sénat); des 4 et 5 avril 1879 (2-e délibération).

[5] V. asupra acestui proiect studiul publicat în *Dreptul*, No. 48 şi 49 din 1887, semnat de Ath. Kiriac şi intitulat «Extradiţiuni».

[6] V. Garraud, *op. cit.* m. 58, pag. 141, nota 3, cu următoarele indicaţiuni: *Journal off.* du 27 janv. 1901 (Senat, Annexe, No. 355). Etude sur ce projet dans le *Journal de droit internat* privé, 1901, pag. 69.

[7] V. Vidal şi Magnol, *op. cit.* No. 920, pag. 1077, nota. 2.

[8] V. Vidal şi Magnol, *op. cit.* No. 920, pag. 1077, nota 2, cu indicaţiunea: *Bull. Soc. ét législ.* 1924. pag. 330 et s.

[9] V. ibidem cu menţiunea: Bull. Soc. ét. législ. 1925, pag. 99 et s., et. Rev. pénit. 1925. pag. 122 et 143.

[1] V. *ibidem* cu referire la: Rapport du M. Vallier au Sénat, *Jour. off.*, Doc. parlem., sess. ord. de 1926, annexe 114, p. 159 et s.

[2] Transcrim, în această privinţă, explicaţiunile cursului de drept criminal şi ştiinţă penitenciară, datorit profesorilor Vidal şi Magnol, ed. VII, 1927, fascicola II-a, No. 922, pag., 1080 şi urm.

[3] Remarcăm, că în urma propunerei d-lui Pholieu, substitut de procuror la Bruxelles, primul congres de poliţie judiciară internaţională, reunit în Aprilie 1914, la Monaco, de acord cu concluziunile Prezidentului său Profesorul Garofalo, a adoptat printre mijloacele de rapidă transmisiune şi telefonul, redactând astfel cea de a XI-a rezoluţiune a sa «... et, qu'en cas d'urgence, elle *(arestarea provizorie)* puisse être opérée sur simple aviz (transmis par la poste, par le télégraphe ou le téléphon) de l'existence d'un mandat... etc.». V. Actes du Congrès, Paris 1926 ed. Godde, publicate sub direcţiunea lui Larnaude, — Decanul onorific al Facultăţei de Drept din Paris — de Profesorul J. A. Roux, pag. 175 (discuţiuni) şi 201 (rezoluţii).

efectuează în temeiul unei delegaţiuni legale, dată de puterea executivă organelor ministerului de justiţie, urmează că această anchetă face parte integrantă din extrădare şi prin consecinţă îmbracă la rându-i caracterul actului administrativ de guvernământ, cu care extrădarea este investită, exceptându-se ca atare, în totalitate, controlului puterei judecătoreşti, prin aplicaţiunea principiului separaţiunei puterilor în Stat.

Că pe de altă parte, deşi din convenţiunile de extrădare încheiate

în mod public şi contradictor [1]; prevenitul are dreptul să ceară şi instanţa e obligată să-i acorde, la cererea sa sau a ministerului public, 8 zile suplimentare, pentru a-şi preparà apărarea. Punerea sa în libertate provizorie poate fi încuviinţată în orice stadiu al procedurei (art. 14). Consimţământul prevenitului la extrădare, nu poate fi valabil dat decât înaintea Curţei, iar deciziunea luată în această privinţă se transmite ministrului de justiţie (art. 15). Când însă individul reclamat se opune cererei de extrădare, camera de punere sub acuzare, statuând fără recurs [2], dă un aviz motivat. Curtea nu are cădere să verifice culpabilitatea — cu excepţia cazului unei evidente erori, — singura sa atribuţiune constând în a cercetà îndeplinirea condiţiunilor legale. Avizul său — dat în camera de consiliu — se încunoştiinţează ministrului de justiţie în 8 zile dela expirarea termenului prevăzut de art. 14. Dacă cererea e respinsă, avizul e definitiv şi executoriu, în sensul că extrădarea nu poate fi acordată (art. 17). In ipoteză contrarie însă, ministrului justiţiei îi este rezervată libertatea de a aprecià şi de a supune, dacă socoteşte cu cale, spre semnare Preşedintelui Republicei, decretul prin care se autoriză predarea individului reclamat, Statului recherant (art. 18) [3].

III. *Sistemul român.* In sistemul legislaţiunei noastre, extrădarea — în privinţa căreia textele art. 3 şi 4 din codul penal, conţin dispoziţiuni fugare, necesitate de rezolvarea *conflictului legilor în spaţiu* — nu-şi găseşte o reglementare precisă şi uniformă, în cadrul unei legi speciale. Dimpotrivă, formulată lapidar în cuprinsul art. VI al legei din 9 Iulie 1866, relativă la desfiinţarea consiliului de Stat şi la împărţirea atribuţiunilor lui, normele sale, inspirate în genere din principiile şi uzurile dreptului internaţional public, sunt condensate cu oarecari variaţiuni, în prescripţiunile tratatelor încheiate cu diferite State.

2. Nici una din numeroasele convenţiuni [4], nici chiar cele mai recente, nu institue, nu determină procedura ce trebuie urmată în această materie. Singura chestiune asupra căreia nici o discuţiune nu e posibilă, o constitue necesara utilizare a căei diplomatice. Restul, nesiguranţă, permanentă tatonare. Şi aceasta se justifică nu numai prin lipsa unei legi generale asupra extrădărei, dar şi mai ales pe conceptul administrativ îmbrăţişat de legiuitorul român în art. VI al legei din 9 Iulie 1866, fără nici o altă precizare. «Cererile de extradiţiune — se rosteşte zisul text — cari nu sunt prohibite prin Constituţiune se vor decide de consiliul de miniştrii, după ce se va ordonà şi face o prealabilă anchetă judecătorească». Atribuirea acestei chestiuni în exclusiva cădere a puterei executive, concursul limitat şi numai cu titlu informativ al organelor puterei judecătoreşti, au condus firesc la calificarea extrădărei — atât în ea însăş, cât şi sub raportul procedurei de urmat — ca «*act de guvernământ*» şi pe cale de consecinţă, prin aplicaţiunea art. 107 al. ultim din Constituţie, la exceptarea sa de sub controlul garantator al justiţiei.

a) Dintr'o serie de ordine adresată de Ministerul justiţiei, parchetelor tribunalelor şi Curţilor de Apel, citate — unele, chiar reproduse — în lucrarea d-lui George D. Nedelcu [1], rezultă că în intenţiunea redactorilor legei din 9 Iulie 1866, ancheta judecătorească, în privinţa căreia nici legea, nici desbaterile parlamentare nu aduc vreo lumină, aveà un caracter pur informativ, purtând exclusiv asupra naţionalităţei individului reclamat [2], arestarea sa provizorie, făcându-se — fără amestecul organelor judecătoreşti — prin mijlocirea autorităţilor poliţieneşti, sesizate în acest scop de ministerul afacerilor străine [3]. Posterior însă, ministerul justiţiei socoteşte necesară, în efectuarea anchetei judecătoreşti, aplicaţiunea dispoziţiunilor procedurei penale. Astfel prin ordinul No. 4840 din Noemvrie 1867 [4], Ministrul observă procurorului de Suceava că «judecătorul de instrucţiune după ce a luat interogatoriile cuvenite, s'a mărginit întru aceasta, *pe când* în conformitate cu art. 128 din procedura penală trebuià să înainteze actele spre a se formà *rechizitoriu definitiv*, şi în urmă să se pronunţe *ordonanţa* prin care să arate atât lucrările înaintate precum şi dacă din constatările făcute este sau nu caz de extrădare». Tot astfel, se dispune şi prin circulara No. 7354 din 15 Iunie 1893, prima dealtfel adresată, în general, tutulor parchetelor din ţară [5], în această materie. Prin *instrucţiunile* date pe calea circulării sale No. 760 din 19 Ianuarie 1898, ministrul se exprimă astfel [6]: «Pentru a vă servì de normă la facerea anchetelor judiciare relative la extrădarea supuşilor străini, ceruţi de alte State, vă pun în vedere următoarele şase puncte principale, cari urmează a fi stabilite prin ancheta judiciară cerută de art. 6 din legea pentru repartiţiunea atribuţiunilor desfiinţatului consiliu de Stat, şi pe baza cărora urmează să se pronunţe instrucţiunea prin ordonanţa finală ce se va da asupra cazului: 1. Identitatea inculpatului sau condamnatului; 2. Dacă faptul pentru care se cere extrădarea este prevăzut de legea noastră penală; 3. Dacă, după legea noastră penală şi după convenţiunile de extrădare, se poate încuviinţà extrădarea inculpatului sau a condamnatului străin; 4. Dacă faptul nu este delict politic, deoarece extradiţiunea este prohibită de Constituţiune pentru asemenea delicte; 5. Dacă faptu pentru care se cere extrădarea nu este prescris, şi 6. Dacă inculpatul sau condamnatul n'ar fi supus român; căci, în asemenea caz, extradiţiunea nu-şi poate aveà loc, deoarece nici un Stat nu poate fi obligat să extrădeze pe proprii săi supuşi».

b) Absenţa unui fir unitar de procedură, variaţiunea ordinelor relative la atribuţiunile organelor judecătoreşti, cu privire la efectuarea anchetei judecătoreşti şi la aplicaţiunea dispoziţiunilor procedurei penale în această materie, s'au repercutat, firesc, în jurisprudenţa instanţelor de fond.

Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Craiova, prin deciziunea sa No. 83 din 3 Martie 1872 [1], respinge ca inadmisibilă opoziţia făcută de individul reclamat, contra ordonanţei judecătorului de instrucţie al Trib. Dolj, prin care i se respinsese «cererea de liberare provizorie din preventiunea pentru cazul de extrădare» pentru consideraţiunea că «asemenea opoziţiuni făcute conf. art. 137 pr. pen. nu pot fi admisibile decât în cazurile prevăzute de art. 117 şi 524 pr. pen., condiţiuni ce nu există în chestiunea de faţă...».

Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Bucureşti, prin deciziunea sa No. 287/904 [2]) decide dimpotrivă: «la noi, existând o lege asupra libertăţei inviduale din 15 Martie 1902, atât Tribunalul cât şi camera de punere sub acuzare sunt în drept a examinà dacă arestarea provizorie a străinului s'a făcut în conformitate cu această lege şi după principiile enunţate în convenţiunea încheiată cu Italia, şi dacă faptele ce se impută străinului, sunt din acelea prevăzute în citata convenţiune şi pentru care se poate acordà extrădarea. Că prin urmare, atât Tribunalul cât şi camera de punere sub acuzare, în asemenea caz, pot confirmà mandatul de arestare, spre a-şi aveà toată puterea până când guvernul român se va pronunţà asupra cererii de extrădare».

Acelaş punct de vedere, pare a fi fost îmbrăţişat şi de Inalta noastră Curte S. II-a, după divergenţă, în deciziunea sa No. 1441 din 18 Iunie 1908 [3], prin care deşi recunoaşte principial că puterea judecătorească nu are nici un drept de control asupra regularităţei cererei de extrădare, supusă — în întregime — exclusivei şi suveranei aprecieri a puterei executive, reprezentată prin guvern, totuş cu aplicaţiune la speţă — casând deciziunea camerei de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Bude Statul român cu Italia, Belgia, Marea-Britanie, Olanda, Austro-Ungaria, Ungaria, Cehoslovacia, şi Bulgaria, rezultă că arestarea provizorie a infractorului se operează după prescripţiunile legei Statului căruia i s'a cerut extrădarea, nu este însă mai puţin adevărat, că această măsură de elementară prevedere şi necesară până la soluţionarea definitivă a extrădărei, se ordonă de guvernul român — şi nu din propria iniţiativă a organelor puterei judecătoreşti — ca o consecinţă firească a dispoziţiunilor

---

[1] E de observat, derogaţiunea, în această privinţă, dela principiile dreptului comun, potrivit cărora Camera de punere sub acuzare statuează, ordinar, în cameră de consiliu, fără desbateri contradictorii, pe bază de memorii scrise. V. şi Vidal et Magnol, op. cit. No. 837 bis, pag. 960 şi No. 922, p. 1081, nota 1.

[2] Dreptul de recurs în casaţie e deasemenea suprimat. V. Vidal et Magnol, *op. cit.* No. 922, p. 1080, nota 2.

[3] Asupra acestei legi v. comentăriile d-lor: Verdun, Lois nouv. 1927. 1. 209 şi Donnedieu de Vabres, Semaine juridique, 1927, pag. 330—395.

[4] Astfel, Tratatul cu: Serbia din 1863; cu Austria din 1865; cu Italia din 5/17 August 1880; cu Belgia din 15/27 August 1881; cu Anglia din 9/21 Martie 1893; cu Ţările de jos din 27 Septembrie (9 Oct) 1894; cu Austro-Ungaria din 14/27 Iuine 1901; cu Statele-Unite din 19 Aprilie 1908; cu Mareele Ducat de Luxemburg din 5/18 Iunie 1910, şi în fine, după răsboiu, cu Ungaria, Bulgaria etc.

[1] Atributul puterei judecătoreşti în materie de extrădare, Bucureşti, 1914.

[2] G. D. Nedelcu, *op.* şi *loc. cit.*, p. 18 «Ministrul justiţiei a scris primului procuror de Dolj cu ordinul No. 9718 din 21 Septemvrie 1866, că la asemenea extrădări n'are a se ocupà de culpa acuzatului, «căci se poate ca el să nu fie vinovat întru nimic şi cu toate acestea după tractatele ce are guvernul nostru cu alte State să se poată cere extradiţiunea. Prin urmare dară, d-voastră nu aveţi decât ca prin judecătorul de instrucţiune să chemaţi individul reclamant şi supunându-l unui *interogator asupra naţionalităţei sale*, de se va constatà că este în adevăr sub protecţiunea care-l cere, şi că nu este refugiat politic, atunci să încuviinţaţi extrădarea».

[3] V. G. D. Nedelcu, *op. cit.* p. 18—19.

[4] *Ibidem*, pag. 21.

[5] *Ibidem*, *op. cit.*, pag. 23.

[6] *Ibidem*, *op.* şi *loc. cit.*, pag. 24—25;

[1] *Ibidem*, *op.* şi *loc. cit.*, pag. 27—28.

[2] *Ibidem*, *op.* şi *loc. cit.* pag. 28—29; Ciorapciu, Encicl. Jurid. vol. II, pag. 129 No. 685; *C. Judic.* 1904, pag. 645.

[3] *Bul. Cas.* 1908, p. 1163; *Dreptul*, 1908, pag. 451; Nedelcu, *op.* şi *loc. cit.*, pag. 30.

cureşti No. 169/908 decide: «Considerând că, dacă orice mandat de arestare este supus confirmărei prevăzute de legea libertăţei individuale, instanţele chemate a da această confirmare nu pot însă infirmà acele mandate, întemeindu-se numai pe lipsa unor formalităţi a căror îndeplinire nu este supusă aprecierei lor.[1]; Considerând în fine, că în speţă Camera de punere sub acuzare nu ţine seamă nici de clauzele tratatului pe care îşi sprijină deciziunea, căci nu trecuseră cele două luni pe cari art. 12 le acordă Statului, care cere extrădarea, pentru a prezentà actele şi documentele necesare».

c) Criticând doctrina militată deopotrivă de guvernul român şi de autorităţile noastre judiciare — ce tindeà către o transformare a sistemului legal, administrativ, în sensul sistemului mixt, organizat în Belgia —, d-l George Nedelcu, în lucrarea citată, printr'un examen minuţios, clar şi competent, învederează erorile de procedură, justificate exclusiv pe o practică abuzivă, contrarie atât textului art. VI al legei din 1866, cât şi naturei depoziţiunilor procedurei penale, prin firea lor, inaplicabile unui sistem de extrădare, în care procedura sa e pur administrativă. D-sa, neagă orice posibilitate de control, din partea puterei judecătoreşti în această materie, exemplificând — prin numeroase indicaţiuni — rolul său pur informativ, ancheta judecătorească neservind guvernului decât cu titlu de documentare, fără nici o forţă obligatorie, iar autorităţile judiciare fiind lipsite de cădere în ceeace priveşte arestarea indivizilor reclamaţi, operaţiune ce se execută pe aceeaş cale administrativă, la cererea guvernului [2].

3. Prin deciziunea raportată Inalta Curte, restabilind adevăratele principii — puse dealtfel, de o manieră mai puţin tranşantă, printr'o deciziune anterioară, din 20 Martie 1929 [3]) — confirmă, în totalitate, opiniunea d-lui Nedelcu.

Incontestabil soluţiunea supremei instanţe, răspunde, legalmente, unicei interpretări ce se poate da, în respectul lor, textelor cari guvernează extrădarea, în sistemul legislaţiunei actuale.

Ancheta judecătorească, apendice, socotit necesar de legiuitor, în rezolvarea cererilor de extrădare, are o singură raţiune de existenţă: informarea guvernului prin organele sale judiciare dependente — procuror şi judecător de instrucţie — rezidând la locul arestărei individului reclamat. Caracterul său de aviz, evident neconform, îi ridică orice putere obligatorie. Consiliul de miniştri e liber să considere sau nu concluziunile anchetei ordonate, după necesităţile momentului, ghidate exclusiv de convenienţele internaţionale. A face din acest palid şi neefectiv concurs al organelor puterei judecătoreşti, o condiţiune operantă asupra validităţei ordonanţei de extrădare, ar însemnà — independent de împrejurarea că ar lipsì, după pactul nostru fundamental, instanţa chemată să o verifice — să se exceadă cuprinsul art. 6 al legei citate.

Dacă într'adevăr textul pretinde existenţa unei prealabile anchete judecătoreşti, nu este însă mai puţin adevărat că aceasta face parte integrantă din actul extrădărei; şi cum caracterul acestei măsuri de suveranitate, exercitată de consiliul de miniştri, cu excluziunea altor factori, e «de haute administration» [1], controlul oricărei alte puteri este — potrivit art. 107 al. ultim din Constituţie — inadmisibil; ori ceeace este exact pentru tot, nu poate fi altfel, din acest punct de vedere, pentru o particulă a «totului». Ancheta judecătorească sub raportul modului în care se efectuiază, — ca şi arestarea, care, dealtfel, nu poate legalmente să formeze, în materie de extrădare, un atribut al organelor judiciare — excede căderile de cenzură ale puterei judecătoreşti. Şi acest adevăr apare evident printr'o simplă comparaţiune a hotărîrilor pronunţate, obişnuit, de instanţele judecătoreşti, cu avizele organelor chemate să execute ancheta judecătorească. Primele au caracter şi putere executorie legală; secundele sunt dimpotrivă, simple informaţiuni, reangajante pentru guvern. Lipsa oricărui caracter executoriu, împrejurarea că ele nu decid nimic, ci numai, furnizează orconvenţiunilor respective, sau în lipsa lor, pe temeiul principiului de reciprocă asistenţă ce-şi datoresc Statele, cu privire la reprimarea infracţiunilor.

---

[1] Camera de punere sub acuzare — în speţa judecată — respinsese apelul primului-procuror şi menţinuse infirmarea mandatului de arestare emis de judecătorul instructor al Trib. Ilfov, contra individului A. Weintraub, reclamat de Statele-Unite, pentru consideraţiunea că guvernul român nu poate să admită o cerere de extrădare decât dacă e sesizat pe cale diplomatică, nu şi în cazul când, ca în speţă, cererea îi fusese adresată direct de autorităţile Statului reclamant. V. Nedelcu, *op. cit.*, pag. 29.

[2] Nedelcu, *op. cit.*, pag. 36 şi urm.

[3] Cas. II, dec. 2092/929: Considerând că în conformitate cu normele cari guvernează materia dreptului public internaţional şi întrucât instituţiunea extrădărei îşi găseşte raţiuni de existenţă pe de o parte în corectarea principiului suveranităţei teritoriale, prin asistenţa reciprocă pe care naţiunile şi-o datoresc cu privire la represiunea faptelor penale, iar pe de altă parte în necesităţile internaţionale şi în convenienţele dintre guverne — Statele au facultatea de a-şi extrădà infractorii, chiar în lipsa unei convenţiuni exprese, pe temeiul principiului reciprocităţei.

Că dar în lipsa unei atari convenţiuni cu Statul grec, Statul român, are totuş — pe baza principiului de mai sus — facultatea de a extrădà pe cel cerut, urmând a se aplicà, prin analogie şi în absenţa unei legi generale asupra acestei materii, dispoziţiunile prevăzute în convenţiunile pe cari guvernul român le-a tratat cu diferite State şi în special prima convenţiune de acest gen, intervenită la 5 August 1880 între Statul român şi cel italian, întrucât prescripţiunile acesteia au servit ca norme, iar dispoziţiunile sale au trecut cu mici modificări de detaliu — în toate celelalte convenţiuni încheiate în ordine cronologică — cu Belgia, Marea Britanie, Olanda, Austro-Ungaria, Ungaria şi Bulgaria.

Considerând că deşi prin dispoziţiunile art. 6 al legei din 9 Iulie 1866, relativă la împărţirea atribuţiunilor desfiinţatului Consiliu de Stat, punându-se principiul procedural în materie de extrădare, se dispune că aceasta se decide de Consiliul de Miniştrii, în urma efectuărei unei anchete judecătoreşti, prin organul Ministerului de justiţie şi anume de către Procuror şi Judecătorul de Instrucţie, totuş în privinţa condiţiunilor de fond şi de formă, relative atât la persoana celui a cărui extrădare se cere, cât şi la infracţiunea comisă de aceasta, operaţiuni ce au a face obiectul anchetei judiciare — urmează a se aplicà, după cum s'a arătat mai sus, principiile degajate din examinarea economiei generale a convenţiunilor încheiate, până în prezent.

Considerând în ceeace priveşte persoana celui a cărui extrădare se cere — că atât principiile generale cari guvernează dreptul public internaţional, cât şi dispoziţiunile convenţiunilor existente şi obligatorii Statului român, prescriu în mod categoric că naţionalii nu pot fi extrădaţi.

Că în ceeace priveşte infracţiunea comisă — aceleiaşi principii şi dispoziţiuni opresc în mod categoric extrădarea străinului, ori de câte ori: *a)* faptul este politic, sau uneori militar; *b)* dacă acţiunea sau pedeapsa, în privinţă-i este prescrisă; *c)* Dacă faptul este deja definitiv judecat; *d)* Dacă nu este prevăzut de legislaţia ţărei noastre, sau în ipoteza existenţei unei convenţiuni, dacă nu intră în prevederile acesteia şi *e)* Dacă nu este pedepsit cu moartea, afară de cazul că Statul care cere extrădarea se obligă formal, să nu execute această pedeapsă.

Că dar ancheta judiciară, ce poartă asupra chestiunilor de mai sus, având caracterul unui act prin care se informează guvernul, singurul chemat a soluţionà cererea de extrădare, organele prin cari ea se înfăptueşte nu au alt rol decât de a-şi da avizul asupra îndeplinirei condiţiunilor legalmente cerute, aviz care însă nu poate legà guvernul şi care îmbrăcând caracterul administrativ de guvernământ al extrădărei, nu poate fi supus controlului justiţiei fără a se violà principiul separaţiunei puterilor în Stat.

Considerând pe de altă parte că potrivit art. 9 din convenţiunea cu Italia, extrădarea se acordă pe baza înfăţişărei fie a hotărîrei de condamnare, a ordonanţei Camerei de Consiliu, a hotărîrei Camerei de acuzare sau a actului de procedură care va decretà, formula sau opera de drept trimiterea prevenitului sau a acuzatului înaintea jurisdicţiunei represive, fie pe baza înfăţişărei mandatului de arestare sau al oricărui act investit cu aceeaş putere, dar cu condiţiunea de a arătà faptul pentru care se cere extrădarea.

Că în conformitate cu dispoziţiunile art. 10 din aceeaş convenţiune, în caz de urgenţă, străinul se va arestà provizor, după formele şi normele prescrise de legislaţiunea ţărei căreia i s'a cerut extrădarea şi anume chiar pe temeiul avizului dat pe cale diplomatică Ministerului Afacerilor Străine, şi prin care se indică existenţa unuia din actele menţionate mai sus, urmând însă a se liberà străinul, dacă în termen de o lună dela arestarea sa, nu i se va comunica documentul pe baza căruia i s'a cerut extrădarea şi deţinerea.

Considerând că principiile cuprinse în convenţiunea cu Italia îşi, găsesc, după cum s'a arătat dealtfel mai sus, o exactă aplicaţiune şi în celelalte convenţiuni încheiate de Statul român, fiind conforme cu normele edictate de dreptul internaţional public, astfel că din acest punct de vedere au a fi considerate ca formând sistemul comun al legislaţiunei noastre, ori de câte ori ne găsim în absenţa unei convenţiuni exprese.

Că dacă, în principiu, arestarea provizorie urmează a se face după prescripţiunile legei Statului căruia i s'a cerut extrădarea această dispoziţiune se referă la organele chemate a proceda la luarea zisei măsuri, şi cari, conform prevederilor dreptului comun şi ale art. 6 din legea dela 9 Iulie 1866, sunt parchetul şi judecătorul de instrucţie — şi nu la modul în care au a se emite şi motiva respectivele mandate, operaţiuni dealtfel imposibile, atât pentru consideraţiunea că această măsură nu corespunde necesităţilor cari o determină în materia dreptului comun, cât şi pentru consideraţiunea că în materie de extrădare, arestarea este cerută de guvernul român prin organele sale Minister de Externe şi Justiţie, pe temeiul principiului de asistenţă reciprocă, ce şi-o datoresc Statele cu privire la represiunea faptelor penale şi ca o măsură provizorie şi de prevedere, până la soluţionarea definitivă a extrădărei, justificată de existenţa unui mandat de arestare sau a oricărui alt act, având aceeaş tărie, emis de judecătorul competent al ţărei care cere extrădarea.

Considerând că dacă prin dis. art. 9 din Constituţie, legiuitorul declară că toţi străinii aflători pe teritoriul României se bucură de protecţiunea acordată de legi persoanelor şi averilor în genere, aceasta nu poate constituì un impediment la arestarea lor întrucât prin disp. art. 11 legiuitorul constituant, reglementând libertatea individuală, cu aplicaţiune specială naţionalilor săi, edictează că măsurile relative la privaţiunea de libertate sunt posibile în temeiul unui mandat judecătoresc motivat.

Că în speţă fiind necontestat că extrădarea s'a cerut pe temeiul mandatelor de aducere lansate de Judecătorul-instructor al secţiunei 6-a, a Curţei corecţionale din Athena, comunicate recurenţilor odată cu deţinerea şi cari, din punctul de vedere al ţărei lor, sunt identice cu mandatele de arestare, şi cum pe de o parte acestea cuprind indicaţiunea faptei comise şi a textelor cari o prevăd şi pedepsesc, şi cum pe de altă parte faptul de complicitate la tâlhărie, pentru care se cere extrădarea este prevăzut atât de codul penal român, cât şi de toate convenţiunile încheiate până în prezent de Statul român, urmează că mandatele de arestare emise de Judecătorul-instructor al Tribunalului Ialomiţa, în vederea extrădărei, sunt legale.

[1] In acest sens erà fixată doctrina şi jurisprudenţa franceză, până la regimul instituit prin legea din 1927, Garraud, *op. cit.* No. 58, 59, pag. 140 şi urm; Despagnet, *op. cit.* No. 292; Sirey, *op. cit.* pag. 797 şi urm. No. 7, 8, 11, 82, 106, etc. Cass. 1, Iulie 1899. *S.* şi *P.* 1902. 1. 55; *Pand.* 1900. 5. 10; *France Judic.* XXIII. 2. 516.

Că dar mandatele de arestare emise în această materie de organele judecătoreşti, din ordinul şi prin delegaţiunea puterei executive, nu au nimic comun cu mandatele reglementate prin dispoziţiunile restrictive ale legei de procedură penală, ci dimpotrivă, îmbrăcând acelaş caracter de act de guvernământ, recunoscut extrădărei — ale cărei

---

ganului competent, material de documentare — în fapt şi în drept — exclude controlul instanţelor judecătoreşti în privinţă-le. Numai în ipoteza în care ordonanţa de extrădare, ar constitui un act cenzurabil în justiţie, numai atunci, şi concomitent cu atacul îndreptat în contra acestuia, s'ar puteà statuà, implicit, şi asupra avizului, asupra condiţiunilor sau formelor în cari ancheta judecătorească s'a efectuat [1]). Ori este de principiu că extrădarea constitue un act de înaltă administraţiune, un act de guvernământ, şi în absenţa unei dispoziţiuni formale de lege, ancheta judecătorească, parte necesară, dintr'un tot indivizibil — în sistemul nostru, pur administrativ — nu poate fi separat supusă controlului puterei judecătoreşti prin autorităţile sale superioare şi pe temeiul dispoziţiunilor dreptului comun, fără a se transformà caracterul iniţial al extrădărei, şi fără a se înfrânge prescripţiunile Constituţiei.

4. Şi totuş, cu toată exactitatea juridică a doctrinei Inaltei Instanţe, [2]) în care — printr'unul din acele numeroase şi fericit inspirate atacuri de front, a problemelor ce-i sunt supuse — se oglindeşte fidel, imaginea adevăratelor principii, insuficienţa, rigiditatea, şi pe cale de consecinţă, abuzul ce-l poate promovà sărăcia sistemului nostru legislativ, apare evident.

Dacă într'adevăr «l'extradition est un *acte de souveraineté*, elle est aussi, — spun profesorii Vidal şi Magnol [3]) — dans son application, un *acte de justice répressive*, puisqu'elle tend à la constatation d'un délit, à l'arrestation de son auteur, à son jugement et à sa condamnation. De là la nécessité d'accorder à l'inculpé, dans cet acte de justice internationale, des garanties analogues à celles qui sont accordées dans l'oeuvre de la justice répressive nationale. Et ces garanties pour être efficaces, pour éviter tout arbitraire gouvernemental, doivent être accordées par une loi et consister principalement dans l'intervention de l'autorité judiciaire, ainsi que dans la détermination des cas dans lesquels l'extradition peut être accordée».

Partizan asiduu al unei astfel de legi, profesorul Garraud [1]) la rându-i arată — din punctul de vedere al cuprinsului său — avantagiile ce le-ar prezentà: «Elle inscrierait dans notre législation, un ensemble de principes et de garanties, qui serviraient de base à tous les traités d'extradition qui pourraient être conclus avec les gouvernements étrangers; elle préciserait les pouvoirs du gouvernement dans le cas d'extraditions demandées par des puissances qui n'auraient pas de traités avec la France; enfin, elle déterminerait les formes générales de l'extradition, c'est-à-dire sa procédure». Mai mult încă, remarcând garanţiile ce le oferă, în plus, sistemul admis de art. 9 al *codului penal italian*, faţă de sistemul belgian, anume, imposibilitatea de a predà pe refugiatul reclamat, atunci când Tribunalul însărcinat să statueze asupra extrădărei, ar da un aviz nefavorabil, Garraud adaugă [2]): «au fond, il est préférable pour la sûreté des rapports internationaux, et pour éviter des froissements, de donner un pouvoir de décision aux tribunaux qui statuent sur l'extradition».

IV. Garanţiile puternice, de netăgăduit, pe cari le oferă sistemul judiciar [3]), abuzurile la cari poate da naştere defectuozitatea legislaţiunei noastre, tratamentul egal, acordat prin chiar textul art. 9 din Constituţie, străinilor ca şi românilor, şi care normal, impune o egală protecţiune tuturor locuitorilor acestei ţării, în fine păstrarea şi întărirea conceptului legalist, pus la baza nouei aşezări dată României de Constituţiunea din 1923 — prin lărgirea sferei de activare a puterei judecătoreşti, singura chemată în chiar temeiul organizaţiunei sale funcţionale, să controleze egala şi uniforma aplicaţiune a legilor, — iată atâtea consideraţiuni cari, în convingerea noastră, ne îndreptăţeşte să credem în imperioasa şi urgenta necesitate a reglementărei acestei materii.

In pragul unificărei procedurei noastre penale, ne îngăduim să transcriem prescripţiunile legei franceze din 10 Martie 1927, în speranţa că rezolvarea problemei examinate, în sensul sistemului admis prin această lege, — şi, evident, cu păstrarea controlului Inaltei Curţi de Casaţie (art. 103 din Constit.) — ar aveà nu numai meritul unei fericite înzestrări, dar şi pe acela de a mărì şi justificà, în şi peste hotare, o încredere desăvârşită în justiţia ţărei româneşti.

V. *Legea franceză din 10 Martie 1927, asupra extrădărei.*

Titlul I. ***Despre condiţiunile extrădărei.***

Art. 1. In absenţa unui tratat, condiţiunile, procedura şi efectele extrădărei sunt determinate prin dispoziţiunile prezentei legi.

Prezenta lege se aplică deopotrivă şi punctelor cari n'ar fi fost reglementate prin tratate.

Art. 2. Nici o predare a persoanelor cari n'ar fi fost obiectul unor urmăriri, sau unei condamnaţiuni, pentru o infracţiune prevăzută prin prezenta lege, nu va puteà fi făcută unui guvernământ străin.

---

[1]) Printr'o jurisprudenţă constantă Inalta Curte a admis acest sistem de atac implicit în materia deciziunilor comisiunilor disciplinare. «Considerând că — decide Suprema Instanţă — împotriva deciziunilor comisiunilor disciplinare nu există drept de recurs în casare conform art. 103 din Constituţie, şi nici acţiune în contencios conform art. 3 litera *b* din legea contenciosului administrativ, întrucât aceste deciziuni sunt simple avize cari intervin ca un caracter esenţial al validităţei actelor de autoritate, atacabile în mod indirect, odată cu aceste acte». Cas. II, 519/928. *Pand. Rom.* 1928, III, 155; *idem* 26 Ianuarie 1928, *Pand. Rom.* 1928, III, 93; Cas. S. Unite 26 Aprilie 1928, *Pand. Rom.* 1928, III, 89 şi *P. Săpt.* 1928, p. 529; V. şi G. Alexianu: *Recursul în casare. Revista Drept Public*, 1928, p. 317 şi lucrarea *Statutul funcţionarilor publici*. Buc. 1926. p. 38; C. Rarincescu: *Recursul în contra deciz. Trib. discipl. Revista Drept Public* 1927, p. 389 şi lucrarea: *Contenciosul Ad-tiv. Român*, 1926 § 76.

Evident, în cazul nostru, chestiunea nu se încadrează aceloraşi termeni. Analogia — credem noi — este totuş justificată. Caracterul decizoriu lipseşte deapotrivă avizelor comisiunilor disciplinare, cât şi avizelor organelor judiciare chemate a executà ancheta judecătorească. Mai mult încă, dacă primele au oarecum un aspect judecătoresc, prin faptul că stabilesc abaterea funcţionarului şi avizează asupra pedepsirei lui, secundele nu fac nici atât măcar, limitându-se — cum spune Inalta Curte — la rolul de «colectoarele informaţiunilor necesarii şi utile rezolvărei cererei cu care guvernul e sesizat... etc». In asemenea condiţiuni, controlul autorităţilor judecătoreşti de drept comun, nu mai are nici un sens.

[2]) A se vedea şi nota aprobativă cu care D-l. Vintilă Dongoroz. — Curierul Judiciar, 1929, pag. 618 — însoţeşte deciziunea ce adnotăm, militând cu o bogată informaţiune doctrinală şi jurisprudenţială, necesitatea reglementări extrădării în cadrul unei legi speciale.

[3]) *Op. şi loc. cit.* No. 919, p. 1076—1077.

[1]) *Op. şi loc. cit.* No. 58, p. 142.

[2]) *Op. şi loc. cit.* No. 61, p. 149, nota 1.

[3]) Observăm că intervenţiunea efectivă a instanţelor judecătoreşti este astăzi aproape unanim admisă de legislaţiunile europene. Astfel, legi speciale asupr extradiţiuni, încredinţează Tribunalelor cercetarea acestor cereri în: Anglia (act. din 9 August 1870, completat la 5 August 1873), în Belgia (legea din 15 Martie 1875); în Italia (art. 9 din codul penal din 1889); în Olanda (legea din 6 Aprilie 1875); în Elveţia (legea din 22 Ianuarie 1892) etc. precum şi în America: Statele Unite (act. din 22 August 1848); Canada (legea din 28 Aprilie 1885); Argentina (legea din 52 Aprilie 1885); Peru (legea din 11 August 1906); Brazilia (legea din 28 Iunie 1911) etc.

D-l *G. D. Nedelcu*, în lucrarea citată, rezumă comentariile lui L. Beauchet (Traité de l'extradition) asupra diverselor legislaţiuni, cu cari România aveà încheiate textele de extradiţiune. Reproducem: «Sistemul belgian în procedura extrădărilor este stabilit în Austria, prin codicele de instrucţiune criminală. Instrucţiunea este încredinţată Tribunalului de primă instanţă, şi apoi Tribunalului de apel care statuează, după ce a ascultat pe procurorul general şi care transmite avizul său ministrului de justiţie. Ca şi în sistemul belgian, avizul puterei judecătoreşti, nu leagă guvernul» *(op. cit.*, p. 65; Beauchet, *op. cit.* p. 688—689).

«*In Ungaria*, ministerul public, care veghează ca inculpatul să fie ţinut în detenţiune, cere judecătorului de instrucţie să procedeze la o instrucţiune sumară. Instrucţiunea terminată, piesele sunt remise ministerului public, care prezintă afacerea Tribunalului de primă instanţă, cu concluziunile sale, tinzând la admiterea sau respingerea cererei de extrădare. Tribunalul statuează fără instrucţiune orală. Inculpatul nu poate să aibă apărător, şi chiar prezenţa sa nu e necesară. Deciziunea Tribunalului, cu piesele sprijinitoare, este transmisă ministerului de justiţie, care, după un nou examen o aprobă sau o respinge» *(op. cit.* p. 65—66; Beauchet, *op. cit.*, p. 690—691).

«In *Ţările de jos*, cari au o lege specială asupra extrădărei, procurorul Regelui cere ca individul să fie ascultat de către Tribunal, care-şi dă avizul de admitere sau de respingere: Interogatorul este public, afară numai dacă prevenitul nu cere şedinţă secretă, şi are loc în prezenţa ministerului public. Prevenitul poate fi asistat de un apărător. Dacă individul reclamat pretinde că e neerlandez, el poate cere să fie trimis înaintea Inaltei Curţi; aceasta se pronunţă, ascultând pe procurorul general, şi dacă decide că individul e neerlandez, ordonă punerea lui imediat în libertate, de este arestat, iar urmărirea înaintea Tribunalului este închisă. In cazul contrariu ori dacă individul n'a recurs la Inalta Curte, ministrul justiţiei după ce a luat cunoştinţă de avizul Tribunalului, acordă sau refuză extrădarea». *(Op. cit.*, pag. 66; Beauchet, *op. cit.* p. 726—731).

«In *Italia* există sistemul judiciar anglo-american. Ministrul justiţiei după un examen prealabil al cererei de extrădare, cere minist. de interne arestarea individului. După arestare minist. just. transmite piesele proc. general, care provoacă avizul Curţei (Camerei de punere sub acuzare). Curtea deleagă pe unul din membrii ei, care ordonă măsurile necesare de instrucţiune. Curtea, în deosebire de ceeace e în Anglia, îi cere să aprecieze culpabilitatea acuzatului său, să cerceteze dacă faptele sunt de natură a motivà trimiterea lui înaintea Tribunalului italian, dacă ar fi fost comise în Italia, afară numai dacă cererea emană dela un Stat ca Anglia sau Statele-Unite, unde această verificare are loc. In deosebire de ceeace e în Belgia, procedura înaintea Camerei de punere sub acuzare nu e nici contradictorie, nici publică. Dacă avizul Curţei e defavorabil extrădărei, inculpatul este pus în libertate; în cazul contrariu, actele sunt comunicate prin proc. general, M. Justiţiei, care cere avizul Consiliului de Stat. Chiar dacă Consiliul de Stat se pronunţă ca şi Curtea în favoarea extrădărei, guvernul poate respinge cererea formată de Statul străin, *(op. cit.*, p. 66—67; Beauchet, *op. cit.*, p. 715—719).

In *Marele ducat de Luxemburg*, extrădările deasemenea nu pot fi acordate decât cu avizul conform al Camerei de punere sub acuzare a Curţei superioare de justiţie. Şedinţele Camerei sunt publice, afară numai dacă străinul nu cere şedinţă secretă. Ministerul public şi străinul sunt ascultaţi, iar acesta din urmă poate fi asistat de un apărător». *(op. cit.*, p. 67; Beauchet, *op. cit.*, p. 720—724).

necesarii măsuri de prevedere și asigurare sunt — scapă, prin aplicațiunea principiului de mai sus, oricărui control din partea puterei judecătorești, rămânând în totalitate, la exclusiva apreciere a puterei executive, atât în ceeace privește lansarea, cât și revocarea lor.

Că, prin consecință prescripțiunile legei de procedură penală cu privire la modul emiterei, confirmărei și atacărei mandatelor de arestare propriu zise, nefiind prin natura lor aplicabile mandatelor de arestare, prevăzute de diferitele

---

Art. 3. Guvernământul francez poate predà, la cerere, guvernămintelor streine, orice individ nefrancez sau neresortisant francez, care, fiind obiectul unei urmăriri intentate în numele Statului recherant, sau al unei condamnațiuni pronunțate de Tribunalele sale, e găsit pe teritoriul Republicei sau al posesiunilor sale coloniale.

Cu toate acestea, extrădarea nu se acordă decât dacă infracțiunea, cauză a cererei, a fost comisă:

Fie pe teritoriul Statului recherant de un supus al acestui Stat sau de un străin.

Fie în afara teritoriului său de un supus al acestui Stat.

Fie în afara teritoriului său de un individ străin acestui Stat, când infracțiunea este din numărul acelora pentru cari legea franceză autoriză urmarirea în Franța, chiar atunci când ele au fost comise de un străin, în străinătate.

Art. 4. Faptele cari pot da loc la extrădare, fie că e vorba de a o cere sau de a o acordà, sunt următoarele:

1. Toate faptele pedepsite de legea Statului recherant, cu pedepse criminale.

2. Faptele pedepsite de legea Statului recherant, cu pedepse corecționale, când maximul pedepsei aplicabile, după dispozițiunile acestei legi, este de doi ani sau mai mult, sau, dacă e vorba de un condamnat, când pedeapsa pronunțată de jurisdicțiunea Statului recherant este egală sau superioară aceleia de două luni închisoare.

In nici un caz extrădarea nu e acordată de guvernământul francez, dacă faptul nu este pedepsit de legea franceză, cu o pedeapsă criminală sau corecțională.

Faptele constitutive de tentativă sau de complicitate sunt supuse regulelor precedente, cu condițiunea ca ele să fie pedepsibile atât după legea Statului recherant, cât și după aceea a Statului recherat.

Dacă cererea are de obiect mai multe infracțiuni, comise de individul reclamat și cari n'au fost încă judecate, extrădarea nu se acordă decât dacă maximul pedepsei aplicabile, după legea Statului recherant, ansamblului acestor infracțiuni, este egal sau superior aceleia de doui ani închisoare.

Dacă individul reclamat a fost anterior, în orice țară, obiectul unei condamnațiuni definitive la două luni închisoare sau mai mult, pentru un delict de drept comun, extrădarea e acordată, urmând regulele precedente, adică numai pentru crime sau delicte, dar fără a se ține seamă de cuantumul pedepsei aplicabile sau pronunțate pentru ultima infracțiune.

Dispozițiunile precedente se aplică infracțiunilor comise de militari, marinari sau asimilații lor, când ele sunt pedepsite de legea franceză ca infracțiuni de drept comun.

Nu s'a inovat în ceeace privește practica relativă la predarea marinarilor dezertori.

Art. 5. Extrădarea nu se acordă:

1. Când individul, obiect al cererei, este un cetățean sau un protejat francez, calitatea de cetățean sau de protejat fiind apreciată la epoca infracțiunei pentru care se cere extrădarea.

2. Când crima sau delictul are un caracter politic, sau când rezultă din circumstanțe că extrădarea e cerută într'un scop politic.

In ceeace privesc actele comise în cursul unei insurecții, sau unui răsboiu civil, de una sau ceailaltă din părțile angajate în luptă și în interesul cauzei sale, ele nu vor da loc la extrădare decât dacă constituesc acte de odioasă barbarie și de vandalism, oprite după legile răsboiului și numai când răsboiul civil a luat sfârșit.

3. Când crimele sau delictele au fost comise în Franța sau în posesiunile coloniale franceze.

4. Când crimele sau delictele, deși comise în afară Franței sau a posesiunilor coloniale franceze, au fost totuș urmărite și judecate definitiv acolo.

5. Când, după legile Statului recherant, sau acele ale Statului recherat, prescripțiunea acțiunei se găsește împlinită anterior cererei de extrădare, sau prescripțiunea pedepsei anterior arestărei individului reclamat și într'un mod general, ori de câte ori acțiunea publică a Statului recherant va fi stinsă.

Art. 6. Dacă, pentru o singură infracțiune, extrădarea e cerută în acelaș timp de mai multe State, ea e acordată de preferință Statului contra intereselor căruia erà îndreptată infracțiunea, sau aceluia pe teritoriul căreia a fost comisă.

Dacă cererile concurente au drept cauză infracțiuni diferite, se ține seamă, pentru a decide asupra priorității, de toate circumstanțele de fapt și, în special:

De gravitatea relativă și de locul infracțiunilor, de data respectivă a cererilor, de angajamentul ce și-ar fi luat unul din Statele recherante, de a procedà la reextrădare.

Art. 7. Cu rezerva excepțiunilor prevăzute mai sus, extrădarea nu se acordă decât cu condițiunea ca individul extrădat să nu fie nici urmărit, nici pedepsit, pentru o altă infracțiune decât aceea care a motivat extrădarea.

Art. 8. In cazul când un străin e urmărit, sau a fost condamnat în Franța, extrădarea sa, cerută guvernământului francez pentru o infracțiune diferită, nu se efectuează decât după ce urmărirea e terminată, și, în caz de condamnare, după ce pedeapsa a fost executată.

Totuș această dispozițiune nu oprește ca străinul să poată fi temporar trimis, pentru a se înfățișà înaintea Tribunalelor Statului recherant, sub condițiune expresă că va fi retrimis de îndată ce justiția străină va fi statuat.

Cazul în care străinul e supus constrângerei corporale prin aplicațiunea legilor din 22 Iulie 1867 și din 19 Decemvrie 1871, e cârmuit de dispozițiunile prezentului articol.

Titlul II. *Despre procedura extrădărei.* Art. 9. Orice cerere de extrădare se adresează guvernământului francez pe cale diplomatică și întovărășită, fie de o sentință sau decizie de condamnare, chiar în lipsă sau în contumacie, fie de un act de procedură criminală decretând formal sau operând de plin drept, trimiterea inculpatului sau acuzatului înaintea jurisdicțiunei respective, fie de un mandat de arestare, sau de orice alt act având aceiași putere și emanat dela autoritatea judiciară, cu condițiunea ca aceste ultime acte să cuprindă indicațiunea precisă a faptului pentru care sunt liberate și data acestui fapt.

Piesele mai sus menționate trebuesc produse în original sau în formă autentică.

Guvernământul recherant trebuie să producă în acelaș timp copia textelor de lege aplicabile faptului incriminat. El poate alăturà o expunere a faptelor cauzei.

Art. 10. Cererea de extrădare e transmisă, după verificarea pieselor, cu dosarul, de către ministrul afacerilor străine, ministrului de justiție, care se asigură de regularitatea cererei și îi dă urmările cuvenite.

Art. 11. In cele 24 de ore dela arestare, se procedează, prin grija procurorului Republicei, sau a unui membru al parchetului său, la un interogator de identitate, despre care se dresează proces-verbal.

Art. 12. Străinul e transferat în cel mai scurt timp și închis în casa de opreală dela reședința Curței de Apel, în resortul căreia a fost arestat.

Art. 13. Piesele produse în sprijinul cererei de extrădare sunt, în acelaș timp transmise de procurorul Republicei procurorului general. In 24 de ore dela primirea lor, titlul, în virtutea căruia a avut loc arestarea, e notificat străinului.

Procurorul general, sau un membru al parchetului său, procedează în acelaș timp, la un interogator despre care dresează proces-verbal.

Art. 14. Camera de punere sub acuzare sesizată imediat cu procesele-verbale susvizate și cu orice alte documente. Străinul compare înaintea ei într'un termen maxim de 8 zile, socotite dela notificarea pieselor. La cererea ministrului public sau a comparantului, poate fi acordat un termen suplimentar de 8 zile, mai înainte de desbateri. Se procedează apoi la un interogator despre care se dresează proces-verbal. Audiența este publică, cel puțin când nu s'a decis altfel, la cererea procurorului sau a comparantului.

Ministerul public și interesatul sunt ascultați. Acesta poate fi asistat de un avocat înscris și de un interpret. El poate fi pus în libertate provizorie în orice moment al procedurei și în conformitate cu regulile cari guvernează materia.

Art. 15. Dacă, odată cu comparițiunea sa, interesatul declară că renunță la beneficiul prezentei legi și consimte formal să fie predat autorităților țărei recherante, se ia act de Curte despre această declarațiune.

Copie după această deciziune se transmite fără întârziere, prin grija procurorului general ministrului de justiție, spre cele legale.

Art. 16. In cazul contrar, Camera de punere sub acuzare, statuând fără recurs, își dă avizul motivat asupra cererei de extrădare.

Acest aviz este defavorabil, dacă, curtea socotește că nu sunt îndeplinite condițiunile legale, sau că e eroare evidentă.

Dosarul trebuie să fie trimis ministrului de justiție într'un termen de 8 zile dela exprirarea termenelor prevăzute de art. 14.

Art. 17. Dacă avizul motivat al camerei de punere sub acuzare respinge cererea de extrădare, acest aviz e definitiv și extrădarea nu poate fi acordată.

Art. 18. In cazul contrar, ministrul justiției propune, dacă e cazul spre semnătura Președintelui Republicei, decretul convenţiuni în materia extrădărei, urmează că acestea din urmă, nu pot fi supuse căilor de atac şi ca atare, criticarea lor înaintea instanţelor judecătoreşti, deci şi înaintea Curţei de Casaţie, nu este posibilă, fără a se violà principiul constituţional al separaţiunei puterilor în Stat.

Că în asemenea condiţiuni şi cum dispoziţiunile art. 103 din constituţie reglementează şi califică de ordin constituţional numai recursul în materiile judiciare, iar pe de altă parte articolul său 107 alin. ultim, exceptează în mod formal, actele de guvernământ controlului puterei judecătoreşti, urmează că recursul de faţă, purtând împotriva unui astfel de act, este inadmisibil.

Decizia No. 5983 din 25 Sept. 1929.

Preşedinte d-l **Const. G. Rătescu.** Ministerul public prin d-l Procuror-general **Aurel Căpăţână.** Recurentul prin d-l avocat **Pompiliu Ioaniţescu.**

---

ce autoriză extrădarea. Dacă, în termen de o lună, socotită dela notificarea acestui act, extrădatul n'a fost primit de agenţii puterei recherante, e pus în libertate şi nu mai poate fi reclamat pentru aceeaş cauză.

Art. 19. In caz de urgenţă şi la cererea directă a autorităţilor judiciare ale ţărei recherante, procurorii Republicei, pe baza unui simplu aviz transmis, fie prin poştă, fie prin orice alt mod de transmisiune mai rapidă, ce lasă o urmă scrisă, sau materialmente echivalentă, despre existenţa uneia din piesele indicate de art. 9, pot să ordone arestarea provizorie a străinului.

Un aviz regulat al cererei va trebuì să fie transmis, în acelaş timp, pe cale diplomatică, prin poştă, prin telegraf sau prin orice mijloc de transmisiune ce lasă o urmă scrisă, ministerului afacerilor străine.

Procurorii Republicei trebuesc să încunoştiinţeze despre această arestare pe Ministrul de justiţie şi pe procurorul general.

Art. 20. Individul arestat provizoriu în condiţiunile prevăzute de art. 12, în cazul când nu este locul a i se face aplicaţiunea art. 7, 8 şi 9 ale legei din 3 Decemvrie 1849, poate fi pus în libertate, dacă, în 20 de zile socotite dela arestarea sa, când aceasta s'ar fi operat la cererea guvernământului unei ţări limitrofe, guvernământul francez nu primeşte unul din documentele menţionate în art. 9.

Termenul de 20 de zile precitat e prelungit la o lună, dacă teritoriul ţărei recherante nu este limitrof, la 3 luni dacă acest teritoriu e în afară Europei.

Punerea în libertate e pronunţată în urma cererei adresate camerei de punere sub acuzare, care statuează fără recurs, în termen de 8 zile. Dacă ulterior piesele susvizate parvin guvernământului francez, procedura se reià, conform articolelor 10 şi următorii.

Titlul III. *Despre efectele extrădărei.*

Art. 21. Extrădatul nu poate fi urmărit sau pedepsit pentru o infracţiune anterioară predărei, alta decât aceea care a motivat extrădarea.

E dimpotrivă, în cazul unui consimţământ special dat, în condiţiunile de mai sus, de guvernământul recherat.

Acest consimţământ poate fi dat de guvernământul francez, chiar în cazul în care fapta, cauză a cererei, n'ar fi una dintre infracţiunile determinate de art. 4 al prezentei legi.

Aart. 22. In cazul când guvernământul recherant cere autorizaţiunea de a urmărì pe individul dejà predat, pentru o infracţiune anterioară extrădărei, avizul Camerei de punre sub acuzare înaintea căreia inculpatul compăruse, poate fi formulat la simpla înfăţişare a pieselor transmise în sprijinul nouei cereri.

Sunt deasemenea transmise de guvernământul străin şi supuse Camerei de punere sub acuzare, piesele conţinând observaţiunile individului predat, sau declaraţiunea că nu înţelege să prezinte vreuna. Aceste explicaţiuni pot fi completate printr'un avocat ales de el, sau care e desemnat din oficiu.

Art. 23. Extrădarea obţinută de guvernământul francez este nulă, dacă e intervenită în afară de cazurile prevăzute prin prezenta lege.

Nulitatea se pronunţă, chiar din oficiu, de jurisdicţiunea de instrucţiune sau de judecată, de care ţine extrădatul, după predarea sa.

Dacă extrădarea a fost acordată în virtutea unei deciziuni sau sentinţe definitive, nulitatea se pronunţă de Camera de punere sub acuzare, în resortul căreia această predare a avut loc.

Cererea de nulitate făcută de extrădat nu este admisibilă, decât dacă e prezentată într'un termen de 3 zile socotite dela punerea în întârziere ce-i este adresată, îndată după încarcerarea sa, de procurorul Republicei. Extrădatul este informat, în acelaş timp, despre dreptul ce-i aparţine de a-şi alege, sau de a face să i se desemneze un apărător.

Art. 24. Aceleaş jurisdicţiuni, sunt chemate să judece calificarea dată faptelor cari au motivat cererea de extrădare.

Art. 25. In cazul când extrădarea e anulată, extrădatul, dacă nu-i reclamat de guvernământul recherat, e pus în libertate şi nu poate fi reluat, fie pentru faptele cari au motivat extrădarea sa, fie pentru fapte anterioare, decât dacă în cele 30 zile cari urmează punerei în libertate, a fost arestat pe teritoriul francez.

Art. 26. E considerat ca supus fără rezerve aplicaţiunei legilor Statului recherant, pentru un fapt oarecare, anterior extrădărei şi diferit de infracţiunea care a motivat această măsură, individul predat, care în timp de 30 zile socotite dela eliberarea sa definitivă, a avut posibilitatea să părăsească teritoriul acestui Stat.

Art. 27. In cazul când extrădarea unui străin fiind obţinută de guvernământul francez, guvernământul unei terţe ţări solicită la rândul său guvernământului francez, extrădarea aceluiaş individ, pentru un fapt anterior extrădărei, altul decât cel judecat în Franţa, şi neconex acestui fapt, guvernământul nu se supune, dacă este locul, acestei cereri, decât după ce s'a asigurat de consimţământul ţărei care acordase extrădarea.

Totuş, această rezervă nu este locul să fie aplicată, când individul extrădat a avut, în timpul termenului fixat la articolul precedent, facultatea să părăsească teritoriul francez.

Titlul IV. *Despre oarecari proceduri accesorii.*

Art. 28. Extrădarea pe calea tranzitului pe teritoriul francez, sau pe bastimentele serviciilor maritime franceze, a unui individ de o naţionalitate oarecare, predat de un alt guvernământ, e autorizată la simplă cerere pe cale diplomatică, sprijinită de piesele necesare pentru a se stabilì că nu e vorba de un delictpolitic, sau pur militar.

Această autorizaţiune nu poate fi dată decât puterilor, cari, pe teritoriul lor, acordă aceeaş facultate guvernământului francez.

Transportul se efectuează sub paza agenţilor francezi şi pe cheltuiala Statului recherant.

Art. 29. Camera de punere sub acuzare decide dacă este sau nu locul să se transmită în tot sau în parte guvernământului recherant, titlurile, valorile, arginţii sau alte obiecte sechestrate.

Această predare poate aveà loc, chiar dacă extrădarea nu s'a putut îndeplinì din cauza evadărei, sau morţei individului reclamat.

Camera de punere sub acuzare ordonă restituirea hârtiilor şi altor obiecte enumerate mai sus, cari nu se referă la faptul imputat străinului. Ea statuează, la nevoie, asupra reclamaţiunilor terţilor detentori şi ale altor având-drepturi.

Deciziunile prevăzute în prezentul articol nu sunt susceptibile de nici un recurs.

Art. 30. In cazul urmăririlor represive, nepolitice, într'o ţară străină, comisiunile rogatorii emanând dela autoritatea străină sunt primite pe cale diplomatică şi transmise ministerului de justiţie, în formele prevăzute de art. 10. Comisiunile rogatorii sunt, dacă e locul, executate, şi, în conformitate cu legea franceză.

In caz de urgenţă, ele pot face obiectul comunicărilor directe între autorităţile judiciare ale celor două State, în formele prevăzute de art. 19. Intr'un asemenea caz comunicările directe între autorităţile judiciare ale celor două ţări nu vor aveà urmări utile, în lipsa avizului dat pe cale diplomatică, ministerului francez de afaceri străine, de către guvernământul străin interesat.

Art. 31. In cazul urmăririlor represive exercitate în străinătate, când un guvernământ străin găseşte necesară notificarea unui act de procedură sau unei hotărîri, unui individ rezidând pe teritoriul francez, piesa e transmisă, urmând formele prevăzute de art. 9 şi 10, întovărăşită, la nevoe, de o traducere franceză. Comunicarea se face persoanei la cererea ministerului public, prin grija unui ofiţer competent. Originalul constatânt notificarea e retrimis, pe aceiaşi cale, guvernământului recherant.

Art. 32. Când, într'o cauză penală instruită în străinătate, guvernământul străin găseşte necesară comunicarea pieselor de convingere, sau a documentelor ce se găsesc în mâinile autorităţilor franceze, cererea se face pe cale diplomatică. I se dă urmare, cel puţin atunci când nu se opun consideraţiuni particulare, şi, cu obligaţiunea de a retrimite piesele şi documentele, în cel mai scurt termen.

Art. 33. Dacă într'o cauză penală, compariţiunea personală a unui martor rezidând în Franţa, este socotită necesară de un guvernământ străin, guvernământul francez sesizat prin citaţie, pe cale diplomatică, îi pune în vedere să se conformeze invitaţiunei ce i s'a adresat.

Cu toate acestea, citaţiunea nu e primită şi comunicată, decât cu condiţiunea că martorul nu va puteà fi urmărit sau deţinut, pentru fapte sau condamnaţiuni anterioare compariţiunei sale.

CAS. II, 17 Sept. 1928

AMNISTIE. STINGEREA ACŢIUNEI PUBLICE. URMĂRIREA DESPĂGUBIRILOR CIVILE. D.-L. 1547/920. (Art. 8 pr. pen.). (1)

Conform art. 8 pr. pen. partea lezată putând intentà acţiunea civilă concomitent cu cea publică, instanţa penală dobândeşte competenţa excepţională a judecà în afară de infracţiune şi despăgubirea ce rezultă şi astfel stingerea ulterioară a acţiunei publice este fără înrâurire asupra acţiunei private care rămâne în judecata instanţei dejà sesizată.

(Minist. de Domenii şi Agricultură cu Preot. Th. Popescu).

CURTEA: Asupra motivului de casare în următoarea cuprindere: «Greşita interpretare şi violarea art. 3 din Decretul Legei de amnestie No. 1547/920.

Tribunalul Vlaşca S. I-a, greşit a rezervat Casei Centrale a Obştii Săteşti şi Exploatărilor Agricole din Ministerul Agriculturei şi Domeni-

---

Art. 34. Trimiterea, indivizilor deţinuţi, în vederea unei confruntări, trebuie să fie cerută pe cale diplomatică. Cererei i se dă urmare, cel puţin atunci când nu se opun consideraţiuni particulare şi sub condiţiunea ca suszişii deţinuţi, să fie retrimişi în cel mai scurt timp.

Art. 35. Guvernorii coloniilor franceze, pe proprie lor răspundere şi cu sarcina de a da socoteală în cel mai scurt timp, ministrului coloniilor, pot să statueze asupra cererilor de extrădare ce le sunt adresate, fie prin guvernămintele străine, fie prin guvernorii coloniilor străine.

Cererea se face sau prin principalul agent consular al Statului recherant, sau prin guvernorul coloniei.

Cererea nu este primită decât cu condiţiunile prevăzute de articolele 3, 4 şi 5 din prezenta lege. Reciprocitatea poate fi pretinsă.

Guvernorii pot exercità, în afară de acestea, drepturile conferite prin articolele 28, 29, 30, 31, 32, 33 şi 34.

VASILE M. THEODORESCU
Prim-Preşedinte de Tribunal

---

(1) Făcând aplicaţiunea D.-L. No. 1547/920, Inalta Curte soluţionează una din controversele dreptului penal şi anume, chestiunea continuărei instanţei spre a se realizà despăgubirile civile, după ce acţiunea publică a fost închisă prin amnistierea faptului.

Nu vom cercetà caracterul amnistiei şi nici modalităţile adoptate de puterea suverană pentru aplicarea acestei iertări. (V. Dongoroz, notă în *Cr. Jud.* p. 508 din 1929). Ceeace aduce în discuţiune specia ce adnotăm, este cercetarea efectelor amnistiei în ceeace priveşte despăgubirile civile.

Principial, este admis că amnistia, datorită clemenţei guvernanţilor şi adesea prilejuită de diferite alte raţiuni de ordin superior, înlătură caracterul penal al anumitor infracţiuni; motivele de ordin general cari au reclamat-o şi în care îşi găseşte raţiunea de a fi, o fac aplicabilă din oficiu. (Cas. II, dec. 146/929, *Jur. Gen.* 860/929), inculpatul neputând renunţà, spre a se judecà în fond (T. Prahova III, sent. (16 Oct. 1929 nepubl.).

Acest act al puterei suverane nu are efect în ceeace priveşte drepturile celor de al treilea, adică interesele patrimoniale formulate ca despăgubiri civile. Adesea acest principiu este arătat expres chiar in textul legei de amnistie (D.-L. 2009/920, art. 3: «amnistia nu şterge efectele civile ale infracţiunilor cuprinse în prezentul decret-lege»). Chiar dacă legea n'ar face vreo menţiune, totuş cererea de despăgubire formulată subsistă, întrucât amnistierea nu a dispus decâr de acţiunea publică, aceà urmărire penală condusă în numele Societăţei prin reprezentanţii Minist. Public, iar nu şi de acţiunea privată care în conformitate cu disp. art. 8 proc. pen. poate fi conexă. Astfel, terţii vor puteà urmărì despăgubirile civile. (Cf. Tanoviceanu-Dongoroz, *Tratat.* III, No. 2114, 2114^{1}).

Se poate discutà însă, *cine pot fi consideraţi ca atare, spre a aveà calitatea a rămâne în instanţă.*

Vor fi consideraţi ca terţi interesaţi, persoanele fizice capabile sau incapabile şi reprezentate potrivit legilor, cari au suferit leziunea în mod direct sau indirect.

In ceeace priveşte persoabele morale, se face distincţiunea după cum sunt considerate sau nu, ca organe ale Statului. Astfel, s'a decis că au calitatea de a urmărì despăgubiri civile, comunele, când reclamă restituiri sau despăgubiri în calitate de administraţii autonome, cum ar fi în cazul unor delicte Silvice. (Cass. Cr. fr. dec. 30 janv. 1830, Rép. Dalloz, Vo. Amnistie No. 48; T. Grenoble, 6 janv. 1870, *D. P.* 187, II, 72), iar nu ca organe ale Statului.

Când anumite persoane morale se consideră ca organe ale Statului, când prin urmare însuş Statul este partea care cere restituiri sau daune interese, Jurisprudenţa Casaţiei şi a Consiliului de Stat francez, stabileşte că amnistia îşi găseşte aplicaţie şi asupra acestora ca şi asupra pedepsei. (Cass. Cr. fr. 31 déc. 1869, *Bull. G.* No. 278; Cons. d'Etat, 30 mars 1870, *D. P.* 32, III, 71; Dalloz *loco cit.* No. 48, 49), bineînţeles, dacă legea nu are dispoziţiuni contrarii în această privinţă.

Nu cunoaştem în amănunt raţionamentul acestor deciziuni. Se pare totuş că actul puterei suverane de a amnistià anumite infracţiuni implică o uitare şi iertare a faptului comis, o înlăturare a sancţiunilor ce se cuvin, dar nu şi o transacţie în ce priveşte prejudiciul cauzat.

Se poate însă întâmplà ca însăş legea să dispună asupra despăgubirilor datorite Statului, (V. legea publ. *M. Of.* No. 22/928). In acest caz de bună seamă că nu vor puteà fi urmărite despăgubirile civile datorite Statului, fără a se extinde această dispoziţie şi pentru despăgubirile datorite particularilor sau altor instituţiuni (T. Fălticeni, *Jurnal* 2964/928, cu nota d-lui Alex. Diaconescu, în *P. R.* 46, III/928).

La ce instanţă se pot urmărì despăgubirile civile? Chestiunea a fost mult desbătută de doctrină şi jurisprudenţă, atât în Franţa cât şi la noi.

Vom deosebì mai întâiu, dacă acţiunea publică erà sau nu deschisă când a intervenit legea de amnistie.

Dacă acţiunea publică nu erà deschisă, atunci amnistia purtând numai asupra faptului penal existent, are de efect să împiedice exercitarea vreunei urmăriri penale. Prin consecinţă, acţiunea privată nu poate fi exercitată decât separat, pe cale principală, adică adresându-se instanţelor civile competente, iar nu celor penale cari nu pot judecà acţiunea conexă, odată ce nu au fost sesizate cu acţiunea principală (T. Blois, 14 janv. 1870, *D. P.* 76, III, 70; Cass. Cr. fr., 22 déc. 1870, *D. P.* 192, I, 71; *contra*: T. Seine, 20 fevr. 1861, *D. P.* 7, III, 62; Dalloz *loco cit.*).

In cazul când acţiunea publică ar fi deschisă atunci când intervine legea de amnistie, de către interpreţi s'a făcut o întreagă discuţiune academică, cu argumente trase, fie din logică, fie pentru rezultatele practice urmărite, admiţându-se următoarele trei teorii:

a) Intr'o primă interpretare s'a decis că odată ce infracţiunea a fost amnistiată, partea lezată nu va puteà să-şi realizeze pretenţiunile civile decât pe separată cale (civilă), această cerere neputând să se soluţioneze de Tribunalele penale decât ca un accesoriu al acţiunei publice. (V. Dalloz, Rép. Vo. Act. civile No. 140; Tanoviceanu-Dongoroz, *Tratat* IV, No. 220 şi III, No. 2114; Nota d-lui N. Georgean cu citaţii în *Jur. Gener.* No. 1/925; G. Berdanu: *In jurul legei pentru amnisticrea delictelor silvice, Cr. Jud.*, p. 216/928; T. Prahova, III, sent. 703/928, fără a motivà consideraţiunile ţinute în seamă şi nepubl.). Această părere a vechei jurisprudenţe franceze este aproape abandonată de noi comentatori.

O asemenea interpretare are desavantajul că întârziază soluţionarea pricinilor, adoptând un formalism prea riguros şi fără utilitate practică, mai cu seamă pentru organizarea noastră judecătorească unde aceeaş instanţă judecă atât pricini penale cât şi civile, concluziunile Ministerului Public nefiind luate decât în ceeace priveşte penalizarea.

b) Intr'o altă opiniune se admite soluţiunea opusă, şi anume că instanţa penală fiind sesizată, dobândeşte competenţa a soluţionà ambele acţiuni puse în mişcare, adică atât acţiunea publică, cât şi acţiunea privată, iar amnistierea faptului penal nu înrâureşte asupra cererei de despăgubiri ce a fost formulată, putându-se judecà de instanţa care a fost dejà sesizată (Nota d-lui N. Georgean, No. 2 în *Jur. Gen.* 1/925 pe lângă trimiterile căruia mai cităm: Dalloz, Rép. Vo. Act. civile No. 141; V. Dongoroz în Tratat Tanoviceanu, Vol. III, No. 2114^{2}, idem Vol. IV No. 220^{1}; Cass. Cr. fr. 22 janv. 921, *P. R.* 96/III/926; Cas. II, dec. 2461/924, *Jur. Gen.* 671/925; C. Ap. Buc. II, *Jurn.* 5040/924 cu nota conf. a d-lui E. Decusară, *Jur. Gen.* 1191/925; T. Olt II, sent. pen. 34/928, *Jur. Gen.* 852/928). Decizia ce adnotăm stabileşte în mod clar şi nediscutabil acest principiu pe care îl adoptă Inalta Curte. Dealtfel, o asemenea interpretare în ce priveşte infracţiunile anterioare unei legi de amnistiere, este şi în spiritul legiuitorului român, care prin art. 4 al legei din 6 Iunie 1929 stabileşte că: «Amnistia nu stinge consecinţele civile ale infracţiunei. *Instanţa penală, valabil sesizată, va continuà, la cererea părţei, judecarea acţiunei civile în aceleaşi condiţiuni*».

Soluţiunea urmează a se adoptà pentru judecarea tuturor cererilor de despăgubiri civile a infracţiunilor amnistiate prin diferite legi sau decrete-legi anterioare.

c) In fine, o altă interpretare intermediară intervine între cele două extreme mai sus expuse. Această teorie, admisă mai înainte de Inalta Curte, distinge dacă asupra pricinei s'a pronunţat vreo hotărîre, în care caz instanţa penală rămâne comlor, dreptul de a pornì acţiune pe cale civilă pentru despăgubirile civile, deoarece deşì faptul penal a fost amnistiat instanţa penală trebuià să se pronunţe asupra despăgubirilor civile. In acest sens s'a pronunţat Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie S. II-a prin deciziunea penală No. 1420/920, pag. 301».

Având în vedere că, din sentinţa supusă recursului, se constată că preotul Th. Popescu pentru faptul prevăzut de art. 17 şi 42 legea Băncilor Populare şi pedepsit de art. 123 şi 140 cod. pen. fiind dat judecăţei, Judecătoria Ocolului Rural Giurgiu prin cartea de judecată No. 192/921 în baza Decretului de amnistie No. 1574 din 1920, a declarat stinsă acţiunea publică contra numitului şi a rezervat Casei Centrale a Obştiilor în calitate de parte civilă, dreptul de a intentà acţiune civilă pentru daunele ce a pretins.

Că în contra acestei cărţi de judecată Casa Centrală a Obştiilor Săteşti a făcut apel — respins în lipsă — şi apoi opoziţie admisă de Tribunal prin sentinţa No. 725/927.

Contra acestei sentinţe Preotul Th. Popescu obligat la plata sumei de lei 55.351,83 drept despăgubiri civile, a făcut la rândul său opoziţie şi prin sentinţa supusă recursului Tribunalul Vlaşca a apărat pe preot de aceste despăgubiri datorite Casei Centrale a Obştiilor şi a rezervat deasemeni acesteia dreptul de a-şi le urmărì pe calea unei acţiuni civile separate.

Având în vedere că, pentru a da această soluţie, Tribunalul arată că art. 3 din Decretul Lege No. 1547 din 1920 prevede că pretenţiile părţilor civile într'o cauză în care se amnistiază cei trimişi în judecată, pot fi urmărite pe cale separată înaintea instanţelor civile, de unde pentru Tribunal rezultă că judecarea acţiunei civile alături de acţiunea publică, admisibilă atât timp cât acţiunea publică nu a fost stinsă, nu poate continuà în instanţa penală neputând beneficià de această prelungire de competenţă decât în cazul că acţiunea civilă este încă accesoriul acţiunei publice.

Considerând că, dacă premisa pusă de Tribunal este exactă, concluziile la cari ajunge sunt fundamental eronate.

Considerând că, în regulă generală, în adevăr numai instanţele civile sunt competente a judecà pretenţiile părţilor civile când nu derivă dintr'o infracţiune penală.

Cum însă în cazul unui fapt penal partea lezată, în conformitate cu art. 8 proc. pen., putând intentà acţiunea sa civilă deodată cu cea publică şi înaintea aceloraşi judecători, instanţele penale dobândesc o competenţă excepţională de a judecà în afară de infracţiune şi despăgubirile ce rezultă din aceasta pentru partea vătămată, acţiunea civilă fiind însă independentă de cea publică; urmează deci şi este de principiu că ori de câte ori instanţa represivă a fost sesizată în mod regulat, la început şi de acţiunea publică şi de cea privată, stingerea ulterioară a acţiunei publice este fără înrâurire asupra acţiunei private care rămâne singură în judecata instanţei deja sesizate, ea nefiind subordonată soartei acţiunei publice.

Având în vedere că în speţă, judecătorul Ocolului Rural Giurgiu şi apoi Tribunalul, ca instanţă corecţională sesizate în mod regulat de Casa Centrală a Obştiilor Săteşti pentru repararea daunelor cauzate de inculpat, rămâneau competente să statueze asupra acestor daune, cu toate că, după data sesizărei, acţiunea publică se stinsese prin efectul Decretului Lege de amnistie No. 1574/920 întrucât art. 3 din acest Decret nu prevede decât ipoteza când acţiunea publică fusese deja stinsă la data intentărei celei private.

Că acestea fiind principiile şi sensul legei, Tribunalul Vlaşca hotărând altfel a violat şi interpretat greşit art. 3 din Decretul Lege de amnistie No. 1574/920 şi a pronunţat deci o sentinţă casabilă.

Că dar, motivul invocat este întemeiat şi prin consecinţă recursul urmează a se admite şi a se casà sentinţa Tribunalului Vlaşca trimiţându-se cauza să o judece din nou conform legei pentru Curtea de Casaţie.

Pentru aceste motive, admite recursul făcut de Ministerul de Domenii şi Agricultură.

Decizia No. 6547 din 17 Septemvrie 1928.

Preşedinte d-l **Const. G. Rătescu.** Procuror General d-l **Al. Dem. Oprescu,** în lipsa recurentului.

CAS. II, 9 Oct. 1896

INSTANŢE MILITARE. RECURS LA CURTEA DE CASAŢIE. INCOMPETENŢĂ. ADMISIBILITATE. (1) şi (2)

Delictele prevăzute de art. 211, 214, 216, 217 c. j. m. sunt de competenţa instanţelor militare când sunt săvârşite de ofiţerii de rezervă, însă numai dacă ele au fost săvârşite din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar.

---

petentă a se pronunţà şi asupra despăgubirilor civile, socotindu-se că «partea civilă ar aveà un drept câştigat a sta în instanţa penală». (Dalloz-Rép. Vo. Act. civile No. 142; Tanoviceanu-Tratat, ed. II, Vol. IV, No. 220; Ionescu-Dolj, *Curs de Proced. Penală*, p. 101; T. Prahova, S. II, sent. 1620/924, cu nota d-lui N. Georgean în *Jur. Gener.* 1/925; Cas. I, dec. 4657/927, *P. R.* 83/III/928; Cas. II, dec. 309/925, *Jur. Gen.* 801/925 şi *Jur. Rom.* 114/925; Cas. II, dec. 3993/926, *Jur. Gen.* 371/927; Cas. I, dec. 4657/926, *Jur. Gen.* 929/927).

Dacă amnistia intervine când pricina erà înaintea primei instanţe până să se fi pronunţat vreo hotărîre, instanţa nu poate soluţionà cererea pentru despăgubiri civile.

Cum se statuează asupra despăgubirilor civile? Spre a se recunoaşte despăgubirile civile cerute de partea lezată, urmează ca în prealabil să se constate materialitatea faptului penal (C. Apel Buc II, dec. pen. 249/927, *Bul. C. Ap.* 138/929) şi prejudiciul cauzat; numai prin existenţa acestor două elemente se poate stabilì raportul de cauzalitate pe care îşi întemeează reclamantul cererea sa. Lipsa de constatare a existenţei acestor două elemente, poate constituì o violare de lege sau nemotivare.

Instanţa va trebuì apoi să constate că faptul imputat intră în prevederile vreunei legi de amnistie şi în urmă să se pronunţe asupra daunelor suferite, stabilind un cuantum care rămâne la suverana apreciere a instanţelor de fond.

RADU DIMIU
Judecător la Trib. Prahova

(1) Publicăm mai jos două comentarii ale chestiunei inadmisibilităţei recursului în Casaţie contra hotărîrilor Consilului de revizie, sub regimul art. 74 c. j. m. şi a textelor vechei Constituţiuni.

Iacob Ţăranu, după ce a făcut serviciul militar şi a fost trecut în poziţia de ofiţer în rezervă, ţine o conferinţă la Clubul muncitorilor din Bucureşti despre armata permanentă şi naţiunea înarmată; un redactor face o dare de seamă în ziazul *Lumea Nouă* şi intercalează unele cuvinte ofensatoare la adresa unor căpitani, fără ca ele să fi fost rostite de conferenţiar. Căpitanii Orăşanu şi Botez, găsindu-se ofensaţi prin darea de seamă din jurnal, sesizează parchetul militar şi Ţăranu este condamnat de Consiliul de răsboiu al corpului al 2-lea de armată la un an închisoare. Făcând recurs la Consiliul de revizie şi cu toate motivele puternice ce s'au invocat, recursul este respins cu o majoritate de 4 voturi contra 1. In urma acestora Ţăranu face recurs la Inalta Curte de Casaţie.

Trei chestiuni principale au fost puse în discuţie înaintea Inaltei Curţi, asupra cărora urmà a se pronunţà:

In primul loc venià admisibilitatea în principiu a recursului, adică dacă Ţăranu poate recurge la Curtea de Casaţie, faţă cu dispoziţiile art. 74 din codul justiţiei militare.

In al doilea loc veneà imcompetenţa ratione materiae a instanţelor militare din două puncte de vedere: 1. Din cauza neconstituţionalităţei modificărilor introduse în art. 217 c. j. m. prin legea din 1894; 2. din cauză că faptul imputat lui

CURTEA (Speţa I): Asupra argumentului tras din dispoziţiunile art. 74 al codicelui de justiţie militară, pentru a se deduce neadmisibilitatea acestui recurs.

Considerând că dacă este constant că persoanele prevăzute în art. 53, alin. III, sunt justiţiabile, în principiu, de Tribunalele ordinare şi că numai prin derogaţiune şi în cazurile prevăzute de acel articol ei sunt justiţiabili de Tribunalele militare, urmează învederat că pentru toate acele fapte, pentru cari legea nu-i asimilează cu militarul, ei trebuesc să fie priviţi ca civili şi, dar, au drept a atacà înaintea acestei Curţi, în virtutea art. 36, alin. *c*, No. 1 din legea sa organică, hotărîrile date de Tribunalele militare pentru competenţă ori de câte ori aceste Tribunale şi-ar fi însuşit căderea de a judecà fapta ce aceà lege nu le-a dat dreptul de a o judecà.

Considerând că dacă art. 74 din codicele de justiţie militară din 24 Maiu 1881 declară, în orice caz, recursul inadmisibil pentru cei prevăzuţi în art. 51, 52 şi 53 din aceà lege, aceasta nu este adevărat decât pentru persoanele prevăzute în aceà lege; că dacă printr'o lege posterioară, precum este cea dela 21 Martie 1894, s'a introdus o dispoziţiune — ce nu există în legea anterioară — şi în care s'a cuprins, printr'un aliniat al art. 53, şi ofiţerii de rezervă şi gradele inferioare din concediu nelimitat şi rezervă, însă pentru unele delicte, nu mai este inadmisibil a se deduce că legiuitorul din 1894, care n'a voit să asimileze pe aceste persoane, în privinţa competenţei, decât pentru delicte anume determinate, să fi voit a le asimilà în aşà mod cu militarii încât să le ridice dreptul de recurs în casaţiune contra hotărîrilor Tribunalelor militare, chiar când aceste Tribunale şi-ar fi însuşit căderea a judecà fapte ce acest aliniat nu le-a dat dreptul a judecà.

Considerând că din dispoziţiunile citatului articol 53 alin. III, reiese că ofiţerii de rezervă şi gradele inferioare din concediul nelimitat şi rezervă când nu sunt sub arme, categorie în care se află recurentul de astăzi, sunt în principiu general justiţiabili de Tribunalele ordinare pentru toate delictele comise de dânşii în contra particularilor, fie chiar în contra superiorilor lor.

Că, prin derogaţiune la acest principiu, alin. III, sub art. 53 dă în competenţa Tribunalelor militare delictele prevăzute la art. 211, 214, 216 şi 217 din codul de justiţie militară, dar aceasta numai atunci când aceste delicte ar fi fost comise din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar.

Considerând că este constatat în fapt că cuvintele pretinse injurioase n'au fost adresate personal căpitanilor Botez şi Orăşanu, ci rostite într'o conferinţă ţinută la clubul muncitorilor; că recurentul de astăzi în aceà conferinţă, articulà contra numiţilor căpitani fapte precise şi de o natură astfel, că, de ar fi fost adevărate supuneau pe aceştia şi la pedeapsa prevăzută de art. 222 din codul justiţiei militare şi la ura şi dispreţul public; că aceste cuvinte în asemenea împrejurări rostite, ar fi constituit în virtutea articolului 294 combinat cu art. 299 din codicele penal, nu delictul de insultă, ci acela de calomnie, este învederat că Tribunalele militare, cărora legea nu le deferă decât într'un mod excepţional judecarea delictului de insultă, nu puteau fi competente a judecà delictul de calomnie; că un asemenea delict nu puteà fi dar judecat, decât de Tribunalele ordinare şi aceasta în urma unei acţiuni intentate de persoanele ce se pretindeau calomniate.

Considerând că, astfel fiind, motivul de incompetenţă fiind întemeiat, şi având în vedere art. 39 din legea organică a acestei Curţi.

Pentru aceste motive, casează fără trimitere, etc.

Decizia No. 541 din 9 Oct. 1896.

CAS. II, 25 Maiu 1928

INFRACŢIUNI CONTRA ORDINEI PUBLICE. GAZETAR. INFORMAŢIUNI TENDENŢIOASE. INSTANŢĂ MILITARĂ. STARE DE ASEDIU. MANDAT DE ARESTARE. RECURS. INADMISIBILITATE. (Art. 11 şi 17 l. pentru reprimarea infracţiunilor contra ordinei publice; art. 77, 76, 80, 97, 68, 69, 70, 75, 141, 142 c. j. m.; art. 24 şi 26 al. I l. Curţei de Casaţie.

Atât recursul ordinar la Consiliul de revizie prevăzut de codul justiţiei militare, cât şi cel extraordinar la Inalta Curte de Casaţie, neputându-se exercità decât în contra deciziilor de fond şi numai pentru incompetenţă, urmează într'o interpretare logică. că o asemenea cale de atac este exclusă în contra actelor de instrucţiune, în speţă în contra unei măsuri de arestare, fie chiar pentru cauză de necompetenţă.

Ceeace s'a urmărit prin art. 103 din Constituţiune nu a fost să se extindă dreptul de recurs fără nici o limită, ci să se curme abuzul ce se făceà prin suprimarea acestei căi de atac, în diferite cazuri, în contra unor hotărîri date asupra fondului —

Ţăranu, nu intrà în previziunile art. 53 al. ultim, nefiind ca atare justiţiabil de Consiliul de răsboiu, astfel că implicit, prin primirea declinatorului de competenţă, şi admisibilitatea recursului se impuneà.

Trecem asupra modului administrărei probelor şi a judecărei procesului în ce priveşte faptele aşà cum le-a înţeles şi judecat instanţa de fond — adică dacă faptul de insultă imputat lui Ţăranu i se puteà atribuì, cu toate că altul îşi însuşià paternitatea şi răspunderea lui — aceasta necăzând sub controlul Curţei de Casaţie; şi ne oprim numai asupra cestiunilor de drept, nesocotite şi călcate de instanţele de fond şi asupra cărora Inalta Curte urmà să se pronunţe.

Incepem cu admisibilitatea în principiu a recursului.

Dar înainte de a dezvoltà chestiunea că Ţăranu are drept de a recurge la Casaţie, cu toată esprimarea categorică din art. 74 c. j. m. ne vedem siliţi a relevà un înalt principiu de drept, recunoscut şi admis în toată legislaţiunile, şi asupra căruia nu încape nici o discuţie.

Este de principiu constant, că legile de drept comun guvernă relaţiunile — fie în civil, fie în penal — atât dintre individ şi individ, cât şi dintre individ şi societate, iar excepţiunile sau legile excepţionale sunt derogaţiuni la dreptul comun, şi pentru ca ele să aibă existenţă şi aplicaţiune *se cere imperios ca să fie esprese* — fără a puteà cu toate acestea atinge legile de ordine publică şi constituţională — şi nu se pot creà nici din arbitrariul judecătorului, nici se pot aplicà pe calea de interpretare şi analogie.

Venim la chestiunea admiterei în principiu a dreptului lui Ţăranu de a recurge la Casaţie.

Art. 74 din c. j. m. din 1881 — să se noteze bine, art. 74 este al legiuitorului din 1881 şi n'a suferit nici o modificare în 1894 — glăsueşte astfel:

«Nici într'un caz nu pot aveà recurs în casaţie contra hotărîrilor Consiliilor de răsboiu şi Consiliilor de revizie [1]: Militarii, asimilaţii cu militarii, şi toţi ceilalţi indivizi arătaţi la art. 51, 52, şi 53 precedente».

De care art. 53 este vorba aici, şi înţeles de legiuitor?

Negreşit că de art. 53 din legea din 1881, astfel cum a fost concepută şi codificată de acelaş legiuitor, şi prin care se dă în competenţă Trib. militare, judecarea autorilor de crimele şi de delictele prevăzute de tit. II cartea IV:

1. «Când fără a fi întrebuinţaţi, sunt la dispoziţia guvernului.

2. Când sunt în concediu şi permisie [1].

Şi numai acestora le erà suprimat dreptul de recurs prin art. 74 din legea din 1881, rămas şi în aceà din 1894.

Leguitorul din 1894 modifică art. 53 al. 1 şi 2 în modul următor:

1. Când sunt în disponibilitate sau în orice fel de concediu sau permisie.

2. Gradele inferioare cu schimbul timpul când nu sunt sub arme. pe

Şi se mai adaugă un aliniat nou — care în loc de aliniat puteà foarte bine să figu-

---

[1] In acest sens Casaţia Română pe 1894, pag. 45 şi 286.

[1] Traducerea întocmai a art. 57 c. j. m. francez.

socotindu-se în asemenea cazuri recursul de ordin constituţional.

(Ionel Ţăranu cu Comisarul Regal al Corpului I Armată).

CURTEA (Speţa II-a): Asupra incidentului ridicat de d-l Procuror general al acestei Inalte Curţi relativ la inadmisibilitatea recursului introdus de Ionel Ţăranu.

Având în vedere că, după cum rezultă din lucrările aflate în dosar, în ziua de 8 Maiu 1928, Ionel Ţăranu redactor la ziarul «Dimineaţa» din Bucureşti a fost pus în urmărire de către Comisarul Regal al Corpului II de Armată, pentru delictul prevăzut şi pedepsit de art. 2 şi 17 din legea pentru reprimarea unor noui infracţiuni în contra liniştei publice şi anume pentru faptul că în dimineaţa zilei de 7 Maiu 1928, cu ocaziunea informaţiunilor ce trimiteà ziarului «Dimineaţa» şi «Adevărul» al căror redactor erà, despre mersul întrunirei partidului Naţional-Ţărănesc, la Alba-Iulia, a dat o telegramă prin care informă în mod tendenţios ziarele mai sus arătate, arătând că «circulaţia tuturor trenurilor prin Teiuş este reluată, ţăranii porniţi spre Bucureşti, tren special» — acesta în scop de a încercà să provoace agitaţiuni printre cetăţenii Ţării, periclitând astfel Siguranţa Statului.

Având în vedere că instanţa militară a fost sesizată cu întocmirea actelor de instrucţiune prin ordinul d-lui Comandant al Corpului II de Armată cu No. 4700/928 — în baza legei stărei de asediu şi a decretului lege No. 2798 din 14 August 1916, prin care se tribue acestor instanţe competenţa de a instruì şi judecà şi pe civili pentru infracţiunile specificate în zisul decret lege.

Având în vedere că, în baza ordonanţei generalului Comandant al Corpului II de Armată, mai sus arătat, în temeiul art. 99 din c. j. m. d-l raportor al Consiliului de războiu a emis în ziua de 9 Maiu 1928 — mandat de depunere şi apoi în ziua de 11 Maiu 1928, mandatul de arestare cu No. 4989 — aprobat de Comandantul Corpului II de Armată.

Având în vedere că în contra acestui ordin de arestare, Ionel Ţăranu, în ziua de 12 Maiu 1928, a declarat recurs la această Inaltă Curte, motivat pe necompetenţa instanţelor militare, decurgând din violarea art. 51 c. j. m. combinat cu art. 11 şi 17 din legea pentru reprimarea unor noui infracţiuni în contra liniştei publice — şi cu art. 26 al. 2 din Constituţie, susţinând că circumstanţele în cari s'a petrecut faptul imputat lui Ţăranu — specificat mai sus — neîntrunind elementele nici unui fapt penal — măsura de arestare luată de instanţele militare — este luată fără competenţă şi deci casare fără trimitere a

---

reze cu un art. 53 bis, cu următoarele dispoziţiuni:

3. Ofiţerii de rezervă şi gradele inferioare din concediu nelimitat şi rezervă când nu sunt sub arme, însă numai pentru crimele şi delictele prevăzute la art. 211, 214, 216 şi 217 c. j. m. *comise din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar*[1])».

A cuprinde deci în dispoziţiile art. 74 *din legea din 1881*, şi pe cei vizaţi de noul aliniat 3 — pe care cu drept cuvânt l-am numit 53 bis, căci nu este o modificare a vechiului articol, ci un adaus de dispoziţiuni cu totul noui — şi suprimând acestei categorii de justiţiabili dreptul de recurs în casaţie în baza vechiului art. 74 — deşi încă în vigoare — ar însemnà nu numai dărâmarea principiului fundamental despre «excepţiuni» despre care am vorbit mai sus, dar încă şi călcarea flagrantă a a art. 14 din Constituţie care prescrie, că nimeni nu poate fi sustras dela judecătorii ce-i dă legea.

Or, legea, prin art. 75 c. j. m., acordă dreptul de recurs pentru necompetenţă tuturor acuzaţilor neprevăzuţi în art. 74 — şi nu credem că cineva ar puteà numai concepe ideia, că legiuitorul din 1881 a putut cuprinde şi pe persoanele din noul aliniat al art. 53 din 1894. Admiţându-se o asemenea stranie teorie, s'ar puteà introduce prin surprindere oricând, o interminabilă serie de dispoziţiuni noui la art. 51, 52, 53, suprimând acelor justiţiabili dreptul de recurs, prin aplicarea art. 74, creindu-se astfel în mod piezis excepţiuni, fără o prescripţie legală şi expresă.

Numai dacă s'ar fi modificat în 1894 şi art. 74, intercalându-se *expres* că şi cei vizaţi de noul aliniat nu au dreptul de recurs, sau dacă în art. 53, al. 3, s'ar fi zis că dispoziţiunile art. 74 sunt comune şi acestui aliniat, numai atuncea dreptul de recurs ar fi fost de drept suprimat şi celor cuprinşi în art. 53, aliniatul 3.

Din împrejurarea însă că, art. 74 c. j. m. nu a fost modificat în 1894 în sensul că cei din al. 3 al. art. 53 nu au drept de recurs, şi nici noul aliniat nu prevede aceasta, *dreptul lui Ţăranu de a recurge* erà deschis, conofrm art. 75 c. j. m., care în 1894 nu a fost modificat decât în sensul că recursul nu se mai poate face «omisso medio», cum erà permis prin legea din 1881.

Credem a fi dovedit cu suficienţă că recursul lui Ţăranu erà admisibil în principiu[1]). Acum, trecem la incompetenţa instanţelor militare, din cauza materiei.

Am spus la început că instanţele militare nu erau competente să judece pe Ţăranu din două motive: 1. Inconstituţionalitatea art. 217, aşà cum el a fost modificat în 1894. 2. Faptul lui Ţăranu neîntrunind elementele prevăzute de art. 53 c. j. m., deci, nu erà justiţiabil de Tribunalele militare; vom dezvoltà mai întâi prima incompetenţă.

Se ştie, că numai din reproducerea conferinţei într'un ziar, faptul lui Ţăranu a ajuns la cunoştinţa acuzatorilor săi, iar condamnarea este chiar rostită pentru insulta adusă superiorilor *săi prin scris*, aplicându-i-se art. 217 c. j. m., — modificat în 1894 prin introducerea cuvintelor «şi orice fel de scrieri». Cu alte cuvinte, Ţăranu a comis *un delict de presă*.

Se mai ştie asemenea, că mai toată presa din Capitală, discutând cazul Ţăranu, a conchis că modificarea din 1894, prin cari se pune în rândul militarilor în activitate şi pe rezervişti şi concediaţi, cu alte cuvinte, aproape pe toţi cetăţenii până la vârsta de 30 de ani, *este inconstituţională.*

Nu suntem de această părere. Căci dacă recunoaştem corpurilor legiuitoare ordinare, dreptul de a reduce serviciul militar la minimum, sau a-l urcà la orice număr de ani, trebuie să le recunoaştem şi dreptul de a asimilà o categorie de semi-militari cu cei din activitate, Constituţia neocupându-se cu astfel de dispozţiuni.

Nu tot astfel este şi cu modificarea art. 217 în care s'a introdus pedeapsa şi pentru insulta adusă *prin orice fel de scrieri.*

Această dispoziţie *este o flagrantă călcare a art. 24 din Constituţie*, care garantează *tuturor — prin urmare chiar şi militarilor în activitate* — libertatea de a comunicà opiniunile prin graiu, prin scris, şi prin presă, răspunzător fiind fiecare de abuzul acestor libertăţi în cazurile determinate de codul penal, fără însă a se puteà restrânge dreptul în sine, *şi fără a se puteà face în această privinţă vreo lege excepţională*, iar judecarea delictelor de presă sunt date de acelaş articol din Constituţie, *numai în competinţa juraţilor*, afară de acele comise contra persoanei suveranului ţărei şi a familiei sale regale şi suveranilor străini, cari se judecă de Tribunalele ordinare, după modificările făcute de Constituanta din 1884.

Faţă deci cu acest text pozitiv al Constituţiei, faţă cu prescripţia categorică, că Constituţia garantează *tuturor* libertatea de a comunicà ideile prin scris şi prin presă, faţă cu desemnarea *expresă* a juriului, ca jurisdicţiune în această materie, fără altă distincţiune decât a persoanei regelui, faţă cu aceste toate, *modificarea introdusă în art. 217 este neconstituţională, şi ca atare neexistentă şi fără putere de aplicaţiune.*

Dacă pentru a se deferì Trib. ordinare pedepsirea insultelor aduse regelui a fost nevoie de o modificare a Constituţiei de către Constituanta din 1884, — şi cine nu-şi aminteşte câte dificultăţi a întâmpinat aceà modificare — nu mai rămâne nici o îndoială că pentru modificarea art 217 ar fi trebuit mai întâiu modificată însăş Constituţia, şi numai apoi s'ar fi putut deferì Trib. militare pedepsirea insultelor superiorului prin presă.

Se poate ca disciplina — aşà cum o înţelege militarismul — să sufere până atunci, dar mai presus de militarism este Constituţia, baza edificiului nostru politic, şi pe care stau clădite toate instituţiunile noastre politico-sociale, şi chiar acea a militarismului.

Credem deci că acest motiv este peremptoriu, Ţăranu a fost condamnat în baza *unei legi neexistente*, şi Inalta Curte urmà să caseze în această privinţă deciziunile instanţelor militare în afacerea Ţăranu.

Asupra acestui punct numai avem de discutat.

Inalta Curte este datoare a se pronunţà asupra neconstituţionalităţei legei şi toţi autorii comentatori sunt unanimi a recunoaşte justiţiei dreptul şi chiar datoria de a respinge o lege care este contra Constituţiei, după cum am dovedit aceasta, actului comis cu exces de putere se impune.

---

[1]) Vom arătà mai departe ce a înţeles legluitorul prin cuvintele ce am subliniat.

[1]) Notăm că art. 36 al. *c)* din legea organică a Curţei de Casaţie, este abrogat prin legea posterioară, adică art. 75 c. j. m. din 1881.

Având în vedere că d-l Procuror general al acestei Inalte Curţi, în prealabil, având cuvântul, a ridicat incidentul de inadmisibilitatea recursului, susţinând că mai înainte de a se luà în discuţiune în fond motivul de recurs, din punct de vedere al existenţei sau neexistenţei ca delict, al faptului încriminat — aşà după cum chestiunea a fost pusă de recurent în scris prin motivul invocat — trebuie a se cercetà şi vedeà, dacă natura şi caracterul actului atacat cu recurs este susceptibilă de o asemenea cale direct în faţa Inaltei Curţi şi d-l Procuror general în susţinerea incidentului său arată că după regulele de drept existente — Justiţia militară având o organizaţie proprie, iar dreptul comun nefiind aplicabil decât acolo unde se trimite în mod formal — singurele acte cari pot fi atacate cu recurs la Curtea de Casaţie, după cum rezultă din art. 75 şi 141 c. j. m., sunt numai deciziunile Consiliului de răsboiu şi ale Consiliului de revizie şi numai pentru incompetenţă.

Că actele sau măsurile de instrucţiune, cum este în speţă ordinul de arestare, nu sunt susceptibile, susţine d-l Procuror general, de calea recursului direct la Inalta Curte de Casaţie, ele fiind organizate şi regulamentate în mod special de art. 77 şi următorii c. j. m. şi în ce priveşte arestarea de art. 99 şi urm. acelaş cod, cari nu prevăd o asemenea cale de atac.

Că nu se poate invocà, susţine d-l Procuror general, nici dispoziţiunile art. 27 al. 2 din legea de organizare a Curţei de Casaţie care îmbracă pe părţile interesate cu dreptul excepţional al Ministerului de Justiţie — de a cere anularea chiar a hotărîrilor nedesăvârşite sau actelor judecătoreşti de orice instanţă, deoarece în speţă actul atacat are un caracter provizoriu şi nu este de natură a întrerupe cursul justiţiei, condiţiune cerută de susmenţionatul text.

Având în vedere concluziunile orale şi scrise ale recurentului prin apărătorii săi — depuse în combaterea incidentului de mai sus.

Considerând că în legislaţiunea noastră a existat întotdeauna o normă constantă că justiţia militară se organizează prin osebite legi, cu caracter excepţional—normă care prin art. 106 din noua Constituţiune, a fost ridicat la rangul de principiu constituţional.

Considerând că consecinţele unei asemenea norme, legiuitorul edictând codul justiţiei militare, a creat anume instanţe de instrucţiune şi urmărire, prevăzute de art. 77 şi următorii şi anume instanţe de judecată: Consiliile de răsboiu, con-

---

pe deplin, într'un articol scris în cauza mitropolitului Ghenadie.

Trecem acum la al doilea motiv de incompetenţă «ratione materiae» — care deasemenea se poate pune deadreptul în Casaţie [1]) — şi anume dacă faptul imputat lui Ţăranu întruneşte elementele esenţiale ale delictului prevăzut la art. 217, şi dacă faptul lui intră în previziunea art. 53, spre a cădeà sub jurisdicţiunea Trib. militare, adică dacă pretinsa insultă adusă căpitanilor Orăşanu şi Botez, a fost îndreptată împotriva superiorilor săi, *comisă din cauza, sau cu ocaziunea serviciului militar.*

Cine a urmărit dezbaterile importante cari au avut loc la modificarea legei din 1894, a putut vedeà că guvernul în proiectul său, supus Senatului şi votat de acel corp la 18 Februarie 1894 fără nici o discuţie, a redactat al. 3 (sau mai bine zis art. 53 bis) fără cuvintele «comise din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar», cu alte cuvinte după acest proiect, militarii vizaţi de el, şi pedepsiţi de art. 211, 214, 216 şi 217 c. j. m. erau să fie judecaţi de Trib. militare, *în orice timp şi în orice mod* s'ar fi făcut pasibili de acele pedepse.

Proiectul venind în dezbaterea Camerei deputaţilor în şedinţa din 19 Martie 1894, raportorul prin raportul său, spune că comitetul delegaţilor a adăugat la finele art. 53, cuvintele: «însă numai pentru fapte izvorîte din afaceri de serviciu», adăugând încă, «această modificare a fost primită de guvern, deci în nici un caz altul decât acel izvorît din afaceri de serviciu, ofiţerul rezervist nu poate fi judecat după codul de justiţie militară [2])».

In discuţia generală, în urma unor discursuri magistrale ale lui C. I. Stoicescu — fost ministru — şi N. Voinov şi mai ales cu seamă în urma celui de al doilea, ca a profetizat şi exprimat temerile unui proces Ţăranu, declarându-se în acelaş timp nemulţumit cu garanţia dată prin cuvintele adăugate de comitetul delegaţilor. D-l Marghiloman, atunci ministru de justiţie, răspunde: că intenţia guvernului este în adevăr de a menţine disciplina în armată, dar în ce priveşte pe rezervişti, ei vor fi judecaţi de Tribunalele militare numai în anumite cazuri de insulte loviri, etc., iar mai departe zice [1]):

«Prin urmare ţinând seama de observaţiunile făcute, am crezut că este bun amendamentul din comitetul delegaţilor, care restrânge încă proiectul guvernului şi care limitează competenţa pentru insulta sau bătaia superiorului *la fapte cari sunt conexe sau cari decurg din raporturile militatre* »[2]).

Iar în discuţiunea pe articole, comitetul delegaţilor, în urma discursurilor generalului Manu şi alţii, modifică amendamentul din raport şi-l înlocueşte cu cuvintele «comise din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar», înlocuire primită de Cameră prin votul din 22 Martie şi de Senat la 23 Martie 1894.

Trebuie să mai adăugăm încă, că din toate discursurile rostite — şi unde a fost vorba de insulte, loviri, etc. — reiese că legiuitorul a înţeles numai contra superiorului *său*, după cum acest cuvânt figurează chiar în art. 217.

Din aceste citaţiuni exacte reiese evident că numai pentru crimele şi delictele prevăzute în art. 211, 212, 214, 216 şi 217 c. j. m. *comise din cauza sau cu ocaziunea serviciului*, *cu* alte cuvinte *cari au conexitate sau decurg din serviciul militar* ofiţerii în rezervă sunt justiţiabili de Trib. militare.

Faptul imputat lui Ţăranu neavând nici o conexitate cu serviciul militar aşà cum a înţeles legiuitorul, iar pretinsele insulte nefiind adresate superiorului *său*, numiţii căpitani nefiind *niciodată superiorii săi* astfel ca insulta să aibă vreo conexitate cu serviciul, în acelaş timp, art. 217 nu-i erà aplicabil, şi deoarece textele penale sunt de drept restrâns, şi nu se pot aplicà decât aşà cum sunt scrise, justiţia militară a fost şi în această privinţă necompetentă «ratione materiae».

I. NEGREANU

(2) In *Dreptul* No. 68 din 27 Octomvrie 1896, regretatul mare jurisconsult, Al. Degré, fost consilier la Curtea de Casaţie, sub pseodonimul de «Alexander», a publicat următorul articol asupra cazului Iacob Ţăranu:

Procesul soldatului concediat Iacob Ţăranu. Hotărîrea Inaltei Curţi. Motivele acestei hotărîri. Necesitatea unei schimbări a art. 53 codul justiţiei militare. Intrăm în materie fără multă vorbă şi tărăgăneală. Intr'o conferinţă ţinută la clubul muncitorilor, d-l Iacob Ţăranu, soldat în concediu, a stăruit a zice că bătaia cea mai cumplită a soldaţilor bântue armata noastră, şi, ca să învedereze lucrul, a pârît pe căpitanul *B. că e o bestie care bate pe soldaţi de le curge sângele pe nas.*

Dat în judecată pentru această pornire îndrăzneaţă în contra unui ofiţer, Consiliul de răsboiu al Corpului II de Armată a calificat această faptă a acuzatului de *insulta superiorului* săvârşită cu *ocaziunea* serviciului militar, şi l-a conndamnat, pe temeiul art. 53 şi 217 codul justiţiei militare, la un an închisoare corecţională.

Nemulţumit pe această hotărîre, condamnatul a făcut recurs la Consiliul de revizie. In loc însă să arate aici că fapta, pentru care a fost condamnat, constitue delictul de *clevetire* [1]) care aparţine competenţei *Tribunalelor ordinare*, dânsul s'a mărginit a zice că un domn Ionescu e autorul articolului din *Lumea Nouă* [2]) şi că deci numai acesta poate fi răspunzător de insulta de care e vorba (art. 24 Const.).

Intâmpinarea aceasta de necompetenţă însă, fiind vorba în cazul nostru de o *cuvântare* ocărâtoare, care pe urmă abià s'a publicat prin presă, Consiliul de revizie a respins-o *tambour battant*, pe motiv că acuzatul nu s'a dat în judecată pentru articolul publicat în «*Lumea Nouă*», ci pentrucă într'o conferinţă ţinuţă la clubul muncitorilor, a săvârşit insulta superiorului.

D-l Iacob Ţăranu, văzând că numai este astfel nici o scăpare pentru d-sa diduse fiecare de regulele lor de procedură penală, reguli cari singure trebuesc riguros aplicate în instruirea şi judecata infracţiunilor deferite competenţei lor, urmând ca regulele dreptului comun să fie observate numai acolo unde codul justiţiei militare o cere în mod expres cum se spune prin art. 76, 80, 97 etc., iar ca instanţă de recurs a înfiinţat Consiliul de revizie care are căderea, după cum spune art. 68, 69 şi 70 c. j. m., să se pronunţe numai asupra recursurilor făcute în contra sentinţelor de fond ale Consiliilor de răsboiu.

---

[1]) Vezi şi *Buletinul Casaţiei* pe 1889, p. 733.

[2]) Vezi desbaterile Camerei deputaţilor din Martie 1894.

[1]) Ibidem.

[2]) Aceste cuvinte sunt subliniate în însăş desbaterile oficiale. Idem, *loc. cit.*

[1]) Consiliul de Răsboiu ar fi respins, probabil, şi excepţiunea de necompetenţă propusă în acest înţeles, pe motiv că, fapta imputată acuzatului constituind în acelaş timp o injurie şi o clevetire, se reţine acuzaţiunea numai pentru injurie (expresiunea ocărîtoare «bestie»). Norocul acuzatului, prin urmare, că s'a apărat rău. *A quelque chose, malheur est bon!*

[2]) Conferinţa ţinută la Clubul muncitorilor s'a publicat în *Lumea Nouă*.

Considerând că afară de recursurile ce se îndreaptă către Consiliile de revizie, după cum s'a arătat mai sus — mai există un singur recurs cu totul excepţional, care conf. art. 75, 141, 142 c. j. m. şi art. 24 şi 26 al. 1 din legea Curţei de Casaţie se adresează şi se judecă de către această Inaltă Curte, dar şi acest recurs, după cum rezultă clar din textele citate, nu se exercită decât numai în contra deciziunilor de fond ale Consiliilor de răsboiu şi de revizie şi numai pentru cauză de incompetenţă.

Considerând că din cele expuse rezultând că atât recursul ordinar la Consiliul de revizie, cât şi cel extraordinar la Inalta Curte de Casaţie, neputându-se exercită decât în contra actelor numite mai sus, urmează într'o interpretare logică, că o asemenea cale de atac este exclusă în contra actelor de instrucţiune, în speţă, în contra unei măsuri de arestare, fie chiar pentru cauză de incompetenţă.

Că pe de altă parte în ce priveşte actele de instrucţiune şi urmărire prealabilă, rezultă din art. 77 şi urm. şi în special în ce priveşte arestarea din art. 99 c. j. m. că nu sunt supuse reformărei decât tot prin organul superior care le-a provocat.

Că în materie de justiţie militară, Generalul Comandant al Corpului de Armată, fiind instanţa supremă care ordonă urmărirea şi arestarea, tot el are căderea să revoace asemenea măsuri — deci şi din acest punct de vedere recursul e inadmisibil.

Având în vedere că apărătorii recurentului, pentru a susţine admisibilitatea recursului au mai invocat că după dispoziţiunile art. 103 din Constituţie, recursul fiind declarat de ordin constituţional, el constituie o cale de atac admisibilă în contra oricărui act judecătoresc, al oricărei instanţe, fie de instrucţiune, fie de judecată, fără nici o restricţiune.

Considerând că interpretarea ce se dă acestui articol din pactul fundamental este cu totul lipsită de temeiu juridic şi depăşeşte intenţiunea legiuitorului constituant, căci ceeace s'a ţintit prin această dispo-

---

naintea justiţiei militare, şi-a luat inima în dinţi şi a făcut în cele din urmă recurs la Curtea de Casaţie. A cercat însă astfel, aşà se credeà la început, marea cu degetul. In adevăr, un soldat în concediu condamnat de Tribunalele militare pentru insulta superiorului nu are deschisă calea recursului, faţă cu articolele 74 şi 53 codul justiţiei militare, cari sunt foarte categorice în această privinţă.

Art. 74: «Nici într'un caz nu pot aveà recurs în Casaţie contra hotăririlor Consiliilor de răsboiu şi Consiliilor de revizie:

1. Militarii, asimilaţii cu militarii şi toţi ceilalţi indivizi arătaţi la articolele 51, 52 şi 53 precedente».

Art. 53 codul justiţiei militare din 1894: «Sunt deasemenea justiţiabili de Consiliile de răsboiu, în circumscripţiile teritoriale, în timp de pace:

3. Ofiţerii de rezervă şi gradele inferioare din *concediu nelimitat şi rezervă* când nu sunt sub arme, însă *numai pentru crimele şi delictele prevăzute la art. 211, 214 şi 217 codul justiţiei militare*, comise din cauza sau cu *ocazia* serviciului militar».

Ei bine, d-l Iacob Ţrăranu, soldat în concediu, a fost condamnat tocmai pentru insulta superiorului, săvârşită cu ocazia serviciului militar, caz prevăzut şi pedepsit de art. 217 codul justiţiei militare, care se rosteşte astfel:

«Orice militar care în timp de serviciu [1]) sau cu ocazia [2]) serviciului, insultă sau aduce ofensă superiorului său prin cuvinte, gesturi, ameninţări şi orice fel de scrieri, se pedepseşte cu destituirea sau închisoarea dacă acest militar este ofiţer, şi dela 3 la 5 ani închisoare dacă este sub-ofiţer, caporal, brigadier sau soldat [1])».

Iată prin urmare, aşà s'ar păreà, cazul nostru în prevederile art. 74 codul justiţiei militare, care zice că în nici un caz nu pot aveà recurs în casaţie militarii prevăzuţi la art. 53, căci art. 53 supune justiţiei militare pe soldaţii din concediu pentru delictul prevăzut la art. 217, şi Iacob Ţăranu, soldat în concediu, a fost condamnat tocmai pentru delictul prevăzut la art. 217.

Oricum, aici este tocmai nodul chestiunei noastre, fapta imputată d-lui Iacob Ţăranu, soldat în concediu, constitue dacă ne uităm mai de aproape, nu delictul militar de insultă a superiorului, ci delictul de drept comun de *clevetire* [2]), *căci* «a bate pe soldaţi de le curge sângele pe nas» e o faptă care, adevărată fiind, ar supune pe făptuitor la pedepse penale sau măcar la dispreţul şi ura cetăţenilor (art. 294 codul penal [3]).

Ei bine, după art. 53 cit. codul justiţiei militare, un soldat în concediu e justiţiabil de Consiliul de răsboiu numai pentru crimele şi delictele prevăzute la articolele 211, 215, 216 şi 217. Clevetirea însă nu e deloc prevăzută în vreunul din aceste articole. E vădit lucru prin urmare că, pentru clevetire, soldatul în concediu atârnă de *Tribunalele ordinare* [1]).

Iată dar că art. 74 codul justiţiei militare glăsuitor că nici într'un caz nu pot aveà recurs în casaţie militarii, etc. arătaţi la articolele 51, 52 şi 53, n'are ce căutà în cazul nostru, soldatul concediat Ţăranu nefiind la reviste sau exerciţii militare (art. 51 şi 52) în momentul săvârşirei delictului, şi fapta imputată lui (clevetirea) nefiind prevăzută de art. 211, 214, 216 şi 217.

Este prin urmare loc de a se aplicà în cazul de faţă, nu art. 74 cit., care respinge cu desăvârşire recursul la Curtea de Casaţie, pornind dela ideia că judecătorii militari sunt judecătorii naturali ai militarilor, ci art. 75 care deroagă la această regulă şi hotărăşte limpede şi lămurit.

«Acuzaţii sau condamnaţii cari nu sunt cuprinşi în articolul precedent pot atacà hotărîrile Consiliilor de răsboiu şi Consiliilor de reviziune înaintea Curţei de Casaţiune, dar numai pentru *cauză de necompetenţă*».

D-l Iacob Ţăranu a şi atacat prin urmare cu recurs în casaţie hotărîrea de mai sus a Consiliului de revizie, pentru cauză de necompetenţă, zicând că fapta, pentru care a fost condamnat, fiind un delict de drept comun şi nu un delict militar, justiţia militară nu aveà căderea de a o judecà.

Calificarea faptelor încriminate cuprinde de sigur, pe lângă chestiunea de drept, şi o apreciere de *fapte*, şi ştiut este că Curtea de Casaţie nu e volnică să alunece pe tărâmul faptelor, dar înalta Curte poate totuş, toată lumea o recunoaşte, să califice faptele altfel decât instanţele inferioare, sub condiţiunea, bine înţeles, *de a luà faptele aşà cum sunt constatate prin hotărîrea supusă recursului* [2]).

Ce vedem însă? Consiliul de răsboiu vorbeşte în cazul nostru numai *în abstract* de *insulta superiorului*, fără să lămurească ziţiune nu a fost ca să se extindă fără limită dreptul de recurs ci scopul a fost ca să se curme abuzul ce se făceà prin suprimarea în diferite cazuri a dreptului de recurs în contra unor sentinţe date asupra fondului — socotind în asemenea cazuri recursul de drept constituţional.

---

[1]) Delictul se săvârşeşte în timp de serviciu, atunci când «le supérieur et l'inférieur sont tout deux de service». V. Pradier-Fodéré, *Commentaire sur le Code de justice militaire*, 1876, pag. 521.

[2]) Art. 53 Codul justiţiei militare zice: «din cauza sau cu ocaziunea serviciului» aceea ce e fără îndoială un pleonasm. Bonnet blanc, blanc bonnet. Cauza sau ocaziunea e tot una. Pradier Fodéré (opul citat, pag. 519) lămureşte în adevăr lucrul astfel: «En effet, pour répondre à une question ainsi posée: Les voies de fait dont le nommé X est accusé ont-elles été commises à l'occasion du service? Les juges n'ont pas à tenir compte de la position des deux parties dans le service ou hors du service; ils n'ont qu'à décider en leur conscience si les voies de fait ont eu, ou non, le service pour cause».

[1]) Injuria adresată funcţionarilor publici în timpul sau cu ocaziunea serviciului se numeşte ultragiu (V. art. 224 francez corespunzător cu art. 217 codul justiţiei militare român). Există ultragiu, când injuria e rostită în lipsa funcţionarului? Chestiunea e controversată (V. F. Hélie, asupra art. 222 codul penal, t. III. No. 842). Jurisprudenţa hotăreşte unanim că «l'existence du délit d'outrage n'est pas subordonée à la présence du fonctionnaire» (V. «Code de la presse», par Favre et Lévy, 1885, pag. 147). Oricum, ultragiul constitue un delict deosebit de clevetire, iar clevetirea se poate considerà ca un ultragiu numai când e rostită în faţa funcţionarului în exerciţiul funcţiunilor sale (F. Hélie, III, No. 845).

[2]) Vezi însă *Militär-Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich*, § 113 şi 91, din cari reese că şi clevetirea «verleumderische Beleidigung» e un delict militar.

[3]) Bătaia, care a fost recunoscută de legile vechiului regim ca pedeapsă legală, principală, accesorie sau disciplinară, e astăzi înlăturată în toate statele civilizate. (Vezi art. 229 codul justiţiei militare franceze, cf. art. 222 român), afară de Englitera, care o admite încă în marină şi pentru delictele mici (Whipping). Problema s'a cercetat foarte pe larg la Congresul Internaţional ţinut la Londra în 1872, dar cea mai mare parte a experţilor englezi au cuvântat pentru menţinerea acestei pedepse. Un lucrător cu mâna, ziceau ei, e mai bucuros să fie bătut decât să stea săptămâni întregi la închisoare. Raţionând astfel, călcăm însă principiul egalităţei tuturor dinaintea legei. (V. «Holtzendorffs Rechtslexikon» V «Prügelstrafe».

[1]) Vezi art. 6 codul penal ordinar.

[2]) Faustin Hélie, *Traité d'instruction criminelle*, I-a ediţie, t. IX, pag. 480 urm.

Că, dacă legiuitorul ordinar nu poate suprimà dreptul de recurs, luat în înţelesul de mai sus — nu e mai puţin adevărat însă, că el are căderea de a-l reglementà şi puterea de a-l acordà şi în contra unor acte de instrucţiune, ceeace legiuitorul nu a făcut-o în cazul de faţă prin codul justiţiei militare.

Că astfel fiind, obiecţiunea devine nefondată.

Având în vedere că recurentul, ca ultim argument în favoarea admisibilităţei recursului, a mai invocat şi dispoziţiunile art. 27 al. 2 din legea Curţei de Casaţie, susţinând că această dispoziţiune a legei dă dreptul părţilor interesate, întocmai ca şi Ministerului de Justiţie în temeiul art. 22 ca să ceară anularea hotărîrilor, fie şi nedesăvârşite şi a actelor judecătoreşti de orice instanţă, când ele nu mai pot fi atacate pe nici o cale ordinară şi cursul justiţiei s'ar găsì întrerupte, cum se pretinde că ar fi în speţă.

Considerând că deşi dispoziţiunile art. 27 al. 2 din legea de organizare a Curţei de Casaţie inovează şi extinde dreptul părţilor interesate, de a cere şi ele anularea hotărîrilor nedesăvârşite, şi a oricărui act judecătoresc, dat cu exces de putere sau necompetenţă, şi deşi acest text îşi întinde sfera lui de aplicaţiune la actele de asemenea natură, emanate dela orice instanţă şi prin urmare şi asupra acelora cari emană dela instanţele militare, totuş dispoziţiunea din lege nu poate aveà aplicaţiune, întrucât în cazul de faţă, condiţiunile aplicabilităţei ei nu îşi au fiinţă.

Că, într'adevăr, atât din textul clar al art. 27 cât şi din expunerea de motive asupra legei Curţei de Casaţie făcută de Ministrul Mârzescu, rezultă că facultatea exerciţiului unui asemenea drept de recurs este subordonată condiţiunei ca actul dat cu exces de putere sau necompetenţă să nu mai poată fi atacat pe nici o cale ordinară şi cursul justiţiei să fie întrerupt.

Că, în speţă, ordinul de arestare nu îndeplineşte această condiţiune, el fiind un act de instrucţiune cu caracter provizoriu reformabil la orice schimbare de situaţiune de către instanţa supremă de urmărire cum s'a arătat mai sus, şi apoi pe de altă parte nu este nici de natură de a întrerupe sau suspendà cursul justiţiei în înţelesul legei, căci justiţia în cazul de faţă îşi urmează cursul său regulat.

---

fapta [1]), pe care o califică astfel, însă reiese din ordonanţa militară de dare în judecată că s'a imputat soldatului concediat Iacob Ţăranu anume fapta că *a pârît pe superiorul său că e o bestie care bate pe soldaţi, de le curge sânge pe nas.*

Ei bine, fapta aceasta calcă în acelaş timp art. 217 codul justiţiei militare şi art. 294 codul penal com. [2]), constitue adică şi insulta superiorului (expresiunea ocărîtoare «bestie» [3]), care e de resortul Tribunalelor militare, şi delictul de calomnie [4]) (imputarea făcută căpitanului *B.* că «bate pe soldaţi»), care atârnă de Tribunalele ordinare.

Din două, una prin urmare. Delictul militar şi cel de drept comun se urmăresc în acelaş timp, simultan? In asemenea caz, *Tribunalul ordinar* e singur competent să judece amândouă delictele [5]). aplicând pedeapsa cea mai grea. Delictul de drept comun rămâne, din contră, pentru un cuvânt sau altul, nelămurit? *Tribunalul militar* are atunci fără îndoială căderea să judece cazul, mărginind bine înţeles, acţiunea la delictul militar.

Cum s'au petrecut aşadar lucrurile în cazul de faţă? Consiliul de răsboiu n'a mărginit de loc acuzaţiunea de mai sus pornită în contra soldatului concediat Iacob Ţăranu la delictul militar, insulta superiorului (expresiunea ocărîtoare «bestie [1])», ci a caracterizat de insulta superiorului fapta imputată acuzatului, adică fapta că a pârît pe căpitanul *B* că e o bestie care *bate pe soldaţi.*

Nici vorbă, calificarea aceasta e din temelie greşită. In adevăr, există o calomnie, care e un delict de drept comun, şi nu o simplă injurie sau expresiune ocărîtoare (art. 217 codul justiţiei militare şi art. 300 codul penal), când se prepun asupra cuiva fapte cari, de ar fi adevărate, ar supune pe prepusul la pedepse criminale, ori corecţionale, sau măcar la dispreţuirea şi la ura cetăţenilor (art. 294 codul penal).

Inalta Curte a casat prin urmare cu drept cuvânt, fără trimitere [1]), hotărîrea consiliului de reviziune supusă recursului, şi pe calea consequenţei, şi hotărîrea Consiliului de răsboiu, pe motiv că, fapta imputată recurentului înfăţişând caracterele clevetirei şi nu a insultei superiorului, Tribunalele militare s'au amestecat fără competenţă în această daraveră.

Răspunde, întrebăm acum, idealului unei legi bune art. 53 codul justiţiei militare din 27 Martie 1894, care face justiţiabili de Consiliile de răsboiu pe ofiţerii de rezervă, când nu sunt sub arme, însă numai pentru crimele şi delictele prevăzute la art. 212, 214, 216 şi 217 codul justiţiei militare, comise din cauza sau cu ocaziunea serviciului militar?

Nu e, observăm întâi şi întâi, o născocire a legiuitorului nostru art. 53 cit., căci

---

[1] Cauza este că, unde, după art. 126 codul justiţiei militare, întrebarea trebuià să fie pusă astfel: «Acuzatul este culpabil de fapta ce i-se impută? In cazul de faţă, din contră, întrebarea s'a pus în abstract astfel: «Acuzatul este culpabil de insulta superiorului».

[2] Una şi aceeaş faptă constitue mai multe infracţiuni. Aceea ce se numeşte în limba tehnică a ştiinţei dreptului, un concurs ideal sau intelectual de delicte.

[3] Injuria e sau nu contravenţiune poliţienească (art. 300 codul penal) sau un delict (art. 299 codul penal). Injuria însă, ca delict, se deosebeşte de delictul de clevetire (art. 294 codul penal), prin aceea că clevetitorul impută victimei vreo faptă lămurită, iar injurătorul un nărav sau viciu arătat anume (beţie, cartofărie etc.). Iată acum şi deosebirea între art. 299 şi 300 codul penal: Dacă te numesc de exemplu un pederast, mă fac culpabil de delictul de injurie (art. 299), iar dacă te numesc un câine, o bestie, mă fac culpabil de injuria prevăzută la art. 300 codul penal. Oricum, orice clevetire cuprinde în sine o injurie. In adevăr, însăş imputarea unei fapte determinate încetează de a fi o clevetire şi devine o simplă injurie când imputarea a fost făcută de bună credinţă, dar totuş într'un chip ofensător pentru persoana vătămată. (V. John, în *Holzendorffs Rechtslexikon.* V. *Beleidigung*).

[4] Jurisprudenţa franceză şi autorii. (Vezi însă mai sus deosebita socotinţă a lui F. Hélie), admit că existenţa ultragiului (art. 217 codul justiţiei militare şi art. 181 codul penal comun) nu atârnă dela împrejurarea că funcţionarul sau superiorul erau de faţă. Clevetirea, din contră, nu se poate considerà ca un ultragiu decât când e săvârşită de faţă cu superiorul. *Militärstrafgesetzbuch für das Deutsche Reich* (§ 91), pedepseşte totuş fără nici o deosebire, milităreşte, şi insulta şi clevetirea superiorului.

[5] Una şi aceeaş faptă nu se poate judecà, fireşte, decât de o singură jurisdicţiune. De care anume? După regulele generale de competenţă, nici Tribunalul ordinar nu poate judecà insulta superiorului, care e un delict militar. (V. Haus, *Droit pénal belgé*, t. II, No. 904 în fine), nici Tribunalul militar, delictul de clevetire, care, după chiar art. 53 legea justiţiei militare, cade în competenţa Tribunalelor ordinare. Urmează, aşà dar, că jurisdicţiunea care va aveà să judece amândouă delictele, va trebui să-şi proroage jurisdicţiunea. Ei bine, se poate prorogà numai jurisdicţiunea judecătorului ordinar, care e generală, şi nu aceea a judecătorului militar, care e excepţională. (V. Faustin Hélie: *Instruction criminelle*, VI, p. 690 urm., şi Pradier-Fodéré, *op. cit.*, pag. 123). Art. 73, No. 1 şi 6, deroagă, este adevărat, la această regulă, pentru cazul de complicitate. Cazul de concurs ideal de delicte, din contră, nu e prevăzut şi regulat de codul justiţiei militare. Reintrăm prin urmare aici în principiile generale de drept. O excepţiune nu poate să existe fără o anume lege.

[1] Consiliul de răsboiu, s'ar puteà întâmpinà, a mărginit implicit acuzaţiunea la delictul militar, prin aceea chiar că a calificat fapta de insulta superiorului, aceea ce ar reieşì şi deacolo că acuzatul n'a criticat această calificare dinaintea jurisdicţiunei militare. Numai persoanele civile, s'ar puteà adăugà, ar puteà face recurs în casaţiune pentru cauză de necompetenţă. «Toujours vous avez commencé par vérifier si le demandeur en cassation était militaire ou assimilé à un militaire, a zis Paul Fabre, procuror general pe lângă Curtea de Casaţie franceză, toujours, sa qualité reconnue, vous l'avez déclaré non recevable a se pourvoir» (Pradier-Fodéré, *op. cit.*, pag. 141). Netemeinică e însă, aşà credem, această îndoită întâmpinare. O hotărîre, în adevăr, nu trebuie să fie o ghicitoare. Consiliul de răsboiu trebuià prin urmare să hotărască ritos, că mărgineşte acuzaţiunea la delictul militar. Art. 75 legea justiţiei militare, dealtă parte, hotărăşte categoric că toţi acuzaţii cari nu sunt cuprinşi în art. 74 legea justiţiei militare, pot face recurs în casaţie pentru cauză de necompetenţă, şi, nu reiese, de nicăiri că, art. 75 citat, rostindu-se astfel, a înţeles că numai indivizii, ce nu sunt militari, nici asimilaţi cu militarii, pot face recurs în casaţie pentru cauză de necompetenţă. (V. însă art. 36, lic. c., No. 1, legea organizărei Curţei de Casaţie din 21 Ianuarie 1861). Soldaţii concediaţi sunt, fără îndoială, justiţiabili de Tribunalele ordinare, pentru delictele de drept comun ce le-ar săvârşi ei; cum dar să-i oprim să poarte chestiunea de necompetenţă dinaintea Casaţiei civile? Militarismul extrem, care e poate bun pentru o ţară mare şi cuceritoare, n'are ce căutà într'o ţară democratică, care poate să ajungă la mărire, glorie, strălucire numai prin virtuţile cetăţenilor ei, prin comerţul şi industria ei, prin propăşirea morală şi intelectuală a claselor ei muncitoare!

[1] Bine înţeles, fără trimitere la o altă jurisdicţiune militară, deoarece s'au declarat toate necompetente. Iar cât pentru trimiterea la jurisdicţiunea ordinară, ştiut este că e lăsat la facultatea Ministerului Public să urmărească sau nu un delict de drept comun. Ba, unii socotesc că delictul de clevetire nu se poate urmări decât după cererea părţei vătămate. Oricum, urmărirea e supusă la plângerea părţei vătămate, numai în cazurile excepţionale, anume prevăzute de lege. (F. Hélie, t. III, pag. 33—34). Intre aceste cazuri figurează, este adevărat, în legea franceză din 1819. (V. şi legea franceză din 1881 şi 1882, art. 47) şi difamaţiunea calomnioasă. La noi însă, art. 22 legea judecătoriei de pace din 1894, supune la plângerea părţei vătămate numai injuria prevăzută art. 299.

Că astfel fiind, din consideraţiunile de mai sus rezultând că incidentul ridicat de d-l Procuror general este fondat, urmează că recursul să fie respins ca inadmisibil.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul ca inadmisibil.

Deciziunea No. 3930 din 25 Maiu 1928.

Preşidenţia d-lui **Const. G. Rătescu** Preşedinte; Procuror general d-l **Al. Dem. Oprescu;** Avocaţi d-nii: **P. Ioaniţescu, Lascar Antoniu, Gr. Trancu - Iaşi, Gr. Iunian, Eduard Mirto** şi **Osvald Teodoreanu** p. recurent.

CAS. II, 11 Martie 1929

CAMERĂ DE ACUZARE. RECURS. CURTE CU JURAŢI. SESIUNE PERMANENTIZATĂ. ACUZAT TRIMIS IN JUDECATĂ IN ANUL IN CURS. PARTEA CIVILĂ ŞI PARTE DIN MARTORI LIPSĂ. CERERE DE AMÂNARE. RESPINGERE. CITIREA DE PREŞEDINTE A DEPUNERILOR DELA INSTRUCŢIE. PROCES INCEPUT INĂUNTRUL SESIUNEI, TERMINAT DUPĂ. JUDECAREA ŞI PRONUNŢAREA HOTĂRIREI INTR'O ZI DE SĂRBĂTOARE LEGALĂ. CHESTIUNE DE CULPABILITATE. TÂLHĂRIE, DIVIDERE. COMUNICĂRILE JURAŢILOR IN AFARĂ IN TIMPUL SUSPENDĂRII. NEINVOCARE LA FOND. (1)

1. *Decizia Camerei de acuzare nu poate fi atacată cu recurs odată cu decizia de condamnare decât în cazul că recurentul n'a fost înştiinţat conf. art. 311, 318 pr. penală cu ocazia interogatorului luat de preşedinte.*

2. *Dacă acuzatul a primit să fie judecat şi şi-a exercitat în toată plenitudinea, fără vreo obiecţiune, dreptul de apărare, nu poate formulà un motiv de casare din aceea că, deşì trimis în judecată în anul judecătoresc în curs, a fost judecat într'o sesiune permanentizată.*

3. *Curtea poate respinge cererea de amânare pentru lipsa părţei civile şi o parte din martori, când constată că aducerea lor este imposibilă în fapt şi preşedintele poate, în virtutea*

---

art. 57 francez înţelege lucrul tot astfel, adică supune justiţiei militare pe soldaţii congediaţi pentru crimele şi delictele prevăzute la cartea IV titlul II (cf. art. nostru 53 din 1881), prin urmare şi pentru insulta superiorului (art. 224 fr. conf. art. 17 r.), care e aşezată tocmai în cartea şi titlul de mai sus.

Pradier-Fodéré tălmăceşte, în adevăr, art. 57 francez corespunzător cu art. nostru 53 cit. astfel:

«Quant aux *jeunes soldats laissés dans leurs foyers, c'est-à-dire placés dans la réserve, et quant aux militaires envoyés en congé illimité*» ils ne sont justiciables des conseils de guerre que lorsqu'ils sont *réunis pour les revues et exercices prévus par la loi sur l'organisation de l'armée*[1]). En dehors de ces époques, les crimes et délits *du droit commun par* eux commis appartiennent à la juridiction des *Tribunaux ordinaires.* Mais, *dans toutes les situations*, ils relèvent des *conseils de guerre* à raison des *crimes et délits contre le devoir de la discipline militaire* (art. 57 [2]).

Ei bine, insulta superiorului săvârşită în timpul sau cu ocaziunea serviciului, numără, sub codul nostru (art. 217), ca şi sub cel francez (art. 244), printre delictele în contra datoriei disciplinei militare, şi deci, după art. 57 fr., ca şi după art. nostru 53, soldaţii cu concediu temporar sau nemărginit atârnă de consiliile de răsboiu pentru insulta superiorului săvârşită cu ocaziunea serviciului.

Şi cuvântul? On comprend, zice *Langlais* în raportul său, cette juridiction du tribunal de droit commun, pour les délits ordinaires; mais le militaire en congé ou en permission n'a pas cessé d'être soldat; toujours inscrit sur les contrôles du corps, il reste à la disposition du ministre de la guerre qui peut l'obliger à rejoindre le drapeau. La *discipline* serait donc compromise le jour où le soldat qui l'enfreindrait n'aurait plus à répondre devant son juge naturel (le conseil de guerre [3])».

Disciplina ostăşească aşàdar, iată cuvântul, s'ar zădărnici, dacă soldatul, care ar încălca-o (şi cel cu concediu nemărginit sau în rezervă ramâne încă soldat), n'ar aveà să răspundă de fără-de-legea sa dinaintea judecătorului militar, care e judecătorul său natural, ci dinaintea judecătorului ordinar, care nu e însufleţit de spiritul de corp şi de disciplină neînduplecată, care trebuie să împărăţească în armată.

Disciplina cea mai riguroasă, o recunoaştem, e pentru armată un element de viaţă, o cerinţă neapărată, o chestiune de existenţă. Căci, zice *Shakespeare* în una din dramele sale, ce prieşte buruenii ca aerul lin, ce face hoţii îndrăzneţi ca slăbiciunea? Ar sburà de sigur în bucăţi însuş Statul cel mai ideal, dacă i-ar lipsì temeiul bunei orândueli, a firului moral, a disciplinei spontane sau silite!

Oricum, ne trebuie de sigur o lege aşezând bine hotarul între cazarmă şi cetăţenie, căci, supuşi cum suntem cu toţi serviciului militar, caută să ştim cu siguranţă, când începe şi când se sfârşeşte viaţa noastră cetăţenească neatârnată de sabia lui Damocles, şi când se îndeplineşte metamorfosa noastră militară, care din cetăţeni liberi ne preface deodată în un *nervis alienis mobile lignum!*

Ei bine, art. 53 cit. ne lasă cu desăvârşire nedumeriţi asupra acestei chestiuni Sunt justiţiabili de Consiliile de răsboiu, hotăreşte acest art., soldaţii concediaţi sau în rezervă, când sunt sub arme, pentru crimele şi delictele prevăzute la art. 211, 214, 216 şi 217, comise din cauza sau cu *ocaziunea* serviciului. Ce poate să fie mai vag, mai în doi peri, mai nelămurit? Totul este lăsat la bunul plac al judecătorului militar!

Nu se leagă fără îndoială nici de aproape, nici de departe, cu serviciul militar, insulta întâmplată în focul discuţiunei într'o întrunire politică. Ce folos! Judecătorul săbiei, legea fiind elastică, o poate înfăţişà totuş ca fiind săvârşită cu *ocaziunea* serviciului militar. Ce are a face însă? Suntem de sigur *cetăţeni* şi nu militari, când ne adunăm ca să ne arătăm păsurile noastre, ca să vestin abaterile, cari ne biciuesc, ca să formulăm revendicările noastre sociale!

E vădit lucru prin urmare că art. 53 cit. lasă mult de dorit [2]). Ba, mai există încă şi multe alte articole în c. j. m. cari deşteaptă critica. Care ar trebuì să fie deci planul revizuirei de făcut? Decât o reformă *in pejus*, mai bine nici una. O lege bună nu se scutură din mâneci. Legiştii armatei prin urmare, presupunem, se vor specializà în această materie, vor adunà toate elementele unui studiu spornic a problemului nostru, vor schimbà codul nostru de justiţie militară, cum vor socotì mai bine [1]).

ALEXANDER

(1) Publicăm mai jos textul motivelor de recurs:

I. «*Incompetenţă, violarea art. 142 din legea organizării judecătoreşti şi art. 12, al. 3 din regulamentul Curţilor cu juraţi.*

Curtea cu juraţi din judeţul Ilfov, funcţionând ca instanţă permanentizată, nu are decât o competenţă restrânsă la afacerile rămase în instanţă din anii inteiori, atunci când judecă în afară sesiunilor ordinare. Cum la data de 25 Septemvrie 1928, Curtea cu juri de Ilfov nu se găsià în sesiunea ordinară, şi cum procesul meu nu se cuprindeà printre afacerile rămase în instanţă din anii precedenţi, această Curte a judecat fără competenţă, sustrăgându-mă dela judecătorii mei fireşti şi privându-mă de timpul pe care legea mi-l acordà pentru a puteà pregătì nepripit apărarea mea. Chestiunile de competenţă fiind de ordine publică, ele pot fi invocate oricând şi nu pot fi acoperite prin nici un fel de renunţări.

In sistemul legiuirei noastre, Curţile cu juraţi nu funcţionează de cât în anumite epoci, anume determinate de lege. Dela această regulă generală, sub presiunea necesităţilor, legiuitorul din 1924, prin legea de organizare judecătorească, a admis oarecari excepţiuni, limitând însă expres împrejurările cari pot motivà atari excepţiuni. Astfel legiuitorul a admis în primul rând posibilitatea de a se prelungì sesiunile ordinare sau de a

---

[1] Art. nostru 52, No. 5, legea din 1894 (cf. art. 53, No. 4, legea din 1881), corespunzător cu art. 56 No. 4 francez, hotărăşte: «Sunt justiţiabili de Consiliile de răsboiu etc., recrutaţii lăsaţi la casele lor şi militarii trecuţi în concediu nelimitat şi rezervă, când vor fi chemaţi pentru concentrări şi exerciţii».

[2] M. P. Pradier-Fodéré şi M. Amedée Le Faure, *Commentaire sur le Code de justice militaire*», pag. 81, No. 4 şi pag. 82.

[3] Pradier-Fodéré, *op. cit.*, pag. 84.

[1] După legea germană *Militärstrafgesetzbuch* din 20 Iunie 1872, militarii concediaţi, când nu sunt sub arme, se pedepsesc milităreşte numai în cazurile prevăzute de § 113, 68, 69, 101 şi 42, alin. II, adică când se fac culpabili de delicte militare, îmbrăcaţi fiind în uniformă sau aflându-se în daravere de serviciu cu superiorii lor.

[1] Nepregătit, cum sunt, aşi puteà să formulez cel mult utopia (orice reformă e utopică, toate fiind la noi o roată) următoare: Militarii, în general, să fie justiţiabili de Consiliile de răsboiu numai pentru delictele militare. Asimilaţii cu militarii (medicii, spiţerii, veterinarii, intendenţii) să nu fie justiţiabili de Consiliile de răsboiu decât pentru crimele şi delictele săvârşite în armate pe teritoriul străin şi pentru crimele şi delictele comise în armată pe teritoriul român în stare de asediu. Comisarul regal şi raportorul să fie licenţiaţi sau doctori în drept. Prevenitul să aibă dreptul de apel la o instanţă mai înaltă în contra mandatului de arest dat de raportor. Comisarul regal şi partea vătămată să fie îndrituiţi a recurge la o instanţă superioară în contra încheierei generalului-comandant refuzând ordinul de a cercetà, prevăzut de art. 93. Ordinul de dare în judecată să fie dat, nu de generalul-comandant, ci de o cameră de punere sub acuzare (Bavaria, Holstein). Raportorul (doctor sau licenţiat în drept) să conducă desbaterile dinaintea Consiliului de răsboiu. Consiliul de reviziune să fie alcătuit din patru membri ai Curţei de Casaţie ne traşi la sorţi, din doi coloneli şi un preşedinte, general sau colonel (Holstein).

puterei sale discreționare, să citească declarațiile lor dela instrucție.

Deasemenea, preşedintele poate citì depunerea dela instrucție chiar a unui martor prezent în caz de variații în declarațiile acestui martor.

4. *Odată desbaterile unui proces începute în cursul sesiunei, ele trebuesc continuate până la terminarea procesului, chiar după expirarea sesiunei și chiar în zi de sărbătoare legală. Hotărîrea poate deasemenea să fie pronunțată într'o zi de sărbătoare.*

5. *Chestiunea privitoare la tâlhărie nu poate fi divizată în două chestiuni: dacă acuzatul a rănit, şi dacă a rănit cu intenție de a tâlhărì.*

6. *Deşi în întrebarea principală de culpabilitate nu se arată expres că violențele au fost exercitate asupra victimei, totuş nu poate rezultà vreo nulitate când reiese cert că întrebarea cuprinde și acest element, reprodus, dealtfel și într'o întrebare următoare.*

7. *Faptul că în timpul suspendărei jurații ar fi comunicat cu persoane din afară, nu poate fi invocat pentru prima oară în recurs.*

(G. Gaetan cu Iosefina Leonida).

CURTEA: Asupra incidentului ridicat de d-l Procuror general:

Considerând că potrivit art. 231 procedura penală, cel trimis în judecata unei Curți cu jurați are dreptul de a face recurs în Casație în contra deciziunei Camerei de acuzare, în termen de cinci zile dela luarea interogatorului de către Preşedinte, conf. art. 318 proc. penală, pentru unul din cazurile limitative prevăzute în art. 324 pr. pen. prevenitul mai poate face, conform principiilor de drept comun, recurs în contra deciziunei Camerei de acuzare, în termenul de trei zile prevăzut de art. 396 proc. penală, când prevenitul poate invocà orice motiv de casare.

Considerând, prin urmare că o decizie dată de Camera de punere sub acuzare în materie criminală, poate fi atacată cu recurs, fie în

---

se instituì sesiuni extraordinare cu îndoita condițiune: 1. de a se constatà formal necesitatea care reclamă o atare măsură şi 2. de a se determinà care anume afaceri vor fi judecate în aceste sesiuni extraordinare. Așadar, dela început legiuitorul a înțeles să atribue o competență restrânsă şi bine precizată acestor sesiuni prelungite sau extraordinare, neîngăduind ca în ele să fie judecate alte pricini decât cele anume prevăzute prin Deciziunea Ministerului de Justiție prin care s'a dispus prelungirea sau convocarea sesiunei extraordinare. Rațiunile cari au dictat această limitare sunt multiple. In primul rând legiuitorul nu a voit ca prin acordarea unei competențe nelimitate sesiunilor extraordinare, să se poată înscrì pe rol orice pricină, surprinzând astfel pe acuzat sau pe Ministerul Public, nepregătiți pentru a se judecà în condițiuni anormale; în al doilea rând legiuitorul s'a gândit că Curțile cu juri sunt chemate să judece şi infracțiunile politice și ar fi periculos ca să se lase posibilitatea de a se stabilì lista proceselor ce urmează a fi judecate într'o sesiune excepțională după ce s'ar cunoaşte ce jurați au eșit la sorți pe lista de sesiune, deoarece a impus ca să determine mai de înainte, care anume procese vor fi judecate. O curte cu juri funcționând extraordinar, care a judecat deci o afacere care nu a fost prevăzută prin deciziunea de convocare, va judecà fără competență. Legea a prevăzut și o a doua ipoteză, și anume atunci când la o Curte cu juri s'au aglomerat prea multe procese rămase în restanță din anii precedenți, încât judecarea lor nu numai că nu e posibilă în sesiunile ordinare, dar fac imposibilă înscrierea pe rol și judecarea pricinilor din anul în curs. In această ipoteză legea a admis ca Curtea cu juri să fie permanentizată, adică fără a desființà sesiunile ordinare, a încuviințat ca în intervale de timp dintre aceste sesiuni ordinare, Curtea să funcționeze în mod permanent în sesiune extraordinară. Dar și aceste sesiuni extraordinare și permanente intercalate sesiunilor ordinare, legiuitorul le-a fixat o limită de competență, și anume de a judecà numai afacerile în restanță în anii precedenți. Așà dar, oricât de multe ar fi afacerile anului în curs, Ministerul de Justiție nu are îngăduit dela lege dreptul de a permanentizà Curtea cu juri, și el poate cel mult prelungì sesiunile ordinare sau convocà sesiuni extraordinare, indicând însă în mod expres în care anume afaceri vor fi judecate în aceste sesiuni.

Dreptul Ministerului de a permanentizà Curtea cu juri este expres condiționat de lege de existența unor afaceri rămase în restanță din anii precedenți, odată ce ultima afacere restantă s'a judecat, în aceeaş clipă «ope legis» încetează şi competența Curței permanentizată. Deacì corolariul firesc, logic și juridic că în cursul sesiunilor permanentizate nu se pot judecà decât afaceri rămase în restanță în anii precedenți. (Cas. II. dec. 3341 din 1925, în *Jurisprudența Generală* din 1926, sp. 491). Dacă eventual afacerile din anul în curs sunt prea numeroase şi nu pot fi judecate în sesiunile ordinare, Ministerul Justiției constatând necesitatea, poate decide că sesiunile extraordinare permanentizate conform al. I din art. 42 l. org. jud., vor aveà şi caracter de sesiuni extraordinare, în sensul al. 2 din acelaș articol, adică vor puteà judecà și afacerile în curs, cu îndatorirea însă expres impusă de lege în acest caz ca Ministerul de Justiție să indice anume cari pricini vor fi judecate.

In speță, conform legei. știind că nu pot fi judecate decât în sesiune ordinară, iar conform regulamentului Curților cu jurați știind că prima sesiune ordinară pentru județul Ilfov este dela 1—15 Octomvrie, nu am mai insistat nici pe lângă apărătorii mei de a grăbì pregătirea afacerei mele, după cum nu am insistat nici pe lângă martorii pe cari îi propusesem de a nu lipsì din țară înainte de 1 Octomvrie. La înfățișarea dela 25 Septemvrie, conform legei, atât eu cât și apărătorii mei, știam că nu putem fi judecați, nefiind sesiune ordinară. Văzând însă voința cu orice preț a Curței de a judecà procesul și inutilitatea oricărei opuneri legale la judecarea fără competență şi în condițiuni cari sacrificau complet apărarea, am lăsat să aduc înaintea acestei Inalte Curți incidentul de incompetență, el fiind de ordine publică și neputând fi acoperit, nici prin tăcere, nici prin renunțare».

II. *Exces de putere, violarea dreptului de apărare.* «Curtea a comis un exces de putere și a violat dreptul meu de apărare, refuzând amânarea judecăței pentru sesiunea următoare cerută de mine, pe motiv că parte din martorii regulat propuşi de mine și dobândiți cauzei nu se puteau momentan prezentà pentru a-și face arătările lor orale. Respingerea cererei de amânare n'ar fi fost legitimă decât atunci când n'ar fi constatat că martorii lipsă nu ar puteà fi admiși niciodată, ei fiind morți, dispăruți sau în neputință de a depune și deci orice amânare ar fi de prisos. Din moment însă ce cauza care determinà absența martorilor, erà trecătoare, datoare erà Curtea să acorde amânarea, pentru a păstrà întregi drepturile şi posibilitățile mele de apărare. La strigarea pricinei, în ziua de 25 Septemvrie 1928, făcându-se apelul martorilor, s'a constatat că lipsesc o bună parte din martorii cei mai însemnați, regulat propuși și definitiv dobândiți cauzei. Cum arătările acestor martori erau necesare și indispensabile apărărei mele, prin advocații mei am cerut amânarea pentru sesiunea cea mai apropiată adică peste 15 zile, întrucât în afară de împrejurarea că Curtea cu jurați din Ilfov este permanentizată, dar la 1 Octomvrie începe una din sesiunile ordinare ale acestei Curți, iar la 15 Octomvrie, a doua sesiune ordinară. Curtea, deliberând asupra incidentului de amânare, l-a respins, motivând pe de o parte că se vor face toate diligențele pentru a fi aduși martorii lipsă până la închiderea desbaterilor, iar în ceeace priveşte martorii Iosefina Leonida, Paul Steriade, Stelo Voinescu şi Matilda Balint, Curtea a decis că aducerea acestor martori este imposibilă în fapt, întrucât primii trei se găsesc în străinătate, și nu se știe când se vor întoarce, iar ultimului nu i se cunoaşte adresa exactă. Curtea mai adaugă, în ceeace privește martorii: Paul Steriade și Stelo Voinescu că deposițiunile acestora nici nu sunt indispensabile judecării procesului, arătările lor nefiind de natură a aduce vreo lumină în cauză, iar pe de altă parte, aceste arătări ar fi și inutile, din moment ce sunt prezenți alți martori, cari ar supleà pe cei absenți. Toate aceste considerente pe care Curtea își sprijină respingerea cererei de amânare, vădesc excesul de putere săvârşit de Curte. Intr'adevăr, împrejurarea că martorii câștigați cauzei se găseau în acel moment în străinătate, și deci cauza absenței erà temporară, trebuià să determine tocmai admiterea cererei de amânare, iar nu respingerea ei. Dacă martorii nu ar fi fost vremelnic împiedecați de a venì, ci ar fi lipsit pur și simplu, de sigur că nu aşi fi cerut amânarea, ci aşi fi cerut să se recurgă la măsuri de constrângere, pentru ca aceşti martori să fie de îndată aduși la proces. Dacă martorii ar fi fost morți, dispăruți sau deveniți incapabili de a testà, de sigur că iarăș nu aşi fi cerut amânarea, întrucât în fața unei imposibilități de fapt permanente, orice amânare devine inutilă. In speță însă, tocmai pentrucă erà o împiedecare vădit trecătoare și de indubitabilă scurtă durată, cererea de amânare erà legitimă, congruentă şi absolut admisibilă. Nicăiri legea nu impune ca un proces să fie neapărat și cu termenul de trei zile prevăzut de art. 396 proc. penală — pe calea acestui recurs putându-se invocà orice motive de casare, — fie în termenul de cinci zile dela luarea interogatorului, conf. art. 321 pr. penală, când acuzatul nu poate invocà decât cazurile anume arătate în art. 324 procedură penală, acest din urmă recurs fiind prevăzut de legiuitor ca o favoare specială acordată în materie criminală acuzatului pentru ca acesta să poată reparà în termenul suplimentar de cinci zile dela luarea interogatorului, omisiunea ce ar fi făcut din necunoaşterea formelor de a atacà deciziunea Camerei în termenul prevăzut de art. 396, restrângând însă prin art. 324 această favoare la cazurile cele mai importante.

Considerând că după expirarea termenelor prescrise prin sus zisele texte, legea nu mai prevede pentru acuzat dreptul de a atacà pe calea recursului deciziunea Camerei de acuzare decât prin art. 322 din procedura penală, care dispune că dacă acuzatul nu a fost înştiinţat de Preşedinte conf. art. 321, că are drept de recurs în termen de cinci zile dela luarea interogatorului, cauza nulităţei nu se va şterge prin tăcerea acuzatului, ci drepturile sale vor fi conservate şi le va puteà exercità după pronunţarea hotărîrei de condamnare.

Considerând că în afară de acest text, nici un altul nu mai prevede dreptul de recurs contra deciziunei Camerei de acuzare odată cu recursul contra hotărîrei de condamnare a Curţei cu juraţi.

Că, deşi este adevărat că art. 404, 405 şi 416 procedură penală par că ar rezervà condamnatului dreptul de recurs nu numai contra deciziunei Curţei cu juraţi; ci şi contra deciziunei Camerei de punere sub acuzare, — de vreme ce aceste articole vorbesc de recursul acuzatului condamnat recunoscându-i dreptul de a cere nulitatea deciziunei Curţei cu juraţi şi chiar a Camerei de acuzare, pentru călcări de lege sau omisiuni de formalităţi prescrise sub pedeapsă de nulitate, — totuş recursul prevăzut de acest text este cu totul excepţional şi el nu are loc decât în cazul prevăzut de art. 322 proc. penală, când Preşedintele a omis a înştiinţà pe acuzat cu ocazia luărei interogatorului, că are drept de recurs contra deciziunei Camerei de acuzare sau când nu s'a luat interogatorul acuzatului, fiind logic şi raţional ca în acest caz legiuitorul să acorde condamnatului dreptul de a atacà decizia Camerei chiar după condamnarea sa, deoarece într'un atare caz termenul de recurs prevăzut de art. 321 nu a început să curgă şi deci acuzatul este încă în termen a face recurs contra deciziunei de trimiterea lui în judecată.

Că, numai astfel înţelese, art. 321, 322, 404, 405 şi 416 proc. penală îşi găsesc aplicaţiunea şi se pot pune în armonie înlăturându-se orice nedumerire; şi numai astfel se explică, pe de o parte, dispoziţiunea din art. 321 că preşedintele va înştiinţà pe acuzat că după expirarea termenului de cinci zile dela luarea interogatorului el nu va mai fi primit a face vreo cerere de nulitate contra deciziei Camerei de acuzare, iar pe de altă parte, grija legiuitorului de a prevedeà excepţiunea din art. 322, când acuzatul poate atacà decizia Camerei după condamnarea sa, căci dacă prin art. 404, 405 şi 416 ar fi consacrat principiul că decizia Camerei poate să fie în toate cazurile atacată cu recurs odată cu decizia de condamnare, nu ar mai fi necesară edictarea dispoziţiunei de mai sus din art. 322 proc. penală.

Considerând că în speţă este necontestat că preşedintele a încunoştiinţat pe recurent cu ocazia interogatorului luat că are dreptul de a face recurs conf. art. 321 proc. penală, în contra deciziei Camerei de acuzare, cale de care, dealtfel, recurentul a şi uzat.

Că, astfel fiind şi în conformitate cu cele mai sus expuse recursul făcut de recurent în contra deciziei Camerei de acuzare, odată cu recursul contra deciziunei Curţei cu juraţi, este inadmisibil şi în consecinţă urmează să fie respins, iar motivele de casare formulate în sprijinul acestui recurs, înlăturate.

---

orice sacrificiu judecat la prima lui înfăţişare, fiindcă legiuitorul nu a înţeles să sacrifice dreptatea de dragul unei promptitudini, soră bună cu pripeala, în schimb din întreaga lege de procedură pen. rezultă cu profuziune preocuparea continuă a legiuitorului de a respectà dreptul de apărare, de a chezăşuì exerciţiul acestui drept și de a nu lăsà să cază cuvântul greu al justiţiei, decât după ce s'a dat putinţa învinuitului de a aduce în apărarea sa, tot ce el va fi putut aduce. Pentru a nu lăsà ca dreptul de apărare să degenereze într'un mijloc de stânjenire, legea a îndatorat pe acuzat să arate mai dinainte care sunt probele — în special martorii pe care voeşte să-i aducă spre luminarea judecătorilor săi de fapt, care sunt juraţii. Odată satisfăcută această cerinţă a legei, martorii propuşi devin probe imperativ câştigate cauzei, și nu se poate păşì la judecarea ei, fără a fi auziţi aceşti martori, decât numai dacă acuzatul renunţă la ei, sau dacă ascultarea lor este absolut imposibilă, ei fiind morţi, dispăruţi, fără putinţă de a li se da de urmă, sau deveniţi incapabili de a testà. Din moment ce însă acuzatul persistă în audierea martorilor și nu există o împiedecare absolută și durabilă, datoare este Curtea să facă tot ce trebuie, pentru a aduce acei martori, sau în caz când aducerea imediată nu este posibilă, să amâne procesul, pentru ca între timp să se poată procedà la măsurile impuse de împrejurări. De sigur, când în urma amânărei s'ar constatà că împiedecarea persistă și că o nouă amânare nu ar aduce o schimbare a situaţiunei, s'ar puteà în mod legitim declarà ca absolută împiedecarea care la început păruse temporară, dar a refuzà dela început orice amânare în dispreţul dreptului de apărare pe simpla consideraţiune că nu se poate şti dacă împiedecarea temporară n'ar puteà deveni în viitor absolută, este a voì judecarea unei pricini în afara garanţiilor acordate de lege apărărei, a trunchià deci apărarea, slăbindu-i posibilităţile de a se exercità întreagă și deci a comite un vădit exces de putere. Dar în afară de consideraţiunea că martorii lipsă nu puteau pentru un moment să fie aduşi aflându-se în străinătate, Curtea mai adaugă şi oarecari consideraţiuni speciale fiecărui martor în parte. Astfel Curtea arată că martora Leonida Iosefina, fiind constituită parte civilă, a declarat prin advocaţii săi că nu se va prezentà niciodată, ca atare, Curtea consideră această opunere ca o împiedecare absolută. Ori, de sigur, acest considerent este nepertinent. Nicăiri legea nu oprește ca partea civilă să fie ascultată ca martor. (Cas. II, dec. 1229 din 1925, în *Jurisprudenţa Generală* din 1925, sp. 1295). Există un principiu virtual că nimeni nu se poate oferì ca martor în propria sa cauză, dar aceasta nu înseamnă decât că acuzatul se poate opune ca să fie audiată partea civilă atunci când s'ar cere audierea ei de către acuzare. (Cauza părţei civile fiind una cu cauza acuzărei). Când însuș acuzatul propune ca martori pe partea civilă, atunci dispare singura opunere legitimă ce se puteà aduce la audierea părţii civile, şi deci trebuià să fie audiată, art. 347 proc. pen., neexcluzând dela calitatea de a testà pe partea civilă. Din moment ce partea civilă poate fi martor atâta timp cât acuzatul nu se opune şi cu un cuvânt mai mult atunci când chiar el propune ca martor pe partea civilă, toate rigorile privitoare la aducerea martorilor devin aplicabile și părţei civile şi deci opunerea ei de a compărea rămâne ineficace. Așadar declaraţiunea părţei civile că nu voeşte să compară este inoperantă rămânând simpla împrejurare că martora parte civilă se află temporar în străinătate, împrejurare care trebuie să conducă la amânarea pricinei.

«In ceeace privește martorii Paul Steriade şi Stelo Voinescu, Curtea adaugă că depunerile lor orale nici nu sunt necesare, întrucât acești martori n'au asistat la fapt şi apoi sunt destui martori prezenţi. Cu acest considerent Curtea comite iarăș un exces de putere, fiindcă impietează asupra atribuţiunilor judecătorilor de fapt cari sunt juraţii, şi care singuri vor aveà să cântărească valoarea arătărilor fiecărui martor, utilitatea, seriozitatea şi concludenţa acelor arătări. Ceeace pentru Curte a putut fi inutil, se poate să fie dimpotrivă de mare importanţă pentru juraţi, ori a înlăturà un martor pe consideraţiunea că Curtea îl găsește inutil, este a răpì juriului putinţa de a aprecià el valoarea probelor. Iată de ce considerentul Curţei conţine un exces de

Pentru aceste motive Curtea în numele legei, respinge recursul făcut de Gheorghe Găetan în contra deciziunei cu No. 443 din 928 a Camerei de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Bucureşti, şi în consecinţă, înlătură motivele 1, 2 şi 3 de casare din memoriul depus la 21 Ianuarie 1929 de d-l advocat Osvald Teodoreanu, în susţinerea acestui recurs.

Asupra recursului făcut în contra deciziunei cu No. 134 din 1928 a Curţei cu juraţi din judeţul Ilfov:

Având în vedere motivul I de casare din memoriul semnat de d-l advocat V. Dongoroz (A se vedeà motivele în notă).

Având în vedere că din procesul-verbal de audienţă rezultă că înaintea Curţei cu juraţi, cu ocaziunea judecărei sale, recurentul nu a făcut nici o obiecţiune cu privire la chestiunea dedusă prin motivul de casare de mai sus, că nu puteà fi judecat în sesiunea permanentizată şi nici nu a cerut amânarea pentru a-şi preparà apărarea.

Considerând că, chiar dacă s'ar admite că o Curte cu juraţi nu ar puteà ca într'o sesiune permanentizată să proceadă la judecarea unui acuzat trimis în judecata sa în chiar anul judecătoresc în curs, o asemenea chestiune nu poate fi ridicată pentru prima oară în recurs, nefiind vorba de o chestiune de competenţă ratione materiae.

Că, numai atunci un acuzat trimis înaintea unei Curţi cu juraţi în anul judecătoresc în curs ar puteà cere casarea din cauză că a fost judecat într'o sesiune permanentizată, fără a se aşteptà sesiunea ordinară, când din această cauză el nu a avut timpul necesar a-şi pregătì apărarea sa, de unde reiese că dacă acuzatul nu a făcut în această privinţă nici o obiecţiune cu ocaziunea judecărei sale înaintea Curţei cu juraţi, ci a primit să fie judecat, exercitându-şi, prin advocaţii săi, fără nici o obiecţiune şi în toată plenitudinea dreptul său de apărare, ca în speţă, el nu poate formulà un motiv de casare bazat pe împrejurarea că, deşì a fost trimis înaintea Curţei cu juraţi în anul judecătoresc în curs, totuş a fost judecat într'o sesiune permanentizată.

Că, dar motivul I de casare urmează să fie respins.

Având în vedere că procesul-verbal de audienţă constată că înaintea Curţei cu juraţi apărătorii recurentului au cerut amânarea pentru a se cità şi audià atât partea civilă, Josefina Leonida, cât şi martorii arătaţi prin motivele de casare de mai sus, şi anume Stelo Voinescu, Paul Steriade şi Matilda Balint; că, Curtea a respins cererea, motivând pe larg între altele, că partea civilă în urma rănilor căpătate a plecat în străinătate unde a fost internată într'o clinică după cum rezultă din certificatul medical, depus la dosar; că, reprezentantul părţei civile, a arătat că este autorizat de clienta sa să declare că dânsa nu se întoarce din străinătate până la completa sa restabilire; că, din procesele-verbale dresate de circumscripţia I şi XV de poliţie din Capitală, aflate la dosar, rezultă că martorii Stelo Voinescu şi Paul Steriade, contra cărora fusese emise mandate de aducere, nu au putut fi găsiţi spre a fi înfăţişaţi Curţei pentru motivul că sunt de asemenea plecaţi în străinătate, iar din procesul-verbal din 14 Iulie 1928, se constată că nici la acel termen, când afacerea fusese amânată, aceşti doi martori nu se prezentaseră deşì se emisese mandate de aducere contra lor; că, din toate aceste împrejurări, rezultă că este o imposibilitate de fapt de a se aduce partea civilă şi martorii menţionaţi mai sus, neputându-se aveà certitudinea când şi dacă se vor mai întoarce din străinătate, mandatele de aducere ce eventual s'ar emite contra lor neputând fi executate în străinătate, iar pe de altă parte amânarea pentru audierea acestor martori, este şi inutilă întrucât pentru acelaş scop pentru care au fost propuşi aceşti martori, au mai fost propuşi şi alţii cari se află prezenţi; că, în ce priveşte pe Matilda Balint, Curtea argumentează că din actele aflate la dosar rezultă că această martoră a plecat de şase luni dela casa unde fusese servitoare, fără a i se şti noul do-

---

putere. (Tanoviceanu Tratat V, p. 310 m. 687-2). Infine, în ce priveşte pe martora Matilda Balint, Curtea arată că aceasta este cu domiciliu necunoscut, şi deci nu poate fi adusă. Ori de sigur dacă s'ar fi dat o amânare ar fi fost timp suficient ca să se afle adresa martorei; ceeace nu erà posibil din moment ce amânarea se refuzase şi totul intrà în vâltoarea celei mai inexplicabile pripeli. Aşadar, respingerea cererei de amânare, pe consideraţiunile mai sus arătate, s'a făcut cu exces de putere şi violarea dreptului de apărare».

III. «*Exces de putere, violarea dreptului de apărare, şi a principiului oralităţii desbaterilor.*

«Am cerut stăruitor amânarea procesului (pr. verbal No. 781 din 25 Septemvrie 1928) pentru a ne aduce neapărat şi a se ascultà pacienta şi martorii Paul Steriade şi Stelo Voinescu, declarând explicit: că mi se violează dreptul de apărare (pagina 53). Prin exces de putere, Curtea ne respinge ca nefondată cererea de amânare (pag. 55). Căci a se tratà ca o imposibilitate de fapt, refuzul părţei civile de a se prezentà în instanţă numai fiindcă reprezentantul său a declarat, că ea nu se va prezentà niciodată pentru ca în ziua desbaterilor, să se citească declaraţiunile pe care dânsa le-a făcut la instrucţiune, ca informatoare asupra faptului cu toate opunerile noastre (pag. 70), este un netăgăduit exces de putere pătat de violarea dreptului de apărare şi a principiului de oralitate a desbaterilor. Argumentul Curţei ca declaraţiunile părţei civile ar fi făcut parte din dosarul constatărilor judecătoreşti, care s'ar fi punând la dispoziţia juriului în camera de consiliu, e contrar dispoziţiunilor ca şi spiritului procedurei în vigoare, şi ca atare nu constitue o motivare temeinică. O practică eronată numai face ca informaţiunile părţei civile să nu fie tratate ca ale tuturor celorlalţi informatori, deci să nu fie aşezate în dosarul depunerilor de martori. Art. 365 proc. pen. prescrie că în mâna primului jurat se vor da: actul de acuzaţie, procesele-verbale care constată «delictul şi actele procesului, afară de declaraţiunile scrise ale martorilor» termen indicativ enunciativ, dar nu limitativ.

«Dacă este adevărat că legiuitorul a voit ca juraţii să-şi formeze convingerea lor, numai din desbaterile şi depunerile martorilor, făcute oral şi public, şi nu din instrucţiunea scrisă, apoi printre actele care se încredinţează în mâna lor nu trebuie să figureze nici o specie de declaraţiuni făcute la instrucţie: Nici în interogator, nici informaţiuni, nici depuneri propriu zise de martori, nici confruntări. Aceste toate constituesc elemente ale instrucţiunei orale, care poate şi trebuie să aibă loc înaintea juraţilor, altminteri cât de uşor s'ar puteà transformà în informaţiuni o sumă de depuneri de martori, apoi în confruntări cu acuzatul sau cu partea civilă, toate depunerile martorilor şi într'o instrucţiune aproape în totalitate scrisă, o instrucţiune pe care legea o voeşte integral orală.

«O amânare cerută pe rizicul pericolului unui acuzat, pentru asigurarea şi satisfacerea unui drept legitim pe care-l garantează legea ca şi principiile fundamentale ale unei instituţiuni e respinsă în mod abuziv şi arbitrar, când se violează tocmai acele garanţii şi principii. Şi acesta e cazul.

«Arbitrar ni s'a refuzat, amânarea spre a se aduce şi ascultà neapărat pe partea civilă, ca şi pe martorii Steriade şi Voinescu, acest din urmă nefiind ascultat de loc, ci numai valabil propus în termen util, iar celui dintâi, cetindu-i-se depoziţiunea cu toată opoziţiunea apărărei, invocându-se în sprijinul tezei de respingere a cererei de amânare (pagina 55) şi aprecierea asupra valoarei depunerilor lor, care nu aparţin Curţei ci exclusiv comisiunei juraţilor. Iată ceeace face ca obţinerea verdictului juraţilor să fie antaşată de influenţe, pe cari principiile fundamentale ale instituţiunei juraţilor nu le încuviinţează, ci le condamnă».

IV. «*Exces de putere. Violarea art. 301 şi 302 procedură penală şi a principiului oralităţei desbaterilor.*

«Preşedintele Curţei cu juraţi a săvârşit un exces de putere atunci când a dispus să fie citate depoziţiile martorilor absenţi, depoziţiuni făcute la instrucţiune, după cum deasemenea a săvârşit un exces de putere atunci când cu ocaziunea audierei martorilor prezenţi, cetià acestora depunerile făcute la instrucţiune şi apoi îi întrebà dacă menţin aceste declaraţiuni scrise. Puterea discreţionară miciliu, iar d-l advocat Teodoreanu a declarat în numele acuzatului că nu cunoaşte adresa acestei martore, aşà că este imposibilă în fapt aducerea şi audierea ei înaintea Curţei.

Considerând, în adevăr, că este de principiu că instrucţiunea cauzei înaintea Curţei cu juraţi este orală, după cum rezultă din dispoziţiunile art. 342, 343, 365 şi 482 proc. penală, principiu care cere ca rechiziţiunile ministerului şi informatorilor, precum şi celelalte elemente de convicţiune, să fie supuse discuţiunei orale şi contradictorii, căci numai după rezultatul instrucţiunei orale astfel făcute, iar nu după actele de instrucţiune aflate la dosar, juraţii trebuie să-şi formeze convingerea lor.

Considerând însă, că atunci când parte din martori lipsesc, Curtea cu juraţi nu este obligată ca în urma cererei acuzatului spre a se cità din nou şi audià martorii cari lipsesc, să amâne neapărat cauza, ci Curtea poate respinge cererea când constată că există o cauză ce face pe un individ incapabil de a da mărturie în justiţie, sau că s'au făcut toate diligenţele necesare ca martorii să fie aduşi şi că toate diligenţele au rămas infructuoase, fie din cauză că martorul a încetat din viaţă, ori a dispărut, fie că aducerea lui nu poate fi efectuată în fapt.

Că, prin urmare, în speţă motivând pe larg şi constatând în fapt că aducerea părţei civile şi a martorilor Voinescu şi Steriade este imposibilă în fapt, pentru consideraţiunile anume arătate în procesul-verbal de audienţă, că procesul a mai suferit o amânare şi că martora Matilda Balint nu se ştie unde domiciliază, însuş apărătorul recurentului declarând că nu-i cunoaşte adresa, Curtea de fond n'a violat nici un text de lege respingând cererea de amânare a recurentului pentru lipsa acestor persoane, şi şi-a motivat în mod suficient soluţiunea dată.

Considerând că din moment ce soluţiunea Curţei se menţine pe consideraţiunile sus arătate, devine fără interes a mai discutà şi chestiunile din motivele II şi IV de casare de mai sus, prin care se mai critică şi celelalte argumentări, pe cari se mai bazează, în plus, Curtea cu juraţi pentru a respinge cererea de amânare a recurentului.

Că, dar, şi aceste motive devin neîntemeiate.

Având în vedere că nici din procesul-verbal de audienţă, nici din vreun alt act din dosar nu rezultă că, mai înainte de a audià pe martorii prezenţi, preşedintele cetià depunerea scrisă dela instrucţie a fiecăruia şi că apoi întrebà pe fiecare martor dacă o menţine, şi nici nu reiese că acuzatul — recurent ar fi ridicat această obiecţiune înaintea Curţei cu juraţi.

Că, procesul-verbal de audienţă constată că, în ce priveşte pe martorii prezenţi, preşedintele a cetit numai un pasagiu din depunerea dela instrucţie a martorului N. Tănăsescu din cauză că s'a observat deosebit între arătările orale ale acestui martor în faţa Curţei cu juraţi şi cele făcute la cabinetul de instrucţie, singurul martor prezent cu privire la cetirea depunerei scrise a căruia, acuzatul s'a opus, cerând să se consemneze în procesul-verbal această lectură.

Considerând însă, că din cauza cetirei numai a pasajului din depunerea menţionatului martor pentru motivul arătat, nu poate rezultà nici o nulitate.

Că, în adevăr, din moment ce după art. 343 din procedura penală preşedintele este ţinut a îndatorà pe grefier să menţioneze în procesul-verbal de şedinţă adausele, schimbările sau variaţiunile ce ar puteà fi între depoziţiunea orală a unui martor între declaraţiunile lui anterioare, legea dă în mod necesar preşedintelui dreptul de a cetì depunerea anterioară a acelui martor pentru a se puteà stabilì aceste adause, schimbări sau variaţiuni.

Având în vedere că tot prin procesul-verbal de şedinţă se mai constată că preşedintele Curţei în virtutea puterei sale discreţionare, a dat cetire depunerilor făcute la instrucţie de doi din martorii cari lipseau, şi de victimă, deasemeni lipsă.

Considerând că după art. 301 şi 302 din codul de procedură penală, preşedintele Curţei cu juraţi este

---

a Preşedintelui Curţei cu juraţi încetează acolo unde legea a disciplinat desfăşurarea procesului penal. Or, legea prescrie ca martorii dobândiţi cauzei trebuie să fie ascultaţi în arătările lor orale şi tot odată mai prescrie că depoziţiunile scrise ale martorilor nu trebuesc să servească la formarea convingerei juraţilor obligând ca aceste depoziţiuni să fie înlăturate dela dosarul ce va fi pus pe masa juraţilor. A cetì deci depunerile scrise ale martorilor audiaţi sau care trebuiau să fie audiaţi, înseamnă a violà legea şi săvârşì un exces de putere.

«Am arătat în primul motiv că din martorii regulat propuşi şi deci definitiv dobândiţi cauzei lipseau câţiva, împiedecaţi fiind numai vremelnic de a se prezentà. Am arătat că cererea de amânare pentru a puteà fi audiaţi şi aceşti martori a fost respinsă, motivându-se printre altele că ascultarea acestor martori nici nu este cel puţin indispensabilă şi de natură a aduce lumină în cauză. Ori, spre marea noastră nedumerire, d-l preşedinte, în virtutea puterei sale discreţionare a găsit cu cale pentru a aduce mai multă lumină în cauză, căci în vederea acestei finalităţi funcţionează puterea discreţionară, să cetească depoziţiunile scrise ale martorilor absenţi, despre care cu un moment mai înainte declarase că nu sunt de nici un folos şi că nu pot aduce nici o lumină în cauză. Aşadar, arătările celorlalţi martori erau inutile când erà vorba de a se respinge cererea de amânare, şi deveneau dimpotrivă aducătoare de lumină în cauză când erà vorba de a justificà măsurile discreţionare ale d-lui preşedinte. Din fericire însă legea nu a înţeles că discreţionarul poate fi sinonim cu arbitrariul. Legea a reglementat în ce mod trebuesc să fie administrate probele cerute de părţi şi nu a îngăduit amestecul puterei discreţionare decât în completarea acestor probe, iar nu în producerea lor.

«A admite contrariul ar însemnà că întreg procesul penal înaintea juraţilor este lăsat la discreţia preşedintelui, ori aceasta nu a voit-o şi nu a îngăduit-o legea.

«Din moment ce o probă a fost regulat propusă de acuzat — în speţă proba cu martori — legea îndatorează pe instanţa de judecată să facă tot ceeace este posibil pentru administrarea acelei probe, îndatorire care nu încetează decât în cazul când ar existà, după cum am arătat, o împiedicare absolută care să facă imposibilă în mod durabil administrarea probei. In speţă, din moment ce preşedintele a găsit că arătările martorilor absenţi erau necesare pentru a se face lumină completă în cauză şi din moment ce constatase că nu există o împiedicare durabilă, trebuià să amâne pricina pentru a puteà fi audiaţi în mod oral — aşà cum cere legea — martorii absenţi — iar nu să dea cetire declaraţiunilor scrise făcute de aceştia la instrucţie. Procedând aşà cum a procedat, preşedintele a depăşit puterile sale discreţionare fiindcă a substituit probei orale care erà posibilă, o probă scrisă, pe care legea o interzice atâta timp cât proba orală erà posibilă. A refuzat deci aducerea martorilor când această aducere, nu cereà decât micul sacrificiu al unei amânări de 10—15 zile, şi a pune juriul în situaţiunea de a judecà după depunerile scrise făcute la instrucţie înseamnă a violà legea, a nesocotì dreptul de apărare şi a comite un exces de putere, împingând puterea discreţionară peste limitele ce virtual i-au fost impuse de lege. Am mai arătat însă că în speţă s'a comis un exces de putere şi prin aceea că preşedintele cetià depoziţiunile scrise ale fiecărui martor mai întâiu şi apoi întrebà pe martor dacă recunoaşte că a declarat astfel la instrucţie. In nenumărate rânduri apărătorii mei au cerut d-lui preşedinte să părăsească acest sistem contra principiului oralităţii, cum însă obiecţiunea apărărei rămăsese fără ecou s'a cerut să se consemneze că depunerile scrise au fost cetite înainte ca martorii să-şi fi făcut arătările lor. Cât de gravă erà această violare a legei se pare că s'a convins ulterior şi d-l preşedinte, întrucât în procesul-verbal de şedinţă localizează incidentul. In realitate toate depoziţiunile au fost mai întâiu cetite şi numai după ce d-l preşedinte le cetià cu voce tare, începeà să chestioneze pe martori. De sigur constatările procesului-verbal fac dovadă până la înscrierea în fals, însă tot din procesul-verbal se constată că apărarea a cerut să se consemneze că s'a cetit depoziţiunea scrisă a martorilor iar învestit cu o putere discreţionară în virtutea căreia poate luà toate măsurile ce va judecà folositoare pentru descoperirea adevărului; că el, poate, în cursul desbaterilor, să cheme, chiar şi prin mandat de aducere, şi să asculte orice persoană şi cei chemaţi în modul acesta nu depun jurământ, ci declarările lor sunt considerate ca simple informaţiuni; că, poate deasemenea să ordone a se da cetire actelor pe care el, în puterea sa suverană de apreciere, le-ar crede utile în cauză.

Considerând că din cele mai sus expuse rezultă că Preşedintele Curţei cu juraţi este îndreptăţit ca, pe lângă ascultarea martorilor prezenţi şi în interesul descoperirei adevărului, să ordone să se dea cetire arătărilor făcute de un martor sau de partea civilă la instrucţie, când martorul sau partea civilă nu se prezintă, ca în speţă, fără a se puteà susţine că acest mod de a procedà al preşedintelui ar constituì o abatere dela dispoziţiunile legei cari cer ca depoziţiile martorilor să fie orale, deoarece preşedintele uzează de un drept al său suveran, conferit de art. 301, 302 procedura penală, spre a-şi îndeplinì datoria ce legea impune onoarei şi conştiinţei lui de a descoperì adevărul.

Că, dar, motivul III de recurs devine neintemeiat.

Considerând că deşi art. 282 din procedura penală dispune în prima sa parte că lista de sesiune a juraţilor nu va servì decât pentru 10 zile, totuş acelaş articol adaugă: «afară de cazul când o cauză începută mai înainte de expirarea acestui termen nu s'ar fi putut săvârşi şi ar fi trebuinţă să se continuie în zilele următoare».

Că, după art. 376 din acelaş cod de procedură, cercetarea şi desbaterile unui proces odată începute, trebuesc continuate până la terminarea lui, fără întrerupere, în afară de suspendările necesitate pentru repauzul şi alimentarea juraţilor, judecătorilor, martorilor şi a acuzatului.

Considerând că nici un text din legea de organizare judecătorească nu a derogat la dispoziţiunile textelor de mai sus.

Că, prin urmare, deşi în speţă termenul de zece zile pentru care trebuià să servească lista de sesiune expirà la 30 Septemvrie 1928, totuş întrucât desbaterile procesului începuseră anterior, la 25 Septemvrie, sesiunea erà de drept prelungită şi juraţii şi magistraţii aveau calitatea şi dreptul, conf. art. 282 şi 376 sus expuse, de a luà parte la judecarea procesului până la definitiva tranşare a lui, deci şi în ziua de 1 Oct., când s'a pronunţat hotărîrea de condamnare, căci procesul trebuià să-şi primească soluţiunea şi el nu mai puteà fi întrerupt şi amânat.

Că, deasemenea nu poate rezultà nici o nulitate din împrejurarea că judecata s'a urmat şi într'o zi de Duminecă, deoarece conf. art. 376, desbaterile unui proces la Curtea cu juraţi trebuesc continuate «fără întrerupere», până la terminarea lui, deci şi în zilele de sărbătoare legală, art. 376 nefăcând nici o excepţiune în această privinţă şi nici un text de lege neoprind ca o şedinţă începută la o Curte cu juraţi într'o zi lucrătoare, să se continuie în zilele următoare din cari vreuna ar fi sărbătoare legală.

Că, dar, nici motivul expus mai sus nu este fondat.

Având în vedere că primul fapt pentru care recurentul a fost trimis în judecată prin deciziunea Camerei de punere sub acuzare, este că «în seara zilei de 25 Februarie 1928, având arme, revolver şi ciocan, asupra sa, prin întrebuinţări de violenţe, ameninţări de a omorî îndată, casne, răniri şi schilodiri, exercitate asupra persoanei reclamantei Iosefina Leonida, a răpit acesteia suma de 749.000 lei, cu cuget de a şi-o însuşì pe nedrept, crimă prevăzută şi pedepsită de art. 317 al. I, 318 al. I şi 319 al. I cod. penal».

Că, la Curtea cu juraţi, cu privire la această crimă s'au formulat următoarele întrebări: 1. Acuzatul Gheorghe Găetan este culpabil că în seara zilei de 25 Februarie 1928 prin violenţe, a răpit dela reclamanta Iosefina Leonida, suma de 749.000 lei, cu cuget de a-şi însuşi pe nedrept?; 2. Acuzatul de mai sus aveà arme asupra sa — revolver şi ciocan — la comiterea acestui

---

nu pasagii din ea. Apoi dacă ar fi fost vorba numai de simpla stabilire a unei contradicţiuni, de sigur că apărarea nu ar fi cerut să se consemneze o împrejurare fără valoare încât realitatea se desprinde evidentă din însuş procesul-verbal, indicând că lectura s'a făcut cel puţin în cursul depunerei orale iar nu după terminarea ei».

V. «*Exces de putere, incompetenţă, violarea art. 36 al. III de sub capitolul «despre formarea Curţei juraţilor» combinat cu art. 282 procedura penală şi 219 legea de organizare judecătorească.*

«Atât puterile Curţei cât şi acelea ale comisiunei juraţilor, expirau în seara zilei de 2 Septemvrie 1928, care erà ultima zi a sesiunei Curţei cu juraţi, întrucât ziua de 30 Septemvrie, cădeà în ziua de Duminecă în care orice serviciu e suspendat la toate instanţele judecătoreşti, conform art. 219 leg. org. jud. Or, deciziunea atacată s'a pronunţat în ziua de 1 Octomvrie 1928, când s'a terminat judecata. Art. 282 proc. pen. încuviinţând că lista juraţilor formată conform art. 277 şi urm. pr. pen. să poată servì peste cele 10 zile pentru care a fost formată în «cazul când o cauză începând mai înainte de expirarea acestui termen nu s'ar fi putut săvârşi şi ar fi trebuit să se continue în zilele următoare», n'a putut înţelege să modifice dispoziţiunile art. 36 al. III din cap. formărei Curţei juraţilor, care hotărăşte că: «fiecare sesiune va durà 10 zile, putând fi prelungită cu încă cinci pentru terminarea proceselor în stare de a fi judecate». Intrucât pe de o parte, continuarea procesului în ziua de Duminecă, în care serviciul tuturor instanţelor e suspendat, şi pe de alta depăşirea limitei extreme de funcţionare a unor asesori ca şi a unui juriu, cari erau devestiţi prin efectul legei de orice putere de a judecà peste termenul stabilit de lege, fac ca şi verdictul şi deciziunea să fie izbite de nulitatea izvorând din incompetenţa organelor, dela care emană».

VI. «Chestiunea pusă juraţilor e captioasă şi nu conţine elementele indispensabile existenţei crimei de tâlhărie.

«Exactă şi legală ar fi fost numai atunci, când s'ar fi admis scindarea chestiunei, astfel cum a cerut-o formal apărarea şi s'ar fi pus francamente juridic, cum se cuvine a se pune chestiunile, când se adresează cineva exclusiv, numai cunoştinţei judecătorilor: 1. S'a înarmat cu intenţiunea de a jefuì; 2. A întrebuinţat violenţe şi casne, etc. Aşà cum a fost pusă chestiunea, ea erà menită a surprinde buna credinţă a juraţilor, şi a-i face să cadă într'un echivoc inextricabil, ceeace echivalează cu o suprimare a facultăţei de a deliberà şi decide».

VII. «*Violarea art. 317 cod. pen. şi 361 proc. pen., lipsă elementele infracţiunei.*

«S'a violat art. 317 cod. pen. şi s'a pronunţat o condamnaţiune fără bază legală, întrucât în chestiunea principală de culpabilitate nu a fost cuprins unul din elementele esenţiale ale crimei de tâlhărie prevăzute de art. 317 c. p. aşà precum îl cere legea, violându-se totodată şi art. 361 pr. pen. care impune ca chestiunile să cuprindă toate elementele faptului imputat. Ori art. 317 cod. pen. cere pentru existenţa infracţiunei ca: prin întrebuinţare de violenţă contra persoanei sau prin ameninţare de a omorî sau de a rănì îndată, să se fi răpit lucrul altuia. Aşadar, legea cere pe de o parte ca violenţele să fi precedat sau cel puţin însoţit răpirea, iar în al doilea rând cere ca aceste violenţe să fi purtat asupra persoanelor. In speţă, chestiunile de culpabilitate vorbesc de violenţe fără însă să arate dacă aceste violenţe au fost îndreptate contra persoanei. Abià în a treia chestiune privitoare la circumstanţa agravantă a schilodirilor se vorbeşte de violenţe contra persoanei, fără însă a se precizà dacă acestea au preces, însoţit sau succedat răpirei vizată prin chestiunea principală. Ca să existe însă agravantă trebuie mai întâiu să se stabilească faptul principal, ceeace în speţă nu s'a făcut, întrucât faptul din chestiunea principală aşà cum a fost formulată această chestiune, nu constitue crima de tâlhărie.

«Este bine stabilit atât în doctrină cât şi în jurisprudenţă că chestiunea de culpabilitate trebuie să fie astfel formulată încât să cuprindă toate elementele fără de care faptul nu ar puteà fi încadrat în textul pentru care acuzatul este trimis în judecată. (v. Poittevin, code Instr. crim. art. 337 nr. 110; Garraud, Traité d'instr. crim. IV nr. 1372 şi 1313; F. Hélie, instr. crim. VIII nr. 3675 p. 82; Tanoviceanu, Tratat V, p. 328).

fapt? şi 3. Acuzatul Gheorghe Găetan a întrebuinţat violenţe, ameninţări de a omorî îndată, casne, răniri şi schilodiri asupra persoanei reclamantei Iosefina Leonida?, şi la toate aceste trei întrebări juraţii au răspuns afirmativ.

Considerând că aceste întrebări au fost formulate în conformitate cu legea.

Că, deşi în intrebarea principală de culpabilitate nu se prevede în mod expres că violenţele au fost exercitate asupra reclamantei, totuş din modul de redactare al acestei întrebări «prin violenţe a răpit dela reclamanta Iosefina Leonida», reiese în mod cert că întrebarea cuprinde şi acest element, că adică violenţele au fost exercitate asupra reclamantei; că în afară de aceasta, în întrebarea III la care juraţii au răspuns deasemenea afirmativ, se arată în mod expres că violenţele au fost exercitate asupra reclamantei, aşà că chiar în cazul când elementul de mai sus nu ar fi fost cuprins în prima întrebare, juraţii s'au pronunţat asupra lui şi în consecinţă nu poate fi vorba de nici o nulitate.

Că, dealtfel, procesul-verbal de audienţă constată că înaintea Curţei cu juraţi, după cetirea de preşedinte a chestiunilor în şedinţă, acuzatul nu a făcut nici o obiecţiune cu privire la modul în care a fost formulată chestiunea principală de culpabilitate.

Având în vedere că, după cum rezultă din procesul-verbal de audienţă, acuzatul a cerut ca chestiunea III, cu privire la circumstanţa agravantă a întrebuinţărei violenţei, rănirilor şi schilodirilor asupra reclamantei — să fie descompusă în următoarele două chestiuni: *a)* dacă acuzatul a rănit, şi *b)* dacă a rănit cu intenţia de a tâlhărì; cerere care a fost respinsă.

Considerând că prin respingerea acestei cereri Curtea a făcut o justă aplicaţiune a legei, deoarece dacă s'ar fi admis cererea acuzatului — recurent, s'ar fi denaturat însăş substanţa acuzaţiunei, din crima de tâlhărie, în delictul de rănire, ceeace conf. principiilor de drept ce rezultă din art. 360 urm. proc. penală, este inadmisibil.

Că, în afară de aceasta, din moment ce juraţii au răspuns afirmativ la întrebarea pusă asupra chestiunei de tâlhărie, recurentul nu mai are interes să se plângă că nu i s'a admis cererea de a i se divide chestiunea a treia, cerere pe care, înaintea Curţei cu juraţi, însuş apărătorul recurentului a arătat că o face numai în scopul ca, intr'un caz de eventuală achitare pentru crima de tâlhărie, acuzatul să nu mai fie urmărit pentru delictul de lovire.

Că, astfel fiind, motivele 4 şi 6 de casare reproduse mai sus, devin deasemenea nefondate.

Asupra motivului suplimentar de casare în următoarea cuprindere:

«Violarea art. 376 pr. penală.

«Desbaterile au început în ziua de 29 Septemvrie 1928, când au vorbit reprezentanţii părţei civile, d-l Prim-Procuror şi doi reprezentanţi ai apărărei, până la ora două din noapte.

«Şedinţa s'a suspendat, d-nii juraţi au plecat acasă şi au revenit a doua zi după masă, la ora două».

Că, în caz de suspendare a şedinţei pentru a doua zi, pentru ca juraţii să se repauzeze, preşedintele amintindu-le la plecare jurământul prestat conf. art. 337 proc. penală, de a nu comunicà cu nimeni până după darea verdictului, juraţii sunt prezumpţi că se supun cu religiozitate şi această prezumpţie nu se pierde decât numai când se probează contrariul; că, nu orice comunicare a juraţilor în afară este oprită prin art. 376, ci numai aceà relativă la afacerea supusă deliberaţiunei lor.

Considerând că, în speţă, recurentul nici măcar nu a invocat, necum dovedit, în faţa Curţei cu juraţi, că vreunul din juraţi ar fi comunicat cu vreo persoană străină despre proces.

Că, aşà fiind, motivul suplimentar de casare este neîntemeiat.

Că, prin urmare, întrucât nici unul din motivele de casare invocate de recurent nu este întemeiat, iar partea I din motivul VI din memoriul depus de d-l avocat Teodoreanu a fost retrasă, recursul urmează să fie respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul făcut de Gheorghe Găetan în contra deciziunei cu No. 443 din 1928 a Camerei de punere sub acuzare a Curţei de Apel din Bucureşti, şi contra deciziunei cu No. 134 din 192 a Curţei cu juraţi din judeţul Ilfov.

Dec. No. 1871 din 11 Martie 1929.

Preşedinte d-l **Const. Rătescu.** Procuror general d-l **Dem. Polichron.** Avocaţi d-nii: **Osv. Teodoreanu, Aurelian Bentoiu, Vintilă Dongoroz** şi **H. Asnavorian** p. recurent.

«In speţă acuzaţiunea purtând asupra crimei de tâlhărie prevăzută de art. 317 alin. 1 şi agravată de circumstanţele prevăzute de art. 318 alin. 1 şi 319 alin 1, trebuià în primul rând prin chestiunea principală de culpabilitate să se stabilească faptul tâlhăriei. Conform art. 317 c. p. alin. 1 crima de tâlhărie cuprinde următoarele elemente esenţiale:

«1. Să se fi răpit lucrul altuia — adică să se fi luat făţiş şi fără voia altuia lucrul acestuia.

«2. Cu cuget de a-şi însuşì pe nedrept — deci cu intenţiunea frauduloasă de a-şi apropià acel lucru în mod nelegitim.

«3. Prin întrebuinţare de violenţe contra persoanelor sau prin ameninţare de a omorî sau de a rănì îndată, deci mijlocul prin care s'a operat răpirea să fie întrebuinţarea de violenţă contra persoanelor sau ameninţarea de a omorî sau rănì îndată. Din moment ce lipseşte unul din aceste elemente esenţiale faptul încetează de a mai fi o tâlhărie. Aşadar, răpirea, chiar cu cuget de a-şi însuşì lucrul altuia pe nedrept şi prin întrebuinţare de violenţă, nu constitue o tâlhărie dacă violenţele nu s'au exercitat asupra persoanelor, fiindcă legea cere expres ca rănirea să fi fost precedată sau însoţită de violenţe şi aceste violenţe să se fi îndreptat asupra persoanelor. Intr'un singur caz legea a admis ca violenţele posterioare pot conduce la crima de tâlhărie şi anume atunci când violenţele sau ameninţările sunt folosite de cel surprins în flagrant de furt pentru a puteà scăpà sau ţine lucrul furat (art. 317 al. 2),

«Dacă examinăm chestiunea principală de culpabilitate formulată în speţă, vedem că din ea s'a omis a se întrebà dacă violenţele întrebuinţate erau îndreptate în contra persoanelor, însă verdictul juraţilor s'a dat fără a se aveà în vedere acest element esenţial, aşà cum legea îl cere şi care dacă ar fi fost formulat în chestiunea de culpabilitate în conformitate cu legea, ar fi putut schimbà răspunsul juraţilor.

«Chipul greşit în care acest element a fost inserat în chestiunea principală nu poate fi acoperit prin răspunsul dat de juraţi la cea de a treia chestiune, fiindcă chestiunea a treia constată că acuzatul a întrebuinţat violenţe cari au cauzat răniri victimei; dar nu constată dacă aceste violenţe au fost întrebuinţate pentru a răpì şi deci dacă au precedat sau însoţit rănirea sau dacă ele au fost posterioare şi şi-au găsit cauza într'un conflict de alt ordin dintre acuzat şi victimă.

Nici cel puţin nu se poate susţine că e de presupus că implicit juraţii când au răspuns la chestiunea a 3-a s'au pronunţat în sensul că violenţele au servit la răpirea banilor, pe consideraţiunea că aceasta ar fi fost singura ipoteză discutabilă, fiindcă prin însăş ordonanţa definitivă s'a admis şi ipoteza contrară că banii au fost daţi înainte de bunăvoie şi că violenţele asupra persoanei s'au produs după, adăugându-se însă părerea proprie a d-lui jude instructor că această împrejurare nu schimbă calificarea faptului, aşà că juraţii răspunzând dela a treia chestiune au putut foarte bine admite această ipoteză că violenţele asupra persoanei au urmat remiterei banilor şi că au avut altă cauză, aşà încât răspunsul afirmativ la chestiunea a treia este absolut inapt de a completà omisiunea din chestiunea principală fiindcă el nu limpezeşte chestiunea dacă violenţele de cari se vorbeşte în chestiunea principală au fost sau nu îndreptate contra persoanei şi fiindcă nu există o corelaţie între violenţele cuprinse în chestiunea a treia şi răpirea banilor.

«Aşadar, verdictul juraţilor nu viciază acuzaţiunea fiindcă întrebarea principală de culpabilitate nu conţine unul din elementele esenţiale ale crimei de tâlhărie, aşà cum legea îl cere în mod expres, iar întrebarea subsidiară privitoare la agravantă, a fost formulată perplex fără a se face o legătură cu faptul principal aşà cum s'a făcut în întrebarea a doua. Iată de ce socotim că în speţă s'a violat art. 317 c. p. şi s'a pronunţat o condemnaţiune fără bază legală, lipsind elementele esenţiale ale infracţiunei».

N. R.

PARTEA I-a

JURISPRUDENŢA CURŢII DE CASAŢIE

CAS. I, 27 Maiu 1929

DOTĂ. IMOBIL DOTAL. VĂNZARE. IPOTECĂ. CĂPĂTUIREA COPIILOR. AUTORIZAŢIA SOŢULUI SAU IN CAZ DE REFUZ, A JUSTIŢIEI. DACĂ E NECESARĂ LICITAŢIA PUBLICĂ. SOLUŢIE NEGATIVĂ. (Art. 1249, 150 c. c.). (1) şi (2)

Singurile formalităţi ce urmează a fi îndeplinite în caz de înstrăinare a unui imobil pentru căpătuirea copiilor, sunt acelea prevăzute de art. 1249 c. c., adică autorizarea soţului, sau, în caz de refuz, încuviinţarea Tribunalului, fără a mai fi nevoie de licitaţie publică.

Istrăinarea trebuie deasemenea justificată în fapt pe nevoia reală de căpătuire, ceeace constitue o chestiune pe care judecătorii de fond o pot examină şi decide în mod suveran.

(Lt. col. Th. Enescu cu Federala «Borcea»).

CURTEA (după divergință): Asupra recursului făcut de Lt.-Colonel Teodor Enescu în contra deciziei No. 75/928 a Curţei de Apel Bucureşti dată în proces cu Federala «Borcea» din Călăraşi;

Având în vedere deciziunea supusă recursului din care rezultă, că recurentul, Lt.-Col. Teodor Enescu, în calitate de soţ dotal al soţiei sale Elena, a intentat acţiune contra Federalei «Borcea» din Călăraşi, intimată în recurs, spre a se anulà actul de vânzare autentificat de Trib. Ialomiţa sub No. 786/920 şi transcris la No. 1807/920 pe motivul că vânzarea având de obiect un imobil dotal al soţiei sale, s'a făcut cu violarea art. 1248, 1253 cod. civ.;

Că, acţiunea a fost respinsă ca nefondată de Trib. Ialomiţa secţia II-a prin sentinţa No. 51/927; iar soluţiunea Tribunalului a fost confirmată în apel de Curtea din Bucureşti prin deciziunea atacată cu recurs;

Că spre a hotărî astfel Tribunalul — a cărui motivare a fost adoptată în întregime de Curtea de Apel,—constată în fapt că imobilul în litigiu este dotal, fiind constituit dotă soţiei recurentului în anul 1896; că în anul 1920, înzestrata, autorizată de soţ, a cerut Preşedintelui Trib. Ialomiţa, autorizaţiunea să vândă imobilul dotal spre a construì, din preţul realizat, dotă ficei sale restul urmând să fie consumat sau întrebuinţat pentru cumpărarea altui imobil, care să rămână dotal; că, după ce s'a numit un expert, care să evalueze imobilul, Tribunalul a încuviinţat vânzarea imobilului prin bună învoială cu preţul prevăzut în actul de expertiză, dispunând, totodată, ca suma rezultată din vânzare să fie consemnată ca fond dotal; că, pe baza acestei autorizaţiuni, imobilul a fost vândut prin bună învoială intimatei în recurs, prin actul a cărui anulare se cere, preţul fiind 100.000 lei, sumă care a fost consemnată ca fond dotal şi apoi, cu autorizaţia soţului, preschimbată în efecte de Stat în valoare de 110.000 lei; că, mai departe Tribunalul, examinând obiecţiunile aduse de recurent în sprijinul acţiunei în anularea vânzărei, respinge, motivând, că recurentul şi soţia sa erau în drept

---

(1) Iată textul motivelor de recurs rămase în divergenţă:

2. «Violarea şi greşita interpretare a art. 1248, 1250 comb. cu art. 1253, 1255 cod civil.

Exces de putere.

Dacă în mod ipotetic s'ar admite alienarea în afară de dăruirea făcută direct copilului căpătuit, în cazul aceasta alienarea n'ar puteà fi valabilă decât cu formele prevăzute de art. 1255 c. civ., deci prin licitaţie publică, ceeace în speţă n'a avut loc.

Casele dotale s'au vândut intimatei numai pe baza autorizaţiunei Tribunalului, dată în urma unei evaluări prin expert; ori, aceste formalităţi erau insuficiente, căci art. 1233 c. civ., care prevede titlul înstrăinărilor imobilelor dotale (al. 3, 1252, înzestrarea unui copil fiind considerată ca împlinire din partea femeiei a unei obligaţiuni naturale — Baudry et Survile, contrat de mariage vol. III pag. 400 No. 1706), cere ca condiţiune esenţială licitaţiunea publică, singura garanţie impusă de legiuitor pentru obţinerea preţului real, iar evaluarea prin experţi fiind prevăzută numai pentru schimb (art. 1254 cod. civ.).

Onor. Curtea de Apel admiţând ca valabilă o vânzare a imobilului dotal fără licitaţie publică, numai cu violarea sus menţionatelor texte de lege şi cu exces de putere ne-a respins acţiunea de anulare intentată pe baza art. 1255 cod. civ.».

3. «Violarea şi greşita interpretare a art. 1248, 1250 comb. cu art. 1247, 1255, 1253 cod. civ. Exces de putere, prin aceea că instanţa de fond a admis ca valabilă vânzarea unui imobil dotal în scopul căpătuirei unui copil fără ca această căpătuire, care trebuià să fie concomitentă cu alienarea, să fi avut loc, şi fără ***ca terţul cumpărător să fi supravegheat întrebuinţarea preţului***;

In al treilea rând, în ipoteza că s'ar puteà interpretà art. 1250 c. civ. ca permiţând înstrăinarea imobilului dotal către un terţiu şi chiar fără licitaţie publică, pentru ca din preţ să se căpătuiască un copil, cea mai esenţială condiţiune trebuià să fie ca înstreinarea să se fi făcut în realitate în vederea unei căpătuiri actuale deci concomitent cu alienarea.

Ar fi a consacrà desfiinţarea tuturor garanţiilor legale şi a se încuviinţà soţilor înstrăinarea imobilului dotal, ca fără nici un control (căci autorizarea Tribunalului fără licitaţie publică a fost superfluă în interpretarea Tribunalului şi a Curţei, sau incompletă în interpretarea contrarie) să se admită alienarea numai în scopul ca soţii să aibă pentru mai târziu numerar disponibil pentru o eventuală căpătuire care nu se ştie când şi dacă ar mai aveà vreo dată loc.

In speţă, vânzarea imobilului dotal s'a făcut fără nici măcar să fi fost vorba de vreun proiect de mariaju al ficei noastre, iar preţul a fost consemnat ca fond dotal pe numele soţiei mele. Nu s'a făcut altceva decât s'a transformat unui imobil valoarea reală în numerar, depreciat fără nici o necesitate în fapt şi fără nici o garanţie legală; este adevărat că terţiul cumpărător nu este responsabil de ceeace face copilul căpătuit cu ceeace i s'a dăruit, deci de rentabilitatea afacerei, este respunzător însă ca preţul vânzărei să fie destinat în realitate la o căpătuire de copil: Deci este răspunzator de realitatea întrebuinţărei.

Judecând astfel Onor Curtea de Apel, numai cu violarea textelor de lege de mai sus şi cu exces de putere ne-a respins acţiunea de anularea înstrăinărei dotei intentată pe baza art. 1255».

(2) Incă o soluţiune cuminte într'o controversă clasică.

Instrăinarea sau ipotecarea imobilelor dotale în raport cu obligaţia terţilor de supraveghere a întrebuinţărei sau a reîntrebuinţărei banilor obţinuţi, a creat la noi o sursă nesecată de procese. Nu credem că bogăţia de jurisprudenţe române în această materie să fie egalată de vreo altă ţară. Dar dacă această constatare nu conţine un elogiu pentru simţul de echitate al particularilor, e îmbucurător a-i opune de la început o altă constatare: jurisprudenţa română de peste trei zeci de ani încoace şi-a construit un sistem solid din care a refuzat să iasă, sistem care a căutat să concilieze rigiditatea principiilor acestei materii cu postulatele morale şi cu exigenţele vieţei reale.

Chestiunile de felul celei rezolvate prin decizia ce adnotăm şi altele similare, au un mare interes practic. Nu e zi ca soţii dotali să nu încerce a sparge cercul de fier al dotalităţei, sub presiunea — mai ales după răsboiu — a nevoilor tot mai imperioase ale existenţei. Şi nu e zi ca aceiaşi terţi să nu fie atraşi în jocul acestor tentative de anulare, joc care începe cu autorizările anodine ale justiţiei, pentru a sfârşi prea adesea cu desbaterile dramatice ale proceselor de anulare.

Tocmai de aceea variaţiunile din jurisprudenţe în acest domeniu ar fi dureroase repercusiuni practice. Ele însă, din fericire, nu s'au produs; căci, o soluţiune izolată, la câte două zeci de ani odată, nu poate constituì decât un capricios accident. Decizia de faţă e o nouă confirmare a celor ce afirmăm.

⁂

Chestiunea aceasta poate fi examinată în diversele ipoteze în cari responsabilitatea terţului, pentru lipsa de supraveghere, poate lua naştere.

Aceste ipoteze se pot împărţi în două mari categorii: cele ce nasc din reîntrebuinţarea convenţională şi cele ce nasc din întrebuinţarea legală.

In adevăr, într'o primă serie de ipoteze, convenţiunea matrimonială este aceea care, permiţând soţilor înstrăinarea imobilelor dotale, le pune condiţia, să dea preţului primit o întrebuinţare precisă. De cele mai multe ori, să cumpere cu acest preţ un alt iomobil care va deveni, la rândul lui, dotal: aceasta e clauza de să vândă imobilul dotal pentru înzestrarea ficei lor deoarece prin expresiunea «să dea» din art. 1250 cod. civ.; se înțelege și dreptul pentru soți de a vinde sau ipotecà imobilul dotal; că, deși suma rezultată din vânzare n'a fost întrebuințată pentru înzestrare, această împrejurare, însă, nu poate atrage nulitatea vânzărei fiindcă, pe de o parte, nu este exclusă pe viitor căsătoria fetei vânzătorilor, iar, pe de altă parte, nu se poate atribuì intimatei cumpărătoare nici o culpă din faptul că înzestrarea n'a avut încă loc, dânsa fiind în imposibilitate de fapt de a împlinì acest lucru; că, numai atunci vânzarea ar fi putut să fie anulată când s'ar fi dovedit că s'a făcut prin fraudă; că, însă, în realitate, cumpărătoarea a fost de bună credință, precum au fost și vânzătorii și a luat toate măsurile pentru asigurarea întrebuințărei prețului la destinațiunea dată, făcând să se consemneze prețul în condițiunile hotărîte prin jurnalul Tribunalului, anume, în așà condițiuni încât să nu poată fi eliberată decât pentru căpătuirea, prin înzestrarea copilei vânzătorilor; că, în fine, Tribunalul mai arată că vânzarea s'a putut face prin bună învoială fiindcă art. 1250 c. civ., spre deosebire de art. 1253 c. civ., nu prevede că pentru înstrăinarea imobilului dotal, în vederea căpătuirei copiilor, ar fi nevoie de o licitație publică;

Având în vedere că prin recurs recurentul a formulat în contra deciziunei Curței de Apel trei motive de casare;

Că prin deciziunea No. 740/929 Curtea de Casație secția I-a a respins primul motiv ca neîntemeiat stabilind că art. 1250 c. civ., prevăzând că imobilul dotal poate fi dat pentru căpătuirea copiilor înțelege că imobilul poate nu numai să fie dăruit copilului în natură dar și vândut sau ipotecat în scopul ca banii obținuți să fie întrebuințați pentru căpătuire, — și a declarat divergență asupra motivelor 2 și 3 de casare, care urmează să fie examinate astăzi în completul de divergență;

Asupra motivului II de casare (vezi motivul în notă).

Considerând că art. 1250 cod. civ.

---

reîntrebuințare. Terțul cumpărător este el obligat să controleze această nouă achiziție — și s'o impună, la nevoie, soților dotali? In cazul unui răspuns afirmativ, în ce măsură este el îndatorat la aceasta? Iată o primă chestiune.

In aceiași termeni se pune problema pentru cea de a doua serie de ipoteze și anume pentru cazurile de întrebuințare legală. De data aceasta, nu voința părților, manifestată prin contractul dotal, ci voința legiuitorului exprimată în articolele 1249, 1250, 1253, din c. civ., este aceea care permite soților să înstrăineze imobilele sub o condiție anumită.

Această înstrăinare nu se poate face decât pentru satisfacerea unor nevoi, limitativ enumerate de codul civil. Intrebuințarea prețului în vederea satisfacerei acestor nevoi, este pentru soție o îndatorire și pentru înstrăinare o condiție. In ce măsură neîndeplinirea acestei condițiuni se poate ea resfrânge asupra terțului dobânditor, care nu i-a supravegheat realizarea?

Deosebirea, pe care unii încearcă s'o afirme uneori între aceste două ipoteze, din punctul de vedere al efectelor ce produc, noi n'o vedem. Din contră, ni se pare că între cele două cazuri există o identitate absolută de rațiune juridică și prin urmare o identitate urmează să fie și în consecințele practice ale călcărei obligațiunilor. In adevăr, ambele înstrăinări nu sunt valabile decât cu condițiunea ca prețul să fie întrebuințat, fie conform actului dotal în prima ipoteză, fie potrivit dispozițiunilor legei, în cea dea doua. Atât reîntrebuințarea cât și întrebuințarea sunt condiții suspensive de cari depinde valabilitatea însăș a înstrăinărei; de aceea, în privința obligațiunei de supraveghere a terțului, nu se poate face nici o distincțiune.

Cel mult s'ar puteà susține, că atunci când este vorba de întrebuințarea banilor conform articolului 1250 sau 1253 din c. civ., terțul este obligat să plătească prețul direct soților vânzători, pentru ca aceștia să-și satisfacă nevoile familiare sau reparațiile ce au determinat înstrăinarea.

Din contra când reîntrebuințarea este prevăzută de contractul matrimonial, terțul cumpărător ar puteà să reție prețul până când soții i-ar aduce dovada că au făcut *remploi-ul*. Această deosebire trebuie avută în vedere la darea soluțiunilor de speță, identitate între cele două ipoteze nefiind decât atunci când terțul cumpărător, dintr'o împrejurare sau alta, de pildă a ordinului Tribunalului, nu poate să reție prețul, ci din contră, este obligat să-l plătească.

* * *

In soluționarea acestei probleme spinoase, nici un text formal de lege nu întâlnim în codul civil. In doctrina celor cari pun în sarcina terțului obligațiunea de supraveghere, sub sancțiunea gravă a desființărei actului de înstrăinare, textele codului civil referitoare la condițiune în actele juridice, sunt singurele invocate.

Pe de altă parte doctrina franceză nu ne este de mare folos, deoarece autorii francezi sunt influențați de soluțiunile dreptului cutumiar în această materie. Ori pe noi, cutumele acestea nu ne leagă.

In adevăr, iată ce scriu Colin și Capitant (Droit civil tome III p. 313): «Si fréquente qu'elle soit (la clause du remploi) il n'est cependant pas question de cette clause dans les articles du code, relatifs au régime dotal; et ici encore, *les règles que nous avons à étudier sont d'origine coutumière*».

Dela început se cuvine deci să reținem două lucruri: *a)* Că nu există nici în codul francez, nici în codul românesc vreun articol de lege care să determine funcționarea întrebuințărei sau a reîntrebuințărei; *b)* Că construcția juridică a reîntrebuințărei este inspirată în Franța de dreptul cutumiar francez.

Inainte de a examinà chestiunea în dreptul românesc, singurul care poate rezolvà o pricină înaintea Tribunalelor române, relevăm că în Franța, autorii partizani ai obligațiunii de supraveghere a teorilor se sprijină numai pe ideia unei interpretări de voință. Ei zic: «părțile (sau legiuitorul) au supus vânzarea unei condițiuni. Această condiție este esențială vânzărei. Validitatea vânzărei e subordonată, prin urmare, îndeplinirei condițiunei. Dacă condițiunea nu se îndeplinește, vânzarea cade». Ceeace trebuie însă reținut cu toată grija, este că tot ce se citează din dreptul francez sunt soluțiuni de doctrină în ipoteza când terții au făcut plata direct în mâna soților fără intervenția justiției.

Timpul și exigențele vieței practice au dovedit însă curând, până și în Franța că chiar când justiția n'a intervenit, teoria este excesivă, și încetul cu încetul, și doctrina, dar mai ales jurisprudența franceză, au trebuit să admită distincțiunile impuse de exigențele vieței practice și de simțul echităței. Astfel s'a pus întrebarea: In ce interval trebuie să se facă reîntrebuințarea? Instantaneu? Atunci n'ar mai fi vânzare ci ar fi schimb. Și Colin și Capitant examinând chestiunea la pagina 312, (tome III) sub titlul «Epoque du remploi» sunt obligați să recunoască: «Il n'y a pas de délai pour effectuer le remploi». Ei citează în acest sens deciziunea Casației din 12 Aprilie 1910 *D*. 1910, 1, 478; iar mai jos: «Le remploi peut aussi être efectué un certain temps après l'aliénation lorsque les époux trouvent une occasion favorable».

Dacă e așà ce poate oare face terțul achizitor în tot timpul cât soții deliberează sau nu găsesc o ocazie favorabilă? Poate el constrânge pe soții dotali să cumpere alt imobil contra voinței lor? O poate face măcar Tribunalul? Tot Colin și Capitant răspunde la aceiași pagină: «On admet que l'acquéreur ne peut pas contraindre les époux à l'effectuer».

Atunci ce poate el face pentru a se pune la adăpost de pericol? Tot Colin și Capitant răspunde: «La seule ressource consisterait *a consigner le prix* et a attendre ensuite que les époux justifient l'exécution du remploi». Acest citat singur arată cât e de fragilă teoria doctrinei franceze și ea nu are altă explicație decât că ea pleacă dela idea unei culpe a terțului, adică a unei împrejurări de fapt în care din cauza lipsei de întrebuințare sau a unei coluziuni frauduloase cu terțul, soții au cheltuit banii dotali și astfel au nimicit dota. De aceea Colin zice că singura resursă a terțului de a se pune la adăpost este să consemneze prețul. Când l-ar fi consemnat, prin urmare terțul e la adăpost.

Rezultă dar până la evidență că autorii francezi raționează mereu în ipoteza când n'a intervenit o autorizare a Justiției, ordonând să se facă consemnarea sumei la o casă publică, ca bani dotali, căci dacă ar fi raționat în acesată ipoteză, Colin nu mai puteà spune că singura sursă este consemnarea prețului. Că este așà, o dovedește și un pasagiu din Planiol (tom III No. 1554 p. 264) unde se citează și Decizia Casației franceze din 3 Dec. 1888 *D*. 90, 1, 71, în care se spune că femeia păgubită din lipsă de întrebuințare poate cere nu numai nulitatea vânzărei, în cazul când valoarea imobilului ar fi scăzut în loc să crească, dar poate cere plata pentru a doua oară. De ce? Pentrucă, zice Planiol, «l'acquéreur a mal payé et ne s'est pas libéré en versant l'argent sans s'assurer du remploi».

Dar tot în Planiol găsim frământarea autorului de a scăpà de protestarea echităței, căci el singur se întreabă ca și Colin: ce sfat să dăm achizitorului? Colin și Caa prevăzut, prin excepţie dela principiul inalienabilităţei dotei imobiliare, că femeia poate să dea adică să înzestreze sau să ipoteceze imobilul dotal în vederea căpătuirei copiilor săi printr'o căsătorie anterioară sau a copiilor comuni ambilor soţi, arată că formalităţile, care trebuesc observate pentru această operaţiune, sunt actele indicate în art. 1249 c. civ. deci numai autorizaţiunea bărbatului sau în caz de refuz din partea acestuia, permisiunea justiţiei;

Că aceasta fiind singura formalitate cerută de legiuitor urmează că atunci când înstrăinarea imobilului dotal pentru căpătuirea copiilor se face prin vânzare, această vânzare, din moment ce a fost autorizată de bărbat sau permisă de justiţie, se poate face prin bună învoială şi nu este necesar să fie făcută prin licitaţie publică;

Considerând că în contra concluziunei de mai sus nu se poate trage nici un argument din art. 1253 c. civ., deoarece acest art. prevede nevoia vânzărei prin licitaţie publică pentru alte cazuri de înstrăinare a imobilului dotal, anume specificate iar nu pentru acele făcute în vederea căpătuirei copiilor pe baza art. 1250 c. civ., pe care legiuitorul a voit să le favorizeze şi care nu prezintă nici o anologie cu cazurile enumărate de art. 1253 c. civ.;

Considerând prin urmare că în speţă, bine a decis Curtea de Apel, adoptând motivarea Tribunalului, că vânzarea imobilului dotal al soţiei recurentului către intimată s'a putut face prin bună învoială din moment ce fusese autorizată de soţ, potrivit art. 1250 c. civ., şi că nu erà necesar să fie făcută prin licitaţie publică, precum susţineà recurentul;

Că, aşa fiind, motivul al II-lea de casare, prin care soluţiunea Curţei de Apel este criticată din acest punct de vedere pentru exces de putere şi violarea art. 1248, 1250, 1253 şi 1255 cod. civ., nu este întemeiat şi trebuie respins.

Asupra acelui de al III-lea şi ultim motiv de casare (vezi motivul în notă).

Având în vedere că prin acest motiv recurentul susţine în substanţă

---

pitant ziceau «să consemneze preţul». Planiol zice: «să-l reţie». La No. 1555 tome III, Planiol spune: «En présence du danger qui le menace, il a le droit de *retenir* son prix tant qu'on ne lui justifie pas le remploi utile».

Rezultă deci clar, că autorii francezi raţionează tot timpul în ipoteza în care justiţia n'a fost sesizată şi deci n'a intervenit. In adevăr, când Tribunalul este acela care ordonă terţului să consemneze preţul sau să-l remită direct soţilor dotali, cumpărătorul nu mai poate reţine preţul aşà cum îl sfătuesc aceşti autori.

Cu totul alt aspect iau însă soluţiunile jurisprudenţelor franceze. Cu cât ele sunt mai recente, cu atât se accentuează distanţa între jurisprudenţă şi doctrină. Jurisprudenţa franceză pleacă în mod logic dela o ideie care domină întreg dreptul omenesc: nu poate fi pedeapsă fără culpă.

Nu este cu putinţă şi nu s'ar mai chemà justiţie o instanţă care ar pronunţà nulitatea unei vânzări, în care partea cumpărătoare a făcut toate diligenţele omeneşti, care s'a supus punctual ordinului justiţiei şi nu are să-şi impute nici o umbră de vină.

Dacă ar exista un text formal care s'o spună, ne-am supune cu resemnare, dacă nu cu respect. Dar când nu există text care să proclame o asemenea absurdă nulitate, nu se poate justificà o construcţie juridică prin chinuirea principiilor pentru a ajunge la alt ceva, la cu totul altceva de cât comandă bunul simţ şi echitatea elementară.

Jurisprudenţa franceză cea nouă consacră şi mai precis ideia de culpă. Astfel Curtea din Aix, într'o Decizie din 1901, S. 1912, 1, 356, merge mai departe şi în divergenţă cu vechea doctrină franceză, dispensează pe achizitor de a supraveghеà reîntrebuinţarea dacă Tribunalul prin jurnalul de autorizare l-a dispensat de aceasta. Şi fireşte această dispensare poate fi formală sau poate să rezulte implicit din coprinsul jurnalului de autorizare sau chiar din contextul actului dotal.

Din toate acestea se desprinde o ideie şi anume, că obligaţiunea de supraveghere a terţului dispare în momentul în care intervine justiţia şi reglementează ca instanţă tutelară operaţiunea înstrăinărei.

* * *

In dreptul român, existenţa obligaţiunei de supraveghere a terţului a fost dese ori pusă la îndoială. Alexandresco căruia îi plăceà să se inspire uneori prea mult dela doctrina franceză, reproduce în mare parte tale-quale afirmaţiunile autorilor francezi. El arată totuş cazurile în care supravegherea fiind imposibilă, obligaţiunea dispare. Mai mult decât atât, găsim în *Curierul Judiciar*, din 1915, la pagina 179, o adnotaţiune a lui Alexandresco cu privire la o Deciziune a Casaţiei franceze din 1912. In această adnotaţie regretatul autor ne spune că a pledat la Curtea din Craiova susţinând o teorie care a triumfat şi anume că: sunt cazuri — lăsate la aprecierea instanţelor de fond — în cari terţul nu poate fi obligat a supravegheà întrebuinţarea sau reîntrebuinţarea unor sume. Şi Alexandresco sfârşeşte spunând că se înţelege dela sine, că acolo unde există o imposibilitate, şi chiar în speţele unde este vorba de ceva vizibil şi deci uşor de supraveghiat, cum ar fi de exemplu reparaţiuni la mai multe imobile dotale, chiar acolo justiţia nu poate să pretindă supravegherea terţului.

Alt autor român e profesorul C. Nacu, care în vol. III, de drept civil (p. 119) arată că cumpărătorul imobilului dotal ar fi răspunzător de neîntrebuinţarea banilor, în cazul când banii neîntrebuinţându-se la dobândirea unui imobil dotal s'ar pierde din cauza insolvabilităţei bărbatului, contra căruia femeia are recurs.

Tot în rândul doctrinei vom cità însă o părere mai curagioasă şi lipsită de echivoc. Este a d-lui D. Tăslăuanu, fostul preşedinte al Inaltei Curţi de Casaţie Sect. III, care în ziarul *Dreptul*, din 1897, pag. 685, arată că Inalta Curte română n'a admis sistemul doctrinei franceze, şi d-sa crede că bine a făcut. Motivele d-sale sunt că legiuitorul n'a impus prin nici un text, nici chiar justiţiei, necum terţilor, obligaţia de a supraveghеà cheltuirea unor bani legalmente dobândiţi. Nici în fapt, crede d-sa lucrul nu e cu putinţă, şi adaugă:

«Cred că nici cumpărătorii sau creditorii cari dau bani nu trebuie să fie obligaţi la această priveghere, căci ei odată ce cumpără cu autorizarea justiţiei sunt încredinţaţi că actele ce fac nu se vor anulà. A cere mai mult ar fi să adăugăm la lege şi să lovim de discredit pe toţi soţii căsătoriţi sub regimul dotal, din cauză că unii să întâmplă să fie de rea credinţă. Dar apoi şi morala s'ar revoltà când s'ar admite că soţii să poată invocà propria lor rea credinţă pentru a anulà actul făcut cu autorizarea justiţiei».

Jurisprudenţa română a admis acest punct de vedere. Ea nefiind legată, nici de cutumele franceze, nici de intransigenţa doctrinei, s'a inspirat cu libertate dela principiile ce cârmuesc materia convenţiunilor dintre oameni, şi a creiat un sistem care nu violează nici un text de lege, nu ofensează nici o logică, nici nu răneşte echitatea. Incă dela 1896, Inalta Curte de Casaţie a stabilit această doctrină printr'o Deciziune splendid motivată, al cărui raportor se vede a fi fost ilustrul jurist, Grigore Buicliu. De atunci şi până astăzi, soluţia fixată prin acea Decizie nu s'a clătinat [1]).

Dela 1896 până azi seria jurisprudenţelor noastre în această chestiune a devenit impozantă. Ca o confirmare a adagiului că excepţia confirmă regula, găsim totuş în vastul câmp de unanimitate, două excepţiuni repede retractate şi ele. E o decizie a a Curţei de Craiova II 290/923 care a fost casată prin decizia sus citată a Inaltei Curţi S. I. No. 2157 din 1924 (afacerea Ricman) şi mai e o decizie complet izolată a Inaltei Curţi S. I. din 20 Sept. 1927 asupra căreia aceiaşi secţie a revenit peste 6 luni, prin decizia No. 502 din 5 Martie 1928.

Vorbind însă de intervenţia justiţiei, trebuie să ne ferim de o confuziune. In adevăr în chestiunea jurnalelor, care autoriză anumite acte asupra averei dotale, există o doctrină bine precizată. Această doctrină distinge între greşelile de drept şi cele de fapt pe care le-ar puteà comite Tribunalul acordând aceste autorizări. Când Tribunalul comite o greşeală de fapt, permiţând soţilor o înstrăinare numai printr'o greşită interpretare a împrejurărilor de fapt (căutare a sănătăţei în baza unui certificat medical nemotivat sau nesincer), jurnalul Tribunalului va aveà totuş o autoritate de lucru judecat, terţul e la adăpost, şi înstrăinarea nu va puteà fi anulată. Din contră, când greşala Tribunalului este o greşală de drept, care l-a făcut să acorde o autorizare pentru un caz neprevăzut de lege, atunci jurnalul Tribunalului, n'are autoritate de lucru judecat. El nu apără pe terţul care s'a încrezut lui, căci nimeni nu e prezumat a nu cunoaşte legile şi deci nu împiedică anularea înstrăinărei. (Planiol III, 1572; Aubry et Rau VIII, 5-e éd. p. 524—525; Guillouard că greşit instanţa de fond a admis ca valabilă vânzarea imobilului dotal în litigiu în vederea căpătuirei copilului când căpătuirea, care trebuia să fie concomitentă cu alienarea, n'a avut loc şi când cumpărătoarea n'a supravegheat întrebuinţarea preţului.

---

[1]) A se vedeà Casaţia 1896, «Buletinul» 1896, pag. 235; C. II, Febr. 1900, «Dreptul» 1900, p. 297; Casaţie I, 2157; 1 Dec. 1924; C. IV. 484 din 1928; C. IV, 190/926 (Marinescu cu «Metalica»); Casaţie I, No. 1048 din 6 Aprilie 1927; C. Galaţi II, 219/926 (Corvisiano); Casaţie I, 502 din 5 Martie 1928, «Juris. Gen.» 31/928, p. 972; Trib. Ialomiţa, 8 Aprilie 1927, «Dreptul», 1928, p. 78; C. III, 75/928, L. Enescu cu federala Boicea; Casaţie I, 1315/929; Trib. Putna I, 27 Maiu 1929; «Pandecte 6/929. 2. 243; C. Apel Iaşi, 1 Ianuarie 1929, «Dreptul» 16/929.

Considerând că, înstrăinarea imobilului dotal în vederea căpătuirei copiilor este valabilă numai când căpătuirea constitue cauza reală a înstrăinărei;

Că, dacă dimpotrivă, căpătuirea este o cauză simulată, imobilul dotal fiind înstrăinat în realitate pentru alte scopuri decât acelea admise de lege, atunci, de sigur, înstrăinarea este nulă.

Considerând că, în speţă, instanţa de fond constată în fapt că vânzarea imobilului dotal al soţiei recurentului s'a făcut pentru căpătuirea unui copil prin înzestrarea în vederea căsătoriei şi că atât cumpărătoarea cât şi vânzătorii au fost de bună credinţă.

Că, faţă de această constatare şi de împrejurarea că recurentul n'a dovedit şi nici măcar n'a alegat că înzestrarea copilului ar fi fost simulată, rămâne definitivă stabilit că, căpătuirea lui a constituit, în momentul contractărei, cauza serioasă şi reală a vânzărei;

Că deacì rezultă că vânzarea s'a încheiat în mod valabil;

Considerând că împrejurarea, că înzestrarea copilului n'a fost concomitentă cu înstrăinarea imobilului dotal, nu poate atrage nulitatea vânzărei deoarece înzestrarea depinzând de căsătoria copilului, cumpărătoarea n'avea putinţa să facă să se îndeplinească acest act şi prin urmare neîndeplinirea lui n-o poate constitui în culpă;

Că deasemenea nu se poate aduce intimatei cumpărătoare imputarea că n'a supravegheat întrebuinţarea preţului de vânzare al imobilului dotal şi, astfel, nu se poate anulà vânzarea pe această consideraţie fiindcă în speţă este necontestat că intimata şi-a executat obligaţiunea ce-i incumbà în calitate de terţă achizitoare a unui imobil dotal, de a se consemnà preţul ca fond dotal şi de a depune recipisa la Tribunal spre a servì la căpătuirea co-

---

IV, No. 2016; Colin et Capitant III, p. 329; Planiol et Ripert IX, p. 689; Casaţie franceză 18 Juillet 1906, S. 12. 1. 356; Trib. Ilfov I, 24 Oct. 1901, *Dreptul* 1901, 814; Apel Bucureşti Sect. I, 29 Noemvrie 1914, *Dreptul* 1915 p. 82; Apel Bucureşti Sect. IV, 23 Iunie 1926).

Dar între aceste cazuri şi ipoteza când Tribunalul regiementează, printr'un jurnal, cum şi unde să se depună banii rezultaţi din achiziţie sau ipotecă, nu există analogie. In primele cazuri el cântăreşte împrejurările şi judecă. In aceste din urmă cazuri el exercită un act de supraveghere pe care Tribunalul, în virtutea supremei sale calităţi de tutelă şi-o ia asupra sa, impunând terţului cumpărător sau creditorului ipotecar anumite obligaţiuni precise, cum ar fi spre pildă, depunerea banilor la Casa de depuneri şi aducerea recipisei la Tribunal. Actul Tribunalului este un act de dispoziţiune poruncitoare iar nu un act de constatare sau judecată. (Vezi recenta decizie a Curţei de Apel S. I. Bucureşti 691/929 nepublicată).

Cum spune Alexandresco (vol. VIII p. 386 şi 387) jurnalul va arătà persoanele cărora trebuie plătit preţul şi modul în care această plată se va efectuà. Terţul care se supune dispoziţiunilor Tribunalului scapă de orice obligaţiune. Executarea din partea lui a oricărei alte obligaţiuni de supraveghere reprezintă pentru el o imposibilitate de fapt. Acest adevăr nu se poate formulà mai clar şi mai precis decât a făcut-o Inalta Curte de Casaţie în nenumărate rânduri.

Iată cum se exprimă Inalta Curte în 1896: «Considerând că chiar dacă nu se întrebuinţează la destinaţiunea vreunuia din cazurile prevăzute de citatul articol, banii obţinuţi prin înstrăinare sau ipotecarea imobilului dotal după permisiunea Tribunalului, totuş cumpărătorul, sau creditorul ipotecar care cu bună credinţă au contractat vânzarea sau împrumutul ipotecar, nu pot fi expuşi la anularea acestor pacte căci legea şi Tribunalul prin permisiunea dată nepunându-le nici o supraveghere pentru întrebuinţarea banilor la destinaţiune, urmează că dânşii nu se pot face responsabili de neîndeplinirea unei asemenea sarcini atât de vexatorie, şi în fapt chiar imposibil de îndeplinit, în cele mai multe cazuri».

Şi în 1924: «Considerând că dacă interesul apărărei şi conservărei fondului dotal reclamă şi controlul întrebuinţărei banilor înprumutaţi numai la destinaţiunea pentru care împrumutul a fost autorizat, acest control nu se poate exercità însă decât de Tribunal prin măsurile pe care poate, şi e dator a le impune cu ocaziunea autorizaţiunei sale, neputându-se supune creditorul la o atare obligaţiune nu numai neprevăzută de nici un text de lege, dar de multe ori şi imposibil de executat în fapt cum ar fi în cazul unui împrumut acordat pentru alimente, în care ar trebui să exercite un control permanent asupra cheltuielilor zilnice făcute de soţii dotali».

Dar mai precis încă se exprimă deciziunea ce adnotăm: «Considerând că împrejurarea, că înzestrarea copilului n'a fost concomitentă cu înstrăinarea imobilului dotal nu poate atrage nulitatea vânzărei, deoarece înzestrarea depinzând de căsătoria copilului, cumpărătoarea n'avea putinţă să facă să se îndeplinească acest act. şi prin urmare neîndeplinirea lui n'o poate constituì în culpă».

«Că deasemenea nu se poate aduce intimatei cumpărătoare inputarea că nu a supraveghcat întrebuinţarea preţului de vânzare al imobilului dotal, şi astfel nu se poate anulà vânzarea pe această consideraţiune, fiindcă în speţă este incontestat că intimata şi-a executat obligaţiunea ce-i incumbă în calitate de terţă achizitoare a unui imobil dotal de a se consemnà preţul ca fond dotal, şi de a depune recipisa la Tribunal spre a servì la căpătuirea copilului recurentului, deci la scopul pentru care a fost autorizată şi încheiată în mod valabil vânzarea, şi să nu ia o altă destinaţiune».

Ce se va întâmplà însă când jurnalul Tribunalului va fi neclar în privinţa obligaţiei treţiului?

Autorii recunosc şi ei că adeseori este cu neputinţă ca terţul să supravegheze întrebuinţarea banilor. Alexandresco scrie de pildă: «femeia se înprumută de exemplu pentru a-şi căpătuì copii, sau a le procurà alimente. Cum are să supravegheze acela care împrumutase bani, întrebuinţarea lor? Lucrul e cu neputinţă. Deaceea se admite atât de doctrină cât şi de jurisprudenţă că de câte ori Tribunalul va constatà o imposibilitate de fapt, el nu va declarà pe terţul responsabil de neîntrebuinţarea banilor la scopul hotărît». Şi sub această părere autorul înşiră o listă nesfârşită de jurisprudenţe române şi străine şi de autori ca: Planiol, Guillouard, Colmet de Santerre, Aubry et Rau; iar tot Alexandresco adaugă: imposibilium nulla est obligatio.

Imposibilitatea terţului de a supravegheà şi impune o anumită întrebuinţare a banilor este nu numai o imposibilitate de fapt. Ea devine de multe ori o imposibilitate juridică. Iată de pildă cazul când Tribunalul, după ce terţul bunăoară, a depus banii şi recipisa la Tribunal, pentru cumpărarea unui alt imobil, justiţia împiedică realizarea întrebuinţărei acordând soţilor dotali autorizarea de a utilizà preţul fie pentru căutarea sănătăţei fie pentru căpătuirea copiilor, conform dispoziţiunilor prevăzute de codul civil. In modul acesta reîntrebuinţarea prevăzută în contractul matrimonial nu mai poate aveà loc, dar terţul ar puteà oare fi făcut răspunzător de această lipsă a reîntrebuinţărei? Credem că nu, căci în realitate a avut loc o reîntrebuinţare prin echivalent, ceeace unanimitatea autorilor consimte a validà. (V. Planiol şi Ripert IX, p. 687, Aubry et Rau, Bartin v. VIII p. 494).

Faţă de aceste autorizări ulterioare ale Tribunalului, întemeiate pe art. 1249, 1250, 1253, din codul civil terţul cumpărător nu poate fi tras la răspundere deoarece el n'aveà nici un mijloc să le împiedice, nefiind citat în faţa instanţei care aveà să se pronunţe asupra unor asemenea cereri, şi neavând nici o calitate pentru a se opune chiar de ar fi fost citat.

Ipoteza nu este pur teoretică. O speţă de acest fel a venit în faţa instanţelor judecătoreşti şi a fost judecată, atât în faţa Tribunalului Ilfov S. III 1444/924, *Cr. Jud.* No. 27/925 cât şi recent de Curtea de Apel din Bucureşti (v. Dec. 691 din 4 XII 1929, a Secţiei I Apel Buc. nepublicată). După lungi dezbateri, terţul achizitor a fost ţinut la adăpostul acţiunei de anulare. In adevăr validitatea acestor jurnale prin care Tribunalul autoriză pe soţi să întrebuinţeze banii conform dispoziţiunilor legei, adică pentru căpătuire de copii şi căutarea sănătăţei, nu poate fi pusă la îndoială, deşi prin ea se face imposibilă reîntrebuinţarea obligatorie prevăzută în contractul matrimonial.

Legea este deasupra contractelor matrimoniale. Cazurile de înstrăinare ale averei dotale prevăzute în contractul de căsătorie nu exclud, cazurile de care se ocupă codul civil. Cele din actul dotal n'au de nicăiri o precădere asupra celor enumerate de textul legei. Ele se adaugă acestora din urmă. Ori cari ar fi, prin urmare restricţiunile actului dotal, cazurile de înstrăinare ale legei îşi păstrează toată eficacitatea. Convenţiunea părţilor nu poate să le înlăture.

In urma înstrăinărei şi până la posibilitatea efectuărei *remploi*-ului, Tribunalul se găseşte în faţa unei dote mobiliare, reprepilului recurentului, deci la scopul pentru care a fost autorizată și încheiată în mod valabil vânzarea și să nu ia o altă destinație.

Că așa fiind, motivul al III-lea de casare nu este întemeiat și prin consecință, recursul urmează să fie respins ca atare.

Pentru aceste motive respinge motivele II și III de casare din recursul făcut de Lt.-Colonel Teodor Enescu în contra deciziei No. 75/928 a Curței de Apel București secția III-a dată în proces cu Federala «Borcea» din Călărași.

Decizia No. 1315 din 27 Maiu 1929.

Președinția d-lui **Oscar N. Niculescul,** prim președinte. Procuror general d-l **N. Stambulescu.** Avocați d-nii **Sima Niculescu, A. Economescu, H. Meitani** pentru recurent, **Em. Ottulescu** și **H. Asnavorian** p. intimată.

CAS. II, **17 Ianuarie 1928**

RECURS IN ANULARE. LEGEA CONTABILITĂȚII PUBLICE. CONTABILI. PIERDERI DE MATERIALE. LEGEA SOLDELOR. PROCEDURA DE JUDECATĂ. IMPUTAREA LIPSEI. DELICTUL DE SUSTRAGERE DE MATERIALE. ELEMENTE. (Art. 18 l. cont. publice; art. 68 regulam. soldelor; art. 39 l. soldelor; art. 256 c. j. m.; art. 22 l. Curței de Casație). (1), (2), (3), (4), și (5)

1. *Constatarea pagubelor încercate de Stat și cuantumul lor, puse în sarcina contabililor și gestionarilor săi, se face de autoritatea administrativă însărcinată după lege cu controlul și verificarea unor asemenea gestiuni; instanțele militare nu pot declară pe un funcționar culpabil pentru asemenea lipsuri sau deturnări, decât dacă lipsa este constatată de organele în drept ale autorității administrative militare.*

2. *Este deci pătată de exces de putere, sentința unei instanțe militare care condamnă, pe baza unui proces verbal de imputare necomunicat învinuitului, pentru delictul de sustragere de materiale, asumându-și competința de a examină și hotărî dânsa lipsa materialelor și deci prejudiciul care este un element esențial al delictului.*

(Procurorul General al Curței de Casație în cauza privitoare pe Căp. Pantazi Bătăturescu).

---

zentând prețul rezultat din vânzarea imobilului. Dar această dotă provizoriu mobiliară poate fi întrebuințată și pentru cauzele determinate de lege, căci nimic nu se opune la aceasta. Conform actului dotal, e adevărat că soții erau obligați să întrebuințeze acești bani pentru cumpărarea unui imobil, dar conform legei, Tribunalul are dreptul, cum am arătat mai sus, să autorize întrebuințarea lor pentru una din cauzele determinate de codul civil, adică să facă reîntrebiunțarea prin echivalent.

Intrebuințarea legală echivalează așă dar cu cea contractuală. Autorii francezi, chiar ei, admit personal acest mod de efectuare a remploi-ului. Cel mai precis din toți este profesorul Bartin, în adaugările pe care le-a făcut tratatului clasic al lui Aubry și Rau în vol. VIII-lea. Iată ce spune acest autor;

«Toute fois, l'interprétation stricte de la clause du contrat de mariage, qui autorise l'aliénation de l'immeuble dotal sous condition de remploi en valeurs déterminées n'empeche pas que les époux ne puissent, au lieu d'effectuer le remploi dans les conditions fixées par le contrat de mariage, affecter valablement le prix de l'aliénation, a l'une quelconque des dépenses et des acquisitions prévues par l'article 1558 (1253 român) et ce sans que la permission de justice soit nécessaire».

Și în notă:

«Les besoins de la famille, tels qu'ils sont déterminés par l'art. 1558 et aussi par l'art. 1556 suffisent à permettre l'aliénation de la dot alors même que le contrat de mariage n'en aurait pas prévu la possibilité, ou même ne l'aurait pas permise. Seulement lorsqu'il n'a rien dit la validité de l'aliénation suppose le controle de l'affectation des derniers qui en proviennent aux besoins de la famille; ce controle résulte alors de la permission de justice. La nécessité de ce contrôle est précisément supprimée conventionellement par l'effet de la clause du contrat de mariage qui permet l'aliénation de la dot moyennant remploi; l'affectation de la dot aux besoins de la famille dans les hypothèses de l'art. 1558, et même dans celles de l'art. 1556 équivalent en effet à un remploi proprement dit puisque le remploi nest lui-même qu'une affectation des biens acquis en remploi aux mêmes fins, auxquelles les biens dotaux aliénés se trouvent être affectés eux-mêmes».

Am ținut să dăm acest citat în întregime pentru două motive: mai întâi pentru că el dă justificarea completă a reîntrebuințarei prin echivalent. In al doilea rând pentrucă profesorul Bartin raționează chiar în ipoteza unei întrebuințări fără permisiunea justiției, recunoscându-i cu toate acestea validitatea, ceeace justifică afirmațiunea pe care am făcut-o, că doctrina franceză se ocupă în special de ipoteza în care operațiunile de întrebuințare se fac fără controlul instanțelor judecătorești.

* * *

Dacă însă, putem considerà azi ca fixată doctrina instanțelor noastre judecătorești asupra acestor spinoase probleme, ar fi locul, credem, să ne întrebăm dacă aceste echitabile soluțiuni nu și-ar găsi un fundament juridic nou în afară de cel examinat mai sus. In adevăr, dacă Tribunalele s'au înșelat în anumite cazuri, și dacă părțile interesate au împărtășit această eroare nu s'a născut oare, în acest mod, necesitatea aplicărei unei regule de drept, astăzi intangibilă, bazată pe maxima, de atâtea ori seculară, «error communis facit jus»?

In toate aceste cazuri nefiind vorba, cum am arătat mai sus, de călcarea nici unui text formal, căci el nu există, echitatea nu cere oare ca terțul convins că și-a îndeplinit toate îndatoririle, conformându-se în totul ordinului dat de Tribunal să fie exonerat de obligațiunea de a supraveghea reîntrebuințarea?

Noi credem că da, și în această materie, mai mult ca ori unde. In adevăr, eroarea terțului care socotește că nu este obligat să supravegheze întrebuințarea banilor, nu e izolată. Ea este împărtășită și de soții dotali căci ei niciodată n'ar puteà afirmà contrariul, lovindu-se de maxima: «Nemo audiatur propriam turpitudinem allegans». Deasemeni ea este împărtășită de Tribunal întru cât, el obligând pe cumpărător numai să depună prețul la Casa de Depuneri și să-i aducă recipisa fără să precizeze în sarcina lui o altă îndatorire, înțelege prin aceasta să-l libereze de orice obligațiune. Pe de altă parte, eroarea este împărtășită și de o întreagă jurisprudență constantă. Iată de ce, procedarea cumpărătorului care în această situațiune se crede exonerat de orice obligație, constituie o eroare tipică de invincibilitate, eroare care apără deci pe terțul de bună credință, de orice răspundere.

In articolul din «Revue trimestrielle de Droit civil» 1924, asupra maximei «Error communis facit jus» d-l Henri Mazeaud, profesor de drept, arată în ce cazuri eroarea de drept poate fi considerată ca invincibilă. Iată cum se exprimă acest autor: «Les juges déclarent l'erreur de droit invincible quand ils estiment qu'il n'y aurait pas *eux-mêmes* échappé. Mais, ils sont tentés de se montrer ici particulièrment intransigeants; se plaçant en imagination dans la situation de celui qui a commis une erreur de droit ils sont tout naturellement portés à croire, qu'ils n'auraient pas failli».

«Dans un cas cependant, il leur este bien difficile d'admettre pareille infaillibilité: lorsque l'erreur comise a sa source dans leur propre erreur, lorsque la fausse interprétation d'un texte este née d'une jurisprudence erroné».

Când deci terțul s'a supus unui jurnal judecătoresc, vițiat din cauza unei erori generale de jurisprudență care nu puneà până atunci terțului obligația de supraveghere, firește că justiția nu poate sancționà pe acel terțiu care n'are altă vină decât că a respectat ordinul aceleiași justiții. Cum spune, cu drept cuvânt, Inalta Curte (S. I, Decizia 1048 din 6 Aprilie 1927) într'o Deciziune remarcabil redactată: «A decide altfel ar însemnà a induce în eroare pe terțiul de bună credință cerându-i mai multă diligență decât justiției, ceeace ar fi inadmisibil și în acelaș timp periculos pentru autoritatea instanței».

* * *

Considerăm, deci că soluțiunea dată de Inalta Curte este la adăpost de orice critică. Sub pretextul magiei cuvântului de «dotă» nu trebuie să înțelegem o protecțiune care merge până la abuz. Confirmarea jurisprudențelor constante, rezultând din această decizie a Curței de Casație, fixează definitiv o doctrină sănătoasă.

Să sperăm că ea va aveà și efectul de a tăià elanul reclamanților în anulare.

C. XENI și MIRCEA DURMA
Avocați

(1) Publicăm mai jos textul recursului d-lui Procuror General al Inaltei Curți de Casație:

«In temeiul dreptului ce ne acordă legea Inaltei Curți de Casație și Justiție prin art. 22 combinat cu art. 26 al. 2 și având în vedere adresa Ministerului de răsboiu No. 7306 din 5 Maiu 1927 trimisă nouă de Ministerul Justiției, cu No. 37390 din 23 Maiu 1927 în care se arată lămurit că d-l Pantazi Bătăturescu, fost ad-tor căpitan, «a fost condamnat pe nedrept la șase luni închisoare, fără să existe vreun prejudici al Statului, care să fi determinat condamna-

CURTEA: Asupra cererei făcută de d-l Procuror General al acestei Inalte Curţi, în urma adresei cu No. 37.390 din 1927 a Ministerului de Justiţie de a se anulà în baza art. 22 din legea Curţei de Casaţie sentinţa cu No. 254 din 1920 a Curţei Marţiale a Corpului III Armată, precum şi decizia cu No. 763 din 1920 a Curţei Superioare de Justiţie Militară, date în cauză privitoare pe ad-torul Căpitan Pantazi Bătăturescu.

Având în vedere că din lucrările din dosarul Curţei Marţiale respective rezultă că la 14 Iulie 1919 prin adresa cu No. 88, Comandamentul Garnizoanei Bârlad a făcut cunoscut Comandamentului Corpului III Armată, că la Manutanţa Bârlad s'ar fi comis nereguli şi fraude şi că autorul ar fi fostul şef al Manutanţei, administratorul Căpitan Pantazi Bătăturescu şi alţii, prin rezoluţia pusă pe această adresă, generalul comandant a ordonat facerea unei anchete, care ar fi fost efectuată de Intendentul Colonel Popescu prin procesul verbal cu No. 14 din 15 August 1919, prin care conchide la culpabilitatea Căpitanului Bătăturescu Pantazi şi pe baza căruia s'a întocmit buletinul de imputaţie din 5 Septemvrie 1919 în sumă de 47.946 lei, care însă nu a fost recunoscută de ofiţer.

Că, în urma primirei procesului verbal de mai sus s'a dat contra zisului Căpitan, ordinul de urmărire

---

ţiunea ce a suferit-o, condiţiune esenţială cerută de art. 256 C. J. M. care i s'a aplicat», facem cerere în anularea sentinţei Curţei Marţiale a Corp. III Armată No. 254 din 1920 şi a Curţei Sup. Just. Militare No. 763 din 1920, confirmătoare a celei dintâiu.

Studiind actele din dosarele cauzei primite cu sus numita adresă, am constatat:

1. La 14 Iulie 1919, Comandantul garnizoanei Bârlad, face raportul No. 88 către Corpul 3 Armată denunţând presupuse fraude la Manutanţa Bârlad contra ad-tor căpitan Bătăturescu P., şi alţii. (Dos. C. M. 1415 din 1919 fila 2).

2. Corpul 3 Armată ordonă anchetă, care prin procesul verbal No. 14 din 15 August 1919, stabileşte un deficit de lei 47.946, bani 75 în sarcina ad-tor căpitan Bătăturescu P. (Dos. C. M. 1415 anul 1919 fila 110).

3. Comandantul Corpului 3 Armată, bazat pe această constatare impută suma şi dă ordinul de urmărire No. 4919 din 21 August 1919 (dos. C. M. 1415 din 1919, fila 1).

4. La 5 Septemvrie 1919, se întocmeşte buletin de imputaţie pe suma de lei 47.946, bani 75. Această imputaţie nu se recunoaşte de ofiţer prin memoriul depus şi aflat în dosar, (Dos. dif. 166, vol. I, filele 98 şi 99).

5. Nerecunoscându-se imputaţia, Corpul 3 Armată ordonă şi se face o nouă cercetare prin procesul verbal No. 110 din 1 Decemvrie 1919, care modifică şi anulează primul proces vorbal No. 14 din 15 August 1919. (Dos. def. 166 vol. I, fila 66).

Aceasta piesă se constată că nu s'a trimis de către Corp. 3 Armată, nici Curţei Marţiale, căreia i se trimisese fapta pentru instruire şi nici acuzatului, până după ce condamnaţiunea nu a rămas definitivă.

6. Judecătorul de instrucţie (raportorul) bazat pe arătările procesului verbal No. 14 din 15 August 1919 şi fără a face cercetări serioase în privinţa acestui fapt, întocmeşte ordonanţa definitivă la data de 19 Febr. 1920, cerând trimiterea în judecată a ad-tor căpitan Bătăturescu P., pentru faptul de sustragere de furaje, aparţinând Statului, (dos. C. M. 1415 din 1920, fila 299).

7. Corpul 3 Armată dă ordinul de dare în judecată No. 11811 din 23 Febr. 1920, privitor pe ad-tor căpitan Bătăturescu P., (dos. C. M. 1415 din 1919, fila 310).

8. Curtea Marţială judecând, prin sentinţa No. 254 din 1 Maiu condamnă pe căpitan Bătăturescu P., la şase luni închisoare şi destituire pentru faptul de sustragere de furaje aparţinând Statului, (dos. C. M. 1415 din 1919, fila 354).

9. Curtea superioară de justiţie militară prin deciziunea No. 763 din 1920, negăsind vicii de formă, respinge recursul, (dos. C. M. 1415 din 1919, fila 360).

10. Tocmai la 4 August, când P. Bătăturescu se află în executarea condamnaţiunei rămasă definitivă, i se pune în vedere buletinul de imputaţie pe suma de lei 16.205, bani 90 întocmit în baza procesului verbal No. 110 din 1 Decemvrie 1919, (dos. dif. 166 vol. I, fila 106).

11. P. Bătăturescu nu recunoaşte imputaţia, după cum se constată la rubrica respectivă din buletin şi face, conform art. 68 din regul. legei soldelor, contestaţie legală aflată în dos. deficit 166 vol. I, fila 61.

12. Ca o consecinţă a acestei contestaţii şi în conformitate cu art. 68 din regul. legei soldelor, Corpul 3 arm. trimete întreaga chestiune Ministerului de Răsboiu, care găsind că este cazul unor noui constatări, deleagă controlor din Minister, care stabileşte prin procesul verbal No. 478 din 10 Febr. 1921 că suma ce urmează să se impute lui P. Bătăturescu este numai de lei 472 bani 80, (dos. def. vol. I, fila 132).

13. Ministerul de Răsboi aprobă această constatare pe referatul Serv. controlului, (dos. def. 166 vol. I, fila 128).

14. Toate acestea se trimet Corpului 3 Arm. pentru executare, care întocmeşte procesul verbal No. 15 din 8 Aprilie 1921, (dos. def. 166 vol. I, fila 151), şi buletinul de imputaţie pe suma de lei 427 bani 80 (dos. def. 166, vol. I, fila 152).

15. Şi această imputaţie de lei 427 bani 80 se contestă de P. Bătăturescu chiar pe buletin şi cere trimeterea spre judecare la Inalta Curte de Conturi, singura competinte şi în drept a hotărî în cauză.

16. Inalta Curte de Conturi, judecând deficitul pus în sarcina lui P. Bătăturescu prin deciziunea No. 175 din 1925, îl achită, stabilind astfel că Statul cu nimic nu a fost prejudiciat, (dos, def. 166 vol. I, fila 121).

In baza faptelor expuse mai sus pe care le-am constatat în dosarele cauzei, şi în virtutea legei, cerem anularea numitelor sentinţe pentru următoarele motive:

Ad-torul căpitan Bătăturescu P., a fost trimes în judecată pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 256 C. J. M.

Acest articol sancţionează delictul de delapidare prevăzut de art. 140 cod. penal şi ia caracterul de crimă din cauza calităţei de militar a infractorului.

Spre a fi loc la trimiterea în judecată a unui militar pentru acest fapt penal, se cere să se constate în sarcina sa elementele constitutive ale infracţiunei. Primul din aceste elemente indispensabile, este existenţa prejudiciului material.

In speţă, ad-tor căpitan Bătăturescu P., a fost pus în urmărire prin ordinul No. 4919 din 21 August 1919 în baza primei constatări din procesul verbal No. 14 din 15 August 1919.

Acest proces verbal arată o presupusă lipsă de lei 47.946 bani 75.

Comisarul regal raportor (judecător de instrucţie) numai în baza unor cercetări sumare şi luând ca bune arătările din procesul verbal No. 14 din 15 Aug. 1919, fără să fi satisfăcut dispoziţiunile categorice ale art. 68 din regul. legei soldelor, cu privire la stabilirea pagubelor aduse Statului când cel bănuit nu recunoaşte, a cerut trimeterea în judecată prin ordonanţă definitivă din 19 Februarie 1920, şi s'a făcut darea în judecată prin ordinul No. 11881 din 23 Februarie 1920.

Pe baza acestor cercetări şi constatări incomplete şi pe bază de acte, cari deşi erau anulate la data judecărei, totuş au fost discutate şi luate ca bune (pr. verbal No. 14 din 15 August 1919), ofiţerul a fost condamnat, cu toată negaţiunea sa insistentă.

Aceasta constitue în mod evident un exces de putere, şi prin urmare dă loc la deschiderea acţiunei prevăzută de art. 22 al legei Inaltei Curţi de Casaţie.

Chiar în materie de delapidare, unde nu există un regulament al soldelor şi de administraţie militară cu dispoziţiuni speciale şi imperative, este constant, că nu poate fi trimes cineva în judectă, fără să se fi constatat în mod cert prejudiciul imputat.

Ultima alternativă a art. 22 din legea Inaltei Curţi de Casaţie, deschide calea denunţării hotărîrilor în caz de delicte relative la instrucţiunea faptelor.

Din acest text rezultă în mod clar că e vorba de actele tuturor organelor care participă la instrucţiunea unui fapt penal.

In sitemul justiţiei militare, Comandantul Corpului de Armată dând ordinul de urmărire şi ordinul de trimitere în judecată, este cameră de punere sub acuzare, iar comisarii regali, raportori, sunt judecători de instrucţie.

In speţă, ofiţerul negând constatările din procesul verbal No. 14 din 15 August 1919, corpul de armată în baza art. 68 din regul. legei soldelor, a ordonat o nouă cercetare, care s'a efectuat şi s'a concretizat în procesul-verbal No. No. 110 din 1 Decemvrie 1919, aflat astăzi în dos, dif. 166, vol. I, fila 66.

Acest proces verbal, care modifică pe cel dintâi şi anula efectele lui, reduce prezumpţia pagubei la suma de lei 2331 bani 10, nici aceasta definitivă, căci subordonà constatările sale unor declaraţiuni cari urmau să fie luate, declaraţiuni cari se găsesc în dosarul Curţei Marţiale şi confirmă arătările căpitanului Bătăturescu P.

Observăm că şi diferenţa de lei 2331 bani 10, a fost justificată prin procesul verbal No. 478 din 10 Febr. 1921, (dos. def. 166 vol. I, fila 192) şi hotărîrea Inaltei Curţi de Conturi No. 175 din 1925 (dos. def. vol. II, fila 121).

Deci nici o lipsă nu există în realitate.

Ori, acest proces verbal, n'a fost nici depus la dosarul Curţei Marţiale de către Comandantul Corpului de Armată. Camera de punere sub acuzare, care îl ordonase, îl posedà şi aveà datoria să-l depună la dosar; nici n'a fost adus la cunoştinţa acuzatului spre a face uz de el, decât tocmai la 4 August 1920, (dos. def. 166, vol. I, fila 106).

cu No. 4919 din 21 August 1919 pentru faptele de fals în administraţie militară şi de sustragere de materiale pe baza art. 250 şi 226 din codul de justiţie militară, că, prin ordonanţa din 23 Februarie 1920 numitul a fost trimis în judecată pentru cea de a doua infracţiune de sustragere de furaje aparţinând Statului, şi a fost condamnat de Curtea Marţială a Corpului III Armată prin sentinţa cu No. 254 din 1 Maiu 1920, la 6 luni închisoare corecţională şi destituire în baza art. 226 cod. justiţie militată şi art. 60 cod penal.

Că, recursul acestei sentinţe a fost respins de Curtea Superioară de Justiţie Militară prin decizia cu No. 763 din 9 Iunie 1920.

Având în vedere că prin cererea de faţă, d-l Procuror General al Inaltei Curţi cere anularea hotărîrilor de mai sus, conform art. 22 din legea Curţei de Casaţie, pentru motivul că în prim rând, instanţa militară a comis exces de putere, deoarece contrar legei şi regulamentului legei soldelor, a deschis acţiune publică şi condamnat pe Căpitanul Bătăturescu, numai pe baza primului proces-verbal de anchetă din 14 August 1919, fără a se aşteptă şi avea în vedere rezultatul anchetelor şi verificărilor ce au avut loc posterior şi în urma cărora acest prim proces verbal a fost anulat;

Având în vedere că din dosarul Ministerului de Răsboiu cu No. 166

Dacă această piesă s'ar fi comunicat la 1 Decemvrie 1919 când s'a efectuat, ofiţerul ar fi avut dreptul şi posibilitatea să ceară, conform art. 68 din regul. legei soldelor, o nouă constatare, întrucât nu recunoştea nimic, şi s'ar fi putut ajunge până la termenul judecăţei, 1 Maiu 1920, la constatările făcute după condamnaţiune, că adică nu i se poate imputà nici o lipsă.

Această piesă, dacă ar fi existat în dosarul cauzei, nu ar fi fost posibilă condamnaţiunea ce s'a dat, avându-se în vedere arătările din procesul verbal No. 14 din 15 August 1919 şi care astăzi se constată că erà anulat prin procesul verbal No. 110 din 1 Decembrie 1919.

Delictul comis în instrucţiunea faptelor este evident.

Din cauza excesului de putere arătat în motivul I şi a delictului comis la instrucţiunea faptului arătat în motivul II, astăzi există două hotărîri judecătoreşti, ambele definitive, date în aceiaşi pricină, aceiaş persoană şi aceleaşi împrejurări de prigonire, cari nu se pot concilià şi anume: sentinţa Curţei Marţiale a Corpului III Armată, care condamnă pe ofiţer pentru sustragerea pe care Inalta Curte de Conturi o stabileşte ca inexactă.

Inaintăm odată cu aceasta dosarul Curţei Mariţiale a Corpului III Armată No. 1415 din 1919, dosarele Ministerului de Răsboiu No. 166 vol. I şi vol. II, precum şi adresa Ministerului de Răsboiu No. 7306 din 1927 cu anexele sale, şi vă rugăm să binevoiţi a fixà un termen de judecată».

(2) Dreptul Ministerului de Justiţie de a invità Parchetul General al Inaltei Curţi de Casaţie ca să denunţe acestei supreme instanţe actele şi hotărîrile judecătoreşti ilegale, este consfinţit prin art. 443 pr. pen. (corespunzător art. 441 instr. crim. franceză) şi prin art. 22 din Legea Curţei de Casaţie.

Raţiunea acestui recurs este, după cum ne spune J. A. Roux, realizarea cât mai desăvârşită a dreptăţii: «Il ne faut pas dans l'oeuvre de la justice se perpétuer un monument contraire à la loi; on doit l'en faire disparaître au plus tôt». (Cours p. 770).

Boitard la rândul său ne indică baza juridică a acestui recurs: «L'État peu renoncer en ce qui le concerne, au bénéfice de la chose jugée, il peut provoquer a suspension dans les circonstances où elle n'aurrait pour effet que de consacrer l'erreur ou d'arrêter le cours de la justice. (Leçon No. 819, pag. 761).

De aceea, atât doctrina cât şi jurisprudenţa sunt de acord că acest recurs profită şi părţilor atunci când anularea actului sau hotărîrei ilegale vine în favoarea lor; «l'annulation d'une condamnation prononcée illégalement ou au delà des termes de la loi, pourra profiter aux parties, parce qu'ils n'ont aucun intérêt au maintien de cette sentence, et que la societé qui seule pourrait prêtendre y avoir un droit aquis, n'a aucun intérêt à la conservation d'une injustice». (J. A. Roux Cours, p. 701; F. Hélie. Instr. crim. II No. 1031; Ortolan, Cours, II No. 2378; Vidal et Magnol, Cours No. 884, p. 1025, Boitard, Leçons p. 761. Casaţia franceză în mod constant s'a pronunţat în acelaş sens; cităm mai recente; Sirey, 102, 1, 539 şi Sirey 1913, 1, 409).

Acest recurs prevăzut de art. 443, pr. pen. şi 22 Legea Curţii de Casaţie este admisibil şi în materie de justiţie militară, după cum decid în mod expres art. 76 Codul Justiţiei Militare şi art. 26 alin. 2 Legea Curţei de Casaţie.

Acestea spuse, voi examinà dacă în speţă avem o hotărâre judecătorească, care poate fi denunţată ca ilegală (aşà după cum cere art. 443 pr. pen.), sau ca dată cu însuşirea unor atribuţiuni ce excedau competinţa instanţelor cari au dat-o şi cu exces de putere sau de săvârşire de delict, (aşà după cum cere art. 22 Legea C. de Casaţie).

In sistemul legiuirei noastre ca şi în sistemul legiuirei franceze — şi de altfel al mai tuturor legiuirilor străine — verificarea gestiunei mânuitorilor de bani publici şi deci descărcarea sau debitarea acestora este un atribut exclusiv al puterei executive, chemată a strânge şi dispune de bunul public sub controlul unei jurisdicţiuni administrative speciale; Curtea de Conturi, creiată prin Constituţiune.

Amestecul celorlalte două puteri, al puterei legiuitoare şi al puterei judecătoreşti, în mânuirea bunului public este disciplinat în mod expres şi implicit prin Constituţiune. Este reglementat expres amestecul puterei legiuitoare prin dispoziţiunile art. 109 — 118, din Constituţiune, privitoare la finanţele Statului.

Amestecul puterei judecătoreşti este la rândul său limitat în mod implicit prin dispoziţiunea constituţională care conferă judecata gestiunilor publice în competinţa Curţei de Conturi (art. 115—16 Constituţie).

Dacă organele puterei judecătoreşti şi-ar arogà dreptul de a verificà gestiunea unui mânuitor de bani publici, declarându-l descărcat sau relicvatar, implicit s'ar încălcà atribuţiunile puterii executive şi ale Curţii de Conturi cari ar fi puse în situaţiunea sau de a primi soluţiunea dată de puterea judiciară, renunţând la atribuţiunile lor pentru a evità un conflict, sau să nu ţină seamă de aceà soluţiune şi împlinindu-şi atribuţiunile, aşà cum le conferă Constituţia, să ajungă eventual la o soluţie contrară decât cea dată de justiţie, proclamând de exrelicvatar pe un mânuitor de bani publici, pe care justiţia l-a considerat ca deplin descărcat sau vice-versa şi deci la o contrarietate de hotărîri pe care Constituţiunea a voit să o evite; atunci când a trasat competinţa Curţii de Conturi.

Aşadar, puterea judecătorească cu incompetenţă, însuşindu-şi atribuţiuni ce nu-i sunt conferite, săvârşeşte un exces de putere, uzurpând atribuţiunile unei alte puteri şi unei alte instanţe speciale, atunci când verifică gestiunea unui mânuitor de bani publici şi declară descărcat sau relicvatar pe acel mânuitor.

Deaceea, doctrina franceză ca şi cea belgiană au considerat întotdeauna că verificarea conturilor de către organele administrative, conform legilor aferente şi epurarea lor definitivă de către Curtea de Conturi constitue o chestiune prejudiciară de judecată, adică instanţele judecătoreşti sunt îndatorate ca să suspende judecarea celor învinuiţi de delapidări sau alte prevaricaţiuni, până ce puterea executivă va fi declarat descărcat sau relicvatar pe contabilul învinuit. (F. Hélie, Instr. crim., VI, No. 2535 şi urm. şi 2697 şi urm.; Garraud, Traité, IV, No. 1495, p. 330; Vidal et Magnol. Cours, No. 657, B. p. 822; Roux, Cours, p. 525; K. J. Hans, Droit pénal, II, No. 1192, p. 407; Nypels, Code pénal, I, p. 618, No. 13; Garçon, Code pén. annoté, art. 169 No. 76 şi urm.; Blanche, Études, vol. III, No. 360, p. 659).

Jurisprudenţa franceză şi cea belgiană s'au pronunţat în acelaş sens. Până la 1896 însă unele instanţe de fond nu recunoşteau această chestiune prejudicială. Insăş Curtea de Casaţie admisese câteva excepţiuni pentru cazurile când gestiunea nu erà supusă controlului Curţii de Conturi, ci numai la controlul şefului autorităţii, şef care figură ca parte civilă în instanţă aşà că prin prezenţa sa evità conflict între puterea executivă şi cea judiciară.

Aceste excepţiuni admise înainte de 1896 nu au mai fost menţinute de Casaţia franceză după această dată, datorită obiecţiunilor serioase aduse de doctrină.

Am mai spus că s'a întâmplat ca unele instanţe de fond să nu ţină seama de existenţa chestiunei prejudiciale de judecată a verificărei conturilor şi să condamne ca delapidatori pe cei învinuiţi ca atare. S'a mai întâmplat însă ca acestor condamnări să le urmeze o verificare ulterioară şi deci constatarea că el nu erà cu nimic relicvatar. Colecţiunile de jurisprudenţă franceză citează două cazuri mai importante: Ministerul de justiţie, prin intermediul Parchetului general al Curţei de Casaţie franceză a cerut pe temeiul art. 441 (443 rom.) anularea hotărîrilor condamnatorii, ceeace Curtea de Casaţie franceză a admis, decizând că sunt ilegale şi date cu exces de putere şi încălcarea atribuţiunilor puterei executive condamnaţiunile pronunţate, fără a se fi aşteptat ca organele competinte administrative, să fi declarat conform legilor relicvatar pe gestionarul învinuit.

Deciziunile Casaţiei franceze relevate în toate tratatele şi se găsesc rezumate în Garçon, Code Pénal annoté, art. 169, No. 69 şi 80.

deficit din 1920, se constată că Bătăturescu nerecunoscând imputaţia de 47.946 lei ce i se făcuse în baza procesului verbal No. 14 din 15 August 1919, Corpul 3 Armată a ordonat o nouă anchetă în urma căreia, prin procesul verbal No. 110 din 1 Decemvrie 1919 şi a buletinului de imputaţie încheiat în baza lui, s'a reformat primul proces verbal şi imputaţia a fost redusă la suma de 16.205 lei; că deşi acest din urmă proces verbal a fost încheiat la 1 Decemvrie 1919, deci înainte de judecarea lui Bătăturescu, totuş nu a fost comunicat acestuia decât la 7 August 1920, după condamnarea lui şi în timpul ce-şi execută pedeapsa care rămăsese deja definitivă.

Că, Bătăturescu, nerecunoscând, nici această din urmă imputaţie şi făcând contestaţie, imputaţia a fost redusă la suma de lei 427, în urma procesului verbal No. 478 din 10 Febr. 1921, dresat de controlorul delegat al Ministerului de Răsboiu.

Că, apoi, Inalta Curte de Conturi S. II, prin hotărîrea cu No. 175 din 1925 a achitat pe numitul Căpitan de întreaga sa gestiune constatând că nu rezultă nici o sarcină asupra lui.

Considerând că din art. 18 din legea contabilităţei Statului din 1903 rezultă că judecarea contabililor, pentru lipsa banilor încredinţaţi mânuirii lor, se face pe baza proceselor verbale dresate de delegaţii puterei administrative, cari constată lipsa banilor, starea casei şi orice

---

Acestea spuse pentru legiuirea franceză, rămâne de examinat dacă similitudinea de dispoziţiuni legislative este completă între legiuirea franceză şi cea română şi deci dacă se impune aceeaş soluţiune şi în jurisprudenţa noastră.

Am arătat mai sus că în sistemul legiuirii noastre controlul şi verificarea gestiunei mânuitorilor de bani publici este confiată organelor puterei executive şi instanţelor speciale administrative, Curtea de Conturi.

S'a spus că la noi chestiunea prejudicială de judecată a verificărei conturilor a fost înlăturată prin art. 18 din legea contabilităţei publice a Statului din 1903.

Art. 18 alin. ultim din zisa lege statorniceşte că: «Orice cerere de amânare propusă de acuzat sub motiv de a se examinà mai întâiu conturile de către Curtea de Conturi, nu va fi admisă înaintea Tribunalelor şi Curţilor».

Care este sensul şi întinderea acestei dispoziţiuni? Inţeles-a legiuitorul ca să atribue instanţelor judecătoreşti dreptul de a controlà oricum gestiunea funcţionarilor publici, fără a mai aşteptà ca puterea executivă prin organele sale să constate lipsa în gestiunea mânuitorului de bani publici şi să-l declare relicvatar, sau înţeles-a legitorul ca să considere ca indispensabilă dar suficientă, pentru urmărirea şi judecarea penală a gestionarului, numai constatarea organelor administrative, fără a se mai aşteptà şi cuvântul Curţii de Conturi?

Răspunsul ni-l dă însă art. 18 din legea contabilităţei publice. Acest articol statorniceşte că lipsa banilor publici se va constatà prin procese-verbale încheiate de delegaţii puterei executive şi reglementează forma în care vor fi redijate aceste procese-verbale şi forţa lor probantă în justiţie.

Aşadar, legea contabilităţei publice prescrie cine şi cum va puteà declarà pe un mânuitor de bani publici ca relicvatar. In cazul acesta se mai poate oare spune că instanţele judecătoreşti pot declarà pe un mânuitor de bani publici relicvatar, fără a existà cuvenitul proces-verbal prescris de art. 18, fără ca prin aceasta să nu încalce atribuţiunile puterei executive?

Incontestabil că nu! Legea cere ca lipsa să fie constatată de organele executive prin procese-verbale, ca apoi pe temeiul acestora să fie sesizată justiţia represivă

Odată însă ce procesul-verbal a fost încheiat în forma legală şi pe baza lui s'a sesizat justiţia represivă, legea a decis că acest proces-verbal trebuie să fie crezut, învinuitul neputând să-l combată decât prin înscriere în falş sau prin relevarea erorilor bine constatate.

Legea a dat atâta tărie acestui proces-verbal emanat dela puterea executivă, încât a decis că el trebuie să facă credinţă în justiţie, fără a se mai aşteptà controlul Curţei de Conturi, cu alte cuvinte legea a decis că din moment ce există acest proces-verbal legal dresat, instanţele judecătoreşti pot judecà fără a mai intrà în conflict cu puterea executivă, întrucât atribuţiunile acestei puteri sunt suficient realizate prin însăş dresarea procesului-verbal, care proclamă existenţa lipsei.

Aşadar, instanţele judecătoreşti nu pot judecà până ce puterea executivă nu a declarat existenţa relicvatarului în forma cerută de lege, dar în schimb nu sunt obligate a mai aşteptà şi deciziunea Curţei de Conturi.

Faţă de principiile constituţionale expuse de noi la început, dacă legea ar fi voit să înlăture orice chestiune prejudicială, atunci nu numai că în partea întâia a art. 18 legea contabilităţei generale nu ar mai fi orânduit procedura constatărei lipsurilor şi forţa probantă a acestor constatări, dar în aliniatul ultim al art. 18 ar fi spus că: «Orice cerere de amânare propusă de acuzat pentru a se constatà de organele de control existenţa lipsei şi neregularitatea conturilor, nu va fi primită de instanţele judecătoreşti»; ori art. 18 al. ultim edictează că numai cererea de amânare motivată pe consideraţiunea ca să se aştepte şi hotărîrea Curţei de Conturi nu poate fi primită, deci, procedura stabilirei lipsei prin procesul-verbal rămâne o chestiune prejudicială de judecată, în instanţele judiciare, fiind îndatorate a suspendà judecarea până la încheierea cuvenitului proces-verbal de constatare.

In rezumat, în sistemul legiuirei noastre ca şi în acela al legiuirei franceze, verificarea conturilor şi stabilirea lipsurilor este dată în atribuţiunea puterei executive, cu deosebirea că, pe când în sistemul legei franceze instanţele judecătoreşti trebuie să aştepte ca procedura de verificare a organelor administrative să fi trecut şi prin examenul Curţei de Conturi, la noi, din contră, instanţele nu au de aşteptat, pentru a nu încălca atribuţiunile puterei executive, decât proclamarea lipsei prin mijlocirea unui proces-verbal regulat şi conform cu legea, încheiat de organele în drept.

Sistemul nostru creat de art. 18 legea contab. gen., s'ar puteà spune că este astăzi neconstituţional, faţă de redacţiunea şi mai precisă a art. 115 din noua Constituţiune. Chestiunea însă nu interesează în speţă, hotărîrea atacată cu recurs fiind anterioară nouii Constituţiuni.

Legea contab. gen. a Statului fiind însă lege ordinară, dela dispoziţiunile ei se poate derogà prin orice altă lege ordinară, ceeace a şi făcut legea soldelor militare din 1910. Intr'adevăr, această lege, statornicind dreptul Statului de a face reţineri din soldele gestionarilor în bani şi materii în cazuri de lipsuri constatate în gestiunea lor, prescrie şi procedura după care se va constatà aceste lipsuri. Legiuitorul din 1910 ar fi putut să declare pur şi simplu că lipsurile se vor constatà conform art. 18 din legea contab. gen. a Statului. Din moment însă ce a edictat o altă procedură, se înţelege în mod evident că acest legiuitor din 1910, a avut motive îndreptăţite de a nu adoptà procedura legei contabilităţei publice, derogând astfel expres dela aceà procedură.

Legea soldelor din 1910 (deci posterioară legei contab. gen din 1903) spune în art. 39 punctul a, că, constatarea lipsurilor se face de comandamentele militare, iar în cazul când gestionarul contestă aceste constatări, reclamaţiunile vor fi cercetate de Ministerul de Răsboiu, care decide cu drept de apel la Inalta Curte de conturi.

Art. 68 din regulamentul legei soldelor făcut pe baza art. 39 din lege, stabileşte în mod amănunţit care este procedura pentru ca un gestionar militar să fi declarat relicvatar.

Aşadar, în privinţa gestionarilor militari existând altă procedură pentru constatarea lipsurilor decât cea din art. 18 legea contab. generale, instanţele judecătoreşti nu vor puteà judecà pe un gestionar până ce această procedură pentru stabilirea lipsei nu va fi întreg îndeplinită întrucât legea în mod expres dă în atribuţiunea comandamentelor, ministerului de răsboiu şi Curţei de Coturi stabilirea lipsurilor, aşà că instanţele judiciare ar uzurpà atribuţiunile acestor organe, atunci când şi-ar luà sarcina de a verificà şi stabilì situaţiunea gestionarilor militari.

Am spus că legiuitorul din 1910 a avut legitime motive de a nu adoptà procedura din art. 18 legea contab. publice şi de a nu se mulţumì numai cu încheierea unui proces-verbal de lipsuri pentru a deferì justiţiei, pe gestionarul militar.

Legiuitorul din 1910 a ţinut seamă în primul rând că în cazul gestionarilor militari, cei mai mulţi justiţiabili de instanţele militare, ar fi însemnat să se ajungă la grave conflicte. Pe de o parte generalul comandant de corp dispune trimeterea în judecată a unui gestionar ca vinovat de lipsuri, în timp ce, de pe altă parte, ministerul de răsboiu ar declarà gestiunea regulată sau viceversa. Pe când la instanţele civile puterea executivă este complet distinctă de cea judiciară, la justiţia militară există o continuă interferenţă între organele executive şi cele judiciare, care dacă nu ar fi în strânsă legătură cu însăş ierarhia militară, de sigur că nu ar creà prea multe dificultăţi.

După cum spuneam mai sus din cauza zisei ierarhii, conflictele între organele executive şi cele judiciare militare pot devenì foarte grave.

Să ne închpuim de ex.: că s'ar aplicà şi gestionarilor militari art. 18 din legea contabilităţei publice şi că un ofiţer intendent ar dresà proces-verbal, prin care ar constatà că un gestionar militar are lipsuri. Că conform aceluiaş art. 18, pe baza procesului-verbal, s'ar sesizà justiţia militară şi comandamentul de corp ar dispune trimeterea în judecată. Că între timp ministerul de răsboiu, sesizat cu alte abuzuri ce se vor descoperi în mânuirea banilor publici și în contabilitate;

Că, în materie militară, legea soldelor din 1910 prescrie în art. 39 că, constatările de pierderi de materiale și diferitele pagube aduse fondurilor și materialelor Statului se fac de comandamentele militare, iar reclamațiunile privitoare la asemenea constatări se trimit Ministerului de Răsboiu, care decide asupra lor cu drept de apel la Inalta Curte de Conturi.

Că, art. 68 din regulamentul acestei legi, care lămurește și explică art. 39 de mai sus, prevede că, corpurile și serviciile la cari s'au produs asemenea pagube fac primele cercetări și dispun provizoriu facerea reținerilor din solda celui vinovat; că, actele împreună cu întâmpinările celui culpabil se trimit Comandamentului, care dispune o nouă cercetare al cărei rezultat se consemnează într'un proces verbal, prin care se stabilesc răspunderile; că, procesul verbal se trimite generalului comandant al diviziei care hotărăște, dispunând fie aprobarea, fie o nouă cercetare asupra punctelor găsite nelămurite; că, acest rezultat este adus la cunoștință inculpatului sub luare de dovadă de primirea încunoștiințărei; că, dacă nu este mulțumit de hotărîrea comandantului, el are dreptul de a face reclamațiunea care se înaintează de comandant cu întreg dosarul cauzei Ministerului de Răsboiu, că, acesta

---

plângerea gestionarului, ordonă verificarea și găsește gestiunea în regulă, dând descărcare gestionarului.

Ei bine, dacă gestionarul ar aveà neșansa să fie judecat înainte ca verificarea ordonată de minister să se fi terminat, gestionarul va rămâne condamnat, deși ministerul de răsboiu i-ar da ulterior descărcare și deci un act al unui ofițer intendent (procesul-verbal de lipsă) va produce consecințele juridice, deși este desmințit de actul superiorului suprem, verificarea ministerului de răsboiu.

Cu alte cuvinte, consiliul de răsboiu care a condamnat ținând seama de costatarea unui ofițer intendent pe bază de proces-verbal, va puteà fi oricând expus de a vedeà că hotărîrea sa este în dezacord cu constatările unui organ superior, fără a mai puteà ține seamă însă de constatările acestui organ.

Ori, o atare consecință nu corespunde nici intereselor armatei, nici întărirei disciplinei ierarhice militare, deaceea, din 1910 s'a statornicit o procedură care să evite orice posibilitate de conflict între organele executive ale armatei și organele judiciare ale acesteia.

Legiuitorul din 1910 a mai avut în vedere și împrejurarea că pe când instanțele civile își motivează hotărîrile lor, așà încât se poate constatà temeiurile care au condus la stabilirea lipsei de gestiune, dimpotrivă, instanțele militare se pronunță nemotivat, așà că erà imperios necesar, ca cel puțin atunci când sunt puse să răspundă dacă da sa nu, un gestionar militar este delapidator, să poată da acest răspuns pe baza unei constatări definitive și complete.

Infine, legiuitorul a mai avut în vedere interesele corpului ofițeresc, care trebuie să fie pus la adăpost de învinuiri pătimașe și temerare, atâta timp cât învinuirea ce s'ar aduce unui ofițer este contestată de acesta și organele de verificare nu și-au spus ultimul cuvânt.

Iată de ce credem că în sistemul legiuirilor noastre militare, chestiunea verificărei conturilor constitue, conform art. 39 legea soldelor și 68 din regulamentul legei, o chestiune absolut prejudicială de judecată, instanțele militare neputând judecà până ce verificarea nu s'a făcut conform ziselor texte și deci soluțiunile doctrinei și jurisprudenței franceze devin perfect aplicabile în această materie.

In partea finală a art. 68 din regulament se spune însă, că constatarea administrativă și reținerile din soldă nu împiedecă cursul justiției când este cazul, dar această dispoziție din regulament (care nu este și în lege) este edictată în sensul că, gestionarul care a fost verificat și căruia i se fac rețineri, nu este prin aceasta pus la adăpost de urmărirea penală. Cu alte cuvinte, s'a voit ca prin regulament să se înlăture un echivoc la care ar fi putut da naștere art. 39 din legea soldelor. In adevăr, aceste texte vorbind de reținerile ce cată a se face, atunci când se constată că un gestionar are lipsuri și nevorbind de alte penalități, ar fi putut face pe unii să creadă că singura sancțiune deacì înainte contra lipsurilor este reținerea din leafă, mai ales că reținerea implică rămânerea în serviciu a gestionarului și deci salarizarea lui mai departe. De aceea s'a spus în regulament că efectuarea constatărei lipsei și ordonarea reținerilor nu au ca rezultat numai repararea prejudiciului suferit de Stat, ci, dacă va fi cazul, cel vinovat va fi trimes și înaintea justiției pentru a-și primì pedeapsa.

Dar să ne punem chiar în ipoteza că și în materie de gestiuni militare nu ar fi nevoie ca să se aștepte completa și definitiva verificare a conturilor, ci ar fi de ajuns ca conform procedurei prescrise de lege să se constate numai că există lipsa, așà după cum prescrie art. 18 din legea contabilităței generale a Statului.

In acest caz cum trebuie să se facă constatarea lipsei? Incontestabil așà cum prescrie art. 39 legea soldelor, cu singura restricțiune impusă de aliniatul din art. 18 legea contabilităței generale, adică că justiția va puteà judecà fără să mai aștepte și controlul Curței de Conturi.

In speță deci, ar fi trebuit să se efectueze toată procedura prescrisă de art. 39 legea soldelor și art. 68 regulamentul legei, minus hotărîrea Curței de Conturi.

Ce se întâmplă însă când o instanță de judecată se pronunță fără a se găsì în fața constatărilor efectuate conform art. 39 legea soldelor și 68 din regulament?

De sigur că comite un exces de putere și stabilind lipsa în gestiune fără a aveà cuvenita și regulata constatare făcută de organele puterei executive, își însușește implicit și atribuțiuni care excede competința sa, ele fiind încredințate de lege unei alte puteri. Dar ceva mai mult, această însușire de atribuțiuni constitue și un delict: într'adevăr art. 109 cod. pen. spune: «Se vor pedepsì cu amenda dela 1000—1500 lei judecătorii cari peste atribuțiunile lor se vor fi amestecat în materiile date de legi autorităților administrative. «Cu aceeaș pedeapsă se vor pedepsì și membrii ministerului public, cari vor fi luat concluziuni sau vor fi cerut a se face asemenea procedări».

Ori, legea prevede că verificarea și stabilirea lipsei cade în atribuțiunile puterei executive și numai aceasta are căderea de a constatà dacă gestionarul este relicvatar.

In speță, constatările prescrise de art. 39 legea soldelor și regulament: Nu fuseseră efectuate complect, nu se pusese la dispozițiunea instanțelor de judecată decât un proces-verbal, care se găsià anulat prin alt proces-verbal în momentul judecăței. Așadar, atât organele de urmărire cari au dispus trimiterea în judecată fără ca să existe îndeplinită procedura prescrisă de art. 39 legea soldelor și 68 din regulament, cât și instanța care s'a pronunțat fără a aveà constatarea legală a lipsei au comis un exces de putere și și-au însușit atribuțiuni ce excedau competința lor, întrucât au declarat relicvatar pe un gestionar, când o atare declarare nu puteà emanà decât dela organele puterei executive, în virtutea textelor exprese de lege (art. 39 legea soldelor) și au comis un delict prevăzut de art. 109 c. pen. Deci toate condițiunile cerute de art. 22 legea Curței de Casație.

La aceasta se mai adaugă și delictul săvârșit de către organele chemate a instruì și trimite în judecată pe învinuit, prin aceea că a omis intenționat de a nu aduce la cunoștința instanței nici la aceea a învinuitului, că procesul-verbal pe care se prijinià învinuirea se găsià în momentul judecăței anulat, fapt care constitue delictul prevăzut de art. 124 c. pen.

Iată de ce socotim că în speță recursul onor. parchetului general este perfect întemeiat și deci pe baza art. 22 legea Curței de Casație și 443 pr. pen. hotărîrea condamnatoare cată a fi anulată.

Aceste texte prevăd însă că în caz de delicte, Curtea anulând, va judecà pe culpabil. In speță, această dispoziție devine însă inoperantă, fiindcă faptele s'au petrecut în 1920 așà că oricare ar fi delictele comise, ele se găsesc prescrise conform art. 549 pr. pen. și sub raportul acțiunei publice și sub acela al acțiunei private, așà încât sub acest raport chestiunea nu mai poate primì vreo urmare. (Rezumat de concluziuni din partea căp. Bătăturescu).

VINTILĂ DONGOROZ
Avocat

(3) Publicăm, după note stenografice, concluziunile puse de d-l C. Al. Viforeanu, procuror la Inalta Curte de Casație:

«Onorată Inaltă Curte, chestiunea pe care o aveți de judecat astăzi, în completul de divergență, este una din chestiunile cele mai pasionante, pe care am avut ocaziunea să le întâlnesc, decând am onoarea a face parte din parchetul acestei Inalte Curți.

Este vorba în dosarul acesta de un ofițer, ad-tor căpitan Pantazi Bătăturescu, condamnat de Consiliul de Răsboiu și al cărui recurs a fost respins de Curtea Superioară de Justiție Militară, condamnat pentru necredință în serviciu, fiindcă ar fi delapidat din furajele armatei, cari erau încredințate mânuirei și gestiunei sale. Această condamnare, cred, eu, s'a făcut cu o călcare evidentă a principiilor relative la stabilirea prejudiciilor, conform regulamentelor de contabilitate generală a Statului și a normelor de contabilitate specială în materie de gestiune militară.

Ziceam, Inaltă Curte, că chestiunea este pasionantă, pentrucă iată un ofițer, a cărui carieră a fost distrusă, a cărui onoare a fost pătată printr'o condamnațiune infamantă, un om, care a stat 6 luni la închisoare pentru crimă de necredință în serviciu, conform art. 256 C. J. M. și care a fost șters din controalele armatei, deși în urmă judecă şi hotărăşte, fie după actele sosite, fie după noui cercetări făcute prin delegaţii săi, printr'o decizie motivată care se înaintează celui interesat sub luare de dovadă; că hotărîrea Ministerului de Răsboiu poate fi atacată cu apel la Curtea de Conturi.

Considerând că din textele de mai sus, rezultă în mod cert, că, constatarea pagubelor încercate de Stat şi quantumul lor, puse în sarcina contabililor şi gestionarilor săi, se face de autoritatea administrativă însărcinată după lege cu controlul şi verificarea unor asemenea gestiuni; că, instanţele militare nu pot declară pe un funcţionar culpabil pentru asemenea lipsuri sau deturnări decât dacă lipsa este constatată de organele în drept ale autorităţei administrative militare.

Că, dacă art. 68 din regulamentul legei soldelor dispune în alin. 11 că:

---

instanţa supremă de contabilitate, Inalta Curte de Conturi, examinând gestiunea sa, îi dă o completă descărcare.

Inaltă Curte, istoricul acestei chestiuni este următorul: La Parchetul nostru general s'a primit o adresă din partea Ministerului Justiţiei, cu care ni se înaintează o adresă oficială a Ministerului de Răsboiu, prin care acesta solicită Ministerul de Justiţie să mijlocească o deciziune a acestei Inalte Curţi, pentru anularea sentinţelor militare privitoare la ad-tor căpitan Pantazi Bătăturescu întrucât, zice adresa Ministerului de Răsboi, în termeni expreşi «condamnaţiunea aplicată ofiţerului este nedreaptă».

Primind această intervenţiune, a Ministerului de Justiţie şi examinând dosarul, am constatat cele ce vă spuneam adineaori: In primul când, că ofiţerul a fost condamnat, iar în urmă Curtea de Conturi i-a dat o descărcare completă privitor la gestiunea sa; în al doilea rând, cercetând filele dosarului şi în special ordonanţa judecătorului de instrucţie, am constatat unele chestiuni de fapt pe cari socotesc necesare să vi le arăt şi domniilor voastre, pentrucă este o chestiune, de care cred că poate să depindă în mare parte soluţiunea procesului.

In adevăr. Inaltă Curte, am avut impresiunea, studiind dosarul, că a fost o pornire în contra căpitanului Pantazi Bătăturescu, o pornire a cărei origină n'o pot bine preciza, însă care de sigur vine dela superiorii săi. In adevăr, după ce s'a făcut instrucţiunea afacerei de către ofiţerul raportor, s'a pus de către acesta rezoluţiunea, de a se da ordonanţă de neurmărire în ce priveşte pe toţi inculpaţii. Printre rânduri se vede scris însă cu o cerneală de o nuanţă diferită, probabil scris şi la altă epocă decât aceea la care a fost scrisă rezoluţiunea, «afară de ad-tor căpitan Pantazi Bătăturescu».

Inaltă Curte, un judecător de instrucţie, după ce a terminat instrucţiunea, incontestabil că are o convingere neşovăelnică şi atunci când pune o rezoluţiune de neurmărire o face «cognita causa». Este prin urmare surprinzător că o rezoluţiune de felul acesta, prin care toţi acuzaţii sunt scoşi de sub urmărire să fie rectificată printre rânduri, cu o cerneală diferită, ceeace face să se creadă că şi la o epocă diferită, prin menţiunea «afară de căpitanul Pantazi Bătăturescu».

Inaltă Curte, îmi pun o întrebare: Oare mâna ofiţerului raportor n'a fost constrânsă ca să adaoge această menţiune printre linii?

Pe de altă parte, examinând ordonanţa ofiţerului raportor constat că în această ordonanţă se face vorbire şi de un act de verificare al unui căpitan intendent Penescu. Acest int. căp. Penescu, prin raportul depus la dosar, spune că nu este nici o culpă în gestiunea ad. căp. Pantazi Bătăturescu. Prin urmare, erà un act disculpător care veneà în favoarea inculpatului. Datoria magistratului militar instructor erà să ia în discuţiune actul acesta şi dacă nu-i făceà convingerea să-l înlăture motivat. Insă în ordonanţa sa de trimetere, magistratul militar se mulţumeşte să spună aceste lucruri: «Este de menţionat că la dosar există şi raportul de verificare al Int. Căp. Penescu, din care rezultă că inculpatului Pantazi Bătăturescu nu i se poate imputà nici o lipsă: Punct şi atât.

Inaltă Curte, conştiinţa magistratului militar l-a făcut să menţioneze în ordonanţa sa că există un act disculpător în favoarea inculpatului. Şi atunci, întrebarea: dacă conştiinţa sa l-a determinat să însereze în ordonanţa sa această menţiune, de ce nu şi-a urmat mai departe impulsul conştiinţei sale, să discute acest act disculpător şi să arate de ce-l înlătură? Este un proces psihologic uşor de înţeles, de sigur ofiţerul instructor aveà şi el convingerea că acuzatul căpitan Pantazi Bătăturescu nu este vinovat, că nu i se poate imputà nici o lipsă şi că nu poate argumenta nimic împotriva acelui raport de expertiză, disculpător. Sugerez iarăş a doua întrebare: conştiinţa magistratului instructor n'a fost oare constrânsă de cineva, căruia dânsul nu-i puteà rezistà, prin urmare de un superior, care ţineà cu orice preţ să se dea caz de urmărire în contra căpitanului Bătăturescu?

Toate aceste reflexiuni le supun Inaltei Curţi pentru a-i lumina religiunea, însă de sigur nu sunt decisive în rezolvirea cauzei, pentrucă această Inaltă Curte este o instanţă de drept şi deciziunea sa nu poate să depindă decât de chestiunile de drept, pe cari va aveà să le soluţioneze.

Inaltă Curte, m'am gândit care poate să fie calea de urmat pentru a da satisfacţie acestui ofiţer năpăstuit şi a-l redà sosietăţii, din care pe nedrept a fost isgonit. Din nenorocire, procedura noastră penală învechită nu prevede revizuirea decât în materie de crimă şi, acolo încă circumscrie putinţa de revizuire la trei cazuri: 1. Atunci când există deciziuni ale Curţilor cu Juri cari se contrazic prin aceea, că două Curţi cu Juri deosebite au condamnat două persoane ca autoare ale aceleiaş crime; 2. Când o deciziune de condamnare a Curţei cu Juri a fost dată pe baza unor mărturii mincinoase şi se dovedeşte lucrul acesta şi 3. Când cineva a fost condamnat pentru omucidere şi după aceea se află că persoana presupusă omorîtă este în viaţă.

In afară de aceste trei cazuri numai există alte cazuri în procedura penală, în cari să se poată cere revizuirea. Este incontestabil o lacună în legiuirea noastră penală şi este de dorit că viitoarea legiuire penală să împlinească această lacună. Prin urmare în cadrele revizuirei nu putem introduce această chestiune. Cred însă că există un remediu legal pentru a desfiinţà condamnaţiunea monstruoasă ce vă denunţ astăzi.

Inaltă Curte, art. 22 din legea de organizare a Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie prevede următoarele: «Ministerul Justiţiei adresându-se prin procurorul general al Curţei de Casaţie sau deadreptul, sau în urma iniţiativei luată de acesta, şi fără prejudiciul părţilor interesate va denunţà Curţii de Casaţie orice hotărîre şi orice act prin care judecătorii şi-ar fi însuşit atribuţiuni peste competinţa lor şi ar fi comis vreun exces de putere sau delicte relative la instrucţiunea lor.

«In caz de delicte, când Curtea va anulà acele hotărîri, sau acte, se va constitui îndată în Curte de Justiţie, conform art. 59 alin, 2 şi va proceda la judecarea culpabililor».

Iar art. 26 al. II, completează această idee, când este vorba de condamnaţiunea militarului şi spune: «Când vor fi atacate de guvern după cuprinderea art. 22 din această lege, în care caz militarul condamnat se poate folosì de cererea în Casaţie formulată de guvern».

Aşà dar calea în anulare împotriva sentinţelor, fie civile, fie militare, este limitată la două motive; la excesul de putere şi la delictele relative la instruirea afacerei.

Voi evidenţia că în speţă există un exces de putere, în sensul art. 22 sus citat. Pentru aceasta să-mi daţi voie să expun puţin mersul procesului la instanţele militare, pentrucă de acolo rezultă elementele juridice privitoare la excesul de putere. Sub acest raport, citesc cererea parchetului general, care este foarte clară şi circumstanţială:

1. «La 14 Iulie 1919, comandantul garnizoanei Bârlad, face raportul No. 88 către Corpul III Armată, denunţând presupuse fraude la Manuntanţa Bârlad contra ad-tor căpitan Bătăturescu P., şi alţii (dos. C. M. 1415 din 1919, fila 2).

2. Corpul III Armată ordonă anchetă, care prin procesul verbal No. 14 din 15 August, stabileşte un deficit de lei 47.946, bani 75 în sarcina ad-tor căpitan Bătăturescu P., (dos. C. M. 1415 din 1919, fila 110).

3. Comandantul Corpului III armată bazat pe această constatare impută suma şi dă ordinul de urmărire No. 4919 din 21 August 119 (dos. C.M. 1415 din 1919, fila1).

4. La 5 Septemvrie 1919 se întocmeşte buletin de imputaţie pe suma de lei 47.946, bani 75. Această imputaţie nu se recunoaşte de ofiţer prin memoriul depus şi aflat în dosar. (Dos. def. 166 vol. I, filele 98 şi 99).

5. Nerecunoscându-se imputaţia, Corpul III Armată, ordonă şi se face o nouă cercetare prin procesul verbal No. 110 din 1 Decemvrie 1919, care modifică şi anulează primul proces verbal No. 14 din 15 August 1919 Dos. def. 166 vol. I, fila 66).

Această piesă se constată că nu s'a trimes de către Corpul III Armată, nici Curţei Marţiale, căreia i se trimisese fapta pentru instruire şi nici acuzatului, până după ce condamnaţiunea nu a rămas definitivă.

6. Judecătorul de instrucţie (raportorul) bazat pe arătările procesului verbal No. 14 din 15 August 1918 şi fără a face cercetări serioase în privinţa acestui fapt, întocmeşte ordonanţa definitivă la data de 19 Februarie 1920 dispunând trimeterea în judecată a ad-torului căpitan Bătăturescu P., pentru faptul de sustragere de furaje aparţinând Statului. (Dos. C. M. 1415 din 1920, fila 299).

7. Corpul III Armată dă ordinul de dare în judecată No. 11811 din 23 Februarie 1920 privitor pe ad-tor căpitan Bătăturescu P., (Dos. C. M. 1415 din 1919, fila 310).

8. Curtea Marţială judecând, prin sentinţa No. 254 din 1 Maiu 1920, condamnă pe ad-tor căpitan Bătăturescu P. la şase luni închisoare şi destituire pentru faptul

«constatarea administrativă și facerea reținelor pentru despăgubirea Statului nu împiedică mersul legal al Justiției, care, dacă este cazul, poate trimite pe vinovat în judecata Consiliului de Răsboiu, sau a instanței competente pentru funcționarii civili», această dispozițiune însă, care nu se găsește în lege, nu are de scop decât de a preciză înțelesul art. 39 din legea soldelor la care ea se referă, și de a înlătură interpretarea ce i s'ar fi putut da, în sensul că lipsurile constatate în sarcina unui gestionar nu are drept sancțiune decât reținerea din soldă și repararea prejudiciului încercat de Stat, iar nu și o sancțiune penală.

Considerând că în speță față de cele mai sus expuse, este necontestat că Bătăturescu a fost judecat numai pe baza primului proces verbal No. 14 din 15 August 1919; că deși acest proces verbal a fost anulat și în-

---

de sustragere de furaje aparținând Statului. (Dos. C. M. 1415 din 1919 fila 354).

9. Curtea Superioară de Justiție Militară prin deciziunea No. 763 din 1920, negăsind vicii de formă, respinge recursul. (Dos. C. M. 1415 din 1919, fila 360).

10. Tocmai la 4 August 1920, când P. Bătăturescu se află în executarea condamnațiunei rămasă definitivă, i se pune în vedere buletinul de imputație pe suma de lei 16.205 bani 90, întocmit în baza procesului verbal No. 110 din 1 Decemvrie 1919. (Dos. def. 166 vol. I, fila 106).

11. P. Bătăturescu nu recunoaște imputația, după cum se constată la rubrica respectivă din buletin, și face conform art. 68 din regul. legei soldelor, contestație legală aflată în dos. deficit 166 vol. I, fila 61).

12. Ca consecință a acestei contestații și în conformitate cu art. 68 din regul. legei soldelor, Corpul III Armată, trimete întreaga chestiune Ministerului de Răsboiu, care găsind că este cazul unor noi constatări, deleagă controlor din Minister, care stabilește prin procesul verbal No. 478 din 10 Februarie 1921, că suma ce urmează să se impute lui P. Bătăturescu este numai de lei 427, bani 80. (Dos. def. 166 vol. I, fila 132).

13. Ministerul de Răsboiu aprobă această constatare pe referatul serv. controlului. (Dos. def. 166 vol. I, fila 128).

14. Toate acestea se trimet Corpului III Armată pentru executare, care întocmește procesul verbal No. 15 din 8 Aprilie 1921, (Dos. def. 166 vol. I, fila 151), și buletinul de imputație pe suma de lei 427, bani 80. (Dos. def. 166, vol. I, fila 152).

15. Și această imputație de lei 427, bani 80 se contestă de P. Bătăturescu, chiar pe buletin și cere trimeterea spre judecare la Inalta Curte de Conturi, singura competinte și în drept a hotărî în cauză.

16. Inalta Curte de Conturi, judecând deficitul pus în sarcina lui P. Bătăturescu, prin deciziunea No. 175 din 1925, îl achită, stabilind astfel că Statul cu nimic nu a fost prejudiciat. (Dos. def. 166 vol. II. fila 121).

Iată deci, Inaltă Curte, cum deficitul, pus în început în sarcina ad-torului căpitan Pantazi Bătăturescu la 47.946,75 lei, treptat, în cursul diferitelor verificări, cari s'au făcut de controlori militari și civili se subțiază, se volatilizează, așă că finalmente Inalta Curte de Conturi, găsește că acest deficit este de zero lei, zero bani, și totuș ofițerul a fost condamnat și chiar și-a expirat pedeapsa!

Care este acum excesul de putere comis de instanțele militare? Căci aici stă toată chestiunea.

Inaltă Curte, este știut că art. 22 din legea de organizare a Inaltei Curți de Casație, când vorbește de exces de putere, ca temei al unei acțiuni în anulare, înțelege prin acest exces de putere nu excesul de putere obișnuit, ci acel exces de putere care rezultă din impietarea unei puteri în Stat în domeniul altei puteri în Stat. Avem în speță un asemenea exces de putere?

Inaltă Curte, sunt convins că avem un asemenea exces de putere.

Mai întâiu de toate în materie de delapidare instanțele judecătorești pot ele procede la judecarea procesului de delapidare înainte de a se fi făcut o verificare de către agenții delegați de puterea excecutivă?

Chestiunea este rezolvată în art. 18 din legea contabilității generale a Statului care spune următorul lucru:

«Contabilii cari vor delabidă banii pubblici se vor da în judecata Tribunalelor ordinare, cari îi va judecă de urgență.

Sentințele date asupra lor se vor publică în *Monitorul Oficial*.

Procesele verbale încheiate de delegați vor constată lipsa banilor, starea cassei și orice alte abuzuri se vor descoperi în mânuirea banilor publici și în contabilitate; ele vor fi semnate de delegați și de contabilul căruia s'a făcut revizuirea.

In caz de împotrivire a acestuia de a subsemnà, delegatul va putea îndată reclamă concursul procurorului sau oricărei alte autorități judiciare sau administrative ce s'ar află mai în apropriere, care va subsemnă în locul contabilului, indicând cauza pentru care acesta nu a voit să subscrie.

Aceste procese verbale vor face probă legală în justiție și nu se por puteà combate decât prin înscriere în fals sau pentru motiv de eroare bine constatată, prin confruntare cu registrele și actele justificative ale operațiunilor.

Orice cerere de amânare propusă de acuzat, sub motiv de a se examină mai întâiu conturile de către Curtea de Conturi, nu va fi admisă înaintea Tribunalelor și a Curților».

Din aceste texte trebuiesc degajate două idei:

1. In materie de delapidare, după legea contabilității, trebuie să se facă în prealabil un proces verbal de către agentul verificator și contabil, agent administrativ. Acest lucru rezultă expres din text. Textul organizează și forța probantă a acestui act public și spune că el face credință până la înscrierea în fals. Și, Inaltă Curte, deși legea nu spune formal că chestiunea unei verificări prealabile de către agentul contabil este o chestiune prejudicială, însă incontestabil că este una, pentrucă niciodată n'am văzut ca o instanță de judecată să fi judecat pe un delapidator de bani publici, înainte de a fi fost la dosar un asemenea proces verbal, de constatare a lipsei, de către organele de verificare. Decâte ori am judecat în procesele de delapidare după legea băncilor populare, pe diferiți contabili dați judecății pentru delapidare, totdeauna a existat la dosar o piesă fundamentală, pe care se bază acuzațiunea, procesul verbal al verificărei gestiunei contabilului. Este unanim admis că nu se poate judecă un proces de delapidare, fără să avem un asemenea proces verbal, deci acest proces verbal constitue o adevărată chestiune prejudicială. Ceeace nu este prejudicial însă, este deciziunea Inaltei Curți de Conturi, pentrucă este foarte natural ca Justiția represivă să nu poată fi oprită dela darea hotărîrei, până ce Curtea de Conturi se va pronunța. Dar în ce privește existența procesului verbal de verificare, aceasta este incontestabil o chestiune prejudicială de judecată.

Inaltă Curte, chestiunea a fost discutată și în Franța. In Franța se decide înainte de 1890 că aceste constatări, aceste procese verbale sunt în adevăr chestiuni prejudiciale, însă ceeace nu este prejudiciabil este deciziunea Curței de Conturi, și aceasta pentrucă legea de contabilitate publică franceză nu aveà o dispozițiune analoagă cu aliniatul final al articolului corespunzător din legea noastră. Dar după 1890 jurisprudența franceză a început să revie și astăzi este aproape stabilită în sensul că și deciziunea Curței de Conturi este o chestiune prejudicială în materie de delapidare de bani publici. Aceasta pentru a nu se ivì contrastul între hotărîrea judecătorească care condamnă și hotărîrea contabilicească a Curței de Conturi care achită pe cineva pentru gestiunea sa, ceeace or ce s'ar zice, constitue un scandal judecătoresc.

La noi, însă Inaltă Curte, chestiunea este tranșată în sensul că deciziunea Curței de Conturi, nu este pejudicială, dar este prejudicial procesul verbal de constatare prealabilă al contabilului respectiv. Aceasta conform legei de contabilitate generală a Statului.

Dar, Inaltă Curte, legea soldelor din armată reglementează și ea această chestiune pentru militari și veți vedeà că și această lege a soldelor face din procesele verbale de verificare tot o chestiune prejudicială. Să vă citesc în primul rând art. 39 din legea soldelor în armată:

Soldele prevăzute în prezenta lege sunt supuse la următoarele rețineri:

a) «Pentru pierderi de materiale ale Statului, restituire de sume nejustificate, precum și diferite alte pagube aduse fondurilor și materialelor Statului, se ordonă rețineri la 1/3 din soldă, fără accessorii, de către autoritățile militare, pe baza actelor de constatare.

Constatările se fac de comandamentele militare.

Reclamațiunile relative, împreună cu actele de constatare, se trimit Ministerului de Răsboiu, care decide cu drept de apel la Inalta Curte de Conturi».

Va să zică se poate face imputare în solda ofițerului pe baza unor verificări, făcute de către intendantul militar. Dar dacă ofițerul este nemulțumit și face reclamațiune, această reclamațiune se trimite la Ministerul de Răsboiu, care hotărăște cu drept de apel.

Regulamentul legei soldei ofițerilor desvoltă această dispozițiune și să-mi dați voie să vă citesc și art. 68 care este sediul materiei și care a fost călcat în speță de față. Iată art. 68 desvoltător al art. 39 din legea soldelor:

Constatările precrise de lege, pentru a stabilì pagubele aduse Statului și a ordonà în urmă reținerile din solda ofițerilor sau funcționarilor găsiți vinovați, se fac în chipul următor: (art. 39 din legea soldei al. A).

Corpurile și serviciile la care s'au produs asemenea pagube fac primele cercetări și dispun provizoriu facerea reținerilor din solda ofițerului sau funcționarului găsit vinovat. Actele, împreună cu întâmpinările vinovaților se trimet comandamentului în 3 zile dela constatare.

Comandamentul, primind dosarul actelor, dispune o nouă cercetare prin un locuit în urma nouilor cercetări ordonate de generalul comandant al diviziei cu alt proces verbal care constată un deficit cu mult mai mic decât cel dintâiu, totuş buletinul de imputare nu a fost comunicat inculpatului înainte de condamnare, pentru ca dânsul în caz de nemulțumire să se poată adresa conform legei soldelor şi a regulamentului Ministerului de Răsboiu, ca să constate dacă vr'o paguba s'a adus Statului, ci după condamnare în timpul executărei pedepsei.

Că dar, instanța de judecată a declarat prin deciziunea sa că Bătăturescu este culpabil de sustragere de furaje aparținând Statului, şi că prin urmare este reliquatar, fără ca al doilea organ al autorității administrative militare, Ministerul de Răsboiu, să fi putut constată el existența prejudiciului material, element esențial al infracțiunei pre-

---

delegat al său, care dacă nu se poate lămuri din acte, se poate duce şi cerceta la fața locului.

Rezultatul acestei cercetări este consemnat într'un proces verbal, prin care se stabileşte răspunderile, pe baza legei şi regulamentelor lor; concluziunile trebuie să fie precise. Acest proces verbal împreună cu toate actele se supune generalului comandant al diviziei, care hotărăşte.

Dacă se aprobă constatarea delegatului, se dă ordin de urmărire; în caz contrariu, se dispune o altă cercetare asupra punctelor găsite nelămurite.

Ofițerul sau funcționarul supus la rețineri este încunoştiințat de aceasta şi i se cere o dovadă scrisă, că a luat cunoştință. Această dovadă se alătură la dosarul cauzei. Dacă cel găsit vinovat nu este mulțumit de hotărîrea luată face reclamație scrisă în termen de 10 zile dela data încunoştiințărei de mai sus. Comandamentul înaintează această reclamațiune Ministerului de Răsboiu, cu întregul dosar al cauzei.

Ministerul de Răsboiu, judecând după actele sosite, sau după noui cercetări făcute prin delegații săi, dă o decizie motivată, care se înaintează celor interesați în cauză, sub luare de dovadă.

In termen de 2 luni dela comunicarea deciziunei, cel nemulțumit poate apela la Inalta Curte de Conturi.

Reținerile din soldă, regulat făcute dela prima stabilire a pagubei aduse Statului, până la rămânerea definitivă a imputației se consemnează la Casa de Depuneri,la dispoziția Corpului sau Serviciului.

Când imputația rămâne definitivă, pentru că vinovatul nu a făcut apel, în termenul prescris, sau apelul i-a fost respins, reținerile se varsă definitiv la tezaur, sau la fondul special care a fost păgubit.

Iată deci, Inaltă Curte, cum art. 68 organizează o întreagă filieră ca şase grade, relativ la constatările prealabile, pe cari verificatorii militari le fac privitor la gestiunile ofițerilor mânuitori de bani publici.

De sigur, Inaltă Curte, că legea de contabilitate publică a Statului era prea sumară, atunci când era vorba de gestiunea unui ofițer şi deci legiuitorul militar s'a gândit să îngrădească situațiunea militarilor, pentru a nu-i expune la urmăriri temerare sau pătimaşe, pe de o parte, iar pe de alta s'a gândit că consiliile de răsboiu nu sunt nişte instanțe judecătoreşti cu îndemânare şi pricepere de judecată, că ele răspund cu «da» sau «nu», fără să motiveze şi că ar fi fost prea grav ca un ofițer să fie condamnat la pedepse infamante, fără a i se fi dat garanția prealabilă a unor verificări complete şi minuțioase.

Iată rațiunea art. 68 din legea soldelor. Ce s'a făcut însă în speță?

Inaltă Curte, vă spuneam că adm. căpitan Pantazi Bătăturescu a fost condamnat numai pe baza procesului verbal No. 14, care este primul proces verbal de constatare al intendenței în această chestiune. Prin urmare cercetarea s'a opit la primul grad prevăzut în art. 68 referitor la constatarea gestiunei militarilor. Consiliul de Răsboiu prin urmare l-a judecat pe baza acestui proces verbal, care-l acuză de un deficit de 47.946,75 lei. Consiliul de Răsboiu n'a mai aşteptat ca reclamațiunile acuzatului cari am văzut că au fost succesive şi au ajuns până la Curtea de Conturi, să poată parcurge filiera indicată de art. 68, înainte de a face constatarea definitivă. Dacă lucrul acesta nu se întâmplă, căpitanul Bătăturescu ar fi trebuit să fie judecat pe baza ultimului proces verbal, acela care a fost făcut în a cincea instanță de către Ministerul de Răsboiu şi dacă s'ar fi judecat după acest proces verbal al Ministerului de Răsboiu, care-i impută un deficit de 427 lei, atunci pun o întrebare: Oare comandamentul l-ar mai fi dat în judecată pentru delapidare în fața unui deficit ridicol de 427 lei sau s'ar fi mulțumit numai să-i facă o imputare asupra lefei, conform legei soldelor? A pune întrebarea este suficient pentru a aveà şi răspunsul. In afară de o patimă prea evidentă, o patimă incalificabilă, comandantul nu l-ar fi putut trimite în judecată pentru o lipsă de 427 lei! Şi în orice caz, am convingerea că nu s'ar fi găsit un consiliu, care să pună pe fruntea unui căpitan pecetea infamiei pentru o diferență atât de mică, care n'ar puteà fi atribuită în mod logic, intențiunei frauduloase de a delapidà... Un căpitan care delapidează 427 lei!

Prin urmare, Inaltă Curte, există în speță un exces de putere comis de instanța militară de judecată, pentrucă l-a judecat în materie de contabilitate şi l'a considerat vinovat, înainte de a aşteptà constatarea definitivă şi prealabilă a organelor de contabilitate, deşi el fusese supus unor verificatori militari, delegați ai Ministerului de Răsboiu, adică ai puterei executive.

Aici este cu siguranță excesul de putere prevăzut de art. 22 din legea Inaltei Curți de Casație, tocmai în sensul pur constituțional pe care-l are acest exces de putere, impietarea unei puteri în domeniul altei puteri în Stat, adică a puterei judecătoreşti asupra puterei executive.

Acum Inaltă Curte, la finele art. 68 din Regulamentul soldelor există un aliniat, care s'ar părea că dărâmă toată această argumentațiune. Iată ce spune acest aliniat:

«Constatarea administrativă şi facerea reținerilor pentru despăgubirea Statului nu împiedică mersul legal al Justiției, care, dacă este cazul, poate trimete pe vinovat în judecata Consiliului de Răsboiu, sau a instanței competente pentru funcționarii civili».

Inaltă Curte, s'ar păreà că aici, printr'un aliniat, autorul regulamentului a distrus întregul eşafod de îngrădiri menite să ocrotească pe ofițerii mânuitorii de bani publici. Cu alte cuvinte, după ce a luat, atâtea garanții, după ce a prevăzut şase filiere prin care reclamațiunea ofițerului trebuie să treacă, într'un aliniat final, care zice: cu toate acestea îl poți trimite în judecată chiar fără asemenea constatări, aceasta distruge toate garanțiile.

Inaltă Curte, cred că nu acesta poate să fie sensul art. 68, pentrucă ar fi şi nelogic şi nejuridic să credem că, după ce legiuitorul organizează un sistem de anchetă şi informațiuni în materia aceasta, după aceea vine şi-l dărâmă într'un aliniat final, întocmai ca un copil, care după ce a construit cu cărțile de joc un castel, suflă asupra lui şi-l dărâmă. Nu se poate admite că acesta ar puteà să fie sensul ultimului aliniat al art. 68. Sensul acestui aliniat nu poate să fie decât următorul: Iată un ofițer mânuitor de bani publici, care delapidează şi căruia i s'a făcut imputare asupra soldei. Art. 39 din legea soldelor, nu vorbeşte despre alte sancțiuni, decât de reținerea din soldă. Şi atunci, naşte un echivoc: s'ar fi putut zice: ofițerul mânuitor de bani publici, nu are altă sancțiune decât reținerea din soldă. Deaceea s'a simțit nevoia să vie cu altimul aliniat şi să se spună. Nu, reținerea din soldă nu împiedică ca el să fie dat în judecată, dar aceasta presupune că reținerea din soldă s'a făcut după constatarea prealabilă, care a trecut prin filieră art. 68 din regulamentul legei soldelor.

Cred, Inaltă Curte, că cu aceasta am pus în evidență excesul de putere săvârşit de instanțele militare în această afacere, care constă în aceea că aceste instanțe l-au condamnat pe căpitanul P. Bătăturescu ca delapidator, înainte ca reclamațiunile sale relative la diferitele verificări să ajungă la Ministerul de Răsboiu şi înainte ca această autoritate să-şi fi dat deciziunea sa, care arată că în gestiunea lui nu este decât o lipsă de 427 lei, lipsă pe care apoi Inalta Curte de Conturi a înlăturat-o cu totul.

Acesta este excesul de putere comis prin aceea că organele administrative au fost împietate în atribuțiunile lor de puterea judecătorească.

Acum, Inaltă Curte, vă mai spuneam că art. 22 din legea de organizare a Inaltei Curți de Casație mai prevede, un caz în care se poate face cerere în anulare a unei deciziuni judecătoreşti şi anume pentru delict. Care ar puteà să fie delictul săvârşit în speță? Vă spuneam, Inaltă Curte, că adm. căpitan Pantazi Bătăturescu a fost judecat numai pe baza procesului verbal numărul 14, care a dat un deficit de 47.946,75 lei, deşi la data judecății mai există un proces verbal, No. 110, acela care acuză un deficit numai de lei 2.331,10 furaje, prin urmare care modifică totalul primului proces verbal, care proces verbal, deşi există la comandament, n'a fost comunicat instanței militare, de judecată. Prin urmare acest act, doveditor şi care puteà să schimbe soluțiunea procesului, — voi demonstrà cum puteà s'o schimbe, — a fost dosit undeva. Fie că această dosire de act a fost făcută cu rea credință, fie că a fost datorită unei omisiuni, unei neglijențe, un delict tot există deoarece condica penală pedepseşte atât dosirea de acte făcută în mod intențional, cât şi pierderea sau dosirea lor din neglijența, aceluia care le conservă.

Inaltă Curte, acestea sunt cele două motive pe cari le invoc pentru a solicità din partea d-voastră anularea sentinței condamnatoare.

Inainte de a termina să-mi dați voie să citesc o deciziune a Curței de Casație franceză, care s'a dat într'o speță identică cu aceea pe care o judecăm astăzi. Erà vorba de un ofițer gestionar care comisese văzută și pedepsită de art. 256 c. j. militare.

Că, procedând astfel Consiliul de Răsboiu a comis un exces de putere și a violat legea soldelor.

Considerând că art. 22 din legea organică a acestei Inalte Curți, dispune că Ministerul de Justiție, fie deadreptul, fie prin d-l Procuror General al Curței de Casație, poate denunțà acestei Inalte Curți orice hotărîre sau act prin care judecătorii și-ar fi însușit atribuțiuni peste competința lor și ar fi comis vreun exces de putere, ca în speță, sau delicte relative la instrucțiunea lor; iar după art. 26 din legea sa organică dispozițiunea de mai sus este aplicabilă și hotărîrilor pronunțate de instanțele militare.

Că, prin urmare, în speță fiind constatat că instanța militară a săvârșit un exces de putere condamnând pe Căpitanul Bătăturescu în

---

deturnări dintr'un parc de vite rechiziționate. Acest ofițer a fost dat în judecata Consiliului de Răsboiu și condamnat înainte de a se fi făcut verificarea prealabilă a gestiunei sale prin contabilii respectivi. După ce a fost condamnat, ofițerul a reacționat, a cerut dreptate în fața justiției francceze. Și este de observat că deși procedura penală franceză între timp s'a modificat în sensul că s'a introdus cazuri de revizuire și în materie penală, totuș justiția franceză, n'a procedat pe calea revizuirei, ci tocmai pe calea anulărei sentinței, prin intervenția guvernului, ca în cazul nostru:

«Un adjudant des subsistances militaires, Fabus, avait été condamné par le conseil de guerre de Bône à cinq ans de fers et à la dégradation militaire, pour détournement de bestiaux, provenant de razzias, et qui lui avaient été confiés. Il subit la dégradation. Mais les doutes les plus sérieux s'élevèrent sur sa culpabilité, et la chambre criminelle fut saisie par un pourvoi formé d'ordre du garde des Sceaux. Les jugements des conseils de guerre et de révision furent annulés, parce qu'ils avaient statué sans que le ministre de la guerre eut, prealablement, constaté un déficit dans les comptes de l'accusé; que, cette déclaration de débit manquant, le conseil de guerre eut du, non se dessaisir de la poursuite, mais surseoir à statuer; que si la comptabilité, en matières n'est pas plus que la comptabilité en deniers, à l'abri des poursuites, les tribunaux de répression ne peuvent procéder à des jugements dont les résultats pourraient être d'amener des décisions contradictoires sur les faits matériel, objets des poursuites». (Garçon Code Pénal annoté art. 169 No. 80).

Considerentele Curței de Casație franceze sunt exact în sensul celor ce am avut onoarea să vă spun până acum, că este un adevărat exces de putere, o împietare pe care puterea judecătorească a făcut-o asupra puterei administrative, atunci când condamnă pe un mânuitor de bani publici înainte de a se fi făcut o verificare prealabilă. Este tocmai cazul nostru și veți vedeà din cetirea acestor considerente că și în Franța chestiunea a fost rezolvată în sensul acesta.

Inaltă Curte, și rândul trecut, când am pus concluziuni, îmi exprimam temerea că în sânul Inaltei Curți se vor ivi discuțiuni grele și subtile asupra cazului. Temerea mea văd că s'a realizat, căci Inalta Curte a căzut în divergență. Rog Inalta Curte însă să aibă în vedere că înaintea ei se găsește un om, pe care societatea l-a stigmatizat pe nedrept, un om, căruia i s'a sdrobit cariera și i s'au luat drepturile; o victimă a justiției care se lovește de o procedură penală învechită, ce nu-i dă dreptul la revizuire și care nu are înaintea lui alt drum spre lumină decât calea aceasta a anulărei, conform art. 22 și 26 din legea organică a Inaltei Curți de Casație. Rog Inalta Curte să aibă în vedere acest lucru și să mai aibă în vedere că societatea nu are nici un interes să mențină o sentință nedreaptă, din contră o sentință nedreptă este un motiv permanent de turburare și de scandal social.

Cred că nu pot terminà mai persuasiv aceste concluziuni decât reproducând cuvintele a doi mari penaliști cari explică astfel rațiunea recursului în anulare, ce exercitez astăzi, în numele Pacrhetului General al Inaltei Curți:

«Il ne faut pas dans l'oeuvre de la justice se perpétuer un monument contraire à la loi; on doit l'en faire disparaître au plus tôt», zice J. A. Roux (Cours, p. 770), iar Boitard adaugă: «L'Etat peut renoncer, en ce qui le concerne, au bénéfice de la chose jugée, il peut en provoquer la suspension dans les circonstances où elle n'aurait pour effet que de consacrer l'erreur» (Leçons No. 819 p. 761).

Mi-am făcut datoria de a vă denunțà o hotărîre definitivă și executată care — cum spune Boitard — «consacră o eroare».

Sper că Inalta Curte o va face să dispară «cât mai curând», cum recomandă Roux».

C. AL. VIFOREANU

(4) Am intervenit în cererea de anulare făcută de d-l procuror general, pentrucă încă dela primele instanțe militare l-am asistat pe Bătăturescu și am văzut lupta care se dădeà între tenacitatea lui, care susțineà că nu este vinovat și tenacitatea acelora cari-l dăduseră în judecată. Când am avut satisfacția să vedem că în desbaterile de astăzi șeful justiției militare, care prin organul respectiv este ministrul de răsboiu, face apel la Ministerul de Justiție, să intervie la d-voastră ca să reparați o greșală ce vine dela organele în subordine, ne-am raliat la considerațiunile atât de remarcabil făcute și în scris și oral de către d-l procuror general, cu următoarele considerațiuni bazate pe art. 22 din legea Curței de Casație și art. 443 c. pr. pen.

«Când după o ordine formală a Ministerului de Justiție către Ministerul Public al Curței de Casație, aceasta va denunțà la Secția criminală, acte judecătorești, decizii sau sentințe contrarii legei, ele vor puteà fi anulate...».

Art. 88 al. 3 din legea organică a Inaltei Curți de Casație dă această anulare în competința Inaltei Curți.

In speță ne găsim în fața unei hotărîri de condamnare pronunțată de un Tribunal militar, confirmată de o Curte superioară militară, pentru un fapt pe care o altă Curte și anume Inalta Curte de Conturi, îl declară inexistent.

Ne găsim, de sigur, exact în cadrul art. 443 din pr. pen.

In adevăr, în compunerea Curței superioare de justiție militară care a pronunțat deciziunea definitivă, intrau și doi consilieri dela Inalta Curte de Casație, în conformitate cu dispozițiunile titlului II, adițional cod. just. militare.

Dar, indiferent de această considerațiune, Tribunalele militare din timp de pace și de răsboiu, sunt instanțele judecătorești, care intră în cadrul art. 443 din pr. pen.

După aceea, Inalta Curte de Conturi, intră și ea în cadrul acestui text, pe de o parte pentrucă art. 443 pr. pen. vorbește, nu numai de actele judecătorești, ci de orice deciziuni sau sentințe contrarii legei, ceeace trebuie înțeles în sensul cel mai larg, fiind vorba de o dispozițiune legală ce urmărește scopul îndreptărei erorilor judiciare, iar pe de altă parte, pentrucă funcțiunea Inaltei Curți de Conturi și anume judecata în mod contradictoriu cu părțile interesate, cu concluziunile Ministerului Public, etc., îi dă caracterul de instanță, ale cărei deciziuni pot formà punctul de plecare pentru anularea prevăzută de art. 443 pr. pen.

Cum deciziunea instanțelor militare, pronunță în speță condamnare penală bazată pe unicul fapt al însușirei unei sume de bani, despre care Inalta Curte de Conturi găsește că este departe de a se fi însușit, se constată în mod neîndoios că ne aflăm în fața a două hotărîri definitive și contradictorii și, prin urmare cea dintâiu urmează a fi anulată, reparându-se astfel o eroare judiciară a cărei victimă se prezintă și ale cărei grave consecințe au fost îndurate prea multă vreme.

N'am decât un singur lucru de adăugat. Nu există în aceste desbateri nici măcar îndoeala, dacă din punctul de vedere al constatărilor financiare, nu cumva eroarea este din partea Curței de Conturi și nu din partea instanței judecătorești, a cărei hotărîre este contrară legei, pentrucă în cursul instrucțiunei făcute, fără să fi avut energia să meargă până la capăt, ați văzut că însăș organele militare ajung aproape la aceeaș concluziune ca și Curtea de Conturi.

Vă rog prin urmare să binevoiți a vedeà că este cazul să se deschidă o poartă pentru repararea unui fapt, care este unanim constatat de sus până jos, că este o eroare din cele mai grave din punct de vedere juridic. (Suplement de concluzii din partea căp. Bătăturescu).

MIHAIL MORA
Avocat

(5) Publicăm mai jos și pledoaria d-lui avocat V. Dongoroz, după note stenografice:

«Recursul în anulare este calea mijlocie între recursul obișnuit și revizuire, fiindcă el în certe condițiuni dă posibilitatea de a se reparà imediat erorile judiciare, atunci când acestea își au obârșia în însăș greșeala autorității. Deaceea acest recurs este pus la îndemâna guvernului și a parchetului general.

Onorată Inaltă Curte, mă voiu mărgini să fac un paralelism între dispozițiunile din legile franceze și dispozițiunile legale dela noi, pentru a arătà că soluțiunea care se impune față de textele noastre, a fost preconizată și de jurisprudența și doctrina franceză.

Noi avem, recursul în anulare stabilit de art. 443 pr. pen. și art. 22 din legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație. Singura variațiune între aceste două texte este că, pe când art. 443 pr. pen. spune că guvernul va puteà să atace în anulare hotărîrile și actele date ilegal și se mulțumește cu această calificare de «ilegal», legea Inaltei Curți de Casație, prin art. 22 cere condițiuni mai precise și anume să fie vorba, «de o autoritate condiţiunile expuse, cererea de anulare făcută de d-l Procuror General este fondată.

Că, după art. 26 de mai sus, alin. II, o asemenea cerere profită şi celui condamnat, în speţă Pantazi Bătăturescu.

Că, dar, cererea de faţă urmează să fie admisă anulându-se atât sentinţa de condamnare a Curţei Marţiale, cât şi decizia dată asupra recursului făcut contra ei.

Pentru aceste motive, admite cererea făcută de d-l Procuror General al acestei Inalte Curţi prin adresa cu No. 1366 din 1927.

Anulează sentinţa cu No. 254 din 1920 a Curţei Marţiale a Corpului 3 Armată şi în consecinţă şi dec. No. 763 din 1920 a Curţei Superioare de Justiţie Militară, considerându-se ca şi cum n'ar fi fost fără putere.

Ordonă transcrierea prezentei deciziuni în condica de hotărîri casate ale Consiliului Permanent de Revizie al Armatei.

Prim Preşedinte d-l **Oscar Niculescu**; Procuror General d-l **C. Viforeanu.**

---

judecătorească, care şi-a însuşit atribuţiuni ce depăşesc competinţa sa», să fie «vorba de un exces de putere sau de un delict». Cu alte cuvinte se cere în primul rând o condiţiune generală, şi invariabilă anume: însuşirea de către autoritatea judiciară a unei atribuţiuni, care excede competinţa sa şi pe lângă aceasta, adaugă textul art. 22 al legei pentru organizarea Inaltei Curţi de Casaţie se mai cere să existe: «un exces de putere sau un delict». Desjuncţiunea «sau» arată că această din urmă condiţiune conţine o alternativă: adică este suficient sau un exces de putere sau existenţa unui delict.

Textul art. 443 pr. pen. ca şi textul art. 22 din legea Curţei de Casaţie nu fac decât să reproducă textul art. 441 din pr. pen. fr. care aproape în aceiaşi termeni prevede acest recurs în anulare.

Recursul acesta profită şi părţei. Discuţiune nu mai poate să fie atunci când este vorba de un militar, fiindcă art. 26 din legea Csaţiei şi C. J. M. sunt exprese în această privinţă, încât dreptul nostru de a pune concluziuni în acest proces, este asigurat de lege.

Rămâne să ştim, dacă condiţiunile cerute de art. 443 pr. pen. şi art. 22 legea Casaţiei sunt verificate în cazul de faţă. A arătat d-l procuror general că în legislaţiunea franceză şi în jurisprudenţa franceză chestiunea verificărei de conturi este o chestiune prejudicială. O recunoaşte atât doctrina franceză cât şi doctrina belgiană. Chiar jurisprudenţa franceză n'a avut decât mici oscilaţiuni în sensul că a socotit că nu mai există chestiune prejudicială atunci, când verificarea unei gestiuni este dată numai în căderea unui şef de autoritate şi deci nu este nevoie de o deciziune a Curţei de Conturi; dimpotrivă când această Curte trebuie să se pronunţe că există un exces de putere, ori de câte ori organele judecătoreşti nu vor aşteptà deciziunea sa, încât Curtea de Conturi, îşi are căderea şi atribuţiunile sale, potrivit prevederilor din Constituţie şi este o instituţiune de ordin constituţional, ale cărei atribuţiuni nu pot să fie încălcate de altă putere în Stat. Deasemeni s'a decis că nu este chestiune prejudicială atunci când este vorba de un şef de autoritate, care se prezintă instanţei penale şi se constitue parte civilă contra gestionarului învinuit, fiindcă prin însuş acest fapt, spune jurisprudenţa franceză, se evită conflictul între puterea administrativă şi puterea judecătorească.

Această jurisprudenţă a fost însă părăsită în ultimul timp, încât astăzi în mod constant Curtea de Casaţie franceză consideră ca o chestiune prejudicială verificarea conturilor de către organele puterei administrative în ce priveşte pe mânuitorii de bani publici, încât prin însăş legea fundamentală puterea publică, executivă, administrativă, este cea însărcinată să aibe grija mânuirei acestui ban public, aşà încât tot această putere publică, are dreptul şi căderea să verifice gestiunile mânuitorilor de bani publici şi să le dea descărcare sau să-i declare că sunt debitori, că au lipsuri pe cari nu le pot justificà. Şi atunci s'ar naşte între aceste două puteri care ar puteà să constate astfel de fapte, un conflict, dacă puterea judecătorească şi-ar arogà dreptul preeminent, ca în locul puterei administrative să verifice ca conturile mânuitorilor de bani publici şi să hotărască asupra situaţiunei lor, stabilind dacă gestiunile acestora sunt justificate sau sunt relicvatare.

In cazul acesta, având pe de o parte textul constituţional care spune că mânuitorii de bani publici îşi vor da socoteală înaintea Curţei de Conturi, iar pe de altă parte textul constituţional care prevede separaţiunea puterilor în Stat, nu se poate permite ca justiţia să judece învinuirile aduse mânuitorilor de bani publici, pronunţând o condamnaţiune penală, înainte ca puterea executivă, administrativă, să-şi fi spus cuvântul asupra gestiunei mânuitorului de bani publici, adică dacă mânuitorul este sau nu reliquatar, fiindcă procedând altfel am ajunge inevitabil la un conflict între puterile Statului. In adevăr să ne închipuim că o instanţă penală, care spune că nu este dator nimic funcţionarul mânuitor de bani publici. Curtea de Conturi sau organele administrative ce ar aveà de făcut? Or să se supună hotărîrei justiţiei şi să renunţe la atributele pe care i le dă legea fundamentală, Constituţiunea, de a verificà gestiunile şi a se pronunţà asupra lor, sau să nu ţină cont de hotărîrea justiţiei şi atunci să intre în conflict cu puterea judecătorească şi să dea o altă deciziune contradictorie faţă de aceea a justiţiei. Deaceea doctrina a hotărît întotdeauna că această chestiune este prejudicială.

Onorată Inaltă Curte, în ce priveşte legiuirea noastră, legiuitorul român, socotind că la noi singura garanţie pentru dobândirea dreptăţei o oferă justiţia şi nu puterea executivă, care este supusă fluctuaţiunilor politice, legiuitorul nostru a crezut că e mai bine, să lase justiţiei mai multă latitudine în această privinţă şi a spus prin art. 18 al legei contabilităţei publice a Statului, atât cea dela 1893 cât şi cea dela 1903 că nu este nevoie în caz de învinuiri penale să se aştepte ca verificarea gestiunei să fie făcută de Curtea de Conturi întrucât justiţia are la îndemână destule mijloace de investigaţiune. ca să constate dacă o gestiune este reliquatară sau nu. Pe lângă aceasta mai ales atunci când este vorba de un delapidator de sume imense, ar fi curios ca justiţia să aştepte să se urmeze toată filiera de verificare a gestiunei delapidatorului care a sustras milioane, numai pentru scrupulul de a stabili exact suma deturnată. Deaceea legiuitorul nostru a spus că nu este nevoie să se mai aştepte hotărîrea Curţei de Conturi, întrucât justiţia are suficiente mijloace ca să poată judecà chestiuni de felul acesta. Insă este nevoie de ceva, este nevoie de o iniţiativă pornită dela autoritatea publică, dela puterea executivă. Trebuie să se ceară justiţiei punerea sub urmărire şi pedepsirea funcţionarului mânuitor de bani publici. Aceasta o cere în mod expres art. 18 din legea contabilităţei publice, când spune: « Justiţia va fi sesizată printr'o constatare a autorităţei administrative, care se face contradictoriu cu mânuitorul de bani, iar dacă acesta nu se prezintă să ia cunoştinţă de această constatare, se va cere ajutorul forţei publice pentru a face pe funcţionar să ia cunoştinţă. Ceva mai mult, acest text arată şi forţa probantă pe care trebuie s'o aibă acest proces-verbal înaintea justiţiei. Dovadă că aceasta a fost intenţiunea legiuitorului este că, dacă ar fi vrut să procede astfel şi să nu păstreze pentru puterea executivă acest drept de iniţiativă, în aliniatul ultim al art. 18 n'ar fi spus că inculpatul nu va puteà oprì cursul justiţiei represive, cerând ca Curtea de Conturi să se pronunţe asupra gestiunei sale, ci ar fi spus: «Inculpatul nu va puteà niciodată cere înaintea justiţiei represive», ca conturile sale să fie mai întâiu verificate de autoritatea administrativă. Textul legei dispune că nu mai este nevoie să se aştepte hotărîrea Curţei de Conturi, întrucât puterea administrativă şi-a exercitat atribuţiunile sale suficient din momentul ce a încheiat un proces-verbal şi a deferit justiţiei pe cel inculpat de delapidare.

Acestea sunt dispoziţiunile din legea contabilităţei publice. Dar iarăş, cum spuneà d-l procuror general, legiuitorul nostru, în ce priveşte administrarea banului public în oştire, a căutat să fie mai scrupulos şi a venit cu legea soldelor, unde nu s'a mai mulţumit numai cu procesul-verbal prevăzut de art. 18 legea contabilităţei publice, ci a prevăzut o întreagă ierarhie de măsuri şi garanţii, pe cari trebuie să le observe autoritatea militară pentru a declarà reliquatar pe un mânuitor de bani publici militar şi ca atare să-l trimeată în judecată. Art. 39 din legea soldelor este categoric în ce priveşte multiplele forme, prin cari trebuie să treacă verificarea unei gestiuni militare.

In această situaţiune, Inaltă Curte, faţă cu dispoziţiunile din legea soldelor, se pune întrebarea, există sau nu dată în atribuţiunea puterei executive constatarea dacă un gestionar militar este sau nu reliquatar şi este sau nu necesar şi obligat ca mai înainte de a fi trimes în judecată, ofiţerul gestionar, să se constate în prealabil dacă el este reliquatar? Incontestabil că da! Şi atunci ne întrebăm: O instanţă militară care păşeşte la judecarea unui ofiţer gestionar fără să se fi bazat pe o prealabilă constatare şi fără să existe la dosarul cauzei o atare constatare trecută prin întreaga filieră cerută de lege, comite ea un exces de putere în conformitate cu art. 22 din legea Inaltei Curţi? Observăm, cum iarăş foarte bine a relevat d-l procuror general, că nu este vorba de un exces de putere civil, ci de unul constituţional, adică o împietare a unei puteri în domeniul altei puteri. Există sau nu un astfel de exces de putere şi şi-a însuşit instanţa militară atribuţiuni cari exced competinţa sa? Incontestabil că da! Fiindcă această autoritate militară, care a crezut că poate răspunde «da»

CAS. III, 8 Iunie 1929

PROCURĂ. AVOCAT. MANDANT AFLAT IN STRĂINĂTATE. CERTIFICAREA SEMNĂTUREI FĂCUTĂ IN ŢARĂ. LOCUS REGIT ACTUM. INAPLICABILITATE (art. 36 legea avocaţilor). (1) şi (2)

Legea advocaţilor nu prevede nici o formalitate asupra modului că advocatul trebuie să facă certificarea semnăturei, nici cu privire la menţiunile ce ea trebuie să cuprindă când mandatul a fost primit de el dela o persoană care ar domicilia în alt oraş sau altă ţară. Legiuitorul a voit să lase advocatului sarcina modului atribuirei mandatului, el făcând numai o certificare în ţară la noi. Această libertate a fost lăsată tocmai pentru înlesnirea părţilor de a fi reprezentate prin advocaţii lor în instanţă, sub răspunderea primirei însărcinărei din partea celor interesaţi.

(Firma Pearson & Co. cu Vittorio Coradini).

CURTEA: Asupra singurului motiv de casare în cuprinsul următor (a se vedeà motivul în notă).

Având în vedere că, din sentinţa

---

sau «nu» de vinovăţia unui ofiţer, fără ca la dosar să existe un proces-verbal de constatarea făcută în formele de ierarhie şi garanţie, arătate de art. 39 din legea soldelor, incontestabil că a comis un exces de putere.

Dar a comis şi un delict? Art. 109 c. pen. spune categoric: «Instanţele judecătoreşti ca şi membrii Ministrerului Public, cari vor pune concluziuni în chestiuni care exced competinţa instanţelor judecătoreşti şi sunt de atribuţiunea unui organ administrativ, se vor pedepsì cu amendă. Iată delictul fără ca să mai fie nevoie să insistăm asupra altui text.

Prin urmare, condiţiunile cerute de art. 22 din legea Curţii de Casaţie sunt verificate prin acest fapt. Dar la aceasta se mai adaugă şi alte consideraţiuni. Se adaugă chestiunea sustragerei procesului-verbal, fără intenţie sau cu intenţie, dar fapt este că acest proces-verbal n'a ajuns în faţa instanţei, care judecà. S'a mai constatat că s'a procedat dela început cu totul contrar modului obişnuit, de a se procedà. Când se dă o ordonanţă definitivă obiceiul este ca să se spună întâiu, despre acei cari urmează a fi trimişi în judecată, adică ordonanţa de trimetere trebuie să înceapă prin a aveà întâiu un limbaj pozitiv, spunând că se trimete în judecată cutare şi cutare, şi numai după aceea, în partea a doua împrumută un limbaj negativ, pentru a decide scoaterea din cauză a celor găsiţi nevinovaţi.

Ei bine, ordonanţa de trimetere în judecată a lui Bătăturescu este cu totul originală, prin aceea că începe cu limbajul negativ, prin care se scoate din cauză toţi inculpaţii şi apoi apare limbajul pozitiv de trimitere în judecată, care este intercalat printre rânduri şi cu cerneală diferită. Mai este şi faptul că procesul-verbal cu care s'a judecat Bătăturescu şi care a servit de bază judecăţei, fusese anulat. In acelaş timp acest proces-verbal mai conţine şi constatări falşe, întrucât la verificarea ulterioară făcută de Inalta Curte de Conturi se constată că nimic din acest proces-verbal nu este adevărat. Prin urmare s'a comis un fals. S'au comis atâtea şi atâtea infracţiuni!

Toate acestea sunt netăgăduit de natură a aduce la rezolvirea recursului, fără alte urmări, zicem fără alte urmări fiindcă art. 22 din legea Curţei de Casaţie, spune că, atunci când s'a comis infracţiuni cu ocaziunea unei judecăţi şi recursul în anulare este bazat pe atari infracţiuni, trebuie ca Inalta Curte de Casaţie să se formeze în Curte de Justiţie şi să judece pe vinovaţi. Astăzi nu este locul să procedeze în acest fel fiindcă prescripţiunea art. 594 pr. pen. a operat în cauză, aşà că nu mai poate fi locul ca această Curte să se constitue în Inaltă Curte de Justiţie. Dar faptul există şi el a dus la hotărîrea ce s'a pronunţat contra lui Bătăturescu.

Spuneam la început că există similitudine de texte între legiuirea noastră şi cea franceză, precum şi similitudine de dispoziţiuni administrative. Şi atunci, ţinând seamă de această similitudine este interesant să amintim că Curtea de Casaţie franceză, a avut ocaziunea să se pronunţe asupra unei speţe similare. Erà exact vorba de un ofiţer mânuitor de bani publici, gestionar în materii ca şi Bătăturescu, care fusese judecat înainte de a se fi făcut constatarea administrativă a reliquatarului său şi Curtea de Casaţie a admis recursul în anulare şi a considerat hotărîrea dată contrar legei; am citat în memoriul meu acest caz.

Faţă de toate aceste împrejurări credem că art. 22 din legea Curţei de Casaţie, combinat cu art. 26, este aplicabil militarilor şi cu art. 443 pr. pen. şi deci urmează să admiteţi recursul de faţă, iar anularea condamnaţiunei va trebuì în consecinţă să ne profite şi nouă, întrucât toate condiţiunile acestor texte sunt îndeplinite.

Este inutil să mai insist asupra dreptăţei cauzei de faţă şi asupra înaltei satisfacţiuni ce ar reprezentà deciziunea d-voastre faţă de situaţiunea lui Bătăturescu, care de şapte ani de zile nu a făcut decât să lupte, pentru a face să triumfe adevărul şi pentru a obţine repararea unei erori judiciare, dovedind că a fost victima unei porniri pătimaşe şi că tot ce s'a pus pe socoteala sa, n'a fost întru nimic adevărat, lucru ce putem afirmà fără ezitare când o instanţă înaltă, cum este Curtea de Conturi, a constatat că dela început până la sfârşit nu s'au comis decât erori grosiere în controlarea gestiunei adm. căpitan P. Bătăturescu.

Pentru toate aceste considerente vă rugăm să binevoiţi a anulà sentinţele condamnatoare.

VINTILĂ DONGOROZ
Avocat

(1) Iată textul motivului de recurs:

«Exces de putere, violarea şi greşita interpretare a art. 36 din legea avocaţilor şi a art. 37 din regulamentul acelei legi.

Legiuitorul din 1923 a introdus o inovaţiune, stabilind că procurile date avocatului, sub semnătură privată şi certificată de el, îi acordă dreptul de a luà orice măsuri cu caracter judiciar sau procedural, iar prin art. 37 din regulamentul aceleiaş legi se pun condiţiunile pe care trebuie să le îndeplinească procura aceasta ca să fie valabilă: «procura va purtà numele şi domiciliul mandantului, semnătura fiind certificată de avocat».

Această certificare a avocatului are un caracter cu totul special şi nu poate fi asimilată cu legalizarea sau autentificarea funcţionarului public sau judecătoresc, cum greşit argumentează Tribunalul. Dovadă că certificarea avocatului n'are caracterul de legalizare sau de quasi-autenticitate, cum arată Tribunalul, este însuş faptul că toate instanţele judecătoreşti şi chiar Inalta Curte de Casaţie a stabilit prin numeroase jurisprudenţe că certificarea avocatului nu dă procurei dată certă.

Din spiritul legei avocaţilor din câteva jurisprudenţe ale instanţelor judecătoreşti şi din doctrină, reiese clar că se poate da procură avocatului şi prin simpla scrisoare, de ajuns ca avocatul să cunoască semnătura mandantului şi să o certifice. Avocatul face această certificare pe răspunderea sa proprie, putând cunoaşte semnătura clientului din orice fel de împrejurare şi nu i se cere prin lege ca clientul să fie de faţă în biuroul avocatului, atunci, când acesta face certificare.

Admiţându-se deci principiul procurilor date prin scrisoare, nu reiese de nicăiri că un client din străinătate nu poate da şi dânsul procură avocatului prin scrisoare, atât timp cât avocatul cunoaşte semnătura şi o certifică drept proprie, pe a sa răspundere.

In sensul că aceste procuri după legea avocaţilor sunt acte sub semnătură privată, care nu este necesar să fie făcute după legea locului, cerinţă care se impune numai actelor autentice.

Din toate aceste consideraţiuni, în lumina textelor de lege, a doctrinei şi a jurisprudenţei se vede că certificarea semnăturei făcută de avocat conform art. 36 din legea avocaţilor n'are caracterul unei legalităţi sau autentificări, cu formule sacramentale şi anumite condiţiuni de formă, ci este o simplă certificare făcută de avocat pe a sa răspundere indiferent de modul în care s'a convins că semnătura e proprie a mandantului şi această certificare nu se poate atacà decât pe calea înscrierei în fals.

Onor. Tribunal asimilând certificarea conform art. 36 cu legalizările făcute de funcţionarii publici şi impunând o condiţiune nouă care nu există în legea avocaţilor şi în regulamentul ei, a violat legea şi a comis astfel, prin admiterea apelului şi anularea acţiunei, un exces de putere».

(2) Procedura civilă, prin art. 94, cereà ca avocaţii să prezinte procuri legalizate, atunci când nu erau declaraţi în instanţă, sau când partea însăş nu asistă la înfăţişare. Bine înţeles că procura, emanând dela o persoană neştiutoare de carte, urmà să fie autentică.

Sub influenţa legiuirilor teritoriilor alipite, legea din 21 Februarie 1923 pentru organizarea şi unificarea corpului de avocaţi, prin art. 36, a derogat de la dispoziţiunile riguroase de mai sus, urmărind înlesnirea reprezentărei părţilor în justiţie prin mandatari avocaţi.

Potrivit acestui text, procura avocatului nu mai trebuie să fie legalizată, dacă partea ştie carte, certificarea avocatului înlocuind legalizarea; iar dacă partea nu ştie carte, atunci avocatul poate face, chiar şi fără procură, orice acte de procedură folositoare părţei.

Textul acesta, atât de sumar redactat, a dat loc la nedumeriri destul de serioase, aşà încât jurisprudenţa a avut, dela 1923 şi până azi, numeroase ocaziuni de a se pronunţà asupra lui.

Mai întâiu, s'a decis că certificarea avocatului nu e numaidecât necesar să fie scrisă chiar pe procură, ea putând reieşì din orice act prezentat odată cu procura. In speţă, se făcuse apel de către un avocat, care ataşase procura în copie, fără ca ea să poarte certificarea avocatului. Textul petiţiei de apel făceà menţiune despre

Tribunalului Ilfov Secţia II-a com. No. 1709/927 atacată cu recurs, se constată că firma S. Pearson & Co. din Hamburg chemând în judecată, în faţa judecătoriei Ocol III Bucureşti, pe Vittorio Coradini pentru plata unei datorii comerciale de circa 18.000 lei judecătoria statuînd asupra incidentului ridicat de pârît cu privire la nevalabilitatea procurei dată de firma reclamantă advocatului ei I. Tedescul, că mandanta firmă neaflându-se în ţară în momentul, când procuratorul a făcut legalizarea semnăturei ei, legalizarea s'ar fi făcut contrar dispoziţiunilor nouei legi a advocaţilor, judecătoria a respins incidentul. Tribunalul Ilfov S. II-a comerc. judecând apelul şi rezolvând incidentul l-a admis respingând acţiunea ca fiind semnată de o persoană ca lipsită de calitate. Tribunalul stabileşte cu acea ocaziune principiul că legea advocaţilor n'ar puteà să-şi găsească aplicaţiunea în materie de procuri certificate de advocaţi, cât timp mandantele s'ar aflà domiciliat în străinătate în momentul legalizărei, iar certificarea procurei de către advocat s'ar fi făcut în ţară.

Considerând că în interesul uşurărei reprezentărei părţilor în justiţie prin procuratori advocaţi, legea organizărei corpului de advocaţi, prin art. 36 prevede că advocatul are dreptul de a face orice act judiciar sau procedural pentru persoanele neştiutoare de carte, fără procură scrisă, iar pentru ştiutori de carte, pe baza unei procuri, sub semnătură privată certificată numai de advocatul mandatar.

Considerând că legea advocaţilor nu prevede nici o formalitate asupra modului cum trebuie să facă advocatul certificarea procurei, nici cu privire la menţiunile ce ea trebuie să cuprindă faţă de mandatul ce el a primit dela o persoană care ar domicilià în alt oraş sau altă ţară; că legiuitorul nou a voit să lase advocatului sarcina modului atribuirei mandatului, el făcând numai o certificare în ţară la noi chiar dacă mandantul locueşte în străinătate; că o asemenea libertate a fost lăsată tocmai pentru înlesnirea părţilor de a puteà fi reprezentate prin advocaţi în instanţă lăsându-le răspunderea primirei însărcinărei din partea părţilor interesate.

Considerând că, faţă de aceste principii Tribunalul a făcut, în speţă, o greşită interpretare a art. 36 citat mai sus şi prin exces de putere a considerat că procura dată advocatului I. Tedescul ar fi nevalabilă din moment ce mandantele erà domiciliat în străinătate, iar certificarea procurei a fost făcută de advocatul Tedescul în ţară, legea advocaţilor, care este o lege specială şi de strictă interpretare, neadăogând dispoziţiuni din legea autentificărei şi legalizărei actelor peste cele expres arătate de ea.

Că dar motivul de casare este fondat şi deci recursul urmează a fi admis.

Pentru aceste motive casează sentinţa Tribunalului Ilfov S. II-a..

Decizia No. 869 din 8 Iunie 1929.

Preşedinte d-l **St. Mladoveanu.**
Avocat d-l **C. Grigorian,** p. recurentă.

---

procură, deci implicit o certificà. Inalta Curte de Casaţie S. I-a prin decizia No. 2057/1924, a declarat apelul valabil (*Jr. Gener.*, No. 639/925).

Mergând mai departe, Inalta Curte, tot Secţia I-a, prin decizia No. 2723/927 (*Jurispr. Gener.*, § 630/928) a stabilit că deşi în principiu, conform art. 36 din legea corpului de avocaţi, este nevoie de o procură, pentru dovedirea mandatului, aceasta însă este o dispoziţie generală, care prevede cazul cel mai des, dar care nu exclude posibilitatea unui alt mod de dovedire. In speţă, partea recurentă notificase cu mult înainte, prin portărei, intimatului, că avocatul e autorizat a face orice acte de procedură într'un anume proces. Apelul declarat de avocatul astfel abilitat a fost socotit valabil de Inalta Curte, casându-se hotărîrea instanţei de fond, care îl anulase.

Dar dacă mandatul conferit avocatului poate fi dovedit printr'o procură cât de sumară, şi chiar printr'o simplă scrisoare, aceasta nu exclude însă necesitatea unor menţiuni esenţiale, fără care nu se poate concepe posibilitatea dovedirei. Astfel, prin decizia No. 1101/923, Inalta Curte de Casaţie, S. I a stabilit că sunt menţiuni indispensabile, acele privitoare la numele şi pronumele părţilor, domiciliul lor, obiectul mandatului şi drepturile conferite (*Jurispr. Română*, 1924, p. 141).

Decizia ce adnotăm aduce o nouă precizare sensului art. 36 din legea corpului de avocaţi, stabilind că nu este nevoie ca semnătura certificată de avocat să fie pusă pe procură chiar în faţa sa. In speţă este vorba de un mandant domiciliat în străinătate, care şi-a trimis procura prin poştă, iar semnătura lui a fost certificată aci în ţară de către avocat.

Legea nu cere la certificare, ca pentru legalizări şi autentificări, ca semnătura să fie pusă chiar în faţa avocatului. Nici o formalitate nu este cerută, totul a fost lăsat la prudenţa şi conştiinţa avocatului pe deplina răspundere a acestuia în cazul când ar abuzà de dreptul atât de însemnat, pe care îl acordă legea.

Dar legea avocaţilor din 1923 este oarecum depăşită prin art. 3 din actuala lege de accelerare, promulgată la 11 Iulie 1929.

Sub imperiul art. 36 al legei din 1923, dacă avocatul puteà certificà o semnătură, el însă nu puteà da dată certă certificărei sale. Acesta erà un inconvenient destul de însemnat, care a dus la anularea multor petiţiuni de apel şi recurs, compromiţând în mod iremediabil interesele justiţiabililor, adeseà şi din vina avocaţilor respectivi, cari nu ataşau originala procură pe lângă petiţiile de apel sau recurs, ori nu cereau vizarea procurilor în momentul introducerei petiţiunilor. In sensul că art. 36 din legea corpului de avocaţi nu a înţeles să deroage dela dispoz. art. 1182 c. civ., referitor la data certă, putem cità decizia No. 1434/928 a Inaltei Curţi de Casaţie S. I-a, publicată în *Jurispr. Rom.*, 1928, p. 378.

Pentru a remedià acestui inconvenient, art. 3 din noua lege de accelerare declară că data certificărei făcută de un avocat pe orice fel de procură de reprezentare în justiţie, constitue o dată certă.

Prin aceasta, drepturile conferite avocatului dobândesc o extensiune foarte mare, ceeace exige din partea lui o îndoită prudenţă şi o înaltă conştiinţă.

Partea cea mai controversabilă a art. 36 din legea corpului de avocaţi, erà însă aceea privitoare la dreptul avocaţilor de a face, chiar fără procură, «orice acte de procedură ce ar puteà fi folositoare» pentru partea neştiutoare de carte. Aci confuzia erà generală, şi chiar declaraţia făcută de d-l Ministru al justiţiei, la Senat, cu ocazia discutărei articolului, nu o puteà lămuri. In adevăr, Ministrul declarase textual, că a înţeles să dea ţăranului, omului neştiutor de carte, un mare avantaj anume acela ca avocatul fără să aibe o procură, să-i poată face un act folositor. Această declaraţie parafrazà textul, însă nu-l lămurià, căci chestiunile care se puteau pune, erau două:

1. Orice avocat poate face un act de procedură pentru cel neştiutor de carte?

2. Ce se înţelege, în text, prin act de procedură şi dacă se înţeleg şi căile de atac?

O încercare de a lumină confuziunea născută de acest text, se poate vedeà în sentinţa cu No. 847/926 a Trib. Dolj S. I-a, publicată în *Jurispr. Gener.*, No. 200/927, şi în nota ce o însoţeşte, a d-lui avocat N. G. Vrăbiescu.

Confuziunea nu a fost înlăturată nici prin art. 37 din regulamentul legei corpului de avocaţi, care are pretenţia de a explicà legea, dar care, prin alin. 4 nu face decât a reproduce ad litteram textul ei.

In orice caz, se puteà interpretà textul, cu mai multă posibilitate de adevăr, în sensul că numai avocatul care a asistat pe partea neştiutoare de carte, poate face, în urmă, un act de procedură folositor pentru aceà parte, însă nu orişicare avocat, şi că prin acte de procedură urmează a se înţelege şi exercitarea căilor de atac, deoarece celelalte acte de procedură, ca fixarea termenelor, plata citaţiilor, etc. nu cer atâta rigoare în stabilirea mandatului.

Articolul 3 din noua lege de accelerare, lămureşte cele două chestiuni de mai sus, arătând că este vorba numai de avocatul care a reprezentat sau asistat pe parte, şi arătând că acest avocat poate exercità şi căile de atac, nu numai a face simple acte procedurale.

Am crezut util să schiţez această evoluare a modului de reprezentare în justiţie, prin avocaţi, cu preciziunile aduse până azi de jurisprudenţă.

Chestiunea cea mai grea a rămas tot nerezolvată, anume aceea a procurilor emanând dela persoanele neştiutoare de carte. Procurile date de aceştia, urmează să fie pe viitor tot autentice, ceeace constitue o îngreunare apreciabilă pentru cei mulţi şi nevoiaşi, şi în orice caz puţin justificată pentru simplele procuri, care nu cuprind drepturi de a dispune, ci numai de simplă reprezentare în justiţie.

Când se va legiferà mandatul judiciar în mod sistematic, cu ocazia unei adevărate şi complete unificări a procedurei civile, de sigur că se va găsi o soluţie şi pentru această chestiune.

HUGO FRIEDMANN
Avocat

PARTEA I-a
JURISPRUDENȚA CURȚII DE CASAȚIE

CAS. I, 9 Martie 1926

CONTRACTE ALEATORII. O CATEGORIE A ACESTOR CONTRACTE NU SE POATE VALIDITA PE CALE JUDICIARĂ. CEALALTĂ CATEGORIE BENEFICIAZĂ DE APĂRARE JUDICIARĂ. (1)

Contractul de rentă viageră după natura și esența sa e contract oneros, și în baza aceluia una din părți are a îndeplini prestațiunile stipulate in perioade returnande (renta viageră), iar cealaltă parte contravaloarea stabilită (capitalul de rentă).

Renta viageră poate constà sau în sume de parale, sau în alte obiecte fungibile.

Capitalul de rentă poate constà sau în transmisiunea unei sume de parale sau în transmisiunea a orice altui obiect de valoare.

Renta viageră se poate stipulà atât pentru cel ce dă capitalul de rentă cât și pentru o terță persoană.

(Teodor Iacoban cu Dănilă Stanca și Nastasia a Leonti Simionescu).

CURTEA: Având în vedere deciziunea supusă reviziunei, din care se constată că reclamantul Teodor Iacoban a intentat acțiune înaintea Trib. Suceava în contra pârîților Dănilă Stanca și Nastasia a Leonti Simionescu, măritată Stanca, ambii puși sub curatela lui Anton Grisler din Vatra Dornei pentru risipă, acțiune, având ca obiect consimțirea la înscrierea dreptului de proprietate al reclamantului, asupra imobilului fascicola No. 2291 din Vatra Dornei și predarea posesiunei în temeiul convențiunii încheiată în luna Noemvrie 1913 recunoscută de pârît și redactată în actul de contract dela 1 August 1914.

Că Tribunalul, în urma probelor administrate prin audieri de martori, expertize de medici, expertize de taxatori, interogatoriul părților, și în urma desbaterilor în cauză, găsind că acțiunea e nefondată, prin sentința dela 6/VIII/1923 o respinge.

Că, în urma apelului făcut de reclamant în contra sentinței, Curtea de Apel din Cernăuți, reformează sentința primei instanțe, admite acțiunea reclamantului și obligă pe pâriți ca, în termen de 14 zile sub rigoarea execuțiunei, să consimtă ca dreptul de proprietate asupra imobilelor înșirate în acțiune să fie încorporat pentru reclamant cu sar-

---

(1) Contractele acele, la cari parțile se obligă la așà prestare, ce cuprinde în sine suportarea unei pierderi, pendentă dela vreun accident, — din motivul că în contul acelui obligământ să poată participà la o dobândă sperativă: se numesc contracte aleatorii, numite și contracte de noroc.

La astfel de contracte deci părțile intenționat dela un act hazard, fortuit, dela soarte, sau dela un accident, fac pendent rezultatul sperativ, că adică: contractul pentru care dintre dânșii să fie util și avantagios, respectiv prejudiciabil și desavantagios, fiindcă în această chestiune rolul principal îl are hazardul.

Obvin cazuri în viața practică că părțile contractează asupra astorfel de obiecte, cari nici nu există încă. In astfel de cazuri vorbim despre vânzare-cumpărare sperativă (emtio-venditio spei), respectiv despre cumpărarea obiectului sperat (emtio rei speratae).

O astfel de cumpărare — deși nu totdeauna, dar adeseori cuprinde în sine momente aleatorice; din acest motiv unele legislațiuni înșiră cazurile aceste între contractele aleatorice, — pe când alte legislațiuni acestor cazuri nu le atribue importanță specială.

Semnele caracteristice ale contractelor aleatorii se pot recunoaște în cazurile următoare:

a) Când cumpărătorul în privința obiectului din viitor, orice hazard ce ar puteà obveni, îl ia asupra sa, ce mai ales atunci obvine, când cumpărătorul — după intențiunea părților — între orice împrejurări, deci și în cazul acela e dator a achità prețul de cumpărare, dacă obiectul contractual nici n'ar luà ființă; de exemplu: când cineva în primăvară cumpără recolta de grâu a economului. Acesta e cazul, ce obvine sub numirea de: cumpărare sperativă (emtio spei), care numire nu se poate luà în sens literal, de oarece nu speranța se cumpără, ci așà obiect, care între anumite relațiuni normale poate servì ca obiect apt de vindere-cumpărare. Specialitatea cazului constă în aceea, că vânzătorul are a se năzui a câștigà obiectul contractual, — și că cumpărătorul și atunci e obligat a achità prețul de cumpărare, dacă activitatea pusă de vânzător în achitarea obiectului a rămas fără succes.

Astfel cumpărarea din punctul de vedere al «marfei» e vindere-cumpărare comună, a cărei obiect e res futura, ce dealtcum de regulă e obiect de vindere-cumpărare, la care în privința hazardului de reînființare (periculum rei) afacerea poate suferi modificare prin aceea, că cumpărătorul întreg hazardul îl ia asupra sa, prin ce afacerea se califică de contract aleatoriu. Pe lângă aceasta nici aceà împrejurare nu poate fi scăpată din vedere că la astfel de afaceri și vânzătorul e obligat la activitate contractuală de a câștigà un anumit obiect; prin urmare la o astfel de cumpărare în această privință și momentele contractului de operă (locatio-conductio operis) se prezentă.

b) Când cumpărătorul nu în întregime, ci numai în privința calității sau cantității obiectului din viitor primește asupra sa hazardul așà, că însuș obiectul, după intențiunea părților în vreuna, — însă în orice calitate sau cantitete trebuie să i-a ființă. Aceasta e cumpărarea obiectului sperat (emtio rei speratae).

Contractul de vindere-cumpărare se poate contractà și asupra astorfel de obiecte, cari încă nu există în averea vânzătorului, pe cari deci el, spre a-și puteà îndeplinì obligământul contractual de transmisiune, deaci înainte are a le achità. In astfel de caz se înființează contract de transport, la care încă obvin momente aleatorice.

Caracteristica unui astfel de contract constă în aceea că: transmisiunea obiectului totdeauna după contractarea vinderei-cumpărărei, la un anumit termen, ulterior are a se efectuà, — și că: vânzătorul după contractarea contractului are a achirà obiectul de transmisiune. Intrucât obiectele unor astfel de afaceri sunt: obiecte de marfă, și în general obiecte mobile sau hârtii de valoare: vânzarea necondiționat ia caracter de afacere comercială, și deci cade sub dispozițiunile referitoare ale codului comercial.

Deși în vânzările-cumpărările mai sus amintite obvin elemente aleatorice: acele cazuri din punctul de vedere aleatoric nu merită regulare specială; — necesitatea unei astfel de regulări numai acolo începe, unde cuprinsul special al contractului, ca efect al obligământului primit și al dreptului dobândit, — din care poate derivà dauna sau profitul, — depinde exclusiv dela un accident.

In astfel de caz anume se impune în primul rând aceà împrejurare, că dreptul material nu-și dă aplacidarea la fiecare din aceste contracte aleatorice; din contră dela unele deneagă orice apărare.

Din acest motiv contractele aleatorice, dela cari dreptul material deneagă orice apărare sau remediu, au a fi precis determinate, — pe când la celelalte contracte aleatorice, pe cari și dreptul material le recunoaște, cercuscriere specială numai intru atâta e necesară, întrucât cuprinsul lor special pretinde regulare specială.

Conform acestui principiu contractele aleatorice aparțin duor categorii:

O categorie a contractelor aleatorice o formează acele contracte, dela cari dreptul material deneagă orice apărare. Aceste contracte aleatorice sunt:

a) contractele de joc;
b) contractele de pariu, și
c) afacerile diferențiale.

Cealaltă categorie a contractelor aleatorice, pe cari dreptul material le recunoaște, sunt contractele cari pretind o regulare specială corespunzătoare cuprinsului lor caracteristic.

Din aceste contracte sunt a se aminti: contractele de rentă viageră.

In cele următoare ne vom ocupà pe scurt cu contractele aleatorii din ambele categorii:

I. *Contractul de joc.* Contractul acela, conform căruia părțile dela rezultatul unei activități, ce are a se efectuà după anumite regule de joc, — fac pendent, că una dela cealaltă parte să primească un anumit câștig sau profit: e contractul de joc.

Din această definițiune reiese:

a) Că caracteristica esențială a contractului de joc constă în aceà, că părțile să desvolte o activitate după anumite regule de joc; și

b) Că rezultatul final al activităței amintite să se manifeste în aceea, că pe una din părți să cadă câștig, iar pe cealaltă parte să cadă pierdere.

Referitor la contractul de joc dejà dreptul roman a stabilit esențiale abateri dela regulele dreptului comun, și anume: după dreptul roman contractul de joc de regulă e nevalid (L. 2. § 1. D. de aleatribus 11. 5); și față de această regulă numai două excepțiuni s'au admis: o excepțiune s'a referit la așà jocuri, la cari scopul a fost exercițiul puterei și a dexterității corporale (L. 2. § 1. D. cod. «Senatusconsultum cina uzufructului viager pentru pârîţi precum şi să-i predeà imobilele în posesiune, cu 13.850 lei spese de proces şi 3500 lei spese în apel.

Că pentru a hotărî astfel, instanţa de apel constată că pârîţii la Tribunal, în combaterea acţiunei au invocat că: 1. contractul invocat de reclamant nu a luat fiinţă; 2. că dacă acel contract ar fi luat naştere, e nul pentrucă: *a)* s'a produs o leziune enormă pentru pârîţi; *b)* nu erau în stare normală când l-au semnat şi *c)* că aceştia au fost exploataţi în sensul dispoziţiunilor art. 879 No. 4 cod. civ.; apărări pe cari Tribunalul a avut a le examinà pronunţându-se asupra lor prin sentinţa dată, prin care constatând temeinicia numai a ultimei apărări «exploatarea pârîţilor», o admite, respingând acţiunea reclamantului.

Că în ce priveşte sentinţa dată de Tribunal cu privire la primele apărări ale pârîţilor, instanţa de apel o găseşte întemeiată, şi-i adoptă întreaga ei motivare, însă asupra ultimei apărări, — a exploatării pârîţilor, — Curtea de Apel constată că nici aceasta nu este fondată deoarece ca să fie loc la nulitatea prevăzută de art. 879 No. 4 cod. civ. austr., adică delictul civil al exploatării, trebuià să existe o disproporţie izbitoare între prestaţiuni.

Ori calculele, pe care le face Tribunalul, susţine Curtea, sunt inexacte şi nu poate fi vorba de o disproporţie între cele două prestaţiuni deoarece prin rezervarea de către pârîţi a dreptului de uzufruct viager, întreaga afacere e supusă hazardului prin durata vieţei celor doi uzufructuari, şi deci fiind vorba de un contract aleatoriu, acesta exclude prin sine orice raport între prestaţiuni şi contra prestaţiuni şi deci nu se poate cercetà dacă acestea se află într'o izbitoare proporţie, astfel că lipseşte condiţiunea esenţială pentru aplicarea art. 879 No. 4 fapt care face inutil a mai cercetà, după cum nu ar fi îndeplinite celelalte condiţiuni din acest articol.

Având în vedere că, recurenţii prin primul motiv de casare susţin că hotărîrea instanţei de apel e nulă conform art. 477 cifra *g*, proc. civ., resp. 503 cifra 1 proc. civ., redactarea ei fiind aşà de defectuoasă încât o examinare nu se poate face cu siguranţă şi *b)* că în anumite puncte este lipsită de suficiente motive.

Considerând că, la examinarea deciziunei Curţei de Apel atacată cu reviziune Inalta Curte: găseşte că Curtea de Apel a explicat în mod suficient motivele care stau la baza dispozitivului deciziunei sale. Nu se poate constatà nici o defectuozitate de aşà fel motivărei încât nu s'ar puteà face examinarea cu siguranţă a deciziunei atacate, iar în ce priveşte lipsa de motive aceasta numai atunci ar puteà aduce cu sine nulitatea deciziunei conform paragrafului 503 cifra 1 resp. 477 cifra

---

vetuit in pecuniam ludere, praeterquam si quis certet hasta vel pilo jaciendo, vel currendo, saliendo, luctando, pugnando, quod virtutis causa fiat»); — iar cealaltă excepţiune s'a referit la cazul, dacă cu ocaziunea unui banchet teza jocului a fost aşà obiecte cari au fost destinate a fi consumate (L. 4. pr. D. eod., quod in convivio vescendi causa ponitur).

In afară de aceste două cazuri contractul de joc fiind nul: câştigul nu s'a putut pretinde, — iar solvirea făcută de partea care a pierdut jocul s'a putut repretinde (L. 4. §. 1. 2. D. eod.).

Acestea au fost consecinţele principiului de nulitate, de oarece din afacere nulă nu se naşte pretenţiune, deaceea s'a putut repretinde soluţia dejà de bună voie făcută.

Altcum să manifestă chestiunea în legile moderne; anume: toate legile şi proiectele de legi mai noui sunt de acord, că dela contractul de joc trebuie detrasă recunoaşterea dreptului material.

Legile moderne însă nu declară contractul de joc de nul, — precum face dreptul roman, ci de acord enunţă, că:

a) pretenţiunea ce se bazează pe contract de joc nu se poate validità pe cale judicială; însă

b) viceversa nici prestaţiunea dejà îndeplinită nu se poate repretinde.

Va să zică dreptul modern faţă de contractul de joc ia poziţiune de tot negativă: nu dă drept de acţiune nici pentru a pretinde câştigul, nici pentru a repretinde soluţiunea dată, dar nici contractul nu-l declară nul.

Aceste sunt regulele generale referitoare la contractele aleatorice de joc, cari însă nu se validită necondiţionat între toate împrejurările; anume: sufăr modificări regulele generale amintite:

1. La contractele de joc, cari cad sub sancţiunea codului penal.

Astfel de contracte sunt a se considerà acele contracte de joc interzise, la cari câştigul sau pierderea depind exclusiv dela un accident.

In astfel de caz, afacerea, din cauza cuprinsului ei interzis de codul penal, în baza regulelor generale: e nulă; prin urmare aceea nu poate aveà vigoare nici de drept obligaţional, nici de drept real; deci prestaţiunea efectuată, cu acţiune de proprietate se poate repretinde; sau dacă validitarea ar fi fost exclusă, sunt a se aplicà principiile de îmbogăţire fără bază de drept.

2. Din definiţiunea contractului de joc apare, că la acest contract constitue împrejurare esenţială activitatea părţilor, ce are a se efectuà după anumite regule de joc; de unde urmează că: dacă activitatea părţilor nu se efectueşte după regulele de joc ale jocului din chestiune, atunci nu subverzează contract aleatoric de joc; deci în astfel de caz prestaţiunea efectuată încă se poate repretinde. Neobservarea regulelor de joc poate fi înşelăciune (joc fals), dar poate fi şi consecinţă accidentală.

Poate fi chestiune de drept că ce să se întâmple atunci, dacă partea care a pierdut jocul, a promis solvirea datoriei de joc în forma de: «recunoaştere a datoriei»? Mai departe şi aceà poate fi chestiune de drept că: solvirea împrumutului luat în decursul jocului pentru continuarea acestuia, se poate pretinde, sau acela trebuie considerat ca datorie de joc?

Referitor la chestiunea primă: unele legislaţiuni mai noui (de exemplu: codul sved în art. 514; codul german în § 762) aşà dispun, că: recunoaşterea datoriei, sau cambia extradată în contul datoriei de joc încă nu se pot validità, tot aşà precum nu se poate validità câştigul din joc.

Referitor la chestiunea validitărei împrumutului luat în decursul jocului pentru continuarea jocului: legislaţiunile nu dispun, iar doctrina în această privinţă difere. Unii din jurişti, în baza izvoarelor dreptului roman, cred a puteà constatà, că astfel de împrumuturi nu se pot validità, — din contră alţii această regulă numai la aşà împrumuturi cred a se puteà aplicà, cari în sensul strict al cuvântului în cursul jocului s'au dat; la care doctrină unii pun şi condiţiunea, că partea care a dat împrumutul să-şi redobândească suma împrumutată dela partea debitoare. Această chestiune nici în doctrină, nici în practica judiciară nu e rezolvită uniform.

Nu poate fi dubiu că ambele aceste cazuri, adică: atât recunoaşterea datoriei, cât şi împrumutul din cursul jocului, după unul şi acelaş principiu au a fi rezolvate. Nu poate fi dubios nici aceea, că în cazul prim se înfiinţează o nouă bază de drept (recunoaşterea, cambia), ce stabileşte prestarea obligaţiunei vechi (datoria de joc); — iar în cazul din urmă de fapt afacerea de împrumut a luat fiinţă. Nu se poate deci susţine, că validitarea pentru aceea trebuie exclusă, pentrucă datoria şi între astfel de împrejurări trebuie considerată: datorie de joc. Insă în ambele cazuri există cauză şi motiv comun, ce totuş exclude validitarea pretenţiunei bazată pe baza nouă de drept (recunoaştere, cambie, respectiv: împrumut), şi acest motiv, ca cauză, e: că afacerile amintite servesc la înfiinţarea rezultatului interzis de lege; prin urmare aceste cazuri sunt a se judecà ca afaceri cari intenţionează eludarea legei.

O specie a jocului e: loteria, la care cineva pe lângă depunerea unei anumite sume (miză), sau contra solvirei preţului biletului de loterie (loz) extrădat de tot acela, cu restituirea acestui bilet să obligă că: tragerea la sorţi o va executà în modul stabilit, şi câştigul stipulat îl va extrădà aceluia în favoarea căruia va cădeà ca rezultat al sorţii.

Astfel contractul de loterie se încheie între întreprinzătorul loteriei şi între participantul la jocul loteriei, — care solveşte miza de loterie, respectiv cumpără biletul de loterie, adică: lozul.

In baza acestui contract:

a) participantul se obligă: a plăti miza de loterie, şi respectiv dacă s'au emis bilete de loterie, adică: dacă s'au emis lozuri: a plăti preţul lozului ca bilet de loterie; şi viceversa

b) întreprinzătorul dacă a emis bilete de loterie: se obligă a extrădà biletul de loterie, — şi atât în acest caz, cât şi în celălalt caz, adică în caz de miză: a efectuà loteria în timpul şi modul determinat, şi a extrădà câştigul aceluia, căruia ca rezultat al sortirei, îi compete.

Din aceasta şi aceea apare, că între întreprinzător şi între participant, în privinţa câştigului ce cade sub sortire, în esenţă se încheie în mod condiţionat contract de vindere-cumpărare, la care duc rol: ca vânzător întreptinzătorul, ca cumpărător participantul, ca marfă câştigul ce depinde dela rezultatul sortirei, înfine

9 proc. civ., dacă aceà deciziune ar fi cu desăvârşire lipsită de motive fie numai cu privire la un anume cap de cerere, ceeace însă nici recurenţii nu o susţin dar nici nu este aşà, dat fiind că, Curtea în mod logic şi complectamente a desvoltat motivele deciziunei sale.

Având în vedere motivul din paragraful 503 cifra 2 proc. civ., viţii de procedură, invocat pentrucă nu s'au ascultat pârâţii la interogator în desbaterea apelativă.

Considerând că după administrarea probelor prin acte, prin un şir de martori, şi prin experţi în instanţa întâiu au fost şi părţile audiate la interogator, acì erà ocaziune a pune întrebările ce partea resp. reprezentantul ei le credeau de cuviinţă şi în interesul apărărei drepturilor părţei.

In instanţa de apel nu s'a pus cererea de înnoită ascultare a părţilor sau a uneia dintre ele, Curtea examinând cauza din punctul de vedere al concluziunilor puse de părţi în desbaterea apelativă a procedat în conformitate cu dispoziţiunea paragrafului 488 proc. civ., dacă găsind probele complete n'a ordonat nici o completare a probei prin audierea la interogatoriu a părţilor. Astfel, nici un viţiu esenţial de procedură nu se poate constatà.

Având în vedere motivul din paragraful 503 cifra 3 proc. civ., contraziceri în punct esenţial al faptelor constatate cu actele dela dosar.

Considerând că, presupunerea Curţei de Apel că reclamantul ascultat ca parte a susţinut că pârîţii au vândut reclamantului imobilul loc cu 20.000 coroane, nu este o ipoteză de fapt care stă la baza deciziunei atacate. Constatările în fapt hotărîtoare nu s'au făcut numai pe baza susţinerilor părţilor la interogator şi sunt rezultatul întregului aparat de probaţiune desfăşurat în cursul desbaterei instanţei întâiu. Ambele instanţe inferioare păşesc dela constatarea că contraprestaţiunea reclamantului nu se consumă prin plata sumei de 20.000 coroane, şi se mai compune şi din obligaţiunea de întreţinere viageră, deci nu este cazul paragrafului 503 cifra 3 iar fixarea valoarei imobilelor la suma de 44.190 coroane (valoarea readusă la situaţiunea anului 1914, este exact corespunzătoare avizului experţilor, care au evaluat întreaga pădure, solul şi materialul lemnos la 25.390 coroane, deci nici o greşeală nu s'a strecurat în această privinţă.

Având în vedere înfine şi motivul din paragraful 503 cifra 4, greşita apreciere juridică a cauzei şi luând în seamă următoarele considerente:

a) Caracterul aleator a contractului. Instanţa I constată şi Curtea de Apel aprobă şi acceptă aceà constatare în fapt că reclamantul prin actul dela 1/VIII/914 a cumpărat dela pârîţi imobilele înşirate în acel act cu preţul de 20.000 coroane lă-

---

ca preţ de cumpărare miza, respectiv preţul lozului.

Dacă la sortire se emit lozuri, acestea pot primì calitate de hârtii de valoare, în care caz la aceste se aplică regulele referitoare la hârtiile de valoare. Pentru întreprinzător deci obligamentele amintite, dejà în baza promisiunei sale unilaterale, iau fiinţă faţă de acela, care conform calităţei mai de aproape a lozului, ca hârtie de valoare, e legitimat spre validitarea drepturilor creditorului.

Spre scopul însă că sortirea să aibă vigoarea expusă în cele de mai sus, se pretinde, că sortirea să fie permisă, căci altcum aceea în toate privinţele cade sub regulele referitoare la contractele de joc desvoltate mai sus.

Sortirea, întrucât aceea nu e aranjată de Stat, numai cu concediul statului devine permisă. Autorităţile concrezute cu concedierea sortirei, le dezignează statutele administrative referitoare.

Mai am a accentuà în acest loc, că obligaţiunile de împrumut, împreunate cu câştig, va să zică aşà obligaţiuni, la cari în afară de replătirea capitalului de împrumut ce cade sub sortire, creditorului i se promit şi prospecte la câştig, ce depinde dela sortire, sau dela vreun eveniment: numai cu aprobarea legislaţiunei se pot emite.

Aceste obligaţiuni de câştig sunt aşà hârtii de valoare, în cari:

a) o sumă anumită de împrumut — de regulă cu dobândă — se promite a se restitui, dar cari

b) totodată sunt şi lozuri.

In categoria contractelor de joc aceste obligaţiuni de câştig, din punctul de vedere al lozurilor vin în considerare.

Prin aceea, că emiterea astorfel de obligaţiuni de câştig s'a făcut pendentă dela concesiunea legislaţiunei, este enunţat şi aceea, că fără această condiţiune nici emisiunea, nici punerea în circulaţiune, sau orice acţiuni în această privinţă sunt fără vigoare. Deci această regulă are a se aplicà la judecarea acestui caz de sortire.

II. *Contractul de pariu.* Pariul e aşà contract aleatoriu, la care părţile, cari dispută asupra unei afirmaţiuni reciproc îşi promit că aceia din părţi a cărei afirmaţiune se va dovedì neadevărată: se obligă a executà o anumită prestaţiune.

Astfel pariul presupune între părţi afirmaţiuni contrare una faţă de alta, şi anume asupra astorfel de împrejurări, în privinţa cărora corectitatea sau veritatea unei sau celeilalte afirmaţiuni cu siguritate poate apare. Acest din urmă rezultat va decide, că după formaţiunea aceluia care dintre părţi are a executà prestaţiunea.

Pe când dreptul roman — precum a fost expus în punctul precedent — contractul de joc l-a declarat de regulă nevalid: la pariu chiar regula contrară a aplicat-o, enunţând că pariul de regulă are vigoare deplină (L. 17. § 5. D. de prescr. verb. 19.5).

Legislaţiunile mai noui, cu abatere dela dreptul roman, pun unisono pariul sub dominaţiunea regulelor referitoare la joc, şi pe ambele le regulează după principii identice, enunţând acelaş principiu, că adică: pretenţiunea ce derivă din pariu nu se poate validità pe cale judiciară, — însă prestaţiunea efectuată de regulă nu se poate repretinde.

Aceste regule, precum la joc, tot aşà şi la pariu, nu se aplică fără excepţiune; şi anume: în general e recunoscut, că pretenţiunea ce derivă din pariu se poate validità pe cale judiciară în cazul, dacă suma de pariu a fost depozitată, pentrucă depozitarea e identică cu solvirea, deci ridicarea din depozit pe cale judicială nu se poate denegà; iar de altă parte şi aceea din părţi care a îndeplinit prestaţiunea din pariu are drept de repretindere, dacă pariul e interzis de lege, căci în astfel de caz fiind contractul de pariu nul, prestaţiunea efectuată se poate repretinde.

Asemenea şi în baza regulelor generale de drept se poate repretinde solvirea efectuată, dacă partea prin act de înşelăciune a ajuns la câştig, subversând cazul de înşelăciune şi atunci, când partea ştiind veritatea afirmaţiunei sale contractează pariul; pentrucă chiar veritatea afirmaţiunei, asupra căreia se leagă pariul, trebuie să fie controversă.

III. *Afacerea diferenţială.* Dacă cineva se obligă că pe lângă un preţ determinat, în termen precizat anticipativ, va efectuà transmiterea unor mărfuri anumite: acest contract — numit contract sau afacere de transport — cade sub dispoziţiunile referitoare la vindere-cumpărare. O astfel de vânzare însă fiind întreprindere de transport, după cuprinsul afacerei, se califică de afacere comercială, dacă obiectul ei constă din mărfuri, şi în general din obiecte mobile, — şi vânzătorul cu aceà intenţiune leagă contractul, că el obiectele vândute pentru a puteà satisface obligământul luat asupra sa, numai deacì înainte la va achirà.

Ori-care caz ar subversà, dacă vânzătorul nu satisface obligământul său referitor la transportarea mărfei: obiectul acelei pretenţiuni de desdăunare, ce faţă de dânsul cumpărătorul în sensul regulelor poate validità, va fi: la obiectele cu preţ de piaţă sau de bursă, de regulă diferenţa din locul şi timpul de îndeplinire ce se prezintă de o parte între preţul contractual şi de altă parte între preţul de piaţă sau de bursă.

Părţile însă pot convenì expres, că în cazul dacă se omite transportarea: obiect de desdăunare să fie exclusiv diferenţa dintre preţul contractual — şi de piaţă respectiv de bursă în acel sens, că sub titlul de desdaunare nici cumpărătorul nu poate altceva pretinde, nici vânzătorul nu e dator a prestà altceva; pe lângă aceasta însă şi cumpărătorului îi rămâne dreptul a pretinde îndeplinirea contractului, şi e rezervată şi pentru vânzător posibilitatea, că el prin transmiterea mărfei să se poată debarasà de obligământul de desdăunare. Un astfel de caz nu conţine nimic contrar cu regulele de drept, deci nu poate aveà ca consecinţă modificarea regulelor existente de drept.

Cu totul altă formaţiune ia chestiunea atunci, când afacerea direct aşà se înfiinţează, şi contractul aşà se încheie, că obiectul pretenţiunei reciproce numai diferenţa aceea are a fi, ce în termenul stipulat se prezintă între preţul contractual şi preţul de piaţă respectiv de bursă în favoarea uneia şi în defavoarea alteia din părţi.

Un astfel de contract poartă denumirea de: afacere diferenţială, şi dejà la prima privire e fără dubiu, că această afacere nu se poate calificà de contract de vindere-cumpărare, deoarece prestaţiunile reciproce, ce constituesc esenţa contractului sându-le pârîţilor ca prestaţiune încă şi dreptul de uzufruct asupra imobilelor pe tot timpul vieţei lor.

Cu drept cuvânt a dat Curtea de Apel contractului astfel stabilit un caracter aleator. Căci contractul de vindere fiind un titlu de dobândire a proprietăţei şi înţelegându-se dreptul de proprietate în sensul paragrafului 362 c. c., ca dreptul nemărginit al proprietarului de a dispune liber asupra lucrului ce-i proprietatea sa şi exclude pe oricine dela posesiunea acelui lucru, convenţiunea părţilor de a transmite proprietatea imobilelor pentru un preţ fix asupra cumpărătorului cu rezerva dreptului de uzufruct vândut pentru vânzător, deşi în sine e un contract de vindere cu obiect şi preţ fix, totuş într'adevăr conţine un moment aleator, dat fiind că folosinţa obiectului vânzărei e amânată pentru ambele părţi până la moartea vânzătorului, deci până la un termen necunoscut în timpul contractului aşà dar incert.

Prestaţiunea şi contraprestaţiunea la astfel de contracte se regulează exact numai în momentul morţei vânzătorului, când folosinţa obiectului vânzărei — un element esenţial al proprietăţei desăvârşite — a trecut asupra cumpărătorului înainte de acel termen, însă, cum şi în momentul încheierei contractului numai după un calcul al probabilităţilor asupra duratei vieţei vânzătorului, momentul ce caracterizează afacerea aleatorie.

Calculând deci părţile la facerea preţului cu un moment lor necunoscut adică, ziua morţei vânzătorului, nu mai poate fi vorba de o exploatare conştientă a cumpărătorului dacă şi după survenirea evenimentului respectiv, în cazul de faţă a morţei vânzătorului, într'adevăr s'ar fi arătat o disproporţie între prestaţiunile reciproce ale părţilor. Nu este admisibil a face taxarea valoarei dreptului de uzufruct viager peste stabilirea disproporţiei prestaţiunilor căci şi această taxare nu se poate face decât numai pe baza calculului probabilităţei duratei vieţei uzufructuarului.

Astfel e exactă părerea juridică a Curţei de Apel desvoltată în motivele deciziunei sale, dispoziţiunea paragrafului 879 punct 4 c. c. austr., nu se aplică la cazul de faţă nefiind

---

de vindere-cumpărare, referitoare la predarea mărfei şi la achitarea preţului: în realitate lipsesc, şi acele contrar, chiar în urma intenţiunei părţilor sunt a se considerà excluse. Contractul la această afacere dela început numai aceea intenţionează a puteà pretinde diferenţa de preţ, şi pe lângă aceasta subversarea mărfei şi a preţului e numai aparentă, deci în mantaua vinderei-cumpărărei de fapt şi de drept cu totul altă afacere e învălită.

Din cele desfăşurate apărând clar esenţa chestiunei, nu e necesar a dovedi mai amănunţit nici aceea, că afacerea diferenţială nu e nici contract de joc, nici contract de pariu, de oarece nu conţine criteriile esenţiale ale acestor contracte, deci nici nu se poate judecà după regulele acestor contracte.

Astfel se naşte întrebarea, că oare motivele acelea, în baza cărora jocul şi pariul după toate legislaţiunile mai noui sunt înşirate între contractele aleatorice — adică: între contractele aşà numite de noroc, — cari nu se pot validità pe cale judiciară: nu pretind, că punctul de vedere din urmă să se aplice şi la afacerea diferenţială?

Deşi în legislaţiunile mai noui — dintre cari citez aci art. 512 sved., § 1482 saxon, § 746 german, art. 1965 cod civil, legea franceză din 28/III/1885 despre afacerile fixe, etc., — aflăm criterii spre susţinerea validităţei afacerilor diferenţiale, în general totuş se validità principial, că afacerea diferenţială e afacere de noroc, adică contract aleatoric, la care hazardul duce rolul principal, şi deci nu se poate validità pe cale judicială.

Astfel stând chestiunea, trebuie precizat mai de aproape că sub ce condiţiuni poate fi vorba despre afacere veritabilă diferenţială?

Din cele desfăşurate apare evident, că afacere diferenţială numai atunci se poate constatà, când determinarea mărfei şi a preţului e numai aparentă, adică e simulată, de oarece marfa numai din acel punct de vedere duce rol, că cu determinarea aceleia să se poată stabili un preţ contractual anumit; iar stipularea preţului încă e simulată, şi are de scop ca acest preţ, cu preţul de piaţă sau de bursă a mărfei designate în un timp anumit să se confronteze şi să se pună în comparaţiune spre a stabili diferenţa.

Din aceasta e evident că după intenţiunea părţilor: obiectul contractului dela început are a intenţionà prestarea diferenţei; prin urmare în sensul voinţei reciproce a părţilor: extrădarea, respectiv pretinderea mărfei trebuie considerată de exclusă, şi deci în acel caz dacă preţul contractului de tot s'ar acoperi cu preţul de piaţă sau de bursă, — nu se poate nici vorbi despre dreptul sau obligământul bazat pe contract.

Conform acestora: voinţa părţilor de acest conţinut constitue vinderea-cumpărarea aparentă în realitate de afacere diferenţială, şi această rezolvire a părţilor se poate — natural — manifestà nu numai clar şi expres, ci şi în mod tacit.

IV. *Contractul de rentă viageră.* Mai sus am amintit, că contractele aleatorice contituesc două grupuri, din cari unul cuprinde în sine contractele, cari nu se pot validità pe cale judiciară, iar al doilea cuprinde în sine acele contracte aleatorii, cari se pot validità pe cale judecătorească.

Cu contractele din grupul prim ne-am ocupat în punctele I, II şi III.

Aci ne vom ocupà pe scurt cu contractul aleatoriu de rentă viageră, ca cel mai important contract din grupul contractelor aleatorice, cari se pot validità pe cale judiciară.

Acel contract, conform căruia una din părţile contractante, în contul transmisiunei unei anumite sume de parale sau a altor obiecte de valoare, faţă de cealaltă parte contractantă se obligă, că acestei din urmă, sau unei terţe persoane, sub durata vieţei uneia sau alteia din părţi, sau sub durata vieţei unei terţe persoane, în intervale returnande, anumite sume determinate, sau alte obiecte fungibile îi va prestà: se numeşte contract de rentă viageră.

In general se poate constatà, că contractul de rentă viageră, după natura şi esenţa sa, e contract oneros, şi în baza aceluia una din părţi are a îndeplini prestaţiunile stipulate în perioade returnande (renta viageră) — iar cealaltă parte contractantă are a prestà contravaloarea stabilită (capitalul de rentă).

Dacă solvirea rentei viagere fără contraprestaţiune a fost primită: atunci ia fiinţă contract de donaţiune, — însă acele regule, cari stabilesc mai deaproape obligamentele persoanei obligate la prestarea rentei, în caz de contract de rentă viageră, — şi în cazul acesta de aplicare, ce şi în acest caz e în plin acord cu intenţiunea presupusă a părţilor.

Renta viageră poate constà sau în sume de parale, sau în obiecte fungibile, ce au a fi prestate în intervale returnande. Dacă în intervalele returnande sunt a se îndeplini altfel de prestaţiuni, atunci după conceptul vieţei de circulaţiune, — ce se reoglindă şi în expresiunea pentru dezignarea prestaţiunei: nu putem vorbi despre contract de rentă viageră, deşi nu e exclus că unele regule referitoare la contractul de rentă viageră, după voinţa nedubitată a părţilor şi în astfel de cazuri au aplicare.

Capitalul de rentă poate constà sau în transmisiunea unei sume de parale, sau în transmisiunea a orice altui obiect de valoare.

Unele din legile mai noui, referitor la capitalul de rentă pretind, că întrucât acela n'ar constà în sumă de parale, să se stabilească valoarea pecuniară a aceluia. Motivul acestei restricţiuni n'are rost, de oarece întrucât contractul nu ar corespunde acestei recerinţe, contractul nici când nu se poate considerà nevalid, chiar dacă nu s'ar puteà considerà contract de rentă viageră. Din contră şi în astfel de caz la astfel de contract, în sensul intenţiunei părţilor sunt a se aplicà regulele contractelor de rentă viageră.

Renta viageră se poate stipulà atât pentru cel ce dă capitalul de rentă, cât şi pentru o terţă persoană.

Renta viageră trebuie să fie legată de durata vieţei unei persoane determinate. Această persoană de regulă e persoana autorizată la folosinţa rentei viagere; poate însă fi şi o altă persoană atât cea obligată la prestarea rentei, cât şi oricare altă persoană.

Validitatea contractului de rentă viageră de regulă nu e legat de formă autentică. In dreptul privat ungar §-ul 22 al articolului de lege VII din anul 1886 între soţii conjugali prescrie formă de act de notar public, — iar în alte legi se pretinde act scripturistic.

In baza relaţiunei de drept obligaţional, ce derivă din contractul de rentă viageră: una din părţi e obligată la prestarea capitalului de rentă, iar cealaltă parte la prestarea rentei stabilite.

In privinţa formaţiunei mai de aproape a ambelor obligamente sunt directive regulele generale, însă referitor la prestarea rentei e de notat că în lipsa altei stipulaţiuni:

Din punctul de vedere al prestărei rentei viagere trebuie luată ca directivă durata vieţei acelei persoane, care e autorizată a trage renta; deci la aceea, că cu abatere dela această regulă renta să se presteze îndeplinită condiţiunea exploatărei conştientă a reclamantului.

b) Cu privire la excepţiunea din paragraful 934 c. c.

Nu este important dacă este exact calculul făcut de recurenţi din care deduc că valoarea imobilelor stabilită de experţi pe anul 1914 ar întrece îndoitul prestaţiunei reclamantului, că odată stabilit fiind caracterul aleator al contractului, excepţiunea leziunei ultra dimidium nu mai are loc (paragraf 1263 c. c.), în afară că părţile au exclus-o expres chiar prin contractul încheiat.

c) Cu privire la devalorizarea între timp a monetei şi schimbarea valoarei efective a sumei cuvenite ca preţ este a se menţine că impreviziunea nefiind reglementată de lege nu se poate luà drept bază pentru stabilirea întrucât s'a schimbat între timp în urma răsboiului, valoarea pământului faţă de devalorizarea valutei.

Considerând că, astfel fiind în întregime neîntemeiată reviziunea reclamanţilor cată a fi respinsă.

Considerând că cu privire la cheltuelile de judecată este a se hotărî conform paragrafelor 41 şi 50 proc. civ.

Pentru aceste motive respinge ca nefondată cererea de reviziune.

Deciziunea No. 1869 din 9 Martie 1926.

Preşedinţia d-lui **Er. Mandicevschi**, consilier.

CAS. III, **13 Februarie 1929**

SECHESTRU JUDICIAR. EŞIRE DIN INDIVIZIUNE. BUNURI COMUNE. NEINŢELEGERE ASUPRA ADMINISTRAŢIEI. E MOTIVATĂ DECIZIA CARE ADMITE SECHESTRUL JUDICIAR FĂRĂ A CERCETA DACĂ ESTE REA ADMINISTRAŢIE. (1), (2), (3), (4) şi (5)

Este nemotivată decizia Curţei de Apel dacă constată numai că între părţi există proces pentru ieşire din indiviziune şi că cererea de sechestru judiciar este justificată prin existenţa acestui proces şi pentru a se evità conflicte mai grave, omiţând a cercetà dacă e rea administraţie sau rea credinţă din partea administratorului.

CURTEA: Având în vedere motivul I de casare (vezi motivul în notă).

---

după durata vieţei a persoanei, care dă renta, sau după viaţa unei alte terţe persoane: e necesară stipulaţiunea specială.

Pentru cazul din urmă, când renta are a se prestà sub durata vieţei persoanei obligate, sau à unei terţe persoane, poate fi chestiune de rezolvit, că oare încetă obligământul la prestarea rentei viagere în acel caz, dacă persoana îndreptăţită la tragerea rentei moare mai înainte decât persoana obligată, respectiv decât persoana a treia dezignată? — ori că în astfel de caz până la moartea persoanei obligate, respectiv a terţei persoane renta viageră are a se prestà erezilor îndreptăţiţi ai persoanei decedate.

Evident că la deciderea acestei chestiuni în rândul prim a se luà ca directivă voinţa expres declarată a părţilor, sau voinţa ce eventual din împrejurări se poate recunoaşte. Dacă însă aceasta nu se poate stabili, atunci în sensul voinţei presumate a părţilor renta viageră trebuie considerată încetată la moartea persoanei autorizate, de oarece în lipsă de convenţiune contrară, dejà după natura rentei viagere, aşà are a se interpretà voinţa părţilor, că durata vieţei persoanei obligate, sau a unei terţe persoane, ca limită finală a rentei viagere a fost stipulată, peste care nu se poate întinde; — dar înainte de a ajunge la această limită, renta poate încetà, dacă persoana autorizată a decedat.

In cazul dacă termenul prestaţiunei nu e stabilit în contract: acest termen, în baza cercustărilor subversante, îl va stabili judele.

Dr. GEORGIU PLOPUL
Preşedinte onorar al Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

(1) Iată textul motivelor de casare:

«Violarea articolului 1632 c. c. şi 615 procedura civilă, nemotivare.

Pentru admiterea extrem de gravei măsuri a sechestrului judiciar, doctrina şi jurisprudenţa sunt de acord că nu este suficientă ca reclamantul să învedereze existenţa unor neînţelegeri oricât de grave, între părţi sau a unor litigii judecătoreşti, ci justiţia este datoare să examineze, să constate şi să motiveze lămurit existenţa celuilalt element indispensabil pentru numirea unui sechestru şi anume: pericolul iminent, rezultând dintr'o administraţie rea, rezultând din neglijenţa, reaua credinţă sau frauda posesorului sau administratorului actual. Căci dacă administraţia existentă, s'ar dovedì ireproşabilă, şi de un folos netăgăduit, ori câte litigii ar provocà câţiva dintre coindivizari, ei n'ar putea determinà justiţia să înlăture o excelentă administraţie, privând astfel pe ceilalţi coindivizari cuminţi de beneficiile unei excelente administraţii.

Se cere, dar, imperios, ca instanţele de fond să examineze formal şi să motiveze lămurit pericolul administraţiei existente şi nevoia imperioasă de a o înlocuì cu alta străină.

«Or, în speţă, deşi Tribunalul, — respectuos acestor elementare principii în materie, examinase şi acest element esenţial al pricinei — respinsese cererea de sechestru, stabilind ireproşabila administraţie a doamnei Maria Riegler, mama reclamanţilor, totuş Curtea reformând hotărîrea Tribunalului, spune categoric că socoteşte inutil a cercetà, dacă administraţia actuală a fost ireproşabilă sau nu, deoarece din momentul ce s'au ivit neînţelegeri între părţi, sechestru se impune.

Curtea nu putea face aceasta. Ea erà neapărat datoare să examineze seriozitatea neînţelegerilor existente şi obiecţiunile formale ce se aduceau de către adversari contra administraţiunei noastre.

Dacă o făceà, cum erà datoare, şi cum chiar adversarii o cereau, Curtea erà forţată să constate completa lipsă de seriozitate a acelor obiecţiuni şi în consecinţă erà obligată să respingă sechestrul.

Pentru a ocolì, însă, acest imperios examen, Curtea se mulţumeşte să constate existenţa unor neînţelegeri între părţi, fără a le examinà măcar în aparenţă, crede că este suficientă simpla lor existenţă pentru a face grava aplicaţiune a art. 1632 c. civ. şi 615 proc. civ.

Judecând astfel, Curtea — inaugurează un grav şi periculos precedent — dă o deciziune contrară principiilor materiei şi jurisprudenţelor Inaltei Curţi de Casaţie şi face ca decizia ei să fie casabilă».

(2) Publicăm mai jos şi deciziunea Curţei de Apel din Bucureşti S. III No. 296 din 1928, casată de Inalta Curte de Casaţie:

CURTEA: Asupra apelului făcut de Maria Şerbănescu în calitate de coproprietară şi Ion Şerbănescu ca soţ pentru autorizare, şi în calitate de soţ dotal, prin petiţia înreg. la No. 12.267 din 1928, contra sentinţei Trib. Ilfov Secţia III-a c. c. No. 294/928 prin care se respinge ca nefondată cererea de sechestru judiciar făcută de susnumiţii împotriva lui George Riegler, Emil Riegler, Ecaterina C. Răileanu, Const. Răileanu personal ca soţ dotal şi pentru autorizare şi personal şi Maria G. Riegler.

Având în vedere actele dela dosar şi concluziunile orale ale părţilor din care rezultă în fapt următoarele: In anul 1910 încetează din vieaţă George Riegler lăsând în urma sa patru copii minori: Ecaterina, George, Emil şi Maria averea compusă din fondul de comerţ George Riegler, aflat în Bucureşti, Calea Victoriei, 54, şi un teren la Sinaia Strada Primăverei, a fost administrată de mama minorei, Maria Riegler, la început ca tutoare legală, apoi prin toleranţa copiilor ei — sau în calitate de asociată cu copiii săi — după cum pretinde Maria Riegler. Ecaterina fiica cea mai mare se căsătoreşte pentru prima oară cu Istrate, apoi cu C. Răileanu, iar Maria cu Ion Şerbănescu. Ambele adoptă regimul dotal şi prin actele respective îşi constituie o dotă o cincime din fondul de comerţ rămas dela tatăl lor George Riegler. In anul 1928 Maria Şerbănescu cu autorizaţiunea soţului său Ion Şerbănescu şi ca soţ dotal, intentează acţiune celorlalţi comoştenitori cerând eşirea din indiviziune a averei lui George Riegler — această acţiune formează obiectul dosarului 113 din 1928 al Tribunalului Ilfov, Secţia III. Posterior acestor acţiuni soţii Şerbănescu introduc şi o cerere de înfiinţarea unui sechestru judiciar care să administreze averea comună până la definitiva ei împărţire de fapt; în aceste cereri este citată şi Maria Riegler ca deţinătoare a fondului de comerţ spre a-i fi opozabile hotărîrile ce se vor da.

La aceste acţiuni ale soţilor Şerbănescu se răspunde de George Riegler şi Maria Riegler printr'o cerere de dizolvarea Societăţei de fapt ce ei pretind că există între ei şi cele două fiice ale lui Riegler pentru exploatarea fondului de comerţ Riegler determinarea drepturilor reciproce în această societate, lichidarea societăţei şi numirea lichidatorilor. Acţiunea privitoare la înfiinţarea sechestrului judiciar formează obiectul acestui dosar şi a fost respinsă de Tribunal prin sentinţa care este atacată cu apelul de faţă.

Având în vedere că după dispoziţiunile art. 1632 c. civ. şi 615 pr. civ. ori de câte ori există un proces asupra proprietăţii sau posesiunei unui lucru mişcător sau nemişcător asupra administraţiei sau folosinţei

Având în vedere că, din deciziunea atacată cu recurs se constată că între părţi, existând proces de ieşire din indiviziune, intimaţii în recurs, întemeindu-se pe dispoziţiunile art. 615 proc. civ., au cerut înfiinţarea unui sechestru judiciar până la rezolvarea procesului asupra ieşirei din indiviziune.

---

unui lucru comun, judecata va puteà după cererea celui interesat şi citarea părţilor să încuviinţeze sechestrul bunului sau al lucrului comun a cărui proprietate, posesie, administraţie sau folosinţă se discută, putând să oblige pe reclamant de a da o cauţiune ce va fi fixată după judecată; paza bunului sechestrat poate fi încredinţată sau deţinătorului acelui bun sau unei a treia persoană numită de judecător, în caz de neînţelegere între părţi.

Având în vedere că în speţă există proces de fond între părţi în împărţirea averei a cărei punere sub sechestru judiciar se cere.

Având în vedere că această cerere reclamanţii şi-o întemeiază pe faptul că Maria Riegler care a deţinut şi administrat averea comună a moştenitorilor Riegler prin îngăduinţa acestora nu se mai bucură de încrederea lor, că neînţelegerile dintre ei şi Maria Riegler au ajuns aşà de grave încât au dat naştere la diferite procese ce şi-au intentat unii contra altora.

Că, în asemenea condiţiuni, atât din punctul de vedere al dreptului fiecărui coproprietar de a cere ca averea ce i se cuvine să fie administrată astfel după cum crede că este mai avantajos pentru el, cât şi pentru a evità eventualele conflicte mai grave între părţi, înfiinţarea unui sechestru judiciar care să administreze averea în condiţiunile de garanţie cerute de lege, devine imperios necesară.

Că această consideraţiune este suficientă a justificà admisibilitatea cererei, fără a mai fi necesitate de a intrà în discuţiunea mult mai delicată a modului cum Maria Riegler a administrat averea succesiunei Riegler, mai ales că nu pe această cale s'ar putea lichidà pretenţiunile eventuale cu privire la rezultatul acestei administraţiuni.

Având în vedere că s'a opus de către intimaţi că în speţă nu există stare de indiviziune, ci averea defunctului George Riegler ar fi devenit patrimoniul unei societăţi intervenită între cei patru copii şi mama lor Maria Riegler, având fiecare dreptul la câte o cincime din veniturile şi fondul acestei societăţi; că în materie de societate, sechestrul judiciar este inadmisibil şi că în tot cazul trebuià să se facă în prealabil de către apelanţi o cerere de dizolvarea societăţei, ceeace nu s'a făcut.

Având în vedere că doctrina şi jurisprudenţa admite în mod constant înfiinţarea sechestrului judiciar şi în societăţi, iar pe de altă parte această societate este contestată în mod categoric de către apelanţi şi dovezile invocate de intimaţi nu sunt de natură a-i stabili în mod indubitabil existenţa ei, chestiune care urmează astfel a se tranşà în mod definitiv în acţiunea de fond dintre părţi.

Având în vedere că s'a mai obiectat de intimaţi că cererea de sechestru judiciar ar fi inadmisibilă şi pentru motivul că în acţiunea de fond Maria Riegler nu a fost chemată ca coindiviziară pentru 1/5 din averea succesorală, ci de simplă deţinătoare de fapt a acestei averi.

Având în vedere tocmai acest drept pretins de Maria Riegler este contestat de apelanţi şi în atari condiţiuni ea nu putea figurà în proces decât astfel cum a fost citată de apelanţi pentru ca hotărîrea ce se va da între ceilalţi, să fie şi ea opozabilă.

Considerând că în subsidiar s'a cerut de intimaţi;

1. Proba cu martori spre a dovedì că apelanţii au avut luni de zile în studiul lor şi la domiciliul lor registrele afacerei spre verificare şi că cele cinci bilanţuri au fost aprobate şi semnate după un amănunţit examen şi

2. Cu experţi, însă numai pe cei doi ani din urmă, când li s'a refuzat aprobarea, că toate operaţiunile sunt regulat înregistrate şi că sinceritatea cea mai deplină există între ele.

Având în vedere că întrucât nu se admite de Curte sechestru judiciar pentru motivul invocat de apelanţi că s'ar fi făcut o rea administraţie de Maria Riegler — această chestiune fiind rezervată instanţelor procesului de fond, cele două cereri subsidiare prin care se tinde a se stabilì sinceritatea administraţiunei Mariei Riegler, devin inùtile şi urmează a fi respinse ca atare.

Având în vedere că în fine teama intimaţilor că dacă s'ar înfiinţà sechestrul judiciar s'ar compromite existenţa însăş a comerţului, dispare întrucât Curtea admiţând această cerere numeşte ca sechestru judiciar pe Maria Riegler şi pe C. Sghibartz, comerciant şi expert contabil autorizat, care împreună şi profitând de toată experienţa Mariei Riegler în materie, să conducă cu succes comerţul până la lichidarea proceselor de fond dintre părţi.

Că faţă de toate cele expuse apelul cată a fi admis ca fondat şi prin consecinţa şi acţiunea dela prima instanţă.

(3) Inaltă Curte, cunoaşteţi cu toţi fondul comercial Riegler. El e situat în Piaţa Teatrului şi de 19 ani de când a murit George Riegler întemeietorul acestui fond de comerţ, el a fost continuat, şi din punct de vedere moral şi din punct de vedere financiar de către văduva lui, d-na Maria Riegler, rămasă văduvă tânără şi care s'a consacrat de 19 ani numai şi numai acestui comerţ, pentru a asigurà întreţinerea celor patru copii minori care îi aveà, două fete şi doi băeţi.

A renunţat la tot pentru binele copiilor săi.

Acest fond comercial n'ar fi putut continuà să existe, şi acest litigiu n'ar mai aveà obiect, dacă d-na Riegler, pricepută şi devotată acestui fond, n'ar fi avut buna inspiraţie, înainte de răsboiu, să prelungească cu 15 ani contractul de locaţiune al imobilului din Calea Victoriei. Fiindcă această afacere, d-lor, s'ar putea zice cu o parafrazare a unui celebru cuvânt, este un dar al acestui contract de locaţiune, aşà cum Egiptul erà un dar al Nilului.

Inchipuiţi-vă d-voastră, fondul comercial Riegler fără acest dar, al contractului de locaţiune pe 15 ani în piaţa Teatrului, închipuiţi-vă fondul Riegler nevoit să se mute cine ştie unde. Câte prăvălii de felul acesta avem astăzi în Bucureşti? Şi apoi, aşà numitul vad în materie comercială joacă un rol atât de mare, încât nici nu este nevoie să insist.

Ei bine, d-na Riegler a prelungit contractul încă 15 ani, pe numele ei personal, pentrucă proprietarul nu voià cu nici un preţ să închirieze minorilor sau consiliului de familie.

Şi iată pe d-na Riegler titulara acestui contract şi muncind toată ziua în această uzină de dulceţuri şi prăjituri, consacrând totul numai pentru triumful fondului comercial în chestiune, autorizată de copiii ei.

A venit momentul căsătoriei celor două fiice şi au intrat în familie doi gineri. Şi odată cu ei a intrat nenorocita zizanie care intră destul de des, prea des poate, în cele mai onorabile familii.

N'am să insist asupra detaliilor; îmi dau bine seama că nu sunt înaintea instanţei de fond. Iată însă născându-se un litigiu de eşire din indiviziune. Ginerii de o parte, de altă parte mama îndurerată şi cei doi fii, cari o sprijină.

Ce pretind ginerii? Că nu le ajunge dota, dota care nu numai că li se plăteşte în limita contractului de dotă, dar li se dă şi avansuri, aşà încât unul are astăzi 250.000 lei, altul 300.000 lei, avans din dotă.

Ei bine, ginerii zic: Să ne dai şi mai mult. Iar d-na Riegler răspunde: «V'aş da cu plăcere de 10 ori mai mult, dar uite ce împrejurări sunt astăzi, uite cum de jur împrejur pe Calea Victoriei se deschid astăzi prăvălii de cofetărie, care nu existau înainte. Concurenţa este înzecită. Situaţia economică e teribilă. La fiecare colţ câte o cofetărie, mă mir cum mai pot trăì atâtea cofetării pe Calea Victoriei.

Prin urmare vedeţi situaţia astăzi. Fiţi încântaţi că în loc să ajung şi eu ca celelalte prăvălii în moratoriu şi în pragul falimentului, n'am ajuns. Fiţi încântaţi că n'am făcut datorii prea mari, că am avut avantajul acestui contract şi că luaţi ce luaţi, că nu m'am remăritat, numai ca să îngrijesc de acest fond, şi nu numai atât, dar nu mi-am permis odată, într'o vară să plec din Bucureşti undeva, măcar până la Sinaia, ca să nu neglijez afacerea. Nu ajung aceste sacrificii? Dacă le fac eu, dece să nu le faceţi şi voi?»

Inutil, proces de eşire din indiviziune şi luptă deschisă a fetelor contra mamei.

Dar ce este mai grav şi ceeace denotă din partea lor o pornire pe care n'am s'o calific, însă asupra căreia nu pot să nu arunc melancolia pe care mi-o provoacă un sentiment de profundă tristeţă, este că aceşti doi gineri nu se dau înapoi dela o acţiune de sechestru judiciar, cerând darea afară a d-nei Riegler din localul ei, darea afară a mamei lor — a unei ce fel de mame?

Cer sechestru judiciar şi înlăturarea d-nei Riegler. Acesta este procesul.

D-na Riegler s'a opus. Şi nu s'a opus atât d-na Riegler însăş, căci ea este prea amărâtă, dar s'au opus toţi acei cari timp de 19 ani i-au acordat sprijin, toţi aceia s'au socotit datori să o ajute şi să n'o lase învinsă într'o asemenea tristă luptă.

A rămas ca justiţia să hotărască. Justiţia, Onorată Curte, care în concepţia mea, şi sunt sigur şi în concepţia d-voastră, nu este numai o cercetare ştiinţifică şi rece a unor texte moarte. Nu.

Ea este o şcoală de îndrumări morale, pe cari trebuie să le imprime mai ales în anume procese cum este acesta. Ea trebuie să arate calea cinstită care trebuie să se urmeze în raporturile dintre oameni, şi mai ales între copii şi părinţi.

Ei bine, am lăsat justiţia să vorbească, justiţia şi legea.

Să citim mai întâiu art. 615 pr. civ., şi dacă ariticolul va zice că eu, d-na Riegler, să ies din prăvălia aceasta, am să ies.

Dar dacă în lege găsesc scut suficient pentru respingerea unei asemenea acţiuni, daţi-mi voie să am toată încrederea în soluţia justiţiei şi să cred că n'am să ies

Că Tribunalul Ilfov S. III-a, prin sentința No. 294/926 a respins cererea, iar intimații făcând apel contra acestei hotărîri, Curtea de Apel București S. III-a prin decizia supusă recursului, a admis apelul și, reformând în parte, sentința atacată, a admis cererea intimaților și a dispus înființarea unui

---

eu, care am făcut atâția ani administrație devotată și cinstită, ca să intre fanteziști, care se pricep de 10 ori mai puțin decât mine.

Ei bine art. 615 din procedură spune:

«Ori de câte ori există un proces asupra proprietăței sau posesiei unui lucru mișcător sau nemișcător, sau asupra administrației sau folosinței unui lucru comun, judecata va puteà...».

«...judecata va puteà» — va puteà prin urmare. Care este înțelesul acestui cuvânt: «va puteà?» Înțelesul este că s'ar puteà să nu-l admită. Nu este obligată.

«Va puteà să admită». Este o facultate, care depinde de împrejurările fiecărei spețe în parte și care obligă justiția să examineze existența primului element, adică al neînțelegerilor dintre părți — căci Doamne — neînțelegeri se pot ivì întotedauna, chestiunea este cine este vinovat într'o neînțelegere, tu sau eu? Tu zici că eu administrez rău, eu zic că administrez bine. Iată litigiul.

Dar nu este suficient aceasta. Trebuie să vină justiția și să zică: Să examinăm cearta, în ce consistă și cine este vinovatul.

Am să mă preocup deci, mai ales, de al doilea element: dacă este nevoie să iau din mâna acelui care administrează și administrează bine acest fond, dacă trebuie să stric eu o administrație bună pentru fantezia unuia dintre moștenitori care crede că nu e destul de bună.

Și să examinez eu dacă în realitate este un pericol rezultând dintr'o rea administrație sau din abuz, rea credință, neglijență, sau dacă nu este altceva la baza acțiunei.

Justiția poate să zică: Constatând că la baza neînțelegerei, adică a primului element, este într'adevăr o pretențiune serioasă și că o întârziere ar produce un pericol, am să iau măsură gravă, extrem de gravă, să deposedez pe cel care administrează acum și să-l schimb cu unul care spune că are să administreze mai bine.

Iată deci sensul cuvântului «va puteà».

Trebuie existența a două elemente concomitente: neînțelegeri între coproprietari, proces între coproprietari și apoi urgență, pericol în întârziere.

Primul element, fără al doilea nu este cu putință pentru a justifică un sechestru judiciar.

Și Inaltă Curte, este acest «va putea», numai o instituție autontomă, românească?

In Franța, de exemplu, de unde am luat noi această instituție, este altfel, sau tot așà? Aici să-mi dați voie să vin cu autorul pe care m'am obișnuit să-l citesc mai mult, Aubry & Rau, fiindcă el sintetizează mai bine, — nu fiindcă ar fi de altă părere ca alți autori, toți sunt la fel:

Iată: «Lorsque la propriété d'une chose est contestée, et qu'il y a du danger pour celui qui réclame cette chose a la laisser dans les mains de la partie qui la possède... «et qu'il y a» — va să zică «et», nu «ou», adică: întâiu să fie ceartă, neînțelegere, proces și — «et» — în al doilea rând: «et qu'il y a du danger...».

Va să zică două elemente concomitente. Și care este acest al doilea element? «Le danger», pericolul, din cauza relei administrații din partea mea, care posed conducerea.

«Danger» este reaua mea credință de a-ți prezentà registrele, de a-ți plăti efectiv ceeace ți se datorește. Iată «Le Danger».

Sau poate să fie o crasă nepricepere. Vă aduceți aminte de faimosul proces al *Universului* din timpul neutralităței când s'a numit un sechestru judiciar. Nu erà chestiunea de rea credință în administrație. Erà o concepțiune așà de greșită, în vremurile acelea importante ale neutralităței, de ceeace trebuie să facă un ziar românesc încât erà un pericol foarte mare, nu numai pentru marea problemă care erà în joc atunci, dar chiar pentru existența acestui important ziar, de a lăsà conducerea în mâna cui erà atunci.

Va să zică, de câte ori un sechestru judiciar s'a judecat înaintea instanțelor judiciare, s'au examinat aceste două elemente concomitente.

Onorată Inaltă Curte, iată-ne față în față cu procesul nostru de sechestru judiciar la Tribunal.

Să vedem adversarii noștri, în concluziunile lor scrise, au înțeles lucrul ca și noi, sau altfel?

«In ceeace privește necesitatea sechestrului, el poate rezultà», cetesc din concluziunile adversarilor.

«Din neînțelegerea coproprietarilor asupra administrației fondului comun, din reaua administrație făcută — cu sau fără drept — de unul din coproprietari».

Noi ne aflăm — zic chiar d-lor — în a doua ipoteză, adică a relei administrații făcută de d-na Riegler, în a doua ipoteză, care justifică instituirea rapidă a acestei măsuri, imperios necesare.

A, va să zică problema au pus-o d-lor foarte bien. Acum să vedem dacă au dovedit-o ceva în fapt și dacă Curtea se întemeiază pe acest motiv, dacă motivează bine, sau dacă nu cumva omite complet să examineze aceste motive esențiale și comite astfel o omisiune esențială, care duce la casare.

«Intr'adevăr, am dovedit — zic d-lor — că d-na Riegler asumându-și rolul de conducătoare a exploatărei fondului de comerț Riegler și asociindu-și fără asentimentul nostru pe fiul său George Riegler, face o exploatare lipsită de orice control, cheltuitoare, neglijentă și ruinătoare pentru noi».

Recunosc iar că problema ați pus-o foarte bine. Așà și trebuià pusă. Acum să vedem ce ați dovedit.

Tribunalul, după ce ne-a ascultat pe noi, care ziceam:

Dovada că facem administrație ireproșabilă, sunt rezultatele întreprinderei. Iar dacă este vre o îndoială că-ți punem întotdeauna la dispoziție spre cercetare toate registrele, că îți plătesc totdeauna dreptul tău integral, nu numai dreptul care reese din actul dotal, dar și ceeace excede acest drept: dovada că fac toate acestea cu prisosință, este că cer proba cu martori, cer expert, ca să dovedească că totdeauna ați avut la dispoziție registrele, vă arăt semnăturile d-voastră, sub toate chitanțele și declarațiunea că ați certificat registrele și le-ați găsit bune, și că în realitate nu este decât o nenorocită ceartă, o ură, o dorință de răsbunare, să zicem trecătoare, care vă împinge la acest trist proces.

Ce zice Tribunalul? O lungă hotărîre, admirabil redactată, care sfârșește:

«Având în vedere că înființarea unui sechestru este o măsură de gravă importanță, mai cu seamă în speță, unde este de administrat un fond de comerț, administrațiune care cere pricepere, cunoștiințe speciale și o priveghere necontenită.

Având în vedere că pentru înființarea unui astfel de sechestru nu este suficient să existe litigiu și neînțelegere între părți, ci mai trebuie vădit și pericolul pentru cel ce cere o asemenea măsură de a lăsà bunul în posesiunea deținătorului».

Și mai departe:

«Având în vedere că din expunerea faptelor de mai sus, nu se evidențiază un astfel de pericol, ci dimpotrivă înființarea sechestrului cerut ar puteà aveà consecințe incalculabile și neprevăzute de înșiși reclamanții».

Și foarte cuminte spune tânărul judecător, care a judecat și dat această frumoasă hotărîre. Nici nu vă dați seama ce consecințe o să aibă înființarea unui asemenea sechestru. Adaug că cei dintâi, care au să regrete o să fiți d-voastră, când s'o prăpădì acest fond de comerț prin înființarea sechestrului și nu veți mai aveà nimic. Tribunalul zice: «Nu văd nici un pericol, n'ai dovedit reaua administrație, n'ai dovedit nimic. Și respinge sechestrul».

Venim la Curte. Se pledează tot așà, d-lor susținând că am făcut fabrică de ghiață, care nu merge, că fabric ciocolată, care nu le place; ce n'au spus? Noroc că le place clienților. Ce n'au spus, și m'aș mira să nu le repetați și aici. In tot cazul, sunteți în dreptul d-voastră, să aduceți o sută de acuzații, cu o condiție: Curtea să le examineze și să zică apoi: Au dreptate ginerii; afară cu mama!

Dar, tocmai fiindcă am discutat acest element indispensabil, am spus în concluziunile noastre:

«Lipsa de oportunitate a sechestrului este deci bine stabilită. Pentru adversari nu poate fi pericol. Ei sunt garantați cu părțile d-nei Maria Riegler, a d-lui dr. Riegler și creanța d-nei Maria Riegler de 4.000.000, și e de mirare cum adversarii nu se întreabă ce s'ar întâmplă cu toată afacerea, dacă d-na Maria Riegler ar denunță contractul de locațiune, obosită și desgustată de atitudinea incalificabilă a fetelor și ginerilor.

Sechestrul apare în asemenea condițiuni ca o măsură pătimașă de constrângere, o răsbunare meschină, josnică, pe care justiția nu o poate încuviință».

Concluziune subsidiară: Deși procesul este clar și simplu, totuș eu, ca pârît, cer să fac dovada, iau din sarcina d-lor dificultatea probei și o trec pe umerii mei: lăsați-mă pe mine să dovedesc ceeace d-lor sunt incapabili să dovedească, că le-am ținut la dispoziție registrele, că fac o administrație ireproșabilă, — deși eu n'am nimic de dovedit.

Totuș, ca lux de probe, le-am oferit noi, care suntem pârîți, să facem orice probă necesară, pentru a evidenția activitatea, buna credință și regularitatea perfectă a administrației noastre:

Ne-am oferit în subsidiar, să dovedim, dacă ar mai fi în conștiința Curței cea mai mică umbră de îndoială:

a) *Cu martori*, că adversarii noștri au avut luni de zile în studiul lor și la domiciliul lor registrele afacerei spre verificare și că cele cinci bilanțuri au fost aprobate și semnate după amănunțit examen;

b) *Cu expert*, însă numai pe ultimii doi ani din urmă, când ni s'a refuzat aprobarea, că toate operațiunile sunt regulat înregistrate și că sinceritatea cea mai deplină există în ele».

Iată cum s'a pledat procesul la Curtea de Apel.

sechestru judiciar asupra averei rămase pe urma defunctului George Riegler, numind ca sequeştrii judiciari pe Maria G. Riegler şi C. Sghibartz.

Având în vedere, că recurenţii, atât înaintea Tribunalului, cât şi înaintea Curţei de Apel s'au opus la admiterea cererei de sechestru

---

Acum, Inaltă Curte, ce a făcut Curtea de Apel?

Curtea de Apel erà suverană în aprecierea ei. Putcà să zică: examinând prima împrejurare, văd că este un proces de eşire din indiviziune. «Doamne, este un proces legitim, pe care oamenii cei mai onorabili, cei mai paşnici şi-l intentează unul altuia, pentru ca, fără ceartă, fără supărare, să-şi evalueze părţile lor dintr'o avere, dintr'un fond comercial. Procesul de eşire din indiviziune nu implică vrăşmăşie iremediabilă. Este în speţă o neînţelegere, se cere eşirea din indiviziune. Bun. Dar ce facem cu al doilea element: pericolul de întârziere,. reaua mea administraţie, nevoia ca în locul meu, care mă doare inima de munca mea, să-mi aduci un om strein, care vreà să-mi saboteze şi să-mi compromită comerţul, ce faci cu această chestiune? N'o examinezi? Este oare un element inutil?

Curtea de Apel zice: Având în vedere că este ceartă între părţi, având în vedere că în aceste condiţiuni este mai bun sechestru, având în vedere că în acest caz nu am nevoie să mă ocup, dacă administraţiunea actuală este bună sau rea, numesc sechestrul.

Apoi s'ar puteà? Este suficient?

Cu alte cuvinte ceilalţi fraţi trebuie să cedeze bizareriei unuia, să vadă dat afară pe coproprietarul sau administratorul care administrà efectiv şi bine, acel care a făcut progresul afacerei, care a constribuit singur la strălucirea firmei. Dece? Poate fi o simplă ofensă, o ceartă la joc de cărţi, şi-au aruncat cuvinte grave. Aceasta însă nu justifică un sechestru.

A, justiţia să fi zis: Având în vedere că administraţia este rea, păgubitoare, dăunătoare; Având în vedere că d-na Maria Riegler refuză a prezentà registrele, refuză să-ţi plătească dreptul d-tale; numesc sechestru. Mă închinam. Dar Curtea zice: «Nici nu mă ocup dacă administraţia d-nei Riegler este bună sau rea». Dar de ce nu te ocupi? Dece? Că ţi-au cerut-o adversarii tot timpul, în lungi concluzii? Şi acest punct formează temelia cererei lor de sechestru.

Şi eu am zis: Te rog să te ocupi, Onorată Curte, şi să vezi ce ireproşabilă este administraţia mea. Şi aunci, dacă este ireproşabilă, de ce s'o schimbi?

A, să numeşti pe cineva mai bun? Dar numeşte pe cine? Pe d-l Sghibartz, directorul d-lui Penescu, dela Chateaubriand dela şosea, care n'a dirijat în viaţa lui cofetărie şi umblă să ia prăvălia d-nei Riegler, ca să desfiinţeze cofetăria şi să facă restaurant. Vedeţi ce interes are el să se administreze bine acolo: într'un an s'ar puteà să strice toată afacerea, d-na Riegler s'o abandoneze şi el să se instaleze acolo cu restaurantul dela şosea. Va să zică: distrugere. Bun, dar cu o condiţie, care formează garanţia unei drepte judecăţi, mai ales într'un proces ca acesta, şi care este: ***Să-mi examinez culpa care se ridică împotriva mea şi dacă mă găseşti în culpă, să mă pedepseşti.***

Dar dreptul acesta, de a mi-se examinà culpa, îl am, şi, vedeţi, la acest drept nu renunţ — şi deaceea vin aici.

Acum, să-mi daţi voie, pentrucă poate se va spune că am exagerat, să-mi daţi voie să cetesc decizia atacată de noi:

«Având în vedere că în această speţă există proces de fond între părţi în împărţirea averei a cărei punere sub sechestru judiciar se cere;

Având în vedere că această cerere reclamanţii şi-o întemeiază pe faptul că Maria Riegler, care a deţinut şi administrat averea comună a moştenitorilor Riegler prin îngăduinţa acestora, nu se mai bucură de încrederea lor».

Adică eu nu mă mai bucur de încrederea celor doi gineri. Mă bucur de încrederea copiilor mei, dar de încrederea celor doi gineri nu. Regretabil. Dar să vedem dacă această poate duce la vreo consecinţă.

«... că neînţelegerile între ei — dintre gineri — şi Maria Riegler au ajuns aşà de grave, încât au dat naştere la diferitele procese ce şi-au intentat unii altora».

Diferitele procese. Ia să vedem care?

Un proces de eşire din indiviziune — foarte normal.

Şi un alt proces al d-nei Riegler, în care cere să se desfacă tovărăşia în cazul eşirei din indiviziune — adică să mi se recunoască partea mea, a cincea parte — chiar în actele dotale mi se recunoaşte formal aceasta. Astăzi mi se tăgădueşte.

Va să zică, iată două procese, dar nici proces de rea administrare, nici conflicte de violenţă, nici bătaie, nici de insulte, nici de crimă.

«Diferitele» sunt două.

«Că în asemenea condiţiuni, atât din punctul de vedere al drepturilor fiecărui coproprietar de a cere ca averea ce i se cuvine să fie administrată astfel cum crede că este mai avantajos pentru el...».

Să mă ierte Oonorata Curte. Nu «pentru el». Când este avere indiviză nu poate fiecare din coproprietari să-şi permită orice fantezie în administraţia ei. Nu «pentru el». Pentru bun, bunul comun.

«... cât şi pentru a evità»... acesta este argumentul asupra căruia am insistat şi la înfăţişarea trecută.

«... pentru a evità eventualele conflicte mai grave între părţi» Care? Aceasta este o afirmaţiune gratuită. Va să zică sechestrul judiciar am să-l plătesc eu de frica Curţei, că are să se nască poate şi alte conflicte? Şi dacă nu se nasc? Cum rămâne cu sechestrul? Că l-ai înfiinţat de frică. Nu pe ceeace este, ci pe frica deceeace va fi, dacă n'ar fi ceeace este. Apoi, se poate?

Curtea zice: Dar dacă se întâmplă? Ei bine, când se întâmplă, atunci da. Dar până nu se întâmplă, de ce?

«... pentru a evità eventualele conflicte înfiinţarea unui sechestru devine imperios necesară».

De ce? De frică. Pentru prima oară în justiţie este când se înfiinţează un sechestru de frică.

«Că această consideraţiune devine suficientă a justificà admisibilitatea cererei».

Şi aici este motivul de casare.

«Fără a mai fi necesitate de a intrà în discuţiunea mult mai delicată a modului cum Maria Riegler a administrat averea succesiunei».

Apoi, dacă eu am administrat admirabil şi administrez admirabil, cum vor suportà ceilalţi coproprietari numirea unui sechestru judiciar pentru fantezia unui singur?

Şi eu administrez admirabil — toţi ceilalţi coproprietari zic aşà—cum ies atunci, de ce?—nu zic că sunt mamă, presupunem că aş fi un strein — cum ies?

Iar mai jos:

«Având în vedre că întrucât nu se admite de Curte sechestrul judiciar pentru motivul invocat de apelanţi că s'ar fi făcut o rea administraţie de Maria Riegler...».

Va să zică Onorata Curte de Apel îmi şi redactează ea însăş motivul de casare. Zice: Având în vedere că nu vreau să mă ocup de loc dacă d-na Riegler administrează bine sau rău; «întrucât nu se admite de Curte sechestrul judiciar pentru motivul invocat de apelanţi, că s'ar fi făcut o rea administraţie» nu mă ocup dacă a administrat bine sau rău, «această chestiune fiind rezervată instanţelor procesului de fond».

Tocmai această chestiune n'are ce căutà la instanţa de fond şi are ce căutà aici. Temeiul sechestrului judiciar este reaua administraţie.

A, bun, când se cere o eşire din indiviziune, recunosc — fie că fac bună sau rea administraţie — eşirea din indiviziune se impune.

Dar aici, din contră: singurul temei al sechestrului judiciar este reaua administraţie. Aceasta e temeiul.

Curtea zice: Pe acesta nu-l examinez.

Şi pe urmă zice:

«Având în vedere, în fine, că teama intimaţilor, că dacă s'ar înfiinţà sechestrul judiciar s'ar compromite existenţa însăş a comerţului, dispare întrucât Curtea, admiţând această cerere, numeşte ca sechestru judiciar pe Maria Riegler şi pe C. Sghibartz comerciant şi expert contabil autorizat, care împreună şi profitând de experienţa Mariei Riegler în materie, să conducă cu succes comerţul...».

Va să zică, chiar când numeşti sechestrul judiciar, nu te poţi oprì de a recunoaşte că, deşi numeşti pe Sghibartz sechestru, spui: să asculte tot timpul pe d-na Riegler.

Apoi, dacă este vorba să o asculte întotdeauna pe d-na Riegler, care se pricepe, şi când d-l Sghibartz acesta habar n'are de acest comerţ, nu vedeţi d-voastră, că în fapt este regretabilă această soluţie?

Ei bine, Inaltă Curte, v'am citit toată hotărîrea. Aceasta este.

De ce m'am plâns în motivul de casare?

M'am plâns că, în loc să examineze elementul esenţial al sechestrului judiciar, nu-l examinează. Aveam drept să mă plâng?

Avem acest drept nu numai din motivele de drept decurgând din textul articolului 615 din procedură şi din toată doctrina, dar mă întemeez pe deciziunile judiciare constante care s'au dat în materie, atât de Curţile noastre de Apel — afară de aceasta — cât şi de Inalta Curte de Casaţie.

Am citit o deciziune a, Curţei de Apel Bucureşti, S. II din 9 Maiu 1912, la care a participat şi onoratul d-l Preşedinte, care ne prezidează astăzi, cu privire la un fond comercial al Moarei Olmazu, când se pretindeà că această administraţie se face rău, că nu se dau registrele şi nu se plătesc părţile celorlalţi.

Şi Curtea zice:

«Pentru a admite această cerere de sechestru, care de multe ori este o măsură vexatorie...».

Foarte frumoasă motivare.

Mai departe:

«Or, examinând în fapt cele susţinute de ambele părţi, nu se constată...».

Iată motivarea:

«Că intimatul Olmazu, care este coproprietarul morii, nu face o rea administraţie a fondului omercial, căci el nu se opune ca partea apelantă, prin mandajudiciar, susţinând că această măsură numai în acel caz ar aveà loc, dacă s'ar stabilì existenţa pericolului iminent, rezultând dintr'o administraţie rea, din neglijenţă, reaua credinţă sau frauda administratorului actual (Maria Riegler), iar azi, prin motivul I de casare, pretinde că Curtea de Apel a înlăturat fără

---

tarul său, să controleze întregul mers al afacerei, punându-i la dispoziţie toate registrele şi toată comptabilitatea fondului.

Că, în fine, chiar dacă apelantul ar aveà oarecari temeri pentru drepturile sale în acest fond, aceste drepturi sunt pe deplin garantate prin dreptul de coproprietate pe ½ a intimatului...».

Şi respinge sechestrul judiciar.

Plângere înaintea Inaltei Curţi de Casaţie. Şi această onorată secţiune a III-a respinge sechestrul judiciar şi recursul făcut.

Iată ce spune:

«Considerând că sechestrul judiciar este o măsură lăsată de lege la aprecierea judecătorilor, pe care ei o pot admite sau ba, având în vedere împrejurările pentru care este cerută, având în vedere utilitatea ei în fapt, văzând anume pericolul care ar aveà loc pentru reclamant, dacă nu s'ar luà de urgenţă această măsură;

Considerând că în speţă, Curtea de Apel, examinând în fapt cererea recurentei, constată că intimatul C. Olmazu, coproprietarul morii, nu face o rea administraţie a fondlui comercial, că dânsul nu se opune ca recurenta, prin ea însăş sau prin mandatarul său, să controleze întregul mers al fondului comercial...

Considerând că înfiinţarea unui sechestru judiciar, fiind o chestiune de apreciere şi Curtea de Apel examinând şi apreciind în inutilitatea ei, rezultă că motivul de casare e nefondat, recursul cată să fie respins».

Cu alte cuvinte, nici Casaţia nu admite sechestrul judiciar.

De ce? Fiindcă Curtea de Apel, în suverana ei apreciere, a motivat pe larg, că în speţă este o bună administraţie.

Dar n'a zis, cum a zis Curtea de Apel la noi: N'am nevoie să examinez dacă este bună sau rea. Din contră, Curtea a intrat în cercetare, a constatat o bună administraţie şi a respins sechestrul.

Dacă şi la noi intrà în cercetare, aveà să zică: Sau este rea administraţie, şi admit sechestrul, sau este o bună administraţie — cum zicem noi — şi sechestrul nu-şi mai aveà loc. Dar n'a făcut aşà, şi nici nu puteà să ajungă la această concluzie.

Ei bine, Onorată Curte, în 1923, Secţiunea I-a a acestei Inalte Curţi de Casaţie, sub preşedinţia d-lui Buzdugan, a pronunţat o casare în materie de sechestru judiciar într'un caz identic.

O parte se plângeà că nu este pericol în întârziere, că nu este rea administraţie şi instanţa de fond, ca şi în cazul nostru, refuzase să examineze chestia, — dar mi se pare că erau în Tribunal, aici, este o Curte, mai grav.

Şi Inalta Curte zice:

«Având în vedere, că înaintea Tribunalului, recurenţii de azi s'au opus la admiterea cererei de sechestru judiciar, susţinând că această măsură nu este utilă în cauză... că pentru a se încuviinţà o atare măsură, legea presupune îndeplinite două condiţiuni şi anume: Pe de o parte existenţa unui litigiu între părţi, iar pe de altă parte justificarea oportunităţei unei asemenea măsuri, condiţiuni a căror îndeplinire cată a fi arătată prin hotărîrea care înfiinţează sechestrul.

Că, în specie, Tribunalul examinând cererea de înfiinţare a sechestrului, constată prin hotărîrea de mai sus existenţa numai a primei condiţiuni, adică, că între părţi se află un litigiu asupra posesiunei locului în discuţiune, însă omite a examinà dacă împrejurările cauzei justifică necesitatea înfiinţărei sechestrului cu toate că recurenţii se opuseseră la admiterea cererei pentru motivul că ea nu este utilă, nefiind nici un pericol pentru drepturile vreuneia dintre părţi.

Că, prin această procedare, Tribunalul nu justifică aplicatiunea ce o face în cauză art. 615 pr. civ., omisiunea sa de a se pronunţà asupra acestui mijloc de apărare de natură a schimbà soluţiunea litigiului, are un caracter esenţial şi atrage casarea hotărîrei».

Şi pentru aceste motive, casează.

Inaltă Curte, repet şi astăzi ceeace aţi binevoit să-mi permiteţi să spun şi data trecută: Că nu există hotărîri în altfel la Inalta Curte. Această hotărîre ultimă, confirmată de multe altele anterioare, pe cari am găsit inutil să le aduc, dovedeşte că cu toate variaţiunile Inaltei Curţi, sunt însă anumite principii, cari rămân, din fericire, bine fixate şi sunt în concordanţă şi cu doctrina noastră, cu doctrina franceză şi cu bunul simţ.

Ei bine, Inaltă Curte, vă rog să binevoiţi a vedeà că ceeace spune intimatul în întâmpinarea sa, ca răspuns la recursul meu, mi se pare foarte puţin serios. Cum credeţi că răspunde intimatul? Zice: Se înşeală recurentul, când crede că trebuesc două condiţiuni pentru admiterea unui sechestru. Se cere numai una: Să fie ceartă între părţi. Inaltă Curte, ce să mai răspund la aceasta, am răspuns dar tot. Până acum v'am arătat că numai d-lor şi Curtea de Apel sunt de părerea aceasta. Incolo, această părere a rămas complet izolată şi pare să rămână izolată şi rectificată. Răspunsul acesta, care ni-l dau, este în completă contradicţie, cu textele şi cu jurisprudenţa. Dar, Inaltă Curte, v'am arătat că chiar la Curtea de Apel, d-lor erau de părerea noastră. In timpul când pledau, ziceau: trebuie să îndeplinesc două condiţiuni şi le-am îndeplinit.

Cu drept cuvânt: una, cearta; a doua, reaua administraţie.

Curtea zice, însă: nu-ţi examinez deloc chestiunea relei administraţii. Ei bine, de ce nu o examinează? Că şi d-lor au rugat s'o examineze, şi noi am rugat. De ce?

Deaceea, pentru toate aceste consideraţiuni, rog Inalta Curte să binevoiască a vedeà că această hotărîre a Curţei de Apel este casabilă şi nu poate rămâne în fiinţă. (Note stenografiate după pledoaria orală a d-lui advocat Xeni).

C. XENI
Avocat

(4) Deciziunea civilă No. 298/928 a Curţei de Apel, Secţia III-a prin care se instituiau ca sechestrii judiciari ai fondului de comerţ «Gh. Riegler» din Bucureşti Calea Victoriei No. 54, *d-na Maria Riegler* şi *d-l C. Sghibartz*, a fost atacată cu recurs, cerându-i-se casarea sa pentru două motive.

In instanţă recurenţii au renunţat la motivul 2, susţinând şi desvoltând numai pe primul şi care este următorul:

Curtea de Apel, Secţia III-a admiţând cererea de a se instituì un sechestru judiciar nu intră în discuţiunea modului cum d-na Maria Riegler a administrat până în prezent acest fond de comerţ — fapt care, spun recurenţii, constituie *o lipsă de motivare şi o violare a art. 615 pr. civ.*, deoarece numai constatarea unei rele administraţiuni ar fi făcut cererea de sechestru admisibilă.

La aceasta răspundem:

1. Constatările de fapt pe care le face Onorata Curte de Apel *o îndreptăţesc să admită sechestrul* şi fără a mai intrà în analiza modului cum s'a făcut administraţiunea fondului de comerţ.

2. Legiuitorul, prin textul general al art. 615 pr. civ., când a lăsat la facultatea judecătorului instituirea sechestrului judiciar, a înţeles să facă admisibilă o asemenea cerere: sau când oportunitatea ei rezultă din constatări de fapt, sau când normele de drept o indică, ca soluţia cea mai juridică în rezolvarea anumitelor probleme ce se pun în dreptul privat.

In privinţa constatărilor de fapt pe care le face Onorata Curte, ele sunt atât de limpede indicate şi de categorice încât justifică cu prisosinţă măsura luată.

In adevăr, ea fixează astfel situaţiunea părţilor în proces:

«...faptul că Maria Riegler care a *deţinut şi administrat* averea comună a moştenitorilor Riegler prin îngăduinţa acestora».

Deci patru coproprietari asupra unui bun indiviz.

Bun indiviz deţinut şi administrat de d-na Maria Riegler prin simpla îngăduinţă a coproprietarilor. Situaţiunea d-sale nu erà decât acea a unei simple tolerate.

Dar aceasta nu este totul. Onorata Curte constată un fapt *cu mult mai grav*. Această simplă administratoare a bunului indiviz ridică pretenţiuni şi *căutà să-şi constituie drepturi*, *contestate de o parte de coindivizari*, şi cari Onorata Curte o spune lămurit, *nu au putut fi dovedite în instanţă*.

Lupta deci, pe care d-na Riegler o dă pentru a micşorà partea comoştenitorilor proprietari în avantajul d-sale *simplă administratoare îngăduită*, recurgând pentru siguranţa succesului la clasicul mijloc «divide et impera» a îndreptăţit Onorata Curte să spună că acest conflict este suficient pentru a duce în mod necesar la admiterea cererei de a se instituì o administraţiune sub scutul justiţiei; fără a mai fi nevoie de a intrà în analiza modului cum s'a făcut administraţiunea.

Oare atunci când drepturile părintelui tutore sunt potrivnice copiilor săi, legiuitorul însuş nu impune un tutore adhoc, până la soluţionarea lor?

Dar soluţionarea dată de Onorata Curte nu este conformă cu principiile puse de jurisprudenţă în materie de sechestru. Elementul «pericolul» nu se evidenţiază cu destulă suficienţă? Curtea şi-a format atât convingerea asupra acestui element, încât chiar atunci când spune că nu mai este nevoie de a se intrà în discuţiunea *modului cum s'a făcut administraţiunea*, nu lasă nici o îndoială că şi asupra acestui punct *convingerea sa este complet formată*. Aceasta este înţelesul frazei: «...fără a mai intrà în discuţiunea cu mult mai *delicată* a modului cum Maria Riegler a administrat averea succesiunei...».

Fiind dovedite prin urmare existenţa litigiului şi pericolul, deciziunea Onoratei Curţi apare deci pe deplin şi cu prisosinţă justificată.

Onorata Curte mai are o consideraţiune de ordin juridic, care îi pare că *justifică prin ea însuş* măsura pe care a luat-o. Intr'adevăr deciziunea spune:

a motivà acest mijloc de apărare, dând astfel o hotărîre nemotivată.

Considerând, că prin decizia atacată cu recurs, Curtea de Apel constată că între părţi există în adevăr proces pentru ieşirea din indiviziune, precum şi alte procese născute în urma neînţelegerilor dintre ele şi pe consideraţiunea, că cererea măsurei sechestrului judiciar este justificată îndeajuns prin existenţa acestor procese şi pentru a se evità eventualele conflicte mai grave între părţi, găseşte că este locul pentru aplicaţia art. 615 pr. civ. omiţând însă cu desăvârşire a motivà, de ce n'a ţinut seamă de mijlocul de apărare invocat de recurenţi, cu toate că aceştia s'au opus la admiterea cererei pentru motivul, că ea nu este admisibilă, nefiind vorba de rea administraţie sau rea credinţă din partea administratorului.

«...atât din punct de vedere al dreptului fiecărui coproprietar de a cere ca averea ce i se cuvine să fie administrată astfel cum crede că este mai avantajos...»

Din acest punct de vedere onorata Curte aduce o nouă şi interesantă soluţiune juridică într'o frumoasă problemă din dreptul privat, soluţiune care se prezintă astăzi Domniilor Voastre spre consacrare. Premizele acestei probleme nu sunt altele decât diferitele soluţiuni asupra stărei de indiviziune date de către Inalta noastră Curte de Casaţiune, soluţiuni care astăzi sunt atât de identificate cu mentalitatea juridică autonomă, încât pentru orientarea noastră au putere de lege.

Iată problema:

Existând un proces de eşire din indiviziune, neînţelegerea coproprietarilor asupra modului de a administrà bunul comun este suficientă pentru a face admisibilă o cerere de instituire a unui sechestru judiciar în sensul art. 615 pr. civ.

Problema nu se puteà pune înainte de 1924, deoarece până atunci nu se fixase la noi principiile călăuzitoare asupra drepturilor coproprietarilor în administrarea unui bun indiviz. Inalta noastră Curte de Casaţie prin două deciziuni (aci anexate) *a consacrat şi fixat* principiile doctrinare în această materie, principii care astăzi formează jurisprudenţa constantă la noi.

Principiul se formulează astfel:

Potrivit principiilor de drept în materie de indiviziune, atât timp cât durează această stare, fiecare coproprietar posedând un drept indiviz asupra fiecărei molecule a lucrului, această situaţiune duce în mod necesar la rezultatul că, orice prerogativă cuprinsă în dreptul de proprietate nu se poate exercità din unul din coproprietari fără cursul şi asentimentul tuturora. Că drept consecinţă a acestui principiu actele de administraţiune asupra unui lucru în indiviziune trebuie a fi făcute cu consimţământul fiecăruia din coproprietari. (Deciziunea No. 635 bis din 20 Martie a Casaţiei Secţia I-a).

Ce vom decide însă în caz de neînţelegere între coproprietari?

Este evident că în prima linie se impune cererea de eşire din indiviziune. Dar procedura este anevoioasă şi de lungă durată. Până la terminarea procesului cum se va administrà bunul?

Teoria aplicărei deciziunilor luate cu consimţământul majorităţei coproprietarilor este categoric respinsă de doctrină (vezi Colin şi Capitant, vol. I, pag. 773; Laurent, t. 10 No. 217; Demolombe, t. 15 No. 485) şi contrarie principiilor fixate de Inalta noastră Curte de Casaţie prin deciziunile susindicate. Dealtfel raţiunea însăş refuză să admită o asemenea soluţiune, dat fiind că în materie de indiviziune *nu se poate impune unora, voinţa altora în afară de dispoziţiunea categorică a legei.* Şi cu bună dreptate Planiol califică drept invincibilă rezistenţa unui coindivizar faţă de actele de administraţiune a celorlalţi.

Dar însuş ***codul nostru civil consfinţeşte această teorie prin art. 1517 privitor la societate.*** In adevăr legiuitorul călăuzit de dorinţa de a asigurà administraţiunea unei societăţi prin instituirea unui mandat prezumat ce leagă reciproc pe soţi, hotărăşte totuş în termeni categorici: «...acestea însă, *sau unul din ei* pot întotdeauna a se opune la o aşà operaţiune înainte de a fi fost făcută». Soluţiunea se aplică *a fortiori* la indiviziune unde nu există *afectus societatis*.

Astfel că administraţia unui bun indiviz devine imposibilă în caz de neînţelegere între coproprietari. Situaţiunea *este cu atât mai gravă* — bunul comun — constă dintr'un fond de comerţ, pentru existenţa căruia este nevoie ca zi la zi să se lege, modifice sau stingă raporturi juridice cu terţii.

Lipsind acordul, bunul nu poate fi administrat şi dacă unul din coproprietari se adresează justiţiei pentru curmarea acestui conflict isvorând din exercitarea de către mai multe persoane a dreptului de proprietate asupra unui singur şi aceluiaş obiect, judecătorul cere respingerea cererei de instituire a unui sechestru judiciar, al unui mandatar judiciar, *care* prin actele lui să oblige pe toţi, nu rezolvă conflictul ce i s'a pus spre deslegare. Pentrucă prin această respingere, justiţia nu consolidează situaţiunea aceluia ce deţine sau administrează împotriva voinţei celorlalţi coproprietari. Actele juridice pe care le va încheià ei nu vor fi validate, ca nefiind făcute cu voia şi consimţământul celorlalţi, ba mai mult decât atât împotriva voinţei lor ferm manifestate — situaţie care intră după cum am arătat în sfera de aplicaţiune a art. 1517 cod. civ.

Legiuitorul a lăsat totul la latitudinea judecătorului prin *modul general cum a redactat art. 615* pr. civ. tocmai ca să fie util nu numai când apare ca o necesitate a împrejurărilor de fapt, *dar şi atunci când diferite probleme juridice, spre a fi soluţionate îi reclamă aplicarea.*

Acestea sunt motivele cari ne îndreptăţesc să afirmăm că Onorata Curte de Apel din Bucureşti a motivat cu prisosinţă deciziunea atacată cu recurs făcând în acelaş timp o justă aplicare a art. 615 pr. civ. (Rezumat de concluzii scrise din partea intimatei Ecat. Răileanu).

I. VASILESCU-VALJEAN
Avocat

(5) Recurenţii pretind că decizia Curţei de Apel n'ar fi motivată deoarece nu justifică oportunitatea sechestrului judiciar pe vreun pericol rezultând din actuala stare de lucruri.

Este o profundă eroare juridică. In fapt, decizia motivează că întrucât sunt între părţi acţiuni de eşire din indiviziune făcute de ambii unii contra altora şi întrucât este neînţelegere asupra administraţiei bunului comun care a dat naştere la procese şi poate da naştere la neînţelegeri mai grave, — apare necesară instituirea unui sechestru judiciar asupra averei comune.

Decizia este deci *motivată*: adăugăm că este *suficientă* şi *judicios motivată*.

Intr'adevăr, când art. 615 c. pr. civ. dă judecătorului dreptul de a puteà institui un sechestru judiciar când între părţi este proces asupra fondului bunului litigiu, legea care numai ca judecătorul să aprecieze *oportunitatea sechestrului.*

Două ipoteze se pot ivì în practica lucrurilor:

1. Doi oameni se judecă pentru proprietatea *exclusivă* a unui bun.

Primul pretinde de ex., că-l posedă prin testament; al doilea pretinde că testamentul e nul.

Odată cu acţiunea în anulare, el cere instituirea unui sechestru judiciar.

Evident că spre a-l încuviinţà, judecătorul va cercetà dacă acţiunea pare a aveà vreun temei şi dacă rămânerea bunului revendicat în mâinile deţinătorului actual prezintă vreun pericol iremediabil.

La acest caz se referă toate jurisprudenţele citate de recurenţi şi cărora de sigur ne supunem şi noi cu respect.

2. Doi comoştenitori cer eşirea din indiviziune.

Neînţelegându-se asupra administraţiei bunului comun, unul din ei cere justiţiei numirea unui sechestru judiciar.

Se poate refuzà această numire? Este nevoie ca pentru încuviinţarea ei să se aducă vreo acuzare de un coproprietar celuilalt? Deloc.

Această Inaltă Curte de acord cu doctrina şi jurisprudenţa unanimă şi constantă a stabilit că în materie de indiviziune nici un act de administraţie nu se poate fără consimţământul *unanim* al tuturor coproprietarilor. (Cas. I, 20 Martie 1925 *P. R.* 1927. 1. 256).

Cas. I, 20 Martie 1925: *Indiviziune. Drept asupra fiecărei molecule a bunului. Drept de proprietate. Prerogative. Dacă se poate exercità izolat de fiecare copărtaş. Acte de administraţiune. Necesitatea consimţirei lui de către toţi coproprietarii. Arendare. Reziliere cerută de unul singur. Inadmisibilitate. Materie agrară. Aplicaţiune identică.*

Potrivit principiilor de drept în materie de indiviziune, atât timp cât durează starea de codevălmăşie, fiecare proprietar posedând un drept indiviz asupra fiecărei molecule a lucrului, această situaţiune duce în mod necesar la rezultatul că orice prerogativă, cuprinsă în dreptul de proprietate, nu se poate exercità de unul din coproprietari fără concursul şi asentimentul tuturora.

Drept consecinţă a acestui principiu, actele de administraţiune asupra unui lucru în indiviziune, trebuind a fi făcute cu consimţământul fiecărui din coproprietari, este evident că contractul de locaţiune, odată consimţit de toţi coproprietarii, rezilierea, întocmai ca şi încheierea lui, nu poate fi cerută decât prin voinţa tuturor coproprietarilor.

Prin urmare, un coproprietar nu poate cere şi obţine singur rezilierea unui contract de arendă pe baza art. 30 legea agrară, care, dacă prevede, în anumite cazuri, facultatea pentru proprietari de a rezilià un contract de arendă, prin aceasta n'a înlăturat aplicarea rânduelilor din materia indiviziunei.

In aplicarea acestui principiu completul de chirii al acestei Inalte Curţi a decis că este inadmisibilă acţiunea în reziliere a unui contract de închiriere dacă nu e introdusă de toţi coproprietarii. (Cas. I compl. chirii dec. 1808/924 *Jur. Gen.* 1928, 681):

Că, prin această soluţiune, Curtea de fond evident că săvârşeşte o nemotivare şi deci motivul de casare fiind întemeiat, recursul se admite, fără a se examinà motivul II care n'a fost susţinut de recurenţi, trimiţându-se afacerea spre o nouă judecare aceleiaş Curţi.

Decizia 234 din 13 Februarie 1929.

Preş. **Arist. Alexandrescu,** Consilier. Avocaţi **C. Xeni,** p. recurentă; **I. Vasilescu-Valjean** şi **Alex. Velescu,** pentru intimaţi.

CAS. I, 5 Iulie 1929

ACCESIUNE. CONSTRUCŢIUNI PE TERENUL ALTUIA. BUNĂ CREDINŢĂ. RESTITUIRI. CUANTUM. (1)

Valoarea construcţiunilor făcute de un terţ pe teren străin trebuie calculată pe costul lor în momentul când

---

681. Coproprietar indiviz. Nu poate cere evacuarea chiriaşului dacă n'are consimţimântul şi al celorlalţi coproprietari. Art. 1, par. V legea din 1923 şi art. 19 legea din 1924.

Potrivit principiilor generale de drept, fiecare coproprietar indiviz, are un drept de proprietate şi posesiune asupra fiecărei părţi iar nu asupra unei porţiuni determinate din bunuri indivize deoarece partea fiecărui coindivizar nu e o parte anume determinată, ci numai o cotă parte, oarecare din acel bun.

Deaici rezultă că, un coproprietar în indiviziune nu este în drept a face acte de administraţiune, sau de folosinţă asupra unui bun comun, sau să exercite singur o acţiune relativă la un atare bun, fără consimţământul celorlalţi coproprietari.

Dela aceste principii de drept nu s'ar puteà derogà prin legile excepţionale de prelungirea contractelor de închiriere, dacă în virtutea unui text expres prin care să se arate anume că coproprietarul ar puteà intentà o acţiune în evacuare şi fără consimţământul celorlalţi coproprietari.

Nici prin dispoziţiunile art. 1, par. 5, legea din 1923, nici prin disp. art. 19, legea din 1924, nu se prevede nici o derogare expresă în sensul sus menţionat.

Ceva mai mult, din desbaterile parlamentare cari au avut loc în Senat cu ocaziunea votărei aliniatului 18, devenit apoi art. 19, legea din 1924, rezultă că Ministrul Justiţiei, autorul legei, la o întrebare pusă de un senator cu privire la coproprietarii cari ar intentà o acţiune în evacuare, a arătat că, în asemenea cazuri este evident că, trebuie să fie acord între proprietari şi că, nici o acţiune în judecată nu ar izbuti, dacă nu ar existà acest acord.

Prin urmare, dreptul conferit coproprietarilor atât prin art. 1 par 5 legea din 1923, cât şi prin art. 19 legea din 1924, de a cere evacuarea chiriaşului din imobilul comun, presupune că, un atare coproprietar are şi consimţământul celorlalţi coproprietari, spre a intentà o asemenea acţiune şi deci, în caz de opunere a unuia sau a mai multora din ceilalţi coproprietari, acţiunea în evacuarea introdusă pe baza textelor de lege sus menţionate, nu poate fi admisă.

Intrucât în speţă este constant că, recurentul coproprietar s'a opus, prin cererea sa de intervenţie, la acţiunea în evacuare intentată contra chiriaşului recurent de către coproprietarul intimat, recursul este fondat. (Cas. I, complet chirii dec. 1808 din 23 Octomvrie 1924.

Va să zică, dacă coproprietarii nu se înţeleg, bunul comun nu se poate administrà.

Poate el să fie lăsat fără administraţie? Se poate erijà unul din coproprietari în administrator unic — bun sau rău — al averei celorlalţi?

Ce se face cu această avere comună care nu poate sta neadministrată?

Aceasta este întrebarea, este extrem de simplă şi Curtea de Apel i-a dat *singura soluţie posibilă.*

In ipoteza indiviziunei există acţiune de partaj, dreptul cerut este cert, acţiunea e fondată, nu se poate şti în ce loc va cădeà bunul succesoral şi deci nu se poate anticipà asupra efectelor administraţiei făcute de unul din copărtaşi.

E indiferent dacă unul din copărtaşi e mai bun administrator ca ceilalţi, căci el nu poate administrà fără mandatul celorlalţi şi dacă aceştia nu vor să i-l dea, orice act ar face el este nul şi neopozabil celorlalţi.

Pentru a decide dar că un coproprietar nu poate administrà fără consimţământul celorlalţi bunul comun, nu e nevoie să se facă în fapt vreo dovadă de incapacitate sau incorectitudine.

Iar pentru a nu se lăsà bunul neadministrat, singura soluţie este ca în caz de neînţelegere între coproprietari şi de acţiune de eşire din indiviziune, judecătorul la stăruinţa oricăruia, să numească *un mandatar judiciar al tuturor* instituind *sechestrul judiciar.*

Aceasta nu înseamnă că sechestrul judiciar va derivà automat din cererea făcută.

El poate fi inutil dacă averea nu e producătoare de venit sau dacă constă, de ex. într'un imobil închiriat de autor înainte de decesul său pe un număr de ani în decursul cărora comoştenitorii nu au decât să-şi incasseze cota parte din chirie.

In speţă însă e vorba de *un fond de comerţ,* care trebuie condus.

Asupra girărei lui există profunda deosebire de concepţie între recurenţi şi intimaţi.

Ultimii au retras primilor orice mandat sau îngăduinţă de a administrà în numele lor averea comună. Neînţelegerea a mers până la izgonirea intimatelor de recurenţi din casa comună.

Ce are de făcut justiţia? Un singur lucru — acela pe care l-a făcut: *să institue un sechestru judiciar care să administreze fondul comun.*

Pentru aceasta nu are nevoie să cerceteze învinuirile ce reciproc şi-aduc în litigiu: e suficient să constate că acest sechestru e *necesar* fiindcă *altfel bunul rămâne neadministrat.* Este ceeace a făcut Curtea de Apel şi decizia sa e la adăpost de orice critică obiectivă.

Dar Curtea a făcut mai multe. Ea a avut delicateţa să evite între mamă şi copii o motivare care să învrăjbească raporturile şi să stigmatizeze anumite persoane. Este cuviincios să i se reproşeze aceasta?

Decizia Curţei a mai voit să dea o soluţie conciliantă, unind experienţa tehnică probabilă a d-nei Maria Riegler cu controlul necesar şi competent al unui expert contabil, director al unei exploatări comerciale asemănătoare.

Intimatele s'au supus acestei decizii.

De ce s'o fi plângând recurenta? Administrà prin uzurpare; acum va aveà mandat legal.

I se aduceau acuzaţii. Curtea nu a voit să le discute, ci dimpotrivă aduce un omagiu competenţei sale tehnice.

O jenează poate controlul. Aceasta nu e suficient pentru a justificà un recurs.

Socotim dar că acest recurs este absolut neîntemeiat şi solicităm respingerea lui ca atare.

Şi pentrucă s'a adus în sprijinul unui recurs neserios o decizie dată în sechestru judiciar între comoştenitori afirmându-se chiar cu o ineleganţă vădită că judecătorii ai actualei cauze, şi-ar fi dat părerea lor într'o cauză similară, am analizat decizia invocată şi am descoperit că afirmaţia recurenţilor este inexactă.

In cererea de sechestru făcută asupra succesiunei Olmazu, se făcuse acţiunea de sechestru *fără să fie acţiune de fond.* Ea erà cu drept cuvânt inadmisibilă.

In al doilea rând se afirmă că administraţia pârîtului erà rea şi Curtea a constatat că această afirmaţie erà inexactă, iar Inalta Curte cercetând recursul, a găsit că această constatare a instanţei de fond nu este cenzurabilă.

Ce legătură are această decizie cu speţa noastră?

In cazul nostru *este proces de fond,* acţiune de eşire din indiviziune — şi s'a pus net chestiunea: ce se face averea comună fiindcă coproprietarii nu se înţeleg, nu vor să-şi dea mandat de administrare şi averea nu poate rămâne neadministrată fiind un fond de comerţ.

Curtea constată cu drept cuvânt că nici unul din coproprietarii majori nu poate fi forţat a tolerà conduceerea altuia, că este indiferent dacă această conducere e bună sau rea şi că singurul lucru care importă este *ca bunul să aibă o administraţie* şi în acest scop e necesar un sechestru judiciar.

Decizia sa este motivată, oportunitatea sechestrului este motivată pe necesitatea de a se asigurà o administraţie bunului comun în lipsa unei înţelegeri între proprietari.

Iar pe deasupra soluţia dată este cât se poate de avantajoasă recurenţilor.

Suntem îndreptăţiţi a găsi inexplicabil şi lipsit de interes acest recurs în aceeaş măsură în care este *absolut neîntemeiat.* (Rezumat de concluziuni din partea intimaţilor Maria şi Ion Şerbănescu).

ALEX. VELESCU
Doctor în drept. Avocat

---

(1) Teoria imprevisiunei a eşit din frământările de după războiu întru găsirea unei soluţiuni echitabile pentru restabilirea unui echilibru, care a fost rupt de evenimentele războiului. Ea a fost pornirea legitimă a acelora cari au căutat să restabilească cumpăna prestaţiunilor din convenţiunile bilaterale sinalagmatice în baza marelui principiu al interdependenţei obligaţiunilor, care este la baza acestor convenţiuni.

Toate încercările în acest sens au dat însă greş faţă de rigiditatea normelor dreptului nostru pozitiv, care nu îngăduie modificarea convenţiunilor, şi, trebuie s'o recunoaştem spre marea ei cinste, magistratura noastră, a ştiut să reziste tuturor teoriilor, întru înlăturarea principiului stabilităţei convenţiunilor, înscrise în art. 969 din Condica noastră civilă oricât de ademenitoare au fost aceste teorii.

Lauda mare ce i se cuvine magistraturei în îndeplinirea rolului ei de paznică a dreptului, se poate însă întoarce într'o critică tot atât de aspră când, nemai fiind nici un text, nici o normă al dreptului pozitiv, care să fie un impediment la restabilirea justului echilibru, împărţitorii de *au fost efectuate iar nu în momentul restituirei.*

CURTEA: Văzând motivul al II-lea de recurs.

II. «Violarea art. 998 şi urm. c. c. Am cerut la Curte ca în cazul că vom pierde cei 375 metri în discuţiune, să ni se plătească cel puţin suma de lei 200.000 (două sute mii), la cât am evaluat noi valoarea construcţiunilor şi îmbunătăţirilor făcute de autorii noştri pe locul în litigiu, dovedind că în 1901 s'a dat unui singur antreprenor lei 3270 aur, afară de alte debursări dovedite cu martorii audiaţi şi prezumpţiuni.

Curtea, deşi constată că cel puţin suma de lei 3.270 a fost plătită şi urmează a mi se restituì, crede că mai poate aprecià sub această minimă şi o reducere la 3.000 lei, fără ca cineva să fi contestat suma din contractul prezentat. Dar nu numai atât, Curtea omite să constate că cei 3.000 lei din 1901 fac astăzi cel puţin 100.000 lei şi cum e vorba de a fi desdăunat şi de a nu îngădui ca reclamantul să se îmbogăţească pe nedrept în dauna noastră, obligă pe adeversar să ne plătească azi numai 3.000 lei şi neglijează în totul depunerile martorilor noştri audiaţi şi probele invocate de noi pentru a stabilì suma ce trebuie avută în vedere astăzi».

Considerând că pentru construcţiunile făcute de bună credinţă pe terenul în litigiu de către autorul lor, adjudecatarul C. St. Fundulescu recurenţii nu puteau cere dela proprietarii terenului, adică dela moştenitorii reclamantei Filoftea Herescu, decât costul construcţiunilor din momentul efectuării lor, precum a susţinut reclamanta şi a decis cu drept cuvânt Curtea de Apel.

Că aşa fiind, şi întrucât Curtea de Apel apreciază — ceeace erà de atributul ei suveran — că asupra terenului în litigiu s'au făcut construcţiuni în valoare la data construcţiunii de 3.000 lei, a fost în drept să recunoască recurenţilor dreptul numai la această sumă pentru construcţiunile făcute de autorul lor.

Considerând că împrejurarea, că în momentul efectuărei construcţiunilor suma de 3.000 lei erà în valută aur şi că în prezent 3.000 aur ar

---

dreptate se opresc la soluţiuni cari ating profund sentimentul nostru juridic şi de echitate.

Decizia pe care o adnotăm face incontestabil parte din categoria acestor jurisprudenţe, în acea parte, în care soluţionând conflictul dintre posesorul de bună credinţă care a ridicat construcţiuni pe un teren străin şi adevăratul proprietar, îi acordă primului drept despăgubire pentru aceste construcţiuni, valoarea lor socotită în moneda aur din momentul construcţiunii, dar plătibilă în lei hârtie.

Soluţia concretă este următoarea: pentru construcţiuni valorând peste 3.000 lei aur în momentul ridicărei lor în 1901, posesorul de bună credinţă primeşte astăzi 3.000 lei hârtie adică cam a 32-a parte din valoarea învestită în acele construcţiuni.

Soluţie profund inechitabilă.

Erà vreun text de lege, o normă de drept, care să fi impus această soluţiune?

Art. 494 din codul civil dispune:

«Cu toate acestea, dacă plantaţiunile, clădirile şi operile au fost făcute de către o a treia persoană de bună credinţă, proprietarul pământului nu va puteà cere ridicarea sus ziselor plantaţiuni, clădiri şi lucrări, dar va aveà dreptul sau de a înapoia valoarea materialurilor şi preţul muncei, sau de a plătì o sumă de bani egală cu aceea a creşterei valorei fondului».

In speţă proprietarul a optat pentru facultatea de a înapoia valoarea materialelor şi preţul muncei.

Care este această valoare? Incontestabil aceea din momentul construcţiunei.

Dar cum se traduce această valoare în moneda ţărei? Valoarea este una şi traducerea valorei în monedă este alta.

Moneda este criteriul, după care se stabilesc în deobşte valorile, adică se preţuiesc lucrurile în comerţ. Acest raport de echivalenţă între valoarea intrinsecă şi valoarea exprimată în monedă poate să sufere însă modificări, fie prin schimbarea unuia, fie a ambilor termeni ale acestui raport.

Cât timp moneda erà supusă fluctuaţiunilor valutare, rezultând din împrejurările diverse de după răsboiu, am văzut că şi preţul lucrurilor erà supus aceloraş fluctuaţiuni. Preţul lucrurilor este în raport direct cu valoarea monezei — şi este natural să fie aşà, deoarece moneda nu este decât o expresiune a valorei şi nu valoarea însăş.

Este suficient să ne gândim la geneza monedei, ca să vedem că nu poate să fie altfel.

Echivalenţa între aceste două valori subzistă mai întotdeauna în acele tocmeli, în cari obligaţiunile ambelor părţi contractante se soluţionează de îndată. Ea poate să fie ruptă când plata preţului urmând să aibă loc la o epocă ulterioară — intervine între timp o deplasare fie în valoarea lucrului vândut, fie în aceea a monezei cu care urma să se facă plata.

Recunosc că în această eventualitate, când preţul lucrului a fost stabilit contractual, principiul stabilităţei convenţiunilor, care stabilitate se întinde asupra tutulor elementelor ei, nu îngăduie o modificare a acestei valori în felul cum a fost stabilită prin convenţie, că deci restabilirea echivalenţei rupte nu este posibilă, dar nu este mai puţin adevărat că în toate celelalte raporturi de drept, cari dau loc la o lichidare ulterioară — şi în care preţul n'a fost stabilit, principiul este, că stabilirea contraprestaţiunei urmează să se facă în baza principiului de echivalenţă.

Nu există nici o dificultate de a se menţine principiul echivalenţei, oridecâte ori o parte a raportului de drept, cel de creanţe, n'a fost concretizat prin convenţie şi urmează să fie stabilit, precizat sau lichidat ulterior, căci nimic mai uşor decât de a preciza, lichidà, acest raport, ţinând seama de valoarea reală a monezei pe ziua unei asemenea lichidări.

Aşà lichidarea unei indemnizaţiuni rezultând dintr'un quasi delict sau delict trebuie să fie făcut în aşà fel, încât victima să primească în moneda la data lichidărei o contravaloare exactă şi justă a vătămărei.

Cu toate acestea C. A. s. I într'o speţă în care proprietarul reclamà o indemnizaţie dela chiriaşul său responsabil de incendierea casei sale după ce pune principiul just că indemnizaţia este în funcţiune de valoarea construcţiunei în momentul sinistrului, când trece la fixarea despăgubirei nu ţine seamă de raportul dintre această valoare şi moneda din momentul când această despăgubire se lichidà (adică ziua judecăţei) ci de acela existent în ziua sinistrului, ajungând şi în această speţă la o rupere inutilă de echivalenţă.

Consecinţa acestei soluţiuni, în cifre a fost că proprietarul care pentru a reclădì imobilul, aveà nevoie de peste un milion, a căpătat o despăgubire de 30.000 lei, deci a patruzecea parte din dauna suferită.

Aceste deciziuni contrazic principiul stabilit de Inalta Curte prin Decizia ei No. 791/921:

«Considerând că prin art. 1085 şi 1086 c. civ. se reglementează modul de evaluare a daunelor interese rezultând din neexecutarea obligaţiunilor contractuale; că aceste reguli nu sunt prevăzute de lege şi pentru daunele cauzate printr'un delict sau quasi-delict, art. 998 c. c. spune numai că autorul faptului dăunător este ţinut a-l reparà *fără nici o restricţiune asupra limitelor aceste reparaţiuni*; că, de aci urmează, că în această materie despăgubirea pentru prejudiciul cauzat trebuie să fie integrală, lucru la care nu se poate ajunge decât înlăturând distincţiunea, adesea ori greu de făcut, între daunele directe şi indirecte, şi de aceea tot ce se cere este stabilirea raportului dela cauză la efect, între faptul dăunător pretins şi prejudiciul încercat».

Dar la ce bun principii juste, când în fapt ele se traduc prin maximul de injustiţie.

Şi acum să revenim la chestiune:

Am văzut că de câte ori creanţa dedusă într'o convenţie şi-a găsit expresiunea ei numerică, această expresiune nu poate să fie modificată ulterior de justiţie, pe consideraţiuni de echitate.

Teoria imprevisiunii s'a lovit de sistemul nostru juridic rigid, care nu îngăduie eludarea legei pentru consideraţiuni trase din equitate sau morală, oricât de puternic fondate ar fi ele — şi a sucombat.

A fost învinsă şi cu drept cuvânt. Justiţia şi-a recunoscut cu părere de rău, — şi această înduioşare a ei a fost în dese rânduri, exprimată cu cuvinte suficient de precise pentru a ne convinge de sinceritatea ei, — neputinţa să depăşească legea.

Inţelegem cu toţii această capitulare a raţiunei, a echităţei, a bunului simţ şi a tot ce sufletul nostru a adus ca contribuţiune întru învingerea asprimei legei şi în faţa rigidităţei ei (neînsufleţită) ne plecăm resemnaţi. «Dura lex sed lex».

Răsvrătirea ne cuprinde însă când întâlnim soluţiuni cari lesează justul echilibru dintre prestaţiuni, fără ca să existe măcar o normă compulsivă sau o necesitate juridică întru aceasta.

Ce împiedecă care — ca să revenim la speţă — pe judecători să recunoască poechivala precum pretinde recurentul cu cel puțin 100.000 lei hârtie, nu dă dreptul recurenților să pretindă mai mult decât 3.000 lei monedă actuală fiindcă legiuitorul român n'a edictat o lege de impreviziune care să reglementeze plata creanțelor scadente în viitor — precum este aceea de față — în raport cu variațiunile valutare.

Că așa fiind, motivul al II-lea de recurs prin care recurenții pretind că instanța de apel a violat art. 998 c. civ., întrucât nu le-a acordat pentru construcțiunile efectuate de autorul lor echivalentul în valută aur, nu este întemeiat.

Deciziunea No. 1737 din 5 Iulie 1929.

Președinția d-lui **C. Sărățeanu**, consilier; avocați d-nii **Gh. M. Dumitrescu**, p. recurenți, iar **Al. Urziceanu**, p. intimați.

CAS. III, 2 Nov. 1928

DIVORȚ. ȚINEREA PROVIZORIE A COPIILOR. ORDONANȚĂ PREȘEDINȚIALĂ. (1) și (2)

Deși este cert în drept că ținerea provizorie a copilului rămâne bărbatului în timpul procesului de despărțenie, totuș Tribunalul, conform art. 249 c. civ. este în drept să hotărască altfel la cererea mamei, familiei sau a Ministerului Public, dacă o eventuală schimbare este solicitată în interesul și în folosul copiilor.

O asemenea cerere se poate face pe calea ordonanței președințiale. (Art. 249 c. civ. și 66 bis. pr. civ.).

(Maior C. G. cu V. C. G.)

CURTEA: Având în vedere că din sentința supusă recursului, din actele dela dosar rezultă că d-l Prezident al Tribunalului Ilfov S. III-a prin ordonanța No. 12506/928 a admis cererea făcută de intimata V. C. G., de a fi obligat soțul ei Maior C. G., cu care se află în divorț, a-i lăsà în îngrijire și educația copilului rezultat din căsătorie până la pronunțarea divorțului.

Că recurentul Maior C. G. atacând cu apel această ordonanță președințială, Tribunalul Ilfov S. III-a prin sentința atacată cu re-

---

sesorului de *bună credință*, care a investit o valoare X într'un imobil pe care-l credea al său, exact aceeaș valoare X?

Textul? Am văzut că textul art. 494 cod. civ. hotărîște dimpotrivă că proprietarul trebuie să restituie valoarea materialelor și prețul muncei. Convenția? Nu există! Factura de Lei 3200, cu care bietul posesor a încercat să dovedească cât l-a constat în 1901 investițiunile făcute? Oare această sumă fusese stabilită contractual pentru a puteà raționà cu sofismele deduse din legea monetară și cu argumentele trase din legea imprimând monedei noastre un curs forțat, pentru a ajunge la concluziunea, că o sumă fixată și stipulată în lei aur poate să fie achitată în lei hârtie? Imprevisiunea? N'are ce căutà în speță!

Suntem în câmp «quasi-contractual». Proprietarul nu a îngăduit posesorului să intre în stăpânirea terenului — și acesta «invitus», însă de bună credință, a făcut construcțiunea pe un teren care nu erà al său. Nimic contractual. Obligațiunea proprietarului naște din lege, și legea hotărește că dânsul poate să păstreze construcțiunile, achitând posesorului «valoarea integrală a construcțiunilor».

Care este această valoare? Cum trebuià această indemnizare să fie exprimată în cifre?

Incontestabil că despăgubirea trebuia să fi fost raportată la valoarea leilor de astăzi. Acest raport ar fi trebuit să fie singurul care să ne dea măsura indemnizărei.

Am văzut că nu numai textul nu erà prohibitiv întru restabilirea acestui raport de echivalență, dar din contră imperativ.

Plăti-va proprietarul «valoarea construcțiunilor, atunci când întru executarea hotărîrei justiției, va achità cei 3.000 lei»?

Lei 3.000 = valoarea unor construcțiuni.

Ce inutilă ruptură de echilibru de echivalență și de justiție.

Spoliatus ante omnia restituendus.

MIHAIL STERN
Doctor în drept din Paris. Avocat

(1) In sensul soluțiunei Inaltei Curți, cităm și următoarea specie prezentată înaintea Trib. Prahova S. IV, soluționată anterior și în acelaș sens cu decizia de mai sus, având — pe cât se pare — mai multe chestiuni de drept aduse în discuțiune.

Trib. Prahova S. IV. Ordonanța No. 4768 din 23 Iunie 1928.

Noi președintele: Asupra cererilor de ordonanță prezidențială de față.

Având în vedere actele dela dosar și susținerile orale și scrise ale părților.

Având în vedere că prin petițiunea înreg. la No. 5251/928 Dr. G. F. D. care a intentat separat acțiune de divorț soției sale d-na J. M. Dr. D. cere pentru păstrarea dreptului său conferit prin art. 249 c. c. a se da ordonanță prezidențială conform art. 66 bis pr. civ. prin care să se dispună a i-se da copilul Alexandru-Floru, născut din căsătoria sa cu d-na J. M. Dr. D., luat de soție odată cu părăsirea căminului conjugal, motivându-și cererea pe refuzul constant al soției de a i-l aduce sau arătà și de a-i da relațiuni asupra lui.

Având în vedere că prin petițiunea înreg. la No. 5707/928 și d-na J. M. Dr. D. a cerut ca pe calea art. 66 bis pr. civ. să-i fie lăsat copilul până la pronunțarea hotărîrei de divorț motivând cererea pe împrejurarea că copilul este unic, debil, că are nevoie de aer și de îngrijirile pe cari numai o mamă i-le poate da și cum d-sa locuește la părinții săi la moșia Buda toate aceste cerințe sunt satisfăcute prin lăsarea mai departe a copilului la d-sa.

Având în vedere că obiectul și cauza cererilor soților I. și Dr. F. D. au o strânsă legătură între ele, cererile au fost conexate prin jurnalul nostru din Maiu c. pentru a se da o singură ordonanță.

Având în vedere că prin art. 249 c. c. se stabilește de legiuitor că în tot timpul divorțului dintre soți copii rămân la soț.

Că tot prin acelaș articol se stabilește că Tribunalul poate în interesul copiilor a-i lăsà și la soție sau a-i încredințà în oricare altă mână când interesul copiilor dictează această soluțiune.

Având în vedere că Jurisprudența de acord cu doctrina stabilește că asemenea măsuri se pot luà și de Președintele Tribunalului pe cale de ordonanță prezidențială conform art. 66 bis pr. civ. (vezi Laurent vol. III, pag. 154, Planiol și Ripert No. 593, pag. 490 și No. 610 pag. 503, I. C. C. No. 114 din 30 Aprilie 1912, sent. Trib. Caliacra public. *Pand. Rom.* 15 Aprilie 1926).

Că în această situațiune motivul de incompetență ridicat de Dr. F. D., care spune că numai Tribunalul poate luà o astfel de măsură, adică de a da copilul altei persoane decât tatălui până la pronunțarea divorțului, urmează a fi înlăturat.

Considerând că după dispozițiunile art. 66 bis pr. c. este locul a se da ordonanță prezidențială ori de câte ori este vorba de păstrarea unui drept care prin întârziere este amenințat a dispare sau trebuind a se aduce la îndeplinire vreo hotărîre sau act autentic executoriu, s'au ivit piedici care trebuesc înlăturate pe această cale grabnică.

Că în toate cazurile cererea trebuie să prezinte o urgență de așà natură încât dacă s'ar întârzià cu luarea măsurei cerută s'ar periclità însăș existența dreptului.

Având în vedere că din motivele invocate de soț pentru admiterea cererei sale de a i-se încredințà copilul până la pronunțarea hotărîrei de divorț nu rezultă de nicăiri urgența cererei sale.

Că nu ne aflăm nici în ipoteza vreunuia din cazurile arătate mai sus, fiindcă dreptul soțului de a ține copii în tot timpul divorțului poate fi modificat de președintele Tribunalului când interesul copiilor o cere.

Că obligațiunea soțului că i-se refuză de soție a i-se arătà copilul sau a i-se da relațiuni asupra lui, n'au fost dovedite.

Având în vedere că copilul soților D. este în vârstă numai de 4 ani, vârstă la care copilul are neapărată nevoie de îngrijirile calde și devotate ale mamei sale, cari nu pot fi înlocuite de nici o altă persoană ori câtă dragoste va aveà de copii și talent în creșterea copiilor altora.

Că în prezent copilul fiind debil și slăbuț de scarlatină și mastoidită de care a suferit încă pe când soții duceau traiul comun, are nevoie de aer curat pe care-l are din belșug la moșia Buda unde locuește cu mama sa.

Că din interesul copilului de a fi în permanență lângă mama sa rezultând caracterul urgent al cererei d-nei J. M. Dr. D. care în acelaș timp trebuie împuternicită printr'o astfel de ordonanță încât să nu mai fie expusă a i-se luà copilul de către soț, apreciind.

Respinge cererea D-rului G. F. D.

Judecător (ss) *Al. Ionescu-Lungu.*

curs, a respins apelul și pentru a decide astfel Tribunalul pe de o parte constată că recurentul nu produce nici o dovadă pentru a combate faptul imputat, iar pe de altă parte adoptă motivele din ordonanța apelată, prin care se stabilește pe baza actelor dela dosar, că părțile litigante sunt în divorț; că recurentul a fost prins în flagrant delict de adulter și apreciind împrejurările de fapt a pricinei și interpretând dispozițiunile art. 249 cod. civ. art. 66 bis, proc. civ. argumentează că deși art. 249 cod. civ. prevede că ținerea provizorie a copiilor în cursul divorțului rămâne soțului, aceasta numai în cazul, când Tribunalul la cererea celor îndreptățiți nu va hotărî altfel și întrucât recurentul a fost prins în flagrant delict de adulter, săvârșit în fața copilului minor, conchide că este cazul pentru aplicația art. 66 bis. proc. civ. afacerea fiind de natură urgentă și rezolvarea ei fiind solicitată de interesul copilului.

Având în vedere că, prin motivele de casare, recurentul se plânge de violarea art. 66 bis. proc. civ., art.

In contra acestei ordonanțe s'a făcut apel de către reclamant, iar Trib. Prahova S. IV, în secțiune de vacanță, a rămas în divergență de opinii asupra chestiunei.

Judecându-se în complect de divergență, s'a pronunțat următoarea sentință:

Trib. Prahova S. IV. Sentința civilă No. 263 din 12 Septemvrie 1928.

Tribunalul (în majoritate): Asupra apelului de față făcut de Dr. G. F. D. în contra ordonanței prezidențiale No. 4761 din 23 Iunie 1928 prin care i s'a respins cererea de a i-se da în paza sa copilul Alexandru-Floru de către soția sa admițându-se cererea acesteia din urmă de a i-se lăsà în îngrijirea sa acel copil până la pronunțarea hotărîrei de divorț dintre numiții soți.

Având în vedere că acest apel venind în judecata Tribunalului, acesta, precum se constată din jurnalul dela 10 August 1928, a făcut divergență de opinii, apelul urmând a se soluționà de astă dată în complectul de trei magistrați conform legei, prin sentința de față.

Având în vedere că după art. 249 cod. civil ținerea provizorie a copiilor va rămâneà bărbatului în procesul de despărțenie, afară numai dacă se hotărî în altfel de către Tribunalul, după cererea mamei sau a familiei sau a ministerului public spre folosul copiilor.

Considerând deci că dacă în principiu în timpul procesului de divorț ținerea, paza și îngrijirea copiilor o are tatăl, totuș pentru cauze bine justificate Tribunalul va puteà atribuì sarcina și răspunderea ținerei copiilor mamei, sau chiar unei persoane străine (de a vegheà la creșterea și educațiunea copiilor).

Considerând că dacă acesta este înțelesul art. 249 cod. civ. nimic nu exclude ea în aplicațiunea lui, părțile să recurgă din punct de vedere procedural la calea indicată de art. 66 bis pr. civ. când elementele cerute de această instituțiune sunt îndeplinite.

Considerând că art. 66 bis din pr. civ. își găsește aplicarea ori de câte ori este nevoie de a se luà o măsură grabnică pentru păstrarea unui drept, a cărui existență ar fi periclitată prin întârziere, măsură care are un caracter provizoriu și care se ia fără a prejudecà însăș existența dreptului.

Că pentru a se asigurà grabnic o bună ținere a copiilor și spre folosul acestora pe timpul procesului de divorț în sensul art. 249 cod. civ. și pe baza art. 66 bis din pr. civ., cererea de a se acordà în acest scop, o ordonanță prezidențială, o poate face după împrejurări atât tatăl cât și mama.

Având deci în vedere că dacă principal atât cererea apelantului G. F. D. cât și a soției sale J. M. D. sunt admisibile, urmează a examinà dacă ele întrunesc realmente și elementele de fapt pe care le invoacă în sprijinul lor.

Având în vedere că din desbaterile urmate, din probele administrate și din întregul complex de fapte cari au procedat acestui proces, rezultă că copilul soților D. anume Alexandru-Floru, în vârstă numai de patru ani a fost luat de mama sa odată cu plecarea din căminul conjugal și dus la conacul moșiei Buda la 10 km. de Ploești unde mama și copilul locuesc la familia soției. Copilul este debilitat în urma scarlatinei și otitei de care a suferit, având nevoie de aer curat, pe care de sigur că-l găsește mai ușor la țară, unde locuește cu mama sa.

Având în vedere, că față de vârsta fragedă a copilului, îngrijirile, răbdarea și atențiunea, pe care le depune mama pentru creșterea și educația acestuia, pot să-i profite infinit mai mult, decât iubirea tatălui, care oricât ar fi de mare și sinceră, nu poate să-i folosească copilului, mai ales că tatăl este medic profesionist, care din cauza ocupațiunei sale este obligat să lipsească o mare parte de timp de acasă.

Având în vedere că chiar dacă apelantul ar angajà în acest scop o bonă sau o guvernantă (în casa sa care se află la etaj — neconfortabilă și nehigienică) grija pentru educațiunea și solicitudinea acestei femei străine, nu poate egalà pe a mamei care-și iubește și îngrijește copilul din instinct și care e oricând dispusă să facă sacrificiu pentru asigurarea sănătății și creșterea copilului său.

Având în vedere că tatăl nu se poate plânge că a fost împiedicat ca să-și vadă copilul precum pretinde în cererea sa, ci dimpotrivă, din probele administrate rezultă că a avut putința să-și revadă fiul atât la Conacul dela Buda, cât și în casa cumnatului său I. N., soția înlesnindu-i cu toată buna voință aceste întrevederi.

Având în vedere că în speță chestiunea ținerii copilului, debil și de o vârstă fragedă precum și problema pazei și creșterei lui, nu pot fi amânate de a fi soluționate până la definitiva terminare a procesului de divorț, care mai poate durà încă mult timp, căci orice întârziere în găsirea celei mai bune soluțiuni, poate aduce o atingere gravă și chiar ireparabilă sănătății și educațiunei copilului.

Considerând că așà fiind cererea D-rului G. F. D. de a i-se încredințà copilul apare în fapt ca neîntemeiată și nefolositoare acestuia, pe când cererea d-nei J. G. F. D. apare ca îndreptățită și de o grabnică soluțiune.

Considerând că această situație în intervalul dintre darea ordonanței prezidențiale și judecarea apelului, a fost agravată prin fapta apelantului G. F. D. care abuzând de buna credință a mamei și a unei femei de serviciu, a ridicat copilul din paza acestora pe când se află la Brașov, ascunzându-l și refuzând a-l înapoia mamei până astăzi cu tot ordinul Justiției care i-a impus restituirea

Având în vedere că prin acest fapt și această conduită numitul apelant îndreptățește și mai mult convingerea că nu poate să se comporte ca un bun părinte, de vreme ce consideră copilul ca un obiect ce poate fi răpit, și-l expune astfel la sdruncinarea sănătății sale prin măsurile ce necontenit le ia ca să nu fie descoperit de mama sa și organele Justiției.

Că deci pentru aceste motive apelul făcut de Dr. G. F. D. urmând a fi respins, iar ordonanța prezidențială No. 4768 din 23 Iunie 1928 urmând a fi confirmată.

Văzând și cererea intimatei privitoare la cheltueli de judecată.

Pentru aceste motive respinge ca nefondat apelul.

(ss) *T. Goruneanu*
(ss) *B. Scondăcescu*

Opinie separată (în ședința dela 12 Septemvrie 1928): Având în vedere că sub rubrica «despre măsurile provizorii ce se pot luà în urma cererei de despărțenie pentru cauză determinată», art. 249 c. civil dispune ca ținerea provizorie a copiilor în timpul divorțului să rămâie tatălui, dând în căderea Tribunalului ca în folosul copiilor să hotărască altfel la cererea mamei a familiei sau a ministerului public.

Având în vedere că ținerea copiilor spre folosul lor implică continuitate de îngrijire pentru asigurarea căreia procedura sumară a art. 66 bis, aleasă de părți este legitimă și utilă, fiindcă legea nu exclude principial explicarea acestei proceduri, iar urgența măsurilor de luat nu poate fi satisfăcută decât prin procedura rapidă a citatului text.

Având în vedere că în folosul copilului Alexandru-Floru, al apelantului Dr. G. F. D., este a i-se procurà pe cât este cu putință, îngrijirea ambilor părinți, fiindcă la etatea lui de patru ani necesitatea îngrijirei materne este evidentă, iar îngrijirea tatălui, medic de profesiune, se constată necesară din cauza debilității copilului provocată de maladiile de cari a suferit.

Că îngrijirea ambilor părinți nu se poate obține decât prin trecerea copilului succesiv în îngrijirea fiecărui părinte un timp oarecare, ceeace ar contribuì poate și la o reconciliere și mai spre folosul copilului.

Pentru aceste motive subscrisul A. I. Popovici Președinte, sunt de părere a se admite în parte apelul, a se reformà ordonanța apelată și a se admite în parte ambele cereri, lăsându-se copilul în îngrijirea tatălui și al mamei pe rând câte 15 zile fiecare.

Președinte (ss) *A. I. Popovici.*

249 cod. civ., susţinând că, în speţă, nefiind vorba de conservarea vreunui drept existent al intimatei, care s'ar periclità prin întârziere, nu are loc aplicarea art. 66 bis, cu atât mai mult, cu cât intimata prin cererea sa tindea la desfiinţarea unui drept bazat pe dispoziţiunile legei; recurentul mai susţine că prin faptul că a omis a se pronunţà şi înlăturând fără a motivà mijlocul de apărare că afacerea nu este urgentă, Tribunalul săvârşeşte omisiune esenţială şi nemotivată.

Considerând că este cert în drept că ţinerea provizorie a copilului rămâne bărbatului în timpul procesului de despărţenie; nu mai puţin este adevărat însă că Tribunalul în conformitate cu art. 249 cod. civ. este în drept să hotărască altfel la cererea mamei, familiei sau a Ministerului Public, dacă o eventuală schimbare este solicitată de interesul şi în folosul copiilor.

Că ţinând seamă de acest principiu, Tribunalul apreciind elementele de fapt a litigiului şi constatând în modul arătat mai sus că darea copilului în îngrijirea mamei,

---

(2) Speţele ce adnotăm aduc în discuţiune câteva probleme de drept de o deosebită importanţă, pe care le vom cercetà în lumina doctrinei şi jurisprudenţei ce au avut ocaziunea să se pronunţe destul de rar. Deallfel, motivările ample ale acestor hotărîri, sunt suficiente ca să ne facă să reducem aceste observaţiuni.

Divorţul, păstrarea copilului. Desfacerea unei căsătorii trebuie privită totdeauna cu îngrijorare. Urmările lui: *collige sarniculas, et exi!* cum scria Juvenal, nu constă numai în împachetarea obiectelor soţului călător şi intervenirea unei despărţiri de fapt, ci se intentează acţiunea de divorţ, intervenind oarecari măsuri provizorii, cari sunt de natură a face transiţie între vieaţa comună şi vieaţa separată a fiecăruia din soţi. Aceste măsuri se cunosc:

a) Autorizarea ce se dă femeiei a părăsì domiciliul conjugal, întrucât intentarea acţiunei presupune că vieaţa în comun nu mai poate dăinuì.

b) O pensiune alimentară ce se acordă soţiei, reprezentând un echivalent al uzufructului dotal ce-l are soţul şi mijloace de existenţă pentru timpul cât soţia e considerată a fi încă în căsătorie.

c) Reglementarea ţinerii provizorii a copiilor.

Aceasta este chestiunea ce ne interesează.

* * *

Este cunoscut principiul autorităţei paterne. Tatăl este acela care în primul rând are dreptul şi datoria de a întreţine, supraveghià şi educà pe copilul său. Ca un corolar al puterei maritale şi paterne, art. 249 c. civ. pune principiul că «ţinerea provizorie a copiilor va rămâne bărbatului, în procesul de despărţenie», exceptându-se cazul când «se va hotărî altfel de către Tribunal, după cererea mamei, sau familiei, sau a ministerului public, spre folosul copiilor».

Prin urmare, codul civil prevede posibilitatea luărei copilului dela bărbat şi încredinţarea lui unei alte persoane.

Cum se va ajunge la această soluţiune?

Forme procedurale. Hotărîrea asupra ţinerei provizorii a copilului se va luà de către Tribunal; acesta este principiul pus de legiuitor. O asemenea cerere se va face dar înaintea Tribunalului ordinar, în complectul lui aşà cum îl prevede art. 20 din l. p. organizarea judec.

In acest caz, procedura va fi aceea a dreptului comun (Hamangiu, Bălănescu, Băicoianu, *Tratat de Dr. Civil*, I 653); cererea se va considerà ca urgentă şi credem că urmează a se socotì ca un accesoriu al acţiunei principale de divorţ, urmând a se cercetà de către Secţia Tribunalului învestit cu aceasta, ca fiind în măsură să cunoască mai bine întreaga pricină, decât oricare altă secţiune.

Dar calea *ordonanţei de refereu* este admisibilă?

In ceeace priveşte adoptarea acestei forme procedurale, vom deosebì după cum cererea va fi introdusă de bărbat, sau de femeie.

Bărbatul are autoritatea paternă şi în grija lui rămâne copilul (art. 249 c. civ.); el va puteà oricând cere aducerea *manu militari* a acestuia; astfel, va puteà indiscutabil să-l reclame pe calea unei ordonanţe de refereu, învederându-se urgenţa şi dreptul de pază şi autoritate ce-l are asupra copilului şi cari i-au fost lezate (T. Prahova I, Ordon. din 20 Dec. 1928 cu nota d-lui proc. Virgil Ionescu în *P. R.* 92/III/929 şi *Cr. Jud.* p. 635/929; T. R. Sărat, sent. din 5 Aprilie 1928, cu nota d-lui C. Zotta, în *Jur. Gener.* 915/928).

In ceeace priveşte pe femeie, problema pare mai complicată.

Din prima cetire a textului art. 249 c. civ., s'ar păreà că ea nu va puteà cere copilul pe calea ordonanţei de refereu. Să nu uităm însă că acest text vechiu, este reproducerea aproape fidelă a art. 267 c. civ. fr. care arată deasemeni că soţului îi rămâne copilul «à moins qu'il n'en soit autrement ordoné par le tribunal». Prin legea din 18 Aprilie 1886, acest text francez a fost abrogat şi s'a inserat un nou art. 238 care prevedea procedura divorţului înaintea preşedintelui sau judecătorului care îi ţine locul şi care «statue, à nouveau, s'il y a lieu, sur le résidence de l'époux demandeur, *sur la garde provisoire des enfants*, sur le... etc.». Astfel, judecătorul conciliator, în Franţa, statuează chiar el, pe cale de ordonanţă, asupra ţinerei copiilor.

Pe lângă acest text, s'a adăugat şi un nou art. 240 care deasemeni stabileşte că «le tribunal peut, soit sur la demande de l'une des parties intéressées, soit sur celle de l'un des membres de la famille, soit sur les réquisitions du Ministère Public, soit même d'office, ordonner *toutes les mesures provisoires* qui lui paraissent nécessaires *dans l'intérêt des enfants*». In baza acestui text, jurisprudenţa franceză, în mod curent, hotărăşte asupra păstrărei copilului, încă în timpul divorţului.

Aceste noui modificări rezolvă controversa ce se ivise înaintea instanţelor, dacă atribuirea provizorie a copilului se puteà face de preşedinte în calitatea sa de magistrat conciliator, sau ca judecător de refereu, şi care tindeà să încline pentru această de a doua interpretare (V. Sirey, *Code Civil annoté*, art. 238 No. 68 cu numeroase trimiteri); doctrina franceză, faţă de textele existente, este de acord a recunoaşte competenţa instanţei de refereu, a statuà în mod provizoriu asupra acestei chestiuni (Aubry et Rau, *Cours VII et V* p. 332 lit. c.; Baudry-Lacantinerie, *Traité III* 207; Colin et Capitant, *Cours I*, p. 226; Glasson, *Traité II*, p. 16; Japiot, *Traité de Proced. Civile* 915; Laurent, *Principes III*, 254; Planiol, *Traité I*, 1243; Planiol et Ripert, *Traité II*, 593).

Dar discuţiunea reapare înaintea instanţelor noastre. Inalta Curte, prin decizia ce adnotăm, admite implicit că în timpul procesului de divorţ, se poate luà un copil dela tată şi atribuì provizoriu mamei, iar T. Prahova, prin ordonanţa şi sentinţa ce alăturăm, motivează admiţând categoric o asemenea soluţiune. (In acelaş sens: Trib. Caliacra, Sent. din 15 Aprilie 1925, *P. R.* 87/III/926). Art. 66 bis. din proced. civilă, care a fost introdus în legislaţia noastră la 1900, nu a restrâns prin nimic şi nici nu a atacat principiile de drept existente; el reprezintă o nouă formă procedurală, un nou for de judecată pus la îndemâna părţilor, dacă vor puteà să-şi încadreze cererile în cuprinderea legei, şi «in interesul unei bune administrări a Justiţiei, care nu trebuie împiedecată în cazurile urgente». (Exp. de mot.).

* * *

Condiţii generale cerute de art. 249 c. civ. a) Potrivit dispoziţiunilor excepţionale din art. 249 c. civ., spre a luà o dispoziţie în timpul divorţului în ce priveşte ţinerea copilului, este nevoie de *o cerere*. Aceasta poate fi făcută de mamă, ca fiind cea mai indicată să precizeze asupra utilităţei ei.

In la doilea rând, poate fi făcută de un alt membru al familiei. Legiuitorul întrebuinţează expresia generică «cererea... *familiei*»; prin aceasta nu urmează că o atare cerere trebuie semnată de toţi membrii familiei (M. Cantacuzino, *Element de Drept Civil*, p. 703; D. Alexandresco, nota în *Jur. Gen.* 1736/924; contra: G. Tabacovici, I, 691), sau de un consiliu de familie legalmente constituit (Demolombe, *Traité de Divorce*, 225; contra: Frémont, No. 793; T. Louvain, 25 juil. 1874, *Pas. Bel.*, 205, III, 1875); rudele nu pot fi constituite în consiliu de familie, când trăiesc părinţii copilului, şi nici nu trebuesc a se impune formalităţile greoae ce implică o adunare a tuturor spre a solicità o asemenea măsură de grabnică soluţiune. In expunerea de motive a legei franceze modificatoare, din 1886, discutând soluţiunea dată de jurisprudenţa belgiană care cereà convocarea consiliului de familie spre a puteà face o asemenea cerere, se arată: «ce n'est point cette solution qu'autorise le projet. Un membre de famille, pris individuellement, en son nom, mais dans l'intérêt de l'enfant, pourra demander au tribunal telles mesures qu'il jugera avantageuses». Art. 240 c. c. fr. modificat, arată explicit că intervenţia aceasta poate venì în urma cererei «de l'un des membres de la famille».

Şi cari persoane pot fi socotite ca atare? Textul român este susceptibil de discuţiune. Jurisprudenţa franceză, într'o largă interpretare, decide că membrii ai familiei pot fi socotiţi toţi aceia cari au leeste în folosul copilului minor prin soluţiunea dată a făcut o justă aplicare a art. 249 proc. civ. şi art. 66 bis. proc. civ.

Considerând de altă parte, că luarea din îngrijirea tatălui în cursul procesului de divorţ a unui copil şi darea lui în îngrijirea mamei pentru motive grave — cum este în speţă delictul de adulter — este o măsură grabnică în favoarea minorului, şi deci Tribunalul nepronunţându-se asupra mijlocului de apărare invocat de recurent n'a săvârşit nici un exces de putere sau nemotivare, întrucât afacerea este urgentă prin ca însăş.

Că aşà fiind, recursul urmează a se respinge.

Decizia No. 1016 din 2 Noemvrie 1928.

Preşedinţia d-lui **Ar. Alexandrescu,** consilier. Minist. Public d-l proc. **L. Ştefănescu.** Avocaţi: **M. Georgescu,** pentru recurent şi **R. Dumitrescu-Dunăre,** p. intimată.

---

gătură de sânge cu copilul, sau soţii unor atari persoane (Dalloz, *Rép. Vo. Divorce*, No. 445). Intr'o interpretare mai juridică, prin membrii familiei se socotesc acei ce sunt într'un grad succesibil cu copilul, adică până la gradul al 12-lea, întrucât peste această limită rudenia ne mai având vreun efect legal, nu poate fi avută în vedere de lege (Dalloz, *ibidem*; Sirey, *Code Civ. ann.*, art. 240 No. 2 cu trimiteri; contra: Carpantier, Huc, *Commentaires II*, 350; Baudry-Lacantinerie, 197). In spiritul acestei soluţiuni, în dreptul român, prin familie urmează a se înţelege oricare din rude numai până la gradul al 4-lea (V. art. 4 legea publ. *Mon. Of.* din 28 Iulie 1921).

In al treilea rând, o asemenea cerere se poate face oricând din partea Ministerului Public, fie din proprie iniţiativă, fie sesizat de vreo cerere a unor terţe persoane, care va fi fost socotită ca întemeiată în principiu.

Textul citat nu arată o anumită ordine în care Tribunalul poate fi sesizat (Baudry-Lacantinerie, III, 197); textul înşiră persoanele ce au această calitate, în ordinea afecţiunei prezumate sau a interesului ce au pentru minor, dar nu într'o ordine eliminatorie; dealtfel, chiar redacţiunea articolului (care cuprinde conjuncţiunea «sau»), arată că cererea se poate face de aceste persoane *omisso priore*.

Instanţa nu va puteà însă vreodată să ia asemenea măsuri din oficiu, ci numai fiind sesizată (Alexandresco, *Principii*, I, 124; M. A. Dumitrescu. *Manual*, I, p. 141; C. Neagu, *Codicele Civil adnotat*, I, art. 249, No. 12; contra: Baudry-Lacantinerie, III, 197).

b) O a doua condiţiune necesară, este *interesul minorului*. Termenul generic al legei este susceptibil de cea mai largă aplicaţiune, urmând ca faptele ce pot constitui un «interes» pentru copil, să fie cumpănite cu toată prudenţa şi apreciate la justa lor greutate de către instanţele de fond, ca să determine ridicarea provizorie a minorului de la tatăl său.

Cauzele pot fi multiple. In general, atitudinea profund dăunătoare creşterei şi educaţiunei unui copil, justifică luarea unei atari măsuri. Astfel, s'au admis ca asemenea cauze, faptul tatălui de a săvârşi adulter chiar în prezenţa copilului minor (T. Ilfov III, Ordon. 12506/928 nepubl. asupra căreia s'a pronunţat decizia ce adnotăm), sau vârsta prea fragedă a copilului (T. Prahova I, Sent. 143/923 nepubl.), sau debilitatea (T. Prahova IV, Ordon. 4768/928 şi sent. civ. 263/928 supra cit.), sau maltratări ce ar suferi din partea tatălui său (Hamangiu. Bălănescu, Băicoianu I, 652; Planiol-Ripert, *Traité II*, 610; Tabacovici, I, 690 No. 1), sau chiar posibilitatea unor mai bune îngrijiri din punct de vedere material (Demolombe, *Traité*, 226), toate rămânând la aprecierea instanţelor de fond (Cas. II, dec. civ. 192/924, *Jur. Gen.* 1674/924).

Aceste aprecieri şi constatări fiind chestiuni de fapt, sunt scoase de subt cenzura instanţei de casare (Hamangiu-Georgean, *Cod. Civil adn.* I, art. 249, No. 4 cu citaţii).

Instanţa urmează apoi să stabilească cui va încredinţà paza provizorie a minorului. Legea nu prevede nimic în această privinţă. Deasemeni, dă latitudinea a se statornici persoana sau locul unde poate fi stabilit copilul. Astfel, el va puteà fi atribuit mamei, oricărei alte rude sau terţiu (Laurent, III, 225; Tabacovici, I, 693), sau chiar într'un institut de educaţie sau internat, reglementând chiar modul în care copilul va puteà fi vizitat (Dalloz, *Rep. Vo. Divorce*, No. 450; Planiol, I, 1250).

* * *

Condiţii speciale cerute de art. 66 bis proc. civ. Dacă cererea se va face adoptându-se forma procedurală prevăzută de art. 66 bis proc. civ., pe lângă arătatele condiţiuni generale, petiţionarul va trebuì să dovedească îndeplinirea şi a cerinţelor specifice acestui text de procedură. Acestea sunt: lezarea unui drept, urgenţa şi pericolul în întârziere.

a) *Lezarea dreptului*; prin faptul contractărei căsătoriei şi în scopul unităţei de conducere, ambii soţi îşi contopesc anumite drepturi şi obligaţiuni. Astfel, ca să nu le discutăm decât pe acele ce interesează în chestiunea ce analizăm, soţii vor aveà un acelaş domiciliu, o unică administraţie de bunuri şi o unitară supraveghere a educaţiei copilului.

Prin hotărîrea premergătoare dată în instanţa de divorţ, se autoriză desfacerea acestor legături: soţia va puteà aveà un domiciliu separat, o administraţie provizorie separată (pensia alimentară ce i-se acordă) şi prin art. 249 c. civ. i-se recunoaşte implicit dreptul de a supraveghià păstrarea şi creşterea copilului. Când soţia nu va puteà să-şi exercite supravegherea creşterei copilului, acest drept al său va fi lezat; când păstrarea şi creşterea copilului se va face cu totul dăunător pentru copil, dreptul mamei de a-l educà va fi deasemeni păgubit şi ea va puteà să-l exercite pe calea ordonanţei de refereu.

b) *Urgenţa* reiese din nevoia unei îngrijiri sau supravegheri zilnice, ce are copilul; sau din interesul imediat pe care îl prezintă actele tatălui, cari au provocat chemarea sa în judecată;

c) *Pericolul în întârziere* reiese deasemeni din aceleaşi consideraţiuni şi urmările ce ar puteà să aibă neglijarea înlăturărei răului sau exemplul rău dat de tată pentru mintea fragedă a copilului.

Astfel, dovedindu-se întrunirea şi a acestor condiţiuni, ordonanţa de refereu este o cale procedurală admisibilă pentru luarea copilului dela tată şi atribuirea provizorie către altă persoană, în timpul divorţului.

Caracterul hotărîrei. O hotărîre dată în conformitate cu art. 249 c. civ. sau ordonanţa de refereu ce o înlocueşte, nu au decât un caracter provizoriu. In acest sens este textul, care se referă la «ţinerea *provizorie*» a copiilor, şi însuş scopul acestei instituţii care admite măsuri de prudenţă şi urgenţă, până când se va statuà în mod definitiv de Tribunalul învestit cu judecarea divorţului. (Hamangiu, Băicoianu, Bălănescu, I, 654).

O asemenea hotărîre nu are autoritate de lucru judecat (Lacoste, *De la chose jugée*, No. 84, cu numer. citaţii), putând fi înlăturată printr'o nouă cerere, ori de câte ori vor interveni motive noui sau circumstanţe cari să justifice aceasta, (Alexandresco, *Drept Civil*, II, p. 126, 133, 188; Alexandresco, *Principii*, I, 397; C. Neagu, I, art. 249 No. 13; Planiol-Ripert, II, 594); asemenea noui cereri vor puteà fi introduse de oricari din persoanele cari au calitatea de a provocà îngrijirea copilului de către o altă persoană decât tatăl său (Demolombe, *Traité*, 230).

Pentru hotărîrile ce se pronunţă în această materie, conform art. 129 al. VIII, pr. civ., se poate admite execuţie provizorie.

Neexecutarea unor asemenea hotărîri poate fi sancţionată prin daune cominatorii (Asupra acestei discuţiuni, vezi Alexandresco, *Drept Civil*, II, p. 125; Baudry-Lacantinerie, III, 198; Demolombe, *Traité*, 229; Neagu, I, art. 249, No. 20—22; Sirey, *Code Civ. ann.*, art. 303, No. 41—43, cu numeroase citaţii). In dreptul francez, spre a asigurà şi mai mult executarea unor atari măsuri luate de instanţe, prin legea dela 5 Sept. 1901 s'a creat un delict special asimilat în totul delictului de răpire de minori, prin care pedepseşte pe acel dintre părinţi care având încredinţat minorul în pază, nu-l prezintă, îl răpeşte sau îl ascunde (V. art. 357 al. II c. p. fr.; Fr. Goyet, *Précis de droit pénal special*, p. 194; nota d-lui proc. V. Ionescu, în *Pand. Rom.*, 93/III 1929).

Tribunalele vor trebuì să soluţioneze aceste cazuri cu toată prudenţa, cunoscându-se spiritul de aversiune din proprie iniţiativă sau instigaţie, pe care îl au soţii ce au apucat calea divorţului şi mai cu seamă interesele de ordin moral pe cari le reclamă acei pe cari o pravilă dela începutul secolului trecut, îi numià *sărmani nevrednici*.

RADU DIMIU
Judecător la Trib. Prahova

CAS. I, 24 Febr. 1930

HOTĂRIRI NEDESĂVÂRȘITE. TRANSILVANIA. SENTINȚĂ PREMERGĂTOARE. RECURS. INADMISIBILITATE. (Art. 57 l. accelerărei).

Potrivit art. 57 l. acc. jud. hotărîrile premergătoare nu pot fi atacate cu apel decât odată cu fondul. Acest text având o aplicațiune generală, privește și hotărîrile instanțelor din Ardeal, așa încât recursul contra unei decizii a Curței de Apel dată asupra unei sentințe preparatorii, este inadmisibil.

CURTEA: Asupra incidentului ridicat de intimată de a se respinge recursul ca inadmisibil;

Având în vedere că din lucrările dela dosar rezultă, că intimata Banca Generală de Credit S. A. din Diciosânmartin a chemat în judecată pe recurentul Minist. Armatei pentru a fi obligat a-i predă 14.779 kg. ovăz sau a-i plăti suma de 121.187 lei.

Că recurentul a ridicat excepția dilatorie prevăzută de art. 180 pt. 1 proc. civ., susținând că ovăzul pretins de intimată a fost rechiziționat de armată și prin urmare intimata trebuià să se adreseze Comisiunei Mixte de rechiziție, după cum prevede legea rechizițiilor;

Că Tribunalul a respins această excepție, declarându-se competent de a judecà acțiunea de față.

Că recurentul făcând apel, Curtea de Apel, prin decizia atacată cu recurs, a confirmat sentința Tribunalului.

Având în vedere că intimata, prin incidentul ridicat azi, cere ca recursul să fie respins ca inadmisibil, în conformitate cu dispozițiunile art. 24 al. 3 din legea organică a Inaltei Curți, dat fiind că este făcut în contra unei hotărîri premergătoare, care nu poate fi atacată cu recurs decât după ce s'a dat hotărîre definitivă asupra fondului procesului.

Considerând că în conformitate cu dispozițiunile art. 24 al. 3 din legea organică a Inaltei Curți, este inadmisibil recursul în contra hotărîrilor premergătoare sau deslușitoare, casarea acestora neputându-se cere decât odată cu fondul.

---

(1) O practică juridică constantă de procedură admiteà recursul în casare în contra hotărîrilor desăvârșite, chiar în cazurile când legea nu prevedeà aceasta, încât, pentru a fi exclus, jurisprudența cereà ca legea să prevadă formal excepțiunea. Dreptul de recurs în casare a fost considerat, ca inerent însăș naturei hotărîrilor desăvârșite, și atât de necesar, încât a fost proclamat ca un principiu fundamental de drept prin art. 103 al Constituției din 29 Martie 1923, la care, de la această dată, nu s'a mai permis legiuitorului ordinar de a face excepțiuni; ba ceva mai mult, toate dispozițiunile excepționale din diferitele legi anterioare, au fost abrogate prin art. 137 al aceleiași constituții.

Exemple de acestea avem în legiuirile speciale din timpul răsboiului și după aceea în vechiul regat, în cap. II despre reviziune § 521—523 din procedura ardeleană, în afacerile bagatelare § 448 procedura bucovineană, etc.

Nu este fără interes pentru desvoltările ulterioare de a arătà de pe acum, că cu ocaziunea discuțiunilor, ce s'au urmat în jurul art. 103 din Constituție s'a lămurit o chestiune, ce ajunsese până a formà obiect de controversă constituțională în vechiul regat, cu privire la instituirea Tribunalelor județene ca instanțe de recurs, prin legea judecătoriilor de pace, pentru afacerile pronunțate în ultimă instanță ale acestor judecătorii după regulele lor speciale de competință, față de legea organizărei Inaltei Curți de Casație, care dădeà în competința sa judecarea recursurilor de casare, și a art. ... din vechea Constituție, menținut și prin art. 102 din noua Constituție prin care se dispune, că pentru întregul stat român există o singură Curte de Casație și Justiție; după cum s'a lămurit și situația diferitelor recursuri prevăzute în legile de procedură din ținuturile alipite, făcându-se distincția, pe de o parte între recursul de casare și celelalte recursuri prevăzute în legile de procedură din ținuturile alipite, recunoscându-se numai celui dintâiu caracterul constituțional, pe de altă parte, între recursul de casare și instanțele competinte a se pronunță asupra acestor recursuri, în sensul, că nu numai Inalta Curte de Casație și Justiție poate judecà recursuri în casare, ci și alte instanțe cu caracter judecătoresc instituite prin legi speciale.

Toate aceste distincțiuni constituționale au fost lămurite prin legea unificată din 20 Decemvrie 1925, asupra organizărei Inaltei Curți de Casație și Justiție, special în art. 2. Numai așà, s'a recunoscut caracterul constituțional de instanțe de casare a Tribunalelor județene asupra hotărîrilor pronunțate de judecătorii în ultima instanță, competință, care a fost întinsă mai întâiu prin art. 64 legea acc. judecăților din 14 Maiu 1925 și apoi prin art. 77 și 78 din legea Inaltei Curți de Casație și Justiție și asupra Tribunalelor din Ardeal și Bucovina, după cum s'a recunoscut aceeaș competință Curților de Apel din Ardeal pentru afacerile prevăzute de § 525 și 550 pr. civ., prin art. 79 al legei Inaltei Curți de Casație. Tot așà au devenit instanțe de casare toate Curțile de Apel din întregul regat, pentru hotărîrile Comisiunilor de Apel în materie fiscală; Comitetul agrar pentru hotărîrile comisiunilor județene de expropiere, Consiliul de revizie pentru hotărîrile consiliilor de răsboiu, în afacerile penale privind pe militari și tot așà va fi ori de câte ori prin legi speciale se vor înființà jurisdicțiuni cu acest caracter, potrivit art. 101 din Constituție.

Articolul 106 din legea actuală a judecătoriilor din vechiul regat. combinat cu art. 64 din legea zisă a accelerării judecăților unificată din 19 Maiu 1925, stabilesc, cari hotărîri ale judecătoriilor sunt pronunțate în ultimă instanță, deci desăvârșite, și supuse recursului în casare înaintea Tribunalelor județene de pe întreg teritoriul țărei, după cum stabilesc că și judecata în recurs se face pentru toate conform art. 107 și 108 din legea judecătoriilor din vechiul regat.

Art. 2 din legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație și Justiție indică hotărîrile instanțelor judecătorești supuse recursului la Inalta Curte de Casație și Justiție, între cari enumără: deciziunile Curților de Apel și ale Curților cu Jurați, precum și sentințele Tribunalelor ordinare date ca instanțe de apel, ideie care este reprodusă și în art. 24 al. 1, care vorbește despre hotărîrile Tribunalelor de primă instanță nesupuse apelului și în contra hotărîrilor desăvârșite pronunțate de instanțele de apel și în art. 79 din aceeaș lege, care pe de o parte explică sensul hotărîrei desăvârșite, arătând că este vorba despre hotărîrile pronunțate de către a *doua instanță* (Tribunal sau Curte de Apel); iar pe de altă parte stabilește momentul de când se consideră desăvârșite asemenea hotărîri, indicându-se momentul comunicărei, de când conform art. 33 din lege, curge și termenul de recurs.

Recursul respins ca inadmisibil prin decizia Inaltei Curți de Casație și Justiție secția I No. 710 din 24 Februarie 1930, ce adnotăm, a fost declarat în contra deciziei No. C. I. 782/10/1926 din 15 Decemvrie 1927, dată de Curtea de Apel din Cluj secția I; prin urmare respingerea recursului ca inadmisibil este în flagrantă contrazicere cu principiile de drept consacrate prin textele de lege expuse mai sus.

Inalta Curte de Casație și Justiție recunoaște valoarea acestor principii, dar pentru justificarea soluțiunei date afirmă, că nu ne aflăm în cadrul unei deciziuni desăvârșite a Curței de Apel, ci în fața unei hotărîri premergătoare, fiind pronunțată asupra competinței instanței nu a fondului procesului, și în contra hotărîrilor premergătoare sau deslușitoare nu se poate face recurs, decât după ce s'a dat hotărîrea definitivă asupra fondului procesului, conform art. 24 al. 3 din legea organizărei Inaltei Curți de Casație și Justiție; iar pentru a stabili, că ne aflăm în fața unei hotărîri premergătoare se bazează pe interpretarea ce dă § 181 pr. civ. ardeleană, modificat prin art. 20 și 57 din legea unificată pentru accelerarea judecăților din 19 Maiu 1925 și art. 58 din aceeaș lege, care conține dispozițiuni transitorii.

Inainte de a examinà valoarea justificărilor date de Inalta Curte de Casație, pentru a respinge ca inadmisibil recursul este necesar a precizà speța judecată de Curtea de Apel prin decizia atacată cu recursul în casare: Ministerul Armatei a fost chemat în judecată înainte de punerea în aplicare a legei accelerărei din 19 Maiu 1925 de Banca de Credit S. A. din Diciosânmartin pentru a-i plăti valoarea unei cantități de ovăz ce a pretins, că i-a predat. Ministerul Armatei a ridicat excepțiunea dilatorică de incompetența Tribunalului ordinar de a judecà afacerea, pe baza § 180 al. 1 pr. civ. ardeleană, susținând că ovăzul pretins de reclamantă a fost rechiziționat de armată, și prin urmare erà de competința Comisiunei Mixte de rechiziții, de a soluționà litigiul, conform legei rechizițiilor.

Că așà fiind, este a se examinà dacă decizia supusă recursului de față este a se considerà ca premergătoare sau deslușitoare, după cum susține intimata, sau este desăvârșită.

Având în vedere că, în speță acțiunea a fost introdusă la Tribunal înainte de punerea în aplicare a legei accelerărei din 19 Maiu 1925 și că conform art. 58 din această lege urmă să se judece înaintea primei instanțe după vechea procedură; că prin urmare Tribunalul ca primă instanță a putut să se pronunțe la 7 Noemvrie 1925, prin sentință, numai asupra incidentului de incompetență ridicat de pârît, — deoarece prin art. 181 din proc. civ. din Transilvania se prevedeà că, înaintea Tribunalului, excepțiile dilatorii se judecă imediat și separat de fondul procesului și asupra lor se decide prin sentință, — sentință ce erà supusă căilor de atac prevăzute de legea de procedură.

Considerând însă că dacă procedura civilă din Transilvania admiteà rezolvarea incidentelor prin sentință supusă separat căilor de atac, — totuș aceste sentințe, întrucât se respingeà excepțiunea ridicată, chiar și în sistemul de procedură din Tran-

---

Tribunalul ca primă instanță a respins această excepție, declarându-se competinte, prin sentința pronunțată la 7 Noemvrie 1925; iar Curtea de Apel primind soluțiunea Tribunalului a respins apelul, prin decizia din 15 Decemvrie 1927, atacată cu recursul respins ca inadmisibil de Inalta Curte de Casație.

Așà dar, atât Tribunalul ca primă instanță cât și Curtea de Apel a judecat excepțiunea de necompetință, conform § 181 pr. civ. ardeleană, separat de fondul procesului, și prin respingerea recursului ca inadmisibil, un prim efect ar fi, că judecata asupra excepțiunei dilatorice de incompetință a rămas definitivă, astfel că chestiunea competinței judecată în acest fel, nu mai poate fi atacată nici cu apel odată cu judecarea fondului procesului, nici cu recurs în Casație, după cum ar trebuì să se procedeze cu hotărîrile premergătoare, căci s'ar opune autoritatea lucrului judecat, astfel că partea a fost privată de dreptul de a fi judecată de judecătorii pe cari în credința sa îi socotià competinți după lege.

Deși cestiunea competinței judecată separat la prima instanță, conform § 181 pr. civ. ard. și pe care însăș Inalta Curte printr'un considerent anterior găsește că a fost bine judecată separat de fondul procesului, a fost singură dedusă în Apel și judecată de aceasta tot separat de fondul procesului, conform dreptului ce i se conferià prin § 449 pr. civ. ard. totuș prin considerentul final impută Curței de Apel, că greșit a judecat această chestiune tot separat, căci dispozițiile § 181 pr. civ. ard. ar fi fost modificate de legea accelerării, și în această situațiune hotărîrea Curței de Apel separată de fondul procesului nu poate dobândi caracterul unei hotărîri desăvârșite, ci trebuie considerată tot ca hotărîre premergătoare, ce intră în cadrul celor ce nu pot fi atacate cu recurs, conform art. 24 al 3, legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație.

Dacă a greșit sau nu Curtea de Apel când a judecat, separat de fondul procesului, cestiunea de competință dedusă înaintea sa, e o cestiune care se va lămurì prin desvoltările ulterioare a stărei legislațiunei până în momentul, când s'a pronunțat deciziunea Curței de Apel; dar deocamdată un lucru apare sigur și în concepțiunea juridică a Inaltei Curți, că dacă Curtea de Apel erà în drept a judecà separat cestiunea competinței de fondul procesului, atunci hotărîrea dată asupra competinței erà desăvârșită și prin urmare recursul în casație erà admisibil; să presupunem însă că nu erà în drept a judecà separat această cestiune, și totuș a judecat așà, desesizându-se de afacere, fără a intrà în fondul procesului, nu erà nici un remediu de drept, pe care legea să-l pună la dispoziția părței, pentru a se îndreptà eroarea?

Legea nu puteà lăsà ca eroarea imputată Curței de Apel, dacă în adevăr aceasta a fost în eroare, să ajungă a dobândì valoare de drept, adică să fie considerată că exprimă adevărul juridic. Un remediu de drept erà la dispoziția părței și pentru aceasta situațiune, pe care-l vom indicà mai în urmă, când vom arătà starea legislațiunei în diferitele epoci, aplicabilă speței judecată de Inalta Curte.

Dar erà în eroare Curtea de Apel și puteà să intre în cercetarea fondului procesului, după aprobarea hotărîrei Tribunalului ca primă instanță, prin care acesta s'a declarat competinte să judece fondul procesului, și totuș n'a procedat la judecata fondului, căci § 182 pr. civ. ardeleană îl opreà până ce hotărîrea sa separată asupra competinței nu a fost ridicată la valoare de drept? Este destul să amintim efectele devolubilității apelului, cari nu au fost modificate prin nici unul din textele legei accelerărei pe cari le invocà Inalta Curte de Casație în decizia sa, pentru a da răspunsul evident negativ, pentrucă ceeace s'a dedus și judecat valabil la prima instanță, fiind numai cestiunea competinței, aceasta formà și obiectul litigiului în apel și nimic altceva, ori Curtea de Apel aprobând sentința primei instanțe și respingând apelul, prin aceasta ca s'a desesizat definitiv de litigiu astfel cum a fost dedus în judecata sa, și în acest caz hotărîrea asupra competinței este desăvârșită, deci susceptibilă de a fi atacată cu recursul în casare, conform art. 24 al. 1 legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație.

Ce este o hotărîre premergătoare sau deslușitoare, de care se ocupă art. 24 al. 3 din legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație și Justiție? — Art. 323 pr. civ. rom. le definește destul de lămurit, când spune, că sunt acele hotărîri, cari nu desleagă în totul litigiul, dar numai prepară sau deslușește deslegarea lui, cu care formează un tot, și de aceea legea oprește de a fi atacat cu apel separat de hotărîrea, care desleagă în totul litigiul. Acestor hotărîri sunt asimilate și acelea, cari se raportă la nulitatea actelor de procedură, conexitate și litispendentă pe cari art. 108 pr. civ. obligă a fi propuse mai înainte de a se intrà în cercetarea fondului litigiului sub pedeapsa decăderei, cari deși nu sunt hotărîri preparatoare pentru deslegarea fondului litigiului, totuș trebuesc propuse și rezolvate în mod preliminar, ca și cele preparatoare.

Când asemenea hotărîri ar interveni în cursul unei instanțe de apel, art. 24 al. 3 din legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație oprește de a fi atacate cu recurs în casare mai înainte de a se fi dat hotărîrea definitivă asupra fondului procesului, pentru aceleași rațiuni pentru cari legea de procedură oprește de a fi atacate cu apel asemenea hotărîri, când ar interveni în cursul procesului la prima instanță.

Cestiunile de competința teritorială sau personală, spre deosebire de competința de ordine publică, care se paote propune în orice stare a procesului și chiar pentru prima oară înaintea Inaltei Curți de Casație, trebuesc și ele propuse și rezolvate înainte de orice apărare asupra fondului procesului, sub aceeaș pedeapsă de decădere, ca și chestiunile preliminare de cari se menționează mai sus, conform art. 108 pr. civ. rom.; dar căile de atac ale hotărîrilor date asupra lor sunt reglementate deosebit, atât în procedura civilă română, cât și în cea ardeleană. Indicăm textele respective, din cari se desprinde lămurit apropierile și deosebirile de legislație.

Art. 108 pr. civ. rom.: «In caz când judecata se declară competinte va trece la cercetarea pricinei, cel nemulțumit având dreptul a face apel după săvârșirea ei.

In caz când instanța se declară incompetinte este datoare să trimită afacerea înaintea instanței competinte. Instanța de trimitere nu va fi învestită cu judecata, decât după ce hotărîrea care a încuviințat trimiterea a rămas definitivă», deci în caz de competință, apel după darea hotărîrei în fond; iar în caz de incompetință apel separat.

Art. 335 pr. civ. rom.: «Dacă prima instanță s'a declarat incompetinte și se va găsì apelul întemeiat, Curtea de Apel va schimbà hotărîrea și declarându-se competinte, va judecà pricina în fond.

Dacă însă prima instanță s'a declarat competinte, iar judecata în apel va găsì, că erà incompetinte, reformând hotărîrea apelată, ea va arătà instanța competinte, căreia îi va trimite afacerea, spre cercetare». Consecuința logică a acestor dispozițiuni este că, în cazul întâi hotărîrea asupra competinței este premergătoare sau preliminară judecăței fondului procesului, și prin urmare recursul contra ei se va face, conform art. 24 al. 3 legea pentru org. Inaltei Curți de Casație, după ce se va da hotărîrea definitivă asupra fondului procesului; iar în cazul al doilea este desăvârșită asupra cestiunei de incompetință, nemai fiind nevoe a se intrà în cercetarea fondului procesului, și recursul este admisibil, conform art. 24 al. 1 din aceeaș lege.

Iată dar, că în procedura civilă română, o hotărîre preliminară sau premergătoare lato sensu, asupra cestiunei de competință, întru cât se pronunță înainte de a se intrà în cercetarea fondului procesului, se privește într'un caz ca desăvârșită, într'altul ca premergătoare, după distincțiunile din art. 108 și 335 pr. civ. și deci susceptibilă de a fi atacată cu recurs, într'un caz după darea hotărîrei asupra fondului procesului, în celalt mai înainte.

§ 181 pr. civ. ard.: «Excepțiunile declinatorii au a se pertractà *îndată și separat de fondul procesului* și au a se *decide prin sentință*. In cazul de respingere a excepțiunilor Tribunalul numai la cererea părței contrare, este obligat a ordonà continuarea procedurei, fără considerare la intrarea în putere legală a sentinței.

§ 182 pr. civ. ard.: «Dacă judecata dă loc excepțiunei declinatorie, *stinge procesul*».

Așà dar după procedura ardeleană, excepțiunea asupra competinței se judecă separat de fondul procesului prin sentință, având ca efect în caz de a se declarà insilvania aveau caracterul unor hotărîri premergătoare, fiindcă prin ele se soluționau în prealabil și înainte de examinarea fondului numai excepțiunile dilatorii ridicate de părți.

Considerând apoi că prin art. 20 din legea accelerărei, tocmai în scopul accelerărei judecăților, se prevede că în contra hotărîrilor premergătoare — hotărîri date în privința oricărei excepțiuni — nu se poate face apel decât odată cu apelul asupra fondului.

Că prin art. 57 din legea accelerărei, dela data punerei în aplicare a acestei legi s'au abrogat toate dispozițiunile din procedurile civile și comerciale în vigoare pe întreg teritoriul țărei contrare dispozițiunilor acestei legi, că prin urmare prin dispozițiunea din art. 20 din legea accelerărei s'a abrogat sistemul contrar din legea de procedură din Transilvania, cu privire la căile de atac contra hotărîrilor date asupra excepțiunilor dilatorii.

Considerând că, dacă instanța de apel în mod greșit n'a ținut seamă de dispozițiunile legei accelerărei și a primit și soluționat apelul introdus în contra sentinței dată asupra excepțiunei dilatorii, — prin acest procedeu deciziunea instanței de apel

---

stanța competentă, când aceasta este Tribunalul, de a aşteptà până ce sentința va intrà în puterea legală, spre a puteà intrà în cercetarea fondului procesului, afară de cazul când partea contrară a cerut a se continuà procedura fără a se mai aşteptà dacă sentința separată asupra competinței a rămas definitivă; iar în cazul de a se declarà incompetinte stinge procesul, spre deosebire de procedura română după care se trimite la instanța competinte, punându-se capăt litigiului.

Procedura în apel asupra excepțiunilor declinatorii de competință este regulată de § 449, după care aceste excepțiuni se pot judecà separat, când se decide astfel; cât pentru procedura de reviziune (recursul în casare după procedura română), aceasta este reglementată de § 522, după care este inadmisibilă această cale de atac în contra hotărîrilor forului apelativ, prin care se stabileşte competința, în afară de cazul, când legea stabileşte competința exclusivă, dispozițiuni cari astăzi nu mai sunt în vigoare, față de art. 103 și 137 din Constituția din 29 Martie 1923, al căror efect l-am arătat la început.

In speță judecata de Inalta Curte de Casație, atât Tribunalul cât și Curtea de Apel au judecat separat de fondul procesului cestiunea competinței, declarându-se Tribunalul competinte de a judecà. Obiectul dar al litigiului angajat separat de fondul procesului erà numai cestiunea competinței, atât la prima, cât și la a doua instanță, care a dat hotărîrea sa desăvârşită asupra acestei cestiuni, deci recursul în casare erà admisibil, căci numai aşà hotărîrea Tribunalului asupra competinței se poate ridicà la valoare de drept, și prin urmare i se dă posibilitate a intrà în cercetarea fondului procesului. Inalta Curte recunoaşte, că aşà ar fi după procedura ardeleană, dar pretinde, că sistemul acestei legi a fost modificat prin legea accelerărei din 19 Maiu 1925, care formează procedura unificată pentru întreaga țară.

Cari sunt modificările aduse de această lege?

Prin art. 10 al. c. s'a dispus, ca rezolvarea cererilor de nulitate și a tuturor excepțiunilor relative la timbru, *incompetință*, litispendență, conexitate, etc. să se facă în ședință preliminară destinată în acest scop, înainte de a se intrà în cercetarea fondului procesului, principiu ce există și pânăacum atât în procedura română, cât și în cea ardeleană.

Prin art. 20 se dispune, că în contra celor hotărîte de judecată în ședința preliminară, nu există altă cale de atac decât apelul odată cu fondul, dispozițiune, care se aplică și în procedura de apel, conform art. 43 din lege; prin urmare dela data punerei în aplicare a acestei legi, toate distincțiunile atât din procedura română, cât și din acea ardeleană, cu privire atât la propunerea și discutarea excepțiunilor relative la competință, cât și la căile de atac au dispărut, toate urmând a fi propuse și discutate înainte de a se face apărări asupra fondului procesului, iar atacarea lor cu apel, și respectiv, cu recursul în casare nu se mai poate face separat, ci numai odată cu hotărîrea asupra fondului procesului, dispozițiuni cari sunt în vigoare pe întreg teritoriul țărei, deoarece orice alte dispozițiuni contrarii din procedurile până atunci în vigoare în diferitele părți ale țărei au fost abrogate prin art. 57 din lege, deci dela data acestei legi, atât apelul contra hotărîrei primei instanțe, cât și recursul în contra hotărîrei instanței de apel, cari statuiază în mod preliminar, asupra competinței, devin inadmisibile, aceste hotărîri fiind premergătoare, în sensul art. 24 al. 3 legea Inaltei Curți de Casație.

Această situațiune presupune, bine înțeles, numai ipoteza, când instanța s'a declarat competinte, căci numai așà ar fi putut păşi la cercetarea fondului procesului, cealaltă ipoteză, când s'a declarat incompetinte, rămânând în vigoare după distincțiunile din cele două proceduri, adică conform procedurei române urmând a fi trimisă afacerea la instanța competinte după ce hotărîrea asupra incompetinței a rămas definitivă; iar conform procedurei ardelene procesul rămânând stins, după ce hotărîrea a fost ridicată la valoare de drept, adică definitivă, prin epuizarea căilor de atac prevăzute de fiecare din cele două proceduri, căci în această ipoteză instanța este desesizată prin declararea incompetinței de a mai intrà în cercetarea fondului procesului, hotărîrea sa deşi preliminară sau premergătoare apărărei asupra fondului procesului dobândind caracterul definitivităței; deaceea aplicarea dispozițiunilor art. 20 din legea accelerărei judecăților și respectiv a art. 24 al. 3 din legea pentru organizarea Inaltei Curți de Casație devine incompatibilă cu caracterul și obiectul hotărîrilor premergătoare prin care instanțele de judecată se declară incompetente de a procedà la examinarea fondului procesului.

In cazul, când instanța se declară competinte și intră în cercetarea fondului procesului, după cum obligă legea, situațiunea este limpede apelul sau respectiv recursul se poate declarà după ce s'a dat hotărîrea asupra fondului procesului, și instanța superioară pusă în măsură de a restabili starea legală, dar dacă presupunem că în contra dispozițiunilor legei instanța se mărgineşte a se declarà competinte prin hotărîre premergătoare fără a mai ordonà a se intrà în cercetarea fondului procesului. In această situațiune, desigur, instanța se găseşte devestită de a judecà fondul procesului printr'un vădit exces de putere, în contra hotărîrei sale premergătoare nu mai există nici o altă cale ordinară de atac, cursul justiției este întrerupt și atunci art. 27 al. 2 legea pentru org. Curței de Casație, pune la dispoziția părților recursul în anulare înaintea Inaltei Curți de Casație, pentru a se restabili starea legală.

In speța însă judecată de Inalta Curte de Casație nu sunt aplicabile normele de mai sus indicate de art 20 din legea accelerărei, pentrucă acțiunea a fost intentată înainte de punerea în vigoare a legei pentru accelerarea judecăților din 19 Maiu 1925 și pentru acestea s'au pervăzut dispozițiuni transitorii prin art. 58 din lege.

Conform acestui articol acțiunile introduse până la punerea în vigoare a prezentei legi se vor judecà după vechea procedură numai înaintea instanței unde se găsesc, urmând ca în instanța de apel să se judece după prezenta lege; deci acțiunea trebuia a fi judecată conform § 181 pr. civ. ardeleană, adică excepțiunea declinatărei de competință să se judece *prin sentință*, separat de fondul procesului, după cum s'a și judecat de Tribunal ca primă instanță, prin sentința din 7 Noemvrie 1925, și după cum chiar Inalta Curte recunoaşte prin decizia sa, că bine s'a judecat în acest fel.

Nu ar mai fi poate nevoe de a reaminti că în sistemul procedurei ardelene se întrebuințează cuvântul sentință pentru a desemnà acele hotărîri ale instanțelor judecătoreşti prin care se desinvestesc de litigiu, spre deosebire de cuvântul *deciziune* sau *decis*, prin care în cele mai multe cazuri sunt desemnate hotărîrile premergătoare, denumite în procedura civilă română *încheeri*, cum și *hotărîrile în materie grațioasă*, decât pentru a invederà efectul și consecințele juridice ale unor asemenea hotărîri.

In adevăr, sentințele desinvestind instanța pun capăt litigiului, astfel cum s'a dedus și a trebuit să fie judecat; judecata este susceptibilă de a se ridicà la valoare de drept, adică de a rămâne definitivă, prin unul din modurile prescrise de lege, neapelarea sau confirmarea instanței apelatorice ori eventual a instanței de casare, pe când decisul nu are aceleași efecte. Dacă dar, conform § 181 pr. civ. ardeleană, aplicabil în speță, după chiar interpretarea dată de Inalta Curte de Casație art. 58 din legea accelerărei, excepțiunea dilatorică de competință a fost judecată valabil separat de fondul procesului de Tribunal ca primă instanță, *chestiunea competinței a făcut un obiect litigios, distinct de fondul procesului*; deci sentința dată asupra sa erà susceptibilă de a rămâne definitivă tot distinct de fondul procesului, prin oricare din modurile prevăzute de lege, și numai în cazul când s'a stabilit definitiv competința instanței ea puteà intrà în cercetarea fondului procesului căci, în cazul incompetinței, procesul trebuià a fi stins, conform § 182 din aceeaș procedură.

Prin urmare, când obiectul litigiului la prima instanță a fost numai stabilirea competinței, separat de fondul procesului, când apelul este deschis în contra sentinței date, căci art. 20 din legea ecccelerărei judecăților nu-l oprește, când prin apel nu se poate deduce în instanță decât numai aceea ce a format obiectul litigios discutat la prima instanță, și când instanța de apel a judecat numai această chestiune, respingând apelul, este neîndoios, că instanța de apel dând hotărîrea în această privință în a doua instanță și hotărîrea sa punând n'a dobândit câtuş de puţin caracterul unei hotărîri desăvârşite, ci ea trebuie considerată tot ca hotărîre premergătoare care conform dispoziţiunilor art. 24 din legea Curţei de Casaţie nu poate fi atacată cu recurs în casare.

Că aşà fiind, incidentul ridicat de intimat devine întemeiat şi urmează a fi admis ca atare, iar recursul respins ca inadmisibil.

Pentru aceste motive Curtea respinge ca inadmisibil recursul făcut de Ministerul Armatei în contra deciziunei No. 782/10/1926 a Curţei de Apel Cluj, s. I-a.

Dată şi citită în şedinţă publică azi, 24 Februarie 1930.

Decizia No. 710 din 24 Febr. 1930.

Preşedinţia d-lui **Er. Mandicevschi,** consilier. Advocaţi: **D. Ştefănescu,** p. recurent, şi **Neguş,** p. intimată.

CAS. S.-U., 31 Oct. 1929

NECONSTITUŢIONALITATEA LEGILOR. INVOCAREA MAI MULTOR MOTIVE. JUDECAREA UNORA. NU SE MAI POATE JUDECĂ ŞI RESTUL MOTIVELOR. (Art. 103 Const. şi 29 I. Curţei de Casaţie). (1)

Atunci când se invoacă mai multe motive de neconstituţionalitate, ele trebuesc deduse toate cu ocazia judecăţei; altminteri înseamnă că s'a renunţat la ele şi nu se mai pot invocà ulterior în acelaş proces.

(J. Leontopol şi a. cu Casa Centrală a Improprietărirei).

CURTEA: Asupra cererei recurenţilor, moştenitori ai defunctului V. Leontopol, de a se judecà un al doilea motiv de casare, relativ la neconstituţionalitatea art. 50 din regulamentul legei agrare, întrucât au invocat şi acest motiv în petiţia de recurs ce au introdus în contra deciziunei Comitetului Agrar No. 977 din 1924 şi el n'a fost judecat de către Secţiunile Unite în ziua de 18 Noemvrie 1926, când s'a pronunţat deciziunea No. 22, rezolvându-se atunci numai cestiunea constituţionalităţei art. 37 din legea agrară, care formà obiectul primului motiv din petiţia de recurs.

Având în vedere că se constată, într'adevăr, că prin petiţia de introducerea recursului, recurenţii au cerut, în ipoteza că recursul ar fi socotit ca inadmisibil, ca Secţiunile Unite ale Curţei să se pronunţe asupra constituţionalităţei art. 50 din regulamentul legei agrare; că, recursul venind în judecata Secţiunii III-a, înaintea acestei Secţiuni recurenţii combătând incidentul de inadmisibilitatea recursului, au cerut, în subsidiar, să se ia act că înţeleg a atacà, ca neconstituţional, art. 37 legea agrară, — ceeace nu fusese cerut prin petiţia de recurs, — şi această Secţiune, prin decizia No

---

capăt litigiului, astfel cum a fost angajat la prima instanţă şi dedus înaintea sa, *este desăvârşită*, şi deci supusă recursului în casare, conform art. 24 al. 1 legea pentru organizarea înaltei Curţi de Casaţie.

Totuş Inalta Curte afirmă, că hotărîrea dată în condiţiunile de mai sus erà premergătoare, pentru motivul că şi în procedura ardeleană, hotărîrile date asupra competinţei erau premergătoare. Desigur, dacă privim cestiunea competinţei în sensul că ea trebuie propusă şi rezolvată înainte de a se intrà în cercetarea fondului procesului, hotărîrea dată asupra competinţei este premergătoare, dar nu de acestea se ocupă art. 24 al. 3 din legea Inaltei Curţi de Casaţie, ci de acele hotărîri premergătoare, prin cari se rezolvă în mod preliminar unele excepţiuni, dar nu separat, ci în legătură cu fondul procesului, în sensul că după rezolvarea lor legea obligă a se intrà în cercetarea fondului procesului fără a se mai aşteptà până ce s'ar ridicà la valoare de drept, căci numai aceasta este raţiunea pentru care legea dispune, că în contra hotărîrilor premergătoare sau desluşitoare, să nu se poată face recurs în casare, decât după ce s'a dat hotărîrea definitivă asupra fondului procesului. Art. 24 al. 3 din legea pentru organizarea Inaltei Curţi de Casaţie nu este altceva, decât aplicarea sistemului prevăzut prin art. 108 şi 335 pr. civ. rom. asupra hotărîrilor premergătoare date asupra excepţiunilor declinatorii de competinţă, generalizat şi aplicabil pe întreg teritoriul ţărei prin art. 10 şi 20 al legei de unificare pentru accelerarea judecăţilor din 19 Maiu 1925, de când orice alte dispoziţiuni contrarii au fost abrogate prin art. 57 din acea lege.

Nimic asemănător până atunci în procedura ardeleană, căci atât § 181 pentru Tribunal ca primă instanţă, cât şi § 449 pentru instanţă de apel permit judecarea tuturor excepţiunilor dilatorice separat de fondul procesului, şi dacă Curtea de Apel a judecat aşà, pentru ce imputarea că a judecat greşit? Ce principiu de drept, ori în baza cărui text de lege ar fi fost îndreptăţită Curtea de Apel, ca după ce a statuat asupra excepţiunei de competinţă, la fel ca şi prima instanţă, să procedeze la examinarea fondului procesului, când prima instanţă a statuat separat, conform § 181, şi când Inalta Curte recunoaşte, că bine s'a pronunţat aşà? Deciziunea Inaltei Curţi este laconică în această privinţă, dar din felul cum este motivată, pare a rezultà, că art. 58 din legea accelerărei serveà de călăuză, când se afirmă, că numai înaintea primei instanţe se aplică vechea procedură în acţiunile intentate înainte de punerea în vigoare a legei accelerărei, în apel urmând ca judecata să se facă după această lege, adică conform art. 10 şi 20, după cari excepţiunile asupra competinţei se propun şi se rezolvă înainte de a se intrà în cercetarea fondului procesului, iar apelul în contra hotărîrilor date asupra lor nu se poate face decât odată cu fondul.

Dacă această interpretare a art. 58 din legea accelerărei a fost în concepţiunea juridică din deciziunea Inaltei Curţi de Casaţie şi pare a nu fi alta, căci altfel nu s'ar fi putut imputà greşeală Curţei de Apel, atunci ar fi în contrazicere, cu principiul fundamental înscris în procedura civilă şi care nu este modificat prin legea de accelerare, după care în instanţa de apel nu se poate deduce şi judecà alt obiect al procesului decât acel ce a fost discutat şi soluţionat valabil la prima instanţă; oricum valabil a fost soluţionată separat axcepţiunea dilatarică asupra competinţei la pcima distanţă, valabil a fost soluţionată aceeaş cestiune în instanţa de apel, aceasta formând *însuşi fondul procesului în apel*, şi dela această regulă nu s'ar fi putut abate Curtea de Apel, decât numai în baza unui text de lege care să autorizeze în mod special şi discutarea fondului procesuluiu de la prima instanţă, ceeace nu dispune art. 58 din legea accelerărei, astfel că au rămas pentru acţiunile introduse înainte de punerea în aplicare a legei accelerărei neatinse dispoziţiunile procedurei civile ardelene. Nu ne găsim cel puţin nici în situaţiunea prevăzută de art. 335 pr. civ. rom. când, după ce stabileşte competinţa primei instanţe, este autorizată de a intrà direct în discuţia fondului procesului, pentrucă aceea se referă la ipoteza, când prima instanţă erà competinte a judecà şi deci obligată de a intrà în cercetarea fondului procesului, şi s'a declarat incompetinte, iar instanţa de apel a găsit, că greşit s'a declarat incompetinte, legea autorizând-o a face direct ceeace ar fi trebuit să facă prima instanţă; pe când în speţa de faţă prima instanţă s'a declarat competinte, dar nu erà obligată de lege a intrà în cercetarea fondului procesului, şi instanţa de apel nu puteà nici ea să procede în acest fel, căci s'ar fi adus atingere principiului celor două grade de jurisdicţie, fără autorizaţia specială a legei.

Din cele de mai sus rezultă, că adevărata interpretare ce trebuie dată art. 58 din legea accelerărei când spune că judecata în apel urmează a se face după această lege este, că judecata se va face în acest fel, pentru tot aceea ce se puteà deduce şi formà obiectul apelului; de aci concluziunea logică şi naturală este, că Curtea de Apel judecând cestiunea competinţei care formà însuş fondul obiectului apelului, instanţa a fost terminată, hotărîrea sa erà prin urmare desăvârşită, şi deci supusă recursului în casare, conform art. 24 al. 1 legea pentru organizarea Inaltei Curţi de Casaţie.

Iată pentru ce cred, că jurisprudenţa Inaltei Curţi de Casaţie creată prin deciziunea ce adnotăm nu poate servi de doctrină, şi desigur, dacă chestiunea s'ar mai prezentà înaintea Inaltei Curţi, argumentele de mai sus ar motivà cu suficienţă o revenire asupra ei; dar cum această se referă la dispoziţiuni transitorii ale legei, poate că aceeaş speţă nu s'ar mai prezentà, după cum se poate, ca faţă de puţinele cazuri, ce s'ar mai ivì în perioada de tranziţie, să se găsească inutil, ca numai de dragul artei, să se recurgă la procedura îngreunătoare cu care se poate reveni asupra jurisprudenţelor Inaltei Curţi de Casaţie. Rămâne totuş o înregistrare de critică doctrinală.

V. BĂLĂŞESCU
Consilier la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie

(1) Neconstituţionalitatea legilor este incontestabil, o chestie de ordine publică. Ideia dela care a pornit legiuitorul nostru constituant, atunci când a edictat dispoziţia art. 103 din Constituţie, este aceea a garantărei respectului stărei de legalitate, fundamentul de bază al Statului nostru. Orice atingere adusă stărei de legalitate, fie de puterea legiuitoare, fie de

317/926, a declarat recursul inadmisibil, trimiţând în judecata Secţiunilor Unite numai cestiunea constituţionalităţei art. 37 din legea agrară; că, deşi se mai constată că, în memoriul depus pe lângă petiţia prin care se cereà fixarea termenului înaintea Secţiunilor Unite, recurenţii au desvoltat argumentele pentru care art. 5 din regulamentul legei agrare este neconstituţional, cu toate acestea, când s'a înfăţişat cauza înaintea Secţiunilor Unite în ziua de 18 Noemvrie 1926, recurenţii n'au mai desvoltat decât chestiunea neconstituţionalităţei art. 37 din legea agrară, după cum aceasta se constată din decizia No. 22 pronunţată în aceà zi.

Considerând că, în aceste condiţiuni, recurenţii ne mai cerând înaintea Secţiunilor Unite să se judece şi cestiunea constituţionalităţei art. 50 din regulamentul legei agrare, rezultă evident că dânşii au renunţat la acest motiv, căci nu este admisibil ca un recurent sprijinindu-şi recursul pe mai multe motive, să voiască şi să facă ca aceste motive să nu fie judecate deodată, ci treptat, după intervale de timp; că, aşà fiind, recurenţii Leontopol nu mai puteau, în urmă, la 18 Noemvrie 1928, după trecerea a doi ani dela pronunţarea deciziunei Secţiunilor Unite No. 22/926 să ceară a se judecà şi neconstituţionalitatea art. 50 din regulamentul legei agrare, întrucât Secţiunile Unite rezolvând cestiunea ce-i fusese deferită de Secţiunea III-a şi recurenţii necerând atunci să se judece şi neconstituţionalitatea art. 50 din regulament, după cum ar fi urmat să facă dacă nu înţelegeà să renunţe la acest motiv, s'au desesizat definitiv de această afacere; aşà că cererea de faţă urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, respinge cererea.

Deciziunea No. 45 din 31 Oct. 1929.

Preşedinţia d-lui **Oscar N. Nicolescu,** prim-preşedinte; procuror general d. **I. N. Stambulescu;** avocaţi d-nii **Ştefănescu-Priboi,** pentru recurenţi şi **Paraschivescu-Bălăceanu,** pentru intimaţi.

CAS. I, **21 Iunie 1926**

PROBE. MENŢIUNI CONTRADICTORII. DREPTUL INSTANŢEI DE FOND DE A APRECIA. LEGI STRĂINE. INTERPRETARE. CHESTIE DE FAPT. PREZUMPŢII. DREPT DE RETENŢIE. POATE FI CERUT PENTRU PRIMA OARĂ IN APEL? (1)

1. *In cazul când în dovedirea unei situaţiuni s'au prezentat acte cari să cuprindă menţiuni contradictorii, instanţa de fond, dacă altă dovadă nu se aduce, este în drept a aprecià pe care din cele 2 menţiuni poate pune temei.*

2. *Interpretarea dispoziţiunilor*

---

puterea executivă, este menită să turbure viaţa de Stat. Justiţia, care în sistemul Constituţiei noastre, este chemată să fie păzitoarea ideii de legalitate, trebue să intervină pentru restabilirea legalităţei. De sigur, fiind vorba de însăş existenţa Statului, adică de o chestie de ordine publică absolută, intervenţia din oficiu a Justiţiei în verificarea legilor cari ar aduce atingere Constituţiei, s'ar impune.

Dar dela aceste principii trebue să ne abatem atunci când este vorba de examinarea problemei controlului constituonalităţei legilor. In adevăr, dispoziţia art. 103 din Constituţie este o importantă derogare dela principiul separaţiei puterilor. Ea constitue mijlocul prin intermediul căruia se poate asigurà colaborarea puterilor. Ca orice derogare însă, ea trebue să fie de strictă interpretare. Când constituantul însuş a înţeles să modifice acest principiu al separaţiei puterilor, de sigur el a procedat cu toată circumspecţia şi n'a putut să dea puterei judecătoreşti drepturi de natură legiuitoare. Constituantul n'a voit să acorde puterei judecătoreşti dreptul de a se sesizà din oficiu cu cercetarea legilor pe care le-ar socoti neconstituţionale, pentru ca nu cumva pe această cale puterea judecătorească să devină preponderantă în Stat şi să se îndepărteze dela rolul ei, asumându-şi atribuţiuni politice. Tocmai pentru a se evità acest lucru, constituantul, şi în urmă legea Curţei de Casaţie, a prevăzut două condiţiuni esenţiale pentru exercitarea acestei acţiuni: *a)* chestia neconstituţionalităţei unei legi nu poate fi ridicată decât cu ocazia judecărei unui proces. Controlul legalităţei legilor este deci relativ; el nu se poate efectuà decât cu ocazia proceselor existente; *b)* ea nu poate fi ridicată decât de una din părţile interesate, aflate în proces. Această măsură este luată tocmai pentru a înlăturà dreptul de proprie intervenţie al Justiţiei care ar fi putut aduce după sine preocupări de natură politică. De sigur, aceste preocupări pot tot atât de bine să existe şi atunci când Justiţia este sesizată de una din părţi, dar legiuitorul a crezut că luând această măsură, dă o garanţie în plus că acest control se va exercità în limitele strâns restrânse, anume fixate astfel, spre a nu se aduce nici o atingere principiului separaţiei puterilor şi a nu se face din Justiţie un organ politic.

Decizia Inaltei Curţi, în secţii unite, pe care o adnotăm aici, face o justă aplicare a acestor principii. Examinând-o însă mai deaproape, constatăm că din considerentele ei se desprind două idei vrednice de reţinut:

a) Motivele de neconstituţionalitate pot fi adăugite prin petiţia prin care se deduce în judecata secţiilor-unite chestia neconstituţionalităţei. In speţă, în faţa secţiei III-a a Inaltei Curţi, unde se judecase afacerea, recurenţii, prin motivele de recurs, au invocat neconstituţionalitatea art. 37 legea agrară. Prin petiţia de recurs adresată secţiilor-unite, recurenţii invoacă şi neconstituţionalitatea art. 50 din regulamentul legei agrare, ceeace nu făcuse în faţa secţiei a III-a. Jurisprudenţa constantă a Inaltei Curţi, bazată pe textul legei, că chestiunea constituţionalităţei nu poate fi dedusă în judecata secţiilor-unite dacă n'a fost ridicată în faţa instanţelor ordinare de judecată, suferă o uşoară derogare. Decizia de faţă a Inaltei Curţi face un pas important spre adaptarea părerei susţinută de noi că neconstituţionalitatea unei legi poate fi ridicată direct în faţa secţiilor-unite, chiar dacă n'a fost ridicată în faţa instanţelor ordinare de judecată [1]. De sigur, este primul pas făcut, dar e destul de important, de oarece Inalta Curte concede că s'ar puteà invocà un motiv nou de neconstituţionalitate, direct în faţa secţiilor-unite, în afară de motivele invocate la instanţele ordinare.

b) Partea poate renunţà la unele motive de neconstituţionalitate şi Justiţia nu se poate sesizà din oficiu cu judecarea acestor motive. Ordinea publică este pusă aici în faţa principiului separaţiei puterilor şi a interesului ca judecătorii să fie cât mai feriţi de tentaţiunea de a se transformà în organ politic, putând să cenzureze actele Parlamentului chiar din oficiu. Constituantul a înţeles să le dea acest rol numai în cazuri extreme, atunci când interesele particularilor ar fi lezate. Punerea în mişcare a acestei acţiuni este cu totul în funcţie de interesele lezate ale particularilor. Din acest punct de vedere aprobăm în totul ambele soluţii aduse de Inalta Curte, prin decizia de faţă.

G. ALEXIANU
Profesor de drept public la
Universitatea din Cernăuţi

(1) Din numeroasele chestiuni ridicate înaintea Inaltei Curţi şi rezolvate prin decizia mai sus reprodusă, nu vom reţine decât una singură pentru a o supune unei examinări speciale, întrucât soluţiunea dată de instanţa supremă cu privire la dânsa nu ni se pare exactă.

Din constatările de fapt rezultă că instanţele de fond au declarat nul un act de vânzare intervenit între părţile litigante pe temeiul legei din 22 Decembrie 1916, care interzice relaţiunile juridice cu caracter patrimonial între locuitorii ţărei şi supuşii inamici, întrucât în speţă cumpărătorul a fost supus bulgar în momentul încheierei vânzărei; cumpărătorul, prin concluziunile subsidiare puse pentru prima oară înaintea Curţei de Apel, ceruse instanţei judecătoreşti să-i recunoască dreptul de a reţine imobilul în litigiu până la plata creanţei ce aveà contra vânzătorului, rezultând din obligaţiunea acestuia de a restitui preţul primit şi cheltuelile făcute de cumpărător cu îmbunătăţirile aduse imobilului.

Curtea de Apel respinsese această cerere subsidiară, considerând-o ca o cerere nouă, inadmisibilă în instanţa de ap[illegible] conf. alineatului I al art. 327 pr. c[illegible]

Inalta Curte cu drept cuvânt a înlăturat această argumentare greşită pe temeiul părţei finale din acelaş text care în mod excepţional permite formularea unei cereri noui în instanţă de apel, atunci când acea cerere are caracterul unui mijloc de apărare la acţiunea principală; or în speţă cererea de retenţie surveneà ca mijloc de apărare la acţiunea în nulitatea vânzărei intentată de vânzător.

Inalta Curte consideră totuş că soluţiunea instanţei de fond se menţine pe un alt argument de drept suplinit de instanţa supremă şi anume pe motivul că în speţă dreptul de retenţie ar derivà dintr'o convenţiune isbită de o nulitate

---

[1] Vezi această discuţie în lucrarea noastră *Studii de drept public*, Buc. 1930, pag. 75 şi urm.

unei legi străine, este o chestiune de fapt, de atributul suveran al instanţei de fond. Prin urmare în speţă Curtea de Apel îşi exercită acest drept când interpretând art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naţionalităţei, deduce că ea ridică dreptul de cetăţenie numai acelor supuşi bulgari ce au intrat benevol în serviciul militar al altei ţări şi au prestat servicii efective, iar nu şi acelora cari au fost numai recrutaţi şi nu au răspuns chemării.

3. *Instanţa de fond este autorizată de a deduce din prezumpţiile, grave şi concordante, ce le analizează că, în speţă recurentul, supus bulgar, a avut autorizarea guvernului bulgar pentru înrolarea lui, voluntară sau nu, în armata română şi că deci această înrolare nu i-a ridicat dreptul de cetăţenie bulgară.*

4. *Instanţa de fond este în drept, interpretând disp. art. 20 din legea bulgară asupra naţionalităţei, să deducă că recurentul care, la intrarea Bulgariei în războiu, locuia în România, îşi pierdea cetăţenia numai dacă nu răspundea unei chemări individuale, ce nu i s'a făcut, iar nu chemării colective, ce s'a făcut cu această ocazie de autorităţile militare bulgare.*

5. *Pierderea unei cetăţenii străine nu poate avea loc decât în condiţiunile acelei legi.*

Prin urmare, dacă în speţă recurentul a fost condamnat de instanţele militare române pentru că n'a răspuns chemării ce i s'a făcut, dânsul nu poate invocă această condamnare ca o dovadă a pierderii cetăţeniei sale străine.

6. *Deşi dreptul de retenţie este o chestie de apărare în fond şi deci poate fi adus direct în apel de către cumpărătorul contra căruia s'a intentat acţiune în anularea vânzărei, el însă nu poate fi admis dacă, ca în speţă. convenţia de vânzare, pe care se bazează, a fost anulată pentru un motiv de ordine publică.*

(David Calef cu General Emil Russo ş. a.).

CURTEA: Asupra recursului de faţă:

Având în vedere că, prin deciziunea supusă prezentului recurs, Curtea de Apel confirmă ordonanţa prin care primul-preşedinte al Tribunalului Dolj, în urma cererei introduse de intimatul General Em. Russo, pe baza dispoziţiunilor decretului-lege No. 2795/916, art. 1 legea dela 22 Decembrie 1916 şi decretul-lege interpretativ No. 3617/918, declară nul actul de vânzare-cumpărare autentificat de Tribunalul Dolj la No. 20559/918, intervenit între Generalul Russo şi recurentul David Calef, motivând această soluţiune pe consideraţiunea că, la data confecţionărei lui — 8 Noembrie 1918— cumpărătorul David Calef erà supus inamic — bulgar.

Văzând I-ul motiv de casare astfel formulat:

I. «Violarea principiilor relative la pierderea naţionalităţei, înscrise în art. 20 cod. civ. rom., în art. 37 din legea română, privitoare la dobândirea şi pierderea naţionalităţei, unanim admisă în toate ţările; denaturarea art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naţionalităţei şi exces de putere».

Având în vedere că, pentru a menţine ordonanţa prezidenţială de anularea vânzărei, Curtea de Apel constată în fapt şi motivează că, recurentul cumpărător nu a făcut dovada susţinerei sale că, la data confecţionării actului de vânzare, dânsul pierduse supuşenia bulgară — pe care nu se constată că a avut-o anterior, — întrucât simplul fapt al înscrierei lui, din oficiu, în controalele armatei române în 1916, fără a prestà nici un serviciu nu i-a atras potrivit art. 17 alin. 3 legea bulgară asupra naţionalităţei, pierderea cetăţeniei bulgare, căci nu se dovedeşte o înrolare — cum cere acest text de lege — voluntară şi efectivă; că, pe lângă acestea, din faptele şi împrejurările cauzei — anume arătate — rezultă că, înscrierea lui Calef în controalele armatei române s'a făcut cu ştirea guvernului bulgar, astfel că, chiar dacă înrolarea sa s'a făcut după cerere şi dânsul ar fi prestat efectiv serviciul, tot nu puteà pierde calitatea de supus bulgar:

Că, prin I-ul motiv de casare se invoacă exces de putere, violarea textelor de lege sus arătate şi denaturare de acte, pentrucă în mod greşit ar fi constatat Curtea de fond că înscrierea recurentului în controalele armatei române nu s'ar fi făcut după cerere, ci din oficiu, — pentrucă legea bulgară asupra naţionalităţei nu cere ca pentru pierderea cetăţeniei să existe o încorporare efectivă şi nici prestare efectivă de serviciu militar şi pentrucă, în mod greşit Curtea deduce că această încorporare s'ar fi făcut cu ştirea guvernului bulgar.

Având în vedere, în ce priveşte prima parte a motivului de casare, că instanţa de fond constată şi nu se contestă că în foaia-matricolă pentru încorporarea recurentului în armata română se prevede că, înscrierea lui a fost făcută din oficiu, ca şi a celui încorporat precedent, cu menţiunea «idem» pusă în parantez, iar alăturat fiind trecută menţiunea «după cerere».

Considerând că faţă cu aceste două menţiuni contradictorii şi lipsa oricărei dovezi din partea recurentului că ar fi făcut vre-o cerere formală de încorporare, Curtea de fond, a uzat de dreptul său suveran de interpretare când a decis că, singura menţiune exactă este aceea a încorporărei din oficiu, şi deci nu i se poate face nici o vină acestei instanţe, că, în stabilirea acestei chestiuni de fapt, n'a procedat şi la alte verificări, cum pretinde recurentul;

Considerând, asupra celei a doua părţi a motivului de casare, că Curtea de fond interpretând cuprinsul art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naţionalităţei, prin aceasta îşi exercită dreptul său suveran de interpretare şi întrucât din con-

---

de ordine publică care ca atare nu poate produce nici un efect.

Este incontestabil, faţă de dispoziţia categorică a art. 966 că obligaţiunea întemeiată pe cauză ilicită sau imorală nu poate aveà nici un efect şi prin urmare toate efectele, consecinţele şi accesoriile unei asemenea convenţiuni «nu pot aveà nici ele fiinţa legală» după cum se exprimă Inalta Curte.

Or, ceeace trebuià stabilit în speţă şi ceeace în instanţa supremă, s'a mărginit să afirme numai, erà tocmai faptul admis de Inalta Curte că dreptul de retenţie invocat de cumpărător ar rezultà din convenţia nulă de vânzare.

Această premiză în raţionamentul Inaltei Curţi ni se pare greşită.

In adevăr, dreptul de retenţiune poate fi considerat ca o consecinţă a vânzărei şi ca o garanţie a executărei obligaţiunilor derivând din acest contract, atunci când ne aflăm în faţa unei vânzări valabile, în care legiuitorul acordă acest drept uneia sau alteia din părţile contractante, ca măsură de asigurare a drepturilor ce i se cuvin pe baza contractului; astfel art. 1322 cod. civ., acordă vânzătorului un drept de retenţiune asupra lucrului vândut atunci când e vorba de o vânzare pe bani gata şi cumpărătorul cere predarea lucrului fără să ofere plata preţului.

Tot astfel în caz de vânzare cu pact de răscumpărare, art. 1377 cod. civ. prevede că cumpărătorul contra căruia se exercită pactul de răscumpărare are un drept de retenţiune asupra lucrului, până la întoarcerea preţului şi cheltuelilor din partea vânzătorului.

In speţa judecată de Inalta Curte, nu poate fi vorba de un drept de retenţiune derivând din contractul de vânzare, întrucât vânzarea fiind lovită de o nulitate de ordine publică, retenţiunea preţului nu are loc în virtutea contractului şi în executarea vânzărei, ci pe baza principiului de echitate a îmbogăţirei fără cauză. Din moment ce vânzarea nu poate să producă efectele pe cari părţile le-au avut în vedere în momentul încheierei contractului şi conforme cu natura lui, preţul primit de vânzător este deţinut de acesta fără cauză, şi urmează să fie dițiunea expresă a textului bulgar care ridică dreptul de cetățenie numai acelora cari au «intrat» în serviciul militar al altei țări, condițiune a cărei existență este necontestată chiar de recurent, deduce că, prin aceasta se înțelege intrare benevolă și prestare de serviciu efectiv, denaturarea invocată de recurent nu poate există, ci numai interpretarea cuprinsului unui text de lege străin, ceeace este de atributul suveran al instanței de fond;

Având în vedere, asupra părței a treia a motivului de casare, că dintr'o întreagă serie de prezumțiuni anume arătate, pe cari Curtea le găsește grave și concordante, ceeace nu se contestă prin motivul de casare, această instanță constată că recurentul a avut autorizarea guvernului bulgar pentru înrolarea lui, voluntară sau nu, în armata română și de aci deduce că, independent de prestarea efectivă, a serviciului, dânsul nu a putut pierde cetățenia bulgară; că această constatare fiind tot de fapt, iar denaturare neexistând, ci numai aprecierea unor împrejurări de fapt urmează că, și această parte a motivului de casare devine nefundată;

Că dar pe temeiul considerațiunilor celor mai sus expuse, motivul de casare este a se respinge;

Asupra motivului II de casare astfel enunțat:

II. «Exces de putere și denaturarea depunerei martorului Marcu Avram».

Considerând că și acest motiv de casare se raportează tot la o chestiune de fapt, întrucât printr'însul se atacă constatarea Curței de fond că, pe temeiul dispozițiunilor art. 20 din legea bulgară asupra naționalității, recurentul care locuià în România ar fi fost considerat că, a pierdut supușenia bulgară numai dacă ar fi dovedit că n'ar fi dat urmare unei chemări individuale de mobilizare din partea statului bulgar, iar nu chemărilor colective făcute de acest stat cu ocazia războiului; că, această dovadă, constată instanța de fond, dânsul n'a făcut-o, ci voește a o deduce din dispozițiunea martorului Marcu Avram, despre care bine instanța de fond decide că, nu dânsul erà chemat a face invitațiune recurentului, în numele guvernului bulgar;

Că deaceea și acest motiv de casare devine nefondat și se respinge;

Asupra motivului III de casare astfel enunțat:

III. «Violarea art. 1201 c. civ. și a principiului de drept că hotărîrile penale au putere de lucru judecat și în materie civilă, asupra tuturor chestiunilor rezolvite, fie direct, fie implicit, dar în mod necesar — și exces de putere».

Având în vedere că, prin acest motiv de casare, recurentul pretinde că s'a violat autoritatea de lucru judecat, trasă din sentința prin care dânsul a fost condamnat la închisoare pentru nespuunere,— iar în urmă amnestiat, susținându-se că prin acea sentință s'a regulat implicit și chestiunea naționalității sale;

Având în vedere că, în această privință, instanța de fond constată în fapt și motivează că, înaintea Consiliului de Războiu care l'a condamnat pe recurent pentrucă nu a răspuns chemărei autorităților militare la dispoziția cărora se află, în urma înscrierei lui în controale, nu s'a pus în discuțiune decât vinovăția lui de a nu fi răspuns la chemările la care erà obligat, iar nici decum chestia naționalității sale;

Considerând că pierderea cetățeniei bulgare a recurentului, întrucât pe aceasta se bazează pretențiunile sale, nu a putut aveà loc decât în condițiunile legilor bulgare: că prin urmare, cu drept cuvânt instanța de fond, care constată că această pierdere nu a avut loc, a decis ca deciziunea de condamnare invocată de recurent nu poate stabilì nimic în favoarea și în sensul pretins de dânsul și că prin urmare prin această sentință s'a judecat numai nesupunerea lui la ordinele autorităților militare române, astfel că ea nu are nici o influență asupra cetățeniei sale, că de aceea și acest motiv de casare devenind nefondat se respinge;

Asupra motivului IV de casare astfel enunțat.

IV. «Violarea și rea aplicațiune a art. 327 procedura civilă și exces de putere».

Considerând că este adevărat că din punctul de vedere al aplicărei dispozițiunilor art. 327 pr. civ., dreptul de retenție invocat de recurent pentru prima oară înaintea instanței de apel, constitue o apărare la acțiunea principală, întrucât în virtutea lui se cere reținerea bunului imobiliar până la plata creanței și ca atare el poate fi pentru prima oară formulat în apel;

Că însă dreptul de retenție, în cazul când, ca în speță, rezultă dintr'o convenție nulă de drept pentru un motiv de ordine publică, nu mai poate fi admis, întrucât convenția fiind nulă, toate accesoriile și garanțiile ce legea le prevede, nu pot aveà nici ele ființă legală;

Că pe temeiul acestor considerațiuni, este a se decide în speță că independent de considerațiunile avute în vedere de Curtea de Apel, în respingerea cererei formulate de recurent cu privire la acest capăt de cerere, soluțiunea sa se menține pe argumentul de drept sus arătat, suplinit de Inalta Curte.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul etc.

Decizia No. 3108 din 21 Iunie 1926.

Președinția d-lui C. **Sărățeanu,** Consilier.

---

restituit; soluțiunea contrarie care ar recunoaște vânzătorului dreptul de a-și reluà lucrul fără să restituie prețul nu numai că n'ar fi echitabilă și ar stabili o inegalitate nejustificată între părțile contractante cu privire la obligațiunea de restituirea prestațiunilor lor reciproce, dar ar nesocoti în acelaș timp dispoziția categorică a art. 966 cod. civ. care prevede că un contract bazat pe o cauză nelicită nu poate produce nici un efect.

Existența acestei creanțe de restituire neputând fi contestată în mod serios, se pune chestiunea dacă se poate recunoaște creditorului un drept de retențiune ca măsură de asigurare?

Soluțiunea acestei chestiuni depinde de concepțiunea cu privire la natura dreptului de retențiune și la sfera de aplicațiune a acestui drept.

Dacă admitem că dreptul de retențiune are un caracter excepțional fiindcă dă naștere în mod indirect, unui drept de preferință și deci nu trebuie să fie admis decât în cazurile în cari legea îl recunoaște în mod expres, atunci de sigur soluțiunea instanței de fond se menține însă nu pe argumentul de drept suplinit de Inalta Curte.

Dacă din contră adoptăm modul de a vedeà generalmente admis în doctrină și consfințit în jurisprudență, care atribuie dreptului de retenție un caracter general și în consecință acordă acest drept nu numai în cazurile expres prevăzute de lege ci ori de câte ori posesorul unui lucru a dobândit contra aceluia care e proprietarul lucrului, o creanță care a luat naștere din cauza și cu ocaziunea acelui lucru, este indiferent dacă între părțile interesate a intervenit sau nu o legătură contractuală. Pentru a întrebuință o formulă expresivă și tradițională dreptul de retențiune poate fi invocat, ori de câte ori există un *debitum cum re junctum*, adică o corelațiune, o legătură de conexitate între lucru și creanță.

Dacă înalta Curte s'ar fi pus pe acest teren, este evident că soluțiunea litigiului ar fi fost alta decât cea admisă.

ALEX. CERBAN
Prof. de drept civil la Universit. din București

CAS. I, 14 Octomvrie 1929

SUCCESIUNI. DONAȚIUNI DEGHIZATE. RAPORT. DISPENSĂ TACITĂ DE RAPORT. ADMISIBILITATE. (ART. 751 ȘI 846 c. civ.). (1)

Art. 751 c. civ. obligă pe descendentul care vine la succesiune cu frați și surori să raporte coerezilor săi tot ce a primit dela defunct prin dar direct sau indirect, afară de cazul când donatorul a dispus altfel.

In sistemul legislațiunei noastre poate coexistà alături de dispensa «expresă» de raport și o dispensă «tacită» sau «virtuală» de raport, termenii art. 751 c. civ. permițând această interpretare.

In cazul unei donațiuni deghizate sub forma unui act oneros, această dispensă tacită de raport poate rezultà din însăși forma oneroasă în care s'a făcut actul și din alte împrejurări de fapt ale cauzei, cari au precedat sau succedat actul oneros.

Este suficient ca instanța de fond să deducă în mod neîndoios că intențiunea donatorului a fost să scutească de raport pe beneficiarul liberalității.

(Tudora N. Bică și N. Bică, personal și ca soț pentru autorizare cu Maria T. Dumitrescu ș. a.).

CURTEA (după divergință): Văzând motivul IV de casare astfel formulat: Onor Tribunalul violează art. 751 din cod. civ. când zice că dispensa de raport trebuie să fie făcută expres și comite o eroare când zice că textul român a fost copiat după codul francez. Intr'adevăr, textul art. 751 din c. civil român nu a fost copiat după textul codului francez, ci după codul civil italian și nu cere, în deosebire de codul civil francez, ca dispensa de raport să fie făcută expres, ci numai să rezulte în mod neîndoelnic voința donatorului de a dispensa pe donatar de raport. Prin urmare, numai printr'o călcare de lege, onor Tribunalul a putut da soluțiunea adoptată, care este contrară dispozițiunei art. 751 din c. civil».

Considerând că din textul art. 751 cod. civ. rezultă facultatea pentru părintele care a făcut o liberalitate fiului său, sau altui descendent, de a-l dispensà de obligațiunea raportului.

---

(1) Deciziunea Inaltei Curți, dată în compleet de divergință, ce publicăm mai sus, merită a fi relevată, întrucât a rezolvat în mod perfect juridic o însemnată chestiune de drept, aceea de a ști *dacă în legislațiunea noastră civilă poate coexistà alături de dispensa expresă de raport și o dispensă tacită sau virtuală de raport.*

Chestiunea vine foarte des în fața instanțelor judecătorești și în doctrină părerile autorilor sunt încă controversate. Soluțiunea Inaltei Curți este deci bine venită, dispozițiunile art. 846 c. civ. fiind de natură a îngreunà interpretarea art. 751, c. civil.

1. *Speța* examinată este următoarea: la prima instanță se cere ieșirea din indiviziunea și împărțirea în șase părți egale a averei rămase de la defuncta Gherghina Apostol. Se face șase loturi egale, dar se înglobează în masa succesorală și două bunuri vândute de defunctă ficei sale Tudora N. Bică, această vânzare fiind simulată și deghizând o donațiune.

In apel Tudora Bică susține că cele două bunuri cumpărate de dânsa nu pot intrà în masa succesorală, întrucât, în cel mai rău caz pentru ea, actul de vânzare conține o donațiune deghizată scutită virtualmente sau tacit de raport. Instanța de apel nu admite această teorie și decide că în legislația noastră civilă nu există dispensă tacită sau virtuală de raport. In consecință, nu examinează împrejurările de fapt din care ar puteà rezultà voința neîndoelnică a defunctei de a dispensà de raport pe fica căreia i-a vândut bunul.

In fața acestei chestiuni, de pur drept, suprema noastră instanță a hotărît că o dispensă «tacită~~» de raport~~ este admisibilă, aceasta rezultând din forma oneroasă a actului de vânzare și din alte împrejurări de fapt ale cauzei.

2. Două *texte* intervin în soluționarea acestei delicate chestiuni.

Art. 751 c. civil enunță principiul general, că descendentul care vine la moștenire cu frați și surori trebuie să raporteze coerezilor săi tot ce a primit de la defunct prin dar direct sau indirect, *afar de cazul că defunctul nu a dispus altfel.* După cum vedem, acest text nu prevede o dispensă expresă de raport.

Art. 846 c. civ. se ocupă numai de donațiuni și testamente și prevede că poate să fie dată cotitatea disponibilă, fără ca donatarul sau legatarul să fie supus la raport, dacă «în dispozițiune se zice *expres* că ceeace s'a dat este peste partea sa». Termenul «expres» din acest text servește de argument acelora cari susțin că întotdeauna trebuie o dispensă expresă de raport.

Trebuie să reținem că art. 751 civ. cuprinde principiul general al raportului, aplicabil pentru orice fel de avantajare. directă și indirectă, deci inclusiv donațiunile deghizate sub forma unui act de vânzare.

Dimpotrivă, art. 846 are o aplicațiune mult mai limitată, este un text excepțional, edictat pentru liberalități și pentru acestea se concepe dispensa expresă.

Art. 751 civ. nu este o reproducere fidelă a art. 843 civ. francez. Textul francez a putut da naștere la controversă, în Franța, căci are altă redacțiune: «l'heritier ne peut retenir les dons, ni reclamer les legs à lui faits par le défunt, à moins que les dons et legs ne lui aient été faits *expressément* par préciput et hors part, au avec dispense de rapport».

Art. 751 civ. român este o reproducere a art. 1001 civ. italian, care nu vorbește nimic de dispensă expresă. Textul italian obligă pe erede a raportà în general și apoi: «eccettuato il caso che il donante abbia altrimenti disposto».

Legiuitorul nostru a împrumutat textul italian tocmai pentru a înlăturà controversa bazată pe textul francez.

3. In ce constă dispensa de raport? Dispensa este un *act de voință* din partea donatorului și în sistemul legislațiunei noastre voința poate fi expresă și tacită. Este încă perfect exact adagiul latin: *«eadem vis est taciti atque expressi consensus».*

Dispensa de raport poate fi tacită, dar trebuie să se dovedească intenția neîndoelnică a defunctului, voința lui de a dispensà. Această dispensă tacită trebuie să fie admisă și pentru art. 846 c. civil.

Matei Cantacuzino (vezi *Drept. Civil* No. 423, pag. 275) are dreptate când susține că termenul «expres» din art. 846 cod. civ. este întrebuințat în înțelesul de «evidenter» și cum raportul este întemeiat pe intențiunea presupusă a donatorului și dispensa poate să rezulte în mod *implicit* prin modul cum donatorul a creeat folosul gratuit în favoarea descendentului său.

Ne pare mai exactă părerea lui Matei Cantacuzino, care are la bază însăș natura raportului, decât părerea lui D. Alexandresco (vezi tom. III, partea 2, pag. 694), care nu admite decât dispensa expresă de raport, sprijinindu-se pe redactarea defectuoasă a art. 846 c. civil.

Dar însuș legiuitorul nostru consacră posibilitatea unei dispense tacite de raport, stabilind în art. 845 c. civ. o prezumpțiune de dispensă tacită. Valoarea bunurilor înstrăinate unui succesibil în linie dreaptă, cu sarcina unei rente viagere sau cu rezervă de uzufruct, va fi socotită în porțiunea disponibilă și numai ceace excede se va trece în masa succesorală.

4. Pentru donațiunile deghizate sub forma unui act oneros, unui act de vânzare, dispensa de raport este întotdeauna tacită și rezultă din forma oneroasă întrebuințată de donator și din alte împrejurări de fapt, cari, toate la un loc, dovedesc voința neîndoelnică de a scuti de raport pe beneficiar.

Instanțele noastre judecătorești s'au pronunțat în acest sens.

Curte de Apel Craiova S. II, prin decizia No. 1 din 5 Ianuarie 1925 (vezi *Pand. Rom.* 1925, 2, 75 cu *Nota* d-lui C. M. Ionescu) a hotărît că: «deși singurul fapt al deghizărei nu conține o dispensă virtuală de raport, însă, în speță, acest fapt unit și cu celelalte circumstanțe ale cauzei denotă voința donatorului de a dispensà de raport».

Adnotatorul, d-l consilier C. M. Ionescu aprobă această deciziune (vezi *Pand. Rom.* 1925, 2, 77, col. 1), socotind că judecătorul fondului poate deduce din faptele cauzei intenția donatorului de a dispensà de raport. Instituțiunea raportului are drept fundament voința prezumată a defunctului, voința ca moștenitorii săi să împartă în loturi egale averea rămasă. Pentru respectarea acestei egalități se cere raportul la masa succesorală. Dacă, în speță, diferite împrejurări precise se ridică contra voinței prezumate, această prezumpție încetează și putem admite o dispensă tacită de raport.

Din moment ce legea nu cere o dispensă expresă, judecătorul poate să deducă din forma deghizată și din toate circumstanțele de fapt voința de a dispensà de raport: *quaestio voluntatis in arbitrio judicis est.* (Vezi Cas. civ. fr. 17 Nov. 1880 în *Sirey* 1881, 1, 250 cu *Nota* J. Lacointa).

Curtea de Apel București S. III, prin decizia No. 73 din 24 Frbr. 1928 (vezi *Bul. C. Apel* No. 11/1928 pag. 242) s'a pronunțat în acelaș sens, găsind dovada dispensei de raport în faptul deghizărei și în alte împrejurări ale cauzei.

Sunt, totuș, instanțe de fond cari au rămas la sistemul «rigorist» a lui Laurent și nu admit în această materie decât dispensa *expresă* de raport. Curtea de Apel din Constanța, în dec. civ. No. 159/25 Aprilie 1928 (nepublicată și recent casată) spune că: «o scutire tacită sau virtuală de raport este inconciliabilă cu art. 846 c. civ.; că deci, cu toată *controversa* ce a putut

Considerând că din dispozițiunea acestui text de lege, după care descendentele donatar, care vine la succesiune împreună cu frați și surori, trebue să raporteze tot ce a primit dela defunct prin dar «afară de cazul că donatorul a dispus altfel», reese că dispensa de raport poate să rezulte fie dintr'o clauză expresă din act, fie implicit din modul cum donatorul a făcut liberalitatea în favoarea descendentului său, destul numai să se poată deduce în mod neîndoios că intențiunea lui a fost ca liberalitatea să treacă peste partea ereditară a beneficiarului.

Că în cazul unei donațiuni deghizate sub forma unui act oneros, ca în speță. nici nu se poate impune donatorului formalitatea unei mențiuni exprese de dispensă de raport în actul ce face, deoarece o asemenea mențiune ar relevà că este vorba de o donațiune pe care el a voit să o ascundă recurgând la forma ce a întrebuințat.

Că deci, numai prin violarea art. 751 c. civil tribunalul a respins cererea recurentei de a considerà donațiunile ce i s'au făcut de defunct cu o dispensă de raport pe motivul greșit în drept, că în sistemul codului civil român dispensa de raport trebue să fie făcută expres.

Că deci și acest motiv de casare fiind întemeiat, recursul urmează a fi admis, fără a mai fi nevoie de examinarea restului de motiv și a se casà sentința atacată cu recurs, cu trimitere la aceeaș instanță, pentruca judecând din nou, să examineze și să se pronunțe asupra testamentului invocat de recurentă cum și a cercetà dacă din donațiunile deghizate făcute de defunctă recurentei rezultă sau nu dispensă de raport.

Deciziunea No. 2185 din 14 Octombrie 1929.

Prezidenția d-lui **Oscar N. Nicolescu**, prim-prezident; avocați d-nii: **C. Rosetti**, p. recurenți și **C. Georgescu**, p. intimați.

---

suscită în drept această chestiune, de acord cu majoritatea autorilor, trebuie să decidem că voința tacită și prezumată a donatorului nu poate fi invocată pentru scutirea de raport a unei donațiuni deghizate».

5. Chestiunea de drept nu este deloc controversată pentru suprema noastră instanță și desigur Curtea de Apel Constanța s'a referit la controversele doctrinare din Franța, textul francez 843 civ. având altă redacțiune, diferită de aceea a art. 751 civ. român.

Curtea de Casație S. I., prin deciziunea din 9 Maiu 1912 a hotărît că dispensa de raport poate fi expresă sau tacită, întrucât textul român nu cere imperios o dispensă expresă de raport (vezi c. civ. adn. C. Hamangiu sub art. 751 No. 12). In motivarea acestei deciziuni, după argumentul de text, găsim un argument de logică elementară și anume că nu se poate cere donatorului o dispensă expresă de raport în actul de vânzare ce ar face, căci ar însemnà să-l obligăm să reveleze chiar el caracterul de liberalitate al actului. Dacă donatorul a recurs la forma oneroasă, a făcut aceasta pentru a ține secretă liberalitatea.

Credem că ar fi o imposibilitate, în practică, să cerem o clauză de dispensă expresă de raport în actele de vânzare cari ar ascunde o donațiune. Ce act de vânzare ar fi acela în care vânzătorul, după ce vinde, stabilește prețul și modalitățile, la sfârșit ar stipulà că dispensează pe cumpărător de raport! Este un non sens, o enormitate și desigur nu aceasta a fost intențiunea legiuitorului nostru.

Această jurisprudență din 9 Maiu 1912 este confirmată în totul prin deciziunea ce publicăm mai sus din 14 Oct. 1929. In această deciziune se spune clar că dispensa de raport poate «să rezulte *implicit* din modul cum donatorul a făcut liberalitatea în favoarea descendentului său, destul numai să se poată deduce în mod neîndoios că intențiunea lui a fost ca liberalitatea să treacă peste partea ereditară a beneficiarului».

Jurisprudența Casației noastre este constantă în sensul că există și dispensă «tacită» de raport, ea rezultând din forma deghizată a actului și din alte circumstanțe de fapt, cari toate dovedesc voința donatorului de a dispensà de raport.

6. Sunt instanțe judecătorești cari cred că donațiunea deghizată sub forma unui act de vânzare constitue o *«fraudă de lege»* și nu poate fi dispensat de a face dovada dispensei de raport beneficiarul unei asemenea fraude.

In acest sens cităm un considerent din deciziunea No. 159/25 Aprilie 1928 C. Apel Constanța: «Având în vedere că imposibilitatea dovezei dispensei de raport pentru donatarul ce beneficiază de o fraudă la lege nu poate constitui un argument pentru a-l sustrage unei obligațiuni formale, consacrată printr'un text de lege pozitiv». Rezultă că într'o donațiune deghizată sub forma unui act de vânzare, cumpărătorul, care se pretinde că beneficiază de o fraudă la lege, să prezinte o dovadă de dispensă expresă de raport, așà cum cere art. 846 c. civil.

Raționamentul este cu totul greșit. Este foarte adevărat că beneficiarul unei fraude la lege nu poate invocà scutiri probatorii, sprijinându-se tocmai pe actul făcut în fraudă. Dar, în speță, nu poate fi vorba de fraudă la lege.

Fraudă la lege există atunci când părțile fac pe cale piezișă, indirectă, ceeace este prohibit expres printr'un text de lege. In acest mod se eludează legea, se ocolește textul prohibitiv. Din moment ce art. 751 și art. 846 c. civ. îmi permit să fac o donațiune și să scutesc pe beneficiarul donațiunei de raport printr'o clauză prevăzută în act, pentruce nu a-și puteà scuti de raport pe aceeaș persoană făcându-i un act de vânzare în regulă, care scoate definitiv bunul vândut din patrimoniul meu? Donatorul, pentru a menajà diferite susceptibilități, în viață fiind, recurge la calea donațiunei deghizate sub forma unui act de vânzare, operațiune permisă și chiar foarte des întrebuințată, tocmai pentrucă satisface imperioase necesități practice.

In această privință prof. *Et. Bartin* (vezi 5-a ed. *Aubry et Rau.* tom X, § 632 pag. 320, nota 17) este categoric: «Le deguisement d'une liberalité ne saurait constituer ni une fraude à la loi, ni une fraude aux droits des cohéritiers du donataire, puisque le donateur avait la faculté de dispenser *ouvertement* ce dernier de l'obligation du rapport et qu'il est permis de faire indirectement ce que la loi permet de faire directement». Trebuie să înlăturăm noțiunea de fraudă la lege, rămânând o simplă «avantajare indirectă», care este prevăzută chiar în art. 751 c. civil.

7. In *doctrina franceză* chestiunea dispensei tacite de raport a donațiunilor deghizate sub forma unor acte oneroase este controversată.

Există controversă pentrucă art. 843 civ. fr. (coresp. 751 civ. rom.) cere o dispensă «expresă» de raport. Astfel redactat textul, interpreții au putut construi diferite sisteme. Sunt două sisteme extreme, ce păcătuiesc prin rigiditate și exagerare și un sistem mijlociu, acela adoptat de suprema noastră instanță.

Intr'un *prim* sistem se cere întotdeauna o dispensă expresă de raport, fie că donațiunea este pe față, directă, fie că este ascunsă sub forma unui act de vânzare. In acest sistem se consacră sistemul rigorist de interpretare a lui Laurent, redacțiunea textului fiind suverană. (Vezi conf. Demolombe, tom. 16 No. 253; Duranton, tom. 7, No. 326).

Intr'un al *doilea* sistem se consideră ca virtualmente dispensate de raport donațiunile deghizate sub forma unui act oneros dispensa rezultând suficient numai din forma oneroasă la care a recurs donatorul pentru a ascunde caracterul de liberalitate (vezi conf. *Toullier*, tom. IV No. 474; apel Paris, 8 Febr. 1837 în *Sirey* 1837/2/219).

Intr'un al *treilea* sistem «intermediar» celor două de mai sus, se susține că dispensa tacită sau virtuală de raport este posibilă, dar nu rezultă numai din forma deghizată întrebuințată de donator și trebuiesc examinate toate împrejurările de fapt ale cauzei, pentru a dovedi intențiunea donatorului de a dispensà. La acest sistem am văzut (vezi *supra* No. 5) că s'a raliat jurisprudența Casației noastre și am arătat că soluția este și logică, și perfect juridică (vezi conf. Et. Bartin, ed. 5-a Aubry et Rau, tom. 4, No. 579 pag. 685).

Jurisprudența franceză a îmbrățișat acest ultim sistem și putem spune că este constantă și unanimă în acest sens. Pentru casația franceză donațiunea deghizată sub forma unui act oneros nu conține necesarmente o scutire de raport și judecătorii fondului vor puteà deduce această scutire din circumstanțele cauzei, coroborate cu forma deghizată a donațiunei (vezi conf. Cas. civ. 18 August 1862. Sirey 1863/1/265; Cas. req. 4 Nov. 1885, Sirey, 1898/1/455; Cas. req. 11 Ianuarie 1897, Sirey, 1901/1/444).

Controversa doctrinară din Franța, — oricât ne-ar atrage controversele —, nu poate există în sistemul legislațiunei noastre, art. 846 civ. neputând fi interpretat decât cu ajutorul art. 751 civ. rom., care consacră principiul general.

Din moment ce art. 751 civ. rom. nu cere o dispensă expresă de raport și din moment ce admitem în drept că o voință tacită poate există alături de o voință expresă, cu aceeaș eficacitate juridică, pentruce să cerem o dispensă expresă de

CAS. S.-U., 22 Dec. 1929

URMĂRIRE. PARLAMENTARI. DIURNE INCASATE ANTICIPAT. RESTITUIRE. TITLUL DE URMĂRIRE. ADEVERINŢA DE PRIMIRE. CURŢI DE APEL JUDECÂND CA INSTANŢE DE RECURS. SOLUŢII CONTRARII IN ACEEAŞ CHESTIUNE DE DREPT. COMPETENŢA SECŢIUNILOR UNITE ALE CASAŢIEI. SOLUŢIE OBLIGATORIE. (Art. 64, 97 şi 48 legea contabilităţei). (1)

1. *După dispoziţiunile art. 97 din legea contabilităţei publice, care are o aplicaţiune generală, nici o ordonanţă şi nici un mandat de plată nu se vor puteà emite fără să fie însoţite de acte care să constate că efectul lor este de a achità cu totul sau în parte o datorie a statului regulat contractată şi justificată.*

Prin urmare, diurna încasată de parlamentari, cu anticipaţie, fără echivalentul unui serviciu prestat şi fără a aveà caracterul unui avans asupra acestui serviciu, este reţinută fără cauză şi împotriva prevederilor art. 48 din susmenţionata lege, şi ca atare urmează a fi restituită.

2. *Titlul statului pentru a obţine restituirea unei asemenea diurne rezultă din adeverinţele acelora cari au primit-o şi din însăşi legea contabilităţii publice.*

3. *In materiile în care Curţile de Apel, judecând ca instanţe de recurs după legile speciale, pronunţă soluţiuni contradictorii, Inalta Curte de Casaţie secţiuni-unite, la cererea procurorului general este chemată a stabilì unitatea de interpretare a legei.*

CURTEA: Asupra cererei d-lui procuror general de pe lângă această Inaltă Curte de a se stabilì o unitate de interpretarea legei asupra cestiunei soluţionată în mod contrariu de Curţile de Apel din Bucureşti, Iaşi şi Galaţi, dacă ordinul de urmărire dat de Ministerul de Finanţe pentru restituirea diurnelor încasate fără cauză de foştii membrii ai Parlamentului pe intervalul de timp dela 17 Iulie 1927 până la 15 Octomvrie 1927 constitue un titlu suficient pentru a se efectuà urmărirea.

Având în vedere, că obiectul cauzelor soluţionate în mod contrariu de susnumitele Curţi de Apel este cererea de restituire a diurnelor încasate fără drept de foştii parlamentari în sesiunea 1927, prin urmărirea efectuată de Ad-ţia Financiară, că la această urmărire făcându-se contestaţie, Administraţiile Financiare respective, au respins acele contestaţiuni, cari însă au fost admise mai târziu în urma apelurilor ce contestatorii au făcut, de către Tribunalele sesizate cu judecarea acelor apeluri, anulându-se astfel, urmărirea efectuată de către Administraţiile Financiare, că în contra sentinţelor Tribunalelor, Ministerul de Finanţe făcând recurs, Curţile de Apel, au rezolvat acele recursuri în mod diferit astfel:

Curtea de Apel din Bucureşti, s. IV, prin decizia No. 287/928, a stabilit, în drept, că din textul art. 1 al legei de urmărire, cum şi din toată economia ei, rezultă că statul nu are dreptul să urmărească în baza acestei legi, decât sumele certe şi lichide, ce rezultă dintr'un titlu definitiv: o hotărîre a Comisiunei fiscale, rolul, un contract autentic ajuns la scadenţă, sau o hotărîre judecătorească şi întrucât legea determină anume creanţele ce se pot urmărì în baza ei, urmărirea îndreptată numai în baza unui ordin al Ministerului de Finanţe, este lipsită de titlu legal, aşà cum a respins recursul Ministerului de Finanţe ca nefondat.

Având în vedere că, Curtea de Apel din Iaşi, s. II, prin decizia No. 131/928, pronunţându-se asupra aceleiaşi cestiuni, dă o soluţie contrarie motivând, în drept, că în conformitate cu dispoziţiunile art. 97 din legea contabilităţei publice, nu se

---

raport într'o donaţiune ascunsă sub forma unui act de vânzare?

Dispensa de raport într'un act de vânzare ar relevà caracterul de liberalitate al actului, caracter pe care donatorul vreà să-l ţie secret. Jurisprudenţa a reţinut acest argument, simplu şi capital, şi permite instanţelor de fond să descopere intenţiunea neîndoelnică a donatorului şi în acest scop să aprecieze toate împrejurările de fapt ale cauzei şi întrebuinţarea formei oneroase sub care s'a făcut donaţiunea.

Şi în acest domeniu, în care predomină «intenţiunea», *in qua spectatur voluntas*, — cum ziceà jurisconsultul Calystrat —, jurisprudenţa îşi îndeplineşte menirea, adaptând textele legale la nevoile concrete ale justiţiabililor.

G. M. SESCIOREANU
Doctor laureat al Fac. de Drept
din Paris. Avocat

(1) Restituirea indemnităţei primită de foştii parlamentari de sub guvernul d-lui general Averescu, a pus în discuţiune o serie de chestiuni, din care unele de o reală importanţă pentru Ministerul de Finanţe:

Ministerul de Finanţe a cerut restituirea indemnităţei primită pe termenul 15 Martie — 15 Octomvrie 1927, pe consideraţiunea că ea a fost luată, pe nedrept, din două puncte de vedere:

1. Pe termenul 17 Iulie — 15 Octomvrie 1927, indemnitatea nu se cuveneà întrucât parlamentul fusese considerat dizolvat pe data de 17 Iulie 1927. 2) Legea. pe baza căreia s'a primit indemnitatea majorată, pe termenul 15 Martie — 15 Octomvrie 1927, n'a fost promulgată şi publicată, aşà că ea n'a putut aveà nici un efect.

Pentru ca statul să poată intrà mai repede în drepturile sale, a uzat de legea de urmărire potrivit unui text din legea contabilităţei, pe care-l vom discutà mai jos.

Contra urmăririi, făcută de fisc, o mică parte din cei interesaţi au introdus acţiune în contencios, susţinând că urmărirea constitue un act abuziv de autoritate ce poate fi anulat pe această cale.

Chestiunea ajungând înaintea Curţei de Casaţie, această înaltă instanţă, în secţiuni unite, prin decizia No. 29 din 13 Iunie 1929, publicată în *Pandectele* săptămânale No. 25/929, a admis vederile M. Finanţe hotărînd că, din momentul ce legea de urmărire prevede anumite căi de atac, cu ajutorul cărora actul presupus abuziv poate fi înlăturat, *acţiunea în contencios nu este admisibilă*.

De către cei ce au uzat de căile prevăzute de legea de urmărire s'a contestat, în primul rând *calitatea Ministerului de Finanţe, de a face urmărirea*.

S'a susţinut că, adunările legiuitoare sunt organizaţiuni independente ce nu pot fi controlate de puterea administrativă, de oarece vor atinge principiul separaţiunei puterilor, cum şi că sumele încasate au fost plătite de chestură, aşà că numai preşedintele Corpului Legiuitor respectiv ar puteà cere restituirea şi numai dela chestor, căci acesta a făcut plata ce se pretinde a fi fost nelegală.

Tribunalele şi Curţile de Apel, ca instanţe de casare, au înlăturat aceste obiecţiuni întrucât am arătat că, prin urmărire, fiscul nu se amestecă în atribuţiunile Corpurilor Legiuitoare, care sunt acelea de a legiferà ci numai aplică o lege care priveşte controlul banului public.

Am dovedit şi urmăriţii n'au putut contestà că Adunările Legiuitoare n'au venituri proprii, din care să-şi susţină cheltuelile; că, în satisfacerea cheltuelilor, acestor organizaţiuni li se afectează o parte din veniturile statului, cu care ale figurează în buget şi că, din momentul ce e vorba de un bun public, legea contabilităţei le este şi lor aplicabilă.

In adevăr, după ce legea contabilităţei, prin art. 1, defineşte ce este ban public, arată, mai departe, în art. 38, că împlinirea banilor statului se face în socoteala Ministerului de Finanţe, deci, cu atât mai mult cuvânt, poate fi făcută direct de Ministerul de Finanţe.

Obiecţiunea, ridicată, că, potrivit art. 160/162 din regulamentul Camerei şi art. 141/3 din regulamentul Senatului, bugetul, acestor instituţii de stat se stabileşte chiar de ele şi că în repartiţia lui nu se amestecă nimeni, a fost înlăturată pe consideraţiunea că regulamentele nu pot aveà putere mai mare ca legea şi că dispoziţiunile din ele se referă la verificarea gestiunei chesturei, dar ele nu exclud justificarea banului public.

A fost respins, deasemenea, motivul tras din art. 3 din legea contenciosului administrativ, care n'ar acordà calea contenciosului contra actelor preşedinţilor Corpurilor Legiuitoare, deoarece acest text se referă la raporturile dintre preşedintele Corpului Legiuitor cu subalternii săi iar nu la justificarea întrebuinţărei banului public.

Dealtfel, acest text, a fost considerat anticonstituţional de Inalta Curte, în secţiuni unite, prin decizia No. 28 din 6 Iunie 1929, publicată în *Pand. săpt.* No. 24/929.

Ca fără temei a fost înlăturat şi argumentul că acţiunea n'ar puteà fi intentată decât de preşedintele Corpului Legiuitor, persoana care a dispus ordonanţarea banilor şi numai contra celui ce a făcut plata, deoarece, am arătat mai sus, art. 38 legea contabilităţei decide altfel, iar acţiunea nu poate fi îndreptată decât contra titulapoate admite nici o ordonanţă de plată, fără ca să fie însoţită de acte justificative, din care să rezulte că se achită o datorie a statului regulat contractată şi justificată. Că, prin acelaş articol se exceptează ordonanţele şi mandatele emise pentru plată de avansuri, cari pot să nu fie însoţite de acte justificative, în momentul emiterei, beneficiarii fiind obligaţi a prezentà aceste acte până la încheerea exerciţiului, putând în caz contrar, a fi urmăriţi pentru suma primită, prin legea de urmărire; că, această dispoziţie fiind o dispoziţie generală, se aplică tuturor acelora care au primit avansuri dela stat, iar nu numai furnizorilor, după cum rezultă şi din art. 41, 52 şi 98 al legei de contabilitate, care se ocupă de toate cheltuelile, deci şi de lefuri şi diurne.

Că, în fine, Curtea de Apel din Galaţi, s. I, prin deciziunea din 9 Noemvrie 1928, având a se pronunţà exact asupra aceleiaş cestiuni de drept, hotărăşte absolut contrariu de cele stabilite de Curtea din Iaşi, motivând că, în speţă, art. 97 din legea contabilităţei nu-şi poate aveà aplicaţiunea faţă de dispoziţiunile art. 65 din aceeaş lege, care edictează că salariile şi diurnele se lichidează pe lună şi nu sunt plătite înainte de 20 ale fiecărei luni, aşa că este exclusă ideia unei plăţi anticipate, căci la aceasta se opune art. 97 al. I din aceeaş lege, că aşà fiind, urmărirea îndreptată conform art. 97 al. 2 din legea contabilităţei este aplicabilă orişicăror alte avansuri, altele decât salarii şi diurne.

Că, faţă de aceste soluţiuni contrarii date de Curţile de Apel sus numite, ca instanţe de casare, în materia legei de urmărire, d-l procuror general al acestei Inalte Curţi, pe temeiul art. 2 din legea de organizare judecătorească, a dedus cestiunea de principiu în judecata secţiunilor unite.

Considerând că, legea contabilităţei publice prescrie prin art. 8 că pentru orice sumă ce este a se plătì în contul statului urmează a se emite un ordin de plată care să se impute asupra unui credit prevăzut în buget cu paza formelor anume determinate de lege.

Că, aceeaş lege prevede, asemenea, prin art. 64 şi 97 că nici o ordonanţă şi nici un mandat de plată nu se vor puteà emite fără să fie însoţite de acte, care să constate că efectul lor este de a achità în totul, sau în parte, o datorie a statului regulat contractată şi justificată.

Că dela această regulă se exceptează ordonanţele şi mandatele ce se vor emite pentru plată de avansuri, în care caz, dacă titularul avansurilor nu prezintă acte justificative până la încheerea exerciţiului asupra căruia s'a emis ordonanţa sau mandatul de plată, vor fi constrânşi prin aplicarea legei de urmărire a vărsà la stat suma ce au primit fără prejudiciul penalităţilor prescrise de lege în caz de se va constatà deturnarea banilor sau rea credinţă.

Că textul art. 97 fiind general, el se aplică nu numai furnizorilor, ci tuturor acelora cari au primit avansuri dela stat, aceasta reeşind şi din dispoziţiunile art. 41, 52 şi 98 ale legei contabilităţei publice, care se ocupă de toate cheltuelile statului, deci şi de lefuri şi diurne.

Considerând că dreptul la diurnă pentru parlamentari ca şi pentru oricine primeşte o diurnă dela stat este condiţionat de prestarea serviciilor datorite, constatate prin state de prezenţă la serviciu.

Că, prin urmare, diurna primită de parlamentari pe timpul când parlamentul a fost disolvat şi până la 15 Octomvrie 1927, nefiind justificată prin prezenţa la şedinţe, pe temei de stat de prezenţă, adică prin servicii corespunzătoare şi fiind astfel plătită pentru servicii neexecu-

---

rului, adică contra celui ce s'a folosit de bani, chestorul, care a plătit, fiind numai mandatarul parlamentarilor.

In concluzie, a rămas principiu câştigat că Minist Finanţe are calitatea să ceară restituirea indemnităţilor parlamentare.

A treia chestiune importantă, tranşată, cu privire la speţă, a fost aceea dacă statul a avut un titlu contra parlamentarilor, pe baza căruia să le poată aplicà legea de urmărire sau dacă nu trebuià să obţină, mai întâiu, un titlu pe calea dreptului comun, după care, numai, să uzeze de legea de urmărire.

Cum acest punct fusese tranşat, în mod diferit, de Curţile de Apel, ca instanţe de casare, potrivit art. 2 din legea de organizare judecătorească, a fost nevoe de un recurs în interesul legei, cu care ocaziune Inalta Curte, tot în secţiuni unite, prin deciziunea publicată mai sus, a primit modul de a vedeà al Ministerului de Finanţe şi a confirmat soluţiunile Curţilor de Apel: Constanţa, Cernăuţi s. 2, Craiova s. I şi primele soluţiuni ale C. Apel Iaşi dând interpretarea că statul are titlu legal care intră în prevederile art. 1 din legea de urmărire.

Motivele care au condus la existeanţa titlului au fost următoarele:

Am arătat, cu ocaziunea discuţiunei calităţei Ministerului de Finanţe de a face urmărirea, că Adunările Legiuitoare îşi susţin cheltuelile din veniturile statului, adică din banii publici şi că deci art. 1 din legea contabilităţei este aplicabilă şi la speţă.

Cu textul art. 8, din legea contabilităţei, am demonstrat că, pentru orice plată, ordinul autorităţei trebue să fie dat ca paza formelor legale; că, după art. 41, nici o cheltuială nu se angajează decât în limitele bugetului iar indemnitatea şi diurna sunt cheltueli care se achită din veniturile statului.

După art. 48, ult. al. se consideră venituri întâmplătoare orice avansuri, pentru servicii neexecutate care trebuesc restituite de primitor iar potrivit art. 63 şi 64 orice lichidare de drepturi trebue să fie dovedită.

In rezumat, din textele citate, reese că plăţile se fac pentru datorii: regulat contractate, justificate şi pentru drepturi dobândite.

O singură excepţie face legea pentru avansuri, caz în care, în conformitate cu art. 97 al. 2, justificarea se face la închiderea exerciţiului iar potrivit al. 3 se aplică legea de urmărire contra titularilor cari au primit avansuri şi nu le justifică.

Or, parlamentarul are drept la diurnă şi indemnitate, dacă a prestat serviciu, adică a fost prezent la serviciu şi dacă parlamentul a fiinţat în mod legal.

Justificarea prezenţei se face cu statul ce se întocmeşte în acest scop iar în ce priveşte cuantumul legea diurnelor constitue bază.

Parlamentul din timpul guvernului d-lui general Averescu deşi dizolvat la 6 Iunie 1927, a fost considerat că a funcţionat până la 17 Iulie 1927, data intrării în funcţiune a parlamentului din timpul guvernului Brătianu; deci indemnitatea primită pe termenul 17 Iulie 1927 şi până la 15 Octomvrie 1927, fiind luată pe un termen posterior dizolvărei nu este legală.

Pe de altă parte, legea din Maiu 1927, care autorizà sporirea indemnităţei fixe, dela 6000 la 12.000 lei lunar, n'a fost promulgată şi publicată aşà că ea neavând nici un efect, singura bază, cu privire la diurne şi indemnităţi erà numai legea din 5 Ianuarie 1927 publicată în *M. Of.* No. 3/927, după care indemnitatea fixă erà numai de 6000 lei lunar.

Or, pe baza unei legi nepromulgată şi nepublicată nu se poate justificà primirea, sub formă de avans, a indemnităţei, căci se atinge principiul prevăzut în art. 38 din Constituţie.

Ordinul de plată al preşedintelui Corpului Legiuitor chiar dacă emanà dela persoana competentă, nu erà legal deoarece; *a)* Nu aveà la bază o lege, *b)* parlamentul, din momentul dizolvărei, nu mai fiinţà legalmente.

Uzanţa parlamentară, după care diurna a fost luată şi pe timpul vacanţei, nu constituià o bază legală, nici pentru epoca când nu existà încă o lege care s'o acorde, în mod categoric şi pe acest timp, cu atât mai mult această uzanţă nu putea creà un drept, pentru parlamentar, după dizolvare.

Statul nu aveà nevoe să dobândească un titlu, pe calea dreptului comun, deoarece titlul lui îl constituià art. 97 al. 3 din legea contabilităţei, combinat cu art. 1 din legea de urmărire, legea diurnelor din Ianuarie 1927 şi statul de plată.

Art. 97, ca şi întreaga lege a contabilităţei, are aplicaţie la orice fel de avans, fie el primit pe bază de contract, fie pentru servicii. Legea contabilităţei vorbeşte şi de diurne, lefuri, indemnităţi, nu numai de furnituri.

In special art. 98 arată că acte justificative se cer pentru plată de lefuri, diurne, indemnităţi, etc.

Drepturile parlamentarilor se incasează dela casieriile statului, unde se lasă un exemplar, de stat, ca act justificativ.

Art. 97 al. 2 legea contab. deşi obligă pe ordonanţatori şi contabili să urmărească prezentarea actelor justificative, nu înseamnă că în contra lor se va aplicà legea tate, ea urmează a fi restituită statului, conform dispoziţiunilor art. 48 din legea Contabilităţei, care prevăd că sumele care au fost avansate pentru servicii care nu s'au executat şi care urmează a se înapoià de primitori, alcătuesc venituri extraordinare ale exerciţiului.

Că din toate acestea rezultă că titlul statului pentru a obţine restituirea avansurilor încasate fără alt act justificativ, decât adeverinţele acelora care le-au primit, îl constitue însăşi legea contabilităţei publice, aşà că statul poate, uzând de legea de urmărire să constrângă pe parlamentari a restituì sumele astfel încasate.

Considerând că astfel fiind şi întrucât după cum mai sus s'a arătat, urmărirea exercitată de Ministerul de Finanţe, se bazase pe un titlu legal, adică pe însăş legea contabilităţei publice, contestatorii urmau să se conformeze art. 34 al. 1 din legea de urmărire, care prevede consemnarea sumei pentru care se exercită urmărirea sub sancţiunea nulităţei contestaţiunei.

Pentru aceste motive constată că ordinul de urmărire dat de Ministerul de Finanţe pentru restituirea diurnelor încasate fără cauză de foştii membrii ai parlamentului, pe intervalul de timp dela 17 Iulie 1927 la 15 Octomvrie 1927, constitue un titlu suficient pentru a se puteà efectuà urmărirea.

Decizia No. 60 din 22 Dec. 1929.

Preşedinţia d-lui **Oscar N. Niculescu,** prim preşedinte. Procuror general d-l **Duca.**

CAS. S.-UNITE, 26 Aprilie 1928

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. DECIZII DISCIPLINARE. ATACAREA LOR CU RECURS. NECONSTITUŢIONALITATE. (Art. 103, 107 Constituţie; art. 3 *a*, *b* legea contenciosului administrativ). (1) şi (2)

Deciziile disciplinare nu constituesc prin ele însăşi nici acte de autoritate administrativă, nici acte de gestiune ci simple acte preparatorii, atacabile pe calea contenciosului administrativ, odată cu actul ce le perfectează. In atari împrejurări art. 3 al. b din legea contenciosului ad-tiv este constituţional.

(Gh. Holban cu Ministerul Comunicaţiilor).

CURTEA: Având în vedere că din deciziunea atacată cu recurs rezultă că recurentul Gh. Holban, ofi-

---

de urmărire, când s'a primit avansuri nelegale, căci al. 3 al aceluiaş art. specifică, categoric, că urmărirea se îndreaptă contra titularilor avansurilor, cari, în speţă, nu pot fi decât parlamentarii.

Răspunderea ordonanţatorilor rămâne deosebită de aceea a titularilor avansurilor.

Rămâne de examinat dacă dispoziţiile din art. 97 legea contabilităţei intră în prevederile art. 1 din legea de urmărire.

Art. 1 legea de urmărire, enumeră cazurile în care îşi are aplicarea şi anume pentru veniturile statului provenind din roluri, contracte sau alte titluri cărora legea le recunoaşte caracterul executoriu.

In speţă, nefiind vorba de roluri, nici de contracte, dispoziţia din art. 97 al. 3 din legea contabilităţei se găseşte cuprinsă în cuvintele: *«alte titluri cu caracter executor»*. iar prin aceste cuvinte nu trebue să se înţeleagă numai hotărîrile judecătoreşti, definitive, ci orice dispoziţie legală prin care statul este autorizat să aplice legea de urmărire.

Dispoziţia din art. 1 legea de urmărire trebue înţeleasă în sensul că statului i s'a acordat o cale mai lesnicioasă pentru a intrà în drepturile sale, cu posibilitatea pentru cel pus în urmărire, de a puteà discută, pe calea contestaţiei, tot ce ar aveà de zis, în fond, asupra sumei pentru care este urmărit.

In speţă, sumele primite de parlamentari neavând la bază lege, nu puteau fi considerate decât ca avansuri, ce urmau să fie justificate, posterior, prin promulgarea legei de majorare a indemnităţei parlamentare, care n'a mai avut loc din cauza venirei unui alt guvern, care nu a voit să-şi însuşească legea din timpul guvernului Averescu.

Sumele primite pe intervalul 17 Iulie — 15 Octomvrie 1927, trebuiau considerate ca avansuri nelegale şi pe consideraţiunea că au fost luate pe un interval de timp în care parlamentul n'a mai funcţionat.

In concluzie, faţă cu art. 97 legea contabilităţei şi art. 1 legea de urmărire, cred că urmărirea, îndreptată contra foştilor parlamentari, este legală iar soluţia dată de Inalta Curte consfinţeşte un drept, al Ministerului de Finanţe, care trebue să-i asigure încasarea, cât mai rapidă a veniturilor şi să-i deà posibilitatea de control asupra banului public.

TRAIAN IONESCU
Avocat

(1) Publicăm mai jos dec. secţiunei a treia a Inaltei Curţi No. 150 din 30 Ian. 1929 dată în aceeaş chestie.

CURTEA: Având în vedere că recurentul G. Holban — întemeiat pe dispoziţiunile art. 103 din Constituţie — a atacat cu recurs deciziunea No. 3/927, prin care comitetul de direcţie P. T. T. lucrând ca Comisiune disciplinară a hotărît a se aplicà numitului pedeapsa retragerei funcţiunei de oficiant cl. III-a în Direcţiunea Poştelor, iar Ministerul Comunicaţiilor a cerut respingerea acestui recurs ca inadmisibil, pe motiv că deciziunea atacată fiind un simplu aviz dat de un organ consultativ, iar nu o hotărîre emanată dela o instanţă judecătorească în sensul art. 103, nu intră în cadrul aplicaţiunei acestui text din Constituţie.

Considerând că legiuitorul constituant, declarând prin art. 103 dreptul de recurs în casare de ordin constituţional, s'a referit, pur şi simplu, la actele şi hotărîrile instanţelor de jurisdicţiune cari fac parte din Puterea judecătorească, de care se ocupă în întreg capitolul IV, astfel cum sunt Tribunalele, Curţile sau alte instanţe prevăzute şi organizate după principiile legei de organizare judecătorească.

Că, prin urmare, deciziunile date de Comisiunile disciplinare prevăzute de legea Statutului funcţionarilor publici şi de legile speciale de organizare administrativă cum e legea Poştelor, Telefoanelor şi Telegrafelor nu intră în cadrul art. 103 din Const., deoarece aceste deciziuni, deşi date în forma şi modul de procedură asemănătoare hotărîrilor judecătoreşti, nu au însă nici caracterul şi nici efectul acestor hotărîri.

Că, în adevăr, Comisiunile disciplinare prevăzute de legile mai sus citate, nu sunt instanţe de jurisdicţiune, cu atribuţiunea de a tranşà litigiul, ci organe consultative ale autorităţei sau puterei executive, chemate să constate şi să stabilească existenţa, natura şi gravitatea abaterilor imputate şi să avizeze, dacă e cazul, asupra sancţiunilor de aplicat, fără însă ca avizele sau opiniunilor lor să aibă caracterul sancţionar, pe care îl au hotărîrile represive ale instanţelor şi fără a puteà produce vreun efect asupra situaţiunei funcţionarilor, cât timp ele nu au fost însuşite şi traduse în fapt de Puterea executivă.

Că, deaceea. însăş legea Statutului funcţionarilor publici, cum şi legile speciale de organizare administrativă, care reglementează competenţa şi modul de funcţionare al Comisiunilor disciplinare, nu atribue deciziunilor lor — cu toată această denumire improprie ce le dau — caracterul şi efectul hotărîrilor judecătoreşti propriu zise, ci le consideră ca simple «avize» utilizând chiar, uneori, acest termen; în adevăr, art. 52 din legea Statutului funcţionarilor publici, dând şefului superior al autorităţei, de care depinde funcţionarul, competenţa de a pronunţà pedepsele dela numerile 1 şi 2 din art. 51 îi menţine această competenţă în ce priveşte pedepsele mai grave: punerea în disponibilitate şi destituirea, subordonând numai aplicarea acestor pedepse avizului conform al Comisiunei disciplinare; că dar legiuitorul nu face din avizul sau deciziunea Comisiunei disciplinare un act de jurisdicţie, care să dispună sau să hotărască prin el însuş sancţiunea, în felul hotărîrilor judecătoreşti, ci, cere acest aviz ca o condiţiune sau element esenţial pentru validitatea actului, prin care autoritatea însăş hotărăşte aplicarea pedepsei.

Considerând că aceleaşi reguli şi principii sunt a se observà şi în privinţa deciziunilor disciplinare date în conformitate cu legea de organizare a Poştelor.

Că, în adevăr, după această lege, pedeapsa retragerei funcţiunei se hotărăşte prin deciziune ministerială sau decret regal, după distincţiunile prevăzute de lege; că, «mai înainte de a se hotărî», etc. — zice legea, — «directorul general este dator a supune pe funcţionar judecăţei unei Comisiuni disciplinare»; că, dar, şi în sistemul acestei legi, competenţa Comisiunei disciplinare este numai de a cercetà faptele şi a avizà dacă şi în ce măsură este locul de a se aplicà funcţionarului învinuit vreo pedeapsă disciplinară; «hotărîrea» decisivă în cauză aparţine exclusiv autorităţei superioare, care o dă sub formă de decizie ministerială sau decret regal, cu singura restricţiune de a nu aplicà o pedeapsă mai gravă — avizul Comisiunei fiind obligator sub acest raport.

Că, din cele ce preced, rezultă că recursul în casare în contra acestor deciziuni sau avize nu poate fi considerat de ordin constituţional, ci e lăsat la facultatea legiuitorului ordinar de a-l înfiinţà sau suprimà.

ciant superior gr. III, controlor poştal la Inspectoratul V, P. T. T. din Cluj, a chemat în judecată înaintea Curţei de Apel din Cluj, ca instanţă de contencios administrativ, pe Ministerul Comunicaţiilor pentru a se declară de nulă deciziunea disciplinară a Comitetului de direcţiune P. T. T. No. 3/927, prin care i s'a retras funcţiunea sus arătată şi a ii reintegrat în funcţiunea ce a ocupat'; că, Curtea de Apel din Cluj, prin deciziunea cu No. C. III 923/3/927, atacată cu recursul de faţă, a respins acţiunea reclamantului ca inadmisibilă, pentru motivul ca, potrivit art. 3 litera *b* din legea pentru contenciosul administrativ, deciziunile date de Comisiunile disciplinare şi declarate de Statutul funcţionarilor sau alte legi, definitive şi executorii, nu pot fi atacate pe cale judecătorească.

Având în vedere că secţiunea III-a a Inaltei Curţi, prin deciziunea cu No. 356 din 4 Aprilie 1928 a respins recursul introdus de Gh. Holban, constatând că Curtea de Apel din Cluj nu a violat nici un text de lege când a respins cererea lui în contencios ca inadmisibilă pe temeiul dispoziţiunei din art. 3 litera *b* din legea pentru contenciosul administrativ şi a art. 32 din legea de organizare a P. T. T. din 1926.

Având în vedere că recurentul ridicând înaintea secţiunei III-a chestiunea neconstituţionalităţei art. 3 litera *b* şi a art. 32 din legea de mai sus, acea secţiune a trimes chestiunea în judecata Secţiunilor Unite ale Inaltei Curţi.

Având în vedere că recurentul susţine că textele de lege citate sunt contrarii Constituţiunei, deoarece art. 103 şi 107 din Constituţiune declară de ordin constituţional atât recursul în casare cât şi calea contenciosului administrativ.

Considerând că art. 103 din Constituţiune declară numai recursul în casare de ordin constituţional iar nu şi calea contenciosului administrativ.

Că, în speţă, Gh. Holban atacând cu recurs deciziunea Curţei de Apel din Cluj dată ca instanţă de contencios administrativ, Inalta Curte a constatat că recursul este admisibil, l-a judecat şi rezolvit.

Considerând că art. 107 din Constituţiune, care se ocupă de contenciosul administrativ şi care se referă la legea lui specială, spune în principiu că cel vătămat în drep-

---

Că dealtfel legiuitorul, ţinând seama de caracterul deciziunilor disciplinare, date în conformitate cu Statutul funcţionarilor şi celelalte legi de organizare administrativă, cum şi de consideraţiunea că prin ele însăş, aceste deciziuni nu produc nici un efect juridic, ci întregesc sau perfectează anume acte administrative de autoritate supuse controlului Justiţiei, conform legei Contenciosului administrativ, a prevăzut prin art. 3 litera *b*, al acestei legi, că împotriva ziselor decizii — considerate ca acte izolate — întocmai ca şi în contra «referatelor» funcţionarilor subalterni, nu se poate exercită nici o cale de judecată, legalitatea lor urmând a fi cercetată cu ocaziunea controlului judecătoresc exercitat conform sus-citatei legi împotriva actelor de autoritate, pentru perfecarea cărora au fost cerute.

Având în vedere şi cererea recurentului de a se trimite afacerea la Secţiunile-Unite, întrucât înţelege a atacă art. 32 din legea de organizare a P. T. T. şi art. 55 din lege Statutului funcţionarilor publici, ca fiind neconstituţionale. Văzând şi dispoziţiunile art. 103 din Constituţie.

Că, dar, pentru toate consideraţiunile de mai sus, recursul de faţă fiind inadmisibil, urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

(2) In calitate de oficiant superior în Direcţia G-lă P. T. T. am fost acuzat de faptul de a fi delapidat o sumă de bani. Poşta m'a trimis în judecată disciplinară sesizând totodată şi instanţa corecţională.

Tribunalul corecţional m'a achitat pe motiv că fapta de care eram acuzat nu întruneà elementele delictului imputat, iar instanţele disciplinare, cu toate că fusesem achitat în penal, mi-au aplicat pedeapsa cea mai grea pentru un fapt care nu există, adică mi-au aplicat pedeapsa ridicărei funcţiunei, după 27 de ani de serviciu şi la zi.

Cu toate că deciziunea disciplinară fusese pronunţată la 19 Februarie 1927, Poşta încă dela 25 Noemvrie 1925 m'a suspendat din serviciu cu pierderea salariului, deşi art. 37 al. II din legea P. T. T. din 1926, nu dădeà Poştei acest drept.

Am fost judecat pe cale disciplinară în mod abuziv:

1. De o Comisiune incompetentă, nelegal constituită;

2. Aplicându-mi-se o pedeapsă gravă prevăzută într'o lege abrogată, deci mi s'a aplicat o pedeapsă inexistentă, am atacat pe de o parte cu acţiune în contencios atât decizia cât şi Decretul cât şi cu recurs în casare conf. art. 103 din Constituţie.

Instanţa de contencios administrativ mi-a respins acţiunea ca inadmisibilă pe temeiul art. 3 al. *b* din legea contenciosului ad-tiv, care zice că deciziunile Comisiei disciplinare nu pot fi atacate pe calea contenciosului, întrucât ele sunt definitive şi executorii.

Am invocat neconstituţionalitatea acestui text de lege şi suprema instanţă. Secţiunile-Unite ale Inaltei Curţi au spus că textul este constituţional însă că împotriva deciziunilor am calea recursului în casare, conf. art. 103 din Constituţie, după cum dealtfel constată şi d-l Consilier-reportor prin raportul făcut în cauză.

Iată cum se exprimă Inalta Curte S.-Unite prin Dec. 10 din 26 Aprilie 1928:

... «Considerând în ce priveşte chestiunea neconstituţionalităţei art. 32 al. ultim din legea pentru organizarea P. T. T. din 1926, care dispune că deciz. Comisiunei disciplinare, sunt irevocabile şi executorii, că această chestiune nu poate fi ridicată şi soluţionată în speţă, deoarece Gh. Holban, a atacat Dec. Com. Discipl., prin care i se retrage funcţiunea, pe calea contenciosului ad-tiv înaintea Curţei de Apel din Cluj, iar nu pe calea recursului în Casaţiune, când numai atunci s'ar fi putut discutà, dacă înlăturarea oricărei căi de atac în contra deciziei disciplinare violează sau nu principiile din pactul fundamental».

La o asemenea întâmplare am fixat termen de judecată la recursul în casare, ce-l făcusem direct împotriva deciziunei disciplinare, pe temeiul art. 103 din Constituţiune.

Cu ocazia judecărei acestui recurs mi s'a ridicat de intimata Direcţ. P. T. T. chestiunea inadmisibilităţei unui asemenea recurs şi în susţinerea acestui incident invoacă o deciziune a Inaltei Curţi care consfinţeà susţinerile sale.

Vom combate pe scurt acest incident recte jurispr. Casaţiei cu argumente trase din jurisprudenţă, doctrină, desbateri parlamentare şi logică.

I. *Jurisprudenţa*. Curtea de Casaţie română nu este încă lămurită pe deplin asupra acestei chestiuni.

Pentru. Astfel Curtea de Casaţie printr'o decizie cu totul remarcabilă şi recentă, Dec. 554 S. III-a din 6 Iunie 1927, se pronunţă pentru prima oară în această materie, şi declară în mod direct şi fără înconjur că, hotărîrile acestor Comisiuni disciplinare sunt susceptibile de recurs în Casaţiune, conf. art. 103 din Constituţiune.

Având în vedere că prin art. 103 din Constituţie prevăzându-se că dreptul de recurs în casare, este de ordin Constituţional, se stabileşte principiul că partea vătămată prin vreun act al unei autorităţi, poate atacà cu recurs acel act, care până atunci nu erà susceptibil de nici una din căile de atac prevăzute de legile ordinare sau speciale.

Că astfel fiind şi întrucât în speţă actul Comisiunei disciplinare atacat cu recurs nu este un aviz, ci este o hotărîre dată de o Comisie de disciplină, ca o instanţă de judecată instituită conf. art. 60 din legea pentru Statutul funcţionarilor publici, hotărîrea ei conf. principiului arătat este susceptibilă de recurs, aşà că incidentul este neîntemeiat, etc.

Contra. Pe de altă parte Curtea de Casaţie S. I, prin Dec. No. 1669/927, consideră că principiul prevăzut de art. 103 din Constituţie, presupune un conflict de interese, în care s'a angajat un litigiu, asupra căruia a intervenit o hotărîre dată de o instanţă judecătorească, ceeace rezultă din faptul că textul art. 103 este aşezat sub capitolul «Despre puterea judecătorească» care se ocupă de procese de natură civilă sau penală, că prin urmare aceste Comisiuni disciplinare nefăcând parte din puterea judecătorească, ele constitue nişte organe auxiliare ale puterei executive, iar deciziunile disciplinare le consideră ca simple avize fără ca să le atribue caracterul şi efectul unor hotărîri judecătoreşti propriu zise.

II. *Doctrină. Critica acestei deciziuni.* D-l Constantin G. Rarincescu, profesor la Facultatea juridică din Capitală se exprimă astfel în studiul său. (Recursul în contra deciziunilor disciplinare publicat în Revista de Drept Public No. 3/927 la pag. 399 şi urm.):

... «Este foarte adevărat că art. 103 este aşezat sub capitolul «Despre puterea judecătorească» dar nu este mai puţin adevărat că, puterea judecătorească în sistemul constituţional român nu se ocupă numai cu afacerile de natură civilă sau turile sale, fie printr'un act administrativ de autoritate, fie printr'un act de gestiune făcut cu călcarea legilor şi regulamentelor, fie prin rea voinţă a autorităţilor administrative de a rezolvà cererea privitoare la un drept, poate face cerere la instanţele judecătoreşti pentru recunoaşterea dreptului său.

Considerând că legea pentru contenciosul administrativ din 23 Decemvrie 1925, a putut tocmai pe baza principiului art. 107 din Constituţiune să declare prin art. 3 litera *b* că nu poate fi atacate pe cale judecătorească deciziunile dela Consiliile disciplinare, definitive şi executorii, căci aceste deciziuni nu constituesc prin ele însile nici acte de autoritate administrativă, nici acte de gestiune; aşà că dispoziţiunea din art. 3 litera *b* din legea de mai sus nu violează nici un principiu constituţional.

Considerând în ce priveşte chestiunea neconstituţionalităţei art. 32 ultim aliniat din legea pentru organizarea P. T. T. din 1926, care dispune că deciziunile Comisiunilor disciplinare sunt irevocabile şi executorii, că această chestiune nu poate fi ridicată şi soluţionată în speţă, deoarece Gh. Holban a atacat deciziunea Comisiunei disciplinare, prin care i se retrage funcţiunea, pe calea contenciosului administrativ înaintea Curţii de Apel din Cluj, iar nu pe calea recursului în Casaţiune, când numai atunci s'ar fi putut discutà dacă înlăturarea oricărei căi de atac în contra deciziunei disciplinare violează sau nu principiile din pactul fundamental.

Că astfel fiind, şi faţă cu cele ce preced, urmează a se declarà numai că dispoziţiunea din art. 3 litera *b* din legea pentru contenciosul administrativ din 23 Decemvrie 1925, este constituţională.

Pentru aceste motive Curtea declară constituţională dispoziţiunea art. 3 din legea contenciosului administrativ, aliniatul *b*.

Deciziunea No. 10 din 26 Aprilie 1928.

Preşedinţia d-lui **Oscar N. Niculescu**, prim-preşedinte; procuror general d-l **I. N. Stambulescu**; advocaţi d-nii: **Dr. Corneliu Grigorian**, p. recurent, iar **Berindei** şi **T. Dinescu**, p. intimat.

---

penală, cum crede Inalta Curte, ci şi cu actele de natură administrativă. Art. 107 din Constituţie ne spune categoric acest lucru şi anume că, puterea judecătorească va exercità pe lângă atribuţiile ei obişnuite şi atribuţiuni de contencios administrativ. Pe de altă parte art. 107 din Constituţie interzice înfiinţarea de orice fel de autorităţi şi prin urmare şi de Tribunale în afară de organele puterei judecătoreşti, propriu zise, care să exercite atribuţiuni de contencios ad-tiv. S'ar păreà prin urmare că, deciziunile acestor tribunale fiinţând în afară de cadrele puterei judecătoreşti, ar scăpà în această cauză de aplicaţiunea art. 103, în virtutea căreia recursul în casare este de ordin Constituţional.

«Nu cred întemeiată această părere şi aceasta din mai multe motive. In primul rând termenul de putere judecătorească, întrebuinţat de Constituţiune, nu corespunde unei noţiuni ştiinţifice şi precise. Prin putere judecătorească se înţelege în mod obişnuit funcţiunea şi corpurile de funcţionari, care alcătuesc ordinul judecătoresc propriu zis. Aceasta este însă semnificaţiunea veche a acestui termen şi care mai este încă acceptată şi azi cum este în această deciziune a Curţei de Casaţie.

«Din punct de vedere al dreptului constituţional, care ne interesează dealtfel acum, prin putere judecătorească se înţelege în mod precis şi ştiinţific funcţiunea jurisdicţională a Statului prin care se constată existenţa şi întinderea unei reguli de drept sau a unei situaţiuni de drept, în caz de violare sau contestare şi ordonă măsuri necesare pentru a le asigurà respectul». (Leon Duguit: Manuel de droit Constitutionel 1923, ed. IV-a, pag. 86) şi mai departe:

«Se confundă adesea funcţiunea jurisdicţională şi funcţiunea judecătorească. Funcţiunea judiciară este funcţiunea pe care o îndeplinesc funcţionarii, existând în cea mai mare parte din ţări şi care formează ordinul denumit judecătoresc. Ordinul judecătoresc face fără îndoială multe acte jurisdicţionale, dar el face şi acte care nu au acest caracter.

«Pe de altă parte numeroase acte jurisdicţionale sunt făcute de organe şi agenţi care nu aparţin ordinului judecătoresc. Din această cauză dacă voim a fi precişi şi a evità confuziuni, trebuie să spunem funcţiune jurisdicţională şi nu funcţiune judecătorească». Prin urmare Constituţiunea noastră păstrând termenul vechi de putere judecătorească, nu a putut aveà în vedere decât funcţiunea jurisdicţională, căci numai aceasta este una din cele trei funcţiuni ale Statului, de care poate să se ocupe o Constituţiune, constituind, ceeace în mod impropriu se mai numeşte încă: «putere judecătorească».

In al doilea rând în ţara noastră, ca şi în celelalte ţări, dealtfel această funcţiune jurisdicţională este exercitată nu numai de organe aparţinând corpului judecătoresc propriu zis, dar şi de altfel de organe mai cu deosebire cu caracter administrativ. Astfel o bună parte din contenciosul administrativ este exercitat de Comisiuni administrative, cum sunt în materie fiscală, agrară, de pensiuni, etc. Prin urmare faptul că textul Constituţional prin care se declară recursul în casare de ordin Constituţional este aşezat sub titlul: «Despre puterea judecătorească», nu poate să constitue un argument serios şi care să ne facă să admitem părerea, că deciziunile celorlalte tribunale nu ar fi supuse aplicaţiunei acestei dispoziţiuni.

Inalta Curte de Casaţie S. III-a în deciz. No. 453 din 4 Martie 1925 afirmă categoric acest lucru:

«Având în vedere că legiuitorul constituant din 1923, proclamând principiul că dreptul de recurs în casare este de ordin Constituţional, prin aceasta n'a înţeles să dea în competenţa numai Inaltei Curţi de Casaţie cercetarea recursurilor, ci numai să avertizeze pe legiuitorul ordinar, că ori de câte ori va institui într'o materie oarecare un anume sistem de jurisdicţiune, el nu va puteà să abstragă hotărîrile instanţelor de fond ce va institui în acel sistem, dela controlul formal al unui organ judecătoresc superior; că numai dacă legiuitorul ordinar n'ar prevede sau înfiinţà acest organ sau instanţă de control în privinţa formelor şi aplicaţiunilor legilor «dreptul de recurs în casare să-şi găsească accesul sau calea lui firească la Curtea de Casaţie, singura şi unica instanţă de casare de drept comun».

Cred în consecinţă că, deciziunile Curţei de Casaţie în contradicţiune cu jurisprudenţa cealaltă, sunt în acelaş timp în contradicţiune şi cu principiile juridice dominante în această materie.

Doctrina străină. In lămurirea acestor chestiuni mă voiu servì de teza de doctorat: «Les principes generaux du droit disciplinaire, 1903, a lui H. Nézardt, actualmente profesor de drept din Caen şi cel mai recent adnotator al cursului de drept Constituţional a lui Esmein.

Iată cum se exprimă la pagina 348 cu privire la chestia de a se şti dacă asemenea deciziuni sunt susceptibile de vreun recurs:

«In general deciziunile administrative sau judiciare nu sunt definitive prin faptul singur că au fost pronunţate. Protecţiunea intereselor, apărarea drepturilor s'ar împăcà rău cu irevocabilitatea măsurei luate de administraţiunea sau jurisdicţiunea care au hotărît după un singur şi prim examen, părăsirea teoriei actelor de guvernământ, extensiunea recursului pentru exces de putere, limitaţiunea strictă a judecăţilor nesusceptibile de apel, larga deschidere a recursului în Casaţiune permit de a pune principiul că toate actele de autoritate administrativă sau judiciară sunt susceptibile de recurs.

«Deciziunile disciplinare luate de autorităţile administrative sau judiciare ascultă de acelaş principiu.

«Acest recurs este general; nu are nevoie de vreun text pentru a fi admis contra hotărîrilor jurisdicţiunilor disciplinare fie înaintea Consiliului de Stat, fie în faţa Curţei de Casaţiune, singurele jurisdicţiuni îndrituite la aceasta.

«In adevăr, aceleaşi texte generale, care fac din jurisdicţiunea de Casaţiune regulatoarea supremă a competenţelor şi care fondează recursul pentru exces de putere sau incompetenţă, contra actelor autorităţilor, justifică în mod egal recursul în Casaţiune, contra excesului de putere sau incompetenţa judecătorilor. Astfel cu toată tăcerea legei s'a admis recursul contra Consiliului superior al Instrucţiunei Publice, deciziuni în ultim resort, spune legea din 27 Febr. 1880».

Dar Nézardt merge şi mai departe când spune următoarele:

«Nu numai în tăcerea textelor, dar chiar în contra dispoziţiunilor de lege, care ar calificà deciziunile de «definitive» sau ar declarà că ele sunt date «fără recurs» sau chiar «fără nici un recurs» ar trebui să admitem recursul în Casaţiune şi împreună cu jurisprudenţa să interpretăm aceste texte ca neexcluzând decât apelul.

«Astfel decretul din 16 thermidor an X-lea declară că deciziunile disciplinare ale Camerilor de avocaţi, date prin apli-

CAS. II, **25 Maiu 1928**

RECURS. DACĂ UN MANDAT DE ARESTARE EMIS DE INSTANŢELE MILITARE POATE FI ATACAT DE PREVENIT PE CALEA RECURSULUI LA CURTEA DE CASAŢIE. (1)

Este inadmisibil recursul la Curtea de Casaţie făcut de prevenit contra unui ordin de arestare emis în cursul instrucţiunei contra lui de către o instanţă militară.

CURTEA: Asupra incidentului ridicat de d-l Procuror general al acestei Inalte Curţi, relativ la inadmisibilitatea recursului introdus de Ionel Ţăranu.

Având în vedere că după cum rezultă din lucrările aflate în dosar, în ziua de 8 Mai 1928, Ionel Ţăranu redactor la ziarul «Dimineaţa» din Bucureşti a fost pus în urmărire de către Comisarul Regal al Corpului II de armată, pentru delictul prevăzut şi pedepsit de art. 11 şi 17 din legea pentru reprimarea unor noui infracţiuni în contra liniştei publice, şi anume pentru faptul că în dimineaţa zilei de 7 Mai 1928, cu ocaziunea informaţiunilor ce trimetea ziarului «Dimineaţa» şi «Adevărul» al căror redactor erà, despre mersul întrunirei partidului naţional-ţărănesc, la Alba-Iulia, a dat o telegramă prin care informà în mod tendenţios ziarele mai sus arătate, arătând că «circulaţia tuturor trenurilor prin Teiuş este reluată, ţăranii porniţi spre Bucureşti, tren special» acesta în scop de a încercà să provoace agitaţiuni printre cetăţenii Ţării periclitând astfel siguranţa Statului.

Având în vedere că instanţa militară a fost sesizată cu întocmirea actelor de instrucţiune prin ordinul d-lui Comandant al Corpului II de armată cu No. 4800 din 1928, în baza legei stărei de asediu şi a decretului lege No. 2798 din 14 August 1916 prin care se atribue acestor instanţe competinţa de a instruì şi judecà şi pe civili pentru infracţiunile specificate în zisul decret lege.

Având în vedere că în baza ordonanţei generalului Comandant al Corpului II de Armată, mai sus arătat în temeiul art. 99 din c. j. m. d-l raportor al Consiliului de Războiu a emis în ziua de 9 Maiu 1928, — mandat de depunere şi apoi în ziua de 11 Maiu 1928, mandatul de arestare cu No. 4989 — aprobat de comandantul Corpului II de armată.

---

caţiunea art. 8 vor fi executate fără apel sau recurs la Tribunale. Curtea de Casaţiune n'a declarat însă mai puţin că aceasta nu exclude recursul în Casaţiune contra deciziunilor viciate de incompetenţă sau exces de putere, că dacă sunt pedepse domestice, aceste deciziuni nu sunt mai puţin acte emanând dela o jurisdicţiune legal constituită, care nu trebuie mai mult decât oricare alta să iasă din cercul atribuţiunilor ei şi că dacă s'ar depărtà, este de datoria Curţei de Casaţiune să o readucă».

III. *Desbaterile parlamentare* în ce priveşte art. 103 din Constituţie. D-l Vespasian Pella: Domnilor deputaţi, ultimul aliniat al art. 103 are o importanţă cu totul deosebită. De acum înainte legiuitorul ordinar nu mai poate suprimà dreptul de recurs, drept care constitue o garanţie puternică împotriva diferitelor violări ce s'ar aduce textelor legei de către instanţele judecătoreşti.

Acest aliniat în chipul cum este redactat dă însă loc la multiple controverse, deoarece nu se arată în care anume materie, dreptul de recurs în casare este de ordin constituţional.

Astfel hotărîrile instanţelor disciplinare vor puteà fi oare atacate pe calea extraordinară a recursului?

Iată câteva chestiuni care trebuesc neapărat lămurite, şi deaceea aş rugà pe d-l Ministru de Justiţie ca prin răspunsul pe care mi-l va da, să înlăture orice controversă posibilă în legătură cu interpretarea acestui aliniat.

D-l Ion Th. Florescu, Ministru de Justiţie: In privinţa întreruperei făcută de d-l deputat Pella, răspunde aliniatul final care zice: «Dreptul de recurs în casare este de ordin Constituţional».

D-l V. Pella: Deci o legiuire ordinară nu mai poate să mai spună că dreptul de recurs este suspendat sau suprimat.

D-l Ion Florescu, Ministru de Justiţie: Evident că este aşà. Pentru o mai mare garanţie s'a pus această dispoziţie care nu mai permite a se răpi dreptul de recurs prin vreo lege specială.

* * *

IV. Dar mai mult decât atât caracterul judecătoresc al unui organ este determinat de compunerea, procedura în faţa lui, prerogativele lui, efectul şi valoarea sentinţelor:

a) Compunerea. In speţă Comisiunea este sub preşedinţia unui magistrat şi din membrii numiţi pe o perioadă anumită are o compoziţiune aproape identică cu Comisiunile de apel fiscale cărora nu le mai poate nimenea contestà caracterul de adevărate Tribunale administrative.

In speţa noastră avem două grade chiar, Comisiuni de prima instanţă şi de apel.

b) Procedura în faţa lor este identică cu cea judiciară: citarea părţilor, desbateri contradictorii cu procurori, apărători din oficiu, se aplică recuzarea, strămutarea şi revizuirea judecăţilor după aceleaşi norme obişnuite procedurale. (A se analizà şi art. III din Regul. St. F. Publ. care arată că e un veritabil proces).

Chiar Inalta Curte S. III-a, prin Dec. No. 682 din 23 Iunie 1928, a admis o cerere de strămutare pe motivul suspiciunei legitime cu privire la o judecată în curs disciplinară.

c) Prerogativele lor sunt identice cu acelea ale oricărui Tribunal; discută şi apreciază fapte cari pot conduce la ridicarea sau stingerea unor drepturi: pronunţând suspendarea, destituirea, etc.;

d) Dar mai ales prin declararea hotărîrilor lor irevocabile şi executorii se manifestă caracterul judecătoresc.

Asupra unui act ad-tiv sau de orice altă natură, se poate reveni de către autor. Numai asupra sentinţelor judiciare, instanţă odată ce s'a pronunţat nu mai poate reveni, căci ea se desizează prin sentinţă şi aceasta devine irevocabilă.

In al doilea rând la noi este şi *executorie*, adică ea este aceea care produce efect de drept în ordinea juridică.

Art. 108 din regulamentul legei Statutului funcţionarilor zice: «Deciziunile Comisiunei disciplinare sunt obligatorii pentru autoritatea pe lângă care funcţionează. Ele sunt definitive şi executorii».

Celelalte măsuri ulterioare nu sunt decât acte de aplicaţie a deciziunei Comisiunei disciplinare.

Aşadar, instanţa având caracter judecătoresc şi deciziunile deasemenea, urmează, că neindicându-se de către legiuitor o altă instanţă de casare, Curtea de Casaţie fiind singura instanţă de drept comun de casare, ea va fi competentă pe baza art. 103 din Constituţie de a judecà şi recursul împotriva unor asemenea deciziuni disciplinare.

Deaceea pentru motivele arătate până aci de jurisprudenţă, doctrină, raţiune şi echitate cerem noi, ca să se respingă ca nefondat incidentul de inadmisibilitatea acestui recurs, dânduni-se cuvântul în fond.

Dacă totuş prin imposibil Onorata Inaltă Curte ar hotărî contrariul, vă rugăm, să binevoiţi a luà act că noi declarăm anticonstituţionale textele art. 55 din l. Statutului funcţionarilor publici şi art. 32 al. ultim din legea de organizare a P. T. T. din 1926 ca contravenind art. 103 din Constituţie şi ca atare să binevoiţi ca în conformitate cu dispoziţiile art. 29 din legea de organizare a Inaltei Curţi de Casaţiune să binevoiţi a dispune ca să se trimeată în judecata Secţ.-Unite chestiunea neconstituţionalităţei acestor texte (rezumat de concluziuni).

C. GRIGORIAN
Doctor în drept. Avocat

---

(1) In vederea unui interes social legiuitorul a derogat dela principiile generale în ceeace priveşte armata, creind pentru ea o jurisdicţie specială.

Militarii în activitate sunt astfel sustraşi judecătorilor civili şi judecaţi de Consiliile de Răsboiu.

Sub regimul însă excepţional al stărei de asediu, jurisdicţia militară se extinde şi asupra acelor civili cari sunt socotiţi că au săvârşit acte de natură să atingă siguranţa Statului şi ordinea stabilită.

Ziaristul I. Ţăranu, se vede astfel învinuit pe nedrept de răspândire de ştiri false şi arestat ilegal din ordinul Comandantului Corpului II de Armată, Bucureşti.

Socotind măsura luată ca arbitrară se face recurs împotriva mandatului de arestare emis.

Conf. dispoziţiunilor legei Inaltei Curţi de Casaţie, recursul este admisibil.

Sub imperiul vechei legi, Curtea de Casaţie se pronunţase hotărît pentru admisibilitatea recursului. In adevăr, art. 31, Partea II-a, No. 2, stabileşte că se poate face recurs în contra hotărîrilor nedesăvârşite sau actelor judecătoreşti de orice instanţe cari ar cuprinde un exces de putere sau ar fi făcute fără competenţă.

Dispoziţiunile vechiului art. 31 erau generale. Ele nu făceau nici o distincţiune şi trebuiau aplicate aşà cum spune textul citat atât hotărîrilor nedesăvârşite cât şi actelor judecătoreşti de orice instanţă, adică atât celor emanate dela instanţele

Având în vedere că în contra acestui ordin de arestare, Ionel Ţăranu în ziua de 12 Mai 1928, a declarat recurs la această Inaltă Curte motivat pe necompetinţa instanţelor militare, decurgând din violarea art. 51 c. j. m. combinat cu art. 11 şi 17 din legea pentru reformarea unor noui infracţiuni în contra liniştei publice — şi cu art. 26 al. 2 din Constituţie, susţinând că circumstanţele în cari s'a petrecut faptul imputat lui Ţăranu specificat mai sus — neîntrunind elementele nici unui fapt penal — măsură de arestare luată de instanţele militare este fără competinţă şi deci casarea fără trimitere a actului comis cu exces de putere se impune;

Având în vedere că d-l Procuror general al acestei Inalte Curţi, în prealabil având cuvântul a ridicat incidentul de inadmisibilitatea recursului, susţinând că, mai înainte de a se luà în discuţiune în fond, motivul de recurs, din punct de vedere al existenţei sau neexistenţei ca delict, al faptului incriminat aşa după cum chestiunea a fost pusă de recurent în scris prin motivul invocat, trebue a se cercetà şi vedeà, dacă natura şi caracterul actului, atacat cu recurs este susceptibil de o asemenea cale direct în faţa Inaltei Curţi şi d. Procuror general în susţinerea incidentului său arată că, după regulele de drept existente justiţia militară având o organizaţie proprie, iar dreptul comun nefiind aplicabil decât acolo unde se trimite în mod formal, singurele acte cari pot fi atacate cu recurs la Curtea de Casaţie, după cum rezultă din art. 75 şi 141 c. j. m., sunt numai deciziunile Consiliului de Război şi ale Consiliului de Revizie şi numai pentru incompetenţă.

Că actele sau măsurile de instrucţiune, cum este în speţă ordinul de arestare, nu sunt susceptibile, susţine d-l Procuror general, de calea recursului direct la Inalta Curte de Casaţie, ele fiind organizate şi regulamentate în mod special de art. 77 şi următorii c. j. m. şi în ce priveşte arestarea de art. 99 şi urm. acelaş cod, cari nu prevăd o asemenea cale de atac.

Că nu se poate invocà, susţine d-l Procuror general, nici dispoziţiunile art. 27 al. 2 din legea de organizare a Curţei de Casaţie care îmbracă pe părţile interesate cu dreptul excepţional al Ministerului de Justiţie, de a cere anularea chiar a hotărîrilor nedesăvârşite sau actelor judecătoreşti de orice instanţă, deoarece în speţă actul atacat are un caracter provizoriu şi nu este de natură a întrerupe cursul justiţiei, condiţiune cerută de sus menţionatul text.

Având în vedere concluziunile orale şi scrise ale recurentului prin apărătorii săi, depuse în combaterea incidentului de mai sus.

Considerând că în legislaţiunea noastră a existat întotdeauna o normă constantă că justiţia militară se organizează prin osebite legi, cu caracter excepţional, normă care prin art. 106 din noua Constituţiune, a fost ridicată la rangul de principiu constituţional.

Considerând că consecinţa unei asemenea norme, legiuitorul edictând codul justiţiei militare a creiat anume instanţe de instrucţiune şi urmărire, prevăzute de art. 77 şi următorii şi anume instanţe de judecată: Consiliile de război, conduse fiecare de regulele lor de o procedură penală, reguli cari singure trebuesc riguros aplicate de instruirea şi judecata infracţiunilor deferite competenţei lor, urmând ca regulele dreptului comun să fie observate numai acolo unde codul justiţiei militare o cere în mod expres, cum se spune prin art. 76, 80, 96, etc., iar ca instanţă de recurs a înfiinţat Consiliul de Revizie care are căderea, după cum spune art. 68, 69 şi 70 c. j. m. să se pronunţe numai asupra recursurilor făcute în contra sentinţelor de fond ale Consiliilor de Război.

Considerând că afară de recursurile ce se îndreaptă către consiliile de revizie, după cum s'a arătat mai sus mai există un singur recurs cu totul excepţional, care conform art. 75, 141, 142 c. j. m. şi art. 24 şi 26 al I din legea Curţei de Casaţie se adresează şi se judecă de către această Inalte Curte, dar şi acest recurs, după cum rezultă clar din textele citate nu se exercită decât numai în contra deciziunilor de fond ale Consiliilor de Război şi de Revizie şi numai pentru cauză de incompetenţă.

Considerând că din cele expuse rezultând că atât recursul ordinar la Consiliul de revizie, cât şi cel extraordinar la Inalta Curte de Casaţie, neputându-se exercità decât

---

civile, cât şi celor emanate dela instanţele militare.

In deciziunea sa din 30 Septemvrie 1913, Inalta Curte de Casaţie S. II, dec. No. 1921, tot la un mandat de arestare emis de raportorul Consiliului de Răsboiu al Corpului II de Armată, Bucureşti, privitor pe Netter Comarnescu, spune lămurit: «Nu se vede motivul legislativ nici nu se justifică în raţiune pentru ce această dispoziţie s'ar referi numai la instanţele civile şi nu s'ar aplicà şi hotărîrilor nedesăvârşite sau actelor instanţelor militare cari ar cuprinde un exces de putere sau ar fi făcute fără competenţă. Considerând că acordând un asemenea drept părţilor, legiuitorul a voit ca atunci când interesul general al societăţei este atins, să se poată desfiinţà cât mai repede, hotărîrile date şi actele făcute cu exces de putere spre a se evità părţilor daune fie morale, fie materiale, adeseaori ireparabile ce-ar suferi, dacă ar fi nevoie să aştepte până la pronunţarea hotărîrei definitive. Că acest motiv hotărîtor în materie se justifică deopotrivă atât pentru cei aflaţi înaintea instanţelor civile, cât şi pentru cei traduşi înaintea jurisdicţiunei militare».

Aceste argumente rămân valide şi sub imperiul nouei legi a Inaltei Curţi de Casaţie. Această lege menţine în totul dispoziţiile vechei legi. Art. 27 al nouei legi reproduce în totul dispoziţiile anterioare, introducând o singură inovaţie, prin aceea că declară admisibil recursul numai atunci când ar fi singura cale ce partea are la îndemână. Condiţia aceasta este îndeplinită în recursul d-lui Ţăranu.

Art. 27 al legei Curţei de Casaţie dă părţilor drept de recurs pentru exces de putere sau incompetenţă împotriva hotărîrilor fie şi nedesăvârşite, sau a actelor judecătoreşti *de orice instanţă*. Termenii săi sunt generici. Ei se referă atât la instanţele de drept comun cât şi la cele excepţionale. Drept de recurs există în puterea acestui text atât împotriva actelor judecătoreşti a instanţelor civile cât şi a celor militare.

Şi nicăeri, nici o dispoziţie legală nu suprimă acest text. Ni se spune că codul Justiţiei Militare nu-l acordă.

Dar, nici procedura penală, nici procedura civilă nu acordă expres acest drept de recurs. Şi totuş, el există în puterea art. 27 al legei Curţei de Casaţie şi Justiţie.

Argumentul ce se aduce de d-l Procuror General dedus din interpretarea art. 75 al Codului Justiţiei Militare este uşor de înlăturat. Art. 75 din C. J. M. nu ridică dreptul de recurs creiat de art. 27 al legei Curţei de Casaţie privind actele judecătoreşti arbitrare. Art. 75 C. J. M. acordă un drept de recurs împotriva hotărîrilor Consiliilor de Răsboiu, vorbind anume de «hotărîri» şi nu de decizii.

Dacă legiuitorul militar ar fi voit să ridice dreptul de recurs împotriva actelor judecătoreşti ar fi spus-o expres, sau ar fi creiat dreptul de recurs numai pentru deciziile Consiliului de Răsboiu. Or, art. 75 acordă dreptul de recurs pentru orice hotărîre şi în acest termen generic trebuesc înglobate toate actele ce un Consiliu de Răsboiu poate săvârşi, atât acte de instrucţie cât şi acte de judecată.

Codul J. M. derogă numai atunci dela dreptul comun când necesitatea socială ce a determinat creiarea lui o cere imperios. Astfel nu se poate face recurs în Casaţie împotriva fondului deciziilor lor, ci numai pentru incompetenţă. Atât.

Noi nu putem extinde dispoziţiile de asemeni natură, nu putem creià derogări dela dreptul comun pe care legea nu le creiază.

Legea Curţei de Casaţie acordă drept de recurs împotriva actelor judecătoreşti, C. J. M. nu-l ridică, deci, recursul de faţă este admisibil pe baza dispoziţiilor art. 26, 27 şi 31 din legea de organizare a Inaltei Curţi.

în contra actelor numite mai sus, urmează într'o interpretare logică că, o asemenea cale de atac este exclusă în contra actelor de instrucţiune, în speţă, în contra unei măsuri de arestare, fie chiar pentru cauză de incompetenţă.

Că pe de altă parte în ce priveşte actele de instrucţiune şi urmărire prealabilă, rezultă din art. 77 şi urm. şi în special în ce priveşte arestarea din art. 99 c. j. m. că nu sunt supuse reformărei decât tot prin organul superior care le-a provocat.

Că în materie de justiţie militară, Generalul Comandant al Corpului II de armată, fiind instanţa supremă care ordonă urmărirea şi arestarea, tot el are căderea să revoace asemenea măsuri, deci şi din acest punct de vedere recursul e inadmisibil.

Având în vedere că apărătorii recurentului pentru a susţine admisibilitatea recursului au mai invocat ca după dispoziţiunile art. 103 din Constituţie, recursul fiind declarat de ordin constituţional, el constitue o cale de atac admisibilă în contra oricărui act judecătoresc, al oricărei instanţe, fie de instrucţiune, fie de judecată, fără nici o restricţiune.

Considerând că interpretarea ce se dă acestui articol din pactul fundamental este cu totul lipsită de temei juridic şi depăşeşte intenţiunea legiuitorului constituant, căci ceeace s'a ţinut prin această dispoziţiune nu a fost decât ca să se curme abuzul ce se făceà prin suprimarea în diferite cazuri a dreptului de recurs în contra unor sentinţe date asupra fondului socotind în asemenea cazuri recursul de drept constituţional.

Că, dar, dacă legiuitorul ordinar nu poate suprimà dreptul de recurs, luat în înţelesul de mai sus nu e mai puţin adevărat însă, că el are căderea de a reglementà şi puterea de a-l acordà şi în contra unor acte de instrucţiune, ceeace legiuitorul nu a făcut-o în cazul de faţă prin codul justiţiei militare.

Că, astfel fiind obiecţiunea devine nefondată;

Având în vedere că recurentul ca ultim argument în favoarea admisibilităţei recursului a mai invocat şi dispoziţiunile art. 27 al. 2 din legea Curţei de Casaţie, susţinând că această dispoziţiune a legei dă dreptul părţilor interesate, întocmai ca şi Ministerul de Justiţie, în temeiul art. 22, să ceară anularea hotărîrilor, fie şi nedesăvârşite şi a actelor judecătoreşti de orice instanţă, când ele nu mai pot fi atacate pe nici o cale ordinară şi cursul justiţiei s'ar găsì întrerupt, cum se pretinde că ar fi în speţă;

Considerând că, deşi dispoziţiunile art. 27 al. 2 din legea de organizare a Curţei de Casaţie inovează şi extinde drepturile părţilor interesate, de a cere şi ele anularea hotărîrilor nedesăvârşite şi a oricărui act judecătoresc, dat cu exces de putere sau necompetinţă şi deşi acest text îşi întinde sfera lui de aplicaţiune la actele de asemenea natură, emanate dela orice instanţă, şi prin urmare şi asupra acelora cari emană dela instanţele militare, totuş dispoziţiunea din lege nu poate aveà aplicaţiune, întrucât în cazul de faţă, condiţiunile aplicabilităţei ei, nu îşi au fiinţă;

Că într'adevăr atât din textul clar al art. 27 cât şi din expunerea de motive asupra legei Curţei de Casaţie, făcută de Ministrul Mârzescu, rezultă că facultatea exerciţiului unui asemenea drept de recurs, este subordonată condiţiunei ca actul dat cu exces de putere sau necompetinţă, să nu mai poată fi atacat pe nici o cale ordinară şi cursul justiţiei să fie întrerupt.

Că în speţă ordinul de arestare nu îndeplineşte această condiţiune, el fiind un act de instrucţiune cu caracter provizoriu, reformabil la orice schimbare de situaţiune de către instanţa supremă de urmărire, cum s'a arătat mai sus, şi apoi pe de altă parte nu este nici de natură de a întrerupe sau suspendà cursul justiţiei, în înţelesul legei, căci justiţia în cazul de faţă îşi urmează cursul său regulat.

Că astfel fiind, din consideraţiunile de mai sus rezultând că incidentul ridicat de d-l Procuror general este fondat urmează că recursul să fie respins ca inadmisibil.

Pentru aceste motive, Curtea respinge ca inadmisibil recursul etc.

Decizià No. 3930.

Preşedinţia d-lui **Const. G. Rătescu,** Preşedinte.

Ni se obiectează de d-l Procuror G-ral că C. J. M. nu acordă justiţiabililor săi dreptul de recurs decât împotriva hotărîrilor desăvârşite şi atunci numai pentru incompetenţă. Am arătat mai sus de ce această obiecţiune trebuie înlăturată.

Dar dacă ea s'ar puteà ridicà ar fi numai împotriva recursului făcut de un militar în activitate. Faptul că prin legea stărei de asediu Ionel Ţăranu este deferit Consiliului de Răsboiu, nu-i schimbă calitatea sa de civil.

Or, art. citate din legea Curţei de Casaţie, se aplică fără îndoială civililor, indiferent de instanţa în faţa căreia sunt traduşi, ei putându-se adresà acestei Inalte Curţi împotriva exceselor de putere a căror victimă sunt, prin săvârşirea unor acte judecătoreşti de instrucţie.

* * *

Să admitem pentru un moment că n'am aveà drept de recurs decât împotriva unei hotărîri. Dar actul de arestare săvârşit de Comisarul Raportor, motivat de împrejurările Instrucţiei, aprobat de Generalul Comandant, nu are oare caracterul unei hotărîri care poate fi atacată cu recurs în Casaţie dacă a fost dat cu incompetenţă sau exces de putere?

Actele săvârşite de Raportor în instrucţia ce face, acte printre cari intră de sigur şi mandatul de arestare ce emite, sunt hotărîri de instrucţie. Acest caracter le-a fost dat întotdeauna de către instanţele militare însăşi. In adevăr, prin decizia No. 44 din 1921 a Curţei Superioare Militare se decide că autoritatea de lucru judecat se aplică la instanţele de instrucţie, fie instanţe obişnuite, fie instanţe militare. Tot astfel şi decizia No. 99 din 1921. Caracterizarea lor drept hotărîre este generală şi nu este permis să distingem între diferitele acte ale instrucţiei privind pe unele din ele ca hotărîri şi denegând după cum avem interes, altora acest caracter. Dar, chiar dacă am înlăturà dispoziţiile clare, totuş ale legei Curţei de Casaţie şi am supune în totul recursul făcut de Ţăranu, dispoziţiilor Codului J. M., aplicabil în privinţa dreptului de recurs numai militarilor, încă ne-am găsì în cadrul art. 75 al acestui cod şi recursul ar fi admisibil.

Dar chiar sub imperiul C. J. M., recurs împotriva actelor instrucţiei există în puterea art. 103 al Constituţiei din 1923.

Dreptul de recurs este de ordin constituţional, spune acel text, care abrogă orice dispoziţii contrare trecute şi face imposibilă orice inovaţie de acest fel în vreo lege viitoare.

Principiul egalităţei — spune Raportorul Constituţiei — cere în mod general şi fără nici o distincţiune ca orice împricinat să aibe dreptul la controlul aplicărei legilor de către instanţele de judecată, fie civile, fie militare. Acest principiu este de superioară ordine publică şi implică efectul retroactiv. Dreptul de recurs face parte integrantă din dreptul cetăţeanului de a fi judecat şi apărat. El este legat de drepturile omului, dreptul a se folosì cineva de toate gradele de jurisdicţie fiind pentru cetăţean un tot indivizibil.

Constituţia acordă dar tuturor dreptul de recurs. El este dat acolo unde legile anterioare nu-l prevedeau, sau îl luase în chip expres, şi nu poate fi retras cuiva prin nici o lege actuală sau viitoare.

Deci, chiar dacă I. Ţăranu n'ar aveà recurs în baza legei Casaţiei, chiar dacă n'ar aveà recurs derivat din art. 75 al C. J. M., el are însă acest drept din Constituţie şi nimeni nu i-l poate contestà sau răpi.

Din toate aceste puncte de vedere, recursul lui Ionel Ţăranu, nu poate fi decât admis în principiu.

LASCAR ANTONIU
Avocat

CAS. I, 2 Iulie 1929

TESTAMENTE. TESTAMENT FĂCUT DE UN ROMÂN IN ŢARĂ STRĂINĂ. NU POATE FI FĂCUT DECÂT IN FORMĂ OLOGRAFĂ, SAU AUTENTICĂ, DUPĂ NORMELE CE LEGEA STRĂINĂ LE PREVEDE IN PRIVINŢA AUTENTICITĂŢEI TESTAMENLOR. (Art. 885 şi 886 c. c. român). TESTAMENT FĂCUT DE UN ROMÂN IN AUSTRIA. CARE ESTE FORMA AUTENTICĂ PREVĂZUTĂ DE C. C. AUSTRIAC. INTERPRETAREA C. C. AUSTRIAC ESTE O CHESTIE DE DREPT, NU DE FAPT. RAŢIUNE. (1)

Legiuitorul român restrângând, prin art. 885 c. c., sfera de aplicaţie a regulei de drept «Locus regit actum» a dispus că, românul aflat în ţară străină, nu poate testa decât în formă olografă, sau în cea autentică şi în acest din urmă caz, după formele autenticităţei locului unde se face testamentul.

Aceste formalităţi sunt edictate sub sancţiunea nulităţei testamentului, nulitate expres prevăzută prin art. 886 c. c.

In c. c. austriac, testamente în formă autentică sunt numai cele în cari intervine notarul public cu respectarea normelor prevăzute de §§ 587—590, şi numai acestea pot fi primite ca intrând în prevederile art. 885 c. c. român: Testamentul făcut în Austria după prevederile art. 579 c. c. austriac, adică nescris de testator, ci numai semnat de el şi certificat de trei martori, înaintea cărora testatorul a declarat expres că, actul scris cuprinde ultima sa voinţă, deşi valabil în Austria, nu este însă considerat ca autentic şi deci nu intră în prevederile art. 885 c. c. român.

Codul civil austriac fiind adoptat de legiuitorul român pentru părţile din teritoriul alipit şi fiind zilnic aplicat de instanţele judecătoreşti din acel teritoriu, interpretarea lui nu este pentru Inalta Curte o chestie de fapt, ci de drept. Inalta Curte putând deci să cenzureze aplicarea

---

(1) Prin această deciziune Inalta Curte rezolvă două chestiuni importante, a căror adnotare este necesară, întrucât, prin aplicarea strictă şi logică a dispoziţiunilor legale, s'a stabit jurisprudenţă în această materie.

In primul loc, este vorba de forma în care poate testa românul aflat în străinătate, adică de modul de aplicaţiune a art. 885 din codicele civil. In a doua parte a deciziunei, Curtea menţinând regula cunoscută ca: înterpretarea unei legi străine este o chestie de fapt, ce nu poate fi cenzurată de zisa instanţă, stabileşte neaplicarea acestei regule şi deci posibilitatea cenzurărei înterpretărei legilor străine adoptate de legiuitorul român în teritoriile alipite.

A) *Interpretarea articolului 885 cod. civ.*

Sumar: 1. Asemănarea între art. 999 cod. civ. fr. şi 885 cod. civ. român. Păreri deosebite ale autorilor francezi asupra chestiunei dacă francezul poate testă în ţară străină în orice altă formă admisă de legea locului, în afară de cea autentică locală şi de cea olografă în condiţiunile legei franceze; 2. Dovezi în stabilirea injustei critici, a opiniunei din decizia Inaltei Curţi, făcută de Profesorul Alfred Juvara; 3. Argumente în favoarea opiniei din decizia Inaltei Curţi. O soluţie anterioară în aceeaş chestiune a Curţei de Apel din Capitală; 4. Noui argumente în combaterea criticei d-lui Juvara; 5. Părerea autorilor români în această materie: Petrescu, Alexandresco, M. Cantacuzino, Hamangiu, Bălănescu şi Băicoianu; 6. Observaţiuni asupra testamentului verbal făcut de român în ţara unde această formă este admisă de lege; 7. Concluziune.

1. Articolul 885 din codicele român este doptat după art. 999 din codicele francez.

«Românul ce s'ar află în ţară străină, spune acest articol, *va puteà* face testamentul său, sau în formă olografă, sau în formă autentică, întrebuinţată în locul unde se face testamentul»[1].

In acelaş mod art. 999 din codicele francez spune:

«Francezul *va puteà testà* în străinătate, în formele autentice *admise de legea locală*, sau prin testament olograf».

In codicele român se mai află prescris în al. ultim al art. 2, principiul general al regulei: *locus regit actum*: «forma exterioară a actelor e supusă legilor ţărei unde se face actul», principiu admis şi consacrat de jurisprudenţa franceză, chiar în lipsa unui text formal.

Am căutat să arătăm această asemănare a textelor ambelor legi, pentrucă să dovedim că ne putem folosi de doctrina şi jurisprudenţa franceză.

Regula pusă de art. 999 din cod. francez, ce se aseamănă, precum am arătat cu articolul 885 din codicele român, privitoare la facultatea ce are francezul în străinătate de a testă în forma olografă, a făcut să se nască o dificultate asupra chestiunei dacă este vorba numai de forma olografă franceză sau şi de forma olografă străină. Dacă presupunem, spune Weiss, că legislaţiunea străină concede şi alte tipuri de testamente, că, de ex., ea admite testamentul nuncupativ sau verbal, că ea subordonează validitatea testamentului olograf unor condiţiuni diferite de acele ale legei franceze, testatorul francez are facultatea de a testă după unul din aceste moduri private, conformându-se numai legei locale?»[1].

Prima părere admite afirmativa:

«Spiritul legei, spun Weiss, Laurent şi alţi autori, este de a uşură francezilor exerciţiul dreptului de a testă, şi legiuitorul, autorizând expres forma olografă franceză, nu s'a gândit a oprì forma privată străină».

Articolul 999 nu conţine, orice s'ar spune, nici o proibiţiune de acest fel. Formula sa este pur enunciativă: el nu spune că *va trebui* în mod absolut să recurgă la unul din aceste moduri de dispoziţie:

«N'a fost dealtmintrelea nici o raţiune hotăritoare de a exclude, pentru testamente, aplicaţiunea regulei *locus regit actum*, atunci când, căsătoria, care este un act mult mai important, este supusă»[2].

«Ceeace ar puteà cu multă raţiune de a face să se încline balanţa în partea validităţei testamentului, spune Pillet, este că testamentul făcut de un francez în formă olografă locală va fi privit ca bun în toate ţările, în baza maximei citate mai sus, aşà că dacă va fi considerat ca nul în Franţa el va da exemplul totdeauna ciudat al unui act valabil sau nu după ţara în care este invocat. Soluţiunea internaţională cea mai bună este deci aceea a validităţei»[3].

A doua părere susţinută de Despagnet şi mare parte din jurisprudenţă socoate că francezul în străinătate nu poate să testeze decât urmând forma olografă franceză.

«Această soluţie se pretinde că rezultă în mod clar din textul articolului 999, care opune testamentelor autentice pe toate celelalte, validând pe cele dintâiu când sunt conforme legei locale, dar cerând pentru toate celelalte observarea regulelor prescrise de lege».

«Legea franceză a derogat la regula *locus regit actum*. Textul legal nu deschide francezului decât o alternativă, decât alegerea între cele două părţi: prin aceasta chiar îi interzice de a dispune afară de ţara sa în alt mod decât prin testament autentic, după formele uzitate în locul unde s'a petrecut actul, sau prin testament olograf, după formele prescrise de legea sa naţională»[1].

2. Am expus amănunţit părerile profesate în Franţa, cu argumentele lor, spre a ajunge la concluziunea că nu poate fi considerat ca o greşeală faptul că instanţele noastre judiciare, interpretând art. 885 din codicele român, corespunzător celui francez, adoptă una sau alta din păreri.

Totuş, un distins jurist, profesorul de drept internaţional dela Iaşi, Alfred Juvara, comentând această interesantă deciziune a Inaltei Curţi, prin care se adoptă părerea mai riguroasă a nevalidităţei testamentului unui român atestat de martori în Austria, şi nescris de testator, o găseşte *greşită* şi împrumutată dela Tribunalele franceze[2].

Este de mirat cum se ajunge de către adnotatorul deciziunei la această nedreaptă apreciere, întrucât am dovedit că chestiunea este cu totul controversată, aşà că nu poate fi atăcată cu atâta rigoare instanţa care ar adoptă una din cele două păreri în fiinţă; şi, ceeace este mai curios este faptul că Curtea noastră supremă nici nu se referă la textele legei sau la jurisprudenţa franceză, în soluţia sa, ca să se poată susţine că s'a apropiat o părere sau alta din cele susţinute de jurisprudenţa franceză. Dealtmintrelea, întrucât această jurisprudenţă este variată ca şi doctrina, fiind unii pentru validitate şi alţii contra ei, de sigur că, oricare ar fi fost părerea Curţei noastre supreme, ea trebuià să se apropie de una din cele două păreri ale jurisprudenţei franceze.

Am spus şi altădată că orice critic, produs superior al mediului social, trebuie să examineze lucrurile în proporţia exactă. Ori, după cum şi autorii francezi expun în detail ambele păreri în fiinţă, cu argumentele ce sunt de o parte şi

---

[1] Aceeaş dispoziţie se găseşte in Codicele Caragea ca şi în Cod. Calimach. Pentru detalii: Alexandresco: «Cod. Civil», I, p. 204.

[1] Weiss: «Droit international privé», IV, p. 623. Asupra jurisprudenţei şi doctrinei franceze: *Pandectes françaises*, Répertoire: «Donations et Testaments», III, p. 141.

[2] Weiss: op. şi loc. cit., *Pandectes*, op. şi loc. cit., Laurent, XIII, No. 153.

[3] Pillet: «Droit international privé», II, p. 427.

[1] Despagnet: «Droit int. privé», p. 702; Aubry et Rau: «Code Civil, VII, p. 89 şi deciziunile citate în *Pandectes*, op. şi loc. cit.

[2] *Curierul Judiciar*, No. 10 din 9 Martie 1930.

dispoziţiunilor lui de către instanţele de fond.

(M. Weissengrün cu Aurelia Weissengrün).

CURTEA, Asupra recursului introdus de Mauriciu Weisengrün azi decedat şi reprezentat în instanţă prin Ana Weisengrün, ca tutoare şi Barbu Weisengrün în contra deciziei No. 120 din 1927 dată de Curtea de Apel Bucureşti secţia II-a.

Având în vedere motivele de casare:

«Exces de putere denaturare şi violarea art. 885 şi 886 din cod. civ.

«Intr'adevăr, testamentul a cărui nulitate am cerut-o a fost făcut în Viena semnat fiind numai de testator în prezenţa a trei martori, textul testamentului fiind scris de o persoană străină. Acest testament este incontestabil valabil în conformitate cu legea austriacă, care prin paragraf. 579 din cod. civ. austriac sub titlul «înscris extrajudiciar» admite acest mod de a testà. Acest testament după legea română nu este valabil şi nu este valabil nici în baza disp. art. 885 şi 886 c. civ., care limitând sfera de aplicare a regulei «locus regit actum» nu îngădue românului în străinătate fiind, alcătuirea testamentului decât numai în formă olografă sau în formă autentică.

«Testamentul litigios, după cum am arătat mai sus, fiind făcut în asistenţa a trei martori este un act sub semnătură privată botezat astfel chiar de cod. civ. austriac iar nu un act autentic, adică un act solemn la care trebue să intervină un magistrat, formă care există şi în legislaţia austriacă şi despre care tratează articolul 587 şi urm. din cod. civ. austriac.

«Curtea de apel deşi recunoaşte toate aceste împrejurări de fapt şi de drept, pentru a ne respinge apelul asimilează testamentul litigios în

---

de alta şi cu concluziunea părerei ce adoptă, tot astfel şi noi, credem că, dominaţi de acelaş spirit de dreptate, se pot cântări argumentele unei deciziuni, fără a-i da o calificare genantă şi neîntemeiată.

Regretăm că suntem nevoiţi a desaprobà zisa calificare a deciziunei, cu atât mai mult că, după cum vom dovedi, Inalta Curte şi-a apropiat soluţiunea cea mai juridică, ce rezultă atât din spiritul cât şi din textul legei.

Dealtfel, Profesorul Juvara care deplânge soarta dreptului internaţional în ţara românească, întrucât judecătorii, după cum pretinde, nu pot să înveţe această întreagă ştiinţă într'un proces, îi putem răspunde cu temei că, oricât de vastă ar fi această ştiinţă, se poate uşor pătrunde în misterele ei de către judecători studioşi. Şi aceştia, cu ajutorul eminentelor opere, apărute mai ales în ultimul timp, se pot instruì şi rezolvà cu succes problemele cele mai dificile, după cum şi criticul nostru, se serveşte cu prisosinţă de aceleaşi izvoare fără preţ, şi în tot elaboratul său, nu aduce nimic nou, reproducând numai, în formă mai puţin elegantă, ideile autorilor şi jurisprudenţei franceze.

Pentru ce dar să ridicăm mănuşa şi să acuzăm decizia ca fiind greşită şi adaptată după jurisprudenţa franceză?

O scurtă comparaţiune între expunerile d-lui Juvara şi acele ale autorilor francezi ne va lămuri că ele se apropie.

Cel dintâiu reproduce părerile ce divizază jurisprudenţa şi doctrina franceză, şi, arătând că chestiunea este controversată, înclină pentru validitatea testamentului olograf, făcut în ţară străină de un francez în forma legei locale.

«Dar de unde rezultă, spune d-l Juvara, că toate testamentele olografe din lumea civilizată sunt inferioare formei franceze şi prezintă mai puţine garanţii pentru familia legitimă a testatorului şi ce nevoie erà să se generalizeze această suspiciune şi să se transforme într'o regulă generală de drept, când erà atât de uşor de invocat alte principii de drept internaţional privat care ne-ar fi condus la acelaş rezultat, dar numai în mod excepţional şi numai atunci când ar fi fost nevoie. Apoi, dacă francezul poate să facă un testament autentic cu formula legei locale, oricare ar fi aceste forme, şi oricât de departe ar fi ele de acele ale legilor franceze, nu este nici un motiv să nu-i recunoaştem dreptul de a adoptà orice altă formă locală, căci frauda se poate întâlnì şi când este vorba de un testament autentic rudimentar, adică atunci când funcţionarul străin nu prezintă judecătorului francez nici un fel de garanţie morală»[1]).

«Legiuitorul francez, spun d-nii Pillet şi Niboyet, a făcut aplicaţiunea regulei *locus regit actum* în articolul 999, dar deaci nu rezultă *à contrario*, excluderea altor forme. Pentru ce un testament olograf n'ar fi valabil când este alcătuit în străinătate în formă străină, atunci când această formă, poate fi în fapt, şi mai exigentă decât cea franceză. Aceasta este neraţional»[2]).

Şi mai departe d-l Juvara adaugă:

«Ce s'ar fi întâmplat dacă art. 999 nu ar existà? De sigur că testamentul ar fi intrat în regula generală şi francezul ar fi putut să adopte oricare din formele legilor locale, cu excepţiunea ordinei publice. Textul art. 999 are el un caracter aşà de evident restrictiv încât să înlăture orice altă formă a legei locale în afară de cea autentică?...».

«In rezumat, doctrina pe care o combat nu urmăreşte altceva decât să prevină frauda, care însă, poate tot aşà de bine să se întâlnească şi atunci când e vorba de un testament autentic, şi aşà fiind nu este nici un motiv ca să distingem între aceste două forme».

«Am spus mai sus că dreptul internaţional privat are la îndemână alte arme cari îi permite să anuleze nu numai testamentul olograf, dar ori şi ce act juridic făcut în ţară străină, atunci când formele legilor locale nu prezintă judecătorilor naţionali toate garanţiile necesare. Procedând aşà după cum spun eu, ajungem la rezultatul că anulăm nu numai acele testamente olografe cari merită să fie anulate şi renunţăm la interpretarea literală a art. 999, care este absolut inadmisibilă»[3]).

Iar d-nii Pillet şi Niboyet spun la fel şi mai concis:

«In realitate, singura rezervă ce convine este aceea a ordinei publice. Dacă formele locului confecţionărei actului sunt rudimentare şi neîndestulătoare spre a oferi garanţii suficiente, se poate atunci considerà că ele ating ordinea noastră publică»[4]).

In susţinerea părerei sale, d-l Juvara arată contrazicerea în care s'ar pune jurisprudenţa franceză, care a validat testamentul olograf al unui neerlandez alcătuit în Franţa cu toate că legea sa naţională îi interzice întrebuinţarea acestei forme în afară de ţara sa, adică a considerat validitatea ca bazată pe regula *locus regit actum*, înlăturând legea personală a testatorului, pe când testamentul olograf făcut de un francez în străinătate, alcătuit potrivit legei locului să fie nevalid, avându-se în vedere legea personală a testatorului. O atare lege o are în vedere regretatul Matei Cantacuzino, după cum vom arătà.

«Ar fi cu totul inelegant, spune d-sa, ca *forma olografă* a testamentului să fie considerată *ca o chestiune de capacitate*, atunci când este vorba de un francez care testează în ţară străină şi ca *chestiune de formă* atunci când este vorba de un străin care testează în Franţa»[1]).

Şi d-nii Pillet şi Niboyet spun la fel:

«Interdicţiunea formulată de legea naţională a unei ţări de a testà în formă olografă este considerată acolo ca un statut personal. Dar, precum în Franţa, noi rânduim această materie la forma actelor, nu putem să ţinem seamă de calificarea străină»[2]).

Tot d-l Pillet, în celebrul său tratat adaugă:

«Dar străinul ar puteà face în Franţa un testament olograf valabil, chiar dacă legea lui naţională îi interziceà usajul acestei forme, când el testează în afară de ţara sa? Aceasta este celebra chestiune ce a dat loc dispoziţiei art. 992 din cod. civ. neerlandez. Ea a ridicat o îndoeală serioasă. Noi ne pronunţăm pentru facultatea de a testà în forma olografă chiar în acest caz, considerând că ceeace dă unui asemenea testament validitatea sa, nu este legea personală a testatorului, dar ceva mai tare decât această lege, un principiu de drept internaţional pozitiv, regula *locus regit actum*... Pentru a ajunge la o concluzie contrară, ar trebui să considerăm facultatea de a face un testament olograf ca fiind cuprinsă în statutul personal»[3]).

Am reprodus citatele de mai sus spre a stabilì că chestiunea ce ne preocupă nu este atât de simplă precum cată să o prezinte criticul deciziunei Inaltei Curţi, că, chiar d-sa alege una din părerile ce împart pe autorii francezi, şi că chiar d-l Pillet, înclină pentru validitatea testamentului olograf, făcut de francez, în forma ţărei în care se află, pentrucă prim rând cu un testament olograf atribuindu-i și caracter de autenticitate, ajungând astfel la concluzia validității testamentului.

---

[1]) *Curierul Judiciar*, op. şi loc. cit.

[2]) Pillet & Niboyet: «Manuel de dr. int. pr.», p. 487.

[3]) *Curierul Judiciar*, op. şi loc. cit.

[4]) Pillet & Niboyet: op. şi loc. cit.

[1]) *Curierul Judiciar*, art. cit., p. 156. Ne permitem apoi, a observà că expresiunile d-lui Juvara nu sunt în mod corect alese. O formă a unui act juridic nu poate fi considerată ca o chestiune de formă, sau de capacitate. Forma nu poate fi niciodată chestiune. D-sa a voit să spună că unele regule privitoare la forma testamentului olograf se referă la forma exterioară a actului pe când altele se referă la regulele de capacitate. (Vezi în acest sens: Pillet et Niboyet, op. cit., p. 374).

[2]) Pillet & Niboyet: op. cit., p. 156.

[3]) Pillet: «Traité», op. cit., II, p. 433.

«Procedând astfel Curtea de Apel comite incontestabil o denaturare a actelor, deoarece consideră în prim rând, un testament scris de o mână străină și semnat propriu ca un testament olograf, iar în al doilea rând, deoarece conferă unui astfel de testament făcut sub semnătură privată, față de martori, caracterul de autenticitate și violează, în acelaș timp disp. art. 885 și 886 cod. civ. român».

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că defunctul Dr. Paul Weisengrün, — supus român decedat la Viena — prin testamentul din 20 Martie 1923,

adoptând această părere, se înlătură un conflict legal internațional; ca atare testament să fie privit ca bun în toate țările, în baza maximei cunoscute, și nu numai în Franța, dând exemplul totdeauna ciudat a unui act valabil sau nu, după țara în care a fost invocat. Astfel fiind, întrucât nici criticul nostru n'a găsit ceva nou în desvoltarea acestei probleme, atât de desbătută, ci s'a apropiat ca și Inalta Curte una din păreri, socotim că era locul ca zisa deciziune să fie discutată mai obiectiv și nu cu aprecieri nepotrivite. Deși nu este în cugetul nostru de a-i luà apărarea, fiind prea modeste slabele noastre cunoștințe, dar, studiind chestiunea și examinând laborioasa adnotare a d-lui Juvara, a trebuit să cercetăm cazul și sub raportul criticei sale. Găsim din acest punct de vedere că nu era locul de a fi taxată în mod repetat ca greșită zisa deciziune, că Inalții magistrați nici n'au înțeles rostul articolelor din legea franceză, și, în fine, că știința dreptului internațional privat nu este cunoscută de judecătorii noștri cari nu pot să o învețe cu ocaziunea unui simplu proces [1].

3. Trecând la analiza deciziunii, observăm că în cazul de față Inalta Curte a stabilit că articolul 885 din codul civil a restrâns sfera de aplicație a regulei de drept *locus regit actum*, stabilind că românul aflat în țară străină nu poate testà decât în formă autentică după legea locului sau olograf, potrivit codicelui civil român.

Consecință interpretării sale, Curtea a declarat nul testamentul făcut de către un român în Austria, după prevederile art. 579 din codicele austriac, adică semnat numai de el, scris de altă persoană, și adeverit de trei martori, înaintea cărora testatorul a declarat formal că actul conține ultima sa voință. In teza susținută de suprema instanță, chestiunea ce urmà a fi rezolvată este dacă testamentul alcătuit în condițiunile articolului 579 din cod. civil austriac poate fi considerat ca autentic. Din acest punct de vedere nu rămâne îndoială că autenticitatea trebuie a fi cercetată dacă este în conformitate cu legea locului unde s'a alcătuit actul. «Forța probantă a actului, spune d-l Pillet, va fi exact aceea fixată de legea străină, și chiar această lege va trebuì consultată spre a fi combătută» [2].

Pornind dela această premiză, Curtea statuiază că testamentul în specie, scris de altă persoană și semnat de testator, deși legalizat de martori, nu întrunește condițiunile de autenticitate prescrise de art. 587—590 din cod. civ. austriac și deci nu este valabil. Această soluțiune o găsesc întemeiată, pentrucă din examinarea § II al Cap. IX din codicele austriac, intitulat: «Forma externă a declarațiunilor de ultimă voință», se vede clar că acest legiuitor consacră două soiuri de testamente: cele *extrajudiciare* și cele *judiciare*. Cele dintâiu pot fi *înscris* și fără de martori, scrise și subscrise cu mâna testatorului, sau *verbal*, înaintea a trei martori, cari scriu declarațiunea testatorului (art. 578—687 cod. civ. austriac [1]).

Testamentul judiciar trebuie să fie *subscris* cu propria mână de testator și prezentat personal de el judecătoriei. Cel judiciar poate fi și *verbal*, dându-se declarația în fața instanței judecătorești care o primește și o consemnă într'un protocol sigilat cu sigiliul judecătoriei (art. 587—590 cod. civ. austr.) [2].

Față de sistemul stabilit de legiuitorul austriac, nu rămâne îndoială că numai testamentele judiciare pot fi socotite că întrunesc caracterul autenticității, adică că fac credință prin ele înși-le, fără să aibă trebuință de a fi recunoscute sau verificate, așà că, în mod logic, Curtea consideră nevalid testamentul stabilit cu martori în Viena, unde, atare testament este clasificat extrajudiciar.

Ca jurisprudență în această materie, găsim o decizie a Curței de Apel din București, dată într'un caz analog. Un testament legalizat de martori, în Transilvania, în 1897, când în zisa provincie era în vigoare acelaș cod civil austriac, a fost validat sub cuvânt că martorii, în asemenea materie, având misiunea dela lege de a atestà ultima voință a testatorului, întocmai ca și un notar public, testamentul făcut în această formă, permisă de codicele civil austriac, trebuie considerat ca autentic și ca atare valabil [3].

Nu găsim întemeiat nici acest argument nici acel adaus în urmă prin care se deduce validitatea testamentului, astfel atestat de martori, sub cuvânt că atare testament este valabil în țara străină. Și, în adevăr, nu este vorba dacă zisul testament este valabil în Austria, căci, acest fapt rezultă precis din textul legal austriac, și este deci necontestat; chestiunea este dacă forma întrebuințată îi dă caracterul autenticității așà precum pretinde Curtea de Apel. Și, din acest punct de vedere decizia nu aduce nici un motiv convingător, pentrucă orice s'ar spune nu poate fi asimilată atestarea făcută de martori cu cea emanată dela un ofițer public, cu drept de a instrumentà în locul unde actul a fost alcătuit și cu solemnitățile cerute, și care după toate legislațiunile moderne face credință până la înscrierea în fals.

In tot cazul părerea Curței de Apel se apropie de aceea a Inaltei Curți, căci și cea dintâiu socoate că numai în formă autentică, potrivit legei țărei străine, sau în formă olografă conf. legei naționale, se poate testà de român în străinătate. Deosebirea între ambele păreri constă în faptul că Inalta Curte consideră testamentul atestat de martori ca neautentic după legea străină, pe când a doua instanță îl privește ca autentic, bazată pe motivul, ce l-am arătat; că martorii au aceeaș misiune ca și funcționarul public însărcinat cu autentificarea. Deci, nici Curtea de Apel nu se lasă impresionată de argumentele tezei opuse, care contrazice în mod formal textul precis al legei.

4. In aplicațiunea textului legal, Inalta Curte stabilește că numai testamentul olograf, făcut de român, în conformitatea legilor sale naționale este valabil.

Din acest punct de vedere în considerentele deciziunei se repetă în câteva rânduri fraza: «testamentul olograf făcut de defunctul Paul Weisengrün, supus român în Austria, este nul, dacă nu este făcut cu îndeplinirea cerințelor art. 885 c. civil, adică sau în formă olografă, sau în cea autentică, *întrebuințată* în acea țară» [1].

Deși această soluțiune a Inaltei Curți este evidentă, și apare ca atare chiar Profesorului Juvara, deprins de mult timp a interpretà hotărîrile judecătorești, totuș, d-sa se îndoește, pretinzând că cuvintele finale: *întrebuințată în acea țară* din fraza: «sau în formă olografă, sau în cea autentică, *întrebuințată în acea țară* se referă atât la forma olografă cât și la cea autentică. Regretăm că nu putem fi de acord cu d-sa, și credem că, dacă va cugetà mai mult și d-sa, se va convinge că dacă era în intențiunea Inaltei Curți de a formulà ideia ce i-o atribuie, trebuià să intercaleze la fine expresiunea: *întrebuințate*, la plural, și nu singularul *întrebuințată*, care dovedește că zisa expresiune se referă numai la forma autentică.

Și, astfel fiind faptele, este de mirat cum poate fi altfel interpretată opiniunea Curței în sensul criticului nostru.

Iată în adevăr ce spune d-l Juvara: «In sistemul codului nostru, așà cum este interpretat de On. Curte, scopul nu mai poate să fie acelaș sau nu este nici odată atins, căci dacă românul *poate să facă în țară străină un testament în forma olografă locală*, apoi nu este nici un motiv ca el să nu adopte și o altă formă, care nu poate să fie mai primitivă decât cea olografă locală, nici să prezinte mai puține garanții pentru judecătorii noștri, căci aceste forme nu sunt deobiceiu decât o formă intermediară între acea autentică și cea olografă».

Și, într'un pasaj următor:

«Mergând mai departe On. Curte trebuià să se întrebe de ce românul poate el să facă un testament olograf, valabil în forma legilor locale, oricât de primitivă ar fi această formă și departe de testamentul nostru olograf, și nu poate să facă alt testament, care, în principiu nu poate să fie mai primitiv decât acel făcut tot la Viena, a instituit ca legatară universală asupra întregei sale averi aflate în România şi la Viena pe soţia sa intimata Aurelia Weisengrün. Că aceasta, în calitate de legatară universală, prin petiţiunea înreg. la No. 20495 din 1924, a cerut Tribunalului Ilfov trimiterea ei în posesia acestei averi: că şi Mauriciu Weisengrün, azi decedat şi reprezentat prin Ana Weisengrün ca tutore, şi Berthold Weisengrün fratele defunctului Paul Weisengrün, prin petiţiunea înreg. la No. 12068 din 1925 au cerut şi ei, în calitate de erezi legitimi, punerea lor în posesie asupra aceleiaşi averi.

---

[1] Ca încheiere a criticei sale, d-l Juvara adaugă: «Dealtfel nu se poate ca dreptul internațional privat să aibă altă soartă în țara românească, căci această materie, face astăzi obiectul unui curs din anul al doilea al doctoratului juridic și puțini sunt studenții cari mai iau doctoratul în drept și mai de seamă acel juridic, de sigur din cauza dreptului roman. Dacă această materie nu se învață la Facultatea de Drept și dacă poate să fie magistrat sau avocat numai cu licența în drept, cum putem noi să pretindem acestor din urmă să o cunoască?... Judecătorul nu poate la rândul lui să învețe o întreagă știință cu ocazia unui simplu proces și atunci tot dreptul nostru internațional privat este bazat pe art. 3 care obligă pe judecător să se pronunțe, dar nu-l obligă în acelaș timp să judece bine, adică să cunoască materia».

[2] Pillet, op. cit., p. 428: «Condițiunile autenticității trebuiesc apreciate după legea locului 'n care testamentul este făcut».

[1] Ion Corjescu: «Codul civil general austriac», traducere, Imprimeria Statului.

[2] Idem, op. cit.

[3] *Dreptul*, 1903, p. 199.

[1] In considerentul al doilea ideia Curței este și mai formal exprimată: «Românul nu poate testà în țară străină decât în formă olografă sau în cea autentică, și, în acest din urmă caz, după formele autenticității locului unde se face testamentul».

Că ambele instanţe de fond au admis cererea intimatei Aurelia Wei-

olograf, căci, după părerea mea testamentul pe care Curtea îl anulează, stă în ceeace priveşte garanţiile, între testamentul autentic şi cel olograf».

Dealtmintrele, însuş d-l Juvara, după ce combate soluţiunea Inaltei Curţi, atribuindu-i o părere pe care n'a avut-o niciodată şi pe care a luat-o prin o interpretare necorespunzătoare înţelesului şi textului considerentelor deciziunei, se îndoeşte, în fine, când se găseşte în faţa frazei şi mai explicată din unul din considerente: *şi în acest din urmă caz, după formele autenticităţei locului unde se face testamentul*. Dar, totuş, i se pare că teza Inaltei Curţi este deosebită, trăgând această concluzie, după cum se arată mai sus, din credinţa neîntemeiată ce-şi face că cuvântul *întrebuinţată* s'ar referi la ambele soiuri de testamente, atât olografe cât şi autentice [1].

Dealtmintrele, din examinarea atentă a întregei deciziuni se vede clar că este inadmisibil a fi interpretată în sensul părerei criticului nostru, căci, dacă i s'ar puteà da acest înţeles, de sigur că d-sa ar fi avut suficiente temeiuri de a observà contrazicerea şi lipsa de armonie ce le pretinde.

Şi, în realitate, cum ar fi putut să susţină Curtea că testamentul olograf făcut în ţară străină, potrivit legei locale este valabil, iar cel făcut cu martori în condiţiunile aceleiaş legi este nul? Intregul sistem ce-l profesează Inalta Curte este deci alcătuit în mod logic şi, înzadar se bănueşte lipsa de armonie şi logică a considerentelor.

Dar criticul nostru în pretenţia sa exagerată, văzând greşeli ce nu există, adaugă:

«Să ne felicităm că greşeala Curţei nu merge mai departe, adică până acolo încât să creadă că art. 885 din cod. civ. român nu face altceva decât să reproducă întocmai art. 999 cod. Napoleon, căci atunci ar fi mult mai greu s'o facem să revie la soluţia cea adevărată» [2].

Am arătat şi regretăm că nu vedem cum d-l Juvara ajunge să facă deosebirea între ambele texte. Deosebirea este numai aparentă, căci legiuitorul român a scurtat numai fraza, dar, în fond reproduce aceeaş ideie...

Legiuitorul francez este mai explicit; dânsul lămureşte că testatorul francez poate să-şi alcătuiască testamentul său în formă olografă, în condiţiunile legei naţionale. Legiuitorul român a găsit de prisos să adauge după cuvintele: «formă olografă», şi expresia corespunzătoare din legea franceză: «potrivit dispoziţiei legei române», sau articolului corespunzător, dar s'a referit virtual, vorbind de forma olografă, la condiţiunile cerute de legea română căci altfel n'ar fi specificat aceasta prin expresiunile sale ulterioare. Şi, în realitate, legiuitorul adauge după cuvintele forma autentică, termenul: *întrebuinţată*, la singular, ceeace indică că acest termen se referă, precum am arătat, numai la forma autentică, adică că forma locală a ţărei străine unde se face testamentul priveşte numai testamentele autentice şi nu cele olografe.

După cum ne amintim şi d-l Juvara a avut altădată părerea că legea noastră se aseamănă chiar în materia testamentelor cu dispoziţiunile codicelui francez:

«Legea noastră se aseamănă cu legea franceză, spune d-sa, căci reproduce textual, după codicele Napoleon, cazurile de aplicare ale regulei «locus regit actum», în materia actelor Stărei Civile (art. 34), a căsătoriei (art. 150) şi a testamentelor (art. 885) [1]. In privinţa regulei «locus regit actum», se pare iarăş că d-sa a revenit asupra primei sale păreri. A susţinut în 1912 că această regulă este facultativă [2], iar de astădată, în combaterea deciziunei Casaţiei pretinde «că această regulă este formulată în mod expres şi în termenii cei mai generali ai art. 2 al. III din codicele civil, aşà că art. 885 puteà să lipsească fără nici o supărare» [3].

5. Doctrina română este în parte de acord cu sistemul profesat de Inalta Curte asupra acestei chestiuni.

Regretatul Petrescu, în interesanta sa monografie asupra testamentelor arată categoric spiritul în care este alcătuit textul legal:

«Legiuitorul nostru, spune dânsul, n'a voit să aplice şi la testamente olografe regula *locus regit actum*. Românului în străinătate dacă îi este permis de art. 885 să testeze şi *olograf*, el nu poate testà decât după formele cerute de legea noastră română, nu şi după formele prevăzute de legea străină respectivă. Dacă legiuitorul nostru ar fi făcut un asemenea lucru, ar fi violat şi marele principiu de drept şi ar fi făcut şi ceva neexplicabil! Cum, în adevăr, s'ar fi putut ca legiuitorul nostru să admită şi să recunoască de bun şi valabil un testament olograf făcut de un român după nişte forme cerute de o lege străină, poate contrară celor admise la noi, şi să permită executarea în ţara noastră a acelui testament care nu se poate controlà cu destulă competenţă de către tribunalele noastre dacă este sau nu perfect conform legiuirei ţărei în care s'a făcut acel testament? La testamentul autentic nu este tot aşà. Acolo, funcţionarul care-l autentifică, devine răspunzător şi că a aplicat în regulă formalităţile cerute de legea sa şi se presupune că a fost competente pentru aceste lucruri. Dar, apoi, care este garanţia care o prezintă un testament olograf făcut în ţară străină de un român dacă se invoacă numai că: aşà se obişnueşte în ţara cutare în care se află *decujus* când a testat. De sigur, valorosul nostru amic a fost indus în eroare asupra acestui punct de controversele şi interminabilele discuţiuni, cari s'au ridicat şi se ridică sub deosebitele legislaţiuni străine în această prea dificilă materia» [1].

Redacţiunea scurtată a articolului 885 l-a determinat şi pe regretatul Alexandresco, să susţină că, românul, prin aplicaţiunea regulei *locus regit actum*, va puteà testà în străinătate după toate formele admise de legea ţărei în care el s'ar aflà, chiar dacă acele forme n'ar fi cunoscute în ţară la noi, aşà că testamentul olograf făcut de un român în Austria ar fi valid *cu toate că n'ar fi datat*, pentrucă art. 578 din cod. austriac nu prescrie neapărat această condiţiune [2]. Legiuitorul nu pune nici o obligaţie românului că îi lasă facultatea de a testà în forma olografă, fie după legea ţărei în care el s'ar aflà, fie după legea sa naţională; uşurându-i astfel mijlocul de a testà în străinătate [3].

In acelaş sens, Alexandresco, îşi menţine părerea în Ediţia II-a, susţinând că românul va puteà testà în străinătate, după *toate formele* admise de legea ţărei în care el s'ar aflà, chiar dacă acele forme n'ar fi cunoscute în ţară la noi. Totuş, dânsul recunoaşte că testamentul verbal, făcut într'o ţară în care acest testament este permis, n'are valoare în România, căci regula «locus regit actum» este subordonată *solemnităţei* de câte ori este vorba de un act solemn [4]. Astfel, se vede că distinsul Profesor, ca şi toţi cei ce susţin părerea sa, se văd nevoiţi a recurge la solemnitatea actului, spre a înlăturà validitatea unui testament verbal, adică consecinţele la cari se ajunge prin admiterea unui sistem contrar textului legal. Dar, mai târziu acelaş autor ne spune că testamentul făcut de un român în Austria, este valid cu toate că n'ar fi datat [5]. Ori, un act nedatat neputând fi solemn, suntem în drept a ne întrebà: Ce fel de solemnitate are testamentul, după părerea ce combatem, dacă un testament este şi nu este solemn; după caz şi după cum ne convine? Cum poate fi solemn şi primit ca valabil în ţară un testament olograf *nedatat?* Prima condiţiune a actelor solemne este datarea lor. Şi deci după părerea opusă un testament autentic făcut în ţară străină nu poate fi valabil decât datat, iar cel olograf are tărie şi fără dată.

Toţi ceilalţi autori români expun controversa.

Matei Cantacuzino, spune: «Această chestiune aparţine dreptului internaţional privat. Textul articolului 885 nu se referă la regula «locus regit actum» decât cu privire la formele autenticităţei, şi această soluţie restrictivă pare mai conformă cu ideia că regulele de formă ale testamentelor fiind regule de apărare personală, urmează pe români în orice ţară» [6].

---

[1] Este adevărat că în al doilea considerent al deciziunei s'a intercalat, din o greşeală de redacţiune, cuvintele: «nici olograf» în urma cuvântului: «nici autentic», aşà că în modul cum sunt scrise aceste rânduri schimbă înţelesul ce-l dă Curtea testamentului olograf prin toate celelalte considerente. Acest considerent urmà a fi astfel alcătuit: «Că un asemenea testament nefiind nici olograf, nici autentic în sensul § 587 din cod. civ. austriac». Din cetirea acestui considerent în raport cu toate celelalte în cari se lămureşte precis ideia Curţei reiese o eroare la copierea deciziunei.

[2] *Curierul Judiciar*, loc. cit.

[1] «Dreptul internaţional privat dinaintea tribunalelor româneşti», Bucureşti, 1912, p. 27.

[2] Idem, p. 27 şi 29.

[3] *Curierul Jud.*, adnot. citată, p. 160.

[1] G. P. Petrescu: «Testamentul», Bucureşti, Tipografia Curţei Regale, 1889, p. 496. Regretatul Petrescu se referă la Alexandresco, care, are o părere deosebită.

[2] Alexandresco: «Dreptul civil român», ed. I, 1886, p. 106.

[3] Idem, ed. I, vol. IV, p. 423, nota 2. In această notă se combate părerea lui Petrescu.

[4] Idem, ed. II, 1906, p. 209.

[5] Idem, ed. II, vol. IV, Partea II, p. 26 şi 54.

[6] M. Cantacuzino: «Elemente de drept civil», p. 356.

sengrün, au dispus punerea ei în posesia zisei averi, cu excluderea recurentului Berhold Weisengrün şi a minorilor lui Mauriciu Weisengrün reprezentaţi prin tutoarea Ana Weisengrün.

Având în vedere că, înaintea Curţei de Apel, recurenţii au susţinut că testamentul făcut de un român în ţară străină, trebue conform art. 885 c. civ. român să fie făcut sau în formă olografă, sau în cea autentică după legea locală. Că testamentul în chestiune făcut la Viena nefiind olograf, trebuià spre a fi valabil să fie făcut cu respectarea formalităţilor de autenticitate prescrisă de § 587—590 c. civ. austriac. Că de fapt acest testament este scris de o altă persoană şi numai semnat de testator, care faţă de trei martori

Şi cei mai recenţi comentatori ai codicelui civil d-nii Hamangiu, Bălănescu şi Băicoianu, în valoroasa lor operă, expun controversa şi argumentele ce stabilesc părerile diferite în această chestiune [1].

6. Ne rămâne o observaţiune asupra testamentelor orale sau nuncupative.

Dacă opiniunea ce combatem este cea întemeiată şi dacă testatorul român poate face testament olograf, nedatat, în condiţiunile legei străine, care nu cere această condiţiune, ne întrebăm pentru ce n'ar puteà să se servească de forma orală dacă se află într'o localitate unde legea îi permite această formă? (art. 585 cod. austriac).

Alexandresco susţine că un atare testament nu produce nici un efect în ţară, unde nu poate să existe testament fără act scris, şi în sprijinul părerei sale invoacă art. 886 din codicele civil [2]. Dar, acest articol se referă la toate formalităţile legale cerute pentru validitatea testamentelor şi nu numai la existenţa unui act scris, astfel că partizanilor opiniunei ce combatem nu le serveşte acest argument, care duce la concluziunea că se invoacă înscrisul, dar se înlătură alte formalităţi, prescrise sub pedeapsă de nulitate, ca data, spre a asigurà validitatea testamentului olograf nedatat făcut în ţară străină.

7. Incheiem lunga noastră expunere cu următoarele concluziuni:

a) Regula *locus regit actum*, deşi este formulată în mod expres şi în termeni generali, în al. 2 al art. 3 din cod. civ. nu poate fi aplicată decât în cazurile în care legiuitorul n'a făcut o derogare formală;

b) Din examinarea articolului 885 cod. civ., adoptat după art. 999 cod. francez, reiese că legiuitorul român a derogat la zisa regulă în materie de testamente, căci altfel s'ar fi referit pur şi simplu la ea şi n'ar fi arătat anume formele în cari românul poate testà în străinătate;

c) Legiuitorul român a adoptat în totul sistemul legei franceze în ce priveşte aceste forme. Deosebirea între textele ambelor legi este numai aparentă;

d) Soluţiunea Inaltei Curţi asupra acestei chestiuni este logică şi conformă spiritului şi textului legal. Testatorul român are alegere: nu poate testà decât sau în formă autentică conform legilor locului, sau olograf, conform legei române. Astfel, cu drept cuvânt a invalidat testamentul făcut în Austria, după prevederile art. 579 cod. civ. austriac, adică semnat de testator, nescris de el şi certificat de trei martori;

e) Sistemul opus care deduce din textul legal posibilitatea testărei de către român în orice altă formă privată, recunoscută de legea locului, în afară că propune o soluţie contrară textului legal, nu prezintă nici o garanţie, şi expune familiile a fi despuiate, prin fraudele ce pot surveni, întrucât sunt greutăţi enorme în verificarea unor atari testamente private, alcătuite după diverse prevederi ale legilor străine, greutăţi, ce nu se întâmpină când actul este autentificat în ţară străină;

f) Sistemul opus, în fine, după care se validează testamentul olograf alcătuit conform legei străine, ajunge la rezultate stranii, întrucât în aplicaţiunea lui se validează sau nu testamentele olografe nedatate, după cum românul testează în ţară sau într'o localitate străină, după a cărei lege, data în zisele testamente olografe nu este cerută.

B) *Posibilitatea cenzurărei de Casaţie a interpretărei legilor străine aplicabile în teritoriile alipite:*

Sumar: 1. *Noţiuni. Diviziunea materiei*; 2. *Modul de aplicaţiune al legilor străine*; 3. *Modul probaţiunei legilor străine. Rezoluţiunea Institutului de drept internaţional în sesiunea dela Hamburg. Convenţiunea între România şi Cehoslovacia din 1927*; 4. *Sancţiunea neaplicărei legilor străine. Cazurile în care are loc recursul în casaţiune în raport cu neaplicarea unor atare legi*; 5. *Argumentele Curţei de Casaţie şi combaterea lor*; 6. *Posibilitatea cenzurărei de Casaţie a interpretărilor legilor străine aplicabile în teritoriile alipite*; 7. *Libertatea judecătorului în interpretarea legilor străine*; 8. *Tendinţe diferite în uşurarea cunoaşterei legilor străine. Societatea de legislaţie comparată. Filiala din România. Concluziuni.*

1. *Noţiuni. Diviziunea materiei.* In a doua parte a deciziunei se precizează de Inalta Curte posibilitatea cenzurărei interpretărei legilor străine, aplicabile în teritoriile unite.

Pentru a ajunge la această chestiune specială este necesar să examinăm în general modul de aplicaţiune a legilor străine de către instanţele judiciare române.

Sunt chestiuni în cari figurează elemente eterogene, trimiţând legea locului formal pe judecător la aplicaţia unei dispoziţiuni din o lege străină, aşà că această ultimă lege întru atât cât dă soluţiune în cauză se incorporează la legea locului, şi aplicaţiunea ei devine obligatoric pentru judecătorul român ca şi cum ar fi o lege naţională. Urmând deci să examinăm condiţiunile în cari se aplică legile străine în România, vom urmări pe rând chestiunile ce dau loc la această aplicaţiune în ordinea lor logică.

2. *Modul de aplicaţiune al legilor străine.* Prima chestiune desbătută de autori este dacă judecătorul chemat a rezolvì un raport juridic, în soluţiunea căruia este loc de aplicaţiune a unei dispoziţiuni legale străine, trebuie să aplice din oficiu această lege, dacă părţile din eroare, nepricepere sau interes nu lămuresc dispoziţiunile unei atari legi? Această chestiune contează între cele mai celebre ale dreptului internaţional privat după cum spune Pillet.

Părerea ce ni se pare cea mai logică în distribuirea justiţiei este aceea care susţine că judecătorul trebuie să aplice din oficiu legea străină ori de câte ori această aplicaţiune este propusă de principiile dreptului internaţional privat în vigoare în legea în numele căreia el urmează să împartă dreptatea [1]:

«Judecătorul trebuie să se comporte cu legea străină, spune Arminyon, ca şi cu aceea a sistemului juridic de a cărui organ depinde. Dacă ar refuzà să o aplice, sub pretext că n'o cunoaşte sau n'o poate înţelege, ar comite o denegare de dreptate» [2].

Pillet, în remarcabila sa operă citată, pentru consideraţiuni diferite, ajunge la aceeaş soluţiune: «Admiterea unei legi străine, spune d-sa, nu este datorită, cum se obişnueşte a se spune, unui fel de bună voinţă sau de complezenţă a legiuitorului francez, dar acestei împrejurări că raportul de care este vorba întrece limitele puterei legiuitoare franceze şi, pentru această raţiune, cade sub imperiul suveranităţei străine şi a legilor cari sunt expresiunea acestei suveranităţi» [3].

Şi mai departe, celebrul autor, în susţinerea tezei sale, adaugă: «Nu se poate susţine că legea străină se încorporează la legea locală, atunci când aceasta din urmă dispune aplicarea celei dintâiu, pentrucă dacă un Stat ar admite în mod liber legile străine, şi deci dacă ele ar devenì pur şi simplu legi naţionale, acel Stat ar puteà să controleze, să modifice şi să abroge acele legi, după cum ar găsi cu cale. Ori, din acest punct de vedere, Statul este necompetent, şi deci asimilarea unei legi străine cu legea naţională nu poate fi făcută decât cu explicaţiunea că legile străine au ceva superior legilor unui Stat, întrucât zisele legi străine nu pot fi modificate decât în cazurile în cari cad normal sub aplicaţiunea lor» [4].

Nu rămâne îndoială că deosebirea ce o face celebrul autor între legile locului şi cele străine este esenţială. Dar, ţinând seamă de această deosebire, socotim că, dacă regulele dreptului internaţional privat sunt precepte ce trebuie urmate ca orice alte dispoziţiuni ale legilor locale, dacă legiuitorul naţional găseşte necesar în rezolvirea unui raport de drept aplicaţia unei măsuri legislative străine, referindu-se formal la dânsa, ori în ce mod am titlui această legătură între ambele legi: încorporare sau altfel, judecătorul nu poate înlăturà o atare aplicaţiune a legei străine sub pretext că nu-i este cunoscută sau că părţile nu s'au îngrijit a o face cunoscută. Nu poate fi vorba de aplicaţiune a legei străine ca un act de curtuoazie internaţională, ci de o dispoziţiune imperativă a unei legi locale, care ne trimite la un text legal străin şi ne invită a-l aplicà în interesul litigiului. Judecătorul român este deci îndatorat a uzà din oficiu de mijloacele a declarat că conţine ultima sa voinţă; că însă în această formă nu poate fi considerat cu autentic în sensul § 587—590 c. civ. austriac şi 885 c. civ. rom. şi deci nefiind valabil, intimata nu poate cere şi obţine pe baza lui trimeterea ei în posesia averei în chestiune.

---

[1] Hamangiu, Bălănescu şi Băicoianu: «Tratat de drept civil», III, p. 872.

[2] Alexandresco, op. cit., I, p. 209. In privinţa testamentului nuncupativ a se vedeà: interesanta hotărîre a judecătoriei Ocolului Cerna-Tulcea cu adnotările d-lor Foreanu şi Iuliu, în *Pandectele Române*, 1924, II, 143. Regretăm că d-l Juvara nu se ocupă în adnotarea menţionată de testamentele verbale.

[1] In acest sens, Poullet: «Manuel de droit int. privé belge», 1928, p. 426; Valery: «Manuel de dr. int. pr.», No. 430 şi urm.; Pillet et Niboyet: op. cit., p. 453. A se vedeà în special observaţiunile judicioase ale lui Darras, în: «De la connaissance, de l'application et de la preuve de la loi étrangère»; în: «Journal de droit internat. privé», 1901, p. 447; Arminyon: «Précis de droit int. privé», 1927, I, p. 280.

[2] Arminyon, op. cit., p. 280.

[3] Pillet, «Traité pr. de dr. int. privé», I, p. 138.

[4] Pillet, op. cit., p. 141.

Că însă, Curtea de Apel a înlăturat această susţinere motivând că, testamentul făcut la Viena conform § 579 c. civ. austriac adică în faţa a trei martori şi semnat de testator, garantează exacta manifestare de voinţă a testatorului şi deci prezintă caracter de autenticitate care să satisfacă cerinţele art. 885 c. civ. român; că aşa fiind acest testament este valabil.

Având în vedere că prin motivul

ce-i sunt la dispoziţie spre a ajunge la cunoştinţa legei străine: a interveni la Ministerul de Externe spre a se cere relaţiuni la Legaţiunea ţărei respective.

In afară de cazurile exprese ale articolelor 34, 152 şi 885 din codicele civil, ce prevăd aplicaţiunea legilor străine în privinţa formei actelor juridice, sunt şi alte cazuri prescrise [1]) de legile române. Legiuitorul naţionalităţei române din 1924 prescrie aplicaţiunea legilor străine. Astfel, în art. 8 prevede între condiţiunile naturalizării şi pe aceea ca solicitantul să fi pierdut naţionalitatea străină sau să o piardă, *potrivit legilor sale*, prin efectul dobândirei naţionalităţei române. Deasemenea, în art. 36 al. *b* se prevede pierderea naţionalităţei române prin legitimarea copilului natural naţional român de către un străin. In legea din 1916, privitoare la averile supuşilor inamici, se prevede pe de o parte interdicţiunea, pe teritoriul regatului român, a orice operaţiuni comerciale cu supuşii inamici şi lichidarea averei acestora. Ori, în stabilirea condiţiunei politice, în caz de contestaţie, legiuitorul special prevede dovada prin paşapoarte eliberate de Legaţiunile sau autorităţile străine competente, şi, prin orice probă legală (art. 2).

Nu se poate susţine că în toate aceste ipoteze şi altele analoage judecătorul trebuie să aibă o atitudine pasivă, şi că nu trebuie ca din oficiu să ia toate măsurile cari pot să-l lumineze, după cum şi prescrie articolul 95 din procedura civilă, care proclamă o regulă generală de procedură în judecata pricinilor. Nu poate fi permis ca să se refuze soluţiunea chestiunilor în cazul când părţile nu produc dovezile necesare, sau ca judecătorul să se conducă numai după atari dovezi când sunt insuficiente sau îndoelnice.

In o importantă hotărîre a Tribunalului Covurlui, citată de regretatul Alexandresco, se susţine că judecătorii sunt datori a aplică chiar din oficiu legile străine, fără cererea părţilor, şi această părere este găsită cea mai juridică în teorie, dacă judecătorii ar aveà mijlocul de a cercetà şi a cunoaşte legile străine, adaugă citatul comentator [2]).

Iată considerentul menţionatei hotărîri:

«Având în vedere că, dacă aplicarea legilor străine într'o ţară dată nu este o pură chestiune de fapt, nu depinde deci numai de diligenţa părţilor, ci poate, şi ar trebui chiar în teorie să aibă loc din oficiu; părţile neavând din acest punct de vedere decât un rol secundar de a înlesni învestigările respective ale justiţiei; totuş aceasta, după natura lucrurilor, este adevărat numai întrucât dreptul ţărei străine respective este mai cunoscut de doctrina internaţională sau de legislaţia comparată».

Dacă, cu toată stăruinţa, Tribunalul nu este în măsură de a luà cunoştinţă de cuprinsul legei străine, el nu o va aplicà, dar nu se poate pretinde în principiu că atare lege n'are caracterul unei legi promulgate, că în aplicarea ei nu poate fi vorba decât de un fapt al procesului, susceptibil de a fi desbătut ca orice alte fapte, asupra căruia ne putem convinge prin documente serioase, dar cari n'ar puteà niciodată să aibă caracterul oficial ce-l dă legile publicate în gazeta oficială a Statului, după cum s'a susţinut de către un magistrat francez [1]).

Legea străină a fost publicată în ţara de care depinde, şi Tribunalul român n'o aplică ca lege naţională, ci ca lege străină, iar îndată ce a fost adusă la cunoştinţa judecătorului român trebuie aplicată. Cu drept cuvânt spun d-nii Pillet şi Niboyet: «Dacă judecătorii nu pot consideră ca lege o dispoziţiune, care n'a fost publicată, cum pot aveà ei obligaţiunea de a o aplică?».

3. *Modul probaţiunei legilor străine. Rezoluţiunea Institutului de drept internaţional în sesiunea dela Hamburg. Convenţiunea între România şi Cehoslovacia din 1927.* Consecinte sistemului ce l-am adoptat, socotim că proba dispoziţiunilor unei legi străine nu incumbă în mod absolut acelui care invoacă o atare lege. După cum un reclamant nu este îndatorat de a stabili dispoziţiunile legei naţionale, presupusă cunoscută de judecătorul locului, tot asemenea el nu este obligat a probă dispoziţiunile legei străine. Weiss se exprimă categoric în acest sens: «Legea străină constituie o regulă de drept şi acei cari o invoacă nu pot fi supuşi a-i probă conţinutul şi sensul, după cum o probă asemănătoare nu este cerută avocaţilor cari propun însăş *lex fori*» [2]).

Totuş, după cum spune Poullet, este înţelept şi prudent din partea părţei interesate în aplicaţiunea legei străine de a pune sub ochii instanţei toate elementele de informaţiune, proprii a stabili existenţa şi modul de înţelegere a legei străine aplicabile, ca şi cum litiganţii ar propune dacă ar fi vorba de o lege naţională a cărei mod de înţelegere ar fi îndoios şi s'ar fi invocat abrogarea [3]).

După jurisprudenţa română ca şi cea franceză se impune în mod constant părţilor interesate sarcina probei existenţei legei străine invocate. In sensul acestei păreri, Alexandresco arată că judecătorii nu sunt ţinuţi a aplică legile străine decât atunci când părţile le propun şi le dovedesc în instanţă; şi că părţile la rândul lor sunt admise de a face această probă prin orice mijloace, fie textul, fie sensul legei străine. Astfel, de ordinar, se aduce în instanţă un certificat din partea agentului sau Consulului ţărei respective, tradus şi vizat de Ministerul Afacerilor Străine, sau se aduce expunerea autorilor şi deciziunile publicate. Proba, deci, se face prin orice mijloace cu excepţiunea mărturisirei şi jurământului [4]).

Este de observat după cum spun iarăş autorii, că de multe ori textul legei străine nu este suficient spre a ajunge la soluţiune, căci acest text poate fi abrogat. Apoi, în ce priveşte interpretarea ce poate da loc atare text pot surveni greutăţi, căci judecătorul n'are elemente suficiente în cauză. In aceste împrejurări, după cum spune Alexandresco, se recurge la consultaţia emanată dela unul sau mai mulţi jurisconsulţi sau, după cum se arată mai sus, la părerea autorilor sau deciziile străine publicate în reviste [1]).

In fine, credem că este util a adăugà că, după cum pentru judecător părerile autorilor în materie de legislaţie locală au numai o valoare doctrinală şi neobligatorie, deasemeni şi orice sentinţe judiciare străine şi chiar documentele oficiale nu-l obligă. Weiss spune: «Judecătorul este stăpân şi are datoria de a culege el însuş informaţiuni ce nu i-au fost voluntar sau complet date; el poate să-şi determine convingerea cum înţelege» [2]). Articolul 265 al procedurei civile germane este interesant din acest punct de vedere: «Dreptul în vigoare în alt Stat, spune acest articol, obiceiurile şi statutele n'au trebuinţă de a fi probate decât întru atât cât nu sunt cunoscute de Tribunal. Pentru căutarea acestor regule de drept, Tribunalul nu este mărginit la mijloacele procurate de către părţi; el poate încă să-şi adune izvoare de informaţiuni şi să ordone tot ceeace i-ar păreà necesar» [3]).

In rezumat, deci, judecătorul român este dator ca din oficiu să adune mijloace în lămurirea şi aplicarea legilor străine la cari se referă legea locului, şi numai când este în neputinţă de a ajunge la acest rezultat, se poate îndreptà la concursul părţilor.

Greutăţile semnalate în cunoaşterea legilor străine a determinat Institutul de Drept Internaţional, în sesiunea ce a avut loc la Hamburg în 1891, se voteze o rezoluţiune, tinzând la organizarea de către State a unui serviciu oficial de date exacte, privitoare la existenţa şi înţelegerea legilor străine, ce ar puteà fi aplicate de către tribunalele respective. Sunt interesante aceste rezoluţiuni, date după concluziunile d-lui Piérantoni, după care, judecătorul la Tribunalul unde este necesar a se aplicà o lege străină, se obligă a emite o Comisiune rogatorie, prin intermediul Ministerelor de Justiţie şi de Externe, către Ministerul de Justiţie al Statului a cărui legi este interes să se cunoască [4]).

Unele State, în fruntea civilizaţiunei au introdus legi speciale cu un sistem mai mult sau mai puţin complet de drept internaţional privat, şi în care se prescriu regule privitoare la modul de stabilire a conţinutului legilor străine. Astfel, Polonia, prin legea din 2 August 1926, prevede următoarea dispoziţie:

Art. 39. «Tribunalul poate să se adreseze Ministerului de Justiţie pentru a i se comunică conţinutul legilor străine cât şi preciziuni asupra jurisprudenţei străine.

«Când este cu neputinţă de a se fixà conţinutul dreptului străin, sau de a de recurs se pretinde că judecând astfel instanţa de fond a comis exces de putere şi a violat art. 885 şi 886 c. civ. rom.

---

[1]) Vezi suprà, prima parte a articolului.

[2]) Alexandresco, op. cit., I, p. 153.

[1]) Hello, «Rechizitorul avocatului general Hello», publicat în Sirey, 1843, I, p. 217 citat de Alexandresco, op. cit., p. 172.

[2]) Weiss, «Droit int. privé». III, p. 169.

[3]) Poullet, op. cit., p. 426.

[4]) Alexandresco, op. cit., I, p. 154.

[1]) Alexandresco, op. şi loc. cit., Vincent et Pénaud, «Dict. de droit int. privé», No. 50.

[2]) Weiss, op. cit., p. 169.

[3]) Glasson, «Code de proc. civ. pour l'Empire d'Allemagne», traduit, p. 97. Vezi suprà, No. 7.

[4]) Weiss, op. cit., p. 171, «Annuaire de l'Inst. de droit int., XII, 328.

Considerând că legiuitorul român restrângând prin art. 885 c. civ. sfera de aplicaţie a regulei de drept «locus regit actum» a dispus că românul aflat în ţară străină nu poate testă decât în formă olografă sau în cea autentică, şi, în acest din urmă caz, după formele autenticităţei locului unde se face testamentul. Că de aci rezultă că testamentul făcut de un român în Austria în altă formă decât cea olografă sau autentică nu este valabil.

Considerând că codul civil austriac arată prin § 587—590 că testamentele în formă autentică sunt cele în care intervine notarul public cu respectarea formalităţilor de autenticitate prevăzute prin suscitatele paragrafe. Că prin urmare, numai aceste testamente pot fi primite ca intrând în prevederile art. 885 c. civ. român, iar nu şi acele care, ca în specie, au fost făcute în forma prevăzută de § 579 c. civ. austriac, adică care nefiind scrise de testator sunt numai semnate de el, în faţa a trei martori înaintea cărora a declarat în mod expres că actul scris cuprinde ultima sa voinţă; fiindcă în legiuirea austriacă asemenea testamente nu sunt considerate ca autentice.

Că un asemenea testament nefiind nici autentic, nici olograf în sensul § 587 c. civ. austriac nu poate fi considerat ca satisfăcând condiţiunile cerute de art. 885 c. civ. român.

Considerând că formalităţile prescrise de art. 885 c. civ. pentru va-

stabili faptul, care, în ultimul loc, decide asupra legei ce trebuie aplicată, autorităţile poloneze competente se vor conduce după legea în vigoare din Polonia» [1].

Convenţiunea încheiată între România şi Cehoslovacia, din 1927 asupra diverse materii de drept internaţional privat conţine deasemeni următoarea dispoziţiune: Art. 39. «Ministerele de Justiţie a celor două părţi contractante îşi vor comunică, după cerere, informaţiuni asupra dreptului în vigoare în teritoriul Statului lor şi, în caz eventual, asupra jurisprudenţei tribunalelor lor în chestiuni concrete.

«Cererea va trebui să precizeze exact dispoziţiunile legale în privinţa căror lămuriri sunt cerute, sau a căror texte trebuie atestat, sau asupra chestiunilor de drept în privinţa cărora se cere a se cunoaşte jurisprudenţa» [2].

In vederea importanţei ce câştigă zilnic chestiunile de drept internaţional privat, am arătat necesitatea ce este ca judecătorul să fie în măsură de a cunoaşte singur legile străine, fără a fi nevoit de a recurge la concursul părţilor. In Franţa s'a observat de mult timp această necesitate, şi astfel prin legea din 26 Decembrie 1901 şi decretul din 21 Iunie 1910 s'a creiat, pe lângă Ministerul de Justiţie, Oficiul de legislaţie străină şi de drept internaţional, cu atribuţiunea de a eliberă celor interesaţi cópii şi traduceri certificate, conf. legilor străine, tratatelor sau altor documente.

Ar fi de dorit, după cum spune Arminyon, de a cărui detalii interesante ne am servit spre a semnală existenţa acestui oficiu, ca toate guvernele să înfiinţeze la fel Oficii de legislaţie străină, cari să procure magistraţilor şi părţilor mijloace practice în dobândirea textelor legilor străine şi a deciziunilor judiciare ce au fixat sensul şi înţelegerea lor [3]. Relaţiunile între popoare merg zilnic progresând şi este de sperat că ţara noastră, care a încheiat câteva convenţiuni cu referire la dreptul internaţional, va continuă opera sa şi cu celelalte State, aşà că, la necesitate, orice Stat civilizat va fi îndatorat de a eliberă certificate privitoare la existenţa şi conţinutul legilor sale, măsură care ar asigură în mod eficace aplicaţiunea dreptului internaţional privat.

4. *Sancţiunea neaplicărei legilor străine. Cazurile în care are loc recursul în casaţie.* Consideraţiuni practice determină jurisprudenţa Curţilor de Casaţie franceză şi română de a respinge, în principiu, orice recurs bazat pe neaplicarea sau reaua interpretare a legilor străine. Astfel, Casaţia română a decis în multe rânduri, că aplicaţiunea dispoziţiunilor legei străine se referă la un simplu fapt, ce trebuie stabilit de partea interesată, şi, în lipsa unei atare dovezi, Tribunalul sesizat trebuie să aplice dispoziţiunile legei naţionale ca şi cum ar fi identice cu cele ale legei străine. In acest mod suprema instanţă privind chestiunea, susţine că ea n'are nici un control în această privinţă, nici chiar atunci când judecătorii fondului s'au înşelat asupra interpretărei legilor străine [1].

«Considerând, spune Inalta Curte, în afacerea Zappa, că erorile ce se pretind prin acest mijloc de casare a fi comise de instanţa de fond, nu constituesc, chiar când ar fi întemeiate, decât erori de drept asupra înţelesului şi aplicaţiunei unei legi străine; că, misiunea acestei Curţi fiind menţinerea legei române şi uniformitate în aplicarea ei, urmează că interpretarea eronată dată de o instanţă de fond, unei legislaţiuni străine, numai atunci poate servi ca mijloc de casare, când aceà interpretare ar fi cauza unei contravenţiuni la legea română, căci, numai într'un asemenea caz se poate spune că legea română a fost violată».

Chiar în urma acestei deciziuni, citată de Alexandresco, Inalta Curte ş'a menţinut jurisprudenţa în sensul că n'are control asupra aplicaţiunei de către instanţele de fond a legilor străine, fiind în cauză chestiuni de fapt, şi aceasta chiar când judecătorii fondului s'au înşelat asupra interpretărei textelor străine. Prin ultima deciziune se stabileşte că instanţa de fond îşi exercită dreptul ei suveran când interpretă art. 17 al legei bulgare asupra naţionalităţei, şi, că deci, recursul este inadmisibil asupra modului în care zisa instanţă a găsit că dreptul de cetăţenie bulgar se pierde după legea respectivă [2].

Casaţia franceză este definitiv fixată în urmă asupra chestiunei, respingând, în principiu, orice recurs bazat pe reaua interpretare dată unei legi străine. După cum ne arată Pillet, Niboyet şi Weiss, suprema instanţă franceză găseşte recursul inadmisibil chiar când un text al unei legi franceze prescrie aplicaţiunea legei străine. Modificarea jurisprudenţei în acest caz a început dela 1890, căci anterior Casaţia franceză admiteà recursul când un text al legei franceze sau un tratat prescrie expres aplicaţiunea unei legi străine [1].

După cum se exprimă doctrina se pot întâmplă trei ipoteze în cari judecătorul român are ocazia de a aplică legea străină:

a) Judecătorul poate aplică legea română cu toate că o dispoziţie formală a unei legi străine sau al unui tratat îl obligă a aplică legea străină. Astfel, dacă după o legislaţie străină se dă preferinţă fraţilor în contra surorilor la succesiunea unui străin, deschisă în România, asemenea preferinţă fiind privitoare la devoluţiunea şi ordinea succesorală, adică la interese de ordine cu totul private, s'ar violà zisa lege străină şi deci ar fi supusă casărei deciziunea instanţei de fond române care n'ar ţine seamă de textul străin şi ar aplică în specie legea română care prevede egalitatea între toţi descendenţii în materie succesorală. In acelaş mod, ar fi supusă casărei o deciziune a instanţei de fond dacă judecătorul român n'ar ţine seamă de dispoziţia legei austriace, care îndatoreşte pe tatăl natural austriac să deà alimente copilului său natural şi ar aplică legea română, după care atare obligaţiune nu este prevăzută de codul civil român, căci în tot cazul măsura legei străine nu este contrară ordinei publice locale [2]. In acelaş mod pentru ca naţionalul să piardă calitatea de român, se cere ca dânsul să fi obţinut în mod efectiv naţionalitatea străină prin naturalizare în ţară străină; şi, pentru a determină dacă naţionalitatea străină este dobândită, trebuie ca judecătorul să aibă în vedere, în mod exclusiv, legea străină. Numai această lege determină condiţiunile în cari se poate încetăţeni românul în ţară străină, şi dacă din acest punct de vedere s'ar conduce după preceptele legei române, sentinţa ar fi casabilă [3].

b) In al doilea loc, judecătorul, chiar aplicând legea străină în raportul juridic de care este sesizat, poate să deà dispoziţiunei zisei legi străine, din eroare sau neştiinţă, o interpretare greşită şi contrară intenţiunei legiuitorului străin. Astfel, ar fi cazul când judecătorul român ar aplică o lege străină abrogată şi înlocuită cu dispoziţiuni contrare celor din legea veche. Cazul de care ne ocupăm liditatea testamentelor făcute de români în ţară străină, sunt edictate sub sancţiunea nulităţei prevăzute prin art. 886 c. civ. în caz de nerespectarea acestor formalităţi. Că de acì urmează că testamentul olograf făcut ca cel din specie, de def. Paul Weisengrün supus român în Austria, este nul dacă nu este făcut cu îndeplinirea cerinţelor art. 885 c. civ. adică sau în formă olografă, sau în cea autentică, întrebuinţată în acea ţară.

---

[1] Legea din 2 Aug. 1926, analizată de Babinski, în «Revue Lapradelle», 1927, p. 463 şi urm.

[2] «Convenţia privitoare la protecţia şi asistenţa în materii de drept civil şi comercial şi în afacerile necontencioase între România şi Cehoslovacia», promulgată la 10 Sept. 1926, «Monit. Oficial», 1926, p. 13880.

[3] Arminyon, op. cit., p. 290.

[1] Alexandresco, p. 153 şi întreaga jurisprudenţă citată la nota 2.

[2] In acest sens: Deciziunile Cas. rom., «Bulet.», 1908, p. 2149; 1909, p. 287; 1913, p. 523; 1926, Cas. I, «Jurisprudenţa Română», p. 430 din 1927.

[1] Pillet et Niboyet, op. cit., p. 457; Weiss, op. cit., p. 172; Poullet, op. cit., p. 430; Arminyon, op. cit., p. 281. Primii autori arată în detail în nota 1 jurisprudenţa tribunalelor europene în această materie, care în acelaş sens consideră regulele privitoare la interpretarea legilor străine ca chestiuni de fapt.

[2] Curtea de Apel din Bucureşti, I, Decis. 223 din 1914, «Curierul Judiciar», No. 63 din 1914.

[3] Lucrarea noastră: «Naturalizarea în România», p. 163; Cas. Rom. S. I, Complect Ardeal, Decis. 928/925, «Curierul Jud.», 1925, p. 456, cu nota noastră.

Că aşà fiind numai cu violarea art. 885 şi 886 c. civ. şi implicit şi a § 587—590 c. civ. austriac, instanţa de fond a considerat că testamentul în chestiune care a fost făcut conform § 579 iar nu conform § 587 c. civ., austriac are valoarea unui testament autentic şi greşit pe temeiul acestui testament a ordonat punerea intimatei în posesia averei rămase dela defunctul ei soţ.

Considerând că deşi este exact că interpretarea unei legi străine de către instanţele de fond este o chestiune de fapt care scapă de sub controlul Inaltei Curţi, însă această regulă se aplică numai în cazul când dispoziţiunile legei străine nu sunt însuşite de dispoziţiile legei române; cum însă codul civil austriac a fost adoptat de legiuitorul român pentru părţile din teritoriul alipit şi este aplicat zilnic de instanţele noastre judecătoreşti din acele teritorii, — nu mai poate fi vorba în cauză de interpretarea unei legi străine, şi prin urmare regula după care interpretarea unor asemenea legi devine o simplă chestiune de fapt pentru judecătorul român, care nu este ţinut să cunoască toate legile străine, această regulă nu mai poate fi in-

în prima parte a acestei expuneri este tipic în această privinţă. Inalta Curte spune categoric că instanţa de fond a violat dispoziţiunea legei austriace şi deci a dat o deciziune casabilă, considerând ca autentic un testament încheiat cu martori în Austria, cu toate că, după cum am arătat, zisul testament cu martori n'are caracterul autenticităţei. Această soluţiune este conformă spiritului legei şi este de dorit ca sistemul inaugurat pentru legea austriacă, aplicabilă în parte din teritoriile unite, să se generalizeze. Interpretarea greşită a oricărei legi străine, este după cum spune Weiss, nu numai o judecată rea, dar o violare a legei chiar în numele căreia judecătorii pronunţă hotărîrile [1]).

c) In fine, în ultimul loc, autorii prevăd ipoteza că Tribunalul să aplice legea română raportului juridic în care intervin elemente străine, cu toate că principiile dreptului internaţional privat, — principii neprecizate într'un text formal al legei române, dar derivând, în lipsă de texte, din regulele dreptului natural şi al echităţei — pretind aplicaţiunea legei străine [2]). Judecătorul, în atare situaţie, este după cum spune Despagnet, un adevărat legiuitor menit ca să determine din analiza relaţiunilor internaţionale adevărata natură a raporturilor juridice [3]). Curtea de Casaţie din Belgia a decis că violarea unui principiu de drept internaţional privat, nescris într'o lege belgiană, nu poate da loc la recurs în casaţie decât atunci când atari principii ar fi admise de o dispoziţie a legei belgiane şi aceasta ar fi vizată în cererea de recurs [4]).

Cazurile ce pot fi semnalate în această ultimă ipoteză sunt foarte rare. Socotim, întemeiată părerea d-lor Pillet şi Niboyet, cari găsesc necesar aplicarea legei străine chiar în baza unui simplu principiu de drept internaţional privat *nescris*, întrucât nu există nici o deosebire, în dreptul pozitiv, privitor la soluţiunea conflictelor de legi între regulele scrise şi nescrise» [5]).

5. *Argumentele Curţei de Casaţie şi combaterea lor.* Curtea de Casaţie română ca şi cea franceză, după cum am arătat, ca să înlăture dificultăţile ce se întâmpină în aplicarea legilor străine sau interpretarea lor, a decis în mod constant că regulele privitoare la atare aplicaţiune privesc simple fapte, aşà că a respins orice recurs bazat pe lipsă de aplicare sau reaua interpretare a unei legi străine, în afară de cazurile când prin o asemenea aplicare se violează un text al unei legi române [1]).

Ca şi în Franţa se invoacă de suprema noastră instanţă acelaş argument, că această instituţiune este creată spre a menţine unitatea de interpretare a legei române şi unitatea jurisprudenţei, iar nu de a păzi stricta observare a legilor străine.

Acest argument nu ne poate convinge. Curtea de Casaţie are rolul superior de a asigurà justiţiabililor beneficiul regularităţei şi uniformităţei în aplicaţiunea în general al dreptului [2]). Şi, dacă este astfel, dacă în suveranitatea sa, legiuitorul găseşte necesar, în anumite cazuri, aplicaţiunea dispoziţiunilor prescrise de legile străine, nu înţelegem pentru ce s'ar eludà măsura dictată prin deosebirea ce se face sub raportul controlului Casaţiei, şi să presupunem că legiuitorul a creiat un sistem anormal, învoind instanţele de fond a aplicà sau nu legea străină, după plac, sau interpretând-o greşit, fără nici o cenzură, măsură, admisă în aplicaţiunea oricărei alte dispoziţiuni legislative. Şi, mai departe, este de observat că Inalta Curte găseşte o decizie casabilă, potrivit articolului 30 din legea sa organică, când judecătorul de fond, apreciator al faptelor, denaturează natura unei convenţiuni şi respinge de plano recursul când se denaturează sau nu se aplică textele unei legi străine. Pentru ce să continuăm cu această deosebire?

Ca argument deciziv se invoacă încă împrejurarea că legea străină nu este o lege, în sensul cuvântului, a cărei violare să dea loc la casare, ci un simplu fapt, rămas la suverana apreciere a instanţelor de fond. Chiar de curând, în 1927, am arătat, că acest vechiu sistem este urmat de suprema instanţă, cu ocazia aplicărei unei legi bulgare [3]). După această jurisprudenţă, urmează, după cum spune d-nii Pillet şi Niboyet că: «Judecătorii de fond pot numai să facă menţiune că au aplicat legea străină pentru ca orice control să fie înlăturat, şi astfel să ajungem la rezultatul ca să ieşim din domeniul dreptului şi Justiţia să devină o simplă parodie» [4]). Un tânăr jurist, Mihai Eliescu, în opera sa remarcabilă: «Essai sur les conflits de lois, dans l'espace, sans conflit de souveraineté», după ce arată critica doctrinei franceze în aplicaţiunea legilor străine de către tribunalele franceze adaugă: «In mod raţional, aplicaţiunea legilor străine trebuie să fie supusă aceluiaş regim ca acel ce funcţionează în materie de legi naţionale, sau naţionalizate».

Se pare însă că sistemul adoptat de Inalta Curte este determinat, ca şi în Franţa de greutăţile ce se întâmpină în cercetarea legiuirilor străine. Dar aceste greutăţi, după cum vom arătà, sunt în mare parte înlăturate astăzi, aşà că este de sperat că protecţiunea legală ce oferă Inalta Curte va fi îndreptată în general şi asupra modului de aplicaţie a legilor străine.

6. *Posibilitatea cenzurărei de Casaţie a interpretărilor legilor străine aplicabile în teritoriile alipite.* Prin deciziunea ce adnotăm, instanţa supremă a găsit că este loc de a-şi exercità controlul în cazul când instanţele de fond din vechiul regat au interpretat o lege străină, în specie austriacă, aplicabilă în teritoriile alipite.

Chestiunea s'a prezentat de curând la Tribunalul Comercial de Ilfov, care a hotărît că dispoziţiile legale în vigoare în provinciile alipite nu pot fi luate în consideraţie de instanţele judiciare din vechiul regat dacă nu sunt dovedite, simpla lor invocare fiind insuficientă [1]). Cu alte cuvinte Tribunalul crede că atât codul austriac, cât şi Bazilicalele ori codicele rus precum şi legile ungare, rămase în vigoare în provinciile alipite, în baza articolului 137 din Constituţiune, deşi sunt adoptate ca legi româneşti, trebuiesc privite ca legi străine şi prescripţiunile lor dovedite ca pentru orice alte legi străine.

Cu drept cuvânt combate această părere d-l Broşteanu care, împreună cu d-l Possa, socot că zisele legi se aplică în provinciile alipite nu ca legiuiri străine ci ca legi naţionale, întrucât este necontestat că dela alipirea Basarabiei, Bucovinei şi Transilvaniei, Statul român este în drept a modificà sau revocà aceste legi, ceeace n'ar puteà face dacă ele ar fi rămas legi străine, fiind ştiut că un Stat nu poate modificà legile unui alt Stat [2]). D-l Eliescu este categoric în această privinţă: «Soarta legislaţiei locale a nouilor teritorii, spune d-sa, este în mâinile Statului anexant. Acesta poate, sau să introducă imediat în nouile provincii propriile sale legi, sau să menţie în vigoare legile locale, de origină străină. In acest din urmă caz legile anexate sunt naţionalizate» [3]).

Dacă ar fi vorba de aplicaţiunea unei legi austriace în Bucovina sau a unei legi ungare în Transilvania, unde am arătat că sunt în vigoare legile străine vocată în specie, deoarece codul austriac a devenit lege română, supusă în aplicarea ei cenzurei acestei Inalte Curţi.

---

[1]) Weiss, op. cit., p. 177; Pillet et Niboyet, op. cit., p. 453.

[2]) Weiss, op. şi loc. cit. Poullet, op. cit., p. 431.

[3]) Despagnet, «Précis. de dr. int. privé», p. 64.

[4]) Clounet, «Journal du droit int. privé», 1909, p. 1178 cu observaţiunea d-lui Gerroud.

[5]) Pillet et Niboyet, op. cit., p. 457. In acelaş sens: Poullet, op. cit., p. 432 şi Casaţia belgiană.

[1]) Vezi suprà, nota 18.

[2]) Poullet, op. şi loc. cit.

[3]) Cas. rom., I, No. 3108 din 1926; Jurispr. rom., 1927, p. 430.

[4]) Pillet et Niboyet, op. cit., p. 461; Alexandresco, op. cit., p. 152; Weiss, op. cit., p. 192; Pillet, «Principes», No. 31.

[1]) Trib. Ilfov II Com., 25 Febr. 1929, cu nota d-lui Broşteanu, «Pandectele Române», 1929, III, p. 90.

[2]) Trib. Iaşi I, 26 Febr. 1921, cu nota d-lui M. Possa, «Pandectele Române», 1921, II, p. 61.

[3]) Eliesco, op. cit., p. 337.

Considerând că Curtea de Casaţie poate să statueze ea însăş în fond, atunci când este vorba de o simplă aplicaţiune a legei la fapte constante, care nu reclamă o nouă verificare nici examinarea unor elemente noui de probaţiune.

Considerând că în specie este cert că testamentul menţionat a fost făcut de un român în Austria fără a se fi observat nici forma olografă nici cea autentică întrebuinţată în acea ţară, după prescripţiunile § 587 c. civ. austriac; că prin urmare acest testament faţă de disp. art. 885 şi 886 c. civ. român nu este valabil şi în consecinţă cererea d-nei Aurelia Weisengrün de a fi trimisă ca legatară universală în posesiunea averei def. ei soţ Paul Weisengrün nefiind sprijinită pe un act de ultimă voinţă făcut după cerinţele art. 885 şi 886 c. civ. român această cerere urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

Decizia No. 1685.

Preşedinţia d-lui **Em. Miclescu**, Preşedinte.

---

respective, neapărat că n'ar puteà aveà loc nici o discuţiune, căci atari legi fiind aplicate zilnic în aceste provincii, ele nici într'un caz nu pot fi calificate ca străine, şi deci în aplicarea şi în interpretarea lor de tribunalele locale nu se poate pretinde că se discută chestiuni de fapt nesupuse controlului Casaţiei. Dealtmintrelea, Curtea noastră este de acord cu Curtea de Casaţie franceză, care dela 1916 exercită control asupra deciziunilor instanţelor din Alsacia şi Lorena, şi a pronunţat numeroase deciziuni contra falşei aplicaţiuni a legilor locale în vigoare în nouile departamente [1]).

In acelaş fel instanţele judiciare române aplicând legislaţiunile străine ce au rămas în vigoare după unire în diferendele ce au loc în provinciile unite, Curtea de Casaţie exercită dreptul de control asupra deciziunilor pronunţate, ca şi cum zisele legi ar fi naţionale. Cazul se prezintă în Franţa ca şi la noi, căci dacă după dispoziţia constituţională română se aseamănă vechile legi străine cu cele naţionale, deasemenea art. 15 al legei franceze din 24 Iulie 1921 dispune expres că legile germane, rămase în vigoare în provinciile anexate, devin legi franceze.

Chestiunea ce se pune, şi care a fost rezolvată în mod afirmativ de Inalta Curte, este dacă controlul Curţei ce are loc în interpretarea legilor austriace şi ungare, adoptate pentru provinciile alipite şi aplicate zilnic de instanţele noastre judecătoreşti din acele provincii, poate să existe şi în cazurile în care incidental aplicaţiunea legilor austriace sau ungare devin obligatorii în teritoriul vechiului regat în baza regulelor de drept internaţional privat şi a textelor legale în vigoare în acest teritoriu, care prevăd aplicaţiunea ziselor legi străine, naţionalizate? Neapărat că în sistemul adoptat de Inalta Curte este presupus că codicele civil austriac actualmente în vigoare în Bucovina, privit ca lege naţională, este identic cu codicele austriac în vigoare la Viena, în 1924, când s'a alcătuit testamentul din litigiu, adică că zisul codice nu s'a modificat dela data încorporărei Bucovinei până la pronunţarea deciziunei. Dealtmintrelea, părţile nici n'au invocat o atare modificare şi este notoriu că n'a avut loc, cel puţin în materia testamentelor.

Am arătat că, în primul loc prin decrete-legi şi apoi prin Constituţiune, s'a dispus de legiuitorul român menţinerea legilor austriace şi ungare, s'a dat acestor legi un caracter special, au fost naţionalizate şi deci nu mai pot fi considerate ca legi străine. Astfel fiind, întrucât legile austriace şi ungare sunt aplicate actualmente într'o parte a ţărei, aşà că judecătorii de fond din vechiul regat au suficiente mijloace spre a se informà de conţinutul acestor legi, ce sunt şi traduse de Ministerul de Justiţie, cu drept cuvânt suprema instanţă a decis că în cazurile ce ne preocupă nu este vorba de interpretarea unor legi străine, ci de adevărate legi române, deoarece zisele legi străine au obţinut acest caracter şi sunt supuse în aplicarea lor cenzurei Inaltei Curţi.

Pentru ce n'am îndatorà instanţele de fond ca, oricând sunt în posibilitate să se desluşească asupra dispoziţiunilor unei legi străine din cunoştinţele ce pot să le obţină, din oficiu, cercetând Colecţia de legi străine sau diferite comentarii, în limba ţărei dacă o cunosc sau în altă limbă apropiată, să cerceteze înşi-le conţinutul şi sensul unor atari legi dacă părţile în cauză sunt inactive sau arată conţinutul în mod defectuos?

Dacă un Tribunal român ar urmà să aplice o dispoziţiune a codicelui civil francez, în ipoteza că zisa dispoziţiune n'ar fi identică cu măsura legislativă corespunzătoare din legislaţia noastră, şi întrucât se ştie că legislaţia franceză este nu numai cunoscută, dar de mai multe decenii cea mai completă sorginte de investigaţiune a judecătorilor noştri, ar puteà zisul Tribunal să înlăture din oficiu şi după propria cercetare aplicaţiunea legei franceze, în ipoteza în care părţile, fie din interes fie din orice alt motiv se ţin în rezervă şi nu produc textele franceze?

Socotim că părerea contrară şi izolată a Tribunalului Comercial de Ilfov va fi părăsită în urma examinărei deciziunei Inaltei Curţi şi a argumentelor serioase invocate de cei ce sunt de acord cu noi [1]). In acest mod se înlătură rezultatul straniu că în aceeaş ţară şi sub ocrotirea aceleiaş suveranităţi, judecătorii să considere legile ca naţionale sau străine, după vechiul regat sau provincii, cari însă, astăzi, toate la un loc, fac un trup indivizibil.

7. *Libertatea judecătorului în interpretarea legilor străine.* Tribunalele sunt ele cu totul libere în aplicaţiunea legilor străine sau trebuie să se conforme jurisprudenţei urmată în ţara străină a cărei lege o aplică? Aceasta este întrebarea ce o pune d-l Pillet [2]). Am lămurit în parte acest punct la No. 3.

Faţă cu cele ce am desvoltat că sub raportul aplicaţiunei nu poate fi deosebire între o lege naţională şi una străină, care se încorporează legei naţionale, nu rămâne îndoială că judecătorul în interpretarea legei străine are aceeaş latitudine de apreciere ca şi cum ar aveà în faţa sa o lege naţională. Alexandresco, cu spiritul său practic dă aceeaş soluţiune, arătând că tribunalele, oricare ar fi documentele ce ar fi produse spre a se lămuri dispoziţiunile legilor străine, le apreciază şi interpretă după imprejurările fiecărei cauze [2]). Este adevărat că judecătorii trebuie să aibă în vedere argumentele invocate de jurisprudenţa străină, părerile autorilor şi deciziunile publicate, dar aceasta numai ca documentare, fiind în totul liberi în formarea convingerei lor. Judecătorii naţionali nu pot fi subordonaţi în exerciţiul misiunei lor judecătorilor unui Stat străin, căci dacă s'ar admite contrariul, după cum spune d-l Pillet s'ar aduce jignire independenţei Statelor.

8. *Tendinţe diferite în uşurarea cunoaşterei legilor străine. Societatea de legislaţie comparată Filiala din România. Concluziune.* Am arătat că atât Casaţia română ca şi cea franceză refuză de a se amestecà în interpretarea legilor străine, din cauza înţeleptei dorinţe, după cum spune d-l Pillet, de a asigurà cât mai sigură unitate în jurisprudenţă. Apoi, se invoacă greutăţile ce se întâmpină în interpretarea variatelor legi ce se pot aplicà în practică.

Astăzi, atari greutăţi tind să disparà. Relaţiunile dintre popoare progresează zilnic, graţie mijloacelor de locomoţiune, şi, în ultimii ani, se fac stăruinţe serioase spre a uşurà celor interesaţi toate lămuririle privitoare la legile străine.

După cum ne arată d-nii Pillet şi Niboyet, ca şi ceilalţi autori francezi, la Ministerul de Justiţie din Franţa, se află la Paris «Oficiul de legislaţie străină», care posedă colecţiunile legilor tuturor ţărilor, în traducerea lor, deosebit de o importantă bibliotecă pentru documentare [2]).

Societatea de legislaţie comparată, a cărei membru avem onoarea a fi încă din anul 1900, oferă iarăş, cu «Anuarul», care publică în traducere legile străine şi «Buletinul» care cuprinde studii eminente, puternice mijloace de investigare [3]).

In ţară la noi s'a înfiinţat la 1925 o filială a Societăţei de legislaţie comparată, sub direcţiunea unui Comitet, care a înfiinţat un Buletin al Societăţei de legislaţie comparată locală, şi în care se publică studii importante privitoare la legile române. Este de dorit ca Societatea

---

[1]) Arminyon. op. cit., p. 45; Pillet et Niboyet, p. 462; Niboyet, «Conflits entre les lois francaises et les lois locales d'Alsace et Lorraine», p. 37.

[1]) Vezi suprà părerile d-lor Eliesco, Possa şi Broşteano. Cel dintâi face menţiune după «Revue Darras», p. 452, a unei organizaţiuni importante a legei britanice în privinţa probei diferitelor legi în vigoare în imperiul britanic pe baze particulare: «Tribunalul britanic când este sesizat de o afacere, care cere aplicaţiunea unei legi britanice, localmente, străină, poate să ceară avizul Curţei supreme al teritoriului unde această lege este în vigoare. Tribunalul care a cerut un atare aviz este ţinut a se conformà», Eliesco, op. cit., p. 48.

[2]) Pet, op. cit., p. 152.

[1]) Alexandresco, op. cit., I, p. 155. Vezi suprà, No. 3.

[2]) Pillet et Niboyet, op. cit., p. 462; Poullet, op. cit., p. 428.

[3]) Intre membrii savanţi ai Societăţei de legislaţie comparată din Franţa, cari au adus imense servicii în elaborarea legilor, figurează ca membri reşedinţi în străinătate nume ilustre române, toţi, dispăruţi: Marghiloman, Porumbaru, Stellan, Stoicescu, Paşcanu, Nacu, Kalenderu şi Maniu. Exprim omagiu respectuos amintirei lor. Nu uităm a menţionà şi: «Le Journal de droit international privé» a lui Clunet, izvor de mare preţ pentru studiul legilor străine.

CAS. III, 27 Nov. 1929

GIR. CAMBIE AJUNSĂ LA SCADENȚĂ. EFECTUL GIRULUI DUPĂ SCADENȚĂ. CESIUNE. (Art. 281 cod. comerc.). (1) și (2)

Din art. 281 c. com. rezultă neîndoios că portorul unei cambii, transmisă lui după protest, act care implică neapărat ajungerea la scadență a cambiei nu îmbracă prin această transmisiune calitatea de beneficiar al unui titlu cambial cu garanțiile, drepturile și acțiunile ce decurg legalmente din acest titlu, ci aceea de cesionar al unei creanțe chirografare.

(B-ca Marcus cu Wolf Goligorschi).

CURTEA: Asupra motivului de casare: (A se vedeà motivul în notă).

Având în vedere că, prin sentința atacată cu recurs, Tribunalul, admițând apelul intimatului Wolf Goligorschi, a respins acțiunea cambială a Băncei recurente pentru plata unei polițe de 10.000 lei, pe motiv că polița fiind transmisă Băncei după protest și prin urmare după scadență, transmisiunea nu mai aveà valoarea și efectele girului cambial, ci al unei cesiuni de creanță ordinară a cărei plată nu se poate urmărì prin acțiune cambială ci prin acțiunea comercială de drept comun.

---

locală să continuie mai departe în stimularea studiilor de drept comparat, ca să poată creà și pentru judecătorii noștri mijloace de investigațiune și aprofundare a legilor străine.

Ca concluziune a lungei desvoltări ce am dat subiectului, adăogim că în principiu, odată cu progresul ce va rezultà din studiile dreptului comparat în cunoașterea legislațiunilor străine, trebuie să se limiteze și dreptul de suverană apreciere a instanțelor de fond în ce privește interpretarea acestor legislațiuni. Astfel, rolul Inaltei Curți va fi întins, și controlul va fi exercitat asupra oricărei deciziuni, în măsura în care s'ar dovedì denaturare sau rea aplicare a legilor.

DIMITRIE G. MAXIM
Fost președinte la Curtea de Apel
Avocat

(1) Iată textul motivului de recurs: «Tribunalul interpretează greșit art. 281 din codul de comerț, când respinge acțiunea pe motiv că transmiterea cambiei după protest nu dă loc la o acțiune cambială, cambia pierzând efectul ei cambial. Art. 281 nu spune că girul după scadență nu produce efectul cambial al cambiei, acest text arată numai că un asemenea gir produce efectul unei cesiuni, adică trebuiesc îndeplinite cerințele codului civil, referitoare la un act de cesiune este nevoie de o notificare a debitorului. Ori în Basarabia unde pe atunci erà în vigoare codul civil rus care nu cere nici o notificare, un act de cesiune fiind perfect valabil fără nici o notificare pe baza inscripțiunei de transmitere a drepturilor făcute pe act (art. 2059) nu este nevoie de această singură condițiune — notificare — cesiunea fiind perfect valabilă. Ori, prin cesiune se transmit toate drepturile cedentului; în speță toate drepturile ce derivă dintr'o cambie, atât creanța cât și modul prin care beneficiarul acestei creanțe își poate realiză drepturile sale. O acțiune cambială este un accesoriu unei creanțe cambiale. Cesiunea, ca și girul înainte de scadență, transmite asupra cesionarului toate drepturile derivate din efectul cedat. Art. 281 nu limitează aceste drepturi numai la creanțe și nu la modul prin care posesorul creanței poate să-și realizeze drepturile. Neexistând această restricțiune în lege ea nu poate fi creată prin interpretare. O restricțiune de drepturi este totdeauna de strictă interpretare acolo unde legea nu o prevede, ea nu există».

(2) Chestiunea soluționată prin decizia de față este una dintre cele mai controversate din dreptul cambial actual. Este vorba de a se ști dacă dobânditorul unei cambii prin gir după scadență beneficiază de acțiunea cambială pentru realizarea drepturilor rezultând din titlu sau de acțiunea de drept comun civilă sau comercială după natura juridică a creanței constatată de titlu.

Curtea noastră de Casație în complet de divergență, confirmă jurisprudența sa anterioară, după declarațiunea chiar a primului său Președinte (A se vedeà raportul d-lui Prim Președinte Oscar Nicolescu, la deschiderea noului an judecătoresc 1930, *Dreptul*, 26 Ianuarie 1930, No. 2—3, pp. 12—13), adoptând soluțiunea cea mai severă, cea mai puțin liberală, printr'o interpretare rigidă a textului art. 280, că dobânditorul cambiei prin gir după scadență «nu îmbracă calitatea de beneficiar al unui titlu cambial, cu garanțiile, drepturile și acțiunile ce decurg legalmente din acest titlu ci aceea de cesionar al unei creanțe chirografare, cu drept exclusiv de a urmărì și obține pe cale de acțiune ordinară civilă sau comercială după natura creanței, plata ei dela debitorul cedat cu îndeplinirea formelor prevăzute de lege în ce privește notificarea cesiunei».

Mărturisim dintr'unceput că soluțiunea Inaltei Curți ni se pare criticabilă dintr'un îndoit punct de vedere: *a)* pentrucă cum arătam mai sus soluțiunea sa se întemeiază pe o interpretare pur exegetică a art. 280 și nu dintr'o analiză a problemei pusă în spiritul și economia generală a dreptului nostru cambial și *b)* fiindcă merge atât de departe pe această cale încât pretinde ca giratarul după scadență trebuie să îndeplinească o formalitate cerută pentru validitatea cesiunei de creanță adică notificarea cesiunei debitorului creanței cedate, trecând peste termenii literali ai art. 281, cum vom vedeà mai departe. Din cauza identității de texte din codul nostru și cel italian, în desvoltările următoare ne vom raportà în special la jurisprudența și doctrina italiană și vom lăsà de o parte pe cea franceză, germană și elvețiană fiindcă precum se va vedeà din desvoltările viitoare privitoare la soluțiunea ce s'a dat problemei în dreptul comparat, aceste legislațiuni consacră sisteme diferite de codul nostru și cel italian.

2. Este adevărat că și jurisprudența italiană este foarte împărțită asupra chestiunei dacă trece dobânditorului prin gir după scadență exercițiul forței executorii a titlului. Atât Curțile de Casație italiene cât și instanțele de fond și în special Curțile de Apel sunt în complet desacord. Astfel dacă ne referim la cele șase Curți de Casație câte erau în Italia înainte de reforma înfăptuită de Mussolini care a instituit o singură Curte pentru întreg regatul, trei din ele, *Curțile din Palermo* (5 Dec. 1895, *Dir. Comm.*, 1896, 45; 2 Dec. 1890, *Monit. Trib.*, 1891, 390); din *Torino* (10 Dec. 1898, *Dir. Comm.*, 1898, 269; 4 Aprilie 1899, *Monit. Trib.*, 1900, 106; 12 Febr. 1902, *Monit. Trib.*, 1902, 987; 22 Dec. 1906, *Foro It.*, 1907, 441) și din *Napoli* (10 Dec. 1900, *Foro It.*, 1901, 218) erau pentru transmisiunea acțiunei cambiale, în timp ce *Curțile din Roma* (22 Mai 1894, *Dir. Comm.*, 1895, 144; 18 August, 1903, *Temi Sen.*, 1903, 826; 23 Martie 1911, *Foro It.*, 1911, II, 368) și *Florența* (14 Iunie 1888, *Foro It.*, 1888, 588; 14 Aprilie 1902, *Giurn. It.*, 1902, I, 612) au îmbrățișat soluțiunea contrară.

Nu cunoaștem încă dacă Casația regatului italian, a avut ocaziunea să se pronunțe asupra acestei chestiuni și care a fost soluțiunea admisă, dar constatăm că cea mai recentă jurisprudență a Curților de Apel este tot atât de divizată ca și mai înainte. Astfel Curtea de Apel din Napoli (21 Oct. 1925, *Riv. Dir. Comm.*, 1926, 606) a hotărît că «girul unei cambii ajunse la scadență are efectul unei simple cesiuni. Beneficiarul unui asemenea gir este lipsit de efectele decurgând din calitatea executorie a titlului și i se pot opune nu numai excepțiunile prevăzute de art. 324 (art. 349 român) dar și altele». In acelaș sens Curtea de Apel din Veneția (17 Febr. 1928, *Giurn. Ven.*, 1928, 11 Ianuarie 1927, *Foro It.*, 825, 254) și Curtea de Apel din Bari (22 Aprilie 1927, *Foro Puglie*, 1927, 279).

Dimpotrivă Curtea de Apel din Genova (30 Iunie 1925, *Foro It.*, 864 cu notă) și Trib. Perugia (18 Martie 1925, *Foro Umbro*, 1925, 123) îmbrățișează soluția opusă, adică că beneficiarul unei cambii prin gir după scadență dobândește exercițiul forței executorii a titlului cambial, iar Trib. Perugia mai adaogă, dealtfel foarte îndreptățit, că caracterul executiv al cambiei dispare numai în raporturile dintre girant și giratar dar nu și față de terți.

3. Cu aceeaș tărie chestiunea este viu desbătută în doctrină. Mai înainte însă de a trece la examenul celor două opiniuni ce-și dispută întâietatea, credem util de a reamintì ce trăsături desparte cele două moduri de transmisiune a creanțelor ce ne interesează în această discuțiune, girul și cesiunea.

Pe când, pentruca cesiunea să devină opozabilă debitorului cedat este necesară notificarea cesiunei acestuia, sau acceptarea printr'un act autentic, girul produce toate consecințele sale prin însăș transferarea titlului dela girant la giratar, fără să fie nevoie de vreo altă formalitate; pe când la cesiune cedentul nu garantează decât existența creanței în momentul cesiunei nu și solvabilitatea debitorului cedat, afară bineînțeles de convențiune contrară (art. . . . c. civ.) dimpotrivă girantul garantează acceptarea și plata creanței constatată prin titlu, cu alte cuvinte girul, are pe lângă efectul translativ și un efect de garanție; în sfârșit ultima deosebire pe când cesionarul este un ayant cause al cedentului și debitorul poate să-i opună nu numai excepțiunile opozabile lui însuș, adică excepțiunile personale dar și toate excepțiunile opozabile autorului său, prin

Considerând că prin art. 281 c. com. se prevede formal că «girul cambiei ajunsă la scadență produce numai efectul unei cesiuni».

Că din această dispoziție rezultă neîndoios că portorul unei cambii transmisă lui după protest — act care implică neapărat ajungerea la scadență a cambiei — nu îmbracă prin această transmisiune calitatea de beneficiar al unui titlu cambial, cu garanțiile, drepturile și acțiunile ce decurg legalmente din acest titlu ci aceea de cesionar al unei creanțe chirografare, cu dreptul exclusiv de a urmărì și obține pe cale de acțiune ordinară civilă sau comercială după natura creanței, plata ei dela debitorul cedat cu îndeplinirea formelor prevăzute de lege în ce privește notificarea cesiunei;

Că astfel fiind și întrucât în speță este constant că Banca recurentă își intemeià pretențiunile sale pe o cambie, ce i se transmisese după scadență și care ca atare pierduse calitatea și efectele ei de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanță cu drept cuvânt și făcând o justă aplicațiune a art. 281 c. com. Tribunalul i-a respins acțiunea cambială ca neavând nici o bază legală.

Că dar motivul de casare fiind neîntemeiat recursul urmează a se respinge.

Decizia No. 1649.

Preșidenția d-lui **Oscar Niculescu,** Prim președinte.

---

gir, posesorul titlului dobândește un drept propriu, un drept autonom, un drept originar, imun de excepțiunile personale opozabile autorului său.

Transmisiunea prin gir apare deci din această paralelă ca o formă privilegiată, necesară circulațiunei titlurilor de credit și în special cambiei, titlu la ordin prin însăș esența sa, independent dacă cuprinde sau nu clauza la ordin.

Sunt adepți ai ideei netransmisibilității acțiunei cambiale beneficiarului prin gir după scadență: Vivante *(Trattato*, V-a ediție, 1924, vol. III, No. 1152; Rocco, *Diritto Comm.*, 1897, 161; Ramella, *Titoli al ordine*, I, No. 195 și dintre civiliști Giorgio Giorgi, *Obblig.*, VI, No. 216 și Mortara, *Comment.*, II, No. 57). Imbrățișează ideia contrară, a transmisibilității efectului executoriu al titlului cambial și după scadență, majoritatea doctrinei comercialiste italiene: Supino, *Della Camb. e dell'assegno bancario*, ed. V-a, Torino, 1923, No. 118; Navarrini, *Trattato*, ed. 1920, III, No. 1270; Bonelli, *Comm.*, No. 134; Bolaffio, *Riv. Dir. Comm.*, 1903, 2, 506; Temi Veneta, 1906, 444; Brunnetti, *Riv. Dir. Comm.*, 1906, 2, 146; Mattirolo, *Tratt. di dir. giud.*, V, No. 322 citat de Supino; Vidari, *Corso*, VII, No. 6616; Sacerdotti, *Dir. Comm.*, 1888, 635 citat de Supino; De Feo, *Riv. di Treni*, 1888, 497 citat de Supino și Sorani, Gianini, Tartufari citați de Supino, p. 127 nota 3).

Nu vom încercà să analizăm susținerile tuturor acestor autori ci ne vom mărgini doar să sintetizăm argumentele pe cari își bazează soluțiunea cei mai reprezentativi dintre ei, cu atât mai mult cu cât, dealtfel argumentația cu mici distincțiuni este aproape comuna tuturor.

Reprezentativ dintre susținătorii ideei netransmisibilității este Vivante. Titlul cambial, spune acesta, conservă capacitatea de a fi girat, cu efecte cambiale până în ziua scadenței, cuprinzând și pe aceasta. Din acest moment, nu mai pot fi adăogate și alte creanțe cambiale iar girul posterior scadenței produce numai efectele unei cesiuni. Făcând astfel, legiuitorul a înțeles să pună obstacol comerțului titlurilor cambiale, rămase în suferință, titluri, cari, ne spune acest autor nu mai merită tutela dreptului cambial, căci aruncă discreditul asupra debitorului fără să ajute circulațiunei (*op. cit.*, No. 1149). Mai departe, acest autor recunoaște că girul după scadență transmite toate drepturile și sarcinele inerente creanței, afirmațiune extrem de prețioasă, fiindcă vom vedeà că mai departe se contrazice, dar nu mai învestește pe girantar cu un drept propriu ci cu un drept derivat, lucru perfect justificat (op. cit., No. 1150). Girul după scadență echivalează cu cesiunea, această cesiune nu alterează însă natura juridică a creanței cedate și deci trec giratarului toate drepturile și sarcinele creanței (op. cit., No. 1151). Ceva mai mult recunoaște că creanța din comercială nu devine civilă, nimic nu se schimbă din structura sa juridică și citează în acest sens pe Bonelli, *(Comm.*, No. 133); Sacerdotti, *(Dir. Comm.*, 1886, 636); Vidari, *(Temi*,XII, p. 329). Deși este de acord, cu autorii citați asupra acestui principiu, Vivante refuză să tragă și consecința logică imediată că din moment ce creanța cambială se transmite în mod integral, fără ca cesiunea să altereze natura juridică a creanței, este firesc să se recunoască că ea conservă și caracterul executoriu în dreptul italian, acțiunea cambială în dreptul nostru, care, dealtfel în treacăt fie zis, nu prezintă un avantagiu procedural apreciabil. El susține, însă, că din moment ce giratarul după scadență nu mai dobândește un drept autonom, imun de excepțiunile opozabile precedenților posesori ai titlului, aceasta înseamnă că forța executorie a titlului cambial este inconciliabilă cu noua pozițiune a debitorului. Prin urmare Vivante leagă forța executorie a titlului cambial de autonomia drepturilor dobânditorilor prin gir, și deci de gir, pentru a ajunge astfel, să nege dobânditorului prin cesiune beneficiul forței executorii a titlului (op. cit., No. 1152: «Când legea zice: «excepțiunile personale opozabile aceluia care exercită acțiunea nu pot întârzià executarea», arată că dă cambiei forță executorie numai când debitorul dispune de o apărare limitată la excepțiunile opozabile reclamantului; când i se pot opune acestuia și excepțiunile personale altora, multor altora, lipsește împrejurarea în care legea a dat cambiei forța unui titlu executor. «Această considerațiune, care mi se pare decisivă a rămas până acum fără un răspuns convingător»).

Prin urmare două sunt argumentele mai importante pe cari se sprijină această argumentare, mai întâiu că viața cambiei este limitată de scadența sa, moment din care, girul nu mai poate transmite acțiunea derivând dintr'un titlu a cărui viață s'a stins și al doilea că virtutea girului de a transmite acțiunea cambială este legată de autonomia drepturilor dobânditorilor titlului, lucru ce nu se întâmplă decât printr'o transmisiune înainte de scadență.

Această argumentație cu toată subtilitatea ei, în special al celui de al doilea argument, în afară de faptul că este în contrazicere cu premiza dela care pleacă autorul este și neîntemeiată cum vom vedeà de îndată.

In adevăr, ne spun susținătorii celei de a doua opiniuni, din moment ce girul după scadență este asimilat cu cesiunea, trebuie să recunoaștem că aceasta transferă cesionarului, conf. disp. din cod. civil, toate drepturile cedentului, odată cu accesoriile acestuia ca privilegii, ipotecă etc. Dacă deci cedentul puteà în baza cambiei să exercite acțiunea cambială în contra debitorului, atunci și acest drept trece cesionarului.

Beneficiul acțiunei cambiale nu a fost acordat unei anumite persoane, ci acelei persoane care se va găsi în stăpânirea cambiei; acest privilegiu nu este legat de o persoană și nici de forma în care se va transmite cambia ci, derivă din titlul cambial, care cum am văzut, că recunosc și adversarii acestui sistem, păstrează și după scadență natura sa juridică și deci și efectele sale.

De sigur că în raporturile dintre cedent și cesionar după scadență nu poate fi vorba de acțiune cambială dar în raporturile cu terții, giratarul după scadență îmbracă situațiunea juridică a cedentului. Pozițiunea terților dobânditori rămâne neschimbată. După cum girantul după scadență, puteà să-i urmărească pe cale cambială, tot astfel poate să o facă și giratarul acestuia, cu singura deosebire numai, că acestuia i se pot opune pe lângă excepțiunile personale și acelea opozabile autorului său, căci ar fi straniu ca girul după scadență să modifice obligațiunea obligaților de regres, fără ca ei să fi cooperat cu ceva la aceasta (Supino, *op. cit.*, No. 118, p. 129 și Mattirolo, *loc. cit.).*

Că prin ajungerea la scadență se stinge viața cambiei, este perfect adevărat, dar aceasta nu înseamnă că se stinge și acțiunea cambială, al cărei exercițiu abià se deschide prin scadență și eficacitatea sa se menține, timp de cinci ani, cât este termenul prescripției sale, așà încât susținerea lui Vivante este nefondată din acest punct de vedere.

Că și cealaltă susținere a lui Vivante, că acțiunea cambială este legată de gir, este nefondată o dovedește faptul că și în cazul cambiei girată înainte de scadență cu clauza la ordin, girul are efectul unei cesiuni și cu toate acestea nimeni până acum nu s'a îndoit că prin aceasta se pierde acțiunea cambială. (A se vedeà în special Navarrini, *op. cit.*, *loc. cit.*; Supino, *op. cit.*, p. 129 și Sacerdotti, *loc.* și *op. cit.).*

Argumentele aduse pentru susținerea transmisibilității acțiunei cambiale sunt deci valabile. In special argumentul tras din faptul că cesiunea cambiei înainte de scadență este perfect posibilă și cu toate acestea, acțiunea cambială nu se pierde, infirmă susținerea că acțiunea cambială este legată de gir. Acțiunea cambială derivă din titlul cambial, din forma în care a fost îmbrăcată creanța și de ca

CAS. I, 23 Noemvrie 1928

EXPERTIZĂ. ADMITERE. ACHITAREA ONORARIULUI. DISPOZIŢIUNILE DIN LEGEA ACCELERĂREI. DEŢINĂTOR DE REA CREDINŢĂ. REPARAŢII ADUSE LA IMOBIL. DREPTUL NUMAI LA VALOAREA LOR. OMISIUNEA INSTANŢEI DE A EXAMINÀ ACEASTĂ APĂRARE. OMISIUNE ESENŢIALĂ. (1) şi (2)

1. *Partea care a cerut şi obţinut o expertiză este în drept să se folosească de acea expertiză, chiar dacă nu a depus onorariul expertului în termenul de 5 zile prevăzut de art. 19 legea accelerărei, dacă dânsa a achitat acest onorar, iar expertiza a fost depusă de expert cu cel puţin 10 zile înainte de termenul fixat în fond; într'adevăr, în acest caz scopurile avute în vedere de legiuitor prin art. 19 L. A, sunt satisfăcute.*

2. *Comite o omisiune esenţială instanţa de fond care nu examinează apărarea părţei că, adversarul fiind de rea credinţă în deţinerea imobilului, dânsul, pentru reparaţiunile ce i le-a adus, are dreptul numai la valoarea lor reală din momentul când au fost efectuate, iar nu şi la plus valuta.*

(Epitropia bis. armene din Bucureşti cu Eug. Melik).

CURTEA: Asupra recursului făcut de Epitropia Bisericei Armene din Bucureşti contra deciziunei No. 61 din 1928 a Curţei de Apel Bucureşti secţia III-a.

Având în vedere hotărîrile instanţelor de fond din care rezultă că recurenta, Epitropia Bisericei Armene din Bucureşti a intentat acţiune în contra intimatului Eugen Melik, pentru revendicarea imobilului din Bucureşti strada Spătar

---

poate beneficià orice posesor al său, anterior sau posterior scadenţei.

4. Această soluţiune dealtfel este consacrată şi de unele legiuiri existente, cum este de pildă legea belgiană care este categorică în această privinţă (art. 26), legea engleză (art. 36) şi proiectul italian, din 1925 (art. 570), a se vedeà şi relaţiunea D'Amelio, p. 194). Legile germană, elveţiană şi franceză şi Regulamentul Uniform dela Haga sancţionează un sistem complicat, după cum, girul intervine înainte sau după facerea protestului. Când intervine după scadenţă dar înainte de facerea protestului, produce aceleaşi efecte ca şi cel făcut înainte de scadenţă; dacă însă este făcut după protest produce efectele unei cesiuni. (Cfr. Schneider-Fick, «Commentaire du code fédéral des obligations», Neuchatel, 1916, sub art. 734).

Proiectul elaborat de Consiliul Legislativ, pentru a tăià orice controversă, îndepărtându-se de soluţiunea Regulamentului Uniform, pe care l-a urmat, în forma în care a fost admis de Comitetul Experţilor de pe lângă Liga Naţiunilor, în cea mai mare parte, a îmbrăţişat dimpotrivă sistemul admis de legea belgiană, de legiuitorul englez şi de proiectul italian. Art. 54 din proiect este astfel conceput: «Girul cambiei după scadenţă produce numai efectul unei cesiuni.

Cesiunea cambiei decurgând dintr'un gir posterior scadenţei sau dintr'un act separat chiar anterior scadenţei subrogă pe cesionar în toate drepturile cambiale ale cedentului însă îl supune excepţiunilor opozabile acestuia».

5. Pusă în cadrul acestor desvoltări soluţiunea Inaltei noastre Curţi mi se pare neîntemeiată, cu atât mai mult cu cât nu ni se aduce nici un argument cu care s'o legitimeze. Inalta Curte merge până acolo încât afirmă, că prin gir după scadenţă cesionarul «nu îmbracă calitatea de beneficiar al unui titlu cambial ci aceea de cesionar a unei creanţe chirografare» împotriva opiniunei unanimităţei autorilor, cari sunt de acord că prin gir după scadenţă nu se alterează fiinţa obligaţiunei cambiale. (A se vedeà desvoltările de mai sus şi în special Vivante, *op. cit.*, III, No. 1151).

Deasemeni, păcătueşte, — în consecvenţă însă cu ideia sa de mai sus — Inalta Curte când crede că este nevoie, pentru transmiterea valabilă a unei cambii prin gir după scadenţă să se notifice aceasta debitorilor. Pentru a ajunge la această soluţiune, Inalta Curte a trecut peste termenii categorici ai art. 281 care spune numai că girul după scadenţă produce efectele unei cesiuni.

Este vorba deci, numai de efectele girului, aceasta rezultă în mod neîndoios, nu şi de forma sa şi este straniu cum Inalta noastră instanţă a putut trece peste cea mai corectă interpretare literală. Toată lumea dealtfel este astăzi de acord că deşi girul după scadenţă produce efectele unei cesiuni, şi din desvoltările de mai sus s'a putut vedeà cari înţelegem noi că sunt consecinţele acestei dispoziţiuni, nu este nevoie de notificare, forma sa rămâne tot aceea a unui gir ordinar. (Vivante, *op. cit.*, III, 1154; Supino, *op. cit.*, 119, Navarrini, *op. cit.*, III, No. 1270).

In concluzie dar girul după scadenţă păstrează forma unui gir anterior, are de efect să înlăture unul din efectele girului dinainte de scadenţă, autonomia drepturilor dobânditorilor cambiei, permiţând să se poată opune posesorului şi excepţiunile opozabile autorului său dar transmite acţiunea cambială care nu este legată de gir, ci de titlul cambial.

I. L. GEORGESCU
Referent la Cons. Legislativ

(1) Iată textul motivelor de casare:

I. «Exces de putere. Violarea art. 19 şi 25 alin. II şi III din legea de accelerare.

Am susţinut înaintea Curţei de Apel Bucureşti S. III-a, că raportul d-lui expert Victor Ştefănescu este nul întrucât intimatul Eugen Melik nu s'a conformat dispoziţiunilor art. 19 din legea de accelerare de a depune în termen la grefa Curţei onorariul expertului.

Curtea înlătură excepţiunea noastră, invocând diferite consideraţiuni de fapt cari nu au însă putere de a infirmà dispoziţiuni precise şi categorice de lege.

In adevăr, scopul legiuitorului a fost ca expertul să fie constrâns a veni la prima înfăţişare când se va desbate procesul în fond pentru a da explicaţiuni, evitându-se astfel amânarea procesului.

Dacă d-l expert ar fi venit să deà explicaţiuni am fi avut tot interesul să lămurim chestia, dacă suma de 1.009.000 lei indicată de dânsul, reprezintă valoarea reparaţiunilor din 1920 sau a celor de azi, chestiune importantă pentru soluţionarea procesului şi pe care a indicat-o chiar Curtea expertului prin jurnalul No. 4621 de admiterea expertizei din 6 Octombrie 1927.

In al doilea rând este greşită constatarea de fapt ce face Curtea când afirmă că onorariul expertului i s'ar fi plătit de către intimatul E. Melik, în termen legal, câtă vreme rezultă contrariul din chiar recunoaşterea d-lui Eugen Melik consemnată în jurnalul Curţei dela data de 24 Octombrie 1927.

Insă toate aceste consideraţiuni de fapt nu au nici o valoare deoarece art. 19 şi 23 din legea de accelerare sunt precise şi ele declară nul raportul de expertiză dacă onorariul expertului nu a fost depus la grefă în termen de cinci zile, ori cari ar fi împrejurările de fapt cari au împiedicat această depunere».

II. «Omisiune esenţială şi nemotivare: Am susţinut înaintea Curţei că intimatul, Eugen Melik, fiind un deţinător de rea credinţă, după cum se constată din desbateri şi din toate actele dela dosar, de aci rezultă că el n'ar aveà dreptul decât cel mult la valoarea impenselor făcute pentru reparaţiunile aduse imobilului din litigiu şi în nici un caz la plus valuta imobilului.

Pentru a determinà care e valoarea impenselor şi care e plus valuta, erà necesar să se ştie cât a costat reparaţiunile făcute de Eugen Melik la 1920 şi cât ar fi costat ele astăzi. Aceasta mai ales faţă cu recunoaşterea intimatului făcută prin notificarea ce ne-a adresat la data de 25 Martie 1920 prin Corpul Portăreilor Trib. Ilfov precum şi faţă de recunoaşterea sa la interogatorul luat înaintea Curţei (v. întreb. 1, 2 şi 3) că devizul din anul 1920 a d-lui arhitect Smărăndescu a fost de 200.000 lei.

Deşi Curtea prin jurnalul său din 6 Oct. 1927 a obligat expertul ca să evalueze reparaţiile făcute imobilului din litigiu de către intimat, atât după preţul din 1920 cât şi după preţurile actuale, totuş expertul nu a făcut această diferenţiere ci a arătat că valoarea reparaţiunilor este de 1.009.000 lei fără a precizà şi epoca la care se raportă.

Curtea de Apel omite de a discută susţinerea noastră că deţinătorul de rea credinţă nu are dreptul decât cel mult la valoarea impenselor şi fără a ţine cont de plus valută şi pe lângă această omisiune esenţială pronunţă şi o deciziune nemotivată atunci când printr'un singur considerent, lipsit de orice analiză, fixează la 1.009.000 lei suma ce urmează să o restituim intimatului Melik, fără a arătà dacă această sumă reprezintă valoarea din 1920 sau cea actuală a reparaţiilor ce s'au făcut imobilului.

(2) 1. Plus valuta este augmentarea ce o dobândeşte un lucru în decursul vremei, fie prin circumstanţe naturale, fie prin fapta omului, fie din ambele cauze împreunate.

Un imobil prin simpla împrejurare că în proximitatea lui se deschid artere noui de comunicaţie, că prin extensiunea oraşului, în cazul când e vorba de un imobil urban, capătă o poziţie mai centrală — dobândeşte o plus valută, o creştere în valoarea sa intrinsecă. Această creştere nu este în funcţiune de nici o mărire a imobilului, de nici o înfrumuse-

No. 22, lăsat ca legat de defuncta Ana Melik;

Că la această acţiune intimatul răspunde cu o cerere reconvenţională, prin care a pretins că în caz când se va admite acţiunea recurentei să fie obligată aceasta a-i plăti suma de lei 1.200.000, reprezentând valoarea reparaţiilor aduse imobilului şi plus valuta dobândită de imobil prin acele reparaţiuni;

Că Tribunalul Ilfov secţia II-a, prin sentinţa No. 1385 din 1925, a admis acţiunea principală şi a respins cererea reconvenţională introdusă de intimat; iar în apel Curtea din Bucureşti secţia III-a, prin deciziunea No. 61 din 1928, atacată cu recurs, a admis şi cererea reconvenţională, obligând pe recurentă să plătească intimatului 1.009.000 lei pentru reparaţiunile aduse imobilului în litigiu;

Că pentru a admite cererea reconvenţională — chestiune ce interesează în recursul de faţă — Curtea de Apel motivează, că din probele administrate rezultă că recurenta n'a contestat că intimatul a adus reparaţiuni imobilului şi, pe de altă parte, expertiza efectuată în cauză fixează valoarea reparaţiunilor la suma pentru care a fost admisă cererea reconvenţională;

Văzând primul motiv de casare (vezi motivul în notă).

Având în vedere că în faţa Curţei de Apel recurenta a susţinut, că expertiza efectuată la cererea intimatului, pentru fixarea valorei reparaţiunilor aduse de el imobilului în litigiu trebue înlăturate, întrucât intimatul n'a depus onorariul expertului în termen de 5 zile dela numirea lui, conform art. 19 din legea accelerărei judecăţilor.

Că, însă, Curtea de Apel a respins apărarea recurentului şi a menţinut expertiza, soluţiune criticată prin primul motiv de recurs pentru exces de putere şi violarea art. 19 şi 23 alin. 2 şi 3 din legea accelerărei judecăţilor;

Considerând că art. 19 din legea accelerărei judecăţilor prevede, în adevăr, că în cazul când la şedinţa preliminară s'a admis o expertiză, partea propunătoare trebue să depună, în termen de 5 zile dela admiterea expertizei, onorariul expertului, sub sancţiunea de a fi decăzută din dreptul de a se mai folosi de acea probă în tot cursul instanţei;

Că scopul acestei dispoziţiuni este de a se împiedică amânările în efectuarea expertizei şi a se asigură plata expertului;

Că, totodată legiuitorul, pentru a da posibilitate judecăţei şi părţilor să ceară explicaţiuni asupra expertizei şi a constrânge pe expert să-şi îndeplinească misiunea încredinţată, prevede prin acelaş articol că expertul trebue să depună raportul cu cel puţin 10 zile înainte de termenul fixat pentru judecarea fondului şi să fie prezent în instanţă la acel termen şi, în fine, că onorariul va fi eliberat expertului numai după terminarea lucrărei şi prezentarea sa la prima înfăţişare;

Considerând că, în speţă, este necontestat că expertul numit de Curtea de Apel, la cererea intimatului, pentru evaluarea reperaţiunilor făcute de acesta imobilului în litigiu, şi-a depus raportul de expertiză cu două luni şi jumătate înainte de termenul fixat pentru

---

ţare sau reclădire — fapte extrinsece duc la creşterea valoarei.

Când fapta omului a contribuit la mărirea imobilului dându-i astfel o plus valoare, se poate întâmplà ca plus valuta astfel dobândită să fie exact contravaloarea acestor îmbunătăţiri sau să întreacă chiar această valoare. Deobiceiu imobilul peste valoarea materialelor ce îi sunt încorporate, dobândeşte încă o valoare în plus, rezultând fie din înfrumuseţarea, augmentarea capacităţei locative etc.

2. Când aceste fapte de îmbunătăţire au fost aduse imobilului de un terţ care nu este proprietarul imobilului, legea întru despăgubirea lui distinge dacă este de bună sau rea credinţă.

Dacă este de rea credinţă art. 494 cod. civ., dă proprietarului dreptul de a cere fie ridicarea construcţiunilor, fie păstrarea lor, cu obligaţia de a plăti constructorului valoarea materialelor şi preţul muncei, iar dacă acesta este de bună credinţă proprietarul nu mai are dreptul de a cere ridicarea construcţiunilor ci numai pe acela de a «înapoià valoarea materialelor şi preţul muncei sau a plăti o sumă egală cu aceea a creşterei valoarei fondului».

3. Art. 494 cod. civ. n'a ţinut seamă de împărţirea tri-partită a impenselor în «voluptuariae», «utilae» et «necessariae» şi a dat terţiului constructor contravaloarea întregei construcţii ridicată de dânsul, fără să distingă dacă în elementele constitutive ale acestei construcţiuni ar intrà unele corespunzând luxului, utilităţei sau necesităţei şi a dat această despăgubire atât terţiului de bună cât şi de rea credinţă.

Legiuitorul nici nu puteà să facă această distincţiune, deoarece numai îmbunătăţirile, adausurile făcute unei construcţiuni dejà existente sunt susceptibile de o asemenea clasificaţie, un imobil nou însă nu. «Art. 494 regulează de fapt un caz de accesiune, adică a achiziţiunei unui asemenea lucru nou de către proprietarul solului — ipoteza reparaţiunilor şi ameliorărilor nu a intrat în previziunile sale»[1]. Terţiul care a adus îmbunătăţiri unui imobil are dreptul, indiferent dacă este de bună sau rea credinţă, să reclame contravaloarea îmbunătăţirilor însă numai pentru acelea constatate utile sau necesare, nu va puteà însă să reclame pe acelea cari n'au adus imobilului vreun profit[2].

Terţiul deci care a construit pe un teren străin un imobil nou, va puteà, dacă e de bună credinţă şi dacă proprietarul în această ipoteză, nu preferă să-i deà plus valuta sau în cazul când e de rea credinţă şi proprietarul nu cere «ridicarea construcţiunei» să obţină «o despăgubire integrală a tot ce a cheltuit efectiv cu ridicarea imobilului».

Deaceea credem că Curtea de Apel[3], când a decis că numai construcţiunile utile «ridicate de un terţ de rea credinţă», urmează să beneficieze de o despăgubire integrală, n'a făcut o justă aplicaţiune a art. 494 cod. civ.

Din moment ce proprietarul n'a făcut uz de facultatea ce o aveà de a cere ridicarea construcţiunilor, despăgubirea trebuià să fie integrală şi să îmbrăţişeze toate construcţiunile. Diferenţierea în construcţiuni utile, necesare atc., nu este posibilă şi nu aveà nici o aplicaţiune în speţă.

4. Obligaţiunea proprietarului de a despăgubi integral pe constructori are la baza ei marele principiu de echitate al îmbogăţirei fără cauză. Patrimoniul proprietarului care a fost augmentat cu valoarea construcţiei trebuie la rândul său să reintegreze patrimoniului constructorului echivalentul augmentărei sale.

5. Din analiza art. 494 am putut vedeà că proprietarul în ipoteza când nu voeşte să oblige pe posesorul de rea credinţă să ridice construcţiunile n'are decât o singură cale, aceea de a plăti contravaloarea imobilului, pe când dacă posesorul este de bună credinţă dânsul are opţiunea fie de a plăti contravaloarea materialelor încorporate şi preţul muncei sau plus valuta dobândită de imobil.

Posesorului de rea credinţă la un moment dat, moment care se va realizà mai întotdeauna (deoarece care este proprietarul care să ceară distrugerea clădirei) legea îi face o situaţiune mai bună decât celui de bună credinţă.

Situaţiunea privilegiată a proprietarului faţă de posesorul de bună credinţă rezultând din dreptul de opţiune, este numai aparentă, deoarece foarte rare vor fi împrejurările când dânsul va puteà să opteze pentru plata plus valutei — aceasta după cum am spus-o mai sus fiind îndeobşte superioară materialelor învestite şi încorporate. In împrejurări cu totul excepţionale, în timpuri de mare criză economică, contrariul s'ar puteà întâmplà. Deaceea nu prea ne-am întâlnit în practică cu exerciţiul acestui drept.

6. In speţa în care s'a pronunţat decizia pe care o adnotăm, posesorului de rea credinţă, drept contravaloarea îmbunătăţirilor aduse imobilului, instanţa de fond în urma unei expertize care a stabilit valoarea acestor îmbunătăţiri, la un milion, i-a acordat această sumă. Recurs din partea proprietarului care se plângeà că Curtea omisese să discute «susţinerea noastră că deţinătorul de rea credinţă nu are dreptul decât cel mult la valoarea impenselor şi fără a ţine cont de plus valuta» şi pe lângă această omisiune esenţială pronunţă «şi o decizie nemotivată atunci când printr'un singur considerent lipsit de orice analiză, fixează la un milion lei suma ce urmează s'o restituim fără a arătà dacă această sumă reprezintă valoarea din 1920, sau cea actuală a reparaţiunilor ce s'au făcut imobilului».

---

[1] Planiol v. I. No. 2782.

[2] Aubry & Rau, Tom. II, paragr. 219, p. 390.

[3] C. Apel S. IV, *Dreptul* 37/910, pag. 298.

judecarea fondului, deci în termenul prevăzut de legea accelerărei judecăţilor;

Că aşa fiind şi întrucât din deciziunea atacată mai rezultă că expertul şi-a primit onorariul direct dela recurent, înainte de a depune raportul de expertiză şi că din aceasta n'a rezultat nici o întârziere în efectuarea expertizei şi judecarea în fond a procesului, Curtea de Apel a putut să decidă că deşi recurentul nu s'a conformat dispoziţiunei art. 19 din legea accelerărei judecăţilor, de a depune onorariul expertului în termen de 5 zile la dispoziţiunea Curţei, expertiza, totuş, a rămas în picioare şi recurentul n'a decăzut din dreptul de a se folosi de ea întrucât din cele de mai sus rezultă că scopurile urmărite de legiuitor prin dispoziţiunea art. 19 din legea accelerărei sunt satisfăcute;

Că aşa fiind primul motiv de recurs nu este întemeiat;

Considerând că recurenta a susţinut, în adevăr, în faţa Curţei de Apel, că intimatul, fiind deţinător de rea credinţă, are dreptul, pentru reparaţiunile făcute de el imobilului în litigiu, numai la valoarea reală a acelor reparaţiuni din momentul efectuărei lor, iar nu şi la plus valută;

Că, însă, Curtea de Apel omite să se pronunţe asupra acestei apărări şi, fixează la 1.009.000 lei suma pe care recurenta trebue să o plătească intimatului pentru reparaţiuni şi se mărgineşte să afirme că aceasta este valoarea fixată de expert prin expertiza efectuată în cauză, fără să motiveze, precum erà obligată, dacă acea sumă reprezintă valoarea reală a reparaţiunilor din momentul efectuărei lor sau şi plus valuta;

Că procedând în acest mod, Curtea de Apel a comis o omisiune esenţială şi a dat o deciziune nemotivată cu atât mai mult că prin jurnalul din 6 Octombrie 1927, în vederea soluţionărei chestiunei pusă în discuţie, dânsa obligase pe expert să evalueze reparaţiunile atât după preţurile din 1920 (momentul efectuărei) cât şi după cele actuale, iar expertul prin expertiza depusă de el, neconformându-se acestor dispoziţiuni, a fixat valoarea reparaţiunilor numai după preţurile curente pe piaţă în momentul efectuărei expertizei, scăzând din ele 25 la sută uzajul;

Că, astfel, motivul al doilea de recurs este întemeiat şi de aceea, recursul urmează să fie admis.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

Decizia No. 2708 din 23 Nov. 1908.

Preşedinţia d-lui **C. Sărăţeanu,** consilier. Procuror general d-l **Gh. Duca.**

CAS. I, **24 Iunie 1929**

NEŞTIUTORI DE CARTE. CUM SE POT OBLIGÀ IN SCRIS. ACT AUTENTIC. SEMNĂTURĂ MECANICĂ.
(1) (2) (3) şi (4)

Acei care nu ştiu carte şi semnează în mod mecanic numele lor, nu se pot obligà decât tot prin act autentic pentru o obligaţiune de o valoare mai mare de 150 lei, fiindcă aceştia se găsesc, ca şi cei care nu ştiu carte şi subscriu prin punere de deget, în imposibilitate de a luà cunoştinţă de cuprinsul actului.

Inalta Curte a admis recursul pe acest motiv.

Inalta Curte consideră deci omisiunea Curţei de Apel, de a se pronunţà dacă suma de lei un milion reprezintă costul reparaţiunilor în 1920, când ele au fost făcute, sau în 1927 data expertizei «ca esenţială».

Cugetul Curţei este deci că dacă expertiza ar fi stabilit două valori deosebite pentru «impensele» făcute una pentru 1920 şi alta pentru 1927 — instanţa de fond trebuià să acorde terţiului numai pe aceea din 1920, valoarea reală a acelor reparaţiuni din momentul efectuărei lor.

Pentru motivele expuse într'o notă anterioară sub o altă deciziune a Inaltei Curţi, am arătat că una este «valoarea» şi alta este modul cum această valoare este exprimată în monetă. Diferenţele valutare, scăderea monezei, în valoarea ei intrinsecă, nu pot să aibă influenţă asupra valoarei intrinsece a lucrurilor, pentru a se puteà menţine principiul echivalenţei valorilor trebuie să «ţinem pas» şi «mutatis mutandis» să modificăm termenii raportului economic, dela obiect la preţ. Deosebirea dintre costul reparaţiunilor din 1920 şi acela din 1927, nu este datorită «unei *plus valuta*» unei augmentări în valoarea intrinsecă a îmbunătăţirilor aduse imobilului — deosebirea e determinată numai şi exclusiv de împrejurarea că banul, singura expresiune ce ne e dată pentru a tălmăci valoarea lucrurilor, a scăzut, s'a depreciat, şi astăzi un lucru care valorà 20 lei trebuie exprimat ca valorând 800 lei. Aceasta nu însemnează însă că obiectul de 20 lei din 1920, a dobândit o plus valută, însemnează numai că moneta s'a depreciat. Valoarea obiectului exprimată cu 20 lei aur sau 800 lei rămâne identică, aceeaş. Nu s'a schimbat nimic intrinsecamente. Fierăria, lemnul de construcţie nu a augmentat în preţ, nu au dobândit nici o plus valută, costul lor care în 1920 puteà să fi fost 200.000 lei, a fost exprimat prin expertiza din 1927 cu o altă cifră, ţinând seamă că leul nostru pierduse din valoarea sa între timp.

Inalta Curte zice, reproducând apărarea recurentului dela instanţele de fond: «Intimatul fiind deţinător de rea credinţă are dreptul pentru reparaţiunile făcute de el imobilului în litigiu numai la valoarea reală a acelor reparaţiuni din momentul efectuărei lor, iar nu şi la plus valută».

Momentul executărei lucrărilor este decisiv pentru a se stabili valoarea, «dar valoarea din 1920 cum se exprimă ea astăzi?» Dacă am lăsa-o neschimbată am ajunge la o rupere injustă de echilibru. Căci nu i-am da posesorului în moneta de astăzi justa contravaloare a impenselor făcute de dânsul şi de care imobilul a profitat. Legea cere o despăgubire integrală — şi patrimoniul d-lui Melik, în cazul când i s'ar da drept echivalent lei 200.000 — incontestabil că ar suferì o pierdere, iar patrimoniul proprietarului fără de cauză s'ar îmbogăţi căci casa astăzi a augmentat în preţ şi augmentarea nu corespunde sumei de lei 200.000, ci acelei de 1.000.000.

Ca să învederăm cât de inechitabilă ar fi soluţiunea preconizată de Inalta Curte şi adoptată dealtfel şi în speţa anterioară, să luăm ipoteza inversă, a revenirei monetei noastre la valoarea aur, a retragerei hârtiei fiduciare, a desfiinţărei cursului forţat şi la admiterea «că singura expresie monetară ar fi leul aur». Ar puteà oare d-l Melik, constructorul să ceară să i se plătească lei 200.000 aur «valoarea reală a acelor reparaţiuni din momentul efectuărei lor»?

In 1920 leul valorà cam 20 centime aur; 200.000 lei în 1920 erà = cu 50.000 lei aur. S'ar puteà concedà posesorului să încaseze, drept primă a «relei sale credinţe *de 5 ori* valoarea debursată de dânsul»?

Chestiunile în legătură cu moneta au fost tratate în perioada post-belică pe bază de ficţiune. Conceptul cursului forţat al leului, care nu este decât o ficţiune îşi găseşte raţiunea numai în momente critice de Stat, nu are ce căutà însă în normalitate. Dacă este menţinut, duce, ca toate ficţiunile, la urmări nenorocite. Toată economia noastră naţională a trebuit să sufere de pe urma menţinerei lui. Intreg aparatul nostru de Stat plătit cu lei hârtie-aur a fost dus la exasperaţiune şi multe din situaţiunile haotice de astăzi sunt datorite acestei concepţii nenorocite.

7. Dacă Inalta Curte ar fi ţinut seama de aceste idei realistice, ar fi văzut că posesorului nu i s'a acordat nici o plus valută şi că din moment ce expertiza stabilià valoarea îmbunătăţirilor făcute în 1920 se exprimă astăzi când urmează să se facă plata prin cifra de un milion lei, deveneà irelevantă exprimarea aceleiaş valori în moneta din 1920.

MIHAIL STERN
Doctor în drept din Paris. Avocat

(1) Iată cuprinsul motivelor de recurs: «Violarea şi greşita interpretare a art. 28 legea autentificărei actelor şi a art. 1176, 1177 şi 1180 cod. civ.

Atât Tribunalul cât şi Curtea de Apel printr'o greşită interpretare violează art. 28 din legea autentificărei actelor precum şi art. 1176, 1177, şi 1180 cod. civ.

Intr'adevăr, art. 28 din legea autentificărei actelor arată că, cei ce nu ştiu carte şi care subscriu prin punere de deget sau prin aplicaţiune de sigiliu nu se pot obligà decât până la concurenţa sumei de lei 150.

Or, în speţă actul de vânzare nu este subscris prin punere de deget şi nici prin aplicare de sigilii, ci prin semnătură a

CURTEA: Văzând motivul I de casare în cuprinderea următoare: (Vezi motivul în notă).

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că Ştefan Colacea, azi defunct şi reprezentat în recurs prin copiii săi minori aflaţi sub tutela soţiei sale Teodora Colacea, a intentat acţiune contra intimatelor Janeta Vârvoreanu şi Natalia Teodorescu, ca tutoare a minorilor rămaşi pe urma defunctului St. G. Teodorescu cerând să se constate judecătoreşte că este proprietarul imobilului din Galaţi Str. Hagi Stoian No. 7 bis, prin cumpărare dela defuncta Chiriachiţa Caramfil, prin actul sub semnătură privată din 28 Iunie 1922 scris de altă mână, dar semnat de defunctă şi să fie obligate intimatele care deţin imobilul, să-l lase în proprietatea şi stăpânirea sa.

Că faţă de această acţiune, Janetà Vârvoreanu a cerut în apărare, prin acţiunea reconvenţională, să se constate că actul sub semnătură privată din 28 Iunie 1922 este fără valoare juridică, şi ca urmare să se anuleze transcripţiunea făcută în registru de transmisiune al Trib. Covurlui la No. 2056/923.

Că Trib. Covurlui S. II prin sentinţa No. 575 bis din 1925, a respins ca nefondată acţiunea lui Şte-

---

Chiriachiţei Caramfil; lucru este necontestat de părţi.

Afară de aceasta art. 1176, 1177 şi 1180 cod. civ. nu cer pentru validitatea unui act sub semnătură privată decât că acel act să fie subscris de părţi ceeace în speţa noastră există şi legea nu face nici o deosebire dacă persoana ştie sau nu să citească sau dacă i s'a cetit sau nu actul, însăş legea prin art. 1180 cod. civ. atunci când se ocupă de înscrisuri constatând o obligaţie de a plăti o sumă de bani, pentru a înlesni tranzacţiunile unor categorii de persoane care prin profesiunea lor sunt prezumate că nu ştiu decât să semneze, le dispensează în mod expres de a scrie ele însăş actul sau de a pune formula «bun şi aprobat». Unde legea a voit să facă distincţiune a spus-o în mod categoric prin disp. art. 165 cod. civ. interzicând persoanelor care nu ştiu sau nu pot ceti să facă testamente sub formă mistică.

Or, aceste dispoziţiuni sunt speciale testamentelor şi nu se pot întinde prin analogie şi la actele sub semnătură privată propriu zise a căror regulamentare este pusă sub cap. general despre proba obligaţiunilor, cap. IX titlu III.

Raţiunea legiuitorului, când a edictat în felul mai sus arătat, reese din prezumpţia că, cei ce nu ştiu sau nu pot ceti sau numai semnà vor urmà îndemnului celei mai elementare prudenţe de a luà cunoştinţă de cuprinsul actului înainte de a-l semnà prin cetirea de către o persoană de încredere ceeace s'a şi întâmplat în speţă.

Astfel fiind, actul sub semnătură privată semnat de o persoană care nu ştie să citească face credinţă contra sa şi a moştenitorilor săi, afară de cazul când s'ar face dovada că semnătura i-a fost surprinsă prin fraudă, ceeace în speţă nu s'a încercat a se dovedi.

Deci atât Tribunalul Covurlui cât şi Curtea de Apel din Galaţi au respins acţiunea prin violarea art. 28 legea autentificării actelor, art. 1177 şi 1180 cod. civ., interpretând aceste texte în mod eronat».

(2) Publicăm mai jos deciziunea No. 1031 din 8 Maiu 1928 dată de Inalta Curte de Casaţie s. I, prin care s'a rezolvat punctul II din recursul făcut de Teodora Colacea.

CURTEA: Asupra recursului făcut de Teodora Colacea în calitate de tutoare la casa defunctului Şt. Colacea, contra deciziunei No. 14/1927 a Curţii de Apel Galaţi s. I-a.

Văzând motivul II de recurs astfel formulat:

II. «Exces de putere, nemotivare, denaturarea faptelor dovedite şi a probelor administrate.

In adevăr, Curtea de fond ca şi prima instanţă arată că semnătura defunctei Chiriachiţa Caranfil ar fi fost făcută în mod mecanic prin o iscălitură care, dacă din conţinutul actului n'ar rezultà despre ce este vorba, nici n'ar puteà şti dela cine emană.

Or, câte semnături nu se fac în mod mecanic, iar faptul că o semnătură este indescifrabilă nu poate duce la concluzia că persoana care a făcut această semnătură nu aveà cunoştinţă despre ceeace face şi mai ales nu-şi dădeà seama despre conţinutul actului pe care îl semnà. Motivând în felul mai sus arătat, atât Curtea de fond cât şi Tribunalul comit un exces de putere şi o nemotivare. Afară de aceasta ambele instanţe de fond denaturează faptele dovedite şi probele administrate căci am dovedit cu depoziţia d-lui avocat Ion Măgură că dânsul a cetit în auzul părţei actul de vânzare şi că în faţa sa Chiriachiţa Caranfil a semnat ambele exemplare.

Or, instanţa de fond prin exces de putere, nemotivare, denaturare de fapte şi probe administrate nici nu motivează despre această dovadă administrată de noi, nu motivează înlăturarea ei, căci dacă ar fi luat în discuţie această dovadă, desigur că n'ar fi putut ajunge la soluţiunea la care a ajuns.

Deasemenea toate celelalte dovezi administrate de noi, ca faptul că defuncta Chiriachiţa Caranfil semnase anterior câteva acte autentice, nu le discută instanţele de fond iar înlăturarea lor constitue exces de putere şi completă nemotivare».

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă:

Că Ştefan Colacea — azi defunct şi reprezentat în recurs prin copii săi minori aflaţi sub tutela soţiei sale Teodora Colacea — a intentat acţiune contra intimatelor Janeta Vârvoreanu şi Natalia St. Teodorescu, ca tutoare a minorilor rămaşi pe urma defunctului T. G. Teodorescu, cerând să se constate judecătoreşte că este proprietarul imobilului din Galaţi Str. Hagi Stoian No. 7 bis, prin cumpărare dela def. Chiriachiţa Gh. Caranfil prin actul sub semnătură privată din 28 Iulie 1922 scris de altă mână dar semnat de defunctă şi să fie obligate intimatele, care deţin imobilul, să-l lase în proprietatea şi stăpânirea sa.

Că faţă de această acţiune Janeta Vârvoreanu a cerut în apărare prin acţiunea reconvenţională, să se constate că actul sub semnătură privată din 28 Iunie 1922 este fără valoare juridică şi ca urmare, să se anuleze transcripţiunea făcută în registrul de transmisiune a Tribunalului Covurlui la No. 2056/923.

Că Tribunalul Covurlui s. II prin sentinţa No. 575 bis 1925, a respins ca nefondată acţiunea lui Şt. Colacea şi a admis acţiunea reconvenţională a Janetei Vârvoreanu, declarând nul şi fără valoare actul de vânzare sub semnătură privată transcris la Trib. sub No. 2056/923 şi anulând transcripţiunea acestui act, iar sentinţa Tribunalului a fost confirmată în apel de Curtea din Galaţi secţia I-a prin deciziunea atacată cu recurs.

Că în sprijinul soluţiunei sale Tribunalul — a cărui motivare a fost adoptată şi de Curtea de Apel — constată şi motivează că defuncta Chiriachiţa Caranfil nu ştià carte şi puteà scrie în mod mecanic numai numele ei; că art. 28 din legea autentificărei actelor dispune că neştiutorii de carte nu se pot obligà decât în mod autentic peste 150 lei; că în categoria neştiutorilor de carte intră toţi acei ce nu ştiu a scrie şi ceti, fie că semnează prin sigiliu sau prin punere de deget, fie că semnează în mod mecanic, suficient este că se găsesc în imposibilitate să ia cunoştinţă de actul ce au semnat; că aşà fiind, actul semnat de Chiriachiţa Caranfil şi despre care este vorba în proces, fiind necontestat că are o valoare mai mare de peste 150 lei, este nul.

Având în vedere că prin motivul al II-lea de recurs recurenta Teodora Colacea, în calitate de tutore la casa def. Şt. Colacea susţine că numai prin exces de putere, nemotivare, denaturare a faptelor dovedite şi a probelor administrate ajunge Curtea de Apel la concluzia că defuncta Chiriachiţa Caranfil nu ştià carte şi nu constată, ceeace puteà duce la schimbarea soluţiunei procesului, că numita defunctă cunoşteà conţinutul actului în discuţiune deoarece i-a fost cetit de avocatul Ion Măgură, martor în proces, în faţa căruia a semnat ambele exemplare.

Conchizând că Tribunalul, a cărui motivare şi-a însuşit-o şi Curtea de Apel, stabilind în fapt că defuncta Chiriachiţa Caranfil nu ştià carte şi puteà semnà numai în mod mecanic numele ei, motivează în realitate sentinţa care în această privinţă, sprijinind constatarea sa pe următoarele consideraţiuni: că defuncta făcând două testamente, unul poartă menţiunea că numai semnătura este scrisă de dânsa cu propria sa mână deoarece carte nu ştie, iar al doilea menţiunea de iscălit prin punere de deget deoarece nu poate semnà din cauză de boală, deşi ştie a semnà; că din depoziţiunile martorilor rezultă că toate gazetele şi revistele pe care le primeà defuncta alţii i le ceteau, iar chitanţele şi contractele ce se aduceau nu le semnà decât numai dupăce recurgeà la luminele unei persoane de încredere spre a verificà conţinutul; că, mai mult, unii martori afirmă că au auzit-o pe defunctă regretând că nu ştie carte şi zicând va lăsà din averea ei spre a se face şcoală ca să înveţe carte cel puţin alţii; că, de altfel, chiar martorii propuşi de cumpărător nu desmint că defuncta nu ştie carte.

Considerând că faţă de această motivare şi de împrejurarea că instanţele de fond sprijină motivarea lor pe interpretarea fără denaturare a probelor administrate, fan Colacea şi a admis acțiunea reconvențională a Janetei Vârvoreanu declarând nul şi fără valoare actul de vânzare sub semnătură privată transcris la Tribunal sub. No. 2056 din 1923 anulând totodată şi transcripțiunea acestui act; că sentința Tribunalului, a fost confirmată în apel de Curtea din Galați S. I.

Că în urma recursului făcut de Teodor Colacea în contra deciziunei instanței de apel, Inalta Curte prin decizia No. 1031 a respins motivul II de casare rămânând definitivă constatarea că defuncta Chiriachița Caramfil nu ştià carte şi puteà scrie în mod mecanic numai numele ei.

Că în ce priveşte motivul I de casare, ivindu-se divergență, afacerea a fost trimisă complectului prevăzut de art. 15 din legea organică, aşa că Inalta Curte este chemată a rezolvà astăzi chestiunea de drept dacă față de disp. art. 1176, 1177, 1180 şi 1185 cod. civ. cum şi față de disp. art. 28 din legea autentificărei actelor, persoana care nu ştie să citească, nici să scrie, ci numai să semneze în mod mecanic numele ei, se poate obligà prin act sub semnătură privată de o valoare mai mare de 150 lei.

Având în vedere că în această privință instanța de fond moti-

---

probe pe care ele aveau dreptul să le aprecieze și interpreteze suveran, potrivit principiului că aprecierea probelor şi interpretarea lor, pentru stabilirea faptelor procesului, este o chestiune de atributul exclusiv al instanțelor de fond, față de aceste considerațiuni, rămâne în picioare constatarea instanțelor de fond, că defuncta Chiriachița Caranfil nu știà carte și puteà semnà numai în mod mecanic numele ei; și, prin urmare, în această privință motivul al II-lea de recurs nu este întemeiat.

Considerând că partea cealaltă a motivului, prin care recurenta pretinde că defuncta Chiriachița Caranfil ar fi cunoscut conținutul actului în discuțiune, fiindu-i cetit de martorul Măgură, deasemenea nu este întemeiată, de oarece nu se constată că această obiecțiune să fi fost ridicată în fața Curței de Apel pentrucà această instanță să fi fost pusă în situațiunea de a se puteà pronunțà ce consecință juridică poate să decurgă din faptul că numita defunctă deşi neştiutoare de carte, a cunoscut, însă, conținutul actului prin faptul că actul i-a fost cetit de martorul menționat.

Văzând primul motiv de recurs:

Având în vedere că prin acest motiv de recurs se pune în discuțiune chestiunea de drept dacă, față de disp. art. 1176, 1177, 1180 şi 865 c. civ., și de disp. art. 28 din legea autentificărei actelor, persoana, care nu ştie să citească nici să scrie ci numai să semneze în mod mecanic numele ei, se poate obligà prin act sub semnătură privată de o valoare mai mare de 150 lei.

Considerând că ivindu-se divirgență asupra chestiunei de drept arătate, primul motiv de recurs urmează să fie judecat de completul de divirgență prevăzut de art. 15 din legea organică a Inaltei Curți de Casație şi Justiție.

Pentru aceste motive, respinge motivul al II-lea de casare.

Constată că asupra primului motiv de casare s'a ivit divirgență şi în consecință, dispune ca acest motiv să fie trimis spre judecare înaintea completului de divergență.

Dată şi cetită în şedință publică azi, 8 (opt) Maiu 1929.

Preşedinția d-lui *Er. Mandicevschi*, consilier.

(3) Iată textul sentinței No. 575 bis a Trib. Covurlui s. II din 16 Decemvrie 1925 confirmată de Inalta Curte:

TRIBUNALUL: Asupra acțiunilor conexate prin jurnalul No. 9298/1923 a acestui Tribunal, înregistrate la No. 7298 şi 18740/1923, prima intentată de Ştefan Colacea contra Janetei Vorvoreanu şi Nataliei Şt. G. Teodorescu în calitate de tutrice legală a minorilor săi copii, cerând a se constatà judecătoreşte că este proprietara imobilului ce i s'a vândut de către Chiriachița G. Caranfil prin actul sub semnătură privată transcris sub No. 2056/1923 și care este deținut de pârîte, iar secunda intentată de avocatul V. Poltzer ca procurator al Janetei maior G. Vorvoreanu contra lui Șt. Colacca prin care se cere anularea transcripțiunei No. 2056/1923 a actului sub semnătură privată arătat în prima acțiune.

Având în vedere actele dela dosar, depozițiunile martorilor audiați în cauză și susținerile orale a părților din care rezultă că despre imobilul în litigiu se ocupă atât testamentul văduvei Chiriachița G. Caranfil autentificat sub No. 2866/1914, prin care erà testat comunei Galați cu obligațiunea de a-l vinde și a face o școală, testament revocat prin acel autentificat sub No. 1759/1923 prin care imobilul se găsește testat parte Janetei maior G. Vorvoreanu și parte Alexandrinei St. Teodorescu, cât și contractul de vindere-cumpărare transcris sub No. 2056/1923, încheiat între văduva Chiriachița G. Caranfil şi Șt. Colacea cumpărător.

Având în vedere că această Chiriachiță Caramfil încetând din viață în anul 1923, urmează a se rezolvà care din aceste două transferturi de proprietate este valabil, aceea decurgând din testament, sau aceea din contract?

Având în vedere că valabilitatea testamentului nu s'a contestat.

Că s'a susținut însă nulitatea contractului prin aceea că deşi vânzătoarea a semnat propriu, dar neştiind carte nu se puteà obligà decât prin act autentic.

Având în vedere că această semnătură nu a fost recunoscută judecătoreşte, în care caz chiar punerea degetului ar constitui o semnătură ce poate da loc la obligații.

Având în vedere că deşi cei trei soți succesivi a-i vânzătoarei fuseseră oameni «de lume» şi intelectuali, totuş după cum rezultă din totalitatea depozițiunilor martorilor propuşi de pârîtele Janeta Vorvoreanu şi Natalia Teodorescu, această femee atât de energică şi inteligentă care rămânând văduvă a administrat mult timp însemnata ei avere pe care a mărit-o şi a înbunătățit-o considerabil, erà neştiutoare de carte şi nu puteà decât doar să imite cu litere numele ei.

Că pe lângă aceşti martori acesta se mai stabileşte şi din ambele testamente despre care s'a vorbit mai sus (din 1914 şi din 1923), în primul zicându-se că este «iscălit de dânsa numai cu propria sa semnătură de oarece carte nu ştie, ci numai a semnà», iar în al doilea: «iscălit prin punere de deget, deşi *ştie a semnà*, însă neputând semnà din cauză de boală».

Că deşi martorul Vangheli Anton spune că a văzut odată pe această femeie cu un jurnal deschis în fața ei şi *părcà* că ceteşte, totuş prin alte depoziții se spune precis că toate gazetele şi revistele ce le primeà, alții i le ceteau, iar toate chitanțele şi contractele ce i se aduceau spre a le semnà nu le iscăleà decât după o păstrare a manuscrisului câtăva vreme în care timp recurgeà la luminile cuiva de încredere spre a le controlà conținutul.

Că martorii propuşi de cumpărător nu desmint cele afirmate, aceea ce erà lesne de făcut şi cu o scrisoare sau orice act scris de această pretinsă analfabetă.

Că mai mult, unii martori chiar precizează cum că au auzit-o regretând că nu ştie carte, zicând că va lăsà din averea ei spre a se face școală — după cum a și făcut prin primul testament — ca să învețe cel puțin alții carte.

Considerând deci că fiind fapt pe deplin stabilit că Chiriachița Caranfil nu știà carte şi că puteà doar să scrie în mod mecanic numai numele ei, urmează a se stabili în drept dacă neştiutorii de carte ce semnează propriu în mod mecanic se pot obligà prin acte sub semnătură privată peste suma de 150 lei.

Considerând că actul sub semnătură privată este acela încheiat fără intervenția vr'unui funcționar public dar care este subsemnat de toate părțile contractante.

Că dar semnătura părților formează o condițiune esențială pentru existența unui asemenea contract, aceeace este şi categoric prevăzut prin art. 28 leg. autent. actelor ce dispune că neştiutorii de carte nici nu se pot obligà decât în mod autentic.

Că semnătura părței în josul actului reprezintă atestarea consimțimântului ei în sensul recunoaşterei şi însuşirei conținutului acelui act, prin propriile-i simțuri când este vorba de semnătură privată, conform disp. art. 28 leg. aut. actelor.

Că în categoria neştiutorilor de carte prevăzută de acest text intră toți acei ce nu ştiu nici scrie şi nici ceti, fie că semnează prin sigiliu sau prin punere de deget, fie că semnează în mod mecanic — aceeace este tot una —, suficient că se găsesc în imposibilitate să ia cunoştință de actul ce au semnat.

Considerând că deşi semnătura poate fi dată şi în alb, actul astfel semnat umplându-se mai târziu de partea căruia a fost încredințat şi făcând credință despre cele ce constată ca şi cum semnătura n'ar fi fost pusă decât după confecționarea celor scrise, totuş aici fiind vorba de încrederea manifestată de semnatar nu contrazice cu nimic disp. art. 28 ce fiind dintr'o lege specială este de interpretare strictă.

Că acest text vizează în mod retroactiv numai pe neştiutorii de carte pe care îi opreşte de a se obligà în felul văzut, iar semnătura în alb fiind a unui analfabet vează că art. 28 din legea autentificărei actelor dispune că neştiutorii de carte nu se pot obligà decât în mod autentic peste 150 lei; că în categoria neştiutorilor de carte intră toţi aceia ce nu ştiu a scrie şi ceti fie că semnează prin sigiliu sau prin punere de deget, fie că semnează în mod mecanic, suficient este că se găsesc în imposibilitate să ia cunoştinţă de actul ce au semnat aşa că actul emanat dela Chiriachiţa Caramfil fiind necontestat că are o valoare mai mare de 150 lei este nul.

Considerând că din textul art. 16 şi 18 al legei autentificărei actelor rezultă, în adevăr, că neştiutorii de carte şi cari subscriu prin punere de deget sau aplicare de sigiliu nu se pot obligà decât prin act autentic dacă valoarea excede 150 lei.

Considerând că, prin edictarea acestor dispoziţiuni, legea din 1896 a urmărit — cum dealtfel se arată în prima şi a doua expunere de motive care o însoţeşte — pe de o parte, a împlinì o lacună a codului civil care nu s'a ocupat de modul de a se obligà cei ce nu ştiu carte, iar pe de altă parte, a voit a înlăturà nesiguranţa ce domneà în transacţiunile încheiate de această categorie de persoane, punându-le astfel la adăpost de consecinţele obligaţiunilor luate prin acte, al căror conţinut nu erau în măsură a-l cunoaşte.

Că dar, aceste consideraţiuni cari au prezidat la întocmirea legei, justificând necesitatea că actele neştiutorilor de carte să fie supuse formelor autentice când valoarea lor depăşeşte 150 lei, urmează că faţă de cele ce preced, în categoria neştiutorilor de carte şi cari semnează prin punere de deget sau stampilă, intră desigur şi cei care semnează în mod mecanic, fiindcă şi aceştia se găsesc în imposibilitate de a cunoaşte cuprinsul actului.

Că aşa fiind, şi cum în speţă este constant că defuncta Chiriachiţa Caranfil nu ştie scrie nici ceti, şi că actul sub semnătură privată din 28 Iunie 1922, prin care a vândut imobilul său din Galaţi Str. Hagi Stoian No. 7 bis (act de o valoare mai mare de 150 lei) l'a semnat în mod mecanic, urmează că în ase-

---

este o chestiune cu totul în afară de restricţiunea ce ne preocupă.

Că astfel fiind, contractul sub semnătură privată transcris la No. 2056/1923 în baza căruia pretinde Şt. Colacea că-i decurg drepturi de proprietate asupra imobilului în litigiu nefiind valabil, acţiunea sa cată a fi respinsă ca nefondată, implicit admiţându-se acţiunea Janetei Vârvoreanu ce nu este de fapt decât o apărare în acţiunea primă.

Pentru toate aceste motive redactate de d-l *Aurel I. Vidraşcu* jude de şedinţă.

Respinge acţiunea ... etc.

(4) Codul Calimach în art. 1179 stabileşte principiul posibilităţei legale de «a semnà» un înscris sub semnătură privată şi neştiutorii de carte; textul se exprimă: «acel ce nu ştie carte sau din pricina metehmelor trupeşti nu poate scrie, trebue să cheme doi sau trei martori din care unul să-i iscălească numele lui şi el să pună degetul pe semnul cinstitei cruci, sau să facă cel de mână obişnuit semn».

Codul Caragea în partea III Cap. 2 art. 6 stabileşte acelaş principiu: «înscrisul semnat prin punere de deget trebue să fie adeverit de doi martori şi de scriitorul înscrisului».

Şi ne întrebăm: cum s'ar fi putut să fie altfel când pe acele vremuri aproape 90 la sută din locuitori erau analfabeţi şi când un serviciu oficial de autentificare nu existà? Cum puteà să pară bizară această posibilitate de probă a obligaţiunilor când faţă de spiritul de moralitate şi de loialitate desăvârşită ce predominà conştiinţele acelor vremuri arhaice, pline de farmec, de cuviinţă şi de credinţă, cele mai multe tranzacţiuni, chiar şi ştiitorilor de carte, se încheiau pe simplu cuvânt, contractul fiind o strângere de mână a părţilor contractante tot vechi, turnate până în adâncul sufletelor de mâna dibace a vr'unui scripcar acompaniat de taraful său! Cum s'ar fi putut concepe în acele vremuri atât de îndepărtate (moraliceşte mai ales) ca să vie martori mincinoşi în faţa judecăţei şi mai ales jurând în faţa sfintei cruci să arate ca adevărate fapte neadevărate, sau cine ar fi putut gândi că ar puteà existà persoane care să-l oblige pe un analfabet fără ştiinţa şi voia sa semnând ca pentru el vr'un înscris? Apoi faţă de numărul restrâns al cărturarilor, aceştia formau nu numai clasa suprapusă intelectuală, ci şi însăş floarea conştiinţei societăţei, deci nici nu ar fi fost de presupus ca un asemenea privilegiat intelectual să comită vre-o incorectitudine, mai ales faţă de un analfabet care erà oarecum pus sub protecţia celor puţini cu ştiinţă de carte.

In spiritul acestor principii Casaţia I hotărăşte la 1882 prin decizia 362 (*Bul. Cas.* 1882 pag. 1169) cum că «înscrisurile celor ce nu ştiu carte, pentru a fi valabile, trebue să fie adeverite de cel puţin doi martori care să fi fost prezenţi la formarea lor şi să fi semnat pe cei care se obligă, în faţa lor. Neobservarea acestor formalităţi atrage nulitatea actului. Curtea de Focşani II se pronunţă în acelaş sens prin decizia 11/1882 (*Dreptul* 1882 pag. 669).

Codul civil introdus în locul acelor legiuiri omite de a se pronunţà asupra acestei chestiuni atât de importante, mărginindu-se doar ca prin art. 1176, 1177, 1180 şi 1172 să indice, ca şi codul civil francez, ce se înţelege printr'un act sub semnătură privată şi care este forţa probantă a unui asemenea act recunoscut de parte sau recunoscut prin justiţie, fără a se preocupà cât de puţin de modul cum se vor puteà obligà şi contractà — şi dacă se pot obligà şi contractà — prin acte sub semnătură privată persoanele ce nu ştiu carte.

Faţă de această tăcere a codului şi faţă de disp. art. 1912 a acestui cod ce edictează că codicii domnilor Calimach şi Caragea sunt abrogate în tot ce nu este conform regulelor prescrise în prezentul codice, deci că nu sunt abrogate şi în consecinţă că se aplică acele dispoziţiuni ce nu contrazic regulele codului civil, ba care le şi completează, între anii 1864—1886 cu drept cuvânt a predominat opiniunea care susţineà că, deoarece codul civil nu spune nimic în această chestiune, urmează să se aplice dispoziţiunile din codurile Calimach şi Caragea, mai la început expuse, care sunt tocmai completate de art. 1176, 1177 şi 1180 din codul civil. Pe aceste consideraţiuni chiar s'au pronunţat Curtea de la Focşani şi Casaţia I la anul 1882 prin deciziile mai sus citate.

In aceste împrejurări însă, la 1886 intervine legea autentificărei actelor care umple lacuna codului civil, abrogând codurile Calimach şi Caragea şi în această privinţă, după cum vom vedeà mai la vale. Greşeşte deci Casaţia la 1898 (Bul. pag. 67) când luându-se după jurisprudenţa statornicită la 1882, însă fără a luà în seamă că între timp a apărut legea autentificărei actelor, stabileşte că «vânzarea unui nemişcător este validă dacă e făcută prin act scris şi iscălit de doi martori şi de scriitorul actului, oridecâteori părţile nu ştiu carte».

In vorbirea curentă a semnà înseamnă a scrie numele după starea civilă. In înţelesul vechi juridic, după cum am expus mai sus, a semnà înseamnă a atestà fie prin scrierea numelui, fie prin recunoaşterea faţă de martori ce semnează actul scris de unul din ei, conţinutul acelui înscris. Intr'un înţeles juridic modern însă a semnà înseamnă a atestà prin scrierea numelui său în josul sau la finele unui act sau unei scrisori conţinutul acelui înscris în sensul însuşirei acelora cuprinse într'însul, chiar dacă el a fost tipărit, scris de o altă persoană, tras la maşina de scris, litografiat sau fotografiat. Cu alte cuvinte punerea semnăturei în josul actului implică că acel ce l-a semnat şi-a însuşit conţinutul (Tr. Buzău Jurispr. generală 1923 sp. 644). In principiu, aşà dar noţiunea termenului «semnătură» pretinde atât semnarea materială, cât şi posibilitatea persoanei semnatare de a luà cunoştinţă de cuprinsul înscrisului ce se spune că a semnat.

Or, semnătura în înţelesul văzut fiind o condiţiune esenţială în actele neautentice, numite sub semnătură privată, urmează că acestea sunt legalmente inexistente de ori câte ori se stabileşte că persoana este în imposibilitate continuă de a puteà luà cunoştinţă prin simţurile ei proprii despre conţinutul unui înscris, chiar dacă aceà persoană şi-a scris numele ei în josul înscrisului.

Pentru a luà legalmente cunoştinţă de conţinutul unui înscris sunt două mijloace: fie de a ceti înscrisul, fie de a-i fi cetit. Practica a creat sistemul de a se puteà ceti părţei actul în mod oficial, stabilind în acest caz necesitatea intervenţiunei unui funcţionar public ce dă autenticitatea actului. Legea autentificărei actelor se ocupă în mod special de acest sistem prin care poate semnà — în înţelesul intelectual — chiar şi un neştiutor de carte, care deci va fi legat de cele cuprinse în acel înscris întocmai ca şi un ştiutor de carte. Neştiutorii de carte de altfel în normă generală nici nu se pot găsi obligaţi decât prin mijlocul acestei căi, căci art. 16 şi 18 din legea pentru autentificarea actelor rupând după cum am spus cu tradiţia, edictează aceasta în mod precis şi catemenea împrejurări instanţa de fond bine şi legal a decis că acel act este nul şi fără valoare întrucât numita nu se puteà obligà decât prin act autentic.

Că astfel şi primul motiv de casare este nefondat iar întrucât şi al II-lea motiv a fost respins prin deciziunea No. 1031/928, recursul cată a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul.

Deciziunea No. 1601 din 24 Iunie 1929.

Preşedenţia d-lui **Oscar Niculescu,** Prim Prezident. Avocaţi: **L. Văleanu,** pentru recurent, **V. Poltzer,** pentru intimaţi.

CAS. II, 13 Nov. 1929

INFRACŢIUNE POLITICĂ. ELEMENTE. OBIECT. MOBIL. COMPETENŢĂ. (1) şi (2)

Ceeace caracterizează infracţiunea politică şi o distinge de infracţiunea ordinară de drept comun, rezidă atât în obiectul ei cât şi în mobilul sau intenţiunea, care a animat pe autor şi l-a determinat la comiterea faptului.

Mobilul, în această infracţiune este desfiinţarea, modificarea sau turburarea fie a ordinei publice externe, reprezentată prin independenţa naţiunei, integritatea teritoriului şi relaţiunile internaţionale, fie a ordinei politice interne, sub aspectul formei de guvernământ, a puterilor Statului a instituţiunilor politice, cu regulata lor funcţionare şi a drepturilor politice.

Prin urmare, simpla distribuire a unui manifest nu poate fi privită ca un mijloc terorist, ce presupune că infractorul a eşit din domeniul ideologiei politice, spre a intrà în acela al căilor de fapt şi al violenţei.

(Ioan Horvath ş. a. cu Ministerul Public).

CURTEA: Asupra recursului introdus de Ioan Horvath, Richard Wurmbrandt, Elena Balogh zisă Olga şi Şloim Ciobotaru, împotriva Deciziunei cu No. 387 din 15 Septemvrie 1929 a Curţii de Apel din Bucureşti, S. IV, prin care respingându-se apelul făcut contra sen-

---

goric pentru acte relative la valori superioare semei de 150 lei.

In deobşte un înscris la finele căruia este scris de către o persoană numele ei, înseamnă că este semnat de ea, adică ea şi-a însuşit în totul acele conţinute în susul numelui ei, presupunându-se deci că dânsa a fost în măsură de a luà cunoştinţă de cele conţinute în înscris, în afară de cazul când semnând în alb, a încredinţat semnătura sa unei alte persoane căreia a indicat cum va umpleà actul şi în a cărei încredere s'a bazat. Pot fi mai multe situaţiuni însă din care să răsară discuţiuni juridice asupra tării unui înscris sub semnătură privată ce poartă scris propriu numele unei persoane oarbe, sau care este stabilit că nu cunoaşte limba în care s'a fost scris actul sau înfine care nu ştie a scrie şi cetì, ci doar poate numai a zugrăvì în mod mecanic numele ei, persoane care deci, într'un cuvânt nu au putut *propriis sensibus* luà cunoştinţă de cele cuprinse în act, căci în nici unul din aceste cazuri e cert că nu l-a putut ceti.

Este din punct de vedere juridic valabil un act neautentic şi cu o valoare mai mare ca 150 lei, în josul căruia un analfabet şi-a desemnat în mod mecanic numele lui? Poate deci un neştiutor de carte a se obligà în acest chip prin acte sub semnătură privată? După principiile expuse şi din care rezultă că a semnà înseamnă nu numai a scrie numele, ci şi a fi în măsură de a şti netăgăduit aceeace stă scris deasupra, răspunsul vine dela sine că o asemenea semnătură este în imposibilitate din punct de vedere juridic de a se da şi în consecinţă un asemenea analfabet nu se poate obligà prin acte neautentice, chiar ştiind el a-şi aşterne numele său în mod mecanic. Dar aceasta rezultă tot atât de temeinic şi dintr'un argument de raţiune: dacă legiuitorul dela 1886 a oprit de a se obligà prin acte sub semnătură privată pe cei ce nu ştiu carte şi subscriu prin punere de deget sau aplicaţiuni de sigiliu, în scopul de a evità pericolul mare în care s'ar găsi aceştia prin specularea neştiinţei lor, apoi ce deosebire din acest punct de vedere este între un analfabet ce poartă în buzunar un sigiliu şi altul ce ştie a-şi scrie mecanic numele său? Nu sunt ei într'aceeaş stare de ignoranţă şi de neputinţă pentru a cunoaşte *propriis sensibus*, deci pertinent şi fără posibilitate de amăgire, aceeace cuprinde un înscris? Nu sunt dânşii în aceeaş situaţie de inferioritate încât cu drept cuvânt să fie necesară intervenţia legiuitorului pentru a le creà prohibiţiuni cu scop tocmai de protegiuirea lor? Pentru ce unul care-şi aplică amprenta degetală nu se poate astfel obligà şi altul care-şi aşterne mecanic numele să se poată? Identitatea de situaţiuni rezultă prea evident pentru toate aceste categorii de analfabeţi ca să se mai poată cu succes face deosebire între ei când este vorba de un înscris neautentic.

In materie de testamente mistice dacă legea pretinde ca actul nu numai să poarte semnătura testatorului, dar ca să fie chiar scris în întregime de mâna acestuia, aceasta fiind o măsură de completă garanţie pe care legiuitorul a dorit să o ia în această extrem de importantă manifestare de voinţă care de multe ori s'ar puteà mistificà din cauza situaţiunei fizice în care se găsesc generalmente acei ce se hotărăsc a-şi face testamentul, nu înseamnă însă că dacă legiuitorul a stabilit această măsură particulară într'un anumit caz excepţional, apoi că s'a gândit el că cu excepţia testamentelor pot a dispune şi a se obliga neautentic şi acei analfabeţi ce pot a-şi desemnà mecanic numele!

Legiuitorul când a edictat formalitatea văzută pentru valabilitatea testamentelor mistice nu a fost preocupat de situaţiunea analfabeţilor, ci căutà să i-a măsuri de protegiuirea completei voinţi chiar a ştiitorilor de carte ce ar fi putut într'o situaţiune de debilitate fizică şi împinşi a semnà un testament fără a şti ce cuprinde, deci fără a reprezentà poate adevărata lor voinţă, care testament devenind public şi executor abià după moartea lor nici n'ar mai fi avut posibilitatea a protestà şi a-l anulà dovedind eroarea sau vicleşugul a cărui victimă au căzut.

Asimilarea analfabeţilor ce utilizează în acte neautentice amprenta degetală sau sigiliul, cu acei ce pot scrie mecanic numele lor a venit de mai multe ori în discuţiunea instanţelor noastre ce au soluţionat constant — cu o singură excepţie — numai în sensul adoptat şi de astă dată de Inalta Curte. A se vedeà: C. Apel Buc. *Dreptul* No. 74/1887, Cas. I. *Bul.* 1876 pag. 299, Cas. *Bul.* 1896 pag. 1013, Trib. Vâlcea *Dreptul* No. 50/1901, Cas. III Dec. No. 44 din 3 Febr. 1914 dos. No. 1234/1913 nepublicată, Cas. III *Jurispr. Română* 1914 pag. 266, Cas. I *Jurispr. Română* 1915 pag. 467, Cas. I *Jurispr. Generală* 1927 sp. 1813, Cas. I *Dreptul* 1927 pag. 176. Şi ar fi periculos ca jurisprudenţa să-şi schimbe soluţia.

Singura excepţie care spunem că am găsit-o în materie este o decizie a Curţei de Iaşi din 1926 (*Dreptul* 1926 pag. 202—203) care având în vedere somităţile juridice ce o semnează, ne-ar fi dat foarte mult de chibzuit mai înainte de a ne pronunţà favorabil soluţiunei contrare, dacă nu s'ar vedeà însăş din considerente că dacă s'a soluţionat în acel sens este din cauza părţilor ce au pus concluziuni necomplete, nediscutând chestiunea şi prin prizma creată după apariţia legei autentificărei actelor ce am văzut că a modificat complet vechile principii în această chestiune, deci instanţa fiind legată a decide numai în limitele susţinerilor puse erà silită a soluţionà în felul arătat. De altfel această hotărîre a rămas complet izolată şi regretăm că nu am putut aflà dacă Curtea de Iaşi a mai avut a se pronunţà asupra unei atare speţe — care sunt deajuns de rare — şi dacă nu a revenit.

Nu am găsit util a reproduce şi decizia No. 14 din 22 Ianuarie 1927 a Curţei de Apel din Galaţi s. I, care sub preşedinţia d-lui consilier I. Pârvulescu a avut de rezolvat apelul îndreptat contra sentinţei 575 bis, 1925 a Trib, Covurlui s. II redată mai sus, căci poate fi rezumată perfect în însuş ultimul ei considerent.

«Având în vedere motivele de fapt şi de drept pe care se bazează prima instanţă în sentinţa sa pentru a hotărî astfel, motive pe care Curtea găsindu-le juste şi bine motivate şi-le însuşeşte în totul».

AUREL L. VIDRAŞCU
Magistrat

(1) Iată textul motivelor de casare:

«Violarea art. 105 din Constituţiune şi exces de putere prin aceea că Tribunalul ca primă instanţă şi Curtea de Apel au reţinut în judecată un delict politic în exclusiva competenţă a Curţei cu Juraţi.

In adevăr, delictul pretins, comis pe calea presei, mai este în acelaş timp şi de natură pur politică, întreg conţinutul articolelor încriminate ale sus zisului ziar, fiind de natură politică, iar apărarea în virtutea textului categoric al Constituţiei a cerut declinatoriu în favoarea juriului; totuş ambele instanţe, prin viotinţei cu No. 2621/929 a Trib. Ilfov S. II c. c., au rămas condamnaţi primii doi la câte trei ani închisoare corecţională, iar ultimii doi la câte doi ani închisoare corecţională, pentru a fi comis faptele prevăzute şi pedepsite de art. 11 al. 6 şi 8 şi de art. 12 al. I din legea pentru reprimarea unor noui infracţiuni contra liniştei publice, combinate cu art. 40 şi 60 cod. penal.

Având în vedere că faptele constatate în sarcina recurenţilor, astfel cum rezultă din dosarul de fond sunt următoarele:

In vederea sărbătorirei zilei de 1 Maiu şi pentru a aţâţà pe muncitori la desordini, în scopul de a se întreprinde o acţiune contra actualei forme de guvernământ şi a aşezămintelor Constituţionale, cum şi în scopul de a provocà agitaţiuni care să pună în pericol siguranţa Statului, inculpatul I. Popescu Puţuri redactează un manifest camuflat sub forma unei gazete periodice, prin care îndeamnă pe muncitori ca în caz de răsboiu să îndrepte armele împotriva burgheziei, prefăcând răsboiul imperialist în răsboiu burghez, pe ţăran să opună rezistenţă cu topoarele atunci când li se cere plata dărilor şi să ia moşiile boierilor fără bani, pe soldaţi să nu asculte de ordinele superiorilor, atunci când li se cere să tragă în răsvrătiţi, etc. Manifestul a fost încredinţat inculpaţilor Horvath şi Wurmbrandt, cari l-au dus la tipografia Dornenfeld din str. Sf. Vineri No. 33, unde au fost tipărite 2000 de exemplare. In ziua de 27 Aprilie, o parte din manifeste au fost ridicate de către R. Wurmbrandt şi Horvath, iar altele de către Şloim Ciobotaru şi Elena Balogh pentru a fi împărţite. Preveniţii au fost surprinşi în stradă cu aceste manifeste.

Văzând motivul II şi III de casare şi astfel formulate (a se vedeà motivele în notă).

Având în vedere că înaintea Curţii de Apel recurenţii au ridicat incidentul de incompetenţă, susţinând că faptul în speţă are caracter politic şi ca atare intră în competenţa de judecată a Curţei cu Juraţi; că, însă, Curtea unind incidentul cu fondul, îl respinge ca nefondat, constatând şi motivând că, manifestul la răspândirea căruia au colaborat constitue o propagandă, un îndemn la desordine şi la anarhie, în armată, la turburarea ordinei publice şi la terorizarea populaţiei paşnice, faptă care este exclusă, prin art. 17 al. I

---

larea art. 105 din Constituţie, și vădit exces de putere, au reținut și judecat speța.

Violarea principiilor legei pentru reprimarea unor noui infracţiuni contra liniştei publice (1924) și greșita lor interpretare, rea aplicaţiune a legei, în special a art. 17 din ea.

In adevăr, principiile de bază ale acestei legi și în special art. 17 stabilesc categoric că numai actele executate, încercate sau pregătite a fi executate, prin mijloace teroriste nu pot fi considerate ca infracţiuni politice; aceasta de acord cu principiile de drept, legislaţie şi jurisprudenţă. Consecința imediată a acestui principiu este că numai actele teroriste sunt sustrase juriului. Printr'o vădit greșită interpretare, rea aplicaţiune și violare a legei mai sus arătate, instanţele au considerat articolele de presă ca mijloace teroriste, și în consecinţă au reţinut în judecată afacerea.

(2) Socotim decizia Inaltei Curţi de Casaţie și Justiţie S. II-a, mai sus publicată, ca fiind de o importanţă covârşitoare în ce privește fixarea definitivă în jurisprudența noastră (bineînțeles în raport cu stadiul legislaţiei noastre) a noţiunei delictului politic care, mai în toate doctrinele, legislațiile și jurisprudenţele străine, este încă destul de controversată. Trebuie dela început să remarcăm că, după o concepţiune, care ni se pare totuș simplă, problemul n'ar trebui să fie întru atât de controversat, dacă n'ar interveni în discuţiune, uneori chiar subconștient (graţie aglomeraţiunei de instincte de conservare ale diverselor straturi sociale) afluvii de ideologic — ba chiar şi de pasiune — lăturalnice noţiunei de drept, purtând cu ele puternice ecouri din ciocnirea sistemelor de gândire, ataşate epocilor de desvoltare și transformaţiune economico-socială; din răsboiul social; în fine, ce este mai important, din legislaţiile excepţionale.

Vrem să afirmăm că, noţiunea delictului politic este, juridiceşte, foarte clară și elementară; că ea devine tenebroasă și complicată numai din cauzele mai sus schiţate. In rândurile de mai jos, vom arătà pe scurt, ca adnotaţiune la deciziunea mai sus publicată și cu rezumate din concluziunile puse de noi în fața Inaltei Curți — cu prilejul judecărei acestui recurs, evoluția și tendințele de cristalizare ale conceptului juridic: *delictul politic*, cu deosebire la noi, — și *cum* este pus la punct prin această ultimă jurisprudență.

Ocaziunea de a studià această chestiune ne-au dat-o procesele în jurul regimului cuvenit în închisorile românești infractorilor de presă și politici, cu care ocazie am susţinut — și susținem încă — că sub actualul regim al închisorilor (legea nouă a penitenciarelor, operă mult criticabilă în această direcțiune — pentrucă constituie un regres — intră în vigoare la 1 Ianuarie 1930) avem un regim precis pentru delicvenții de presă și politici (asupra acestei chestiuni extrem de interesante, grave și actuale ne vom permite a reveni undeva); însă acest regim legal, între altele pentru considerațiunea că nu s'ar cunoaște clar noțiunea delictului politic, nu se aplică, supunându-se prizonierii politici unui regim umilitor și contrar legei închisorilor din 1874.

Deciziunea de față a Inaltei Curți aduce în unele privințe ultimul cuvânt în materie, repet, în raport cu stadiul actual al legislaţiei noastre — deși în alte privințe, cum vom arătà, contribuie din nenorocire la menţinerea vechei neînțelegeri în legătură cu aflarea criteriului cel mai sigur pentru definirea delictului politic. (Ţinem să prevenim dela început că pentru considerentele și argumentele de text și jurisprudenţiale ce mai jos vom prezentà, înțelegem să ne servim de nomenclatura delict politic, și nu de termenul juridic infracţiune politică).

Aceste arătate, și revenind la afirmaţiunea că la urma urmelor avem de a face cu o chestiune foarte simplă, socotim că și fără ca cineva să aibă studii speciale juridice va puteà formulà că, delicvent politic este oricine calcă o lege atrăgătoare de pedeapsă criminală sau corecţională, atunci când vatămă ordinea politică sau socială, exterioară sau interioară a Statului, sub imperiul unei credinţe politico-sociale. Socotim, chiar, — oricât de îndrăzneţ ar păreà — că și infracţiunile cu similitudine de infracţiune de drept comun, dacă izvorăsc dintr'o credinţă politico-socială și au un ţel corespunzător în care infractorul apare personalmente desinteresat, nu pot fi socotite altfel decât numai delicte politice; cu toate că trebuie să recunoaştem că această părere va fi rarisim îmbrățișată; dar avem convingerea că până la urmă va răzbi și se va încetăţeni irevocabil în lumea dreptului, la noi, și pretutindeni!

Insă asupra primei formulări, după care delictul politic este orice faptă care vatămă ordinea politică sau socială, exterioară sau interioară, a Statului, ni se pare că, există un acord unanim al doctrinei și jurisprudenţelor tuturor ţărilor și sistemelor de drept contemporan. S'ar puteà acoperi numeroase pagini cu trimiteri și citaţiuni în acest sens; ne vom mărgini însă a face câteva citări, redând pe cât posibil numai fragmentele ce privesc propriu zis chestiunea dedusă în discuţiune:

Vidal în Curs de Drept penal și Ştiinţă penitenciară: Delicte de Drept comun și politice. Regim, S. II-a paragr. I spune: «Infracţiunile politice sunt crimele şi delictele, cari aduc atingere ordinei politice a Statului, fie externă (independența naţiunei), integritatea teritoriului, relațiuni ale Statului cu celelalte State) fie internă (forma guvernământului, organizarea și funcționarea puterilor politice și a drepturilor politice ale cetăţenilor. Ele se disting de infracțiunile ordinare și de drept comun prin natura dreptului violat, prin mobilele de care ascultă agentul și prin scopul pe care el îl urmăreşte»....

Și mai departe, pentru a se urmări în acelaş timp procesul de cristalizare pe scară internațională (la noi chiar mai precis ca în alte ţări) a noţiunei de delict politic (cuprinzătoare larg atât a ideei de crimă, cât și a ideei de delict, când este scop politic), cităm:

«Acest contrast absolut în tratamentul delicvenţilor politici se datorește unei schimbări de interpretare a caracterului și rolului lor din punct de vedere al evoluției umanităţei, a cărui singură greşeală este de a voi să meargă prea repede și să întrebuinţeze pentru a realizà progresele cari îl ambiţionează, mijloace neregulate, ilegale și violente»....

din legea pentru reprimarea infracţiunilor la liniştea publică, din categoria delictelor politice şi ca atare este dată în competenţa Tribunalelor ordinare, ca una care are un caracter antisocial.

Considerând că, aceea ce caracterizează infracţiunea politică şi o distinge de infracţiunea ordinară, de drept comun, rezidă atât în obiectul ei, cât şi în mobilul sau intenţiunea care a animat pe autor şi l-a determinat le comiterea faptului.

Că, mobilul infractorului politic este desfiinţarea, modificarea sau turburarea fie a ordinei politice externe, reprezentată prin independenţa naţiunei, integritatea teritorială a Statului şi relaţiunile internaţionale, fie a ordinei politice interne, sub aspectul formei de guvernământ, a puterilor Statului, a instituţiunilor politice cu regulata lor funcţionare şi a drepturilor politice; că obiectul infracţiunei politice este, în mod exclusiv, însăş realizarea scopului urmărit de autorul ei, sub una din formele expuse mai sus, fără ca această realizare să prejudicieze în acelaş timp şi interesele particulare ale cetăţenilor.

Considerând că, din cercetarea conţinutului manifestului incriminat, intitulat «Tânărul luptător», anul I, No. 4, rezultă că scopul urmărit de recurenţi prin răspândirea lui, mobilul activităţei lor, a fost acelaş de a instaură — cum spune manifestul — dictatura proletariatului, prin gonirea dela putere a burgheziei şi formei de guvernământ a Statului român, şi pe de altă parte a provocà în virtutea unui pretins drept de autodeterminare, despărţirea de patria-mamă a provinciilor alipite în urma răsboiului naţional, ceeace ar constituì o atingere a ordinei politice externe, din punctul de vedere al integrităţei teritoriului Statului.

Considerând că prin schimbarea formei de guvernământ şi prin desfiinţarea integrităţei teritoriului naţional se lezează, nu interese private ale cetăţenilor, ci interese superioare ale colectivităţei omeneşti, care înzestrată cu suveranitatea şi aşezată pe acel teritoriu, alcătueşte Statul, şi este liberă a'şi da organizaţia pe care o crede mai bună.

Că, prin urmare, faptul imputat recurenţilor întrunind toate elementele distinctive ale infracţiunei politice, cată a fi socotit ca atare, iar nu ca delict de drept comun.

Considerând că acest caracter de

D-l C. Dissescu, în Dreptul constituţional formulează astfel chestiunea la No. 680, sub Delicte politice: «Delict politic este cel ce vatămă direct ordinea publică. Delictele politice au de obiect în afară independenţa naţiunei, integritatea teritoriului şi relaţiunile cu Statele străine; înăuntru forma guvernului, puterile Statului, instituţiunile publice şi funcţionarea lor regulată şi drepturile politice... Delictul politic este cel care s'a produs sub imperiul unei pasiuni politice şi care are de efect un prejudiciu politic»... Cu alte cuvinte, iarăş, toate *crimele* şi delictele contra siguranţei interioare şi exterioare a Statului şi contra Constituţiei.

De altă parte, Inalta Curte de Casaţie română, având a se pronunţà asupra noţiunei delictului politic, a făcut-o într'un mod destul de clar, în aceste două jurisprudenţe:

«Delict politic este orice crimă sau delict al cărui scop exclusiv şi unic este politic, adică de a împiedecà pe cetăţeni să-şi exercite drepturile politice sau de a atinge organizaţia politică a Statului». (Cas. II 799/910); «Delict politic este orice crimă sau delict la care nu numai caracterul predominant, dar şi scopul este exclusiv şi unic politic sau împiedecarea cetăţenilor, de a-şi exercità drepturile politice sau atingerea organizaţiei politice şi sociale a Statului». (Cas. II, 253 din 1912).

Aşadar, Casaţia noastră fixează limpede cadrul problemului, caracterizând şi ea sub nomenclatura de delict politic atât crimele cât şi delictele contra siguranţei interioare şi exterioare a Statului sau a Constituţiei; ba chiar şi contra ordinei sociale. Mai mult încă, observăm că, în cea de a doua jurisprudenţă, Casaţiunea noastră vădeşte o anumită elasticitate— în sensul vederei noastre — atunci când cere nu numai caracter predominant politic, dar şi scop politic, în care formulare ne place a crede că, s'ar puteà cuprinde şi infracţiunile cu similitudine de drept comun, dar care pierd acest caracter de drept ordinar de îndată ce scopul este exclusiv politic.

Am prevenit însă că, în legislaţia noastră în materie de delict politic ca şi — foarte deseori în alte împrejurări de legiferare — se face văzută (în tenebrele durabile ale controverselor juridice) cărarea albă a unui drum electric, dar precis.

Incă dela 1881 se făceà auzită dorinţa, e drept şovăitoare, a legiuitorului nostru, de a adoptà un criteriu mai puţin variabil în această chestiune, de a evadà de pe terenul de febrilă controversă a sistemelor de apreciere obiectivă (observarea infracţiunei propriu zise) şi subiectivă (observarea mobilului delicventului) în materie politică. Deaceea prin art. 7 din legea străinilor dela 1881 legiuitorul nostru declară că nu va fi considerat ca delict politic (facem atent, iarăş, asupra terminologiei) atentatul în contra persoanei şefului unui Stat străin, când acest atentat constituie faptul de omucidere, de asasinat sau de otrăvire. (Hamangiu II, pag. 549, art. 7). In acelaş sens d-l V. V. Pella (în «Revista Penală», anul II/1928. Pedeapsa cu moartea în legătură cu proiectul Constituţiei»). Iată criminalii politici... lăsând la o parte asasinatul, otrăvirea şi omorul, care în cazul când au fost săvârşite, chiar într'un scop politic, sunt considerate, în toate convenţiunile de extrădare ca infracţiuni de drept comun (clauza belgiană); lăsând la o parte şi crimele pedepsite de codul justiţiei militare, care deşi comise într'un scop politic, din cauza situaţiunei în care se află ţara (stare de răsboiu) sau din cauza calităţei autorului lor (calitate de militar) sunt supuse pretutindeni unei represiuni cu totul speciale, să vedem dacă celelalte infracţiuni săvârşite într'un scop politic, cât de grave ar fi ele şi cât de sever ar trebuì pedepsite, se pot totuş comparà cu crimele de drept comun.

Inainte de a continuà cu citatul (am mai puteà cità multe alte frumoase considerente ca cele ce vor urmà: din jurişti, filozofi şi sociologi, dela noi, şi din multe alte ţări...) şi, citând tocmai pentru a întărì părerea noastră, ţinem a repetà încăodată că, noi nu ne împăcăm cu acest criteriu eliminator. După noi orice infracţiune cu scop politic, izvorîtă din o credinţă desinteresată, este şi rămâne un delict politic, indiferent — bineînţeles — de penalitatea care se va aplicà, penaliate fie ea de natură efemeră (epocală) sau chiar de natură permanentă, în cazurile veşnice, în care societatea omenească pururea va reacţionà! Căci, continuă d-l V. V. Pella, în articolul citat:

«Spre deosebire de infracţiunile de drept comun care au fost şi sunt pedepsite, abstracţie făcând de timp şi de ţară, spre deosebire de imoralitatea permanentă şi generală a acestor fapte, de a căror caracter ruşinos şi antisocial îţi dai seama ori şi unde te-ai găsì şi orice epocă ai trăì, imoralitatea infracţiunilor politice se determină după criterii nesigure şi uneori foarte obscure, precum arată Guizot: (De la peine de mort en matière politique), criterii cari variază după concepţiunile politice dominante dintr'o anumită societate. Imoralitatea infracţiunilor politice variază în timp şi spaţiu. Indivizii consideraţi ca duşmani ai societăţii şi pedepsiţi ca atare de către contemporanii lor, au fost adesea socotiţi ca eroi, ca apostoli sau ca martiri de către generaţiile viitoare. Mai mult încă, ceeace într'o ţară cu o anumită formă de guvernământ poate constituì azi o crimă, în altă ţară cu o formă de guvernământ opusă, devine tot astăzi, o acţiune licită şi chiar de o înaltă valoare morală».

Deaceea d-l V. V. Pella, şi cu drept cuvânt, este contra pedepsei cu moartea, deşi numai anumite materii politice — dar, ca şi Inalta Curte de Casaţie, ca şi sistemul recent al legislaţiei noastre penale în materie (cum mai jos vom vedeà) — însă (după noi) de astădată fără drept cuvânt, este pentru excluderea din sfera noţiunei delictului politic a infracţiunei teroriste, chiar atunci când obiectivmente sau subiectivmente infracţiunea poate fi socotită a fi de natură politică. Ceeace nu ne poate oprì să întrebăm: unde este logica, de vreme ce chiar azi (în altă ţară) şi poate mâine (în aceeaş ţară) criminalul politic (de ce nu şi cel terorist?) poate fi considerat ca martir şi ca erou. De ce stăruinţa de a-i refuzà teroristului calitatea delicventului politic?...

Tot aşà frumos — dar mai puţin inconsecvent — grăiau şi cei bătrâni ai noştri:

«Prin urmare trebuie să vedem ce este de făcut în privinţa unor osândiţi de categorie excepţională, care nu intră în categoria ordinară, care sunt demoralizaţi, etc. In privinţa celeilalte categorii, adică delict de drept comun nu i se poate atribuì nici prin efectul art. 17 al. III din Legea pentru reprimarea unor noui infracţiuni contra liniştei publice; că, într'adevăr acest text statorniceşte că numai acele delicte prevăzute de suszisa lege, nu pot fi considerate ca infracţiuni politice, cari s'au executat, încercat sau pregătit a fi executate prin mijloace teroriste; că prin mijloacele teroriste au a se înţelege, în genere, omorurile, casnele, schilodirile, jefuirile, incendierile şi celelalte fapte enumerate în art. 2 al I. D. No. 1467 din 13 Maiu 1929.

Că, prin urmare, simpla distribuire a unui manifest, chiar cu un conţinut ca acela al foaei incriminate, nu poate fi privită ca un mijloc terorist, mijloc ce presupune că autorul a eşit din domeniul ideologiei politice, pentru a trece în acela al căilor de fapt şi al violenţei, pe cari le socoteşte mai apte şi mai eficace în obţinerea rezultatului dorit.

Că astfel, numai faptele menţionate mai sus putând fi considerate ca mijloace teroriste, susceptibile de a ridicà infracţiuni comise, conform art. 17 al. III legea liniştei publice, caracterul politic şi întrucât potrivit al. I aceluiaş articol, competenţa instanţei de judecată, cu privire la infracţiunile din aceà lege, se stabileşte conform dreptului comun şi constituţiunei, iar cum judecarea delictelor politice aparţin, conform art. 105, al legiuirei noastre fundamentale, Curţile cu Juraţi, urmează a decide că jurisdicţiunile de drept comun au fost incompetente a statuà în cauză şi în consecinţă, motivul II şi III de casare găsindu-se astfel fondat, cată a se admite recursul şi a se casà deciziunea atacată, constatându-se că, afacerea intră în competenţa de judecată a Curţei cu Juraţi, din jud. Ilfov şi trimiţându-se dosarul Parchetului General pentru mai departe procedare.

Că, în asemenea condiţiuni, cercetarea motivului I de casare privitor tot la incompetenţa Tribunalului şi a Curţii de a judecà faptul, sub aspectul de delict de presă, de competenţa juriului, devine inutilă, iar cercetarea motivului IV şi V pentru a se vedeà dacă este locul la casarea fără trimitere, trebuind a se face în raport de o stare de fapt constatată de o instanţă necompetente «ratione materiae», iar pe de altă parte această Inaltă Curte neputând ea însăş stabilì, nici verificà faptele în scopul de mai sus, urmează că este inadmisibilă, ceeace face ca toate aceste motive să se înlăture din discuţiune.

Pentru aceste motive admite recursul introdus de Ioan Horvath.

Decizia No. 7452 din 13 Nov. 1929.

Preşedinţia d-lui **Const. G. Rătescu**, consilier.

---

pentru delictele de presă şi politice... pentrucă aci, Domnilor, nu are cineva înainte nişte indivizi pierduţi, corupţi, spre a-i moralizà, aci are în faţă ideile politice, credinţele unor oameni. Ei bine, poate să pretinză cineva ca să schimbe ideile oamenilor supunându-i la muncă oarecare, închizându-i în chilii? Nu, şi prin urmare acestor oameni nu se poate aplicà această lege...». (C. Brăiloiu: «Raportul legei la desbaterea parlamentară în jurul Legei închisorilor», în 1873). Ziceam mai consecvent, pentrucă această lege a prevăzut (nu s'a aplicat şi nu se aplică nici chiar în anul nostru de graţie!) regim politic detenţionist pentru delicte recunoscute politice, între care ne place să vedem şi crimele politice teroriste, pentrucă nu vedem ce şi *anume ce* până la legea liniştei publice din 1924 (de care se preocupă decizia ce azi discutăm) ne-ar împiedecà să le vedem... Spuneam că tendinţa legiuitorului nostru erà de a se sustrage controversei şi a adoptà un sistem mai precis de codificare a principiilor delictului politic. In acest sens, cu prilejul legei pentru reprimarea unor infracţiuni la liniştea publică (să nu scăpăm din vedere, o lege cu caracter excepţional) s'a prevăzut, în art. 17 al. III că «in nici un caz nu pot fi considerate ca infracţiuni politice delictele prevăzute de această lege care s'au executat, încercat sau pregătit a fi executate prin mijloace teroriste». Pentru a se ajunge la această formulare s'a avut în vedere (cităm din raportul prezentat Camerei la desbaterea proiectului) — în legătură şi cu chestiunea de competenţă, deoarece art. 105 din Constituţie trimite delictele politice şi de presă în judecată Juriului — chestiunea privitoare la natura infracţiunei.

«De sigur că, în această privinţă s'ar fi putut adoptà sau sistemul intenţiunei mobil (teoria subiectivă preconizată de Grivaz) sau sistemele obiective, cari au în vedere actul delictuos în sine, abstracţie făcând de mobilele delicventului (Westlake). Considerând că, nici unul din aceste sisteme n'a reunit până astăzi Sufragiile unanime ale doctrinei penale, autorii proiectelor de faţă au urmat o cale cu mult mai sigură, adoptând aşà zisa metodă de eliminaţiune şi arătând printr'un text categoric, care anume infracţiuni, în nici un caz nu vor fi considerate ca delicte politice. Astfel art. 17 în al. III precizează că, nu pot fi considerate ca delicte politice acele ce s'au executat, încercat sau pregătit a fi executate, prin mijloace teroriste».

De aci concluzii clare: delictele (crimele şi delictele) politice, pregătite, încercate sau executate cu mijloace teroriste îmbracă, în mod automat, caracterul de drept comun, sunt de competenţa instanţelor ordinare. Toate celelalte delicte prevăzute de legea liniştei publice (provocare prin scris sau viu graiu la crime şi delicte, afiliere la o organizaţie comunistă, faptul de a lucrà la schimbarea ordinei sociale şi politice în ţară, contra instituţiunilor în Stat, de a îndepărtà pe militari dela îndatoririle lor ostăşeşti, contra ordinei succesorale a Coroanei, etc.) rămân delicte politice, în competenţa juriului. In general legea liniştei publice nu face decât să individualizeze şi mai mult unele crime şi delicte contra liniştei şi siguranţei interioare şi exterioare a Statului, şi contra Constituţiei, prevăzute de codul penal.

Dar, cari sunt mijloacele teroriste cari desbracă infracţiunea, chiar politică, de caracterul ei politic?

«Mijloacele teroriste la care se referă paragraful II al. art. 11 sunt îndestul de cunoscute: asasinate, ameninţări cu moartea, jefuiri, incendii, distrugeri de proprietăţi, de căi de comunicaţie, precum şi alte mijloace menite a îngrozi sau înspăimântà populaţia». (Raportul dep. V. V. Pella la legea Mârzescu, asupra liniştei publice).

La această precizare, izvorând din raportul la lege, care explică înţelesul şi întinderea textului, Curtea de Casaţiune — prin decizia ce adnotăm — aduce o ultimă precizare, de o mare importanţă în aplicaţiunea ei, dat fiind valul de procese politice din ţară, în care instanţele de fond adoptaseră un criteriu cu totul nejuridic şi contrariu principiilor de bază ale legei Mârzescu. In adevăr, în această deciziune, Inalta Curte stabileşte că, mijlocul terorist este numai acel prin care autorul a ieşit din domeniul ideologiei politice pentru a trece în acela al căilor de fapt şi al violenţei. Şi precizează, Deciziunea, *care* sunt acele căi de fapt şi violenţe: omoruri, casne, schilodiri, jaf, incendii — adăugind «şi celelalte fapte enumerate în art. 2 al. I. D. No. 1467 din 13 Maiu 1929» adică: «explozii». Foarte bine a făcut Inalta Curte, de a fi făcut această trimitere la Inaltul Decret de amnistie citat, deoarece şi înaltul decret amintit se menţinuse în cadrele acestor precizări, prin aceea că, amnistiind infracţiunile politice (aşà sună şi textul) şi înţelegând a exclude dela beneficiile amnistiei politice infracţiunile însoţite de omoruri, casne, etc.», a voit a întări conceptul delictului politic, aşà cum poate fi el formulat actualmente la noi, corespunzător stadiului legislaţiunei noastre — evident şi a celui a doctrinei, jurisprudenţei şi legislaţiei mondiale. (Ba nu strică, să amintim cu acest prilej că după proiectul de cod penal pe care guvernul italian îl supune acum parlamentului fascist, vor fi pe viitor excluse din rândul infracţiunilor de drept *comun*, chiar crimele în care s'ar puteà bănui că «au fost comise, fie chiar şi în parte, pentru mobile economice sau sociale»; căci aceste infracţiuni vor fi pe viitor tratate ca politice şi, după concepţiunea actuală penală italiană tocmai deaceea tratate mai aspru: şi ca penalitate şi ca regim penitenciar. S'a înţeles credem, imediat, că după concepţiunea excepţională a regimului fascist italian, delictul politic este privit mai antisocial şi imoral ca cel de drept comun. Fenomen invers).

Repetăm, importanţa covârşitoare a de-

CAS. III, 8 **Iunie 1929** *)

PROCURĂ. AVOCAT. CERTIFICARE. MANDANT AFLAT IN STRĂINĂTATE. CUM TREBUE FĂCUTĂ CERTIFICAREA. (1) (2) şi (3)

Legea avocaţilor nu prevede nici o formalitate asupra modului cum trebue să se facă certificarea procurei, nici cu privire la menţiunile ce ea trebue să cuprindă faţă de mandatul ce el a primit dela o persoană care ar domicilià în alt oraş sau în altă ţară. Legiuitorul nou a voit să lase avocatului sarcina modului atribuirei mandatului lui, el făcând numai certificarea în ţară la noi, chiar dacă mandantul locueşte în străinătate.

(S. Pearson et Co. cu Vittorio Coradini).

CURTEA: Asupra singurului motiv de casare în cuprinsul următor. (A se vedeà textul motivului în notă):

Având în vedere că, din sentinţa Tribunalului Ilfov, secţia II-a com. No. 1709/927, atacată cu recurs, se constată că firma S. Pearson & Comp din Hamburg chemând în judecată, în faţa Judecătoriei Ocol III Bucureşti, pe Vittorio Coradini pentru plata unei datorii comerciale de circa 18.000 lei, judecătoria statuând asupra incidentului ridicat de pârît cu privire la nevalabilitatea procurei dată de firma reclamantă avocatului ei I. Tedescu, că mandanta firmă neaflându-se în ţară în momentul, când procuratorul a făcut legalizarea semnăturei ei, legalizarea s'ar fi făcut contrar dispoziţiunilor nouei legi a avocaţilor, judecătoria a respins incidentul; Tribunalul Ilfov secţia II com. judecând apelul şi rezolvând incidentul, l-a admis respingând acţiunea ca fiind semnată de o persoană ca lipsită de calitate; Curtea stabileşte cu aceà ocaziune principiul că legea avocaţilor n'ar puteà să-şi găsească aplicaţiunea în materie de procuri certificate de avocaţi, cât timp mandantele s'ar aflà domiciliat în străinătate în momentul legalizărei, iar certificarea procurei de către avocat s'ar fi făcut în ţară.

Considerând că, în interesul uşurărei reprezentărei părţilor în justiţie prin procuratori-avocaţi, legea organizărei corpului de avocaţi, prin art. 36, prevede că avocatul are dreptul de a face orice act judiciar sau procedural pentru persoanele neştiutoare de carte, fără procură scrisă; iar pentru ştiutori de carte pe baza unei procuri sub semnătură privată, certificată numai de avocatul mandatar.

Considerând că legea avocaţilor nu prevede nici o formalitate asupra modului cum trebue să facă avocatul certificarea procurei, nici cu privire la menţiunile ce ea trebue să cuprindă faţă de mandatul ce el a primit dela o persoană cari ar domicilià în alt oraş sau în altă ţară; că legiuitorul nou a voit să lase avocatului sarcina modului atribuţiei mandatului lui, el făcând numai certificarea în ţară la noi, chiar dacă man-

---

ciziei este că se stabileşte definitiv înţelesul noţiunei de ***mijloc terorist*** în sensul că mijloacele ideologice (presa şi viul graiu) nu sunt mijloacele teroriste vizate de lege.

Am spus însă că decizia este criticabilă din punctul de vedere că, contribue puţin la vechiul confuzionism în jurul noţiunei delictului politic. Ni se pare că întrebuinţarea termenului «infracţiune politică» stă prea mult sub influenţa textului legei Mârzescu, la urma urmelor o lege specială, nu una de principiu general; iar întrebuinţarea noţiunilor de «mobil» şi «obiect» nu le găsim destul de bine conturate, deşi înţelepciunea jurisprudenţială propriu zisă şi intenţională în noua formulare a delictului politic este, totuş, desăvârşită.

LASCAR ŞARAGA
Avocat

(1) Iată textul motivelor de recurs:

«Exces de putere, violarea şi greşita interpretare a art. 36 din legea avocaţilor şi a art. 37 din regulamentul acelei legi.

Legiuitorul din 1923 a introdus o inovaţiune, stabilind că procurile date avocatului, sub semnătură privată şi certificată de el, îi acordă dreptul de a luà orice măsuri cu caracter judiciar sau procedural, iar prin art. 37 din regulamentul aceleiaşi legi se pun condiţiunile pe cari trebue să le îndeplinească procura aceasta ca să fie valabilă: procura va purtà numele şi domiciliul mandantului, semnătura fiind certificată de avocat.

Această certificare a avocatului are un caracter cu totul special şi nu poate fi asimilată cu legalizarea sau autentificarea funcţionarului public sau judecătoresc, cum greşit argumentează Tribunalul. Dovada că certificarea avocatului n'are caracterul de legalizare sau de quasi-autenticitate, — cum arată Tribunalul. — este însuşi faptul că toate instanţele judecătoreşti şi chiar Inalta Curte de Casaţie a stabilit prin numeroase jurisprudenţe că certificarea avocatului nu dă procurei dată certă.

Din spiritul legei avocaţilor, din câteva jurisprudenţe ale instanţelor judecătoreşti şi din doctrină, reese clar că se poate da procură avocatului şi prin simplă scrisoare, de ajuns ca avocatul să cunoască semnătura mandantului şi să o certifice. Avocatul face această certificare pe răspunderea sa proprie, putând cunoaşte semnătura clientului din orice fel de împrejurare şi nu i se cere prin lege ca clientul să fie de faţă în biuroul avocatului, atunci când aceasta face certificarea.

Admiţându-se deci principiul procurilor date prin scrisoare, nu reese de nicăeri că un client din străinătate nu poate da şi dânsul procura avocatului prin scrisoare, atât timp cât avocatul cunoaşte semnătura şi o certifică drept proprie pe a sa răspundere. In sensul că aceste procuri după legea avocaţilor sunt acte sub semnătură privată, care nu este necesar să fie făcute după legea locului, cerinţă care se impune numai actelor autentice.

Din toate aceste consideraţiuni, în lumina textelor de lege, a doctrinei şi a jurisprudenţei se vede că certificarea semnăturei făcută de avocat conform art. 36 din legea avocaţilor n'are caracterul unei legalizări sau autentificări, cu formule sacramentale şi anumite condiţiuni de formă, ci este o simplă certificare făcută de avocat pe a sa răspundere, indiferent de modul în care s'a convins că semnătura e proprie a mandantului şi această certificare nu se poate atacà decât pe calea înscrierei în fals.

Onor. Tribunal asimilànd certificarea conform art. 36 cu legalizările făcute de funcţionarii publici şi impunând o condiţiune nouă care nu există în legea avocaţilor şi în regulamentul ei a interpretat greşit art. 36 din lege şi art. 37 din regulament, a violat legea şi a comis astfel, prin admiterea apelului şi anularea acţiunei, un exces de putere».

(2) Publicăm mai jos hotărîrea Trib. Ilfov s. II com. No. 1709 din 13 Octomvrie 1927, casată prin deciziunea raportată în text.

TRIBUNALUL: Asupra incidentului ridicat de intimat prin care tinde la admiterea apelului făcut de Vittorio Coradini, contra cărţei de judecată No. 20/927, pronunţată de Jud. Ocol. III Buc., la reformarea zisei cărţi de judecată şi la respingerea acţiunei pe motiv că d-l avocat Tedescul care a intentat acţiunea nu aveà un mandat valabil.

Având în vedere că d-l avocat Tedescul, recunoaşte că procura în baza căreia a intentat acţiunea i s'a trimis prin poştă dela Hamburg şi că d-sa a certificat identitatea părţei ulterior, la Bucureşti.

Considerând că legea avocaţilor, autorizând pe avocat să certifice semnătura mandantelui său, n'a făcut altceva decât să-l substitue în locul funcţionarului public însărcinat cu constatarea faptului material al semnăturei şi a identităţei celui care semnează.

Că astfel fiind, pentru ca certificarea avocatului să fie valabilă, se cere neapărat ca semnătura procurei să fie făcută în prezenţa avocatului şi după ce acesta se convinsese în prealabil, personal, de identitatea părţei, el neputând certificà valabil exactitatea unor fapte cari s'au petrecut în lipsa sa.

Că a procede astfel, ar însemnà a deschide larg calea abuzurilor şi a lovì dela început de neseriozitate certificarea făcută de avocat, căruia legea îi dă un drept de quasi-autenticitate.

Că deci Tribunalul, constatând în fapt, din însăş declaraţia d-lui avocat Tedescul, că procura a sosit prin poştă şi că d-sa ulterior a certificat identitatea părţei, urmează a se înlăturà certificarea făcută de avocat, ca neconformă cu legea.

*) A se vedeà aceeaş decizie cu nota d-lui Hugo Friedmann in «Pand. Rom.», 1930. I. 47.

dantul locueşte în străinătate; că o asemenea libertate a fost lăsată tocmai pentru înlesnirea părţilor de a puteà fi reprezentate prin avocaţi în instanţă, lăsându-le răspunderea primirei însărcinărei din partea părţilor interesate.

Considerând că, faţă de aceste principii, Tribunalul a făcut în speţă o greşită interpretare a art. 36 citat mai sus şi prin exces de putere a considerat că procura dată avocatului I. Tedescul ar fi nevalabilă din moment ce mandantele erà domiciliat în străinătate, iar certificarea procurei a fost făcută de avocatul Tedescul în ţară, legea avocaţilor, care este o lege specială şi de strictă interpretare, neadăugând dispoziţiuni din legea autentificărei şi legalizărei actelor peste cele expres arătate de ea.

Că dar motivul de casare este fondat şi deci recursul urmează a fi admis.

Pentru aceste motive admite recursul.

Decizia No. 869/928.

Preşedinţia d-lui **St. Mladoveanu**, president.

Că înlăturându-se această certificare, îi incumbă părţei ce se serveşte de procură, să facă dovada că într'adevăr ea emană dela partea reclamantă.

Că în speţă, nu se face această dovadă şi deci urmează a se înlăturà însăş procura.

Că deci înlăturându-se procura din proces, urmează că acţiunea a fost semnată de o persoană fără calitate şi urmează a fi respinsă ca atare.

Apreciind şi asupra cheltuelilor de judecată, le fixează la suma de 5000 lei.

Pentru aceste motive admite apelul.

(3) Decizia Inaltei Curţi ce Casaţie pe care o raportăm mai sus reprezintă un pas înainte întru precizarea înţelesului art. 36 din legea pentru organizarea Corpului de avocaţi din 19 Februarie 1923 şi organizarea instituţiunei procurei sub semnătură privată, atât de nouă la noi.

Speţa a fost următoarea: Firma I. Pearson et Co. din Hamburg trimite d-lui avocat Tedescul o procură sub semnătură privată, semnată de către proprietarul firmei, în baza căreia d-sa cheamă în judecată pe d-l V. Coradini pentru a plăti mandantelui său suma de lei 18.000. In faţa instanţelor de fond pârîtul cere respingerea acţiunei pe motivul că procura avocatului-reclamant ar fi nevalabilă, deoarece (după cum recunoscuse chiar el) ea îi fusese trimisă din străinătate, prin poştă, iar nu semnată de mandante în prezenţa sa. Incidentul se respinge la prima instanţă, este admis de instanţa 2-a (prin sentinţa pe care o reproducem în nota [1]), care respinge acţiunea, cu lei 5000 cheltueli de judecată, pe consideraţiunea că legea avocaţilor substituind pe avocat în locul funcţionarului însărcinat cu constatarea faptului material al semnăturei şi identităţei semnatarului, ar fi indispensabil ca aceste fapte să se petreacă în prezenţa lui. Inalta Curte de Casaţie, respingând acest mod de a vedeà, casează sentinţa instanţei de fond, cu trimitere.

Prin urmare: constant în fapt că procura nu fusese semnată în prezenţa avocatului-mandatar, iar problema de drept care s'a pus a fost aceea de a se şti dacă se poate asimilà procura certificată de avocat cu aceà autentică sau legalizată.

1. Art. 1171 cod. civ., definind actul autentic drept acel act «făcut cu solemnităţile cerute de lege, de un funcţionar public, care are drept a funcţionà în locul unde actul s'a făcut», pune trei condiţiuni. Actul trebue să fie făcut: *a)* de un funcţionar public, *b)* competinte şi *c)* cu anumite solemnităţi [2]; iar legea pentru autentificarea actelor, amplificând, precizează dispoziţiunea textului din codul civil.

Aceste condiţiuni se impun şi pentru legalizare, care nu este decât o autentificare (vezi art. 24, 25 şi 1—7 din legea autentificărei actelor), însă numai de semnătură (art. 24 al. 2, aceeaş lege). In cazul nostru însă asimilarea, dacă e posibilă, trebue făcută cu autentificare căci, conf. art. 36 legea avocaţilor, avocatul certifică însuş textul procurei (nu numai semnătura) şi atunci avocatul ar fi substituit în locul magistratului şi nicidecum în locul unui funcţionar oarecare, după cum spune sentinţa instanţei de fond.

Comparând aceste exigenţe legale cu disp. art. 36 legea avocaţilor, se constată că nu există nici o analogie. Avocatul nu este, în nici un caz, un funcţionar public în sensul care se pretează acestei noţiuni, nu figurează printre persoanele prevăzute de art. 1—7 legea autentificărei şi nici art. 36 nu conţine asemenea dispoziţiuni; el nu este îngrădit de nici un fel de norme privitoare la competenţa sa — putând operà în orice loc, în orice zi şi la orice oră — şi nu are de executat nici un fel de solemnităţi.

Este dar cert că, din punct de vedre al prevederilor codului civil şi al legei autentificărei actelor, ne aflăm în faţa unei simple certificări de act sub semnătură privată. Rămâne să mai cercetăm numai dacă nu cumva terminologia sau rostul art. 36 din legea pentru organizarea corpului de avocaţi permit soluţia contrarie.

2. Examinând textul art. 36 — «procura dată avocatului, chiar *sub semnătură privată*, *certificată* de el» ....., terminologie păstrată întrucâtva şi de noua lege de accelerare (Junian), (art. 3, al. II); «Data *certificărei* făcută de un avocat» ... — se vede clar că este vorba de o simplă certificare de act sub semnătură privată. Şi aceasta cu atât mai mult cu cât art. 36 nu dă absolut nici un fel de norme şi nu stabileşte nici un fel de forme cu privire la această certificare sau la modul stabilirei identităţei semnatarului şi consemnărei ei ci, din contră, lasă părţilor cea mai largă libertate.

Aşadar şi din acest punct de vedere se poate spune cu certitudine că asimilarea cu procură autentică sau măcar legalizată este inadmisibilă.

Dacă examinăm rostul art. 36 din legea pentru organizarea corpului de avocaţi, această asimilare devine şi mai inacceptabilă. Prin acest text legiuitorul a voit să desfiinţeze formalismul la care codul civil obligà instanţele noastre în privinţa interpretării mandatului judiciar, formalism care, pe cât erà de legal şi de juridic, pe atât erà de jenant şi de păgubitor justiţiabililor. Avocatul procurator nu puteà luà o măsură, oricât de utilă şi de imperios necesară apărărei intereselor clientului său, dacă aceasta nu erà prevăzută în procură. Din această cauză procura judiciară devenise un bazar de tot soiul de procedeuri, cu şi fără rost incluse în ea, şi, cu toate acestea, nu arare ori, la momentul oportun, ea se dovedeà insuficientă — căci nu se poate prevede totul — iar procesul se pierdeà pe o chestiune de formă. Aşà că acest formalism nu numai că nu erà prielnic mandantelui dar, dimpotrivă, el se dovedeà contrariu intenţiunei care-l călăuzise la darea mandatului şi util adversarului său şi numai lui. Introducând procura sub semnătură privată, legiuitorul a voit să statueze o interpretare extensivă a mandatului judiciar, conformă voinţei mandantelui, şi a dat avocatului drepturi pe cari, dacă le-ar fi solicitat, clientul i le-ar fi conferit cu siguranţă. Dar a mai urmărit un scop. El a voit să menajeze părţilor litigante o cât mai largă posibilitate de a-şi abilità un apărător pentru cazurile de imposibilitate de a uzà de procura autentică sau legalizată şi aceasta — tocmai pentru o largă realizare a scopului propus — fără a aveà să dovedească anume impedimente. Dovadă că a voit să faciliteze o cât mai largă posibilitate de reprezentare în Justiţie este şi faptul că, pentru neştiutorii de carte, a permis facerea actelor de procedură chiar şi fără mandat (art. 36 al. 2). Date fiind aceste consideraţiuni, este evident că, interpretând acest text, instanţele judecătoreşti trebue să fie călăuzite de acelaş spirit larg şi, mai ales, să nu facă distincţiuni pe cari legea nu le face şi cari sunt contrarii spiritului ei.

Această procură poate dar fi dată sub orice formă, cu condiţia ca ea să conţină elemente din cari să reeasă, în mod cert, intenţiunea părţei litigante de a-şi abilità apărător pe un anume avocat. Inalta Curte de Casaţie a confirmat, cu alt prilej şi încă de mult, acest mod de a vedeà şi a decis că asemenea procură se poate da chiar şi printr'o scrisoare. (Cas. I, Dec. 1101 din 7 Noemvrie 1923).

Iată dar motivele pentru cari socotim întemeiat punctul de vedere al Inaltei Curţi de Casaţie. Decizia pe care o adnotăm este cât se poate de bine venită. Respingând această asimilare şi admiţând că procura fusese bine dată, Inalta Curte de Casaţie a dat o soluţiune care, pe lângă că este impusă de textele cari guvernează materia, este imperios reclamată de necesităţile practice. Ea înseamnă o nouă etapă în lămurirea sensului art. 36 din legea pentru organizarea corpului de avocaţi care, sumar şi contrar unei mentalităţi înrădăcinate la noi, erà fatal să stârnească controversă şi desorientare.

S. D. GROSSU
Avocat

---

[1] Urmează textul sentinţei Trib. Com. Ilfov, Secţia II, No. 1709/927.

[2] Baudry-Lacantinerie, «Précis de Dr. civ.», ed. 1908, Vol. II, pag. 840, No. 1180; Planiol & Ripert, «Traité élémentaire de Dr. civ.», ed. 1926, Vol. II, pag. 33, No. 80 şi urm.; Colin & Capitant, «Cours élémentaire de Dr. civ.», ed. 1924, Vol. II, pag. 202 şi urm.; Matei Cantacuzino, «Elemente de Dr. civ.», pag. 614, No. 642.

PARTEA I-a
JURISPRUDENŢA CURŢII DE CASAŢIE

CAS. I, 3 Febr. 1930

SUCCESIUNE. SIGILII. OPOZIŢIE. COMPETENŢĂ. PRESCRIPŢIE INSTANTANEE. ELEMENTE. STIPULAŢIUNE PENTRU ALTUL. TERŢIU BENEFICIAR. DACĂ ARE ACŢIUNE DIRECTĂ CONTRA PROMITENTULUI. ABUZ DE DREPT. CAZURILE CÂND ARE LOC APLICAŢIUNEA LUI. (1) şi (2)

1. *Nici un text de lege şi nici un motiv de raţiune nu împiedecă instanţa sesizată cu judecarea unei opoziţiuni la punerea sigiliilor în materie de succesiune, să nu discute dreptul de proprietate asupra mobilelor puse sub sigiliu când această chestiune este dedusă contradictoriu înaintea sa.*

2. *Principiul înscris în art. 1909 al. I c. c., după care lucrurile mişcătoare se prescriu prin faptul posesiunei lor, fără să fie nevoie de vreo curgere de timp, nu poate fi invocat cu succes, precum rezultă din acel text combinat cu art. 972 c. c., decât de acei cari fac dovada posesiunei mişcătoarelor şi, în al doilea rând, că posesiunea este de bună credinţă.*

3. *Clauza inserată într'un contract care constitue o stipulaţiune pentru altul, perfect admisibilă în drept, face să se nască între terţiul beneficiar şi promitent un raport juridic în puterea căruia cel dintâiu poate acţionà deadreptul contra celui din urmă.*

4. *Dispoziţiunile art. 998 ca o sancţiune a abuzului de drept, îşi au aplicaţiunea numai când este vorba de o leziune adusă cuiva independent de orice legătură contractuală.*

(Academia Română cu Margareta N. Catargi ş. a.).

CURTEA: Asupra recursului făcut de Academia Română contra deciziunei No. 102 din 23 Iunie 1928 a Curţei de Apel Iaşi, Secţia I-a.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că, prin testamentul din 21 Septemvrie 1886, defunctul Vasile Alecsandri a lăsat soţiei sale, Paulina Alecsandri, uzufructul moşiei Mirceşti împreună cu casa de pe ea precum şi uzufructul unei vii dela Socola, iar nuda proprietate a lăsat-o nepoatelor sale, Elena şi Margareta Catargi; că, prin acelaş testament defunctul poet a lăsat toate manuscrisele sale Academiei Române; că, la 28 Martie 1914, văduva Paulina Alecsandri a a vândut nepoatelor Elena şi Margareta Catargi uzufructul averei cu obligaţiunea pentru acestea ca în termen de două luni dela data vânzărei să doneze Academiei Române casa dela Mirceşti cu toate acaretele şi cu împrejmuirea, etc., lăsând în interiorul casei donate către Academia Română, biuroul şi biblioteca defunctului poet, aşà cum se găsesc, fără a se clinti nimic din ele; că, prin actul de danie din 3 Iunie 1914, Elena şi Margareta Catargi au donat Academiei Române numai curtea cu îngrădirea şi acaretele aflate pe moşia Mirceşti, unde a trăit marele poet, bunicul lor, fără a vorbi nimic de biurou şi bibliotecă, după cum se obligaseră faţă de Paulina Alecsandri, atât Academia Română cât şi d-nele Margareta şi Elena Catargi, crezându-se proprietare asupra tutulor lucrurilor din casa dela Mirceşti, au cerut aplicarea de sigilii.

Că, în urmă, d-nele Catargi au cerut să se ordone ridicarea sigiliilor şi să se încredinţeze lor mobilele asupra cărora fuseseră aplicate sigiliile.

Că, această cerere a fost respinsă de Tribunalul Roman prin sentinţa No. 228/1923, dar în apel a fost admisă de Curtea de Iaşi prin deciziunea atacată cu prezentul recurs, încredinţându-se d-nelor Catargi averea pusă sub sigilii.

Că, în sprijinul soluţiunii sale Curtea de Apel, după ce face constatările de mai sus, motivează, că întrucât defunctul Vasile Alecsandri a lăsat uzufructul averei sale soţiei, nuda proprietate nepoatelor Catargi, iar Academiei Române numai manuscrisele, urmează că drepturile ce le pretinde Academia asupra averei mobilă sau imobilă rămasă dela defunctul Vasile Alecsandri nu pot rezultà decât din acte şi convenţiuni ulterioare intervenite între moştenitorii lui Alecsandri şi Academie; că, în adevăr, defuncta Paulina Alecsandri, dorind ca locuinţa cu biuroul şi biblioteca defunctului

---

(1) Iată textul motivelor de casare:

II. «Eroare grosieră de fapt şi de drept, dedusă din lipsa de concordanţă logică între datele procesului şi soluţia lui.

Indreptându-şi cercetările în altă direcţie decât pe cea pe care o indicau lucrările cauzei, Curtea de Iaşi a ajuns să schimbe însăş natura şi cauza litigiului dintre noi. Căci obiectul conflictului pe care urmà să-l deslege, erà: pe deoparte, constatarea în fapt că la moartea Paulinei Alecsandri, lucrurile în discuţie se stăpâneau de Academie, şi pe de altă parte, în raport cu situaţia de fapt, justificarea măsurei de asigurare cerută de d-nele Catargi. Curtea nu s'a mărginit la aceste două probleme, şi trecând dincolo de domeniul lor a intrat în cercetarea chestiunei, dacă stăpânirea exercitată de către Academie asupra lucrurilor în litigiu erà sau nu justificată şi dacă titlul stăpânirei ei, formà sau nu, în raport cu legea, un titlu just, cu alte cuvinte a privit situaţia ca şi când s'ar fi găsit într'un proces de revendicare sau de anulare. Cu chipul acesta, a transformat o opoziţie la punerea de sigilii (adică o procedură specială, cu desbateri limitate la oportunitatea şi regularitatea legală a unor forme conservatorii) într'un proces de fond (având de obiect interpretarea şi anularea unor acte, revendicarea unor bunuri etc.). Astfel litigiul nostru angajat într'un cadru bine definit se termină printr'o hotărîre care nu formează, din nici un punct de vedere, soluţia lui naturală şi logică».

III. «Violarea art. 1909 c. civ. care consacră ideia că, în privinţa lucrurilor mobile, nu există acţiune în revendicare decât în cele două cazuri excepţionale: furt şi pierdere.

Chiar examinând fondul conflictului, Curtea nu puteà ajunge la soluţia pe care a dat-o. Căci întrucât mobilele din casa dela Mirceşti se găseau de fapt în posesiunea Academiei, d-nele Catargi, care n'au avut niciodată pretenţia că acele mobile ar fi fost pierdute sau furate, nu le puteà urmări în mâinile actualului posesor. In această materie, posesiunea având valoare de titlu, chestiunea dacă Paulina Alexandri a fost sau nu în drept să transmită lucrurile pe cari le deţineà ca uzufructuară (dacă în adevăr ea este persoana care a făcut transmisiunea aceasta), e lipsită de orice interes juridic şi practic. Dealtfel în aplicaţiunea art. 1909, doctrina a consacrat de demult adevărul acesta că înstrăinarea bunurilor mobile, iregulat făcute de către un deţinător precar (cu atât mai mult de un uzufructuar) nu dă drept celui ce se pretinde proprietar, să le revendice dela achizitori şi posesorii actuali.

In cazul nostru însă, mai puţin decât în oricare altul, pretenţiunile d-nelor Catargi nu puteau fi luate în considerare întrucât transmisiunea posesiunei lucrurilor de către defuncta Paulina Alecsandri este în perfectă concordanţă cu angajamentul luat asupra acestui punct de către ele înşi-le, prin actul de vânzare din 28 Martie 1914».

IV. «Violarea art. 969, 970 şi 973 c. civ.; călcarea principiilor cari justifică şi susţin teoria stipulaţiunei pentru altul şi exces de putere prin denaturarea sensului şi valoarei convenţiunilor private invocate de părţi în instanţă.

Din lucrările dela dosarul cauzei, Curtea a constatat în fapt că prin actul din 28 Martie 1914, Paulina Alecsandri a vândut pe un preţ modic nepoatelor sale d-nelor Catargi, uzufructul bunurilor rămase pe urma defunctului ei soţ, cu condiţia ca cumpărătoarele să doneze Academiei Române casa dela Mirceşti, cu tot mobilierul dintr'însa. Condiţia aceasta, cuprinde, fără putinţă de controversă, ceeace se numeşte o stipulaţie pentru altul. D-nele Catargi au acceptat-o. Doctrina e unanimă în a recunoaşte că o asemenea stipulaţie în condiţiile arătate, e perfect valabilă şi că beneficiarul stipulaţiei are, din chiar momentul încheierei convenţiunei, un drept necontestat contra promitentului care devine astfel debitorul său direct.

Tot din lucrări mai rezultă că Paulina Alecsandri, în mâinile căreia se găseau la 1914 lucrurile cari făceau obiectul stipulaţiunei, le-ar fi remis, ea însăş Academiei, executând în locul d-nelor Catargi obligaţiunile pe cari acestea şi-o ei soţ, să revină Academiei Române şi cum dânsa erà numai uzufructuară, a încheiat la 28 Martie 1914 cu d-nele Catargi, care aveau nuda proprietate, convenţiunea arătată mai sus; că, însă, d-nele Catargi prin actul de danie dela 3 Iunie 1914 au donat Academiei numai casa cu îngrădirea din Mirceşti, fără a vorbì nimic de biurou şi bibliotecă, după cum se obligaseră faţă de Paulina Alecsandri; că, drepturile Academiei nu pot fi decât acele din actul de danie făcut de d-nele Catargi întrucât acestea au restrâns donaţiunea numai la curte, împrejurimi şi ecarete, urmează — conchide Curtea de Apel — că Academia nu poate pretinde vreun drept asupra biuroului şi bibliotecei şi mai puţin încă asupra celorlalte lucruri mobile prevăzute în inventar şi puse sub sigilii, neavând nici un titlu de proprietate valabil în privinţa lor; că, alegaţiunea Academiei, că lucrurile mobile în discuţie erau de fapt în posesiunea ei fiindu-i date printr'un inventar de Paulina Alecsandri pe când erà în viaţă, nu este întemeiată, fiindcă lucrurile nu erau proprietatea Paulinei Alecsandri, fapt cunoscut de Academie, şi astfel dânsa nu le puteà valabil înstrăină Academiei, ceeace explică şi obligaţiunea impusă d-nelor Catargi prin actul de vânzare din Martie 1914; că, dealtfel, în fapt nu se dovedeşte pe deplin că Academia are posesiunea lucrurilor şi, apoi, faţă de cele arătate, nu se poate vorbì de o posesiune cu bună credinţă.

Văzând motivul al II-lea de recurs (A se vedeà motivele în notă).

Având în vedere că prin acest motiv de recurs Academia Română — astăzi recurentă — pretinde că instanţa de Apel a comis eroare gravă de fapt şi de drept prin lipsă de concordanţă logică între datele procesului şi soluţiunea dată, întrucât în loc să se limiteze la rezolvarea unei simple opoziţiuni la punerea de sigilii, precum se angajase procesul dintre părţi, a depăşit cadrul procesului iniţial şi l-a transformat într'un proces de fond, pronunţându-se asupra titlului însuş de proprietate al părţilor asupra mobilelor puse sub sigilii.

Considerând că instanţa de apel a fost în drept să se pronunţe chiar asupra proprietăţei mobilelor în litigiu, fiindcă din deciziunea atacată rezultă că părţile au discutat contradictoriu această chestiune şi fiindcă nici un text de lege sau raţiune de ordine publică nu împiedecă pe Curtea de fond să se pronunţe asupra dreptului însuş de proprietate din moment ce părţile interesate primiseră discuţiunea.

Că, aşà fiind, motivul al doilea de recurs nu este întemeiat.

Considerând că principiul de drept înscris în art. 1909 al prim. cod civ., după care «lucrurile mişcătoare se prescriu prin faptul posesiunei lor, fără să fie nevoie de vreo curgere de timp», nu poate fi invocat cu succes, precum rezultă din chiar textul citat combinat cu art. 972 c. civ., decât de acei cari fac dovada posesiunei mişcătoarelor şi, în al doilea rând, că posesiunea este de bună credinţă.

Considerând că, în speţă, Curtea de Apel constată în fapt, ceeace rămâne definitiv stabilit, nefiind criticat în recurs pentru denaturare de

---

luaseră prin actul de vânzare din 1914 (în realitate d-na Alecsandri n'a remis Academiei decât inventarul, adică n'a făcut decât un fel de predare ideală; căci lucrurile se găseau în casa pe care Academia o aveà deja în stăpânirea sa).

In faţa acestei situaţiuni, Curtea n'aveà de examinat decât un singur lucru: dacă în puterea actului de vânzare din 1914, d-nele Catargi au devenit debitoarele Academiei Române pentru lucrurile promise, iar în caz afirmativ să respingă, ca fără sens şi fără temeiu juridic, pretenţiunea de a reţine acele lucruri în profitul lor propriu. Curtea n'a examinat însă această problemă. Ea s'a mulţumit să constate şi să proclame că Paulina Alecsandri nu a fost în drept să înstrăineze lucrurile pe cari nu le aveà decât în uzufruct, şi, ceeace este tot atât de surprinzător să afirme că în asemenea condiţii posesiunea exercitată de către Academie nu este o posesiune de bună credinţă».

V. «Exces de putere prin denaturarea sensului şi valoarei convenţiunilor private invocate de părţi în instanţă.

Dar deciziunea Curţei de Iaşi denaturează atât convenţiile discutate înaintea ei cât şi faptele şi circumstanţele în legătură cu aducerea ei la îndeplinire. In adevăr, în actul din 1914, Paulina Alecsandri, impune nepoatelor sale să doneze Academiei casa din Mirceşti, cu tot mobilierul dintr'însa, aşà cum se găseşte, «fără a se clinti nimic din ele», pentru ca în starea aceasta să servească de muzeu al Naţiunei. In intenţia stipulantei a fost dar, ca mobilierul să rămâie afectat în perpetuitate la fond, cu alte cuvinte să rămâie imobilizat prin destinaţie. Este evident că fără asentimentul rudelor proprietare, d-na Alecsandri, ca simplă uzufructuară, n'ar fi putut realizà acest lucru. Dar acceptând întreg contractul, cu stipulaţia de mai sus, şi mai târziu donând formal Academiei casele în chestiune, fără a mai face menţiune în act de mobilier, d-nele Catargi sunt presupuse că au îndeplinit voinţa vânzătoarei (căci dacă şi-au făcut în această privinţă vreo rezervă mintală, situaţia nu s'a schimbat cu nimic). Iar Academia, primind casa în care se găseà mobilierul vechiu, n'a putut înţelege decât că primeşte totul împreună, potrivit actului din 1914. Predarea făcută ulterior de către Paulina Alecsandri, n'are decât valoarea unei confirmări, aşà că sensul pe care îl dă acestui act juridic ca şi celor ce-l preced, e cu totul strein de ceeace părţile au pus în ele, din gândul şi din voinţa lor».

VI. «Violarea art. 998 c. civ. şi exces de putere, întrucât: acceptând ca bună şi dreaptă atitudinea apelantelor, Curtea de Iaşi a consacrat pur şi simplu un abuz de drept comis de acestea în prejudiciul Academiei.

In adevăr, prin actul de vânzare din 1914, d-nele Catargi se obligă a da Academiei casa din Mirceşti cu toată mobila din ea, «fără a clinti nimic». Dacă admitem că, donând mai târziu, cu act în regulă casa fără a vorbi de mobilier, numitele doamne au executat în fapt numai prima parte a angajamentului lor, şi dacă ţinem seamă totodată, că chiar cu această lacună, Academia tot a ajuns în posesiunea lucrurilor pe cari trebuià să i le deà d-nele Catargi, suntem neapărat conduşi să facem constatarea că: toată apărarea intimatelor de astăzi se bazează pe situaţia creiată de propria lor faptă şi pe călcarea cuvântului dat, adică pe o situaţie iregulată şi nedreaptă şi pe convingerea că moartea persoanei cu care încheiase convenţia le asigură împotriva oricărei sancţiuni judiciare. Curtea de Iaşi nu găseşte nimic anormal în această situaţie; ea admite ca legitimă şi justă întreaga atitudine a intimatelor. In chipul acesta, hotărîrea sa închide această neaşteptată declaraţiune de principiu: că obligaţia nu valorează decât prin voinţa de a o executà a acelui care a contractat-o şi — ceeace e şi mai grav — că cel ce s'a obligat poate invocà în favoarea sa, neîndeplinirea potestativă a propriului său angajament».

(2) Recursul Academiei Române împotriva unei decizii a Curţei de Iaşi, a fost tranşat de Inalta Curte prin decizia raportată, pe baza principiilor stipulaţiunei pentru altul, instituţiune, pe care această instanţă, adoptând părerea juridiceşte exactă, a unei constante doctrine româneşti, o consideră existentă în dreptul nostru privat, cu toate că din codul civil au fost eliminate art. 1119-1122 din c. civ. francez. Acest prim punct câştigat, să vedem, cum a făcut Inalta Curte aplicaţiunea principiilor corespunzătoare.

Pentru o mai bună înţelegere a problemei, e necesar un scurt rezumat al faptelor.

Vasile Alecsandri, printr'un testament aflat la moartea sa, lasă soţiei sale Paulina Alecsandri uzufructul moşiei şi casei din Mirceşti, iar nuda proprietate o testează nepoatelor sale Elena şi Margareta Catargi. Paulina Alecsandri, în dorinţa ca biuroul şi biblioteca marelui poet, să nu se risipească, şi găsind că o asemenea dorinţă nu s'ar puteà realizà mai bine, decât dacă şi biuroul şi biblioteca — din care, cum atât de plastic spuneà uzufructuara, nimic să nu se clintească, — ar trece în proprietatea unei înalte instituţiuni de cultură, Academia Română. In acest scop, Paulina Alecsandri convine cu moştenitoarele nude-proprietare, cărora printr'un act de vânzare, le transmite uzufructul bunurilor pe cari în baza testamentului îl deţineà în calitate de uzufructuară, cu condiţiunea, ca nepoatele sale să doneze Academiei Române biuroul şi biblioteca în starea în care se găseau la moartea testatorului. Se încheie contractul de vânzare şi cumpărătoarele acceptă condiţiunea donaţiunei. Acestea însă, în loc să execute obligaţiunea de a transmite Academiei atât probe sau eroare gravă de fapt — că Academia Română n'a făcut dovada posesiunei imobilelor în litigiu şi nici că posesiunea îndeplineşte cerinţele legei întrucât cunoşteà că Paulina Alecsandri, care voià să-i transmită proprietatea mobilelor, nu erà proprietara lor.

Că, aşà fiind, Academia Română nu poate invocà în sprijinul dreptului de proprietate asupra mobilelor în discuţie prezumpţiunea de proprietate înscrisă în art. 1909 c. civ.

Că, dar, motivul al treilea de recurs, prin care se pretinde contrariul, nu este întemeiat.

Considerând că este admisibilă în drept inserarea într'un contract a unei stipulaţiuni pentru altul, în puterea căreia una din părţile contractante să fie obligată la o prestaţiune în beneficiul unei terţe persoane, care este străină de contract şi nu este reprezentată în el.

Considerând, apoi, că este constant în drept că în cazul unei astfel de stipulaţiuni terţiul beneficiar, are acţiune directă contra promitentului pentru executarea prestaţiunei la care s'a obligat aceasta faţă de beneficiar.

Considerând, că în speţă, este necontestat că prin contractul de vânzare dela 28 Martie 1914 văduva Paulina Alecsandri a vândut nepoatelor Margareta şi Elena Catargi uzufructul lăsat ei de către defunctul soţ cu condiţiunea ca nepoatele să doneze Academiei Române casa dela Mirceşti cu toate acaretele etc., lăsând în interiorul casei donate către Academie biuroul şi biblioteca defunctului Vasile Alecsandri, aşà cum se găsesc, fără a se clintì nimic din ele.

Considerând că de sigur această condiţiunea a vânzărei stipulată în favoarea Academiei Române, care n'a participat direct sau prin reprezentare la acel contract, constitue în drept o stipulaţiune pentru altul sub formă de donaţie şi, prin urmare, ea ar puteà eventual să dea loc la discuţiunea dacă Academia Română aveà facultatea să ceară d-nelor Catargi executarea obligaţiunei luate de ele faţă de defuncta Paulina Alecsandri.

Considerând, însă, că, în procesul de faţă Curtea de Apel a fost sesizată nu să rezolve dreptul Academiei Române de a cere executarea în întregime a stipulaţiunei de mai sus, dar numai să se pronunţe căreia din părţile litigante îi aparţine în situaţiunea dată, faţă de dovezile produse, proprietatea mobilelor în litigiu aflate sub sigilii.

Considerând că astfel limitată discuţiunea, este evident că stipulaţiunea de mai sus n'a putut să transfere prin ea însăş Academiei Române proprietatea mobilelor în litigiu fiindcă prin aceà stipulaţiune d-nele Catargi n'au donat imediat şi irevocabil mobilele în discuţie, dar numai s'au obligat să le doneze în viitor, în termen de două luni.

Că, dar, stipulaţiunea punând în sarcina promitentelor numai o obligaţiune de a da în viitor, cu drept cuvânt a decis Curtea de Apel că pentru stabilirea dreptului de proprietate al Academiei Române trebuie să se aibă în vedere numai actul de danie din Iunie 1914 făcut de promitente în executarea stipulaţiunei arătate, act care, însă, necontestat transferă Academiei Ro-

---

biuroul cât şi biblioteca, printr'un act de donaţie făcut câteva luni mai târziu, donează acesteia, numai casele aflate pe moşia Mirceşti. De acì procesul al căruia obiect erà proprietatea biuroului şi bibliotecei, proprietate revendicată şi de Academie şi de legatarele Catargi.

Din expunerea sumară a faptelor, se vede uşor, că ne aflăm în faţa unei stipulaţiuni pentru altul, tipică. Paulina Alecsandri, stipulează prin contractul de vânzare dela moştenitoarele de sânge care acceptă, ca acestea să doneze anumite bunuri Academie Române care nu figurà în contract, şi nici nu fusese reprezintată. Este chiar definiţiunea acceptată de toată doctrina şi pe care Inalta Curte printr'un considerent şi-o însuşeşte, recunoscând formal în acelaş timp, că ceeace înţelegeà să facă Paulina Alecsandri, erà o stipulaţie pentru altul, pe care moştenitoarele Catargi — promitentele — o acceptau.

Problema odată pusă într'o exactă ecuaţie juridică, trebuià rezolvată. Pentru oricine cunoaşte mecanismul acestei instituţii, soluţia ar fi fost una şi evidentă: recunoaşterea dreptului Academiei — terţiul beneficiar — de a pretinde legatarelor, să execute actul de vânzare, adică, să doneze Academiei atât biuroul cât şi biblioteca; şi cum aceste bunuri se găseau sub sigilii după cererile ambelor părţi, şi cum toate părţile primiseră discuţiunea tocmai asupra proprietăţei acestor bunuri, soluţia singură juridică nu puteà să mai fie, decât aceà prin care se recunoşteà dreptul de proprietate al Academiei asupra acestor bunuri.

Este admis fără controversă în doctrina şi jurisprudenţa franceză, că stipulaţia pentru altul, recunoaşte terţiului beneficiar un drept direct de creanţă în contra promitentului, în virtutea căruia, cel dintâiu poate pretinde celui de al doilea executarea obligaţiunilor luate prin convenţiunea intervenită între el şi stipulant. Ceva mai mult, un autor — şi dintre cei mai reputaţi — merge mai departe adăogând: «le tiers a toujours été de ce chef seul créancier du promettant de la même manière que s'il avait été représenté». (Planiol, ed. III, vol. II, No. 1260).

Este foarte interesant, că Inalta Curte adoptă în teorie, în totul această doctrină, declarând textual printr'unul din considerentele deciziei sale: «că este constant în drept, că în cazul unei astfel de stipulaţiuni, terţiul beneficiar are acţiune directă contra promitentului pentru executarea prestaţiunei la care s'a obligat faţă de beneficiar». Citit cu atenţiune acest considerent, se vede chiar, că Inalta Curte a trecut dincolo de technica recunoscută stipulaţiunei pentru altul. In adevăr, din considerentul reprodus reiese pentru Curtea de Casaţie, că promitentul s'ar fi obligat «chiar faţă de beneficiar», ceeace este cu totul inexact, pentrucă promitentul se obligă, să execute promisiunea făcută faţă de stipulant, şi numai efectele acestei obligaţiuni trec asupra beneficiarului, ca şi când acesta ar fi fost parte în contract, sau ar fi fost reprezentat.

Dar lăsând la o parte orice gând de şicană, să vedem, cum ajunge Inalta Curte la soluţia tocmai contrarie a aceleia, care în mod necesar trebuià să rezulte din principiul pus în considerentul amintit.

Pentru aceasta, trebuie relevată completa nesiguranţă a Inaltei Curţi, în privinţa principiilor ce guvernează materia. In adevăr, am văzut că această instanţă, recunoaşte formal beneficiarului dreptul de a cere promitentului, să-şi execute obligaţia. Printr'un considerent următor însă, decizia revine, spunând textual: «Considerând că de sigur, această condiţie a vânzărei stipulată în favoarea Academiei Române care n'a participat direct sau prin reprezentare la acest contract, constituie în drept o stipulaţie pentru altul sub forma de donaţie, şi prin urmare, «ea ar puteà eventual să deà loc la discuţie, dacă Academia Română are facultatea» să ceară d-nelor Catargi, executarea obligaţiunei luată de ele faţă de defuncta Paulina Alecsandri».

Cum adică? Ce drepturi are în definitiv pentru Inalta Curte, beneficiarul? Un drept precis, personal şi direct, cum se afirmă în primul considerent de acord cu toată doctrina, sau o facultate care «eventual» ar fi putut deveni obiect de discuţie tocmai pentru ca să se ştie, dacă beneficiarul are sau nu, vreun drept? Prea multă nesiguranţă!

Din această nesiguranţă rezultă toată eroarea de drept ce stă la baza deciziunei raportată. Numai eronata înţelegere a technicei stipulaţiunei pentru altul, a putut conduce Inalta Curte să decidă, că deşi înaintea instanţelor de fond problema se pusese pentru proprietatea bunurilor ce formau obiectul convenţiunei dintre stipulantă şi promitente, pe care acestea din urmă se obligau să o transmită Academiei Române, totuş, întrucât promitentele n'au donat imediat şi irevocabil imobilele în discuţie, ci numai s'au obligat să le doneze în viitor (!?) ceeace trebuie ţinut în seamă, rămâne numai actul de donaţie consimţit de promitente prin care donau Academiei numai ceeace vroiau ele, adică, numai casele.

Ne permitem a crede că o asemenea argumentare este inadmisibilă, pentrucă răstoarnă cu totul principiile ce guvernează stipulaţia pentru altul.

In adevăr, Inalta Curte vreà să spună: recunosc, că promitentele Catargi s'au obligat faţă de stipulanta Paulina Alexandri, să doneze Academiei — între altele — şi biuroul şi biblioteca lui V. Alecsandri în schimbul degrevărei legatelor de uzufructul al căror titular erà stipulanta, dar, pentrucă această obligaţie erà în viitor, şi pentrucă în acest viitor promitentele au donat numai ceeace au voit şi nu ce erau obligate să doneze, prin aceasta şi-au executat obligaţiunea, iar instanţelor de judecată româneşti, nu le rămâne decât să se încline respectuos!

mâne numai casa din Mirceşti cu ecaretele din curte, iar nu şi mobilele în litigiu.

Că, astfel, stipulaţiunea de mai sus netransmiţând prin ea însăş Academiei proprietatea mobilelor, urmează că motivul al IV-lea de recurs, prin care Academia Română se pretinde proprietară a mobilelor în litigiu pe baza stipulaţiunii, nu este întemeiat.

Considerând că motivele V şi VI de recurs cată să fie înlăturate fără a mai fi examinate în fondul lor întrucât chestiunile, ce pun în discuţie, n'au fost invocate în faţa Curţei de Apel şi sunt propuse direct în recurs, ceeace este inadmisibil fiindcă în principiu în faţa instanţei extraordinare de recurs nu se pot propune acte şi obiecţiuni noui, ce n'au fost supuse examenului instanţelor de fond.

Considerând, dealtfel, în ce priveşte motivul al V-lea, că chiar dacă ar fi exactă susţinerea Academiei, că prin actul de vânzare din Martie 1914 uzufructuara (Paulina Alecsandri) şi nudele proprietare (d-nele Catargi) ale averei defunctului Vasile Alecsandri, ar fi afectat casei din Mirceşti toate mobilele cuprinse în ea, pentru ca, casa cu lucrurile din ea să devie un muzeu, şi că astfel ar fi devenit imobile prin destinaţie, totuş, în orice caz, în urmă, prin actul de danie din Iunie 1914 a încetat pretinsul caracter imobiliar al lucrurilor din casa dela Mirceşti deoarece d-nele Catargi, de astădată în calitate de proprietare depline, şi-au manifestat în mod evident voinţa de a încetà pretinsa destinaţiune dată lucrurilor în discuţie, donând Academiei Române numai casa cu ecaretele din curte şi reţinând astfel pentru ele lucrurile din casă, precum constată Curtea de Apel.

Că, astfel, încetând caracterul imobiliar al mobilelor din casa dela Mirceşti, este evident că Academia Română n'a putut deveni proprietara acelor mobile prin efectul actului de donaţiune menţionat, care i-a transmis numai casa din Mirceşti şi curtea cu îngrădirea ei; şi, prin urmare, motivul al V-lea nu este întemeiat.

Considerând, în ce priveşte al VI-lea motiv, că dispoziţiunile art. 998 c. civ. şi teoria abuzului de drept îşi găsesc aplicaţiunea numai când este vorba de o leziune adusă cuiva independent de vreo legătură contractuală.

Că, prin urmare, în speţă, nu sunt aplicabile dispoziţiunile şi teoria de mai sus întrucât Academia Română invoacă o daună cauzată de d-nele Catargi nu prin exerciţiul abuziv al unui drept al lor şi în afară de orice raport contractual, dar prin neexecutarea de către ele a stipulaţiunei cuprinsă în contractul de vânzare din Martie 1914.

Considerând, dealtfel, că este inexactă susţinerea din motivul de recurs, că instanţa de apel ar fi considerat drept bună şi dreaptă acţiunea d-nelor Catargi, de a nu fi executat în întregime stipulaţiunea arătată, căci, în realitate, precum s'a arătat cu ocaziunea discuţiunei celui de al IV-lea motiv, instanţa de apel se pronunţă numai asupra proprietăţii în prezent a mişcătoarelor în litigiu în raport cu probele prezentate, dar nu rezolvă chestiunea dacă Academia Română este în drept sau nu să ceară executarea în întregime a stipulaţiunei menţionate, chestiunea care a rămas astfel deschisă.

Că, aşà fiind, motivul al VI-lea de recurs este deasemenea neîntemeiat; şi întrucât la primul motiv s'a renunţat astăzi în instanţă, recursul urmează să fie respins.

Pentru aceste motive respinge recursul.

Preşedinţia d-lui **Em. Miclescu**, preşedinte. Avocaţi: d-nii **Eug. Herovanu** şi **M. Oprescu**, p. recurentă şi **D. Dimitriu**, p. intimaţi.

Apoi, acestea sunt principiile adevărate? Şi, ce va să zică asta: donaţie în viitor? Dar pentru acest «în viitor» erà fixat un termen de 2 luni care expirase de mult, fără ca promitentele să transmită Academiei proprietatea bunurilor pe care se obligaseră să le doneze. Cum?, în aceste condiţiuni, Academia Română — terţiu beneficiar — n'aveà o acţiune eficace pentru a-şi urmări dreptul conferit ei prin convenţiunea intervenită între stipulantă şi promitente? Atunci, ce mai rămâne din principiul pus chiar de Inalta Curte prin considerentul deciziei reprodus mai sus referitor la stipulaţia pentru altul, şi ce mai rămâne din principiile generale cari guvernează materia obligaţiunilor cu privire la dreptul creditorului?

E o chestie banală, că creditorul — în speţă Academia beneficiară — poate cere debitorului său — promitentului — executarea obligaţiunei acestuia ajunsă la scadenţă. Şi este tocmai ce făceà Academia în procesul ce se angajase între ea şi promitente, proces al căruia obiect — după chiar recunoaşterea Inaltei Curţi — îl formà tocmai proprietatea bunurilor pe cari promitentele se obligară să le doneze, dar pe care refuzau să le transmită. De când, nevoinţa debitorului de a da ceeace s'a obligat să deà, constituie un obstacol pentru realizarea drepturilor creditorului? Şi doctrina şi jurisprudenţa au recunoscut de mult, că atâta timp cât bunurile revendicate există în natură, iar dobândirea lor se poate obţine fără o violare a libertăţei individuale a debitorului, de atâtea ori, executarea poate fi urmărită până la completa realizare a drepturilor creditorului. In speţă, şi biuroul şi biblioteca se găseau puse sub sigilii după cererea ambelor părţi. Academia Română, beneficiara în stipulaţia acceptată de promitente, aveà o acţiune directă şi personală în contra acestora, aveà prin aceasta chiar, dreptul să pretindă executarea, prin urmare predarea bunurilor ce formau obiectul obligaţiunei promitentelor.

Dar decizia reprodusă, mai are un considerent, un fel de concluzie, pe cât de scurt, pe atât de surprinzător: «că astfel, stipulaţia de mai sus netransmiţând prin ea însăş Academiei proprietatea mobilelor, urmează că motivul prin care Academia Română se pretinde proprietara mobilelor în litigiu pe baza stipulaţiunei arătate, nu este întemeiat».

Atât cât se poate înţelege din acest considerent, însemnează pentru suprema noastră instanţă că, pentru ca stipulaţia pentru altul să opereze în favoarea beneficiarului, e indispensabil ca transmisiunea să se facă prin chiar convenţiunea intervenită între stipulant şi promitent. Dar, asta n'ar fi cu putinţă, decât dacă în această convenţie ar interveni ca parte şi beneficiarul însuş. Şi dacă ar fi astfel, atunci, unde e stipulaţia pentru altul, pe care Inalta Curte o recunoaşte în speţă? Stipulaţia pentru altul presupune tocmai dimpotrivă, — şi ca un caracter propriu — că beneficiarul n'a luat parte la convenţia dintre stipulant şi promitent şi nici n'a fost reprezintat. Considerentul-concluzie — apare prin urmare, cu totul în afară de principiile exacte cari guvernează această instituţie, atât de simplă în mecanismul ei, atât de uşor de aplicat în technica ei necomplicată.

Beneficiarul, devine din momentul încheerei convenţiunei între stipulant şi promitent, creditorul acestuia din urmă. In această calitate are dreptul să ceară promitentului să-şi îndeplinească obligaţiunea. Erà tocmai ceeace susţineà Academia Română prin acţiunea sa. Acestea sunt adevăratele principii, pe cari o doctrină unanimă le recunoaşte şi o jurisprudenţă fermă le consacră.

«Le tiers qui a accepté la stipulation faite en sa faveur, jouit d'une action directe et à lui personnelle contre le promettant, à l'effet de le contraindre à l'exécution de son engagement. (Aubry et Rau, ed. V, vol. IV, p. 529). In acelaş sens: Colin et Capitant, II, p. 345; Dalloz: «Nouveau c. civ. annoté», vol. IV, sub art. 1121, No. 112, cu toată doctrina citată).

«Attendu en droit, que le contrat d'assurance sur la vie, lorsque le bénéfice de l'assurance est stipulé au profit d'une personne determinée, comporte essentielement l'application de l'art. 1121 c. civ. c'est à dire des règles qui régissent la stipulation pour autrui.

«Attendu, conformément à la dernière partie de cet article que, lorsque le tiers spécialement designé par la police d'assurance a declaré vouloir profiter de la stipulation faite en sa faveur, il en résulte pour lui un droit personnel irrévocable en vertu duquel le promettant sera tenu de lui payer le montant de l'assurance au moment du décès du stipulant», etc. (Cas. Fr., Dec. 16 Ian. 1888, Dalloz, 88, I, 77). In acelaş sens: Cas. Fr., S. 89, I, 97; S. 88, I, 121 cu o remarcabilă notă.

DEMPOL

CAS. I, 8 Maiu 1922

ACHIZIŢIUNEA IMOBILELOR CU REA CREDINŢĂ. ACHIZITORUL DE REA CREDINŢĂ NU POATE CU SUCCES INVOCA IN FAVOAREA SA PUBLICITATEA CĂRŢII FONDUALE DEOARECE CARTEA FONDUALĂ NUMAI PROPRIETATEA CÂŞTIGATĂ CU BUNĂ CREDINŢĂ O APĂRĂ. (1)

Pârîţii I—IV, ca conlocuitori şi ca rudenii consângene — tată şi copii — au cunoscut originea averei din lăsământul minorilor defuncţi, au trebuit să ştie dar, că intimata (pârîta) I, văduva lui Nicolae Ioan, născută Floriţa Merce, fără drept a câştigat proprietatea acestor imobile; de unde urmează, că Curtea de Apel n'a violat regulă de drept, când asupra lăsământului din litigiu a judecat proprietatea în favoarea reclamantului, pentrucă nici intimaţii (pârîţii) II-IV nu se pot considerà cumpărători şi agonisitori de bună credinţă, şi aşà nici ei nu pot invocà încrederea în publicitatea cărţilor fonduale ca mijloc de apărare.

(Alexa Ivan cu văduva lui Nicolae Ivan şi alţii).

CURTEA: Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

Averea imobilă din protocolul cărţii fonduale din comuna Macea No. 515 derivă dela Ioan Ivan, după care au rămas doi fii: Nicolae Ivan şi Alexa Ivan, cari împărţindu-se asupra averilor lăsământale ale tatălui lor, imobilele din protocolul cu No. 515 s'au predat de judecătoria lăsământala lui Nicolae Ivan, iar Alexa Ivan a primit alte averi din lăsământ.

Astfel averea din protocolul de carte fonduală No. 515 pentru Nicolae Ivan şi Alexa Ivan e avere liniară.

Murind Nicolae Ivan, după dânsul au creditat aceasta avere liniară copiii lui minori: Ilie şi Nicolae Ivan, cari în un morb epidemic în restimp de 3 zile ambii repausând, mama lor: văduva lui Nicolae Ivan, născută Floriţa Mercea cu retăcerea calităţii lineare a averei lăsământare şi a eredelui linear Alexa Ivan, — exoperă dela judecătorie predarea averei din lăsământ în favoarea dânsei, — apoi ea predă averea tatălui ei, lui

---

(1) Dreptul de proprietate asupra obiectelor atât mobile cât şi imobile se poate càştigà sau în mod originar sau în mod derivativ.

Modul de achiziţiune se numeşte originar atunci, când dreptul de proprietate al achizitorului ia fiinţă în mod independent şi de sine stătător; va să zică: când obiectul din chestiune mai înainte nu a fost în proprietatea nimănui, — sau deşi a fost în proprietatea altuia, dreptul noului achizitor nu e în nici o legătură causală cu dreptul proprietarului anterior, ci se constitue din nou şi independent de dreptul proprietarului anterior; — prin urmare în ambele cazuri ale achiziţiunei se constitue un drept cu totul nou; astfel achiziţiunea e originară, dacă luăm în proprietatea noastră un obiect, care până aci nu a fost stăpânit de nimeni (res nullius), — sau pe care stăpânul vechiu l-a abandonat, l-a părăsit, sau cu termen tehnic: l-a derelincvat (derelictio).

Din contră modul de achiziţie e derivativ atunci, când un obiect în individualitatea sa reală, fără de nici o schimbare trece din dominaţiunea unei persoane în dominaţiunea juridică a altei persoane, şi astfel cuprinsul atât calitativ, cât şi cantitativ al modului de achiziţiune se constitue din relaţiunea dreptului de proprietate ce a sustat anterior; va să zică: transmisiunea dreptului de proprietate e rezultatul sau a declaraţiunei voinţei persoanei până aci autorizată, — sau a unui fapt ce se reduce tot la declaraţiunea voinţei proprietarului de până acum; prin urmare: achiziţiunea derivativă are caracterul succesiunei în drept; astfel de achiziţiune derivativă e de exemplu: câştigarea obiectului prin vindere-cumpărare.

* * *

In chestiunea achiziţiunei duce rol însemnat doctrina: titlului şi a modului de achiziţie.

Această doctrină se bazează pe o teză a juristului clasic roman Paulus, formulată în Digeste (L. 31 pr. D. de aqu. r. dom. Paulus) astfel: «Nunquam nuda traditio transfert dominium, sed ita, si venditio, vel aliqua justa causa precesserit, propter quam traditio sequeretur».

Această doctrină a trecut în codul civil austriac, şi se aplică atât la modurile originare de achiziţiune, cât şi la cele derivative (vezi de exemplu §§ 312, 317. 380, 381, 449, 480, 481, 533, etc.), — ştiut fiind că dreptul austriac îşi are de bază dreptul roman; — n'a trecut însă această doctrină în codul francez, deşi aceasta încă se bazează pe dreptul roman.

Doctrina titlului şi a modului de achiziţiune constă — pe scurt — în tendinţa de a construì orice înfiinţare de drept pe baze unitare de drept; astfel titlul îl constitue posibilitatea juridică de achiziţie, iar modul îl constitue realizarea acestei posibilităţi.

Doctrina aceasta se aplică mai ales la achiziţiunea derivativă de proprietate, când adică afacerea juridică, ce constitue obligaţiunea pentru transmiterea proprietăţei, ca bază de pretenţiune, ia caracter de titlu de achiziţiune (titulus acquirendi), iar faptul exterior de primire în posesiune ia caracter de mod de achiziţiune (modus acquirendi); va să zică: după această doctrină condiţiunile transmisiunii dreptului real sunt compuse din criteriu de drept obligaţional, şi din criteriu de drept real.

* * *

După principiile dreptului modern achiziţiunea dreptului de proprietate — ca în general orice altă achiziţiune de drept — e rezultatul cooperărei faptelor, cari după regula dreptului pozitiv constituesc dreptul corespunzător.

Aceste fapte sunt diferite la achiziţiunea originară şi diferite la achiziţiunea derivativă a proprietăţei.

Din punctul de vedere al achiziţiunei derivative a proprietăţei duce rol important declaraţiunea voinţei părţilor spre a produce efect juridic, adică: contractul, care deşi e afacere de drept cu caracter universal, totuş limitele din cuprinsul său difer după categoriile dreptului familiar, ereditar, obligaţional şi după categoria dreptului real.

Nu poate fi dubiu, că schimbarea de drept împreunată cu transmisiunea proprietăţii, e efectul contractului real. Efectul juridic ce-l are această specie de contract asupra înfiinţărei, transferărei şi sistărei drepturilor reale se constitue din declaraţiunea corespunzătoare a voinţei; însă în sistemul dreptului privat atât cadrele cuprinsului contractului real, cât şi forma declaraţiunei voinţei de afacere juridică sunt a se regulà conform recerinţelor de circulaţiune.

Cuprinsul necesar al contractului real constă în convenţiunea părţilor spre a produce schimbarea de drept real, deci voinţa părţilor contractante trebuie să consune în aceà privinţă că activitatea afacerei lor de drept este îndreptată spre schimbarea dreptului real, schimbare împreunată cu transmisiunea de proprietate; afară de aceasta însă convenţiunea părţilor trebuie să se extindă şi asupra cauzei şi a scopului (causa) acestei schimbări, deşi schimbarea de drept real, ca rezultat reciproc dorit, o produce totdeauna numai efectul juridic imediat al convenţiunei de cuprins determinat, indiferent de sustarea materialmente validă a unei relaţiuni obligaţionale, fără considerare la aceà, că motivul, care a mobilizat voinţa spre realizarea transmisiunei proprietăţei în cele mai multe cazuri se reduce la o obligaţiune existentă; — şi că scopul pe care părţile doresc a-l ajunge prin contractul real (causa in sens subiectiv) adeseori are ca rezultat şi îndeplinirea de obligaţiune; — în fine că transmisiunea de proprietate se prezintă în nex cu o astfel de afacere de drept, în care apar şi criteriile obligaţionale de drept.

Astfel, contractul real în concepţiunea sa esenţială e contract abstract.

* * *

Relaţiunea contractului real cu causa sa, şi în special faţă cu afacerea obligaţională, ce eventual s'a luat de bază la încheierea contractului, — se poate şi aşà determinà, că contractul real, şi soartea dreptului real câştigat în baza aceluia, nu se face independent, ci chiar se pune în nex şi se face pendent de sustarea valabilă a obligaţiunei.

Acesta e contractul causal, pendent de causa lui obligaţională, — contrar cu contractul abstract, independent de causa lui.

Contractul causal însă în dreptul modern nu se poate construì fără rezerve, pentrucă contractul real, ca oricare alt contract, îşi are causa sa, scopul economic subiectiv, fără însă ca această cauză să existe obiectiv, sau să fie identică cu vreo relaţiune obligaţională prealabilă de drept; de exemplu: solvire indebită, sau donaţiune fără cauză; prin urmare dela legislator depinde, că în ce extensiune admite motivele în baza cărora s'a înfiinţat contractul cu considerare la aceea că se reduce la minimum posibil violările, cari pot rezultà din afacerile de drept; — însă şi cu acceptarea acestui principiu nu se poate acceptà doctrina titlului şi a modului de achiziţie în acel sens, că titlul valabil prealabil obligaţional totdeauna e condiţiunea inomis necesară pentru realizarea contractului de drept real.

* * *

Codul civil austriac — conform doctrinei din epoca înfiinţărei sale — stă pe

Crăciun Mercea, iar acesta copiilor săi, lui Pavel şi Vasilie Mercea, exoperându-se în acest sens şi transcrierea în cartea fonduală.

In această stare faptică păşeşte cu proces ca reclamant Alexa Ioan eredele liniar contra intimaţilor: Văduva lui Nicolae Ivan I., Crăciun Mercea II., Pavel Mercea III şi Vasilie Mercea IV, pentru invalidarea transmisiunilor de avere şi a transcrierei proprietăţii în cartea fonduală şi judecarea averei în baza ereditării legale în favoarea reclamantului.

Atât tribunalul din Arad, cât şi Curtea de Apel din Timişoara admite acţiunea reclamantului, declară nevalide transmisiunile de avere în favoarea intimaţilor şi judecă proprietatea asupra averei în favoarea reclamantului în baza dreptului său la creditare liniară.

In urma cererei de revisiune (recursului) a intimaţilor (pârîţilor).

Deliberând asupra motivelor din cererea de reviziune în care intimaţii II—IV gravaminează sentinţa Curţei de Apel, pentrucă prin deducţie evident greşită a constatat, că intimaţii fiind rudenii consângene, nu pot invocă cu succes încrederea în publicitatea cărţilor fonduare şi aşă înscrierile din cartea fonduară, efectuate între intimaţi, sunt nule şi fără efect; gravaminează apoi sentinţa instanţei de fond şi pentrucă n'a obligat pe reclamant la suportarea speselor.

Având în vedere sentinţa supusă reviziunei, din care rezultă, că averea din litigiu rămasă după defuncţii minori: Ilie Ivan şi Nicolae Ivan, derivă dela moşul (bunicul) lor cu numele Ioan Ivan, şi fiindcă după

---

principiul contractului causal (vezi de exemplu: §§ 380, 421, 425, etc.), şi deoarece acest principiu nu acoperă întru toate punctul de vedere pozitiv al codului: juriştii austriaci în literatura dreptului privat austriac îşi construesc deducţiunile lor din întregul sistem al codului austriac.

In această privinţă trei direcţiuni sunt remarcabile şi anume:

După Exner pentru validitatea contractului real (traditio) în cauza de afacere (cauza în sensul subiectiv) nu e necesară convenţiunea, ci e suficientă convoirea spre a produce schimbarea de drept real.

Randa, pentru validitatea contractului real, pretinde că părţile să fie de acord şi în privinţa scopului de afacere (cauza subiectivă), şi acestei conţelegeri să i se dea şi expresiune, căci la din contră afacerea reală nu ia fiinţă; aceà împrejurare însă, că, sustă sau nu sustă baza obligaţională de drept, ce constitue obiectul consensului, nu are influenţă asupra validităţei contractului real; în fine.

Strohal pretinde bază de drept la contractul real, aceasta însă nu trebuie să fie necesarmente obligaţiune prealabilă.

Deşi, precum am accentuat, codul civil austriac stă pe principiul contractului causal, totuş acest codice susţine contractul real în mare parte independent de baza obligaţională de drept, adică independent de cauza lui, deci ca contract abstract, ce apare evident din §§ 45, 878, 879, 991, 1058, 1174, 1431, 1435, 1447, etc. ai codului, în care nu se admite in rem actio, ci numai condictio; va să zică: nu se admite acţiune absolută, ci numai relativă personală.

* * *

Cunoscând din cele desfăşurate pe scurt chestiunea de drept a contractului real, şi în special principiul introdus, deşi nu în mod neexcepţionabil, în codul civil austriac, — care, precum ştim în mare parte e în vigoare şi în teritoriile unite, putem constată, că în practica judiciară în acele chestiuni, în cari se aplică dispoziţiunile codului austriac: în unele cazuri validitatea contractului real se face pendentă dela sustarea în mod valabil a bazei obligaţionale de drept (contract causal), — iar în alte cazuri contractul real se susţine ca contract abstract independent de cauza lui.

Practica judiciară apare din deciziunile Curiei regeşti ungare; astfel în deciziunile Curiei regeşti ungare de sub No. 3178/1894, 353/1892, 5334/1876, etc. se acceptă principiul abstract al contractului real; din contră în deciziunile de sub No. 9352/1875, 12870/1880, 3435/1892 etc. se validită principiul cauzal al contractului real.

Astfel în dreptul privat ungar în vigoare principiile fundamentale ale contractului real, referitoare la imobile, trebuesc stabilite din dispoziţiunile codului civil austriac susţinute în această privinţă în vigoare; deci: şi cu considerare la punctul *d*, al §-lui 81 din Regulamentul cărţilor funduale, care pretinde expres, că în documentele private, apte pentru intabulare «trebuie să fie expusă afacerea de drept, ce serveşte ca bază de intabulare», — putem stabili, că pentru validitatea contractului, referitor la imobile, în dreptul ungar azi în vigoare, în afară de acordul de voinţă, îndreptat spre schimbarea reală de drept, şi aceea se pretinde, că părţile să convină şi în privinţa scopului propus de afacere (causa subiectivă), însă nevaliditatea afacerei obligaţionale, luată de bază ca «cauză», nu atinge validitatea transmisiunei de drept real; va să zică în cuprinsul contractului real, referitor la imobile, trebuie să fie expus şi motivul obligator al declaraţiunei voinţei referitor la schimbarea dreptului real; acest postulat însă numai pentru aceea e necesar, ca să fie evident, că voinţa părţilor întru adevăr s'a referit sau nu s'a referit la schimbarea de drept real.

Astfel, ajungem la concluziunea, că transmisiunea de avere, deşi cu bază cauzală, totuş contractul are caracterul contractului real abstract.

Constatând acest principiu la imobile, tot acest principiu se aplică şi la transmisiunea proprietăţei a obiectelor mobile; va să zică: şi contractul real referitor la mobile e de natură abstractă; pentrucă circulaţia socială şi în mai mare măsură decât la imobile pretinde, că transmisiunea de drept real, referitor la obiectele mobile să se facă independent de baza de drept obligatoare anterioară, căci obiectele mobile mai uşor trec din mână în mână decât imobilele; altcum acest principiu apare evident din dispoziţiunea §-lui 1431 al codului civil austriac, care numai acţiune de repretindere, adică acţiune în bază obligaţională (condictio) permite, ceeace înseamnă că validitatea schimbărei de drept real nu o atinge lipsa «causei obligaţionale valide».

Referitor la forma contractului real, din importanţa ce o are schimbarea proprietăţei din punctul de vedere al siguritāţei drepturilor: înfiinţarea valabilă a contractului depinde de recerinţe de formalitate.

Astfel de recerinţă de formalitate e: la obiectele mobile şi la imobilele neintroduse în cartea fonduală, faptul schimbărei de posesiune (traditio), — iar la imobilele introduse în cartea funduală: înscrierea în cartea funduală.

* * *

In chestiunea recerinţelor de formalitate ale contractelor prin care se transmite proprietatea referitoare la imobile, sunt directive tot acele puncte de vedere, cari în privinţa obiectelor mobile dau ca rezultat validitarea principiului de tradiţie; însă referitor la imobile schimbarea faptică de posesiune, ce se manifestă în faptul de tradiţie nu prezintă criteriu corespunzător, şi anume: la obiectele mobile posesiunea câştigată prin tradiţie, constitue aşà legătură strânsă între persoană şi obiect, încât din această legătură curge ca consecinţă posibilitatea faptică de dispunere asupra acelui obiect; — pe când la imobile potestatea faptică şi continuitatea acestei potestăţi nu se poate realiză în aceà măsură, precum se validită aceasta la obiectele mobile prin posesiune; deci pentru a face evidentă schimbarea de drept, referitoare la imobile, e necesar alt mod, şi anume: instituţiunea de carte fonduară, pentrucă posibilitatea faptică de dispunere asupra unui imobil numai acela o poate obţineà şi aveà, care e înscris în cartea fonduară prin urmare manifestarea voinţei de a transmite proprietatea, — pe care la obiectele mobile o constitue tradiţia, la obiectele imobile numai atunci se validită, dacă proprietarul dă posibilitatea părţei achizitoare, ca aceasta prin înscriere în cartea fonduală să dispună asupra imobilului.

Pe lângă această recerinţă vine în considerare şi siguranţa circulaţiunei, care pretinde în mod imperios că imobilele, precum şi relaţiunile de drept real, referitoare la imobile, să fie ţinute în evidenţă în mod special autentic, şi cu criteriul larg al publicităţii oficiale, şi fiindcă imobilele în parte preponderantă sunt luate în cărţile fonduare ale fiecărei comune separat: regula generală e, că pentru finalizarea achiziţiunei de proprietate prin un contract, referitor la imobile, nu e suficientă formalitatea schimbărei faptice a posesiunei, adică: tradiţia, — ci e necesar ca proprietatea, în favoarea achizitorului de drept să fie înscrisă în cartea fonduală.

Conform acestui principiu în vigoare, în dreptul privat ungar elementele contractului real, ca condiţiuni prealabile, cari intermediază transmisiunea proprietăţii sunt:

a) Consensul părţilor, şi anume: deoparte în acea privinţă, că proprietarul de până aci să transmită proprietatea imobilului la cealaltă persoană contractantă, adică la proprietarul nou; iar de altă parte cu privire la cauza şi la scopul transmisiunei: care să fie apt în mod juridic pentru transmisiunea proprietăţii; şi

b) Consunarea consensului părţilor cu formalitatea transcrierei în cartea fonduală, ce constitue principiul înscrierei.

decedaţii menţionaţi n'au rămas nici următori descendenţi nici testament, lăsământul, ca avere liniară, are a trece exclusiv la reclamant, ca la unicul moştenitor descendent al numitului moş Ioan Ivan, prin urmare: mama defuncţilor minori, intimata I, în absenţa reclamantului fără titlu de drept şi cu rea credinţă a solicitat şi exoperat predarea lăsământului în favoarea dânsei şi apoi imediat a transcris averea pe tata ei, pe Crăciun Mercea, intimatul II, iar acesta a donat-o fiilor săi, lui Pavel Mercea şi lui Vasilie Mercea intimaţilor III şi IV, şi deaceea Curtea de Apel ca instanţă de fond în consecinţă a enunţat că averile imobile din lăsământul susmenţionaţilor defuncţi, cuprinse în cartea fonduară a comunei Macea în protocolul No. 515, formează proprietatea reclamantului.

Considerând că această stare de fapt nici nu este atacată de intimaţi, în sensul §-lui 534 din procedura civilă, tot aceasta este dar normativă şi decisivă şi în cursul reviziunei.

Considerând că intimaţii ca conlocuitori şi ca rudenii consângene — tată şi copii — au cunoscut originea averei din lăsământul minorilor defuncţi, au trebuit să ştie dar, că intimata I, văduva lui Nicolae Ivan, născută Floriţa Mercea, fără drept a câştigat proprietatea acestor imobile, de unde urmează, că Curtea de Apel n'a violat regulă de drept când asupra lăsământului din litigiu a judecat proprietatea în favoarea reclamantului, pentrucă nici intimaţii II—IV nu se pot considerà de cumpărători şi agonisitori de bunà credinţă, şi aşà nici nu pot invocă

La ambele aceste două condiţiuni prealabile de transmisiune a proprietăţii obiectelor imobile de altcum servesc ca directive regulele comune ale dreptului de carte fonduară, numit şi drept tabular, după tabelele cari conţin parcelele singuratice, imobilele designate separat cu numeri topografici.

Regulele dreptului tabular sunt regule materiale şi regule formale, şi sunt cuprinse în «Regulamentele de carte fonduală».

* * *

Inscrierile în cărţile fonduare, sau pe scurt: înscrierile tabulare, pe cale extraprocesuală, numai în baza documentelor prezentate în original se pot efectuà.

Inscrierile tabulare în sensul §-ului 59 al Regulamentului de carte fonduală, pot fi:

1. Intabulare,
2. Prenotare, şi
3. Adnotare.

Ad. 1. La intabulare vigoarea schimbărei de drept intră imediat fără altă procedare ulterioară, şi are loc în cazul, dacă documentul în privinţa consensului de transmisiune a proprietăţei, serveşte ca probă deplină; şi anume: dacă transmitentul în mod expres şi precis permite intabularea în cartea funduară; va să zică: transcrierea dreptului de proprietate în cartea fonduară de pe numele transmitentului pe numele achizitorului.

Ad. 2. La prenotarea dreptului de proprietate vigoarea schimbărei de drept numai aşà intră cu efect retroactiv dela prezentarea cererei, dacă prenotarea ulterior se rectifică, prin ce prenotarea se preface în intabulare; de altcum prenotarea în acel caz are loc, dacă documentul care serveşte de bază la înscriere, cel puţin face verosimil consensul părţilor, referitor la transmisiunea proproetăţei.

Ad. 3. Adnotările sunt înscrieri cu sau fără efect tabular; astfel de exemplu: adnotarea stărei de faliment, sau a procesului de radiare, etc., are efectul juridic, că până sustă adnotarea, nu se poate exoperà schimbare de drept în chestiunea apărată prin adnotare; — din contră: adnotarea minorităţei sau a punerei sub curatelă în cartea fonduară, nu are efect juridic, căci şi minorul, sau curatelarul îşi poate înstrăinà, sau însărcinà averea sa cu observarea regulelor materiale existente, — însă adnotarea totuş e de mare importanţă, pentrucă atrage atenţiunea spectatorilor cărţei fonduale la unele împrejurări esenţiale.

* * *

O chestiune mult discutată ca chestiune juridică, e vânzarea de două ori, la doi cumpărători diferiţi a aceluiaş imobil; — când are a se judecà că: din doi cumpărători, cari în timpuri diferite cumpără imobilul dela acelaşi proprietar tabular, — care câştigă de drept proprietatea imobilului?

Nu poate fi dubiu, că în cazul, când referitor la acelaş imobil două persoane în timpuri diferite, separat câştigă faţă de proprietarul tabular condiţiunile pentru înscrierea dreptului de proprietate în cartea fonduală, va să zică: când proprietarul tabular cu două persoane diferite contractează transmisiunea de proprietate: dreptul de proprietate acela îl câştigă, care mai înainte a cerut, şi în baza principiului tabular a şi dobândit înscrierea în cartea fonduală.

Această regulă e consecinţa dreptului tabular material, conform căruia dreptul de proprietate asupra imobilelor numai prin înscriere în cartea fonduară se poate câştigà; prin urmare, din cei doi cumpărători acela trebuie considerat de proprietar, care a fost înscris în cartea fonduală.

Tot asemenea e cazul şi atunci, când succesorul exoperează transcrierea dreptului său de proprietate după decesor, cu retăcerea erezilor veritabili, şi apoi pentru a evità consecinţele juridice ale procederei sale, transmite proprietatea la alte persoane familiare; — precum e cazul aci comentat.

In fine, cazul acesta se repetă şi atunci, când proprietarul transmite proprietatea sa tabulară la membrii familiari pentru a detrage substratul de avere din naintea creditorului, ca aceia să nu-şi poată luà excontentare.

Această chestiune mult timp şi vehement a fost discutată, şi practica judiciară lung timp a variat.

Luând de bază principiul, că cartea fonduală, ca instituţiune de drept, numai proprietatea câştigată în bună credinţă o apără: în practica judiciară lung timp a fost chestiune controversată: cum trebuie înţeleasă câştigarea în bună credinţă a proprietăţei?

Din cazurile expuse mai sus e suficient să analizăm vânzarea de două ori, — deoarece celelalte cazuri după aceeaş schemă sunt a se rezolvi; — şi anume:

In cazurile, când două persoane cumpără acelaş imobil dela proprietarul tabular: una mai înainte şi alta mai târziu, şi cumpărătorul de mai târziu se grăbeşte şi uzează de avantajul că celălalt cumpărător de mai înainte nu şi-a prezentat contractul de vindere-cumpărare la cartea fonduală pentru transcriere, — prezentându-şi el pe al lui, şi astfel cumpărătorul de mai târziu câştigă dreptul de proprietate în cartea fonduală: cumpărătorul de mai înainte face proces cumpărătorului de mai târziu, şi cere adjudecarea dreptului de proprietate pentru sine, că cumpărătorul de mai târziu e de rea credinţă, pentrucă el a ştiut, şi din împrejurări a putut şti, şi a trebuit să ştie, că reclamantul a cumpărat mai timpuriu imobilul, — deci a colludat cu proprietarul tabular, şi cu rea credinţă a utilizat împrejurarea, că reclamnatul nu imediat şi-a prezentat contractul la cartea fonduală pentru transcriere.

* * *

După introducerea codului civil austriac în Ungaria proprie în 1 Maiu 1853, iar în Ardeal în 1 Septemvrie 1853, şi după localizarea efectuată în baza dispoziţiunilor cuprinse în Regulamentul de carte fonduală din 15 Decemvrie 1855, sub influenţa regulelor strict interpretate din codul civil austriac, a devenit controversă chestiunea juridică că: cunoştinţa cumpărătorului posterior despre cumpărarea celuilalt cumpărător de mai înainte, constitue oare rea credinţă din partea cumpărătorului posterior, — şi că oare dreptul de proprietate câştigat de acesta în cartea fonduală e a se considerà de câştigat cu rea credinţă, — şi că în general are, şi poate aveà buna sau reaua credinţă influenţă asupra dreptului de proprietate câştigat prin intabulare în cartea fonduară?

In această privinţă curentul juridic s'a manifestat în acea direcţiune, că cunoştinţa cumpărătorului ulterior despre cumpărarea celuilalt cumpărător de mai înainte n'are importanţă; şi acest curent s'a motivat cu aceia, că criteriul bunei sau relei credinţe, care influenţează asupra achiziţiunei de drept din cartea fonduală, nu constă în aceia că, cunoscut-a, sau nu a cunoscut succesorul în drept pretenţiunile de măsură obligaţională faţă de predecesorul său de drept, — ci în această privinţă numai aceia e decisiv, că în sine luat e oare viţios sau manc dreptul real al succesorului în drept, — şi că despre acest viţiu sau despre mancitate a avut cunoştinţă succesorul în drept sau nu?

Din această bază s'a dedus apoi concluziunea că dacă antecesorul în drept, adică vânzătorul, în realitate a avut acel drept, care se evidenţiază din cartea fonduală, atunci succesorul de drept, adică cumpărătorul, deşi a avut cunoştinţă despre cumpărarea de mai înainte a reclamantului, din punctul de vedere al achiziţiunei de drept, câştigată de dânsul în cartea fonduală: nu se poate considerà de cumpărător de rea credinţă, şi nu i se poate imputà lipsa de încredere pusă în cartea publică, care încredere are de obiect corectitudinea cuprinsului cărţei publice din punctul de vedere al rădăcinei dreptului introdus în cartea fonduală; astfel — argumentează acel curent juridic — obligaţiunile, cari din altă bază îl grevează pe antecesorul de drept încrederea în publicitatea cărţilor fonduale ca mijloc de apărare.

Considerând, înfine, că reclamantul în merit a câştigat procesul, astfel n'a violat Curtea de Apel nici dispoziţiunile §§-lor 508 şi 425 din procedura civilă, cu atât mai puţin, cu cât respingerea parţială a acţiunei se referă numai la defect de formalitate observat din oficiu, ceeace intimaţii în cursul procesului nici n'au excepţionat, reiese dar evident din acestea că reviziunea este nebazată.

Pentru aceste motive, în numele legei, Inalta Curte nu admite cererea de reviziune prezentată de intimaţii II—IV în contra sentinţei Curţei de Apel din Timişoara No. 1920, C. I. 719/17.

Decizia No. 441 din 8 Maiu 1922.

Preşedinţia d-lui **Dr. Georgiu Plopu**, preşedinte. Raportor: **Dr. Ioan Nemet**, consilier. Avocaţii părţilor absenţi.

---

de carte fonduală neviţios în privinţa rădăcinei dreptului său de proprietate: nu influenţează achiziţiunea dreptului de proprietate a succesorului în drept; prin urmare această achiziţiune de proprietate nu o poate controversà şi excepţionà aceà parte, care faţă de proprietarul de mai înainte numai pretenţiune obligaţională de transmisiune a proprietăţei a câştigat, fără să fi realizat această pretenţiune de transmisiune.

Precum apare din cele desfăşurate, curentul juridic amintit îşi are de bază contractul real şi principiul afacerei fără cauză, care consideră înscrierea în cartea fonduală ca operă finală a afacerei şi consensului dintre părţi; aceste principii însă în dreptul privat ungar nu au putut prinde rădăcini, deoarece în dreptul privat ungar în toate afacerile de drept se manifestă cauza afacerei, chiar şi la contractele reale, precum am desvoltat aceasta mai sus.

Astfel în practica judiciară tot mai larg teren s'a deschis principiului cauzal, conform căruia în cazul, dacă acela, care a câştigat înscrierea în cartea fonduală a avut cunoştinţă despre cealaltă vinderecumpărare: contra lui încă se pot validità drepturile cari derivă din această vindere-cumpărare; însă precum principiul real a ajuns la extremitate reală, tot aşà şi principiul cauzal a trecut la extremitatea obligaţională; căci validitarea dreptului achiziţiunei anterioare numai în cadrele dreptului obligaţional o construiază cu aplicarea acelei regule de drept, conform căreia acela, care cu voie zădărniceşte validitarea dreptului obligaţional, câştigat mai înainte de altul asupra aceluiaş imobil: comite act prohibit, deci e responsabil; prin urmare în această bază sub titlu de desdăunare se poate obligà să cedeze şi să transmită dreptul de proprietate câştigat de dânsul prin inscriere în cartea fonduală în favoarea acelei părţi, care anterior a contractat cu proprietarul tabular de mai înainte; va să zică: acest principiu cauzal atribuie vigoare de drept absolută obligaţiunei violate faţă de a treia persoană violătoare de rea credinţă.

Precum n'a prins rădăcini în practica judiciară a «Curiei regeşti» ungare principiul rigid al contractului real, — tot aşà neaplicabil s'a dovedit şi principiul cauzal; pentrucă şi unul şi altul neglijă total fiducia publică socială; şi anume: principiul real atribuie înscrierei în cartea fonduală autenticitate reală, pe când acea autenticitate e simplamente formală; iar din contră principiul cauzal construeşte transmisiunea de drept de afacere cauzală cu caracter pur obligaţional, şi deci în consecinţă înscrierea devine neadmisibilă, dacă cauza afacerei se dovedeşte viţioasă; prin urmare, proprietarul înscris în mod viţios în cartea fonduală ca desdăunare are a cedà proprietatea achizitorului anterior.

Astfel este evident, că principiul contractului real confundă înscrierea tabulară cu dreptul real, — iar principiul cauzalităţei confundă dreptul cu pretenţiunea de desdăunare; prin urmare chestiunea controversată nu se poate rezolvà nici pe unul din aceste două principii.

Curia regească ungară rezolvă chestiunea controversată în baza principiului tabular de bună credinţă; şi anume: purcede din acel principiu fundamental, că instituţiunea cărţei fonduare numai drepturile câştigate cu bună credinţă le apără, deci unde lipseşte această bună credinţă, acolo achiziţiunea fiind viţioasă, acest viţiu nu se poate corecţionà, şi nici lipsa de bună credinţă nu se poate acoperì şi suplinì cu inducerea dreptului în cartea fonduală; prin urmare dacă proprietarul tabular transmite proprietatea imobilului în timpuri diferite şi în mod separat la două persoane, dintre cari achizitorul ulterior a avut cunoştinţă sau a putut aveà, eventual din împrejurări a trebuit să aibe cunoştinţă despre achiziţia anterioară a celeilalte persoane, şi totuş a exoperat pentru sine înscrierea dreptului de proprietate în cartea fonduală: în astfel de caz achizitorul ulterior ca proprietar tabular, dacă dreptul lui se atacă de achizitorul anterior, nu poate invocà în favoarea sa fiducia publică de carte fonduală, deoarece el ştià că proprietarul tabular a vândut altuia imobilul, şi deci lui nu i l-a putut vinde din nou, şi respectiv el nu l-a putut câştigà în bună credinţă; de unde urmează că pe el nu-l poate apărà înscrierea câştigată în cartea fonduară, la care numai proprietarul de bună credinţă se poate provocà cu succes.

După practica stabilă a Curiei regeşti ungare în cazul, dacă acelaşi imobil a fost vândut de două ori la două persoane în mod separat: achizitorul anterior poate excepţionà validitatea dreptului de proprietate, câştigat în cartea fonduară de achizitorul ulterior; prin urmare în procesul intentat pentru invalidarea dreptului achizitorului ulterior, poate obiecţionà şi dovedì, că achizitorul ulterior a ştiut, sau din împrejurări a putut şti, sau chiar a trebuit să ştie, că reclamantul din proces a câştigat mai înainte imobilul, fiind în această chestiune regulă generală de drept aplicată stabil în practica Curiei regeşti ungare, că: dacă transmisiunea ulterioară s'a făcut în favoarea unui membru familiar, sau oricărei alte rudenii, această împrejurare în sine singură încă constituie prezumţiunea de drept, că achizitorul ulterior, ca rudenie, a ştiut, şi a avut cunoştinţă despre transmisiunea anterioară; tot asemenea prezumţiunea de drept sustă şi atunci, dacă cumpărătorul anterior după cumpărare a intrat în posesiunea faptică a imobilului, precum şi atunci, dacă şi cumpărătorul ulterior are domiciliu stabil tot în acea comună, unde domiciliază şi vânzătorul şi cumpărătorul anterior, şi unde e situat şi imobilul; — în toate aceste cazuri Curia regească ungară dă loc acţiunei faţă de cumpărătorul ulterior, introdus în cartea fonduală, pe care-l obligă să tolereze înscrierea dreptului de proprietate în cartea fonduală, a reclamantului; pentrucă cumpărătorul ulterior care a avut cunoştinţă de cumpărarea anterioară, totdeauna se consideră de achizitor de rea credinţă, iar reaua credinţa, după practica stabilă a Curiei regeşti ungare, nici când nu poate servì ca bază de drept de achiziţiune.

Mai amintesc, că obvin şi aşà cazuri, în cari nu achizitorul prim improcesuiază pe achizitorul al doilea pentru proprietate, ci contrar achizitorul al doilea, înscris în cartea fonduară ca proprietar, face acţiune contra achizitorului prim pentru predarea imobilului în posesiune; aceasta se întâmplă atunci, când achizitorul imobilului primeşte în posesiunea sa faptică dela vânzător imobilul cumpărat, însă nu solicită intabularea dreptului său de proprietate, căci el ca «beatus possidens» cugetă, că are drept oricând să ceară transcrierea dreptului său de proprietate în cartea fonduală, şi nici prin minte nu-i trece, că vânzătorul în mod fraudulos va vinde din nou imobilul; proprietarul tabular însă devenit «titular fără drept», nu face chestiune de conştiinţă, ci se pune şi vinde din nou imobilul, iar cumpărătorul nou numaidecât cere şi dobândeşte dreptul de proprietate în cartea fonduară, şi apoi ca proprietar de carte fonduară face proces contra achizitorului prim, şi în acţiunea sa cere să i se adjudece posesiunea imobilului în baza dreptului său de proprietate, care invoalvă şi dreptul de a reclamà posesiunea; — în proces intimatul se apără şi dovedeşte fapte, din cari se poate constatà, că reclamantul a ştiut, sau că din împrejurări a putut şti, sau a trebuit să ştie, că intimatul mai înainte a cumpărat imobilul, pe care la cumpărare l-a primit dela vânzător şi-l ţine în în posesiune faptică, deci că reclamantul nu e achizitor de bună credinţă, deoarece el la cumpărare trebuià să pretindă dela vânzător şi predarea în posesiune a imobilului, ce necondiţionat duceà la rezultatul, că proprietarul tabular nu erà în drept să vândă şi reclamantul să cumpere imobilul; — în baza aceasta intimatul cu succes va cere respingerea acţiunei, şi va formulà contra-acţiunea sa (acţiunea reconvenţională) pentru adjudecarea dreptului său de proprietate şi obligarea reclamantului să tolereze intabularea dreptului de proprietate a intimatului în cartea fonduală.

Dr. GEORGIU PLOPU
Prezident onorar al Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie

CAS. I, 7 Martie 1930

ABROGARE. LEGE NOUĂ. ABROGARE EXPRESĂ SAU TACITĂ. DESUETUDINE. NU CONSTITUE O ABROGARE. REZERVĂ DE RĂSCUMPĂRARE. ARDEAL. DREPT PERSONAL AL VÂNZĂTORULUI. TRANSMISIUNE. NULITATE (par. 1070 c. civ. austriac). (1)

1. *O lege sau o dispoziţiune de lege nu poate fi abrogată decât în mod expres, când legea nouă declară categoric printr'un articol că legea anterioară este şi rămâne abrogată, sau în mod tacit când legea nouă cuprinde dispoziţiuni incompatibile cu legea veche, în care caz toate dispoziţiunile legei vechi cari sunt incompatibile se consideră abrogate.*

In nici un caz o lege sau un text de lege nu poate fi abrogat prin desuetitudine sau neuz.

2. *Conform art. 1070 c. c. a. dreptul de răscumpărare este personal şi exclusiv vânzătorului şi orice transmitere a acestui drept e nulă, fie că ar aveà loc posterior actului de vânzare, fie că s'ar face printr'o stipulaţiune concomitentă cu vânzarea.*

(Aurel Bârsan cu Florea Dumitru).

CURTEA: Asupra recursului făcut de Aurel Bârsan contra deciziunii No. 804/1928 a Curţei de Apel din Braşov.

Având în vedere deciziunea supusă recursului de faţă, din care se constată că reclamantul Aurel Bârsan a intentat acţiune înaintea Tribunalului Făgăraş contra pârîtului Florea Dumitru, spre a se constată dreptul de răscumpărare a reclamantului asupra imobilelor anume indicate prin acţiune şi în consecinţă pârîtul să fie obligat a-i eliberà un act pe baza căruia reclamantul să-şi intabuleze dreptul de proprietate asupra acelor imobile.

Că Tribunalul pe baza probelor administrate respinge acţiunea iar Curtea de Apel din Braşov prin deciziunea atacată cu recurs, confirmă sentinţa dată de prima instanţă.

Că spre a da această soluţiune Curtea de Apel adoptând starea de fapt cât şi motivele în drept din sentinţa Tribunalului constată că prin contractul dela 19 Februarie 1907, mama reclamantului anume Roza Siche a vândut pâtîtului imobilele în litigiu rezervându-şi dreptul de răscumpărare pe timp de trei ani atât pentru ea cât şi pentru fiul său reclamantul, când acesta va deveni major, drept pe care numita l-a şi stipulat în contractul de vânzare; că, în timpul fixat, mama reclamantului nu şi-a exercitat acest drept faţă de pârît căci nu se poate ţine seamă de faptul susţinut de pârît că mama sa a trimes pe un împuternicit al său anume Nistor Bobeş să ofere pârîtului preţul de răscumpărare, deoarece pe de o parte această ofertă a avut loc după expirarea termenului de trei ani fixat prin contract şi deci pârîtul era în drept să refuze, iar pe de altă parte oferta aşa cum a fost făcută nu este valabilă şi eliberatorie, deoarece chiar dacă ar fi fost în termen, n'a fost însă urmată de consemnarea preţului la dispoziţia pârîtului ci a fost numai verbal făcută; că murind mama reclamantului, acesta devenind major, a înţeles, conform contractului să-şi exercite dreptul de răscumpărare ceeace ambele instanţe de fond constată că este inadmisibil deoarece conform paragr. 1068 şi 1070 c. c. a. dreptul de răscumpărare este pur personal vânzătorului şi deci stipularea lui în favoarea terţilor, fie prin acte între vii fie prin acte mortis causa, este nulă şi fără efect, astfel că pe baza acestora acţiunea ca şi apelul reclamantului au fost respinse.

---

(1) Hotărîrea de mai sus, redă într'un mod deosebit de eclatant toate desavantagiile jignitoare a formalismului dus la extrem în materie de acte juridice.

Ori, în orice sistem de drept, formalismul are o influenţă salutară numai în măsura în care serveşte un scop economic, juridic sau moral de importanţă deosebită.

Această însuşire caracteristică a formalismului a fost recunoscută foarte de timpuriu în dreptul roman. Şi pentru a temperà efectele formalismului, a luat fiinţă şi s'a dat o desvoltare deosebită aşà zisei: *clauzula condicillaris* şi respective concomitemt cu aceasta: *conversiunei*.

In concepţiunea juridică, vorbim de conversiune atunci şi acolo, unde avem de a face cu un act juridic care fiind nul pentru speţa dată, este valabil, întrunind toate condiţiunile legale pentru un alt act juridic şi în acest din urmă caz, adică actul juridic valabil, din punct de vedere formal se consideră *existent, dacă acesta corespunde voinţei presupuse a părţilor.*

Dintre drepturile moderne au legiferat conversiunea: proiectul bavarez paragr. 82; anteproiectul din Dresda paragr. 141; cod. civ. al imperiului german paragr. 1949; proiectul cod. civ. ungar t. 1 paragr. 998; t. 2 paragr. 784; t. 3 paragr. 785.

Examinată deci din punct de vedere al conversiunei, felul cum a fost soluţionată problema discutată în deciziunea de mai sus este perfect juridică şi nu suferă nici o critică în partea ce statuiază că răscumpărarea poate fi stipulată în mod valabil numai în favoarea vânzătorului; este însă şi neechitabilă şi nu corespunde nici punctului de vedere legal aceà parte, care declară de nul contractul în litigiu *şi faţă de reclamantul care n'a participat la încheierea acelui contract.*

Deciziunea ce discutăm se întemeiază dealtfel pe următoarele trei chestiuni de drept:

1. Oferta de răscumpărare a fost făcută de către mama reclamantului după trecerea celor trei ani, astfel că pârîtul pe drept cuvânt a refuzat-o.

2. Oferta de răscumpărare în felul şi între împrejurările cum s'a făcut este nevalabilă. căci nu s'a făcut în timp util, că a fost numai verbală şi ofertantul n'a consemnat în depozit judiciar pe seama pârîtului preţul de răscumpărare.

3. Dreptul de răscumpărare este un drept *personal*, care nu poate fi rezervat decât pe seama vânzătorului. Pentru un terţiu acest drept nu poate fi prevăzut nici prin acte între vii şi nici în acelea pentru cazul morţii şi orice dispoziţie ce se abate dela acest principiu este nulă şi neavenită.

Ad. 3. Din punctul de vedere al conversiunei, poate s'ar puteà spune că, întrucât în contractul de mai sus *dreptul de răscumpărare se rezervă pe seama unui terţiu care n'a luat parte la încheierea contractului, acela este nul; dar nu se poate şi nici nu este admisibil a se declarà de nul contractul şi în dispoziţiunile ce conţine în favoarea terţiului (reclamantului) care n'a luat parte la încheierea lui, adică în aceà parte care conţine dreptul de cumpărare al reclamantului.*

Şi nu poate fi declarat nul, fiindcă atât paragr. 7, 655 şi 914 din c. c. a., cât şi jurisprudenţa desvoltată pe baza lor în Ardeal, dispun că la interpretarea actelor juridice şi contractelor se va ţine seama, nu de conţinutul gramatical al actelor, ci de voinţa adevărată a părţilor. In caz de îndoeală, contractului i se va atribuì înţelesul ce corespunde mai mult naturei juridice a actului şi voinţei părţilor.

Ori, plecând dela aceste principii, evident că nu există şi nici nu poate să existe nici o piedică, pentrucă contractul de mai sus să-l considerăm ca încheiat în favoarea terţiului (reclamantului).

Este adevărat, că în contractul litigios s'a rezervat pe seama reclamantului, care n'a luat parte la încheierea contractului, numai dreptul de *răscumpărare şi nu simplul drept de vânzare, respectiv de cumpărare.*

Dar acest drept de răscumpărare: (pactum de retroemendo) ca atare, numai atunci se puteà încheià în mod valabil şi ca drept existând numai formal, dacă însuş reclamantul ar fi fost parte contractantă şi dacă fiind parte contractantă şi l-ar fi legat singur pe seama sa.

Considerând însă că reclamantul în propria sa persoană nu este *parte contractantă*, părţi fiind numai Siche Roza şi pârîtul; este evident că aceste părţi contractante au putut să încheie în «mod valabil» pe seama reclamantului, ca terţă persoană, stând afară de contract: Numai dreptul de vânzare respectiv de cumpărare, după expirarea alor trei ani, dar nici decât dreptul de răscumpărare.

Simpla împrejurare, că părţile contractante, adică pârîtul şi Siche Roza, pentru determinarea adevăratei voinţe a lor, în contract au folosit termene tehnice greşite, nu constitue motiv suficient, ca să nu interpretăm şi acceptăm acest contract în felul care corespunde *voinţei adevărate a părţilor*; aceasta cu atât mai mult, deoarece la interpretarea contractelor urmează a se acceptà nu atât înţelesul ad litteram al expresiunilor folosite, ci adevărata voinţă şi intenţiune a părţilor contractante; iar în caz de îndoeală, fiecărei convenţiuni i se dă interpretarea potrivită, care face *valabilă convenţiunea din chestiune sau actul juridic* (c. c. a., paragr. 914; cod. civ. român, art. 977-985; cod. comercial ardelean paragr. 265, 266; cod. com. rom. art. 1156-1164).

Este eronată şi nu se poate acceptà aceà părere: *Că interpretarea convenţiunilor este chestiune de fapt, care ca atare ar scăpà controlului şi cenzurei Inaltei Curţi pe baza unui recurs în casaţiune.*

Pe teritoriul de aplicaţiune a c. c. a. interpretarea convenţiunilor nu este o chestiune de fapt, ci o chestiune evidentă şi pură de drept c. c. a. par. 914.

După părerea noastră constitue o dezertare dela datoria de a soluţionà problema de drept, când în loc de soluţiune judiciară, te mărgineşti la enunţarea părerei că interpretarea convenţiunilor este chestiune de fapt, şi nu o chestiune de drept, cum este în realitate şi prin aceasta te consideri dispensat de obligaţiunea de a da vreo soluţiune în drept.

După părerea noastră este inadmisibilă motivarea juridică, că interpretarea legilor este chestiune de drept, iar interpretarea convenţiunilor şi a actelor juridice, ar constitui simplă chestiune de fapt, fiind de atributul suveran al instanţelor inferioare de fond.

Dacă este adevărat că: *contractus contrahentibus legem ponit* adică, dacă este principiu indiscutabil că convenţiunile formează legea părţilor (cod. civ. român, art. 969; cod. civ. fr., art. 1134), atunci fără paralogism nu se poate face nici o distincţiune subtilă şi plină de contraziceri între legea relativă şi legea generală cu caracter absolut: ci socotim mai corect acel punct de vedere, care dealtfel satisface în mai mare măsură dreptatea absolută după care:

Orice lege este lege, şi interpretarea şi analizarea oricărei legi este chestiune de drept pură!

Că hotărînd astfel Curtea de apel, susţine recurentul prin motivul de casare aşà cum a fost desvoltat în instanţă, a violat dispoziţiunile paragrafului 878 c. c. a. prin aceea că stipulaţiunea de răscumpărare a fost primită de pârît şi nu există nici o dispoziţie legală prohibitivă, care să împiedice părţile contractante de a-şi fixà voinţa lor într'un contract bilateral afară de excepţiunile prevăzute în paragr. 878 c. c. a. şi anume în cazul când obiectul contractului este un lucru imoral sau imposibil ceeace în speţă nu este cazul; că dispoziţiunile paragr. 1070 c. c. a. sunt căzute în desuetudine ca fiind în contrazicere cu echitatea şi cu înalta morală a dreptului privat şi că dealtfel în speţă este vorba de o transmitere a dreptului de răscumpărare şi este vorba de o stipulaţiune, din care naşte dreptul de răscumpărare şi pentru recurent concomitent cu al vânzătoarei.

Considerând că o lege sau o dis-

Părerea contrară nu satisface nici sentimentul general de dreptate!

Este chiar jignitor a susţine şi profesà teoria, că diagnosticul juridic a chestiunei de drept, adică a părţei bolnave a problemei, îl poate stabili numai instanţa inferioară şi această stabilire să fie obligatorie pentru instanţa cea mai înaltă, care deţine cea mai vastă competenţă şi cele mai vaste cunoştinţi juridice.

Acestei teorii fundamental greşite, îi opunem textul clar al art. 30 punctul 8 din însăş legea organică a Inaltei Curţi, care împărtăşeşte în totul punctul nostru de vedere şi justifică cele desvoltate mai sus.

Pentru determinarea caracterului propriu al dreptului de răscumpărare (pactum de retroemendo), cităm dispoziţia clară din paragr. 1070 c. c. a.:

«Rezerva răscumpărărei are loc numai la bunuri imobile şi se cuvine vânzătorului numai cât trăieşte, dreptul său nu îl poate transmite nici moştenitorilor săi, nici altuia».

Să analizăm în scurt ce opreşte şi ce nu opreşte, sau mai precis ce anume permite şi ce nu permite această dispoziţiune legală?

După părerea noastră legea nu permite, ca vânzătorul în mod unilateral să înstrăineze sau să lase în moştenire un drept de răscumpărare dejà născut şi dejà dobândit pentru persoana sa; dar nici decât nu opreşte, căci nici nu poate opri, ca două părţi contractante, vânzător şi cumpărător, prin consimţimântul lor comun, adică prin voinţa lor convenţională, cuprinsă în un act scris, comun şi sinalagmatic, să stabilească acest drept pe seama unui terţiu, care nu este parte contractantă.

Căci în acest caz vânzătorul «nu înstrăinează nimic, nu transmite nimic în moştenire», pentru simplul motiv, că nu are ce înstrăinà sau transmite, căci nici dânsul încă nu a dobândit nimic.

Ori rămâne şi în speţă aplicabil principiul: *nemo plus juris in alienum transferere potest, quam ipse habet.*

In speţa noastră în esenţă şi în realitate nu vânzătorul ci cumpărătorul este partea care interesează. Ori acestuia legea nu îi opreşte dreptul de liberă dispunere — utendi, fruendi si abutendi — peste imobilele, cari formează proprietatea sa exclusivă.

De aici a urmat faptul, că în doctrina şi legislaţia modernă *pactul de răscumpărare nu mai este un drept personal.*

Dar dreptul de răscumpărare nu este un drept personal nici conf. art. 1384 c. civ. rom., nici conf. art. 1669 c. civ. francez.

Dar nici în dreptul austriac dreptul de răscumpărare nu este un *drept personal*, în sensul rigid, în care l-a luat deciziunea ce adnotăm.

Se presupune, că vânzătorul îndată după încheierea convenţiunei conţinând pactul de răscumpărare, devine *dement*, ar urmà oare de aci, că pactul de retroemendo să nu-l poată exercità curatorul său numai din motivul, că acest drept l-ar puteà exercità numai vânzătorul personal?

Ori că vânzătorul cade în *faliment*, sau nu *voeşte a exercità* dreptul de răscumpărare, ca să-şi păgubească prin aceasta pe creditorii săi?

Ori, în fine, că imediat după încheierea contractului de vânzare-cumpărare prevăzut cu dreptul de cumpărare, însuş cumpărătorul îl omoară pe vânzător?

Ar puteà fi admisibil că creditorii în acest caz să nu-şi poată exercità drepturile asigurate lor prin paragrafele 79 şi 127 a legei de urmărire şi în paragr. 26, 28 şi 29 din codul falimentelor?

Or, putem admite în drept că cumpărătorul ucigaş să fie premiat, iar descendenţii vânzătorului omorît să fie pedepsiţi!?

Dacă prin urmare recunoaştem, că în cazurile amintite atât curatorul, cât şi creditorii eludaţi şi descendenţii acum amintiţi sunt în drept a exercità pactul de retroemendo cuvenit vânzătorului, *se desprinde concluzia logică, că rigiditatea exclusivă afirmativ asigurată prin paragr. 1070 din c. c. a. este înfrântă prin legi ulterioare în vigoare.*

Ad. 2. Este lipsită de orice bază juridică acceptabilă şi aceà părere juridică a Inaltei Curţi, că nici mama reclamantului adică partea contractantă Siche Roza, nu ar fi putut exercità în mod valabil dreptul de răscumpărare deoarece, precum dispune motivarea deciziunei, Siche Roza a voit să exercite acest drept numai după 3 ani; că Siche Roza a făcut numai propunere verbală pentru răscumpărare şi în fine că nu a consemnat în depozit judiciar preţul de răscumpărare.

După părerea noastră aceste puncte de vedere juridice ale supremei instanţe nu pot fi acceptate pentru următoarele consideraţiuni:

a) Este greşită şi nu este cu nimic motivată aceà părere că pactul de răscumpărare ar dobândi *fiinţa juridică, existenţa de drept prin propunerea contractuală făcută de răscumpărător şi primită de vânzător.*

Această concepţiune este în contradicţiune de diametrală cu însăş natura de drept şi noţiunea juridică a pactului de retroemendo. (Contradictio in adjecto).

Dacă această părere ar fi adevărată şi s'ar puteà chiar presupune în drept, că pactul de răscumpărare ar dobândi fiinţă juridică numai prin *propunerea contractuală nouă* făcută de vânzător, adresată cumpărătorului, primită de acesta, respectiv prin acceptarea de către acesta, nu este mai puţin adevărat, că cumpărătorul, *această nouă propunere de răscumpărare a propunătorului răscumpărărei o poate şi respinge sau refuzà fără nici un motiv şi deci ca rezultat final ar urmà, că naşterea şi fiinţa pactului de răscumpărare ar depinde exclusiv de voinţa părţei cumpărătoare.*

Or, baza juridică, care dă fiinţă pactului de retroemendo, nu rezidă în faptul acceptărei sau respingerei *vreunei propuneri cu totul nouă şi independente* adresată de vânzător către cumpărător, ci pe simplul fapt că vânzătorul încunoştiinţează pe cumpărător, că vreà să-şi exercite dreptul de răscumpărare dejà dobândit şi existent.

Această manifestare de voinţă unilaterală de încunoştiinţare din partea vânzătorului, care intenţionează a răscumpărà nu poate să fie considerată ca o *ofertă nouă, sau ca o ofertă, care ar fi existat şi aşteptà numai primirea, adică acceptarea ei.*

Cel ce vrea să răscumpere nici nu are nevoie să facă vreo ofertă, pentru simplul motiv, că *odată cu contractul de vindere-cumpărare încheiat cu rezervarea dreptului de răscumpărare, se consideră încheiat însuş şi contractul de răscumpărare.*

Vânzătorul cu pact de răscumpărare are deci un drept câştigat (c. c. a., paragr. 1070; c. c. r., art. 1375; cod. civ. fr., art. 1662; proiectul de cod civ. ungar, t. 1 paragr. 1474; t. 2 paragr. 1177; t. 3 paragraful 1176).

Numai punerea în vigoare a contractului de răscumpărare este legată *de aceà condiţiune suspensivă, ca vânzătorul, înăuntrul termenului prevăzut în contractul de vindere-*

poziţiune de lege nu poate să fie abrogată decât în mod expres, când legea cea nouă declară categoric printr'un articol, că legea anterioară este şi rămâne abrogată sau în mod tacit când cea nouă cuprinde dispoziţiuni incompatibile cu legea veche, în care caz toate dispoziţiunile legei vechi cari sunt incompatibile se consideră ca abrogate.

Că în nici un caz o lege sau un text de lege nu poate fi abrogat prin desuetudine sau neuz, astfel că dispoziţiunile paragr. 1070 c. c. a. nefiind abrogate nici expres nici tacit ele rămân în vigoare şi perfect aplicabile în speţă.

Considerând că potrivit dispoziţiunilor paragr. 1070 c. c. a. rezerva de răscumpărare se cuvine numai vânzătorului şi numai cât trăeşte, şi nu poate să transmită dreptul său nici moştenitorilor nici altuia.

Că, prin urmare, din acest text de lege rezultă că dreptul de răscumpărare este un drept personal şi exclusiv al vânzătorului urmează că orice transmitere a acestui drept e nulă fie că ar aveà loc posterior actului de vânzare, fie că transmisiunea s'ar face prin o stipulaţiune în mod concomitent şi prin însuş acel act, asemenea stipulaţiuni prevăzând însăş transmisiunea dreptului de răscumpărare, sunt nule şi de nul efect căci nulitatea unei stipulaţiuni nu constă numai în imoralitatea sau imposibilitatea obiectului ei, ci şi în aceea că ar cuprinde o convenţiune în contra dispoziţiunilor legale.

Că aşà fiind şi întrucât în speţă este vorba de un contract de vânzare, prin care vânzătoarea a stipulat dreptul de răscumpărare al imobilului vândut şi în favoarea fiului său, recurentul, bine şi fără violarea paragr. 878 c. c. a. a considerat nulă această stipulaţiune şi în consecinţă a respins apelul acestuia.

Că aşadar, toate motivele de casare fiind nefundate, recursul urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondat recursul.

Decizia No. 838 din 7 Martie 1930.

Preşedinţia d-lui **T. Magheru,** consilier. Avocaţi d-nii **Mihail Stern,** p. recurent şi **Cârjan,** p. intimat.

---

cumpărare să comunice cumpărătorului voinţa şi dorinţa sa pentru exercitarea respectiv pentru punerea în vigoare a răscumpărărei.

De îndată ce vânzătorul a încunoştiinţat pe cumpărător că îşi exercită dreptul său de răscumpărare:

Condiţiunea suspensivă s'a împlinit (existente conditione), pactul de răscumpărare a luat fiinţă, a intrat în vigoare.

Iar contractul de răscumpărare intrând în vigoare, este evident că *dela această dată, nici una dintre părţile contractante nu poate în mod unilateral să se desisteze dela contract.*

Cod. civ. francez prin art. 1658, iar c. civ. român, care îl urmează, prin art. 1371, merge şi mai departe în privinţa construcţiunei juridice a pactului de retroemendo.

In conformitate cu aceste legi, contractul de vindere-cumpărare legat pe lângă pactum de retroemendo se consideră *ca un contract cu condiţie rezolutorie expresă, prin urmare, contractul de răscumpărare se consideră a aveà fiinţă.*

Numai un contract *cu fiinţă legală se poate desfiinţà* «ipso jure», *dacă se îndeplineşte condiţiunea rezolutorie, iar nu şi unul care nu există!!*

Cu considerare la toate acestea, este evident că, pentru fiinţa juridică, pentru naşterea unui pact de *retroemendo* nu éste necesară nici un fel de ofertă, cu atât mai puţin o ofertă scrisă (ordonanţa 4420/1918).

b) Din înţelesul corect al dispoziţiei din paragraful 1377 c. civ. rom.: «vânzătorul nu poate intrà în posesiune decât după ce a îndeplinit toate aceste condiţiuni», ca şi din cel al paragrafului 1068 din c. c. a.: *că revânzătorul este ţinut a cedà posesiunea bunului imobil, care constituie obiectul răscumpărărei numai contra preţului de răscumpărare,* nu se poate trage nici o concluzie sau să se opună vreun nex cauzal contra caracterului de act perfect al pactului de *retroemendo.*

Imperativul legal al îndeplinirei obligaţiunilor comune, reciproce şi comutative, nu are nimic comun şi nu atinge naşterea actului juridic, al convenţiunei sau pactului de *retroemendo*; ci priveşte numai chestiunea executărei, a aducerei la îndeplinire a unui act juridic, convenţiune sau pact de răscumpărare, dejà perfect, adică care are fiinţa legală şi perfectă.

Este prin urmare nu numai complet neîntemeiată, dar este absolut contrară naturei juridice a convenţiunilor sinalagmatice aceà concepţiune, că o parte, în speţă vânzătorul, din partea sa să îndeplinească totul, mai precis să consemneze chiar în depozit judiciar întreg preţul de răscumpărare; iar cealaltă parte contractantă, adică cumpărătorul să nu îndeplinească absolut nimic.

In cadrele contractelor sinalagmatice, o parte contractantă chiar pentru aceea se obligă, ca şi cealaltă parte să fie obligată; apoi din acel motiv îndeplineşte pentru sine obligaţiunea sa, ca şi cealaltă parte să îndeplinească simultan.

«Do ut des!!».

Părerea contrară este nu numai profund nedreaptă, dar este şi în ceeace mai mare măsură lipsită de echitate.

Cum poate să fie drept procedeul, ca vânzătorul să consemneze în depozit pentru cumpărător preţul şi în acel caz când cumpărătorul nici nu a lăsat din posesiunea sa imobilul adică obiectul răscumpărărei; că adică vânzătorul să piardă atât dobânzile preţului depus, cât şi toate veniturile imobilului, care îi revine dânsului!?

Nici chiar *simplul debitor* al unei sume de bani nu poate fi constrâns să consemneze suma datorată pentru creditorul său, nu are această obligaţiune, dar are dreptul-facultatea de a puteà face consemnarea. (In acest sens paragr. 1425 c. c. a.; art. 1257 c. civ. fr.; art. 1114 cod. civ. rom. şi proiectul cod. civ. ung., t. 1 1289 paragraful. . .; t. 2 1021, paragr. . . .; t. 3 1022 paragr. . . .

Ad. 1. Constitue o evidentă denaturare de acte aceà constatare în fapt a instanţelor de fond, că Siche Roza ar fi fost obligată a-şi exercità dreptul de răscumpărare *în curs de trei ani.*

Din contractul original, anexat la actele dosarului se vede, că Siche Roza — tocmai contrar de cele stabilite de instanţe — nu numai, că ar fi trebuit să îşi exercite dreptul de răscumpărare în lăuntrul termenului de 3 ani, ci din contra, numai după trei ani dela încheierea contractului, a putut să-şi exercite acest drept, adică a trebuit să lase să scurgă mai întâiu acest termen de trei ani.

* * *

II. Să presupunem, că nici unul dintre motivele de drept înşirate mai sus, nu ar fi potrivite pentru răsturnarea punctului de vedere juridic, adoptat în cazul discutat de către Suprema Instanţă, se impune dela sine ca chestiune finală următoarea întrebare:

Pentru care consideraţiune nu a anulat sau nu a desfiinţat Inalta Curte întreg contractul, ci numai partea aceea a unui contract unitar, care se referă la pactul de *retroemendo?*

In adevăr este peste orice îndoeală, că în cazul, de care ne ocupăm, contractul de vindere-cumpărare încheiat cu menţinerea pactului de răscumpărare, *este un contract unitar şi indivizibil.*

Având în vedere, că Siche Roza, care a plecat în America unde a şi decedat, şi a transmis pârîtului imobilele din proces numai *pe lângă menţinerea dreptului de răscumpărare pe seama fiului său, rămas acasă (conditiones juris quae tacitae insunt).*

Considerând, că părţile în mod *expres au înţeles să contracteze* numai pe lângă rezervarea pactului de *retroemendo.* Această voinţă a părţilor fiind dovedită prin pactul, că simultan cu transcrierea dreptului de proprietate s'a *intabulat* atât pe seama lui Siche Roza, cât şi a fiului ei reclamantul *acest drept de răscumpărare şi acesta este intabulat şi azi.*

Având în vedere, că un contract încheiat cu rezervarea pactului de răscumpărare, urmează să fie considerat ca un contract încheiat sub condiţiunile sau suspensivă sau rezolutorie.

Considerând, că orice contract încheiat cu o condiţiune prohibitivă este nul şi de nul efect; deci şi *contractul de vindere-cumpărare, convenit pe lângă rezervarea pactului de răscumpărare* (c. c. a., paragr. 898; cod. civ. rom., art. 1008; c. civ. fr., art. 1173; c. c. ung., t. 1 paragr. 977; t. 2 paragr. 766 şi t. 3 paragr. 768) şi în fine:

Având în vedere, că atât instanţele de fond, cât şi Inalta Curte au declarat prohibită de lege (paragr. 1070 c. c. a.) Condiţiunea fixată de părţi chiar şi numai în mod tacit *(conditiones juris quae tacitae insunt).*

Rămâne precis pe baza tuturor celor expuse mai sus, că în cazul de care ne ocupăm atât legea formală şi rigidă (paragr. 1070 c. c. a.), cât şi dreptatea şi echitatea au cerut şi pretind că:

In cel mai rău caz să se fi restituit între părţi starea anterioară; căci în orice jurisdicţiune pururea se impune maxima veche şi totdeauna actuală: «Jus est ars boni et aequi».

Dr. V. SANDOR
Consilier la Inalta Curte
de Casaţie şi Justiţie

CAS. II, 17 Decemvrie 1929

CAMERĂ DE ACUZARE. OPOZIŢIE FĂCUTĂ DE MINISTERUL PUBLIC. CAZ DE URMĂRIRE. PREVENIT. DECIZIE CU CARACTER DE ORDONANŢĂ DEFINITIVĂ DE URMĂRIRE. RECURS. INADMISIBILITATE. (Art. 137, 117, 135 şi 212 proc. pen.). (1), (2), (3), şi (4)

Potrivit art. 117 al. 3 pr. pen. dreptul prevenitului de a atacà pe calea opoziţiunei ordonanţa judelui-instructor fiind limitat numai la liberarea provizorie şi incompetenţă, trebue, în mod logic, a se decide că şi deciziunile Camerei de punere sub acuzare care reformează, în materie de crimă ordonanţele de neurmărire ale acelui judecător şi care au caracterul de ordonanţe definitive de urmărire nu vor fi susceptibile de a fi atacate pe calea recursului.

Numai după îndeplinirea prescripţiunilor art. 212 proc. pen., Camera de acuzare va fi chemată ca, în conformitate cu textul citat, să dea deciziunea definitivă de trimiterea cauzei înaintea juriului şi numai în contra acestei deciziuni prevenitul va puteà exercità dreptul său de recurs.

---

(1) Iată textul motivelor de recurs:

I. «Violarea disp. art. 219, 226 şi 324 din pr. penală prin faptul că decizia Camerei de acuzare nu conţine o menţiune substanţială, şi anume că d-l procuror ar fi depus rechiziţii scrise pe masa Camerei şi că s'ar fi retras, împreună cu grefierul Camerei, din camera de deliberare».

II. «Violarea disp. art. 226, 229 comb. cu art. 191 şi 192 din pr. pen. prin aceea că în decizia Camerei de acuzare nu se menţionează textul de lege care constitue infracţiunea — pentru care sunt trimise în judecată, în urma reformărei ordonanţei d-lui judecător de instrucţie, prin care se clasase afacerea, astfel că faptele ce mi se impută au rămas neîncadrate într'un text de lege formal şi precis».

III. «Exces de putere. Violarea disp. art. 215 şi 226 pr. pen. prin faptul că decizia Camerei de acuzare, face o enumeraţie a unei serii de afirmaţiuni, nedovedite reproduse prin opoziţia d-lui procuror, şi fără să examineze şi constate dacă expunerea faptelor şi prezumpţiunilor neîntemeiate din această opoziţie, există în contra mea: probe sau indicii îndestulătoare, cari să fie destul de grave, pentru a se puteà pronunţà punerea sub acuzare, aşà cum se cere formal prin disp. art. 216 şi 226 din pr. penală».

(2) Publicăm mai jos două deciziuni a Camerei de acuzare depe lângă Curtea de Apel Galaţi, dintre cari prima a fost atacată cu recursul soluţionat prin deciziunea raportată în text.

CAMERA deliberând: Asupra opoziţiei făcută de d-l procuror al Tribunalului Ismail în contra ordonanţei definitive No. 131 din 30 Octomvrie 1929 a d-lui jude instructor al acelui Tribunal prin care declară că nu este caz de urmărire contra lui Nusim M. Iagolniţer pentru faptul de incendiu.

Având în vedere concluziunile d-lui procuror general şi actele de instrucţiune făcute în cauză din care rezultă în fapt următoarele:

In noaptea de 17—18 Maiu 1929 isbucnind un incendiu care a consumat o magazie, proprietatea lui Petre Cocenai din oraşul Bolgrad închiriată de acesta comerciantului Nusim Iagolniţer în care acesta aveà depozitată marfă şi presupunându-se dela început că focul a fost pus s'a dispus facerea cercetărilor în cauză.

Având în vedere că din instrucţia urmată în cauză s'a stabilit că în magazie în momentul când a isbucnit incendiul nu erau decât puţine mărfuri şi fără valoare mare, că s'a stabilit că numitul comerciant Nusim Iagolniţer asigurase de curând mărfurile la Societatea Prevederea din Brăila pe o sumă mare de 800.000 lei la data de 14 Martie 1929 şi însuş inculpatul recunoaşte printr'o declaraţie dată Societăţei «Prevederea» aflată la dosar (pag. 134) că în magazie nu aveà depozitate toate mărfurile prevăzute în poliţa de asigurare. Că din depoziţiile reprezentanţilor Societăţei «Prevederea» trimişi ca specialişti pentru constatare şi verificare la faţa locului şi din actul lor se constată că mărfurile aflate în momentul incendiului aveau o valoare de 62.950 lei iar în nici un caz de 800.000 lei cum pretinde inculpatul.

Având în vedere că din depoziţiile martorilor care au alergat la faţa locului în primele momente ale incendiului rezultă că focul a luat naştere din interiorul magaziei, iar nu cum se aleagă că focul s'ar fi putut pune prin pivniţa de sub magazie căci magazia erà înfundată în aşà fel că nimeni n'ar fi putut pătrunde înăuntru. Că deasemeni din depoziţiile martorilor se constată că în momentul când s'a deschis uşele şi ferestrele magaziei pentru stingerea incendiului, în magazie nu se aflà decât lăzi, butoaie goale sau cu foarte puţine mărfuri, baloturi de fer, etc., a căror valoare erà relativ mică.

Că din toate aceste rezultând că nimeni altul nu aveà interes a pune foc magaziei decât inculpatul Nusim Iagolniţer, Camera urmează a admite opoziţia de faţă declarându-se că este caz de urmărire contra numitului pentru faptul de incendiu.

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile d-lui procuror general, admite opoziţia făcută de d-l procuror al Tribunalului Ismail în contra ordonanţei definitive de clasare No. 131/929 a d-lui jude instructor al acelui Tribunal pe care o reformează în totul.

Declară că este caz de urmărire contra lui Nusim Iagolniţer, major, din Ismail pentru faptul de incendiu.

Dosarul cauzei se va trimite d-lui procuror general conform art. 212 pr. penală.

(Dec. No. 480 din 7 Noemvrie 1929 de d-nii *G. Batist*, preşedinte, *V. G. Ioan* şi *C. Ştefănescu*, consilieri la Camera de punere sub acuzare a Curţei de Apel Galaţi).

(3) CAMERA deliberând: Asupra raportului făcut în cauză de d-l procuror general al acestei Curţi potrivit dispoziţiunilor art. 212 pr. pen., prin care cere a se declarà caz de a fi pus sub acuzare şi a fi trimis în judecata Curţei de Juraţi Ismail, pe Nussim Iagolnitzer, major, pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 358 c. p.

Având în vedere că din lucrările dela dosarul cauzei rezultă în fapt că în noaptea de 17 spre 18 Maiu 1929, un incendiu isbucneşte la magazia proprietatea lui Petre Cocenai din Bolgrad pe strada Bulevard No. 134 din acel oraş, magazie care erà inchiriată inculpatului Nussim Iagolnitzer comerciant din Bolgrad şi care a fost în întregime distrusă de incendiu împreună cu mărfurile cari se aflà în ea la acea dată, foc care s'a întins, arzând şi magazia lui P. Cocenai. Cum focul care fără îndoială a fost pus de o mână criminală la ora unu, unu jumătate după miezul nopţei, n'a fost observat la timp nici chiar de paznicul Ivan Caratanase, iar uşile şi ferestrele magaziei fiind închise şi cheile la comerciantul N. Iagolnitzer care, şedeà cu locuinţa la oarecare depărtare de locul incendiului, neputând deci fi deschisă magazia mai din timp spre a se puteà pătrunde înăuntru, flacările au cuprins şi au mistuit după cum s'a arătat mai sus toate mărfurile cari erau înăuntru neputându-se salvà decât doar câteva lăzi goale şi nişte butoaie cari erau mai în apropiere de uşile magaziei, cuprinsă de flacări, fiind imposibil pompierilor şi persoanelor particulare cari au ajutat la localizarea incendiului a salvà mai multe mărfuri. Intreagă magazia fiind cuprinsă de flăcări, la un scurt interval de timp acoperişul magaziei incendiate s'a prăbuşit peste duşumeaua arzândă, care şi aceasta pătrunsă fiind de foc s'a prăbuşit în beciul care se aflà sub duşumea şi în direcţia cărui beciu a isbucnit primele flăcări, beciu care nu erà dat în seama nimănui şi a cărui uşă erà tot timpul deschisă.

Comerciantul N. Iagolnitzer fiind asigurat după cum rezultă din poliţa de asigurare No. 255867 din 15 Martie 1929 a Societăţei «Prevederea», s'au început, cercetări pe deoparte de d-l Jude Ocol Bolgrad iar pe de altă parte de poliţia Bolgrad în urma cărora d-l procuror al Tribunalului Ismail a deschis acţiune publică contra lui Nussim Iagolnitzer pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 358 c. pen. procedându-se la instruirea acestei afaceri.

Având în vedere că din examinarea amănunţită a actelor dela dosar rezultă că inculpatul Nussim Iagolnitzer atât înaintea d-lui Jude Ocol Bolgrad, înaintea poliţiei Bolgrad cât şi înaintea judelui instructor al Tribunalului Ismail cu ocazia interogatoriilor ce i s'au luat în cursul instrucţiunei afacerei a tăgăduit faptul de dare de foc ce i se impută că ar fi comis dânsul. Că deşi asigurat în poliţa de asigurare No. 255867 din 15 Martie 1929 la Societatea «Prevederea» deci la o dată nu cu mult anterioară declarărei incendiului, rezultă că dânsul a fost şi mai înainte asigurat, iar din depunerile martorilor ascultaţi în cauză de d-l jude instructor şi anume: Iacob Malamud, Ghidali Ghelman, Şneider Leiba, M. Strahilevici, Pascal Lazăr, Srul M. Lerentraht, I. Beker, Şloim Kişleanski, V. Gagealov, Căpitan V. C. Berlescu, I. Vâlcov, N. Vulcan rezultă că în magazia incendiată au fost multe mărfuri care au fost consumate de flacări, mărfuri cari sunt prevăzute în poliţa de asigurare şi cari — deşi vândute treptat de numitul comersant — erau înlocuite cu altele din cari n'au putut fi salvate mai mult din cauza că uşile magaziei erau încuiate iar cheile la inculpat, care, şedeà cu locuinţa la oarecare depărtare de locul incendiului, aşà că flacările le-a mistuit nefiind forţate uşile din timp. Că focul declarat n'a fost observat decât după ce a cuprins întreg interiorul magaziei rezultă din chiar arătările paznicului Ivan Caratanase care erà însărcinat cu paza a mai multor prăvălii prin apropiere, nu însă şi cu paza acestei magazii. Că nici unul din martori ascultaţi nu arată că inculpatul N. Iagolnitzer să fi avut vreun interes a pune foc acestei magazii cu mărfuri iar din instrucţia urmată în cauză rezultă că focul a luat naştere în interiorul

(Nussim M. Iagolnitzer cu Ministerul Public).

CURTEA: Asupra incidentului de inadmisibilitatea recursului ridicat de D-l Procuror al acestei Inalte Curţi.

Având în vedere că se constată din deciziunea supusă recursului de faţă că prin ordonanţa definitivă cu No. 131 din 30 Octombrie 1929 a D-lui Jude-Instructor de pe lângă Tribunalul Ismail, s'a declarat că nu există caz de urmărire împotriva recurentului Nussim M. Jagolnitzer pentru faptul de incendiu; că Ministerul Public de pe lângă acel Tribunal atacând cu opoziţie, conform art. 137 procedură penală, suscitată ordonanţă definitivă, opoziţia a venit spre judecare înaintea Camerilor de punere sub acuzare a Curţei de Apel din Galaţi care luând-o în cercetare şi găsind-o fondată, prin deciziunea recurată a admis-o, reformând în totul ordonanţa opozată, declarând caz de urmărire în contra recurentului pentru faptul de incendiu şi dispunând în acelaş timp trimiterea dosarului cauzei d-lui

---

magaziei şi anume în dreptul unde sub magazie se află un beci. Că ţinându-se seamă de împrejurarea că beciul nu erà dat în păstrarea nimănui şi uşa erà totdeauna deschisă, nu e exclusă posibilitatea ca un oarecare, altul decât inculpatul N. Iagolnitzer, să fi pătruns prin beci a cărui uşă erà totdeauna deschisă şi să dea foc acelei magazii.

Că astfel fiind, înlăturându-se arătările informatorilor Const. Niculcea şi Gh. Iorgulescu prepuşii Societăţei «Prevederea» persoană interesată în cauză, nu rezultă din complexul instrucţiunei urmată în cauză şi a împrejurărilor în care această magazie a fost distrusă de flacări — nici o dovadă de vinovăţie în contra inculpatului N. Iagolnitzer pentru crima de incendiu prevăzută şi pedepsită de art. 358 c. p.

Pentru aceste motive în unire cu concluziunile d-lui procuror general declară că nu este caz de a fi pus sub acuzare Nusim Iagolnitzer, major, pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 358 c. cp. şi prin consecinţă scoate de sub urmărire pe numitul Nusim Iagolnitzer. (Dec. No. 57 din 8 Februarie 1930 dată de d-nii *M. Mantu*, preşedinte; *N. Brăescu* şi *C. Mihăilescu*, consilieri).

(4) Pentru o înţelegere mai bună a chestiunei soluţionată de Inalta Curte de Casaţie prin deciziunea ce analizăm, este nevoe de o expunere succintă a faptelor: Prin ordonanţa definitivă No. 131 din 30 Octomvrie 1929, a judecătorului de instrucţie depe lângă Tribunalul Ismail, s'a declarat că nu există caz de urmărire contra lui Nussim M. Iagolnitzer pentru crima de incendiu.

Făcându-se opoziţie de procurorul Tribunalului Ismail, Camera de punere sub acuzare depe lângă Curtea de Apel din Galaţi, prin decizia No. 480 din 7 Noemvrie 1929, o admite, reformează în totul ordonanţa opozată şi declară că este caz de urmărire contra lui Nussim Iagolnitzer pentru crima de incendiu; nu face însă nici o trimitere de dare în judecată, ci dispune numai ca dosarul cauzei să se trimeată procurorului general conform art. 212 pr. penală.

Impotriva acestei deciziuni se declară recurs de Nussim Iagolnitzer, invocându-se trei motive:

1. Violarea art. 219, 226 şi 324 procedura penală, întrucât nu se găseşte în corpul deciziunei că procurorul general ar fi depus rechiziţie scrisă pe masa Camerei şi că s'ar fi retras împreună cu grefierul Camerei, din camera de deliberare.

2. Violarea art. 226, 229 comb. 191 şi 192 pr. penală, întrucât lipseşte din deciziune textul legei care califică infracţiunea.

3. Exces de putere şi violarea art. 216 şi 226 pr. penal, întrucât lipseşte din deciziune textul legei care califică infracţiunea, întrucât în decizie se face numai o enumerare de afirmaţiuni, reprodusă din opoziţia procurorului, fără să se facă o examinare a faptelor şi prezumpţiunilor, cari au putut sau cari ar fi putut conduce la găsirea probelor şi indiciilor îndestulătoare pentru o trimitere în judecată.

Inalta Curte prin decizia No. 8207/929, din 17 Decemvrie 1929, respinge ca inadmisibil recursul declarat pe motivul că: decizia atacată cu recurs este dată de Camera de acuzare conform art. 137 pr. penală, ca instanţă superioară de Instrucţie şi ca atare ţine locul unei ordonanţe definitivă de urmărire dată potrivit art. 135 pr. penală, că prevenitul neputând conform art. 137 aliniat 3, de a atacà cu opoziţie ordonanţele judecătorului de instrucţie decât pentru cazurile limitate de art. 117 (libertate provizorie) şi art. 524 (incompetinţă), se deduce în mod logic că nu poate atacà nici cu recurs deciziunile Camerei de acuzare când, ca în speţă, reformează în materie de crimă ordonanţa de neurmărire a judecătorului de instrucţie şi când prin urmare are caracterul unei ordonanţe definitive de urmărire conform art. 135 pr. penală şi înfine că numai după îndeplinirea prescripţiunilor art. 212 pr. penală, adică după o nouă transmitere a actelor de instrucţie de către procurorul general şi după depunerea raportului, Camera va fi chemată a da deciziunea definitivă de trimiterea cauzei înaintea juraţilor, cu consecinţa că numai această deciziune va fi susceptibilă de recurs din partea prevenitului, în termenile şi condiţiunile prevăzute de lege.

Ca urmare, intervine rechizitorul procurorului general de pe lângă Curtea de Apel din Galaţi No. 750 din 6 Februarie 1930, prin care luându-se ca motive pentru facerea acestui raport-rechizitor, deciziunea Inaltei Curţi de respingere ca inadmisibil a recursului şi deciziunea Camerei de punere sub acuzare de admiterea opoziţiei procurorului de Ismail şi de declarare că este caz de urmărire contra prevenitului pentru crima de incendiu, trece la o nouă examinare a faptelor şi conchide că este loc a fi pus sub acuzare, Nussim Iagolnitzer pentru crimă de incendiu prevăzută şi pedepsită de art. 325 cod. penal; cere în acelaş timp trimiterea lui în judecata Curţei de juraţi din Ismail.

Ca încheere a tuturor acestor proceduri, Camera de punere sub acuzare dă deciziunea No. 57 din 8 Fevruarie 1930, prin care se declară că nu este caz de urmărire contra acuzatului şi dispune scoaterea sa de sub urmărire; important este faptul că în această deciziune, nu se face menţiune decât de raportul procurorului general făcut în satisfacerea cerinţelor art. 212 pr. penală — găsite şi ele necesare pentru soluţiunea afacerei — şi nu se vorbeşte nimic de cealaltă deciziune a Camerei de punere sub acuzare, prin care se admisese opoziţiunea procurorului Tribunalului Ismail şi se declarase că este caz de urmărire contra acuzatului pentru acelaş fapt. Cu alte cuvinte, sub inspiraţiunea motivelor Inaltei Curţi de Casaţie, care decisese că deciziunile Camerei, când reformează în materie de crimă o ordonanţă a judecătorului de instrucţie, au numai caracterul unei ordonanţe de urmărire, face cu totul abstracţie de judecata Camerei din trecut purtată asupra opoziţiunei făcută de procurorul Tribunalului Ismail, o consideră ca şi cum nu ar fi fost şi decide, ca fiind pentru prima oară sesizată în această afacere, prin raportul şi rechiziţiunile procurorului general.

Ne temem şi de soluţiune şi de procedură, avem cuvinte îndestulătoare ca să ne îndoim de rezultatul final obţinut. Atenţiunea se găseşte reţinută de un fapt cu totul straniu; o opoziţie admisă de Cameră, un caz de neurmărire din ordonanţa judecătorului de instrucţie, transformat în caz de urmărire prin decizia Camerei şi apoi fără intervenţiunea nici unei alte împrejurări o deciziune a Camerei asupra aceluiaş fapt, de neurmărire; cu menţiunea că pentru a pronunţà această ultimă decizie, Camera de punere sub acuzare, ia în cercetare numai ordonanţa judecătorului de instrucţie care erà de neurmărire. şi raportul rechizitor al procurorului general.

De unde această posibilitate de o aşà vădită contradicţie şi datorită căror principii, o opoziţie judecată de un complet a Camerei, dispare din punctul de vedere a faptelor ce stabileşte şi a consecinţelor juridice ce le provoacă, atunci când un nou complet e chemat să judece în aceeaş cauză şi să facă în acelaş scop o identică examinare a faptelor şi a indiciilor de culpabilitate?

Dela început se întrevede ştirbirea ce o suferă principiul autorităţei lucrului judecat şi tot dela început să bănueşte cauza rezultatului astfel obţinut, dedusă din presupusa libertate de apreciere şi judecată a unui complet faţă de alt complet al aceleiaş Camere de punere sub acuzare, unică dealtfel în compunerea şi atribuţiunile ei.

Vom examinà, deciziunile în ordinea în care s'au succedat.

* * *

I. *Prima decizie a Camerei de punere sub acuzare*, care fiind chemată a se pronunţà asupra unei opoziţiuni făcută de procuror contra ordonanţei de neurmărire a judecătorului de instrucţie în materie de crimă, a decis că opoziţia este fondată, că este caz de urmărire pentru crima de incendiu, dar că nu se poate face încă şi decizia de trimitere deoarece procurorul general nu a îndeplinit cerinţele art. 212 pr. penală; în care scop Camera sesizează ca însăş pe procurorul general, trimeţându-i pe temeiul unui aliniat final al deciziunei, dosarul cauzei.

In materie criminală, Camera de punere sub acuzare, funcţionează ca instanţă de trimitere la juraţi şi în acest scop se găseşte învestită direct prin ordonanţa judecătorului de instrucţie.

Procedura însă prin care se realizează învestirea şi se pune afacerea în stare de a fi examinată, se găseşte indicată de art. 212 pr. penală care spune că: «Ministerul Public de pe lângă Curtea de Apel, în termen de cinci zile dela primirea actelor care i se vor fi transmis conform cu art.

Procuror General, conform art. 212 pr. penală.

Având în vedere că conform art. 135 procedură penală, ordonanţele definitive de urmărire date la Judecătorul de instrucţie în materie de crimă sunt transmise împreună cu actele de instrucţiune etc. Procurorului General al Curţei de Apel pentru îndeplinirea dispoziţiunilor art. 212 pr. penală — raport şi rechizitor — după care Camera de punere sub acuzare, potrivit prescripţiunilor art. 216 şi 226 pr. penală, dacă găseşte îndestulătoare probele aduse în contra prevenitului, dă deciziune de trimiterea acestuia în judecata Curţei cu juraţi.

135, va fi dator a pune cauza în stare de a fi judecată şi a-şi face raportul în alte cinci zile următoare cel mult».

In procedura criminală franceză, art. 217, corespunzător art. 212 din codul nostru, conţine o mică deosebire deoarece vorbeşte nu numai de trimiterea făcută conform art. 135 (133 francez) ci şi de trimiterea făcută conform art. 137 (135 francez) adică atât de situaţiunea când Camera e chemată a statuà ca instanţă de trimitere în materii criminale, cât şi de situaţiunea când e chemată a statuà în al doilea grad şi ca instanţă de judecată asupra opoziţiunilor declarate contra ordonanţelor judecătorulu de instrucţie.

Punerea în stare de judecată, reglementată de art. 212 pr. penală este formarea şi trimiterea dosarului la grefa Camerei de punere sub acuzare şi primul act al acestei proceduri este raportul procurorului general care trebue făcut în termen de cinci zile dela primirea actelor ce i s'au transmis conform art. 135 şi 137 pr. penală.

Raportul nu constitue însă şi actul prin care se face sesizarea Camerei de punere sub acuzare; «La chambre d'accusation n'est pas saisie par le rapport du Procureur Général, mais par l'ordonance du juge d'instruction rendue conformément à l'art. 333 C. instr. crim, ou par l'opposition à une ordonnance du juge d'instruction; la procédure n'est adressée au Procureur Général que comme chargé de la recevoir sans frais, pour le compte de la Chambre d'accusation, à qui elle appartient et seulement pour assurer la célérité et la sûreté du transport de piéces importantes», (G. Le Poittevin, code D'Instruction Criminelle art. 217 pag. 1016). Acest raport poate fi făcut oral sau scris, legea nu spune nimic; alăturat însă de acest raport, în Franţa în urma legei din 28 Aprilie 1919, şi la noi, mai există şi raportul unuia din magistraţii ce compun Camera de punere sub acuzare. Introducerea unui nou raport făcut de consilierul delegat al Camerei de punere sub acuzare, e rezultatul justelor observaţiuni făcute de doctrină în legătură cu persoana desemnată a-l face de art. 212, căci se spune că procurorul nu are rol de raportor, ci numai de a da concluziuni şi depune rechiziţiuni; că apoi raportul trebuind să fie o expunere clară, imparţială şi fără ideea preconceptă a afacerei aşà cum rezultă din dosar, trebue să fie opera unei părţi care să nu fie chemată nici odată a susţine şi interpretà în un fel sau altul acea expunere.

După cetirea raportului, grefierul conformându-se dispoziţiunilor art. 217 pr. penală, va da lectură în prezenţa procurorului general, tuturor actelor şi pieselor dela dosar; după această lectură, procurorul general depune pe masă rechiziţiunea sa scrisă şi subscrisă, conform art. 219 pr. penală şi apoi se retrage împreună cu grefierul. Din acest moment începe deliberarea care este absolut secretă.

Din toate aceste lucruri, se vede clar că nu trebue să se confunde raportul procurorului general cu rechiziţiunile sale, căci: 1. raportul e primul act al procedurei de punere în stare de judecată a afacerei şi e indicat de art. 212 pr. penală; rechiziţiunea e ultimul act al procedurei, căci după el urmează imediat deliberarea magistraţilor şi e prevăzut de art. 219; 2. raportul este o expunere clară, imparţială, integrală a afacerei, fără nici un fel de apreciere sau idee preconcepută; richiziţiunea din contră este concluziunea juridică, trasă din faptele expuse şi din dovezile administrate de procurorul general, care fiind reprezentantul societăţei, va şti să nu departeze concluziunea ce pune de scopul represiunei şi de interesul ordinei sociale; 3. raportul poate să fie oral sau scris, art. 212 nu arată cum; rechiziţiunea trebue să fie totdeauna scrisă, aşà cere imperios art. 219 pr. penală. De multe ori însă practica nesocoteşte această deosebire şi deaceea s'au văzut şi se mai văd încă formulare denumite «Raport-Rechizitor», cu scop de a corespunde simultan şi prin acelaş act, atât obligaţiunei de raport asupra afacerei, cât şi obligaţiunei de a depune rechiziţiunea scrisă, ceeace nu este exact, întrucât ambele cerinţe legale sunt după cum am văzut cu totul distincte şi destinate a nu fi rezultatul aceluiaş act.

Dacă în materie criminală, când Camera de punere sub acuzare este sezizată ca instanţă de trimitere de judecătorul de instrucţie potrivit art. 135, trebuesc îndeplinite sub sancţiuni de nulitate ambele cerinţe legale de raport şi rechiziţiune scrisă, chestiunea devine discutabilă în ipoteza când Camera este sesizată ca instanţă de judecată şi trimitere prin opoziţiunile făcute contra ordonanţelor judecătorului de instrucţie.

Şi trebue să remarcăm în legătură cu această chestiune, că deosebirea de redacţiune între codul românesc şi cel francez nu are nici un fel de importanţă; dacă în codul francez se specifică clar că afacerea se pune în stare de judecată de procurorul general prin trimiterea dosarului în termen de cinci zile dela primirea pieselor cari i-au fost transmise în executarea art. 133 (135 românesc) şi 135 (137 românesc), adică atât în materie criminală cât şi în cazul unei sesizări prin opoziţiune, în codul românesc se completează şi se ajunge la acelaş rezultat prin alăturarea textului din art. 212, ce prevede numai trimiterea făcută pe baza art. 135, referitoare la materii criminale, de textul art. 137 care indică că în caz de opoziţiune actele se vor transmite tot astfel cum se arată la art. 135 pr. penală, adică prin intermediul procurorului general, chemat după lege a pune afacerea în stare de judecată în termen de cinci zile şi a-şi face raportul în alte cinci zile următoare.

In doctrina franceză, pare nu a există nici o îndoială că raportul şi rechizitorul procurorului general, sunt necesare a se îndeplini şi în ipoteza când sesizarea Camerei se face prin opoziţiunea părţei interesate. Garraud, ne spune că, Camera de punere sub acuzare se pronunţă asupra opoziţiunilor, în condiţiunile expuse la procedura ce se urmează înaintea Camerei pentru afacerile criminale (Instruction criminelle T. III, No. 1074); Faustin Hélie (Instruction criminelle T. V. pag. 256) de asemenea arată că atât în situaţiunea când Camera se găseşte sesizată prin transmiterea pieselor conform art. 135, cât şi în situaţiunea când sesizarea e rezultatul unei opoziţiuni făcute în condiţiunile art. 137, o nouă procedură începe şi că primul act al acestei proceduri este raportul procurorului general.

In codul de instrucţiune criminală de G. Le Poitevin, la comentarea ce se face art. 135 francez (137 românesc), găsim aceeaş idee. «La chambre d'accusation droit statuer toute affaire cessante. Le mode de procéder devant la chambre d'accusation saisie par une opposition est le même que celui qui est suivi lorsque le juge d'instruction a rendu une ordonance de transmission conformément à l'art. 133» (135 românesc); şi în altă parte, la comentarea aceluiaş art.: «Le Procureur Général qui recoit le dossier est tenu de mettre l'affaire et de faire son rapport dans les cinq jours suivants».

Şi lucrul este firesc să fie aşà; dosarul cu actele şi opoziţia părţei interesate se transmite procurorului general, care va fi dator să se conformeze art. 212 pr. penală, punând afacerea în stare de judecată în termen de cinci zile dela primire şi făcând apoi raportul; înainte de a se retrage va depune şi rechiziţiunea sa scrisă şi subscrisă; apoi Camera va intrà în deliberare.

In cazul unei opoziţiuni declarate contra ordonanţei de neurmărire pentru un fapt criminal, desigur că rechiziţiunea se va purtà atât asupra temeiniciei sau netemeiniciei opoziţiunei — ceeace cuprinde implicit chestiunea indiciilor suficiente pentru o urmărire criminală — cât şi asupra instanţei de trimitere.

Este exact însă că la noi practica judecătorească, îndepărtează obligaţiunile de raport şi rechiziţiune scrisă din partea procurorului general în cazul când Camera de punere sub acuzare este chemată a se pronunţà, asupra opoziţiunilor declarate contra ordonanţelor judecătorului de instrucţie şi se mulţumeşte cu concluziuni sumare şi verbale depuse de procurorul general anterior deliberărei, în legătură cu temeinicia opoziţiunilor ce se discută.

Şi acest rezultat este probabil influenţa jurisprudenţei Inaltei Curţi de Casaţie, care în câteva rânduri s'a pronunţat pentru inutilitatea raportului şi rechiziţiunei scrise în cazurile excepţionale când Camera este chemată a se pronunţà asupra opoziţiunei prevenitului sau procurorului (Cas. II 348 din 12 Sept. 1877 *Bul.* pag. 345; Cas. II 2573 din 19 Maiu 903; Cas. II 4274 din 25 Oct. 927). Motivele ar fi următoarele:

1. Obligaţiunea rechiziţiunei e în legătură cu obligaţiunea facerei actului de acuzare şi cum în corecţional această din urmă obligaţiune nu mai există, în mod necesar dispare şi prima obligaţie de a depune rechiziţiunea scrisă, ambele fiind în raport de corelativitate.

2. Art. 137 al. 6 arată că Camera de punere sub acuzare va statuà de îndată asupra opoziţiunei primite, ceeace n'ar fi posibil cu îndeplinirea formalităţilor de raport şi rechiziţiune prevăzute de art. 212 în materie criminală, care presupune un minimum de timp de zece zile, cinci zile pentru punerea afacerei în stare de judecată şi alte cinci zile pentru facerea raportului.

3. Ar fi să se îndeplinească o formalitate completamente inutilă, întrucât este de principiu că opoziţiunile (apelurile) se fac la Cameră, în scris şi motivat.

In ce priveşte primul motiv, nu vedem corelativitatea dintre obligaţiunea rapor-

Că în contra acestei deciziuni prevenitul are deschisă calea recursului la nulitate în termenul prevăzut de art. 321 pr. penală şi numai pentru cele patru cazuri anume specificate în art. 324 pr. penală iar pentru alte motive sau nulităţi este în drept a atacà cu recurs deciziunea de trimitere a Camerei de punere sub acuzare — dată fie în materie criminală sau corecţională în termenul prevăzut de art. 396 pr. penală.

Având în vedere că în speţă Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Galaţi, în urma opoziţiunei făcută de Ministerul Public al Tribunalului Ismail în contra ordonanţei definitive

tului şi rechiziţiunea scrisă şi între obligaţiunea facerei actului de acuzare; nici o asemănare între ele şi nici o cauză comună. Cele două dintâiu, raportul şi rechiziţiunea preced decizia Camerei şi sunt opera personală a procurorului general, fără nici o altă indicaţiune, cea din urmă — actul de acuzare, urmează deciziunei de trimitere, este o desvoltare a ei în ce priveşte faptele procesului şi are ca singură sursă, decizia pe care reproducând-o sub o formă sau alta, nu poate nici să-i sporească, nici să-i micşoreze acuzaţiunea.

In ce priveşte al doilea motiv este adevărat că în aliniatul 6 al art. 137, se prevede că opoziţiunea se va face către Camera de acuzaţiune care va statuà asupra-i îndată ce o va primi, dar această recomandare nu înlătură facerea formalităţilor din art. 212 şi 219 pr. penală; dealtfel această grijă a legiuitorului ca pronunţarea să se facă de îndată o întâlnim şi în art. 214 pr. penală, care întregeşte scopul arătat prin celelalte dispoziţiuni ale art. 212 şi 219.

Chiar în ipoteza că s'ar socoti ca necesar termenul de zece zile pentru punerea în stare de judecată şi facerea raportului, şi încă voinţa legiuitorului ar fi satisfăcută, nefiind vorba de o întârziere prea mare în soluţionarea pricinei. Dar în fapt acest termen este mai în totdeauna îndepărtat; el nu e impus de lege ca minimum de timp care să preceadă deliberarea Camerei, ci ca maximum de timp pentru obligaţiunile impuse procurorului general.

Şi se pot atunci concilià uşor ambele texte; în art. 212 vorbindu-se de un timp de maximum zece zile până la data când Camera este chemată să se pronunţe, iar în art. 137 românesc, arătându-se voinţa legiuitorului, de a se rezolvà şi expedià cât mai curând instrucţiunea afacerilor criminale şi corecţionale.

Se poate chiar ca art. 137 să fie considerat ca o modificare a termenului pentru îndeplinirea obligaţiunilor de raport şi punere în stare de judecată, păstrându-se spaţiul de timp de zece zile numai pentru materiile criminale şi recomandându-se o pronunţare de îndată pentru opoziţiuni.

Deasemenea se poate îndepărtà şi cel de al treilea motiv: oricât ar fi de motivată opoziţia, nu este formalitate inutilă facerea raportului şi depunerea rechiziţiunilor; din contră sunt necesare în analiza pe care Camera o va face asupra opoziţiunilor.

Când opoziţia se face de prevenit, procurorul Tribunalului şi partea civilă, ea va fi expresiunea aprecierilor părţei ce o face, purtând toate tendinţele pe care i le imprimă scopul urmărit; raportul dincontră e o expunere sumară şi fără nici o idee preconcepută din partea procurorului general, iar rechiziţiunea scrisă e părerea sa personală asupra indiciilor de culpabilitate şi a calificărei legale, independent de orice altă apreciere. Mai degrabă s'ar puteà invocà nereproducerea în textul românesc din art. 212, a părţei din textul francez care vorbeşte de noua procedură înaintea Camerei atât în cazurile când trimiterea s'a făcut în materie criminală, cât şi în cazurile când sesizarea e făcută prin efectul opoziţiunilor declarate; faptul că s'a legat obligaţiunile procurorului general de situaţiunea trimiterei conf. art. 135, s'ar puteà explicà ca o voinţă a legiuitorului de a nu se urmà procedura din art. 212 şi în cazul unei opoziţiuni, care rămâne numai a fi expediată pe calea indicată de art. 135, aşà cum indică art. 137.

Că însă s'a văzut că nici această explicaţiune nu e posibilă şi că deci urmează să se îndeplinească cerinţele art. 212 şi în cazul când Camera e chemată să se pronunţe asupra opoziţiunei.

Camera de punere sub acuzare Galaţi prin decizia No. 480/929, ce face obiectul acestei note, consacră o soluţiune de compromis: găseşte împreună cu Inalta Curte că dispoziţiunile art. 212 procedura penală nu sunt aplicabile în cazul când Camera e sesizată pentru judecarea opoziţiunilor, dar în acelaş timp, le găseşte necesare după judecarea opoziţiei, în care scop admiţând opoziţiunea procurorului, dispune trimiterea dos. cauzei d-lui procuror general conform art. 212 pr. penală.

Cred totuş că cerinţele legei nu se pot considerà ca satisfăcute decât sub condiţia ca raportul şi rechiziţiunea să preceadă judecata pe care Camera de punere sub acuzare e chemată să o facă asupra opoziţiunilor, pentru următoarele consideraţiuni:

1. Raportul şi rechiziţiunea sunt necesare pentru cunoaşterea afacerei şi pentru lămurirea tuturor chestiunilor de drept ce determină soluţionarea; ori toate acestea fac tocmai obiectul opoziţiunei şi numai dacă sunt îndeplinite anterior judecăţei, ele pot fi utile cauzei.

După ce opoziţiunea s'a judecat şi s'a declarat că sunt indicii suficiente de culpabilitate care să determine o urmărire criminală, la ce mai pot folosi raportul şi rechiziţiunea?

Faptele sunt cunoscute şi soluţiunea este dată. Ar puteà să se găsească cineva care să susţină că sunt încă necesare pentru trimiterea în judecată, pe care Camera o face numai ca o consecinţă a celor stabilite mai înainte? Şi pentru îndeplinirea căreia nu e nevoe absolut de nici un alt examen al faptelor şi al textelor ce le încadrează?

Prin urmare, o obligaţie de raport şi rechiziţiune după admiterea opoziţiunei, chiar în caz de urmărire criminală, nu corespunde nici unei cerinţe legale, nici unui scop juridic, nici unei utilităţi de fapt sau de drept.

2. Soluţiunea Camerei nu se sprijină pe nici un text. In adevăr art. 212 pr. penală prevede că procurorul va pune afacerea în stare de judecată în termen de cinci zile şi că va face raportul în alte cinci zile următoare, atunci când i se vor trimite actele de procurorul Tribunalului potrivit art. 135. Ori în speţă, lipseşte această trimitere; dosarul a fost odată trimis, a fost înaintat Camerei care la rândul ei nu mai poate să se subroge în atribuţiunea judecătorului de instrucţie şi să facă ea însăş trimiterea din art. 135 pr. penală.

3. Nu se va puteà socoti nici termenul de cinci zile pentru punerea în stare de judecată, căci lipseşte data legală de unde să înceapă, aşà cum îl fixează art. 212 şi 135 pr. penală.

4. In ipoteza când raportul şi rechiziţiunea ar fi necesare pentru un nou şi integral examen al faptelor, cu libertatea unei noi aprecieri şi judecăţi după cum dealtfel s'a şi ajuns în cauză, atunci se violează două mari principii, netăgăduite şi de care ne vom ocupà în cursul acestei note: principiul autorităţei lucrului judecat şi principiul desesizărei definitive a instanţei.

* * *

II. *Decizia No. 8207 din 17 Decemvrie 1929 a Inaltei Curţi de Casaţie secţiunea a II-a*, care pune următorul principiu: «decizia Camerei de punere sub acuzare pronunţându-se asupra unei opoziţiuni conf. art. 137 pr. penală, este considerată ca fiind dată de o instanţă superioară de instrucţiune şi ca ţinând locul unei ordonanţe definitive de urmărire dată potrivit art. 135 pr. penală, adică *în materie criminală*; că prevenitul neputând atacà cu opoziţie ordonanţele judecătorului de instrucţie decât pentru cazurile limitate de art. 117 (liberarea provizorie) şi 524 (incompetenţă), se deduce în mod logic că el nu poate atacà nici cu recurs deciziunile Camerei de punere sub acuzare când, ca în speţă, reformează în materie de crimă ordonanţa de neurmărire a judecătorului de instrucţiune; că deci mai înainte ca prescripţiunile art. 212 să fie îndeplinite şi mai înainte ca să intervie decizia de trimiterea afacerei, înaintea juraţilor, recursul declarat este inadmisibil».

Să reamintim câteva principii dominante în materia extraordinară a recursului:

1. Nu sunt susceptibile de recurs, sentin- şi deciziunile date în prima instanţă.

2. Numai acele decizii, care sunt susceptibile de a câştigà autoritatea lucrului judecat, pot fi atacate pe calea recursului, fiindcă numai pentru chestiunile tranşate în acest fel de decizii nu mai există posibilitatea unui nou examen pe căile ordinare, iar intervenţia Inaltei Curţi este indispensabilă pentru asigurarea drepturilor părţilor, dacă prin felul în care s'a dat soluţiunea definitivă de instanţele de fond, ar puteà să rezulte, fie pentru acuzaţiune, fie pentru apărare, un drept câştigat sau un prejudiciu ireparabil.

Potrivit primului principiu, se decide că nu există drept de recurs contra ordonanţelor judecătorului de instrucţie, nici din partea Ministerului Public, nici din partea reclamantului parte civilă, nici din partea acuzatului, ele fiind date în primă instanţă.

Fiind susceptibile de opoziţie, evident nu mai sunt susceptibile de recurs, chiar după expirarea termenului de recurs. Se exceptează cazurile când judecătorul de instrucţie, lucrează în ultimă instanţă: (art. 33, 77, 83 şi în situaţiunea indicată de art. 849, când primul preşedinte al Curţei de Apel exercită atribuţiunile judecătorului de instrucţie şi statuează prin ordonanţe nesusceptibile de opoziţie, dar susceptibile de recurs).

Potrivit celui de al doilea principiu, se admite că deciziunile Camerei de punere sub acuzare fiind deciziuni date în ultimă instanţă şi deci nesusceptibile de nici o altă cale ordinară de reformare, pot fi atacate pe calea recursului la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie; legiuitorul nostru penal prin art. 321, 323 şi 324 pr. penală a consacrat formal acest lucru, prevăzând pentru prevenit şi Ministerul Public dreptului de a formulà cerere în nulitate în contra de-

de neurmărire a judecătorului de Instrucție de pe lângă acel Tribunal, prin deciziunea atacată cu recurs găsind fundată opozițiunea o admite și declară că este caz de urmărire în contra recurentului pentru crima de incendiu și dispune trimiterea dosarului cauzei procurorului general al acelei Curți conform art. 212 pr. penală.

Că dar această deciziune este dată de Camera de acuzare, conform art. 137 pr. penală, ca instanță superioară de instrucție și ca atare ține locul unei ordonanțe definitive de urmărire dată potrivit art. 135 pr. penală.

Având în vedere că conform art.

---

ciziunei de trimitere la jurați — înaintea Inaltei Curți de Casație — pentru cele patru cazuri indicate în art. 324: 1. dacă faptul nu este calificat crimă prin lege 2. dacă Ministerul Public n'a fost auzit 3. dacă deciziunea n'a fost pronunțată de numărul de judecători defipt prin lege 4. pentru cauză de necompetență.

A fost o vreme, când s'a putut susține pe baza art. 324, că în afară de aceste patru cazuri de nulitate, recursul contra deciziunilor Camerei de punere sub acuzare nu ar fi admisibil, ori cari ar fi vițiile și neregularitățile de care pot fi afectate și că nu se poate porni recurs contra altor decizii de ale Camerei, altele în afară de acelea ce regulează trimiterea înaintea juraților. Astăzi însă toată lumea este de acord că art. 324 nu conține o regulă de principiu, ci o aplicațiune de excepțiune și de favoare și că deciziunile Camerei de punere sub acuzare sunt susceptibile de recurs, fie acelea ce decid trimiterea la jurați, fie acelea ce decid trimiterea la corecțional, fie acelea ce intervin în judecata opozițiunilor, și pentru toate cazurile: atât cele generale pentru orice recurs în genere, cât și pentru cele speciale prevăzute de art. 324 pr. penală.

Ceeace desparte recursul general, de cel special, este materia în care intervine și timpul util pentru exercitare; cel general se aplică la toate deciziunile definitive, cuprinde și alte nulități decât cele prevăzute în art. 324 pr. penală și cari ar rezultà fie din violarea formelor prescrise de lege și esențiale pentru existența lor, fie din admiterea sau respingerea finelor de neprimire și a excepțiunilor, fie din refuzul sau omisiunea de a se decide asupra cererilor părților, fie din vițiile de redacțiune a deciziunei, iar termenul e de trei zile dela comunicarea deciziunei; cel special e indicat de art. 321 și 323, se bazează pe nulitățile expuse în art. 324, iar termenul e de cinci zile dela luarea interogatorului.

Trebue deasemenea să se rețină că în afară de deciziunile propriu zise ale Camerei de punere sub acuzare, mai sunt susceptibile de recurs și deciziunile așà zise interlocutorii, adică acelea care fiind pronunțate asupra unei măsuri de instrucțiune, prejudecă fondul și pot cauzà părților un prejudiciu ireparabil. Pe când recursul contra deciziunilor preparatorii, nu este deschis decât odată cu recursul contra deciziunei definitive, recursul contra deciziunilor interlocutorii este deschis imediat, ca și în contra deciziunilor ce hotărăsc asupra incompetinței, fără a se mai așteptà deciziunea de fond care să tranșeze întreaga afacere; art. 416 pr. penală, fixează, fără nici un fel de discuțiune, această deosebire între deciziunile preparatorii și cele interlocutorii, din punctul de vedere al posibilității de declarare a recursului. Cu alte cuvinte, calea recursului este prevăzută atât pentru deciziunile cari au un caracter definitiv, în sensul că ele termină instrucțiunea cu care Camera fusese învestită, cât și acelea ce desesizează sau nu instanța chemată a se pronunțà asupra finelor de neprimire, excepțiunei de incompetență sau cererilor incidente, cât și pentru deciziunile interlocutorii.

La aceste principii, jurisprudența însă aduce câteva excepțiuni și derogări, bazate pe noțiunea *lipsei de interes* și aceasta mai ales în legătură cu persoanele îndrituite a uzà de calea recursului, contra deciziunilor de trimitere.

Astfel, se decide că: 1. prevenitul nu are drept de recurs contra deciziilor de trimitere în corecțional, deoarece decizia este numai indicativă de instanță, atât în ce privește competința, cât și în ce privește calificarea legală a faptelor și prevenitul are deci totdeauna posibilitatea ca înaintea instanței de trimitere să propună și să susțină toate mijloacele prin cari ar puteà, fie să demonstreze incompetența, fie să conducă la altă calificare; deaceea deciziunile de trimitere la Tribunalele corecționale nu au caracterul de a fi definitive, cerut de art. 416 pr, penală, pentru a se puteà pe baza lor, introduce un recurs în casație. (Garraud, vol. V: *Instruction Criminelle*, No. 1840). Că deci prevenitul nu poate face recurs contra deciziunilor de trimitere în corecțional, pentru o rea calificare a faptelor, căci sunt numai indicative de instanță și nu pot intrà nici în excepțiunea din art. 324 pr. penală, referitoare la crimă și numai când se decide trimiterea la jurați.

Conform jurisprudenței, recursul devine în această ipoteză inadmisibil și pe analogia ce se face între dreptul de opozițiune al prevenitului contra ordonanțelor judecătorului de instrucțiune și între dreptul său de recurs asupra chestiunilor în care îi este interzisă opozițiunea, fiind identitate de motive și aceeaș lipsă de interes.

Trebue însă să spunem că de multe ori, principiul lipsei de interes, așà cum e arătat de jurisprudență, nu corespunde realității, fiindcă totdeauna interesul moral poate cere ca să se poată utilizà și recursul extraordinar care este mai urgent și mai aproape de interesul părței care vreà să evite a comparà înaintea instanței de judecată. Că deaceea, după cum arată Garraud, există pentru prevenit posibilitatea recursului contra deciziilor de trimitere în corecțional asupra punctelor ce aduc vătămare apărărei sale și când sunt soluționate prin o decizie susceptibilă de a câștigà autoritatea lucrului judecat, dacă nu s'ar uzà de calea recursului.

2. De câte ori însă prevenitul are dreptul de a atacà cu opozițiune ordonanțele judecătorului de instrucție, de atâtea ori are și dreptul corelativ de a atacà cu recurs în casațiune și deciziile Camerei de punere sub acuzare, când ele intervin asupra opozițiunilor declarate de prevenit, cum ar fi deciziunile care hotărăsc în materie de liberare provizorie sau când ele statuează asupra unei chestiuni de competință, dedusă de prevenit prin un declinator (art. 528 pr. penală).

3. In *materie criminală* însă, când deciziunile date de Cameră au caracter atributiv de competință, de natură a legà instanța, există neapărat dreptul de recurs în favoarea prevenitului care are tot interesul să provoace anticipat, o discuțiune asupra competinței instanței, deoarece deciziunea de trimitere la jurați rămânând definitivă, prevenitul nu ar mai puteà să ridice chestiunea competenței la jurați și să sufere astfel o prezentare la o instanță criminală și în situațiunea de a nu puteà evità judecata fondului prin obținerea unei declinări de judecată.

In materie criminală, deși calificarea faptelor nu are autoritatea de lucru judecat față de juriul ce se pronunță asupra culpabilității, totuș un interes superior cere ca prevenitul să poată atacà o calificare eronată, care conduce la o acuzațiune criminală; nevoia ca acuzatul să se poată apărà chiar și contra formei acuzațiunei ce i se aduce, a făcut și pe legiuitor ca în art. 324 pr. penală să prevadă excepțiunea unui recurs în anulare pentru motiv de rea calificare.

Prin urmare, e necesar să se rețină adevăratele motive grefate pe lipsa de interes a prevenitului, atunci când i se refuză exercițiul dreptului de recurs și anume caracterul indicativ al deciziunei de trimitere înaintea instanței corecționale, precum și legătura dintre dreptul de opozițiune și dreptul de recurs asupra deciziilor ce intervin asupra opozițiunilor.

E necesar deasemenea să se limiteze sfera de aplicațiune a acestei restrângeri pentru drepturile prevenitului, în sensul că restrângerea există numai pentru deciziile de trimitere înaintea instanței corecționale, iar nu și *în materie criminală*, când în mod hotărît art. 294 pr. penală prevede dreptul de recurs și când caracterul atributiv a deciziunei de trimitere la jurați, arată suficient interesul prevenitului de a se rezolvà anticipat, chestiunea competinței. Și este cu totul indiferent, dacă decizia de trimitere la jurați, a intervenit direct, pe temeiul art. 135 pr. penală, sau dacă a intervenit în urma unei opozițiuni făcute de Ministerul public sau partea civilă; e suficient ca ea să fie dată în materie criminală, ca dreptul de recurs pentru prevenit să fie netăgăduit.

Deasemenea importă puțin faptul că decizia e completă sau nu, adică dacă conține sau nu și dispozitivul de trimitere, fiind destul ca prin judecarea opozițiunei să se stabilească acuzațiunea criminală în sensul că s'au găsit suficiente dovezi pentru încriminarea unui fapt calificat crimă, care să fie susceptibil prin natura lui, de a determinà imediat în momentul pronunțărei deciziunei, sau mai târziu în momentul completărei deciziunei cu dispozitivul de trimitere, o urmărire criminală.

Lipsa dispozitivului de trimitere poate cel mult conduce la o inutilitate a recursului și la o respingere ca atare; în nici un caz nu legitimează însă o îndepărtare pe motiv de inadmisibilitate, căci în materie criminală dreptul de recurs e formal consacrat de lege, doctrină și jurisprudență.

Ca rezultat al tuturor acestor principii, suntem în măsură să credem că recursul prevenitului, făcut în speță contra unei decizii a Camerei de punere sub acuzare care admisese opoziția Ministerului public și care în acelaș timp calificase de crimă faptul încriminat, erà admisibil, ca unul ce interveneà în o materie criminală și ca unul ce erà prevăzut expres de art. 322, 323 și 324 pr. penală.

In ce privește obiecțiunile că decizia Camerei ar fi în acest caz numai o decizie dată de o instanță superioară de instrucție și că inculpatul nu ar aveà dreptul de opoziție contra ordonanțelor judecătorului de instrucție decât în cazuri limitate — în competință și liberare provizorie — deci implicit nici dreptul de recurs, sunt

137 aliniatul 3 aceeaş procedură dreptul prevenitului de a atacà pe calea opoziţiunei ordonanţele Judelui-Instructor fiind limitat numai la cazurile prevăzute de art. 117 pr. penală — liberare provizorie — şi art. 524 — incompetenţa — cată în mod logic a se decide ca şi deciziunile Camerei de acuzare, atunci când, ea în speţă, reformează, în materie de crimă, ordonanţa de neurmărire a Judecătorului de instrucţie şi când prin urmare are caracterul unei ordonanţe definitive de urmărire conform art. 135 pr. penală, nu vor fi susceptibile de a fi atacate pe calea recursului.

Că, numai după îndeplinirea pres-

---

după părerea noastră indiferente pentru soluţionare.

Aflându-ne în materie criminală, nu mai este interdicţie pentru prevenit de a exercità dreptul de recurs — el fiind oprit a se plânge în Casaţie numai contra deciziei de trimitere în corecţional; faptul fiind calificat crimă de Camera de punere sub acuzare în urma opoziţiunei făcute de procurorul Tribunalului, el este de natură a determinà o urmărire criminală şi o învestire a Curţei de Juraţi, deci fatal prevenitul se poate plânge în Casaţie pentru reaua calificare, sau pentru alte motive specifice, fie recursului general, fie celui special din art. 324 pr. penală.

Că discuţiunea ar puteà fi considerată mai utilă în ipoteza ridicată de d-l procuror Polihron, înaintea Inaltei Curţi de Casaţie şi care cereà să se respingă recursul pe consideraţiunea că art. 324 pr. penală prevede numai recursul contra deciziilor de trimitere la juraţi, ceeace nu ar fi în speţă, întrucât această condiţiune nu este îndeplinită şi că nu ar fi nici raport, nici rechiziţiunea scrisă din partea procurorului general, că nu ar fi îndeplinite cu alte cuvinte dispoziţiunile art. 212 pr. penală.

Că însă argumentarea dată, nu răspunde la chestiunea de admisibilitate a recursului ordinar care se face pentru cauzele generale de casaţiune, ori de câte ori decizia ar conţine, o dispoziţiune definitivă de natură să producă vătămare acţiunei publice sau apărărei şi de a câştigà autoritatea lucrului judecat şi care recurs poate fi exercitat contra oricăror decizii şi implicit contra celor de trimitere la juraţi, cu singura condiţie de a se respectà termenul de trei zile prevăzut de art. 396 pr. penală.

Apoi, obiecţiunea că decizia e lipsită de dispozitivul de trimitere şi că din această cauză nu ar fi susceptibilă de recurs, nu este decisivă pentru soluţiunea inadmisibilităţei în principiu a recursului, întrucât nu forma stabileşte condiţiunea posibilităţei de exercitare a recursului — care de multe ori nefiind păzită, prin aceasta însăş dă naştere şi motivează suficient raţiunea recursului pentru îndreptarea ei — ci numai dacă nu conţine întrânsa o dispoziţiune definitivă de natură a câştigà autoritatea lucrului judecat şi din care ar puteà să rezulte un prejudiciu ireparabil fie pentru apărare, fie pentru acţiunea publică.

Deaceea, doctrina şi jurisprudenţa, au admis şi admit constant că există recurs contra deciziilor interlocutorii, adică contra acelor decizii care, pronunţându-se asupra unor măsuri de instrucţie, prejudecă fondul şi pot cauzà prejudicii ireparabile, iar acest lucru reese ca evident din art. 416 pr. penală, care prohibând recursul în casaţiune contra deciziunilor preparatorii mai înainte de a se fi pornit recurs contra deciziunei definitive de fond, implicit arată că cele interlocutorii sunt susceptibile de reformare pe calea recursului, mai înainte şi independent de orice recurs asupra deciziunei definitive.

Ori, în speţă, deciziunea atacată cu recurs, cu toate viciile ei — în ipoteza că nu ar conţine constatarea îndeplinirei obligaţiunilor de raport şi rechiziţiune scrisă din partea procurorului general, dacă ele s'ar socoti ca necesare — nu poate pierde caracterul unei deciziuni, întrucât Camera de punere sub acuzare a decis asupra unei opoziţiuni şi această soluţiune nu poate fi dată în singura formă legală, adică în forma şi prin mijlocirea unei deciziuni; cel mult s'ar puteà considerà ca o deciziune, care pentru asigurarea şi regularea mersului justiţiei, — iar nu pentru examinarea faptelor şi calificarea lor, căci acestea s'au făcut pentru şi cu ocazia judecărei opoziţiunei — mai are încă nevoe de dispozitivul de trimitere, adică ar fi nevoe de o completare şi de un adaus, care este o consecinţă firească a calificărei date. Ori, această completare nu poate distruge sau anihilà însuş faptul generator din care derivă, adică însăş constatarea definitivă că faptul incriminat este de natură criminală, susceptibil de o judecată la juraţi; iar instanţa se găseşte definitiv dezinvestită de judecarea opoziţiunei şi implicit a faptelor cauzei.

S'ar puteà susţine că în contra acestei decizii nu există dreptul de recurs, cel puţin pentru cauzele generale de casaţiune şi în termenul prevăzut de art. 369 pr. penală?

Dacă se înlătură această nomenclatură de deciziune incompletă, atunci credem că e absolut fără nici o îndoială, că ne aflăm în faţa unei decizii interlocutorii care se pronunţă definitiv asupra cauzei juridice ce va motivà mai târziu o trimitere la juraţi — adică asupra existenţei şi calificărei faptelor deduse în judecată — prin efectul opoziţiunei declarate şi asupra unei astfel de decizii există neapărat, din cele expuse mai sus, posibilitatea exercitărei dreptului de recurs.

In legătură şi foarte aproape de speţa noastră, am găsit reprodus de doctrina franceză, un caz luat din jurisprudenţă în care lipsa dispozitivului de trimitere dela sfârşitul deciziunei, a fost considerat ca un motiv de recurs pentru procurorul general, căci fără el mersul justiţiei se găseşte întrerupt, cauzându-se un prejudiciu ireparabil acţiunei publice.

«Attendu que la chambre d'accusation, après avoir procédé audit examen, a trouvé dans ce fait le même caractère de délit et les mêmes indices de culpabilité; qu'elle devait donc, aux termes des articles 130 et 230, prononcer le renvoi du prévenu en police correcţionnelle et indiquer le Tribunal qui devait en connaître; d'ou il suit qu'en ne prononçant aucun renvoi, et en n'indiquant aucun Tribunal devant lequel le prévenu serait traduit, la Chambre d'accusation a *suspendu* la marche de la justice, a violé les articles 130 et 230». (Faustin - Hélie: *Instruction Criminelle*, Tome V, pag. 413).

Şi trebue reţinut că acest exemplu se găseşte dat în capitolul ce se ocupă de o trimitere în corecţional a unei afaceri venită la Camera de punere sub acuzare pe calea unei opoziţiuni şi totuş nici un moment nu s'a putut conchide că deciziunea aceasta necompletă, fără dispozitiv de trimitere nu ar fi susceptibilă de recurs în casaţie; motivarea chiar ne arată că e vorba de o decizie ce conţine o dispoziţie definitivă.

Această jurisprudenţă e dată dealtfel pentru a se arătà că s'a făcut o bună aplicaţiune a următorului principiu: «Ils peuvent encore être attaques, soit par le Ministère Public, soit par *le prévenu*, toutes les fois qu'ils renferment une disposition définitive qui puisse acquérir l'autorité de la chose jugée et de laquelle puisse résulter un grief soit pour l'action publique, soit pour la défense».

Că în ce priveşte acum cealaltă obiecţiune, că deciziunea nu ar conţine nici rechiziţiunea scrisă a procurorului general, este iarăş neîndoios că nu ne poate conduce la o respingere a recursului ca inadmisibil; aceste lipsuri sunt cauze sau motive de nulitate în casaţiune, iar nu impedimente la exercitarea recursului. Recursul are chiar această raţiune, de a le îndreptà prin casare. O singură remarcă e doar necesară: fiind vorba de lipsa rechiziţiunilor Ministerului Public sau de violarea formelor prescrise de lege pentru existenţa deciziei, adică de o cauză generală de casaţiune pentru un recurs ordinar, ele rămân inatacabile, dacă însăş decizia care le conţine nu a fost reformată pe calea recursului; că deci nu putem formà un impediment în exercitarea recursului, tocmai din un mijloc legal de casare.

Prin urmare, suntem de părere,că decizia Camerei prin care se admiteà opoziţia Ministerului Public şi se calificà drept crimă faptul imputat prevenitului, e o deciziune incompletă, dar definitivă asupra existenţei şi calificărei faptelor, susceptibilă de a câştigà autoritatea lucrului judecat, sau în cel mai rău caz o decizie interlocutorie, cu inevitabila consecinţă de a puteà face obiectul unui recurs util înaintea Inaltei Curţi de Casaţie.

* * *

III. *Decizia Camerei de punere sub acuzare No. 57 din 8 Februarie 1930*, prin care luându-se ca bază în sesizare, soluţiunea dată de Inalta Curte de Casaţie asupra recursului declarat de acuzat, decide că nu este caz de urmărire şi că prin urmare faptul că un alt complet al Camerei ar fi declarat că este caz de urmărire — cu ocaziunea judecărei opoziţiunei procurorului — nu poate constituì *nici lucru judecat, nici desesizare de instanţă*. Am văzut că atunci când Camera de punere sub acuzare decide asupra unei opoziţiuni, dând calificarea legală faptului incriminat şi constatând suficienţa probelor de culpabilitate, dar fără a face şi trimiterea necesară pentru sesizarea instanţei, pronunţă sau o decizie incompletă, adică definitivă pentru calificare şi urmărire şi susceptibilă de completare posterioară prin adăugirea dispozitivului de trimitere, sau o decizie interlocutorie, prin ea însăş de natură a face obiectul unui recurs în casaţiune şi de a căpătà autoritatea lucrului judecat.

Că deci noul complet al Camerei, nu puteà fără să violeze autoritatea lucrului judecat, de a face un nou examen al faptelor, de a constatà din nou indiciile de culpabilitate şi de a dà o decizie de neurmărire, când prin admiterea opoziţiunei procurorului, decisese că este caz de urmărire.

Faptul că la data judecărei opoziţiunei nu existau nici raportul procurorului general, nici rechiziţiunea sa scrisă, nu puteà schimbà soluţiunea; căci sau aceste formalităţi erau necesare să se îndeplinească mai înainte de judecarea opoziţiunei — cum se decide în jurisprudenţa şi doctrina franceză — şi atunci lipsa lor din punct de cripţiunilor art. 212 procedura penală Camera de punere sub acuzare va fi chemată ca, în conformitate cu textele citate, să dea deciziunea definitivă de trimiterea cauzei înaintea Juraţilor şi numai în contra acesteia prevenitul va puteà exercità dreptul său de recurs în termenele şi condiţiunile arătate mai sus.

Că prin urmare incidentul de inadmisibilitatea recursului introdus în contra deciziunei No. 480/929 a Camerei de punere sub acuzare a Curţei de Apel Galaţi ridicat de D-l Procuror General al acestei Inalte Curţi, fiind întemeiat, cată a fi admis şi în consecinţă a se respinge recursul ca atare.

Pentru aceste motive admite incidentul şi respinge ca inadmisibil recursul.

Decizia No. 8207 din 17 Dec. 1929.

Preşedinţia d-lui **Aurel Procopiu**, consilier; Avocat **C. G. Popescu**, p. recurent. Procuror general d-l **Dem. Polichron.**

CAS. I, **5 Noemvrie 1929**

ACŢIUNI POSESORII. DISCUŢIUNEA DREPTULUI DE PROPRIETATE. INADMISIBILITATE. TITLURI DE PROPRIETATE. UTILIZAREA ŞI ANALIZA LOR NUMAI PENTRU SOLUŢIONAREA POSESORULUI POSESIUNEA IN SENSUL ART. 31 L. JUDECĂT. DE OCOALE ŞI ART. 1846—1847 C. CIVIL CA SINGUR ELEMENT ESENŢIAL PENTRU ADMISIBILITATEA ACŢIUNILOR POSESORII. POSESIUNE DE REA CREDINŢĂ, INSĂ SUB NUME DE PROPRIETAR. CARACTERUL EI UTIL SPRE A FI INVOCATĂ IN POSESORIU. (Art. 31 l. Jud. de Ocoale şi art. 1846 şi 1847 c. civil). (1) şi (2)

---

vedere procedural se găsea acoperită, întrucât fiind vorba de recursul general, conform art. 416 pr. penală, nu există drept de recurs contra procedurilor premergătoare decât odată cu recursul declarat asupra fondului, sau ele trebuiau să se îndeplinească după admiterea opoziţiunei şi atunci numai măsura utilităţei lor în raport cu scopul urmărit de legiuitor, determină şi consecinţele ce le pot produce. Raportul fiind expunerea verbală sau scrisă a faptelor şi pieselor de convicţiune dela dosar, desigur că inutilitatea lui este evidentă pentru tot ce urmează după admiterea opoziţiunei şi după declararea punerei sub acuzaţiune; afacerea se cunoaşte, expunerea s'a făcut înainte de judecata opoziţiei şi soluţiunea de fond este dată.

Rechiziţiunea deasemenea nu mai interesează faptul în sine sau calificarea dată, căci cu ocazia punerei sub acuzare, Camera şi-a făcut complet examenul său în legătură cu chestiunea culpabilităţei; iar trimiterea — absentă în prima decizie — fiind rezultatul firesc a calificărei date faptului incriminat, este o consecinţă logică care pentru a fi adăugită la un dispozitiv incomplet, n'are nevoe de nici o altă intervenţie. Că chiar dacă rechiziţiunea scrisă s'ar găsì necesară numai pentru ordonarea trimiterei şi sesizarea instanţei, cu scop de a se satisface cerinţele textului art. 212 pr. penală, şi încă provocarea sau obţinerea ei posterior judecărei opoziţiei, nu poate aveà nici o influenţă faţă de cele anterior constatate, cari scapă de sub orice fel de cenzură, ele fiind definitiv câştigate pentru acţiunea publică şi apărare.

Eroarea determinantă pentru soluţiunea contrară, a fost probabil provocată de terminologia întrebuinţată de Inalta Curte de Casaţie, care arătând că decizia dată asupra unei opoziţiuni trebue privită ca *o decizie a unei instanţe superioare de instrucţie* cu consecinţa că nu poate aveà decât rolul unei ordonanţe definitive, căreia îi ţine locul, a lăsat să se înţeleagă pe deoparte că nu e definitivă, iar pe de altă parte că decizia astfel dată se poate considerà ca o împrejurare legală de natură a provocà sesizarea din nou a Camerei potrivit art. 135 pr. penală.

Imprejurarea că deciziunea e dată asupra unei opoziţiuni, nu poate determinà nici o analogie, din punctul de vedere a consecinţelor ce se pot trage, cu ordonanţa judecătorului de instrucţie; Camera când judecă ca autoritate superioară de instrucţie sau judecată, îşi îndeplineşte rolul său special de instanţă de reformare aşà cum îl fixează legea şi dă o deciziune care nu mai poate fi privită ca o altă ordonanţă a judecătorului de instrucţie.

Prin urmare nu se poate spune că dacă nu există opoziţie, contra ordonanţei, nu există nici recurs contra deciziei ce reformează ordonanţa; ordonanţa neconstituind în sistemul legei noastre — şi în *materie criminală* — autoritate de lucru judecat pentru calificarea dată şi acuzaţiunea ordonată, pe când din contră, decizia Camerei de punere sub acuzare, ce reformează ordonanţa, conţine întrânsa toate constatările de fond necesare pentru justificarea urmărirei şi asupra căreia nu se mai poate revenì.

Camera a judecat opoziţia, s'a pronunţat asupra existenţei sau inexistenţei indiciilor de culpabilitate necesare pentru trimiterea în judecată — deci s'a desizat de judecarea tuturor chestiunilor, ce ar pune din nou în discuţiune, aceleaşi elemente, aceleaşi fapte şi aceleaşi chestiuni juridice; principiul elementar *non bis in idem* se opune categoric, la o nouă sesizare, sau mai bine zis la o înlăturare a tuturor consecinţelor juridice ce decurg din faptul desesizărei instanţei.

Infine, asemănarea cu ordonanţa judecătorului de instrucţie, pare cu desăvârşire nefondată, atunci când e luată ca punct de plecare şi ca motiv în noua sesizare a Camerei.

Este exact că în materie *criminală*, Camera se investeşte prin ordonanţa de urmărire a judecătorului de instrucţie şi pe calea ordonată de art. 135 pr. penală, adică prin intermediul procurorului general, căruia i se trimit toate actele cauzei, dar nu e mai puţin adevărat că în cazul unei opoziţii, învestirea se face prin chiar exercitarea acestei căi de atac, iar trimiterea se face la fel potrivit art. 137 pr. penală.

Ce nevoe avem atunci de învestirea din art. 135 şi 212 pr. penală, când pentru judecata opoziţiei, art. 137 prevede o învestire specială, datorită competinţei Camerei de a statuà ca instanţă de reformare?

Şi dacă considerăm raportul şi rechiziţiunea necesare şi pentru judecata opoziţiunei, atunci sunt îndeplinite şi cerinţele art. 212 pr. penală, fără a mai fi nevoe pentru aceasta de a se mai face vreun fel de apropiere între ordonanţa judecătorului de instrucţie şi decizia Camerei.

In soluţiunea dată, se ajunge din contră la o desesizare cu totul anormală şi neprevăzută de text; se ajunge la o sesizare cu totul stranie, Camera *sesizându-se ea însăş*, căci acesta e rezultatul: judecă opoziţia, reformează ordonanţa judecătorului de instrucţie, declară că este caz de urmărire — apoi se desesizează de afacere, dispune trimiterea dosarului procurorului general cu scop de a se depune raportul şi rechiziţiunea scrisă şi înfine se consideră din nou şi numai prin voinţa sa sesizată, invocând ca temei al sesizărei art. 135 pr. penală.

Cu alte cuvinte, Camera se sesizează ea însăş şi determină prin agisementul ei numai, acţiunea şi intervenţia procurorului general; că ceva mai mult Camera de punere sub acuzare serveşte şi ca organ de trimitere al actelor, atribuţiune rezervată de procedură numai Ministerului Public de pe lângă Curtea de Apel.

Iată pentru cari motive, nu putem aderà la nici una din soluţiunile ce s'au dat în speţă; principiul autorităţei lucrului judecat, al desinvestirei instanţei; principiul *non bis in idem*, ca şi felul special de sesizare din art. 135, 137 şi 212 pr. penală, se opun ca un complet al Camerei de punere sub acuzare ce a reformat ordonanţa judecătorului de instrucţie prin admiterea opoziţiunei procurorului, să fie contrazis de alt complet, în aceeaş afacere, pe aceleaşi elemente de fapt şi de drept; sau mai bine zis, se opun ca aceeaş Cameră să declare totodată că sunt şi că nu sunt probe îndestulătoare pentru o trimitere în judecată — că sunt probe când a judecat şi admis opoziţia procurorului Tribunalului şi că nu sunt probe, când regulează cu intervenirea raportului şi rechiziţiunei scrise trimiterea la instanţa de judecată.

DIMITRIE HOZOC
Consilier la Curtea de Apel
din Galaţi

(1) Publicăm aci şi importanta sentinţă a Trib. Olt, pronunţată în cauză.

TRIB. OLT S. II,

(Ion Sandu Ion zis Ciolan cu Ion Sandu Păun).

TRIBUNALUL: Asupra apelului civil de faţă; Având în vedere, susţinerile părţilor, lucrările şi actele din dosar;

Având în vedere, că'n fapt se constată următoarele:

Pe tabloul, No. 1, la No. 160/214, al com. Sârbii-Măgură, desfăcută din com. Corbu, figurează ca împroprietărit, cu cinci Ha., Ion Sandu Ion.

Acest lot, în urma hotărîrei de împroprietărire, a fost dat în mâna apelantului, Ion Sandu Ion, căruia i s'a dat certificatul de împroprietărire şi, care a plătit lotul la perceptor şi l-a posedat de fapt, până'n toamna anului 1925 — 29 Octomvrie — când stăpânirea i-a fost turburată de către intimatul, Sandu Ion Cioban, care se pretinde el, a fi Ion Sandu Ion, cel din tabloul de împroprietărire, el fiind mobilizat şi'n acea categorie fiind trecuţi numai mobilizaţii, calitate ce n'o are apelantul.

Sandu Ion Ciolan a făcut aceasta, pe baza procesului verbal, din 23 Iulie 1925, dresat de agronomul regional respectiv şi prin care, următor ord. No. 2991/925, al Consilierului Agricol-Olt, a declarat deposedat pe apelant şi posedant pe intimat.

I. *In acţiunile posesorii, instanţa nu are a discutà însuş dreptul de proprietate decât numai în măsura în care titlurile prezentate pot să contribue la soluţionarea posesorului.*

Astfel fiind, chestiunea dacă autorul turburărei, pârît în acţiunea posesorie aveà dreptul să fie împroprietărit asupra terenului în litigiu, iar deţinătorul de fapt, reclamat în acţiunea posesorie nu aveà calitatea de a fi împroprietărit, fiind o chestiune ce priveşte însuş dreptul de proprietate nu poate fi discutată şi tranşată cu ocaziunea posesorului.

II. *Din moment ce este dovedit că deţinătorul turburat a exercitat posesiunea în condiţiunile prevăzute de art. 31 l. jud. de ocoale şi art. 1846 şi 1847 c. civ., erà inutil să se mai cerceteze dacă autorul turburărei este persoana îndreptăţită la împroprietărire, după cum este deasemeni inutil să se mai cerceteze chestiunea identităţei, adică dacă autorul turburărei este realmente persoana căreia i s'a atribuit lotul în urma operaţiunilor de împroprietărire.*

III. *Dacă deţinătorul turburat în posesiunea sa exercită această posesiune sub titlul de proprietar, chiar dacă această posesiune este de rea credinţă, din cauza viţiilor ce afectează titlul său de proprietate, ea nu încetează de a fi o posesiune utilă, garantată de acţiunea posesorie.*

(Ion Sandu Ion zis Ciolan cu Ion Sandu Păun).

CURTEA: Asupra recursului făcut de Ion Sandu zis Ciolan în contra sentinţei No. 144 a Tribunalului Olt.

Văzând motivul I şi II de casare astfel formulat:

Apelantul, la 13 Noemvrie 1925, a intentat acţiune posesorie, care i-a fost respinsă de prima instanţă, în lipsă, ca nesusţinută, după care a introdus prezentul apel.

Având în vedere, că apelantul, Ion Sandu Păun, care invocând certificatul, No. 445/925, al primăriei Corbu, adeverinţa agronomului, I. Codrescu, ce-a făcut parte din Comisiunea de împroprietărire şi certificatul No. 868/925, al percepţiei opta şi, de plata lotului, pretinzând, că el este una şi aceeaş persoană cu Ion Sandu Ion, din tabloul de împroprietărire, dovedeşte cu martorii: Dochiţa Marin şi Marin Olteanu, audiaţi sub jurământ, conform art. 196 pr. civ., că el a stăpânit terenul în litigiul, încă dela împroprietărire, până'n toamna anului 1925, când a fost turburat, de intimatul Sandu Ion Ciolan, deci mai mult de un an şi, că posesiunea sa a întrunit condiţiunile al. 3 din art. 31 l. J. O. (art. 1846—1847 c. civ.) întrucât a fost esercitată de el, în numele lui propriu, în mod continuu, neîntrerupt, neturburat, public şi sub nume de proprietar;

Având în vedere, că din lucrările din dosar, se constată, că dela turburare, toamna anului 1925 şi până la intentarea acţiunei, 13 Noemvrie 1925, n'a trecut un an.

Că, deci, din toate acestea se constată, că acţiunea apelantului întruneşte toate elementele acţiunei posesorii.

Având în vedere, că intimatul, Sandu Ion Ciolan, care invocând adresa, No. 385/926 a Consilieratului agricol Olt, cu copia ord. No. 3444/926 al Direcţiunei Funciare din Casa Centrală, pe verso; procesul verbal, din 23 Iulie 1925, al agronomului regional, certificatul No. 226/926, al primăriei Sârbii-Măgură şi ordinul No. 8888/925 al Parchetului de Olt, toate în copie la dosar, se pretinde că el este una şi aceeaş persoană cu Ion Sandu Ion, împroprietăritul din tablou, întrucât el a fost mobilizat şi nu Ion Sandu Păun, care este contingentul 1923, deci neîndreptăţit la categoria mobilizaţilor.

Având în vedere, că intimatul mai susţine, că apelantul n'are acţiune posesorie contra sa, întrucât el n'a arat pământul lui — al apelantului — ci pământul, pe care i l-au dat organele agricole şi deci faptul său, nu constitue o turburare de posesiune şi posesiunea apelantului nu-i dă în nici un caz acţiunea posesorie, ea fiind viciată de fraudă, întrucât apelantul nu puteà posedà ca proprietar, când ştià că nu este îndreptăţit la împroprietărire, fiind minor la data acesteia.

Având în vedere, că apelantul susţine, că intimatul nu puteà fi împroprietărit, la data împroprietărirei fiind socotit dezertor, după cum se constată din sentinţa No. 140/924, a Consiliului de Răsboiu, din care se vede că a fost judecat ca atare şi deşi achitat, aceasta a avut loc posterior datei de împroprietărire.

Având în vedere, că din susţinerile şi combaterile părţilor, se constată, că fiecare din ele tind să pună în discuţiune, astăzi, cu ocaziunea judecărei posesorului şi, petitoriul, fiecare crezându-se titularul însuş, al dreptului de proprietate, consfinţit prin tabloul de împroprietărire respectiv.

Considerând, că dacă doctrina şi jurisprudenţa admit, că în faţa posesorului, judecătorul acestuia se poate uità şi la titlurile de proprietate, apoi ele admit aceasta, numai pentru a se trage consecinţe în privinţa posesorului, fără însă a prejudecà întru nimic petitoriul.

Că în speţă situaţiunea titlurilor este de aşà fel, că ea apare şi de o parte şi de alta incompletă, ambele părţi pretinzându-se una şi aceeaş persoană cu cel trecut pe tabloul de împroprietărire, apelantul spunând intimatului, că nu puteà fi împroprietărit, atunci fiind dezertor, iar acesta spunând apelantului că nu puteà fi împroprietărit, fiind minor şi nu a fost mobilizat, aşà că cercetarea acestor titluri, care va trebui să fie definitiv lămurită, cu ocaziunea petitoriului, neputând duce la o consecinţă clară în privinţa posesorului, pentru niciuna din părţi, urmează să ne mărginim numai la posesoriu, fără a ne mai preocupà de titlurile de proprietate.

Având în vedere, că alegaţiunea intimatului, că el n'a deposedat propriu zis pe apelant, ci a arat terenul ce i-a fost dat de organele agricole, este cu totul şubredă, titlurile invocate în acest sens neavând nici o importanţă juridică, întrucât un proces verbal dresat de agronomul regional, pe baza unui ordin rezolutiv al Consilierului agricol, nu poate constitui un titlu legal, care să îndreptăţească la turburarea posesiunei cuivà.

Că, deasemenea, nici ordinul Direcţiunei Funciare, care de altfel este şi posterior turburărei posesiunei, fiind din anul 1926, iar turburarea având loc în 1925, nu-i poate constitui un drept de-a turburà posesiunea cuivà, căci ar fi ca dela o zi la alta, pe cale de rezoluţie să se ia şi să se deà posesiunea terenurilor stăpânite; ori deposedarea trebuie a fi făcută numai conform prescripţiunilor legale.

Având în vedere, că intimatul susţine, că posesiunea apelantului nu-l îndreptăţeşte la acţiunea posesorie, întrucât el a stăpânit în chip fraudulos şi deci neputând în acest fel deveni proprietar nu puteà aveà nici acţiunea posesorie.

Considerând, că după cum am arătat mai sus, apelantul a stăpânit în condiţiunile cerute de art. 31, l. J. O., ceeace e suficient ca să aibă acţiunea posesorie, întrucât în afară de aceste condiţiuni nu se mai cere pentru exerciţiul acţiunei posesorii şi condiţiunea bunei credinţe, putând aveà acţiunea posesorie chiar şi uzurpatorul, exemplul tipic de posesor de rea credinţă. Pentru aceste motive, redactate de d-l Const. M. Popescu, judecător, admite apelul şi reformează cartea de judecată, admiţându-se acţiunea.

Sentinţa civilă No. 144/1927.

Preşedinţia d-lui *P. Hirsescu*, preşedinte.

(2) *Consideraţiuni generale asupra speţei.* Chestiunea bunei sau relei credinţe a posesorului a venit în discuţiunea doctrinei şi jurisprudenţei străine cu prilejul posesiunilor, aşà zise delictuoase.

După cât ne amintim, jurisprudenţa noastră nu a avut de soluţionat formal problema elementului subiectiv al relei credinţe a posesorului, consistând în cunoştinţa viţiilor ce afectează titlul său.

Deciziunea de faţă, a Curţei supreme, consacră principiul, foarte important în practică, că posesiunea, în condiţiunile prevăzute de art. 31 l. judecăt. de ocoale şi art. 1846—1847 c. civil, este singurul element esenţial pentru admisibilitatea acţiunilor posesorii, independent de amănuntul că posesorul este de bună ori de rea credinţă. Spunem că principiul acesta este foarte important în practică, de oarece, în special, în ţara noastră, din cauza psichologiei speciale a ţăranului, legat de bucata lui de pământ, atât de greu dobândit, şi redus, în lipsa unei vieţi industriale intense, să aibă ca singurul lui debuşeu de activitate pământul, materia posesorului este bogat alimentată în faţa instanţelor judecătoreşti de o adevărată frenezie a deposedărei, denumită cu drept cuvânt de dr. J. Maxwel în cunoscuta sa lucrare *Le Crime et la Société, délire raisonnant de dépossession.*

Deciziunea Inaltei Curţi de Casaţie, ce publicăm mai sus, precum şi sentinţa Trib. Olt s. II, atacată cu recurs, redactată de distinsul magistrat, d-l Const M. Popescu, actualmente preşedintele acelei instanţe, soluţionează, pe lângă alte chestiuni de drept relative la materia acţiunilor posesorii, şi importanta problemă a caracterului subiectiv al relei ori bunei credinţe a deţinătorului turburat, hotărînd că, din moment ce deţinătorul exercită posesiunea sub nume de proprietar, chiar dacă posesiunea sa este de rea credinţă, din cauza viţiilor intrinseci ce afectează titlul său de proprietate, ea nu încetează, totuş, de a fi o posesiune utilă, garantată de acţiunea posesorie.

Este ştiut că în conformitate cu art. 31 l. judecăt. de ocoale aceste instanţe judecă acţiunile posesorii, cari nu vor fi admise ca întemeiate decât dacă reclamantul dovedeşte că nu a trecut un an dela turburare sau deposedare, că înainte de această epocă el a posedat cel puţin un an şi că posesiunea sa întruneşte con-

1. «Omisiunea esenţială, şi violarea art. 31 din legea judecătoriilor de ocoale şi art. 1846 şi 1847 c. civ.

Tribunalul omite a se pronunţà asupra susţinerilor noastre în ceeace priveşte faptul că reclamantul nu poate aveà această acţiune atâta timp cât titlul pe care îl invoacă, tabela de împroprietărire, nu-i poate da putinţa de a devenì vreodată proprietar fiind minor, la data împroprietăririi şi tabelele de împroprietărire necuprinzând această categorie.

Dacă Tribunalul cercetà şi discutà această susţinere a noastră, ar fi putut vedeà că una din cerinţele principale pentru a puteà intentà acţiunea posesorie erà şi aceea că, posesiunea să fi întrunit condiţiunile cerute de art. 1846 şi 1847, ceeace în speţa noastră nu există, deoarece putinţa de a devenì proprietar este completamente exclusă, titlul pe care voeşte să şi-l apropie reclamanta este lovit de nulitatea absolută, care rezultă din legea agrară şi după care fiind vorba de o fraudă posesiunea este viţiată.

Deasemenea Tribunalul omite a se pronunţà asupra susţinerilor noastre că acţiunea posesorie în complângere, ca aceà de faţă, nu poate fi îndreptată decât contra celuia care provoacă această turburare de posesie. Ori, recurentul nu este el acel care a luat posesiunea din mâna reclamantului ci Casa Centrală a cooperaţiei şi împroprietăririi.

Evident că dacă Tribunalul discutà acest mod de apărare ar fi putut ajunge la soluţiunea că, în contra actelor de autoritate ale Casei Centrale, cei lezaţi în drepturile lor ar fi putut să aibă o singură cale, aceea în a declarà actul ca ilegal sau fără fiinţă înaintea instanţei competinte.

Eu recurentul deţin drepturile mele din lege, iar terenul, pe care îl folosesc, dela Casa Centrală a cooperaţiei şi împroprietăririi, singura care este în drept a împărţì pământurile expropriate la cei îndreptăţiţi».

2. «Violarea art. 109 şi 110 din legea agrară prin aceea că singurele organe care au căderea ca să împartă pământul la cei îndreptăţiţi sunt organele Casei Centrale, nu cum susţine Tribunalul că ele nu ar aveà această cădere.

După dispoz. art. 109 şi 110 din legea agrară pământurile expropriate trec în stăpânirea şi proprietatea Casei Centrale a cooperaţiei şi împroprietăririi, care prin direcţiunea funciară împarte celor îndreptăţiţi conform legei agrare, pământurile în ordinea şi cantitatea stabilită de lege. Ori, atât ordinea în care vor fi împărţite aceste loturi cât şi întinderea lor nu poate fi stabilită de o altă autoritate decât de Casa Centrală a cooperaţiei şi împroprietăririi şi faptul că Direcţia Funciară a stabilit că Ion Sandu Păun nu este îndreptăţit şi că cel care i se cuvine lotul este Ion Sandu Ion zis Ciolan nu îndreptăţià Tribunalul să cenzureze aceste acte ale Casei Centrale».

Având în vedere că din sentinţa atacată cu recurs rezultă că Tribunalul, admiţând apelul făcut de intimatul Ion Sandu Păun contra cărţei de judecată No. 582/925 a judecătoriei Spineni, prin care se respinsese acţiunea posesorie intentată de numitul contra recurentului Ion Sandu Ciolan, a reformat în totul zisa carte de judecată şi a admis acţiunea.

Că, pentru a da această soluţiune, Tribunalul constată că pe tabloul No. 160/924 al comunei Sârbi-Măgura figurează ca împroprietărit cu un lot de 5 ha Ion Sandu Ion, lot ce i s'a predat în seama intimatului, dându-i- se şi certificat de împroprietărire şi că tot dânsul a plătit ratele la percepţie şi l-a posedat de fapt până în toamna anului 1925, când la data de 29 Octomvrie acel an stăpânirea i-a fost turburată de către Sandu Ion Ciolan, care se pre-

---

diţiunile cerute de art. 1846 şi 1847 c. civil, adică că a fost exercitată fie personal de reclamant, fie de un terţiu în numele reclamantului, şi că această posesiune a fost continuă, neîntreruptă, neturburată, publică şi sub numele de proprietar.

Dacă, însă, deposedarea s'a făcut prin violenţă sau forţă, reclamantul, în posesoriu, nu mai este obligat să dovedească posesiunea de cel puţin un an şi nici că această posesiune întruneşte caracterele unei posesiuni utile, conform celor arătate mai sus.

II. *Titlurile şi probele, de care se poate servi instanţa învestită cu acţiunea posesorie.* Pentru judecarea acţiunilor posesorii, instanţele judecătoreşti se pot întemeià pe orice fel de probe, ca martori, prezumpţiuni, expertize, având dreptul să consulte şi titlurile înfăţişate de părţi, însă numai în măsura necesară soluţionării posesorului, fără a puteà discutà chiar fondul dreptului de proprietate, care nu poate fi tranşat decât numai pe calea unei acţiuni petitorii.

(N. Georgean, *Studii Juridice*, vol. II, pag. 135 şi 191 cu trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă. A se vedeà şi cele arătate la pag. 180—193 a acestei excelente lucrări).

In ce priveşte administrarea jurământului decizoriu în acţiunile posesorii, se admite că el nu poate fi dat decât asupra faptelor materiale propriu zise şi că instanţa trebuie să respingă jurământul ori de câte ori partea, care îl deferă, înţelege să stabilească, prin el, puncte de drept ori fapte ce constituesc chestiuni de pură apreciere pentru părţi ca şi pentru judecător. (Corneliu Botez, *Noul Codice de Şedinţă al Judecătorului de Ocol Adnotat*, vol. II, pag. 194, n. 196).

Trib. Olt, prin sentinţa ce publicăm sub deciziunea Inaltei Curţi, face o bună aplicaţiune a acestor principii atunci, când motivează că, în posesoriu, judecătorul poate analizà şi titlurile proprietate, însă numai spre a trage consecinţe cu privire la însăşi acţiunea posesorie şi fără a prejudecà întru nimic asupra petitoriului.

Adaptând aceste principii speţei, Trib. Olt, constată că titlurile produse de pârît şi de reclamant, apar incomplete cu privire la stabilirea precisă a identităţei persoanei ce a beneficiat de împroprietărire şi a calităţilor legale respective pentru a dobândi un lot. In fapt, se constată că pe tabela de împroprietărire a comunei Sârbii-Măgura figurà locuitorul Ion Sandu Ion, care stăpâneà lotul atribuit, în temeiul certificatului de împroprietărire.

Un alt locuitor, cu nume întrucâtva asemănător, Sandu Ion Ciolan, pretinzând că în realitate, el este cel împroprietărit a turburat posesiunea deţinătorului, ce stăpâneà cu titlu de proprietar.

Acesta, a pornit o acţiune posesorie, care, fiind respinsă de judecătorul de ocol ca nesusţinută, a fost adusă în discuţiunea Trib. pe cale de apel.

Pârîtul dela prima instanţă, intimat în apel, a căutat, printr'o serie de certificate, să stabilească identitatea sa cu a persoanei ce figurà împroprietărită cu lotul stăpânit de reclamantul Ion Sandu Ion. Trecerea reclamantului, din acţiunea posesorie în tabela de împroprietărire, constituià, în favoarea sa, un titlu de proprietate, care dădeà posesiunei sale caracterul şi atributele unei posesiuni sub nume de proprietar în sensul art. 1847 c. civil.

Imprejurarea că actul însuş al împroprietăririi erà atins de un viţiu, care permiteà organelor de aplicaţiune a legei sau oricărei alte părţi interesate să-l atace, nu puteà fi reţinută şi judecată în posesoriu, deoarece ar fi fost să se tranşeze, pe această cale, însuş chestiunea dreptului de proprietate, invocat de turburător, chemat ca pârît în acţiunea posesorie. (Vezi Dem. Stoenescu, *Curierul Judiciar*, No. 10/1908).

Asupra forţei probante a tabelei de împroprietărire ca just titlu, îndreptăm pe cititorii noştri să consulte bogatul material jurisprudenţial indicat în C. Botez, *op. cit.* pag. 376, şi urm., No. 642—667.

Inalta noastră Curte s'a mai pronunţat dejà, în sensul acesta, hotărînd că instanţa învestită cu judecarea unei acţiuni posesorii nu este chemată să discute actele prezentate de părţi, pentru stabilirea dreptului de proprietate, pus în discuţiune de ele, ci trebuie să ne ocupe numai de stabilirea faptului de posesie asupra căruia poartă procesul. (Cas. I No. 258/1912, *Curierul Judiciar*, No. 32/1912; Corneliu Botez, *Noul Cod de Şedinţă al Judecătorului de Ocol Adnotat*, vol. II, pag. 192, No. 183; Cas. fr. req. 12 Nov. 1907, *Dall. P.* 1908, I, pag. 87; Trib. civ. Seine, 21 Dec. 1911, *Dall. P.* 1913, I, pag. 33; Cas. fr. civ. 12 Martie 1912, *Dall. P.* 1913, I, pag. 192).

In aceeaş ordine de idei, Casaţia franceză a mai decis că nu poate fi menţinută deciziunea dată asupra posesorului, ori de câte ori ea se întemeiază exclusiv pe motive deduse din însuş fondul dreptului. (Cas. fr. civ. 14 Nov. 1910, *Dall. P.* 1912, I, pag. 483; Cas. fr. civ. 15 Maiu şi 19 Iulie 1911, *Dall. P.* I, pag. 313; Cas. fr. civ. 1912, *Dall. P.* 1913, I, pag. 192.).

Atunci când, prin acţiunea posesorie, se aduce în discuţiune caracterul de domenialitate publică a unui curs de apă, judecătorul poate examinà dacă posesiunea nu este atinsă de precaritate, servindu-se, tinde a fi el Ion Sandu Ion cel împroprietărit, el fiind mobilizat, calitate pe care intimatul nu o are; că Sandu Ion Ciolan s'a socotit în drept a face aceasta şi pe temeiul că agronomul regional în urma ordinului Consilieratului agricol, prin procesul-verbal din 23 Iulie 1925 a declarat deposedat pe intimat şi a decis că lui i se cuvine posesiunea.

Că Tribunalul, bazat pe certificatul Primăriei Corbu, o adeverinţă a agronomului Codrescu, certificatul percepţiei şi depunerile martorilor constată că intimatul Ion Sandu Păun a stăpânit încă dela împroprietărire şi până în toamna anului 1925 acel lot, deci mai mult de un an şi că posesiunea sa a întrunit condiţiunile art. 31 din legea judecătoriilor de ocoale, întrucât stăpânirea sa a fost exercitată în nume propriu, continuu, neîntrerupt, neturburat, public şi sub nume de proprietar; că apoi, dela turburare şi până la intentarea acţiunei a trecut mai puţin de un an.

Că apoi, luând în discuţiune opunerile făcute de ambele părţi, Tribunalul constată că recurentul se serveşte de diverse acte emanate dela organele de împroprietărire tinzând a stabilli întrucât el a fost mobilizat, tot el a fost şi împroprietărit, intimatul neputând fi împroprietărit fiind minor; că el este una şi aceeaş persoană cu aceea prevăzută în titlul de împroprietărire, că nu poate fi vorba de o turburare de posesie din partea sa deoarece el a fost îndreptăţit la aceasta având autorizarea organelor legale de împroprietărire şi că în orice caz stăpânirea intimatului fiind frauduloasă, nu-i dă drept la acţiune posesorie; că însă Tribunalul înlătură toate aceste opuneri, argumentând că instanţa de faţă este angajată în posesoriu şi în o atare situaţie titlurile de proprietate nu au a fi examinate decât doar în măsura în care ar servì să lumineze posesoriul; că în speţă, actele invocate de ambele părţi nu dau nici o lumină asupra posesorului; că în ce priveşte legalitatea actului de turburare comis de recurent, Tribunalul constată că actele invocate în acel scop nu constitue titlurile legale care să-i fi dat dreptul recurentului a turburà posesiunea intimatului, iar în ce priveşte ultima opunere, Tribunalul argumentează că în afară că din depunerile martorilor se constată că intimatul a exercitat o posesiune astfel cum se arată mai sus, dar chiar dacă s'ar constatà că dânsul ar fi fost de rea credinţă, încă posesiunea lui rămâne tot utilă şi garantată de acţiunea posesorie.

Având în vedere că, prin motivele I şi II de casare, recurentul critică soluţiunea de mai sus ca fiind dată cu violarea art. 31 legea judecătoriilor de ocoale, art. 1846 şi 1847 c. civ. şi omisiunea esenţială prin aceea, că odată ce a dovedit că intimatul erà minor la data întocmirei listei de împroprietărire, stăpânirea sa nu puteà să întrunească condiţiunile cerute de menţionatele texte de lege; apoi violarea art. 109 şi 110 din legea agrară, prin aceea că Tribunalul a nesocotit principiul înscris în aceste texte, din care rezultă că numai organele Casei Centrale sunt autorizate a împărţì pământul la cei îndreptăţiţi.

Considerând că, conform art. 31 din legea judecătoriilor de ocoale, pentru ca o acţiune posesorie să poată fi admisă, se cer trei condiţiuni şi anume: 1. că dela turburare sau deposedare să nu fi trecut un an; 2. ca reclamantul să fi dovedit că el a posedat înainte de data turburărei cel un puţin un an şi 3. că posesiunea să întrunească condiţiunile cerute de art. 1846 şi 1847 c. civ.

Că întrucât, în speţă, din probele administrate, a căror denaturare nu

---

în acest scop, de titlurile produse în instanţă. (Cas. fr. civ. 8 April 1913, *Dall. P.* 1916, I, pag. 258).

Dreptul judecătorului, de a consultà titlurile produse de părţi, se transformă într'o adevărată obligaţiune în următoarele cazuri:

a) Atunci când judecătorul, în posesoriu, este sesizat să consulte o hotărîre intervenită anterior în petitoriu între aceleaş părţi. (Cas. fr. civ. 5 Dec. 1908, *Dall. P.* 1908, I, pag. 192).

b) Atunci când titlurile prezentate judecătorului, în posesoriu, sunt referitoare la caracterul de precaritate al posesiunei reclamantului, împrejurare ce face acţiunea sa inadmisibilă. (Cas. fr. civ. 2 Aug. 1922, *Dall. P.* 1926, I. pag. 144).

Judecătorul nu este obligat să consulte titlurile, şi hotărîrea sa nu ar puteà fi casată pentru omisiune esenţială, atunci când faptele şi circumstanţele procesului îi procură elemente de apreciere îndestulătoare pentru caracterizarea juridică a posesiunei invocate de reclamant, fapte şi circumstanţe ce constituesc baza esenţială a hotărîrei sale. (Cas. fr. req. 26. Ian. 1910, *Dall. P.* 1910, I, pag. 147).

III. *Consecinţele hotărîrei intervenite asupra acţiunei posesorii.* Această rezervă ce se impune judecătorului în posesoriu, de a nu se pronunţà cu ocaziunea actelor prezentate asupra dreptului de proprietate, duce la concluziunea că hotărîrea intervenită asupra posesorului, şi care atribue părţei ce obţine câştig de cauză folosinţa lucrului litigios, nu are putere decât până atunci când intervine o nouă hotărîre asupra proprietăţei.

Hotărîrea asupra posesorului are de efect că conferă părţei, ce a fost menţinută în posesiune, calitatea de pârît în acţiunea petitorie, pornită ulterior, atribuind astfel acestei părţi avantajul apreciabil, pe care îl are, în principiu, fiecare pârît de a aruncà în sarcina reclamantului sarcina probaţiunei şi de a fi exonerat de orice obligaţiune, dacă acesta nu reuşeşte să stabilească nimic. (Bélime, *Traité du Droit de Possession et des Actions Possessoires*, No. 15; Crémieu, *Théorie des Actions Possessoires ou des Moyens Juridiques de faire valoir la possession en droit roumain et en droit français*, No. 476; Carou, *Principes ou Traité théòrique sur les Actions Possessoires*, No. 649; Garnier, *Traité de la Possession et des Actions Possessoires et Pétitoires*pag. 483 şi 607; Curasson, *Traité des actions possesoires, des bornage*, etc. II, No. 512).

Dacă partea, care a câştigat în posesoriu, are avantajul că va figurà în instanţa petitoriului ca pârîtă, nu trebuie să deducem, de aici, că sentinţa posesorie ar creà, în favoarea sa, o prezumpţiune legală de proprietate.

Este ştiut că prezumpţiunile legale sunt de drept strict, şi limitativ indicate de legiuitor, iar pe de altă parte caracterul special de protecţiune al posesiunei, pe care îl au acţiunile posesorii ce sunt un simplu remediu legal în contra actelor de turburare a liniştitei stăpâniri, exclude, cu desăvârşire, noţiunea oricărei prezumpţiuni legale de proprietate în favoarea părţei menţinute în posesiune. (Vezi, Dalloz, Répertoire Pratique de Législation, Doctrine et Jurisprudence, vol. I. *Action Possessoire*, pag. 205, No. 336).

In speţă, deţinătorul, turburat în posesiunea sa, aveà un titlu care îşi conservà toate efectele până la înlăturarea lui pe căile legale.

Faptul că deţinătorul a fost deposedat printr'un proces verbal al agronomului regional, încheiat în baza unui ordin al consilierului agricol sau a unui ordin a Direcţiunei Funciare, adresat posterior turburărei, nu ridicà deţinătorului calitatea de posesor în măsură să beneficieze de protecţiunea legală a acţiunilor posesorii, şi cu atât mai puţin puteà îndreptăţi pe pârît să turbure posesiunea celui împroprietărit, deoarece, după cum foarte bine arată Tribunalul, simplele dispoziţiuni administrative nu pot constitui titluri legale în favoarea unui terţiu şi nici nu pot fi privite ca un mijloc legal de ridicare a dreptului de proprietate şi posesiune, teorie care, în fapt, ar puteà ocazionà cele mai mari abuzuri.

In legătură cu speţa judecată de Trib. Olt, s'a mai hotărît, în jurisprudenţa noastră, că din moment ce o persoană a fost pusă în posesiunea unui imobil, în temeiul unui titlu legal, terţii cari ar pretinde drepturi, nu le pot cere şi lichidà decât sau pe calea contestaţiunei la executare sau pe aceea a unei acţiuni în revendicare. (Tr. Fălciu, No. 116/1910, *Curierul Judiciar*, No. 3/1911. Vezi şi D. Alexandresco notă în *Dreptul* No. 83/1907, 50/1908 şi 11/1911).

In ce priveşte acţiunea posesorie ce poate exercità terţiul deţinător al unui imobil, din care a fost evins prin executarea unei ordonanţe de adjudecare, a se vedeà C. Botez, *op. cit.* pag. 210 şi urm.

IV. *Examenul speţei. Elementul bunei sau relei credinţe ca una din condiţiunile acţiunei posesorii.* Pârîtul din posesoriu, în speţă, a încercat să obţină respingerea acţiunei sub cuvântul că stăpânirea reclamantului, asupra lotului, este o uzurpaţiune, provenită din cauza unei confuziuni de nume şi că atribuirea lotului, de către Comisiunea de împroprietărire deţinătorului de fapt Ion Sandu Ion, este rezultatul unei fraude a acestuia.

se invoacă, Tribunalul a constatat în fapt că intimatul a intentat acţiunea de faţă înainte de trecerea unui an dela deposedare, că înainte de deposedare a stăpânit lotul în litigiu mai bine de un an şi că această stăpânire a fost continuă neîntreruptă, publică şi sub nume de proprietar, condiţiune ce o posesiune o poate îndeplini, chiar dacă posesorul nu a putut dobândi însuş dreptul, şi întrucât este necontestat în drept, că în acţiunile posesorii nu este a se discută însuş dreptul, decât numai în măsura în care poate să lumineze posesoriul, în atare împrejurări bine Tribunalul a constatat că sunt întrunite condiţiunile legale pentru admiterea acţiunei posesorii de faţă şi cu drept cuvânt nu a discutat chestiunea dacă intimatul îndeplinià condiţiunile cerute de lege pentru a puteà fi împroprietărit, această chestiune privind însuş dreptul, iar Tribunalul făcându-şi convingerea că discutarea ei nu poate aduce lumină asupra posesorului.

Că aşà fiind, Tribunalul, dând soluţiunea mai sus arătată n'a violat nici un text de lege şi n'a comis omisiunea esenţială aşà că motivele I şi II de casare devin nefondate.

Asupra motivului III de casare: «Violarea art. 60 al. 8 din legea de organizarea comunelor rurale; Tribunalul, pentru ca să stabilească că acel trecut în tablou este reclamantul consideră că un agent agronom şi un perceptor poate să stabilească identitatea unei persoane şi înlătură certificatul primăriei după care singurul care poate să fie trecut în tabla de împroprietărire nu e decât recurentul.

După legea de organizarea comunelor rurale art. 60 al. 8, cel care este în drept a liberà certificate de notorietate publică este primarul şi deci Tribunalul când înlătură certificatul primăriei şi ia de bune pe ale perceptorului şi ale agronomului, violează dispoz. art. 68 al. 8.»

Având în vedere că din moment ce este constatat că cel ce a exercitat posesiunea în condiţiunile cerute de lege este intimatul, în atari împrejurări erà inutil a se cercetà dacă în adevăr el este cel îndreptăţit la împroprietărire şi prin consecinţă nici nu interesează chestiunea dacă identitatea posesorului cu cea a îndreptăţitului la împroprietărire poate fi făcută cu alte probe sau numai cu certificate liberate de primar.

Că aşà fiind, Tribunalul n'a putut să violeze art. 68 al. 8 din legea de organizare a comunelor rurale în sensul invocat de recurent, aşà că nici motivul III de casare nu este întemeiat.

Asupra motivului IV de casare: «Omisiunea esenţială prin faptul că Tribunalul nu se pronunţă asupra concluziilor puse de noi că dispoziţiunile cuprinse în art. 77 şi 78 din legea agrară sunt de ordine publică.

Ordinea împroprietărirei prevăzută de legea agrară în art. 77 şi 78 este sancţionată de nulitatea absolută în sensul că nimeni nu poate să fie trecut în altă categorie decât în aceea unde este îndreptăţit. Caracterul acestei legi fiind de ordin general şi infracţiunile la această lege sunt lovite de nulitatea absolută în sensul că şi posesiunea, care s'ar puteà începe în contra şi în sila acestei legi, nu este utilă şi ea nu poate duce la proprietate niciodată.

Reclamantul Ion Sandu Păun nefiind trecut conform legei în nici una din categoriile celor îndreptăţiţi, el nu poate dobândi pământul din cele expropriate decât în cazurile prevăzute de legea înstrăinărei acestor bunuri după cinci ani dela plătirea lotului definitiv şi după ce mai întâiu Casa Centrală nu-şi va fi exercitat dreptul său de preempţiune.

Dacă nu poate cumpărà, cu atât mai mult nu poate să fie împroprie-

---

Cu alte cuvinte, pe cale incidentală, se aduceà, în instanţa posesorului, discuţiunea a două importante şi esenţiale chestiuni, ce aveau o indisolubilă legătură cu problema dreptului de proprietate şi anume:

a) Cine este titularul adevărat al dreptului de proprietate asupra lotului, chestiune ce implică stabilirea identităţei beneficiarului real al împroprietărirei şi, deci, efectele, în raport cu o anumită persoană, a actului translativ de atribuire a lotului.

b) Dacă deţinătorul de fapt a reuşit să i se atribue lotul graţie unor manopere, prin care şi-a stabilit, în mod mincinos, o calitate şi, deci, implicit un drept, ce a existat numai în persoana turburătorului, pe care l-a lipsit de lotul ce urmà să i se atribue.

In speţă, fiind în discuţiune anularea unei împroprietăriri, făcută în persoana unui sătean, ce nu întruneà condiţiunile legei, chestiunea trebuià să fie revizuită de Comitetul Agrar, astfel că nici din acest punct de vedere judecătorul de ocol nu puteà, pe calea acţiunei posesorii, să statueze asupra unei chestiuni, ce excedeà competenţa sa, deoarece chiar şi atunci când, conform cu art. 32 ultimul aliniat din legea judecătoriilor de ocoale, judecătorul poate cumulà posesorul cu petitorul de ocol, acest magistrat nu poate reţine judecarea dreptului de proprietate dacă contestaţiunea trece de competinţa sa.

In speţă, judecătorul de ocol erà incompetent *ratione materiae* să statueze asupra fondului procesului, care consistà în esenţă în anularea unei împroprietăriri.

In adevăr, conform art. 90 din l. agrară, completat cu art. 172 din reg. acestei legi şi cu art. 1 al. a al legei din 28 Oct. 1922 promulgată cu Inaltul Decret Regal No. 4496/1922, chestiunile referitoare la revizuirea tablourilor de împroprietărire în ce priveşte pe dezertori, pe foştii prizonieri şi pe cei admişi fără drept la împroprietărire, aparţin, exclusiv competinţei Comitetului Agrar.

Astfel fiind, până când o deciziune a Comitetului Agrar ar fi declarat deposedat pe deţinătorul lotului, reclamant în acţiunea posesorie, acesta trebuià să fie socotit ca exercitând o posesiune sub titlu de proprietar.

Tribunalul Olt, motivează, cu drept cuvânt, că din moment ce posesiunea celui turburat s'a exercitat în nume propriu, ca proprietar, şi a întrunit şi celelalte condiţiuni prevăzute de art. 1846 şi 1847 c. civil, este indiferent dacă deţinătorul a fost sau nu de rea credinţă.

Elementul stăpânirei de bună credinţă nu este formulat, de art. 31 l. jud. de ocoale, ca o condiţiune pentru admisibilitatea acţiunilor posesorii şi, în afară de aceasta, el fiind privitor la condiţiunile intrinseci de validitate ale actului juridic translativ, în temeiul căruia deţinătorul a dobândit proprietatea şi posesiunea, nu poate fi discutat, pe cale incidentală în instanţa posesorului, deoarece ar fi să îngăduie discuţiunea însuşi a dreptului de proprietate care se confundă cu valabilitatea dobândirei titlului translativ.

In cazul de faţă, pârîtul a alegat că posesiunea reclamantului s'ar întemeià pe o fraudă, săvârşită cu prilejul operaţiunilor de împroprietărire. Independent de faptul că această fraudă nu a putut fi stabilită, dar chiar dacă am admite, ipotetic, că deţinătorul lotului ar fi făcut vreo fraudă, spre a dobândi lotul ce i s'a atribuit, totuş este admis în doctrină că chiar şi atunci când este vorba de o posesiune vădit delictuoasă, caracterul delictuos al luărei în posesiune a imobilului nu se întinde şi nu se transmite actelor de folosinţă, cari au urmat luărei în posesiune, acte de folosinţă, ce pot fi socotite ca punctul de plecare al unei posesiuni utile. (Bioche, *Dictionnaire des Justices des Paix*, vezi, *Action Possessoire*, No. 121).

Doctrina s'a rostit în sensul că, prin contrast cu ce este în materie de prescripţie, buna credinţă nu figurează între condiţiunile cerute pentru exerciţiul acţiunilor posesorii. (Vezi, *Dalloz*, *Répertoire Pratique de Législation*, *Doctrine et Jurisprudence*, vol. I, Action Possessoire, No. 76, pag. 187).

In ce priveşte elementul bunei sau relei credinţe, s'a decis că el trebue să fie discutat numai în petitoriu. (Cas. fr. civ. I Maiu 1889, *Dall. P.* 1890, I, pag. 479; Cas. fr. civ. 25 Iunie 1888, *Dall. P.* I, pag. 292).

Dacă s'ar fi discutat, pe această cale a posesorului, elementul bunei sau relei credinţe a posesiunei deţinătorului, s'ar fi prejudecat însuş fondul dreptului, şi s'ar fi creat asupra chestiunei de proprietate o excepţiune de lucru judecat, ce ar fi împiedecat ulterior exerciţiul unei acţiuni petitorii. (Cas. fr. civ. 15 Iunie 1892, *Dall. P.* 1882, I, pag. 412; Cas. fr. civ. 31 Iulie 1893, *Dall. P.* 1896, I, pag. 547; Cas. fr. civ. 30 Nov. 1903, *Dall. P.* 1904, I, pag. 184; Aubry et Rau, *Cours de Dr. civ. fr.* ed. 5-a, II, pag. 186, nota 24; Bélime, *Traité du Droit de Possession et des Actions Possessoires*, No. 442 şi urm.; Curasson, *Traité des Actions Possessoires, du Bornage et autres Droits de Voisinage relatifs aux Plantations, aux Constructions; à l'Elagage des Arbres, et des Haies, au Curage des Fossés et Canaux*, II, No. 733, nota 1; Rousseau et Laisnay, *Dictionnaire de Procédure Civile*, vezi *Action Possessoire*, No. 534 şi urm.).

tărit şi nici nu poate să înceapă o posesiune care să ducă la proprietate.

Având în vedere că şi acest motiv de casare se referă la însăş dreptul de a fi împroprietărit, iar nu la posesiunea ce s'a constatat că a fost exercitată de intimat.

Că aşà fiind, Tribunalul nu a comis o misiune esenţială când nu a discutat chestiunea dacă prin faptul că la împroprietărire nu s'ar fi respectat ordinea prevăzută de art. 77 şi 78 din legea agrară, împroprietărirea va fi nulă; căci pe lângă că aceasta nu trebuie discutată într'un proces posesoriu, în care se examinează numai posesiunea, dar această posesiune, chiar dacă ar fi fost exercitată cu rea credinţă, ea nu încetă de a fi o posesiune utilă, garantată de acţiunea posesorie.

Că aşà fiind. nici ultimul motiv de casare nu este fondat; şi prin consecinţă recursul urmează să se respingă.

Dec. No. 2386 din 5 Nov. 1929.

Preşedinţia d-lui **Er. Mandicevschi,** consilier.

CAS. I, 15 Octomvrie 1928

COPII NATURALI. RECUNOAŞTEREA LOR DE CĂTRE TATĂ PRIN ACTELE DE NAŞTERE. LIPSĂ DE RECUNOAŞTERE DIN PARTEA MAMEI. CĂSĂTORIE SUBSECUENTĂ FĂRĂ LEGITIMARE. NU EXISTĂ LEGITIMITATE. ART. 304 c. c. (1) şi (2)

Copii naturali recunoscuţi numai de tată prin actele lor de naştere, nu dobândesc calitatea de copii legitimi, dacă nu au fost legitimaţi prin căsătoria subsequentă dintre acesta şi mama lor, sau dacă anterior acestei căsătorii nu au fost recunoscuţi şi de mamă prin act autentic posterior naşterei lor.

Intr'adevăr legea prin art. 304 c. c., pentru legitimitatea acestor copii cere să existe sau o declaraţie expresă de legitimitate şi din partea mamei anterioară căsătoriei, sau o declaraţie expresă făcută în actul de căsătorie; lipsind şi una şi alta copiii, deşi recunoscuţi de tată, legea nu le acordă dreptul de a fi consideraţi ca legitimi, — prin faptul că, posterior naşterei lor s'a anulat căsătoria între tatăl şi mama lor, căsătorie care nu a făcut menţiune de legitimitatea lor.

(Ion N. Floroiu cu Gh. B. Chiru ş. a.).

CURTEA (în divergenţă): Având în vedere sentinţa atacată din care rezultă că, recurentul căsătorindu-se cu fiica preotului Niţescu, i s'a constituit dotă, prin actul autentificat de Tribunalul Muscel sub No. 2452 din 1898, un petic de pământ, însă actul dotal nu a fost transcris în registru de mutaţiuni.

Că, în 1903 constituitorul dotei Preotul Niţescu, a vândut acelaş teren lui Bucur Chiru, dela care a trecut prin moştenire în stăpânirea intimaţilor de astăzi Gheorghe şi Alexandru Bucur Chiru.

Că, recurentul intentând în contra acestora acţiune în revendicarea terenului în discuţiune, atât jud. de ocol, cât şi Tribunalul Muscel, ca instanţă de apel, prin sentinţa dedusă astăzi în recurs, i-au respins ca nefondată acţiunea.

Având în vedere că înaintea tribunalului, recurentul pentru a înlătură pe intimaţi dela succesiunea defunctului Bucur Chiru, a susţinut că dânşii sunt copii naturali, iar nu legitimi, nefiind născuţi din căsătoria legitimă şi nici legitimaţi prin căsătorie şi ca atare nu pot aveà nici un titlu de proprietate asupra imobilului revendicat.

Că tribunalul, înlătură însă această apărare a recurentului consta-

---

Trib. Olt a consacrat, mai de mult, şi soluţiunea contrarie, hotărînd că deţinătorii de imobile rurale, cari au fost împroprietăriţi prin frauda legilor dela 1864 şi 1879 nu pot aveà exerciţiul acţiunilor posesorii. (Trib. Olt, No. 112/1912, *Curierul Judiciar* No. 30/1912).

In legătură cu această problemă de drept, s'a mai decis că străinii, cari nu pot dobândì imobile rurale în România, nu pot aveà exerciţiul acţiunilor posesorii. (Trib. Dorohoi, No. 274/1913, *Curierul Judiciar*, No. 82/1913).

Sentinţa Tribunalului Olt mai atinge şi chestiunea dacă împroprietărirea se puteà face, valabil, în persoana unui minor.

V. *Improprietărirea făcută în persoana unui incapabil.* Jurisprudenţa noastră a consacrat, în genere soluţiunea afirmativă, recunoscând ca valabile împroprietăririle făcute pentru copii pe numele părinţilor sau altor reprezentanţi ai minorului, precum şi valabilitatea împroprietăririlor făcute direct în persoana minorului, cu rezerva dreptului de a a se dovedì simulaţiunea, de către cei interesaţi, în cazul când numele minorului a fost utilizat, numai spre a servì părintelui care nu puteà dobândì pământ drept persoană interpusă. (Cas. I, No. 394/1911, vezi Corneliu Botez, *op. cit.*, pag. 318, No. 457 şi pag. 365—368, No. 591—607 cu numeroase trimiteri la jurisprudenţă).

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-decanul Baroului de Ilfov

(1) «Exces de putere, greşită interpretare şi violarea art. 304 şi urm. cod. civ.

Subsemnatul revendic peticul de pământ prevăzut în acţiune pe baza actului dotal autentificat de Trib. Muscel la No. 2452/898 şi transcris la No. 115/928 în registrul de foi dotale. Contra acestui act pârîţii deţinători ai imobilului revendicat opun actul de cumpărătoare al decedatului Bucur Chiru zis Bucur Chirculescu transcris în registrul de mutaţiuni la 1903 de Trib. Muscel. Dacă pârîţii intimaţi ar fi copiii cumpărătorului Bucur Chiru, atunci ultimul act de cumpărătoare deşi transcris în 1903 mi-ar fi opozabil mie care am act anterior însă netranscris în registrul de mutaţiuni. Dar pârîţii nu sunt moştenitorii lui Bucur Chiru, deci nu se pot pune la adăpostul actului lui de cumpărătoare; ei nu sunt decât fiii naturali ai lui Bucur Chiru care nu pot venì la succesiunea acestuia, tribunalul mi-a respins apelul pe motiv că pârîţii ar fi copii legitimaţi ai lui Bucur Chiru potrivit art. 304 cod. civ. prin recunoaşterea lor de către tatăl Bucur Chiru prin actele de naştere şi prin faptul căsătoriei acestuia cu soţia sa în 1918. Noi socotim că sensul art. 304 cod. civ., este următorul: recunoaşterea trebue să fie atât din partea tatălui cât şi din partea mamei deci din partea ambilor părinţi fie concomitent, fie nu. Or, nici din actele de naştere ale copiilor nici din actul de căsătorie al pretinşilor părinţi nu rezultă vreo recunoaştere din partea pretinsei mame. Din contextul art. 304 cod. civ., rezultă clar că recunoaşterea trebue să aibă loc din partea ambilor părinţi. Indicarea numelui pretinsei mame făcută de de tatăl în actele lor de naştere nu echivalează cu o declaraţie din partea mamei, căci recunoaşterile sunt personale. Obiecţiunea tribunalului că mama nu puteà face prin actul de naştere declaraţiunea de recunoaştere este neîntemeiată, căci această declaraţie potrivit art. 304 cod. civ. puteà s'o facă fie prin act separat după naştere, fie prin actul de căsătorie.

Interpretând astfel art. 304 cod. civ., comite tribunalul un exces de putere, căci îl interpretează greşit».

(2) In sistemul legislaţiunei noastre, maternitatea naturală prin ea însăş nu poate servì ca bază legitimărei copilului prin căsătoria subsecventă a părinţilor, ci trebue ca faptul material al naşterei să fie coroborat prin o manifestaţiune de voinţa proprie şi personală din partea mamei, care având caracterul unei mărturisiri sau recunoaşteri de maternitate, stabileşte o legătură juridică de filiaţiune naturală a copilului faţă de mamă.

Deaceea urmează că nimeni nu se poate substituì mamei pentru a face o declaraţiune de maternitate cu efect legal.

In speţa soluţionată prin decizia mai sus reprodusă a Inaltei Curţi, dată după divergenţă, instanţa de fond a cărei hotărîre a fost casată, a considerat ca fiind suficientă declaraţiunea făcută de tatăl la ofiţerul stării civile cu ocaziunea redactărei actului de naştere al copilului, cum că acesta este născut din concubinajul declarantului cu mama copilului.

Inalta Curte a considerat că arătarea numelui mamei făcută de tatăl în actul de naştere al copilului nu echivalează cu o recunoaştere din partea mamei, chiar dacă posterior a intervenit o căsătorie între tatăl declarant şi mama arătată de dânsul ca atare.

Interpretarea dată de Inalta Curte art. 304 cod. civ., este strict juridică întrucât, din modul de redactare al textului şi din caracterul limitativ al enumeraţiunei pe care o cuprinde, rezultă că legiuitorul a înţeles nu numai să ceară o recunoaştere personală din partea fiecăruia dintre părinţi, dar a mărginit, în acelaş timp, formele de recunoaştere, specificând că o recunoaştere în sensul legei nu poate să tând în fapt, din actele de naştere ale intimaţilor că, dânşii au fost declaraţi de către Bucur Chiru la ofiţerul stărei civile ca fiind născuţi din concubinajul lui cu mama lor Maria Stan Micu, cu care în urmă s'a căsătorit; că, motivează tribunalul: după dispoziţiunile art. 304 c. c. legitimarea copiilor naturali se face prin căsătoria intervenită posterior între tatăl şi mama lor, când ei vor fi fost recunoscuţi prin actul lor de naştere.

Că, acest text nu face din declaraţiunea ambilor părinţi o regulă strictă şi absolută, declaraţiunea tatălui — zice tribunalul — fiind suficientă şi aceasta cu atât mai mult cu cât mama nici nu este obligată prin lege a face declaraţia de naştere, ci tatăl, iar în lipsa lui celelalte persoane arătate de lege şi, pe temeiul acestor consideraţiuni, respinge apărarea şi în consecinţă şi apelul recurentului reclamant.

Văzând motivul de casare astfel formulat. (A se vedeà motivul în notă).

Având în vedere că, potrivit art. 304 cod civ. modificat în 1906, copiii născuţi sau concepuţi afară din căsătorie, vor fi legitimaţi prin căsătoria făcută, după naştere, între tatăl şi mama lor, când aceştia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naştere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie chiar prin actul de căsătorie.

Considerând că, din aceste regule edictate de legiuitor, rezultă că, chiar dacă prin actul de căsătorie subsecventă, urmată între tatăl şi mama copiilor naturali, nu s'a făcut menţiune expresă de recunoaşterea lor, legea tot îi consideră pe aceşti copii ca legitimi dacă ei au fost recunoscuţi de către părinţii lor prin actul de naştere, iar căsătoria părinţilor a avut loc posterior.

Că legea însă cere ca această recunoaştere să fie din partea ambilor părinţi, personală din partea fiecăruia dintre ei, singura recunoaştere a tatălui, oricât de expresă ar fi, nu acordă copiilor beneficiul legitimaţiei, dacă nu există şi o recunoaştere personală a mamei, chiar dacă posterior a intervenit o căsătorie între tatăl declarant şi mama arătată de dânsul ca atare; că, pentru cazul când recunoaşterea nu s'a făcut cu ocaziunea naşterei, legea dă părinţilor dreptul de a-şi legitimà copiii fie prin act autentic posterior, urmat de căsătorie, fie prin declaraţia expresă făcută în actul de căsătorie.

Având în vedere că, în speţă nu se contestă că în actele de naştere ale intimaţilor, dânşii au fost recunoscuţi numai de tatăl lor, iar prin actul de căsătorie urmată, nu s'a făcut declaraţie expresă despre legitimarea lor; că, deşi tatăl a declarat la naştere că copii sunt născuţi din traiul său cu Maria Stan Micu, această declaraţiune nu constitue decât o recunoaştere din partea sa, nu însă şi din partea mamei, care ar fi urmat să facă şi ea o asemenea declaraţiune spre a se puteà vorbì de o recunoaştere şi din partea mamei.

Că faţă de împrejurările de mai sus urmează să se decidă că, numai cu violarea dispoziţiilor art. 304 c. civ., tribunalul a putut hotărî că, căsătoria subsecventă dintre tatăl, ce singur a făcut recunoaşterea şi mama declarată de dânsul ca fiind a intimaţilor, le-a putut acordà beneficiul situaţiei de copii legitimi, deşi dânşii nu au fost recunoscuţi prin actul de căsătorie al acestora,— astfel că, intimaţii, în lipsa acestor dovezi nu ar fi putut venì la succesiunea tatălui.

Că dar motivul de casare devenind fondat, recursul se admite.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

Decizia No. 2030 din 15 Oct. 1928.

Preşedinţia d-lui **Oscar N. Nicolescu**, Prim-Preşedinte.

---

rezulte decât din o declaraţie făcută prin actul de naştere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie.

Dacă ţinem seama de faptul că atât actul de naştere cât şi actul de căsătorie au un caracter de autenticitate, putem zice că legiuitorul nostru a înţeles să facă din recunoaşterea unui copil natural un act solemn şi, deci, o recunoaştere făcută în orice altă formă sau modalitate este ineficace.

Oricare ar fi fost consideraţiunile care au putut determinà pe legiuitorul din 1906 ca să adopte acest sistem restrictiv, fie dorinţa de a asigurà libertatea autorului recunoaşterei, fie de a procurà părţilor interesate un mijloc incontestabil de dovadă — cert este că din punctul de vedere al echităţei şi al spiritului liberal care domină în legislaţiunile moderne în ce priveşte condiţiunea copiilor naturali, soluţiunea consfinţită de legiuitorul nostru lasă de dorit.

Mai mult decât atât, acest sistem este contrar vechiului nostru drept. Astfel art. 216 din codul Calimach prevede că «copiii născuţi din nelegiuită împreunare să fie înlegiuiţi prin cea în urmă săvârşită căsătorie a tatălui cu mama lor».

Nici în acest text, nici în altele nu se stabileşte vreo restricţiune în ce priveşte dovada paternităţii sau a maternităţei naturale care, prin urmare este supusă regulelor de drept comun. Dealtmintrelea nici codul civil austriac nu prevede dispoziţiuni restrictive în această materie, întrucât pe deoparte nu reglementează recunoaşterea din partea mamei, proba maternităţei naturale rezultând din faptul material al naşterei, iar în ce priveşte proba paternităţei naturale, ea este prezumată, conform art. 163, de îndată ce partea interesată face dovada cohabitaţiunei tatălui pretins cu mama copilului în intervalul de timp considerat de legiuitor ca perioadă de concepţie.

Deasemenea codul civil german, în art. 1719 şi 1720, reglementând legitimarea copiilor naturali prin căsătorie subsecventă, stabileşte prezumpţia că soţul mamei este prezumat tatăl copilului, dacă a cohabitat cu mama în cursul perioadei de concepţie fără să fie nevoe de un act de recunoaştere. Deci în concepţia legiuitorului german, faptul generator al legăturei de paternitate naturală este cohabitarea, nu recunoaşterea. In cazul când soţul a recunoscut paternitatea prin un act public, după naşterea copilului, cohabitarea este prezumată.

In codul civil german şi în codul civil austriac, nu găsim dispoziţiuni relative la recunoaşterea maternităţei naturale.

Infine codul civil elveţian prin art. 258 şi 259, referitoare la legitimarea copiilor naturali prin căsătoria subsecventă, după ce impune părinţilor naturali obligaţiunea de a declarà ofiţerului de stare civilă, care celebrează căsătoria copiii pe care i-au avut înainte de căsătorie, adaugă totuş că copiii sunt legitimaţi chiar fără declaraţiune şi că această legitimare se face de drept prin căsătoria părinţilor. Prin art. 302 c. civil legiuitorul stabileşte principiul general că filiaţiunea naturală rezultă, faţă de mamă, din simplul fapt al naşterei.

Chiar în dreptul francez, art. 336 din codul civil, suprimat la noi, este interpretat de instanţele de fond şi de Curtea de Casaţie, în sensul că recunoaşterea făcută de către tatăl, cu arătarea mamei, poate să producă efect juridic faţă de mamă. Arătarea numelui mamei de către tatăl în actul său de recunoaştere, dacă nu poate fi considerată ca o dovadă completă a maternităţei naturale, totuş contitue un început de dovadă care capătă forţă probantă deplină în cazul când este completat cu mărturisirea mamei manifestată într'un mod oarecare. Nu este vorba în acest caz de o recunoaştere propriu zisă care, pentru a aveà o valoare legală, trebue să fie îmbrăcată în haina solemnă a autenticităţei, ci e vorba de o simplă manifestaţiune de voinţă, care poate să rezulte nu numai dintr'un înscris oarecare emanat dela mamă, dar şi din atitudinea sau tratamentul mamei faţă de copil şi chiar din încă alte împrejurări, apreciate în mod suveran de instanţele de fond.

Este regretabil că jurisprudenţa noastră nu poate face operă pretoriană, căreia să-i dea o legalitate aparentă pe temeiul unui text asemănător cu acel al articolului 336 francez. Reforma legislativă, în această materie, constitue o necesitate urgentă, pentru a pune cât mai curând capăt rigoarei nejustificate aplicată de legiuitorul codului civil în ce priveşte mijloacele de dovadă pentru stabilirea maternităţei naturale.

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept din Bucureşti

CAS. I, 14 Ianuarie 1929

JURISDICŢIE. PRINCIPIUL CELOR DOUĂ GRADE PRINCIPIU DE ORDINE PUBLICĂ, DAR LĂSAT LA FACULTATEA PĂRŢILOR. ACŢIUNE DE COMPETENŢA JUDECĂTORIEI, JUDECATĂ DE TRIBUNAL IN PRIMĂ INSTANŢĂ. NEINVOCAREA INCOMPETENŢEI. JUDECARE IN PRIMĂ ŞI ULTIMĂ INSTANŢĂ. (1) şi (2)

Deşi în sistemul procedurii civile principiul celor două grade de jurisdicţiune este de ordine publică şi de drept dobândit părţilor, afară de excepţiunile expres prevăzute, totuş legea îl lasă la facultatea părţilor, în acest sens că dacă ele sunt chemate direct înaintea instanţei care nu ar fi competentă să judece pricina decât numai în apel şi nu obiectează nimic cu privire la necompetenţă, prin aceasta părţile sunt considerate că au primit a fi judecate în primă instanţă şi ca atare, nu mai pot invocă direct în Casaţiune nerespectarea celor două grade de jurisdicţiune, această apărare legea considerând-o, din motivele arătate, ca o apărare de fond.

(Ghiţă I. Vlad cu Gheorghe Bobocea şi alţii).

CURTEA: Având în vedere sen-

---

(1) Iată cuprinsul motivelor de recurs: «Exces de putere, violare de lege şi incompetenţă.

Tribunalul Putna secţia I-a prin sentinţa civilă No. 136/915, confirmată prin decizia Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie secţia I-a No. 185 din 1915, admiţând apelul făcut de reclamanţii: Maria A. Poiană şi Ileana I. Bobocea, cu autorizaţia soţilor lor, a admis în principiu acţiunea de ieşire din indiviziune. Urmà deci, ca după aceasta, Tribunalul Putna să trimită afacerea din nou la Judecătoria Ocol Rural Suraia, ca primă instanţă, pentru desăvârşirea partajului şi care trebuià să pronunţe hotărîrea sa, cu drept de apel.

Tribunalul însă comiţând un exces de putere şi o violare de lege, reţine afacerea, ca şi cum ar fi fost prima instanţă, procedează la facerea şi tragerea loturilor, călcând astfel principiile stabilite că într'un proces de partaj, odată ce acţiunea a fost admisă în principiu, stabilindu-se massa succesorală şi calitatea moştenitorilor, prin hotărîrea definitivă, procesul trebue trimis la instanţa dela care a pornit, pentru că numai aceasta este în drept să procedeze la desăvârşirea partajului, prin darea unei hotărîri cu drept de apel, deci, Tribunalul este necompetent a ordonà facerea loturilor şi a procedà la tragerea lor, competentă fiind numai prima instanţă, în speţă judecătoria de ocol Suraia.

Tribunalul nu a fost învestit cu judecarea acestei acţiuni de partaj, decât numai prin apelul înregistrat la No. 29588 din 1911, prin care se atacă hotărîrea — cartea de judecată No. 126/911 a Judecătoriei Ocol Rural Suraia—care anulase acţiunea de partaj ca insuficient timbrată. Făcând apel reclamanţii, contra acestei cărţi de judecată şi Tribunalul admiţând apelul şi reformând hotărîrea judecătoriei, se epuizà prin aceasta orice competinţă, căci judecătoria nici nu angajase judecarea procesului în fond, nici nu-şi declinase competinţa, pentruca apelul unei părţi să investească Tribunalul cu judecarea în fond a afacerei.

Tribunalul trebuià, după ce a reformat hotărîrea judecătoriei Suraia, care anulà acţiunea ca netimbrată, să trimită afacerea din nou judecătoriei, pentru a judecà afacerea.

Făcând altfel, Tribunalul ne-a lipsit de primul grad de jurisdicţie, comiţând un exces de putere şi violând principiul de procedură civilă, al celor două grade de jurisdicţiune.

Dacă n'a trimis judecătoriei competente a judecà atunci când a dat sentinţa No. 136/915, de admitere în principiu a partajului, şi deşi contra acestei hotărîri, n'am făcut recurs pe acest motiv, Tribunalul trebuià cel puţin, să o facă cu ocazia executărei partajului, adică trebuià să trimită afacerea judecătoriei pentru ca cel puţin pentru a doua fază a procesului, să ne bucurăm de cele două grade de jurisdicţiune.

Prin aceasta Tribunalul reţinând şi făcând partajul, a violat dispoziţiunile art. 34 şi 35 din legea Jud. de Ocoale şi a comis un exces de putere, reţinând şi judecând o afacere, cu care nimeni şi nimic nu-l investise».

(2) *Suprimarea unuia din cele două grade de jurisdicţiune.* Sumar: *A.* Generalităţi. *B.* Expunerea problemei: *regula celor două grade*; *excepţie la regulă. 1. Regula celui din urmă resort, (excepţia)*; 2. *Aspecte*: a) *regula după care nu pot existà mai mult de două grade de jurisdicţie*; b) *regula după care litiganţii sunt autorizaţi să renunţe anticipat la apel. C.* Expunerea controversei: 1. *Primul sistem, al ordinei publice*; 2. *Al doilea sistem, al ordinei private*; 3. *Al treilea sitem, al jurisprudenţei franceze. D.* Stadiul jurisprudenţei române. *E.* Examenul argumentelor aduse pro şi contra: 1. *Principiul organizărei ierarhice a instanţelor judecătoreşti.* 2. *Principiul limitărei legale a funcţionărei jurisdicţiunilor de apel.* 3. *Principiul neadmisibilităţei cererilor noi în apel. F.* Aplicaţiuni: 1. *Primul grad de jurisdicţiune, cel suprimat, e Tribunalul.* a) *Sesizarea legală a Curţei de Apel, în primă şi ultimă instanţă.* b) *Cereri noi formulate la Curtea de Apel*; 2. *Primul grad de jurisdicţiune, cel suprimat, e judecătoria de ocol. Litigii de competenţa judecătorului de ocol în primă şi ultimă instanţă. G.* Concluziune *şi propunere de lege ferenda.*

A. *Generalităţi.* In sistemul legislaţiunilor moderne principiul celor două grade de jurisdicţiune apare ca o evidentă protestare în contra practicei trecutului, care recunoşteà un număr enorm de instanţe chemate să se pronunţe succesiv asupra fondului aceluiaş litigiu [1]). Justificarea sa legislativă, trebue căutată, prin consecinţă, în imperioasele nevoi ale ordinei sociale.

Eternizarea proceselor [1]) produce într'adevăr nu numai o ruinantă şi dezesperantă «sete de renunţare la justiţie» dar încă — şi ceeace e mult mai grav — o marcată neîncredere în autorităţile constituite tocmai pentru distribuirea dreptăţei, neîncredere, în care se conţine prin firea lucrurilor, germenele dizoluţiunei sociale.

Aşà dar, aşezând la baza organizaţiunei judiciare moderne, regula celor două grade de jurisdicţiune, legiuitorul a consacrat în realitate, un principiu de înaltă autoritate, ce interesează în primul rând ordinea publică şi numai în secundar, pe cale de consecinţă, interesele particulare; (într'adevăr nu se poate contestà că această limitare numerică prezintă un avantaj considerabil pentru litiganţi, dispuşi să-şi realizeze drepturile în minimum de timp). Spuneam însă numai în subsidiar, pe cale de consecinţă, întrucât rapiditatea procedurală [2]) constitue încă, un postulat al ideii de justiţie, idee care prin chiar natura sa, interesează mai mult şi mai degrabă organizaţiunea temeinică a societăţei.

Nu intenţionăm să monografiem asupra acestui principiu.

Din numeroasele sale aspecte vom reţine doar unul, acela care în practica judiciară e animat de o viguroasă controversă — veche, desigur, contemporană cu însăş proclamarea regulei celor două grade, dar prin aceasta nu mai puţin actuală, nu mai puţin interesantă.

B. *Expunerea problemei. Regula celor două grade*; *aspectele ei*; *excepţie la regulă.* E vorba de renunţarea la primul grad de jurisdicţiune, — de sesizarea unei instanţe de apel, direct, cu un litigiu ce n'a parcurs în prealabil, ce n'a fost supus judecăţei judecătorilor de întâia instanţă, — de caracterul, din acest punct de vedere, al regulei celor două grade, raportat la principiile cari guvernează materia ordinei publice.

Vom trece însă, într'o sumară, indicativă numai, revizie şi celelalte aspecte ale regulei enunţate, precum şi excepţiunea consacrată de legiuitor, dela această regulă.

1. Incepem cu excepţiunea, cunoscută în drept sub numele de *regula celui din urmă resort.*

Legiuitorul, pentru o serie de considetința atacată din care rezultă că, Trib. Putna, judecând prin hotărîrea No. 136/915, apelul contra cărței de judecată a jud. ocol Suraia, a admis în principiu acțiunea intentată de către Ileana Ioniță și Maria Androne Poiană pentru împărțirea averei rămasă pe urma defunctului Gheorghe Vlad, a sta-

---

[1]) In sistemul legislaţiunei noastre anterioare existau 3-4 şi chiar 5 grade de jurisdicţiune. (Vezi: *Tocilescu*, Curs de procedură civilă, Partea I, pag. 25-57; *V. Cădere*, Tratat de proc. civilă, No. 38 şi 40), iar în vechiul sistem francez, până la 6 asemenea grade. Vezi: *Glasson et Colmet Daâge*, Précis. th. et prat. de proc. civile, 1902, 1, § 26, pag. 121; *Garsonnet et Cézar Bru*, Traité th. et prat. de procéd. civ., ed. III-a, t. I, No. 40, pag. 74-75, care citează un semnificativ pasagiu din opera lui Loyseau: «De l'abus des justices de village» (pag. 12 şi urm.), din care transcrim: «Il est notoire que cette multiplication des degrés de jurisdiction rend les procès immortels; et, à vrai dire, ce grand nombre de justices oste le moyen au peuple d'avoir justice, car qui est le pauvre paysan qui, plaidant de ses brebis et de ses vaches, n'aime mieux les abandonner à celui qui les retient injustement qu'être contraint de passer par cinq ou six justices avant q'avoir arrêt; et, s'il se résout de plaider jusqu'au bout, y a-t-il brebis ou vache qui puisse tant vivre, mesme que le maistre mourra avant que son procès soit jugé en dernier ressort? Qui est le mineur qui, poursuivant la reddition de son compte aux lieux où il y a tant de degrés de jurisdiction, ne devienne vieil avant que d'avoir son bien, si son tuteur se résout a plaider jusqu'à la fin? Quelle injustice est celà qu'un pauvre homme passe tant son âge, employe tout son labeur, consomme tant son bien en un méchant procès, et, qui pis est, appréhendant l'incertitude de tant de divers jugements, il soit toute sa vie en allarme et dans les appréhensions continuelles d'être ruiné».

[1]) «A combien de fois — spune *Montaigne*, Essais, liv. III, chap. I — me suis-je fait une bien évidente injustice pour fuir le hasard de la recevoir encore pire de juges, après un siècle d'ennuis et d'ordes et viles pratiques plus ennemies de mon naturel que n'est la géhenne et le feu».

[2]) «On a dit, avec raison — raportează d-nii *Glasson et Tissier*, Traité théor. et prat. d'org. jud. de comp. et de proc. civ., ed. III, t. I, No. 2, pag. 5 — qu'une justice trop lente, trop coûteuse, est une des formes de l'injustice; elle n'est plus le chemin de la justice et de la vérité; on préfère subir des arrangements injustes ou même renoncer à des droits certains pour ne pas s'exposer à de longs et ruineux procès».

rațiuni binecuvântate[1], a suprimat în anumite litigii și materii dreptul de apel, prorogând astfel legal, competența anumitelor autorități judiciare și îndreptățindu-le să statueze, ca atare, în primă și ultimă instanță[2]. Această suprimare, privind însăș organizarea jurisdicțiunilor, ordinea și capacitatea lor funcțională, este caracterizată în doctrină și jurisprudență: de ordine publică absolută, caracter care se imprimă și regulei celui din urmă resort, care o consacră. In consecință instanțele judecătorești, oricari ar fi ele, sunt incompetente ratione materiae să statueze asupra unui apel, introdus într'un asemenea litigiu, care a primit — în primă și ultimă instanță — o rezolvare definitivă[3], întrucât regula după care nu se poate creà un al doilea grad de jurisdicțiune, acolo unde legea interzice apelul, e de ordine publică absolută[4]. Această doctrină e consacrată în termeni expreși, de jurisprudența constantă a Supremei noastre instanțe[5].

2. Celelalte două *aspecte ale regulei celor două grade de jurisdicțiune* — cu excepțiunea celui de al treilea, menționat mai sus și care va formà obiectul desvoltărilor ulterioare — sunt deasemenea definitiv tranșate în doctrină și jurisprudență.

a) Primul aspect e formulat în *regula după care nu pot existà mai mult de două grade de jurisdicțiune.* In privință-i orice explicațiune este inutilă. Tentativa de a creà un al treilea grad, prin deferirea unui litigiu, dejà rezolvat definitiv în ambele instanțe de fond îngăduite de lege, unei a treia instanțe, lovește direct în ordinea publică legală și ca atare antrenează fatal, automat, incompetența ratione materiae a instanței astfel sesizată[1].

b) Cel de al doilea aspect se formulează prin *regula după care litiganții* sunt autorizați să renunțe anticipat la apel — cea de a doua instanță. — Caracterul de ordine publică al apelului a fost susținut odinioară cu înverșunare, și astăzi, încă sunt autori cari profesează această credință[2]. Doctrina însă în marea ei majoritate, urmată de jurisprudență — sau, mai exact vorbind, precedată — se declară pentru caracterul de ordine privată al dreptului de apel și ca atare decide că litiganții sunt liberi să renunțe anticipat, la exercițiul acestui drept[3]. Argumentele ce se invoacă, pentru a se susține că părțile n'au dreptul să renunțe la apel, până ce prima instanță nu s'a pronunțat și cu atât mai puțin anticipat, sunt cuprinse în scurtul comentariu ce-l face deciziunei Curței de Casație franceză din 24 Iulie 1919[4] profesorul A. Tissier: «ces motifs sont-ils bien déterminants? En admettant la renonciation faite à l'avance au droit d'appel, ou déroge sans texte à une loi d'ordre public. C'est une prorogation de jurisdiction et non le simple abandon d'un droit privé; la jurisdiction est modifiée, étendue; le juge de première instance devient juge de dernier ressort. Contrairement à ce que dit l'arrêt de la chambre des requêtes, les textes ne prévoient que la renonciation faite lorsque le litige est devant le juge de première instance[1], non la renonciation faite avant toute contestation»[2]. Cu toate acestea opiniunea contrară deși, poate mai puțin juridică, pare însă mult mai întemeiată. Și argumentele ce se furnizează se întemeiază atât pe faptul că art. 317 pr. civ. nu face nici o distincțiune între mulțumirea dată — anticipat sau posterior — pe cuprinsul hotărîrei, cât și mai ales pe disp. art. 363 pr. civ. cari, în termeni categorici, acordă litiganților dreptul de a renunțà anticipat la apel, în materie de arbitrii. «Mais comment croire — se exprimă d-nii Garsonnet et César Bru[3] — que la compétence des Tribunaux d'exception et, même, celle des arbitres privés puisse être prorogée, et que celle des Tribunaux de droit commun ne le puisse pas? Les auteurs du code de procédure en doutaient si peu qu'ils ont jugé inutile de le dire: ils ne pouvaient s'attendre à voir contester aux parties la faculté de proroger la competence d'un Tribunal auquel, à tort ou à raison, une jurisprudence plusieurs fois séculaire attribue la plénitude de la jurisdiction».

Inalta noastră Curte a îmbrățișat — e adevărat, în domeniul recursului, care însă e cârmuit tot de prescripțiunile art. 317 pr. civ. relative la renunțarea la dreptul de apel — în mod constant, acest punct de vedere[4].

C. *Expunerea controversei. Sisteme.* Trecem acum la expunerea și examinarea controversei ivite în jurul cestiunei de a se ști dacă principiul celor două grade de jurisdicțiune, sub raportul celui de al treilea al său aspect, este sau nu de ordine publică, adică, dacă părțile pot sau nu să renunțe la beneficiul acestui principiu, mulțumindu-se numai cu unul din aceste grade, și anume, renunțând la primul, pentru a deduce astfel, cauza lor, direct, înaintea unei instanțe de apel.

In această privință, doctrina și jurisprudența cunoaște trei sisteme:

I. *In primul*[5] se susține că o atare renunțare nu este admisibilă, întrucât principiul celor două grade se caracterizează de ordine publică, atât prin ideea ierarhică ce-i stă la bază și care, în acelaș timp conbilit massa succesorală şi a constatat că această avere urmează a fi partajată în patru părţi egale între cei patru moştenitori ai numitului.

---

[1] «Ce n'est pas seulement, — spune *Crépon*, Du pourvai en casation, t. II, No. 1040, pag. 282 — en se plaçant au point de vue des intérêts privés pour empêcher de regrettables entrainements, que le législateur a interdit l'appel quand le litige ne dépassait pas un chiffre déterminé, c'est encore, et surtout, pour éviter la multiplicité des procès, pour menajer les instants du juge et arriver ainsi à une plus prompte terminaison des litiges engagés devant le second degré de jurisdiction. Par suite l'exception tirée du dernier ressort touche à l'ordre publique, doit être déclaré d'office et peut ainsi être présentée pour la première fois devant la Cour de cassation; il en est autrement de la violation de la règle des deux degrès de jurisdiction».

[2] Citàm cu titlu de exemplu, în legislațiunea noastră civilă și comercială: *a)* afacerile reglementate prin disp. art. 27, 29, 30, 31 și 34 din leg. jud. ocol; *b)* exproprierile pentru cauză de utilitate publică (art. 27 al legei din 20 Oct. 1864); *c)* afacerile de competența camerei de arbitrii în materiile cârmuite de legea burselor de comerț (art. 54 al. I al legei din 14 Iunie 1913); *d)* afacerile reglementate prin legea contenciosului administrativ din 23 Dec. 1925 (art. 4 și 11) etc., precum și în materie penală: *a)* afacerile de competența Curților cu jurați (art. 396 pr. pen.); *b)* afacerile de competența Curților de Apel (art. 493 pr. pen.), etc.

[3] Vezi: *Crepon, op. cit.*, II, No. 1053-1054, pag. 285-286; *Garsonnet et C. Bru*, Traité théor. et prat. de proc. civ. et commerce, ed. III, t. VI, No. 10, pag. 22 text și notele 1-5; *Garsonnet et C. Bru*, Précis. de proc. civ., ed. VIII, No. 835, pag. 622; *Glasson et Tissier, op. cit.*, I, No. 32, pag. 84; *Faye*, La Cour de Cassation, No. 135, pag. 152, text și nota 17, în care reproduceurmătoarea deciziune a Curței de Casație franceză, 29 Mai 1850, D. 50, I, 237, confirmată constant, de ex.: Civ., 20 Ian. 1897, S. 99, I, 273 cu nota d-lui *A. Tissier;* Civ., 30 Dec. 1901, S. 1804, I, 525; Civ., 7 Dec. 1910, S. 1911, I, 80; Civ., 25 Ianuarie 1911, S. 1913, I, 505, etc. «Attendu que le maintien des jurisdictions est d'ordre public; que les cours d'appel sont sans pouvoir pour statuer sur les demandes placées hors de leur compétence et dont le jugement souverain appartient à d'autres juges; Att. qu'il ne peut dépendre ni des conventions expresses des parties, ni de leur silence, de conférer aux cours d'appel des pouvoirs et une compétence que celles-ci ne tiennent pas de la loi; qu'en conséquence, alors même que les parties omettraient d'exciper de ce qu'un jugement a été rendu en dernier ressort, les juges doivent d'office se déclarer incompétents pour en connaître; qu'il suit également de là que le moyen a pu pour la première fois être devant la Cour de Cassation». In acelaș sens se pronunță și doctrina română: *Tocilescu, op. cit.*, Partea III-a, vol. 8, No. 44, pag. 66; *V. Cădere, op. cit.*, No. 129, pag. 134-135; *M. A. Dumitrescu*, Manual de procedură civilă, 1920, pag. 7-8; deasemenea: *R. Japiot*, Traité élém. de proc. civ. et commerc., ed. II-a 1929, No. 105, pag. 648.

[4] Citat din «Traité élém. de proc. civ. et commerc.», al prof. R. Japiot, ed. II-a 1929, No. 287, pag. 217.

[5] «Considerànd că — decide Cas. I, 2199/927 în *J. Gen.*, speța 341/928 — competența determinată de art. 33 l. j. ocol, este o competență ratione materiae, deci de ordine publică, întrucât privește ordinea de jurisdicțiune stabilită de lege; că astfel fiind incompetența Curței de Apel de a judecà în speță apelul făcut de intimat — contra sentinței Trib. dată în primă și ultimă instanță — poate fi ridicată și direct înaintea Inaltei Curți, și odată ce constatarea acestei incompetențe se face de Inalta Curte fără a fi necesare verificări de fapte, ea urmează a se admite».

[1] *Crépon, op. cit.*, t. II, No. 1050, pag. 284; *Glasson et Colmet Daâge, op. cit.*, I, § 26, pag. 121; *Garsonnet et C. Bru, op. cit.*, t. I, No. 40, pag. 74; *Japiot, op. cit.*, No. 287, pag. 217; *Herovanu*, Tratat teoretic și practic de proc. civ. org. jud. și competență, t. I, 1926, No. 29, pag. 91, text și nota 10; *V. Cădere, op. cit.*, No. 128, pag. 134.

[2] De ex.: *Tissier*, în *op. cit.*, continuînd pe *Glasson*, t. I, No. 294, pag. 773 și urm.; *V. Cădere, op. cit.*, No. 45, pag. 61-62 și No. 472, pag. 382-383. In acelaș sens, din vechii autori: *Rodière*, t. I, pag. 124, citat de *Tocilescu, op. cit.*, III, No. 43, pag. 66.

[3] *Crépon, op. cit.*, t. II, No. 1043, pag. 283; *Glasson-Colmet et Daâge, op. cit.*, I, § 26, pag. 121; *Garsonnet-C. Bru*, Précis., No. 836, pag. 623; *Garsonnet et C. Bru*, Traité, VI, No. 9, pag. 18-19; *Tocilescu, op. cit.*, III, No. 43, pag. 66, citând pe: *Bonfils*, pag. 916 și *Bioche*, v. Prorogation de jurisdiction, No. 16; *M. A. Dumitrescu, op. cit.*, pag. 226.

[4] «Le droit d'appel» — decide Casația franceză (24 Iunie 1918, S. 1920, I, 217 și în *J. Gen.*, speța 940/923) est une faculté accordée par la loi à celui qui a été condamné en première instance; que, de même qu'on peut renoncer à cette faculté après le jugement, aucune loi n'interdit aux parties d'y renoncer avant le jugement ou même avant toute contestation; que la disposition de la loi du 24 août 1790 (titre IV, art. 6) n'a pas été abrogée sur ce point et que l'article 639 du Code de Commerce réserve expressément aux parties la faculté de déclarer qu'elles veulent être jugées définitivement et sans appel».

[1] Textul art. 6, titlul IV al Decretului din 16-24 August 1790 — la care se referea decizia precitată — are următoarea dispozițiune finală: «les parties seront tenues de déclarer au commencement de la procédure si elles entendent être jugées sans appel».

[2] Loc. cit., *Glasson et Tissier, op. cit.*, I, No. 294, pag. 775.

[3] Loc. cit., *Garsonnet et César Bru, op. cit.*, VI, No. 9, pag. 19-20.

[4] Cas. III-a, dec. 138 din 15 Febr. 1928, *J. Gen.*, 1928 speța 1053 și *J. Gen.*, 1929 speța 609.

[5] Vezi: *Glasson-Colmet Daâge, op. cit.*, I, § 26, pag. 122; *Garsonnet-César Bru*, Précis., No. 837, pag. 623; *Glasson-Tissier, op. cit.*, I, No. 295, pag. 776-779; *R. Japiot, op. cit.*, No. 289, pag. 218-219 și No. 291, pag. 221-222; *D. Alexandresco*, Explicațiunea teor. și pract. a drept. civil, ed. II-a, t. I, pag. 234; *V. Cădere, op. cit.*, No. 129, pag. 135; Cas. civ. fr., 12 Martie 1889, D. 89, I, 177, cu nota prof. *A. Tissier* în S. 91, I, 513; idem, 16 Mai 1900, S. 1901, I, 284; idem, 29 Noembrie 1904, S. 1905, I, 96; idem, 31 Oct. 1910, S. 1911, I, 139; idem, 8 Mai 1922, D. 1923, I, 13, S. 1922, I, 310; *Dalloz*, Répertoire Pratique, III, pag. 317-318, No. 4 și 5 p. Curți de Apel și pag. 344 No. 74 p. Tribunale; Curtea de Apel București, 7 Martie 1918, *C. Jud.*, No. 26/920 și în *E. Dan*, Procedura civ. adn., ed. III-a: sub art. 55, speța I și sub art. 316 speța II-a; *E. Herovanu, op. cit.*, No. 30, pag. 92, nota 1; *M. A. Dumitrescu, op. cit.*, pag. 225.

Că, după ce această hotărîre a rămas definitivă, parte din moştenitori au cerut Tribunal. a procedà la terminarea operaţiunilor partajului.

stitue fundamentul organizaţiunei judiciare moderne: succesiunea restabilită în timp, a jurisdicţiunilor, cât şi prin prohibiţiunea formal edictată de art. 327 pr. civ. în ceeace priveşte cererile noi în apel.

Intr'adevăr — se susţine în acest sistem —, în primul rând, ierarhia jurisdicţiunilor constitue un principiu de ordine publică netăgăduibilă, din a cărui nerespectare, prin utilizarea gradelor, în altă ordine decât aceea voită de legiuitor şi obligatorie părţilor, rezultă pentru instanţele neregulat sesizate, o incompetenţă absolută, ratione materiae [1]; în al doilea rând, a deduce un litigiu direct, înaintea unei instanţe a cărei cădere este legalmente circumscrisă, ca instanţă de apel şi numai de apel, însemnează în realitate a o pune în situaţiunea să statueze asupra unei cereri noi, neprezentată prin forţa lucrurilor şi exclusiva voinţă a liliganţilor, primei instanţe, operaţiune ce este nu numai imposibilă, dar chiar formal oprită prin textul clar al art. 327 pr. civ.

II. *Intr'un al doilea sistem* [2], dimpotrivă se consacră dreptul părţilor de a renunţà la primul grad de jurisdicţiune, deducându-se procesul direct înaintea instanţei de apel, a cărei hotărîre se pronunţă astfel în ultima instanţă. Raţiunea, fundamentul acestui sistem constă în negarea caracterului de ordine publică — sub acest raport — al principiului celor două grade. Incompetenţa instanţei de apel sesizată cu judecarea în ultimă instanţă a unei afaceri ce n'a parcurs primul grad, este relativă, supusă unei prorogaţiuni rezultată din comunul acord al părţilor. Este de principiu — susţin partizanii acestui sistem — că materiile asupra cărora Tribunalele sau judecătoriile de pace sunt chemate să statueze, în primă instanţă, aparţin de drept, în apel, Curţilor şi Tribunalelor. Prin consecinţă nu poate fi vorba de o incompetenţă din cauza materiei, aceasta nesubzistând decât în privinţa afacerilor cari, prin natura lor, le sunt complet sustrase [3].

III. *Infine, într'un al treilea sistem* [1], se face o distincţiune, în sensul că suprimarea primului grad de jurisdicţie nu poate fi totală. Anume — se susţine, în acest sistem — că părţile prin comun acord pot să defere instanţelor apelative dejà sesizate cu un apel, cereri noi, nesupuse judecăţii primei instanţe, dar că judecătorii apelului nu sunt obligaţi să ţină seama de consimţământul părţilor — expres sau tacit — ci, sunt liberi, dacă găsesc cu cale, să se desiseze din oficiu.

Acest sistem e preconizat de jurisprudenţa recentă a Curţei de Casaţie franceză. Anterior însă, printr'o serie de deciziuni — destul de mare şi de constante — Suprema instanţă se declarase partizană celui de al doilea sistem, decizând aproape invariabil, ca o clauză de stil: «Attendu que la règle des deux degrés de jurisdictions n'intéresse l'ordre public qu'en ce sens que nul ne peut être privé malgré lui» [2]. Din fericire — cum spune D. A. Tissier [3] — jurisprudenţa a revenit la adevăratele principii, hotărînd în cele din urmă, că părţile nu pot prin comunul lor acord să suprime complet primul grad de jurisdicţiune [4] fie că acesta ar fi judecătoria de pace [5] sau, Tribunalul de arondisment [6].

D. *Stadiul jurisprudenţei române.* Jurisprudenţa română — spre deosebire de doctrina noastră, care deşi în mod cu totul tangenţial, pare totuş a înclinà către sistemul care acordă principiului celor două grade, sub raportul de mai sus, caracter de ordine publică [7] — are în schimb o bogată activitate. Dela 1882 [8] şi până astăzi, Suprema noastră instanţă a îmbrăţişat constant, fără nici o excepţiune, doctrine nulitate de cel de al doilea sistem. E adevărat că din numeroasele deciziuni cercetate, rezultă că preocupările sale au fost mărginite numai la cazurile când — eo quod plerumque fit — primul grad de jurisdicţiune, cel suprimat, erà Judecătoria de Ocol. Nu este însă mai puţin adevărat că termenii în care Inalta Curte tratează problema ce-i fusese deferită, sunt aşà de generali, încât pe bună dreptate s'ar puteà susţine că sfera lor de aplicaţiune nu poate fi restrânsă numai la aceea ce s'a judecat în realitate, sau că în orice caz, doctrina sa, pentru eventualitatea unei speţe în care primul grad de jurisdicţie, cel suprimat, ar fi Tribunalul, pare angajată.

Astfel, prin deciziunea din 1 Noemvrie 1926 [1] s'a respins motivul de casare tras din violarea art. 33 leg. jud. ocol, prin care se susţineà că acţiunea în anularea unui act de vânzare imobiliară, fiind mixtă şi quantumul restituţiunilor superior sumei de lei 15.000, Tribunalul trebuia să judece în primă instanţă şi prin consecinţă că apelul la Curte erà admisibil: «Considerând că legea jud. de ocoale prin art. 33 al. 1 — spune Inalta Curte prin deciziunea menţionată — dă în competenţa acestor instanţe toate acţiunile imobiliare, când obiectul lor este un loc fără clădiri sau alte îmbunătăţiri, în întindere de cel mult 10 ha., condiţiuni ce nu se contestă că există în speţă; Că prin urmare recurentul primind discutarea acţiunei intimaţilor fără a ridicà nici o obiecţiune înaintea Tribunalului, a primit a fi judecat de această instanţă ca primă şi ultimă instanţă de fond, astfel că, cu drept cuvânt Curtea a declarat inadmisibil apelul său». Şi prin deciziunea din 10 Octomvrie 1927 [2], făcându-se aplicaţiunea aceluiaş text şi a aceloraş principii (?) Curtea de Casaţie validează prorogaţiunea de competenţă suferită de un Tribunal sesizat, direct, în ultimă instanţă, cu judecarea unei acţiuni în revendicarea unui teren fără clădiri, de 6 ha., declarând în acelaş timp că o atare sentinţă nu este susceptibilă decât de recurs în casaţie. Şi seria deciziunilor continuă, cea mai recent publicată fiind din 19 Februarie 1929 [3].

Dar Inalta Curte nu pierde din vedere să se pună de acord cu sine însăş, — sub raportul sistemului îmbrăţişat — şi în ceeace priveşte prohibiţiunea cererilor noi în apel. Prin deciziunea din 26 Maiu 1920, Suprema instanţă, chemată fiind să statueze asupra caracterului opreliştei înscrise de legiuitor în art. 327 pr. civ. decide [4]:

---

[1] «Sans doute — spun *Glasson-Colmet D.*, *op. cit.*, I, § 26, pag. 122 — la loi offre les deux degrés de jurisdiction aux plaideurs et ne les leur impose pas, mais dans l'intérêt de la hiérarchie judiciaire, elle leur prescrit un ordre à suivre lorsqu'elles veulent user des deux degrés et si les parties entendaient s'en tenir à un seul, elles ne le pourraient qu'à condition de ne pas intervertir les degrés. Quand une partie renonce à l'appel, par conséquent au second degré de jurisdiction, elle ne porte aucune atteinte aux lois d'ordre public relatives aux degrés de jurisdiction. Il en est tout autrement si elle saisit le second degré au lieu du premier; elle intervertit alors les degrés de jurisdiction, par exemple en mettant la cour d'appel à la place du tribunal d'arrondissement au le tribunal d'arrondissement à la place du juge de paix. Cette intervention n'étant permise par aucun texte est, par cela même, une violation des lois d'ordre public relatives aux degrés de jurisdiction et produit une incompétence absolue».

[2] Vezi: *Crépon*, *op. cit.*, II, No. 1043 şi urm., pag. 282; *Faye*, *op. cit.*, No. 136, pag. 152; *Garsonnet et César Bru*, Traité, VI, No. 9, pag. 21; *Dalloz*, *Jurispr. Gén.*, Répertoire, t. VII, No. 1856, pag. 421; *Dalloz*, Rép. prat., II, No. 385, pag. 226; *Tocilescu*, *op. cit.*, III, No. 45, pag. 67, text şi nota 1, în care citează pe Bonfils, pag. 916; Cas. civ. fr., 13 Iulie 1875, D. 76, I, 118; Cas. I rom., 4 Dec. 1882, B. pag. 1154, reprodusă în *E. Dan*, *op. cit.* sub art. 55, speţa I, şi sub art. 316 speţa II-a; Cas. I, 4015 din 1 Noembrie 1926, *J. Gen.*, speţa 463/927; idem, 2199 din 10 Oct. 1927, *J. Gen.*, sp. 341/928; idem, 61 din 14 Ian. 1929, *J. Gen.*, sp. 1015/929; idem, 432 din 19/II/1929, *J. Gen.*, sp. 718/929.

[3] *Faye*, op. şi loc. cit., No. 133, pag. 150.

[1] Vezi: *Dalloz*, Rép. prat., III, pag. 316-317, No. 4, cu o bogată indicaţiune jurisprudenţială, cea mai veche din 19 Ianuarie 1808, iar cea mai nouă din 3 Dec. 1900. Vezi şi *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 779; *Japiot*, *op. cit.*, No. 289, pag. 219.

[2] Req., 13 Iulie 1875, D., 76, I, 118 şi în *Crepon*, *op. cit.*, II la No. 1049, pag. 284 iar în *Faye*, *op. cit.* la No. 136, pag. 152, nota 19, cu adausul din aceeaş deciziune: «que les plaideurs qui peuvent y renoncer, soit expressément, soit en procédant au fond sans protestation, ne sont pas admis à se plaindre de ce que la Cour d'Appel n'ait pas relevé d'office une irrégularité qui ne lui pas été soumise; attendu, à un autre point de vue, qu'une fin de non recevoir qui n'intéresse pas l'ordre public ne peut être proposée pour la première fois devant la Cour de Cassation».

[3] Loc. şi op. cit., I, No. 295, pag. 777, arătând în nota 3, că dela 12 Martie 1899 până astăzi jurisprudenţa franceză a îmbrăţişat primul sistem, singurul conf. regulelor de drept consacrate.

[4] Cas. civ. fr., 12 Martie 1889, S. 91, I, 513, nota d-lui *Tissier*, decide: «S'il est loisible aux parties de déférer à une jurisdiction régulièrement saisie par voie d'appel le jugement de questions sur lesquelles la jurisdiction de première instance n'a pas valablement statué ou n'a statué pas du tout, ce n'est pas à dire qu'il dépend des parties de supprimer absolument le premier degré de jurisdiction institué par la loi et de saisir directement de l'action un tribunal qui ne doit en connaître qu'à la suite d'un appel. Le tribunal civil en pareil cas ne peut statuer comme juge d'appel sur la contestation. Son jugement, même qualifié en dernier ressort, est susceptible d'appel et la loi doit reconnaître et réprimer l'excès de pouvoir». In acelaş sens: Civ., 16 Mai 1900, I, 284; idem, 29 Noembrie 1904, S. 1905, I, 96; idem, 31 Oct. 1910, S. 1911, I, 139; idem, 8 Mai 1922, D. 1923, I, 13; S. 1922, I, 310.

[5] Vezi: Jurisprudenţa indicată în Dalloz. Rép. Prat., III, pag. 344, No. 76.

[6] Vezi: Jurisprudenţa indicată în Dalloz, Rép. Prat., III, 317-318, No. 4 şi 5.

[7] Vezi: *E. Herovanu*, *op. cit.*, I, No. 30, pag. 92, nota 1; *V. Cădere*, *op. cit.*, No. 472, pag. 382, No. 119, pag. 135 şi No. 45, pag. 61-62; *Tocilescu*, *op. cit.*, III, No. 43-45, pag. 66; *M. A. Dumitrescu*, *op. cit.*, pag. 225.

[8] Cas. I, dec. 349 din 4 Dec. 1882, *B.*, pag. 1153: «Considerând că în ceeace priveşte necompetenţa instanţelor judecătoreşti rezultând din nerespectarea celor două grade de jurisdicţie, nu este de ordine publică; că aşà fiind, dacă una din părţile prigonitoare ar merge să pornească reclamaţiune deadreptul la o instanţă de apel, iar partea intimată nu s'a opus, ci a primit a fi judecată în acea instanţă, prin aceasta nu s'a schimbat natura jurisdicţiunei; considerând că în speţă deşi cererea de poprire şi de validare trebuià adresată judelui de ocol, însă împrejurarea că această cerere de poprire şi validare s'a adresat direct Tribunalului, iar intimaţii au primit să fie judecaţi fără a propune necompetenţa, această instanţă a putut judecà cererea, însă în ultimă instanţă, întrucât suma pentru care se cercà poprirea nu treceà peste 1000 lei; că în faţa acestora, Curtea apelativă admiţând apelul intimaţilor, a comis exces de putere, etc. etc.».

[1] Cas. I, 4015/926, *J. Gen.*, sp. 463/927.

[2] Cas. I, 2199/927, *J. Gen.*, sp. 341/928.

[3] Cas. I, dec. 432 din 19/II/1929, *J. Gen.*, sp. 718/929; idem, dec. 61/929, *J. Gen.*, sp. 1015/929.

[4] Cas. I, dec. 219/920, *J. Rom.*, sp. 277/920, iar prin deciz. 108/920, *J. Rom.*, 292/920, ca şi prin deciz. complectului de chirii: 1262/924, *J. Gen.*, sp. 1704/924, se face aplicaţia aceloraşi principii.

Că, Tribunalul constatând, că hotărîrea de admitere în principiu a rămas definitivă; că, în locul moştenitorilor decedaţi au fost citaţi succesorii lor; că, primul act de expertiză a fost anulat, iar incidentele cu privire la anularea celor de al doilea au fost respinse; că, cel de al doilea act de expertiză este

---

«Considerând că art. 327 pr. civ. care opreşte în general, ca în apel să se facă vreo cerere nouă, este consecinţa regulei că judecata la această instanţă este limitată numai asupra punctelor din hotărîrea primei instanţe, atacată pe calea apelului, şi totdeodată este urmarea principiului celor două grade de jurisdicţie; Că însă inadmisibilitatea unei cereri noi în apel este de interes privat, pentru ca partea contra căreia se face cererea, să nu fie lipsită de beneficiul primului grad de jurisdicţiune; Că astfel fiind, ea poate renunţă la această neregularitate de formă, la instanţa de fond, fără să o poată propune însă, în urmă, direct la Curtea de Casaţie».

E. *Examenul argumentelor aduse pro şi contra.* Un autor de necontestată autoritate şi în acelaş timp un fervent partizan al sistemului după care părţile pot suprimà, prin comunul lor acord, primul grad de jurisdicţiune, mărturiseşte la începutul comentariului ce-l consacră — în opera sa — acestei probleme că «cette solution pourrait être contéstée dans la rigueur des principes, car la hiérarchie des jurisdictions fait partie de leur compétence ratione materiae, à laquelle ne peuvent déroger les conventions privées; de plus, l'art. 464 permet d'écarter comme demandes nouvelles celles qui se présentent devant le Tribunal d'apel sans avoir passé par celui de première instance»[1]; imediat însă după această mărturisire de principiu, adaugă: «la jurisprudence a, cependant, consacré la validité de cette convention, considérant: qu'elle hâte et facilite la solution des procès en supprimant un degré de jurisdiction; que se présenter de plano devant les juges d'appel, c'est les prendre en réalité pour arbitres, et que, si l'on peut investir de simples particuliers d'un arbitrage, ou doit pouvoir, a fortiori, le confier à des magistrats; que le consentement de ces derniers est nécesaire, et qu'ils sauront le refuser s'il leur paraît utile que le premier degré de jurisdiction sait d'abord épuisé, ou s'ils veulent se consacrer exclusivement aux procès qui se présentent devant eux dans leur ordre naturel»[2].

Ne găsim dar în prezenţa unei siluiri, — public mărturisite — a normelor generale cari cârmuesc materia, pentru raţiuni de exclusivă utilitate practică. Recunoaştem evident, avantagiile realizabile sub raportul accelerărei judecăţilor şi al micşorărei cheltuelilor. Suntem, dintr'o profundă convingere, partizan asiduu al postulatului procedural «maximum de rapiditate, minimum de cheltueli, maximum de justiţie». Dar, cu o condiţie: acolo numai unde principiile legislaţiunei actuale îi îngădue înfăptuirea. Realizarea lui în celelalte domenii, guvernate de reguli potrivnice, trebue să urmeze calea normală a revizuirii legislative, iar nu poteca unei interpretări exclusiv utilitariste[3].

Iată, de ce credem că mărturisirea lui Garsonnet, — reiterată într'o ediţiune mai recentă a *Precis-ului*[4] — constitue o primă raţiune pentru înlăturarea sistemului ce-l profesează în ultima ediţie a tratatului său[1].

Raţiunile sprijinitoare, ale primului sistem se pot grupà împrejurul următoarelor trei principii: *a)* principiul organizării ierarhice, — *b)* principiul perfectei delimitări a funcţiunilor instanţelor de apel şi *c)* principiul neadmisibilităţii cererilor noi în apel. Examinând în parte, fiecare din aceste raţiuni, vom încercà în acelaş timp să lămurim conţinutul şi exactitatea obiecţiunilor ce se aduc de partizanii celui de al doilea şi al treilea sistem.

1. Principiul celor două grade de jurisdicţiune repauzează pe ideea ierarhicei organizaţiuni a instanţelor judecătoreşti. Existenţa acestei idei fundamentale pentru dreptul procedural, se justifică nu pe necesitatea asigurării şi garantării intereselor private, ci dimpotrivă, constitue o firească urmare a organizaţiunei statului juridic, în cadrul căreia prestabilirea autorităţilor investite cu dreptul şi obligaţiunea de a distribui justiţia şi a modului în care acestea funcţionează, unele în raport cu altele, formează un capitol esenţial, de drept public. «Les lois qui déterminent l'ordre de jurisdiction — decide constant şi invariabil jurisprudenţa franceză [2] — tiennent essentiellement à l'ordre public et forment une partie du droit public». Ce însemnează însă «ordinea jurisdicţiunilor» altceva oare decât păstrarea rândului treptelor judecătoreşti, astfel cum le-a fixat legiuitorul? Adică mai întâiu judecătorii de primă instanţă vor cercetà şi hotărî asupra unui diferend şi numai apoi — dacă liliganţii vor găsi că deciziunea dată nu este expresiunea adevăratei dreptăţi — aceasta se va supune şi examenului judecătorilor superiori, ai instanţei de apel. Intervertirea acestei ordine legale, prin suprimarea primului grad de jurisdicţiune, conţine o patentă violare a principiului ierarhiei judiciare, al cărui caracter de ordine publică este necontestabil[3]. Litiganţii nu pot şi nu trebuesc admişi să modifice, să intervertească, prin exclusiva lor voinţă ordinea ierarhică a jurisdicţiunilor, stabilită de legiuitor în interesul general, întrucât sabotarea unor instanţe şi supraîncărcarea altora, chiar dacă ar servi, efectiv, interesele particulare, nu poate slujì însă în nici un caz organizaţiunea publică, încrederea ce i se datoreşte[4], Intr'adevăr statul modern, clădit pe idei democratice, ţinteşte să asigure pe cetăţeni, de legalitatea actelor prin cari autorităţile sale, exercită suveranitatea naţională. El este interesat aşà dar să înlăture orice abateri dela rânduelile prestabilite în vederea realizărei scopului urmărit. Păstrarea acestui caracter de legalitate, presupune — în ordinea juridică — respectarea tuturor normelor relative la organizarea justiţiei, şi a fortiori, prezumă necesara respectare a principiului ierarhiei judecătoreşti. Prin ce argument s'ar puteà oare infirmà şi înlăturà aplicaţiunea acestui principiu fundamental? In această privinţă partizanii celui de al doilea sistem nu numai că omit să facă vreo obiecţiune, dar mai mult, prin glasul celui mai autorizat dintre susţinătorii săi, declară — cum am arătat mai sus — că în rigoarea principiilor, soluţiunea de ei îmbrăţişată este contestabilă. A decide dar, alături de acest sistem, că litiganţii pot renunţà la primul grad de jurisdicţiune, însemnează în realitate a le acordà dreptul să lovească, fără nici o justificare legală şi mai mult, fără nici o sancţiune, în principiul ierarhiei judiciare. Or, aceasta ne pare cu totul imposibil de admis. «Il s'agit ici — spune d-l Tissier[1] — de règles touchant à l'organisation de la justice, aux pouvoirs et aux fonctions des juges. La jurisdiction émane de la puissance publique et s'exerce suivant des règles qui s'imposent aux parties; celles-ci ne peuvent en troubler l'application par leur arangements particuliers».

Iată de ce, chiar dacă primul sistem s'ar întemeià exclusiv pe acest argument, şi încă socotim că este singurul fondat. Dar nu e numai atât.

2. In sistemul legislaţiunilor moderne, ca o consecinţă a principiului ierarhizărei judiciare, competenţa fiecărei trepte judecătoreşti, a fiecărei instanţe, este strict delimitată. Din această delimitare a funcţiunilor judecătorilor, a capacităţei lor funcţionale, rezultă o a doua raţiune determinativă pentru sistemul care nu admite suprimarea primului grad.

Intr'adevăr, legea pune ca o primă şi de neînlăturat condiţiune, pentru exerciţiul dreptului de apel, deci pentru regulata şi valabila sesizare a instanţei de al doilea grad: existenţa unei hotărîri dată de o primă instanţă. Legea presupune că primii judecători s'au desesizat, că litigiul a fost aşà dar rezolvat pe baza unei instrucţiuni dejà făcute şi că rolul judecătorilor de apel se limitează, prin însăş firea lucrurilor, la a menţine sau reformà hotărîrea dată de judecătorii în subordine.

Din întreg ansamblul dispoziţiunilor relative la organizarea şi funcţionarea instanţelor de apel, rezultă că în concepţiunea legiuitorilor ele apar ca nişte instituţiuni cu o capacitate funcţională limitată, cu o vocaţiune de judecată strict determinată. Ele nu au dreptul să statueze asupra litigiului — dejà rezolvat de judecătorii primei instanţe — decât în cazul când sunt sesizaţi printr'o cale de atac legal recunoscută, în termen exercitată şi îndreptată în contra unei hotărîri susceptibilă, legalmente, de această cale de atac.

Din această precisă, minuţioasă determinare a funcţiunilor judecătorilor de apel, rezultă incompetenţa lor absolută de a cunoaşte şi statuà direct asupra unor litigii ce nu le aparţin decât în această calitate, de judecători de apel, şi cari litigii, prin voinţa legiuitorului sunt deferite în primă instanţă, altor autorităţi judiciare. Şi cum nu ne găsim în domeniul dreptului privat, în ipoteza unei calităţi dobândite de litigant prin faptele sau actele sale juridice, ci în domeniul dreptului public, în ipoteza unei calităţi legale, isvorîtă şi reglementată printr'o lege de organizare a instanţelor judecătoreşti, calitatea de judecător de apel apare ca o noţiune de drept public, nesusceptibilă de modificări, de acoperiri sau prorogări, pe temeiul principiului «jus publicum privatorum pactis mutari non potest».

Argumentul invocat de susţinătorii celui de al doilea sistem şi anume că incompeformat în condițiunile cerute de lege, l-a confirmat în totul și în urmă a procedat la tragerea la sorți a loturilor, dând hotărîrea sa în conformitate cu rezultatul sorțului.

---

[1] Şi Garsonnet, citează el însuş, în nota 20 (VI, pag. 21), părerile conforme principiilor, şi profesate de: *Foullier*, II, No. 103; *Boitard, Colmet-Daâge, Glasson*, II, No. 868; *Henrion de Pansey*, De l'autorité judiciaire, I, pag. 374 şi urm.; *Poncet*, II, pag. 212.

[2] Loc. şi op. cit., *Garsonnet et C. Bru*, VI, No. 9, pag. 21.

[3] *R. Japiot*, *op. cit.*, No. 293, pag. 223.

[4] Ediţia VIII-a din 1919, Précis., *Garsonnet et C. Bru*.

[1] Ediţia III-a din 1915, Traité, VI, *Garsonnet et C. Bru*.

[2] Citat din *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 779.

[3] Vezi: *Japiot*, *op. cit.*, No. 293, pag. 224; *Classon-Colmet Daâge*, *op. cit.*, I, § 26, pag. 121-122.

[4] Vezi: *Glasson-Colmet-Daâge*, *op. cit.*, I, § 26, pag. 121; *Garsonnet-C. Bru*, Précis., No. 837, pag. 624.

[1] Op. şi loc. cit., I, No. 295, pag. 778.

Văzând motivele 1 și 2 de casare astfel formulate:

Considerând că, deși în sistemul

---

tența instanțelor de apel din acest punct de vedere, nu este decât relativă, întrucât materiile asupra cărora Tribunalele și Judecătoriile sunt chemate să statueze în primă instanță, aparțin de drept, în apel Curților și Tribunalelor — că prin consecință din moment ce aceste materii nu sunt complet sustrase jurisdicțiunii lor, ele au un germene de competență ratione materiae [1], nu ne pare deloc hotărîtor.

Ceeace interesează într'adevăr, este nu existența unui «germene de competență ratione materiae», nu împrejurarea că o anumită materie este sau nu complet sustrasă cunoașterii instanțelor de apel, ci dimpotrivă, rezolvarea problemei atârnă de răspunsul ce se va dà întrebării: atribuțiunile legale ale instanțelor de apel, calitatea lor, căderea lor ca atare, le îngădue sau nu să statueze direct asupra unor litigii pe cari, normal, nu le puteau cunoaște decât prin epuizarea primului grad de jurisdicțiune și anume prin sesizarea lor cu un apel regulat și în termen? Or, răspunsul la această întrebare nu poate fi decât negativ. «C'est une erreur — spun d-nii Glasson și Tissier [2] — de vouloir assimiler le cas où on supprime le second degré de jurisdiction en renonçant au droit d'appel et celui où on supprime le premièr degré de jurisdiction. Ces deux cas sout très différente. Dans le premier, on ne soumet pas au juge un litige qui soit hors de sa compétence. Dans le second, au contraire, on soumet au juge d'appel un litige qui, tel qu'il se présente, n'est pas dans les attributions de ce juge, puisque celui-ci n'a, en ce qui le concerne, que des pouvoirs de juge d'appel».

Faptul că o instanță poate statuà, într'o anumită calitate, asupra unei afaceri, nu însemnează și nu poate însemnà că trebue să rezolve cererea ce-i este adresată chiar în cazul când ar depăși calitatea sa, întrucât numai în această calitate — veritabilă condițiune *sine qua* non de sesizare — legea îi acordă instanței dreptul să procedeze la judecată.

Și dacă astfel trebue pusă problema, ce interes mai poate prezentà cea de a doua obiecțiune [3] invocată de partizanii celui de al doilea sistem, anume că din moment ce nu se mai discută dreptul litigantului de a renunță la apel, [4] adică la gradul de jurisdicțiune care oferă cele mai multe garanții de justiție, a fortiori, e dovedit dreptul litiganților de a suprimà primul grad, acela ce oferă în fapt, cele mai mici garanții? Intr'adevăr, instanțele de apel constituesc o garanție necontestabilă și — teoretic — superioară primului grad de jurisdicțiune, însă exercitarea controlului garanților nu poate aveà loc, decât în cazul când există o hotărîre de cenzurat, când adică primul grad a fost epuizat.

Iată de ce credem, că și din punctul de vedere al celui de al doilea argument invocat, sistemul ce nu recunoaște părților dreptul de a suprimà primul grad de jurisdicțiune ne pare mult mai fondat.

3. Infine, dispozițiunile art. 327 pr. civ. (art. 464 pr. civ. franc.) opresc în mod categoric și în termeni imperativi, formularea unor cereri noi în apel. Partizanii celui de al doilea sistem cred că principiul înscris în art. 327 pr. civ. este de ordine privată în sensul că litiganții pot prin comunul lor acord să deducă în fața instanței de apel, cereri noi, neformulate la prima instanță, sau, formulate, respinse și în privința cărora nu s'a declarat apel. Pentru a decide astfel ei pornesc dela ideea că principiul celor două grade de jurisdicțiune nu este de ordine publică și ca atare părțile se pot privà — deducând direct în apel o cerere nouă — de beneficiul primului grad. A pune însă astfel problema, însemnează a privì ca dovedit, tocmai «quod erat demonstradum».

a) Intr'adevăr, a spune că renunțarea la primul grad de jurisdicțiune este admisibilă prin faptul că disp. art. 327 pr. civ. sunt de ordine privată, înscrise de legiuitor în exclusivul interes al litiganților, însemnează a discută în cerc vițios.

Rațiunea de existență a acestui text nu trebue căutată în drepturile și interesele părților. Acestea nu pot prorogà jurisdicțiunile instanțelor, atribuțiunile lor legale, întrucât — după cum s'a invederat mai sus — prestabilirea capacității funcționale în ordinea judiciară, ține de însăș organizațiunea justiției și ca atare interesează ordinea publică. Litiganții nu pot formulà cereri noi în apel, pentrucă acestea nefiind deduse în judecata primei instanțe, judecătorii primului grad n'au avut putința să statueze asupra lor, astfel încât, la rându-le, judecătorii de apel nu pot materialmente să execute, din acest punct de vedere, nici un control; adică din această cauză, ei nu pot să-și împlinească misiunea lor legală, de organe superioare, cenzuratoare.

b) Dar disp. art. 327 pr. civ. își găsesc fundamentul și în principiul, esențial apelului, «tantum... quantum...». Devoluțiunea cauzei în apel nu este integrală decât în cazul când apelul introdus este «pro toto». De aci rezultă că litiganții nu pot să formuleze înaintea inst. de apel, cereri cari deși formulate și respinse de prima instanță, n'au format totuș obiectul motivelor de apel invocate. Și rațiunea acestei prohibițiuni e conținută în principiul de drept după care valabilul exercițiu al căilor de atac este condiționat de respectarea termenelor defipte de lege, principiu de necontestată ordine publică, impus judecătorilor ca o chestiune invocabilă din oficiu și care, ca atare se poate propune direct și pentru prima oară înaintea instanței de casare [1].

Or, din moment ce aceste cereri formulate și respinse, — și al căror caracter de noutate se raportează numai la cuprinsul petițiunei de apel, — nu se pot repune în discuțiunea instanțelor de al doilea grad, pentru care rațiune am decide că litiganții, în ipoteza când nu le-ar fi propus deloc primei instanțe și deci în privința căror cereri, hotărîrea apelată nu ar cuprinde nici o mențiune, sunt totuș admiși să le invoace în fața instanței de apel, *per omisso medio*?. Neglijența imputabilă părței care a făcut apel «pro parte», care a omis să atace și respingerea cererilor de ea formulate, este cel puțin tot atât de gravă ca aceea a litigantului care omițând complet să facă o cerere, în primă instanță, se mulțumește să o formuleze direct în apel.

Și dacă situațiunea acestor părți este identică, de ce să varieze soluțiunile? Noi credem că din prohibițiunea invocărei în apel, peste termenele defipte de lege, a unor cereri formulate dar respinse de prima instanță și neapelate în termen, rezultă un argument *a fortiori* în sprijinul caracterului de ordine publică al prohibițiunei înscrise în art. 327 pr. civ.

Obiecțiunea ce se formulează în doctrină, că partea în favoarea căreia s'au respins unele din cererile reclamantului, — și în privința cărora acesta nu a declarat apel — ar aveà dreptul să renunțe la autoritatea lucrului judecat, dobândită de hotărîrea primei instanțe, din acest punct de vedere, și că prin consecință e liberă să accepte discuțiunea cererilor respinse, din sau în apel, nu ni se pare fondată. Intr'o atare ipoteză, nu ne găsim în cazul unei renunțări la autoritatea lucrului judecat — care, în civil, are un necontestabil caracter de ordine privată [1], — ci dimpotrivă, ne găsim în cazul unei înfrângeri a normei de ordine publică după care apelul nu se poate introduce valabil, decât în termenul prescris de lege. Or, a invocà înaintea unei instanțe de apel, o cerere care fusese respinsă de prima instanță și a cărei hotărîre din acest punct de vedere nu a fost apelată, însemnează a validà un apel posterior, făcut peste termenul legal. Iată, ceeace noi credem că nu este admisibil pentru cazul examinat și a fortiori pentru cazul cererilor noi, reglementate de art. 327 pr. civ., text ale cărui dispozțiuni vizând însăș organizarea judiciară, (principiul ierarhizărei instanțelor și al limitatei lor capacități funcționale) sunt caracterizate de ordine publică și ca atare nu pot formà obiectul unor convențiuni particulare.

F. *Aplicațiuni*. Inlăturarea obiecțiunilor ridicate de partizanii sistemului după care suprimarea primului grad de jurisdicțiune este admisibilă, îmbrățișarea sistemului contrariu, ne conduce firesc la examinarea aplicațiunilor lui practice, la examinarea cestiunei de a se ști dacă principiul nesuprimărei își păstrează caracterul de ordine publică, în toate ipotezele, fie că este vorba de suprimarea primului grad, judecătorie, fie că este vorba de suprimarea primului grad, Tribunal.

1. Cu privire la lipsa de cădere integrală și absolută a Curților de Apel, de a statuà direct, asupra unui litigiu care deși aparține în primă instanță Tribunalului, totuș n'a parcurs acest grad jurisdicțional, cestiunea se plasează astăzi dincolo de domeniul controverselor, negativa fiind admisă de marea majoritate a doctrinei și de unanimitatea jurisprudenței franceze [2]. Rațiunile expuse cu ocaziunea examenului intreprins mai sus (pct. E), își găsesc totală și justificată aplicațiune în această ipoteză. Credem că această soluțiune este

---

[1] Vezi: *Faye*, *op. cit.*, No. 133, pag. 150.

[2] Loc. și op. cit., I, No. 205, pag. 778.

[3] Req., 13 Iulie 1875, S. 75, I, 466; Idem 11 Noemvrie 1885, S. 89, I, 69 și celelalte decizii raportate în nota d-lui *Tissier* din S. 91, I, 513; deasemeni: Req., 29 Iulie 1884, S. 87, I, 22; Civ., 29 Aprilie 1885, S. 86, I, 157. (Din *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 777, nota 2).

[4] Vezi asupra acestei chestiuni, punct. B, 2, b cu doctrina și jurisprudența menționată în text și note.

[1] Vezi: Cas. fr. Req., 14 Martie 1921 în *Pand. Rom.*, 1922, III, 65, cu nota d-lui I. R. B.; deasemenea Cas. I, dec. 196/927, *J. Gen.*, speța 554/927.

[1] *Lacoste*, Chose jugée, No. 769: *Demolombe*, t. XXX, No. 378; *Larombière*, art. 1351, No. 151; Laurent. XX, No. 137-138; *Huc.*, VIII, No. 133; *Faye*, *op. cit.*, No. 147, pag. 163; *Crepon*, *op. cit.*, II, No. 1244, pag. 344; *Herovanu*, *op. cit.*, No. 23, pag. 63, nota 6 etc.

[2] Vezi: *Japiot*, *op. cit.*, No. 289, pag. 218; *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, No. 295, pag. 778; *Glasson-Colmet-Daâge*, *op. cit.*, I. § 26, pag. 122; *V. Cădere*, *op. cit.*, No. 119, pag. 135; *Dalloz*, Rép. Prat., III, pag. 316, No. 5.

procedurii civile principiul celor două grade de jurisdicţiune este de ordine publică şi el este de drept dobândit părţilor, afară de cazurile de excepţie expres prevăzute de lege, totuş legea îl lasă la facultatea părţilor, în acest sens că, dacă ele sunt chemate direct înaintea instanţei care nu ar fi competentă a judecà pricina decât numai în apel şi nu obiectează nimic cu privire la necompetenţă, prin aceasta părţile sunt considerate că au primit a fi judecate în prima şi ultima instanţă şi ca atare, nu mai pot invocà direct în Casaţiune nerespectarea celor două grade de jurisdicţiune, această apărare legea considerând-o, din motivele arătate, ca o apărare în fond.

Că, astfel fiind, urmează că, apă-

perfect admisibilă şi în sistemul legislaţiunei noastre, întrucât, doctrina profesată de Suprema instanţă cu privire la cazul când primul grad de jurisdicţiune suprimat erà judecătoria de ocol, deşi concepută în termeni generali, cari exclud aproape existenţa vreunei distincţii [1], ne pare totuş circumscrisă de obiectul desbaterilor cari au justificat-o şi ca atare nesusceptibilă de întindere la o ipoteză străină, ce n'a format încă «in terminis» subiectul preocupărilor sale. Problema a fost însă rezolvată de Curţile de Apel în sensul că incompetenţa acestora de a statuà direct, asupra unei afaceri cari aparţine Tribunalului în primă instanţă, este relativă la materie şi ca atare absolută [2].

a) Evident sunt susceptibile de a fi judecate direct de Curţile de Apel, — în afara oricărei idei de renunţare la primul grad de jurisdicţie şi prin consecinţă în afara oricărui compromis cu principiul acceptat — afacerile cari prin natura lor aparţin jurisdicţiunei în primă şi ultimă instanţă a acestor instanţe, cum sunt de exemplu: strămutările (art. 266 şi urm. pr. civ.), regulamentele de competenţă (art. 262 şi urm. pr. civ.), intervenţiunile (art. 248 pr. civ.), contestaţiunile la executarea deciziunilor date de Curţile de Apel (art. 400 pr. civ.), etc. [3].

b) Quid în ceeace priveşte cererile noi, formulate înaintea unei Curţi de Apel, dejà sesizată cu apelul uneia din părţi, îndreptat în contra hotărîrei Tribunalului, cerere nesupusă judecăţei acestuia dar legală, înaintea Curţei, de cererea examinată de Tribunal?

Nu ezităm să credem că logic şi juridic, litiganţii nu pot fi primiţi să renunţe pe această cale, parţial, la primul grad de jurisdicţie. Ceeace ei nu pot face pentru tot, nu pot să facă nici pentru o parte a totului [4].

Şi totuş cum s'a văzut cu ocaziunea expunerei celui de al treilea sistem, jurisprudenţa franceză [5] şi română [6] stabileşte această distincţiune între tot şi parte şi validează, în lipsa opunerei părţei adverse, deciziunile Curţilor de Apel cari ai statuat asupra unor cereri noi.

«Le seule raison qu'on puisse alléguer en faveur de la jurisprudence — spune profesorul Japiot, care totuş nu îmbrăţişează sistemul jurisprudenţei [1] — c'est que la violation du principe de hiérarchie, ne sont pas extrêmement graves et flagrantes: en effet, ces principes ont été observés au début de la procédure et pour le principal, puisque l'affaire, à laquelle on ajoute seulement en appel une demande nouvelle, avait été introduite devant le Tribunal. On peut dire que ces principes sont atteints d'une façon trop légère pour que l'ordre public puisse en souffrir».

Nu este necesară o prea amplă examinare — a acestei singure raţiuni invocate în sprijinul sistemului jurisprudenţei — pentru a se invederà panta periculoasă pe care am puteà aluneca distingând, cu infinită aproximaţie, atingerile grave, mai puţin grave şi uşoare, aduse ordinei publice. Criteriul acesta aşà de puţin precis, se condamnă prin sine însuş, iar distincţiunea admisă în jurisprudenţă rămâne fără nici un suport temeinic, stabilind diferenţe acolo unde legea nu le autoriză.

S'ar puteà spune, inversând termenii observaţiunei făcute de profesorul Japiot, — referitor la o altă materie de ordine publică, dar prin aceasta nu mai puţin aplicabilă şi aci [2] — că, dela o vreme ne lăsăm foarte uşor fascinaţi de interesele particulare, şi că din momentul în care ele apar în câmpul preocupărilor noastre, nu mai vedem altceva, suprimând în favoarea lor, cu uşurinţă şi pentru raţiuni exclusiv utilitare, prescripţiuni de lege al căror scop primordial îl constitue organizarea statului şi respectarea ordinei publice.

2. Principial nu se poate contestà că această lipsă de cădere — totală şi absolută — de a statuà direct, asupra unui litigiu care deşi aparţine în primă instanţă judecătoriei de ocol, totuş n'a parcurs acest grad jurisdicţional, priveşte şi Tribunalul. Spunem principial, fiindcă în practică soluţiunea aceasta a întâmpinat o relativ serioasă împotrivire. Intr'adevăr, plecându-se dela constatarea că în timp ce Curţile de Apel sunt în mod obişnuit numai instanţe de apel, şi că în mod cu totul accidental sunt şi prime instanţe sau instanţe de casare, Tribunalele din contră, sunt în mod obişnuit jurisdicţiuni de primă instanţă şi numai excepţional, instanţe de apel şi recurs, s'a conchis — dat fiind că din această jurisdicţiune de drept comun, în primă instanţă a Tribunalului, rezultă că el este întotdeauna competent, câtă vreme un text formal nu-i ridică această cădere, pentru anumite afaceri — că Tribunalul are plenitudine de jurisdicţie şi că în chiar această plenitudine s'ar găsi conţinut — chiar pentru afacerile cari printr'un text formal sunt date în căderea de primă instanţă a judecătoriei de ocol — un sâmbure de competenţă, care ar împiedecă să i se socotească incompetenţa ca absolută şi de ordine publică [1].

Această obiecţiune nu este însă fondată. Nu fragmentele de competenţă sunt apte să justifice jurisdicţiunea unei instanţe. Este adevărat că în sistemul legislaţiunei noastre, ca şi în acela al legislaţiunei franceze, Tribunalul este jurisdicţiunea de drept comun, în primă instanţă, pe când judecătoria este, în această privinţă, o jurisdicţie de excepţie. Aceasta însă nu rezolvă problema, pentru bunul motiv, că în amândouă legislaţiunile menţionate judecătoria de ocol este privită în raport cu Tribunalul, ca o jurisdicţiune de subordine şi principiul ierarhiei judiciare opreşte nu numai uzurparea de atribuţiuni, săvârşită de organul inferior în detrimentul celui superior, dar deopotrivă interzice, pentru aceeaş raţiune ce tinde la conservarea principiului de organizare ierarhică a instanţelor, uzurparea săvârşită de autoritatea superioară în detrimentul celei inferioare [2].

Jurisprudenţa franceză, deşi la început oscilatorie, pare a se fi fixat definitiv în sensul caracterului de ordine publică al incompetenţei Tribunalului de a statuà asupra unui litigiu cu care a fost sesizat direct, fără a se epuizà mai întâiu primul grad de jurisdicţie, judecătoria de pace [3]. Şi acelaş sens se pronunţă şi doctrina franceză [4].

Ocupându-se de obiecţiunile ridicate în această privinţă, în jurul incompetenţei Tribunalului, profesorul Japiot se exprimă astfel [5]: «cependant, l'incompétence d'ordre public nous paraîtrait encore plus probable; on pourrait la défendre de la façon suivante. Puisqu'il s'agit d'envisager les choses au point de vue des principes de l'organisation judiciaire, il faut, dira-t-on, envisager cette organisation d'un peu haut et dans son ensemble. On aperçoit dès lors immédiatement que les Tribunaux civils et les justices de paix ne sont pas placées au même échelon de la hiérarchie, car parfois les Tribunaux civils peuvent reviser en appel les jugements des juges de paix, rarea ridicată astăzi de recurenţi prin motivele 1 şi 2 de casare urmând a fi respinsă pe aceste consideraţiuni, motivele devin nefondate.

---

[1] «Studiul jurisprudenţei române».

[2] «Părţile de comun acord — decide Curtea de Apel din Bucureşti S. II-a la 7 Martie 1918, *C. Jud.*, 26/920 — pot să-şi mărginească judecata afacerilor la prima instanţă fără a se mai adresà la a doua instanţă; ele însă nu pot deferi judecata pentru prima oară unei instanţe de apel, căci la cele ce se menţin la prima instanţă se poate renunţà în apel, cât chiar şi la dreptul de apel căci renunţă la un drept în favoarea sa; însă nu se poate renunţà la prima instanţă, adresându-se direct la instanţa de apel, căci se intervertesc aceste grade, punând pe cele de al doilea grad în locul celor dintâiu, aducându-se prin aceasta o atingere principiilor publice de organizare judecătorească, care prevede cele două grade în mod ierarhic». Vezi şi *E. Dan*, *op. cit.*, ed. III-a sub art. 55, speţa 1 şi sub art. 316 speţa 2.

[3] Vezi: Dalloz, Rép. Prat., pag. 316, III, No. 6.

[4] Vezi: *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 779.

[5] Vezi: Jurisprudenţa indicată în *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 779, nota 2; în *Japiot*, *op. cit.*, No. 289, pag. 219; în *Dalloz*, Rép. Prat., III, pag. 315, No. 4.

[6] Cas. I, 108/920, *J. Rom.*, sp. 292/920; idem. 219/920, *J. Rom.*, sp. 277/920; idem, Compl. chirii, 1262/924, *J. Gen.*, speţa 1704 din 1924 etc., în care, arătându-se expres pe art. 327 pr. civ. — unic aplicabil în faţa tuturor inst. de apel — se videază implicit şi chestiunea cererilor noi formulate la o Curte de Apel, nu numai la Tribunale, ca instanţe de apel.

[1] Op. şi loc. cit., No. 289, pag. 219.

[2] Ocupându-se în Revue trim. de droit civ., 1919, pag. 564, *loc. cit.*, de caracterul prohibiţiunei probei cu martori, în civil, peste o anumită sumă, prof. *Japiot* spune: «On se laisse trop facilement fasciner ou intimider, dès qu'on entrevoit l'intervention de l'ordre public; on ne voit plus autre chose, ou ne voit plus les droits et les intérêts légitimes des individus, on supprime leur liberte, a priori».

[1] Vezi pt. detalii, *Japiot*, *op. cit.*, No. 291, pag. 221.

In Franţa, ţinându-se seamă de faptul că hotărîrile Judecătoriilor de ocol date în ultimă instanţă sunt susceptibile de recurs la Curtea de Casaţie, se adaugă în sprijinul acestui germene de competenţă că ambele jurisdicţiuni sunt egale, plasate pe aceeaş treaptă ierarhică a jurisdicţiunilor de primă instanţă şi ca atare principiul ierarhiei jurisdicţiunilor, ce ocupă un aşà de însemnat loc în sistemul care nu admite suprimarea primului grad, nu mai poate fi opus. (Vezi, *Japiot*, *op. cit.*, No. 291, pag. 221). Observăm că acest argument — aşà de discutabil în legislaţiunea franceză — nu are nici o valoare în sistemul român, care consacră exerciţiul dreptului de recurs în contra cărţilor de judecată ale judecătoriilor de ocol, la Tribunal.

[2] Vezi în acest sens *Japiot*, *op. cit.*, No. 289, pag. 219.

[3] Vezi detalii în *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 773; *Japiot*, *op. cit.*, No. 291, pag. 221, nota 2.

[4] Vezi *Glasson-Tissier*, *op. cit.*, I, No. 295, pag. 773; *Japiot*, *op. cit.*, No. 291, pag. 221.

[5] Loc. şi op. cit., No. 291, pag. 221-222.

Deciziunea No. 61 din 14 Ian, 1929, respins recursul.

Preşidenţia d-lui **Sever Tipei**, consilier; recurentul prin d-l. avocat **Lascarov Moldoveanu**, intimaţii prin d-l avocat **Dem. Gheorghiu**.

---

tandis que jamais l'inverse ne peut se produire. Par conséquent, une question importante de hiérarchie est en jeu et l'ordre public semble intéressé. S'il en est ainsi, peu importe que le Tribunal civil, saisi à tort, soit la jurisdiction de droit commun: cela signifie qu'il occupe une place prépondérante parmi les jurisdictions de première instance, mais cela ne concerne pas les questions de hiérarchie».

Toate aceste consideraţiuni ne fac să credem că doctrina contrarie a Supremei noastre instanţe — şi prin care, cum s'a văzut la pct. D., se recunoaşte şi consacră (e adevărat fără o motivare prea amplă şi fără a se examinà argumentul tras din principiul ierarhizării instanţelor judecătoreşti) dreptul litiganţilor de a renunţà la primul grad de jurisdicţiune, judecătoria de ocol, sesizând direct, cu un litigiu de competenţa acesteia, Tribunalul — nu corespunde rigurozităţii principiilor ce constituesc fundamentul organizaţiunei noastre judiciare. Ea răspunde mai degrabă unor raţiuni de utilitate[1]) sugestive din punct de vedere legislativ şi avantajoase sub raportul practic.

Quid în ceeace priveşte litigiile cari-s deferite în primă şi ultimă instanţă, judecătoriile de ocol şi cu privire la care Tribunalele nu pot fi sesizate decât prin recurs?

Observăm că este de doctrină şi jurisprudenţă constantă că Tribunalele ca instanţe speciale de casare, nu au căderea să cunoască procesul, să evoce fondul, decât în cazul când primeşte ca fondat recursul. In acest sens este formulat dealtfel şi textul art. 107 din leg. jud. ocol. în privinţa căruia legea accelerării din 1929, cu ultimile ei modificări, n'au adus nici o schimbare.

Tribunalul dar, cu privire la aceste afaceri, are o competenţă limitată; excederea ei violează — chiar în cazul când nu s'ar fi formulat de părţi nici o obiecţiune — normele absolute ale competenţei ratione materiae. Incompetenţa Tribunalului în acest caz este relativă la însăş calea de atac, singura recunoscută de lege, în materia afacerilor supuse jurisdicţiunei în primă şi ultimă instanţă a judecătoriilor de ocol. In ipoteza contrară, admiţându-se posibilitatea suprimărei totale a judecătoriei de ocol, prin directa sesizare a Tribunalului, litigantul este supus unei restricţiuni, în ceeace priveşte exerciţiul dreptului său de recurs, drept declarat prin disp. art. 103 din constituţie, nesuprimabil.

Credem prin consecinţă că într'un asemenea caz, prorogarea competinţei Tribunalului este imposibilă, că incompetenţa sa este absolută, ridicabilă din oficiu şi chiar înaintea Curţei de Casaţie, direct, pe calea recursului excepţional, în anulare, conferit litiganţilor prin disp. art. 27 al. II al legei din Decemvrie 1925[2]).

G. *Concluziune.* Vom încheià consideraţiunile de mai sus, îngăduindu-ne să credem că în sistemul legislaţiunei noastre, principiul celor două grade de jurisdicţiune — privit sub raportul suprimărei totale sau parţiale a primului grad, prin sesizarea instanţei de apel, în mod direct, fie cu judecarea integrală a unei cause, fie numai cu judecarea unor cereri noi — este de ordine publică absolută. Că prin consecinţă incompetenţa instanţelor astfel investite este ratione materiae, invocabilă din oficiu şi chiar pentru prima oară înaintea Inaltei Curţi, pe calea recursului introdus în contra hotărîrei date de instanţa direct sesizată, evident în măsura în care motivul tras din această incompetenţă nu necesită verificarea elementelor de fapt.

De lege ferenda şi întrucât revizuirea procedurei civile constitue unul dintre capitolele cele mai importante ale activităţei Consiliului legislativ şi în acelaş timp una dintre cele mai vitale probleme de unificare, credem că legiuitorul ar trebui, în fine, să se aperseveze de această controversă, veche şi totuş nouă, tranşând-o în sensul oricăruia din sistemele expuse. Siguranţa normelor cari cârmuesc funcţionarea jurisdicţiilor, pretinde imperios înlăturarea echivocului jurisprudenţial, o clarificare de ordin legislativ. Din acest punct de vedere, preferinţele noastre merg însă cu cel de al doilea sistem — partizanul suprimărei oricăruia dintre gradele conferite de lege — ale cărui deziderate tranformate în lege sunt de natură să asigure un maximum de rapiditate şi în acelaş timp să atragă atenţiunea litiganţilor asupra riscurilor antrenate prin tăcerea lor, prin neridicarea excepţiunei relativă la suprimarea primului grad de jurisdicţiune, în chiar instanţa sesizată direct.

VASILE N. THEODORESCU
Prim-Preşedinte de Tribunal
Asistent la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

CAS. II, 28 Ianuarie 1929

PROCEDURA DE CHEMARE. LIPSA DIN DOSAR A DOVEZII DE CITARE LA PRIMA INSTANŢĂ. CONSECINŢE. HOTĂRIRE NEAPELATĂ. CONTESTAŢIE. INVOCAREA LIPSEI DOVEZII. (1) şi (2)

(1) Iată textul motivelor de casare: «Violarea textelor şi principiilor cari guvernează materia contestaţiunilor — art. 399 şi 735 pr. civ. Inadmisibilitatea contestaţiunei. Exces de putere. Nulitatea actelor de procedură nu se poate propune pe căile extraordinare de retractarea hotărîrilor decât în mod excepţional şi numai atunci când nu a fost cu putinţă ca ele să fie îndreptate pe căile ordinare de reformare. In acest sens are a fi înţeles art. 735 din proc. civ. care prevede nulitatea unui act de procedură făcut cu călcarea formei care pricinueşte părţei o vătămare ce nu se poate îndreptà decât anulând actul sau dacă nulitatea este formal pronunţată de lege.

Prin urmare, dacă partea aveà deschisă calea apelului în contra cărţei de judecată pusă în executare nu poate recurge la calea extraordinară a contestaţiunei, întrucât vătămarea ce i-a pricinuit neregularitatea actului de procedură o puteà îndreptà pe calea ordinară a apelului cu atât mai mult cu cât faţă de d-sa procedura erà bine îndeplinită după cum chiar recunoaşte.

Chestia fiind de ordine publică pentrucă se referă la căile de atac ale hotărîrilor judecătoreşti, se poate invocà pentru prima oară în faţa Inaltei instanţe».

2. «Violarea art. 68 legea judecătoriilor de ocoale, exces de putere, denaturare de acte, violarea art. 1202 cod. civil. Instanţa de fond, Judecătoria Ocolului 4 Bucureşti când constată prin cartea de judecată cu No. 1701 din 1926, că procedura a fost completă la aceà dată cu pârîţii, menţionând mai departe în hotărîre că pârîţii au fost citaţi în mod regulat, aceasta constitue o constatare de fapt a instanţei de fond bazată pe o prezumpţie legală, cum că formalităţile cerute de lege cu privire la citaţiuni au fost satisfăcute chiar dacă ar lipsi piesele necesare de control al modului cum procedura a fost îndeplinită, adică din punct de vedere al formei citaţiunilor.

Tribunalul comite un exces de putere, o violare de lege şi o denaturare de acte, când contrar celor constatate prin cartea de judecată învestită cu formula executorie constată totuş că procedura a fost necompletă, fiindcă lipsesc dela dosar citaţiile».

(2) Se întâmplă rar, totuş se întâmplă uneori, ca după pronunţarea unei hotărîri procedura să dispară dela dosar. Partea condamnată nu lipseşte, în acest caz, să facă contestaţie, susţinând că procedura nu a fost bine, sau nu a fost deloc, îndeplinită pentru ziua judecăţei. Aceste contestaţiuni mergeau, mai înainte vreme, în mod sigur la ţintă, adică la anularea hotărîrei.

Dela un timp, jurisprudenţa a început însă să reacţioneze împotriva acestor practice, respingând contestaţiunile întemeiate pe un asemenea motiv. In afară de decizia ce adnotăm, mai putem cità, în acelaş sens, şi decizia No. 1487 din 1924 a Inaltei Curţi de Casaţie s. I, publicată în *Jurisprudenţa Generală*, pag. 11 din 1925.

Argumentul Inaltei Curţi este în esenţă, în ambele deciziuni, următorul: odată ce hotărîrea constată că procedura a fost îndeplinită, prezumpţia este în sensul acesta şi în orice caz o asemenea constatare nu s'ar puteà atacà decât numai pe calea inscripţiei în fals.

Argumentul acesta pare inspirat mai mult de nesesitatea de a se pune o stavilă acelora, foarte puţini de altfel, cari practică sistemul de a sustrage procedura din dosar şi de a face apoi contestaţie.

El nu cadrează însă nici cu ceeace se petrece în practică, cu ocazia desbaterilor, şi nici cu rigoarea principiilor.

---

[1]) «Cette argument d'utilité ne pourrait pas être pris en considération là où la solution contraire serait certaine en droit, et, d'une façon plus générale, cette observation exigerait qu'on substituât l'incompétence d'intérêt privé à l'incompétence d'ordre public dans toutes les hypothèses très considérables dont on ne pourrait plus fixer les limites».

[2]) *Glasson*, susţinând primul sistem, se întemeiază între altele şi pe această împrejurare că afacerile supuse jurisdicţiunei de primă şi ultimă instanţă a judecătoriilor de pace, nu pot, de o manieră cu totul absolută, să fie cercetate în primă şi ultimă inatnţă de tribunalele de arondisment. «En outre, on soumet aux lenteurs et aux frais de la procédure des tribunaux d'arrondissement une affaire qui, dans l'esprit de la loi, doit être jugée sans frais, rapidement et en équité. Sans ces differents points de vue, il y a vraiment violation de lois d'ordre public et par cela même incompétence absolue»; loc. şi op. cit., I, § 26, pag. 123, text şi nota 2, în care sunt citate două deciziuni conforme ale Casaţiei franceze din: 12 Martie 1889 şi 5 Noemvrie 1889, publicate în «Répert. de la Gaz. du Palais» 1889, I, 562 şi 567. Comp. *Faye*, *op. cit.*, No. 135, pag. 151-152.

Când instanţa de fond constată că procedura este completă faţă de toate părţile, lipsa posterioară din dosar a dovezii de comunicarea unei citaţii nu înlătură o asemenea constatare. O atare lipsă nu mai poate fi invocată pe cale de contestaţie dacă ea se referă la judecarea în faţa primei instanţe şi hotărîrea acesteia nu a fost apelată.

(Avram Marian fost Haimovici cu Perlman).

CURTEA: Văzând ambele motive de casare.

Având în vedere sentinţa supusă recursului din care se constată că Tribunalul Ilfov secţiunea I comercială a respins ca nefondat apelul recurentului Avram Marian Haimovici, în contra cărţei de judecată civilă No. 1748 din 1927, a Judecătoriei a 4-a urbană Bucureşti, prin care admiţându-se contestaţia făcută de Sofia Perlman, cu autorizaţia soţului său N. H. Perlman, s'a reformat cartea de judecată civilă No. 1071 din 1926, a aceleaşi judecătorii, prin care soţii intimaţi au fost obligaţi la plata sumei de lei 31.600, plus dobânzile legale şi 3000 lei cheltueli de judecată pe baza a trei cambii, anulându-se astfel totdeodată şi actele de urmărire începute pe baza zisei cărţi de judecată.

Considerând că debitorii intimaţi au invocat ca motiv de contestaţie: 1. că la data de 16 Decemvrie 1926, când s'a pronunţat cartea de judecată No. 1701, contestată, nu a fost citat şi soţul pentru autorizare şi 2. că întrucât această carte de judecată prezintă în dispozitivul său o adăugire peste rând, adică menţiunea «cu autorizaţia soţului M. H. Perlman» nu mai poate fi ţinută în seamă conform art. 122 pr. civilă.

Considerând că prima instanţă, adoptând primul motiv al contestatoarei Sofia Perlman, a admis contestaţia pe consideraţiunea că în dosarul cauzei nu se găseşte dovada de înmânarea citaţiei soţului pentru autorizare, pentru ziua de 6 Decembrie 1926, când s'a pronunţat cartea de judecată civilă No. 1701 din 1926, iar Tribunalul prin considerentele sale adoptă în totul soluţia primei instanţe, motivând în acelaş timp că întrucât intercalarea arătată mai sus din dispozitivul cărţei de judecată contestată, se consideră conform art. 122 pr. civ. ca nescrisă, hotărîrea s'a dat numai împotriva soţiei Sofia Perlman, iar nu şi în contra lui M. H. Perlman ca soţ pentru autorizare.

Considerând însă că din practicaua cărţei de judecată No. 1701 din 1926, se constată că acţiunea a fost introdusă atât în contra debitoarei Sofia Perlman, cât şi în contra lui M. H. Perlman, ca soţ pentru autorizare, că la ziua judecăţei ambii pârîţi au lipsit la apelul nominal, şi că procedura a fost completă pentru aceà dată.

Că, în ce priveşte verificarea procedurei ca fiind completă, aceasta este o constatare de fapt a instanţei de judecată, constatare care face dovada până la înscrierea în fals, deoarece simpla împrejurare că la dosarul cauzei nu se găseşte dovada de înmânarea citaţiei, nu poate să înlăture această constatare, asemenea dovezi putând dispare dela dosar din diferite circumstanţe.

Considerând pe de altă parte că zisa carte de judecată No. 1071 din 1926 a rămas definitivă prin neapelare.

Că, prin urmare, întrucât intimaţii contestatori nu au uzat de calea ordinară a apelului spre a reformà zisa carte de judecată, îndreptând astfel nulitatea de procedură dela 16 Decemvrie 1926, când a fost pronunţată cartea de judecată contestată conform art. 735 al. II, proc. civilă, ei nu mai pot invocà această nulitate pe calea extraordinară a contestaţiunei.

Considerând că faţă cu cele ce preced, ambele motive de recurs se găsesc întemeiate, iar împrejurarea că în dispozitivul acelei cărţi de judecată se află scrisă pe deasupra rândului menţiunea «cu autorizaţia soţului M. H. Perlman» această menţiune nu poate aveà nici o influenţă asupra validităţei hotărîrei, deoarece ea corespunde constatărei din practicaua cărţei de judecată cum că şi soţul M. H. Perlman, a fost citat ca soţ pentru autorizare.

Că astfel fiind, în mod greşit instanţele de fond au admis contestaţiunea intimaţilor Perlman, violând astfel principiile de drept în materie şi ca atare sentinţa supusă recursului urmează a fi casată fără trimitere, rămânând în vigoare cartea de judecată No. 1701 din 1926, al cărui caracter este definitiv.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legei admite recursul, etc.

Decizia civilă No. 54.

Preşedinţia d-lui **Const. G. Rătescu,** Preşedinte.

In practică este ştiut că după strigarea părţilor, grefierul în fiecare dosar, face referatul său oral, afirmând dacă procedura este sau nu îndeplinită. Acest referat nu este controlat de prezident, care nu verifică procesele-verbale de îndeplinirea procedurei, aşà încât chiar dacă aceste procese verbale ar existà la dosar, cum afirmă grefierul, încă mai rămâne chestia de a se şti cum a fost îndeplinită procedura, adică dacă s'au respectat în mod strict dispoziţiunilor articolelor 74 şi urm. din procedura civilă, sau 68 din legea judecătoriilor de ocoale.

Cu ocazia contestaţiei se pot prezentà două ipoteze: sau procedura lipseşte cu totul, sau ea este ataşată la dosar, însă este viţiată. In sistemul adoptat de Inalta Curte este mai bună situaţia contestatorului, atunci când procedura se găseşte ataşată la dosar. Dacă contestatorul dovedeşte că ea este viţiată, contestaţia se admite. Dar dacă procedura a dispărut, contestatorul va suferì rigorile sistemului jurisprudenţial consfinţit prin decizia ce adnotăm, şi prin decizia No. 1487 din 1929, şi va cădeà în contestaţia sa.

Meritată pedeapsă, se va spune, pentru acel care a sustras procedura, şi apoi îndrăzneşte să facă contestaţie. Prea mică pedeapsă, spunem noi, pentru acel care a procedat astfel. Lui ar trebui să i se aplice pe lângă pedeapsa respingerii contestaţiei, şi dispoziţiunile articolului din codul penal privitor la asemenea sustragere de acte publice.

Dar dacă procedura s'a pierdut fără vina lui, de pildă fiindcă n'a fost cusută şi s'a amestecat cu alte hârtii, sau a intrat în alt dosar. Sau dacă chiar acela, care a obţinut o hotărîre pe baza unei proceduri viţiate, se gândeşte în urmă să o sustragă, pentru a face imposibilă contestaţia celui condamnat?

Iată dar că pentru a închide calea unor contestatori de rea credinţă, s'a deschis poate calea săvârşirei unor nedreptăţi ireparabile, respingându-se şi contestaţiile celor întru nimic vinovaţi.

Dar chestiunile de fapt nu contează, atunci când urmează a se hotărî numai în lumina principiilor. Şi deciziunile Inaltei Curţi, deşi par a fi influenţate de dorinţa stăvilirei unei practice, sunt însă motivate strict în drept.

Să fie oare exact însă că e nevoe de inscripţia în fals spre a combate constatarea, inserată într'o hotărîre judecătorească, că procedura este completă? Această constatare este desminţită prin chiar faptul lipsei pieselor dela dosar, şi judecătorul de instrucţie, în această privinţă, nici el nu ar puteà constatà altceva. Nu este nevoe de inscripţie în fals nici pentru a constatà că nu s'a respectat gradaţia prevăzută de art. 74 pr. civ., deşi instanţa afirmă că procedura este completă, atunci când procedura, conservată la dosar, infirmă această afirmaţie. Nevoe de procedura falsului este numai atunci când agentul face afirmaţiuni inexacte în procesul său verbal de îndeplinirea procedurei, ceeace este cu totul altceva. Constatările instanţelor judecătoreşti, când sunt în contradicţie cu piesele din dosar, se verifică şi se rectifică chiar cu acele piese, fără nici o nevoe de intervenţia cabinetelor de instrucţie.

Iată motivele pentru care, apreciind motivele ce par a fi prezidat la stabilirea jurisprudenţei de mai sus, credem însă că ea nu cadrează cu adevăratele principii, şi că voind să stăvilească unele practice delictuoase, ar puteà da naştere la nedreptăţi tot aşà de mari.

HUGO FRIEDMANN
Avocat

PARTEA I-a
JURISPRUDENŢA CURŢII DE CASAŢIE

CAS. I, 19 Maiu 1930

PARTAJ. ACŢIUNE. OBIECT. CERERI DISTINCTE. INDIVIDUALIZAREA MASSEI. OMISIUNE INVOLUNTARĂ. RECURS. INADMISIBILITATE. (1) şi (2)

Intr'o acţiune de partaj, deşi massa succesorală constitue obiectul acţiunei, în principiu, totuş când e vorba de alcătuirea ei, fiecare bun, ce se pretinde că face parte din succesiune, trebuie indicat şi individualizat prin acţiune, spre a se decide de judecată dacă trebuie sau nu să intre în compunerea massei succesorale.

Deaceea, fiecare din bunuri formând in concreto *tot atâtea obiecte ale acţiunei, deosebite unul de altul, în legătură însă cu obiectul* in abstracto, *trebuie socotite fiecare ca constituind un capăt deosebit de cerere.*

2. *Ori decâte ori instanţa de fond săvârşeşte o omisiune pur şi simplu involuntară, este deschisă numai calea revizuirei spre a se repară greşala, iar nu calea recursului.*

(Elisabeta Popescu cu Varvara Urlan).

CURTEA: (după divergenţă) Asupra recursului de faţă:

Având în vedere motivul de recurs astfel formulat (vezi motivul în notă):

Având în vedere că prin decizia atacată cu recurs se constată, că înaintea Tribunalului Teleorman intentându-se acţiune pentru împărţirea averei rămasă pe urma def. Ioan Ivanovici între moştenitorii săi, prin petiţia înreg. la No. 12.793 din 10 Iunie 1927 s'a făcut un supliment de acţiune prin care s'a cerut, ca moştenitoarele Marghioala P. Urlan, Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea să fie obligate a raportă la massa succesorală averile ce le fusese constituite dotă la măritişul lor, acţiune ce a fost respinsă de Tribunal prin sentinţa No. 231 din 21 Septemvrie 1927; că, în urma apelului făcut de moştenitoarea Varvara P. Urlan, Curtea de Apel din Bucureşti, S. IV-a prin decizia No. 274 din 13 Iunie 1928, a admis în principiu acţiunea de partaj între moştenitorii def. Ioan Ivanovici a căror calitate a fost recunoscută şi a stabilit, că massa de împărţit să se formeze din averea rămasă la moartea def. indicată prin acţiunea principală, şi din averea constituită dotă Marghioalei P. Urlan, ale cărei moştenitoare, apelanta Varvara P. Urlan şi recurenta Elisabeta P. Popescu, au fost obligate a o raportă, fără însă a se pronunţă şi asupra raportărei averilor constituite dotă moştenitoarelor Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea, care fusese cerută prin acţiunea suplimentară;

Având în vedere, că în contra acestei deciziuni, moştenitoarea Elisabeta P. Popescu cu autorizaţia soţului său se plânge, în recurs, că prin exces de putere, omisiune esenţială şi nemotivare, Curtea de Apel a omis de a se pronunţă asupra cererei formulată prin suplimentul de acţiune ca moştenitoarele Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea, ale căror drepturi la reprezintă prin cesiune, moştenitorul Oprea Ionescu să fie obligate a raportă la massa succesorală dotele ce au primit, conf. actelor dotale depuse la dosar, deşi prin dispozitivul deciziunei se admite atât acţiunea principală de partaj cât şi suplimentul de acţiune făcut prin petiţia înregistrată la No. 12.973 din 10 Iunie 1927;

Având în vedere, că în şedinţa dela 2 Aprilie 1930, Inalta Curte examinând acest recurs, s'a ivit divergenţă de opiniuni asupra chestiunei de a se şti dacă omisiunea imputată Curţei de Apel prin motivul de casare, poartă asupra unui mijloc de apărare în fond, în care caz recursul ar fi admisibil în principiu, sau asupra unui capăt de cerere, în care caz nu ar fi deschisă decât calea revizuirei deciziunei Curţei de fond, conf. art. 288 al. 4 proc. civ., chestiune, care face obiectul discuţiei complectului de divergenţă·

Considerând, că prin suplimentul de acţiune s'a cerut schimbarea massei succesorale a defunctului Ioan Ivanovici, care formă obiectul acţiunei principale de partaj, mărindu-se cu averile constituite dotă moştenitoarelor sale, ceeace aveà de efect de a schimbà cota partajabilă cuvenită fiecărui moştenitor;

---

(1) Iată textul motivului de recurs:

«Exces de putere şi omisiune esenţială cu nemotivare.

După admiterea apelului în principiu, apelanta Varvara Urlan a pus concluziuni în fond cerând a se admite acţiunea de partaj în principiu, precum şi suplimentul de acţiune înregistrat la No. 12793/927, stabilindu-se drepturile fiecărui moştenitor precum şi massa succesorală arătată în ambele petiţiuni la chemarea în judecată, în care se cuprindeà averea rămasă pe urma defunctului Ioan Ivanovici, cât şi averea constituită dotă Marghioalei P. Urlan, Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea, aşa cum sunt descrise în actele dotale.

Faţă de aceste concluziuni legale, n'a făcut nici o obiecţiune. Curtea de Apel primeşte apelul în întregime, stabileşte massa succesorală din averea rămasă la moartea defunctului Ioan Ivanovici, asemenea şi din averea ce a fost constituită dotă la căsătoria fiicei sale Marghioala, pe care o raportează la massă, dar omite a discutà şi a se pronunţà şi asupra averei ce a fost constituită dotă celorlalte două fiice Florica Gălăşescu şi def. Alexandrina Ilie Manea, care de asemenea trebuiau să fie raportate la massă, aşa precum am cerut-o în suplimentul de acţiune şi care avere se compune din:

Numerar 7000 lei; trusou compus din obiecte de menaj în sumă de 1000 lei; un răzor de vie situat în moşia Roşiori de Vede plaiul numit Bratcanu; un loc de arătură de 3 pogoane în deal numit «Cremenetul» învecinat de o parte cu Anghel Diaconu, Ion Adam şi de alta cu înzestrata; casele din vale împreună cu locul lor şi toate dependinţele aflate pe dânsul, care se învecineşte la M. Z. cu Iorgu Tilcea, şi la Răsărit cu şoseaua, în fund cu Linca Şerban din R. de Vede; două rânduri de vie peste Bratcov în plai cu Băluţă şi se învecineşte: cu Ivanca Tabacu şi cu Ivan Curelaru din R. de Vede; locul de muncă din ogradă cu două ogoare şi care se învecineşte: de o parte cu Marin Balidă şi de altă parte cu Petru Gheţu din R. de Vede; trusou şi garderobă 1200 lei.

Onor. Curte procedând astfel cu un vădit exces de putere, a omis a se pronunţà asupra suplimentului de cerere, şi cu o lipsă totală de nemotivare, ne scoate din massa succesorală o importantă avere ce constituiau două dote de raportat fără obiecţiunea părţilor».

(2) E motiv de casare, sau e loc la cerere de revizuire, dacă judecata a uitat a se pronunţà asupra unui capăt de cerere?

Aşa, faptul Curţei de Apel de a nu se fi pronunţat asupra unei cereri de a se raportà, de către una din părţile dintr'un proces de eşire din indiviziune, zestrea primită, deşi prin dispozitivul deciziei se admite şi acţiunea suplimentară făcută de partea ce cereà să se facă acel raport, fără însă să se ordone acest raport, constitue un motiv de casare, sau un caz de revizuire al acelei decizii?

A pune chestia aşa precis şi lămurit, este cred a o şi resolvà; căci un text de lege formal, articolul 288 din procedura civilă, hotărăşte expres, că este loc la revizuire, dacă judecata a uitat să se pronunţe asupra unui capăt de cerere.

Inalta Curte secţia I-a a făcut însă divergință pe această chestie, de sigur din pricina complicaţiilor ce prezentà pricina ce aveà să soluţioneze.

Aşa, discuţia se complicà prin faptul că cel ce ceruse, în apel, raportul acestei zestre, erà intimat în faţa Curţei; de aci prima dificultate, aceea de a şti, dacă după cererea unui intimat în apel, fie chiar şi în materie de partaj, se poate modificà hotărîrea Tribunalului.

Nu se poate zice că dificultatea erà numai aparentă, căci de şi în materie de eşire din indiviziune toate părţile au calitatea şi de reclamant şi de pârît, totuşi întrucât partea ce cereà acum, la Curte, Considerând, că în acţiunea de partaj, unde fiecare moştenitor are în acelaş timp calitatea de reclamant şi de pârît, deşi massa succesorală constitue, principial, obiectul acţiunei, totuş când este vorba de alcătuirea ei, fiecare lucru sau drepturi mobiliare sau imobiliare, ce se pretind că fac parte din succesiune trebuesc a fi indicate şi individualizate prin acţiune spre a se decide de judecată asupra fiecăruia în parte dacă urmează sau nu să intre în compunerea massei succesorale; că, deaceea fiecare din acestea formând in concreto tot atâtea obiecte ale acţiunei, deosebite unul de altul, în legătură cu obiectul in abstracto al acţiunei de partaj, trebuie socotite fiecare, ca constituind un capăt de cerere deosebit;

Considerând că, prin acţiunea suplimentară, cerându-se a se mărì massa succesorală a defunctului Ioan Ivanovici, şi cu averile ce se susţine că fuseseră constituite dotă ficelor sale Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea şi cari nu fuseseră prevăzute în acţiunea iniţială, rezultă că acţiunea suplimentară aveà de obiect un capăt de cerere nou şi că nu constituià un simplu mijloc de apărare;

Considerând că, instanţa de fond, declarând că admite acţiunea suplimentară, însă omiţând a se pronunţà asupra dotelor constituite moştenitoarelor Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea, chestiunea de a se şti dacă şi aceste averi trebuesc sau nu să intre în compunerea massei succesorală, a rămas nejudecată;

Considerând că, art. 288 No. 4 cod. civ. dispune formal că revizuirea unei hotărîri rămasă definitivă poate fi cerută dacă s'a uitat a se pronunţà asupra unui punct cerut;

Considerând că, din această dispoziţie reiese neîndoios că ori de câte ori instanţa de judecată săvârşeşte o omisiune pur şi simplu, involuntar, este deschisă numai calea revizuirei spre a reparà greşeala, neputându-se uzà de calea recursului în casaţie decât atunci când omisiunea este însoţită de o violare a legei;

Considerând, în speţă, că în dispozitivul deciziunei atacate cu recurs, neprevăzându-se nimic, cu privire la raportarea dotelor de către moştenitoarele Florica Gălăşescu şi Alexandrina Ilie Manea, ce fusese cerută prin acţiunea suplimentară, această chestiune a rămas nejudecată prin o simplă omisiune a instanţei după cum rezultă din deciziune;

Că, în asemenea condiţiuni, această omisiune nu ar puteà fi îndreptată decât pe calea revizuirei, iar nu pe calea recursului în casaţie;

Că, astfel fiind, recursul introdus în acest scop este inadmisibil, şi urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive, respinge ca inadmisibil, recursul.

Prim-preşedinte d-l **Oscar N. Niculescu.** Avocaţi: d-nii **P. Rătescu,** p. recurent şi **Ştefănescu,** p. intimat.

CAS. S.-UNITE, **6 Iunie 1929**

AGENŢI ADMINISTRATIVI. EXECUTAREA UNUI ORDIN AL SUPERIORULUI. POT FI CHEMAŢI LA RĂSPUNDERE PERSONAL AGENŢII CARI EXECUTĂ? (Art. 107 Constituţie; art. 30 al. VI leg. Casaţiei). (1) şi (2)

Agentul care execută un ordin sau deciziune nu poate fi făcut responsabil pentru executare, fiindcă el nu acţionează din propria sa autoritate, ci aduce numai la îndeplinire mandatul primit.

(Ch. Fleischer ş. a. cu Iosef Kato ş. a.).

CURTEA: Asupra motivului III de casare dedus în judecata Secţiunilor Unite.

Având în vedere sentinţa atacată cu recurs, din care rezultă:

Că Gh. Fleischer şi alţii, cel dintâiu în calitate de arendaş, iar ceilalţi ca proprietari ai izvorului de apă minerală «Matilda», au chemat în judecată pe Ion Giurgiu, prim

---

acest raport, nu făcuse apel, se puteà obiectà că hotărîrea Tribunalului rămăsese definitivă pe acest punct.

In speţă însă ceeace uşurà deslegarea chestiei e că cei ce ar fi putut să se opue la această cerere de raport, nu făcuse nicio obiecţiune, adică recunoscuse că şi ei trebuià să raporteze, la massa succesorală, zestrea ce primise, după cum şi cei ce făceau acum cererea de raport, fusese obligaţi a face un asemenea raport, în privinţa zestrei primită.

Mai mult decât atât: partea care ar fi putut să se opue la această cerere de raport, pe lângă că nu făcuse nici o opunere, dar ea însăşi, de acord cu ceilalţi, în scop de a grăbi soluţia partajului, sesizase Curtea de Apel cu o cerere de rectificare a deciziei, spre a se trece în dispositiv şi obligaţia sa de a raportà bunurile primite, la massa succesorală.

Această cerere de rectificare, fusese însă pe just motiv respinsă; o asemenea rectificare nefiind permisă de articolul 292 procedura civilă, care prevede cazurile de rectificare, între care nu intră desigur şi acela al omisiunei instanţei, de a se pronunţà asupra unui capăt de cerere.

O altă complicaţie ce se ivise cu ocazia discuţiei chestiei de care ne ocupăm, provencà tocmai din cauză că erà vorba de o omisiune săvârşită de Curtea de Apel, omisiune de a judecà o parte a pricinei, care lesne se poate confundà cu omisiunea unei instanţe de a răspunde la unul din argumentele de drept sau de fapt invocate de parte, adică o lipsă de motivare, ceeace în drept constitue un motiv de casare.

Este bine înţeles că un asemenea motiv, adică, nediscutarea unui astfel de argument, nu poate duce la casare decât dacă această omisiune, e de natură a face să se poată schimbà soluţia procesului; ceeace în limbajul întrebuinţat de legiuitor, în materia de judecată în Casaţie, se numeşte o omisiune esenţială.

Această confuzie între omisiunea de a se pronunţà asupra unui capăt de cerere, ceeace constitue un caz de revizuire a judecăţei, şi omisiunea de a cercetà şi răspunde la un argument de drept sau de fapt invocat, care ar fi de natură a puteà să schimbe soluţia procesului, poate desigur da loc, la prima vedere, la dificultăţi, dar după o mai adâncă examinare, nu e de loc greu de deosebit aceste două cu totul deosebite feluri de omisiuni.

Dacă omisiunea constă ca în speţă, în lipsa de a se fi pronunţat asupra unui capăt de cerere, adică a unei părţi din ceeace formà obiectul cerut, ea constitue cu certitudine un caz de revizuire, iar nici decum un motiv de casare.

Aceasta a fost dealtfel şi soluţia dată de Inalta Curte, după diverginţă, prin decizia sa, care confirmă în totul jurisprudenţa sa, o jurisprudenţă constantă şi care datează încă dela anul 1884.

ION N. STAMBULESCU
Procuror General la Curtea de Casaţie

(1) Iată textul motivelor de recurs: «Sentinţa este casabilă şi o atacăm în baza art. 30 alin. VI leg. Curţei de Casaţie, pentru rea aplicaţiune a legei, comisă prin aceea că se bazează pe principiul de drept neexistent că faţă de o autoritate sau organele unei autorităţi repoziţiune sumară nu are loc.

«In această privinţă sentinţa este în contrazicere cu Constituţia, cu doctrina şi cu jurisprudenţa.

1. «In România, toate actele autorităţilor administrative, pot fi atacate înaintea instanţelor judecătoreşti. Acest principiu este recunoscut în art. 107 din Constituţie, care prevede că «cel vătămat în drepturile sale, fie printr'un act administrativ de autoritate, fie printr'un act de gestiune făcut cu călcarea legilor şi regulamentelor, fie prin rea voinţă a autorităţilor administrative de a rezolvà cererea privitoare la un drept, poate face cerere la instanţele judecătoreşti pentru recunoaşterea dreptului său. Organele puterei judiciare judecă dacă este actul ilegal, îl pot anulà etc., etc.».

«Toate argumentările sentinţei cad faţă de acest text.

«Este cert că recunoaşterea dreptului cetăţeanului nu trebuie cerută într'o formă sacramentală. Constituţia nu prevede forme speciale. Deci, când cetăţeanul crede că repoziţia sumară este potrivită pentru apărarea drepturilor sale, nimic nu-l împiedică să aleagă această cale.

2. «Insă nici chiar după dreptul comun nu este exclusă repoziţia sumară faţă de autorităţi şi organele lor.

«Motivul pentru care repoziţia sumară de regulă nu are loc faţă de aceştia este că la actele autorităţilor, de regulă, lipseşte pretor, Eugen Asztalos, notar comunal şi Iosif Kato, consilier comunal, pentru turburare de posesiune săvârşită prin faptul că, în mod arbitrar, au interzis arendaşului libera exploatare a izvorului de apă «Matilda» — oprindu-l de a mai scoate şi pune în vânzare apa minerală, dacă nu va plătì de fiecare sticlă 3 lei 30 bani, aceasta în vederea achitării unei datorii nerecunoscută de reclamanţi.

Că, judecătoria de ocol Sf. Gheorghe a admis acţiunea, iar Tribunalul Trei Scaune, în urma apelului făcut de pârîţi prin sentinţa No. 2273/17 din 10 Dec. 1925, admiţând apelul a reformat hotărîrea judecătoriei de ocol şi a respins acţiunea cu cheltuieli de judecată.

Că, pentru a da această soluţiune, Tribunalul constată în fapt că în ziua de 16 Aprilie 1925, notarul comunei Eugen Asztalos, împreună cu agentul comunal Iosif Kato din ordinul prim pretorului Ion Giurgiu — toţi trei pârîţi — au înfiinţat sechestru asupra arendăşiei izvorului «Matilda» pentru neachitarea arenzei pe trimestrul Aprilie-Iunie 1925 sechestrând preţul de vânzare a apei ce se va scoate dela izvor până la concurenţa sumei de 250.000 lei, sub modalitatea că până la achitarea acestei datorii nu poate fi ridicată nici o sticlă de apă din magazie fără a se plătì în prealabil pentru fiecare sticlă 3 lei 30 bani şi ordonând jandarmilor de a împiedicà scoaterea sticlelor fără a justificà plata sumei stabilită.

Că, examinând apoi Tribunalul chestiunea posesiunei şi a faptului turburărei şi fără a se ocupà de diferendul dintre părţi în ceeace priveşte dreptul de proprietate, arată că, din contractul încheiat în anul 1923 pe cinci ani — în urma licitaţiei publice — cu comitetul de 18 al publicului proprietar din comuna Bodoz şi încă alte 8 comune, — comitet recunoscut şi de pârîţii Eugen Asztalos şi Iosif Kato că administrează izvorul «Matilda», — rezultă că, arendaşul Gh. Fleischer deţine izvorul cu dreptul publicului proprietar din care 9 comune — înscrise ca atare în mod indivizibil în cartea funduară.

Că, în ceeace priveşte faptul turburărei, sechestrul a fost aplicat de pârît în baza hotărîrei No. 2781/925 a prefectului judeţului Trei Scaune, hotărîre confirmată şi de Ministerul de Interne şi prin care se punea în vedere arendaşului Gh. Fleischer să plătească arenda izvorului la casieriile comunale, fiindcă în caz contrar, se va aplicà legea de urmărire, dat fiindcă acest venit erà înscris în bugetele comunale, — şi în caz de neplată, urmà să fie incassat conf. legei pentru perceperea şi urmărirea veniturilor, conf. art. 11 din statutul privitor la administrarea izvorului.

Că, arendaşul neconformându-se acestei dispoziţiuni, prefectul judeţului a luat măsuri ca, în conformitate cu legea pentru urmărirea veniturilor Statului să se urmărească şi arenda izvorului, ceeace s'a şi făcut.

Că, în contra acestei urmăriri s'a făcut contestaţie la Tribunal, contestaţie ce, însă, a fost respinsă.

Că, din cele stabilite Tribunalul conchide că, faptul turburărei s'a săvârşit de pârîţi, ca organe oficiale şi prin o procedură oficială, că sechestrul a fost legal aplicat pentru o creanţă a cărei percepere se face conf. cu art. 213 din legea contabilităţei publice.

Că, pârîţii funcţionari administrativi, săvârşind faptul cu toate formele legale, în contra unor atari acte cari lezează un pretins drept, nu există acţiune pentru repoziţie sumară şi, în consecinţă, respinge acţiunea.

Având în vedere că prin motivul 3 de casare se susţine că instanţa de apel a aplicat greşit legea întemeindu-şi hotărîrea pe un principiu inexistent, anume că, faţă de o autoritate sau organele ei, n'ar există repoziţie sumară, violând astfel şi art. 107 din Constituţie.

Având în vedere că, prin constatările făcute de instanţa de apel, s'a stabilit în mod neîndoelnic că pârîţii au înfiinţat sechestru asupra izvorului «Matilda» în baza unui

---

intenţia de a tulburà posesiunea (animus turburandi). Actul care în sine ar constitui tulburare, se săvârşeşte fără tendinţa de a tulburà posesiunea, ci are alt scop legal.

«Când însă autoritatea, sau mai bine zis organele ei, procedează cu intenţia de a-şi însuşi pe nedrept posesiunea sau foloasele unui lucru, actele lor constitue tulburare de posesiune şi pot fi anulate prin repoziţie sumară. Autorităţile sau organele lor n'au privilegiul să ia dela altul pe nedrept un lucru. Dacă tulbură posesiunea fără a executà un mandat legal, fără a aduce la îndeplinire vreo poruncă a legei, ci pur şi simplu pentru a-şi însuşi foloasele unui lucru, repoziţiunea sumară are loc. Dacă primarul mă dă afară cu ajutorul agenţilor comunei, din casa mea proprie, locuită de mine şi o ocupă pentru a instalà acolo localurile primăriei, eu n'am drept la apărarea judecătorească? N'am drept la repoziţiunea sumară? Dar atunci încetează orice ordine în ţară şi cetăţenii sunt la discreţia samavolniciei organelor administrative abuzive. Dreptul meu şi mijloacele de apărare ale dreptului nu depind de persoana tulburătorului; persoana tulburătorului este indiferentă. Principiul adoptat de sentinţă este principiul nihilismului juridic, refuzarea ajutorului judecătoresc faţă de actele de samavolnicie.

«Ori, în speţă, este evident că pârîţii au procedat cu vădită intenţie de a-şi însuşi foloasele unui lucru care este înscris în Cartea funduară ca proprietatea altora. Comuna hotărăşte că venitul acestui lucru va fi înscris în bugetul comunei şi pe această bază pune sechestru asupra lucrului. Cu alte cuvinte, comuna hotărăşte să ia pe nedrept veniturile lucrului altuia şi pârîţii execută aceasta. Este acelaş lucru ca şi când ar declarà că toate chiriile ce se plătesc proprietarilor de casă din comună, constitue venitul comunei şi le-ar sechestrà. Tribunalul n'ar da mână de ajutor? Dar dacă comuna ar înscrie în buget că leafa prezidentului Tribunalului este un venit al comunei, Tribunalul ar respectà şi aceasta? Sau dacă ar înscrie în bugetul comunei arenda plătită Statului, sau preţul loturilor celor împroprietăriţi, Tribunalul ar declarà că Statul nu se poate plânge pentru tulburarea posesiunei?

3. «Tribunalul confundă comuna ca subiect al drepturilor patrimoniale şi comuna ca autoritate.

«Chiar dacă ar fi exact principiul că în contra actelor autorităţilor repoziţia sumară n'are loc, este evident că în speţă pârîţii au lucrat în interesul comunei ca subiect de drept particular. Este vorba de chestiunea dacă comuna dispune de veniturile izvorului, sau proprietarii înscrişi în Cartea funduară. Deci, dreptul este discutat între două persoane particulare şi actele n'au fost săvârşite de comuna cu imperiu, ci de o persoană sau de mai multe persoane particulare cari lucrează pentru a luà dela alte persoane particulare folosinţa lucrului acestuia. Este vorba pur şi simplu de o ocupaţiune în interesul unei alte persoane. Adică, adversarul nostru nu este o autoritate, ci un subiect de drept particular, pârîţii nu sunt organe de ale autorităţei, ci persoane particulare cari au tulburat posesiunea noastră în interesul unui subiect de drept privat: comuna ca subiect al unor drepturi patrimoniale. Actele lor nu constitue acte de autoritate, ci pur şi simplu un act de samavolnicie pentru a acaparà veniturile izvorului pe seama altuia. Deci, nici vorbă nu poate fi de aplicarea principiului că actele autorităţilor nu pot fi atacate prin repoziţie sumară.

4. «Nu importă că pârîţii au executat ordin superior, căci proprietarul nu este dator a cercetà dacă tulburătorul a lucrat din îndemn propriu sau din ordinul altora. Faptul că pentru stabilirea şi administrarea averei şi venitului comunei sunt supuse controlului autorităţilor, nu altereazà împrejurarea că comuna, faţă de noi, în procesul de faţă şi în chestiunea tulburărei posesiunei nu este o autoritate ci o persoană particulară. Multe persoane juridice private sunt supuse controlului autorităţilor, dar, dacă comit uzurparea drepturilor altora, chiar cu aprobarea prealabilă a autorităţei, această aprobare nu le scuteşte de datoria de a restabili starea anterioară.

5. «Nu importă nici faptul că sechestrarea s'a făcut pe calea prevăzută pentru incassarea veniturilor publice. Modul procedurei nu altereazà caracterul juridic al faptelor şi părţilor. Decisiv este numai faptul, dacă acea obligaţiune pentru care se face incassarea, este ordin public sau

ordin al prefecturei jud. Trei Scaune, ordin dat în conformitate cu hotărîrea No. 2781/925, întemeiată pe dispoziţiunile unui statut aprobat de Minister şi prin care se regulamentă modul de incassare a veniturilor provenite din arenda izvorului din chestiune.

Că, prin urmare, pârîţii au lucrat în calitate de funcţionari administrativi, executând numai ordinul prefecturei.

Considerând că, întrucât prin acel ordin reclamanţii s'au văzut lezaţi în drepturile lor şi procedeul persoanei dela care emană ordinul nu puteà fi remediat prin nici o cale de apel sau recurs, admisă de lege, nu pârîţii, ci autorul ordinului puteà fi chemat în judecată dacă prin acel ordin a lucrat în mod ilegal — depăşindu-şi atribuţiunile sale, — deoarece cel ce execută un ordin sau deciziune nu poate fi făcut responsabil pentru executare, fiindcă el nu acţionează din propria autoritate, ci aduce numai la îndeplinire mandatul primit.

Considerând că, în speţă, pârîţii obiectând că ei au executat numai ordinul prefectului judeţului şi reclamanţii omiţând a chemà în judecată autorul acelui ordin pentru a se stabilì relaţiunea dintre dânşii cu privire la responsabilitatea pentru faptul săvârşit, bine instanţa de apel a respins acţiunea fără a violà prin aceasta vreun text de lege sau principiu de drept.

Considerând, apoi, că prin acţiunea introductivă de instanţă, pârîţii au fost chemaţi personal în judecată şi nu ca reprezentanţi ai vreunei autorităţi, Inalta Curte găseşte inutil a examinà chestiunea dacă faţă de o autoritate există acţiune în turburare de posesie, sau repoziţie sumară.

Că, aşà fiind şi, întrucât în speţă nu este vorba de acte şi fapte săvârşite de vreo autoritate, nu poate fi vorba nici de violarea art. 107 din Constituţie, dat fiindcă prin acest text de lege se reglementează drepturile justiţiabililor faţă de acte administrative de autoritate, acte de gestiune făcute cu călcarea legilor şi regulamentelor, sau rea voinţă a autorităţei administrative de a rezolvà o cerere privitoare la un drept, câtă vreme în speţă este vorba de executarea unei hotărîri administrative, executare adusă la îndeplinire de funcţionari administrativi, chemaţi personal în judecată şi nu în calitate de reprezentanţi ai vreunei autorităţi.

Că, astfel fiind, motivul de casare este neîntemeiat şi urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive Curtea în numele legei respinge motivul III de casare şi dispune înaintarea dosarului Secţiunei I-a pentru a judecà celelalte motive de casare.

Decizia No. 26 din 6 Iunie 1929.

Presidenţia d-lui **Oscar N. Nicolescu**, prim-preşedinte; Avocaţi d-nii **V. Glăjariu**, p. recurenţi şi **Adem**, p. intimaţi.

---

de ordin particular. Ori, în speţă, pârîţii afirmă că folosinţa imobilului se cuvine comunei şi arendaşul trebuie să plătească arenda la comună. Nu cer impozit sau altă prestaţiune de ordin public, ci titlul pretenţiunei are caracterul unui drept privat, izvorând dintr'un pretins drept de proprietate. Deci, sechestrarea s'a făcut pentru valorificarea unei pretenţiuni particulare a comunei. Nu este vorba de o obligaţiune a cetăţenilor faţă de comună ca autoritate, ci de o pretenţiune capistă a comunei ca persoană particulară. Deci, faptul că pentru incassarea acestei pretenţiuni particulare comuna s'a folosit de calea prevăzută de lege pentru incassarea veniturilor publice, nu preface natura actelor de a fi particulare».

(2) Decizia Inaltei Curţi, în secţii-unite, pune în discuţie problema răspunderei funcţionarilor publici pentru fapte de serviciu. Inalta Curte constată că în speţa judecată, erà vorba de răspunderea unor funcţionari publici, însărcinaţi de superiorii lor erarhici, să aducă la îndeplinire un act administrativ de autoritate. In cursul procesului nu s'ar fi alegat din partea reclamanţilor că aceşti funcţionari ar fi procedat cu exces de putere sau cu rea credinţă sau rea intenţie în îndeplinirea însărcinărei lor. Ideia unui *fapt personal* a funcţionarilor a fost completamente înlăturată.

S'a pus deci în întregime chestia de a se şti dacă funcţionarul public poate fi chemat la răspundere pentru un fapt de serviciu; dacă această chemare la răspundere poate fi făcută direct de particularul lezat, sau numai de Stat pe calea chemărei în garanţie; dacă în orice caz funcţionarul poate fi chemat la răspundere fără a fi chemată în acelaş timp în judecată şi autoritatea respectivă sau superiorul ierarhic care a dat ordinul a cărui executare a putut produce daune.

Inalta Curte, examinând aceste chestiuni, stabileşte, dealtfel în conformitate cu jurisprudenţa ei constantă anterior Constituţiei din 1923, următoarele principii:

a) Funcţionarii publici nu pot fi chemaţi direct la răspundere pentru fapte de serviciu;

b) Când ordinul emană dela un superior ierarhic, trebueşte chemat şi acesta în judecată, spre a se stabilì corelaţiunea de serviciu dintre aceşti funcţionari;

c) Funcţionarii nu pot fi chemaţi în judecată decât ca reprezentanţi ai autorităţei şi nu în nume personal.

Dacă examinăm cu atenţie aceste trei idei emise, este drept, în mod cam imprecis de Inalta Curte, ele se pot astfel rezumà:

a) Funcţionarii publici nu pot fi chemaţi personal la răspundere pentru fapte de serviciu;

b) In ipoteza când ei sunt chemaţi ca reprezentanţi ai autorităţei, atunci trebuesc chemaţi în judecată şi funcţionarii de execuţie şi superiorii lor ierarhici, spre a se stabilì între ei corelaţiunea de serviciu.

Problema care interesează aici este aceea privitoare la modul de punere în mişcare a acţiunei în responsabilitate. Particularii pot pune în mişcare acţiunea în responsabilitate împotriva funcţionarilor publici; şi pot face ei aceasta în mod direct sau prin intermediul Statului? Am discutat pe larg această chestiune cu altă ocazie [1]). Arătam cu aceà ocazie că oricare ar fi caracterul faptului generator de daune, fie el un fapt personal fie un fapt de serviciu, răspunderea pentru daune o va aveà în toate cazurile Statul; singur acesta va aveà acţiunea recursorie împotriva funcţionarului, acţiune care, în cazul unui fapt personal, poate aveà două înfăţişări: o acţiune recursorie propriu zisă şi o acţiune disciplinară, care să ducă chiar la eliminarea funcţionarului din serviciu. Tot acolo arătam că un particular nu poate chemà direct la răspundere pe funcţionar, ci el nu se poate îndreptà decât împotriva Statului.

Justificarea care se aduce acestui principiu este că, în practică, chestiunea cea mai grea este aceea a diferenţierei faptului personal de faptul de serviciu. Această deosebire este totdeauna extrem de dificilă; nu se poate concepe ca ea să fie lăsată la aprecierea particularilor sau a Justiţiei obişnuite. Când este vorba de aprecierea unui fapt personal, de sigur, intervin o serie întreagă de circumstanţe, particulare serviciului public, pe care numai organele administrative le cunosc şi le apreciază. In aprecierea acestor fapte tradiţia administrativă joacă un rol extrem de important; nu trebuie deasemeni să se uite că moralitatea administrativă este mai exigentă decât legalitatea. Toate aceste împrejurări nu pot fi apreciate decât de organele administrative: această situaţie este şi în interesul publicului, care va puteà astfel obţine, în caz de câştig, repararea imediată şi sigură a prejudiciului şi a interesului funcţionarilor, deoarece aprecierea faptelor de serviciu sau a faptelor personale [1]) se va face de organe administrative.

Ceeace se desprinde din decizia de faţă a Inaltei Curţi şi merită să fie relevat este că Inalta Curte, examinând textele în vigoare, ajunge la concluziunea că funcţionarii publici nu pot fi chemaţi direct la răspundere de particulari; ci pot fi chemaţi numai în calitatea lor de reprezentanţi ai autorităţei, răspunderea incumbând în întregime autorităţei şi această sigură având dreptul să se întoarcă cu acţiune în regres împotriva funcţionarilor. Această soluţiune a fost preconizată de noi încă din 1926 în Studiul asupra *Răspunderei puterei publice*.

G. ALEXIANU
Prof. de Dr. Public la
Univers. din Cernăuţi

---

[1]) G. Alexianu, *Răspunderea puterii publice*, 1926, p. 43 şi urm.

[1]) D-l prof. A. Teodorescu în *Tratat de drept administrativ*, ed. III, vol. I, pag. 455 vorbeşte de *greşeli personale de serviciu* şi *greşeli de serviciu*. Socotim că distincţia aceasta nu este cuprinzătoare deoarece răspunderea Statului nu este angajată, aşà cum o arată şi d. T. (p. 465). numai în caz de culpă, ci în toate împrejurările când, din cauza funcţionărei serviciului public, s'a produs o daună. Socotim deci expresiunea *fapt de serviciu* şi *fapt personal* mult mai potrivită cu ideea modernă care stă la baza răspunderei Statului.

CAS. II, **11 Febr. 1930**

BUCOVINA. JUDECĂTORIE DE OCOL. ORDONANŢĂ DE ADJUDECARE. RECURS. INADMISIBILITATE. (1)

Nici un text din legile din Bucovina şi nici din legea Inaltei Curţi de Casaţie, nu acordă dreptul de recrus la Inalta Curte în contra încheierilor pronunţate de judecătoria de ocol, în orice materie ar fi date.

(Iacob Schnappe cu Soc. de Credit Funciar Urban din Iaşi).

CURTEA: Având în vedere că prin ordonanţa din 12 Noemvrie 1928 judecătoria mixtă din Cernăuţi a adjudecat în mod definitiv asupra Fondului Bisericesc Româno-Ortodox din Bucovina imobilul debitorului Iacob Schnapp în urma vânzărei lui prin licitaţie publică cerută de creditoarea Societatea de Credit Funciar din Iaşi.

Că, în contra acestei ordonanţe, debitorul a făcut după cum arată prin cererea sa din 29 Noemvrie 1928, — «recurs» la Tribunalul Cernăuţi, care i-a fost respins prin jurnalul din 22 Decemvrie 1928, — iar la 21 Decemvrie 1928 a făcut în contra aceleiaş ordonanţe recurs la această Inaltă Curte.

Având în vedere că chestiunea rămasă în divergenţă constă în aceea de a se şti dacă recursul făcut de debitor în contra ordonanţei Judecătoriei de ocol direct la Curtea de Casaţie este ori nu admisibil după lege.

Considerând că este necontestat că după procedura execuţiunei în vigoare în Bucovina, instanţa competinte a efectua vânzarea silită a unui imobil în baza unui act de ipotecă devenit executoriu, ca în speţă, este judecătoria de ocol.

Considerând că, în speţă, imobilul debitorului recurent, situat în Cernăuţi, a fost ipotecat Creditului Funciar Urban din Iaşi.

Considerând că legea privitoare la societăţile de credit funciar prevede la art. 37 că executarea creanţelor societăţilor de credit funciar urban se va face în conformitate cu dispoziţiunile edictate în art. 17, 18, 19 şi 20 din legea societăţilor civile de credit funciar rural din 22 Iunie 1923.

Considerând că aceste articole au simplificat formalităţile relative la vânzarea silită a imobilului ipotecat; că, art. 20 din legea creditului rural prevede că, după plata preţului în numerar sau în scrisuri funciare, se

---

(1) D-l Iacob Schnapp din Cernăuţi a hipotecat imobilul său din acest oraş Creditului Funciar Urban din Iaşi.

Această instituţie de credit este guvernată de legea promulgată la 20 Martie 1926, lege care a fost alcătuită pentru întreg teritoriul României Mari, şi care creiază o seamă de avantagii pentru credite, în special în ceeace priveşte urmăririle, introducând o simplificare a urmăririlor, prin derogare dela legile de procedură existente.

Prin actul de hipotecă încheiat atunci, d-l Schnapp a declarat că cunoaşte toate aceste dispoziţiuni ale legei Creditului Funciar Urban, înţelegând să se supuie lor în tot ce priveşte împrumutul hipotecar ce i s'a consimţit.

Uzând de dreptul ce-i dădeà legea şi actul de hipotecă, Creditul începe urmărirea, procedând în această primă fază în totul conform dispoziţiunilor legei sale organice.

Deoarece art. 37 al legei Creditelor Urbane, dispune ca «Executarea creanţelor societăţilor de Credit Funciar Urban se va face în conformitate cu dispoziţiunile prevăzute în art. 17, 18, 19 şi 20 din legea Societăţilor civile de Credit Funciar Rural din 22 Iunie 1923», Creditul Funciar Urban din Iaşi, face d-lui Schnapp somaţiunea de urmărire, prevăzută de art. 19 din legea Creditelor Funciare Rurale, care înlocueşte comandamentul cunoscut în procedura civilă a vechiului Regat.

Părăsind însă această cale firească, Creditul Funciar Urban din Iaşi, nesocoteşte dispoziţiile legei sale pentru actele de urmărire următoare, şi se adresează judecătoriei-mixte din Cernăuţi, instanţă neconpetinte, după legea creditelor, obţinând atât încuviinţarea cât şi vânzarea conform dispoziţiunilor legei de procedură din Bucovina, după cum şi în faţa Inaltei Curţi au recunoscut reprezentanţii lui.

Cu toată opunerea d-lui Schnapp, Judecătoria mixtă, instanţă ce nu erà competinte, conf. legei creditelor, admite scoaterea în vânzare.

Se procede la o primă licitaţie, conform dispoziţiunilor legei de procedură din Bucovina.

Imediat după ea, însă judecătoria care până atunci observase regulele procedurale bucovinene, dispune facerea unei supra-licitaţii, în termenul prevăzut de egea creditului, cu toate că procedura civilă bucovineană nu cunoaşte supralicitaţia.

La termenul defipt însă pentru licitaţie, părţile de comun acord cer amânarea ei, fără a cercetà dacă o asemenea măsură este posibilă în spiritul legei creditului, care se referă la procedura civilă din vechiul regat; judecătoria condusă de principiile procedurei locale, sub imperiul căreia vânzările publice se pot amânà de comun acord pentru orice termen, admite această măsură.

De data aceasta, la 12 Noemvrie 1928 ea ţine supra-licitaţie şi adjudecă imobilul asupra Fondului Bisericesc bucovinean, eliberând o ordonanţă de adjudecare, aşà cum prevedeà legea creditului şi nu încheierea cerută de legea procedurală din Bucovina.

Procedând astfel judecătoria mixtă, care şi-a arogat singură competenţa de a desăvârşi această urmărire, a introdus un sistem hibrid în contrazicere atât cu legea de execuţiune din Bucovina, cât şi cu legea Creditului Funciar Urban şi Rural.

Dat fiind, că singura lege aplicată urmăririlor Creditului Funciar Urban este legea sa organică din 20 Martie 1926, dat fiind că potrivit ei, judecătoria mixtă a eliberat o ordonanţă de adjudecare, am atacat în termen util această ordonanţă cu recurs la Casaţie.

Recursul acesta este admisibil. In adevăr legea Creditelor Funciare Urbane, care se complectează conf. art. 37, cu unele dispoziţiuni din legea Creditului Rural, trebuia respectată, atât în privinţa competinţei, cât şi în privinţa procedurei de urmat în tot decursul vânzărei.

Conform acestei legi, trebuià ţinută o supra-licitaţie cu respectarea tuturor formelor şi publicaţiilor prevăzute de această lege.

Adjudecarea se termină prin eliberarea unei ordonanţe de adjudecare aşà cum de altfel a procedat judecătoria şi nu printr'o încheiere, cum ar fi cerut legea execuţională din Bucovina, paragraf 62.

Această ordonanţă de adjudecare se poate atacà numai cu recurs, şi acest recurs se îndreaptă aşà cum am procedat, la Inalta Curte de Casaţie.

Este adevărat că legea Creditelor Funciare nu prevede expres această cale de atac, de unde adversarii noştri deduc că în această privinţă se vor aplicà dispoziţiile procedurei bucovinene, cari permit un apel denumit şi recurs, cu totul diferit de recursul cunoscut de procedura civilă a vechiului Regat şi care trebuià adresat la instanţa imediat superioară, adică la Tribunal.

Ordonanţa de adjudecare se atacă numai prin recurs la Casaţie, aşà cum cere procedura civilă a vechiului Regat, la care legea Creditelor Funciare se referă, atât expres, cât şi implicit, şi care complectează această lege, ori de câte ori ea nu conţine dispoziţii exprese şi fără aplicarea cărei însăşi dispoziţiile legei creditelor ar deveni caduce.

Deşi legea procedurală bucovineană este încă în vigoare în Bucovina, dispoziţiile ei urmează să fie înlăturate parţial, în tot ceeace priveşte urmăririle efectuate de credit, şi în locul ei, instanţele judecătoreşti vor aplicà în aceste cazuri, procedura civilă a vechiului Regat.

Astfel art. 18 al legei Creditului Funciar Rural, aplicabil urmăririlor făcute de Creditele Urbane, prevede că: «In caz de întârziere din partea debitorului, Societatea poate cere preşedintelui Tribunalului punerea în posesie a imobilului, somându-se pe debitor conf. *art. 74 al procedurei civile*». Iar art. 19 dispune: «notificarea somaţiei se va face conf. art. 74 al procedurei civile» (al. 5), «afiptul către debitor se va notificà conform art. 74 al procedurei civile» (al. 15), «Notificarea afiptelor se va face conf. art. 74 al procedurei civile» (al. 17), air art. 35 al legei Creditului Funciar Urban dispune că pentru înscriere se va procedà conf. dispoziţiunilor art. 727 prc. civilă.

Iată dar o seamă de cazuri, când legea creditelor dispune expres aplicarea unor dispoziţiuni din procedura civilă a vechiului Regat, care aşà dar prin voinţa legiuitorului se extind şi în provinciile alipite pretutindeni unde legea creditului este în vigoare.

Pentru toate celelalte dispoziţii legea creditului se referă implicit la procedura civilă a vechiului Regat, pe care o extinde şi în teritoriile alipite, abrogând parţial dispoziţiunile legilor locale, în tot ceeace priveşte urmăririle făcute de Credite.

Astfel legea Creditelor vorbeşte de supra-licitaţie, procedură necunoscută în Bucovina şi pe care o introduce după procedura civilă a vechiului Regat, care va complectà fireşte legea Creditului, când aceasta omite să dispue expres. Această va da adjudecatarului ordonanța de adjudecare.

Considerând că art. 47 din legea creditului urban prescrie că dispozițiunile acestei legi se aplică și în teritoriile alipite pentru împrumuturile acordate de Credit, că urmărirea creanțelor se va face pe baza dispozițiunilor legei, prin organele competinte de executare din acele teritorii, aplicându-se la urmărire și dispozițiunile legei cărților funduare.

Considerând că nici legea creditului funciar urban nici aceea a creditului funciar rural nu arată calea de atac în contra ordonanței de adjudecare dată adjudecatarului în materie imobiliară silită.

Că, din tăcerea legei, nu se poate deduce că legiuitorul a înțeles să abroge implicit regulele de procedură civilă aplicabile în teritoriile alipite cu privire la calea de atac a unei ordonanțe de adjudecare, și să le înlocuească cu dispozițiunile din condul de procedură civilă din Vechiul Regat; că, din contră, în lipsa unei dispozițiuni exprese în acest sens, și chiar din prescripțiunile cuprinse în art. 47 din legea Creditului funciar urban, rezultă neîndoios că intențiunea legiuitorului a fost să lase și în această privință să se aplice în teritoriile alipite regulele de procedură de drept comun acolo în vigoare.

Considerând că nici un text din legile din Bucovina și nici din legea Inaltei Curți de Casație, nu acordă dreptul de recurs direct la Inalta Curte în contra încheierilor pronunțate de judecătorul de ocol, în orice materie ar fi date.

Că, în asemenea condițiuni, recursul de față, făcut direct la această

---

lege dispune eliberarea ordonanțelor de adjudecare, pe când în Bucovina există numai încheieri. Art. 19 al legei Creditului Rural: «recipisa depozitului se va păstrà de Tribunal până la eliberarea ordonanței de adjudecare». Art. 20: «taxa către portărei pentru emiterea ordonanței de adjudecare este în sarcina adjudecătorului».

Așà dar, atât spiritul cât și litera legei Creditului se referă la dispozițiile procedurei civile din vechiul Regat, care în această măsură sunt extinse și în provinciile alipite și care abrogă parțial procedura executărei sliite și a căilor de atac cu privire la urmărire rămasă în vigoare temporar până la unificare.

O asemenea abrogare implicită este posibilă. Intreaga doctrină și jurisprudență admite de pildă, că chiar dispozițiile exprese ale legiuitorului, fără ca el să se refere măcar implicit în vreo dispoziție legislativă la dispozițiile legilor locale care contrazic concepția de organizare a noului suveran sunt abrogate dela sine din ziua anexiunei fiind înlocuite cu dreptul anexatorului.

«En effet» spune Eliesco *Les Conflits d'annexion*, pag. 340—341, «si la législation locale de droit privé reste en vigueur, c'est par l'effet d'une manifestation de volonté expresse ou tacite du nouveau souverain. La nationalisation des lois annexées est un aspect très remarquable de l'exercice par l'annexant de ses pouvoirs souverains. Or il est évident qu'en faisant usage de ses pouvoirs, l'annexant ne fait qu'affirmer sa souveraineté telle qu'il la conçoit, c'est à dire telle qu'elle existe en vertu des règles qui la constituent et l'organisent, il s'ensuit que toutes les dispositions de droit privé local qui s'inspirent de principes contraires à ceux qui sont à la base de la conception que se fait l'annexant de sa propre souveraineté, doivent disparaîter. Le souverain annéxant en effet ne peut pas en même temps affirmer sollenellement d'une part sa souveraineté en nationalisant le droit privé annexé, et d'autre part la nier en étendant les effets de cette nationalisation aux règles locales de droit privé qui contredisent à sa manière de concevoir le pouvoir suprème».

In adevăr, toate legile menținute provizor, în regiunile alipite, își trag forța lor din suveranitatea anexatorului. Prin voința sa el le-a naționalizat, dându-le puterea și fixându-le limitele ce le crede de cuviință. El le poate extinde sau restrânge, expres sau tacit, după cum propriile interese îi dictează, urmărind continuu o unificare progresivă a dreptului. Jurisprudența este datoare să-i ajute pe această cale, pentru a ajunge cât mai degrabă la un regim de drept unitar. Iar acest regim nu poate fi decât regimul pe care-l crează suveranitatea anexatorului.

«La nationalisation des lois annexées, spune Eliesco, *loc. cit.*, «est en quelques sorte une mutilation. Dans la mesure où ces lois sont en contradiction avec la souveraineté de l'annexant, elles sont abrogées de plano. Car il ne faut pas l'oublier, il s'agit de lois mortes, dont l'activité nouvelle découle d'une source de droit qui leur était primitivement étrangère. Aussi doivent-elles se marier avec les régles qui constituent et organisent la souveraineté dont elles tiennent dorénavant leur force légale».

Legile Creditului Funciar Rural și Urban sunt legi de unificare destinate să introducă un regim unitar legislativ în regiunile alipite. Ele sunt concepute după spiritul procedurei civile din vechiul Regat, la care se referă, cu care se complectează în mod firesc și pe care spre a nu rămâne caduce, le extind în provinciile alipite, prin voința implicit exprimată a legiuitorului, care poate dà legilor ce menține în provinciile alipite limitele de aplicare ce crede necesar.

Legiuitorul pentru unele dispozițiuni ale procedurei civile, se referă expres, pe altele le extinde implicit, și marchează voința sa când dispune în art. 45 al legei Creditului Urban, că «orice alte dispozițiuni contrarii legei de față sunt și rămân abrogate».

Instanțele judecătorești sunt obligate în aceste cazuri să aplice legea din vechiul Regat, în măsura în care această extindere este cerută de legea unificată.

Și până azi chiar așà au și procedat. Curtea de Apel din Chișinău, instanță din teritoriul alipit, a decis, pentru prima dată pe cale de jurisprudență, la 5 Octomvrie 1922, *Dreptul* No. 37: «Considerând că prin decretul de lege No. 2473 din 2 Iulie 1919, s'a pus în aplicare în Basarabia, între alte dispozițiuni din codul civil român și titlul despre minoritate, despre tutelă și despre emancipare» (art. 342—433 inclusiv).

... «Că într'adevăr se vede că în speță portărelul s'a condus exclusiv de formalitățile urmărirei silite, în conformitate cu legile ruse, totuș fiind vorba de averea unor minori, vânzarea prin licitație publică din ziua de 30 Septemvrie 1919, nu se puteà efectuà de portărel, în prezența d-lui Judecător de ședință A. Cateli, fără ca minorii să fie reprezentați și apărați prin împuternicitul lor legal, adică de tutore, chemat expres pentru vânzare, cum rezultă din toate textele dela urmărirea silită și așà cum hotărăște art. 397 pr. civ. română...».

«Considerând că aceste dispoziții, este drept, sunt înserate în codul de procedură civilă română și nu în titlul de codul civil referitor la tutelă, introdus în Basarabia, cu toate acestea se va aplicà fără îndoială, după cum de altfel se vor aplicà celelalte regule ce sunt răspândite prin codul civil român, care vorbește de minori și în legătură cu aceștia și de regulele de procedură civilă respectivă...».

Și în acelaș sens Corneliu Botez, nota *Pandecte Române*, 1923, I, 197: «Legile de procedură ale teritoriilor alipite de sigur nu-și pot aveà aplicarea lor, când prin legea extinsă din vechiul Regat, se trimite la dispozițiunile vreunui text din procedura vechiului Regat, cum e legea pentru încurajarea construcțiunilor de clădiri, care trimite prin regulamentul ei la art. 66 bis pr. civ. română, privitor la ordonanțele de référé, instituțiune necunoscută în legislația Ardealului».

«In acest caz, dispozițiunile legislației din Ardeal se complectează cu legea specială în sensul că procedura în chestiune e extinsă în cazurile prevăzute de legea specială».

«Dar se va zice: ce caută în Ardeal aplicarea unuĭ text sau a unei dispozițiuni parțiale dintr'o lege în vigoare în vechiul Regat? Aci răspunsul se poate dà lesne, prin aplicarea principiilor de drept public, principiu care-l face ca o lege locală vremelnică să cedeze legei persistente a Statului suveran».

«A ne abate dela această elementară regulă de drept public înseamnă a-l înfrânge, iar Justiția română, care este o emanațiune a suveranității naționale, nu posedă nicăeri acest drept».

Or, legea Creditului Funciar Urban referindu-se în tot ceeace privește executarea la procedura civilă din vechiul Regat, pe care o extinde în acele dispozițiuni, cari trebuie să o complecteze, determină în prim rând ca instanță competentă pentru executare Tribunalul.

Argumentul tras de adversarii noștri din art. 47 al legei Creditului Urban, care dispune: «Urmărirea creanțelor se fa vace (în teritoriile alipite) pe baza dispozițiunilor din prezenta lege, prin organele competente de executare, din acele teritorii», se întoarce în realitate împotriva lor, învederând în mod expres că legiuitorul a voit să păstreze din legiuirile teritoriale anexate numai competența organelor de executare și nici de cum competența instanțelor de judecată».

In adevăr, legile bucovinene ne spun lămurit ce sunt acele organe de executare ce rămân competente. Astfel legea excepțională are un titlu special «organ de executare» paragraful 24 dispunând: «ca organe de executare vor interveni funcționarii de executare, numiți pe lângă unele instanțe judiciare, funcționarii cancelarilor judiciare și servitorii judiciari». Iar norma de jurisdicție din Bucovina, tot sub titlul «organele de executare» dispune în paragraful 17 și urm.: «Pentru îndepli-

Inaltă Curte în contra unei încheieri a Judecătoriei de ocol, este inadmisibil şi ca atare el urmează să fie respins.

Pentru aceste motive respinge ca inadmisibil recursul.

Decizia No. 60 din 11 Febr. 1930.

Preşedinţia d-lui **Oscar N. Niculescu**, prim-preşedinte. Procuror general d-l **A. Căpăţână.**

CAS. III, 27 Noemvrie 1929

GAJ COMERCIAL. DEPOSEDAREA DEBITORULUI. EXCEPŢII. MATERII INDUSTRIALE PRIMITE IN STARE DE FABRICAŢIUNE. INŢELES. (Art. 480 al. 2 c. com.). (1), (2) şi (3)

Prin cuvintele «materii industriale prime în stare de fabricaţiune, etc.» legiuitorul a înţeles nu numai materiile industriale produse de un fabricant pentru prima oară în fabrica sa proprie ci toate materiile industriale dejà fabricate sau numai destinate unei exploatări sau aflate în depozitul unui exploatator — şi deci, ca în speţă, şi maşinile de tipografie, înţelegându-se a se exclude numai materiile industriale aflate în posesiunea comercianţilor.

(Andrei Lazaris cu Ludovic Calafeteanu).

CURTEA: Asupra motivelor de casare:

Având în vedere că, prin deciziunea atacată cu recurs, Curtea de Apel a hotărît că este nevalabil gajul comercial, constituit de recurent asupra unor maşini de tipografie aflate

---

nirea actelor de execuţiune pot fi numiţi la fiecare Tribunal, în măsura trebuinţei, agenţii de executare speciali».

La aceştia se referă legea Creditului în art. 47, neexistând portărei în provinciile alipite, oficiul lor va fi făcut de aceste organe de executare. Atât a voit legiuitorul să menţină din procedura locală.

Aplicând dar în totul, legea Creditului şi procedura civilă din vechiul Regat, la care această lege se referă, vânzarea se termină prin eliberarea unei ordonanţe de adjudecare.

Contra ei există o singură cale de atac posibilă, recursul în Casaţie.

Greşit socotesc adversarii noştri, că acest recurs se îndreaptă la Tribunal.

Recurs în sensul legei Curţei de Casaţie, nu se face la Tribunal, decât în afacerile mărunte, în care Judecătoria se pronunţă în prima şi ultima instanţă.

Ceeace legea excepţională numeşte recurs, şi care este posibil contra încheierilor şi nu în contra ordonanţelor de adjudecare, este în realitate un apel, în care din nou se evoacă tot fondul afacerei.

Aceasta apare lămurit din paragraful 3 al normei de jurisdicţie din Bucovina care spune: «calea de atac contra sentinţelor şi jurnalelor judecătoriei de ocol» (apel, recurs) se îndreaptă în a doua instanţă la Tribunale, în a treia instanţă decide contra sentinţelor şi jurnalelor Judecătoriei de ocol (revizuire, recurs) suprema Curte de Casaţie.

Ori conform legei Creditului şi a procedurei civile la care această lege se referă, contra ordonanţelor de adjudecare nu există apel.

Instanţa de fond care procedă la vânzare decide în prima şi ultima instanţă. Singura cale de atac admisibilă este numai recursul la Inalta Curte de Casaţie. (Concluzii scrise din partea recurentului).

LASCAR ANTONIU
Avocat

«(1) Iată textul motivelor de casare: Greşita interpretare şi aplicare în speţă a dispoziţiunilor art. 1785 cod. civ. combinat cu dispoziţiunile art. 480 cod. com. Omisiune esenţială. Violarea art. 1418 cod. civ. şi a regulelor de drept în ce priveşte preţul sublocaţiunei.

Exces de putere.

Am susţinut în faţa Curţei de Apel, că deşi gajul este un contract real, însă raporturile dintre părţi, aşà cum este în speţă, chiar o simplă posesiune contractuală este suficientă spre a stabili dreptul de preferinţă, pentru consideraţiunea că sesiunea în atare caz este cerută numai din cauza contractului real al convenţiunei de gaj.

Apoi onor. Curte arată că, chiar în cazul în care ar aveà fiinţă contractul de subînchiriere, încă gajul ar fi nul, deoarece condiţiunea esenţială a deposedărei debitorului nu este dovedită, concluziune care violează textele citate şi în orice caz le interpretă şi aplică greşit, deoarece localul în care se găseau obiecte gajate, fiind în folosinţa lui Lazaris, el aveà o posesiune civilă, suficientă spre a-i conservà privilegiul.

Această chestiune nici nu o discută apoi onor. Curte, şi din acest punct de vedere decizia este dată cu omisiune esenţială şi exces de putere.

Curtea susţine că excepţiunile din art. 480 al. 4 modificat la 1906 sunt de strictă interpretare şi aplicare, se aplică numai materiilor industriale prime, în stare de fabricaţiune sau dejà fabricate şi nu s'ar aplicà la maşinile, motoarele, etc., ale unui fabricant.

Or interpretarea onor. Curţi este eronată pentru că: 1. am dovedit Curţii cu acte asupra cărora nu spune nici un cuvânt, că d-l Calafeteanu este industriaş; 2. că ele s'au depozitat în imobilul din strada Schitu Maicilor No. 8 pentru ca să-şi exercite industria sa, deci dovedeam prima condiţie cerută de lege pentru existenţa gajului industrial. Am arătat Curţei, că nicăeri legea nu spune că textul s'ar aplicà numai materiilor fabricate şi am invocat în această privinţă expunerea de motive a legei din 1916, ca şi decizia Inaltei Curţi publicată în dreptul No. 1913 pag. 468. Totuş instanţa de fond a dat o altă soluţiune, violând, interpretând şi aplicând greşit zisul text de lege».

(2) Publicăm mai jos sent. Trib. Iaşi III, 6 Iunie 1930.

GAJ. FRUCTE PRINSE DE RĂDĂCINI. CULEGEREA LOR. PĂSTRAREA GAJULUI.

Legea neprevăzând vreo formalitate în plus pentru păstrarea gajului după culegerea fructelor, intabularea făcută la primăria locului, pe când fructele erau încă prinse de rădăcini, este suficientă şi vinul rezultat din culegerea recoltei rămâne bine gajat.

(Banca României cu judele sindic al falimentului Moise Iacobovici).

Moise Iacobovici cu actul autentificat de Trib. Iaşi secţia III-a sub. No. 3441 din 28 Iunie 1929 împrumută dela Societatea Anonimă Banca României din Iaşi suma de 500.000 lei plătibilă la 15 Ianuarie 1930; pentru garantarea acestui împrumut constitue gaj în favoarea Băncii pe lângă 50 vase de vin alb recolta anului 1928, aflate în crama viei Cozmoaia din comuna Bucium, jud. Iaşi proprietatea debitorului Moise Iacobovici, care s'a dat în păstrarea şi posesiunea lui Alexandru Agape şi recolta prinsă de rădăcini din aceeaş vie, cu specificarea că strugurii culeşi vor fi transformaţi în vin, servind pentru garantarea aceleiaş creanţe.

După culegerea recoltei, Moise Iacobovici depozitează vinul în crama viei Cozmoaia, din care vinde cantitatea de 8620 litri lui Bercu Moise, comerciant din Iaşi, înstrăinând astfel averea gajată pentru care motiv Banca creditoare a acţionat în judecată atât pe debitorul principal Moise Iacobovici cât şi pe Bercu Moise, cumpărătorul de rea credinţă, cerând a fi obligaţi în mod solidar la restituirea în natură a cantităţei de 8620 litri vin din recolta anului 1929 sau valoarea lor în sumă de lei 103.440, cu cheltueli de judecată.

Având în vedere, că în principiu, ca să existe privilegiu izvorît din contractul de împrumut pe gaj, este necesar ca lucrul gajat să se afle în posesiunea creditorului sau unei terţe persoane aleasă de părţi.

Că legiuitorul în anul 1906, pentru a dà o mai mare desvoltare împrumutului pe gaj, a derogat dela acest principiu, introducând în art. 480 cod. com. dispoziţia de a se puteà constitui gaj printre altele şi produsele solului pendinte încă prin rădăcini, care să rămâie în posesiunea debitorului; iar condiţiunea nedevenind perfectă faţă de terţele persoane decât numai dela data transcrierei actului în registrul ţinut în acest scop la grefa Tribunalului conform art. 728 bis pr. civ. iar în cazul când lucrurile date în gaj se află situate în altă comună decât aceea a reşedinţei Tribunalului, numai dela data intabulărei actului în registrul ţinut în acest scop la comuna situaţiunei lucrurilor date în gaj.

Că legiuitorul dispunând lăsarea gajului în mâna debitorului a prescris o mai largă publicitate a acestor acte, în scopul că terţii cari ar voì să urmărească sau să dobândească drepturi asupra acestor lucruri să aibă la îndemână aceste registre pentru a le cercetà şi a se asigurà dacă nu întâmpină vreo piedică legală în proiectele ce vroesc să traducă în fapt.

Considerând că, în speţă, din actul pus în discuţie constituindu-se gaj fructele prinse în rădăcini, din via Cozmoia com. Bucium, jud. Iaşi în întindere de 11 hectare iar vinul rezultat servind la garantarea aceleiaş creanţe, s'au îndeplinit formalităţile de publicitate a contractului de gaj, cerute de art. 728 bis pr. civ. şi anume: s'a transcris la grefa Tribunalului Iaşi secţia III-a sub No. 284 din 28 Iunie 1929 şi s'a intabulat la No. 31 din 6 Iulie 1929 în registrul anume ţinut de primăria comunei Bucium, jud. Iaşi a locului unde se află averea gajată, astfel că a devenit opozabil terţelor.

Având în vedere că pârîtul Moise Bercu a cerut respingerea acţiunei în ceeace-l în posesia intimatului debitor, motivând că potrivit art. 480 al. 1 cod. com. pentru valabilitatea gajului nu este suficientă numai posesia contractuală, ci mai trebuie să fie împlinită şi condiţiunea deposedărei debitorului, pentrucă numai astfel se va puteà stabilì un drept de preferinţă faţă de terţi, iar derogaţiunea prevăzută în alin. 2 — adaugă Curtea de fond — nu priveşte decât materiile produse de industriaş pentru prima oară în fabrica sa proprie, iar nu şi acele materii dejà fabricate, cari numai sunt depuse sau utilizate de un industriaş în atelierele sale de lucru;

Considerând că, în conf. cu art. 480 al. 2 cod. com. creditorul gagist nu-şi poate în principiu păstrà privilegiul asupra lucrului ce i-a fost constituit în gaj, decât dacă lucrul i-a fost predat în însăş posesia sa, sau cel mult unei terţe persoane aleasă de ambele părţi; că, prin derogaţiune dela acest principiu, legea modificatoare prin alin. 4 al aceluiaş text, a admis constituirea gajului asupra produselor solului prinse de rădăcini sau culese, precum şi asupra materiilor industriale prime, în stare de fabricaţiune sau dejà fabricate şi aflate în fabrici sau depozite, chiar numai prin singurul efect al convenţiunei, dela data actului care va indicà numărul, natura, calitatea şi locul unde se aflà gajul, fără a mai fi nevoie de deposedarea debitorului sau constituentului de lucrurile gajate, sub singura rezervă însă ca în termen de 5 zile dela data constituirei, actul să fie transcris în registrul actelor de amanet prevăzut de art. 728 bis proc. civ.;

priveşte, întrucât gajul constituit este valabil numai pentru fructele prinse în rădăcini şi este nul pentru strugurii culeşi şi transformaţi în vin, întrucât nu se arată în contract cum va rezultà pentru terţi individualizarea acestui vin; iar intabularea la comuna unde se aflà gajul s'a făcut pe specie, adică nu s'a individualizat lucrul gajat aşà cum prevede art. 480 al. 4 cod. com.

Considerând că, în adevăr, atât art. 480 al. 4, cod. com. cât şi art. 1686 cod. civ. prescrie că actul de gaj trebue să indice numărul, natura, calitatea şi locul unde se aflà gajul care rămâne în posesiunea debitorului.

Că dacă această cerinţă a legei se poate îndeplinì când se constitue gaj produse ale solului dejà culese, materii industriale prime în stare de fabricaţie, aflate în fabrici sau depozitate, apoi atunci când se constitue gaj fructe prinse de rădăcini, cum în speţă este recolta viei Cozmoaia, nu se poate individualizà, decât arătându-se suprafaţa viei a cărei recoltă se gajează şi localitatea unde se aflà, indicaţiuni care sunt suficiente pentru a satisface cerinţele legei; întrucât la acea dată nu se poate cunoaşte mai mult şi nici la data publicaţiunilor cerute de art. 728 bis, pr. civ. care trebuesc îndeplinite în 5 zile dela constituirea gajului.

Că legiuitorul neprevăzând vreo formalitate în plus pentru păstrarea gajului după culegerea fructelor, iar în contract specificându-se că vinul rezultat din recolta prinsă de rădăcini va garantà mai departe creanţa, actul este bine constituit; iar prin intabularea făcută la primăria locului unde se aflà averea gajată, pârîtul a putut luà cunoştinţă că vinul recolta anului 1929 din via Cozmoaia proprietatea lui Moise Iacobovici erà lovit de indisponibilitate prin contractarea împrumutului pe gaj.

Că, pentru aceste motive, Tribunalul găseşte că gajul este bine constituit, că vinul rezultat din culegerea recoltei prinsă de rădăcini erà gajat pentru garantarea creanţei reclamantului şi deci excepţiunea de nulitate este nefondată.

Sentinţa comercială Nr. 497/930.

Preşedinţia d-lui *M. Eşianu*, preşedinte şi redactor al sentinţei; advocaţi d-nii *Petre Sion* şi *Iurist* pentru reclamantă; *Nicu Apotecher* pentru pârît.

(3) Este o regulă generală, aceea că repartiţia proprietăţii nu se suprapune cu necesitatea de bunuri [1]).

De aici nevoia de credit, adică pentru a urmà definiţiunea lui J. Stuart Mill, necesitatea obţinerei «permisiunei de a utilizà capitalul altuia».

In industrie, creditul favorizează producţiunea. El o măreşte şi determină o perfecţionare de metode [1]). El devine chiar de o necesitate esenţială, pentrucă augmentează mijloacele de a obţine mai multă muncă [2]).

Temelia creditului este încrederea. Increderea în viitoarea compensare, a ceeace a fost pus la dispoziţiune pentru a înlocui numerariul.

Increderea poate luà două forme. Ea poate fi personală. Ne găsim, în acest caz, în ipoteza, că ea îmbrăţişează persoana. Creditul este personal, fie că este deschis sau pe cambie, iar averea debitorului formează gajul comun al tuturor creditorilor săi (art. 1719 cod. civ.).

Increderea se poate îndreptà către un obiect determinat din activul unei persoane. In acest caz creditul este real. Acordându-se creditorului dreptul de preferinţă asupra contra-valoarei acelui obiect, implicit el este scos din gajul comun al creditorilor, şi rămâne afectat gajului unui singur creditor, bine înţeles, până la marginile creanţei sale.

In dreptul nostru, garanţia reală îmbracă două forme: ipoteca şi gajul.

In dreptul roman deosebirea dintre aceste două instituţiuni derivă din situaţia obiectului. Dacă el se deplasà materialmente din posesiunea debitorului, în aceea a creditorului, garanţia reală erà gaj, iar dacă el rămâneà în posesiunea creditorului, garanţia erà ipotecară [3]).

Codul napoleonian şi după dânsul codul nostru civil s'a îndepărtat dela această linie deosebitoare, şi a creat alta mai profundă: ipoteca este o garanţie reală imobiliară, în timp ce gajul este o garanţie reală mobiliară.

De ce această abatere dela forma clasică?

Un principiu, care nu aparţine dreptului roman, a fost încetăţenit, în decursul evului mediu, în legislaţiunea franceză şi şi-a găsit sediul sub art. 2279 cod. civ. francez (art. 1909 cod. civ. român): *en fait de meubles, possession vaut titre.*

Din moment ce lucrul a fost obţinut cu bună credinţă şi nu provine din furt sau pierdere, prescripţia instantanee înlătură posibilitatea de urmărire şi revendicare.

Mobilele nu pot fi ipotecate: *les meubles n'ont pas de suite par hypothèque* (art. 2119 cod. civ. francez, art. 1751 cod. civ. român).

Păstrarea în mâna debitorului nu prezintă nici o garanţie, pentrucă obiectele mobile odată înstrăinate, garanţia care le grevează nu dă drept la urmărire. Pe lângă aceasta, individualizarea lor este foarte dificilă, atâta vreme cât sunt în stăpânirea debitorului iar prin natura lor nu prezintă nici siguranţa că vor rămâneà în unul şi acelaş loc [1]), de unde şi imposibilitatea de a găsi un mijloc infailibil de publicitate a situaţiunei lor, pentru a evità surpriza înstrăinărei [2]).

Din contră imobilele sunt susceptibile de specializare. Situaţiunea lor fixă în spaţiu, permite o publicitate lesnicioasă în registrele locului aşezărei lor. In materie de prescripţie achizitivă termenele sunt de lungă durată, iar dreptul de urmărire deasemenea. Toate acestea îngădue ca fără primejduirea drepturilor creditorilor, imobilele grevate de o garanţie reală, să poată rămâneà în posesiunea debitorului şi să poată formà obiectul unei ipoteci (art. 2118 cod. civ. francez, art. 1750 cod. civ. român).

Codul civil porneşte, dar, dela criteriul de diferenţiere dintre gaj şi ipotecă, întemeiat pe situaţiunea obiectului, dar desparte totodată regimul garanţiilor reale imobiliare de al garanţiilor mobiliare pe temeiul principiilor ce am expus.

Diferenţierea aceasta atât de tranşantă, nu s'a putut, însă, acomodà necesităţilor creditului. In special, în materie de gaj rigiditatea esenţială a deplasărei materiale a obiectului din posesiunea creditorului constitue adesea o piedică întru obţinerea creditului.

Pe de o parte, obiectul odată gajat nu mai poate formà garanţia unui nou împrumut, deşi valoarea lui ar permite constituirea unui al doilea gaj [3]), iar pe de altă parte obiectele cari servesc ca unelte de producţiune, nu pot fi în nici un caz afectate cu gaj pentru că industriaşul, care

---

[1]) Gustav Schmoller, *Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre* vol. II, pag. 217, care arată că disonanţa dintre repartiţie şi necesitate nu este dovada unui regim anormal, ci se datoreşte împrejurărei că nu în orice moment, aceşti doi factori pot coincide.

[1]) Werner Sombart, *Der moderne Kapitalismus*, vol. III: *Das Wirtschaftsleben im Zeitalter des Hochkapitalismus*, partea I, pag. 220.

[2]) Sombart, *loc. cit.*, vol. III, partea I, pag. 218.

[3]) Ulpian, D. 13. 7. De pign. act. 9, 2.

[1]) Planiol et Ripert, *Traité pratique de droit civil français*, vol. XII, *Suretés réelles*, pag. 250: «*le meuble est ambulant*».

[2]) Matei B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, pag. 554; Const. Hamangiu, Rossetti-Bălănescu şi Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. II pag. 1064; Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, vol. II, pag. 850; Planiol et Ripert, loc. cit. vol. XII, pag. 250; Al. Cerban, *Lacunele şi defectele în organizarea sistemului nostru civil de garanţii reale*, în *Curierul Judiciar* 1919, pag. 235.

[3]) S'ar puteà totuş constitui în mod valabil şi un al doilea gaj asupra obiectului gajat aflat în posesiunea primului creditor gagist, dacă secundul creditor gagist convine cu debitorul, ca să considere, pe primul creditor, drept terţ deţinător al obiectului gajat.

Considerând că, prin cuvintele «materii industriale prime în stare de fabricaţie» legiuitorul a înţeles nu numai materiile industriale produse de un fabricant pentru prima oară în fabrica sa proprie, ci toate materiile industriale dejà fabricate sau numai destinate unei exploatări sau aflate în depozitul unui exploatator, fiindcă prin modificarea adusă art. 480 cod. com. prin legea din 15 August 1906, legiuitorul a voit să favorizeze creditul permiţând o constituire de gaj prin singurul efect al convenţiunei asupra lucrurilor, cari nu se puteau luà din posesia datornicului, fără ca să mai aibă loc şi predarea lor în mâinile creditorului, pentru ca astfel să nu se împiedice exerciţiul industriei exploatatorului debitor;

Considerând că, din materiile industriale prime dejà fabricate, art. 480 al. 2 nu a exclus decât materiile industriale aflate în posesia comercianţilor, deoarece în acest din urmă caz, materiile sau obiectele industriale fiind destinate desfacerei în comerţ, prin vânzările curente, gajul ce s'ar fi constituit asupra lor, departe de a fi împlinit intenţiunea legiuitorului, din contră ar fi dat naştere la o mulţime de conjecturi, de natură tocmai a îngreuià creditul public;

Că, dealtfel această interpretare, rezultă din declaraţiile pe cari raportorul legei din 15 Iunie 1906, le-a făcut la Senat cu ocazia votărei acestei modificări în şedinţa din 2 Martie 1906, când acesta a declarat categoric că în ce priveşte materiile industriale prime în stare de fabricaţie sau fabricate, aflate în fabrici sau depozitele proprie-

---

s'ar despărţi de dânsele, ar trebui să renunţe la activitatea sa 1).

Dacă supunem unei comparaţiuni posibilitatea de a obţine credite reale a comerciantului, cu aceea a industriaşului, constatăm că acesta din urmă se găseşte într'o situaţie de inechitabilă inferioritate.

Comerciantul este un depozitar de mărfuri. El are putinţa să prevadă necesităţile curente ale comerţului său şi poate, prin urmare, defalcà o parte din depozit, imobilizându-l în mâna creditorului, căruia îl depune în gaj. Nu mai puţin, variaţiunile sezonale ale mărfurilor, le împart pe acestea în cerute şi necerute în aşà fel că negustorul are încă un criteriu de alegere a mărfurilor destinate a fi gajate.

Indiferent, însă de criteriu, comerciantul are putinţa de a oferi garanţii reale, mobiliare, pentru creditele ce i se acordă, fără ca prin aceasta să turbure activitatea normală comercială şi fără să împiedice într'o formă gravă circulaţiunea mărfurilor curente.

Industriaşul nu este un depozitar de mărfuri. El nu deţine obiectele pentru a le transformà în bani. Ele se găsesc în depozitele sale în vederea transformărei, pentru a deveni marfă.

Dacă are nevoe de credite, şi are nevoe de ele în decursul procesului de producţiune, pentru a o continuà şi pentru a creià noui mărfuri chiar mai înainte ca marfa fabricată să fi început a circulà, apoi nu poate oferi garanţia reală a gajului. Depunerea materiei brute în mâna creditorului, răpeşte maşinei raţiunea şi scopul funcţionărei, iar depunerea materiei semifabricate formează cazul tipic al dezorganizărei şi anarhizărei producţiunei.

Inchiderea materiei brute sau semi-fabricate, în magazia creditorului desfiinţează procesul de transformare şi de unde creditul este destinat a desvoltà producţiunea, devine un mijloc de înfrângere, de sugrumare.

De aceea gajul nu-şi îndeplineşte funcţiunea economică atunci când este vorba de industriaşi şi constitue o măsură de patentă inechitate în ceeace-i priveşte.

Pentru a înlăturà dificultăţile şi a permite agricultorilor şi industriaşilor de a se folosi de activul lor pentru a obţine credite, s'a înscris la 15 Iunie 1906 aliniatul 4 de sub art. 480 cod. com. 2).

Spiritul acestei modificări este în sensul inovaţiunilor pe care legiuitorul şi le-a permis cu mult înainte, în cadrul unor legi speciale, dând aparenţa unor licenţe... de formă, menite a favorizà nevoile unor clase sociale determinate.

Astfel, după cum art. 480 al. 4 cod. com. creează gajul materiilor industriale şi agricole, fără luarea lor din posesiunea debitorului tot astfel s'au creiat excepţiuni pentru produsele agricole prin următoarele legi: legea din 2 Iunie 1892, modificată la 7 Martie 1906 pentru *Creditul Agricol* 1), legea din 1 Aprilie 1894, modificată la 1895 şi 1906 pentru înfiinţarea unei *Bănci Agricole* 2) şi legea din 29 Martie 1903 a *Băncilor Populare Săteşti* 1).

Este gaj garanţia reală mobiliară prevăzută de art. 480 al. 4 cod. com. şi de cele trei legi mai sus citate?

Unii autori, pornesc dela considerentul că deplasarea de posesiune, este esenţială contractului de gaj, pentru că constitue elementul de publicitate, indispensabil ori de câte ori este vorba de o garanţie reală. Când apar însă alte mijloace care satisfac şi constitue acel element de publicitate pe care îl cere legea gajului, devine inutilă transmisiunea obiectului în posesiunea creditorului 2).

Marele nostru civilist, D. Alexandresco, nu împărtăşeşte această părere. D-sa vede în dispoziţiunile art. 480 al. 4 o nouă instituţiune juridică. Intr'o notă în care redă inovaţiunea dela 15 Iunie 1906 d-sa spu-

---

1) Al. Cerban, loc. cit., pag. 234.

2) Cităm din expunerea de motive a legei din 15 Iunie 1906, care introduce aliniatul 4 de sub art. 480 cod. com.: «In starea actuală a legislaţiunei noastre de drept comun, pentru ca creditorele gagist să poată opune privilegiul său unei terţe persoane, trebue ca gajul să fie dat în posesiunea creditorului sau unui al treilea ales de părţi. Această exigenţă face imposibilă constituirea în gaj a produselor solului pendinte încă prin rădăcini şi foarte anevoioasă a acestor produse dejà culese, precum şi a materiilor industriale prime, în stare de fabricaţiune sau dejà fabricate, cari găsindu-se pe câmp, în magaziile sau depozitele agricultorilor sau industriaşilor, nu se pot transferà decât foarte greu în posesiunea creditorilor sau a unei terţe persoane».

1) Prin derogaţia dela art. 1685 şi 1688 din cod. civ. remiterea amanetului, în raport cu creditul agricol, se va considerà efectuată în puterea convenţiunei şi dela data înscrisului ce o constată pentru lemnele din pădure puse în tăiere, pentru plantele şi productele pământului, de orice natură, aderente solului sau separate de sol, aşezate în pivniţe, magazii, pătule sau lăsate pe câmp, strânse în şire, stoguri, clăi, căpiţe şi în genere pentru toate lucrurile voluminoase, greu de transportat sau înmagazinat.

Remiterea amanetului va fi asemenea convenţională pentru vitele sau instrumentele agricole ce nu se pot luà dupe câmp fără a suferi munca câmpului sau industria agricolă la cari sunt afectate. In caz când un obiect amanetat se va transformà printr'un procedeu industrial sub o altă formă, această nouă producţiune va servi de gagiu creditorului agricol.

Art. 26. In privinţa celor de al treilea, remiterea amanetului nu se va considerà efectuată decât dela data intabulărei convenţiunei într'un registru special al comunei unde se află lucrul amanetat, iar pentru vitele, seminţele şi instrumentele agricole cumpărate cu banii avansaţi de creditul agricol, conform al. 2 art. 17 din momentul cumpărărei. Trecerea în acest registru se va face conform art. 1686 din codul civil.

Intabulările se vor face de primari, asistaţi de notari.

2) *Art. 11.* Prin derogaţiune dela art. 1885 şi 1688 din cod. civ. gagiul se consideră constituit prin singurul efect al convenţiunei, dela data actului, fără a se luà amanetul din posesiunea pebitorului sau constituentului, care îl deţine pentru Bancă şi este obligat a-l conservà.

Data actului face deplină credinţă.

Ori de câte ori Banca Agricolă va constatà că din neglijenţă sau rea voinţă gajul este ameninţat să piară sau să piardă din valoare, pe lângă că datoria devine imediat exigibilă, preşedinteleTribunalului, după simpla cerere a Băncii, este dator să o autorizeze a luà măsurile necesare de conservare, strângere, transport şi înmagazinare a gajului, până la vânzarea lui.

Cheltuelile făcute în acest scop sunt privilegiate asupra oricăror datorii.

Art. 12. In termen cel mult de 5 zile dela data convenţiunei actele de constituirea amanetului, fie scrise, fie imprimate, după ce se autentifică se înscriu în registrul special ţinut la Tribunalul judeţului unde este situat imobilul, după singura cerere a Băncei. Inscrierea se va face în registre, conţinând formulare imprimate, indicându-se cu preciziune, în locurile lăsate goale, numele împrumutatului suma împrumutată, scadenţa, enumerarea obiectelor amanetate şi moşia unde se află ele situate.

In fiecare comună se va ţineà asemenea un registru special în care se va face pe scurt, menţiune de amanetele intabulate la Tribunal.

In privinţa celor de al treilea, drepturile Băncei nu vor începe decât dela data menţiunei făcută în registrul primăriei.

Tribunalele sunt datoare a trimite de urgenţă extractele intabulărei la primăriile respective.

Actele înscrise la Tribunal, precum şi la comună în registrele speciale ale Băncei Agricole, trebuesc să fie investite de Tribunalele respective cu formula executorie, după simpla cerere a Băncei Agricole şi vor face deplină credinţă în justiţie, atât între părţi cât şi faţă de terţi.

Toate operaţiunile Băncei Agricole sunt scutite de timbru afară de timbrul proporţional.

Primarii vor fi datori a certificà pe cererea de împrumut, existenţa obiectelor şi a vitelor ce se ofer ca gaj. Primarii cari cu rea credinţă au certificat cereri de împrumut cu amanete fictive în total sau în parte, sau cari au tăinuit în momentul constituirei gagiului sechestre sau orice altfel de urmărire, de care ar aveà cunoştinţă asupra obiectelor amanetate, se vor considerà complici ai împrumutatului şi se vor pedepsi cu penalităţile prevăzute de art. 13 din prezenta lege.

După intabularea gagiului, obiectele constituite în gagiu Băncei Agricole nu vor puteà fi transportate afară din circumscripţiunea comunei, pe teritoriul căreia se află depuse, decât cu permisiunea primăriei care permisiune nu se va dà decât după autorizarea Băncei Agricole. Imprumutatul care va contraveni acestor dispoziţiuni precum şi complicii săi, se vor pedepsi conform art. 13 din prezenta lege.

1) Imprumuturile pe amanet contractate la băncile populare săteşti, se aplică toate dispoziţiile art. 25, 26, 28 şi 29 din legea Creditului Agricol din 4 Martie 1906.

2) Colin et Capitant, *Cours de droit civil*, vol. II, pag. 768: «Rien ne s'oppose en somme a la création du gage sans deplacement. Nous dirons plus: la constitution d'un droit réel sur un objet, sans tradition, est conforme aux principes du droit. Sans doute, le Code civil a conservé la conception ancienne du gage, mais c'est uniquement parce que la dépossession du débiteur donne à l'opération la publicité nécesaire. Si donc cette publicité peut être obtenue par un autre procédé, pourquoi ne pourrait-on pas renoncer a la dépossession qui est parfois si gênante et voire même impossible? Il n'est en effet nullement contraire a l'essence même du notre contrat d'en faire disparaitre la condition de dépossession. Le contrat de gage a pour but essentiel de faire acquérir un droit de préférence sur la chose engagée; or ce but peut être atteint, que la chose soit mise ou non entre les mains du créancier».

tarilor, înţelegem că aceste dispoziţiuni să se aplice numai fabricanţilor, proprietarilor şi exploatatorilor, iar nu şi comercianţilor pentru mărfurile aflate în magaziile lor. Pentru aceştia creditele ce li-se acordă fiind bazate în general pe garanţia ce le oferă tuturor creditorilor mărfurile aflate în magazie, iar pe de altă parte aceste mărfuri fiind destinate să dispară prin vânzările curente, posibilitatea constituirei unor asemenea gajuri pe aceste mărfuri, în formele de mai sus, ar fi dat naştere la o mulţime de conflicte, fie între dânşii şi creditori, fie numai între diferiţi creditori, dacă nu ar fi avut poate chiar ca consecinţă să le îngreuneze mijlocul de a obţine creditele necesare pentru mersul regulat al comerţului ce întreprind;

Că, în speţă însă, întrucât Curtea de Apel decide altfel, a comis o violare a art. 480 al. 2 cod. com. şi deci recursul urmează să fie admis, iar procesul să fie trimis aceleiaşi Curţi spre o nouă judecare potrivit principiilor expuse mai sus.

---

ne: «în specie nu mai este vorba de un adevărat gaj, ci de o ipotecă mobiliară» [1].

Legiuitorul din 1906 a crezut că derogă. N'a derogat, a creiat. Sau poate sub povara marelui monument juridic, care este codul civil, a ezitat de a creià deschis împotriva regulelor de drept nemuritoare.

Faptul că ipoteca mobiliară a fost botezată tot gaj, nu schimbă natura instituţiunei [2].

Contractul de gaj se formează *re*, tradiţiunea obiectului fiind de esenţa acestui contract, care nu ia fiinţă decât prin operarea acestei tradiţiuni.

Deplasarea obiectului din posesiunea debitorului într'aceea a creditorului fiind esenţială contractului, ea este esenţială nu numai faţă de terţi ci şi între părţile contractante [3].

Ar fi fost, desigur de preferat ca această instituţiune a ipotecei mobiliare să-şi fi conturat pe deplin fizionomia, iar nu ca să-şi fi împrumutat odată cu numele greşit de gaj şi regule care nu i se adaptează [4].

Ipoteca mobiliară este o construcţiune juridică specific romană, iar dacă dreptul nou o recheamă la viaţă [5] este pentru a dà o haină juridică menifestărilor vieţei economice, care nu pot fi îngrămădite în formele pe care i le pune la dispoziţie codul civil şi comercial.

Partizanii ipotecei mobiliare şi printre ei în primul loc marele nostru Alexandresco se găsesc, dar, pe calea bunei tradiţii romane.

Dacă pornim a urmărì reînvierea ipotecei mobiliare, ne vedem siliţi a ne opri mai întâiu asupra unui fapt legislativ, foarte edificator pentru lămurirea chestiunei.

In codul de comerţ găsim instituţiunea *ipotecei maritime*. Desigur că art. 495 cod. com. se fereşte de a întrebuinţà acest termen, ci se foloseşte de acela de «gaj asupra vasului».

In realitate ne găsim în prezenţa unei ipoteci pentru că vasul nu este luat din posesiunea proprietarului. Mai mult. Sub impulsul regulelor dela gaj, şi pentru a exprimà limpede că aceste regule nu se aplică în speţă, art. 497 cod. com. adaugă că nici în posesiunea unui terţiu nu trebueşte predat vasul.

Regimul este acelaş la italieni (art. 485, 487 com. It.), la francezi (legea din 10 Decemvrie 1874 mod. la 10 Iulie 1885, 13 Iulie 1907, 4 Decemvrie 1913 şi 4 Iulie 1914) iar la germani este tratată ca ipotecă mobiliară [1].

Am relevat acest fapt legislativ, pentru a arătà că inovaţiunea ipotecei mobiliare, nu are un caracter revoluţionar. Legea fiind în funcţiune de evenimentele şi faptele vieţei economice, codul civil nu are puterea de a luptà contra acelor evenimente şi fapte, care se afirmă cu impetuositatea sorbită din ritmul vieţei. Codul maritim a înscris, încă din secolului trecut, *ipoteca maritimă;* ipotecă mobiliară prin excelenţă, pentru că erà unica garanţie reală posibilă în materie.

Deci o primă justificare a ipotecei mobiliare, este nevoia elementară de neînlăturat.

Planiol et Ripert [2]) rezumă reducând la două cazurile în care ipoteca mobiliară şi-a făcut apariţia în dreptul nou.

a) Când obiectul are fixitate în situaţia sa juridică, astfel că regimul publicităţei garanţiilor reale poate fi lesne organizat. Nu mai puţin când obiectul poate fi lesne individualizat, datorită faptului că este supus unui regim administrativ anumit, care atrage după sine, în mod fatal, această individualizare.

In această categorie intră ipoteca maritimă, ipoteca fluvială [3] şi ipoteca aeronavelor [4].

b) Când obiectul are o anumită mărime şi importanţă şi este greu de vândut, încât el este individualizat, iar creditorul îl poate urmări. In această categorie intră: gajul fondului de comerţ [5] warantul agricol [1] şi warantul hotelier [2].

Pe când în prima categorie ipoteca mobiliară devine posibilă, prin aceea că se găsesc mijloacele de a înlăturà, acele inconveniente care la origine au pledat contra ipotecei mobiliare, conducând la dispoziţiile de text din codul civil, în categoria secundă legiuitorul nu s'a mai preocupat, nici de găsirea acelor mijloace, lăsând să dăinuiască inconvenientele care pun în pericol atât dreptul de urmărire, cât şi dreptul de preferinţă, inerente oricărei garanţii reale.

Pentru a suplini această imperfecţiune a ipotecei mobiliare, legiuitorul a făcut apel la legea penală. Aceasta este chemată a sancţionà reaua credinţă a debitorului, care prin faptul său, ar desfiinţà sau micşorà dreptul de preferinţă şi urmărire al creditorului asupra obiectului care constitue garanţia.

Insuficienţa sancţiunilor civile şi necesitatea intervenţiunei rigorilor penale, împotriva debitorului de rea credinţă, care înstrăinează obiectul grevat de ipoteca mobiliară astfel cum a fost văzută de doctrina franceză, se găseşte aplicată ca unică sancţiune în legile Creditului Agricol [3] Băncei Agricole [4] Băncilor Populare pe care le-am citat.

Necesitatea legiferărei instituţiei ipotecei mobiliare apare cu atât mai limpede, cu cât urmărim încercările jurisprudenţei de a umpleà lacunele actuale în materie de gaj, şi a justificà legalmente, aservirea în scopul garantărei creditului, a unor părţi din activ, care în actualul stadiu al legislaţiunei şi aplicându-se în litera ei legea, nu ar puteà servì drept mijloace pentru obţinerea de credit.

Jurisprudenţa, prin soluţiunile pe care le-a dat, a avut în vedere necesitatea mobilizărei activului şi odată această necesitate recunoscută, uneori soluţiunile nu s'au putut bucurà de un raţionament logic şi juridic.

Iată o primă soluţiune împotriva principiului esenţial al tradiţiunei:

---

[1] vol. X, pag. 283, nota 3.

[2] Josserand, *Cours de droit civil* vol. II pag. 795, de unde cităm: «il ne saurait dépendre du législateur de changer la nature d'une institution en la baptisant d'un nom qui ne lui convient pas: il ne suffit pas d'apposer une étiquette inexacte pour changer le contenu d'un flacon;... le gage sans déplacement est contraire a l'esprit même de notre doit». Planiol, loc. cit., vol. II pag. 767: «que le législateur se détrompe: ce ne sont point la des gages; ce sont des hypotheques mobilières, ne conférant que le droit de préférence. Il appartient au legislateur de changer les conditions de validité d'un acte; il ne lui appartient pas de méconnaitre des définitions scientifiques qui dépendent du seul raisonnement.

[3] C. Hamangiu, Rossetti Bălănescu, Băicoianu, loc. cit. vol. II, pag. 1061; Planiol et Ripert, loc. cit. vol. XII, pag. 84;

Planiol et Ripert, loc. cit. vol. XII, pag. 84; Colin et Capitant, loc. cit. vol. II, pag. 757; Vivante, *Traite de droit commercial*, vol. IV, pag. 329; Lacour et Bouteron, loc. cit. vol. I, pag. 503; Cas. III, 1 Iulie 1925, *Pand. Săpt.* 1926 pag. 69; Cas. III, 27 Maiu 1927 *Pand. Săpt.* 1927 pag. 781. Civ. fr. 9 Aprilie 1894, D. 1894. 1, 409; Civ. fr. 18 Maiu 1898, D. 1900, 1, 481; Civ. fr. 24 Ianuarie 1905, D. 1905, 1, 493; Req. fr. 26 Martie 1907, D. 1909, 1, 58.

[4] Planiol et Ripert, loc. cit. vol. XII, *Suretés réelles*, pag. 251; Lacour & Bouteron, *Précis de droit commercial*, vol. I, pag. 513.

[5] Josserand, loc. cit. vol. II, pag. 794.

[1] Cosack, *Lehrbuch des Handelsrechts*, pag. 143.

[2] Planiol et Ripert, loc. cit. vol. XII, pag. 250.

[3] *Ipoteca fluvială* este creeată prin legea franceză din 5 Iulie 1917 şi decretul din 9 Aprilie 1919; după modelul ipotecei maritime ea grevează vasele fluviale de un tonagiu minim de 20 tone, care sunt înscrise şi este creată în special, în favoarea constructorului vasului. Inscrierea ipotecei se face la grefa Tribunalului de comerţ unde este înscris vasul.

[4] *Ipoteca aeronavelor* este creată prin legea franceză din 31 Maiu 1924. Ipoteca este posibilă, întrucât legea navigaţiunei aeriene impune înscrierea aeronavelor la ministerul aeronauticei, unde se trec mutaţiunile de proprietate şi ipotecile constituite.

[5] *Gajul fondului de comerţ*, consacrat în legislaţia franceză prin legea din 1 Martie 1898 modificată la 17 Martie 1909 şi 31 Iulie 1913 are publicitatea asigurată prin transcrierea lui într'un registru special ţinut la grefa Tribunalului de comerţ al aşezărei sale. Dreptul de urmărire nu priveşte obiectele în mod individual ci fondul de comerţ în întregimea lui (Req. 22 April 1913 D. 1913, 1, 225) întrucât fondul este considerat mobil corporal susceptibil de a constitui garanţie reală, iar elementele componente ale fondului sunt considerate ca accesoriile titlului (Aubry et Rau, *Cours de droit civil*, vol. VI, pag. 254).

[1] *Warantul agricol* creat de legea franceză din 18 Iulie 1898, înlocuită cu legea din 30 Aprilie 1916 este gajul agricol prevăzut de art. 480 al. 4 al codului nostru de comerţ. Publicitatea este asigurată prin transcrierea actului într'un registru ţinut de grefierul judecătoriei de pace a locului situaţiunei produselor warantate, iar titlul creanţei este warantul dresat de grefier, warant cu clauza la ordin.

[2] *Warantul hotelier* a luat naştere prin legea din 18 August 1913, modificată la 17 Martie 1915. El permite hotelierului de a-şi procurà credit, afectând drept garanţie mobilierul şi instalaţiunea hotelului lor. Warantul este liberat de către grefierul Tribunalului de comerţ al locului aşezărei hotelului şi este transcris în registrul ţinut de acelaş grefier. Warantul este este cu clauza la ordin.

[3] *Art. 28.* Debitorul ce va alienà, risipi, sustrage sau cu rea credinţă va lăsà să piardă obiectul amanetat, va fi supus pedepselor prevăzute pentru abuz de încredere şi va fi executat după legea de urmărire asupra celeilalte averi a sa (art. 323 urm. cod pen.).

[4] *Art. 13.* Debitorul care va alienà, risipi, sustrage sau va lăsà să piară prin faptul său, în total sau în parte, obiectul amanetat, după ce s'a efectuat împrumutul, se va pedepsi ca pentru abuz de încredere (art. 323 cod. pen.).

Pentru aceste motive, Curtea, admite recursul.

Decizia No. 1642 din 27 Noemvrie 1929.

Preşedinţia d-lui **V. Tătaru,** consilier; avocaţi d-nii: **Bălescu,** p. judele sindic al falimentului Andrei Lazaris.

CAS. III, 27 Noemvrie 1929

CAMBIE. GIR DUPĂ SCADENŢĂ. GIR DUPĂ PROTEST. EFECTUL ACESTEI TRANSMISIUNI. CESIUNE. NOTIFICARE. ACŢIUNE CAMBIALĂ. ACŢIUNE DE DREPT COMUN. (Art. 281 c. com.). (1)

Purtătorul unei cambii transmisă după protest — act care implică neapărat ajungerea la scadenţă a cambiei — nu îmbracă, prin această transmisiune, calitatea de beneficiar al unui titlu cambial, cu garanţiile, drepturile şi acţiunile ce decurg legalmente din acest titlu, ci aceea de cesionar al unei creanţe chirografare, cu dreptul exclusiv de a urmări şi obţine pe cale de acţiune ordinară, civilă sau comercială, după natura creanţei, plata ei dela debitorul cedat,

«...Codicele comercial prin al. 2 al art. 480 permite... să se lase lucrurile depuse în gaj în posesiunea unei persoane alese de părţi ceeace însemnează că pot fi lăsate şi în posesiunea debitorului» [1].

Terţiul ales de părţi, acel «terzo eletto dalle parti» al art. 456 cod. com. it. a fost transformat în debitor pentru a se salvà gajul unor maşini industriale.

A doua soluţiune este aceea pe care o publicăm acum.

Ea este de o evidentă noutate. Ea deschide o cale nepracticată până acum şi dă maleabilitate unei materii în care rigiditatea textelor a fost întărită printr'o ortodoxă inflexibilitate a doctrinei şi a fost urmată de o foarte conştient respectuoasă aplicaţiune din partea jurisprudenţei. Curtea de Casaţie secţia III-a decide că maşinile industriale, care nu sunt imobile prin destinaţiune, pot formà o garanţie reală. Ele sunt susceptibile de a fi gajate, iar gajul este valid, cu toate că dânsele nu fost trecute în posesiunea creditorului.

Pentru a ajunge la această soluţiune, înalta instanţă asimilează maşinile din fabrici cu produsele industriale, despre care vorbeşte art. 480 al. 4 cod. com. şi decide că «prin cuvintele materii industriale prime, în stare de fabricaţiune, legiuitorul a înţeles nu numai materiile industriale produse de un fabricant pentru prima oară în fabrica sa proprie, ci toate materiile industriale deja fabricate sau numai destinate unei exploatări, sau aflate în depozitul unui exploatator».

Argumentul este cam hazardat.

Pot fi asemănate maşinile aşezate într'o fabrică cu una din aceste trei categorii, vizate de text?

Să accentuăm, că nu este vorba de trei categorii de marfă, de trei categorii diferite între ele, ci de trei forme ale unuia şi aceluiaş obiect, de trei forme pe care succesiv le îmbracă orice marfă în cursul procesului său de producţiune, de trei forme de evoluţiune pentru a deveni marfă: materia brută sau primă, materia brută în curs de prelucrare şi marfa fabricată.

Maşinile dintr'o fabrică servesc la desăvârşirea procesului de producţiune, pe când art. 480 al. 4 cod. com. vizează materiile supuse acestui proces.

Maşina este un activ cu caracter de permanenţă, de stabilitate, pe când materiile vizate de art. 480 al. 4 cod. com. sunt presupuse în circulaţiune sub nevoia de a se vedeà transformate.

Nu este deci, sub nici o formă vreo identitate în fapt sau sub raport economic între marfă şi maşină, şi ca atare nu poate fi similitudine între ele, când este vorba să se aplice art. 480 al. 4 cod. com.

Tendinţele noui jurisprudenţiale trădează necesitatea legiferărei gajului maşinilor industriale.

Dacă privim acum sentinţa Trib. Iaşi secţia III-a, pe care o publicăm, constatăm încă odată defectuozitatea dispoziţiunilor trecute de legiuitor sub art. 480 cod. com.

Intr'adevăr problema supusă rezolvirei erà aceea de a se şti dacă în urmărirea procesului de producţiune aşà zisul gaj constituit în prima formă a mărfei, suferă şi el modificări în raport cu stadiul în care ajunge marfa.

Gajul fusese constituit pe fructele prinse de rădăcini şi lăsat în păstrarea debitorului. Situaţiunea este prevăzută de art. 480 cod. com. Dar strugurii fiind culeşi au fost transformaţi în vin, care de asemenea a rămas în păstrarea debitorului.

Năşteà dar întrebarea dacă vinul mai poate fi considerat gajat creditorului iniţial.

Soluţiunea Tribunalului pentru a fi şi echitabilă şi juridică a avut să lupte cu dificultăţi pe care eticheta falşă de gaj a atribuit-o acestei garanţii.

Dacă mai ţinem seama şi de regimul pe care legiuitorul a fost silit să-l adopte prin legea asupra vânzărei pe credit a maşinilor industriale, agricole, şi autovehiculelor din 2 August 1929 pentru a menţine privilegiul restului de preţ asupra obiectului neachitat, ne apare ca neapărat necesară o sintetizare a regimului ipotecei mobiliare, pentru a crea un regim unitar şi organic.

RICHARD HUTSCHNEKER
Avocat

(1) **GIRUL CAMBIEI DUPĂ SCADENŢĂ ŞI TRANSMISIUNEA ANOMALĂ A CAMBIEI.**

I. **Observaţiune preliminară.** Prin deciziunea ce adnotăm Inalta Curte, în complet de divergenţă, stabileşte principiul că prin girarea sa după scadenţă — ori protest — cambia îşi «pierde calitatea şi efectele ei de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanţă». In consecinţă — susţine Suprema Instanţă — neproducând decât efectele unei simple cesiuni ordinare de creanţă, girul cambiei după scadenţă — ori protest — pe deoparte nu scuteşte pe giratarul-cesionar de formalitatea notificărei cesiunei prescrisă de art. 1393 c. civ., iar pe de alta, nedobândind cambiarmente titlul, acesta nu dobândeşte nici exerciţiul acţiunei cambiale — pe care o aveà cedentul — întrucât prin acest singur fapt: transmisiunea cambiei după scadenţă, acţiunea sa rămâne fără o «bază legală» cambială.

Dela început ne permitem însă a crede:

1. Că, prin girarea sa după scadenţă — ori protest — înscrisul cambial nu-şi pierde nici calitatea şi nici efectele sale de cambie. Dimpotrivă, producând numai «efect» (art. 281 c. com.) de cesiune — ceeace nu implică şi existenţa elementelor constitutive ale raportului de cesiune — acest gir — care face parte din categoria girurilor *improprii* — *subrogă* pe giratarul-cesionar în toate drepturile girantului-cedent astfel că cel dintâiu, dobândind exact aceleaşi drepturi pe cari le aveà şi acesta din urmă, va exercità desigur toate aceste drepturi conform cu *natura* lor cambială, cu singura restricţiune că, în această ipoteză, ne mai fiind vorba de o transmisiune cambială (adică a unui drept autonom), posibilă numai în faza de circulaţiune normală a titlului, în virtutea maximei: *nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet*, obligaţii cambiari anteriori vor puteà invocà în contra giratarului cesionar toate excepţiunile opozabile girantului cedent.

2. Că, dat fiind caracterul «dispozitiv» — *ad disponendum* — al înscrisului cambial, întocmai ca şi al oricărui alt titlu de credit, atât timp cât dreptul *inclus* în titlu nu a fost încă prescris, sau stins prin vreunul din mijloacele de stingere a obligaţiunilor compatibile cu natura acestui drept, formalitatea notificărei prescrisă de art. 1393 c. civ. în materie de cesiune ordinară de creanţă este un act inutil şi deci inaplicabil nu numai în acest caz de transmisiune a cambiei printr'un gir după scadenţă sau protest, dar şi în orice alt caz de transferare *anomală* a cambiei, de ex. pe cale de succesiune, de fuziune a două sau mai multe societăţi comerciale, de înstrăinare a fondului de comerţ în care se află un portofoliu cambial, etc.

II. **Starea doctrinei şi jurisprudenţei române.** Mai înainte însă de a intrà în analiza acestei probleme, al cărei principiu are o deosebită aplicaţiune practică, notăm că, până la data deciziunei ce adnotăm, nu se poate susţine că jurisprudenţa Inaltei noastre Curţi a fost constantă în această privinţă.

Astfel, prin deciziunea din 3 Iulie 1896, Inalta Curte s. II stabileşte că «girul pus pe o cambie după scadenţă produce numai efectul unei simple cesiuni de creanţă astfel că, în asemenea caz, cambia nu mai are *puterea doveditoare* ce-i acordă art. 349 din codul comercial» [1]; — printr'o altă deciziune din 11 Noemvrie 1902 aceeaş Secţiune decide că «girul unei cambii ajunsă la scadenţă nu produce decât efectele unei cesiuni civile şi această cesiune, ca să fie în regulă, trebue să fi fost *notificată* debitorului cedat» [2]; iar în acest sens, că girul după scadenţă trebue notificat «aceluia dela care se cere plata cambiei», vezi şi Cas. II, 30 Maiu 1905, *Bul.* pag. 802; Cas. II, 24 Maiu 1905, *C. Jud.* 1906, pag. 2; şi Cas. III, 16 Febr. 1920 (soluţiune implicită), *Juris. Rom.* 1920, pag. 222.

Dar nu mai puţin numeroase sunt şi deciziunile cari admit soluţiunea contrară.

Astfel, printr'o deciziune din 15 Aprilie 1896 — deci aproape concomitentă cu prima deciziune citată mai sus — Inalta Curte s. II stabileşte că «deşi este adevărat că, după art. 281 din codul de comerţ, girul cambiei ajunsă la scadenţă produce efectul unei cesiuni, pentru aceasta însă *nu e nevoe de notificarea cesiunei* către debitor, acesta *neputându-se opune la plata ei sub cuvânt că cesionarul n'ar fi proprietarul ei legal*» [3]; — printr'o altă deciziune, relativ recentă, din 22 Septemvrie 1910, Secţiunea III a Inaltei Curţi decide că «din moment ce obiectul unui litigiu este plata unei sume rezultată din neachitarea unei cambii protestată, acţiunea care izvorăşte dintr'ânsa îşi păstrează tot carac-

---

[1] Apel Bucureşti III, 30 Iunie 1925, *Pand. Rom.* 1926, 1, 91.

[1] V. *Buletin*, 1896, pag. 1127.
[2] V. *Buletin*, 1902, pag. 1177.
[3] V. *Buletin*, 1896, pag. 751.

cu îndeplinirea formelor prevăzute de lege în ce privește notificarea cesiunii.

In consecință cambia transmisă după scadență pierde calitatea și efectele ei de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanță, astfel că posesorul ei nu poate cere plata pe cale de acțiune cambială ci numai prin acțiunea comercială de drept comun (art. 281 c. com.).

terul cambial, *indiferent* dacă cel care exercită acțiunea n'a devenit proprietar al cambiei în virtutea unui gir, ci pe baza unui simplu act de cesiune, întrucât acest fapt nu este de natură a schimbă soluțiunea procesului cambial» [1]; — și, însfârșit, prin deciziunea sa din 2 Aprilie 1927, aceeaș Secțiune stabilește că «*în afară de modurile de transmisiune prevăzute de legea cambială*, dreptul de acțiune cambială se transmite și prin succesiune, de unde rezultă că în mod legal Curtea de Apel a hotărît în speță că reclamantul aveà acțiune cambială ca unul ce a dobândit prin succesiune, odată cu cambia, și dreptul de a acționà în baza ei» [2].

Pe de altă parte este de observat că nici jurisprudența instanțelor de fond nu este constantă în această materie (vezi numeroasele hotărîri contradictorii în codul comercial adnotat de M. A. Dumitrescu, vol. I, sub art. 281). Iar în ce privește doctrina română se poate spune că ea este hotărît în sensul contrar ultimei soluțiuni a Inaltei Curți. A se vedeà în acest sens M. Pașcanu, *Drept cambial român*, No. 244, pag. 152 și în deosebi I. N. Fințescu, *Curs de drept comercial*, vol. II, No. 115, pag. 157 unde scrie următoarele: «Girul după scadență diferă de girul anterior scadenței *numai* prin efectele sale. Ca formă nu este nici o deosebire. Legea spunând că girul după scadență are efectele cesiunii, a recunoscut ca valabilă transmiterea cambiei și după scadență. Fiind vorba deci de gir, vom decide că transmiterea prin gir dispensează pe părți de formalitatea notificării, cerută la cesiuni... Debitorul cambial e ținut să plătească numai în mâinele celui ce va prezentà cambia și se va legitimà creditor în ziua scadenței sau în ziua plății posterioare scadenței. Notificarea în acest caz ar fi de prisos, ba încă ar fi și imposibilă când sunt giranți răspândiți în diferite țări». In consecință — susține d-l Prof. I. N. Fințescu — întrucât «girul după scadență nu schimbă *natura* creanței, ea se transmite cum există în momentul scadenței, evident deci și cu putința ca creditorul să intente o *acțiune cambială*».

In contra acestei doctrine se ridică însă, cu o distinsă autoritate științifică, d-l Oscar Niculescu, prim-președinte al Inaltei Curți, care, în extrem de interesanta sa cuvântare ținută la 8 Ianuarie 1930, în Secțiunile-Unite ale Supremei Instanțe, cu prilejul deschiderei noului an judecăresc, a rostit, în această privință următoarele rânduri:

«In materie comercială, Inalta Curte a avut de examinat și cestiunea foarte viu controversată în doctrină și nerezolvată în mod identic de instanțele judecătorești atât la noi cât și în Italia, de a se ști dacă girul după scadența cambiei transmite sau nu posesorului ei acțiunea cambială. Curtea de Casație s'a pronunțat dejà mai de mult în sens negativ, și a menținut jurisprudența sa și prin deciziunea dată, după divergență, în anul trecut. — Codul de comerț se ocupă de efectele girului înainte de scadența cambiei în art. 277 și urm. până la art. 280 inclusiv, iar despre efectele girului după scadență, în art. 281, ultimul din rubrica «despre gir». Deși se discută în doctrină natura juridică a girului, nu există nici un dubiu că girul, intervenit înainte de scadența cambiei, nu se confundă cu cesiunea de creanță obișnuită, căci ele constituesc după contractele deosebite pe cari le separă următoarele trei diferențe fundamentale. In adevăr, în prim rând, în cesiunea de creanțe obișnuită, cesionarul nu poate opune dreptul său terțilcr decât după notificarea cesiunei debitorului sau după acceptarea cesiunei de către acesta într'un act autentic, (art. 1393 c. civ.); din contră, girul, îndată ce este scris pe cambie, învestește de plin drept pe giratar cu proprietatea ei, *erga omnes*, fără a fi nevoe de îndeplinirea nici unei formalități. In al doilea rând, în cesiunea de creanțe obișnuită, cedentele garantează numai existența valabilă a creanței în momentul cesiunei, pe când în materie cambială, girantele răspunde chiar de solvabilitatea debitorului, adică de plata cambiei la scadență. Infine, în al treilea rând, în cesiunea de creanțe, debitorul poate invocà în contra cesionarului toate mijloacele de apărare ce ar fi putut opune cedentelui, pe când debitorul cambial nu este autorizat să opună giratarului excepțiunile ce ar fi putut invocà în contra girantelui dacă ar fi rămas purtătorul cambiei, regulă formulată dejà prin secolul al XVII de jurisconsultul italian Casaregis în cartea sa *discursus legales de commercio* și consacrată prin adagiul: *exceptio quae obstabat giranti, non obstat giratario*.

«Inainte de scadență, girul transmite proprietatea cambiei cu toate garanțiile și drepturile ce decurg din ea, după cum se exprimă art. 277 c. comercial, și giratarul are acțiunea cambială pe temeiul cambiei, putând recurge fie în contra emitentelui, fie în contra giranților anteriori. Nu se întâmplă, însă, acelaș lucru când girul intervine după scadența cambiei, căci art. 281 c. com. declară formal că: «girul cambiei ajunsă la scadență produce numai efectul unei cesiuni». Din termenii acestei dispozițiuni: *numai efectul unei cesiuni* și din comparațiunea ei cu aceia din art. 277 c. com. rezultă în mod evident deosebirea profundă ce există între efectele girului înainte de scadența cambiei și acelea ale girului după scadență. In adevăr, în acest din urmă caz, acela căruia s'a transmis cambia prin gir nu are decât calitatea de cesionar, de unde consecințele că el nu este învestit cu proprietatea titlului *erga omnes* decât îndeplinind formalitățile prevăzute de art. 1393 c. civ., că cedentul îi garantează numai existența creanței la epoca cesiunei, și că debitorul cedat îi poate opune toate excepțiunile ce ar fi putut invocà în contra cedentului. Aceasta înseamnează că legiuitorul comercial, edictând art. 281, a înțeles că, după scadența cambiei, să nu se mai poată creià noui *raporturi cambiale între girante, giratar și debitorul-emitent*, așà că cesionarul nu dobândește prin gir o cambie propriu zisă, adică titlul de credit ușor circulabil în comerciu cu toate drepturile ce conferă, ci un simplu titlu de creanță constatată prin actul transmis, căreia, însă, nu mai corespunde o obligațiune cambială. Prin urmare, dacă acțiunea cambială este o consecință a girului propriu, a girului cu efect plin, și dacă, după art. 281 c. com., posesorul unei cambii transmisă prin gir după scadență are numai drepturile derivând dintr'o cesiune, este neîndoios că cesionarului nu-i aparține acțiunea cambială spre a fi plătit fie de emitent, fie de unul dintre giranții anteriori, și nu-i rămâne deschisă decât calea acțiunei comerciale sau civilă după natura obligațiunei.

«Dispozițiunea art. 281 c. com., deși criticată și deși insuficient justificată prin explicațiunile ce s'au propus în acest scop, subsistând încă, nu este posibil a da o altă interpretare fără a violà textul de lege și a nesocoti spiritul legiuitorului. Și în Franța se discută chestiunea de a se ști ce efecte produce andosmentul unei «lettre de change» după scadență, dar dacă majoritatea autorilor și jurisprudența mai recentă recunosc acestui andosment aceleași efecte ca și andosmentului anterior scadenței, motivul este că art. 136 c. com. francez nu face nici o distincțiune între andosmentul anterior sau posterior scadenței, pe când la noi cele două giruri formează obiectul a două dispozițiuni de lege deosebite, care specifică efectele ce produce fiecare din aceste giruri. Deaceea Inalta Curte a respins recursul în contra deciziunei instanței de fond care refuzase acțiunea cambială posesorului unei cambii transmisă după scadență» [1].

Prin urmare, din cele ce preced se vede că, prin aceste frumoase rânduri, înaltul magistrat sintetizează, am puteà spune *quasi ex professo*, într'un chip magistral, întreaga teză de principiu susținută și de Inalta Curte, în complet de divergență, prin deciziunea reprodusă mai sus; dar — *qui saurait terminer les disputes des joueurs de flûte* [2] — ne îngăduim a crede că, departe de a fi în conformitate atât cu natura cât și cu evoluțiunea acestei instituțiuni, o atare doctrină, după modesta noastră credință, se pare că nu corespunde adevăratelor principii stabilite în această materie nu numai de legiuitorul nostru, după exemplul celui italian și german, dar și de toate celelalte legislațiuni străine în vigoare.

III. **Caracterul «dispozitiv» al înscrisului cambial.** Este de observat, în primul rând, că, spre deosebire de celelalte înscrisuri *ordinare*, adică cele *probatorii* și cele *constitutive*, înscrisurile circulatorii, denumite și *titluri de credit* — printre cari cambia ocupă incontestabil locul de frunte — au un caracter *dispozitiv*, însușire din care vom vedeà că decurg cele mai importante consecințe în această materie.

In adevăr, se știe că înscrisurile probatorii au de scop numai să *ateste* existența unui raport juridic, înlăturând proba testimonială. Ele nu sunt deci necesare pentru însăși formațiunea originară a raportului de drept pe care îl constată sau, în alți termeni, între acest drept și înscris nu există nici un raport de conexiune necesar pentru validitatea dreptului. De aci, prin urmare, și denumirea lor juridică de *probatorii*, precum și posibilitatea le-

---

[1] *Buletin*, 1910, pag. 1265. In această speță nu este vorba de o transmisiune a cambiei printr'un gir după scadență, ci pe cale de cesiune printr'un act separat, însă, *mutatis mutandis*, soluțiunea juridică, din punctul nostru de vedere, rămâne aceeaș. V. infra. transmisiunea *anomală* a cambiei.

[2] Rev. *Societăților și a dreptului comercial*, 1928, pag. 35. Și în acest caz este vorba tot de o transmisiune necambială. Soluțiunea însă nu poate fi decât tot identică. V. infra. transmisiunea *anomală* a cambiei.

[1] V. *Dreptul*, 1930, pag. 12 și urm. In sensul opiniei susținută de d-l Oscar Niculescu se pare că a fost și regretatul prof. *Toma Stelian* deoarece în *Cursul* său, revăzut și editat după note stenografice de Mill Ionescu-Berbecaru în 1916, stă scris la pag. 121—122 că girul cambiei după scadență «echivalează, în privința efectelor sale, cu o cesiune de creanțe. Intre altele, de pildă, *va trebui să fie notificată debitorului*». Ilustrul profesor nu argumentează însă prin nimic cari sunt temeiurile de drept ale ultimelor sale afirmațiuni.

[2] Anatole France, Le Jardin d'Epicure, chap. Chateux de cartes.

CURTEA (după divergenţă): Având în vedere că, prin sentinţa atacată cu recurs, Tribunalul admiţând apelul intimatului Volf Goligorschi, a respins acţiunea cambială a Băncii recurente, pentru plata unei poliţe de 10.000 lei, pe motiv că poliţa fiind transmisă Băncii după protest, şi prin urmare după scadenţă, transmisiunea nu mai avea valoarea şi efectul girului cambial, ci al unei cesiuni de creanţe

gală de a fi înlocuite cu *alte* mijloace de dovadă cari nu implică proba testimonială, sau o condiţionează începutului de dovadă scrisă în conformitate cu art. 1197 c. civ. Intre înscrisurile constitutive şi raportul de drept pe care îl constată există însă o conexiune evidentă. Fără existenţa înscrisului nu se poate încă naşte raportul de drept dintre părţi. Inscrisul este cerut *solemnitatis causa*, şi atât codul civil cât şi codul comercial ne oferă numeroase exemple de asemenea negoţuri juridice pentru validitatea cărora este necesară existenţa unui înscris. Dar, dacă în aceste cazuri înscrisul este absolut indispensabil pentru *formaţiunea originară* a raportului de drept pe care îl constată, el nu mai este însă necesar şi pentru evoluţiunea ulterioară a acelui raport juridic. După cum observă A. Rocco, în recenta sa lucrare: *Principii di diritto commerciale*, 1928, pag. 288, în aceste cazuri conexiunea dintre înscris şi raportul juridic pe care îl atestă nu este completă: odată constituit, prin declaraţiunea scrisă, în forma cerută de lege, a voinţei părţilor, negoţul juridic încheiat poate aveà după aceea o existenţă şi o evoluţiune independentă de aceea a documentului. Transferarea acestuia nu implică neapărat şi transmisiunea dreptului, iar pe de altă parte pentru transmisiunea dreptului nu este necesară şi transferarea sau remiterea înscrisului. Conexiunea nu este perfectă, ca nu este şi permanentă.

Or, nu tot acelaş lucru se întâmplă în materie de titluri de credit. Aci înscrisul este necesar nu numai pentru *creaţiunea* raportului juridic pe care îl constată, dar şi pentru *exerciţiul* acestui drept. Conexiunea dintre înscris şi raportul de drept este atât de intimă şi perfectă încât pe deoparte fără posesiunea materială a documentului nu este posibil exerciţiul dreptului inclus în titlu din partea creditorului (afară doar de amortizarea titlului în caz de pierdere sau sustragere când ordonanţa de amortizare, *neapărat necesară*, se substitue titlului, ceeace confirmă regula aci arătată), iar pe de alta nici debitorul nu se poate valabil liberà de obligaţiunea sa decât cerând şi primind dela creditor restituirea titlului (arg. art. 318 c. com.).

Prin urmare, după cum se exprimă Bolaffio, *Codice di commercio commentato*, ed. V, vol. II, pag. 470, în această materie înscrisul îndeplineşte o funcţiune *ad disponendum*: «constitue instrumentul indispensabil pentru a dispune de dreptul documentat». Conexiunea dintre înscris şi drept este nu numai *originară* dar şi *permanentă*, de unde şi consecinţa că de soarta documentului depinde şi existenţa dreptului pe care îl include. Deaceea, deşi ele nu-şi trag propria lor valoare economică decât din *promisiunea debitorului*, adică dintr'o valoare care nu există în sine, dar care există ca atare în patrimoniul debitorului (vezi Vivante, *Trattato di diritto commerciale*, ed. V, vol. III, No. 960), totuş, în limbajul obişnuit, titlurile de credit sunt tratate ca şi lucrurile mobiliare corporale. Şi, ceea ce este interesant de observat, este că însuş legiuitorul codului civil, printr'o intuiţie genială, deoarece la epoca întocmirii codului civil Napoleon nu exista încă făurită o construcţiune organică a titlurilor de credit, consideră aceste valori materiale, indiferent de legea lor de circulaţiune (nominative, la ordin, sau la purtător), ca fiind *mobile prin determinaţiunea legei* (vezi art. 474 c. civ.).

Cu alte cuvinte, în materie de titluri de credit asistăm la un fenomen juridic despre care un Roman s'ar puteà chiar minunà: o admirabilă îmbinare a elementului *obligator* (declaraţiunea unilaterală de voinţă a debitorului ca izvor de obligaţiune) cu înscrisul ca element *real*, de aşà manieră încât acest din urmă element predomină chiar asupra celui dintâiu, influenţându-i întreaga sa construcţiune juridică. Dreptul inclus în titlu, căruia se *incorporează*, devine astfel un drept *ob rem* [1]) şi, ca atare, exerciţiul său este în permanenţă subordonat posesiunei materiale a înscrisului. De unde şi consecinţa necesară, constantă în drept, că *transferarea* titlului, potrivit legei sale de circulaţiune, comportă *hoc ipso* şi *transmisiunea*, din punct de vedere activ, a obligaţiunei pe care o constată; şi, în mod invers, că, spre deosebire de cesiunea ordinară de creanţă, transmisiunea acestei obligaţiuni, tot din punct de vedere activ, nu poate aveà în nici un caz loc în această materie decât tot numai prin *transferarea* titlului.

Este vorba, deci, după cum observă cu drept cuvânt Rocco, în lucrarea sa amintită, de o *conexiune completă* între drept şi înscris, astfel că, din această cauză, este în afară de orice îndoială că, atâta timp cât dreptul (adică obligaţiunea considerată din punct de vedere activ) se mai află încă în perioada de circulaţiune sau, cum spune Bonelli: *Della cambiale*, ed. Vallardi 1914, No. 34, în stare de *pendenţă*, achizitorul titlului nu dobândeşte un drept *aus dem Papier*, ci un drept *auf dem Papier*. Obligaţiunea — considerată numai din punct de vedere activ, adică al dreptului de creanţă în contra debitorului — are, în toată această perioadă de pendenţă, un caracter *impersonal* (vezi Fr. Massineo, *I titoli di credito*, No. 58 bis şi 67), persoana creditorului (indiferentă debitorului) se determină numai prin ajungerea titlului la scadenţă şi deaceea, adică tocmai din cauza influenţei elementului real asupra celui personal, pentru a se determina persoana creditorului la scadenţă, sau în momentul plăţei, nu este necesar a se cercetà lanţul neîntrerupt al diferitelor transmisiuni ale dreptului inclus în titlu, când într'adevăr ar urmà să se aplice maxima: *nemo plus juris*, ci se va verificà numai dacă purtătorul titlului justifică sau nu un drept *asupra* titlului, considerat ca obiect de drept, şi dacă posesorul justifică într'adevăr un asemenea drept real asupra titlului, potrivit legei sale de circulaţiune, acesta va fi considerat ca posesor legitim al titlului şi va aveà singur dreptul de a cere efectuarea prestaţiunei menţionată în titlu. Este de ajuns, după cum prevede art. 309 c. com., ca posesorul unei cambii să justifice formalmente o serie neîntreruptă de giruri până la dânsul pentru a fi considerat *ope legis* ca singurul *proprietar* al cambiei (vezi şi art. 277 c. com.: «*proprietatea* cambiei... se transmite...» dispoziţiune care, evident se aplică, *mutatis mutandis*, şi în caz de transmisiunea celorlalte titluri de credit). De unde rezultă, prin consecinţă, că, în această materie, pe lângă fixarea persoanei creditorului la scadenţă, sau în momentul plăţei, înscrisul îndeplineşte în acelaş timp şi o incontestabilă *funcţiune de legitimare* care constitue dealtfel însăş raţiunea sa de a fi.

Prin urmare, dată fiind o asemenea structură juridică a titlurilor de credit, este dela sine înţeles că, într'o astfel de materie, nu-şi mai poate aveà loc aplicaţiunea celor două reguli referitoare la transmisiunea *ordinară* a drepturilor de creanţă: maxima *nemo plus juris* şi formalitatea notificării cesiunei prescrisă de art. 1393 c. civ., întrucât raţiunea acestei construcţiuni juridice a titlurilor de credit consistă tocmai în aceea de a înlăturà aceste două grave obstacole din circulaţiunea *autonomă* a obligaţiunilor pe cari le constată. Prin dobândirea unui drept *asupra* titlului *(auf dem Papier)* achizitorul dobândeşte *ex novo*, adică în mod originar sau autonom, odată cu posesiunea legitimă asupra titlului, şi dreptul personal pe care acesta în chip inscindabil îl încorporează. In alţi termeni, justificând o *relaţiune de drept real prin raport cu titlul* (vezi Fr. Messineo, *op. cit.* pag. 7), posesorul justifică prin aceasta, la scadenţă, însăş calitatea sa de creditor *direct* al obligatului rezultând din titlu. Iar pe de altă parte, înscrisul exercitând prin el însuş o funcţiune de legitimare, este iarăş de intuitivă evidenţă că formalitatea notificării cesiunei prescrisă de art. 1393 c. civ. în materie de cesiune ordinară de creanţe nu-şi mai are nici o raţiune în materie de titluri de credit, şi aceasta cu atât mai mult cu cât restituirea înscrisului este absolut indispensabilă pentru liberaţiunea debitorului (art. 318 c. com.).

In aceste condiţiuni este deci neîndoios că, oricare ar fi forma sa de circulaţiune (nominativă, la ordin, sau la purtător), titlul de credit constitue, prin el însuş, o valoare economică *circulatorie* incontestabilă. Şi, în lumina acestor principii, din cari se desprinde evident caracterul «dispozitiv» al înscrisurilor denumite titluri de credit, pe care se întemeiază dealtfel însăş funcţiunea lor circulatorie, urmează a examinà şi noi care poate fi adevărata soluţiune din speţa judecată de Inalta Curte prin deciziunea reprodusă supra. Anticipăm însă, după cum am relevat şi mai sus, că Suprema Instanţă se pare că a nesocotit acest caracter al înscrisului cambial când a decis că, prin transmisiunea sa printr'un gir după scadenţă, *dar mai înainte de a fi prescrisă*, cambia — titlu de credit care constată existenţa unui drept *ob rem* — îşi pierde calitatea şi efectele sale cambiale.

IV. **Diferitele forme de «giruri» prin cari se poate transmite posesiunea cambiei.** Fără a ne ocupà aci de diferitele moduri de transmisiune ale celorlalte titluri de credit (nominative, la ordin, şi la purtător) se ştie că, în virtutea *clauzei la ordin*, forma *normală* de circulaţiune a cambiei este *girul*. Iar pe de altă parte, după cum vom vedeà infra, această formă de circulaţiune nu exclude şi posibilitatea ca *înscrisul* cambial, considerat ca *obiect* de drept, adică având ca atare o valoare patrimonială intrinsecă (vezi supra), să fie transferat şi pe căile *ordinare* de transmisiune prevăzute de dreptul comun, de ex. pe cale de succesiune, de vânzare a întregului fond de comerţ, de fuziune a societăţilor comerciale, de cesiune necontextuală cambiei, etc.

---

[1]) Nu trebuie să se confunde dreptul *ob rem*, specific numai titlurilor de credit, cu obligaţiunile *ob rem* sau *propter rem*, deoarece în acestea din urmă nu este vorba de exerciţiul unui drept ci de îndeplinirea unei obligaţiuni *ob rem*, de ex. în caz de servituţi prediale. Cfr. *Fr. Messineo, I titoli di credito*, ed. Cedam, 1928, pag. 6—7.

ordinare, a cărei plată nu se poate urmări prin acţiunea cambială, ci prin acţiunea comercială de drept comun.

Considerând că prin art. 281 cod. com. se prevede formal că «girul cambiei ajunsă la scadenţă produce numai efectul unei cesiuni».

Că, din această dispoziţiune rezultă neîndoios că purtătorul unei cambii transmisă lui după protest — act care implică neapărat ajun-

---

Or, în ce priveşte transferarea cambiei prin gir, se cunoaşte că girul poate fi de două feluri: propriu şi impropriu, după cum rezultă dealtfel din chiar termenii legei noastre cambiale. Girul propriu, la rândul său, se subdivide în următoarele trei feluri: girul plin, girul în alb, şi girul «valoarea în cont», fiecare producând următoarele trei efecte caracteristice oricăreia din aceste trei transmisiuni cambiale: 1) un efect translativ de proprietate în sensul că oricare din aceste trei giruri transferă *proprietatea asupra cambiei cu toate garanţiile şi drepturile ce decurg dintr'ânsa* (art. 277 al. 1 c. com.); — 2) un efect de garanţie în sensul că *giranţii sunt solidari* răspunzători de acceptarea şi de plata cambiei la scadenţă (art. 277 al. II); — şi 3) un efect de legitimare în sensul că *posesorul unei cambii girate dovedeşte că este proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la el* (art. 309 al. I, c. com.).

Tot legea noastră comercială mai cunoaşte însă şi alte forme de giruri cari, dacă nu îndeplinesc deodată aceeaş triplă funcţiune ca şi girurile proprii specificate mai sus, ele nu sunt mai puţin *giruri* în sensul formal al legii cambiale (contextuale titlului) şi producătoare de unele efecte cambiale. Astfel, menţionăm, spre pildă:

1. *Girul nu la ordin.* Conform art. 278 c. com. girantul — ca şi trăgătorul ori emitentul — poate interzice transferarea cambiei prin gir inserând clauza «nu la ordin», sau o alta echivalentă, potrivit căreia girurile făcute în contra acestei interziceri produc, *numai în privinţa celui care a inserat clauza,* efectele unei cesiuni. Prin urmare, în virtutea acestei clauze, girul *transferă* posesiunea asupra cambiei şi *legitimează* pe posesor a cere acceptarea cambiei sau plata la scadenţă, dar nu produce efectul de garanţie specificat mai sus deoarece printr'o asemenea clauză cu efect de cesiune, deşi se obligă în formă cambială, girantul — ca şi emitentul ori trăgătorul — nu înţelege totuş să-şi asume personal o obligaţiune cambiarmente autonomă, în sensul că printr'o atare clauză acesta îşi rezervă dreptul de a invocà în contra tuturor giratarilor succesivi — în instanţa cambială — toate excepţiunile personale opozabile primului său giratar.

Această clauză nu operează însă decât «în privinţa», adică numai în favoarea celui care a inserat-o. De unde rezultă, *per a contrario,* că toate celelalte giruri *proprii* posterioare girului cu clauza «nu la ordin» obligă cambiarmente pe semnatarii acestor giruri. In această situaţiune nu se mai poate deci susţine că, producând efect de cesiune, girul «nu la ordin» ridică înscrisului cambial «calitatea şi efectele sale de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanţă» şi nici că acest gir cu efect de cesiune ar trebui notificat debitorului titlului, conform art. 1393 c. civ., întrucât o atare clauză cambială, înscrisă pe titlu, fiind permisă de lege, ea este *hoc ipso incorporată* titlului şi urmează a-şi produce ca atare toate efectele sale legitime.

2. *Girul fără garanţie, fără obligo, sau fără regres.* In virtutea acestui «gir», prin derogare dela art. 277 al. II, c. com., girantul este exonerat de plata cambiei şi deci de acţiunea regres. Printr'o asemenea clauză girantul garantează, întocmai ca şi cedentul, numai *nomen verum,* iar nu şi *nomen bonum,* astfel încât acesta nici nu are figura juridică a unui obligat cambial — girantul cu clauza «nu la ordin» este totuş un obligat cambial, nu este exonerat de plata cambiei, dar în contra lui nu poate operà numai principiul inopozabilităţii excepţiunilor — ci rămâne un simplu obligat *ex causa.* Singurul efect cambial pe care îl produce însă acest gir este acela de a *legitimà* pe posesor a stabili şi cu acest gir filiera neîntreruptă a girurilor conform art. 309 c. com.

3. *Girul cu titlul de gaj.* Acesta nu transferă proprietatea asupra titlului, dar legitimează cu toate acestea pe creditorul amanetar de a face toate actele de conservare necesare şi chiar de a cere plata la scadenţa cambiei sau de a o urmări în justiţie (art. 479 şi 481 c. com.).

4. *Girul de procuraţiune* sau pentru *încasare,* care legitimează prin el însuş pe mandatar de a cere plata cambiei, de a protestà pentru neplată, sau de a urmări în justiţie plata acelei cambii (art. 280 c. com.).

5. *Girul de întoarcere* (di ritorno), care *poate* produce efecte extinctive.

6. Şi, însfârşit, *girul după scadenţă* care, dacă din punct de vedere al *conţinutului dreptului* produce «efectul» unei cesiuni, din punct însă de vedere *formal,* el produce acelaş efect de legitimare ca şi celelalte giruri proprii sau improprii specificate mai sus, întrucât din acest ultim punct de vedere art. 309 c. com. nu distinge între efectele girului dinainte sau după scadenţă.

Toate aceste giruri, formalmente recunoscute de lege, prezintă deci aceeaş însuşire ca şi girurile proprii (denumite şi *translative*): au acelaş caracter *scriptural* ca şi cele dintâiu, adică sunt *incorporate* titlului — de unde şi specificarea lor prin cuvântul «gir» — şi fiecare din ele produce neapărat cel puţin unul din cele trei efecte caracteristice girurilor proprii şi anume: *efectul de legitimare,* connatural dealtfel tuturor titlurilor de credit. Ceeace deosebeşte însă aceste giruri de cele proprii — de unde şi denumirea lor de improprii — consistă doar în faptul că cele dintâiu nu produc unul sau primele două din efectele cambiale arătate mai sus şi specifice girurilor cu efect plin, adică: translaţiunea proprietăţei asupra titlului şi efectul de garanţie în sensul art. 277 al. II c. com. Din moment însă ce ele sunt ca atare recunoscute de lege şi produc întotdeauna cel puţin acest efect de legitimare, este incontestabil că toate aceste «giruri» improprii, *indiferent dacă au avut sau nu loc mai înainte sau după scadenţa cambiei,* suficient numai să se fi produs mai înainte de a se fi îndeplinit prescripţia drepturilor derivând din acest titlu, sunt suficiente *prin ele însile* de a produce acest singur efect de legitimare, căci altfel ce alt înţeles, juridiceşte plauzibil, ar mai puteà aveà atât incorporaţiunea lor obligatorie în titlu (caracterul scriptural) cât şi specificarea lor legală prin cuvântul tehnic «gir»? Acest efect este consecinţa cea mai firească a caracterului «dispozitiv» — *ad disponendum* — al înscrisului însuş pe care se aplică girul şi a-i înlăturà acest efect, care formează coeficientul comun al tuturor titlurilor de credit, înseamnează a negà însăş valoarea economică şi juridică a acestor titluri.

V. **Analiza girului după scadenţă.** Prin urmare, din moment ce şi girul după scadenţă — ori protest, ceeace implică ajungerea cambiei la scadenţă — produce *ope legis* acelaş *efect de legitimare* ca şi girurile proprii, rezultând din caracterul «dispozitiv» al titlului, este dela sine înţeles că nici formalitatea notificărei acestei transmisiuni obligaţilor cambiali, cărora li se cere plata, cerută de Inalta Curte de Casaţie, nu-şi mai poate aveà nici o raţiune.

In adevăr, se ştie că *scopul* notificării în materie de cesiune este îndoit: 1) ca debitorul cedat, luând cunoştinţă prin notificare de cesiune, să nu se mai poată valabil liberà plătind cedentului în dauna cesionarului; şi 2) ca transfertul creanţei din patrimoniul cedentului în acela al cesionarului să fie adus la cunoştinţa terţilor printr'un act public (vezi A. Colin et H. Capitant, *Cours élém. de droit civil,* ed. III, vol. II, pag. 147 şi urm.). Or, în materia care ne interesează, ambele aceste efecte se produc prin simpla transferare a cambiei printr'un gir chiar după scadenţă: pe deoparte ultimul giratar-cedent, sau creditorii lui în cazul unei acţiuni subrogatorii (art. 974 c. civ.), nu se mai pot legitimà, conform art. 309 c. com., a cere plata cambiei dela obligatul principal, şi nici dela ceilalţi obligaţi cambiali, deoarece nu mai posedă titlul; iar pe de altă parte nici aceştia nu se mai pot valabil liberà de obligaţiunea lor de a plăti cambia decât cerând şi primind restituirea cambiei care, în speţă, nu mai există în posesiunea giratarului-cedent. Iar în ce priveşte publicitatea transfertului de creanţă, pentru a puteà fi opozabil terţilor, aceasta are loc prin însăş *remiterea* titlului în posesiunea giratarului-cesionar: din moment ce exerciţiul dreptului pe care îl constată este subordonat *posesiunii* titlului care îl constată este evident că creditorii cedentelui nu pot nici poprì şi nici urmări, direct sau indirect(pe calea unei acţiuni subrogatorii), valoarea titlului transmis, în mâinile obligaţilor cambiari, întrucât pe de o parte ei nu pot aveà posesiunea înscrisului pentru a puteà exercità acest drept derivând din titlu, iar pe de alta nici obligatul cambiar în mâinile căruia se face poprirea sau urmărirea nu se poate valabil liberà, în mâinele creditorului popritor sau urmăritor, atât timp cât aceştia nu-i restitue titlul cu menţiunea «achitat» (art. 318 c. com.). Cei de al treilea interesaţi nu pot aveà, în acest caz, decât cel mult exerciţiul acţiunei pauliane, dovedind concertul fraudulos între toate trei persoanele cari au luat parte la fraudă: giratarul-cedent, giratarul-cesionar şi obligatul cambiar care a plătit, acţiune care nu este exclusă nici în cazul notificării cesiunei: *fraus omnia corrumpit.* Prin consecinţă, cu toate că în speţa judecată de Inalta Curte problema nu a fost examinată şi din acest ultim punct de vedere — al interesului terţilor — când lipsa notificării nu poate fi dar invocată decât de aceştia din urmă, totuş nici din acest punct de vedere nu se poate susţine necesitatea notificării, fiind constant pe deoparte că «plata unei cambii făcută în mâinile posesorului la scadenţă şi fără opoziţiune din partea cuiva liberează pe debitor» (art. 317 c. com.), iar pe de alta că «debitorul cambiei nu poate fi oprit dela plata ei decât în caz de *pierderea* cambiei (când trebuià să-i fie comunicată ordonanţa de anulare) şi de *faliment* al posesorului» (art. 321 c. com.).

Dealtfel, după cum remarcă d-l prof. I. N. Finţescu în lucrarea sa: *Curs de drept comercial,* vol. II, pag. 268, textul art. 309 c. com. nici *nu distinge girurile după data lor.* Potrivit acestui text de lege posesorul unei cambii girate dovedeşte că gerea la scadență a cambiei, — nu îmbracă, prin această transmisiune, calitatea de beneficiar al unui titlu cambial, cu garanțiile, drepturile și acțiunile ce decurg legalmente din acest titlu, ci aceea de cesionar al unei creanțe chirografare, cu dreptul exclusiv de a urmărì și obține pe cale de acțiune ordinară, civilă sau comercială, după natura creanței, plata ei dela debitorul cedat, cu îndeplinirea formelor prevăzute de

---

este proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la dânsul, *indiferent* dacă acele giruri au avut loc anterior sau după scadența cambiei. De unde rezultă că și girul după scadență, în mod formal prevăzut de art. 281 c. com., produce acelaș efect translativ de proprietate asupra titlului întocmai ca și girul propriu, precum și acelaș efect de legitimare, minus *numai efectul de garanție*: pe când în cazul unui gir propriu girantul este obligat a garantà, în mod solidar cu ceilalți obligați cambiali, acceptarea și plata cambiei la scadență (art. 277 al. II c. com.), în cazul unui gir după scadență el nu mai este obligat a procurà acceptarea și plata cambiei, adică *nomen bonum*, ci numai existența creanței: *nomen verum*, întocmai ca și în materie de cesiune. De aci și expresiunea art. 281 c. com. că girul după scadență produce numai «efect» de cesiune, precum și deosebirea acestui gir de celelalte două forme de giruri improprii: «nu la ordin» și cu clauza «fără garanție», «fără obligo», sau «fără regres»: pe când girul «nu la ordin» produce efectele unei cesiuni «numai în privința celui care a inserat clauza» (art. 278), de unde rezultă că toți ceilalți giranți ulteriori rămân totuș obligați cambiarmente (adică în mod autonom), giratarilor posteriori scadenței li se aplică dimpotrivă maxima: *nemo plus juris* în sensul că oricare obligat anterior scadenței poate opune posesorului toate excepțiunile opozabile tuturor giranților după scadență, între giranții după scadență (și numai între ei) neexistând, la rândul lor, decât raporturi de cesiune cari nu pot fi rezolvate de cât pe calea ordinară a acțiunei derivând din atari raporturi; iar în ce privește girul «fără obligo» acesta nici nu obligă de prin titlu — ca în cazul girului «nu la ordin» — pe girant care, potrivit art. 280 alin. II, este scutit de *obligațiunea cambială* ce ar puteà să decurgă din girul său. Acest girant, care nu garantează nici măcar existența obligațiunei cambiale inclusă în titlu, ca în cazul girului «nu la ordin», în baza căruia girantul este imunizat numai de principiul *autonomiei* obligațiunei sale (vezi supra), nu se obligă decât în cazul când girul său este grefat pe un raport fundamental, în care caz (care *poate* să nu existe) răspunde numai *ex causa* pe baza unei atari acțiuni ordinare; pe când girantul după scadență rămâne întotdeauna garant pentru existența creanței în momentul cesiunei (vezi art. 1392 c. civ. precum și jurisprudența citată sub acest text în vol. III din codul civil adnotat de C. Hamangiu și N. Georgean). Girul «fără obligo» produce totuș un singur efect cambial: acela de legitimare în sensul că el se interpune în mod valabil în seria neîntreruptă de giruri cerută de art. 309 c. com.

In amândouă aceste cazuri, cu toate că în primul nu se produce decât un efect de cesiune, iar în cel de al doilea nu se produce nici măcar un asemenea efect, atât girul «nu la ordin» cât și cel «fără garanție», în virtutea caracterului dispozitiv al înscrisului cambial, pe lângă efectul de *translațiune* a proprietății asupra titlului, mai produce în acelaș timp și efectul de legitimare, fără a mai fi deci nevoe de vreo notificare în sensul art. 1393 c. civ. Și evident, pe baza celor de mai sus, aceeaș concluziune se impune și în caz de transferarea unei cambii printr'un gir după scadență sau protest.

Dar, dacă formalitatea notificării cesiunei nu este necesară nici în acest din urmă caz, întrebarea legitimă care se pune este aceea de a se știì: ce se înțelege, din punct de vedere al *conținutului* dreptului, prin expresiunea efect de cesiune? In alți termeni care este *natura* dreptului cu care a fost învestit giratarul-cesionar prin efectul cesiunei și, prin consecință, care este în acelaș timp mijlocul de realizare sau acțiunea care poate pune în mișcare acest drept?

Fără îndoială, în cazul unor giruri «nu la ordin» sau «fără obligo» giratarii succesivi, dobândind proprietatea asupra titlului, dobândesc totdeodată și aceleași drepturi de natură cambială pe cari titlul le constată în contra celorlalți obligați cambiali întrucât, potrivit art. 278 și 280 al. II, c. com., aceste ultime două forme de giruri improprii produc efecte *numai în privința acelora cari au inserat în titlu asemenea clauze.* Prin urmare, dobândind drepturi de natură cambială, este de intuitivă evidență că giratarii succesivi unor atari giruri dobândesc și exercițiul acțiunei caracteristice dreptului din care derivă, adică al acțiunei cambiale. Se schimbă această situațiune în cazul unui gir după scadență?

In primul rând este de observat că «lorsqu'une créance est cédée, l'acquéreur, qu'on apelle le cessionnaire, *prend la place de l'ancien créancier*, le cédant. Le titulaire du droit a changé, *mais non le droit qui demeure identique à lui-meme*, qui a passé sur la tête du cessionnaire avec les accessoires qu'il comporte: hypothèque, privilège, caution (art. 1692; art. 1396 c. civ. român); avec les *avantages* qui y sont inhérants — tels ceux qui dérivent de la *forme* de l'acte, lequel est peut-être un act notarié ou un jugement, donc un titre exécutoire — comme avec les *imperfections*, les tares dont il pouvait être atteint et qui le rend annulable, rescindable, résoluble; il se comporte sur la tête du cessionnaire *ainsi que jadis sur celle du cédant*, civil ou commercial, pur et simple ou à terme: le débiteur, qu'on apelle le débiteur cédé, pourra opposer à son nouveau créancier les moyens de défense dont il disposait à l'égard de l'ancien: le cessionnaire est «aux droits» du cedant» (L. Josserand, *Cours de droit civil*, ed. Sirey 1930, vol. II, pag. 391, No. 807; — vezi și A. Colin et H. Capitant, op. cit. vol. II, pag. 101 și urm. în ce privește intima afinitate dintre cesiunea de creanță pe deoparte și subrogațiunea și novațiunea subiectivă pe de alta, prin schimbare de creditor, când se produc, în condițiuni deosebite, aceleași efecte).

Prin urmare, transmisiunea unei creanțe pe cale de cesiune nu-i schimbă *natura* acesteia; într'o atare ipoteză ar trebuì să se producă pe lângă o novațiune subiectivă a raportului de creanță prin schimbare de creditor, și o *novațiune obiectivă* în sensul că obligațiunei cambiale să i se substitue o altă obligațiune de natură ordinară. Or, nimic nu face să se presupună că, în momentul efectuării cesiunei, atât girantul-cedent cât și giratarul-cesionar au înțeles să *schimbe* natura obligațiunei debitorilor cambiali anteriori girului după scadență, transformându-i, chiar fără știința lor, în simpli obligați de drept comun, când nu numai *interesul* celor dintâiu nu dictează o asemenea renunțare la beneficiile ce decurg din natura cambială a dreptului transmis, dar, potrivit art. 1130 c. civ. o atare novațiune nici nu se poate prezumà: «voința de a o face trebue să rezulte evident din act». In consecință, dacă între girantul-cedent și giratarul-cesionar nu subsistă decât un raport de cesiune, pentru validitatea căruia am văzut că nu este necesară formalitatea notificării, care dealtfel ar fi și imposibilă în ipoteza mai multor obligați cambiali cu domicilii diferite, poate chiar în străinătate în caz de circulațiune mai intensă a cambiei, în schimb nimic nu justifică o modificare *de natură* a obligațiunilor asumate de oricare dintre debitorii cambiali (obligați principali, sau debitori de regres) anteriori datei primului gir după scadență. Și aceasta cu atât mai mult cu cât obligațiunea cambială fiind necauzată (art. 270 c. com.), admițând soluțiunea dată de Inalta Curte de Casație mulți debitori cambiali ar fi pe deplin *liberați* de obligațiunea lor prin acest singur fapt: transmisiunea cambiei după scadență, deoarece, într'un asemenea caz, potrivit art. 967 c. civ. înscrisul cambial nu ar mai aveà nici o eficacitate *ad disponendum*: prin simpla dovadă contrarie a lipsei de cauză (care, în materie comercială, poate fi administrată prin orice mijloc de probă: art. 46 c. com.) ar dispăreà *hoc ipso* atât obligațiunea giranților cât și a acceptanților (mai ales a acelora cari acceptă pentru trăgători) ori de câte ori posesorul cambiei nu va dovedi o relațiune cauzală directă, sau chiar indirectă, a unui *raport juridic de drept comun* între el și acela dela care cere plata cambiei, ceeace este inadmisibil a se puteà concepe că o atare consecință ar puteà decurge numai din faptul transmiterii cambiei prin gir după scadență când este constant că orice obligațiune cambiară, conservată în formele legale, se prescrie numai prin trecere de cinci ani.

Nu există, deci, nici o rațiune a presupune, după cum motivează Inalta Curte prin considerentele sale, că prin girarea sa după scadență cambia și-a «pierdut calitatea și efectele ei de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanță», schimbându-se astfel însăș natura obligațiunei diferiților debitori cambiali din cambială în de drept comun. Iar pe de altă parte, printr'o atare interpretare s'ar ajunge, după cum am relevat supra, la consecințe incompatibile nu numai cu structura juridică și economică a titlului cambial, dar neconforme chiar cu însăși normele din materia cesiunei amintite mai sus. Astfel, după cum raționează cu drept cuvânt Curtea de Casație din Torino, dacă *jure proprio* giratarul-cesionar nu se poate prevalà de efectele specifice cambiei, fiindcă el are figura juridică a unui simplu cesionar, nu a unui creditor autonom, în schimb *jure cessionis* el este investit și poate exercità ca atare toate drepturile pe cari le aveà girantul său cedent, adică potrivit cu natura lor cambială, deci și pe cale de acțiune cambială, acțiune care derivă din chiar forma cambiei. In această calitate însă — *jure cessionis* — giratarul cesionar va fi obligat să primească, evident, dela toți obligații cambiali dela cari cere plata, toate excepțiunile personale opozabile girantului cedent. A se vedeà în acest sens David Supino, *Della cambiale*, ed. V, No. 118, unde citează și considerentele Casației torineze, precum și: Bonelli, *op. cit.* No. 134; Navarrini, *Trattato di diritto commerciale*, III, No. 1270; Giannini, *La cambiale comme titolo esecutivo*, No. 32; Bolaffio, în *Riv. del diritto com-*

lege, în ce priveşte notificarea cesiunii.

Că astfel fiind şi întrucât în speţă este constant că Banca recurentă îşi întemeià pretenţiunile sale pe o cambie, ce i se transmisese după scadenţă şi care, ca atare, pierduse calitatea şi efectele ei de cambie, rămânând un simplu titlu ordinar de creanţă, cu drept cuvânt şi făcând o justă aplicaţiune a art. 281 cod. comercial, Tribunalul i-a respins acţiunea cambială, ca neavând nici o bază legală.

Că, dar, motivul de casare fiind neîntemeiat, recursul urmează a se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

Deciziunea No. 1648 din 27 Noemvrie 1929.

---

merciale, 1903, II, 506; Cas. Torino, 10 Dec. 1898, Dir. commerciale, 1899, pag. 269; idem 22 Dec. 1906, Foro ital. 1907, pag. 441; Cas. Napoli, 10 Dec. 1900, Foro ital. 1901, pag. 218, etc.

In contra acestei teze se ridică însă Vivante: *Trattato.*, III, No. 1151—1152, care, după ce pune premisa că giratarul după scadenţă «dobândeşte drepturile girantului său astfel cum erau în momentul scadenţei, pentrucă cesiunea nu alterează *natura* creanţei cedate», conchide totuş că «această substituire a cesionarului în locul cedentului nu este absolută, după cum nu este absolută nici în materie de cesiune, şi avantagiile pe cari legea le acordă posesorului titlului presupunând existenţa unui adevărat giratar, adică a unui drept autonom, învestit cu un drept propriu, nu trec la giratarul posterior scadenţei care, fiind asemănat cesionarului, exercită drepturile cari aparţineau cedentului său».

Fără îndoială, în Italia problema are un aspect ceva mai grav prin aceea că în legislaţiunea comercială italiană cambia protestată constitue prin ea însăşi un titlu executor şi s'a pus deci chestiunea de a se şti dacă şi giratarul-cesionar, care nu lucrează *jure proprio*, ci *jure cessionis*, poate beneficià nu numai de exerciţiul acţiunei cambiale propriu zise dar şi de forţa executorie a acestui titlu. Cu toate acestea în fond problema rămâne aceeaş, deosebirea este numai de grad iar nu de substanţă. Deaceea credem, alături cu doctrina şi jurisprudenţa italiană dominantă, că raţionamentul lui Vivante nu este numai neconvingător, dar că el cuprinde şi o contradicţiune *in adiecto*: dacă giratarul-cesionar exercită exact aceleaşi drepturi pe cari le aveà girantul-cedent, şi acestea sunt de natură cambială, cum mai pot fi aceste drepturi de natură cambială când prerogativele decurgând din natura acestor drepturi nu mai sunt, la rândul lor, de natură cambială?

Este adevărat, Vivante aduce în sprijinul argumentării sale şi următoarea consideraţiune, după el esenţială: «Când legea zice (art. 324 ital.; — art. 349 c. com. român): excepţiunile personale opozabile aceluia care execută acţiunea nu pot să întârzie executarea (în textul român: «nu vor puteà întârzià condamnarea la plată») învederează că voeşte să deà cambiei forţa executivă numai când debitorul are o apărare limitată cu privire la excepţiunile opozabile reclamantului: când se poate opune în contra acestuia şi excepţiunile personale altora, multor altora, nu se mai verifică ipoteza în care legea a dat cambiei puterea unui titlu executor. Şi acestă consideraţiune, care mi se pare decisivă, a rămas până acum fără un răspuns convingător». Dar, nici acest argument care, *mutatis mutandis*, ar urmà să se aplice şi la noi în ce priveşte *acţiunea cambială*, nu este determinant: în cazul art. 278 c. com. se poate susţine că girantul pe baza unei clauze «nu la ordin» nu dobândeşte exerciţiul acţiunei cambiale (sau prerogativa executorie a cambiei) cu toate că, în contra celui dela care deţine cambia, care a inserat acestă clauză în cambie, girul nu-şi produce decât efectele unei cesiuni?; — iar pe de altă parte — ceeace este hotăritor — în interesul cui este edictată o atare dispoziţiune? Evident, în interesul posesorilor cambiei, adică al circulaţiunei titlului, şi o astfel de dispoziţiune nu încape nici o îndoială că nu poate fi întoarsă tocmai în contra acelora cărora legea a voit să le asigure, prin atari înscrisuri dispozitive, o mai promptă eficacitate în realizarea drepturilor lor derivând din titlu. Şi, după cum am arătat mai sus, art. 309 din codul nostru de comerţ, ca şi art. 287 din codul de comerţ italian, nu se preocupă, din acest punct de vedere, de data girului ci, indiferent dacă acesta a fost dat înainte sau după scadenţă (gir deasemenea recunoscut de lege prin art. 281), prevede pur şi simplu că *posesorul unei cambii girată dovedeşte că este proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la dânsul.* Este consecinţa cea mai firească a caracterului «dispozitiv» al înscrisului cambial, caracter care, atât cât durează prescripţiunea cambială, nu se poate spune că a fost distrus prin efectul de cesiune al unui asemenea gir după scadenţă. Dimpotrivă, interpretând exact chiar principiile din materia cesiunei, se ajunge la aceeaş concluziune, clar formulată de Josserand, în minunatul său *Cours de droit civil*, vol. II, No. 807, că, dreptul cedat rămânând «identique à lui même», prin transferarea sa se transmit şi toate *avantagiile* care-i sunt inerente: «tels ceux qui dérivent de la *forme* de l'acte...».

VI. **Transmisiunea anomală a cambiei.** In afară însă de circulaţiunea *autonomă* a obligaţiunei inclusă într'un titlu cambial, această obligaţiune mai poate aveà şi o circulaţiune extracambială, numită şi *anomală*, deoarece acest mod de transmisiune *derivată* a obligaţiunei cambiale nu este modul său normal de circulaţiune.

Astfel o cambie poate fi transferată dintr'un patrimoniu într'altul fie pe baza unei transmisiuni cu titlu universal: pe cale de succesiune ab intestat sau testamentară, pe cale de cesiune a unui întreg fond de comerţ, sau de fuziune a două sau mai multe societăţi, fie cu titlu particular: pe cale de cesiune printr'un act separat de instituirea unui legat particular, de donaţiune, de înstrăinare judiciară sau pe cale de licitaţiune publică, etc. In toate aceste cazuri, de transmisiune necambială, evident se transmite însăş proprietatea asupra titlului, al cărui caracter am văzut că este *ad disponendum*, şi odată cu acest transfert de proprietate se transmite, fără îndoială, din punct de vedere activ, şi obligaţiunea inclusă în titlu, din care înscrisul îşi trage dealtfel propria sa valoare patrimonială (vezi supra). Achizitorul titlului pe baza uneia din aceste căi translative se substitue deci autorului său şi va exercità prin consecinţă toate drepturile inerente titlului şi aferente acestuia. In nici un caz însă nu s'ar puteà susţine, după cum ar rezultà din soluţiunea deciziunei ce adnotăm, că înscrisul cambial dispare ca atare, îşi pierde calitatea şi efectele lui cambiale, şi că ar rămâne astfel un simplu titlu ordinar de creanţă. Dealtfel, după cum am relevat încă dela începutul acestei adnotări, însăş Curtea noastră de Casaţie a decis că «indiferent dacă cel care exercită acţiunea n'a devenit *proprietar* al cambiei în virtutea unui gir, ci pe baza unui simplu act de cesiune», posesorul cambiei este învestit cu toate prerogativele derivând din cambie pe cari autorul său le aveà; — iar recent de tot, la 2 Aprilie 1927, tot Inalta Curte a stabilit principiul că «în afară de modurile de transmisiune prevăzute de legea cambială, dreptul de acţiune cambială se transmite şi prin succesiune» întrucât acela care a dobândit cambia pe cale de succesiune «odată cu cambia a dobândit şi dreptul de a acţionà în baza ei». Se resimte deci, intuitiv, în tot raţionamentul Curţii de Casaţie, caracterul *dispozitiv* al înscrisului cambial în care se află *incorporat* dreptul pe care îl constată, de unde şi deducţiunea sa foarte logică cum că odată cu translaţiunea proprietăţii asupra cambiei, printr'unul din aceste moduri anomale, se transmite şi elementul activ al obligaţiunei pe care o constată, de data aceasta în mod neautonom întrucât prin aceste moduri ordinare de transmisiune, reglementate respectiv fie de dreptul civil fie de acel comercial, *nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet.* Deaceea mărturisim că soluţiunea Inaltei Curţi, dată prin deciziunea reprodusă în text, ne-a şi surprins, deoarece, faţă cu cele ce preced, nu există nici o raţiune ca, în materie de gir după scadenţă, unde acelaş raţionament se impune *a fortiori*, să se abată dela jurisprudenţa sa anterioară în materie de transmisiune anomală a cambiei.

Mai înainte însă de a închide aceste rânduri relevăm că, printre modurile de transmisiune anomală a cambiei, se impune o distincţiune: în unele cazuri, când personalitatea juridică a autorului dispare pentru a fi înlocuită de o altă persoană, cambia neajunsă la scadenţă poate fi totuş transmisă mai departe prin gir. Astfel, în caz de succesiune întrucât moştenitorul succedă *in personam defuncti*, cu toate că numele său nu figurează printre transmisiunile cambiale pentru a stabilì seria neîntreruptă de giruri cerută de art. 309 c. com., el poate totuş transmite cambia mai departe printr'un gir valabil ca atare, adică atribuind giratarului un drept autonom; tot astfel în materie de fuziune de societăţi comerciale: societatea absorbantă, sau noua societate constituită din fuziunea altor societăţi, îşi substitue însăş personalitatea lor juridică personalităţii societăţii fuzionate, în patrimoniul căreia se află un portofoliu cambial, şi ca atare ea poate transmite mai departe în mod autonom drepturile lor cambiale. In aceste două cazuri nu se poate spune că se produce o întrerupere de giruri, contrară dispoziţiunii art. 309 c. com., întrucât, după cum se exprimă Vivante: *op. cit.* III, No. 1164: «persoana societăţii şi aceea a defunctului sunt asumate şi continuate de societatea care subsistă şi de moştenitor, ceeace nu se întâmplă în caz de succesiune cu titlu particular». In toate celelalte cazuri de transferare anomală a cambiei se închide însă circulaţiunea normală a titlului, pe cale cambială, pentru a se face loc aplicaţiunii maximei: *nemo plus juris*, adeseori citată supra.

STELIAN IONESCU
Doctor în drept
Judecător de Şedinţă la Trib. Ilfov

PARTEA I-A
JURISPRUDENȚA CURȚII DE CASAȚIE

CAS. I, **26 Martie 1928**

VÂNZARE CU PACT DE RĂSCUMPĂRARE. VÂNZAREA UNUI BUN DETERMINAT DIN SUCCESIUNE FĂCUTĂ DE UN COMOȘTENITOR, CU PACT DE RĂSCUMPĂRARE. DACĂ IN URMA PARTAJULUI BUNUL A CĂZUT IN LOTUL ALTUI COMOȘTENITOR, VÂNZĂTORUL NU MAI POATE EXERCITA PACTUL. (1) și (2)

Facultatea de răscumpărare pe care vânzătorul și-o rezervă prin actul de vânzare, are drept efect de a readuce în patrimoniul său bunul vândut.

Art. 786 c. c. dispune că fiecare erede este presumpt că a moștenit singur și imediat toate bunurile care compun partea sa, sau cari i-a căzut prin licitațiune, și n'a fost niciodată proprietar pe celelalte bunuri ale succesiunei.

Dacă prin efectul partajului, indiferent dacă este voluntar sau judiciar, căci legea nu distinge, un bun determinat din succesiune, vândut de unul din moștenitori, a trecut în lotul altui comoștenitor, și dacă legea printr'o prezumpție juris et jure *consideră pe primul comoștenitor că nu a fost niciodată proprietar al acelui bun, consecința ce decurge din această prezumpțiune este că, vânzarea este de drept nulă, și deci eredele vânzător nu mai poate invocà nici o dispozițiune sau modalitate din actul său de vânzare.*

In speță, odată ce prin efectul declarativ al partajului bunul vândut de recurent este considerat că încă dela deschiderea succesiunei, nu a făcut parte din patrimoniul lui, în lotul căruia nu a căzut în urma împărțelei făcute, vânzarea consimțită de dânsul nu mai poate produce nici un efect și el nu mai poate exercità pactul de răscumpărare prevăzut în actul său de vânzare. Cererea făcută de recurent în acest sens, este făcută de o persoană fără calitate.

(Ștefan Popescu cu Th. Grozăvescu ș. a.).

CURTEA (după divergență): Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că recurentul St. Popescu a vândut în Februarie 1914, cu act autentic, lui C. Roșca, o bucată de pământ cu construcții pe el, făcând parte din succesiunea tatălui său, iar prin act și-a rezervat dreptul de răscumpărare în termen de cinci ani; că, în 1915 intervenind între recurenți și ceilalți moștenitori ai tatălui său un act de partaj voluntar autentic, bunul în discuțiune nu a căzut în lotul vânzătorului St. Popescu, ci în al altui moștenitor, care l-a vândut lui I. Bazilescu; că însă cererea acestuia de a fi pus în posesie asupra imobilului a fost respinsă de Tribunal și Curtea de Apel Craiova.

Având în vedere că posterior, în Iunie 1922, vânzătorul St. Popescu, voind a-și exercità pactul de răscumpărare somează pe C. Roșca să se prezinte la Portărei, pentru a primì prețul vânzărei, iar, în urma refuzului acestuia, intentează acțiune și în contra lui T. Grozăvescu, noul cumpărător, pentru a constatà rezilierea vânzărei pe baza exercitărei pactului de răscumpărare; că, această acţiune a fost admisă de Tribunal şi Curtea de Apel Craiova; că însă, Inalta Curte, în urma recursului făcut de intimaţii de azi, C. Roşca şi T. Grozăvescu, a casat decizia Curţei din Craiova, trimiţând afacerea să se judece din nou de Curtea din Bucureşti.

---

(1) Iată textul motivului de recurs:

«Greșita interpretare și violarea art. 786 cod. civ. Denaturarea actului de partaj cu data de 30 Iulie 1915. Exces de putere. Nemotivare. Omisiune esențială.

Curtea de Apel pentru a-mi respinge acțiunea constatà că nu aș mai aveà dreptul de a uzà de pactul de răscumpărare.

Motivul pentru care nu aș mai aveà acest drept e următorul:

«Considerând dar că, din moment ce în urma partajului voluntar care a avut loc între moștenitorii numitului defunct și la care partaj a consimțit și intimatul Ștefan Popescu, evident că acesta, încetând de a mai fi proprietarul imobilului, căzut celorlalți moștenitori nu mai are dreptul de a exercità facultatea de răscumpărare rezervată prin actul de vânzare din 24 Februarie 1914».

Curtea găsește dar că din moment ce dela data facerei partajului a devenit necontestat că nu sunt proprietarul imobilului, din acel moment mi-am transmis facultatea de răscumpărare rezervată prin actul de vânzare.

In primul rând am susținut și susțin că facultatea de răscumpărare, pe care eu am creiat-o într'un contract încheiat între d-l Roșca și mine singur, se găsește tot în patrimoniul meu.

E un drept pe care nu l'am dobândit dela nimeni, ci pe care mi l-am creiat eu însumi în convenția cu d-l Roșca.

In virtutea acestui drept eu pot purtà acțiunea mea de față.

Pentru ca eu să nu fiu azi titularul acestui drept, adică pentruca acel drept să nu mai fie în patrimoniul meu, e absolut necesar ca eu să-l fi transmis altcuiva.

Rămâne dar să cercetăm dacă am săvârșit vreun act translativ de drepturi, un act de transmisiune.

Nici partea adversă n'a susținut și nici Curtea n'a găsit vreun alt act din care să se poată scoate vreun act de transmisiune, în afară de actul de partaj din 30 Iulie 1915.

In adevăr, Curtea găsește că din acel moment nu mai am dreptul la exercițiul pactului de réméré. Cu alte cuvinte prin acel act mi-am transmis facultatea de răscumpărare.

Motivând în acest chip, Curtea de fond violează art. 786 cod. c. și denaturează actul de partaj.

Art. 786 cod. c., se știe că stabilește prezumpția după care, în baza unui partaj, fiecare coherede se consideră proprietar pe lotul său din momentul morței lui decujus.

Acest articol este dar acela care fixează în cod. civ. principiul că partajul este declarativ de drepturi.

Din acest principiu se trag două consecințe:

1. Prin faptul unui partaj nimeni nu scoate nimic din patrimoniul său ci doar introduce bunurile pe care le moștenește;

2. Toate operațiile și trecerile de bunuri sunt socotite a fi fost făcute în clipa decesului lui decujus.

Dacă acestea sunt caracteristicele partajului, mă întreb cu mirare, cum s'a putut zice că mi-am înstrăinat facultatea de răscumpărare odată cu facerea partajului.

Pentru ca să fi putut înstrăinà dreptul meu de răscumpărare, este absolut necesar un act translativ de drepturi.

Un asemenea act nu există, deoarece partajul nu este translativ de drepturi, ci declarativ.

Din moment ce partajul e declarativ, odată cu facerea lui n'am putut înstrăinà nimic și deci nici transmite nimic, astfel nici facultatea de răscumpărare.

Ori, cum alt act nu mai există, urmează că dreptul în chestie se află tot în patrimoniul meu.

Pe lângă acestea din moment ce toate cele hotărîte prin actul de partaj sunt considerate ca efectuate în momentul morței lui decujus, e evident că nu se poate dispune decât de drepturile ce existau la acea dată.

Ori la data decesului facultatea de réméré nu existà.

Ajungem astfel la ciudata situație că moștenitorul care ar fi obținut la partaj, după teoria Curței, dreptul de răscumpărare, l'a obținut conform art. 786 cod. civ. dela moartea tatălui nostru, adică de atunci când acest drept nu existà pentrucă nu se născuse convenția ce l-a creiat.

Judecând dar, astfel, Curtea interpretează greșit și violează art. 786 cod. civ. și denaturează actul de partaj făcând dintr'un act declarativ de drepturi, un act translativ de drepturi, adică o vânzare sau schimb.

In acelaș timp Curtea nici nu-și motivează hotărîrea pentru a arătà din ce cauză este «evident», că nu mai poate aveà facultatea de răscumpărare deoarece numai sunt proprietar.

Simpla sa afirmație că e «evident», un lucru, nu constitue o motivare în sensul legei.

Curtea nu arată iarăși deloc prin ce miracol s'a evaporat facultatea de răscumpărare din patrimoniul meu.

In fine, Curtea nu examinează câtuși de puțin susținerile mele pe care le-am invocat mai sus și prin care voiam să stabilească că actul de partaj n'am scos nici un element din patrimoniul meu, ci doar introdus în lotul meu și că în fine nu puteam transmite la facerea partajului, adică la moartea tatălui meu, conform art. 786 cod. civ., un drept pe care nu-l aveam încă.

Toate aceste apărări ale mele, Curtea omite să le examineze și cu un vădit exces de putere le înlătură, pentru a-și sprijini hotărîrea pe o «evidență», pe care nici măcar nu încearcă s'o precizeze.

Omisiunea este de sigur esențială, pentru că dacă susținerile noastre ar fi fost examinate, situațiunea nu puteà fi a cea dată de Curte».

(2) La o succesiune fiind chemați mai mulți moștenitori, unul din ei vinde, în timpul stărei de indiviziune, un bun succesoral determinat, stipulând în actul de vânzare, pactul de răscumpărare. In urmă,

Având în vedere că, înaintea Curţei de Apel din Bucureşti, ca instanţă de trimitere, chestiunile discutate în fond au fost: 1) dacă pentru exercitarea pactului de răscumpărare vânzătorul este obligat a-şi manifestă în termen numai voinţa de răscumpărare, sau, tot în termen, el este obligat a depune şi preţul şi toate cheltuelile; 2) dacă în speţă, faţă cu intervenţia actului de partaj şi a vânzării făcută de comoştenitorul în lotul căruia a căzut bunul în discuţiune, recurentul St. Popescu mai are calitatea de a exercită pactul de răscumpărare.

Că, Curtea de Apel reţinând numai acest din urmă punct a admis apelul intimaţilor de astăzi şi a respins ca nefondată acţiunea recurentului, motivând că, dânsul nu mai are calitatea de a exercită pactul de răscumpărare, întrucât pe temeiul efectului declarativ al partajului, bunul în discuţiune trebuie considerat că a aparţinut chiar dela moartea lui decujus patrimoniului comoştenitorului în lotul căruia a căzut şi că el nu a fost niciodată proprietar asupra lui.

Având în vedere că, vânzătorul St. Popescu atacând cu recurs decizia Curţei de Apel din Bucureşti, a formulat trei motive de casare; că, Inalta Curte în şedinţa dela 25 Ianuarie 1928, a rămas în divergenţă asupra primului motiv şi a admis că, după rezolvarea lui, să discute şi celelalte motive; că, astăzi, în completul prevăzut de art. 15 din legea sa organică, urmează a se pronunţă asupra motivului 1. (Vezi motivul în notă).

Considerând că, facultatea de răscumpărare pe care vânzătorul şi-o rezervă prin actul de vânzare are drept efect de a readuce în patrimoniul său bunul vândut.

Considerând că, art. 786 c. civ. dispune: fiecare erede este presumpt că a moştenit singur şi imediat toate bunurile cari compun partea sa, sau cari i-au căzut prin licitaţiune, şi că n'a fost niciodată proprietar pe celelalte bunuri ale succesiunei.

Considerând că dacă prin efectul partajului, indiferent dacă este voluntar sau judiciar — căci legea nu distinge — un bun determinat din succesiune, vândut de unul din moştenitori, a trecut în lotul altui comoştenitor, şi dacă legea printr'o prezumpţie «juris et de jure» consideră pe primul comoştenitor că, nu a fost niciodată proprietar al acelui bun, consecinţă ce decurge din această prezumpţiune stabilind principiul declarativ al partajului este că, vânzarea este de drept nulă, şi deci eredele vânzător nu mai poate invocă nici o dispoziţiune sau modalitate din actul său de vânzare.

---

prin efectul împărţelei, imobilul vandut cade în lotul unui comoştenitor al vânzătorului. Acesta vrând să se prevaleze faţă de cumpărător, de pactul de răscumparare, instanţele de fond au respins acţiunea intentată în acest scop pe temeiul lipsei de calitate a vânzătorului, rezultând din efectul declarativ al partajului.

In majoritatea cazurilor, discuţiunea unei asemenea chestiuni nu prezintă o utilitate practică, întrucât în urma împărţelei şi prin efectul ei, cumpărătorul bunului indivis fiind deposedat de către moştenitorul în lotul căruia a căzut bunul vândut în timpul indiviziunei, este evident că comoştenitorul vânzător n'are nici un interes să se prevaleze faţă de cumpărător, de pactul de răscumpărare devenit ineficace. Prin urmare, ca să putem găsi o realizare practică a unei asemenea ipoteze, trebue ca dintr'o împrejurare oarecare imobilul vândut să fi rămas în patrimoniul cumpărătorului şi deci moştenitorul în lotul căruia a căzut acel imobil să nu fi exercitat dreptul consfinţit în favoarea sa prin efectul declarativ al împărţelei.

Este incontestabil că în virtutea ficţiunei creată de legiuitor prin art. 786 cod. civ. fiecare moştenitor este considerat în mod retroactiv, din momentul deschiderei succesiunei, proprietar exclusiv al bunurilor succesorale căzute în lotul său prin efectul împărţelei; în consecinţă înstrăinările şi constituirile de drepturi reale care emană dela un comoştenitor devin nule şi neavenite pentru moştenitorul în lotul căruia au căzut bunurile succesorale afectate de comoştenitor în timpul indiviziunei.

Instrăinarea totală sau parţială efectuată nu produce nici un efect faţă de moştenitorul căruia i s'a atribuit lotul. Aşa fiind, acesta nu poate să se prevaleze de vânzarea făcută, nici de stipulaţiunile cuprinse în actul de vânzare întrucât nu există un raport de autor la succesor, între moştenitorul vânzător şi cel în lotul căruia a căzut imobilul vândut.

Dar faţă de părţile contractante, adică moştenitorul vânzător şi cumpărătorul, vânzarea intervenită trebue să fie ea oare considerată ca nulă şi neavenită şi deci lipsită de orice efect din cauza caracterului declarativ al împărţelei? Soluţiunea acestei probleme juridice depinde de rezolvarea chestiunei de principiu relativă la valoarea juridică a actelor de dispoziţie făcute de un moştenitor în timpul indiviziunei cu privire la bunurile succesorale.

De sigur moştenitorul poate face acte de înstrainare totală sau parţială în ce priveşte partea sa indiviză în bunurile succesorale, întrucât prin asemenea acte nu atinge drepturile comoştenitorilor. Altfel se prezintă însă situaţiunea atunci când este vorba de vânzarea spre pildă a totalităţei unui imobil succesoral în care, moştenitorul vânzător, care a vândut fără consimţământul comoştenitorilor, n'avea decât un drept indivis. In asemenea ipoteză nu este oare locul ca să descompunem operaţiunea făcută şi să considerăm vânzarea valabilă în măsura dreptului indiviz cuvenit vânzătorului în imobilul vândut şi din contră s'o considerăm nulă pentru părţile cuvenite coindivisarilor vânzătorului, ca având de obiect lucrul altuia? Sau din contra, fără a nesocoti caracterul unitar al actului juridic încheiat, să examinăm operaţiunea în totalitatea ei şi să admitem în consecinţă că o asemenea înstrăinare a unor bunuri determinate făcând parte dintr'o masă indiviză, trebue să fie considerată ca având un caracter condiţional, astfel încât eficacitatea sau nulitatea unui asemenea act nu poate fi stabilită ab initio din momentul încheerei actului, ci este subordonată rezultatului împărţelei.

Credem că această din urmă concepţiune, consfinţită şi de Inalta Curte, este singură conformă cu spiritul Codului civil şi intenţiunea legiuitorului. In adevăr dreptul de intervenţie recunoscut creditorilor personali ai comoştenitorilor precum şi achizitorilor cu titlu particular dela aceşti moştenitori, conform art. 785 cod. civ., în instanţa de împărţeală judiciară sau cu ocaziunea partajului voluntar al averei indivize, nu se poate explică şi justifică decât prin ideia că înstrăinările făcute în timpul indiviziunei de unul din coproprietari, nu sunt nule ab origine, ci conferă achizitorilor, un drept în germene, un drept condiţional, al cărui caracter definitiv va fi stabilit prin rezultatul împărţelei.

In această părere, prin urmare, vânzarea unui imobil indiviz, făcută de unul din coproprietari fără asentimentul celorlalţi, are, în raporturile dintre părţile contractante şi până la facerea împărţelei, o validitate provizorie. Prin efectul împărţelei, soarta contractului încheiat se hotărăşte în mod definitiv fie în sensul validităţei, fie în sensul nulităţei, dacă se admite că în dreptul nostru care n'a reprodus dispoziţia art. 1599 cod. civ. fr. o astfel de vânzare asimilată cu vânzarea lucrului altuia prin efectul art. 785 ar fi nulă între părţi.

Cu toate acestea, s'au susţinut în doctrină şi s'au consfinţit în jurisprudenţă păreri multiple şi variate cu privire la efectele între părţile contractante a unei asemenea vânzări, atât în ce priveşte chestiunea de a se şti dacă o astfel de convenţiune trebue să fie considerată ca valabilă sau nulă şi în această din urmă ipoteză, dacă nulitatea este totală sau parţială cât şi în privinţa condiţiunilor în care cumpărătorul se poate prevală de nulitatea convenţiunei [1]).

Dar dacă suntem de acord cu modul de a vedeà al Inaltei Curţi în ce priveşte caracterul juridic al vânzărei unui imobil indiviz, credem totuşi că faţă de împrejurările speciale ale cauzei, soluţiunea dată nu rezultă în mod necesar din premiza care servă ca punct de plecare argumentaţiunei instanţei supreme.

In adevăr, reiese din constatările de fapt ale instanţei de fond că deşi imobilul indiviz vândut de unul din comoştenitori ca fiind numai al său exclusiv, a fost atribuit prin efectul împărţelei unui comoştenitor al vânzătorului, totuşi acesta n'a intrat în posesiunea imobilului succesoral iar acţiunea intentată de un cumpărător al acestui imobil dela moştenitorul atributar şi tinzând la remiterea imobilului, a fost respinsă de instanţele de fond; în aceste împrejurări de fapt,

---

[1]) A se vedeà nota documentată a d-lui Wahl sub decizia tribunalului imperial german din 20 Martie 1894 in Sirey 1895, 4, 25, în care se face analiza succinctă a celor 7 sisteme susţinute în această materie.

Considerând în speţă că, odată ce prin efectul declarativ al partajului bunului vândut de recurent este considerat că, încă dela deschiderea succesiunei nu a făcut parte din patrimoniul lui, în lotul căruia nu a căzut în urma împărţelei făcute, vânzarea consimţită de dânsul nu mai poate produce nici un efect şi el nu mai poate exercită pactul de răscumpărare; că dar bine, şi cu o exactă aplicare a principiilor legei Curtea de Apel din Bucureşti a respins cererea recurentului de a exercită facultatea de răscumpărare, ca fiind făcută de o persoană fără calitate; că astfel fiind, motivul de casare devenind nefondat, urmează a se respinge.

Pentru aceste motive Curtea, respinge etc.

Decizia 677 din 26 Martie 1928.

Prim-preşedinte d-l **Oscar N. Niculescu.**

CAS. III, **6 Octombrie 1926**

CONTRACT DE TRANSPORT. TRANSPORT DE PERSOANE CU CALEA FERATĂ. ACCIDENT. RĂSPUNDERE CONTRACTUALĂ ŞI RĂSPUNDERE DELICTUALĂ. DEOSEBIREA TERMENULUI PRESCRIPŢIEI LA TRANSPORTUL DE PERSOANE ŞI CEL DE MĂRFURI (art. 947 şi 956 cod. com.). (1)

Acţiunea izvorînd din neexecutarea unui contract de transport de persoane, prin care se cere daune provocate de un accident de cale ferată, se prescrie prin 10 ani. conf. art. 947 c. com., iar nu prin 6 luni, căci art. 956 c. com. se aplică exclusiv transporturilor de mărfuri. Prin urmare, acţiunile derivând din întreprinderi de transporturi de persoane sunt supuse prescripţiei comerciale ordinare.

Partea lezată prin reaua executare a contractului de transport îşi poate întemeià cererea de daune pe culpa delictuală a cărăuşului.

(Finiţa G. Popovici cu C. F. R. şi Ministerul de Răsboiu).

CURTEA: Având în vedere că prin decizia atacată, Curtea de Apel judecând că culpa Căilor Ferate pentru moartea cauzată unui călător într'un accident de transport, este de natură contractuală, iar nu delictuală, a decis că acţiunea în daune derivând în acest caz din contractul de transport se prescrie prin 6 luni conf. art. 956 c. com. şi făcând aplicaţiunea, în speţă, a citatului text, a declarat prescrisă acţiunea în daune a recurentei, soţia defunctului Gh. Popovici, victimă a accidentului dela Ciurea întâmplat în Decembrie 1916, pe motiv că această acţiune a fost introdusă după 6 luni dela data accidentului.

Având în vedere că printre alte motive de recurs, recurenta a invocat şi pe acela, că instanţa de fond a aplicat greşit art. 956 c. com. la transportul persoanelor, când din textul lui rezultă că nu e aplicabil decât acţiunilor derivând din transportul de lucruri şi prin ur-

---

este constant că în momentul când primul moştenitor vânzător voià să exercite pactul de răscumpărare stipulat în contract, cumpărătorul se află în posesiunea imobilului succesoral.

Soluţiunea admisă de Inalta Curte duce la rezultatul surprinzător că deşi cumpărătorul a dobândit imobilul cu modalitatea pactului de răscumpărare, totuş are o situaţiune juridică identică cu acea a unui cumpărător pur şi simplu întrucât pe de o parte vânzătorul este considerat ca o persoană fără calitate de a exercită facultatea de răscumpărare, iar cererea moştenitorului atributar de a fi trimis în posesiunea imobilului pe baza efectului declarativ şi retroactiv al partajului a fost definitiv respinsă de instanţele judiciare.

In acest mod se ajunge la nesocotirea puterei obligatorii a convenţiunei, între părţile contractante. Din moment ce comoştenitorul în lotul căruia a fost pus imobilul vândut, nu şi-a putut valorifică dreptul său de proprietate asupra acestui imobil şi prin urmare efectul partajului a fost paralizat dintr'o cauză oarecare, faţă de acest moştenitor, nu mai există nici un motiv ca vânzarea să nu-şi producă efectul voit de părţile contractante.

Scopul legiuitorului când a consfinţit în art. 786 cod. civ., caracterul declarativ al partajului a fost de a consolidà proprietatea bunului care e pus în lotul unuia din moştenitori, desfiinţând drepturile reale constituite asupra acestui bun în timpul indiviziunei de ceilalţi moştenitori.

Cu alte cuvinte art. 786 reglementează situaţia juridică a moştenitorului faţă cu cei de al treilea cari au dobândit drepturi reale asupra bunului indiviz, dela ceilalţi moştenitori. Partajul are un caracter declarativ în această măsură; art. 786 nu este destinat să modifice raporturile de drept stabilite în timpul indiviziunei între un moştenitor şi terţii cu care a contractat; acest moştenitor sau terţiul nu se poate pune la adăpostul acestui text, pentru a se sustrage faţă de contractantul său, dela îndeplinirea îndatoririlor sale contractuale.

Rezultă din aceste consideraţiuni că nu trebue să atribuim ficţiunei creată de legiuitor în art. 786 cod. civ., un caracter absolut, ci din contra să-i dăm o sferă de aplicaţiune corespunzătoare raţiunei de a fi a acestui text şi prin urmare dispoziţiunea legei nu se aplică ori de càte ori interesul moştenitorului prin care legiuitorul a vrut să-l apere nu este în joc.

Ori, în speţa rezolvată de Inalta Curte prin decizia de mai sus, chestiunea validităţei vânzărei imobilului indiviz, nepunându-se faţă cu moştenitorul atributar, pentru care este res inter alios, ci numai în raporturile dintre părţile contractante, aplicaţiunea art. 786 nu se mai poate justifică şi întrucât cumpărătorul a rămas în stăpânirea imobilului ce i s'a vândut, moştenitorul vânzător ar fi fost în drept să invoace pactul de răscumpărare.

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea de Drept din Bucureşti

(1) Problemele juridice, ridicate cu ocaziunea judecărei proceselor având de obiect reparaţiunea daunelor provocate în accidente întâmplate cu prilejul unui transport pe cale ferată, în automobil sau alt mod, sunt foarte numeroase şi delicate. Răspunderea cărăuşului faţă de persoana transportată, care s'a ales cu răni sau care a murit din cauza accidentului şi în general răspunderea pentru accidente, comportă, între altele şi examinarea delicatei chestiuni a aplicărei art. 998 şi 1000 c. civ., faţă de regulele obligaţiunilor convenţionale, în cari trebuie încadrat contractul de transport. In privinţa aplicaţiunei art. 998 sau 1000 c. civ., această chestiune, în ultimii 30 de ani, a dat naştere la o întreagă literatură, provocată de antagonismul a două teorii opuse din punct de vedere al tehnicei juridice: teoria clasică a culpei şi teoria responsabilităţei obiective sau a riscului creiat. Jurisprudenţa franceză, în ultimul timp, a adoptat în mod aproape făţiş această din urmă teorie, pe care a statornicit-o accidentele provocate de automobilişti. (Cas. fr. S. U., afacerea Tandheur cu Galeries Belfortaises, dec. din 13 Febr. 1930, D. H., 1930.129 şi articolul d-lui Josserand în D. H. Chronique, 1930, pag. 25. Vezi această deciziune în *P. R.*, 1930, 3, 83 cu nota d-lui Docan. V. şi articolul d-lui Henri Capitant în D. H. Chronique, pag. 29).

N'avem pretenţiunea de a da aci explicaţiuni asupra tendinţelor opuse ce semnalăm mai sus; aceste explicaţiuni ar comportà desvoltări, cari ies din cadrul prin definiţie restrâns al unei note. Insă, faţă de speţa ce publicăm, am socotit interesant de a desprinde câteva principii, cu ajutorul cărora ne vom da seama în ce mod părţile interesate vor puteà să se adreseze instanţelor judecătoreşti pentru a obţine reparaţiunea prejudiciului cauzat prin accident. Şi cum, în chestiunea accidentelor de cale ferată, se vorbeşte întotdeauna de legământul convenţional şi prealabil creiat prin contractul de transport, vom vorbi foarte pe scurt şi numai din punct de vedere practic de o foarte importantă problemă, anume deosebirea dintre răspunderea contractuală şi cea delictuală din punct de vedere al legărei instanţei şi a rezultatelor sale, deosebire de care vorbeşte în treacăt deciziunea de faţă, fără a insistà nici asupra chestiunei deplasărei responsabilităţei de pe terenul contractual pe cel delictual.

Observăm în prealabil că înaintea Inaltei Curţi, nu s'a dedus nici o chestiune interesând fondul procesului. Recurenta dăduse în judecată C. F. R. şi Ministerul de Răsboiu pentru a obţine daunele căşunate prin moartea soţului ei în cunoscutul accident de cale ferată dela Ciurea, întâmplat în Decembrie 1916. Inaintea instanţelor de fond, Statul pârît a ridicat un fine de neprimire tras din aplicaţiunea în cauză a art. 956 c. com., argumentând că reclamanta, intentând acţiunea după trecerea a 6 luni dela accident, nu mai aveà putinţa de a formulà vreo reclamaţiune, acţiunea sa fiind prescrisă. Instanţele de fond au admis acest mod de a vedeà şi au declarat prescrisă acţiunea pe baza art. 956 c. com., care prevede că acţiunea contra cărăuşului, derivând din contractul de transport, se prescrie prin 6 luni. Inalta Curte însă, primind obiecţiunile recurentei, casează prin prezenta hotărîre deciziunea Curţei din Iaşi, statornicind interesantul principiu că art. 956 c. com. se aplică numai mare toate celelalte acţiuni cari derivă din alte fapte de comerţ, cum ar fi întreprinderile de transport de persoane, sunt supuse termenelor de prescripţiune comercială ordinară de 10 ani potrivit art. 947 c. com.

Considerând că din modul de redacţiune al art. 956 c. com., rezultă în mod clar, că el nu se referă decât la prescripţiunea acţiunilor derivând din contractul de transport de lucruri sau de mărfuri, că în adevăr, după ce în al. II fixează termenele de prescripţiune în raport cu depărtarea «pieţelor» de destinaţiune în ultimul aliniat, prin care determină momentul începător al prescripţiei, arată că prescripţiunea începe a curge, în caz de pierdere totală, din ziua în care «lucrurile transportate» trebuiau să ajungă la destinaţiune, iar în caz de pierdere parţială, avarie sau întârziere, din ziua predărei «mărfurilor» în primirea destinatarului.

Că dar este cert că în sfera de aplicaţiune a acestui articol legiuitorul nu a înţeles să înglobeze şi acţiunile derivând din întreprinderile de transporturi de persoane, aşà că aceste acţiuni rămânând supuse regulelor şi termenelor prescripţiunei comerciale ordinare din art. 947 c. com., afară numai dacă partea lezată prin reaua execuţiune a întreprinderei, găsindu-se în afara raportului contractual, nu înţelege a-şi întemeià, ceeace este în dreptul său legitim, acţiunea sa în daune pe culpa delictuală civilă a întreprinzătorului de transport, în care caz acţiunea e supusă regulelor de prescripţiune din codul civil.

Că astfel fiind, urmează că în speţă Curtea de Apel numai cu

în cazul când contractul de transport poartă asupra unor mărfuri sau lucruri; în ce priveşte însă transportul de persoane, se aplică art. 947 c. com. şi ca consecinţă, prescripţia este în acest din urmă caz, de 10 ani. Prin efectul casărei, părţile au fost trimise la Curtea de Apel pentru a se judecà în fond cu privire la temeinicia cererei de daune.

Şi atunci, se pune în mod natural întrebarea pe care o puneam mai sus: care este, în dreptul actual, terenul juridic pe care părţile interesate îl vor considerà ca fiind destul de solid pentru a luà poziţie asupra lui şi a porni cerereile lor de daune?

A) In prim rând, părţile pot invocà răspunderea cărăuşului faţă de călătorul transportat, sau, în alte cuvinte, răspunderea contractuală derivând din contractul de transport intervenit între călător şi cărăuş; cărăuşul, prin liberarea unui bilet sau permis de călătorie se obligă *ipso facto* a transportà pe călător în bune condiţiuni până la locul de destinaţie.

In dreptul modern, transportul persoanelor a dat naştere la numeroase probleme foarte delicate, despre cari nu este locul a ne ocupà aci. Trimitem la excelentele lucrări speciale asupra contractului de transport ale d-lor Josserand şi Cristoforeanu. Vom spune numai că contractul de transport de persoane dă loc, în jurisprudenţă, la soluţiuni diferite, după cum este vorba de un transport salariat, gratuit, cu calea ferată, sau cu automobilul. Cum, în deciziunea de faţă, este vorba de un accident de cale ferată, trebuie să observăm că jurisprudenţa a hotărît de mult că în astfel de nenorociri, faptul material al catastrofei se identifică *de plano* cu neexecutarea de către cărăuş, adică de către concesionarul şi exploatatorul liniei de drum de fier, a obligaţiunei contractuale de a transportà pe călător teafăr până la punctul de destinaţie. Călătorul nu mai este nevoit, după această jurisprudenţă, să dovedească existenţa unei culpe a cărăuşului; înaintea instanţei sesizate de cererea sa de daune, călătorul se poate mulţumi a invocà neexecutarea obligaţiunei contractuale de transport. Această soluţiune nu se mai discută azi; ea este motivată atât dintr'o ideie de echitate (căci ar fi nedrept a se lăsà sarcina probei asupra călătorului sinistrat, care, în imensa majoritate a cazurilor, n'are nici cea mai mică bănuială asupra cauzei accidentului), cât şi din consideraţiuni trase din însăş organizaţiunea întreprinderilor de transporturi pe căi ferate, cari sunt fie organe de Stat, fie Societăţi puternice, cu mijloace materiale suficiente pentru a fi întotdeauna în măsură a preîntâmpinà printr'un control serios nenorocirile ce se pot eventual întâmplà cu prilejul circulaţiunei, trenurilor. (Vezi H. Mazeaud, Responsabilité délictuelle et responsabilité contractuelle, în *Revue trim. de dr. civ.*, 1929, No. 59 şi urm.; Cas. fr., 21 Nov. 1911, *D. P.*, 1913, I, 249 nota Sarrut, S. 1912, I, 73 nota Lyon-Caen; 27 Ian. 1913, S. 1913, I, 177 nota Lyon-Caen; 10 Mai 1921, S. 1922, I, 324; 20 Iunie 1922, S. 1923, I, 345; 25 Iulie 1922, S. 1922, I, 324; 28 Martie 1922 şi 28 Febr. 1923, *D. P.*, 1923, I, 209).

In virtutea consideraţiunilor de mai sus, călătorul care a suferit un accident, va puteà, cum zicem, să se adreseze Justiţiei pentru a cere cărăuşului daune-interese, derivând din neîndeplinirea contractului de transport.

Trebuie însă observat că responsabilitatea contractuală este, prin însăş natura ei, şi prin regulele cari cârmuiesc materia obligaţiunilor, îngrădită în limite peste cari Justiţia, chemată a statuà asupra cererei de daune, nu va puteà trece. In prim rând, aceste daune nu pot cuprinde decât fie echivalentul prestaţiunei datorite, fie prejudiciul ce a putut fi prevăzut sau care este o consecinţă directă şi necesară a neexecutărei obligaţiunei (art. 1082, 1085 şi 1086 c. civ.). Iar în al doilea rând, reclamantul trebuie să se grăbească să intenteze acţiunea, dacă este vorba de un transport de lucrări, căci această acţiune se prescrie prin 6 luni sau un an (art. 956 c. com.).

Aceste câteva propoziţiuni sunt simple şi reprezintă aplicaţiunea dreptului comun în materie de obligaţiuni, în ipoteza când reclamantul este însuş călătorul care a suferit accidentul. Mult mai complicată este problema reparaţiunei prejudiciului faţă de moştenitorii victimei accidentului, când aceşti moştenitori îşi sprijină cererea de daune pe temeiul responsabilităţei contractuale.

In ce calitate se vor înfăţişà aceşti reclamanţi înaintea Justiţiei şi cum vor justificà pretenţiunile lor? Aceste întrebări dau naştere la răspunsuri foarte confuze din partea instanţelor judecătoreşti.

O obiecţiune serioasă în contra reclamaţiunei moştenitorilor pe terenul contractual, poate fi trasă din art. 973 c. civ., după care convenţiunile nu produc efecte decât între părţile contractante. Acest fundamental principiu, în dreptul nostru civil, se numeşte relativitatea convenţiunilor. Aplicat contractului de transport, el se traduce în propoziţiunea extrem de simplă că cel care contractează cu cărăuşul devine beneficiarul unei obligaţiuni cari nu produce efecte decât faţă de el singur. S'a răspuns însă (şi aci încep dificultăţile) că obligaţiunea cărăuşului intrând în patrimoniul călătorului, ea trece moştenitorilor săi pe cale de succesiune. Acest argument este exact în drept, cu condiţiunea însă că obligaţiunea neîndeplinită să se fi transformat într'o acţiune, care să fi intrat în patrimoniul călătorului înainte de decesul său. Dacă decesul este concomitent cu accidentul, acţiunea în responsabilitate n'are cum să ia naştere în patrimoniul defunctului. Tocmai aci este dificultatea, care nu este numai de ordin juridic, dar mai ales practic: de cele mai multe ori, va fi imposibil a se constatà dacă într'adevăr victima a supravieţuit accidentului, sau a murit imediat.

Este adevărat că moştenitorii pot invocà prejudicii materiale şi morale ce le sunt cauzate prin dispariţia nenorocită a autorului lor. Dar, în această ipoteză, ei nu se mai pun pe terenul contractual; ei se prezintă înaintea Justiţiei ca terţi faţă de contractul de transport, înfăţişându-se deci ca reclamanţi pe terenul delictual. (G. Mazeaud, *op. cit.*, No. 46, pag. 605). Prejudiciul este învederat şi întotdeauna instanţele judecătoreşti au acordat daune pentru prejudicii morale, chiar când moştenitorii reclamanţi nu erau decât colaterali de ai defunctului.

B) Domeniul delictelor este mult mai vast şi de cele mai multe ori, victima sau moştenitorii ei vor aveà interes de a reclamà în Justiţie pentru a cere daune pe temeiul art. 998 şi urm. c. civ. Pe terenul delictual, victima va puteà obţine reparaţiunea integrală a prejudiciului, atât daunele prevăzute cât şi cele neprevăzute, şi va puteà ocolì anumite greutăţi pe cari le-ar fi întâmpinat dacă şi-ar fi sprijinit cererea de daune pe neexecutarea contractului de transport, greutăţi relative la anumite reguli de competenţă, la prescripţia micşorată a art. 947 şi 956 c. com., la posibilitatea de a obţine o condamnaţiune solidară conf. art. 1003 c. civ., inaplicabil în materie contractuală, în care solidaritatea nu se presupune şi trebuie să rezulte dintr'o stipulaţiune expresă.

Insă, dacă este adevărat că victima sau moştenitorii ei au interes de a situà reclamaţiunile lor în cadrul dreptului delictelor, oare au ei această posibilitate? In alte cuvinte, când este vorba de neexecutarea unei obligaţiuni contractuale, poate creditorul să invoace art. 998 şi urm.? Chestiunea este foarte discutată atât în doctrină, cât şi în jurisprudenţă. (V. expunerea foarte complectă a d-lui Mazeaud în «Revue trim. de dr. civ.» 1929, No. 87 şi urm. şi în special No. 93 şi urm.). Curtea de Casaţie franceză a dat hotărîri contradictorii (14 Dec. 1926, *D. P.*, 1927, I, 105 cu nota d-lui Josserand; 6 Aprilie 1927, S. 1927, I, 201 cu nota d-lui Mazeaud). Noi socotim că este imposibil a acordà creditorului o astfel de opţiune în lipsa unei stipulaţiuni exprese conţinută în convenţiune şi întrucât o astfel de stipulaţiune n'ar contraveni unui principiu de ordine publică. Dealtfel, soluţiunea contrarie ar fi opusă, credem, concepţiunei legiuitorului, care, în art. 969 c. civ., arată că convenţiunile au putere de lege între părţi. Din moment ce violarea principiilor mai sus arătate şi greşita aplicaţiune a art. 956 c. com. a putut declarà prescrisă după 6 luni, acţiunea în daune a recurentei deşi este constant că daunele se reclamau, nu pentru pierderea unor lucruri sau mărfuri ca obiect al contractului de transport, ci pentru aceea mai gravă a vieţei soţului ei, provocată — se pretinde — din culpa Direcţiunei Căilor Ferate Române, ca întreprinzătoare de transporturi de persoane.

Că deaceea, acest motiv de casare, este fondat şi recursul admiţându-se pe baza lui, devine inutilă şi fără interes, în cauză, discuţiunea celorlalte motive.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată şi apreciind:

Pentru aceste motive, admite recursul.

Decizia No. 810 bis din 6 Octombrie 1926.

Preşedinţia d-lui **Ar. Alexandrescu**, preşedinte; Avocaţi: d-l **H. Aznavorian**, p. recurent; **N. Berendei** şi **N. Guran**, p. intimaţi.

CAS. I, 22 Maiu 1929

PENSIE ALIMENTARĂ. LIPSĂ DE RAPORT FAMILIAL. OBLIGAŢIUNE LIBER CONSIMŢITĂ. VALABILITATE. (Art. 307 şi 1197 c. civ.). (1), (2) şi (3)

a) *Obligaţiunea de a servì o pensie alimentară nu atârnă excluziv şi necesar de un raport de filiaţiune sau de organizare legală a familiei, decât numai atunci când e validată în baza legii, adică atunci când are o sorginte legală. Prin urmare este admisibilă cererea de alimente făcută de mama unui copil natural contra*

---

părţile au căzut de acord asupra clauzelor cari vor cârmui executarea obligaţiunilor contractate, ni se pare imposibil şi chiar periculos de a deschide creditorului orizonturile largi şi adânci ale domeniului delictual. Convenţiunea şi toate urmările ei nu pot fi reglementate decât de regulele obligaţiunilor, afară de împrejurarea când neexecutarea ar proveni dintr'o infracţiune penală. Chiar dolul este un viţiu de natură contractuală, nu delictuală, căci art. 1085 prevede că debitorul nu răspunde decât de daunele-interese cari au fost prevăzute, sau cari au putut fi prevăzute la facerea contractului, când neîndeplinirea obligaţiunei provine din dolul său. Cum atunci s'ar puteà concepe ca un creditor, titularul unui legământ contractual determinat, să poată părăsi domeniul contractelor, pentru a păşi într'al delictelor?

Faptul delictuos, care dă naştere prejudiciului n'are nimic comun cu neexecutarea unei obligaţiuni convenţionale; nu există nici o legătură anterioară între cel care comite delictul şi cel care suferă prejudiciul; legătura se formează numai după comiterea delictului şi numai în vederea reparaţiunei integrale a prejudiciului. Din contra, în materie de obligaţiuni, aşezământul contractual preexistă prin definiţia neexecutărei obligaţiunei; acest contract reglementează îndatoririle reciproce ale părţilor şi modul cum se vor executà. Ar fi dar extraordinar ca opţiunea între calea contractuală şi cea delictuală să îngăduie creditorului să obţină în virtutea art. 998 mai mult decât pe calea executărei convenţiunei. (V. tratatul nostru, vol. 2, No. 1141).

Dar, în materie de accident întâmplat cu prilejul executărei unui contract de transport, este necontestat că victima sau moştenitorii săi vor puteà să-şi valorifice pretenţiunile pe terenul delictual; deciziunea de faţă o spune categoric, deşi nu argumentează pentru ce. Accidentul se identifică cu o culpă a cărăuşului, culpă care este situată în afară de limitele domeniului contractual, şi care trebuie dovedită de reclamant ca fiind cauza accidentului. Această ultimă condiţiune este esenţială şi rezultă din aplicarea principiului conţinut în art. 1169 c. civ. Este însă bineînţeles că răspunderea cărăuşului poate rezultà nu numai dintr'o culpă pozitivă, dar şi din neglijenţă, lipsa de supraveghere sau din culpa unui prepus. Astfel, un accident de cale ferată provocat de ruperea unei şine uzate, este pricinuit de culpa şi neglijenţa concesionarului, care n'a întreţinut linia în stare destul de solidă pentru asigurarea unui trafic normal. Din contra, dacă nu se poate imputà nici o culpă sau neglijenţă cărăuşului, victima sau moştenitorii nu vor obţine daune; astfel spre exemplu, când un călător, cu toate inscripţiunile afişate în vagoane, scoate capul pe fereastră şi suferă o rănire, izbindu-se de un pod sau de peretele unui tunel.

Este probabil că jurisprudenţa se va orientà din ce în ce mai mult spre teoria riscului, dacă nu a riscului inerent transportului şi vehiculului, dar cel puţin a riscului colectiv şi general rezultând din funcţionarea însăş a reţelei de căi ferate. Această concepţiune va trebui însă temperată de o noţiune cu caracter individual, cercetându-se în fiecare caz în parte dacă persoana care a suferit accidentul n'a comis ea însăş o culpă, ceeace i-ar ridicà dreptul de a mai cere daune. Problema transporturilor în general şi a riscurilor ce derivă dintr'o întreprindere de transporturi depăşeşte, credem, limitele interpretărei jurisprudenţiale şi doctrinare. Azi domneşte în această materie o mare confuziune, cu toată truda câtorva jurisconsulţi pentru a desprinde şi a scoate în lumină câteva principii solide. Ar trebui o intervenţiune a legiuitorului, dar bine pregătită. Ştim că acest deziderat nu este uşor de realizat.

I. ROSETTI BĂLĂNESCU
Doctor în drept din Paris. Avocat

(1) Iată textul motivelor de recurs soluţionate de complectul obişnuit al Inaltei Curţi prin ceadintâi decizie reprodusă în text:

I. «Exces de putere. Violarea art. 307 din cod. civ.

Instanţa de fond, admiţând acţiunea intentată de reclamanta Ş. R. în calitate de mamă a copilului natural I. D. R., m'a obligat să plătesc numitei reclamante cu titlu de pensie alimentară pentru întreţinerea şi educaţiunea zisului copil suma de 10.000 lei lunar, cu începere dela data intentărei acţiunei, întemeiându-se pe un pretins angajament ce aşi fi luat faţă de reclamantă de a contribui la creşterea şi educarea acestui copil, născut dintre relaţiunile intime ce au existat între d-sa şi mine.

«Or, nu numai că un asemenea angajament nu a existat, după cum voi arătà în motivul de casare următor, dar presupunând, în mod ipotetic, că m'aş fi obligat cu adevărat să contribui la creşterea şi educarea copilului, încă nu se poate validà prin justiţie un astfel de angajament şi mai puţin în forma unei pensiuni alimentare pe toată viaţa copilului.

In adevăr, condamnarea la plata unei pensiuni alimentare pe timpul vieţei unui copil, implică în mod necesar o recunoaştere indirectă a paternităţei, ceeace legea noastră opreşte. Pensiunea alimentară nu există în codul civil, decât ca o obligaţiune între membrii familiei. Faţă de alte persoane pensiunea alimentară trebuie să fie înlocuită printr'un capital echivalent, dacă este cazul să se acorde».

II. «Exces de putere, violarea art. 1197 cod civil, denaturare, omisiune esenţială şi nemotivare.

A) In lipsa unui angajament formal, din care să rezulte obligaţiunea mea fermă de a plătì o pensiune alimentară pentru întreţinerea copilului, instanţa de fond a dedus existenţa pretinsului meu angajament, dintr'un aşà zis început de dovadă scrisă, considerând ca atare, o frază din scrisoarea ce am adresat reclamantei la 15 Decemvrie 1923.

Or, nu numai că în această materie regulele generale de probaţiune din art. 1197 cod civil, nu-şi pot găsì aplicaţiunea din cauza scandalului şi a posibilităţei de şantaj la care ar dà naştere unele speculaţiuni îndrăsneţe, din partea fetelor mame sau femeilor adultere, dar în cazul de faţă, aceà frază din scrisoare nu conţineà enunciaţiuni din cari să rezulte indicaţiuni îndestulătoare, spre a dà obligaţiunei alegate de reclamantă vreun caracter de verosimilitate, mai ales dacă s'ar fi ţinut în seamă împrejurările speciale în cari se aflà reclamanta la acea epocă, adică la primirea scrisoarei».

«In adevăr, din simpla lectură a acelei fraze din scrisoare, care este cu totul vagă, nu poate să rezulte vreun început de dovadă scrisă, care să facă de crezut angajamentul pretins, pentrucă ea nu exprimă nici în mod pozitiv şi direct, nici măcar prin vreo aluziune, obligaţiunea alegată astfel că instanţa de fond denaturează în mod patent zisa frază când îi atribue un caracter de verosimilitate».

(2) Publicăm şi textul motivelor de recurs rămase în divergenţă şi soluţionate prin cea d'a doua deciziune reprodusă în text:

II *b*. «Curtea de fond erà datoare, cu această ocaziune, să examineze împrejurarea de fapt că la aceà epocă reclamanta erà măritată, iar copilul erà legitim, nefiind dezavuat decât cu mult în urmă, pentrucă, dacă ar fi cercetat şi apreciat această situaţiune de fapt, ar fi văzut, scrutând intenţiunea mea, că nu este de crezut să mă fi obligat să întreţin copilul legitim al altuia, chiar de aş fi fost convins de paternitatea mea, întrucât ar fi să se presupună că am înţeles să-mi iau o obligaţiune contrară legei şi bunelor moravuri, adecă un angajament nul.

Imprejurarea că în urmă copilul a fost dezavuat este inoperantă, fiindcă efectul declarativ al hotărîrei de dezavuare este fără influenţă asupra determinărei influenţei mele de a novà o obligaţiune naturală într'una civilă».

III. «Exces de putere. Violarea art. 966 şi 968 din c. civ.

In tot cazul obligaţiunea este lipsită de cauză sau dacă are cauză, ea este contrarie bunelor moravuri:

a) Pentrucă, în momentul când a fost contractată obligaţiunea, căsătoria fiind *celui ce s’a obligat printr’un act de voinţă la aceasta.*

b) *Regula din art. 1197 c. civ. având un caracter general, este aplicabilă şi obligaţiunei luată de un bărbat de a întreţine copilul rezultat din legătura sa nelegitimă cu o femeie.*

INTÂIA SPEŢĂ: (Ioan Cămărăşescu cu Ştefania Renner).

CURTEA: Văzând motivul I de casare astfel formulat (a se vedeà motivul în notă).

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că intimata în recurs Ştefania Renner a chemat în judecată pe recurentul de azi Ion Cămărăşescu, pentru a-i servi o pensiune alimentară lunară pentru întreţinerea şi educarea copilului Ion Dan Renner născut din relaţiunile dintre dânşii în timpul căsătoriei intimatei cu alt bărbat, susţinând ca bază juridică a cererei sale obligaţiunea naturală a recurentului executată şi recunoscută de dânsul şi transformată astfel în obligaţie civilă; că atât prima instanţă Tribunalul Ilfov secţia II-a cât şi Curtea de Apel Bucureşti secţia IV-a au admis acţiunea, iar quantumul pensiunei a fost stabilit de Curtea de Apel la suma de 10.000 lei lunar;

Că pentru a da această soluţiune, Tribunalul, ale cărui motive au fost adoptate de Curtea de Apel, constată că în timpul căsătoriei intimatei cu alt bărbat ea a avut relaţiuni cu recurentul din care s’a născut la 12 Octombrie 1923 copilul Ion Dan Renner într’un sanatoriu din Viena, iar din scrisorile aflate la dosar şi mai ales cea din 15 Decembrie 1923 coroborate cu răspunsurile recurentului la interogator şi cu depoziţiile martorilor a mai constatat că recurentul a recunoscut paternitatea naturală a copilului, că a trimis bani intimatei pentru cheltuelile din timpul naşterei, arătându-se dispus a contribuì şi în viitor, fapte interpretate ca o recunoaştere şi executare a obligaţiunei naturale ceeace are de efect transformarea ei în obligaţiune civilă susceptibilă de a fi urmărită prin acţiune în justiţie; că înaintea instanţei de fond recurentul a obiectat în contra pretenţiunilor intimatei, în ipoteza că ar fi dovedită novarea obligaţiunei naturale în obligaţiune civilă, că este isbit de nulitate în baza art. 307 cod. civ. care opreşte cercetarea paternităţei cu atât mai mult cu cât erà vorba de obligaţiunea ce a avut loc în timpul căsătoriei când erà în vigoare obligaţia tatălui legitim, căci la acea dată căsătoria nu erà desfăcută şi copilul a fost desavuat în cursul anului 1924.

Că instanţa de fond a înlăturat această obiecţiune arătând pe deoparte că prin acţiunea intentată nu se caută paternitatea, ceeace

---

în fiinţă şi prin urmare copilul având o paternitate legală, este evident că nu puteà existà din partea mea, terţiu, o obligaţie naturală susceptibilă a fi novată într’o obligaţie civilă, fiindcă în timpul căsătoriei, nu poate să coexiste atât paternitatea naturală cât şi paternitatea legală. Construcţia sistemului juridic susţinut de reclamantă şi adoptată de Curte este trasă din jurisprudenţele franceze, în cari paternitatea erà întotdeauna un lucru cert, pe câtă vreme, în cazul de faţă, dat fiind că femeia erà măritată, paternitatea naturală vine în conflict cu cea legală.

c) Pentrucă, chiar dacă s’ar admite că obligaţiunea nu este lipsită de cauză, ea este totuş nulă, fiind contrară bunelor moravuri; eu neputând să mă oblig să întreţin copilul altuia, chiar dacă părintele legal ar primì un asemenea angajament».

IV. «Exces de putere. Violarea art. 1201 din c. civ.; violarea regulelor de drept în ce priveşte efectele ale hotărîrilor în materie de dezavuare.

Este adevărat, că hotărîrea prin care se admite acţiunea în dezavuare are de efect să facă pe copil cu totul străin de familia bărbatului; însă acest efect este general şi absolut numai în ce priveşte starea civilă a copilului.

Prin urmare, nu există lucru judecat faţă de terţi atunci când sunt în joc numai interese pecuniare ca în speţă şi deci în asemenea cazuri instanţa de fond erà în drept şi datoare să aprecieze în cazul de faţă validitatea obligaţiunei mele, ţinând seamă de situaţiunea de fapt din momentul contractărei obligaţiunei, care situaţiune nu implică deloc modificarea stărei civile a copilului definitiv fixată prin hotărîrea de dezavuare».

(3) Deciziile pe care le adnotăm rezolvă câteva probleme de drept extrem de interesante, asupra cărora Inalta Curte a avut a se pronunţà pentru prima oară. Dat fiind deci importanţa soluţiilor, să ne fie permis a insistà mai pe larg asupra problemelor de drept, pe cari instanţa supremă le-a avut de rezolvat.

Vom începe prin a face un mic istoric al faptelor, spre a ne ocupà apoi de fiecare din chestiunile examinate de Curte, în ordinea ridicărei lor, prin motivele de recurs.

I. *Istoric al faptelor*. D-na R., pe când erà căsătorită, face cunoştinţă cu d-l C., căruia după câţiva ani îi cedează, înjghebându-se între ei relaţiuni din cele mai intime. Din aceste relaţiuni, d-na R. rămâne gravidă, şi cum de multă vreme raporturile sale cu soţul legitim nu mai aveau nimic conjugal, d-na R. pleacă la Viena, unde dă naştere unui copil. Soţul, căruia îi ascunsese atât sarcina, cât şi naşterea copilului, cere divorţul, pe care-l obţine în favoarea sa şi în acelaş timp desavuiază copilul, ceeace se înscrie de către Tribunal, pe baza art. 287 c. civ.

Atât în timpul sarcinei, cât şi după naştere, amantul scrie nenumărate scrisori d-nei R., scrisori în cari se interesează deaproape de starea sănătăţei amantei sale şi de nevoile sale băneşti, în legătură cu starea specială în care se găseà. In acelaş timp îi trimite şi diferite sume de bani. In sfârşit, după naşterea copilului, amantul, printr’o scrisoare, se recunoaşte tată al copilului şi continuă a trimite bani mamei pentru cheltuelile naşterei şi întreţinerea copilului. La întoarcerea în ţară a d-nei R., d-l C. refuză să se mai ocupe de copil, în schimb propune mamei de a-l adoptà, impunându-i însă despărţirea de copil, ceeace d-na R. refuză. După câţiva ani, în timpul cărora toate încercările mamei de-a obţine dela tatăl natural al copilului mijloacele necesare spre a-l întreţine — copilul fiind lipsit de orice sprijin din partea fostului soţ al d-nei R., care-l desavuase — d-na R. intentează acţiune în justiţie, cerând d-lui C. să-i plătească o pensie alimentară pentru întreţinerea copilului, pe baza obligaţiei pe care şi-o luase, prin scrisorile sale şi prin contribuţia la cheltuelile naşterei, fapte constitutive ale unei novaţiuni a obligaţiei sale fireşti de tată natural, într’o obligaţiune civilă. Acţiunea a fost admisă în parte de Trib. Ilfov, s. II-a c. c. care prin sentinţa din 7 Decemvrie 1927[1], condamnă pe pârît la plata unei pensii alimentare de 20.000 lei lunar, iar apelul d-lui C. a fost admis în parte de Curtea de Apel Bucureşti, s. IV-a, care, prin decizia din 31 Octomvrie 1928[2], reduce pensia la 10.000 lei lunar. D-l C. făcând recurs, Inalta Curte de Casaţie s. I-a, prin decizia din 5 Iunie 1929 a respins primele două motive de recurs, ivindu-se divergenţă asupra ultimelor două motive, iar completul de divergenţă, respinge şi aceste două motive de recurs.

Iată în rezumat faptele procesului. Să purcedem acum la examinarea problemelor de drept cari au fost desbătute în faţa Inaltei Curţi.

II. *Problemele de drept*. Instanţele de fond, din examinarea faptelor şi a probelor administrate de reclamantă, au dedus existenţa unei obligaţiuni civile de întreţinere, luată de tatăl natural. Această obligaţie rezultă din novarea obligaţiei naturale a tatălui faţă de copilul său natural, într’o obligaţie civilă, intenţiunea de novaţiune fiind manifestată atât prin scrisori, cât şi prin executarea voluntară a ei prin trimiterea de sume destinate cheltuelilor naşterei şi întreţinerei copilului şi prin dorinţa necontestată de-a adoptà copilul.

1. Prin primul motiv de recurs, s’a susţinut că acţiunea mamei ar constitui o cercetare a paternităţii naturale, cercetare prohibită de art. 307 c. civ. român.

Să vedem dacă această afirmaţie este exactă.

Dacă examinăm obiectul acţiunei, constatăm că ea tinde la recunoaşterea din partea tatălui a unei obligaţiuni alimentare faţă de fiul său. Ne aflăm deci pe teren de obligaţiuni, nu pe teren de filiaţiune. Acţiunea nu tinde la recunoaşterea unui raport de filiaţiune, cu toate consecinţele lui (nume, drept de succesiune etc.), ci pur şi simplu la recunoaşterea unui raport de obligaţie. Or, ceeace interzice art. 307 c. civ., este numai acţiunea care ar tinde la recunoaşterea paternităţei, deci a unui raport de filiaţiune. Iar dacă obiectele celor două acţiuni sunt diferite, tot atât de diferită este şi cauza lor juridică. Intr’adevăr, cauza acţiunei în cercetare a paternităţei este raportul de filiaţiune existând între tatăl natural şi copil, pe când cauza acţiunei din speţa de faţă este obligaţia naturală a tatălui natural. Această deosebire este făcută de quasi-unanimitatea jurisprudenţei şi doctrinei franceze şi române. Astfel, *Casaţia franceză*, în decizia din 27 Mai 1862 (S. 1062, I, 566) spune:

---

[1] *Curierul Jud.*, 1928, pag. 72.

[2] *Pandectele Rom.*, 1929, pag. 53.

opreşte art. 307 c. civ., ci se urmăreşte valorificarea unei obligaţiuni naturale de întreţinere transformată prin executarea voluntară a recurentului în obligaţiune civilă, valorificare neoprită de lege, iar pe de altă parte arătând că recunoaşterea copilului a fost posibilă deoarece sentinţa de desavuare are efect dela intentarea acţiunei şi este opozabilă erga omnes; că mai departe recurentul a obiectat înaintea instanţei de fond că scrisorile invocate de intimată nu fac dovada faptului că el s'a recunoscut a fi tatăl copilului sau a intenţiunei de a transformà o obligaţiune naturală într'una civilă şi nici nu fac verosimil acest fapt pentru a fi complectat cu proba cu martori şi că o atare verosimilitate nu rezultă nici din trimiterea banilor de către recurent intimatei şi nici din depoziţiile martorilor; că Tribunalul a respins şi această obiecţiune, arătând că din conţinutul scrisorei din 15 Decembrie 1923 rezultă neîndoios că recurentul s'a recunoscut de părinte al copilului născut de intimată că din depoziţiile martorilor rezultă evident că recurentul a înţeles să execute obligaţiunea sa naturală, recunoscându-se dator să contribue la creşterea copilului.

Având în vedere că prin motivul I de casare se critică soluţiunea instanţei de fond imputându-i-se că a comis exces de putere şi că a violat art. 307 c. civ. deoarece, pretinde recurentul, chiar dacă s'ar admite ipotetic că el s'a obligat a contribuì la creşterea şi educarea copilului totuş nu se puteà validà prin justiţie un astfel de angajament şi mai puţin sub forma unei pensiuni alimentare pe timpul vieţei unui copil, căci atare pensiune implică în mod necesar o recunoaştere indirectă a paternităţei, ca neexistând în codul civil decât ca o obligaţiune între membrii familiei.

Considerând că legiuitorul prin art. 307 cod. civ. prohibind cercetarea paternităţei, nu a urmărit altceva decât să împiedice dobândirea de către copiii naturali a unui statut civil din punctul de vedere al filiaţiunei paterne cum şi consecinţele pe cari le-ar fi produs dobândirea acestui statul în organizarea familiei.

Considerând, de altă parte, că obligaţiunea de a servì o pensiune alimentară nu este o obligaţiune exclusiv şi necesar dependentă de un raport de filiaţiune sau de organizare legală a familiei, decât numai atunci când este validată în baza legei, deci numai atunci când sorgintea ei se pretinde a consistà în dispoziţiunile imperative ale legei;

Că astfel fiind, rezultă că cererea prin justiţie a unei pensiuni alimentare de către mama unui copil natural dela acel care s'a recunoscut tatăl copilului şi care în mod voluntar s'a obligat a îngrijì de creşte-

---

«Attendu qu'en ordonant l'éxécution de cette promesse, l'arrèt attaqué n'a contravenu ni à l'art. 340 c. civ. (307 rom. c. c.), *presqu'il n'a pas eu à se prononcer sur la paternité du defendeur...*».

Şi Aubry et Rau, *Droit civil francais*, ed. V-a, t. IX, p. 25^1, nota 11.:

«Le désir d'accomplir un devoir de conscience ou d'honneur, constitue une cause suffisante d'obligation civile. Ainsi pour expliquer l'engagement contracté par un homme de fournir des aliments à un enfant naturel, *il n'est pas nécessaire de rechercher ou de constater sa paternité*; il suffit d'établier qu'il a pu se croire moralment obligé, par suite de ses relations avec la mère de l'enfant, à pourvoir à l'entretien de ce dernier». V. în acelaş sens: Cass. fr., 3 Aprilie 1882, D. 82, I, 250; 30 Iulie 1900, S. 1901, I, 259; C. Apel Paris 18 Febr. 1910, S. 1910, 2, 220; Angers, 30 Aprilie 1873, D. 1873, 2, 281; Lyon 30 Martie 1895, D. 1896, 2, 278 etc.; Planiol, t. I, p. 494; Colin et Capitant, t. I, p. 301; Planiol şi Ripert, t. II, p. 750; Baudry Lacantinerie, Chanseau et Chéneaux, Personnes, t. IV, No. 680; Savatier, *La recherche de la paternité*, p. 6 şi 194, etc.; Alexandresco, t. II, p. 357; Hamangiu, Băicoianu şi Rosetti-Bălănescu, t. I, p. 519; Cas. rom. 4 Decemvrie 1900, *Bul.*, 1900, p. 1441; Apel Iaşi, 29 Noemvrie 1899, *Curier Jud.*, 1900, p. 94; C. Apel Buc., s. IV, 17 Dec. 1926; Trib. Dolj, S. I, 21 Oct. 1921, Hamagiu, *C. civ. adn.*, No. 173, etc.).

Rezultă din toate aceste citate, că jurisprudenţa şi doctrina, atât română cât şi franceză, admit validitatea obligaţiei luată de tatăl natural, faţă de copil şi văd cauza acestei obligaţii într'o datorie de conştiinţă. Intr'adevăr, dacă o lege, recunoscută azi ca inechitabilă de toată lumea (numai România şi Italia o mai au, v. Savatier, *op. cit.*, pag. 227), interzice de-a se cercetà paternitatea, spre a se evità scandalurile în familii şi şantagiile [1], nimic nu poate împiedicà pe tatăl natural să-şi recunoască singur obligaţia naturală, obligându-se să-şi întreţină copilul; iar acesta, dacă tatăl refuză să-şi execute obligaţia, poate cere justiţiei recunoaşterea acestei obligaţii, fără a călcà art. 307 c.civ., căci nu se stabileşte nici o filiaţiune.

Acest lucru îl constată decizia Curţei de Casaţie din 5 Iunie 1929, când spune:

«Considerând că astfel fiind, rezultă că cererea prin justiţie a unei pensiuni alimentare de către mama unui copil natural, dela acel care s'a recunoscut tatăl copilului şi care în mod voluntar s'a obligat a îngrijì de creşterea lui, sau în mod voluntar a executat obligaţia naturală ce îi incumbă, în această privinţă atare cerere întemeiată exclusiv pe un act de voinţă generator de obligaţiune, nu poate atinge regula prohibitivă prescrisă prin art. 307 c. civ., căci ea, din moment ce nu se sprijină pe obligaţiunea legală de-a procurà pensiunea alimentară, nu presupune şi nu dă naştere în nici un mod unei situaţiuni de drept pentru copilul natural din punctul de vedere al filiaţiunei paterne, pentru ca astfel să poată fi atins principiul cuprins prin art. 307 c. civ. ».

Inalta Curte face astfel în mod clar şi precis distincţie între acţiunea de cercetare a paternităţei şi aceea care tinde la obţinerea unei pensii alimentare. Aceasta din urmă, care constitue unul din mijloacele prin care jurisprudenţa a căutat să asigure un minimum de existenţă copiilor naturali şi mamelor părăsite [1], lăsaţi pradă mizeriei de către legiuitor, niciodată n'ar fi fost admisă de Curtea de Casaţie franceză şi română, respectuoase faţă de Cod, dacă ar fi constituit o violare a unei dispoziţiuni de ordine publică ca aceea a art. 307 c. civ. rom. (340 fr.).

2. O altă chestiune pe care Curtea a avut s'o tranşeze, a fost aceea de a se şti dacă poate existà pensie alimentară în afară de cazurile prevăzute de art. 185 şi urm. c. civ. Recurentul pretindeà că nu poate fi condamnat la plata unei pensii alimentare, obligaţia alimentară existând numai între membrii familiei. Decizia de faţă respinge acest fel de a vedeà, afirmând că ideia de obligaţiune alimentară nu este legată de aceea de raport de familie, şi nu isvorăşte numai din lege: «Considerând, că de altă parte, sună decizia, obligaţiunea de a servi o pensiune alimentară nu este o obligaţiune exclusiv şi necesar dependentă de un raport de filiaţiune sau de organizare legală a familiei decât numai atunci când este validată în faţa legei, deci numai atunci când sorgintea ei se pretinde a consistà în dispoziţiunile imperative ale legei».

Obligaţia alimentară poate deci existà perfect între persoane pe cari legea nu le obligă la aceasta. Ea poate rezultà dintr'o convenţiune sau un testament. Obligaţia alimentară este orice obligaţie prin care o persoană este ţinută să servească alteia în mod periodic, o sumă necesară întreţinerei acesteia [1]. Caracterul ei specific constă în scopul şi în modalitatea de plată, nu în isvorul ei. A o considerà ca specifică raporturilor de familie, este a o confundà cu unul din aspectele ei. Obligaţie alimentară există chiar în Codul civil între persoane cari nu au legături de familie, cum ar fi donatorul şi donatarul (art. 831 c. civ.), iar jurisprudenţa franceză condamnă adesea la plata unei pensii alimentare pe un frate sau o soră, sau pe tatăl natural, atunci când aceştia şi-au luat o obligaţie naturală, deşi legea nu le impune o atare obligaţie [2].

III. 1. Prin al doilea motiv de recurs, recurentul a susţinut că art. 1197 c. civ. nu s'ar aplicà în această materie, şi că dintr'o simplă scrisoare, nu s'ar puteà deduce existenţa unei novaţiuni a obligaţiei naturale.

Inalta Curte, respingând prima obiecţiune, afirmă caracterul general al regulei puse de art. 1197, şi aplicabilitatea ei în toate materiile, nimic nejustificând excluderea ei în cazul de faţă.

In ceeace priveşte cea de-a doua obiecţiune, din care rezultă că dovezile nu sunt concludente, deşi aceasta este o chestiune de apreciere suverană a instanţei de fond, Inalta Curte se ocupă de ea şi consideră că înscrisul de care se serveşte reclamanta cât şi prezumpţiile şi mărturiile cari îl complectează, constituesc elemente suficiente de apreciere a instanţei de fond.

Intr'adevăr, dacă examinăm soluţiile jurisprudenţiale şi doctrina, constatăm că de cele de mai multe ori în lipsa unui înscris din care obligaţia să rezulte rea lui sau în mod voluntar a executat obligaţiunea naturală ce îi incumbă în această privinţă, atare cerere întemeiată exclusiv pe un act de voinţă generator de obligaţiune nu poate atinge regula prohibitivă prescrisă prin art. 307 cod. civ., căci ea din moment ce nu se sprijină pe obligaţiunea legală de a procură pensiunea alimentară, nu presupune şi nu dă naştere în nici un mod unei situaţiuni de drept pentru copilul natural din punctul de vedere al filiaţiunei paterne, pentru ca astfel să poată fi atins principiul cuprins prin art. 307 cod. civil.

---

[1] V. Savatier, *op. cit.*, pag. 2; Planiol et Ripert, pag. 746, cari fac critica acestei măsuri neîntemeiate.

[1] V. Nota din *Curierul Judiciar* cit. Asupra seducţiunei, v. Planiol, t. I, pag. 494; Savatier, *op. cit.*, pag. 6; Hamangiu, *C. civ.*, adn., art. 998.

[1] V. Planiol et Ripert, t. II, pag. 16; Demogue, Obligations, t. IV, pag. 166.

[2] Ripert, La régle morale dans les obligations civile, pag. 372; Colin et Capitant, t. II, pag. 70.

Considerând că în speţă întrucât instanţa de fond a validat cererea de pensiune alimentară a intimatei Stefania Renner pentru copilul natural Ion Dan Renner, îndreptat în contra recurentului Ioan Cămărăşescu exclusiv numai în temeiul existenţei unui angajament adică a unei obligaţiuni civile a acestuia iar nu în temeiul unei obligaţiuni legale urmează că prin aceasta procedare ea nu a comis nici exces de putere şi nici violarea art. 307 cod civil, aşa că criticile aduse în această privinţă pe motivul I de casare cad;

Văzând motivul II de casare punctul *a* astfel formulat (a se vedeà motivul în notă):

Având în vedere că prin punctul *a* de sub motivul II de casare se impută instanţei de fond că a comis exces de putere violarea art. 1197 cod civ. şi denaturare pe deoparte pentrucă a aplicat în materie pe dovedirea unei obligaţiuni civile de a plăti o pensiune alimentară în condiţiile din speţă regulele generale de probaţiune din art. 1197 cod. civil, deducând existenţa pretinsului angajament din care rezultă obligaţia plăţei pensiunei alimentare din un început de dovadă scrisă şi pe de altă parte pentru că fraza din scrisoarea din 15 Decembrie 1923 din care instanţa a dedus începutul de dovadă scrisă a fost denaturată, deoarece ea nu cuprinde şi nu expirmă în niciun mod pretinsa obligaţie.

Considerând că dispoziţiunile art. 1197 cod civil cuprind o regulă generală în materie de probaţiune a obligaţiilor şi întrucât nici un text de lege nu opreşte aplicarea ei pentru cazul reclamărei unei pensiuni alimentare în condiţiunile existente în speţă, urmează că bine instanţa de fond a aplicat în cauză această regulă;

Că în ce priveşte pretinsa denaturare a scrisorei din 15 Decembrie 1923, imputarea adusă instanţei de fond este de asemenea neîntemeiată pentrucă concluziunea pe care instanţa de fond o deduce din acea scrisoare, raportată la termenii şi conţinutul scrisoarei nu este în contradicţie cu sensul clar şi vădit neîndoelnic al acelor termeni ci tocmai este în concordanţă cu cuprinsul scrisorei, aşà că instanţa de fond deducând atare concluzie, nu a făcut altceva decât să uzeze de dreptul suveran ce-l aveà de a interpretà actele cauzei.

Că astfel fiind, criticele aduse prin punctul *a* de sub motivul II de casare devin neîntemeiate şi cată deci a fi respinse.

Având în vedere că privitor la rezolvarea punctelor *b* şi *c* de sub motivul II de casare cum şi a motivelor III şi IV de casare în întregimea lor nu s'a împlinit numărul de glasuri prevăzut de art. 14 din legea Curţei de Casaţie.

Că deci, conform art. 15 din aceeaş lege, aceste motive de casare urmează a fi trimise spre judecare înaintea complectului de divergenţă.

Pentru aceste motive, Curtea respinge motivul I de casare cum şi partea din motivul II de casare de sub punctul *a*.

Decizia No. 1432 din 22 Mai 1929.

Preşedenţia d-lui **C. Sărăţeanu**, consilier.

în mod formal, instanţele şi autorii trag dovada convenţiunei dintr'un început de dovadă în scris controlat cu martori şi presumpţiuni, cum ar fi plata cheltuelilor naşterei sau executarea obligaţiei naturale [1]. Obligaţiunea se dovedeşte prin două elemente: 1. existenţa obligaţiei naturale, care rezultă din mărturisirea tatălui că copilul îi aparţine; 2. intenţia de a novà obligaţia naturală într'o obligaţie civilă, rezultând fie din angajamentul tatălui de-a întreţine copilul, fie din executarea obligaţiei, ceeace constitue, în general după jurisprudenţă şi doctrină, un mod de novare a unei obligaţii naturale în obligaţie civilă [2].

In speţa de faţă găsim aceste elemente în scrisoarea prin care tatăl îşi recunoaşte paternitatea şi în actele de executare şi manifestarea dorinţei de-a adoptà copilul.

2. Prin acelaş motiv de recurs, s'a susţinut că recurentul nu se puteà obligà să întreţină copilul legitim al altuia; într'adevăr, chiar dacă se admite că dezavuarea ar produce un efect declarativ, din care ar rezultà că copilul n'a fost niciodată legitim, aceasta ar rămâne fără efect asupra intenţiei de-a se obligà a recurentului, care în momentul când ar pretinde că s'a obligat, ştià că copilul are tată legitim.

Prin această obiecţiune, evident ingenioasă, al cărui caracter sofistic se ascunde sub aparenţa logicei, se pune în joc tot principiul efectului declarativ sau retroactiv al hotărîrilor judecătoreşti. Deaceea credem că este necesar să insistăm puţin asupra lui, spre a pune la punct o chestiune de technică juridică prea puţin cunoscută.

Ce este efectul declarativ al hotărîrei judecătoreşti? Este o ficţiune juridică, adică un procedeu de technică juridică, cel mai răspândit poate, alături de presumpţie. Prin efectul declarativ al unei hotărîri se consideră că situaţia de drept definită de hotărîre a existat întotdeauna, nu numai dela data hotărîrei. Ficţiunea constă dar în a considerà că ceeace a fost până la darea hotărîrei, este inexistent sau că ceeace se fixează prin hotărîre a existat întotdeauna [1]). Efectul declarativ, ca orice ficţiune, şi putem zice, ca orice procedeu technic, denaturează faptele spre a se ajunge la un scop practic.

«Les presumptions légales et les fictions de droit, zice Gény [2]), se rapprochent visiblement, en ce qui, par un effort de l'ésprit, elles tendent à modifier quelque peu la réalité, telle qu'elle nous apparaît ingénûment, en vue de produire ou de faciliter certaines fins pratiques». Astfel prin presumpţia *pater is est*... se presupune un lucru probabil, însă imposibil de verificat pe cale experimentală, prin fixarea majorităţei la 21 ani, se fixează în mod arbitrar vârsta maturităţei, deşi aceasta se poate ivi, după cazuri, mai târziu sau mai devreme; prin ficţiunea imobilizării prin destinaţie, se asigură legătura între imobil şi mobilele care-i sunt absolut necesare etc. In toate aceste cazuri, artificiul — caracteristic technicei juridice [3]), — a denaturat realitatea haotică echivocă, inerentă vieţei, spre a o îmbrăcà în haina, necesarmente *precisă* şi *sigură* a dreptului [1]). «Ştiinţa uită prea des, zice Ihering [2]), că trebuie să fie şi o artă; pentru a-şi puteà găsi aplicaţia în viaţă, toate aceste reguli trebuie să răspundă existenţelor vieţei».

In cazul nostru se consideră că soţul legitim n'a fost niciodată tatăl copilului, deşi din ziua naşterei acestuia, legea îl considerà ca atare. Dece? Pentrucă nu se poate admite ca cineva să aibă în mod succesiv — sau simultan — doi taţi. Se consideră deci că niciodată presumpţia art. 206 c. civ. n'a apăsat asupra soţului. Ficţiunea distinge o presumpţie. Ba şi mai mult, putem zice că în cazul nostru, ficţiunea legală restabileşte o realitate pe care numai un alt artificiu technic o presentase altfel, îi dăduse o altă coloratură juridică.

In faţa acestor procedee technice, care este rolul intenţiei, sau voinţei părţilor interesate? Se pretindeà, în cazul de faţă, că efectul declarativ al desavuărei nu ar aveà efect asupra intenţiei celui ce s'a obligat, copilul erà atribuit de lege altcuiva deci obligaţiune nulă. Raţionamentul este fals.

Intr'adevăr, în obligaţie trebuie să distingem două elemente: *un element de fapt* şi un *element de drept*. Elementul de fapt: voinţa manifestată de a te obligà. Elementul de drept: efectul juridic al acelei voinţe.

Analizând elementul de fapt, ne vom întrebà dacă debitorul a vrut să se oblige. Din examinarea probatoriilor, rezultă în mod evident că da. Deasemenea, rezultă că voinţa nu erà nici viciată, nici autorul ei nu erà inconştient.

Acum are cuvântul dreptul, care ne dă coloratura juridică actului de voinţă, hotărînd dacă este sau nu generator de efecte juridice. Ce va decide dreptul? Va

---

[1]) V. Colin et Capitant, t. II, pag. 72; t. I, pag. 301; Planiol, t. II, pag. 126; Dalloz, Répertoire, Filiation No. 488 şi urm.; Planiol et Ripert, t. II, pag. 750; Savatier, *op. cit.*, pag. 195; Hamangiu, Băicolanu, Rosetti, t. I, pag. 519 şi jurisprudenţele citate mai sus.

[2]) Colin et Capitant, t. II, pag. 72.

[1]) V. Garçonnet, Précis de procédure civile, pag. 527.

[2]) Science et technique en droit privé positif, t. III, pag. 260.

[3]) V. Gény, *op. cit.*, t. III, pag. 23.

[1]) V. Gény, *op. cit.*, pag. 266.

[2]) Esprit du droit romain, t. III, pag. 17.

CAS. I, 4 Noemvrie 1929

COPIL NATURAL. OBLIGAŢIE NATURALĂ. NOVAŢIE. CERCETAREA PATERNITĂŢEI. COPIL ADULTERIN. CAUZĂ ILICITĂ. DEZAVUARE. EFECT ERGA OMNES.

Acțiunea prin care mama unui copil natural cere tatălui să-i servească o pensie alimentară pentru întreținerea copilului, pe baza obligației luată înscris de tată și executată în parte, nu constitue o acțiune de cercetare a paternității prohibită de art. 307 c. civ. Obligațiunea naturală a tatălui natural de a-și întreține copilul se poate novà într'o obligațiune civilă, fie prin recunoașterea în scris a acestei obligațiuni, fie prin executarea ei voluntară.

Faptul că în momentul când tatăl și-a luat obligația de-a întreține copilul, mama erà măritată, nu deferă cauzei obligațiunei un caracter ilicit, cu atât mai mult cu cât copilul a fost dezavuat de soțul legitim, ceeace face că niciodată copilul nu a fost considerat ca legitim. Hotărîrea de dezavuare având un caracter declarativ de filiațiune este opozabilă «ergo-omnes»[1])

A DOUA SPEŢĂ: (Ion Cămărăşescu cu Ştefania Renner).

CURTEA (după divergenţă): Asupra recursului de faţă;

Având în vedere că, prin decizia atacată, Curtea de Apel, adoptând în totul faptele şi motivele din sentinţa primei instanţe, obligă pe recurentul de astăzi, Ion Cămărăşescu, să servească intimatei Ştefania Remer o pensiune alimentară de 10.000 lei lunar, pentru întreţinerea şi educarea copilului Ion Dan Remer, născut din relaţiunile dintre dânşii, în timpul căsătoriei intimatei cu alt bărbat.

Că, pentru a decide astfel, Curtea de fond, interpretând cuprinsul scrisorilor depuse la dosar şi coroborîndu-le cu răspunsurile date de recurent la interogator şi depoziţiunile martorilor, deduce din toate aceste probe că, recurentul a recunoscut paternitatea naturală a copilului născut de intimată; că, i-a trimis chiar bani la Viena unde se găsià pentru a preîntâmpinà cheltuelile necesitate de naştere şi şi-a manifestat voinţa de a contribuì şi în viitor la întreţinerea şi educarea lui; că, motivează Curtea de fond, toate acestea constituesc recunoaşterea şi executarea din partea recurentului a unei obligaţiuni naturale, al cărei efect este transformarea în obligaţiune civilă a unei simple îndatoriri naturale, suceptibilă deci a fi urmărită în justiţie.

Având în vedere că, pârîtul atacând cu recurs deciziunea de condamnare, a formulat contra ei, patru motive de casare, dintre care această Inată Curte a respins motivul I, sprijinit de recurent pe consideraţiunea că plata de către un străin a unei pensiuni alimentare pe timpul vieţei unui copil, ar implicà, în mod necesar, o recunoaştere indirectă a paternităţei acestui copil, deoarece legea ar recunoaşte astfel de obligaţiuni numai între membrii familiei; că, prin aceeaş decizie a fost respins şi punctul din motivul II, prin care recurentul susţineà că, instanţa de fond nu puteà deduce existenţa angajamentului său de întreţinere dintr'un început de dovadă scrisă şi în orice caz începutul de dovadă scrisă, produs în cauză ar fi fost denaturat; iar asupra punctelor b şi c din motivul II cum şi asupra motivelor III şi IV neîntrunindu-se numărul legal de voturi, judecata lor a fost trimisă înaintea acestui complet de divergenţă.

Asupra motivelor rămase în divergenţă (a se vedeà motivele în notă):

Având în vedere că, înaintea instanţei de fond recurentul a obiectat că chiar dacă s'ar stabilì existenţa unei obligaţiuni în sarcina sa, ea este nulă, neavând o cauză licită, deoarece la data când ea a luat naştere, intimata erà căsătorită şi copilul ei legitim nu puteà fi între-

---

decide înainte de desavuare, că obligaţia este nulă, căci nu te poţi obligà să întreţii copilul altuia (lucru ce rămâne de discutat, de altfel). Dar tot dreptul va decide după desavuare, că copilul n'a fost niciodată al altuia, şi deci va validà obligaţia în mod retroactiv. Dacă obligaţia a fost nulă, aceasta se datoreşte dreptului, şi dacă este acum valabilă, tot dreptului se datorează. Cum se poate atunci, cum pretinde recurentul, să se ataşeze importanţă dreptului când anulează şi să se nege orice influenţă dreptului când validează? Ceeace a distrus dreptul, numai dreptul poate reface, şi intenţia părţei nu mai importă. Aceasta importă numai pentru a se şti dacă *în fapt*, partea a voit să se oblige. Faptul că la epoca când s'a obligat, n'o puteà face în drept, nu poate aveà influenţă asupra validităţii obligaţiei, dacă dreptul o declară valabilă ulterior. Dacă s'ar admite raţionamentul pe care-l citâm, atunci niciodată un act nul *ab initio*, n'ar puteà să mai devină licit în mod retroactiv. Spre exemplu: doi soţi fac un act de vânzare. Actul, în virtutea legei, este nul, ca vânzare între soţi, cum erà nulă (prin ipoteză) în cazul nostru obligaţia părintelui natural. Presupunem că se anulează căsătoria. Actul redevine valabil, căci se consideră că părţile n'au fost niciodată căsătorite. Poate unul dintre soţi să afirme că actul rămâne nul, căci efectul declarativ al hotărîrei de anulare a căsătoriei nu are influenţă asupra intenţiei lui de-a se obligà? Evident că nu.

Iată de ce argumentul pe care l'am criticat este în vădită contrazicere cu principiile generale ale dreptului, ceeace constată şi Inalta Curte prin respingerea motivului.

IV. In al treilea motiv de recurs, se pune o altă problemă de drept, extrem de interesantă. Obligaţia ar fi nulă, fiind lipsită de cauză, şi în orice caz, având o cauză ilicită. Este lipsită de cauză, pentrucă nu pot coexistà două paternităţi cea legitimă şi cea naturală. Cauza, dacă există, este ilicită căci copilul este adulterin.

Să relevăm cele două obiecţiuni:

1. *Lipsa de cauză.* De ce obligaţia este lipsită de cauză? Fiindcă nu pot coexistà două paternităţi şi astfel nu puteà existà obligaţia naturală alături de obligaţia legală a tatălui presupus legitim. Am arătat că nu există două paternităţi, deoarece paternitatea legitimă a fost sfărîmată de desavuare. Dar şi mai mult: *în drept*, nu există nici o paternitate, căci nici cea naturală nu a fost declarată, fiind oprită cercetarea ei. Deci nu două paternităţi, ci nici una. Dar se mai face încă o confuzie a dreptului cu faptul. Se spune că obligaţia naturală nu puteà existà la data când existà obligaţia legală a tatălui legitim. Obligaţia naturală nu este un fenomen juridic care să poată fi suprimat în drept. Este o stare psihică, care există, oricâte obstacole juridice s'ar opune la validitatea ei. Se poate să nu fie juridiceşte eficace. A spune însă că nu poate existà este o aberaţie. Dacă ne întrebăm acum dacă poate servì drept cauză obligaţiei civile, vedem că afirmaţia este neîndoelnică. O obligaţie naturală, am arătat-o mai sus, poate servì drept cauză unei obligaţii civile. Nu filiaţiunea adulterină, în cazul nostru, ci obligaţia naturală rezultând din ea este cauza obligaţiei de întreţinere. Ca atare aceasta are o cauză. Toţi autorii şi jurisprudenţa o admit:

«Le père qui ne reconnaît pas son enfant naturel, citim în Colin et Capitant [1]), est néanmoins tenu de l'obligation morale de subvenir à ses besoins. C'est un devoir de consience qu'il peut transformer en obligation civile, soit en faisant l'objet d'un engagement écrit envers la mère, soit en versant à celle-ci une somme destinée à l'entretien de l'enfant. *La cause de l'engagement pris ou acquitté par le père n'est pas le lien de filiation qui l'unit à l'enfant, lequel ne pourrait être légalement constaté, par exemple si l'enfant est adulterin, mais l'obligation naturelle que crée la lien de filiation*» [2]).

Deci, obligaţia naturală *derivând din filiaţia adulterină*, poate servi drept cauză obligaţiei civile de-a întreţine copilul. Aceasta o afirmă şi decizia pe care o adnotăm, când zice: «Considerând că simpla îndatorire firească a părintelui natural de-a îngriji de existenta copilului căruia i-a dat viaţă, este lipsită de sancţiune, fiindcă dovedirea acestei obligaţiuni naturale ar duce la cercetarea paternităţei, ceeace este oprit prin lege; că însă atunci când, ca în specie, însuş recurentul recunoaşte paternitatea sa, *această îndatorire firească poate servì de cauză obligaţiunei civile contractată posterior, şi deci poate fi sancţionată de justiţie*».

Inalta Curte prin acest considerat face în mod precis deosebirea între filiaţiune şi obligaţie naturală, arătând că ceeace opreşte legiuitorul este stabilirea judiciară ţinut de altă persoană decât tatăl său; că, angajamentul ce i se pune în sarcină este nul şi pentrucă el contravine dispoziţiunilor art. 5 c. civ. deoarece schimbă datoriile părinţilor către copii.

---

[1]) Vezi sentinţa Tribunalului Ilfov, S. II-a c. c., cu nota Perieţeanu şi Vâllimărescu, *Curierul Jud.*, 1928, pag. 72. Decizia Curţei de Apel Bucureşti, S. IV-a, cu notă N. Vrăbiescu, *P. R.*, 1929, II, pag. 53.

[1]) T. II, pag. 70.

[2]) V. în acelaş sens, Planiol et Ripert, t. II, pag. 824; Aubry et Rau, t. IX, pag. 325; Curtea Apel Paris, 9 Oct. 1928, D. H. 1928, pag. 532; C. Apel Paris, 18 Febr. 1910, D. 1910 2, 22 Oct.

Că, instanţa de fond a respins însă aceste apărări, motivând, în ce priveşte prima obiecţiune că, obligaţiunea recurentului de a întreţine copilul venit pe lume din fapta sa, nu are o cauză ilicită, căci nu adulterul, ci datoria morală a recurentului de a îngrijì de fiinţa căreia i-a dat viaţă, este cauza acestei obligaţiuni, cauză în deplină concordanţă cu morala şi ordinea publică, — zice instanţa de fond.

Că, nu poate fi contrarie ordinei publice şi bunelor moravuri executarea unei obligaţiuni perfect valabilă după dreptul natural; că, această executare nu schimbă întru nimic datoriile părinţilor către copii, deoarece copilul intimatei, prin efectul declarativ al dezavuărei este presupus că nu a avut niciodată părinţi legitimi şi în atare situaţie obligaţia recurentului, ca părinte natural al lui, de a-l întreţine, nu poate păgubì ordinea publică, ci din contra satisface morala.

Având în vedere că, acest mod de a vedeà al instanţei de fond este criticat prin motivul III de casare, prin care se susţine că, obligaţia luată de recurent — pentru cazul când se consideră dovedită — este lipsită de cauză, — iar dacă are cauză, ea este contrarie bunelor moravuri; şi prin motivul IV, prin care se susţine că, hotărîrea de dezavuare are efect general şi absolut numai în ce priveşte starea civilă a copilului şi nu există lucru judecat faţă de terţii, când se invoacă interese pecuniare.

Că, prin punctele *b* şi *c* de sub motivul II recurentul impută instanţei de fond omisiune esenţială şi nemotivare, pentrucă nu a examinat apărarea invocată de el în apel că, novarea obligaţiunei sale, la data când căsătoria nu erà desfăcută şi hotărîrea de dezavuare nu intervenise, erà imposibilă în drept, căci contraveniă legei şi bunelor moravuri, caracter care nu a putut fi schimbat — zice recurentul — nici după intervenirea hotărîrei de dezavuare.

Având în vedere că deşi conform art. 286 c. civ. copilul născut în timpul căsătoriei este presumpt a fi al soţului, însă această prezumţiune nu este absolută, legea permiţând bărbatului s'o înlăture prin o acţiune în tăgadă de paternitate îndreptată contra copilului, acţiune supusă unor regule şi condiţiuni din cele mai riguroase.

Considerând că, o asemenea acţiune a fost intentată de fostul soţ al Ştefaniei Remer, singurul în drept a o face şi că prin sentinţa No. 977/924, a Tribunalului Ilfov Secţia II-a prezumpţia legei a fost răsturnată stabilindu-se că starea civilă a copilului Ion Dan, născut la Viena de către mama sa Ştefania, este acea de copil natural.

Considerând că instanţele de fond constată că pentru naşterea copilului Ion Dan recurentul Cămărăşescu a contribuit cu diferite sume de bani pentru întreţinerea Ştefaniei Remer atunci căsătorită, într'un sanatoriu din Viena; că, apoi, prin diferite scrisori recunoştea a fi tatăl acelui copil luându-şi şi obligaţiunea de a contribui la creşterea şi întreţinerea lui.

Că dar deşi în momentul când acest angajament a fost luat, exista o prezumpţie de legitimitate pentru copilul care se născuse în timpul căsătoriei, însă această prezumpţie fiind înlăturată prin acţiunea în dezavuare, a rămas realitatea, adică că soţul Ştefaniei nefiind tatăl acelui copil, el n'a putut avea niciodată îndatorirea de a-l creşte, şi că recurentul care-şi recunoaşte el însuşi paternitatea a putut să-şi ia o astfel de obligaţiune, — care departe de a fi ilicită, aşa cum se susţine prin motivul de casare, era dimpotrivă de acord şi cu morala şi cu ordinea

---

a filiaţiunei, şi nu recunoaşterea pe cale judiciară a obligaţiei naturale a tatălui, care serveşte drept cauză obligaţiei civile.

2. Dar, obiectează recurentul, chiar dacă obligaţia naturală ar fi cauza angajamentului luat încă acesta ar fi nul, căci cauza lui, tinzând la rezolvarea unei filiaţiuni adulterine, este nulă.

Să vedem dacă într'adevăr obligaţia d'a întreţine un copil adulterin este nulă.

Chestiunea care se pune este aceea de-a şti dacă adulterinitatea poate viciá obligaţia tatălui natural.

1. Mai întâiu, putem răspunde că nu adulterinitatea este cauza, ci obligaţia naturală, cum am arătat mai sus. Filiaţia adulterină este *motivul, cauza remota*, motivul subiectiv, care nu se ia în consideraţie spre a aprecià validitatea unei obligaţii [1]). Totuş, de multe ori jurisprudenţa ia în consideraţie chiar motivul, atunci când acesta este introdus de părţi în câmpul contractual [2]), când este luat în consideraţie, cum ar fi cazul unui contract de închiriere cu scopul creărei unei case de torelanţă. Cauza contractului este predarea folosinţei imobilului, motivul este deschiderea casei de toleranţă, motiv imoral. Dar în cazul nostru? Motivul este întreţinerea unui copil adulterin, sau filiaţiunea adulterină. Intrucât este ilicit sau imoral de-a subveni la întreţinerea unui copil, nevinovat de filiaţiunea lui pătată de adulter ? Şi vom vedeà mai departe că în legislaţia noastră nici nu există desavuare pentru copilul adulterin, cum există în legislaţia franceză.

Inalta Curte respinge obiecţiunea cauzei ilicite, spunând: «obligaţiunea...... departe de-a fi ilicită, aşà cum se susţine prin motivul de casare, erà dimpotrivă de acord cu morala şi cu ordinea publică, fiindcă dacă este responsabil, pentrucă duce la deprecierea familiei, este însă cert că copilul care vine pe lume în aceste condiţiuni nu are nici o vină şi că este în interesul bunei rândueli sociale, ca părintele natural să contribue la creşterea şi întreţinerea lui». Aşadar, obligaţia de-a întreţine un copil adulterin nu poate aveà o cauză ilicită.

2. Dar să ne punem în ipoteza că filiaţiunea adulterină ar fi privită în mod defavorabil de legiuitor. In cazul acesta, obligaţia care formează obiectul speţei noastre, ar fi ilicită? De sigur că nu. Pentru a dovedi aceasta, vom raţionà asupra legislaţiei franceze. Aceasta, prin articolele 331, 335 şi 342 ale Codului civil, se declară ostilă legitimărei, recunoaşterei şi cercetărei filiaţiunei adulterine. Deci, suntem în prezenţa unei legislaţii vădit defavorabile filiaţiunei adulterine [1]). Ce a urmărit legiuitorul francez? Să evite scandalurile cari ar puteà turburà profund familiile [2]). Recunoaşterea legală a unei filiaţiuni adulterine, care ar introduce într'o familie copii dintr'o legătură imorală, nu este admisă de legiuitor. Aceasta însă numai când este vorba de-a se stabilì o filiaţiune. Cum în cazul nostru nu este vorba de aşà ceva, ci pur şi simplu de o obligaţie convenţională, nimic nu se opune la validitatea unei asemenea obligaţii. Aceasta o admite şi jurisprudenţa şi doctrina franceză [1]).

«Il y a plus, scriu Aubry et Rau [2]), si ladite reconnaissance ne saurait être considérée par elle-même, comme génératrice, à la charge de celui qui l'a faite, de pourvoir aux besoins de l'enfant, toutefois, l'enfoi répéte et regulier par celui-ci, pendant plusieurs années, de sommes d'argent, peut-être considéré, le cas échéant, comme générateur à sa charge, d'une obligation d'honneur et de conscience de ne pas l'abandonner».

Aşadar, nu se poate recunoaşte sau legitimà un copil adulterin, dar tatăl se poate obligà în mod valabil la întreţinerea lui.

Dar nu numai atât. Copilul adulterin poate fi chiar legitimat (deci şi recunoscut) în unele cazuri, iar legea franceză însăş îi impune în asemenea caz tatălui sau mamei, o obligaţie alimentară (art. 762 C. civ. fr.). Când se întâmplă aceasta? Când filiaţiunea adulterină nu mai trebuie dovedită, fiind revelată pe altă cale. Acesta este cazul, de exemplu, când o căsătorie este anulată pentru bigamie, *sau când tatăl presupus legitim a desavuat copilul* [3]). In aceste cazuri, nu numai că obligaţia nu are o cauză ilicită, dar este chiar impusă de lege. Şi atunci, cum se mai poate vorbì de cauză ilicită, în cazul nostru, care cade exact în prevederile legei franceze, care chiar impune recurenpublică, fiindcă dacă adulterul este reprobabil pentrucă duce la desagregarea familiei, este însă cert că copilul care vine pe lume în aceste condiţiuni nu are nici o vină şi că este în interesul bunei rândueli sociale ca părintele natural să contribue la creşterea şi întreţinerea lui.

---

[1]) V. Capitant, *La cause dans les obligations*, pag. 10; Baudry et Lacantinerie, t. XII, pag. 361.

[2]) V. Capitant, *op. cit.*, pag. 221; Baudry Lacantinerie, *op. cit.*, pag. 361, urm.

[1]) Trei legi din 1907, 1915 şi 1924, admit totuş legitimarea copiilor adulterini, modificându-se art. 331 C. civ.

[2]) Planiol et Ripert, II, pag. 603.

[1]) V. Limoges, 23 avril 1901, D. P. 1902, 2. 474; C. apel Paris, 9 Oct. 1928, D. H., 1928, pag. 532; V. Savatier, *op. cit.*, pag. 213; Colin et Capitant, t. II, pag. 70

[2]) T. IV, pag. 325; Planiol şi Ripert, t. II, No. 977.

[3]) V. Planiol, t. I, pag. 500; Colin et Capitant, p. 353; Cas. fr. 8 février 1927, D. P. 1927, I, 76; Cas. fr. 10 nov. 1924, D. H. 924, I, 665; Cass. fr. 26 nov. 1926, D. P. 1926, 1, 73; Planiol et Ripert, t. II, No. 977 etc.

Considerând că simpla îndatorire firească a părintelui natural de a îngriji de existenţa copilului căruia i-a dat viaţă, este lipsită de sancţiune, fiind că dovedirea acestei obligaţiuni naturale ar duce la căutarea paternităţei, ceace este oprit de lege; că însă atunci când ca în specie însuşi recurentul recunoaşte paternitatea sa, acea îndatorire firească poate servi de cauză obligaţiunei civile contractată posterior şi deci poate fi sancţionată de justiţie; că precum mai sus s'a spus, ea nu are la origină, o cauză ilicită, contrară moralei şi ordinei publice, deoarece starea civilă a copilului este acea de copil natural şi nu legitim şi prin urmare soţul Ştefaniei Remer neavând niciodată îndatorirea de a întreţine şi îngriji de copilul Ion Dan, obligaţiunea recurentului a putut lua naştere fără ca morala şi ordinea publică să fie întru nimic atinse.

Considerând că deasemenea obiecţiunea de relativitate şi neopozabilitate a sentinţei de dezavuare nu poate fi invocată cu succes, fiindcă nu pe temeiul ei instanţele de fond au admis acţiunea de faţă, dar pe faptul că recurentul recunoscându-şi paternitatea, a rezultat îndatorirea morală din această paternitate de a contribui la întreţinerea copilului cărui i-a dat viaţă, îndatorire morală transformată în obligaţiune civilă prin angajamentele luate ulterior. Aşa că sentinţa de dezavuare departe de a fi invocată contra recurentului, constată numai o filiaţiune naturală faţă de copil, în concordanţă deplină cu însuşi recunoaşterea de paternitate naturală a recurentului şi, prin urmare el nu poate invocà în favoarea sa prezumpţiunea de filiaţiune legitimă din art. 286 c. civ. care era numai o consecinţă pe care legea o deduce din faptul căsătoriei, în folosul copilului, consecinţă dovedită, însă contrară realităţei, atât prin scrisorile recurentului cât şi prin hotărîrea de tăgadă de paternitate a soţului.

Că dar motivul de casare întemeiat pe violarea art. 1201 c. civ. este neîntemeiat, deoarece, precum mai sus s'a spus, sentinţa de dezavuare este numai declarativă de filiaţiune pentru copil — iar pensiunea alimentară la care a fost obligat recurentul are la bază o obligaţiune naturală convertită în una civilă, îndatorire perfect valabilă luată faţă de copilul cărui i-a dat viaţă — şi prin urmare nici unul din motivele invocate nefiind întemeiate, recursul urmează a fi respins.

Pentru aceste motive respinge.

CAS. II, **12 Martie 1930**

MANDAT DE ARESTARE. CONFIRMARE ŞI RECONFIRMĂRI SUCCESIVE, TARDIVE. APEL IMPOTRIVA PRIMELOR DOUĂ JURNALE DE RECONFIRMARE, INTRODUS DUPĂ EXPIRAREA PERIOADELOR DE O LUNĂ DE DEŢINERE PREVENTIVĂ, PENTRU CARI INTERVENISERĂ ŞI PENTRU CARI ELE IŞI PIERDUSERĂ EFECTELE. NEATACAREA CELORLALTE JURNALE POSTERIOARE ŞI IN SPECIAL A ULTIMULUI. INADMISIBILITATEA APELULUI (art. 127 al. I, 137 pr. pen. şi 290 leg. org. judec.). (1) şi (2)

Principiul ce se degajază în mod logic din textul art. 290 legea organizării judecătoreşti, 127 al. I şi 137 pr. pen. este acela că jurnalele prin care Tribunalul a hotărît confirmarea sau reconfirmarea mandatului de arestare — în caz când n'a fost atacat cu apel sau fiind atacat, apelul a fost respins de camera de acuzare — face ca să subziste puterea mandatului timp de o lună, iar odată împlinit acest termen, jurnalul încetează în efectele lui, urmând ca dacă judecă-

---

tului obligaţia de întreţinere? Legea franceză nu admite recunoaşterea unei filiaţii adulterine; atunci însă când prin forţa lucrurilor aceasta este recunoscută, îi acordă efecte legale. Iar când nu este resolvată, nimic nu se opune la validitatea unei obligaţii a cărei cauză nu este filiaţia, ci obligaţia naturală, şi prin care nu se tinde la recunoaşterea unei filiaţiuni. Iată cum se prezintă cazul în dreptul francez.

3. Am insistat asupra dreptului francez, pentru a ne pune în ipoteza cea mai rea, aceea a unei legislaţii ostile filiaţiunei adulterine, şi în care totuş obligaţia din cazul nostru ar fi valabilă.

Să vedem acum cum se pune chestiunea la noi. Mult mai simplu. Intr'adevăr, Codul nostru civil n'a mai reprodus dispoziţiile din Codul francez civil, ostile copiilor adulterini. Art. 304 C. civ. român, care vorbeşte de legitimarea copiilor naturali, nu face nici o rezervă împotriva copiilor adulterini. De unde conchidem că pot fi şi legitimaţi şi recunoscuţi, şi *a fortiori* obligaţia de a-i întreţine este valabilă şi nu poate aveà o cauză ilicită. Dreptul de legitimare şi de recunoaştere a copiilor adulterini este admis de doctrina şi jurisprudenţa română [1]. Validitatea obligaţiei alimentare luate de părinte, admisibilă cu atât mai mult, este proclamată azi de Inalta Curte de Casaţie. Dacă în dreptul francez, unde recunoaşterea şi legitimarea nu sunt admise în principiu, obligaţia din speţa actuală este valabilă, ce s'ar opune la noi, unde nu există nici o dispoziţie defavorabilă copiilor adulterini în legislaţie?

Prin decizia de faţă se tranşează deci şi importanta problemă a situaţiei copiilor adulterini.

V. Rămâne de examinat ultimul motiv de recurs, acela relativ la efectul faţă de terţi a hotărîrei de desavuare. Pe când în faţa instanţelor de fond s'a susţinut că deasemenea nu are efect *erga omnes*, lucru pe care instanţele sus citate nu l'au admis [1], în recurs se susţine că desavuarea ar aveà efect *erga omnes* în ceeace priveşte starea civilă, dar nu în ceeace priveşte efectele pecuniare.

Obiecţiunea nu este serioasă. Terţii nu pot aveà decât interese pecuniare. Nu vedem cari sunt terţii cari ar aveà un interes personal, cum este acela rezultând din constatarea stărei civile. In realitate, terţii sunt aceia cari au un interes de *ordin pecuniar* în stabilirea filiaţiunei cuiva, interes de obiceiu de ordin succesoral, sau cum este cazul nostru, de ordin alimentar. Dovada cea mai bună este că în acţiunile relative la starea unei persoane, terţii sunt consideraţi întotdeauna ca având un interes pecuniar [2], de unde consecinţa că acţiunea lor se prescrie, că creditorii o pot exercità, etc. A se vorbì deci de inopozabilitatea *erga omnes* a hotărîrei de desavuare din punct de vedere pecuniar, este a afirmà imposibilitatea ei absolută, chestiunea pecuniară singură prezintând interes. Şi mai mult. Dacă desavuarea ar aveà un efect relativ numai atunci un copil desavuat ar puteà să revendice succesiunea rudelor celor ce l'au desavuat, acestea neputându-se prevalà de desavuare. Or, soluţia aceasta este inadmisibilă şi absurdă. Inalta Curte a respins obiecţiunea aceasta ca şi pe celelalte.

Prin deciziunea de faţă deci, deciziune a cărei importanţă creşte prin faptul că s'a dat după divergenţă, Curtea de Casaţie s'a arătat pătrunsă de rolul ei inovator şi în acelaş timp respectuos al principiilor dreptului. Admiţând construcţia obligaţiei naturale novate, refuzând să excludă pe copiii adulterini din aplicaţia ei, Curtea supremă s'a dovedit profund cunoscătoare a lacunelor Codului civil şi în acelaş timp dornică de-a nu cruţà nici un mijloc spre a dà satisfacţie intereselor lezate şi insuficient ocrotite de o legislaţie uneori retrogradă.

ALEXANDRU VĂLLIMĂRESCU
Doctor şi laureat al Facultăţii de drept din Paris. Docent universitar. Avocat

---

[1] Alexandresco, t. II, pag. 300, 316, 335; Hamangiu, Rosetti, Băicoianu, t. I, pag. 499; Cas. I, 27 Febr. 1913, *Bul.* 1913, pag. 355.

[1] V. *Curierul Jud.*, op. cit.

[2] Colin et Capitant, t. I, pag. 336 şi urm.

(1) Iată textul motivului de casare:

«Exces de putere şi violarea art. 113 pr. pen. şi 290 leg. org. jud.

S'a emis mandatul de arestare din 8 August 1929, contra inculpatului, confirmat la 9 August 1929. Acest mandat trebuià reconfirmat la 8 Septemvrie 1929 şi aşà mai departe din lună în lună. Cum ziua de 8 Septemvrie erà sărbătoare reconfirmarea s'a făcut pe ziua de 9 Septemvrie, adică s'a prelungit cu o zi, în loc de a se scurtà reconfirmându-se în ajunul sărbătoarei, dat fiind principiul că termenile sunt socotite în favoarea celui care beneficiază de ele.

Pentru aceiaşi raţiune, în materie de reconfirmare a unui mandat de arestare, reconfirmarea urmează să se facă nu a doua zi după sărbătoare, ci în ajunul ei, spre a nu se prelungì termenul legal de o lună cu una sau mai multe zile, cât ar *torul de instrucție nu și-a dat ordonanța definitivă sau n'a dispus liberarea prevenitului, Tribunalul sesizat conform art. 290 leg. org. jud. să statueze din nou asupra menținerei mandatului și în caz afirmativ puterea lui va subzistà în baza noului jurnal, supus și acesta căei de atac prevăzută de art. 127 pr. pen. și tot astfel, succesiv, din lună în lună, până la emiterea ordonanței definitive.*

CURTEA: Asupra recursului introdus de Marin Cristea Nenu, împotriva deciziunei Camerei de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din București cu No. 106 din 1930.

Având în vedere că potrivit art. 290 din legea de organizare judecătorescă mandatul de arestare emis de judecătorul de instrucție și confirmat de Tribunal va fi supus din nou, după o lună dela data emiterei lui, controlului acestei instanțe, care va decide motivat dacă încuviințează sau nu prelungirea detențiunei preventive și tot astfel se va urmà din lună în lună până la darea ordonanței definitive, iar potrivit art. 127 al. 1 pr. pen. în contra hotărîrei dată asupra mandatelor de arestare Ministerul public și prevenitul va puteà face apel la Camera de acu-

---

durà sărbătorile dela sfârșitul lunei. Dacă s'ar admite totuș că în caz de sărbătoare termenul s'ar prelungi până a doua zi, conform dispozițiunilor din pr. civilă, reconfirmarea ulterioară trebue să se facă în ziua corespunzătoare datei emiterii mandatului. Reconfirmarea pe luna Octomvrie urmà deci să fie făcută în ziua de 8 Octomvrie 1929, iar nu în ziua de 9 Octomvrie, cum s'a făcut în fapt.

Eroarea de a se calculà, data reconfirmărei din ziua ultimei reconfirmări, prelungită din cauza sărbătoarei, iar nu din ziua emiterii mandatului, așa cum cere expres art. 290 l. o. j. combinat cu art. 113 pr. penală, face ca mandatul de arestare să fi devenit nul în mod automat la sfârșitul zilei de 8 Octomvrie și orice altă reconfirmare ulterioară nu mai puteà reînvià un act virtualmente inexistent. Argumentul că cea din urmă reconfirmare s'a făcut la 4 Ianuarie 1930, adică cu patru zile înainte de ziua care ar fi corespuns cu ziua de 8 August, adică data emiterii mandatului și că prin această ultimă reconfirmare s'ar fi putut reparà întârzierea unei reconfirmări anterioare, trebue înlăturată pentru aceiași rațiune, neputându-se admite calculul global, al tuturor reconfirmărilor în bloc, pentru ca apoi totalul zilelor împărțit pe luni să se considere ca satisfăcând exigențele legei care este de strictă interpretare mai ales în această materie.

Apelul făcut de recurent contra reconfirmărei vicioase din 9 Octomvrie 1929, a fost introdus la Camera de punere sub acuzare în tip util, adică înainte de comunicarea cerută de art. 127 și 137 pr. penală, instanță care erà competinte să judece acest apel, deoarece instrucțiunea erà încă în curs, în momentul când acest apel a fost introdus».

(2) *Dreptul de apel în materia mandatelor de arestare.*

Sumar: *Expunere.* A) *Persoane îndreptățite*; 1. *Parte civilă*; 2. *Procuror general*; B) *Locul introducerii apelului*; C) *Termenul de apel și calculul lui*; I. *Instanțele de instrucțiune în curs*; 1. *Soluția Inaltei Curți.* Paranteză: *Aplicațiunea principiului «quod ab initio...» în această materie. Autoritatea lucrului judecat. Nulități substanțiale.* 2. *Calculul termenului de apel.* II. *Apel după desesizarea definitivă a inst. de instrucțiune, prin ordonanța de trimitere. Admisibilitatea lui la Camera de acuzare.*

Existența dreptului de apel împotriva hotărîrilor date de Tribunale cu privire la confirmarea și infirmarea mandatelor de arestare, a fost viu controversată până la 1902[1], când prin legea din 15 Martie, dându-se o nouă redacțiune art. 127 pr. pen. s'a consacrat, în termeni precişi și cu un conținut de netăgăduit, dreptul prevenitului și al procurorului de a apelà în genere, toate hotărîrile intervenite asupra mandatelor de arestare[1].

Modificarea introdusă în această privință, face parte integrantă din noul sistem al deținerii preventive[2], limitată principial, în timp și prelungibilă numai prin utilizarea instituțiunii confirmării și reconfirmării stării de privațiune de libertate, justificată inițial prin emiterea mandatului de arestare. Acest sistem împrumutat de legiuitorul român din legislațiunea belgiană, tinde la o firească și motivată controlare a măsurilor luate de judecătorul instructor cu privire la deținerea prevenitului, prin supunerea lor unei verificări garantatoare a libertății individuale, atât prin participarea învinuitului, asistat, la desbateri, cât și prin gradul, erarchicește superior, al instanțelor de cenzură.

Cestiunile puse în legătură cu aplicațiunea și exercitarea în practică a dreptului de apel astfel recunoscut — ca de pildă: persoanele îndreptățite, locul introducerii, termenul, calculul lui, etc. — au întâmpinat serioase dificultăți, asupra cărora, din punctul de vedere al modului în care au fost rezolvate în doctrină și jurisprudență, ne vom îngădui să insistăm în cele ce urmează.

A) *Persoanele îndreptățite.* Indreptățiți a apelà hotărîrile date asupra mandatelor de arestare — confirmare și reconfirmare — sunt, după textul art. 127 pr. pen. numai prevenitul și procurorul. Inseamnă oare aceasta că partea civilă, legalmente constituită și procurorul general, n'au nici o cădere să intervină și prin apelul lor să înlăture o stare de lucruri de natură să prejudicieze interesele — private sau publice — ale căror titulari sunt?

1. *Partea civilă.* In ceeace privește dreptul părții civile, atât doctrina[3] cât și jurisprudența[4] se pronunță, în sistemul actual al deținerii preventive, pentru negativă.

Argumentele invocate, gravitează în jurul: *a)* suprimării vechiului art. 116 pr. pen., *b)* erorii cuprinsă în art. 116 pr. pen. care vorbind de «ascultarea întâmpinărilor părții civile» a înțeles să se refere la prevenit, întrucât din principiul pus în acest text rezultă o perfectă independență între deținerea sau liberarea provizorie și pretențiunile părții civile, *c)* procedura judecării cererilor de liberare prescrisă de art. 117 pr. pen. — care înglobează, fiind vorba de instrucțiune și art. 116 pr. pen. — și în care nu se menționează participarea părții civile, *d)* textul art. 121 al. II pr. pen. prin care se declară că — spre deosebire de ceeace se întâmplà anterior lui 1902 — cauțiunea nu garantează decât prezentarea inculpatului, nu și asigurarea părții civile (vechiul art. 124 pr. pen.), *e)* expunerea de motive și desbaterile urmate în parlament, *f)* în fine, art. 127 pr. pen. care omite partea civilă dintre îndreptățiții la apelarea hotărîrilor date asupra mandatelor de arestare și liberării provizorii[1].

Se decide dar, că art. 127 pr. pen. a modificat art. 137 pr. pen., în sensul că a suprimat dreptul părții civile de a atacà pe calea apelului la Camera de punere sub acuzare, hotărîrile date în materie de arestare — confirmare, reconfirmare, infirmare.

2. *Procurorul general.* In ceeace privește însă pe procurorul general, atât doctrina[2] cât și jurisprudența[3], deși recunosc că textul art. 127 pr. pen., astfel cum a fost modificat la 1902, nu acordă drept de apel acestui organ superior al ministerului public, totuși decid, în mod constant, că și în materia mandatelor de arestare sunt aplicabile dispozițiunile generale ale art. 137 pr. pen. cari consacră în toate cazurile, dreptul de apel, al procurorului general[4].

B) *Locul introducerii apelului.* Locul introducerii apelului contra hotărîrilor de confirmare, infirmare sau reconfirmare nu este reglementat în cuprinsul dispozițiunilor art. 127 pr. pen. Jurisprudența constantă a Inaltei noastre Curți[5] împlinind însă această lacună a legii, prin extinderea aplicațiunii principiului înscris în art. 198 pr. pen., decide că apelul, în această materie, are a se introduce la grefa Tribunalului care a statuat asupra mandatului de arestare[6], independent de faptul că cel ce exercită calea de atac este prevenitul sau Ministerul public de pe lângă Tribunalul respectiv[7]. Singura excepție, recunoscută necesară, de jurisprudență, prin chiar firea ei, și ca o aplicațiune a art. 198 combinat cu 200 pr. pen. este aceia privitoare la apelul procurorului general, care se introduce direct zare după formele şi în termenii prevăzuţi la art. 137 aceeaş procedură.

---

[1] Curtea de Casație în Secțiuni Unite — deciz. 4 din 18 Maiu 1895 — se pronunțase pentru negativă. Vezi și Tratatul Tanoviceanu-Dongoroz, IV, No. 458, pag. 737.

[1] Vezi deciz. Supremei Instanțe în «Codul de proc. penală» adnotat de d-nii Const. G. Rătescu și N. Pavelescu, sub art. 137, pag. 294, No. 1, 2, 3, etc.

[2] Utilizăm — potrivit textului art. 290 l. o. j. — termenul «deținere preventivă» și nu «detențiune preventivă» pentru considerațiunile judicios expuse în Tratatul Tanoviceanu-Dongoroz, IV, No. 450^4, pag. 706.

[3] Tanoviceanu-Dongoroz, IV, No. 480^1 și Nota Tanoviceanu din *C. Judiciar*, 1915, pag. 568.

[4] Const. G. Rătescu și N. Pavelescu, Codul de proc. pen. adnotat, pag. 297—298, No. 15, 16, 20. Contra: *ibidem*, pag. 300, No. 23.

[1] Pentru amănunte vezi *Tratat. Tanoviceanu-Dongoroz*, IV, No. 480^1.

[2] *Tanoviceanu-Dongoroz*, IV, 481, 481^1, 500; St. Stătescu, *Dreptul*, 1896, No. 65.

[3] Cas. II, 133, 16.I.1908. B. p. 90; *Jurisprudența* I, 1908, pag. 54; Cas. II, 700, 18.III.909. *Jurisprudența*, II, 1909, pag. 181; Cas. II, 266/918; *Pand. Rom.* 1921, pag. 9; Cam. Acuz. Craiova, 15.IX.915; *C. Judic.*, 1915, pag. 568, cu nota regretatului profesor Tanoviceanu.

[4] In ceeace privește efectul apelului proc. gen. — în absența apel. proc. Trib. respectiv — asupra hotărîrei prin care se admite liberarea sau se «infirmă» mandatul, vezi: *Tanoviceanu-Dongoroz*, IV, No. 481^2, pag. 500.

[5] Cas. II, 2779, 4.IV.928 și 2113, 22.III.929 în Const. G. Rătescu și N. Pavelescu *Cod. pr. pen. adnot.*, sub art. 137, pag. 313, No. 91 și 92.

[6] In ceeace privește însă ordon. judec. instr. atacabile cu apel la Cameră, Suprema Instanță a decis în mod constant că locul de introducere este grefa Cabinetului de instr. respectiv. Vezi: Cas. II, 138, 23.I.913, *Cr. Jud.* 1913, pag. 276 și 2113, 22.III din 929, în Const. G. Rătescu și N. Pavelescu, *op. cit.*, sub art. 137, pag. 313, No. 92.

[7] Vezi jurisprudențele indicate în cele două note de mai sus.

Având în vedere că principiul care se degajează în mod logic din textele citate este acela că jurnalele prin care Tribunalul a hotărît confirmarea sau reconfirmarea mandatului de arestare — în caz când n'a fost atacat cu apel sau fiind atacat, apelul a fost respins de Camera de acuzare — face ca să subziste puterea mandatului timp de o lună, iar, odată împlinit acest termen, jurnalul încetează în efectele lui, urmând că dacă, judecătorul de instrucţie nu şi-a dat ordonanţa definitivă sau n'a dispus liberarea prevenitului, Tribunalul sesizat conform art. 290 l. o. j. să statueze din nou asupra menţinerii mandatului şi în caz afirmativ puterea lui va subsistà în baza noului jurnal supus şi acesta căei de atac prevăzută de art. 127 pr. pen. şi tot astfel succesiv, din lună în lună, până la emiterea ordonanţei definitive.

Având în vedere că în speţă, din decizia Camerei de acuzare atacată cu recurs se constată că, mandatul de arestare No. 6159 emis de judele instructor al cab. II Trib. Ilfov a fost confirmat de Trib. Ilfov la 9 August 1929, reconfirmat la 8 Sep-

la Camera de punere sub acuzare, pe lângă care funcţionează [1]).

Doctrina însă [2]) contestă exactitatea soluţiunii dată de jurisprudenţă acestor chestiuni, pornind pe de o parte, dela ideea că dispoziţiunile art. 198 pr. pen. sunt speciale instanţelor de judecată de fond şi ca atare neaplicabile pe cale de analogie instanţelor de instrucţiune, iar pe dealtă parte, dela credinţa că în sensul art. citat, soluţiunea dată e contestabilă chiar pentru instanţele de judecată de fond.

In ce ne priveşte şi cu aplicaţiune exclusivă la locul introducerii apelurilor declarate contra hotărîrilor date de Tribunal asupra mandatelor de arestare — confirmare, reconfirmare, infirmare — credem că soluţiunea jurisprudenţei Inaltei Curţi este la adăpost de orice critică. Intr'adevăr, în această materie este necontestabil că se pronunţă o hotărîre, de o instanţă de judecată de fond — Tribunalul — şi ca atare, apelul în contră-i se exercită potrivit regulelor speciale arătate de art. 127 şi 137 pr. pen. completate însă cu dispoziţiunile dreptului comun — art. 198 pr. pen. — cari, în termeni precişi, de neînlăturat prin consideraţiuni mai mult sau mai puţin «de lege ferenda», prescriu că se va face «declaraţiunea de apel la grefa Tribunalului care a dat sentinţa».

Analogia este deci justificată de chiar textul art. 127 pr. pen. care dacă trimite, în partea sa finală, la dispoziţiunile art. 137 pr. pen., nu înlătură şi nu puteà înlăturà recursul la prescripţiunile dreptului comun — art. 198 pr. pen. — întrucât art. 137 se limitează să indice — de sigur superfluu — numai instanţa căreia are să i se adrseze apelul (Camera de punere sub acuzare), fără a reglementà sau a dispune ceva în privinţa locului de depunere al acestui apel [3]).

C) *Termenul de apel şi calculul lui.* Textul art. 127 pr. pen. se pronunţă, cu privire la această cestiune, astfel: «...vor puteà face apel.... după formele şi în termenii prevăzuţi de art. 137». Iar art. 137 pr. pen. fixând termenul de apel la trei zile, stabileşte modul curgerii lui, după cum este vorba de procuror, de prevenit sau de parte civilă.

Dacă pentru reprezentantul ministerului public, cestiunea nu suferă nici o discuţiune, textul art. 137 pr. pen. declarând în mod expres că termenul de apel curge dela darea ordonanţei, adică în materia mandatelor de arestare, dela confirmarea, reconfirmarea sau infirmarea lor de Tribunal, nu tot aceeaşi situaţiune se întâlneşte în cazul apelului prevenitului [1]).

De când curge acest termen:

Şi problema se complică prin chiar firea deţinerii preventive, principial limitată, în timp, şi prelungibilă — cum spuneam mai sus — numai pe baza reconfirmărilor posterioare.

Poate prevenitul să atace oricând hotărîrile necomunicate, date asupra mandatului de arestare, adică termenul de apel curge, pentru fiecare în parte, numai dela comunicarea lor? sau, dimpotrivă, odată expirată perioada de o lună pentru care intervenise ca un justificativ legal hotărîrea de neconfirmare, prevenitul nu poate atacà decât hotărîrea imediat următoare, şi aşà mai departe? Şi anume, apelul trebuie introdus oricând, înlăuntrul acestei perioade de o lună? sau numai în termen de trei zile dela pronunţarea hotărîrei de reconfirmare, atacată?

Printr'o recentă deciziune a Inaltei Curţi [2]) s'a rezolvat această cestiune — a momentului de când curge termenul de apel — în materia ordonanţelor date de judecătorul instructor. Anume, erà vorba de o ordonanţă prin care judele-instructor dispuneà lansarea mandatului de arestare; şi s'a decis că termenul de apel împotrivă-i (caşi în genere, în contra tuturor ordonanţelor date de judecătorul de instrucţie), curge numai dela comunicarea sa către prevenit, indiferent dacă acesta luase dejà cunoştinţă despre conţinutul ei.

Problema ce ne preocupă însă, a rămas în totalitate, neatinsă, întrucât, deşi în acelaş domeniu al deţinerii preventive, speţa lămurită prin jurisprudenţa Inaltei Curţi, nu se angajase în materia reglementată de art. 127 pr. pen., materie cu totul distinctă de aceea cârmuită de textul art. 137 pr. pen. [1]).

Vom distinge în examinarea cestiunei termenului de introducere al apelurilor îndreptate contra hotărîrilor date asupra mandatelor de arestare, două perioade, al căror punct demarcaţional îl constitue rămânerea definitivă a ordonanţei de trimetere în judecată.

I. In prima perioadă — mai înainte de a se da ordonanţa definitivă de urmărire, prin care instanţele de instrucţiune sunt total desinvestite — asupra mandatelor de arestare pot interveni o serie de retemvrie şi aşà mai departe până la 3 Februarie 1930, când s'a dat ultimul jurnal de reconfirmare, iar prevenitul la 3 şi 7 Februarie a făcut două apeluri în contra primelor două jurnale din 9 Septemvrie şi 9 Octomvrie 1929.

---

[1] Cas. II, 109, 23.II.1877. B. 90; Cas. S. U., 2. 4.VI.1892. B. 624; Cas. II, 1322, 26.III din 1926; 1732, 4.III.929, în C. G. Rătescu şi N. Pavelescu, *op. cit.*, sub art. 137, pag. 313 şi 314, No. 93—95.

[2] Tanoviceanu-Dongoroz, IV, No. 505, pag. 807, citând — în nota 15 — şi două decizii ale Inaltei Curţi (Crim. 323, 19.IX.1869. B. 223 şi Cas. II, 27, 23.I.1871. B. 8) din care rezultă că la început jurisprudenţa sa nu erà atât de riguroasă, îngăduind în materia ordonanţelor jud. de instr. introducerea apelului chiar la grefa Tribunalului.

[3] Vezi în acelaş sens nota d-lui V. Dongoroz, *C. Judiciar* No. 7, 16.II.1930, pag. 108, în care discută şi condiţiunile în cari este autorizat împrumutul disp. art. 137 pr. pen., când e vorba de completarea disp. care guvernează instituţiunea reglementată de art. 127 pr. pen.

[1] Despre un apel al părţei civile în această materie — cum s'a văzut mai sus — nu se poate vorbi.

[2] Cas. II, dec. 5982 din 25 Sept. 1929. «Având în vedere că din cuprinsul deciziunei atacate cu recurs, se constată în fapt următoarele: că prin ordon. de zi din 19 Nov. 1926, judec. instr. al Trib. Ialomiţa, a emis în contra recurentului (Niculae Negoiţă), pe atunci dispărut, mandatul de arestare cu No. 15142, iar mai târziu, găsind probe şi indicii suficiente de culpabilitate în sarcina sa, prin ordon. definitivă cu No. 251 din 16.XII.1928 l-a trimis în judecata Trib. respectiv, cu aplicaţiunea art. 332, 333, 125, 126 şi 40 c. p., menţinând în acelaş timp în vigoare, mandatul sus menţionat; Că împotriva executării acestuia recurentul a declarat contestaţiune în faţa Trib. sesizat cu judecarea fondului — solicitând anularea mandatului de arestare — contestaţiune respinsă, atât de prima instanţă prin sent. cu No. 520 929, cât şi de Curtea de Apel Bucureşti, prin deciz. cu No. 302/929 (confirmată prin dec. acestei In. Curţi secţ. II, cu No. 5454/929) şi anume ca inadmisibilă, pentru consideraţiunea că ordon. judec. instr. nu pot fi atacate decât pe calea opoziţiunii la Camera de punere sub acuzare; Că posterior, la 19 Iulie 1929, recurentul a făcut opoziţie înaintea Camerii de punere sub acuzare din Bucureşti, contra Ordon. def. din 16 Decemvrie 1928, cu privire numai la menţinerea mand. de arestare, iar la 27 Iulie 1929, a declarat opoziţie şi împotriva Ordon. din 19 Nov. 1926, prin care se emisese susmenţionatul mandat; Că pentru a respinge această ultimă opoziţie, Camera de acuzare, deşi recunoaşte pe deoparte principial, că termenul de opoziţie contra Ordon. judec. instr. curge conf. art. 137 al. IV, pr. pen., în privinţa prevenitului nearestat — cum erà cazul în speţă — dela comunicarea ordon. judec. de instr., la domiciliul ales de prevenit, în oraşul de reşedinţă al Tribunalului, iar pe de altă parte, în fapt, că o atare formală notificare nu a avut loc în cauză, totuş plecând dela principiul necesităţii încunoştinţării prevenitului despre măsura luată în privinţa-i, conchide că această înconştiinţare se poate înfăptui nu numai pe calea unei comunicări formale, ci şi prin orice alt mijloc;

Că pe temeiul acestui raţionament şi constatând în fapt că recurentul a primit în ziua de 9 Aprilie 1929, copia mandatului de arestare emis în contră-i, şi a semnat propriu înaintea directorului arestului preventiv Ialomiţa, adeverinţa respectivă, iar pe de altă parte că a şi introdus contestaţiune în anularea zisului mandat, Camera de acuzare stabileşte, din aceste împrejurări, că recurentul a luat cunoştinţă în mod implicit şi de cuprinsul Ordon. din 19 Nov. 1926 şi prin consecinţă, declarând această dată — 9 Aprilie 1929 — drept punct de plecare al termenului de trei zile, prevăzut de art. 137 al. IV, pr. pen., decide că introducerea opoziţiunii din urmă, la 27 Iulie 1929, s'a făcut peste termenele legale şi ca atare o respinge ca tardivă.

Având în vedere că prin motivul de casare invocat, se susţine că statuând astfel, instanţa de acuzare a violat dispoziţiunile art. 137 pr. pen.

Considerând că în conformitate cu prescripţiunile susmenţionatului text — al. IV — termenul de opoziţie contra ordonanţelor judec. instr., în cazurile anume prevăzute de lege, curge în privinţa prevenitului nearestat, numai din ziua notificării ordonanţei, la domiciliul ce şi-a ales în oraşul de reşedinţă al Tribunalului, iar în privinţa prevenitului arestat, din ziua când ordonanţa i s'a comunicat de grefier.

Că din termenii imperativi şi categorici ai legii, rezultă că notificarea ordonanţei — formalitate substanţială şi determinantă pentru curgerea termenului de opoziţie şi exercitarea căei de atac respectivă — este unică, în sensul că efectuarea ei nu poate legalmente să rezulte din operaţiuni sau împrejurări echivalente;

Că dar, cunoştinţa luată de parte, prin primirea mandatului de arestare sau introducerea unei contestaţiuni — dealtfel inadmisibilă — contra ordonanţei în temeiul căreia mandatul fusese emis şi împotriva căreia prevenitul aveà legalmente dreptul de a acţionà pe calea opoziţiei la Cameră, nu poate constitui o îndeplinire formală a prescripţiunilor art. 137 citat, şi aceasta cu atât mai mult cu cât termenul şi căile de atac fiind în ordine publică, punerea părţii în întârziere nu poate rezultà decât şi exclusiv din îndeplinirea formalităţii expres prevăzută de lege.

Că acesta fiind principiul care guvernează materia notificării prescrisă de art. 137 pr. pen. şi care în speţă este necontestat că reclamantului nu i s'a făcut o atare încunoştiinţare, urmează că opoziţiunea sa erà în termen. etc. Casează . . .».

[1] Vezi şi Nota cu care d-l V. Dongoroz însoţeşte Dec. Cam. Acuz. Buc. No. 57/930, menţionată mai sus *(C. Judic.* 1930, pag. 107) şi în care arată — cu privire la o serie de apeluri pendinte înaintea Camerei de Acuzare din Bucureşti, şi fundate pe caducitatea mandatului de arestare, rezultată dintr'o tardivă reconfirmare — eronatele consecinţe deduse în practica judiciară, din deciziunea Inaltei Curţi secţ. II, cu No. 5982 din 25 Septemvrie 1929, reprodusă în nota precedentă.

Având în vedere că după cum s'a arătat mai sus, fiecare din aceste jurnale — ca şi cele, care au intervenit ulterior până la ultimul jurnal de reconfirmare şi în contra cărora

---

confirmări succesive. Impotriva fiecărei hotărîri de reconfirmare — caşi în contra hotărîrei prime, de confirmare — prevenitul are drept de apel la Camera de punere sub acuzare, iar termenul înlăuntrul căruia acest drept trebuie exercitat este de 3 zile. Cestiunea pusă în practica judiciară, a fost aceea de a se şti de când curge acest termen. Şi discuţiunea a fost posibilă în drept datorită expresiunei utilizate de legiuitorul din 1902, în redacţiunea art. 127 pr. pen. şi al cărei cuprins este următorul: «Vor puteà face apel la Camera de acuzare, după formele şi *în termenii prevăzuţi de art. 137*». Or art. 137 pr. pen. prevede că termenul de apel curge pentru prevenit — după cum e liber sau arestat — dela comunicarea sau notificarea ordonanţei judecătorului instructor.

Se menţine, în totalitatea ei, această prescripţiune şi în cazul art. 127 pr. pen., anume în materia confirmărei şi reconfirmărei mandatului de arestare?

1. Inalta Curte, prin deciziunea ce adnotăm, porneşte, în rezolvarea litigiului ce-i fusese dedus şi care purtà asupra unor reconfirmări tardive, urmate de altele în termen, dar — se susţineà — inexistente potrivit principiului «quod ab initio viciosum est non potest tractu tempore convalescere», dela ideia că atacându-se numai primele două hotărîri de reconfirmare, intervenite tardiv, fără a se apelà şi ultima hotărîre, intervenită în termen şi în temeiul căreia prevenitul erà deţinut, apelul său erà inadmisibil.

In fapt, lucrurile se petrecuseră astfel: prevenitul X este deţinut în puterea unui mandat de arestare emis la 9 August 1929. Confirmarea are loc la 9 August, iar prima reconfirmare, deşi trebuià conform unei jurisprudenţe constante să aibă loc în ziua corespunzătoare emiterei mandatului, a lunei următoare [1], adică la 8 Septemvrie, totuş, în această zi căzând o sărbătoare legală, pe baza unei tot atât de constante jurisprudenţe [2] mandatul a fost reconfirmat la 9 Septemvrie şi apoi succesiv la 9 Octomvrie, 9 Noemvrie, 9 Decemvrie 1929, 4 Ianuarie şi 3 Februarie 1930. Prevenitul apelează hotărîrile din 9 Septemvrie şi 9 Octomvrie 1929, pe motivul tardivei lor reconfirmări. Camera de acuzare din Bucureşti prin deciziunea cu No. 106/930, după ce mai întâi constată că apelurile sunt introduse în termen, întrucât deşi declarate la 3 şi 7 Februarie 1930 totuş, hotărîrile de reconfirmare nu-i fuseseră comunicate prevenitului, le respinge în fond, pentru o serie de consideraţiuni de drept şi fapt, cari nu interesează însă cestiunea ce ne preocupă şi cari n'au fost dealtfel reţinute nici de Suprema instanţă. Recurs, pe acelaş motiv, amplificat în drept prin expunerea principiului «quod ab initio vitiosum est, nou potest tractu tempore convalescere».

Inalta Curte menţine soluţiunea Camerii de acuzare pe consideraţiunea invocată din oficiu [1], că apelurile prevenitului erà inadmisibile. Pentru a decide astfel, Suprema Curte interpretează dispoziţiunile art. 290 l. org. judec. 127 şi 137 pr. pen., stabilind că principiul logic ce se degajează din conţinutul lor are două aspecte şi anume: *a)* hotărîrile de confirmarea şi reconfirmarea mandatelor de arestare — dacă n'au fost atacate la Cameră, sau atacate fiind în termen legal, apelul a fost respins — fac să subsiste forţa mandatului numai pentru o perioadă de timp determinată — o lună — şi că odată expirată această perioadă, hotărîrea încetează *de drept* în efectele ei, *b)* şi că prelungirea stării de deţinere preventivă nu este posibilă decât printr'o nouă reconfirmare din partea Tribunalului, a cărui nouă hotărîre constitue fundamentul deţinerei pe o nouă perioadă de o lună. De unde Suprema instanţă deduce că hotărîrile fiind independente unele de altele şi operând numai pe perioada de timp asupra căreia au intervenit, ele nu pot fi atacate decât în acea perioadă.

Argumentarea Inaltei Curţi este de sigur temeinică. Şi temeinicia sa apare evidentă printr'o atentă lectură a art. 97 şi 113 pr. pen. şi 290 leg. org. jud. ale căror texte dispun: *art. 97.* «Mandatul de arestare nu va fi menţinut dacă, după cinci zile dela luarea interogatorului, el nu va fi confirmat în camera de consiliu de Tribunal, asupra raportului judecătorului de instrucţie, ascultându-se inculpatul şi ministerul public»; *art. 113.* «Dacă, în timp de o lună dela confirmarea mandatului conform art. 97, judecătorul de instrucţiune nu va statuà asupra prevenţiunei printr'o ordonanţă de urmărire, prevenitul va fi pus în libertate, afară numai dacă Tribunalul, constituit conform art. 97, asupra raportului judecătorului de instrucţiune, nu va decide motivat că există un interes pentru instrucţiune ca inculpatul să rămână sub detenţiunea preventivă. Tot astfel, se va urmà succesiv din lună în lună până la pronunţarea ordonanţei definitive»; *art. 290.* «Judecătorul de instrucţiune care va fi emis un mandat de arestare, e dator ca, în termen de trei zile dela luarea interogatorului, să refere Tribunalului, care în completul său, de cel puţin doi judecători, va decide în Camera de consiliu, după ce va ascultà raportul judecătorului de instrucţiune, pe inculpat şi pe ministerul public, dacă *menţine* sau nu acel mandat. După o lună dela data primului mandat, Tribunalul va decide din nou, motivat, observând aceleaşi forme, dacă încuviinţează sau nu prelungirea detenţiunii preventive, şi aşà înainte din lună în lună, până la darea ordonanţei definitive».

Paranteză. *Aplicaţiunea principiului «quod ab initio....»*. Legiuitorul din 1913 ocupându-se în cuprinsul art. 216 — *actualul 290* — din leg. pt. org. jud. de aceiaşi materie tratată de procedura penală în art. 97 şi 113, dispoziţiunile acestor ultime texte, în tot ce priveşte materia reglementată prin art. 290 l. o. jud., sunt abrogate. Menţinerea mandatului de arestare (art. 290 al. I partea I-a) şi prelungirea deţinerei preventive (art. 290 al. I partea finală) rămân deci cârmuite exclusiv de leg. de org. judecătorească.

Spunem menţinerea mandatului şi prelungirea deţinerii preventive şi nu confirmarea şi reconfirmarea mandatului, întrucât aceştia sunt termenii folosiţi de legea azi în vigoare. Şi această diferenţă de nomenclatură nu e lipsită de interes. Intr'adevăr a spune confirmarea şi reconfirmarea mandatului, înseamnează a privi cestiunea numai din punctul de vedere al instrumentului — justificativ constituţional — prin care o persoană poate fi privată de libertatea sa. Şi ca o firească urmare a acestei nomenclaturi — care, în părerea noastră nu numai că nu-şi găseşte nici o consacrare în lege, dar este chiar improprie, necorespunzând exact instituţiunei reglementată prin art. 290 l. o. j— mandatul va puteà formà permanentul obiect de discuţiune al tuturor reconfirmărilor succesive. Viţiile sale vor puteà fi relevate oricând, oricâtă vreme organele instrucţiunei nu sunt desesizate. Iată ceeace noi credem nu numai că nu corespunde, dar că depăşeşte de sigur intenţiunea legiuitorului şi rigoarea textului legii. Art. 290 l. o. jud. vorbeşte de menţinerea mandatului de arestare numai atunci când se ocupă de ceeace practica judiciară [1] numeşte confirmare. Când însă tratează aşà zisa reconfirmare [2], legiuitorul nu mai ataşează nici o importanţă mandatului de arestare, ci vorbeşte de încuviinţarea prelungirei deţinerei preventive. Textul face deci o distincţiune între instrumentul legal al arestărei şi starea de arest, distincţiune plină de interes sub raportul consecinţelor. Cu ocaziunea discutărei menţinerei sau nemenţinerii mandatului de arestare, Tribunalul are a se ocupà atât de oportunitatea arestărei, cât şi de viţiile eventual conţinute de mandat, pe când cu ocaziunea încuviinţărei sau neîncuviinţărei prelungire deţinerei preventive, singura discuţiunei posibilă va purtà asupra oportunităţei acestei măsuri. Şi lucrul apare firesc dacă plecăm dela ideia directoare a textului citat, care limitează discuţiunea mandatului numai în instanţa de menţinere (confirmare). Pe cale de consecinţe viţiile, de care este afectat nu pot fi releprevenitul nu exercitase calea de atac prevăzută de art. 127 pr. pen.— odată expirat termenul de o lună, pentru care conform textelor citate, Tribunalul fusese chemat să se rostească, încetau a avea fiinţă, mandatul ne mai existând în virtutea lor, ci pe baza jurnalului ulterior, în speţă cel din 4 Februarie 1930.

---

[1] Vezi: Cas II, dec. 737, 12 Febr. 1930 şi Cas. II, dec. 961, 26.II.930. Aceasta din urmă — ambele încă nepublicate — are următorul cuprins: «Considerând că după disp. art. 290 din leg. pt. org. judec., reconfirmarea mandatelor de arestare are loc din lună în lună; Că în procedura penală neexistând nici o dispoziţiune relativă la modul calculării acestui termen, urmează potrivit principiilor generale în materie, a recurge la prescripţiunile procedurii civile; Considerând că în conformitate cu disp. art. 730 pr. civ., termenii însemnaţi cu anii, cu lunile sau săptămânile se sfârşesc în ziua anului, lunii sau săptămânii corespunzătoare; Că pe de altă parte, durata prevenţiunii neputând fi privită ca executarea unei pedepse, în acest caz nu poate fi vorba de aplicaţiunea art. 33 c. penal; Că în asemenea condiţiuni şi cum din deciziunea supusă recursului, rezultă că mandatul de arestare a fost emis, contra recurentului la 18 Octomvrie 1929, urmează, potrivit celor de mai sus, că bine şi printr'o riguroasă aplicaţiune a legii, mandatul a fost supus celei de a treia reconfirmări, la 17 Ianuarie 1930, astfel încât obiecţiunile ridicate prin motivul de casare fiind neîntemeiate, recursul are a se respinge ca atare».

Teoria jurisprudenţii noastre este însă criticată de doctrină, care distingând între *termeni proceduali şi termenii substanţiali* — în cari s'ar încadrà termenul definit de lege, pentru confirmare şi reconfirmare — decide că durata lor trebuie calculată, în mod pur, pe bază de evaluare reală: ora de 60 minute; ziua de 24 ore, luna de 30 zile, etc., substanţialitatea lor excluzând de plano, posibilitatea unei prelungiri. Vezi pt. amănunte: *Tratatul Tanoviceanu-Dongoroz*, IV, pag. 469—474 şi Nota d-lui V. Dongoroz în *C. Judiciar*, 1926, pag. 174; *Rătescu* şi Pavelescu, Cod pr. pen. adnotat, pag. 306, No. 53.

[2] Cas. II, 1032, 9.III.926 în Cod pr. pen. adnotat de d-nii C. Rătescu şi N. Pavelescu, sub art. 97, pag. 231, No. 28.

[1] Relativ la dreptul Curţii de Casaţie de a suplea motivările eronate ale instanţelor de fond, pentru menţinerea soluţiunilor date, a se vedeà: Ernest Faye, *La Cour de Cassation*, No. 113 şi 126, pag. 128—129, 145; T. Crepon, *Du pourvoi en cassation*, II, par. 821 şi urm., pag. 204.

[1] [2] Dacă această nomenclatură — confirmare, întrucât despre reconfirmare, legea nu vorbeşte, cu acest termen, nicieri — îşi găseà, anterior redactării art. 290 l. org. judec. (corespondentul art. 216 din legea din 1913), o justificare în chiar expresiunile utilizate de art. 97 şi 113 pr. pen. («el nu va fi confirmat . . . etc.» şi «dacă în timp de o lună dela confirmarea mandatului... etc.») astăzi ea este lipsită de orice suport legal.

Că, dar prevenitul eră în drept să atace numai acest jurnal, fie pen-

vate decât în instanţa respectivă, sau pe căile de atac recunoscute de lege împotriva hotărîrilor date asupra acestei cestiuni.

S'ar puteà însă ridicà o obiecţiune fundată pe caracterul de ordine publică al libertăţei individuale şi care ar conduce la necesitatea garantărei acestei libertăţi, consacrată de Constituţie, printr'o cât mai largă posibilitate de discuţiune a validităţei mandatului de arestare, în temeiul căruia o persoană este privată de libertatea sa. Nu socotim însă fără replică această obiecţiune. Intr'adevăr principiul «quad ab initio vitiosum est, non potest tractu tempore cavalescere» este de doctrină şi jurisprudenţă constantă, că-şi găseşte aplicaţiune nu numai în domeniul dreptului privat, dar şi în acela al dreptului public. Cu o singură condiţiune însă; pentru a puteà legalmente operà — în orice domeniu — trebuie să nu se atingă un alt mare şi tradiţional principiu, acela al autorităţei lucrului judecat. Dacă în genere se decide că în materia liberărei provizorii hotărîrile instanţelor de instrucţiune n'au autoritatea de lucru judecat [1] — circumstanţele cari au determinat arestarea, putând încetà să existe — nu este însă de nimeni contestat că hotărîrea prin care s'ar decide că mandatul de arestare, nu este pătat de *cutare* viţiu, produce, sub acest raport, autoritate de lucru judecat, din momentul în care a rămas definitivă. Or, efectul unei hotărîri definitive îl produce şi neatacarea în termen a mandatului de arestare — fie în instanţa de confirmare, fie pe calea apelului la Cameră contra Ordonanţei judecăt. de instrucţiune relativă la emiterea lui — cu privire la viţiile ce le-ar cuprinde.

De sigur «tractu tempore» nu poate validà un act nul. Insă, intervenţiunea unei hotărîri judecătoreşti, trecută în puterea lucrului judecat, în acest «tractu tempore» prin care se menţine valid, pentru o consideraţiune sau alta, justificată sau nu, actul iniţial nul, dă acestuia în mod retroactiv forţa obligatoric a autorităţei lucrului judecat şi «res judicata pro veritate habetur».

Această, limitată în timp, aplicaţiune a principiului «quad ab initio...» motivată de însăş nomenclatura adoptată de legiuitor în cuprinsul art. 290 l. org. judec., îşi găseşte o completă justificare şi în necesităţile ordinei sociale, interesată să nu se eludeze, în practica judiciară, dispoziţiunile legei, cari autoriză arestarea şi trimiterea în judecată în stare de arest, a preveniţilor socotiţi periculoşi societăţei. Intr'adevăr a se admite că principiul «quad ab initio...», îşi are o aplicaţiune necondiţionată, ar însemnà să se îngădue unui prevenit, urmărit pentru o gravă infracţiune, să se prevaleze chiar după darea ordonanţei de trimitere, dar mai înainte de definitivizarea ei, de un viţiu iniţial al mandatului, şi să-şi obţină astfel liberarea, fără posibilitate de intervenţiune din partea organelor de instrucţiune, cari odată desesizate, devin ipso facto incompetente să se mai preocupe de arestarea prevenitului. Şi astfel un răufăctor inveterat, un criminal periculos, e în situaţiunea de a se judecà liber, traficând asupra probelor de fond şi continuându-şi poate, nestingherit, activitatea profesională.

Credem dar, cu totul ferm, că viţiile ce afectează un mandat de arestare nu pot fi propuse şi primite — legal —decât în perioada aşà zisei confirmări a mandatului de arestare. Odată această epocă trecută, adică mandatul confirmat de Tribunal şi hotărîrea respectivă rămasă definitivă, viţiile mandatului — relevate şi respinse, sau nerelevate instanţelor — devin ipso facto *ineficace*, deţinerea prevenitului ne mai subsistând în baza mandatului viţiat, ci în temeiul hotărîrei Tribunalului, prin care se menţine mandatul, sau a aceleia de încuviinţarea prelungirei deţinerei preventive. Aceaste hotărîri, dar numai pentru viţiile formale ce ele ar cuprinde [1] — şi evident, fără a se atinge cestiunea, permanent actuală, a oportunităţei deţinerei — vor puteà fi atacate deasemeni la Camera de punere sub acuzare.

Inalta Curte însă, printr'unul din considerantele deciziunei ce adnotăm, decide contrariul. «Că dar prevenitul — spune Suprema instanţă — erà în drept să atace *numai acest jurnal (ultimul), fie pentru oportunitatea menţinerei arestărei, fie pentru viţiile mandatului*, ceeace nefăcând...». Deci în doctrina sa, viţiile mandatului de arestare — deşi acesta, cum singură recunoaşte, într'un considerant anterior, nu mai subsistă, legalmente — pot fi propuse şi cu ocaziunea discutărei încuviinţărei sau neîncuviinţărei prelungirei stărei de arest (reconfirmare), mai mult chiar — aceste ocaziuni putând fi multiple — la oricare din ele, adică până la completa desesizare a instanţelor de instrucţiune.

Credem, principial că expresiunea «fie pentru oportunitatea menţinerei arestărei, fie pentru viţiile mandatului», nu poate constitui doctrina adevărată a Inaltei Curţi. Modul cum această expresiune este plasată şi locul pe care-l ocupă în considerantul reprodus, aspectul său corespunzând mai degrabă unei cerinţi de amploare decât unei necesităţi propriu zise, de a lămuri ideia exprimată şi care nu pierde nimic din claritate prin necitirea ei, ne face să credem, cu atât mai mult cu cât este tradiţională obişnuinţa Supremei Instanţe de a nu răspunde decât la cestiunile formulate şi numai în măsura în care sunt determinante în cauză, că precizând obiectul apelului ce prevenitul recurent ar fi putut introduce la Cameră, contra ultimei hotărîri de încuviinţare a deţinerii preventive *(reconfirmare)*, nu s'a gândit să-şi formuleze în mod neted părerea în această privinţă. Dacă am privi-o însă nu ca o expresiune de amploare, ci ca o propoziţiune de drept, atunci am fi siliţi să credem că adevărul ce-l exprimă este exact numai în parte, că anume conţinutul său este mult mai restrâns.

Intr'adevăr, am arătat mai sus, că viţiile mandatului nu se pot propune decât în instanţa de menţinerea mandatului *(confirmare)*, sau pe căile de atac — apel şi recurs — legalmente consacrate în această privinţă. Sunt însă anumite nulităţi, derivate din nerespectarea unor dispoziţiuni cari privesc însăş substanţa deţinerii preventive, nulităţi cari pot fi propuse, chiar după desesizarea definitivă a instanţelor de instrucţiune, direct, instanţelor de judecată de fond şi cari *a fortiori* pot fi relevate în tot cursul instrucţiunei, adică oricând s'ar discutà starea de deţinere preventivă [1]. Din categoria acestor nulităţi — cu titlu de exemplu — se pot indicà: *a)* emiterea unui mandat de arestare, pentru o infracţiune a cărei pedeapsă e inferioară închisoarei corecţionale pe trei luni, *b)* intervenţiunea unei legi posterioare, care ar scoborî acest minimum, *c)* emiterea unui mandat de arestare, în materie de delicte de presă, etc. Evident, dacă limităm astfel cuprinsul expresiunei utilitază de Inalta Curte, formula sa apare deopotrivă juridică şi întemeiată. Dar numai cu această restricţiune: *invocabilitatea nulităţilor mandatelor de arestare, în orice stare a instrucţiunei, este condiţionată de substanţialitatea lor.*

Şi cu aceasta — încheind paranteza — ne întoarcem la examinarea argumentărei date de Inalta Curte, deciziunei ce am raportat. Spuneam că din simpla lectură, atentă, a textelor art. 97, 113 pr. pen. şi 290 leg. org. judec., rezultă temeinicia soluţiunei sale. Intr'adevăr, mandatul de arestare, prin voinţa legei, îşi conservă propria-i forţă, numai trei zile dela data emiterei, adică dela luarea interogatorului. După expirarea acestui termen, eficienţa sa încetează de drept. Dacă totuş, puterea sa poate subsistà şi mandatul poate încă să producă efecte, existenţa lor îşi găseşte justificarea nu în propria viaţă a mandatului, ci în aceea împrumutată din hotărîrea dată de Tribunal — potrivit textelor citate şi rămasă definitivă —, cu privire la menţinerea mandatului pe un interval de o lună dela emiterea lui. Intervenţiunea acestei hotărîri constitue o condiţiune «sine qua non», în absenţa căreia prevenitul trebuie imediat liberat, mandatul de arestare, nemenţinut în termenul legal, devenind caduc. Şi ceeace se întâmplă cu menţinerea mandatului de arestare *(confirmare)*, se întâlneşte şi la prelungirea stărei de deţinere preventivă *(reconfirmare)*. Aceasta îşi trage fiinţa nu din existenţa mandatului, a cărui proprie eficienţă se consumase prin trecerea primelor trei zile dela emiterea lui, nici din forţa hotărîrei de menţinere, deasemeni expirată, *ci* din hotărîrea prin care s'a încuviinţat prelungirea deţinerei preventive, hotărîre rămasă definitivă. Această definitivizare se obţine — în amândouă cazurile — fie prin utilizarea şi respingerea căilor de atac conferite de lege, fie prin neexercitarea lor în termen util. Chiar împrejurarea că legiuitorul a acordat aceste căi de atac — apel şi recurs — contra hotărîrilor date asupra menţinerii mandatului şi încuviinţărei prelungirei deţinerei preventive, invederează cu suficienţă, că pentru a se garantà libertatea individuală printr'o minuţioasă reglementare a deţinerei preventive, legea a înţeles să organizeze această instituţiune pe temeiul aceloraşi principii de fond şi procedură, aşezate la baza dreptului comun.

Instanţe separate, distincte între ele, sub raportul obiectului lor de discuţiune:

---

[1] Vezi: Cod proced. pen. adnotat de d-nii Rătescu şi Pavelescu, sub art. 117, pag. 263 No. 10.

[1] De exemplu: judecătorul de instrucţiune cere o nouă prelungire a deţinerii preventive, dar după expirarea termenului, de trei zile dela emiterea mandatului sau de o lună, pentru care intervenise hotărîrea anterioară. Incidentul de caducitate, poate fi ridicat, fie cu această ocaziune, fie pe cale de atac — apel şi recurs — recunoscute de lege contra hotărîrilor de aşà zisă confirmare sau reconfirmare. Dar din momentul în care această caducitate a hotărîrii anterioare, în temeiul căreia prevenitul erà menţinut arestat, nu a fost relevată de parte sau din oficiu, în termen — trei zile de la pronunţare sau pe căile de atac amintite mai sus — ea devine ipso facto ineficace, fără efecte şi nepropozabilă mai târziu. Vezi în acest sens: V. Dongoroz, *C. Judiciar*, 1930, pag. 108.

[1] Vezi în acest sens: V. Dongoroz, *C. Judiciar*, 1930, pag. 109.

tru oportunitatea menţinerei arestărei, fie pentru viţiile mandatului, ceeace nelăcând apelurile declarate în contra jurnalelor anterioare acestuia sunt inadmisibile.

Că în atari condiţiuni motivele de casare cu privire la valabilitatea mandatelor de arestare nu mai pot fi luate în discuţiune şi în consecinţă soluţiunea dată de Camera de acuzare prin decizia atacată cu recursul de faţă şi prin care s'au respins apelurile introduse de prevenit, menţinându-se pe consideraţiunile de drept mai sus arătate, recursul urmează a fi respins ca neîntemeiat.

Dec. No. 1220 din 12 Martie 1930.

Prezident, **Const. G. Rătescu.** Procuror general, d-l **Aureliu Căpăţână.** D-l avocat **P. Iliescu,** p. recurent.

---

instanţă de menţinere a mandatului, instanţă de prelungire a deţinerei preventive. Hotărîri distincte [1]), căi de atac anume prevăzute de lege. Efectul lor, într'adevăr limitat în timp, dar nu mai puţin susceptibil de a dobândi autoritate de lucru judecat.

De îndată ce această autoritate învesmântează hotărîrea dată, atacarea ei pe calea apelului la Camera de acuzare, devine inadmisibilă. Acesta-i fundamentul soluţiunei date de Inalta Curte. Intr'adevăr hotărîrile din 9 Septemvrie şi 9 Octomvrie 1929, prin cari s'a încuviinţat prelungirea deţinerii prevenitului M. N., devenind definitive prin neatacarea lor cu apel, în termen, apelurile introduse, contra lor, la 3 şi 7 Februarie 1930, erau inadmisibile, întrucât tindeau să răstoarne autoritatea lucrului judecat, pe care ziscle hotărîri o dobândiseră în mod irevocabil.

2. Inalta Curte şi-a rezervat însă rezolvarea cestiunei relative la calcularea termenului de apel în materia ce ne preocupă. Şi această rezervă este perfect justificată. Intr'adevăr, din moment ce se pleacă dela ideia că hotărîrile date asupra menţinerei mandatului şi prelungirei deţinerei preventive produc efecte limitate, în timp, anume pe o perioadă de numai o lună şi cum apelurile fuseseră declarate cu mult după expirarea efectelor acestor hotărîri, în speţa tranşată deveneà, evident, fără nici o utilitate stabilirea datei de când începeà să curgă — înlăuntrul acestui interval de o lună — termenul de apel.

Chestiunea rămâne dar în discuţiune. Şi că o discuţiune poate aveà loc, în această privinţă, o dovedeşte partea finală a motivului de casare, invocat în speţa soluţionată de Inalta Curte [2]). Se susţineà într'adevăr de prevenit că apelurile introduse la 3 şi 7 Februarie 1930, contra hotărîrilor de prelungirea deţinerei preventive din 9 Septemvrie şi 9 Octomvrie 1929, sunt în termen, întrucât acestea nu-i fuseseră comunicate, conform art. 127 şi 137 pr. pen. Credem însă că discuţiunea nu poate fi serioasă. Necontestabil, art. 127 pr. pen. trimite — cum spuneam mai sus — la disp. art. 137 pr. pen. prin fraza «după formele şi termenii prevăzuţi de art. 137». Aceasta însă nu însemnează că disp. ultimului text au a fi aplicate pur şi simplu, fără nici o distincţiune, automat, materiei reglementate de art. 127 pr. pen. Şi aceasta pentru bunul motiv că «este de principiu, în materia normelor de trimitere, că raportarea la un alt text trebuie întotdeauna înţeleasă şi operată în măsura în care împrumutul regulelor din acel text este strict necesar şi suficient pentru completarea textului trimiţător; deci textul de trimitere trebuie adequat celui trimiţător şi în nici un caz nu este admis a se împrumutà vreo dispoziţiune care ar face ca textul de trimitere să modifice în esenţa şi raţiunea sa, textul trimiţător» [3]).

Dacă art. 137 pr. pen., vorbeşte de comunicări, aceasta se explică din împrejurarea, că toate ordonanţele vizate de citatul text sunt necontradictorii. Or, potrivit principiului general înscris în art. 198 pr. pen. — şi care constitue dreptul comun în materie de apel — numai hotărîrile judecătoreşti necontradictorii, sunt supuse, pentru curgerea termenului de apel, comunicărei, în timp ce celelalte hotărîri, date contradictor, sunt apelabile în termenele fixate, dar curgând dela pronunţare. In materia menţinerei şi prelungirei deţinerei preventive, prezenţa prevenitului la desbateri constitue o condiţiune fără de care opera judecăţii nu poate fi legalmente înfăptuită, prezenţă care exclude de drept ideia oricărei comunicări. Termenul curge dela pronunţare şi fraza de trimitere, cuprinsă în art. 127 pr. pen., are a se înţelege în acest sens: *că termenul de apel este de trei zile, ca şi în cazul art. 137 pr. pen., dar că spre deosebire de acesta, curge dela pronunţarea hotărîrei date asupra menţinerei mandatului de arestare sau prelungirei deţinerei preventive.* Numai în acest mod împrumutul ordonat de art. 127 pr. pen., îşi păstrează raţiunea de existenţă, fiindcă numai în acest mod nu se atacă esenţa instituţiunei reglementate prin citatul text [1]).

II. In a doua perioadă, adică în aceea care urmează desinvestirii definitive a instanţelor de instrucţiune, apelurile îndreptate împotriva hotărîrilor date de Tribunalele cu privire la mandatele de arestare (menţinerea lor sau prelungirea deţinerei preventive) sunt inadmisibile. Pe cale de consecinţă nici recursul în casaţie nu poate fi recunoscut, în această perioadă, părţilor. Intr'adevăr, Camera de punere sub acuzare, fiind o instanţă eminamente de instrucţiune, sesizarea ei, pe căile de atac prevăzute de lege, nu poate aveà loc decât în intervalul de timp în care legalmente ea poate funcţionà, adică atâta vreme cât ordonanţa de urmărire dată, n'a rămas definitivă, Dincolo de acest moment, a recunoaşte putinţa de intervenţiune a instanţelor de instrucţiune (recte Camera de acuzare) şi prin consecinţă a admite posibilitatea nemenţinerei stărei de arestare preventivă, printr'un act al acestor instanţe, ar însemnà să se impieteze asupra atribuţiunilor instanţelor de judecată. Numai acestea sunt, după disp. art. 117 pr. pen., singurele îndreptăţite să se pronunţe asupra oportunităţei menţinerei deţinerei preventive. Prevenitul nu se poate adresà cu cererea de liberare decât instanţei înaintea căreia procesul său este pendinte şi este de netăgăduit că din momentul când ordonanţa de trimitere a rămas definitivă, faza instrucţiunei e complet epuizată, iar instanţele de judecată de fond sunt singurile şi irevocabil sesizate. Inaintea acestora are a se adresà deci cererea de liberare. In acest sens este fixată atât doctrina [1]) cât şi jurisprudenţa [2]). Evident însă că aceste cereri se pot întemeià nu numai pe neoportunitatea menţinerei deţinerei preventive, dar şi deopotrivă pe viţiile substanţiale ale mandatului, sau ale hotărîrilor date asupra lui, conform art. 290 leg. org. judec.

Iată, cele câteva cestiuni, puse în practica judiciară, cu privire la dreptul de apel reglementat de art. 127 pr. pen., asupra cărora ne-am îngăduit să reţinem o clipă atenţiunea profesioniştilor noştri.

VASILE M. TEODORESCU
Prim Preşedinte de Tribunal

---

[1]) A se vedeà, de exemplu, sub raportul diferenţelor ce există între motivarea hot. de menţinerea mandatului şi cele de prelungirea deţinerii preventive, Tratatul Tanoviceanu-Dongoroz, IV, pag. 738.

[2]) Vezi nota în care am reprodus motivul de casare.

[3]) Cit. din V. Dongoroz, *C. Judiciar*, 1930, pag. 108.

[1]) In acelaş sens se pronunţă şi d-l Vintilă Dongoroz, în articolul menţionat *(C. Judiciar*, 1930, pag. 108), încheindu-şi consideraţiunile astfel: «dacă în art. 137, legiuitorul nu a infirmat principiul general, cum putem să presupunem că în art. 127 ar fi făcut acest lucru. Erà şi absurd să o facă, fiindcă preventul care stă închis e zorit să atace hotărîrea cât mai repede, iar rostul comunicării este de a deşteptà vigilenţa celui interesat; ori de sigur legiuitorul nu a avut naivitatea să crează că prevenitul mai are nevoie să fie stimulat; iar pentru procuror chiar art. 137 prevede că termenul curge dela pronunţare; deci pentru cine, pentru care raţiune şi în ce scop ar fi voit legiuitorul o formalitate inutilă şi tărăgănitoare într'o materie unde celeritatea e indispensabilă?».

[1]) Vezi *Curierul Judiciar*, 1930, pag. 108—109, nota d-lui V. Dongoroz.

[2]) Cas. II, dec. 981/930, al cărui cuprins e următorul: Având în vedere că din actele şi lucrările din dosar rezultă că contra recurentului s'a deschis acţiune publică pentru faptele prevăzute şi pedepsite de art. 125 combinat cu 40 cod. pen. şi că Judecătorul de instrucţie al Cabinetului V, a emis contra sa, în ziua de 9 Octomvrie 1928, mandatul de arestare No. 6884 confirmat şi reconfirmat de mai multe ori, până la ultima reconfirmare făcută de Tribunalul Ilfov S. III-a, prin Jurnalul No. 214, din 10 Ianuarie 1929, atacat cu apel la Camera de punere sub acuzare, care s'a respins prin decizia atacată prin prezentul recurs.

Că, în interval, la 19 Martie 1929, deci înainte de a se face apel la Cameră, a intervenit ordonanţa definitivă de urmărire No. 46/929 dată de Judecătorul de instrucţie şi Camera constatând acest lucru, a respins apelul recurentului, contra reconfirmării de Tribunal a mandatului de arestare emis contra sa.

Considerând că potrivit art. 127 proc. pen., în contra hotărîrii dată asupra mandatelor de arestare şi a libertăţii provizorie, inculpatul va puteà apelà — în termenul prevăzut de art. 137 proc. pen. — acele hotărîri, la Camera de punere sub acuzare.

Considerând că din construcţia legiuitorului rezultă că, Camera de punere sub acuzare, fiind jurisdicţiune penală de instrucţiune, prevenitul nu poate recurge la ea, decât atâta timp cât Camera nu a fost desinvestită prin trimiterea afacerii la instanţa de fond.

Considerând că intervenind ordonanţa definitivă de urmărire a Judecătorului de instrucţie — act eminamente de sesizare a instanţei de fond — şi din moment ce ordonanţa a rămas cu caracterul definitiv, analizarea valabilităţii mandatului de arestare — indisolubil legat de fondul instrucţiunii — nu mai poate aparţine unei instanţe de instrucţiune, cum e Camera de punere sub acuzare, ci instanţei de fond, înaintea căreia, din momentul intervenirii ordonanţei definitive, afacerea este pendinte.

Că excepţiunea dela această regulă, stabilită în materie criminală — şi numai în ce priveşte cererea de liberare provizorie şi când Curtea cu Juraţi nu funcţionează — de a puteà fi adresată Camerei de punere sub acuzare — deşi afacerea nu mai e pendinte înaintea sa — nu poate fi întinsă pe cale de analogie şi la afacerile corecţionale, dat fiind dispoziţia categorică a art. 117 proc. pen., cât şi a principiului strictei interpretări a excepţiunilor.

Că în speţă fiind vorba de o afacere corecţională, dejà dedusă înaintea instanţei de fond, Camera nu mai poate fi investită cu judecarea unui apel făcut contra unui jurnal de reconfirmare a mandatului de arestare — act de instrucţie — care a fost definitiv scos din această fază, prin ordonanţa definitivă a Judecătorului de instrucţie; că în asemenea caz unica instanţă competinte a statuà asupra oportunităţii detenţiunii, este instanţa de fond.

Considerând că, Camera de punere sub acuzare ascultând acestor principii şi motivându-şi soluţiunea dată, a făcut o bună aplicare a legii şi a principiilor ce domină materia, faţă de care motivul I de casare devine nefundat şi se înlătură.

Că aşà fiind, recursul apare neîntemeiat şi cată a se respinge în consecinţă ca atare, fără a mai fi nevoie de a se analizà şi cel de al doilea motiv de casare — faţă de principiul statornicit al incompetinţii de a statuà al Camerei de punere sub acuzare, din această materie şi din împrejurările mai sus expuse.

PARTEA I-a
JURISPRUDENŢA CURŢII DE CASAŢIE

CAS. I, 1 Oct. 1930

PENSIE ALIMENTARĂ. HOTĂRIRE DE EXPEDIENT. DACĂ ARE AUTORITATE LA LUCRU JUDECAT. DAUNE. APRECIERE SUVERANĂ. (Art. 1201 c. civ.). (1) şi (2)

Instanţa de fond apreciază în mod suveran caracterul unei hotărîri de expedient condamnatoare la o sumă de bani în mod periodic, când hotărăşte că această condamnaţiune are caracterul unor daune, iar nu a unei pensii alimentare, care nu constituie autoritate de lucru judecat.

(Elena Ţurloi cu Ion Mihăescu).

CURTEA: Asupra recursului de faţă:

Având în vedere deciziunea atacată din care se constată că recurenta Elena Ţurloi a chemat în judecată înaintea Tribunalului Ilfov pe intimatul Ion Mihăescu pentru a fi obligat să-i plătească suma de 4.000 lei lunar până la ajungerea la majorat a celor doi copii naturali, Alexandru şi Ilie, rezultaţi din coabitarea ei cu intimatul.

Că atât prima instanţă cât şi Curtea din Bucureşti, ca instanţă de apel, a respins această acţiune.

Că pentru a da această soluţiune, Curtea de fond adoptând motivarea tribunalului, constată: că, din actele cauzei rezultă că în anul 1918 Elena Ţurloi a chemat înaintea Tribunalului Ilfov, S. I-a, pe Ion Mihăescu, pentru a fi obligat să contribuie la întreţinerea celor doi copii rezultaţi din coabitarea lor, că în cursul procesului a intervenit o tranzacţie prin care Ion Mihăescu s'a obligat să dea recurentei timp de 14 ani suma de 1.500 lei anual, pentru întreţinerea acelor copii; că în anul 1920 Elena Ţurloi face o nouă acţiune contra aceluiaş Ion Mihăescu, de astădată cerând însă suma de 100.000 lei cu titlul de daune pentru faptul de a fi părăsit-o şi lăsat-o fără întreţinere, pe ea şi pe cei doi copii rezultaţi din coabitarea lor.

Că tribunalul ţinând seama de tranzacţia intervenită anterior, a considerat ca valabilă obligaţia pe care şi-a luat-o intimatul de a contribuì timp de 14 ani la întreţinerea celor doi copii, însă, a modificat cuantumul sumelor stabilite de pârîţi în sensul că, a obligat pe intimat să plătească recurentei, cu începere dela 4 Martie 1918 şi până la 22 Ianuarie 1922 câte 10 lei lunar, iar dela acea dată înainte, câte 3.000 lei anual până la expirarea celor 14 ani, timpul fixat pentru întreţinerea copiilor prin prima tranzacţie; că sentinţa tribunalului a fost confirmată prin deciziunea No. 154/924 a Curţei de Apel din Bucureşti, secţia IV-a; că mai târziu a intervenit o nouă tranzacţie între părţi, prin care Ion Mihăescu, s'a obligat ca pentru cei 14 ani, cât urmà să servească 3.000 lei anual recurentei, adică până în anul 1932, să-i deà o sumă globală de 20.000 lei, sumă pe care a şi achitat-o conform termenelor stipulate în tranzacţie.

Că, motivează Curtea, potrivit art. 185 cod. civ., nu se poate cere pensiune alimentară pentru copii naturali, deoarece acel text creiază obligaţii numai faţă de copiii legitimi sau legitimaţi, că faptul unei persoane de a părăsì femeia cu care a coabitat şi a avut copii, nu dă naştere decât la o acţiune în daune potrivit art. 998 cod. civ., fără însă ca prin aceasta să se stabilească vreun raport între tatăl natural şi copii, deoarece în legiuirea noastră cercetarea paternităţei este oprită, că aşà fiind, tribunalul, prin sentinţa No. 455/923, nu a obligat pe intimatul Ion Mihăescu la o pensie alimentară pentru copii, că numai a considerat ca valabilă tranzacţia intervenită anterior între recurent şi intimat şi prin care acesta din

---

(1) Iată textul motivului de recurs:

«1. Violarea autorităţei lucrului judecat, art. 1201 c. civ., şi a principiilor pensiilor alimentare în sensul că o pensie alimentară, odată recunoscută judecătoreşte, chiar dacă provine dintr'o obligaţie naturală, urmează a fi cârmuit de legile materiei în care se încadrează, şi când o hotărîre definitivă recunoaşte pensia, nu poate altă hotărîre posterioară să-i ridice caracterul definitiv stabilit.

Curtea de Apel — respectiv Tribunalul — în loc să constate că între mine şi pârît există autoritate de lucru judecat în privinţa dreptului la pensia de întreţinere pentru copii, judecă sentinţa No. 455 din 1923 a Tribunalului Ilfov, secţia II-a, c. c., şi decizia No. 154/924 a Curţei de Apel Bucureşti, secţia IV-a, decizând că acele instanţe nu-mi puteau recunoaşte o pensie alimentară, ci daune, şi, în consecinţă, acea pretinsă pensie nu puteà fi nici dată, nici majorată. Originea dreptului meu — obligaţia pârîtului la pensie — este în tranzacţia conţinută în hotărîrea de expedient No. 95/919 a Tribunalului Ilfov, secţia II-a c. c., iar Tribunalul Ilfov secţia II-a c. c., prin sentinţa No. 455/923 nu face decât constată caracterul acestei obligaţii de natura pensiilor alimentare şi în consecinţă o majorează.

Prin urmare, este lucru judecat între noi în ce priveşte obligaţia intimatului la pensie.

Este incontestabil că pârîtul puteà să-şi transforme obligaţia naturală de a subveni la întreţinerea copiilor naturali recunoscuţi de el — într'o obligaţie civilă, şi că această obligaţie, odată transformată urmează să fie cârmuită de aceleaşi principii ca şi în materia in care se încadrează, în speţă, materia pensiilor alimentare.

Tribunalul Ilfov, secţia II-a, prin sentinţa No. 455/923 şi Curtea de Apel Bucureşti secţia IV-a, prin decizia Curţei No. 154/924, nu a făcut decât să aplice regula elementară de interpretare: ubi eadem legis ratio, ibi eadem legis dispozitio. Prin urmare această pensie de întreţinere cârmuindu-se de principiile pensiilor alimentare, poate fi majorată, iar Curtea de Apel, respectiv Tribunalul, nu putea să decidă că pensia definitiv recunoscută judecătoreşte, nu erà pensie fără a violà atât autoritatea lucrului judecat cât şi principiile pensiilor alimentare».

(2) Abandonată, o femeie chiamă în judecată pe fostul ei concubin, să-i plătească o pensie de întreţinere pentru copiii ieşiţi din acest concubinaj. In cursul procesului, între părţi intervine o tranzacţie, prin care pârîtul se obligă, să plătească timp de 14 ani o pensiune de 1500 lei anual. Mai târziu, femeia revine şi cere majorarea pensiunei. Atât Tribunalul cât şi Curtea de Apel încuviinţează cererea, consideră valabilă obligaţiunea pe care şi-o luase pârîtul de a contribui la întreţinerea copiilor, şi majorează pensiunea în privinţa cuantumului căreia, părţile fac în urmă o tranzacţie care se şi execută. In sfârşit, femeia încearcă a treia oară majorarea pensiunei, cerând de data aceasta câte 4000 lei anual până la majoratul copiilor. Prin decizia sa, Curtea de Apel confirmă sentinţa tribunalului, respinge însă acţiunea.

Curtea de Apel pornind dela ideia — astăzi aproape perimată — că numai copiii legitimi au dreptul la o pensie de întreţinere din partea tatălui lor, şi după ce adaugă, că fapta unei persoane de a abandonà femeia cu care a coabitat şi a avut copii, nu poate să dea loc decât la daune în sensul art. 998 c. civ., se dedă la interpretarea sentinţelor anterioare obţinute de reclamantă, şi conchide, că sumele pe care se obligase să le plătească pârîtul, nu constituiau o pensiune alimentară, ci aveau caracterul unor daune eşalonate în timp, aşà încât, în asemenea condiţiuni, femeia nu mai puteà să ceară majorarea pensiunei, fără ca prin aceasta, să nu atace principiul lucrului judecat consfinţit prin hotărîrile anterioare.

In această stare, procesul a ajuns înaintea Curţei de Casaţie, având ca unic motiv de recurs susţinut, tocmai violarea lucrului judecat. Inalta Curte, prin decizia raportată, respinge recursul, motivând, că întrucât instanţa de apel *a apreciat în fapt*, că «obligaţiunea pe care şi-o luase pârîtul de a servì în timp de 14 ani o sumă de bani recurentei, nu are caracterul de pensie alimentară, dar acela de daune-interese» şi întrucât, «această constatare de fapt a instanţei de fond *nefiind atacată pentru denaturare*, rămâne definitiv dobândită cauzei».

Socotim soluţiunea Inaltei Curţi, de două ori regretabilă:

1) pentrucă o credem foarte contestabilă în drept şi 2) pentrucă, tranşând astfel recursul, a pierdut o excelentă ocazie, de a se pronunţă asupra chestiunei, dacă,

urmă s'a obligat să plătească femeei cu care a trăit o sumă fixă anual până în anul 1932 al cărui cuantum a fost însă majorat la 3.000 lei anual; că această sumă nu poate fi considerată ca o pensie alimentară, ci are caracterul de daune eşalonate pe un timp de 14 ani; că deci fiind vorba de daune, părţile puteau tranzige asupra lor; că din moment ce părţile au convenit ca în schimbul sumei de 3.000 lei anual, să plătească o sumă globală de 20.000 lei, recurenta nu mai poate azi să ceară din nou majorarea sumei odată fixată, deoarece i se poate opune cu succes autoritatea lucrului judecat.

Că mai motivează Curtea, recunoaşterea copiilor naturali, conform art. 304 cod. civ., nu are efect decât în caz de legitimare prin căsătorie subsecuentă, care în speţă nu a avut loc; că aşà fiind, simpla recunoaştere fără să fi fost urmată şi de căsătoria părinţilor, nu produce nici un efect în privinţa tatălui afară de aceia de a-i purtà numele, dacă n'a făcut această menţiune pe marginea actului de naştere a copilului astfel recunoscut; că deci chiar dacă s'ar admite ipoteza că Ion Mihăiescu a recunoscut prin actul de tranzacţie pe copiii săi rezultaţi din coabitarea lui cu recurenta, totuş această recunoaştere nefiind urmată de căsătorie subsecuentă, exclude îndatorirea alimentară a tatălui către copiii săi naturali.

Văzând primul motiv de casare astfel formulat (a se vedeà motivul în notă).

Având în vedere că prin acest motiv, recurenta critică soluţiunea Curţei de Apel, pentru violarea art. 1201 cod. civ. şi a principiilor pensiilor alimentare, pretinzând că prin hotărîrea de expedient No. 95/918 a Tribunalului Ilfov S. II-a şi prin sentinţa No. 455/923, constatându-se în mod definitiv că obligaţia recurentului este aceia de a servì o pensie alimentară, asupra acestei chestiuni există autoritate de lucru judecat şi deci se poate cere oricând majorarea sau micşorarea cuantumului pensiunei, care se serveşte în raport cu trebuinţele de satisfăcut.

Considerând că instanţa de apel examinând cuprinsul hotărîrei de expedient No. 95/918, al sentinţei No. 455/930 cum şi al deciziei No. 154/924, constată în fapt că din aceste hotărîri judecătoreşti, rezultă că obligaţia pe care şi-a luat-o intimatul de a servì timp de 14 ani o sumă de bani recurentei, nu are caracterul de pensie alimentară ci acela de daune-interese pentru prejudiciul cauzat prin coabitarea ei cu pârîtul Mihăescu, spre a înlesnì traiul femeei pe care a lăsat-o cu doi copii naturali pe braţe.

Că această constatare de fapt, a instanţei de fond nefiind atacată pentru denaturare, rămâne definitiv dobândită cauzei.

Că dar fiind stabilit în speţă că nu s'a recunoscut recurentei prin sentinţa No. 455/923 şi decizia No. 154/924 a Curţei de Apel, decât dreptul la daune, plătibile eşalonat într'un termen de mai mulţi ani, pe cari părţile le-a transformat, prin tranzacţia din Ianuarie 1925, în plata unei sume globale de 20.000 lei, urmează că nu mai poate fi vorba de violarea art. 1201 cod. civil şi a principiilor pensiilor ali-

---

recunoscându-se în anumite cazuri dreptul copiilor naturali la o pensie alimentară, trebuiau primite şi toate consecinţele ce derivau din el, dacă, cu alte cuvinte, hotărîrile date asupra unor asemenea pensiuni alimentare, păstrează pe cale de analogie acelaş caracter de provizorat, recunoscut unanim, datoriilor alimentare în genere.

Arătam, că Inalta Curte pentru ca să respingă recursul, reţineà constatarea în fapt facută de instanţa de fond cu privire la obiectul acţiunei, şi adăugând, că această constatare fiind defintiv câştigată cauzei, nu mai puteà fi vorba de violarea lucrului judecat, violare ce făceà tocmai obiectul motivului de recurs; şi aceasta, pentrucă recurenta nu atacase decizia Curţei de Apel, şi pentru denaturare.

Motivând astfel, Inalta Curte vrea să spună, că ar fi putut cercetà motivul de recurs, adică ar fi putut examinà, dacă instanţa de apel a violat sau nu lucru judecat fixat prin hotărîrile anterioare prin care se recunoşteà formal, că ceeace se acordà reclamantei erà o pensiune pentru întreţinerea copiilor săi, dar aceasta, numai în cazul, când recurenta ar fi dedus înaintea supremei instanţe printr'un motiv de recurs special, *denaturarea* prin mijlocul căreia, instanţa de fond ajunge să spună, că în speţă nu erà vorba de o pensie alimentară, ci de daune fixate definitiv printr'o tranzacţie, asupra căreia nu se mai puteà revenì.

A fost de sigur la mijloc o neînţelegere' căci motivul de recurs erà destul de clar formulat, când recurenta se plângeà, că, «atunci când o hotărîre definitivă recunoaşte pensia, nu poate o altă hotărîre posterioară să-i ridice caracterul definitiv stabilit», ca şi atunci când adăugà: «iar Curtea de Apel nu puteà să decidă, că pensia definitiv recunoscută judecătoreşte, nu erà pensie, fără a violà atât autoritatea lucrului judecat, cât şi principiile pensiilor alimentare».

Formulat astfel motivul de recurs, mai erà nevoie de un altul, prin care să se atace deadreptul denaturarea pe care o făceà instanţa de apel, când afirmà tocmai contrariul de ceeace rezultà din sentinţele anterioare, care vorbesc de obligaţia pârîtului de a contribui la întreţinerea copiilor eşiţi din coabitarea lui cu reclamanta? Şi apoi, rămânând pe terenul strict juridic şi dând cuvintelor înţelesul lor ştiinţific, erà posibilă, erà mai ales juridică, formularea unui asmenea motiv de recurs? Fără îndoeală, nu.

Este inadmisibil, să se atace o hotărîre judecătorească pe motivul, că *a denaturat* o altă hotărîre anterioară; aceasta e cu neputinţă. Denaturarea, ca motiv de casare în sensul art. 30 No. 8 din legea Curţei de Casaţie, priveşte schimbarea înţelesului clar şi vădit neîndoelnic al convenţiunilor, în raport cu legea, apreciere, care nu puteà fi lăsată suveran instanţelor de fond, chiar când arbitrariul judecătorului ar fi ajuns la o adevărată denaturare.

Atunci însă când o instanţă refuză să primească anumite constatări făcute definitiv. printr'o sentinţă anterioară şi irevocabilă, atunci, nu mai poate fi vorba de denaturare, ci de violarea lucrului judecat. Şi împotriva unei hotărîri judecătoreşti care calcă asemenea principii, singurul motiv de recurs posibil, este acela prin care se invoacă tocmai violarea lucrului judecat.

Dacă doctrina Curţei de Casaţie ar fi în această privinţă exactă, dacă s'ar puteà admite un motiv de recurs, fondat pe denaturarea unei hotărîri printr'o alta posterioară, atunci, aş întrebà foarte nedumerit, când s'ar mai puteà formulà un motiv de casare pe violarea legei, cu aplicaţiunea la excepţia lucrului judecat?

Ori de câte ori o instanţă nesocoteşte ceeace a fost definitiv judecat printr'o hotărîre anterioară, comite grosso modo, o denaturare, dar comite stricto sensu — singurul ce trebuie să conteze când păstrăm cuvintelor sensul lor propriu — o violare a lucrului judecat. Instanţa a doua revine prin hotărîrea ei asupra unui punct definitiv câştigat, şi procedând astfel, nu face decât să violeze lucrul judecat. Şi erà tocmai ceeace se petreceà în speţă.

Recurenta se plângeà, că instanţa de apel a violat lucrul judecat, atunci când împotriva unei hotărîri anterioare care stabileà definitiv dreptul copiilor la o pensie de întreţinere, decideà că nu erà vorba de o astfel de pensie, ci de daune în sensul art. 998 c. civ. Cum, în asemenea circumstanţe Inalta Curte nu erà obligată, să examineze, dacă bine sau rău instanţa de apel o interpretat sentinţele anterioare, pentru ca să ajungă la soluţia dată? Dar motivul de recurs purtà chiar asupra acestei chestiuni, asupra acestei rele interpretări din pricina căreia, recurenta pretindeà că se călcase principiul lucrului judecat! Puteà Inalta Curte să abdice dela dreptul de a examinà, dacă în speţă fuseseră întrunite elementele lucrului judecat? Toată doctrina e împotriva soluţiunei Inaltei Curţi, care se mărgineşte, să accepte ca o constatare suverană în fapt, afirmaţiunea Curţei de Apel, că obiectul pentru care se judecaseră părţile prin sentinţele anterioare, erà cu totul altul, decât acel stabilit de instanţele cari pronunţaseră aceste sentinţe.

In adevăr, la regula generală în virtutea căreia faptele sunt suveran constatate şi apreciate de tribunale, există, în chiar interesul legei oarecari excepţiuni, printre care figurează în primul rând, lucrul judecat. (Faye: La Cour de Cassation, No. 179). Existenţa lucrului judecat, nu este o chestie lăsată la discreţia judecătorilor de fond, aşà încât, interpretarea din acest punct de vedere a hotărîrilor judecătoreşti (nu denaturare cum spune Inalta Curte), rămâne supusă ca o chestie de drept, controlului Curţei de Casaţie. «Cette interprétation ne peut donc être donnée que sous le contrôle de la Cour de Cassation, qui a le droit de se faire mentare, aşà că motivul I de casare este neîntemeiat, iar recursul de faţă urmează a se respinge fără a se mai luà în discuţiune motivul II la care recurenta declară că renunţă de a-l mai susţine.

Pentru aceste motive, admite.

Decizia No. 1896 din 1 Oct. 1930.

Preşedinţia d-lui **Em. Miclescu.** Avocaţi d-nii: **Leon,** p. recurentă şi **Ioanid,** p. intimat.

CAS. I, 18 Martie 1930

LUCRU JUDECAT. ELEMENTE. CAUZĂ JURIDICĂ. DEOSEBIREA DINTRE CAUZĂ ŞI MIJLOACE. (1) şi (2)

Prin cauză se înţelege faptul juridic material care formează fundamentul direct şi imediat al acţiunei, iar argumentele de drept şi împrejurările de fapt prin cari se tinde a se dovedì existenţa cauzei constituiesc simple motive. Sub raportul existenţei lucrului judecat interesează numai identitatea de cauză, indiferent de motive, căci, chiar dacă motivele diferă, există totuş lucru judecat când cauza, pe care ele o susţin, este identică.

(Zoe General Cica cu Gr. Minculescu).

CURTEA: Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că printr'un act sub semnătură privată din 1910 Zoe General Cica a convenit să vândă pe preţ de 360.000 lei lui Gr. Minculescu, autorul intimaţilor cu acelaş nume, moşia ei Bălăceanca de deal şi de câmp din jud. Prahova, din care jumătate erà dotală, iar cealaltă jumătate parafernală; că, ulterior, vânzătoarea a cerut şi Tribunalul Ilfov S. II-a a autorizat prin jurnalul No. 3063 din 3 Aprilie 1910, vânzarea moşiei prin licitaţie publică pe baza art. 1253 cod. civ., şi anume în scopul ca vânzătoarea să achite o datorie de 20.000 lei făcută pentru căutarea sănătăţei şi dota de 50.000 lei constituită unei fiice, ambele creanţe garantate prin ipotecă asupra moşiei; că, odată cu autorizarea, Tribunalul Ilfov a intervenit la Trib. Prahova, în circumscripţia căruia se află moşia, să efectueze vânzarea; că, la stăruinţa vânzătoarei Zoe General Cica, Tribunalul Prahova a fixat vânzarea pentru 28 Maiu 1910, când, neprezentându-se părţile, a fost suspendată; că, cerându-se la 29 Maiu un nou termen, vânzarea s'a fixat pentru 18 Iunie acelaş an, când s'a şi efectuat, moşia fiind adjudecată provizoriu lui Gr. Minculescu pentru suma de 360.000 lei; că, apoi, moşia a fost adjudecată definitiv acestuia prin ordonanţa Tribunalului Prahova S. I-a No. 6576/910 şi această ordonanţă a fost executată fără nici o contestaţie din partea vânzătoarei, care a primit preţul.

Că, în urmă, în Octomvrie 1910, Zoe şi General C. Cica a intentat acţiune contra adjudecatarului Gr. Minculescu pentru anularea convenţiunei sub semnătură privată din 1910 şi a ordonanţei de adjudecare, sprijinind acţiunea pe motivele: că vânzarea publică este simulată, căci în realitate ascunde o vânzare de bună voie constatată prin convenţiunea sub semnătură privată, că vânzătoarea a fost în

---

représenter les jugements et arrêts invoqués devant les tribunaux, *de vérifier ce qui a été jugé définitivement entre les parties*, d'en déterminer le sens et de rechercher, si l'autorité qui s'y attache a été respectée par la décision qu'on lui défère» (Faye, op. cit., No. 181). Credem că acestea erau adevăratele principii, pe baza cărora, Inalta Curte trebuià să examineze motivul de recurs prin care se susţineà tocmai violarea lucrului judecat.

Dacă Inalta Curte ar fi aplicat aceste principii şi nu s'ar fi refugiat la adăpostul acelei insolite denaturări, ar fi fost foarte multe şanse, ca motivul de recurs să fi fost admis, întrucât din chiar faptele aşà cum sunt expuse în decizia reprodusă, rezultă suficient, că ceeace primele sentinţe acordau, erà o pensie de întreţinere pentru copii, având cauza într'o obligaţiune naturală şi devenită — în urma executărei — obligatorie prin transformarea ei într'o alta civilă, iar nu daune izvorîte din art. 998 c. civ. cum afirmă Curtea de Apel prin decizia confirmată.

Relevăm dela început, că respingând recursul, Inalta Curte n'a mai avut prilejul să se pronunţe asupra chestiunei, dacă dreptul la o pensiune alimentară recunoscut copiilor naturali, trebuie sau nu, să îmbrace caracterul obligaţiunilor alimentare reglementate de codul civil, şi anume, dacă hotărîrile judecătoreşti, cari fixează asemenea drepturi, păstrează acelaş caracter de provizorat, recunoscut datoriilor alimentare în genere.

Asupra dreptului copilului natural de a pretinde o pensie de întreţinere dela tatăl său care s'a angajat în acest sens, jurisprudenţa Curţei noastre supreme s'a raliat jurisprudenţei Casaţiei franceze care încă dela 1862 (5. 62. I. 565), prin urmare cu mult înainte de legea din 16 Noemvrie 1912, ajunsese la această soluţie printr'o foarte ingenioasă tehnică. S'a spus, angajamentul luat de un bărbat de a contribui la întreţinerea copilului său natural nerecunoscut, îşi găseşte cauza într'o obligaţiune naturală creată printr'o legătură de filiaţiune, iar executarea unui asemenea angajament, transformă obligaţiunea naturală într'una civilă. (Cass. Fr. 1901, S. I, 295; Colin et Capitant, vol. I, pag. 293).

Inalta noastră Curte prin decizia No. 2360 din 4 Noemvrie 1929, dată în complet de divergenţă, s'a pronunţat formal în acelaş sens. (Vezi în această privinţă şi interesanta notă a d-lui Al. Vâllimărescu care comentează această decizie în *Revue trimestrielle de Droit civil*, No. 3/930, pag. 858).

Şi acum, acest drept definitiv recunoscut copiilor naturali, care este natura hotărîrilor judecătoreşti care-l consfinţesc? Sunt asemenea hotărîri definitive, ori, au numai un caracter provizoriu?

Credem, că din momentul ce prin executare, obligaţia tatălui natural se schimbă într'o obligaţiune civilă, trebuie să rămână supusă regulelor de drept comun în materie, adică să fie revocabile, când acel care a obţinut executarea lor nu se mai găseşte în lipsă, şi să fie majorate, atunci când nevoile vieţei devenind mai grele, patrimoniul debitorului le poate suportà.

DEMPOL

(1) Iată textul motivului I de recurs:

1. «Omisiune esenţială, nemotivare şi violarea art. 1201 c. civ.

Am dovedit înaintea instanţelor de fond că cele două creanţe care au justificat în 1910 autorizarea Tribunalului de a se vinde averea dotală, erau complet achitate în momentul adjudecărei imobilului dotal.

Curtea omite a se pronunţà asupra acestei chestiuni şi omisiunea ei este esenţială, căci dacă ar fi constatat achitarea urmà să ne admită acţiunea.

Curtea se ocupă de această chestiune numai cu ocazia examinărei excepţiunei ridicată de adversar asupra autorităţei lucrului judecat, însă şi aci violează art. 1201 c. civ. când hotărăşte că este identitate de cauză între acţiunea făcută în 1911 prin care mă plângeam că s'a dat autorizarea de înstrăinare în afară de cazurile prevăzute de art. 1253 al. 3 c. civ. atât pentru acoperirea unor creanţe ce nu existau în momentul celebrărei căsătoriei şi între acţiunea de faţă prin care arătam şi dovedeam că acele acţiuni erau achitate în momentul adjudecărei.

Nu poate să existe nici o apropiere între afirmarea că o femeie dotală a fost greşit autorizată de a vinde averea dotală şi între afirmarea că autorizarea a fost bine dată, că însă creanţele cari au justificat aceà vânzare se găseau achitate în momentul adjudecărei.

Prin urmare, rău Curtea de fond găseşte că există identitate de cauză şi tot astfel greşeşte că nu ţine socoteală de dovada ce am făcut că erau achitate creanţele în momentul adjudecărei şi nici nu motivează înlăturarea dovezilor noastre».

(2) Făcând aplicaţia dispoziţiunilor din art. 1201 c. civ., Inalta Curte, prin decizia ce adnotăm, între alte chestiuni examinate, restabileşte, cu ocazia unui proces care a făcut obiectul unor importante desbateri, principiile călăuzitoare cu privire la cauză în materie de lucru judecat, confirmând ambele soluţii ale instanţelor de fond.

Nu ne vom ocupà în general de chestiunea autorităţei lucrului judecat, care din dreptul roman, de unde işi trage origina, şi până la autorii moderni a făcut obiectul onor întinse studii, ci vom circumscrie observaţiile noastre la deosebirea dintre cauză şi mijloace pe cari Inalta Curte o fixează în cadrul adevăratelor principii de drept.

1. *Generalităţi.* Este ştiut că, în afară de identitatea de obiect şi persoane, art. 1201 c. civ. cere pentru existenţa lucrului judecat şi condiţiunea identităţei de cauză.

După definiţiunea curentă, prin cauză se înţelege faptul juridic sau material care constitue temeiul legal al dreptului reeroare asupra substanţei obiectului, că i-a fost surprins consimţământul prin dol şi în fine că motivele pentru care s'a autorizat vânzarea nu intră în cazurile prevăzute de art. 1253 cod. civ.; că acţiunea astfel motivată a fost respinsă de Tribunalul Ilfov S. IV-a prin sentinţa No. 870/912, confirmată de Curtea de Apel S. I-a prin deciziunea No. 50 din 1913, care la rândul ei a fost menţinută de Curtea de Casaţie S. I-a prin decizia No. 312/914.

Că, mai târziu, Zoe şi General C. Cica au intentat o nouă acţiune, care interesează în prezentul recurs — pentru anularea ordonanţei de adjudecare menţionate şi, ca consecinţă, restituirea moşiei Bălăceanca de deal şi de câmp, introducând în cauză şi pe Societatea «Steaua Română», care luase în concesiune pentru exploatare petroliferă parte din moşie; iar în sprijinul nouei acţiuni au invocat motivele: înstrăinarea moşiei şi deci ordonanţa de adjudecare s'a obţinut cu violarea art. 1253 cod. civ., întrucât creanţa de 50.000 lei reprezentând dota constituită lor grevà porţiunea parafernală, nu dotală, a moşiei şi, mai mult, ambele creanţe pentru care s'a autorizat vânzarea erau stinse prin plată înainte de adjudecarea provizorie; apoi, lipsa consimţământului vânzătoarei la vânzare, aceasta fiind reprezentată prin soţul ei, care n'aveà procură în regulă şi, în fine, nerespectarea unor forme substanţiale cerute de procedura civilă pentru vânzările voluntare judiciare.

Că, acţiunea a fost respinsă de Tribunalul Prahova S. IV-a prin sentinţa No. 122/927, iar această sentinţă a fost confirmată în apel prin deciziunea atacată cu recurs.

Că în sprijinul soluţiunei sale Curtea de Apel, după ce constată cele de mai sus, examinează în primul rând obiecţiunea ridicată de intimaţii în recurs, că în cauză ar existà autoritate de lucru judecat pentru validitatea ordonanţei de adjudecare rezultând din hotărîrea dată asupra primei acţiuni, şi motivează că între acţiunea din trecut şi aceea în curs există identitate de persoane şi obiect, dar identitate de cauză există numai între motivul I al acţiunei în curs şi motivul IV al acţiunei din trecut; că, în adevăr, aceste motive pun în discuţiune aceeaş chestiune, anume că ordonanţa de adjudecare ar fi nulă fiindcă înstrăinarea imobilului dotal, ce formează obiectul ei, s'a făcut cu nerespectarea principiului inalienabilităţei dotei imobiliare prescris de codul civil; că numai motivele, pe cari se sprijină această cauză de nulitate a ordonanţei de adjudecare, diferă, ceeace, însă, n'are importanţă sub raportul autorităţei lucrului judecat; că, dar, hotărîrea dată în prima acţiune constituie autoritate de lucru judecat în ce priveşte motivul de mai sus şi, prin

---

clamat ori a excepţiunei propuse. (Planiol şi Ripert, Vol. II, ed. 10, p. 23; Alexandresco, Vol. 7, pag. 527).

Nu vom reproduce în această privinţă numeroasele definiţiuni ce s'au dat cauzei şi dintre care unele nu sunt decât traducerea cuvintelor lui Ulpian: *Eadem causa facit etiam origo petitionis* (*L. 11 § 4, Dig., De exceptione rei judicatae*; Baudry Vol. II 1889; Aubry et Rau VIII § 769; Demolombe XXX No. 320; Colmet de Santerre Tome V, p. 627), fiindcă ar fi să depăşim cadrul îngăduit al unei note. Este suficient să arătăm — pentru a evidenţià cauza unei acţiuni — că dacă într'o primă judecată, în care am pierdut, am cerut un lucru întemeindu-mă pe o vânzare, voiu puteà cere în al doilea proces acelaş lucru în baza unei donaţiuni, fiindcă, deşi în ambele acţiuni obiectul este acelaş, cauza este diferită. Obiectul este dreptul de proprietate pe care îl pretind asupra lucrului, iar cauza este în prima acţiune vânzarea, iar în a doua donaţiunea. Deaceea s'a spus cu drept cuvânt că acelaş lucru poate fi reclamat în virtutea mai multor cauze şi că există atâtea acţiuni cu privire la un obiect, câte cauze sunt. (Alexandresco, *op. cit.*, pag. 528; Pothier II, 894).

Definiţia cauzei fiind generală, este necontestat că se aplică, fără deosebire, atât acţiunilor personale cât şi celor reale: Voiu puteà, deci, reclamà o sumă de bani cu titlu de împrumut după ce într'o judecată anterioară reclamasem aceeaş sumă în baza unui act de vânzare, după cum deasemeni voiu puteà revendicà un imobil invocând un testament care mă institue legatar, deşi într'un proces anterior am fost respins în cererea de revendicare a aceluiaş imobil întemeiată pe un contract de vânzare. Această regulă, însă, încetează de a fi exactă, când în prima acţiune cauza a fost arătată în termeni generali, *non expressa causa*, în aşà fel încât să cuprindă toate cauzele pe cari reclamantul şi-ar puteà întemeià dreptul său; în acest caz orice acţiune intentată în urma unei prime acţiuni astfel formulată va fi respinsă prin excepţiunea lucrului judecat. Este de observat însă, că legea neobligând pe reclamant să arate titlurile pe cari îşi sprijină acţiunea, este suficient să arate un singur titlu pentru ca apoi să poată invocà, cu privire la acelaş obiect, orice altă cauză.

Deasemenea, nu trebuie făcută nici o deosebire între cauzele cari existau dejà în persoana reclamantului în momentul introducerii primei acţiuni, dar cari n'au fost invocate, şi acelea cari s'au născut după respingerea ei; este cazul ivit deseori în practică când cineva, revendicând un bun succesoral în baza unui testament, este respins pentru motivul că acesta nu-l institue legatar, şi invoacă apoi un al doilea testament, pe care justiţia poate să-l primească, fără să se opună lucrul judecat, fie că acesta ar fi anterior primului testament, fie că ar fi posterior lui. (Fuzier-Herman sub art. 1351, No. 1172 şi 1173).

In fine, nu trebuie să distingem nici între reclamant şi pârît, fiindcă nici legea nu face deosebire între acţiune şi excepţiune. Imprejurarea că părţile şi-au schimbat rolurile de reclamant şi pârît pe cari le aveau într'un prim proces, n'are nici o influenţă asupra existenţei lucrului judecat dacă celelalte condiţiuni ale legei sunt îndeplinite. (Fuzier-Herman, *op. cit.*, No. 1161; Trib. Prahova S. I. Sent. No. 195/927 nepublicată).

Dacă asupra acestor chestiuni toţi autorii sunt de acord, există însă discuţiune asupra distincţiei care trebuie făcută între cauza acţiunii şi mijloacele sau motivele cu care aceasta se dovedeşte. In această privinţă autorii şi jurisprudenţa au ezitat atât de mult în soluţiunile lor, încât se poate spune fără exagerare că nu există proces care, cu ocazia stabilirei identităţei de cauză, să nu pună în discuţie deosebirea dintre cauză şi mijloace.

II. *Deosebirea dintre cauză şi mijloace.* Spre deosebire de cauză, mijloacele sunt argumentele de fapt şi de drept pe cari se întemeiază acţiunea, precum şi probele ce servesc la dovedirea ei. Ele sunt speciale fiecărui proces, putând să varieze dela o speţă la alta.

Faptul că o parte n'a invocat în prima judecată o probă de care se puteà servi sau un text de lege care i-ar fi justificat pretenţiunea, nu poate împiedecà existenţa lucrului judecat, fiindcă, după cum spune Demolombe, judecătorul nu statuează direct asupra mijloacelor, ci numai asupra cauzei (vezi *op. cit.*, No. 329). Astfel, dacă o parte, respinsă în acţiunea sa de a i se plăti o sumă de bani cerută cu titlu de împrumut şi întemeiată pe un act scris, va voi, într'un nou proces, să dovedească împrumutul cu martori, presupunând că această dovadă ar fi admisibilă în drept, i se va opune cu drept cuvânt lucrul judecat, fiindcă ambele acţiuni au aceeaş cauză, împrumutul, iar proba cu martori şi cu act scris nu sunt decât mijloace, care nu interesează sub raportul lucrului judecat.

Reclamantul fiind obligat în această privinţă să invoace toate probele, textele de lege sau argumentele cari l-ar puteà face să triumfe în acţiunea sa, nu va mai fi primit să intente un nou proces cu privire la aceeaş cauză, dar invocând alte mijloace sau motive de care a neglijat să se servească în prima judecată; interesul ordinei publice şi prezumpţia de adevăr, care constituesc fundamentul lucrului judecat, se opun formal la aceasta.

III. *Cauza şi mijloacele în acţiunile în anulare sau reziliere.* Dificultatea de a distinge cauza de mijloace a dat naştere la o importantă controversă în materia acţiunilor în anulare sau reziliere. S'a pus întrebarea dacă, după ce am cerut anularea unui act pentru cauză de dol şi am fost respins în acţiunea mea, voiu puteà cere din nou anularea aceluiaş act pentru violenţă sau eroare.

Autorii şi jurisprudenţa îşi împart opiniile în trei sisteme:

1. Intr'un prim sistem, împărtăşit de vechea jurisprudenţă franceză şi numit *sistemul grupelor*, se face distincţie între acţiunile în anulare care se întemeiază pe un viciu de consimţimânt, acelea care au ca bază incapacitatea uneia din părţi şi acelea cari sunt sancţiunea unui viciu de formă. Cu alte cuvinte viciile cari pot atinge un act se împart în mai multe grupe (vicii de consimţimânt, incapacitate, vicii de formă), fiecare din acestea formând câte o categorie aparte, iar viciile

urmare, în acţiunea în curs nu se mai poate primì discuţiunea nulităţei ordonanţei de adjudecare pentru nerespectarea principiului inalienabilităţei dotei imobiliare; că, însă, celelalte motive din acţiunea supusă judecăţei — lipsa consimţământului vânzătoarei la vânzare şi nerespectarea unor forme substanţiale de procedură — constituiesc cauze noui faţă de acţiunea soluţionată în trecut şi, deci, în această privinţă, nu există autoritate de lucru judecat şi acţiunea în curs are a fi judecată; că însă ambele aceste motive de nulitatea ordonanţei de adjudecare, motivează pe larg Curtea de fond, nu sunt întemeiate şi, deaceea, respingerea acţiunei se impune.

Văzând întâiul motiv de recurs (vezi motivul în notă).

Având în vedere că prin acest motiv de recurs recurenţii General C. Cica şi moştenitorii vânzătoarei Zoe C. Cica, decedată ulterior deciziunei atacate — pretind că prin deciziunea sa Curtea de Apel a comis omisiune esenţială şi s'a făcut vinovată de nemotivare, întrucât nu se pronunţă asupra motivului de apărare care tindeà la admiterea acţiunei, anume că ambele creanţe, pe baza cărora se dase în 1910 autorizarea pentru înstrăinarea imobilului dotal, erau achitate integral în momentul adjudecărei acelui imobil, şi totodată a violat principiul autorităţei lucrului judecat înscris în art. 1201 cod. civ. când a decis că motivul IV din acţiunea soluţionată în trecut şi motivul I din acţiunea de faţă sunt bazate pe aceeaş cauză şi n'a primit discuţiunea asupra acestui motiv pe consideraţiunea de autoritate de lucru judecat rezultând din hotărîrea dată asupra primei acţiuni.

Considerând că, potrivit art. 1201 cod. civ., hotărîrea judecătorească definitivă dată asupra unei acţiuni constituie autoritate de lucru judecat faţă de o nouă acţiune, când între ambele acţiuni există identitate de obiect, cauză şi de persoane.

Considerând că prin cauză se înţelege faptul juridic material care formează fundamentul direct şi imediat al acţiunei, iar argumentele de drept şi împrejurările de fapt prin cari se tinde a se dovedì existenţa cauzei constituiesc simple motive.

Considerând că, potrivit legei, sub raportul existenţei lucrului judecat, interesează numai identitatea de cauză, indiferent de motive, căci chiar dacă motivele diferă, există totuş autoritate de lucru judecat, când cauza, pe care ele o susţin, este identică.

Considerând că, în speţă, este constant că prin motivul al IV-lea al acţiunei din 1911 s'a cerut anularea ordonanţei de adjudecare pe consideraţiunea că motivele pentru care Tribunalul a autorizat vânzarea imobilului dotal al decedatei

---

cuprinse în fiecare categorie (cum ar fi de pildă, eroarea, dolul sau violenţa din categoria viciilor de consimţimânt) sunt simple mijloace care justifică cauza.

După această teorie, o acţiune în anulare întemeiată pe dol şi respinsă, constitue lucru judecat pentru o altă acţiune bazată pe eroare sau violenţă, dar nu constitue lucru judecat când cea de a doua acţiune se întemeiază pe un viciu de formă sau incapacitate. Autorii cari susţin acest sistem fac deosebire între cauza directă şi imediată a acţiunei, *causa proxima*, şi cauza îndepărtată sau secundară, *causa remota*, distincţie pe care o întemeiază pe un fragment din jurisconsultul *Neratius* (Legea 27 din Digeste, De exceptione rei judicatae). In exemplul de mai sus *causa proxima* ar fi nulitatea consimţimântului, iar *causa remota*, care echivalează cu mijloacele şi nu trebuie ţinută în seamă, ar fi dolul, eroarea sau violenţa.

In materia drepturilor reale, susţinătorii acestei teorii, făcând aceeaş distincţie, au în vedere numai dreptul reclamat în justiţie, făcând abstracţie de titlul pe care partea se întemeiază. Astfel, după ce o acţiune în revendicare întemeiată pe un act de vânzare a fost respinsă, nu se mai poate intentà a doua acţiune întemeiată pe alt titlu de achiziţiune, cum ar fi donaţiunea sau schimbul. Cauza, în acest exemplu, ar fi dreptul de proprietate pe care îl pretind asupra imobilului (causa proxima), iar vânzarea, donaţiunea sau schimbul sunt simple mijloace (causae remotae).

Acest sistem, preconizat de Toullier, a fost împărtăşit la început de jurisprudenţa franceză şi de câţiva autori mai vechi. (Toullier, Tome 10, No. 165; Marcadé, V. art. 1351, No. VI, pag. 165 şi urm.; Larombière, art. 1351, No. 81; Aubry et Rau, Vol. 8, 769, pag. 393; Fuzier-Herman, IV, sub art. 1351. deciziile citate la No. 1181, 1182, 1183, 1184).

El a fost, însă, viu criticat şi cu drept cuvânt: *a)* s'a obiectat în primul rând că clasificarea ce se face între diferitele grupe de vicii este arbitrară şi denaturează fundamental caracterul acţiunei, care indică o cauză anumită de anulare. In adevăr, când o parte invoacă în cererea sa anularea unei convenţiuni pentru dol, limitând concluziile sale numai la această chestiune, şi a fost respinsă, ar fi straniu să se pretindă că judecătorii au hotărît, în afară de dol, şi asupra eroarei sau violenţei şi că o nouă acţiune întemeiată pe eroare sau violenţă ar trebui respinsă prin excepţiunea lucrului judecat. Este ştiut că lucrul judecat nu poartă decât asupra cauzei pe care părţile au supus-o judecăţii şi asupra căreia această a statuat. *b)* Deosebirea dintre *causa proxima* şi *causa remota* este o interpretare greşită a textului jurisconsultului Neratius. Textul nu autoriză această distincţie. Dimpotrivă, acest jurisconsult vorbeşte de *causa proxima actionis*, înţelegând prin aceasta cauza acţiunei, adică dreptul pentru care se intentă acţiunea, şi o deosibeşte categoric de mijloacele de probă, pe care le numeşte *instrumenta causae*. *c)* Fiind de principiu că judecătorii pot să invoace din oficiu mijloacele de apărare sau motivele pe care o acţiune se întemeiază, spre deosebire de cauza acţiunei care nu poate fi invocată decât de parte, ar însemnà, după susţinătorii sistemului grupelor, că justiţia poate să pronunţe anularea unui act pentru un viciu de care partea nu s'a prevalat în concluziile sale, adică partea poate să ceară anularea actului pentru eroare şi judecătorii să-l anuleze pentru dol. Această teorie contrazice formal principiul că judecătorii nu pot să supleeze din oficiu cauza unei acţiuni.

2. Al doilea sistem merge şi mai departe şi, înlăturând deosebirea dintre categoriile de nulităţi menţionate mai sus, consideră că toate viciile care pot atrage anularea unui act sunt simple mijloace care n'au nici o importanţă pentru existenţa lucrului judecat. (Bonnier, Traité des preuves No. 876; Griolet, Autorité de la chose jugée, pag. 109 şi urm.). Partizanii acestui sistem argumentează că într'o acţiune în anulare obiectul cererii nu-l constitue nulitatea, actului ci dreptul care rezultă pentru parte din nulitatea invocată, iar nulitatea este cauza acţiunii, pe când diferitele vicii care pot afectà actul (vicii de consimţimânt, incapacitate, vicii de formă) sunt simple mijloace. In consecinţă, după această teorie, o acţiune în anulare respinsă, constitue lucru judecat pentru orice alt viciu s'ar invocà în a doua cerere.

Este uşor de văzut că în acest sistem se confundă cauza acţiunii cu obiectul ei şi se suprimă condiţiunea identităţii de cauză ca element al lucrului judecat. Deaceea, cele câteva deciziuni, cari l-au consacrat în Franţa, au rămas izolate, ca şi autorii cari l-au preconizat. (Fuzier-Herman, *op. cit.*, No. 1194, 1195).

3. In fine, al treilea sistem înlătură orice deosebire între *causa proxima* şi *causa remota* şi consideră că fiecare nulitate recunoscută de lege constitue o cauză distinctă, chiar dacă ar fi vorba de vicii cari aparţin aceleaşi categorii de nulităţi. Astfel, o acţiune în anulare întemeiată pe dol şi respinsă nu constitue lucru judecat pentru altă acţiune bazată pe eroare sau violenţă şi cu atât mai mult pentru o acţiune întemeiată pe un viciu de formă sau incapacitate. Şi este logic să fie aşà, fiindcă, după cum spune Alexandresco, chiar în lege viciile de consimţimânt sunt arătate în mod deosebit, iar punctul de plecare al prescripţiei acţiunei în anulare este deosebit pentru fiecare din viciile de consimţimânt (Alexandresco, *op. cit.*, pag. 537).

Acest sistem este astăzi îmbrăţişat de marea majoritate a autorilor şi singurul pe care jurisprudenţa îl adoptă în mod constant (Planiol, ed. 2, pag. 372; Josserand, Tome II, No. 233; Garçonnet, Pr. civ. III, p. 55, 56, ed. 2-a; Lacoste, De la chose jugée, pag. 400; Colin et Capitant, Tome II, pag. 237; Demolombe XXX, 322, 334; Laurent XX, 74; Baudry II, 1289; T. Huc, VIII, 330; Fuzier-Herman, *op. cit.*, No. 1175; Alexandresco, *op. cit.*, pag. 537; Cantacuzino, pag. 609; Hamangiu-Bălănescu-Băicoianu, Vol. II, No. 1084; Hamangiu-Georgean, Codul civil adnotat sub art. 1201, No. 39, 67, 84, 151, 181, 254, 273, 370; Cas. I, Dec. No. 127/922, *Pand. Rom.* 1922, P. III, pag. 156; Trib. Buzău S. II, sent. No. 81/924, *Pand. Rom.* 1926, P. III, pag. 286 cu nota d-lui R. Em. Manolescu; Trib. Buzău S. II.

Zoe Cica nu intră în cazurile permise de art. 1253 alin. 2 cod. civ., iar că prin primul motiv al acţiunei soluţionate prin decizia atacată cu recurs s'a cerut anularea aceleiaş ordonanţe pentru împrejurarea că înstrăinarea moşiei şi deci ordonanţa de adjudecare s'a obţinut cu violarea art. 1253 cod. civ., întrucât una din cele două creanţe ipotecare pentru achitarea cărora se autorizase înstrăinarea, anume dota de 50.000 lei constituită de vânzătoare ficei sale, nu grevà decât partea parafernală a moşiei, iar nu cea dotală, şi că ambele creanţe erau stinse prin plată în momentul adjudecărei provizorii.

Considerând că, examinând motivele de mai sus, Curtea de Apel cu drept cuvânt a stabilit că ele cuprind o cauză identică de nulitate a ordonanţei de adjudecare, anume că această ordonanţă s'a obţinut cu violarea dispoziţiunilor art. 1253 cod. civ., care garantează inalienabilitatea imobilelor dotale, şi că împrejurările deosebite invocate în cele două acţiuni în sprijinul acestei cauze constituiesc simple motive, cari, deci, deşi diferă, n'au nici o importanţă sub raportul existenţei lucrului judecat, care se ataşează la cauză, iar nu la motive.

Că, dar, motivele arătate în acţiunea din 1911 şi aceà soluţionată prin deciziunea atacată cu recurs cuprinzând o cauză identică de nulitate a ordonanţei de adjudecare şi fiind necontestat că între aceste acţiuni există identitate de obiect şi de persoane, bine Curtea de Apel şi cu o justă aplicaţiune a art. 1201 cod. civ. ale cărui condiţiuni sunt îndeplinite, a hotărît că soluţiunea dată acţiunei din 1911 constituie autoritate de lucru judecat faţă de primul motiv al acţiunei de faţă; astfel că nu se poate vorbì de violarea autorităţei lucrului judecat şi în consecinţă nu se poate nici susţine că Curtea de fond ar fi săvârşit omisiune esenţială când n'a examinat în fond obiecţiunea recurentului, că ambele creanţe ce au ocazionat scoaterea imobilului dotal în vânzare erau stinse prin plată în momentul când s'a făcut adjudecarea provizorie.

Că, dar, primul motiv de recurs nu este întemeiat.

Pentru aceste motive respinge recursul.

Decizia No. 923 din 18 Martie 1930.

Preşedinţia d-lui **Sever Tipei.** Avocaţi d-nii **S. Cohen, Istrate Micescu, Gogu Negulescu** şi **S. Rosental,** pentru recurenţi şi **Aurel Bentoiu, Em. Pantazi** şi **Gr. Urlăţeanu,** pentru intimaţi.

CAS. III, **22 Ianuarie 1930**

TRANSPORTUL BAGAJELOR DE MÂNĂ CE CĂLĂTORUL CONSERVĂ CU SINE IN COMPARTIMENT. EXISTĂ SAU NU CONTRACT DE TRANSPORT? CULPA CĂII FERATE PRIN CARE ACESTE BAGAJE SUNT DISTRUSE ESTE CULPĂ DELICTUALĂ SAU CONTRACTUALĂ? ADMINISTRAŢIA CĂII FERATE RĂSPUNDE DE DISTRUGEREA BIJUTERIILOR ŞI OBIECTELOR DE VALOARE CUPRINSE IN ACESTE BAGAJE? (1)

Bagajele pe care călătorul le conservă cu sine în compartiment nu călătoresc pe baza unui contract, deci

---

Pand. Săpt. No. 13 din 1926, pag. 310; *Jur. Gen.* 1925, No. 1384; *Jur. Gen.* 1929. No. 575; Tr. R. Seriban, notă la jud. Zimnicea, *Pand. Rom.*, 193. P. III, pag. 13).

El este consacrat chiar de decizia Curţei de Apel atacată cu recursul de faţă, printr'un considerent care este categoric în acest sens: «Că, atunci când este vorba de o acţiune în nulitate, fiecare viciu, chiar dacă face parte din aceeaş categorie, constitue o cauză deosebită şi nu poate fi considerat ca un simplu motiv». (Curtea de Apel Buc. S. IV, Dec. 302/928, *Pand. Rom.* 1929, P. II, pag. 49, cu nota d-lui Al. Costin).

IV. *Dificultăţi in stabilirea distincţiunei.* Cu toată exactitatea acestui din urmă sistem, totuş în practică s'au născut dificultăţi în stabilirea distincţiunii dintre cauză şi mijloace.

Chestiunea s'a discutat în primul rând pentru cazul când din aceeaş cauză decurg două acţiuni deosebite. Să presupunem că cumpărătorul unui lucru a cerut rezilierea vânzărei pentru vicii ascunse *(actio redhibitoria)* şi a fost respins în acţiunea sa. Ulterior nu va mai puteà cere o scădere din preţ, conform art. 1355 c. civ. *(actio quanti minoris)*, pentrucă ambele acţiuni decurg din aceeaş cauză (existenţa viciilor ascunse), iar admiterea celei de a doua acţiuni ar însemnà recunoaşterea că lucrul vândut are vicii ascunse şi că vânzătorul este garant, ceeace ar contrazice prima hotărîre, care, respingând acţiunea de reziliere, a negat existenţa viciilor ascunse şi a garanţiei vânzătorului. (Laurent, *op. cit.*, No. 81; Alexandresco, *op. cit.*, pag. 530). In acest caz se poate spune cu drept cuvânt nu numai că ambele acţiuni au aceeaş cauză, ci şi că motivul celei de a doua acţiuni este implicit cuprins în prima acţiune.

Acelaş lucru trebuie decis şi în cazul când s'a exercitat fără succes o acţiune în petiţiune de ereditate şi apoi se intentă o acţiune în partaj cu privire la aceeaş succesiune.

Deasemeni, când vânzătorul de lucruri mobile, respins în acţiunea în revendicare pentru neplata preţului, făcută conform art. 1730 al. 5 c. civ., intentă pentru aceeaş cauză acţiune în rezilierea vânzărei, există lucru judecat, fiindcă ambele acţiuni au aceeaş cauză: neplata preţului. Soluţia, însă, nu mai e aceeaş, când prima hotărîre a respins acţiunea în revendicare a vânzătorului pentru motivul că n'a fost intentată în termenul de 8 zile cerut de lege şi această împrejurare îi lasă deschisă calea acţiunei în reziliere, pe care în prima ipoteză n'ar fi avut-o. Totul depinde, prin urmare, de ceeace a făcut obiectul primei judecăţi.

Alteori dificultatea provine din faptul că nu se observă care este adevărata chestiune cu care s'a angajat litigiul. Astfel, s'a discutat dacă, după ce o primă judecată a recunoscut existenţa unei obligaţii şi a obligat pe debitor la plata unei sume de bani, se mai poate intentà o nouă acţiune prin care debitorul să invoace o cauză de liberaţiune, cum ar fi o chitanţă emanând dela creditor. Când prima judecată s'a mărginit să constate numai existenţa obligaţiunei, iar debitorul, negând împrumutul alegat de creditor, n'a invocat nici o cauză de liberaţiune, nu există lucru judecat. Dimpotrivă, când debitorul cu ocazia primei judecăţi, negând existenţa obligaţiunei, invoacă în acelaş timp şi o cauză de liberaţiune, nu va mai fi primit să invoace în a doua cerere alt mod de liberaţiune, deoarece cauza este aceeaş şi numai mijloacele de probă sunt deosebite în fiecare acţiune.

In această privinţă criteriul va fi, după cum observă Cantacuzino, ca «judecătorul să nu fie pus în situaţiunea de a repeţi sau contrazice în totul sau în parte raportul juridic care a fost recunoscut sau tăgăduit prin hotărîrea anterioară».

V. *Aplicarea principiilor expuse la speţă.* Din cuprinsul deciziei Inaltei Curţi rezultă că, fiind vorba de o acţiune în anularea unei ordonanţe de adjudecare pentru motivul că una din cele două creanţe ipotecare nu grevà şi partea dotală a moşiei şi că ambele creanţe pentru plata cărora s'a autorizat vânzarea erau stinse prin plată la data adjudecărei, intimaţii au opus autoritatea lucrului judecat rezultând dintr'o hotărîre definitivă dată asupra unei acţiuni intentată în 1911 şi respinsă, prin care recurenţii ceruseră anularea aceleaşi ordonanţe de adjudecare pentru motivul că vânzarea a fost autorizată în afară de cazurile permise de art. 1253 al. 2 c. civ., şi că motivele ce s'au invocat nu corespundeau realităţii. Tribunalul Prahova S. IV şi Curtea de Apel din Bucureşti S. IV, ca instanţe de fond, au admis excepţiunea şi Inalta Curte a confirmat această soluţie.

Din expunerea de principii ce am făcut se poate vedeà că concluzia la care ajunge Inalta Curte când constată că în speţă este lucru judecat, este în afară de orice îndoeală. In adevăr, atât în acţiunea din 1911 cât şi în acţiunea în curs, cauza este identică, fiindcă amândouă se întemeiază pe acelaş fapt generator de drepturi şi anume că imobilul dotal a fost înstrăinat cu violarea dispoziţiunilor din art. 1253 al. 2 c. civ., care-i garantează inalienabilitatea; împrejurările deosebite invocate în cele două acţiuni în dovedirea acestei cauze constituesc simple motive, cari n'au nici o importanţă sub raportul lucrului judecat, deoarece prin acţiunea în curs se tinde să se dovedească că vânzarea imobilului dotal s'a autorizat în mod greşit faţă de dispoziţiile art. 1253 al. 2 c. civ., iar în acţiunea din 1911, că vânzarea a fost autorizată în afară de cazurile permise de art. 1253 al. 2 c. civ., ceeace se traduce printr'o perfectă identitate de cauză.

BARBU SCONDĂCESCU
Judecător la Tribunalul Prahova

(1) Intr'un număr al revistei Curierul Judiciar (No. 4 din 1928) ne-am ocupat, cu prilejul unei speţe asemănătoare care

culpa căii ferate prin care aceste bagaje sunt distruse nu poate fi decât o culpă quasi-delictuală, iar victima pagubei este autorizată să ceară despăgubirea cuvenită pe temeiul art. 998 și următorii.

In ipoteza că în aceste bagaje s'ar aflà și bijuterii sau alte obiecte prețioase, calea ferată nu poate invocà dispozițiunea art. 431 cod comercial aplicabil numai la contractul de transport, fiind ținută deci la o despăgubire integrală, inclusiv a obiectelor prețioase.

PRIMA SPEȚĂ: (Soții Dabija cu Administrația C. F. R.).

CURTEA: Având în vedere că, din decizia supusă recursului, se constată că, soții Dabija au chemat în judecată Direcțiunea C. F. R., pentru plata sumei de 113.170 lei, reprezentând valoarea unor bagaje de mână, a susnumiților, distruse de un incendiu, produs în trenul în care călătoreau; că, Tribunalul a admis acțiunea, iar Curtea de Apel a admis în parte apelul Direcțiunei C. F. R., reducând daunele la suma de 70.000 lei.

Că, instanța de fond pentru a obligà Direcțiunea C. F. R. la daune, motivează că, pentru bagajele de mână, din specie, distruse de incendiu, răspunderea Direcțiunei, este delictuală, fiind în culpă, deoarece focul a provenit dela o materie inflamabilă, introdusă de un călător în vagon, din lipsa de control din partea prepușilor suszisei Direcțiuni.

Având în vedere că, conform art. 28 din regulamentul de transport C. F. R., pentru bagajele de mână, nu se dă recipisă și ele trebuie să fie privegliate de călători, de unde rezultă că, aceste bagaje nu călătoresc cu contract de transport, ca bagajele predate contra recipisă, și deci, în caz de pierdere nu poate fi vorba de răspundere contractuală din partea Direcțiunei Căilor Ferate.

Că, însă, dacă pierderea a provenit din culpa căilor ferate, în acest caz există răspundere delictuală, conform art. 998 și urm. c. civ., dela care nu derogă nici o dispozițiune legală sau regulamentară în această materie.

Că, astfel fiind, instanța de fond a făcut o justă aplicațiune a principiilor, și nesăvârșind nicio violare de lege, prima parte a motivului de casare este neîntemeiată.

Având în vedere că Direcțiunea Căilor Ferate a susținut înaintea instanței de fond, că, incendiul a fost provocat de un terțiu călător, care a introdus în vagon un sac în care se aflà ascuns o damigeană, cu o substanță inflamabilă, din care cauză, personalul trenului nu a putut să cunoască conținutul, și a cerut proba cu martori, spre a dovedi acest fapt, precum și că reclamanții au avut tot timpul să-și salveze bagajele, fapte care înlătură ideia de culpă din partea căilor ferate.

Că, instanța de fond pentru a respinge această dovadă ca inutilă, argumentează că, Direcțiunea căilor ferate este obligată să supravegheze prin prepușii ei, obiectele introduse de călători în vagoane, și că în specie, personalul trenului puteà prea bine să observe introducerea în vagon a damigenei cu substanța inflamabilă, și că nu este admisibil că reclamanții să fi putut să-și sal-

---

s'a desbătut în fața Tribunalului Ilfov sec. I com., de cele două chestiuni de drept care fac obiectul prezentei note. Desigur concluziunile la care tinde prezenta comentare nu pot diferi de cele de atunci. Socotim totuș necesar să nu lăsăm nerelevată sentința Curței de Casație, din care am reprodus părțile esențiale privitoare la chestiunile ce ne preocupă, întrucât ea statornicește o jurisprudență pe care o socotim importantă, și care ca atare e bine să fie cât mai larg cunoscută.

Speța este următoarea: Soții Dabija călătoreau cu trenul accelerat No. 4, când în stația Chitila, compartimentul în care se aflau a luat foc, incendiul distrugând toate valizele de mână în care se aflau și bijuterii. Focul, după cum s'a constatat, a fost provocat de exploziunea unor materii inflamabile pe care un călător le introdusese în acelaș compartiment.

Printre numeroasele chestiuni de drept care s'au ridicat în fața instanțelor de fond și de casare au fost și aceste două ce ne preocupă:

A) Bagajele ce călătorul conservă cu sine în compartiment călătoresc sau nu pe baza unui contract, deci în ipoteza în care ele sunt distruse printr'o culpă, această culpă este delictuală sau contractuală?

B) Administrația Căii ferate este sau nu ținută să despăgubească bijuteriile și obiectele de valoare ce aceste valize conțin, atunci când se dovedește că pierderea lor este datorită culpei Căii ferate?

Prima chestiune are o importanță covârșitoare, întrucât, după cum această problemă este rezolvată, culpa va fi considerată delictuală sau contractuală, ceeace are consecințe importante relative la sarcina probei cât și la întinderea răspunderei.

A doua chestiune este foarte subtilă în fața textelor codului comercial și mai cu seamă în fața dispozițiunilor cuprinse în regulamentul C. F. R. Menționăm că Curțile de Apel în cele două rânduri când au avut a cercetà această chestiune s'au pronunțat în mod contradictoriu. (Buc. Apel III, dec. com. 71 din 4 Maiu 1928 și Buc. Apel IV, dec. com. No. 29 din 27 Feb. 1929).

Bagajele ce călătorul conservă cu sine în compartiment, călătoresc sau nu pe baza unui contract?

Dacă a fost întotdeauna și continuă să fie necontestat, că în ceeace privește bagajele predate căii ferate contra unei plăți determinate de tarif și constatată, împreună cu alte condițiuni ale convențiunei, printr'o scrisoare de transport, există un contract, că deci culpa ce s'ar produce relativ la executarea acestui contract nu poate fi socotită decât ca o culpă contractuală, și că acțiunile ce izvorăsc sunt acțiuni contractuale, adică acțiuni ce sunt date victimei de texte speciale cuprinse în codul comercial sau codul civil (art. 1475) după împrejurări, nu aceeaș certitudine există și pentru celelalte feluri de transport.

Se știe că în ceeace privește transportul de persoane, care îmbracă deasemenea un caracter aproape necontestat de contract, chestiunea nu a fost atât de simplă, continuând să mai fie și astăzi obiectul controverselor.

S'a pus întrebarea că în ipoteza în care survine un accident persoanei călătorului pe ce cale poate el cere despăgubiri? Trebuie victima să intenteze acțiunile rezultate din contract, ori are posibilitatea să-și valorifice drepturile intentând acțiunile izvorîte din art. 998 (1382 fr.) adică dintr'o culpă delictuală?

Evident că această chestiune nu aveà nici pentru doctrină nici pentru jurisprudență alt interes decât acela de a stabili sarcina probei și întinderea despăgubirei, nepunându-se în discuțiune principiul însuș al despăgubirei ce izvorăște din *faptul culpei* iar nu din natura sa.

Părerea care recunoșteà existența unei culpe delictuale, punând la dispozițiunea călătorului, cu sarcina pentru dânsul de a face dovada accidentului, acțiunile rezultate din art. 1382, a fost consacrată de Curtea de Casație franceză și de o parte din doctrină vreme îndelungată. (Cas. 10 Nov. 1884, D. P. 85, 1. 433; Reg. 14 Dec. 1903, D. P. 1905, 1, 314; Paris 13 avril 1892. D. P. 93/2/125; Paris 1894. D. P. 94/2/214; Grenoble 1904 et Dijon 1904. D. P. 1906/2/6; precum și autorii: Guillouard, Du louage t. 2, No. 765; Féraud-Girund t. 3, No. 420).

Această soluțiune a jurisprudenței și doctrinei franceze a fost contestată sub influența unor anumite texte din cod (art. 1147) de jurisprudența posterioară și de o parte autorizată a doctrinei.

Conform acestei păreri, responsabilitatea este contractuală, ceeace determină prezumpția de culpă cu dreptul pentru calea ferată să se descarce invocând cazul fortuit sau forța majoră: (Req. 21 juin, 1916 et 1917, D. P. 1917/1/35; Req. 1918. D. P. 1919/1/45; Req. 1918, D. P. 1919/1/45; Aubry et Rau 5-ème ed. t. 5, § 373 texte et note 14 ter et quater; Colin et Capitant, t. 2, p. 582, et suiv; Lyon-Caen et Renault. t. 3, No. 709 et 709 bis).

In ceeace ne privește, ne raliem părerei ce constată existența unui contract între călător și cale ferată, astfel după cum s'a fixat ultima jurisprudență. Responsabilitatea este prin urmare contractuală, pe baza convențiunei intervenite între calea ferată și călător cu prilejul cumpărărei biletului. Un lucru este însă demn de semnalat, anume că asupra naturei culpei a existat și continuă să existe încă controverse, după cum se vede din însuș sentințele Curței de Casație franceză ce a variat profund la intervale relativ scurte.

Dacă aceasta este situațiunea juridică relativă la transportul obiectelor predate căii ferate și la transportul de persoane, în ceeace privește transportul obiectelor ce călătorul conservă cu sine în compartiment, după cum este speța ce adnotăm, jurisprudența destul de rară a tribunalelor franceze s'a fixat într'un sens diferit, sens ce dealtmintrelea a fost admis și de doctrină.

«Attendu, spune Tribunalul din Paris, qu'il est constant *qu'aucun contrat* de tranveze bagajele, şi totuşi să le fi lăsat să fie distruse de incendiu.

Având în vedere că, deşi conform regulamentului de transport, materialele lesne incendiabile, nu pot fi luate de călători în vagoane, şi agenţii căilor ferate au dreptul să examineze obiectele pe care călătorii le iau în vagoane, totuş neexistând pentru dânşii obligaţiunea de a examinà fiecare obiect, ci numai acelea cari par suspecte, nu poate fi culpă, dacă agenţii ei nu au examinat un bagaj în care s'a ascuns o substanţă inflamabilă, când acel bagaj nu a putut atrage atenţiunea că este suspect, prin aspectul său.

Considerând că, în specie întrucât Direcţiunea căilor ferate a cerut să dovedească fapte, care o exonerează de răspundere, numai prin exces de putere şi violarea art. 998 c. civ., a respins probaţiunea cerută şi a stabilit culpa, pe simpla deducţiune nesprijinită de fapte.

Că astfel fiind, partea a doua a motivului de casare este întemeiată.

Pentru aceste motive Curtea, admite recursul făcut de Direcţia C. F. R., casează deciziunea No. 71/928 a Curţei de Apel Bucureşti S. III-a.

Decizia No. 109 din 20 Ian. 1930.

---

sport n'est intervenu entre Devaux et le preposé de la Compagnie générale de voitures relativement à la statuette; qu'elle n'a pas été confiée à ce dernier qui n'a perçu pour elle aucun droit de transport.

Attendu dans ces conditions que les demandeurs ne sont pas fondé à demander que la compagnie générale des voitures soit de plein droit declarée responsable de l'accident survenu à la statuette; *qu'à defaut d'un contrat* ayant mis cet objet sous la garde de X, les consort Y sont tenus de prouver que le bois de la statuette est du à l'imprudence ou à la maladresse de ce dernier...

Par ces motifs, dit que les défendeurs ne sont pas de plein droit responsables de l'accident survenu en cours de route à la statuette *aucun contrat* n'ayant mis cet objet sous leur garde, admet en consequence à prouver tant par titre que par temoins les faits suivants:... (Trib. Seine 29 Janv. 1898 D. 1900/2/172).

In speţă statueta transportată de călător s'a spart din culpa cărăuşului. Proprietarul ce transportă acest obiect cu sine revendică suma de una mie franci pe calea unei acţiuni contractuale, rezultată dintr'un presupus contract de transport. Tribunalul francez a considerat însă că nu poate fi vorba de un contract relativ la transportul acestui obiect.

In ceeace priveşte doctrina ea a admis întocmai acest punct de vedere. Vom reproduce în rândurile ce urmează părerile savanţilor profesori Thaller şi Josserand ce s'au ocupat într'un mod mai special de această chestiune.

Iată ce spune Thaller: «C'est sur cette notion que reposent, là même où ils s'abstienent de le dire, les arrêts concernant la soustraction des bagages que les voyageurs conservent à la main dans les compartiments. Ces bagages n'ont pas été enregistrés, la compagnie les a simplement tolérés, ils sont demeurés sous la garde du voyageur lui même. A dire vrai, *en ce qui les concerne, aucun contrat de transport ne s'est formé.* En tout cas, le transporteur n'as pas été instruit de la quantité de ces objets ni de leur valeur. Cela exclut l'indemnité, à moins d'un fait précis de faute dument demontré, tel que le détournement par un agent. (Traité élémentaire de droit commercial ed. 4, 1910, pag. 599, No. 1189)».

Părerea aceasta este însuşită de cea mai mare parte a doctrinei. «La responsabilité contractuelle de la compagnie joue sans difficulté pour les colis enregistrés ou déposés à la consigne, comme pour les bagages non accompagnés; *elle est etrangère, au contraire, aux objets que les voyageurs conservent avec eux et relativement aux quels aucun lien obligatoire ne les unit au voiturier...* les bagages dits «à la main» demeuraient, de l'avis général, en dehors du cercle de la responsabilité contractuelle, et cela pour une raison qui est demeurée valable, parce qu'ils n'ont pas été pris en charge par le voiturier qui ignore leur existence... donc seule une faute bien caracterisée commise par la compagnie ou par ses agents pourrait lui ouvrir un recours en indemnité basé sur les articles 1382 et suivants du code civil...»

Urmează prin urmare că, călătorul transportă câteva obiecte cu sine nu pe baza unui contract relativ la acele obiecte ci pe baza unei toleranţe. Dacă ne referim la situaţia dela noi din ţară aceasta rezultă chiar şi din art. 28 al regulamentului C. F. R. ce precizează că «obiectele mici, uşor portative *se pot* luà de călători în vagoane» Insuş regulamentul s'a ferit de a întrebuinţà cuvântul de drept, tocmai de teamă să nu facă să nască în sarcina Căii Ferate obligaţiuni relative la aceste obiecte.

Opinia care ar vreà să vadă în regulamentul căii ferate o ofertă generatoare de contract, este după părerea noastră greşită, căci cel puţin partea a II-a a acestui regulament referitoare la expedierea călătorilor, nu poate aveà alt caracter decât de natură poliţienească.

Departe de a constitui o ofertă, el regulamentează circulaţia pe calea ferată cu acelaş drept cu care autoritatea publică regulamentează circulaţia pe străzile oraşului. Astfel el reglementează în partea II-a timpul plecărei, dă indicaţiuni de călătorie, prevede modul de a te comportà în sălile de aşteptare, se referă la fumatul în vagon, dă indicaţiuni relative la scăparea trenurilor, controlul biletelor, vătămarea vagoanelor, se ocupă cu luarea câinilor în vagoane, *de luarea obiectelor de mână în vagoanele de călători*, de atitudinea călătorilor în timpul călătoriei şi de actele de asemenea natură.

Toate aceste dispoziţiuni sunt de ordin poliţienesc, sancţionate în bună parte de amenzi, taxe cu caracter penal sau alte sancţiuni imediate, având prin urmare acelaş caracter poliţienesc ca măsurile luate pentru a asigurà într'un mod normal orice fel de circulaţiune.

Dacă am socoti această parte din regulament drept o ofertă generatoare de contract, spre a ajunge la concluziunea că obiectele ce călătorul conservă cu sine în compartiment călătoresc pe baza unui contract, şi că prin urmare în caz de distrugere a acestor obiecte, victima trebuie să invoce o culpă contractuală şi să intenteze acţiunile contractuale, după cum o părere solidară vroià să creadă, ar însemnà că nerespectarea regulamentului ar însemnà totdeodată neexecutarea unei convenţiuni, ceeace ar conduce inevitabil la consecinţe curioase, anume că dacă un călător ar fumà într'un compartiment unde fumatul este oprit, sau ar călători într'o ţinută necuviincioasă, sau ar aveà o puşcă încărcată cu sine, toate aceste fapte ar trebui socotite ca culpe contractuale săvârşite cu prilejul unui contract, generând astfel numai acţiuni contractuale ce ar conduce la despăgubiri, când în bună parte, după cum am arătat, aceste fapte sunt sancţionate prin amenzi sau alte sancţiuni cu caracter penal, după cum sunt sancţionate toate contravenţiunile la legile şi dispoziţiunile referitoare la circulaţia în genere,

Dacă ţinem seama că toate circulaţiunile sunt în cea mai mare parte regulate prin dispoziţiuni speciale de ordin poliţienesc, vedem că din punct de vedere juridic, partea II-a a regulamentului ce se ocupă într'un mod exclusiv cu regulamentarea circulaţiunei pe calea ferată, nu poate fi considerată ca o ofertă generatoare de contract, ci pur şi simplu ca dispoziţiuni de ordin poliţienesc. Aceasta cu atât mai mult cu cât § 29 din regulament, numeşte în alineatul 3 pe cei ce contravin dispoziţiunilor cuprinse în partea 2-a a regulamentului, singura ce se ocupă de transportul obiectelor ce călătorul conservă cu sine în compartiment, «contravenienţi», ceeace implică necontestat o noţiune penală.

După ce am arătat în rândurile precedente că atât din doctrină, din jurisprudenţa străină, precum şi din regulamentul căilor ferate române rezultă că bagajele ce călătorul conservă cu sine în compartiment nu călătoresc pe baza unui contract ci pe baza unei toleranţe, vom vedeà în rândurile ce urmează, că culpa datorită căreia aceste bagaje ar dispare, nu poate fi calificată decât ca culpă delictuală. Dealtmintrelea această natură juridică a culpei este determinată şi apare ca consecinţa normală a însuş concluziunilor mai sus arătate.

Menţionăm că această chestiune îşi capătă o deosebită importanţă pentru partea lezată. Pe ce text îşi va intemeià ea acţiunea în despăgubire? Pe articolul 998 sau pe textele speciale contractului de transport?

Importanţa acestei chestiuni erà cu atât mai mare cu cât Tribunalul Ilfov (sec. I com. sent. 1559 din 4 Noemb. 1927) într'o speţă similară, după ce a constatat şi distrugerea obiectelor reclamantului şi culpa căii ferate, a respins totuş acţiunea reclamantului pentru motivul că acţiunea fusese introdusă pe baza art. 998 când în realitate după părerea sa, culpa contractuală ar fi trebuit să fi fost invocată.

Menţionăm însă că această părere eronată nu a fost însuşită de jurisprudenţă, căci atât Curţile de Apel (Buc. sec. III dec. com. 71, din 4 Maiu 1928; Buc. s. IV dec. com. No. 29 din 27 Feb. 1929) cât şi Inalta Curte de Casaţie prin sentinţa ce adnotăm, respingând noţiunea de culpă contractuală, au stabilit că în astfel de împrejurări, culpa nu poate fi socotită decât ca culpă delictuală.

In ceeace ne priveşte, noi socotim că din punct de vedere juridic şi exegetic, discuţiunea în jurul calificărei culpei nu puteà — cel puţin în speţă — schimbà soluţiunea. Nu puteà să o schimbe, pentrucă indiferent de cum ar fi fost calificată culpa, delictuală sau contractuală, răspunderea cărăuşului erà angajată, întrucât orice culpă ce cauzează altuia o pagubă obligă pe autorul ei la despăgubire.

Impărţirea doctrinară a culpei, în culpă delictuală sau contractuală nu poate modifică decât condiţiunile relative la dovadă, poate întemeià prezumpţiuni, poate modi-

CAS. III, 20 Ian. 1930

TRANSPORT. BIJUTERII. PIERDERE. BAGAJ DE MÂNĂ. C. F. R. CULPĂ DELICTUALĂ. DAUNE.

Răspunderea C. F. R. pentru pierderea unor bijuterii aflate între bagajele de mână, este delictuală şi ca atare fondată pe dispoziţiile art. 998 c. civ.

A DOUA SPEŢĂ: (Elena Dabija cu C. F. R.).

CURTEA: Asupra motivului III de casare astfel formulat:

«Greşita aplicaţiune a art. 431 c. com. şi 30 şi 41 regulamentul de transport al C. F. R.

«Curtea de Apel a exclus dela desdăunare valoarea bijuteriilor atunci când în speţă erà vorba de daune delictuale după cum a judecat Tribunalul a cărui considerente au fost însuşite de Curtea de Apel».

Având în vedere că, Curtea de Apel, a scăzut din daunele cerute de recurenţi, suma de 18.200 lei care reprezentă valoarea bijuteriilor aflate în bagajele de mână distruse de incendiu, motivând că potrivit art. 431 c. com., 30 şi 41 din regulamentul de transport pe C. F. R., bijuteriile fiind condiţionalmente admise la transport, sunt cu desăvârşire excluse dela transportul de

---

fică quantumul despăgubirei, poate lărgi sau restrânge efectele ei, dar în nici un chip nu poate desfiinţă noţiunea de culpă ce singură provoacă conform principiilor fundamentale de drept răspunderea în limitele în care instanţele socotesc de cuviinţă.

Plecând dela acest adevăr necontestat şi care în realitate este principiul fundamental pe care se bazează întreaga teorie a răspunderei şi anume că răspunderea decurge din *culpă*, diviziunea ei în delictuală sau contractuală neputând influenţă decât anumite chestiuni de ordin mai puţin important, vom arătă în linii generale care este interesul acestei diviziuni.

In opinia general admisă (Planiol: Note D. 1886/2/458) cele două culpe se disting prin trei puncte: 1. Nu sunt apreciate la fel, căci în aprecierea faptului constitutiv de culpă, severitatea este mai mare pentru culpa delictuală decât pentru cea contractuală. 2. Există o deosebire de probă în aceea că culpa contractuală se presupune atunci când culpa delictuală trebuie dovedită. 3. Quantumul reparaţiunei prejudiciului diferă, despăgubirea fiind mai completă pentru paguba provocată de o culpă delictuală decât pentru cea provocată de o culpă contractuală.

Deosebirile acestea ce nu poartă decât asupra consecinţelor izvorîte din diviziune, sunt socotite de o parte din doctrină insuficiente spre a determină o reală dualitate. Mai mult, această doctrină reprezentată de Planiol, respinge sistemul dualităţei pe motivul că: «l'une et l'autre consistent également en un fait qui est la violation d'une obligation. Seulement, dans ce qu'on est convenu d'appeler la faute délictuelle, l'obligation violée est une obligation légale, ayant ordinairement pour objet un fait négatif, une abstention... cette division n'a ni sens ni raison d'être. *La nature de l'obligation violée reste sans influence sur la faute*» (Traité élém. dr. civ. vol. II, pag. 285).

Oricum ar fi, chiar pentru cei ce ar socoti că această doctrină este împinsă prea departe, un fapt este cert; anume că distincţiunea culpei în culpă delictuală şi contractuală nu influenţează decât asupra celor trei puncte mai sus enumărate. Şi într'un caz şi într'altul, culpa fiind generatoare de obligaţiune, un Tribunal nu poate respinge o acţiune bazată pe culpă, adică pe principiile dreptului comun izvorîte din art. 998 şi următorii, pentru motivul că culpa este contractuală, iar nu delictuală, căci aceasta ar însemnă a se îndepărtă de text ce nu face nicăeri o astfel de distincţiune, precum şi a consacră un principiu nejuridic, anume că o culpă n'ar produce obligaţiuni de despăgubire. Ar mai însemnă a nesocoti art. 998 şi următorii, singurele texte de principiu, ce nu pot fi eliminate sub nici un fel de cuvânt.

Dealtmintrelea, atât datoria de despăgubire ce rezultă din culpa contractuală cât şi cea care rezultă din culpa delictuală îşi au sorgintea naturală în unul şi acelaş principiu, chiar dacă ar mai există texte speciale în lege în afară de art. 998 şi următoarele. Sub raportul obligaţiunei de a despăgubi, această obligaţiune atât în culpa contractuală cât şi în culpa delictuală îşi are originea plasată în acelaş fapt, adică în faptul ce cauzează altuia un prejudiciu.

Ceeace determină răspunderea şi legitimează reparaţiunea, nu este raportul existent între cel ce a comis fapta şi cel ce a suportat paguba, ci însuş culpa.

Ea trebuie socotită de judecător şi dacă există culpă, ceeace este o chestiune de fapt la aprecierea instanţei de fond, poate fi această culpă contractuală sau delictuală, este cu neputinţă să nu determine răspunderea.

Reparaţiunea este cerută pe baza unei culpe, sau mai exact pe baza unui text formal de lege. Calificarea naturei juridice nu poate abrogă răspunderea şi dreptul la reparaţiune conferit de un text formal de lege. Răspunderea sub raportul principiului există. Numai chestiuni de secundară importanţă, pe care le-am menţionat, se găsesc afectate de natura juridică a culpei.

Deşi jurisprudenţa franceză este foarte sporadică în ceeace priveşte rezolvarea chestiunei ce ne preocupă, totuş putem constată din ansamblul ei, că această jurisprudenţă împarte obiectele ce călătorul transportă cu el în două categorii: 1-a. Bagajele ce călătorul *predă* căii ferate. 2-a. Bagajele ce călătorul transportă cu el în compartiment *fără a le predă* cuiva.

Dacă pentru primele ce călătoresc pe baza unui contract, răspunderea căii ferate este socotită contractuală, pentru cele din urmă, atât doctrina cât şi jurisprudenta, după cum am arătat la începutul notei de faţă, socotesc că răspunderea, în ipoteza în care aceste obiecte ar fi distruse prin culpa cărăuşului, decurge din art. 1382 şi 1383 (998 şi 999) al codului civil. ceeace are ca principală consecinţă că sarcina probei este pusă în seama victimei. «Quant aux bagages que les voyageurs conservent avec eux, la compagnie qui ne les a pas pris en charge ne saurait en être responsable, à moins que leur perte ou leur détérioration ne provienne d'un accident qui lui soit imputable (Féraud-Giraud, t. 3, No. 458; Trib. Seine 29 Juillet. 1898, D. P. 1900/2/172).

Doctrina şi jurisprudenţa franceză sunt de acord în a vedeà că, calea ferată răspunde pe baza unei culpe în condiţiunile art. 1382 fr., culpă ce trebuie dovedită de reclamant, şi că prin urmare toate obligaţiunile şi răspunderile, atunci când este vorba de obiecte nepredate, decurg din principiile dreptului comun.

După ce am arătat că atât jurisprudenţa cât şi doctrina franceză socotesc că bagajele ce călătorul conservă cu sine în compartiment nu călătoresc pe baza unui contract ci pe baza unei toleranţe, şi că deci în cazul în care aceste obiecte ar dispare prin culpa căii ferate, victima nu poate cere despăgubirea pe calea unor acţiuni contractuale în lipsă de contract, rămânându-i pentru reparaţia cuvenită numai acţiunile rezultate din art. 1382 (998), şi după ce am arătat că însuş regulamentul căii ferate române nu a modificat întru nimic această situaţiune întrucât — cel puţin partea II-a — nu poate fi socotit ca o ofertă generatoare de obligaţiuni, vom trece la a doua chestiune de drept rezolvată de sentinţa ce adnotăm şi care se poate astfel formulà:

Este ţinută calea ferată să despăgubească pentru bijuteriile şi obiectele de valoare aflate în bagajele pe care călătorul le conservă cu sine în compartiment?

Pentru a fi descărcate de datoria de a despăgubi bijuteriile şi obiectele preţioase aflate în valizele distruse de incendiul datorit culpei sale, administraţia căii ferate a opus dispoziţiunile art. 431 cod. comercial precum şi paragrafele 28 şi 30 din regualamentul C. F. R.

Art. 431 din codul comercial ce este astfel redactat: «cărăuşul nu răspunde de lucrurile preţioase, bani şi titluri ce nu i-au fost declarate şi în caz de pierdere sau stricăciune nu este răspunzător decât de valoarea arătată» nu poate aveà însă nici o speţă. El nu poate fi aplicat întrucât el nu funcţionează decât în prezenţa unui contract de transport, adică pentru bagajele predate, iar nu şi pentru bagajele ce călătorul conservă cu sine în compartiment, care am arătat că nu călătoresc pe baza vreunui contract şi pentru despăgubirea cărora acţiunea trebuie întemeiată pe baza art. 998 şi urm. cod. civil.

Dacă bijuteriile ar fi fost băgate în bagajele predate căii ferate şi ar fi pierit împreună cu alte bagaje, atunci evident că administraţia C. F. R. ar fi putut invocà art. 431, dar numai sub o condiţiune, anume ca această administraţie să ţie în staţiuni biurouri unde călătorii să poată face declaraţiunea valorilor ce au în bagaje. Dacă s'ar constatà însă că astfel de biurouri nu există, cum nu există în realitate, atunci administraţiunea C. F. R. n'ar mai puteà invocà art. 431, întrucât prin fapta sa ea a pus pe parte în imposibilitate de a face declaraţiunea cerută. Cumcă art. 431 nu se aplică decât bagajelor predate, rezultă clar din locul unde acest articol este aşezat în codul comercial, adică sub titlul XII ce se ocupă de contractul de transport, cât şi din art. 430 ce în partea sa finală spune: «In caz de pierdere a obiectelor unui călător, *predate cărăuşului*, fără arătarea conţinutului, quantumul despăgubirei este determinat după împrejurările particulare ale faptului».

Art. 431 este necontestat continuarea art. 430 şi nu face decât să desvolte ideea conţinută în art. precedent. Acest articol, cum dealtmintrelea toate cele cuprinse în titlul XII al codului referitor la contractul de transport, nu se poate aplicà decât bagajelor predate contra scrisoare de drum, adică atunci când există un contract expres, de transport. In speţă am arătat că nu poate fi vorba de contract, căci întreaga doctrină şi jurisprudenţă nu admit ideea contractului pentru transportul bagajelor bagaje, şi deci, în caz de pierdere a acestora, nu pot face obiectul unei cereri de daune.

Având în vedere că, fiind stabilit că bijuteriile se găseau în bagajele de mână distruse de incendiu, răspunderea Căilor Ferate nu poate fi contractuală, deoarece aceste bagaje, fiind în conformitate cu regulamentul de transport, în privigherea călătorului, nu călătoresc cu contract de transport, ca bagajele înregistrate, astfel că, textele pe care s'a bazat instanţa de fond, pentru a nu acordà daune pentru bijuteriile pierdute sau distruse, nu sunt aplicabile în cauză.

Că, însă, dacă pierderea sau distrugerea a provenit din culpa Căilor Ferate, în acest caz există răspundere delictuală, conform art. 998 şi urm. c. civ. dela care nu derogă nici o dispoziţie legală sau regulamentară în această materie, şi care se aplică la orice fel de obiecte aflate în bagajele de mână, deci şi la bijuterii, chiar dacă asemenea obiecte sunt condiţionalmente admise, când ar călătorì ca bagaje înregistrate.

Că, astfel fiind, instanţa de fond a făcut o greşită aplicaţiune a principiilor, când a apărat de răspundere Căile ferate pe baza textelor invocate, şi dar, acest motiv de casare este întemeiat.

Văzând că recurenţii au renunţat la motivele II şi IV de casare;

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul făcut de Elena Dabija, casează decizia No. 71/928 a Curţei de Apel din Bucureşti Secţia III-a şi trimete dosarul spre a fi judecat din nou de aceeaşi Curte.

Decizia No. 101 din 22 Ianuarie 1930.

Preşedinte **D. St. Mladoveanu**, Avocaţi pentru administraţia C. F. R., d-nul **Angelescu**, iar pentru soţii Dabija, d-nii **N. Marian** şi **N. G. Vrăbiescu**.

CAS. III, 18 Februarie 1930

TESTAMENT CONJONCTIV. ACT UNILATERAL. APLICAŢIUNEA ART. 857 ŞI 886 COD. CIV. EFECTE. RAŢIUNE. UN INSTRUMENT PROBATOR POATE CONŢINE MAI MULTE OPERAŢIUNI JURIDICE CU CARACTER DISTINCT ŞI VALABIL. (1) şi (2)

a) *Art. 857 cod. civ. prohibă, sub sancţiunea nulităţii prescrisă prin art. 886 cod. civ. testamentul conjonctiv, prin care două sau mai multe persoane testează împreună, în formă olografă, mistică sau autentică, — legea nefăcând nici o distincţiune, — una în favoarea celeilalte sau celorlalte, ori amândouă sau toate împreună în favoarea unei a treia persoană.*

Raţiunea interdicţiunei testamentului conjonctiv se află în caracterul de act unilateral de voinţă al testamentului şi preocuparea legiuitorului de a asigurà revocabilitatea dispoziţiunilor testamentare.

---

de mână. Neexistând contract de transport nu este cu putinţă să se transplanteze, atunci când aceste bagaje dispar prin culpa căii ferate, un text ce nu se poate aplicà decât atunci când este vorba de contract de transport. Urmează prin urmare ca, în lipsa unor dispoziţiuni speciale ce ar exonerà pe cărăuş de obligaţiunea despăgubirei unor astfel de obiecte, regulele comune să-şi găsească aplicare şi despăgubirea să privească şi aceste obiecte.

In ceeace priveşte regulamentul C. F. R. din care administraţia a invocat trei paragrafe spre a fi scutită de despăgubirea bijuteriilor şi lucrurilor de valoare, paragraful 28, 29 şi 30, s'a arătat că numai paragrafele 28 şi 29 sunt referitoare la luarea bagajelor de mână în vagoanele de călători.

Paragraful 28 este astfel întocmit: «Obiectele mici, uşor portative se pot luà de călători în vagoane întrucât ele nu incomodează prin mirosul lor, numărul lor, sau în alt mod celelalte persoane care călătoresc împreună şi întrucât nu se opun prescripţiunei de ordine publică, sanitare sau administrative. Pentru aceste obiecte nu se eliberează recepise de bagaje, *ele trebuie să fie privegheate de proprietarii lor...*».

Acest paragraf ce este cuprins în partea a II-a a regulamentului, conţine după cum se poate vedeà dispoziţiuni de ordin pur poliţienesc, după cum de ordin poliţienesc este întreagă partea II-a a regulamentului ei, după cum am arătat în altă parte se referă la orarii, curse speciale, preţuri de parcurs, eliberarea biletelor, săli de aşteptare, fumatul în vagoane, atitudinea în timpul călătoriei, vătămarea vagoanelor, luarea câinilor în vagoane şi altele.

Partea III-a a regulamentului referitoare exclusiv la contractul de transport şi care este intitulată «expedierea bagajelor» din care s'a invocat paragraful 30, nu poate fi luată în discuţiune, întrucât ea se referă numai la *bagajele predate*, adică la bagajele ce călătoresc pe baza unui contract de transport, ceeace am arătat că nu este speţa.

In paragrafele 28 şi 29 (Partea II-a a regulamentului) singurele aplicabile bagajelor de mână nu există nici o dispoziţiune prohibitivă sau limitativă referitoare la obiectele preţioase. Nici nu puteà să existe, întrucât obiectele de valoare în cantităţi mici nu pot fi transportate dela un loc la altul decât pe această cale, deoarece numai astfel călătorul poate aveà privegherea directă asupra acestor obiecte.

Calea ferată se descarcă prin paragraful 28 de orice răspundere relativă la *pierderea* acestor obiecte, dar nu se descarcă nicăeri de răspunderea distrugerei survenită din culpa sa. *Călătorul este prin urmare obligat să poarte grija acestor obiecte iar administraţia căii ferate este obligată să nu provoace distrugerea lor prin culpa sa.*

Paragraful 30 invocat de administraţia căii ferate nu se referă decât la obiectele preţioase ce călătoresc în *bagajele expediate*, adică predate cu foae de drum, căci partea III-a a regulamentului este clară, ea fiind intitulată «expedierea bagajelor». Paragraful 30 vorbeşte de obiectele excluse dela transportul de mărfuri, pe care le opreşte prin al. 5 şi dela transportul de bagaje, precum şi de obiecte condiţionalmente admise la transportul de mărfuri, despre care se ocupă partea VI-a a regulamentului relativă la mărfuri.

Toate aceste dispoziţiuni nu sunt însă aplicabile decât când este vorba de mărfuri sau *transporturi de bagaje predate*, iar nu şi pentru cazul când un călător îşi ia bijuteriile cu sine în sacoşă sau valize mici, bijuterii ce poartă într'un mod normal asupra sa orice călător de sex feminin.

Transportul acestor obiecte în cantităţi mici, ce face parte din însăş îmbrăcămintea unei persoane, nu poate fi socotit în cadrul parag. 30 referitor numai la expedierea bagajelor şi a mărfurilor.

Dacă autorii regulamentului ar fi avut intenţiunea să le excludă dela un astfel de transport, ar fi edictat-o în paragrafele 28 şi 29 ale regulamentului, singurele referitoare la bagajele de mână şi unde se constată că în numărul obiectelor excluse dela astfel de transport nu figurează şi bijuteriile.

Din nici un paragraf al regulamentului nu rezultă că administraţia căii ferate înţelege să nu despăgubească astfel de obiecte, atunci când ele sunt luate de călător cu sine şi când dispariţia lor este datorită nu neglijenţei călătorului, ci culpei căii ferate.

In concluziune socotim că nici art. 431 din codul comercial şi nici paragraful 30 din regulamentul căilor ferate, cuprins în partea III referitoare la expedierea bagajelor şi mărfurilor predate cu foae de drum, nu se pot transplantà din domeniul contractului de transport pentru a fi aplicate bagajelor de mână ce călătorul ia cu sine în compartiment, şi ce nu fac obiectul unui contract de transport, astfel după cum s'a stabilit într'un mod unanim de doctrina şi jurisprudenţa străină cât şi de sentinţa Inaltei Curţi de Casaţie, de care ne ocupăm în prezentele rânduri.

In ceeace priveşte paragraful 28 al regulamentului căilor ferate, ce are un caracter pur poliţienesc, faptul de a se lăsà bagajele în privegherea călătorului nu exonerează direcţia căii ferate de răspunderea de drept comun, răspundere ce izvorăşte din faptul distrugerei acestor obiecte prin culpa sa. Urmează prin urmare, şi aceasta este jurisprudenţa pe care a fixat-o Inalta Curte, că în ipoteza când se dovedeşte atât prejudiciul victimei cât şi culpa căii ferate, administraţiunea C. F. R. este ţinută pe baza art. 998 să despăgubească toate obiectele distruse, chiar dacă ele sunt bijuterii sau alte lucruri de valoare.

N. G. VRĂBIESCU
Doctor în drept dela Paris, Avocat

(1) Iată textul motivelor de recurs:

«Violarea, greşita interpretare şi aplicare a art. 857 combinat cu art. 886 cod. civ., exces de putere.

Fostul meu soţ, Emil Damian prin testamentul olograf din 17 August 1916 m'a instituit legatară a unei fracţiuni de moştenire. Acest legat a fost constituit din voinţa sa liberă. Singurele raţiuni din cari pornesc acest testament sunt dragostea, devotamentul, sacrificiul pe cari le-am făcut pentru soţul meu fiind în acelaş timp în măsură să-i înţeleg opera de pictor, având şi eu această pregătire, iar obiectele din testament fiind în mare parte operă de pictor. Acest testament este scris în întregime, datat şi semnat de fostul meu soţ, întrunind astfel toate condiţiunile art. 859 cod. civ.

După acest testament, care formează un act juridic, distinct, independent, pe

In testamentul conjonctiv, opera nu este a unei singure voinţe unice, ci aceasta voinţă este supusă sugestiunei şi influenţei celorlalţi testatori, născându-se totdeodată controversă asupra efectelor pe cari le-ar produce revocarea dispoziţiunilor testamentare numai de o parte din testatori.

b) *Totuş, dacă dispoziţiunile de ultimă voinţă ale mai multor persoane se găsesc reunite materialmente, fiind scrise pe acelaş instrument probator, ele constituie însă tot atâtea testamente valabile câţi testatori sunt, dacă formează acte juridice distincte şi independente unul de altul, întrunind fiecare din ele condiţiunile de formă cerute de lege.*

Zoe Cucliu cu Eliza Damian.

CURTEA: Asupra motivelor de recurs (vezi motivele în notă).

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că Eliza Damian, intimată în recurs, a intentat acţiune contra recurentei, Zoe D. Cucliu, pentru anularea testamentului olograf din 17 August 1916, prin care defunctul ei frate Emil Damian lăsase întreaga sa avere recurentei, fosta lui soţie, sprijinind acţiunea pe motivele că testamentul este conjonctiv şi în tot cazul rezultatul captaţiunei şi sugestiei din partea recurentei; că acţiunea, fiind respinsă de Tribunalul Ilfov S. I, a fost admisă însă în apel de Curtea din Bucureşti prin deciziunea atacată cu recurs; că pentru a ajunge la această soluţiune, Curtea de Apel constată că prin testamentul atacat pictorul Emil Damian recunoaşte că la moartea sa toată averea lui, compusă din mobilă, tablouri originale şi altele, este proprietatea soţiei sale Zoe, azi căsătorită cu d-l Cucliu.

Că, după această dispoziţie testamentară scrisă, datată şi subscrisă de Emil Damian, pe aceeaş faţă a testamentului şi în continuare Zoe Damian, azi Cucliu, recunoaşte şi ea că în caz de moarte naintea soţului, acesta este proprietarul averei arătate în testament, iar că în caz când şi soţul va decedà, atunci Dumitru Cucliu, prietenul lor şi actualul soţ al recurentei, să dispună de avere conform instrucţiunilor ce i le-a dat verbal; că această de a doua dispoziţiune testamentară scrisă şi subscrisă de recurentă este semnată mai jos, cu menţiunea: «pentru conformitate», de Emil Damian şi Dumitru Cucliu; că, în fine, după această dispoziţiune, tot pe acelaş instrument probator s'a scris un post-scriptum, având aceeaş dată şi fiind semnat atât de Zoe Damian cât şi de pictorul Emil Damian, prin care se arată că în caz când Dumitru Cucliu va fi împiedicat să-şi îndeplinească obligaţiunile, atunci intimata, Eliza Damian, sora defunctului pictor, să dispună de avere, sub anumite îndatoriri; iar mai departe, Curtea

---

aceeaş hârtie urmează testamentul meu, împreună cu un post-scriptum făcut tot de mine care are şi semnătura fostului meu soţ pentru conformitate. Testamentul şi post-scriptumul făcut de mine constituesc un act juridic deosebit.

Când Curtea de Apel decide dar că testamentul fostului meu soţ împreună cu testamentul meu şi cu post-scriptumul făcut de mine formează un testament conjonctiv, violează, interpretează şi aplică greşit art. 857 cod. civ. combinat cu art. 886 cod. civ., deoarece aceste articole se ocupă de testamentul în care testează două sau mai multe persoane prin acelaş act, una în favoarea celeilalte sau în favoarea unei terţe persoane. Sau — după cum am arătat mai sus — testamentul fostului meu soţ este cu totul distinct de testamentul şi postscriptumul meu, conţinând numai voinţa sa».

2. «Denaturare de acte. Exces de putere.

Intrucât testamentul fostului meu soţ este scris în întregime, datat şi semnat numai de el, fără să se mai amestece altă voinţă, nu se poate susţine că el are vreo legătură cu testamentul şi post-scriptumul meu care formează un act juridic deosebit. In testamentul fostului meu soţ, nu este decât voinţa şi semnătura sa. In testamentul şi post-scriptumul meu se află şi semnătura fostului meu soţ Emil Damian şi actualului meu soţ I. Cucliu. Insă în moştenirea care formează obiectul acestui proces, nu s'a pus în valoare testamentul şi post-scriptumul meu, ci testamentul fostului meu soţ. Intrucât testamentul său conţine o simplă voinţă şi formează un singur act juridic, nu poate fi vorba de conjonctivitate.

In testamentul conjonctiv se află mai multe manifestări de voinţă, mai multe acte juridice, din această pricină vine greutatea de revocare a testamentului din partea unuia dintre testatori, singura pricină pe care legiuitorul a sancţionat-o cu nulitatea. Sau, întrucât testamentul fostului meu soţ în chip clar, fără îndoială şi fără posibilitate de discuţie, conţine o singură voinţă, formează un singur act juridic sub o singură semnătură, Curtea de Apel decizând că este un testament conjonctiv l-a denaturat comiţând un exces de putere».

3. «Omisiune esenţială. Nemotivare.

Deşi Curtea de Apel pune în discuţie numai un singur motiv de apel şi anume nulitatea testamentului din pricina conjonctivităţei, totuş în consideraţiunile acestui motiv susţine că fostul meu soţ a semnat prima parte a testamentului sub sugestia celorlalte dispoziţiuni testamentare.

Sau în aceste considerente nu poate fi vorba de captaţie şi sugestie, deoarece această chestie a format obiectul unui motiv deosebit pe care noi l-am combătut cu acte şi dovada cu martori, pe cari Curtea nu le-au pus în discuţie, nu a făcut nici o motivare nici nu s'a pronunţat asupra dovezilor noastre.

Iată pentru ce consideraţiuni susţinem — în cazul când discuţiunea s'ar angajà pe tema sugestiei — omisiune esenţială şi nemotivare. Susţinem însă, fără să facem nici o recunoaştere, că a doua instanţă de fond nu a reţinut şi nu a pus în discuţie decât motivul conjonctivităţei fără să mai discute alte motive de apel. Incât Curtea când a vorbit de sugestie în considerentele sale s'a referit la conjonctivitate».

(2) Art. 857 cod. civ. prevede sub sancţiunea nulităţei edictată de art. 886 cod. civ. că: «două sau mai multe persoane nu pot testà prin acelaş act, una în favoarea celeilalte, sau în favoarea unei a treia persoană».

Regula interzicerei testamentelor conjonctive derivă din caracterul unilateral şi revocabil al testamentului.

Testamentul trebue să fie opera exclusivă a unei singure voinţe riguros *personală*, exprimată în aşà fel şi în aşà condiţii încât să nu fie schimbată, influenţată sau oprită de nici un obstacol *contractual* care să-i îngreuneze sau împiedece libera facultate de a-şi revocà actul până la moarte sau libertatea de a-şi exprimà liber voinţa cu prilejul confecţionărei testamentului. Trebue însă specificat că ceeace legea opreşte este dispoziţia testamentară care are un caracter contractual. Contrariu, ar însemnà că mai multe voinţe pot participà la confecţionarea testamentului, care ne mai fiind opera unei singure voinţe unilaterală, n'ar mai puteà fi revocabil decât prin acordul de voinţă al autorilor testamentului.

In consecinţă, nu se poate, ca un testament să fie făcut în contextul unic al unui acelaş act, de două sau mai multe persoane, fie în avantajul unei a treia persoană, fie cu dreptul de dispoziţie reciprocă şi mutuală.

Dar nimic nu împiedică pe două persoane să-şi facă dispoziţiuni testamentare nu numai prin testamente diferite ci chiar pe acelaş instrument probator, atâta vreme cât sunt acte juridice independente şi distincte unul de altul, redactate în condiţiunile de formă cerute de lege, căci regula interzicerei nu se aplică decât dispoziţiunilor testamentare, a două sau mai multe persoane, cuprinse şi exprimate în contextul singur a unui acelaş act. Cât timp, însă, actul este expresia unei singure voinţe, conţinând dreptul de revocare neîmpiedecat de nici un individ sau altă operaţiune juridică opusă, testamentul este valabil nu numai când ar fi redactat pe aceeaş foaie de hârtie, — de ex.: unul pe o faţă, iar celălat pe verso al hârtiei sau pe foi diferite, cu conţinutul exact al celuilalt — sau dispoziţii mutuale şi corelative, — ci, chiar pe faţa aceluiaş instrument probator, destul ca din cuprinsul lui să rezulte o singură voinţă neîngrădită în dreptul său de revocare; dispoziţia să aibă însă un obiect distinct celorlalte.

Ceeace legea opreşte, este testamentul făcut într'un act cu caracter *contractual*, nu legătura materială a actelor juridice.

Deasemenea, testamentul nu trebue să fie rezultatul sugestiei sau influenţei celorlalţi testatori, nici dependinte intelectualmente de celelalte dispoziţiuni testamentare ale celorlalte încât la un loc cu celelalte, să formeze un singur act juridic.

Este adevărat că jurisprudenţa, în idolatrizarea textului, comite adesea excese cari nu corespund utilităţei generale şi interesului atât al părţilor sau scopului textului. Codul nu trebue interpretat şi întors împotriva interesului societăţei pentru care este creiat. Rigurozitatea aceasta. că testamentul să fie opera exclusiv şi personală a unei singure voinţe, a mers până acolo că jurisprudenţa a invalidat un testament redactat de o mână streină în cea mai mare parte, dar subscris de testator. (Revue critique de législation et de Apel, după ce constată cele de mai sus, motivează că din cuprinsul testamentului și împrejurările în cari s'a produs — în preajma plecărei lui Emil Damian în răsboiu — rezultă că, prin testamentul în discuție, alcătuit în acelaș moment de Emil Damian, Zoe Damian și Dumitru Cucliu și semnat de toți aceștia, Emil Damian a testat în favoarea soției sale, apoi aceasta în favoarea soțului său, eventual în favoarea prietenului Dumitru Cucliu și în fine ambii soți Damian au convenit că în caz de lipsă a lui Dumitru Cucliu legatul să revină intimatei; că din diferiți termeni ai testamentului — pe cari Curtea îi examinează — rezultă că Emil Damian a semnat prima parte a testamentului sub sugestiunea celor cuprinse și în celelalte dispozițiuni testamentare cari urmează și sunt semnate de dânsul alături de Zoe Damian și Dumitru Cucliu, a căror acord de voințe este evident; că, așà fiind, testamentul întrunește toate elementele unui testament conjonctiv prohibit prin art. 857 cod. civ. și deci este nul, conf. art. 886 cod. civ.; că fiind întemeiat acest motiv de anulare al testamentului, conchide Curtea de fond, pe baza căruia trebuie admisă acțiunea intimatei, este inutil a se mai discută și al doilea motiv de nulitate sprijinit pe captațiune și sugestie.

Având în vedere că prin motivele de recurs recurenta pretinde că testamentul fostului ei soț, formează un act juridic distinct de testamentul ei și post-scriptum; că numai cu exces de putere și denaturarea testamentului a putut Curtea de Apel să constate că dispozițiunile testamentare, formează un testament conjonctiv și astfel a violat art. 857 și 886 cod. civ. când a considerat nul testamentul pe această considerațiune.

Considerând că art. 857 cod. civ. prohibă, sub sancțiunea nulității prescrisă prin art. 886 cod. civ., testamentul conjonctiv, prin care două sau mai multe persoane testează împreună — în formă olografă, mistică sau autentică, legea nefăcând nici o distincțiune — una în favoarea celeilalte sau celorlalte ori amândouă sau toate împreună în favoarea unei a treia persoane; considerând că rațiunea interdicțiunei testamentului conjonctiv se află în caracterul de act unilateral de voință al testamentului și în preocuparea legiuitorului de a asigurà revocabilitatea dispozițiunilor testamentare; că prin admiterea testamentului conjonctiv se dă posibilitatea ca testamentul să nu mai fie opera voinței unice a testatorului, ci această voință să fie supusă sugestiunei și influenței celorlalți testatori și, totdeodată, din cauza interdependenței dintre dispozițiunile testamentare, se pot naște discuțiuni și controverse asupra efectelor pe cari le-ar produce revocarea dispozițiunilor testamentare numai de o parte dintre testatori.

Considerând, dar, că este conjonctiv și, deci, interzis de lege numai acel testament prin care două sau mai multe persoane își contopesc, indiferent sub ce formă, dispozițiunile de ultimă voință în contextul unic al unui singur și acelaș act, adică în care există o legătură intelectuală între diferitele dispozițiuni testamentare și aceste dispozițiuni sunt dependente unele de altele formând un singur act juridic.

Că, dimpotrivă, chiar dacă dispozițiunile de ultimă voință ale mai multor persoane se găsesc reunite materialmente, fiind scrise pe acelaș instrument probator, ele constituie totuș, tot atâtea testamente valabile câți testatori sunt, dacă formează acte juridice distincte și independente unul de altul, întrunind fiecare din ele condițiunile de formă cerute de lege.

Considerând că este de atributul exclusiv al instanțelor de fond — întrucât ele nu comit vreo denaturare sau eroare gravă de fapt și motivează soluțiunea lor — să constate din examinarea dispozițiunilor testamentare ale mai multor testatori scrise pe acelaș instrument probator existența elementelor de fapt cari să caracterizeze în drept de testament comparativ asemenea dispozițiuni testamentare.

Considerând că, în speță, este constant că testamentul din 17 August 1916 cuprinde în el dispozițiuni testamentare făcute de mai multe persoane; în prima parte pictorul Emil Damian testează în favoarea soției sale, în a doua parte aceasta testează în favoarea soțului sau eventual a unei terțe persoane și, în fine, prin post-scriptum ambii soți Damian testează în privința aceleiaș averi în favoarea, sub anumite condițiuni, a intimatei în recurs, Eliza Damian.

Considerând că instanța de apel stabilește în fapt că deși prima dispozițiune testamentară, prin care Emil Damian testează în favoarea recurentei, soția sa, întrunește condițiunile unui testament olograf — fiind scris, subscris și datat de

---

de jurisprudence 1930, pag. 91, *Les testaments olographes écrits avec la participation d'une maine étrangère* par Félix Michaud; *Jurisprundența Generală*, 1930, pag. 966, Cas. I, dec. 1282 din 12 Martie 1930).

Regula interzicerei testamentului conjonctiv își are origina în ordonanța franceză a testamentelor din 1735, prohibițiune mai severă astăzi decât sub imperiul ordonanței, care aduceà regulei o excepție vizând testamente-partaj, făcute de ascendenți.

Deși scrisă la secțiunea consacrată formei testamentelor, această regulă care prohibă testamentul conjonctiv, ar păreà că este o regulă de fond, iar nu de formă.

Intr'adevăr, această prohibire se explică numai prin faptul că un testament nu poate să conțină expresia voinței libere a mai multor persoane. Apoi dispozițiunea testamentară trebue să emană dela o singură voință, păstrând dreptul de revocare pe care legea îl acordă și care drept trebue să rămână intact până la moarte.

Instanțele superioare franceze au îmbrățișat ambele soluții.

Chestiunea s'a discutat cu ocazia unui testament, dacă ar fi nul, prin faptul că ar cuprinde acceptarea legatarului și pe lângă aceasta și angajamentul de a executà sarcinele impuse de testator.

Această chestiune se leagă de ideea de a ști dacă interzicerea testamentului conjonctiv, constitue o regulă de fond sau o regulă de formă.

In concepțiunea acelora care văd în regula prohibirei testamentelor conjonctive, o regulă de formă, testamentul astfel conceput trebue anulat, având un caracter contractual, sinalagmatic, etc., prohibit de lege.

Acei care consideră regula, ca fiind de fond și o consecință a revocabilităței testamentului, vor considerà că acceptarea legatarului fiind subordonată în efectul său faptului că testatorul să nu uzeze în urmă de dreptul său de revocare care rămâne neatins, testamentul este valabil, căci acceptarea legatarului, nu poate să vateme sau să vițieze testamentul. D-l profesor Demogue arată, că tecnic testamentul este un fel de ofertă revocabilă până la moarte, dar irevocabil din acest moment și susceptibil de a fi acceptat numai după deces și în care caz își are efect cu data zilei decesului.

Am arătat mai sus că testamentul este opera unei singure voințe riguros *personală*, ceeace însemnează că nu admite reprezentant și nu se poate testà moștenirea prin mandatar legal sau voluntar. Testamentul conjonctiv admis de dreptul roman, erà neinterzis de codul Caragea și Calimach, pentru multe din varietățile sale. După codul Calimach erà valabilă dispozițiunea testamentară prin care doi testatori legau averea lor de una și aceeaș persoană. cu restricțiunea folosinței acestei averi, în favoarea testatorului supraviețuitor ș. a. m. d.

Sub imperiul legei Caragea, două persoane puteau să dispună valabil prin unul și acelaș testament stabilind dispozițiuni valabile reciproc sau în favoarea unei terțe persoană.

In consecință, testamentul conjonctiv făcut sub legiurea Caragea, este valabil, chiar dacă testatorul a încetat din viață sub actualul cod. Regula prohibirei din art. 857 cod. civ. regulează o chestiune de formă exterioară dând loc la o nulitate absolută, neaplicându-se însă testamentelor făcute sub legiuirile vechi sau celor făcute în țară streină.

Regretatul profesor Cantacuzino susținea, că regula prohibițiunei din art. 857 cod. civ. regulează o chestiune de formă testator — totuş, ea nu formează un act juridic independent, ci se află în stare de dependință cu dispozițiunile testamentare următoare, fiind făcute sub sugestiunea lor, şi formând împreună cu acestea un singur act juridic, toate dispozițiunile testamentare fiind opera unui acord de voință între Emil Damian şi Zoe Damian cu asistența lui Dumitru Cucliu.

Considerând că instanța de apel motivează că această constatare rezultă din însuş cuprinsul dispozițiunilor testamentare şi împrejurărilor în cari s'au produs, şi anume în primul rând din împrejurarea, că, dispozițiunile testamentare, fiind cuprinse în acelaş instrument probator, au fost făcute în acelaş moment şi două din ele sunt semnate de ambii testatori, Zoe şi Emil Damian, şi apoi din diferiții termeni întrebuințați, prin cari testatorii iau împreună diferite dispozițiuni prin post-scriptum relativ la averea ce face obiectul tuturor dispozițiunilor testamentare.

Considerând că, constatarea de mai sus rămâne definitivă întrucât este motivată şi Curtea de Apel — contrar susținerilor recurentei — n'a denaturat vreo clauză clară şi categorică din dispozițiunile testamentare, ci n'a făcut decât să interpreteze — chestiune ce este de resortul exclusiv al instanțelor de fond — diferite clauze din acele dispozițiuni, cari erau susceptibile de interpretare.

Că, aşà fiind, dispozițiunile testamentare din testamentul 17 August 1916 fiind dependinte unele de altele şi cu intențiunea testatorilor constituind un singur act juridic, opera unui acord de voințe, iar nu manifestări unilaterale şi independente, față de principiul enunțat, bine Curtea de Apel a caracterizat în drept acele dispozițiuni testamentare ca formând un testament conjonctiv şi bine a judecat când a declarat nul testamentul conf. art. 857 şi 886 cod. civ.; şi deci motivul 1 şi 2 de recurs nu sunt întemeiate.

Văzând motivul al III-lea (ultim) de recurs:

Considerând că acest motiv de recurs, prin care recurenta critică deciziunea Curței de Apel pentru omisiune esențială şi nemotivare în eventualitatea când testamentul în discuție ar fi fost declarat nul şi pe motiv de captație şi sugestie, este deasemenea neîntemeiat întrucât Curtea de Apel sprijină soluțiunea sa numai pe caracterul conjonctiv al testamentului, arătând formal că față de această cauză de nulitate care este întemeiată, devine inutil de a mai discută motivul de captație şi sugestie.

Că, astfel, recursul cată să fie respins.

Decizia No. 665 din 18 Febr. 1930.

Preşedința d-lui **Sever Tipei**, consilier.

CAS. II, 25 Septemvrie 1929

EXTRĂDARE. CARACTERUL EXTRĂDĂREI. ACT DE GUVERNĂMÂNT. ANCHETA JUDICIARĂ. CARACTERUL SĂU. ARESTARE PROVIZORIE. APLICAȚIUNEA NORMELOR PROCEDUREI PENALE. CONTROLUL PUTEREI JUDECĂTOREŞTI. PRINCIPIUL SEPARAȚIUNEI PUTERILOR IN STAT. (1)

1. *Ancheta judecătorească ordonată conf. art. 6 al legei din 9 Iulie 1866, face parte integrantă din extrădare şi prin consecință îmbracă la rându-i caracterul actului administrativ de guvernământ, cu care extrădarea este învestită, exceptându-se ca atare în totalitate, controlului puterei judecătoreşti, prin aplicațiunea principiului separațiunii puterilor în Stat.*

2. *Mandatele de arestare, fiind emise în această materie, din ordinul guvernului român şi nu din propria inițiativă a organelor puterei judecătoreşti, au acelaş caracter ca şi extrădarea şi prin consecință normele procedurei penale relative la emiterea, confirmarea şi atacarea lor în justiție, nu le sunt aplicabile.*

3. *Arestarea în materie de extrădare fiind exceptată controlului puterei judecătoreşti prin aplicațiunea art. 107 alin. ultim din Constituție, rămâne la exclusiva apreciere a puterei executive, atât în ce priveşte ordonarea, cât şi revocarea arestărei.*

CURTEA: Asupra inadmisibilității recursului de față.

Considerând că în sistemul admis de legiuitorul român prin art. 6 al legei din 9 Iulie 1866 relativă la desființarea Consiliului de Stat, rezolvarea cererilor de extrădare aparține în mod exclusiv Consiliului de miniştri, a cărui deciziune este însă condiționată de existența unei anchete judiciare, efectuate de organele Ministerului de Justiție — procuror şi judecător de instrucție, purtând asupra condițiunilor de fond şi de formă necesare, în această materie, şi privitoare atât la persoana celui a cărei extrădare se cere — de ex. național, cât şi la infracțiunea comisă de acesta de ex. politică, prescrisă, amnistiată, pedepsibilă cu moartea, etc.

Că însă această anchetă, calificată judiciară prin chiar interven-

---

exterioară, care dă loc la o nulitate absolută, dar care nu se aplică nici la un testament făcut sub legea veche chiar când autorul ar fi decedat sub imperiul legei noi, nici la un testament făcut într'o țară streină, a cărei lege nu prohibă testamentul conjonctiv.

După modesta noastră părere, credem că, dacă regula art. 857 cod. civ. nu se aplică testamentelor făcute sub imperiul legiuirilor vechi este şi pentru motivul că dacă legiuitorul ar fi considerat aceste testamente nule, trebuià s'o spue expres, dând un termen părților interesate să-şi confecționeze testamentele după cerințele noului cod.

Cum s'ar puteà să fie nul actul făcut paza tuturor formelor legale în momentul redactărei, fiindcă autorul a murit la un ceas după promulgarea noului cod, sub imperiul căruia testamentul îşi produce efectele?

Deci nu este vorba de calcule pe zile şi ani, ci de un principiu elementar că un act făcut valabil sub o lege veche, rămâne bun, atâta vreme cât nu este desființat în mod expres sau nu contravine ordinei publice sau bunelor moravuri.

FRATEA DÂRLEA
Judecător Trib. Târnava-Mică

(1) «Toute extradition implique une arrestation» spune Maurice Travers (Le droit pénal international, vol. V, pag. 91 No. 2318) şi cu el sunt de acord toți autorii pentru bunul motiv că, prin natura lucrurilor nu este posibil ca un Stat să remită altui Stat pe persoana a cărei extrădare se cere, fără a recurge la privarea de libertate.

Arestarea fiind aşadar o măsură necesară în efectuarea extrădărei, deci un simplu act preparator în raport cu actul principal care este extrădarea caracterului său ca şi procedura sa, nu pot fi decât acelea atribuite actului principal. (M. Travers, *op. cit.*, V, pag. 229).

Sprijinită pe ideia de asistență juridico-penală internațională, extrădarea nu poate fi privită în raporturile dela Stat la Stat decât ca un act de reciproc omagiu şi ajutor, deci ca un act politico-diplomatice de atributul exclusiv al suveranității.

In raporturile dintre Stat şi indivizi, caracterul extrădărei poate însă varià. Mai întâi, din acest punct de vedere, trebuie să distingem extrădarea activă de cea pasivă. Extrădarea este activă pentru Statul care cere să i se remită pe această cale un infractor şi este din contră pasivă pentru Statul căruia i s'a adresat cererea.

Extrădarea activă este întotdeauna un act politico-administrativ (de guvernământ) în raport cu indivizii a căror extrădare se cere şi deci în cadrul acestui caracter vor fi soluționate toate chestiunile privind acest raport (v. Poittevin, Code d'instr. crim., art. 5-7, appendice, No. 260 şi urm.).

Extrădarea pasivă are în raport cu indivizii a căror extrădare se cere, caracterul pe care legea Statului respectiv înțelege să i-l atribuie. Astfel sunt legiuiri cari atribuiesc extrădărei pasive caracterul de act judiciar şi jurisdicțional, în sensul că conferă puteri judiciare şi organelor sale soluționarea de extrădare, aşà încât toate investigațiunile necesare se fac pe cale judiciară, iar admiterea sau respingerea cererei se hotărăşte pe cale jurisdicțională (atingându-se chiar fondul) şi cu controlul inerent hotărîrilor judecătoreşti. Acest sistem este consacrat în Anglia şi în Statele nord-americane (v. Garraud, Traité, I, pag. 460-1; Fournier, Code de proc. crim. de New-York, pag. 408 şi urm.).

Alte legiuiri atribuiesc extrădărei paţiunea organelor judecătoreşti, dependente de Ministerul Justiţiei, nu constituie în realitate, decât un simplu aviz, lipsit de orice forţă obligatorie faţă de Consiliul de miniştri, singurul chemat, în mod exclusiv, să statueze asupra cererilor de extrădare, întrucât rolul ziselor organe, — limitat la colectarea tuturor informaţiunilor necesare şi utile rezolvărei cererei cu care Guvernul e sesizat şi la avizarea lor, în ceeace priveşte îndeplinirea condiţiunilor legalmente pretinse — se caracterizează, prin chiar natura sa, pur informativ.

Că faţă de acest caracter necontestabil şi cum ancheta judiciară se efectuiază în temeiul unei delegaţiuni legale dată de puterea executivă organelor Ministerului de Justiţie, urmează că această anchetă face parte integrantă din extrădare şi prin consecinţă îmbracă la rându-i caracterul actului administrativ de guvernământ, cu care extrădarea este învestită, exceptându-se ca atare, în totalitate, controlului puterii judecătoreşti, şi prin aplicaţiunea principiului separaţiunei puterilor în Stat.

Că pe de altă parte, deşi din convenţiunile de extrădare încheiate de Statul român cu Italia, Belgia, Marea Britanie, Olanda, Austro-Ungaria, Ungaria, Cehoslovacia şi Bulgaria, rezultă că arestarea provizorie a infractorului se operează după prescripţiunile legei Statului căruia i s'a cerut extrădarea, nu este însă mai puţin adevărat că această măsură de elementară prevedere, şi necesară până la soluţionarea definitivă a extrădărei, se ordonă de guvernul român şi nu din propria iniţiativă a organelor puterei judecătoreşti, ca o consecinţă firească a dispoziţiunilor convenţiunilor respective, sau în lipsa lor, pe temeiul principiului de reciprocă asistenţă ce-şi datoresc statele cu privire la reprimarea infracţiunilor.

Că dar mandatele de arestare emise în această materie de organele judecătoreşti, din ordinul şi prin delegaţiunea puterei executive, nu au nimic comun cu mandatele reglementate prin dispoziţiunile restrictive ale legei de procedură penală, ci dimpotrivă îmbrăcând acelaş caracter de act de guvernământ, recunoscut extrădărei — ale cărei necesare măsuri de prevedere şi asigurare sunt — scapă, prin aplicarea principiului de mai sus, oricărui control din partea puterei judecătoreşti, rămânând în totalitate, la exclusiva apreciere a puterei executive, atât în ceeace priveşte lansarea, cât şi revocarea lor.

Că, prin consecinţă, prescripţiunile legei de procedură penală, cu privire la modul emiterei, confirmărei şi atacărei mandatelor de arestare propriu zise, nefiind prin natura lor aplicabile mandatelor de arestare prevăzute de diferitele convenţiuni în materia extrădărei, urmează că acestea din urmă, nu pot fi supuse căilor de atac şi ca atare, criticarea lor înaintea instanţelor judecătoreşti, deci şi înaintea Curţei de Casaţie, nu este posibilă, fără a se violà principiul constituţional al separaţiunei puterilor în Stat.

Că în asemenea condiţiuni şi cum dispoziţiunile art. 103 din Constituţie reglementează şi califică de ordin constituţional numai recursul în materiile judiciare, iar pe de altă parte articolul 107 alin. ultim exceptează în mod formal actele de guvernământ controlului puterei judecătoreşti, urmează că recursul de faţă purtând împotriva unui astfel de act, este inadmisibil.

Pentru aceste motive, Curtea respinge.

Preşedinţia d-lui **Const. G. Rătescu**, preşedinte.

---

sive un caracter mixt şi anume se conferă tot organelor judiciare cercetarea cererei de extrădare, iar soluţionarea ei se face tot pe cale jurisdicţională, însă obligativitatea soluţiunei dată de justiţie variază după cum judecata s'a pronunţat pentru sau contra extrădărei. Hotăririle cari refuză extrădarea sunt obligatorii, cele cari o admit sunt dimpotrivă facultative aşà încât puterea executivă poate refuzà, deşi justiţia a găsit că cererea este admisibilă, şi deci în această ipoteză extrădarea pasivă devine din act juridic şi jurisdicţional un act politico-administrativ. Acest sistem a fost adoptat de codul italian din 1889 (v. Manzini, Trattato di dir. pen., I, pag. 342 şi urm.; E. Florian, Trattato, I, pag. 260 şi urm.; Majno, Commento, I, pag. 31 şi urm.), precum şi de legea franceză din 10 Martie 1927 (v. H. Donnedieu de Vabres, Droit pénal international, pag. 253 şi urm.).

In fine alte legiuiri atribuiesc extrădărei pasive exclusiv caracterul de act politico-administrativ, încredinţând soluţionarea cererilor de extrădare puterei executive, care decide în mod suveran pe baza unor investigaţiuni şi verificări prealabile, făcute fie de organele judiciare cari nu dau însă decât un simplu aviz neobligatoriu (cum este la noi), fie de organele administrative (cum erà în Franţa până la 1927).

Toate chestiunile privind, deci, raporturile dintre indivizi şi Statul care face extrădarea, nu pot fi soluţionate decât conform caracterului pe care Statul respectiv îl atribuie extrădărei pasive. Acolo unde această extrădare are caracter judiciar şi jurisdicţional va reveni instanţelor judiciare să se pronunţe asupra tuturor obiecţiunilor ridicate de persoana a cărei extrădare se cere, şi aceasta cu garanţia tuturor căilor de atac.

Acelaş lucru în sistemul mixt, dar numai până la darea definitivei hotăriri care încuviinţează extrădarea, fiindcă din acest moment extrădarea pasivă devine un act politico-administrativ.

Dimpotrivă în sistemul legiuirilor cari atribuiesc extrădărei numai caracterul de act politico-administrativ (cum este şi legiuirea noastră) orice chestiune şi orice conflict, dintre indivizii a căror extrădare se cere de Stat, scapă controlului puterei judecătoreşti, actele politico-administrative (de guvernământ) fiind incenzurabile.

Ori, am spus, că arestarea în vederea extrădărei ca act preparator este guvernat de aceleaşi rânduieli ca şi actul principal şi deci, acolo unde extrădarea pasivă este un act politico-administrativ, această arestare va fi ca şi actul principal incenzurabilă de organele judecătoreşti. A admite contrariu, ar însemnà nu numai să atribuim unei fracţiuni alt caracter decât acela pe care îl are întregul din care se desprinde, dar să schimbăm complet caracterul de act politico-administrativ al extrădărei pentru a-l transformà, în contra legei, în act judiciar şi jurisdicţional. Intr'adevăr, am spus că nu se poate extrădare fără arestare, şi atunci, dacă supunem arestarea controlului judiciar înseamnă implicit că extrădarea va fi în funcţiune de soluţia pe care organele judiciare o vor da arestărei aşà încât din act politico-administrativ extrădarea pe cale piezişă ar deveni un act judiciar şi jurisdicţional. Ori nu aceasta a voit legiuitorul nostru din 1866 atunci când a dat soluţionarea cererilor de extrădare în sarcina Consiliului de miniştri.

In Franţa unde extrădarea pasivă erà până la 1927 tot un act politico-administrativ, doctrina şi jurisprudenţa se pronunţaseră deasemenea în sensul că orice control din partea organelor judecătoreşti este exclus, atât în privinţa extrădărei în sine cât şi asupra măsurilor pe cari ea le reclamă, cum este arestarea (v. Garraud, Traité, ed. 3, vol. pag. 449 şi nota 13 cu trimiteri la doctrina şi jurisprudenţă; Vidal et Magnol, Cours, pag. 1080; M. Travers, *op. cit.*, vol. V, No. 2371, III, pag. 161-2).

Iată de ce soluţiunea Inaltei noastre Curţi, din deciziunea mai sus rezumată, este perfect temeinică şi la adăpost de orice critică.

E locul să observăm aci, că dacă chestiunea controlului organelor judecătoreşti s'a pus înaintea instanţelor noastre, aceasta provine numai din cauza unei practici greşite. In practică la noi arestarea persoanei a cărei extrădare se cere (fie arestare provizorie, până la sosirea actelor pe baza cărora se cere extrădarea, fie arestarea propriu zisă în vederea extrădărei încuviinţate) se face prin lansarea unui mandat de arestare de către judele instructor, însărcinat cu cercetarea prealabilă. Faţă cu acest mandat emis de judecătorul de instrucţie nu e de mirare că s'a pus chestiunea dacă acest mandat este sau nu supus rânduelilor din proc. penală şi deci controlului judiciar. Ori în mod corect arestarea în materie de extrădare nu trebuie să se efectueze printr'un mandat emis de judele instructor, ci printr'un mandat emis de Parchet pe baza ordinului dat de Ministerul de Justiţie, fiindcă nu trebuie să uităm că extrădarea este un act politico-administrativ şi deci şi arestarea la care ea dă loc are acelaş caracter, încât această arestare nu are nimic comun cu deţinerea preventivă reglementată de codul de procedură penală şi ca atare mandatul respectiv trebuie să emane dela puterea executivă, iar

CAS. I, 3 Februarie 1930

OBLIGAŢIE ALTERNATIVĂ. DREPTUL DE A ALEGE. (§ 906 cod. civ. austr. şi § 12 cod. de exec. buc.). (1)

Dreptul de a alege i se cuvine în principiu debitorului. După expirarea infructuoasă a termenului de prestaţiune, creditorul poate îndrumă execuţiunea pentru efectuarea uneia din prestaţiuni. Cu toate acestea debitorul va puteà exercità dreptul de alegere atât timp, cât creditorul n'a primit prestaţiunea aleasă de dânsul în întregime sau în parte.

CURTEA: Asupra cererei de revizuire făcută de Ilie Odochian Nacu, în contra sentinţei Bc VII 273/924 din 14 Decemvrie 1924 a Tribunalului Suceava dată în proces cu Miftodi Pilug.

Având în vedere sentinţa atacată, din care rezultă, că reclamantul Ilie Odochian Nacu a chemat în judecată pe Miftodi Pilug, ca să fie obligat a-i predà două oi cu miei sau să-i plătească 1000 lei rămas dator din preţul de 2000 lei cu cât îi vânduse în anul 1918 un bou.

Că Tribunalul Suceava ca instanţă de apel, prin sentinţa supusă reviziunii, reformând sentinţa primei instanţe a respins acţiunea reclamantuuli, pe consideraţiunea, că după data de 1919, pâritul rămâneà obligat la plata sumei de 1000 lei, dreptul de alegere fiind al lui, reclamantul ne mai având putinţa, de a cere predarea oilor.

Având în vedere, că prin cererea de reviziune, reclamantul invoacă ca motiv că: 1. instanţa se bazează pe o ipoteză, care stă în contrazicere cu procesele verbale (§ 503 lit. 3 proc. civ.) şi că 2. greşit s'a judecat în drept (§ 503 lit. 4 proc. civ.), că contrazicerea faţă de actele dela dosar consistă în constatarea pe care greşit o făceà Tribunalul în sensul, că pâritul erà obligat, a da reclamantului 1000 lei sau în caz contrar 2 oi cu 2 miei, pe când din probele administrate rezultă, că obligaţia erà invers contractată; că greşita judecare în drept constă în faptul, că instanţa de apel, stabilind că dreptul de alegere erà după 1919 a pâritului totuş trebuià să-l oblige la plata sumei de 1000 lei.

Considerând că faţă de modul cum au convenit părţile, facultatea

---

nu dela judele de instrucţie care este un organ al puterei judecătoreşti. Cu procedeul actual se poate ivi uşor un conflict între puterea executivă şi cea judecătorească, ori de câte ori judele instructor ar refuzà să emită mandat de arestare contra persoanei a cărei extrădare se cere; ori puterea executivă neputând da ordine judelui instructor ar însemnà că această putere, prin mijlocirea Parchetului, să ceară instanţelor judecătoreşti conform dispoziţiunilor din procedura penală (art. 94 şi 127) să dispună arestarea refuzată de judele instructor, iar dacă aceste instanţe, la rândul lor, se pronunţă la fel cu judele instructor, extrădarea să devină imposibilă din cauza conflictului dintre puterea executivă şi cea judecătorească. Acest sfârşit nu poate fi admis, ori pentru a-l evità, trebuie evitat însăş conflictul. In consecinţă arestarea trebuie să se facă pe baza unui mandat emis de Parchet, căruia puterea executivă îi poate da ordine imperative, acest mandat repetăm nu are nimic comun cu mandatele reglementate de proc. penală, el este un act de guvernământ (politico-administrativ) pe când mandatele din proc. pen. sunt acte judiciare. Chiar legea franceză din 1907, care a făcut din extrădarea pasivă un act judiciar, încă statorniceşte că arestarea se va face «par le procureur de la République, sans intervention du juge d'instruction» (v. H. D. de Vabre, *op. cit.*, pag. 285) fiindcă până la îndeplinirea formalităţilor de sesizarea instanţei chemată să decidă asupra extrădărei şi deci şi asupra arestărei, această arestare apare ca o măsură administrativă iar nu judiciară.

De sigur de lege ferenda este de dorit ca şi noi să evoluăm către sistemul extrădărei cu caracter judiciar, adoptat aproape de toate Statele astăzi şi să avem o lege specială pentru reglementarea extrădărei; atari legi există în Belgia Olanda, Statele-Unite, Anglia, Argentina, Japonia, Elveţia, Peru, Norvegia, Brazilia, Suedia, Finlanda, Franţa; în Germania s'a depus un proiect în 1927, în fine sub auspiciile Ligei Naţiunilor, se lucrează în vederea unei convenţiuni internaţionale care să stabilească reguli uniforme pentru toate Statele cu privire la extrădare şi în acest scop o subcomisiune din Comisiunea penitenciară internaţională a primit însărcinarea de a elaborà un proiect de acord internaţional (v. H. D. de Vabre, *op. cit.*, pag. 249 şi urm., vezi şi Ugo Conti, Comisiunea penitenciară internaţională şi noua ei activitate, studiu tradus de noi în *Rev. de dr. penal*, 1927, No. 7-8, pag. 17 şi urm.).

VINTILĂ DONGOROZ
Doctor în drept. Avocat

[1] Sentinţa mai sus reprodusă desleagă chestiunea, de a şti cui competă dreptul de a alege în obligaţiuni alternative după dreptul civil şi procedura de execuţiune valabile în Bucovina.

Problema fiind rară în practică nu s'a bucurat până acum de o cercetare mai amănuntă, nici în doctrină şi nici în jurisprudenţa austriacă. Credem însă că discuţia ei este cu atât mai necesară, întrucât pe lângă principiile din codul civil austriac, sunt de aplicat şi unele reguli din codul procedurii de execuţiune din 27 Maiu 1896 încă în vigoare în Bucovina.

Problema se prezintă sub latura de drept în modul următor:

Potrivit § 906 din cod. civ. buc. dacă promisiunea poate fi îndeplinită în mai multe moduri, alegerea este a celui obligat, neputând însă debitorul însuş să se deziste singur dela alegerea odată făcută.

Când deci în obligaţiune sunt mai multe prestaţiuni, dintre cari numai una urmează a fi executată, avem la mijloc o aşà numită obligaţiune alternativă: de ex.: A se obligà a vinde un lucru lui B, iar B se prinde la plata unui preţ anumit sau la darea în schimb a unui alt lucru. Dreptul de alegere i se cuvine în principiu debitorului, dar părţile pot cădeà de acord, ca creditorul sau chiar un terţiu să determine care dintre aceste prestaţiuni trebuie executată.

Dacă debitorul nu a făcut uz de dreptul său de alegere sau dacă nu prezintă în acest raport o înţelegere specială dintre părţi, atât petitul din acţiune cât şi dispozitivul hotărîrei au a ţineà cont de dreptul de alegere al debitorului.

Tratând § 12 din procedura execuţiunei în vigoare în Bucovina despre obligaţiunile alternative, legea dispune în articolul pomenit, că dacă debitorul are alegerea între mai multe prestaţiuni, creditorul poate cere, după expirarea infructuoasă a termenului de prestaţiune, execuţiunea pentru efectuarea uneia dintre aceste prestaţiuni, având prestaţiunea dorită de creditor a se indicà în cererea de execuţiune, putând cu toate acestea debitorul exercità dreptul de alegere atât timp cât creditorul n-a primit prestaţiunea aleasă de dânsul în întregime sau în parte.

Dreptul de alegere se poate consumà nu numai prin efectuarea reală a prestaţiunei ci şi prin declaraţiune făcută, nefăcând legea în acest raport nici o deosebire.

Dacă însă cineva este obligat să dea din două lucruri numai unul, după a sa alegere şi dacă din eroare le-a dat pe amândouă, poate să ceară înapoi, după a sa voinţă pe unul sau pe altul din lucrurile amintite (§ 1436 din cod. civ. buc.).

La fel, dacă s'a prestat din eroare un lucru, ignorând debitorul, că îi competă dreptul de alegere, debitorul va puteà într'un astfel de caz repeţi lucrul prestat şi prestà celălalt lucru din obligaţiune.

Când dreptul de alegere îi competă creditorului, alegerea odată efectuată de el rămâne definitivă, putând creditorul face uz de dreptul sau de alegerea atât prin declaraţiune cât şi prin faptul că primeşte lucrul prestat de debitor sau că pretinde prin acţiune un lucru din obligaţiune.

Dacă creditorul din eroare nu a făcut uz de dreptul său de alegere şi a primit lucrul, ce l-a prestat debitorul, creditorul nu mai este îndrituit a restitui lucrul debitorului şi a alege un alt lucru, având o atare împrejurare a se considerà după doctrină drept caz fortuit conform § 1311 din cod. civ. buc. a cărui urmări cată a-l privi numai pe el şi nu şi pe debitorul său.

Dacă debitorul a prestat creditorului ambele lucruri din obligaţiune, creditorul este ţinut a restitui unul din ele, rămânându-i deci într'un atare caz, dreptul său de alegere pe deplin rezervat.

In ipoteza dacă dreptul de alegere competă unui terţ este a se considerà că alegerea e efectuată prin declaraţiunea de alegere făcută de terţ faţă de părţile interesate.

Alegerea odată făcută, rămâne definitivă, având, într'un atare caz raportul dintre părţi a se considerà astfel, ca şi când chiar dela început, s'ar fi aflat în obligaţiune numai lucrul ce s'a ales. Dacă terţul nu voieşte să facă declaraţiunea de alegere, se considerà contractul ca neîncheiat, potrivit principiului tras prin analogie din § 1056 (ultim alin.) din cod. civ. buc., ce poartă asupra condiţiunilor constitutive ale contractului de vânzare.

Dacă alegerea lucrului s'a lăsat la mai multe persoane, decide, tot conform anade alegere în executarea acestei obligaţiuni alternative, erà a pârîtului până la data de 1919 stipulată de părţi.

Considerând că după sus menţionata dată, pârîtul, neîndeplinindu-şi obligaţia sa, în termenul fixat prin convenţiune, dreptul de alegere revenind reclamantului, acesta erà în drept de a cere numitului executarea obligaţiei, prin predarea a 2 oi şi 2 miei, putându-se eliberà şi de această obligaţie prin plata sumei de 1000 lei şi deci prima instanţă exact şi în conformitate cu legea a admis acţiunea reclamantului astfel formulată.

Că astfel fiind motivele de casare dovedindu-se fondate, cererea de revizuire, urmează a fi admisă şi a se casà sentinţa No. Bc VII 273/924 a Tribunalului Suceava, iar în fond, a se restabilì sentinţa No. C I 399/24 din 1 Iulie 1924 a judecătoriei Vatra Dornei.

Pentru aceste motive, admite cererea de revizuire.

Preşedinţia d-lui **Dr. Erast Mandicevschi,** consilier; Avocaţi d-l **Dr. Erich Battuschan,** pentru recurent şi d-l **Dr. Friedrich Schaffel,** pentru intimat.

---

logiei trasă din principiile materiei ce poartă asupra contractului de vânzare, majoritatea voturilor (arg. § 1057 din cod. civ. buc.).

Dacă însă voturile sunt aşà de împărţite, încât lucrul de ales nu rezultă din majoritatea voturilor, contractul are a se privì ca neefectuat.

In ipoteza dacă din mai multe prestaţiuni alternative împlinirea uneia din ele ar fi devenit imposibilă, într'un atare caz, are a se considerà dreptul de alegere, fie al debitorului, fie al creditorului, ca înlăturat, având a se efectuà obligaţiunea în modul ce a rămas posibil.

Dacă însă contractul s'a încheiat cu rezerva expresă a alegerei şi dacă această alegere s'a zădărnicit, partea ce are dreptul alegerei nu mai este legată prin contract, având într'un astfel de caz a se considerà dreptul de alegere ca condiţiune esenţială a contractului.

Cu toate aceste, partea, căreia îi competă alegerea, poate, într'un atare caz, să renunţe la dreptul său de alegere şi să menţină contractul în vigoare, rămânând atunci partea contrara obligată a prestà lucrul, ce a mai rămas existent. Afară de cazul pomenit, are a se vedeà ori dacă alegerea a fost zădărnicită din caz fortuit sau din culpa uneia din părţi.

In prima ipoteză are a se considerà zădărnicirea alegerei ca întâmplată din forţă majoră, având a fi privită ca efectuată în paguba aceluia, căruia îi competă dreptul de alegere (arg. § 1311 cod. civ. buc.).

In ipoteza însă când alegerea s'a zădărnicit în urma vinei părţei obligate, partea în culpă trebuie să desdauneze pe cel îndreptăţit pentrucă i-a zădărnicit dreptul de alegere, pentru paguba ce a suferit într'un atare caz. (§ 909 şi § 1295 cod. civ. buc.).

Când însă alegerea a eşuat din vina celui îndreptăţit la alegere, el, în mod firesc, nu va puteà pretinde desdăunare pentru zădărnicirea alegerei.

Principiile ce s'au desvoltat în raport cu zădărnicirea alegerei în urma pierderei unuia sau mai multor lucruri din obligaţiune au valoare şi pentru ipotezele eşuărei dreptului de alegere, dacă unul sau mai multe lucruri din obligaţiune s'a scos din comerţ se pierd sau în fine dacă pierd mai mult de jumătate din valoare (arg. § 1048 din cod. civ. buc.).

Alte deteriorări mai neînsemnate nu înlătură conform analogiei trase din § 1049 cod. civ. buc. dreptul de alegere sau obligaţiunea, ce rezultă din contract.

In ce priveşte valorificarea dreptului de alegere pe cale de proces, are a se face următoarea deosebire:

Dacă dreptul de alegere competă creditorului alegerea, trebuie să fie făcută abià în cursul procedurei de urmărire. Intr'un astfel de caz, petitul acţiunei şi dispozitivul hotărîrei judecătoreşti pot fi formulate în mod alternativ. Dacă dreptul de alegere competă debitorului petitul acţiunei tot are a fi formulat în mod alternativ, având însă a se menţionà în dispozitiv, că dreptul de alegere rămâne debitorului rezervat.

In fine are a se deosebì obligaţiunea alternativă (duo in obligatione, una in solutione) de dreptul de facultatea alternativă relativă la efectuarea prestaţiunei debitorului, care este dată când debitorului îi competă dreptul de a puteà prestà în locul lucrului prestat şi un alt lucru (una in obligatione, duo in solutione). Acel alt lucru nu e obiect al obligaţiunei şi e numai lăsat la discreţiunea debitorului de a puteà înlocui lucrul ce-i dator a-l prestà cu un alt lucru; aşà de exemplu în ipoteză când reclamantul declară, că primeşte în locul lucrului din obligaţiune o sumă anumită de bani, cât şi în ipotezele § 909 al cod. civ. buc. ce poartă asupra clauzei penale şi a § 934 a cod. civ. buc. relativă la indemnizarea pentru leziunea de mai mult ca jumătate.

In această privinţă dispune § 410 din proc. civ. buc. următoarele:

«Dacă prin o sentinţă pârîtul e obligat la predarea unui lucru, care nu constă într'o sumă de bani, atunci se va arătà în hotărîre, că pârâtul se poate liberà de predarea acestui obiect prin plata sumei, pe care reclamantul s'a declarat gata să primească prin acţiune sau în timpul desbaterii, în locul acestui obiect. (A se vedeà Dr. M. Stubenrauch, Comentar analitic al cod. civ. austr. Vol. II, pag. 87—89. Krainz, Tratat de drept civ. austr. Vol. II, pag. 5. Stamler, Dreptul obligaţiunilor germane. Tilsch, Influenţa procedurei civile asupra dreptului material, Stefan Laday, Codul civil austr., Vol. III, pag. 135—138. George Neumann, Comentare analitice al cod. de procedură şi de execuţiune austr. în explicările date la § 12 ale codului de execuţiune şi la 410 § ale procedurii civile austriace. Deciz. Cas. vieneze din 5 Iunie 1884, No. 6230 Col. No. 10.063 şi din 13 Martie 1895 No. 3086 Col. 15.438 din 27 Sept. 1893, No. 9841).

Văzută chestiunea din perspectiva codului civil francez (român) şi a celui german, are a se arătà, că aşà numitele obligaţiuni alternative sunt în principiu similar tratate de ambele legiuiri, ce s'au pomenit. Potrivit dispoziţiunilor art. 1190 cod. civ. francez (art. 1027 cod. rom.) cât şi conform disp. § 262 al cod. civ. german, dreptul de alegere revine în dubiu debitorului.

După nici unul din aceste coduri nu se îngădue debitorului, de a puteà impune creditorului de a primi o parte din una şi o parte din cealaltă din prestaţiunile din obligaţiunea alternativă, ce vine în considerare (art. 1191 alin. 2 cod. civ. fr., art. 1028 cod. civ. rom. şi § 266 cod. civ. german).

Ambele legiuiri adoptă aşà numitul sistem de concentrare potrivit căruia în ipoteza dacă unul sau mai multe lucruri nu pot fi prestate dela început sau s'au pierdut în mod accidental sau din vina celui îndreptăţit de a alege, obligaţiunea din alternativă devine simplă, având debitorul a prestà lucrul ce a mai rămas în fiinţă. (Art. 1192, 1193 alin. 1, 1194 alin. 2 cod. civ. fr., art. 1029, 1030 şi 1031 cod. civ. rom. şi § 265 cod. civ. german).

In această privinţă § 307 alin. 2 din cod. civ. germ. impune părţei ce ar fi pasibilă de culpa in contrahendo obligaţiunea să despăgubească pe cel îndreptăţit pentru zădărnicirea alegerei.

Pentru cazul dacă unul sau mai multe lucruri nu pot fi prestate şi aceasta nu din vina celui îndreptăţit la alegere, nu cuprind codurile, ce ne privesc, dispoziţiuni speciale, având în atari ipoteze a veni în considerare principiile generale de drept despre răspunderea creditorului pentru zădărnicirea culpoasă a prestaţiunii lucrului din obligaţiune.

Pentru ipoteza pierderii tuturor lucrurilor din vina debitorului prevede cod. civ. fr. în art. 1193 alin. 2 şi art. 1194 alin. 3 (art. 1030 şi 1031 din cod. civ. rom.) dispoziţiuni speciale, având în acest raport după cod. civ. germ. a se hotărì potrivit normelor generale de drept despre obligaţiunea debitorului în culpă, de a răspunde pentru imposibilitatea prestaţiunei.

Art. 1195 şi 1196 din cod. civ. fr. (art. 1032 şi 1033 cod. civ. rom.) tratează despre ipoteza pierderei ambelor lucruri fără vina debitorului, trimiţând în această privinţă la dispoziţiunile art. 1302 din cod. civ. fr., art. 1156 cod. civ. rom. unde se prevede că într'un atare caz obligaţiunea este stinsă.

Şi potrivit dreptului german au a se aplicà în ipoteza arătată dispoziţiunile ce poartă asupra imposibilităţei prestaţiunei lucrului din obligaţiune întâmplate fără vina şi deci fără obligaţiunea de răspundere a debitorului.

Codul civil german dispune dealtminteri în § 263, că alegerea se efectuează prin declaraţiune faţă de partea contrară, având după alegerea făcută relativ la lucrul ales a se considerà ca şi când acest lucru ar fi fost rămas dator chiar dela început.

Dacă debitorul cu dreptul de alegere nu se achită şi creditorul îl urmăreşte prin execuţiune, creditorul are dreptul de a pretinde prin execuţiune silită unul sau celălalt din lucrurile din obligaţiune, pierzând debitorul conform § 264 din codul civil german dreptul la alegerea după îndestularea executivă a creditorului.

Pentru cazul că creditorul cu drept de alegere ar fi în culpă prevede § 264 alin. 2 din cod. civ. germ. dispoziţiuni speciale. (A se vedeà Planiol II, ed. 3 No. 710, 712, Alexandresco VI, pag. 149 urm. 816; M. Cantacuzino 524, 525; Nacu II, pag. 615, R. Förtsch, Codul civil franc. şi codul Reichului german).

ORESTE P. TÂRNĂVEANU
Doctor în drept, judecător
Vatra-Dornei

CAS. II, **19 Iunie 1929**

PROCEDURĂ CIVILĂ RUSĂ. VÂNZARE SILITĂ. NUMĂR DE LICITAŢIUNI STRICT DETERMINAT DE LEGE. LICITAŢIUNI NULE ŞI INEXISTENTE. CONSECINŢE. (1) şi (2)

1. *Din cuprinsul articolelor 1171 şi 1175 pr. civ. rusă, rezultă că vânzarea imobilelor nu poate aveà loc decât înăuntrul a maximum două licitaţiuni, chiar dacă acestea ar fi declarate inexistente, socotite ca atare din cauza lipsei de concurenţă, sau a nedepunerii preţului.*

2. *Dacă, la prima licitaţiune declarată inexistentă, creditorul urmăritor are facultatea de a reţine imobilul, în plată, la valoarea fixată anterior prin experţi, sau de a cere ţinerea unei noui licitaţiuni, la aceasta a doua licitaţiune, chiar dacă deasemenea ar fi declarată inexistentă, creditorul are obligaţiunea de a primì imobilul în plată, sub sancţiunea, în caz de refuz, de a fi silit să-şi îndrepte urmărirea asupra altei averi a debitorului său.*

3. *Conform dispoziţiunilor art. 1175 pr. civ. rusă, licitaţiunile declarate nule pentru viţii de procedură sau în baza art. 1180 din acelaş cod, nu intră în calculul numărului de licitaţiuni.*

(Neculai Bretin cu I. Popescu ş. a.).

CURTEA: Asupra motivelor de casare (vezi motivele în notă).

Având în vedere că din cuprinsul deciziunei supusă recursului rezultă în fapt următoarele: că, recurentul N. Bretin având să primească dela Ion şi Ecaterina Popescu, pe baza unui act de hipotecă învestit cu formula executorie, suma de lei 100.000, a cerut Trib. Lăpuşna s. I vânzarea cu licitaţie publică a imobilului, proprietatea debitorilor săi, situat în Chişinău, mahalaua Malina mică, şi că la prima licitaţie ţinută la 15 Februarie 1924, zisul imobil s'a adjudecat asupra creditorului urmăritor, pe preţul de 161.000 lei, cât fusese estimat de către expert, conform normelor procedurei civile ruse, şi mai înainte de începerea vânzărei.

Că, primindu-se motivul II al contestaţiunei introdusă de debitorii intimaţi, ce purtà asupra nerespectărei art. 1048 pr. civ. în sensul că portărelul respectiv nu a aşteptat prezentarea cumpărătorilor până la ora 2 p. m., ci a adjudecat imobilul asupra singurului concurent prezent, la ora 11 şi 45 minute, anume asupra creditorului urmăritor, s'a declarat inexistentă, pe baza acestui viţiu de procedură, licitaţiunea din 15 Februarie 1924 şi s'a fixat un nou termen de vânzare, la 15 Septemvrie 1924; Că, la zisa dată, din lipsa totală de concurenţi, declarându-se inexistentă şi această licitaţiune, s'a mai fixat un termen la 11 Aprilie 1925, dată la care, prezentându-se mai mulţi concurenţi şi recurentul oferind suma cea mai mare — 92.000 lei, — s'a adjudecat asupra sa suszisul imobil. Că, în urma respingerii contestaţiunei introdusă de debitorii intimaţi în contra acestei ultime licitaţiuni prin sentinţa Tribunalului Lăpuşna s. I, cu No. 1088 din 1925 — numiţii făcând apel, Curtea de Chişinău, la termenul fixat pentru judecată, pune din oficiu în discuţiunea părţilor, cuprinsul art. 1175 pr. civ. rusă, — text asupra căruia nu purtà însă nici unul din motivele apelului — şi constatând că prin călcarea dispoziţiunilor sale, combinate cu ale art. 1171 pr. civ. rusă s'au ţinut în cauză trei licitaţiuni (15 Februarie 1924, 14 Septemvrie 1924 şi 11 Aprilie 1925), prin deciziunea supusă recursului a reformat sentinţa apelată şi anulând licitaţiunea din 11 Aprilie 1925, a declarat nulă şi adjudecarea făcută asupra creditorului urmăritor.

Având în vedere că prin motivul II de casare se susţine — în esenţă— că instanţa de fond a violat dispoziţiunile art. 745 pr. civ. rusă, prin aceea că a ridicat din oficiu o chestiune ce nu fusese dedusă prin motivele de apel.

Considerând că dispoziţiunile art. 1171 şi 1175 din proc. civ. rusă fiind relative la limitarea numărului de licitaţiuni, în cari urmează să se facă vânzarea imobilului urmărit

---

(1) Iată textul motivelor de casare: I. «Greşita aplicare şi violarea art. 1175 pr. civ. rusă. Eroare grosieră de fapt.

In baza unui act de ipotecă, învestit cu formula executorie am cerut urmărirea averei imobile a debitorului Popescu, iar prima licitaţie publică a avut loc la 15 Febr. 1924, care a fost anulată prin sentinţa Trib. Chişinău s. I cu No. 330 din 1924, în urma contestaţiei făcute de debitori, deci urmează a se considerà această licitaţie publică ca şi cum n'ar fi avut loc.

Am cerut o nouă licitaţie publică, care a avut loc la 15 Sept. 1924 şi care trebuie considerată ca primă licitaţie; după cum rezultă şi din publicaţiunile de vânzare şi din lipsa concurenţei, a fost declarată inexistentă conf. art. 1170 al. I pr. civ. dispunându-se a se ţine a doua licitaţie, care a avut loc la 11 Apr. 1925 şi când imobilul a fost adjudecat asupra mea.

Deci Curtea de Apel greşeşte, când susţine că a avut loc trei licitaţii publice pentru acelaş imobil, când de fapt, n'au fost decât două licitaţiuni valabile».

II. «Violarea art. 745 proc. civ.

Apelanţii Popescu au cerut admiterea apelului pe baza a două motive, pe cari nici nu le-a desvoltat în instanţă, iar motivul că a avut loc 3 licitaţii publice, nu erà prevăzut în petiţia de apel, deci Curtea nu trebuià să-l ia în considerare».

(2) A. Problema rezolvată prin deciziunea ce adnotăm — interesând din punct de vedere practic numai dreptul provincial, aplicabil în Basarabia şi căruia Suprema instanţă îi dă o riguroasă şi conformă interpretare — prezintă totuş, sub raportul normelor de procedură cari guvernează materia urmăririi silite a imobilelor, un aspect de o capitală importanţă doctrinară; asupra acestuia vom insistà în cele ce urmează, îngăduindu-ne totdeodată a solicità atenţiunea legiuitorului chemat să unifice legislaţiunea României întregite asupră-i.

In sistemul procedurei civile române, *executarea silită a bunurilor nemişcătoare*, reglementată dealtfel cu minuţiozitate în cuprinsul articolelor 492—593 — şi poate tocmai din această cauză — oferă infinite mijloace de temporizare realizărei drepturilor creditorilor urmăritori, mijloace cari în practică au condus la consacrarea principiului *licitaţiunei permanent amânate*, potrivit căruia, şi de sigur fără nici o justificare legală, sunt necesari 4—5 ani de judecată notarială pentru obţinerea ordonanţei de adjudecare.

Marile viţii cari afectează sistemul legislaţiunei noastre — cel puţin sub raportul problemei rezolvate de Suprema instanţă — s'ar puteà formulà astfel: *a)* pe de o parte *lipsa unui număr determinat de licitaţiuni*, în cari, obligator, urmează să se desăvârşească urmărirea, iar *b)* pe de alta, *lipsa unei estimaţiuni prealabile a bunului supus vânzărei silite*, — lipsuri cari prin natura lor, antrenează, fatalmente, grave prejudicii atât debitorului urmărit, cât şi creditorului urmăritor.

B. Legiuitorul procedurei civile ruse, sesizând acuitatea problemei, o reglementează în termeni categorici şi deopotrivă plini de solicitudine. Intr'adevăr, acesta, acordând creditorului urmăritor posibilitatea de a primì în plată imobilul urmărit silit, limitează numărul licitaţiunilor înăuntrul cărora vânzarea trebuie să aibă loc, iar cu privire la debitorul urmărit edictează măsura estimaţiunei prealabile a imobilului, estimaţiune al cărei cuantum este obligator începerei licitaţiunei.

Vom examinà sumar dispoziţiunile procedurei civile ruse în această privinţă. In acest sistem, executarea silită imobiliară, începe printr'un comandament (art. 1095—1100) adresat debitorului şi prin care este încunoştiinţat că, în caz de neplată în cursul a două luni dela primire, se va procedà la vânzare, cu formele ei prealabile: inventariere, evaluare şi administraţiunea bunului, în acest interval.

I. *Inventarierea.* Ziua fixată pentru efectuarea acestei operaţiuni, se notifică debitorului (art. 1102) şi cuprinde în afară de menţionarea titlurilor executorii, actelor de proprietate, taxelor funciare şi o descripţie a bunului. Debitorul care nu prezintă până la sfârşitul inventarierei actele, planurile şi în genere toate documentele prin cari se determină suprafaţa imobilului şi drepturile lui asupră-i (art. 1111), pierde dreptul de a contestà eventualele greşeli strecurate în inventar. Articolele 1115 şi 1116, cuprind o dispoziţiune de o incontestabilă utilitate pracsilit şi dispunând că în cazul când s'au succedat două licitaţiuni inexistente, creditorul — în ipoteza că refuză să reţină imobilul, — este obligat să-şi îndrepte urmărirea drepturilor sale, asupra altei averi a datornicului, prin aceasta nu s'a reglementat o chestiune de pur interes privat, ci dimpotrivă, s'a fixat o condiţiune legală a acestor vânzări silite, condiţiune care, îmbrăcând caracterul ordinei publice, este susceptibilă de a fi propusă din oficiu.

Că, în asemenea condiţiuni, motivul 1 de casare este neîntemeiat şi ca atare, se înlătură.

Având în vedere că prin motivul I de casare, se susţine în esenţă că s'a violat dispoziţiunile art. 1175 pr. civ. rusă şi prin eroare grosieră de fapt s'a ajuns la concluziunea că în speţă au avut loc trei licitaţiuni, întrucât licitaţiunea dela 15 Februarie 1924 fiind anulată pentru viţii de formă, la cererea debitorului, prin sentinţa Tribunalului Lăpuşna s. I cu No. 330 din 1924, erà legalmente inexistentă şi ca atare, nu puteà fi socotită în calculul licitaţiunilor urmate în cauză.

Considerând că din cuprinsul articolelor 1171 şi 1175 pr. civ. rusă, rezultă că în sistemul acestei legislaţiuni, vânzarea silită a bunurilor imobile nu poate aveà loc decât înăuntrul a maximum 2 licitaţiuni.

Că, într'adevăr, prin disp. art. 1171 se dispune că prima licitaţiune fiind declarată inexistentă, creditorul urmăritor are dreptul să reţină bunul scos în vânzare pentru suma dela care s'a început licitarea, sau, în caz când nu ar voi să beneficieze de această facultate, are dreptul să ceară o nouă licitaţiune.

Că, însă, — prevede dispoziţiunile art. 1175 pr. civ. rusă — dacă şi această a doua licitaţiune este declarată inexistentă, atunci creditorul urmăritor, este obligat să reţină imobilul pentru el, sub sancţiunea, că în caz de refuz, să fie silit să-şi îndrepte urmărirea asupra altei averi pe care ar avea-o debitorul.

Considerând că prin licitaţiuni inexistente se înţeleg — după cuprinsul art. 1170 pr. civ. rusă — numai acelea în cari: *a)* nu s'au prezentat concurenţi deloc, sau *b)* dacă prezentându-se unul sau mai mulţi, nu s'a făcut ofertă faţă cu evaluarea fixată conform art. 1117, obligator şi anterior urmărirei, sau în fine, *c)* dacă nu s'a depus în termen preţul adjudecaţiunei.

Că dar, în calculul numărului de licitaţiuni înăuntrul cărora are a se face, după dispoziţiunile art. 1175 pr. civ. rusă, vânzarea imobilului supus urmărirei silite, neputând intrà decât licitaţiunile ţinute în conformitate cu legea şi cele declarate inexistente, urmează a se decide că linitaţiunile anulate pentru lipsă sau viţii de procedură, precum şi cele anulate în temeiul art. 1180 şi anume: pentru lipsa calităţii debitorului de proprietar al bunului urmărit, pentru nedreapta înlăturare a unui concurent, sau nelegala respingere a preţului celui mai mare oferit, pentru adjudecarea bunului asupra unei persoane ce nu aveà niciun drept să participe la licitaţiune, sau în fine, pentru vânzarea imobilului mai înainte de termenul fixat prin publicaţiunile de vânzare, nu pot fi socotite în cadrul art. 1175 şi prin consecinţă inexistenţa lor, justificată pe o cauză de nulitate, le exceptează din suszisul calcul.

Că, acestea fiind principiile legei de procedură rusă şi cum în speţă este necontestat că licitaţia dela 15 Februarie 1924, deşi a fost printr'o eroare declarată inexistentă, erà totuş nulă pentru viţiul de procedură susmenţinut (art. 1048) şi care nu se încadrează în limitativa enu-

---

tică, îndreptaţind pe debitorul proprietar în ipoteza când valoarea bunului întrece vădit cuantumul sumei a cărei realizare se urmăreşte, proporţionalizarea inventarierei, şi prin consecinţă, a vânzărei, numai asupra unei părţi din imobil, evident, cu excepţiunea celor indivizibile, şi a acelora cari se pot divide fără stricăciune.

II. *Evaluarea.* Creditorul urmăritor este obligat, la terminarea inventarului, să prezinte portărelului o notă semnată, cuprinzând preţuirea făcută de acesta (art. 1117), debitorul având dreptul, în ipoteza când ar fi nemulţumit cu evaluarea făcută de creditor şi anume în termen de 7 zile dela primirea notei respective, să prezinte el o preţuire amănunţită (art. 1118), întemeiată pe câtimea mijlocie a venitului net pe ultimii cinci ani, rezultată şi justificată prin: registrele de venituri şi cheltuieli, conturi, contracte, şi în genere pe orice acte cari nu lasă nici o îndoeală asupra veracităţei lor (art. 1120). Creditorul la rându-i are dreptul să verifice această preţuire (art. 1121) şi în cazul când nu o acceptă (art. 1122), fixarea venitului şi prin urmare valoarea bunului urmărit, aparţine experţilor numiţi prin comun acord sau, la neînţelegere de portărel (art. 1123), ţinut a se călăuzi de prescripţiunile explicative ale articolelor 1124—1126. In fine, portărelul înaintează autorităţei judecătoreşti chemate a face vânzarea, inventarul şi evaluarea.

III. *Administraţiunea bunului*, până la vânzare rămâne debitorului (art. 1128) obligat însă a prezentà socoteli (art. 1131), afară de ipoteza când creditorul urmăritor, fiind prevăzut cu act de garanţie ipotecară, cere să-i încredinţeze lui administraţiunea, caz în care veniturile imobilului sunt percepute de acesta, cu titlu de procente.

IV. *Vânzarea.* Aceste operaţiuni preliminare terminate, în termenele defipte prin articolele 1142—1145, în locurile prevăzute de art. 1133—1141 şi după îndeplinirea formalităţilor prescrise de art. 1146—1149, are loc licitaţiunea.

In această privinţă, legiuitorul rus, inovând asupra sistemelor consacrate în celelalte legislaţiuni, proclamă principiul limitărei numărului licitaţiunilor, în sensul că vânzarea unui imobile nu poate aveà loc la infinit, ci trebuie să se sfârşească în cel mult două licitaţiuni, chiar dacă acestea ar fi fost declarate inexistente [1]).

Din combinaţiunea articolelor 1175 şi 1171, rezultă că legiuitorul a asimilat complet sub raportul efectelor, licitaţiunile inexistente — în sensul că au fost declarate ca atare, din cauza lipsei unei concurenţe serioase, spre deosebire, cum s'a arătat în notă, de cele nule — celor valabile. Intr'adevăr, prin art. 1171, reglementându-se prima licitaţiune, se dispune că aceasta fiind inexistentă, creditorul urmăritor are facultatea să reţină imobilul, la suma fixată prin evaluarea făcută anterior, sau nevoind să uzeze de acest beneficiu, are dreptul să ceară ţinerea unei noui licitaţiuni, iar prin art. 1175, reglementându-se şi cea de a doua licitaţiune, se edictează că, în cazul când şi aceasta ar fi declarată inexistentă, creditorul urmăritor este obligat să primească în plată şi anume la suma iniţial stabilită, imobilul urmărit, sau în caz de refuz, legiuitorul sancţionând, îl obligă să-şi îndrepte urmărirea asupra unei alte averi a debitorului său.

C. Nu vom insistà asupra consecinţelor evident fericite, derivate din această atentă şi ocrotitoare reglementare a materiei, care, în raport cu sistemul legislaţiunei noastre, prezintă un dublu avantaj: *a)* din punctul de vedere al intereselor debitorului, stabilirea «ab initio» a valoarei imobilului supus urmăririi, valoare sub al cărui cuantum nu se poate adjudecà, înlăturând practiceşte o expropriaţiune spoliativă, corespunde în acelaş timp principiului fundamental în această materie, potrivit căruia urmărirea tinde la realizarea şi acoperirea creanţelor creditorului, şi nu la desfiinţarea patrimoniului debitorului urmărit şi *b)* din punctul de vedere al intereselor creditorului, în privinţa căruia, limitarea numărului licitaţiunilor corespunzând unei axiome de drept procedural, *maximum de celeritate*, asigură, ipso facto, îndepărtarea tuturor prejudiciilor ocazionale de sistemul multiplelor amânări, consacrat în practica noastră judiciară.

Ne îngăduim a sublinià importanţa şi utilitatea dispoziţiunilor examinate, legiuitorului unificator şi revizionist, determinaţi în special de legea din 4 Aprilie merațiune a cazurilor de inexistență, prevăzute de art. 1170 suscitat, urmează că instanța de apel greșit și cu violarea legei a socotit-o în numărul ce aveà legalmente să fie ținut în seamă și prin consecință, motivul II de casare fiind fondat, are a se admite ca atare, casându-se cu trimitere la aceiași instanță.

---

[1] Ansamblul dispoziţiunilor înscrise în art. 1170—1182, învederează că legiuitorul rus recunoaşte trei feluri de licitaţiuni: 1. *Inexistente* — art. 1170 — în cazuri când: *a)* nu s'au prezentat concurenţi, *b)* dacă prezentându-se unul sau mai mulţi n'au făcut supra-ofertă faţă cu evaluarea fixată conf. art. 1117, sau, *c)* dacă nu s'a depus preţul adjudecaţiunii, în termenul prevăzut de art. 1161. 2. *Nule* — art. 1180 — în ipotezele: *a)* când se constată viţii de procedură, *b)* când debitorul nu are calitatea de proprietar al imobilului urmărit, *c)* când s'a înlăturat pe nedrept un concurent, sau, s'a respins nelegal cel mai mare preţ oferit, *d)* când s'a adjudecat bunul asupra unei persoane care nu aveà dreptul să participe la licitaţiune, şi *e)* când s'a vândut imobilul mai înainte de termenul fixat prin publicaţiuni. 3. *Valabile*, adică licitaţiuni cari nu sunt încadrabile în dispoziţiunile art. 1170 şi 1180, în sensul că au fost ţinute cu o concurenţă serioasă şi cu respectarea formelor legale esenţiale unor asemenea execuţiuni.

Pentru aceste motive, Curtea admire recursul, etc.

Decizia No. 338 din 9 Iunie 1929.

Președinte d-l **Const. Rătescu;** Avocați d-nii **Al. Velescu** și **I. Calmanovici,** p. recurent și **D. Răsuceanu,** p. intimați.

CAS. I, 22 Octomvrie 1928

EXPROPRIERE. PORȚIUNE RĂMASĂ PROPRIETARULUI. SCUTIRE. BUN DOTAL. OFERTĂ DE EXPROPRIERE. VÂNZARE. SENTINȚĂ DE EXPROPRIERE. NEVALABILITATE. CERERE DE REVENDICARE. INEXISTENȚA LUCRULUI JUDECAT. (1), (2), (3) și (4)

Oferta făcută de proprietarul unei porțiuni de moșie scutită de expropriere. de a fi cumpărată de Stat cu preț de expropriere, nu poate fi considerată decât ca o ofertă de vânzare.

Prin urmare, instanțele de expropriere nu au căderea a pronunța asupra acestei oferte. o sentință de expropriere, care, fiind dată fără competență. nu poate constituì lucru judecat, proprietarul putând revenì ulterior asupra ei.

(Cassa Centrală de împroprietărire cu Maria Col. Dr. N. Marosin).

CURTEA (după divergință): Asupră motivului de față.

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că, Comisiunea de expropriere a ocolului Târgu-Frumos (Iași) cu procesul verbal din 19 Ianuarie 1919, a expropriat pe baza decretului lege No. 3697/918 întinderea de 110 ha. din moșia Gănești-Recea, Com. Busnea Jud. Iași moșia dotală a D-nei Maria Col. Dr. N. Marosin, că mai târziu, adică la 30 Ianuarie 1919. soțul uzufructuar a făcut înaintea aceleiași Comisiuni de ocol Târgu-Frumos declarațiune scrisă prin care oferă pentru expropriere întreaga moșie dotală, iar pe baza acestei oferte, Comisia a încheiat un nou proces verbal cu data de 4 Februarie 1919. declarând expropriată întreaga moșie sus arătată — după ce la 19 Ianuarie 1919 expropriase numai cota legală aplicând atunci scara progresivă prevăzută prin D. L. No. 3697/918.

Că afacerea mergând înaintea Comisiunei de apel și soțul uzufructuar menținând oferta, această Comisiune a menținut exproprierea întregei moșii și a fixat prețul pământului expropriat; că la 12 Octomvrie 1921 Dr. N. Marosin a revenit însă asupra ofertei, cerând scoaterea de sub expropriere a porțiunei neexpropriabile, cerere care a fost respinsă de Consiliul de ocol de cea județeană și de Comitetul Agrar, pe considerațiunea că, exproprierea făcută este definitivă și numitul proprietar nu mai are alt drept decât acela de a cere prețul în rentă al exproprierei.

Având în vedere că, în urma acestora, soții Marosin au intentat la Tribunal acțiunea dedusă astăzi în recurs, cerând anularea vânzărei cotei neexpropriabile din moșia în discuțiune și anume întinderea de 100 ha. teren arabil, 3 ha. conacul și clădirile și 16 ha. ape și drumuri, iar apelul făcut de Casa centrală contra acestei hotărîri a fost respins de Curtea din București, prin decizia adusă astăzi în recurs.

Având în vedere că, pentru a hotărî astfel Curtea de fond constată în fapt și motivează că, pe temeiul aplicărei de către Comisiunile de expropriere a decretului lege din 1918 nu puteà intrà în patrimoniul Statului decât suprafața de

---

1928, incontestabil bună și bine intenționată, în ansamblul său, prin care introducându-se și în Basarabia, între altele, legiuirea noastră de procedură civilă, s'au abrogat implicit norme localnice, dar cu mult superioare, și în privința cărora, credem, că trebuie reținute în patrimoniul dreptului român unificat.

VASILE M. THEODORESCU
Prim-Președintele Tribunalului Hotin

(1) Iată textul motivelor de casare:

2. «Violarea și greșita interpretare a art. 20—24 din decretul lege de expropriere No. 3697/918 și 37 din legea agrară, denaturare de fapte și exces de putere.

Atât Curtea prin deciziunea atacată cât și Tribunalul, a cărui motivare Curtea și-o însușește, pentru a admite acțiunea soților Marosin, stabilesc că instanțele de expropriere nu erau competente să facă exproprierea moșiei Recea-Cândești (Iași) decât în limitele scărei progresive, că întrucât au declarat expropriat în întregime această moșie, în urma declarației soțului dotal, și-au excedat competența și exproprierea suprafeței ce întrece cota expropriabilă efectuată prin procesul verbal al Comisiunei locale din 4 Februarie 1919 nu constitue decât acceptarea unei oferte benevole de vânzare a unui bun dotal, care are a fi examinată prin raport cu dispozițiunile art. 1252 și urm. cod. civ.

In sprijinirea acestei argumentări, Curtea declară că singura hotărîre valabilă pronunțată în cauză este cea din 19 Ian. 1919 prin care s'au expropriat pe numele col. Marosin, 110 ha. arabile din moșia Cândești-Recea. Prin această constatare Curtea denaturează actele înfățișate în proces căci această hotărîre, fiind pronunțată pe numele d-lui col. Marosin. când în realitatea proprietatea aparțineà soției sale Maria N, Marosin. erà lipsită de valoare legală și a fost declarată fără ființă în urma chiar a apelului părței, prin deciziunea Comisiunei locale din 18 Februarie 1919.

Motivarea Curței pentru a ajunge la soluționarea la care a ajuns, violează art. 20—24 din D. L. No. 3697/918 și 37 din legea agrară și constituție și conține un exces de putere.

In adevăr citatele texte pun proprietarilor obligația de a face declarația de expropriere, și de a arătà locul din proprietate pe care îl oferă spre expropriere, declarația dată de proprietar servind de bază pentru toate operațiunile exproprierei, iar această declarație incumbă soțului dotal.

In speță declarația făcută de soțul dotal precizà că interesul proprietarilor este de a se exproprià moșia în întregime, ceeace Comisiunea locală prin decizia din 4 Februarie 1919 a admis și s'a consfințit și de celelalte instanțe, în fața cărora soții Marosiu au fost citați și s'au prezentat, nefăcând vreo obiecție, ci din contră stăruind, în cererea de a se declarà expropriată moșia în întregime.

In aceste condițiuni hotărîrile pronunțate au caracter definitiv, ele sunt date de instanțele de expropriere ce au instrumentat în cauză, și care lucrau în îndeplinirea obligațiunilor și competențelor speciale, determinată de art. 20—24 din decretul lege 3697/918, iar instanțele de drept comun nu pot luà în examinare modalitățile exproprierei, aceasta fiind scoasă din competența lor.

Validitatea exproprierilor efectuate prin hotărîrile de expropriere nu mai poate fi pusă în discuțiune și contestată înaintea instanțelor de drept comun, acest principiu a fost consacrat constant de suprema noastră instantă (în acest sens decizia Curței de Casație s. I, 76 din 14 Ianuarie 1927).

Prin nesocotirea acestui principiu și a dispozițiunilor mai sus citate din decretul lege de expropriere Curtea a violat acest text și a comis și exces de putere».

3. «Violarea și greșita interpretare a art. 2 și 73 din legea agrară și a art. 1201 cod. civ. prin nesocotirea autorităței lucrului judecat.

Curtea de apel și Tribunalul anulând în parte efectul hotărîrilor de expropriere definitive pronunțate de Comisiunile de expropriere ce au instrumentat pe baza decretului lege 3697/918, violează și art. 2 din legea agrară care declară definitiv expropriat pământul expropriat și accesoriile pe baza D. L. 3697/918, iar Statul fiind considerat proprietar al pământului expropriat dela 15 Decemvrie 1918, precum și art. 73 din aceeaș lege care declară desființate de drept orice acțiuni sau drepturi existente asupra porțiunei expropriate, pretențiile de orice natură urmând să se exercite asupra prețului consemnat la Cassa de Depuneri.

Curtea violează și autoritatea lucrului judecat, sub dublul aspect: 1. că judecă din nou o chestiune asupra căreia s'au pronunțat hotărîri definitive și în această privință Inalta Curte de Casație a decis că indiferent dacă instanța de expropriere a dat sau nu o soluțiune conformă cu legea agrară, căci a decide altfel ar însemnà să se judece din nou exproprierea și astfel să se violeze autoritatea lucrului judecat, care este bazată tocmai pe prezumpțiunea legală și de neînlăturat că lucrul judecat con-

110 ha. din moșia D-nei Marosin, iar nu întreaga moșie, și ca atare odată ce restul a fost oferit peste prevederile legei de expropriere, transfertul lui a fost făcut printr'un acord de voință și independent de prevederile decretului lege din 1918 și ca atare acest transfert este consecința unei vânzări benevole, pe prețul fixat de Comisiunile de expropriere, la care părțile au înțeles să se refere și prin urmare vânzătorii sunt în drept a cere nulitatea vânzărei pentru motive derivând din dreptul comun, în speță pentru că această avere este dotală și deci nu puteà fi înstrăinată decât cu paza formelor prevăzute de lege.

Că, adaugă Curtea de fond, în speță nu există nici autoritate de lucru judecat pe baza hotărîrilor instanțelor de expropriere, întrucât prin toate acele hotărîri afară de aceea dela 4/II/1919, instanțele de expropriere îngrădindu-se în competența lor strict redusă la materia exproprierei, au respins, pe motiv de incompetență sau ca inadmisibile, cererile făcute de soții Marosiu și deci nu s'au ocupat de chestiunea dacă terenul litigios a făcut obiectul unei exproprieri sau al unei vânzări voluntare și cu atât mai puțin dacă vânzarea voluntară a avut loc cu respectarea art. 1248 și urm. cod. civ. și 148 legea agrară.

Că procesul verbal dela 4 Februarie 1919 nu poate fi însă nici el opus ca lucru judecat, deoarece el cuprinde pe lângă exproprierea celor 110 ha. din procesul verbal dela 19 Ianuarie 1919 și vânzarea voluntară a restului moșiei, iar nu exproprierea acestui rest, — astfel că nici din punctul lui de vedere nu există autoritate de lucru judecat.

Că, mai adaugă Curtea, recurentul Ministerul nu se poate pune nici la

---

stitue adevărul în conflictul de drept asupra căruia poartă (decizia 76/927).

Lucru judecat, în speța de față, rezultă și din împrejurarea că soții Marosin au cerut instanțelor de expropriere, instituite de legea agrară din 1921 și în ultim resort Comitetului Agrar, să se revină asupra exproprierei integrale a moșiilor, cereri întemeiate pe aceleași motive de drept, pe care s'a sprijinit și în acțiunea formulată înaintea Tribunalului. Aceste instanțe au respins cererile adresate lor (Comis. de ocol, Tg. Frumos 7 Oct. 1922, Comis. jud. Iași, 21 Februarie 1923 și Comitetul Agrar, 20 Aprilie 1923 și 10 Februarie 1926).

Curtea înlătură efectul lucrului judecat, argumentând că exproprierea cotei constitue vânzare și că dar instanțele de expropriere nu erau competente a discutà și hotărî asupra valabilității vănzărei. Trecerea în patrimoniul Statului a porțiunei ce trece de cota de expropriere, făcându-se prin hotărîre de expropriere este indiferent dacă instanțele care au dat aceste hotărîri au judecat bine sau rău, ținând seamă de ofertă, ele au pronunțat exproprierea și ca atare numai prin violarea autorității lucrului judecat, Curtea examinează validitatea acestor hotărîri; iar pe de altă parte, fiind vorba de o expropriere, deși ea depășeà scara progresivă, numai instanțele agrare puteau examinà, pe căile procedurale indicate de legea agrară această expropriere, ceeace ele au făcut, respingând cererile de reviziune a soților Marosin. Neținând seamă de aceste hotărîri Curtea, ca și Tribunalul înlătură și din acest punct de vedere autoritatea lucrului judecat, comite un exces de putere și violează art. 1201 cod. civ.».

(2) Publicăm aci și sentința Trib. Tutova s. I No. 38 bis din 7 Decemvrie 1928, într'o speță similară cu aceea rezolvată de Inalta Curte.

TRIBUNALUL: Având în vedere desbaterile urmate și consemnate în jurnalul ședinței dela 27 Noemvrie a. c., cum și concluziunile scrise depuse de ambele părți la dosar, din care se constată că reclamanta Maria Colonel C. Lupașcu căsătorită sub regimul dotal cu soțul său Colonel C. Lupașcu, cu actul autentificat de Tribunalul Tutova sub No. 401/1892, și-a constituit dotă între alte bunuri, moșia «Cotoroaia» județul Tutova, în suprafață totală de 137 hectare 28 arii. pe care cu ocazia reformei agrare ce se făceà, soțul său, fără mandat special și în contra dispozițiunilor art. 1248 și urm. c. civ. se prezintă înaintea Comisiunei județene de expropriere Bălăbănești-Tutova, ce funcționà în virtutea decretului-lege 3697/918 și oferă spre expropriere întreaga suprafață a moșiei Cotoroaia de 137 ha. 28 arii.

Comisiunea județeană, cu toate că aveà cunoștință că moșia oferită spre expropriere erà dotală în întregime, în loc să aplice scara progresivă conform art. 8 din decretul-lege sus citat și în consecință să declare expropriată suprafața de 8 hectare 50 arii, primește oferta și declară expropriată în întregime pentru cauză de utilitate națională, moșia Cotoroaia, prin procesul verbal din 4 Iunie 1919, — fără a examinà dacă soțul ofertant, erà, conform principiului care călăuzește regimul dotal, autorizat a efectuà și implicit consimți la o înstrăinare benevolă.

Rând pe rând procesul verbal din 4 Iunie 1919, în lipsa proprietarei și a soțului său, a fost confirmat de Comisiunea centrală județeană de expropriere prin decizia No. 50 din 3 Septemvrie 1920, de Comisia județeană de expropriere prin decizia No. 30 din 1 Decemvrie 1924 și în sfârșit prin decizia Comitetului Agrar No. 14 din 13 Februarie 1924, care confirmând decizia No. 50/920 a respins cererea de revizuire, pe motiv că potrivit dispozițiunilor art. 2 din legea agrară, în vechiul regat pământul expropriat pe baza decretului-lege 3697/918, este definitiv expropriat.

In drept. Având în vedere că Ministerul de Domenii și Casa centrală a împroprietăririi, atât prin întâmpinarea ce au făcut, cât și verbal în instanță, au invocat incompetența *ratione materiae* a acestui Tribunal, de a judecà acțiunea de față, cât și autoritatea lucrului judecat.

Având în vedere că din examinarea actelor din dosar, rezultă în mod cert că reclamanții tind la anularea efertei benevole ce soțul reclamant colonelul C. Lupașcu a făcut înaintea Comisiunei județene de expropriere și care a luat act de această ofertă prin procesul verbal din 4 Iunie 1919; că deci fiind vorba de anularea acelei oferte care nu puteà fi făcută decât în condițiunile art. 1248 și urm. c. c., comb. cu art. 148 legea agrară și care este necontestat de competința instanțelor de drept comun, finele de neprimire în ceeace privește incompetința *ratione materiae* a acestui Tribunal, este nefondat.

Considerând că în ceeace privește cel de al doilea fine de neprimire, autoritatea de lucru judecat dedusă din art. 2 din legea agrară și acesta este nefondat, întrucât se constată că înaintea Comisiunei Județene de exprorpiere Bălăbănești, colonelul Lupașcu a făcut o ofertă benevolă acelei Comisiuni, de care s'a luat act fără ca Comisiunea să cerceteze dacă această ofertă erà posibilă sub regimul dotal în care se găsià întreaga suprafață a moșiei oferită spre expropriere și că prin acest singur fapt Comisiunea luând act, nu a făcut nici un act de jurisdicție, căci nu a făcut nici aplicațiunea decretului-lege No. 3697/918 care conform scărei progresive (art. 8) stabilește limita legală a suprafeței de expropriat, ci s'a limitat pur și simplu de a luà act de oferta benevolă făcută din propria inițiativă de soțul dotal, iar procesul verbal prin care s'a luat act de această ofertă, a fost confirmat de Comisia centrală județeană prin decizia No. 50/920, de Comisia județeană de expropriere prin decizia No. 30/924 și în sfârșit, deși între timp soția dotală retrăsese oferta făcută de soțul său, deoarece atacase cu revizuire la Comitetul Agrar, decizia No. 50/924 —, a fost confirmate și aceste decizii, întrucât Comitetul Agrar, fără a judecà în fond, ci constatând numai că potrivit art. 2 din legea agrară în vechiul regat, pământul expropriat pe baza decretului-lege 3696 din 1918 este definitiv expropriat, — respinge cererea de revizuire.

Că dar în aceste condițiuni nu poate fi vorba nici de autoritate de lucru judecat, întrucât nu pe bază de judecată s'a luat de către Stat pământul în litigiu, căci nici una din instanțele de expropriere nu au judecat în fond o acțiune cu obiect și cauză identice cu cele ale acțiunei dedusă astăzi înaintea Tribunalului.

Considerând pe de altă parte că chiar dacă prin imposibil s'ar admite că toate instanțele de expropriere dela Comisia de ocol Bălăbănești — înaintea căreia s'a făcut oferta benevolă și până la Comitetul Agrar — înaintea căruia s'a retras oferta prin cererea de revizuire, au judecat în fond, totuș și în acest caz pentru ca să fie autoritate de lucru judecat, trebue să fie întrunită trinitatea cerută de art. 1201 c. c. identitate de obiect, cauză și persoane.

Având în vedere că din examinarea deciziunilor de expropriere, se constată că în conformitate cu art. 8 din decretul-lege No. 3697/918 și conform scărei progresive din acelaș decret, ceeace urmà să se considere ca legal expropriat din suprafața totală a moșiei Cotoroaia de 137 ha. 28 arii, erà de 8 ha. 78 arii, deci obiectul îl făceà cele 8 ha. 78 arii, iar prin acțiunea de față obiectul procesului îl face suprafata de 128 ha. 50 arii, suprafață ocrotită prin decretul-lege menționat, iar în ceeace privește cauza, de sigur că legiuitorul pentru scopuri necontestate de utilitate națională, a făcut exproprierea marei proprietăți, iar în procesul intentat de reclamanți Casei centrale, cauza este de ordin particular, ca derivând exclusiv din violarea art. 1248 și urm. c. c. (comb. cu art. 148 legea agrară) prin urmare și din acest punct de vedere și întrucât nici una din instanțele de expropriere nejudecând în fond o acțiune cu același obiect și cauză identică cu cele ale acțiunei de față, și acest fine de neprimire adăpostul art. 73 l. a., care declară desfiinţate acţiunile în revendicarea asupra părţilor de moşie expropriate, întrucât ceeace se revendică în speţă este un bun intrat în patrimoniul Statului nu pe calea exproprierei, ci a unei vânzări voluntare.

Că pe temeiul acestor consideraţiuni şi în vedere că moşia a fost arendată, pe timpul critic prevăzut de lege, Curtea aplicând dispoziţiunile art. 8 lit. *a*, l. a. recunoaşte proprietarei dreptul la cota intangibilă de o sută hectare teren cultivabil din toată suprafaţa moşiei cum şi la neexpropriabilele sus arătate.

Văzând motivul II şi III de casare astfel formulate.

(A se vedeà motivele în notă).

Având în vedere că în procesul de faţă problema de rezolvit este de a şti dacă instanţele speciale creiate de legile agrare pentru înfăptuirea exproprierei, pot declarà expropriate pe lângă întinderile ce sunt fixate prin aceste legi şi alte întinderi ce sunt scutite, — dar pe care părţile consimt să le abandoneze Statului pentru nevoile sale eventuale de împroprietărire, şi în acest din urmă caz care este valoarea juridică a unei sentinţe ce pronunţă asemenea expropriere.

Având în vedere că în principiu instanţele speciale creiate de lege în vederea rezolvărei unor anume conflicte de drepturi au o competenţă strict limitată, şi dacă în mod incidental au a se ocupà şi de chestiuni de competenţa jurisdicţiunei de drept comun, ele nu pot să le rezolve decât în măsura în care soluţionarea lor trebue să conducă necesarmente la soluţionarea chestiunei însăş — dată în competenţa lor — principiu general recunoscut unanim de doctrină şi

---

este nefondat şi Tribunalul îl respinge ca atare.

Considerând că soluţiunea procesului de faţă depinde de calificarea juridică a operaţiunei în baza căruia terenul litigios a fost luat în posesie de Casa centrală, Tribunalul are a constatà dacă oferta făcută poate sau nu operà în mod legal o vânzare benevolă şi în caz afirmativ, dacă această vânzare s'a făcut cu respectarea formelor şi în condiţiunile cerute de art. 1248 şi urm. c. c. combinat cu art. 148 legea agrară.

Având în vedere că din actele dosarului se constată că colonelul Lupaşcu în calitate de soţ dotal se prezintă înaintea Comisiunei de expropriere judeţene Bălăbăneşti şi oferă spre expropriere întreaga moşie Cotoroaia în suprafaţă de 137 hectare 28 arii loc arabil, moşie pe care soţia sa Maria Lupaşcu şi-a constituit-o dotă prin actul autentificat de Tribunalul Tutova la No. 410/892 aflat în copie la dosar; iar Comisiunea de ocol prin procesul verbal din 4 Iunie 1919, i-a act de această ofertă, o primeşte, declarând expropriată întreaga suprafaţă de 137 ha. 28 arii a moşiei Cotoroaia, fără să se preocupe dacă această ofertă soţul dotal a făcut-o cu respectarea formelor cerute de art. 1248 c. c. comb. cu art. 148 legea agrară, iar acest proces verbal a fost confirmat de Comisia centrală judeţeană cu decizia No. 50/920 şi în sfârşit de Comitetul Agrar prin decizia No. 14/924.

Considerând că conform art. 1294 c. civ. vânzarea este o convenţiune prin care două părţi se obligă între sine, una a transmite celeilalte proprietatea unui lucru şi alta a plăti celei dintâiu preţul lui.

Că dar din moment ce colonelul Lupaşcu declară că oferă spre expropriere moşia Cotoroaia, iar Comisiunea judeţeană luând act de această ofertă, a acceptat dând în schimb preţul zilei la expropriere, Tribunalul constată că elementele contractului de vindere-cumpărare sunt întrunite, actul scris fiind însuş procesul-verbal dresat şi confirmat prin deciziile No. 50/920 şi 14/924 şi chiar dacă s'ar susţine că nu există act scris, aceasta nu este necesar, căci este de principiu că vânzarea nu este un act solemn şi că actul scris ce se redactează serveste numai de probaţiune, principiu aplicabil şi în materie imobiliară, însă în acest caz părţile în mod constant încheie şi actul scris spre a puteà fi transcris şi deci fi opozabil părţilor, căci astfel vânzarea deşi validă inter partes nu ar puteà fi opozabilă erga omnes (vezi Alexandresco T. VIII, pag. 546).

Că deci şi din acest punct de vedere chiar dacă s'ar admite că între părţi nu a intervenit intrumentum doveditor al vânzărei, deşi Tribunalul constată că actul de vânzare benevol a fost dresat cu ocazia ofertei făcute, de care Comisiunea a luat act prin procesul verbal din 4 Iunie 1919, totuş şi în acest caz, din moment ce se constată cu suficienţă intenţiunea părţilor, a soţului dotal de a da şi a Comisiunei de a acceptà dându-se în schimb preţul zilei la expropriere, — şi din acest punct de vedere Tribunalul constată acordul complet de voinţă intervenit între Stat de o parte reprezentat de Comisia de expropriere înfiinţată prin decretul-lege No. 3697/918 şi legea agrară şi colonelul Lupaşcu pe de altă parte; prin urmare fiind stabilit contractul de vânzare voluntară intervenit între Stat pe deoparte şi colonelul Lupaşcu pe de altă parte, urmează a se stabili mai întâiu în ce conditiuni s'a expropriat moşia faţă de decretul-lege No. 3697/918 şi legea agrară, pentru a se puteà vedeà dacă soţul a oferit sau nu moşia Cotoroaia peste dispozitiunile cod. civ. referitoare la regimul dotal.

Având în vedere legea pentru modificarea art. 19, 57 şi 67 din Constituţie, din 20 Iulie 1917, promulgată prin decretul No. 721 din 19 Iulie 1927 şi publicată în *Monitorul Oficial* 93 din 30 Iulie 1917.

Având în vedere că conform art. 19 p. II din citata lege, se va exproprià din proprietătile rurale particulare o întindere de 2.000.000 hectare teren cultivabil. Exproprierea se va face pe temeiul unei scări progresive care se va determinà de legea de expropriere, scară care va începe cu proprietăţile având o întindere dela 100 hectare în sus pământ cultivabil, minimum intangibil.

Considerând că după scara progresivă care face parte din legea de expropriere, suprafaţa intangibilă a moşiei Cotoroaia erà de 128 hectare 5 arii, iar suprafaţa de 8 hectare 78 c. a. care trece peste scara progresivă, urmà să fie declarată expropriată şi care conform art. 2 din legea de expropriere este definitiv expropriată.

Că deci din moment ce suprafaţa de 128 hectare 5 arii din moşia Cotoroaia nu erà supusă exproprierei conform scărei progresive şi care suprafaţă se găseşte supusă regimului dotal, ea nu poate conform art. 1248 şi urm. c. c. comb. cu art. 148 legea agrară, să fie vândută decât în condiţiunile prevăzute de codul civil.

Având în vedere obiecţiunea pârîtei că pe de o parte Comisiunea de ocol are căderea de a se pronunţà şi asupra dotalităţei imobilelor supuse exproprierei, iar pe de alta parte această chestiune a fost vidată prin hotărîrile date de instanţele exproprierei.

Tribunalul constată că şi această obiecţiune este neîntemeiată, întrucât instanţele agrare limitându-se la competenţa lor strict redusă la materia exproprierei, nu s'a ocupat nici de chestiunea de a şti dacă vânzarea benevolă s'a făcut cu respectarea normelor prevăzute de art. 1248 şi urm. c. c. comb. cu art. 148 legea agrară şi nici chiar în acest caz nu ar fi avut competenţa de a da o astfel de autorizare, ea neputând fi dată decât de instanţele ordinare de drept comun.

Considerând că în adevăr art. 148 al. 1 al legei agrare din 14 Iulie 1921, spune că prin derogare dela art. 1251 şi 1253 cod. c. toate proprietăţile rurale ale minorilor, precum şi cele supuse reginului dotal, pot fi înstrăinate prin bună învoeală, fără îndeplinirea altor formalităţi decât încuviinţarea Tribunalului; este adevărat că această dispoziţie deroagă dela principiul inalienabilităţei, cum şi dela formele pe care legea le impune în genere actelor de înstrăinare a imobilelor dotale.

In adevăr art. 1253 c. c. impune înstrăinărilor forma vânzărilor publice, iar art. 148 legea agrară permite dimpotrivă prin bună învoeală fără ca părţile să recurgă la forma vânzărilor publice, singura condiţie însă fiind autorizarea Tribunalului; iar în ceeace priveşte obiecţiunea că din moment ce s'a efectuat exproprierea asupra unui imobil dotal, conform art. 73 legea agrară pretenţiunile tutulor se formulează numai asupra preţului de expropriere, Tribunalul găseşte că şi această obiecţiune este nefondată întrucât din contextul art. 73 rezultă că sunt desfiinţate actiunile de revindecare asupra porţiunilor din moşiile expropriate, rămânând proprietarului dreptul de a-şi valorificà pretenţiunile numai asupra preţului consemnat. Prin urmare art. 73 este referitor la terenurile definitiv expropriate conform art. 2 din legea agrară şi care au trecut în proprietatea Statului şi întrucât Tribunalul a constatat că suprafaţa de 128 hectare 7 arii a făcut obiectul unei vânzări voluntare supuse în totul regimului dotal, aplicaţiunea art. 73 din legea agrară nu-şi are locul în speţă.

Că deci întrucât Tribunalul constată că, conform scărei progresive, suprafaţa de 128 ha. 5 arii nu erà supusă exproprierei, intangibilitatea ei fiind garantată prin legea din 20 Iulie 1917, modificatoare a art. 19, 57 şi 67 din Constituţie şi întrucât vânzarea nu poate fi făcută decât în condiţiile art. 1253 şi urm. comb. cu art. 148 legea agrară, cererea de anularea vânzărei a imobilului dotal în suprafaţă de 128 hectare 5 arii din moşia Cotoroaia-Tutova, nesupusă exproprierei, este fondată şi urmează a fi admisă ca atare.

Având în vedere şi cererea de cheltueli de judecată şi onorar de avocat, Tribunalul apreciind îi acordă suma de 20.000 (două zeci mii) lei.

de jurisprudență — având și un caracter de ordine publică.

Având în vedere că legile agrare au înființat jurisdicțiuni speciale vremelnice cu menirea de a aplicà exproprierea în limitele în care aceste legi înțeleg să reducă întinderile mari de proprietăți, în scopul împroprietărirei sătenilor cultivatori de pământ, — prin urmare aceste jurisdicțiuni cu caracter excepțional au competență riguros limitată.

Având în vedere că, în specie, Comisiunea 4 de expropriere Târgu-Frumos, în aplicațiunea scărei progresive ce face parte integrantă din decretul lege No. 3697/918 — a expropriat la 19 Ianuarie 1919 din moșia Gănești-Recea a d-nei Marosin o întindere de 110 ha, — că însă câteva zile mai târziu, aceiași Comisiune a declarat expropriată întreaga moșie prin procesul verbal datat 4 Februarie 1919, cu toate că la 19 Ianuarie expropriase numai cota legală de 110 ha. — expropriere pronunțată pe simpla declarațiune a soțului col. Marosin — că oferă întreaga moșie la expropriere.

Că deși mai pe urmă la 1921 — colonelul revine cerând scoaterea dela expropriere a porțiunei scutită de lege — însă atât Comisiunea de ocol cât și cea județeană au respins această cerere, respingere confirmat și de Comitetul agrar.

Considerând că prin acțiunea de față soții Marosin întemeindu-se pe dispozițiunile codului civil relative la inalienabilitatea imobilelor dotale, revendică porțiunea scutită de expropriere.

Considerând că întrucât în timpul căsătoriei soții nu pot înstreinà imobilul dotal, decât în anume cazuri strict limitate prin art. 1250 și 1253 cod. civ. — urmează a se

---

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător de ședință *Aurel A. Ionescu.*

Admite acțiunea.

Președinția d-lui *C. Botez*, judecător.

— Publicăm, deasemenea și două rezumate de concluziuni *pro* și *contra* într'o speță similară cu aceea rezolvată prin decizia Inaltei Curți de Casație reportată în text.

(3) Doamna Maria Colonel Lupașcu a fost proprietara dotală a moșiei Cotoroaia din comuna Cotoroaia, în suprafață totală de 137 ha. 28 arii, dotă ce i-a fost constituită prin actul autentificat de Tribunalul Tutova sub No. 75/1892 și transcris în registrul foilor dotale a Tribunalului Tecuci sub No. 12/1892. Cu prilejul exproprierei pentru cauză de utilitate națională, sub imperiul decretului lege No. 3697/918, soțul dotal colonelul Lupașcu, prezentându-se înaintea Comisiunei județene Bălăbănești, a oferit Statului pesta cota ce urmà să fie expropriată din această moșie, adică peste 8 hectare 78 arii, tot restul suprafeței, adică încă 128 ha. 50 arii, pe prețul ce va fi plătit de Stat pentru pământul legal expropriat. Comisiunea județeană, prin procesul verbal din 4 Iunie 1919, luând act de oferta sotului și cunoscând că moșia oferită este dotală, declară expropriată în întregime întreaga moșie Cotoroaia.

Această expropriere totală este menținută de toate comisiunile de expropriere care au funcționat pe temeiul decretului-lege 3697/918 și al legei agrare din Iulie 1921, cu toate că proprietara între timp retrăsese oferta făcută de soțul ei, deoarece atacase în revizuire la Comitetul agrar deciziunea No. 50 din 3 Septemvrie 1920, pronunțată de Comisia centrală județeană de expropriere Tutova. Comitetul agrar prin decizia No. 14 din 13 Februarie 1924, *fără a examinà fondul chestiunei*, fără a se pronunțà adică, *dacă bine și legal au fost expropriate 128 ha. 50 arii peste cota de 8 ha. 78 arii*, respinge cererea de revizuire pe un fine de neprimire și anume pe principiul tras din art. 2 din legea agrară, care precizează că tot ce s'a expropriat pe baza decretului lege No. 3697/918, este definitiv expropriat.

Față cu această situațiune, d-na Maria Lupașcu, a chemat în judecată pe calea dreptului comun, atât Casa centrală a Cooperației și Improprietăririi, cât și Ministerul de Domenii, pentruca contradictor cu aceste două autorități publice, să se declare nulă vânzarea benevolă a 128 ha. 50 arii din moșia sa Cotoroaia, cuprinsă între megieșii indicați de Comisia județeană Bălăbănești prin hotărîrea sa.

Reclamanta și-a întemeiat pretențiunea sa pe următoarele temeiuri de drept.

1. Colonelul C. Lupașcu, trecând peste voința soției sale, fără a aveà *din partea acesteia un mandat special* și autentic și fără a puteà să aibă în speță un *asemenea mandat* față de dispozițiile art. 1248 și urm. din c. civil, s'a prezentat înaintea Comisiunei județene din Bălăbănești și a oferit Statului spre vânzare totală moșia Cotoroaia.

2. Chiar dacă colonelul Lupașcu ar fi avut un atare mandat special și autentic, soții dotali nu puteau *vinde și Statul nu puteà cumpărà un bun imobiliar supus regimului dotal*, pentrucă actul nu permiteà înstrăinarea și pentrucă, în lipsa unei clauze de permisiune, înstrăinarea *nu fusese admisă de justiție și efectuată prin formele vânzărilor publice potrivit art. 1253 din c. civil.*

In desvoltarea tezei sale, reclamanta a invederat Tribunalului, că moșia sa Cotoroaia nu puteà fi atinsă de expropriere prin aplicarea decretului lege 3697/918, decât cu 8 ha. 78 arii potrivit art. 19 din Constituție modificat la 20 Iulie 1917 și potrivit scărei progresive din acel decret (art. 8): că prin aplicarea legei agrare din Iulie 1921. moșia, fiind proprietate dotală în regiune de ses, arendată la săteni si mai mică de 150 ha.. nu mai aveà a suferi o nouă expropriere.

Cu prilejul operațiunilor de expropriere, soțul dotal a făcut oferta întregei moșii. *Cum se califică juridicește o astfel de ofertă?* Operațiunea exproprierei marei proprietăți fiind ordonată si reglementată prin o lege de ordine publică, organele de aplicațiune, *ca instanțe excepționale si cu o competență limitată*, nu aveau căderea a expropriă mai multă suprafață din moșiile supuse cercetărei lor, decât aceea ce rezultă din aplicarea scărei progresive, sau din anumite situațiuni de fapt și condițiuni juridice precis indicate prin legea agrară. Aceste organe erau obligate a stabilì în prim rând rezervele necultivabile și cota cultivabilă intangibilă, pentruca apoi tot ceeace prisoseà peste aceste drepturi consacrate proprietarului, să treacă în virtutea legei, în proprietatea Statului. Desigur că unii proprietari, cu ocazia exproprierei, puteau oferi la pretul fixat prin lege, spre vânzare, porțiunea legal rămasă lor, în total sau în parte, și desigur că dacă Statul prin Casa centrală primeà asemenea oferte, *interveneà între particular si Stat o conventiune benevolă de vindere-cumpărare*, în măsura în care proprietarii ofertanți erau capabili pe baza legilor în vigoare să procedeze la o atare operație. O ofertă de vânzare însă, peste cota expropriată, acceptată de Stat, treceà peste cadrul legilor de expropriere și dacă comisiunile de expropriere o înregistrau, o făceau prin exces de putere și depășind competența lor, strict limitată de legea excepțională ce le-a dat ființă.

In acest spirit este redactat art. 2 din legea agrară, când prevede că se va considerà definitiv expropriat tot ceeace s'a expropriat pe baza decretului-lege 3697 din 1918, cu alte cuvinte rămâne definitiv în proprietatea Statului tot ceeace *a primit în mod legal* prin aplicarea scărei progresive și nimic mai mult.

In speță, o ofertă benevolă de înstrăinare s'a făcut peste cota legal expropriată, care s'a acceptat de Stat. Această ofertă netăgăduită în fapt, *rămâne imposibilă în drept.* Chiar dacă moșia nu ar fi fost supusă regimului dotal, încă oferta în chestiune nu erà opozabilă doamnei Lupașcu, deoarece d-sa nu dăduse un mandat special soțului d-sale așà cum prevede art. 1536 c. civil.

Trecând însă peste această ipoteză, arătăm că doamna Lupașcu nu puteà vinde bunul dotal decât dacă actul de dotă îi permiteà înstrăinarea, sau dacă actul dotal nu vorbeà nimic în această privință, urmà să îndeplinească cerințele codului civil din capitalul înstrăinărei dotei imobiliare.

Casa Centrală a Cooperației și Improprietăririi, atât în scris prin întâmpinarea ce a făcut, cât și oral înaintea Tribunalului, a făcut două obiecțiuni în apărarea sa. A pretins că acțiunea d-nei Maria Lupașcu *tinzând la anularea unui act de expropriere* nu poate fi judecată și soluționată de Tribunalul Tutova care este instanță de drept comun și această necompetență a Tribunalului ratione materiae este de ordine publică. *A mai pretins că a se judecà din nou pretențiunea doamnei Lupașcu ar fi a se violà autoritatea lucrului judecat* derivând din hotărîrile definitive ale comisiunilor de expropriere. Aceste obiecțiuni care la un examen atent se suprapun și se confundă una cu alta, nu sunt cu nimic justificate în drept. In prim rând observăm că suprafața de 128 hectare din moșia Cotoroaia, n'a trecut în proprietatea Statului prin efectul legilor agrare, ci pe baza unei convențiuni de vânzare benevolă, că în speță departe de a fi vorba de o expropriere operată prin constrângerea unei legi de ordine publică și prin aplicarea acestei legi de organele de aplicare în exercițiul atribuției lor, este vorba de un transfert de proprietate imobiliară operat printr'un acord de voințe în afară și peste prevederile decretului-lege 3697/918; că mai mult încă, instanțele de expropriere înregistrând oferta de înstrăinare făcută de colonelul Lupașcu și transmițând-o Casei Centrale care a aprobat-o, n'au făcut nici un act de jurisdicție, în marginea compeexamină pentru soluţionarea cererei de revendicare, care este efectul şi caracterul sentinţei de expropriere din 4 Februarie 1919 pronunţată asupra ofertei colonelului Marosin de a se exproprià întreaga moşie dotală adică şi partea pe care legea o rezervă proprietarului.

Considerând că este neîndoelnic că porţiunea din moşia Găneşti-Recea lăsată după aplicarea cotei legale a rămas dotală şi deci inalienabilă, de unde rezultă cu aceiaşi certitudine că soţii Marosin, nici amândoi împreună nici fiecare în parte nu puteau înstrăinà prin bună învoeală şi în afară de excepţiunile prevăzute la art. 1250—1253 cod. civ. aceà porţiune rămasă lor, şi să o cedeze Statului.

Considerând că din simpla analiză a ofertei făcută casei centrale de împroprietărire de a luà cu preţul de expropriere şi porţiunea pe care legea o scuteşte, — reiese că aceà ofertă nu poate fi caracterizată în drept decât ca o propunere de vânzare către Casa Centrală a Improprietărirei pentru satisfacerea cât mai largă a nevoilor împroprietăririi, propunere care fiind acceptată puteà formà prin acest acord de voinţă o convenţiune de vânzare perfect valabilă.

Că însă organele de judecată a legei agrare, în loc de a se mărginì să ia act de oferta făcută, au depăşit cadrul atribuţiunilor lor strict limitate, — şi au dat ceeace nu mai erà în căderea lor o sentinţă de expropriere asupra unei porţiuni de pământ, pe care legea o rezervă proprietarului, — aceasta după ce cu puţine zile înainte, aceeaşi Comisiune de ocol, aplicând scara progresivă din decretul lege No. 3697 din 1918, declarase expropriat numai 110 ha. scutind restul moşiei.

---

tenţei lor şi în cadrul de aplicaţiune a legilor agrare, *n'au judecat cu alte cuvinte nimic*, ci au făcut un act fără nici o însemnatate în fapt şi fără nici o consecinţă în drept, căci proprietara sau soţul ei puteau foarte bine să facă oferta lor direct prin petiţiune *Casei Centrale*, fără a fi obligaţi sa se slujească de filierea Comisiunilor de expropriere şi fără a fi obligaţi prin legea agrară la aceasta.

Odată însă — indiferent prin ce cale — oferta s'a acceptat de Stat şi înstrăinarea s'a operat, chestiunea *contractului din punctul de vedere al validităţei lui sub raportul violărei legei în materie de dotă, este de domeniul dreptului comun* şi prin urmare de competenţa instanţelor ordinare, (C. A. Bucureşti, s. III, Dec. No. 196/927).

In aceste condiţiuni juridice văzută problema, este nediscutat lucru, că nu poate fi opusă această excepţiune pentrucă *nu s'a judecat nimic* din ceeace se pretinde a se fi judecat. Nu există între aceea ce s'a judecat de comisiunile de expropriere şi între aceeace se cere astăzi prin acţiunea de faţă, nici identitatea de obiect şi nici de cauză.

Obiectul: Prin sentinţele de expropriere s'a judecat *câtă suprafaţă de pământ* trebuià expropriată în mod constituţional, prin aplicarea scărei progresive din moşiile ce trec de 100 ha. cultivabile, deci în speţă obiectul îl făceà cele 8 ha. 78 arii; în acţiunea de astăzi — obiectul constă în anularea înstrăinării a *128 ha. 50 arii peste cota legal exproprietă.*

Cauza: In procesul de expropriere cercetat de comisiunile excepţionale, cauza a rezidat în *utilitatea naţională*, în raţiunea de Stat care a îndemnat şi obligat pe legiuitor la o măsură de ştirbire a marei proprietăţi rurale, pentru menţinerea ordinei şi consolidarea Statului; în procesul doamnei Lupaşcu dedus în judecata Tribunalului, cauza constă în violarea dreptului femeiei dotale protejat prin dispoziţiile art. 1248 şi 1253 c. civil, dispoziţii care nefiind respectate, duc la anularea unei vânzări de pământ din acel ce rămăsese proprietarului peste cota legal expropriată.

Curtea de Casaţie s. I prin decizia *2134 din 22 Octomvrie 1928*, respingând recursul Casei Centrale, făcut contra deciziei Curţei de Apel Bucureşti s. 3-a No. 196/927, s'a pronunţat în sensul acţiunei noastre, într'un proces perfect identic. (Concluzii din partea reclamantei).

C. DORNESCU
Avocat-Bârlad

(4) Dela început trebue precizat:

Ce obiect are procesul? Revendicare? Anularea unor acte de vânzare voluntară?

De revendicare nu poate fi vorba, deoarece reclamanta cere anularea şi fiindcă trebuià în afară de alte condiţiuni să introducă în cauză pe actualii deţinători ai terenului în litigiu.

Se cere anularea.

E interesant de a stabili ce trebue anulat.

Intre actele depuse de reclamantă se află procesul verbal din 4 Iunie 1919 al Comisiei Jud. Bălăbăneşti prin care Comisia văzând oferta făcută de doamna colonel Maria Lupaşcu, confirmă în totul procesul-verbal al Comisiei locale de expropriere din *29 Ianuarie 1919* relativ la moşia Cotoroaia şi declară expropriată în întregime pentru cauză de utilitate naţională, etc.

Procesul verbal din 29 Ianuarie 1919 nu a fost depus la dosar, astfel că din această împrejurare, cum şi din aceea că în cel dela 4 Iunie 1919 se vorbeşte de oferta *doamnei Maria Lupaşcu*, rezultă că d-sa direct a oferit şi nu soţul său, cum afirmă în acţiune, deşi soţul dotal aveà posibilitatea să ofere conform art. 20 şi urm. din decretul lege 3697/918.

Dar ce s'a întâmplat cu procesul verbal din *4 Iunie 1919*?

S'a făcut cerere de revizuire care s'a luat în consideraţiune la 7 August 1922 de Comisia de ocol Bălăbăneşti judeţul Tutova şi hotărîrea acesteia nefiind semnată de membrii comisiei, s'a reluat în discuţiune de Comisia judeţeană de expropriere depe lângă Tribunalul Tutova în şedinţa dela *1 Decemvrie 1924*.

Deşi procedura a fost completă, doamna Lupaşcu nu s'a prezentat pentru a-şi face obiecţiunile şi atunci comisia confirmă hotărîrea dela 17 August 1922 prin care se menţine exproprierea.

Dar mai înainte de hotărîrea dela 1 Decemvrie 1924, la 13 Februarie 1924 Comitetul Agrar ca instanţă de revizuire respinge cererea doamnei Maria Lupaşcu prin care arată că i s'a expropriat contra voinţei sale moşia Cotoroaia, întrucât din lucrările dosarului de fond se constată că exproprierea moşiei în chestie este efectuată în baza decretului-lege No. 3697/918.

Rând pe rând, exproprierea moşiei Cotoroaia a trecut în discuţia şi hotărîrea instanţelor agrare şi prin epuizarea lor s'a ajuns la o hotărîre definitivă.

O consecinţă imediată şi indiscutabilă este aceea că raporturile juridice dintre reclamanta de azi şi Casa Improprietăririi privitoare la moşia Cotoroaia decurg din aceste hotărîri ale instanţelor agrare, nu dintr'un act de vânzare propriu zis, nici dintr'o ofertă de vânzare acceptată, fiindcă, chiar de s'ar presupune că a existat ab initio o ofertă, totuş împrejurarea specială cum a fost făcută — în faţa unei instanţe de expropriere şi mai ales desbaterile contradictorii ce s'au grevat în jurul ei, i-au dat caracterul unei hotărîri judecătoreşti creiată de instanţele sale fireşti — cele agrare.

Şi atunci revenind la întrebarea iniţială: Ce anulare se cere? Se cere anularea unei hotărîri judecătoreşti, pronunţată de instanţele agrare şi care conform legilor creatoarea a rămas definitivă.

E posibil, — principial — o atare anulare?

E posibil să anulezi, adresându-te unei instanţe, o hotărîre dată de altă instanţă investită dela lege cu puterea de a judeca? Răspunsul e categoric: Nu.

Dar — în mod special — legea agrară prin art. 37 arată că hotărîrile comisiunei judeţene de trimitere sunt definitive şi executorii, neputându-se atacà pe nici o cale ordinară sau extraordinară.

Printr'un argument a fortiori hotărîrile Comitetului Agrar au acest caracter de definitivare.

Prin urmare, acţiunea doamnei Maria C. Lupaşcu trebue respinsă ca inadmisibilă din dublul motiv, că nu se poate cere principal anularea unei hotărîri judecătoreşti definitivă şi dată de instanţa legală, înaintea unei alte instanţe, fie de drept comun, fie specială şi că în mod categoric legea agrară opreşte atare procedee, declarând incompetenţă.

Dar se spune: situaţia juridică a moşiei — imobil dotal exproprierea; care depăşeşte quantumul stabilit prin scara progresivă a decretului-lege 3697/918, sunt motive de anulare.

Dela început trebue stabilit: Puteà hotărî instanţele agrare asupra situaţiei juridice a moşiei?

Incontestabil că da: Art. 37 din legea agrară, din vechiul regat, arată că aceste comisii, de ocol, judeţeană şi Comitetul Agrar se pronunţă, în afară de altele, în mod devolutiv şi definitiv asupra situaţiei juridice a moşiei. Chestiunea dotalităţei şi a aplicărei decretului-lege 3697/918 s'a pus în faţa sus menţionatelor instanţe şi au fost vidate prin hotărîrile date.

La timpul oportun, reclamanta, deşi legal citată, nu s'a prezentat spre a-şi susţine obiecţiunile în acest senz şi deşi dedusă chestiunea atât a dotalităţei, cât şi a aplicărei scărei progresive, a fost respinsă (desigur însă că nu din cauza Casei Centrale).

Instanţele agrare n'au fost în speţă simple biurouri de înregistrare, cum s'a căutat a se insinuà, ci instanţe cu caracter contencios, unde discuţia contradictorie este un element esenţial.

Că dar astfel fiind, este cert că porţiunea apărată de lege a fost declarată expropriată în baza unei convenţiuni intervenită între colonel Marosin şi Stat — iar nu în baza legei şi ideia de convenţiune exclude orice ideie de expropriere — de unde rezultă că în ce priveşte porţiunea de moşie scutită, hotărîrea de expropriere din 4 Februarie 1919 a Comisiunei de ocol — confirmată şi de Comisiunea Judeţeană nu poate aveà efectele şi puterea unei sentinţe de expropriere aşà că, cu drept cuvânt, atât Tribunalul cât şi Curtea de apel au admis revendicarea pentru toată porţiunea pe care legea o lăsà proprietarului şi de care în specie soţii Marosiu nu au putut dispune prin bună învoeală, întrucât acest imobil aveà caracter de dotalitate.

Considerând că, odată stabilit că Comisiunile de ocol şi judeţeană nu aveau competenţa de a declarà expropriat ceeace însăşi legea scuteşte, şi că cel mult puteau să ia act de oferta făcută Statului spre vânzare-cumpărare, — urmează că acele hotărîri precum şi acele pronunţate ulterior la cererea de revenire asupra ofertei, nu au caracterul lucrului judecat, — întrucât n'a avut de judecat nimic asupra chestiunei ce face obiectul procesului de faţă, dar numai au înregistrat o ofertă de vânzare, care odată acceptată puteà transmite proprietatea către Stat dacă imobilul lui nu erà dotal, că dar, nici din punctul de vedere al violărei autorităţei de lucru judecat, motivul de casare invocat nu este întemeiat.

Considerând în fine că nu poate fi vorba nici de violarea art. 2 a legei agrare din 1921, care declară definitive exproprierile făcute în temeiul decretului lege No. 3697/918, deoarece prin acţiunea de faţă nu se cere decât aplicarea în totul a decretului lege cum şi a legei agrare din 1921, susţinându-se numai şi cu drept cuvânt, că nu se pot declarà expropriate cu efectele pe care legea le acordă unor asemenea hotărîri, ofertele pe care proprietarii le fac din terenul scutit pentru a fi întrebuinţate de Stat tot în scopul împroprietărirei, ideia de «scutire» excluzând în mod absolut pe aceea de expropriere şi legile agrare necuprinzând vreo dispoziţiune prin care terenul scutit să poată fi declarat expropriat pe baza unei simple oferte, aşà că asemenea convenţiuni între particulari şi Stat, rămâne sub imperiul dreptului comun al acordului de voinţă între ofertant şi acceptant.

Că dar Curtea neaducând prin soluţiunea dată nici o atingere principiului înscris în art. 2 al legei agrare din 1921, nici din acest punct de vedere motivul II de casare nu este întemeiat.

Considerând în fine că, Casa de împroprietărire a renunţat la susţinerea motivului I de casare despre care s'a luat act.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

Deciziunea No. 2134 din 22 Octombrie 1928.

Preşedinţia d-lui **Oscar N. Nicolescu,** prim preşedinte; d-l **Em. Miclescu,** preşedinte; procuror d-l **Gh. Duca;** avocaţi d-nii: **Al. Stan** şi **Porumbeanu,** p. recurenţi, iar **Al. Bentoiu,** p. intimaţi.

Deci, nu se poate spune că, din cauza unei infirmităţi de structură a instanţelor — desbaterea contradictorie — doamna Lupaşcu a pierdut cauza.

Cu alte cuvinte, instanţele agrare au fost competente să judece toate motivele formulate astăzi.

Incontestabil că suntem în faţa lucrului judecat:

Şi atunci şi azi, doamna Lupaşcu a cerut anularea raporturilor juridice dintre d-sa şi Casa Centrala a Improprietăririi isvorîte din zisa ofertă de expropriere.

Şi atunci şi astăzi, obiectul cererei lor a fost readucerea în patrimoniul său, a porţiunei ce depăşeà prin ofertă scara progresivă anexata decretului lege No. 3697 din 1918.

In ambele cazuri a motivat că e avere dotală pe care soţul, fără autorizaţiunea sa, a oferit-o la expropriere.

Nu se poate spune că n'a fost raport între doamna Maria Lupaşcu şi Casa Centrală a Improprietăririi, deoarece în faţa instanţelor agrare, această instituţie care a fost reprezentată, a avut aceeaş calitate juridică.

Chestiunea dotalităţei, chiar dacă ar fi legitimată, aşà cum s'a expus în petiţia introductivă, chiar dacă s'ar păreà că a fost soluţionată de instanţele agrare cu exces de putere, nu poate să mai facă obiectul unei noui cereri pe calea dreptului comun.

Nici Inalta Curte nu a găsit că poate cenzurà atari sentinţe definitive.

Dar regimul dotalităţei a fost incontestabil atins de legiuitorul agrar. Exproprierea unei cât de mici părţi din moşia dotală, constitue o ştirbire a acestui sever regim. Ea a fost consfinţită de decretul-lege prin art. 20 şi urm., apoi de legea agrară prin art. 148, care deasemenea derogă dela regulele dotei.

Moşia dotală poate fi expropriată. Pretenţiunile tuturor se vor formulà faţă de preţul de expropriere care a fost consemnat în speţă, conform art. 73 din legea agrară.

Inutil se invoacă:

Exproprierea nu s'a făcut conform scărei progresive şi deci conform art. 2 din legea agrară e nedefinitivă:

1. Sub regimul decretului-lege, art. 20, se lasă latitudinea proprietarului, representat în speţă legal prin soţul dotal, să ofere la expropriere cât voeşte. Această latitudine este consfinţită şi de art. 148 legea agrară.

Dacă sub raportul art. 2 din legea agrară, s'ar păreà că se mai pot naşte discuţiuni, ele devin inutile faţă de dispoziţiunile art. 37 din legea agrară, care consideră *definitive* hotărîrile comisiunelor de ocol, judeţene, ale comitetului agrar şi care în speţă s'au pronunţat asupra exproprierii începută sub decretul-lege.

Dealtfel, argumentul vine în defavoarea celor ce-l invoacă, deoarece, dacă ar fi rămas definitivă exproprierea sub raportul dispoziţiunilor din decretul-lege, coroborate cu cele din art. 2 legea agrară, nu s'ar mai fi putut repune chestiunea în faţa nouilor instanţe creiate de legea agrară.

Cu alte cuvinte, dacă exproprierea nu s'a făcut conform scărei progresive din decretul lege şi deci n'a devenit definitivă în acest mod, în schimb ea s'a definitivat prin deducerea ei din nou în faţa instanţelor, creiate de legea agrară din 1921, care puteà sau să infirme, sau să confirme cele întâmplate sub decretul lege.

In speţă a confirmat.

S'a invocat oral deciziunea Curţei de Apel din Bucureşti, s. 3-a No. 196/927, rămasă definitivă şi care ar fi dată într'o speţă identică.

De fapt speţa nu e identică.

Acolo, colonelul Marosin a făcut oferta *după ce prin procesul verbal din 19 Ianuarie 1919 se stabilise* prin aplicarea scărei progresive, prevăzute de decretul-lege, ca din întreaga moşie să se exproprieze 110 hectare, etc.

Prin urmare, în acest ultim caz, întâiu s'a expropriat de comisie, apoi s'a făcut o ofertă pură şi simplă de proprietar care a fost primită.

In speţa noastră, declaraţia de expropriere a proprietarei a făcut direct obiectul exproprierei.

Dealtfel Tribunalul Tutova, având plenitudinea de a-şi spune cuvântul său independent de alte hotărîri şi numai conform datelor dosarului şi principiilor de drept, va decide desigur în acest sens. Acţiunea a fost evaluată la suma de lei 2.570.000 lei, ceeace nu e posibil, dat fiind dispoziţiunile clare ale art. 73 din legea agrară. Din cele expuse mai sus, din cele desvoltate oral şi actele dela dosar, rezultă în mod evident că dacă la mijloc ar fi fost un exces de putere — cum tinde a se insinuà — al instanţelor agrare, el nu mai poate fi cenzurat pe calea dreptului comun, întrucât ne găsim în faţa clasicei prezumpţii legale de adevăr izvorîtă din lucrul judecat.

Acţiunea de faţă este ecoul nemulţumirei create proprietarilor prin cea mai înaltă legislaţie actuală — legea agrară — şi că pornită din acest spirit, bazată pe subtile incursiuni — necompatibile în câmpul dreptului, devine o acţiune de şicană şi urmează a fi respinsă. Dealtfel terenul pretins a intrat de mult în patrimoniul sătenilor. Perturbările ce s'ar ivi în rândurile acestora, nemulţumirile maselor, trebuesc luate desigur în consideraţiune de balanţa dreptăţei. Cerem respingerea acţiunei cu cheltueli de judecată. (Concluzii din partea pârîtei).

ACHILLE BERCESCU
Avocat al Statului

PANDECTELE ROMÂNE

PARTEA II-A

JURISPRUDENŢA CURŢILOR DE APEL

TRIBUNALELOR, JUDECĂTORIILOR, CAMERELOR ARBITRALE, ETC.

APEL IV BUC., 19 Oct. 1928

DIVORŢ. TERMEN DE APEL. APLICAREA LEGEI ACCELERĂREI JUDECĂŢILOR. (1)

Termenul de apel în materie de divorţ este de 15 zile dela comunicare, conform legei accelerărei judecăţilor.

(Păun Dendrino cu Ana Dendrino).

CURTEA: Asupra apelurilor conexate făcute pe de o parte de Păun Dendrino soţ, iar pe de alta de Ana P. Dendrino, contra sentinţei de divorţ No. 10/928 pronunţată de Trib. Teleorman, S. I, prin care admiţându-se ambele acţiuni de divorţ intentate reciproc de numiţii, s'a declarat desfăcută căsătoria dintre cei de mai sus, divorţul pronunţându-se în favoarea amândurora.

Având în vedere susţinerile părţilor, actele şi lucrările din dosar.

Având în vedere că apelantul Păun Dendrino a cerut ca apelul soţiei sale Ana P. Dendrino să fie respins ca tardiv, pentru că el este introdus peste termenul de 15 zile, prescris de art. 41 din legea asupra accelerărei judecăţilor.

Că, din actele aflate la dosare se constată că copie depe sentinţa apelată a fost comunicată soţiei, Ana P. Dendrino, la data de 19 Martie 1928, iar apelul l'a declarat în ziua de 15 Maiu 1928. In cazul acesta, chestiunea dedusă este de a se şti, dacă în materie de divorţ, termenul de apel s'a redus de legea amintită la 15 zile dela comunicare, sau a rămas în vigoare termenul de două luni dela comunicarea sentinţei de divorţ, prescrisă de art. 245 codul civil.

Considerând, că art. 53 al. I din legea accelerărei din 1925, prevede categoric că, începând dela 15 Septemvrie 1925, normele şi regulele prescrise în zisa lege, au a se aplica tuturor materiilor de drept civil şi comercial, formând pe viitor, procedura unificată de drept comun pe întreg teritoriul ţărei, şi că dispoziţiunile din legea aceasta nu se aplică în materie graţioasă şi în materii de execuţiuni silite, iar în ce priveşte materiile pentru care prin legi s'a instituit o procedură specială, se aplică numai în măsura în care şi sub regimul procedurilor anterioare legei accelerărei, se complectau prin dispoziţiunile dreptului comun.

Având în vedere, că în materie de divorţ în codul civil sunt înscrise norme cu caractere excepţionale cu termene şi faze diferite de temporizare numai înaintea primei instanţe, în scopul de a obţine reconcilierea părţilor. Că însă, în apel, legiuitorul prevede în mod formal prin art. 244

---

(1) Nu împărtăşim modul de a vedeà al Curţei de Apel din Bucureşti S. IV, admis prin decizia mai sus reprodusă, care aplică în materie de divorţ termenul de apel de 15 zile din legea accelerărei judecăţilor.

Este adevărat că legea accelerărei judecăţilor din 1925 formează procedura unificată de drept comun în materie civilă şi comercială de natură contencioasă, înaintea Tribunalelor şi Curţilor de Apel.

Această lege, *însă*, dispune prin art. 53 că ea nu se aplică în materiile pentru cari prin legi s'a instituit o procedură specială, decât *în măsura în care şi sub regimul procedurei anterioare acestei legi se completau prin dispoziţiunile dreptului comun*.

Aşadar, pentru a se puteà şti dacă procedura accelerată se aplică sau nu într'o anumită materie, trebuie a se examinà şi vedeà dacă nu cumva în aceà materie legiuitorul a prevăzut şi instituit o procedura specială, şi ce anume dispoziţiuni speciale există, cari singure urmează a fi observate, întrucât aplicaţiunea legei accelerărei nu are loc decât numai acolo unde legea specială nu a hotărît nimic.

Or, în ce priveşte dreptul de apel şi *termenul* în care poate fi exercitat acest drept, el a fost organizat şi reglementat în mod special prin art. 245 din Codul civil, ca şi dreptul de recurs în Casaţie.

Aceàstă dispoziţiune având un caracter de excepţiune a rămas în vigoare şi nu a fost abrogată prin art. 41 din legea pentru accelerarea judecăţilor din 1925 (care prevede un termen de apel de 15 zile dela comunicare), şi care are a se aplicà numai în materiile unde nu se prevede în mod special un alt termen de apel. O lege generală nu abrogă o lege specială, afară numai dacă în mod formal a dispus contrariul.

Este adevărat, că în ce priveşte procedura şi *modul de judecare a apelului* făcut în materie de despărţenie, legiuitorul Codului civil *revine la dreptul comun*, dela care se abătuse în ce priveşte prima instanţă. Urmează de acì că la Curte se va aplicà în această privinţă procedura dreptului comun, care actualmente o formează legea de accelerare, întru cât şi sub regimul procedurei anterioare, dispoziţiunile din procedura specială a divorţului se completau cu prescripţiunile dreptului comun. Ba este chiar de observat că procedura de urmat în ce priveşte modul de judecare a apelului fiind declarată urgentă (art. 244 c. civil), raţiunea este identică cu aceea care a călăuzit pe legiuitor la confecţionarea legei de accelerare, aşà că procedura dreptului comun cuprinsă în legea de accelerare cadrează şi se armonizează perfect cu principiul admis de legiuitor pentru a doua instanţă în materie de desfacerea căsătoriei.

«Considerând, zice în adevăr *Inalta Curte*, printr'o decizie recentă 1), că prin Codul civil s'a instituit o procedură specială divorţului, aplicabilă numai în faţa primei instanţe. In apel însă, neprevăzându-se vreo procedură specială, sunt aplicabile dispoziţiunile procedurale de drept comun. Prin urmare, procedura apelului *în materie de divorţ* fiind cea de drept comun, urmează că la această instanţă *se aplică dispoziţiunile legei accelerărei*. Deci, art. 53 al. *d* din această lege dispunând că apelantul este obligat, în cazul când invoacă proba testimonială, să indice mumele şi adresa martorilor sub sancţiunea prevăzută de art. 37 al II, urmează că într'un proces de divorţ apelantul este decăzut din proba cu martori dacă nu a arătat numele şi adresa martorilor».

Tot astfel a decis şi *Curtea de Apel din Cernăuţi* 2) că, întrucât prin dispoziţiunile care tratează materia divorţului nu se prescrie şi formele în care trebuie să fie

---

1) Cas. II 309 din 1927, rezumată în *Jur. Gen.* No. 10 din 1928, speţa 452.

2) C. Apel Cernăuţi S. II-a din 6 Iulie 1926, publicată în *Jur. Gen.* No. 7 din 1928, speţa 303.

cod. civil că procesele de divorţ poartă caracter urgent, fără însă a se mai repetà procedurile preparatorii şi de temporizare.

Că şi în privinţa termenului de apel, nefiind nici o deosebire după codul civil, între materiile de drept comun şi cele de divorţ, în care termenul este de două luni dela comunicare, — urmează că este logic şi firesc, ca şi în materie de divorţ să se aplice dispoziţiunile legei accelerărei, care formează astăzi procedura unificată de drept comun, fiindcă această interpretare răspunde scopului urmărit de legiuitor, prin faptul că, asigură urgenţa judecăţilor în apel şi înlătură tergiversările la care părţile recurgeau.

Că aşa fiind, apelul făcut de Ana P. Dendrino este introdus peste termenul de 15 zile prevăzut de legea accelerărei prin art. 41 şi în acest caz se respinge ca tardiv.

Având în vedere că în ce priveşte apelul făcut de Păun Dendrino, Curtea examinând actele dela dosar (scrisorile), cum şi depoziţiunile martorilor audiaţi, conform legei înaintea primei instanţe, constată că numitul n'avea o locuinţă proprie, că stătea la părinţii săi şi că aceştia au refuzat să primească pe soţie în domiciliul lor.

Considerând că lipsa unei locuinţe proprii a soţului, cum şi faptul că din nimic nu rezultă că el după celebrarea căsătoriei civile, ar fi căutat locuinţă în care să stea cu soţia, acestea unite cu împrejurarea că părinţii apelantului refuzau să primească şi pe soţie (în domiciliul lor), constitue pentru soţie o înjurie gravă în sensul legei şi prin urmare apelul făcut de Păun Dendrino este nefondat şi se respinge astfel.

Pentru aceste motive, Curtea respinge apelul.

Decizia civilă No. 307 din 28 Iunie 1928.

Preşedinţia d-lui **C. Protopopescu**, consilier.

---

făcut apelul, până la introducerea legei de accelerare se aplicau dispoziţiunile art. 69, 326 şi 333 din procedura civilă, completându-se astfel prescripţiunile din Codul civil cu acele din procedura civilă, tot astfel sub regimul legei de aceelerare, apelantul trebuie să-şi motiveze cererea şi să satisfacă cerinţele art. 35 al. *a*, *b* şi *c* din legea de accelerare sub sancţiunea din art. 37, întrucât dispoziţiunile din materia divorţului, şi sub regimul procedurei anterioare legei de accelerare, se completau prin dispoziţiunile dreptului comun.

Curtea de Apel din Bucureşti S. IV-a, prin jurnalul 5412 din 26 Noemvrie 1926, a făcut, deasemenea, aplicaţia art. 19 din legea accelerărei (cu privire la plata citaţiilor martorilor), în materie de divorţ [1].

Iată dar că, atât Inalta Curte cât şi Curţile de Apel, aplică legea pentru accelerarea judecăţilor şi în materie de divorţ, în instanţa de apel, dar *numai acolo unde şi mai înainte se aplicà dreptul comun*, care actualmente este cuprins în legea accelerărei.

In ce priveşte însă exerciţiul căilor de atac, în materia specială a divorţului, Codul civil a organizat şi reglementat în mod deosebit atât dreptul de apel, cât şi acel de recurs, prin art. 245, arătând termenele în lăuntrul cărora pot fi exercitate aceste căi de atac, precum şi punctul lor de plecare şi efectele lor. Aşadar, această dispoziţiune din Codul civil este singura aplicabilă în chestiunea ce ne preocupă.

Curtea din Bucureşti, în sprijinul soluţiunei ce a adoptat, aduce argumentul că nu există nicio deosebire după Codul civil între materiile de drept comun şi aceea a divorţului, în care termenul de apel este de două luni dela comunicare, de unde ar urmà că este logic şi firesc ca şi în materie de divorţ să se aplice dispoziţiunile legei de accelerare, care formază astăzi procedura unificată de drept comun, fiindcă această interpretare răspunde scopului urmărit de legiuitor, prin faptul că asigură urgenţa judecăţilor în apel.

Credem că argumentul Curţei din Bucureşti nu este deciziv, pentru a se puteà conchide la aplicarea în materie de divorţ a termenului de apel scurtat la 15 zile prin legea accelerărei, faţă cu dispoziţiunile speciale cuprinse în art. 245 din Codul civil, prin care legiuitorul a avut grija să se ocupe în mod deosebit cu fixarea termenului de apel în materia divorţului. Repetăm încă o dată că o lege generală (cum e legea accelerărei) nu abrogă o lege sau o dispoziţie specială, afară numai dacă o spune în mod formal, ceeace legea accelerărei din 1925 nu a făcut-o.

De lege ferenda, însă, credem că ar fi bine să se ţină seama de părerea şi argumentarea Curţei din Bucureşti.

Inalta Curte n'a fost încă chemată, până acum să-şi spună cuvântul asupra acestei chestiuni, dar a hotărît, precum am arătat mai sus, că în principiu dispoziţiunile legei pentru accelerarea judecăţilor, care constitue dreptul comun, sunt aplicabile în materie de despărţenie la instanţa de apel, întrucât Codul civil nu a prevăzut o procedură specială pentru Curtea apelativă. Or, zicem noi, întrucât Codul civil a prevăzut termenul de apel în materie de divorţ, prin art. 245, această dispoziţiune urmează a fi observată în această privinţă, rămânând ca celelalte dispoziţiuni din legea accelerărei să se aplice *în măsura în care şi sub regimul procedurei anterioare completau procedura divorţului în instanţa de apel.*

Inalta Curte însă s'a pronunţat în ce priveşte *dreptul de recurs*, în sensul vederilor noastre, statuând că se aplică dispoziţiunile art. 245 din Codul civil, care prevede un termen de *trei luni* din ziua comunicărei hotărîrei pentru introducerea recursului, deoarece această dispoziţiune având un caracter de excepţiune, a rămas în vigoare şi nu a fost abrogată nici prin art. 52 din legea pentru accelerarea judecăţilor din 12 Maiu 1925, care prevede un termen numai de 30 de zile pentru recurs, nici prin art. 33 din legea Curţei de Casaţie din Decemvrie 1925, care prevede un termen de o lună dela comunicare pentru recurs. Dreptul de recurs fiind, aşadar, scos de sub aplicaţiunea dreptului comun, printr'o dispoziţiune specială din Codul civil, urmează să se aplice numai această dispoziţiune, în ce priveşte termenul de recurs. In acest sens s'a pronunţat Inalta Curte S. II-a printr'o decizie recentă (No. 110 din 5 Maiu 1926 [1]).

In acelaş mod judecase Inalta Curte şi mai înainte, sub imperiul legei Curţei de Casaţie din 1905, care reduceà termenul de recurs în materie civilă la două luni (dela trei, cum erà înainte), hotărînd şi punând principiul că termenul de recurs în materie de divorţ a rămas tot acel de *trei luni*, deoarece în asemenea materie există o dispoziţiune specială (art. 245 c. civil), care n'a putut fi modificată printr'o dispoziţiune generală, cum e aceea din legea Curţei de Casaţie [1].

Insăş Curtea de Apel din Bucureşti S. IV-a a revenit asupra jurisprudenţei sale printr'o recentă decizie (dată însă cu un alt complet de judecatori), hotărînd de astă dată că termenul de apel de 15 zile din legea acelerarei nu este aplicabil în materia divorţului, soluţiune pe care o credem singura juridică [2].

Tot în acest din urmă sens s'a pronunţat, foarte recent, şi Curtea de Apel din Constanţa, prin jurnalul No. 2781 din 15 Noemvrie 1929 (în afacerea divorţului soţilor Agopian. Dos. 637/929).

Noua lege pentru accelerarea judecăţilor, pusă în aplicare la 1 Septemvrie 1929, prevede formal prin art. 32, că termenul de apel de 15 zile în materie contencioasă, civilă şi comercială, se aplică şi în cazul când prin legi sau dispoziţiuni speciale se prevede alt termen, cum ar fi de exemplu în materie de divorţ. Aşadar, sub imperiul actualei legi de accelerare, se va aplicà la divorţ termenul de apel de 15 zile dela comunicare, prevăzut prin art. 32 din noua lege, care a tăiat astfel controversa ce există sub legea anterioară. Aceasta dovedeşte încă odată că, sub legea anterioară din 1925, care nu cuprindea o asemenea dispoziţiune, interpretarea dată de noi este aceea adevărată.

Şi fiindcă vorbim despre noua lege a accelerărei din 1929, să ne fie permis cu această ocaziune a observà, în treacăt numai, că această lege este mai clară şi mult superioară legei anterioare din 1925, care a dat de furcă instanţelor judecătoreşti.

REMUS C. BENIŞACHE
Consilier la Curtea de Apel
din Constanţa

---

[1] Vezi *Buletinul Curţilor de Apel* No. 1 din 1927, speţa 1.

[1] Vezi *Dreptul* No. 42 din 1926; *Jurisprudenţa Română* No. 16 din 1926, speţa 284 şi *Jur. Gen.*, No. 30 din 1926, speţa 1407.

[1] Cas. II, 232 din 3 Decemvrie 1908, în *Cr. Jud.* No. 8 din 1909. cu adnotaţia regretatului profesor şi jurisconsult Dim. Alexandresco.

Mai vezi şi Cas. II 191 din 11 Septemvrie 1906 în *Cr. Jud.* No. 63 din 1906 şi *Dreptul* 60/906, precum şi în *Buletinul Casaţiei* 1906, pag. 1398.

Tot aşa se pronunţă şi Dim. Alexandresco în Tratatul său de drept civil, vol. II, pag. 112, text şi nota 1 (ediţia II-a).

[2] C. Apel Buc. IV 393 din 17 Septemvrie 1929 (decizie dată sub preşedinţia d-lui consilier G. T. Ionescu), publicată în *Buletinul Curţilor de Apel* No. 15 din 1929, speţa 145.

APEL CRAIOVA II, 1 Martie 1928

ACȚIUNE PAULIANĂ. CONDIȚIUNI. APLICAȚIUNE. ANULAREA UNUI CONTRACT DE ARENDĂ EFECTUAT DE DEBITOR IN FRAUDA DREPTURILOR CREDITORILOR. (1)

Pentru exercițiul acțiunei pauliane se cer trei condițiuni și anume: a) *prejudiciul,* b) *frauda debitorului și* c) *participarea terțiului la această fraudă.*

Dacă în principiu, se recunoaște terțiului dreptul de a discuta celelalte bunuri ale debitorului, această discuție devine inutilă când starea de deconfitura a acestuia este evidentă și notorie.

Concertul fraudulos dintre terțiu și debitor poate aveà loc chiar dacă acela n'a participat la intenția frauduloasă a celui din urmă, atunci când din circumstanțele cauzei rezultă coniveența frauduloasă.

CURTEA: Având în vedere că prima condițiune indispensabilă pentru ca reclamantul să reușească într'o acțiune pauliană, este prejudiciul născut pentru el prin efectul actului a cărui anulare se urmărește, cu alte cuvinte crearea insolvabilitățeі debitorului, agravarea ei sau facerea cel puțin dificilă a realizărei creanței creditorului; că în această privință din chiar recunoașterile apelantei, conținute în concluziunile subscrise, rezultă că pentru realizarea completă a creanței intimatului va fi nevoe ca din vânzarea averei debitorului E. M. să rezulte o sumă de minimum 17 milioane; că ținând seamă de faptul că obiectul contractului de arendare îl formează 590 ha. teren de cultură într'o regiune fertilă; că acest imobil constitue prin natura lui cea mai importantă avere a debitorului; că în aceste condițiuni nu este greu de dedus, că prin arendarea acestui imobil pe șapte ani cu posibilitatea de prelungire pe încă doi, nu numai insolvabilitatea debitorului a fost agravată, dar însăș executarea nu se va mai puteà face decât în condițiuni cu totul inferioare; că din momentul ce arendarea celor 590 ha. teren de cultură e capabilă să agraveze insolvabilitatea debitorului, făcând

---

(1) Vechile adagii: «*malitiis non est indulgendum*», «*fraus omnia corrumpit*», «*summum jus summa injuria*», împrăștie și azi raze de lumină în sumbrul atelier al formelor juridice, continuând a fi citate cu succes în școlile de drept și în palatul de justiție. Lupta intereselor private este inevitabilă și în oarecare măsură legitimă. Egoismul scopurilor este regulă în comerțul juridic. Materialismul cel mai feroce va rămâne încă multă vreme baza acțiunilor omenești. Oricâtă educație s'ar face sau s'ar recurge la cele mai drastice măsuri represive, nu se poate realizà o conduită de aur dintr'un caracter de plumb. Viața însăș e o luptă continuă în care cel mai puternic învinge adesea, și foarte rar cel care are de partea sa legea, dreptatea și hotărîrea de a rezistà până la ultima picătură de sânge. Cel care se preocupă numai de apărarea intereselor sale știe foarte bine că actele sale pot atinge interesele altora. Speculațiunea celui neputincios și ignorant va rămâne încă sufletul comerțului în toate domeniile.

Dreptul de a încheià acte juridice este ca și celelalte drepturi susceptibil de abuz. Este abuz când folosești dreptul tău cu intenția de a vătămà pe altul, mai cu seamă atunci când încheind convențiune, ți-ai constituit gaj întreg patrimoniul și când ambele părți din obligațiunea contractuală sunt ținute să respecte raportul juridic care-i unește, comportându-se cu bună credință unul față de celălalt.

Acțiunea pauliană își are obârșia în dreptul roman, unde însă apăreà ca un incident procedural la «*missio in bona*», a cărei consecință erà că bunul înstrăinat reintrà în patrimoniul debitorului, când folosià tuturor creditorilor. La Romani nu erà necesară, ca în dreptul modern, condițiunea insolvabilitățeі debitorului sau a anteriorității creditorului pentru intentarea acțiunei pauliene.

Intr'adevăr când te obligi nu înseamnă că ai devenit incapabil, că nu-ți mai poți înstrăinà averea, că orice comerț juridic ți-ar fi refuzat; înseamnă numai că te-ai obligat să nu înstrăinezi cu *rea credință* bunurile tale cari constituesc gajul comun al creditorilor. Din acest punct de vedere studiul acțiunei pauliene, își găsește locul în analiza datoriilor debitorului către creditorii săi. Ea izvorăște din domeniul marelui principiu «*naeminem laedere*» cu știință și pe nedrept sau al îmbogățirei în dauna altuia, cu respectul principiului că nimeni să nu vateme pe celălalt.

Art. 975 c. civ., textul fundamental al acțiunei pauliene, nu o definește și nici un alt text vizând frauda, nu face mai puțină aluzie la elementele sale caracteristice.

Articolul citat este așà de scurt redactat că jurisprudența a trebuit să caute în tradițiune caracterele acțiunei pauliene. D-l Grouber în concluzia unui studiu foarte important consacrat acțiunei pauliene, pune această chestiune: Tribunalele s'au lăsat conduse în această materie de un principiu general? Și dânsul a răspuns: «Pare că da. Acțiunea pauliană este o acțiune esențialmente echitabilă, social și eminamente utilă, moralizatoare (Grouber, *L'action paulienne en droit civil français contemporaine*).

Toate condițiunile cerute pentru exercițiul acțiunei pauliene se reduc în definitiv la aprecierea fraudei debitorului și participarea unui terțiu la această fraudă.

Debitorul nu pierde dreptul de a alienà bunurile sale, dar el are în acelaș timp obligațiunea de a-și plătì datoriile. Frauda consistă cu drept cuvânt să închei un act juridic, ascunzând că acest act va creà sau mărì insolvabilitatea (Planiol, *Traité élémentaire,* X-e éd., II, No. 302).

«Frauda pauliană este o simplă stare de spirit: este cunoștința debitorului de prejudițiul pe care-l va cauzà creditorilor săi» (Colin et Capitant, IV-e éd., II, p. 52).

Acțiunea prin care creditorii pot revocà actele frauduloase ale debitorului lor, este de origină romană, al cărui nume vine dela pretorul *Paulus*, care a introdus-o printr'un edict în virtutea dreptului născând din jurisdicția pretoriană, deși investigațiuni mai recente în domeniul legislației romane demonstrează inexactitea, numele de «*pauliană*» datorându-se unei glose care a modificat expresiunea in factum ce figurà într'un text al jurisconsultului Paul (C. Stoicescu, *Drept roman*, p. 252). Dealtfel existà și legea Aelia Sentia care anulà desrobirile sclavilor făcute de dominus în frauda drepturilor creditorilor, căci multă vreme sclavii au fost considerați ca lucruri.

Regula este că orice creditor — chirografar sau ipotecar — poate revocà toate actele debitorului făcute în frauda drepturilor lor. Astfel erau și termenii edictului pretorului: «*Quae fraudationis causa gesta erunt haec verba generalia sunt et continent in se omnem omnino in fraudem factam vel alienationem, vel quemcumque contractum*» (L. I. ff. Quae in. fraud.).

Actele cu titlu gratuit, oneros, înstrăinări, constituiri de drepturi reale, sau obligațiuni personale, renunțarea la un drept câștigat, remiterea datoriilor, nu importă. Orice act, fie *in commitendo* și chiar *in omitendo* prin care debitorul înstrăinează în frauda creditorilor săi bunurile care fac parte din patrimoniul său, pot fi obiectul acțiunei pauliene (Domat, *Lois civil*, liv. II).

Condițiunile la care această acțiune este supusă, pot fi, e adevărat, diferite, urmând natura diferită a actelor, contra cărora ea este dirijată.

In dreptul roman, acțiunea pauliană nu erà admisă decât contra actelor prin care debitorul își diminuà patrimoniul său și nu contra actelor prin care el neglijează numai de a-l mărì: «*Pertinet etenim Edictum ad diminuentes patrimonium suum, non ad eos qui id agunt ne locupletentur...*», ziceà Ulpian.

Discuțiunea este dacă este o acțiune *in rem* sau *personam.* Chestiunea este agitată în dreptul roman. Unul din cei mai savanți comentatori ai *Institutelor* a scris că existau *două feluri* de acțiuni pauliene: una *in rem*, cealaltă *in personam* (Ortolan, *Inst. explic.*). Nu există decât o acțiune pauliană, al cărei caracter fie *in rem* sau *personam*, este subordonată formulei lui *intentio actoris* (Demangeat, *Cours élémentaire de Droit romain*, L. II, p. 316—318). Aceeaș chestiune este pusă și în dreptul modern. Acțiunea pauliană este *reală, personală* sau *mixtă? Reală*, ea ar naște când e vorba de un imobil înstrăinat de debitor, un drept de suită, pe care îl conferă creditorului fraudat. *Personală*, ea ar derivà din raportul obligatoriu care rezultă, între creditorul fraudat și terțiu, fie prin quasi-delict comis de acesta, dacă e de rea credință, fie dacă e de bună credință, din principiul de echitate care nu-i permite a se îmbogățì în paguba altuia. Curtea de Apel din Amiens consideră acțiunea pauliană reală (16 mars 1853). Mai mulți jurisconsulți se atașează dublului punct de vedere, că ea are un caracter mixt (Proudhom, t. V, No. 2251). Larombière a scris deasemenea că «acțiunea revocatorie este personală-reală, *personalis in rem scripta*, adică ea este mixtă contra aceluia care a comis frauda, *in ipsum fraudatorem*, și a terțiului, care a contractat cu el de bună sau rea credință». Creditorii cer în adevăr, restituirea gajului lor, prin consecința anulărei actului fraudulos; ei urmăresc deci lucrul, cât timp este vorba de restituirea sa și persoanele foarte dificilă pentru creditori executarea silită, prin aceasta chiar apare prejudiciul pe care aceştia îl încearcă.

Considerând, că pornind dela principiul incontestabil că acţiunea pauliană este o acţiune subsidiară în sensul că terţiul împotriva căruia se execută are dreptul ca să pretindă ca mai înainte de anularea actului său, să se provoace discuţiunea celeilalte averi a debitorului şi numai în cazul când rezultatul acestei discuţiuni n'ar satisface în totul pe creditor, să se treacă la anularea actului presupus prejudiciabil şi că în cauză apelanta a invocat beneficiul de discuţiune.

Având în vedere însă, că dacă în principiu se recunoaşte terţiului dreptul de a pretinde discuţiunea celorlalte bunuri ale debitorului, o asemenea cerere devine inutilă când se poate stabilì o stare de insolvabilitate notorie a debitorului, cu alte cuvinte când se evidenţiază deconfitura acestuia.

Având în vedere că, potrivit unei definiţiuni curente, deconfitura este starea debitorului necomerciant al cărui pasiv covârşeşte activul şi care se află astfel în imposibilitate de a satisface integral pe toţi creditorii săi.

Că o asemenea stare poate să rezulte manifest din diversele circumstanţe ale cauzei, cum ar fi de pildă — ca şi în speţă — executările forţate pretinse împotriva debitorului ori consimţirea unor convenţiuni cu clauze neobişnuite în mod normal, cum sunt acelea din contractul de arendare în discuţiune, din care se constată că la facerea contractului debitorul proprietar primià anticipat arenda pe patru ani; că în asemenea circumstanţe, evident, devine cu totul inutilă discuţiunea celorlalte bunuri ale debitorului, insolvabilitatea acestuia rezultând direct din starea sa de deconfitură.

Având în vedere că în afară de prejudiciul şi frauda debitorului — în speţă necontestată — exerciţiul acţiunei pauliene pentru anularea unui act cu titlu oneros mai este condiţionat de dovada fraudei la care a participat însăş terţiul, împotriva căruia se exercită acţiunea; că în această privinţă — şi în conformitate cu o doctrină şi jurisprudenţă constantă — frauda terţiului consistă în cunoştinţa pe care o avea, în momentul încheierei convenţiunei, despre insolvabilitatea debitorului.

Considerând, că din acest punct de vedere, din circumstanţele cari au înconjurat facerea contractului de arendare şi din chiar clauzele acestui contract, a cărui anulare se urmăreşte, reiese evident cunoştinţa pe care o aveà Obştea apelantă despre insolvabilitatea lui E. M.

In adevăr, înainte de încheierea contractului de arendare, aceleaşi părţi conveniseră vânzarea-cumpărarea celor 590 ha., fixându-se chiar termenul când contractul definitiv trebuià încheiat. Pentrucă însă Obştea aveà cunoştinţă de numărul nesfârşit de ipoteci ce grevau moşia, a cerut şi proprietarul E. M. se obligase, ca până la data când trebuià încheiat contractul de vânzare, acesta să radieze toate ipotecile. E. M. care se găsià într'o evi-

---

cât timp este vorba de revocarea actului» (T. I. art. 1167, No. 45).

Părerea noastră este că toate aceste calificări de acţiune *mixtă, reală-personală... personalis in rem scripta*, care se atribue acţiunei pauliane nu sunt juridice și că trebuie pur și simplu considerată personală. Acesta este caracterul său în dreptul francez, excepţie numai în cazurile în cari textul legei pare a conferì creditorilor un dret real (Demolombe, *Droit civil*, t. XXXI, p. 155).

Când exercit acţiunea pauliană *in numele meu personal* eu sunt *terţiu* și un *ayant cause* al debitorului meu (Serrigny, *Revue de droit français et étranger*, t. III, p. 332), cererea deci nu poate fi respinsă prin excepţiunile pe care pâritul le-ar fi putut invicà cu succes contra debitorului.

Doctrina de acord cu jurisprudenţa au fixat două condiţiuni principale pentru ca creditorul să poată atacà în numele său personal actele făcute de debitorul său: 1. un prejudiţiu cauzat, *eventus damni*; 2. intenţiunea de a cauzà acest prejudiţiu, *consilium fraudis*. Actul să fie făcut în frauda drepturilor creditorului. Prejudiţiul suferit de creditor adică insolvabilitatea debitorului rezultând din actul pe care ei îl atacă. Pe bună dreptate se spune că acţiunea pauliană este numai *subsidiară*, în sensul că ea nu poate fi exercitată decât în lipsa sau insuficienţa celorlalte bunuri ale debitorului, cu cari nu se pot plătì ceeace li se datorește, în virtutea dreptului de gaj atribuit asupra tuturor bunurilor debitorilor prezente și viitoare (Aubry et Rau, t. VI, p. 131).

Concursul celor două condiţiuni de *prejudiţiu* și *fraudă* este pretins din partea debitorului într'acelaş act, pentru ca acţiunea pauliană să fie admisibilă; căci dacă primul act a fost comis în frauda drepturilor creditorilor, el nu le-a cauzat nici un prejudiţiu; şi dacă al doilea act le-a cauzat prejudiţiu, el n'a fost comis în frauda drepturilor lor. Prima condiţie *eventus damni* lipseşte în primul, şi a doua condiţie *consilium fraudis* care lipsește în celălalt (Demolombe, *op. cit.*, p. 177).

Când acţiunea este divizată contra unui act cu titlu oneros, se pretinde proba concertului fraudulos între debitor și terţiul cu care a tratat. Creditorul trebuie deci, în asemenea caz să probeze, de o parte că s'a consimţit la un act care i-a adus prejudiţiu (*eventus damni*), debitorul aveà intenţiunea de a frustrà (*consilium fraudis ex parte debitoris*); și de altă parte, terţiul să fie complice al intenţiunei frauduloase al acestuia din urmă (*fraudis non ignorantia ex parte tertii*) scopul de fraudă din partea debitorului se prezumă, când face un act prejudiţiabil creditorilor săi, prin cunoștinţa insolvabilităţei (Toullier, VI, 349).

Se face tradiţional o excepţiune în favoarea plăţilor. Debitorul se ascunde că e insolvabil, plătește valabil unul din creditorii săi. Creditorul satisfăcut nu va aveà teamă că-și va vedeà această plată anulată. Prejudiţiul este în realitate sigur, dar ceeace face defectul este frauda. Debitorul care plătește datoriile sale îndeplineşte o datorie a sa. Este posibil ca gândul dominant al acestui debitor să fie de a creà o insolvabilitate în detrimentul creditorului; nu este decât gândul care nu se incarnează în săvârşirea unui act (Planiol et Ripert., *Droit civil*,V, VI—VII).

O vânzare a unui imobil deșì făcută pe un preţ just, ar puteà fi reputată frauduloasă, dacă ea a avut loc în scopul de a sustrage acest imobil urmăririi creditorilor dacă preţul provenit n'a fost incassat în profitul lor (Cass. civ., 21 juillet 1857, Sir. 58). Unii autori refuză a ţine cont de simpla cunoştinţă a dobânditorului, dacă el n'a concertat la fraudă cu vânzătorul (Huc, VII, No. 126). Ei uită că codul civil pretinde că dobânditorul nu ignorează că imobilul fusese dejà vândut, el știà că dobândește *a non dominus*; el este deci de rea credinţă (Planiol *op. cit.*, p. 387).

D-l Hugueney a studiat acest caz de complicitate la o obligaţiune contractuală. El a ajuns la concluzia că trebuie o *complicitate*. (P. Hugueney, *De la responsabilité du tiers complice de la violation de l'obligation contractuelle*, Thèse, Dijon, 1920) In ce constă reaua credinţă a terţilor cari au dobândit bunurile debitorului, sau mai simplu terţii, cari au profitat de actul fraudulus? Reaua lor credinţă este în materie de acţiune pauliană cunoștinţa pe care a avut-o de frauda debitorului, din care rezultă *complicitatea lor*. Circumstanţa că terţiul care a tratat cu debitorul aveà creditori, nu e suficient, pentru a constituì reaua credinţă, căci cel care are creditori nu este prin aceasta incapabil de a guvernà patrimoniul său. Altfel este, dacă insolvabilitatea actuală a debitorului fusese cunoscută de terţiu, de o astfel de manieră că-i relevà frauda (M. Cantacuzino, *El. dr. civil*, p. 456).

Privitor la efectele acţiunei pauliane în raporturile creditorilor cu debitorul fraudator, chestiunea e controversată. Trei opiniuni s'au produs: *a)* După prima opiniune, beneficiul acţiunei trebuie să profite la toţi creditorii, nu numai celor anteriori cari pot s'o exercite, dar chiar creditorilor posteriori cari nu pot s'o exercite; *b)* după a doua opinie se acordă deasemenea beneficiul acţiunei la toţi creditorii anteriori, fără a distinge între cei cari au exercitat-o sau cari n'au exercitat-o dar ea este refuzată creditorilor posteriori; *c)* înfine, a treia opinie arată că creditorii cari au exercitat acţiunea sunt singurii cari pot să profite; ea refuză beneficiul nu numai creditorilor posteriori, cari nu puteau s'o execute, dar chiar creditorilor anteriori cari puteau s'o exercite, dar cari n'au făcut-o.

Demolombe preconizà două sisteme. Primul înseamnă că acţiunea pauliană are de rezultat de a declarà nul actul fraudulos așà că bunul care a fost obiectul acţiunei reintră în patrimoniul debitorului redevenind gajul comun al creditorilor, cașicum el nici n'ar fi ieșit. Această acţiune, evident implică că ea este *reală*. Al doilea sistem, din contră, consideră acţiunea pauliană ca *personală*, al cărei rezultat e diferit. Se arată în adevăr, că ea nu are drept rezultat dentă stare de deconfitură, n'a putut satisface această obligaţiune şi atunci Obştea, care-i avansase ca arvună lei 1.664.400, dintre cari 648.000 lei în bani iar restul în poliţe, pe care însă E. M. le scontase dejà la o Bancă din Craiova, a obţinut dela debitorul ei arendarea moşiei, socotind arvuna dată drept arvună pe patru ani; că în aceste împrejurări nu s'ar mai puteà susţine că Obştea apelantă n'a avut cunoştinţă de insolvabilitatea debitorului E. M., aşà încât din acest punct de vedere şi ultima condiţiune necesară pentru a se puteà exercità acţiunea pauliană se găseşte îndeplinită.

Având în vedere că în această privinţă apelanta a obiectat că chiar dacă din cele mai sus expuse s'ar puteà deduce cunoştinţa sa despre starea de insolvabilitate a debitorului, încă această constatare ar fi inoperantă, pentrucă apelanta, obţinând contractul de arendare în condiţiunile arătate, nu făceà decât să-şi apere arvuna de 1.664.400 lei pe care o avansase debitorului în contul vânzării moşiei.

Că fiind astfel, adaugă apelanta, cunoştinţa singură a insolvabilităţei debitorului, stabilită în aceste condiţiuni, nu poate constitui o participare la fraudă, care să conducă la anularea contractului de arendare.

Având în vedere că dacă este exact în drept că actele prin cari terţiul urmăreşte salvgardarea intereselor sale legitime, făcute chiar cunoscând starea de insolvabilitate a debitorului, nu constituesc prin ele singure o participare la fraudă, este însă tot atât de adevărat că frauda terţiului poate să aibă foarte bine loc, chiar dacă n'a participat la intenţiunea frauduloasă a debitorului; că ceva mai mult, atunci când din circumstanţele cauzei rezultă că o asemenea participare a avut loc, legitimitatea drepturilor, a căror asigurare o urmărise terţiul, nu-l mai poate apără contra unei acţiuni în anulare.

Având în vedere că din contractul intervenit între părţi se constată că arendarea se făceà cu arendă anuală sub 800 lei ha. pentru o regiune fertilă; că o asemenea arendă apare deadreptul derizorie în comparaţie cu preţurile reale de arendă din anul 1927, aşà încât această singură circumstanţă e de natură nu numai să releveze grija apelantei de a-şi salvà arvuna avansată şi intenţia de a înlesnì deb. E. M. putinţa de a o reţine dar să şi ateste în acelaş timp concursul, pe care apelanta îl da debitorului în goana după bani şi pe care-l vedeà în situaţiunea să accepte orice condiţiuni, de a micşorà până la extrem gajul creditorilor săi; că în asemenea condiţiuni nu mai poate fi vorba de o simplă salvgardare a drepturilor sale, ci de o adevărată participare la fraudă, care nu mai poate împiedicà exerciţiul acţiunei pauliene.

Având în vedere că potrivit disp. art. 516 pr. civ., arendările făcute înainte de transcrierea comandamentului vor puteà fi anulate, când vor fi fost făcute în frauda creditorilor, că din cele mai sus expuse rezultă că o asemenea fraudă a avut loc.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Preşedinte **Dem. Polichron**, Curtea respinge apelul.

---

de a operà cu preciziune utilitatea sau revocarea actului fraudulos, ceeace cere însă creditorul care a exercitat-o este ca acest act sau convențiune, să nu-i fie opozabil; creditorul să obție plata sa, nici mai mult nici mai puțin, ca și cum acest act n'ar existà. Interesul său este de a fi plătit, neinteresându-l soarta celuilalt. El nu luptă decât în interesul său individual și relativ, acțiunea neavând în mâinile sale decât un scop bine știut, de a paralizà, pentru a zice astfel, efectele acestui act, în măsura în care i-ar fi prejudiciabil. Sistemul cel mai bun este al doilea, fiecare atacând actul în măsura interesului său, până la concurența creanței sale. Revocarea este relativă și că ea n'a mai avut loc decât în interesul creditorului reclamant, împiedecând numai ca actul să-i fie opozabil. Raporturile debitorului cu terțiul contra căruia a triumfat acțiunea se conduc după principíul general, că actul încheiat continuă să subsiste, nefiind atins în ceeace-l privește prin revocarea care a fost pronunțată numai în raportul creditorului reclamant față de terțiul pârît. Din aceasta rezultă două consecințe: 1. că dacă după plată creditorii cari au executat acțiunea, rămâne un excedent de preț, rămâne în mâinile terțiului; 2. terțiul poate exercità contra debitorului redevenit solvabil acțiunea în repetițiune pentru suma plătită creditorilor.

Intre creditori și terții dobânditori se dă o luptă de interese. In favoarea unora și altora intervin considerațiuni economice de credit și securitate; creditorul reprezintă creditul personal și conservarea patrimoniului, dobânditorii creditul real și libera circulație a bunurilor. Dar ce trebuie decis în privința *subdobânditorilor?* Două ipoteze se pot prezentà: *a)* Sau primul dobânditor nu se găsește în condițiunile cerute pentru ca acțiunea pauliană să poată fi exercitată contra lui; în timp ce al doilea dobânditor se găsește *b)* Sau în sens invers. In prima ipoteză. Acțiunea nu este posibilă contra primului, (Zachariae, t. III, p. 91—92). In a doua ipoteză va fi admisibilă contra primului. Dar în privința secundului?

Duvergier declară că *îi pare foarte îndoelnică*, pentrucă zice el, dreptul francez admite, sub un aspect mult mai larg decât dreptul roman, maxima: *nemo plus juris*... și că în principiu general, orice revocare a proprietăței propriu zis, se operează sub o formă retroactivă (Toullier, t. III, No. 352). Subdobânditorul este scăpat prin credința sa personală, pentrucă e nedrept de a-l privà de un avantaj pe drept câtigat (Orléans, 10 Februarie 1876, *D.* 77, 2. 113.; Dijon, 31 juillet, 1878). Concluzia este că acțiunea pauliană nu este în adevăr admisibilă contra subdobânditorului, și mai general contra terților, cari au tratat sub orice manieră, cu acel care a tratat direct cu debitorul decât dacă se găsesc ei însăși în aceleași condiții, sub care această acțiune ar puteà fi admisă contra lor personal. (Cass., 6 juin, 1849; Cass., 2 février, 1852; Duranton, t. X, No. 585; Marcadé, art. 567; Toullier, t. IV, p. 342; Colmet de Santerre, t. V, No. 82; Larombière, t. I, art. 1167).

In privința prescripțiunei acțiunei pauliene sunt trei opiniuni principale: I. Prima arată că legea nu fixează nici un termen pentru exercițiul său; e o chestiunei care aparține deciziunei judecătorilor. II. După a doua, acțiunea pauliană să fie exercitată în timp de 10 ani cu începere din ziua când ai descoperit frauda. III. A treia opinie indică că durata acțiunei pauliane este de 30 ani începând din ziua când actul fraudulos a fost făcut. (Demolombe, *op. cit.*, p. 249—258).

Cea mai bună opinie este aceea care prelungește existența sa până la durata de 30 ani, ea nefiind o acțiune în nulitate propriu zisă, nu este locul a i se aplicà prescripțiunea excepțională din art. 1900.

Este o corelațiune perfectă între câmpul de aplicațiune al acțiunei oblice și exercițiul acțiunei pauliene, explicabilă prin aceea că ambele acțiuni în ipoteze diferite au acelaș rezultat, anume în primul caz, de a luà inițiativa debitorului nepăsător, în al doilea de a împiedecà realizarea intenției frauduloase a debitorului înstrăinând elementele patrimoniului său și deci a gajului. Creditorii pot exercità ambele acțiuni în multe ipoteze. Un debitor a vândut o casă, a cărei consecință este diminuarea patrimoniului debitorului și păgubirea creditorului; vânzarea este vițiată de dol comis de debitor sau terțiu. Creditorul temându-se de insolvabilitatea debitorului intentează acțiunea indirectă și pierde neputând dovedì insolvabilitatea. Ei pot intentà pe urmă în numele lor personal acțiune revocatorie. (G. Plastara, *Oblig.*, t. IV, p. 438).

Există deasemenea o mare asemănare între acțiunea revocatorie și cea în simulațiune, ambele tinzând în primul rând la repararea unei operațiuni frauduloase. Ele se deosebesc însă prin obârșia și scopul lor, una tinzând la repararea pagubei cauzată printr'un act real, veridic dar fraudulos, cealaltă la înlăturarea unui act pur aparent și stabilirea situațiunei juridice reale. Din aceste deosebiri rezultă următoarele consecințe: 1. In acțiunea în simulațiune nu e nevoie să dovedești frauda; 2. Acțiunea pauliană aparține numai creditorilor anteriori actului încriminat, cea în simulațiune oricui; 3. In acțiunea pauliană trebuie să dovedești insolvabilitatea, condițiune care nu e cerută în acțiunea în simulațiune. 4. Acțiunea în simulațiune nu se resfrânge niciodată asupra subdobânditorului care de bună credință a tratat cu dobânditorul aparent; altele sunt efectele acțiunei pauliene cari s'au arătat mari. In privința prescripțiunei după majoritatea doctrinei se prescriu ambele după trecerea a 30 ani.

FRATEA DÂRLEA
Magistrat Beclean-Someș

TRIB. BUZĂU II, 18 Oct. 1929

SUCCESIUNE. PARTAJ. FORMAREA MASSEI. DOUĂ SAU MAI MULTE SUCCESIUNI DE IMPĂRȚIT INTRE ACEIAȘI COMOȘTENITORI. DACĂ SE POATE FORMA O SINGURĂ MASSĂ DE IMPĂRȚIT. SOLUȚIE AFIRMATIVĂ. (Art. 736, 737, 741 c. civ.; Art. 63, 68 pr. civ.; Art. 46 l. timbr.). (1)

Se poate cere prin o singură acțiune în partaj împărțeala bunurilor provenite din două succesiuni deschise în jurisdicția aceluiaș tribunal și cuvenite acelorași moștenitori, formându-se o singură massă de împărțit.

(D. G. Dinulescu cu Ecaterina Gr. Andronescu).

TRIBUNALUL: Asupra incidentului ridicat de pârîtă pentru a se respinge acțiunea ca neregulat introdusă deoarece reclamanții au cerut împărțeala a două succesiuni provenite dela ambii părinți ai copărtașilor, în loc să intenteze câte o acțiune de partaj distinctă pentru fiecare succesiune în parte;

Văzând actele și lucrările din dosar, precum și susținerile părților;

Având în vedere că chestiunea ce trebue deslegată este aceea de a se ști dacă prin o singură acțiune în partaj se poate purcede la împărțeala a două sau mai multe succesiuni ce sunt de împărțit între aceiași moștenitori, formându-se o singură massă;

Considerând că nici un principiu

---

(1) Sentința mai sus reprodusă desleagă chestiunea de a se ști dacă prin o singură acțiune în partaj se poate cere împărțeala a două sau mai multe succesiuni cuvenite acelorași moștenitori, formându-se o singură massă de împărțit între dânșii.

Deși problema e cunoscută în practica judecătorească, totuși ea nu s'a bucurat până acum de o cercetare mai amănunțită nici în doctrina, nici în jurisprudența noastră. Credem însă că discuția ei este cu atât mai necesară cu cât argumentarea pe care o găsim în doctrina și jurisprudența franceză nu poate fi primită întocmai la noi, unde, pe lângă principiile din codul civil întrucâtva diferite, sunt de aplicat și unele reguli din procedura civilă și legea timbrului.

In Franța chestiunea s'a desbătut încă de pe la jumătatea secolului trecut de când jurisprudența Casației pare că s'a statornicit definitiv. Inalta instanță nu admite ca prin o singură acțiune să se facă împărțeala unei masse unice compusă din mai multe succesiuni, afară bineînțeles de cazul când moștenitorii se învoiesc la aceasta (Cas. fr. 8 Iunie 1859, *D. P.*, 1859, I, 255; Cas. 12 Nov. 1878, *D. P.*, 1878, I, 459; Cas. 15 Ianuarie 1879, *D. P.*, 1879, I, 336; Cas. 29 Decembrie 1896, *D. P.*, 1897, I, 392).

Puținii autori cari se pronunță asupra chestiunei sunt cu toții de aceeaș părere. (Baudry-Lacantinerie et Wahl, VIII, n. 2344, pag. 764, cu autoritățile citate; Demolombe, XV, n. 616—617, pag. 552; Laurent, X, No. 292, pag. 326; No. 310, pag. 342; Fuzier-Herman, II, sub art. 822, No. 7; sub art. 828 ,No. 45—51; Supplément, II, sub art. 828, No. 12; Dalloz, Répert. Succession, No. 1788—90; Supplément, Succession, No. 1050, cu aut. cit.).

Această armonie de vederi, abià dacă e turburată de câte o hotărîre discordantă și aceea provenită întotdeauna dela instanțele de fond, poate pentrucă ele sunt cu mult mai apropiate de greutățile practicei și de nevoile împricinaților. (Apel Rouen, 17 Ianuarie 1849, *D. P.*, 1850, 2, 97; Apel Chambéry, 14 Iulie 1875, *D. P.*, 1878, I, 459, col. 2).

Putem deci socotì doctrina și jurisprudența franceză ca ferm stabilită în sensul arătat.

Privită numai în lumina principiilor de drept civil, — desigur în lipsa unor dispoziții asemănătoare celor din legislația noastră, — problema se discută în Franța precum urmează.

Nu este nici o îndoială — se spune — că moștenitorii în patrimoniul cărora au căzut două sau mai multe succesiuni, au facultatea să le adune într'o singură massă pe care să o împartă între ei prin una și aceeaș operație, adică fie prin o împărțeală amiabilă, fie prin una judiciară. Dar pentru aceasta este necesar ca toți moștenitorii să fie majori și în deplinătatea exercițiului drepturilor lor civile. Apoi este indispensabil consimțimântul *tuturor copărtașilor*. Dacă unul singur se împotrivește, instanța nu-i poate impune un asemenea mod de împărțeală, cu totul facultativ pentru comoștenitori. In acest caz fiecare moștenire trebuie să facă obiectul unei împărțeli deosebite. Altfel, dacă judecătorul ar întrunì bunurile mai multor succesiuni într'o singură massă fără învoirea tuturor moștenitorilor, ar încălcà drepturile lor, ceeace nu-i este îngăduit să facă.

Pentru ce și întrucât ar fi atinse aceste drepturi?

Iată în întregime răspunsul Casației franceze astfel cum e formulat în prima sa decizie, care este și cea mai amplu motivată și pe care deciziile următoare se mărginesc numai să o reproducă sau să o rezumeze:

«Chaque héritier, dans une succession ouverte, est appelé à recueillir une part des biens qui la composent, et qu'il en est saisi de plein droit. Si plusieurs successions sont ouvertes, il a droit à une part de chacune d'elles, et non pas à une quotité dans la masse de ces successions confondues. On ne saurait réunir les biens de plusieurs successions dans un seul et même partage sans porter atteinte à ce droit. En effet, suivant les combinaisons des lots et le sort de leur distribution, chaque héritier pourrait n'avoir pas dans le sien la quotité qui lui appartient dans les biens de chacune d'elles, ou même n'avoir dans son lot que des biens provenant de l'une, sans aucune part des biens de l'autre. Il se trouverait ainsi de fait dépossédé plus ou moins, ou même entièrement, de sa part dans l'une ou dans l'autre. Il en est ainsi lorsque les biens à partager ne proviennent pas d'une seule et même origine, mais que chacune des successions se compose de biens distincts dans lesquels chaque héritier peut avoir intérêt à obtenir ou sa part en nature ou une part du prix». (Decizia precitată din 8 Iunie 1859).

Pe scurt, două sunt, după Casația franceză, principiile cari se violează prin împărțeala simultană la aceiași moștenitori a mai multor succesiuni: principiul sezinei și principiul din art. 826 c. c. fr. (736 c. c. român), care permite fiecărui coerede să ceară partea sa în natură din bunurile neîmpărțite (cfr. decizia precitată din 12 Noembrie 1878).

Să ne fie îngăduit a cercetà în cele ce urmează temeinicia acestor obiecțiuni.

⁂

I. Dela început trebuie să amintim că la data când suprema instanță franceză afirmà că prin modul de împărțeală ce ne preocupă s'ar «nesocotì consecințele legale ale principiului sezinei» (decizia precit. din 12 Nov. 1878), — conceptul sezinei nu evoluase până la desvoltarea și preciziunea celui de astăzi. Pe vremuri, autori de seamă, — între cari chiar marele *Pothier*, — susțineau că din sezină derivă dobândirea imediată a proprietății bunurilor moștenite. Astfel se făceà pe atunci o vădită confuzie între transmisiunea *proprietății* patrimoniului succesoral și transmisiunea *posesiunei* de drept a moștenirei, confuzie pe care unii încearcă a o explicà istoricește.

Dar după concepția modernă sezina nu mai este altceva decât *posesiunea de drept* a întregei moșteniri cuvenită anumitor moștenitori din momentul deschiderei succesiunei. Astăzi se desparte cu îngrijire ideea de posesiune de ideea transmiterei către moștenitori a proprietății bunurilor succesorale; și deosebirea este juridică pentru bunul motiv că între aceste idei nu există nici un raport. Ideea de proprietate nu se reazămă pe sezină, ci pe devoluțiunea succesiunei. Sezina nu este tot una cu devoluția succesiunei, ci numai decurge din ea. Nu trebuie să confundăm sezina nici cu vocațiunea ereditară, care este o idee cu totul aparte. Fiecare erede este proprietar al bunurilor moștenite, în măsura vocațiunei ereditare, dar nu este și posesor în această măsură. Așà fiind, nu este deloc exclus «să ai sezina unui bun a cărui proprietate să nu o ai și, invers, să ai proprietatea unui bun a cărui sezină să nu o ai». (*Planiol*).

Cât despre efectele sezinei, ele sunt astăzi destul de lămurite. Autorii sunt de acord să nu enumere decât două și anume: *a)* în ce privește bunurile în natură moștenitorii cu sezină se pot pune în posesie fără nici o formalitate și *b)* în ce privește acțiunile defunctului, ei au facultatea să le exercite ca reclamanți, ori să se apere ca pârîți când li se intentează acțiuni în calitatea lor de moștenitori.

Dacă este așà, atunci cari din aceste «consecințe legale pot fi nesocotite» cu prilejul unui partaj, oricum s'ar înfăptuì el? Despre posesiunea moștenirei nu poate fi vorba, căci partajul nu se preocupă de posesiunea de drept ori de fapt a bunurilor succesorale, ci urmărește determinarea dreptului de proprietate exclusivă a fiecărui moștenitor pe temeiul vocațiunei sale ereditare. Despre exercițiul acțiunilor defunctului iar nu poate fi vorba, întrucât acțiunea în partaj este a moștenitorilor, nu a defunctului. Ea pune în mișcare dreptul lor de a ieșì din indiviziunea bunurilor ce au cules de pe urma defunctului, iar nicidecum drepturile și acțiunile acestuia.

Așadar, precum între transmiterea proprietății bunurilor moștenite și transmiterea de drept a posesiunei moștenirei nu poate fi nici un raport, tot astfel nu este nici un raport între sezină și împărțeala succesiunei, unde, repetăm, nu se discută posesiunea, ci devoluția succesiunei și vocațiunea ereditară a fiecărui moștenitor.

nu se opune în legislaţia noastră ca două succesiuni cuvenite aceloraşi moştenitori să facă obiectul unei singure acţiuni în partaj, bineînţeles când amândouă sunt deschise în jurisdicţia aceluiaş tribunal (art. 63 pr. civ.); astfel nu se opune nici principiul sezinei, — după care anumiţi moştenitori se socotesc investiţi de plin drept cu posesiunea tuturor bunurilor ce compun massa succesorală, — deoarece sezina nu trebue confundată cu vocaţiunea ereditară, deoarece tocmai prin efectul partajului efectele sezinei încetează şi, deoarece, dacă am admite că sezina ar împiedecà confuziunea celor două masse de împărţit ar urmà ca soluţia să fie diferită după cum copărtaşii sunt sau nu învestiţi cu sezină;

Că deasemeni nu se opune nici art. 736 c. civ. după care fiecare coerede poate cere partea sa în natură din bunurile succesorale, căci legiuitorul a acordat moştenitorilor această îndrituire numai în măsura posibilităţii (art. 741 al. 1), recomandând totodată să se ţină seamă de interesele social-economice (art. 741 al. 2) şi prevăzând că este cu putinţă fie ca la împărţeală unii moştenitori să obţină o parte în natură numai din anumite bunuri, fie să se procedeze la împărţeala prin atribuţie (art. 743 al. 2), fie chiar ca toate bunurile să se vândă prin licitaţie la străini (art. 736); prin urmare, dacă legiuitorul permite ca

---

Dealtfel unul din rezultatele împărţelei este tocmai acela de a pune capăt efectelor sezinei. Când partajul s'a săvârşit, toate efectele sezinei sunt şterse prin efectul declarativ al partajului, — care se urcă până în momentul deschiderei succesiunei. Intreaga perioadă intermediară se socoteşte caşicum nu ar fi fost. Efectele de ordin general ale sezinei sunt înlocuite prin efectul particular şi limitat al partajului. E adevărat că s'a susţinut odinioară că ar fi o legătură între sezină şi efectul declarativ al partajului (*Demolombe*, XIII, n. 137, p. 179, care citează pe un autor: *De Varloger*); dar această opinie nu mai este astăzi de nimeni îmbrăţişată (*Baudry-Lacantinerie*, VII, p. 119).

In sfârşit, chiar dacă, trecând peste toate aceste principii, am admite că sezina poate constituì o piedecă la împărţeala mai multor succesiuni prin una şi aceeaş operaţie, la ce rezultate am ajunge? Asemenea împărţeală ar puteà fi atunci folosită numai de moştenitorii fără sezină, căci faţă de ceilalţi principiul sezinei s'ar opune. Dar cum vom deslegà problema când la o astfel de împărţeală ar venì în concurs moştenitori sezinari cu moştenitori fără sezină (de exemplu: părinţii defunctului cu fraţii lui)? In Franţa dificultatea s'ar ivì mai rar, deoarece marea majoritate a succesorilor are sezină, pe când în dreptul român, în afară de descendenţi şi ascendenţi, toţi ceilalţi, adică marea majoritate (invers ca în Franţa) sunt lipsiţi de sezină. Desigur se va răspunde că soluţia depinde, în Franţa ca şi la noi, de împrejurarea dacă moştenitorul ce se împotriveşte este sezinar sau dacă printre copărtaşii sezinari se află vreun minor. Dar, în general, logică este oare această distincţie? Neîndoios că împărţeala mai multor succesiuni prin o singură acţiune este pentru moştenitori o mare înlesnire. Or, logic este să admitem înlesnirea unei asemenea împărţeli numai nesezinarilor, adică succesorilor mai îndepărtaţi şi să nu o admitem celor mai apropiaţi, oprind bunăoară pe copii să împartă deodată averea mamei şi tatălui lor, numai pentru motivul că se opune unul din ei, dornic să le facă şicane nu într'un proces, ci în două?

Iată motivele pentru cari credem că noţiunea sezinei, — departe de a fi o piedecă pentru întrunirea laolaltă a mai multor masse de împărţit, — nici nu are ce căutà în discuţie. Dealtfel, ne îndoim că, — faţă de noua concepţie a sezinei, — jurisprudenţa franceză ar mai invocà astăzi acest principiu, dacă problema noastră i s'ar pune din nou spre rezolvare.

⁂

II. Cel de-al doilea argument al Casaţiei franceze se întemeiază pe art. 826 c. civ. fr. (736 român), care prevede regula că fiecare coerede poate cere partea sa în natură din bunurile moştenirei. Am reprodus mai sus argumentarea. Se spune că reunirea într'o singură massă a bunurilor provenite din mai multe succesiuni ar atinge acest drept al moştenitorilor, deoarece la o asemenea împărţeală «nu este sigur de mai nainte că fiecare moştenitor va aveà în lotul său o cotă-parte din bunurile ce i se cuvin în fiecare moştenire»; ba mai mult încă, s'ar puteà ca el să fie lipsit cu totul de a culege ceva în natură din una sau mai multe succesiuni (Cas. fr., 12 Nov. 1878).

Constitue oare menţionatul principiu un obstacol serios şi real la înfăptuirea partajului unic?

Pentru a răspunde la această întrebare să cercetăm mai întâiu dacă dreptul moştenitorului de a pretinde o parte în natură din bunurile unei singure succesiuni, este atât de absolut încât, în cazul nerespectărei lui din anumite împrejurări, partajul să nu se poată valabil efectuà.

Examinând problema deocamdată pe baza dispoziţiilor din codul francez, — (vom vedeà în urmă deosebirile din codul nostru) — trebuie să răspundem fără nici o îndoeală negativ.

E adevărat că legiuitorul, aplicând principiul egalităţei loturilor, dă fiecărui moştenitor dreptul să ceară partea sa în natură din mobilele şi imobilele succesiunei. Dar după ce pune acest principiu, dându-şi seamă de marile dificultăţi ale împărţelei şi de imposibilităţile eventuale de îndeplinire a dezideratului său, adaugă imediat mai multe corective. In acelaş articol (826) legiuitorul spune că dacă există creditori oponenţi sau sechestranţi, ori dacă majoritatea coerezilor crede necesar, mobilele se pot vinde prin licitaţie. Mai departe (art. 827), gândindu-se că imobilele nu se pot împărţì comod în natură, autoriză iarăş licitaţia.

Când vorbeşte de formarea şi compunerea loturilor (art. 832), codul e astfel redactat: «Dans la formation et composition des lots, on doit éviter, *autant que possible*, de morceler les héritages et de diviser les exploitations; *et il convient de faire entrer* dans chaque lot, *s'il se peut*, la même quantité de meubles, d'immeubles, de droits ou de créances de même nature et valeur».

In sfârşit, pentrucă este cu putinţă ca loturile chiar date în natură să fie neegale, legiuitorul permite ca inegalitatea lor să fie compensată prin o sultă fie în bani, fie prin constituirea unei rente (art. 833)[1].

Iată deci atâtea cazuri în cari moştenitorii nu au putinţa de a cere partea lor în natură din toate mobilele, imobile, drepturile şi creanţele succesiunei. Prevăzându-le, legiuitorul dă dovadă de un elementar simţ practic. In realitate se întâmplă doar aşà de rar ca loturile să poată fi perfect egalate! In afară de cazurile prevăzute de legiuitor, practica a mai vădit şi altele în cari dreptul moştenitorului de luare în natură este prin împărţeală necesarmente periclitat şi nu odată chiar nimicit (A se vedeà: *Fuzier-Herman*, sub art. 826, n. 1—17; Suppl., 1—4; *Laurent*, X, n. 333 urm.; *Baudry-Lacantinerie*, IX, n. 2523 urm.).

Prin urmare, dacă e adevărat că în concepţia legiuitorului regula din art. 826 fr. este fundamentală, ea nu este însă absolută; căci articolul nu trebuie interpretat izolat, ci împreună cu articolele următoare şi mai ales cu art. 832 (= 741 român). Respectând această regulă în măsura posibilităţei, judecătorul o va corectà cu celelalte principii pe care legea i-le recomandă şi dintre cari cel mai însemnat este acela de a evità îmbucătăţirea exagerată a fondurilor şi diviziunea exploatărilor.

Autorii sunt în această privinţă de acord. Astfel *Laurent* zice: «Les termes dans lesquels la loi formule ces règles prouvent qu'elles n'ont rien d'absolu. *Autant que possible*, dit la première: *s'il se peut*, dit la seconde. Le juge a donc, en cette manière, une certaine latitude; il décide d'après les circonstances de la cause. Bien que l'égalité soit la règle, il peut y avoir des lots inégaux». (T. X, p. 361, n. 332). Iar *Baudry-Lacantinerie* spune că regulele din art. 826 şi 832 nefiind de ordine publică şi urmând a fi păzite «pe cât se poate», *aplicarea lor trebuie înlăturată* dacă atrage deprecierea bunurilor ereditare sau alte neajunsuri (T. IX, n. 2524, p. 98. In acelaş sens: *Demolombe*, XV, n. 672, p. 608; *Planiol*, ed. IX, T. III, n. 2363, p. 562; *Dalloz*, Rép. Succession, n. 1152).

Am văzut deci la ce se reduce după codul Napoléon dreptul moştenitorului de luare în natură. Dar după codul nostru libertatea de procedare a judecătorului este şi mai puţin îngrădită. In această materie legiuitorul dela 1865 n'a copiat întocmai modelul său, ci a introdus modificări importante. O simplă comparaţie între articolele din codul român cari vorbesc de modul compunerei loturilor şi articolele corespunzătoare din codul francez este suficientă.

Astfel, în loc de a spune că fiecare erede poate cere partea sa în natură din mobilele *şi* imobilele succesiunei, cum spune codul francez (art. 826), redactorul român schimbă copulativa *şi* în alternativa *sau* (art. 736), ceeace înlesneşte mult compunerea loturilor.

Loturile ieegale pot fi compensate după codul francez nu numai în bani, ci şi în rentă (art. 833). Legiuitorul nostru a eliminat cuvintele «sau în rentă» (art. 742).

---

[1] Prin interpretarea acestui articol se admite că inegalitatea loturilor se mai poate compensà şi dacă se pune în loturile mai mari o parte mai însemnată din datoriile succesiunei (Demolombe, XV, No. 675, Huc., V, 307).

dreptul moștenitorului de a luà o parte în natură să fie atins în o singură succesiune, nimic nu se opune ca acest drept să fie atins și atunci când moștenitorul ar luà o cotitate de bunuri din massa ambelor succesiuni întrunite;

Considerând că, dimpotrivă, sunt motive temeinice cari impun soluția afirmativă: în primul rând principiul egalizării loturilor în materie de moștenire, care, atunci când două succesiuni cuvenite acelorași moștenitori se împart deodată, poate căpătà o aplicare cu atât mai corectă și mai favorabilă cu cât bunurile de împărțit sunt mai numeroase, căci loturile se pot egalà mai ușor în cuprinsul, valoarea și natura lor, precum legiuitorul pretinde; că în această privință bunurile ce moștenitorii raportează deodată în ambele succesiuni, înlesnesc mai mult egalizarea loturilor, decât dacă s'ar raportà separat la fiecare împărțeală, raporturile făcând totodată împărțeala mai echitabilă pentru succesorii cari n'au înstrăinat bunurile ce li s'au dăruit;

Considerând că deasemeni principiul pus de legiuitor în art. 741 al. 2 de a se evità pe cât posibil fracționarea peste măsură a fondurilor și diviziunea exploatărilor, poate fi adus mai ușor la îndeplinire făcându-se o singură împărțeală în loc de mai multe;

Considerând că acest mod de împărțeală nu numai că evită și înmulțirea fără folos a pricinilor, dar în loc de a supune pe copărtași la complicațiile inutile a două partaje deosebite, le aduce mari înlesniri practice, căci, limpezind drepturile lor prin o singură acțiune, îi scu-

---

Urmând codul italian, el a admis partajul prin atribuție (art. 743 al. 2), cecace constitue nu numai o măsură excelentă, dar și derogarea cea mai gravă dela principiul luării părților în natură.

In sfârșit, schimbarea ce a făcut articolului 832 francez — sediul materiei — este caracteristică. Articolul francez conține în cele două fraze ale lui două recomandări adesea incompatibile. In prima frază legiuitorul recomandă judecătorului să evite fracționarea fondurilor și diviziunea exploatărilor, iar în a doua frază revine, adăugând că loturile trebuie să fie pe cât posibil egale în cantitate, natură și valoare. De aceea jurisprudența franceză dă preferință frazei finale, socotind că aceasta este ideea preponderantă și decisivă a legiuitorului. Interpretarea jurisprudenței este criticată pentrucă ea are de efect să ocrotească peste măsură principiul egalității moștenitorilor; și din această cauză sunt autori cari regretă că nu s'a intervertit ordinea preferințelor (*Colin* et *Capitant*, III, ed. IV, p. 524). Ei bine, tocmai aceasta a făcut legiuitorul român! El a inversat cele două fraze componente ale articolului francez, punând în fruntea articolului român (741) principiul egalizărei loturilor și revenind în aliniatul 2 cu însemnatul temperament privitor la diviziunea exploatărilor. Pentru aceea, cum just observă unii autori, «ar fi de dorit ca jurisprudența să considere aliniatul 2 ca o rezervă la regula din aliniatul 1» (***Hamangiu-Bălănescu-Băicoianu***, Tratat de drept civil român, III, p. 544, n. 782).

Modificările ce am enumerat fac pe de o parte dreptul moștenitorului de luare în natură cu mult mai limitat, iar pe de altă parte, ușurează mult rolul judecătorului, lărgindu-i considerabil libertatea de apreciere. Deoarece părțile se pot compune mai rațional și mai echitabil, operația partajului devine astfel mai lesnicioasă decât sub imperiul codului francez.

Am stabilit deci că dreptul moștenitorilor de luare în natură nu este la partaj o piedecă absolută și insurmontabilă. Se înțelege că el trebuie respectat pe cât posibil. Dar nu este exclus ca succesorul să nu ia nimic în natură nici din mobilele, nici din imobilele succesiunei, ci să ia numai bani, fie pentrucă judecata a atribuit altui moștenitor singurul imobil din succesiune, fie pentrucă toate bunurile au fost scoase la vânzare prin licitație etc.

Prin urmare, chiar când e vorba de o singură succesiune, nu este deloc sigur de mai nainte că fiecare moștenitor va luà o cotitate în natură din toate bunurile succesorale, sau că nu se va întâmplà să nu ia nimic în natură din aceste bunuri. Și totuș partajul va fi pe deplin valabil.

Cu alte cuvinte și la un simplu partaj se poate ivì ipoteza de care se teme înalta instanță franceză. Dar dacă acel partaj este și rămâne valabil, pentru ce nu ar fi valabil și atunci când odată cu el s'a efectuat încă un altul? In fiecare din cele două partaje este posibil și legal ca dreptul moștenitorului de a dobândì bunurile în natură să fie atins sau suprimat. Ori, dacă în fiecare împărțeală efectuată separat această eventualitate nu este exclusă, de ce oare ar trebuì neapărat exclusă când ambele împărțeli se fac simultan?

Casația franceză mai spune că orice moștenitor poate aveà interes să obțină din fiecare succesiune, dacă nu partea sa în natură, atunci o *parte din prețul bunurilor vândute* (D. 8 Iunie 1859 precitată). Va să zică, se recunoaște că din fiecare succesiune un copărtaș poate dobândì numai sume de bani și totuș, pentrucă el se opune la partajul concomitent al acestor succesiuni, i se admite pretextul că «are interes» să capete banii din ambele succesiuni, dar să-i capete pe rând, separat din fiecare succesiune, iar nu deodată din amândouă (!). Ca și cum banii ce i se cuvin dintr'o succesiune nu ar fi la fel cu banii din cealaltă succesiune! Mărturisim că acest «interes» nu-l putem înțelege.

Incheind, ni se pare rațional că, dacă legiuitorul permite ca dreptul moștenitorului de luare în natură să fie atins în o singură succesiune, acest drept să poată fi atins și atunci când moștenitorul ar concurà la massa mai multor succesiuni întrunite. Ori, după cum vom vedeà, tocmai în cazul din urmă moștenitorul are șansa ca dreptul său să fie mai puțin primejduit.

In realitate, ce este împărțeala decât un schimb între copărtași a bunurilor indivize ce au moștenit? Sub ficțiunea efectului declarativ al partajului nu se ascunde decât o transmisiune reciprocă de părți indivize, împărțeala fiind pentru fiecare moștenitor totodată și o achiziție și o înstrăinare; căci, după cum spune *Baudry*, «acest moștenitor *dobândește* partea indiviză a comoștenitorilor săi asupra aceluiaș lot și *înstrăinează* partea sa indiviză asupra celorlalte loturi». După împărțeală el devine proprietarul exclusiv al lotului ce i-a căzut la sorți sau ce i s'a atribuit. Ori dacă un astfel de schimb se poate face înlăuntrul unei singure succesiuni, de ce nu s'ar face pe un câmp mai larg, întrunind laolaltă massele mai multor succesiuni și dând posibilitate fiecărui moștenitor să facă în loc de mai multe schimburi, unul singur, — cu obiect îndoit sau întreit, — totdeauna pentru el mai avantajos?

Menționăm, în sfârșit, o ultimă obiecțiune. S'a susținut în Franța că dreptul creditorilor interesați la partaj s'ar opune ca massele mai multor succesiuni să fie împărțite împreună și simultan; că deci creditorul unui moștenitor, dacă se teme că dreptul său va fi nimicit prin confuziunea masselor, poate intervenì la partaj pentru a împiedecà această confuziune. Bunăoară creditorul are o ipotecă asupra porțiunei indivize a debitorului său în una din succesiunile de împărțit. La partaj s'ar puteà ca lotul moștenitorului debitor să nu cuprindă nimic din moștenirea asupra căreia creditorul are ipoteca și atunci ea ar fi desființată prin efectul declarativ al partajului. S'a răspuns însă cu succes că creditorii moștenitorilor nu au dela lege decât dreptul să atace un partaj dacă s'a făcut fără ei sau împotriva opoziției lor și că nimic nu-i împiedecă să asiste la împărțeală pentru a o supravegheà, ca nu cumva să fie rezultatul unor conivențe frauduloase în dauna lor (art. 785 c. civ. r.). In acest sens: C. Apel Rouen, 17 Ian. 1849, *Dalloz P.* 1850, 2, 97. (Vezi asupra chestiunei: *Dalloz*, Rép. Succession, n. 1790; *Baudry* et *Wahl*, IX, n. 3240, p. 575; *Laurent*, X, n. 292, p. 326; n. 534, p. 578; ***Fuzier-Herman***, II, sub art. 828 n. 50). Ar păreà ciudat să împingem ocrotirea creditorilor așà de departe, încât să permitem unui creditor să opună *veto* la reunirea mai multor masse succesorale de împărțit, acordându-i astfel un drept pe care, după părerea noastră, nu-l poate aveà nici chiar unul din moștenitori.

Nădăjduim că am dovedit pentru ce nici sezina, nici dreptul moștenitorilor de a-și luà părțile în natură nu constituesc piedeci cari să se opună ca mai multe succesiuni să facă obiectul unei singure împărțeli. Putem deci trece mai departe.

* * *

Dacă în adevăr cele două argumente invocate de jurisprudența franceză nu sunt întemeiate, atunci problema poate fi ușor rezolvită, câtă vreme nici un principiu nu stă în calea deslegării ei. Odată ce judecătorul nu calcă o normă de drept fundamentală sau o dispoziție formală, nimic nu-l împiedecă să adopte soluția cea mai logică și mai echitabilă. Cu atât mai mult atunci când ea se sprijină pe motive temeinice izvorîte din textul și spiritul legei, ca în speță.

Nu vom stăruì prea mult în expunerea lor, deoarece ni se par evidente.

Două principii trebuesc pe cât posibil respectate când e vorba de compunerea loturilor unei împărțeli. Pe amândouă legiuitorul le enunță în acelaș articol (741 c. civ.), de așà fel încât par contradictorii: principiul egalităței loturilor și principiul evitărei unei fracționări prea mari a proprietăței. Cel dintâiu este aspru criticat, mai ales pentrucă împiedecă o largă și rațională aplicare a celui de-al doilea. Din această pricină sistemul partajului succesoral din codul francez și român este socotit ca potrivnic intereselor sociale și ecoteşte de costisitoare cheltueli şi de multe tărăgăniri;

Considerând că de altfel este admis în procedura civilă ca mai multe persoane să fie împreună reclamante sau împreună pârîte şi anume atunci când între ele există o legătură de interes privitoare la pricină şi când dreptul sau obligaţia lor stă pe acelaş temeiu juridic sau de fapt (art. 68);

Considerând că şi legea timbrului, aplicând aceeaş normă, prevede o taxă unică de act sau de cerere în justiţie în cazul când mai multe persoane au un interes comun decurgând din acelaş act sau fapt generator de drepturi şi obligaţiuni (art. 46);

Considerând că aşà fiind şi întrucât aceiaşi moştenitori au interesul comun de a ieşì din starea de indiviziune a bunurilor căzute în patrimoniul lor prin devoluţia ambelor succesiuni, — înseamnă că legătura juridică ce există între ei întemeiată pe o stare de drept şi de fapt unitară, poate fi deslegată prin o singură acţiune de împărţeală, cu o singură taxă de timbru;

Având în vedere că deoarece reclamanţii tind a împărţì deodată atât succesiunea tatălui cât şi a mamei lor, cererea ce au făcut prin acţiunea de faţă este regulat introdusă şi în consecinţă incidentul ridicat de pârîtă urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Preşedinte G. P. Docan respinge, etc.

Jurnalul No. 6951 din 18 Octomvrie 1929.

Preşedinţia d-lui **George P. Docan**, preşedinte, redactor al jurnalului.

---

nomice, — cu deosebire în ţările agricole, — căci prin efectul lui micile proprietăţi se pulverizează la infinit, iar clasa proprietarilor rurali se transformă cu timpul în proletariat agricol sau industrial. Prin egalitatea obligatorie a loturilor se ajunge, cum s'a spus cu drept cuvânt, la «egalitatea mizeriei».

Ori tocmai împărţirea simultană a două sau mai multe succesiuni cuvenite acelorași moștenitori poate împăcà mai bine cele două principii din art. 741 și poate corespunde mai mult nevoilor social-economice. Din nefericire asemenea împărţeli se ivesc rar. Ele nu numai că nu trebuesc împiedecate, dar sunt chiar de dorit; căci, cu cât massa de împărţit este mai mare, cu atât loturile se egalează mai ușor în condiţiile pretinse de lege (cuprins, valoare și natură) și cu atât mai lesne se evită fracţionarea fondurilor și diviziunea exploatărilor. Antinomia celor două aliniate din art. 741 se face mai puţin simţită și în acest mod problema se poate soluţionà în spiritul legei.

Raporturile pe cari moştenitorii sunt obligaţi a face în toate succesiunile de împărţit laolaltă, ușurează și mai mult aplicarea celor două reguli. Pentru succesorii ce raportează, această dublă sau multiplă împărţeală este totodată și echitabilă; astfel sunt avantajaţi succesorii cari n'au înstrăinat bunurile ce li s'au dăruit, când raportul se face prin luare de mai puţin (art. 764); dar sunt avantajaţi și ceilalţi moștenitori, când li s'ar admite preluări de bunuri de felul și până la concurenţa valoarei bunului de raportat (art. 739).

Sistemul francez-român de împărţeală judiciară mai este criticat şi pentru greoaiele și nenumăratele lui formalităţi. Datorită lor partajele durează ani de zile iar copărtașii sunt supuși la neajunsuri şi tărăgăniri cu atât mai mari și mai complicate, cu cât sunt mai multe părţi în proces. Să ne amintim numai de probele filiaţiei și massei succesorale, de cererile de raport și reducţiune, de expertize, de licitaţii, de cele două faze ale acţiunei de partaj cu două hotărîri ambele apelabile separat etc. etc. Numai copărtașii ştiu câte cheltueli necesită atâtea forme și operaţii! In moştenirile mici cheltuelile înghit aproape întreaga avere, așà încât împărţeala a ajuns să fie socotită ca «un adevărat rău social».

Pe când, dimpotrivă, dacă formăm o o singură massă din două moșteniri ce se cuvin acelorași succesori — provenite adesea dela ambii lor părinţi—înseamnă a-i scutì de greutăţile și cheltuelile unui al doilea proces, adică a le oferì cea mai mare înlesnire. In loc de aceasta, raţional și echitabil este oare a-i supune de două sau mai multe ori formalismului învechit și păgubitor atât lor cât și societăţei, numai pentru motivul că unul din ei, recalcitrant, se opune voind să-i șicaneze și să-i poarte mereu pe la toate instanţele? Că opunerea lui nu este decât șicană, se vede nu numai pentrucă ea nu se sprijină temeinic pe nici un principiu de drept, dar și pentrucă mai totdeauna, sub pretextul de a luà o porţiune în natură din fiecare succesiune, moștenitorul oponent tinde să prelungească cât mai mult starea de indiviziune pentru a se folosì singur de bunurile în a cărei posesiune se află.

Or, ni se pare elementar că judecătorul nu trebuie să încurajeze spiritul de șicană ascuns după paravanul unor construcţii juridice hibride, și că este de datoria lui să înlăture orice formalism inutil, de câte ori legea și principiile de drept nu se împotrivesc.

* * *

Dar chestiunea ce ne preocupă nu trebuie privită numai prin prisma normelor din codul civil. Intemeiaţi numai pe acestea am văzut că soluţia dublei sau multiplei împărţeli se poate susţine cu succes în dreptul francez și cu atât mai mult în dreptul român. In sprijinul ei vin însă în legislaţia noastră anumite texte de procedură care fac soluţia neîndoelnică.

Articolul 68 din procedura civilă spune că mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau împreună pârîte când între ele există o legătură de interes privitoare la pricină și când dreptul sau obligaţia lor stă pe acelaş temeiu juridic sau de fapt. Regula este împrumutată de legiuitorul dela 1900 din procedura civilă germană (art. 56) şi scopul ei este de a evità înmulţirea proceselor, de a înlesnì judecăţile și de a înlăturà posibilitatea de hotărîri contradictorii.

Articolul 46 din noua lege a timbrului cuprinde aceeaș normă, supunând părţile în asemenea cazuri la o singură taxă de timbru. Condiţia pe care o cere este numai ca fie coreclamanţii, fie copârîţii să aibă un interes comun, decurgând din acelaș act sau fapt generator de drepturi sau obligaţii; cu alte cuvinte, cum subliniază al doilea alineat, să existe între ei «un raport de fapt și de drept unitar».

Ambele articole justifică îndeajuns sistemul de a se împărţì prin una și aceeaș acţiune două sau mai multe succesiuni cuvenite acelorași moştenitori aflaţi în indiviziune. Că între aceștia există «o legătură de interes privitoare la pricină» cum spune procedura civilă, sau «un interes comun», cum spune legea timbrului, nu poate fi îndoială, fiind vorba de aceiași moștenitori cari toţi au interesul să înceteze starea de indiviziune. Iar acest interes decurge, așà cum pretinde legea, din aceeaș devălmășie, stare de drept și de fapt generatoare de drepturi și obligaţii.

S'ar puteà zice că sunt necesare acţiuni separate pentrucă fiecare partaj ar aveà alt «temeiu juridic», adică altă succesiune; dar chiar așà fiind, nu trebuie să uităm că legiuitorul pe lângă «temeiul juridic» a prevăzut și «temeiurile de fapt». Ori, cine tăgăduește că starea de indiviziune în care moștenitorii se află prin devoluţia ambelor succesiuni nu este mai înainte de toate, cel puţin... o stare de fapt? Stare de fapt unitară, pentrucă fiecare moștenitor are drepturi indivize ca și ceilalţi asupra tuturor obiectelor căzute laolaltă în indiviziune. N'am puteà spune că moștenitorul se află în mai multe stări de indiviziune; căci prin efectul devoluţiei succesorale și din momentul deschiderei celei de-a doua succesiuni confuziunea drepturilor indivize ale fiecărui moștenitor s'a și făcut în patrimoniul său, care e unul și singur.

In ce privește procedura civilă, trebuie să adăugăm că soluţia nu va fi aceeaș când succesiunile s'ar deschide în circumscripţia unor tribunale diferite. Art. 63 al. 2 arată, că, în materie de moștenire, cererile și pretenţiile ce moștenitorii au unul în contra altuia se îndreaptă la tribunalul locului în care s'a deschis succesiunea. Cum textul legei este clar, moștenitorul reclamant n'ar puteà intentà o singură acţiune pentru împărţeala ambelor succesiuni la tribunalul ce i-ar convenì. El riscă să i se opună un incident de declinarea competinţei, care n'ar puteà fi respins fără violarea articolului citat. E adevărat că această incompetenţă fiind relativă, trebuie propusă și discutată *in limine litis*, putându-se acoperì dacă s'a propus după apărarea în fond. Dar dacă toţi moștenitorii nu sunt de acord, trebuie neapărat să se pornească două acţiuni separate, fiecare la tribunalul respectiv. Soluţia e identică și în Franţa, unde se întemeiază pe lângă articolul corespunzător din procedura civilă (art. 59) și pe articolul 822 din codul civil, pe care legiuitorul român nu l-a reprodus (*Fuzier-Herman*, II, sub art. 822 n. 7; *Dalloz*, R. Succession, n. 1672, 1676 p. 481).

Incheind, relevăm scurtele menţiuni pe care le-am găsit în literatura noastră juridică asupra problemei.

D. Alexandresco o enunţă numai, rezumând în câteva rânduri decizia din 1878 (precitată) a Casaţiei franceze (T. III, partea II, p. 518, nota 2). *Corneliu Botez*, comentând legea timbrului, se pronunţă pe temeiul art. 46 în sensul opiniei ce susţinem (Noua lege a timbrului, 1927, p. 381, n. 7; cfr. p. 379 nota 2 și ord. Minist. Finanţelor din 1 Aprilie 1906, p. 379).

Singura hotărîre ce am aflat publicată este aceea a Inaltei Curţi de Casaţie din 1 Octomvrie 1912 (Cas. I, n. 652, *Buletin*, p. 1617 și Cod adnotat Hamangiu-Georgean, sub art. 738, n. 4). Suprema instanţă

TRIB. IAŞI II, 1 **Martie 1928**

LOCAŢIUNE DE SERVICII. TERMEN NEFIXAT. CONCEDIU. PREAVIZ. INEXISTENŢĂ. DAUNE. (1)

Când în un contract de locaţie de serviciu nu este fixat termenul, concediul se poate da oricând, dar partea este obligată la un preaviz. Concedierea intempestivă, fără aviz prealabil, sau fără motiv legitimează acţiunea în daune pentru sancţionarea abuzului de drept comis.

(Petre Ghiţescu cu Epitropia Casei Sf. Spiridon).

TRIBUNALUL: Având în vedere acţiunea făcută prin petiţiunea înregistrată la No. 16792/1927, de către Petru Ghiţescu, advocat.

Având în vedere actele, lucrările din dosar precum şi susţinerile părţilor, prin advocatul lor, din care se constată:

Petru Ghiţescu, advocat, a fost mult timp în serviciul contenciosului Epitropiei Generale a Sfântului Spiridon, dar în timpul din urmă fusese scos la pensie, ca unul ce îndeplineà vârsta de 60 ani, primind o pensie de 3715 lei.

---

nu a urmat jurisprudenţa Casaţiei franceze, ci a adoptat punctul de vedere contrar, după părerea noastră singurul juridic. «*Nimic nu se opune*» — zice Inalta Curte într'o motivare succintă — ca două succesiuni cuvenite aceloraşi moştenitori să formeze o singură massă care să se împartă între ei prin una şi aceeaş acţiune.

GEORGE P. DOCAN
Preşedinte Trib. Buzău

(1) TEORIA ABUZULUI DE DREPT [1]). NOUILE TENDINŢE IN DREPTUL MODERN.

I. *Noţiuni generale.* 1. Teoria, aşà numită a «abuzului de drept» este una din chestiunile care pasionează mult, în ultimul timp, pe acei cari se ocupă cu ştiinţa juridică.

In apus, chestiunea a fost tratată magistral de către cele mai autorizate personalităţi ale scrisului juridic [2]), şi între acestea, nu putem trece fără a nu ne oprì asupra luminoasei şi documentatei lucări a Decanului Facultăţei de drept din Lyon, d-l Louis Josserand, apărută în 1905 sub titulatura «De l'abus des droits»; reluată apoi şi mai amplu în 1927 în lucrarea sa «De l'esprit des droits et de leur relativité; Théorie dite de l'abus des droits» şi care îşi găseşte urmarea în lucrarea sa din 1928, «Les mobiles dans les actes juridiques du droit privé».

2. Căci, în adevăr, ritmul tot mai accelerat al vieţei din ultima vreme, denumită cu mult înţeles «timp postbelic», cu moravurile lui tot mai scăzute sub asaltul unor stări sufleteşti hipertrofiate de nevroza abuzului, ridică într'o măsură tot mai crescută şi nevoia consacrărei unei construcţiuni juridice reparatoare a abuzurilor, şi-i crează o ambianţă sufletească foarte prielnică.

Şi astfel, această concepţie cu mult temeiu de morală şi de filtrare a exerciţiului drepturilor prin noţiunea principiilor de echitate şi de drept natural, se ridică cuceritoare d'asupra acestei frământări de viaţă, plutind în zările unor principii care îşi găsesc verificarea în toate împrejurările de existenţă, de sub variaţia nesfârşită pe care o poate da împletirea tuturor vremurilor şi din toate locurile.

3. Dar dacă concepţia abuzului de drept este ademenitoare pentru vremea noastră, se pretinde dealtfel, că nici nu ar fi cu totul nouă. Susţinătorii ei pretind a-i fi găsit paternitatea în chiar arhaicul drept romanic, ducându-i astfel origina până la legea celor XII Table...

Şi nu numai că i-au răscolit astfel şi cu încredere originea, pentru a-i da şi autoritatea tradiţiei, dar au căutat să o legitimeze până şi pe baza definiţiilor vechi ale dreptului roman [1]).

Ba, ceeace este şi mai mult, nu a lipsit de a-i găsì până şi un început de formulare, sub forma unei teorii, oarecum generale a acestui abuz, în încercarea lui Gaius [2]): căci în adevăr, se impuneau încă de pe atunci nevoi specifice, ca: necesitatea de a «interzice» pe prodigi; de a apărà pe sclavii maltrataţi de stăpânii lor; şi toate celelalte împrejurări de viaţă care au condus la înscrierea cunoscutei formule a Digestelor: «Malitiis non est indulgendum» [3]), a excepţiunei de dol, etc.

Cu toată rezerva însă, mărturisim, că încercarea de a descifrà în lucrările acestei vremi o conturare, oricât de incipientă, a construcţiunei juridice ce ne propunem a o analizà, în mod sumar acì, ni se pare totuş excesivă.

Poate fi chiar interesantă o atare încercare, dar ea ni se pare incompatibilă cu auspiciile sociale ale vremei şi mai ales cu ideia pe care şi-o da societatea în acel timp despre «noţiunea de drept» în sine.

4. In adevăr, pentru vremea veche, şi în deobşte pentru lumea romană, dreptul creşteà în un câmp urzit din fibrele unui suflet specific, voluntar şi aspru, care a dat naştere acelei voinţe tăioase din rigida legislaţie romanică — «voinţa» romană, jablonată încă şi după complexul credinţei religioase păgâne [4]): credinţă tiranică, exclusivistă şi locală. Şi atât dreptul privat, ca şi acel public, apare în acest timp cu aceleaşi atribute ale credinţei: tiranic, local şi exclusivist. Şi vom urmărì desfăşurarea ambelor ramuri de drept, deşi pe noi ne intereseazǎ îndeosebi dreptul privat.

Statul îmbrăcà forma aceea cunoscută a «Statului Municipal», Stat local format numai din membrii legaţi prin înrudirea cu temeiu de sânge şi credinţă, iar străinii neavând altă consideraţie decât aceea cu totul apropiată de soarta lucrurilor, de «res», cel puţin pentru început.

Suveranul apărù în acelaş timp, şef militar, şef al religiei şi mare judecător; şi omnipotent, ca şi puterea zeilor după care se conturà şi puterea lui...

In o societate astfel organizată libertatea erà un mijloc, şi nu puteà să se înfiripeze cu uşurinţă individuală după sensul şi prerogativele ce i se acordă astăzi, căci dreptul erà cu totul rigid şi cătà să servească cu plină asprime şi formalist, nevoile vieţei în legătură, în deosebi, cu nevoile cultului, ca: succesiunea, proprietatea, etc.; iar în lumea ideilor, filozofia stoică, ajutà şi ea ca să înţelenească noţiunea de drept şi libertate în raţiunea universală.

5. Cu vremea, se năruie Statul roman şi însăş credinţa păgână, din care se împletise conceptul Statului roman şi legislaţia lui.

Pe ruinile păgânismului se ridică o nouă credinţă, mult mai umanitară, cu tendinţi de înfrăţire şi universalizare — credinţa creştină, cu nimbul ei strălucitor de iubire creştină şi caritate.

Sub aceste noui auspicii la baza dreptului se înfiripă principii mai largi umanitare şi de mai multă echitate, deschizând calea legislaţiilor care au a-şi da un tâlc cât mai cuprinzător şi decât mai multă morală şi dreptate socială.

Totuş, vremea aceasta, a evului mediu, cu vălul prea des al misticismului şi al bigotismului ei înnăbuşitor, împiedică orice pulsare mai accelerată a ideilor în afara preocupărei religioase; şi chiar contactul lumei noui, barbare, nu izbuteşte decât să tragă un văgaş şi tot atât de puţin prielnic expansiunei gândirei şi ca atare şi al desvoltărei unui concept al teoriei pregătitoare a «abuzului de drept».

Din contactul cu lumea nouă barbară, răsărì pentru dreptul public, concepţia Statului patrimonial cu aceà organizare feudală ridicată din o erarhizare de suzeranităţi, cu un suveran sus în vârful piramidei sociale, şi cu un popor legat în complexul acestei organizaţiuni prin puterea jurământului şi privit doar în latura puterilor lui de muncă, ca element al gliei, înfiripând din întretăierea vechiului spirit al dreptului romanic şi cu acel barbar, un drept privat înăbuşitor, în o atmosferă comprimantă a oricărui elan de activitate, de gândire şi de filozofare. In atari vremuri noţiunea de drept se pierde în concepţia şcoalei teologice, care ridică pe om, dar îi şterge individualismul şi orice posibilitate de expansiune a gândirei spre orizonturi mai cuprinzătoare, omul fiind privit sub rostul obligaţiilor către Dumnezeu.

Deaceea socotesc, că nici pentru acest timp nu se poate vorbì de posibilitatea închegărei unei instrucţiuni juridice privind abuzul de drept.

Şi totuş, se pretinde [1]) că după epoca concepţiei şcolastice medievale şi odată cu renaşterea dreptului roman, ar fi reapărut şi noţiunea abuzului de drept,

---

[1]) Vezi revista juridică «*Justiţia*» din Iaşi, an XIII, No. 1 şi urm.

[2]) Bibliografia după A. Grandin «Bibliographie Générale des sciences juridiques» I: A. Bardesco, L'abus du droit (Th. Paris, 1913); R. Buttin, L'usage abusif du droit (Th. Grenoble 1904); L. Campion, De l'exercice antisocial... (Bruxelles. 1925); C. Dobrovici, De l'abus de droit (Th. Paris, 1909); L. Josserand, De l'abus des droits, 1916; L. Montera, De l'abus dans les voies de droit (Th. Lyon, 1912); A. Porcherot, Essai sur la théorie de l'abus du droit (Th. Neuchâtel, 1920); E. Porcherot, De l'abus du droit (Th. Dijon, 1901); L. Reynaud, L'abus du droit (Th. Paris, 1904); P. Roussel, L'abus du droit (Th. Paris. 1913); L. Salanson, De l'abus du droit (Th. Paris, 1903); la care are a se mai adăuga după G. Ripert, Abus au relativité des droits 1920; Bréthe, notă în Sirey, 1925—2. 217; Campion, Théorie de l'abus des droits, 1921; R. Capitant, L'impératif juridique. Contribution à l'étude de l'illicite, 1928; Capitant, In Revue tr-dr-civil, 1928; Şi încă se mai adaugă aci vasta bibliografie indicată de L. Josserand în notiţa bibliografică care însoţeşte lucrarea sa «De l'esprit de Droits» 1927.

[1]) Vezi Louis Josserand, De l'esprit des droits et de leur relativité, pag. 3, cu trimeteri la G. Cornil. Le droit privé; Ch. Appleton, Les exercices pratiques dans l'enseignement du droit romain et plan d'un cours sur l'abus des droits. Rev. intern, de l'enseignement, 1924 pag. 151. etc.
Vezi deasemenea: Porcherot, pag. 10; Charmont, Revue tr-dr-civ. 1902 pag. 119.

[2]) Lousis Josserand, De l'esprit des droits, pag. 3.

[3]) L. 38 Dig. De rei vindicatione, 6, 1.

[4]) Vezi Fustel de Coulanges, Cité Antique, 1905.

[1]) Josserand, No. 3, pag. 4.

Cu toate că erà pensionar, Epitropia, după retragerea sa, simţind lipsa serviciilor sale, îl reclamă şi prin procesul-verbal din 10 Aprilie 1927, îl reangajează din nou, dându-i aceleaşi atribuţiuni ca mai înainte, iar ca salar îi dă diferenţa între pensia ce primià şi ultima retribuţiune.

Ghiţescu reintră în serviciu, dar în ziua de 20 Iunie 1927, prin adresa cu No. 3233 Epitropia îi face cunoscut că este concediat.

In această situaţie fiind, deschide acţiunea de faţă în contra Epitropiei cerând drept daune, cauzate prin faptul concedierei intempestive, suma de 120.000 lei.

Văzând că Epitropia prin advocatul său neagă dreptul reclamantului de a se adresà instanţelor de drept comun pentru fapte săvârşite de o autoritate administrativă şi care ar trebuì să fie prezentată şi discutată în faţa Contenciosului Curţei de Apel.

Având în vedere că reclamantul se plânge de vătămarea drepturilor sale de către reprezentanţii Epitropiei Sfântului Spiridon.

---

invocându-se astfel, autoritatea lui Guy Coquille [1]), Basnage [2]) şi Domat [3]).

6. In timpul modern, sub influenţa atâtor factori materiali noui, ca: descoperirile şi toate celelalte, şi a factorilor intelectuali cari prind să prefacă viaţa continentului sub toate punctele de vedere, o expansiune materială şi intelectuală scoate lumea din încremenirea vremurilor, iar un spirit criticist îmbujorează lumea ideilor, înalţă pe individ, care poartă în el — cum ziceà Descartes — «regula şi legea», şi ridică concepţia unui drept natural pe bază de înaltă morală şi de aplicaţiune universală, pentru apărarea drepturilor omului şi respectului voinţei lui — «l'essence de l'être, de la perfection, du bien» [4]).

Dreptul public şi privat, se înalţă în lumina principiilor noui de libertate şi democraţie.

Şi nimic nu ar fi mai interesant decât a schiţà bogăţia literară şi a concepţiilor în care a înflorit deacì încolo, noţiunea de drept la toate popoarele, sau cel puţin de a le urmărì sub lumina în care le-a grupat Fouillée, ţinând seamă de spiritul specific al fiecărui popor în parte, în monumentala sa lucrare: «L'idée moderne du droit».

Căci în adevăr, viaţa se deapănă împletind veşnic cele două fire deosebite: acel de natură materială al tuturor contigenţilor de viaţă reală, de putere, avere, etc. iar altul, pur ideologic, — de viaţă psihică.

7. Şi popoarele în evoluţia ideilor au dat precădere, după împrejurări, unuia sau altuia din aceste două elemente.

Astfel:

a) Poporul german, fire religioasă, cu inclinaţie către idealizare şi cu un suflet destrămat din afectivitatea vieţei strânse între cercul familiei sau al confrăţiilor de arme, rămâne indiferent pentru individul în sine şi prerogativele libertăţei sale; şi întreg ceru-i de credinţe se îndreaptă uşor către misticism, cu un concept specific de metafizică. Şi totuş viaţa recheamă la naturalism, şi unind astfel lumea ideologică cu cea sensibilă realizează domnia forţei «Herschaft» [5]), care filtrează diferit după cum şi conceptul şcolilor: dialectică, istorică, materialistă, ori filozofico-culturală. Dreptul apare astfel, când ca o putere invizibilă, transcendentă, ca imperativul categoric Kantian, înnăscut în omul însăş, când sub forma unui determinism universal, ca în şcoala istorică care apare atunci când Thibaut pune problema «Necesitatea unui cod civil pentru Germania» şi la care răspunde Savigny cu «Vocaţiunea timpurilor noastre pentru legislaţie». Şi în conceptul şcoalei acesteia dreptul nu mai apare ca o «creaţie reflectată şi liberă a voinţei omeneşti, ci ca o desvoltare spontană şi fatală a tedinţelor unui popor. Constituţiile şi legislaţiile nu se crează, ele cresc: «Şi astfel puterea materială, după ce a apărut idealismul înălţat al gânditorilor nemţi un simplu instrument şi o lucrare cu totul exterioară a dreptului, a putut, să apară înfine fatalismului religios sau filozofic al marelui număr, realizarea necesară a dreptului, un simbol vizibil al dreptului; înfine, naturalismul, degajându-se de vechea crustă mistică, trebuià să ajungă pentru cei mai mulţi, la sinteza forţei şi a dreptului, sau mai degrabă la întâietatea forţei reale asupra «dreptului abstract»; nu există drept natural imprescriptibil şi inalienabil; orice drept naşte din cutumă, din timp. «Ca atare, se impune forţa împrejurărilor şi continuitatea lor sub impulsivitatea determinismului universal faţă de care libertatea individuală este neputincioasă; dreptul se ridică ca o putere superioară — inerţia trecutului.

Sau apare încă ca o forţă din afara omului, Hegel constatând că individul neputându-se desvoltà decât în societatea civilă, dreptul ar fi libertatea în Stat şi dreptul nu mai apare ca o forţă înnăscută, ci ca o forţă exterioară, etc.» [1]).

Ar fi întronarea unui ideal de forţă, negator al dreptului, căci dreptul încetează unde începe forţa; comprimă libertatea, şi aduce nestabilitatea.

8. *b)* Poporul englez, hedonist, cu spirit tenace şi ocrotit şi de specifice împrejurări de viaţă, a realizat «splendida izolare» în politică; liberalism în economia politică; pesimism ori asociaţionism în criteriile sociale, egoism în rostul profund al dreptului, cu bază de utilitarism în dreptul privat şi de libertate în dreptul public [2]).

9. *c)* Poporul francez şi popoarele neolatine, entuziaste şi pline de dezinteresare, cu elan de devotament şi în continuă frământare pentru realizarea tuturor ideilor generoase, se avântă în un concept de drept cu bază de libertate şi progres.

Căci, cum o spune atât de ademenitor Fouillée, căutând să împace concepţiile spiritualiste-idealiste cu naturalismul, evoluţia nu cată a fi concepută în înşiruirea materialistă pe care o imprimă legile imuabile, ci în lumina legăturei intelectuale dintre viaţa naturală şi idealul vieţei, şi care atunci când i se ataşează elementul de conştienţă, scopul... se cheamă progres. Evoluţia în funcţie deci de fapte şi idee, şi ideia luată nu în sens metafizic, hegelian, ca ceva transcendent insesizabil, ca imperativul categoric, ci ca un element reflectat, izvorît din raţiunea noastră, idea, care în forma ei cea mai sublimă inspiră însăş idealul unei naţii — libertatea [1]).

* * *

10. Sub atari auspicii şi în un limbaj, oarecum definitivat, astăzi se poate spune că:

1. Noţiunea de drept cată a fi considerată ca esenţa dreptului privat şi public: şi că în cele din urmă, noţiunea de drept cată a fi cercetată din contopirea tuturor elementelor ei, aşà cum s'au topit ele laolaltă în potirul vieţei sociale sub îndelunga ei evoluţiune şi specificul vieţei omeneşti: conştiinţa individului, libertatea şi realizarea progresului.

Şi apoi că:

2. Dreptul s'a născut în mod firesc; s'a născut în jocul atâtor forţe creatoare sociale şi pentru viaţa în societate.

Că în conturarea noţiunei de drept cată a se ţine seama de toate elementele care au contribuit la închegarea acestei noţiuni, fie ca forţe interioare: acelea impuse variat de sufletul omenesc stimulat de realizarea unui ideal de bine şi util, completat şi de tendinţa de «imitaţiune» şi înflorind sub inspiraţia simţimintelor de înaltă afectivitate morală, fie ca forţe exterioare, ca acel element de corelaţie, — de raport născut — din împrejurarea că dreptul izvorăşte din organizarea însăş a vieţei în societate şi pentru apărarea vieţei în societate; cum şi de acel element indispensabil de forţă, — în înţelesul social şi organizat al dreptului, — ca forţa materială, organizată public, pentru sancţionarea dreptului.

Şi că privind numai astfel noţiunea de drept, ea apare integrală şi conformă cu realitatea ei, ca o contopire a elementelor sufleteşti şi tuturor contingenţelor materiale; ea apare cuprinzătoare şi mai ales lămuritoare a scopului social pentru care a fost creată: realizarea unui paralelogram cât mai perfect de forţă organizată, şi cu o rezultantă de siguranţă, armonie şi progres social [2]).

Sub impulsiunea acestor elemente se formează astfel, şi în mod treptat, dreptul familial; mai apoi, sub nevoia credinţei

---

[1]) «Donc, nos coutumes sont notre vrai droit civil; et sur celles faut raisonner et interpréter ex bono et aequo... il faut dire quod fit ars boni et aequi, et non pas une officine de subtilité et rigueur»... Guy Coquille, questions, réponses et méditations sur les articles des coutumes chap. I. In Josserand, pag. 4 nota 1.

[2]) «...Il y a quelquefois de l'injustice à vouloir être trop juste, summum jus summa injuria...» Prefaţa Tratatului ipotecilor, după Josserand *loco. cit.*

[3]) Domat care pretinde că proprietarul îşi angajează responsabilitatea dacă face o schimbare pe pământul său fără nici un folos pentru el, ci numai din spirit de răutate pentru vecin. (Lois civiles), cartea II, titlul 8 sect. 3 No. 9 după Jossrand, *loco cit.*

[4]) Fouillée, L'idée moderne du droit Paris 1909.

[5]) Fouillée pag. 9 şi urm.

[1]) Hegel, Lecţiuni de istoria filozofiei.

Omul este scop în sine şi ar trebui respectat ca atare: dar omul individualmente nu este de respectat ca atare, decât ca individ în Stat, pentrucă Statul sau naţiunea este substanţa lui.

Schopenhauer, (revine la panteismul politic) pune şi mai acut forţa ca măsură a dreptului, forţa dominând în lumea animală ca şi în aceia a omului.

Hobbes pleacă chiar dela starea de răsboiu ca înfiripitoare a Societăţilor şi căutând modalitatea după care societatea să poată realizà un ideal de linişte şi dreptate, nu găseşte decât trei mijloace: obligaţia morală; persuasiunea logică şi forţa fizică, din care ultima, ar fi singura eficace, îndrumând astfel spre concepţiile violente zămăslite mai târziu în întrunirile nocturne dela restaurantul Hippel din Berlin...

[2]) Bentham; «Legea naturală drept natural! două specii de ficţiuni sau de metafore».

«...Sunt de o indeferenţă absolută cu privire la raporturi (Montesquieu): plăcerile şi durerile, iată ce mă interesează... Să cântăreşti durerile, să cântăreşti plăcerile, şi după cum platanele balanţei vor înclina în o parte, sau alta, chestiunea nedreptăţei şi a dreptăţei va trebui să fie decisă».

[1]) Fouillée, pag. 247 urm.

[2]) M. Cantacuzino. Elemente dr. civil.

Având în vedere că această Epitropie nu este o instituţie de Stat, sau o autoritate publică administrativă ci o persoană juridică de drept privat, care nu poate face acte administrative de autoritate, acte pe care le poate face numai o administraţie publică, adică o ramură a puterei executive ce lucrează pe baza autorităţei ce i-o dă caracterul ei de putere constituită în Stat.

Dovadă despre aceasta este că administraţia acestei Case se face de către Epitropi în conformitate cu aşezămintele de fundaţiune şi testamentele fondatorilor, pe bază de regulamente întocmite de Epitropi, ceeace este caracteristica unei administraţiuni autonome.

Că, faptul că bugetul său este controlat de Stat, aceasta nu schimbă întru nimic caracterul său de autonomie.

Având în vedere deci că din toate acestea rezultă că Epitropia Sfântul Spiridon este o persoană juridică particulară şi ca atare actele ei chiar abuzive nu sunt de competenţa contenciosului administrativ.

Având în vedere că odată soluţionată această chestiune, să examinăm raportul juridic intervenit între reclamantul P. Ghiţescu şi pârîta Epitropia Spitalelor Sfântului Spiridon.

Văzând că din procesul-verbal dela dosar al Epitropiei rezultă în fapt că, la 1 Aprilie 1927, pârîta Epitropie angajează pe reclamantul Petru Ghiţescu, ca advocat, în contenciosul Epitropiei, cu salar de 5000 lei primitor pe lună, peste pensiunea în sumă de 3736 lei lunar ce primeà dejà şi pe un timp nedeterminat, iar din adresa Epitropiei cu No. 3233/927 se constată că la data de 20 Iunie 1927 adică după un serviciu de 2 luni şi 20 zile el este concediat din serviciu, fără un aviz prealabil.

Având în vedere că reclamantul în dovedirea acţiunei sale se ser-

---

religioase — mitul; și în legătură cu credința religioasă, instituțiile cele mai frontale ale dreptului; iar evoluția dreptului se realizează deacì încolo sub puterea de remorcă a celor două mari tractoare:

a) dreptul privat sub «norma juridică» propriu zisă;

b) dreptul public cu aceà «cooperare» cristalizatoare a acestei ramuri de drept.

Pe baza cooperărei de drept se înfiripează organizațiile sociale și se întocmesc până la forma cea mai înaltă a Statului de drept sub care trăim astăzi și care asigură conlucrarea armonică a tuturor elementelor sale legate de specificul interdependenței sociale.

3. Că noțiunea de drept, ca armătură a întregei vieți sociale, se ridică pe un principiu de libertate:

In adevăr, nu putem decât să admitem, prin o ipoteză pe care, nu numai că nimic nu ne îndeamnă a o suspectà, dar pe care toate constatările făcute de sociologi vin să o întărească, că cel puțin pentru primele răsăriri de ființă omenească, libertatea să fi fost apanajul lor, legănând viața în primele-i rătăciri.

Dar fiindcă viața a fost întotdeauna aspră în raporturile de robire ale celor necesare păstrărei de sine și continuității, și pentru ca desfășurarea vieței să se facă în limite mai puțin apăsătoare; sub presiunea acestei nevoi filtrată variat de complexul senzitiv al ființei omenești, s'a pornit organizarea socială, omul utilizând astfel și elementul specific pe care i-l dă sociabilitatea. Și în goana evolutivă a acestei organizări, s'a ajuns cu vremea însă a se întunecà, adesea ori, până și principiul esențial al vieței — libertatea — și a se substituì astfel, cultul mijloacelor în locul scopului.

Libertatea a fost totuș recucerită, cu sacrificiile pe care le cunoaște istoria popoarelor și în deosebi cu acelea înscrise de marea revoluție franceză din 1789, pentru a puteà sta astăzi înscrisă cu autoritate pe frontispiciul oricărui Stat civilizat.

Libertatea aceasta însă nu poate fi concepută, în nici un caz, după criteriul unei libertăți absolute; — care este incompatibilă cu starea organizației sociale în care omul trăește — ea rămâne aceà libertate socială, impusă de convietuirea individului în Stat, cu semenii săi.

In adevăr, de ar fi ca omul să aibă a trăì complet izolat, potrivit simbolicei vieți a lui Robinson Crusoe, undeva pe o insulă și în afară de orice contact cu semenii săi, în adevăr principiul libertății absolute, ca și acel al unei «autonomii absolute de voință juridică» ar puteà cunoaște o consacrare.

Dar atâta vreme cât omului îi este dat să conlocuească cu semenii săi, în una din formele sub care se prezintă organizația socială, fie aceea a societăței așà cum a ajuns să se organizeze ea astăzi, ca rezultat a unei lente evoluțiuni, fie în oricare din cele mai incipiente forme de «cooperare socială», libertatea individului și întregul complex al drepturilor sale individuale și chiar sociale, sunt silite a suferì, implicit, o îngrădire, impusă de natura socială a drepturilor puse în mișcare. Ingrădirea aceasta iese din nevoia de respect a sferei de drepturi și libertăți a fiecăreia dintre semeni, cari au — întrebuințând o formulă Kantiană — datoria de respect a tuturor libertăților coexistente.

11. Doctrinarii au încercat să justifice sub diferite aspecte libertatea socială și să concilieze însăș noțiunea de drept cu libertatea, fie în dreptul public, fie în dreptul privat.

Și de ar fi să ridicăm acì autoritatea lui J. J. Rousseau, cu al cărui nume revine mecanic titulatura lucrărei sale «Contrat social», și care cu pătrunderea sa minunată și cu sensibilitatea-i care rupe par'că din frământarea sufletească a eroului dramei shakespeariane, și cu primele rânduri ale scrisului său, pune chestiunea:

«Omul s'a născut liber și pretutindeni el este în lanțuri.

«Cum s'a făcut această schimbare?

«Ce poate să o facă legitimă?...»

Și nici Rousseau nu a pretins vreodată că omul ar fi primit robia socială, sau că această întocmire el a acceptat-o cândva. prin încheierea în timp, a vreunui contrat istoric...

El caută doară o explicațiune și un criteriu de legitimare a ordinei sociale și politice și de conciliare a dreptului natural cu acel pozitiv, pe baza considerărei vieței în particular, ca și în evoluția ei în general, preocupat veșnic de a eliminà idea de forță din justificarea organizărei sociale — spre deosebire deci de Hobbes — întrucât ea nu ar justificà dreptul, ci ar duce la sclavie, și urmărind un ideal, inspirat de sufletul său specific și de entuziasmul unei generații întregi, pregătitor al marei revoluții, un ideal de conciliare între drept și libertatea individuală:

«...să se găsească o formă de asociare care să apere și să ocrotească împotriva oricărei forțe comune, persoana și bunurile fiecărui asocial, și prin care fiecare unit cu toți ceilalți, rămânând tot așà de liber ca și înainte...».

Și Rousseau, recunoscând că organizarea socială se face prin voința indivizilor, cari primesc legământul ca pe baza unui contract, în mod tacit, cu clauze care nu au fost niciodată enunțate formal, ci care decurg din natura însăș a contractului și care sunt totuș «peste tot recunoscute»; și se produc «fără rezerve», căci fiecare alienându-și libertatea și toate drepturile sale în favoarea comunității, prin acest pact, pactul este legitim, căci: *a)* se produce conștient și benevol.

b) pentrucă se compensează prin libertățile celorlalți cari i se abandonează în mod egal, și prin urmare:

«...fiecare dându-se în întregime, condițiunea este egală pentru toți și nici unul nu are interes de a o face oneroasă pentru ceilalți».

«Insfârșit, fiecare dându-se tuturor, nu se dă nimănui și cum nu este nici un asociat asupra căruia să nu se câștige acelaș drept pe care fiecare îi cedează asupra sa, fiecare asociat câștigă mai multă forță pentru a conservà aceea ce are»[1].

12. Pentru vremea contimporană însă, cată să observăm că în evoluțiunea ideilor se reliefează, și din ce în ce mai mult, considerațiunea că dreptul, social prin geneza și chemarea sa, departe de a fi un scop în sine, cată a fi privit sub lumina criteriului social din care el se naște ca o «funcție socială», de echilibrare și armonizare a variilor forțe de natură materială, ori ideologică.

Un criteriu oarecum nou și de o impresionantă influență pătrunde în ordinea juridică și politică.

In adevăr, sub presiunea spiritului criticist al veacului al XVIII-lea și în conceptul umanitarist al generațiunei care a dat marea revoluție, dreptul de a se ridicà ca o forță de apărare a individului și libertăței sale în contra colectivităței organizate, — în contra Statului.

Și doctrina vremei asigurase, cum am văzut, respectul individului și statului prin concilierea dreptului individual cu drepturile concurente ale semenilor, consacrând prestigiul grănițuirei drepturilor pe baza legei, cu un aparat de constrângere în Stat — legitimat și el —; și în total, ridicate pe un concept de libertate.

Totul a subliniat însă un exces de individualism consacrat prin noțiunea «drepturilor subiective», și toate instituțiunile dreptului privat, ca și public, până la cele mai esențiale ale vieței, ca de pildă, însăș dreptul de proprietate, apare trasat în dreptul privat după un concept indiveşte de: procesul-verbal prin care este angajat, de adresa Epitropiei prin care i se face cunoscut concedierea precum şi de interogatorul luat Epitropilor.

---

[1] Nu putem de sigur a stărui aci mai mult nici asupra tuturor teoriilor care s'au produs. nici asupra concepției lui Rousseau, după cum nici asupra criticilor care s'au adus însuș «*Contractul Social*», între cari, în deosebi, obiecțiunea lui Bluntschli care o consideră insuficientă întrucât ar pleca dela «libertatea și egalitatea indivizilor care contractează,... (care) este libertatea politică și aceasta de sigur că nu poate să existe decât în Stat» care nu ar fi luat naștere decât atunci când tocmai raportul de egalitate s'a rupt, etc.

Având în vedere că, din chiar procesul-verbal doveditor al angajamentului reclamantului se constată că acesta îşi îndeplineà cu conştiinţă şi prisosinţă serviciul său, deoarece prin acel proces-verbal i se aduc chiar elogii de activitatea sa care se zice erà imperios necesară Epitropiei şi totuş a fost concediat în mod intempestiv din serviciu.

Văzând că prin aceleaşi acte, adică procesul-verbal de numire şi adresa de concediu, reclamantul face dovadă că a fost concediat fără un motiv serios.

Considerând că în speţă este evident că între părţi a intervenit un contract de locaţiune de serviciu fără termen.

Considerând că pe baza principiului general de drept şi echitate, doctrina şi jurisprudenţa admite ca în caz când termenul nu este prevăzut în contract, părţile pot să-şi dea concediu, cu condiţiunea însă ca acest concediu să fie notificat în timp util şi aceasta spre a preîntâmpinà evitarea daunelor eventuale, afară de cazul când una din părţi are un motiv legitim care o sileşte să puie capăt contractului, din cauza purtărei celeilalte părţi, când nu este nevoie de vreo notificare.

Văzând că de aci rezultă că atunci când nu se poate aduce nici o învinuire concediatului, patronul nu-l poate îndepărtà fără o prealabilă notificare, care în genere se admite a fi cel mult de trei luni.

Şi atunci de câte ori trecându-se peste obiceiul locului îndepărtarea se face în mod brusc şi intempestiv, se comite un abuz de drept. Ori este un obiceiu constant în toate

---

vidualist: «proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucurà în mod exclusiv şi a dispune de un lucru în mod exclusiv şi absolut» (art. 480 c. civ.), iar în dreptul public — constituţia îl înscrie cu caracterizarea impetuoasă şi elocventă a unui «drept sacru şi inviolabil» (art. 19 Const. anterioară anului 1923).

Drepturile erau, pentru această stare a ideilor, considerate ca prerogative cu totul subiective şi deci absolute; căci conturate după structura juridică şi socială a subiectului de drepturi în sine, ele erau considerate că poartă în faldurile lor din prestigiul «suveranităţei», în măsura în care drepturile îmbracă pe individ şi apără elementul cel mai impresionant al dreptului, libertatea.

Dreptul conduceà la prerogative al căror exerciţiu nu puteà fi cenzurat, şi iată de ce, şi pentru această vreme, adagiul latin «qui suo jure utitur, neminem laedit» trăeşte încă cu ascendent întreg, împiedecând şi naşterea teoriei abuzului de drept.

13. Dar cu cât ne apropiem de vremea de azi, cu atât dinamica vieţei sociale şi cu ea şi evoluţiunea ideilor, prind să dea o impulsivitate nouă, ridicând concepţii şi de mai mult umanitarism şi mai cuprinzătoare, scoborînd noţiuni noui în arena juridică, ca principiul «solidarităţei», al concepţiunei etice, etc. scoţând astfel dreptul din cadrul strâmt şi egoist şi îndrumându-l către un drept mai conform cu esenţa şi rostul lui social — funcţia socială — şi cu un concept de justiţie mai altruistă.

Şi ca atare, pentru dreptul public, păstrând la bază acelaş concept al noţiunei de drept şi criteriul raţional al lui J. J. Rousseau, care este însă reîntinerit sub noţiunea şi mai nouă şi mai conformă cu starea de «interdependenţă» şi «solidaritate» socială, sub care se strânge viaţa în societate — în Stat, L. Bourgeois aruncă la baza dreptului public idea «quasi-contractului» — un quasi-contract de utilitate, căci fiecare om este dator către ceilalţi în măsura serviciilor primite dela toţi şi este ţinut, pe baza schimbului de servicii, pe echitabila echivalare dintre serviciile schimbate şi în acelaş timp pe echitabila repartiţie a profiturilor şi a schimburilor de activ şi pasiv social [1]) care reiese din «...condiţiunile unui quasi-contract general [2]) care rezultă între oameni dintr'un fapt natural, necesar, al existenţei lor în societate şi care are ca obiect de a regulă, nu raporturile comune între unul şi altul, ci raporturile comune între unul şi toţi, în virtutea locaţiunei de servicii şi de utilităţi ce reprezintă utilajul comun al umanităţei» [1]).

14. Iar dacă ne îndrumăm la Duguit, care porneşte dela constatările lui Durkheim privitor la diviziunea muncei, solidaritatea socială pare activată de două principii: unul mecanic, al solidarităţei prin diviziunea muncei; iar altul organic, prin similitudinea de nevoi; şi oricare ar fi recreaţiunea sa în contra suveranităţei sociale, a puterei politice sau a Statului, care în originea lor, ar fi nelegitime, întrucât «ar fi traducerea într'un limbaj convenţional a faptului că unul singur, câţiva, sau o omogenitate, sunt mai tari ca alţii», Duguit caută a găsì un criteriu de legitimare a exerciţiului ei pe care nu-l poate găsì decât în «starea de drept», din felul cum se pune «baza Statului în noţiunea de drept şi respectul situaţiunilor juridice subiective». Statul apare ca apărătorul libertăţilor individuale, ca expresie a interdependenţei sociale.

Omul trăeşte în societate cu obligaţii născute din chiar această situaţie, şi ca consecinţă, i se impune o normă de conduită care s'ar puteà formulà: ca să nu facă nimic cu care să lovească în solidaritatea socială, ba chiar ca să activeze prin tot ce este de natură a realizà şi desvoltà solidaritatea socială — regula de conduită.

Regula de conduită ar oscilà între dreptul obiectiv care, «pentru a fi legitim va trebuì să fie expresia, desfăşurarea sau punerea în practică a acestui principiu» de silidaritate socială, care este: «socială prin fundamentul ei, căci ea există pentru oamenii cari trăesc în societate: este individuală, căci trăeşte prin conştiinţa individuală şi pentru ea; este diversă, căci facultăţile şi aptitudinile indivizilor fiind diferite, cooperarea socială a fiecăruia se prezintă diferit; este permanentă şi schimbătoare, fiindcă societatea apare veşnic ca o cooperare şi la baza aceloraşi principii de similitudine şi diviziune a muncei este o continuă prefacere».

Şi între dreptul subiectiv care, văzut în lumina celui obiectiv apare ca o funcţie — aceea de a cooperà la solidaritatea socială —. Ca atare, dreptul subiectiv ar fi complexul, nu al prerogativelor ce individul poate aveà în calitate de om, ci de drepturi — «puteri» [2])..

15. Graţie noului concept impus de evoluţia gândirei şi idealului de drept şi noua organizaţie socială, constituţiunile, ca şi legile pozitive, se adaptează nouilor cerinţe, potrivit funcţiei sociale şi interesului legitim.

Proprietatea, care trăià pe baza ideii de plină exclusivitate, ca un drept iminent al Statului — pentru timpurile vechi, ori ca o proprietate desmembrată şi de drept privat ca în timpurile medii; sau ca o prerogativă individuală, sacră, interesând ordinea publică, sub codificaţia sec. XIX-lea; cu vremea nouă, a primilor ani de după marea conflagraţie europeană, ea este considerată ca o funcţie socială.

Această concepţie, lapidar înscrisă de art. 153 al. 3 al constuţiei germane din 1919: «proprietatea obligă», fu consacrată şi de art. 17 al constituţiei române revizuită în 1923, care modificând structura anterioară art. 19 după care «proprietatea de orice natură precum şi toate creanţele asupra Statului sunt sacre şi inviolabile», înscrie principiul: «proprietatea de orice natură, ...sunt garantate».

Iar pentru dreptul privat, drepturile nu mai sunt considerate prin concepţia absolută, ci considerate în lumina naturei lor sociale şi a spiritului social cărora au a corespunde, drepturile sunt relative şi exerciţiul lor pivotând în jurul interesului legitim.

16. Sub stăpânirea acestor idei, consacrarea teoriei abuzului de drepturi, de care ne vom ocupà mai deaproape în capitolele următoare, apare în mod firesc legată

1. de evoluţia gândirei;
2. reliefată de spiritul legislaţiilor şi al popoarelor respective;
3. impusă de dinamica vieţei şi prestigiul jurisprudenţei;
4. şi în căutarea prestigiului ştiinţific, prin sistematizarea şi legitimarea doctrinară.

* * *

Şi acum, fiindcă în prima parte am urmărit, evoluţia gândirei care a condus la teoria abuzului de drepturi, să vedem cum se reliefează această construcţie juridică pe câmpul legislaţiilor şi în spiritul popoarelor.

Abuzul de drept în lumina legislativă. 17. Incercând să schiţăm, oricât de sumar, starea legislaţiei diferitelor popoare, din punct de vedere al consacrărei construcţiunei abuzului de drepturi, nu putem a nu distinge această întreită clasificare:

1. a legislaţiilor care consacră prin texte pozitive noua concepţie;
2. a legislaţiilor care o consacră pe cale jurisprudenţială; şi
3. a legislaţiilor care rămân refractare nouei teorii.

---

[1]) L. Bourgeois. Solidarité, pag. 138.

[2]) Bourgeois, *loco cit.* pag. 148.

[1]) Esmein totuşi critică şi această concepţie în lucrarea sa, Elements de dr. constit., pag. 332.

[2]) Duguit ca şi A. Compte socotesc că drepturile subiective nu există şi că omul nu are decât datorii.

domeniile, ca părţile să se înştiinţeze una pe alta cu timp suficient înainte de gândul ce au să rupă contractul şi aceasta pentrucă se presupune că în momentul contractărei părţile au înţeles să se supue obiceiului locului, iar nesupunerea având de consecinţă acţiunea în daune.

Considerând că în acest sens îndepărtarea unui funcţionar fără motiv, dacă patronul nu observă termenul necesar pentru a da timp funcţionarului să ocupe altă funcţiune, dă drept acestuia la o indemnitate în raport cu prejudiciul cauzat.

Văzând că în speţă se constată că reclamantul erà un funcţionar destoinic, priceput şi care avea o activitate binefăcătoare pentru interesele Epitropiei şi totuş a fost îndepărtat fără aviz prealabil.

Având în vedere că Epitropia prin advocatul său pretinde că reclamantul a fost concediat din cauză că nu mai erà nevoe de serviciile sale şi mai ales că Epitropia nu dispuneà de fonduri şi că în tot cazul concedierea sa nu-i dă drept la o despăgubire căci el este pensionarul Epitropiei.

Văzând însă că afirmaţiunea că reclamantul a fost concediat din cauză că nu mai erà nevoie de serviciile sale se constată a nu fi exacte, căci din procesul-verbal dela dosar reiese din contra că din cauza nevoei ce se simţià la contencios de serviciile reclamantului a şi fost reangajat, ori aceste nevoi nu au putut dispare în intervalul scurt de timp de 2 luni şi 20 zile după care reclamantul a fost îndepărtat.

Că în ce priveşte cel al II-lea motiv şi anume că Epitropia nu dispuneà de fonduri cu care să plătească pe reclamant, această dovadă ar trebuì făcută de pârît, căci altfel ar fi să se pretindă reclamantului o probă imposibil de făcut.

Cap. I. *Legislaţiile de consacraţiune a abuzului de drepturi.* Trebuie a remarcà şi aci că consacrarea legislativă, a acestei teorii, variază foarte mult dela un popor la altul.

Astfel:

18. *a)* Legislaţia germană:

In secţiunea «exerciţiul drepturilor» şi al «legitimei apărări» sub art. 226 c. civ. g. se spune: «Exerciţiul unui drept este inadmisibil, dacă nu poate aveà de scop decât să aducă altuia daune».

Se consacră aci principiul în sine al abuzului de drept. Găsim încă şi alte texte, între care şi art. 138 c. civ. g.: «Nul este îndeosebi, un act juridic, prin care cineva exploatând starea de mizerie, caracterul de uşurinţă sau neexperienţă a cuiva, face să i se acorde sau să i se promită lui, sau unui terţiu în schimbul unei prestaţiuni, avantajii pecuniare care întrec atât de mult valoarea prestaţiunei încât, după împrejurări, avantajiile pecuniare stau în disproporţiune uimitoare faţă de prestaţiune». Se conturează astfel un câmp larg de aplicaţiunea acţiunei în anulare, depănată nu numai pe idea principială a disproporţiei dintre obligaţiile reciproce luate de părţile contractante dar, şi pe idea abuzului comis prin contractarea încheiată în aceà circumstanţiare indicată de lege.

Conceptul abuzului de drept trăeşte însă pe baza art. 225 c. civ. g. şi este un concept subiectiv şi rigid. — In adevăr, textul fixează cu cuvintele «decât să aducă pagubă» un concept strict, care face ca instituţia să ajungă a fi aproape imposibil de aplicat, căci oricând se pot găsì minime interese subiective, care să poată fi alegate ca adecvate intenţiunei nocive.

19. *b)* Legislaţia austrică.

Pe baza neajunsurilor semnalate de doctrină, ca şi de jurisprudenţă şi faţă şi cu vechea legislaţie civilă din 1811, privitor la răspunderea de daunele cauzate; iar între altele, şi pe baza lucrărilor congresului advocaţilor din 1878 dela Viena, şi operele profesorilor Pfaff, Randa[1]) se ajunse la modificarea din 1917 şi elaborarea noului art. 1295 privitor la răspunderea pentru daune.

In primul aliniat al art. 1295 se prevede că oricine are dreptul de a cere repararea daunei suferită, fie în urma violărei unei convenţii, fie în afară de orişice contract.

In aliniatul al doilea se spune însă:

«Acela care pricinueşte cu intenţie o daună, aşà fel că atinge bunele moravuri, este deasemenea responsabil; el nu este, cu toate acestea, responsabil dacă dauna a fost pricinuită prin exerciţiul unui drept, decât dacă exerciţiul acestui drept aveà scopul manifest de a păgubì pe altul».

Redacţia acestui text este subtilă.

Observăm că textul se fereşte de a cădeà în excesul acela, rezultând din redactarea exclusivistă a condicei civile germane, pe care dealtfel o adoptase proiectul austriac din 1912, şi după care abuzul de drept s'ar fi produs numai atunci când exerciţiul dreptului nu ar fi avut alt scop decât prejudiciarea altuia.

Textul acela, cuprinzător al scopului unic, erà dizolvant şi M. de Gallaix observă, şi cu drept cuvânt, că cel puţin, afirmarea prin exerciţiu în justiţie a dreptului existent şi valabil din punct de vedere formalist, ar fi putut, oricând, constitui un minim de interes, la care partea să nu voiască a renunţà, şi a face astfel iluzorie instituţia abuzului de drept [1]). Legiuitorul austriac pentru aceasta, se serveşte de expresia «manifest», mult mai elastică şi mai cuprinzătoare.

Conceptul austriac ar fi, am puteà spune, subiectiv, deoarece abuzul de drept pivotează în jurul scopului urmărit, care este o expresie a intenţiunei în sine.

Totuş, trebuie să remarcăm că instituţia abuzului de drept se găseşte în o legătură organică strânsă, cu prima parte a aliniatului în care figurează în o structură specifică, menită să aducă o circumstanţiare a elementului intenţional, prin trimiterea la noţiunea bunelor moravuri, care intră ca element component în osatura abuzului de drept. In modul acesta criteriul legislativ austriac al abuzului de drept, conduce şi la un criteriu obiectiv social; şi ca atare am puteà calificà sistemul legislaţiunei austriace ca un sistem mixt.

20. *c)* Legislaţia elveţiană.

Cu primele articole ale titlului preliminar din codul civil din 1907 se fixează şi în această legislaţie, principiile de ordin general privitoare la aplicarea legei şi la întinderea drepturilor civile.

Se prevede astfel prin art. 1 c. civ. elv. că legea stăpâneşte toate materiile la care se raportă litera şi spiritul uneia din dispoziţiile sale; iar cu privire la întinderea drepturilor, art. 2 spune:

«Chacun est tenu d'exercer ses droits et d'exécuter ses obligations selon les règles de la bonne foi. L'abus manifeste d'un droit n'est pas protégé par la loi».

In legislaţia elveţiană găsim astfel cristalizat în art. 2 din chiar titlul preliminar, principiul abuzului de drept, în concepţia pe care i-o dă şi condica austriacă — «abuzul manifest».

Este însă şi în redactarea elveţiană un progres real, faţă de legislaţia austriacă prin aceea că se detaşează aci abuzul de drept de însăş intenţia de păgubire şi se exclude astfel cu totul conceptul subiectiv.

Structura textului şi principiile puse de condica elveţiană însă, pune exerciţiul drepturilor şi executarea obligaţiilor sub regulele bunei credinţe, pentru fixarea căreia, art. 4 c. civ. elv. prevede că, judecătorul poate recurge la regulele de drept şi la echitate; şi în care «justele motive» şi «circumstanţele», dau întreaga elasticitate necesară găsirei unei sancţiuni, cu mult mai completă, a abuzului de drept.

Conceptul abuzului de drept în condica elveţiană apare deci ca un concept obiectiv.

21. *d)* Legislaţia sovietică.

In Republica sovietică rusă, oricare ar fi discuţia pe care ar puteà-o ridicà cu privire la origina inspiraţiunei în sine [1]) principiul teoriei abuzului de drept, este fixat între principiile şi mai fundamentale ale drepturilor individului, din art. 1 c. civ. sov. unde se spune în articolul prim din capitolul «principiilor fundamentale»:

«Drepturile civile sunt protejate de lege, în afară de cazurile unde ele sunt exercitate în un sens contrar destinaţiunei lor economice şi sociale».

In o societate nouă, a căreia construcţie politică se ridică pe o întretăiere de concepţiuni economice [2]), conceptul abuzului de drept apare ca o necesitate şi cu o expresie conturată după un criteriu economic, din natura funcţională socială a dreptului.

Este însă curioasă reliefarea unui atare principiu în o legislaţie care ajunge totuş la o ideologie distrugătoare a cadrelor proprietăţei private, a familiei şi drepturilor individuale; dar este plină de interes consacrarea aceasta fundamentală de a se ferì interesele protejate de lege, de diformaţiunile pe care le poate aduce exerciţiul lor făcut contrar destinaţiunei economice şi sociale pentru care au fost sancţionate.

---

[1]) M. De Gallaix, La réforme du code civil autrichien de 1 Jan. 1917. Paris, 1925, pag. 224 şi urm.

[1]) M. de Gallaix, *loco. cit.*

[1]) Heinrich Freund, in Das Zivilrecht Sowiet-Russlands, Berlin 1924, pag. 24 şi urm.; ca şi baron Nolde în Buletinul societăţei de legislaţie comparată, pag. 239 (după introducerea lui Ed. Lambert din Les codes de la Russie soviétique tradus de Jules Patouillet şi R. Dufour, pag. 31) susţin că legislatorul sovietic rus s'a inspirat direct din cunoscuta operă a profesorului Léon Duguit.

Lambert însă susţine că trebuie găsit izvorul de inspiraţie în întreaga eflorescenţă de monografii tratând abuzul de drept, cât şi mai ales în principiile puse de legislaţia germană şi evețiană.

[2]) Vezi: Florin Sion, Consideraţiuni asupra constituţiei bolşevice, Craiova 1921.

Că totuş, că acesta nu este un motiv serios se vede din însuş procesul-verbal în care se spune că reclamantul va fi plătit din capitolul cheltuelilor neprevăzute.

Va să zică, atunci când angajezi funcţionarul îţi dai seamă de situaţia grea bugetară, dar treci peste această piedică, găseşti fondul de unde să fie plătit, ca apoi când îţi convine să faci din aceasta un motiv de concediere, este găsim noi un motiv neserios şi de ocazie.

Având în vedere că se mai spune că reclamantul fiind funcţionar al Epitropiei, nu poate cere o indemnitate, deoarece scopul urmărit prin acordarea acestei indemnităţi este acel de a se asigurà existenţa funcţionarului până la găsirea unui alt post, ori dânsul îşi aveà asigurată existenţa prin pensiunea ce primeà.

Având în vedere că nici acest argument nu este fondat, căci tocmai din pricina pensiunei modice, reclamantul, neavându-şi asigurată existenţa, a fost silit cu toată vârsta sa să se reangajeze şi atunci pârîta cu atât mai mult erà datoare să-i notifice intenţia de concesiere cu cât fiind vorba de un om în vârstă aveà nevoe de mai mult timp încă pentru ca să-şi poată găsì o altă ocupaţiune, care să-i aducă atât câştig cât unit cu mica pensie să-i procure un traiu modest.

Considerând că odată ce advocatului P. Ghiţescu nu i se puteà imputà nici o neglijenţă nici nepricepere, sau o altă scădere, sau vină îndeplinirea serviciului său, în asemenea situaţie Epitropia neavând nici un motiv serios nu erà în drept să denunţe contractul fără de un aviz prealabil cu trei luni înainte.

Considerând că faptul Epitropiei de a fi concediat pe reclamant din serviciu fără un motiv serios şi fără nici un aviz prealabil, justifică îndeajuns obligaţia Epitropiei de a

---

Conceptul în sine al abuzului de drept în legislaţia sovietică este fixat după un criteriu strict funcţional social, cum se exprimă Josserand; şi în care se topeşte atât sistemul subiectiv, ca şi acel obiectiv de conceptare a abuzului de drepturi [1]).

⁂

22. Sub acelaş capitol, nu putem trece fără a nu ne oprì şi asupra importantului proiect de cod al obligaţiilor şi contractelor», aşà numit proiectul franco-italian, menit să unifice legislaţia popoarelor din acest punct de vedere.

Proiectul acesta, fu ridicat din plinul elanului de entuziasm pentru drepturile omului şi binele obştesc, simţimânt care caracterizează în special rasa latină; adus în discuţie sub iniţiativa profesorului dela Facultatea de drept din Roma, d-l Profesor V. Scialoja şi realizat prin munca devotată a unui remarcabil cenaclu de jurişti, între cari, îndeosebi cată a remarcà pe: d-nii Larnaude, decanul Facultăţei de drept din Paris; Lyon Caen, şi mai ales pe marele nostru maestru, d-l H. Capitant, etc.

Opera aceasta, care formează monumentul juridic cel mai impresionant al timpului nostru, se sprijină atât pe necesitatea puternic reliefată de pulsul tot mai accelerat al vieţei economice din vremea contimporană, care leagă tot mai strâns munca şi circulaţia bunurilor în un circuit internaţional; răspunde stărei de progres în lumea ideilor din ultima vreme; desăvârşeşte suprema încercare de întronarea libertăţei şi a democraţiei pecetluită în tratatul de Versailles, care sub raportul economic încearcă a scoate munca de sub regimul dreptului privat local şi jocul orb al cererei şi ofertei şi a o pune sub norma morală şi apărarea dreptului public internaţional; şi încoronează prestigiul juridic al geniului latin, care stăpâneşte de fapt aproape toate legislaţiile moderne [2]) şi care proiect ar trebuì, ţinând seama şi de circumstanţiarea cu totul locală adusă de realipirea provinciilor la patria mumă, să fie adoptat cât mai neîntârziat şi la noi, scutind astfel consiliul nostru legislativ de aceà muncă gigantică care a fost pusă la alcătuirea lui.

Privitor la abuzul de drept, după discuţiuni privind, nu atâta principiul responsabilităţei pentru abuzul de drepturi, cât mai ales nomenclatura lui, — căutând a ferì proiectul de ambiguitatea pe care o subliniau doctrinarii în expresia aceasta: «abuz de drept», neajuns pe care-l sprijiniau pe contradicţia dintre noţiunile în sine, de «drept şi abuz» [1]) principiul abuzului de drepturi fu consacrat.

Şi formularea comisiunei franceze: «est également responsable celui qui tout en faisant usage de son propre droit, cause à autrui un préjudice excédant les limites de la tolérance normale» care, cum o recunoaşte însăş expunerea introductivă a proiectului, pivotà în jurul unui element puţin conturat şi prea elastic: «Toleranţa normală», fu înlocuit prin «Doit également réparation celui qui a causé un dommage à autrui en excédent, dans l'exercice de son droit, les limites fixées par la bonne foi ou par le but en vue duquel ce droit lui a été conféré».

Abuzul de drept fu fundat, îndeosebi, pe ideia de culpă:

In adevăr, el este încadrat în secţiunea «actelor ilicite» şi subsumat aliniatului întâiu al art. 74 unde se spune: «Toute faute qui cause un dommage à autrui oblige celui qui l'a commise à le réparer».

«Doit également réparation...» Şi însăş răspunderea derivă din «culpa» născută prin «excedarea», fie a «limitelor impuse de buna credinţă», fie al «scopului pentru care dreptul a fost conferit»; adică al «scopului social» ridicat de natura socială a dreptului pus în mişcare [2]).

Păşind acum în cercetarea abuzului de drept aşà cum s'a desfăşurat el în câmpul doctrinei şi jurisprudenţei române, cată a observà că:

Dealtfel, chiar vechea noastră legislaţie deschideà cu bune auspicii vremea nouă, căci dacă între dispoziţiile, de pildă, ale capitolului XXXVII «Despre dritul despăgubirei», găsim art. 1734, în care se spune că «acelace întrebuinţează dritul său în cuprinsul legiuitelor hotare, nu este răspunzător pentru paguba pricinuită altuia dintru aceasta» şi care cam exclude ideia abuzului de drept, găsim totuş, sub capitolul II, «Despre dritul proprietăţei» art. 478 unde se zice: «deobşte într'atâta numai are loc neîngrădita întrebuinţare a dritului proprietăţei lucrurilor, încât prin aceasta nu se vatămă driturile unui al treilea, nici se calcă cele de către legi rânduite îngrădiri, spre păzirea şi sporirea binelui obştesc».

Dar o formulare a teoriei abuzului de drept şi aplicarea ei de fapt, nu erà posibilă decât în timpurile din urmă în care o impuneà noua alcătuire de vieaţă ridicată pe un nou paralelogram ideologic.

Iar dacă doctrina românească debutează timid, deşì câteva lucrări, ca aceea a defunctului coleg C. C. Coroi şi paginele din Tratatul M. Cantacuzino, etc. ridică totuş prestigiul scrisului românesc şi pe acest teren [1]); în ce priveşte jurisprudenţa însă, instanţele noastre judecătoreşti au primit cu plină încredere noua concepţie juridică.

Inalta Curte de Casaţie a pus încă mai de mult în urmă, principiul că exerciţiul unui drept nu poate conduce la obligaţiunea reparărei daunelor pe care el le-ar pricinuì [2]), dar în timpul din urmă, a consacrat principiul abuzului de drept [3]), şi instanţele de fond a păşit curagios în această cale.

23. Incercând să strângem şi materialul jurisprudenţial român, constatăm:

1. S'a decis că exerciţiul abuziv al dreptului de proprietate este sancţionabil prin aplicarea teoriei abuzului de drept.

Este, aşadar, un abuz de drept, atunci când proprietarul sapă malul din fundu proprietăţei sale, d'asupra căruia se găseşte construită casa vecinului, şi pe care o expune astfel la o prăbuşire sigură [4]).

Şi tot astfel, s'a zis: «că proprietăţile, născute prin necesitatea divizărei solului, au rămas prin însăş firea lucrurilor în o stare de coheziune şi dependenţă, care a făcut pe legiuitor să reglementeze o parte din restricţiile legale; dar în afară de acestea, pe baza echităţei, restul drepturilor proprietarului cată a se executà normal, fără exces şi după destinaţia lor naturală, aşà fel ca să nu cauzeze vecinilor prejudicii şi inconveniente mai mari decât acele ordinare, normale şi inerente vecinătăţei — zice Trib. Ilfov [5]).

Deasemenea, s'a mai judecat, zicându-se: dreptul de proprietate, deşì este, conform art. 480 c. civ., dreptul ce-l are plăti daune interese reclamantului, care daune nu pot reprezentà decât salarul pe timp de trei luni.

---

[1] L. Josserand, loco cit. pag. 175.

[2] Nu trebuie uitat că şi actualul cod german s'a elaborat pornind tot dela corpus juris civilis.

[1] Vezi proiectul franco-italian, pag. LXXXV.

[2] Vezi şi G. Ripert, *loco cit.* pag. 22 nota 1.

[1] A se vedeà: Al. Degré, «Teoria Culpei» în *Dreptul*, 1884. 11. 21; C. C. Coroi, «La théorie de l'abus du droit et «l'excès» du droit en droit français» Th. Geneva, 1910.

M. B. Cantacuzino în «Elementele dreptului civil», ag. 431 şi urm.

D. Alexandresco, V, pag. 401 şi urm.; ca şi în *Dreptul*, 1920, pag. 25, admiteà teoria abuzului de drept pe baza principiilor generale, dar recomandà înscrierea în codul civil nou, cu care ar urmà să se încoroneze Unirea tuturor Românilor, a unui text, aşà cum este art. 2 din codul civil elveţian din 1907: «Fiecare este obligat a-şi exercità drepturile şi a-şi executà obligaţiile după regulele bunei credinţe.

«Abuzul manifest al unui drept nu este apărat de lege». Barnoschi-Vasiliu, Constantin Zotta, etc.

[2] Vezi în D. Alexandresco, V, pag. 401, nota 4 cu trimiteri la Cas. Rom., *Dreptul*, 1894 No. 19; *Dreptul* 1898 No. 25; *Bulet. Cas.* I, 18888, pag. 204; *Bulet.* S. I, 1887, pag. 968; *Bulet.* 1873, pag. 259; *Dreptul* 1881 No. 46; etc.

Vezi deasemenea şi Cas. Rom. *Bulet.* 1907, pag. 1617 în D. Alexandresco din nota din *Dreptul* 1920, pag. 290, nota 6.

[3] Cas. Rom. I, *Pand. Rom.* 1924. 1. 190; D. Alexandresco, V, pag. 403, nota 1 cu trimiterile; cum şi pag. 407, nota 2, etc.

[4] *Jur. Gen.* 1926 No. 1001.

[5] *Jur. Gen.* 1924 No. 2170.

Că pentru aceste motive acţiunea reclamantului fiind numai în parte fondată cată a fi astfel admisă, etc.

Sentinţa No. 164 din 1 Martie 1928.

Preşedinte d-l **P. Răşcanu.**

TRIB. IAŞI II, 16 Maiu 1927

ACŢIUNEA PUBLICĂ ŞI ACŢIUNEA PRIVATĂ. FALIMENT. BANCRUTĂ. PROCEDURĂ. PARTE CIVILĂ. (1)

Creditorii falitului nu se pot prezentà ca părţi civile în procesele de bancrută, pentrucă s'ar violà egalitatea ce caracterizează procedura falimentului.

PRIMA SPEŢA: S. F. cu Ministerul Public.

TRIBUNALUL: Asupra cererei făcută de inculpat de a se înlăturà partea civilă din instanţă, pe motiv că ea nu-şi poate valorificà pretenţiunile în instanţa penală care este sesizată numai pentru pedepsirea bancrutei de care inculpatul s'a

---

cinevà de a se bucurà şi dispune de un bun in mod exclusiv şi absolut, dar în limitele determinate de lege, şi ca atare, în afară de restricţiile legale, acest drept este mărginit şi prin dreptul similar al proprietarilor vecini. Producerea de tulburări şi manifestaţiuni intolerabile, ca: zguduituri, vuete, etc. produse de cinevà pe proprietatea sa, şi care ar face, fie imposibil de locuit, casele vecine, fie că ar micşorà notabil valoarea caselor vecine ar constituì un abuz de drept [1].

Conceptul abuzului de drept aplicat în aceste hotărîri este un concept care se ataşează, aşadar, la rolul social al dreptului şi de respect al coexistenţei drepturilor semenilor. Este aci un concept obiectiv tras din natura şi funcţia socială a proprietăţei şi obligaţia proprietarului de a nu jignì prin exerciţiul proprietăţei sale, exerciţiul tot atât de legitim, al proprietarului vecin [2].

Tribunalul din R.-Sărat, deasemenea, a avut a hotărî, că faptul unui proprietar de a dărâmà un perete lateral şi acoperişul unei magazii, spre a forţà pe locatar să se mute, nu ar constituì nici delictul de violare de domiciliu şi nici acel de distrugere, ci ar constituì un exerciţiu abuziv al dreptului de proprietate [3].

24. II. *Privitor la materia contractuală.* Curtea de Galaţi a fost chemată să se pronunţe asupra abuzului de drept referitor la o clauză restrictivă, cuprinzând facultatea de agrement. Curtea a decis cu drept cuvânt, că concedentul nu se poate opune fără vreo justificare plauzibilă la agreiarea» [4]) strămutărei sediului farmaciei, — strămutare rezervat a se face numai cu consimţimântul concedentului, — atunci când această strămutare nu-i aduce nici un prejudiciu [5].

Curtea a mers şi mai departe, cu această ocazie, punând în principiu că deşì nerespectarea clauzei de mai sus erà pusă sub sancţiunea pactului comisor expres, instanţa poate controlà şi constatà că refuzul concedentului de a-şi da consimţimântul erà nejustificat şi că în consecinţă, să constate şi lipsa de culpă din partea arendaşei şi să înlăture pactul comisor expres, care în lipsă de culpă, nu poate operà [6].

25. Privitor la denunţarea unilaterală a locaţiunei de servicii, fără termen, instanţele noastre se pronunţă în sensul că concedierea fără just motiv, — fie el dedus din elemente de neglijenţă, etc. nu s'ar putea face fără o notificare prealabilă şi în afara unui timp util, pentru a-i evità eventuale daune [1].

Tribunalul Iaşi S. II, prin o remarcabilă sentinţă dată şi redactată de prezidentul secţiunei, d-l P. Răşcanu, face aplicaţia bună a acelorași principii.

26. Privitor la quantumul daunelor, Trib. Iași S. II mai stabileşte încă, şi principiul important că, în lipsa oricăror alte dovezi privitoare la quantumul lor, judecătorul cată a se inspirà dela criteriul legislativ, stabilit pentru funcţionarii publici, cărora li se acordă în caz de concediere, leafa pe trei luni.

27. Dar instanţelor noastre li s'a prezintat ocaziunea ca să facă aplicaţiunea noului principiu şi la:

III. *Abuzul procedural.* Astfel, suprema noastră instanţă a consacrat principiul că, dacă în genere exerciţiul normal al unui drept nu poate obligà la răspundere pentru prejudiciul cauzat cu ocazia recursului în justiție pentru rezolvirea unui conflict de drepturi, totuş aceasta nu se poate admite decât sub condiţiunea ca folosirea acestui recurs, să se fi făcut cu bună credinţă, cu atenţie, cu prevedere, așà fel ca să nu prejudicieze în mod inutil pe altul; și că în special, uzarea de căile de execuție, «riguroase prin ele însăși», constituiesc un abuz de drept atunci când ele apar în disproporţie cu interesul legitim al creditorului urmăritor [2].

Exerciţiul vexator al acţiunilor în justiţie şi al căilor de atac, a fost consacrat, dealtfel, mai de demult de către instanţele noastre de fond şi sancţionat la daune interese, şi cu totul independent de condamnaţiunea obişnuită la plata «cheltuielilor de judecată» care s'a acordat osebit, cu ocazia judecărei procesului [3].

Tot aceeaş soluţie s'a admis şi pentru acţiunile introduse prin o eroare grosieră, şi născătoare de daune morale [4].

28. Dealtfel şi în legislaţia noastră găsim câteva dispoziţiuni care îmbracă ceva din idea abuzului de drept:

a) Procedura civilă prin art. 405, în care se spune că partea care va cădeà în contestaţia făcută la o urmărire silită, va fi supusă la «despăgubirile» ce va fi pricinuit prin împiedecarea executărei cum şi la plata unei amenzi dela 25 până la 500 lei, în cazuri de vădită rea credinţă.

b) Legea judecătoriilor de ocoale din 1908, deasemenea, prin art. 93 dispune: «judecătorul va condamnà pe partea care cade în pretenţiuni, la plata tuturor pagubelor încercate de cealaltă parte şi la toate cheltuelile procesului.

«Când pretenţiunile părţei au fost învederat nedrepte, judecătorul o va condamnà şi la o amendă până la 200 lei, etc».

Doctrina, ca şi jurisprudenţa au subliniat caracterul civil al acestor amenzi [1].

FLORIN SION
Profesor Universitar Iaşi

(1) Cuprinsul: A. *Controverse în dreptul penal comercial. Origina lor și metoda de rezolvare. Chestiunea juridică discutată înaintea Tribunalului*: *Dacă în procesele de bancrută pot existà părţi civile, și în caz afirmativ cine ar aveà acest drept.* B. *Soluţionea dată de către instanţă*; *motivarea ei*; *natura, valoarea şi examinarea argumentelor invocate.* C. *Posibilitatea unei soluţii contrarii. Examinarea ei în raport cu motivele hotărîrei pronunţate, cu normele procedurei penale și cu tendinţele afirmate în această materie.* D. *Concluzii.*

A. In aplicarea codului de comerţ român, practica jurisprudenţială a scos la iveală câteva serioase deficultăţi. Din seria celor ce sunt în legătură cu speţa ce adnotăm vom semnalà numai pe acele ce se referă la dispoziţiunile cu caracter penal.

O chestiune foarte controversată este aceea de a se şti dacă, în caz de bancrută, calitatea de falit este o chestiune prejudicială, fie pentru acţiunea fie pentru judecata corecţională.

Tot așà de împărţite sunt părerile şi asupra raportului dintre acţiunea publică și cea falimentară, şi anume dacă aceste două acţiuni sunt absolut independente între ele, dacă se condiţionează în mod necesar, ori se înfluenţează numai reciproc, și în ce măsură.

Explicaţiunea acestor controverse, legate de textele corespunzătoare ale cod. com. r., stă în faptul legiuitorului nostru care, adoptând legislaţia comercială italiană la 1887, a eliminat diferiţi termeni substanţiali în acea legislaţie, judecaţi însă de ai noştrii ca fără însemnătate, producând astfel nu numai inadvertenţe şi colisiuni între dispoziţiunile referitoare la aceeaşi materie, ci serioase conflicte de principii şi norme esenţiale consacrate ca atare. Cum deasupra textelor de drept pozitiv stau principiile ce alcătuesc filosofia sau economia legislaţiei respective, judecătorul are datoria ca, menţinându-se în cadrul ideologiei a cărei expresie aplicată este însăş legea scrisă, să le dea o interpretare aşà fel ca interesele subiective ale părţilor din proces să fie satisfăcute potrivit intereselor generale, şi conform cu dreptatea obiectivă. Deaceea, asupra acestor chestiuni controversate, s'a şi stabilit jurisprudenţa care admite independenţa deplină între acţiunea falimentară şi cea penală, şi respinge excepţiunile cari tind a face din calitatea de comerciant falit o chestiune prejudicială înaintea instanţelor represive.

Problema asupra căreia voim a insistà acum este alta şi anume dacă, într'un proces de bancrută pot existà părţi civile;

---

[1] *Jur. Gen.* 1925 No. 2008.

[2] D-l M. Ghelmegeanu în nota sa din *Pand. Rom.* 1924. 3. 104. consideră însă abuzul de drept «ca o noţiune pur subiectivă, bazată pe analiza mobilului determinant a celui care exercită un drept apreciat din punct de vedere al finalităţei sociale în vederea căreia, dreptul considerat ca prerogativă legală a fost acordat individului».

[3] *Pand. Rom.* 1928. 3. 73 cu nota d-lui C. Zotta.

[4] In doctrină se discută natura juridică a clauzei de oprire a subinchirierei fără prealabilul consimţimânt al proprietarului. Vezi Fuzier Herman, sub art. 1717 No. 39 și urm.

[5] *Pand. Rom.*, 1925, 2, 67 şi urm. cu notele d-lor T. Missir, V. Poltzer, N. Jac. Constantinescu.

[6] *Jur. Gen.* 1925 No. 1476 cu nota d-lui St. Scriban şi Cas. Rom. I, *Jur. Gen.* 1924 No. 301.

[1] *Pand. Rom.* 1924. 2. 190 cu nota d-lui Marco I. Barasch.

[2] *Pand. Rom.* 1924. 1. 190 cu nota d-lui Constantin C. Mălinescu. In acelaş sens sentinţa Trib. Iaşi, redactată de d-l M. Păcuraru, în *Jur. Gen.* 1926 No. 1477.

[3] *Dreptul* 1882 No. 53.

[4] *Dreptul* 1899 No. 50 cu nota D. Alexandresco.

[1] D. Alexandresco, *Dreptul* 1920 No. 25 cu trimiteri.

făcut vinovat, ci numai la massa credală.

Având în vedere că de îndată ce falimentul este declarat, creditorii nu mai au drept să înceapă fiecare separat acte de executare asupra bunurilor falitului, în aşà chip încât să se despăgubească fiecare pe cale individuală din ce poate să apuce, o asemenea executare violând principiul egalităţei dintre creditori care stă la baza procedurei falimentului.

Că din ziua declarărei falimentului, nici o acţiune în contra falitului privitoare la bunurile sale mobile sau imobile şi nici un act de executare asupra aceloraş bunuri nu poate fi intentată sau îndreptată, decât numai în contra judecătorului sindic care singur este însărcinat cu administrarea şi lichidarea falimentului.

Că, astfel dar, toţi creditorii constitue o massă, massă credală, reprezentată prin judecătorul sindic, şi nu au a figurà ca părţi civile în acţiunea penală de bancrută.

Pentru aceste motive găseşte că nu e locul a se mai cità creditorii ca părţi civile în procesul de ban-

---

şi în caz afirmativ, cine ar puteà să aibă această calitate: orice creditor sau judecătorul sindic?

Neînţelegerea asupra acestei chestiuni rezultă nu din obscuritatea ce ar fi în textele respective ale legei, sau din neconcordanţa dintre ele, ci din lipsa unor asemenea dispoziţiuni. Alte legislaţiuni conţin prescripţiuni şi asupra acestei materii, cum e art. 584 din cod. com. francez. Dacă în cod. com. r. nu e nimic prevăzut, aceasta nu urmează a fi socotită ca un defect al tehnicei legislative, deoarece sediul materiei, adică drepturile părţei civile înaintea instanţelor penale, nu poate sta într'un cod de legislaţie civilă — comercială, decât excepţional şi numai în măsura în care legiuitorul ar fi înţeles să deroge dela sistemul consacrat în legea de procedură penală. Ori, cum legiuitorul comercial român nu s'a ocupat de această chestiune, — şi se pare intenţionat — înseamnează că răspunsul trebuie căutat acolo unde a fost reglementat. Dealtfel procedeul de a recurge la dispoziţiuni înscrise în o altă lege care disciplinează o materie netratată în acea lege dar căreia-i aparţine cu toate acestea, în mod firesc, este cunoscut nu numai în tehnica interpretativă, sub denumirea de supliment analogic, ci e uzitat în mod curent şi constant de către instanţele judecătoreşti. Deaceea atunci când discutăm situaţiunea părţei lezate printr'un delict de bancrută, dreptul său urmează să fie examinat în raport cu dispoziţiunile procedurei penale, atât în privinţa legitimărei cât şi al exercitărei lui.

⁂

B. Inaintea Tribunalului s'a pus chestiunea, şi prin cele două jurnale reproduse în text, s'a răspuns că în procesele de bancrută nu poate existà parte civilă, tăgăduindu-se acest drept atât creditorilor lezaţi, — fără a distinge dacă sunt sau nu înscrişi la massa credală, — cât şi judecătorului sindic, ca reprezentant al lor. In primul jurnal, instanţa de acord cu advocatul inculpatului, a hotărît categoric, în acest senz, şi a lăsat a se înţelege, că un asemenea drept l-ar aveà numai judecătorul sindic, aşà cum susţinuse inculpatul prin apărătorul său când a spus că «în această instanţă (penală) ca parte civilă ar puteà figurà doar judecătorul sindic».

In al doilea jurnal s'a hotărît şi asupra poziţiunei acestuia. Apărarea ceruse scoaterea din procesul de bancrută a sindicului, ce răspunsese ca parte civilă, pentru motivul că «bancruta fiind un delict special nu au ce căutà nici părţile civile şi nici sindicul». Instanţa a acceptat teza apărărei, intemeindu-se nu pe «natura specială a delictului de bancrută», ci pe consideraţiunea că sindicul reprezentând pe falit în procedura falimentului nu poate figurà ca parte civilă în procesul de bancrută intentat chiar contra persoanei al cărei reprezentant este.

Tribunalul ca să ajungă la această soluţie s'a intemeiat pe o afirmaţiune şi trei argumente.

Afirmaţiunea din primul jurnal, că instanţa penală, în materie de bancrută, «este sezizată numai pentru pedepsirea bancrutei de care inculpatul s'a făcut vinovat», este în contradicţie cu art. 1, 3, 4 şi 8 din pr. pen. r. Dacă bancruta constitue o infracţiune penală, atunci, atât timp cât nu există alte dispoziţiuni speciale, ea conform art. 1 din pr. pen., poate să dea naştere şi la o acţiune privată — mai exact, civilă, — pe care partea lezată are facultatea, conform art. 8 pr. pen., să o exercite, fie înaintea instanţelor civile, fie înaintea celor penale, dar conjunct şi simultan cu acţiunea publică. Şi cu toate că dogmatismul apriori cuprins în afirmaţiunea semnalată ar impune, prin ea însăş, soluţia dată de instanţă şi ar face de prisos orice altă argumentare, totuş, pentru motivarea ei, s'au mai invocat încă trei argumente: 1, creditorii lezaţi nu pot sta ca părţi civile în instanţa penală, pentrucă recunoscându-li-se acest drept «s'ar violà principiul egalităţei dintre creditori, principiu ce stă la baza procedurei falimentului»; al 2-lea, judecătorul sindic deasemenea nu poate aveà această calitate «întrucât, pe de o parte, sindicul fiind reprezentantul falitului», iar pe de altă parte «din nici un text de lege nerezultând că el ar aveà dreptul de a reprezentà şi pe creditori», a-l admite în o asemenea calitate «ar fi un non senz juridic»; şi al 3-lea «bancruta fiind un delict special, nici părţile civile şi nici sindicul nu au ce căutà în instanţa penală».

Pe lângă aceste trei argumente, ce se susţin şi completează reciproc, s'ar mai puteà adăogà încă unul referitor la necesitatea urgenţei cu care urmează a fi soluţionate procesele penale. Cunoscut fiind cât de întinse şi împrăştiate sunt relaţiile comerciale, dacă s'ar recunoaşte creditorilor dreptul de a figurà ca părţi civile în instanţa penală, procesul s'ar eternizà din cauza procedurei care, cu foarte mare greutate, ar puteà fi completă; şi în fine un ultim motiv, specific creditorilor înscrişi la massa credală ar rezultà din regula *electa una via*... Un creditor, înscris la procedura falimentului nu ar mai puteà figurà, ca parte civilă şi în procesul penal.

Să examinăm succint toate aceste argumente în rapot cu natura şi valoarea lor juridică.

Primul argument se bazează pe intesesul egalităţei dintre creditori, egalitate care nu este decât un aspect al principiului de echitate. Echitatea însă nu este, prin ea însăş, un principiu juridic, ci aparţine mai mult eticei sau dreptului natural. Pentru a deveni o regulă juridică ea trebuie să fie aceeptată ca atare, iar efectele ei nu pot depăşi cadrul de relaţii şi acte în care a fost acceptată. Drept este că, sub acest raport, egalitatea a fost primită în raporturile dintre creditori faţă de debitorul lor comun, dar numai în procedura falimentară nu şi în aceea de drept comun civilă, şi nici în cea penală.

Distincţia aceasta nu este fără raţiune. Dacă toţi creditorii au contractat cu debitorul falit în cadrul aceloraş garanţii legale, având o egală asigurare a drepturilor lor, oferită prin apriorica încredere şi toată economia legei comerciale, această egalitate iniţială, specifică obligaţiunilor comerciale, a impus legiuitorului obligaţiunea a le oferi un regim corespunzător de similară egalitate şi în ipoteza unei lichidări forţate şi intempestive. Deaceea, egalitatea finală dintre creditori, egalitate ce caracterizează procedura falimentului, nu este decât corelativul egalităţei iniţiale, caracteristica regimului în care au fost contractate acele obligaţiuni.

Faptul acesta este şi mai evident dacă ţinem seamă că acei creditori cari nu s'au mulţumit numai cu garanţiile specifice relaţiilor comerciale, ci şi-au asigurat drepturile şi cu alte garanţii legale — din dreptul comun, violând astfel egalitatea tip iniţială, ei se bucură, prin aceasta, de o situaţie privelegiată tocmai în virtutea acelor garanţii, violând prin efectul lor, şi egalitatea tip finală, specifică procedurei falimentară. Şi de vreme ce se constată că în raporturile civile dela creditor la debitor egalitatea nu constitue o regulă juridică, iar în sfera obligaţiunilor comerciale, ea nu este absolută nici chiar în procedura falimentului, cum ar puteà fi invocată ca argument hotărîtor în o procedură care nu e călăuzită de principiul prevederei providenţiale, cum e procedura falimentară, ci de principiul prevederei individuale? Legislaţia civilă, în vigoare, este o legslaţie individualistă, a oamenilor activi, prevăzători şi intreprinzători, nu a credulilor, naivilor şi nici a pasivilor, cari aşteaptă totul dela prevederea legiuitorului.

Astăzi dreptul e al acelora ce ştiu să şi-l apere. *Jura vigilantibus non dormientibus.* Deci, principiul invocat de instanţă ca argument hotărîtor în soluţia dată nu-şi găseşte justificare în această ordine de idei.

Dar şi din alt punct de vedere regula egalităţei din procedura falimentului, nu poate slujì ca argument pentru a eliminà pe creditorii lezaţi dintr'un proces de bancrută. Egalitatea, despre care este vorba, nu poate aveà o întindere nelimitată, căci, dacă prin substituirea sindicului în drepturile şi obligaţiunile falitului s'ar suprima orice iniţiativă şi orice activitate a creditorilor în scopul de a obţine recunoaşterea sau conservarea drepturilor lor în raport cu falitul, atunci procedura falimentului, departe de a fi o favoare şi o garanţie pentru creditori, devine, dimpotrivă, mai mult de cât dăunătoare, primejdioasă.

Situaţiunea aceasta ar fi cu atât mai neînţeleasă cu cât, după economia prescripţiunilor falimentului, pe de o parte, falitul fiind *devestit* de exerciţiul drepturilor sale patrimoniale, această facultate trece asupra sindicului iar pe de altă parte, acelaş sindic fiind *investit* cu mandatul de a reprezentà pe creditorii de bună credinţă şi a realizà drepturile lor contra falitului, totdeauna în culpă şi foarte dese crută simplă şi frauduloasă ce se impută inculpatului.

TRIB. IAŞI II, 13 Febr. 1928

JUDECĂTOR SINDIC. REPREZENTARE. URMĂRIREA CREANŢELOR. BANCRUTĂ. LIPSA DE CALITATE DE A STA IN INSTANŢĂ.

Judele sindic, având dreptul de a reprezentà pe falit contra debitorilor săi, nu este chemat a stà în instanţa de bancrută, care nu e o instanţă de integrare a patrimoniului falitului.

(A DOUA SPEŢA):

TRIBUNALUL: Asupra cererei de a se scoate din cauză d-l judecător sindic,

Având în vedere că rolul d-lui judecător sindic, faţă de Codul Comercial, este de a administrà averile comercianţilor declaraţi faliţi, de unde rezultă că are dreptul şi obligaţia chiar de a urmărì creanţele faliţilor pentru a aduce în patrimoniul massei credale, toate sun ele datorite.

---

ori de rea credinţă, procedează în consecinţă.

Din însăş efectele declarărei în stare de faliment reese deci natura diferită a raporturilor dintre sindic şi falit, şi dintre creditori şi sindic. Pentru falit, în raport cu situaţia debitorului ajuns în deconfitură, devestirea poate fi privită ca o penalitate specială, iar pentru creditorii falitului, în raport cu creditorii debitorului necomerciant şi insolvabil, ca un privilegiu, ca o favoare specială.

Devestirea produsă prin efectul declarărei în stare de faliment însemnează *înlăturarea falitului* şi *substituirea sindicului* în *realizarea* şi *lichidarea* activului, pe când *investirea* însemnează *alăturarea sindicului* pe lângă creditori şi *asocierea* lui la acţiunea de *realizare* a drepturilor lor, faţă de falit. Este deci o deosebire esenţială. Dacă aceasta este situaţia juridică creată, atunci, a pretinde că fără un text de lege, mandatarul, adică sindicul, ar puteà mai mult decât mandantele, şi ceeace ar fi mai grav, peste şi contra voinţei lui, ar însemnà a schimbà complet natura raporturilor dintre sindic şi creditori, şi a face din procedura falimentului, în raţiunea ei proteguitoare pentru interesele creditorilor, o penalitate. Ori, atât logica juridică cât şi cea formală se opune la o aşà interpretare.

Şi totuş, trebuie să observăm că mandatul sindicului, faţă de creditori, este un mandat *legal* şi *special*. Legalitatea, ea însăş, prezintă o particularitate care constă în aceea că origina sa, deşi stă în lege, exercitarea lui, în raport cu fie care creditor, depinde de voinţa acestuia, deoarece sindicul exercită efectiv mandatul numai dacă mandantele se înscrie la massa credală.

Deosebit de această însuşire, mandatul despre care este vorba, mai are şi un caracter special ce rezultă din faptul că el nu poate aveà ca *obiect* decât creanţele cu cauze juridice anterioare falimentului şi dejà recunoscute în favoarea creditorilor; iar în privinţa *întinderei*, el este limitat numai la *realizarea drepturilor patrimoniale prin lichidarea activului.* In toate celelalte cazuri când, de pildă, creditorii nu se înscriu la massa credală, sau când e vorba de creanţe care, pentru diferite motive, nu pot fi realizate asupra massei credale, creditorii îşi păstrează facultatea de a procedà după voe, atât în privinţa constatărei cât şi a realizărei acelor drepturi.

Rezultă dar, că regula egalităţei, ca normă în procedura falimentară, chiar în această materie specială, nu se referă decât la *realizarea* efectivă a creanţelor anterioare falimentului, prin lichidarea forţată a bunurilor, proprietatea falitului.

Să vedem acum dacă, recunoscând creditorilor dreptul de a sta ca părţi civile în procesele de bancrută s'ar violà egalitatea dintre ei în raport cu massa credală.

In prealabil trebuie să vedem ce ar puteà pretinde un creditor dela debitorul său falit bancrutar înaintea instanţei penale. Intâiu, ar puteà cere, pur şi simplu, restituirea sumei datorată adică *damnum emergens*; al doilea, ar puteà să mai ceară, pe lângă valoarea creanţei, încă daune materiale — *lucrum cessans* — daune morale speciale, cari ar corespunde, fiind vorba de o sumă de bani, cunoscutului *periculum sortis*, plus echivalentul daunelor morale propriu zise; şi în al III-lea rând ar puteà cere numai daunele, de orice fel, ex delictu, fără valoarea creanţei. Şi nu i se poate tăgăduì unui creditor a pretinde asemenea despăgubiri, peste valoarea creanţei, după cum nu i se neagă acest drept nici reclamantului într'un proces de abuz de încredere, care e în drept a cere dela debitorul său de rea credinţă în instanţa penală, desdăunare integrală, adică valoarea bunurilor defraudate cu daune interes şi daune născute din delict. O asemenea facultate trebuie recunoscută cel puţin următorilor creditori: *a)* Celor ce nu s'au înscris la massa credală; *b)* Celor ce au cerut înscrierea, dar au fost respinşi — deoarece nu li se poate opune excepţia lucrului judecat; *c)* Celor ce nu au titluri scrise, doveditoare a creanţei lor, şi *d)* Celor cari intervin în procesul penal după închiderea procedurei falimentului.

Aceste patru categorii de creditori păgubiţi prin actele debitorului lor, constituit în această calitate prin unul din contractele prevăzute în art. 323 c. p. r., au la dispoziţie două căi legale spre a-şi valorificà şi realizà drepturile: 1. Calea civilă în restituire sau în daune — şi aceasta în măsura în care accesul la procedura falimentară le este închis sau neutil; şi 2. Calea procesului penal, care poate fi angajată sub o îndoită calificare: a abuzului de încredere din art. 323 c. p. r., sau a bancrutei prevăzută în art. 881 şi 882 c. com. r. Singura restricţie a dreptului de opţiune pentru una din aceste două calificări, când recurge la instanţa penală, stă în aceea că, reclamantul nu poate deschide procedura bancrutei decât dacă debitorul inculpat este declarat în stare de faliment, — după unele legislaţii streine, — sau se găseşte în încetare de plăţi, după c. com. r.

Cât pentru angajarea procedurei penale sub invinuirea de abuz de încredere, ea se poate face în toate cazurile, atât numai că, în această ipoteză, partea civilă va trebuì să dovedească nu numai dreptul său constatat printr'unul din contractele citate, ci şi violarea lui prin fapte de deturnare. In procesul de bancrută, reclamantul nu are a satisface o asemenea obligaţiune, deoarece atât exigibilitatea creanţei cât şi violarea contractului prin defraudarea bunurilor rezultă, implicit, din declararea în starea de faliment sau din încetarea plăţilor, fără să mai fie nevoe de o altă dovadă.

In asemenea condiţiuni, şi fără un text de lege expres prohibitiv, a trăgădui creditorilor lezaţi prin falimentul debitorului bancrutar ori în încetare de plăţi, dreptul de a recurge la una din aceste căi, în scopul arătat, înseamnă a comite un grav exces de putere.

Să verificăm ipotezele acestui sistem şi să vedem dacă creditorii falitului, adresându-se instanţelor penale, ar violà, prin aceasta, egalitatea dintre ei.

In ipoteza cazului întâiu, creditorul ar obţine din nou recunoaşterea creanţei sale, pe care o va puteà realizà, fie după procedura falimentului, fie, după închiderea acestei proceduri, conform dreptului comun. Procedând aşà nu violează întru nimic acea regulă a egalităţei dintre creditori.

In ipoteza cazului al doilea, când instanţa penală ar recunoaşte pe lângă valoarea creanţei şi daunele morale şi materiale, încă nu violează, în fapt, egalitatea, pentrucă o asemenea creanţă, ca să fie realizată, în concurs cu ceilalţi creditori, prin procedura falimentului, va trebuì să întrunească anumite condiţiuni: *a)* Să aibă o cauză juridică anterioară declarărei în stare de faliment; *b)* Să nu fie născută din o fraudă concomitentă cu consumarea falimentului (asupra acestei condiţiuni facem rezerve); *c)* Să fie constatată printr'un titlu juridic, *d)* Să fie înscrisă la massa credală şi *e)* Să fie admisă în tabloul creditorilor cu drept la repartiţia activului. Ori, ţinând seamă, pe de o parte, de funcţiunea şi natura procedurei falimentară, iar pe de altă parte, de interesul egalităţei în realizarea concurentă a drepturilor creditorilor, — întrucât numai aici e hotărîtor interesul egalităţei la care se referă tribunalul — creanţa integrală (valoarea ei plus daunele) obţinută în instanţa penală nu ar puteà fi înscrisă decât în proporţia valorei sale efective, limitată la echivalentul restituirei. Asta însemnează că, creditorul a *obţinut* şi şi-a *asigurat* în întregime un drept al său; dar că nu-l *realizează*, deocamdată, decât numai în măsura în care îngădue procedura falimentului, pentru rest având la dispoziţie normele dreptului comun.

In ipoteza cazului al treilea când instanţa penală nu ar puteà acordà decât daune ex delictu, — dacă rămânem la ideea că aceste daune sunt concomitente cu falimentul şi deci nu ar puteà fi admise la masa credală, — atunci, ori cărui creditor trebuie să i se recunoască facultatea de a se adresà instanţei penale, cerând desdăunare pentru pagubele a căror cauză juridică stă în delictul de bancrută.

Deci, în nici una din ipotezele sistemului ce am propus, egalitatea dintre creditorii falitului bancrutar, în raport cu massa credală, nu este atinsă.

Să examinăm al doilea argument invocat de Tribunal pentru justificarea hotărîrei sale. Dacă în primul jurnal a decis că creditorii ezaţi nu pot sta ca părţi civile în procesul de bancrută, acest drept nu ar trebuì recunoscut judecătorului sindic? Nu, hotăreşte instanţa, în jurnalul al doilea, pentrucă, zice textual Tribunalul, «rolul judecătorului sindic este de a administrà averile comercianţilor faliţi, având dreptul şi obligaţiunea de a urmărì creanţele faliţilor, ca să aducă toate sumele datorite în patrimoniul massei credale... Dreptul acesta îl are sindicul în calitate de reprezentant al falitului al cărui patrimoniu îl administrează în contra creditorilor, aşà că din nici un text de lege nu rezultă că

Având în vedere însă că acest drept, îl are în calitate de reprezentant al falitului al cărui patrimoniu îl administrează în contra debitorilor lui şi din nici un text de lege nu rezultă că ar aveà dreptul de a reprezentà şi pe creditori, contra falitului,. ceeace ar fi şi un nou sens juridic, dar în numele creditorilor nu poate figurà în instanţă, ei având conform dreptului comun administrarea averei lor.

Având în vedere că din partea falitului, deasemeni d-l judecător sindic nu are ce căutà în instanţă, întrucât nu falitul îşi urmăreşte creanţele sale în instanţa de bancrută, ci contra sa, creditorii catà a-şi urmări creanţele lor, şi cum am arătat, judecătorul sindic din partea creditorilor nu are căderea de a purtà vreo acţiune, el având rolul de a aduce în patrimoniul falitului sumele datorite de debitorii mesei falimentare, şi de a lichidà pe creditorii falitului.

Având în vedere considerentele

---

ar aveà dreptul de a reprezentà şi pe creditori contra falitului, căci aceasta ar fi un nou senz juridic; iar în numele creditorilor nu poate figura în instanţă, ci având, conform dreptului comun, administrarea averilor».

Din această argumentare, aşà formulată, şi a cărei idee centrală este rolul judecătorului sindic în procedura falimentară reese concluzia precisă că nici sindicul nu poate figurà ca parte civilă în procesele de bancrută.

După părerea instanţei sindicul ar reprezentà numai pe falit şi nici de cum şi pe creditori; majoritatea opiniunilor însă este că el reprezintă, mai ales, pe creditori, în numele cărora exercită toate acţiunile cu scopul de a realizà activul şi satisface dreptul lor.

Adevărul e că sindicul, în virtutea mandatului — de ale cărui caractere ne-am ocupat mai sus, — nu este reprezentantul exclusiv numai al creditorilor sau numai al falitului, ci el reprezintă patrimoniul falit, exercitând drepturile acestuia atât contra crditorilor cât şi contra falitului, după cum este cazul, susţinând, în justiţie, o serie de acţiuni, unele fiind, să le zicem, curente, altele oblice, iar altele pauliene.

Inlăturând astfel idea de reprezentare exclusivă a unei persoane sau a unui grup de persoane cu interese comune şi identice sindicul are toată libertatea să reprezinte când pe unii când pe alţii, ori decâte ori interesul patrimoniului, ce trebuie reconstituit, şi lichidat îi cere a proceda aşà, peste şi contra voinţei unor anumite persoane.

In virtutea acestei libertăţi sindicul ar puteà figurà în instanţa penală, fie ca parte civilă, fie civilmente responsabil alături de falit. Aceasta depinde de punctul de vedere ce adoptăm. Dacă li-se recunoaşte creditorilor dreptul de a fi despăgubiţi integral (valoarea creanţei plus daunele ex delictu) în instanţa penală, dar le tăgădueşte facultatea de a se prezentà personal şi individual în aceasta calitate, atunci sindicul ar puteà interveni ca parte civilă, reprezentând massa credală, în procesul penal. Dacă dimpotrivă, li-se recunoaşte creditorilor atât dreptul la despăgubiri cât şi facultatea de a-şi urmărì personal acest drept înaintea ori cărei instanţe, sindicul ar puteà fi introdus în instanţă alături de falit, pentru a se vedeà obligat în raport cu patrimoniul, de a cărei administrare falitul este devestit prin voinţa legiuitorului.

Pentru noi însă, care rămânem la părerea că nu sindicul este persoana ce ar puteà figurà ca parte civilă, ci însăş creditorii, discuţia ce am făcut este justificată numai întru atât, întrucât a fost impusă de împrejurarea că instanţa s'a întemeiat pe ea în soluţia ce a dat chestiunei ce discutăm.

In fine al treilea argument care ar duce tot la îndepărtarea completă a părţei civile din procesele de bancrută se referă la «caracterul de delict special al bancrutei, unde părţile civile nu au ce căutà».

Susţinerea aceasta, care aparţine falitului inclpat, e consemnată în primul jurnal ce adnotăm. Ea suferă de marele neajuns că nu-i de fel motivată. Nu se arată întrucât bancruta este un delict special şi nici de ce, ar rezultà, cu necesitate din aceasta, excluderea părţei civile. Delictul de bancrută, departe de a fi un delict special, este o infracţiune penală ca ori care alta. El face parte din seria infracţiunilor contra proprietăţei, cauzând totdeauna un prejudiciu material, din care cauză sunt numite şi *delicte materiale*. In esenţa sa, bancruta este un delict de abuz de încredere special, aşà cum sunt toate delapidările, sustragerile de sub sechestre sau din depozite publice (art. 203 şi urm. c. p. r.), ori deturnările din art. 330 c. p.

Bancruta şi infracţiunile citate nu sunt «delicte speciale» în adevărata semnificaţie a termenului. Ele prezintă anumite note proprii şi specifice: calitatea de mânuitor al banului public, calitatea de sechestru, calitatea de comerciant ş. a. m. d., dar aceste note nu le schimbă natura făcându-le *«delicte speciale»*, ci ele rămân tot *delicte comune*, *speţe* ale *aceluiaşi gen* de infracţiuni. Iar dacă s'ar admite totuş, că aceste delicte independente dar comune, atât din punctul de vedere al încriminărei cât şi acela al urmărirei penale, ar deveni, cum crede Tribunalul, delicte speciale, din cauza acelor note particulare şi proprii fiecăruia, atunci, noţiunea de «delict special» nu ar spune nimic mai mult decât noţiunea generică de delict, şi sub nici un cuvânt ceeace a voit să înţeleagă instanţa întrebuinţând această denumire.

Există, în adevăr, în cod. penal infracţiuni, prin comiterea cărora nu se produce nici o daună materială vreunei persoane determinate, numite, din această cauză, *delicte formale*.

Ca exemple de asemenea delicte formale se poate cita: grupul atentatelor contra siguranţei interne şi exsterne a Statului; falsificările de sigilii ale autorităţilor publice; falsificările de monetă; falsurile în acte publice ş. a. m. d. Delictele acestea există independent de pricinuirea vreunui prejudiciu, iar lipsa prejudiciului face ca în procesele penale de această natură să nu poată existà o parte lezată, deci parte civilă.

Bancruta fiind, prin excelenţă, un delict patrimonial, el presupune, totdeauna şi în mod necesar, un prejudiciu material şi un titular de drepturi corespunzătoare care, în numele pagubei suferite prin delict, poate pretinde reparaţiuni în instanţa penală. Dacă aceasta a înţeles inculpatul prin «delict special», atunci va trebuì să recunoască că concluziunile sale sunt eronate.

Pentru a fi completi în examinarea chestiunei ce tratăm, ar mai rămâne să discutăm şi celelalte două argumente ce ar mai puteà fi invocate în susţinerea celor hotărîte şi anume: *interesul celerităţei* şi efectele *litispendenţei speciale* cuprinsă în regula: *electa una via non datur recursus ad alteram.*

In legătură cu celeritatea, două chestiuni trebuiesc precizate: *a)* Dacă procesele de bancrută sunt supuse unei reguli procedurale caracterizată prin o celeritate specială şi *b)* Dacă, chiar admiţând aceasta, prezenţa părţilor civile, în procesul penal, ar prejudicià acea celeritate specială.

Referitor la prima chestiune, din nici un text de lege şi nici chiar din vreun argument de altă natură nu rezultă că judecarea proceselor de bancrută, fie şi frauduloasă, ar fi să se facă cu o altă celeritate decât aceea prescrisă oricărui proces criminal. In materia penală, dacă există o celeritate specială, cunoscută sub denumirea de «urgenţă», ea nu rezultă decât, sau din o dispoziţiune expresă a legei, sau din faptul că o persoană se găseşte arestată preventiv în acea cauză. Rezultă dar întâiu, că procesele de bancrută, din punct de vedere procedural, se bucură de aceeaşi celeritate normală sau specială, ca ori care alt proces criminal, şi al doilea, că ea nu justifică îndepărtarea părţilor civile din proces.

Să admitem totuş, ipotetic, că procesele de bancrută ar fi supuse celerităţei speciale; oare prezenţa părţilor civile ar prejudicià aceà celeritate? E adevărat, că părţile lezate într'un proces de bancrută pot fi multe şi răspândite, chiar şi în alte ţări; dar nici asta nu e ceva specific bancrutei; iar dacă am admite ipoteza cea mai complicată, şi sub acest raport, codul procedurei penale oferă mijloace suficiente pentru grabnica şi sigura chemare a celor dăunaţi.

Obligaţiunea impusă reclamanţilor de a-şi alege domiciliu «în ocolul comunal unde se face instrucţiunea» — obligaţiune excepţională în materie civilă, normă generală în cea penală — garantează împlinirea procedurei de chemare, numai de ar executa-o organele însărcinate cu aceasta! In asemenea condiţiuni pot figurà ori câte părţi civile fără ca celeritatea sau urgenţa să fie cu ceva prejudiciate.

Ultimul argument ce mai rămâne a fi examinat este *litispendenţa specială* din regula *electa una via*, care ar face imposibilă urmărirea legală, în mod concomitent sau succesiv, înaintea a două instanţe de ordin diferit, a daunelor născute dintr'un delict . Legitimarea acestei regule de drept, foarte veche dar neînscrise în cod decât incomplect, se întemeiază pe *raţiuni de echitate*, de *interes procedural* şi *autoritatea hotărîrilor judecătoreşti.*

In baza ei s'a hotărît, că odată sezizată o instanţă, de pildă cea civilă, cu urmărirea daunelor născute din o infracţiune penală, reclamantul să nu mai poată a se adresà şi la instanţa corecţională, pentrucă ar fi nedrept a obligà pe inculpat să susţie, acelaş timp, două procese ce au aceeaşi cauză şi acelaş obiect.

Soluţia aceasta este compatibilă şi cu interesul reclamantului, deoarece, optând pentru o instanţă, când aceasta este cea civilă, şi aşteptând acolo rezultatul procesului penal, economiseşte repetarea aceloraş dovezi şi evită posibilitatea unor hotărîri contradictorii.

de mai sus, judecătorul sindic n'are nici calitatea, nici interesul de a stà în instanță de judecată penală a unei cauze de bancrută, deci cată să fie scos din cauză.

TRIB. COVURLUI II,
23 Martie 1929

FALIMENT. ACTIVUL MASSEI. PROPRIETĂȚILE SOȚIEI FALITULUI. PREZUMPȚIE MUCIANĂ. INTRUNIREA LOR LA MASSA FALIMENTULUI. ART. 790 și 791 C. COM. PREZUMPȚIUNE «JURIS TANTUM». PROBA CONTRARIE. IPOTECĂ. IMOBIL APARȚINÂND FEMEII. ANULAREA EI CA INSTITUITĂ DE UN «NON DOMINUS». (1) și (2)

1. *Codul de comerț prin art. 792,*

Cu toate acestea, valoarea regulei amintite nu este absolută. Doctrina, ținând seamă de aceleaș interese, admite trecerea dela instanța penală la cea civilă, în condițiunile art. 63 și 8 din pr. pen., și fără nici o condițiune, în caz de greșită sesizare sau incompetență.

In afară de aceste cazuri excepționale, regula *electa una via* își produce toate efectele, ori de câte ori există *identitate de părți litigante*, *identitate de cauză juridică* și *identitate de obiect*.

In această ultimă ipoteză să verificăm aplicațiunea ei, în materia ce ne preocupă.

Ca să fie vorba de regula electa una via, va trebuì să existe: *a)* Un conflict de drepturi ce nu ar puteà fi rezolvat decât pe calea unui proces principal; *b)* In acest conflict de drepturi să fie întrunite cele trei identități: de părți, de cauză și de obiect și *c)* Titularii drepturilor în conflict să aibă spontaneitatea și libertatea a recurge la una din cele două căi legale ce le sunt deschise pentru tranșarea diferendului. Dar care este caracterul procedurei falimentului? Este falimentul un proces principal? Nu s'ar puteà susține că falimentul este o judecată, el este un mijloc special și expeditiv de executare.

Admițând totuș că procedura falimentului ar fi un proces, să vedem dacă condiția, întreitei identități este implinită. Identitatea de părți există, deoarece atât în procesul penal de bancrută cât și în procedura falimentului pot figurà: creditorii dăunați și falitul bancrutar; identitatea de obiect nu există, pentrucă la faliment, creditorii înscriși la massa credală—căci de cei neînscriși nici nu poate fi vorba — pot cere numai plata creanței, pe când în procesul penal de bancrută ei pot pretinde: fie valoarea creanței plus o despăgubire reprezentând echivalentul daunelor materiale și morale, fie numai daune ex dilictu fără valoarea creanței. Cât despre identitatea de cauză juridică, și ea lipsește. In procedura falimentului, obligația debitorului falit de a restituì valoarea primită naște *ex contractu*, pe când în procedura bancrutei naște, *ex delictu*. Așà dar două cauze de naturi deosebite. Și atunci, neexistând nici identitate de obiect, și nici aceeași cauză juridică, conflictele de drepturi, susceptibile a fi tranșate, după alegere — înaintea a două instanțe de naturi deosebite — deși conexe, sunt totuș eterogene. Din această cauză, titularii drepturilor respective, nu ar puteà fi obligați — în virtutea regulei electa una via — să opteze pentru una din cele două căi legale ce le-ar aveà la dispoziție, deoarece fiecare pretențiune, la rândul ei, are calea sa proprie de realizare. Rezultă de aici că regula amintită este inoperantă în materia ce ne preocupă.

* * *

C. Din însăș examinarea motivelor invocate de Tribunal pentru justificarea răspunsului negativ ce a dat chestiunei, reese posibilitatea unei hotărîri contrarii, după care, părțile civile, reprezentate, fie direct prin persoana creditorilor lezați, fie indirect prin sindic, ar aveà dreptul să figureze, cu acea calitate, în instanța penală.

Soluția aceasta ar fi justificată de textele și principiile penale și în deplină concordanță atât cu interesele legitime ale creditorilor, cât și cu funcțiunea procedurei falimentare. Marele reproș ce se poate aduce soluției dată de Tribunal, care, prin motivarea ei se ridică la valoarea unui dogmatism, aprioric și arbitrar, este că declară — fără text de lege — decăderi din drepturi pozitive, reale și deja câștigate de creditori.

Soluția propusă în această notă, dimpotrivă, recunoaște și asigură realizarea acestor drepturi, și face o justă aplicare a legei și a principiilor ei normative. In acelaș timp ea satisface în o mult mai mare măsură atât interesul privat-civil, pentrucă oferă celor dăunați o posibilitate mai mult în realizarea integrală a drepturilor lor, cât și interesul ordinei sociale turburată prin comiterea delictului de bancrută. Comerțul, deși în sine este o activitate privată, totuș, din punctul de vedere al funcțiunei sale, răspunzând unui interes de utilitate publică, prezintă acest caracter.

In interesul de a apărà mai deplin și mai energic acest interes social e bine ca urmărirea și pedepsireà falitului bancrutar să vie nu numai din partea ministerului public, ci și din partea ori cărui dăunat. Sub acest raport, soluția dată de instanță consacră un sistem necunoscut sistemului urmărilor noastre penale și anume *sistemul monopolului exclusiv și complet* în favoarea ministerului public, pe când soluția cealaltă ar face o justă aplicare a sistemului astăzi în vigoare, anume *sistemul urmăririlor concurente*. Și evident că acest sistem e mai compatibil cu asigurarea interesului public.

Mai mult încă, soluția susținută în aceste rânduri, pe lângă că e în conformitate cu textul legei, cu principiile ei și cu funcțiunea socială a justiției, ea se bucură și de întreg sprijinul doctrinei penale, care arată, nu numai o solicitudine sporită față de interesele părței civile, dar cere garantarea lor efectivă prin privilegii și instituții noui juridice, prea bine cunoscute celor ce sunt în curent cu mișcarea ideilor din teoria materiei respective.

Sarcina de a coordonà, printr'o bună tehnică juridică, interesul teoretic al legei și principiilor ei cu interesul lor aplicat practic, și, la nevoie, a le armonizà când par a se contrazice, revine jurisprudenței. Ea, ținând seamă de evoluția ideilor și a intereselor, poate, prin interpretare, să realizeze și să menție o legătură și un echilibru între puterea ideilor și aceea a faptelor, veșnic în mișcare prin acțiunea aceloraș forțe ale vieței.

* * *

D. Concluzia finală la care ajungem este că procedura specială și excepțională a falimentului, fiind de natură civilă, nu are nici o influență asupra normelor din procedura criminală, fiind de naturi diferite ele pot funcțonà concomitent și independent; că întrucât bancruta este un delict penal, căruia legiuitorul nu i-a prescris un regim special, el va produce aceleaș consecințe juridice, ca ori care alt delict, atât în raport cu încriminarea cât și cu urmărirea procedurală; că din punct de vedere al părților lezate, regulile din codul proc. pen. r. nu pot suferì nici o atingere, deoarece nicăeri nu există o asemenea dispozițiune; și a refuzà — fără text de lege— părților lezate exercițiul unor facultăți legal recunoscute, ar însemnà a pronunțà stingeri de drepturi câștigate și a comite, prin aceasta un exces de putere.

Rezultă dar că, în procesele de bancrută, s'ar puteà prezentà, ca părți civile, spre a-și valorificà drepturile, atât creditorii lezați, fie că posedă sau nu titluri doveditoare a creanțelor lor, cu condiție însă să nu fi recurs la procedura falimentului, cerând despăgubiri integrale, cât și creditorii înscriși la masa credală, dar numai pentru daunele ex delictu.

Interesul și economia acestui sistem, din punct de vedere penal, stă nu atât în posibilitatea ce o au păgubașii în a-și reclamà, constatà și conservà drepturile patrimoniale, dar pentru a căror realizare va trebuì să recurgă la procedura falimentului, cât în aceea că, prin intervențiunea lor, acțiunea publică este pusă în mișcare, întrerupându-se astfel prescripția ei, în caz de inacțiune a ministerului public.

Cât despre judecătorul sindic, cu toate că în doctrină se discută extinderea posibilităței de urmărire penală și în favoarea unor anumite asociațiuni, recunoscându-se o asemenea facultate fie reprezentanților ei legali, fie chiar individual fie cărui membru, tinzând oarecum către *sistemul acțiunilor populare*, totuș nu credem că, în legislația actuală, sindicul ar puteà să aibă acest drept.

Judecătorul sindic este mandatarul legal al creditorilor în raport cu patrimoniul falitului ajuns în stare de lichidare forțată; dar exercițiul acestui mandat depinde — după cum s'a arătat mai sus — de autorizațiunea ce i-o dă mandantele. Așà se explică de ce, nici în sistemul francez, sindicul nu poate urmărì bancruta fără autorizația creditorilor în majoritate. Și întrucât teoria mandatarului special din această materie, nu conferă mandatarului și exercițiul independent și nelimitat al drepturilor mandantului, iar în sistemul legei române nu există autorizația din artic. 584 c. com. fr., judecătorul sindic, nu poate, în nici un caz, figurà ca parte civilă în procesele de bancrută.

N. BUZEA
Procuror Trib. Iași
Docent universitar

---

(1) Deșì aproape toate legiuirile moderne își au fundamentul în vechile principii ale legilor romane, totuș civilizația actuală a schimbat complet forma manifestărei mentalităței moravurilor, ce la bază au însă, ca și principiile de drept, tot temelia vechei civilizații ce a dominat atâta vreme lumea, căci în natură totul se repetă, fiece epocă este parodierea alteia îndepărtate în trecut. Și astăzi ca și atunci trebuește a fi menajată ca un lucru slab și care tot ca și un lucru slab are a fi condusă. Tendințele moderne sunt de completă egalizare, deșì în fapt femeia este dejà ajunsă aproape egala bărbatului, lucrând la fabrică, pledând și conducând mașina ca și el, pe când atunci se mărgineà a fi o simplă jucărie în mâna bărbatului. Și așà se și explică și se justifică perfect acel principiu cunoscut sub denumirea de ***prezumpția muciană*** atribuită lui Quintus Mucius Scevola, după

pune prezumpțiunea că bunurile dobândite de femeia falitului aparțin bărbatului ca fiind plătite cu banii lui, urmând că aceste bunuri trebuesc a fi întrunite la massa falimentului.

Textul adăugând și că femeia este admisă a face proba contrarie, rezultă că această dovadă contrarie este admisă a se face prin toate mijloacele permise de lege, deci și cu martori și prezumpțiuni.

2. *Potrivit principiului «resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis» ipoteca instituită de un «non dominus» urmează a fi anulată, căci deși ipoteca este proclamată ca un drept real* (art. 1746 c. c.) *asupra imobilelor, care se conservă indiferent de*

---

care ori și ce lucruri câștigate de femeie în timpul căsătoriei cu bani a căror proveniență nu o puteà stabilì, erau socotite ca dăruite de bărbat și potrivit regulei nulităței darurilor între soți, aparțineau acestuia, căci cum erà de admis să câștige femeia un ban fără cauză rușinoasă când nici nu erà de conceput ideia unei ocupațiuni lucrative a ei? Se căutà prin acest sistem a se salvà prestigiul soțului și al căminului, fără a se observà însă cât e de umilitoare situațiunea de a face să profite soțului câștigul bănuit a fi realizat într'un chip rușinos de femeia sa!

Această prezumpțiune ce deșteaptă un sentiment de arhaic, a persistat totuș și în legiuirile recente, după cum și în dreptul nostru guvernat de codurile Calimach și Caragea (art. 1695 și 45). Astăzi toate legiuirile au repudiat în principiu adoptarea acestei vechi idei de morală conjugală, mai găsindu-se încă doar reamintirea ei în codul falimentar, unde însă fundamentul acestei prezumpțiuni stabilită în favoarea creditorilor, este cu totul de altă natură decât acel al vechei prezumpțiuni muciene, privitoare exclusiv la raporturile dintre bărbat și femeie. (C. A. Iași, *C. Jud.* No. 40/903 cu nota D. Alexandresco). Cu alte cuvinte actualmente avem în codul de comerț o prezumpțiune legală ce diferă în totul de prezumpțiunea muciană din vechile legiuiri, dela care a împrumutat doar numai titulatura, dar care ca și aceea este o sfidare a nouei tendințe femenine de a se despuià de trândăvia luxului și a inacțiunei, făcând-o să nu uite că nu este decât o biată femeie și că toate străduințele și munca ei personală e o glumă, nefiind luată în serios și că în cazul când nenorocul o leagă de un om nepriceput sau necorect în afaceri va trebuì să se sbată din nou ca să-și păstreze aceeace cine știe câți ani dearândul a muncit și strâns puțin câte puțin, ca să nu fie însumată la activul falimentului. Și toate acestea pentru ce? Teama de fraudă.

Frauda este un element foarte greu de stabilit, însă nefrauda este aproape imposibil, ca ori și ce fapt negativ. Femeia poate fi avută nu numai prin efectul unei înzestrări, a unei donațiuni, ci mai ales prin consumarea energiei, prin specularea unui talent, prin puterea de chibzuială în socoteli, etc., calități ades ascunse sub un văl de fină modestie menită să nu vexeze amorul propriu al bărbatului ce știut este că are totdeauna ambiția de a-și ocroti singur familia și femeia, pe care nu o socotește deajuns de viguroasă ca să-l egaleze în muncă.

După disp. art. 743—744 al. 1 combinate cu 750 c. com., judecătorul sindic este ținut ca după declararea falimentului să procedeze mai întâiu la punerea sigiliilor și apoi la inventarierea lucrurilor falitului, printre care sunt socotite după cum indică art. 790—793 din acelaș cod ce stabilește prezumpțiunea legală parodiată după vechea prezumpție muciană, și acelea aparținând femeii lui, ce totuș este autorizată în anumite cazuri și în anumite condițiuni să le reià, adică să obțină dela justiție un titlu că-i aparțin și că nu sunt lovite prin prezumpțiunea de mai sus, că ar fi cumpărate cu banii soțului ei.

De unde rezultă deci că ori de câte ori s'ar găsì bunuri aparținând femeii falitului, sindicul este ținut să procedeze la sigilare, inventarierea și lichidarea lor, rămânând femeii deschisă calea valorificărei drepturilor ei prin justiție.

In speța redată mai sus s'a procedat tocmai pe dos și în loc ca sindicul intrat în posesia imobilului prin simplul efect al declarărei să se vadă chemat în judecată din partea femeii pentru revendicarea imobilului, a chemat el în fața justiției pe femeie, ceeace evident aduce o mare întârziere realizărei drepturilor masei credale.

Datorită prezumpțiunei legale vorbită mai sus, toate bunurile femeii falitului fiind socotite ca aparținând acestuia și deci masei credale, iar acțiunea ei pentru a și le reluà este o acțiune cu caracter revendicativ având de obiect recăpătarea posesiunei și proprietăței lor în fapt și în drept.

Cum sub secțiunea «Despre drepturile femeii falitului» care se ocupă cu această chestiune, nu se arată procedura de urmat într'o atare acțiune, înseamnă că ea va fi guvernată de principiile generale în materie de revendicațiune dela masa falimentară, ce exceptează, după cum vom vedeà imediat, dela normele de drept comun în materie de revendicare.

Art. 817 c. com. de sub capitolul «Despre revendicațiune» arată că în această materie asemenea acțiune se adresează judecătorului sindic ce o comunică în copie prin scrisori recomandate falitului și tuturor creditorilor, indicându-le tot odată și termenul de înfățișare, când dacă aceștia nu fac nici o contestațiune, sau chiar făcând-o dacă valoarea lucrului revendicat intră în competența judecătoriei de ocol, se judecă de către judecătorul sindic cu drept de apel la Tribunal; dacă însă ivindu-se contestațiuni și valoarea lucrului revendicat întrece competența acestei instanțe, întreaga afacere se trimete Tribunalului ce o va judecà în primă instanță.

Deci și femeia falitului vrând să reià bunuri dela masă ce pretinde că-i aparțin, va urmà aceeaș cale.

In speță cum valoarea bunurilor revendicate întrece cu mult competența judelui sindic, dacă se procedà normal afacerea ar fi venit tot în fața Tribunalului ca primă instanță, însă în afară că rolurile ar fi fost inversate, femeia fiind reclamantă iar nu pârîtă, dar procesul nu s'ar fi desbătut numai între femeia falitului cu creditorul ei ipotecar pe de o parte și judele sindic pe de alta, ci acesta ar fi fost citat într'un proces angajat între primii cu ori și care dintre creditorii falitului care ar fi făcut contestație la cererea făcută de femeie înaintea judecătorului sindic pentru a-și reluà bunurile; iar dacă n'ar fi existat astfel de contestațiuni, atunci după cum am văzut afacerea veneà înaintea Tribunalului ca instanță de apel. După procedeul urmat s'au eliminat părți din proces.

Principiul stabilit de art. 790 c. com. și urm. este al unei prezumpțiuni *juris tantum*, căci după cum însăș textul arată, femeia este admisă a face proba contrarie. Prin ce mijloace are însă a se face această dovadă contrarie? Textele disting: dacă este vorba de bunuri imobile art. 792 nepunând nici o îngrădire înseamnă că ea are a se face potrivit mijloacelor de drept comun în materie de revendicare; deci se va face și cu martori și prezumpțiuni atunci când nici un principiu nu se opune după cum cu multă erudițiune juridică desvoltă și sentința, ce în treacăt fie zis a căpătat o motivare ce întrece cu mult cadrul obișnuit. Dacă sunt în joc însă bunuri mobile chestiunea se schimbă, căci art. 793 circumscrie de astă dată această dovadă pretinzând-o la aceea a actelor cu dată certă, încât martorii și prezumpțiunile numai au ce cătuà față de dispozițiunile precise ale unui text. (A se vedeà și nota noastră de sub Trib. Covurlui *Jurispr. Gen.* 1927 sp. 1652 și de sub Trib. Tecuci și Covurlui sp. 1435—6), care este consecvent temerei de fraudă ce o manifestă legiuitorul în toată această materie. Căci dacă revendicarea unui imobil, deși este permisă în completare și dovada cu martori, este foarte anevoioasă în lipsă de dovezi scrise, apoi revendicarea mobilelor ce este aproape imposibilă față de prescripțiunea instantanee prevăzută de art. 1909 c. c. — *en fait des meubles, possesion vaut titre* —, tocmai în materia specială a falimentului unde am văzut că legea e mereu urmărită de ideia fraudei, ar devenì nu numai cu mult mai facilă ca în dreptul comun, dar fără de posibilitate de a fi respinsă. Căci e așà de ușor să produci o factură sub semnătură privată antidatată și doi martori de ocazie, atunci când ai știut să-ți aranjezi și un faliment folositor și atât de greu, dacă nu imposibil, masei credale să combată această probă! Aceasta mai ales atunci când este vorba de acțiunea în revendicare făcută de soția falitului, care după părerea legiuitorului este suspectată de a fi complicea soțului ei în frauda creditorilor lui, din moment ce a fost declarat falit.

AUREL VIDRAȘCU
Judecător Trib. Covurlui

(2) Potrivit dispozițiunilor art. 792 c. com. bunurile cumpărate de femeia falitului aparțin bărbatului și se presupun că au fost cumpărate cu banii lui, astfel că trebuesc întrunite la masa falimentului, afară numai dacă femeia poate face proba contrarie.

Față cu redacțiunea clară și precisă a art. 792 c. com. credem că este în afară de orice discuțiune că femeia pentru a dărâmà prezumpțiunea legală trebuie să dovedească că *a avut efectiv* banii necesari pentru a cumpărà imobilele dobândite în timpul căsătoriei.

O dovadă evasivă că femeia a exercitat o oarecare profesiune fără a precizà rentabilitatea acestei profesiuni și câștigurile realizate, — pentru a convinge judecata că a putut dispunea de capitalurile investite în imobile — nu este suficientă.

Pentru a combate acțiunea, d-na Cerna Ghinsberg a cerut proba contrarie pentru a dovedì că a fost comerciantă și a avut mijloace proprii cu care a cumpărat ambele imobile.

Trecem acum la examenul punctului 2 din acțiune și că anume imobilele trebuesc întrunite la masa falimentului libere de orice sarcini.

Kivu Ghinsberg cumpărase dela firma Alfred Kay din Manchester mărfuri pentru o valoare de 3000 lire sterline, mărfuri pe *mâinile prin care va trece imobilul, totuş când este stabilită pe cale convenţională, trebuie să fie rezultatul unui acord de voinţi. Or, când un astfel de drept real a fost născut dintr'o convenţiune caducă şi instituit de o persoană fără calitate, el nu are nici o fiinţă întrucât cauza lui generatoare a căzut.*

Art. 727 c. com. privind actele făcute de falit în perioada suspectă, nu interesează buna credinţă a creditorului ipotecar căruia i se poate opune lipsa de diligenţă, deci nu s'ar puteà aplicà prin analogie nici teoria eredelui aparent.

(Judele sindic al Trib. Covurlui cu Cerna Kivu Glinsberg şi firma Alfred Kay et Co. din Manchester (Anglia).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei introdusă de judecătorul sindic Trib. Covurlui S. II, însărcinat cu administraţia falimentului Kivu Ghinsberg, prin care cheamă în judecată pe soţia falitului, Cerna Kivu Ghinsberg, pentru a se constatà că imobilul din Galaţi, str. Justiţiei, colţ cu str. Cuza Vodă, 41, este dobândit de soţie cu banii soţului şi urmează a fi adus la masa falimentului, în conformitate cu art. 792 c. com., în acelaş timp, cere judecătorului sindic a se anulà ca o consecinţă şi în baza principiului «resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis» şi ipoteca constituită asupra acestui imobil de pârîta Cerna Kivu Ghinsberg către firma Alfred Kay & Co. din Manchester (Anglia) cu domiciliul ales în str. Braşoveni No. 7, la Jacques Komrower.

Având în vedere că la data de 22 Septemvrie 1925 cu petiţia înreg. la No. 24293, judecătorul sindic introduce un supliment de acţiune prin care cere a se aduce la masa falimentului, pentru aceleaşi motive şi imobilul din Huşi str. Ştefan cel Mare No. 37 întrucât şi acesta a fost cumpărat tot din banii soţului.

Având în vedere cererea de intervenţiune introdusă de d-l avocat Gh. Petrescu-Dâmboviţa, în numele şi pentru firma Alfred Kay & Co. din Anglia în scopul de a nu se declarà anulată, în baza principiului «resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis» ipoteca luată de această firmă asupra imobilului, proprietate a soţiei falitului Kivu Ghinsberg, imobil situat în Galaţi, str. Justiţiei, colţ cu str. Cuza Vodă No. 41 întrucât pe de o parte imobilul aparţine soţiei cumpărat din banii rezultaţi din comerţul exercitat de dânsa, iar pe de altă parte, chiar în cazul în care ar rămâne stabilit, că imobilul a fost cumpărat cu banii soţului falit în dauna creditorilor, totuş această ipotecă rămâne validă în drept de oarece:

1. Creditorul ipotecar a fost de bună credinţă; 2. ipoteca reprezintă un drept real care urmăreşte imobilul în orice mână ar fi, după prescripţiile art. 1746 cod. civ.; 3. ipoteca constituită de soţie garantează creanţele soţului şi în fine, în al patrulea rând, art. 727 cod. com. prevede că inscripţiunile ipotecare luate în virtutea unui titlu recunoscut valabil, nu sunt presupuse a fi fost făcute în dauna creditorilor, numai că ele să fie anterioare sentinţei declarative de faliment.

Având în vedere că prin jurnalul No. 2509 din 1 Martie 1926 Tribunalul a admis pârîtei Cerna Kivu Ghinsberg soţia falitului Kivu Ghinsberg, a dovedi cu martori că imobilele reclamate de d-l jude sindic, ca aparţinând masei credale, sunt în realitate cumpărate cu banii săi proveniţi din comerţul pe care acesta l-a exercitat pe numele său, în oraşul Bârlad, după cum reiese din certificatele emanate dela Grefa Trib. jud. Tutova No. 38959/3 Iulie 1925 şi 19196 din 5 Aprilie 1926.

Având în vedere actele din dosar, proba cu martori admisă şi efectuată, notele de concluzii scrise şi susţinerile orale ale părţilor.

Considerând că în conformitate cu art. 790 şi 791 cod. com. femeia, în caz de faliment al bărbatului, poate să reià imobilele dotale şi parafernale, care-i aparţineau în momentul căsătoriei, sau pe acelea dobândite în timpul căsătoriei, provenite din cauze juridice anterioare, sau prin efectul unei donaţiuni sau succesiuni de orice natură; ori, de asemenea, imobilele dobândite de dânsa şi în numele ei, cu bani proveniţi din vânzarea imobilelor dobândite anterior sau în cursul căsătoriei prin unul din mijloacele admise prin art. 790 cod. com.

Considerând că în toate celelalte cazuri şi oricare ar fi regimul sub care s'au căsătorit soţii, prezumpţia este cum specifică art. 792 cod. com. că bunurile dobândite de femeia falitului aparţin bărbatului şi că au fost plătite cu banii lui, astfel că aceste bunuri trebuesc a fi întrunite la massa falimentului, femeia însă este admisă a face proba contrarie.

Considerând că această dovadă este admisă a se face prin toate mijloacele permise de lege, deci şi cu martori şi prezumţiuni, pentru următoarele trei motive: în primul rând că dovada achiziţiunei de bunuri dintr'o ocupaţiune lucrativă a femeei în cadrul ordinei publice şi a bunelor moravuri, este o chestiune de fapt şi ca atare admisibil în drept comun a se dovedi prin orice mijloace; iar în al doilea rând pentrucă în art. 46 codicele de comerţ declară că orice obligaţiune comercială se poate dovedi, după apreciaţiunea judecătorului de fond, prin martori şi prezumţiuni, şi în al treilea rând de oarece acelaş codice de comerţ nu stabileşte în această materie, o excepţiune de dovadă, cum este cazul cu stabilirea existenţei unei societăţi comerciale.

Considerând că prezumpţiunea muciană, aşà numită «de donat. inter vir et uxor», atribuită lui Quintus Mucius Scaevola, după care lucrurile câştigate de femeie în timpul

---

cari le primise regulând şi plata prin 3 cambii emise la ordinul numitei firme. Pentru asigurarea plăţei acestei sume de 3000 lire sterline Cerna Ghinsberg cu autorizaţia soţului ei a ipotecat în primul rând imobilul din Galaţi str. Cuza Vodă No. 41 cu actul autentificat de Tribunalul Covurlui S. I la No. 1802 din 16 Aprilie 1924.

Susţinem că, dacă onor. Tribunal admite acţiunea noastră şi dispune întrunirea acestui imobil la masa falimentului, ipoteca nu este opozabilă masei credale şi cade ca fiind constituită a non domino.

Art. 792 c. com. spune precis că în caz de faliment bunurile dobândite de femeia falitului se întrunesc la masa falimentului afară numai dacă femeia poate face dovada contrară adică că le-a cumpărat cu banii săi proprii.

Faţă cu această dispoziţiune categorică jurisprudenţa italiană hotărăşte (vezi Ingarano art. 782 No. 11 şi 13) că prezumpţiunea din art. 782 italian (792 român) operează în virtutea legei fără să mai fie nevoie ca sentinţa declarativă de faliment să ordone întrunirea bunurilor femeei la acele ale soţului ei declarat falit; că bunurile femeei sunt întrunite la masa falimentului fără să mai fie nevoie de o judecată contradictorie cu soţia falitului.

Dispoziţia imperativă după care din chiar momentul falimentului bunurile sunt socotite ca aparţinând bărbatului, ca fiind plătite cu banii lui, învederează că prezumpţia operează ca o condiţiune rezolutorie. Cu alte cuvinte femeia este şi rămâne proprietara bunurilor dobândite sub condiţiunea rezolutorie a falimentului soţului ei; dacă soţul este declarat în stare de faliment condiţia rezolutorie operează în baza legei şi femeia este socotită ca şi cum nu ar fi fost niciodată proprietara, afară numai dacă poate face cu succes proba în care caz ea rămâne proprietara acelor bunuri.

Principiile în această materie sunt cunoscute. In caz când condiţiunea rezolutorie se împlineşte cumpărătorul este socotit ca şi cum nu ar fi fost niciodată proprietar şi pe cale de consecinţă cad căsătoriei, cu bani a căror proveniență nu se puteà justificà, erau de drept considerate ca dăruite de bărbat şi aparţineau acestuia, ca o consecinţă a nulităţei darurilor între soţi, nu mai există astăzi în dreptul civil, deoarece pe de o parte prezumpţiunile legale trebuesc stabilite prin lege, într'un text expres (art. 1200), iar pe de altă parte această prezumţiune nu-şi mai are raţiunea de a fi în codul civil, astăzi când femeia căsătorită poate aveà o ocupaţiune lucrativă, concepţiune străină civilizaţiunei romane, care cu drept cuvânt, în sensul acestei concepţiuni, bănuià un câştig ruşinos din partea soţiei.

Considerând că această prezumpţiune legală a fost transmisă şi în dreptul nostru vechiu, în Codul Calimach (par. 1695) prin codicele bizantine, însă şi astăzi se decide că chiar în raporturile regulate prin convenţiuni matrimoniale din acel timp, proprietatea rămâne a femeei, rămânând aceasta a restitui bărbatului numai preţul provenit din darul său.

Că în Occident, în Franţa, prezumpţiunea muciană a persistat multă vreme chiar în dreptul comun în partea, în care se aplică dreptul scris, mai mult înfluenţat de principiile dreptului roman, în vreme ce, paralel, dreptul *cutumiar* introduceà în cealaltă parte a Franţei comunitatea de bunuri prezente şi viitoare, regim care formează opozitul prezumpţiunei muciane.

Că totuş controversa persistenţei acestei prezumpţiuni a durat multă vreme în jurisprudenţa franceză, până când atât doctrina cât şi jurisprudenţa au fost unanime a recunoaşte inexistenţa unei astfel de prezupmţiuni în dreptul civil; astfel Curtea de Apel din Bordeaux, în August 1921, deci destul de recent, stabileşte cu drept cuvânt, că şi în cazul în care bărbatul a făcut o donaţiune în bani femeei sale, proprietatea revine soţiei, cu rezerva unei simple acţiuni din partea soţului în restituirea banilor fie împrumutaţi, fie donaţi soţiei sale.

Că însă treptat şi paralel cu această evoluţiune care a adus la înlăturarea prezumpţiunei muciene din codul civil, dreptul comercial, de îndată ce-şi găseşte o existenţă aparte faţă de dreptul comun (dreptul civil) nu numai că păstrează şi mai apoi legiferează prezumpţiunea muciană (la noi art. 792; 559 cod. com. francez) dar creiază şi alte prezumpţiuni de aceeaş natură şi cu aceeaş raţiune, cum este prezumpţiunea, că orice tranzacţiune făcută de falit în timpul perioadei suspecte, este nulă de drept, prezumpţiune, care înlocueşte forma greoaie a acţiunei Pauliene, înscrisă în codul civil, pentru salvgardarea drepturilor creditorilor fraudaţi de debitorul lor.

Că această evoluţiune deosebită şi parcursă în sens invers, dela dreptul civil la cel comercial, are o anumită explicaţiune şi prezumpţiunea muciană, prevăzută în codicele de comerţ, nu mai poate aveà la bază teama imoralităţei femeei, strânsă la Romani între zidurile casei şi fără putinţă, afară de rarele excepţiuni, a întreprinde o funcţiune lucrativă.

Că disp. art. 792 cod. com. corespunzător art. 559 cod. com. francez nu se explică atât prin grija pe care legiuitorul o poartă creditorilor comerciali, căci aceeaş solicitudine manifestă şi faţă de obligaţiunile civile, întrucât acelaş principiu stă la baza unei obligaţiuni, de orice natură ar fi aceasta, *că patrimoniul debitorului este gajul creditorilor săi*; ci mai ales, dacă legea comercială a căutat să combată mai efectiv frauda creditorului a fost într'un interes general, întrucât, dacă o tranzacţiune civilă este rezultatul unei necesităţi personale, faţă de care legiuitorul poate rămâne indiferent, tranzacţiunile comerciale au o latură care interesează în genere, economia naţională a unui Stat, şi deci pentru garantarea şi rapiditatea încheierei lor i-au prevăzut anumite norme, deosebite şi chiar opuse dreptului civil.

Că astfel prezumpţiunea din art. 792 cod. com. nu are nimic a face ca raţiune, aşà cu numita prezupmţiune muciană şi numai acest nume i-a dat o aparenţă de *anacronism*.

Că deci această prezumpţiune «juris tantum» a fost înscrisă şi recunoscută în dreptul comercial pentru a afectà în mod efectiv patrimoniul debitorului în gajul creditorilor săi şi a pune pe aceştia în măsură, a nu se ferì, în tranzacţiunile lor de teama fraudei celei mai frecuente şi mai uzitate, în civil, ca şi în comercial conivenţa între soţ şi soţie.

Considerând că dacă este constant că dovada contrarie se poate face de către soţie prin orice mijloace de probaţiune admise de lege, în ce priveşte însă existenţa şi calitatea acestei probe trebuie să fie de natură a face deplin convingerea judecătorului de fond şi că atare nu este suficient a se face dovada pur şi simplu că femeia a avut o profesiune lucrativă după urma căreia ar fi putut realizà un câştig ci să facă deplină convingere în cauză, că femeia falitului a avut posibilitatea a câştigà în raport cu valoarea bunurilor intrate în patrimoniul său; ori, în speţă, se face dovada pertinentă cu acte şi prezumpţiuni puternice trase din circumstanţele de fapt, că, cel puţin, până la Decemvrie 1922, pârîta Cerna Kivu Ghinsberg a cumpărat imobile în valoare de 1.100.000 lei şi nu a vândut până atunci decât un singur imobil în valoare de 60.000 lei, din care preţ nu a incassat decât 30.000 lei, după ce începuse în 1905, în Bârlad un comerţ modest cu suma de 800 lei capital, şi radiază firma sa până în 1911 de două ori.

Că împrejurarea după care în urmă după 1922, Cerna K. Ghinsberg are posibilitatea de a câştigà prin cumpărări şi revânzări de imobile, nu schimbă întru nimic situaţiunea, întrucât şi dacă în urmă femeia a avut posibilitatea de a

---

toate drepturile reale concedate de exproprietarul.

Planiol, ed. I la No. 1362 spune: «*Si la condition résolutoire* se réalise, le contrat tombe et avec lui tous les effets qu'il avait produits». Acelaş lucru pentru rezoluţia pronunţată de judecată pe baza clauzei rezolutorie tacită No. 1376: «La résolution prononcée par le jugement rétroagit quand elle est acquise et ses effets remontent même au delà du jour de la demande: le contrat disparait même par le passé comme par l'effet d'une condition resolutoire».

Relativ la consecinţele anulărei sau rezoluţiunei găsim următoarele sub No. 1337, Application aux tiers. «La rétroactivité attachée à l'annulation la fait rejaillir contre les tiers, toutes les fois qui le contrat a en pour objet la translation d'un droit de propriété ou d'un autre droit réel. L'acquereur étant réputé n'avoir jamais acquis, tous ceux a qui il a lui-même transporté son droit, ou qui ont acquis de son chef, par contrat ou antrement un droit quelconques sur la chose, en sont eux-même depouillés. C'est la consequence de la rétroactivité, quelle que soit la cause de dissolution, annulation ou résolution: resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis.

In volumul I, § 3 *De la propriété resoluble* No. 1053, Planiol, se ocupă de asemenea de efectele rezoluţiunei faţă de terţi şi spune: să presupunem că proprietarul a cărui drept este rezolubil a făcut asupra imobilului acte de dispoziţie: vânzări, constituiri de ipoteci de servituţi, etc. în timpul când condiţia erà pendinte. Dacă condiţiunea care trebuie să aducă rezoluţiunea se împlineşte, rezoluţiunea operând contra proprietarului, efectele ce se produc şi contra terţilor cărora le-a concedat drepturi asupra imobilului (sub achizitori, creditori ipotecari, etc.).

Toate aceste persoane pierd dreptul lor pe cale de consecinţă când dreptul autorului lor este reziliat. Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis.

Aubry et Rau t. III § 292 nota 16, arată că ipotecile se sting şi prin rezoluţiunea restitul banii împrumutaţi sau donaţi de bărbat, ceeace nu se dovedeşte în speţă, încă dreptul falimentar spre deosebire de dreptul civil nu menţine pe femeia falitului proprietara bunurilor cumpărate în acest mod, căci tocmai aceasta constitue prezumpţiunea muciană înscrisă în art. 792 cod. com.

Că apărarea după care pârita invoacă titlurile sale autentice, acte de cumpărare, act de ipotecă făcut de dânsa în numele său, tranzacţie şi contract de întreprindere de construcţie, este neserioasă întrucât tocmai aceste acte simulate se atacă prin prezumpţiunea muciană din art. 792 cod. com. care este înscris tocmai pentru a preveni asemenea acte simulate în dauna şi cu fraudarea creditorilor.

Că, tot astfel nu se poate luà în considerare nici obiecţiunea că Cerna Kivu Ghinsberg cumpără imobile şi realiză sumele necesare acestor cumpărări, într'o perioadă în care soţul său nu erà comerciant, fiind în stare de faliment, întrucât din moment ce instanţa constată pe de o parte că Cerna Kivu Ghinsberg în fapt, nu a putut cumpărà cu banii săi imobilele azi în aparenţă proprietatea sa; că pe de altă parte, că astăzi Kivu Ghinsberg este comerciant în stare de faliment, şi erà comerciant falit şi în timpul în care soţia sa exercità comerţul, este inutil a se discutà în drept această obiecţiune, când ştiut este că tot patrimoniul falitului nereabilitat este gajul creditorilor săi şi când în fapt cele mai importante achiziţiuni de imobile din partea pâritei s'au făcut în perioada când Kivu Ghinsberg îşi înscrisese firma sa de comerciant în Galaţi, fără a mai discutà prezumpţiunea, atât de concludent dedusă, că soţia servea soţului său, în exercitarea comerţului din Bârlad, de «prête nom».

Că, în consecinţă întrucât soţia falitului Kivu Ghinsberg, Cerna Kivu Ghinsberg nu a făcut dovada pertinentă că imobilele revendicate în baza art. 792 c. com. de judecătorul sindic au fost cumpărate cu banii săi, Tribunalul urmează a aplicà prezumpţiunea stabilită de acest articol de lege şi a constatà că imobilele situate în Galaţi, str. Justiţiei colţ cu Cuza Vodă şi Huşi str. Ştefan cel Mare No. 34 sunt cumpărate de soţie cu banii soţului şi a decide că ele să fie întrunite la masa falimentului.

Considerând că în baza unor acte astfel declarate simulate, prin efectul art. 792 cod. com. soţia a instituit ipoteca despre care tratează actul autentificat de Trib. Covurlui S. I la No. 1802/924 către firma Alfred Kay et Co. din Anglia.

Considerând că această ipotecă fiind instituită de un *non dominus*, urmează a se anulà, ca o consecinţă a aplicărei art. 792 c. com. pe baza principiului «resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis» întrucât nimeni nu poate transmite altei persoane mai multe drepturi decât el însuş are.

Considerând că în adevăr art. 1746 cod. civ. proclamă că ipoteca este un drept real asupra imobilelor afectate la plata unei obligaţiuni şi că acest drept se conservă asupra imobilelor în orice mâini va trece.

Că totuş ipoteca stabilită pe cale convenţională este rezultatul unui acord de voinţe, a unui contract, care se guvernează, cât priveşte convenţiunea în sine, după toate normele obligaţiunilor şi contractelor în genere şi atunci când un astfel de drept real a fost născut dintr'o convenţiune *caducă* şi instituit de o persoană care nu aveà calitate, el nu are fiinţă, întrucât cauza lui *generatoare* a căzut.

Că dealtminteri în dreptul pur este inadmisibil un drept direct asupra unui bun, dreptul real nefiind altceva decât consecinţa unor drepturi personale afectate şi raportate la bunuri.

Considerând că nici din art. 727 cod. com. nu se poate trage nici o concluziune în favoarea valabilităţei ipotecei instituite de Cerna Kivu Ghinsberg asupra imobilului din Galaţi str. Justiţiei colţ Cuza Vodă şi în favoarea firmei Kay & Co. din Manchester, pentru motivul că disp. acestui art. se aplică actelor făcute de falit în perioada suspectă; iar nu actelor făcute de un *non dominus* care se vede evins în însuş suportul juridic al dreptului său, titlul lui de proprietate.

Că în speţă nu se poate ţine în seamă nici buna credinţă a creditorului ipotecar, deoarece dacă ar fi a se extinde prin analogie teoria eredelui aparent, lipseşte acestui creditor de bună credinţă principala condiţiune: diligenţa, care prezumă o eroare obişnuită *(eror comunis)*; căci ce diligenţă a pus numitul creditor când însuş recunoaşte prin chiar constituirea actului său de ipotecă, că aveà cunoştinţă de situaţiunea precară a lui Kivu Ghinsberg, întrucât ori de câte ori un creditor recurge în comerţ la o siguranţă reală, el recunoaşte implicit, că debitorul său nu este solvabil, căci adevăratul şi singurul credit comercial, îl constitue creditul chirografar şi în cazuri şi mai fericite creditul pe cuvânt; şi când creditorul este ţinut a cunoaşte prezum-

---

dreptului de proprietate a acelui care a constituit privilegiul sau ipoteca. Alexandresco, vol. X, pag. 704 și urm. ne învață acelaș lucru și dă următoarele exemple: rezolvirea vânzărei pentru neplata prețului aduce desființarea ipotecei constituită de cumpărător; ipoteca constituită de donatar este desființată prin rezolvarea donațiunei pentru neexecutare de sarcini, survenire de copii; ipoteca constituită în timpul indiviziunei de către un comoștenitor asupra unui imobil indiviz cade când prin efectul împărțelei imobilul nu cade în lotul constituitorului ipotecei.

Jurisprudența italiană a făcut aplicarea acestor principii necontestate cu privire la art. 782 (792 român). Ingarano No. 9: Prezumpțiunea stabilită de art. 782 operează și contra terților cari au câștigat drepturi asupra bunurilor dobândite de femeie (prin înscrierea unei ipoteci). No. 12: După art. 782 bunurile cumpărate de femeia comerciantului — dacă nu se justifică proveniența banilor — se presupune că aparțin soțului, și *prin urmare e nulă înstrăinarea făcută de soție*, ca fiind făcută a non domino, puțin importă dacă cumpărătorul erà de bună credință.

Creditorul ipotecar nu contestă toate aceste principii necontestate dar susține, că ipoteca în orice caz este opozabilă masei credale pentru următoarele motive: erà de bună credință în momentul constituirei ipotecei; ipoteca a fost constituită pentru garantarea unei datorii a soțului.

Răspundem: 1. In materie de faliment buna credință este în funcțiune de cunoașterea sau ignorarea stărei de încetare de plăți. Or, ipoteca se constitue la 16 Aprilie 1924 la o dată când Kivu Ghinsberg aveà numeroase efecte protestate și după data de 16 Ianuarie 1924 fixată definitiv de Curtea de Apel S. II ca epocă a încetărei plăților prin decizia No. 91/926, date care nu au fost contestate în instanță și se pot controlà în dosarul falimentului.

2. Dacă se invoacă buna credință dintr'un alt punct de vedere adică, că creditorul ipotecar nu puteà bănuì că bunul ipotecat nu erà cumpărat de femeie cu banii proprii, încercarea e zadarnică; în adevăr este în afară de orice discuțiune că rezoluțiunea dreptului de proprietate a celui ce a constituit vreun drept real asupra imobilului, aduce pe cale de consecință pierderea acestui drept, indiferent dacă terțul beneficiar al acestui drept real erà sau nu de bună credință. Dar credem mai mult că oricine a tratat cu femeia unui comerciant nu poate invocà buna credință susținând că a ignorat că dreptul de proprietate al femeii erà afectat de condițiunea rezolutorie derivând din prezumpțiunea stabilită de art. 782 c. com.

3. Faptul că ipoteca este constituită pentru garantarea unei datorii a falitului nu are deasemenea importanță. Ipoteca a fost constituită de soție ca proprietară nu de soț și dreptul ei de proprietate căzând în baza prezumpțiunei cade și ipoteca.

Dealtminteri dacă imobilul ar fi fost cumpărat pe numele falitului cum trebuià și dacă ipoteca ar fi fost constituită de falit încă ar fi nulă ca fiind făcută în perioada suspectă.

Pentru toate aceste motive, rugăm onor Tribunal, să binevoească a admite în întregime acțiunea noastră, a constatà că ipoteca intervenientei nu mai are ființă ș ţiunea din art. 792 cod. com. înscrisă în favoarea sa, este inadmisibil în drept a pretinde că a fost indus în eroare, de actele autentice prezentate de soţia falitului, care nu aveà act dotal decât pentru 2000 lei, bani şi aceea pierduţi în primul comerţ al soţului.

Considerând că deasemenea urmează a se înlătură şi obiecţiunea firmei Kay et Co. după care ipoteca ar rămâne validă, pentrucă prin ea se garantează datoriile comerciale ale soţului, căci dacă este vorba de o cauţiune a soţiei, pentru soţ, înscrisă în actul de ipotecă, această cauţiune cade odată cu actul de ipotecă, prin care un *non dominus* institue un drept real asupra unui imobil, care, în drept, nu-i aparţine şi care persoană nu puteà institui şi transmite un drept sau măcar un desmembrământ de drept, pe care nu-l aveà.

Că, deci, principiul «resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis» îşi are aplicaţiunea în perfectă regulă de drept, asupra ipotecei instituită de Cerna Kivu Ghinsberg asupra imobilului situat în Galaţi str. Justiţiei colţ Cuza Vodă ca instituită de propriatră în baza unui act *simulat* şi în consecinţă Tribunalul urmează a decide că imobilul din Galaţi str. Justiţiei colţ Cuza Vodă aparţine masei credale, purgat şi liber de orice sarcină.

Pentru aceste motive, redactate de d-l D. Iancovescu, Preşedinte, admite acţiunea.

Preşedenţia d-lui **Dan Iancovescu** Prezident care a redactat şi sentinţa. Avocaţi d-nii: **Th. Missir** p. reclamant; **V. Poltzer** şi **G. Caranfil** p. pârită; **G. Petrescu-Dâmboviţa** p. intervenient.

TRIB. DOLJ S. III, 17 Sept. 1929

SUPRALICITARE — INCIDENT RIDICAT DE DEBITOR, PENTRU ANULAREA URMĂRIREI PE MOTIV CĂ IMOBILUL URMĂRIT ESTE RURAL. RESPINGEREA INCIDENTULUI CA TARDIV ŞI NEDOVEDIT IN FAPT. (1) şi (2)

Conform art. 549 şi 550 pr. civ. rolul Tribunalului în ziua de supralicitare, este imperativ limitat numai în a adjudecà definitiv bunurile urmărite, asupra primului adjudecatar sau acelui ce va oferi cu cel puţin 10% mai mult decât preţul oferit de către acesta şi această lucrare, trebuià să se facă neapărat în aceà zi, iar nu mai târziu, căci dela această dată, conform art. 551 pr. civ. începe termenul pentru adjudecatar a depune preţul, altminteri indirect s'ar prelungi termenul de depunerea preţului, ceeace nu este permis judecătorului.

Pentru a evità străgănările şi a încurajà prezentarea concurenţilor la licitaţiile publice, legiuitorul prin art. 528 a prevăzut că orice opoziţie atât scrisă cât şi verbală să nu poată fi făcută decât înaintea zilei pentru adjudecare, iar art. 529 pr. civ. impune categoric tribunalelor urmăritoare a se pronunţà asupra tuturor contestaţiunilor, de orice natură, deci şi asupra acelora cari privesc ordinea publică, numai înaintea zilei fixată pentru adjudecarea provizorie şi aceasta rezultă nu numai din texte, dar şi din intenţia legiuitorului, clar exprimată în expunerea de motive ce a însoţit legea de procedură civilă din 1900.

Jurnalul de adjudecare provizorie constitue o adevărată hotărîre între părţi, ce nu se mai poate reformà de instanţa ce a pronunţat aceà hotărîre chiar pentru motive de ordine publică cum ar fi insesizabilitatea imobilelor urmărite pentru dotalitate sau ruralitate, căci art. 529 pr. civ., care prescrie a se opune chiar nulităţile de fond înaintea zilei pentru adjudecarea provizorie, aduce forţat această consecinţă că nulităţile propuse la altă epocă, decât cea fixată, nu influenţează nici asupra cursului, nici asupra rezultatului urmărirei, debitorii urmăriţi pe bază de titlu nul neavând dreptul decât a cere daune interese urmăritorului fără titlu şi nicidecum anularea vânzărei căci altfel s'ar prejudicià terţii interesaţi în vânzarea efectuată, nici chiar dacă pe cale principală ar fi reuşit să anuleze titlul pe baza căruia s'a făcut urmărirea.

Doctrina şi jurisprudenţa nu face din caracterul insesizabilităţei imobilului pentru dotalitate, o nulitate de ordine publică, superioară celei care a dat naştere formelor procedurei imobiliare silite şi deci dacă cel interesat nu a făcut în termen contestaţie, dreptul său este căzut şi vânzarea silită i se poate opune (art. 525, 526 al. 3, 529, 530, 549, 550, 551 pr. civilă).

TRIBUNALUL (în majoritate): In urma deliberaţiunilor ce au avut loc a pronunţat următoarele:

Asupra incidentului ridicat de debitorul urmărit, care are de obiect de a se anulà adjudecarea provizorie şi scoaterea de sub urmărire a imobilelor dela No. 1 până la No. 7 inclusiv din actul de ipotecă autentificat la No. 4130.926 de Tribunalul Dolj, S. III pe motiv că aceste imobile fiind rurale nu se pot urmări şi vinde silit conform legei circulaţiei bunurilor din 1929.

Având în vedere că ridicarea acestui incident, nu s'a făcut în tot cursul timpului, scurs dela punerea

---

a respinge ca nefondată intervenţia firmei Alfred Kay & Co. cu cheltueli de judecată. (Rezumat de concluziuni din partea judelui sindic).

(1) Publicăm mai jos şi opinia separată a minorităţii:

Subsemnatul sunt de opinie a se admite incidentul ridicat de debitor, prin care se cere în principal: a se constatà că pământul ce se urmăreşte fiind rural, nu poate fi vândut silit, şi în subsidiar: în caz de dubiu asupra ruralităţei pământului urmărit, să completeze actele dela dosar cu un certificat dela însăş autoritatea superioară ce deţine tabelele de împroprietăriri, pentru următoarele consideraţiuni:

Că incidentul este fondat rezultă din două texte de lege precise.

1. Prin art. 4 al. 1 «legea pentru înstrăinarea loturilor de împroprietărire» din 13 Martie 1925, permiteà ipotecarea lor numai către anumite instituţiuni şi loveà prin art. 3 al. 3 — cu nulitatea absolută orice nerespectare a dispoziţiunilor ei.

2. Prin art. 9 al. 2, noua «lege pentru circulaţiunea bunurilor» se declară că «ipotecile constituite anterior promulgărei acestei legi către instituţiunile particulare şi neautorizate prin legi speciale rămân simple creanţe chirografare».

In speţă creditorul ipotecar fiind un simplu particular, iar actul deci împrumut garantat cu ipotecă ce se execută azi fiind încheiat la 20 Octomvrie 1926, sub imperiul acestor legi, incontestabil că incidentul este fondat, că nu se mai poate procede înainte la urmărire.

Dar se aduce de creditor o obiecţiune principală, că acest incident este tardiv, art. 525 pr. civ. cerând un anumit termen pentru facerea unei contestaţii sau ridicarea unui incident şi că în orişice caz în ziua fixată pentru supralicitare, Tribunalul este chemat să facă pur şi simplu, numai o nouă licitare a bunului urmărit.

Considerând, într'adevăr, că art. 525 pr. civ. cere ca orişice opoziţiune din partea fie a debitorului, fie a creditorului, fie chiar a celor de al treilea, în scopul de a se anulà urmărirea, sau pentru revendicarea sau păstrarea unui drept de proprietate sau oricărui alt drept asupra nemişcătoarelor, trebuieşte făcută cu cel puţin douăzeci zile înainte de adjudecarea provizorie sau pentru nulitatea actelor de procedură sau chiar până în ziua aceasta.

Considerând că fundamentul juridic al acestei dispoziţiuni este acelaş cu al tuturor dispoziţiunilor din legile noastre prin care se fixează anumite limite pentru exercitarea unui drept, şi anume este puternica prezumpţiune, că nu se exercită dreptul în termenul defipt de lege, pentrucă s'a renunţat la el.

Ori în speţă incidentul ridicat are la bază, două texte de lege de ordine publică, deoarece ele împreună cu celelalte din legea întreagă din care fac parte, privind transmisiunea loturilor de împroprietărire, organizarea proprietăţei rurale, interesează direct economia generală a ţărei, şi asupra acestui punct nu există îndoială.

Dealtfel însă legiuitorul care le-a edictat, loveşte cu nulitate absolută — art. 3 al. 3 al «legei pentru înstrăinarea loturilor de împroprietărire» din 1925 şi art. 6 din «legea circulaţiei bunurilor» din 1929 —

actului de ipotecă în executare, şi nici cu ocazia adjudecărei provizorie.

Considerând că din moment ce adjudecarea provizorie s'a făcut, vânzarea este perfectă între părţi şi adjudecatar, fiind supusă numai condiţiunei rezolutorii, ca în timp de 8 zile şi în ziua de supralicitare, să nu ofere cineva un preţ cu 10% mai mare decât cel oferit de primul adjudecatar. (Cas. II, 28 Februarie 1892).

Considerând că în conformitate cu art. 549 şi 550 din pr. civ. rolul Tribunalului, în ziua de supralicitare, este imperativ limitat numai în a adjudecà definitiv bunurile urmărite, asupra primului adjudecatar sau asupra celui ce va oferì cu cel puţin 10% mai mult decât preţul oferit de către acesta, şi această lucrare, trebuie să se facă neapărat în aceà zi, iar nu mai târziu, căci dela această dată conform art. 551 pr. civ. începe termenul pentru adjudecatar, a depune preţul, altminteri, indirect s'ar prelungì termenul de depunerea preţului ceeace nu este permis judecătorului (Nenoveanu *Pr. Civilă*, pag. 683; Luca ed. I, pag. 410 şi 411; Cas. II, 507 din 25 Noemvrie 1902).

Considerând că prin argumentare «a contrario» a dispoziţiunilor art. 526 al. 3 din pr. civ. rezultă că Tribunalul nu are posibilitatea a amânà supralicitarea, care de drept trebuie făcută în termen de 8 zile dela ziua în care s'a făcut adjudecarea provizorie şi de sigur acest termen fatal a fost prevăzut de legiuitor pentru a curmà cu toate străgănările ce sunt posibile până în ziua adjudecărei provizorie (Chebapci pr. civ. tom. 3, pag. 236; Cas. S. II, decizia 12 din 24 Ianuarie 1899) *Bul.* 1899, pag. 208; Cas. S. I, decizia 205 din 10 Iunie 1887, *Bul.* 1887, pag. 523, Luca, pag. 504, 505, Bellot, pag 287; Cas. II din 12 Noemvrie 1884, *Bul.* pag. 948).

Că în acest scop pentru a evità străgănările şi a încurajà prezentarea concurenţilor la licitaţie publică, legiuitorul prin art. 525 pr. civ. a prevăzut că orice opoziţie atât scrisă cât şi verbală, să nu poată fi făcută decât înaintea zilei pentru adjudecare sau cel mai târziu în ziua de adjudecare, iar art. 529 pr. civilă impune categoric Tribunalelor urmăritoare a se pronunţà asupra tuturor contestaţiunilor, de orice natură, deci şi acelora cari privesc ordinea publică, numai înaintea zilei pentru adjudecarea provizorie şi aceasta rezultă nu numai din texte, dar şi din intenţia legiuitorului clar exprimate în expunerea de motive ce a însoţit legea de procedură civilă din 1900, care zice: «Aceste contestaţii fondate sau nu aveau darul de a provocà mai totdeauna o amânare a licitaţiunei; ca să pun capăt acestei proceduri am adăugat la art. 525 proc. civilă, că aceste contestaţii nu vor puteà fi făcute decât în cel puţin douăzeci de zile înainte de ziua fixată pentru adjudecarea provizorie, cu modul acesta, judecata va aveà timpul trebuincios să dea hotărîrea sa înaintea vânzărei, dând prin aceasta o mai mare siguranţă creditorului, şi totodată am tăiat discuţia dacă se mai poate face contestaţie la vânzarea în cont, în sensul că nu se mai poate face contestaţie decât o singură dată şi adică înainte de adjudecarea provizorie, astfel nu se poate

---

orice înstrăinări sau învoieli făcute fără respectarea lor.

Considerând că «nu se poate derogà prin convenţiuni sau dispoziţiuni particulare la legile care interesează ordinea publică şi bunurile moravuri», declară art. 5 cod. civil şi renunţarea este o astfel de dispoziţiune particulară.

Că din această cauză nulitatea unui act făcut cu călcarea normelor legilor de ordine publică poate fi invocată de orice parte interesată chiar din oficiu de Tribunal, pe orice cale de atac şi în orice stare a procesului, chiar direct înaintea Inaltei Curţi de Casaţie. (Cas. 2 din 11/V 1904; Cas. I din 1/VI/904 în Dan, procedura civilă art. 525, nota 41 şi *C.Jud.* 49/904; nota d-lui N. Georgean în ***Pand. Rom.*** 1925, 3, pag. 69; Cas. decizia publicată în *Jur.* ***Rom.*** 218/928; Trib. R. Sărat din 13 Decemvrie 1928 cu nota d-lui Const. Zotta în ***Pand. Rom.*** 1929, 3, pag. 8).

Având în vedere că supralicitarea nu-i decât un stadiu al urmărirei silite, o a doua licitare a bunului urmărit, reglementată de codul nostru de procedură civilă prin Cap. secţiunea IX «licitarea şi adjudecarea bunurilor nemişcătoare urmărite».

Că nicăieri în acest capitol nu se circumscrie atribuţiunile instanţei de supralicitare, care dealtfel are aceeaş compunere ca la prima vânzare numai la faptul automat al adjudecărei definitive cu sau fără o nouă licitaţie, după cum se prezintă sau nu supralicitatori.

Şi aceasta este cu atât mai adevărat cu cât este constant că se pot ridicà şi în această instanţă, opoziţiuni privitoare fie la un drept fie la un act de procedură dacă acest drept s'a născut, sau actul de procedură s'a întocmit, în intervalul dela prima până la a doua licitare.

Că astfel nulitatea rezultată din nerespectarea dispoziţiunilor legei, pentru înstrăinarea loturilor date după vreo lege de împroprietărire putând fi invocată direct înaintea Inaltei Curţi, cu atât mai mult va putea fi ridicată şi înaintea instanţei de supralicitare, procesul fiind încă în curs, nefiind intervenită vreo hotărîre definitivă şi mai ales nici un text neopunându-se.

Pentru toate aceste consideraţiuni sunt de opiniune a se admite subsidiarul incidentului şi a se obligà debitorul să aducă un certificat dela autoritatea superioară ce deţine tabelele de împroprietărire în completarea actelor depuse azi în instanţă şi anume a certificatului liberat de primăria comunei Galiciuica Dolj sub No. 2033/929 şi a «relaţiei» dată de ing. hotarnic Th. Duma cu ocazia împărţirei loturilor din moşia satului Galiciuica, cumpărată după legea vânzărei bunurilor Statului din 1883.

(ss) ***I. C. Palada.***

(2) Chestiunea contestaţiunilor contra vânzărilor silite imobiliare, a fost şi este cea mai dificilă materie din întreaga condică de procedură civilă, şi este regretabil că, cu toată buna voinţă a legiuitorului din 1900, de a aduce mai multă lumină în această materie, nu a reuşit decât în mică parte, rămânând încă multe puncte întunecoase.

Una din aceste chestiuni nelămurite, este şi cea rezolvată mai sus, de Tribunalul Dolj S. III, care în majoritate s'a pronunţat că în ziua de supralicitare nu se mai poate admite nici un fel de contestaţiune din partea debitorului urmărit, chiar dacă aceà contestaţiune s'ar bazà pe un motiv de ordine publică, care însă nu s'a ridicat nici verbal nici inscris înainte de a se face adjudecarea provizorie, şi care necesită o deosebită examinare a elementelor de fapt.

Minoritatea se pronunţă contrariu, neglijând probabil faptul, că inalienabilitatea pământurilor rurale, ne mai fiind azi de ordine constituţională, nu poate trece înaintea dispoziţiunilor de procedură civilă, care regulează siguranţa şi regularitatea vânzărilor publice, — privind astfel în aceeaş măsură ordinea şi interesul public, şi uitând că jurisprudenţa dacă a admis, că se poate ridicà chiar direct înaintea Curţei de Casaţie, chestiunea care interesează ordinea publică — chestiune mai mult de procedură decât de fond — a limitat însă acest drept, numai la cazul când incidentul ridicat nu reclamă o examinare a elementelor de fapt; şi deci în speţa judecată de Tribunalul Dolj fiind nevoe de o amplă verificare a faptelor alegate, nici Tribunalul în ziua de supralicitare, nici Casaţia în recurs, nu ar mai putea face aceà verificare, şi admite contestaţia neridicată în termenul prevăzut de lege.

Minoritatea Tribunalului, mai invoacă în sprijinul părerei sale jurisprudenţa Casaţiei S. II din 11 Mai 1904 (*C. Judiciar* 49/904; Dan, jurispr. 41 sub art. 525) dar această jurisprudenţă nu răstoarnă ci confirmă părerea majorităţei Tribunalului: căci aceà jurisprudenţă spune că incidentul de a scoate un pământ rural de sub urmărire poate fi ridicat chiar în ziua adjudecărei provizorie nu numai cu 20 zile înainte de aceà zi, cum cere art. 525 pr. civ., dar nu spune că aceste incidente care, interesează ordinea publică, se pot ridicà şi în ziua fixată pentru supralicitare.

Aceeaş părere a susţinut-o şi Tribunalul Dolj, în hotărîrea de mai sus, că: în ziua fixată pentru adjudecarea provizorie se pot ridicà chiar verbal orice incidente, care interesază ordinea publică, dar că, în ziua fixată pentru supralicitare această posibilitate încetează, căci se opune legea de pr. civilă, care interesează ordinea publică, tot atât de mult ca şi legea care reglementează înstrăinarea pământurilor rurale.

Ne surprinde faptul că minoritatea Tribunalului nu a reţinut tot din Dan, jurisprudenţa Casaţiei S. II din 22 Martie 1899, *Bul.* pag. 439 trecută sub art. 549 No. 20, care prevede că: «In urma adjuinvocă nulitatea actelor de procedură relative la adjudecarea provizorie în ziua de supralicitare.» (N. Luca, ed. I, p. 399).

Considerând că nici un text de lege nu prevede ca debitorul urmărit, să poată face contestaţiune şi în ziua de supralicitare, că din contră, din textele precitate rezultă destul de clar că intenţia legiuitorului a fost de a nu mai admite astfel de discuţiuni şi în ziua de supralicitare.

Că astfel, fiind cererea debitorului chiar bazată pe un motiv de ordine publică — ipotecarea unui pământ rural —, nu mai poate fi dusă înaintea Tribunalului de executare din moment ce nu a fost dusă în timpul dela facerea comandamentului şi până la facerea adjudecărei provizorie, (Cas. II, decizia 496 din 25 Noemvrie 1902).

Considerând că deşi jurisprudenţa admite că contestaţiile bazate pe motive de ordine publică, se pot face şi verbal şi chiar în ziua adjudecărei provizorie, nici o jurisprudenţă nu cunoaştem care să fi admis că astfel de contestaţii să poată fi admise şi în ziua fixată pentru supralicitare, aceasta pentru bunul motiv că în această zi rolul Tribunalului am văzut că este imperios limitată, iar art. 529 pr. civ. prevede că asupra contestaţiilor de orice natură, chiar de ordine publică — Tribunalul nu se mai poate pronunţà decât înainte de facerea adjudecărei provizorie, (Cas. II, decizia 84/22 Martie 1899; *Buletin*, pag. 439; Dan, jurisprudenţa 20 sub art. 549 pr. civ.).

Cu atât mai mult că jurnalul de adjudecare provizorie constitue o adevărată hotărîre, mai ales când a statuat cum este cazul în speţă şi asupra diferitelor contestaţiuni ce s'au ridicat contra adjudecărei ce nu se mai poate reformà de instanţa care a pronunţat aceà hotărîre, chiar pentru motive de ordine publică, cum ar fi insesizabilitatea imobilelor urmărite pentru motiv de dotalitate sau ruralitate (Garsonnet, tom. 5, pag. 52 No. 432 şi pag. 295 No. 564, Luca, tom. 1, pag. 420) căci art. 529 pr. civ. care prescrie a se opune chiar nulităţile de fond înaintea zilei pentru adjudecarea provizorie, aduce forţat această consecinţă că nulităţile propuse la altă epocă, decât cea fixată, nu influenţează nici asupra cursului nici asupra rezultatului urmărirei, debitorii urmăriţi pe bază de titlu nul neavând dreptul decât a cere daune interese urmăritorului fără titlu şi nicidecum anularea vânzărei, căci altfel s'ar prejudicià terţii interesaţi în vânzarea efectuată, nici chiar dacă pe calea principală ar fi reuşit să anuleze titlul pe baza căruia s'a făcut urmărirea. (Garsonnet, tom. 5, pag. 307, 311, 570, 574; Chebapci, tom. 3, pag. 239 şi pag. 243 No. 213).

Iar doctrina şi jurisprudenţa franceză nu face din caracterul insesizabilităţei imobilului pentru dotalitate o nulitate de ordine publică, superioară celei care a dat naştere formelor procedurei imobiliare silite şi deci că dacă cel interesat nu a făcut în termen contestaţie, dreptul său este căzut şi vânzarea silită i se poate opune; (Garsonnet, tom. 2 No. 343; Guillouard, tom. 1 v. No. 2090; Luca, ed. I No. 407), şi aceeaş regulă trebuie să admitem la noi în privinţa ruralităţei imobilelor ur-

---

decărei provizorii şi cu ocazia supralicitărei nu se mai admite nici un fel de contestaţie, nici chiar aceà că adjudecatarul provizoriu, devenit în urmă definitiv, nu poate cumpărà imobile rurale».

Ne mai surprinde faptul că minoritatea Tribunalului, afirmă într'un considerent, că nicăieri legea nu circumscrie atribuţiunile Tribunalului, în ziua de supralicitare, când este cert că art. 529, 549 şi 550 pr. civilă, circumscrie acest rol, numai pentru a adjudecà definitiv imobilul urmărit, fie asupra primului adjudecatar, fie asupra acelui care la supralicitare va oferi cu 10% mai mult.

Concedem minorităţei, în cel mai bun caz, că s'ar fi putut ridicà acest incident şi în ziua de supralicitare, dacă însă nulitatea titlului de urmărire, s'ar fi născut după adjudecarea provizorie, dar în speţă nulitatea, actului de ipotecă, fiind preexistentă adjudecărei provizorie, acest incident nu mai poate fi ridicat în ziua de supralicitare din moment ce nu a fost ridicat, atunci când permiteà legea, adică în ziua adjudecărei provizorii.

Mai susţine, minoritatea Tribunalului, că adjudecarea provizorie nefiind o hotărîre definitivă, se poate revenì asupra ei, aceasta este inexact în drept, căci din moment ce s'a făcut adjudecarea provizorie, vânzarea este perfectă între părţi şi adjudecatar, fiind supusă numai condiţiunei rezolutorii ca în timp de 8 zile, şi în ziua de supralicitare, să nu ofere cineva un preţ cu 10% mai mare, decât cel oferit de primul adjudecatar; însăş Inalta Curte face din adjudecatarul provizoriu un cumpărător sub condiţiunea rezolutorie mai sus arătată. (Cas. II, 28 Februarie 1892; Garsonnet, tom. 5, pag. 52 şi 295; Luca, tom. I, pag. 420).

Pentru cei ce îi interesează mai de aproape chestiunea rezolvată de Tribunalul Dolj, asupra imposibilităţei legale de a se mai ridicà contestaţiuni în ziua fixată pentru supralicitare; ne permitem a aduce următoarele extrase din doctrină şi jurisprudenţă:

1. Tribunalul în asemenea cazuri (de supralicitare) nu are să facă altă lucrare decât a constatà lipsa de supralicitare şi a declarà adjudecatar pur şi simplu pe primul adjudecatar — această lucrare trebuie să se facă neapărat în aceà zi, însă nu mai târziu.

Acesta e momentul de când începe termenul pentru adjudecatar de a depune preţul, altminteri indirect s'ar prelungì termenile de depunerea preţului, ceeace nu este permis judecătorului (Săndulescu-Nănoveanu, Pr. civ., pag. 683).

2. Atât textul cât şi spiritul legei, făcând din termenul supralicitărei un termen în interesul ordinei publice, el nu este dar susceptibil de a fi scurtat sau lungit. (Luca, Pr. civ., ed. I-a, pag. 503 şi ed. II-a, pag. 174). Termenul de opt zile pentru facerea supralicitărei este fatal, nu se poate prelungì sau scurtà.

Nu-i permis judecătorului să schimbe acest termen, chiar lungindu-l sub pretext că face un bine nevoiaşului de debitor. (Luca, ed. I-a, pag. 504—505; Bellot, pag. 287).

In practica Tribunalelor noastre, însă se dă termene pentru supralicitare şi mai mari de 8 zile, iar Inalta Curte de Casaţie admite această procedare, care, după textul art. 546 pr. civ. pare a nu fi intrat în intenţia legiuitorului. (Cas. II, 9 Februarie 1900).

3. Adjudecarea provizorie este o hotărîre judecătorească — mai ales când a statuat şi asupra diferitelor contestaţiuni ce s'au ridicat contra adjudecărei provizorii (Garsonnet, tom. V, pag. 52 No. 432) iar la pag. 295 No. 564, din acelaş volum. Garsonnet supune la aceleaşi regule de procedură, mijloacele de nulitate de formă ca şi cele de fond ca: insezizabilitatea şi dotalitatea imobilelor urmărite, citând în nota 10 dela pagina de mai sus mai mulţi autori şi jurisprudenţe, cari sunt de aceeaş părere.

4. Nu mai este nici o controversă însă, că aceste nulităţi, nu se mai pot propune odată ce adjudecarea provizorie a avut loc; adjudecarea provizorie pune capăt vânzărei şi ca atare, nulităţile se consideră acoperite; nu se mai pot invocà, decât nulităţile anterioare imediat, supralicitărei şi vânzărei în cont. (Luca, ed. I-a, pag. 410).

5. Din combinaţiunile art. 506, 525, 527, 529 pr. civ. rezultă că atât mijloacele de nulitate trase din fondul dreptului, cât şi cele trase din neobservarea formelor de procedură, trebuie propuse până la adjudecare, înainte de efectuarea căreia, ele, trebuiesc să fie rezolvate de Tribunal. Tot din art. 525 pr. civ. şi urm. rezultă că ambele mijloace de nulităţi trebuiesc introduse prin contestaţiuni scrise şi prezentate Tribunalului înaintea cărora se face urmărirea.

Din art. 506 şi 529 pr. civ. rezultă că îndată ce s'a făcut adjudecarea, nu se mai poate primì vreo contestaţie de orice natură ar fi ea.

Deci la supralicitare — care are loc la 8 zile după adjudecare — nu se mai poate primì nici un soi de contestaţii, asupra urmărirei.

Tot aşà la vânzarea în cont (Chebapci, Pr. civ., tom. III, 236; Cas. II, decizia 12 din 24 Ianuarie 1899, ***Bul.*** 1889, pag. 208 şi Cas. I, decizia 205 din 10 Iunie 1887, ***Bul.*** 1887, pag. 523).

6. Din dispoziţiunile art. 550 pr. civ. rezultă că în ziua fixată pentru supralicitare Tribunalul nu face decât să adjudece definitiv asupra aceluia care va da preţul cel mai mare şi prin urmare cu această ocazie, nu se poate ridicà nici un incident cu privire la neregularitatea procedurei, făcută la adjudecarea provizorie. (Cas. II, decizia 507 din 25 Noemvrie 1902 din pr. civilă de G. T. Ionescu, jurisprudenţa 2 de sub art. 550 citată şi în Luca, ed. I, pag. 411).

7. Din cuprinsul art. 525 rezultă că contestaţia contra urmăririlor silite nu se mai

mărite întrucât insesizabilitatea pământurilor rurale nu mai este de ordine constituţională ci o dispoziţie de lege ordinară, cum este şi legea de procedură civilă care prescrie termenele în care se pot face opoziţiunile la urmăririle imobiliare.

Că astfel fiind, cererea debitorului urmărit de a se anulà adjudecarea provizorie şi a nu se face supralicitaţia imobilului urmărit cată a fi privită ca tardiv făcută şi respinsă ca atare.

In mod cu totul ipotetic, chiar dacă am admite că acest incident privind ordinea publică se poate ridicà şi în ziua fixată pentru adjudecarea provizorie şi în acest caz incidentul cată a fi respins ca nefondat pentru următoarele consideraţiuni:

Având în vedere că în dovedirea faptului, că imobilele ipotecate şi adjudecate provizoriu ar fi rurale debitorul urmărit prezintă certificatul No. 2033 din 13 Septemvrie al primăriei comunei Galiciuica Dolj.

Având în vedere că din actul de ipotecă se vede clar că debitorul la facerea ipotecei nu numai că a afirmat că averea ipotecată nu este rurală dar a prezentat şi certificatul primăriei Ciroiaşi Doljiu No. 1787 din 11 Octomvrie 1926 din care se constată că imobilele ce se ipotecau nu erau rurale.

Că în atare caz Tribunalul găsindu-se în faţa a două certificate care se contrazic nu are nici un motiv a pune mai mult temei pe certificatul cel de al doilea decât pe cel dintâiu.

Din contră, examinând cele două certificate, se vede că numai pe cel dintâiu se poate pune temei: *a)* pentrucă cel dintâiu precizează şi întinderea şi învecinările bucăţilor de pământ din actul de ipotecă, pe când cel de al doilea nu corespunde nici ca întindere şi nici nu arată numărul şi învecinările pământului din actul de ipotecă; *b)* primul certificat arată precis că pământul prevăzut în certificat aparţine debitorului Atanasie M. Popescu, pe când certificatul cel de al doilea că def. Marin Popescu posedă pe teritoriul comunei Buhana Galiciuica 8 ha. pământ rural, în actul de ipotecă sunt 11 ha. iar din moment ce acest din urmă certificat nu arată că pământul def. Marin Popescu este tocmai cel din actul de ipotecă şi apoi nu arată că acest pământ se posedă chiar de către debitorul urmărit, Tribunalul nu este în măsură să vadă că cel de al doilea certificat se referă chiar la pământul ipotecat şi că nu este privitor la alt pământ.

Considerând că în dovedirea incidentului debitorul urmărit a prezentat şi relaţia No. 2 din 9 Aprilie 1885 a inginerului parcelator a loturilor date după legea din anul 1881 din care se vede că lui Marin Popescu tatăl adoptiv al debitorului i s'a dat în primire 12 ha. pământ în 5 tarlale separate.

Considerând că din comparaţia pământului din această relaţiune şi cel din actul de ipotecă se vede că nici numărul de bucăţi de pământ nici învecinările şi nici întinderile acestor bucăţi nu sunt identice decât cu aproximaţie, aşà încât nici pe această relaţie Tribunalul nu poate pune un temeiu serios pentru a decide că pământul adjudecat provizoriu nu este moştenire cum a afir-

---

poate face în termen legal atunci când există o adjudecare dejà efectuată, iar nu şi atunci când asemenea adjudecare s'ar fi desfiinţat şi s'ar considerà ca neexistentă. In caz când un adjudecatar nu plăteşte preţul şi imobilul se scoate în revindere în contul său, adjudecarea se consideră ca reziliată sau ca neexistentă şi numai poate redevenì valabilă decât, dacă în ziua fixată pentru revindere, nimenea nu va da un preţ mai mare, iar dânsul va depune preţul cu procentele lui; prin urmare dacă la ziua fixată — pentru vânzarea în cont — lipseşte falsul adjudecatar, nu mai este posibilă îndeplinirea condiţiunei suspensive, pentruca fosta adjudecare să redevină valabilă şi astfel trebuie să fie considerată ca inexistentă.

Contestaţia ridicată de debitori în aceà zi de vânzare în cont nu poate fi respinsă ca tardivă pe temeiul art. 525, 553 şi 556 pr. civilă. (Cas. II, decizia 466 din 8 Decemvrie 1905, din G. T. Ionescu, jurispr. 77 sub art. 528).

Jurisprudenţa de mai sus, credem că contrazice cu totul intenţia legiuitorului din 1900, căci iată ce zice fostul ministru de justiţie Dissescu în expunerea de motive a nouei legi de procedură: «am adăogat la acest art. 525, că aceste contestaţiuni nu vor putea fi făcute decât cel puţin 20 zile înainte de ziua fixată pentru adjudecare provizorie şi tot deodată am tăiat discuţiunea dacă se mai poate face contestaţie la vânzarea în cont în sensul că nu se mai poate face decât odată şi adică înainte de adjudecarea provizorie. (Procedura civilă, ediţia oficială, pag. 35; Luca, ed. I-a, pag. 399).

Şi dacă aceasta a fost intenţiunea legiuitorului din 1900, de a oprì facerea contestaţiunilor în ziua vânzărilor în cont — când este ştiut, că pentru a ajunge la vânzarea în cont prima vânzare se poate considerà ca reziliată prin nedepunerea preţului, cu atât mai mult aceeaş intenţie trebuieşte atribuită aceluiaş legiuitor de a oprì şi facerea contestaţiunilor în ziua de supralicitare, când este ştiut că în acest din urmă caz, prima vânzare este valabilă şi stă în picioare; aceasta o şi spune expunerea de motive. (Pr. civilă, ed. oficială, pag. 35 al. 4).

8. Cererea de anularea urmărirei pentru motivul că imobilul scos în vânzare ar fi dotal trebuie să facă obiectul unei contestaţii în regulă introdusă la Trib. cu 20 zile înainte de vânzare, conform art. 525 pr. civ. (Cas. II, decizia 496 din 18 Noemvrie 1902; din G. T. Ionescu sub art. 525 No. 15).

De sigur, că în această jurisprudenţă, Casaţia a privit dotalitatea ca o chestiune de ordine publică relativă, pe care o poate invocà numai părţile direct interesate în cauză, iar nu ca o chestiune de ordine publică absolută, cum a privit inalienabilitatea pământurilor rurale, şi a hotărît că cererea de a se scoate de sub urmărire astfel de pământuri, poate fi făcută chiar verbal în ziua vânzărei, adică a adjudecărei provizorii (Cas. I, decizia 292 din Iunie 1904, din G. T. Ionescu sub art. 525 No. 38) nu însă chiar în ziua de supralicitare, căci se opune dispoziţiunile de ordine publică ale art. 529, 549 şi 550 pr. civ. Cas. II din 22 Martie 1892, *Bul.*, pag. 439 din Dan, pr. civilă, jurispr. 20 sub art. 549).

Şi această ultimă jurisprudenţă, este după cum vom vedeà mai jos, aprobată de doctrină cel puţin în cazul când adjudecatarul este chiar creditorul, nu o terţă persoană, căreia nu i se poate imputà nici o culpă, şi faţă de care vânzarea este considerată ca perfectă.

Ceva mai mult, parte din doctrină susţine că debitorul neglijent, nu poate să anuleze nici ordonanţa de adjudecare pe cale principală şi a dobândì restituirea imobilului vândut. (Chebapci, III, p. 239).

O altă chestiune ce vom examinà în această notă este acéà a consecinţelor nulităţei titlului executoriu asupra urmăririi efectuate.

Chestiunea aceasta este foarte importantă pentrucă trecând termenul contestaţiei, este controversată chestiunea, dacă sfărâmând titlul pe cale principală, mai poate aveà consecinţă asupra vânzărei silite, adică dacă se mai poate face contestaţie la executarea ordonanţei de adjudecare sau dacă se mai poate cere anularea acestei ordonanţe pe cale principală. Garsonnet, tom. 4, pag. 437, îi dă debitorului urmărit numai acţiunea în daune, pentrucă creditorul a executat un titlu nul, aceasta potrivit art. 998 c. civ; Glasson, tom. II, pag. 343 merge mai departe şi lasă pe debitor să atace oricând pe calea contestaţiei un titlu nul. (N. Luca, ed. II-a, pag. 134 şi 135).

Jursiprudenţa însă este de acord că ordonanţa de adjudecare nu mai poate fi atacată pentrucă a intervenit o a treia persoană; adjudecatarul, care nu este vinovat cu nimic de neglijenţa debitorului, care nu a făcut contestaţie la timp. (Chebapci, tom. III, pag. 239 şi urm.).

Fără îndoială că nu există motiv de a atacà ordonanţa de adjudecare, însă este drept ca debitorul să atace titlul de nulitate şi în consecinţă să aibă dreptul la daune, afară numai dacă invocarea nulităţei pe calea principală nu este doborâtă prin prescripţie, în care caz, desigur debitorul urmărit, pierde şi dreptul la daune.

Casaţia a hotărît însă că ordonanţa de adjudecare este nulă când adjudecatarul este însuş creditorul urmăritor. (*Bul. Cas.* 1881, pag. 732; Luca, ed. II, pag. 136).

O altă chestiune de drept s'a pus, instanţelor noastre judecătoreşti: este competent Tribunalul de Notariat sesizat printr'o contestaţiune să judece însăş valabilitatea actului ce se execută?

Asupra acestei chestiuni d-l N. Luca în pr. civilă, ed. II-a la pag. 144—146, spune: «Jurisprudenţa noastră se fereşte a privì cu hotărîre această chestiune; Curtea de Apel Bucureşti S. III-a (*Dreptul* 1901, pag. 269) declară competent Tribunalul de mai debitorul la facerea actului şi a dovedit cu certificatul No. 1787 şi cu certificatul No. 1394 din 1926.

Că în atare caz incidentul ridicat cată a fi privit ca neîntemeiat şi în fond şi respins ca atare.

In ceeace priveşte proba cu martori pentru a se completă aceste acte depuse de debitor în dovedirea ruralităţei terenurilor urmărite chiar dacă debitorul ar fi stăruit a face această dovadă, aceasta nu ar puteà fi admisă pentrucă după cum s'a arătat printr'un considerent mai sus, din disp. art. 526 al. 3 din pr. civ. rezultă «per a contrario» că Tribunalul nu are nici o posibilitate legală de a amână supralicitarea, care are fixat de lege un termen fatal în care trebuieşte neapărat făcut. (Chebapci, tom. 3, pr. civ., pag. 236; Cas. S. II, decizia 12 din 24 Ianuarie 1899, *Bul.* 1899, p. 208).

Considerând că pe de altă parte chiar dacă identitatea imobilelor ar fi dovedită, ceeace nu este cazul — oricât ar fi de ordine publică chestiunea neînstrăinărei pământurilor rurale —, tot atât de ordine publică este, că Tribunalul să nu perfecteze escrocheria proiectată de debitor în dauna creditorului şi deci prin această prizmă trebuie privit incidentul ridicat de debitorul urmărit, în ziua fixată pentru supralicitare.

Considerând că este de principiu că cine comite un delict chiar civil, trebuie să-l repare, iar doctrina şi jurisprudenţa admite că ori de câte ori un incapabil de a contractà îşi asunde situaţia servindu-se de acte false cea mai bună reparaţie, ce se poate da părţei contractante de bună credinţă, este de a se respectà actul în atari condiţiuni, şi a se respinge acţiunea în anulare.

Că pentru identitate de motive credem că şi în speţă, trebuie să aplicăm aceleaşi principii moralizatoare şi să respingem incidentul ridicat de debitorul urmărit.

Dar să admitem că aceste principii care se aplică la incapabili nu se aplică şi celor ce ascund calitatea de pământuri rurale ale pământurilor ce ipotechează şi să admitem că ar fi cert că imobilele urmărite ar fi rurale; să examinăm dacă sub raportul ultimei legi pentru regulamentarea circulaţiei pământurilor dobândite prin legile de împroprietărire din Iulie 1929, adjudecarea provizorie a imobilelor se poate anulà astăzi la ziua fixată pentru supralicitare.

Având în vedere că prin adjudecare s'a vândut silit 7 bucăţi de pământ.

Având în vedere că adjudecatarii au oferit un preţ global pentru cele două loturi de bucăţi de pământ.

Considerând că din actul de ipotecă se vede că printre imobilele ipotecate se găseşte un loc de casă cu întinderea şi învecinările prevăzute în actul de ipotecă la litera *g* şi două terenuri plantate cu vie şi fâneţe în suprafaţă de 2 ha. trecute în actul de ipotecă la litera *f*.

Considerând că conform art. 3 din legea precitată, terenurile plantate cu vii şi livadă precum şi locurile de casă până la cel mult un ha. pot fi înstrăinate şi ipotecate fără îndeplinirea nici unei condiţiuni.

Că astfel în baza susmenţionatului text de lege adjudecarea provizorie incontestabil că este valabil

---

notariat să judece actul executoriu, dacă creanţa este certă şi lichidă; Curtea de Apel Bucureşti S. I. (*Dreptul* 1905, p. 338) respinge acţiunea în principal de anularea unui act de ipotecă, pe motiv că acest lucru trebuià cerut înaintea Tribunalului de Notariat cu prilejul executărei. (*Curierul Judiciar* 47 din 1913).

Ce însemnează în art. 530 pr. civ.: «va judecà temeinicia»?

1. Curtea de Casaţie în 1902 (*Bul. Cas.*, pag. 66) lasă la facultatea Tribunalului de urmărire de a judecà şi aprecià în fapt temeinicia contestaţiei.

2. Curtea de Casaţie în 1904 (*Bul. Cas.* 999) decide că a judecà temeinicia însemnează a se pronunţà asupra seriozităţei, neexaminând fiecare act, ci din complexul actelor (adică după impresie).

3. Curtea de Casaţie în 1905 (*Bul. Cas.*, pag. 906 şi 920) zice: nu însemnează a judecà chestiuni de fond dar totuş trebuie să se arate temeiurile pentru care contestaţia nu este serioasă.

Cu toate acestea Inalta Curte în 1908 (*Bul.*, pag. 1657) crede că Tribunalul trebuie să judece simulaţiunea, iar în 1910 (*Bul.*, pag. 1521) crede că a judecà temeinicia însemnează a judecà sumar spre a aprecià seriozitatea contestaţiunei.

Deaci, se vede cât de nehotărîtă este jurisprudenţa chiar a Curţei de Casaţie, asupra chestiunei de mai sus. Obiecţia serioasă contra ideei, că Trib. de Notariat este competent să judece în fond nulitatea sau validitatea actului executoriu, este inovaţia din art. 533 pr. civ. care zice: «când se respinge contestaţia, nu mai e drept de apel» (vezi Trib. Prahova, *Dreptul* 1902, pag. 633).

Argumentele părerei că Trib. de Notariat poate judecà fondul contestaţiei sunt:

1. Legea organică a notariatului din 1859, care zice în art. 6: «contestaţiile se vor judecà de această secţiune» nu este abrogată sau căzută în desuetudine, deci are putere şi judecătorii caută să o aplice.

2. Acest Trib. de Notariat este chemat să autentifice un act, să-l învestească şi să-l execute şi deci să judece şi actul în sine (reprodus din Luca, ed. II-a, pag. 148 şi 149). Tribunalul de Notariat este chemat să judece actele de urmărire şi în acelaş timp şi contestaţiile la înţelesul şi aplicarea dispozitivului hotărîrei, potrivit art. 400 pr. civilă; în cazul nostru dispozitivul este chiar cuprinsul actului (ce se execută).

3. Cu idea, că e în competinţă Notariatul să judece însăş actele în baza cărora se cere executarea, avem o justiţie expeditivă şi cu toate garanţiile de bună justiţie; cu scindarea judecărei fondului şi a executărei; avem străgăneli, dificultăţi juridice mai numeroase şi riscuri mai multe.

Ce anume se opune serios ca Trib. de Notariat să judece în fond valoarea actului?

Inovaţia din art. 533 pr. civilă?

1. Dacă actul este nul, inexistent, nu mai e nevoie de 2 instanţe de judecată. Două instanţe mai ales, sunt trebuincioase pentru limpezirea faptelor.

2. Dacă actul este anulabil, el se prezintă cu un complex de fapte şi analiza lor cerând o cercetare serioasă, 2 instanţe sunt absolut necesare; şi deaceea ar fi rău să lăsăm o parte la judecata numai a unei instanţe, dar în asemenea caz, rămâne la prudenţa părţei să aleagă între calea contestaţiei — care implică pierderea dreptului de apel — sau calea acţiunei principale. Totuş Tribunalul de Notariat este competent să judece şi în cazul de mai sus.

Dar în cazul când se face şi acţiune principală şi contestaţie?

Vom aplicà art. 110 pr. civ. — dela litispendenţă — urmărirea silită va fi suspendată ca o consecinţă fatală a acţiunei în nulitate, precum şi judecarea contestaţiei; art. 530 pr. civ. este perfect aplicabil în această ipoteză.

Când contestaţia priveşte un act care nu este exigibil, sau nu reprezintă o creanţă certă şi lichidă — Tribunalul de Notariat este competent, pentrucă această judecată e în directă legătură cu încuviinţarea titlului executoriu, este o consecinţă a lui (art. 400 pr. civ. Luca, ed. II-a, pag. 151).

3. Dacă contestaţia se bazează pe o cerere prin care însăş proprietatea imobilului urmărit, se revendică, în totul sau în parte Trib. de Notariat va examinà actele şi titlurile pe care se bazează cererea de revendicare.

Inalta Curte zice (*Bul. Cas.* 1903, pag. 103): Tribunalul de Notariat poate să-şi facă convingerea după probele de drept comun poate admite chiar proba cu martori. Care este înţelesul art. 530 pr. civ. că Trib. va amânà vânzarea până când se va judecà definitiv cererea de revendicare? Trib. de Notariat după amânare, va trebuì să judece în fond contestaţia? Sau va aşteptà judecata pe cale principală? Sub imperiul vechei proceduri se admisese că Trib. de Notariat va putea să judece fondul cererei; art. 530 al. 11 prevede cazul când un terţiu are un drept de apărare contra debitorului asupra imobilului urmărit: este desigur acţiunea în revendicare pe calea principală.

Rezumând acest capitol, vom spune că art. 530 pr. civ. priveşte două feluri de contestaţie: una având de obiect nulitatea titlului executoriu fie ca titlu de creanţă fie ca titlu executor făcute de debitor obligat să o facă; şi asupra acestei contestaţii Tribunalul de Notariat dă o sentinţă care dacă rămâne definitivă, produce autoritate de lucru judecat, alta prin care poate fi întemeiată pe o acţiune principală şi care poate da loc la urmărire dar care niciodată nu închide terţiului dreptul de a revendicà pe cale principală imobilul sau dreptul său de proprietate.

In ceeace priveşte nesesizabilitatea bunurilor urmărite, chestiunea este foarte controversată, unii susţin că decăderile pronunţate de lege sunt generale şi absolute şi ca unele ce au de scop simplificarea şi soluţionarea repede a proceselor, consolidând proprietatea, element de orpentru bucăţile de pământ dela literele *f* şi *g* din actul de ipotecă.

Că astfel fiind chiar dacă în mod ipotetic am admite că celelalte bucăţi de pământ fiind rurale, nu s'ar puteà vinde silit, excepţiunea trebuià ridicată cel mai târziu până la ziua de adjudecare provizorie, căci până atunci se puteau scoate de sub urmărire silită imobilele greşit urmărite, aceasta după cum rezultă din art. 530 al. 2 pr. civ.

Căci odată adjudecarea provizorie fiind făcută, Tribunalul se găseşte în imposibilitate de a scindà adjudecarea făcută şi a pune în supralicitare numai imobilele ce se pot urmărì, căci în atare caz nu s'ar puteà determinà preţul necesar pentru începerea supralicitărei conform art. 547 şi 549 pr. civ. şi nici, ce preţ trebuie să mai depună adjudecatarul pentru imobilele urmărite a căror vânzare nu se poate anulà.

Iar a anulà în întregime, întreaga adjudecare provizorie ar însemnà a se violà autoritatea unor astfel de adjudecări care nu pot fi anulate conform art. 550 pr. civ. decât dacă la supralicitare se va oferì un preţ mai mare decât cel oferit de adjudecatarul provizoriu şi ar însemnà, după cum s'a mai arătat, să se mai violeze şi intenţia legiuitorului concretizată în art. 529 şi 530 pr. civ., de a nu mai admite a se judecà incidentele privind nulitatea titlului pe care se face urmărirea decât înaintea adjudecărei provizorie căci odată ce aceasta s'a făcut şi procesul verbal de adjudecare s'a încheiat, Tribunalul nu mai poate revenì decât cu totul excepţional când în ziua fixată de lege pentru supralicitare şi care nu se mai poate amânà se găsesc supralicitatori care să ofere un preţ mai mare. (M. Luca, ed. I, pag. 399; Disescu în expunerea de motive la art. 525 pr. civ.).

Că astfel fiind chiar dacă incidentul de ruralitate al imobilelor adjudecate provizoriu în mod cu totul ipotetic am admite că se poate ridicà şi în ziua fixată pentru supralicitare pentru consideraţiunile de fapt şi de drept mai sus arătate cată a fi privit ca nefondat şi respins ca atare.

Pentru aceste motive redactate de d-l Jude Consilier **N. Nichita** respinge.

TRIB. HOTIN, 23 Martie 1929

BASARABIA. PEDEAPSĂ. LEGI RUSE. MOARTE CIVILĂ. LEGI REPRESIVE ROMÂNE. CONFLICT DE LEGI INTERPROVINCIALE. INCAPACITATE. APLICAREA LEGEI ROMÂNE. (1)

Fiind vorba de un conflict între legea română şi acea rusă, urmează a-l rezolvà în lumina principiilor din dreptul internaţional privat.

Doctrina franceză pentru a stabilì influenţa ce are asupra capacităţei condamnatului, o pedeapsă crimimală în afara ţărei unde a fost pronunţată, face distincţiunea după cum condamnatul a fost lovit de o jurisdicţie străină sau de cea naţională, în prim caz decizând că incapacităţile nu pot aveà efect peste limitele statului unde suveranitatea se exercită în baza principiului că dispoziţiile legei penale teritoriale sunt inspirate de interes general, sunt de ordin internaţional şi străinul care le-a înfrânt, este obligat să sufere consecinţele pe teritoriul unde ele sunt în vigoare, în al doilea caz nerecunoscând incapacităţile străine care ar fi contrarii ordinei publice (vezi manuel de droit interna-

---

dine publică; deci partea care nu a propus nesesizabilitatea, nu poate în urmă să anuleze adjudecarea.

Astfel femeia a cărei bunuri dotale au fost cuprinse în o urmărire imobiliară îndreptată împotriva ei şi a bărbatului, nu poate să facă cererea în distracţiune; ea trebuie să îndrepte o cerere în nulitate în termenul prevăzut de lege spre a face să cază urmărirea asupra bunurilor dotale.

Iar dacă imobilul dotal a fost vândut după o urmărire îndreptată împotriva femeii şi a bărbatului, fără ca excepţiunea de dotalitate să fi fost propusă, nu mai este primită, după adjudecaţiune, să revendice imobilul său împotriva adjudecatarului. (Chepapci, III, pag. 243 şi autorii şi jurisprudenţele citate de el în notele 26—28).

Alţii nu aplică decăderile pronunţate de art. 506, 527 şi 529 pr. civ. la imobilele dotale, considerând că inalienabilitatea este tot atâta în interesul public, ca şi măsurile de decădere pronunţate de procedură civilă (Chepapci, III, pag. 221 şi 244). Garsonnet, tom. V, pag. 311 No. 574, susţine că orice proprietar poate cere distracţiunea imobilului urmărit, adică urmărirea să nu fie opozabilă, să fie suprimată, această acţiune nu aparţine decât proprietarului (terţ), nu aparţine persoanelor care sunt citate ca părţi interesate în instanţa de urmărire, ca debitorul care susţine că imobilul este dotal şi care invoacă dotalitatea imobilului urmărit (a se vedeà autorii citaţi de Garsonnet în notele dela pagina de mai sus).

Doctrina şi jurisprudenţa franceză nu face din caracterul dotalităţei imobilului, o nulitate de ordine publică superioară celei care a dat naştere formelor procedurei vânzărilor imobiliare şi decid că dacă imobilul dotal a fost urmărit, însă femeia nu a făcut în termen contestaţie, dreptul ei este căzut, şi vânzarea i se poate opune (Glasson, tom. II, pag. 343; Guillouard, *Contract de mariage*, tom. IV, No. 2090, citaţi în Luca, ed. I-a, pag. 417), care însă este de părere contrară.

Garsonnet în tomul V, pag. 307 No. 570 îşi pune întrebarea dacă urmăritul, care a lăsat procedura vânzărei să urmeze şi pe urmă a cerut anularea titlului pe calea principală şi a obţinut câştig de cauză, poate opune această hotărîre în contra urmărirei? Şi răspunde astfel:

Nu, în cazul când sunt interesaţi, care se opun la aceasta, căci art. 728 pr. civ. franceză, care prescrie, ca toate nulităţile de fond ca şi cele de formă născute anterior publicităţei caetului de sarcini, să fie propuse sub pedeapsă de nulitate, cel mai târziu cu trei zile înainte de aceste publicaţii, aduce forţat această consecinţă că nulităţile propuse la altă epocă nu influenţează nici asupra cursului nici asupra rezultatului urmărirei, rămânând ca cei urmăriţi fără titlu, sau în baza unui titlu nul, să ceară daune interese contra urmăritorului.

Această părere se poate susţine cu mai mult temeiu la noi, unde art. 525 şi 529, pr. civilă, impune celor interesaţi a face contestaţie înainte de adjudecarea, pentru apărarea drepturilor lor, şi autoriză şi obligă Tribunalul urmăritor, să se pronunţe asupra tuturor contestaţiilor de orice natură înaintea zilei fixată pentru adjudecarea provizorie, căci odată acest termen expirat, debitorul urmărit, nu mai poate să anuleze ordonanţa de adjudecare şi să dobândească restituirea imobilului nici pe cale principală. Dar nu e drept ca cineva să fie expropriat pe temeiul unui titlu anulabil, şi pe care l'a anulat mai târziu, o recunoaştem, dar ar fi mult mai nedrept şi mai primejdios de a luà imobilul din mâinele adjudecatarului, care a numărat preţul, fără a aveà vreo bănuială că titlul în virtutea căruia s'a făcut urmărirea, cuprindeà viţii care i-ar fi putut atrage nulitatea.

Debitorul care nu a făcut contestaţiune până la adjudecare, are a-şi imputà lui însuş, pe când adjudecatarului nu i se poate imputà nimic. (Chepapci, III, pag. 239). Chestiunea aceasta este însă foarte controversată şi este bine ca partea lezată să fie de o excesivă prudenţă şi să pună sub forma contestaţiunei tot ce i se pare că ar fi în îndoială, dacă se poate invocà pe cale de incident (Luca, pr. civ., ed. I-a, pag. 135), sau pe cale principală.

Ceeace este mai rău pentru debitorii urmăriţi este că jurisprudenţa noastră nu este încă fixată asupra unora din chestiunile tratate în această notă, dându-se dela o zi la alta soluţiuni contradictorii; credem că la modificarea şi unificarea procedurei noastre civile se va pune capăt tuturor controverselor semnalate în această notă.

N. NICHITA
Jude-Consilier, Trib. Dolj

(1) Chestiunea dedusă în judecata Tribunalului Hotin, şi care a fost soluţionată de el prin sentinţa de mai sus, prezintă un deosebit interes juridic prin faptul că, pentru prima oară dela introducerea justiţiei româneşti în Basarabia, s'a ridicat chestiunea morţii civile şi a fost judecată în lumina principiilor dreptului internaţional privat, fiind vorba de un conflict între legea română şi cea rusă referitor la aplicarea efectelor juridice ale unei hotărîri definitive şi care atinge ordinea publică.

Reclamanta E. C. revendică dela V. C. o avere, invocând ca bază juridică a acţiunei sale succesiunea civilă deschisă prin condamnarea tatălui ei I. C. la munca silnică şi moartea civilă prin decizia Curţe cu Juri din 1905.

Conform art. 25 şi 28 din codul penal rus, moartea civilă este o incapacitate *ţional privé par André Weiss, pag. 452—455).*

Potrivit aceloraşi principii din dreptul nostru, legile străine se pot aplicà în România atât timp cât ele nu vin în contrazicere cu o lege română de ordine publică, în care caz legea română primează ea trebuind să se aplice.

In speţă, legislaţia română necunoscând instituţia morţei civile, hotărîrea instanţelor ruseşti din 12 Noemvrie 1905 depusă de intimată ca titlu în sprijinul acţiunei sale nu-şi poate aveà aplicaţiunea în România fiind contrară Constituţiei, şi ca atare acţiunea este nefondată din acest punct de vedere.

Sentinţa civilă No. 284/929 redactată de d-l Preşedinte **Gh. C. Păun.**

JUD. TÂRGOVIŞTE, **20 Ian. 1929**

PROTEST. DACĂ FALIMENTUL TRASULUI DĂ DREPTUL CREDITORULUI SĂ PROTESTEZE TITLUL ANTERIOR SCADENŢEI. (1)

Prin declararea în stare de faliment toate creanţele contra falitului fiind socotite ajunse la scadenţă, nu înseamnă însă că ele devin exigibile şi pentru coobligaţi, iar protestul unui titlu cambial anterior scadenţei este nul.

JUDECATA: Asupra incidentului ridicat de pârîţi în şedinţa dela 29 Ianuarie 1929 şi specificat mai sus.

Având în vedere că din actele dela dosar cum şi din declaraţiile părţilor prezente în instanţă, făcute prin reprezentanţii lor legali, rezultă, în fapt următoarele: Reclamanta, Societatea «Vulturul» are o cambie emisă de Zadig Giragosian şi girată de I. Marinescu şi I. Ionescu, a cărei scadenţă erà la 24 Noemvrie 1928. La 1 Octomvrie 1928, emitentul este declarat în stare de faliment şi reclamanta, după ce mai întâiu, pe ziua de 6 Octomvrie 1928, prezintă spre verificare cambia la masa falimentului, care i se şi admite, pe ziua de 8 Octomvrie 1928 protestează cambia, iar pe ziua de 23 Octomvrie 1928, face prezenta acţiune, chemând în judecată pe pârîţi.

Având în vedere că, astfel stând faptele, urmează să examinăm, în drept, dacă actul de protest făcut anterior scadenţei prevăzută în cambie, dar posterior declarării în stare de faliment a pârîtului emitent, este valabil.

Având în vedere că, după dispoziţiunile codului nostru de comerţ, posesorul unei cambii trebuie să dreseze actul de protest, dacă nu a fost dispensat printr'o clauză anume, chiar dacă persoana căreia trebuie să i se prezinte cambia a fost declarată în stare de faliment, în care caz protestul se va declarà împotriva falitului. (Vezi *Cambia* de I. N. Finţescu, vol. II, pag. 86 şi 87).

Având în ved. că, conform art. 319 c. com., protestul trebuie să se facă pentru neplată, în ziua ce urmează după aceea a scadenţei şi, întrucât, protestul este actul solemn care constată refuzul de plată a emitentului, rezultă că, nerespectarea uneia din condiţiile prevăzute de c. com., atrage nulitatea lui şi ca o consecinţă protestul făcut în altă zi decât cea prevăzută de lege este nul.

Considerând însă că, prin art. 719 c. com. datoriile cu scadenţă obligatorie în sarcina falitului, sunt considerate ca ajunse la scadenţă prin efectul declaraţiunei falimentului; doctrina şi jurisprudenţa atât cea

---

care loveşte pe orice condamnat la munca silnică cu pierderea tuturor drepturilor sale de familie şi de proprietate, fiind considerat mort cu privire la aceste drepturi, deschizându-se astfel şi succesiunea civilă a condamnatului, în opoziţie cu succesiunea legală pe urma morţii naturale a persoanei sale, în favoarea moştenitorilor lui.

Reclamanta, tinzând a-şi valorificà drepturile sale de succesiunea la averea tatălui ei «mort civil» şi care reintors din Siberia trăeşte azi în Basarabia, s'a pus chestiunea în faţa Tribunalului, dacă se poate azi executà deciziunea Curţei cu Juri din 1905 cu privire la aplicarea efectelor morţei civile, ca fiind contrarie ordinei publice.

Doctrina franceză în această materie consacră că dispoziţiile legei penale teritoriale, fiind de ordine publică internaţională, orice străin care le înfrânge, va suferì consecinţele lor pe teritoriul unde se exercită suveranitatea lor — clauduntur territorio. Peste hotarele acestei suveranităţi însă străinul reintră sub imperiul legei sale personale, care nu recunoaşte incapacităţile pronunţate de o jurisdicţie străină, când ele sunt contrarii ordinei publice.

Tribunalul, considerând că în 1905, când s'a pronunţat pedeapsa în cauză, jurisdicţia rusească a dat o hotărîre legală cu privire la incapacitatea — moartea civilă a lui I. C. — condamnat la muncă silnică, însă azi, când se cere jurisdicţiei româneşti aplicarea efectelor morţei civile, ceeace echivalează cu executarea pedepsei devenită contrarie ordinei publice prin introducerea legislaţiei româneşti în Basarabia, acest conflict intre legea română şi cea rusă urmează a fi rezolvat în lumina principiilor mai sus enunţate ale dreptului internaţional privat.

Făcând aplicaţiunea acestor principii, Tribunalul Hotin, cu drept cuvânt, consideră că din moment, ce azi în Basarabia se aplică o legislaţie, care nu admite moartea civilă, urmează că decizia din 1905 să fie privită, ca şi când ar fi fost dată de o jurisdicţie străină şi care nu poate să lovească peste hotarele suveranităţei ei pe un cetăţean român cu incapacităţi cari sunt contrarii ordinei publice: legea personală a «exmortului civil», necunoscând azi această instituţie, trebuie să se respingă acţiunea reclamantei cu privire la deschiderea succesiunei prin moartea civilă a tatălui ei, neputându-se aplicà această decizie din 1905, intrucât azi în România nu se poate deschide o asemenea succesiune, fără să mai fie nevoie să se adauge că art. 25 şi 28 din codul penal rus sunt şi abrogate prin introducerea în Basarabia a codului penal.

Soluţia Tribunalului este justă şi o aprobăm în totul, căci prin ea s'a conformat practicei constante în materia exequatorului, care se aseamănă cu această speţă, dar totuşi ea este nouă.

I. BURDEINIC
Avocat, Hotin

(1) Prin pronunţarea sentinţei declarative de faliment survin patru situaţiuni juridice care au efect erga omnes:

1. Desesizarea falitului; 2. suspendarea urmărei individuale a creditorilor; 3. exigibilitatea creanţelor neajunse la scadenţă şi 4. suspendarea dobânzilor faţă cu masa credală.

Relativ la speţa judecată discut numai punctul 3, cuprinsă în art. 719 al. I c. com. Acest text fixează principiul că datoriile cu scadenţă obligatorie în sarcina falitului şi acelea a căror scadenţă este subordonată voinţii sale, sunt considerate ca ajunse la scadenţă prin efectul declaraţiunei falimentului.

Asupra titlurilor cambiale, ultimul portor anterior falimentului este singurul care participă la deliberări. (Vidari, VIII, No. 7582 sq.).

E just ca comerciantul ajuns în stare de faliment să piardă încrederea creditorilor săi, bazată pe creditul în puterea căruia i s'a acordat termenul de plata creanţelor. Pierzând creditul, dispare şi raţiunea de a aşteptà sosirea scadenţei scrisă pe titlu, ceeace, în drept, înseamnă că creanţele devin *exigibile*.

Exigibilitatea e creată pentru a nu se violà principiul *egalităţei* dintre creditori, care formează unul din scopurile principale ale procedurei falimentului. Dacă creanţele n'ar fi socotite ajunse la scadenţă, s'ar împiedecà *celeritatea* lichidării pasivului care e de esenţa procedurei falimentului.

Nu toate creanţele devin exigibile, ci numai acelea în care falitul figurează ca *debitor*, deci, nu şi acelea în care figurează ca *creditor*.

Art. 719 c. com. conţine o gravă inadvertenţă, când vorbeşte despre creanţe ajunse la scadenţă prin voinţa falitului, obligaţiuni recunoscute în legislaţia noastră.

Cambia devine exigibilă numai cu privire la falit, nu şi la coobligaţi. Acestora însă li se crează o *excepţiune* prin art. 340 c. com. şi anume, că ei au dreptul să ceară cauţiune dela giranţi şi trăgător, asigurându-se că creanţa va fi achitată la termen.

Creanţele sub condiţie *suspensivă* devin şi ele exigibile, cele *rezolutorii* nu, căci n'au luat încă naştere.

Jurisprudenţe. Prin efectul falimentului emitentului devin imediat exigibile cambiile subscrise de el chiar faţă de dătătorul avalului. (A. Genova, 10 Sept. 1901, Temi gen. 1901, 594; *Contra*: Dispoziţia art. 701 c. com. (art. 719 c. com. rom.) după care datoriile cu scadenţă obligatorie în sarcina falitului sunt considerate ca ajunse la scadenţă prin efectul declaraţiunei falimentului nu se extinde şi dătătoromână şi italiană cât şi cea franceză in mare majoritate, in ce priveşte interpretarea acestui articol, s'au pronunţat în sensul că, exigibilitatea creanţelor se aplică numai faţă de falit, iar nu şi faţă de coobligaţii săi, indiferent dacă aceştia sunt sau nu ţinuţi în mod solidar, căci acestora nu le poţi reproşà nimic ca să le ceri executarea plăţei, înainte de termen. «Nemo ex alterius facto praegravari debet». (M. A. Dumitrescu, vol. II, p. 350. Vidari 7591). J. Roben de Couder în Dictionnaire du Droit commercial, vol. IV, p. 82, § 255, scrie textual: «Mais cette exigibilité anticipée, étant introduite dans un but spécial est limitée, quant à ses résultats, et ne produit pas taus les effets attachés à l'exigibilité provenant de l'échéance du terme. Elle n'est admise qu'à l'égard du failli personnellement, et ne peut être opposée aux tiers qui se seraient obligés avec lui etc.» (Vezi Lyon-Caen et Renault, vol. VII, p. 282; Falimentul de Ef. Antonescu, § 13 şi 15 de sub art. 319; Trib. Catania, 3 Dec. 1885, Fero Cat. 73. Dir. Comm. 1885, 213 şi Ap. Firenze, 21 Martie 1896, Annuario 1896, 72).

Ajungerea la scadenţă anticipată din art. 719 c. com. (după cum ne spune d-l M. A. Dumitrescu în vol. VI, p. 353) este introdusă numai să inlesnească lichidarea iar nicidecum să acorde avantaje nemeritate creditorilor, şi aceasta rezultă chiar din textul legei care spune «sunt considerate ca ajunse la scadenţă» iar nu «sunt exigibile».

Susţinerea reclamantei că scadenţa cambiei conf. art. 719 c. com. este faţă de toţi pârîţii, dela data declarării în stare de faliment a emitentului faţă de cele expuse de noi mai sus, este nefondată şi cată a fi respinsă ca atare.

Considerând că in speţă protestul nu se puteà face decât la data prevăzută de art. 319 c. com., şi care este a doua zi dela data scadenţei prevăzută în cambie, în speţă, 25 Noemvrie 1928, căci dispoziţiunile art. 719 c. com. sunt înserate, cum am mai spus, pentru a înlesnì lichidarea şi a fixà astfel creanţa în mâinile posesorului spre a nu se puteà da naştere la fraude.

Dispoz. art. 319 c. com. nu au fost modificate de art. 719 c. com., şi creditorul trebuie să observe riguros disp. legei; a admite contrariu înseamnă a acordà avantage creditorului, căci el fiind obligat conf. art. 345 c. com. ca în termen de 15 zile dela data protestului să intente acţiunea cambială, cum este în speţă, somează şi cere plata cambiei cu o lună înainte de a fi devenit exigibilă. Jurisprundeţa s'a pronunţat în sensul că o atare acţiune urmează să fie respinsă ca inadmisibilă, chiar dacă sosise termenul scadenţei până la judecarea procesului, destul numai ca cererea în judecată să se fi făcut anterior scadenţei.

Considerând că, din actele din dosar se constată că protestul a fost făcut, după cum observăm actul de protest No. 4544, la 8 Oct. 1928, deci cu 46 zile anterior scadenţei prevăzută în cambie care este 24 Noemvrie 1928, urmează că a fost făcut contrariu disp. art. 319 c. com.; în consecinţă actul de protest este nul, iar incidentul ridicat de pârîţii prezenţi prin apărătorul lor este fondat şi cată a fi admis ca atare şi în consecinţă pentru aceste motive, admite.

Judecător **Gh. T. Georgescu.**

---

rului avalului unui efect cambial acceptat de falit. (Ap. Roma, 3 Martie 1892, Foro it. I, 1191; Trib. Biele, 23 Ian. 1885, Dir. Comm., 1885, 277; Annuario, 1885, 127).

Chiar şi datoriile ipotecare ale falitului, neajunse încă la scadenţă, devin exigibile prin efectul declaraţiunei în stare de faliment, potrivit art. 701 c. com. (art. 719 c. com. rom.). (Ap. Torino, 27 Iunie 1892, *Giur. Tor.*, 1892, 725).

Decăderea debitorului din beneficiul termenului, în caz de faliment, nu se extinde şi asupra garantului. (Cass. Torino, 5 Febr. 1894. *Giur. Tor.*, 1894, 200; Legge, 1894, 1, 769).

Ajungerea la scadenţă a unei cambii. efectuată în urma declarărei în stare de faliment, are loc numai faţă de falit şi nu se extinde şi la ceilalţi codebitori, care continuă să se bucure de benficiul termenului. (Trib. Catania, 3 Dec. 1885, 73; Foro cat., 1885, 73; Dir. comm., 1885, 213).

Insolvabilitatea unui coobligat cambial nu poate prejudiţià condiţia juridică a codebitorului solidar, şi prin urmare falimentul unuia din coobligaţii cambiali nu face ca debitul să fie considerat ca ajuns la scadenţă şi faţă de ceilalţi. (Ap. Roma, 27 Martie 1906, *Rass. Comm.*, 1906, 138).

Art. 701 c. com. (art. 719 c. com. rom.) nu dispune decât pentru falit şi prin urmare nu e aplicabil obligaţiunilor contractate de falit solidar cu alţii. (Ap. Firenze, 21 Martie 1896, *Annuario*, 1896, 72).

Efectele art. 719 c. com., fiind limitate numai faţă de masa falimentului, exigibilitatea creanţelor cu drept cuvânt fictivă, după expresia unor autori; nu vatămă pe debitorii falitului, chiar solidari (Cuzzeri, 169; Borsari, 1756; Sacerdoti, p. 118; Ricci, Corso di dir. civ., VI, 135; Vidari, 7591; Ramella, 37; Bonelli, 325; Luciani, 316; Bolaffio, 65; Masi, p. 118; Calamandrei, 158; Alauzet, 2487; Bravard-Veyrières, p. 166; Bédarride, 94; Boulay-Paty, 182, 184; Pardessus, 1129; Humblet, 177; Renouard, I, 321; Lyon-Caen et Renault, 264; Percerou, 819; Ap. Roma, 3 Martie 1892, *Foro it.*, 1191; Idem 13 Martie 1895; Temi Rom., 424; Ap. Messina, 11 Noemvrie 1887; Dir. comm., VI, 216; Ap. Florenţa, 21 Martie 1896; *Annuario*, 72. *Contra*: Cas. Napoli, 7 Nov. 1891, *Foro it.*, 1892, 427).

Această din urmă regulă face excepţie în materie cambială, faţă de dispoziţiunea art. 340 c. com. care dă dreptul posesorului cambiei şi giranţilor a cere cauţiune dela trăgător şi garanţii anteriori în caz de încetare de plăţi sau faliment a acceptantului unei trate sau emitentului unui bilet la ordin. (Cuzzeri, 169; Bonelli, 327; Luciani, 317; Bolaffio, in Temi ven., 1889, 86; Vidari, 6756; Vivante, 1671, 1676; Sacerdoti, 100; Supino sub art. 315 it.; Sorani, Cambiale, 236; Giannini, Cambiale in Giudizio, p. 36; Ap. Venezia, 12 Oct. 1880; Temi ven., 589; Ap. Aquila, 7 Oct. 1894; *Foro it.*, 1895, 338; Ap. Potenza, 30 Iunie 1890, Ibid., 1891, 92; Ap. Roma, 3 Martie 1892; Ibid., 1191; Ap. Casale, 14 Mai 1892; Temi gen., 472; Cas. Roma, 30 Aprilie 1895; *Foro it.*, 1130; Cas. Napoli, 7 Nov. 1891; Ibid., 1882, 427; Ap. Genova, 10 Sept. 1901; Temi gen., 594).

Art. 719 c. com. nu se aplică debitorilor falitului (Bonelli, I, 328).

Totuş, asociaţii unei societăţi falite pot fi constrânşi a plătì vărsămintele neefectuate încă, în baza art. 872 c. com., chiar când s'ar fi stipulat un termen de plată (Bonelli, I, 328; Alauzet, 2489).

Vezi: Falimentul, partea I, 1927, prof. Eft. Antonescu, consilier Casaţie, p. 422, art. 719, No. 8, 9, 11, 13, 14, 15 şi 24.

Cred că este greşit să se susţie că titlul cambial prin efectul falimentului emitentului, este considerat ajuns la scadenţă, nu exigibil. Exigibilitatea există numai faţă de trăgător, pentru ceilalţi, art. 340 c. com. crează o măsură de siguranţă, acordându-le dreptul ca, anterior scadenţei, să ceară garanţie. Se poate cere şi obţine aplicarea unui sechestru asigurător în cazurile permise de procedura civilă. (Curtea Palermo, 13 Febr. 1892). E controversată chestiunea dacă avalistul are dreptul să ceară cauţiune. Odată ce, în anumite situaţiuni, e obligat la plată, trebuie să i se recunoască şi lui dreptul acesta ca şi celorlalţi (Cambia, Gh. I. Dimitrescu, art. 340, No. 3).

In materie, aplicăm şi regulele prevăzute de art. 1025 c. c., după care, debitorul nu mai poate reclamà beneficiul termenului, când devine insolvabil sau când micşorează siguranţele date creditorilor prin contract. In cazul unei cambii girată, aplicăm aceste regule numai acelui coobligat care, prin situaţia sa, se află în categoriile prevăzute de text, căci ar fi nedrept ca ceilalţi să sufere din cauza unei stări care nu e comună tuturor. Aici, solidaritatea suferă o excepţie.

O chestiune importantă este aceea de a se şti dacă deconfitura atrage după sine deplin drept decăderea din beneficiul termenului pentru necomercianţi. Decăderea trebuie pronunţată de justiţie (Contra, Pothier, Obligations, No. 234 şi 235), în acest sens fiind întreaga jurisprudenţă franceză şi română. Scopul acestei măsuri este ca să se evite *compensaţia* pe care ar fi putut-o opune debitorul, debitorului său, ceeace nu este posibil dacă termenul subsistă (Planiol, 2, No. 366, No. 1, p. 134—135).

A se consultà curs prof. V. Dimitriu, ţinut în 1906 la Univ. Iaşi, litografiat de d-l Const. Simionescu, azi consilier la Braşov; Planiol et Ripert, vol. II, No. 362 sq.; D. Alexandresco, vol. VI, p. 123 sq.; M. Cantacuzino, p. 514—587; C. Hamangiu, N. Georgescu, cod civ. ad., art. 1025; Colin-Capitant, vol. II, p. 58 sq..

TRAIAN R. SCRIBAN
Judecător, preşedinte

PARTEA II-A
JURISPRUDENŢA CURŢILOR DE APEL, TRIB., JUD., CAMERELOR ARBITR., ETC.

APEL CRAIOVA I, 22 Oct. 1929

BILET LA ORDIN. TRANSMISIUNE. GIR IN ALB. SUCCESIUNE DE GIRURI NECOMPLECTATE. VALABILITATE. (Art. 279, 309, 349 c. com.). (1)

Proprietatea cambiei nu trebuie căutată în nici un alt mijloc de probaţiune decât în ea însăşi, aşà că dacă ultimul gir este în alb, orice posesor al cambiei este privit ca proprietar al ei, seria girurilor fiind suficient regulată dacă numai prin declaraţiunile scrise din andosările de pe cambie rezultă că orice girant este reprezentantul girantului precedent.

(D. C. Ţicleanu cu Vasile D. Brăete).

CURTEA: Asupra apelului introdus în termen de G. C. Ţicleanu şi C. I. Ţicleanu, proprietari din comuna Răşina judeţul Gorj, înpotriva sentinţei comerciale a Tribunalului Gorj secţia I-a No. 28 din 14 Iunie 1928, prin care se află obligaţi, că în mod solidar să plătească intimatului Vasile D. Brăete, suma de lei cincizeci mii, capital cu procente legale de 12% pe an dela scadenţa cambiei, 18 Iulie 1927 până la definitiva achitare, în plus una mie cincisute lei cheltueli de judecată.

Având în vedere actele cauzei şi susţinerile părţilor.

Având în vedere motivul invocat de apelanţi, că întrucât se stabileşte, că giratarul reclamant Vasile Brăete, a primit cambia pe baza unei cesiuni dela un oarecare C. Ungureanu, conform declaraţiunei depusă la dosar, girul ce a completat pe numele său, nu-i transmite proprietatea cambiei în condiţiunile art. 309 c. com. printr'o serie neîntreruptă de giruri, şi deci o asemenea transmitere de cambie, nu e garantată cu acţiunea cambială.

Considerând că în materie de transmitere de cambii, legiuitorul comercial, în interesul circulaţiunei instrumentului de credit, special transacţiunilor comerciale, s'a abătut dela normele transmiterei obişnuite a creanţelor în materie civilă.

Că după dreptul comun, aceste transmisiuni de creanţe trebuie să aibă totdeauna un creditor transmiţător cunoscut — (cedentul) — un debitor transmis — (cedatul) — şi un nou creditor devenit proprietar al creanţei — (cesionarul) — iar operaţiunea transmiterei creanţei, să fie de aşa fel, încât toate acestea situaţiuni să fie bine stabilite.

---

(1) Speţa dedusă în judecata Curţei, prezintă un interes deosebit, din cauza unei nuanţe speciale, de natură a influenţà asupra circulaţiunei cambiei. Intr'adevăr, conform art. 309 c. com. posesorul unei cambii girată, dovedeşte că e proprietarul ei, prin seria neîntreruptă de giruri, cari au ajuns până la dânsul.

In speţă, e vorba de un bilet de ordin, transmis printr'un gir în alb, de un prim beneficiar al lui, unei persoane, care l-a trecut apoi alteia, tot în alb, iar acest din urmă purtător al biletului, având de plătit o datorie cuiva, a transmis, la rândul lui, acestuia biletul, iarăşi fără să complecteze girul şi acesta a reclamat plata.

Primul girant reclamat şi el în judecată, odată cu emitentul, se opuneà la plată, pe deoparte pentru motiv, că reclamantul nu ar fi proprietarul acestui bilet, transmis numai prin tradiţia lui, iar pe de altă parte, pentrucă în fapt biletul fusese dat drept plată reclamantului, de către proprietarul anterior lui, pentru stingerea unei datorii, dovedindu-se această împrejurare, cu un act sub semnătură privată.

In prima ipoteză, se pretindeà că girul în alb nu transmisese proprietatea biletului, dar nu se discutà, dacă cel puţin efectul unui asemenea gir, ar fi fost acela al unui mandat de încasare, pentru a se trage concluzia respectivă, de circumstanţă. Intr'adevăr, girul în alb nu ar fi susceptibil decât, ori de o transmitere a proprietăţei cambiei, ori de o transmitere a dreptului de a o încasà — o a treia posibilitate nu există.

Importanţa acestei constatări, stă în faptul, că fie într'o situaţie, fie în cealaltă, în cel mai favorabil caz, pentru girant, presupunând pentru moment, că girul în alb ar fi constituit în favoarea reclamantului, numai un drept de încasare, totuşi reclamantul încă ar fi putut aveà o acţiune, ca mandatar, dat fiind, că chiar un mandatar are şi el dreptul, de a intentà o acţiune cambială, în numele altuia.

In a doua ipoteză, ce e dreptul, se tindeà la respingerea acţiunei cambiale, pe consideraţiunea că, dovedindu-se valoarea de schimb a transmiterei biletului, din momentul ce această valoare ar fi fost stingerea unei datorii, pe care transmiţătorul în alb al biletului, o aveà către noul lui beneficiar, această împrejurare făceà aparentă convenţiunea privitoare la transmiterea cambiei, convenţiune care imprimà un caracter de cesiune obicinuită acestei transmiteri, iar nu de gir, cu toate consecinţele respective şi în primul rând cu aceea a neprimirei acţiunei în dreptul cambial.

Prima chestiune care interesează, ar fi, prin urmare, aceea de a se cunoaşte caracterul girului în alb.

In această privinţă desigur, concepţiunea asupra girului a evoluat, în răstimpul diverselor legiferări, atât în dreptul nostru cât şi aiurea.

O notă însă caracteristică acestei evoluţiuni, a fost acea, pe care timpul a consolidat-o, sub influenţa unei raţiuni de ordin practic, de natură a înlesnì circulaţiunea instrumentului de credit esenţial relaţiunilor comerciale, şi anume instrumentului denumit cambie.

Această notă caracteristică, a fost preocuparea legiuitorilor, de a favorizà energia mecanismului de transmiterea cambiilor, asigurând-o prin organizarea, din ce în ce mai accentuată, a forţii juridice a girului.

Intr'adevăr, clauza la ordin a fost minunea, care a putut realizà preocuparea tuturor, de a asigurà un efect, cât se poate de energic, circulaţiunii cambiei. Cesiunea obicinuită însemnà o anemie în această circulaţiune: nevoia notificării cesiunii, principiul că cesionarul nu poate aveà mai multe drepturi decât cedentul, cu consecinţa excepţiunilor opozabile cesionarului, pentru viţiile legate de raporturile dintre debitorul cedat şi creditorul cedent — toate aceste inconveniente au fost înlăturate, graţie clauzei la ordin. Intr'adevăr, această clauză obligă pe debitorul cambiei, faţă de oricine ar fi beneficiarul ei, aşà că un giratar nu mai e un reprezentant al girantului anterior, ci un subiect de drepturi autonome, deci un creditor, care poate să aibă chiar mai multe drepturi, decât un altul, prin mâna căruia a circulat cambia.

Iată avantagiul imens al circulaţiunei, nestânjenită de nicio preocupare a celui ce primeşte cambia, de a verificà situaţiunile anterioare, în care s'a găsit continuu cambia, dela emiterea ei.

La aceste importante avantagii, se mai adaogă şi acela al garantării efectului circulator al cambiei, de întreaga serie de giranţi, prin mâinile cărora a trecut cambia, responsabili şi ei, nu numai de existenţa datoriei, ca la cesiunea de creanţe, dar şi de plata ei la scadenţă.

Instrumentul, care asigură astfel cambia, graţie clauzei la ordin, este girul. El a fost consolidat, din ce în ce mai mult, pentrucă a fost socotit, ca un adevărat principiu de viaţă al cambiei şi deci al întregului comerţ.

Girul acesta, privit deocamdată, ca o formulă solemnă, încadrată într'un anumit aspect, a fost cu timpul atenuat în manifestarea lui, trecând dela girul plin, cu menţiunea numelui giratarului, a valorei primite, a datei şi a numelui girantului, la girul în alb, redus la simpla semnătură a girantului.

In dreptul francez (art. 137 c. com.), numai girul încadrat în menţiunile de mai sus, este translativ de proprietate şi tot aşa erà şi în vechiul nostru cod comercial (art. 132).

Totuşi girul în alb a apărut foarte de timpuriu, impus de nevoile vieţii comerciale, fiindcă după cum spuneà D'Agnesseau, nicio lege omenească nu poate împedicà, ceiace e reclamat de utilitatea publică. Toleranţa aceasta a girului în alb, înseamnă dar, înc'odată mai mult strigătul acesta al nevoei obşteşti, care cercà consfinţirea lui pe cale legislativă.

Noul nostru cod de comerţ a consacrat în modul cel mai categoric girul în alb, prin art. 279 «girul este valabil şi când girantul scrie numai numele sau firma sa în dosul cambiei, fără să arate numele aceluia, în ordinul căruia el e făcut». Iată noua formă de transmiterea cambiei, girul în alb. Atitudinea aceasta francă evită astfel subtilităţile tolerării girului în alb din dreptul francez şi din vechiul nostru drept comercial.

Intr'adevăr, deşi considerat ca cel mai neregulat dintre girurile neregulate şi cu toate că aceste giruri nu transmit proprietatea cambiei, ci numai încasarea ei, totuşi girul în alb ajunsese la acelaş rezultat, ca şi cel mai regulat gir. A trebuit însă, pentru aceasta, ca sub presiunea nevoilor circulatorii ale cambiei, să se ingenieze pentru girul în alb, teoria mandatului «in rem suam».

Că însă, în materie comercială şi în special în materie cambială, cesiunea unei cambii, numită cu un termen propriu, girare, nu are nevoie de tot acest aparat greoi; că legiuitorul este adevărat, a adoptat şi în materie comercială un mijloc analog de transmiterea cambiilor «girul plin», dar a mai găsit şi un alt mijloc mai lesnicios de transmitere, a nume, «girul în alb».

Că cu acest mijloc, cambia devine un instrument circularor de credit, asemănător titlului la purtător, prin posibilitatea, de a trece din mână în mână, fără nici o formalitate dela primul proprietar, la ultimul beneficiar al cambiei.

Deosebirea dar, de cesiune, este aceea, că cedentul, în speţă giratarul, poate rămâne necunoscut, până la ultimul, aşa că toată circulaţiunea aceasta intermediară, care în materie de cesiune obişnuită, ar fi fost atât de greoaie, devine prin girul în alb neexistenţă, răspunzând astfel, în mod cât se poate de potrivit nevoilor de celeritate şi promptitudinei inerente tranzacţiunilor comerciale.

Că asemănat girului plin şi deci superior cesiunei de creanţe, prin avantagiile pe care le are, girul faţă de cesiunea de creanţă prin dispoziţiunile art. 349 cod. comercial, girul în alb devine superior şi girului plin, prin efectele acestea ale înlesnirii operaţiunei de transmisiune, graţie căreia, se pot imaginà cedenţi ai unei creanţe, esoneraţi de orice responsabilitate, de către succesorii lor, ceeace nu erà posibil în girul plin şi cu atât mai mult în cesiunea de creanţă obişnuită.

Că sub vechiul cod comercial, biletul la ordin în alb, fiind permis, el puteà circulà, fără nici un gir, aşa că numai girul plin putea deveni necesar, atunci când biletul, fiind completat, trebuia din cauza clauzei la ordin, ca transmiţătorul poliţei, gi-

---

S'a admis, cu alte cuvinte, că dacă girantul ar fi înţeles, să facă numai un gir spre încasare, reduceà numai o parte din menţiunile legale ale girului, nu le suprimà cu totul, aşa că dacă le-a suprimat, înseamnă că girantul a vrut să facă altceva mai larg şi anume să dea un mandat şi mai întins, acela ca giratarul să poată face tot ceiace ar fi putut face girantul însuşi — adică să facă, sau un gir plin pe numele lui, sau să transmită cambia mai departe, cu aceleaşi drepturi. Rămânând însă expus la toate inconvenientele unei atari teorii, girul în alb aveà să sufere consecinţele revocării lui prin moartea girantului, sau prin falimentul lui.

Deasemenea, posibilitatea de a se dovedi, că girul în alb a fost dat numai spre încasare, aveà să însemneze, că el equivalà cu o simplă semnătură liberatoare de datorie, dată de girant, pentru a servì debitorului, ca descărcare, cu riscul, desigur, pentru giratar, al pericolului de a se vedeà expus şi unei acţiuni publice de abuz de încredere, din partea unui girant de rea credinţă, care ar fi pretins, că giratarul şi-a însuşit suma din cambia, pe care aveà dreptul numai să o încaseze. Iată, la ceeace a remediat consacrarea categorică a transmiterei proprietăţei cambiei prin girul în alb, sub presiunea nevoilor reale ale transacţiunilor comerciale. Erà fatal a se ajunge aci, din momentul ce prestaţiunea valorii cambiei de către giratar girantului, aveà să fie considerată numai de natura cambiei, nu şi de esenţa ei şi ca atare aveà să fie presupusă cambiei şi deci şi girului în alb, pentru a legitimà transmiterea proprietăţei unui asemenea efect comercial.

In aceste condiţiuni, în dreptul nostru comercial, menţiunea «valoare primită în» considerată de esenţa cambiei, în vremuri când ea erà numai un mijloc de înlesnirea schimbului, această menţiune este astăzi de prisos, atât în cambie, cât şi în gir, cambia ajungând un adevărat instrument de credit, care circulă aproape ca un efect la purtător, neinfluenţat de vreun alt raport juridic strein de ea şi independent de vreo tranzacţiune, care să o fi ocazionat. Iată cum prezumţia de mandat «in rem suam» a fost înlocuită, cu presumţia remiterei valorei cambiei, spre a se justificà transmiterea proprietăţei ei prin girul în alb.

In acest sens au evoluat mai toate legiuirile: germană (art. 12 şi 13 legea asupra schimbului), ungară (art. 10 şi 11 idem), belgiană (legea din 20 Maiu 1872, art. 27), elveţiană (codul obligaţiunilor, art. 730, 731), italiană (art. 258), portugheză (art. 300 şi 301), engleză (legea din 1882 art. 32).

Este adevărat, că Curtea de Casaţie din Roma, emisese, de circumstanţă, la 6 Octombrie 1885 o teorie, criticată de diverşi comentatori, şi anume teoria că numai prin umplerea girului, cambia ar reintrà în dreptul cambial, rămânând ca tradiţiunea ei anterioară, dela mână la mână, să constitue un şir de cesiuni, până la giratarul, care complectând cambia, deveneà astfel creditor cambial, nu însă «jure proprio», ci ca un dobânditor de drepturi anterioare, deci cu toate consecinţele legate de această situaţiune şi ca atare în perspectivă, de a suferì excepţiunile opozabile posesorilor anteriori ai cambiei.

Această jurisprudenţă nu însemnà însă, — nici mai mult, nici mai puţin, — decât însăşi contestarea girului în alb.

Dacă la aceste concluziuni ar fi voit, să ajungă pârâtul în speţă, aceasta rămâne să examinez, atunci când voi analizà cel de al doilea mijloc de apărare al său. Rămânând însă tot la primul mijloc de apărare, socotesc că el se rezumă în definitiv, la concluzia, că girul în alb nu transmite proprietatea cambiei.

Or, se pare, că tocmai contrariul este adevărat, întrucât textul art. 279 c. com., consfinţeşte prea categoric caracterul acesta translativ al girului în alb. Obiecţiunea că în speţă, s'ar dovedì întreruperea seriei girurilor, prin dovada ce se face, că biletul la ordin a fost în mâinile unui debitor personal al reclamantului, faţă de care acest debitor a vrut să stingă datoria lui proprie, prin transmiterea manuală a biletului, fără complectarea girului, această obiecţiune nu are nicio influenţă asupra situaţiunei. Intr'adevăr, s'ar păreà, că girantul acesta pârât, ar voì să susţină, că principial cambia cu gir în alb circulă, cu efectul acesta translativ de proprietate, numai cât timp nu se face dovada unei tradiţiuni intermediare; că însă odată făcută această dovadă, efectul acesta cambial încetează.

Cred însă, că se poate răspunde peremtoriu, mai întâi că legea nu face nicio distincţiune şi nici nu ar fi raţional să o facă — şi al doilea, că nu se poate asimilà situaţiunea aceasta, cu aceia a unei cambii emisă în alb, fiindcă tot legea cerând anumite condiţiuni necesarii pentru existenţa cambiei, dovada legală ce s'ar face, că o cambie a fost emisă în alb, atrage după ea consecinţa inexistenţei cambiei.

In privinţa girului însă, chiar legea permite girul în alb şi atunci orice dovadă s'ar face, nu ar puteà, decât să învedereze acea ce însăşi legea permite, adică circulaţia cambiei prin gir în alb, şi prin urmare cu giranţi al căror nume e permis, să nu figureze în cambie. Raţiunea este desigur, aceia dedusă dintr'o presupusă intenţie a giratarului, că a înţeles, să scutească pe girantul rămas necunoscut de orice responsabilitate.

Prin urmare, de lipsa unui girant ar aveà interes, să se resimtă numai giratarul, cum ar fi în speţă reclamantul din acţiunea cambială, care ar fi privat astfel, de încă un debitor responsabil.

Este adevărat, că girantul dintr'un gir în alb, pierde şi el ocaziunea, de a puteà opune ultimului beneficiar, — căruia i-ar fi parvenit cambia prin gir alb, toate excepţiunile, ce ar fi putut opune posesorului anterior lui, rămas necunoscut, căruia girantul îi remisese cambia prin tradiţia manuală; cu alte cuvinte în speţă, girantul pârât ar pierde avantagiul, de a puteà opune reclamantului, aceea ce ar fi putut opune posesorului anterior acestuia, căruia îi transmisese în alb biletul la ordin, cum ar fi o excepţiune de stingerea datoriei, dedusă din convenţiunea, graţie căreia acel posesor nu i-ar mai fi putut eventual cere plata cambiei, pentrucă datoria ar fi fost stinsă prin compensaţie, dar tocmai acesta este efectul girului în alb, ca o consecinţă atât a clauzei la ordin, cât şi a autonomiei drepturilor cambiale.

Intr'adevăr, atunci când se semnează o cambie, emitentul semnează obligaţia, de a o plătì în mâinile oricui s'ar găsì la scadenţă, căci dacă nu i-ar convenì această situaţiune, nu ar avea decât să o semneze cu clauza «nu la ordin». Or, a se consfinţì asemenea pretenţiuni ale unui girant-pârât, exact în situaţiunea emitentului, ar însemnà să se proclame, că este de natura girului în alb, a conţine clauza «nu la ordin», — pe când tocmai contrariul este adevărat şi anume că acest fel de gir circulă, graţie clauzei la ordin.

Dar mai mult încă, autonomia drepturilor cambiale, mărgineşte situaţia cambială, la fiecare raport de obligaţiuni existent, independent de orice altă situaţiune.

Prin urmare, presupunând că reclamantul din acţiunea cambială, ar fi recunoscut chiar, că a fost un girant anterior în alb, şi că acestuia pârâtul i-ar fi putut opune stingerea obligaţiunei sale, totuşi aceasta nu poate influenţà cu nimic raportul cambial dintre reclamant şi pârît, cât timp nu e vorba de vreun concert fraudulos între acest reclamant şi posesorul anterior, rămas necunoscut rantul, să uzeze de un mijloc de circulaţia biletului; altmintreli biletul fiind în alb, se completa numai la chemarea în judecată de către purtător. Girul plin fiind dar, singurul mijloc de transmiterea cambiei pline, atunci când apărea un gir în alb, pe o cambie, el neputând transmite proprietatea cambiei, echivala cu o procură, nu cu o cesiune. Circulaţia dar, a unei cambii cu un gir în alb, era o circulaţie de încasarea cambiei «prin procură» din actualul gir în alb, nu o circulaţie translativă de proprietate. Consecinţa era, că de multe ori sistemul acesta dedeà loc la inichităţi, fiindcă se puteà, ca în realitate un asemenea giratar, să nu fi fost simplu procurator, ci să fi plătit cambia, aşa că într'o asemenea situaţiune, cu sacrificiul principiilor, se permiteà dovada plăţei cambiei, de către giratarul posesor al ei...

Sub actualul cod comercial instrumentul girului în alb, prevăzut de art. 279, a satisfăcut în cea mai largă măsură şi principiile şi nevoile comerţului, permiţând ca purtătorul girului în alb, să fie considerat ca proprietar al cambiei, iar nu ca mandatar, sau ca titular al oricărui alt drept. — Porprietatea cambiei nu trebuie dar căutată, în nici un alt mijloc de probaţiune, decât în cambia însăşi, aşà că dacă ultimul gir este în alb, orice posesor al cambiei este privit ca proprietarul ei, serià girurilor fiind suficient regulată, dacă numai din declaraţiunile scrise prin andosările de pe cambie, rezultă că orice giratar este reprezentantul girantului precedent, iar alte dovezi, în afară de cambie, sunt inoperante.

Considerând, că în speţă, declaraţia aflată la dosar, din care ar rezulta, că reclamantul V. Brăete, giratarul cambiei, ar fi primit cambia drept plata unei datorii, dela un oarecare Ungureanu, această declaraţie nu poate constitui o dovadă a seriei girurilor, ci cel mult o convenţiune, care ar motivà anumite raporturi, între acel Ungureanu şi

---

în cambie, numai cu scopul de a se eludà legea, care guvernează excepţiunile cambiale, privitoare la cauza ilicită a cambiei, ori la incapacitatea emitentului, sau alte împrejurări de ordin personal, unui anumit girant.

Prin urmare, seria girurilor înseamnă înserarea lor pe cambie, nu în afară de cambie, fiindcă altfel ar fi posibilă reconstituirea acestei serii, împotriva unei presumţiuni de renunţare la garanţiile cambiale, pe cari portorii sunt liberi, să o consimtă, faţă de cei ce le transmite cambia, fiindcă ar înţelege să-i exonereze de orice obligaţiuni, având tot dreptul să vrea, să-i dispenseze de a semnà cambia, fără a puteà fi opriţi, de lipsa de diligenţă, a vreunui girant anterior, care nu a utilizat clauza «nu la ordin».

In sfârşit, o altă consideraţiune destul de temeinică, urmează a fi socotită şi aceia, că în codul nostru comercial, prin evoluarea concepţiunii asupra cambiei, dela instrument de schimb, la instrument de credit, necesitatea unei prestaţiuni într'o cambie, nu mai este cerută pentru existenţa cambiei, aşa că astăzi, clauza «valoare primită în ...» obişnuită la cambii, nu-şi mai are nicio raţiune. Concluzia trebue să fie aceea, că posibilitatea de a se dovedì întreruperea girurilor, pe alte căi, decât prin însăşi cambia, ar însemnà, că în mod indirect, atunci când s'ar puteà dovedì, că o prestaţiune de valoare nu ar constituì un equivalent, cu alte cuvinte, atunci când s'ar dovedì, că purtătorul unui bilet la ordin, a eşit din posesiunea acestui bilet, fără să aibă un equivalent din stingerea datoriei lui, tradiţiunea biletului să nu fie o reală transmitere de proprietate, la ceilalţi portori subsequenţi, neexistând valoare de schimb într'un anumit moment, sau să fie o trecere a cambiei cu un alt titlu, spre încasare, ori în gagiu etc. Această concluzie nu poate fi admisibilă, fiindcă, precum am spus, primirea valorei cambiei nu e de esenţa ei, iar girul în alb, nu mai e un gir spre încasare tolerat, ci un gir translativ, caşi girul plin, care nu are nevoe de menţiunea primirei valorei. A se admite contrariul, ar fi să se revină la vechiul sistem, al valorificărei cambiei printr'un equivalent primit, ceeace ar contravenì şi legii şi principiilor fundamentale în materie cambială.

Ajung astfel la cel de al doilea mijloc de apărare, acela al dovedirei unei cesiuni intermediare, din partea unui posesor al cambiei, posterior girantului pârât, cesiune făcută reclamantului, creditor personal al acelui posesor rămas necunoscut, pentru stingerea unei datorii, ce acest posesor aveà să plătească reclamantului; cambia rămânând numai cu girul în alb, al primului girant, a fost complectată ulterior de actualul reclamant, ca giratar şi proprietarul ei. Trebue înlăturată, încă dela început, ipoteza unei complicităţi din partea reclamantului, de conivenţă cu girantul rămas necunoscut, de a primì poliţa prin gir în alb, numai spre a avantagià pe acel girant necunoscut, de a scàpà de vreo excepţiune, ce i-ar fi putut opune lui personal girantul prim, semnat pe poliţă, adică pârâtul.

Rămânând dar problema, de a se examinà rolul unei convenţiuni intermediare, în seria girurilor, ea are a fi privită din două puncte de vedere.

Mai întâi, acela al ipotezei, că s'ar stabilì caracterul de cesiune al convenţiunei intermediare, ar fi o chestiune, de a se şti, dacă această împrejurare ar aveà vreo influenţă asupra raporturilor cambiale.

Am spus în această privinţă, că girul e o instituţie cambială, organizată după modelul cesiunei, însă cu un timbru mult mai viu, mult mai energic, din cauza impulsiunei, pe care o dă cambiei, rolul ei circulator, în activarea transacţiunilor comerciale. In special, cu ajutorul girului în alb, posesorul unei cambii, poate să-şi substitue un înlocuitor, fără a figurà în lista girurilor, caşi cum nu ar fi fost niciodată proprietar al cambiei. Acest posesor al cambiei, nepunându-şi semnătura, pe cambie, nu are nicio calitate juridică în raporturile cambiale respective, oricâte alte raporturi l-ar legà, pe vreo altă cale. In special, acest posesor, transmiţând cambia, nu se îmbracă în calitatea de girant şi aceasta nu pentrucă poate la un moment dat, el nu ar fi cumpărat cambia, dar pentrucă nu figurează pe cambie. Prin urmare, proprietarii cambiali intermediari, nesemnaţi pe cambie, un există, iar dacă există, ei au o situaţiune decurgând poate din alte raporturi, spre exemplu, din vânzare, donaţiune, compt curent etc.., raporturi, cari au a fi rezolvate pe alte căi.

In materie cambială însă, cine primeşte uh titlu, care a trecut prin mai multe mâini, dacă la un moment dat, acest ultim portor îşi pune semnătura ca giratar, complectând astfel girul în alb, devine proprietar al cambiei şi contractant cu girantul respectiv, semnatar al girului alb, cu care el n'a avut niciun raport, fiindcă dela el cambia trecuse printr'o numeroasă serie de alţi posesori ai cambiei, rămaşi necunoscuţi.

Un atare giratar va puteà, să exercite asupra girantului semnat în cambie, drepturi proprii, iar nu supuse vreunei excepţiuni, derivând din raporturile altor posesori intermediari, rămaşi necunoscuţi, căci el nu e dobânditor de cauză «jure cesso» al acestora.

Prin urmare, raporturile cambiale se mărginesc între proprietarul cambiei şi cel obligat în serie, pe cambie, care e un contract litteris. Ar fi fost într'adevăr, cambia, un titlu expus la riscuri, chiar mai mult decât cesiunea, dacă un proprietar de cambie, ar fi trebuit, să sufere şi consecinţele excepţiunilor opozabile altor proprietari intermediari, pe cari nu i-a cunoscut şi deci nu le-a putut verificà niciun raport cu debitorul, cum s'ar puteà verificà în cazul unei cesiuni. In speţă, se pretinde chiar mai mult şi anume, ca reclamantul să sufere o excepţiune de compensaţie bazată pe stingerea datoriei, faţă de un posesor anterior al cambiei, rămas necunoscut şi deci nereclamat în judecată, excepţiunea invocându-se de un girant anterior lui, care îi transmisese cambia prin gir în alb, pentruca la rândul lui, el să o transmită tot aşa actualului reclamant.

Prin urmare, în speţă, chestiunea nu se pune, dacă girantul pârât, ar aveà el personal vreo excepţiune, în raport cu posesorul subsequent, căruia el îi trecuse cambia cu gir alb, pentru ca să fie o întrebare, aceia de a se şti, dacă girantul pârât ar puteà opune excepţiunea şi aceluia căruia posesorul subsequent, la rândul lui, i-ar fi trecut cambia, tot prin gir alb, şi care ar fi reclamat plata ei. Problema, ce se pune, este aceia, de a se şti dacă acest girant pârât, ar puteà să se folosească, de o excepţiune, pe care ar putea-o opune un posesor posterior lui al cambiei, rămas necunoscut, excepţie pe care însă, acest posesor nu o opune, nefiind chemat în judecată. Cred că sub această formă, numai enunţată problema şi nu poate aveà, decât un răspuns negativ. La ce i-ar fi folosit girantului pârât, stingerea datoriei printr'o convenţiune, constatând o compensaţiune, între reclamant şi un alt posesor, posterior lui, al cambiei, rămas necunoscut? Dacă acest posesor necunoscut, ar fi vrut, chiar pentru el personal, să oprească seria transmiterilor cambiale, n'aveà decât să pună clauza «nu la ordin» sau «spre încasare» şi atunci mărgineà cambia la raportul dintre el şi reclamant, cu care aveà convenţiunea de compensaţiune, dar n'a făcut-o, ba chiar mai mult, a dat drumul cambiei mai departe în alb, primind să reguleze pe alte căi, raporturile sale cu reclamantul, de care este legat printr'o convenţie de compensarea daposesorul actual al cambiei, V. Brăete; că, dacă acel Ungureanu, a înţeles să rezolve pe calea dreptului comun acele raporturi, nimeni nu l-a putut împiedică să transmită totuşi proprietatea cambiei, prin mijlocul girului în alb, înţelegând să fie scutit astfel de garanţia unui girant în plin şi să scutească pe viitorii giratari, de garanţia excepţiunilor personale, cu privire la raporturile derivând din convenţiunea accesorie, care a însoţit transmiterea cambiei. Că, dacă ar fi vrut să-şi menţină posibilitatea, de a-şi valorifică vreo pretenţiune a lui personală faţă de giratarul cambiei, n'avea decât să umple girul şi atunci la acţiunea acestuia îi putea opune excepţiunea trasă din declaraţia dela dosar. Prin neînplinirea girului, convenţiunea dintre actualul giratar şi girantul lui, rămâne armătura, care e la baza oricărei cambii, cauza reală a ei; cum însă cambia îşi are suficientă cauză în ea însăşi, cealaltă cuprinsă în convenţiunea accesorie, rămâne de domeniul dreptului comun.

Că este adevărat, debitorul cambiei, fie chiar trăgătorul, având de opus vreo excepţiune personală acelui transmiţător intermediar al cambiei, prin gir în alb, C. Ungureanu, nu ar mai puteà opune vreo asemenea excepţiune actualului giratar care a complectat girul, dar tocmai acesta este avantajul girului în alb, cu drepturile autonome ale giratarilor; că el apără pe portori, de excepţiunile opozabile giranţilor anteriori necunoscuţi, cari au înţeles să reguleze ei personal cu debitorul, pe orice cale, raporturilor dintre dânşii.

Că debitorul cambiei poate remedià în parte, prin clauza «nu la ordin» rigurozitatea excepţiunilor opozabile purtătorului cambiei, conform art. 349 c. com., dacă ele ar avea să fie valorificate, faţă de primul beneficiar al cambiei.

Că girul în alb, fiind valabil în materie cambială, astfel fiind motivul de apel invocat nu poate constitui un mijloc de apărare, de natură a formă un obstacol al plăţei, într'o acţiune cambială; acest motiv urmează a fi respins ca nefondat, conform art. 279, 309 şi 349 cod comercial.

Că dar, din moment ce, incontestabil, e vorba de o acţiune cambială, nu mai e nevoie a discută, ce s'ar întâmplà, dacă girul în alb ar echivalà cu o cesiune, adică dacă n'am fi într'o acţiune cambială, aşa încât nu mai e nevoie a discutà o acţiune întemeiată pe o ceziune de creanţă.

Că iarăşi, nu mai e necesar, a discutà subsidiarul cerut, de a se face dovada lipsei de cauză, cu martori, în ipoteza că fiind vorba de o cesiune, ea s'ar puteà discutà cu ocaziunea acelui proces.

Având în vedere în fine şi motivul invocat, că actul de protest nu

---

toriei. Cum o să facă altfel, girantul anterior, cunoscut şi reclamat în judecată? Să aibă el drepturi mai mari? Ce-l privesc pe el alte raporturi posterioare? Iată consecinţele principiului transmiterei dreptului de proprietate al cambiei, caracteristic girului în alb, efect de care ar fi desbrăcat printr'o soluţiune contrară, care i-ar suprimà însăşi fiinţa lui juridică.

Apropiată astfel de un titlu de purtător, prin mobilitatea ei, cambia circulând, fără ca posesorii intermediari să lase urme, singura diferenţă este aceia, a legitimării proprietăţei cambiei, prin regularitatea seriei de giruri scrise, până la scadenţă, pe însăşi cambie, fără vreo influenţă streină de ea; pe când la titlurile la purtător, tradiţia manuală a titlului, exclude modalitatea acestei legitimări. Pusă din acest punct de vedere problema, seria girurilor este regulată, când emitentul cambiei figurează ca prim girant şi când în fiecare gir posterior, figurează ca girant cel ce poate luà loc, ca giratar în girul anterior rămas alb, iar ultimul loc de giratar în alb, putând fi ocupat de cel ce reclamă plata cambiei.

Prin urmare, seria o formează inscripţiunile după titlu, nimic altceva, aşa că oricâţi posesori intermediari s'ar dovedì, că a avut cambia, ei nu intră în seria girurilor. Debitorul cambiei nu e obligat, să se ocupe, decât de regularitatea aparentă a seriei girurilor, nu şi de elementele juridice materiale, cari sprijină girurile, cum ar fi falşificarea semnăturilor, incapacitatea, sau lipsa de calitate a vreunuia, dintre cei ce şi-au pus semnătura pe cambie.

Debitorul cambiei trebue să plătească, pe regularitatea girurilor de pe cambie, singura, care dă fiinţă raporturilor cambiale.

Evident că titlul acesta cambial, nu exlude şi alte tranzacţiuni, ce se pot face cu el, cum ar fi o simplă cesiune, dar iarăşi o asemenea cesiune, nu poate aveà nicio influenţă, de natură a suprimà efectele cambiale, atunci când cambia, avându-şi fiinţa în ea însăşi, ea vorbeşte despre alte efecte, acelora cărora se adresează, pentru regularea transacţiunilor comerciale. Altmintreli, s'ar substitui girului din dreptul cambial, cesiunea din dreptul comun, ceiace ar echivalà, cu suprimarea întregului drept cambial în materie de gir.

Nu se pot dar, luà de către pârâtul din acţiunea cambială, giranţii din dreptul cambial al titlului respectiv, spre a fi trecuţi în dreptul comun, pe când din contră, se poate, ca lăsându-se giranţii în dreptul cambial, să se adaoge, prin convenţiunea părţilor, un contractant în plus, cu care reclamantul să fi înţeles, să-şi reguleze raporturile, pe calea dreptului comun.

Prin întreruperea seriei girurilor, nu se poate înţelege dar, decât întreruperea circulaţiei cambiei, cum ar fi cazul când un posesor abuziv, ar şterge toate girurile complecte, care ar venì după un gir alb, fiindcă altmintreli nu ar puteà să figureze, după un gir plin, ca unul care nu ar puteà obţine semnătura giratarului anterior, căruia i-ar fi fost furată cambia, sau care ar fi pierdut-o.

Aceasta este consecinţa principiului, că un gir în alb are în el tot dinamismul operativ necesar, chiar rămânând în alb, şi independent de posibilitatea lui, de a preparà girul plin, rămânând cu alte cuvinte, tot alb, până la sfârşit, fiindcă în el însuşi conţine complectarea necesară, care determină, pe cel ce este giratarul cambiei şi eventual beneficiarul ei.

Trec astfel la examinarea, sub un al doilea aspect, a problemei intervenţiei unei convenţiuni, în cursul circulaţiunei cambiei şi anume la aspectul, pe care l-ar luà problema, faţă de situaţiunea unui giratar, în raport cu excepţiunile, ce se pot opune cambiei conform art. 349 c. com.

Nici sub acest aspect, convenţiunea nu ar puteà aveà vreo influenţă, asupra raporturilor cambiale. Intr'adevăr, excepţiunile ce se pot opune beneficiarului unei cambii, sunt excepţiuni, cari presupun existenţa unui girant anterior, cunoscut chiar din cuprinsul cambiei şi căruia debitorul i-ar puteà opune acele excepţiuni, urmând a se rezolvà, dacă ele s'ar puteà opune şi posesorilor subsequenţi ai cambiei. Când însă un girant care a transmis cambia în alb, a rămas necunoscut pe cambie, s'ar puteà oare reconstituì seria girurilor prin alte elemente, în afară de cambie? Evident că nu, fiindcă atunci cambia, ar fi cambie, nu prin ea însăşi, ci şi prin alte anexe ale ei, ceiace este imposibil.

Prin urmare, oricât ar fi un cesionar intermediar, armat cu acte care să-l învestească, cu această calitate, după dreptul comun, el e inexistent pentru dreptul cambial din moment ce nu figurează pe cambie. Aceasta este dealtmintreli, de presupus a fi fost chiar voinţa părţilor, atunci când nevoind a introduce în raporturile cambiale, pe un asemenea cesionar, i s'a ridicat responabilitatea cambială respectivă, păstrându-se însă în acelaş timp cambiei, efectul ei circulator, graţie unui gir alb, prin urmare fără clauza «nu la ordin». Această situaţiune de inferioritate, în care s'a pus posesorul cambiei, de a regulà pe calea unei convenţiuni obişnuite, un raport juridic, cu acela căruia i-a transmis cambia girată în alb, însemnează desigur o situaţiune voită, din partea acestui posesor al cambiei, de a'şi menajà, pe deoparte, posibilitatea de a nu fi chemat la plata cambiei, iar pe dealtă parte, posibilitatea opunerii la plată, pe calea excepţiunilor, ce ar fi putut invocà, lăsând dreptului comun întreaga sa situaţiune. Soluţiunea aceasta, dela care nimeni nu l-a putut oprì, nu-i dă dreptul de a revenì, pentru a periclità drepturile cambiale, ale altor posesori ai cambiei, atunci când ar crede, că are interesul să o facă, împotriva celor mai fundamentale garanţii ale dreptului cambial. Cum ar puteà, dar, să o facă un girant, anterior lui?

Intr'adevăr, dacă atunci când un girant ar fi cunoscut şi încă nu se poate opune giratarului lui, de către un girant anterior, excepţiunile tinzând la o compensaţie de creanţă dintre giratar şi acel girant posterior, cum s'ar puteà oare opune o asemenea compensaţiune de creanţă, între giratar şi un posesor al cambiei, rămas necunoscut şi deci strein de cambie, graţie girului în alb? Se pare, că numai a se enunţă problema, şi răspunsul urmează dela sine.

este regulat făcut la domiciliul creditorului, fiindcă clauza «plata la Tg.-Jiu la d-l Vasile Brăete, Tg.-Jiu» ar fi fost adăugată.

Considerând că în această privinţă, motivul de apel, privitor la exerciţiul acţiunei cambiale, deşi putea fi invocat, totuşi nu este cu nimic dovedit şi nici nu s'a cerut a se face dovada cuvenită, aşà încât şi acest mijloc de apărare urmează a fi respins ca nefondat.

Că faţă cu cele mai sus expuse, apelul fiind nefondat, ca atare cere a fi respins.

Pentru aceste motive respinge ca nefondat apelul.

Decizia comercială No. 76 din 22 Oct. 1929.

Prim Preşedinte d-l **C. R. Marinescu.**

APEL BRAŞOV I, 26 Iunie 1929

CERERE DE SUSPENDARE A EXECUTĂREI UNUI MANDAT CAMBIAL. SENTINŢĂ DE MORATORIU PRONUNŢATĂ DE INSTANŢELE VECHIULUI REGAT POSTERIOR APLICĂRII UNUI SECHESTRU ASIGURĂTOR. CONDIŢIUNILE DE FORMĂ ŞI DE FOND ALE CEREREI DE SUSPENDARE. DACĂ SENTINŢA DE MORATORIU POATE AUTORIZA SUSPENDAREA EXECUTĂREI IN SENSUL ART. 38 L. DE EXECUŢIUNE DIN ARDEAL. SOLUŢIUNE AFIRMATIVĂ. MORATORIU. EFECTELE LUI CU PRIVIRE LA DREPTURILE CREDITORILOR CARI AU APLICAT SECHESTRE. DACĂ ACEŞTI CREDITORI POT FI ASIMILAŢI CU CREDITORII GAGIŞTI PREVĂZUŢI DE ART. 839 AL. II. C. COM. ROMÂN. SOLUŢIUNE NEGATIVĂ. CONFLICT DE DREPT INTERPROVINCIAL. (Art. 31, 38, 47 al. 2, 87, 230 şi 231, l. execuţiunei în Ardeal, art. 839 al. II, cod. român). (1) şi (2)

1. *Debitorul, asupra averei căruia s'a instituit un sechestru, poate, conform art. 38 din legea de execuţiune, să ceară, atât judecătoriei care a ordonat execuţiunea, cât şi celei competinte pentru efectuarea ei, suspendarea sau restrângerea executărei, dacă poate dovedì cu act autentic că hotărîrea, în baza căreia s'a ordonat executarea, a fost schimbată, scoasă din vigoare sau restrânsă printr'o altă hotărîre, ulterioară, rămasă definitivă.*

Această suspendare a executărei poate fi obţinută de debitor printr'o simplă cerere, fără a fi nevoie să o formuleze pe calea unei acţiuni de drept comun, cu regulele inerente cererilor principale.

2. *Creanţele cambiale, constatate printr'un mandat cambial, în temeiul căruia creditorul a obţinut aplicarea unui sechestru, înainte de cererea de moratoriu, sunt influenţate de sentinţa de moratoriu în sensul că debitorul nu poate fi urmărit în timpul duratei moratoriului, deoarece sentinţele de moratoriu au efect «erga omnes».*

Desigur că, acest răspuns nu ar puteà fi decât acela, că siguranţa cambiei ar fi sdruncinată puternic, dacă s'ar admite, că raporturi intermediare, cari au motivat anumite convenţiuni cu privire la cambie, ar puteà modificà cumva efectele cambiale. Aceste raporturi rămân tot atât de streine cambiei, cum rămâne chestiunea valorei primite, pentru transmiterea cambiei, valoare care ar fi făcut obiectul acelor convenţiuni adiţionale, întrucât dupăcum am arătat, acest substrat convenţional al cambiei, nu mai este de esenţa ei, în actuala concepţiune asupra cambiei, bazată pe alt fundament juridic, decât al schimbului. Or, a se acordà puterei convenţiunilor, vreo repercusiune asupra efectelor cambiale, ar însemnà a se revenì la vechiul aspect al cambiei, graţie căruia se impuneà, ca o consecinţă pentru cambie, arătarea valorei primite, ceiace nu se mai poate admite astăzi.

Analizând astfel, din toate punctele de vedere mai sus expuse, problema juridică dedusă în faţa Curţei, ea a motivat o desvoltare cuvenită, din cauză că a atacat într'o largă măsură, materia girului în alb şi a principiilor lui fundamentale.

I. STRELICESCU
Procuror la Inalta Curte de Casaţie

(1) Publicăm şi opinia separată a minorităţii:

«Sunt de părere că recursul (apelul) trebuià respins căci:

1. Conform art. 38 Legea LIV din 1912 pe cale graţioasă execuţiunea se va suspendà (adică încetà) sau restrânge numai dacă urmăritul dovedeşte cu act autentic că, hotărîrea în baza căreia s'a ordonat execuţiunea, prin o hotărîre care a dobândit autoritatea lucrului judecat, a fost reformată, sau scoasă din vigoare (cassată), sau restrânsă. Ori în speţă nu s'a făcut dovada că sentinţa de moratoriu a dobândit autoritatea de lucru judecat, — apoi acea sentinţă nu este o hotărîre pronunţată asupra mandatului cambial în baza căreia sechestrul asigurător a fost ordonat, şi prin aceea mandatul cambial nici nu a fost reformat sau restrâns, sub restrângere legiuitorul înţelegând reducerea la mai puţin a obligaţiei impusă pârîtului prin hotărîrea în baza căreia sechestrul asigurător a fost admis.

2. Dar nici în fond nu este întemeiat recursul căci conform art. 839 codul com. rom. efectul moratoriului este acela că în timpul lui nici un act de urmărire nu se va puteà întreprinde sau continuà contra debitorului. Ori în speţă nu este cazul unei urmăriri, ci a unui sechestru asigurător, care a fost anterior moratoriului. Scopul sechestrului asigurător este de a se asigurà creanţa creditorului pentru data când va dobândì o hotărîre executorie. Acest scop este atins cu înfiinţarea (efectuirea) sechestrului asigurător prin conscrierea şi evaluarea obiectelor sechestrate. Despre o continuare a sechestrului asigurător nu poate fi vorba, căci acesta este terminat odată cu aplicarea. Iar urmărirea în baza unei hotărîri executorii a obiectelor puse sub sechestru asigurător, conform art. 134 l. exec. se poate face numai în baza unei noi încheieri a instanţei competente (art. 32 l. LIV din 1912, fost art. 2 l. ex.), prin care ordonă urmărirea (execuţiunea de excontentare) asupra lucrurilor mişcătoare sechestrate dejà pentru asigurare. Dar această urmărire nu se poate întreprinde în urma dispoziţiunei prohibitive din art. citat.

In consecinţă cererea urmăritului considerată chiar ca cerere de suspendare în sensul literal adică suspendarea temporală, este fără interes.

In fine nu este întemeiat recursul, căci conform al. II; din art. 839 suscitat, moratoriul nu are efect în privinţa drepturilor creditorilor având gaj.

Ori conform art. 230 al. III şi art. 47 al. II. Legea exec. din Ardeal, — care singură este aplicabilă în prezenta afacere de execuţiune, — efectul sechestrului este acela că din momentul conscrierei şi evaluărei obiectelor, urmăritorul dobândeşte drept de gaj asupra lor, acele îi servesc ca gaj pentru creanţa sa.

Legea exec. nu vorbeşte de gaj execuţional, sau gaj judiciar, ci conferă drept de gaj, astfel nu există baza legală de a face vreo distincţie, între acest gaj şi cel convenţional, — şi cum nici codul com. rom. nu declară ca nevalabilă dobândirea gajului prin alte forme ca cele arătate în acel cod, şi cum legea locului unde gajul a fost dobândit nu poate fi nesocotită, nu se pote susţine că gajul dobândit cu forme legale ar fi de natură deosebită şi cu mai puţin efect ca cel convenţional.

In speţă sechestrul asigurător fiind pus anterior moratorului, acesta nu mai poate aveà efect în privinţa dreptului creditorului urmăritor, având acesta gaj, dobândit în baza legei prin înfiinţarea sechestrului asigurator.

Apoi urmăritorul având în acest gaj un drept câştigat, acesta nu poate fi desfiinţat prin moratoriul intervenit ulterior, şi care nu are efect retroactiv, — iar aceea este indiferent că prin dobândirea gajului un creditor a ajuns în situaţie mai favorabilă faţă de alţi creditori, cari nu au dobândit gaj sau altă garanţie, — căci atunci ar urmà a nu se respectà nici un gaj sau ipotecă, cari constitue un privilegiu pentru creditorul respectiv, ori chiar aceste privilegii le apără legiuitorul prin dispoziţia din al. II al art. 839 citat».

(ss) *Romul Pop*

(2) *Expunerea speţei în fapt.* Apelanta «Prima fabrică de ghete, S. A.» din Sibiu a fost obligată să plătească printr'un mandat cambial emis de Tribunalul Sibiu suma de 632.000 lei Băncei Româneşti datorată în baza a trei cambii.

In baza mandatului cambial rămas definitiv, creditoarea a cerut şi obţinut instituirea unui sechestru pe averea mobiliară a debitoarei.

Posterior instituirei sechestrului, debitoarea a cerut suspendarea procedurei de execuţiune, invocând ca motiv împrejurarea că, între timp, obţinuse un moratoriu pe termen de 6 luni dela Tribunalul Ilfov, în a cărui jurisdicţiune teritorială îşi aveà sediul principal al intreprinderei.

Cererea de suspendare a executărei a fost respinsă, însă, de Tribunalul Sibiu ca inadmisibilă.

Spre a justificà soluţiunea sa, Tribunalul Sibiu a invocat consideraţiunea de drept că întrucât conform art. 230 alin. III şi 47 alin. 2 din legea execuţională din Ardeal

3. *Creditorul urmăritor, care a obținut aplicarea unui sechestru, nu dobândește un drept de gaj similar cu gajul convențional prevăzut de art. 839 al. II cod. com rom., ci un simplu drept de prioritate, care subsistă numai atât timp cât debitorul urmărit nu a obținut un moratoriu și care este inconciliabil cu principiul egalității de repartițiune între creditori, care caracterizează atât moratoriul cât și falimentul.*

CURTEA: Prin mandatul de plată cambial emis de Tribunalul Sibiu S. II-a sub No. 1788/1/929 din 11 Maiu 1929, Prima fabrică de ghete din Sibiu s. a. cu sediul principal în București, a fost obligată la plata sumei de 632.000 lei în baza a trei cambii eliberate în Sibiu la 1 Martie 1929 în ordinul reclamantei Banca Românească s. a. suc. din Sibiu.

In urma revocărei excepțiunilor cambiale înaintate de pârîtă prin cererea din 23 Maiu 1929, conform încheierei Tribunalului Sibiu S. II-a din 7 Iunie 1929 mandatul cambial de plată a rămas definitiv.

Prin încheierea No. 1788/2/929 din 13 Maiu 1929 la cererea reclamantei Banca Românească suc. din Sibiu, în baza legei 40 din 1881 și 41 din 1908 s'a ordonat execuțiunea de asigurare pentru suma de 632.000 lei capital și procente asupra tuturor mobilelor firmei pârîte, iar prin procesul-verbal despre execuție de asigurare No. 2292/6/929 din 16 Maiu 1929, Corpul de portărei de pe lângă Tribunalul Sibiu, s'a declarat sechestrată averea mobiliară descrisă în cuprinsul procesului-verbal consistând din obiectele specificate (diferite mașini și cantități de ghete fabricate).

Prin cererea din 3 Iunie 1929 sub No. 1788/6/929, pârîta Prima fabrică de ghete din Sibiu a cerut suspendarea procedurei și desființarea execuțiunei de asigurare înființată prin procesul-verbal susindicat al Corpului de portărei Sibiu, pe consideratiunea că pârîta conform sentinței No. 976 din 29 Maiu 1929, a obținut un moratoriu pe timp de 6 luni dela Tribunalul Ilfov S. I-a Comercială, unde se află sediul principal al întreprinderei sale.

Tribunalul Sibiu prin încheierea No. C. 1788/6/929 din 7 Iulie 1929 a respins cererea pârîtei pentru desființarea execuțiunei de asigurare ca fiind inadmisibilă, întru'cât execuția de asigurare în spiritul legei de efectuarea execuției din Ardeal conferă creditorului și deci în speță reclamantului un gaj în sensul art. 839 al. 2 cod. com. din vechiul regat, gaj, care atunci când s'a născut înainte de acordarea moratorului, nu este atins de efectele acestuia.

In contra încheierei Tribunalului Sibiu S. II-a s'a declarat în termen recurs (apel) din partea firmei pârîte prin petiția din 11 Iunie 1929 sub No. C. 1788/8/929, cerând reformarea încheierei Tribunalului și desființarea măsurei de asigurare asupra averei sechestrate, în baza dispozițiunilor art. 839 al. 1 din cod. comercial.

Văzând în primul rând chestiunea de inadmisibilitatea în principiu a cererei făcută de Prima fabrică de ghete din Sibiu, deoarece conform art. 31 din legea despre procedura de execuțiune, pentru stingerea, restrângerea sau suspendarea execuțiunei trebuie să se introducă o acțiune judecătorească comună înaintea judecătoriei care a ordonat execuțiunea și în termen de 3

---

creditorul urmăritor, care a obținut aplicarea unui sechestru, dobândește un drept de gaj, este locul să se aplice dispozițiunile ultimului aliniat din art. 839 alin. II cod com. rom., care arată că moratoriul nu are efect în privința creanțelor Statului provenind din contribuțiuni, nici în privința creditorilor având ipotecă, gaj sau alt privilegiu.

Societatea debitoare făcând apel, contra sentinței, prin care Tribunalul Sibiu i-a respins cererea de suspendare a executărei, Curtea de Apel din Brașov S. I, prin interesanta deciziune ce adnotăm, a admis apelul desființând execuțiunea de asigurare.

Deciziunea Curției redactată cu îngrijire și cu o logică strânsă, a fost pronunțată cu majoritate. Minoritatea, reprezentată prin d-l Romul Popp Prim-președintele Curței a îmbrățișat teza contrarie, conchizând la respingerea apelului.

Deciziunea alcătuește o pagină mai mult la frumoasa și rodnica activitate judiciară din noile provincii, pe care o urmărim nu numai în latura ei doctrinală, dar și în aceea a preocupărei de a se afirmà și menține prestigiul justiției românești.

Vom discutà chestiunile de drept, soluționate prin deciziune, în legătură cu argumentele invocate atât de majoritate, cât și de minoritate.

Nu ne putem, însă, oprì sentimentul de mulțumire, pe care l-am exprimat și prin revista ***Pandectele Române***, pe care ni-l provoacă împrejurarea că la Curtea de Apel din Brașov, găsim o atmosferă de studiu și serioasă elaborare a chestiunilor aduse în judecata acestei instanțe.

Considerațiuni generale asupra cererilor de suspendarea executărei în dreptul ardelean. Prima chestiune de drept luată în discuțiune de Curte, a fost incidentul de inadmisibilitate ridicat de creditorul urmăritor, în sensul că potrivit art. 31 din legea de execuție (legea 40 din 1881) cererea, pentru stingerea, restrângerea sau suspendarea execuției trebuie formulată, după regulele acțiunilor principale de drept comun, în termen de 3 zile, socotite dela efectuarea execuțiunei.

In adevăr, dacă ne referim la textul art. 31 din lege, vedem că acțiunea ce tinde la stingerea, restângerea sau suspendarea execuției, nu poate aveà un efect suspensiv asupra execuției decât sub următoarele condițiuni:

a) Ca faptul, pe care se întemeiază cererea de suspendare să rezulte dintr'un act autentic s'au dintr'un act privat cu deplină forță probantă, act care trebuie anexat în original la cerere.

b) Cererea de suspendare să fie înaintată înaintea instanței care a ordonat execuția în termen de 3 zile, socotite dela efectuarea execuției, adică dela data înmânărei decisului, prin care se dispune intabularea dreptului de execuțiune în Cărțile funduare.

Dacă, însă, dreptul de execuțiune a devenit suspensibil în baza unui fapt, intervenit ulterior intabulărei și comunicărei decisului, în acest caz, cererea de suspendare se înaintează în termen de 3 zile, socotite dela ivirea faptului, în baza căruia a încetat dreptul de execuțiune.

Primind cererea, Judecătoria este obligată să se pronunțe, prin decisul prin care fixează desbaterea, dacă este locul ca executarea să fie suspendată până la judecare, dând, în caz afirmativ, dispozițiunile necesare agenților însărcinați cu efectuarea execuțiunei.

Această acțiune de suspendare, astfel cum este organizată de legea specială de execuțiune din Ardeal, prezintă acelaș caracter ca și contestațiunea, tratată de procedura civilă a vechiului regat art. 399 — 405. (Vezi asupra chetiunei Tratat de procedură civilă de Victor Cădere, No. 554 — 556).

Curtea, cu drept cuvânt, respinge incidentul de neadmisibilitate a cererei de suspendare, incident motivat, în primul rând pe considerațiunea tardivităței și a lipsei formelor procedurale a cererei de suspendare.

Motivarea Curței se spijină pe art. 38 din legea de execuțiune, al cărui text a fost întrodus prin legea 40 din 1912, care a abrogat vechiul art. 28 al legei de execuțiune.

In adevăr, potrivit dispozițiunilor art. 38, atât Judecătoria care a ordonat execuțiunea, cât și cea competentă pentru efectuarea ei, este obligată a suspendà sau restrânge întinderea executărei, debitorul urmărit va dovedì cu act autentic, că hotărîrea, în baza căreia s'a ordonat executarea a fost schimbată, scoasă din vigoare sau restrânsă, printr'o altă hotărîre ulterioară rămasă definitivă.

Dacă debitorul urmărit se găsește într'o asemenea situațiune, putând dovedì că prima hotărîre a suferit o schimbare în privința efectelor și aplicațiunei sale, Judecătoria poate ordonà, după împrejurări, revocarea măsurilor de execuțiune, dejà săvârșite.

Sentința de moratoriu ca motiv legal de suspendare a măsurilor de executare. Aplicând principiul stabilit prin art. 38 al legii de execuțiune, text intervenit în anul 1912, adică posterior promulgărei acestei legi și care trebuie conciliat în interpretarea și aplicațiunea sa cu art. 31, pe care se întemeià incidentul de neadmisibilitate, majoritatea Curței a decis că măsura de execuțiune trebuie suspendată față de împrejurarea că după ce creditorul a dobândit mandatul cambial de plată, pus în executare, debitorul urmărit a obținut un moratoriu dela Tribunalul de Ilfov, unde se găsește sediul intreprinderei sale.

Minoritatea obiectează că sentința de moratoriu nu ar puteà constitui o hotărîre în sensul art. 28, care să ducă la înlăturarea sau restrângerea urmărirei, deoarece:

a) Nu se face dovadă că acestă sentință ar fi rămas definitivă, și zile socotite dela efectuarea execuțiunei.

Văzând însă și dispozițiunile art. 38 din legea 40 din 1912 care a abrogat art. 28 din legea 40 din 1881, după care Judecătoria care a ordonat execuția cât și cea competentă pentru efectuarea ei, la cererea urmăritului este datoare a încetà execuția sau a restrânge întinderea execuției, dacă urmăritul va dovedì cu act autentic, că hotărîrea în baza căreia s'a ordonat execuția este schimbată, scoasă din vigoare, sau restrânsă, de o hotărîre judecătorească definitivă.

In cazurile acestea, Judecătoria poate să ordone după împrejurare și scoaterea din vigoare a măsurilor de execuție dejà săvârșite.

Considerând că, în speță măsura de asigurare încuviințată de instanța judecătorească fiind bazată pe un mandat de plată cambial a cărui executabilitate în mod necontestat trebuie să fie suspendată în urma hotărîrei executorii prin care s'a acordat firmei pârîte Prima fabrică de ghete din Sibiu un moratoriu de 6 luni, prin aceasta se dovedește că hotărîrea în baza căreia a fost ordonată execuția, este restrânsă în efectele ei, astfel că pe baza art. 38 din legea 40, din 1912, urmăritul este în drept ca numai pe baza unei simple cereri timbrată cu 60 de lei să ceară desființarea execuțiunei de asigurare, fără să fie obligat la introducerea unei acțiuni de drept comun în conformitate cu art. 31 din legea 40 din 1881, cererea fiind admisibilă în principiu în forma în care s'a introdus.

Văzând că firma pârîtă a cerut desființarea măsurii de asigurare asupra bunurilor mișcătoare, deoarece având sediul principal în București, prin sentința No. 976 din 29 Maiu 1929, a obținut un moratoriu de 6 luni de zile cu începere dela 29 Maiu 1929 în conformitate cu dispozițiunile codului de comerț român din vechiul regat.

Reclamanta s'a opus la această cerere susținând că moratoriul nu-i poate fi opozabil și în tot cazul nu poate atinge creanța sa garantată cu gaj, în urma aplicării sechestrului de asigurare prin procesul-verbal din 15 Maiu 1929, care în conformitate cu art. 47 din legea de execuție din 1881 acordă creditorului din momentul sechestrărei bunurilor mobile, un drept de gaj, asupra obiectelor sechestrate, creditorul urmăritor având după art. 87 din aceeaș lege un drept de preferință asupra mobilelor dejà sechestrate.

Că, singura posibilitate pentru debitorul urmărit contra căruia s'a ordonat execuție de asigurare este numai aceea prevăzută de art. 231, de a depune la Judecătoria care a încuviințat sechestrul, în bani numerar, sau în efecte acceptabile drept cauțiune, suma ce trebuie asigurată, pentru ca să se poată desființà măsura de asigurare ordonată.

Văzând art. 839 din cod. comercial român, după care în timpul moratoriului nici un act de urmărire nu se va puteà întreprinde sau continuà contra debitorului și nici o acțiune nu se va puteà intentà sau continuà contra lui, dacă nu rezultă din fapte posterioare acordărei moratoriului.

Moratoriul nu are efect în privința creanțelor Statului provenind din contribuțiuni, nici în privința creditorilor având ipotecă, gaj sau alt privilegiu.

Considerând că, deșì în legiuirea

---

b) Că în nici un caz această sentință nu este pronunțată în legătură cu mandatul cambial, pus în curs de executare.

Cu alte cuvinte este vorba de aplicațiunea și în Ardeal, a normelor dreptului comercial din vechiul regat în materii de moratoriu, ori de câte ori este vorba de executarea unei sentințe rămasă definitivă.

In speță, Tribunalul Ilfov acordă moratoriu — instituțiune necunoscută în Ardeal — unei Societăți din Sibiu, care își aveà sediul principal la București.

Curtea pune importantul principal că efectele moratoriului acordat trebuesc examinate numai în lumina dreptului comun obligator, care este codul comercial al vechiului regat, deoarece sediul firmei sociale fiind la Bururești, creditorii în relațiunile comerciale au înțeles să se supună prescripțiunilor acestei legislațiuni, care trebuie să aibă preferință față de oricare alte drepturi interprovinciale, contrarii legislațiunei comerciale a vechiului regat.

Soluțiunea Curței este cu deosebire interesantă și demnă de reținut în atențiunea oamenilor noștri de drept.

In adevăr, în orice afaceri încheiate cu această întreprindere socială, al cărui sediu este la București, chestiunea aplicațiunei codului comercial al vechiului regat, trebuie socotită ca fiind convenită tacit de părțile contractante, încă din momentul încheierei convențiunei, ea constituind un efect inerent, legal al acestei convențiuni și având caracterul unei clauze virtuale și accesorii.

Deciziunea Curței de Apel Brașov, cuprinde una din cele mai importante spețe de drept interprovincial, pe care a semnalat-o, până acum, practica noastră jurisprudențială.

Este știut că dreptul interprovincial are de obiect regularea conflictelor dintre legile teritoriilor anexate și legile Statului anexant.

De sigur că până la unificarea legislativă — operă grea și complexă a cărei realizare, după toate aparențele, aparține unui viitor îndepărat, se impunea o lege specială, care să determine principiile și normele practice pentru soluționarea conflictelor provocate de contrarietatea legislațiunilor diverse ale provinciilor, care fac azi parte integrantă din țara noastră.

In Franța legea din 24 Iulie 1921 a regulat conflictele de această natură cu Alsacia-Lorena.

La noi, în lipsa unei reglementări legislative, urmează să ne servim pentru rezolvarea acestor conflicte de regulele dreptului internațional privat.

Art. 9 al legei franceze din 24 Iulie 1921 adoptă, în privința falimentului principiul consacrat de doctrina dreptului internațional privat că regulele falimentului sunt cele prevăzute de legea domiciliului debitorului, iar cazul când debitorul are mai multe domicilii, legea locului unde se găsește sediul său principal. (Vezi, principii de drept interprovincial, de George Plastara, No. 30—34, 102—105).

Curtea face, deci, o justă aplicațiune a acestor principii, atunci când găsește că în speță se aplică dispozițiunile codului de comerț al vechiului regat relative la materia instituțiunei moratoriului, care, între timp, a fost înlocuită cu instituțiunea concordatului preventiv prin legea din 10 Iulie 1929.

Principiile dela faliment se aplică și la moratoriul deoarece după cum foarte bine spune Curtea, instituțiunea moratoriului (actualmente a concordatului preventiv), are afinități și conexiuni cu instituțiunea falimentului.

Se stie că actul politic al anexiunei, atrage schimbarea de naționalitate a supușilor, fără, însă, să determine deplin drept aplicațiunea legilor Statului anexant. Vechile legi locale continuă a fi aplicabile până în momentul când, printr'o promulgare specială sau generală, aplicațiunea legilor Statului anexant se întinde și în noile provincii.

Montesquieu în celebra sa lucrare Exprit des lois spune că legile fiind expresiunea vie a caracterului unui popor trebuie să presupunem că legile locale ale provinciei anexate se potrivesc mai bine cu trebuințele sale și că este mai prudent să amânăm aplicarea legilor Statului anexant, până ce noii supuși le vor fi asimilat complet.

Acest principiu, nu trebuie, însă interpretat în sensul minorităței Curței adică de așà natură încât, prin respectarea riguroasă a legislațiunei locale, să înlăturăm aplicarea unor principii fundamentale dintr'o lege în vigoare în vechiul regat și să ajungem, în ultim loc, la înlăturarea efectelor unei sentințe dată în materie de moratoriu.

Această interpretare nu corespunde nici principiilor și nici intersului național.

Ea face abstracțiune totală de principiu că în conflictele de drept interprovincial nu avem o ciocnire între două suveranități teritoriale deosebite și străine una de alta, ci numai deosebiri între două legislațiuni aplicabile pe teritoriul aceluiaș Stat suveran, situațiune, care implică necesitatea și obligațiunea unei concilieri în ce privește interpretarea și aplicațiunea textelor respective, în sensul ca autoritatea legei să nu rămâna dezarmată.

Această înaltă considerațiune, care este interesul moral superior ca autoritatea legei să nu fie dezarmată, a dus în Franța la interpretarea că sunt anumite legi ale Statului anexate, ca: legile politice, legile constituționale, legile referitoare la ordinea publică, legile de drept administrativ, care sunt deplin drept și imediat executorii în teritoriul anexat, fără a mai fi nevoie de o promulgare specială. (Vezi Répertoire Général alphabétique du droit français de Carpantier et Frérejouan du Saint, Annexion, No. 252).

Curtea atribuie sentinței de moratoriu un efect erga omnes.

din Ardeal este necunoscută instituţiunea moratoriului, cu toate acestea din momentul în care sediul principal al intreprinderei comerciantului pârît se află în Bucureşti, natura şi efectele moratoriului ce a obţinut, trebuesc examinate numai în lumina principiilor dreptului comun obligator, — codul comercial din vechiul regat — care rămâne singurul călăuzitor în materie, deoarece sediul principal aflându-se în Bucureşti, creditorii în relaţiunile comerciale au înţeles că trebuie să se supună prescripţiunilor din această legislaţiune, care trebuie să aibă toată preferinţa faţă de oricare alte drepturi interprovinciale contrarii legislaţiunei comerciale din vechiul regat.

Că, chestiunile în legătură cu moratoriul acordat unui comerciant, se pot socoti cu drept cuvânt mai mult conexe şi deci aparţinând până la un punct procedurei de faliment, având la bază aceleaşi principii stabilite cu efect «erga omnes» precum şi regula egalităţei între toţi creditorii chirografari, care nu pot fi achitaţi cu vreo preferinţă, în afară de acei care au ipotecă, gaj sau alt privilegiu special, deoarece creditorii chirografari au împrumutat pe debitorul lor mai mult în baza încrederei personale, în deosebire de creditorii cu gaj şi ipotecă care au făcut credit debitorului numai în schimbul unei garanţie reale şi speciale.

Că, din dispoziţiunile art. 839 al. 2 cod. com. din vechiul regat prin noţiunea de gaj nu poate să se înţeleagă decât contractul de gaj întocmit în baza art. 478 până la 489 din codul comercial în care se cuprinde materia gajului convenţional constituit de debitor în favoarea creditorului său, şi care prin intabularea făcută este cunoscut tuturor creditorilor chirografari şi respectat de dispoziţiunile codului comercial, chiar în procedura falimentului, dacă nu este făcut în perioada prescrisă de art. 726 din codul comercial.

Că deşi în conformitate cu art. 47 al. 2, 87, 230 şi 231 din legea de execuţiune sechestrarea bunurilor mobile dă un drept de gaj asupra obiectelor sechestrate, rezultă din aceste dispozìţiuni că această sechestrare nu poate constituì decât un gaj judiciar din cauza execuţiunei, de o natură cu totul deosebită de aceea a gajului convenţional prevăzut în art. 479—489 cod. comercial român şi articolele 300—310 din codul comercial în vigoare în Transilvania care tratează deasemenea efectele gajului convenţional.

Considerând că aşa fiind, pe baza principiului de egalitate între creditorii chirografari, rezultă că creditorii în baza acestui gaj judiciar în urma sechestrului de asigurare, după obţinerea moratoriului nu pot avea nici un drept de preferinţă din cauza diliginţei lor sau pe consideraţiunea că creanţa lor a avut o scadenţă anterioară datei moratoriului încuviinţat.

Dacă s'ar admite principiul că moratoriul nu poate avea nici un efect faţă de creditorii din Ardeal, care au obţinut sechestre de urmărire sau de asigurare anterioare moratoriului, s'ar lovì în principiul egalităţei creditorilor, deoarece creditorii din vechiul regat s'ar află în neputinţă absolută pe baza dispoziţiunilor art. 839 al. 1 cod. com. din vechiul regat să-şi poată realizà şi urmărì creanţele lor, pe când toţi creditorii din

---

Soluţiunea este juridică, deoarece această sentinţă nu este declarativă de drepturi spre a i se aplicà principiul relativităţei lucrului judecat cu privire la persoane, ci este constitutivă de drepturi şi situaţiune, ca punând pe debitori, în raporturile cu creditorii, într'o situaţiune, care împiedică pe creditorii cu titluri anterioare cererei de moratoriu, să facă, sau să continue acte de executare forţată, sau să dobândească vreun drept de preferinţă, care ar înlătura regimul egalităţei de tratament pentru toţi creditorii. (Cezare Vivante, Principii de drept comercial, traducere în româneşte de P. Suciu No. 211, pag. 412).

Argumentul, invocat de minoritate, că sentinţa de moratoriu nu este pronunţată asupra mandatului cambial, pentru ca să poată fi astfel, considerată ca o hotărîre în sensul art. 38 din legea execuţională din Ardeal, îl credem neîntemeiat în drept.

In adevăr, sentinţa de moratoriu, având un efect erga omnes, efectele ei ating toate creanţele anterioare cererei de moratoriu.

Sentinţa, prin care se acordă moratoriul, trebuie considerată că este pronunţată şi cu privire la mandatul cambial, care este o creanţă anterioară moratoriului, tocmai din cauza caracterului ei constitutiv de drepturi şi de situaţiuni juridice, care contrastează cu caracterul declarativ, pe care în genere îl au hotărîrile judecătoreşti, a căror sferă de aplicaţiune este limitată numai între părţile litigante.

Sentinţa moratorială regulează o stare generală, obiectivă, a raporturilor de creanţă dintre comerciantul morat şi creditorii săi, astfel că ea cuprinde totalitatea creanţelor existente în momentul introducerei cererei de moratoriu.

Numai prin înlăturarea acestor principii, minoritatea a putut ajunge la concluziunea că sentinţa de moratoriu, nu are nici un efect asupra mandatului cambial.

In ce priveşte argumentul minorităţei, că sentinţa de moratoriu nu ar fi rămas definitivă, avem de relevat că, sentinţele prin care se aprobă moratoriul nu sunt apelabile, deoarece moratoriul fiind o fază a procedurei falimentului în cazul când este posterior şi o fază premergătoare sau preventivă, dacă este anterioară, se aplică dispoziţiunile art. 944 cod. com. rom., care arată că toate sentinţele în materie de faliment sunt executorii, nefiind supuse apelului decât în cazurile prevăzute de lege. (Cas. III, Dec. No. 221 din 25 Oct. 1906, *Buletin* pe 1906, pag. 1716; Casaţia Torino, 25 Februarie 1887, citată în dreptul falimentar român de M. Puşcanu, No. 600, pag. 618 şi 624; acest autor susţine că toate sentinţele în materie de moratoriu sunt imediat executorii).

Astfel fiind, obiecţiunea minorităţei, că această sentinţă nu a dobândit autoritate de lucru judecat, nu are în sprijinul ei indicarea unor motive teoretice sau de fapt, cari ar justificà că această sentinţă este supusă apelului.

Un ultim punct de drept, discutat şi soluţionat prin această deciziune, este dacă situaţiunea creditorului, care a aplicat un sechestru şi căruia art. 47 alin. II. 87, 230, şi 231 legea execuţiei îi dă un drept de gaj asupra lucrurilor sechestrate, nu trebuie asimilată cu situaţiunea creditorilor gagişti din art. 839 alin. II cod. com. rom., care prevede că moratoriul nu are efect în privinţa drepturilor creditorilor cari au gaj, ipotecă sau alt privilegiu.

Minoritatea asimilează aşà zisul gaj sau mai bine zis drept de prioritate, care este stabilit de textele mai sus arătate din legea execuţiunei şi care este o consacrare practică a principiului prior jura vigilantibus, cu gajul convenţional din art. 839 alin II cod comercial rom., care creează, în adevăr, în favoarea creditorului gagist o imunitate faţă de urmăririle celorlalţi creditori.

Majoritatea face, cu drept cuvânt, o distincţiune între acest drept special de prioritate, care nu poate existà şi nu poate fi exercitat decât atât timp cât nu a intervenit o sentinţă de moratoriu (concordat preventiv) sau o sentinţă declarativă de faliment şi între dreptul de gaj convenţional de care vorbeşte art. 839 cod. com. rom.

In adevăr, dacă am admite că moratoriul acordat firmei debitoare, nu este opozabil creditorilor din Ardeal, cari au obţinut sechestre asigurătoare anterioare moratoriului, am ajunge la încălcarea nepermisă a unui principiu de ordine publică, care este egalitatea de tratament a tuturor creditorilor în raport cu dreptul de a se desdăgubì din patrimoniul debitorului lor.

Majoritatea Curţei motivează admirabil imposibilitatea acestei interpretări, care ar ridicà creditorilor chirografari din vechiul regat, posibilitatea de aşi urmărì în timpul moratoriului creanţele lor, pe când creditorii chirografari din Ardeal ar puteà exercità o asemenea urmărire, fiind investiţi cu un drept de preferinţă care nu este rezultatul unui acord contractual ce grevează, prin efectul unei convenţiuni, patrimoniul debitorului, ci rezultatul împrejurărei că ei fiind mai apropiaţi de sediul averei debitorului au putut face sechestre înaintea altor creditori lipsiţi de această posibilitate materială.

Dar ceva mai mult, dacă acest drept de prioritate ar fi menţinut în favoarea creditorilor sechestranţi, sentinţa de moratoriu ar rămâne fără nici o aplicaţiune, şi fără nici un efect, deoarece, după cum foarte just, observă majoritatea Curţei, patrimoniul debitorului fiind indisponibilizat în urma sechestrelor, debitorul nu ar mai puteà îndeplinì obligaţiunea ce i s'a impus prin sentinţa de moratoriu, de a achità creditorilor o cotă proporţională în raport cu creanţa fie căruia.

Coexistenţa aceasta a două dispoziţiuni legislative interprovinciale, alcătuieşte tocmai un caz tipic, când principiile dreptului interprovincial trebuie să intervină în scopul găsirei unei soluţiuni, care să concilieze ambele legislaţiuni şi să permită executarea unei sentinţe pronunţată de jurisdicţiunile vechiului regat asupra unei chestiuni, care pune în discuţiune

Ardeal nefiind împiedicaţi de procedura moratoriului, pe baza preferinţei legei de execuţiune şi-ar puteà realizà creanţele lor în dauna celor dintâi.

Că în asemenea situaţiuni urmează că toate actele de urmărire nu se vor mai putea întreprinde sau continuà contra debitorului, dacă sunt anterioare acordărei moratoriului, deoarece în ipoteza contrară moratoriul acordat nu ar mai aveà nici o raţiune, dacă debitorul ar rămâncà imobilizat cu patrimoniul său în urma sechestrelor de asigurare încuviinţate, dânsul neputând corespunde obligaţiunei impusă de Tribunal ca împreună cu Comisiunea de creditori să achite pe creditorii săi proporţional pe cote în raport cu creanţa fiecăruia.

Considerând că aşa fiind, după cum s'a relatat mai sus, întrucât din dispoziţiunile art. 839 al. 2 din codul com. român se stabileşte că moratoriul nu are efect în privinţa drepturilor creditorilor având constituit în favoarea lor un gaj convenţional sau legal, iar nu şi pentru gajurile judiciare stabilite de legea de execuţiune, urmează că efectele sechestrului de asigurare trebuie să înceteze în urma obţinerei unui moratoriu din partea unui comerciant, pentru ca dânsul să aibă posibilitatea de a procedà la lichidarea activului său imobilizat prin sechestru, corespunzând în acest mod raţiunei acordărei moratoriului.

Că aşa fiind recursul (apelul) introdus de pârîta Prima fabrică de ghete din Sibiu cu sediul principal în Bucureşti este întemeiat, urmează să fie admis, încheierea Tribunalului reformată în totul şi în consecinţă se desfiinţează execuţia de asigurare înfiinţată prin procesul-verbal din 15 Maiu 1929 No. 2292/6/929.

Cheltuelile de judecată s'au acordat pe baza art. 425 pr. civ.

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier Constantin C. Simionescu, admite apelul, reformează, etc.

Decizia No. C. 869 din 26 Iunie 1929.

Preşedinţia d-lui **Ion Poşoiu,** consilier.

APEL II BUC., 12 Decemvrie 1928

QUASI-DELICT. LUCRURI NEINSUFLEŢITE. RISC CREIAT. INJECŢIUNE CU NEOSALVARSAN. ACCIDENT. MOARTEA PACIENTULUI. ELEMENTELE QUASI-DELICTULUI (Art. 1000 al. I şi III c.civil). (1) şi (2)

1. *Răspunderea quasi-delictuală, fie derivând din art. 1000 fie din art. 998 c. civil implică în prim rând dovada că prejudiciul este cauza directă şi imediată a faptului sau greşelei agentului.*

2. *Răspunderea din cauza lucrului aflat în paza noastră, prevăzută de art. 1000 al. I, cod. civil nu poate fi admisă în cazul când un bolnav de sifilis, în urma prescripţiei medicale, şi cere să i se facă injecţie cu neosalvarsan, pentrucă în acest caz nu se poate susţine că medicamentul a scăpat de sub paza medicului.*

(Elena Maior Alex. Clodeanu cu Ministerul de Răsboiu ş. a.).

CURTEA: Asupra apelului făcut de Elena Clodeanu în contra sentinţei cu No. 1039/926 a trib. Ilfov s. I c. c. prin care s'a respins ca nefondată acţiunea intentată de

---

problema de ordine publică a organizărei falimentului şi fazelor lui anterioare şi posterioare.

Aceste sunt motivele, cari ne determină să aprobăm fără nici o rezervă, soluţiunile date de majoritatea Curţei.

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-Decanul Baroului de Ilfov

(1) *Incadrarea juridică a speţei*: Responsabilitatea Ministerului de răsboiu, în baza art. 1000 c. civ., pentru accidentul mortal întâmplat maiorului A. C., în urma unei injecţiuni cu neosalvarsan făcută într'un spital militar.

Faptele procesului. Din complexul de acte şi împrejurări ale pricinei, astfel cum rezultă din desbaterile orale şi scrise ce au avut loc atât înaintea primei instanţe cât şi apel, se constată următoarele:

Maiorul C. din Târgovişte, după ce consultă pe Dr. I. D. şi pe medicul şef al Corpului V Armată, pentru turburări nervoase sifilitice, este consiliat a urmà un tratament cu injecţiuni de neosalvarsan, pe care-l şi începe la spitalul garnizoanei locale, când, în urma celei de a cincea injecţii, moare subit, cu toate ajutoarele medicului colonel M., care-i administrase tratamentul.

Imprejurarea că acest accident nenorocit nu avusese un caracter izolat, ci făceà parte dintr'o serie întreagă de cazuri mortale, anterioare sau concomitente, a atras atenţiunea organelor sanitare civile şi militare, cari au avizat la investigaţiuni ştiinţifice şi măsuri de control, pentru preîntâmpinarea accidentelor viitoare.

In ce priveşte speţa care ne interesează, s'au făcut următoarele constatări oficiale consemnate în acte scrise, depuse la dosarul Tribunalului:

1. Maiorul C. nu avea nici o afecţiune de natură a-l face refractar tratamentului, fiind un om robust şi nereumatic. (Ordonanţa medicală a d-lui Dr. I. D.).

2. Organismul victimei a fost sănătos, neprezentând nici o afecţiune, a suportat fără nici o dificultate injecţiile din doza I-a, II-a dublă şi a III-a. (Raportul Consiliului de răsboiu al Corpului V Armată cu no. 8805 din 28 Martie 1925).

3. Victima a mai prezentat înainte de administrarea tratamentului şi buletinul urologic al laboratorului Dr. P. D. din Bucureşti, şi ulterior fiind consultat şi d-l dr. şef al spitalului militar al Corpului 5 Armată, şi-a dat avizul că pe baza lui se putea face tratamentul cu neosalvarsan; ofiţerul a urmat regulat cu acel tratament şi l-a suportat fără dificultate, până la 19 Martie 1925, inclusiv injecţiile intermediare cu oleu grise; iar în ziua de 19 Martie 1925, făcându-i-se a doua parte din doza III, a sucombat, cu toate ajutoarele şi sforţările medicului colonel M., care-i administrà dozajul. (Raportul Consiliului de Răsboiu al C. V Arm. No. 16.615 din 7 Iunie 1925).

4. Fiola, din care s'a injectat conţinutul, purtà seria B. 42.574, utilizată de armata noastră dela 1920 până la 1925 când, în urma cazurilor nenorocite, întrebuinţarea acestei serii a fost oprită. (Interogatoriul Ministerului de răsboi).

5. Făcându-se analizà restului fiolei încriminate şi a altor trei fiole, aflate la spital împreună cu aceasta, toate cu seria B. 42.574, de către laboratorul central de chimie al Armatei, după cererea Consiliului de răsboiu al C. V Armată, s'a constatat: că fiola încriminată erà alterată din pricina contactului cu aerul, iar substanţa din celelalte trei fiole cu aceeaş serie şi număr aderà puţin de pereţii vasului şi prezentà o nuanţă de culoare înspre roz, distinctă de culoarea neosalvarsanului din comerţ, cu toate că fiolele erau perfect închise; că aderenţa produsului ca şi nuanţarea culorii lui normale de galben citroniu, corespunde unei sporiri a toxicităţei. (Bul. de analiză no. 142 din 28 Aprilie 1928).

6. «Fiolele, al căror conţinut au servit la injecţiune în câte şi trele cazuri mortale, purtau pe cutia de ambalaj, ca indicaţie a seriei de fabricaţie, litera B. 42.574 (maior Al. C.), 42.407 (lt. col. Al. Vasilescu) şi 42.490 (maiorul P.); scurtul interval în care s'au succedat accidentele mortale, producerea lor în urma injecţiilor unor preparate aparţinând aceleiaşi serii, cât şi alte crize nitritoide de gravitate variabilă, ce s'au observat la mai mulţi bolnavi injectaţi la spitalul Brâncovenesc, justifică atribuirea acestor întâmplări toxicităţei anormale a produsului injectat şi îndreptăţesc convingerea că în stocul de neosalvarsan însemnat cu litera B. se găsesc strecurate fiole toxice.

Aceeaş serie B. de neosalvarsan, cu numere de ordine apropiate de cele semnalate, a produs accidente mortale şi crize nitritoide grave în Olanda, Italia şi Germania. Aceste accidente au condus Cassa M. L. să retragă din circulaţie seriile semnalate, şi este surprinzător cum aceasta, recunoscându-şi eroarea şi retrăgând în Germania seria toxică, nu şi-a recunoscut în acelaş timp obligaţia de a preveni şi retrage şi furniturile aparţinând aceleiaşi serii suspecte, făcute în alte ţări». (Raportul d-lor profesori d-ri I. C., St. N. şi General Dr. P.).

7. Lt. col. Al. V. din escorta regală a sucombat exact la aceeaş injecţie III, partea II-a B. 42.407, după ce suportase anterior, fără nici o intoleranţă, alte injecţii pe care le epuizase.

«In seria B. din neosalvarsanul cu care s'au produs citatele cazuri mortale, există unele fiole cu diverse numere, care posedă un grad de toxicitate mai mare decât cel acceptat pentru neosalvarsanul preparat în bune condiţiuni, pentrucă:

a) S'a găsit un număr de fiole din neosalvarsanul ce posedă armata, care diferă, din punct de vedere al aspectului şi coloraţiunei, de neosalvarsanul bun de întrebuinţat, acele culori fiind nuanţe de roz cărămiziu şi chiar brun, cu toate că fiolele erau perfect intacte ca integritate.

apelantă, astfel cum a fost restrânsă şi modificată în contra Ministerului de răsboiu, respingându-se în acelaş timp, ca fără interes şi cererea de chemare în garanţie făcută de numitul Minister în contra societăţei Farbenindustrie Fabrik din Germania.

Având în vedere actele dela dosar depunerile martorilor audiaţi şi concluziunile părţilor din care se constată că reclamanta Elena Clodeanu a cerut obligarea Ministerului de răsboiu la suma de 1.000.000 lei, daune cauzate prin moartea soţului său maior Clodeanu, survenită în urma celei de a treia injecţii cu neosalvarsan făcută în ziua de 19 Martie 1926 de către medicul militar Maniride în spitalul militar din Târgovişte, dintr'o fiolă dosajul III seria B. No. 425.474, care face parte din fiolele de neosalvarsan preparate de sus numita fabrică aflate în depozitul Ministerului de răsboiu pentru trebuinţele armatei şi atribuite la 1920 Statului Român de comisiunea de executarea tratatelor.

Având în vedere că în desvoltarea acţiunei şi a apelului reclamanta a susţinut că răspunderea Ministerului de răsboiu este angajată fie pe baza prezumpţiei legale de culpă, întemeiată pe idea de risc şi destinaţie a lucrului periculos prin el însuşi, în speţă fiola de neosalvarsan injectată fie pe baza faptului că acea fiolă fiind alterată, medicul care a injectat-o trebuià să se convingă

---

b) La multe fiole s'a constatat că pulberea aderă de pereţii interiori ai fiolelor, formând adesea mici conglomeraţiuni; iar în alte fiole s'a găsit în massa neosalvarsanului granulaţiuni de culoare negricioasă.

Toxicitatea mărită a medicamentului reiese şi din experienţele făcute pe animale; iar gradul de alterare a medicamentului fiind variabil dela o fiolă la alta, toxicitatea poate existà fără a se evidenţià prin analiză chimică sau experienţă pe animale.

Această stare de alterare a neosalvarsanului, şi deci de toxicitate mărită, are o mare importanţă pentru provocarea de accidente grave şi chiar mortale.

Neosalvarsanul din depozitele armatei este de o fabricaţie prea veche». (Raportul asupra patogeniei, profilaxiei şi combaterei accidentelor mortale provocate de neosalvarsan, pag. 9—13).

Toate aceste constatări făcute de autorităţile sanitare civile şi militare sunt consemnate în actele produse chiar de adversarii reclamantei şi n'au fost combătute sau criticate cu nimic de dânşii, atât înaintea primei instanţe, cât şi în instanţa de apel.

Inainte de a trage toate consecinţele de fapt ce decurg dintr'însele pentru rezolvarea pricinei, vom examinà temeiul juridic al acţiunei.

In drept. Din acţiunea introductivă, aşà cum s'a desbătut înaintea Tribunalului, şi cum rezultă, atât din concluziunile scrise depuse înaintea primei instanţe, cât şi din considerentele sentinţei apelate, reiese că reclamanta şi-a sprijinit acţiunea atât pe baza art. 998 c. c. cât şi pe aceea a art. 1000, susţinând că răspunderea Ministerului de răsboiu este determinată de principiul responsabilităţei quasi-delictuale, ca urmare a faptului că produsul injectat maiorului C. erà un lucru din paza sa şi a organelor sale (alin. I) sau în, orice caz, această răspundere este întemeiată pe alin. III al acelui articol care se rosteşte că «stăpânii şi comitenţii sunt răspunzători de prejudiciul cauzat de servitorii şi prepuşii lor în funcţiunile ce li s'au încredinţat».

Ipoteza alin. I, a art. 1000 c. c. Teoria fundamentului juridic al responsabilităţei pentru lucrurile neînsufleţite a suferit trei faze în cursul vremurilor [1]):

1. După cel mai vechiu sistem, înrâurit de dreptul roman, nu puteà existà răspundere, în afară de conceptul psihologic al culpei. Deşi acest sistem erà în vigoare când s'a alcătuit codul Napoleon, el n'a fost însuşit în mod formal de acest cod decât în art. 998 c. civil, fiindcă libertatea de voinţă, care este fundamentul obligaţiunilor contractuale în spiritul acestei legislaţii, constituie acelaş substrat juridic şi în obligaţiunile isvorîte din quasi-delictele ce au la baza lor faptul omului capabil.

Acest sistem a fost părăsit cu desăvârşire de doctrină şi jurisprudenţă.

2. După un al doilea sistem, proprietarul lucrului dăunător este presupus în culpă, *ex lege*, până la dovada forţei majore ce-i incumbă şi care-l exonerează de răspundere.

Acest sistem, admis încă de unele instanţe de fond franceze şi cunoscut în doctrină sub numele de sistemul *obligaţiunei de răspundere*, a fost respins de doctrina nouă şi de jurisprudenţa supremei Curţi franceze.

Dintre cele mai semnificative deciziuni, pronunţate în temeiul prezumpţiei legale de culpă, citām: Curtea de Apel, Paris, 13 Ianuarie 1926 în *Journal du Palais* No. 38—39 din 7—8 Februarie 1926; Trib. Sena, 5 Martie 1925 *D. P.* 1926. 2. 21. Casaţia civ. franceză din 29 Iulie 1924, în celebrul proces al Companiei de automobile, l'Abeille, cit. în *Pand. Române* 1926.III. 100, col. II; Trib. Ilfov, S. I, sent. 601 din 2 Dec. 1889 în *Dreptul* No. 1/20; Apel Iaşi, S. II în *Dreptul* 1914. pag. 133; Trib. Ilfov, S. II, 94 din 1927 *Jur. Gen.* 1927 No. 34, speţa 1722, etc.

3. Infine, după un al treilea sistem, răspunderea accidentului cauzat de lucrul neînsufleţit este *ob rem*; ea este angajată faţă de cel ce are *paza juridică* a lucrului; fundamentul său consistă în noţiunile suprapuse de *destinaţie* şi de *risc*, şi explicaţia sa psihologică stă în principiul de înaltă echitate al solidarităţei sociale.

In adevăr, după Saleille, Josserand, Ripert, Brouzel, Demogue şi alţi eminenţi jurişti — cu mici diferenţe de nuanţă — acela care aruncă în public un lucru destinat a slujì la satisfacerea unor cerinţe obşteşti şi care poate prezentà la un moment dat pericole, creiază un risc ale cărei consecinţe este dator să le suporte, independent de culpa sau greşala vădită ori prezumată.

In această teorie este o regulă morală pe care jurisprudenţa tinde a o fixà în cadrul unei rânduieli de drept. Ea a fost îmbrăţişată de multe instanţe judecătoreşti, fiindcă satisface pe de o parte nouile tendinţe în drept, iar pe de altă parte, fiindcă este larg cuprinzătoare a cazurilor nenorocite întâmplate prin punerea în circulaţie a descoperirilor ştiinţifice atât de utile, dar uneori atât de nocive.

Dealtfel, înţelesul adânc moral al acestui concept al responsabilităţei a fost întrezărit de unul din raportorii codului Napoleon, Bertrand de Tréville, care, în raportul său către Tribunat, se rosteşte: «Toutes les choses que nous possédons doivent être tenues en telles état, qu'elles ne nuissent point à autrui». (Locrét. XIII, pag. 43).

In conflictul dintre cel ce are lucrul vătămător şi cel ce a suferit accidentul, cauza acestuia din urmă e mai demnă de protecţiunea justiţiei.

Dintre remarcabilile hotărîri date în temeiul acestui nou concept juridic cităm: Trib. civ. Vienne, 5 Martie 1925, care decide că: «Proprietarul unui automobil este responsabil de spargerea vitrinei unui magazin de către o piatră aruncată — fără a recurge la prezumpţie de culpă — ci numai din cauză că nu a prevăzut acest eveniment dăunător, care nu constituie un caz fortuit, ci un risc inerent întrebuinţărei cauciucurilor pneumatice, ale cărui consecinţe este ţinut să le repare». (*D. P.* 1926. 2. 21). In acelaş sens: Casaţia fr. 19 Noemvrie 1920 (*D.* 1920, I. 169); Trib. Dorohoiu, 1 Maiu 1921 (*P.R.* 1927. II. 126); Apel Buc. III, (*Dr.* 21/927), care pune principiul foarte interesant că: «în caz de accident cauzat printr'un lucru, persoana dăunată n'are nevoie să stabilească culpa adversarului său, care în speţă se prezumă, ci numai că dauna de care el se plânge i-a fost cauzată de lucrul, ce se găsià sub paza acestui adversar, fiindcă responsabilitatea acestuia din urmă îşi are temeiul său în pericolul creiat prin introducerea în societate a unor lucruri periculoase, de care trebuie să răspundă independent de orice culpă».

Am citat considerentul capital din această remarcabilă deciziune, tocmai pentru a învederà că jurisprudenţa noastră a păşit cu curaj în domeniul acestei materii controversate, sub o formă care nu contrazice technica legei.

Oricare ar fi preferinţa noastră între cele două concepte juridice de responsabilitate pentru lucrurile neînsufleţite, fie că vom adoptà teoria obligaţiunei legale a răspunderei pe baza unei culpe prezumate *juris tantum*, până la dovada contrarie a forţei majore, fie că vom primi teoria responsabilităţei *ob rem*, întemeiată pe riscul utilizărei obiectului vătămător, un lucru este în afară de orice discuţiune: din sfera de aplicaţiune a art. 1000 c. civ., trebuiesc eliminate toate ipotezele în care obiectul se prezintă în stare inofensivă prin el însuş, căci în aceste cazuri accidentul angajează o răspundere, nu din cauza lucrului care serveşte numai ca agent de transmisiune al faptei omului, ci din pricina unei culpe sau neglijenţe a acestuia, în sensul art. 998 şi 999 c. civ.

Şi atunci dovezile cerute — în speţă — nu pot fi decât două:

a) Relaţiunea de cauzalitate dintre lucru şi accident.

b) Paza juridică a lucrului să fie a celui pretins responsabil.

Ambele aceste dovezi s'au făcut cu prisosinţă în cazul de faţă. In adevăr, este constant că accidentul mortal al maiorului C. a survenit în urma injecţiunei cu preparatul unei doze de neosalvarsan, dintr'o fiolă seria B. 42.574. Aceasta se de puritatea ei, înainte de injecţie şi să ia toate precauţiunile astfel că Ministerul de răsboiu, fie pe baza art. 1000 c. civil, fie pe baza art. 998 acelaş cod, invocate de apelantă, trebuie să se dovedească în primul rând că prejudiciul suferit este cauza directă şi imediată a faptului sau a greşelei agentului, cu alte cuvinte că, în speţă, moartea maiorului Clodeanu se datoreşte numai toxicităţei anormale a fiolei injectate.

---

[1]) **Trib. Dorohoi, 1 Maiu 1921, *Pand. Rom.*, 1927. III. 126.**

Considerând că din actele aflate la dosar şi în deosebi din rapoartele Consiliului de Răsboiu al corpului 5 de armată din 28 Martie şi 7 Iunie 1925, din depunerile martorilor experţi d-nii dr. Nicolau, Mezincescu, Lupu şi I. Dona, cum şi din opiniunile exprimate de comisia instituită pentru studierea chestiunei neosalvarsanului şi compusă din d-nii dr. Potârcă, S. Nicolau, I. Cantacuzino şi Mezincescu, nu se stabileşte în mod neîndoios că moartea soţului apelantei ar fi efectul direct şi imediat al injecţiunei încriminate; că în adevăr, în afară de diversitatea de păreri între medici, sus numiţii atât în ce priveşte administrarea neosalvarsanului la sifiliticii cu diabet incipient, cum a fost cazul maiorului Clodeanu, cât şi în privinţa toxicităţei anormale a fiolei injectate, toţi medicii, experţi mai sus numiţi recunosc în unanimitate că un tratament cu neosalvarsan, chiar nealterat, bine preparat chimiceşte şi examinat, poate produce moartea

---

evidenţiază în chip neîndoios din toate datele şi actele reproduse mai sus în rezumat, netăgăduite de adversari.

In ce priveşte a doua dovadă, Tribunalul pe baza acestor date şi acte ajunsese la concluzia că ea nu este făcută, întrucât, în momentul accidentului, Ministerul de răsboiu nu mai erà proprietarul fiolei.

Socotim că această concluzie contrazice principiile generale de drept public în materia responsabilităţei Statului.

A zice, în adevăr, că prin trecerea fiolei încriminate din depozitul central de medicamente al armatei, în mâinile spitalului militar din Târgovişte sau de aiurea, dispare răspunderea Ministerului, însemnează a exonerà Statul întotdeauna în caz de accident din cauza lucrurilor neînsufleţite şi a exclude aplicaţiunea art. 1000 faţă de Stat.

In drept, răspunderea Statului este unitară; ea este împărţită între organele de exerciţiu a puterilor sale din punct de vedere practic. Sistemul organizărei noastre de Stat este centralizator, în principiu, cu unele excepţiuni. Şi în aceste excepţiuni nu intră decât anumite servicii publice prevăzute limitativ de diversele lor legi organice.

Dealtfel, art. 1000 nu vorbeşte de lucrurile care sunt în *proprietatea* noastră, ci de acelea care sunt în *paza* noastră. Or, înţelesul cuvântului *pază* poate exclude uneori noţiunea de proprietate, ceeace se întâmplă atunci când proprietarul transmite folosinţa lucrului către un terţiu, caz în care nu mai poate fi vorba de răspunderea proprietarului; şi această transmisiune este o chestiune de drept, ea trebuind să rezulte dintr'un raport convenţional. «Dacă în principiu proprietarul are paza lucrului, nimic nu se opune ca el să fi transmis unui terţiu această pază» — se rosteşte Casaţia franceză din 12 Ianuarie 1927, *Gazette du Palais* No. 40 din 9 Febr. 1927.

Din cele ce preced rezultă că ori de câte ori proprietarul păstrează dreptul de dispoziţiune şi de folosinţă asupra lucrului, răspunderea sa e angajată potrivit art. 1000, indiferent dacă detenţiunea materială îi lipseşte; în acest caz proprietarul transferă terţiului *paza materială*, păstrând pe cea *juridică*, generatoare de obligaţiuni. (A se vedeà Demogue, V no. 1004, Mazeaud, «La faute dans la garde», cit. de I. Bursănescu, *Pand. Rom.* 1927. III. 125).

Aplicând la speţa noastră aceste principii, vom decide că Ministerul de răsboiu n'a transmis spitalului militar — care este un organ de aplicare al măsurilor şi ordinelor sale — nici proprietatea, nici paza juridică a medicamentului nociv; el, putând oricând ordonà spitalului din Târgovişte, dacă la un alt spital s'ar fi găsit un stoc mai mic de fiole, să trimită un număr acestui spital unde se simţià nevoia unui tratament mai intens, nu făceà decât să-şi exercite dreptul său de liberă dispoziţiune şi folosinţă, ceeace ar fi imposibil juridiceşte dacă paza — în sensul legei — ar fi fost transmisă cu intenţia de a abandonà controlul şi răspunderea.

Curtea însă, prin deciziunea raportată mai sus, nu s'a oprit la argumentul Tribunalului care constituià prin el însuş un fine de neprimire a acţiunei. Ea, pentru a respinge acţiunea, a adăogat un argnument nou. Răspunderea din cauza lucrului aflat în paza noastră şi prevăzută de art. 1000 al. I c. civil, nu poate fi admisă — zice dânsa — în cazul când un bolnav de sifilis se prezintă, în urma prescripţiei medicale şi cere să i se facă injecţie cu neosalvarsan, pentrucă în acest caz nu se poate zice că medicamentul a scăpat de sub controlul medicului, ci din contra, a fost administrat cu voinţa atât a medicului cât şi a pacientului.

Raţionamentul este subtil dar el contrazice termenii legei şi teoria riscului creiat.

A zice, în adevăr, că atunci când lucrul scapă de sub pază trebue a aplicà al. I al art. 1000, înseamnă a transpune răspunderea pe capul agentului, iar nu lucrului însuş, ceeace se referă la ipoteza culpei dovedite din art. 998, care pune proba în sarcina victimei.

Art. 1000 al. I exclude această ipoteză şi Curtea revine fără să vrea la interpretarea perimată a acestui text, după care legiuitorul ar fi făcut printr'însul aplicaţiunea art. 998 c. civil.

Ipoteza alin. III. Reclamanta şi-a mai întemeiat răspunderea Statului şi pe alin. III al art. 1000, care consacră principiul răspunderei comitentului, aşa că această răspundere există ca o aternativă logică ce se impune în cazul când victima ar fi suferit accidentul din pricina unei afecţiuni de origină subiectivă.

In adevăr, din actele oficiale reproduse mai sus se constată că după consultarea medicului particular D., pacientul a mai fost supus vizitei medicale a medicului şef al Corpului V de Armată, care, pe baza datelor analizei de sânge şi urină, a opiniat că tratamentul se poate face.

Dacă ar fi adevărat că aceste date ale analizei învederau existenţa diabetului, cum ar fi putut un medic şef oficial să recomande tratamentul? Erà oare admisibil ca un tratament cu un medicament toxic prin el însuş să fie aplicat fără nici un descernământ, când s'ar fi putut ca atât diagnosticul cât şi examenul fiziologic al pacientului să fie greşit?

Nu a fost o culpă *in eligendo* din partea comitentului — Ministerul de răsboiu — în acest caz?

Şi aceasta, nu fiindcă medicul care a aplicat tratamentul ar fi greşit în executarea injecţiei, ci pentrucă trebuià să ştie că un diabetic nu poate fi tratat cu un asemenea medicament.

Vom vedeà mai jos însă, că chestiunea diabetului, nu rezistă nici dovezilor reproduse mai sus, nici prezumpţiunilor grave ce reies din analiza împrejurărilor pricinei şi nici raţionamentului ştiinţific.

Obiecţiunile intimaţilor. Cu prilejul desbaterilor urmate, atât dinaintea primei instanţe cât şi în apel, intimaţii au adus o serie de obiecţiuni pe care le vom împărţi în două grupe:

a) *Obiecţiuni din partea Ministerului de răsboiu.* 1. In prim loc Ministerul obiectează că fiola cu neosalvarsan din care s'a făcut injecţia fatală nu erà alterată: probă concluziunea analizei care se rosteşte că culoarea brună închisă a produsului se datoreşte contactului cu aerul.

Ministerul însă, nu observă că odată cu fiola încriminată s'au analizat alte trei fiole cu aceeaş serie şi număr din grupul din care făceà parte şi cea întrebuinţată; că buletinul arată că conţinutul acestora aderà de pereţii vasului şi că avea o culoare nuanţată în roz — ambele aceste caractere constituind o sporire a toxicităţei normale.

Această constatare de fapt ne îndrituieşte a deduce că acelaş defect a avut şi conţinutul injectat. E o prezumpţie, de sigur, gravă şi concordantă — proba directă a alteraţiunei medicamentului injectat nefiind posibilă omeneşte decât, poate, dacă am aveà în vedere rezultatul funest al injecţiei.

Dar oare această împrejurare este singura care duce la rezultatul alteraţiunei medicamentului? Oare nu duc la acelaş rezultat şi celelalte acte? Oare în chestiunile de fapt — unde orice probă este admisibilă — prezumpţiunile grave şi concordante, cum sunt cele din speţă, n'au aceeaş valoare?

Răspunsul nu poate fi decât hotărît afirmativ.

2. In ce priveşte a doua obiecţiune că pentru aplicaţiunea art. 1000 s'ar cere ca proprietarul să tragă un profit din lucrul generator de accident, el este fără valoare, fiindcă profitul nu e cerut de lege ca un element al aplicaţiunei articolului sus menţionat şi nici de adevărata teorie a riscului creiat. Elementul economic al profitului a fost uneori amestecat de unii jurişti în determinarea fundamentului responsabilităţei, care se menţine în realitate, nu pe idea de profit, ci pe aceea de *destinaţiune* şi *utilitate* a lucrului pus în circulaţiune, independent dacă el aduce un profit sau nu, apreciabil în bani.

3. Obiecţiunea că medicamentul toxic a ieşit din depozitul Ministerului de răsboiu, care deci numai aveà proprietatea lucrului a fost examinată mai sus.

4. Infine ultima şi cea mai serioasă obiecţiune în aparenţă este scuza Ministerului, sprijinită pe defectuozitatea organică a victimei, care ar fi fost un diabetic.

Defectuozitatea organică a victimei însă nu poate fi pusă în discuţiune în sisdin cauze subiective, ale pacientului, cum ar fi alimentaţia, alcoolul şi oboseala, indispoziţia nervoasă, mai cu seamă că organismul indivizilor este mai slăbit după răsboiu; că prin urmare decesul nefiind provocat dintr'o cauză obiectivă, adică toxicitatea fiolei injectate, întrucât totul depinde de predispoziţia pacientului, cum se pronunţă medicii experţi audiaţi, nu s'a putut stabilì în speţă, un raport de cauzalitate direct şi imediat între injecţia făcută şi moartea pacientului şi deci lipseşte una din condiţiile cerute de lege pentruca răspunderea Ministerului de Răsboiu să fie angajată, atât pe baza art. 998 c. c. cât şi pe baza art. 1000 c. civ. ca comitent, sau ca păzitor al lucrului vătămător.

Considerând, că chiar dacă în mod ipotetic, am trece peste neîndeplinirea acestei condiţiuni, încă acţiunea apelantei este nefondată.

Că, în adevăr, răspunderea din cauza lucrului aflat în paza noastră, prevăzută de art. 1000 al. 1 cod. civil, nu poate fi admisă în cazul când un bolnav de sifilis se prezintă, în urma prescripţiei medicale şi cere să i se facă injecţie cu neosalvarsan, pentrucă în acest caz nu se poate susţine că medicamentul a scăpat de sub controlul medicului, ci din contră a fost administrat cu voinţa atât a medicului cât şi a pacientului.

Că aceasta cu atât mai mult cu cât în speţă reclamanta a recunoscut că tratamentul s'a făcut în bune condiţiuni şi că medicul a luat toate măsurile necesare pentru evitarea acci-

---

temul aplicaţiunei riguroase a teoriei riscului creat; şi, în orice caz, exonerarea nu-şi are rost decât atunci când se face dovada neglijenţei sau culpei victimei, ori când e vorba de forţă majoră.

In speţă, însă, admiţând ipotetic că victima ar fi fost diabetic, această boală nu poate constituì nici culpa sa, nici forţa majoră; căci maiorul C. nu şi-a administrat singur injecţia şi nici nu şi-a procurat-o singur.

Art. 1000 nu este o superfetaţie legislativă ci are o aplicaţiune bine precizată în elementele sale, aşà încât nu poate fi confundat cu ipotezele din art. 998 şi 999 c. civil.

Dealtfel tribunalul, care atribuià moartea victimei unei cauze subiective, erà mai logic decât Ministerul de răsboiu, fiindcă el nu examinà această chestiune a diabetului decât în legătură cu aplicarea art. 998 c. civ.

Dar cum s'a născut această legendă a diabetului şi ce dovezi s'a făcut că maiorul C. erà diabetic?

Nici una.

Din probele examinate mai sus se vede că defunctul erà un om robust şi că n'avea nici o afecţiune de natură a determinà vreo intoleranţă.

Este drept, că pentru a se susţine afecţiunea diabetică Ministerul s'a referit în treacăt la raportul No. 16.615 din 7 Iunie 1925 care afirmă că din reţeta d-rului D. s'ar vedeà că lui C. i se prescrisese un regim antidiabetic.

Când însă, după cererea pârîţilor, a fost adus înaintea tribunalului specialistul Dr. D., care singur erà în măsură să precizeze diagnoza de diabet, acesta afirmă că nu poate spune dacă victima erà diabetic; că chiar de ar fi fost diabetic, boala sa fiind de origină sifilitică, tratamentul cu neosalvarsan erà singurul indicat; că diabeticii de orice provenienţă pot suportà uşor tratamentul până la vârsta de 45 ani; că diabetul se cunoaşte după analiza urinei, ceeace în speţă s'a făcut şi nu s'a constatat că conţine glicosurie; că în regula generală diabeticii suportă tratamentul.

Aceste declaraţiuni au fost confirmate şi de d-rul N. L., care adaugă că intoleranţa pentru neosalvarsan poate provenì şi din debilitatea organismului, alcoolism, oboseală, regim alimentar, etc.

Infine prof. dr. St. N., în mărturisirea sa, arată că după constatările sale, toate accidentele au fost provocate de fiolele seria B; că ele au survenit din cauza toxicităţei anormale a preparatului ori din intoleranţă şi că orice schimbare de culoare a acestui preparat implică o creştere a toxicităţei de natură a-l face neutilizabil şi primejdios.

Ambele instanţe de fond au trecut peste aceste preţioase declaraţiuni în directă legătură cu pricina, şi au reţinut numai consideraţiile ştiinţifice abstracte cari nu puteau conduce la soluţionarea procesului.

In adevăr, expunerile ştiinţifice făcute în cauză pot fi perfect exacte; ele însă sunt streine rezolvărei procesului, fiindcă:

a) Nu se dovedeşte existenţa diabetului.

b) Nu se dovedeşte că, deşì diabetic, C. nu puteà suportà tratamentul.

c) Nu se dovedeşte debilitatea organismului său prin oboseală, alcool, vreo afecţiune organică oarecare, regim impropriu, etc.

d) Nu se dovedeşte că ar fi făcut vreo imprudenţă sau că ar fi cerut să i se administreze tratamentul într'un timp neîngăduit de practica medicală; într'un cuvânt nu se stabileşte cu nimic aceà cauză subiectivă de care vorbeşte Curtea.

b) *Obiecţiunile societăţei germane chemată în garanţie.* Păstrând o tăcere semnificativă atât asupra chestiunei de drept care formează temeiul plângerei noastre, cât şi asupra probelor, Casa fabricantă, s'a mărginit a-şi apărà prestigiul său mondial şi îngrijirea preparaţiunei neosalvarsanului. Nici un cuvânt asupra valoarei probante a dovezilor făcute şi asupra consecinţelor ce se desprind din ele!

Societatea chemată în garanţie a combătut existenţa seriilor toxice, sub cuvânt că produsul dintre 10 serii se prepară deodată şi a alegat fără nici o dovadă de speţă că stările de idiosincrazie pot provocà intoleranţa.

Este constant în ştiinţa medicală că pot existà la unii indivizi aşà zisele stări de idiosincrazie sau intoleranţă pentru anume medicamente. Aceste stări însă nu mai constituiesc surprize. Tratamentele eroice nu se mai prescriu în stadiul actual al medicinei fără anume date prealabile.

In special, în tratamentul cu neosalvarsan, statistica morţilor de 1/56.000, afirmată, fără urmă de dovadă, de reprezentantul chematei în garanţie, nu e premiza logică a morţei lui C., fiindcă ea e desminţită de următoarele fapte de o covârşitoare concludenţă:

1. Dela Februarie, la Martie 1925 au fost trei morţi injectaţi în spitalele militare cu preparat din aceeaş serie; iar până la punerea în aplicare a măsurei de înlocuire a seriei B, au mai murit trei persoane dintre cari un magistrat, un particular şi o doamnă plus alte două cazuri la spitalul Brâncovenesc.

2. Dela înlocuirea seriei B şi aplicarea din partea organelor sanitare civile şi militare a măsurilor de control, nu s'a mai întâmplat nici un caz mortal până azi.

GEORGE IULIU
Avocat

(2) Dela început trebuie de precizat că, între noi I. G. Farbenindustric şi Ministerul de răsboiu, există un contract de furnitură, deci dacă ar fi vorba de o culpă, ea nu poate fi decât contractuală.

D-na C. chiamă în judecată Ministerul de răsboiu pe baza dispoziţiunilor art. 998, 999, 1000, deci pe quasidelict.

Ce se pune în sarcina Ministerului de răsboiu?

Făcându-i-se maiorului C. o injecţiune cu neosalvarsan, la spitalul militar din Târgovişte, acesta sucombă în braţele medicului, care îi făceà injecţia.

D-na C. pretinde, pe baza dispoziţiunilor art. 1000 aliniatul I că, întrucât a făcut dovada morţei soţului ei, din cauza injecţiunei, incumbă o culpă legală în sarcina Ministerului de răsboiu, culpă, ce nu se poate înlăturà decât când Ministerul ar dovedì că, moartea a survenit dintr'o cauză de forţă majoră, sau din însăş culpa defunctului maior C.

Această teorie de drept e cunoscută sub denumirea «teoria riscului creiat».

In vechea teorie, cine pretindeà, trebuià să dovedească că, vătămarea provine din culpa aceluia contra căruia reclamă. Dovada aceasta, foarte grea, şi de multe ori imposibilă, duceà foarte des la pierderea proceselor de această natură, în dauna celor păgubiţi moraliceşte şi materialiceşte.

Josserand, Ripert, etc. au căutat să înlăture toate aceste inconveniente, întrucât accidentele în industrie şi cele provocate de automobile impuneau o nouă cercetare în drept. Astfel ei au stabilit că, în art. 1000 (1384 c. civ. fr.) există o culpă legală în sarcina aceluia, care are în pază un lucru, culpă, ce nu poate fi îndepărtată decât stabilind că a provenit dintr'o cauză de forţă majoră, sau din însăş culpa reclamantului.

Această culpă îşi aveà fundamentul pe idea de risc.

Se susţineà că, acel ce trage foloase dintr'o industrie, are să suporte şi ponoasele. Accidentele inerente acelei industrii, accidente ce de multe ori nu se pot evità, ori decât de prevăzător ai fi şi ori câte măsuri de asigurare s'ar luà. Sunt accidente inerente afacerei, deci urmează să intre în calculul probabilităţilor de pagubă. Şi apoi e mai raţional ca, fabrica să suporte daunele provocate dintr'o explozie a unei maşini, decât lucrătorul.

Fără a intrà în discuţiunea aprofundată la ce lucruri se aplică această teorie, ţinem să arătăm că, deşì la început prin lucruri se înţelegeau lucruri ce trebuiesc păzite, exemplu: un animal, o maşină — azi cuvântul lucru are o sferă mult mai largă.

Chestiunea persoanei, care răspunde de paza lucrului, prezintă un interes foarte mare..

dentului mortal, după cum a declarat apelanta în fața primei instanțe, că nu înțelege a reclamà pentru aceste fapte;

Considerând că dacă Ministerul nu poate fi declarat răspunzător pe baza culpei prezumate din cauza lucrului, cu atât mai mult nu poate răspunde ca comitent, sau în baza art. 998 c. c. deoarece nu s'a dovedit de reclamantă că Ministerul sau prepușii săi, ar fi în culpă că nu au observat alterarea medicamentului, căci nu s'a dovedit că neosalvarsanul din fiola încriminată erà alterat înainte de predarea ei de prepușii Ministerului către Spitalul din Târgoviște sau înainte de injectare de către medic, iar constatarea restului de medicament din fiolă făcută de laboratorul central de chimie al armatei, nu conchide că produsul erà alterat, căci dacă aveà o imperceptibilă diferență de culoare, aceasta o explică prin contactul cu aerul, a restului de medicament neinjectat;

Că, prin urmare, în aceste împrejurări de fapt și de drept, bine Tribunalul a respins acțiunea ca nefondată și în consecință și chemarea în garanție a Societăței germane, ca fără interes.

Pentru aceste motive, respinge apelul.

Decizia No. 488 din 12 Decemvrie 1928.

Președinția d-lui **G. T. Ionescu**, care a redactat decizia.

Nu răspunde întotdeauna proprietarul care e prezumat că are în paza sa lucrul, ci acel care în mod efectiv are detențiunea lui materială.

E bine înțeles că, atunci când cineva deține un lucru în pază dar nu pentru el, ci nomine alieno, pentru proprietar de exemplu, s'ar puteà discutà până la un punct oarecare, eventuala responsabilitate și a proprietarului. (Lalou, pag. 309).

Răspunderea perzistă, susțin aproape toți autorii și întreaga doctrină, chiar și atunci când, acel care are în paza sa lucrul ar dovedì că a luat toate măsurile de precauțiune, ca, nici o imputare să i se poată face, și aceasta indiferent dacă pericolul își are originea în însuș lucrul sau prin influența sau prin intervenția mânei omului.

Tocmai faptul că o nenorocire s'a întâmplat, denotă că lucrul a scăpat de sub paza sa, deci e răspunzător de acest fapt, indiferent de cauze, bineînțeles afară de cazul de forță majoră, sau din vina aceluia care a suferit accidentul.

Trebuie dar și este absolut necesar ca, lucrul să scape de sub paza aceluia care il are în «pază».

Dar când lovesc pe cineva cu bastonul, se poate susține că, lucrul a scăpat de sub paza mea? Evident că nu. (Mazeaud, pag. 808, 818, 821; Lalou, pag. 317).

Dacă un medic face injecții cu neosalvarsan, se poate susține că lucrul — neosalvarsanul în speță — a scăpat de sub controlul lui? Evident că nu, după cum tot nu urmează să se răspundă atunci când medicul tratează cu raze X sau radio-termie pe un bolnav, căci aceste raze nu au scăpat de sub controlul medicului, ci din contra ele au ascultat ordinul său.

Rezultă dar că culpa provenită din teoria riscului creat — culpa legală — nu poate cade în sarcina Ministerului întrucât lucrul nu a scăpat de sub paza — mai bine zis — controlul medicului, care a făcut această injecție.

Dar «lucrul» nu se mai află în paza Ministerului de răsboiu.

Un medic, șeful spitalului militar din Târgoviște, nu poate fi socotit, atunci când își practică profesiunea sa de medic, ca fiind pus în subordine.

Precum nu s'ar concepe o dispoziție dată magistratului, de a judecà în afară de prevederile legei, tot astfel nu se poate concepe dispoziția din partea Ministerului în ceeace privește practica științifică medicală. Aceasta se face în funcție de știință, și nu de ordine.

Ministerul s'ar puteà concepe, dând dispozițiuni generale, în ceeace privește măsurile de salvarea publică, dar știința este singura care ordonă profesionistului măsurile propriu zis medicale. Dacă trebuie să se facă o injecție de neosalvarsan, dacă nu există contra-indicante specifice pacientului, dacă acesta poate să suporte toxicitatea medicamentului, care e o condiție esențială pentru bunul rezultat, dacă nu sunt cauze accidentale, ce ar puteà împiedecà injecția ca, stomacul încărcat, alcoolizare, oboseală, insuficientă alcalinizare, dacă fiola este în perfectă stare și prezintă toate condițiunile exterioare indicate, acestea sunt o serie de măsuri preliminare, pe cari trebuie să le aibă în vedere profesionistul. Dar tocmai aceasta dovedește că «lucrul» nu a scăpat de sub supravegherea sa, ci din contra e în cea mai strictă supraveghere în ajungerea scopului, vindecarea pacientului.

Deci, medicul a avut lucrul în supraveghere, în pază și nu Ministerul, întrucât în astfel de cazuri ar fi absurd să se socotească medicul ca un prepus al Ministerului.

Dar în ipoteza că, pacientul care suferă de diabet cere să i se facă o injecție de neosalvarsan, și în principiu neosalvarsanul e contra-indicat diabetului, se poate socotì că pacientul a renunțat la orice pretențiune eventuală, ducând riscul cu dânsul.

Din dispozițiunile medicilor, din descrierile ce se găsesc în fiecare cutie de neosalvarsan, din însăș circulara dată de Minister către serviciile sanitare, se vede că tratamentul în caz de diabet nu e de prescris și în orice caz discutat.

Atunci când știința discută, fără a pătrunde în misterele și labirintul cauzelor, nu se poate imputà profesionistului sau fabricantului de medicament, când nici o dovadă nu se poate face că toate măsurile de precauțiune au fost luate. Până acuma încă nu s'a auzit de vreun proces de daune împotriva fabricantului, pentrucă pacientul a murit sub chloroform.

Aciditatea sângelui la diabetici mărind toxicitatea medicamentului provoacă ceeace medicina numește crize nitritoide, ce în cele mai multe cazuri aduc un sfârșit fatal.

Intrebuințarea unui medicament periculos prin sine însuș în cazurile în care însuș fabricantul produsului oprește întrebuințarea, poate fi socotit de Minister dacă nu o culpă din partea pacientului, cel puțin luarea riscului pe seama sa, ceeace ar echivalà un caz de forță majoră, ce îl exonerează, de orice culpă.

In drept, poate fi socotit Ministerul ca răspunzător de culpa legală, izvorîtă din art. 1000, sau reclamantul trebuie să facă dovada culpei Ministerului?

Numai dovedindu-se culpa poate fi făcut Ministerul responsabil.

Ministerul nu urmărește un câștig ci din contra spre a venì în ajutorul militarilor, a creat în diferitele părți ale țărei spitale, pentru îngrijirea lor gratuită, pentru a căror întreținere Statul suportă o cheltuială enormă.

Unde e dar idea de câștig?

Teoria riscului creat, are ca fundament principiul ca acel care câștigă, urmează să suporte și pierderile. Dar în cazul nostru?

Statul, ca orice particular, răspunde de proprietatea sa particulară. Când e vorba de Stat în afară de idea de particular, răspunderea lui e limitată, numai când lucrează ca putere executivă și aceasta nu întotdeauna, ci numai când e vorba de gestionar.

Statul răspunde la antreprize ca un simplu particular, și mai răspunde și pentru alte fapte, ce deși privesc serviciile publice, totuș au la bază neglijența acelora însărcinați cu conducerea lor.

Inmagazinarea de munițiuni, în timp de pace, în locuri populate, atrage în caz de explozie, răspunderea Statului, dar în principiu: «Funcționarea defectuoasă a serviciului atrage depe sine responsabilitatea și nu faptul serviciului dar greșala care deschide calea îndemnizărei victimei la daune». (Mazeaud la respon. de l'État, pag. 228).

Dar doctorul a făcut injecția în bune condițiuni, nimic nu i se reproșează, și deci din nimic nu ar rezultà culpa, de care eventual ar fi răspunzător Ministerul.

Rezultă dar că, Ministerul nu poate fi condamnat, întrucât nu s'a făcut dovada evidentă a culpei.

In ipoteza când s'ar socotì că culpa legală trasă din disp. art. 1000 cade în sarcina Ministerului de răsboiu, și că Ministerul nu a dovedit nici culpa maiorului C., nici vreo cauză de forță majoră, ce l-ar exonerà, urmează să suporte consecințele, încă în acest caz, noi nu putem să plătim nici o sumă de bani Ministerului de răsboiu care ne-a chemat în garanție.

Cum am zis la început, între noi și Minister există un contract, pe baza căruia am livrat cantitatea de fiole de neosalvarsan.

Răspunderea noastră derivând din contract, urmează că trebuie să se dovedească culpa noastră și sarcina dovezei cade în speță, cel puțin în sarcina Ministerului de răsboiu. (Lalou, pag. 330).

Intreaga doctrină e de acord că consecințele aplicațiunei art. 1000, au loc numai atunci, când e vorba de un delict sau quasidelict, deci în raportul cu terții cu cari nu există nici o legătură contractuală.

Trebuie să dovedești culpa C. F., ori a șoferului, când mergi cu mașina sau cu trenul, când a intervenit un contract de transport, și în caz de accident culpa nu e prezumată.

APEL BUC. III, 19 Ian. 1928

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. CONCESIUNE MUNICIPALĂ DE A CONSTRUI UN PAVILION PENTRU VÂNZAREA BENZINEI. OPRIREA LUCRĂREI. PRIMAR. DREPT DE CONTROL ASUPRA SECTORULUI RESPECTIV. LIPSĂ DE CALITATE. NULITĂŢI. LEGEA ADMINISTRATIVĂ. CONCESIUNE. LIPSA LICITAŢIEI. DACĂ JUSTIFICĂ SUSPENDAREA EI. (1), (2), (3) şi (4)

1. *Potrivit art. 8 al. ult., 9 şi 10 din legea pentru unificarea administrativă. Primarul Municipiului n'are dreptul de control şi de tutelă asupra lucrărilor sectoarelor decât numai în cazurile determinate de aceste texte, în care nu intră şi acela de a retrage concesiunea construcţiei unui pavilion de distribuirea petrolului şi benzinei.*

2. *Nulitatea încheierii delegaţiei permanente a Primăriei prin care se acordă concesiunea unor lucrări fără licitaţiune publică nu poate fi pronunţată de Primar, ci de justiţie la cererea părţei interesate. Astfel fiind, nici suspendarea executărei acelei încheieri nu poate fi pronunţată de autoritatea administrativă.*

CURTEA: Asupra acţiunei în contencios, pornită de Compania Română de Petrol în contra Primăriei Municipiului Bucureşti.

Având în vedere susţinerile orale ale părţilor, actele şi lucrările aflate la dosar.

Din toate acestea reiese că, reclamanta a cerut şi obţinut dela Primăria sect. 2, autorizaţia No. 124 din 25 Iunie 1927, spre a construi pe trotuarul din colţul format de B-dul Carol şi Str. Mântuleasa, un pavilion de metal, conform schiţei de plan, depusă la dosar, spre a vinde benzină şi ulei, teren închiriat de Primăria aceluiaş sector, prin contractul cu data de 23 Iunie 1927. Autorizaţia menţionată s'a liberat pe baza avizului delegaţiunei permanente a sectorului din 10 Iunie 1927.

La 9 August 1927 Municipiul Bucureşti a intervenit la inspectoratul Poliţiei Comunale să oprească lucrarea acelui pavilion, ordin ce s'a adus la îndeplinire de Comisariatul de Poliţie al circ. 16-a.

Reclamanta a pus în întârziere Primăria sect. 2 a Municipiului Bucureşti prin notificarea cu No. 37694 din 1927 şi a cerut să fie lăsată să continue lucrarea, şi neprimind răspuns, a acţionat în judecată Primăria Municipiului Bucureşti, conf. art. 1 din legea asupra contenciosului administrativ.

In şedinţa dela 3 Decemvrie 1927 reprezentantul Primăriei a ridicat şi susţinut incidentul de tartivitatea acţiunei, şi Curtea, pentru motivele din jurnalul cu No. 6212 bis din 12 Decemvrie 1927 a considerat ca introdusă, în termenul prescris

---

Dar nici nu s'a cercat măcar de Minister să se facă o astfel de dovadă şi deci urmează că, nici un caz nu putem fi condamnaţi să plătim o daună Ministerului.

Pentru aceste motive, cerem respingerea ambelor apeluri. (Rezumat de concluziuni din partea societăţei intimate).

ANIBAL TEODORESCU
Profesor la Facultatea de Drept din Bucureşti. Avocat
S. SPEER
Avocat

(1) Reproducem mai jos considerentele jurnalului No. 6212 bis din 11 Dec. 1927, prin care Curtea a rezolvat incidentul de tardivitate a acţiunei în contencios:

CURTEA: Asupra incidentului de tardivitatea acţiunei, ridicat de reprezentantul Municipiului Bucureşti, pe motiv că nu s'a făcut acţiunea în contencios în termenul prevăzut de art. 4, aliniat final, din legea contenciosului administrativ.

Având în vedere că prin art. 1 din legea contenciosului, se prevede că oricine se pretinde vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ, sau când autoritatea administrativă prin rea voinţă refuză de a rezolvà o cerere, se poate adresà justiţiei, iar art. 4 din aceeaş lege arată termenul în care se pot intentà asemenea acţiuni şi care sunt două şi anume:

1. In caz de mutare, sau punere la retragere cererile se vor adresà în 30 zile dela publicarea prin *Monitorul Oficial* a Decretului Regal; 2. In caz de rea voinţă a unei autorităţi de a rezolvà o cerere, în termen de 60 zile dela înregistrarea cererei, silind astfel pe autoritatea administrativă să rezolve cererea.

Că în speţă însă, nu este vorba de o cerere de anularea unui decret de mutare, sau punere la retragere, nici nu se plânge reclamanta din acţiune, că nu i se rezolvă cererea, ci de faptul că Primăria Municipiului prin violare de lege şi exces de putere, a oprit pe reclamanta de a continuà lucrarea pavilionului de distribuirea benzinei, lucrare începută pe baza autorizaţiunei cu No. 124 M. din 25 Iunie 1927 liberată în urma aprobărei delegaţiunei permanente, prin d-l Primar al Sectorului II Negru şi a contractului încheiat cu Primăria şi în baza căruia s'au plătit sumele şi ratele de chirie prevăzute în contract.

Că în această situaţiune, reclamanta Compania Română de Petrol, nu aveà să se plângă în termenul de 60 zile dela data notificărilor făcute Municipiului, ci de o dispoziţie a acestuia luat fără formele legale.

Că de aplicat în această situaţie sunt dispoziţiunile art. 4 al. II, iar partea primă prevede că cererile deasemenea natură pentru drepturi reclamate contra unui act administrativ se pot face oricând.

Că dar pentru aceste motive, Curtea găseşte că incidentul este nefondat şi îl respinge ca atare.

(2) Primăria Sectorului I, ca autoritate tutelară, pe baza art. 210 din legea pentru unificarea administrativă şi 10 din legea de organizare a Municipiului Bucureşti a suspendat executarea unui pretins contract intervenit între Sectorul II, şi reclamant, întrucât erà făcut în dispreţul tuturor normelor de drept.

Reclamantul, faţă de această situaţiune creiată prin suspendarea executărei, a cerut Primăriei Sectorului II Negru în ziua de 25 August 1927, printr'o notificare, să i se dea autorizaţiunea de a începe lucrările, pentrucă nu se puteà reveni asupra suspendărei decât printr'o nouă autorizaţie.

Dela această notificare care serveşte pentru calcularea termenului total de 60 zile, libere până când particularul se poate adresà justiţiei conf. art. 4 şi prin altă acţiune în contencios, au trecut mai mult decât cele 60 zile libere, astfel că acţiunea urmează a fi respinsă ca tardivă.

Principiul legei contenciosului administrativ este că, din moment ce există un criteriu după care se poate cunoaşte cu certitudine că particularul a avut cunoştinţă de pretinsul act abuziv, termenul în care acel act poate fi atacat în contencios nu poate fi mai lung decât 60 zile, căutând să înlăture incertitudinea dăunătoare raportului dintre autoritate şi particular.

S'a obiectat că notificarea din 25 August este adresată Primăriei Sectorului II, şi nu Municipiului cu care se judecă în instanţa de Contencios şi al cărui ordin de suspendare îl atacă.

Obiecţiunea nu are însă nici o valoare juridică, pentrucă ceeace pretindem noi, este faptul că reclamantul a achiesat prin neacţiune în termenul legal, faţă de Primăria Sectorului II, la situaţiunea de fapt rezultată prin suspendare şi nu se mai puteà plânge în nici un caz în contencios de faptul că nu i-a dat autorizaţiunea de a începe lucrările, pe care o solicitase prin notificarea din 25 August 1927.

Inacţiunea sa faţă de Primăria Sectorului II, în termen legal, nu poate fi interpretată decât ca o renunţare la executarea pretinsului contract, adică la continuarea lucrărilor.

Or, reclamantul pierzând acest termen, a recurs la o abilitate juridică, chemând în judecată Primăria Municipiului, căreia totuş i-a notificat în acelaş termen pretenţiunile sale.

Cu alte cuvinte, deşi legătura juridică dintre el şi Primăria Sectorului II, este desfiinţată prin achiesarea la suspendarea raporturilor juridice pe cale tutelară, şi printr'o cale indirectă, aceea de a cità în instanţă o altă autoritate, reclamantul caută să le restabilească. La ce bun? Căci Primăria Sectorului II, ori este citată în instanţă şi atunci opune reclamantului decăderea prevăzută de art. 4 din legea contenciosului administrativ, ori nu este citată în cauză, cum este în speţă, şi atunci chiar, admiterea acţiunei şi anularea actului de suspendare nu are deci un efect, căci ceeace este odată desfiinţat nu mai are rost să fie suspendat.

Din momentul ce s'a achiezat cu privire la fondul litigiului, este inadmisibil ca să mai fie pus în discuţiune cu ocaziunea suspendărei executărei, pentrucă ar fi cu desăvârşire inutil.

* * *

In fond. Se cere anularea actului administrativ de autoritate prin care Primarul Municipiului Bucureşti a dispus suspendarea executărei convenţiei intervenită între reclamant şi Primăria Sectorului II Negru, pentru concesiunea (inchirierea) unei porţiuni din domeniul public în vederea instalărei unui chioşc pentru desfacerea benzinei.

de legea contenciosului acţiunea de faţă.

Având în vedere că pârîta cunoscând că a oprit lucrarea pavilionului, a susţinut că ordinul ce l-a dat e perfect valabil, deoarece deciziunea Primăriei sect. 2 prin care a aprobat încheierea contractului de închiriere este nulă pentrucă: 1. Au fost calculate disp. art. 206 al. *b*, din legea pentru unificarea administrativă şi regulamentul pentru aplicarea art. 73 din legea sanitară cu privire la desfacerea benzinei; 2. Concesionarea n'a fost dată prin licitaţie publică conf. art. 215 şi 219 din legea de unificare administrativă, comb. cu art. 70—80 din legea contabilităţei publice şi 3. Delegaţia permanentă a sect. 2 n'avea dreptul să se pronunţe asupra cererei reclamanţilor pentrucă aşà spune al. *a* de sub art. 206 şi 53 din menţionata lege administrativă.

Societatea reclamantă a opus în prim rând, lipsa de calitate a Primăriei Municipiului să ia asemenea dispoziţiuni în contra actului încheiat de Primarul sect. 2, pentrucă nici un text de lege nu-i recunoaşte acest drept, iar pârîta a susţinut că Primăria Municipiului exercită asupra celorlalte Primării de sectoare dreptul tuturor recunoscut de art. 210 din legea de unificare administrativă.

Urmează dar că în realabil să rezolvăm această acţiune.

Având în vedere că din cuprinsul legei pentru organizarea administraţiei comunale a oraşului Bucureşti şi anume art. 8 al. ult. 9 şi 10, reiese că Primarul şi delegaţiunea permanentă a municipiului administrează special sectorul I, dă directive celorlalte sectoare şi comunelor suburbane cu privire la chestiuni de edilitate, sanitare şi culturale, administrează toate serviciile şi instalaţiile cu caracter de interes general ca uzinele comunale, abatoarele, etc. işi exercită, faţă de sectoare, aceleaşi drepturi şi atribuţiuni, pe care le au consiliul judeţean, Prefectul şi delegaţiunea permanentă judeţeană, faţă de comunele reşedinţe de judeţ.

Prin urmare, după această lege, Primarul Municipiului n'are dreptul de control şi de tutelă asupra lucrărilor sectoarelor decât numai în cazurile arătate mai sus, în care nu intră şi măsura de care s'a plâns reclamanta prin această acţiune.

Având în vedere că nici din legea pentru unificarea administrativă, art. 11, 53 şi următorii, 57 şi urm. şi 144 al. *b*, nu reiese pretinsul drept invocat de pârîtă.

Având în vedere că art. 2 din legea de organizare a Municipiului Bucureşti; recunoaşte din contra dreptul Primarilor de sectoare, să rezolve toate afacerile privitoare la

---

Socotim că actul suspendărei este perfect valabil şi că reclamantul nici nu se poate plânge în contencios.

Din moment, ce, precum vom dovedi mai jos, pretinsul drept lezat nu este decât o aparenţă de drept, deoarece deciziunea care dispune incheierea contractului este isbită de nulitate, reclamantul nu se poate pretinde lezat într'un drept al său, atâta vreme cât acest drept nu există, iar autoritatea tutelară este îndreptăţită a-i suspendà executarea. Pentru acest motiv chestiunea calităţei de a se plânge în contencios, trebuie examinată odată cu fondul afacerei.

Deciziunea delegaţiei permanente care decide închirierea unei porţiuni din domeniul public pentru instalarea unui chioşc de benzină, eliberând reclamantului şi autorizaţiune pentru această instalaţiune, în schimbul chiriei de lei 60.000 anual, este nulă dintr'un întreit punct de vedere:

Conform art. 206, al. *b*, din legea de unificare administrativă, autorizaţia nu este dată potrivit dispoziţiunilor prevăzute in regulamentul pentru aplicarea art. 73 din legea sanitară cu privire la desfacerea benzinei.

Acel aliniat prevede nulitatea pentru cazul când se contravine unei legi de administraţie publică. Or, zisa închiriere s'a făcut în dispreţul art. 215 legea pentru unificarea administrativă, care împreună cu art. 219 comb. cu art. 70—80 din legea contabilităţei publice prevede forma licitaţiunei publice.

Infine zisa deciziune este nulă şi conform art. 206 din legea pentru unificarea administrativă al. *a*, întrucât delegaţia permanentă a Sectorului II nu puteà să decidă această închiriere, deoarece art. 53 din acea lege, o prohibeşte în mod imperativ.

Ne aflăm în materie de drept public, unde nulităţile nu se pot acoperi, mai ales atunci când sunt prevăzute de un text special şi când ele interesează ordinea publică. Bineînţeles că, fiind vorba de nulităţi radicale, de drept, onor. Curtea le poate reţine din oficiu şi, constatând nulitatea de drept a deciziei delegaţiei permanente din 10 Iunie 1927, să respingă acţiunea reclamantului care, neavând calitatea de a se plânge, deoarece nu are nici un drept care să-i fi fost vătămat, ci numai o aparenţă de drept.

Dar, socotind că d-voastră nu puteţi constatà nulitatea sus zisei decizii şi deci a contractului, în acest caz, atunci când o deliberaţiune a Consiliului Comunal şi a fortiori a delegaţiei permanente, intră în cazurile de nulitate, atunci Prefectul pe baza art. 210 din legea pentru unificarea administrativă pronunţă suspendarea ei. Or, atribuţiunile Prefectului în cadrul judeţului sunt atribuite conform art. 10 din legea de organizare a Municipiului Bucureşti, Primarului Municipiului, deoarece Primarul Municipiului Bucureşti, joacă rol de Prefect al judeţului Capitalei. Prin urmare, actul suspendărei este perfect valid, deoarece Primarul Municipiului Bucureşti are atribuţiunea de tutelă administrativă, asupra sectoarelor, după cum Prefectul are aceleaş atribuţiuni asupra comunelor din judeţul său, Municipiul Bucureşti împreună cu sectoarele şi comunele suburbane, fiind considerat în spiritul legei sale de organizare, ca un judeţ. Precizăm că tutela administrativă se exercită cu ocazia anulărei deciziunilor, cari dacă ar fi legale, nu ar aveà nevoie de aprobare.

Pentru aceste motive, cerem respingerea acţiunei. (Rezumat de concluzii pentru Primăria Municipiului Bucureşti).

I. DUMITRESCU
Avocat

(3) S'a obiectat de Primăria Municipiului Bucureşti că acţiunea de faţă tinzând la anularea ordinului din 9 August a. c. prin care se opresc lucrările începute în executarea contractului încheiat cu Primăria Sectoruli II, privitor la construcţia din punctul B-dul Carol colţ cu strada Mântuleasa, este tardivă.

Intemeiându-se pe art. 4 din l. p. contenciosul ad-tiv, reprezentantul Primăriei a susţinut că acţiunea trebuià făcută în maximum cele 60 zile dela notificarea adresată Primăriei Sectorului II prin care îi ceream să mă garanteze de abuzul săvârşit de Primăria Municipiului.

In prim rând am spus: notificarea dela a cărei dată calculează Primăria Municipiului Bucureşti termenul înăuntrul căruia pretinde că trebuià să introduc acţiunea în contencios, am adresat-o Sectorului II, nu Municipiului.

Oricât s'ar susţine că ea serveşte ca punct iniţial al termenului în care puteam face proces Municipiului, aceasta nu se poate admite, întrucât articolul 2 din legea Municipiului Bucureşti din 1926, pe care în prim rând îmi sprijin acţiunea, pune ca principiu autonomia sectoarelor în tot ce priveşte actele cu caracter local şi de competenţă teritorială.

In ce termen eram în drept să introduc acţiunea?

Pentru a răspunde la această întrebare şi a evidenţià eroarea adversarului când ridică excepţia de tardivitate, întemeiat pe trecerea celor 60 zile dela notificarea adresată Primăriei Sectorului II, este nevoie de punere la punct a situaţiei:

Prin autorizaţia No. 124 M. din 25 Iunie 1927, eliberată în urma aprobărei delegaţiei permanente din 10 VI. 1927 şi a d-lui Primar al Sectorului II, Negru, am obţinut dreptul să construesc în punctul indicat prin acţiune un pavilion pentru distribuirea benzinei.

A urmat contractul încheiat de mine cu Primăria şi achitarea în termen a tuturor sumelor şi ratelor de chirie ce potrivit contractului trebuiau plătite cu anticipaţie, sume şi chirie ce, încasate de casieria Sectorului II, se află şi azi în patrimoniul acelui sector şi imediat am început lucrările cari au continuat până în ziua de 9 August 1927.

La această dată, Primăria Municipiului trimite un ordin organelor sale de poliţie care opresc acele lucrări.

Deacì întâmpinări şi notificări din parte-mi, atât Primăriei Sectorului II, cât şi Municipiului pentru a se ajunge la ridicarea ordinului care-mi păgubià atât de grav interesele mele şi-mi lezà atât de flagrant drepturile derivând pentru mine din contractul în prealabil încheiat şi care fusese pus în executare.

Adversarul, înfăţişând cu totul altfel faptele, afirmă că prin notificarea invocată şi dela a cărei dată îmi calculează termenul înăuntrul căruia putem face acţiunea în contencios, afirmă că prin aceà notificare ceream autorizaţia să construesc pavilionul.

interesele cu caracter local, cum e în speţă, deoarece, din expunerea faptelor se vede că proprietarul firmei reclamante s'a plâns că a fost oprită lucrarea construirei unui pavilion pentru care obţinuse dela Primăria sect. 2 autorizaţia necesară.

Că liberarea autorizaţiilor de construcţie e un atribut al Primarilor de sectoare, nu se contestă nici de pârîtă.

Aşà că şi în vedere că art. 210 din legea de unificare administrativă, pe care pârîta îşi sprijină măsura ce a luat, nu e aplicabil, întrucât se referă la alte cazuri străine de speţa acestui proces, Curtea găseşte că Primăria Municipiului fără calitate a oprit continuarea acelui pavilion.

Dar chiar şi în ipoteza când s'ar socotì că pârîta ar fi avut, în principiu, dreptul să suspende, executarea acelei lucrări, examinând motivele ce a invocat, Curtea le găseşte întemeiate pentru următoarele consideraţiuni.

Având în vedere că reprezentantul Primăriei Municipiului a susţinut că a ordonat suspendarea acestei lucrări pentru ca contractul de închirierea terenului pe care trebuià să se construească acel pavilion, este nul, deplin drept, deoarece Primarul sect. 2 n'a respectat cerinţele art. 206 al. *b*, 215, 216 şi 50 din legea pentru unificarea administrativă.

Având în vedere că, după cum s'a arătat mai sus, reclamantul s'a plâns în contra măsurii luată de pârîtă de a oprì construirea pavilionului pentru care obţinuse autorizaţie în regulă dela Primăria sect. 2 şi, în vedere că nu s'a invocat nulitatea acelei autorizaţiuni, apărarea Primăriei Municipiului urmează să fie înlăturată.

Dar şi în ipoteza că acest fapt, de va fi dovedit ar puteà să motiveze actul pârîtei. Tot nu poate fi ţinut în seamă, deoarece nulitatea de drept se constată de Primarul Municipiului Bucureşti, fie din oficiu, fie după cererea părţilor interesate, conf. art. 208 din legea pentru unificarea administrativă, şi în anumit termen dela comunicare, afişare sau publicare şi după anumite norme prevăzute în acel text.

Având în vedere că nici art. 210 invocat nu este în favoarea pârîtei deoarece, deşi textul recunoaşte acelei autorităţi dreptul să suspende executarea actelor vizate de art. 206 şi urm. din aceeaş lege, însă

Or, autorizaţia o aveam cu mult înainte, încă dela 25 Iunie a. c. După 9 August a. c. nu făceam altceva, în toată corespondenţa mea cu Primăria Municipiului, decât să protestez contra unui abuz şi să cer energic, reintrarea în legalitate, arătând în acelaş timp că în caz contrar, mă voiu adresà justiţiei.

Este aceasta o cerere de autorizaţie pentru ca Primăria Municipiului Bucureşti să tragă concluzia că, întrucât autoritatea refuză a da satisfacţie cererei mele, termenul în care pot face acţiunea în contencios e maximum 60 zile dela primirea notificărei?

Din lectura acelei notificări, cum şi din examinarea faptelor se vede uşor cât de departe de adevăr este expunerea situaţiei făcută de d-l advocat al Primăriei Municipiului Bucureşti.

Şi acum în drept, care este termenul înăuntrul căruia trebuesc să intervină asemenea acţiuni?

Art. 4 din legea contenciosului ad-tiv pune ca principiu că actele abuzive ad-tive de autoritate, pot fi atacate în contencios oricând. La acest principiu se fac 2 excepţii prima pentru cazurile când autoritatea se menţine într'o pasivitate culpabilă, refuzând a soluţionà o cerere adresată ei, secunda pentru cazurile când autoritatea lasă în disponibilitate funcţionari inamovibili, legal numiţi.

Pentru prima grupă de cazuri, termenul e maximum 60 zile socotite dela primirea cererei, pentru grupa II-a termenul este de 1 lună dela publicarea prin organele oficiale a măsurilor ce ating drepturile funcţionarilor de mai sus.

In speţă, nu ceream o autorizaţie, căci o aveam. Obiectul acţiunei mele este anularea actului din 9 August a. c. prin care Primăria Municipiului cu violare de lege şi exces de putere, mă opreşte dela continuarea unor lucrări dejà începute.

Dacă legiuitorul a fixat pentru cazurile excepţionale un termen aşà de scurt, a fost pentru a nu lăsà în nesiguranţă autorităţile cu privire la drepturile particularilor şi la interesele lor de a obţine ceva dela acele autorităţi, sau ale funcţionarilor de a rămâne în funcţiile lor conform legilor ce-i guvernează.

Legiuitorul, tocmai pentru a face ca această nesiguranţă să înceteze stabileşte o prezumpţie; cel care nu va atacà în termen refuzul autorităţei de a soluţionà o cerere sprijinită pe un drept, sau un act de îndepărtare din funcţie a unor funcţionari ce nu pot fi îndepărtaţi decât cu respectul formelor legal expres arătate, deaceea şi obligatorii, este lipsit de acest drept, fiindcă se prezumă că nu mai are nici un interes la aceasta.

Trecerea termenului echivalează cu o renunţare la apărarea dreptului lezat prin refuz sau licenţiere şi pe cale de consecinţă, cu o validare a actelor culpabile săvârşite de autoritate prin pasivitate, sau chiar prin activitatea ei păgubitoare pentru acei particulari.

In speţa noastră actul abuziv al Primăriei Municipiului Bucureşti nu se validează prin trecerea celor 60 zile. El rămâne atacabil oricând, adică atât cât durează dreptul particularilor: 30 ani.

Şi este natural să fie aşà dacă ne gândim la raţiunea legiuitorului expusă mai sus.

Când autoritatea vatămă un drept al unui particular *in omittendo*, abţinându-se să facă ceeace este obligat să facă, trebuie să fie deşteptată din pasivitatea ei. Iată, dece ca punct de plecare se i-a data primirei cererei ce i s'a făcut. In cazul când autoritatea vatămă un drept *in faciendo*, punctul de plecare este însăş data comiterei acelui act.

E aşà de natural acest principiu încât întotdeauna trebuie să cerce ce se atacă în contencios.

O abţinere dela o îndatorire, sau un act individualizat al unei autorităţi?

In prima ipoteză aplicăm termenul excepţional de 60 zile dela data primirei cererei ce i s'a adresat; în a doua putem oricând face acţiune.

Expunerea de motive şi desbaterile parlamentare ale legei din 1912 dau indicaţii preţioase cu privire la scopurile avute în vedere de legiuitor când a fixat diferite termene înăuntrul cărora se pot atacà în contencios actele administrative autoritate.

Pentru cazurile de pasivitate ad-tivă, se citează ca exemple — de sigur numai enunţiativ, — cererile cărora nu li se dă nici un curs, de liberări certificate, autorizări de construcţii de paşapoarte etc.

Din enunţarea acestor câteva cazuri se desprind limpede principiile a căror desvoltare am dat-o în rândurile ce preced, tocmai pentru o evidenţia eroarea, sau mai bine zis, confuzia voită ce stă la baza excepţiei de tardivitate.

Jurisprudenţa Inaltei Curţi de Casaţie S. III-a este constantă în aplicarea întocmai a acestor principii, respingând totdeauna incidente de natura celui ridicat de Primărie.

Termenul de drept comun este totdeauna în favoarea particularilor lezaţi, ori de câte ori legiuitorul nu a avut grijă să precizeze că un termen mai scurt este suficient pentru a validà un abuz administrativ.

Ce am face dacă, următor, teoriei Primăriei, am fi în cazul unui funcţionar lăsat în disponibilitate contra legei şi care, ne făcând acţiune în cele 30 zile dela publicarea licenţierei sale, face în schimb, mai târziu, o notificare autorităţei, protestând contra licenţierei, iar înainte de scurgerea celor 60 zile dela primirea notificărei, acţiune contra autorităţei care a refuzat să-i răspundă?

Inalta Curte de Casaţie, S. III-a, sub regimul vechei legi organice a acelei instanţe, a hotărît şi asupra acestei ipoteze, respingând ca tardivă o astfel de acţiune în contencios.

Deşi intentat în termen de 60 zile dela notificare, recursul e totuş tardiv, fiindcă s'a introdus peste cele 30 zile dela publicarea actului de licenţiere, căci, în definitiv, acesta este actul care se atacă, nu refuzul autorităţei de a răspunde.

Faţă de toate aceste motive, vă rog să binevoiţi a constatà că excepţia de tardivitate este nefundată.

* * *

In fond. Prin autorizaţia No. 124 M. din 25 Iunie 1927, mi s'a permis să construiesc pe trotuarul din punctul, Bulevardul Carol, colţ cu str. Mântuleasa, sectorul 2, ocolul 1, un pavilion de metal pentru distribuirea benzinei, conform planului tip al comunei. Această autorizare mi-a fost eliberată în urma aprobărei delegaţiei permanente din 10/VI, 1927 şi a d-lui Primar al Sectorului II Negru, pusă pe cererea No. 7929 din aceeaş zi.

Conformându-mă în totul condiţiilor prevăzute în regulamentul de construcţii şi alinieri a intervenit între mine şi Primărie, respectivul contract pentru intrarea în posesiune, în schimbul unei chirii de 60.000 lei anual, a punctului pe care am şi început construirea pavilionului meu.

La 9 August însă, în urma unui ordin dat de Primăria Municipiului Bucureşti şi comunicat organelor de execuţie, a fost oprită construirea care se găsià în curs.

Intervenise o cerere în acest sens a Societăţei «Foresta Minieră», către Priacest drept nu se poate exercità de cât numai atunci când anularea ar fi fost cerută, sau s'ar fi sesizat din oficiu şi Primăria Municipiului ar fi dispus îndeplinirea formalităţilor prealabile arătate de citatul articol.

Aşà fiind, suspendarea ordonată prin rezoluţia unui consiliu delegat de Primarul Municipiului să cerceteze denunţul societăţei «Foresta Minieră» relativ la construirea pavilionului de firma reclamantă, este ilegală şi ca formă şi pentrucă a călcat dispoziţiile art. 210 citat.

In fine şi în ipoteza când Curtea ar fi în drept să examineze motivele de nulitatea contractului de închiriere invocate de Primăria pârită, aceste motive sunt neîntemeiate pentru următoarele consideraţiuni.

Asupra primului motiv: călcarea disp. art. 206 al. *b*, din legea pentru unificarea administrativă.

Având în vedere că acest text declară nule de drept încheierile delegaţiilor permanente dacă ar fi contrare legilor şi regulamentelor de administraţie publică.

Având în vedere că, deşi art. 73 din regulamentul relativ la: depozitarea, vinderea şi transportarea petrolului brut şi a derivatelor lui din 1922, prevede îndeplinirea unor anumite condiţiuni pentru construcţiunile destinate unui asemenea comerţ, totuş întrucât Primăria Municipiului n'a arătat, măcar, în ce a constat călcarea acelui text şi dacă se mai ţine socoteală ca construcţia pavilionului nu erà terminată în momentul când lucrarea a fost oprită, acest motiv nu e întemeiat.

Asupra motivului relativ la călcarea disp. art. 215 din aceeaş lege.

Având în vedere că acest text prevede că închirierile nu se pot face decât prin licitaţie publică şi al. 2 arată de cine sunt aprobate licitaţiile.

Având în vedere că e incontestat că închirierea terenului în scopul ca firma reclamantă să clădească acel pavilion s'a făcut numai cu avizul delegaţiei permanente a sectorului, fără licitaţie publică.

Această lipsă de formă, deşi face acel act anulabil, totuş Primarul Municipiului nu puteà să-l declara nul după procedura prescrisă de art. 208 citat, ci trebuià să se adreseze instanţei judecătoreşti competinte, singura în drept să cerceteze şi să pronunţe anularea.

---

marul central care pune apostila: «D-lui Săbăreanu» iar acesta o trimite d-lui Secretar general, iarăş cu apostila: «Se vor oprì lucrările imediat. ss. Săbăreanu, 9/8/1927».

Am susţinut că Primarul central potrivit legei de organizare a Municipiului Bucureşti din 1926 cum şi legei pentru unificarea administrativă din 1924, nu erà competent să intervină într'o chestiune de administraţie locală şi care privià exclusiv pe Sectorul II.

Inainte de a desvoltà motivele noastre de anulare a ordinului Primarului central, am obiectat, sub forma unei excepţii de tardivitate că, în orice caz, faţă de situaţiunea în care mă găseam la 9 August numai puteà nimeni, nici char o autoritate competentă, să revină oprindu-mă dela construcţie, atât timp cât aveam autorizaţia, făcusem contractul, plătisem chiriile şi toate garanţiile şi sumele accesorii şi începusem lucrările ce urmau să se termine foarte curând.

Arătam că în sensul acesta s'a pronunţat Secţia III-a a Inaltei Curţi de Casaţie prin decizia No. 619 din 22 Iunie 1927: «Odată ce planul unei construcţiuni a fost aprobat de Primărie şi lucrarea efectuată, autoritatea Comunală nu mai este în drept să revină asupra autorizaţiei de construcţie şi să impună proprietarului modificări şi refaceri».

O astfel de măsură a Primăriei este cu atât mai arbitrară cu cât procesul-verbal care impune aceste modificări nu motivează pentru ce vechiul plan a fost găsit ulterior nereglementar. (*Jurisprudenţa Generală* 40/927, speţa No. 1986).

Ce să mai zicem în cazul nostru, când însăş Primăria recunoaşte că autorizaţia, schiţele de plan anexe şi contractul sunt în picioare, dar că numai în urma apostilei d-lui Săbăreanu ne-a fost oprită lucrarea, pentrucă aceasta nu convenià «Forestei Miniere»?

Intrând în desvoltarea motivelor acţiunei, arătăm că legea pentru organizarea administraţiunei comunale a oraşului Bucureşti din 7/II/1926 (colecţia Hamangiu, vol. 11, 12, pag. 1146) prevede în art. 1 că: «Oraşul Bucureşti se împarte în 4 sectoare» iar în art. 2 că: «Fiecare din aceste unităţi administrative are budgetul său, percepe taxele, impozitele şi contribuţiunile dela locuitorii domiciliaţi pe teritoriul ei, suportă sarcinile aferente şi rezolvă toate chestiunile privitoare la interesele cu caracter local în cuprinsul teritorial pe care-l reprezintă».

Este necontestat că a eliberà o autorizaţiune de construcţie remuneratorie pentru comună nu poate fi decât un act de administraţie locală pe care erà exclusiv competent să-l facă Sectorul II.

Art. 5 arată cum se administrează fiecar sector şi că în consiliile de sector se găseşte şi un delegat al Consiliului General, astfel că, implicit, cu ocazia deliberărei delegaţiei permanente şi a consiliului de sector, este auzit şi glasul reprezentantului Municipiului.

Art. 10 precizează atributele primarului central: «Consiliul general, primarul, ca executor al hotărîrilor consiliului general şi delegaţiunea permanentă, în aceeaş calitate, exercită faţă de sectoare aceleaşi drepturi şi atribuţiuni pe cari le are consiliul judeţean, prefectul de judeţ şi delegaţiunea permanentă judeţeană faţă de comunele rezidenţe de judeţ».

Legea Municipiului Bucureşti din 1926, a creiat din acest oraş un fel de judeţ comunal al cărui prefect este Primarul Central.

Cum articolul discutat ne trimite prin asimilarea de mai sus la legea pentru unificarea administrativă din 14 Iunie 1924, urmează să căutăm acolo atribuţiile prefectului pentru a deduce pe cele ale Primarului Central în raporturile sale cu sectoarele.

La art. 144 (Codul Hamangiu, vol. II, 12, pag. 362) găsim că delegaţiunea judeţeană «supraveghează, controlează şi îndrumează administraţia comunelor din judeţ afară de Municipiu». Urmează de acì că întocmai ca prefectul care nu se poate amestecà în treburile localnice ale Municipiilor din judeţul său, tot aşà Primarul Central care este prefectul judeţului comunal trebuie să respecte hotărîrile de ordin local ale fiecărui sector component al Municipiului.

In fine art. 4, alin. 4 din legea pentru unificarea administrativă arată ce sunt municipiile, iar art. 11 din aceeaş lege, cum se administrează comunele.

Aceste articole nu fac decât să precizeze odată mai mult principiile a cărei expunere am făcut-o mai sus.

Obiecţiile adversarului: 1. Nu aşi fi îndeplinit toate condiţiile şi în special cele prevăzute în «regulamentul relativ la depozitarea, vinderea şi transportarea petrolului brut şi a derivatelor lui».

Cum puteà să vadă Primarul central, chiar în ipoteza că ar fi fost competent să cenzureze actele sectorului 2, dacă eu am îndeplinit condiţiile art. 73 din regulamentul sus citat, cât timp lucrarea pavilionului erà în curs şi nu ajunsesem la depozitare?

2. Recunoaşterea primăriei că autorizaţia nu mi-a fost ridicată şi nici contractul desfiinţat.

Susţineam că art. 9 din legea Municipiului Bucureşti, arată că numai chestiunile generale sunt supuse directivelor Primarului central precum: Uzine comunnale, abatorii, crematorii, ateliere, hale centrale, oboare centrale, antrepozite şi orice alte instalaţii cu acelaş caracter».

Câtă vreme Primarul central nu se găsià în faţa unei astfel de chestiuni şi, chiar dacă el credeà contrariul nu avusese votul conform al delegaţiei permanente a Consiliului General, aşà cum cere alin. 2 de sub. art. 9 al legei Municipiului din 1926, nu se poate închipuì ca posibilă zădărnicirea printr'o simplă apostilă a unei autorizaţii întărită printr'un contract.

3. Primăria creiază nulităţi şi adaugă la lege. Invocând art. 215 din legea pentru unificarea ad-tivă, Primăria socoteşte nul contractul meu de închiriere, întrucât nu ar fi fost încheiat prin licitaţie publică. Uită că eu mă plâng de zădărnicirea unei autorizaţii de construcţie şi că a obţine o astfel de autorizaţie este un drept individual nediscutat şi nesupus la nici o altă condiţie decât aceea de a te conformà celor prevăzute pe verso fiecăruia din exemplarele tip ale autorizaţiei respective.

Infine, invocând art. 216—217 Primăria crede că se poate adăogà la lege, întrucât afirmă că închirierea ce a urmat autorizaţiei de construcţie este un act de dispoziţie privitoare la imobilele comunale şi că trebuie ca atare supusă condiţiilor din acel articol.

A închirià, nu este act de dispoziţie, nici în dreptul civil şi nici în dreptul public.

A închirià este act de administraţie şi nu de astfel de acte vorbeşte art. 216.

Infine a închirià nu este nici a concesionà, aşà cum ţine cu orice preţ Primăria să ne convingă pentru a dovedì dreptul Primarului central de a se sesizà de nulităţi prevăzute de lege.

Aşà fiind, întrucât ne găsim în faţa unui act administrativ de autoritate comis de o administraţie necompetentă, urmează ca el să fie anulat şi să fim lăsaţi să construim mai departe, atâta timp cât şi autorizaţia şi contractul nostru, sunt în picioare.

Aşà că şi acest motiv este neintemeiat.

Asupra motivului relativ la călcarea dispoziţiilor art. 53 şi 206 al. *a*, din menţionata lege.

Având în vedere că şi în acest caz, chiar de ar fi dovedit că delegaţia permanentă a lucrat în cazul de faţă, în afară de prevederile art. citate, pârîte, nu puteà să declare nulitatea închirierei decât după normele prescrise la art. 208, şi până la îndeplinirea acelor formalităţi avea dreptul, conf. art. 210 să ordone suspendarea executărei acelui contract.

Astfel fiind şi din acest punct de vedere cercetată, faptei pârîtei nu i se poate da justificare şi ca consecinţă urmează a se declarà nul ordinul de suspendarea lucrărilor acelui pavilion, admiţând în totul acţiunea.

Pentru aceste motive, admite acţiunea în contencios făcute de către Comp. Română de Petrol prin petiţiunea înreg. la No. 12195/927; şi anulează ca ilegal ordinul Primăriei Municipiului Bucureşti, dat în ziua de 9 August 1927, pentru oprirea construcţiei unui pavilion de metal pentru distribuirea benzinei în str. Mântuleasa, colţ cu B-dul Carol.

Deciziunea No. 15 din 19 Ian. 1928.

Preşedinţia d-lui **A. Lerescu,** consilier.

TRIB. BĂLŢI, I, 17 Ianuarie 1929

RECRUTARE. SERVICIU MILITAR. LEGEA RECRUTĂREI. UNIC FIU LA MAMĂ VĂDUVĂ. STARE CIVILĂ CONSTATARE. BASARABIA. DIVORŢ. PROBĂ. MARTORI. INADMISIBILITATE. (Art. 15 şi 70 l. recr. armatei; art. 33 c. civ.; art. 1346—1356 pr. civ. rusă; art. 25—35 c. civ. rus). (1)

Dispoziţiunile art. 33 c. civ. român, 42 şi 43 legea actelor stărei civile, iar pentru Basarabia art. 1346—1356 pr. civ. şi art. 25—31 c. civ. rus reglementând constatarea actelor de stare civilă pe cale judiciară, nu se pot referì decât la acele stări cari au caracterul unor evenimente de fapt, apreciabile, şi în măsură de a fi constatate de visu, de orice persoană, cum sunt

---

Dealtfel, procesul nostru poartă asupra competenţei Primarului central de a da astfel de ordine ilegale şi nemotivate şi nicidecum asupra autorizaţiei şi contractului nostru, de ale căror viţii nu ni s'a vorbit nimic până azi, la termenul de judecată. (Concluzii rezumate pentru Compania română de petrol).

MIHAIL IORGULESCU
Doctor în drept, avocat

(4) Argumentarea reprezentantului Primăriei, reprezintă un simplu cerc viţios. D-sa vrea să anuleze autorizarea dată de Sectorul II, şi desvoltă motivele de nulitate, când juridiceşte tocmai aceasta este de dovedit, dacă Primarul Central are, sau nu căderea legală să confirme sau să sfarme actele de gestiune făcute de Primarul unui sector într'un interes pur local.

Dacă nu are dreptul să se amestece, greşit a oprit lucrările ce executam şi nu poate cere astăzi nulitatea unor acte care ies din competenţa şi atribuţiunile sale.

Pentru a înţelege mai bine ce a făcut, să determinăm cu precizie natura operaţiunei încheiate.

Ce mi-a pus mie la dispoziţie sectorul? Mi-a dat un monopol? Mi-a concedat un drept? Dreptul de a vinde benzină nu este un monopol al comunei, căci comerţul de benzină este liber şi-l pot exercità, plătind numai taxele comunale.

Nu există, deci nici un fel de concesiune.

Primăria mi-a pus la dispoziţie câţiva metri patraţi de teren ca să instalez aparatul meu şi să desfac benzina. Este vorba deci de o simplă închiriere, act obişnuit de administraţie, de interes local şi prin urmare nici unul din taxele privitoare de anulare, pe care le-a cetit adversarul nostru, nu este aplicabil în speţă.

Dacă este vorba de un simplu act de administraţiune, să vedem acum în ce calitate s'a amestecat Municipiul în această chestiune şi să examinăm în ce constă abuzul săvârşit.

Presupunând că toate cele afirmate de adversarul nostru ar fi adevărate, ce trebuia să facă Primarul Municipiului?

El trebuià: 1. Să facă o constatare la faţa locului; 2. Să ia avizul delegaţiei permanente a consiliului generàl; 3. Să mă someze să intru în legalitate.

In loc de aceasta, d-l Primar, cu dela sine putere şi fără a luà avizul delegaţiei permanente, ascris câteva rânduri pe cererea «Forestei Miniere», însărcinând pe d-l consilier Săbăreanu să se ocupe de această chestiune, iar acesta a trimis câţiva lucrători cari mi-au dărâmat lucrările începute.

Este această procedare ilegală? A lucrat Primarul Municipiului contra legei? Dacă a lucrat în contra legei, actul său trebuie anulat, deoarece reprezintă o simplă samavolnicie.

Declaraţia făcută în instanţă de reprezentantul Primăriei, cuprinde imaginea completă a procedurei abuzive cu care s'a deprins Primăria Municipiului.

D-sa a declarat că nu a cerut încă anularea autorizaţiei, dar că are de gând să o ceară.

Prin urmare, când d-l Primar are de gând să facă ceva, procedează prin dărâmare, înainte de a fi hotărît ce are să facă cu autorizaţia liberată unui cetăţean, în conformitate cu toate formele legei.

Declaraţia făcută de advocatul Primăriei este singură şi prin ea însăş suficientă ca să sprijine admiterea acţiunei noastre.

In adevăr, prin chiar recunoaşterea Primăriei, autorizaţia astăzi există, ea trebuie deci, să-şi producă efectele, ca orice act care nu a fost sfărâmat pe cale legală.

Chestiunea contractului de închiriere devine indiferentă în acest caz, căci dacă autorizaţiunea există şi este în vigoare, de această autorizaţie are să se preocupe Curtea de Apel. Abuzul administrativ constă în a împiedicà pe cale de fapt efectele unei autorizaţiuni legale, eliberată cu, sau fără contract de închiriere.

Să presupunem un moment că Primăria nu mi-ar fi făcut acest contract, ci mi-ar fi eliberat pur şi simplu autorizaţia. Situaţiunea nu se schimbă. Contractul de închiriere este o operaţie juridică, distinctă, a cărei valabilitate nu poate fi discutată pe această cale.

Ceeace trebiue să examineze onorata Curte, este dacă împiedecarea lucrărilor de construcţie s'a făcut în puterea unui drept şi cu baza formelor legale.

Or în această privinţă, discuţiunea nu mai este posibilă.

Dacă admitem ca un domn Primar să scrie câteva rânduri pe o hârtie şi să trimită apoi salahorii la dărâmare, intrăm în plină anarchie administrativă.

Acelaş lucru s'ar petrece cu construcţiile de case, prăvălii, hoteluri, etc., căci odată abuzul consfinţit, nu înţelegem de ce d-l Primar s'ar oprì la un modest aparat de benzină.

In consecinţă: 1. D-l Primar nu aveà dreptul să se amestece într'un act de gestiune cu caracter local.

2. Chiar dacă ar fi avut acest drept, d-sa în loc să procedeze la anularea autorizaţiei, cu paza formelor legale a recurs la o cale de fapt, la o simplă samavolnicie cu totul în afară de formele legei.

3. Nu există nici un text de lege care să autorizeze suspendarea efectelor unei autorizări eliberate.

4. Nefiind vorba de un act de dispoziţie, cum ar fi vânzarea, hipoteca, gajul, etc. pretinsa nulitate nu se aplică în speţă.

5. Nu se poate vorbì de o concesionare, pentrucă vânzarea produselor petrolifere nu reprezintă un drept regalian al comunei, ci face parte din comerţul liber şi în speţă Primăria nu a putut concesionà un drept care nu-i aparţine.

Pentru toate aceste motive, vă rugăm să binevoiţi a anulà ordinul în chestiune. (Concluzii rezumate pentru Compania română de petrol).

I. AL. VASILESCU-VALJEAN
Avocat

(1) Prin sentinţa de mai sus s'a pus în discuţiune o importantă problemă de drept şi asupra căreia instanţele de fond şi Inalta Curte nu s'a pronunţat până în prezent.

Chestiunea venită spre judecare în legătură cu dispoziţiile dreptului comun şi legea şi regulamentul pentru recrutarea armatei, este: dacă divorţul se poate dovedì cu martori, chiar când cel interesat tinde a-şi stabilì o stare civilă care să aibă ca urmare dispensă de serviciu militar.

Prin art. 70 din legea pentru recrutarea armatei şi art. 159 din regulament se specifică că deciziunile consiliului de recrutare luate în unanimitate sunt definitive şi executorii. In caz de divirgenţă de păreri între membrii consiliului, majoritatea şi minoritatea sunt datoare a consemnà opiniile lor motivate în registrul anume destinat, iar regulamentarea poziţiei militare, va rămâne în suspensie, până ce consiliul de revizie îşi va da deciziunea sa.

La acest principiu s'a admis două excepţiuni.

1. Pentru cazurile de scutire se va pronunţà medicul militar şi dacă ceilalţi membrii militari nu sunt de acord, fiecare expune modul său de a vedeà într'un proces-verbal care se va transcrie în registrul de deliberări a Consiliului, după care o copie se va înaintà Ministerului de Răsboiu.

Situaţia tânărului rămâne în suspensie până ce se va pronunţà comisiunea specială alcătuită dintr'un ofiţer şi un medic superior în grad celui care a făcut recrutarea, aleşi din oraşul de reşedinţă a judeţului.

Producându-se o nouă divergenţă, cazul va fi repus comitetului consultativ sanitar, urmând apoi ca Ministerul de Răsboiu să hotărască.

căsătoria, naşterea, moartea, iar nu şi la starea de divorţ a cărei existenţă şi valabilitate sunt în legătură cu îndeplinirea unor anume formalităţi juridice.

Prin urmare, dovada divorţului nu se poate face cu martori.

(Moise şi Sura Filer cu Cercul de Recrutare Bălţi).

TRIBUNAL: Având în vedere că prin acţiune d-l advocat Ardeleanu cere a se constată că Sura Filer din comuna Bălţi este divorţată dela 1 Iunie 1906, aceasta pentru a-i servì fiului său Moise la dispensa de armată ca fiind unicul fiu al mamei pe care o întreţine.

Având în vedere că art. 15 şi 70 legea pentru recrutare în armată şi art. 159 din regulamentul legei, conţine dispoziţiuni conform căror în lipsă de acte ale stărei civile, Tribunalul este în drept să constate starea civilă potrivit regulelor dela art. 33 cod. civil.

Că în dovedire sunt admisibile proba cu martori şi alte înscrisuri cari ar invederà faptele de stare civilă.

Având în vedere că art. 19 din lege şi art. 159 regulament, se referă la actele stărei civile cari duc la dispensă din armată şi în acest scop cei interesaţi sunt datori a le înfăţişà Cercului de Recrutare sau a reclamà constatarea lor în faţa Tribunalului.

Că aceste acte se pot referì nu numai direct la persoana interesată ci şi indirect, având ca consecinţă beneficiul acordat de legea recrutărei — cum sunt etatea recrutului, căsătoria, decesul sau divorţul părinţilor — art. 40, 42, 43 din lege şi art. 93 regulament.

Având în vedere că art. 33 cod. civil român, art. 42 şi 53 legea actelor de stare civilă, iar pentru Basarabia art. 1346—1356 pr. civilă şi art. 25—31 cod. civil rus reglementează constatarea actelor stărei civile pe cale judiciară, însă ele nu se pot referì decât la acele acte, cari au caracterul unor evenimente de fapt, apreciabile şi în măsură de a fi constatate de-visu de orice persoană, cum sunt căsătoria, naşterea, moartea.

---

2. A doua vizează cazurile când tinerii înscrişi în tabelele de recensământ ar face reclamaţiuni referitoare la starea lor civilă ori de câte ori nu există act original de naştere sau nu se găseşte înscris în registre de stare civilă, consiliul urmând a se abţine de a lua vreo hotărîre până se va pronunţà instanţele civile competente

Acţiunile privitoare la starea civilă sunt judecate, după cererea părţei interesate, în mod contradictor cu cercul de recrutare respectiv, ascultând şi concluziunile Ministerului Public, cât timp operaţiunile consiliilor de recrutare şi revizie nu sunt închise; în caz contrar, contradictor cu Ministerul de Răsboiu.

In primul aliniat al art. 70 din L. R. A. şi art. 159 al. 1 din regulament se vorbeşte de reclamaţiuni privitor la starea civilă şi nu la acte de naştere. Să elucidăm noţiunea cuvântului, stare civilă, şi să vedem care este sfera acestei noţiuni.

Prin starea unei persoane (status) din punct de vedere civil se înţelege poziţiunea sau situaţiunea pe care acea persoană o ocupă în societate din punctul de vedere al drepturilor civile, ex.: căsătorit, necăsătorit, român, străin copil legitim, natural sau legitimat, minor sau major, etc.

După art. 329 cod civil tatăl are dreptul de corecţiune asupra copiilor săi minori neemancipaţi.

Calitatea de părinte face parte din starea sa (status) iar îndrituirea pe care i-o acordă legea este capacitatea care rezultă din această stare. (Thiry, 1, 25).

Prin capacitate dar se înţelege aptitudinea de a face un act oarecare şi care derivă din starea sa. (Alexandresco, Vol. 1, pag. 90).

Nu ne vom ocupà de influenţa legilor cu caracter retroactiv asupra stărei şi capacităţei unei persoane, întrucât în doctrină s'a stabilit principiul admis de toţi autorii, că starea unei persoane este considerată ca un drept câştigat şi legea nouă nu o poate modificà, pe când capacitatea care rezultă din această stare, nu constitue un drept câştigat şi va fi supusă legilor noui câtă vreme nu a fost exercitată. (Alexandresco, Vol. I, pag. 90).

Din cele mai sus arătate se vede că starea civilă a unei persoane este poziţia sa în societate din punct de vedere civil, adică calitatea sa de fiu legitim sau natural, căsătorit sau necăsătorit, minor sau major, român sau străin, etc. şi atunci când cel înscris în tabelele de recensământ reclamă o stare civilă alta decât aceà ce i s'a atribuit, are dreptul a cere să se facă rectificările cuvenite, dovedind aserţiunile ce face cu extracte după actele stărei civile; iar în cazul când ele nu vor exista, fie că nu se găseşte înscris, fie că nu vor existà registre sau se vor fi pierdut sau distrus, neînscrierea, pierderea sau distrugerea se va puteà dovedì înaintea instanţelor competente atât prin acte scrise cât şi prin martori iar naşterea, căsătoria şi moartea vor puteà fi stabilite prin registre şi înscrisuri de ale tatălui sau mamei încetaţi din viaţă cât şi prin martori.

In aceste cazuri, până la pronunţarea instanţelor civile, Consiliile de recrutare se abţin a lua vreo măsură urmând să decidă după prezentarea sentinţei obţinută.

In starea actuală a codului civil, starea civilă a unei persoane nu se poate dovedì în principiu decât prin extracte după registrele de stare civilă (*Bul. Cas.* 1901, pag. 779), regulă căreia legiuitorul i-a adus un corectiv prin art. 33 cod. civ. în cazul când nu vor fi existat registre sau deşì existente ţinerea lor a fost neregulată sau întreruptă (Demolombe, 1, 322; Laurent, 2, 50; T. Huc., 1, 321; Planiol, 1, 573, 574; Neagu, 1, pag. 154 No. 16; Alexandresco, 1, 405) precum şi în cazul când au fost pierdute, distruse în totul sau în parte sau furate. (Laurent, 2, 49; Demolombe, 1, 322; Aubry et Rau, 1, paragr. 64, pag. 326; Laurent, Ante proiect cod civil, art. 66).

Că cel ce acţionează în justiţie urmează a face dovada înaintea instanţei că nu a existat registre, nu au fost regulat ţinute, au fost distruse, pierdute sau furate şi numai în urma acestora, proba naşterei, căsătoriilor sau a morţei prin registre sau înscrisuri de ale tatălui sau a mamei încetaţi din viaţă cât şi prin martori sau prezumpţiuni, va fi admisibilă aşà cum cere corectivul înscris de legiuitor în art. 33 cod civil împrumutat şi el din ordonanţa franceză din anul 1667. (Baudry et Fourcade, 1, 847; Planiol, 1, 572; Arntz, 1, 156).

Am adăugat la textul art. 33 prezumpţiunile pe lângă dovada cu martori, arătată în mod expres, bazată pe dispoziţiunile art. 1203 cod civil conform căruia ele nu pot fi avute în vedere decât numai în cazul când dovada cu martori este permisă.

Admisibilitatea dovezei cu martori în cazurile mai sus specificate, cu sau fără început de dovadă scrisă, este lăsată la suverana apreciere a instanţelor de fond care au o mare latitudine, iar recursul în casaţie este admisibil numai când nu s'a arătat elementele din care şi-a făcut convingerea pentru admiterea sau respingerea ei, interpretarea dată şi ordonanţei din 1667 de unde a fost luat textul indicat (Planiol, 1, 578; Demolombe, 1, 325; Neagu, 1, pag. 154 No. 13).

Prin registre sau înscrisuri de ale tatălui sau mamei se înţeleg orice menţiuni sau adnotaţiuni, semnate sau nesemnate, scrise de tată sau mamă, într'o condică, filă volantă, scrisoare, memorii personale, etc. în scopul fixărei sau anunţărei unor oarecari evenimente ale vieţei sale private.

Unii autori merg mai departe în interpretarea cuvintelor, «registre şi hârtii casnice» ale tatălui sau mamei socotind că intră în rândul lor şi hârtiile emanate dela alte persoane, rude sau străine, care însă să fi fost găsite în casa părinţilor încetaţi din viaţă şi păstrate ca rezultatul unei amintiri ce le evocă evenimentul petrecut, precum şi registrele şi înscrisurile părinţilor aflaţi în viaţă, cari să nu fi fost confecţionate adhoc; să reiasă însă din împrejurările cauzei că au fost făcute cu ocazia săvârşirei faptului sau într'un timp destul de apropiat care să facă verosimilă afirmaţia cuprinsă într'însele. (Mourlon, 1, 268; Demolombe, 1, 325).

Art. 364 din codul civil italian a pus principiul, privitor la cazul ce am analizat că dovada actelor inexistente sau distruse, în totul sau în parte, se va puteà face prin documente şi alte scripte cât şi prin martori fără a se referì la registrele sau înscrisurile tatălui sau a mamei încetaţi din viaţă cum cere art. 33 cod civil român, specificând că ori de câte ori dosirea, distrugerea sau întreruperea registrelor se datoreşte unui fapt de natură frauduloasă, imputabil reclamantului, el nu mai poate lua această cale pentru dovedirea stărei sale civile.

O altă chestiune care s'a ridicat înaintea instanţelor de fond şi asupra căreia părerile sunt împărţite, în legătură cu art. 70 din L. R. A. şi 159 din regulament este următoarea: Când legiuitorul vorbeşte de reclamaţiunile tinerilor privitoare la starea lor civilă, şi nu există actul original de naştere, a înţeles că cele două propoziţiuni legate prin pronumele *ce* constituesc o singură noţiune, propoziţiunea a doua completează pe cea dintâiu, în cazul când starea lor civilă este în discuţie din cauza lipsei actului de naştere sau fixează două situaţiuni juridice distincte, socotite astfel: prin prima propoziţiune a îndrituit pe cel interesat să aibă dreptul a cere şi a ajunge la confecţionare de acte de stare civilă pe cale judecătorească, privitor la persoanele din care scoboară sau cu care are legătură din rudenie, necesare pentru valorificarea dreptului său înaintea comisiunilor de recrutare, iar prin cea de a doua a stabilit calea pe care el urmează a o luà când nu există actul său de naştere?

Că nici articolele de mai sus şi nici alte dispoziţiuni nu se pot referì prin analogie termenilor generici de stare civilă şi la starea de divorţ a cărei existenţă şi valabilitate nu o denotă faptele exterioare, ci ca chestiune de drept divorţul nu poate fi constatat decât de instanţele în drept.

Că martorii nu au calitatea să certifice existenţa divorţului pentru că el îşi începe efectul legal dela îndeplinirea unor formalităţi juridice, cum este transcrierea, şi aceasta cu atât mai mult că art. 97 al. 12 din regulamentul legei recrutărei cere şi precizarea că divorţul s'a pronunţat în favoarea mumei persoanei recrutate.

Având în vedere că din actele aflate la dosar şi emanate dela rabini, se constată că Sura Filer ar fi divorţată de soţul său Zeilic Filer dela care îl are pe Moise Filer, însă aceste acte nefăcând completa dovadă, ele nu pot fi completate prin martori, starea de divorţ urmând a fi dovedită pe baza actelor emanate dela autorităţile în drept să-l pronunţe sau dela ofiţerul stărei civile.

O părere bazată pe textele respective din lege şi regulament susţine că cel vizat nu are alt drept decât a-şi confecţionà actul său de naştere care îi fixează starea civilă, cu o forţă probantă pe care doctrina a atribuit-o acestor acte (Toullier-Duvergier, 1, part. I, 854 şi 865; Dumoulin (Molineus) asupra Cutumei din Paris, Tit. I, paragr. 8 No. 64).

A doua, bazată mai mult pe echitate, susţine că conform art. 70, L. R. A. şi 159 din regulament persoanele vizate pentru valorificarea drepturilor lor înaintea consiliilor de recrutare au dreptul pe calea indicată de lege şi în condiţiunile art. 33 cod civil se stabilesc nu numai naşterea sa, dar căsătoria părinţilor chiar când ei sunt în viaţă, moartea lor sau a unuia dintr'înşii, naşterea fraţilor mai mici rezultaţi din aceeaş căsătorie, şi chiar divorţul părinţilor ca în sentinţa ce adnotăm.

Art. 40 din L. R. A. şi 97 din regulament dispensează în mod provizoriu de serviciul militar şi sunt înscrişi în elementul miliţiilor, tineri care se găsesc în următoarele condiţiuni:

a) Cel mai în vârstă dintre orfani de tată şi mamă să probeze aceasta prin certificatul model *a* şi,

1. Să probeze că în adevăr asigură existenţa fraţilor săi mai mici sau surorilor sale; 2. Că, ceilalţi fraţi sau surori orfane, sunt lipsiţi de mijloace de vieţuire; 3. Că fratele cel mai mare care cere aceasta dispensă se achită în adevăr către fraţii şi surorile sale de obligaţiunea ce-i revine de a-i şi asistà la toate nevoile lor.

Deaci rezultă că cel mai mare dintre orfani nu poate fi dispensat dacă surorile sunt măritate, sau dacă fraţii lui, deşi mai mici, îşi pot căpătà singuri hrană şi înfine dacă fraţii mai mici sunt avuţi.

Dacă cel mai mare dintre orfani este orb sau atins de vreo infirmitate incurabilă bine constatată, dreptul de dispensă trece la fratele orfan ce vine imediat după dânsul.

In caz când tatăl şi mama au fost căsătoriţi de mai multe ori şi ambii au avut copii din aceste diferite căsătorii, aceşti copii se vor considerà ca formând o singură familie, şi ca atare numai unul din fiii proveniţi din aceste căsătorii are dreptul la dispensă, dacă este cel mai în vârstă dintre orfani.

Că cel mai mare dintre orfani nu are însă dreptul la dispensă, când orfanii ar fi numai surori şi ele ar fi măritate, sau când ar fi singur orfan, fără a aveà alţi fraţi sau surori.

Dacă tatăl, după a doua căsătorie, a murit fără copii din această căsătorie, cel mai în vârstă din orfanii rămaşi din întâia căsătorie are dreptul la dispensă.

b) Cel mai în vârstă dintre orfanii de mamă, al cărui tată este legalmente declarat absent sau interzis constatat prin certificat.

Această dispensă se acordă în mod absolut, în aceleaşi condiţiuni ca şi dispensa dela aliniatul a.

Absenţa tatălui se consideră ca legalmente recunoscută numai în cazul când ar fi constatată printr'o sentinţă judecătorească dată în condiţiunile codului civil.

2. Unicul fiu, sau cel mai în vârstă dintre fii, sau în lipsă de fii, unicul ginere. în lipsă de ginere, nepotul unic, sau cel mai în vârstă dintre nepoţi în linie descendentă al unei femei actualmente văduvă, constatată prin certificat.

Dispensa prevăzută în acest aliniat este subordonată aceloraş condiţiuni şi restricţiuni, ca şi cele de mai sus dela litera a şi b.

Prin femeia actualmente văduvă se înţelege aceea al cărei bărbat legitim a încetat din viaţă în timpul căsătoriei.

Acelaş drept are şi unicul sau cel mai mare fiu la mamă văduvă, când divorţul s'a pronunţat în favoarea ei şi se află în condiţiunile de sărăcie cerute de lege, sau când bărbatul legitim este declarat legalmente dispărut.

Nu se va puteà însă dispensà, ca unic sau cel mai în vârstă fiu, copilul femeiei care, deşi văduvă de tatăl acestuia, s'a remăritat în urmă sau trăeşte în concubinaj.

Proba concubinajului se va face prin acte emanate dela primărie sau circumscripţiile poliţieneşti.

Dacă sunt copii provenind din una sau mai multe căsătorii, dar au aceeaş mamă rămasă văduvă, ei vor fi consideraţi ca făcând una şi aceeaş familie, şi, prin urmare, nu are dreptul la dispensă decât cel mai în vârstă dintre copii.

Dacă însă sunt copiii unui acelaş tată dar proveniţi din mame diferite, ei formează familii diferite şi cel mai mare fiu din fiecare familie după mamă poate invocà drepturile la dispensă enumărate la acest aliniat.

Ginerele, nepotul unic, sau cel mai mare nepot al unei femei văduve, nu are dreptul la dispensă dacă soacra, sau bunica, are rude mai apropiate, ca: fraţi, părinţi, etc. cărora le revin sarcina de a o susţine, dacă sunt în stare de a o face.

Copiii naturali şi legitimaţi, ca şi copii adoptaţi legalmente după toate formele prevăzute de codul civil, iar nu numai prin testamente sau alte acte de donaţii, se bucură deasemenea de drepturile acordate de legea de recrutare ca şi copiii legitimi, dacă însă adopţiunea sau legitimarea au fost făcute mai înainte ca copilul să fi împlinit etatea de 18 ani.

3. Unicul fiu, sau cel mai în vârstă dintre fii şi în lipsă de fii, unicul ginere, în lipsă de ginere nepotul unic sau cel mai mare în vârstă dintre nepoţi, al unui tată infirm sau trecut de 70 ani.

Vârsta se va probà prin acte legale, iar infirmitatea se va constatà în şedinţa consiliului de recrutare de către medicul recrutor, care se va pronunţà categoric dacă această infirmitate îl pune în imposibilitate de a munci pentru totdeauna.

Dispensele enumărate la acest aliniat sunt acordate în aceleaşi condiţiuni şi restricţiuni, ca şi cele dela aliniatul II de mai sus.

In cazurile prevăzute la aliniatul I, II şi III de mai sus, dacă cel mai în vârstă dintre fraţi, ginere sau nepoţi este orb sau atins de vreo infirmitate incurabilă şi fără mijloace de existenţă, fratele, ginerele sau nepotul care vine îndată după dânsul, se va bucurà de dispensă.

Dacă după acordarea dispensei, acel căruia i s'a recunoscut acest drept încetează din viaţă, sau devine infirm, astfel că nu mai poate să-şi îndeplinească sarcina dreptul de dispensă revine următorului.

Intre 2 fraţi gemeni, aflaţi în condiţiunile cerute de lege, pentru a invocà dispensa, ea se acordă celui mai puţin propriu de serviciul militar.

Dacă sunt 3 gemeni, în aceleaş condiţiuni, întâiul se recrutează al doilea se dispensează şi al treilea se recrutează.

Ceeace ne-a determinat se face enumărarea cazurilor de dispensă, nu a fost şi nu este în scopul de a precizà condiţiile în care tinerii pot invocà dispoziţiunile art. 40 şi 97, dar pentru a examinà dacă naşterea fraţilor şi surorilor mai mici, moartea sau divorţul părinţilor, vârsta celor trecuţi de 70 ani se poate stabilì în condiţiile şi cu formele cerute de art. 70 din lege şi 159 din regulament sau pe calea dreptului comun, ori de câte ori nu au fost trecuţi în registrele de stare civilă, sau când ele au fost distruse, pierdute sau furate.

Revenind la textul art. 70 şi 159 vedem că forma de exprimare este clară, ori de câte ori sunt reclamaţiuni privitoare la starea lor civilă care nu poate să cuprindă pe a fraţilor şi surorilor, părinţilor morţi, divorţaţi sau trecuţi de 70 ani.

De nicăeri nu se vede că legiuitorul ar fi înţeles că pe această cale, alta decât a dreptului comun, să fi admis şi să fi obligat pe cel interesat conform unor dispoziţiuni înscrise într'o lege specială să se stabilească judecătoreşte starea civilă a unor persoane cu care cercul de recrutare sau Ministerul de Răsboiu nu are nimic comun.

In cadrul strict prevăzut de textul legei autorităţile de mai sus, au un interes numai privitor la tinerii ce urmează a fi încorporaţi, faţă de care au cules date şi informaţiuni cu ocaziunea formărei tabelelor de recensământ şi chemaţi în instanţă vor puteà să facă obiecţiunile lor atât prin întâmpinare cât şi prin concluziuni orale, ori de câte ori vor tinde la stabilirea unei stări civile contrare celor ce ar reieşì din acte.

Nu se poate concepe că legiuitorul să fi întins dispoziţiunile legei de recrutare în afară de cadrul pe care îl urmăreşte şi în scopul în care a fost creată.

Iată pentru ce suntem de părere ca aplicarea art. 70 din L. R. A. şi art. 159 din regulament când a indicat calea judecătorească în condiţiunile expres specificate nu a înţeles să se refere decât la starea civilă a tinerilor înscrişi în tabelele de recensământ singuri care pot uzà de ea, iar ceilalţi, personal sau prin tutore legal sau dativ când nu au dreptul de a acţionà în justiţie sunt obligaţi — şi trebuesc a fi trimişi pe calea dreptului comun.

Aceleaş motive pentru cei ce voesc a probà moartea tatălui sau a mamei, sau vârsta părintelui trecut de 70 ani.

Că astfel acţiunea fiind inadmisibilă, cată a fi respinsă ca atare. Pentru aceste motive respinge ca inadmisibilă acţiunea.

Sentinţa civilă No. 10 din 17 Ianuarie 1929.

Preşedinţia d-lui **Luca Ciobanu,** judecător şi redactor al sentinţei.

TRIB. PRAHOVA, S. I,
19 Iunie 1929

EXPROPRIERE PENTRU CAUZĂ DE UTILITATE PUBLICĂ CULTURALĂ. LEGEA COMUNĂ DE EXPROPRIERI. CAZUL CÂND PROPRIETARII CARI SUNT A SE EXPROPRIA, INVOESC CESIONAREA FONDULUI INSĂ NU SE MULŢUMESC CU PREŢUL OFERIT (art. 21). DISCUŢIUNI ASUPRA DREPTULUI DE PROPRIETATE IN INSTANŢA DE EXPROPRIERE. RENUNŢAREA LA EXPROPRIERE: IN CE CONDIŢIUNI SE POATE FACE. CITAREA PĂRŢILOR. (1)

1. *După ce o expertiză s'a declarat de utilitate publică, cu paza formelor legale, conform art. 1 din legea comună de exproprieri, dacă expropriatul nu are de făcut vreo obiec-*

Un scurt istoric asupra actelor de stare civilă. In dreptul roman găsim prea puţine dispoziţiuni privitor la actele de stare civilă, dovada cu martori fiind admisibilă fără nici o rezervă.

Aceleaşi principii au guvernat această materie şi în timpul evului mediu.

Anterior rezoluţiei franceze, actele de stare civilă erau ţinute de preoţi cum este astăzi în Basarabia, în Bulgaria, Jugoslavia, Grecia, etc. şi în Rusia până la detronarea vechiului regim.

Inainte de regulamentul organic în ţara noastră nu au existat acte de stare civilă şi ţiitori ai acestor registre. In anul 1832 în ambele principate s'au luat măsuri pentru înfiinţare, şi au fost însărcinaţi preoţii cu confecţionarea şi păstrarea.

Această stare de lucruri a durat până la 1 Dec. 1865 data aplicărei cod. civil când au fost trecute în mâna autorităţilor civile.

Art. 22 din Constituţia din 1 Iulie 1866 şi art. 23 al Constituţiei din 1923 a menţinut aceleaşi principii că actele stărei civile sunt de atribuţia autorităţilor civile.

Materia reglementată de art. 33 cod. civil. Art. 33 din legislaţia noastră civilă se găseşte înscris la cap. I de sub lit. II intitulat «Despre actele stărei civile».

Acest titlu cuprinde un număr de şase capitole, toată materia reducându-se la «dispoziţiuni generale asupra actelor stărei civile, despre actele de naştere, căsătorie şi moarte», prin urmare câmpul de aplicabilitate a citatului text trecut în capitolul dispoziţiunilor generale trebueşte a fi mărginit la dovedirea numai a acestora în cazul când s'ar face uz de el în instanţă.

Ce vom decide în caz de adopţiune, divorţ, etc. Ele stabilesc o stare civilă, dar nefăcând parte din rubrica de mai sus le vom aplicà principiile înscrise de legiuitor în materia respectivă, neputând apelà la cuprinsul art. 33 în cazul când nu se găsesc trecute în registre sau nu au existat, precum şi în cazul când au fost pierdute sau furate.

Se poate divorţul dovedì cu martori? Iată o chestiune dificilă, asupra cărui nu am găsit nimic în doctrină şi jurisprudenţă.

In materialul doctrinar şi jurisprudenţial pe care îl posed până în prezent adunat în decursul celor 20 ani nu am găsit nimic asupra acestei chestiuni şi atunci să o examinăm pe baza principiilor generale evidenţiind şi dificultăţile practice.

Actele de stare civilă înscrise de legiuitor în cap. II din cartea I cod civil sunt scripte autentice prin care se constată de un funcţionar public, instituit în acest scop, starea civilă a unei persoane.

Naşterea, căsătoria şi moartea sunt fapte materiale a căror dovadă legiuitorul din motive de utilitate socială, a condiţionat-o de anumite forme, transformându-le în acte juridice, a nu lăsà putinţa stabilirei lor la bunul plac al celui interesat sau a terţelor persoane. In cazurile prevăzute de art. 33 a admis proba testimonială pentru a se face dovada existenţei lor.

Nu acelaş raţionament se poate face asupra celorlalte acte de stare civilă înscrise de legiuitor în codul nostru.

Dacă doctrina clasează între actele de stare civilă adopţiunea, recunoaşterea unui copil prin căsătorie subsequentă, hotărîrile de despărţenie definitivă şi transcrise în registrele de stare civilă. (Alexandrescu, Vol. I, pag. 386) nu urmează că dovada lor se poate face cu martori, pentrucă existenţa nu depinde numai de faptul material, ci şi de alte condiţiuni de forme, a căror nerespectare are ca consecinţă inexistenţa lor.

Astfel în materie de divorţ nu este suficient ca martorii să afirme că soţii se aflau în proces de divorţ înaintea instanţei, că cererea de despărţenie cuprindea motive pe care legea le consideră cu suficienţă pentru a indrituì pe cel ofensat să introducă asemenea acţiuni, că ei chiar au figurat ca martori şi au fost audiaţi, că s'a pronunţat sentinţa de instanţa competentă, că a rămas definitivă prin neapelare sau prin respingerea apelului, dar mai este necesar a se dovedì că ea a fost transcrisă în registrele de stare civilă în care s'a înscris şi actul de căsătorie. (Art. 246 şi 248 cod. civil).

Nu se poate concepe că cu ajutorul dovezei cu martori se va puteà stabilì cele expuse. Şi atunci este posibil ca legiuitorul să fi întins dispoziţiunile art. 33 la dovedirea divorţului?

Şi ca urmare a celor arătate, înţeles-a legiuitorul prin art. L. R. A. şi 159 din regulament că pe această cale să admită ca în lipsa registrelor de stare civilă să se poată stabilì judecătoreşte existenţa divorţului cu ajutorul art. 33 cod civil.

Părerea noastră este în sens negativ.

Mai mult. Legitimarea, adoptarea, divorţul sunt acte juridice a căror dovadă nu este admisibilă decât în cadrul strâns al textelor care le guvernează, pe când naşterea şi moartea sunt fapte materiale regulamentate de lege şi de aşà natură încât existenţa lor, dacă a avut loc, nu poate fi falsificată prin martori, fiindcă persoana aceasta, trebuie să se fi născut din un tată şi o mamă, nu a apărut în mod spontan în viaţă printr'un capriciu al naturei, iar cel încetat din viaţă a isprăvit cu existenţa sa materială şi dovada fiinţărei lui nu mai poate fi făcută.

E adevărat că s'ar putea ridicà obiecţiuni în privinţa căsătoriei care cere anumite forme pentru fiinţarea ei, că traiul împreună nu probează căsătoria, legiuitorul însă din motive de utilitate socială şi a interesului copiilor i-a dat o altă regulamentare.

Naşterea şi moartea produc efecte prin însăş îndeplinirea lor.

Divorţul, adopţia şi legitimarea prin căsătorie subsecventă numai în urma dovezilor legale.

Iată care sunt motivele care ne face să credem că dispoziţiunile art. 33 cod. civil român sunt aplicabile numai la naştere, căsătorie şi moarte; iar celelalte acte de stare civilă enumărate mai sus nu pot fi dovedite decât conform dreptului comun, iar dispoziţiunile suscitatului text de lege nu poate fi invocate în dovedirea lor.

Bazat pe aceste consideraţiuni, socotim că soluţiunea dată de Tribunalul Bălţi prin sentinţa ce am adnotat corespunde adevăratelor principii ce guvernează materia actelor de stare civilă, şi într'un cadru restrâns a pus în evidenţă o frumoasă problemă juridică.

Că într'un considerent a pus principiul că pe această cale se poate stabilì judecătoreşte starea civilă a altor persoane decât a celui trecut în tabelele de recensământ, am arătat la timp că chestiunea este încă discutată, şi aceasta întăreşte convingerea că înainte de a fi redactată a fost bine studiată şi meditată.

S'ar păreà la prima cetire că nu am pus în discuţie dispoziţiunile din legea şi regulamentul recrutărei armatei în legătură cu principiile de drept care guvernează materia actelor de stare civilă din Basarabia.

Pentru a nu produce o nedumerire, am socotit necesar să nu le mai evidenţiem, indicând adnotarea făcută de d-l consilier Traian Lăzărescu dela Curtea de Apel Chişinău, publicată în *Pandectele Române* din anul 1927, partea II-a, pag. 143, pe care o cred destul de desvoltată şi suficientă asupra acestei materii.

ION GR. DIMOFTACHE
Prim Preşedinte, Tribunalul Bălţi

(1) *Istoricul faptelor*: Liceul de fete «Despina Doamna» din Ploeşti (str. Ioan Filiu No. 14) luând o mare desvoltare după răsboiu, căci din şcoală secundară cu 5 clase, a devenit liceu cu 8 clase dublate şi triplate, direcţiunea şi comitetul şcolar al acestei şcoli, cerură Ministerului de Instrucţiune publică, să proceadă la exproprierea imobilului vecin cu şcoala, al d-nei Ecaterina I. Filiu (din str. Ioan Filiu No. 10 şi 12, fost No. 6) în scopul măririi şi desvoltărei liceului. Liceul de fete este de trei părţi înconjurat cu străzi şi numai în partea de apus se învecineşte cu imobilul d-nei Filiu, singura direcţiune în care se poate extinde, fie pentru a ocupà clădirea actuală a acestei proprietăţi, fie spre a face noui construcţiuni şcolare (clase, laboratoare, internat şcolar) în scopul instrucţiunei şi adăpostirei unei populaţiuni şcolare care trece de 1000 de eleve.

In anul 1926, ministrul şcoalelor personal, însoţit de organele ministerului, cum şi membri comitetului şcolar au venit la faţa locului, au vizitat imobilul d-nei Filiu şi au opiniat că este absolut necesar a fi expropriat în scopul extinderei liceului, a cărui populaţiune este aproape sufocată de lipsa de clădiri şi de spaţiu.

Ca urmare, corpurile legiuitoare, votară legea publicată în *Monitorul Oficial* din 21 Martie 1926, cu decretul 1148, prin care *se expropriază pentru cauză de interes public cultural şi în scopul măririi şi desvoltărei liceului de fete «Despina Doamna» din Ploeşti, imobilul dotal al d-nei Ecaterina Filiu din Ploeşti str. Ioan Filiu No. 6.*

Prin art. II al acestei legi, se prevede *ţiune, decât cu privire la indemnizaţiunea ce urmează a se stabili, se poate adresà direct Tribunalului care va luà act că expropriatul consimte la expropriere şi va trimete pe părţi înaintea Comisiunei de arbitri, pentru fixarea indemnizaţiunei (art. 21).*

2. *In instanţa de expropriere, nu se poate face discuţiune asupra dreptului de proprietate. Dacă administraţia expropriantă sau terţii ar contestà expropriatului dreptul de proprietate, exproprierea îşi va urmà cursul, preţul se va consemnà, iar titularul dreptului de proprietate îşi va valorificà dreptul său asupra preţului în faţa instanţelor de drept comun (art. 25, 50 şi 59).*

3. *Renunţarea la expropriere nu se poate face din partea autorităţei expropriante decât în cazurile şi termenele prevăzute la art. 37 al. 5 din lege. In cazul când utilitatea publică s'a decretat prin lege, tot numai printr'o lege s'ar puteà renunţà la expropriere, fără prejudiciul daunelor cauzate prin această revenire.*

4. *Conform art. 20 din legea comună de exproprieri, părţile nu se citează în proces. Dacă totuş persoana în folosul căreia se face exproprierea a fost citată, prin aceasta n'a suferit nici un prejudiciu.*

(Ecaterina Filiu în proces cu Ministerul Instrucţiunei Publice şi Comitetul şcolar al liceului de fete «Despina Doamna» din Ploeşti).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei civile de faţă.

Având în vedere actele depuse la dosarul cauzei şi susţinerile părţilor:

Având în vedere că reclamanta Ecaterina I. Filiu văduvă, din Ploeşti str. Mihai Bravu No. 7, cu petiţia înreg. la No. 21808/929, întemeindu-şi acţiunea pe art. 21 şi 20 din legea de expropriere, pentru cauză de utilitate publică a chemat în judecată pe Ministerul Instrucţiunei Publice din Bucureşti şi pe Comitetul Şcolar, al Liceului de fete «Despina Doamna» din Ploeşti, pentru a luà cunoştinţă că învoeşte cesionarea imobilului său din Ploeşti str. Ioan Filiu No. 6 (azi purtând No. 10 şi 12 având intrare şi prin str. Mihai Bravu No. 7), imobil care a fost expropriat pentru cauză de interes public cultural, în scopul mărirei şi desvoltărei liceului de fete «Despina Doamna» din Ploeşti prin legea publicată în «Monitorul Oficial» din 21 Martie 1926 şi promulgată cu Decretul No. 1148.

Având în vedere că numita reclamantă, făcând declaraţiune formală de neopunere la expropriere, prin aceeaş acţiune a cerut ca suma indemnizaţiei pentru imobilul expropriat să se fixeze prin Comisiunea de arbitri conform art. 39 din legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică, adăugând că nu se va opune la evacuarea imobilului său şi predarea lui în folosinţă administraţiei expropriante de îndată ce i se va consemnà îndemnizaţiunea şi va da mulţumire pe aceasta.

Având în vedere că, într'adevăr, prin legea publicată în «Monitorul Oficial» din 21 Martie 1926 (art. 1 punctul XVI), s'a declarat expropriat pentru cauză de interes public cultural imobilul d-nei Ecaterina Filiu din Ploeşti str. Ioan Filiu No. 6, în scopul mărirei şi desvoltărei şcoalei secundare de fete gradul II

---

că stabilirea preţului se va face conform legei comune de exproprieri.

Proprietara imobilului, sperând că autoritatea expropriantă va desăvârşi benevol şi din propria-i iniţiativă exproprierea începută, aşteptă timp de aproape 4 ani, dar cu toate somaţiunile ce făcù Ministerului, acesta nu luă nici un demers.

De sigur că această atitudine a autorităţei, erà de natură să expună la pagube pe proprietara imobilului, căci de câte ori voià să vândă sau să închirieze acest imobil pe un termen mai îndelungat, se izbeà de sarcina legală a exproprierii de care imobilul erà grevat, sarcină care îndepărtà pe amatorii de vânzare sau închiriere.

Cu alte cuvinte, proprietara în fapt suportà neajunsurile unei exproprieri, chiar nedesăvârşite ***fără o justă şi prealabilă despăgubire*** şi fără a fi chemată înaintea instanţei judecătoreşti, spre a puteà face întâmpinările sale.

In asemenea condiţiuni, proprietara imobilului supus exproprierei, ne mai putând rămâne la infinit în stare de incertitudine, şi cu sabia lui *Damocles* asupra capului, intentă acţiunea soluţionată prin sentinţa ce adnotăm, cerând, în baza art. 21 din legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică, să se constate că dânsa nu se opune, ci consimte la expropriere, iar îndemnizaţiunea pentru imobilul expropriat să se stabilească de comisiunea de arbitri conform prevederilor aceluiaş articol de lege.

De astă dată însă *Ministerul Instrucţiunei Publice* şi *Comitetul liceului*, se opuseră la cererea reclamantei, contestându-i dreptul de a puteà uzà de art. 21 din legea de exproprieri, tăgăduindu-i dreptul de proprietate asupra imobilului şi invocând renunţarea la expropriere.

In drept: Articolul 17 al Constituţiunei noastre din 1923, proclamă principiul că nimeni nu poate fi expropriat decât pentru cauză de utilitate publică, o lege specială urmând să determine *cazurile de utilitate publică*, procedura şi modul exproprierei, lege, care va trebuì votată cu o majoritate de două treimi. Dar Constituţiunea însăş prin acelaş articol (al. V) determină un număr limitativ de cazuri în care exproprierea este admisibilă şi printre acestea, este şi *interesul cultural*, astfel că pentru acest fel de exproprieri, nici nu mai este nevoe de o lege specială.

In ce priveşte procedura şi modul exproprierei, de sigur că se va aplicà vechea lege de expropriere pantru cauză de utilitate publică din 1864, întrucât dispoziţiunile sale, nu contrazic întru nimic principiile noui Constituţiuni. Poate că pentru acest motiv, noua lege a învăţământului secundar, nu conţine nici o dispoziţiune cu privire la dreptul de expropriaţiune în interes cultural (deşi legea învăţământului primar din 25 Iulie 1924, în art. 176 conţine în mod expres dreptul de expropriere al imobilelor necesare învăţământului de acest fel.

Această vedere, ce găseşte a fi *inutilă o lege* care să determine principial cazurile de expropriere cu caracter cultural (căci Constituţia însăş încuviinţează acest fel de exproprieri), a fost îmbrăţişată de *Inalta Curte de Casaţie* (complet de divergenţă) prin deciziunea No. 916 din 17 Octomvrie 1928.

Secţiunea III a aceleiaşi *Inalte Curţi*, prin deciziunea No. 1303 din 24 Iulie 1924, având o părere contrară, decisese că *fără o lege specială*, care să determine nouile cazuri de utilitate publică, *o expropriere pentru caz de utilitate culturală*, nu se poate face numai pe baza art. 17 din Constituţie şi a legei comune de exproprieri.

Soluţiunea Inaltei Curţi din 1928, o găsim superioară sub raportul argumentaţiunei şi al putinţei de a facilità exproprierile cu scop cultural. (V. Cronica Jurisprudenţială de I. G. Vântu, în *Revista de Drept Public*, anul IV, No. 1 din Martie 1929).

Dacă examinăm în ansamblu legea comună de exproprieri, după regulile căreia urmează să se facă deci şi exproprierile cu caracter cultural, vedem că patru sunt operaţiunile cerute de această lege: (vezi *Legea de expropriere* comentată şi adnotată de Dem. Stoenescu, decanul baroului de Dolj şi Dr. Măinescu, advocat, pag. 56):

1. *Declaraţiunea de utilitate publică, art. 1 şi 2, (titlul I).*
2. *Determinarea bunurilor de expropriat, art. 3—12, (titlul II).*
3. *Pronunţarea exproprierii de către Tribunal (art. 13—32).*
4. *Fixarea despăgubirei de către comisiunea de arbitri (art. 33—79).*

Această lege, deşi foarte veche, din 17 Octomvrie 1864, suferind în decursul anilor mici modificări, este o lege foarte înţeleaptă care e menită să împace şi interesul general, dar nu mai puţin pe al expropriatului, asigurându-i şi garantându-i prin texte formale, drepturile sale.

Articolul I din lege este poate cel mai însemnat: el spune că *utilitatea publică pentru lucrările de interes general se declară de puterea legiuitoare, pentru lucrările de interes judeţean, utilitatea publică se declară de consiliul judeţean* iar *pentru lucrările de interes comunal utilitatea se declară de consiliul comunal.*

In principiu, cazurile de utilitate publică se pot determinà sau prin ***delimitări enumerative***, sau prin ***nedelimitarea noţiunei de utilitate publică***, (aceasta (utilitatea) urmând a se determinà în fiecare caz concret, de către organele administrative, cenzurate de justiţie, sistem admis în legea românească ca şi în Franţa, Belgia şi Italia. (v. ***Remanierea regimului de expropriere pentru cauză de utilitate publică în România întregită***, — un foarte documentat studiu de Petre Al. Măinescu, — publicat în *Revista de Drept Public*, an. III, No. 1 din Martie 1928).

In speţa venită spre soluţionare Tribunalului Prahova, fiind vorba de mărirea şi desvoltarea unui liceu, adică de

(Liceul de fete «Despina Doamna») din Ploeşti, iar prin art. 2 al aceleiaş legi, se prevede că fixarea preţului se va statornicì după prevederile legilor respective, adică în conformitate cu legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Considerând că prin art. 21 din această din urmă lege, se prevede că: «La caz când proprietarii, cari sunt a se exproprià, învoesc cesionarea fondului, însă nu se mulţumesc cu preţul oferit, Tribunalul prin încheiere va constatà învoirea şi va orânduì pe membrul director al juriului preţuitor, fără să mai fie trebuinţă de a da hotărîrea de expropriaţiune, nici de a constatà, că s'au îndeplinit formalităţile prescrise de titlul I art. 2 şi titlul II».

Având în vedere că în speţă, principala condiţiune pentru aplicarea art. 21 s'a îndeplinit, întrucât prin legea specială, s'a declarat de interes public cultural (conform art. 17 din Constituţiune şi art. 1 din legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică) exproprierea imobilului reclamantei Ecaterina Filiu din Ploeşti.

Având în vedere că dela data legei din 21 Martie 1926 şi până în prezent au trecut mai mulţi ani, fără ca autoritatea expropriantă, Ministerul Instrucţiunei Publice, să stăruie în desăvârşirea formalităţilor de expropriere şi nici să ofere reclamantei vreun preţ, cu toate notificările şi acţiunea făcută de aceasta.

Că în această situaţiune proprietara reclamantă, neputând fi obligată să mai aştepte un timp nedefinit terminarea formalităţilor de expropriere, este autorizată de art. 21 din lege precum s'a arătat mai sus, să ceară nemijlocit Tribunalului a constatà că învoeşte cesionarea fondului său, urmând ca îndemnizaţiunea ce i se cuvine, să se hotărască de Comisiunea de arbitri.

Că acelaş drept de a reclamà în justiţie este rezervat proprietarilor şi prin art. 20 în cazul când aceştia s'ar opune sau ar aveà de făcut vreo obiecţiune cu privire la expropriaţiune, pe când în art. 21 se dă dreptul proprietarilor de a se adresà Tribunalului în cazul când aceştia consimt benevol la exproprierea decretată de utilitate publică, ca în speţă.

Având în vedere că luându-se act, de învoirea proprietarei la exproprierea fondului său, dosarul urmează a se trimite fără nici o altă formalitate d-lui Prim Preşedinte al Tribunalului Prahova, în calitate de Preşedinte al Comisiunei de arbitri (conform art. 21, 39 şi următorii din legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică), spre a convocà această comisiune şi a decide în privinţa îndemnizaţiunei.

Având în vedere că reclamanta Ecat. Filiu, citând în cauză pe Ministerul Instrucţiunei Publice, această instituţie prin advocatul său a obiectat proprietarei că n'a făcut cu suficienţă dovada titlului său de priprietate asupra imobilului expropriat.

Având în vedere că din art. 25, 50 şi 59 al legei de expropriere, ca şi din întreaga economie a acestei legi, rezultă, că dacă însăş administraţia expropriantă sau terţii ar contestà expropriantului dreptul de proprietate, exproprierea îşi va urmà cursul, preţul se va consemnà iar

---

un interes general cultural, care intră în cadrul preocupărei şi îndatoririi Statului *(Ministerul Instrucţiunei Publice)*, s'a venit cu legea specială din 1926, cerută nu de art. 17 din Constituţie (căci din punctul de vedere al cerinţelor constituţionale ar fi fost de prisos, precum am arătat), ci de art. 1 al legei comune de exproprieri, pentru a se determinà *in concreto* imobilul de expropriat.

Pe baza cererei Ministerului de Instrucţiune, s'a declarat astfel expropriat imobilul *Filiu* din Ploeşti în scopul cultural mai sus arătat, satisfăcându-se cerinţele legei de expropriere pentru cazuri de utilitate publică *(art. 1, titlul I)*. Existenţa legii speciale de expropriere a imobilului în litigiu, din 1926, închide orice discuţiune cu privire la oportunitatea acestei exproprieri sau la necesitatea anchetei *de commodo et incommodo* cerută de art. 2 al legei comune de exproprieri.

Art. 3—12 (titlul II) se ocupă de o serie de formalităţi care se fac în vederea *determinărei* imobilului expropriat. Se ridică planuri, se afişează la primărie, se fac notificări spre a se aduce la cunoştinţa proprietarului intenţiunea administraţiei de a-i exproprià terenul, consiliul judeţean sau comunal hotărăsc (determină) proprietăţile ce se vor exproprià, etc.

Acesta, e rostul formalităţilor dela art. 3—12 (titlul II). In speţă nu mai erà nevoe de ele, fiindcă legea specială din 1926 indicà cu preciziune imobilul expropriat, determinând cât se poate de clar numele proprietarei, oraşul, strada şi numărul. Dar chiar dacă s'ar fi socotit că aceste formalităţi mai erau necesare, această susţinere nu se puteà face decât cel mult în ipoteza când proprietara imobilului s'ar fi opus la expropriere. Pentru cazul când proprietarul nu se opune la expropriere (şi în speţă d-na Filiu declarase prin acţiune că consimte la expropriere) se aplică art. 21 din lege care completează art. 20.

Art. 21 spune categoric: *la caz când proprietarii cari sunt a se exproprià învoesc cesionarea fondului* (adică consimt la expropriere) şi *nu se mulţumesc cu preţul oferit* (în speţă Ministerul fusese somat de mai multe ori să plătească indemnizaţiunea, dar nu voise să ofere nimic), *Tribunalul, prin încheiere, va constatà învoirea* (consimţirea la expropriere) şi *va orânduì pe membrul director al juriului preţuitor* (primul preşedinte al Tribunalului ca preşedinte al comisiunei de arbitri) *fără să mai fie trebuinţă de a da hotărîrea de expropriaţiune şi nici a mai constatà că s'au îndeplinit formalităţile prescrise de titlul I, art. 2 şi titlul II* (art. 3—12).

Va să zică, art. 21 prevede clar, că atunci când proprietarul consimte la expropriere, nu mai este nevoe de aplicarea art. 11 şi 12 (titlul II), precum pretindeau pârîţii în speţă, ci Tribunalul, printr'o simplă încheiere (doctrina şi jurisprudenţa au stabilit că se va dà *o hotărâre de expedient)*, va luà act că proprietarul *învoeşte cesionarea fondului său* (adică consimte benevol la expropriere).

Această hotărîre de expedient (încheiere) ţine locul hotărîrei arătate de art. 13: *expropriaţiunea pentru cauză de utilitate publică se face numai prin hotărîre judecătorească)*, de art. 14, *(Tribunalele nu pot hotărî expropriaţiunea decât numai după ce utilitatea publică s'a constatat şi s'a declarat după formele prescrise în legea de faţă)* şi de art. 20. *Tribunalul, fără a chemà pe părţi, care însă vor puteà fi ascultate, va hotărî expropriaţiunea pentru cauză de utilitate publică.*

In general, administraţiunea, după caz, precum am arătat mai sus, (pe baza unei legi speciale, a votului consiliului judeţean sau comunal) stărue la desăvârşirea exproprierei, dar legea comună de exproprieri prevede şi ipoteza când administraţiunea doar a început formalităţile şi nu voeşte să le termine, şi atunci proprietarul luând el ofensiva, va puteà intentà acţiune, făcând obiecţiunile sale şi cerând a se da hotărîre de admitere sau respingere a expropriaţiunei conform art. 20 al. III. Dacă proprietarul nu are nici o obiecţiune de făcut, Tribunalul dă o simplă încheiere (hotărîre de expedient) prevăzută de art. 21, precum s'a arătat mai sus, după cum dealtfel, s'a procedat şi în speţa ce adnotăm.

Pe baza unui consens de voinţe, se dă o hotărîre care constată învoiala şi nici o altă formalitate nu mai e necesară, pentru ca exproprierea să devie operantă.

Comentarea şi interpretarea art. 21 l. d. exp. Iată cum se exprimă comentatorii **D.** Stoenescu decanul baroului Dolj şi Al. Măinescu advocat, în tratatul publicat asupra legii de expropreiere, la pagina 180:

«Aci (art. 21) vom aveà de a face cu expropriaţii cari consimt la cesionarea fondului de bună voie. Această convenţiune contractată între persoane capabile de a înstrăinà, constitue un fel de vânzare, al cărui preţ în speţa noastră este lăsat la arbitrajul unei a treia persoane, adică a comisiunei de arbitri.

Partea expropriantă trage un mare folos din astfel de tranzacţiuni, că ia în posesiune imobilul, fiind scutită de a mai îndeplinì formalităţile preliminare din titlul II, cerute ca o condiţiune esenţială de către leguitor pentru pronunţarea hotărîrei de expropriere; în cazul nostru nu şi-ar mai aveà rostul, odată ce partea expropriată recunoaşte însăş utilitatea şi necesitatea cesiunei fondului asupra căruia a convenit, rămânând numai preţul de stabilit. Totuş trebuie să atragem atenţiunea că şi în aceste cazuri, utilitatea publică trebuie să fie prealabil declarată. (In acest sens: *Deciziunea Curţei de Casaţiune S. II, No. 14 din 22 Februarie 1883).*

«Rolul Tribunalului. Hotărîre de expedient. In practică, rolul Tribunalului se va limità în astfel de cazuri să dea numai o hotărîre de expedient în care se va consemnà consimţimântul expropriatului, prevăzându-se în acelaş timp, trimiterea la comisiunea de arbitri pentru stabilirea despăgubirei.

titularul dreptului de proprietate își va valorifică dreptul asupra prețului la instanțele competente și după procedura dreptului comun.

Că deci discuțiune, asupra dreptului de proprietate, nu se poate face în instanța de expropriere, care trebuie să conducă la o soluțiune grabnică și în care se judecă după o procedură specială și cu termene extrem de urgente.

Având în vedere pe de altă parte că însăș legea specială de expropriere din 21 Martie 1926, care poartă semnătura Ministrului Instrucțiunei Publice, a recunoscut reclamantei dreptul de proprietate, asupra imobilului său așà cum rezultă în fapt și din certificatul Prefecturei Poliției Ploești și actul dotal, depuse la dosar.

Că din copia de pe actul de donațiune, autentic și transcris de Tribunalul Prahova S. I la 21 Martie 1925, rezultă că reclamanta este exclusivă proprietară iar nu în indiviziune cu fiicele sale precum a afirmat «Comitetul școlar» prin advocatul său.

Că din certificatul de despărțenie No. 84/925 rezultă că transcriindu-se hotărîrea de divorț dintre reclamantă și fostul său soț, imobilul în litigiu a încetat de a mai fi dotal.

Având în vedere că Ministerul Instrucțiunei Publice prin advocatul său delegat a depus la dosarul cauzei o adresă a acestui Minister declarând și oral, că renunță la exproprierea imobilului din Ploești str. Ioan Filiu No. 10 și 12 (fost No. 6), proprietatea d-nei Ecaterina Filiu.

Considerând că renunțarea la o expropriere din partea autorităței expropriante nu se poate face decât în condițiunile și termenele arătate la art. 37 din legea comună de exproprieri, ceeace nu s'a îndeplinit în speță.

Considerând deasemenea, că atâta vreme cât imobilul în litigiu a fost expropriat printr'o lege care constată interesul public cultural al acestei exproprieri, tot numai printr'o lege s'ar puteà renunță la exproprierea lui, ceeace s'a recunoscut de însuș advocatul Ministerului.

Considerând deci că o lege care are o durată nelimitată, nu poate fi abrogată decât printr'o altă lege, iar nu printr'o simplă renunțare din partea ministerului, secretarului general sau altor funcționari administrativi, cari sunt vremelnici, și cari n'au căderea să decidă altfel de cum au statornicit corpurile legiuitoare când au constatat interesul public de a se face o expropriere.

Considerând că chiar dacă părțile ar consimți, nu se poate derogà dela legile cari interesează ordinea publică.

Că deci renunțarea făcută de Ministerul Instrucțiunei, la exproprierea imobilului d-nei Ecat. Filiu, nefiind întemeiată pe lege nu este operantă și deci nu poate fi luată în considerațiune.

Că chestiunea daunelor pentru prejudiciul cauzat reclamantei, printr'o eventuală renunțare la expropriere, când aceasta s'ar face în formele legale, ar urmà să se judece pe cale de separată acțiune, iar nu în instanța de expropriere.

Că în ce privește plata procentelor legale prevăzute la art. 64 al. II aceasta se va hotărî tot astfel, nu în această instanță, ci după darea hotărîrei Comisiunei de arbitri.

Având în vedere că deși reclamanta Ecat. Filiu a citat în cauză pe lângă Ministerul Instrucțiunei Publice și pe Comitetul școlar al Liceului de fete «Despina Doamna», această din urmă instituție în folosul căreia se face exproprierea, n'a putut fi chemată decât pentru

---

«Efectul acestor hotărîri de expedient. Trebuie reținut că efectele acestei hotărîri de expedient produc aceleași rezultate ca și acelea ale adevăratelor hotărîri de expropriere, prin aceea că proprietatea trece în patrimoniul expropriatului din momentul pronunțărei hotărîrei de expedient iar drepturile acordate terților de expropriat asupra fondului (sarcini, servituți) se transformă în drepturi personale asupra despăgubirei ce li se cuvine în raport cu prejudiciul cauzat».

Obiecțiuni respinse: Dacă acesta este rostul și cadrul de aplicare al art. 21 din legea de exproprieri pentru cauză de utilitate publică, în speța ce analizăm nu aveà nici un sens aplicarea art. 11 cum și a celorlalte articole dela titlul II, precum pretindeau pârîții.

Art. 21 spune categoric, că în cazul consimțirii benevole la expropriere, articolele 3—12 nu se aplică.

Art. 11 prevede că consiliul județean *determină* proprietățile ce vor fi a se exproprià.

Dar în speța ce analizăm, însăș legea din 1926 *a determinat imobilul ce urmà să se exproprieze* și orice alte formalități deveneau inutile, cât timp proprietarul consimțià benevol la expropriere.

Deci, bine a judecat Tribunalul, când după darea hotărîrei de expedient, a trimis pe părți nu în fața consiliului județean, precum pretindeau pârîții, (căci ar fi fost ilegal și fără rost), ci le-a trimis în fața comisiunei de arbitri, care instanță urmează a fixà prețul de expropriere conform art. 21 și 39, aplicabile în speță.

Discuțiunea dreptului de proprietate. Ministerul Instrucțiunii Publice și Comitetul școlar al liceului de fete din Ploești (pârîții în proces), au tăgăduit reclamantei dreptul de proprietară exclusivă asupra imobilului expropriat. Dar, *discuțiune asupra proprietăței, nu se poate face în procesele de expropriere.*

Precum remarcă judicios Tribunalul, art. 25 (din titlul III privitor la *expropriere și acțiunile reale)* cum și art. 50 și 59 (din titlul V, privitor la *regularea indemnizărei)* prevăd că dacă însăș administrația expropriantă sau terții, ar contestà expropriatului dreptul de proprietate, exproprierea își va urmà cursul, prețul se va consemnà la Casa de Depuneri și titularul dreptului de proprietate își va valorificà acest drept al său la instanțele competente și după procedura dreptului comun.

Aceasta e și firesc: administrația când expropriază, în genere, nu se interesează cine e adevăratul proprietar al unui imobil; ea are nevoie de *imobil* și începe formalitățile de expropriere. Aceste formalități, ca și acțiunea de expropriere au un caracter real. Ele izbesc proprietatea *ca obiect*, pentru efectuarea unei lucrări de interes general, nepreocupându-se de persoanele care ar aveà diverse pretențiuni asupra imobilului expropriat.

Legea zice: întâiu expropriez, consemnez suma și apoi să-mi dovedească X sau Y, că el și nu altul are dreptul la preț.

Aceasta e logic și mai ales practic, căci în caz contrariu, cu discuțiunile asupra dreptului de proprietate, exproprierile, care conform art. 20 urmează să se judece în termen de 3 zile, nu s'ar mai judecà nici în termen de ani.

In speță însuș Ministerul Instrucțiunei, prin semnătura pusă pe legea din 21 Martie 1926, recunoșteà reclamantei, dreptul de proprietate, astfel că din această împrejurare ca și din alte diferite dovezi, — Tribunalul, în fapt, ajunge la concluziunea că reclamanta este proprietară. Dealtfel, în mod obișnuit, autoritatea care expropriază este reclamantă și *ea*, trebuie să facă dovezi. Ea nu-și pierde această obligație, chiar dacă refuză să mai stăruiască în expropriere, dar în schimb stărue cel expropriat conform art. 21 (ca în speță), și atunci sarcina probei în ce privește proprietatea ar incumbà tot celei dintâiu.

Inalta Curte de Casațiune, S. III, prin decizia 513 bis din 6 Main 1925 (publicată în *Pandecte Săpt.* 1925, pag. 161) discutând această chestiune se exprimă astfel: *«Tribunalul chemat a se pronunță asupra admiterei în principiu a unei exproprieri este în drept a verificà numai dacă s'a îndeplinit formalitatea pentru declararea imobilului de utilitate publică, iar nu a se pronunță pe această cale asupra dreptului de proprietate a imobilului ce se expropriază sau asupra utilităței publice, a oportunităței și motivelor cari dictau exproprierea.* (v. Trib. Ilfov I, c. c. 14 Ian. 1926 *Pand. Rom.* 1926 III, p. 89. Cas. III, Dec. 22 din 19 Ian. 1907, *Buletin* p. 159; Trib. Prah. S. III, Noemb. 1928, în proc. de expropr. a terenului de aviație Băneasa, reclamant Minist. de Răsboiu).

Renunțarea la expropriere. Nu se poate face conform art. 37 al. 5, decât înăuntru termenelor și în condițiunile prevăzute la punctele *a*, *b* și *c* din acest articol. Alt articol privitor la renunțări nu mai există în lege. Un funcționar din minister, fie el ministru însuș, nu poate renunță la o expropriere hotărîtă prin lege. *O lege nu se poate abrogà decât printr'altă lege.*

Aceasta este elementar. O spun toate tratatele de drept public și privat, dela cele mai elementare, până la cele mai savante. Cităm la întâmplare din Colin et Capitant, vol. I, p. 58: *«Il y a deux sorts d'abrogations: expresse et tacite. L'abrogation expresse est celle qui est contenue dans un texte formal. L'abrogation tacite est celle qui resulte de la contrariété, de* simple informaţiuni, aşà după cum reclamanta a şi declarat în instanţă, necerând a fi obligat Comitetul şcolar la nimic, întrucât, declaraţiunea de învoire, la cesionarea fondului său, adică consimţirea la expropriere, reclamanta înţelege să o facă faţă de Ministerul Instrucţiunei Publice, care este autoritatea expropriantă.

Având în vedere declaraţiunea reclamantei că renunţă la cheltuelile de judecată făcute cu prilejul acestei prime instanţe de expropriere, urmând a fi valorificate înaintea Comisiunei de arbitri, de care Tribunalul a luat act.

Văzând şi concluziunile conforme ale d-lui procuror M. Krupenski.

Pentru aceste motive, Tribunalul, în numele legei, admite în parte acţiunea intentată de reclamanta Ecaterina Filiu din Ploeşti, str. Mihai Bravu No. 7, cu petiţia înreg. la No. 21808 din 27 Aprilie 1929.

Constată că numita reclamantă învoeşte cesionarea imobilului său din Ploeşti str. Ioan Filiu No. 10 şi 12 (fost No. 6, având intrarea şi prin str. Mihai Bravu No. 7), declarat expropriat pentru cauză de interes public, cultural, în scopul măririi şi desvoltărei şcoalei secundare de fete gradul II (Liceul «Despina» Doamna») din Ploeşti, prin legea publicată în «Monitorul Oficial» din 21 Martie 1926.

Indemnizaţiunea pentru imobilul expropriat se va hotărî de Comisiunea de arbitrii, care se va convocà de d-l Prim Preşedinte al Tribunalului în care scop i se va înaintà prezentul dosar.

Ia act de declaraţiunea reclamantei că nu se va opune la evacuarea imobilului său şi predarea lui în folosinţa administraţiei exproprianle (Ministerul Instrucţiunei Publice), de îndată ce se va stabilì în mod definitiv şi se va consemnà suma îndemnizaţiunei ce i se cuvine pentru imobilul expropriat.

Cu recurs.

Sentinţa civilă No. 325 din 19 Iunie 1929.

Preşedinţia d-lui **Const. Epure**, judecător-preşedinte. Avocaţi: **Gr. Ivănciann** şi **G. Manolescu**, p. reclamantă; **Em. Sălceanu** p. Minist. Instr. Publice şi **N. Pârvulescu** p. Comitetul şcolar al liceului de fete «Despina Doamna».

TRIB. BUZĂU II, **29 Maiu 1929**

ADOPŢIE. MINOR. ACŢIUNE IN ANULARE. NEPREZENTAREA MINORULUI INAINTEA INSTANŢEI. DACĂ E MOTIV DE NULITATE. SOLUŢIE NEGATIVĂ. DACĂ E NECESARĂ TRECEREA IN SENTINŢĂ A NUMELUI PROCURORULUI CE A PUS CONCLUZII. SOLUŢIE NEGATIVĂ. COMPETENŢĂ. DOMICILIUL ADOPTATORULUI IN COMUNĂ RURALĂ. DACĂ JUDECĂTORIA ARE COMPETENŢĂ EXCLUSIVĂ. COMPETENŢA TRIBUNALULUI. VALABILITATE. (Art. 318, 390 cod. civ.; art. 120, 123 pr. civ.; art. 50 legea jud. oc.). (1)

1. *Nici înainte, nici după modificările din 1906, codul civil român nu a pretins formal ca minorul ce urmează a fi adoptat să se înfăţişeze înaintea instanţei care încuviinţează adopţia. In consecinţă, adopţiunea în care minorul adoptat nu s'a înfăţişat în persoană înaintea acelei instanţe, este deplin valabilă.*

2. *Nici un text de lege nu prevede ca numele procurorului care pune concluziuni ca parte alăturată în procesele civile să fie trecut în cuprinsul hotărîrei. Chiar dacă s'ar admite că trecerea numelui ar fi sancţionată cu nulitatea, acest motiv nu poate fi opus decât de minor sau de reprezentanţii săi, nulitatea fiind relativă.*

l'incompatibilité qu'il y a entre une loi ancienne et une loi nouvelle».

Deci, fie că avem de aface cu o abrogare expresă sau tacită, în ambele cazuri, *numai un text nou de lege*, ar puteà să suprime, adică să abroge pe cel dintâiu.

Şi nici nu se poate zice că ministrul (ca organ administrativ) ar fi putut să renunţe la o simplă facultate pe care i-a acordat-o legea din 21 Martie 1926, căci această lege expropriază în termeni *imperativi şi categorici*, pentru *utilitate publică culturală*, *imobilul Filiu*, şi conform art. 5 din c. civil, nu se poate derogà prin dispoziţiuni particulare la legile cari interesează ordinea publică (precum este o lege de expropriere, votată în interes cultural).

Ce valoare poate aveà renunţarea unui organ administrativ chemat să reprezinte ministerul, când acelaş organ sau un altul, după câtăva vreme, poate revenì odată sau de mai multe ori, într'un sens sau în altul?

In *Pandectele Române* din Iunie 1929 partea I, găsim deciziunea Inaltei Curţi de Casaţie S. II (pag. 45) prin care se confirmă deciziunea Curţei de Apel din Iaşi, dată sub preşedinţia d-lui *D. Volanski*, care stabilise că *Primăria Iaşi*, nu puteà renunţà la o expropriere *votată de consiliul comunal, decât tot pe baza unui vot al consiliului comunal*, (întărit în plus şi printr'un Decret Regal, dat după avizul Consiliului de miniştri).

Comentatorul acestei deciziuni la pag. 77 şi 78, citând pe d-l Paul Negulescu, autorul tratatului de *Drept administrativ*, spune: «*Declaraţiunea de utilitate publică poate fi pronunţată de corpurile legiuitoare* (in caz de interes public general). *Revenirea trebuie să privească această operaţiune.*

«*Tratamentul juridic aplicat actului de declarare a utilităţei publice este aplicabil şi retragerei acestei declaraţiuni».*

Adică, ceeace o lege a făcut, tot numai o lege poate desface. (Şi ca o dovadă că acestea sunt adevăratele principii, e faptul că posterior judecărei procesului soluţionat prin sentinţa ce adnotăm, corpurile legiuitoare în Iulie 1929, au votat o lege prin care autorizà Ministerul de Instrucţiune Publică să renunţe la exproprierea mai multor imobile, (chiar după ce va fi rămas definitivă hotărîrea de fixare a indemnizaţiunei, dar preţul nu se va fi plătit), şi printre aceste imobile este şi cel care a dat naştere litigiului de faţă. Se rezervă însă proprietarilor dreptul de a reclamà în justiţie daunele căşunate.

Din expunerea de motive ce însoţeşte această din urmă lege, rezultă că Ministerul a considerat expropriat imobilul în litigiu, *de drept* (şi fără să mai fie nevoe de o hotărîre conform art. 20 sau 21 din legea de exproprieri), numai prin *faptul promulgărei legei speciale de expropriere din Martie 1926*.

Această interpretare, e însă, cel puţin discutabilă).

Citarea comitetului şcolar. O ultimă chestiune rezolvată de Tribunalul Prahova, este aceea a citărei părţilor din proces. Articolul 20 şi 21 din legea de expropriere din 1864, autoriză Tribunalul să pronunţe hotărîrea de expropriere *pe cale graţioasă şi fără citarea părţilor.* Comitetul liceului de fete, în folosul căruia se făceà exproprierea, n'a putut deci să sufere nici un prejudiciu, dacă a fost chemat în proces să-şi facă observaţiunile sale, mai ales întrucât reclamanta n'a cerut ca acesta să fie obligat la nimic, ci numai să asiste la înţelegerea ce urmà să se stabilească pe cale judecătorească între sine (reclamanta-proprietară) şi Ministerul Instrucţiunei Publice, ca pârît şi autoritate expropriantă.

Acestea, am avut de observat, cu privire la sentinţa ce adnotăm.

TULIUS I. GORUNEANU
Preşedinte la Tribunalul Prahova

(1) Incercăm în rândurile de mai jos să notăm câteva observaţiuni în legătură cu chestiunile soluţionate prin sentinţa Trib. Buzău, mai sus reprodusă.

1. Este necesară prezentarea minorului în faţa instanţei de încuviinţarea adopţiunei?

Pentru tranşarea acestei controverse, două texte din condica civilă sunt indispensabile în discuţiunea noastră: art. 311 şi 318 cod. civ.

Textul art. 311 al. 1, spune că «adoptatul ce nu a îndeplinit 21 ani, *este dator a aduce consimţimântul dat la adopţiune etc.*».

Iar art. 318 al. 2 cod. civ. cere ca pe lângă *acesta* (minor) se vor prezentà şi persoanele al căror consimţimânt se cere, etc.[1]).

Din ambele aceste aliniate ar rezultà că legiuitorul cere prezenţa minorelui în faţa instanţei care încuviinţează adopţiunea. Dar legea nu spune care va fi rostul prezentărei minorelui înaintea instanţei, ceeace dovedeşte în mod evident, că prezenţa sa nu este indispensabilă. Căci sau minorul nu este capabil să-şi manifeste voinţa sa, şi atunci reprezentantul său legal îl reprezintă înaintea instanţei; sau minorul ar fi la o vârstă, când ar puteà fi prezumat

---

[1]) In cod. civ. adnotat Hamangiu şi Georgean, la art. 318, al. 2, textul diferă de cel din codul civil de şedinţă, ediţia III, în locul cuvântului acesta fiind aceasta.

☞ Credem că termenul aceasta este ilogic în textul frazei şi că numai «acesta» este cuvântul ce urmează să-l avem în vedere în interpretarea textului.

3. *Competenţa judecătoriilor rurale de a se pronunţă asupra actelor de adopţie ale locuitorilor din ocoalele respective nefiind exclusivă de a tribunalului de judeţ, adopţia încuviinţată de tribunal este perfect valabilă, chiar când adoptatorul nu domiciliază la reşedinţa tribunalului.*

(Gherghina Pâslaru cu Radu Pascu).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei civile intentată prin petiţia înreg. la No. 3396/929 de către Gherghina C. Pâslaru, cu autorizaţia soţului său Const. Pâslaru din comuna Lipia, în contra lui Radu St. Pascu din comuna Glodeanu-Cârlig, în calitate de tutore al minorului Alexandru Radu Pascu, pentru anularea adopţiunei acestui minor încuviinţată prin sentinţa de adopţiune No. 9 din 12 Maiu 1920 a tribunalului Buzău S. I-a.

Văzând actele şi lucrările din dosar, susţinerile părţilor şi concluziunile reprezentantului Ministerului Public.

Având în vedere că prin sentinţa No. 9/920, tribunalul Buzău S. I-a luând în deliberare cererea făcută de către Lina Al. Popa, Alex. Popa, Ilinca St. Pascu şi St. Pascu prin petiţia înreg. la No. 12125 din 12 Maiu 1920, a încuviinţat adopţia minorului Alexandru, fiul Ilincăi şi al lui Radu Pascu, care a fost adoptat de către soţii Lina şi Alex. Popa; din menţionata sentinţă precum şi din actele alăturate la dosarul respectiv se constată că adoptatorii erau domiciliaţi în comuna Lipia, jud. Buzău, şi că mai înainte de pronunţarea sentinţei s'a luat concluziile d-lui Prim Procuror al tribunalului fără însă a i se arătă numele; pe de altă parte nu se constată că minorul adoptat s'a înfăţişat înaintea instanţei.

Având în vedere că întemeindu-se pe aceste fapte, reclamanta, în calitate de soră a adoptatorului Alexandru Popa, acum decedat, a intentat prezenta acţiune în anularea adopţiunei susţinând că adopţiunea ar fi nulă pentru următoarele trei motive: *a)* minorul adoptat nu a fost de faţă la tribunal; *b)* în sentinţa de adopţiune nu se vede trecut numele reprezentantului Ministerului Public şi *c)* tribunalul nu erà competent să încuviinţeze adopţia, deoarece domiciliul adoptatorilor erà în comuna Lipia, pendinte de judecătoria rurală Merei, care singură erà instanţa competentă să instrumenteze în cauză.

Asupra primului motiv: neprezentarea minorului adoptat înaintea tribunalului.

Având în vedere că nu există, în genere, nici o nulitate fără text; ori codul civil român, nici înainte, nici după modificările din 1906, n'a pretins formal ca minorul ce urmează a fi adoptat să se înfăţişeze înaintea instanţei care încuviinţează adopţiunea.

Considerând că art. 318 cod. civ. dispune că atât persoana ce voeşte a adoptà cât şi persoana ce voeşte a fi adoptată, trebuie să se prezinte la tribunal sau la judecătorie pentru a face declaraţiune despre consimţimântul lor; iar în cazul când adoptatul este minor, «se vor prezentà *pe lângă aceasta*» — spune aliniatul al II-lea al art. citat — «şi persoanele al căror consimţimânt se cere şi vor declarà în numele minorului că consimt la adopţiune».

Considerând că din termenii legei nu se înţelege decât că «pe lângă aceasta» declaraţiune de consimţimânt a adoptatorului, este necesară, atunci când adoptatul este minor şi declaraţia de consimţimânt a reprezentanţilor legali ai minorului; căci despre consimţimântul acestuia nu poate fi vorba, ştiut fiind că minorii sunt reprezentaţi în toate actele vieţei lor civile de către părinţii sau de tutorele lor (art. 390 c. civ.), ori de câte ori legea nu cere formal şi neîndoelnic prezenţa sau consimţimântul lor; că astfel fiind, nici textul, nici intenţia legiuitorului, nici cel puţin lucrările pregătitoare ale legei din 1906 şi nici raţiunea nu justifică necesitatea înfăţişărei la solemnitate a unei persoane care nu poate împlinì nici un rol câtă

---

că are discernământul necesar (ipoteza aparent probabilă din art. 311 cod. civ.) şi atunci părintele ar fi chemat să-i completeze capacitatea, ca la căsătorie, contract dotal.

Legiuitorul nu a făcut asemenea distincţiuni ci a tăcut.

Prin aliniatul final al art. 311 c. c. se spune că timp de un an după ajungerea la majorat, minorul este în drept a cere anularea adopţiunei. Este, după noi, cea mai evidentă dovadă că legiuitorul nu a cerut participarea minorelui la actul adopţiunei, care se face fără voinţa sau chiar contra voinţei acestuia, când este în vârsta de a puteà manifestà această voinţă.

Pentru situaţiunea cealaltă este prea elementar şi dela sine înţeles, că pentru adoptarea unui minor de o vârstă fragedă, prezenţa lui este absolut inutilă, nici măcar pentru stabilirea identităţei celui adoptat, căci identitatea persoanelor se stabileşte — atunci când nu pot manifestà un consimţimânt — prin actele de stare civilă.

Astfel că în acest prim punct speţa Trib. Buzău, este perfect juridică şi conformă cu jurisprudenţa constantă a Inaltei Curţi de Casaţie (Cas. I 491/904 B. p. 1598 sp. 7 sub art. 311 Hamangiu cod. civ. ad. I, pag. 391 şi Cas. I 560/920 B. p. 1359 în Hamangiu I, sub art. 318 c. c. sp. No. 5 deasemenea şi Trib. Tutova *Cr. Jud.* 64/905 în Hamangiu I, sub art. 311 sp. No. 9).

2. Elementele ce trebuesc să compună o sentinţă judecătorească sunt prevăzute în art. 123 pr. civ. Nerespectarea tuturor punctelor acolo prevăzute, este sancţionată numai disciplinar fără o constitui *în principiu* un motiv de nulitate.

Pe lângă arătările ce trebuie să le cuprindă o sentinţă judecătorească prevăzute de art. 123 pr. civ., o practică constantă consfinţită şi de doctrină, face ca orice sentinţă să cuprindă numele magistraţilor ce au compus instanţa. Motivul ce determină această formalitate este ca, după cum foarte judicios remarcă d-l Profesor Cădere «compunerea instanţei se face nominal, pentru a se controlà prin persoanele care au luat parte, dacă cerinţele legei au fost îndeplinite atât în ceeace priveşte, diversele incompatibilităţi, rezultând din gradul de rudenie, interese personale sau suspiciune legitimă, cât şi în ceeace priveşte calitatea, adică învestirea de a judecà» (pr. civilă No. 418, pag. 342).

Şi consequent cu aceste considerente care rezultă din principiile elementare ale procedurei civile, d-l Cădere enumeră între elementele ce trebuesc conţinute de o sentinţă «numele şi pronumele judecătorilor care au pronunţat sentinţa precum şi ale reprezentantului Ministerului Public, dacă a luat parte la proces. Aceasta pentru a se puteà controlà dacă instanţa a fost legalmente constituită şi dacă nu există vreo împiedecare de a judecà în persoana unor judecători. Această menţiune poate servì ulterior pentru o contestaţie care să paralizeze efectele unei sentinţe anulabile, din cauza felului cum a fost întocmit Tribunalul» (op. cit. No. 247, pag. 348).

Care va fi sancţiunea nerespectărei acestor condiţiuni?

D-l Profesor Herovanu, încadrează problema viţiilor de formă a hotărîrilor judecătoreşti în cadrul general al teoriei nulităţilor — art. 735 pr. civ. — susţinând că o hotărîre judecătorească nu poate fi anulată decât încadrând viţiul într'una din ipotezele art. 735 pr. civ. (op. cit., pag. 154 şi urm.) şi anume: *a)* Pentru incompetenţa magistratului care instrumentează; *b)* Când nulitatea actului este expres prevăzută de lege şi *c)* Dacă călcarea formei a pricinuit părţei o vătămare, pe care nu o poate îndreptà decât anulând actul.

In speţă nu poate fi vorba — ipotetic — decât de ultimul caz. S'ar puteà susţine că neindicându-se numele Procurorului, care a pus concluziuni în actul de adopţie, nu se poate controlà capacitatea funcţională a reprezentantului Ministerului Public şi mai ales că fiind parte alăturată, nu se poate controlà chestiunile de recuzare, ştiut fiind, că atunci când Ministerul Public este parte alăturată, reprezentantul său este recuzabil potrivit cu principiile din procedura civilă (Cădere op. cit., pag. 84 No. 74). După opiniunea unui alt autor, Ministerul Public nu este în materie de adopţiune nici parte alăturată măcar, ci chemat pur şi simplu să-şi dea avizul (Massabiau manuel du M. P. I. No. 727), deşi mărturisim că nu împărtăşim această distincţiune care definitiv nu spune nimic.

Căci, or Ministerul Public este parte principală, ca în afacerile penale, ori parte alăturată ca în anumite chestiuni civile. Din moment ce intervine într'o afacere judiciară trebuie să aibă neapărat una din aceste două situaţiuni şi aceasta, pentru bunul motiv că prezenţa Ministerului Public, chiar atunci când este parte alăturată, nu este facultativă, ci obligatorie, iar participarea Ministerului Public la adopţiuni, când este în cauză un minor, este deasemenea obligatorie.

Că este aşà, avem chiar art. 120 pr. civ.

vreme consimţimântul ei nu este cerut, iar prezenţa sa nu este suplinită prin prezenţa altor persoane; altfel ar însemnà să admitem că adopţiunea unui copil mic de câteva luni care nici nu poate vorbì, este nulă pentrucă el n'a fost adus în persoană înaintea tribunalului, deşi aducerea lui n'ar aveà nici o utilitate; în consecinţă, adopţiunea în care minorul adoptat nu s'a înfăţişat în persoană înaintea instanţei ce a încuviinţat adopţiunea, este deplin valabilă şi aşà fiind, primul motiv al acţiunei de faţă cată a fi înlăturat.

Asupra celui de al doilea motiv: neindicarea numelui Procurorului.

Considerând că nici un text de lege nu prevede formal ca decâteori procurorul pune concluziuni ca parte alăturată în procesele civile, numele său să fie neapărat trecut în cuprinsul hotărîrei; iar art. 120 şi 123 pr. civ. nu pretind decât să se treacă părerea sau concluziile procurorului în cazul când s'au emis.

Considerând că chiar dacă am admite că trecerea numelui acelui reprezentant al ministerului public care a pus concluziuni în instanţă ar fi sancţionată cu nulitatea, şi mai mult încă, chiar dacă am presupune că ar lipsì cu totul din sentinţă menţiunea că Ministerul Public şi-a dat părerea, sau dacă s'ar dovedì în fapt că concluziile sale nu au fost luate, — încă nulitatea ce ar rezultà din aceste împrejurări nu este decât o nulitate relativă, care nu poate fi opusă decât de minorul în interesul căruia a fost creată, dar nicidecum de adoptator, de succesorii acestuia sau de către terţele persoane; că aşà fiind, nici cel de-al doilea motiv nu este întemeiat.

Asupra celui de-al treilea motiv: incompetenţa Tribunalului.

Considerând că art. 318 cod. civil prevede că persoana ce-şi va propune a adoptà şi aceea ce va voì a fi adoptată se vor înfăţişà în oraşele reşedinţe de judeţ la tribunal, iar în celelalte localităţi la judecătoria adoptatorului; deasemeni art. 50 din legea judecătoriilor de ocoale spune că judecătorii de ocoale rurale sunt competenţi a se pronunţà asupra actelor de adopţiune ale locuitorilor din ocoalele respective.

Considerând că din aceste texte reiese fără posibilitate de îndoială că judecătoriile din localităţile nereşedinţe de judeţ sunt competente a încuviinţà actele de adopţie ale locuitorilor ce domiciliază în ocolul respectiv, competenţa determinându-se după domiciliul adoptatorului; că deci în speţă, fiind stabilit că adoptatorii domiciliau în comuna Lipia, judecătoria competentă cu încuviinţarea adopţiei erà de sigur judecătoria rurală Merei din ocolul căreia face parte aceà comună.

Având în vedere că chestiunea ce urmează a fi deslegată este însă aceea de a se şti dacă pe lângă judecătoria adoptatorului, mai poate fi competent a încuviinţà adopţia locuitorilor domiciliaţi în comunele rurale sau oraşele nereşedinţe şi tribunalul de judeţ, ori dacă nu cumva judecătoria adoptatorului este singura competentă, având pentru asemenea acte o competenţă exclusivă.

Considerând că deşi prin art. 318 cod. civ. legiuitorul din 1906 nu determină cu preciziune competenţa instanţelor în materie de adopţiune, căci nu spune clar că această competenţă se determină după domiciliul adoptatorului, — totuşi din interpretarea textului în lumina lucrărilor pregătitoare ale legei şi din examenul legislaţiei anterioare, rezultă principiul că instanţa competentă este aceea dela domiciliul adoptatorului şi anume judecătoria de ocol pentru comunele rurale şi urbane nereşedinţe, iar tribunalul pentru oraşele reşedinţe de judeţ; că apoi în ce priveşte competenţa judecătoriilor rurale, legea judecătoriilor din 1907 a enunţat şi mai lămurit această regulă.

Considerând că aşà fiind, concluzia doctrinei şi jurisprudenţei este exactă când spune că «tribunalul sau judecătorul competent este acel al domiciliului adoptatorului» (D. Alexandresco II, ed. II, pag. 433),

---

şi art. 123 al. III pr. civ. care cer să se menţioneze arătările Ministerului Public atunci când ele s'au produs.

Socotind deci indispensabilă prezenţa Ministerului Public la încuviinţarea adopţiunilor minorilor, urmează că o atare adopţiune, făcută cu lipsa Procurorului este defectuoasă. Iar o atare compunere a instanţei, care se referă la formele cerute pentru validitatea adopţiunei, constitue o cauză de nulitate absolută, întrucât viţiile privitoare la formele adopţiunei sunt viţii absolute (Hamangiu-Băicoianu-Bălănescu I, pag. 537 No. 893; contra Alexandrescu II, ediţia 2, pag. 442 care socoteşte că o atare adopţiune este izbită de o nulitate relativă) şi deci le poate invocà orice parte interesată.

Problema pusă numai în aceşti termeni nu este încă în cadrul speţei noastre. Deaceea, ne vom întrebà mai departe: oare lipsa arătărei concluziilor Ministerului Public într'o hotărîre de adopţiune, este tot una cu lipsa participărei Ministerului Public la încuviinţarea acelei adopţiuni, din cauză că nu se poate vedeà modul în care reprezentantul Ministerului Public a participat la aceà adopţiune?

Dar nearătarea numelui reprezentantului Ministerului Public?

Am arătat mai sus necesitatea specificărei numelui reprezentantului Ministerului Public şi cadrul în care trebueşte examinată sentinţa cu un asemenea lapsus. Iar acuma dacă ne întrebăm: constitue acest lapsus o nulitate virtuală, care trebuie să atragă nulitatea adopţiunei în baza al. II al art. 735 pr. civ. anume, că a cauzat părţei un prejudiciu care nu se poate reparà altfel, decât anulând actul?

Pentru ca să existe o asemenea nulitate trebueşte ca menţiunea ce lipseşte să fie prevăzută de un text de lege. Deaceea, vom admite că există nulitate atunci când nu sunt arătate concluziile Ministerului Public. In speţa noastră însă, aceste concluziuni sunt menţionate, însă lipseşte numai numele reprezentantului Ministerului Public. Această menţionare nu este însă specificată de nici un text de lege şi socotim că nu se poate creeà nulităţi în afara legei.

Dar în acest caz, cum rămâne cu problema verificărei capacităţei funcţionale a Procurorului şi celelalte chestiuni de care vorbeam la început?

Faptul că nu se menţionează numele Procurorului în corpul hotărîrei de încuviinţarea adopţiunei, nu înseamnă că numele acestuia este întruvabil în dosar. Acest nume se găseşte pe chiar cererea de adopţiune, unde Ministerul Public îşi pune concluziile sale, cerute prin ordonanţa de comunicare a Preşedintelui (Massabiau I, op. cit. No. 727, pag. 274), pe care evident că cel care le aşterne pe hârtie le şi semnează. Deci individualizarea reprezentantului Ministerului Public se poate uşor efectuà, pentru verificarea condiţiunilor în care s'a petrecut colaborarea sa la încuviinţarea adopţiunei. Inalta Curte de Casaţie, a statuat că este suficient dacă din minută sau dintr'un proces-verbal de şedinţă, se constată că Ministerul Public a participat şi pus concluziile sale atunci când este chemat în chestiunile civile, pentru ca cerinţele legei să fie satisfăcute. (Cas. II, 25 Iulie 1904, *Bul.*, pag. 1113 şi Cas. I, Maiu 1901, *Bul.*, pag. 838 în Dan, pr. civ., pag. 223 No. 19 şi 20).

3. Dar problema cea mai importantă — prin noutatea soluţiunei şi prin însemnătatea ei — rezolvată de Trib. Buzău şi care se bucură de o documentată motivare este problema ultimă şi anume *cum urmează a fi privită competenţa Tribunalului în materie de adopţiune în raport cu a Judecătoriei de Ocol?*

In această privinţă doctrina şi jurisprudenţa a bătut drum. Tribunalul Buzău nu a mers tot pe acelaş drum şi credem că bine a făcut.

Pe noi ne surprinde că se poate susţine o altă soluţiune decât aceea dată de Tribunalul Buzău, dacă încadrezi problema în anumiţi termeni pe care principiile de drept şi textul legei civile ţi-i pune la îndemână.

Problema ce se pune este următoarea: competenţa Judecătoriei sau Tribunalului domiciliului adoptatorului, este exclusivă sau nu *şi de ce natură este nulitatea dintr'o eventuală incompetenţă?*

Foarte judicios remarcă Tribunalul în această privinţă că încuviinţarea adopţiunei nu constitue pentru Tribunal sau Judecătorie numai o atribuţiune de notariat, ci rolul instanţei este acela de jurisdicţie graţioasă, chestiune foarte importantă în rezolvarea ce încercăm să dăm problemei noastre. In acest sens, este întreaga doctrină română (Alexandresco 2 ediţia 2, pag. 436; C. Botez II, pag. 551, No. 1012; Hamangiu, Bălănescu şi Băicoianu I, pag. 584 No. 884).

In acelaş timp această competenţă este *ratione personae vel loci*, după părerea Tribunalului Buzău care este şi a noastră. O părere contrară susţine C. Botez (op. cit., ed. I, 1908, pag. 589 cum că competenţa însă cu restricţia că pentru adoptatorii domiciliaţi în oraşele reşedinţe de judeţ, instanţa competinte nu este judecătoria respectivă, ci tribunalul de judeţ, cu alte cuvinte competenţa tribunalului excluzând în mod cert competenţa judecătoriei urbane dela domiciliul adoptatorului.

Considerând că scopul legiuitorului din 1906 — după cum arată expunerea de motive — a fost de a reduce formele adopţiei mărginindu-le la o singură instanţă prin suprimarea instanţei de apel, deci nu acela de a schimbà competenţa instanţelor de adopţie, căci în această privinţă legea nu a făcut decât a menţinut situaţia existentă; ori după legiuirile premergătoare, deşi la început codul civil prin vechiul articol 318 dispuneà ca adopţiile să se întocmească numai la tribunale, totuş, începând cu legea judecătoriilor de pace din 1879 (art. 62) s'a dat în competenţa judecătoriilor şi această atribuţie, menţinută prin legea judecătoriilor din 1896 (art. 67), trecută întocmai printre modificările codului civil din 1906 (art. 318) şi definitivată prin redactarea precisă a art. 50 al legei judecătoriilor dela 1907; este neîndoios că scopul legiuitorului a fost să înlesnească pe locuitorii săteni, punându-le la îndemână o instanţă mai apropiată de domiciliul lor, legiferând astfel în interesul populaţiei dela ţară.

Considerând că din cele expuse rezultă pe deplin că în materie de adopţiune competenţa se determină după domiciliul adoptatorului, că legiuitorul a urmărit înlesnirea justiţiabililor săteni şi că s'a condus, pentru cazul când în acelaş loc funcţionează mai multe instanţe, după localităţi iar nu după persoane; că, însfârşit, în sistemul actual dreptul de apel fiind suprimat, cele două jurisdicţii legal competente procedează ambele în primă şi unică instanţă, neputându-se spune că una din ele, din punctul de vedere al ierarhiei, este superioară celeilalte.

Considerând că acestea fiind principiile, se poate conchide că competenţa instanţelor de adopţie nu este stabilită *ratione materiae* ci *ratione personae nel loci*, deci este o competenţă relativă; căci asemenea competenţă se caracterizează tocmai prin aceea că legiuitorul când împarte afacerile de aceiaşi natură între instanţe, determină resortul fiecăreia ţinând seamă de utilitate şi de buna administrare a justiţiei, alegând astfel pe judecătorul care poate judecà mai bine, cu mai puţine cheltueli şi cu mai puţină osteneală pentru împricinaţi.

Considerând că dacă competenţa în materie de adopţie e relativă, este netăgăduit că, nefiind de ordine publică părţile pot renunţà la ea şi că, atunci când n'a fost opusă dela început în judecarea litigiului, ea se acoperă, înţelegându-se prin aceasta că părţile au voit să facă o prorogare tacită de jurisdicţie; prin urmare hotărîrea pronunţată de un judecător incompetent *ratione loci*, nu este pătată de nulitate.

Considerând că valabilitatea unei sentinţe de adopţie pronunţată de un tribunal se impune cu atât mai mult faţă de principiul plenitudinei de jurisdicţie a tribunalelor; că acest principiu ar mai puteà fi discutat, fie atunci când legiuitorul ar fi luat cu totul din competenţa tribunalelor rezolvarea unor afaceri, dându-le în competenţa exclusivă a judecătoriilor, fie atunci când s'ar atinge principiul celor două grade de jurisdicţie, cu alte cuvinte când părţile judecându-se la tribunal ar suferì vreo vătămare prin suprimarea unui grad de jurisdicţie; dar în speţă legiuitorul a atribuit o egală competenţă din punctul de vedere al materiei atât judecătoriilor cât şi tribunalelor, iar pe dealtă parte adopţiile se pronunţă de tribunal sau de judecătorie numai în unică instanţă, fără a se puteà susţine astăzi, cum s'ar fi putut face înainte de modificările din 1906, că în ce priveşte adopţiunile celor domiciliaţi la ţară tribunalul ar fi o instanţă de al doilea grad superioară judecătoriei de pacea.

Considerând că singurul argument invocat pentru susţinerea competenţei exclusive a judecătoriilor de ocol ar reieşì din desbaterile parlamentare ale legei din 1906, când raportorul legei la Cameră a declarat că «părţile se vor adresà numai la judecătoria de ocol pentru cei domiciliaţi în comunele rurale şi urbane nereşedinţe şi numai la tribunal pentru cei din comunele reşedinţe».

Considerând că cuvintele raportorului unei legi nu se pot confundà cu termenii legei; ori, cum din expunerea de motive se vede că legiui-

---

instanţelor în materie de adopţie este *ratione materiae*; deasemenea și d-nii Hamangiu-Bălănescu-Băicoianu susţin că nulităţile relative la competenţă sunt absolute în materie de adopţie (op. cit., pag. 537, No. 893). Dacă am aveà de aface numai cu o competenţă de notariat am susţine aceeaș soluţie ca d-nii Botez și Hamangiu. Capacitatea de a instrumentà în materie de notariat este de ordine publică atunci când este în mod amănunţit precizată de legiuitor; incompetenţa fie teritorială fie *ratione materiae*, ia actului caracterului autenticităţei.

Faptul că legea judecătoriilor de ocol situiază art. 50 care vorbește de adopţiune sub capitolulul competenţei pentru actele de notariat (tit. 3) nu schimbă nimic din tăria celor afirmate de noi mai sus și conformite de întreaga doctrină.

Fiind însă vorba de jurisdicţie graţioasă, de hotărîri judecătorești, să ne oprim puţin asupra deosebirei între competenţa *ratione materiae* și *ratione personae vel loci*.

Nici o controversă nu umbrește aici problema noastră. In tratatul său elementar de procedură civilă d-l Cădere, definește, după cum urmează, competenţa *ratione materiae* sau absolută: «atunci când dreptul de a judecà aparţine unui Tribunal cu excluderea tuturor celorlalte instanţe judecătești *de alt ordin*», iar competenţa *ratione personae vel loci* adică relativă: «când dreptul de a judecà aparţine unui grad de jurisdicţie cu excluderea tuturor instanţelor de acelaș grad. Prima competenţă este exclusivă, iar a doua teritorială sau generală (op. cit., pag. 125-126 No. 120).

Art. 318, c. civ. stabilește o *egalare* între Judecătoria de Ocol și Tribunal, care sunt în mod obișnuit instanţe de *grade* deosebite. Sub aspectul adopţiunei Tribunalul și Judecătoria stau pe acelaș plan, sunt de acelaș grad după litera și spiritul art. 318 c. civ.

Această *egalizare* între cele două instanţe este datorită competenţei teritoriale ce o acordă în mod exclusiv art. 318 c. civ. Judecătoriilor și Tribunalului. Competenţa se stabilește în raport cu domiciliul adoptatorului: în judeţ la Judecătoria din circumscripţia respectivă, iar în capitala judeţului, la Tribunal. Deci competenţa pur teritorială.

Și atunci unde este competenţa *ratione materiae*?

Alexandresco (op. cit., ed. II, tom. II, p. 433 și not. 2) arată că numai Tribunalul sau Judecătoria dela domiciliul adoptatorului, este competent a primì adopţiunea, oricare altul fiind incompetent. Nu ne spune însă ce fel de incompetenţă rezultă dintr'o abatere dela regula art. 318 c. civ.

In ediţia I, tom. I, pag. 369 (după Botez op. și loc. cit.) Alexandrescu credeà că competenţa între Tribunal și Judecătorie este facultativă, părere pe care Botez o combate cu energie.

Inalta Curte de Casaţie, admite deasemenea competenţa exclusivă — pe care o admite și Trib. Buzău în sentinţa de mai sus — fără însă a se pronunţà dacă această competenţă este *ratione materiae* adică absolută ori *loci*, deci relativă (Cas. I 275/911, Botez 2, pag. 558).

Ne oprim a cercetà problema și sub alt aspect. După părerea noastră numai natura competenţei instanţei rezolvă litigiul complet și definitiv. Dacă este vorba de o competenţă teritorială, *loci*, incompetenţa ce va rezultà din călcarea art. 318 c. civ. se acoperă prin voinţa părţilor. Adoptatorul a tăcut, a acceptat competenţa Tribunalului când a cerut incuviinţarea adopţiunei. Nici el nici terţii interesaţi nu mai pot cere anularea pe acest motiv. Singur minorul ar fi putut cere anularea adopţiunei pe acest considerent, după ajungerea la majorat chiar peste termenul de un an prevăzut de art. 311 al. ult. c. civ.

4. Sentinţa Trib. Buzău pe marginea căreia ne-am propus să notăm aceste câteva observaţiuni, soluţionează într'un mod magistral chestiunile deduse în judecata Tribunalului. Ampla și admirabila motivare datorită redactorului hotărîrei, distinsul magistrat — actualmente Consilier — d-l G. P. Docan, constitue după umila noastră părere adevărate

torul când modifică articolul 318 cod. civil, nu urmăreà fixarea competenţei, dacă aceasta ar fi fost adevărata lui intenţie trebuià să o spună categoric, curmând orice posibilitate de îndoială şi excluzând formal competenţa tribunalului atunci când adoptatorii nu ar domicilià la reşedinţa lui ; ori din moment ce legiuitorul n'a luat prin termeni neîndoelnici asemenea afaceri din competenţa unei instanţe cu plenitudine de jurisdicţie, urmează că această instanţă a rămas competentă şi pe viitor cu rezolvarea lor.

Considerând că aşà fiind, este necesar să se dea textului o largă interpretare, de natură a păstrà mai mult adopţiile decât a le desfiinţà, neputându-se concepe că părţile au voit să facă un act nul ; că o asemenea interpretare se impune cu atât mai mult cu cât, redactarea imprecisă a textului naşte confuzie asupra instanţei competente, în cazurile în cari adoptatorul este domiciliat la ţară în ocolul unei judecătorii mixte cu sediul în oraşul reşedinţă de judeţ ; folosindu-se această largă interpretare s'a hotărît că adopţia încuviinţată de o asemenea judecătorie este valabilă, deşi legea spune că în oraşele reşedinţe de judeţ adopţia se face la tribunal (Cas. I, No. 275/911) şi cu toate că se ajunge astfel la concluzia că o judecătorie mixtă din capitala judeţului este competentă a instrumentà când adoptatorul domiciliază în ocolul său la ţară, dar este necompetentă când el domiciliază la oraş ; oricum, dacă sunt valabile adopţiile pronunţate de aceste judecătorii, instanţe excepţionale, cu atât mai mult sunt valabile cele pronunţate de tribunale, instanţe cu plenitudine de jurisdicţie.

Considerând că deoarece competenţa judecătoriilor nu este exclusivă şi cum această competenţă s'a determinat pentru înlesnirea locuitorilor săteni, aceştia pot renunţà la ea oricând, adresându-se direct tribunalului respectiv, netându-se întoarce prin interpretare împotriva lor, o dispoziţie ce a fost luată în favoarea lor ; în adevăr, pentru ce s'ar răpì sătenilor facultatea şi avantajul de a se îndreptà la tribunal, unde pot aveà garanţii de o mai bună judecată, dat fiind sistemul pluralităţei judecătorilor şi, în cele mai dese cazuri, concluziile Ministerului Public,— ceeace dealtfel explică şi preferinţa acordată tribunalelor prin art. 318 c. civ. de legiuitorul din 1906.

Considerând, prin urmare, că tribunalul are deplină competenţă a se pronunţà asupra adopţiunilor atât ale orăşenilor cât şi ale sătenilor, oriunde în cuprinsul judeţului ar domicilià adoptatorul ; că deci competenţa sa generală, nelimitată de competenţa judecătoriei dela domiciliul adoptatorului, — este egală aceleia dela actele de notariat, deşi este necontestat în drept că adopţia nu este un act de notariat, ci un act de jurisdicţie graţioasă care, în caz de încuviinţarea ei, se termină printr'o hotărîre constitutivă de stat ; că astfel se explică pentruce legiuitorul din 1907 a trecut adopţiunile în legea judecătoriilor de ocoale sub titlul III intitulat «Competenţa pentru actele de notariat».

Având în vedere că, faţă de cele mai sus expuse, adopţia minorului Alexandru Pascu, deşi încuviinţată de tribunalul judeţului în loc de judecătoria rurală Merei, este perfect valabilă, astfel că nici cel de-al treilea motiv de anulare invocat de reclamantă nefiind întemeiat, în consecinţă acţiunea cată a fi respinsă ca nefondată.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată asupra cărora apreciind, în lipsa unor dovezi făcute conf. art. 48 legea acc. jud., o fixează la suma de lei 800 (opt sute).

Pentru aceste motive redactate de d-l preşedinte G. P. Docan, respinge ca nefondată acţiunea, etc.

Sentinţa civilă No. 154 din 29 Maiu 1929.

Preşidenţia d-lui **George P. Docan,** preşedinte, redactor al sentinţei.

TRIB. R.-SĂRAT, 25 Ian. 1928

CONTESTAŢIE. CALITATEA TERŢULUI POSESOR DE A FACE CONTESTAŢIE LA EXECUTARE. DOVADA CALITĂŢEI ŞI A POSESIUNEI IN MOMENTUL EXECUTĂREI. DESPRE VOCAŢIUNEA ASCENDENŢILOR NEPRIVILEGIAŢI LA SUCCESIUNEA UNUI DESCENDENT, EXCLUZÂND PE COLATERALII NEPRIVELEGIAŢI. Art. 670 c. civ. (1)

In fapt: *Se constată din actele din dosarul cauzei şi desbaterile orale urmate următoarea stare de fapt: Soţii*

---

pagini de literatură juridică, model de stil, dar mai ales model prin metoda de interpretare juridică prin care s'a ajuns la soluţiunile date.

S'a mai spus şi în alte ocaziuni că dacă soluţiunea unei instanţe judecătoreşti, este interesantă prin noutatea jurisprudenţei ce o creiază, *totdeauna o jurisprudenţă nu valorează decât prin motivarea ei*. Este cazul să remarcăm că o jurisprudenţă a unei instanţe judiciare oricât de înalte, nu se va menţine decât prin tăria considerentelor sale. Aceste considerente alcătuesc armătura, legătura dintre principiile de drept abstracte şi realităţile juridico-sociale. In considerentele unei hotărîri se reflectează anumite conflicte de interese trecute prin sita legilor. Nu însă orice conflict în drept, îşi găseşte rezolvirea în litera sau textul legei.

Deaceea numai interpretarea *stricto-sensu* a legei, astfel cum o înţelegeà Demolombe (Cours de code Napoléon, preface pag. 6) «Le texte avant tout» nu va *creià* niciodată jurisprudenţe. Cu toţii trebuie să proclamăm sus şi tare «Les textes avant tout» atunci când legea este clară.

«Quand une loi est claire, il ne faut point en éluder la lettre sous pretexte d'en penetrer l'esprit (art. 5 tit. 5 din cartea preliminară a proiectului de cod civil al. 8).

Dar când legea tace sau este neclară? Atunci începe opera judecătorului, a interpretului. Metoda *gramaticală, literară,* va fi înlocuită prin *metoda logică* «dont l'essence consiste en passant au dessus de mots, à chercher la pensée de la loi. Il faut bien, puisque la formule reste muette et close, pénétrer, par d'autres voies, la volontés qui l'a inspirée, degajer l'ésprit dela loi pour controler, rectifier, compléter, resteindre, ou étendre sa lettre. (Fr. Geny Metode, d'intrp. I, pag. 32 No. 15).

Mijloacele de elaboraţiune sunt numeroase şi bogate în efecte: lucrările preparatorii, tradiţiunea istorică, echitatea şi principiile de drept sunt atâtea arme la îndemâna interpretului în lupta sa, pentru găsirea soluţiunei optime. Din lectura sentinţei reproduse mai sus se vede foarte bine cum toate aceste mijloace de interpretare logică, sunt utilizate cu o adresă desăvârşită şi cu prudenţa necesară pe care ţi-o dă bunul simţ juridic, de a nu cădeà victimă propriilor tale creaţiuni.

Incheind, ne vine pe buze o amară reflexie: cât de uşor este să critici chiar când n'ai ce, şi totuş cât de greu este să lauzi deşì ai ce.

RADU EM. MANOLESCU
Procuror Tribunalul Buzău

(1) In această notă, vom începe prin a arătà mecanismul predărei nemişcătoarelor şi diferitele incidente din cursul executărei acestor operaţiuni. Evacuarea, înseamnă izgonirea unei persoane dintr'un imobil ce deţine.

Orice evacuare trebueşte precedată de o somaţiune la care este obligatorie ataşarea titlului judecătoresc pe baza căruia se face evacuarea. Acest titlu poate fi: o sentinţă rămasă definitivă şi investită cu formula executorie sau o ordonanţă prezidenţială. In acest ultim caz este necesar a se ataşà pe lângă ordonanţă şi cererea în urma căreia s'a dat această ordonanţă. Evacuarea nu va puteà fi efectuată decât la opt zile după înmânarea somaţiunei (art. 597 pr. civ.). Acest termen nu se aplică însă când este vorba de evacuarea unui chiriaş, evacuare ce s'ar face pe baza legei proprietarilor, fiindcă ar fi un non sens ca atunci când este vorba de reintegrarea proprietarului în drepturile sale, când legea prevede în primul rând urgenţă, să se acorde un termen, în realitate de nouă zile, până la realizarea expulzărei. (D. Alexandresco, IX, p. 343, C. S. Bălan, *C. Jud.*, 20/1907; C. Botez, «Noul codice», p. 276).

Somaţiunea va trebui să cuprindă o serie de menţiuni: titlul pe baza căruia se face evacuarea ; dacă este vorba de sume de plătit, vor fi menţionate şi ele în cuprinsul somaţiunei şi se termină cu invitarea debitorului de a se conformà, sub sancţiunea evacuărei forţate sau executărei silite, cele cuprinse în titlul executărei. In cazul când este vorba de un

C. și I. Mănăilă murind au lăsat toată averea fetei lor Ancuța.

Aceşti soți aveau ca mamă pe Stana iar frați pe Stoica și Gh. Mănăilă și sora Maria Ion Necula. Copila Ancuța a decedat fără a rămâne de pe urma sa copii, nici frați și nici soț. Averea rămasă a trecut în posesiunea fraților părinților săi și a bunicei sale Stana. Primii au vândut averea prin act autentic transcris la 5 Iulie 1926 lui Rădulescu Tăbăcaru, intimatul din contestație, iar secunda a vândut aceeaş avere tot prin act transcris la 14 August 1926 lui D. Horhogea contestatorul din proces. Cumpărătorul Rădulescu Tăbăcaru a cerut punerea în posesie a imobilelor cumpărate. Transportându-se portărelul la localitate, a găsit la fața locului pe vânzătorul Gh. Mănăilă, care fără nici o obiecțiune a lăsat imobilul în posesiunea cumpărătorului care urmà a fi imposedat. Tot în acel imobil locuià într'o cameră și femeea Stana Horhogea care vânduse acel bun lui D. Horhogea. Aceasta la invitația portărelului a părăsit casa, a declarat textual că este bătrână și singură și că

---

imobil, acesta va fi cât mai detaliat individualizat. Inmânarea somațiunei se face în acelaş mod ca și procedurile de judecată (art. 74 pr. civ.). Somațiunea de posesie se face și se înmânează întocmai ca și cea de mai sus. Ea se adresează direct celui care este prevăzut în hotărîre sau în contra căruia s'a dat ordinul de executare. Somațiunea va fi adresată și în contra unui nou achizitor, în cazul când în cursul judecății s'a transmis bunul unei alte persoane, afară de cazul când transmițătorul și-ar fi rezervat prin actul de transmisiune vreun drept asupra bunului.

In cazul când partea ce urmează a fi executată ar renunțà la somațiune, credem că acest lucru este admisibil, pentrucă nimeni n'ar aveà de suferit nici un prejudițiu de pe urma unui asemenea aranjament și în plus s'ar face și economii în efectuarea executărei, lucru ce trebuie să intereseze pe debitor întrucât, întotdeauna, dânsul suportă asemenea cheltueli. Art. 735 al. II nu și-ar aveà aplicațiunea în acest caz, nefiind nimeni prejudițiat. Am ajunge chiar la situațiuni curioase, atunci când, în caz de partaj, co-părtașii ar trebuì să-și facă unii altora somațiuni, și când ei ar fi de acord asupra acestui lucru. Executarea se face conf. art. 598 pr. civ. de către Tribunalul situațiunei imobilului. Aceasta chiar dacă titlul executoriu emană dela alt Tribunal, în acest caz Tribunalul dela care emană titlul va cere, prin comisie rogatorie, executarea dela Tribunalul situațiunei imobilului.

In practică se obişnueşte ca executarea s'o efectueze numai agentul singur, fără a mai fi însoțit și de un judecător, așà cum prevede art. 598 pr. civ. In materie de hotărnicie însă prezența judecătorului este necesară (art. 33 Rg. hot.) precum și a inginerului, fiindcă atunci se aşează semnele de hotar și se încheie actul de executare (Cas. I, 13 Oct. 1892, *Bulet.*, p. 870). Agentul care se transportă la fața locului va căuà, confruntând actele ce posedă, să individualizeze imobilul ce va formà obiectul executărei. In cazul când n'ar reuşi să facă acest lucru, el va trebuì să întrerupă executarea și să refere Tribunalului, care va decide. In cazul când agentul transportându-se la fața locului, nu găseşte partea interesată acasă sau aceasta fiind acasă nu va voì să deschidă ușile, el va trebuì să fie asistat de agenții forței publice. In comunele urbane de un comisar, iar în cele rurale de un notar (art. 599 pr. civ.).

Prezența acestor reprezentanți ai forței publice mai este indispensabilă, nu numai în aceste două cazuri ci și în cazul când partea se opune la executare. Opunerea poate fi cu forța sau fără a opune forța, ci declarând că partea nu înțelege a se plecà în fața unei hotărîri cu care este nemulțumită și că numai cu ajutorul forței publice, agentul executor va puteà efectuà evacuarea. In primul caz posesorul va fi în situațiunea de a suferì «manu militari» deposedarea, dar se va expune și la un proces de rebeliune sau de ultraj, după cum va fi cazul. Faptul că cineva se supune unei executări, în mod benevol, nu-i ridică dreptul de a formà mai pe urmă o contestație contra acestei executări, fără ca prin supunerea în fața agentului executor să se susțină c'ar fi renunțat în mod tacit la drepturile sale legale. Actul de supunere ce va fi făcut nu face decât să-l dispenseze de neplăcerile și eventual de consecințele unei executări forțate. Vechiul art. 601 din pr. civ., desființat la 1900, prevedeà că în caz de rezistență sau violență din partea condamnatului, acesta să fie imediat arestat și dat judecății penale.

Nu putem decât să regretăm că astăzi, în afară de dispozițiile din codul penal, nu este nici o altă dispozițiune contra acelora, cari nesocotesc ordinele justiției sau cari măcar încearcă să le înfrângă pe alte căi decât pe cele legale. Agentul executor are facultatea de a recurge la ajutorul specialiştilor ca să spargă ușile pentru efectuarea evacuărei. El nu va aveà nici o răspundere civilă sau penală, fiindcă: 1) este forțat de atitudinea debitorului ce opune rezistență și care prevede urmările faptului său și 2) punând în posesiune pe noul posesor, acesta fiind față la această operațiune, a consimțit în mod tacit la procedeul agentului (art. 600 pr. civ.).

Agentului executor i se pot prezentà, la fața locului, mai multe situațiuni, și anume: *a)* imobilul este ocupat de cel căruia-i este adresată somațiunea; *b)* imobilul este ocupat de o terță persoană, care n'are nici o legătură cu persoana ce a cerut punerea în posesie; *c)* imobilul este posedat de o terță persoană, care este însă în legături juridice cu cel contra căruia s'au dat somațiuni; *d)* o construcție este distrusă în tot sau în parte și posesia aveà de obiect aceà construcțiune; *e)* nu se poate face individualizarea imobilului după actele din dosar; *f)* imobilul este posedat în indiviziune c'o altă persoană, care n'a intervenit în proces și contra căreia nu s'a dat somație; *g)* când este vorba a se da în posesie un teren, pe acesta sunt construcțiuni, cari nu sunt trecute în actele din dosar; *h)* pământul ce urmează a se da în primire e rural și înstrăinat contra prescripțiilor legilor de împroprietărire; *i)* cel ce urmează a fi împosedat este străin; *l)* cel ce urmează a fi deposedat, se opune cu forța la executare; *m)* într'o afacere de partaj, un copărtaş, face obiecțiune cu ocazia deposedărei, c'a fost omis dela partaj; *n)* titlul executor nu s'a comunicat pe seama moştenirei înainte de a se face executarea.

Procedeul agentului judecătoresc va varià dela caz la caz. Astfel în cazul 1: adică atunci când imobilul este ocupat de persoana contra căreia s'a obținut titlul executor și care a primit somațiunea. Cazul cel mai simplu pe care-l poate găsì agentul. Va executà evacuarea cu sau fără opunerea deposedatului. Posesorul va puteà totuş să înfățișeze agentului o declarație din partea persoanei care a obținut titlul executor, prin care aceasta renunță la beneficiile titlului ce cată a fi executat. Această declarație, se înțelege că va trebuì să aibă o dată posterioară obținerei titlului executor. Posesorul va mai puteà prezentà un act prin care să dovedească lipsa de drept a imposedatului, de a mai efectuà această executare, având un act de răscumpărare a bunului sau o tranzacție. Mai poate opune și prescripția neexecutărei titlului executor. La titlurile Tribunalelor și Curților prescripția este de 30 ani, iar a celor dela judecătoria de ocol este de 10 ani. In primele două ipoteze (acte de renunțare sau titluri noui ale debitorului) agentul va procedà conform art. 46 Regul. Portăreilor, adică va oprì executarea, referind Tribunalului care va decide, aceasta bineînțeles că după ce se va convinge că bunul este identificat și că actele prezentate sunt valabile ca formă și va menționà acest lucru în procesul său verbal. In cazul ultim, adică prescripția dreptului de a mai executà hotărîrea (art. 404 pr. civ., 1865 c. c.) agentul va verificà data când s'a dat hotărîrea, data când s'a făcut cererea de executare și actele ce s'au mai făcut dela acea dată până în momentul executărei.

Prescripția poate fi împlinită în două feluri: 1) fie prin trecerea à 30 ani dela data hotărîrei ce se execută, până la data cererei de executare; 2) fie dela cererea de executare la momentul executărei (adică până în momentul când agentul se transportă la localitate). Somațiunea nu poate întrerupe prescripția, fiindcă acest mod de întrerupere nu este prevăzut în art. 404 pr. civ. și 1865 al. 2 c civ. Conf. art. 389 pr. civ. somațiunea n'are valabilitate legală decât un an de zile.

Contestația asupra formelor de procedură atât când este admisă cât și când este respinsă nu întrerupe prescripția tot pentru considerentul că acest mod de întrerupere nu este prevăzut în art. 1865 al. 2 c. civ. și art. 404 pr. civ.

In materie de executare, prescripția nu poate fi întreruptă decât tot printr'un act de executare, ori contestația nu intră în categoria unor asemenea acte, ci este un mijloc de a sfărâmà executarea, deci cu caracter cu totul opus actului de executare. Comandamentul, fiind un act de executare, va puteà întrerupe prescripția, bineînțeles dacă el însuş nu este prescris (şase luni dela înmânarea lui).

Deci agentul judecătoresc nu va face decât să verifice datele titlului și a momentului cererei sau efectuărei executărei și dacă nu vor fi alte considerente care să militeze în continuarea executărei, acesta se va oprì din lucrare și va consemnà acest lucru în procesul-verbal, aducându-l la cunoștința Tribunalului.

Cazul al II-lea. Imobilul este posedat de o terță persoană și care n'are nici o legătură juridică cu persoana ce a cerut executarea. Persoana, care posedă bunul, neavând nici o legătură cu persoana ce a cerut executarea poate opune agentului: 1) prescripția pe baza unui just titlu cu dată mai veche de 10 ani și unit cu posesiunea imobilului sau 2) prescripția de 30 ani, fără a aveà un just titlu. In primul caz, agentul va examinà titlul observând dacă este perfect ca formă, să fie un titlu *va părăsì casa. Apoi s'a prezentat şi cumpărătorul secund D. Horhogea, la primărie şi a declarat că şi dânsul a cumpărat acest imobil tot cu act autentic şi transcris dela femeea Stana Horhogea, declarând că posedă această avere în baza actului arătat portărelului. In instanţa de judecată, intimatul a susţinut că femeea Stana Horhogea, care a fost găsită în imobil nu erà posesoarea acestui imobil, ci erà numai tolerată acolo de ceilalţi moştenitori, pretinşi astfel. Contestatorul a susţinut că deşi dânsul personal nu deţineà în acel moment imobilul, dar îl deţineà prin intermediul autoarei sale cu titlu particular, vânzătoarea Stana Horhogea şi că deşì are calitatea, care-i fusese contestată de intimat de a face contestaţia de faţă.*

In drept: *In instanţa de contestaţie, nu se pot aduce în discuţie chestiuni în legătură cu dreptul de proprietate a unui imobil. Acest lucru ar face ca toate procesele, cari ar trebuì judecate după procedura dreptului comun, o procedură mai greoaie şi mai complicată, să fie judecate după procedura urgentă şi sumară a instanţei excepţionale a contestaţiei.*

---

autentic, transcris. In cazul când ar fi un act de donaţiune să fie acceptată donaţiunea de către donatar în mod autentic. Mai poate fi un act de vânzare-cumpărare, schimb, testament etc. Agentul verificând formele actului prezentat şi găsindu-le legale, va oprì lucrarea, menţionând în cuprinsul procesului-verbal No., data şi felul actului prezentat şi referind Tribunalului despre aceasta. Intrucât asemenea acte dau dreptul posesorului lor, să se folsoească de bun în mod neturburat de nimeni, numai pe calea unei acţiuni principale în anulare, li se pot anihilà efectele legale. Bineînţeles că partea interesată nu se va puteà imposedà în acest bun decât după ce în mod definitiv va câştigà pe cale legală bunul.

In cazul al doilea, situaţiunea agentului este mai dificilă. In adevăr, prescripţia, fără acte, se împlineşte numai pe baza posesiunei, continuă, neturburată, paşnică, sub nume de proprietar şi neîntreruptă (1847 c. civ.). Agentul judecătoresc n'are cum să se convingă de acest lucru, fiindcă aceasta necesită diferite investigaţii şi audieri de martori, pe care dânsul nu le poate şi nici n'are calitatea de a le face. Aici suntem nevoiţi a deschide o largă paranteză. Efectul hotărîrilor judecătoreşti se produce faţă de toată lumea, atâta timp cât ele nu se dărâmă de cei ce sunt atinşi de dispoziţiunile lor. O terţă persoană, care atacă efectele unor asemenea acte, va trebuì conform principiilor din art. 1169 c. civ. să dovedească în totul susţinerile sale. Deci terţul contestator, va trebuì ca primă dovadă, să probeze că efectele unui act intervenit între alte două persoane, este «res inter alios acta» şi prin consecinţă el vrea ca execuţiunea lor să fie oprită în loc sau chiar să se revie asupra celor făcute.

După art. 1173 c. civ. puterea de credinţă ce au actele autentice, este aceeaş ca şi aceea pe care o au şi sentinţele judecătoreşti. După art. 377 pr. civ. puterea executorie a hotărîrilor judecătoreşti nu este cu nimic atinsă prin contestaţiunea ce o fac terţii la executarea acestor hotărîri. (Chebapci, II, p. 210 urm.) Terţul posesor, nu va puteà să se prevaleze, ca în acţiunea posesorie, de simpla sa posesiune, pentru a justificà posesiunea imobilului, ci va trebuì ca cu actele ce posedă să justifice în faţa agentului judecătoresc, acest lucru. Formula executorie, face credinţă «erga omnes». In cazul când posesorul n'ar prezentà nici un titlu cu care să justifice posesiunea sa, agentul judecătoresc îl va expulzà pur şi simplu din imobil, aceasta pentru a se da o mai mare putere titlurilor şi pentru a evità situaţiunea următoare: terţul, posesor, fără titluri, este chemat în judecată şi pierde procesul. Atunci el, când ar fi să se procedeze la executare, ar trece în posesiunea unei alte persoane, care ar posedà tot fără titlu, aceasta pentru a şicanà pe imposedat. Ori o asemenea situaţiune nu trebuie să se întâmple în practică. S'ar îngreuià peste măsură tranzacţiile. Terţul posesor nu se va puteà mulţumì numai de a spune «possideo quia possideo» ci va trebuì să arate pe ce bază legală posedă. A se admite contrarul, ar însemnà că nu se va puteà aduce la îndeplinire cele cuprinse în hotărîrea executorie, putând interveni totdeauna o posesiune precară, frauduloasă şi vremelnică. (Trib. Dorohoiu, 29 Sept. 1921, No. 224; *Jur. Gen.*, 1923 No. 897; Cas. II, 31 din 2 Martie 1921; ***Pand. Rom.***, 1922, III, 47; ***Pand. Rom.***, 1922' I, 155 cu nota lui D. Alexandresco; Trib. Dorohoiu, 92 din 7 Maiu 1921, ***Pand. Rom.***, 1923, II, 30 cu nota d-lui consilier D. Hozoc; C. Apel Galaţi I, 82 din 10 Aprilie 1924 cu nota d-lui consilier N. Jak Constantinescu, ***Pand. Rom.***, II, 1925, 265; C. Apel Constanţa, 616 din 5 Oct. 1925, *C. Jud.*, 28/1926).

După art. 399 pr. civ. o persoană care posedă în momentul executărei, este suficient a dovedì că posesiunea sa nu erà contestată în momentul executărei, fără a mai face dovada proprietăţei. (Cas. II, 227 din 15 Oct. 1912, *C. Jud.*, 6/1913; C. Apel Buc. IV, 186 din 2 Sept. 1920, *C. Jud.*, 15/1921; Trib. Dorohoiu, 436 din 26 Dec. 1922, *Jur. Gen.*, 1923 No. 969; Trib. Buzău II, 133 din 3 Apr. 1925, *Jur. Gen.*, 1925 No. 1258; Jud. oc. Herţa-Dorohoiu, 351/1925 cu nota d-lui preşedinte Tr. Scriban, *Jur. Gen.*, 1925 No. 1504). Pe calea contestaţiei se pot ridicà orice obiecţiuni chiar atacà valabilitatea titlului, toate bineînţeles în limitele legale. Se poate ridicà chiar dreptul de proprietate (Cas. II, 11 Ian. 1910, *Jur. Rom.*, 4/1910; Cas. II, 75 din 19 Martie 1914, *C. Jud.*, 45/1914; Cas. II, 123 din 28 Maiu 1914, *C. Jud.*, 64/1914; Trib. Dorohoiu, 3 Oct. 1922, ***Dreptul***, 15/1923, ***Pand. Rom.***, 1923, III, 92). In contestaţie nu se pot aduce motive de fond. (Cas. S. U., 15 din 1 Iulie 1926, *C. Jud.*, 22/1927, p. 345). Terţului, care n'a putut face contestaţie în timpul executărei, îi rămâne deschisă calea unei acţiuni în revendicare, a unei acţiuni posesorii sau calea contestaţiei la executarea ordonanţei de adjudecare. (Cas. II, 143 din 25 Sept. 1909, *Jur. Rom.*, 31/1909). Totuş se susţine că terţul posesor nu poate face contestaţie la punerea în posesie a unui adjudecatar, ci trebuie să ceară anularea acestei ordonanţe de dejudecare. (Trib. Ialomiţa I, 13 din 25 Ian. 1927, *Jur. Gen.*, 7/1927). Asemenea, pe cale de contestaţie nu se pot anulà contracte de locaţiune conf. art. 1441 c. civ. de un adjudecatar, ci este nevoie de o acţiune principală. (Cas. II, 129/1926, *Jur. Gen.*, 17/1927). Pe cale de contestaţie se poate invocà plata făcută ulterior sentinţei definitive, fără ca prin aceasta să se atingă efectele autorităţei lucrului judecat. (Cas. S. U., 1 Iulie 1926 No. 5, ***Pand. Rom.***, 1/1927, partea 1; Jud. oc. mixt R.-Sărat, *Jur. Gen.*, 1927 cu nota d-lui magistrat Radu Gheorghiu). Părţile nu pot face contestaţii la executare decât în momentul facerei încheierii, conf. art. 403 pr. civ. prin care se constată desăvârşirea executărei şi care este considerată ca fiind ultimul act al executărei. Pentru terţi nu există acest termen fatal, lucru explicabil, prin aceea că ei nefiind încunoştiinţaţi de efectuarea executărei n'au de unde află despre acest lucru şi s'ar puteà ca astfel să li se cauzeze mari şi ireparabile prejudiţii. (Cas. II, 17 Dec. 1907, ***Bul.***, p. 1924; Cas. II, 6 Nov. 1908, ***Bul.***, p. 1878; Cas. I, 2 Oct. 1885, ***Bul.***, p. 713). In ce priveşte contestaţiile făcute mai înainte de începerea executărei, pot fi ele considerate ca premature? Părerile sunt împărţite. Totuş credem că cea mai juridică soluţiune este aceea de a le considerà ca premature. In adevăr, executarea nefiind începută, terţul n'are deocamdată nici un prejudiţiu a suferì. Şi apoi se poate întâmplà ca debitorul să execute de bunăvoie prestaţiunea sa, sau creditorul să nu mai stăruească în executare şi atunci contestaţia şi-ar mai aveà rostul şi utilitatea? De sigur că nu. Dreptul său, una din condiţiunile esenţiale pentru ca cineva să aibă acţiune în justiţie, nu este deschis decât din momentul de când începe executarea.

Cazul al III-lea. Imobilul este posedat de un altul decât de cel care a fost somat a-l delăsà, dar este în legătură juridică cu acesta. Acesta poate opune agentului: 1) că este autorul drepturilor celui care a cerut executarea într'un grad anterior, celui care i-a transmis direct drepturile acestuia. Adică un bun este transmis dela A la B, dela B la C şi aşà mai departe. Portărelul prezentându-se, găseşte acolo pe unul din aceştia, transmiţători-intermediari, şi atunci dacă acesta se va prevalà de prescripţie, va trebuì să introducă contestaţia, modul de procedare va fi cel precedent. In cazul când posesorul va alegà că nu i s'a făcut somaţiune, agentul se va retrage şi i va adresà o somaţie, după care va procedà la evacuare. Deoarece somaţia este titlul pe baza căruia se face executarea; 2) cel ce ocupă imobilul îl are în calitate de arendaş sau chiriaş. In acest caz agentul, cercetând şi constatând valabilitatea contractelor ce posedă şi chiar dacă nu posedă nici un contract, portărelul îi va menţine în posesia de fapt a imobilului, punând în posesia de drept pe împosedat, acesta urmând a-şi aranjà situaţiunea sa cu posesorii de fapt. Dar dacă în cursul executărei posesorul de fapt al imobilului îşi schimbă calitatea în care deţine, mai poate el fi expulzat? De ex. un chiriaş în contra căruia s'a obţinut o sentinţă executorie de evacuare, iar între timp el devine, printr'un mod oarecare, proprietar al imobilului. Agentul va trebuì să oprească executarea şi să refere cazul Tribunalului. (Cas. I, 21 Nov. 1903, ***Bul.***, p. 1352).

Cazul al IV-lea. Dacă imobilul, în a cărui posesie trebuie pusă o persoană, este distrus în total sau în parte, agentul va procedà la evacuare numai din partea rămasă în stare bună, iar pentru rest va referì Tribunalului.

Cazul al V-lea. Nu se poate identificà imobilul în natură cu cel din actele de executare. Agentul pe teren va trebuì să verifice: 1) dacă imobilul în hotărîre este descris cu vecinătăţile şi întinderea şi va vedeà dacă corespunde cu realitatea; 2) când imobilul este descris numai cu vecinătăţile (în tot sau în parte) va vedeà

Discuţia asupra proprietăţei nu este permisă în materie de contestaţie, decât în mod cu totul incidental şi numai în scopul de a soluţionà chestiunea dedusă spre judecare în contestaţie, evident fără ca acest lucru să constitue autoritate de lucru judecat într'un proces ce s'ar urmà după procedura dreptului comun. După dispoziţiile art. 670 c. civ. defunctul nelăsând în urma sa nici fraţi nici soţie, nici descendenţi ai săi sau ai fraţilor săi, succesiunea se va cuveni ascendenţilor din gradul cel mai apropiat. In speţa noastră este nediscutabil că succesiunea, după spiritul şi dispoziţiile acestui articol, trece asupra bunicei defunctei, Stana Horhogea. Transmisiunea de avere din partea sa către contestator este deci valabilă şi legală. In momentul executărei de către portărel, a actului de vânzare, dânsa deşi a fost găsită locuind în imobilul ce se evacuà, l-a evacuat totuş fără a face vreo obiecţiune în faţa portărelului. Pentru ca cinevà să poată să susţină că este posesorul unui bun nu este suficient a deţine bunul îm mod material ci este obligat a evidenţià şi intenţiunea de a deţine acest bun. Este indiscutabil că în speţă femeea Stana Horhogea puteà posedà bunul atât pentru ea personal cât şi pentru vânzătorul acestui bun «ayant cause»-ul său.

Intrucât intimatul susţine că această femeie a fost numai tolerată a locuì în acea casă şi deci în cazul acesta nu mai poate fi vorba de o posesiune «animo domini» nici pentru ea şi cu atât mai mult pentru vânzătorul contestator, aceste alegaţiuni, în conformitate cu art. 1169 c. civ., urmează a fi dovedite. Tribunalul în consecinţă, în baza art. 15 leg. accel. invoacă din oficiu aceste dovezi şi dispune amânarea pricinei la un alt termen.

(D. Horhogea cu adv. **C. Braescu** contra I. Rădulescu. Tăbăcaru cu adv. **D. Mazilu** şi **Gh. Iorganda**).

Preşedinte şi redactor **Constantin Zotta,** judecător unic.

---

dacă corespunde cu realitatea şi 3) dacă imobilul este arătat numai cu localitatea şi întinderea va verificà dacă corespunde cu realitatea. In cazul 1) dacă limitele nu corespund deloc, agentul va oprì lucrarea referind Tribunalului. Dacă corespund în parte, el va pune în posesie atât cât se poate. In cazul când nu corespunde întinderea, dar corespund limitele, el va pune în posesie pe împosedat în limitele existente, rămânând ca acesta să vadă dacă nu cumva i s'a cotropit din teren. In cazurile 2) şi 3) va căutà a procedà ca mai sus. In cazul absolutei imposibilităţi a punerei în posesie va referì Tribunalului.

Cazul al VI-lea. Imobilul este deţinut şi de către un copărtaş în contra căruia nu s'au emis somaţiuni. Va pune în acest caz în posesie, pe imposedat, în partea care nu este în indiviziune. Dacă terţul n'are nici un titlu îl va izgonì, în caz contrar îi va respectà posesiunea. Se poate concepe o împosedare în codevălmăşie atunci când este vorba de un imobil producător de venit (chirie, arendă).

Cazul al VII-lea. Când pe un teren pe care urmează a fi pus în posesie imposedatul, sunt construcţiuni, cari însă nu sunt trecute în acte. Bineînţeles, că deţinătorul construcţiei refuză de a-i face predarea în mod benevol. Agentul va predà terenul cu construcţiile de pe el chiar atunci când aceasta n'ar fi prevăzută în sentinţă (dispozitiv sau considerente), afară de cazul când una din părţi şi-a rezervat în mod expres prin act, construcţiile de pe teren în care caz evident că agentul nu va procedà şi la evacuarea lor. sau fie că instanţele de judecată nu s'au pronunţat asupra acestor construcţiuni sau s'au pronunţat în altfel. In practică se întâmplă însă de multe ori ca părţile pentru a plătì mici taxe la fisc, să nu treacă în acte şi construcţiunile ce se află pe un teren oarecare.

Cazul al VIII-lea. Este vorba de pământ rural, transmis contra dispoziţiilor legei agrare. Legea poate fi eludată în unul din modurile următoare: 1) s'a dat pământ unuia ce posedă mai mult decât prevede legea; 2) cumpărătorul nu este sătean cultivator de pământ; 3) nu s'a exercitat de către Stat dreptul de preempţiune; 4) imobilul a fost vândut, fără ca să i se fi dat prin act, această calitate. Pentru aceste cazuri agentul verificând acest lucru, va oprì executarea, referind Tribunalului.

Cazul al IX-lea. Cel ce urmează a fi imposedat este supus străin şi este vorba de imobile rurale. Va procedà exact ca şi în cazul precedent şi pentru aceleaşi raţiuni.

Cazl al X-lea. Cel ce urmează a fi deposedat se opune cu forţa. Agentul în acest caz va încheià un proces-verbal de dare în judecată penală a infractorului, executând evacuarea cu ajutorul forţei publice.

Cazul al XI-lea. Un copărtaş se prezintă agentului şi face dovada că fiind şi el în indiviziune, a fost omis dela împărţeală, fiind vorba în speţă de o avere fostă indiviză. Portărelul va căutà să se convingă de acest fapt şi în cazul afirmativ va suspendà executarea, ştiut fiind că un partaj, la care n'au luat parte toţi moştenitorii este nul, conf. art. 797 c. civ.

Cazul al XII-lea. Titlul executoriu nu s'a comunicat pe seama moştenirei, mai înainte de a se începe executarea contra unor moştenitori. In cazul acesta agentul va suspendà lucrarea, referind Tribunalului. In cazul când printre copărtaşi ar fi şi minori, este necesar a se instituì şi un reprezentant legal. Acest incident trebuie ridicat fie de agent însuş, fie de orice altă persoană interesată. La faţa locului agentul poate observà viţii de formă, ca de ex. titlul nesemnat, neînvestit cu formula executorie, lipsuri esenţiale din dispozitiv, adausuri diverse, jurnalul de admiterea executărei nesemnat de judecători sau grefieri etc. Agentul va fi dator a le aduce la cunoştinţa instanţei, oprind executarea, spre a evità eventuale prejudiţii. Agentul la faţa locului somând verbal pe posesor a efectuà evacuarea, o va executà. In caz de refuz va recurge la ajutorul forţei publice. In cazul când partea n'ar fi acasă va face somaţia unei rude care locueşte cu partea, nu unui servitor însă, care nu poate dispune de lucrurile stăpânului. In acest caz va numì conf. art. 600 pr. civ. un custode. Agentul când este nevoie de asistenţa unui expert, va fi asistat şi de acesta, care însă nu depune jurământul, fiindcă ei nu fac decât să se ţină în limitele sentinţei ce se execută. După efectuarea evacuărei şi punerei în posesie, agentul va întocmai un aşà zis proces-verbal de punere în posesie, în care va menţionà toată operaţiunea făcută, titlul în baza căruia s'a făcut, va fi înfine redarea cât mai fidelă a ansamblului lucrărei executate. Acest proces-verbal se înaintează Tribunalului, care se ataşează la dosarul afacerei. Tribunalul, după primirea acestui proces-verbal va face încheierea conf. art. 403 pr. civ. care este ultimul act al executărei. După aceasta orice contestaţiune, ce vreuna din părţi ar face, nu mai este admisibilă. Numai terţilor vătămaţi prin executare, le mai este permis a introduce contestaţiuni şi peste acest termen.

* * *

După art. 670 c. civ. defunctul, care n'are posteritate, nici fraţi sau surori, trece averea sa ascendenţilor în gradul cel mai apropiat, cari în grad egal fiind moştenesc în părţi egale. Ascendenţii neprivilegiaţi, adică alţii decât tatăl şi mama, formează a treia clasă de succesori şi îndepărtează dela moştenire colateralii neprivilegiaţi, afară de fraţi şi surori (art. 672 c.civ.), — cari sunt colaterali privilegiaţi. Copiii legitimi sau legitimaţi ai defunctului, ar fi exclus dela moştenire pe orice alţi moştenitori (art. 669 c. civ.) iar în cazul când defunctul ar fi lăsat fraţi buni sau descendenţi din aceştia (pe baza reprezentaţiunei) aceştia ar fi venit în concurs cu părinţii la succesiune (art. 671, 673 c. civ.). Ascendenţii vin la succesiune în baza dreptului lor propriu, iar nu şi prin reprezentaţie, fiindcă aceasta nu este admisă în linie ascendentă. Ascendenţii mai apropiaţi în grad exclud dela succesiune pe cei mai depărtaţi în grad. La francezi se face o deosebire între ascendenţii dinspre tată şi cei dinspre mamă. Ascendenţii din acelaş grad succed pe capete şi cu porţiuni egale. După legea otomană ascendenţii în linie dreaptă moştenesc numai proprietăţile mülk iar nu şi cea mirié. (Cas. I, *Dreptul*, 65/1886). După codul francez (art. 746) şi cel italian (art. 739), succesiunea se împarte în două linii, când este vorba de ascendenţi. Linia paternă şi linia maternă, luând câte ½ din moştenire ascendenţii după tată şi ½ cei după mamă. Acelaş mod de împărţeală erà admis şi de Codul Calimach (art. 928) şi de Novela 118 cap. 2. Codul Caragea din contra aveà acelaş sistem ca şi al nostru (art. 18 lit b). Sistemele codurilor franceze şi italiene au fost admise de legiuitorul nostru numai în ce priveşte pe colateralii privilegiaţi (art. 674) iar nu şi în ce priveşte pe ascendenţi şi colaterali simpli (art. 670 şi 675 c. civ). In anumite cazuri însă legiuitorul face distincţie între ascendenţii după tată şi cei după mamă (ex. art. 133, 352, 353, 357 c. civ.). In legislaţia noastră deci atunci când defunctul va fi lăsat un ascendent şi colaterali neprivilegiaţi, toată averea va reveni ascendentului. Acest sistem de împărţeală este criticat, fiindcă face ca averea să treacă dintr'o familie în alta. Buna, care va luà în cazul nostru toată averea, va exclude dela moştenire pe toţi colateralii neprivilegiaţi, cari nu vor luà nimic. (D. Alexandresco, III, p. 284).

CONST. ZOTTA
Judecător Trib. R.-Sărat

APEL BUC. III, 14 Nov. 1927

CONTESTAŢIE. MIJLOACE DE APĂRARE. LUCRU JUDECAT. PARTAJ. HOTĂRIRE DE ADMITERE IN PRINCIPIU. EFECTE. SUBSTITUŢIE FIDEI-COMISARĂ. ORDINE PUBLICĂ. NULITATE. RATIFICARE INADMISIBILĂ. (1)

1. Pe calea contestaţiei la executarea unei hotărîri, partea condamnată nu mai poate invocă mijloacele de apărare ce le puteă propune cu ocazia judecării fondului, căci altfel s'ar ştirbì autoritatea lucrului judecat.

2. Hotărîrea de admitere în principiu e singura, care stabileşte definitiv calitatea părţilor şi masa de împărţit.

3. Nulitatea de care este izbită o substituţie fidei-comisară prin art. 803 c. civ., fiind de ordine publică, are un caracter absolut şi deci nu e susceptibilă de confirmare sau ratificare expresă sau tacită.

(Ana Dobrian ş. a. cu Iulia G. Predescu ş. a.).

CURTEA: Asupra apelurilor făcute pe deoparte de reclamantele Ana Dobrian şi Maria C. Apostolescu-Văleanu şi pe de altă parte de contestatorii Iulia G. M. Predescu şi Gheorghe G. M. Predescu în contra sentinţei civile cu No. 1087/926 a Trib. Ilfov S. II civilo-corecţională al cărui dispozitiv are următoarea cuprindere:

«Admite în parte contestaţiunea făcută prin petiţiunea înreg. la No. 20505/926 de către Iulia G. M. Predescu şi Gheorghe Predescu şi prin consecinţă:

«Atribue din suma de 2.700.000 lei (două milioane şeapte sute de mii) prevăzută în recipisele No. 732 şi 1273/926 trimise de Tribunalul Argeş S. I cu adresa No. 28840/926, o pătrime (¼) următoarelor persoane, în calitate de moştenitori: Petre Băltescu, Constantin Predescu, Ana N. Ionescu, Pomponiu şi Elena (Ecaterina) I. Teodorini în calitate de fii şi fiice ai defunctului Dumitru Predescu, iar restul se atribue sus numiţilor contestatori, ca moştenitori ai defunctului Gheorghe M. Predescu.

Având în vedere că din susţinerile părţilor orale şi scrise, şi din actele aflate în dosar, rezultă în fapt următoarele:

«Alexandru Predescu — decujus— încetând din viaţă la 16 Martie 1917, a lăsat două testamente; primul autentificat de Tribunalul Argeş la No. 2958 din 27 Octomvrie 1903, prin care lasă toată averea sa mobilă şi imobilă fratelui său Gheorghe M. Predescu şi al doilea testament olograf, cu data 4 Februarie 1917.

Prin acest din urmă testament, între altele a dispus: «Las fratelui meu Gheorghe M. Predescu toată moşia ce am în comuna Cepari, judeţul Argeş, împreună cu toate acaretele şi lucrurile mobile ce s'ar găsì acolo, ca să o lase şi el fiului său, neputând însă a o înstrăinà nici unul nici altul, fiind leagănul familiei noastre».

A mai lăsat tot fratelui său, o sumă de 8700 lei, iar surorilor sale: Ana T. Dobrian şi Maria C. Apostolescu-Văleanu — apelantele reclamante, — le-a lăsat casele din Piteşti, Str. Doamna Bălaşa, precum şi suma de 62.500 lei în diferite efecte de Stat şi acţiuni.

Acest din urmă testament conţine clauza că, orice testament anterior rămâne nul.

Succesiunea fiind deschisă la 10 Aprilie 1917, Cezarina Predescu, soţia numitului defunct — Alexandru Predescu — care fusese înlăturată dela moştenirea acestuia, a introdus o acţiune înaintea Tribunalului Ilfov S. III civilo-corecţională, prin care pe temeiul art. 803 c. civ., a cerut anularea testamentului numai în ce priveşte dispoziţiunea prin care se lasă moşia Cepari din judeţul Argeş lui Gheorghe M. Predescu, pe motiv că cuprinde o substituţiune fidei-comisară, şi prevalându-se de calitatea de văduvă săracă, a cerut să i se recunoască dreptul la o pătrime din averea care face obiectul substituţiunei fidei comisară.

Tribunalul, prin sentinţa cu No. 875 din 24 Noemvrie 1921, a admis această acţiune, şi anulând numai zisa dispoziţiune din acel testament relativă la moşia Cepari, a recunoscut Cezarinei Predescu dreptul la ¼ în plină proprietate din acea moşie, împreună cu toate ecareturile şi lucrurile mobile, ce se găseau acolo rămase pe urma defunctului soţ său Alexandru Predescu; iar restul l-a atribuit celor trei fraţi ai defunctului şi anume: Gheorghe Predescu, Ana T. Dobrian şi Maria C. Apostolescu-Văleanu, şi a ordonat ieşirea din indiviziune asupra acelei averi; a numit expert care să constate dacă averea descrisă mai sus, se poate sau nu comod împărţi în natură şi în caz afirmativ, să formeze şi să evalueze loturile, iar în caz negativ să arate suma dela care să înceapă licitaţia publică.

In contra acestei sentinţe, pârîţii: Gh. M. Predescu, Ana Th. Dobrian şi Maria Apostolescu-Văleanu, au făcut apel, susţinând, între altele, că clauza încriminată din testament, n'ar constituì o substituţiune fidei comisară şi că dacă totuş s'ar considerà că există o asemenea substituţiune şi că deci acest testament trebuie anulat, în acest caz rămâne în fiinţă testamentul anterior al numitului defunct.

La 10 Iulie 1922, posterior pronunţării sentinţei Tribunalului de admitere în principiu, însă anterior judecărei apelului făcut în contra menţionatei sentinţe, a intervenit între Gheorghe M. Predescu — autorul apelanţilor contestatori — deoparte şi surorile sale: Ana T. Dobrian şi Maria C. Apostolescu-Văleanu — apelantele-reclamante de altă parte, un act sub semnătură privată, intitulat «act convenţional» ale cărei părţi esenţiale au cuprinsul următor:

«Având în vedere că, cumnata noastră Cezarina Al. Predescu a intentat acţiune pentru anularea testamentului şi cum nu se poate şti de pe acum care va fi rezultatul şi durata acestui proces, ... am convenit următoarele:

«Subsemnatul Gheorghe M. Predescu, declar şi recunosc că în cazul când s'ar anulà testamentul menţionat mai sus, — cel olograf din 4 Februarie 1917 — şi ar rămâne în vigoare testamentul anterior autentificat de Tribunalul Argeş la No. 2456 din 27 Octomvrie 1903, prin care fratele meu Al. M. Predescu îmi lasă mie personal întreaga sa avere mobilă şi imobilă, eu totuş nu voiu face uz de acest testament

---

(1) O dispoziţie testamentară cuprinzând un legat particular de imobil a fost anulată, după cererea văduvei testatorului, ca întrunind elementele constitutive ale unei substituţiuni fidei-comisare; în consecinţă, instanţele judecătoreşti recunoscând soţiei defunctului, în calitate de văduvă săracă, dreptul la un sfert în plină proprietate asupra moşiei ce făceà obiectul legatului, în concurenţă cu rudele colaterale ale defunctului, au dispus eşirea din indiviziune asupra acestei averi, între toţi moştenitorii ab intestat, fără ca acela dintre moştenitori care aveà calitatea de legatar în virtutea dispoziţiunei testamentare anulate, să fi cerut în instanţă de împărţeală, înlăturarea celorlalte rude colaterale dela partajul averei succesorale pe temeiul unei declaraţiuni de renunţare la orice drept asupra acestei averi, dată de aceste rude şi cuprinsă într'o convenţiune încheeată posterior sentinţei de eşire din indiviziune.

Prima chestiune pe care Curtea de Apel a fost chemată s'o rezolve, erà aceea de a se şti dacă declaraţiunea de renunţare puteà să fie invocată de partea interesată pe cale de contestaţie, în instanţa de omoanterior, ci voiu da de buna mea voie surorilor mele: Ana T. Dobrian și Maria Apostolescu-Văleanu, aceea ce și defunctul nostru frate Al. M. Predescu, a voit să le dea prin ultimul testament, adică casele din Pitești și suma de lei 65.500 în efecte și acțiuni.....

«Subsemnatele Ana T. Dobrian și Maria C. Apostolescu-Văleanu, declarăm că în schimbul caselor din Pitești și a sumei de lei 62.500 în efecte și acțiuni...... recunoaștem fratelui nostru Gh. M. Predescu deplina proprietate asupra averei ce i s'a lăsat de către defunctul nostru frate Al. M. Predescu prin testamentul său din 4 Februarie 1917, adică a moșiei Cepari, județul Argeș..... asupra cărei proprietăți nu mai avem absolut nici un fel de pretențiune și ne declarăm perfect mulțumite cu casele din Pitești și suma de lei 62.500 în efecte.....

«Cu alte cuvinte, prin acest act noi părțile înțelegem de a respectă întocmai ultima dorință a iubitului și regretatului nostru frate Al. M. Predescu exprimată prin ultimul său testament, chiar în cazul când acest testament s'ar anulà».

Intre timp, Gheorghe M. Predescu — autorul apelanților contestatori — încetând din viață, Ana T. Dobrian și Maria C. Apostolescu-Văleanu, — apelantele reclamante — cu ocazia judecării apelului făcut împreună cu numitul lor frate decedat, împotriva sentinței civile No. 875/921 de admiterea în principiu a partajului, au declarat că-și retrag apelul, cerând însă să se rectifice considerentul din sentința apelată în care se motivà că instituția fidei comisară produce în legislația noastră, nu numai caducitatea acestei instituții, ci a întregului testament și Curtea, luând act de aceste declarațiuni, prin deciziunea civilă No. 393/924 a respins apelul, cu rectificarea că se anulează numai dispozițiunea testamentară făcută în favoarea lui Gheorghe M. Predescu, referitoare la moșia Cepari, care conține substituțiunea fidei comisară, urmând ca zisa moșie să se împartă între moștenitorii abintestați ai defunctului; celelalte dispozițiuni din menționatul testament rămânând valabile.

Menționata deciziune, care confirmă sentința de admitere în principiu, rămânând definitivă, dosarul s'a restituit Tribunalului pentru continuarea operațiunilor partajului, iar expertul găsind că acea moșie nu se poate împărțì în natură, Tribunalul de Ilfov secția II civ. corecț. a cerut prin comisie rogatorie la Tribunalul Argeș, vânzarea prin licitație publică a zisei moșii care efectuându-se, a rezultat suma de lei 3.600.000 din care s'a defalcat suma de 900.000 lei, partea Cezarinei Al. Predescu, văduva defunctului Al. M. Predescu, iar restul de 2.700.000 lei, a fost consemnat cu recipisele No. 732 și 1273/926, recipise cari s'au înaintat de Tribunalul Argeș, Tribunalului Ilfov S. III civilo-corecțională, spre a se da celor în drept.

Iulia G. M. Predescu — soția defunctului Gheorghe M. Predescu — personal și ca tutoare a minorului Gh. G. Predescu — azi major —, prin petițiunea înreg. la prima instanță sub No. 12.814 din 22 Iunie 1926, a cerut ca cele două recipise trimise de Tribunalul Argeș la Tribunalul Ilfov, să fie atașate la dosarul succesiunei defunctului său soț, în scopul ca sumele minorului să fie plasate cu autorizația Tribunalului, spre a produce un venit mai mare pentru întreținerea, creșterea și educațiunea sa, arătând că frații și surorile defunctului său soț n'au nici un drept asupra acestei sume.

Pentru rezolvarea acestei cereri, Președintele Tribunalului a dispus citarea părților în camera de consiliu, iar ceilalți moștenitori ai defunctului opunându-se, Tribunalul, prin jurnalul No. 12.254 din 6 August 1926, a respins cererea.

In contra acestui jurnal, Iulia G. M. Predescu a făcut apel la 9 August 1926, apel pe care s'a pus rezoluția: «Termen la stăruință», dar nu s'a fixat nestăruind nimeni.

La 10 August acelaș an, moștenitorii: Ana T. Dobrian, Maria Apostolescu-Văleanu și Constantin Predescu, Ana Ionescu, Ecaterina G. Teodorini și Petre I. Băltescu, în calitate de fii ai decedatului D-tru Predescu, alt frate al decedatului Al. Predescu, decujus, au cerut și Tribunalul a numit un judecător-director pentru facerea operațiunilor împărțelei și formarea loturilor cuvenite moștenitorilor defunctului Alexandru Predescu asupra sumei consemnată sub menționatele recipise.

La termenul de 29 Octomvrie 1926, fixat înaintea judecătorului-delegat, Iulia G. M. Predescu și Gheorghe G. Predescu, — minorul care devenise major —, au contestat dreptul celorlalte părți asupra zisei sume de lei 2.700.000, iar judecătorul-delegat a dispus trimiterea dosarului împreună cu contestația, în judecarea completului Tribunalului.

Acea contestație, Tribunalul, prin sentința apelată, a admis-o în parte, hotărînd în sensul că: ¼ din suma de 2.700.000 lei consemnată sub menționatele recipise, se atribue moștenitorilor defunctului Dumitru Predescu, reprezentați prin: Petre Băltescu, Constantin Predescu, Ana N. Ionescu-Pomponiu și Ecaterina Teodorini, iar restul s'a atribuit apelanților contestatori: Iulia G. M. Predescu și Gheorghe G. Predescu, înlăturându-se dela partajul acelei sume apelantele-reclamante: Ana T. Dobrian și Maria C. Apostolescu-Văleanu.

In contra acestei sentințe s'a făcut apel atât de reclamante, pe motiv că greșit au fost înlăturate dela partajul zisei sume, cât și de către contestatori, aceștia pe motiv că întreaga sumă de lei 2.700.000, li s'ar cuvenì numai lor, și că astfel rău Tribunalul a atribuit ¼ din acea sumă, reprezentanților defunctului Dumitru Predescu.

Că aceasta fiind situațiunea în care procesul se prezintă, Curtea urmează a discută mai întâiu temeinicia contestațiunei din punctul

---

logare a loturilor atribuite comoștenitorilor adică în instanța de executare a hotărîrei de partaj, atunci când partea ar fi avut posibilitatea să se prevaleze de acea declarațiune de renunțare înaintea Curței cu ocaziunea apelului făcut contra sentinței de eșire din indiviziune?

Cu drept cuvânt Curtea de Apel decide că s'ar pune din nou în discuțiune existența dreptului definitiv recunoscut moștenitorilor și deci s'ar nesocoti autoritatea lucrului judecat dacă s'ar dà părței interesate, posibilitatea de a invocà pe cale de contestație la executarea unei hotărîri rămasă definitivă, mijloace de apărare ce puteau fi propuse cu ocaziunea judecărei fondului procesului. In adevăr este constant și necontestat că o hotărîre prin care se admite în principiu o cerere de eșire din indiviziune, are între părțile litigante, autoritate de lucru judecat atât în ce privește averea de împărțit cât și în ce privește calitatea părților și calitatea drepturilor lor în masa indiviză; celelalte încheeri și hotărîri care mai pot interveni în cursul instanței de partaj neavând altă menire decât a aduce la îndeplinire dispozițiunile cuprinse în acea hotărîre de admitere în principiu. Așà fiind nu se mai poate pe cale de contestație la facerea loturilor, adică la executarea sentinței de partaj, să se repună în discuțiune calitatea părților și drepturile lor definitiv stabilite, fără a se desființa efectele unei hotărîri definitive pe motive de fond neinvocate cu ocaziunea judecărei fondului și deci să se nesocotească autoritatea lucrului judecat. (Casația I-a din 18 Februarie 1892, în *Buletin* pag. 118, din 15 Octombrie 1891 în *Buletin* pag. 1074 și din 9 Octocbrie 1906 în *Buletin* pag. 1526; în special în materie de eșire din indiviziune decizia Casației secția I-a No. 2268 din 12 Mai 1910 și No. 489 din 28 Septembrie 1910, publicate în *Jurisprudența română* din 1910 pag. 467 și 521; prin decizia Curței de Casație No. 15 din 1 Iulie 1926, dată în secțiuni-unite, după ce se consfințește principiul admis și în toate de vedere al drepturilor apelantelor-reclamante Ana T. Dobrian şi Maria Apostolescu-Văleanu, pe cari Tribunalul le-a înlăturat dela partajul sumei de 2.700.000 lei ce este în discuţie.

Având în vedere că faţă de aceste două reclamante, contestatorii: Iulia G. M. Predescu şi Gheorghe Gh. Predescu, atât la prima instanţă cum şi înaintea Curţei, şi-au întemeiat contestaţiunea, pe *a)* actul convenţional şi *b)* declaraţiile pe care apelantele-reclamante le-au dat fratelui lor Gheorghe M. Predescu— autorul contestatorilor — şi pe baza căror acte, aceştia susţin că numitele apelante-reclamante, nu mai au nici un drept la împărţirea sus arătatei sume; iar acestea, prin apelul ce au făcut şi pe care l-au desvoltat în instanţă în sensul rezumatelor de concluziuni scrise, au susţinut că, Tribunalul greşit a admis contestaţia şi le-a înlăturat dela partajul zisei sume, prin aceea că în prim rând, a omis să discute finele de neprimire ce ele au ridicat şi pe care şi-l menţin şi anume: că nu se poate invocà în instanţă de executare un act ce constitue un mijloc de apărare în fond, căci în acest caz li s'ar repune în discuţiune calitatea şi drepturile lor definitiv câştigate prin hotărîrea de admiterea în principiu; iar în al doilea rând chiar când s'ar decide de curte că în speţă, nu există autoritate de lucru judecat şi că deci chestiunea validităţei convenţiunei de care se prevalează apelanţii-contestatori, ar puteà fi discutată în instanţă de executare, încă acea convenţiune trebueşte înlăturată ca fiind nulă şi de nul efect.

Având în vedere că în adevăr Tribunalul, fără a discutà finele de neprimire ridicat de apelantele-reclamante, a admis contestaţia şi le-a înlăturat dela partajul sumei de 2.700.000 lei, pe motiv că menţionatul act convenţional are caracterul contractului de tranzacţiune, prevăzut de art. 1704 c. civil şi s'a şi executat de părţi prin faptul — motivează Tribunalul — că la 2 Iunie 1922, apelantele-reclamante, au dat fiecare câte o declaraţie fratelui lor Gheorghe M. Predescu, — autorul apelanţilor contestatori, — că şi-au primit câte 28.102 lei, că au fost puse în posesiunea caselor din Piteşti, strada Doamna Bălaşa No. 47 şi că nu mai au nici o pretenţiune asupra succesiunei defunctului lor frate Alexandru M. Predescu.

Că prin urmare, Curtea are a examinà mai întâiu finele de neprimire ridicat de apelantele-reclamante şi asupra căruia:

Având în vedere că în materie de contestaţiune la executarea unei hotărîri rămasă definitivă, este de principiu că, partea condamnată nu mai poate invocà mijloacele de apărare ce erà în măsură să le propună cu ocaziunea judecărei fondului procesului, căci astfel s'ar pune din nou în discuţiune existenţa dreptului dejà recunoscut părţei câştigătoare, prin hotărîrea ce se execută, şi care în această privinţă constitue autoritate de lucru judecat.

Având în vedere că este iarăş necontestat că în materie de partaj, hotărîrile prin care se admite în principiu cererile de eşire din indiviziune sunt singurele prin care se fixează în mod definitiv calitatea părţilor şi masa de împărţit, celelalte cereri, hotărîri şi operaţiuni, care mai urmează, având numai un rol pur mecanic şi de execuţie al dispoziţiunilor ziselor hotărîri.

Având în vedere că întrucât prin sentinţa Trib. Ilfov, Secţ. II No. 815/921, confirmată prin decizia No. 393/924 a acestei Curţi, s'a stabilit în mod definitiv calitatea şi drepturile reclamantelor-apelante Ana D. şi Maria A. Văleanu în succesiunea defunctului lor frate Alexandru Predescu, faţă de apelanţii contestatori, aceştia nu mai pot pune în discuţiune calitatea şi drepturile ziselor reclamante în această succesiune, cu ocaziunea operaţiunei de partaj, pe cale de contestaţiune fără a se lovì de autoritatea lucrului judecat, rezultat din acele hotărîri şi aceasta cu atât mai mult cu cât actul de renunţare din partea reclamantelor, de care înţeleg a se servì, este anterior datei deciziunei No. 393/924 a acestei Curţi şi prin urmare, ei aveau posibilitatea să uzeze de el, să-i discute valabilitatea şi să tragă consecinţele juridice din el cu ocaziunea pronunţărei acelei deciziuni.

Că aşà fiind, finele de neprimire invocat de apelantele reclamante, este întemeiat şi cată a fi admis, înlăturându-se actele pe care intimaţii se întemeiază pentru a le îndepărtà dela partajarea sus zisei sume.

Având în vedere că chiar dacă s'ar admite că în cazul de faţă, n'ar există autoritatea lucrului judecat şi că deci chestiunea validităţei convenţiunei invocată de contestatori, ar puteà fi discutată în instanţa de executarea partajului, totuş această convenţiune trebueşte înlăturată ca fiind nulă şi de nul efect pentru următoarele motive.

Având în vedere că prin Deciziunea No. 393/924 a acestei Curţi s'a stabilit în mod definitiv că dispoziţiunea din ultimul testament al defunctului Alexandru Predescu, referitor la moşia Cepari, care fusese lăsată fratelui său Gheorghe Predescu, autorul contestatorilor, a constituit o substituţiune fidei-comisară şi ca atare a fost declarată nulă şi de nul efect, menţinându-se ca valabile celelalte dispoziţiuni cuprinse în zisul testament.

Având în vedere că este necontestat că nulitatea, de care este izbită o substituţiune fidei-comisară prin art. 803 cod. civ. este bazată pe consideraţiuni de ordine publică, având astfel un caracter absolut şi ca atare ea nu este susceptibilă de confirmare sau ratificare expresă sau tacită de către vreuna din părţi; de unde urmează că recunoaşterea sau executarea voluntară a unei asemenea dispoziţiuni, lovită de nulitate absolută, nu poate produce nici un efect şi ca consecinţă partea, care a recunoscut-o sau a executat-o, este oricând în drept să invoace nulitatea ei.

Considerând că nu poate fi nici

---

deciziile precedente, că pe calea unei contestaţiuni nu se pot repune în discuţie mijloace de apărare care ar aveà de rezultat să readucă în discuţie însuş fondul procesului totuş se aduce o restricţiune importantă la principiul enunţat, căci Inalta Curte admite că pe cale de contestaţie se pot aduce în discuţiune motive în legătură cu fondul procesului, atunci când acele motive n'au fost discutate cu ocaziunea judecărei fondului şi deci instanţa de fond n'a fost chemată să se pronunţe asupra lor; cu alte cuvinte criteriul distinctiv între ceeace se poate ori nu discutà şi judecà pe cale de contestaţie, rezidă în «principiul autorităţei lucrului judecat» şi nici decum în natura motivelor invocate: de unde ar urmà că pe cale de contestaţie s'ar puteà invocà de către părţile litigante chiar motive de fond născute anterior rezolvărei litigiului ca şi cum ar fi vorbă de o cale ordinară de judecată, nu numai motive în legătură cu actele de executare sau cu înţelesul, întinderea şi aplicarea dispozitivului hotărîrei ce se execută, după cum dispune art. 400 proc. civ.; a se vedeà în această privinţă, hotărîrea pe larg documentată şi bine motivată a Trib. Ilfov secţia I-a comercială din 29 Noembrie 1927 publicată în *Pandectele Române* din 1928 partea III-a, pag. 69 cu nota d-lui George Iuliu.

* * *

Curtea de Apel admiţând în mod ipotetic că mijlocul de apărare bazat pe declaraţia de renunţare la moştenire ar puteà fi discutat pentru prima oară în instanţa de executare a partajului, examinează caracterul juridic al convenţiunei care cuprinde acea declaraţiune şi ajunge la concluziunea că menţionata convenţiune nu poate produce nici un efect întrucât tinde la confirmarea unei substituţiuni fidei-comisare. Exactitatea soluţiunei admisă de Curte este incontestabilă. In adevăr sancţiunea substituţiunei fidei-comisare consistă într'o nulitate absolut bazată pe consideraţiuni de ordine publică şi această o îndoială că prin actul convenţional, invocat de contestatorii apelanţi, părţile contractante au înţeles să confirme sus zisa substituţiune fidei-comisară, căci prin partea finală a acestei convenţiuni ele declară că înţeleg să respecte întocmai ultima dorinţă a testatorului, exprimată prin acest al doilea testament, chiar în cazul când judecătoreşte acest testament ar fi anulat şi este evident că ceeace a derminat facerea acestui act convenţional a fost tocmai existenţa acţiunei în anularea testamentului pe baza clauzei ilicite a substituţiunei fidei-comisară ce el conţineà.

Considerând dar, că, întrucât este stabilit că prin actul convenţional, intervenit între reclamantele apelante şi autorul contestatorului, se confirmă o substituţiune fidei-comisară declarată nulă de lege, este nulă şi această declaraţiune de confirmare, care astfel trebuieşte înlăturată după cum trebuiesc înlăturate şi actele din 2 Iunie 1922, prin care numitele apelante au declarat că şi-au primit dela autorul contestatorilor, în calitate de executor testamentar, legatele, în privinţa cărora testamentul rămăsese valabil şi aceasta pentru motivul că aceste acte fac un tot cu actul confirmativ în ce priveşte dispoziţiunea referitoare la el şi deci urmează a aveà aceeaş soartă.

Având în vedere că apelanţii contestatori au mai susţinut în apărarea lor că actul în discuţiune ar fi o tranzacţiune, făcută în scopul de a stinge procesul ce, în momentul confecţionărei lui, se găsià pendinte în faţa Curţei şi prin care părţile îşi discutau drepturile, ce pretindeau că au avut în succesiunea fratelui lor decedat Alexandru Predescu.

Având în vedere că chiar dacă acest act ar fi considerat ca o tranzacţiune, întrucât prin această tranzacţiune se tinde la valorificarea unor drepturi cari derivă dintr'un act izbit de nulitate absolută, ea este nulă şi de nul efect, astfel că şi din acest punct de vedere acest act trebueşte înlăturat.

Considerând că apelanţii-contestatori au mai invocat în susţinerea validităţei actului convenţional, argumentul tras din art. 791 c. civ.; or, acest articol se referă la acţiunea în resciziune a împărţelei şi în speţa nu este vorba de o asemenea acţiune, ci de nulitatea absolută a unui act, bazată pe consideraţiuni de ordine publică.

Că dealtfel în aliniatul II al zisului articol se înlătură acţiunea în resciziune în caz când a avut loc o tranzacţiune valabilă asupra dificultăţilor reale ale actului de împărţeală; or, zisa tranzacţiune nu numai că este nulă, dar în ea nici nu se pomeneşte de vreo dificultate reală a partajului, ci se are în vedere numai cazul când s'ar anulà în întregime testamentul din 1917, ipoteză care nu s'a realizat.

Având în vedere că apelanţii contestatori au susţinut că actul convenţional, calificat de Tribunal tranzacţiune, nu poate fi înlăturat atâta timp cât nu a fost anulat printr'o hotărîre judecătorească; or, este unanim admis de jurisprudenţă şi doctrină că nulitatea unui act se poate obţine nu numai pe cale de acţiune principală, dar şi în mod incidental cu ocaziunea judecărei unui proces, astfel că şi această obiecţiune trebueşte înlăturată.

Că aşà dar, actele invocate de contestatori fiind nule şi de nul efect, după cum s'a demonstrat mai sus, Curtea găseşte că apelantele-reclamante sunt în drept a venì la partajul sumei de lei 2.700.000, împreună cu contestatorii apelanţi şi moştenitorii defunctului Dumitru (Tache) Predescu, fost frate cu defunctul Alexandru M. Predescu şi reprezentat prin persoanele arătate mai sus.

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier P. Teodorescu, Curtea admite, etc.

Decizia No. 319 din 14 Nov. 1927.

Preşedinţia d-lui **N. Jac. Constantinescu,** consilier. Avocaţi d-nii: **Al. Cerban şi M. Lindenberg.**

APEL BUC. II, **23 Octomvrie 1929**

TESTAMENT OLOGRAF. SCRIERE STRĂINĂ. (1)

---

nulitate nu este susceptibilă de o confirmare expresă sau tacită.

Este adevărat că se admite, în genere, în doctrină și jurisprudență validitatea unei convențiuni între părțile interesate, de pildă între rudele în grad succesibil ale lui decujus, înlăturate de la moștenire prin testamentul acestuia și legatarul instituit și cel substituit, prin care se atribue în mod definitiv bunurile care fac obiectul substituțiunei, legatarului beneficiar în prim rând, care este exonerat de obligațiunea de a conservà și a remite aceste bunuri, substituitului [1].

In adevăr ceeace dă un caracter ilicit și contrar ordinei publice substituțiunei fidei-comisare este faptul că bunurile cuprinse într'o asemenea liberalitate sunt lovite de indisponibilitate în mâinile instituitului din cauza obligațiunei impuse acestuia de a conservà bunurile în tot timpul vieței și de a le remite la moarte, substituitului.

Din moment ce, prin convențiunea părților interesate, se înlătură indisponibilitatea bunurilor, ordinea publică nu este interesată ca să nu se recunoască convențiunei părților, efectul voit de ele.

Or, în speță, Curtea constată că prin convențiunea încheiată, părțile contractante se mărginesc pur și simplu să confirme substituțiunea fidei-comisară așà cum a fost stabilită de testator, declarând că înțeleg să respecte întocmai ultima dorință a defunctului.

Atât din punctul de vedere al lucrului judecat cât și din acel al caracterului confirmărei unei substutițiuni fidei-comisare, soluțiunea Curței este justă și hotărîrea e bine motivată.

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea de drept din București, Avocat

(1) Speța rezolvată, prin deciziunea de mai sus, e interesantă atât prin problemele de drept, ce pune în discuțiune, cât și prin raritatea ei. D-na C., face cerere de punere în posesiune asupra unei averi succesorale, în calitate de rudă de sânge, în grad succesibil. O cerere, cu acelaș scop, introduce și D-ra M. în calitate de moștenitoare testamentară.

Testamentul invocat de această din urmă prezentà unele particularități. El începeà printr'un text scris, nu de defunct, ci de o mână străină, prin care d-ra M. erà instituită lagatară universală, sub anumite condițiuni. Urmau apoi aceste cuvinte, de astădată scrise, datate și subscrise în mod necontestat de către decujus: «Acest testament, cuprinzând libera și nestrămutata mea voință, l-am făcut în deplinătatea minței mele și nesilită sau influențată de nimeni, în virtutea căruia d-ra fără nici o supărare sau străgănire, va rămâne de fapt imediat după moartea mea în posesia întregei mele averi, iar de drept numai după îndeplinirea condițiunilor de mai sus».

Testamentul nu erà autentic și nu fusese făcut nici în formă mistică. Dacă ar fi fost scris integral de defunct, ar fi fost valabil ca testament olograf, conform art. 859 c. civ. Dacă ar fi fost scris integral de o mână străină, erà nul. Tribunalul Ilfov S. IV și Curtea de Apel București, S. II-a au avut deci de rezolvat dificultatea decurgând din dublul caracter al actului în speță.

Doctrina și jurisprudența sunt de acord — după cum de acord au fost și părțile în instanță — că, în asemenea cazuri cuvintele scrise de terța persoană trebuesc considerate dela început ca inexistente. Dacă partea care rămâne, scrisă de mâna defunctului, e destul de limpede și completă pentru a constituì ea singură un testament întreg, dispoziție testamentară există. Dacă dimpotrivă, pasagiul scris de defunct nu are înțeles decât întregit cu cel scris de mână străină, tot testamentul va fi nul. In lumina acestor principii decizia ce adnotăm trebuià să cerceteze testamentul ce i se prezentà, pentru a ști dacă trebue să trimeată în posesie pe legatara testamentară sau pe moștenitoarea ab intestat.

Curtea își delimitează singură atribuțiunile, arătând că, într'o judecată de punere în posesie, nu se pot discutà pe larg vițiile ce se impută testamentului ci numai dacă actul exhibat ca atare, are în aparență și în ce privește forma, această însușire. Principiul este indiscutabil. La origină cererea de punere în posesie are un caracter grațios. Când se întâlnesc asupra aceleiași averi două cereri contrarii, conflictul dintre ele dă instanței caracter contencios și se rezolvă în ședință publică. Aceasta nu înseamnează însă că, se pot rezolvà, cu această ocaziune, orice pretențiuni s'ar ivi și mai ales că, s'ar puteà anticipà asupra unei judecăți viitoare în petițiune de creditate

---

[1] Baudry-Lacantinerie et Wahl, De la transaction no. 1267; Baudry-Lacantinerie et Colin, Des donations entre vifs et des testaments t. II no. 3184, Aubry et Rau t. II § 694, pag. 245; Cas. fr. din 8 Noemvrie 1892 în Sirey pe 1894, I, 500.

1. *Când într'un testament olograf numai un pasagiu final este scris de defunct, testamentul este valabil dacă acel pasagiu exprimă limpede voinţa defunctului, putând constitui el singur un testament complet.*

2. *Instanţa legată printr'una sau mai multe cereri de punere în posesie nu poate judeca anularea unui testament. Ea nu cercetează decât, dacă actul ce i se prezintă are la prima aparenţă şi în ce priveşte forma această însuşire.*

CURTEA: Având în vedere că, testamentul cuprinde o parte la început scrisă de altă persoană, iar la sfârşit o adăugire făcută de mâna defunctei, purtând dată şi semnătură în următoarea cuprindere:

«Acest testament cuprinzând libera şi nestrămutata mea voinţă l'am făcut în deplinătatea minţei mele şi nesilită sau influenţată de nimeni, în virtutea căruia d-ra M., fără nici o supărare sau străgănire, va rămâne de fapt imediat după moartea mea în posesia întregei mele averi, iar de drept numai după îndeplinirea condiţiunilor de mai sus».

Având în vedere că, din cuprinsul acestor dispoziţiuni se înţelege deplin că, defuncta a vrut să înlăture moştenitorii legitimi, în favoarea intimatei M., că textul aşà cum este conceput, fiind necontestat scris, datat şi subscris de testatoare constitue un act, pentru a cărui înţelegere, nu este nevoe de textul scris de altă mână, în partea dela început.

Având în vedere că, în asemenea caz, sunt îndeplinite condiţiunile de formă ale testamentului olograf aşà cum cere art. 859 c. c.

Având în vedere că, această aparenţă este suficientă, pentru ca instanţa de trimitere în posesie să admită cererea, ce i se face de instituitul legatar,

Având în vedere că, îndeplinirea condiţiunilor puse de scriitorul străin constă din următoarele clauze:

1. Legatara să locuiască singură casa.
2. In timp de o lună dela instalare, să plătească un legat de 20.000 lei şi
3. Să facă înmormântarea defunctei.

Considerând că, primele două privesc fapte ce se vor executà, după luarea casei în primire, adică nu se pot pune în discuţie înainte de rezolvarea trimiterei în posesie.

Că, în ce priveşte punctul al treilea initmata declară că, a executat şi nu s'a probat contrariu de apelantă.

Considerând că, stabilirea dreptului de legatară universală sau uzufructuară, depăşind cadrul judecăţei de trimitere în posesie urmează a fi dedus pe calea acţiunei directe de anularea testamentului, aşà încât obiecţiunile făcute de apelantă în susţinerea apelului sunt nefondate şi deci urmează să fie respinse...

Respinge ca nefondat apelul.

Preşedinţia d-lui **P. Davidescu,** preşedinte. Redactor al deciziei d-l **I. M. Botez,** consilier. Avocaţi d-nii **C. Stoicescu** şi **M. Antoniade,** pentru apelantă şi **Anibal Teodorescu** şi **V. Vasilescu,** pentru intimată.

APEL CRAIOVA II, 21 Febr. 1929

APEL. LEGEA ACCELERĂREI. CERINŢE ESENŢIALE. VÂNZARE. PREŢ. EVICŢIUNE. SUSPENDARE. REMUTARE. CARACTER. (Art. 35 l. accelerării; art. 1364 c. c. (1)

1. *Petiţiunea de apel trebuie să fie întocmită şi să cuprindă cele prevăzute de art. 35 proc. accel., contrariu apelul fiind nul conform art. 37 proc. accelerată.*

2. *In principiu, pe baza art. 1364 cod civil cumpărătorul poate suspendà plata preţului, dacă este turburat sau dacă are motiv a se teme că va fi turburat, prin vreo acţiune ipotecară sau de revendicare şi pentru a exercità acest drept, cumpărătorul trebuie să aibă just motiv de a se teme că va fi evins; acest just motiv se apreciază de instanţa de fond.*

In principiu, cumpărătorul poate renunţà la dreptul de a suspendà plata preţului, căci dispoziţiunea este cerută de legiuitor nu pentru vreun interes de ordine publică, ci pentru ocrotirea unor interese de ordin pri-

---

sau în anulare de testament. Cazuri în dreptul nostru în cari o instanţă, deşi contencioasă, are o competenţă îngrădită, sunt destule. Sistemul de a «pipăi», în aceste împrejurări, chestiunile pe cari nu le poate soluţionà definitiv, e cel mai bun. Ar fi nedrept ca, moştenitorii de sânge să fie înlăturaţi prin exhibarea unui act oricât de inform, denumit testament, după cum nedrept ar fi ca moştenitorul testamentar să fie îndepărtat, prin simpla afirmaţie a celui de sânge că, socoteşte nul testamentul invocat. Prin procedeul uzitat azi, ambele primejdii sunt înlăturate. Instanţa specială controlează sumar actele şi obiecţiunile părţilor. Păstrând toată libertatea de acţiune instanţelor viitoare, de fond, ea dă totuş deocamdată, cea mai echitabilă soluţie posibilă.

Conform celor spuse şi în urma unei astfel de cercetări sumare, decizia ce adnotăm hotărăşte că, rândurile scrise de mâna defunctului, au singure chiar toată aparenţa unui testament şi în consecinţă trimite în posesie pe instituita legatară.

In nota aceasta nefiind ţinuţi la aceeaş rezervă, vom intrà în amănuntele dificultăţei, ce prezentà actul.

După cum se vede din textul redat mai sus, totul este clar afară de finalul, care spune că, legatara va intrà în posesia avere, «de drept numai după îndeplinirea condiţiunilor de mai sus». «Condiţiunile de mai sus» fiind tocmai cele scrise de mână străină socotim că, trebuesc privite ca inexistente, cum inexistentă este instituirea de moştenitor scrisă de aceeaş mână. Nu se poate ca un text să fie nul în ceeace dispune favorabil legatarei şi valabil în ceeace dispune împotriva ei. Intrucât în mod legal — nu real — acel text e ca şi nescris, instanţa de judecată trebue nici să nu-l vadă; să socotească foaia pe care el a aşternut, albă.

Acestea admise, se oferă două soluţiuni cu acelaş rezultat practic:

Sau se presupune că, defunctul se referă la unele condiţiuni, pe cari însă nu le-a mai indicat şi deci condiţiune nu există şi instituirea e pură şi simplă. E o interpretare literară. «Vei respectà condiţiunile de mai sus». Din punct de vedere legal «mai sus» nu e nici o condiţiune. Deci «nu mai aveà de respectat nici o condiţiune».

Sau se admite că, defunctul a înţeles să impună oarecari condiţiuni, cari sunt însă imposibil de descoperit. Legatara neavând deci ce executà, neputându-i nimeni imputà că, decujus şi-a exprimat valabil o dorinţă pe care ea n'a respectat-o, credem că şi în această ipoteză soluţia rămâne aceeaş.

In amândouă cazurile, ciudăţenia situaţiei nu provine din interpretarea noastră ci din textu llegei, care nu vrea să recunoască — pentru motive binecuvântate — existenţă legală unui text care există materialmente.

Deciziunea ce adnotăm cuprinde şi două considerente suplimentare.

Ea discută şi condiţiunile impuse legatarei prin textul scris de mână străină şi arată că, în orice caz, primele două privesc fapte ce se vor petrece, după punerea în posesiune, iar despre a treia, legatara declară că, a executat-o, iar moştenitoarea ab intestat nu o contestă. Deci chiar dacă ar fi valabile, ele n'ar puteà influenţà soluţia.

In al doilea rând, răspunzând unei obiecţiuni a moştenitoarei de sânge, Curtea decide că discuţia dacă testamentul stabileşte în favoarea d-rei M. un drept de legatară universală sau numai de uzufructuară ar depăşi cadrul instanţei de trimitere în posesiune. Considerentul nu mai erà indispensabil, după ce Curtea spusese mai sus că «din cuprinsul acestor dispoziţiuni se înţelege deplin că defuncta a vrut să înlăture moştenitorii legitimi în favoarea intimatei, M».

Asemenea considerente, denumite şi superflue, constituesc un exces de motivare căci nu explică direct dispozitivul, care s'ar menţine şi fără ele. Deaceea, chiar dacă sunt greşite, nu dau loc la casare. Totuş, o instanţă de fond va preferà să cerceteze totdeauna chestiunea sub mai multe feţe, arătând toate consideraţiunile, cari au făcut-o să se pronunţe într'un anumit sens, căci nu se poate şti, cum va vedeà lucrurile Inalta Curte. Vreunul din considerentele principale fiind găsit de suprema instanţă greşit, se poate ca, o deciziune să rămână în picioare tocmai în virtutea celor socotite la început superflue.

RADU M. GORUNEANU
Avocat

(1) Sentinţa Trib. Mehedinţi S. I-a din 17 Mai 1928, care a fost reformată prin deciziunea Curţei de Apel reprodusă, s'a publicat în *Pand. Rom.* caet 10 anul VII 1928 Partea III-a pag. 161, făcând această trimitere pentru acei pe cari îi interesează

vat, pentru a ferì pe cumpărător de riscul de a pierde, fie lucrul cumpărat, în caz de evicţiune, fie preţul plătit, în caz de insolvabilitatea cumpărătorului.

Această renunţare la beneficiul acordat de lege cumpărătorului, poate fi expresă, rezultând dintr'o stipulaţiune formală a părţilor şi poate fi şi tacită rezultând din fapte, cari să facă să apară neîndoelnică voinţa cumpărătorului în a renunţà la dreptul de a amânà plata.

CURTEA: Având în vedere apelul făcut de Ion I. Peşşacov, în contra sentinţei civile a Tribunalului Mehedinţi S. I-a cu No. 263 din 17 Maiu 1928, prin care i s'a respins ca nefundată acţiunea intentată contra intimatului Mihalache I. G. Brezoescu;

Având în vedere actele cauzei şi concluziunile părţilor;

Având în vedere că, acţiunea introdusă de apelant are de obiect a se declarà reziliat contractul autentificat de Tribunalul Mehedinţi, S. I-a la No. 3.150/925 pentru vânzarea a 19 pogoane pământ şi a fi definitiv dobândite de el, suma de 135.000 lei, primită din preţul vânzărei, la facerea contractului;

Considerând că, în cauză se constată şi este necontestat că, prin actul de mai sus, apelantul Peşşacov vinde intimatului 19 pogoane pământ de cultură, situat în comuna Corzu jud. Mehedinţi, cu limitele arătate în act, la locul numit «Zugrăvita» pe preţ de lei 270.000 (două sute şeaptezeci mii) din care vânzătorul primeşte înainte suma de lei 135.000, restul urmând a-i fi plătit la 15 Februarie 1927, sub sancţiunea ca, în caz de neplată la termen, actul să fie considerat reziliat deplin drept, fără nici o judecată sau somaţiune, iar sumele primite să fie dobândite vânzătorului drept daune ireductibile;

Că deasemenea se constată şi este necontestat că, la 15 Februarie, dată când preţul trebuià să fie achitat, părţile au convenit a amânà plata până la 1 Martie 1928, obligându-se cumpărătorul ca până la acest termen să mijlocească vânzarea unui alt trup de moşie al apelantului, menţinându-se sancţiunile din contractul de vânzare şi că nici la acest termen preţul nu a fost achitat;

Considerând că, pentru a ajunge la soluţiunea dată afacerii, faţă de situaţiunea juridică de mai sus, Tribunalul prin sentinţa apelată constată că intimatul erà îndreptăţit, — întemeiat pe art. 1364 c. civ., — a reţine preţul, având motiv serios a se teme de evicţiune, întrucât erà chemat în judecată pentru revendicarea terenului, ce făcuse obiect al vânzărei în discuţiune;

Că, faţă de acest motiv, pe care se întemeiază sentinţa Tribunalului, apelantul a invocat că art. 1364 nu ar fi aplicabil, întrucât contractul conţine condiţiunea pactului comisoriu, expres, întrucât în fapt se constată că, terenul cumpărat nu ar fi fost în întregime dobândit dela cel ce intentează acţiunea de revendicare şi întrucât intimatul nu a făcut dovada că, temerea sa de evicţiune are un temeiu serios;

Că, intimatul a obiectat că, aceste motive nu au fost formulate înscris prin petiţiunea de apel, cerând înlăturarea lor pe baza art. 35 din legea accelerărei şi ne primind discuţiunea decât numai sub această rezervă;

Considerând că, apelantul nici prin acţiune, nici prin petiţiunea de apel şi nici prin concluziunile depuse înaintea primei instanţe, declarate de dânsul ca motive de apel, nu a ridicat obiecţiunea că art. 1364 nu ar fi aplicabil în cauză, întrucât contractul a cărui reziliere se cere este sub sancţiunea pactului comisoriu, şi nici că terenul ce a vândut nu ar fi fost cumpărat de el, dela o singură persoană şi deci trebuesc înlăturate pe baza art. 35 din legea accelerărei, al. c. care cere ca, apelul să fie motivat, sub sancţiunea nulităţei prevăzută de art. 37 din aceeaş lege;

Că, astfel rămâne a fi discutat motivul dedus din neseriozitatea temerei de evicţiune, întrucât apelantul în concluziunile, depuse înaintea primei instanţe, a discutat seriozitatea pericolului de evicţiune arătând că, acţiunea prin care este turburat intimatul nu are nici un fel de şansă de a fi admisă;

Considerând că, în principiu, pe baza art. 1634 c. civ., cumpărătorul poate suspendà plata preţului, dacă este turburat, sau dacă are motiv a se teme că, va fi turburat, prin vreo acţiune ipotecară sau de revendicare; pentru a exercità însă

---

motivarea acelei sentinţe. Tribunalul Mehedinţi examinând în fapt o scrisoare, intervenită între apelantul Peşşacov şi intimatul Brezoescu, prin care apelantul acordă un termen de plată intimatului, acea scrisoare terminându-se cu fraza: «accept condiţiunile de mai sus», trage concluziunea că, această frază nu poate determinà din partea intimatului o renunţare la dreptul de a suspendà plata preţului. Neapărat că, sunt chestiuni de fapt, de suverană interpretare a instanţelor de fond, dar se pare că Tribunalul a denaturat condiţiunile contractului, intervenit între părţi în interpretarea lor, astfel că, a incumbat Curţei de a da justa şi adevărata interpretare a clauzelor contractuale, examinate în speţă. Principiul de drept în aplicaţiunea art. 1364 cod civil, nu poate fi altul decât că, dacă cumpărătorul invoacă dreptul pe care i-l conferă acest text de a suspendà plata preţului, în caz de temere justificată de evicţiune, până la încetarea tulburărei sau dărei unei cauţiuni din partea vânzătorului, cumpărătorul nu mai poate beneficià de acest drept, când de exemplu ulterior încheierei contractului de vânzare ca în speţă, acesta acceptă condiţiunile dintr'o scrisoare, obligându-se a plăti restul de preţ, la un nou termen determinat, într'un moment în care cumpărătorul cunoşteà pericolul de evicţiune, fapte ce lasă a se presupune o renunţare la acest beneficiu.

In speţă, scrisoarea dintre părţi terminându-se cu fraza: «accept condiţiunile de mai sus» din partea intimatului cumpărător, stipulându-se în aceà scrisoare că, deşi cumpărătorul n'a plătit preţul la data de 15 Febr. 1926 conf. clauzelor din contract, sancţionate de pactul comisoriu, totuş vânzătorul apelant acordà un termen de plată până la 1 Martie 1926, în aceà frază se subînţelegeà că, cumpărătorul acceptă termenul de plată prelungit, cerut dealtfel chiar de cumpărător, deoarece noul termen de 1 Martie 1926 se cuprindeà între condiţiunile acelei scrisori, astfel că în orice sistem de interpretare, clauza «accept condiţiunile de mai sus» cuprindeà şi fraza «accept termenul de mai sus» fără ca una să excludă pe cealaltă, ci din contră, să se completeze una prin alta. Important este că, la data de 15 Febr. când intimatul cumpărător solicită dela apelantul vânzător un termen de plată, cumpărătorul M. Brezoescu se vede chemat în judecată la 19 Oct. 1925 ca pârît într'un proces prin care tatăl apelantului vânzător I. Peşşacov cere anularea donaţiunei, în virtutea căreia, fiul său stăpânise şi vânduse terenul în litigiu şi ca urmare cere şi deposedarea cumpărătorului intimat Brezoescu, ceeace înseamnează că la data de 15 Febr. 1926, când intimatul a solicitat apelantului un termen de plată, intimatul aveà perfectă cunoştinţă de pericolul de evicţiune şi cu toate acestea convine cu apelantul ca termenul de plată de 15 Febr. 1926 să fie prelungit la cel de 1 Martie 1926, celelalte clauze ale contractului de vânzare iniţial rămânând nemodificate, luând, în modul acesta, naştere o nouă obligaţie de plată între părţi. Principiul de drept că aplicaţiunea art. 1364 c. civil pretinde o renunţare expresă, înlăturând, prin termenii săi categorici, posibilitatea unei renunţări tacite, statornicit de Tribunal prin sentinţa sa, a fost cu drept cuvânt reformat de Curte, stabilind că şi în această materie sunt admisibile renunţările tacite. (D. Alexandresco, vol. VIII Partea II-a pag. 392; C. Nacu, vol. III, pag. 255; Huc, vol. 10 No. 165; Aubry et Rau, vol. V ed. V pag. 147; Casaţia franceză, 5 Febr. 1840, Sirey 40, I, 511; Curtea de Apel Bucureşti S. II-a, Dec. 70/887 *Dreptul* No. 52/1886/1887; C. Apel Buc. din 5 Ian. 1923 cod civil, Hamangiu adnotat, vol. III sub art. 1364, No. 18; Curtea de Apel Craiova, Dec. civilă No. 72/926 nepublicată). Ceeace dovedeşte cu suficienţă, în speţă, renunţarea intimatului cumpărător la beneficiul suspendărei preţului, fiind pe deplin stabilită prin faptele sus arătate căci, intimatul fusese acest drept, cumpărătorul trebuie să aibe un just motiv de a se teme că va fi evins;

Că, acest just motiv urmează a fi apreciat de instanţa de fond, care poate să nu admită pretenţiunea cumpărătorului de a suspendà plata preţului, dacă găseşte că nu are cuvânt a se teme de evicţiune sau dacă găseşte că, acţiunea, de care este turburat, nu are cel puţin aparenţa de seriozitate;

Că, în specie intimatul pretinde că, poate invocà beneficiul art. 1364 c. civ., fiindcă a fost chemat în judecată de I. Peşşacov, pentru a-i lăsà în proprietate pământul, ce a cumpărat, cu actul în discuţiune dela apelant.

Că, pentru a dovedì pretenţiunea sa, intimatul aduce duplicatul de pe acţiunea sa lui I. K. Peşşacov, din care însă nu rezultă decât că, este introdus în procesul ce numitul are cu apelantul înaintea Tribunalului Mehedinţi s. I-a, fără a rezultà din acel duplicat sau din altcevà, pe ce se fundează în fapt şi în drept acţiunea, de care este turburat şi nici de dovezi există în cauză;

Că, în aceste împrejurări, Curtea, neavând la îndemână nici un element de aprecierea seriozităţei pericolului de evicţiune, invocat de intimat, pretenţiunea sa de a reţine preţul este neîntemeiată;

Considerând că, în al doilea rând apelantul a invocat că, intimatul nu poate pretinde că are drept a suspendà plata preţului, întemeiat pe dispoziţiunea art. 1364 c. civ., întrucât la acest drept a renunţat, deducând această renunţare din faptul că, cunoscând pericolul evicţiunei a căutat să obţină un termen de plată şi s'a obligat a plăti sub anumite condiţiuni la termenul obţinut.

Că în principiu cumpărătorul poate renunţà la dreptul de a suspendà plata preţului, căci dispoziţiunea este creată de legiuitor, nu pentru vreun interes de ordine publică, ci pentru ocrotirea unor interese private, pentru a ferì pe cumpărător de riscul de a pierde fie lucrul cumpărat, în caz de evicţiune, fie preţul plătit în caz de insolvabilitatea cumpărătorului;

Că, această renunţare la beneficiul acordat de lege cumpărătorului poate fi expresă, rezultând dintr'o stipulaţiune formală a părţilor cari să fi convenit prin contractul lor, ca plata să se facă chiar de ar urmà turburare, astfel cum o încuviinţează textual art. 1364 c. civ. şi poate fi şi tacită — legea nu opreşte — rezultând din fapte cari să facă să apară neîndoelnică voinţa cumpărătorului de a renunţà la dreptul de a amânà plata.

Că, renunţare tacită la beneficiul art. 1364 c. civ., poate fi cu certitudine dedusă din faptul că, cumpărătorul, cu tot pericolul de evicţiune, a plătit preţul, — în care caz nu poate cere restituirea — sau mai poate fi dedusă din faptul că cunoscând pericolul evicţiunei de care erà ameninţat a cerut şi obţinut dela vânzător un termen pentru a achità preţul;

Considerând că, în specie, intimatul a cunoscut pericolul evicţiunei, căci în acţiunea de care el se plânge că, ar fi turburat a fost citat primind copie şi s'a prezentat în instanţă, unde a putut luà cunoştinţă de obiectul procesului. (Vezi certificatul Grefei Mehedinţi cu No. 23826/26 şi copia după Jurnalul Tribunalului No. 7268/925);

Că, se dovedeşte în cauză, cu scrisoarea datată 16 Februarie 1926, că intimatul, după ce a luat cunoştinţă de obiectul acţiunei de mai sus, a convenit cu apelantul a-i încuviinţà un termen de plată până la 1 Martie 1926, eventual până la 1 August 1926, ca în acest interval să-i înlesnească vânzarea unui alt trup de moşie în condiţiuni ce urmau a fi desbătute şi acceptate de apelant;

Că, contextul acestei scrisori exclude ipoteza, — plauzibilă în amânările simple a termenului de plată — că acest termen s'a dat pentru ca în interval să se facă de vânzător să dispară pericolul de evicţiune, căci în specie se stipulează de părţi formal că, apelantul acordă termen până la 1 August, pentru scopul mai sus arătat, iar în caz de neplată la acest termen, contractul să fie considerat reziliat, fără nici o aluziune la vreo obligaţiune, din partea apelantului, de a face să dispară pericolul evicţiunei;

Că scopul, pentru care apelantul acordă intimatului termene de plată se dovedeşte a nu fi cel invocat de acesta, — de a se face să dispară pericolul de evicţiune, ci din faptul că, intimatul deşi cunoşteà peri-

---

chemat în judecată mult anterior de data termenului de plată de către apelant, acţiunea fiind introdusă de către tatăl apelantului şi având ca obiect anularea titlului de proprietate al apelantului, ce servise acestuia la vânzarea făcută intimatului.

In examinarea chestiunei propusă de apelant ca motiv de apel pe care Curtea a înlăturat-o pentru consideraţiunea că, conf. art. 35 pr. accelerată nu se pot luà în cercetare motive de apel neformulate şi necomunicate părţei adverse, care dealtfel n'au fost desbătute nici la prima instanţă şi anume aceea de a se şti dacă un contract, conţinând pactul comisoriu expres, art. 1364 cod civil, mai poate sau nu fi aplicat, se susţine într'un sistem că noţiunea de pact comisoriu şi aceea de suspendarea preţului conf. art. 1364 sunt două noţiuni incompatibile, căci dacă se poate vorbi de art. 1364 când s'ar intentà acţiunea în rezoluţiune, fondată pe art. 1020 cod. civil, unde judecătorul este cel care pronunţă desfiinţarea actului, unde poate da termen de graţie, unde poate suspendà, amânà aceà desfiinţare, unde deci poate încuviinţà suspendarea conf. art. 1364, nu se mai poate vorbi însă de acest articol când este pact comisor, deoarece aci obligaţia nu mai există, spre a se mai puteà lucrà asupra ei, obligaţiunea fiind desfiinţată prin împlinirea ori neîmplinirea condiţiei stipulate. Prin înserarea pactului comisoriu, vânzătorul şi-a luat garanţiile supreme, el fiind în ce priveşte art. 1364 exact în aceeaş situaţiune, ca şi când ar fi cerut şi obţinut plata integrală la facerea actului. A se admite art. 1364 când este pact comisoriu, ar însemnà a se transformà un contract cu pact într'un contract pur şi simplu şi a modificà astfel contractul în esenţa lui, ceeace nu se poate; ar fi, încuviinţând amânarea plăţei, a se aduce pentru cel ce a stipulat pactul, o decădere de a se mai prevalà de pact, odată ce a trebuit să convină la amânarea ori suspendarea plăţei; ar fi să se pună vânzătorul, ce a stipulat reîntoarcerea proprietăţei la el, în situaţiunea aceasta curioasă, că a redevenit proprietar, dar nu-şi mai poate luà bunul al cărui proprietar este.

Se susţine, într'alt sistem că, aplicaţiunea art. 1364 este generală, fără vre-o distincţiune între contractele cu sau fără pact comisoriu. In fine, se susţine într'o soluţiune tranzacţională că, înainte de ziua când este a se face plata sancţionată cu pact, cumpărătorul să consemne suma anunţând pe vânzător despre invocarea art. 1364. Deoarece această discuţiune n'a putut aveà loc înaintea Curţei de Apel, căci acest motiv de apel nu fusese comunicat, Curtea a făcut aplicaţiunea celui de al doilea sistem, stabilind că art. 1364 are o aplicaţiune generală, dar constată în fapt că, cumpărătorul intimat a renunţat tacit la dreptul ce-i este conferit de acest text, deşi Tribunalul Mehedinţi, în mod eronat, hotărîse că în această materie este necesară o renunţare expresivă.

Curtea a decis deasemenea că, drept consecinţă a rezilierei contractului de vânzare, fiind convenit între părţi ca sumele plătite de cumpărător să fie dobândite de vânzător drept daune ireductibile, constată că apelantul vânzător are drept a reţine suma de 135.000 lei, primită dela cumpărător din preţ, la facerea contractului. Această cerere a fost sprijinită pe clauza expresă şi clară din contractul intervenit între părţi la punctul 11 şi pe textul art. 969 cod. civil. Convenţiunea aceasta constituind o clauză penală, a fost respectată de Curte, acordându-se apelantului vânzător suma de 135.000 lei, fără ca acesta să dovedească vreun prejudiciu. Principiul este bine aplicat faţă de consecinţele şi caracterele clauzei penale.

Chestiunea clauzei penale este tratată în art. 1066 şi 1072 cod. civil, la care o lege din 2 Febr. 1879, relativă la anularea clauzei penale din oarecari contracte (de împrumut şi de prestare de muncă) a adăogat unele dispoziţiuni. Clauza penală, colul de evicţiune, a căutat să-şi făurească singur un înscris din care să rezulte că, apelantul i-a acordat termen, înscris înlăturat din proces prin procedura falşului, şi fabricat de intimat în preziua termenului de 1 Martie, când urmà să achite preţul, întrucât nu puteau găsì pe amatorul care să cumpere cele una sută pogoane oferite de apelant spre vânzare.

Că, în aceste împrejurări stabilindu-se că, intimatul deşi cunoscând pericolul de evicţiune, s'a obligat a plătì la un anumit termen preţul, este presupus că a renunţat tacit la dreptul conferit lui de art. 1364 c civ., de a suspendà plata preţului şi deci obiecţiunea ridicată de el este nefundată, urmând a se admite pretenţiunea apelantului din petiţiunea introductivă, a se constatà că, prin neplata preţului la termenul stipulat, pactul comisoriu expres a operat, şi a declarà contractul de vânzare reziliat, obligând pe intimat a-i lăsà în proprietate terenul care a făcut obiectul vânzărei;

Că drept consecinţă a rezilierei contractului de vânzare, fiind convenit între părţi ca sumele plătite de cumpărător să fie dobândite de vânzător drept daune ireductibile, urmează a se admite de Curte şi acest capăt de cerere al acţiunei, şi să se constate că, apelantul are drept a reţine suma de lei 135.000 primită dela intimat, din preţ la facerea contractului.

Având în vedere şi cererea de cheltueli de judecată făcută de apelantul I. I. Peşşacov, Curtea, în aprecierea sa, pe baza art. 140 şi 146 pr. civ., le fixează aceste cheltueli la suma de lei 2000 (două mii), plus taxele de executare la care urmează a fi obligat intimatul M. Brezoescu.

Pentru aceste motive, admite ca fondat apelul, etc.

Decizia No. 34 din 21 Febr. 1929.

Preşedinţia d-lui **Petre Neatzu**, consilier, Redactor d-l consilier **Ep. Sculi.**

TRIB. ILFOV II COM., 4 Iulie 1929

TRATATUL DELA TRIANON (art. 191). DREPTURI ŞI INTERESE. SENSUL ACESTEI EXPRESIUNI. DREPTURI REALE. DREPTURI PERSONALE NĂSCUTE PENTRU STATUL UNGAR DIN CONTRACTE. DACĂ AU TRECUT STATULUI ROMÂN. LEGEA ACCELERĂRII. ACŢIUNE. MOTIVARE. NEINDICAREA UNUI TEXT. VALABILITATE. COMISIUNI DE REPARAŢIUNI. CĂDEREA LOR DUPĂ ART. 194 DIN TRATATUL DELA TRIANON. DREPTURI ŞI INTERSE IN INTREPRINDERI DE UTILITATE PUBLICĂ. ANEXIUNE. STATUL ROMÂN. STAT ANEXAT IN PARTE. DREPTURI DE CREANŢĂ. DACĂ AU O ASSIETĂ TERITORIALĂ. MĂRTURISIRE. OPOZABILITATE CELUI CE O FACE. CONDIŢIUNI. (1), (2) şi (3)

1. Prin «drepturi şi interese» tratatul dela Trianon a înţeles numai drepturi reale punându-le pe aceeaş linie cu drepturile şi proprietăţile şi deosebindu-le de contracte, primele referindu-se la drepturile reale iar secundele la drepturile de creanţă.

Prin urmare, drepturile personale

---

consistă în aceea că, părţile contractante au fixat, prin contract, suma ce va trebui să plătească debitorul, când nu-şi va executà obligaţiunea, sau va aduce vreo întârziere în executarea obligaţiunei (art. 1066 cod. civil) iar în concepţia modernă această clauză apare ca accesorie, graţie căreia, se precizează prin contract suma totală a daunelor interese moratorii sau compensatorii, ce va trebuì să plătească debitorul, în caz de neexecutarea contractului; creditorul nu mai are nevoie să stabilească prejudiciul şi nici debitorul să-l tăgăduiască, deoarece acest element a fost recunoscut, prin anticipaţie, de părţi şi tocmai pentru a evaluà acest prejudiciu, părţile înserează clauza penală, justiţia neavând deci dreptul de apreciere ce i-a fost ridicat implicit, prin convenţia părţilor, în privinţa sporirei sau micşorărei daunelor fixate de părţi. (Plastara, vol. IV pag. 751; M. Cantacuzino, pag. 446 No. 531; D. Alexandresco, vol. VI pag. 269 şi 271; M. Planiol, vol. II, ed. 6, 1912, No. 255, 256 pag. 91, 92).

Cu aceste explicaţiuni, suntem perfect de acord cu toate principiile statornicite de Curtea de Apel Craiova prin remarcabila decizie ce a dat, care este incasabilă atât în fapt, unde cenzura Inaltei Curţi este înlăturată, cât şi cu privire la o bună aplicaţiune a regulelor de drept în materia art. 1364 cod. civil şi a clauzei penale, raportate la chestiunile de fapt expuse, cuprinzând şi o motivare elegantă şi amplă cu o îngrijire specială, ceeace contribuie la perfectarea deciziunei, care constă atât în soluţiunea juridică ce s'a dat, cât şi în motivarea temeinică în sprijinirea soluţiunei.

ALEX. HAGI-GHEORGHE
Magistrat la Trib. Dolj

(1) Publicăm şi opiniunea separată a d-lui jude-supleant D. Gerota.

Având în vedere excepţiunea de lipsă de calitate ridicată de societatea anonimă «Nitrogen».

Având în vedere că în susţinerea acestui incident se invoacă:

Că întrucât dreptul pe care Ministerul de Răsboiu român îl pretinde în calitate de succesor al Ministerului de Răsboiu austro-ungar, pe baza convenţiunei cu adausul său încheiat la 30 Septemvrie 1916 între societatea «Nitrogen» din Budapesta şi Ministerul de Răsboiu austro-ungar, prin care societatea se obligà de a construì o fabrică de cynamidă şi printre altele de a întreţine producţia acelei fabrici la o cantitate medie zilnică de 105 tone cynamidă, este un drept isvorît dintr'o convenţiune şi ca atare un *drept personal*; că acest drept n'a putut trece în virtutea tratatului dela Trianon, art. 191, asupra Statului român şi ca atare Ministerul de Răsboiu român n'ar aveà calitatea de a se prevalà astăzi de efectele juridice ale acestei convenţiuni; că convenţiunea de mai sus este deplin drept reziliată prin efectele situaţiunei noui create în urma tratatelor de pace.

Faţă de aceste susţineri urmează ca în prim rând să fie examinate aceste două principale obiecţiuni:

I. *Prima obiecţiune. Drepturile pe care Ministerul de Răsboiu român pretinde să le exercite ca derivând din contractul cu adausul său, încheiat la 30 Septemvrie 1916, în calitate de succesor al Ministerului de Răsboiu austro-ungar, nu au putut trece asupra Statului român în baza art. 191 din tratatul dela Trianon*, deoarece:

a) Textul art. 191 al. 1 şi 2 al tratatului dela Trianon nu vorbeşte decât de «bunuri şi proprietăţi» situate pe teritoriile lor respective, adică de bunuri *corporale*; ori, drepturile izvorîte dintr'un contract nu pot fi socotite ca *bunuri*, în înţelesul sus menţionatului articol. Iar atunci când tratatele au înţeles să atingă şi acest fel de valori terminologia întrebuinţată a fost aceea de «bunuri, drepturi şi *interese*» ca în cuprinsul art. 233 şi 250 ale aceluiaş tratat.

b) Textul vorbeşte de «bunuri şi proprietăţi situate pe teritoriile respective». Ori, un drept personal nu poate aveà situaţia pe un teritoriu.

c) Pretenţiunea Ministerului de Răsboiu român nu figurează pe aşà zisele «liste de bunuri cedate» ce trebuiau întocmite şi conform art. 191 al. 4 înaintate Comisiunii de Reparaţii, deci această pretenţiune contractuală nu a putut trece asupra Statului român.

Considerând însă că în combaterea acestor argumente ale primei obiecţiuni se constată că:

a) Din punctul de vedere juridic trebueşte considerată ca o eroare — comisă, e adevărat, de nenumărate ori chiar de legiuitorul civil — de a se confundà noţiunea abstractă de *bunuri* cu *lucrurile corporale* asupra cărora *dreptul*, sub aspectul de putere, poartă. In înţelesul curat juridic prin *bun* trebueşte să se înţeleagă orice *valoare patrimonială*, fie că consistă într'o valoare corporală sau incorporală şi asupra căreia subiectul exercită puterile sale sub formă de *drepturi*. Toate *drepturile* patrimoniale pot fi socotite ca bunuri economice.

Dacă expresiunea de «*bunuri*» n'ar fi însemnat în spiritul redactorului altceva decât un *lucru corporal* în acest caz ar fi fost inutil ca să se repete sub forma unui pleonasm încă odată această noţiune sub expresiunea «*proprietăţi*»: expresiunea «proprietăţi» erà suficientă să redeà atât noţiunile de bunuri *mobiliare* cât şi *imobiliare*, adică tocmai acelea la care susţine societatea pârîtă că se limitează transmisiunea tratatelor de pace. Dar pentrucă redactorul a adăugat şi acest cuvânt de «*bunuri*» însemnează că el a vrut să mai cuprindă şi altceva decât bunurile corporale exprimate prin formula «proprietăţi»; a vrut să cuprindă şi drepturile de creanţă.

b) Dealtfel — şi ca un argument de analogie — tratatul dela Versailles întocmit în acelaş spirit economic ca tratatul dela Trianon, în art. 56 interpretativ al art. 256, identic cu art. 191 din tratatul dela Trianon, arată în termeni precişi ce trebuià să se înţeleagă prin dispoziţiunea art. 256; «această dispoziţiune — zice menţionatul articol — priveşte toate bunurile mobile sau imobile din domeniul public sau privat, *cuprinzând drepturile de orice natură*».

c) Nimic nu se opune din complexul regulelor de drept internaţional public *născute pentru Statul ungar din contracte nu au trecut statelor succesoare, astfel încât nici Statul român nu e substituit în contractul de furnitură încheiat de Statul ungar cu Soc. Nitrogen.*

2. Deşi legea accelerărei din 19 Maiu 1925 cere ca acţiunea să fie motivată în drept şi în fapt, aceasta nu însemnează că reclamantul e obligat să indice toate textele de lege aplicabile în speţă, ci este suficient ca el să indice temeiul acţiunei în fapt, şi în drept, pentru ca pârîtul să fie prevenit şi a se evită surpriza ce ar rezultă dintr'o schimbare a cauzei acţiunei, rămânând instanţei de judecată să aplice textele de lege corespunzătoare.

3. Drepturile şi interesele prevăzute de art. 194 din tratatul dela Trianon trec Comisiunei reparaţiunilor, iar nu direct unei anumite puteri aliate şi asociate.

4. Acest text vizează numai drepturile şi interesele ungare în întreprinderile de utilitate publică şi concesiuni, iar nu contractele cu asemenea întreprinderi şi concesiuni.

5. Drepturile propriu zise de creanţă nu au assietă teritorială şi nu se pot localiză aşă cum se localizează drepturile reale, depline, desmembrate, accesorii ori principale, fie acele drepturi de proprietate colectivă supuse regimului societar care, din cauza complicaţiei acestui regim, sunt obişnuit considerate drepturi de creanţă.

6. Pentru ca o mărturisire să fie opozabilă, trebuie să fie serioasă, făcută în cunoştinţă de cauză şi cu voinţa de a procură părţii adverse o dovadă în proces, recunoscând un fapt adevărat, judecătorii având să cerceteze şi faptul dacă mărturisirea nu e bazată pe o eroare, sau dacă, fiind făcută în scop de apărare ea nu se găseşte contrazisă prin realitatea faptelor constatate în instanţă.

(Ministerul de Răsboiu român cu Soc. «Nitrogen»).

TRIBUNALUL (în majoritate): Asupra incidentului de lipsă de calitate ridicat de pârîta Societatea anonimă «Nitrogen» în procesul de faţă, în judecarea căruia Tribunalul a declarat divergenţă.

Având în vedere actele dela dosar şi susţinerile părţilor în desbaterea incidentului, cuprinse în concluziile scrise şi în procesul verbal de desbateri.

Având în vedere că pârîta cere să se respingă acţiunea ce i-a fost intentată de Ministerul de Răsboiu român cu petiţia înreg. la No. 25229 din 2 August 1928, întrucât reclamantul nu este parte în contractul încheiat la 30 Septemvrie 1916 între Ministerul de Răsboiu austro-ungar şi Societatea «Nitrogen» pentru furnizare de cynamidă, şi nici succesor al Ministerului de Răsboiu austro-ungar, deoarece art. 191 din tratatul dela Trianon nu transmite statelor succesoare decât drepturile reale, corporale, situate în teritoriile cedate, iar nu şi drepturile personale, astfel încât reclamantul nu are calitate de a exercită vreunul

---

ca puterile alipite, care impuneau prin voinţa lor tratatele de pace, să nu fi renunţat la drepturile personale, mai ales când asemenea drepturi sub formă de creanţe puteau fi de deosebită importanţă.

Obiecţiunea că drepturile personale puteau fi pentru Aliaţi extrem de oneroase întrucât ele rezultau în genere din contracte, unde, cum este în speţă, obligaţiunile sunt synalagmatice şi ca atare Aliaţii şi-au rezervat drepturile numai asupra lucrurilor corporale întrucât numai acestea reprezentau o valoare certă, nu este fondată; considerând că şi bunurile corporale pot fi uneori grevate cu sarcini care să întreacă însăş valoarea lor economică; prin urmare transmisiunea de drepturi şi valori cu caracter esenţialmente privat, dela Stat la Stat, se produce în totalitatea lor patrimonială tot atât de bine în dreptul public ca şi în cadrul dreptului privat.

d) Că textul vorbeşte de bunuri şi proprietăţi «situate pe teritoriile lor respective» şi ca atare numai bunurile corporale au putut fi vizate prin acest text, iarăş nu este un argument concludent, întrucât din concordanţa gramaticală nu reiese că acest atribut s'ar referi la ambele substantive, atât la *bunuri* cât şi la *proprietăţi*. Expresiunea «situate pe teritoriile lor respective» se poate referì tot atât de bine numai la substantivul proprietăţi, după cum s'ar puteà referì după susţinerea părţei pârîte la ambele substantive: *bunuri* şi *proprietăţi* deodată.

e) Cât priveşte faptul că acest drept nu figurează pe aşà zisele «liste de bunuri cedate», ce conform art. 191 al. 4 din tratat trebuiau să fie prezentate Comisiunei de Reparaţiuni, această condiţiune privind exclusiv procedura de lichidare a ambelor State beligerante nu poate să aducă atingere dreptului însuş.

Aşà fiind, în virtutea acestor motive urmează că această obiecţiune este neîntemeiată şi ca atare cată a fi respinsă.

II. *A doua obiecţiune. Contractul cu adausul său încheiat la 30 Septemvrie 1916 între Ministerul de Răsboiu austro-ungar şi societatea «Nitrogen» din Budapesta este reziliat de drept întrucât:*

a) Convenţiunea a fost încheiată cu Ministerul de Răsboiu austro-ungar care nu mai există şi ca atare dreptul a rămas fără titular.

b) A intervenit un caz de *forţă majoră* care a desfiinţat contractul de furnitură dintre guvernul austro-ungar şi societatea «Nitrogen», întrucât contractul acesta de furnitură ar căpătà un obiect ilicit, forţă majoră care constă în interdicţiunea formală prevăzută în tratatele de pace pentru austro-ungaria de a aveà fabrici de muniţiuni.

Considerând însă că în combaterea acestor argumente al celei de a doua obiecţiuni rezultă că:

a) Drepturile izvorînd din convenţiunea încheiată între societatea «Nitrogen» şi Ministerul de Răsboiu austro-ungar nu au putut rămâne fără titular prin desfiinţarea Ministerului de Răsboiu austro-ungar. considerând, după cum s'a arătat mai sus la punctul I a că Ministerul de Răsboiu român succede în totul Ministerului de Răsboiu austro-ungar desfiinţat.

b) Cazul de forţă majoră derivând din interdicţiunea tratatelor impuse Austriei şi Ungariei de a nu mai aveà pe viitor fabrici de muniţiuni nu există, considerând însăş afirmaţiile din concluziile societăţii «Nitrogen» prin care se susţine că această fabrică nu este o fabrică de muniţiuni ci de cynamidă, produs destinat îngrăşămintelor agricole.

Astfel fiind, şi aceasta a doua obiecţiune cată a fi respinsă ca nefondată.

III. *A treia obiecţiune.* Având în vedere pe de altă parte *petiţiunea din 26 Februarie 1924* adresată de societatea «Nitrogen» Ministerului de Industrie şi Comerţ român. semnată de directorul general Forbath şi de d-l advocat Vlădescu-Olt, administrator-delegat, care, conform statutelor suszisei societăţi (art. 3) angajează societatea în mod legal, *prin care societatea «Nitrogen» recunoaşte succesiunea de drepturi în persoana Ministerului de Răsboiu român.*

Luând în cercetare şi obiecţiunile aduse de societatea «Nitrogen» că:

a) Această declaraţie a fost făcută în altă afacere, în alt scop şi în alte împrejurări, atunci când încă nu existà litigiul între Ministerul de Răsboiu român şi societatea «Nitrogen».

b) Că chestiunea dacă Ministerul de Răsboiu român este sau nu succesorul Ministerului de Răsboiu austro-ungar nu poate fi soluţionată prin recunoaşterea sau nerecunoaşterea de către una din părţi, întrucât numai chestiunile de *fapt* iar nu şi de *drept* pot fi soluţionate pe calea unei recunoaşteri.

Considerând însă că:

a) Această declaraţiune a fost făcută — după cum recunoaşte şi societatea «Nitrogen» în instanţă — cu ocaziunea unui litigiu faţă de Ministerul de Industrie şi Comerţ român; considerând că acest minister este organul de execuţiune al Statului român ale cărui interese în parte el le reprezintă şi că orice drept câştigat de un mandatar profită mandantului său, rezultă că Statul român (recte şi Ministerul de Răsboiu român) se poate azi prevalà de această mărturisire.

b) Declaraţiunea formală a societăţei, «Nitrogen» prin reprezentanţii ei legali prin care recunoaşte că conform art. 8 al. 2 din contractul din 30 Septemvrie 1916, societatea este obligată: «a menţine întreaga uzină în aşà fel ca să poată atinge în două luni de zile, după somaţia administraţiunii austro-ungare, azi române, capacitate totală de producţie...» şi că «Statul român, pentru îndeplinirea acestei obligaţiuni, ne îndatorează să consumăm o cantitate mai mare de gaz decât cea de azi» nu este o mărturisire pe chestiuni de *drept*, care să tindă a modificà vreo dispoziţiune legală, ci doară recunoaşterea din partea unuia din subiectele contractuale a *calităţii* unei alte persoane de a puteà pretinde la beneficiile şi efectele obligatoriale. Calitatea juridică a unei părţi rezultând din legătura contractuală care formează legea părţilor, fiind ca atare de interes privat, poate fi recunoscută în ori şi ce împrejurare.

Astfel fiind, urmează că însăş pârîta societatea «Nitrogen» recunoaşte calitatea de beneficiar al Statului român (recte Ministerul de Răsboiu român) în drepturile Ministerului de Răsboiu austrodin drepturile stipulate în contractul dela 30 Septemvrie 1916, în baza căruia a făcut acţiunea de faţă.

Având în vedere că reclamantul în combaterea incidentului şi spre a stabili calitatea sa de a face acţiunea de faţă invoacă în rezumat următoarele patru temeiuri: 1. Art. 191 din tratatul dela Trianon; 2. Art. 194 din acelaş tratat; 3. Principiile generale de drept internaţional public în materie de anexiune şi 4. Recunoaşterea calităţii sale de succesor de către însăş Societatea pârîtă prin petiţiunea din 26 Februarie 1924 adresată de aceasta Ministerului de Industrie şi Comerţ român.

I. *Art. 191 din tratatul dela Trianon.* Având în vedere că Ministerul de Răsboiu român îşi face din art. 191 al tratatului dela Trianon principala susţinere a calităţii sale de a intentă acţiunea de faţă, susţinând că dacă textul acestui articol vorbeşte de transmiterea bunurilor şi a proprietăţilor, această expresiune trebuie interpretată în mod larg, cuprinzându-se în ele şi drepturile şi interesele, expresiuni sinonime pentru autorii tratatului; că dacă în unele articole se vorbeşte numai de «bunuri şi proprietăţi» iar în altele se adaugă la aceste expresiuni şi acelea de «drepturi şi interese», este datorită numai împrejurărei că unele texte au fost formulate de juriştii francezi, mai concişi, iar altele de juriştii englezi, deprinşi a întrebuinţă pleonasme; că din interpretarea pe care o dă art. 56 din tratatul dela Versailles articolului 256 al aceluiaş tratat (care e corespunzător art. 191 din tratatul dela Trianon) se vede clar că expresiunea «bunuri şi proprietăţi» se referă la «drepturi şi interese»; că însuş art. 191 din Tratatul dela Trianon vorbeşte în alineatul II şi de interese; că şi drepturile personale îşi au assieta lor şi anume acolo unde ele pot fi valorificate; că, în orice caz, chiar dacă am socoti că drepturile personale nu au fost trecute statelor succesoare, în speţă însă prin art. 8 din contract se constitue în favoarea Ministerului de Răsboiu austro-ungar un veritabil drept de uzaj, care este un drept real, situat pe teritoriul anexat; că, în sfârşit, dacă nu am admite că acest drept a fost transmis Statului român, am ajunge la concluziunea absurdă că Ungaria şi Austria ar puteà să se prevaleze de clauzele contractului şi să reclame producţia fabricei, putând eventual să intre în posesia ei spre a-şi fabrică muniţii.

Considerând că în virtutea art. 191 din tratatul dela Trianon încheiat la 4 Iunie 1920 între puterile aliate şi asociate de o parte şi Ungaria de altă parte «Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau care s'au născut din desmembrarea acestei monarhii vor dobândi toate bunurile şi proprietăţile aparţinând fostului sau actualului guvern ungar şi situate pe teritoriile lor respective».

---

ungar derivând din contractul de furnitură din 30 Septemvrie 1916.

Pentru aceste motive subsemnatul sunt de părere a se respinge incidentul ridicat de pârîta Societate anonimă «Nitrogen» prin reprezentanţii săi legali şi a se da cuvântul părţilor în fond.

D. GEROTA
Judecător-supleant

(2) Ministerul de Răsboiu se pretinde în contractul nostru succesorul Ministerului de Răsboiu austro-ungar şi aduce, în sprijinul susţinerii sale, două feluri de argumente:

a) Argumente ce n'au nici o legătură cu chestiunea în discuţie, dar cari sunt aduse numai pentru a face atmosferă şi

b) Argumente în legătură cu chestiunea ce se discută, dar cari, după cum vom arătà, nu rezistă cele mai uşoare critici.

A) Dacă răspundem primelor «argumente» este că nu dorim să rămână impresia nici măcar o clipă că vreuna din alegaţiunile puse înainte de reprezentanţii Ministerului de Război ar aveà vreun fundament.

S'a pretins că fabrica noastră, construită cu enorme sacrificii în timpul răsboiului, ar fi fost construită cu banii Ministerului de Răsboiu austro-ungar, cu munca prizonierilor şi prin expropriere. Este inexact. Capitalul a fost în mod exclusiv investit de băncile fondatoare. Ministerul de Răsboiu austro-ungar neacordând decât o primă pentru surplusul de cost al construcţiei fabricei cauzat de răsboiu. Dealtfel chiar şi acest angajament nu a fost decât în parte respectat de Ministerul de Răsboiu austro-ungar, întrucât acesta n'a plătit decât prima rată din suma la care se obligase.

Terenurile necesitate de fabrică n'au fost date de Ministerul de Răsboiu austro-ungar, ci cumpărate de noi în mod liber, iar în ceeace priveşte mâna de lucru ce Ministerul de Răsboiu austro-ungar ne-ar fi pus la dispoziţie în timpul răsboiului, aceasta departe de a fi o dispoziţie de favoare în fabrica noastră, erà o regulă generală de care uzau absolut toate uzinele de orice fel, atât din Austro-Ungaria ca şi din toate celelalte ţări în răsboiu, deoarece se înţelege lesne că toţi oamenii valizi fiind mobilizaţi, nu se puteà lucrà decât cu lucrători puşi sau lăsaţi la dispoziţie de autoritatea militară.

S'a pretins apoi că în acest proces sunt în joc interesele apărărei naţionale, deoarece uzinele noastre, ar fi o industrie ungară de explozibile pe teritoriul românesc, care uzine ar exportà explozibile în Ungaria.

Această obiecţiune aproape n'ar trebui combătută, atât este de neserioasă. Cynamida nu este un produs explozibil. Ea se întrebuinţează astăzi numai ca îngrăşământ chimic pentru cultura pământului. Posibilitatea de folosire a ei pentru fabricarea pulberei nu este alta, decât că, din cynamidă se poate fabricà amoniac, cu ajutorul amoniacului se poate face acid azotic, care serveşte apoi la fabricarea pulberei. Este deci cam departe una de alta şi cam exagerat să se confunde fabricile noastre cu uzine necesare numai fabricaţiei pulberei. Dealtfel dacă guvernul ar găsi că exportul cynamidei s'ar puteà face pentru scopuri care nu-i convin, n'ar aveà decât să interzică exportul cynamidei şi, din moment ce nu o face, înseamnă că afirmaţiile făcute în instanţă că se întrebuinţează cynamida în străinătate la fabricarea pulberei, sunt cu totul inexacte şi nu se bazează pe nimic. Cynamida se întrebuinţează astăzi exclusiv la cultura pământului.

S'a alegat de repezentanţii Ministerului că Societatea noastră procură Ungariei explozibile, invocându-se un certificat eliberat de Direcţiunea C. F. R., certificat pe care nu-l cunoaştem, întrucât nu s'a depus la dosar. Dacă ar existà un astfel de document şi ar fi exibat, noi cerem să luăm cunoştinţă de el, pentru a puteà vedeà întrucât corespunde realităţii şi a dovedi, kilogram cu kilogram, căror agricultori s'a vândut orice cantitate de cynamidă expediată de fabrica noastră, fie în ţară, fie în Ungaria, iar la afirmaţiunea lipsită de orice temei că societatea noastră exportând cynamidă în Ungaria, această ţară transformă produsul nostru în pulbere, răspundem următoarele:

Am arătat că, dacă ar fi adevărat, de mult s'ar fi oprit de guvernul român exportul cynamidei. Dar dacă nu s'a interzis exportul cynamidei, este tocmai pentru că guvernul ştie, ceeace dealtfel au afirmat şi reprezentanţii Ministerului, că Ungaria nu are fabrică de pulbere, fiindu-i interzisă de tratatul de pace. Mai mult încă, Ungaria n'a avut niciodată fabricile necesare care să transforme cynamida în pulbere, ci aceste transformări se făceau exclusiv în instalaţiile situate în teritoriile aparţinând astăzi Austriei şi Cehoslovaciei.

Cantitatea de 2000 vagoane exportată în cinci ani, reprezintă abià 1/6 din producţia fabricei noastre în acest răstimp. Şi cum în Ungaria nu există fabrică de cynamidă, este natural că dacă în România s'a consumat 10.000 vagoane exclusiv pentru agricultură, să se fi putut consumà în acelaş interval în Ungaria numai 2000 vagoane, cu atât mai mult cu cât aceà ţară posedă pământuri mai sărace, având mai multă nevoie de îngrăşăminte decât pământul românesc. Dacă nu exportăm decât în Ungaria şi nu în altă parte, este că Ungaria nu are altă fabrică de cynamidă, că este foarte apropiată de uzinele noastre şi că prin caracterul internaţional al cynamidei, care fiinţează la Londra, s'a atribuit drept rază de aprovizionare pentru uzinele noastre, România şi Ungaria.

Cu această ocaziune, atragem atenţiunea Onoratului Tribunal asupra faptului că nici România nu poate folosi cynamida la fabricarea pulberei, deoarece pentru aceasta trebuesc instalaţiuni speciale ce nu există în ţara românească nici în proprietatea Statului, nici în industria particulară, fiind nevoie de instalaţiuni pentru extragerea amoniacului din cynamidă şi apoi alte instalaţiuni, consecutive, în vederea obţinerei unei materii explozibile.

Din acest punct de vedere acţiunea Ministerului apare nu numai cu desăvârşire neîntemeiată, dar şi cu totul inutilă, şi dacă s'ar admite pretenţiunea Ministe-

Că, aşà cum este şi raţional, nu s'au trecut în baza acestui text statelor succesoare decât bunuri situate pe teritoriile cedate, însăş cetirea textului şi cea mai elementară interpretare gramaticală interzicând altă interpretare: textul francez (care conf. art. 364 din tratat prevalează) pune adjectivul «situate» la genul masculin («situés»), astfel încât este evident că serveşte ca atribut şi pe lângă «biens», nu numai pe lângă «propriétés».

Că, aşà fiind, orice extensiune s'ar da cuvintelor «bunuri şi proprietăţi», ele nu pot îngloba şi contractele, fiindcă acestea nu pot fi situate pe un teritoriu, ca drepturile reale.

Că, în adevăr, drepturile personale, spre deosebire de cele reale, nu ar puteà fi considerate ca având o assietă teritorială în locul unde pot fi valorificate, cum susţin reprezentanţii Ministerului reclamant.

Că o asemenea concepţie ar fi nu numai sdruncinătoare pentru ştiinţa dreptului, contrazicând cele mai fundamentale şi tradiţionale categorii juridice, dar — păcat mai grav şi decisiv — nu este nici în stare de a se ţine în picioare, chiar fără să intre în luptă cu alte concepţii.

Că, în adevăr, un drept contractual poate fi valorificat în mai multe locuri (comp. de ex: art. 897 cod. comercial; deasemenea clauza «plata aci sau oriunde» în materie cambială, etc.).

Considerând că extensiunea ce se încearcă a se da textului art. 191 din tratatul dela Trianon cu ajutorul art. 56 şi 256 din tratatul dela Versailles nu poate schimbà soluţiunea chestiunii ce discutăm.

Că, în primul rând, este discutabil dacă precizarea ce se face în art. 56 al tratatului dela Versailles pentru Alsacia-Lorena în sensul că prin «biens et propriétés», ce în conformitate cu art. 256 din acel tratat (identic în partea sa fundamentală cu art. 191 din tratatul dela Trianon) trec Franţei, se înţeleg «tous les biens meubles ou immeubles du domaine public ou privé, ensemble les droits de toute nature qui appartenaient à l'Empire ou aux États allemands, ou à leurs circonscription administratives», trebuie socotită o interpretare aplicabilă şi articolului 191 din tratatul dela Trianon, sau, din contra, tocmai din lipsa reproducerei ei în tratatul dela Trianon, încheiat cu un an în urma aceluia dela Versailles, trebuie să socotim acea precizare drept o extensiune a efectelor anexiunei numai în favoarea Franţei, după cum e cert că acel articol a făcut una atunci când nu a admis dreptul Germaniei de a fi despăgubită pentru bunurile cedate.

Că, în al doilea rând, — şi mai ales, — trebuie observat că şi dacă dăm cuvintelor «bunuri şi proprietăţi» în art. 191 din tratatul dela Trianon extensiunea largă ce o au în tratatul dela Versailles, în nici un caz nu le putem da o accepţiune care să asimileze un drept pur de creanţă unui drept real.

---

rului, ni s'ar cauzà într'adevăr nouă o pagubă imensă, fără nici un profit pentru Statul român.

Toate aceste explicaţiuni le-am dat numai ca răspuns la afirmaţiunile gratuite făcute în instanţă de reprezentanţii Ministerului, afirmaţiuni ce n'au vreo legătură cu chestiunea în discuţie astăzi, anume:

B) Dacă în contractul nostru Ministerul de Răsboiu român este sau nu substituit în drepturile ce aveà cândva Ministerul de Răsboiu austro-ungar. Acţiunea intentată împotriva noastră este bazată pe art. 191 al tratatului dela Trianon şi afirmă că în baza acestui articol Ministerul de Răsboiu român ar fi succesorul de drept al Ministerului de Răsboiu austro-ungar în convenţiunea pe care se bazează această acţiune.

Aliniatele 1 şi 2 ale art. 191 ale tratatului dela Trianon au următorul cuprins:

«Les États, auxquels un territoire de l'ancienne monarchie austro-hongroise a été transferé ou qui sont nés du démembrement de cette monarchie, acquerront tous biens et propriétés appartenant au Gouvernement hongrois ancien ou actuel et situés sur leurs territoires respectifs.

«Au sens du présent article, les biens et propriétés du Gouvernement hongrois ancien ou actuel seront considérés comme comprenant les biens de l'ancien royaume d'Hongrie et les intérêts de ce royaume dans les biens indivis appartenant à la monarchie austro-hongrois ainsi que toutes les propriétés de la Couronne et que tous les biens privés de l'ancienne famille souveraine d'Autriche-Hongrie».

In sensul dispoziţiunilor de mai sus Statele succesorale dobândesc din averea Statului maghiar: *a)* bunurile şi proprietăţile (biens et propriétés); *b)* întrucât aceste bunuri se află pe teritoriul Statului succesor respectiv.

In cazul nostru nici una din aceste condiţiuni nu este îndeplinită.

Cuvintele întrebuinţate de tratatul de pace dela Trianon şi de celelalte tratate de pace similare în această privinţă sunt bine determinate şi hotărîte. Acolo unde întreaga avere, sub orice denumire a unei persoane sau a unei instituţii, voesc tratatele să o atingă, ele se folosesc în mod consequent de expresiile: «biens, droits et intérêts» (vezi în primul rând titlul IV al părţei a X-a «clauses économiques» şi terminologia întrebuinţată în art. 232, 233, 250, etc., articole ce fac parte din partea a X-a). Acolo unde tratatul de pace se abate în vreun loc dela această denumire o face conştient şi intenţionat, aşà cum face şi în art. 191, unde nu se spune că «les biens, droits et intérêts» ale Statului maghiar trec la Statele succesorale, ci numai «les biens et propriétés».

Deci este în afară de orice îndoială că pretenţiunea născută din vreun contract nu intră în categoria «biens et propriétés». Această expresie se referă numai la bunuri corporale, şi nu la acţiuni personale derivând din pretenţiunea că s'ar fi îndeplinit sau nu unele obligaţiuni contractuale. Dovada că tratatul nu a avut în vedere decât bunurile corporale este şi aceea că articolul 191 cere ca condiţie ca bunurile să fie situate în teritoriile cedate. Ori, numai bunurile corporale vor fi situate într'un teritoriu. O acţiune personală nu poate aveà situaţia pe un teritoriu.

Dealtfel, încă o dovadă că pretenţiunea contractuală a cărei valorificare se cere prin acţiune nu a trecut asupra Statului român prin efectul art. 191 al tratatului dela Trianon, reiese şi din următoarea împrejurare:

In sensul alin. 4, art. 191, al tratatului dela Trianon, comisia de reparaţiuni stabileşte valoarea bunurilor şi proprietăţilor câştigate în baza art. 191 şi valoarea aceasta se trece în sarcina Statului succesoral şi în favoarea contului de reparaal Statului ungar.

In scopul executărei acestei valorizări, s'au înaintat comisiunei de reparaţiuni listele bunurilor cedate, aşà numita «listes de biens cédés». In raportul român-ungar pe lista înaintată nu figurează pretenţiunea de astăzi, ceeace dovedeşte că nici Statul român nu a considerat că în această privinţă este succesorul de drept al Ministerului de Răsboiu austro-ungar în baza art. 191 (vezi anexa A a întâmpinărei).

La aceasta reprezentanţii Ministerului de Răsboiu răspund:

1. In primul rând că art. 191 ar aveà o diferenţă de redacţiune faţă de art. 232, 233, 250 şi altele, adică art. 191 întrebuinţează numai expresia «biens et proprétés», pe când toate celelalte articole întrebuinţează expresiunea generală şi întreagă de «biens, droits et intérêts», deoarece partea IX-a din tratat, adică clauzele financiare, ar fi fost redactată de jurisconsulţii francezi, cari sunt mai concişi şi sobrii în expresii, pe când celelalte părţi, cum e partea X-a din tratat, adică clauzele economice, ar fi fost redactate de jurisconsulţii anglo-saxoni, cari au obiceiul să întrebuinţeze pleonasme şi a pune toate expresiile sinonime, pentru a exprimà una şi aceeaş idee. La această răspundem:

a) Această distribuire a lucrărei tratatului, făcută de adversarii noştri, nu se bazează pe nimic, ea este dimpotrivă combătută de art. 364 din tratatul dela Trianon, care spune:

«Le présent traité redigé en français, en anglais et en italien sera ratifié. En cas de divergeance, le texte français fera foi, excepté dans la partie I (Pacte de la S-té des Nations) et la partie XIII (travail) dans lesquelles les textes français et anglais auront même valeur».

Aceasta înseamnă că în afară de părţile I şi XIII, cari nu interesează deloc speţa noastră, toate celelalte părţi ale tratatului dela Trianon, sunt opera jurisconsulţilor francezi, căci altfel nu este de imaginat, dacă vreuna din celelalte părţi ar fi fost redactată de către Anglo-Saxoni, de ce textul englez n'ar face cel puţin aceeaş credinţă ca şi textul francez.

b) Afirmaţia că numai în partea a X-a se întrebuinţează expresiunea «bunuri, drepturi şi interese», din cauza jurisconsulţilor anglo-saxoni şi că în partea a IX-a aceste noţiuni ar fi cuprinse totdeauna în expresia «bunuri şi proprietăţi», fiind considerată suficientă, această din urmă expresiune, de jurisconsulţii francezi pentru a cuprinde toate drepturile de orice fel, se vede inexactă şi din faptul că chiar în partea IX-a redactată, Căci nici măcar Franţa în baza textelor arătate nu poate aveà succesiunea Statului german într'un contract de furnitură încheiat de Germania cu o societate având fabrica în Alsacia-Lorena.

Că în adevăr art. 56 din tratatul dela Versailles specifică lămurit că trec Franţei bunurile şi proprietăţile Statului german situate în teritoriile cedate («situés dans les territoires visés à l'article 51»), ceeace nu ar puteà cuprinde şi drepturile dintr'un contract de furnitură, neputându-se acestea concepe ca situate pe un teritoriu.

Considerând că, dacă atât în tratatul dela Versailles cât şi în acel dela Trianon se întrebuinţează de multe ori împreună, cu înţeles sinonim, cuvintele «bunuri», «proprietăţi», «drepturi» şi «interese», că dacă — mai mult — art. 56 din tratatul dela Versailles precizează că prin «bunuri şi proprietăţi» se înţeleg şi «drepturile de orice natură», aceasta se datoreşte, nu vreunei redactări anglo-saxone, nedovedite şi improbabile, ci împrejurării, a cărei înţelegere este de cea mai esenţială importanţă, că drepturile asupra lucrurilor (mobile sau imobile) nu sunt toate atât de simple încât să se poată confundà cu înseşi lucrurile, cum este dreptul de proprietate, ci sunt şi multe alte drepturi asupra lucrurilor care, deşi situate teritorial, nu se pot numì «proprietăţi», ci «drepturi» sau chiar «interese».

Că astfel sunt drepturile de proprietate în indiviziune (pe care art. 191 al. II din tratatul dela Trianon le numeşte «interese» ale Ungariei în bunurile indivize aparţinând monarhiei austro-ungare); apoi alte drepturi reale principale (uzufruct, uzaj, habitaţiune, servituţi, emfiteoză), cum şi drepturile reale accesorii (gaj, privilegii, ipoteci); în sfârşit, poate şi unele drepturi pe care doctrina s'a obişnuit a le consideră drepturi de creanţă, deşi, cum vom vedeà mai jos discutând art. 194 al tratatului dela Trianon, ar trebuì asimilate cu drepturile reale.

Considerând că, o pregnantă dovadă în sensul că prin «drepturi» şi «interese» tratatul a înţeles numai drepturi reale se găseşte în partea privitoare la clauzele economice (partea X a tratatului dela Versailles, cât şi a celui dela Trianon), unde din două secţiuni succesive (a patra şi a cincea), una e intitulată «Bunuri, drepturi şi interese» («Biens, droits et intérêts»), iar cealaltă «Contracte, prescripţiuni, judecăţi («Contrats, prescriptions, jugements»), de unde se vede că legiuitorul a înţeles să pună drepturile şi interesele pe aceeaş linie cu bunurile şi proprietăţile (a se citì şi art. 232 al. I din tratatul dela Trianon), deosebindu-le însă de contracte, primele referindu-se la drepturile reale, iar secundele la drepturile de creanţă.

Că, din aceste consideraţiuni — la care vom mai adăugà mai jos câteva — rezultă în mod suficient că drepturile personale născute pentru

---

chiar după teoria adversarilor, de jurisconsulţii francezi, atunci când este vorba de drepturi incorporale, se întrebuinţează tot expresia « droits et intérêts » şi anume la art. 194, unde vorbeşte numai de drepturi incorporale şi unde expresia » tous droits et intérêts » este repetată de şase ori consecutiv, articol foarte apropiat de art. 191 şi care se găseşte în aceeaş parte a IX-a a tratatului.

Dealtfel chiar francezii ar găsi insuficientă expresiunea « biens et propriétés » pentru a cuprinde şi drepturile incorporale sau acţiunile, cum este în cazul de faţă, căci iată ce spune Planiol în tomul I-iu, pag. 288, că se înţelege prin bunuri, referindu-se şi la art. 543 cod. civ. francez care le enumeră: L'art. 543 en énumérant les droits que les particuliers peuvent avoir sur les biens, n'a évidemment en vue que les biens en nature; cela résulte des droits qu'il énumère: propriété, usufruit, servitudes. Dans ce sens étroit le mot « biens » exclut tout ce qui est incorporel et fait antithèse aux mots «droits, créances et actions». Pour rédiger l'art. 543 en termes exactes il eût fallu dire « sur les choses ».

2. S'a mai susţinut apoi de reprezentanţii Ministerului de Răsboiu că prin expresia « biens et propriétés » trebuie să se înţeleagă de sigur şi orice fel de drepturi şi interese, chiar necorporale, deoarece n'ar existà nici un motiv ca aliaţii, cari impuneau prin tratat voinţa lor, să fi renunţat la aceste drepturi incorporale.

Obiecţiunea este cu totul lipsită de fundament, deoarece aliaţii au prevăzut că le revin de drept numai bunurile şi proprietăţile, întrucât acestea reprezentau o avere cunoscută şi sigură, ştiut fiind că aceste bunuri şi proprietăţi ale Statelor sunt lipsite de sarcini şi constituesc o bogăţie certă, pe când celelalte drepturi şi interese, ce nu revin de drept ci trebuesc cerute, puteau fi pentru aliaţi extrem de oneroase, mai ales interesele derivând din contracte, cum este speţa, unde obligaţiunile părţilor sunt reciproce.

Această discuţiune am făcut-o exclusiv pentru a arătà că prin numirea de « biens et propriétés » cuprinsă în art. 191 nu sunt înglobate şi drepturile şi interesele de orice fel, deoarece tratatul vorbeşte în mod special de drepturi şi interese, ori de câte ori voeşte să le vizeze anume.

3. Dar adversarii noştri au mai obiectat că interpretarea ce d-lor dau articolului 191 din tratatul dela Trianon se poate susţine cu ajutorul tratatului dela Versailles şi anume din următoarea împrejurare:

Art. 256 din tratatul dela Versailles este identic cu art. 191 din tratatul dela Trianon. Ori, Franţa dorind a pune condiţiuni special de grele Germaniei, în ce priveşte toate afacerile în legătură cu Alsacia-Lorena, a menţinut pe de o parte în partea finală a art. 256 şi pe de altă parte în art. 56 Versailles, că nu se va scădeà Germaniei din suma despăgubirilor valoarea bunurilor şi proprietăţilor cedate în baza art. 256, iar art. 56 din tratatul dela Versailles, precizează în alin. 2 că « această dispoziţiune priveşte toate bunurile, mobile sau imobile, din domeniul public sau privat, cuprinzând drepturile de orice natură care aparţineau imperiului sau Statelor germane ». Adversarii pretind în baza acestui alin. 2 al art. 56 că art. 256 din tratatul dela Versailles şi deci corespunzătorul său 191 Trianon, cuprinde atât bunurile şi proprietăţile, cât şi drepturile, de orice fel.

La aceasta răspundem:

a) Tocmai faptul că în tratatul dela Versailles şi numai pentru Alsacia-Lorena, pentru care şi adversarii noştri recunosc că s'au creat condiţiuni special de severe din cauza că se consideră că se face o restitutio in integrum, s'a crezut necesar să se adauge, că dispoziţia de excepţie pentru Alsacia-Lorena, priveşte şi drepturile de orice fel, tocmai acest adaus excepţional, care nu se mai repetă în tratatul dela Trianon, deşi acesta este posterior, arată în mod neîndoios că prin art. 256 din tratatul dela Versailles, recte 191 din tratatul dela Trianon, nu se vizează decât bunurile şi proprietăţile.

b) Am arătat că această dispoziţiune a art. 56 din tratatul dela Versailles scuteşte în mod excepţional Franţa de a ţine în seamă, la contul reparaţiilor datorate de Germania, valoarea bunurilor şi drepturilor transmise de Germania şi care ar fi în legătură cu Alsacia-Lorena.

Art. 56 nu este deloc o simplă interpretare a art. 256, cum susţin adversarii, ci în el se arată că pentru Alsacia-Lorena bunurile şi drepturile primite de francezi, aceştia au să le primească cu totul gratuit şi erà necesar în art. 56 să se spună că şi drepturile urmează să fie primite gratuit, deoarece regula generală prevăzută în art. 260 din tratatul dela Versailles, corespunzând art. 194 Trianon, este că şi aceste drepturi şi interese se plătesc de aliaţi, adică se deduc din contul reparaţiilor — în cazurile excepţionale când trec asupra aliaţilor, cum sunt drepturile în stabilimentele de utilitate publică, iar nu numai bunurile şi proprietăţile prevăzute de art. 256 Versailles, respectiv 191 Trianon.

Aşadar, dacă art. 56 Versailles vorbeşte şi de bunuri şi de drepturi, nu o face pentru a interpretà expresia « bunuri şi proprietăţi » din art. 256 Versailles, ci pentru a scuti de plată atât bunurile şi proprietăţile, prevăzute de art. 256, cât şi drepturile şi interesele prevăzute de art. 260.

Deci cu ajutorul art. 56 Versailles nu se poate interpretà art. 191 din tratatul dela Trianon, deoarece dacă un articol corespunzător lui 56 s'ar găsi în tratatul dela Trianon, el s'ar referi atât la art. 191, cât şi la art. 194.

Dar un astfel de articol nu există în tratatul dela Trianon, ceeace înseamnă că el n'are caracterul interpretativ, căci altfel în tratatul dela Trianon, posterior celui dela Versailles sau s'ar fi trecut un identic articol interpretativ, sau observându-se că art. 191 este insuficient, i s'ar fi dat o redactare mai completă. Nu i s'a dat însă o altă redactare, deoarece după cum am arătat, art. 56 Versailles erà o măsură specială pentru Alsacia-Lorena şi n'aveà nimic deaface cu interpretarea art. 256 Versailles, recte 191 din tratatul dela Trianon.

c) S'a mai susţinut că chiar art. 191 Trianon vorbeşte de interese, atunci când spune « interese şi bunuri ». Ori, chiar

Statul ungar din contracte nu au trecut statelor succesoare, astfel încât nici Statul român nu e substituit în contractul de furnitură încheiat la 30 Septemvrie 1916 de Statul ungar cu Societatea «Nitrogen», în baza căruia s'a pornit acţiunea de faţă.

Considerând că încercarea ce o face Ministerul reclamant de a susţine că, în baza art. 8 al contractului, în speţă ar fi, dealtfel, vorba de un drept real şi anume de un drept de uzaj, iar nu de un drept de creanţă, este neîntemeiată.

Că art. 8 din contract prevede pentru Societatea «Nitrogen» obligaţia ca să ţină fabrica dela Dicio Sin Martin în tot timpul răsboiului la maximum capacităţii de producţie prevăzută de art. 1, iar după încheierea răsboiului să poată oricând atinge capacitatea maximă în termen de două luni dela o somaţie în acest sens din partea Ministerului de Răsboiu; în caz contrar Societatea fiind obligată să plătească daune de 100.000 coroane şi să predeà gratuit spre folosinţă administraţiunii militare instalaţiile pe tot timpul cât i-ar fi necesar.

Că prin urmare clauza din art. 8 referitoare la intrarea Ministerului de Răsboiu în folosinţa fabricei nu constitue decât o sancţiune pentru neîndeplinirea unora din obligaţiunile contractului, iar nu însuş obiectul contractului, care este un drept de creanţă, obligaţia de a furnizà cynamidă; aşà încât această clauză nu poate transformà caracterul contractului de furnitură în contract constitutiv de drepturi reale.

Considerând că nici argumentul, de ordin mai mult sentimental, că dacă nu se consideră drepturile din contract transferate Statului român înseamnează că Ungaria şi Austria au dreptul să ceară cynamidă şi eventual chiar să intre în folosinţa instalaţiilor dela Dicio Sân Martin — nu e serios.

Că aparţine Statului român de a vedeà dacă ordinea publică (inclusiv siguranţa Statului) nu e ameninţată prin executarea acestui contract şi în caz afirmativ — care nu e sigur, pentrucă cynamida se poate întrebuinţà şi se întrebuinţează în primul rând ca îngrăşământ agricol — de sigur că va împiedecà executarea lui, ceeace este îndreptăţit şi în dreptul intern şi în dreptul internaţional, fiind bine stabilit că ideea de ordine publică poate contracarà orice alte principii de drept, împiedecând realizarea efectelor unui act juridic; de aci însă nu urmează că Statul român se poate substitui într'un contract de furnitură al fostului Stat austro-ungar.

Considerând, prin urmare, că toate argumentele cu care reclamantul a încercat să stabilească existenţa calităţii sale de succesor al Statului austro-ungar asupra contractului în litigiu în temeiul art. 191 al tratatului sunt neîntemeiate;

II. *Art. 194 din Tratatul dela Trianon.* Având în vedere că Ministerul reclamant a încercat să-şi stabilească

---

adversarii noştri au recunoscut, şi se vede în mod evident din compararea textului francez, că s'a omis în traducerea românească cuvântul «indivis». Este clar că este vorba nu de drepturi de orice fel, ci prin interese se înţelege partea indiviză din proprietăţile stăpânite în comun. Cu alte cuvinte dacă Austro-Ungaria posedà un imobil împreună, adică Austria de o parte şi Ungaria de alta, prin efectul art. 191 Trianon trece Statului succesoral numai partea indiviză în bunul stăpânit în comun de Ungaria cu Austria, iar partea indiviză a Austriei trece şi ea asupra Statului succesoral în baza art. 208 din tratatul dela St.-Germain. Aceasta nu face decât să confirme că atunci când se întrebuinţează cuvintele «biens et propriétés», tratatul se referă la bunuri corporale, iar nu la alte drepturi şi interese.

4. Adăugăm că în cazul nostru se ridică pretenţiuni într'un contract de furnitură, deci drept cu totul personal, care numai ca sancţiune, în caz de neîndeplinire a obligaţiunilor contractuale, prevedeà pentru guvernul austro-ungar un drept de posesie precară. Este deci evident că în contractul nostru nu este absolut nimic din caracteristica drepturilor reale, care poartă direct asupra obiectului, fără intermediul persoanelor.

5. Infine, adversarii, mai mult poate tot ca argument de atmosferă decât ca argument juridic, spun că dacă drepturile din acest contract n'au trecut asupra Ministerului de Răsboiu român, înseamnă că au rămas Ministerului de Răsboiu ungar, şi că nu este admisibil ca Ministerul de Răsboiu ungar să aibe contract cu o fabrică situată pe teritoriul român pentru procurarea de materii prime cari pot folosi la fabricarea explosibilelor şi că deci, din moment ce nu se poate admite că Ministerul de Răsboiu ungar să aibe un astfel de contract cu o societate care are fabrica în România, urmează că în locul Ministerului de Răsboiu austro-ungar trebuie să fie considerat substituit Ministerul de Răsboiu român.

La aceasta răspundem:

a) Convenţiunea noastră n'a fost făcută cu Ministerul de Răsboiu ungar, ci cu Ministerul de Răsboiu austro-ungar, care nu mai există şi care nu-şi poate exercità nici drepturi, nici pretenţiuni, aşà încât teama grozavă a adversarilor se vede a fi cu totul nejustificată.

b) După cum am arătat încă dela început, argumentul de mai sus cu pericolul arătat, nu este nici pe departe un argument juridic.

Faptul că guvernul ungar sau austro-ungar nu poate să aibe contract de acest fel cu o societate care are o fabrică situată în România, nu înseamnă deloc că beneficiarul acestui contract devine Ministerul de Război român. Imposibilitatea pentru guvernul contractant de a mai fi beneficiarul acestui contract reprezintă o forţă majoră, care reziliază dreptul ce a avut cândva, fără ca să creeze drepturi în favoarea altuia, şi aceasta după toate principiile de drept prea elementare pentruca să trebuiască să insistăm asupra lor.

Ori, forţa majoră care a desfiinţat contractul de furnituri dintre guvernul austro-ungar şi noi, constă în interdicţiunea formală pentru Austria şi Ungaria, interdicţiune prevăzută în tratatele de pace, de a aveà fabrici de muniţiuni. Ori, contractul nostru de furnitură cu guvernul austro-ungar, privind exclusiv furnizarea cyanamidei necesare fabricaţiei explosibilelor, înseamnă că executarea acestui contract de furnitură este interzisă prin tratatele internaţionale, aşa încât din acest punct de vedere, acest contract este devenit ilicit, el nu mai are nici-o valoare şi este considerat anulat având astăzi un obiect ilicit şi, în orice caz, reziliat prin forţa majoră rezultând din interdicţia tratatelor.

c) Dealtfel, contractul este reziliat şi din forţa majoră rezultând din împrejurarea că fabrica rămânând pe teritoriul Statului român, nici un stat străin n'ar puteà obligà fabrica să-i furnizeze materia primă pentru fabricarea explosibilelor

Cel mult Statele Austria şi Ungaria ar aveà dreptul să pretindă restituirea sumelor avansate, la care cerere însă societatea noastră s'ar opune, întrucât prima rată acordată a fost plătită pentru surplusul de cost al instalaţiunilor provocat de starea de război.

6. Dar reclamanta afirmă în acţiunea sa că în petiţia înaintată de noi la 26 Februarie 1924, alăturată la acţiune în copie sub Nr. 3 am recunoscut succesiunea de drept a Ministerului de Răsboiu român. Pentru a se înţelege ce este acea petiţiune expunem următoarele:

Intre Societatea «Nitrogen» şi Uzinele de Gaz Metan U. E. G. a intervenit la 10 Mai 1916 o convenţiune prin care Uzinele U. E. G. se obligă să furnizeze societăţei «Nitrogen» dela 70.000.000 până la 150.000.000 metri cubi gaz metan pe an, de care această industrie are nevoie.

Uzinele U. E. G., respectiv Ministerul de Industrie şi Comerţ sub a cărui supraveghere trecuseră uzinele U. E. G., fiindcă fuseseră puse sub sechestru, nevoind să furnizeze gazul metan necesar Societăţei «Nitrogen», i-au trimis o adresă prin care îi făceau cunoscut că nu i se furnizează gazul metan, invocând ca motiv că Societatea «Nitrogen» nu obţinuse la timp din partea guvernului ungar autorizarea de a i se furnizà peste 60.000 m. c. zilnic.

Societatea «Nitrogen a răspuns la această adresă a Ministerului de Industrie, cu petiţiunea ce se invoacă astăzi ca recunoaştere şi în care arată că trebuie să i se furnizeze gazul metan necesar, fiindcă are contract cu U. E. G. şi că autorizaţia de care vorbeşte Ministerul în adresă nu este necesară. Ca să convingă Ministerul de Industrie să nu i se mai facă greutăţi şi să i se livreze gazul metan de care aveà nevoie pentru industria sa, societatea «Nitrogen» adaogă încă un argument în acest scop, declarând că şi Ministerul de Răsboiu este interesat ca fabrica «Nitrogen» să nu-şi întrerupă activitatea din lipsă de gaz metan şi să se menţie întreaga capacitate de producţie. Este aceasta o recunoaştere, o mărturisire care poate face dovadă în procesul de astăzi? In primul rând cei ce au făcut-o nu aveau puterea de a face asemenea recunoaşteri. In orice caz însă este sigur că aceasta nu are valoarea unei recunoaşteri. Această declaraţie a fost făcută în altă afacere, cu alt dreptul său de succesor al Ministerului de Răsboiu austro-ungar în contractul de furnitură de cynamidă încheiat cu Societatea pârîtă şi în temeiul art. 194 din tratatul dela Trianon.

Considerând că pârîta s'a opus acestei încercări întrucât textul nu este trecut în acţiune şi deci discutarea lui este contrarie legei accelerărei.

Considerând că dacă legea accelerărei judecăţilor din 19 Maiu 1925 cere ca acţiunea să fie motivată în drept şi în fapt aceasta nu însemnează că reclamantul e obligat să indice toate textele de lege aplicabile în speţă ci e suficient ca el să indice temeiul acţiunii în fapt şi în drept spre a fi prevenit pârîtul şi a se evità surpriza ce ar rezultà dintr'o schimbare a cauzei acţiunii; rămânând instanţei de judecată să aplice textele de lege corespunzătoare.

Că în speţă acţiunea s'a întemeiat pe contractul din 30 Septemvrie 1916 şi pe calitatea Statului român de succesor al Statului ungar care l-ar îndreptăţi să se prevaleze de clauzele contractului încheiat cu Societatea «Nitrogen» de Ministerul de Răsboiu austro-ungar; iar calitatea de succesor al Statului ungar se poate încercà a se fundà pe orice text al tratatului, neindicarea textului potrivit în acţiune neputând constitui o surpriză pentru adversar, care a fost îndeajuns lămurit asupra temeiurilor acţiunii reclamantului, atunci când acesta a indicat că se prevalează de contract în virtutea calităţii de succesor al Statului ungar prin anexiune.

Că, aşà fiind, finele de neprimire este neîntemeiat şi urmează a discută dacă art. 194 din tratatul dela Trianon conferă Statului român calitatea de succesor al Statului austro-ungar cu privire la contractul de furnitură de cynamidă, încheiat cu Societatea pârîtă.

Considerând că art. 194 al tratatului dela Trianon dă dreptul Comisiunei reparaţiilor să ceară Ungariei, în termen de un an dela intrarea în vigoare a tratatului, să dobândească toate drepturile şi interesele supuşilor săi în orice întreprindere de utilitate publică sau concesiune în teritoriile cedate statelor succesoare cum şi în alte state (Rusia, Turcia, Germania, Austria, Bulgaria, etc.) şi Ungaria are obligaţiunea ca în şase luni dela cerere să transmită Comisiunei reparaţiilor toate aceste drepturi şi interese, precum şi toate drepturile şi interesele pe care însuş Statul ungar le poate aveà în aceste teritorii; dispune apoi că Ungaria trebuie să-şi despăgubească supuşii astfel deposedaţi, iar valoarea acestor despăgubiri se va calculà şi scădeà de Comisia reparaţiilor din totalul sumelor datorite de Ungaria ca reparaţii de răsboiu; în sfârşit — şi aceasta este dispoziţia de care se prevalează Ministerul reclamant — acest articol dispune ca în termen de şase luni dela intrarea în vigoare a tratatului, Ungaria va trebuì să comunice Comisiunei reparaţiilor lista tuturor drepturilor şi intereselor în chestiune şi va renunţà în favoarea puterilor aliate şi asociate, în numele său şi al supuşilor săi, la toate drepturile şi interesele vizate de acest articol care nu vor fi fost menţionate în listă.

Considerând că, reclamantul, prevalându-se de ultima dispoziţie a articolului, susţine că Ungaria, nefăcând în termen lista întreprinderilor de utilitate publică în care are drepturi şi interese, în cuprinsul zonei de influenţă economică prevăzută de acest articol, e presupusă *juris et de jure* că a renunţat la aceste drepturi în favoarea puterilor aliate şi asociate, în speţă României.

Considerând în prim rând că reclamantul nu a dovedit dacă lista s'a făcut sau nu.

Că, în al doilea rând, nu s'a do-

---

scop şi în alte împrejurări, atunci când încă nu există litigiul între Ministerul de Răsboiu şi Societatea « Nitrogen ». Nu a avut Societatea Nitrogen intenţiunea ca aceasta să constituie o recunoaştere a dreptului Ministerului de Răsboiu sau care să servească ca dovadă Ministerului de Răsboiu. Deasemenea nu poate servì drept recunoaştere scrisoarea de confirmare depusă de Minister sub Nr. 93 din 11 Iulie. Această scrisoare este trimisă de cei ce se găseau la fabrică la primirea somaţiei şi care, neştiind ce să răspundă adresei cu Nr. 2215 a Ministerului de Răsboiu, au confirmat numai primirea acestei adrese şi au adăugat că Societatea va reveni asupra adresei peste câteva zile, adică după ce va consultà pe cei în drept.

Dealtfel chestiunea dacă Ministerul de Răsboiu român este succesorul Ministerului de Răsboiu austro-ungar, nu poate fi soluţionată prin recunoaşterea sau nerecunoaşterea de câte una din părţi. Este o chestiune care depinde de interpretarea articolului 191 din tratatul dela Trianon. Nici Ministerul de Răsboiu, nici Societatea « Nitrogen » nu pot înlăturà prin declaraţii sau recunoaşteri dispoziţiunile tratatului, care a fost semnat şi de alte puteri. Aceasta nu este o chestiune de fapt care să poată fi soluţionată prin recunoaşteri, ci una de drept. Astfel acest argument al recunoaşterii, din partea Societăţei « Nitrogen » a Ministerului de Răsboiu român ca succesor al Ministerului de Răsboiu ungar, trebuie înlăturată. Societatea « Nitrogen « nu numai că nu a recunoscut aceasta, dar a protestat oridecâteori i s'a afirmat aceasta (a se vedeà actele anexate la întâmpinare sub C. D. E. F. şi G.).

Dealtfel asupra celor arătate la punctul de mai sus, doctrina este unanimă şi ne permitem a anexà sub *a—d*, câteva citate din Planiol, Laurent, Baudry, Lacantinerie şi Hamangiu.

S'a obiectat însă de reprezentanţii Ministerului că noi am înaintat acea petiţie, după ce am fi avut un proces cu Statul Român. Pentru a se puteà înţelege ce litigiu erà în discuţiune atunci, expunem următoarele:

Ministerul de Industrie şi Comerţ luase măsura de a numì la Industriile din Ardeal câte un comisar al guvernului, chiar la acelea la care nu aveà absolut nici un fel de drept sau pretenţiune. La fabrica noastră, pretindeà că are drepturi decurgând din faptul că statul ungar ar fi fost acţionar în societatea noastră, ceeace nu este exact şi nici nu s'a putut dovedì.

In contra măsurii ce luase Ministerul de Industrie, societatea a declarat recurs în contencios şi în petiţiunea de recurs se făceà aluzie şi se contestà acest fel de drept ca acţionar, pe care statul îl pretindeà. Nu erà prin urmare vorba de procesul de astăzi, de pretenţiunea rezultând din contractul dela 30 Septembrie 1916 şi de cererea Ministerului de Răsboiu de a luà în posesiune fabrica noastră. Plângerea noastră adresată la contencios nu erà făcută cu Ministerul de Răsboiu şi nici nu purtà asupra acestui obiect. Dealtfel am arătat că chiar dacă ar fi existat o recunoaştere deplină şi chiar în acest proces, ea nu poate aveà nici un fel de valoare juridică şi nu poate face nici un fel de dovadă, neputându-se trage din ea nici un fel de consecinţe, căci recunoaşterea nu poate purtà asupra chestiunilor de drept, ci numai asupra chestiunilor de fapt.

In concluziune, nici din punct de vedere al drepturilor transmise Statului român în virtutea tratatului dela Trianon nici din vreun alt punct de vedere, Ministerul de Război nu poate fi considerat ca succesorul în contractul nostru al Ministerului de Răsboiu austro-ungar şi deci neavând calitate, acţiunea urmează a fi respinsă.

(Rezumat de concluziuni din partea pârâtei Soc. « Nitrogen »).

R. ELIAS
Doctor în drept din Paris. Avocat

(3) Societatea « Nitrogen » pretinde că Ministerul de Răsboiu nu are calitate să exercite drepturile Ministerului de Răsboiu austro-ungar, derivând din contractul cu adaosul său, încheiat la 30 Sept. 1916 între acest minister şi Soc. » Nitrogen », iar motivele sunt că aceste drepturi nu au trecut asupra Statului român, în baza art. 191 din tratatul dela Trianon.

In timpul răsboiului, mai multe instituţiuni financiare ungare, au primit însărcinarea, din partea comandamentului militar austro-ungar, să facă la Dicio sân Martin o mare fabrică pentru cyanamidă, care urmà să fie întrebuinţată exclusiv pentru trebuinţele răsboiului.

In executarea acestei însărcinări băncile au fondat Soc. « Nitrogen », care s'a obligat prin două contracte, în schimbul numeroaselor avantaje ce i s'au acordat, să furnizeze pe timpul duratei răsboiului Administraţiei militare întreaga producţie anuală a fabricei de 37.500 tone cyanamidă.

Societatea erà încă obligată să producă o cantitate medie pe zi de 105 tone cyanamidă.

Conform art. 1 şi 8 din contract, capacitatea fabricei trebuià să fie complet atinsă, încă dela 16 Iunie 1917 şi menvedit că de către Comisiunea reparațiilor s'a făcut cerere Ungariei în termen de un an dela intrarea în vigoare a tratatului spre a se transmite drepturile și interesele vizate, neputându-se susține valabil că nefacerea listei în șase luni dela intrarea în vigoare a tratatului atrage transmiterea automată a intereselor vizate, câtă vreme este stabilit că articolul începe prin a-i acordà Comisiunei reparațiilor dreptul de a cere în termen de un an dela aceeaș dată transmiterea acestor drepturi și interese.

Considerând, în al treilea rând, că drepturile și interesele prevăzute de art. 194 din tratatul dela Trianon trec Comisiunei reparațiilor, iar nu direct unei anumite puteri aliate sau asociate, exprimarea exactă fiind aceea a primului aliniat din art. 194, iar în ultimul aliniat se va fi crezut echipolent a se denumi mandanții în locul mandatarului, (Puterile aliate și asociate în locul Comisiunei reparațiilor).

Că mai ales faptul că în acest articol este vorba de drepturi și interese în întreprinderi aflătoare în Rusia, Turcia, Germania, etc., iar nu numai pe teritorii cedate de Ungaria statelor aliate și asociate, arată în mod evident că aceste drepturi și interese trebuesc să treacă asupra Comisiunei reparațiilor, iar nu direct diverselor state aliate sau asociate (a se vedeà rolul distribuitor al Comisiei reparațiilor în partea 8-a a tratatului, secția I, anexa II, paragr. 15).

Că, în al patrulea rând, art. 194 al tratatului dela Trianon se ocupă de drepturi și de interese în întreprinderile de utilitate publică și concesiuni, căutându-se de aliați a se evità amestecul economic al Statului ungar și al poporului ungar în întreprinderile de a căror activitate depinde existența și bunul mers al Statelor dimprejurul Ungariei sau chiar mai de departe; dar Societatea «Nitrogen» nu este o întreprindere de utilitate publică sau o concesiune, ci o Societate care a înființat o fabrică de cynamidă, iar dacă Statul ungar cumpără cyanamidă în vedere de a o transformà în praf de pușcă aceasta nu însemnează că «Nitrogen» devine o întreprindere de utilitate publică, produsele ei putând servì — și servesc astăzi exclusiv — la întrebuințări economice.

Considerând în sfârșit, în al cincilea rând, că art. 194 din tratatul dela Trianon vizează drepturile și interesele ungare în întreprinderile de utilitate publică și concesiuni iar nu contractele cu asemenea întreprinderi și concesiuni («tous droits et intérêts de ses ressortissants dans toute entreprinse d'utilité publique ou dans toute concession en Rusie, Turquie...»).

Că în adevăr numai faptul de a participà ca asociat la o întreprindere din categoria vizată a fost privit cu o îngrijorare de autorii tratatului, iar nu și acela de a contractà cu aceste întreprinderi; fiindcă părțile de interes sau acțiunile într'o societate comercială dau titularului lor dreptul de a dispune — în limitele de coexistență și după formele regimului societar — asupra unui fond, întrebuințându-l la posibilități infinite, pe când raporturile contractuale sunt limitate la îndeplinirea unei obligațiuni determinate, stingându-se odată cu îndeplinirea ei; de unde deducem că acțiunile și părțile de interes, în societăți pot fi mai degrabă asimilate drepturilor reale decât celor personale, cum se obișnuește, și că nici în art. 194, după cum nici în art. 191 din tratatul dela Trianon, nu e vorba de cedarea vreunor drepturi propriu zis de creanță.

Considerând, deci, că față de toate obiecțiunile de mai sus, nici vorbă nu mai poate fi că nici art. 194 al tratatului dela Trianon nu trece asupra Statului român contractul

---

ținută pe tot timpul duratei răsboiului. Art. 8 adaugă că, chiar după încheierea păcei, Soc. «Nitrogen» este obligată de a menține toate instalațiile în așà fel, ca uzinele să poată atinge capacitatea completă de producție în termen de două luni dela somația administrației militare, firma fiind obligată ca înăuntrul acestui termen, să aducă în mod real instalațiile în completă capacitate de producție.

Dacă s'ar întâmplà ca societatea să nu îndeplinească această obligațiune, din orice motive ar fi, este datoare, pe lângă plata unei amenzi contractuale, să predeà gratuit, spre folosința administrației armatei, la cererea acesteia, instalațiunile de cyanamidă pe tot timpul cât va aveà nevoie.

Ministerul de Răsboiu român, uzând de drepturile conferite prin art. 8 din contract, a somat Societatea ca în termen de două luni să pue uzinele «Nitrogen» în situațiunea de a puteà produce cantitatea de 105 tone cyanamidă în mediu pe zi, astfel ca funcționarea fabricei, pentru întreaga cantitate contractuală, să fie asigurată în permanență.

Soc. «Nitrogen» a lăsat să treacă termenul, fără a se conformà somației, lucru recunoscut de societate în procesul verbal din 6 Aprilie 1928, încheiat la sediul fabricei de Comisia de control instituită de Minister.

Din acest proces verbal, subscris de Directorul Tehnic al fabricei, rezultă, că Soc. nu este capabilă să producă zilnic 105 t. cyanamidă și că capacitatea zilnică, nu întrece jumătate din această cantitate.

Ministerul de Răsboiu uzând de sancțiunile prevăzute de art. 8, a chemat în judecată Societatea, cerând între altele, să-i predeà gratuit spre folosință pentru trebuințele armatei, toate instalațiunile necesare pentru fabricarea carbidului și cyanamidei, cu stațiunea de forță motrice, așà cum se prevede la punctul 1 din acțiune.

Societatea susține în primul rând că Ministerul de Răsboiu, nu are calitatea să intente acțiune, deoarece drepturile derivând din sus zisele contracte, încheiate cu Ministerul de Răsboiu austro-ungar, nu au trecut asupra Statului român în baza art. 191 din tratatul Trianon.

In drept: Să examinăm în prim rând principiile de drept internațional public unanim recunoscute în materie de anexiune, înainte de punerea în vigoare a tratatelor.

In cazul anexărei unui teritoriu dela un Stat care-și păstrează mai departe individualitatea sa, autorii de drept internațional public, disting între drepturile și obligațiunile cari au un caracter public și cele cari au un caracter privat. In ce privește drepturile reale, ei arată că trec asupra Statului anexant toate bunurile aparținând domeniului public al Statului, pentru că posesiunea lor este în legătură cu interesul general.

In această categorie, intră și bunurile coroanei. In ce privește drepturile personale, ele continuă să subziste în profitul Statului cedant, însă numai cu condițiunea ca să aibă un caracter esențialmente privat.

Citām în această privință din Cabouat și Selosse, reproduși în repertoriul Carpentier, verbo: Annexion No. 163:

«Voilà pour les droits réels: mais l'État cédant peut être titulaire de droits personnels, ayant leur assiette dans les provinces cédées; parmi ces biens figurant les créances qu'il peut avoir contre des provinces, des départaments, des communes, des particuliers frappés par l'annexion. En principe, ces créances, pour qu'elles aient un caractère essentiellement privé, continuent à subsister à son profit».

Tratatele de pace, nu numai că au consacrat aceste principii dar le-au aplicat cu mai multă rigoare. Ele prevăd că toate bunurile și proprietățile atât publice cât și private al Ungariei și Austriei, trec asupra statelor, cărora li s'a transferat teritoriile în care bunul sau proprietatea sunt situate.

Mai mult, tratatele s'au ocupat de bunurile ce aparțineau în comun monarhiei austro-ungare, dispunând că interesele Ungariei și Austriei în bunurile comune lor, trec și ele asupra Statului anexant. (Vezi art. 191 tr. Trianon și art. 208 tr. St. Germain).

Adversarul obiectează că drepturile fostei monarhii, nu au trecut asupra Statului român, pentrucă art. 191, vorbește numai de bunuri și proprietăți, situate în teritoriile cedate, iar nu de bunuri, drepturi și interese cum se exprimă în alte texte.

Această distincțiune, nu are nici o bază.

Expresiile «bunuri și proprietăți» (în textul corespunzător englez «proprietăți și posesiuni») sau «bunuri, drepturi și interese», sunt sinonime.

Intrebuințarea acestor expresiuni, se explică prin faptul că tratatul este opera a numeroși juriști, de diferite naționalități. Este obiceiul juriștilor anglo-saxoni, să întrebuințeze toate cuvintele sinonime, cari exprimă aceeaș idee. Prin urmare a zice «bunuri și proprietăți» sau «bunuri, drepturi și interese», este absolut acelaș lucru. Dealtfel textul art. 191 întrebuin-

Statului ungar cu Societatea «Nitrogen».

III. *Principiile generale în materie de anexiune.* Având în vedere că Ministerul reclamant a susţinut că şi din principiile generale de drept în materie de anexiune rezultă calitatea sa de succesor al Statului ungar cu privire la contractul în litigiu.

Considerând, în prim rând, că atunci când o anexiune este constatată printr'un tratat aşà de complet cum e tratatul dela Trianon, dreptul internaţional trebuie să se rezume de a-l interpretà iar nu a recurge la alte principii, discutabile, scoase de jurişti din examinarea tratatelor anterioare.

Considerând totuş şi doctrina, constatăm că în materie de anexiune trebuie deosebit între cazul când un Stat întreg a fost absorbit de altul şi cazul când anexiunea nu poartă decât numai asupra unei fracţiuni a Statului; în primul caz Statul anexant succedă la toate drepturile şi obligaţiunile Statului anexat, iar în cazul al doilea numai la cele ce se pot localizà pe teritoriul anexat (v. Rep. Carpentier, v-o Annexion, No. 156—157).

Considerând că drepturile propriu zis de creanţă nu au assietă teritorială, nu se pot localizà teritorial, aşà cum se localizează drepturile reale, fie depline, fie desmembrate, fie principale, fie accesorii, fie în sfârşit acele drepturi de proprietate colectivă supuse regimului societar, care, din cauza complicaţiei acestui regim, sunt obişnuit considerate drepturi de creanţă.

Că, aşà fiind, prin tratatul dela Trianon nu au fost trecute statelor succesoare drepturile pur de creanţă, ci au rămas Ungariei.

Că, dealtfel, Ungaria are mai multe state succesoare şi nu s'ar puteà şti căreia din ele au trecut drepturile şi obligaţiunile dintr'un contract al Statului ungar vechiu sau austro-ungar.

Că faţă de aceste consideraţiuni susţinerea Ministerului reclamant, întemeiată pe părerea lui Cabouat şi Selosse (citaţi din Carpentier) în sensul că numai drepturile personale cu caracter esenţialmente privat rămân Statului cedant, trebuie înlăturată, ca presupunând că s'ar puteà localizà dreptul personal, ceeace nu putem admite.

Considerând, dealtfel, că dacă prin imposibil am voì să-i dăm contractului în litigiu o assietă teritorială, fie după locul încheierei contractului, fie după acela al sediului părţilor contractante, fie după acela al îndeplinirei prestaţiunilor, assieta ar trebuì socotită în Ungaria, fiindcă la Budapesta s'a încheiat contractul, tot acolo şi-a avut şi îşi are încă sediul Societatea «Nitrogen» şi Ministerul de Răsboiu ungar şi în sfârşit, conform art. 2 din contract, expediţiunile de cynamidă trebuesc executate la una din pulberăriile Statului K. U. K., conform dispoziţiunilor Ministerului de Răsboiu, iar asemenea pulberării nu există în ţinuturile alipite la România, ci în alte ţinuturi ale fostei monarhii habsburgice.

IV. *Recunoaşterea calităţei reclamantului de succesor al Statului ungar de către însăş Societatea pârîtă.* Având în vedere că reclamantul, Ministerul de Răsboiu român, susţine ca ultim temeiu al pretinsei sale calităţi de succesor al Ministerului de Răsboiu austro-ungar asupra contractului în litigiu, că Societatea pârîtă a recunoscut printr'o petiţie din 26 Februarie 1924 adresată Ministerului de Industrie şi Comerţ că drepturile derivate din acest contract pentru Ministerul de Răsboiu austro-ungar au trecut asupra Statului român.

Considerând că mărturisirea trebuie să fie serioasă şi făcută în deplină cunoştinţă de cauză şi cu voinţa de a procurà părţii adverse o dovadă în proces, recunoscând un

---

ţează expresia « toate bunurile şi proprietăţile » ceeace de sigur cuprinde toate bunurile mobile şi imobile, corporale şi incorporale.

Orice îndoeală asupra înţelesului expresiunei, « bunuri şi proprietăţi » din art. 191 dispare dacă cercetăm textele corespunzătoarele din tratatul dela Versailles.

Art. 256 din acest din urmă tratat, cuprinde o dispoziţie identică cu aceea din art. 191 Trianon, întrebuinţându-se aceeaş expresie « bunuri şi proprietăţi ».

Prin art. 56 din acelaş tratat, care se referă la art. 256, se prevede că « bunurile şi proprietăţile » imperiului german din Alsacia-Lorena, trec asupra Franţei, fără ca valoarea lor, să fie socotită în « contul reparaţiuni »; aliniatul 2 al aceluiaş articol, explică, că prin expresia « bunuri şi proprietăţi » se cuprind toate bunurile mobile sau imobile cât şi drepturile de orice natură.

Faţă cu această interpretare a expresiei « bunuri şi proprietăţi » din art. 256 Versailles, corespunzător cu art. 191 Trianon dată prin art. 56 Versailles, nu se poate susţine că prin art. 191 Trianon s'ar fi înţeles să se dea altă accepţiune acestei expresiuni, în sens restrictiv, excluzându-se drepturile sau interesele.

Dealtfel, dacă ţinem seamă de spiritul dispoziţiunei, nu încape nici un fel de îndoeală, că autorii tratatului, nu au putut aveà intenţiunea de a transmite statelor succesorale, numai bunurile corporale şi proprietăţile şi să rezerve în favoarea Ungariei drepturile şi interesele din diferite întreprinderi.

Dealtfel, în însuş textul art. 191 în al doilea aliniat, se precizează că: « în sensul prezentului articol, bunurile şi proprietăţile guvernului ungar, fost şi actual, vor fi considerate ca cuprinzând bunurile fostului regat al Ungariei şi interesele acestui regat în bunurile indivize aparţinând monarhiei austro-ungare, cum şi bunurile coroanei şi bunurile private ale fostei familii suverane din austro-ungaria ».

Iată dar că însuş textul art. 191 vorbeşte de interese. Cum s'ar puteà concepe ca interesele în bunurile indivize austro-ungare, să treacă la statele succesorale, iar interesele în bunuri exclusive ale Ungariei, sau interese exclusive ale Ungariei, să rămână în patrimoniul ei? Aceasta ar fi absurd şi ar duce la consecinţe inadmisibile, după cum vom arătà mai jos.

Argumentul adversarilor că drepturile personale nu ar fi cuprinse în art. 191 care vorbeşte de bunuri situate, pe când drepturile personale nu pot fi considerate ca situate pe un teritoriu, este cu totul nefundat.

In adevăr, drepturile personale au şi ele « assieta » lor şi anume acolo unde pot fi valorificate. Am arătat mai sus, că autorii de drept internaţional public, vorbesc de drepturi personale având assieta lor în teritoriile anexate.

Mai mult, în cazul de faţă nu e vorba de un simplu drept pur personal. După art. 8 din contract, societatea este obligată să predeà gratuit folosinţa fabricei. Aceasta constitue un drept de uzaj care este real, situat de sigur pe teritoriul anexat.

Dealtfel dacă s'ar admite cum susţine partea adversă, că în baza art. 191 acest drept nu a fost transferat României, am ajunge la concluzia absurdă şi monstruoasă că Ungaria şi Austria ar puteà să se prevaleze de clauzele contractuale şi să reclame producţia fabricei, putând eventual să se puie în posesia ei pentru a-şi fabricà muniţia necesară lor.

Ori acest lucru este atât de imposibil, încât nici partea adversă nu a încercat să-l susţie.

Adversarul în disperare de cauză, a pretins că drepturile în chestiune nu au trecut asupra României, dar nu au rămas nici asupra Ungariei sau Austriei, căci fosta monarhie desfiinţându-se, s'a desfiinţat însuş contractul.

Aceasta este o absurditate, căci tratatul nu desfiinţează acest contract, iar pe de altă parte, dacă monarhia a murit, ea trebue neapărat să aibă un succesor.

Ori, dacă acest succesor nu este România, el nu ar puteà fi altul decât Ungaria şi Austria actuale, ceeace am arătat că este o imposibilitate din toate punctele de vedere.

Nu mai insistăm asupra argumentului tras din certificatul Ministerului de Finanţe ungar, că aceste drepturi nefiind propuse Comisiei de despăgubiri, de sub Comisia bunurilor cedate, spre a fi evaluate aceasta ar implicà ca Statul român ar fi recunoscut că nu este succesorul de drept al Statului ungar.

Curioasă recunoaştere, căci simpla omisiune a guvernului ungar de a menţionà aceste drepturi în lista ce a întocmit, nu poate fi o dovadă în contra Statului român, care nu a cunoscut de sigur în acel moment existenţa acestor drepturi spre a se prevalà de ele.

Partea adversă, ca argument de ultima oră, improvizat în instanţă, a invocat art. 194 din tratatul dela Trianon, susţinând că aceste drepturi ar fi putut trece, dacă s'ar fi cerut, asupra Comisiei de reparaţiuni, întrucât ele privesc o întreprinfapt adevărat; judecătorii având să cerceteze şi faptul dacă mărturisirea nu e bazată pe o eroare de fapt, sau dacă, fiind făcută în scop de apărare, ea nu se găseşte contrazisă prin realitatea faptelor constatate în instanţă (comp. Matei Cantacuzino, Elem. Drept. Civil, No. 641, p. 611).

Că în speţă mărturisirea a purtat asupra unei chestiuni de drept şi apoi nu a fost serioasă, neurmărindu-se procurarea unei dovezi părţei adverse asupra unui fapt adevărat, ci făcută în scop de apărare a intereselor întreprinderii, ameninţată prin refuzul temporar al Societăţei U. E. G. şi al Ministerului de Industrie de a furniză şi a face să se furnizeze Societăţei «Nitrogen» gazul methan necesar funcţionărei fabricei dela Dicio Sân Martin.

Că, aşà fiind, mărturisirea din scrisoarea amintită nu este operantă.

Considerând că Ministerul reclamant obiectează că nu e vorba de o adevărată mărturisire ca probă juridică, ci pur şi simplu de recunoaşterea calităţei Ministerului reclamant ca succesor al Ministerului de Răsboiu austro-ungar, recunoaştere valabilă; că, mai mult, recunoaşterea ar fi putut să se deducă şi tacit dacă pârîta n'ar fi contestat în instanţă calitatea Ministerului reclamant.

Considerând că o simplă recunoaştere nu poate constitui un titlu juridic, neavând o cauză juridică.

Că pretinsul transfert al drepturilor Statului ungar în contractul de furnitură asupra Statului român nu se puteà face decât în baza unui titlu juridic având-uşi o cauză raţională.

Că un asemenea titlu nu există în speţă iar o simplă recunoaştere nu-l poate supleà.

Că în drept nu numai simplele recunoaşteri lipsite de cauză juridică ci chiar efectuarea unor prestaţiuni se desfiinţează dacă nu au fost întemeiate pe o cauză juridică, acordându-se o acţiune în restituţiune pentru aceasta, dreptul neînţelegând să valideze decât actele serioase şi raţionale.

Că este inexactă susţinerea reclamantului că dacă Societatea pârîtă nu ar fi contestat calitatea reclamantului de a se prevalà de contractul din 30 Septemvrie 1916 aceasta ar fi constituit o recunoaştere operantă.

Că şi dacă pârîta nu ar fi făcut întâmpinare şi nu s'ar fi apărat, Tribunalul tot trebuià să cerceteze dacă în adevăr reclamantul se poate prevalà de clauzele contractului din 30 Septemvrie 1916, căci reclamantul trebuie să-şi facă dovada acţiunei sale.

Că, prin urmare, nedovedindu-se vreun titlu juridic care să fi transmis drepturile Statului ungar asupra celui român cu privire la contractul încheiat la 30 Septemvrie 1916 cu Societatea pârîtă, reclamantul nu are calitatea de a se prevalà de clauzele acestui contract, astfel încât incidentul ridicat în acest sens de Societatea pârîtă urmează a fi admis, iar acţiunea, în consecinţă, respinsă.

Având în vedere şi cererea de cheltueli de judecată pe care apreciind conf. art. 48 al. II legea accelerărei, Tribunalul le fixează la 10.000 lei în sarcina reclamantului.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător Traian Broşteanu, admite incidentul şi respinge acţiunea.

Sentinţa No. 2.240 din 4 Iulie 1929.

Preşidenţia d-lui **Aurel Boboc,** judecător. Redactor al sentinţei d-l judecător **Traian Broşteanu.** Avocaţi d-nii: **S. Rosental** şi **Al. Ottulescu,** pentru reclamant, **Randolphe Elias,** pentru pârîtă.

---

dere de utilitate publică; iar dacă nu s'a cerut, a rămas Ungariei.

Este destul de a citì acest text, pentru a vedeà că nu are nici o aplicaţiune în cauză şi că interpretarea adversă e greşită.

In acest articol este vorba de drepturile şi interesele supuşilor unguri sau ale Statului ungar, în întreprinderile de utilitate publică, pe care Comisia de reparaţiuni, poate să le ceară Ungariei în termen de un an dela data tratatului şi pe care Ungaria este obligată să le transfere Comisiei de reparaţii în termen de 6 luni dela data cererei.

Textul însă începe cu fraza « fără a se aduce atingere din partea Ungariei în virtutea altor dispoziţii ale tratatului, la drepturi ce-i aparţin sau aparţin resortisanţilor săi, Comisia de reparaţiuni va puteà...»

Observăm în primul rând că textul întrebuinţează expresia « drepturi » în locul celei « bunuri şi proprietăţi », ceeace confirmă teza noastră că tratatul întrebuinţează oricari din aceste expresii considerându-le ca sinonime.

In al doilea rând, se menţine renunţarea Ungariei la drepturile ce-i aparţin, conform stipulaţiilor din alte dispoziţii ale tratatului.

Ce rezultă din combinaţia şi interpretarea acestor texte?

Că conform art. 191, toate bunurile, proprietăţile, drepturile şi interesele Ungariei, au eşit din patrimoniul Ungariei, trecând asupra Statelor succesoare, iar în baza art. 194, drepturile cari privesc numai întreprinderile de utilitate publică, pot fi reclamate de Comisia de reparaţiuni, iar guvernul Ungariei e dator a le transmite împreună cu drepturile resortisanţilor ei, în asemenea întreprinderi, pe care ea trebue să le achiziţioneze.

Deci în nici un caz, nici în ce priveşte drepturile relative la întreprinderile de utilitate publică, ele nu rămân în patrimoniul Ungariei.

Mai e de notat că în partea finală a ultimului aliniat a art. 194, se prevede că: « Ungaria într'un termen de 6 luni dela punerea în vigoare a tratatului, va trebui să comunice Comisiei de reparaţiuni, lista tuturor drepturilor şi intereselor în chestiune, fie că ele ar fi dobândite, eventuale, sau încă neexercitate, şi va renunţà în favoarea puterilor aliate sau asociate în numele său şi în acel al supuşilor săi, la toate drepturile şi interesele sus vizate, cari n'ar fi fost menţionate în lista de mai sus.»

Rezultă dar în mod luminos din acest text că chiar dacă ar fi vorba de un drept sau interes într'o întreprindere de utilitate publică şi guvernul ungar ar fi omis să-l treacă în lista ce a fost obligat să comunice Comisiei de reparaţii sancţiunea omisiunei, nu este că dreptul sau interesul rămâne în patrimoniul Ungariei, ci în asemenea caz, el trece asupra puterei aliate respective.

In ultimul rând am arătat că însuş societatea « Nitrogen », a recunoscut prin petiţia din 26 Februarie 1924 adresată Ministerului de Industrie şi Comerţ că drepturile în chestiune au trecut asupra Statului român. Această petiţie este semnată de Directorul General Forbath şi de D-l Avocat Vlădescu-Olt, administrator delegat, cari, conform statutelor angajează societatea.

Societatea nu se sfieşte să declare că ceeace a recunoscut atunci, pentru a puteà obţine mari cantităţi de gaz methan, pentru industria sa, nu-i mai este opozabil, deoarece reprezentanţii de atunci au făcut o « prostie ».

Societatea pretinde că în acel moment, nu aveà proces cu Ministerul de Răsboiu, că recunoaşterea a fost făcută într'o altă afacere şi că în orice caz ar cuprinde o mărturisire inoperantă, fiind dată pe o chestie de drept.

Această apărare, pune societatea într'o lumină urîtă, din punct de vedere moral, şi este şi complect neîntemeiată.

In acel moment societatea aveà proces cu ministerul de Răsboiu şi cu Ministerul de Industrie, astfel că Soc. îşi dădeà foarte bine seamă de importanţa declaraţiilor sale. In adevăr, Ministerul de Industrie numise un conservator la fabrică. In contra deciziunei Ministerului, Societatea a făcut recurs în contencios, invocând între altele următoarele:

« Motivul care a îndemnat pe Minister să ia această măsură, este faptul că bănueşte a aveà un drept la fabrica noastră, decurgând dintr'un contract încheiat de Ministerul de Răsboiu al fostului Imperiu austro-ungar », şi mai jos:

« De fapt Ministerul nu are nici un drept asupra fabricei noastre ».

Acest recurs a fost introdus la 27 Maiu 1922, iar la 13 Februarie 1924, a intervenit Ministerul de Răsboiu, prevalându-se de drepturile sale şi anume:

« In baza menţionatelor convenţiuni, şi a tratatelor de pace, Ministerul de Răsboiu substituindu-se Ministerului de Răsboiu austro-ungar, drepturi rezultând în special din art. 8 al contractului susmenţionat, a confirmat prin adresa No. 241 din 1923 pe care o alăturăm în copie, numirea custodelui instituit de către Ministerul de Industrie, dându-i delegaţie

TRIB. TREI SCAUNE,
18 Nov. 1929

ARDEAL. VÂNZARE. ELEMENTE SUBSTANŢIALE. MODALITATE. TERMEN. CONDIŢIE. TRANSCRIERE. ELEMENT SUBSTANŢIAL. PREFERINŢĂ. (1)

1. *O vânzare, dacă are toate elementele substanţiale cerute de lege, îşi produce toate efectele între părţi. Împrejurarea că ulterior părţile au supus unul din aceste elemente la vr'o modalitate oarecare, termen sau condiţie, nu aduce nicio schimbare convenţiei în sine.*

2. *Din principiul că, sub regimul cod. civ. austriac, transcrierea actului care constată convenţia de înstrăinare a unui bun imobiliar, conferă proprietatea noului achizitor, rezultă că, între obligaţiile unui vânzător, sub imperiul acestui cod, este şi aceea de a nu împiedica pe cumpărător a obţine această transcriere, din care legiuitorul face un element substanţial.*

3. *Dacă este de principiu sub imperiul cod. civ. austriac că, intabularea conferă proprietatea unui bun imobil sau posesia unui drept real, acestea neputându-se transmite, prin simplu consimţământ, consacrându-se şi sub acest cod principiul prior tempore, potior jure, totuş orice transcriere, făcută prin viclenie, nu-şi produce efectul, deoarece se opune principiul: fraus omnia corrumpit.*

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei civile de faţă.

Având în vedere actele din dosar, depoziţiile martorilor cum şi susţinerile părţilor.

Considerând că, din toate acestea reiese în fapt că, Gh. Stan I. Tohăneanu din comuna Intorsura Buzăului, vinde la 5 Maiu 1925 lui Bogdan Pompiliu, din aceeaşi comună, un imobil cuprins în cf. la No. 648 din Buzăul Ardelean, sub No. top. 107, 104/2, 102, pe preţ de 50.000 lei. Această convenţie, deşi este constatată printr'un act de vânzare, ce poartă data de 14 Ianuarie 1926, act în care figurează şi soţia cumpărătorului, totuş printr'o declaraţie ce poartă data tot de 14 Ianuarie 1926, vânzătorul — la cererea cumpărătorului, deci declaraţia este recunoscută şi de acesta — afirmă că vânzarea a luat naştere la 5 Maiu 1925.

Intre declaraţia vânzătorului şi actul de vânzare sunt oarecare nepotriviri: preţul în act este arătat de 51.500, din care la încheere s'a numărat proprietarului 10.000, restul plătibil în patru rate, anuale, plătibile la începutul fiecărui an, 927, 928, 929 şi 1930; preţul în declaraţie este de 50 mii lei, din care s'a dat vânzătorului 3.000, iar restul se va plăti în şase ani. Actul scris de vânzare ca şi declaraţia nu sunt transcrise în registrele funduare.

La 30 Maiu 1925, acelaş vânzător vinde acelaş bun pe preţ de 40 de mii lui Gheorghe Gh. Tohăneanu al lui Gheorghe, fiul său. Actul ce s'a redactat pentru aceasta a doua vânzare este transcris în registrul de transcripţiuni funduare.

Primul cumpărător Pompiliu Bogdan acţionează în justiţie pe vânzător şi pe cel de-al doilea cumpărător ca aceştia să fie obligaţi să tolereze intabularea actului său de cumpărare, iar vânzătorul să fie obligat a primi restul de 47.000 lei în timp de 6 ani calculaţi dela intabulare.

Au mai fost pârîţi şi Iosif Gh. Neagovici şi Alexe I. Tohăneanu la care s'a renunţat, a căror situaţie, prin faptul renunţării, nu mai este necesar ca, să formeze obiectul examinării judiciare.

Considerând — cu privire la nepotrivirea dintre declaraţia vânzătorului şi actul de cumpărare dela 14 Ianuarie 1926 — că, o vânzare trebue considerată ca atare, deci producătoare de drepturi şi obligaţii între vânzător şi cumpărător, dacă are elementele substanţiale cerute de lege, necesare naşterei unei asemenea convenţiuni.

Prima chestiune nu prezintă dificultate. Instanţa a plecat dela principiul că, orce schimbări ar consimţi părţile să aducă unei convenţiuni oneroase, atâta vreme cât aceste schimbări nu au nici o înrâurire asupra elementelor substanţiale, cerute de lege pentru naşterea convenţiunei, convenţia există şi'şi produce efectele. Acele schimbări nu pot fi decât nişte modalităţi la care părţile au înţeles să supue executarea obligaţiunilor lor reciproce.

Acele modalităţi nu pot fi decât termen sau condiţie, ce pot fi inserate în actul scris odată cu redactarea actului sau pot să le stabilească mai târziu. Faptul de a schimbă ulterior preţul, mărindu-l sau micşorându-l, nu poate produce nici un efect.

A mai hotărît Tribunalul, cu privire la apărarea pârîtului vânzător că, consimţământul i-a fost alterat, din cauza stărei de beţie, în care a fost, când a convenit cu reclamantul, că executarea obligaţiei, de o parte contractantă în favoarea celeilalte, executare în timp, dacă nu s'a ivit faţă de această executare nici o obiecţiune, de partea în favoarea căreia se făcea, o asemenea apărare nu poate produce nici un efect, şi nici nu se poate cere admiterea vr'unui mijloc de probă, spre a se stabili alegaţia, cum este în speţa, a stărei de beţie. O asemenea cerere este a se respinge ca inadmisibilă.

* * *

Cu privire la secunda chestiune de drept. Legiuitorul austriac vorbind despre tradiţiune, ca mijloc de dobândire a proprietăţei, arată că titlul achiziţiei se întemeiază pe contract, pe o dispoziţie pentru caz de

---

de a reprezenta şi interesele Ministerului de Răsboiu, aşă că are tot interesul ca Inalta Curte să respingă recursul, menţinând statul quo».

Declaraţie societăţei, a fost făcută mai târziu, la 26 Februarie 1924, când în deplină cunoştinţă a drepturilor invocate de minister, a recunoscut că Ministerul de Răsboiu român, este succesorul Ministerului de Răsboiu austro-ungar.

Această declaraţie, nu echivalează cu o mărturisire pe chestiuni de drept, ci pur şi simplu cu o recunoaştere a calităţii Ministerului de Răsboiu, bazată pe interpretarea unui articol din tratat.

Ori părţile sunt libere în chestiuni cari privesc interesele lor private să dee orice fel de recunoaşteri valabile şi opozabile lor.

Chiar în acest proces societatea ar fi putut să nu ridice această chestie şi de sigur că acest fapt, ar fi echivalat cu o recunoaştere valabilă a calităţii noastre.

(Rezumat de concluziuni din partea Ministerului de Răsboiu).

S. ROSENTHAL şi
AL. OTTULESCU
Avocaţi

(1) Sentinţa de mai sus complectată cu explicaţiile ce urmează, va da o idee exactă asupra chestiunei, care şi sub codul civil român prezintă importanţă, anume aceea de a se şti cui revine proprietatea unui bun imobiliar, ce a fost transmis printr'un contract cu titlu oneros — vânzarea — de proprietarul său la mai mulţi achizitori.

Se va vedeà cu această ocazie şi importanţa instituţiei aşă numită în Ardeal a intabulărei.

Din prima parte a sentinţei reiese că litigiul în fapt se prezintă pe scurt, astfel:

Un proprietar îşi vinde un bun imobiliar. Nu se redactează act scris imediat, dar se redactează mai târziu. Actul poartă data din momentul redactărei, nu din momentul când consensul părţilor s'a desăvârşit.

După 25 de zile dela data actului, acelaş vânzător înstrăinează acelaş bun fiului său. Preţul din actul acesta care constată vânzarea a doua este mai mic decât preţul din actul primei vânzări.

Actul ce s'a redactat pentru constatarea vânzărei ulteroiare, la cererea cumpărătorului, este transcris în registrele funduare.

Odată cu redactarea actului pentru prima vânzare, vânzătorul mai remite cumpărătorului o declaraţie prin care afirmă că vânzarea, pe care actul o constată a luat naştere cu peste opt luni mai înainte.

Arată însă alt preţ decât în act, altă sumă drept parte din preţ, ce a primit la încheierea convenţiunei, decât în act şi alte termene de plată decât cele cuprinse în act.

Al doilea cumpărător este acţionat în justiţie de primul cumpărător, spre a fi obligat împreună cu tatăl său, vânzătorul ambilor cumpărători, ca aceştia doi să fie obligaţi să permită trecerea actului său de cumpărare, primul act, în registrele funciare, iar proprietarul să fie obligat a primi restul preţului vânzărei.

Două chestiuni de drept s'au pus Tribunalului spre soluţionare: prima: ce efect are declaraţia dată de proprietar, aşă cum a fost dată, reclamantului, cu privire la vânzarea dintre aceşti doi, şi secunda: ce efect are, cu privire la transmiterea obiectului, transcrierea în registrele funciare a actului vânzărei ulterioare, când actul primei vânzări nu este transcris, şi când ambele acte cuprind toate elementele, ce-

cerute de lege: obiect, consimţimânt, preţ şi capacitate juridică. Modalităţile cu care părţile ar fi afectat ulterior unul sau altul din aceste elemente, nu poate schimbà nici caracterul convenţiei de vânzare, după cum nu poate duce la concluzia că, convenţia nu ar fi luat naştere; aceleaşi principii se aplică şi atunci când părţile fixează o dată anterioară, mai îndepărtată a naşterii convenţiunii.

Că, prin urmare, deşi prin declaraţia vânzătorului Gh. Stan I. Tohăneanu acesta arată alte termene de plata ratelor din preţ, decât cele prevăzute în actul dela 14 Ianuarie 1926, deşi arată că a primit alt aconto decât cel arătat în act, totuş aceste nepotriviri nu pot duce la concluzia că, nu a avut loc vânzarea între părţi, vânzare ale cărei obligaţii revin contractanţilor şi pe care sunt ţinuţi să le execute.

Având în vedere că, pârîtul vânzător Gh. Stan I. Tohăneanu a declarat înaintea Tribunalului că adică a primit dela reclamantul Pompiliu Bogdan în contul preţului de vânzare aproximativ 10 mii lei în timp de aproape doi ani, în rate diferite, odată mai mult, altădată mai puţin.

Că, faţă de aceste afirmaţiuni, susţinerea pârîtului că consimţământul său a fost cu totul alterat, când a contractat cu reclamantul din cauza stărei de beţie, în care a fost adus de cumpărător, nu poate produce nici un efect în cauză, care să ducă la desfiinţarea obligaţiunilor sale legate de calitatea sa de proprietar vânzător, după cum nici cererea sa de a se admite dovedirea acestei alegaţiuni nu poate fi încuviinţată, căci este inadmisibilă din punct de vedere raţional. Deoarece din împrejurarea mărturisită că timp de aproape doi ani a primit părţi din preţ, rezultă ratificarea din partea sa a contractului de vânzare, ratificare manifestată în mod repetat într'un timp atât de lung.

Că, prin urmare, contractul de vânzare, dintre proprietarul vânzător şi reclamantul cumpărător este valid.

Considerând că, sub regimul codului civil austriac sub care, principialmente, desăvârşirea dreptului de proprietate, rezultat dintr'un contract, ce transferă această proprietate, fie contract cu titlu oneros, fie gratuit, depinde de îndeplinirea formalităţii transcrierii actului în registrele fonciare, între obligaţiunile ce un vânzător are faţă de cumpărător, este şi aceea de a nu împiedecà, sub orice formă, pe cumpărător pentru a-şi transcrie actul, care constată o convenţie liber încheiată.

Că, astfel fiind, acţiunea lui Pompiliu Bogdan împotriva lui Gr. Stan I. Tohăneanu apare ca întemeiată, urmând a se admite ca atare.

Cu privire la cel de-al doilea cumpărător.

Considerând că, în ce priveşte cumpărătorul posterior, chestiunea de principiu, care rezolvă drepturile acestuia în concurs cu drepturile primului dobânditor, constă în a se şti, care din titlurile lor prevalează: titlul reclamantului, care a cumpărat la 5 Maiu 1925 dar pe care nu şi la transcris, sau al celui ce a cumpărat la 30 Maiu 1925 care are act transcris la cartea funduară.

Considerând că, dacă este de principiu că, intabularea conferă proprietatea, consacrându-se şi sub regimul codului civil austriac principiul prior tempore, potior jure, totuş se cere ca convenţiunea — al cărei act ce o constată este transcris — să nu fie făcută cu rea credinţă, în sensul ca noul cumpărător să nu fi ştiut, în momentul naşterii convenţiunei de vânzare că, bunul cumpărat eşise deja, printr'o vânzare anterioară, din patrimoniul proprietarului vânzător. In caz afirmativ, că adică noul dobânditor

---

moarte, pe sentinţă judecătorească sau pe dispoziţia legei (art. 424 C. civil austriac). Acest text este corespunzător art. 644 codul nostru civil.

Sub imperiul codului civil austriac, proprietatea nu se transmite, cum este în legislaţia română, prin simplu consimţimânt. Nici chiar posesiunea legală a unui drept real, privind un obiect mobil nu se dobândeşte, sub imperiul acestui codice, prin simplu consimţimânt.

Deosebirea, sub acest cod, între bunurile mobile şi imobile, cu privire la transmiterea proprietăţei se sprijină şi trebue raportată la instituţia intabulărei care corespunde cu transcripţia din dreptul român.

Intabularea aceasta este instituită de legiuitor în scopul de a apără pe terţii de bună credinţă, cari ar înţelege să încheie transacţiuni cu privire la un bun imobiliar.

Intabularea se deosebeşte de transcriere prin aceea că legiuitorul instituţiei intabulărei face din aceasta un element substanţial al convenţiunilor, prin care se transferă proprietatea imobiliară, fie că convenţiunea este un titlu oneros, fie gratuit. Transcripţia din legislaţia română nu are acest caracter. Aceasta rezultă chiar din textul legei noastre de procedură care in art. 723 prevede că, atâta timp cât nu se face transcrierea actului care constată o convenţie, prin care se strămută proprietatea unui bun imobil sau prin care se institue un drept real asupra lui ca şi renunţările la asemenea drepturi, drepturile rezultate din asemenea convenţiuni nu se pot opune terţilor cari ar aveà vr'un drept asupra bunului mişcător. Şi aceasta chiar în cazul când au cunoştinţă de existenţa unor asemenea convenţiuni.

* * *

Rezultă din cele ce preced că sub codul civil austriac nu se transferă proprietatea imobiliară decât prin act scris. Pentru ca părţile să aibe ce transcrie în registrul funciar.

In acest sens există în Ardeal o ordonanţă cu No. 4420 din 8 Oct. 1918. Această ordonanţă a fost dată de Consiliul de Miniştri unguresc, însuşită de Consiliul Dirigent, şi cuprinde şase articole. Scopul urmărit de această ordonanţă este întregirea normelor de drept privat, care se referă la imobile.

Art. 1 al acestei ordonanţe cuprinde dispoziţia că «pentru ca un act juridic prin care se înstrăinează un imobil să fie valabil, este necesar ca acel act juridic să fie cuprins într'un document scris».

Această dispoziţie trebue aplicată şi la învoiala prealabilă care precede încheierei contractului». Sancţiunea nerespectărei acestei dispoziţiuni reiese din termenii textului. Convenţia nu are valoare în ochii legei, deci nulitatea.

Deşi această ordonanţă a fost dată de consiliul miniştrilor unguri la opt Octomvrie 1918, într'un timp când Ardealul erà pe punctul de a eşi din imperiul habsburgic, fapt ce ar milità în sensul că, amintita ordonanţă, nu ar mai puteà avea forţă obligatoric pentru justiţia din această parte a ţărei, totuş Inalta noastră Curte de Casaţie a decis prin decizia No. 489/921 şi decizia No. 89/1922 că această ordonanţă are puterea de aplicare, deoarece deşi dată de guvernul unguresc în 1918, totuş a fost menţinută de Consiliul Dirigent în interesul realizărei reformei agrare.

Evident, că deoarece până în prezent nu s'au abrogat dispoziţiile menţionatei ordonanţe de guvernul român, ea îşi produce efectele sale obligatorii.

Cu privire la intabulare menţionăm că, în Ardeal, după dispoziţiile regulamentului cărţilor funduare, este *intabularea* propriu zisă, atunci când dreptul se înscrie în mod definitiv, este *prenotarea*, când dreptul a cărui înscriere se cere, este necomplet dovedit, dar este verosimil. Dovedirea dreptului transformă prenotarea în intabulare şi mai este *notaţiunea*, care se referă la fapte, cum este minoritatea.

Sub regimul codul austriac nici posesiunea unui drept real (art. 321) nici proprietatea unui bun imobiliar (art. 431) nu se dobândesc fără transcripţia în cartea funciară.

Rezultă prin urmare că este absolut necesară existenţa unui titlu.

Drepturile conferite numai de titlu.

Ce drepturi are, sub regimul cod. civ. austriac, deţinătorul unui titlu netranscris?

Bunurile imobiliare, am văzut că se transmit potrivit art. 424, şi prin contracte, bilaterale sau unilaterale (vânzarea, testamentul, etc.). Cel care posedă o asemenea convenţiune scrisă, dar netranscrisă în registrul funciar, sub regimul austriac, nu are decât titlul cu care poate în viitor dobândi un drept real (proprietatea, servitute, uzufruct, etc.). Acest titlu îi dă putinţă a fi proprietar al bunului cuprins în titlu, a fi uzufructuar, etc. Chestiunea cum poate, cu ajutorul acestui titlu, să fie în fapt şi în drept, erga omnes, titularul definitiv, exclusiv şi absolut, al dreptului real, este independentă de situaţia creiată prin simpla deţinere a titlului. Această a doua situaţie se dobândeşte prin transcrierea titlului în registrele funciare.

Deţinerea numai a titlului dă putinţă celui în drept, adică a deţinătorului titlului (a cumpărătorului, a coschimbistului,

aveà cunoştiinţă de existenţa unei anterioare vânzări, şi totuş consimte să cumpere şi acesta la rândul său, în acest caz se prezumă că la mijloc au fost mijloace viclene, frauduloase.

Considerând că, într'o asemenea situaţie de fraudă, transcrierea actului în registrul funciar pierde caracterul atributiv de proprietate, pe care legea civilă i-l acordă, deoarece faţă de principiul că, fraus omnia corrumpit, proprietatea tabulară este viciată, căci viciată este şi convenţia dintre părţi. Iar transcrierea nu poate acoperi reaua credinţă.

Că, într'o asemenea situaţie de drept primul cumpărător nu are de dovedit, ca să înlăture efectele intabulării decât existenţa fraudei, iar consecinţa acestei dovezi este anularea vânzărei posterioare încheiate cu rea credinţă. In o asemenea ipoteză reclamantul, care cere anularea vânzărei viciată de fraudă, nu are să se preocupe de dovedirea altor chestiuni de fapt, cum ar fi deţinerea materială a bunului şi instanţa judiciară va consideră aceste chestiuni de fapt ca inutile şi superflue, în cazul că s'ar cere a fi dovedite.

Având în vedere că, în speţă, reaua credinţă din partea cumpărătorului dela 30 Maiu 1925 Gheorghe Gh. Tohăneanu al lui Gheorghe este stabilită, se evidenţiază din următoarele împrejurări:

Este fiul vânzătorului; a recunoscut că nu a numărat tatălui său, vânzător, nimic din preţul de 40 de mii cât este arătat în actul ce au redactat.

Din cele declarate de Iosif Gh. Neagovici şi Alexe I. Tohăneanu încă reese că fiul vânzătorului ştia de existenţa vânzării, intervenită între tatăl său şi reclamantul P. Bogdan. Căci aceştia declară că chiar ei cumpăraseră dela proprietar cu scopul ca la înapoerea în comună a fiului vânzătorului, să revândă acestuia imobilul. Anul acesta înapoindu-se, au desfiinţat vânzarea, şi actul s'a făcut pe numele lui Gh. Gh. Tohăneanu, fiul. Căci este deci dela sine înţeles că atât dela tatăl său cât şi dela cei doi Neagovici şi Alexe Tohăneanu, cumpărătorul al doilea a aflat că, mai înainte adresase lor altă vânzare. Deci reaua credinţă este dovedită.

Că astfel fiind acţiunea urmează să fie admisă ca întemeiată, iar vânzarea dela 30 Maiu 1925 dintre Gh. Stan Tohăneanu şi fiul său anulată; iar vânzarea în condiţiile din declaraţia vânzătorului urmând a fi executată.

Asupra cheltuelilor de judecată, Tribunalul fixează aceste cheltueli la 5000 lei pe care ambii pârîţi solidar le-ar răspunde reclamantului P. Bogdan.

Pentru aceste motive redactate de d-l Alex. Ştefănescu, Prin Preşedinte, admite acţiunea.

Sentinţa civilă No. 1413 c. din 18 Nov. 1929.

Prim Preşedinte d-l **Al. Ştefănescu.**

TRIB. ILFOV IV, 2 **Aprilie 1928**

PRESCRIPŢIE DE 30 ANI. POSESIUNE PENTRU SINE. POSESOR. ANTICREZIST. REVENDICARE. TITLU. DOVADA FILIAŢIUNEI. (1)

---

a titularului uzufructului, a titularului unei servituţi reale, etc.) să oblige pe cealaltă parte contractantă să îndeplinească şi îndatorirea intabulărei, în înţelesul să înlesnească intabularea titlului, când partea în drept cere aceasta. Această înlesnire constă în înmânarea unui act scris intabulabil.

Ar reeşi din aceasta că, deţinătorul unui titlu netranscris în registrul funduar, nu are acţiune decât împotriva celui dela care emană titlul, căci numai acestuia îi este opozabil. Totuş are acţiune şi în contra terţilor în două ipoteze, anume: aceea când terţiul, dobânditor şi el dela aceeaş persoană a unui alt titlu asupra aceluiaş imobil, ştià de existenţa titlului anterior. Este ipoteza fraudei; şi a doua ipoteză, când deşi terţiul nu aveà nici o cunoştinţă de existenţa anterioară a altui titlu, dar deţinătorul primului titlu cumulează în persoana lui şi calitatea de posesor al bunului mobiliar.

* * *

Spre deosebire de codul nostru civil, cel care transmite proprietatea imobiliară (vânzătorul, donatorul, coschimbistul, etc.) sub codul austriac, mai are de îndeplinit, pe lângă obligaţiile prevăzute de lege, pentru fiecare contract translativ de propriatate, între care este şi tradiţia fizică (noţiune care se confundă cu posesiunea), mai are de îndeplinit şi obligaţiunea de a face ca deţinătorul titlului, viitorul titular al dreptului real, să obţină intabularea.

In cazul când, transmiţătorul bunului nu voeşte a îndeplini şi această obligaţie fără de care convenţia nu-şi produce efectul deţinătorul titlului de drept printr'o acţiune în faţa justiţiei cere obligarea pârîtului să tolereze intabularea dreptului de proprietate al reclamantului.

* * *

Şi codul civil austriac, ca şi cel român cunoaşte principiul priorităţei drepturilor.

Art. 430 arată că, dacă un proprietar a vândut acelaş bun mobil la două persoane diferite, bunul va fi al aceluia căruia i s'a predat mai întâi. Cum prin intabulare pentru bunurile imobile, se desăvârşeşte convenţia translativă de proprietate, această formalitate a intabulărei corespunde cu tradiţia pentru bunurile mobile. Ceeace este de dedus că, cel care intabulează mai întâi, devine titularul dreptului real.

Este însă de exceptat situaţia fraudei. Principiul fraus omnia corrumpit există în toate legislaţiunile. Sub codul civ. austriac, acest principiu trebue adoptat pentru că violează în mod flagrant echitatea şi moralitatea. Deşi legea nu prevede în nici un text al său, totuş pe baza aceluiaş principiu, se poate, credem anulà orce convenţiune, fie că acţiunea ar fi pornită de partea contractantă, fie de moştenitorii şi creditorii săi, fie de orce achizitor ulterior de bună credinţă care a cunoscut frauda ce a determinat pe partea contractantă să încheie convenţiunea.

Şi încă, dat fiind faptul că, transcrierea în registrele funduare conferă proprietatea imobiliară, credem că frauda, chiar când a fost întrebuinţată numai la intabulare şi încă va trebuì să producă efectul de neînlăturat al nedobândirei proprietăţei, care se asigură printr'o acţiune în anulare, sau în invalidare, cum se exprimă codul austriac.

Sub legislaţia română, prin art. 723, al. ultim, efectele vicleniei sunt legiferate şi trebuesc puse în legătură cu aliniatul prim.

Jurisprudenţa instanţelor ungureşti a decis că, numai simplul fapt că, cel de al doilea cumpărător locueşte în aceeaş comună cu primul cumpărător, poate constitui o dovadă de existenţa fraudei imputabilă celui de al doilea dobânditor.

ALEX. ŞTEFĂNESCU
Consilier la Curtea de Apel Tg.-Mureş

(1) După conţinutul acestei sentinţe lucrurile par să se fi întâmplat astfel în fapt: Impotriva posesorului actual al unui teren s'a exercitat de un terţiu o acţiune în revendicare pe motiv că, autorul său l-ar fi stăpânit împreună cu el, mai bine de treizeci ani şi prin urmare ei au devenit proprietari prin prescripţiune. Posesorul actual a opus reclamantului un act de anticreză, din care rezultă că revendicantul şi autorul său avuseseră în posesiune acest teren, cu titlul de creditori anticrezişti, că posesiunea lor prin urmare erà lipsită de calităţile necesare, cari s'o facă aptă de a duce la prescripţiune.

Tribunalul, cum rezultă din textul sentinţei însăş, a admis punctul de vedere al revendicantului, pe motiv că, pentru ca posesorul actual să se poată prevalà de actul autentic de anticreză, izvorul precarităţei reclamantului, trebuie să facă el mai întâiu dovada proprietăţei, cum rezultă din acest straniu considerent: «Având în vedere însă că, pentru ca apelantul să poată opune intimatului excepţia de precaritate, trebuie mai înainte să facă dovada dreptului său de proprietate, fie prin dobândirea lui cu titlu oneros sau gratuit, fie prin succesiune dela autorul anticrezei ceeace nu a făcut».

In felul acesta Tribunalul a călcat în mod flagrant două principii fundamentale de drept, anume: că posesorul actual într'o acţiune în revendicare nu are de făcut nici o probă, faptul posesiunei fiind un titlu suficient, atâta vreme, cât cel care vine să turbure această situaţiune de fapt nu face el dovada pretenţiunei sale şi al doilea că, înscrisul autentic, ca instrument probatoriu, sau chiar numai sub semnătură privată, poate fi invocat şi de terţele persoane, atâta vreme cât ele se mărginesc să facă numai dovada existenţei unor anumitor stări de drept sau de fapt, fără să le invoace ca, constituind pentru ele drepturi, căci în acest caz li s'ar puteà opune, cu drept cuvânt regula că, convenţiunile nu au efect decât între părţile contractante, adică vechea maximă «res inter alios acta neque nocere neque prodesse potest».

Aceste idei fiind enunţate, să păşim la o mai precisă ilustrare a lor, prin desvoltarea şi raportarea lor la situaţiunea

1. Pentru ca posesia de 30 ani să fie un mijloc de dobândire a proprietății, trebuie, între alte condițiuni, ca proprietarul să stăpânească pentru sine, nu cu titlu precar, cum ar fi în cazul de față ca creditor anticrezist.

2. Pentru ca reclamantul să poată opune adversarului său, într'o acțiune în revendicare, excepția de precaritate, trebuie mai întâiu să facă dovada dreptului său de proprietate, fie prin dobândirea lui cu titlu oneros sau gratuit, fie prin succesiune dela autorul anticrezei.

(Const. V. Pitulice cu Iancu Mărgean).

TRIBUNALUL: Asupra apelului de față.

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale părților.

Având în vedere cartea de judecată apelată și motivele pe care ea se bazează.

Având în vedere că, prin această carte de judecată, s'a admis acțiunea introdusă de I. Mărgean și a fost obligat pârîtul-apelant Constantin V. Pitulice, să lase în pașnică posesiune și desăvârșită proprietate reclamantului un loc de casă în suprafață de 2506 m. cu toate îmbunătățirile și construcțiunile aflate pe el situat în comuna Dobreni-Câmpurel, județul Ilfov.

Având în vedere că apelantul pretinde că, stăpânește imobilul în litigiu în calitate de moștenitor al defunctului Vasile Păun, care la rândul său l-a moștenit dela Ispas Păun și Lina Ispas.

Având în vedere că, apelantul prezintă un act de anticreză autentificat de primăria comunei Dobreni-Câmpurel, pe care-l opune intimatului ca acesta să nu se mai poată prevală de posesiunea de 30 de ani ca mijloc de dobândirea proprietății, întrucât autorul intimatului, care a posedat acest teren a făcut-o cu titlul de creditor anticrezist.

Considerând că, într'adevăr, pentru ca posesia de 30 de ani să fie un mijloc de dobândirea proprietății, trebuie între alte condițiuni ca, posesorul să stăpânească pentru sine nu cu titlul precar, cum ar fi în cazul de față, ca creditor anticrezist.

Având în vedere însă că pentru ca apelantul să poată opune intimatului excepția de precaritate, trebuià mai înainte să facă dovada dreptului său de proprietate, fie prin dobândirea lui cu titlul oneros sau

---

de fapt a diferendului: Codul civil napoleon și după el al nostru, au consacrat liniile mari ale teoriei clasice a posesiunei, astfel cum ea fusese concepută de romani și ca o consecință firească a acestei concepțiuni a consfințit, printre modurile de achizițiune a proprietății și prescripțiunea întemeiată pe faptul posesiunei. Reglementând în amănunt acest mod de dobândire a proprietății bunurilor materiale, legiuitorul român și cel francez, au precizat prin articolele 1847 român corespunzând articolului francez 2229 anumite calități a căror inexistență constitue tot atâtea vițiі, pe care trebuie să le întrunească posesiunea pentru a puteà duce la prescripțiune, ca să se poată prescrie se cere o posesiune continuă, neîntreruptă, publică și sub nume de proprietar, după cum se explică în următoarele articole.

Dacă posesiunea este lipsită de una din aceste calități sau este pătată de aceste vițiі, prescripțiunea nu poate fi dobândită.

Cel care ne interesează cu osebire pentru cazul nostru, este cel din urmă din vițiile posesiunei, precaritatea. Evoluțiunea istorică a noțiunei este destul de curioasă. In dreptul roman, precarist (precar < precaire) erà acel care dețineà un lucru, în special pământuri, pentru a le cultivà, cu obligațiunea ca la simpla cerere a proprietarului, să le restitue; «precarium est quod precibus petendi utendum conceditur». In evul mediu noțiunea a căpătat o extensiune largă, datorită, după unii autori, unei confuziuni. A început să fie considerați precariști toți acei care posedă pentru alții, recunoscând un domeniu superior (Capitant: «Cours élementaire de droit civil français, I, pag. 877;»; Baudry-Lacantinerie et Tissier: De la prescription», 26, No. 267; Pothier «Possession», No. 13 și 15; Aubry et Rau: 5-e éd. II, pag. 123 paragr. 180), concepțiune îmbrățișată și de codul Napoleon și după el și de al nostru. Prin urmare în dreptul nostru precaritatea este un viciu al posesiunei, o formă sub care se prezintă aceasta. Cu toate că aceasta este concepțiunea îmbrățișată de codul civil, totuș sunt numeroși civiliști de seamă care consideră, întemeindu-se pe dreptul roman, că precaritatea nu poate fi o formă viciată a posesiunei, că acei care dețin în virtutea unui precar, nu posedă și prin urmare nu-i nevoie să recurgem la dispozițiunile codului civil pentru a arătà că nu pot prescrie, ci este de ajuns să observăm că nu ar aveà nici un suport material, care să-i ducă la aceasta, numai posesiunea ducând la prescripțiune și precariul nu este posesiune.

Concepțiunea precariului, așà cum este cunoscută de codul civil, este un reflex al teoriei clasice, care pune temei pe elementul subiectiv. Posesiunea, în acest sistem, este protejată juridicește pentrucă elementului material al detențiunei i se adaugă cel subiectiv al credinței că, posedă pentru sine, ideia care a fost pusă în evidență, în special de Henry, cu ale sale două elemente animus și corpus.

Precaristul în acest sistem, are numai corpus, detențiunea, este lipsit de animus sibi habendi, și nu poate prescrie.

Dar elementul subiectiv, animus este atât de insensizabil, de aceia, codul civil german, se atașează altei idei, inspirat poate de ideile emise de Goldschmidt, care face să prevaleze în conceptul proprietății elementul economic. Posesiunea este apropiațiunea economică a lucrurilor, fără relațiune cu existența eventuală a vreunui drept asupra lucrului. (Saleille: «La théorie possessoire du code civil allemand», *Pand.* 1904, pag. 11). O consecință importantă, care decurge din această nouă formă de gândire asupra posesiunei, este că protecțiunea acțiunilor posesorii este acordată, fără a se mai face distincția de până acum, tuturor deținătorilor. In acest sistem nu mai există precari. Dar oricum ar fi considerată, și în dreptul german și în concepțiunea, generalmente admisă de doctrină și consacrată de legiuitorul nostru și cel francez, precaritatea împiedecă, în mod absolut, dobândirea proprietății prin prescripțiune.

Spre deosebire de celelalte vițiі ale posesiunei, precaritatea este un viciu absolut și asupra acestui lucru voim să insistăm mai mult. Este considerat astfel în Franța de o doctrină dominantă deși codul francez nu pomenește nimic despre aceasta și este consacrat astfel de codul nostru civil și de Matei Cantacuzino. Intr'adevăr art. 1862, cod. civil român are următoarea redacțiune care nu se poate pretà credem noi la îndoeli: «Dacă vițiul posesiunei consistă în discontinuitatea în interupțiunea sau în precaritatea sa, oricine are interes ca să nu fie prescripțiunea împlinită, îl poate opune».

Codul francez nu cupriude un text corespunzător acestuia, dar toți autorii concordă în a considerà precaritatea ca un vițiu absolut.

Pentru a puteà mai bine înțelege sensul articolului 1862 în cadrul prescripțiunei să vedem ce înțeleg autorii francezi prin vițiu absolut, care este sensul și cari sunt consecințele legate de acest atribut. Astfel Guillouard: «Traité de la prescription», I, No. 470, pag. 441 crede că: «Le vice de precarité est un vice réel, qui existe erga omnes et qui empêche le possesseur précaire d'opposer sa possession non seulement à celui pour le compte duquel il possède, mais à toute autre personne» și Guillonard ne dă și explicațiunea acestei consecințe: «Cette possession manque en effet de l'un des éléments que l'art. 2229 éxige pour qu'elle soit éfficace». Mai precis, Baudry-Lacantinerie et Tissier arată că trăsătura dominantă a precarității este că precaristul, are această însușire, nu poate să se comporte altfel, nu numai față de acel dela care deține lucrul, dar față de orice altă persoană. El este precarist față de toată lumea, și oricine, nu numai «verus dominus» poate invocà precaritatea.

«Le vice résultant de la précarité est un vice absolu, il existe erga omnes; celui qui détient pour autrui, ne se comporte à l'égard de personne comme propriétaire de la chose; il ne peut invoquer la prescription à l'encontre de qui que ça soit» și ca și Guillouard, adoptând clasica teorie a posesiunei crede că: «A parler exactement, il y a là, plus qu'un vice de la possession, il y a absence complète de possession». In termeni aproape identici Bufnoir: «Propriété et contrats», pag. 210 et suiv.; Laurent, No. 308; Duranton, XXI, pag. 350 No. 223 și autorii citați de acesta; Saleille, op. citat, pag. 7.

Legiuitorul nostru a fost probabil în curent cu această ideie dobândită științei franceze și a adăugat în codul nostru civil art. 1862, al cărui înțeles nu poate prin urmare să fie altul decât că, precaritatea este un vițiu absolut și că el poate fi opus precaristului, când acesta ar ridicà velcități de proprietate, nu numai de persoana dela care deține lucru cu titlu de precar, dar de oricine are interes ca posesiunea să nu fie îndeplinită. Curios este, că cu toate eforturile făcute de noi, nu am găsit nici un precedent jurisprudențial la noi, care să facă aplicațiunea acestui text, iar autorii noștri, trec ușor gratuit, fie prin succesiune dela autorul anticrezei, ceeace nu a făcut.

Având în vedere că, Tribunalul, prin jurnalul cu No. 16182/927 a obligat pe apelantul Constantin V. Pitulice, să facă dovada filiaţiunei şi decesul autorilor săi cu acte, aceasta pentru a se vedeà drepturile sale asupra terenului revendicat.

Considerând însă că, apelantul nu a făcut această dovadă ce i-a fost impusă de Tribunal.

Considerând că din răspunsul apelantului la interogatoriul luat în şedinţa dela 9 Ianuarie 1927 acesta recunoaşte că, autorul intimatului Ion Ioniţă Mărgean a stăpânit imobilul în litigiu până la încetarea sa din viaţă şi că deasemenea recunoaşte că dânsul nu are nici un titlu de proprietate.

Că, astfel fiind, apelul este nefondat şi urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondat apelul.

Sentinţa civilă No. 405 din 2 Aprilie 1928.

Preşedinţia d-lui **Armand Constantinescu**, judecător. Avocaţi d-nii **I. L. Georgescu**, p. apelant şi **T. V. Georgescu**, p. pârît.

---

peste el, neataşându-i importanţa ce i se cuvine. (A se vedeà totuş Matei Cantacuzino: «Elemente», pag. 114).

O altă consecinţă firească pe care autorii o trag din caracterul precarului, interesând şi speţa noastră este că, posesiunea, pătată de precar, este viciată în mod peretuu şi numai în anumite cazuri, anume arătate de legiuitor, poate să-şi schimbe acest caracter, transformându-se în posesiune utilă (art. 1858 cod. civ. rom.; art. 2237—2239 c. civ. fr.). Consecinţă normală, fiindcă este uşor de înţeles ce mijloc uşor de uzurpare şi consolidare în acelaş timp a proprietăţei ar fi detenţiunea precară, dacă legiuitorul n'ar fi fost perspicace şi n'ar fi opus un obstacol relei credinţe. Persoane cari deţineau, în virtutea unui contract de locaţiune sau depozit uşor ar fi transformat cauza posesiunei lor.

Şi dacă ne raportăm la speţa noastră constatăm cât de greşită este soluţiunea dată de Tribunal. Deşi constată că posesorul actual, a dovedit că posesiunea de care se prevalează revendicantul este pătată, chiar dacă ar fi existat, şi chiar dacă durata sa ar fi fost de cea necesară pentru lunga prescripţie — autorii vorbesc, repetând un text roman: «Etiam per mille annos» — de viţiul precarităţei, totuş intervertind sarcina probei, în loc să respingă pretenţiunea acestuia, obligă pe posesorul actual să facă el în prealabil dovada proprietăţei. In felul acesta Tribunalul nu numai că ignorează care este caracterul «precarităţei» în dreptul nostru, unde legiuitorul a fost mai categoric decât în dreptul francez, dar calcă în picioare şi principiul fundamental de care pomeneam la începutul acestei note că, sarcina dovezei, într'un conflict purtând asupra proprietăţei, cade întreagă asupra celui ce vine să turbure o stare de lucruri conformă cu conştiinţa socială. Este de principiu esenţial sistemului de gândire, pe care se întemeiază concepţiunea posesiunei, că posesiunea este protejată prin ea însăş: «en tant que possession» ne spune autorii şi consecinţa acestei idei este cea arătată mai sus: «Fond d'abord», ne spune Capitant; «Cours de droit civil français», I, pag. 875, în fine, «même quand le possesseur est de mauvais foi, la possession emporte trois avantages: A) «Le possesseur a le droit de conserver le bénéfice de sa possession tant qu'un autre ne prouve pas qu'il est propriétaire. Il en résulte que, quand un procès surgit, entre deux personnes qui se disputent la propriété d'un bien, c'est le possesseurs qui est défendeurs; in pari causa melior est possidentis. L'avantage est considérable, car le fardeau de la preuve pèse sur le demandeur». După concepţiunea Tribunalului, însă reclamantul se transformă în defendor.

Nimeni n'a pus mai bine în evidenţă ca Saleille, adept al ideei îmbrăţişată de codul civil german, fundamentul juridic al posesiunei, care să explice toate consecinţele ce decurg cu o logică perfectă din această simetrică construcţiune: «Aceste stări de fapt, dacă sunt contrare unui drept dejà recunoscut, nu pot fi tolerate de lege. Dar atâta vreme cât această probă nu s'a făcut, ele constituesc un element al ordinei sociale, sau mai precis al organismului social; prin ele însăş chiar, ele constituesc dreptul, sau cel puţin dreptul pe cale de a se face. Nu atât ca corespunzând unor drepturi; le protejează legea, dar pentrucă sunt stări de fapt. Orice situaţiune dobândită este un drept în germen, un drept care începe. Proprietatea nu a avut alte începuturi; ea a fost, ca fapt stabil şi respectat, cel dintâiu element al ordinei sociale. (Saleille, op. citat, pag. 9; Capitant, op. citat, pag. 875).

In speţa ce adnotăm izvorul precarităţei erà un act de anticreză. Reclamantul în revendicare, deţinuse terenul, pe care pretindeà că l-a prescris, printr'o îndelungată posesie, în calitate de creditor anticrezist. Este necontestat că, anticreza ca temeiu al posesiunei, trebuie trecută în rândul viciurilor posesiunei, pe care art. 1853, le enumeră doar enunciativ, lucru, ce rezultă de altfel din chiar redacţiunea legală: «Actele ce exercităm sau asupra unui lucru al altuià, sub nume precariu, adică în calitate de locatari, depozitari, uzufructuari etc. (Cf. v. Laurent, 28, No. 535; Colin-Capitant II, pag. 754; Planiol, II, pag. 721).

* * *

A doua problemă ce spuneam că, va face obicetul examenului nostru este dacă o terţă persoană poate sau nu să invoace în favoarea sa existenţa unui înscris, la care n'a luat parte. Prezintă pentru speţa ce ne preocupă interes această problemă, fiindcă e posibil ca la darea soluţiunei, pe care noi am criticat-o mai sus, să fi contribuit confuziunea, ce ades se face, între două noţiuni, care trebuiesc să rămână streine una de alta: instrumentum şi vinculum juris. La excepţiunea de precaritate, pe care o ridică posesorul actual, revendicantul obiectă că ea rezultă dintr'un act la care posesorul, care o invocà, n'a luat parte, şi el fiind «res inter alios acta» pentru el, n'o poate invocà.

Această obiecţiune spuneam se întemeiază pe o confuziune între veşmântul exterior al unei convenţiuni între convenţiunea îmbrăcată de acest veşmânt sau mai propriu, utilizând distincţiunea admirabilă făcută de un anonim într'o notă din Sirey (Sirey 1880, I, 157) între forţa obligatorie — care ţine de convenţiune — şi între forţa probantă, care ţine de instrumentul probator, înscrisul. Sprijiniţi pe această distincţiune autorii francezi şi jurisprudenţa Inaltei Curţi de Casaţie franceze au mers atât de departe încât, nu numai că au dat posibilitate terţelor persoane să se prevaleze de instanţa unui act autentic, constatator al anumitor convenţiuni, lucru, ce n'ar fi fost extraordinar, de vreme ce legea însăş prevede acest lucru pentru actele autentice, dar a considerat că aceştia pot invocà în folosul lor existenţa unor titluri sub semnătură privată. Este bineînţeles că, în conformitate cu această distincţiune, terţele persoane nu pot să invoace în favoarea lor, ca decurgând pentru ele anumite drepturi din convenţiunile ce constată aceste titluri. S'ar opune la aceasta art. 973 c. civil român după care «convenţiunile n'au efect decât între părţile contractante.

Chestiunea se pare, de o osebită valoare practică, deaceea, cu regretul că nu putem să oferim nici un precedent jurisprudenţial românesc, vom spicui, din arătatele izvoare, cele mai de remarcat exemple. D-l Capitant, în cartea d-sale de şcoală spune despre această distincţiune: «On devra se garder ici d'une confusion que la simple lecture des textes pourra faire naître. Qu'il s'agisse de l'acte authentique ou de l'acte sous seing privé reconnu ou vérifié et, des lors équivalent a l'acte authentique, les articles 1319 et 1322 portent «qu'ils font foi entre les contractants et leurs héritiers où ayant cause». Il y a ici une confusion évidente entre les éffets de l'instrument probatoire et ceux de la convention qu'il rélate. L'écrit fait foi non seulement entre les partées, mais erga omnes. Mais ce dont il fait foi c'est de l'existence d'une convention qui, elle n'a d'effets qu'à l'égard des parties et n'est point opposable aux tiers, étant pour eux res inter alios acta».

Laurent (tom. 16 No. 392) învederează şi mai bine ce anume pot invocà persoanele ce n'au fost parte la un act juridic. Dacă luăm cazul unei vânzări, constatată printr'un act autentic, e pentru toată lumea dovedit că această vânzare a avut loc în cutare zi, între anumite părţi şi că cuprinde anumite obiecte. Cât despre obligaţiunile rezultând din această vânzare, ele sunt restrânse la părţile contractante şi la succesorii lor presumtivi. (In acelaş sens: Carpentier, I, No. 11; notă la Cas. fr., 18 Mars 1880, s. 1880, I, 157; Pasicriesie belge, 1826 pag. 164; Planiol, ed. 1926, II, No. 8).

Jurisprudenţa franceză a făcut aplicaţiuni interesante a acestei idei. Astfel Casaţia franceză a avut să statueze asupra unui recurs ce se întemeià pe faptul că judecătorii de fond pentru a estimà valoarea aportului unuia din asociaţi s'a întemeiat pe un act străin de părţile contractante, act prin care acest asocial estimase cu un terţiu, pentru afaceri streine de societate, bunurile care apoi au făcut obiectul aportului. Casaţia, după raportul Consilierului Dareste, ale cărui rapoarte, pătrunse de o profundă cugetare, avem adeseori ocaziunea să le întâlnim în colecţiile de jurisprudenţe, din care reproducem doar cuvinte: «Ce moyen ne vous paraîtra pas de nature a fixer longtemps votre atention; sans doute, les conventions n'ont pas d'éffet à l'égard des tiers, mais alors même qu'elles sont res inter alios acta, il n'est pas interdit au juge d'y puiser les éléments de sa convinction lorsqu'il s'agit de décider tel on tel point» a decis că «Si en principe les conventions ne sont pas opposables à ceux qui n'y ont pas été parties, il ne suit pas de la que le juge ne prisse pas chercher dans des actes étrangères, à l'une des parties en cause des renseignement propre à éclairer sa décision... (S. 1879, I, 411). Intr'o altă deciziune, care înfăţişează actualmente doctrina fixată a Inaltei Curţi franceze, citim un considerent şi mai categoric, relativ la forţa probantă în raporturile cu terţii a înscrisurilor pur private: «Attendu que les conventions peuvent être opposées par tous ceux qui y ont intérêt aux parties entre lesquelles elles sont intervenues». (Cass., 16 Mars 1880, S. 1880, I, 341).

In speţa, care formează obiectul examenului nostru însă nu erà vorba de un act sub semnătură privată, ci după chiar recunoaşterea Tribunalului de un act autentic şi forţa probantă a actului autentic faţă de terţi este deplină. Părţile contractante îl pot opune, după cum, deasemeni, terţele persoane îl pot invocà, după chiar art. 1173, ai cărui termeni sunt categorici: «Actul autentic are deplină credinţă în privirea oricărei persoane despre dispoziţiunile şi convenţiunile ce constată». Jurisprudenţa Inaltei noastre Curţi este şi ea fixată în acest sens şi nici nu puteà să fie altfel, faţă de termenii precişi ai legei. Este interesantă însă pentru speţa noastră aplicaţiunea acestui principiu făcut de Inalta Curte în speţa următoare. Pentru a dovedì faptul înstrăinărei unui imobil o persoană invoacă într'un conflict juridic cu o alta, actul de vânzare intervenit între această secundă persoană şi o terţă, în speţă Creditul. Instanţele de fond resping acest probatoriu pe motiv că această persoană fiind un terţiu faţă de convenţiunea invocată, nu poate invocà această dovadă şi Inalta Curte a spus: «Considerând că conform art. 1173 din codul civil, actul autentic are deplină credinţă în privinţa oricărei persoane despre dispoziţiunile şi convenţiunile ce constată.

Că, de aci rezultă că, actul autentic poate fi invocat şi de un terţiu, ca să dovedească faptele constatate printr'însul, iar nu numai de părţile contractante». (Cas. I, 19 Febr. 1912, Buletin 1912, pag. 241).

Cazul nostru este absolut identic. Se invocà existenţa unei convenţiuni de antireză, purtând asupra unui anumit teren, atât şi nimic mai mult. Nu se invocà vreo dispoziţiune din care să derive vreo obligaţiune, sau vreun drept. (Demolombe, vol. 29 No. 271; Aubry et Rau, vol. 8 §. 755; Toullier, vol. 8 No. 148; Carpentier sub cuvântul «acte authéntique» No. 225).

Rezumând, putem conchide că, în actualul stadiu ştiinţific, titlurile constatatoare de anumite convenţiuni, sub semnătură privată sau autentică pot fi invocate şi de terţele persoane pentru dovedirea existenţei unor fapte sau a existenţei unor convenţiuni. Făcând aplicaţiunea acestui principiu, primit îndeobşte, precum am văzut, de doctrină şi de jurisprudenţă la speţa noastră, constatăm că şi din acest punct de vedere, sentinţa ce analizăm păcătueşte în mod profund.

I. L. GEORGESCU
Doctor in drept

TRIB. BĂLŢI II, 27 Oct. 1928

COMPUNEREA INSTANŢEI. LEGEA PROPRIETARILOR. ORDONANŢE ŞI HOTĂRIRI. JUDECĂTOR UNIC. NEAPLICABILITATE. LEGEA ACCELERĂREI. LEGE DE DREPT COMUN. ACŢIUNE NECOMUNICATĂ. VALABILITATE. (Art. 2 l. propr., 20 l. org. jud.; 3, 4 şi 53 legea accelerărei din 1925; 69 pr. civ.). (1)

1. *Judecarea acţiunilor şi darea ordonanţelor de evacuare potrivit legei proprietarilor este a se face de Prezidentul Tribunalului sau de judecătorul care-i ţine locul. Prin urmare atribuţiunile acestora nu se pot confundà cu acele ale judecătorului unic instituit pentru judecarea litigiilor de drept comun.*

2. *Comunicarea acţiunei prevăzută de legea accelerărei nu se face în acelaş termen şi în sistemul legei proprietarilor, aceasta prevăzând prin art. 5 alte termene de judecată pe care art. 53 al. III din legea accelerărei le-a menţinut.*

3. *In caz când intervalul de trei zile dintre data unei acţiuni intentată potrivit legei proprietarilor şi data primelor citaţii nu este respectat, urmează a se acordà pârîtului un termen pentru a-şi pregătì apărarea.*

(Ioan Reaboi cu Ioan Fucarevici).

---

(1) Legea din 30 Martie 1903 făurită pentru protejarea proprietarilor şi de a cărei prerogative numai aceştia se pot folosì, prezintă o contrabalansare a avantagiilor acordate chiriaşilor prin legea lor permanentizată. Două straturi sociale de o egală importanţă sunt înzestrate cu carapace tot atât de rezistente cât şi vulnerabile în conflictele izvorîte din interese opuse şi duşmănie naturală. Şi una şi alta trebuie considerate astăzi ca anomalii create în momente distincte ale politicei de Stat şi la un interval, care după împrejurările survenite, le-a îngăduit convieţuirea. Din lupta acestor clase se proiectează în orizontul viitorului apropiat supravieţuirea primei legi, iar ca amintire a legei chiriilor va rămâne instituţiunile Statului în calitate de ultim şi cel mai aprig chiriaş sine die şi poate până când înşişi proprietarii vor puteà face o lege specială.

Legiuitorul din 1903 a considerat că toate dispoziţiunile codului civil nu erau suficiente ca să garanteze îndestul pe proprietari pentru drepturile cari izvorăsc din contractele de locaţiune în general — închirieri şi arendări — li s'a pus la îndemână măsuri mai urgente şi mai eficace indiferent că sunt proprietari de case sau moşii şi că nu au totdeauna motive juste şi echitabile. In baza legei speciale proprietarii au două căi, una mai expeditivă decât alta — pentru a obţine plata sau evacuarea chiriaşului — conform art. 2 ordonanţa prezidenţială care are aproape caracterul celor dela 66 bis pr. civ., şi conform art. 6 hotărîri date după o cercetare sumară a pricinei. Ambele se dau de către judecătorul de ocol când valoarea locativă anuală intră în cadrul art. 30 l. j. oc. şi nu se reclamă o sumă fixă ci anularea contractului sau izgonirea chiriaşului şi de către Preşedintele Tribunalului sau judecătorul ce-i ţine locul când este de competenţa Tribunalului.

Proprietarul poate uzà sau de calea dreptului comun sau de calea legei proprietarilor, însă una exclude pe alta, el nu poate transformà o acţiune într'alta nu poate renunţà la procedura dreptului comun dacă a intentat acţiunea conform regulelor dreptului comun, declarând în instanţă că se prevalează de procedura excepţională a legei proprietarilor. Pentru aceasta însă pârîtul trebuie s'o invoace «in limine litis» dela art. 111 bis proc. civ. In caz de neregularitate acţiunea nu poate fi declinată ci respinsă ca atare. Procedura din legea proprietarilor este cu totul deosebită atât în ce priveşte caracterul de execuţie provizorie al hotărîrilor, cât în ce priveşte formele de judecată.

Cererile introduse pe baza art. 2 sau 6 legea propr. se judecă în camera de consiliu.

Mă opresc asupra incidentului ridicat în speţă relativ la compunerea instanţei de judecată. S'a obiectat că potrivit art. 6 legea propr. procesul nu poate fi judecat de un singur preşedinte ci numai în complet de doi şi aceasta pe baza art. 20 legea org. judec. care a desfiinţat judecătorul unic.

Excepţiunea ridicată este neîntemeiată.

Cu ocazia desbaterilor, la Senat s'a făcut o observaţie că nu e bine să se dea judecarea acestor chestiuni de mare importanţă, preşedintelui, judecătorului sau supleantului şi s'a cerut ca afacerile din legea proprietarilor să fie judecate de doi judecători.

La aceasta raportorul legei a răspuns că contractele sunt executorii prin ele însele şi preşedintele nu face decât să-l adopte sau nu; prin punerea a doi judecători nu s'ar realizà o expeditivă judecată din lipsa eventuală a doi, în caz de divergenţă trei judecători, mai ales că asistenţa unui judecător pe lângă preşedinte (care singur erà inamovibil pe atunci) nu ar fi adăugat o prea mare garanţie pentru chiriaşi şi arendaşi. C. Botez spune că acţiunile după legea proprietarilor nu se cercetează şi soluţionează de Tribunal ca primă instanţă ci de preşedintele Tribunalului ca judecător unic. Legea propr. adn., pag. 32. Astfel compusă instanţa dela aplicarea legei, vom vedcà dacă legea org. judec. a avut vreo influenţă.

Legea din 14 Aprilie 1925 (*Mon. Of.* No. 84) prin art. 20 spune: «Toate afacerile de competenţa Tribunalului ca prima instanţă, în afară de cele mai jos exceptate, vor fi rezolvate de un singur judecător. In materie penală de contencios administrativ şi faliment precum şi în cazul când judecă ca instanţă de apel şi recurs Tribunalul va fi compus din doi judecători. «Legea din 19 Decemvrie 1924 a adăogat la art. 20 al. 1 leg. org. judec. promulgată la 25 Iunie 1924 următorul aliniat:

«Tot de un singur judecător se fac vânzările publice fie silite fie voluntare sau pentru ieşire din indiviziune, care sunt date în completul Tribunalului conform procedurei civile, afară numai de cazul când se vor ivì contestaţiuni cu privire la titlul de proprietate al imobilului pus în vânzare».

Art. 1 din legea din 17 Martie 1926 a modificat cu caracter interpretativ art. 20 al. 2 legea org. jud. din 19 Decemvrie 1925 dispunând, că cu un singur judecător se vor judecà la Tribunal procesele privitoare la adopţiuni, perimări, exproprieri, opuneri de omologarea concordatelor, revendicări şi contestaţiuni la verificarea creanţelor în materie de faliment cum şi vânzările la licitaţie publică fie silite fie voluntare, sau pentru ieşire din indiviziune cari sunt date în completul Tribunalului conform procedurei civile.

Art. 1 din legea pentru modificarea unor

TRIBUNALUL: Asupra excepţiunei privitor la compunerea instanţei de judecată.

Având în vedere că art. 2 şi legea proprietarilor arată că ordonanţele cum şi hotărîrile în afacerile după legea proprietarilor se judecă de Preşedintele de Tribunal sau judecătorul care-i ţine locul.

Că atribuţiunile acestora nu pot fi asimilate cu cele ale judecătorului unic prevăzut de art. 20 legea de organizare judecătorească din 1924 cu modificările aduse ulterior, deoarece acest articol din lege a abrogat dispoziţiunile din procedura civilă privitor la completul Tribunalului iar nicidecum din legi speciale, aceasta rezultând din însăş textele art. 20 al legei de organizare judecătorească prin care treptat s'au lărgit competenţa judecătorului unic, şi în atare condiţiuni, legea de organizare judecătorească din 4 Martie 1928 desfiinţând instituţiunea judecătorului unic n'a atins şi dispoziţiunile din legea proprietarilor privitor la compunerea instanţei.

Dispune: respinge ca nefondată excepţiunea de mai sus.

Asupra excepţiunei ridicată de pârît prin care tinde la anularea acţiunei pentru motivul că reclamantul nu s'a conformat art. 4 din legea accelerărei şi n'a făcut comunicarea acţiunei.

Având în vedere că acţiunea este bazată pe legea proprietarilor, că art. 3 din această lege în ce priveşte forma de introducerea acţiunei şi administrarea probelor se împrumută din dispoziţiunile art. 69 procedura civilă iar acest articol a fost înlocuit prin art. 1 legea accelerărei judecăţilor care este dreptul comun.

Că art. 53 legea accelerărei reglementează aplicarea dispoziţiunilor din această lege făcând-o admisibilă în afară de dreptul comun şi pentru legile speciale în limitele cât se completau cu dispoziţiuni din dreptul comun.

Că în legile speciale în care dreptul comun nu-şi găsià aplicaţiune legea accelerărei nu a introdus dispoziţiunile ei speciale pentrucă astfel s'ar ajunge la crearea unor noui reguli, pe care legea specială nu a vroit s'o accepte la eliberarea sa, şi nici nu a fost impusă ulterior printr'o lege specială ştiut fiind că legea accelerărei judecăţilor este de drept comun şi nu poate modificà o lege specială.

Având în vedere că legea accelerărei nu numai că înlocuieşte art. 69 procedura civilă prin art. 1 legea accelerărei, ci şi-l completează prin dispoziţiunile art. 4 desvoltând normele de legarea instanţei.

Că aceste norme constau în comunicarea, întâmpinarea, duplica şi replica pentru care se prevăd anumite termene de minimum 8 zile în cazuri urgente.

Că legea proprietarilor prevăzând prin art. 5 termenele de judecată el nu poate fi modificat prin legea accelerărei, cu atât mai mult că art. 53 al. 3 în mod expres menţine termenele şi căile de atac specificate în legile speciale, prin urmare cum aplicarea art. 4 legea accelerărei ar duce la încălcarea art. 5 legea proprietarilor şi art. 53 legea accelerărei, el nu poate aveà loc negăsindu-şi nici o justificare, deci nerespectarea termenului dela art. 5 legea proprietarilor nu atrage nici o sancţiune.

Având în vedere că din aceste consideraţiuni comunicarea copiei în conformitate cu art. 4 legea accelerărei nu este necesară în speţă şi în consecinţă excepţiunea urmează a fi respinsă.

In ce priveşte a doua excepţiune:

Având în vedere că petiţia a fost înregistrată sub No. 13.696 la 20 Octomvrie şi citaţiile au fost înmânate la 25 Octomvrie pentru ziua de 27 Octomvrie.

---

articole din legea de organizare judec. din 4 Martie 1928 *Mon. Of*. 51/928 a desfiinţat instituţiunea judecătorului unic din art. 20 leg. org. judec.: «Tribunalele vor judecà cu cel puţin doi judecători sau un judecător şi supleant, afară de cazurile de divergenţă de opiniuni, când se va constituì în complet de trei judecători». Aceste dispoziţiuni fac parte din actuala lege de organizare judecătorească. Sistemul judecătorului unic introdus prin art. 20 legea org. judec. din 1909 a fost reînfiinţat în vederea accelerărei judecăţei, putând a se formà mai multe complete simultan, totdeodată având o aplicaţiune restrictivă şi asigurând părţilor garanţia apelului la Curtea de Apel. (Cas. Dec. din 30 Noemvrie 1925 în *Pand. Rom.*, I, pag. 86/925 cu nota de C. Botez).

A fost de scurtă durată experimentarea acestui sistem — rezultatele practice au dus la abandonare exprimată prin textul art. I din legea org. judec. din 4 Martie 1928.

Rămâne de văzut dacă legea din 4 Martie 1928 a atins sistemul judecătorului unic şi din legile speciale, în speţă din legea proprietarilor. Organizaţia instituţiei de judecată din legea proprietarilor numai printr'o asimilare poate fi numită «judecător unic». Art. 20 l. org. judec. din 1925 spune că judecătorul unic se desemnează zilnic prin tragere la sorţi şi ca atare poate fi oricare din membrii Tribunalului, pe când legea proprietarilor spune că judecarea pricinei o va face Preşedintele Tribunalului sau judecătorul care îi ţine locul — deci în permanenţă una din aceste două persoane, dar care dă hotărîrea în calitate de preşedinte şi nici de cum ca judecător unic al Tribunalului.

Legea proprietarilor are fiinţă dela 1903, ea prevede nu numai procedura şi formele de judecată pentru grabnica soluţie ci s'a gândit şi la compunere specială a instanţei.

Art. 20 legea 1928 care dispune că, Tribunalul judecă în completul de doi nu abrogă orice dispoziţiuni contrarii din legi speciale; mai mult, în însăş textele de legi citate, cari lărgesc treptat competenţa judecătorului unic se referă la afacerile, cari erau date prin procedura civilă completului de doi judecători — deci atât legea de reînfiinţarea judecătorului unic, cât şi legea care l'a desfiinţat, dintâiu a derogat şi ulterior a revenit la completul Tribunalului după prescripţiunile procedurei civile.

In adevăr procedura civilă desemnează şi forurile şi compunerea lor pentru aplicarea normelor de judecată. Art. 2 şi 6 legea proprietarilor îşi găseşte apropiere prin analogie de art. 66 bis procedura civilă; aci se vorbeşte de preşedintele sau înlocuitorul său, care judecă anumite cazuri de natură urgentă.

Toate textele din procedura civilă care se referă la compunerea instanţei vorbesc despre preşedintele şi judecătorii ce compun Tribunalul. Astfel pe lângă art. 17 şi 20 reg. leg. org. judec. art. 95, 96, 103 pr. civ. care spune «cercetarea pricinei fiind isprăvită, judecătorii vor pronunţà hotărîrea lor» şi mai ales art. 115 care spune că «după chibzuire prezidentul va adunà părerile fiecărui judecător, începând dela cel din urmă numit», art. 20 din leg. org. jud. din 1 Aprilie 1912, cum şi numeroase decizii ale C. Cas. nu lasă nici o îndoială că procedura civilă a determinat completul de cel puţin doi judecători, când a dat în competenţa Tribunalului rezolvirea pricinilor.

Şi tocmai dela aceste prevederi leg. org. jud. a făcut derogări şi repetate reveniri; deaceea Tribunalul va fi compus din cel puţin doi judecători în judecarea pricinilor, cu complete prevăzute de procedura civilă, iar nu şi de legi speciale. A considerà abrogate prin art. 20 leg. org. jud. din 1928 orice dispoziţiuni contrarii ar însemnà că şi ordonanţele prezidenţiale dela art. 66 bis să fie date tot în completul de doi judecători, deaceea atât cât legea proprietarilor nu vorbeşte de Tribunal şi de judecătorul unic, ci de preşedinte sau înlocuitorul lui hotărîrile în această materie urmează a fi judecate de unul din ei. Jurisprudenţa este constantă. (Trib. R.-Sărat S., 20 Martie 1928, *Jur. Gen.*, pag. 691/928; idem *Jur. Gen.*, pag. 1073/927; Trib. Ilfov, *Jur. Gen.*, pag. 591/926; Trib. Argeş, *Jur. Gen.* 1049/926; idem idem, pag. 1075/26.)

Nu facem nici o confuzie între ordonanţele prezidenţiale date pe baza legei propr. cari au caracterul hotărîrilor judecătoreşti, ele fiind executorii (art. 11 legea propr.) şi supuse căilor de atac ordinare şi extraordinare — ştiut fiind că ele sunt de două categorii — unele date fără citarea părţilor şi altele cu citarea lor. (Art. 2 şi 6) Cas. 328/927, *Jur. Gen.*, pag. 336/928, Cas. 180/927, *Jur. Gen.*, pag. 208/928.

O altă chestiune ce s'a pus în discuţie se referă la sfera aplicaţiunei legei accelerărei în materie din legea proprietarilor.

Art. 53 legea accelerărei judecăţilor a instituit o nouă procedură de drept comun în afară de materii graţioase, execuţii şi lite şi pentru care prin legi s'a instituit o procedură specială. Cum art. 3 legea proprietarilor spune că cererea va fi făcută în dublu şi va cuprinde menţiunile art. 69 procedura civilă care a fost modificat prin art. 1 legea accelerărei, se înţelege că cererea de chemare în judecată pe baza legei proprietarilor trebuie să se facă că

Că intervalul de 3 zile prevăzut de art. 6 legea proprietarilor nu este respectat, că pâritului în interesul apărărei i s'a acordat acest termen dela lege şi judecata nu este îndrituită de a-l nesocotì cu atât mai mult că nici reclamantul nu se opune şi prin urmare procesul urmează a fi amânat pentru ziua de 30 Octomvrie în conformitate cu art. 6 legea proprietarilor.

Amână judecarea procesului la 30 Octomvrie a. c. pentru când părțile au termen în cunoştinţă.

Jurnal No. 2307 din 27 Octomvrie 1928.

Judecător de ședință **L. Ciobanu.**

TRIB. ROMAN, **31 Oct. 1929**

CONTESTAȚIE, CĂI DE ATAC. RENUNȚARE. CONDIȚIUNI. COMPROMIS. OBIECT. INCUNOȘTIINȚAREA PĂRȚILOR. DACĂ E NECESARĂ O FORMĂ SOLEMNĂ. (1) și (2)

1. *Renunțarea la căile de atac părțile nu o pot face decât în limitele unei hotărîri ce se va da pe baza respectului legilor de ordine publică sau dispozițiunilor procedurale sancționate cu nulitate (chiar dacă hotărîrea ar fi greşită şi ar lezà pe una din părți), căci nu se poate presupune că părțile ar puteà consimțì la consacrarea drepturilor lor cu violarea regulelor arătate.*

2. *Compromisul trebue să arate contestațiile născute sau ce s'ar putea naşte şi care urmează a fi judecate de arbitrii.*

3. *Incunoştiinţarea părţilor în cazul unei judecăţi arbitrale nu trebue făcută într'o formă solemnă, ea putând ajunge la dânsele pe orice cale în mod expres sau tacit.*

4. *Neînserarea în actul de compromis a unei clauze în care să se desemneze că superarbitrul poate să completeze instanța arbitrală, nu este sancționată de lege cu nulitatea. Prin urmare, participarea superarbitrului la judecată nu poate produce vr'o vătămare părţii.*

(Leon Adler cu David Ghesler).

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiei înregistrată la No. 41813 din 1929, făcută de Leon Adler din Roman, contra executărei hotărîrei arbitrale din 5/4/1929, învestită cu formula executorie de acest Tribunal la No. 245/929 la stăruința lui David Ghesler tot din Roman, pentru suma de lei 282.369.

Având în vedere toate actele dela dosar, precum şi concluziunile orale şi scrise ale părţilor.

Considerând că motivele contestaţiei sunt:

1. Actul de compromis prin care s'a învestit comisiunea arbitrală este nul, neîntrunind disp. art. 242 pr. civ. întrucât nu arată obiectul diferendului supus judecăţei şi deci şi decizia dată pe baza lui e nulă.
2. Hotărîrea arbitrilor este nulă fiind dată peste termenul de 15 zile care n'a fost prelungit în conformitate cu art. 343 pr. civ.
3. Hotărîrea arbitrală a fost dată de o instanţă străină actului de compromis, iar martorii au fost audiaţi fără jurământ conf. art. 351 şi 240 pr. civ şi arbitri cari au provocat intervenţia superarbitrului nu au dat hotărîrea lor.
4. Suma datorată de contestator nu este lichidă conform art. 378 pr. civ.

Asupra primului motiv de contestaţie.

Având în vedere că se opune principial inadmisibilitatea acestei contestaţiuni, întrucât părţile prin actul de compromis au renunţat la orice cale de atac ordinară sau extraordinară şi deci şi la prezenta contestaţie, astfel că chiar fondate de ar fi motivele ei, ele nu se mai pot invocà pe cale de contestaţie.

Considerând că în principiu păr-

---

respectarea normelor dela art. 1 sub sancțiunea dela art. 3 legea accelerărei.

Au rămas în vigoare termenele și căile de atac din legea proprietarilor cum și art. 5 din legea proprietarilor, fără ca să poată aveà aplicațiune art. 4 legea accelerărei judecăților privitor la comunicare, Trib. Argeș, Jurnal din 9 Iulie 1926, *Jur. Gen.*, pag. 1049/926, Trib. Vâlcea, Jurnal 7992 din 1926, *Jur. Gen.*, pag. 1106/926. Tribunalul Ilfov s'a pronunțat în sensul că privitor la formalitățile de legarea instanței se aplică în afacerile după legea proprietarilor art. 1 și 4 legea accelerărei judecăților, Sent. 1505, *Jur. Gen.*, pag. 1266/925.

Legea proprietarilor, neprevăzând o procedură specială cu privire la introducerea apelului, se aplică art. 38 legea accelerărei judecăților pe baza art. 53 al acestei legi, Curtea Apel Iași, dec. 123 din 1926, *Curierul Jud.*, pag. 75/927. Cas., dec. 1893/927, *Jur. Gen.* 1232/927. Curtea Apel București 316/926 în *Pand. Române*, III, 3/927.

L. CIOBANU
Judecător, Trib. Bălți

(1) Faptele procesului: la 31 Ianuarie 1929, între mine şi David Kesler se încheie un act autentic de compromis, prin care, supunem arbitrilor Lazăr Blecher şi Leon Grimberg, sau eventual superarbitrului Avram Lavăr, judecarea « litigiilor existente între noi » stipulând că judecata arbitrilor se va terminà în 15 zile dela data autentificărei compromisului.

La 13 Februarie 1929, prelungim cu 10 zile termenul pentru darea hotărîrei arbitrilor.

La 21 Februarie 1929, intervine o convenţiune scrisă şi autentică din nou, prin care prelungim cu încă trei luni, termenul pentru darea hotărîrei arbitrilor.

La 3 Aprilie 1929, arbitrii încheie un proces-verbal prin care constată că nu pot cădeà de acord.

La 4 Aprilie 1929, se constitue un Tribunal arbitral alcătuit din arbitrii Lazăr Blecher și Leon Grimberg și superarbitrul Avram Lavăr.

La 5 Aprilie 1929, Comisiunea arbitrală astfel constituită, dă deciziunea care să execută și împotriva căreia am făcut contestațiune.

Motivele contestațiunei.

Pentru scopul urmărit alcătuesc trei grupări distincte.

Primul motiv, tinde la anularea actului de compromis.

Motivele 2 și 3 cu subdiviziunile lui tind la anularea deciziunei arbitrale.

Cel din urmă motiv — motiv de contestaţiune propriu zis — tinde la anularea lucrărilor de executare.

Primelor două serii de motive creditorul urmăritor le-a opus următoarele fine de neprimire.

1. Incompetența Tribunalului Roman de a anulà deciziunea arbitrală. Au susținut că un Tribunal de primă instanță nu poate — principial — dispune anularea deciziunei arbitrale, dată de o comisiune arbitrală « de acelaș grad... ».
2. Nu pe cale de contestațiune se pot invocà motive de nulitate a deciziunei arbitrale, ele putându-se invocà numai pe calea acțiunei principale, prevăzută de art. 366 pr. civ.
3. Nu am deschisă calea contestațiunei, dat fiind că prin actul de compromis am renunțat expres « la orice cale de atac ordinară sau extraordinară » inclusiv contestațiunea.

a) Primul fine de neprimire.

E datorat omisiunei unor texte clare de lege.

Tribunalul Roman a autentificat actul de compromis.

Tribunalul Roman, a învestit cu formula executorie deciziunea arbitrală.

Potrivit art. 365 al. 2 pr. civ.

« Contestațiile și cererile de revizuire, se vor judecà de instanța care a pus titlul executor... ».

Iar potrivit art. 36 al. 1 pr. civ.

« Se va puteà cere nulitatea hotărîrei arbitrilor la instanța care a autentificat compromisul ».

Nu numai că Tribunalul Roman nu este necompetent, dar este singurul Tribunal competent.

b) Al doilea fine de neprimire.

E datorat omisiunei unui principiu procedural necontestat.

Tot ce poate partea să facă pe cale de acțiune, poate să facă şi pe cale de excepțiune.

Debitorul urmărit, apărându-se împotriva urmărirei întreprinsă de creditorul urmăritor, îi poate opune nulitatea titlului ce execută.

« Pe calea contestațiunei se poate tinde, fie la interpretarea dispozitivului hotărîrei ce se execută, când aceasta este necesar și poate da loc la discuțiuni, fie la anularea sau reformarea în parte a actelor de procedură ale urmărirei însăş, fie la anularea a însuş titlului ce se execută ».

(Tribunalul Notariat Ilfov Jurnal No. 9213/1924, *Cr. Jud.* No. 5/1925, pag. 79).

« In contra hotărîrilor pronunțate de arbitrii, sunt admisibile nu numai contestațiunile prin care se tinde la interpretarea dispozitivului hotărîrei şi cele privitoare la urmărire însăş, dar şi cele prin care se tinde la anularea a însăș hotărîrei ». *(Cr. Jud.* Ibidem).

ţile pot renunţà anticipat la orice cale de atac ordinară sau extraordinară (cu rezerva cel mult a recursului în casare prevăzut de art. 103 din constituţiune), destul numai că în momentul renunţărei, să fi fost născut dreptul lor; iar nu şi calea de atac ulterioară, care derivă din legile în vigoare în momentul exercitărei dreptului, căci dreptul la căile de atac, partea îl are şi îl cunoaşte din momentul introducerei unei acţiuni, în speţă la facerea actului de compromis şi deci nu poate fi vorba de renunţare la nişte drepturi viitoare şi necunoscute cum ar fi o cale de atac nouă legiferată după ce partea a renunţat la ea.

Considerând însă că renunţarea la căile de atac părţile nu o pot face decât în limitele unei hotăriri ce se va da pe baza respectului legilor de ordine publică sau dispoziţiunilor procedurale sancţionate cu nulitatea (chiar dacă în fond hotărîrea ar fi greşită lezând pe vreuna din părţi), căci nu se poate presupune, că părţile ar puteà consimţi la consacrarea drepturilor lor cu violarea regulelor arătate mai sus.

Considerând că susţinerea contestatorului bazată pe art. 344 pr. civ. că părţile nu ar puteà renunţà prin actul de compromis decât la apel este eronată în drept, întrucât acest text vorbeşte numai de apel fiind că e vorba numai de căile ordinare după epuizarea cărora orice hotărire rămâne definitivă, dar de nicăeri nu rezultă o abatere dela principiul general, că părţile pot renunţà şi la căile extraordinare de atac, care sunt la îndemâna părţei chiar după ce o hotărîre rămâne definitivă.

Considerând că clauza ce conţine asemenea renunţări departe de a fi contrarie ordinei publice şi bunelor moravuri pe care nu le atinge cu nimic, este valabilă şi rămâne la facultatea părţilor capabile de a dispune de drepturile lor.

Că deci numai în această măsură contestaţia de faţă ar fi admisibilă în principiu asupra primilor trei motive care constitue motive de fond, iar asupra ultimului motiv

---

« L'action en nullité, par voie d'opposition à ordonance d'exéquatur, est ouverte à toute partie qui a intérêt et qualité». (Garsonnet, vol. VIII No. 317).

Mai mult încă.

Pe cale de excepţiune, invocarea nulităţilor e îngăduită, chiar dacă invocarea lor pe calea acţiunei principale, n'ar mai puteà fi făcută. (Din cauza prescrierei acţiunei în anulare, etc....). «Quae temporalia sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum». (Vezi Planiol, v. 2, pag. 425 No. 1291).

c) Al treilea fine de neprimire.

Mi se opune renunţarea — prin actul de compromis — la calea contestaţiunei.

Fapt irelevant, pentru următoarele consideraţiuni:

1. Primul motiv de contestaţiune are de obiect anularea actului de compromis.

Dacă actul de compromis se anulează, implicit, se anulează şi clauza de renunţare.

Consecinţa: Incidentul trebue unit cu fondul. Numai după judecarea şi eventuala respingere a primului motiv de contestaţiune, incidentul poate fi luat în considerare.

2. Chiar dacă instanţa ar validà actul de compromis, clauza e lipsită de orice efect juridic.

In prim rând, e de principiu:

Renunţarea, nu poate aveà de obiect drepturi viitoare, ce n'au încă fiinţă în momentul renunţărei.

« Nu se poate renunţà decât la un drept ce există în momentul declaraţiunei, iar nu şi la drepturi viitoare ». (Curtea de Apel Bucureşti, Secţia I-a decizia civilă No. 137/920 *Pand. Rom.*, Caetul 2/1921, partea 2-a, pag. 24).

« Nimenea nu se poate obligà, de mai înainte, a nu se judecà asupra unor dificultăţi eventuale şi necunoscute, nici să renunţe prin anticipaţie la un drept care nu este încă născut ». (Vezi citaţia lui Alexandrescu din Massé. Le droit comercial dans ses rapport avec la droit civil din *Pand. Rom.*, caetul 6—7/1925, partea 3-a, pag. 108).

Dreptul de contestaţie, nu erà încă născut în momentul încheierei actului de compromis.

In al doilea rând: In materia specială a judecăţilor arbitrale. Legiuitorul, printr'un text pozitiv de lege, dă drept părţilor să renunţe la apel prin chiar actul de compromis.

« Părţile vor puteà să renunţe la apel prin compromis ». (Art. 344 al. 1 pr. civ.

Dacă dreptul de renunţare — în această materie — ar există nelimitat şi independent de text, ce raţiune s'ar puteà găsi art. 344 al. 1 pr. civ.

Existenţa lui dovedeşte fiinţa unui principiu contrar.

Legiuitorul a găsit necesar, ca printr'un text expres din lege, să dea părţilor un drept, pe care lipsa textului nu l'ar fi avut.

Şi, dat fiind, că textul prevede posibilitatea de renunţare numai în ceeace priveşte apelul, implicit, e oprită renunţarea prin chiar actul de compromis, la orice altă cale de atac. Inclusione unius fit exclusio alterius.

In acest sens se pronunţă hotărît şi reputatul autor în materia procedurei civile def. Tocilescu.

« Legea nu permite renunţarea prin compromis decât la dreptul de apel ». (Curs de procedură civilă, vol. 3, pag. 342).

In al treilea rând.

Nu pot părţile, prin convenţiuni private, să renunţe în mod absolut, la dreptul de a invocà viciile sentinţei arbitrale, oricari ar fi excesul de putere pe care arbitrii l'ar fi săvârşit şi să-şi închidă orice cale de invocare a acestor vicii.

Clauza din actul de compromis cuprinde o astfel de renunţare absolută.

O asemenea clauză e isbită de nulitate în baza art. 5 cod. civ. fiind contrară ordinei publice şi bunelor moravuri.

« Părţile nu pot renunţà de mai înainte, la dreptul de a invocà aceste clauze de nulitate a sentinţei, când s'ar ivì, pentrucă ordinea publică se opune ca să se lase prin anticipaţiune, a subsistà o sentinţă pătată de asemenea viţii, un act care în realitate nu are caracterele unei sentinţe, ci poartă numai numele.... Tocilescu curs de pr. civ., vol. 3, pag. 342.

« Il est, en effet, impossibil de couvrir par convention privée tous les excès de pouvoirs auquels les arbitres peuvent se livrer, et d'accepter a l'avance, et comme les yeux fermés, une sentence entachée de tels vices qu'elle constitue a peine, un jugement »... (Garsonnet vol. 8 No. 317).

Concluziuni:

Am dreptul să invoc în faţa Tribunalului român şi pe calea contestaţiunei, motive care să tindă la anularea deciziunei arbitrale.

Şi acum să analizăm motivele de contestaţiune:

Primul motiv de contestaţiune:

Actul de compromis este nul, întrucât nu arată obiectul contestaţiunilor, ce le-am supus judecăţei arbitrilor.

Intr'adevăr, potrivit textului art. 342 pr. civ.

« Compromisul.... va arătà sub pedeapsă de nulitate.... contestaţiile născute sau ce s'ar puteà naşte şi pe care arbitrii au a le judecà ».

In speţă, clauza respectivă din actul de compromis, are următoarea redactare:

« Obiectul compromisului este judecarea de către arbitrii mai jos arătaţi, a litigiilor existente între noi... decurgând din tovărăşia ce a existat între noi în cursul anilor 1924/1929, având de obiect comerţul de ».....

Prin această redactare am răspuns cerinţelor legale? Evident, nu!

Cine ar puteà să spună, citind actul de compromis, care erà obiectul diferendului între noi?

Am arătat contractele din care au isvorît litigiile (« decurgând din tovărăşia ce a existat, etc.... »), am determinat obiectul acestor contracte (« tovărăşie ce a avut de obiect comerţul de export de ouă, nuci, etc... »), n'am determinat însă obiectul litigiilor.

Că simpla determinare — oricât de precisă — a contractelor din care au isvorît litigiile, nu reprezintă o determinare a obiectului litigiilor — singurul lucru ce-l reclamă legea — o dovedeşte cu prisosinţă faptul şi consideraţiunile pentru care instanţele le-au anulat — şi anulează încă — clauza compromisorie.

Se cunoaşte ce e clauza compromisorie.

O clauză contractuală — într'un contract determinat — prin care părţile convin, în momentul încheierei contractului, să supună judecăţei arbitrilor, orice litigiu ar naşte între ei, din executarea contractului.

Instanţele judecătoreşti anulează astfel de clauze pe consideraţiunea — între altele — că nu corespund cerinţelor art. 342 pr. civ. prin faptul că nu arată « contestaţiile născute sau ce s'ar puteà naşte şi pe care arbitrii au a le judecà ».

« Compromisul pentru a fi valabil, trebuie să determine obiectul litigiului, ce este a se regulà prin arbitrii cum şi numele acestora.

Prin urmare este nulă clauza cuprinsă într'un contract şi prin care în mod general, se defer arbitrilor, toate neînţelegerile ce s'ar naşte din neexecutarea contractului ». (C. Apel Focşani S. 2-a No. 164/84. Ciorapciu *Jurispr. Rom.*, v. III).

Soluţia n'ar fi posibilă dacă o simplă arătare a contractului sau contractelor din care isvorăsc litigiile, ar constitui din punct de vedere legal, o determinare a obiectului litigiilor.

Căci unde se precizează mai bine contractul din care « decurg » litigiile, decât în clauza compromisorie, cuprinsă chiar ea este admisibilă în principiu, căci motivul nu tinde la anularea însăş a titlului ce se execută şi care este definitiv, ci numai la lămurirea şi înlăturarea piedicilor de executare ce rezultă din dispozitivul hotărîrei arbitrale în privinţa chestiunei de a se şti, dacă suma datorată este sau nu certă şi lichidă şi deci posibilă de executat, fapt pe care părţile nu l'au putut aveà în vedere la redactarea actului de compromis şi care nu poate fi înlăturat decât pe calea contestaţiei la instanţa ordinară care a investit hotărîrea cu formula executorie.

Considerând că art. 342 pr. civ. cere ca compromisul, să arate contestaţiile născute sau ce s'ar puteà naşte pe care arbitrii au a le judecà.

Că din examinarea actului de compromis reiese în mod clar, că obiectul litigiilor dintre părţi ce au a fi rezolvite de arbitri este judecarea litigiilor existente între ei decurgând din tovărăşia ce a existat între ei în cursul anilor 1924—1929, tovărăşie ce a avut de obiect comerţul de export de ouă, nuci şi pici şi a litigiului privitor la şapte lăzi de ouă ce s'au luat în cursul anului 1925 de către David Ghesler dela Leon Adler.

Că deci obiectul este îndeajuns specificat, ba chiar mai mult acelaşi obiect a litigiilor a fost dedus mai întâiu în judecata acestui Tribunal şi apoi părţile renunţând la instanţa ordinară au recurs la calea arbitrală, după cum rezultă din actele dela dosar, astfel că nu se poate vorbì în speţă de o lipsă de obiect în sensul cerut de art. 342 pr. civ. sancţionată cu nulitatea şi deci primul motiv de contestaţie este nefondat.

Asupra motivului al doilea.

Considerând că din acte rezultă că într'adevăr hotărîrea arbitrală nu s'a dat în termenul fixat prin actul de compromis, însă că posterior actului de compromis s'a prelungit acel termen prin act autentic şi deci după acel act hotărîrea s'a dat în termen; că însă contestatorul susţine că această autentificare făcută

în contractul din care vor isvorî eventualele litigii.

Chiar hotărîrile care validează clauzele compromisorii, nu le validează pe consideraţiunea că determinându-se contractul din care vor isvorî litigiile, s'a determinat obiectul litigiilor în sensul art. 342 pr. civ.

Validarea se face numai pe consideraţiunea că art. 342 n'ar fi aplicabil clauzelor compromisorii.

«Dispoziţiunile art. 342 pr. civ., sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate, numai pentru compromisul ce se face, pentru judecarea unui proces încă de acum născut; acele dispoziţiuni nu se pot aplicà unei clauze compromisorie... căci părţile nu puteau să prevadă la stipularea acestei clauze, ce diferende se puteau naşte în viitor între dânsele, pentru a determinà de mai înainte obiectul judecăţii». (Cas. 3, 20 Sept. 1926 Dan pr. civ., pag. 523 No. 2 bis).

Din toate consideraţiunile, faptele şi hotărîrile citate, rezultă că simpla determinare — oricât de precisă ar fi ea — a contractelor din care decurg litigiile ce se supun judecăţii arbitrilor, nu constitue o determinare a obiectului litigiilor în sensul art. 342 pr. civ.

Intrucât prin actul nostru de compromis n'am determinat obiectul «litigiilor existente între noi» ce le supunem judecăţei arbitrilor, determinând dintr'o evidentă eroare, numai contractele din care au decurs litigiile şi obiectul acestor contracte, actul de compromis nu întruneşte condiţiunile cerute sub pedeapsă de nulitate de art. 342 pr. civ. şi în consecinţă n'are fiinţă.

Al doilea motiv de contestaţiune:

Potrivit art. 343 combinat cu dispoziţiile art. 369 al. 1 pr. civ., judecata arbitrilor se va terminà la epoca arătată în compromis, arbitrajul încetând «prin sfârşirea termenului însemnat în compromis».

Hotărîrea pe care arbitrii ar pronunţa-o, după sfârşirea arbitrajului, este nulă. (Art. 366 al. 2 pr. civ.).

Termenul pentru judecata arbitrilor, poate fi prelungit «printr'un act iscălit de părţi şi încunoştiinţat Tribunalului. (Art. 343 pr. civ.).

«Judecata arbitrală se sfârşeşte la epoca stipulată de părţi în compromis, epocă care poate fi prelungită, însă numai prin act iscălit de părţi şi încunoştiinţat Tribunalului» (C. Buc. 1, 11 Martie 1911 Dan pr. civ. pag. 525 No. 3).

Actul de compromis şi actul prin care se prelungeşte compromisul sunt acte solemne. Forma dat esse rei.

«Compromisul este actul solemn prin care părţile sustrag contestaţia lor dela instanţele judecătoreşti, spre a o supune unor arbitrii aleşi de ele». (Alexandresco, *Pand. Rom.*, caetul 6—7 din 1925, partea 3-a, pag. 106).

Totalitatea formelor prevăzute de lege, pentru încheierea şi prelungirea actului de compromis, trebuesc cu stricteţă observate, sub sancţiunea inexistenţei actelor respective, făcute cu călcarea formelor legale.

Prin actul autentic de compromis, încheiat la 31 Ianuarie 1929, se fixează termenul de 15 Februarie 1929, până când arbitrii să pronunţe hotărîrea.

Deciziunea arbitrală a fost dată la 15 Aprilie 1929.

Deci două luni după data fixată prin actul de compromis.

S'a susţinut. Arbitrajul a fost prelungit.

Prin declaraţiunile autentice din 13 şi 21 Februarie 1929.

Simplele declaraţiuni — chiar autentice — de prelungire, sunt inoperante.

Legea cere, ca declaraţiunea de prelungire — actul iscălit de părţi — să fie neapărat încunoştiinţat Tribunalului.

Este singura modalitate legală de prelungire a termenului de arbitraj.

Incunoştiinţarea Tribunalului e un element formal al complexului de solemnităţi, fixat de lege, pentru realizarea prelungirei actului de compromis.

Fără această încunoştiinţare, prelungirea nu se realizează.

In faţa evidenţei acestor susţineri, creditorul a susţinut.

Incunoştiinţarea s'a făcut.

E drept, nu Tribunalului ordinar.

Dar ca s'a făcut «Tribunalului» arbitral, aceluia căruia cu drept urmà să i se facă încunoştiinţarea.

Trebuià făcută Tribunalului propriu zis. (Instanţei care a autentificat actul de compromis)?

S'a făcut şi această încunoştiinţare!

Când? Cum? Autentificându-se actul scris de prelungire!

Autentificarea nu echivalează încunoştiinţare?

Incunoştiinţarea se poate face şi acum, legea neprevăzând un termen fatal înăuntru căruia să se facă încunoştiinţarea.

Va decide Tribunalul că neefectuându-se încunoştiinţarea formală a actului de prelungire Tribunalului, înainte de pronunţarea deciziei arbitrale, prelungirea nu s'a realizat, încă nu mă pot prevalà de încetarea mandatului arbitrilor, de vreme ce, după expirarea actului de compromis, m'am prezentat în faţa arbitrilor şi am acceptat să fiu judecat.

Susţinerile sunt atât de manifest neîntemeiate, încât nu rezistă nici celei mai bine voitoare examinări.

Incunoştiinţarea trebuià făcută «Tribunalului» arbitral?

Socoate creditorul că prin numirea dată de el, comisiunei arbitrilor de «Tribunal arbitral» ar putea să provoace confuziune în mintea judecătorului şi să-l facă să creadă că încunoştiinţarea trebuià făcută arbitrilor, «Tribunalului arbitral» şi nu Tribunalului care a autentificat actul de compromis?

Textele sunt atât de clare, încât e inutil să stăruim.

Susţinerea creditorului că actul de prelungire s'ar fi adus la cunoştiinţa Tribunalului prin şi în momentul autentificărei?

E direct neserioasă.

Prin autentificare părţile nu urmăresc să aducă la cunoştinţa Tribunalului, actele ce autentifică!

Autentificarea nu echivalează, încunoştiinţarea din art. 343 pr. civ. care cere un act formal al părţei prin care să aducă la cunoştinţa Tribunalului, încheierea actului scris de prelungire.

Incunoştiinţarea se poate face oricând, de vreme ce textul nu prevede un termen înăuntru căruia să se facă încunoştiinţarea? Nu! Evident nu!

Complexul de acte chemat să realizeze prelungirea actului de compromis, trebuesc efectuate înainte de pronunţarea deciziunei arbitrale.

Cum nu se poate concepe un act de compromis, încheiat posterior deciziunei arbitrale, tot aşà nu se poate concepe, un act de prelungire a actului de compromis, încheiat după ce deciziunea arbitrală a fost dată.

Actul de prelungire trebuie să se realizeze înainte de expirarea actului de compromis.

Odată ce actul de compromis a «expirat» el numai poate fi prelungit.

Nu se pot «prelungi» acte ce au încetat să existe.

Dacă părţile n'au prelungit actul de compromis înainte de expirarea lui, n'au altă cale de urmat, decât încheierea unui nou act de compromis.

Sunt lucruri de o logică elementară...

N'am dreptul să mă prevalez de inexistenţa prelungirei legale a actului de compromis şi în consecinţă de lipsa de calitate a arbitrilor, de vreme ce m'am prezentat în faţa «arbitrilor» şi am acceptat să fiu judecat?

la Tribunal n’a fost înştiinţată Tribunalului.

Considerând că scopul acestei înştiinţări este: că voinţa părţilor de a prorogà termenul fixat prin actul de compromis şi deci de a menţine calitatea acordată arbitrilor, să rezulte în mod clar, căci această instanţă specială este voinţa şi creaţiunea părţilor pentru timpul determinat de ele de mai înainte.

Că însă nicăiri legea nu cere un act solemn de încunoştiinţare sancţionat cu nulitatea şi deci ea se poate face pe orice cale în mod expres sau tacit.

Că în speţă Tribunalul a putut luà cunoştinţă în mod implicit de această prorogare prin autentificarea actului şi chiar dacă erà nevoie de o înştiinţare specială în urma autentificărei, totuş prin prezentarea părţei în faţa comisiunei arbitrale ea a prorogat în mod tacit termenul de judecare primind a fi judecată, administrând probe şi punând concluziuni în fond.

Că deci şi acest motiv este nefondat, chiar dacă ar fi fost admisibil în principiu şi urmează a fi respins.

Asupra motivului al treilea formulat din reaua constituire a instanţei arbitrale conf. art. 353 al. 2 şi 3.

Considerând că din interpretarea actului de compromis nu rezultă că într’adevăr în caz de neînţelegere între arbitri, comisiunea arbitrală să se completeze cu superarbitrul şi împreună să dea hotărîrea.

Că din examinarea hotărîrei arbitrale reiese că superarbitrul a judecat împreună cu arbitrii dând hotărîre în unanimitate, după ce mai întâiu au judecat cei doi arbitrii, care nu au căzut de acord încheind procesul-verbal din 3 Aprilie 1929.

Considerând că această constituire nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate şi din textul art. 353 pr. civ. reiese clar, că părţile pot prin bună înţelegere să îndrituiască pe super-arbitru, să ia parte la cercetarea pricinei împreună cu arbitri şi să dea hotărîrea odată cu ei.

Că în speţă părţile au consimţit în mod tacit la acest mod de consti-

---

După expirarea actului de compromis « arbitrii » îşi pierd calitatea.

Părţile nu pot prin simpla lor prezentare în faţa unor anumite persoane, să dea acestora calitatea legală de « arbitrii ».

Legea prevede anumite forme solemne « pentru numirea arbitrilor şi prelungirea mandatului lor... ».

Concluzie:

Actul de compromis nu se poate prelungi decât printr’un act scris şi încunoştiinţat Tribunalului, înainte de expirarea actului de compromis.

Actul scris de prelungire nefiind încunoştiinţat Tribunalului, înainte de expirarea actului de compromis — 15 Februarie 1929 — compromisul nu s’a prelungit şi deciziunea arbitrală pronunţată la 5 Aprilie 1929 a fost dată după sfârşirea termenului arbitrajului.

In consecinţă deciziunea este nulă, potrivit art. 366 al. 2 pr. civ.

Al treilea motiv de contestaţiune.

Deciziunea arbitrală a fost dată de o instanţă greşit constituită.

Nici legea, nici actul de compromis n’o cunoaşte. Potrivit legei. (Art. 353 al. 2 şi 3 pr. civ.). superarbitrul hotărăşte singur.

Afară de cazul unei indrituiri exprese prin chiar actul de compromis, de a luà parte la cercetarea pricinei, împreună cu arbitrii şi a da hotărîrea împreună cu ei.

O astfel de îndrituire nu există.

Zadarnic a încercat creditorul, să dovedească că o astfel de îndrituire ar exista în actul nostru de compromis.

Nu spune actul de compromis că superarbitrul Avram Lavăr « îşi va da hotărîrea in termen de cinci zile dela data hotărîrei arbitrilor? »

Nu spune că « hotărîrea arbitrilor şi eventual aceà a superarbitrului nu va fi motivată? »

Nu spune că « hotărîrea ce se va da de arbitrii şi eventual de superarbitrul » va fi definitivă, etc...?

Faţă de textul actului de compromis mai poate rămâneà o îndoeală că părţile n’au înţeles să indrituiască superarbitrul să judece şi să-şi dea hotărîrea împreună cu arbitrii? Evident. Nu!

Sancţiunea violării dispoziţiunilor art. 353 pr. civ.? Nulitatea deciziunei arbitrale? Soluţiuhea e neîndoelnică.

« Deşi în art. 366 pr. civ., care prevede cazurile pentru care părţile pot cere nulitatea hotărîrei arbitrilor, nu se menţionează şi cazul prescris de art. 353, nu este mai puţin adevărat că atât codul civil cât şi procedura civilă, prevăd, în afară de nulităţile textuale, şi alte nulităţi «virtuale», imperios cerute de interesul general care predomină în cauză, între care « intră netăgăduit şi formalităţile ce au a fi observate la modul judecărei arbitrilor». (Tribunalul Ilfov Not. 26 Sept. 1926 Dan pr. civ., pag. 529 No. 6).

« ...Dacă din decizia arbitrală se constată că superarbitrul a judecat deodată, împreună cu arbitrii, fără să fi primit o asemenea îndrituire prin actul de compromis, decizia arbitrilor fiind dată cu violarea art. 353 pr. civ. este isbită de nulitate... ». (Dan pr. civ. adnotată, pag. 529 No. 5).

Chiar dacă existenţa nulităţei virtuale din textul art. 353 n’ar fi netăgăduită, încă deciziunea arbitrală urmează la cererea mea, să fie anulată.

Potrivit art. 735 al. 2 pr. civ. Se va declarà nul, orice act de procedură făcut cu călcarea legei, ori de câte ori.

« Călcarea formei a pricinuit părţei care o invoacă o vătămare, pe care nu o poate îndreptà decât anulând actul ».

Cum deciziunea arbitrală, dată fără păzirea formelor prevăzute de art. 353 pr. civ., îmi vatămă grav interesele şi nu am alt mijloc de îndreptare, decât anularea deciziunei arbitrale, dreptul meu de a cere « a se declarà nulă » deciziunea arbitrală pe baza art. 735 al. 2 pr. civ. nu poate fi pusă la îndoeală.

Concluzie.

Dat fiind că decizia arbitrală a fost dată de comisiunea întrunită a arbitrilor şi superarbitrului, fără ca legea sau actul de compromis să fi îndrituit superarbitrului să judece împreună cu arbitrii şi să dea hotărîrea împreună cu ei, deciziunea arbitrală este nulă.

Subdiviziunile *b* şi *c* din motivul III n’au nevoie de desvoltare. Simpla cetire a textelor şi rememorarea unor principii procedurale extrem de uzuale, duce în mod necesar la admiterea lor.

Pentru împrejurarea — socot puţin probabilă — când instanţa ar respinge motivele de contestaţiune, tinzând la anularea deciziunei arbitrale, am formulat:

Al patrulea motiv de contestaţiune.

Motiv de contestaţiune propriu zis.

Creditorul n’a mai făcut nici o obiecţiune principială.

Prin una şi aceeaş deciziune arbitrală, Kesler a fost obligat să-mi plătească capitalul şi beneficiile rezultate din tovărăşia noastră de piei.

N’a făcut-o nici până astăzi.

I s’au mai impus o serie de obligaţiuni pe care nu le-a împlinit.

(Să-mi restitue o cambie în valoare de lei 15.000 semnată de Lupu Marcu, să-mi elibereze comptul Ruchenştein, să-mi ţină în socoteală lei 3500 beneficiul din vechea tovărăşie de piei. Vezi deciziunea arbitrală).

A fost de asemenea obligat să vândă cantitatea de 232 piei brute verzi, care au costat lei 189.888 şi asupra cărora am fost recunoscuţi tovarăşi în porţiuni egale, în termen de 15 zile dela data deciziunei arbitrale, luând obligator asentimentul meu.

Până astăzi Kesler nu mi-a cerut asentimentul.

Care e situaţiunea noastră?

Creanţa lui Kesler, rezultând din deciziunea arbitrală este diminuată prin suma reprezentând echivalentul drepturilor mele faţă de Kesler, rezultând din aceeaş deciziune arbitrală.

Până la lichidarea drepturilor noastre reciproce nu se poate cunoaşte quantumul creanţei lui Kesler.

Are împotriva mea o creanţă nelichidă.

Intr’o asemenea împrejurare nu puteà procede la executare până ce în prealabil nu face lichidarea.

Aceasta potrivit art. 378 al. 2 pr. civ.

Concluzie.

Kesler având împotriva mea o creanţă nelichidă şi nelichidată înainte de executare, n’a putut potrivit legei, să întreprindă executarea împotriva mea.

Toate actele de executare au fost făcute fără drept şi în consecinţă urmează să fie anulate.

Dacă instanţa va socotì că Kesler a avut dreptul să înceapă executarea înainte de orice lichidare, lichidarea urmând să se facă în faţa tribunalului cu prilejul contestaţiunei făcute de mine, pretind că Kesler n’are de primit dela mine, decât o sumă neînsemnată.

Suma ce mi se cuvine mie din lichidarea pieilor acoperă aproape pe deaîntregul creanţa ce o are Kesler împotriva mea.

Pretinde Kesler că şi-a împlinit pe deaîntregul obligaţiunile ce i-au fost impuse şi că i se cuvine în adevăr suma pentru care mă urmăreşte?

Să facă dovada.

Nu pot fi eu obligat să fac dovada negativă că Kesler nu şi-a împlinit obligaţiunile.

Dacă — prin imposibil — instanţa va socotì că eu am sarcina acestei dovezi, cer dovada cu martori, să dovedesc:

Că pieile au fost vândute de Kesler fără asentimentul meu şi că partea mea ce se puteà realizà din vânzarea pieilor acoperă aproape pe deaîntregul creanţa pe care deciziunea arbitrală i-o recunoaşte împotriva mea.

tuire fiind asistate şi de apărători.

Că pe de altă parte decizia nu poate fi anulată nici pe baza art. 735 al. 2 pr. civ. întrucât călcarea acestei formalităţi n'a pricinuit contestatorului nici o vătămare, căci hotărîrea dându-se în unanimitate, ea este dată şi de super-arbitru, care chiar dacă judeca singur aveà dreptul să administreze orice probe şi să consulte şi pe arbitru asupra părerilor lor spre a-şi formà convingerea lui personală în urma primei judecăţi făcută de arbitrii fără el.

Că nu poate fi vorba nici de violarea art. 351 şi 240 pr. civ. prin aceea că martorii nu au fost ascultaţi sub prestare de jurământ, căci conform actului de compromis, arbitrii puteau judecà după cugetul şi chibzuinţa lor dând hotărîrea nemotivată şi ascultând martorii ca simpli informatori în prezenţa părţilor.

Că deasemenea nicăeri legea nu cere ca hotărîrea arbitrilor (şi chiar a judecătorilor) în caz de divirgenţă să fie motivată, ci numai să se arate de ce părere este fiecare judecător, urmând ca după judecarea divirgenţei majoritatea să facă o singură motivare, iar opinia separată, dacă este, alta.

Că deci şi acest motiv este nefondat şi urmează a fi respins ca atare.

Asupra ultimului motiv de contestaţie propriu zis bazat pe dispoziţiunile art. 387 al. 2 pr. civ.

Considerând că din examinarea dispozitivului hotărîrei arbitrale rezultă că intimatul este recunoscut tovarăş în porţiuni egale asupra unei cantităţi de piei, care urmau să fie vândute de intimat cu asentimentul contestatorului, iar din suma rezultată să fie scăzut contestatorul cu partea aferentă lui ne mai datorând decât cu diferenţa, sume ce nu se cunosc şi urmează a fi stabilite, părţile datorându-şi în principiu reciproc.

Că însă sumile datorite nefiind certe şi lichide, urmează că contestaţia să fie admisă în principiu pentru acest ultim motiv admiţân-

---

In caz când instanţa va socotì că lui Kesler îi incumbă dovada cu martori cerută, cer contra dovadă cu martori.

In ambele împrejurări, cer suspendarea executărei, până după judecarea definitivă a contestaţiunei.

Concluziuni generale:

Cer să fiu judecat din nou de organele judecătoreşti instituite.

Anulându-se deciziunea arbitrală, nu i se răpesc drepturile.

Există ele cu adevărat, vor găsi cu siguranţă recunoaşterea instanţelor judecătoreşti. (Note de concluzii din partea contestatorului)

MAXIMILIAN SCHOR
Avocat

(2) Prin actul de compromis autentificat de către Trib. Roman sub No. 297/1929, prelungit prin actele autentificate sub No. 387 şi 455/1929, intervine un act de compromis între David Kesler şi Leon Adler, având ca obiect: « judecarea de către arbitrii mai jos arătaţi a litigiilor existente între noi, decurgând din tovărăşia ce a existat între noi în cursul anilor 1924—1929, tovărăşie ce a avut de obiect comerţul de exploatare de ouă, nuci şi piei şi a litigiului existent între noi privitoare la 7 lăzi de ouă ce s'a luat în cursul anului 1925 de către D. Kesler, dela Leon Adler ».

In virtutea actelor de compromis mai sus arătate, arbitrii şi superarbitrul, arătaţi în acele acte, în unanimitate au dat hotărîrea care a fost învestită cu formula executorie de către Tribunalul Roman sub No. 245/1929.

Procedând la executarea acestei hotărîri, s'a făcut de către contestatorul Leon Adler, contestaţiunea de faţă având două serii de motive. Prima serie de motive tinde la anularea actului de compromis şi a hotărîrei arbitrilor, iar ultimul motiv de contestaţie tinde la suspendarea executărei, deoarece creanţa lui David Kesler nu ar fi lichidă.

Prima serie de motive.

1. S'a susţinut de către contestator că actul de compromis ar fi nul, deoarece n'ar conţine obiectul litigiului supus spre judecata arbitrilor şi ca atare în conformitate cu art. 342 pr. civ. compromisul ar fi nul.

Susţinerea contestatorului este nefondată atât în fapt cât şi în drept.

In fapt se constată din corpul actului de compromis şi din clauza mai sus menţionată, că s'a specificat în mod lămurit şi detailat obiectul compromisului.

Intr'adevăr părţile arată prin actul încheiat că înţeleg să supuie judecărei arbitrilor (litigiile) existente între noi decurgând din tovărăşia ce a existat în cursul anilor 1924/—1929, tovărăşie ce a avut de obiect comerţul de ouă, nuci şi piei şi a litigiului existent între noi privitor la 7 lăzi de ouă ce s'a luat în cursul anilor 1925 de către D. Kesler dela Leon Adler.

Prin urmare arbitrii aveau să judece două serii de litigii: una privitoare la tovărăşia existentă între contestator şi intimat şi alta la cele şapte lăzi de ouă.

Cu alte cuvinte, arbitrii trebuiau să se pronunţe asupra lichidărei acestei tovărăşii şi asupra litigiilor asupra celor şapte lăzi de ouă.

In fapt deci, obiectul litigiului este perfect identificat şi specificat. Garsounett v. 8 No. 3034 pag. 385 arată « Tribunalele cărora chestiunea de nulitatea compromisului sau a sentinţei arbitrale, le va fi supuse, vor aprecià în fapt dacă compromisul enunţă destul de clar şi destul de complect obiectele în litigiu şi le va declarà valabile, oricât de scurte şi laconice ar fi, atâta timp cât arbitrii vor găsi o indicaţie destul de precisă a obiectului şi a întinderei mandatului lor ».

Dalloz Repertoire vol I pag. 508 No. 113 şi urm. arată:

Jurisprudenţa s'a arătat în genere foarte tolerantă în ceeace priveşte aplicarea regulei care cere arătarea obiectului litigiului în compromis; din ansamblul deciziilor sale, rezultă că litigiul poate să fie arătat de o manieră generală şi că nu e nevoie să se precizeze punctele litigioase. In mod special acest obiect a fost considerat ca suficient arătat când părţile au supus judecăţei arbitrilor: dificultăţile născute sau ce s'ar naşte dintr'un contract anumit sau dintr'o anumită hotărîre judecătorească; operaţiile de bancă, care au avut loc între ele dela o zi la alta, toate contestaţiunile care pot să existe între părţi cu ocaziunea contului născut prin lichidarea diverselor succesiuni.

După cum vedem jurisprudenţa a validat clauze mult mai largi sau mai puţin precise decât clauza prevăzută în actul supus judecăţei. Greşit se caută de către contestatori să se asimileze clauza de mai sus, privitoare la obiectul compromisului cu aşa zisa clauză compromisorie; într'adevăr Dalloz ne arată că « se determină sub acest nume clauza unui act arătând că toate contestaţiile care se vor ridicà cu executarea acestui act, vor fi judecate de către arbitrii. Nu poate fi nici o discuţie că nu suntem în faţa unei clauze compromisorie; deci compromisul este perfect valid şi motivul contestaţiei este nefondat.

2. S'a susţinut de către contestator în al 2-lea rând că hotărîrea arbitrală este fără fiinţă, ea fiind dată peste termenul prevăzut în primul act de compromis, iar actele prin care s'au prelungit acest termen nu s'au făcut în condiţiunile art. 343 pr. civ.

Din actele dela dosar, se constată că posterior primului act de compromis, prin actele autentificate de către Trib. Roman s'a prelungit termenul de judecată, iar hotărîrea contestată s'a dat înăuntrul termenului fixat prin ultimul act de prelungire.

S'a susţinut de către contestator că, actele de prelungire nu sunt valabile, deoarece nu au fost încunoştinţate Tribunalului.

Această condiţiune nu este cerută decât atunci când actul nu este autentificat. In speţă, actele de prelungire fiind autentificate de către Tribunalul care a autentificat primul act de compromis şi care a investit şi cu formula executorie deciziunea arbitrilor, încunoştiinţarea tribunalului s'a făcut implicit prin faptul că aceste acte au fost autentificate de Tribunal. Dealtfel art. 343 nu prevede că sancţiunea neîndeplinirei acestei condiţiuni ar fi nulitatea actului şi ca atare neexistând această sancţiune şi decăderea nu poate fi aplicată în speţă.

Dealtfel Doctrina şi Jurisprudenţa cunoaşte pe lângă prelungirea termenilor de judecată exprese aşa cum s'a făcut prin actele menţionate şi prelungirea tacită. Gasonnet v. 8 No. 3045 pag. 411 arată: prorogarea tacită poate să rezulte din fapte comune celor două părţi şi indicând intenţiunea de a o prorogà puterilor arbitrilor cum: remiterea în mâna lor după expirarea termenilor a pieselor sau a memoriilor relative la proces sau faptul de a comparà şi de a pledà în faţa lor, cu toate că, termenul este expirat. (Daloz volumul mai sus indicat pag. 514 No. 246 şi 249 arată: termenul fixat arbitrilor, pentru a statuà, nu este de ordine publică şi poate să fie prorogat prin consimţământul expres sau tacit al părţilor. Cas. civ. 17 Mai 1899 de aceeaş părere. Carré et Chauveau 1 7. au Ques. 2384 bis. Boitard, Colmet Daâge et Glasson 1, 2 No. 1190. Garsonnet 1, 8 3045. Şi Daloz mai departe arată: Prorogaţia du-se părților probatoriile cerute în scopul dovedirei sumelor datorite în mod cert și lichid și a compensărei lor legale în limitele dispozitivului hotărîrei arbitrale atacată cu prezenta contestație, admițându-se și suspendarea executărei până după judecarea fondului și delegându-se pe d-l jude supleant cu audierea martorilor înăuntrul termenului.

Pentru aceste motive redactate de D-l judecător de instrucție Anton Iliese.

Sentința din 31 Octomvrie 1929.

Președinția d-lui **Emil Furnarache**, **Anton Iliese**, judecător redactor.

JUD. OC. MIXT DARABANI (DOROHOIU), 9 Mai 1929

VÂNZARE. SPESE. IN A CUI SARCINĂ SUNT. (Art. 1305 c. civil). ADVOCAT. ONORAR. CONVENȚIUNE. ACORD DE VOINȚE. LIPSĂ. CONSECINȚE. (Art. 41 l. adv., 942 c. c.). (1)

1. *In conformitate cu art. 1305 c.*

---

tacită rezultă din faptele posterioare expirărei termenului comun tuturor părților în cauză și implicând în mod necesar din partea lor voința de a continuà arbitrilor puterile lor și arată ca exemplu: « Prezentarea voluntară a părților în fața arbitrilor după termenul convențional sau legal Dijon 8 Ian. 1894 D. P. 93, 2, 112 și alte exemple din care rezultă prorogarea tacită a termenului de judecarea arbitrilor.

Din actele dela dosar semnate și de contestator, se constată prezentarea voluntară a contestatorului la toate ședințele de judecată.

Ca atare, pe lângă că toate formalitățile cerute de art. 343 au fost îndeplinite, pe lângă faptul că, încunoștiințarea Tribunalului nu este cerută sub sancțiune de nulitate, este vorba și de o prorogare tacită și de o ratificare din partea tuturor părților a termenului de judecată a arbitrilor și deci motivul de contestație este nefondat și urmează a fi respins.

3. S'a susținut de către contestator că hotărîrea este nulă fiind dată de o instanță arbitrală, pe care nu o arată actul de compromis.

Din actul de compromis, se constată că judecata se va face de către cei doi arbitri, iar în caz de neînțelegere, litigiile vor fi supuse și judecății superarbitrului. Cu alte cuvinte în caz de neînțelegere din partea arbitrilor, urmează ca litigiile să fie judecate de arbitri împreună cu superarbitrul, ori hotărîrea s'a dat tocmai de această instanță.

In cazul când onoratul Tribunal ar interpretà în fapt că, în caz de neînțelegere între arbitri, litigiul trebuià să fie judecat numai de către superarbitrul, încă această condițiune a fost îndeplinită și motivul de contestație este nefondat.

Intr'adevăr din procesul verbal din 3 Aprilie 1929, se constată că numai dupăce arbitrii au judecat acest litigiu, neputând cădeà de acord, au hotărît să judece împreună cu superarbitrul.

Astfel fiind s'au îndeplinit prescripțiunile cerute de art. 353 pr. civ. și la judecarea arbitrilor nu a asistat superarbitrul.

Faptul că la judecarea superarbitrului, a asistat și arbitri, nu mai are nici o importanță datorită faptului că s'a dat o hotărîre în unanimitate și nu în majoritate și ca atare hotărîrea superarbitrului a fost acceptată și de arbitrii. Dealtfel prescripțiunea că superarbitrul să judece separat de arbitrii nu este cerută sub sancțiunea de nulitate.

Ca atare, cerem respingerea acestui motiv de contestație.

4. S'a susținut de către contestator că hotărîrea arbitrilor e nulă, fiind sprijinită pe depozițiuni de martori, care nu au jurat potrivit art. 351 și 240 pr. civ. a căror depozițiuni nu s'au consemnat.

Acest motiv este nefondat din următoarele puncte de vedere:

Din textul actului de compromis se constată că arbitrii vor judecà și vor da hotărîrea numai după cugetul și chibzuirea lor și această hotărîre nu va fi motivată. Ca atare arbitrii nu erau obligați să observe formalitățile prevăzute de procedura civilă, iar hotărîrea arbitrilor nefiind obligată să fie motivată, nu importă considerentele pe care se sprijină această hotărîre.

Dealtfel din procesele verbale se constată că, în realitate nu au fost audieri de martori, ci de informatori, așa după cum părțile au înțeles să-i prezinte și deci nu erau supuși obligaței jurământului.

Motivul de contestație nefiind fondat urmează să fie respins.

5. S'a susținut de către contestator că nu există hotărîrea arbitrilor care a determinat intervenția superarbitrului.

Nici un text de procedură nu cere ca hotărîrea judecătorilor în caz de divergență și cu atât mai mult a arbitrilor, să fie motivată.

Din procesul verbal din 3 Aprilie, se constată că arbitrii au dat fiecare câte o hotărîre și nu au putut cădeà de acord determinând astfel intervenția superarbitrului; cerințele legei au fost astfel îndeplinite și acest motiv urmează să fie respins ca nefondat.

In ceeace privește motivul de a se suspendà executarea hotărîrei deoarece creanța noastră nu ar fi lichidă bazat pe art. 387 al. 2.

Din hotărîrea arbitrilor, se constată că suma la care a fost condamnat Leon Adler față de David Kesler este complect independentă de un alt capăt de cerere, acela privitor la lichidarea unei afaceri de piei. Ca atare această chestiune nu poate să țină în loc executarea lui Adler la suma la care a fost condamnat față de Kesler.

In mod subsidiar, urmează ca onoratul Tribunal, să încuviințeze chemarea la interogator a lui Kesler, dovada cu acte și martori, spre a dovedi că din acest litigiu, nu a rezultat nici un câștig, din contra pagubă, și ca atare, Adler nu are nici un motiv să se opue la plata sumei la care a fost condamnat.

Cerem deci în principal, respingerea contestației ca inadmisibilă, în subsidiar, respingerea tuturor primelor puncte ca nefondate, iar în ce privește ultimul punct respingerea lui ca nefondat și în subsidiar încuviințarea probelor cerute.

Cerem respingerea contestației cu cheltueli de judecată și onorar de avocat.

* * *

Dar contestația este și inadmisibilă, în conformitate cu convențiunea părților, care are putere de lege, prevăzută prin actul de compromis autentificat de către Tribunalul Roman sub No. 297/1929.

Intr'adevăr, prin corpul actului de compromis se constată că: hotărîrea ce se va da de arbitrii și eventual de superarbitru va fi definitivă și executorie, neatacabilă prin nici o cale de atac ordinară și extraordinară, înțelegând prin aceasta să renunțăm în mod definitiv la apel, recurs, contestație sau revizuire împotriva hotărîrilor.

Părțile fiind capabile și obiectul compromisului nefiind o chestiune de ordine publică, părțile au putut să dea hotărîrei, un caracter definitiv, renunțând la orice cale de atac ordinară și extraordinară.

Atât de adevărat, încât însuși contestatorul a înțeles că pe lângă contestația de față să facă o acțiune de anulare.

Inalta Curte de Casație și Justiție s'a pronunțat într'o speță similară, stabilind că convențiunea părților, având putere de lege, poate să stabilească renunțarea unor părți la orișice cale de atac.

In convențiunea internațională, încheiată între creditorii străini pe de o parte și grupul de debitori români pe de altă parte, s'a stabilit că debitul debitorilor români în străinătate să fie stabilit de oficiul de plăți străine, și că hotărîrea acestui oficiu este definitivă și executorie.

In contra unei hotărîri a oficiului de plăți străine, declarându-se recurs, acest recurs a fost respins ca inadmisibil invocându-se chiar și dreptul de ordin constituțional al recursului pe considerentul că părțile au renunțat la orice cale de atac ordinară sau extraordinară.

In speța de față, printr'o convenție care are putere de lege, părțile au renunțat la orice cale de atac ordinară sau extraordinară și ca atare contestația urmează să fie respinsă ca inadmisibilă. (Note de concluzii scrise din partea intimatului).

M. ZINGHER și I. BRUMĂ
Avocați

---

(1) Prin motivele ei prezenta carte de judecată, redactată cu multă îngrijire, stabilește în prim loc că: orice convențiune intervenită între advocatul consultat asupra unei probleme juridice și un justițiabil, va fi interpretată exclusiv în conformitate cu dispozițiunile generale din codul civil (art. 942 și urm.); iar în al doilea loc că, o asemene convențiune, din punct de vedere al naturei ei juridice, întrunește în mod perfect structura contractului de locațiune de serviciu.

Privitor naturei contractului intervenit între advocat și client, este de observat că în actuala organizațiune a corpului de advocați dela noi, nu poate comportà discuțiunea, dacă acest contract este geneza unei locațiuni de serviciu sau a unui contract nenumit. In legislația franceză, unde advocații pledanți în fața instanțelor civile sunt grupați în două categorii: l'avoué, cu competența de a reprezentà pe una din părțile litigante până la limita ad litem a procesului, și l'avocat, considerat locatar (Planiol II, 2232) complet competent a pledà și conduce interesele justițiabilului petiționant sau chemat în judecată, dincolo de limitele litigiului, depășit peste pragul lui ad litem, discuțiunea naturei contractului, intervenit între advocat și client, s'a pus în toată amploarea ei. Pentru aceste motive, în Franța, în urma numeroaselor păreri pro și contra, s'a adoptat în majoritate, că natura juridică a unui asemenea contract este mult mai apropiată de o locațiune de lucrare (louage d'ouvrage), decât a unui mandat.

In legislația noastră unde distincțiunea demarcațională între l'avocat și l'avoué nu există, părerea generalmente admisă este că, natura convențiunii intervenită între advocat și client este un mandat, de unde decurg toate obligațiunile în mod reciproc atât pentru advocat cât și pentru client. (Citâm, A: **Convențiunea între advocat și client este un mandat:**

civ., spesele vânzărei sunt în sarcina cumpărătorului ca și onorariul cuvenit pentru confecționarea actului, afară de stipulațiune contrară.

2. *Intr'o acțiune de onorar, trebuie a se ține seamă de principiile din art. 942 c. civ., care stabilește că, o convenție nu-și produce efecte juridice fără a fi intervenit un acord perfect între voințele, cari concură la încheierea raportului, și dela care principii art. 41 legea advocaților n'a derogat.*

Prin urmare, când nu se constată că advocatul reclamant a redactat un act juridic, asupra căruia fusese consultat, nu i se poate atribuì decât onorariul minimal pentru consultațiunea dată.

JUDECATA: Asupra acțiunei de față.

Având în vedere că, în conformitate cu art. 1305 c. civil, spesele vânzărei — deci și onorariul cerut

---

Baudry-Lacantinerie et Wahl, Des Contrats Aléatoires No. 764; Pothier, Du mandat No. 26; Labbé note 93, 1, 497; Glasson D. 90, 2, 281; C. Ap. Aix, 14 Iunie 1905, D. P. 1911, II, p. 185, *Pand. R.* 1/926 I, pag. 24; Cas. II 9 Noem. 926, *Pand.Rom.* 1/927, I, pag. 31; Alexandresco, vol. IX, p. 616; Jud. Oc. I Buc. 7 Maiu 1926, *Pand. Rom.* 6—7/926, II, pag. 92; Trib. Prahova S. V. 3 Sept. 1924 *Pand. Rom.* 9/924 II pag. 242; Cas. 1, 10 Iunie 1924, *Jur. Gen.* an. II No. 27 sp. 1563; Cas. comp. chirii 27 Maiu 1924 *Jur. Gen.* an. II No. 26 sp. 1513; Cas. I, 7 Nov. 1923, *Pand. Rom.* 3/924, III, pag. 34; Răspunderea civilă a advocatului. *Pand. Rom.* 3/926 IV, pag. 17. Doctrină de d-l N. G. Vrăbiescu; Tratat de Dr. civ. român vol. II, C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu No. 1623. B: Este un contract de locațiune de servicii: Duvergier II, 267—274; Dalloz Responsabilité 129; Laurent XX, 519, t. 28, 334; Planiol II, 2232; Huc VIII, 419; Demolombe XXXI, 556; Capitant et Colin, vol. II, ed. III, pag. 707; Cas. I 25 Ian. 1924 *Pand. Rom.* 9/924 III, pag. 130; Cas. I, 11 Martie 1925 *Pand. Rom.* 2/926 I, pag. 52 urm., cu o documentată adnotare a d-lui Florin Popescu, cu excepția că asemenea convențiuni sunt contracte nenumite, când advocații sunt angajați pentru afaceri dinainte determinate, convențiuni cărora urmează să li se aplice mutatis mutandis regulile dela mandat. C: Este un contract nenumit: Lonuage II, p. 260 No. 696; Guillouard, Garsonnet, P. Pont, etc...).

Am citat mai sus că, în senzul cărței de judecată, asupra căreia facem prezenta observațiune, s'a pronunțat și Cas. I 25 Ian. 1924, *Pand. Rom.* 9/924 III, pag. 130, decizie, prin care se stabilește că, pretențiunile de onorariu vor fi deduse dintr'un contract de locațiune de serviciu, casându-se sentința Trib. Ilfov II No. 5252 din 1923. Credem că, introducerea acțiunei sentinței casate a fost posterioară datei de 21 Februarie 1923, căci altmintreli, față de dispozițiunile categorice ale art. 42 din legea de org. și unificarea corp. de advocați, intrată în vigoare în 21 Febr. 1923, articol de lege care consideră pe advocați adevărați mandatari ai clienților lor, în numele cărora pledează sau fac alte oficii. (Tr. Dr. civ. român, vol. II, C. Hamangiu, I. R. Bălănescu, A. Băicoianu, loco citat), denumirea de contract de locațiune de serviciu, păstrată în deciziunea Casației citate, nu și-ar mai fi avut nici o explicațiune.

Conform părerei, ce întrunește majoritatea, rămâne dar că în legislația noastră, natura juridică a convențiunei intervenită între advocat și clientul său este un mandat. Dar făcând excepție de părerile emise de doctrină și jurisprudență, chestiunea privită în afară de angrenajul textelor de lege, ne apropie și determină a afirmà că, o asemenea convențiune nu poate constà decât, într'o tocmeală intervenită între advocat și client, tocmeală care nu poate fi decât un mandat. Și dacă, în principiu, mandatul este gratuit, iar în practică se știe că advocatul în majoritatea cazurilor este întotdeauna plătit, acest fapt n'ar fi un motiv să se afirme că, acest soi de tocmeală, n'ar fi ca atare un mandat. Art. 1534 cod. civ., prevede gratuitatea mandatului numai în caz dacă, nu s'a stipulat contrariul. Dar să ne referim la practica zilnică îndestul de cunoscută: câte afaceri nu angajează advocații, fără să primească nici un onorariu, onorariile rămânând a fi plătite numai dacă câștigul de cauză va fi acela întrevăzut de client. Iată gratuitatea prin excelență a mandatului intervenit între advocat și client condițional de o retribuțiune bănească depinzătoare de suspensivul «dacă» se va câștigà procesul. Aci trebuie să insistăm asupra faptului că, retribuțiunea pecuniară va privì mai curând serviciile angajate de advocat pentru prestarea îndeplinirei întocmai a *mandatului prestare* decât a *mandatului convenție.* (Tr. de dr. civ. român, vol. II, loc. cit. No. 1623).

Urmarea logică este dar că, prezumpțiunea de gratuitate a mandatului este bine fixată, rămânând ca retribuțiunea pecuniară să privească exclusiv răsplătirea prestațiunilor, depuse pentru consumarea mandatului. Acest raționament este mai mult decât edificator, căci ce rost ar mai aveà onorarea mandatului în sine, când acest mandat n'ar fi pus în stare de funcțiune prin prestarea serviciilor reieșite din mandat. Ce se plătește oare, tocmeala în sine sau munca ce trebuie să se desfășoare în baza tocmelei? Prin urmare gratuitatea mandatului reiese prin evidență și nu constituie nici o excepție dela regulile, norme înscrise în codul civil.

Nu tot acelaș lucru se poate spune despre locațiunea de serviciu, care este un contract consensual, oneros, sinalagmatic și comutativ, prin care locatorul se obligă a asigurà locatarului o folosință — un serviciu în cazul nostru — totală sau parțială a unui lucru, pe timp determinat în schimbul unui preț proporțional cu durata contractului, deci a folosinței. (M. B. Cantacuzino. El. Dr. Civ. No. 660). Admițând salariarea mandatului în sine adică socotită salariarea în momentul convențiunei, deosebirea dintre mandat și locațiunea de serviciu va fi foarte subtilă. Ne mărginim numai a cità asemenea subtilități prevăzute sub No. 1623 Tr. Dr. Civ. Rom. vol. II, loc. cit., de unde rezultă că: locațiunea este un act de administrație în care raportul juridic se naște și devine obligatoriu odată cu convențiunea; mandatul este un act de reprezentațiune, raportul juridic stabilidu-se provizoriu în momentul convențiunei, efectuându-se treptat până în ultimul moment al completei reprezentări. Singura deosebire importantă ar fi dar aceea — și cu drept cuvânt — arătată în Tr. Dr. Civ. vol. II, loc. cit. No. 1624, ce prevede că: remunerația mandatarului trebuie să fie în raport cu serviciile prestate de mandatar, salar care ori de câte ori va fi exagerat va puteà fi redus de justiție la justa lui proporție; justă proporție totuș limitată — în arbitrariul ei — de art. 41 ți urm. din legea advocaților, articol ce credem că a abrogat definitiv al. 4 de sub art. 146 pr. civ., și părerile consfințite de practica trecutului. (Jud. Zeletin-Tecuci, 7 Iulie 1901 *Cr. Jud.* 6—7/1901), pe câtă vreme la locațiunea de serviciu remunerația locatarului e determinată de un preț proporțional cu durata contractului, deci a folosinței și fixat cu precădere anterior începerei prestațiunilor. Subtilitatea este evidentă, totuș distinctă în a fixà o demarcațiune.

Odată stabilită natura convențiunei intervenită între advocat și client, e dela sine înțeles că această convențiune nu va puteà fi exclusiv interpretată numai în conformitate cu dispozițiunile generale ale codului civil, mai ales față de dispozițiunele exprese a art. 41 legea de org. și unific. corp. de advocați. Art. 41, din această lege, determină onorarul avocaților după convențiunea avută *sau, în lipsa ei,* conform tarifului întocmit de consiliul general. Din cetirea acestui prim aliniat, numai există nici o posibilitate de altă interpretare, ce s'ar puteà da fixărei onorariului, datorat advocatului de client. Cadrul este restrâns la: 1. Convențiune și numai în cazul când onorariul ar fi mai mare decât cel al tarifului întocmit de consiliul general, sau 2. cel al tarifului. Despre o convențiune sub minimum tarifar nu poate să mai existe discuțiune, o asemene convențiune fiind strict limitată numai în caz de onorarii globale anuale sau lunare. (Art. 12 din deciziunea Ministerului de Justiție No. 74916 din 26 Sept. 1925 publicată în *Monitorul Oficial* No. 214 din 30 Sept. 1925, sub titlul Dispozițiuni generale).

Despre forța legală și obligatorie a acestor onorarii a se vedeà studiul critic: «De ce nu se poate aplicà așà zisa lege pentru înlesnirea și accelerarea judecăților» de d-l Const. L. Naumescu, pag. 77—78; raportul d-lui avocat V. Toncescu, membru comisiunei permanente al Uniunei Advocaților, ediția oficială publicată de Uniune, pag. 9—13; Cas. I, 31 Ianuarie 1927, *Pand. Rom.* 6—7/928 I pag. 146, cu notă de d-l Dem. D. Stoenescu; Alexandresco, vol. X, pag. 375; art. 48 al. 2 legea accelerărei, art. 73 lit. g, legea advocaților. Deaceea ni se pare inutil art. 39 și aliniatul ultim de sub art. 41 din legea advocaților, precum și art. 17 din dispozițiunile generale, norme cari par a stabili o derogațiune dela regula stabilită, prin art. 41 din legea advocaților și art. 48 legea accelerărei Art. 39 din legea advocaților, special convențiunilor redactărei actelor de notariat, lasă a se vedeà că, în caz de neconvenire asupra onorariului, între advocat și client, acesta din urmă se poate adresà decanului baroului respectiv sau locțiitorului său pentru a fixà onorarul neconvenit. Credem că aplicațiunea art. 39 n'ar privì decât tot cazul unei pretențiuni mai mari din partea advocatului, redactor al actului de notariat, decât cea a tarifului minimal, căci pentru a admite contrariul ar însemnà că decanilor barourilor să li se fi conferit o atribuțiune, ce scapă obligativităței legei. Acest fapt ar fi neadmisibil, când legea este obligatorie, iar rolul decanilor fiind limitat la un control intens al aplicărei ei, cu drept de a se sesizà de abaterile constatate, iar nu a transige asupra lor și mai ales atunci când onorariile au fost cerute în conformitate cu dispozițiunile legei. Admițând — stricto sensu — enunțarea literară a art. 39 din legea advocaților și a art. 17 din dispozițiuni generale, ar trebuì să pentru confecţionarea unui act — sunt în sarcina cumpărătorului în lipsă de stipulaţie contrarie.

Că aşà fiind, din cele ce s'au stabilit rămâne a se vedeà dacă pretenţiunile reclamantului sunt juste şi în conformitate cu legea.

Având în vedere că, art. 41 din legea pentru org. şi unificarea corp. de advocaţi, cât şi art. 41 din regulament, acordă advocatului dreptul de a chemà în judecată pe debitor «pentru onorariile datorate conform convenţiunei sau în lipsa ei, tariful întocmit de consiliul general».

Aşà fiind, rezultă din art. 41 legea advocaţilor că advocatul poate trage în judecată pe clientul său pentru onorariul datorit conform împăcăciunei, iar în cazul când onorarul a rămas să se fixeze ulterior serviciilor prestate — în caz de neînţelegere — să se recurgă la tariful advocaţilor.

Dealtfel cele stabilite de art. 41 din legea advocaţilor şi art. 41 din Regulament, sunt în perfectă concordanţă şi cu principiul statornicit de art. 942 c. civ., care stabileşte că, pentru ca o convenţie să aibă fiinţă legală şi să producă efecte juridice, e necesar ca să fi intervenit acordul perfect dintre voinţele cari concură la încheierea raportului.

A admite aşà cum se susţine de reclamant că odată ce clientul a apelat la serviciile unui advocat, chiar dacă nu a convenit asupra preţului şi nu şi-a manifestat dorinţa de a i se redactà actul, a intervenit în contra voinţei sale, un contract perfect de locaţie de servicii, cu obligaţia pentru advocat de a redactà actul, iar pentru client de a plătì onorariul stabilit de tarif, ar însemnà că se derogă dela principiile stabilite de dreptul comun în materia convenţiunilor, şi că orice excepţie dela regulă, trebuie a fi enunţată ritos — fără posibilităţi de interpretare, fapt ce nu rezultă din art. 41 din legea advocaţilor.

Aşà fiind, în speţă, neîmpăcându-se cu preţul şi ca atare, neintervenind nici o obligaţie între părţi, acordul de voinţe neexistând, acţiunea din acest punct de vedere cată a fi privită ca nefondată; considerând că, totuş ar fi nedrept şi s'ar călcà principiile de echitate dacă nu i s'ar da dreptul advocatului de a urmărì în justiţie, pe toţi acei ce apelând la sfaturile şi cunoştinţele sale juridice, nu-i plătesc onorariul cuvenit.

Considerând că, în speţă, prin faptul că pârîtul consultându pe reclamant dacă poate cumpără un pământ rural i s'a dat de către reclamant lămuririle necesare, că aşà fiind, pentru consultaţia dată, pârîtul cată a fi obligat către reclamant la plata sumei de 100 lei — sumă ce reprezintă — conform tarifului minimal — onorariul său.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată — judecata apreciind le fixează la suma de 100 lei.

Văzând şi art. 1305 c. civ., 942 c. civ., 1169 c. civ., 41 leg. adv. şi art. 140 pr. civ.

Pentru aceste motive admite acţiunea în parte.

Carte de judecată No. 93 din 9 Maiu 1928.

Preşedinţia d-lui **I. Miclescu**, judecător.

---

admitem două soluţii diametral opuse: 1. Justiţia obligată a aplicà tariful minimal; 2. Decanii lăsaţi la libera lor apreciere a fixà aceste onorarii, soluţie ce credem că, a fost departe de intenţiunea legiuitorului.

Interpretarea convenţiunilor între advocat şi client ajunse în faţa instanţelor judecătoreşti, va fi dar soluţionată numai în legătură cu textele legei de bază, legea advocaţilor şi art. 48 din legea accelerărei, *şi numai pe cale de excepţiune*, cu aplicabilitatea dispoziţiunilor dreptului comun, (d-l Florin Popescu, *Pand. Rom.* 2/926, 1, pag. 56) cercetându-se în mod riguros, în toate cazurile, dacă onorariul cerut a fost în conformitate sau nu cu minimul prevăzut în tarif. Numai în caz când anorariul cerut va fi dovedit ca depăşind limita tarifului minimal, cu restricţiunea unei convenţiuni contrarii, advocatul faţă de refuzul clientului său, refuz care ar deschide o acţiune de onorariu, ar rămâneà decăzut din beneficiul legei sale profesionale şi supus a suportà rigorile dreptului comun şi aceste numai pe cale de excepţie, faţă de dispoziţiunile tarifului minimal. Atâta vreme cât nu se dovedeşte o pretenţiune, care ar depăşì onorariul minimal, clientul care n'a convenit dar totuş şi-a promovat aceleaşi interese cu un alt advocat, rămâne obligat faţă de prima convenţiune sau mai bine zis consult către primul advocat căruia i s'a adresat, a doua convenţiune perfectată nefiind decât aceiaşi, cu excepţiunea doar a unei indelicateţe profesionale, din partea secundului advocat, fapt penat de art. 12 al. 1 din dispoziţiuni generale *Monitorul Oficial* 30 Sept. 1925. Art. 14 din aceleaşi dispoziţiuni generale, prescrie că, tablourile de onorarii minimale se aplic în acţiunile advocaţilor pentru onorarii când nu există o convenţiune sau când instanţa nu apreciază că munca advocatului merită o retribuţiune mai mare decât cea prevăzută în tablou. Nici o dispoziţiune dar de a se scădeà onorariul sub acest tarif, în lipsă de convenţie, mai mult tariful e obligatoriu, chiar în caz când, instanţa ar aprecià că, munca advocatului ar merità o retribuţiune mai mică decât minimala. Legea şi dispoziţiunele bazate pe textele legei au mers dar aşà de departe de a impune tariful minimal, chiar în lipsă de convenţiune şi aceasta pentru motivul, că la oricare advocat s'ar îndreptà clientul pentru perfectarea drepturilor sale, cu sau fără convenţiune, perfectarea intereselor să nu scape obligativităţei tarifului minimal. O dovadă mai mult a obligativităţei tarifului minimal fără excepţii, este instituirea — asistenţei judiciare — art. 98—107, legea advocaţilor, asistenţă obligatorie în cazuri anume determinate, asistenţă scoasă cu totul de sub rigorile tarifului minimal. In senzul că, profesiunile libere îşi vor primì remuneraţia serviciilor, chiar în cazul omisiunei convenţiunei de onorariu: Planiol II, 2235 P. Pont, Petits Contrats I 884; Alexandresco V, p. 158, nota 5 şi vol. VII, p. 110; *Dreptul* 1895, p. 487; *Cr. Jud.* 1903 No. 18, p. 151 şi an. 1902 No. 5, p. 44.

Art. 6 al. 2 din dispoziţiuni generale e singurul caz unde instanţele judecătoreşti, în procesele în cari nu se pot precizà valoarea litigiului, pot determinà — ţinându-se seamă de valoarea reală sau importanţa procesului — onorariul advocatului, în raport cu munca depusă de advocat. Dar nici în acest caz, tariful minimal nu pierde nimic din forţa aplicabilităţei lui, onorariul fiind în funcţiune de importanţa procesului sau valoarea reală, condiţiuni cari, în majoritatea cazurilor, vor depăşi întru mult tariful minimal, dacă avem în vedere tendinţa de astăzi, de a diminuà cât mai mult valoriile reale ale litigiilor sau actelor notariale cu singurul scop de a ameliorà cât mai mult posibil complexul atâtor taxe de timbru, fisc. etc....

Din punct de vedere al liberaţăţei convenţiunilor s'a afirmat că, legea advocaţilor prin fixarea onorariilor minimale ar constituì un impediment. Prezumtivul impediment nu-i creiat însă din motive de a privigilià interese de castă sau de a ocrotì câştigurile neproporţionale a unei singure clase. Dacă ar fi să ne raliem părerei, care afirmă că legea advocaţilor ar constituì un impediment, ideea de reponsabilitate a advocatului pentru toate actele juridice conduse de el, nu şi-ar mai aveà nici o raţiune. Necesităţile sociale au impus vremurilor vitrige în cari trăim, organizarea sindicatelor profesionale, garantându-le existenţa printr'o lege organică, legea din 26 Maiu 1921. Organizarea acestor sindicate au fixat strictul limitat până unde pretenţiunile unui membru din sindicat, sau a colectivităţei sindicalizate să se poată extinde. Şi atunci inevitabil a intervenit remuneraţia de atât la % din aportul brut în natură sau în bani, adus patronului, instituţiei, fabricei, societăţei, etc.... din salariu, din onorariu, din valoarea a cărei lucrare s'a încredinţat prestatorului manual sau intelectual, convenit a realizà lucrarea. Nu-i oare fixarea tarifului minimal al onorariilor advocaţilor o consecinţă a vremurilor, o garanţie a satisfacerei normale a intereselor justiţiabililor, o necesitate în menţinerea demnităţei corpului de advocaţi şi în acelaş timp o limită rezonabil, fixată pentru a nu îngreuià nici prestarea unor servicii, absolut indispensabile vieţei noastre sociale (art. 55 leg. advocaţilor), dar nici punga justiţiabilului atât de greu încercată de cerinţele infinite a nevoilor vieţei? Principiul de eternă echitate, exprimat de jurisconsultul Ulpian (170—228) «suum cuique tribuiere», este fundamentul nedesminţit, extins astăzi nu la individ ci dincolo de sfera lui, la colectivitate, grupare, sau profesiune, din care face parte individul. Dar fie chiar să exceptăm, să desprindem pe advocat din colectivitatea clasei sale, să-l privim ca entitate, şi atunci mai mult se impune ocrotirea lui de o lege specială, pentrucă dacă: advocatul este acela care canalizează lupta uriaşă a omenirei şi o călăuzeşte pe drumul legei şi al echităţei», (Recenzii, Gh. Alexianu, *Pand. Rom.* 6—7/923), ar fi injust ca, tocmai drepturile sale să rămână în afară de lege şi de echitate.

EMIL COSTEANU
Avocat

PARTEA II-A

JURISPRUDENŢA CURŢILOR DE APEL, TRIB., JUD., CAMERELOR ARBITR., ETC.

APEL CRAIOVA I, **19 Sept. 1929**

AMNESTIE. CONTRABANDE. DELICTE PENALE. LEGEA VÂMILOR. AMENDĂ. CARACTER CIVIL. MINISTER PUBLIC. ROLUL SĂU. (1)

Toate contrabandele prevăzute de legea amnestiei nu pot fi decât contrabandele cari constituesc delicte corecţionale, anume prevăzute şi pedepsite cu închisoare de legea vămilor, în interesul ordinei şi siguranţei publice, iar nu cele pedepsite cu amendă care sunt considerate ca fapte penale.

CURTEA: Asupra incidentului ridicat de apelantul Alexandru Ionescu, cu privire la aplicarea amnistiei prevăzută în legea din 6 Iunie 1929.

Având în vedere că amnestia este un mod de stingere a acţiunei publice.

Că, prin urmare, atunci când acordă amnestia, legiuitorul nu s'ar puteà ocupà de afaceri civile, ci numai de afaceri, în cari există o acţiune publică.

Că în acest sens, legea amnestiază «infracţiunile» de competenţa instanţelor ordinare şi militare.

Că exceptând prin art. 2 unele din infracţiuni, toate aceste infracţiuni nu pot fi deci decât penale. Că, prin urmare, contrabandele cuprinse între infracţiunile neamnestiate din art. 2, nu pot fi decât contrabandele, cari constituesc adevărate delicte penale.

Că dar, contrabandele, cari nu ar constitui delicte penale — cum e faptul dedus în judecata Curţei — aceste contrabande sunt excluse dela amnestie, prin natura lor proprie, aşa că nu despre ele poate fi vorba în art. 2 al legei.

Că, asemenea contrabande, cari nu sunt pedepsite cu închisoare de legea vămilor, au o sancţiune bănească — amenda — dar nu o pedeapsă, în sensul unei sancţiuni publice. Că amenda, prin natura ei, nu e o pedeapsă, cum e închisoarea, care oricând ar fi utilizată de legiuitor, e totdeauna pedeapsă; amenda e numai o prestaţiune bănească, cu diverse destinaţiuni, între care poate fi şi aceea de sancţiune.

Că, în acest ultim caz, numai voinţa legii îi dă destinaţiunea de pedeapsă cu caracter public, altfel rămânând sancţiune, dar cu caracter civil.

Că, prin urmare, chiar atunci când amenda se pronunţă ca o sancţiune, ea îşi păstrează caracterul civil, dacă nu există necesitatea unei sancţiuni publice, care să motiveze voinţa legiuitorului, de a-i imprimà un caracter deosebit şi anume pe cel penal, pe care îl au totdeauna amenzile din codul penal.

Că altfel, amenda ar fi acelaş lucru cu închisoarea, adică ar fi prin natura ei o pedeapsă, ceeace nu se poate; sau toate amenzile cu caracter de sancţiune, — din orice lege, — ar fi la fel cu cele din codul penal.

Că din această deosebire, se deduce o altă constatare şi anume aceea că amenda, fie ea prevăzută

---

(1) Prin jurnalul de mai sus, Curtea de Apel din Craiova a decis, că legea din 6 Iunie 1929, privitoare la amnestie, nu se ocupă decât de contrabandele vamale, cari constituesc adevărate delicte penale, prevăzute şi pedepsite de art. 196 din legea vamală, iar nu şi de acelea prevăzute de art. 192, cum este contrabanda dedusă în judecata Curţei.

Intr'adevăr, această lege stabileşte următoarele categorii de abateri:

1. Contravenţiunile, cari atrag după ele aplicarea unor amenzi fixe, stabilite în art. 89 al. I, osebit de plata taxelor legale. Acestea sunt comise de aceia cari fac declaraţiuni de import sau export, neconforme cu rezultatul verificărei agenţilor vamali. Aci e vorba de încasarea unui impozit, îngreuiat prin situaţiunea, în care se vede pus Statul, de a constatà că nu s'a putut, să se încreadă, în declaraţia celui vămuit. O declaraţie, care verificată ar corespunde realităţei, duce de sigur — ca la orice impunere — la aplicarea taxelor vamale respective, fără vreo altă urmare. Legea vamală face, în primul rând, apel la cei vămuiţi, să producă fiscului dovezi de buni contribuabili, prin declaraţiile lor; atunci însă când fiscul prin verificare găseşte că altele sunt constatările lui, decât acelea ale declaranţilor, această împrejurare e de natură să constituie pentru el un motiv de a-şi percepe taxele vamale, după un alt criteriu. In acest caz, trebuie să fie o diferenţă, faţă de prima ipoteză, fiindcă altfel n'ar mai aveà rost declaraţiunile, dacă — fie că s'ar declarà sincer, fie că nu — rezultatul ar fi acelaş. Diferenţa este aceea, că în acest ultim caz, fiscul — pe lângă taxele obişnuite vamale — mai percepe şi o amendă, fixată la de atâtea ori drepturile vamale. Aceasta este singura sancţiune a controlului, care a desminţit declaraţia şi deci a făcut-o de prisos pentru fisc, din punct de vedere practic.

Totuş, aci faptul că contribuabilul nu a evitat controlul, îl ridică în aprecierea fiscului, care deşi îi suspectează buna credinţă — mai mult sau mai puţin — îl priveşte, numai ca un simplu contravenient, nu ca contrabandist.

2. Contrabandele, cari atrag după ele *pedeapsa* amenzei şi anume:

Prima categorie prevăzută în art. 89 al. II, adică aceea a unei declaraţiuni false, descoperită ulterior, în cursul celor doi ani următori vămuirei, conf. art. 199 din lege şi pedepsită conf. art. 193 dela contrabande, cu aplicarea unei amenzi fixe, calculată numai la diferenţa dintre taxele plătite, pe baza declaraţiunei false şi ceeace ar fi trebuit realmente plătit.

A doua categorie, aceea prevăzută în art. 193 din legea vămilor, unde este sediul materiei contrabandelor cu mărfuri *tarifate* sau *prohibite*, fie prin locuri hotărîte prin lege pentru operaţiunile vamale, fie prin locuri ascunse sau interzise trecerei, abatere pedepsită cu amendă fixă, calculată la de atâtea ori drepturile vamale.

E de remarcat, pe de o parte, că art. 193 din legea vămilor întrebuinţează cuvântul «pedepsite» pe când prin art. 89 pentru prima categorie de abateri, nu se prevede «pedepsirea» cu amenda, ci «aplicarea» amenzei; iar pe de altă parte, că atât pentru contravenţiunile din art. 89, càt şi pentru contrabandele pedepsite de art. 193, legea vorbeşte de «contravenient» — calificând deci la fel şi pe acel ce a declarat o greutate mai mică, sau altfel de marfă, ori n'a declarat deloc mărfurile tarabile sub cinci lei, cum califică şi pe cel ce a comis o contrabandă din cele mai grave.

3. Contrabandele cari atrag după ele şi pedeapsa închisoarei, conf. art. 196 legea vămilor, adică acele contrabande din categoria II-a, de mai sus, cari, pe lângă amenzile din art. 193, mai atrag şi pedeapsa închisoarei. In această rubrică intră contrabandele numai de mărfuri, fie *tarifate*, fie *prohibite*, dar numai prin locuri «ascunse» ori «interzise» trecerei mărfurilor, nu şi prin punctele vamale; cum şi contrabandele, atât de «mărfuri» cât şi de «valori», dar numai din cele *prohibite*, nu şi *tarifate* şi chiar prin biurourile vamale.

Iată ultima categorie de contrabande, cele mai grave, adevărate delicte penale. Dintre cele trei categorii de abateri vamale, indiscutabil prima categorie prevăzută în art. 89 din legea vămilor, e categoria abaterilor, în cari amenda e pur civilă, iar ultima categorie este aceia a celor în cari sancţiunea e penală, rămânând discutabil caracterul abaterilor vamale, din categoria II-a, aceia a art. 193 din lege, aplicat la contrabanda în discuţiune.

Cu această ocaziune e locul a aminti, următoarele constatări:

1. Că prin art. 193 legea vamală prevede că, atunci când contravenientul va fi supus şi la pedeapsa închisorei, prevăzută de art. 196, se aplică numai pedeapsa cea mai grea, iar acest articol 196, prevede că închisoarea pentru contrabandă, va fi deosebită de închisoarea pentru neplata amenzilor.

Inadvertenţa provine, din cauză că, cu ocaziunea modificărei legei vamale din 1916, pedepsindu-se şi contrabandele la export, s'au agravat în acelaş timp şi pedepsele respective din art. 196, iar cumulul închisorei corecţionale, pentru delictele penale de contrabande, cu închisoarea pentru neplata amenzilor, cumul prevăzut de art. 196 textul vechiu, deşi ar fi trebuit menţinut, totuş legea pare, că pe de o parte a creiat prin aliniatul nou din art. 193, o derogare în favoarea contrabandiştilor, iar pe de altă a omis să suprime din art. 196, vechiul aliniat, că închisoarea pentru contrabandă, va fi deosebită de închisoarea pentru neplata amenzilor [1]).

2. Că ori de câte ori e vorba, de pedeapsa închisoarei, aceasta implică neapărat o acţiune publică, şi deci o instanţă penală,

---

[1]) I. V. Mierlescu: «Dreptul vamal sancţionator», p. 64.

de codul penal, fie de alte legi, dacă se transformă în închisoare, aceasta este o consecinţă, nu o cauză, a caracterizării faptului ca penal, atunci când el atinge ordinea şi siguranţa publică. Prin urmare, nu transformarea amenzei în închisoare determină caracterul penal al amenzei, ci necesitatea de a se sancţionà, cu pedepse efective anumite fapte.

Intr'adevăr, pe simplul fapt al transformărei amenzei în închisoare, nu se poate argumentà în sprijinul acţiunei publice, fiindcă în acest caz ea s'ar sprijinì pe o consecinţă, nu pe o cauză determinantă a ei; o acţiune privată însă, cum este cea în speţă, a administraţiei vămei, poate motivà o mai promptă execuţiune, în repararea unei pagube fiscale, urmărită cu oarecare îngrijorare, din cauza manoperilor greu de înfrânt ale contrabandiştilor.

Dealtmintreli, transformarea unei amenzi în închisoare nu înseamnă totdeauna o înlocuire a uneia prin alta în adevăratul sens; această substituire are loc numai atunci când, în ultima analiză, pedeapsa e, în definitiv, tot închisoarea, chiar dacă ea începe prin amendă, pentru a sfârşì cu închisoarea.

Intr'adevăr, amenda şi închisoarea din codul penal constituesc aceeaş soluţiune, sub alte nume, fiindcă în definitiv, tot un număr de zile de închisoare, este ceeace pronunţă judecătorul, atunci când dă o amendă, care are să fie închisoare cândva; pe când o amendă care nu e prevăzută în codul penal, are să însemne, chiar când e transformabilă în închisoare, numai un mijloc de constrângere la o prestaţiune bănească, afară de cazul când legiuitorul ar înţelege, să o asemene în totul cu amenda din codul penal, nu numai în privinţa transformărei în închisoare.

Că în asemenea împrejurări, caracterul de transformare în închisoare, cadrează dar cu acela al unei afaceri, care nu e penală, urmând a se examinà natura afacerei, independent de consecinţa aceasta, a unei asemenea proceduri de execuţiune.

Că, cu acelaş criteriu de a privì chestiunea, trebue să se explice şi prezenţa Ministerului public, în instanţă, admisă de Curte prin jurnalul ei No. 413/929. Că într'adevăr, dacă prezenţa unui procuror în instanţă, a putut fi socotită necesară, din cauza posibilităţei transformărei în închisoare, aceasta însă nu e deajuns a însemnà că e vorba de o acţiune publică, fiindcă s'ar puteà totuş să nu fie vorba despre ordinea şi siguranţa publică, singurele împrejurări cari motivează o acţiune publică. Că în caz, dar, de interese private, cu toată transformarea amenzei în închisoare şi deci şi prezenţa procurorului în instanţă, faptul rămâne ceeace este, adică un fapt civil, sau mai precis fiscal.

Că, la concursul Parchetului, pentru transformarea amenzei în închisoare, explicabil, pe consideraţiunea că parchetul e organul îndreptăţit în mod normal, a trimite la închisoare pe cei pedepsiţi cu o asemenea pedeapsă, tot la el trebuià să se adreseze legea, într'o împrejurare în care administraţiunea vămilor nu poate închide pe nimeni.

In sensul acesta, Curtea a decis că prezenţa procurorului ar fi necesară şi anume în sensul că e mo-

pe când nu ori de câte ori e vorba de o amendă transformabilă în închisoare, aceasta ar implicà şi o acţiune publică, cum şi o instanţă penală. Intr'adevăr, sunt contrabande, cari nu atrag nici o urmărire penală, şi anume cele de mărfuri numai «tarifate», prin cuprinsul biuroului vamal, contrabande cari totuş dau loc la o amendă transformabilă în închisoare, ca şi amenzile penale, conf. aceluiaş art. 28 din codul penal. Deci criteriul transformărei amenzei în închisoare, nu e suficient, pentru a motivà o acţiune publică, singura care imprimă şi faptului şi instanţei, caracterul penal, cu toate consecinţele legate de această situaţiune.

3. Că, în ceeace priveşte condamnările civile, proprietarii mărfurilor, conf. art. 220 din legea vamală, sunt răspunzători de contravenţiunile şi contrabandele săvârşite de agenţii, prepuşii, ori servitorii lor, chiar şi atunci când condamnările vor fi fost date, fără ca proprietarii să fi fost puşi în cauză.

4. De asemenea, conf. art. 118 şi 196, conducătorii de trăsuri, armatorii, căpitanii, personalul vaselor şi al căilor ferate, expeditorii, toţi sunt obligaţi — unii chiar solidari — la plata amenzilor prevăzute de art. 193 din legea vamală [1].

In aceste condiţiuni, a vorbi despre o responsabilitate penală, înseamnă a venì în flagrantă contrazicere, cu principiul personalităţei pedepsei: cum, să sufere, într'adevăr, o *pedeapsă* patronul pentru servitor, sau cărăuşul ori expeditorul pentru proprietarul mărfei? Oricât s'a încercat, a se justificà responsabilitatea penală pe ideia de lipsă de supraveghere [2]) sau pe aceea de complicitate [3]), totuş — în materie vamală — nu poate fi vorba de aplicarea principiilor de drept comun, cu privire la responsabilitate, fiindcă, dacă ar fi astfel, ea ar trebui întinsă şi la tutore, pentru faptele pupilului, sau la părinte, pentru faptele copilului numai în temeiul art. 1000 c. civ [1].

Pentru legiuitorul vamal, raportul dintre patron şi prepus a putut să-i sugereze ideia de culpă, suficientă a motivà o responsabilitate civilă, — de oportunitate, în limitele principiilor de drept comun ale art. 998 c. civ. Nu, însă, tot aceeaş ideie de culpă, a putut fi găsită suficientă, de acelaş legiuitor, pentru raportul dintre tutore şi pupil, sau dintre părinte şi copil.

Principiul responsabilităţei din codul civil, acela al culpei delictuoase, a putut dar, fi util legiuitorului, — în preocuparea lui de a se apărà, cu orice preţ, de fraude — întinzându-l la persoane, mai mult sau mai puţin apropiate, de posibilitatea de a le fi imputabilă vreo greşală. In orice caz însă, acest principiu a fost numai sorgintea, împrumutată dela codul civil, a concepţiunei guvernatoare în materie de obligaţiuni, nu şi câmpul respectiv de aplicaţiune al acestei concepţiuni.

Astfel se conciliază ideia de responsabilitate civilă, cu nevoia legitimă a fiscalităţei, fără a recurge la teoriile responsabilităţei penale, subtilizată cu amestecul noţiunei de culpă «sui generis» sau al celei de complicitate sacrificându-se astfel unul dintre principiile cele mai fundamentale ale dreptului penal, acela al personalităţei pedepsei.

In materie vamală, e vorba de o responsabilitate civilă, cu o amplitudine specială, limitată la cazurile prevăzute formal în legea vămilor, iar nu în dreptul comun. Prin urmare, realmente, toate abaterile la legea vămilor, cari nu sunt infracţiuni penale, rămân în domeniul responsabilităţei civile, deci sunt afaceri civile, aşà că aceste abateri formează în definitiv numai două categorii: unele pur penale şi restul civile — acestea din urmă nuanţate, din punct de vedere al suprafeţei de fiscalitate mai mult sau mai puţin accentuată.

Responsabilitatea civilă angajează de sigur şi persoanele morale, fiindcă legea nu face nici o distincţiune — concluziune la care ar fi mai greu să se ajungă, dacă ar fi vorba de o responsabilitate penală. Mai mult chiar: responsabilitatea aceasta civilă, nu se împarte după gradul de contribuţiune delictuoasă a fiecărui copărtaş, şi ea priveşte pe fiecare pentru tot — deşi unul ar puteà fi numai complice — fiindcă art. 195 din legea vamală prevede că, în cazul când o contrabandă, a fost săvârşită de mai multe persoane, închisoarea pentru neplata amenzei se va calculà după amenda «întreagă» pentru «fiecare» — deci nu poate fi vorba de nici o dozare de responsabilitate şi de nici o influenţă a ei asupra pedepsei.

Dealtmintreli, legiuitorul, când a modificat legea vamală, în Aprilie 1916, prevăzuse formal în art. 193, că «această transformare a amenzei în închisoare, nu schimbă natura amenzei, *care este civilă*, cuvinte însă, cari fiind considerate ca inutile, au fost evident suprimate [1]).

Un alt argument de text, care învederează, că reparaţiunile acestea nu sunt pedepse, — în sensul penal al cuvântului—este argumentul tras din art. 199 legea vamală, care, pentru ipoteza unui fapt pedepsit cu închisoarea, vorbind de celelalte consecinţe vamale, întrebuinţează categoric şi fără posibilitate de subtilizare, cuvintele că condamnările, cari nu se referă la pedeapsa închisoarei sunt *civile*.

Infine, art. 222 prevede şi el, că acţiunea publică, privitoare la un fapt «pedepsit cu închisoarea» va fi cu totul independentă, de urmărirea pentru amenzi în acelaş fapt; ea se va executà de Ministerul public «după regulele procedurei penale», fără nici un amestec al administrativată, până la un oarecare punct de transformarea amenzei în închisoare, nu de transformarea faptului din fiscal în penal.

---

[1] Cas. III, Dec. 411/921, Dec. 348/923.

[2] Garraud: «Droit pénal», t. I, p. 580—581.

[3] Chauveau — F. Hélie: «Théorie du codé pénal», t. I, p. 224; Sourdat: «Traité général de la responsabilité», t. II, p. 23.

[1] Cas. fr., 30 Mai şi 5 Sept. 1828: «Mangin Act. publ.», t. II, No. 279.

[1] *Pandectele Române*, 1921—1922, I, p. 141, nota col. III, «Monitorul Oficial», 5 Aprilie 1916, No. 81: «Desbateri Parlamentare», p. 1089.

A decide altfel, ar însemnà să se stabilească şi ce anume procedură ar fi de urmat, dacă o afacere fiscală ar deveni penală, numai din cauză că amenda ei se transformă în închisoare, ca la afacerile penale.

Or, procedura din legea vămilor, nu vorbeşte nimic despre rolul procurorului în asemenea afaceri, ci numai despre procedura primei instanţe de ordin administrativ şi aceea înaintea Tribunalului, ca instanţă de apel, sesizată de contrabandist, fără nici o vorbă, despre vreun apel al procurorului.

Cât despre procedura penală, ea nu cunoaşte decât procedura înaintea tribunalului corecţional, ca primă instanţă şi aceea înaintea Curţei, ca instanţă de apel. Ar fi imposibil dar, să se decidă că din cauza prezenţei procurorului în instanţă, admisă de Curte, pentru o anumită consideraţiune, aşa cum s’a explicat mai sus, aceeaş cauză să aibă, pe de o parte, o procedură pentru o parte. Contrabandistul — cu tribunalul ca ultimă instanţă, şi altă procedură, pentru altă parte — procurorul — cu tribunalul numai ca primă instanţă şi Curtea ca instanţă de apel, pentru a merge apoi, după recursul contrabandistului la Curtea de Apel, în recurs, iar după acela al procurorului la Inalta Curte de Casaţie.

Dealtmintreli, însăşi legea vamală, prin art. 222, prevede că procedura penală se aplică numai pentru contrabande, calificate delicte penale şi pedepsite cu închisoarea, iar nu şi pentru celelalte contrabande fiscale, pentru cari această lege prevede o procedură specială şi unică, cu totul alta decât procedura penală şi fără vreun rol al Procurorului în instanţă, în afară de cel admis în mod limitat de Curte, pentru anumite motive de oportunitate.

Faptul rămânând dar o cauză obligatorie, la desdăunarea fiscului, cu anumite rigori de execuţiune, cari le-au atras denumirea de mixte, unor asemenea abateri fiscale, constituirea instanţei cu procuror, pentru consideraţiunile de mai sus, rămâne streină de caracterul faptului, singurul care interesează din punctul de vedere al amnestiei.

Or, indiscutabil, că în speţă nu ne aflăm în prezenţa unei infracţiuni penale, spre a ne ocupă, dacă ea face parte dintre excepţiile menţionate sub denumirea de contrabande, din art. 2 al legei şi prin urmare dintre faptele excluse de art. 3, care ar permite totuş amnestia, în urma prescripţiunei de 2 ani de zile, a contrabandelor.

Toate contrabandele din legea amnestiei, nu pot fi decât contrabandele, cari constituesc delicte corecţionale, anume prevăzute şi pedepsite cu închisoare de legea vămilor, în interesul ordinei şi siguranţei publice; or, faptul în discuţiune e un fapt civil, prejudiciabil intereselor fiscale ale Statului şi sancţionat cu amenzi executabile la fel cu amenzile penale, pentru consideraţia de oportunitate particulară a Statului, nu aceea a vindictei publice.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondat incidentul ridicat de

---

ţiunei vămilor; instanţele corecţionale, nu vor puteà, sub cuvânt de conexitate, să întrunească acţiunea represivă, cu *acţiunea civilă*. Deci numai faptele pedepsite cu închisoarea, dau loc la o acţiune publică şi procedură penală, restul e atât de mult de esenţă civilă, încât legiuitorul are grije să nu se conexeze cu acţiunea represivă — ca şi cum cealaltă nu are un caracter de represiune — deci nici vorbă de responsabilitate penală. Tot astfel şi în art. 220 şi 221, legea vamală vorbeşte de «condamnări civile» pe lângă pedeapsa închisoarei, deci nu ar puteà fi penal ceeace legea spune că e civil.

Prin urmare, transformarea amenzei în închisoare, rămâne o simplă măsură de constrângere, pe care o are administraţia vămilor, alături de legea de urmărire, atunci când nu-şi poate încasà taxele cuvenite, deci nu o cere Ministerul public, pe deasupra şi independent de administraţia vămilor. Aceasta înseamnă, că, dacă administraţia aceasta, îşi încasează taxele, e o enigmă, cum să poată să dispară un fapt penal — dacă ar fi penal — prin plata despăgubirilor pentru daunele căşunate cuiva?

De ce nu ar dispare acţiunea publică prin plată şi în materie de furt, sau alte delicte penale?

In această privinţă Garraud [1] ne dă foarte just, măsura, de a aprecià situaţiunea, când spune că: «lorsque la peine est une de celles prononcées par le code pénal, lorsque c’est une amende, par ex., il faut bien se préocuper de la nature de la violation de la loi, pour qualifier le fait. Voilà pourquoi, il faut cumuler, pour résoudre la question, le critérium tiré de la nature de la peine, avec le critérium tiré de la nature du fait punissable».

Este adevărat, că Garraud, printr’un fel de petiţiune de principii, fără să puie nici o premiză, pune concluziunea drept premiză şi apoi o justifică, în sensul că amenzile fiscale sunt penale, pentrucă într’o anumită ipoteză, e vorba de un delict «sui generis», într’alta de un «delict de supraveghere» şi aşà mai departe.

«La loi — spune el — a pu ériger en délit *sui generis* ce défaut de surveillance, sans déroger à la règle, que toute peine doit être personelle» [1]. Dar, unde spune legea toate aceste lucruri? Aceasta înseamnă, cel mult, că, dacă se caută un fundament de pedeapsă amenzilor fiscale, de sigur că se poate ingenià, teoreticeşte, chiar în situaţiunea, ce s’ar înfruntà, principiul cel mai necontestat în materie de drept penal, acela al personalităţei pedepsei.

Cu acelaş sistem de a argumentà, s’a atribuit caracterul de «mixte» unor asemenea abateri vamale, pentrucă o parte din ele şi anume partea privitoare la percepea impozitului ar fi reprezentând aspectul lor civil, iar partea privitoare la un tarif de rigoare ar fi reprezentând aspectul lor civil, iar partea privitoare la un tarif de rigoare, ar fi reprezentând aspectul lor penal. Ca o consecinţă, s’a susţinut, că asemenea abateri, ar fi amnestiabile pentru ultima lor parte.

Realmente, ambele aspecte nu constituesc decât acelaş tot şi anume o percepere de venituri ale Statului, după împrejurările procedurale. Multiplicarea taxelor reprezintă numai un echivalent compensator al dificultăţilor de percepere, deci un raport numai de drept civil între faptă şi drept — ca sorginte de obligaţiuni. Statul, pus de contribuabil în situaţiune de a-şi face constatările, pe alte căi, decât aceea la care se referă în primul rând, a declaraţiunei contribuabilului, îşi descarcă toată dificultatea, pe un asemenea contribuabil, singurul responsabil de această situaţiune. Atunci când contribuabilul face o declaraţie vamală, dar ea nu corespunde realităţei, Statul, fără a se ocupà de buna sau de reaua credinţă a contribuabilului, îl priveşte cu un ochiu mai bine voitor, decât pe contrabandistul, care evită orice control, dar în ambele cazuri el urmăreşte acelaş scop: încasarea veniturilor sale. Aceasta este dar ideia dominantă, şi în aceste situaţiuni, ca şi în aceea, în care ar fi vorba tot de încasarea oricărui impozit, pe baza declaraţiunei sincere a contribuabilului. Deosebirea este numai că, în primul caz, fiscul dozează, după o anumită scară progresivă, perceperea impozitului, pe când în ultimul caz o dozează, după o altă apreciere. Criteriul după care procedează, e o chestiune de fiscalitate motivată de consideraţiuni mai mult sau mai puţin impovărătoare, privitoare la sistemul de constatarea materiei impozabile, impovărare pe care, în definitiv, trebuie să o suporte contribuabilul, din a cărui cauză Statul e nevoit să întreţină anumiţi funcţionari, de cari altfel n’ar aveà nevoie. Iată culpa şi responsabilitatea de această daună civilă.

Tot asemenea, Inalta Curte de Casaţie motivează caracterul civil al unor asemenea abateri vamale, prin următorul considerent [1]:

«Considerând că amenzile pronunţate de aceste jurisdicţiuni civile speciale, nu au caracterul mijloacelor de represiune, prescrise de lege, pentru garantarea şi menţinerea ordinei publice, ci sunt *sancţiuni civile*, reparaţiuni sau desdăunări, având caracterul unui delict *civil*, sancţionat cu amenda civilă, care nu intră în amnestia prevăzută prin decretul-lege din Oct. 1922, care se referă numai la faptele penale».

Inalta Curte a mai decis, că în cazul când instanţa se constituie cu procuror, hotărîrea nu e nulă, dacă procurorul a pus concluziuni, în favoarea contraveapelant, cu privire la aplicarea amnestiei, prevăzută în legea din 6 Iunie 1929.

---

[1] Garraud: «Droit pénal», t. I, 80 sau ed. II-a, t. I, p. 90.

[1] Garraud, ibid.

[1] Cas. III, Dec. 252 bis din 27 Febr. 1923; *Dreptul*, 27 Mai 1923.

Proces-verbal No. 2766 din 19 Sept. 1929.

Preşidenţia d-lui **C. R. Marinescu**, prim preşedinte.

APEL CONSTANŢA, 10 Dec. 1929

ABORDAJ. VAPOR DE CĂLĂTORI, VAPOR DE MARFĂ (CARGOBOT). FACULTATEA DE A INTRECE. SEMNALELE REGULAMENTARE PENTRU INTRECERE. INTRECEREA PERMISĂ PE CANALUL SULINA CÂND AMBELE VASE SCOBOARĂ. INTREBUINŢAREA UNUI MINOR LA CONDUCEREA CÂRMEI (TIMONIER). SCHIMBAREA CÂRMACIULUI (TIMONIERULUI) IN CURSUL MANEVREI. CULPĂ COMUNĂ. CONVENŢIUNEA DE LA BRUXELLES. (Art. 674 c. com.; art. 11 Convenţia dela Bruxelles). (1)

Un vapor de pasageri scoborînd Dunărea pe canalul Sulina, are dreptul de a întrece un vapor de marfă (cargobot) mergând în acelaş sens. Semnalele reglementare pentru întrecere sunt de cinci fluerături scurte una după alta şi sunt prevăzute în art. 51 al Regulamentului de navigaţie al C. E. D. Intrecerea este permisă pe canalul Sulina chiar când ambele vase scoboară. Intrebuinţarea unui minor la conducerea cârmei (timonier) constitue o culpă. In timpul executărei unei manevre nu se poate schimba timonierul. După dispoziţiile art. 674 din c. com. când se constată culpă comună fiecare vas suportă pagubele ce le-a avut. Convenţia din Bruxelles adoptată de România, modifică art. 674 din c. com., In caz de culpă comună, răspunderea fiecărui vas este proporţională cu gravitatea greşelei, iar dacă nu se poate stabili proporţiunea sau greşelile sunt echivalente daunele se împart pe jumătate. Totuşi această convenţie nu se aplică vaselor de război şi vaselor de Stat. Vasele serviciului Maritim Român, sunt vase de Stat.

(Ministerul de Comunicaţii şi Serviciul Maritim Român cu Societatea Anonimă Maritimă Lascarides et C-ie).

CURTEA: Asupra apelurilor făcute de Ministerul Comunicaţiilor şi Direcţiunea serviciului maritim român, pe de o parte şi de către Societatea anonimă Lascarides et comp. cu sediul în Pireu (Grecia) pe de altă parte, contra sentinţei comerciale No. 31/928 a Tribunalului Tulcea.

Ascultând pe apelanţi prin reprezentanţii lor în susţineri, în sensul concluziunilor scrise depuse la dosar.

Având în vedere că reclamanta dela prima instanţă Societatea anonimă Lascarides, a intentat acţiune înaintea Tribunalului Tulcea contra Ministerului de lucrări publice prin reprezentantul său legal Direcţiunea generală a porturilor şi a căilor de comunicaţie, cum şi în contra Serviciului maritim român, pentru faptul că în ziua de 3 Iulie 1919 vasul Principesa Maria sub pavilion român, a abordat pe canalul Sulina, vasul «Kios» aparţinând reclamantei, cauzându-i mari avarii şi a cerut a fi obligaţi apelanţii, pârâţi dela prima instanţă, a le plăti ca daune: 61.896 (şasezeci şi una mii opt sute nouăzeci şi şase) lei valoarea reparaţiunilor provizorii făcute vasului Kios la Sulina; 42.350 (patruzeci şi două mii trei sute cincizeci) lire otomane valoarea reparaţiunilor făcute vasului la Constantinopole; 10.000 (zece mii) lire sterline engleze, reprezentând lipsa de folosinţă pe tot timpul cât a durat reparaţiunile, cu procente şi cheltueli de judecată.

---

nientului, ceeace înseamnă, că instanţa trebuie constituită fără procuror [1]).

Deasemenea Inalta Curte, prin decizia No. 176, din 11 Ian. 1929, a respins recursul Procurorului G-ral, împotriva deciziunei Curţei de Apel din Cernăuţi S. II-a No. 416 928, care hotărîse, ca instanţă civilă, că, exceptând contrabandele din art. 196 legea vamală, celelalte abateri sunt afaceri civiie.

Recursul Procurorului G-ral se întemeià tocmai pe dispoziţiunile din art. 192 al. IV şi 194 legea vamală, al transformărei amenzei în închisoare, conf. art. 28 c. p.: «penalitatea infracţiunilor reiese chiar din textele următoare: Art. 192 al. IV, care arată, că în caz când contravenientul nu justifică, că are domiciliu stabil sau nu prezintă garanţie pentru plata amenzii, va fi arestat şi inaintat Tribunalului, pentru a i se transformà amenda în închisoare, conf. art. 28 c. p. Apoi prin art. 194 se specifică clar, că amenzile pentru contrabandă, se transformă, în caz de insolvabilitate în închisoare. Infine prin art. 196 legea generală a vămilor, infractorii se pedepsesc cu închisoarea. Tot Inalta Curte a casat sentinţa Trib. Brăila, constituită cu Procuror [2]).

Dealtfel, chiar Inalta Curte a declarat competentă, prin dec. No. 191 bis din 29 Febr. 1928, ca instanţă de recurs, Curtea de Apel, iar nu Curtea de Casaţie S. II-a, care judecă recursurile penale, întrucât conf. art. 2 din legea de organizare judecătorească, recursurile în materie fiscală, se judecă de Curţile de Apel. Or, dacă asemenea procese ar fi penale, Inalta Curte ar fi trimis dosarul în judecata Secţiunei a II-a a acelei Curţi. In sens contrariu: Cas. III-a dec. 1049 920, *Dreptul*, 41/920; Curtea de Apel Cernăuţi, No. 57 din 27 Ian. 1927; Curtea de Apel Bucureşti S. II-a, *Pand. Săpt.*, No. 6/1927, p. 140—141; Curtea de Apel Timişoara, decizie nepublicată; Trib. Prahova S. I-a, sent. No. 555 921, *Cur. Jud.*, No. 1 923; M. Mangin, Act. publique, t. II, No. 279; M. Lainé (No. 436, vezi Fuzier Herman: «Rép. Amende 38; Em. Ottulescu, *Pand. Rom.*, 1921—1922, I, p. 141 nota col. III-a; I. V. Merlescu: «Dreptul vamal sancţionator».

I. STRELICESCU
Procuror la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie

[1]) Dec. No. 308/919: *Jur. Rom.*, No. 3/1920.

[2]) Dec. No. 190 din 21 Martie 1921: *Jur. Rom.*, No. 109/921.

(1) *Expunerea faptelor*: In ziua de 3 Iulie 1919 la orele 15.10 (3.10 p.m.) vaporul «Principesa Maria» sub pavilion român, proprietatea statului comandat de căpitanul D. Brânzei, în cursa sa de vapor poştal, scobora Dunărea spre a eşi la mare. Ajungând în apropiere de mila 14, zăreşte inaintea sa un cargobot care deasemenea scoborà Dunărea. Erà vaporul «Kios» sub pavilion elen, proprietatea societăţii anonime maritime Lascaridis, comandat de căpitanul A. Ghicas.

Vaporul «Principesa Maria» fiind un vapor poştal cari navigà după un itinerariu fixat, a uzat de facultatea ce-i da art. 51 din regulamentul C. E. D. şi a cerut drumul liber pentru a trece înainte, dând semnalul de *fluerături scurte una după alta*.

Fie că «Kios» n'a auzit acest semnal, fie că, n'a crezut necesar să răspundă imediat, distanţa care separà ambele vase fiind de 2 mile, «Principesa Maria» îşi urmează drumul înainte reducându-şi viteza şi repetă semnalul de cinci fluerături. De astă dată «Kios» răspunde prin *două fluerături scurte*, ceeace însemnează că acceptà trecerea înainte a «Principesei Maria» şi el manevrează la stânga, (art. 46 Rg. C. E. D.).

«Principesa Maria» răspunde imediat printr'o fluerătură scurtă, ceeace însemnează că manevrează la dreapta (art. 46 rg. C. E. D.) şi conformându-se semnalelor schimbate micşorând viteza, trece înainte ţinând dreapta.

Vaporul «Kios» ca consecinţă a semnalului dat prin 2 fluerături, urmà să-şi micşoreze viteza şi să manevreze cât mai la stânga posibil, însă fie din cauza insuficienţei şi incapacităţii personalului său, vaporul «Kios» deşi a acceptat manevra propusă de «Principesa Maria», n'a manevrat cu promptitudinea cerută de situaţie, dovada că chiar în cursul manevrei a schimbat cu precipitare cârmaciul, un băiat de 18 ani, incapabil de a manevrà cârma, în împrejurarea dată n'a micşorat viteza vasului, care erà excesivă; din această cauză, Kios a luat mascadă la dreapta, n'a mai stăpânit vasul şi cum «Principesa Maria» nu terminase trecerea de «Kios», ea trecuse cu mai mult de trei pătrimi din lungimea ei de prora lui «Kios», şi ca efect al mascadei, luate de «Kios, el cade cu prora tribord pe flancul babord în apropiere de pupa «Principesa Maria», abordând'o.

Din această cauză vaporul «Principesa Maria» ca şi «Kios» au suferit avarii.

* * *

Vaporul «Kios» se găseà în serviciul Bazei navale a guvernului francez, în situaţia politică de atunci şi a grijei ce aveà guvernul nostru de a nu provocà vreo susceptibilitate Bazei navale a guvernului francez, nu a făcut proces pentru avariile suferite de «Principesa Maria» şi cum avariile erau egale de ambele părţi speră

Că Tribunalul prin sentinţa apelată a admis în totul acţiunea astfel cum a fost formulată, obligând pe Ministerul de lucrări publice, Direcţiunea serviciului maritim român din Bucureşti să plătească reclamantei Societatea anonimă Lascarides sumele de mai sus prevăzute în acţiune, cu dobândă de 6% pe an dela 12 Iunie 1920, data intentărei acţiunei, până la achitare, obligând în acelaş timp pe partea pârâtă să mai plătească reclamantei suma de 150.000 lei daune şi 5000 (cinci mii) lei cheltueli de judecată.

Că Tribunalul pentru a da această soluţiune constată că abordajul a fost provocat din culpa iniţială a vaporului Principesa Maria culpă pe care sentinţa Tribunalului o bazează pe două greşeli ce le-ar fi comis vaporul Principesa Maria, prima: că a violat art. 51 din regulamentul Comisiunei Europene a Dunărei prin faptul că dorind să întreacă pe vasul Kios, în momentul când a emis semnalul fonic de un fluerat, urmà să se conformeze acelui articol, luându-şi distanţa reglementară şi făcând un semnal de cinci fluerături şi a doua greşeală e că a impus o manevră hotărîtă vasului Kios, atât prin împrejurările de fapt creiate de vaporul Principesa Maria, cât şi de direcţia luată de ea, în conformitate cu art. 46 din acelaş regulament, şi mai departe sentinţa apelată mai constată că această procedare a vaporului Principesa Maria a căpătat o gravitate şi mai mare prin împrejurarea că comandantul ei deşi aveà posibilitatea să prevadă că, prin manevra sa, v'a creià o poziţie penibilă bastimentului întrecut, fiindu-i cunoscut că curentul e mare în canal şi că el fiind strimt nu permite orice manevră, mai ales a unui vas cu tonaj mare, cum erà Kios, totuşi menţinându-şi viteza şi paralizând voinţa lui Kios, îl întrece.

Având în vedere că prin efectul devolutiv al apelului, afacerea punându-se din nou în stare de judecată, reclamanta dela prima instanţă apelanta Societate anonimă Lascarides, a susţinut că după art. 48 al regulamentului C. E. D. întrecerea nu este permisă la cotituri şi unde canalul nu are o lărgime suficientă, vorbind de canalele înguste s'a avut în vedere acest canal a cărui lărgime este pe toată întinderea lui de 100 m şi dacă în regulă generală este interzisă întrecerea, art. 51 din regulament arată excepţiunile când este permisă şi atunci vasul care voeşte a întrece trebue să dea un semnal de cinci fluerături scurte înainte de a ajunge la o mică distanţă.

Că vaporul Principesa Maria s'a conformat şi la distanţă a dat două semnale de cinci fluerături, însă a violat dispoziţiunile alin. 2 al art. 51, neaşteptând permisiunea de întrecere care se anunţă prin două fluerături scurte şi s'a apropiat până la distanţa de 100 m. când a dat semnalul de fluerătură scurtă care nu mai constituià o întrebare, ci erà un ordin dat vasului Kios, anunţându-l că vine la dreapta, la care acesta a răspuns prin două fluerături că vine la stânga, că prin urmare, manevra de venire la stânga s'a făcut în mod forţat sub presiunea semnalului vaporului Principesa Maria, astfel că vaporul Principesa Maria a fost în culpă iniţială întrucât a întrecut pe vaporul Kios cu călcarea regulamentului C. E. D. cu toată opunerea vasului Kios şi că a impus o manevră forţată vasului Kios, din care cauză s'a produs abordajul.

Având în vedere că partea pârîtă dela prima instanţă apelanţii: Ministerul comunicaţiilor şi Direcţiu-

---

să ajungă printr'o înţelegere amicală la compensarea lor.

Proprietarii vaporului «Kios», sau mai bine zis pretinşi proprietari, căci până azi nu s'a dovedit că reclamanţii au această calitate, a făcut proces statului reclamând:

61896 lei reparaţiuni provizorii făcute la Sulina.

42350 lire otomane valoarea reparaţiunilor definitiv făcute la Constantinopol.

10000 lire engleze pierdere de folosinţă pentru imobilizarea vasului în timpul reparaţiunilor.

In plus procente şi cheltueli de judecată.

Tribunalul Tulcea, prin sentinţa ce am atacat cu apel, a admis în totul acţiunea şi a condamnat statul de a plăti toate sumele mai sus specificate cu procente legale, şi pe deasupra a mai acordat *150.000 daune ce nici nu au fost cerute prin acţiune şi 50.000 lei cheltueli de judecată.*

Socotind în lei suma condamnării se ridică la 20.000.000, lei.

Cât de neserioasă este această condamnare rezultă din următoarea împrejurare. Imediat după abordaj, căpitanul vaporului «Kios» a cerut comisarului maritim din Sulina, ca prin experţi oficiali să se constate avariile suferite de «Kios» şi să se facă evaluarea lor. *Experţii oficiali au depus raportul lor în ziua de 5 Iulie 1919*, *şi constată prin procesul verbal cu No. 1319 din 5 Iulie 1919 depus la dosar, care sunt aceste avarii evaluând valoarea reparaţiilor definitive la suma de lei 69.600. In acelaş timp constată că pentru reparaţie vaporul va fi imobilizat 25 de zile şi apreciază pierderea de folosinţă la 3.000 lei pe zi sau 75.000,— lei. In total pierderile suferite de «Kios» le evaluează la lei 144.600.*

* * *

Pentru a soluţionà acest proces Tribunalul a ordonat o serie de expertize.

Vom examinà aceste expertize:

Expertiza I. Tribunalul prin jurnalul No. 5081 din 26 Septemvrie 1921, (dos. fila 28) a ordonat o expertiză, numind experţi pe d-nii comandori Kiriţescu, Mihuţ şi Colonel Ionescu. Colonelul Ionescu a fost înlocuit cu comandorul Lupu.

Tribunalul a pus experţilor 9 chestiuni pe care să le examineze spre a-şi puteà da părerea lor.

Aceste chestiuni au fost:

1. Care au fost primele şi ultimele semnale date de ambele vase în momentul abordajului?
2. Care a fost poziţia celor două vase în momentul abordajului?
3. Vasul «Principesa Maria» imediat după abordaj a căzut cu pupa tribord pe malul stâng?
4. Prin agăţarea ghiarei ancorei vasului «Kios» în una din ferestrele cabinei vasului «Principesa Maria» şi prin viteza vaporului «Kios», vaporul «Principesa Maria» a fost antrenat şi barat pe malul stâng?
5. Ce manevră de degajare s'a făcut şi care erà poziţia vaselor în acel moment?
6. La ce înălţime se găseau vasele în momentul abordajului?
7. La ce depărtare se găseà fiecare vas de malul lângă care navigà?
8. Viteza fiecărui vas în momentul abordajului.
9. Cine se găseà pe puntea de comandă a vasului «Kios»?

Apoi Tribunalul mai cere poziţiile vaselor *«Principesa Maria» şi «Kios» în canalul în care navigà, semnalele schimbate, manevrele efectuate şi toate circumstanţele în cari s'a produs abordajul.*

* * *

Experţii s'au împărţit în două, de oparte comandorii Kiriţescu şi Lupu, de altă parte comandorul Mihuţ.

S'ar păreà că este vorba de majoritate şi minoritate, în realitate este paritate pentrucă comandorul Lupu nu este marinar, ci inginer mecanic.

Experţii Kiriţescu şi Lupu, în loc să cerceteze cele 9 chestiuni puse de Tribunal şi apoi pe baza rezultatelor ce vor obţine să dea părerea lor, ei dela început găsesc că este culpă comună şi declară:

Vasul «Kios este vinovat că a refuzat de a consimţi din timp cererilor vasului «Principesa Maria», deoarece nu a dovedit cu nimic că acest refuz îşi aveà vreo justificare.

Vasul «Principesa Maria», este vinovat că n'a menţinut distanţa suficientă recomandată de art. 51 sus menţionat pentru a cere din nou încuviinţarea; în al doilea rând de faptul că atunci când a obţinut încuviinţarea în circumstanţele arătate, n'a manevrat prudent.

* * *

Expertul Mihuţ procedează cu tot altfel, el examinează rând pe rând cele 9 chestiuni puse de tribunal şi după ce le soluţionează îşi dă părerea în modul următor:

Vasul «Principesa Maria» s'a conformat întocmai tuturor prescripţiunilor regulamentare în ce priveşte manevrele între două bastimente care se întrec mergând în acelaş sens, precum şi manevrelor de ultim moment în timpul colisiunei.

Vasul «Kios» nu s'a conformat regulamentului fie răspunzând la timp semnalelor vasului «Principesa Maria» şi manevrând la stânga, fie în timpul trecerii (după ce a acceptat manevra), când trebuià să aştepte cu viteza măsurată sau chiar stopând, până ce treceà «Principesa Maria».

Vaporul «Kios» este singurul vinovat de colisiunea produsă şi de toate pagubele.

Experţii nu se pronunţă asupra daunelor.

* * *

nea serviciului maritim român, opun că într'un mod eronat Tribunalul interpretează că semnalul dat de vaporul Principesa Maria de o fluerătură scurtă dupăce puțin mai înainte dăduse alte cinci, însemnează un imperativ prin care ordonă vasului Kios de a-i permite trecerea. Că din contră dispozițiunile acelui articol precizează că semnalul de un fluer scurt, însemnează indicațiunea de direcțiune ce are de gând a se urmà, la care semnal primindu-se răspunsul de adeziune de două fluerături, s'a născut convențiunea între ambele vase de executarea manevrei propusă și apoi acceptată, că prin urmare vasul Kios cunoscând intențiunea de întrecere a vaporului Principesa Maria și dându-și consimțământul de a fi întrecut nu s'a conformat celorlalte prescripțiuni ale regulamentului de a-și micșorà viteza, a luà poziție pe partea stângă a canalului și a luà orice alte măsuri pentru buna regulă a manevrei sale, astfel că culpa căzând numai asupra vasului Kios, acesta trebue să suporte toate daunele.

Având în vedere că după examinarea lucrărilor dela dosar, a probelor invocate de ambele părți și în special după ultimul raport de expertiză ordonat de această Curte și depus la dosar, rezultă că faptul de abordaj care face obiectul procesului de daune dintre părți s'a petrecut în următoarele împrejurări:

In ziua de 3 Iulie 1919, vaporul Principesa Maria, proprietatea Statului scoborînd Dunărea spre a eşi la mare, în cursa sa de vapor poştal a zărit înaintea sa pe la ora 3 după amiazi pe canalul Sulina la mila 14 vasul Kios sub pavilion elen care mergeà în aceiaşi direcție.

Canalul Sulina la mila 14 erà în linie dreaptă şi aveà o lățime de 100 m. iar vasele sus menționate de dimensiuni cu totul diferite, vasul Kios de 150 m. lungime şi vaporul Principesa Maria de 86 m. lungime.

Vaporul Principesa Maria fiind un vapor de călători cu un orar anume stabilit, obişnuià după posibilități a trece înaintea cargoboturilor ce le ajungeà în cale şi voind şi de astădată a întrece pe vasul Kios, a uzat de facultatea ce i-a acordat art. 51 din regulamentul Comisiei Europene a Dunărei din 10 Noembrie 1911 şi a făcut un semnal de 5 fluerături scurte repetate la un interval apropiat, cerându-i vasului din față să-i dea liber.

Vasul Kios n'a răspuns acelui semnal şi vaporul Principesa Maria ajungându-l la o distanță de 100 m. i-a dat o fluerătură scurtă, care însemnează conform citatului articol din regulament că ține la dreapta, la care vasul Kios în semn de consimțământ de a fi întrecut, a răspuns prin două fluerături care însemnează că ține la stânga.

Dupăce s'a dat cele două fluerături, s'a început de timonierul

---

Tribunalul față cu deosebirea de părer dintre experți, prin jurnalul No. 2304 din 3 Martie 1925, (dos. pag. 275) dispune citarea experților în instanță spre a da explicațiuni asupra părerii lor.

Expertiza II. Deși Tribunalul prin jurnalul No. 2304 din 3 Martie 1925, dispusese chemarea experților în instanță spre a da explicații, deși experții au fost citați și prezenți, fără a-i ascultà, trece peste această dispoziție și prin jurnalul No. 10.267 din 26 Noemvrie 1925 (dos. pag. 296) după cererea reclamanților, admite o nouă expertiză, numind experți pe d-nii amirali Bălescu, Barbieri și comandor Nedelcu.

In acelaș timp Tribunalul invită pe experții Kirițescu și Lupu să completeze raportul lor de expertiză, să examineze și daunele.

Procedarea aceasta este neregulată și ilegală. Din moment ce s'a numit o nouă expertiză, rolul primilor experți este terminat, dar cu atât mai bizară și ilegală este această însărcinare, căci ea este dată numai la doui din experții din prima comisiune de expertiză, nu la câteși trei experți care formau comisiunea.

Chiar dând delegație foștilor experți de a constată și evaluà pagubele, o asemenea delegație nu se puteà da decât la câteși trei experți, căci altfel suntem îndreptățiți a spune că s'a înlăturat al treilea expert, comandorul Mihuț care dăduse părerea favorabilă nouă.

Experții Kirițescu și Lupu, în completarea raportului lor, schimbă cu totul concluzia din primul lor raport de expertiză. De unde în primul raport găseau culpa comună, adică ambele vase în culpă, de astă dată găsesc că numai manevrei «Principesa Maria» de a trece înaintea lui «Kios» se datorește colisiunea celor două nävi.

O mai gravă contrazicere față cu prima lor părere nici că se poate concepe.

Apoi trec în evaluarea daunelor.

Fără să constate care sunt în realitate avariile cauzate prin colisiune, fără să examineze expertiza făcută la 5 Iulie 1919 prin experții oficiali ai comisarului maritim din Sulina, acordă:

Pentru reparații provizorii la Sulina 500 lire engleze.

Reparații la Constantinopole 6720 lire engleze.

Și apoi pe deasupra alte reparații și cheltueli la Constantinopol 2480 lire engleze.

In total 9200 lire engleze, deasemenea admit 10 zile de staționare la Sulina, pentru reparații provizorii și 45 de zile la Constantinopol, fără însă a fixà quantumul sumei ce se cuvine pentru fiecare zi de lipsă de folosință.

Tribunalul admite în totul sumele din reclamație.

* * *

Experții Bălescu, Barbieri și Nedelcu procedează la expertiză. După ce examinează actele din dosar, merg la fața locului spre a vedeà canalul Dunării unde a avut loc colisiunea și *după ce constată că n'a fost nici o greșcală de manevră, vreo neglijență, imprudență, neștiință sau nedibăcie profesională din partea ambelor vase, care să fi provocat abordajul, găsesc că în momentul trecerei vaporului «Principesa Maria» s'a produs un fenomen ocult de idrodinamică*, care a paralizat facultatea de guvernare a vasului «Kios» și l-a făcut să devină jucăria întâmplării ca un corp inert. Asemenea fenomene de idrodinamică se întâmplă și pe Dunăre, ele se traduc în practică prin expresiunea *vasul a luat mascadă și a pierdut guvernarea.*

Experții conchid că *abordajul este datorit unui caz de forță majoră.*

Dar experții nu se opresc aici, ci examinând chestiunea sub altă față în cap. D. Cauzele inițiale ale abordajului, în concluziile finale adaogă:

Considerând că dacă abordajul nu poate fi atribuit nici unei greșeli de ordin tehnic sau profesional al personalului și nici unei defecțiuni a materialului, *accidentul nu poate fi decât rezultatul unei împrejurări de forță majoră.*

Considerând că această cauză de forță majoră nu poate fi decât fenomenul de idrodinamică după cum l-am desvoltat la cap. C.

Având în vedere cele stabilite în expozeul dela cap. D.

Ne credem îndreptățiți să afirmăm că accidentul este urmarea firească a încercării vasului poștal «Principesa Maria» de a întrece cargobotul «Kios» în împrejurările pe larg mai sus expuse și comentate.

Ce temei putem pune pe un asemenea raport? Or este forța majoră și în acest caz accidentul este urmarea firească a forței majore care exclude orice altă urmare și orice culpă, ori este urmarea încercării vasului «Principesa Maria» de a întrece pe «Kios» și în acest caz ar trebui să se dovedească că «Principesa Maria» în această manevră permisă de art. 51 din reg. C. E. D. a comis vreo greșeală care, să fie cauzat colisiunea.

In examinarea faptelor, experții nu țin seama de obiecțiunile făcute de reprezentanții serviciului maritim român cari au pus experților următoarele chestiuni, cari dacă ar fi fost cercetate puteà da o altă soluție decât aceea confuză la care s'a oprit experții.

Aceste chestiuni au fost:

1. Vasul «Kios» și-a micșorat viteza?

2. Vasul «Kios» a schimbat timonierul în timpul manevrei?

3. Vasul «Kios» a manevrat la stânga atât cât erà posibil?

4. Pe canalul unde s'a făcut întrecerea și s'a produs accidentul s'a făcut întrecere și de alte bastimente similare fără a se produce colisiune?

5. Să se stabilească dacă timonierul și secundul vasului «Kios» aveau brevet adică capacitatea de a ține cârma.

6. Că semnalul de 5 fluerături a fost dat de 3—4 ori, că la ultimul semnal de 5 fluerături dat de «Principesa Maria», «Kios» a răspuns cu 2 fluerături după care «Principesa Maria» a dat o fluerătură.

7. Că atunci când «Principesa Maria» a dat 5 fluerături, a micșorat viteza la un moment dat a stopat, apoi a înaintat încet cu 3 la 4 mile pe oră, astfel că să poată guvernà bine.

Aceste chestiuni experții le menționează într'o notă la finele raportului lor, fără a le examinà și soluționà.

Experții nu examinează avariile vasului «Kios» și nici nu le evaluează.

vasului Kios venirea la stânga pentru ca vaporul să se apropie încet de malul stâng şi când Kios se găseà în partea stângă a canalului, iar vaporul Principesa Maria fiind pe dreapta, a început întrecerea lui Kios aşà că în timpul acesta al întrecerei, ambele vase erau paralele şi distanţa între ele după afirmarea pasagerilor de pe vaporul Principesa Maria, Preotul Anghel Constantinescu, Preotul Gh. Tuinea şi Preotul Gr. Costea (pag. 5) N. Cicioni (pag. 412) erà atât încât printre ele puteà să treacă un alt vapor. In timpul întrecerii s'a schimbat timonierul Demostene Iconomu, un tânăr de 19 ani, neexperimentat, de pe vasul Kios, cu secundul vasului şi printr'o manevră greşită s'a provocat ceeace se numeşte mascadă şi vasul Kios a venit peste vaporul Principesa Maria, când acesta trecuse cu mai mult de jumătate de lungimea vasului Kios şi se aflà navigând aproape de malul drept al canalului iar abordajul s'a produs între falca din dreapta lui Kios câţiva metrii depărtare de extrema proră şi şoldul stâng al vaporului Principesa Maria la 25 m. de pupa acestuia, producându-se avarii ambelor vase dintre care mai mari vasului Kios. In urma abordajului, vaporul Principesa Maria a fost pus cu pupa pe uscat în partea dreaptă a canalului cu care ocazie i s'a rupt lanţul dela cârmă. Apoi vasul Kios a alunecat sau s'a hârşiit d'alungul părţei stângi a vaporului Principesa Maria, până ce ghiara ancorei sale s'a agăţat de fereastra cabinei No. 16 a vaporului Principesa Maria.

Vasul Kios în acest moment a stopat, maşina şi a pus-o înapoi după cum se stabileşte din depoziţia martorului Ion Drăghici (pag. 38) şi a martorului Leonte Grigore (pag. 225 verso) elev pilot, aflat în timpul abordajului pe vasul Kios, Socrate Angherinos (pag. 36), fapt care a avut de efect smulgerea vaporului Principesa Maria după malul drept şi îndreptarea ambelor vase spre malul stâng şi punerea vasului Kios cu pupa pe uscat în partea stângă a canalului, aşa cum afirmă experţii, numiţi de Curte în raportul lor.

Pentru a se puteà degajà vasele unul de altul, Kios a filat lanţul ancorei, permiţând cu modul acesta depărtarea vaporului Principesa Maria, de el, după care Principesa Maria şi-a continuat drumul la Sulina, iar Kios după ce a făcut efort şi a eşit după uscat şi-a continuat şi el drumul spre Sulina.

Având în vedere că în materie de abordaj, conform art. 672 şi urm. cod. comercial şi convenţiei dela Bruxelles — ratificată de România prin legea promulgată în Monitorul Oficial No. 231 din 17 Ianuarie 1912 — abordajul poate să fie datorit culpei unuia din vase şi atunci pagubele şi pierderile sunt în sarcina vasului în culpă, poate să fie datorit unui caz fortuit sau forţă,

---

Expertiza III. Faţă cu contrazicerile din prima şi a doua expertiză, Tribunalul găseşte insuficiente expertizele şi prin jurnalul No. 9357 din 11 Octomvrie 1927, (dos. pag. 414) numeşte o contra expertiză compusă din Apostol Marin şi Teodor Gheorghiu piloţi la Comisia Europeană şi comandor D. Dimitriu căpitan maritim. C. E. D. refuzând însă autorizaţia piloţilor săi de a face expertiza Tribunalul, i-a înlocuit cu căpitanii maritimi M. Ionescu şi M. Manolescu.

Aceasta a treia expertiză se face în zilele de 18 şi 19 Noembrie 1927.

Experţii după ce analizează faptele aşà cum rezultă dim primele cercetări şi studiază expertizele anterioare, scot trei ipoteze posibile:

1. Vasul «Principesa Maria» nesocotind regulamentul cu viteza mare a dat peste «Kios» printr'o repede venire la stânga; ori în acest caz «Principesa Maria» ar fi vinovat.

2. Printr'o abatere bruscă unul spre altul, cele două vase se abordează «Kios» loveşte cu umărul drept (tribord) în şoldul stâng (babord) pe «Principesa Maria», printr'un fenomen de atracţiune graţioasă, datorit unui fenomen idro-dinamic.

3. «Kios» printr'o venire bruscă la dreapta a dat peste «Principesa Maria» abordând-o.

Experţii discută pe larg cele trei ipoteze şi printr'o demonstraţie tehnică nautică înlătură ambele ipoteze I-a şi a II-a şi *se opresc la ipoteza III-a afirmând categoric că culpa abordajului cade exclusiv numai în sarcina vasului «Kios».*

Experţii constată că mascada vasului «Kios» se datoreşte neglijenţei şi nepriceperii conducătorilor vasului, pentrucă a micşorat târziu şi insuficient viteza vaporului care erà de 12 mile pe oră, a schimbat timonierul în timpul manevrei, ceeace dovedeşte că timonierul provocase mascada, n'aveà ancorele preparate pentru orice împrejurare şi nici om la proră pentru a le manevrà, n'a aruncat ancora din babord şi a pus maşina înapoi, făcând colisiunea inevitabilă şi agravând-o.

Experţii găsesc că nu se poate imputà vasului «Principesa Maria» că a călcat dispoziţiile art. 51 din reg. C. E. D., pentrucă cine cere mereu ceeace îi este necesar şi permis de regulament, nu comite nici o greşeală, *vaporul «Kios» răspunzând ultimului semnal însemnà pur şi simplu că în ultim moment a consimţit la cererile vaporului «Principesa Maria», aceasta este şi rămâne indiscutabil.*

Pe aceste consideraţiuni desvoltate pe larg în concluziunile cap. V din raportul lor, experţii în unanimitate conchid:

Noi experţii afirmăm că culpa abordajului cade exclusiv numai în sarcina vasului «Kios» şi deci căpitanul şi pilotul său sunt singuri responsabili.

Experţii nu constată avariile suferite de «Kios» şi nu fac evaluarea daunelor.

* * *

Ne aflăm dar în faţa a trei expertize făcute de 9 experţi oameni incontestabil specialişti dar care se contrazic între ei şi chiar pe ei şi cari asupra împrejurărilor abordajului emit şase păreri diametral opuse.

a) O primă părere a experţilor Kiriţescu şi Lupu, care găsesc ambele vase vinovate, *deci culpa comună.*

b) O a doua părere a comandorului Mihutz care găseşte în culpă exclusivă vasul «Kios», *deci abordaj din culpa vasului «Kios».*

c) O a treia părere, aceea a experţilor Kiriţescu şi Lupu, care trăgând cu buretele peste prima lor opinie, găsesc că vasul «Kios» nu este în culpă, deci rămâne culpa numai a vasului «Principesa Maria».

d) O a patra părere a experţilor Bălescu, Barbieri şi Nedelcu, care găsesc că este un caz fortuit, deci nici unul din vase nu este în culpă.

e) O a cincea părere tot a experţilor Bălescu, Barbieri şi Nedelcu, care găsesc că cauza abordajului este urmarea firească a încercării vaporului «Principesa Maria» de a întrece pe «Kios», deci lasă îndoială asupra culpei.

f) Şi înfine a şasea părere aceea a experţilor comandor Dimitriu şi căpitan Ionescu şi Manolescu, care găsesc în culpă numai pe «Kios».

* * *

Tribunalul păşind la judecarea în fond a procesului, în această bogăţie de material şi de păreri, puteà să adopte una din cele şase păreri, şi atunci ne-am fi găsit în faţa Curţii în situaţia de a discutà această părere şi a demonstrà temeinicia sau netemeinicia ei.

Tribunalul deşi a impus această încordare de muncă celor nouă experţi, ignorează cu desăvârşire opiniile experţilor şi găseşte vinovat vasul «Principesa Maria», pe două motive care nu rezistă la cel mai sumar examen.

Toţi experţii constată că vaporul «Kios» cu obrazul drept din prora, a lovit vasul «Principesa Maria» în flancul stâng din pupă. In regula generală, în doctrina şi în jurisprudenţă, abordul trebue să dovedească că lovirea este o consecinţă a culpei abordatului. Tribunalul ignorează aceste principii şi găseşte în culpă pe «Principesa Maria» pentrucă:

1. A violat dispoziţiile art. 51 din reg. C. E. D. căci dorind să întreacă pe «Kios», în momentul când a dat semnalul *de un fluer*, trebuià să dea şi un semnal de *cinci fluere.*

Or, semnalul de cinci fluere fusese dat şi repetat, înaintea semnalului de un fluer, fapt constatat şi recunoscut de toţi experţii şi de însuş căpitanul vaporului «Kios.

2. Că a impus lui «Kios» o manevră hotărîtă atât prin împrejurările de fapt create de «Principesa Maria» cât şi din direcţia luată de ea în conformitatea art. 46 reg. C. E. D., adică manevrând la dreapta.

Or, această manevră «Kios» a acceptat-o prin darea semnalului de două fluerături şi este de mirare că Tribunalul a putut săvârşi aşà o greşeală înlăturând această acceptare.

Dar ceeace este mai grav, motivarea făcută de Tribunal dovedeşte ignorarea tuturor principiilor care guvernează această materie şi dovedeşte greşeala în care cade Tribunalul neîmbrăţişând vreuna din părerile emise de experţi.

Dacă este adevărat că părerile experţilor nu sunt obligatorii pentru judecător, totuş într'o materie aşà de specială, unde luminile specialiştilor sunt cerute, judecătorul nu poate înlăturà opinia experţilor majoră şi atunci nu dă loc la nicio despăgubire; poate să fie un abordaj îndoelnic, când este o îndoială asupra cauzelor coliziunei şi atunci pagubele sunt suferite de acei cari le-au încercat sau în fine poate să fie un abordaj provenit din culpă comună şi în acest caz convenţia dela Bruxelles modificând dispoziţiunile art. 674 c. com. dispune că răspunderea fiecărui vas este proporţională cu gravitatea greşelei fiecăruia.

Având în vedere că în speţă reclamanta dela prima instanţă Soc. anonimă Lascarides din Pireu, a intentat acţiune contra Ministerului comunicaţiilor şi a serviciului maritim român pentru primul din cele patru cazuri arătate mai sus şi anume pentru culpa vasului Principesa Maria, proprietatea Statului, întrucât a întrecut pe vasul Kios pe canalul Sulina cu călcarea regulamentului comisiei Europene a Dunărei (art. 51 din acel reg.) producând din această cauză avarii însemnate vasului Kios.

Având în vedere că art. 51 al regulamentului de navigaţie şi poliţie al Comisiei Europene Dunărei din 10 Noemvrie 1911 prevede că atunci «când un bastiment cu vapori vrea să întreacă un alt bastiment cu vapori, mergând în aceiaşi direcţie, face semnalul format din cinci fluerături scurte una după alta înainte de a ajunge la o mică distanţă».

«Bastimentul dinainte, când poate să o facă, se depărtează spre stânga şi micşorează iuţeala mersului său, făcând în acelaş timp semnalul format din două fluerături scurte în semn de consimţământ. Numai după acest semnal celălalt bastiment trece înainte ţinând dreapta».

Având în vedere că este afară de orice îndoială că întrecerea nu este interzisă conform art. 48 al. ult. din acel regulament decât la coturi şi în locurile unde canalul nu are o lărgime îndestulătoare.

Având în vedere că la mila 14 unde canalul Sulina este în linie dreaptă şi unde are o lărgime de 100 m., ceeace nu se contestă de nici una din părţi, întrecerea erà permisă între bastimentele cu vapori cu obligaţiunea de a face semnalele fonice prescrise de art. 51 din regulamentul C. E. D.

Având în vedere că din depunerile martorilor şi anume: Cazacu Gheorghe (pag. 4 verso) Preot Anghel Constantinescu, Pr. Gh. Tuinea şi Pr. Gr. Costea (pag. 5) Drăghici Ioan (pag. 5 verso) Iordache Costache (pag. 38 verso) N. Milea (pag. 221) Gr. Leonte (pag. 413) cum şi din ultinul act de expertiză ordonat de această Curte se stabileşte că vaporul Principesa Maria pe când se aflà la o distanţă destul de mare a făcut un semnal de cinci fluerături repetat la scurt interval vasului Kios, care se aflà înaintea sa, pentru a-l avizà de intenţiunea ce aveà de a-l întrece. Este adevărat

---

fără a discutà şi fără a motivà pentruce o înlătură, astfel Tribunalul ne spune că: din moment ce «Principesa Maria» e în culpă iniţială şi într'un raport direct de cauzalitate cu abordajul, nu importă în ce priveşte responsabilitatea în acest abordaj, dacă *«Kios» navigà regulamentar sau nu, sau dacă personalul avut de serviciu în acel moment erà capabil sau nu, sau că trebuià să ia unele demersuri în manevre şi nu le-a luat, pentrucă, toate acestea n'au o legătură directă cu cauzalitatea abordajului.*

Şi mai departe:

E indiferent că la cârmă aveà un timonier minor şi în timpul mascadei l-a schimbat sau că nu s'au făcut anumite manevre, ca de exemplu: aruncarea ancorei, pentrucă, toate acestea n'au o legătură cu cauzalitatea abordajului, etc.

Faţă de această situaţie cu drept cuvânt Curtea a ordonat o nouă expertiză, fixând punctele ce trebuesc cercetate de experţi şi asupra cărora să-şi dea părerea lor.

Experţii numiţi de Curte, d-nii Amiral Negrescu, comandorii Popăvătz şi Negru, studiind actele aflate la dosar, ascultând părţile în expunerea faptelor şi examinând punctele puse de Curte, în raportul lor conchid că răspunderea întreagă a abordajului cade în sarcina vaporului «Kios».

* * *

In principiu abordajul este fortuit şi partea care aliază culpa trebue să facă dovada culpei, pentrucă culpa nu se presupune. Proba este în sarcina reclamantului, conform principiilor generale ale probelor. Când se găsesc în faţă, un *abordator* şi un *abordat*, abordatorul este dator să dovedească, chiar dacă n'ar fi reclamant că lovirea a avut loc din cauza abordatului şi deci că întreaga răspundere cade asupra sà.

In cazul nostru este indiscutabil că «Kios» a lovit, a abordat pe «Principesa Maria», prin urmare proba cade în sarcina vaporului «Kios» ca reclamant şi ca *abordator*.

Această probă nu s'a făcut.

Cum se puteà face această probă?

Prin raportul de mare, prin jurnalul de bord confruntat şi verificat cu declaraţiile echipagiului, ca martori streini de echipaj şi cu raportul de mare al vasului adversar, cu declaraţiile echipagiului şi al martorilor de pe vasul adversar. Şi pe deasupra tuturor acestor elemente, cu expertiza făcută de oameni competenţi în ale navigaţiei, singuri în stare de a analizà faptele constatate şi a se pronunţà asupra cauzelor şi răspunderii abordajului. Vapoarele «Kios» şi «Principesa Maria» ajung în portul Sulina în ziua de 3 Iulie. Căpitanul vaporului «Principesa Maria» depune raportul său la comisarul maritim din Sulina, chiar în ziua de 3 Iulie, expunând faptele aşà cum s'au petrecut, fără nici o reticenţă. *Căpitanul vaporului «Kios» depune raportul său la comisarul maritim din Sulina, în ziua de 4 Iulie, adică după 24 de ore după o lungă reflecţie şi după ce-şi făureşte un plan de atac contra vaporului «Principesa Maria» şi pregăteşte echipajul şi martorii săi.*

Este deajuns să remarcăm că în raportul său ca şi în jurnalul de bord, căpitanul vaporului «Kios» nu face nici o menţiune despre cele două semnale de cinci fluere date consecutiv de vaporul «Principesa Maria», semnale recunoscute de pilotul vasului «Kios» semnale necontestate de reclamant, el începe expunerea sa numai de la semnalul de un fluer dat de vasul «Principesa Maria».

Pe această temă se brodează toate declaraţiile echipajului şi martorilor de pe «Kios» ceeace dovedeşte că lucrul a fost aranjat.

Din acest singur punct de vedere raportul căpitanului vasului «Kios» ca şi jurnalul de bord, că şi depoziţiile echipajului şi a martorilor săi, trebue înlăturate neprezentând caracterul de sinceritate şi nemeritând nici o încredere.

Rămâne dar în picioare raportul căpitanului vaporului «Principesa Maria» cu depoziţiile făcute de echipajul său şi a pasagerilor aflător pe vapor, care merită toată încrederea.

* * *

Reclamanţii susţin că este o prezumţie de culpă contra vaporului «Principesa Maria» deducând această prezumţie din sentinţa Inspectoratului C. E. D. care pe cale disciplinară supune la amendă pe ambii comandanţi ai vaselor şi din decizia C. E. D. care reformează această sentinţă menţinând amenda numai contra căpitanului şi pilotului vasului «Principesa Maria» şi numai contra pilotului vaporului «Kios».

Iată că din faptul că pilotul vaporului «Kios» a fost amendat şi în ultima instanţă disciplinară, răspunderea căpitanului vaporului «Kios» este angajată, pentrucă, pilotul nu este decât mandatar al căpitanului şi art. 5 al convenţiei din 17 Ianuarie 1913, (vezi colecţia Tonegaru pag. 357) stabileşte că răspunderea subzistă când abordajul este cauzat din vina unui pilot. chiar când acest pilot este obligator, totuş nu constă prezumţia de culpă în materia de abordaj, culpa trebue întotdeauna dovedită.

«Legile noastre franceze, în deosebire de unele legi străine, n'au stabilit nici o prezumţie de culpă în această privinţă şi convenţia din Bruxelles declară că nu există prezumţie legală de culpă în ce priveşte responsabilitatea în materie de abordaj». (Doujon Droit Maritim tom. IV. No. 1149).

Convenţia dela Bruxelles, adoptată în România prin legea din 17 Ianuarie 1913, în art. 6 al. 2 declară:

«Nu există prezumţii legale de greşeală din punct de vedere al răspunderii abordajului». (Colecţia Tonegaru pag. 357).

Dar întreaga jurisprudenţă chiar anterioară convenţiei de la Bruxelles, care n'a făcut decât să codifice o jurisprudenţă constantă, este în acest sens:

«Le décision de la commissions suprème des naufrages et la peine disciplinaire infligées par la ministère de la marine a un capitaine, ne lient en aucun façon l'appréciation des juges, qui peuvent se prononcer contrarement aux avis des autorités administratives». (Curte Aix 30 Iulie 1890. Revue Int. de Droit Maritime tom. VI. pag. 191).

In acest sens, Trib. din Caen 20 Febr. 1895 R. Int. de Droit Maritime tom. X. pag. 770.

Curtea din Aix 6 Martie 1894. Aceeaş revistă tom. X. pag. 197.

«Le jugements de Tribunaux maritimes statuant au criminel ne font pas chose jugée a l'égard des Tribunaux civils că vasul Kios n'a răspuns acestui semnal, însă refuzul vasului Kios nu erà cu nimic justificat, pentrucă erà în măsură de a face manevra ce i se cerea, deoarece, după cum atestă experţii în ultimul raport de expertiză, canalul Sulina în dreptul miliarului 14 nu prezintă niciun pericol şi ambele vase aveau calitatea de navigabilitate normală.

Că apropiindu-se vaporul Principesa Maria la o distanţă de 100 m. a dat vasului Kios semnalul de un fluer, ceeace însemnează că ţine la dreapta şi acesta nu erà un semnal imperativ cum în mod eronat îl consideră prima instanţă prin sentinţa apelată, la care semnal vasul Kios a răspuns prin două fluerături în semn de consimţământ că permite să fie întrecut şi că ţine la stânga şi nu că i s'a impus în mod forţat această manevră cum în mod greşit se afirmă prin sentinţa apelată.

Având în vedere că din moment ce vasul Kios a dat cele două fluerături, ar fi urmat ca conform dispoziţiunilor art. 51 din regulament să-şi micşoreze viteza — deoarece acel text pune această obligaţie numai vasului care urmează să fie întrecut şi nu celui care voeşte să întreacă şi să ţină la stânga d'a lungul canalului până când este întrecut de vasul din urmă.

Că din ultimul act de expertiză cum şi din depoziţiunile martorilor Ion Drăghici (pag. 222), Gr. Leonte (pag. 232), M. Cicianu (pag. 412) se stabileşte că vasul Kios nu şi-a micşorat viteza pentrucă nu s'a observat nicio mişcare în rotaţiile elicei ale cărei aripi băteau d'asupra apei, vasul fiind neîncărcat şi în momentul când se făceà manevra pentru întrecere, comandantul vasului Kios a făcut grava greşală de a schimbà timonierul de la comandă un minor de 19 ani, prin secundul vasului C. Lichiardopol, iar raportul ultim de expertiză arată că nu se schimbă omul dela cârmă în timpul unei manevre şi că în general la schimbarea timonierului de cart, noul timonier nu trece la roata cârmei decât după ce se termină o manevră începută. Aşa se explică faptul afirmat de martorul Ion Drăghici (pag. 38) că în timpul întrecerei vasului Kios mergeà în mod neregulat, când la dreapta când la stânga. Că în ipoteza prevăzută în ultimul raport de expertiză că prora vasului Kios a atins malul stâng şi reacţiunea malului a împins prora spre dreapta sau chiar fără să fi atins malul, cârmaciul să fi căutat să-l evite, punând mai mult decât trebuià cârma la dreapta, fapt este că s'a provocat ceeace se numeşte mascadă, adică vasul Kios a abordat pe vasul Principesa Maria, când acesta navigà pe partea dreaptă a canalului, punându-l cu pupa pe malul drept al canalului, iar experţii din ultimul raport afirmă că împrejurarea de fapt că vasul Kios nu şi-a micşorat viteza este cauza

---

charges de connaître les responsabilité civiles resultant de l'abordaje».

(Curte Lyon 7 April 1897. Aceeaş revistă tom. XII pag. 697).

«L'acquitement prononcé par le Tribunal Maritime en faveur du capitain auteur d'un abordage, n'a pas l'effet de la chose jugée au civil, au sujet d'une demande en réparation du prejudice: cette décision écarte dans les faits incriminés tout caracter de délit punisable, mais n'exclut pas la possibilité de les considérer comme constituant un quasi-délit donnant couverture à une action en dommages intérâts. Il n'y a pas contradiction de motifs dans le fait par l'arrêt ataqué de déclarer qu'aux termes du règlement international le vapeur doit s'écarter de la route du voilier, puis que cette manoeuvre a rendu l'abordage inévitable, quand il décide souverainement qu'il en fut ainsi parceque le changement de route a été tardivement fait». (Casaţia franceză 30 Noembrie 1898. Aceeaş revistă tom. XIV pag. 453).

In afară de aceasta, sentinţele disciplinare date de organele C. E. D. sunt acte a unor instanţe străine care nu pot produce efecte juridice în România decât în urma obţinerii execuaturului.

Odată înlăturată prezumţia legală de culpă invocată de reclamanţi contra vaporului «Principesa Maria», rămâne bine stabilit că reclamanţii n'au făcut nici o dovadă şi n'au stabilit cu nimic vreo culpă din partea vaporului «Principesa Maria».

Noi însă deşi nu suntem reclamanţi, facem proba culpei vaporului «Kios» şi pe acest motiv cerem respingerea acţiunii.

In adevăr faptele sunt constante.

Intrecerea în canalul Sulina este permisă, ea este reglementată de art. 51 al regulamentului C. E. D. Asemenea întreceri sunt uzuale, se întâmplă zilnic şi nu dau loc la abordaj. Pentruca abordajul să aibe loc trebue să intervină sau un caz fortuit sau o greşeală.

«Principesa Maria» vapor de poştă şi de pasageri navigând după un itinerariu stabilit şi publicat, uzând de facultatea ce aveà de a trece înaintea vaporului «Kios» şi conformându-se art. 51 din reg. C. E. D. încă de când se găseà la 2 mile (3 kil. 700 m.) depărtare de «Kios», a dat un semnal de cinci fluere, anunţând intenţiunea sa de a trece înainte. Erà natural ca «Kios» să accepte cererea, să micşoreze viteza, şi să manevreze la stânga sa, lăsând la dreapta spaţiu liber pentru trecerea vasului «Principesa Maria».

«Kios» deşi nu aveà nici un motiv de a refuzà cererea, maşinele căruia funcţionau normal şi navigà cu o viteză destul de mare, ceeace îi permiteà să reducă viteza fără vreun inconvenient.

De ce n'a răspuns «Kios»? Desigur nici pilotul nici căpitanul nu se găseau la postul lor. Explicaţia este uşoară. Faptul se petreceà la orele 2.30 după masă, după o masă copioasă, căpitanul şi pilotul făceau siesta, iar minorul ce se găseà la cârmă, erà incapabil de a pricepe semnalul.

«Principesa Maria avansează», se apropie la o milă departe de «Kios» (un kilom. 850 m.), presupune că «Kios» n'a auzit semnalul, reduce viteza vaporului său şi repetă semnalul de cinci fluerături.

La acest al doilea semnal, cei de pe «Kios se deşteaptă, căpitanul şi pilotul apar la puntea de comandă, şi răspund cu un semnal de 2 fluerături, ceeace însemnează că acceptà manevra cerută de «Principesa Maria» şi abate la stânga.

«Principesa Maria cu viteza redusă, reduce şi mai mult viteza şi înaintează, dând un semnal de un fluer, ceeace însemnează că ţine dreapta şi manevrează în acest sens.

Toată discuţia poartă asupra faptului dacă semnalul de două fluerături dat de «Kios», a fost dat după al doilea semnal de cinci fluerături dat de «Principesa Maria» sau după semnalul de o fluerătură dat de «Principesa Maria», mărturiile fiind contradictorii.

Această discuţie n'are importanţă, pentrucă, este evident că semnalul de o fluerătură dat de «Principesa Maria» erà o urmare, o consecinţă a semnalelor de cinci fluerături şi experţii numiţi de Curte, examinând acest punct spun categoric:

«Or care ar fi adevărul, nu schimbă concluzia noastră, semnalele au fost înţelese, ele fiind conform regulei navigaţiei, fiecare din comandanţi cunoşteau intenţiile celuilalt.

Comandantul lui «Kios», erà bine prevenit că «Principesa Maria» aveà să vină la dreapta spre a-l întrece; iar comandantul vaporului «Principesa Maria» erà bine prevenit că «Kios», aveà să vină la stânga spre a-i lăsà loc liber».

Obligaţia vasului ce urmează a fi întrecut este de a micşorà viteza şi a lăsà spaţiu liber de trecere vasului ce întrece.

Experţii desemnaţi de curte, constată că în momentul abordajului «Kios», aveà iuţeala mai mare ca «Principesa Maria», că n'a micşorat viteza şi abordajul se datoreşte culpei vaporului «Kios», culpa rezultată din faptul că n'a micşorat viteza după ce a dat semnalul de două fluerături.

Reclamanţii au încercat o diversiune: servindu-se de chestiunea 6 din expertiză au susţinut că «Principesa Maria» aveà o viteză mai mare ca a lui «Kios».

Sunt două chestiuni distincte: *viteza vaselor înainte de a începe întrecerea şi viteza vaselor în cursul manevrelor de întrecere.*

Experţii constată că «Principesa Maria» înainte de a începe manevra de întrecere, aveà o viteză puţin mai mare ca «Kios» ceeace explicà că vasul «Principesa Maria» a ajuns din urmă pe «Kios», dar începând manevra de întrecere şi anume de la al doilea semnal de cinci fluere, vasul «Principesa Maria» şi-a micşorat viteza, iar «Kios» deşi a dat semnalul de 2 fluerături, prin care acceptà manevra de întrecere, n'a micşorat viteza, şi experţii conchid la punctul 8 din raport:

«Imprejurarea de fapt pe care am constatat-o că «Kios» nu şi-a micşorat viteza este cauza principală căreia noi îi atribuim abordajul».

Prin urmare, să nu se confunde viteza vaselor de înainte de începerea manevrei de întrecere, cu viteza vaselor în chiar manevra de întrecere.

In afară de aceasta experţii constată că schimbarea omului de la cârmă (timonierului) în cursul manevrei a fost provocătoarea mascadei care a făcut ca prora lui «Kios» să cadă şi să lovească pe vasul «Principesa Maria».

principală căreia i se atribue abordajul.

Că prin urmare, acestea sunt cele două greşeli capitale care fac ca toată răspunderea abordajului să cadă în sarcina vasului Kios.

Având în vedere că în ce priveşte obiecţiunile apelantei Societatea anonimă Lascarides, că vaporul Principesa Maria a impus o manevră forţată şi că a avut o viteză mai mare ca a vasului Kios şi că n'a micşorat-o în timpul întreceri, i se răspunde cu drept cuvânt că vaporul Principesa Maria aveà la început o viteză mai mare ca Kios, căci altfel nu l'ar fi ajuns, însă pentru întrecere nu aveà nevoe să-şi micşoreze viteza, pentrucă după cum s'a spus şi mai sus, după art. 51 din regulamentul C. E. D. numai vasul Kios, acel care urmà să fie întrecut, erà obligat să-şi micşoreze viteza.

Că între vaporul Principesa Maria şi vasul Kios, când au ajuns în poziţii paralele, se află un loc să mai treacă un vapor fapt, ce se stabileşte cu depoziţiile martorilor, Preot Anghel Constantinescu, Preot Gh. Tuinea şi Pr. Gr. Costea, ceeace însemnează că vaporul Principesa Maria, a lăsat loc suficient vasului Kios pentru a-şi face manevra sa.

Că, în fine, asupra obiecţiunei reclamantei că în cel mai rău caz abordajul a datorat unei culpe comune şi ca atare răspunderea fiecărui vas urmează să fie proporţională cu gravitatea greşelei fiecăruia, Curtea constată că în speţă culpa comună nu poate să fie invocată de reclamantă pentrucă după dispoziţiunile art. 11 al Convenţiei dela Bruxelles, care modifică art. 674 cod. com. în ce priveşte abordajul provenit din culpă comună, acea convenţie nu se aplică vaselor

---

Iată dar două greşeli capitale care caracterizează abordajul ca *abordaj fautif* şi pune toată răspunderea în sarcina vaporului «Kios», care este în culpă.

De altfel doctrina şi jurisprudenţa sunt în contra vaporului «Kios».

«Le navire en marche, ne doit manoevrer pour s'écarter de la route du batiment qu'il retrape et veut depasser. En effet c'est au navire retrappé par un autre qu'il incombe de laisser à celui-ci l'espace voulu et, s'il est sous voiles, de *réduire sa voilure* d'après les circonstances» (Adică de a micşorà viteza). (Ryckère, Règles de Route en mer, No. 30 pag. 549, partea Règles de Route en Escaut).

«Si le bâtiment est un navire retrappé, il doit modérer sa vitese et s'écarter». (Smesters. Droit Maritime et Fluvial, vol. II, No. 956 pag. 592). Acest autor rar de altfel la noi, se găseşte în biblioteca Trib. Constanţa. Dacă unei corăbii cu pânze ce urmează a fi întrecută i se cere să reducă pânzele, adică să micşoreze viteza, cu atât mai mult are această obligaţie un vapor.

«Greşeala care justifică o acţiune în materie de abordaj, poate constà într'o manevră greşită a vasului abordator, într'o imprudenţă, o neglijenţă sau încă din întrebuinţarea unui utilaj defectuos sau a unui *personal insuficient*». (Daujon Droit Maritime vol. IV No. 1142 bis pag. 27).

«Este în culpă căpitanul care navigând într'un canal unde se poate aşteptà a întâlni vase, întrebuinţează ca veghe un băiat de 15 ani». (Trib. Copenhaga Revue Int. de Droit Maritime tom. III. pag. 248).

«Kios» a întrebuinţat un copil nu ca veghe ci ca timonier.

Dar faptul principal este că «Kios» este vas abordator şi înainte de a atacà ca reclamant, el trebue să se apere şi să dovedească că nu este în culpă.

«Dacă un vas este chiar remorcat, loveşte un alt vas, culpa vasului lovit (abordat) este exclusă şi responsabilitatea vasului care a lovit (abordator) este neîndoelnică». (Curtea de Apel Ancina 28 Septemvrie 1898. Ingaramo. Giurispudenza commerciale sub art. 661).

Din toate aceste împrejurări responsabilitatea vaporului «Kios» reese evidentă.

Adversarii încearcă fenomenul de idrodinamică care s'ar fi produs din cauza încercării vasului «Principesa Maria» de a întrece pe «Kios» şi care ar fi cauza abordajului.

Fenomenul acesta examinat de experţii Bălescu, Barbieri şi Nedelcu, este considerat ca un caz de forţă majoră, deci nu dă drept la nici o acţiune din partea vaporului «Kios». Dar experţii desemnaţi de Curte examinând acest fenomen găsesc că nu se poate imputà nimic vaporului «Principesa Maria», experţii spun la punctul 4 al raportului lor:

Am arătat că «Kios» este acela care a lovit pe vaporul «Principesa Maria», deci acestuia din urmă nu i se poate imputà nici o eroare de apreciere şi nerespectarea regulamentului special, nici faptul de a fi încercat să treacă înaintea cargobotului «Kios» şi nici provocarea fenomenului de idro-dinamică.

Şi jurisprudenţa este de acord în această privinţă.

«Un navire qui cherche à en dépasser un autre doit s'écarter de la route de ce dernier et passer à une distance jugée normalement suffisante pour eviter tout risque d'abordage. *On ne peut exiger d'un capitaine une perspicacité plus grande que celle qu'on attend d'ordinaire d'un marin attentif et diligent et il n'est pas en faute de ne pas avoir calculé l'effet d'un remous anormal produit par tout un ensemble de* circonstances dont l'action combinée était impossible à prévoir». (Trib. sup. Hausestique 27 April 1898. Revue Int. de Droit Maritime tom. XIV, pag. 183. Autram Code de l'Abordage No. 304. Trib. de l'Empire 29 Oct. 1878. Revue de Droit Maritime Tom. CIV, pag. 531).

Din depoziţiile martorilor pasageri aflaţi pe «Principesa Maria» cum este caporalul Cazacu şi directorul Seminarului reiese că între «Kios» şi «Principesa Maria» când au ajuns în poziţie paralelă, erà loc să mai treacă un vapor, ceeace dovedeşte că «Principesa Maria» a lăsat loc suficient pentru a evità orice risc.

In desperare de cauză reprezentantul lui «Kios» a invocat culpa comună şi sprijinindu-se pe dispoziţiile convenţiei dela Bruxelles, adoptată şi la noi prin legea din 17 Ianuarie 1913 (convenţia se găseşte publicată în colecţia Toeegaru la pag. 357) a cerut a se face partajul daunelor.

Mai întâi convenţia dela Bruxelles care în adevăr modifică art. 674 din c. com. în ce priveşte abordajul provenit din culpa comună, nu este aplicabilă vaselor aparţinând statului întrebuinţate la un serviciu public. Iată ce spune art. 11 al convenţiei: «Această convenţiune nu se aplică vaselor de răsboiu şi vaselor de stat în mod exclusiv destinate unui serviciu public».

«Principesa Maria» este un vas de stat, şi în mod exclusiv este destinat unui serviciu public, acela de a face curse de pasageri şi poşta între România şi Constantinopole.

Această calitate de vas de stat, este indiscutabilă şi nu o poate nimeni schimbà decât statul însăş.

«Le navire public employé à un usage privé ou commercial, soit d'une manière principale ou complète, soit d'une manière accesoire ou partielle, *ne saurait perdre par ce fait le bénéfice qui lui procure sa qualité*».

Un navire public ne peut perdre sa qualité *que par la volonté de l'Etat à qu'il appartient ou qui l'a nolisé» (Rykere. Règles de Routes en Mer. No. 162 pag. 109)*».

Afară de aceasta reclamanţii nici că pot invocà culpa comună.

Acţiunea lor la prima instanţă s'a întemeiat pe culpa vaporului «Principesa Maria; pe acest motiv au câştigat procesul. In contra sentinţei Tribunalului, reclamanţii n'au făcut apel, astfel că nu se poate schimbà situaţia dela prima instanţă; după cum apelantul nu poate invocà în faţa Curţii alte motive decât acele propuse prin actul de apel, tot asemenea intimatul nu poate cere altceva decât ceeace a cerut la prima instanţă, nu poate schimbà în apel obiectul cererii. A cere azi a se aplicà principiile culpei comune şi a se face partajul răspunderii şi partajul daunelor, ar fi a se face o cerere ultra petitio pe care Curtea nu o poate examinà.

Şi nu o poate examinà şi din alt punct de vedere.

Cererea aceasta n'a fost examinată de Tribunal şi nici Curtea nu o poate examinà şi rezolvà pentrucă ar trebui o nouă expertiză care să stabilească culpa comună. Gradul de culpă a fiecărui vas, valoarea fiecărui vas, valoarea pagubelor fiecărui vas şi cota participării ce ar reveni fiecărui vas la răspundere.

O asemenea procedare nu s'a cerut şi dacă chiar s'ar fi cerut, Curtea nu o poate luà în considerare decât numai dacă ar fi fost sesizată printr'un apel făcut pe acest motiv de reclamanţi; vaporul «Kios» nefiind apelant el nu poate cere în apel decât ceeace a cerut prin acţiunea sa la prima instanţă.

In fapt noi am dovedit atât cu primele cercetări şi cu expertizele făcute că singur vaporul «Kios» este vinovat şi deci culpa comună este exclusă. Dar singurul fapt că în ultim moment intimaţii au invocat culpa comună mulţumindu-se cu o participare chiar de unu la sută din partea vasului «Principesa Maria» la totalul daunelor, dovedeşte cât de puţin serioasă este acţiunea ce ne-a intentat.

Din desvoltările ce am făcut rezultă că nu se poate imputà nici o culpă vaporului «Principesa Maria», că nu poate fi vorba de culpă comună.

Că, dimpotrivă, culpa şi toată răspunderea cade asupra vaporului «Kios» care de războiu şi vaselor de Stat în mod exclusiv destinate unui serviciu public.

Că vaporul Principesa Maria, proprietatea Statului, fiind un vas de pasageri care făceà cursa Galaţi-Constantinopole este un vas de Stat însărcinat cu un serviciu public.

Că din toate consideraţiunile de mai sus, Curtea îşi face convingerea în fapt că nu se poate imputà nici-o culpă vaporului Principesa Maria în faptul de abordaj al vasului Kios;

Că întreaga culpă pentru acel abordaj şi toată răspunderea cade asupra vasului Kios şi deci acţiunea în daune intentată de Societatea Anonimă Lascarides în contra Ministerului Comunicaţiilor şi Serviciului maritim român este nefondată.

Că astfel fiind, are a se admite apelul făcut de Ministerul comunicaţiilor şi Serviciul maritim, contra sentinţei comerciale 31/928 a Tribunalului Tulcea, a se reformà acea sentinţă şi a se respinge ca nefondată acţiunea în daune ce i s'a intentat de Societatea anonimă Lascarides.

Având în vedere că apelul reclamantei dela prima instanţă poartă numai asupra faptului a i se acordà dobânzi din momentul intentărei acţiunei, astfel că respingându-se acţiunea reclamantei, prin consecinţă are a i se respinge şi apelul său.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Grigore Teodorescu, admite apelul.

Preşedinţia d-lui **Al. Anastasiu.** Avocaţi d-nii **Zamfir Filotti** şi **C. Tonegaru,** pentru apelanţi şi **N. Petrescu,** pentru intimaţi.

---

prin urmare trebue să suporte toate pagubele conform art. 673 din c. com., sau în cel mai rău caz este vorba de un abordaj fortuit după cum constată experţii Bălescu, Barbieri şi Nedelcu şi deci făcându-se aplicaţiunea art. 672 din c. com. acţiunea Societăţii Lascaridis trebue respinsă, pentrucă, în caz de abordaj fortuit, fiecare parte suportă pagubele avute fără drept de despăgubire.

* * *

Suntem datori în ultima analiză şi în apărarea noastră să cerem Curţii în caz de vreo îndoeală asupra cauzelor abordajului, să constate că nu se dovedeşte căruia din vase se poate imputà culpa şi făcând aplicarea art. 674 din c. com. să primească apelul nostru şi să respingă acţiunea societăţii Lascaridis, pentrucă în asemenea ipoteză fiecare suferă pagubele ce a avut fără drept de despăgubire.

In acest sens c. com. român art. 674; c. com. italian art. 662; c. com. german art. 736 şi 737; c. com. Portughez art. 668; spaniol art. 828; finlandez art. 155; suedez art. 221.

Iată cum caracterizează doctrina şi jurisprudenţa abordajul îndoelnic:

«Propriu vorbind un abordaj nu poate fi decât fortuit sau din culpă, dar se întâmplă foarte des că este incertitudine asupra cauzelor reale ale abordajului, *fie că nu se ştie dacă a fost un caz fortuit, sau culpă, sau fie că judecătorii având proba că abordajul nu este fortuit, nu pot determinà care este căpitanul în culpă. Se spune atunci că abordajul* este mixt sau îndoelnic». (Lyon Caen & Renault Droit commercial vol. VI, No. 101, pag. 118. Smesters. Droit Maritime et Fluvial vol. II, No. 918).

«După interpretarea generalmente admisă în doctrină şi în jurisprudenţă, abordajul este îndoelnic în toate cazurile unde este incertitudine asupra cauzelor abordajului, fie că nu se ştie dacă abordajul a fost produs printr'un caz fortuit sau prin o greşeală, fie că cunoscându-se că el a fost provocat de o greşeală ne găsim în imposibilitate de a precizà de care parte a fost comisă această greşeală». (Daujon Droit Maritime vol. IV, No. 1151, pag. 42).

«Dacă în principiu culpa nu se presupune No. 3 din art. 407 (c. com. francez) face excepţie la această regulă pentru cazul când este îndoială asupra cauzelor abordajului. Este o dispoziţie generală care se aplică la toate cauzele în care este îndoială asupra cauzelor abordajului, *fie că această îndoială există asupra faptului însuş care a produs abordajul, caz fortuit sau culpă, fie că îndoiala există asupra autorilor culpei invocate.* (Casaţia Franceză 30 Iunie 1875 dată după raportul consilierului Massé, comentată în Traité de Droit commercial par Bravard-Veyrières vol. IV, pag. 830 in fine).

In acelaş sens:

Tribunal Marseille 23 Dec. 1887 Rev. Droit Maritim Tom. III, pag. 589; id. 23 Martie 1893, id. Tom. VIII, pag. 692; id. Bruxelles 15 Maiu 1889; id. Tom. V, pag. 263.

Deşi experţii orânduiţi de Curte se pronunţă categoric că vaporul «Kios» este în culpă, deşi experţii din a treia expertiză ordonată de Tribunal, comandorul căpitan Manolescu şi Ionescu, demonstrează foarte judicios şi conform tehnicei nautice că «Kios» este în culpă, deşi experţii Bălescu, Barbieri şi Nedelcu din a doua expertiză indicată de Tribunal, găsesc că este un caz de forţă majoră, pentrucă, unul din experţi comandor Kiriţescu din prima expertiză ordonată de Tribunal a găsit în primul rând că ambele vapoare au făcut greşeli şi mai pe urmă au găsit că «Principesa Maria» este în culpă, iar celălalt expert comandor Mihutz, a găsit că culpa este de partea vaporului «Kios» şi dacă ar puteà să mai existe vreo îndoială faţă cu opinia categorică a experţilor orânduiţi de curte, cari găseşte că vaporul «Kios» este în culpă, apoi rugăm Curtea ca făcând aplicarea art. 674 din cod. com. să primească apelul nostru, să declare abordajul îndoelnic şi să respingă acţiunea acordându-ne cheltueli de judecată.

* * *

Suntem datori de a face apărările noastre şi în contra daunelor reclamate şi acordate de Tribunal fără nici un discernământ.

Am fost acuzaţi că la Tribunal n'am făcut nici o obiecţiune asupra daunelor. Erà firesc ca noi să ne apărăm dovedind culpa vaporului «Kios» şi în acest caz, acţiunea sa căzând, daunele cerute oricât de fantastice ar fi fost, nu ne preocupà, a le fi discutat la Tribunal ar fi fost să presupunem posibilitatea unei răspunderi.

Ni s'a mai obiectat că n'am făcut apel asupra daunelor, ca şi când ar fi trebuit un apel special pentru daune.

Din moment ce am atacat cu apel sentinţa Tribunalului, cerând reformarea ei în totul şi respingerea acţiunii, este evident că prin apel am atacat în totul sentinţa Tribunalului şi avem dreptul să discutăm daunele şi să cerem reformarea sentinţei şi asupra acestui punct, dacă prin imposibil toate motivele ce am invocat pentru respingerea acţiunii în totul n'ar fi primite de Curte.

Dar în fapt afirmaţia este neexactă.

Prin punctul 12 din apelul făcut de direcţiunea generală a porturilor şi căilor de comunicaţie, ne-am plâns contra daunelor şi a procentelor, invocând art. 1088 şi 1195 din c. civ., iar prin apelul făcut de Direcţiunea serviciului maritim român apeluri ce au fost conexate, ne-am plâns tocmai asupra daunelor precum urmează:

«Tribunalul în acordarea daunelor denaturează deasemenea faptul cum că vaporul «Kios» a fost reparat la Constantinopol de biuroul «Veritos» când acest biurou nu posedà la Constantinopol decât un biurou iar nu un şantier de reparaţiuni şi acest biurou nu face altceva decât ca să ocupe cu clasificarea vaselor etc. şi i-a acordat atâtea daune câte a cerut».

Care sunt daunele reale?

Căpitanul vaporului «Kios» îndată ce a ajuns la Sulina a cerut comisarului maritim din Sulina să constate şi să evalueze avariile ce are şi daunele ce a suferit. Experţii oficiali numiţi de comisarul maritim în acest scop prin procesul verbal din 5 Iulie 1919, No. 1319 depus la dosar, constată aceste avarii şi le evaluează.

Experţii acordă pentru repararea tuturor avariilor suferite de «Kios» lei 69.600, apoi acordă 25 zile pentru perdere de folosinţă în timpul reparaţiilor a 3000 lei pe zi 75.000 lei sau în total 144.600 lei, iar experţii orânduiţi de Curte examinând actele de expertiză făcute la Sulina şi actele depuse de reclamant relativ la reparaţiile făcute la Constantinopol, la punctul 10 din actul de expertiză, după ce arată care este rolul biuroului «Veritos», constată că reparaţiile făcute la Constantinopol sunt reparaţii generale şi de renovarea vasului nu numai cele provenite din abordaj conchid la punctul 11 al raportului:

«Quantumul daunelor reale cele mai apropiate de adevăr este acela ce rezultă din expertiza făcută la Sulina care evaluează totalul daunelor la suma de 144.600 lei, ţinând socoteala de valoarea leului de la data expertizei faţă de leul aur». Tribunalul a acordat: 61.896 lei valoarea reparaţiilor făcute la Sulina, 42.350 lire otomane valoarea reparaţiilor făcute la Constantinopol, 10.000 lire engleze pentru pierderea de folosinţă în timpul reparaţiilor şi pe deasupra 150.000 lei daune care nici n'au fost cerute prin acţiune şi 50.000 lei cheltueli de judecată şi procente.

Pentru a justificà enorma sumă de 10.000 lire engleze pentru pierderea de folosinţă în timpul reparaţiilor, adversării invoacă un contract ce vaporul «Kios» aveà cu «Baza Navală», un contract de închiriere cu 120.000 şilingi lunar, dar în acest preţ se cuprindeà plata echipagiului, asigurarea, uzajul vasului, prin întrebuinţarea lui în transporturi de trupe, de animale şi muniţiuni, uzajul vasului, afară de aceasta contractul este din timpul răsboiului când şilingii valorau 1 leu 25 bani

APEL CRAIOVA I, 18 Oct. 1929

CAMBIE. GIR IN ALB. TRANSMISIUNE PRIN TRADIŢIUNE MANUALĂ FĂRĂ COMPLETAREA GIRULUI. COMPLETAREA GIRULUI DE CĂTRE ULTIMUL POSESOR CU NUMELE SĂU. VALABILITATE. (1)

1. *Girul în alb dă cambiei caracterul de titlu la purtător, astfel că ca poate fi transmisă prin tradiţiune manuală circulând în baza aceluiaş gir lăsat necompletat.*

2. *Ultimul posesor al cambiei, spre a-şi valorificà dreptul său, va complectà girul la ordinul său şi justificând astfel proprietatea cambiei conf. art. 309 c. com., poate exercità toate drepturile contra obligaţilor cambiali anteriori, deci şi acţiunea cambială.*

3. *Faptul că ultimul posesor exhibă şi un act din care rezultă dobândirea cambiei dela o persoană al cărei nume nu figurează în poliţă, nu-i ridică dreptul său de posesor regulat al cambiei, ci stabileşte raporturile sale cu transmiţătorul cambiei, raporturi particulare şi independente de cele derivând din cambie.*

CURTEA: Asupra apelului introdus în termen de D. C. Ticleanu şi C. I. Ticleanu, proprietari din comuna Răşina jud. Gorj, împotriva sentinţei comerciale a Trib. Gorj secţia I No. 28 din 14 Iunie 1928, prin care se află obligaţi în mod solidar să plătească intimatului Vasile Brăete, suma de lei 50.000.— capital cu procente legale de 12% pe an, dela scadenţa cambiei, 18 Iulie 1927, până la definitiva achitare, în plus una mie cinci sute lei cheltueli de judecată.

Având în vedere actele cauzei şi susţinerile părţilor.

Având în vedere motivul invocat de apelanţi, că întrucât se stabileşte, că girantul reclamant Vasile Brăete, a primit cambia pe baza unei cesiuni dela un oarecare C. Ungureanu, conform declaraţiunei depusă la dosar, girul ce a fost completat pe numele său, nu-i transmite proprietatea cambiei, în condiţiunile art. 309 c. com., printr'o serie neîntreruptă de giruri, şi deci o asemenea transmitere de cambie nu e garantată de acţiunea cambială.

Considerând că în materie de transmitere de cambii, legiuitorul comercial, în interesul circulaţiunei instrumentului de credit, special transacţiunilor comerciale s'a abătut dela normele transmiterei obişnuite a creanţelor în materie civilă.

Că după dreptul comun, aceste transmisiuni de creanţe, trebue să aibe totdeauna un creditor transmiţător cunoscut (cedentul), un debitor transmis (cedatul) şi un nou creditor devenit proprietar al creanţei (cesionarul), iar operaţiunea transmiterei creanţei, să fie de aşà fel, încât toate aceste situaţiuni să fie bine stabilite.

Că însă în materie comercială, şi în special în materie cambială, cesiunea unei cambii, numită cu un termen propriu «girare», nu are nevoe de tot acest aparat greoi. Că legiuitorul, este adevărat, a adoptat şi în materie comercială un mijloc analog de transmitere a cambiilor «girul plin», dar a mai găsit şi un alt mijloc mai lesnicios de transmitere, anume «girul în alb».

Că cu acest mijloc cambia devine un instrument circulator de credit asemănător titlului la purtător, prin posibilitatea, de a trece din mână în mână fără nici o formalitate, dela primul proprietar, la ultimul beneficiar al cambiei.

Deosebirea, dar de cesiune, este aceea că cedentul în speţă giratarul, poate rămâne necunoscut, până la ultimul, aşà că toată circulaţiunea aceasta intermediară, care în materie de cesiune obişnuită, ar fi fost atât de greoaie, devine prin girul în alb neexistentă, răspunzând astfel în mod cât se poate de potrivit nevoilor de rapiditate şi promptitudine inerente transacţiunilor comerciale.

Că asemenea girului plin şi deci superior cesiunei de creanţe, prin avantajiile pe cari le are girul faţă de cesiunea de creanţe prin dispoziţiunile art. 349 cod. com., girul în alb, devine superior şi girului plin, prin efectele acestea ale înlesnirei operaţiunei de transmisiune graţie căreia se pot imaginà cedenţi ai unei creanţe exoneraţi de orice responsabilitate de către succesorii lor, ceeace nu erà posibil în girul plin şi cu atât mai mult în cesiunea de creanţe obişnuită.

Că sub vechiul cod comercial, biletul la ordin în alb, fiind permis, el puteà circulà fără nici un gir, aşà că numai girul plin puteà deveni necesar, atunci când biletul, fiind completat, trebuià din cauza clauzei la ordin, ca transmiţătorul poliţei, girantul, să uzeze de un mijloc de circulaţia biletului, altminteri biletul fiind în alb, se completà numai la chemarea în judecată de către purtător. Girul plin fiind dar, singurul mijloc de transmitere a cambiei pline, atunci când apărea un gir în alb pe o cambie, el neputând transmite proprietatea cambiei, echivalà cu o procură nu cu o cesiune. Circulaţia dar, a unei

---

deci 120.000 şilingi făceau 150.000 lei, şi aceasta erà navlu brut, navlu de răsboiu ce se terminà în 1919.

Expertiza din Sulina acordând 3000 lei pe zi pierderea de beneficiu, a acordat 90.000 pe lună sau 1.080.000 de lei pe an, maximul de beneficii ce se poate concepe la un vapor de tonajul lui «Kios».

Am ţinut să relevăm faptele acestea spre a se vedeà cât sunt de exagerate şi nejustificate sumele acordate de Tribunal.

In drept orice abordaj este considerat ca fortuit până la proba contrarie. Reclamantul este dator să probeze că abordajul este datorat unei culpe grave imputabile căpitanului vasului contra căruia a pornit acţiunea şi că această culpă este în relaţie de cauzalitate cu abordajul, adică că acestei culpe şi nu altor evenimente se datorează abordajul.

Această dovadă nu s'a făcut, dimpotrivă noi am dovedit cu suficienţă culpa vasului «Kios».

Pentru toate motivele expuse oral în faţa Curţii şi rezumate în aceste concluziuni, cerem Curţii, fie că ar admite ca dovedită culpa vaporului «Kios», fie că ar constată că este incertitudine asupra cauzelor abordajului, să admită apelurile făcute de Direcţiunea generală a porturilor şi căilor de comunicaţie pe apă şi de Direcţiunea serviciului maritim român, apeluri ce au fost conexate, să reformeze în totul sentinţa Tribunalului respingând acţiunea şi acordându-ne cheltueli de judecată în suma de 500.000 lei ce am cerut.

Să respingă apelul făcut de societatea Lascaridis, apel ce nu poartă asupra fondului procesului în care de altfel nici n'a mai fost susţinut oral în faţa Curţei.

ZAMFIR FILOTTI
Avocat

(1) Una dintre cele mai importante particularităţi ale cambiei, este indiscutabil uşurinţa circulaţiunei ei, din care cauză acest efect de comerţ este destinat a îndeplini funcţiunea de instrument de circulaţiune, după cum cecul este considerat ca instrument de plată.

Modalitatea specifică prin care se realizează acest scop al cambiei este girul; într'adevăr în baza unei simple formule pusă pe dosul cambiei de către beneficiarul ei, prin care se indică persoana la ordinul căreia se va plăti cambia, însoţită de dată şi de semnătură, posesorul transmite cambia şi o întăreşte cu garanţia sa, nu numai pentru existenţa creanţei cedate ci şi pentru plata solidară a valoarei ei, independent de valabilitatea obligaţiunei iniţiale a emitentului şi cu o serie de alte consecinţe înscrise de legiuitorul cambial în favoarea creditorului pentru a înlesni rapida şi sigura circulaţiune a cambiei.

Art. 280 c. com. dă transmiţătorului cambiei şi mijlocul de a se exonerà de orice răspundere derivând din girarea cambiei, adăugând în gir formula «fără oblig», «fără garanţie» sau alta echivalentă. Legiuitorul a simplificat însă şi mai mult aceste formalităţi recunoscând valabilitatea girului în alb (art. 279). Prin efectul acestui gir în alb, cambia poate trece din mână în mână prin simplă remitere manuală, fără ca fiecare din posesorii intermediari ai acelei cambii să mai completeze pe rând girul în alb la ordinul său şi să semneze mai departe cu un nou gir în alb.

Prin acest mod de tradiţiune manuală a cambiei toţi posesorii intermediari, cari nu figurează pe cambie nu-şi asumă cambii cu gir în alb are o circulaţie de incasare a cambiei «prin procură», din actualul gir în alb, nu o circulaţie translativă de proprietate. Consecinţa eră că de multe ori sistemul acesta, dădeà loc la inechităţi, fiindcă se puteà ca în realitate un asemenea giratar să nu fi fost simplu procurator, ci să fi plătit cambia, aşà că într'o asemenea situaţiune, cu sacrificiul principiilor, se permiteà dovada plăţei cambiei, de către giratarul posesor al ei.

Sub actualul cod comercial, instrumentul girului în alb, prevăzut de art. 279, a satisfăcut în cea mai largă măsură şi principiile şi nevoile comerţului, permiţând ca purtătorul girului în alb să fie considerat ca proprietar al cambiei, iar nu ca mandatar, sau ca titular al oricărui alt drept. Proprietatea cambiei nu trebue dar căutată, în nici un alt mijloc de probaţiune, decât în cambia însăş aşà că dacă ultimul gir este în alb, orice posesor al cambiei este privit ca proprietarul ei, seria girurilor fiind suficient regulată, dacă numai din declaraţiunile scrise prin andosările depe cambie, rezultă că orice giratar este reprezentantul girantului precedent, iar alte dovezi in afară de cambie, sunt inoperante.

Considerând că în speţă, declaraţia aflată la dosar, din care ar rezultà, că reclamantul V. Brăete, giratarul cambiei, ar fi primit cambia drept plata unei datorii, dela un oarecare Ungureanu, această declaraţie nu poate constitui o dovadă a seriei girurilor, ci cel mult o convenţiune, care ar motivà anumtie raporturi între acel Ungureanu şi posesorul actual al cambiei V. Brăete.

Că dacă acel Ungureanu, a înţeles să rezolve pe calea dreptului comun acele raporturi, nimeni nu l'a putut împiedecà să transmită totuş proprietatea cambiei, prin mijlocul girului în alb, înţelegând să fie scutit astfel, de garanţia unui girant în plin şi să scutească pe viitorii giratori de garanţia excepţiunilor personale lui, cu privire la raporturile derivând din convenţiunea accesorie care a însoţit transmiterea cambiei. Că dacă ar fi vrut să-şi menţie posibilitatea, de a-şi valorificà vreo pretenţiune a lui personală faţă de giratarul cambiei, n'avea decât să umple girul şi atunci la acţiunea acestuia îi puteà opune excepţiunea trasă din declaraţia dela dosar. Prin neîmplinirea girului, convenţiunea dintre actualul girator şi girantul lui, rămâne armătura care e la baza oricărei cambii, cauza reală a ei, cum însă cambia îşi are suficientă cauză în ea însăş, cealaltă cuprinsă în convenţiunea accesorie rămâne de domeniul dreptului comun.

Că, este adevărat, debitorul cambiei — trăgătorul — având de opus vreo excepţiune personală acestui transmiţător intermediar al cambiei prin gir în alb, C. Ungureanu, nu ar mai puteà opune vreo asemenea excepţiune actualului giratar, care a completat girul, dar tocmai acesta este avantajul girului în alb, cu drepturile autonome ale giratarilor, că el apără pe portori de excepţiunile opozabile giranţilor anteriori necunoscuţi cari au înţeles să reguleze ei personal cu debitorul, pe orice cale raporturile dintre dânşii.

Că debitorul cambiei poate remedià în parte prin clauza «nu la ordin» rigurozitatea excepţiunilor opozabile purtătorului cambiei, conf. art. 349 c. com. dacă ele ar aveà să fie valorificate, faţă de primul beneficiar al cambiei, că girul în alb fiind valabil în materie cambială, astfel fiind motivul de apel invocat nu poate constitui un mijloc de apărare, de natură a formà un obstacol al plăţii, într'o acţiune cambială; acest motiv urmează a fi respins ca nefondat conf. art. 279, 309 şi 349 c. comercial.

Că dar, din moment ce incontestabil e vorba de o acţiune cambială, nu mai e nevoe a discutà ce s'ar întâmplà dacă girul în alb ar echivalà cu o cesiune, adică n'am fi într'o acţiune cambială, aşà încât nu mai e nevoe a discutà o acţiune întemeiată pe o cesiune de creanţă.

Că iarăşi nu mai e necesar a discutà subsidiarul cerut a se face dovada lipsei de cauză cu martori, în ipoteza că fiind vorba de o cesiune, ea s'ar puteà discutà cu ocaziunea acelui proces.

Având în vedere în fine şi motivul invocat, că actul de protest, nu este regulat făcut la domiciliul creditorului, fiindcă clauza «plata la Târgu-Jiu la d-l Vasile Brăete Târgu-Jiu», ar fi fost adăugată.

Considerând că în această privinţă motivul de apel privitor la exerciţiul acţiunii cambiale, deşi putea fi invocat, totuş nu este cu nimic dovedit şi nici nu a cerut a se face dovada cuvenită, aşà încât şi acest mijloc de apărare urmează a fi respins ca nefondat.

Că faţă cu cele mai sus expuse, apelul fiind nefondat, ca atare are a fi respins:

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier I. Strelicescu, respinge ca nefondat apelul.

Decizia No. 76 din 22 Oct. 1929.

Prezidenţia d-lui **C. R. Marinescu,** Prim Preşedinte.

---

nici o răspundere cambială şi sunt străini de ea.

Ultimul posesor al cambiei, la data exigibilităţei ei, va completà girul la ordinul său conf. art. 279 c. com., sau nici măcar nu e obligat la îndeplinirea acestei formalităţi, fiind suficientă prezentarea cambiei şi va fi considerat ca proprietar al cambiei putând exercità toate drepturile cari derivă din ea [1]).

Intr'adevăr art. 309 c. com. prevede că proprietatea cambiei se justifică prin seria neîntreruptă de giruri până la ultimul posesor, pentrucă dreptul de proprietate al cambiei trebuie să rezulte din însuş instrumentul cambial iar nu din alte acte completatoare, fiind vorba de un titlu complet conţinând un drept literal, de o creanţă încorporată în însuş instrumentul probator [2]).

Deasemenea dreptul ultimului posesor de a completà girul cu numele său rezultă din textul art. 279 al. III c. com., care autoriză pe «înfăţişetorul» cambiei a completà girul la ordinul său, fără să distingă dacă au mai fost şi alţi posesori intermediari ai cambiei sau nu, şi mai ales fără să se refere la «acela în ordinul căruia a fost făcut» girul în alb, cum e redactat alin. II din art. 279 c. com.

Părerea contrarie, susţinută de apelanţi în decizia sus reprodusă, că girul nu poate fi completat decât de acel cărui ultimul girant al cambiei i-a transmis-o prin gir în alb, ar duce la suprimarea utilităţei acestui gir în alb, care a fost totuş consacrat de legiuitor prin text expres de lege şi de sigur nu în mod inutil.

Dacă cumva între transmiţătorul cambiei cu gir în alb şi dobânditorul ei se confecţionează vreun act scris — cum s'a petrecut în speţa judecată prin decizia sus reprodusă —, act care însă nu este indispensabil, producerea lui în acţiunea cambială intentată de dobânditorul cambiei contra obligaţilor cambiali, este inutilă, deoarece n'are nici o influenţă sau consecinţă asupra efectelor ce derivă din cambie. Singurele urmări pentru speţa judecată au fost o întârziere în soluţiunea procesului, dăunătoare reclamantului, care şi-a complicat în mod inutil situaţia cu acel act depus la prima instanţă, iar în schimb un bun prilej oferit jurisprudenţei de a examinà o chestiune de drept atât de importantă şi de rară în materia dreptului cambial.

Actul întocmit de părţi poate aveà însă utilitatea sa în raporturile dintre cei doi contractanţi servind ca instrument probator spre a regulà conflictul dintre ei într'un eventual proces comercial, provocat de transmiterea cambiei.

Acelaş rezultat — transmisiunea cambiei fără ca transmiţătorul să-şi angajeze cambiarmente responsabilitatea —, se obţine în practică şi prin tradiţiunea manuală a cambiei emisă în alb, care va fi completată de ultimul posesor la ordinul său, fără să i se poată opune vreo excepţiune din cauza art. 349 c. com. Pe cale de acţiune în anulare, debitorul are însă dreptul, dacă îi stau la îndemână mijloacele de dovadă, să anuleze aceà cambie, probând că a fost dată în alb unei alte persoane şi atunci evident tradiţiunea ei în mâna posesorului trecut ca beneficiar direct în cambie rămâne inoperantă, pentrucă efectul cambial devenit simplu înscris civil sau comercial, nu poate fi transmis de primul şi realul său posesor

---

[1]) V. decizia Cas. III, în *Pand. Săpt.*, 1928, pag. 895 şi în *Jur. Rom.*, 1928, sp. 265.

[2]) V. Finţescu, Cambia vol. I, pag. 6, 9.

APEL CHIŞINĂU II, 4 Dec. 1928

INŞELĂCIUNE. ELEMENTELE NECESARE DELICTULUI. (1)

Eroarea în care cade o persoană crezându-se citată ca inculpat în loc de martor şi care are ca efect angajarea unui avocat şi plata unui onorar nu poate constitui în sarcina avocatului elementele delictului de înşelăciune.

CURTEA: Având în vedere că din instrucţiunea orală urmată în cauză la prima instanţă şi anume atât din declaraţiunile părţilor cât şi din depunerele martorilor ce s'au ascultat sub prestare de jurământ în şedinţă publică, conf. cerinţelor art. 153 şi 186 din proc. penală, se constată în fapt următoarele:

Ioan Voronţof, fost notar în comuna Căuşanii Vechi, Jud. Tighina, şi apoi impegat la biroul propulaţiunei la Căuşanii Noui, fusese chemat cu mandatul de aducere No. 23.665 la Consiliul de Război al Corp. III armată, Secţia I Chişinău, pentru termenul de 9 Octomvrie 1924;

Cum în mandat nu se scrià în ce calitate erà chemat, ca martor sau ca inculpat, şi Voronţof se temeà că ar puteà să fie implicat în afacerea cu schimbul rublelor, căci ca fost notar făcuse operaţiuni de înscriere în registru cu ocaziunea schimbului al doilea de ruble; în această stare de nelinişte în care se găseà Voronţof, confirmată şi de martorii Uscatu şi Andrei Dumitrescu, se duce cu două zile mai înainte la Chişinău, să se consulte cu un avocat, căci acesta erà singura persoană dela care ar fi putut căpătà lămuririle şi sfaturile de care aveà nevoie pentru liniştea sa;

Venind în Chişinău, ia contact cu avocatul Titus Stoika, fost substitut de comisar regal. Voronţof pretinde că l'ar fi întâlnit prima dată în curtea Consiliului de Război şi că avocatul singur l'a acostat; Titus Stoika susţine însă că Voronţof a venit acasă la el şi toate tratativele au avut loc dela început în biroul său, şi acest fapt este confirmat şi de martorul Alexandru Gurău. Voronţof nu a putut însă dovedì alegaţiunea sa, deoarece singur a arătat că în curtea Consilului nu a fost atunci nimeni, afară de dânşii. Cert este că cu acea ocaziune Voronţof a angajat pe avocatul T. Stoika ca să-l apere, pentru un onorar de 3000 lei. Voronţof declară că Stoika pentru a-l determinà să încheie această convenţie de onorar, i-ar fi spus că nu-i va fi bine, dacă nu-l va apărà el, care a fost substitut de comisar regal, şi că altfel o să facă închisoare;

A doua zi Voronţof a adus banii şi a achitat complect onorarul. Când a venit cu banii, a adus şi tabloul de schimbul rublelor, pe care l-a dat avocatului, şi după cât declară Voronţof, acest tablou a fost adus fără să-i fie cerut de avocat, ceeace dovedeşte că-l preocupa în mod deosebit chestiunea rublelor şi avea temeri serioase asupra soartei sale;

Avocatul Stoika studiind dosarul, vede că Voronţof este chemat ca martor şi atunci, la cererea lui, îi restitue din onorar 2000 lei reţinând însă restul de 1000 lei pentru consultaţie şi studiul dosarului, lucru la care Voronţof convine cu bună voie, recunoscând singur că avocatul Stoika l'a ajutat şi i-a dat sfaturi, şi că pentru munca lui i se cuvine mia de lei reţinuţi;

La ziua termenului, la 9 Oct. 1924, Voronţof se întâlneşte la Consiliu cu alţi martori între care erà şi preotul Alexei Mârza, şi acesta aflând chiar dela Voronţof că el şi-ar fi angajat avocat ca să-l apere deşi era martor, părându-i suspect acest lucru, aduce cazul la cunoştinţa căpitanului Berechet, comisar

---

către deţinătorul actual, decât prin cesiune însoţită de remiterea titlului.

Cambia cu gir în alb şi completat ulterior în ordinul actualului posesor nu este expusă aceluiaş risc, deoarece girul în alb, am văzut mai sus, este autorizat în mod expres de lege.

Rezultă din cele de mai sus, că prin efectul girului în alb cambia circulă cu cea mai mare uşurinţă, prin simplă remitere manuală, iar toţi posesorii intermediari ai cambiei, al căror nume nu figurează pe ea, rămân străini de efectele cambiale ale acelui titlu.

(V. şi: Antonescu, Cod. com. adnot., tom. III sub art. 279, p. 193, No. 33; No. 41. Finţescu, Cambia, vol. I, p. 250 şi numeroasele trimiteri cuprinse în nota No. 2; idem, vol. II, p. 147 alin. ultim. Paşcanu, Drept Cambial, No. 6, p. 12; No. 62 p. 48—49. C. de Apel Buc. în *Dreptul*, 1896, p. 43; Cas. Roma din 1918 în M. A. Dumitrescu, Cod. Com. adnot., vol. I, No. 4073).

AL. FOREANU
Avocat, Craiova

(1) Primul element al delictului de înşelăciune calificată prevăzut de art. 334 cod. pen. corespunzător art. 405 cod. pen. francez este sau întrebuinţarea de manopere ori mijloace anume indicate de lege, adică un «fals nume» sau o «falsă calitate» sau utilizarea oricăror alte mijloace cuprinse sub denumirea de «manopere ori uneltiri viclene». Nu ne vom ocupà în această adnotare de cea dintâiu categorie şi limitându-ne la cea de a doua vom cercà să vedem ce a înţeles legiuitorul prin manopere frauduloase în sensul textului citat.

Dela început trebuie să observăm că legea definind caracterele fraudei pedepsibile, a avut de scop de a circumscrie acţiunea represivă în oarecari limite. Iată ce găsim în cea mai nouă ediţiune a operei lui Faustin Hélie revăzută de Joseph Depeignes, Consilier la Curtea de Casaţiune franceză: «il (l'article) n'incrimine que les faits qui se produisent avec des signes extérieurs qui permettent de les saisir, qui imposent l'obligation de protéger les citoyens, pour que les ruses sont trop habilement ourdies pour qu'ils puissent s'en préserver, et qui causent un véritable trouble à la sécurite publique. Cet article exige quatre conditions: 1) il faut que les faits puissent être qualifiés manoeuvres; 2) que ces manoeuvres soient frauduleuses; 3) qu'elles aient pour objet de persuader l'existence de fausses entreprises, d'un pouvoir ou d'un crédit imaginaire, ou de faire naître l'espérance ou la crainte et un succès, d'un accident, où de tout autre événement chimérique; 4) enfin, que ces manoeuvres aient opéré ou tenté d'opérer la remise des valeurs qu'elles ont pour but d'éscroquer». (Faustin Hélie et J. Depeignes, «Pratique Criminelle des Cours et Tribunaux», II-ème Partie, No. 961, p. 846, éd. 1928).

Acest punct este cel mai delicat din materia delictului de excrocherie, ce trebuie să înţelegem prin manevre? Ceeace nu poate fi calificat «manevre» de fapte, nu poate duce la perpetrarea delictului. Legea nu pedepseşte simpla minciună, cuvintele înşelătoare, şirete, reticenţele: «Ce que la loi prescrit, zice Garraud, c'est une machination, c'est-à-dire la combinaison de faits, l'arrangement de stratagèmes, l'organisation de ruses, en un mot une mise en scène qui a pour but de donner crédit au mensonge et qui est destinée à tromper les tiers». (Garraud, «Traité théor. et prat. du droit pénal», vol. V-ème, No. 2262, p. 562). Minciuna nu este şi nu poate fi un delict, întrucât nu trebuie a se crede cu uşurinţă cuvântului altuia şi nu se poate imputà decât sie însuş paguba încercată prin credulitate. Deşi de reprobat în ea însăş, totuş destinată mai puţin a vătămà altuia cât pentru a servi intereselor proprii, minciuna nu cade sub sancţiunea legei constituind numai dolul civil. Regretatul nostru jurisconsult Degré ziceà cu drept cuvânt: «Un bun părinte de familie trăeşte, dar lasă şi pe alţii să trăiască, aleargă după câştig, dar lasă şi pe alţii să câştige, are în vedere interesul său, dar în acelaş timp şi înainte de toate «armonia intereselor.... Dar un bun părinte de familie nu merge întru aceasta niciodată până acolo ca să împiedice pe cineva să se ocrotească în contra minciunei. Manopera frauduloasă e dărîmătoare de ordine: legea penală intervine ca să procure remediul». (Alex. Degré, «Scrieri Juridice», vol. III, p. 393). Inşelător în sensul legei penale romane erà acela «qui non solum fullendi causa obscure loquitur, sed etiam qui insidiose obscure simulat» (L., 42, par. 2 Dig.: De contrats. emt.).

Aşa dar ceeace legea pedepseşte este o «maşinaţiune», adică o combinaţiune de fapte, o adevărată punere în scenă care are de scop de a face să se dea crezare minciunei şi deaceea foarte plastic a fost caracterizat acest delict de către procurorul general Dupin când a zis: «escrocheria este un delict constructiv». Doctrina franceză este în acest sens (Blanche: «Études pratiques sur la code pénal», vol. VI-ème, No. 164; Faustin Hélie: «Théorie du code pénal», vol. V-ème, p. 388). Jurisprudenţa de asemenea este constantă:

regal, care începe cercetările. După sfatul căpitanului, Voronţof se duce din nou la avocatul Titus Stoika să-i ceară înapoi şi mia de lei, spunându-i că nu are drept să o reţie şi ameninţându-l că îl reclamă. Avocatul Stoika, pentru a-i pune capăt acestei afaceri îi trimete acasă şi acea mie de lei;

Considerând că acest fapt a fost calificat de Tribunal ca intrând în prevederile art. 334 cod penal;

Considerând că această calificare a Tribunalului este vădit eronată, deoarece avocatul T. Stoika nu a întrebuinţat nici unul din mijloacele arătate de acest articol, pentru a-l determinà pe Voronţof să-i dea 3000 lei; în adevăr, el nu a întrebuinţat nici nume, nici calităţi mincinoase şi nici uneltiri viclene, pentru a-l face pe Voronţof să creadă că el are o mare putere la consiliul de război şi că îl poate scăpà; că, calitatea de fost comisar regal ce şi-a dat-o erà adevărată iar nu mincinoasă;

Considerând că simplele minciuni nu sunt deajuns pentru a constitui înşelăciunea calificată prevăzută de art. 334 cod. penal, oricât ar fi ele de abile şi chiar de ar aveà de rezultat să convingă pe cel înşelat de existenţa vre-unui credit imaginar sau a unei întreprinderi chimerice;

Că, legea cere existenţa unor manopere frauduloase, adică cu un cuvânt o înscenare de fapte care are de scop să facă verosimilă minciuna, cum ar fi atunci când agentul recurge pentru a sprijinì minciunile sale la intervenţia unui terţiu, care având rolul de arbitru, confirmă şi întăreşte minciuna, ori inculpatul T. Stoika nu a recurs la asemenea manopere, aşa că calificarea dată de Tribunal, este cu totul exclusă, nefiind exactă, şi întrucât în sarcina lui Stoika se stabilesc numai simple amăgiri debitate de el singur, rămâne a se vedeà dacă faptul ce i-se impută nu ar intrà în prevederile art. 332 c. pen. înşelăciune simplă, căci acesta este singurul text care i-ar fi aplicabil.

Considerând că pentru existenţa delictului de înşelăciune, în sensul art. 332 cod. penal, nu este destul numai întrebuinţare de amăgiri ci se mai cere ca aceste amăgiri să fie cauza care a produs eroarea şi care să fi determinat pe persoana amăgită să ia o dispoziţiune relativ la averea sa cauzându-i astfel o pagubă, căci dacă păgubaşul se aflà în eroare iar făptuitorul nu-i atrage atenţia şi profită de eroarea lui, nu poate fi pedepsit deoarece în acest caz nu este el acel care a provocat eroarea şi a făcut să nască o amăgire în paguba averei altuia;

Considerând că, în speţă, se constată că eroarea în care a căzut Voronţof, crezându-se inculpat, nu a fost provocată numai prin cuvintele ce i-a adresat Stoika, căci Voronţof erà indus deja în eroare de temerea lui mai înainte de a lua contact cu Stoika; că în adevăr, însuşi Voronţof a recunoscut la Tribunal, confruntat fiind cu martorul Th. Uscatu (pag. 346), că s'a dus la avocatul T. Stoika să-l angajeze ca apărător, fiindcă îi erà teamă să nu fie şi el implicat în afacerea cu rublele, fapt confirmat şi de martorii Th. Uscatu şi Andrei Dumitrescu (filele 346 şi 365) şi această temere a lui Voronţof erà foarte justificată, căci pe când fusese notar în comuna Căuşanii vechi făcuse operaţiuni de înscriere în registru, cu ocaziunea schimbului al doilea de ruble, şi în acest registru s'au găsit înscrise şi persoane fictive, cum erau cele trecute la No. 85—301, despre care fapte Voronţof fusese întrebat mai înainte ca martor, în cursul instrucţiunei afacerei maiorului Bonciu (fila 56), aşa că primind în urmă mandatul de aducere la judecată înaintea Consiliului de război, fără să se arate în ce cali-

---

Cass. Cr., 26 déc. 1840; *Bull. Cr.*, 365, 1-er juillet 1842; *Bull. Cr.*, 170, 18 janv. 1844; *Bull. Cr.*, 17, 10 mai 1850; *Bull. Cr.*, 153, 14 sept. 1850; *Bull.*, 310, 2 juillet 1852; *Bull. Cr.*, 222, 21 juin 1855; Dalloz P., 55, 1, 304, 11 juillet 1861; Sirey, 62, 1, 48, 19 févr. 1880; Dalloz P., 80, 1, 205, 10 sept. 1880; Sirey, 81, 1, 336 şi Dalloz P., 81, 1, 144, 6 juillet 1893; Dalloz P., 96, 1, 220, 23 mars 1900; *Bull. Cr.*, 129, 23 janv. 1904; *Bull. Cr.*, 50, 8 juin 1912; Dalloz P., 1913, 1, 154, 8 mars 1918; *Bull. Cr.*, 58. Jurisprudenţa noastră s'a pronunţat la fel: C. Apel Craiova S. I., Dec. 1229/911, *Dreptul*, No. 41 din 1891; Trib. Dâmboviţa S. II, Sent. din 3 Febr. 1922; *Curier Jud.*, No. 22 din 1922 cu nota d-lui Vintilă Dongoroz; Trib. Neamţ S. II, Sent. 780 din 1927; *Curier. Jud.*, No. 13 din 1928; C. Apel Buc. S. IV, Dec. 29 din 1920, *Curier. Jud.*, No. 13 din 1921 şi tot aşà doctrina (a se vedeà Pastion şi Papadopol: «Codul Penal adnotat», art. 334, No. 44; Al. Degré, *op. cit.*, p. 396). Iată cum se exprimă Degré: «Amăgirea trebuie să fie cauzată prin fapte false. Simplele cuvinte amăgitoare, promisiunile, prorocirile, nu ajung dacă nu sunt însoţite de un fapt care să le sprijinească, de ex. de o ofertă simulată de garanţie pentru a face să se creadă în o solvabilitate care nu există (Degré, *op.* şi *loco citat).* Această interpretare dată termenului de «manopere frauduloase» — zice d-l Dongoroz, — a luat numirea de «teoria clasică», sau teorie abstractă a criteriului obiectiv (Vint. Dongoroz: Notă sub Trib. Dâmboviţa S. II, în sent. sus citată). Ea este consacrată încă în doctrina şi jurisprudenţa belgiană (a se vedeà Nypels et Servais, «Code pénal belge annoté», sub art. 496, No. 22). D-l Dongoroz combate această teorie în termeni vehemenţi (Notă sub Trib. Dâmboviţa în *Curier. Jud.* sus citat şi notă sub Cas. It. II, 19 Mai 1924, *Jur. Gen.*, 1925, No. 416, p. 208). D-sa o consideră superficială şi amorală şi este pentru teoria subiectivă îmbrăţişată de jurisprudenţa şi doctrina italiană. (A se vedeà citatele în cele două note). D-sa mai susţine în aceste note că teoria subiectivă ar fi cea nouă pe când teoria obiectivă este cea veche. Cu toată consideraţiunea pe care o avem pentru părerile distinsului şi merituosului nostru penalist, renovatorul principal al operei lui Tanoviceanu, mărturisim că nu credem că în actuala redacţiune a textelor român şi francez teoria ar puteà fi adoptată, teorie după care minciuna simplă ar fi aptă în desăvârşirea delictului de excrocherie. Nu trebuie să uităm deosebirea de text între art. 413 cod. pen. italian de o parte şi art. 405 cod. pen. fr. şi 334 cod. pen. român de alta; art. 413 italian este mult mai larg în redacţiune căci zice: «Chiunque con artifizii o raggiri atti a ingamnare o a surprendere l'altrui bonna fede, inducendo alcuno in errore...», în care concepţiune, în termenul «raggiri» se înţelege inducerea în eroare prin mijlocul unei simulaţiuni simple, pe când textul francez cere imperios «manoeuvres frauduleuses» şi după el textul român «uneltiri viclene». In legislaţiunea italiană graţie termenului «raggiri» judecătorul poate pedepsi chiar simpla minciună care totuş a indus în eroare sau a surprins buna credinţă altuia pe când la noi ca şi în Franţa judecătorul nu poate face aceasta fără de a da o hotărîre casabilă. Opera jurisprudenţială în materie penală mai ales, este de strictă interpretare: nu este îngăduit judecătorului ca pe cale de interpretare să adaoge la lege, să creeze infracţiuni pe cari legiuitorul nu le-a cuprins în concepţiunea sa, fie că n'a voit, fie că n'a prevăzut. Dacă ideia lui Montesquieu: «qu'une loi est mauvaise quand elle laisse quelque chose à l'arbitraire de juge» este exagerată în domeniul legei civile şi contrarie oricărui avânt creator al jurisprudenţei, ea ni se pare adecuată domeniului legei penale unde fiecare trebuie pedepsit după termenii precişi ai legei şi nu după vederile mai largi sau mai puţin largi a aceluia chemat să aplice legea. Cu drept cuvânt un autor se exprimă: «il (le juge) n'est point appelé a modifier la loi par ses interprétations, à en appliquer tout ou partie suivant son bon plaisir, même suivant ses convinctions. Certes nous ne voudrions pas de l'arbitraire du juge pour exagérer les peines modifier la loi dans le sens préparatif, condamner l'accusé plus durement; il doit être condamné d'après le fait commis et d'après le texte législatif, l'article du code pénal, par ex., s'appliquant à son cas (D. Bellet: «Le mépris des lois et ses conséquences sociales», p. 208). Dacă utilitatea socială şi aici suntem de acord cu d-l Dongoroz, dictează ca faţă de timpurile în cari suntem, minciuna simplă, proprie însă a induce în eroare pe cineva trebuie să fie sancţionată, credem că aceasta nu poate fi decât «de lege ferenda» şi până atunci până la o nouă legiferare textul trebuie să fie aplicat aşà cum este redactat şi că aceeaş utilitate socială impune judecătorului respectul legei penale pe care este chemat s'o aplice dar nu s'o creeze ori s'o modifice în mod arbitrar. Zadarnic distinsul adnotator caută să convingă în cele două note susmenţionate că teoria obiectivă ar fi cea veche şi realitatea lucrurilor a făcut ca pretutindeni criteriul subiectiv să ia locul celui obiectiv. (Nota tate era chemat, căci menţiunea de martor a fost complectată ulterior cu ocaziunea cercetărilor fapt recunoscut chiar de Voronţof, care a declarat înaintea Tribunalului că atunci când a dat mandatul de aducere avocatului Stoika, nu erà trecut că este chemat ca martor (fila 345), şi dealtfel din însăşi examinarea mandatului se vede că cuvântul martor a fost adăogat în urmă de altă mână şi cu altă cerneală (fila 363) primirea deci a acestui mandat de aducere a fost de natură să-l îngrijoreze şi mai mult pe Voronţof, şi aşa se explică faptul venirei lui la Chişinău, cu două zile mai înainte de termen, pe când ceilalţi martori au venit la Consiliu în ziua termenului; dar ce căută la Chişinău, decât un avocat care să-i dea sfaturile şi lămuririle de care aveà nevoie şi în acest scop atunci când a adus banii, a dat avocatului Stoika din propria sa iniţiativă şi o copie depe tabloul de schimbul rublelor;

Considerând că la Consiliul de război de regulă se chemau cu mandate de aducere nu numai martorii, dar şi inculpaţii, mai ales cei fără mijloace, pentru a le înlesnì transportul cum arată însuş căpitanul Berechet, comisar regal (fila 309 verso);

Considerând că argumentul Tribunalului, că Stoika a ştiut că Voronţof este chemat ca martor, deşi în mandat nu se spuneà, deducându-se aceasta din faptul că mandatul erà iscălit de colonelul Vera, comisar special în afacerea Bonciu şi că Stoika în calitatea lui de fost comisar regal, ştià foarte bine că atunci când o afacere se instrueşte de un colonel, nu poate fi vorba de un grad inferior cum ar fi fost Voronţof aşa că chemarea lui Voronţof ca inculpat erà exclusă, acest argument de ordin cu totul secundar, nu poate fi primit, fiindcă alături de un ofiţer superior ca inculpat puteau fi implicaţi şi alţi inculpaţi cu grade inferioare şi de semnătura colonelului Vera nu puteà să-i deà nicio indicaţie avocatului Stoika asupra calităţei lui Voronţof de altfel pe simple deduceri, nu poate fi cineva condamnat, aşa că acest argument nu poate stà în picioare.

Considerând că este greu de admis că Voronţof care erà funcţionar căci fusese notar şi apoi impegat la biroul populaţiunei, care ştià deci să citească ce erà scris pe mandat, să poată fi amăgit de av. Stoika, făcându-l să creadă că este chemat ca martor;

Că dacă Stoika prin cuvintele sale a putut să contribue cu ceva ca să-l întărească pe Voronţof în eroarea sa, fiind şi el indus în eroare prin indicaţiunile ce i le-a dat Voronţof, — de acest fapt nu poate fi răspunzător penaliceşte, căci el nu a provocat eroarea, şi cel mult ar putea răspunde disciplinar însă nici pe cale disciplinară nu a fost găsit vinovat fiind achitat prin deciziunea No. 7 din 24 Mai 1925 a Consiliului de apel al Baroului Iaşi aflată în copie la dosar la pag. 13;

Că deci din cele ce preced rezultând că Voronţof a căzut singur în eroare, datorită temerei sale că ar putea fi şi el implicat în afacerea rublelor, ca inculpat şi întru cât avocatul Stoika, în momentul în care a fost angajat n'a putut ştì în ce calitate erà chemat clientul său, fapta sa

---

din *Curierul Jud.* suscitată, p. 351). D-sa nu reuşeşte să ne citeze decât doctrina şi jurisprudenţa italiană recentă care de sigur sunt în concordanţă cu textul art. italian 413 şi care au început să părăsească astfel teoria clasică franceză anterior adoptată şi eronat faţă de dispoziţiunile largi ale textului. Doctrina franceză conformă textului art. 405 a rămas însă aceeaş şi noi am citat la începutul acestei note părerea d-lui Depeiges, Consilier la Curtea de Casaţie Franceză într'o operă care nu datează decât din 1928. Jurisprudenţa nouă franceză este deasemenea la fel. Curtea de Apel din Bordeaux a decis că nu constituie manopere frauduloase caracteristice a delictului de excrocherie faptul aceluia care pretextând că vindecă surzenia, examinează urechile unui client pentru a vedeà dacă ele sunt curate; de a pune în acest loc aparate acustice, de a explicà mecanismul lor, de a lăudà pretinsele calităţi atunci când aceste mijloace n'au exercitat o influenţă directă şi definitivă asupra voinţei reclamantului (Bordeaux (*Ch. corr.*), 13 déc. 1928; *Gaz. du Palais*, 5 avril 1929). Curtea de Casaţiune Franceză a decis că dacă alegaţiunile mincinoase sunt neîndestulătoare pentru a constituì manoperile frauduloase specificate de textul legei, altfel este când aceste alegaţiuni mincinoase se unesc actelor externe sau unei puneri în scenă destinată a le da putere şi credit şi este astfel când spre a-şi sprijinì minciunile, prevenitul a recurs la intervenţiunea unui terţ, atunci când acest terţ, n'ar fi adus decât o cooperare inconştientă. (Cass. Cr., 15 juin 1928, *Gaz. du Palais*, 13 juillet 1928). Mai mult încă, toate actele chiar atunci când se produc însoţite de cuvinte înşelătoare şi cu promisiuni mincinoase nu intră în această calificare. Nu este îndestulător ca actul să fie fraudulos: trebuie ca el să fie rezultatul unei punere în scene preparată pentru a înşelà. (Faustin Hélie et Depeiges, *op. cit.*, No. 962, p. 849). Nouă ni se pare din contra că jurisprudenţa s'a fixat în Franţa ca şi la noi, în sensul deciziunei Curţei ce adnotăm. Iată ce găsim în *Garçon*: «La Cour de cassations dans un de ces grands arrêts de principes qu'elle rendit au commencement du XIX-ème siècle, et qui ont définitivement fixé la jurisprudence, a établi, sur ce premier élément de l'escroquerie, des règles dont elle ne s'est jamais départie». *(Garçon*: «Code Pénal Annoté, art. 405, No. 14 p. 1288). Ea a decis astfel că expresiunile manopere frauduloase cari au fost substituite în art. 405, cuvântului dol întrebuinţat de legea dela 1791 şi a cărui sens erà prea general şi prea vag, neavând prin el însuş o semnificare destul de precisă, pentru ca aplicaţiunea să nu devină arbitrară, a fost în prevederea legiuitorului de a fixà cazul în care această aplicare trebuie să fie făcută, determinând în ce obiect aceste manopere au trebuit să fie întrebuinţate, pentru a puteà fi socotite a formà o circumstanţă elementară a delictului de escrocherie. (Cass. Cr., 5 mai 1820, *Garçon*, op. şi loco cit.). Deciziunea Curţei din Chişinău este pe deplin juridică când ea decide că simplele minciuni nu sunt deajuns pentru a constituì înşelăciunea calificată prevăzută de art. 334 cod. pen. oricât ar fi ele de abile şi chiar de ar aveà de rezultat să convingă pe cel înşelat de existenţa vreunui credit imaginar sau a unei întreprinderi chimice.

S'a mai decis în acest sens de către Curtea de Casaţiune Franceză că individul, care nu este doctor, care fără a luà un nume fals sau o falsă calitate, a făcut să i se dea bani de către un bolnav în schimbul promisiunilor de vindecare pe cari nu erà în stare a şi le ţine, nu poate fi declarat culpabil de excrocherie dacă afirmaţiunea sa mincinoasă n'a fost însoţită de un fapt care să poată fi socotit ca o manoperă frauduloasă. (Cass. Cr., 21 juin 1855, Dalloz P., 55, 1, 304). Aceeaş Supremă Curte a decis din contră, că un individ care a făcut să i se deà pe credit instrumente de chirurgie de către un fabricant luînd falsa calitate de medic şi exibând în sprijinul ziselor sale o scrisoare emanată dela Ministerul Coloniilor, dându-i din eroare titlul de doctor în medicină, comite delictul de excrocherie. (Cass. Cr., 2 avril 1897, Dalloz P., 98, 1, 316).

Precum se vede intervenţiunea terţiului spre a sprijinì minciunile constituie mai ales manoperile frauduloase. Aceasta fiindcă este foarte greu de definit în mod teoretic ce se înţelege prin «manopere, acte exterioare, fapt material, punere în scenă». După o formulă a Curţei de Casaţiune franceză, delictul este construit atunci când obligaţiunile mincinoase au fost sprijinite «prin punerea în mişcare a lucrurilor sau a persoanelor tinzând a da minciunei un caracter determinant». (Cass. Cr., 9 février 1899, Sirey, 1900, 1, 433). O minciună confirmată prin afirmaţiunile şi mărturisirea unei persoane care pare desinteresată dobândeşte un grad de certitudine mai completă şi poate convinge în mod raţionabil. Este în adevăr greu şi câteodată chiar imposibil de a se păzi contra unei fraude astfel machinată şi urzită şi păcăleala devine o manevră în sensul legei.

S'a decis pe de altă parte, că puţin importă ca terţiul care a confirmat minciuna excrocului să fie el însuş de bună credinţă sau instrumentul inconştient al fraudei şi se poate zice chiar că minciuna sa va fi cu atât mai probantă cu cât buna sa credinţă a fost surprinsă. (Cass., 10 sept. 1880, *Bull. Cr.*, 180; Cass., 28 juillet 1899, *B.*, 199). Cu drept cuvânt decide Curtea, în speţa ce adnotăm, că inculpatul nerecurgând la asemenea manopere frauduloase, la intervenţiunea unui terţ care să confirme minciunile ce el debitase, amăgirile simple nu intră în prevederile art. 334 cod. pen. cum eronat calificase faptul Trib. Iaşi S. II-a. Curtea discutând apoi culpabilitatea inde a se angajà ca avócat și a primì 3000 lei drept onorar, ca să-l apere în proces, nu poate fi calificată nici ca înșelăciune simplă, neîntrunind elemente cerute de art. 332 cod. pen., deoarece Stoika nu a fost cauza eroarei în care a căzut Vorontof și în orice caz fiind îndoială dacă Stoika a contribuit și el cu ceva la această eroare, așa fiind inculpatul Stoika cată să fie achitat de orice penalitate conf. art. 10 al. II proc. pen. deoarece faptul ce i-se impută nu-și are ființă juridică;

Că așa fiind, pentru aceste considerațiuni, cată a se admite apelul de față și reformându-se în totul sentința apelată să se pronunțe achitarea inculpatului.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier St. Gurău, Curtea admite apelul.

Decizia penală No. 763 din 4 Dec. 1928.

Președinția d-lui **St. Gurău**, consilier.

APEL BRAȘOV II, 18 Martie 1929

SENTINȚE ARBITRALE. ACȚIUNE PENTRU INVALIDAREA LOR. NEREGULARITĂȚI SĂVÂRȘITE DE INSTANȚA ARBITRALĂ CU OCAZIUNEA PRONUNȚĂREI SENTINȚEI. MOTIV DE INVALIDARE CONFORM ART. 784 PR. CIV. ARDELEANĂ. APLICAȚIUNEA PRINCIPIULUI *VOLENTI NON FIT INJURIA* IN DREPTUL PROCEDURAL ARDELEAN. NULITATEA SENTINȚELOR ARBITRALE IN RAPORT CU ART. 784 AL. 5 PR. CIV. ARDELEANĂ *(PLUS - PETITIO)*. OBLIGAȚIUNEA MOTIVĂREI SENTINȚELOR ARBITRALE. CE SE INȚELEGE PRIN MOTIVARE. MOMENTUL CÂND SENTINȚA ARBITRALĂ TREBUE MOTIVATĂ. SANCȚIUNE. (Art. 784 al. 5 pr. civ. ard.). (1)

1. *Sentințele pronunțate de judecătoriile de arbitri din Ardeal pot fi invalidate, conf. art. 784 al. II din procedura civilă ardeleană ori de câte ori s'a violat dispozițiunile compromisului sau ale legei, referitoare la constituirea judecătoriei de arbitri și la darea deciziunei.*

Prin noțiunea juridică de neregularități, săvârșite la darea deciziunei se înțelege și revenirea judecătoriei de arbitri printr'o încheiere sau printr'o sentință asupra unei sentințe pronunțată anterior, fapt ce constitue o încălcare a principiului lucrului judecat.

2. *Principiul «volenti non fit injuria», consacrat de art. 223 pr. civ. ard. se referă la nulitățile procedurale ce trebuesc propuse «in limine litis», iar nu și la nulitățile săvârșite de o instanță cu prilejul pronunțărei hotărîrei, când instanța fiind legalmente dezinvestită, partea interesată se găsește, materialmente în situațiunea de a nu puteà obiectà nimic și deci nici să consimtă sau să renunțe la efectele unei asemeni neregularități.*

3. *Judecătoria de arbitri nu poate, acordà reclamantului, într'o acțiune în daune, dobânzi cari nu au fost cerute fără a nu violà principiul fundamental că dreptul și puterea de a judecà a unei instanțe sunt limitate la obiectul și sfera acțiunei introductive.*

4. *Intr'o acțiune în daune, motivată pe considerațiunea nerespectărei obligațiunei de a face, reclamantul nu poate cere și contra-valoarea prestațiunei neîndeplinite și dobânzi, deoarece dobânzile fiind, prin defi-*

---

culpatului din punctul de vedere al înșelăciunei simple, prevăzută de art. 332 cod. pen. constată că inculpatul n'a produs eroarea căci reclamantul erà dejà în ea și deci nefăcând el să nască o pagubă averei altuia nu este culpabil, nici de ultimul delict. Soluțiunea Curței este credem la adăpost de orice critică în raport cu dispozițiunile legei și nu putem decât regretà că din lipsă de spațiu nu putem insistà și asupra acestei chestiuni și expune diferențiarea între eroarea cauzată și eroarea preexistentă cea dintâiu, element constitutiv a delictului de excrocherie. Mărturisim însă că dacă Inalta Curte de Casațiune care a trimes această afacere spre judecare pentru suspiciune legitimă Curței din Chișinău, ar fi trimes-o unei Curți din Transilvania soluțiunea ar fi fost cu totul alta de sigur față de dispozițiunile art. 50 din legea XXXVI care a abrogat art. 379 cod. pen. ungar. Iată cum sună acest text: «Cel ce cu cugetul de a dobândi pentru sine sau pentru altul beneficii materiale prin amăgire, induce sau menține în eroare pe cineva, și prin aceasta îi cauzează daune materiale, săvârșește înșelăciune». După acest text, așa dar, menținerea în eroare încă constituie delictul de înșelăciune. Acelaș lucru îl găsim în par. 197 cod. pen. austriac în art. 384 a cantonului de Tesino, în part. 182 a cantonului de Zürick. Iată cum la noi prin efectul hazardului aceeaș afacere pe teritoriul aceleiaș țări cu legislațiuni deosebite însă, poate primi soluții contrarii și acelaș inculpat poate fi culpabil la Tg.-Mureș și neculpabil la Chișinău, în acelaș mediu social trăind. Acestea sunt consecințele lipsei de unificare într'o legislațiune care interesează în prim rând ordinea publică, cum este legislațiunea penală a unei țări.

D. COTRUTZ
Președintele Judecătoriei Galați

1. *Expunerea faptelor procesului.* In fapt se constată că societatea anonimă «Zăbala» a vândut societății anonime «Frăția», printr'un contract intervenit la 30 August 1919, o cantitate de 10.000 m. c. cherestea.

Intre clauzele contractului, figura și stipulațiunea că diferendele dintre contractanți vor fi deferite judecății unei judecătorii arbitrale.

In cursul executărei contractului, ivindu-se neînțelegeri, între părți, asupra obligațiunei de livrare a vânzătorului, cumpărătoarea societatea «Frăția» a investit judecătoria arbitrală respectivă cu judecarea acțiunei sale, prin care cereà ca societatatea «Zăbala» să fie obligată a-și îndeplini angajamentul luat prin contractul din 30 August 1919, predându-i cantitatea întreagă de cherestea, sau în cazul când această predare efectivă nu ar mai fi cu putință să i se plătească contra valoarea mărfei de circa 12.000.000 lei.

Judecătoria de arbitri, a cărei sferă de jurisdicțiune erà strict limitată la obiectul acțiunei deduse înaintea sa, procedând la judecarea litigiului a admis în parte acțiunea societății «Frăția» obligând pe pârîtă să-i plătească suma de lei 1.691.210, reprezentând contra valoarea mărfei plus o dobândă de 18% dela 30 Iunie 1921 până la achitare.

Este de observat, și trebue reținut ca element strict esențial în analiza speței, faptul, că judecătoria de arbitri s'a pronunțat acordând sub titlul de capital o parte din valoarea mărfei nelivrate, hotărînd în acelaș timp, că societatea pârîtă este obligată a plăti dobânzi, cu toate că reclamanta nu ceruse aceste dobânzi prin acțiune.

Incă un amănunt de fapt, necesar pentru înțelegerea situațiunei juridice, este și împrejurarea că judecătoria de arbitri a atribuit reclamantei contra valoarea mărfei, deși reclamanta făcuse din această contra valoare un capăt de cerere subsidiar, primul capăt de cerere fiind obligarea pârîtei la livrarea în natură a restului din cheresteaua, ce fusese obiectul vânzărei.

Pronunțând această sentință, judecătoria de arbitri a mai săvârșit o eroare, deoarece a omis să țină seama de concordatul forțat obținut în afară de faliment la 21 Maiu 1925 de către societatea «Zăbala», conform legei speciale atunci în vigoare în Ardeal.

Prin efectul acestui concordat forțat, societatea «Zăbala» obținuse reducerea datoriilor sale la 65% și scutirea de dobânzi.

Față de această omisiune, pârîta societate «Zăbala» a făcut imediat o întâmpinare, cu caracter de cerere rectificativă, solicitând Judecătoriei să își completeze sentința în sensul ca să țină seamă de stipulațiunile concordatului forțat, care fusese pus în discuție cu prilejul desbaterilor și grație căruia societatea «Zăbala» obținuse o reducere a datoriilor sale și scutirea integrală de dobânzi.

In baza cererei rectificative, președintele judecătoriei de arbitri a pus afacerea din nou pe rol, fixând termen pentru a doua zi 6 Dec. 1926, când a pronunțat o nouă sentință, intitulată încheere, prin care declară că scoate din vigoare sentința din 5 Dec. 1926.

In locul sentinței din 5 Dec. 1926, revocată în acest fel, judecătoria de arbitri a pronunțat o nouă sentință, prin care, afirmând că de această dată ține socoteală de concordatul forțat, menține totuș, printr'o bizară concepție, suma atribuită reclamantei cu titlu de dobânzi, *explicând că prin dobânzi a înțeles să atribue societății «Frăția» o parte din valoarea mărfei furnizate.*

Evident că judecătoria de arbitri a săvârșit un exces de putere, prin depășirea propriei sale competințe, atunci când a revocat o sentință pronunțată, înlocuind-o prin alta.

Este știut că din momentul ce o instanță s'a pronunțat, ea nu mai poate reveni.

Există, într'un asemenea caz, lucru judecat de instanță, care nu trebue con-

nițiunea lor, daunele moratorii ce se acordă numai în obligațiunile, ce au de obiect o sumă de bani, ar fi să se acorde, sub două modalități deosebite, două desdăunări pentru acelaș fapt generator de daune.

5. *Sentințele arbitrale trebuesc motivate chiar în momentul pronunțării lor. Motivarea verbală, în momentul pronunțării, este considerată ca inexistentă. Legiuitorul procedurei civile ardelene nu a voit să acorde judecătoriilor arbitrale aceeaş libertate ca şi judecătorilor de carieră, de a-şi motivă sentințele mai târziu.*

(Societatea Anonimă «Frăția» cu Soc. An. «Zăbala»).

CURTEA: Luându-se în desbatere acțiunea înaintată de reclamanta «Zăbala», Soc. An. forestieră cu sediul social în com. Zăbala, reprezentată prin d-nii advocați: Traian Alexandrescu din Bucureşti şi Dr. Iuliu Tuşa din Braşov, în contra pârîtei «Frăția», Soc. Anon. de Credit şi Economii din Focşani, reprezentată prin d-nii advocați: Rudolf Gheorghiu, Radu Cătuneanu din Bucureşti şi Dr. Ion Hozan din Braşov, pentru anularea sentințelor aduse de judecătoria de arbitri din Braşov în zilele de 5 şi 6 Dec. 1926; acțiunea introdusă la Trib. Trei Scaune S. I, în care Tribunalul a dat sentință ca primă instanță în ziua de 16 Iunie 1927 cu No. C.759/17/926 şi care proces a fost adus înaintea Curței prin apelul Societăței pârîte, introdus în ziua de 7 Sept. 1927 cu No. C.759/926-18.

Curtea, a dat după terminarea desbaterei orale din 15 Martie 1929, astăzi în ziua de 18 Martie 1929, următoarea:

Deciziune. Respinge ca nefondat apelul înaintat de pârîta «Frăția» Soc. Anon. Forestieră din Focşani, contra sentinței Tribunalului Trei Scaune S. I cu No. C.759/926-17, prin care s'a invalidat sentințele judecătoriei arbitrale, date în zilele de 5 şi 6 Dec. 1926, în Braşov, sub preşedinția d-lui Victor Steinberger, preşedintele Comisiunei, şi în consecință, menține sentința Tribunalului sus numit.

Deasemenea respinge ca neîntemeiat acelaş apel făcut de pârîtă contra deciziunilor aduse de Trib. Trei Scaune S. I sub No. C.759/926-6 din 28 Ianuarie 1927 şi sub No. C.759/1926-16 din 8 Iulie 1927.

Obligă pe apelanta pârîtă «Frăția» ca în termen de 15 zile şi sub urmările execuțiunei să plătească intimatei reclamante «Zăbala» Soc. An. cu sediul în com. Zăbala, suma de 33.236 (treizeci şi trei mii, două sute treizeci şi şase) lei, ca cheltueli de judecată în apel.

Motive. Tribunalul Trei Scaune S. I prin sentința No. C.759/926-17, a admis cererea de invalidare făcută de reclamanta «Zăbala» prin petiția înreg. la No. 759 din 22 Dec. 1926, şi a declarat invalidate sentințele date în zilele de 5 şi 6 Dec. 1926 de judecătoria de arbitrii din Braşov, în procesul ce s'a judecat între Soc. «Zăbala» ca pârîtă şi Soc. «Frăția» din Focşani, ca reclamantă.

In contra sentinței Tribunalului Trei Scaune S. I de mai sus, pârîta «Frăția», a înaintat în termen apel, cerând reformarea ei şi a respinge pe reclamantă în acțiunea de invalidare, ca inadmisibilă din punct de vedere procedural şi în subsidiar şi din punct de vedere al fondului. Totodată cere a se reformă deciziunile din 28 Ianuarie 1927 şi 8 Iunie 1927, prin care li s'a respins cererea de a se revocă suspendarea executărei hotărîrei judecătoriei de arbitrii Braşov, suspendare ordonată prin încheerea aceluiaş Tribunal din 23/XII/926, şi a admite această cerere; pe lângă acestea, şi a se obligă reclamanta la suportarea tuturor cheltuelilor de judecată.

Prin acest apel atacă:

1. Jurnalul Trib. Trei Scaune S. I, pronunțat la 21 Martie 1927, prin care i s'a respins finele de neprimire a acțiunei de invalidare intentată de Soc. «Zăbala», fine de neprimire, prin care a susținut că o astfel de acțiune este inadmisibilă în drept, iar Tribunalul incompetent a o judecă.

2. Sentința civilă a Trib. Trei Scaune S. I, cum am arătat mai sus, şi

3. Deciziunile aceluiaş Tribunal din 28 Ianuarie 1927 şi 8 Iunie 1927, deasemenea amintite mai sus.

Apelanta prin reprezentanții săi susține motivele prevăzute în apel, după cum se constată din procesele verbale de şedință.

Intimata reclamantă, cere respingerea apelului ca nefondat, confirmarea jurnalului din 21 Martie 1927, privitor la respingerea incidentului de incompetență şi inadmisibilitate, cum şi confirmarea sentinței finale din 15 Iunie 1927, prin care s'a admis acțiunea sa de invalidare, aceasta şi pe baza motivelor II şi III de invalidare, asupra cărora nu s'a pronunțat Tribunalul.

Mai departe, cere respingerea cererei apelantei, privitoare la revo-

---

fundat cu autoritatea definitivă a lucrului judecat.

In contra acestor principii elementare, Judecătoria de Arbitri şi-a revocat propria sa sentință.

Față de această gravă neregularitate procedurală, societatea pârîtă «Zăbala» a intentat înaintea Tribunalului Trei-Scaune o acțiune principală în anulare a sentinței arbitrale.

2. *Nulitatea sentințelor arbitrale în raport cu art. 784 al. II din proc. civ. ardeleană.* Primul motiv de anulare a fost cel prevăzut de art. 784 al. II proc. civ. ardeleană, care spune că sentința judecătoriei arbitrale poate fi invalidată, de către instanțele de drept comun, ori de câte ori s'a violat dispozițiunile compromisului sau ale legei, referitoare la constituirea judecătoriei arbitrale şi la darea deciziunei.

Acest prim motiv, astfel cum a fost formulat, se referă tocmai la violarea legei cu privire la darea deciziunei.

In adevăr, în speță este vorba de nesocotirea principiului care interzice unei instanțe să mai statueze, printr'o sentință, asupra unei chestiuni, în privința căreia s'a pronunțat anterior printr'o altă sentință.

Chestiunea aceasta, a nesocotirei formelor procedurale, implică expunerea şi discuțiunea principiilor relative la nulități în genere, adică la sancționarea încălcărei formelor legale.

Doctrina este de acord să recunoască, că toate formele, stabilite fie de părți prin actul de compromis fie de lege, cu privire la modul în care se leagă instanța şi în care trebue să se facă judecata, au un caracter solemn şi esențial şi că nesocotirea acestor forme atrage nulitatea sentinței arbitrale.

Este, în adevăr, ştiut că toate formele de procedură au o rațiune precis determinată, ele fiind instituite spre a asigură dobândirea unei cât mai bune justiții şi triumful adevărului.

Formalitatea procedurală nu este o simplă recomandațiune abstractă, ci are un caracter imperativ, a cărui nesocotire atrage, ca sancțiune, nulitatea actului.

Aceasta este logic, deoarece legea nu poate fi socotită ca o simplă declarațiune teoretică de principii, lipsite de sancțiuni întrucât o asemenea interpretare ar duce în mod necesar la dezarmarea autorității ei.

In adevăr, rațiunea legei şi ordinea socială reclamă ca nesocotirea formelor procedurale să atragă nulitatea actului judecătoresc. A se admite altfel, ar fi să se permită particularilor să încalce legea fără urmări şi fără sancțiuni.

Este ştiut că un act juridic procedural este nul în următoarele cazuri:

a) Atunci când nulitatea este formal proclamată de lege, cum este tocmai în speță, deoarece acțiunea în anulare, prevăzută de art. 784 proc. civ. ardeleană, nu este altceva decât decretarea nulităței pentru încălcarea unor forme şi regule cu caracter esențial. Ne găsim, deci, tocmai în ipoteza unei nulități formale sau exprese.

b) Atunci când actul cauzează părței o vătămare, pe care nu o poate înlătură decât prin anularea actului.

c) Atunci când actul este făcut de un magistrat sau de un alt organ public necompetent.

In aceste din urmă două cazuri, avem o nulitate tacită sau virtuală, ceeace demonstrează afirmațiunea că nu există nulitate fără sancțiuni şi că legea nu se mărgineşte să stabilească simple deziderate, care să fie respectate sau nu de particulari după voia lor, deoarece nu este admisibil ca arbitralul individual să înlăture dispocarea suspendărei executărei sentinţei arbitrale şi menţinerea suspendărei. In fine cere şi cheltueli de judecată în apel.

Susţine oral motivele de combaterea apelului pârîtei, prevăzut în întâmpinare, cum se arată în procesele verbale de şedinţă.

Curtea. Având în vedere că pârîta Societate Anonimă «Frăţia», a atacat cu apel hotărîrile aduse de S. I-a a Trib. Trei Scaune, în invalidarea sentinţei date de judecătoria de arbitrii din Braşov, constituită conf. punctului 13 din contractul intervenit între ea şi Soc. Anon. «Zăbala», la 30 August 1919, judecătorie ce s'a format sub preşedinţia d-lui Steinberger Victor şi având ca membri pe d-nii Schener Ernest şi Weiss Menyhert, din partea reclamantei, pârîta de azi şi pe d-nii Reichfeld Izso şi Palmay Béla, din partea pârîtei, reclamanta de azi (in acţiunea de invalidare).

1. Având în vedere că, prin acest apel, pârîta a atacat în primul rând jurnalul Trib. Trei Scaune din 21 Martie 1927, prin care s'a respins finele de neprimirea acţiunei de invalidare intentată de Soc. «Zăbala», fine de neprimire prin care a susţinut că pe baza art. 783 pr. civ., sentinţa judecătoriei arbitrale fiind considerată ca o sentinţă judecătorească definitivă, nu poate fi atacată decât cu recurs la Inalta Curte de Casaţie conf. art. 79 şi 80 din legea Curţei de Casaţie, precum şi a art. 103 şi 137 al. 3 ale Constituţiei.

Că, asupra acestui incident, Curtea s'a pronunţat prin încheerea No. 1331/927-28 din 22 Iunie 1928, respingând finele de neprimire ridicat ca nefondat (art. 784 pr. civ. din Ardeal, nefiind desfiinţat sau abrogat prin vreunul din textele invocate, după cum se arată detailat în motivarea sus arătatei încheeri, la care face trimetere.

2. In ce priveşte al II-lea punct al apelului pârîtei, prin care se atacă sentinţa civilă a Trib. Trei Scaune S. I, No. C.759/1926-17 din 16 Iunie 1927.

Având în vedere că, mai înainte de rezolvirea acestui apel, s'a ridicat de apelantă incidentul că intimata nu se poate servì în combateri de alte puncte de invalidarea sentinţei judecătoriei de arbitrii, decât cel asupra căruia s'a pronunţat prima instanţă.

Intr'adevăr, deşi reclamanta «Zăbala», a înaintat acţiunea sa pentru invalidarea sentinţei judecătoriei arbitrale amintite, pe baza punctelor 2, 5 şi 7 ale art. 784 din pr. civ. Ardeal şi deşi, toate aceste puncte au fost susţinute şi oral în faţa Trib. totuş acesta a reţinut şi s'a pronunţat numai asupra punctului 2 din art. 784, citat, ne mai simţind necesitatea a se pronunţă şi asupra celorlalte puncte (5 şi 7).

Că, faţă de această procedare greşită a primei instanţe, de a nu răspunde prin motivarea sentinţei sale, la toate punctele ridicate şi desbătute înaintea sa, şi faţă cu declaraţia apelantei că înţelege să-şi desvolte apelul numai la atât cât a apelat, adică numai la punctul de invalidare reţinut de Tribunal (punctul 2 al art. 784), şi întrucât reclamanta n'a apelat sentinţa primei instanţe, Curtea a avut de rezolvat incidentul ridicat mai sus, dacă poate primì şi judecà şi asupra punctelor de invalidare 5 şi 7 ale art. 784 pr. civ., puncte desbătute dar nesoluţionate prin motivarea sentinţei Tribunalului.

Că, în rezolvirea incidentului acesta, Curtea prin încheerea No. C.1331/927-29 din 11 Ianuarie 1929, potrivit art. 498 comb. cu art. 503 pr. civ. Ard. şi a jurisprudenţei desvoltate în jurul acestui din urmă text, care nu exclude ca instanţa de apel, chiar cu abatere dela starea de fapt stabilită în sentinţa primei instanţe, să stabilească fapte cari vin în favoarea părţei, care n'a făcut apel, cum şi a împrejurărei că obiectul acţiunei este invalidarea unei sentinţe a judecătoriei arbitrale, iar textele în baza cărora se cere sunt motive de drept, cari pot fi ridicate ca apărare în întâmpinarea dela apel, cum e cazul din speţă, a respins şi acest incident ca nefondat.

In fond. Având în vedere că sentinţa judecătoriei arbitrale a fost invalidată pe baza punct. 2 al art. 784 pr. civ. Ard., şi deci urmează a cercetă dacă dispoziţiunile acestui punct: «violarea legei la darea hotărîrei», au fost bine constatate de prima instanţă, spre a decide invalidarea.

Având în vedere că, din actele dosarului şi în special din acelea ale dosarului judecătoriei arbitrale Braşov, se constată în fapt următoarele:

Intre Soc. Anon. «Zăbala» şi Soc. Anon. «Frăţia», a intervenit la 30 August 1919, un contract în cuprinderea că: Soc. «Zăbala», vinde conf. prealabilei înţelegeri verbale cu Soc. «Frăţia» care cumpără dela «Zăbala», 10.000 m. c. cherestea de brad, molift, din care o parte este

---

ziţiunea precisă a unui text de lege şi efectele pe care trebue să le producă.

Aceste principii urmează să fie cu atât mai mult observate, atunci când dispoziţiunile legei, cum sunt în speţă dispoziţiunile privitoare la funcţionarea arbitrilor, au un caracter imperativ.

Aplicând aceste principii la faptele procesului vedem că sentinţa judecătoriei de arbitri din 6 Dec. 1926 este inexistentă. deoarece din punctul de vedere al principiilor relative la autoritatea lucrului judecat trebue să conchidem că judecătoria de arbitri nu mai puteà statuà printr'o nouă sentinţă asupra unei chestiuni, ce fusese soluţionată printr'o sentinţă anterioară.

Din acest punct de vedere, sentinţa judecătoriei de arbitri din 6 Dec. 1926 constitue, evident, o încălcare a formelor şi principiilor, de care judecătorul trebue să ţină seamă atunci când pronunţă o hotărîre.

Analizând efectele, pe care sentinţa ultimă din 6 Dec. 1926 le produce, în legătură cu principiile ce guvernează autoritatea lucrului judecat, trebue să conchidem că prima sentinţă din 5 Dec. 1926 urmează a fi socotită ca inexistentă, deoarece este ştiut că regulele referitoare la autoritatea lucrului judecat impun ca această autoritate să se producă, chiar şi atunci când o instanţă s'a pronunţat prin exces de putere şi fără competinţă.

Rezultă de aici că sentinţa din 5 Dec. 1926 trebue socotită ca fără fiinţă deoarece o altă sentinţă ulterioară i-a înlăturat efectele şi valoarea sa legală, iar pe de altă parte sentinţa din 6 Dec. 1926 urmează să fie socotită ca lipsită de orice bază juridică, deoarece din momentul ce judecătoria de arbitri se pronunţase la 5 Dec. 1926, contradictor cu părţile, ea nu mai aveà competenţa să statueze asupra unui litigiu desbătut definitiv şi terminat în faţa ei.

Cu alte cuvinte, în fapt şi în drept ne găsim în faţa a două sentinţe arbitrale, care se exclud una pe alta.

Prima sentinţă nu există din cauză că a fost retractată, iar cea de a doua este lovită de nulitate întrucât a fost pronunţată contra principiilor fundamentale de drept procedural, care opresc ca o instanţă să-şi poată reformà propria sa deciziune, fără ca să nu încalce prin aceasta alcătuirea şi ordinea jurisdicţiunilor, la baza cărora este o consideraţiune de ordine publică.

Apelanta societate «Frăţia» a obiectat că faptul coexistenţei a două sentinţe contradictorii, ce se exclud astfel una pe alta, nu ar fi o abatere relativă la darea hotărîrei în sensul art. 784 al. II proc. civilă ardeleană, argumentând această teză cu consideraţiunea, falsă în drept, că o instanţă poate reveni asupra hotărîrei pronunţate, dacă nu a fost comunicată părţilor.

Desigur că neregularitatea, pronunţărei unei hotărîri din cauză că instanţa erà desinvestită printr'o hotărîre anterioară, dată în aceeaş speţă, este tocmai cazul tipic de încălcare a regulelor referitoare la darea hotărîrei.

Pentru restabilirea principiilor, trebue să relevăm că dreptul de revenire al instanţei este inexistent în proc. civ. ardeleană în sistemul căreia, după cum foarte bine decide Curtea de Apel, art. 406 din proc. civ. hotărăşte că instanţa este legală de sentinţa pronunţată.

Singura excepţie la acest principiu general, o găsim numai în art. 389 proc. civ. ardeleană, care reglementează o ipoteză izolată şi specială, al cărei caracter strict excepţional nu poate fi întins pe cale de analogie, sau de interpretare la alte cazuri.

dejà fabricată, urmând ca restul să se facă atât din butuci aflători la fabrica Soc. «Zăbala», din Mikestelop şi văzut de către directorul Soc. «Frăţia» d-l C. Ştefănescu, cât şi din butuci aflători dealungul canalului de apă (al Soc. «Zăbala»), declarând în prealabil că calitatea lemnului revăzut este cunoscut (Soc. «Frăţia») în condiţiunile ce se specifică în josul contractului sus numit.

In punctul 13 al menţionatului contract, părţile au prevăzut următoarea stipulaţiune: «In caz de diferend de orice natură în legătură cu această afacere, decide un Tribunal arbitral compus din câte doi membrii, aleşi de fiecare parte cari trebuesc să fie specialişti în branşa lemnăriei; aceşti patru judecători-arbitrii vor alege la rândul lor un al 5-lea ca preşedinte. Decizia lor este definitivă şi neapelabilă.

Că între societăţile de mai sus — «Frăţia» şi «Zăbala» — ivindu-se o dispută, din executarea contractului datat 30 August 1919, Societatea «Zăbala» furnizând din cei 10.000 m. c. conveniţi numai 2313.157 m. c. şi rămânând nelivraţi 7686.863 m. c., pretestând că nelivrarea la termen a avut loc din cauza Societăţei «Frăţia», care nu i-a pus la dispoziţie, conf. compromisului vagoanele necesare.

Societatea «Frăţia» s'a adresat cu cerere judecătoriei arbitrale din Braşov, conf. punct. 13 al contractului, menţionat mai sus.

Judecătoria arbitrală, după desbaterile din 27 Oct. 1926, 4 şi 5 Dec. 1926, a adus şi pronunţat în ziua de 5 Dec. 1926, sentinţa sa sub formă numai de dispozitiv, care a fost înmânată părţilor.

Intr'adevăr, prin procesul-verbal al şedinţei din 5 Dec. 1926 se zice: «Judecătoria arbitrală după deliberare procedează la pronunţarea sentinţei anexată la procesul-verbal. Părţile au luat la cunoştinţă sentinţa «partea dispozitivă», precum şi încheerea judecătoriei de arbitrii, prin care — se arată, — că motivarea scrisă a sentinţei, va fi înmânată părţilor în termen de 8 zile. Şi mai departe zice: «Reprezentanţii părţilor Dr. Ion Hozan, advocat din partea reclamantei şi Dr. Iuliu Tuşa, advocat din partea pârîtei, au primit câte un exemplar al dispozitivului sentinţei certificând prin semnătura lor pe procesul-verbal precum şi pe exemplarul original al sentinţei primirea», cu observarea făcută tot pe acest proces-verbal de d-l Dr. I. Tuşa că: «am primit o sentinţă fără motivare şi nu iau la cunoştinţă că motivarea să se înmâneze în 8 zile».

In aceeaş zi (5 Dec. 1926) Soc. «Zăbala», făcându-şi rezervă în ce priveşte recunoaşterea creanţei reclamantului din sentinţa adusă, înaintează preşedintelui judecătoriei de arbitri, o cerere de completarea sentinţei pronunţate la 5 Dec. 1926. astfel că:

«Suma capitalului plus dobânzile calculate dela 30 Iunie 1921 şi până la 21 Febr. 1925, data deschiderei procedurei de concordat forţat extra-falimentar a firmei «Zăbala», se vor plăti în termenul precizat în sentinţă cu cota şi în modul şi locul, precizate de concordat forţat, scutite de dobânzi şi alte accesorii», etc.

Sesizat de cererea de completare de mai sus, preşedintele judecătoriei arbitrale, a doua zi la 6 Dec. 1926, după cum se constată prin procesul-verbal intitulat «continuativ», supune deliberărei judecătoriei această cerere, când: reprezentantul pârîtei (reclamantei de azi) a predat verbal cererea sa de completarea sentinţei, iar reprezentantul reclamantei (pârîtei de azi) a cerut respingerea ei. După deliberare a pronunţat sentinţa şi încheerea din 9 Dec. 1926, alăturate la procesul-verbal, prin care mai constată că s'a predat câte un exemplar al sentinţei reprezentanţilor părţilor şi că sentinţa a fost motivată.

Prin «încheerea adusă, judecătoria de arbitri»... în baza petiţiei pârîtei pentru completarea sentinţei scoate din vigoare sentinţa pronunţată şi înmânată la 5 Dec. 1926 şi a pronunţat părţilor sentinţa datată 6 Dec. 1926, cu următorul dispozitiv:

«Admite în parte acţiunea reclamantei şi luând în considerare dispoziţiunile deciziunei No. C.458/925-23 a Trib. Sf. Gheorghe, obligă pe pârîta «Zăbala» S. A. să plătească reclamantei «Frăţia» S. A. *net* suma de 1.691.110 lei capital şi «dobânda acestuia» de 18% cu începere dela 30 Iunie 1921, etc.».

Din cele expuse mai sus, rezultă că judecătoria arbitrală în rezolvirea diferendului dintre părţi a adus şi pronunţat după terminarea desbaterilor două sentinţe: una cu data 5 Dec. 1926 şi alta cu data 6 Dec. 1926, aceasta din urmă însă ca urmare a cererei reclamantei de completarea primei instanţe.

Că faţă de acestea, se pune chestiunea dacă ambele sentinţe formează în realitate una, sau în caz contrariu cum trebuesc privite fiecare din ele.

Nu trebue confundat cu dreptul de revenire facultatea ce art. 407 proc. civilă ardeleană acordă instanţelor de a îndreptà erorile materiale de redacţie ale unei sentinţe, fie în camera de consiliu, fie cu citarea părţilor.

O situaţiune similară găsim şi în art. 292 din proc. civ. a vechiului regat.

Curtea de Apel discută şi înlătură, cu un lux de argumente, teza nejuridică a dreptului de revenire.

Apelanta susţinuse existenţa acestui drept, în baza lucrărei *Comentarii asupra proc. civ. ungare*, datorate a d-lui Marcel Kovacs, care în vol. II pag. 895 citează deciziunea No. 169 din 2 Martie 1889 a Reichsgerichtului german în următoarea cuprindere:

«Procedura nu este terminată înainte de înmânare; dacă nici înmânarea nici comunicarea nu s'au făcut încă, judecătoria arbitrală poate să redeschidă procesul şi să pronunţe o nouă sentinţă».

In primul rând, este de făcut observaţiunea că, decizia Reichsgerichtului german din 1889 nu poate servì pentru interpretarea codului ungar, care a fost promulgat deabià în 1911.

Dar, independent de această consideraţiune, chiar dacă ar fi să reţinem teoria acestei jurisprudenţe germane, încă ea nu poate servì ca o justificare serioasă de principiu în susţinerea dreptului de revenire al instanţei, deoarece chiar în spiritul acestei jurisprudenţe dreptul de revenire nu există decât cu condiţiunea expresă ca, hotărîrea arbitrală să nu fi fost comunicată şi înmânată părţilor litigante, adică, că judecătorul poate aduce o altă sentinţă atunci când părţile au ignorat în mod desăvârşit existenţa acestei sentinţe şi când instanţa, convingându-se că hotărîrea redactată este greşită, o înlătură, mai înainte însă ca ea să fi fost pronunţată şi comunicată.

Din examinarea împrejurărilor de fapt ale procesului de faţă, observăm însă că, prima sentinţă din 5 Dec. 1926, a fost înmânată părţilor prin remiterea dispozitivului ei scris, după cum rezultă din atestarea făcută de părţi.

Astfel fiind, judecătoria arbitrală nu mai aveà dreptul să revină, chiar dacă am decide că jurisprudenţa Reichsgerichtului german poate fi aplicată şi socotită ca normă de interpretare pentru lămurirea dispoziţiunilor din codul de proc. civilă ardeleană.

Art. 237 proc. civ. ardeleană, care prevede că, instanţa poate redeschide desbaterile dejà închise, dacă, cu ocaziunea deliberărei, găseşte că este locul să se lămurească vreo chestiune de drept, sau vreo situaţiune de fapt ce condiţionează o exactă şi juridică soluţionare a procesului.

Dreptul de revenire al instanţei a mai fost susţinut şi în temeiul art. 776 proc. civ. ard., care prevede că, dacă părţile, cari au recurs la arbitrii, nu au stabilit prin convenţiunea lor modul în care se va face judecata, în acest caz modalităţile de procedură vor fi stabilite de judecătoria de arbitri.

Desigur că interpretarea ce trebue să primească art. 776, nu poate fi în nici un caz dreptul neînţeles şi exorbitant ca arbitrii să-şi rezerve facultatea de a soluţionà un proces prin mai multe sentinţe succesive, contradictorii şi inconciliabile una cu alta.

Prin art. 776 proc. civ. ardeleană se regulează numai, după cum foarte juridic decide Curtea de Apel, mijloacele de tehnică procedurală cu privire la ţinerea desbaterilor, fixarea ordinei în care vor decurge desbaterile, modul de a se administrà probele, etc.

Considerând că, potrivit art. 396 pr. civ., sentinţa trebuie pronunţată în ziua desbaterei, eventual şi în altă zi, ce trebuie fixată imediat, şi pronunţarea are loc prin cetirea părţei dispozitive a sentinţei, iar potrivit art. 782 din aceeaş procedură, judecătoria arbitrală este datoare a motivà sentinţa, afară dacă convenţiunea dispune altfel; sentinţa trebuie să fie datată şi subscrisă de toţi membrii ei, şi înmânată părţilor.

Că, întrucât în speţă judecătoria arbitrală a dat şi pronunţat sentinţa în ziua desbaterei (5 Dec. 1926), fără o altă amânare, căci nu prevede aceasta procesul-verbal de desbatere, iar pronunţarea a avut loc prin cetirea părţei dispozitive a sentinţei, care a şi fost înmânată părţilor, sub semnătură, fără altă motivare scrisă, şi cu observaţia d-lui Dr. Tuşa, că nu ia la cunoştinţă amânarea pe 8 zile, a înmânărei motivărei acelei sentinţe, prin aceasta judecătoria arbitrală a soluţionat şi deci a adus sentinţa definitivă a litigiului ce i s'a deferit, şi din momentul pronunţărei ea nu mai poate revenì, fiind desesizată definitiv, existând în această privinţă aşà zisul «lucru judecat de instanţă».

Că, deosebit de aceasta, atât din procesul-verbal al şedinţei judecătoriei arbitrale din 6 Dec. 1926, cât şi din însăş sentinţa adusă în acea zi, se constată că judecătoria arbitrală a fost sesizată numai cu cererea de completare, asupra căreia s'a şi pronunţat prin dispozitivul sentinţei, şi numai prin motivarea acestei ultime sentinţe, judecătoria arbitrală, motivează oare cum şi sentinţa din 5/XII/1926.

Că, chestiunea care se pune acum este dacă judecătoria arbitrală puteà revenì asupra sentinţei pronunţate.

Având în vedere că, în sprijinul dreptului de revenire al instanţei asupra hotărîrei sale, pârîta s'a provocat la comentariile d-rului Marcel Kovaci, asupra procedurei civile ungare, şi anume la vol. II, p. 895, dar în afară că jurisprudenţa invocată şi aflată la amintita pagină sub No. 169 din 2 Martie 1889, se referă la procedura germană, dar chiar şi textul acesteia, e următorul:

«Procedura nu este terminată înainte de înmânare, dacă nici înmânarea nici comunicarea nu s'a făcut încă, judecătoria arbitrală poate să redeschidă procedura şi să aducă o nouă sentinţă.

Deci şi din cuprinsul jurisprudenţei de mai sus, care îşi poate aveà aplicaţie şi sub regimul procedurei civile maghiare, fiind şi în sensul acestei proceduri, rezultă că până când hotărîrea judecătoriei arbitrale n'a fost comunicată şi înmânată părţilor litigante, adică până când părţile n'au putut luà cunoştinţă de cuprinsul ei, judecătoria de arbitrii, care s'ar convinge de ceva erori sau puncte ce ar mai fi de calificat, în hotărîrea ce erà să aducă, poate să redeschidă, înainte de pronunţarea desbaterei închisă dejà, conf. art. 237 pr. civ., şi poate să aducă chiar o altă hotărîre, urmând ca prima hotărîre să se păstreze ca secretul deliberărei.

Ori, în speţă, prima sentinţă a judecătoriei de arbitrii a fost pronunţată în ziua de 5 Dec. 1926, când a fost şi înmânată părţilor, prin dispozitivul său semnând de primirea lui şi a fost şi verbal motivată părţilor litigante cari au luat prin aceasta cunoştinţă de conţinutul sentinţei (din 5/XII/925) în aceeaş zi.

Şi cum potrivit art. 406 din pr. civilă, judecătoria este legată de hotărîrea (dispozitivul), cuprinsă în sentinţa pronunţată în proces, urmează că judecătoria arbitrală, nu mai puteà revenì asupra hotărîrei (dispozitivului) pronunţată în ziua de 5 Dec. 1926.

Că, dacă prin art. 776 pr. civ., se prevede că în lipsa convenţiunei părţilor judecătoria arbitrală hotărăşte modul procedurei conf. voinţei sale, aceasta nu înseamnă că arbitrii ar puteà revenì asupra hotărîrei date, căci prin citatul text se regulează numai mijloacele de tehnică procedurală, tehnică relativă la ţinerea desbaterilor, fixarea ordinei în care se face desbaterile, modul de a se administrà probele în faţa sa, etc.

Că, în afară de această tehnică procedurală, dispoziţiunile art. 776 pr. civ., nu permite arbitrilor şi înlăturarea principiilor fundamentale ale dreptului şi regulelor de procedură cu caracter esenţial, cari ca cerinţe imperative se cuprind în art. 782 din pr. civ., care ne vorbeşte numai de o singură sentinţă şi în art. 779, 781 şi 782, care, regulând dispoziţiunile dărei hotărîrei, respectă completamente principiul ce exclude dreptul instanţei de a revenì asupra unei hotărîri pronunţate.

Că, în ce priveşte excepţia «volenti non fit injuria», ea nu-şi poate aveà aplicaţiune în speţă, întrucât din actele dosarului, se constată că

Art. 776 nu îngădue, însă, arbitrilor să înlăture principiile fundamentale de drept şi regulele de procedură cu caracter esenţial.

Această soluţiune se sprijină şi pe art. 779, 781 şi 782 proc. civ. ard., care regulând dispoziţiunile referitoare la darea hotărîrei, vorbesc numai de o singură sentinţă, cu alte cuvinte consacră principiul de drept comun cuprins în art. 406, ce exclude dreptul unei instanţe de a revenì asupra unei hotărîri pronunţate.

Principiul că o instanţă nu mai poate revenì, sub motiv de rectificare asupra celor hotărîte printr'o sentinţă este unanim consacrat (a se vedeà decizia cas. fr. civ. din 2 Dec. 1929 publicată în *Pand. Române* caetul 3 partea III-a pag. 62 însoţită de nota d-lui D. Cotrutz cu numeroase trimiteri la doctrina şi jurisprudenţa română şi străină).

3. *Interpretarea şi aplicaţiunea principiului volenti non fit injuria.* Apelanta societate «Frăţia» a mai susţinut încă, că acţiunea în invalidare pornită de societatea «Zăbala», ar fi inadmisibilă şi din punctul de vedere al finelui de neprimire, concretizat în adagiul juridic *volenti non fit injuria*, justificat în fapt pe împrejurarea că, cea de a doua sentinţă din 6 Decemvrie 1926, s'a dat după propria cerere a societăţei «Zăbala».

Este de observat că, în fapt este inexact că societatea «Zăbala» ar fi cerut revocarea sentinţei anterioare din 5 Dec. 1926.

După cum am arătat mai sus, cererea societăţei «Zăbala» s'a mărginit numai la o simplă completare a sentinţei, în sensul ca instanţa arbitrală să ţină seamă de stipulaţiunile concordatului forţat, prin care societatea «Zăbala» fusese scutită de plata oricărei dobânzi.

In susţinerea finelui de neprimire *volenti non fit injuria*, apelanta s'a sprijinit pe art. 223 din proc. civ. ard., care prevede că, partea nu poate protestà contra unei neregularităţi procedurale şi anume contra viţiilor unui act procesual, dacă ea s'a învoit la acea neregularitate, sau dacă, deşi a cunoscut-o, ori trebuià să o cunoască, a consimţit totuş să intre în desbaterea orală a procesului, sau a continuat desbaterea începută, fără să fi protestat contra neregularităţei.

Dispoziţiunea aceasta a art. 223 din proc. civ. ard. trebue raportată la art. 737 al. II din proc. civ. a vechiului regat potrivit căruia nimeni nu poate invocà o nulitate pricinuită prin propriul său fapt cât şi la art. 111 din aceeaş procedură potrivit căruia orice cauză de nulitate în privinţa actelor de procedură, privitoare la cererile de legarea instanţei prin acţiuni, contestaţie, apel, recurs în casaţie şi cereri de revizuire, este stinsă, dacă nu se propun înaintea oricărei apărări asupra fondului.

Dealtfel, Curtea de fond constată, în fapt, că sentinţa din 6 Decemvrie, nu a fost dată după cererea societăţei «Zăbala».

Dar, chiar dacă, am admite, prin imposibil, că această sentinţă a fost pronunţată în urma cererei societăţei «Zăbala», încă principiul «volenti non fit injuria» nu-şi poate găsì aplicaţiunea, ori de câte ori este vorba de violarea unei reguli de procedură la aplicarea căreia părţile nu pot renunţà.

In adevăr, toate regulile procedurale, care au la baza lor respectarea unor principii esenţiale, întemeiate pe consideraţiuni de ordine publică nu pot face obiectul unei renunţări, achiesări, ori transacţiuni.

In speţă, este vorba tocmai de o neregularitate în strânsă legătură cu ordinea jurisdicţiunilor, principiu ce se găseşte la baza ordinei sociale.

Consideraţiunea aceasta teoretică, devine însă de prisos, faţă de constatarea intimata-reclamantă a cerut numai completarea sentinţei judecătoriei arbitrale, din 5 Dec. 1926, iar nu revenirea asupra ei, şi deci sentinţa din 6 Dec. 1926, nu se poate susţine că a fost dată după propria sa cerere.

Deasemenea, nici excepţia ridicată de apelant în baza art. 223 pr. civ. Ard., nu este întemeiată, acest text tratând viţiile de procedură ce trebuiau propuse în limine litis; ori nulităţile invocate de intimată, fiind viţii cari se referă la pronunţarea hotărîrei, ele erau imposibil de a fi ridicate înainte, partea în drept neputând şti de survenirea lor decât ulterior dărei hotărîrei, şi dealtfel advocatul reclamantei (Dr. I. Tuşa), la primirea dispozitivului hotărîrei din 5 Dec. 1926 a şi protestat scris în josul lui, că nu ea la cunoştinţă sentinţa nemotivată, iar prin acţiunea de invalidare ce a înaintat, a dat cel mai puternic protest contra nulităţilor produse.

Că, din toate acestea constatându-se că un judecător care s'a pronunţat printr'o sentinţă,nu mai poate reveni asupra hotărîrei date, rezultă că în speţă hotărîrea primă din 5 Dec. 1926, este a fi socotită diferită de cea din 6 Dec. 1926, şi e cea prin care judecătoria de arbitri s'a pronunţat definitiv asupra litigiului dintre părţi, iar cea din 6 Dec. 1926, fiind dată în urma cererei de completarea celei din 5/XII/926 urmă potrivit art. 409 din pr. civ., să se alăture sentinţei originale, cea din 5 Decemvrie.

Acum se pune întrebarea dacă sentinţa din 5/XII/926 a fost şi a putut fi scoasă din vigoare prin încheerea din 6 Dec. 1926.

Intr'adevăr aceeaş judecătorie de arbitri în urma sesizărei reclamantei prin cererea de completarea sentinţei din 5 Dec. 1926, a adus încheerea alăturată la procesul-verbal din 6 Dec. 1926, prin care dispune: Scoate din vigoare sentinţa pronunţată şi înaintată la 5 Dec. 1926 şi a pronunţat părţilor sentinţa din 6 Decemvrie 1926.

Având în vedere că, prin nici o dispoziţiune a legei de procedură nu se prevede că o încheere poate scoate din vigoare o sentinţă, care după cum am arătat, din momentul pronunţărei e definitivă pentru instanţă, în sensul că aceeaş instanţă numai poate reveni asupra ei (art. 406 pr. civ.).

Că, în baza art. 389 pr. civ. numai când s'a pronunţat o sentinţă parţială, pentru partea creanţei recunoscută, judecătoria în continuarea desbaterei pentru restul creanţei nerecunoscute conform rezultatului, poate susţine, restrânge, sau scoate din vigoare sentinţa parţială.

Şi, deasemenea potrivit art. 555 pr. civ., judecătoria care a dat o încheere atacată cu apel, întrucât nu este legată de ea, poate să revină în sensul apelului, contrariu îl înaintează dimpreună cu scriptele relative judecătoriei apelative.

Ori, în speţă nefiind vorba de o sentinţă parţială şi încă de o încheere, adusă de judecătoria de arbitrii, ci de o sentinţă definitivă, cum prevede şi compromisul dintre părţi, urmează ca această judecătorie nu puteà scoate din vigoare sentinţa prin o încheere, neavând această putere dela lege, întrucât sentinţa pronunţată, bună sau rea, este câştigată părţilor.

Că, aşà fiind, încheerea din chestiune, neputând aveà nici un efect juridic, este a se consideră ca fără fiinţă.

In ce priveşte sentinţa din 6 Decemvrie 1926:

Având în vedere că, din examinarea ei, se constată că e dată în baza cererei reclamantei, pentru completarea sentinţei din 5 Dec. 1926, şi deci ea este a se consideră numai ca o sentinţă de completare.

Că, în sensul dispoziţiunilor art. 409 pr. civ., spre a rezolvì o cerere de completare, trebuie să fi fost o sentinţă înmânată, care are necesitate de completare.

In speţă, sentinţa de completat a fost cea din 5 Dec. 1926, care a fost înmânată părţilor.

Că, apoi, după dispoziţiunile aceluiaş text (409 pr. civ.), hotărîrea de completare neputându-se întinde decât la chestiunea completărei, urmează că şi sentinţa din 6 Dec. 1926, trebuie luată în considerare numai atât cât se referă la completare.

Şi deci, partea din motivarea acelei sentinţe, care se referă la considerentele ce ar fi trebuit să formeze motivarea sentinţei din 5 Decemvrie 1925, ca şi partea care caută să justifice dobânzile stabilite ca o contravaloare a mărfei nefurnizate, urmează să nu fie ţinută în seamă, întrucât se întinde contrariu disp. art. 409 citat, peste petitul cererei de completare.

Că, din toate acestea vedem că, judecătoria arbitrală a nesocotit procedura referitoare la darea hotărîrei, violând legea în această privinţă, şi deci potrivit punct. 2 al art. 784 pr. civ., sentinţa adusă urmează a fi invalidată.

Asupra motivului al 2-lea de invalidare: *a)* nemotivare şi *b)* trecerea sentinţei peste cererea (petitul) părţilor (punct. 5 al art. 784):

a) *In ce priveşte nemotivarea sentinţei.* Considerând că potrivit art. 784 punct. 5 din pr. civilă, sentinţa judecătoriei de arbitrii, urmează a fi invalidată dacă nu este motivată.

Că la această regulă, se face excepţiune numai atunci, când compromisul dispune altfel, or în cazul de faţă, compromisul nu prevede că părţile au scutit pe arbitri de obligaţiunea motivărei.

Deasemenea, nu se constată că judecătoria arbitrală, hotărînd modul procedurei conf. voinţei sale (art. 776 pr. civ.), ar fi prevăzut în procesul verbal dresat despre procedura sa, scutirea de motivarea sentinţei.

Că, dintr'o simplă examinare a sentinţei din 3 Dec. 1926, se constată că aceasta a fost înmânată în scris numai partea dispozitivă, fără altă motivare, ci numai cu menţiunea că va fi motivată în 8 zile, ceeace n'a avut loc; căci deşi sentinţa de completare (6 Decemvrie 1926), cuprinde o motivare, însă aceasta nu poate constituì o motivare a sentinţei din 5 Dec. 1926, ea neputându-se întinde decât la punctele din cererea de completare, conf. art. 409 pr. civ.;

în fapt a Curţei de Apel, că societatea «Zăbala» nu ceruse instanţei să revină asupra sentinţei dejà pronunţată şi s'o înlocuească cu altă sentinţă.

Jurisprudenţa Curiei maghiare, este constantă în această privinţă, fiind în perfect acord şi cu jurisprudenţa Curţilor de Apel (a se vedeà în mod amănunţit jurisprudenţele citate în lucrarea *Codul de procedură civilă din Transilvania* de Ivan Pop şi Paul Balaşiu sub art. 223 No. 1077—1084).

Ca o aplicaţie a acestor principii, vom menţionà că s'a decis de către Curia maghiară că părţile nu pot renunţà sau modificà ordinea instanţelor, după cum nu ar puteà renunţà nici la norma de procedură, potrivit căreia reprezentantul legal trebue chemat în proces, atunci când este vorba de un minor (Pop şi Balaşiu op. cit. art. 223 No. 1085—1087).

S'a mai ridicat de apelantă şi excepţiunea de tardivitate a acţiunei de invalidare primită de societatea «Zăbala», pe consideraţiunea că, în conformitate cu art. 223 din proc. civ. ard., partea nu mai poate invocà, neregularităţile procedurale, dacă a consimţit să intre în desbaterea fondului.

Cu alte cuvinte, s'a pus în discuţie, tardivitatea excepţiunilor de procedură, despre care este ştiut că trebuesc propuse *in limine litis*.

Chestiunea care trebue lămurită, este aceea de a se şti dacă în speţă este vorba de neregularitatea unui simplu act de pro-

Dar afară de aceasta, în sensul alin. II şi III ale art. 782 din pr. civ., motivarea trebuie redactată în tot cuprinsul ei, în momentul pronunţărei, urmând ca tot atunci să fie datată şi subscrisă de toţi membrii judecătoriei arbitrale şi înmânată părţilor.

Acestea pentrucă legiuitorul a voit pe de o parte ca arbitrii să fie perfect conştienţi de soluţia ce dă, desbătând fiecare motiv, şi pe au altă parte ar fi fost cele mai adesea foarte greu şi apoi chiar costisitor, de a mai adunà din nou pe membrii arbitri, spre a semnà sentinţa.

Iar sentinţa trebuind a fi înmânată părţilor la pronunţare, urmează că ea să fie neapărat făcută în scris, iar nu pronunţată numai verbal.

Că dar sentinţa judecătoriei arbitrale din 5 Dec. 1926, nefiind motivată, conf. punct. 5 al art. 784 din pr. civ., este de a fi declarată invalidă şi pe acest motiv.

b) *In ce priveşte motivul trecerei sentinţei peste petitul părţilor.* Considerând că, după disp. punct 5 al art. 784 din pr. civ. sentinţa judecătoriei de arbitri, urmează a fi invalidată dacă prin ea arbitrii au trecut peste petitul părţilor, potrivit art. 394 din aceeaş procedură, condamnaţiunea neputându-se extinde peste cerere.

Că, în adevăr, dreptul şi puterea de a judecà a unei instanţe fiind limitat la obiectul şi sfera cererei în judecată, judecătorul nu poate să se pronunţe asupra unei pretenţiuni ce nu a fost adusă în discuţia sa, şi pentru care partea contrarie nici nu s'a putut apărà sau cel puţin face obiecţiunile ce ar fi avut de făcut.

Că, pentru a cunoaşte şi a stabilì dacă în speţă avem cazul de invalidare «plus petitio», să vedem ce s'a cerut prin acţiune şi ce a hotărît judecătoria de arbitri.

Prin acţiune, Soc. Anon. «Frăţia» a cerut a obligà Soc. Anon. «Zăbala» a îndeplinì angajamentul luat faţă de ea («Frăţia») la 30 August 1919 şi a le predà în termen de 15 zile cantitatea restantă de 7686.863 m. c. cherestea conf. convenţiunei amintite, pe lângă plătirea din partea ei («Frăţia») a sumei încă plătibilă de 710.176 lei şi 15 bani, sau în caz că această predare nu ar mai fi posibilă să-i plătească contravaloarea mărfei nepredate, substrăgându-se suma de lei 212.247,41 cuprinsă în concordatul forţat, adică suma de lei 12.086.733,39, calculându-se această valoare cu 1600 lei pro metru cub la 7686.863 m. c. nepredaţi.

Ce a hotărît judecătoria de arbitrii:

A admis în parte acţiunea reclamantei şi a obligat pe pârîta «Zăbala», Soc. Anon. (azi reclamantă), ca să plătească reclamantei «Frăţia» (azi pârîtă) suma de lei 1.691.210 capital şi dobânda acestuia de 18%, cu începere dela 30 Iunie 1921 şi până la achitare, etc.

Că, din examinarea petitului acţiunei şi hotărîrei de mai sus, constatăm că deşì reclamanta prin acţiune a cerut numai executarea contractului, sau, în cazul când aceasta n'ar fi posibil, contravaloarea mărfei livrate în suma de lei 12.086.733 şi 39 bani, totuş judecătoria de arbitrii prin hotărîrea adusă acordă contravaloarea, fără a motivà decât în sentinţa de completare, din ce cauză este imposibilă executarea contractului, şi tot prin aceeaş hotărîre obligă pe pârîtă şi la dobânzi, deşì după cum se vede din petitul acţiunei reclamanta respectivă, pârîta de azi, n'a cerut.

Că dar, este cert că, judecătoria de arbitrii a acordat peste cererea apelantei dobânzi, iar justificarea ce caută a face prin motivele sentinţei din 6 Dec. 1926, că sub titlul de dobânzi a înţeles a atribuì apelantei o parte din valoarea mărfei nefurnizate, este o explicaţie forţată, ce nu-şi poate atinge ţinta, între dobânzi şi contravaloarea materialului, nefiind nici o apropiere, ci două noţiuni juridice cu totul distincte.

Se pune acum întrebarea, dacă conţinutul unei sentinţe prin care se acordă şi dobânzi, se poate zice că s'a extins peste cerere.

Că, la această întrebare ne răspunde lămurit disp. art. 394 din pr. civ., şi jurisprudenţa desvoltată în jurul acestuia (vezi codul de pr. civilă al d-lor Dr. Ion Papp şi Paul Balaşiu, p. 607 jurispr. 1555), după care condamnarea nu se poate extinde peste cerere, această regulă trebuind a fi aplicată şi în privinţa intereselor (dobânzilor).

Că prin urmare şi acest motiv de invalidare fiind fondat, sentinţa judecătoriei din 5 Dec. şi chiar cea din 6 Dec. 1926, dacă ar fi admisibilă ipoteza apelantului că sunt una, — întrucât prin cele hotărîte se acordă peste cerere dobânzi, — sunt de invalidat pe temeiul art. 784 punct. 5 din pr. civilă.

Asupra motivului al III-lea de invalidare. Coexistenţa unor deciziuni contradictorii şi neinteligibile.

Având în vedere că, intimata reclamantă în combaterea apelului pârîtei susţine atacarea sentinţei judecătoriei de arbitrii şi pe baza alin. 7 al art. 784 din pr. civilă, că dispozitivul sentinţei este neinteligibil.

Că, pentru a decide asupra acestui motiv, trebuie să cercetăm dispozitivul sentinţei din 5 Dec. şi mai ales pe cel al sentinţei din 6 Dec. 1926, care completând pe prima sentinţă, ar fi eventual de executat.

Că, din examinarea şi comparaţia dispozitivelor sentinţelor menţionate constatăm că deşi prima sentinţă s'a dat fără a se luà în considerare concordatul forţat al firmei «Zăbala», prin care obţinuse reducerea datoriilor sale la 65% şi scutirea de dobânzi, totuş prin sentinţa completătoare, s'a complinit această lipsă, indiferent de legalitatea modalităţei complinirei, întrucât se arată că s'a luat în considerare despozitivul deciziunei No. Con. for. 458/1925-223 a Trib. Sf. Gheorghe, obligând pe intimată să plătească *net* suma de lei 1.691.110.

Că, deasemenea în ce priveşte timpul pe care a acordat dobânzi la capitalul amintit, constatăm că deşì în prima sentinţă dobânzile acordate de 18%, trebuiau a fi

---

cedură, sau de o altă neregularitate ce înfăţişează un caracter deosebit şi care nu poate fi guvernată de regulile referitoare la nulităţile procedurale cu caracter relativ.

După cum foarte bine constată Curtea de fond, art. 223 proc. civ. ard., tratează numai despre viţiile actelor propriu zise de procedură, de care am vorbit mai sus, viţii în care nu pot fi socotite şi neregularităţile săvârşite cu prilejul pronunţărei unei hotărîri, deoarece prin faptul chiar că aceste neregulări tot s'au produs după încheerea desbaterilor, adică la o epocă, când, erà materialmente imposibil ca partea interesată să le poată invocà, nu pot fi clasificate, în cadrul actelor de procedură a căror nulitate trebue ridicată printr'o excepţie formală *în limine litis*, sub sancţiunea unei decăderi definitive.

Dacă, totuş, prin absurd, s'ar hotărî că, art. 223 proc. civ. ard. este aplicabil şi nulităţilor rezultând din viţii de procedură, intervenite cu prilejul pronunţărei sentinţei, încă, şi în acest caz, relevă Curtea de Apel, art. 223 este nepotrivit speţei, dat fiind că, după cum rezultă din dosarul afacerii nu se constată că, fie partea personal fie prin reprezentantul său autorizat ar fi achiesat la această situaţiune procedurală neregulată, rămânând astfel lipsită de dreptul de a mai invocà nulitatea, ca efect al neregularităţei.

In afară de aceasta, trebue să observăm că art. 223 proc. civ. ardeleană, cuprins în cap. 5 a părţei III-a a codului în care socotite dela 30 Iunie 1921 până la achitare, ceeace atinge dispoziţiunile deciziunei de concordat forţat, aceste dobânzi potrivit acestuia neputând fi socotite decât până la data încheerei lui, adică până la 21 Febr. 1925.

Totuş, prin sentinţa completatoare prevăzându-se numai termenul de începere a curgerei dobânzilor la capitalul acordat, şi întrucât se dispune luarea în considerare a dispoziţiunilor din concordatul forţat din chestiune, urmează că se înţelege, că au fost acordate dobânzile numai până la data încheerei concordatului forţat, adică până la 21 Febr. 1925.

Că din cele de mai sus, rezultând că dispozitivul sentinţei completatoare al judecătoriei de arbitrii (din 6/XXII/1926) este inteligibil, el putându-se executà, urmează că motivul de invalidare bazat pe alin. 7 al art. 784 din pr. civilă, este nefondat şi el a trebuit a fi respins ca atare.

3. In ce priveşte al 3-lea motiv de apel, prin care se atacă deciziunile Trib. Trei Scaune S. I, pronunţate la 28 Ianuarie şi 8 Iunie 1927, prin care s'a respins cererile apelantei, de a reveni asupra suspendărei executărei hotărîrei judecătorii de arbitrii din Braşov, suspendare ordonată prin încheerea acelui Tribunal la 28 Dec. 1926.

Considerând că, potrivit disp. art. 786 din pr. civilă, reiese că instanţa de drept comun competentă pentru a judecà acţiunea principală de invalidare, bazată pe art. 784 din aceeaş procedură, poate să suspende oricând în cursul soluţionărei procesului de invalidare, executarea sentinţei arbitrale, observând condiţia, dacă constată din elementele prezentate «verosimilitatea», că acţiunea de invalidare este de admis.

Având în vedere, că reclamanta cerând Tribunalului Sf. Gheorghe — instanţă competinte, sesizată şi în acţiunea de invalidare a judecătoriei de arbitrii, — suspendarea executărei sentinţei aduse de această din urmă judecătorie, şi Tribunalul din actele dosarului găsind ca verosimil succesul acţiunei de invalidare, a admis suspendarea prin încheerea din 28 Dec. 1926.

Că, posterior acestei suspendări, pârîta în baza art. 786 din pr. civ., cerând, în două rânduri aceluiaş Tribunal, să revină asupra suspendărei executărei hotărîrei arbitrale, Tribunalul găsind ca justă verosimilitatea admiterei acţiunei de invalidare, prin deciziunile din 28 Ianuarie şi 8 Iunie 1927, a respins cererile de revocarea suspendărei ordonate.

Că, apelul înaintat deşi e admisibil în principiu potrivit aliniatului ultim din art. 786 pr. civ., în chestiunea revocărei suspendărei, însă în fond se găseşte azi şi mai neîntemeiat, întrucât atât prima instanţă cât şi Curtea de Apel, prin hotărîrile aduse, admiţând acţiunea de invalidare, au confirmat prin aceasta cât de temeinică a fost găsită, verosimilitatea succesului acţiunei, şi deci cât de corect a apreciat-o prima instanţă când a admis suspendarea executărei, aşà că revenirea asupra ei, este azi şi mai nebazată, şi cum sentinţa judecătoriei arbitrale a fost invalidată şi

---

se reglementează procedura înaintea instanţelor de drept comun, nu are nimic comun cu partea 17-a codul de proc. civ. ard. (art. 767 şi 768), care tratează despre procedura înaintea instanţelor arbitrale.

Pentru a se justificà posibilitatea revenirei asupra primei sentinţe din 5 Dec. 1926 s'a invocat şi art. 409 din proc. civ. ardeleană.

In afară de consideraţiunea că acest text de lege este aplicabil numai instanţelor de drept comun, aceea ce exclude teza posibilităţei de revenire este un nediscutat argument de text, în sensul că art. 409 nu derogă la caracterul definitiv al lucrului judecat, ci prevede numai posibilitatea ca sentinţa să fie completată atunci când instanţa nu a statuat asupra vreunei părţi din acţiune sau din contracerere.

Nu se poate susţine că ambele sentinţe ar alcătui un singur complex juridic, deoarece după cum am arătat dejà, cea de a doua sentinţă nu aduce nici o completare celei dintâiu, ci o înlătură pur şi simplu, înlocuind-o cu o sentinţă nouă.

In susţinerea acţiunei în anulare soc. «Zăbala» a mai afirmat că ambele sentinţe sunt neinteligibile, adică inconciliabile în înţelesul şi aplicaţiunea lor.

In adevăr, prin a doua sentinţă deşi judecătoria de arbitrii afirmă că a ţinut seama de concordatul forţat în privinţa reducerei creanţei şi a scutirei de dobânzi, a lăsat totuş intactă cifra condamnaţiunei din sentinţa din 5 Dec. 1926.

Aceasta, în adevăr, constitue un nonsens, deoarece dacă instanţa ar fi ţinut realmente socoteală de concordatul forţat, ea ar fi trebuit să reducă suma din prima sentinţă, deducând dintr'ânsa quantumul remiterei concordatare.

4. *Nulitatea sentinţelor arbitrale în raport cu art. 784 al. 5 proc. civ. ard.* Societatea «Zăbala» ceruse anularea sentinţei arbitrale şi pentru motivul că judecătoria de arbitrii a acordat soc. «Frăţia» dobânzi, pe care aceasta nu le ceruse prin acţiunea introductivă.

In adevăr, în conformitate cu art. 784 al. 5 din proc. civ. ard. sentinţa unei Judecătorii arbitrale urmează a fi anulată, dacă prin ea, arbitri au trecut peste petitul părţilor, adică, cu alte cuvinte, spre a ne exprimà în termenii proprii din limbajul juridic al vechiului regat dacă arbitrii au acordat mai mult decât a cerut reclamantul *(Plus-petitio)*.

Nulitatea sentinţei, într'un asemenea caz, este desigur raţională, deoarece atât timp cât arbitri au depăşit limitele cererei formulate de reclamant, cerere care circumscrià cadrul jurisdicţional al atribuţiunilor lor, sentinţa urmează a fi socotită ca nulă, fiind lipsită de obiect pentru tot ceeace excede cuprinsul cererei introductive.

Dreptul şi puterea de a judecà, a unei instanţe, sunt limitate la obiectul şi sfera cererei introductive.

Judecătorul nu poate să se pronunţe asupra unei pretenţiuni, ce nu a fost adusă în discuţiunea sa, deoarece ar fi să i se deà posibilitatea să statueze asupra unui litigiu inexistent.

In legătură cu aceste principii, vom menţionà faptul că, societatea «Frăţia» ceruse înaintea arbitrilor numai executarea contractului de vindere-cumpărare a materialului lemnos, sau, în cazul când aceasta nu ar fi fost posibil, contra valoarea mărfei nelivrate.

Ea nu ceruse şi dobânzi prin acţiunea sa introductivă.

Dealtfel, o asemenea cerere ar fi fost inadmisibilă în drept, întrucât este ştiut că, dobânzile sunt, prin definiţiunea lor, daune moratorii, ce se acordă în obligaţiunile ce au de obiect o sumă de bani.

In speţă reclamanta societate «Frăţia» nu ceruse judecătoriei de arbitrii o sumă de bani, ci numai executarea unei simple obligaţiuni de a da, care, în caz de neîndeplinire se transformà în daune.

Suma acordată de arbitri reprezentà chiar daunele reclamate de soc. «Frăţia» pentru neexecutarea contractului.

Arbitri nu puteau, deci, acordà dobânzi la o sumă, care prin ea însăş constituià o dezdăunare, deoarece aceasta ar fi însemnat ca să se acorde două dezdaunări, sub două modalităţi deosebite, pentru acelaş fapt generator de daune.

Spre a explicà, însă, această curioasă soluţiune juridică a acordării dobânzilor, judecătoria de arbitrii explică, prin cea de a doua sentinţă din 6 Decemvrie 1926, că sub titlul de dobânzi a înţeles să acorde societăţei «Frăţia» o parte din valoarea mărfei nefurnizate. Judecătoria de arbitrii a făcut, astfel, o confuziune nepermisă şi neexplicabilă între dobânzi, cari, după cum am spus, sunt daune moratorii şi contra valoarea cărora este sinonimă cu prestaţiunea contractuală, confundând astfel două noţiuni juridice fundamental deosebite şi fără nici o afinitate sau conexiune între ele.

5. *Nulitatea sentinţelor arbitrale în raport cu obligaţiunea motivărei.* Un alt motiv de nulitate a sentinţei arbitrale a fost şi nemotivarea acestei sentinţe.

Art. 784 al. 5 prevede, între alte cazuri de anulare, şi nemotivarea.

La această regulă se face excepţie, potrivit art. 782 din proc. civ., numai atunci când compromisul dispensează pe arbitri de obligaţiunea motivărei.

Nemotivarea urmează să fie analizată, în speţă, din două puncte de vedere.

In primul rând, vom relevà că prin sentinţa din 5 Dec. 1926 nu s'a făcut decât o simplă motivare verbală, specificându-se de arbitri la pronunţarea sentinţei că motivarea scrisă va fi înmânată părţilor în termen de 8 zile.

Aceasta este o neregularitate esenţială, deoarece judecătoria arbitrală aveà obligaţiunea conform art. 782 proc. civ. să-şi motiveze sentinţa în scris în chiar momentul pronunţărei, iar nu peste 8 zile.

Dacă examinăm textul art. 782 proc. civ. ard., vedem că prin aliniatele 2 şi 3 de instanţa de apel, deci definitiv, acest apel nici nu mai prezintă interes.

Deasemenea alegaţiunea apelantei că art. 71 din legea Curţei de Casaţie, care dealtfel vorbeşte numai de hotărîrile definitive, ar fi abrogat art. 786 pr. civ., este neîntemeiată, acesta din urmă dispunând asupra unei proceduri speciale a judecătoriei de arbitrii, aflată încă în vigoare.

Că, pentru aceste motive redactate de d-l Cons. G. Aronescu a hotărît ca mai sus, acordând reclamantei şi cheltueli de judecată în apel, potrivit art. 508 pr. civilă.

Decizia civ. No. 1331 din 18 Martie 1929.

Preşedinţia d-lui **V. Apostolescu,** consilier; Raportor şi redactor al deciziunei d-l consilier **G. Aronescu;** Avocaţi pentru apelantă d-nii **Radu Cătuneanu, Rudolf Gheorghiu** şi **D. Hozan,** iar pentru intimată d-nii **Traian Alexandrescu** şi **Iuliu Tuşa.**

APEL GALAŢI II, 16 **Maiu 1922**

EXECUATUR. DACĂ EXISTĂ DREPT DE APEL CONTRA SENTINŢEI TRIBUNALULUI CARE ADMITE EXECUATURUL. DUPĂ CE LEGE SE JUDECĂ COMPETENŢA TRIBUNALULUI A CĂRUI HOTĂRIRE SE EXECUTĂ? COMPETENŢA TRIBUNALULUI ARBITRAL, NUMIT «JURIUL DE PE LÂNGĂ BURSA DE MĂRFURI ŞI EFECTE DIN BUDAPESTA. (1), (2) şi (3)

Deşi art. 374 pr. civ. şi înţelegerile diplomatice nu reglează modul cum se vor rezolvà în România cererile de executur, totuş se aplică principiul celor două grade de jurisdicţiune, înscris în art. 316 din pr. civ. Competenţa Tribunalului a cărui hotărîre se execută se examinează după legile Statului unde s'a dat hotărîrea. Tribunalul arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta este o judecătorie excepţională, căruia nu i se poate atribuì de litiganţi o competenţă pe care legea o atribue altei instanţe de judecată.

(G. G. Gaetan contra Societăţei Atlantica).

CURTEA: Având în vedere că intimata Societate «Atlantica» prin avocatul său Z. Filotti a cerut în prealabil respingerea apelului ca inadmisibil, susţinând că între România şi Austro-Ungaria există reciprocitate de executare, stabilită prin declaraţiunile diplomatice schimbate la 20 şi 25 August 1871 şi reînoită prin tratatul din 1901 şi în acest caz cererea de executur fiind transmisă pe cale oficială diplomatică, este cea mai sigură dovadă despre regularitatea procedurei, observarea competinţei şi justeţea actului în sine, iar instanţele de executare nu au decât a examinà în mod sumar, fără citarea părţilor, dacă hotărîrea transmisă spre executare este în formă regulată, dacă ordinea publică nu e călcată şi a se pronunţà printr'o simplă încheiere, dată în Camera de consiliu, învestind hotărîrea transmisă cu formula executorie, fără a mai fi supusă apelului, căci raţiunea tratatelor diplomatice este de a împuţinà formalităţile de executare; că tot aşa se practică în Ungaria şi în baza reciprocităţei trebue a se admite aceeaş regulă la noi; că în fine apelantul nu mai poate face

---

se prevede că sentinţa trebue să conţină data şi semnăturile şi că judecătoria este obligată să o înmâneze părţilor în momentul pronunţărei, dacă ele sunt de faţă.

Această dispoziţiune lasă să se vadă, clar, care este înţelesul textului şi care a fost intenţiunea legiuitorului.

In adevăr, dacă sentinţa trebue înmânată părţilor chiar în momentul pronunţărei, rezultă, de aci, că ea trebue să fie şi redactată în tot complexul ei, deoarece nu s'ar puteà concepe materialmente ca o sentinţă ce nu este încă motivată să fie totuş înmânată părţilor.

In afară de textul legei, există şi un argument de raţiune spre a decide că sentinţa trebue motivată chiar în momentul pronunţărei.

Legea a voit să oblige pe arbitri a fi perfect conştienţi de motivele şi argumentele sentinţei lor, punându-le îndatorirea de a formulà, în scris, în chiar momentul pronunţărei sentinţei, toate motivele de fapt şi de drept ce au determinat soluţiunea procesului. (Vezi dec. C. Cas. III, n. 471 din 19 Martie 1929, dosar n. 1446/928).

O motivare verbală, în ce priveşte sentinţele arbitrale, este ca şi inexistentă.

Libertatea, pe care legea de procedură civilă a lăsat-o judecătorilor de carieră, de a-şi motivà sentinţele lor şi mai târziu, nu a fost acordată şi arbitrilor, tocmai în scopul de a desvoltà sentimentul lor de responsabilitate profesională şi a-i face să fie conştienţi de misiunea lor.

Curtea de Apel din Braşov desvoltă pe larg aceste consideraţiuni de drept.

Redactorul deciziunei, valorosul consilier, d-l G. Aronescu, a cărui activitate este unanim apreciată, atât ca publicist cât şi ca magistrat, a făcut o motivare, care poate fi, cu drept cuvânt, privită ca o pagină de doctrină.

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-decanul Baroului de Ilfov

(1) Decizia Curţei de Apel a fost confirmată de Inalta Curte de Casaţie.

Publicăm în note şi sentinţa Trib. Brăila S. II-a din 17 Ianuarie 1912, prin care s'a admis execuatorul.

Publicăm de asemenea concluziile d-lor avocaţi Zamfir Filotti şi Vasile Poltzer precum şi consultaţia dată de trei jurisconsulţi unguri.

TRIBUNALUL: Având în vedere cererea făcută de Soc. «Atlantica» prin petiţiunea înregistrată la No. 14117 din 18 Oct. 1911, de a se învesti cu formula executorie hotărîrea cu No. 2317 din 1907, pronunţată de Trib. arbitral de pe lângă Bursa de efecte şi mărfuri din Budapesta.

Având în vedere şi adresa Ministerului de Justiţie cu No. 27881 din 8 Oct. 1911, prin care trimite acestui Tribunal, Comisiunea rogatorie făcută de Trib. arbitral din Budapesta, dimpreună cu menţionata hotărîre, pentru a fi învestită cu titlul executor şi pusă în executare.

Având în vedere actele aflate în dosarul cauzei şi concluziunile puse de părţi consemnate în jurnalul cu No. 183 din 14 Ianuarie a. c.

Având în vedere că prin sentinţa comercială cu No. 2317 din 1907, a Trib. arbitral de pe lângă Bursa de efecte şi mărfuri din Budapesta rămasă definitivă, George G. Găetan, comerciant, din Brăila, a fost obligat să plătească Societăţei Comerciale «Atlantica» suma de 91.570 lei şi 85 bani, cu titlu de daune, plus procente şi cheltueli de judecată.

Având în vedere că conf. art. 373 pr. civ., hotărîrile judecătoreşti date în ţări străine, nu se vor puteà executà în România, decât dacă ele sunt date de tribunale competente şi sunt rămase definitive, dacă nu se calcă legile de ordine publică în România şi dacă între amândouă Statele este reciprocitate de executare.

Având în vedere, că în specie, nu se contestă de pârît, nici că sentinţa ce se execută este definitivă, nici că prin ea nu se calcă legile de ordine publică din ţară şi nici nu există reciprocitate de executare între România şi Austro-Ungaria, ci se contestă numai competenţa Tribunalului arbitral din Budapesta, de a judecà diferendul care a existat între părţi.

Având în vedere că se constată şi nu se contestă, că obiectul afacerei judecate de Trib. arbitral de pe lângă Bursa de efecte şi mărfuri din Budapesta, erà obligarea lui George Gaetan, la daune către Soc. comercială «Atlantica», rezultând din neexecutarea parţială, din parte-i, a unui contract de transport pe apă, a unor lemne.

Având în vedere că, competenţa Tribunalelor străine, urmând să fie examinată după legea ţărei unde s'a judecat afacerea, acest Tribunal român, chemat să acorde execuaturul, are să examineze, dacă după legile ungare, Trib. arbitral din Budapesta, erà competent să judece această afacere.

Având în vedere, că conf. legei ungare LIX din 1881 paragr. 94, Trib. arbitral de pe lângă Bursa de efecte şi mărfuri din Budapesta, este competent să judece orice diferend ivit din tranzacţiuni între comercianţi, când părţile prin act scris, s'au supus jurisdicţiunei acestui Tribunal, iar conf. paragr. 95 din aceeaş lege, excepţiunea de incompetenţă a Tribunalului, urmează să fie propusă la începutul primei înfăţişări.

Considerând că în specie din scrisoarea datată 1/14 Martie 1907, semnată de pârît şi adresată Soc. «Atlantica», se constată că părţile prin act scris, şi-au ales competenţa Trib. arbitral, iar din celelalte acte din dosar, se constată că pâritul fiind chemat în judecată, cu calitatea de comerciant, dânsul n'a contestat această calitate, de unde rezultă că Trib. arbitral de pe lângă Bursa de efecte şi mărfuri din Budapesta, erà competent, apel în contra hotărîrei Tribunalului Brăila, care a acordat execuaturul deoarece a recunoscut că toate formele legale de judecată au fost îndeplinite şi a contestat numai competenţa Tribunalului arbitral din Budapesta, ori chestiunea competenţei a fost odată judecată şi găsită valabilă de instanţa superioară din Ungaria.

Având în vedere că rezolvarea cererilor de execuatur a hotărîrilor pronunţate în ţară străină şi admise a se execută în altă ţară pe baza principiului reciprocităţei recunoscut fie prin uz, fie prin schimbul de note diplomatice sau prin tratate, aparţine dreptului privat al ţărei unde se cere executarea şi se urmează după regulile stabilite prin propria sa legislaţie în baza principiului de suveranitate naţională la care fiecare ţară e presupusă că ţine, afară numai dacă nu ar există o dispoziţiune formală contrarie, înscrisă fie în legea proprie a ţărei unde se cere executarea, fie într'un tractat diplomatic, care e tot o lege, în care caz se va urmă, conform regulelor înscrise în mod formal în acele legi.

Că în această privinţă în legislaţia românească avem numai art. 374 pr. civ. care regulează modul cum se vor rezolvà în România cererile de exequatur, dispunând că ele se vor încuviinţà printr'o sentinţă dată în urma citărei părţilor, fără însă a spune ceva şi în privinţa căilor de atac a acestor sentinţe, de aci însă nu rezultă că nu există drept de apel în contra unor asemenea sentinţe, fiindcă dreptul de apel este recunoscut în baza principiului celor două grade de jurisdicţie, înscris în art. 316 pr. civ. şi el există în general în contra oricărei sentinţe, afară numai dacă nu a fost ridicat printr'o dispoziţiune formală de lege; ori, cum regula este apelabilitatea sentinţelor şi excepţia neapelabilitatea şi întrucât prin nici un text de lege nu s'a ridicat dreptul de apel în contra sentinţelor date asupra cererilor de exequatur, acest drept trebue recunoscut în legea noastră şi în contra acestor sentinţe.

Având în vedere că, în afară de aceste reguli înscrise în procedura românească, nu există nici o altă dispoziţie sau tractat diplomatic care să le modifice, fiindcă nici declaraţiunile schimbate la 20 şi 25 August 1871 între guvernul Român şi cel Austro-Ungar şi nici tractatul diplomatic din Ianuarie 1901 posterior procedurei civile, în care e înscris art. 374, nu zice nimic în privinţa procedurei de urmat, asupra cererilor de exequatur, şi ele stabilesc numai în principiu şi pe baza reciprocităţei, dreptul de a se cere executarea hotărîrilor, dela o ţară la alta, care fără aceste dispoziţii nu ar puteà fi admis, ceeace este cu totul altceva decât procedura de urmat pentru încuviinţarea exequatorului însuş; astfel că fără just cuvânt intimata a cerut a se declarà inadmisibil apelul, pe baza tractatului diplomatic dintre România şi Austro-Ungaria.

Deasemenea nu are nici o influenţă asupra admisibilităţei apelului faptul că în Ungaria cererile de exequatur a hotărîrilor în România s'ar judecà pe cale graţioasă, fiindcă reciprocitatea de executare se aplică numai asupra dreptului în sine de a cere executarea, iar nu şi asupra procedurei de urmat care aparţine fiecărui Stat de a o organizà după felul său propriu şi în tot cazul prin nimic nu se dovedeşte că în Ungaria sentinţele date pe cale graţioasă nu sunt supuse apelului, după regulele sale de competinţă şi în lipsa acestei dovezi, trebue a crede că şi aceste sentinţe sunt supuse apelului după cum se prevede în procedura românească prin art. 104.

Tot aşa trebue înlăturat argumentul,ce se mai invoacă de intimată

---

conf. legei LIX din 1881 paragr. 94, să judece afacerea, fiind vorba de un diferend între comercianţi, iar incidentul de incompetenţă ridicat de pârît, fiind propus după termenul prevăzut de paragr. 95, bine a fost respins ca tardiv.

Că, astfel fiind şi întrucât condiţiunile cerute de art. 374 pr. civ. sunt îndeplinite, cererea de învestirea cu formula executorie, urmează să fie admisă şi execuatorul acordat.

In ce priveşte cererea de execuţiune provizorie.

Având în vedere că conf. art. 129 proc. civ., execuţiunea provizorie se poate acordà şi în cazul când există un pericol vădit de întârziere.

Că, în specie, întrucât nu s'a probat că există pericol de întârziere, execuţiunea provizorie, nu poate fi admisă.

Pentru aceste motive, admite cererea.

(ss) *C. Macri*

(2) Intre Soc. «Atlantica» şi G. G. Găetan a intervenit un contract de transport de lemne de cherestea şi prin acest contract s'a stipulat, pentru orice neînţelegeri ar surveni, competenţa Trib. arbitral de pe lângă Bursa de mărfuri şi efecte din Budapesta.

Neînţelegerea survenind, Soc. «Atlantica» a chemat în judecată pe G. G. Găetan la Trib. arbitral din Budapesta şi judecându-se în contradictor, acesta a fost condamnat a plăti o sumă de bani.

Hotărîrea Trib. arbitral din Budapesta a fost atacată cu apel la Tabla Regală din Budapesta (Curtea de Apel) şi aceasta a confirmat sentinţa Trib. arbitral.

Rămânând astfel definitivă sentinţa Trib. arbitral, a fost învestită cu formula executorie de Trib. Regal din Budapesta şi a fost trimisă pe calea diplomatică, Tribunalului de Brăila, spre a-i acordà execuaturul şi a o executà.

Tribunalul de Brăila S. II-a prin sentinţa cu No. 6 din 17 Ianuarie 1912, a admis execuaturul pe baza art. 374 din proc. civ.

In contra sentinţei Trib. d-l G. Găetan a făcut apel.

I. In primul rând cerem respingerea apelului ca inadmisibil.

Chestiunea de drept care se pune este următoarea: Se poate face apel contra unei sentinţe prin care se acordă execuaturul atunci când există înţelegere diplomatică între două State pentru executarea hotărîrilor judecătoreşti?

In principiu hotărîrile judecătoreşti se execută în străinătate pe baza principiului reciprocităţei; când legislaţia ambelor ţări prevede executarea se zice că este «reciprocitate legislativă», adică, în cazul când hotărîrile date în ţară la noi se executà într'o altă ţară, atunci şi hotărîrile date în aceà ţară se execute la noi, în asemenea caz are aplicaţie art. 374 pr. civ.; cu alte cuvinte Tribunalul chemat să acorde execuatorul, va trebui să examineze, dacă instanţa străină a fost competentă, dacă hotărîrea este definitivă, dacă există reciprocitate şi dacă nu se aduce atingere ordinei publice. Contra unei asemenea hotărîri, se poate concepe apel, pentrucă, art. 374 pr. civ. spune că execuaturul se dă printr'o sentinţă. Când însă este tratat diplomatic pentru executare, atunci hotărîrea dată într'o ţară străină este prezentată instanţelor judiciare unde urmează să se execute, pe calea oficială diplomatică. Această cale este garanţia cea mai sigură despre regularitatea procedurei, observarea competenţei şi justiţia actului în sine. In asemenea caz Tribunalul, căruia i se cere execuaturul nu are altă cădere decât de a face o examinare sumară, spre a vedeà dacă hotărîrea transmisă este în formă regulată şi dacă ordinea publică nu este atinsă. Această cercetare se face de Tribunal fără citarea părţilor, printr'o simplă încheiere dată în camera de consiliu, învestind hotărîrea transmisă cu formula executorie. Contra unei asemenea încheieri ar fi posibil opoziţie sau contestaţie, dacă s'a dat în lipsă, dacă însă s'a dat în contradictor, nu mai poate fi nici un mijloc de atac, pentrucă, raţiunea de a fi a tratatelor diplomatice este a face cât mai iute posibil şi cu cât mai puţine condiţiuni şi formalităţi, o hotărîre străină executorie într'o altă ţară.

Cum între România şi Austro-Ungaria există declaraţiile schimbate la 20 şi 25 August 1871 şi reînoite în 1901, adică după modificarea Codului de Procedură Civilă (vezi «Monit. Oficial», No. 227 din 12/25 Ianuarie 1901, pag. 9181); cum G. Găetan a recunoscut înaintea Tribunalului că hotărîrea străină întruneşte toate condiţiunile de a fi executată şi nu a contestat decât competenţa instanţei care a judecat, el nu mai poate face apel în contra sentinţei Trib. Brăila numai pe motivul că Trib. arbitral dela Budapesta ar fi fost incompetent, deoarece acest lucru a fost examinat în prealabil de instanţa străină care a judecat, de instanţa superioară, Curtea de Apel din Budapesta, care a confirmat hotărîrea Trib. arbitral, de Trib. Regal din Budapesta, care a dat formula executorie şi în fine de organele publice ale Statului Ungar, care a transmis hotărîrea pe cale diplomatică spre executare, după ce în prealabil s'a asigurat de regularitatea ei.

Din înţelegerea diplomatică ce avem cu Austro-Ungaria se vede că executarea pentru neprimirea apelului, tras din împrejurarea că chestiunea competenţei instanţei ce a judecat în Ungaria şi a cărei hotărîre se cere a se execută în România a fost examinată în prealabil de Tribunalul arbitral şi a fost recunoscută de instanţa superioară Tabla Regală prin sentinţă definitivă, fiindcă nu este nici o legătură între această chestiune şi acea a stabilirei existenţei dreptului de apel în contra sentinţelor date în România asupra cererilor de exequatur; acea împrejurare n'ar puteà fi invocată decât cel mult pentru a se vedeà dacă se mai poate discută de instanţele române, cărora se cere execuaturul, chestiunea de competenţă a instanţei de judecată din Ungaria care s'a declarat competentă, ceeace e cu totul altceva şi asupra acestei chestiuni se va arătà ce e de zis la judecata fondului pricinei, iar nu pentru a rezolvì chestiunea dacă Tribunalele române se pronunţă asupra cererei de exequatur cu drept de apel sau în altfel.

Că, prin urmare, după regulele de procedură românească, fiind recunoscut dreptul de apel în contra sentinţelor ce se dă în ţară străină, şi aceste reguli de procedură nefiind contrariate prin nici o altă dispoziţiune a tratatului diplomatic ce avem cu Austro-Ungaria în această privinţă şi nici măcar vreo altă regulă de reciprocitate, fără just cuvânt intimata Societate «Atlantica» din Budapesta a cerut prin avocatul său a se declarà inadmisibil apelul făcut de George G. Gaetan în contra sentinţei Tribunalului Brăila, care s'a pronunţat asupra cererei făcută de numita Societate pentru a se obţine executarea în România a hotărîrei Tribunalului arbitral din Budapesta.

Având în vedere că, în fond, din actele aflate la dosar rezultă că pentru neînţelegeri isvorîte dintr'un contract de transport de lemne pe mare, intervenit între Societatea «Atlantica» din Budapesta şi apelantul George G. Găetan din Brăila, acesta a fost chemat în judecată înaintea Tribunalului arbitral numit, juriul depe lângă Bursa de mărfuri şi efecte din Budapesta la a cărei competenţă s'a supus prin act scris şi a fost condamnat să plătească numitei Societăţi suma de 133.629 lei ca daune, procente şi cheltueli, prin hotărîrea No. 2317 din 1097, confirmată prin hotărîrea Tablei Regale (Curtea de Apel) din Budapesta No. 2056 din 6 Iulie 1911. Hotărîrea rămânând definitivă, Tribunalul arbitral din Budapesta intervine prin comisiune rogatorie, transmisă de Ministerul Justiţiei cu adresa No. 27881 din 8 Octomvrie 1911, la Tribunalul Brăila, spre a o învestì cu formula executorie, ceeace s'a şi încuviinţat de Tribunalul Brăila Secţia II-a prin sentinţa No. 6 din 17 Ianuarie 1912 dată în urma cererei făcută de Societatea «Atlantica» cu petiţia înreg. la No. 14117 din 18 Octomvrie 1911.

Având în vedere că, pentru a se încuviinţà în România învestirea cu titlul executoriu a unei hotărîri judecătoreşti dată în ţară străină, trebue a se examinà potrivit art. 374 pr. civ. de Tribunalul Român în ocolul căruia va aveà a se executà hotărîrea străină, dacă acea hotărîre este dată de un Tribunal competinte, dacă este rămasă definitivă, dacă nu se calcă legile de ordine publică ale României, şi în fine dacă între ambele State există reciprocitate de executare.

Având în vedere că apelantul G. G. Găetan, recunoscând că hotărîrea Tribunalului arbitral din Budapesta spre executare în România este definitivă, că prin ea, nu se calcă legile de ordine publică ale României şi că există reciprocitate de executare în România şi Austro-Ungaria, con-

---

hotărîrilor, se face numai examinându-se dacă există reciprocitate, ori existenţa reciprocităţei recunoscându-se la prima instanţă, nu mai există apel contra hotărîrei Tribunalului Brăila, cu atât mai mult că chiar după legea de procedură ungară, după cum se arată în «Monitorul Oficial» menţionat mai sus, hotărîrea dată în România capătă execuaturul în Ungaria pe calea graţioasă, fără citarea părţilor şi fără drept de apel. (In acest sens: G. Fleischlen în *Dreptul*, No. 87 din 1884, p. 706; Tocilescu, «Proced. Civilă», t. I). Pentru aceste motive cerem respingerea apelului ca inadmisibil.

II. Motivele apelului d-lui G. G. Găetan aşà cum s'a susţinut înaintea Curţei, s'au redus la unul singur: «incompetenţa Tribunalului arbitral care a dat hotărîrea».

In adevăr după dispoziţiile art. 374 din pr. civ. pentru a se acordà execuatorul unei hotărîri străine Tribunalul trebuie să examineze:

1. Dacă hotărîrea este dată de un Tribunal competent.

2. Dacă hotărîrea este rămasă definitivă.

3. Dacă nu se calcă legile de ordine publică din România.

4. Dacă între State există reciprocitate de executare.

Inaintea Trib. Brăila s'a recunoscut că sentinţa Trib. arbitral întruneşte condiţiile dela punctele 2, 3 şi 4 şi nu s'a contestat decât competenţa Trib. arbitral al Bursei din Budapesta, astfel că în apel s'a dedus cu drept cuvânt judecarea numai a acestui punct.

A) Apelanţii susţin că competenţa Tribunalului trebuie examinată după legile Statului care execută hotărîrea, şi bazându-se pe această teorie face analogie între Tribunalul arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta şi Tribunalele arbitrale de pe lângă Bursele noastre şi ajunge la încheierea că afacerea făcută de Găetan, neputând fi judecată de Tribunalele dela Bursele noastre, căci n'ar fi intrat în competenţa lor, nu puteà fi judecată nici de Trib. arbitral din Budapesta.

Art. 374 zice că Tribunalul va examinà dacă instanţa care a dat hotărîrea erà competentă, dar nu spune după care lege se va examinà această competenţă.

In această privinţă sunt două sisteme:

a) Competenţa se poate examinà din punctul de vedere al legei Statului unde se face execuţiunea.

b) Competenţa se poate examinà din punctul de vedere al legei Statului unde s'a dat hotărîrea «lex fori».

Asupra acestei chestiuni a existat o discuţie lungă în care doctrina şi jurisprudenţa a variat. Sistemul de a se examinà competenţa din punctul de vedere al legei Statului unde se executà hotărîrea, s'a văzut că este inechitabil şi lipsit de fundament juridic şi unii autori au admis un sistem mixt, după care se cere ca să se examineze competenţa atât din punctul de privire «lex fori» cât şi din punctul de privire al legei Statului unde se execută.

Dar şi acest sistem mixt nu puteà corespunde nevoilor şi raporturilor internaţionale astfel că azi toţi autorii de drept internaţional privat susţin singura părere, aceea că competenţa trebuie examinată din punctul de vedere al legei Statului unde s'a judecat, adică «lex fori».

Iată în adevăr cum se exprimă Weiss, în această privinţă:

«Concesiunea făcută astfel principiului «lex fori», nu ne satisface de loc şi amândouă sistemele ce am menţionat mai sus sunt de asemenea eronate. Amândouă se întemeiază pe caracterul teritorial şi de ordine publică ce îmbracă legile de competenţa judiciară. Aceste caractere nu le contestăm, şi vom deduce numai decât consecinţe importante; dar ele privesc exclusiv litigiile cari sunt de competenţa directă şi pozitivă a judecătorilor ţărilor unde legile despre cari este vorba sunt în vigoare, şi nicidecum a acelora cari scapă acestei competenţi, acelea cari au primit o soluţie în altă parte, fără ca Tribunalul locului de execuţie să poată reclamà sub orice titlu ar fi, dreptul de a judecà el însuş. Judecătorul sesizat de un proces, nu poate, aceasta se înţelege dela sine, judecà decât conformându-se «lex fori» care fixează competenţa sa, care îl desemnează între alţi de aceeaş ordine sau de ordine diferite; dar de aici nu urmează că dacă o deciziune regulat emanată dela un Tribunal străin, competent după legea instituirei sale, după «lex fori», este prezentată pentru «execuatur», competenţa magistratului a cărui operă este, să fie verificată cu aceeaş măsură. Dacă legile franceze de competenţă sunt teritoriale, legile străine de competenţă sunt deasemenea teritoriale; hotărîrile date în străinătate, în conformitate cu ele, şi cari n'ar fi putut fi pronunţate decât în străinătate, trebuie considerate peste tot locul ca date cu competenţă. «Locus regit actum». Dacă pentru a fi admisă de a produce efectele de cari este susceptibilă în alte ţări, această hotărîre ar trebui a fi dată de magistraţi competenţi din punctul de privire al fiecărei ţări, execuţiunea în fapt ar fi foarte adesea paralizată. N'ar fi a se cere reclamanţilor imposibilul dacă s'ar obligà să se puie în regulă cu o mulţime de legi deosebite şi contrazicătoare şi pe cari mai tottestă însă Tribunalului arbitral din Budapesta competenţa de a fi judecat această afacere.

Având în vedere că intimata Societate «Atlantica» s'a opus de a se mai examinà competenţa Tribunalului arbitral din Budapesta de a judecà afacerea, deoarece fiind în înţelegere diplomatică cu Austro-Ungaria pentru executarea hotărîrilor şi hotărîrea Tribunalului arbitral din Budapesta fiind trimisă pe cale diplomatică spre executare, autorităţile Statului au examinat în prealabil regularitatea judecăţei precum şi competenţa instanţei ce a judecat şi deci nu mai e locul a se examinà încă odată şi de Tribunalele ţărei, şi în al doilea rând pentrucă chestiunea competinţei Tribunalului arbitral din Budapesta a fost ridicată şi discutată de apelant înaintea acelei instanţe la a cărei jurisdicţie s'a supus prin act scris, precum şi înaintea instanţei superioare Tabla Regală, cari şi-au recunoscut competinţa în mod definitiv, aşa că există în această privinţă autoritate de lucru judecat faţă de apelant.

Considerând că există un principiu rezultând din dreptul de suveranitate naţională, ca niciun Stat să nu se supună decât legilor şi jurisdicţiei sale.

Că cu timpul înmulţindu-se reclamaţiunile de afaceri între locuitorii diferitelor State şi moravurile devenind mai civilizate în reclamaţiunile dela Stat la Stat, s'a găsit că este necesar a se înlesnì cât mai mult transacţiunile internaţionale, şi de aceea la început prin uz, mai târziu prin schimb de note diplomatice şi chiar prin tractate între unele State s'a mai temperat rigoarea principiului suveranităţei naţionale, permiţându-se ca să se execute o hotărîre luată în altă ţară; bineînţeles însă că pentru afirmarea sentimentului de suveranitate naţională, fiecare Stat, după felul său de a-l înţelege, a luat oarecare garanţii şi a stabilit anumite condiţiuni pentru a primì o jurisdicţiune străină din care niciodată nu lipseşte reciprocitatea.

Că condiţiunile în cari se primeşte executarea hotărîrilor date de autorităţile judecătoreşti străine fiind stabilite de fiecare Stat după felul său de a vedeà, variază dela Stat la Stat; astfel pe când în Franţa merge până la a se revizuì judecata în fond, la noi s'a admis numai o examinare sumară a formei de judecată, precizându-se condiţiunile de executare prin art. 374 pr. civ.

Considerând că, prin acest articol, se dispune în mod formal că pentru a se puteà executà în România o hotărîre judecătorească dată în ţară străină, trebue ca Tribunalul în ocolul căruia va aveà a se executà hotărîrea să examineze dacă hotărîrea a fost dată de un Tribunal competinte.

Că pe dată ce legea de procedură stabileşte, că Tribunalul este instanţa competentă a examinà forma hotărîrei dată în ţară străină şi a decide asupra execuaturului, rolul autorităţilor diplomatice rămâne în această privinţă mărginit numai la transmisiunea hotărîrilor străine, către Tribunalul competent a statuà asupra cererei de executare, atâta vreme cât nu există o altă dispoziţiune contrarie fie prin o lege internă fie printr'un tractat diplomatic.

Considerând că întrucât legea de procedură stabileşte ca o condiţiune neapărată examinarea de către Tribunalul român în ocolul căruia va aveà a se executà hotărîrea străină a competenţei instanţei judecătoreşti străină ce a dat-o, este indiferent dacă înaintea acelei instanţe s'a mai discutat competenţa şi s'a găsit valabilă prin hotărîrea sa definitivă, pentrucă prin felul cum a înţeles legiuitorul român să pri-

---

deauna nu le cunoaşte? Dealtfel ce mijloc ar aveà de a constrânge pe nagistratul la care au recurs, de a se conformà lor? Prin urmare numai după legea ţărei unde hotărîrea a fost dată, se va aprecià competenţa «ratione materiae» sau «ratione personae», a magistraţilor cari au judecat. (André Weiss, «Traité de Droit International privé», vol. 5, p. 586).

Tot de această părere este şi A. Wahl (a se vedeà părerea sa în adnotaţia din Sirey, citată din partea adversă).

B) Dar apelantul susţine că chiar de s'ar examinà competenţa Tribunalului arbitral din Budapesta după legile ungare, totuş acest Tribunal este incompetent din două puncte de vedere:

a) Tribunalul arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta nu este competent decât dacă ambele părţi litigante sunt comercianţi.

b) Afacerile de transport maritime sunt date în competenţa exclusivă a Tribunalului Regal din Fiume.

Vom examinà primul punct:

In adevăr, după § 94 al. *b* al legei LIX din 1881, pentruca Tribunalul arbitral să poată judecà, trebuie ca afacerea să fie comercială, părţile să fie comercianţi şi să primească înscris competenţa Tribunalului arbitral.

Că afacerea este comercială şi, că s'a ales înscris competenţa Tribunalului arbitral, nu se contestă, se contestă numai că d-l Găetan ar fi comerciant.

Calitatea ca comerciant este o chestiune de fapt şi de apreciere. Când cineva tratează o afacere comercială, alege competenţa unui Tribunal arbitral şi se supune acestei competenţe mai poate oare tăgădui calitatea de comerciant?

Dacă n'am examinà decât singura afacere ce ne preocupă, şi încă ar fi suficient spre a demonstrà calitatea de comerciant a d-lui Găetan.

In adevăr, d-sa a cumpărat păduri în Austria, Ungaria şi România, a tăiat aceste păduri şi a transformat copacii în lemne de construcţie, apoi a contractat cu Societatea «Atlantica» de a-i transportà în diferite porturi din Europa o cantitate de 1.000 vagoane şi mai pe urmă a ridicat această cantitate la 1.800 de vagoane, lemne ce le vindeà în diferite centre comerciale.

Această afacere este o mare întreprindere comercială şi singură da calitatea de comerciant d-lui G. Găetan.

Dar pentru a dovedi calitatea de comerciant a d-lui Găetan, am adus o serie de acte, pe cari le-am comunicat la dosar, şi din care se constată că d-l G. Găetan face comerţ pe o scară foarte întinsă.

Astfel am adus un certificat al Grefei Tribunalului Brăila, din care se constată că şi azi are firma comercială înscrisă pentru comerţul de fabricant de făină şi de spirt.

Am adus o serie de procuri date de d-sa diferiţilor săi reprezentanţi, pentru a primi garanţiile depuse la pădurile ce a cumpărat şi exploatat; pentru a construi o fabrică de cherestea la Nicopoli, pentru a obţine dela guvernul bulgar avantaje pentru această fabrică şi o procură ce d-sa a dat pentru a administrà această fabrică, a vinde şi pune în gaj lemnele fabricate produse ale fabricei.

Mai mult decât atât, am produs acte că d-sa a cumpărat şi vândut şlepuri, aveà o întreagă flotă fluvială compusă din vreo 10 şlepuri, pe cari le exploatà ca vase de transport pe Dunăre, pe cari le-a construit la Stabilimentul «Danubius» din Budapesta, le-a pus în gaj şi mai pe urmă le-a vândut.

Dar afară de aceasta am produs o procură ce d-sa a dat spre a se judecà chiar la Tribunalul arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta, în diferendul ce a avut cu «Danubius» relativ la şlepurile construite, ceeace dovedeşte că d-sa acceptase şi alesese competenţa Tribunalului arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta şi în altă afacere comercială.

Ne găsim dar în faţa unei persoane care face în mod obişnuit afaceri comerciale şi încă pe o scară foarte întinsă, astfel contestarea calităţei de comerciant este lipsită de seriozitate.

Afară de aceasta o asemenea contestaţie este şi tardivă.

Această chestiune trebuià sulevată înaintea Trib. arbitral din Budapesta, căci d-l Găetan s'a judecat cu noi in contradictor şi nu numai că n'a sulevat această lipsă de calitate dar chiar a recunoscut competenţa Tribunalului arbitral.

Examinând actele d-lui Găetan, fie din punctul de privire al codului de comerţ ungar, fie a codului de comerţ român, ele constituiesc acte de comerţ repetate şi prin urmare calitatea sa de comerciant nu poate fi pusă la îndoială.

După dispoziţiile art. 258 al. I din codul de comerţ ungar, sunt acte de comerţ:

«Cumpărarea sau oricare altă dobândire de mărfuri, în general, de obiecte mobiliare pentru a le revinde în natură sau lucrate ori transformate». (Code de Commerce Hongrois, par Raoul de la Grasserie, Paris, 1894, p. 158, art. 258).

Or, d-l Găetan tocmai această operaţie a făcut, căci a cumpărat lemne, copaci, spre a le transformà şi revinde, astfel dar afacerea este comercială şi intră în prevederile § 94 al. *d* al legei LXI din 1881.

mească a se executà în România hotărîrile date în ţară străină, nu a recunoscut acestor hotărîri autoritatea lucrului judecat decât numai asupra fondului iar nu asupra formelor prevăzute de art. 374 pr. civ., între care figurează chestiunea competenţei, pe care Tribunalele române sunt în drept a o examinà din nou şi a revizuì astfel hotărîrile date în ţară străină.

Că, astfel, fiind stabilit în mod formal prin art. 374 pr. civ., că Tribunalele române sunt în drept a examinà, înainte de a încuviinţà exequaturul unei hotărîri dată în ţară străină, dacă instanţa ce a pronunţat-o erà competentă, rămâne a se decide asupra altei chestiuni, ce nu este lămurită prin nici o dispoziţiune expresă de lege, anume după care competenţa urmează a se examinà hotărîrea străină, după aceea prevăzută de legile ţărei instanţei judecătoreşti străine ce a pronunţat-o sau după aceea a ţărei unde se urmăreşte executarea.

In această privinţă s'a susţinut că chestiunea competenţei are a se judecà după legile ţărei unde se urmăreşte executarea, fiindcă chestiunea competenţei este o chestiune de drept public în privinţa căreia nici un Stat suveran nu poate, fără a abdicà la independenţa sa, să se supună legilor unui alt Stat, după cum s'a rostit şi Inalta noastră Curte de Casaţie prin deciziunea No. 338 din 29 Octombrie 1880.

Considerând însă că motivul tras din principiul suveranităţei naţionale nu este decisiv pentru tranşarea chestiunei competenţei, după care are a se examinà hotărîrea străină, fiindcă asemenea hotărîri neputând a se executà în altă ţară decât numai prin voinţa ei, şi după formele şi în condiţiunile ce ea impune, nu se vede întrucât primind a executà o hotărîre dată în ţară străină, după legile acelei ţări s'ar atinge sentimentul de suveranitate naţională; din contra, ţara care a primit, nu impus, ci după libera sa voinţă, de a executà hotărîrea străină, nu a făcut altceva decât a-şi manifestà suveranitatea sa naţională, căci erà liberă de-a primì sau nu primì a executà hotărîrea dată în ţară străină. Apoi când între diferite ţări deopotrivă suverane, se aplică executarea hotărîrilor pe baza reciprocităţei de executare, nu se vede întrucât suveranitatea naţională a unuia dintre State este ştirbită când şi celălalt Stat se supune legilor altui Stat, cu care s'a înţeles a-şi executà în mod reciproc hotărîrile date de autorităţile lor judecătoreşti şi după legile Statului respectiv.

Că pe de altă parte este recunoscut în dreptul internaţional, în o mulţime de cazuri, când un Stat se supune aplicând pe teritoriul său legile altui Stat, cum sunt legile relative la starea şi capacitatea persoanelor, la forma actelor fără că la aceasta să se opună principiul suveranităţei naţionale şi atunci, cum s'ar puteà zice că aplicând legile acestui Stat relative la organizarea lor judecătorească cu privire la competenţă, se aduce o atingere cât de mică suveranităţei naţionale.

Considerând pe lângă acestea că în fiecare Stat nu se judecă niciodată decât după legile sale de organizare internă şi în acest caz ar fi imposibil ca vreo hotărîre dată să se poată executà în altă parte, afară numai dacă am presupune că ambele State cu aceeaş organizare judecătorească şi în fiecare competenţă de judecată a instanţelor este la fel; că mai mult, dacă am presupune că o hotărîre dată într'o ţară are a se executà în diferite ţări cu organizaţiuni judiciare deosebite, când ar fi de executat mai multe persoane cu domiciliul în diferite ţări sau când aceeaş persoană ar aveà bunuri asupra cărora să se

---

Tot asemenea faptele de comerţ săvârşite de d-l Găetan, aşà cum le-am expus înaintea Curţei şi dovedit cu actele depuse la dosar, constituiesc acte de comerţ în sensul art. 3 din codul de comerţ Român, şi nu poate fi nici o îndoială că d-l Găetan erà comerciant la epoca contractărei cu noi, la epoca judecărei şi este şi azi comerciant, pentrucă firma d-sale înscrisă la Trib. de Brăila, nici azi nu este radiată.

* * *

Dar apelantul susţine că chiar dacă G. Găetan ar fi comerciant, Trib. arbitral din Budapesta nu erà competent pentrucă fiind vorba de o afacere de transport maritim, asemenea afaceri sunt date în exclusiva competenţă a Trib. Regal din Fiume, prin Ordonanţa Ministerului de Justiţie, No. 3269 din 1881 şi prin urmare chiar dacă părţile au convenit a se judecà la acel Tribunal, din oficiu trebuià să se declare necompetent.

Tribunalul arbitral al Bursei din Budapesta este constituit şi guvernat de legea sa organică, legea LIX din 1881. Ordonanţele ministeriale nu pot nici a-i mărì nici a-i micşorà competenţa. Ordonanţa ministerială este dată în puterea art. 107 al legei LIX, or acest art. dă drept Ministerului a da ordonanţe numai în ce priveşte procedura de urmat în procesele comerciale.

In orice caz ordonanţa este mai mult o lege de organizare judecătorească şi se referă exclusiv la Tribunalele regale, iar nu la Tribunalele arbitrale.

După dispoziţiile § 495 din Proc. Civ. Ungară, părţile pot prorogà competenţa, afară de cazurile unde legea opreşte expres, dealtfel aceste principii sunt şi în legislaţia noastră. In Proced. Civ. Ungară, § 53 se enumeră cazurile când nu se poate prorogà competenţa. Astfel dar părţile oricând pot prorogà competenţa şi a se judecà la Tribunalul arbitral, destul numai să intre în categoriile acelor ce se pot judecà acolo.

Apelanţii au adus o hotărîre a Curţei de Apel din Budapesta din anul 1884 şi una a Curţei Supreme din Budapesta din anul 1885.

Afacerea («Adria» cu Ww. Naschauer).

Este o chestiune ce trebuieşte examinată de aproape căci este de făcut o distincţiune.

Inaintea Curţei de Apel din Budapesta a venit în apel o sentinţă a Trib. Regal din Budapesta, nu a Trib. arbitral. Şi chestia pusă a fost a se şti dacă părţile pot prorogà competenţa unui Tribunal Regal către un alt Tribunal Regal. Curtea de Apel ca şi Curtea Supremă au spus că nu se poate face asemenea prorogare pentrucă Tribunalul din Fiume judecà exclusiv, pe baza ordonanţei mai sus arătate.

Nimic extraordinar în această deciziune, pentrucă ordonanţa amintită ţine loc de lege de organizare care a creiat Tribunalul din Fiume şi i-a atribuit anume afaceri. Părţile nu pot luà aceste afaceri dela Tribunalul Fiume şi a le da la un alt Tribunal similar, dar ele pot întotdeauna a le da la un Tribunal arbitral.

Cazul se poate prezentà şi la noi.

La Tribunalul Ilfov este reoganizată secţia comercială cu anumite atribuţiuni, părţile nu pot prorogà competenţa acestei secţiuni, ele nu pot de pildă. stipulà că un proces cambial sau de cont curent să se judece la Secţia III-a a Tribunalului Ilfov, pentrucă, sunt afaceri rezervate secţiei comerciale, dar părţile pot oricând stipulà, că afacerile de cambii, conturi curente etc., să se judece de arbitri.

Astfel dar prorogarea competenţei nu se poate face dela Tribunal Regal la Tribunal Regal, dar se poate face dela Tribunal Regal la Tribunal arbitral.

In acest sens este jurisprudenţa constantă a Curţei de Apel din Budapesta. (Decizia No. 127/908. V. No. 2056/911; V. certificatul Ministerului de Justiţie, No. 14876/912).

Dar afară de aceasta am adus şi opinia a trei jurisconsulţi recunoscuţi din Budapesta, a d-lor Dr. Desideriu Markus, judecător la Curtea Supremă (Curtea de Casaţie), Dr. Josef Pap, Consilier de Curte, Prof. Universitar, Avocat şi Dr. Mihail Herczegh, Consilier de Curte, Prof. Universitar, Avocat.

Aceşti trei jurisconsulţi recunosc şi explică că prorogarea competenţei se poate face dela Tribunalul Regal la Trib. arbitral şi dau ca exemplu, afacerile de firme comerciale, de societăţi comerciale cari prin ordonanţa ministerială No. 3269/1881 § 8 sunt rezervate exclusiv Trib. Regale unde sunt înscrise firmele şi Societăţile, şi cu toate acestea, asemenea procese se judecă în mod constant la Tribunalul arbitral dela Bursa din Budapesta, pentrucă ele nu pot fi prorogate altor Tribunale Regale, dar se poate prorogà competenţa oricăror tribunale arbitrale şi prin urmare şi a Tribunalului de pe lângă Bursa din Budapesta.

Chestia pe această cale n'a putut veni înaintea Curţei de Casaţie, pentrucă, recursul nu este deschis conf. § 96 al. *g*. al legei LIX din 1881, decât numai când Curtea de Apel ar anulà hotărîrea Tribunalului arbitral, ori acest caz nu s'a prezentat încă, întotdeauna Curtea de Apel a confirmat judecăţile Trib. arbiîntindă executarea, situate în diferite ţări, ar fi iarăşi imposibilă executarea hotărîrei, pentrucă acea hotărîre nu poate fi dată decât numai după competenţa stabilită de legea ţărei, iar nu după legile diferitelor ţări, cu cari ar fi înţelegeri reciproce de executare şi pe cari judecătorii străini nu sunt ţinuţi a le cunoaşte; ori în asemenea situaţiune pe dată ce a intervenit o înţelegere diplomatică de executare reciprocă a hotărîrilor între diferite State, fără a se face nici o stipulaţiune expresă asupra legei, după care are a se judecà competenţa, este presupus, cum e şi natural, că fiecare Stat a primit a executà hotărîrea judecătorilor celuilalt Stat, dată după regulele de competenţă stabilite prin legile sale de organizare.

Că pe baza celor de mai sus şi întrucât prin înţelegerea diplomatică dintre România şi Austro-Ungaria, prin care s'a primit executarea reciprocă a hotărîrilor ambelor State nu se stipulează nimic în privinţa legilor după care Tribunalele române vor judecà competenţa instanţelor judecătoreşti din Ungaria, rămâne stabilit că examenul competinţei după care a judecat Tribunalul arbitral din Budapesta, a cărui hotărîre se cere a se executà în România, urmează a se face după legile Statului Ungar, unde s'a dat hotărîrea.

Având în vedere că hotărîrea No. 23171/907 a cărei executare se cere în România, este dată de Tribunalul arbitral numit «Juriul de pe lângă Bursa de mărfuri şi efecte din Budapesta» şi confirmată de Tabla Regală (Curtea de Apel) din Budapesta prin şedinţa No. 2056 din Iulie 1911.

Că prin acea hotărîre apelantul G. G. Găetan din Brăila a fost condamnat să plătească Societăţei «Atlantica» din Budapesta suma de 133.629 lei 16, cu titlu de daune, procente şi cheltueli provenind din neîndeplinirea condiţiunilor stipulate într'un contract de transport de lemne pe Mare intervenit între numiţii.

Considerând că prin ordonanţa Ministerului de Justiţie No. 3269/881 pentru regularea procedurei de urmat în afaceri comerciale ce are putere de lege în Ungaria, conform art. 107 al legei 59 din anul 1881, dupăcum rezultă din certificatul Ministerului de Justiţie Ungar No. 8844/912, ceeace s'a recunoscut şi de intimată, se dispune că acţiunile, ce derivă din contractele pentru întreprinderi de a transportà pe mare călători şi bunuri, se judecă exclusiv de către Tribunalul Regal din Fiume.

Că cuvântul exclusiv întrebuinţat de legiuitor în privinţa atribuţiunei de competinţă a Tribunalului regal din Fiume pentru întreprinderile de transport pe mare de călători şi bunuri, exprimă prin el însuş ideea că în afaceri de asemenea natură nu se poate deferì judecata unei alte jurisdicţiuni, nici chiar cu consimţimântul părţilor, pentrucă această atribuţiune exclusivă de competenţă, priveşte însăş organizarea judecătorească din Ungaria, ceeace constitue o chestiune de ordine publică la care părţile nu pot derogà prin consimţământul lor.

Că orice abatere la această atribuţiune exclusivă de jurisdicţiune a Tribunalului Regal din Fiume pentru afacerile derivând din contractele de transport pe mare, atingând însăş ordinea publică în Ungaria atrage prin sine nulitatea judecăţei, ca una ce emană dela un judecător necompetent, şi această nulitate poate fi propusă în orice stare a procesului, pentru prima oară înaintea Curţei de Casaţie şi se poate invocà chiar din oficiu, căci aşa se dispune prin art. 109

---

tral al Bursei din Budapesta, ceeace dovedeşte seriozitatea acestui tribunal.

Dar afară de aceasta incompetenţa din acest punct de privire trebuie propusă înaintea instanţei de judecare «in limine litis», conf. al. II din § 95 legea LIX, care spune că trebuie ridicat incidentul de incompetenţă la începutul primei înfăţişeri, d-l Găetan nu numai că nu a propus acest incident la început primei înfăţişări, dar chiar a recunoscut competenţa Trib. arbitral la prima şedinţă.

Acest punct a fost adus în judecata Curţei de Apel (Tabla Regală din Budapesta) care examinându-l a constatat nu numai că este tardiv propus, dar chiar dacă ar fi fost propus în termen el este neîntemeiat, pentrucă, Trib. arbitral este competent, deci se poate prorogà competenţa după cum am văzut mai sus.

* * *

Apelanţii au mai susţinut că sentinţa Trib. arbitral trebuià să fie anulată pe baza § 39 al legei IX din 1881.

Legea LIX din 1881 este o lege complexă, în acelaş timp de organizare judecătorească, de procedură, dar care conţine şi dispoziţii de drept civil, de drept comercial şi chiar de drept public. Este în acelaş timp o lege care conţine modificări a mai multor altor legi, astfel dar nu se poate legà dispoziţiile din această lege între ele; § 39 vorbeşte de căile şi motivele de atac a hotărîrilor tribunalelor de prima instanţă, adică a Tribunalelor Regale, iar nu de Trib. arbitrale. Căile de atac contra sentinţelor Trib. arbitrale sunt prevăzute la § 96 al acelei legi, astfel dar prin greşeală se invoacă § 39 care nu are nici un amestec în această afacere.

III. Ceeace am spus când am susţinut că apelul este inadmisibil în principiu, trebuie să spunem, şi în ce priveşte examinarea în fond a apelului.

Singurul punct adus în judecata Curţei este incompetenţa Trib. arbitral care a judecat procesul, or noi susţinem că această chestie a competenţei pe care Curtea este chemată a o examinà, nu poate fi examinată, pentrucă, fiind înţelegere diplomatică pentru executare, şi hotărîrea fiind trimeasă spre executare, autorităţile Statului cu cari noi am contractat, au examinat în prealabil regularitatea judecăţei şi competenţa instanţei ce a judecat. Nu se poate concepe ideia că s'a făcut înţelegere diplomatică pentru executarea hotărîrilor lăsându-se latitudinea instanţelor de executare să declare necompetente instanţele de judecare din o ţară străină.

Dacă se poate concepe un drept al instanţelor de executare de a examinà, competenţa instanţelor străine ce au judecat, această examinare nu poate fi decât sumară, externă, atâta numai cât instanţa de executare să aibă convingerea că instanţa de judecată, a fost o instanţă regulat constituită cu drept de a judecà conf. dreptului public intern a Statului unde funcţionează. Or acest examen sumar este implicit făcut prin trimiterea hotărîrei pe calea diplomatică, şi în tot cazul, prin simplul fapt al prezentărei legei LIX din 1881 care prin § 94 şi 95, arată existenţa Trib. arbitral cu drept de a judecà pricini de asemenea natură.

A se intrà într'o cercetare mai profundă, spre a se ajunge la încheierea la care ajunge apelantul, aceea de a se declarà de Curtea noastră de Apel că Trib. arbitral al Bursei din Budapesta este incompetent, atunci când Curtea de Apel din Budapesta, examinând acest punct l-a declarat competent, ar fi a se naşte un conflict, pe care tocmai au căutat să-l evite Statele contractante, încheind înţelegere de executare.

Examinarea dar a competenţei nu se poate face decât din punctul de vedere al legislaţiei interne a Statului în care s'a judecat afacerea şi această examinare numai întrucât există instanţa judecătorească ca instituţie cu drept de judecată.

IV. Situaţia noastră este însă şi din alt punct de vedere clară. Legiuitorul acordând dreptul instanţelor de executare de a examinà dacă instanţa de judecare a fost competentă, a avut în vedere protejarea regnicolilor cari pot fi chemaţi în judecată în faţa Tribunalelor din alte ţări. După principiile din art. 13 din cod. civ., străinul poate fi chemat în judecată în România pentru obligaţiile contractate de el în străinătate faţă de un român. Tot astfel şi un român poate fi chemat în judecată înaintea unui Tribunal străin; cum de regulă în asemenea împrejurări românul nu se prezintă înaintea Tribunalului străin şi este judecat în absenţă, este evident ca atunci când se cere execuaturul, românul să se apere demonstrând incompetenţa instanţei străine ce l-a judecat.

In asemenea situaţie se poate concepe discutarea competenţei Tribunalului străin, pentrucă, judecarea românului în străinătate a adus atingerea dreptului public intern al ţărei noastre, care garantează românilor dreptul de a fi judecaţi de Tribunalele româneşti chiar pentru afacerile contractate cu străini. Dar atunci când românul a ales competenţa unui Tribunal străin spre a judecà o anumită afacere a sa, când de bună voie s'a supus acestei jurisdicţiuni, şi s'a judecat în contradictoriu, evident că nu mai poate fi chestie pr. civ., românească, așa este și în Ungaria, după cum rezultă din deciziunea Curței de Apel din Budapesta sub No. 4137/84 confirmată de Curtea de Casație prin deciziunea No. 30/85 certificate de Ministerul de Justiție al Ungariei și din acest punct de vedere rău s'a respins de instanțele din Budapesta ca tardiv, declinatorul de competență, fiind o excepțiune *ratione materiae*.

Considerând că față de aceste dispozițiuni legale, Tribunalul arbitral de pe lângă Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta nu erà competent să judece pretențiunile formulate de Societatea «Atlantica» în contra apelantului G. G. Găetan ca unele ce rezultau din neînțelegeri derivând dintr'un contract de transport de lemne pe mare, hotărîrea sa în această privință este nulă fiind dată de o autoritate necompetentă și prin urmare nu se poate învestì cu formula executorie în România, potrivit articolului 374 procedura civilă.

Având în vedere că însăș intimata Societate «Atlantica» prin avocatul său a recunoscut competența exclusivă a Tribunalului Regal din Fiume pentru afacerile derivând din transporturi de mărfuri și călători pe Mare și că această competență nu poate fi prorogată nici chiar cu consimțământul părților unui alt Tribunal ordinar, dar susține că afacerea a putut fi judecată de Tribunalul arbitral din Budapesta, pentrucă prin art. 94 al. *b* al legei 59 din anul 1881, s'a dat în competența acestor arbitri rezolvirea chestiunilor în litigiu, ce se ivesc în urma afacerilor comerciale, încheiate între comercianți, în cazul când părțile fie la încheierea afacerei, fie mai târziu s'au obligat în scris judecăței lor; ori Tribunalul de arbitri din Budapesta, nu este un Tribunal ordinar ci niște arbitri, cărora părțile prin consimțământul lor scris oricând le puteà prorogà competența, afacerea în speță fiind de natură comercială și petrecută între comercianți și în sprijinul acestei teorii invoacă jurisprudența Curței de Apel din Budapesta.

Considerând însă că, chiar dacă am presupune că apelantul G. G. Găetan a fost comerciant la epoca când a încheiat contractul de transport de lemne pe mare cu Societatea «Atlantica», căci el tăgăduește a fi fost comerciant și cere a i se permite să dovedească aceasta, și cu tot consimțământul înscris ce a dat pentru a prorogà competența Tribunalului arbitral din Budapesta pentru neînțelegerile isvorîte din acest contract, totuș nu a putut prorogà cu putere legală competența acelui Tribunal arbitral pentru o afacere ce erà dată prin lege exclusiv în competința Tribunalului Regal din Fiume, pentrucă în speță nu e vorba despre deferirea judecăței unor arbitri, pe care atât legea noastră de procedură prin art. 339 cât și legea Ungară 4 din anul 1868 prin art. 52, cum rezultă din certificatul Ministerului de Justiție Unguresc No. 8844 din 1912 o permite părților capabile de a dispune de interesele lor, dacă se obligă prin act scris și întocmit în anumite condițiuni de formă, pentrucă în acest caz ele își aleg arbitri, ele stabilesc de mai înainte punctele ce au de judecat, puterea ce se dă hotărîrei arbitrilor, căile de atac în contra acestor hotărîri și altele pe cari părțile le stabilesc după libera lor voință, căci voința părților are putere de lege între dânsele, fiind bineînțeles excluse anumite afaceri asupra cărora legea nu permite tranzacție, ci este vorba despre deferirea judecăței unei jurisdicțiuni speciale organizată prin lege, ca o adevărată instanță de judecată, cu o putere de jurisdicțiune limitată și specială, ale cărei hotărîri sunt supuse ape-

---

de examinarea competenței acelei instanțe, pentrucă, nu se aduce nici o atingere ordinei publice interne sau internaționale, românul fiind liber de a acceptà competența unui Tribunal străin pentru judecarea litigiilor sale derivând din drepturi patrimoniale. Și n'ar puteà atacà competența de el aleasă decât numai în cazurile când s'ar aduce atingere ordinei publice sau bunurilor moravuri. Or nimănui nu i-a dat în gând și nici apelanților că afacerea comercială dintre Găetan și «Atlantica» este o afacere care ar aduce atingere ordinei publice.

Așà stând chestiunea, Găetan alegând competența Trib. arbitral dela Bursa din Budapesta, primind această competență și judecându-se în contradictor asupra acestui punct, căci după cum s'a dovedit excepția de incompetență ce a suleval mai în urmă a fost tardivă, hotărîrea Trib. arbitral, împreună cu decizia Curței de Apel care au judecat că Tribunalul arbitral este competent, constituesc asupra acestui punct lucru judecat.

«Il est inadmisible que, dans un État organisé, les sentences émanées des magistrats qu'il a lui-même institués puissent être indéfinement soummisses a l'épreuve des nouveaux débats. La condition des personnes, le régime des biens ne jouiraient d'aucune sécurité. Il importe, dans l'intérêt de la paix publique, dans l'intérêt de tous, que les contestations aient un terme. La règle «res judicata pro veritate habetur» repond a une nécessité sociale. Si injuste, si erroné qu'il soit, le jugement est l'expression de la vérité judiciaire, il ne peut être attaqué que par les voies de recours que la loi met à la disposition de ceux dont il a méconnu les droits ou les intérêts. (Weiss *loc. cit.*, p. 544».

Hotărîrile definitive pot fi invocate înaintea Tribunalelor străine spre a se constatà lucru judecat fără a fi dobândit execuaturul.

«Ce qui a été jugé contre elle doit être tenu pour vrai en toux lieus; et cette verité judiciaire lie indistinctement tous les Tribunaux, quel que soit l'État dont il tiennent leurs pouvoirs; l'exception «rei judicatae», fondée sur une sentance étrangère, sera donc valablement invoquées, sans qu'il soit besoin de réclamer pour cette sentence une déclaration préalable «d'exequatur». (Weiss, *loc. cit.*, p. 547)».

Execuatorul se cere numai pentru executarea unei hotărîri, ori de câte ori o hotărîre se invoacă numai pentru a se dovedi lucrul judecat, ea este primită și își produce toate efectele, numai să prezinte caracterele autenticităței. Prin urmare, cu drept cuvânt zicem noi, chestia dacă Trib. arbitral de pe lângă Bursa din Budapesta a fost competent, este lucru judecat și ceeace este lucru judecat în afacere comercială în Ungaria între Găetan și «Atlantica», este lucru judecat în România, atâta vreme cât nu se aduce atingere ordinei publice și cum am spus nici că se poate concepe vreo atingere a ordinei publice fiind vorba de interese comerciale cu totul private.

* * *

Din aceste toate puncte de vedere credem că apelul d-lui G. G. Găetan este nefondat și cerem respingerea lui și cheltueli de judecată. (Concluzii p. Societatea «Atlantica».

ZAMFIR FILOTTI și
VASILE G. POLTZER
Avocați

(3) *Consultațiune dată de jurisconsulții unguri.* La întrebarea, dacă în procesele emanând din contracte de transport pe mare poate să fie stipulată competența Camerei arbitrale a Bursei mărfurilor și efectelor din Budapesta, dăm opinia următoare:

Cod. civ. prin 495, constată că părțile poate să transfere deciziunea în procese la un Tribunal ales, cu excepțiunea cazurilor când după § 53 derogare dela competența Tribunalului regulat nu este admisă. In sensul § 53, nu se poate derogà dela Tribunalele ordinare: în procese de cadastru, fidei comis, căsătorie și în procese în cari sunt interesate persoanele sub tutelă și curatelă.

Din acestea reese regula generală, că, cu excepțiunea cazurilor susnumite, părțile în toate alte cazuri poate să transfere deciziunea în procese la un Tribunal ales.

Camera arbitrală a Bursei Mărfurilor și Efectelor din Budapesta este un Tribunal ales, regulat prin legea Statului și a cărui sferă de activitate este exact prescrisă prin art. legei din 1881 LIX § 94. După punctul *b* al acestui articol de lege, sunt supuse sferei de activitate a acestui Tribunal, toate litigiile între comercianți rezultând din afacere comercială, fără restricțiune, cu singura condițiune că părțile s'au supus expres acestui Tribunal.

Ordonanța ministerială regulând procedura comercială nu formează sursă de drept de procedură înaintea tribunalelor alese și înaintea Tribunalului ales al Bursei mărfurilor și efectelor din Budapesta și nici nu poate jucà un rol acolo.

Tribunalul bursei constituie o jurisdicțiune excepțională, prin urmare, legea a trebuit să prevadă tot ce aparține și tot ce nu aparține acestei jurisdicțiuni, sfere activităței lui numai legea susnumită lului la Tabla Regală (Curtea de Apel) după anumite forme determinate de lege, căci iată cum le califică art. 94 al. legei 5 din 1881 înserat în certificatul Ministerului de Justiţie unguresc menţionat mai sus: «Judecătoriilor speciale ale Bursei de mărfuri şi efecte sunt supuse al. *b*; chestiunile de litigiu ce se ivesc în afacerile comerciale încheiate între comercianţi în cazul când părţile s'au obligat în scris că se supun acestei judecătorii excepţionale».

Că prin urmare Tribunalul arbitral intitulat juriul de pe lângă Bursa de efecte şi mărfuri din Budapesta fiind după cum îl numeşte în mod formal chiar legea ungară, o judecătorie excepţională, căreia s'a atribuit o competenţă limitată, cu o organizaţie specială, cam în felul cum erau odinioară organizate la noi Tribunalele comerciale în compunerea cărora intrau comercianţi, sau cum sunt organizate Camerile arbitrale de pe lângă Bursa de Comerţ, constitue o adevărată instanţă de judecată organizată prin lege, căreia nu-i se poate prorogà o competinţă atribuită în mod exclusiv altei instanţe de judecată.

Că dar hotărîrea No. 2317 din 1907, a Tribunalului arbitral din Budapesta a cărei executare se cere în România fiind dată de o instanţă necompetentă în Ungaria, fără just cuvânt s'a încuviinţat învestirea cu titlul executor de Tribunalul Brăila, aşa că apelul pornit de G. G. Găetan, contra sentinţei sale este întemeiat şi prin urmare trebue admis.

Având în vedere că prin facerea acestui apel s'a cauzat cheltueli apelantului cu procurarea de acte şi plata de avocat, pe care Curtea în apecierea sa le fixează la suma de 500 lei, de care trebue despăgubit conform art. 149 pr. civ. de intimata Societate «Atlantica» ce cade în proces.

Pentru aceste motive redactate de D-l Consilier V. Bălăşescu, admite apelul, respinge execuatorul.

Decizia No. 983 din 16 Mai 1912.

Preşidenţia d-lui **M. A. Bestelei.** Avocaţi d-nii: **P. Lazaroneanu** şi **Take Ionescu,** p. apelant şi **Zamfir Filotti** şi **Vasile Poltzer,** p. intimată.

TRIB. TÂRNAVA MARE, I,
19 Noemvrie 1929

CONCORDAT PREVENTIV. COMERCIANŢI MICI. SCUTIRE DE ACŢINE. REGISTRE. INADMISIBILITATEA DECLARĂREI FALIMENTULUI DIN OFICIU IN ARDEAL. (Art. 2, 3, 6 legea concordatului preventiv, art. 5, 83, 84, 85, 248 legea XVII din 1881 a falimentului din ardeal). (1)

Comercianţii mici sunt scutiţi de obligaţia de înscrierea firmei şi de ţinerea registrelor comerciale; dar acei cari îşi înscriu firma trebue să ţină şi registrele comerciale.

Un restaurator depăşeşte cercul micei industrii şi nu poate beneficià de legea concordatului, dacă nu ţine registre comerciale regulate.

In Ardeal nu se poate declarà din oficiu falimentul, dacă Tribunalul nu este sesizat de cererea comerciantului sau a vreunui creditor, spre deosebire de legea vechiului regat, în vederea căreia este instituită dispoziţia art. 6 din legea concordatului preventiv.

TRIBUNALUL: Având în vedere cererea lui Niculae Muroiu,

---

poate s'o fixeze şi s'o restrângă, nu ordinul ministerial regulând procedura comercială. Aşà în sensul ordinului § 8, regulând procedura comercială, procesele al căror obiect este dreptul utilizărei firmei comerciale, cât şi acele de daune provenite din întrebuinţarea nejustificată a firmei comerciale, precum şi procesele între membrii Societăţilor de depozite, între ei şi procesele lor cu Societatea etc., aparţin exclusiv competenţei Tribunalului unde firma a fost înregistrată, şi cu toate acestea, astfel de procese se judecă foarte mult la Trib. Bursei din Budapesta, fiindcă aceste procese sunt de natură că nu poate să fie stipulată competenţa la un alt Tribunal Regal (decât acela unde este firma înscrisă), dar poate să fie stipulată competenţa oricărui Tribunal ales precum şi a Tribunalului Bursei.

Acelaş caz este în privinţa acţiunilor derivând din transporturi maritime, pe cari § 7, regulând procedura comercială, a conferit-o Tribunalului Regal din Fiume. Raţiunea acestei dispoziţiuni a fost că ordinul a supus, că în vederea situaţiunei geografice a acestui Tribunal Regal, este cel mai convenabil în Ungaria, ca membrii lui să aibă practica în dreptul maritim. Or, intenţiunea legei n'a fost şi nici nu puteà să fie că în afaceri maritime să se excludă judecarea persoanelor cari prin ocupaţiunea şi studiile lor posed cunoştinţe speciale.

Fiindcă aproape toate Societăţile Ungare de navigaţie au sediul lor la Budapesta şi sunt şi reprezentate în Consiliul Bursei, ar fi incomprehensibil ca părţile contractante să fie excluse a referi afacerile lor, în cazul unui diferend, la acest Tribunal.

Având în vedere că afară de acestea, cu excepţiunea cazului menţionat în § 53 sus numit, toate alte afaceri pot să fie aduse la Tribunalul ales, fiindcă legea se referă fără restricţie la «procese emanând din afaceri comerciale între comercianţi» la competenţa Tribunalului ales al Bursei din Budapesta (presupunând alegerea competenţei exprese), nu este îndoială, că în procese emanând din transporturi pe mare, prevăzute prin legea comercială 258 § 5, părţile pot să aleagă cu drept competenţa acestui tribunal şi acest Tribunal este după alegere legal autorizat şi obligat a judecà procesele aduse la el.

După sus zisele puncte de vedere legale, în ţara noastră, în astfel de procese, un alt Tribunal Regal (de Stat) nu poate să fie stipulat cu drept de judecare decât Tribunalul Regal din Fiume, însă cu plin efect legal poate să fie stipulat fiecare Tribunal ales cât şi Tribunalul ales al Bursei din Budapesta.

Practica dreptului ungar se serveşte de aceste principii corecte.

Tribunalul Bursei din Budapesta a judecat dejà multe procese de transport şi în ultimul timp a declarat în conformitate cu el Curtea a doua (Curtea de Apel) în două cazuri, 127/V. 1908... şi 422/V. 1910 că în astfel de procese este competent a judecà.

La Curtea Supremă (Casaţie) aceste afaceri nu pot să vină în consecinţa dispoziţiunei legei 1881 LIX § 96. In contra sentinţei afirmative al Tribunalului al doilea (Curtea de Apel) nu mai există rectificarea legală.

Dr. DESIDERIU MARKUS
Consilier la Casaţia din Budapesta
Dr. JOSEF PAP
Consilier şi Prof. universitar Budapesta
Dr. MIH. HERCZEGH
Consilier şi Prof. universitar Budapesta

(1) După legea asupra concordatului preventiv din 10 Iulie 1929 şi expunerea de motive care o însoţeşte, concordatul preventiv are de scop să evite falimentul comerciantului onest, dar nenorocos, care a pierdut o parte însemnată din activul său în operaţiunile comerciale, sau uneori, deşi are activ superior pasivului, nu poate face faţă obligaţiunilor sale din cauza împrejurărilor excepţionale mai sus analizate.

Această măsură a fost aşà dar edictată în scopul de a veni şi în ajutorul comercianţilor cinstiţi şi care din împrejurări critice se află pentru moment într'o jenă financiară, precum şi de a se înlesni opera de însănătoşire economică.

Instituţia concordatului preventiv se prezintă astfel ca fiind creată în interesul comerciantului, pentru a evità declararea sa în stare de faliment, al creditorilor pentru a aveà putinţa de a-şi realizà o cât mai mare parte din creanţele lor, conservând cât mai mult valoarea activului comerciantului, precum şi în interesul general de ordine publică, pentru ca să nu se desconsidere comerţul şi industria naţională din cauza prea numeroaselor falimente.

Două condiţiuni sunt absolut esenţiale pentru acordarea concordatului: să fie comerciant care să fi exercitat comerţul cel puţin timp de 3 ani şi să fi ţinut în mod neapărat registre comerciale în regulă.

Tribunalul Târnava Mare s. I, în speţa ce adnotăm, a respins acordarea concordatului restauratorului Niculae Muroiu; pentru consideraţiunea juridică şi întemeiată că nu a posedat şi nu a ţinut registre comerciale în regulă pe cel puţin 3 ani anteriori, conform art. 2 din lege; înlăturând susţinerea comerciantului bazată pe art. 5 din codul comercial din Ardeal, după care dispoziţiunile privitoare la firmele comercianţilor, la registre şi la procuraţiune, nu se aplică micilor revânzători şi comercianţilor ambulanţi, precum şi nici negustorilor de lucruri vechi, cârciumarilor, cărăuşilor de rând, corăbierilor sau altor profesionişti, dacă negoţul acestora nu depăşeşte cercul micei industrii.

După legiuirea comercială din vechiul regat şi aceea din Ardeal, prin noţiunea de comerciant mic, neobligat la înscrierea firmei şi la ţinerea registrelor comerciale regulate, nu se poate înţelege decât micii comercianţi şi industriaşi, care fac vânzări pentru aprobarea concordatului preventiv motivată pe împrejurările că cheltuelile ce le-a făcut în ultimul timp cu îngrijirea sănătăţei lui şi a soţiei sale şi cu construirea unui imobil şi starea de criză economică generală l-au adus în jenă financiară — nefăcându-i totuşi ca pasivul să-i întreacă activul (susţine că pasivul e de 606.215 lei, faţă de activul de 897.000 lei).

Că petentul oferă pentru plată creditorilor o cotă de 50% plătibilă în trei ani în rate lunare de câte 2300 cu dobândă care să nu treacă de 6 % — pentru garantarea acestor plăţi oferind ipotecă asupra imobilului său din str. Eminescu No. 66 din Sighişoara (dejà ipotecat, cum rezultă din cerere cu 442.000 lei) ipotecă convenţională şi 96.000 lei ipotecă execuţională).

Că prezintă, conform art. 2 al. 3 legea concordatului prevenitv, lista amănunţită a activului, inventarul mobilelor aflate în imobilul din str. Eminescu No. 66, lista creanţelor neîncasate, un rezumat al activităţei sale comerciale, tabloul creditorilor, copia încheerei Tribunalului de ordonare a înscrierei firmei, copie depe cartea funduară No. 3051 Sighişoara, certificatele primăriei oraşului Sighişoara No. 187/1925, 5720/1929, 3264/1926, doveditoare că petentul exercită comerţul de restaurant şi băcănie.

Având în vedere însă că petentul nu prezintă registrele obligatorii regulat ţinute pe cel puţin 3 ani anteriori, conform textului citat.

Că petentul afirmă că nu a ţinut registre, susţinând că nu este obligat a ţine registre, fiind mic comerciant, scutit de această obligaţie.

Considerând că, într'adevăr, în conformitate cu art. 5 din codul comercial ardelean, dispoziţiiunile privitoare la firmele comerciale, la registre şi la procuraţiune nu se aplică micilor revânzători şi comercianţilor ambulanţi precum nici negustorilor de lucruri vechi, cârciumarilor, cărăuşilor de rând, corăbierilor sau altor profesionişti, dacă negoţul acestora nu depăşeşte cercul micei industrii.

Că, însă comerţul ce-l exercită petentul, de băcănie şi restaurant, nu intră în această excepţiune; că dacă ar puteà fi discuţiune asupra comerţului de băcănie dacă intră în enumeraţiunea de mai sus (exemplificativă în partea sa finală) şi dacă, în fapt, depăşeşte ori nu cercul micei industrii — în niciun caz comerţul de restaurant nu poate fi socotit în categoria operaţiunilor de natură simplă şi restrânsă arătate de enumeraţiunea excepţiunei— că restauratorul nu poate fi socotit în categoria inferioară a micilor negustori şi meseriaşi, pe cari legiuitorul, din cauza activităţei lor reduse, simple şi a nepriceperei lor comerciale, a intenţionat să-i scutească de obligaţiunile privitoare la firme şi registre, a căror raţiune de existenţă nu militează în cercul micilor şi neînsemnatelor speculaţiuni.

Considerând, că în tot cazul, comerciantul care şi-a înregistrat firma — cum este cazul din specie—, nu poate invocà beneficiul excepţiunei prevăzute de art. 5 al. 1. c. comerc., pentrucă pe de o parte prin însuş faptul că a cerut înscrierea firmei recunoaşte că depăşeşte cercul micei industrii, iar, pe de alta, firma, odată înscrisă, constitue un

---

pe loc, nu au creditori sau debitori, decât într'o foarte mică măsură, aşà numiţii comercianţi «ambulanţi» sau «dughengii».

Din momentul în care un comerciant face operaţiuni de credit şi debit mai însemnate, cu aprovizionări de mărfuri, care întrec puterea zilnică şi momentană de desfacere, nu mai poate aveà calitatea de mic comerciant sau mic industriaş.

In speţa judecată, constatându-se după însăş situaţia prezentată de comerciant că pasivul său reprezintă suma de 606.215 lei, iar activul lei, 897.000, cu drept cuvânt a fost considerat ca depăşind sfera de aplicaţiune în care s'ar puteà cuprinde micul comerciant.

Legea comercială din Ardeal, considerând ca necomercianţi pe micul comerciant ambulant sau pe micul industriaş, în ipoteza când şi aceştia ar voi să obţină un concordat preventiv, trebue să se conformeze dispoziţiunilor imperative ale legei şi anume să fi ţinut registre comerciale în regulă şi să fi exercitat comerţul timp de cel puţin 3 ani.

Legea concordatului preventiv, având caracter de lege generală posterioară, orice fel de comercianţi sau industriaşi cari ar voi să invoace beneficiul de protecţiune al ei, trebue să îndeplinească cerinţele sale; iar orice dispoziţiuni contrare din alte legiuiri au fost abrogate.

Pe aceste consideraţiuni, prima parte a soluţiunei Tribunalului este în totul juridică şi hotărîrea sa a fost confirmată şi de Curtea de Apel Braşov s. I-a prin decizia No. C. 1855 6 1929 din 23 Decemvrie 1929, publicată în revista juridică *Dreptatea* din Braşov, anul III, 1930 No. 4 pag. 116.

Nu sunt însă de acord cu soluţia dată de Tribunal referitor la partea a II-a a sentinţei şi anume atunci când în mod principial a refuzat să discute dacă în conformitate cu art. 6 din legea concordatului preventiv, nu este cazul să se declare falimentul comerciantului din oficiu.

Privitor la această chestiune, Tribunalul o înlătură dela orice discuţiune pe consideraţiunea că în Ardeal, trebue a se aplicà dispoziţiunle dela faliment a legei comerciale speciale în vigoare în Ardeal, care nu cunoaşte declararea falimentului din oficiu şi după care falimentul nu se poate declarà decât sau după cererea expresă a însuş comerciantului, sau al creditorilor săi.

Pe această consideraţiune, Tribunalul a hotărît că nici astăzi în Ardeal nu se poate declarà din oficiu falimentul unui comerciant, chiar dacă i se constată starea de încetare de plăţi cu ocaziunea soluţionărei unei cereri de concordat preventiv şi că dispoziţia art. 6 din legea concordatului, este făcută ca să se aplice numai în vechiul regat, unde codul comercial prevede posibilitatea deschiderei din oficiu a procedurei falimentare.

Faţă cu prevederile art. 6, care dispune că Tribunalul, respingând cererea de concordat preventiv, se va pronunţà dacă este locul să declare falimentul comerciantului, în care caz se aplică dispoziţiunile dela faliment, cred că Tribunalul a judecat cu totul greşit şi a dat o soluţiune care contrazice şi violează dispoziţiunile acestui text.

Prevederile art. 6 şi 36 din legea concordatului care impun Tribunalului în mod imperativ în cazul când se respinge cererea de concordat, ca să examineze dacă nu este locul să se declare falimentul din oficiu, au fost create de legiuitor pentru a se aplicà tocmai în Ardeal, unde cu drept cuvânt, după spiritul legislaţiunei de aici, nu erà posibilă declararea din oficiu a falimentului unui comerciant.

Art. 6 fiind cuprins în legea concordatului preventiv, lege posterioară şi cu caracter general, are o aplicaţiune pe întreg teritoriul ţărei din cauza naturei sale de unificare şi impune Tribunalului obligaţiunea să examineze situaţia comerciantului, dacă nu este locul să fie declarat în stare de faliment, atunci când a respins cererea de concordat.

Această dispoziţiune nu s'a pus, cum greşit afirmă Tribunalul, pentru a se aplicà numai în vechiul regat, unde există dispoziţiunile art. 701 şi 705 cod comercial, care prevăd declararea din oficiu a falimentului.

Pentru vechiul regat nici nu erà nevoie de dispoziţia art. 6 şi 36 din legea concordatului tocmai din cauza acestor texte art. 701 şi 705, cari dispun prin art. 701 că falimentul se declară prin hotărîre judecătorească, pronunţată după declaraţiunea falitului, sau după cererea unuia ori a mai multor creditori, sau din oficiu.

Conform art. 706 cod. com. din regat, portăreii sunt obligaţi să transmită preşedintelui Tribunalului de comerţ în jurisdicţia căruia se află, sau a Tribunalului civil care îi ţine locul, un tablou al protestelor făcute în cursul săptămânei precedente, cu numele şi domiciliul persoanelor cărora s'a făcut protestul, scadenţa obligaţiunei protestate, suma datorată şi motivele refuzului de plată sau de acceptare.

Tribunalul, culegând aceste date din proteste sau din alte împrejurări, pe baza art. 705, dacă încetarea plăţilor unui comerciant este notorie, sau dacă ea rezultă din alte fapte neîndoioase, va declarà falimentul din oficiu, însă va puteà de va crede necesar, să asculte mai întâi pe falit.

Faţă cu această dispoziţiune a legiuitorului din vechiul regat, care dădeà putinţa instanţelor judecătoreşti să declare din oficiu pe un comerciant în stare de faliment indiferent chiar de orice cerere de concodat, în mod invederat li s'a conservat acest drept şi atunci când însuş comerciantul se prezintă Tribunalului cu o cerere de concordat.

Deaceea prevederile art. 6, impun obligaţiunea Tribunalului tocmai în Ardeal ca să examineze în fapt şi din oficiu situaţia comerciantului care a cerut concordatul şi în împrejurarea când ar constatà că se află cu adevărat în încetare de plăţi şi într'o jenă permanentă de a-şi mai puteà îndeplini obligaţiunile sale, comerciantul trebue să fie declarat în stare de faliment, fără cererea expresă a lui sau a creditorilor, element de siguranţă pentru creditul ce se ştie apărat de formele regulate, în care legea o obligă pe firmă să lucreze, — adică tocmai de fixarea operaţiunilor în registre garantează inscripţiunea firmei — că obligaţiunea înscrierei firmei şi ţinerei registrelor fiind astfel inseparabile, nu se poate admite îndeplinirea uneia fără a celei de a doua. Că, petentul, neintrând deci în excepţiunea prev. de art. 5 al. 1 c. com. trebuià să aducă, în conformitate cu art. 25 şi urm. c. com., registre cuprinzătoare a situaţiunei patrimoniului şi a mersului operaţiunilor.

Că aceste registre, în baza art. 2 al. 3 legea concordatului preventiv, regulat ţinute pe cel puţin 3 ani anteriori, trebuià să le prezinte astăzi, pe lângă celelalte acte sprijinitoare a cererei de concordat preventiv.

Considerând că prezentarea registrelor este una din condiţiunile esenţiale ce trebue s'o îndeplinească comerciantul ce cere concordatul.

Că intenţia legiuitorului a fost să protejeze pe comercianţii oneşti şi serioşi, căzuţi în situaţiuni de jenă financiară, cu neapărata condiţie să fi ţinut regulat registrele cuprinzătoare a operaţiunilor comerţului lor şi să le prezinte Tribunalului pe care-l sesizează pentru aprobarea concordatului.

Că din desbaterile parlamentare reese desluşit intenţia legiuitorului de a exclude dela beneficiul legei pe comercianţii ce nu au ţinut regulat registrele comerciale — indiferent dacă fac ori nu parte din categoria scutită de legea comercială de a ţineà registre (vezi răspunsul D-lui Ministru Gr. Iunian la întrebarea deputatului Josef Fischer, în discuţiunile dela art. 1).

Că raţiunea pentru care legea concordatului nu a cuprins în protecţiunea sa pe micul comerciant, care, în baza art. 5 c. com., este scutit de obligaţia de a ţine registre este tocmai pentrucă comerţul condus de un profesionist socotit aproape nespecializat şi nepriceput, (unul din motivele scutirei de obligaţia de a ţine registre) şi lipsit de sistematizarea şi apărarea ce ar prezenta-o dacă operaţiunile i-ar fi oglindite în registre regulat ţinute, nu inspiră încrederea de a i se permite să funcţioneze mai departe în condiţiile critice, de natură a atrage căderea în faliment; că, fără registre, operaţiunile acestui mic comerciant sunt greu controlabile; că lipsiţi de siguranţa operaţiunilor viitoare şi de posibilitatea controlului, creditorii nu ar putea fi feriţi de riscul de a-şi pierde şi ultima jumătate din creanţă.

Că, în ceeace priveşte pe comercianţii obligaţi de a ţine registre şi care totuş nu le-au ţinut, raţiunea excluderei lor dela beneficiul concordatului preventiv, este că legea nu a putut să apere pe cei ce nu-şi îndeplinesc, cu intenţiuni de fraudă, obligaţiunile legale, ori nu sunt capabili să le îndeplinească şi în plus aceleaşi motive de lipsă de siguranţă şi a posibilităţilor de control.

Considerând că şi în primul caz — de s'ar admite, cu toate cele mai sus demonstrate, că petentul face parte din categoria celor scutiţi de ţinerea registrelor — şi în cel de al doilea — când fiind obligat să ţie registre, totuş nu le-a ţinut — cererea sa de concordat în sensul art. 3 pt. 1 din lege, trebue respinsă, pentru neîndeplinirea condiţiunilor prevăzute de art. 2 al. 3 din lege.

Că acestor texte nu li s'ar puteà atribuì, dată fiind materia mult derogatorie dela dreptul comun—cum este aceea a concordatului preventiv — o altă interpretare mai puţin strictă, ce în plus ar călcà intenţiunea legiuitorului şi raţiunea dispoziţiunilor, astfel cum au fost mai sus arătate.

Că, astfel fiind, cată a pronunţà, în baza art. 4 din lege, respingerea cererei.

Având în vedere apoi, că în urma acestei soluţionări, trebue cercetat, în conformitate cu art. 6 din lege, dacă nu este cazul să se declare falimentul patentului.

Că, privitor la această chestiune, sunt a se aplicà, după cum precis o prevede textul, dispoziţiunile dela faliment a legei comerciale în vigoare, adică a legei falimentului din Ardeal.

Considerând că, în cuprinsul cererei sale, petentul Niculai Muroiu nu arată că ar fi ajuns în stare de încetare de plăţi.

Că totuş ipotecile executionale, de care vorbeşte cererea, şi care se pot constatà din foaia funduară, prezintată în copie, a imobilului petentului, ar puteà duce la concluziunea că ar fi căzut în această stare.

Că, însă este inutil a se cercetà dacă petentul este ori nu în stare de încetare de plăţi atâta timp cât nu a intervenit o cerere de declararea falimentului acestuia.

Considerând că, în conformitate cu art. 82—85 legea XVII/1881, falimentul nu poate fi declarat din oficiu, ci numai când este cerut de însuş debitorul insolvent, ori de moştenitori, ori creditorii lui.

Că art. 248 aceeaş lege prevede că falimentul comercial va fi declarat chiar în lipsa condiţiunilor prevăzute de art. 82—85 cu condiţia ca:

1. Tribunalul să fie sesizat de cererea unui creditor, bazată pe o creanţă dovedită şi că
2. Tribunalul să se convingă în mod neîndoios, din aceasta, despre încetarea plăţilor că «condiţiunile» sus arătate, excluse în falimentul comercial, sunt procedările de citare şi desbatere prevăzute de art. 83, 84 şi 85, iar nu calitatea celor ce pot cere declararea falimentului.

Că, însuş textul, în aliniaul său ultim, precizează că ceeace se exclude în falimentul comercial, este desbaterea (care totuş se va ţine în lipsa datelor suficiente pentru constatarea încetărei de plăţi) — şi precizează că falimentul comercial nu se poate declarà decât, în baza unei cereri de sesizare din partea unui creditor, — (ori în baza art. 82, a cărui aplicabilitate la falimentul comercial n'o exclude textul suscitat, în urma cererei a însuş debitorului insolvent).

Că deci în sistemul fixat de legiuitorul falimentului în Ardeal nu se poate declarà din oficiu falimentul cuiva chiar dacă i se constată starea de încetare de plăţi.

Considerând că atunci se pune chestiunea care este aplicaţiunea dispoziţiei din art. 6 a legei concordatului?

Considerând că legea concordatului este făcută să aplice în tot cuprinsul ţărei, care are în vigoare în alte regiuni, legiuiri comerciale, cum este codul comercial al vechiului regat, ce prevăd pornirea din oficiu a procedurei falimentare.

Că, într'adevăr, art. 701 şi 705 c. com. român prevede şi impune

---

iar în cazul când Tribunalul nu ar constatà starea de încetare de plăţi, nu va fi declarat în stare de faliment.

Aceasta a fost şi a trebuit să fie adevărata intenţiune a legiuitorului, a caracterului de dispoziţie generală de unificare din art. 6 din legea concordatului preventiv şi numai interpretarea aceasta poate fi singura logică, juridică, adevărată şi similară pentru toţi comercianţii din întreg cuprinsul ţărei.

Dealtfel din motivarea părţei ultime şi a deciziunei Curţei de Apel, se pare că rezultă acelaş mod de vedere greşit ca şi al Tribunalului, întrucât respingându-se apelul comerciantului asupra acordărei concordatului, nici Curtea nu a dispus trimiterea dosarului conform art. 39 din lege pentru a se pronunţà dacă nu este cazul a se declarà falimentul, de oarece Tribunalul a respins în principiu cererea de a se examinà din oficiu starea de încetare de plăţi a comerciantului.

Concluzia care trebue să rezulte după

declararea din oficiu a falimentului în anume împrejurări.

Că legiuitorul concordatului preventiv a ţinut să impuie Tribunalului, sesizat de cererea concordatului, să proceadă imediat la realizarea acestor dispoziţiuni, din materia falimentară; că în ţinuturile însă unde nu domneşte sistemul declarărei falimentare din oficiu nu a impus cercetarea situaţiei ce rămâne în urma respingerei cererei de concordat.

Că din textul art. 6 nu rezultă că legiuitorul a vrut să modifice sistemul fixat de art. 248 a legei falimentare din Ardeal şi să-l înlocuiască cu cel al codului comercial român.

Că dispoziţia art. 6 cere Tribunalului să se pronunţe dacă este locul, în conformitate cu legiuirea falimentară în vigoare în ţinutul respectiv şi faţă de situaţia de fapt a comerciantului, să declare falimentul.

Considerând că, petentul sau vreunul din creditorii săi necerând declararea falimentului şi legea în vigoare în Ardeal nepermiţând să se declare din oficiu, în specie rolul Tribunalului încetează prin respingerea cererei de concordat şi nu-i este prelungit, ca în alte regiuni ale ţărei, în sensul art. 6 legea concordatului, cu procedura falimentară.

Că astfel fiind, nu este locul a se pronunţă asupra declarărei falimentului.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător Ovidiu Creangă, respinge cererea de concordat preventiv, etc.

Sentinţa No. C. 1428/3/1929 din 19 Noemvrie 1929.

Preşedinţia d-lui **Vasile F. Petrescu,** Prim Preşedinte; **Ovidiu L. Creangă,** judecător.

TRIB. MUSCEL I, 22 Martie 1930

SERVITUTE DE TRECERE APARENTĂ. PRESCRIPŢIE. Art. 624 civ. SERVITUTE RURALĂ. Art. 16 l. p. r. DRUM COMUN. SERVITUTE SUI-GENERIS. (1)

Spre deosebire de textul respectiv francez (art. 691), codul nostru civil a exceptat prin art. 624 servituţile necontinui şi aparente dela regula stabilită a necesităţei titlului şi ca atare ele rămân supuse regulelor generale ale posesiunei şi se pot dobândi prin prescripţia de 30 ani;

Omisiunea aceasta nu poate fi din eroare făcută, întrucât e în conformitate cu principiile generale de drept, cu vechile noastre legiuiri şi cu necesităţile vieţei sociale.

Conform art. 16 din legea poliţiei rurale, servituţile de trecere chiar neaparente se pot dobândi prin posesia de 30 ani, dacă sunt rurale şi proprietarul fondului aservit nu face dovada că s'au exercitat cu învoirea sau toleranţa sa.

Dacă nu s'a dovedit că drumul de trecere e pe proprietatea cuiva şi dacă e privat, el se prezumă a fi coproprietatea tuturor riveranilor, şi în atare caz servitutea de trecere e mutuală, existând în folosul ca şi în sarcina tuturor proprietarilor riverani.

O asemenea servitute, neprevăzută de cod, e şi perpetuă şi ca atare riveranii drumului se găsesc asupra lui în stare de indiviziune forţată, putând intentă unii contra altora numai acţiuni posesorii sau în daune.

(Bucur P. Vişoiu ş. a. cu Neculai I. Vişoiu).

TRIBUNALUL: Asupra apelului făcut de Bucur P. Vişoiu, Maria C. Durdun şi Ion I. Vişoiu din Măţău, în contra cărţei de judecată civilă No. 243/927 a jud. rur. C.-Lung, prin care s'a respins acţiunea intentată de numiţii în contra pârîtului Neculai I. P. Vişoiu din C.-Lung;

Având în vedere actele depuse la dosar, depunerile martorilor audiaţi în cauză şi concluziile părţilor litigante;

Având în vedere că prin petiţia adresată de Bucur P. Vişoiu şi Ion S. Vişoiu la 5 Aprilie 1927 judecătoriei rurale C.-Lung, la care s'a raliat printr'o cerere de intervenţie ulterioară şi Maria C. Durdun, au reclamat că pârîtul N. I. Vişoiu a făcut un şanţ deacurmezişul drumului numit «de după Măgură», drum care există din cele mai vechi timpuri şi pe care au circulat moşii şi strămoşii lor, împiedecându-le astfel circulaţia şi accesul la proprietăţile lor, cerând în consecinţă a fi obligat numitul pârît să le respecte paşnica posesie a dreptului de trecere pe acest drum. Că, prin urmare, din termenii acţiunei ca şi din probele administrate în sprijinul ei, rezultă că reclamanţii au înţeles să ceară exerciţiul unei servituţi conf. art. 32 l. jud. oc., adică să facă şi o acţiune confesorie, iar nu numai o acţiune posesorie conf. art. 31 l. jud. oc., aşa cum susţine pârîtul şi cum a calificat-o prima instanţă;

Având în vedere că, în fapt, din lucrările dela dosar se constată următoarele: Drumul în litigiu are forma unui arc şi dă cu ambele capete în şoseaua judeţeană C.-Lung—Măţău—Târgovişte. Existenţa sa e imemorabilă, deoarece se vede figurând într'o veche hartă din 31 Mai 1860 a ing. Toma Rădulescu şi într'o decizie din 24 Mai 1896 a Curţei de Apel Bucureşti s. II-a; iar după cum certifică primarul şi perceptorul Com. Măţău prin certificatele lor din No. 1641 şi 308/927, acest drum ar fi fost public până la facerea şoselei judeţene, care în acest punct a urmat alt traseu, şi dela această dată a devenit de interes privat, servind în prezent numai locuitorilor a 3 case situate lângă el, precum şi tuturor proprietarilor riverani ale căror pământuri dau cu capetele în acest drum. Din certificatul No. 3399/929 al serviciului de poduri şi şosele din jud. Muscel, se constată iarăşi că acest drum nu a fost şi nu este trecut în scriptele serviciului printre drumurile comunale ale Com. Măţău, însă el serveşte pentru necesităţile locale ale locuitorilor mărginaşi.

Se constată deasemenea că, pe cea mai mare parte a sa, acest drum e bine determinat şi făcut aparent prin împrejmuirile (garduri marginale), făcute de proprietarii riverani şi că desfiinţându-se acest drum, majoritatea lor, adică proprietarii situaţi în spre Nord, ar rămâne cu locurile înfundate, ne mai având pe altă parte eşire. Se constată iarăşi că întrucât circulaţia cu căruţele pe acest drum e redusă, făcându-se mai ales în epoca muncilor agricole, adică primăvara şi toamna, în ultimii 2—3 ani unii locuitori mărginaşi obişnuiau a-l interceptă în cursul verei cu garduri mobile, pe care le dădeau la o parte când treceau căruţele, aceasta în scop atât pentru a-şi feri ogoarele de vite, cât şi pentru a utiliză iarba ce creştea pe drum ca păşune sau fâneaţă.

---

art. 6 şi 36 din legea concordatului este numai aceasta, că Tribunalul în împrejurarea când respinge cererea de concordat, trebue şi este îndatorat să examineze dacă nu este locul să declare din oficiu falimentul comerciantului; iar în cazul când îl va declară în stare de faliment, atunci întreaga procedură de aplicat în administrarea propriu zisă a falimentului, va fi bine înţeles numai aceea privitoare la dispoziţiunile dela faliment din legea specială organică, adică în Ardeal legea XVII din 1881.

CONSTANTIN C. SIMIONESCU
Preşedinte la Curtea de Apel Braşov

(1) Soluţiunea de mai sus ese din făgaşul comun tras de doctrină şi jurisprudenţă şi după ştiinţa noastră e în unele puncte unică în felul ei. Fără a fi arbitrară, ea tinde să răstoarne principiile statornicite în materia aşă de uzuală a servituţilor de trecere. Desigur că influenţa ei va fi mică, dat fiindcă emană dela o instanţă

In fine se constată că în primăvara anului 1927 pârîtul a săpat un şanţ deacurmezişul drumului, în dreptul proprietăţei sale, tăind drumul în două şi făcând astfel imposibilă circulaţia cu căruţele dela un cap la altul, deşi e posibilă eşirea la şosea a riveranilor deoparte şi de alta a şanţului, adică dela centru spre capete. Pentru reclamantul Bucur P. Vişoiu însă, şanţul făcându-l să ocolească prin partea opusă, i-a lungit de 5 ori calea între loc şi casă, pe lângă că fragmentul liber din dreptul său al drumului, având o pantă mare care-l face impracticabil pentru căruţele încărcate în timpuri rele, i-a făcut uneori accesul la proprietate aproape imposibil. Toate aceste fapte se dovedesc cu depunerile martorilor reclamanţilor audiaţi la prima instanţă, cu ocazia cercetărilor locale, şi anume: Niţă Apostol Durdun, Petre Dinu Gr. Popa, Iosif Benga, Nicolae Dinu Gr. Popa, Eftimie Dinu Cojanu, Ghiţă Muşetescu şi cu depunerile martorilor pârîtului şi anume: Niţă Mărcuşanu, Nae Teleleu Niţă S. Mitu, Simion Mitu şi Maria I. P. Vişan, din interogatoriile părţilor precum şi din procesele verbale de cercetare locală din 16 August 1927 şi 9 Noemvrie 1927 ale d-lui jude-ajutor al judecătoriei rur. C.-Lung, ca şi din cel cu data de 17 Martie 1930 al d-lui supleant al Tribunalului; din schiţele şi planurile alăturate precum şi din certificatele şi actele ce s'au depus la dosar.

Având în vedere că prima instanţă a respins acţiunea reclamanţilor pe următoarele motive: 1) că drumul în litigiu ar fi public (vicinal) şi că deci acţiunea trebuià intentată de autoritatea publică, iar nu de nişte particulari, ca reclamanţii, cari nu au calitatea de a o intentà; 2) că fiind vorba de un drept de trecere, adică de o servitute necontinuă, fie chiar aparentă, ea nu se puteà stabilì decât prin titlu conf. art. 624 c. civ. şi că în speţă nu există titlu convenţional şi nici titlu legal, deoarece locurile reclamanţilor nu au devenit înfundate prin şanţul făcut de pârît;

Având în vedere că primul motiv e nefondat, întrucât atât din declaraţiile ambelor părţi cât şi din certificatele autorităţilor competente s'a făcut dovada că drumul în litigiu nu e public, ci privat, adică un drum de exploatare pentru folosinţa proprietarilor riverani.

In ce' priveşte cel de al doilea motiv din cartea de judecată susţinut de pârîtul intimat şi în faţa Tribunalului:

a) Având în vedere că, în speţă, se constată că într'adevăr nu există act juridic valabil pentru a servì ca titlu constitutiv al servituţei, întrucât atât decizia din 1896 a Curţei de Apel, cât şi planul din 1860, depuse la dosar, nu sunt referitoare la această servitute şi nici opozabile pârîtului;

Că însă, din alt punct de vedere, se constată că drumul în chestiune este tot timpul vizibil, fiind în cea mai mare parte a lungimei lui împrejmuit pe de lături de proprietarii riverani, având chiar 3 case dealungul său şi o aşezare fixă şi bine determinată, astfel încât dacă se poate vorbì de o servitute de trecere necontinuă, ea nu poate fi decât aparentă;

Având în vedere că spre deosebire de textul respectiv francez, art. 624 din codul nostru civil prevede că servituţile continue neaparente şi servituţile necontinue şi neaparente nu se pot stabilì decât prin titluri, de unde rezultă că servituţile exceptate, adică acele necontinue şi aparente se pot dobândì prin uzucapiune, conform principiilor generale cuprinse în art. 1846 şi urm. c. civ.;

Că nu se poate susţine că exceptarea servituţilor necontinue şi aparente din art. 624 c. civ. rom. a fost făcută printr'o scăpare din vedere a legiuitorului nostru, care a imitat textul corespunzător francez—art. 691—în care ele sunt prevăzute, omiţându-le din eroare, ci din contra se poate susţine că legiuitorul nostru, ţinând seama de criticile aduse în Franţa acestui text şi inspirându-se probabil şi din vechiul nostru drept, s'a îndepărtat în acest punct, cu voinţă, dela textul francez;

Că într'adevăr e raţional şi în conformitate cu regulele statornicite de legiuitor în materia uzucapiunei proprietăţei, regule cari trebuiesc aplicate à fortiori şi la uzucapiunea servituţilor, ca servituţile aparente să se poată dobândì prin uzucapiune, ca unele cărora le lipseşte viciul clandestinităţei definit în art. 1852 civ., chiar dacă în acelaş timp ele sunt

---

inferioară, să sperăm însă că alte instanţe şi-o vor însuşì şi-i vor da o mai mare vigoare, atât printr'un prestigiu mai mare, cât şi printr'o argumentaţie şi formă mai alese, de care legiuitorul viitor va trebui să ţie seamă. Căci jurisprudenţele instanţelor inferioare, oricum s'ar prezentà, au cel puţin acest merit, că ele conţin adeseaori germenii reformelor viitoare. După cum spune Jean Cruet («La vie du droit»): «acţiunea novatoare a jurisprudenţei începe totdeauna să se facă simţită în Tribunalele inferioare, pentrucă ele văd mai deaproape interesele şi dorinţele justiţiabililor; o jurisdicţie preà ridicată nu e aptă să perceapă tot aşà de limpede curentul realităţilor sociale. Legea vine de sus, bunele jurisprudenţe se fac de jos».

Relativ la servitutea de trecere, întrucât ea face parte dintre servituţile necontinue, fie neaparente fie aparente, doctrina şi jurisprudenţa noastră au decis totdeauna şi în mod unanim, că ele nu se pot dobândì prin prescripţie. E inutil a mai face citări în această privinţă. E de ajuns să menţionăm că ultima notă publicată postum în această revistă de marele nostru jurist D. Alexandresco, repetă cele ştiute şi anume că servitutea de trecere chiar aparentă nu se poate dobândì decât prin titlu (P. R. 1926, pag. III, 11).

Atitudinea fermă a jurisprudenţei noastre asupra acestei chestiuni se bizuie desigur pe aceea a jurisprudenţei francete, fără a se observà că la noi dreptul are în această privinţă o deosebire care-i permite să evolueze mai liber şi că chiar în Franţa jurisprudenţa a reuşit să evadeze din închisoarea riguroasă a textelor respective de lege, dând chestiunei în practică pe căi indirecte o soluţie contrarie celei prevăzute de legiuitor.

In codul francez art. 691 (coresp. art. 624 civ. rom.) prevede categoric că servituţile necontinue şi neaparente sau necontinue şi aparente nu se pot stabilì decât prin titluri. Intreaga doctrină critică această dispoziţiune a legiuitorului pe care o găseşte în contradicţie nu numai cu necesităţile vieţei practice dar şi cu principiile generale de drept. Şi fiindcă servitutea cea mai importantă din această categorie e aceea de trecere, ea dă ca exemplu faptul unui proprietar care a trecut pe fondul vecin timp de 30 ani, făcând un drum vizibil spre a-şi înlesnì această trecere (împietruit, macadamizat, pavat, cu şanţuri sau plantaţii laterale, etc.), astfel încât terenul afectat pentru trecere, a devenit impropriu pentru orice cultură. Pentru ce nu ar fi posibilă prescripţia într'o asemenea ipoteză? Pentrucă nu se găsesc întrunite în speţă condiţiunile generale ale prescripţiei prevăzute de art. 1847 c. civ. rom. (2229 civ, fr.), adică continuitatea şi publicitatea posesiunei, sau pentrucă posesiunea e viciată prin toleranţă conf. art. 1853 al. 2 c. civ. rom. (2236, 2232 civ. fr.)? Dar, conf. art. 1848, prin posesiune continuă nu se înţelege că posesorul trebue să facă acte de posesie fără intervale, în fiecare moment, ci că acele acte să fie cu intermitenţe normale în raport cu natura lucrului sau a servituţei. Iar conf. art. 1852 posesiunea este neclandestină, adică publică, când ea se exercită pe faţă, adică când se poate cunoaşte.

In cazul unei servituţi de trecere, toate aceste condiţiuni se găsesc întrunite, chiar când ea nu se manifestă aparent, ca de ex. printr'o cărare, potecă, drum bătut, etc., fiindcă asemenea servituţi nu se por exercità decât ziua, când trecătorul are nevoie şi când deci poate fi văzut. Şi dacă întrunind aceste condiţii cineva poate prescrie însăş proprietatea fondului, e absurd a i se refuzà prescripţia servituţei, care e mai puţin decât proprietatea. Dar s'a mai zis: Se poate ca aceste servituţi, din cauza naturei lor, să se exercite printr'o simplă toleranţă, cu titlu precar, ca un act de bună vecinătate, împrejurare care împiedică prescripţia conf. art. 1853 civ. Această împrejurare poate să existe într'adevăr în unele cazuri, dar ea nu ne îndritueşte a o transformà în regulă generală, într'o prezumpţie absolută care s'o facă aplicabilă la toate cazurile. Dacă există ea trebuie să fie dovedită de cel interesat la fiecare caz necontinue, întrucât continuitatea, aşa cum o defineşte art. 1848 c. civ., nu înseamnă că actele de posesiune să se exercite fără întrerupere, ci cu intermitenţe normale în raport cu natura servituţei;

Că, prin urmare, în cazul special al unei treceri continue pe un drum vizibil (serv. necontinuă şi aparentă), neputându-se prezumà că posesiunea servituţei se exercită cu titlu precar şi de toleranţă, ea trebue să conducă printr'un uz de 30 ani la prescripţie, conf. art. 634 şi 624 combinat cu 1847 c. civ., neputându-se adăogà la lege pe cale de interpretare şi pe baza unei pretinse inadvertenţe, o dispoziţie ce contrazice principiile generale ale dreptului ca şi necesităţile vieţei sociale;

Având în vedere că în cazuri similare jurisprudenţa franceză, deşi constrânsă de rigoarea art. 691 civ. fr., dela care legiuitorul nostru a derogat şi neputând deci recunoaşte un drept de servitute prin prescripţie acelui care trece de mai mult de 30 ani pe un fond al altuia, pentru a puteà satisface necesităţile vieţei practice, a decis indirect că el poate prescrie însuş proprietatea sau coproprietatea fondului pe care s'a efectuat trecerea, ajungând astfel la o soluţie excesivă, care poate fi evitată la noi, graţie redacţiei schimbate a art. 624 din codul nostru civil;

b) Având, pe de altă parte, în vedere că în speţă nu poate fi vorba decât de o servitute rurală întrucât se referă la un drum de exploatare dela ţară şi ca atare îi sunt aplicabile dispoziţiunile respective cuprinse în legea poliţiei rurale;

Având în vedere că prin art. 16 al. 1 din legea poliţiei rurale servituţile de trecere, de conducere etc., chiar neaparente, se pot întemeià pe o îndelungată posesie, conform celor cuprinse în codul civil şi întrucât legea poliţiei rurale din 1868 este ulterioară codului civil din 1864, rezultă că dispoziţia art. 16 din acea lege a abrogat dispoziţia contrarie din art. 624 c. civ.; că nu se poate susţine iarăşi că această dispoziţie din primul aliniat al art. 16 l. pol. rur. e o simplă inadvertenţă a legiuitorului, întrucât ea se găseşte confirmată printr'o altă dispoziţie din alin. 2 al aceluiaş articol, care aduce o restricţie celor cuprinse în al. 1 spunând că trecerea ce se face printr'o simplă învoire sau îngăduire a proprietarului nu va puteà niciodată statuà dreptul de servitute, de unde per a contrario rezultă că atunci când nu se face din partea proprietarului fondului aservit dovada toleranţei, servitutea de trecere se poate prescrie;

c) Având iarăşi pe de altă parte în vedere că dacă în speţă e vorba de o servitute de trecere propriu zisă, atunci ea derivă din situaţia de locuri înfundate în care s'ar găsì proprietăţile reclamanţilor fără existenţa drumului în litigiu şi ca atare servitutea are un titlu legal prevăzut în dispoziţiunile art. 616 c. civ., putându-se pe această bază dobândì prin prescripţie aşezarea (asieta) drumului de trecere care le deschide eşirea la calea publică şi a se intentà chiar acţiune posesorie;

Că, în speţă, reclamanţii nu cer o eşire nouă ci se plâng că prin faptul pârîtului de a le tăià în două drumul existent li s'a îngreuiat sau ameninţă a li se închide eşirea actuală la calea publică şi ca atare pretind a li se lăsà liberă trecere pe drumul existent în toată întinderea lui, deoarece aşezarea acestui drum ca şi dreptul de trecere pe el a putut fi dobândit prin prescripţie din momentul când trecerea a fost exercitată, pe baza situaţiunei de locuri înfundate în care s'au găsit locurile la origină;

Având în vedere că, din depunerile martorilor audiaţi în acest proces ca şi din celelalte lucrări făcute în cauză, se constată cu evidenţă că dreptul de trecere al proprietarilor riverani s'a exercitat pe acest drum din timpuri imemoriale deci de mai bine de 30 ani şi ca atare în toate cele 3 ipoteze prevăzute mai sus, servitutea de trecere e definitiv dobândită prin prescripţie, chiar dacă drumul ar fi fost aşezat pe locul pârîtului;

Considerând însă că în speţă pârîtul cu nimic nu face dovada că drumul în litigiu ar fi situat pe locul său pentru a fi vorba de o servitute propriu zisă de trecere, ci din toate probele administrate în cauză rezultă că acest drum trece din cele mai vechi timpuri printre proprietăţile părţilor cari au prin acest fapt asupra lui un drept de coproprietare, adică se găsesc asupra

---

şi atunci va împiedecà desigur prescripţia.

Iată de ce toţi autorii critică ca defectuoasă dispoziţia legei care împiedecă prescripţia servituţilor necontinue (Planiol I, n. 2949. — Baudry et Chauveau, (Des biens) pag. 808. — Hamangiu, Rosetti-Bălănescu şi Băicoianu, II, n. 645, etc.) şi cu toţii ajung la concluzia că legiuitorul ar fi făcut mai bine dacă lăsà prescripţia servituţilor sub imperiul principiilor generale prevăzute în cod la posesiunea cerută pentru a prescrie. Autorii codului Napoleon au făcut o greşeală inspirându-se în această privinţă numai de la cutuma din Paris, atunci când toate celelalte cutume ca şi dreptul roman admiteau fără distincţie prescripţia pentru toate servituţile.

Pentru a corijà cel puţin în parte această greşeală, legiuitorul francez, prin legea din 20 August 1881, a modificat profund articolele 682—685 privitoare la dreptul de trecere (corespunzătoare art. 616—619 c. civ. rom.), stabilind între altele că asieta dreptului de trecere pentru cauză de înfundare se poate dobândì prin prescripţie, etc.

Iar prin art. 33 al codului rural fr. din 1881 a stabilit că: «drumurile şi cărările de exploatare, în absenţă de titluri, sunt prezumate că aparţin proprietarilor riverani, fiecare în dreptul său, dar uzajul e comun tuturor interesaţilor».

Nemulţumită cu atât, jurisprudenţa franceză a mers şi mai departe, stabilind în mod indirect că acel care nu poate din cauza legei (art. 691 civ.) să dobândească dreptul de servitute prin prescripţie, poate să dobândească însăş proprietatea sau coproprietatea fondului afectat trecerei, dacă a trecut mai mult de 30 ani pe acel fond. «Aşà încât voind să protejeze prea energic dreptul de proprietate, se exprimă Baudry, punându-l la adăpost de prescripţia unui drept de servitute, legiuitorul a ajuns în cele din urmă să-l compromită în existenţa sa chiar». (Baudry et Chauveau loc. cit. Planiol, I n. 2950).

La noi jurisprudenţa ar fi putut şi mai uşor să meargă pe calea necesităţilor practice, din cauza unor anumite deosebiri în lege pe care le vom arătà, totuş a continuat până astăzi să imite servil soluţiile date pe baza vechiului text al codului Napoleon.

Intr'adevăr, la noi textul art. 624 civ. n'a reprodus în ce priveşte servituţile necontinue, cuvintele din textul coresp. francez (art. 691): «sau aparente»; astfel încât pentru servituţile de trecere cele mai numeroase şi mai interesante, adică acele care se manifestă prin semne exterioare vizibile ca poteca, drum bătut, etc., s'ar fi putut hotărî că ele fiind exceptate, se pot dobândì prin prescripţie conform regulelor generale de drept. Totuş întreaga noastră doctrină şi jurisprudenţă au decis mereu că acele cuvinte: «sau aparente», au fost omise printr'o simplă scăpare din vedere a legiuitorului şi ca atare ele trebuesc adăogate la textul art. 624. Un singur autor după cum spune D. Alexandresco în nota 2 de sub pag. 814 (vol. I), anume Bonachi, în codicele civil român comentat (I, pag. 326) a aprobat această omisiune, după autorul francez Ducaurroy (I, 349, pag. 235), care a arătat că soluţia textului francez nu ar fi exactă în ceeace priveşte servituţile necontinue însă aparente.

Dar jurisprudenţa noastră ar fi putut foarte bine să-şi întemeieze sistemul ce apărăm pe un alt text de lege, căzut pe nedrept în dezuetudine, anume pe dispoziţiunile art. 16 din legea poliţiei rurale din 1868, dat fiind că majoritatea servituţilor de trecere sunt rurale. Acest text are următorul cuprins: «Servitutea de trecere, de conducere, de adăpare sau de păşunare a vitelor nu se va puteà întemeià decât în virtutea unui titlu special sau în virtutea legei, sau în temeiul de îndelungată posesiune, conform celor cuprinse în codul civil. Trecerea, conducerea, adăparea sau păşunarea vitelor în temeiu de învoire sau prin simpla îngăduire a proprietarului nu va puteà niciodată statuà dreptul de servitute».

O singură dată s'a invocat acest text înaintea Trib. Dolj s. I (vezi Dreptul din 1903, n. 49, pag. 404), care i-a respins lui în stare de indiviziune forţată; că prin urmare în speţă neexistând fond dominant şi fond aservit, servitutea e reciprocă şi perpetuă, adică există în folosul ca şi în sarcina tuturor proprietarilor riverani, cari au în comun proprietatea acestui drum şi a cărui împărţire nu o pot niciodată provocă, situaţie care face admisibilă atât acţiunea posesorie între codevălmaşi cât şi acţiunea în daune;

Ca atare fiind şi întrucât se constată că pârâtul fără drept pretinzându-se proprietar exclusiv al porţiunei de drum ce trece pe lângă proprietatea sa, l'a interceptat printr'un şanţ, cauzând astfel vătămare celorlalţi coproprietari ai drumului, cari sunt împiedecaţi sau stânjeniţi în dreptul lor de liberă circulaţie, urmează că apelul reclamanţilor cată a fi privit ca fondat şi în consecinţă reformând menţionata carte de judecată cată a obligă pe pârît să lase liberă trecerea reclamanţilor pe drumul în litigiu, obligându-l în acelaş timp şi la plata cheltuelilor de judecată care după socoteala Tribunalului se urcă la suma de 6000 lei.

Pentru aceste motive redactate de d-l jude-preşedinte N. Negru, admite apelul şi în consecinţă acţiunea, etc.

Sentinţa civilă No. 99 din 22 Martie 1930.

Preşidenţia d-lui **Nicolae Negru,** redactor al sentinţei.

TRIB. BĂLŢI, **4 Iulie 1929**

ACŢIUNE. MANDAT. PROCURĂ. REPREZENTARE IN JUSTUŢIE. MANDATAR CARE NU E AVOCAT. NULITATE. (Art. 11, 35, 45 şi 53 l. avocaţilor). (1)

Deşi legea avocaţilor nu interzice formal reprezentarea în justiţie print'o persoană neavocat, însă din combinaţia art. 11, 35, 45 şi 53 l. avocaţilor, din răspunsul Ministrului de justiţie dat în Cameră şi din întreaga economie a legei se desprinde scopul legiuitorului de a asigură interesele împricinaţilor încredinţându-le unui avocat, şi de a ferì pe părţi de influenţa intermediarilor.

(Alexandru Mavrodin cu Alexei Popovici).

---

aplicarea pe motiv că e o inadvertenţă a legiuitorului şi ca atare n'are nici o valoare juridică. Din nenorocire această sentinţă a fost semnalată şi soluţia ei aprobată de Corneliu Botez în al său Codice de şedinţă a judecătorului de ocol din 1908 (pag. 346 n. 25) şi după el de D. Alexandresco în vol. III pag. I-a (pag. 815, nota 2).

Cuvântul lor a fost decisiv pentru soarta bietului art. 16 l. p. r. Magister dixit! Deşi inspirat de cele mai bune intenţii şi mai puţin îndrăzneţ ca art. 33 din fodul rural francez din 1881 (colegul său), menţionat mai sus, el a fost ucis şi înmormântat sub tăcere. Abia în 1925 d-l Traian Alexandrescu, într'o întinsă notă asupra servituţilor de trecere în genere, l'a relevat din nou şi a căutat să-l desmormânteze, dar fără succes. (P. R. 1925, I, pag. 270).

E curioasă atitudinea jurisprudenţei noastre în această privinţă. Pentru a merge contra logicei şi a necesităţilor sociale nu s'a mulţumit ca pe baza unei pretinse inadvertenţe să adauge la lege (vezi art. 624 civ.), ci a eliminat în acelaş scop un text formal de lege (art. 16 l. p. r.), care o jenà şi care trebuià aplicat chiar dacă veneà în contradicţie cu codul civil, întrucât erà ulterior acestuia. Şi doar sub pavilionul acestui articol se puteà porni pe faţă o acţiune juridică salutară în materia servituţilor, fără a-i subminà fundamentul aşà cum a făcut jurisprudenţa franceză!

Nu se poate ca sub pretextul unor presupuse inadvertenţe să se calce făţiş legea, mai ales atunci când ea satisface nevoile vieţei sociale şi e în sensul evoluţiei normale a dreptului. Intr'un asemenea caz chiar dacă inadvertenţa există cu adevărat, ea capătă viaţă şi trebue respectată în virtutea acelei legi misterioase care în psichologie se numeşte legea substituţiei obiective a valorilor şi care-şi are aplicaţia şi în drept (vezi ca exemplu cel dat de noi cu privire la art. 250 civ. în *Pand. Rom.* 1929, II, pag. 268).

Iată de ce susţinem că atât art. 624 civ., cât şi art. 16 l. p. r. trebuiesc aplicate tale quale şi pe baza lor vom puteà admite prescripţia ca mod de dobândire a servituţilor de trecere aparente oriunde; iar la ţară chiar şi a celor neaparente, bineînţeles dacă sunt exercitate cu respectarea regulelor generale ale posesiunei prevăzute în cap. II. de sub titlul XX al codului civil.

Asupra celorlalte chestiuni desbătute prin sentinţa de mai sus, credem inutil a mai insistà, neridicând nici o greutate şi ca atare trimitem pe cititor la cuprinsul sentinţei şi la tratatele de drept.

NICOLAE NEGRU
Jude-preşedinte Trib. Muscel

(1) Chestiunea reprezentărei în justiţie a provocat destule controverse.

Pare straniu că un mandatar cu împuternicirea de administrare generală să fie limitat în unele din acţiuni ale sale, pe când el îl substitue complet pe mandant pe baza art. 1532 cod. civ. rom.

După abrogarea art. 40 legea avocaţilor, este greu să te împaci cu ideia că într'o astfel de substituire, mandantul poate redactà acţiuni în Justiţie, iar mandatarul nu poate, că principiul de care s'a călăuzit legiuitorul, la abrogarea de mai sus, să fie înlăturat aci, iar mandatarul chiar cu împuterniciri generale să recurgă neapărat la un avocat pentru apărarea intereselor patronului în faţa Justiţiei.

Dealtfel s'a stabilit următorul principiu: legea avocaţilor a limitat atribuţiunile mandatarului în ce priveşte reprezentarea în Justiţie şi gratuitatea mandatului.

Cu drept cuvânt, pe când art. 1532 şi 1534 cod. civ., consideră mandatul fără plată, dacă nu se stipulează contrariul, art. 39 şi 41 leg. avoc. fixează norme pentru calcularea onorariului chiar în lipsa convenţiunei.

Un mandatar neavocat poate face orice acte în numele mandantului, el se poate prezentà în interesul mandantului la orice autoritate publică, numai în faţa Justiţiei îi este interzis, aci ele este considerat ca intermediar şi ameninţat cu pedeapsa.

Intre un atare mandatar şi un samsar aproape nu se face nici o distincţie; ei sunt puşi pe o treaptă cu fiinţe obscure, mincinoase şi viţioase cu abilităţi de intriganţi şi cu discursuri de excroci, cari ispitesc pe clienţii cei slabi şi-i conduc la avocaţii cei mai nepregătiţi, dar care împart onorarile cu dânşii, şi s'a luat măsuri ca samsarlâcul chiar sub forma procurilor de reprezentare să fie aspru pedepsiţi.

Aceasta pentrucă economia legei, după cum o vedem în expunerea de motive, «pune în evidenţă acest adevăr cunoscut, că viaţa, onoarea şi averea cetăţenilor nu poate fi încredinţată oricui fără o pregătire serioasă culturală, fără o practică bine dovedită şi fără o moralitate indiscutabilă, căci nu numai împricinatul trebuie ocrotit, când îşi încredinţează soarta lui şi a familiei în mâinile unui avocat, dar însăş societatea trebuie apărată, căci ea are un interes suprem, ca Justiţia să se facă, ca progresul să nu fie stânjenit şi ordinea să nu fie tulburată. S'a avut în vedere ca analfabeţii şi nespecialiştii să nu poată redactà acte autentice pentru a nu compromite întreaga avere a cetăţeanului, căci redactarea greşită a unei acţiuni compromite dela început dreptul împricinaţilor».

Prin urmare, oricare nu numai avocaţii poate să reprezinte la autorităţi pe o persoană care are vreun interes, a declarat Ministrul Justiţiei în cameră, deaceea s'a suprimat cuvântul «numai» din art. 36, astfel ca şi particularii să poată merge la autorităţi; rămâne însă bine înţeles ca la instanţele judecătoreşti numai avocaţii pot să pledeze şi să reprezinte pe altul conf. acestei legi. Odată învestit cu procură, avocatul poate luà orice măsuri, şi a face toate actele de procedură în vederea procesului până la tranşarea lui definitivă. Din dispoziţiunile legei nu rezultă nici un inconvenient pentru împricinaţi, pentru pauperi; art. 23 legea timbrului, a avut grijă să-i scutească de cheltueli de taxe, iar art. 98 leg. avoc. a creat asistenţa judiciară. Nici instanţa nu poate refuzà judecata, nici baroul nu-i poate refuzà serviciile sale profesionale; în schimb are destule garanţii că cel puţin partea formală al acţiunei va fi în regulă.

Din cuprinsul legei se învederează următoarele norme: un mandatar general, cu drept de administrare şi dispoziţiune, poate angajà avocat pentru valorificarea drepturilor mandantului pe cale judiciară, poate da indicaţiuni şi lămuriri, poate luà măsuri de tranzacţii şi compromis, atât cât ele îi sunt date prin mandat. A sta în Justiţie ca reprezentant al mandantului nu înseamnă a face un act de administraţie şi chiar dacă acest drept, adică de a reprezentà în Justiţie, va fi prevăzut în mod expres în mandat, stipulaţiunea trebuie considerată ca neavenită, pentrucă este contrarie legei avocaţilor, care în interesul nu numai a particularilor, ci a societăţei şi bunului mers al Justiţiei în genere a interzis asemenea împuterniciri.

Cerinţele legei accelerărei cum şi a procedurei civile cu toate nulităţile, inerente formalităţilor nenumărate, impun o mare băgare de seamă în procese de judecată. In lipsa unei procuri, fie generală, fie specială de altă natură, nimic nu-l împiedică pe împricinat să împuternicească pe un particular cu angajarea

TRIBUNALUL: Asupra excepţiunei privitor la nulitatea acţiunei.

Având în vedere că Alexandru Mavrodin din Bălţi strada Hajdău No. 4, având procură generală dela Eugenia Său, să-i administreze, să dispună şi să substitue pe o altă persoană în administrarea averei sale, a introdus în calitate de procurator acţiunea în contra lui Alexei Popovici pentru pretenţii băneşti.

Având în vedere că procura este înscrisul unui mandat în măsură să justifice faţă de terţi împuternicirea ce i s'a conferit de a reprezentà sau face acte în numele mandantului, după regulele dela art. 1532 şi următorii cod civil român.

Că, mandatul poate aveà caracter general sau special după cum se referă la actele de administraţie sau dispoziţie care trec peste administraţia ordinară.

Că, în cazurile când mandatul permite, un mandatar poate exercità toate drepturile legale ale mandantului, atât timp cât la aceasta nu se opune legea.

Având în vedere că conform regulelor din dreptul civil mandatarul, oricare ar fi profesiunea lui, nu este împiedecat să reprezinte pe mandatar şi în Justiţie, deci a îndeplinì atribuţiunile unui avocat, care în genere este considerat ca un adevărat mandatar a clienţilor în numele căror pledează sau face alte oficii.

Că, însă, legea din 1923 pentru organizarea corpului de avocaţi a îngrădit aceste dispoziţiuni din dreptul comun, rezervându-se numai anumitor persoane.

Având în vedere că deşi legea avocaţilor nu interzice în mod formal reprezentarea în Justiţie printr'o persoană neavocat, însă din combinaţiunea art. 11, 35, 45 şi 53 legea avocaţilor, din răspunsul Ministrului de Justiţie dat în Cameră şi anume că «la instanţele judecătoreşti numai avocaţii pot să pledeze şi să reprezinte pe altul», cum şi din întreaga economie a legei se desprinde scopul legiuitorului de a asigurà pe de o parte interesele clienţilor încredinţându-le persoanelor special pregătite în domeniul juridic, pe de altă parte să îngrădească prestigiul corpului avocaţilor

---

unui avocat. Unui mandatar neavocat i se taie calea în faţa barei, de aici în colo numai profesioniştii autorizaţi fac serviciul de sacerdoţi pe altarul Phemidei. Dacă ştiinţa este o taină inaccesibilă unor profani, ştiinţa juridică mai este încă şi nestatornică, elastică şi capricioasă prin formalităţi şi aprecieri în consecinţă.

Deaceea lupta trebuie să se dea de oameni iscusiţi sau cel puţin familiarizaţi cu formalităţile speciale. Dar a reprezentà în Justiţie înseamnă oare a face orice act în faţa Justiţiei? Adică, un mandatar, dacă nu poate intentà acţiune, el nu poate nici să stea în judecată asistat de avocat? Luăm un caz la extrem. Un împricinat este împiedicat de forţă majoră să se prezinte în judecată, mandatarul său nu-l poate reprezentà în Justiţie potrivit legei avocaţilor, însă partea adversă cere înfăţişarea împricinatului personal la interogator. Nu i se poate refuzà, nici amânà, nici a considerà nereprezentarea ca un refuz, pe de altă parte un mandatar general, care poate administrà averea împricinatului, a vinde, cumpără şi dispune sub orice formă în interesul mandantului, poate face şi recunoaşteri în Justiţie, să tranşeze, etc., aceste sunt acte de dispoziţie şi administraţie cu cari a fost împuternicit valabil de mandant, şi pe care le puteà face în afară de judecată fără a fi atinse de vreo neregularitate. Rezultă deci, că ceeace a înţeles legiuitorul prin reprezentaţie în justiţie, în cadrul legei speciale al avocaţilor, este a face acte pe cari legea s'a îngrijit să le dea în absoluta atribuţiune profesioniştilor, la fel cum o persoană poate însăş întrebuinţà orice medicamente însă când vrea să se consulte şi să îngrijească prin ajutorul altor persoane, cari să prescrie medicamente, aceste persoane trebuie să fie neapărat medici autorizaţi.

Legea avocaţilor nu a mers până a stânjeni orice mişcare a mandatarului în chestiuni judiciare, deaceea socot că un mandatar neavocat poate cere còpii, scoate titluri executorii, procedà la executare, etc., ceeace nu poate face este a redactà acţiuni, întâmpinări, pledà, într'un cuvânt porni şi susţine din punct de vedere al dreptului formal un proces. El poate răspunde la interogator, poate a-l însărcinà pe avocat cu aceasta în limitele mandatului său. Cum vedem, drepturile mandatarului avocat şi neavocat, în chestiuni judiciare se pot bine determinà ca să nu ducă la nici un conflict sau inconvenient pentru împricinaţi, şi graţie legei avocaţilor, garantează oricât succesul pricinei din punct de vedere formal, ceeace fără asemenea îngrădiri pricina ar fi fost în multe cazuri compromisă dela început. Nu este nici o îndoeală, că legea avocaţilor este de ordine publică, aceasta a declarat-o clar elaboratorul ei, şi dela legile de ordine publică nu se poate derogà prin convenţiuni între părţi, deaceea un neavocat nu va puteà fi admis în instanţă să facă oficiile de avocat şi atunci când pentru aceasta are un mandat special, nemai vorbind de procura generală. (In acest sens: Trib. R.-Sărat Sent. 801/25 în *Curierul Jud.*, 15/925; Trib. Ilfov, sent. din 2 Noemvrie 1926 în *Curierul Jud.*, p. 62/922). Un avocat, având procură specială poate pe baza ei prestà şi deferi jurământ (Cas. I, Dec. 583/929 în *Jur. Gen.*, p. 631/929).

Reprezentaţiunea constă în faptul, că o persoană face un act pentru o altă persoană aşà încât efectele actului se produc în persoana pentru care s'a făcut actul ca şi cum le-ar fi făcut singură; reprezentaţiunea permite să însărcineze un mandatar s'o reprezinte şi să încheie acte pentru ea şi în numele ei. (C. Hamangiu, «Tratat», vol. I, p. 166).

Un mandatar care nu e avocat nu poate da o procură de substituire în forma admisă de art. 36 legea avocaţilor şi o procură dată pentru a incasà o creanţă şi cu drept de a se intentà acţiune în acelaş scop, nu e valabilă pentru a servì la facerea unui apel, aceasta pentrucă art. 36 legea avocaţilor nu este aplicabil în speţă, mandatarul nefiind avocat. (C. Ap. Buc. S. 152/928, *P. Rom.*, III, p. 53/929 şi în *Bul. Cur. Ap.*, p. 110/929). Existenţa şi limitele unui mandat sunt la aprecierea judecătorului fondului. (Cas., Dec. 372/898; I. Ionescu, c. civ. adnotat, p. 483 ed. 1908).

Facerea unui apel constitue un mijloc de apărare într'o judecată şi nicidecum un act de dispoziţiune, şi procura dată de un tată fiului său de a face diferite proceduri necesare în susţinerea procesului tatălui său implică şi dreptul de a face apel nu numai acţiune. (Cas., Dec. 1974/928, Jur. pen., p. 436/929). In chestia mandatului de administraţie şi de dispoziţie este de văzut C. Ap. Iaşi, dec. din 1927 cu nota de Tr. Scriban, *Pand. Rom.*, p. III-a, p. 99/928. Cuvântul *mandat* înseamnează împuternicirea dată de mandant mandatarului său şi este astfel sinonim cu cuvântul procură; în acest sens prin mandat se înţelege actul care constată împuternicirea conf. art. 1510 c. civ. Mandatul obligă la răspundere pe mandatar, de modul cum şi-a executat obligaţiunea. Avocatul în calitate de mandatar răspunde când a lucrat cu rea credinţă sau nu a cunoscut principii elementare de drept şi în consecinţă a vătămat interesele mandantului. (Alexandresco, vol. 7, p. 551, 554; Hamangiu, «Tratat», vol. I, p. 170).

Nu trebuie confundat contractul de mandat cu cel de reprezentare. Reprezentarea este convenţională sau legală (gestiunea de afaceri), ea nu e decât o modalitate a mandatului, ea poate să existe fără mandat cum şi mandatul fără reprezentare şi mandatul ca să oblige pe terţi trebuie să cuprindă şi împuternicirea de a reprezentà. (C. Hamangiu în recenzia la «Reprezentarea în Justiţie», de René Popescu-Râmniceanu, în *Dreptul*, p. 193/929).

Mandatul convenţional rezultă din convenţie sau contract în limitele art. 1537 cod. civil; mandatul legal nu dă drept decât de a face acte de administraţie.

Mandatul judiciar-sechestru judiciar, curator, etc., are limitele determinate de dispoziţiunile respective din lege.

Pe baza mandatului special nu se poate face actul de altă natură, de ex.: mandatul de compromis nu cuprinde şi dreptul de tranzacţie şi invers. Mandatul conceput în termeni generali cuprinde numai acte de administraţie (art. 1536 al. I cod. civ.). Un avocat poate prezentà înaintea instanţei un act de tranzacţie consimţit chiar de clientul său pe care-l reprezintă printr'o procură generală şi a cere pronunţarea unei hotărîri de expedient — prin aceasta el face un simplu act de administraţie şi nu se cere o procură specială. (C. Cas., 4/925, *Jur. Rom.*, 8/1925, *Drept.*. 27/925). Art. 1542 cod. civil dă dreptul de substituire a mandatarului însă pe a sa răspundere, de aci rezultă şi dreptul avocatului de a substitui pe altul — actele rămân valide pentru mandat, rămânându-i calea daunelor în contra mandatarului.

Substituitul are dreptul de acţiune numai în contra mandatarilor, mandantul are însă acţiune directă şi contra substituitului. (Alexandresco, vol. 7, p. 576 şi 591).

Răspundere are şi acela, care lasă pe altul să apară în faţa terţilor ca reprezentant şi stă în inacţiune deşi n'a existat un raport între ei, şi dacă din cauza aceasta s'a cauzat pagube terţilor de către reprezentantul aparent. (René Popescu-Râmniceanu, *P.Rom.*, part. III-a, p. 87/928).

de influenţa samsarilor şi intermediarilor.

Că art. 45 consideră intermediar pe orice persoană, care, neavând calitate de avocat, obţine procuri de reprezentare în Justiţie iar art. 53 conţine sancţiuni pentru asemenea persoane.

Având în vedere că reclamantul mandatar nu face dovada că este avocat.

Că acţiunea deci este introdusă contrar dispoziţiunilor art. 35 şi 53 legea avocaţilor şi faptul că este asistat de un avocat nu acoperă această neregularitate de oarece avocatul numai îl asistă pe mandatar care n'are dreptul să reprezinte pe mandant în justiţie iar el îl reprezintă pe mandant — deci acţiunea trebue privită ca neregulat introdusă şi respinsă ca atare.

Sentinţa No. 2850 din 4 Iulie 1929.

Preşedinţia d-lui **Mihail Mitache,** Redactor al sentinţei d-l judecător **Luca Ciobanu.**

O procură în termeni generali cum şi o asemenea substituire acordă avocatului şi substituitului toate drepturile conferite de art. 36 din lege şi 37 din regulamentul legei avocaţilor. (C. Casaţie, Dec. 350/926, *Pand. Rom.*, I, p. 31/927). Procura specială se cere la actele prevăzute de art. 23, 52 şi 362, 1206, 1536 cod. civ., 163, 233, 542, 710 proc. civ., 129, 231, 523, 607, 692, 770, 924 cod. comercial, 150, 199, proc. penală, în toate aceste cazuri mandatul trebuie să fie pentru fiecare act aparte şi se conţină clauzele lui esenţiale; aceasta pentru a se evidenţià cunoştinţa şi consimţământul mandantului. (G. Dumitrescu: «Despre mandat special», în *Curierul Jud.*, No. 9/928).

Neprezentarea la dosar a procurei pe baza căreia un avocat a făcut actele de judecată, atrage nulitate acestor acte conf. art. 2 din legea accelerărei, art. 36 din legea avocaţilor şi 1182 c. civ. (Curtea de Apel Bucureşti, III, Dec. 316/927; Jur. G-lă, p. 1274/928). Dacă în acte nu se menţionează că se alătură procura şi acea acţiune a fost înregistrată şi dacă se găseşte la dosar, este prezumpţie că ea a fost depusă odată cu acţiunea şi ea poartă data certă — aceasta până la proba contrarie, conf. art. 1182 cod. civil. (Casaţia, Dec. 2712/927, în *Pand. Săpt.*, No. 10/928 şi în Jurispr. G-lă, p. 182/928).

Propria atestare a avocatului nu dă dată certă unui mandat pe baza căreia a introdus apelul, dacă nu dovedeşte că aveà în acest scop mandat dela clientul său. (Cas., Dec. 1434/928, *Pand. Săpt.*, No. 32/28; Cas., 1721/928, *Pand. Rom.*, partea III-a, p. 154/928). Avocatul nu-i poate da dată certă unei procuri neataşate la dosar. (Cas., 1 Dec. 1434/928, *Jurispr. G-lă*, p. 1170/928).

Dovada calităţei de mandatar al unui avocat este procura. (Cas. I., Decizia 2723/271, *Jur. G-lă*, p. 420/928). Chestiunea valabilităţei procurei se poate ridicà din oficiu. (Jud. Tărtăşeşti, Cartea de judecată 175/926 în *Jur. G-lă*, p. 71/927).

Mandatul comercial poate fi probat şi cu martori. (Tr. Olt, *Jur. G-lă*, p. 1234/927).

In legiuirea română există şi mandatul tacit şi poate fi dovedit cu martori şi prezumpţii cari să-l indice fără echivoc şi nu se poate face decât acte de administrare iar nu de judecată. (Cas., Dec. 1045/927, *Jur. G-lă*, p. 1011/927; Trib. Iaşi, Jurnal 9284/925, *Jur. G-lă*, p. 52/927; Cas., 291/1896, 36/1900, 263/901 în Hamangiu, «Codul civil adnotat», vol. 4 sub art. 1533).

Nu se cere că mandatarul să aibă o procură legalizată ci numai procură după care copie să fie depusă la dosar, deci şi de pe o telegramă, urmând a se dovedi că semnătura este al mandantului. (Cas., 160, 163/1911 în Hamangiu: «Codul civ. adn.», vol. IV, p. 3).

Din sensul art. 94 pr. civ. rezultă că numai actele judecătoreşti şi pledoariile nu pot să fie îndeplinite decât ori de către parte personal ori de către avocaţii declaraţi sau prin procură, dar faptul de a declarà la audienţă fie pe un avocat din partea unei părţi să poate îndeplini de către un mandatar neavocat, deoarece nu există în această privinţă nici o derogaţie dela principiile generale relative la drepturile mandatarilor de a lucrà în numele mandantelor. (Cas. I, 182/891, *Bul.*, p. 1362).

Ratificarea unui apel introdus de o persoană fără calitate sau cu o procură neregulată se poate face înaintea termenului de apel; rectificarea are efectul retroactiv numai între client şi avocat neputând vătămà drepturile câştigate al acelui de al treilea. (Curtea de Apel Buc., 265/879, Cas. I, 420/872; Curtea Iaşi, 1631/881; Cas. I, 301/885; Cas. 377/887; Curtea Buc., 33/893, în Hamangiu, vol. IV: «Codul Civil Adnotat», sub art. 1533).

L. CIOBANU
Judecător. Trib. Bălţi

TRIB. TÂRNAVA-MICĂ I,
23 Maiu 1929

TURBURARE DE POSESIE, DIN PARTEA UNUI PRIMAR IN URMA UNUI ORDIN PRIMIT DELA CONSILIERUL AGRICOL. EFECTE. Art. 339. c. c. a. (1)

Fapta unui primar de a scoate cu forţa pe un posesor al unui teren, care provine şi e guvernat de legea de expropriere, constitue o turburare în sensul art. 339 c. c. a.

(Secheli Costică ş. a. cu Spătăcean Gheorghe).

---

(1) Semnul distinctiv şi exterior al dreptului de proprietate asupra unui lucru este în mod obişnuit posesiunea, dar nu în sensul că posesiunea este condiţiunea esenţială a dreptului de proprietate — de multe ori cel care posedă un lucru, nu e acela care are dreptul asupra lui — ci în sensul că posesiunea este manifestarea cea mai energică şi deplină a dreptului însuş. Noi nefiind obligaţi a uzà de lucrul nostru, dreptul asupra lui nu se pierde, decât în anumite cazuri indicate de lege. Evident ar fi, ca din faptul posesiunei, să decurgă o putere cu toate efectele sale asupra lucrului posedat [1] [2].

Exerciţiul de fapt al puterei asupra lucrului, ceeace doctrina numeşte *simpla deţinere*, poate să se producă în numele detentorului însuş, sau în numele altuia.

Detenţiunea se compune din elementul de fapt sau pur material, că un lucru este sub puterea noastră, în care caz avantajele posesiunei juridice vor aparţine aceluia, a cărui pretenţiune de drept se manifestă prin mijlocirea detentorului de fapt.

Posesiunea propriu zis comportă un element psichologic, designat sub numele de *animus*, adică voinţa de a exercità un drept şi *corpus*, elementul material, un ansamblu de fapte manifestate prin acte materiale de detenţiune, folosinţă, etc.

Casa sau un teren dat în arendă, deşi proprietarul nu are *corpus* totuş el posedă prin intermediul locatarului sau arendaşului. Persoanele cari în sens juridic n'au voinţă, deşi n'au elementul intenţional *animus* totuş ele sunt capabile, a posedà prin reprezentanţii lor.

Amintesc că după teoria *subiectivă* a lui Savigny *animus rem sibi habendi*, adică voinţa de a se considerà ca proprietar, este elementul suveran care creează adevărata posesiune. Ihering a combătut acest sistem demonstrând, că voinţa personală a posesorului n'are această putere arbitrară asupra faptului posesiunei. Nici el nu suprimă însă elementul intenţional, în concepţia posesiunei. După concepţia lui Ihering trebue să se recunoască posesiunea pretutindeni unde există o putere fizică, exercitată voluntar asupra lucrului, de unde şi numele de teoria *obiectivă*.

Este inexact că detentorul n'are *animus*. El are voinţa de a exercità un *drept* existent sau presupus, fie pentrucă este, se crede sau voeşte a fi crezut arendaş, uzufructuar, etc. Nu s'ar puteà vorbi de *corpus* fără *animus* decât teoretic, de ex. dacă un nebun se face stăpân pe un obiect, sau un trecător pune un lucru în mâna unui om adormit. Când o persoană deţine materialmente un lucru *animus* se prezumă, că posedă pentru sine şi până când adversarul nu dovedeşte existenţa unui raport juridic, care obligă pe detentor să poseadă pentru altul, el trebue să fie considerat că posedă pentru sine.

Posesiunea privită în mod restrâns şi originar deşteaptă câteodată ideia de lucru material şi ideia de proprietate. Este adevărat că logica jurisconsulţilor romani refuzau să admită, că s'ar puteà aveà în posesie alte drepturi decât cel de proprietate. Totuş încet, încet această noţiune s'a extins la servitute, apoi a cuprins şi *drepturile* şi chiar alte drepturi în afară de cele reale: drepturi de creanţă, drepturi constitutive de stare a persoanelor încât posesiunea a fost definită de savanţi jurisconsulţi Colin et Capitant. «La possession, *c'est un raport de fait entre une chose et une personne, par lequel cette personne a la possibilité d'acomplir sur cette chose des actes matériels d'usage et de transformation, avec la volonté de la soumettre à l'exercice du droit réel auquel normalement ces actes correspondent.*

Ceeace se posedă este mai puţin un lucru decât un drept real asupra acestui lucru. Să posezi, este să *exerciţi un drept.*

Nu se admite posesiunea bunurilor domeniului public şi a universalităţilor de drept, nefiind susceptibile primele, de proprietate privată, cele din urmă de posesiune. Altfel este posesiunea de Stat sau posesiunea unei creanţe, faţă de cari regulele adevăratei posesiuni nu se aplică, ele formând o categorie distinctă.

---

[1] In privinţa doctrinei şi jurisprudenţei în Ardeal relativ la revendicare şi posesie a se vedeà: *Pand. Rom.*, 1926 p. I, pag. 149 sub Dec. Cas. I, 27 Oct. 1924; *Pand. Rom.*, 1928, p. I, pag. 131 sub Dec. Cas. I, 22 Febr. 1928 cu documentata şi desvoltata expunere a d-lui Dr. Georgiu Plopu, Preşedinte onorific la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

[2] «Opere consultate», Aubry et Rau, t. I; Colin et Capitant, t. I; Planiol, Ripert, Picard, t. III; Cantacuzino: «Elementele dr. civil»; Fayot: «Traité élémentaire de Procédure civile et commerciale».

TRIBUNALUL: Asupra apelului făcut în termen de Secheli Costică și soții în contra sentinței No. C. 1830/1927-2 a judecătoriei mixte Blaj.

Văzând actele cu lucrările din dosar, cum și concluziunile orale ale părților, din care fapt se constată: că reclamantul Spătăcean Gheorghe a chemat în fața judecătoriei mixte Blaj, pe pârîții Secheli Costică primar și alții toți din comuna Cergăul-Mic județul Târnava-Mică, fiindcă în ziua de 12 Apirlie 1927 — pe când erà cu plugul la arat la locul său arendat și cumpărat sub titlu provizoriu și sub rezerva aprobărei ulterioare, din partea organelor Statului, — au venit pârîții la el și în mod peste măsură de volnic, l-au forțat să părăsească locul nelăsându-l să mai lucreze, escortându-l la Primărie unde i-au spus din nou să nu mai lucreze pământul mai departe.

Având în vedere că apelantul-pârît motivează în apelul său că reclamantul a fost simplu detentor asupra acestui teren; imobilul căzând sub prevederile legei de expropriere, nu se puteà vinde sau arendà decât numai cu aprobarea autorităților prevăzute de legea agrară, care aprobare lipsește în cazul de față. Apelanții pretind că n'au făcut altceva decât să execute ordinul Consilierului agricol care le făceà cunoscut că imobilul în litigiu posedat de reclamant să se predeà în posesiunea altuia.

Având în vedere că conform art. 339 c. c. a. oricare ar fi natura

---

Domeniul privat al Statului și comunelor fiind alienabile și prescriptibile, particularii pot dobândi posesia lor și implicit toate drepturile derivând din aceasta.

După concepția franceză, posesiunea se caracterizează prin următoarele trăsături: existența intențiunei de a stăpâni pentru sine posesiunea pentru altul nefiind considerată ca o adevărată posesiune; ea izolează posesiunea în domeniul drepturilor reale; ea dă ca fundament al posesiunei prezumpțiunea dreptului posesorului.

In dreptul german, posesia fiind privită din punct de vedere *obiectiv* (art. 854) și conținând o putere de fapt asupra lucrului — îndepărtând cu totul *possessio juris* sau *quasi-possessio* a drepturilor — erau considerați ca posesori și acei cari posedau pentru altul — aceștia exercitând o putere de fapt asupra lucrului — ca: uzufructuarul, creditorul gagist, arendașul, locatarul, depozitarul, etc. Se face o distincție între posesiunea pentru sine *Eigenbesitz*, și posesiunea pentru altul *Fremdebesitz*, prima ducând la prescripție, deși au aceeaș valoare ca posesie. Deasemenea dreptul german mai admite că asupra aceluiaș lucru să existe o posesiune *imediată* și *mediată* (art. 871). Primului gen de posesiune aparțin: uzufructuarul, cr. gagist, arendașul, locatarul, depozitarul, etc., pe care raportul juridic îi obligă să posede temporar pentru altul (art. 868); pentru al doilea gen sunt acei cari posedă prin intermediul altuia și au deci posesiunea și continuându-se așà poate existà chiar triplă sau quadruplă posesie.

Când posesorul mediat este cu un terțiu într'un raport juridic de natura celui indicat în art. (868 c. c. g.), acest terțiu este deasemenea posesor mediat (art. 871 c.c.g.).

Noțiunea de detențiune n'a fost suprimată în acest cod, dar o înțelege într'un sens de *detențiune subordonată*.

Dacă cineva exercită puterea de fapt asupra lucrului, în virtutea oficiului pe care-l îndeplinește în casa sau industria sa, sau în virtutea oricărei alte situațiuni de acest gen, care-l obligă să se conformeze instrucțiunilor, pe cari le primește relativ la lucru, acest din urmă singur este posesor (art. 855 c. c. g.).

* * *

Distincțiunea între detențiune și posesiune este progresul important, pe care-l prezintă doctrina lui Ihering față de a lui Savigny. Pentru Savigny dacă detentorul nu este posesor, este pentrucă el nu are *animus domini*, el n'a voit să posedă p. el însuș. După concepția lui Ihering, *animus* al posesorului nu poate jucà acest rol decisiv; voința de a posedà este aceeaș deopotrivă la posesor și detentor, ea nu poate deci să servească de criteriu pentru a le distinge și diferența care se face între ele, provine din *funcționarea negativă* pe care Ihering atribue la *causa detentions*, adică existența unui contract sau legi care face din posesor un detentor p. altul.

Detentorul de fapt care posedă nu pentru sine ci pentru altul se numește *detentor precar* — noțiune împrumutată din dreptul roman, dar eronat atribuită în dreptul modern — ceeace înseamnă, că el posedă un lucru în baza unui raport juridic, care-l *obligă* în aceaș timp, de a păstrà lucrul și a-l restitui acordându-i avantajele voite de proprietar sau arătate de lege, sau:

Detentor precar va fi un posesor care deține lucrul, exercitând sau pretinzând că exercită asupra lucrului *un drept altul decât proprietatea*, ca: uzufructul, servitute, etc., cari sunt *drepturi reale*, dar diferind de dreptul real al proprietăței.

Detentorii dețin fără să posedă, deși de fapt lucrul este sub puterea lor. Fiind greu de precizat când un detentor posedă pentru sine sau pentru altul — căci exterior locatarul, arendașul, emfiteotul, cr. gagist, cr. anticrezist, depozitarii, administratorii bunului altuia, etc., se confundă în activitatea sa cu proprietarul sau se comportă ca și cum ar aveà un drept, — este prezumat, în dreptul francez că posedă pentru sine și cu titlu de proprietar, dacă nu este dovedit că a posedat pentru altul. Este prezumpția de *ne-precaritate*. Până când nu se va dovedì precaritatea posesiunei, detentorul va aveà avantajele posesiunei în privința protecției.

Fostul meu profesor, regretatul Cantacuzino, susțineà că detentorul este considerat că posedă pentru sine, nu în puterea unei prezumpțiuni legale, ci conform principiului că până la dovedirea unei pretențiuni protivnice, starea de fapt trebue să fie menținută, astfel cum ea se manifestă. Desigur că în majoritatea cazurilor la baza detențiunei se află un contract sau altă legătură juridică, sub orice formă ar existà, care să oblige pe detentor să posedă pentru altul, obligațiune care ca toate celelalte se transmite erezilor detentorului și celorlalți succesori, cari primesc patrimoniul său. In acest caz, erezii vor fi considerați ca și autorul lor, simpli posesori chiar dacă ei ignoră existența acestei obligațiuni — aceasta numai în dreptul francez — starea de precaritate fiind perpetuă prin natura sa; contrariu, dacă detentorul transmite lucrul printr'un act translativ de proprietate cu titlu particular, întrucât acesta din urmă nu mai este un detentor precar, ci un adevărat proprietar.

Terții, în adevăr, în acest caz nu sunt *ayants cause* cu titlu universal ai detentorului precar — în care caz ar fi ținuți de toate obligațiunile autorului lor. Titlul posesiunei autorului lor n'are nici un efect în această privință; ei posedă în virtutea unui titlu personal, nou, cu *animus* de proprietar, fiind deci posesori în sensul strâns al cuvântului.

Dacă se stabilește raportul juridic, că detentorul posedă pentru altul, este prezumat, că totdeauna a posedat cu aceaș titlu pentru altul, dacă nu se dovedește contrariu. Aceasta este prezumpția de *ne-intervertirea titlului*.

Ambele prezumpții nu sunt în fond decât aplicarea regulelor în materie de probă: cine alegă să dovedească.

Singurul efect care rezultă din precaritatea posesiunei este imposibilitatea de a prescrì proprietatea lucrului deținut, fiind imposibil de a schimbà calitatea posesiunei — sau cauza și principiul posesiunei sale — printr'o schimbare de voință din partea detentorului, dacă nu este o intervertire a titlului, un act exterior de voință, din care moment începe a curge posesiunea; au însă protecția acțiunilor posesorii, chiar dacă nu există o interversiune a titlului.

* * *

Actele prin cari în mod legal un detentor poate interverti posesiunea precară în posesiune utilă, provin sau dela un terțiu sau din partea detentorului.

a) Intervertirea titlului printr'o cauză venind dela un terțiu.

Posesorul precar deține imobilul dela un terțiu pe care-l credeà adevăratul proprietar: deci *buna credință* și *lipsa calității* de proprietar din partea transmițătorului lucrului. Titlu posesiunei sale este deci *intervertit*. In locul titlului precar are un titlu de proprietar și va puteà prescrì.

De ex.: proprietarul moare; arendașul cumpără imobilul dela o persoană, care pe nedrept se dă erede al proprietarului.

b) Intervertirea titlului prin contrazicerea dreptului proprietarului.

Nu se poate o simplă *negațiune* a dreptului proprietarului, trebue să se ridice între ei un *conflict* asupra chestiunei proprietăței, să fie o contradicție *opusă proprietarului*.

De ex.: proprietarul la expirarea contractului de arendă, cere restituirea imobilului. Arendașul refuză, negând calitatea de proprietar a acestuia, pretinzându-se el stăpân în baza unui titlu valabil. In această intervertire el nu obține nici un titlu nou și diferă de primul caz, în care posesorul începe o posesiune printr'o cauză de interversiune provenind dela un terțiu.

c) Terțiul care de *bună credință* dobândește lucrul dela detentorul care se dă proprietar, va începe a-l posedà pentru sine, *animo sibi habendi*, deși aceasta este mai mult un efect al dobândirei unui lucru cu bună credință, decât o interversiune.

d) Succesorul universal crezând pe autorul său proprietar al lucrului, începe în baza acestei credințe în persoana sa, o posesiune nouă, *pro suo*, cu animus sibi habendi.

Acest caz nu există în dreptul francez, în care succesorul universal, este ținut de toate obligațiunile autorului său; succeposesiunii, nimănui nu este îngăduit să o turbure prin propria sa autoritate; cel turburat are drept să ceară în justiţie încetarea turburărei şi reparaţiunea daunelor cu adevărat cauzate.

Având în vedere că din dispoziţiunile acestui articol se constată, că oricare ar fi natura posesiunei nimănui nu-i este îngăduit ca, cu dela sine putere, să deranjeze paşnica posesiune a cuiva, a cărei raţiune este şi aceea de a se încurajà agricultura şi a nu rămâne terenuri necultivate. Dealtfel există şi un principiu de ordine socială şi de pace publică, că nimănui nu-i este permis să-şi facă singur dreptate.

Posesiunea fiind un interes juridiceşte protejat, din moment ce reclamantul are în favoarea sa toate condiţiunile pentru a existà posesiune, el poate cere a încetà turburarea care i se face pe nedrept; altfel este când cineva este dat afară dintr'o posesiune în baza unei hotărîri judecătoreşti, care nu poate fi comparată cu o adresă din partea unei autorităţi administrative. Prima îşi are izvorul în ordinea publică şi omnipotenţa puterilor în Stat, cealaltă este o simplă măsură cu caracter administrativ.

Având în vedere, că din actele din dosar se constată de altfel, că Consilierul agricol din Diciosânmartin a aprobat pur şi simplu, să se facă arendarea loturilor pe anul 1927, locuitorilor arătaţi pe un tablou trimes chiar de primarul Secheli Costică.

In speţă tulburarea s'a făcut prin propria sa autoritate, fapta sa fiind cauza directă a adresei Consilierului agricol, care n'a făcut altceva decât să aprobe un act al subalternului său, făcut cu scopul, de a îndepărtà din posesiune pe reclamantul Spătăcean Gheorghe, chiar cu forţa în caz de rezistenţă.

Că aşà fiind şi din acest punct de vedere, apelul este nefondat consideraţiune pe baza căreia a fost respins conform dispozitivului[1]).

Sentinţă civilă No. c. a. 606/1927/12 din 23 Maiu 1929.

Preşedenţia d-lui **Lascar Davidoglu,** Prim-preşedinte; **Fratea Dârlea,** judecător.

TRIB. BĂLŢI II, **15 Ian. 1930**

BASARABIA. DOTĂ. CONSTITUIRE. CODUL ANDRONACHE DONICI. RESTITUIRE IN TIMPUL CĂSĂTORIEI (art. 1001, 110 c. civ. rus; C. Armenopol, Cap. 3 § I; C. Donici, Cap. 33 § 34). (1)

Deşì, spre deosebire de cod. civ. rom., legiuirile locale basarabene privesc zestrea ca proprietatea exclusivă a femeii, proprietate trecută dela persoanele cari au înzestrat-o, soţia nu-şi poate reclamà zestrea dela bărbatul său în timpul căsătoriei, pentru că astfel s'ar denaturà scopul în vederea căruia zestrea a fost constituită.

(Gh. Alexe cu Maria Gh. Alexe).

---

sorul universal nu poate decât să continue felul posesiunei autorului său.

* * *

Legiuitorul pretinde că o posesiune să fie paşnică, publică, continuă şi exercitată cu titlu de proprietar.

In afară de precaritate, care după doctrină constitue un viciu *absolut* al posesiunei, în sensul că orice persoană interesată este un drept a o invocà şi a contestà detentorului — dacă nu a intervetit titlul — beneficiile posesiunei, viciile posesiunei sunt:

1. *Discontinuitatea.* Posesiunea trebue să fie continuată şi manifestată prin acte regulate de posesiune corespunzând dreptului, care se pretinde asupra lucrului şi comportându-se ca şi cum ar fi titularul adevărat al dreptului pretins, lipsind din această activitate intervalele anormale şi lacunele.

Evident că sunt lucruri, asupra cărora posesiunea nu se exercită în orice clipă şi fără intervale, căci ar fi imposibil şi absurd, aşà că pe deoparte trebue să ţinem seamă de natura posesiunei de care e susceptibil lucrul, pe de altă parte repetirea normală a actelor de posesiune, astfel ca să deştepte atenţia aceluia, faţă de care se invoacă posesia. In privinţa intervalelor cari au separat în fapt actele de posesiune, spre a constitui un viciu, este o chestiune de fapt, la care se are în vedere natura lucrului judecat.

De ex.: posesiunea asupra păşunelor la munte, posesiunea se manifestă prin trimeterea animalelor la păşunat sau prin cositul fânului; la o grădină cu fructe prin culegerea fructelor, etc. Discontinuitatea este un viciu *absolut*, deci se poate invocà de orice parte interesată şi *vremelnic* în sensul că dispare îndată ce posesiunea devine normală.

2. *Violenţa.* Actele de violenţă materială sau morală întrebuinţate de orice parte, fie pentru a posedà, fie pentru a face să înceteze posesiunea, fie la început, fie în cursul posesiunei, nu pot fondà posesiunea capabilă, de a operà prescripţia.

Deci când posesorul s'a pus în posesie prin violenţă, ameninţări, etc., contra acelui care posedă, nu merită protecţia legei. Dar violenţa iniţială nu ataşează *definitiv* posesia, posesorul putând începe asupra lucrului o posesiune utilă, îndată ce violenţa a încetat. In dreptul roman, posesiunea dobândită prin violenţă rămânea viciată continuu; în dreptul modern violenţa este temporară. Incetând violenţa începe posesiunea utilă.

Spre deosebire de discontinuitate, violenţa este un viciu relativ, în sensul că nu poate fi invocat decât de persoana victimă.

3. *Clandestinitatea.* Posesiunea trebue să fie publică. Când posesorul ascunde actele sale de posesiune, faţă de acei cari au interes să le cunoască, posesiunea sa este clandestină.

De ex.: sapă o pivniţă sub casa vecinului său fără nici un semn exterior, care să deştepte atenţia acestuia.

Clandestinitatea este un viciu relativ şi temporar, cu efectele arătate mai sus. Privind în mod general cele arătate până acum, putem spune că elementele esenţiale ale posesiunei din cari să decurgă toate avantajele sale, sunt: elementul material, *corpus*, elementul intenţional, *animus* şi inexistenţa viciilor arătate mai sus.

In legislaţia franceză, mai există un al patrulea viciu, *echivocul*, care n'ar contitui un viciu distinct, totul reducându-se la o *chestiune de probă*. A spune că însuşirile posesiunei trebue să fie sigure, înseamnă că ele trebue dovedite. Or, faptul posesiunei fiind dovedit, posesorul a dovedit totul, rămânând ca adversarul să stabilească circumstanţele speciale de violenţă, clandestinitate, discontinuitate.

Posesiunea va fi echivocă când actele de uz şi folosinţă ale pretinsului posesor ar fi îndoelnice, când s'ar manifestà altfel decât cele corespunzătoare pretenţiunei dreptului asupra lucrului.

In ipoteza proprietăţei indivize, unde fiecare proprietar are dreptul a face acte de folosinţă asupra lucrului întreg, actul fiecăruia exercitat sub această manieră, are un caracter ambig, coproprietarul putând lucrà în două calităţi: în numele său personal şi ca reprezentant al celorlalţi. Atâta vreme cât durează acest echivoc, posesiunea sa va fi zadarnică contra celorlalţi codevălmaşi: pentru a face să înceteze acest echivoc, trebue ca el să fi exclus coproprietarii săi, printr'o manifestare exterioară de voinţă.

Când o succesiune s'a deschis în favoarea mai multor moştenitori, dintre cari numai unul va rămâne în posesiunea exclusivă a tuturor bunurilor în timp de 30 ani, el va puteà să opună prescripţia cererei celorlalţi erezi făcută la acestă epocă, dacă va dovedi, cum spune casaţia franceză, şi condiţia că el şi-a manifestat prin acte clare, semnificative, intenţiunea sa de a se comportà ca singur stăpân şi nu ca un coproprietar administrând totul, parte în numele său, parte pe socoteala celorlalţi.

Atâta vreme cât această manifestare n'a avut loc, posesiunea eredelui este *echivocă*.

FRATEA DÂRLEA
Judecător de şedinţă
Trib. Târnava-Mică

(1) Chestiunea dotei în Basarabia erà supusă regulelor din două legiuiri: ruse şi legiuirile locale basarabene, iar după unire la acestea s'a mai adăugat şi din legea civilă română, aceasta datorită principiului din dreptul interprovincial conf. cărui statutul personal urmăreşte persoanele oriunde s'ar aflà ele, deci şi dota ca un bun constituit în vederea căsătoriei se reglementează de legea sub care a luat naştere statutul personal al soţilor.

Bunurile mobile şi imobile aflate în Basarabia şi constituite ca dotă şi astăzi rămân guvernate de cod. civ. rus dacă căsătoria s'a săvârşit în Rusia de peste Nistru, de legiuirile basarabene (Armenopol şi Donici) dacă căsătoria s'a săvârşit până la 1 Iunie 1928 pe teritoriul Basarabiei şi de cod. civ. rom., dacă căsătoria s'a săvârşit pe teritoriul vechiului Regat şi în Basarabia înainte de 1 Iunie 1928. Soţii înţelegând să se supună drepturilor şi obligaţiunilor personale izvorîte din contractul de căsătorie urmează să se supună în aceeaş măsură şi dispoziţiunilor relative la drepturile patrimoniale, ei nu pot prin convenţiune

---

[1]) Această sentinţă a fost confirmată de Curtea de Apel din Târgu Mureş, în urma recursului făcut de pâritul Secheli Costică, prin decizia No. 4 din 1929 dată în ziua de 20 Dec. 1929.

TRIBUNALUL: Asupra apelului de faţă făcut de Gheorghe Alexe din com. Sineşti jud. Bălţi contra cărţei de judecată civilă No. 609/928 a judecătoriei ocolului rural Corneşti prin care este obligată să restitue intimatei Maria Gh. Alexe din com. Bursuceni jud. Bălţi mai multe obiecte casnice şi de îmbrăcăminte ce constituie dota sa sau valoarea lor de lei 23.200, plus lei 1.800 cheltueli de judecată, respingându-se cererea reconvenţională a apelantului.

Având în vedere actele şi lucrările dela dosar din care se constată că Maria Alexe a intentat acţiune în restituirea zestrei de către soţul său Gheorghe Alexa din com. Sineşti jud. Bălţi.

Că această acţiune este bazată pe dispoziţiunile art. 110 c. c. rus şi faptul că Gh. Alexe a alungat-o pe reclamantă, reţinând însă lucrurile ei date de zestre.

Având în vedere că căsătoria s'a săvârşit sub domeniul legilor ruse deci drepturile isvorîte din această căsătorie cum şi dispoziţiunile referitoare la zestre sunt reglementate de acele legi, deşi acţiunea a fost intentată după 1 Iulie 1928 când au intrat în vigoare legile din vechiul Regat.

Că deci chestiunea ce urmează a fi rezolvată constă în caracterul şi regimul administraţiei zestrei ca bun patrimonial.

Având în vedere că în Basarabia sub imperiul rus au rămas în vigoare legiuirile locale şi numai în completare s'au aplicat dispoziţiuni din codul civil rus.

Că art. 1001 c. c. rus cum şi dispoziţiunile cap. 33 art. 24 din codul Andronache Donici zestrea se constitue în vederea căsătoriei, zestrea poate fi considerată ca dar de nuntă cu atribuirea părţei succesorale în mod anticipat (Armenopol, cap. 3 § 1, p. 244).

Ca în toate cazurile, dota, conf. art. 110 cod. civ. rus şi cap. 4, 8, 68 şi 31 — 244 din Armenopol şi Donici cap. 33 § 34, aparţine ca proprietate femeei adusă de ea în casa soţului însă administrarea zestrei aparţine soţului, care însă nu va puteà s'o înstrăineze cum de altfel nu poate s'o înstrăineze şi soţia decât în anumite cazuri prevăzute în Armenopol de art. 4, 8, 68 şi 69 şi în Donici (33—25).

Având în vedere că în aceste dispoziţiuni se învederează începutul regimului dotal cuprins în codul civil român şi cu totul străin codului civ. rus.

Că deşi spre deosebire de cod civ. rom. legiuirile locale Basarabene privesc zestrea ca proprietatea exclusivă a femeii, proprietate trecută dela persoanele care au înzestrat-o prin formele de acte scrise conf. legei notariale ruse totuş acest drept de proprietate este limitat.

Că soţia nu-şi poate reclamà zestrea dela bărbatul său în timpul că-

---

să adopte regimuri din alte legi sau după înţelegere, această convenţiune fiind contrară ordinei publice. Iată deci un conflict de legi cari se rezolvă, după principiile dreptului internaţional privat, luîndu-se ca punct de plecare origina actului de căsătorie.

Toate aceste (trei) legiuiri privitoare la dotă conţin dispoziţiuni diferite, deşi o mare apropiere datorită originei istorice, se observă totuş între legiuirile române şi cele locale basarabene.

După codul civil român căsătoria este un contract relativ la persoană şi starea soţilor, contractul de căsătorie sau convenţia matrimonială ca accesoriu primului reglementează «condiţia bunurilor prezente şi viitoare în raporturile pecuniare ce izvorăsc din căsătorie». (C. Hamangiu, «Tratat», vol. III, p. 9).

Conf. art. 1224 c. civ. orice convenţiuni matrimoniale sunt libere între părţi şi ca consecinţă a acestui principiu părţile au posibilitatea de a-şi alege în mod liber regimul lor matrimonial, dar odată ales rămâne irevocabil şi imutabil. Dacă dota cuprinde imobile conf. art. 712 c. c. actul dotal va fi transcris la tribunal şi prin aceasta el devine opozabil terţilor, iar femeia din momentul căsătoriei private să invoace incapacitatea rezultată din regimul dotal. Efectele contractului începe în ziua celebrărei căsătoriei, el neavând caracterul retroactiv.

Anularea contractului de căsătorie provoacă desfacerea regimului dotal adoptat de soţi, ei se vor socoti căsătoriţi fără contract, sub regimul de drept comun. Sunt stabilite de lege următoarele regimuri: 1. regimul separaţiei de bunuri, când fiecare din soţi îşi păstrează proprietatea, folosinţa şi administrarea tuturor bunurilor sale, sub acest regim femeia are cea mai mare independenţă; ea însă este obligată să contribuie la sarcinele căsătoriei fie cu suma cuvenită prin contract, fie în lipsă, cu a treia parte din venituri.

Separaţia de bunuri se stabileşte prin contract sau provine din lipsa totală a unui contract de căsătorie; bunurile unuia rămâne complet separat de bunurile celuilalt soţ, în acest caz bunurile dotale echivalează cu bunurile parafernale. Aci bărbatul nu are nici proprietatea, nici administraţia, nici folosinţa, însă femeia este supusă principiilor de incapacitate determinate de art. 197, 199, 1265, 1285 c. c., adică pe lângă administraţie şi folosinţă poate şi să vândă averea mobilă cu titlu oneros în mod liber însă toate celelalte acte, acţiuni în justiţie, achiziţiuni, obligaţiuni, etc., le poate face numai cu autorizaţia bărbatului sau a Justiţiei. Bărbatul poate administrà bunurile dotale fie pe baza unui mandat expres sau tacit fie fără sau contra consimţământului femeei, în ultimul caz poate fi obligat la restituirea veniturilor şi despăgubiri. Mai sunt recunoscute de lege: 2. Regimul fără comunităţi; 3. regimul dotal; 4. regimul comunităţei; 5. regim legal sau de drept comun.

Art. 1233 c. c. defineşte dota: «averea ce se aduce bărbatului din partea sau în numele femeei are a-l ajutà să susţină sarcinele căsătoriei. Femeia poate singură să-şi constitue ca dotă averea sa prezentă sau viitoare, ori o cotă-parte din avere însă trebuie să declare în mod expres acest lucru. Art. 1247, 1253, 1254 c. c. determină bunurile subrogate bunurilor dotale. Dota nu poate fi constituită sau sporită în timpul căsătoriei (art. 1236 c. c.).

Bărbatul devine proprietarul averei dotale când bunurile sunt fungibile, consumtibile sau destinate prin natura lor să fie vândute (art. 526 c. c.) sau când bunurile mobile sunt preţuite (art. 1245 c. c.), în genere numai bărbatul în timpul căsătoriei are administraţiunea averei dotale (art. 1242), deaceea el are dreptul să le închirieze, să le arendeze, are exerciţiul tuturor acţiunilor relative la dotă, el este reprezentant legal al femeei. Bărbatul nu poate însă a înstrăinà singur averea dotală mobilă sau imobilă.

Art. 1248 spune că nici bărbatul nici femeia, nici amândoi împreună nu pot în timpul căsătoriei înstrăinà sau ipotecà imobilul dotal, afară de cazurile prevăzute prin art. 1250—1254 c. c., aceasta sub sancţiune de nulitate, care însă se prescrie în zece ani. Art. 11 din legea Societăţilor de credit Funciar Urban din 1926 face o derogare dela art. 1253 admiţând ipotecarea imobilelor dotale pe termen de 25 ani în scopul de a plăti costul îmbunătăţirilor, adăugirilor şi construcţiunilor noui.

Imobilele dotale nu pot fi urmărite de către debitori în afară de cei a căror creanţă s'a născut înainte de celebrarea căsătoriei, totuş există mai multe excepţiuni la această regulă (obligaţiuni legale, creanţe privilegiate, datoriile succesiunilor, delicte şi quasi-delicte, quasi-contractele, etc.). Imobilele dotale sunt imprescriptibile în contra femeei pe cât timp ţine căsătoria. Conf. art. 1257 c. c. numai femeia poate cere separaţia patrimoniului prin judecată, separaţia are efect din ziua cererei şi nu ating actele de administraţie al bărbatului; obţinând separaţiunea, femeia dobândeşte libera administraţie şi folosinţa bunurilor sale dotale (art. 1265), însă bunurile îşi păstrează caracterul de bunuri dotale.

Art. 1271 c. c. dispune restituirea dotei femeei sau moştenitorilor ei în cazurile când căsătoria se desface, când femeia este absentă sau bărbatul este absent şi moştenitorii ei au obţinut punerea în posesie provizorie a bunurilor ei, când femeia a obţinut separaţia de patrimonii, când bărbatul este declarat în stare de faliment. Restituirea dotei se face potrivit normelor dela art. 1245—1278 c. c. Pentru apărarea părţei alienabile din dotă cum şi pentru a garantà femeei restituirea ei, legiuitorul a constituit ipoteca legală a femeei măritate asupra imobilelor bărbatului (art. 1753—1761 şi 1281 c. c.). Art. 1760 c. c. interzice femeei de a renunţà la ipoteca legală. (Hamangiu, «Tratat», vol. III, p. 9—337; Cantacuzino, «Elemente de drept civil», p. 700 urm.; Alexandresco, vol. VIII, § I partea I; Nacu, vol. III, p. 140 urm.).

Originea regimului dotal îl regăsim şi în legiuirile anterioare române: astfel există în pravila lui Matei Basarab (glava 265 urm.), în codul lui Andronache Donici (Cap. XXXIII), în codul lui Caragea (p. 3, Cap. 6 art. 9 urm.), în cod. lui Calimach (art. 1622 urm.), în codul lui Ipsilante şi Hesabiblul lui Armenopol (Hamangiu, «Tratat», vol. III, p. 134).

sătoriei pentru că astfel s'ar denatură scopul în vederea căruia zestrea a fost constituită.

Că de altfel codul Donici cap. 33—24 şi 30—17 dispune categoric că zestrea se va restitui în cazurile când căsătoria n'a avut loc sau a fost desfăcută din ziua desfacerii şi numai în cazul când divorţul a fost pronunţat în favoarea soţiei, în caz contrar soţia pierzându-şi dreptul la zestrea sa.

Având în vedere că în speţă soţii împricinaţi, după cum recunosc ambii nu trăesc împreună şi se află în curs de divorţ, care însă nu s'a terminat, deci motivele invocate nu intră în prevederile dispoziţiunilor legei citate mai sus.

Că aşa fiind, apelul trebue privit ca fondat, urmând a se pronunţă reformarea cărţei de judecată şi respingerea acţiunei ca inadmisibilă.

Pentru aceste motive redactate de d-l L. Ciobanu judecător de şedinţă, admite apelul.

Sentinţa civilă No. 9 din 15 Ian. 1930.

Preşedinţia d-lui **L. Ciobanu,** judecător de şedinţă.

TRIB. NOT. ILFOV, 13 Dec. 1929

Ordonanţă de adjudecare

EFECTELE EI ŞI CONTESTAŢIILE IMPOTRIVĂ-I (art. 399, 400, 501, 507, 509, 512, 525, 565, 567, 568, 599, şi 732 proc. civ., 1325 cod. civ.). (1)

1. *Ordonanţa de adjudecare e o hotărîre judecătorească, prin care se transmite adjudecatarului dreptul de proprietate cu accesoriile sale, ce le aveà urmăritul asupra bunului vândut.*

Acest imobil se transmite liber de orice privilegiu sau ipotecă la care era supus, cu rezerva titularilor de drepturi reale de a şi le valorifică pe calea dreptului comun, în cazul când

---

In legiuirile locale basarabene dota este denumită *zestre.*

Zestrea poate fi constituită de părinţi sau de persoane străine în vederea căsătoriei. (Donici, Cap. 33, p. 1).

Ea poate fi sporită în timpul căsătoriei de către tatăl fetei fără însă să ştirbească drepturile creditorilor şi fără să micşoreze partea legală a moştenitorilor (Donici, Cap. 33, p. 4), în caz contrar creditorii au acţiune. (Armenopol, 3, 5, 295).

Zestrea odată promisă, bărbatul iar nu soţia poate cere prin judecată predarea ei (Armenopol, 4, 8, 54, Donici 33—19). Dacă dela contractarea căsătoriei a trecut trei ani şi soţul a încetat din viaţă, zestrea nu se va mai puteà cere, dacă a trecut 10 ani şi soţul n'a cerut zestrea el va fi obligat să remită femeei zestrea din averea sa iar dacă va muri, moştenitorii lui vor răspunde către femeie (Armen. 2, 2, 166). Acţiune pentru restituirea zestrei se poate îndreptà contra promiţătorului şi moştenitorilor lui (Donici, 33—23). Zestrea preţuită în bani va fi pe răspunderea bărbatului, el devenind stăpân pe ea însă va fi obligat la daunele survenite. (Armen., 4, 8, 52; Donici, 33, 6).

Prin ucazul din 1847 femeile erau datoare să declare în termen de un an dela publicarea ucazului foaia de zestre la tribunal iar acesta făceà aplicarea proprirei pe averea bărbatului ca o garanţie. Pentru valabilitatea zestrei se cereà transmisiunea ei bărbatului. (Armen. 4, 8, 55). Transmisiunea bunurilor imobiliare se săvârşeau prin contracte notariale.

In timpul căsătoriei zestrea nu puteà fi înstrăinată sau ipotecată nici de bărbat, nici de femeie nici de amândoi împreună, în afară de cazurile limitate de lege (îmbunătăţirea averei, datoriile anterioare căsătoriei, întreţinerea fraţilor părinţilor şi bărbatului, etc. (Donici, 33—25; Armenopol 3, 3, 259). Venitul zestrei precum şi bunurile cumpărate de bărbat din acel venit nu aparţineà soţiei. (Donici, 33—32; Armenopol, 4, 8, 60) veniturile sunt destinate pentru întreţinerea familiei.

Pe timpul căsătoriei soţul singur are administrarea zestrei. (Armenopol, 3, 1, 244), cu toate acestea proprietatea zestrei este a femeei.

Dreptul soţiei de a pretinde dota nu trece la succesorii ei ci numai la copii. (Armenopol, 4, 8, 68). Dota soţiei decedată fără urmaşi se va restitui părinţilor. Soţia are dreptul să ceară restituirea zestrei numai în caz de încetarea căsătoriei prin moartea soţului sau prin desfacerea căsătoriei pe cale legală. (Armenopol, 4, 9, 69). Soţia însă pierde dota dacă divorţul a fost pronunţat în favoarea soţului. (Donici, 30—17).

Codul civil rus nu dă o definiţie a căsătoriei, definiţia deci rămâne aceeaş statornicită de canoanele bisericeşti ca o taină religioasă; totuş căsătoria din punct de vedere juridic constitue o uniune între bărbat şi femeie în scopul de a trăi împreună şi a se ajutà reciproc. Legea rusă nu cunoaşte regimul dotal sub nici o formă, averea soţilor după art. 109 rămâne complet separată.

Sub acest raport soţii pot administrà, a se folosì şi dispune liber de averea sa proprie, fie adusă ca zestre la săvârşirea căsătoriei, fie în timpul căsătoriei. Apare ca o absurditate juridică şi morală situaţia soţilor când ei pot nu numai administrà dar şi intentà unul contra altuia diferite acţiuni, inclusiv şi pentru evacuarea din casă, drept ce-i aparţine soţiei chiar dacă pentru convieţuire soţul ar trebuì să angajaze alt domiciliu. Soţii pot ocupà unul faţă de altul diferite poziţii de persoane străine şi duşmănoase până şi executarea silită, vânzarea bunurilor la licitaţie precum şi vânzări şi cesiuni reciproce, adeseaori în scopul viclean de a fraudà pe creditori, toate acestea fără a puteà măcar să obţină desfacerea căsătoriei, deoarece divorţurile fiind date în competenţa instanţelor duhovniceşti, acestea le îngrădeau cu atâtea formalităţi canonice că divorţurile apăreau ca evenimente cu totul izolate.

După legile ruse un soţ nu răspunde pentru datoriile celuilalt soţ, deasemenea nu pot fi urmărite nici averea agonisită în timpul căsătoriei de ambii soţi.

Greutatea chestiunei constă în a determinà porţiunea fiecărui din soţi din întreaga masă a bunurilor şi atunci legiuitorul a pornit dela prezumpţia că averea comună aparţine soţului urmărit în afară dacă celălalt nu dovedeşte contrariul (art. 976 pr. civ.). Insolvabilitatea unuia însă nu se acoperă din averea celuilalt. In litigiile dintre soţi nu operează prezumpţia că o parte din averea comună este proprietatea unuia pentrucă folosinţa comună exclude posesiunea separată. (Dec. Sen. rus, 14/899), însă când unul din soţi angajează averea mobilă în numele său, celuilalt sau moştenitorilor le incumbă probarea dreptului său conf. art. 534 c. c., aceasta ca derogare dela principiul că averea mobilă se presupune proprietatea deţinătorului. (Dec. Sen., 122/80, 298/72 în «Ganfer», c. c. rus, p. 242).

Soţul nu vine pe calea de reprezentaţie legală la moştenirea celuilalt soţ în afară de cazurile dela art. 1149 şi 1151 c. c. şi răspunde pentru datoriile lăsate numai în raport cu valoarea moştenită dacă n'a renunţat la ea (art. 1148, Dec. Sen., 71/88, 563/68, 342/79).

In Basarabia după Armenopol şi Donici văduva ia partea sa din averea soţului numai dacă n'a avut nici dotă şi altă avere personală. (Dec. Sen., 401/72; porţiunea soţiei în concurenţă cu copiii şi moştenitorii colaterali este determinată de Donici, Cap. 37, § 8.

In speţă restituirea dotei s'a cerut fără a se obţine desfacerea căsătoriei şi întrucât căsătoria s'a săvârşit sub regimul legilor basarabene iar regimul dotei este guvernat de acele legi, acţiunea este inadmisibilă; aceeaş soluţie ar fi avut şi acţiunea bazată pe regimul dotal dacă dota ar fi fost constituită în vederea căsătoriei săvârşită sub legea română, şi cu totul altă soluţie s'ar fi dat dacă căsătoria a avut loc sub legea rusă, aceasta pentrucă femeia rămânând proprietară independentă în timpul căsătoriei poate să dispună de averea sa proprie, fie dotală fie parafernală.

L. CIOBANU
Judecător Trib. Bălţi

(1) Sentinţa de mai sus priveşte atât de importanta chestiune a tăriei şi a efectelor ordonanţei de adjudecare. Cazul din ea e aşà de complex, încât aduce în discuţiune pretenţiile cele mai îndârjite şi justificate în drept, cum şi controversele dificile de argumentări subtile şi oţioase.

D-l judecător Gh. Cerban a sintetizat perfect şi clar teoriile contestatorilor şi intimatului, cu obiectivitate admirabilă, ca apoi să dea o concisă soluţiune legală şi echitabilă. Ader în totul la argumentarea domniei-sale, cu rezerva unei discuţiuni parţiale.

Desigur, pentru conexare şi dreptul de retenţie nu e loc de desvoltat. Reţin importanţa efectelor ordonanţei de adjudecare, purga şi contestaţiile ce se pot face cu ocaziunea unei urmăriri silite imobiliare.

Efectele ordonanţei de adjudecare rămasă definitivă sunt transmiterea proprietăţii bunului vândut şi purga sarcinilor şi drepturilor reale.

In ce priveşte *transmiterea bunului* vândut (565, 567 pr. civ. complinite cu 1325 cod. civ.), trebue accentuat că odată cu dreptul de proprietate trec adjudecatarului, din momentul depunerii preţului, şi toate accesoriile lui. Aceasta după principiul accesorium sequitur suum principale. Principalul e bunul vândut, iar accesoriile sunt toate garanţiile existente anterior transmiterii, toate drepturile cari definesc şi contureazã conţinutul juridic al proprietăţii bunului transmis în starea in care se găseà el în momentul transmiterii şi toate acţiunile de realizare a drepturilor în scopul menţinerii, întregirii şi readucerii bunului în integralitatea sa. Fiindcă adjudecatarul, întocmai ca şi cumpărătorul voluntar, este ayant-cause cu titlul *nu au fost introduşi în cauză în timpul urmăririi silite.*

2. Contestaţiile împotriva urmăririi silite imobiliare se fac numai potrivit art. 525 proc. civ. Terţiul deţinător poate face contestaţie contra urmăririi silite tot conform art. 525 proc. civ., cu rezerva valorificării drepturilor sale pe calea dreptului comun după normele art. 568 proc. civ. (acţiune în revendicare, acţiune posesorie, etc.) şi a contestaţiei la punerea în posesie când n'a figurat ca parte la executarea silită.

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiilor făcute de către Charlotte Brodier şi Virgil Arion îndreptate prima în contra formelor de urmărire a imobilului din Bucureşti Sos. Bonaparte No. 62 şi a ordonanţei de adjudecare No. 5827/927, pronunţată de acest Tribunal ca rezultat al zisei urmăriri, — iar cea de a doua atât în contra urmăririi şi a ordonanţei de adjudecare cât şi în contra executării acesteia, urmărire şi executare întreprinsă de către intimata Cecilia Spiegler cu autorizaţia soţului, pe temeiul actului de împrumut ipotecar autentificat de acest Tribunal sub No. 6442/924 şi înscris la No. 539/924, învestit cu formula executorie.

Având în vedere concluziunile orale şi scrise ale părţilor precum şi actele dosarului cauzei.

Considerând că din toate acestea se stabileşte în fapt următoarele:

La 20 Martie 1924, prin actul autentificat de acest Tribunal sub No. 6442/924 şi înscris la No. 539/924, intervine între intimata Cecilia Spiegler şi General Alexandru Mărgineanu un contract de împrumut garantat cu ipotecă, prin care cea dintâi împrumută pe cel din urmă cu suma de 2.000.000 lei, pe termen

---

particular al fostului proprietar şi, deci, e subrogat în toate drepturile acestuia privitoare la imobil. (Vezi decizia civ. 709 a Casaţiei I din 11 Noemvrie 1915, cu excelenta adnotare a d-lui consilier D. Hozoc, publicate în *Pandectele Române* an. IV 1925, caetul 2 pag. 50—60).

Ordonanţa de adjudecare (evident, definitivă şi învestită cu formula executorie) este o hotărîre judecătorească şi, ca atare, cu efecte numai între părţile ce au figurat în instanţă, legate prin contractul judiciar. Cred că e o hotărîre judecătorească opozabilă numai litiganţilor, adică nu e opozabilă oricui, nu are efecte erga omnes.

In ce priveşte *purga*, lucrurile nu sunt în mod cert clarificate. Purga, principial, constitue o decădere, care se bazează pe culpa creditorului ipotecar sau titularului oricărui drept real, care, anunţat la timp, nu şi-a valorificat totuş dreptul său.

Sunt două sisteme de operare a purgii; sistemul francez (art. 717 din proc. civ. fr. L'adjudécation ne transmet à l'adjudécataire d'autres droits que ceux qui appartiennent au saisi) sistemul francez al purgei necomplete şi sistemul elveţian, care admite purga completă (art. 525 proc. civ. genevează consacră norma că adjudecarea forţată curăţă imobilul de toate sarcinile atunci când prin opoziţii nu s'a reţinut vreun drept de proprietate sau alt drept real).

Legiuitorul român la 1900 s'a orientat după amândouă aceste sisteme, încercând o aşezare medie potrivită situaţiei specifice a ţării noastre lipsită de organizaţia funciară a cadastrului.

(Merită ca într'o paranteză lungă să menţionez şi să reproduc unele considerente ale unei decizii a Casaţiei noastre pronunţată în secţii unite la 11 Maiu 1900, jurisprudenţă care înclină pentru purga totală. Anume, erà vorba dacă terţii care nu figuraseră în instanţa de urmărire au sau nu dreptul de a face recurs împotriva ordonanţei de adjudecare; Curtea de Casaţie s'a pronunţat afirmativ, raţionând că dată fiind publicitatea extinsă ce se face cu somaţiune către terţii ce pretind vreun drept real, prin aceasta ei sunt introduşi în causa urmăririi. Concluzia aceasta impune urmările logice: purga completă şi opozabilitatea erga omnes a ordonanţei de adjudecare. Dar să reproduc raţionamentele Casaţiei: «Având în vedere că după art. 559 pr. civ. sunt în drept de a face recurs în contra ordonanţei de adjudecare debitorul urmărit, creditorii sau orice altă persoană interesată, fără ca acest text de lege să facă vreo deosebire dacă aceste persoane au figurat sau nu înaintea instanţei de urmărire; Considerând că, dealmintrelea, persoanele ce, după susmenţionatul text de lege, au dreptul de a face recurs sunt puse în cunoştinţă de urmărire şi chemate a se prezentà la Tribunal, întrucât art. 506 al. III din proc. civ. prescrie că afiptele şi publicaţiunile — afipte şi publicaţiuni ce se aduc la cunoştinţa tuturor prin inserarea lor în Monitorul Oficial — trebue să cuprindă somaţiunea către toţi aceia care ar pretinde vreun drept de proprietate, uzufruct, servitute, chirie, privilegiu, ipotecă, etc. ca înaintea adjudecării să se prezinte la Tribunal spre a-şi arătà pretenţiile lor; *Că dar, faţă de toate aceste persoane, instanţa de urmărire este legată, şi, deci, dânşii fiind chemaţi înaintea instanţei de fond pot face recurs în contra ordonanţei de adjudecare chiar dacă n'au luat concluzii în instanţă*; în acest caz rămânând întreagă chestiunea dacă ei pot sau nu să invoce cutare sau cutare mijloc da casare, ommisso medio». Incă odată, această veche jurisprudenţă autoritară puteà fi invocată, pentru considerentele ei, în sprijinul purgei complete a legiuirii româneşti, cu adăugirea că ea continuà tradiţia vechiului drept românesc în materia purgei, aşà cum figurà în condica lui Caragea).

Aşà dar, legiuitorul român la 1900 (profesorul nostru d-l C. Disescu) s'a orientat după sistemele francez şi genevez, căutând să tranşeze controversele jurisprudenţiale existente până atunci; şi a făcut-o prin art. 506, 509, 565 şi 568. Prin aceste texte ale procedurii civile s'au fixat efectele ordonanţei de adjudecare definitivă: o purgă parţială, iar după trecerea a cinci ani purgare radicală şi absolută. Anume, adjudecarea transmite adjudecatarului drepturile pe care urmăritorul le aveà asupra imobilului vândut, însă bunul e purgat de privilegiile şi ipotecile care-l grevau (art. 565); cererile de evicţiuni se prescriu dupăce vor trece cinci ani dela adjudecare şi această prescripţie operează faţă de oricine. Deci, creditorii privilegiaţi şi ipotecari vor fi *decăzuţi* imediat, ca unii ce au fost anunţaţi şi somaţi să-şi valorifice drepturile, iar drepturile reale (proprietate, uzufruct, servituţi) ale celorlalţi titulari se vor prescrie după trecere de cinci ani din momentul adjudecărei, epocă la care bunul adjudecat va fi curăţit în mod absolut de orice sarcini şi drepturi reale ce l-ar fi grevat (fiindcă prescripţia curge faţă de ori şi cine, chiar contra incapabililor. O excepţie părtinitoare se face numai cu impozitele funciare). Aceste efecte le-a voit însuş legiuitorul dela 1900; în acest sens este şi expunerea de motive. Motivele ce l-au făcut să adopte un atare sistem de purgă le-am puteà rezumà la necesitatea de a asigurà circulaţia bunurilor şi creditul general, prin întărirea încrederii că ceeace se achiziţionează la licitaţia publică e bun şi definitiv dobândit. E o mentalitate îndătinată că «ceeace se cumpără la licitaţie e sfânt» şi această credinţă populară au respectat-o şi ocrotit-o cutumele franceze, elveţiene şi codul Caragea. Reputaţii procedurişti Garsonnet şi Glasson argumentează şi opinează pentru purga completă tot din nevoia asigurării şi întăririi creditului public, pe care-l reprezintă şi în care se integrează interesul adjudecatarului, fiindcă nu se poate imputà cuiva vreo culpă atunci când în îndeplinirea unui act a observat toate formalităţile prevăzute de lege.

Rămâne o dificultate: ce se face cu dreptul creditorului ipotecar sau privilegiat care n'a fost încunoştiinţat anume şi care nu şi-a putut valorificà dreptul său pe calea opoziţiei ce-i stă la dispoziţie prin art. 525 proc. civ.? Art. 509 obligă pe creditorul urmăritor să încunoştinţeze special pe atari creditori, şi obligaţiunea aceasta procedurală e sancţionată de nulitate prin art. 512 proc. civ., nulitate ce se poate exercità prin opoziţie după dispoziţiile art. 525 proc. civ. Totuş, aceşti creditori n'au fost încunoştiinţaţi, n'au putut face opoziţie la urmărire şi imobilul afectat cu ipotecă la creanţele lor a fost adjudecat. Ei bine, conform art. 565 completat cu 506 proc. civ. aceste ipoteci şi privilegii dispar din moment ce ordonanţa de adjudecare e definitivă şi executată. Le rămâne creditorilor acţiune în despăgubire contra grefierului (sau conservatorului) care nu i-a trecut în tabloul de sarcini al imobilului; le mai rămâne putinţa de a veni la tabloul de distribuţie a preţului; şi mai au, cred, acţiune în despăgubire contra creditorului urmăritor care le va fi pricinuit paguba cu ştiinţă şi intenţie (e drept, foarte greu de realizat practic, dar putinţă juridică este). Voi reveni mai jos.

Contestaţiile la urmărirea silită imobiliară şi atacarea ordonanţei de adjudecare definitivă.

Raţiunea asigurării interesului general şi întăririi creditului public a făcut pe legiuitor să limiteze dreptul de contestaţie la urmărirea silită imobiliară. Deaceea, prin art. 525 a prescris că opoziţiile de fond contra urmăririi de acest fel se pot face numai cu cel puţin 20 zile înainte de ziua fixată pentru adjudecarea provizorie, iar opoziţiile de formă procedurală până la vânzare cu ocazia licitaţiei (inovaţii ale legiuitorului dela 1900, impuse de experienţa abuzivelor întârzieri ce le provocau opoziţiile intempestive de ultim moment). Astfel, art. 399, 400 şi următ. pr. civ. nu au aplicare în materia executării silită imobiliară. Cine are a se plânge împotriva asemenei urmăriri, trebue s'o facă pe cele două căi de opoziţie ce i le pune la dispoziţie legea prin art. 525; n'a făcut-o, n'a uzat de acest drept al său, nu mai poate veni în urmă sub nici un motiv.

In cazul sentinţei ce adnotez, atât creditoarea ipotecară (Brodier) cât şi deţide un an şi în condiţiunile anume determinate prin act, — în ce priveşte quantumul dobânzii în cursul contractului, al celei curgătoare în caz de executare silită, precum şi al cheltuelilor de restituit creditoarei în atari împrejurări. Garanţia ipotecară oferită creditoarei are ca obiect imobilul proprietatea debitorului situat în Bucureşti Şos Bonaparte No. 62, cuprinzând terenul şi clădirile existente precum şi adăogirile ce s'ar mai face în viitor, iar convenţiunea este afectată de un pact comisoriu expres, prin puterea căruia aceasta devine exigibilă în caz de călcarea oricărei obligaţiuni din partea debitorului, precum şi la întâmplarea vânzării imobilului în total sau în parte.

Nu mult după contractarea acestui împrumut şi anume la 16 Iulie 1924 debitorul Alex. Mărgineanu vinde imobilul ipotecat contestatorului Virgil Arion, printr'un act sub semnătură privată, însă transcris la data de 9 August 1924, sub No. 10102, iar acesta grevează, la rândul său, imobilul cumpărat de o nouă ipotecă în valoare de 500.000 lei capital, în afară de dobânzi, în favoarea contestatoarei Charlotte Brodier prin actul autentificat de acest Tribunal la 20 Iunie 1925 sub No. 17232/925 şi înscris la No. 1555/925, acte ale căror clauze accesorii nu interesează în speţă.

Posterior încheerii acestor acte, devenind exigibilă prima creanţă contractată de către debitorul Al. Mărgineanu în favoarea intimatei Cecilia Spiegler şi neachitându-se la termen, aceasta solicită Tribunalului şi obţine la 12 Iunie 1925 învestirea contractului de ipotecă cu formula executorie şi apoi înaintarea acestuia Corpului de portărei pentru facerea comandamentului.

Acesta se efectuează în ziua de 23 Iulie 1925; se înmânează însă numai debitorului urmărit Al. Mărgineanu, nu şi contestatorului V. Arion care, cumpărând imobilul prin act transcris în regulă devenise un deţinător al bunului urmărit în sensul dispoziţiunilor art. 497 pr. civilă.

Se dresează apoi procesul verbal de situaţie, se dă jurnalul de scoatere în vânzare, iar în instanţa deschisă se omite deasemenea a se cità, în conformitate cu disp. art. 509 pr. civ., atât contestatorul V. Arion în calitate de deţinător al imobilului urmărit, cât şi contestatoarea Charlotte Brodier, care aveà asupra acestuia o ipotecă în valoare de 500.000 lei capital, adusă în mod legal la cunoştinţa terţilor printr'o inscripţie regulată.

La 14 Noembrie 1925, în cursul instanţei, contestatorul V. Arion formulează înaintea Tribunalului o cerere prin care solicită «perimarea» comandamentului dresat în cauză şi pe care o motivează pe împrejurarea că imobilul care se urmăreşte ar fi devenit proprietatea sa prin efectul unui act de vânzare transcris, anterior urmăririi, şi că prin urmare greşit se efectuează urmărirea în persoana vechiului proprietar Alex. Mărgineanu, — însă ulterior la termenul de 26 Noembrie 1925, fixat pentru judecată, petiţionarul îşi retrage această cerere şi procedura vânzării continuă.

La 30 Iunie 1926 are loc adjudecarea provizorie a imobilului urmărit şi la 9 Iulie 1926 cea definitivă asupra intimatei Cecilia Spiegler pe preţul de 2.750.000 lei, cu toată opunerea debitorului Alex. Mărgineanu, peste care Tribunalul a trecut, care prin apărătorul său a arătat că imobilul urmărit a fost vândut contestatorului Arion, care la rândul său l-a ipotecat creditoarei Charlotte Brodier şi că nici unul nici celălalt n'au fost citaţi în instanţă spre a-şi apără interesele.

După efectuarea în mod definitiv a adjudecării, la 21 August 1926 se introduce de către creditoarea Charlotte Brodier o contestaţie prin care solicită anularea formelor de urmărire şi a ordonanţei de adjudecare emisă în causă pe motivul, dedus din dispoziţiunile art. 509 combinat cu 512 pr. civ., că având o ipotecă asupra imobilului urmărit, adusă în mod regulat la cunoştinţa terţilor prin inscripţiune, trebuià să fie chemată în instanţă spre a-şi puteà valorificà drepturile, ceeace nefăcându-se urmărirea s'ar fi îndeplinit în mod viţios şi ar urmà să fie anulată ca atare.

La 12 Aprilie 1927 Tribunalul, totuş, constatând că adjudecatara şi-a îndeplinit obligaţiunile prescrise de disp. art. 551 şi urm. pr. civ., depunând preţul adjudecării împreună cu taxele respective, a dispus emiterea ordonanţei de adjudecare; care învestindu-se cu formula executorie se pune în executare. La 31 Mai 1927 se face de către V. Arion o a doua contestaţie, atât în contra vânzării silite urmate cât şi în contra ordonanţei de adjudecare puse în executare, cerându-se anularea acestora. Motivul pe care se întemeiază această contesaţie este că contestatorul, devenind proprietar al imobilului urmărit cu act transcris anterior urmăririi, trebuià somat prin comandament şi citat în instanţă ca deţinător ţinut propter rem conform disp. art. 496 şi urm. comb. cu 501 şi 509 comb. cu 512 pr. civ.

La 7 Iunie 1927 are loc punerea în posesiune a adjudecatarei asupra imobilului adjudecat, iar prin jurnalul Tribunalului din 14 Iunie acelaş an această punere în posesie se confirmă luându-se totuş act de existenţa contestaţiei la executare, introdusă de către V. Arion.

In instanţa deschisă, contestatorii au cerut întrunirea ambelor contestaţii spre a fi soluţionate deodată, prin aceeaş hotărîre, arătând că pricinile ar aveà în ce priveşte obiectul şi causa lor o strânsă legătură între dânsele, astfel încât ar fi îndeplinite condiţiunile indicate de dispoziţiunile art. 110 pr. civ. pentru conexare.

La această cerere intimata s'a opus, combătând aserţiunea existen-

---

nătorul imobilului (Arion) puteau veni (cum a şi făcut-o deţinătorul) în instanţă şi verbal să-şi susţină opoziţia fiindcă nu s'au îndeplinit faţă de ei formalităţile prevăzute de art. 497 şi 509 proc. civ. prevăzute sub sancţiunea nulităţii. Nulităţile prevăzute de art. 501 şi 512 sunt nulităţi relative, în facultatea beneficiarilor lor, de care se pot prevalà în forma opoziţiei potrivit art. 525 — nu sunt nulităţi absolute, adică să poată a le exercità pe calea dreptului comun pe temeiul art. 732 pr. civ. Şi iată pe ce mă întemeez în opiniunea emisă: mai întâi considerentele generale de siguranţă şi întărirea creditului public (chestiune de mare interes şi valoare de aceeaş măsură); apoi pe art. 565, 567 şi 568 proc. civ.

Trebuesc conciliate dispoziţiile art. 497, 501, 509 şi 512 cu dispoziilţie art. 565, 567, 568 din proc. civ. După acestea din urmă operează imediat purga ipotecilor, iar deţinătorul are calea revendicării din dreptul comun (568); prima categorie de articole cuprinde nulităţi ce contrazic dispoziţiunile cuprinse în categoria articolelor următoare. Dacă n'ar fi decât ordinea aşezării materiale a dispoziţiunilor legale contradictorii şi încă e un temeiu de a da precădere celor din urmă. Dar eu sunt de părere că interpretarea legii trebue să se facă astăzi după scopul în care a fost făcută legea, să zic după rolul ei social: legea are o importanţă socială (formulată în denumirea romană aequitas, identică în sens cu epieikia lui Aristoteles) îndrumată numai pentru apărarea bunei credinţe; cu alte vorbe, trebue să interpretăm legea nu după litera ei, nici după sensul abstract-logic, ci după spiritul bineînţeles al legii, după intenţia ei arătată de pretenţiunile vieţii sociale şi economice, propter utilitatem publicam. Aceasta e hotărîtor. Şi scopul, utilitatea publică, s'a zis de toată lumea că sunt creditul public şi încrederea generală că ceeace se achiziţionează la licitaţie e sfânt şi poate circulà sigur.

Iată pentru care raţiuni justific opiniunea emisă mai sus că numai după art. 525 se pot face contestaţiuni la urmărirea silită imobiliară şi că soluţionarea hotărîrii ce adnotez este bună. Incă odată, creditorul ipotecar nu se mai poate opune nici pe cale de contestaţie şi nici în alt fel ţei vreunei corelaţiuni între pricinele pendinte în sensul legei şi a conchis la respingerea ei şi judecarea separată a causelor, iar în fond în contra admiterei acestor contestaţiuni a invocat următoarele mijloace de apărare:

A) In ce priveşte contestaţiunea formulată de V. Arion.

1. Că această contestaţie ar fi tardivă din punctul de vedere al art. 525 pr. civ., deoarece tinzând la păstrarea unui drept de proprietate invocat de reclamant asupra imobilului urmărit, ar fi trebuit introdusă în conformitate cu dispoziţiunile acestui text de lege cel puţin cu 20 zile înainte de ziua fixată pentru adjudecarea provizorie, nu posterior acestei adjudecări şi chiar emiterii şi executării ordonanţei de adjudecare, cum a avut loc în speţă.

2. Că ar fi tardivă şi prin aplicaţiunea art. 403 pr. civ., deoarece deşi e introdusă anterior încheerii ultimului act de executare s'a produs, totuş, dupăce această executare s'ar fi desăvârşit în fapt, ceeace ar aveà de efect creiarea unei situaţiuni de drept irevocabile.

3. Că chiar în fond această contestaţie ar fi neîntemeiată, deoarece conform art. 399 pr. civ. pentruca terţele persoane să fie admise a contestă o executare trebue să se dovedească vătămarea ce le-o cauzează aceasta, or în speţă contestatorul n'ar fi putut dovedì că posedà sau deţineà imobilul în momentul executării şi că prin urmare această executare îl lezează.

4. Insfârşit, în tot cazul, în contra admiterii pretenţiunilor formulate de contestator şi prin urmare eventualei sale deposedări la întâmplarea consfinţirei acestora, intimata opune dreptul de retenţie:

a) pentru plata preţului imobilului în suma de 2.000.000 lei plus dobânzile la zi pe care-l reclamă în calitate de ayant cause a debitorului urmărit Al. Mărgineanu, cu ale cărui drepturi s'ar fi învestit prin efectul adjudecării.

b) pentru restituţiunea echivalentului construcţiunilor şi instalaţiunilor efectuate de dânsa la imobilul urmărit, care ar fi însumând cifra de 3.200.000 lei.

Judecarea acestei cereri de restituţiune neputând aveà loc înaintea acestei instanţe extraordinare, din cauza procedurii îndelungate pe care o reclamă probaţiunea drepturilor, intimata conchide că şi din acest punct de vedere contestaţia urmează să fie respinsă, pentruca această lichidare să fie făcută de către instanţele de drept comun învestite cu plenitudine de jurisdicţiune.

B) Relativ la contestaţia făcută de către creditoarea Charlotte Brodier.

Intimata a susţinut deasemenea tardivitatea acesteia pe aceleaşi consideraţiuni pe care şi-a sprijinit excepţiunea ridicată în contestaţia lui V. Arion şi în afară de aceasta a mai invocat: 1) netemeinicia acestei contesaţiuni din cauza purgării drepturilor contestatoarei, dedusă din combinaţiunea disp. art. 508 cu 565 pr. civ.; 2) inadmisibilitatea ei din cauza calităţii de terţiu a contestatoarei faţă de adjudecarea intervenită, care în fond n'ar fi decât o vânzare între expropriat şi adjudecatar şi, înfine, 3) în cazul în care s'ar socotì ca neparticipând la instanţa de urmărire drepturile sale subzistă, lipsa de interes a contestatoarei, care şi-ar puteà valorificà ipoteca pe calea unei noui urmăriri exercitată în contra detentorilor subsecvenţi ai imobilului.

In combaterea finelui de neprimire a tardivităţii, opus ambelor contestaţii, contestatorii au desvoltat următoarele consideraţiuni replicative:

1. Codul de procedură civilă, în materia execuţiunei silite, ar prevedea două categorii de contestaţii şi anume: *a)* contestaţiile preventive instituite de dispoziţiunile art. 525 pr. civ. şi *b)* contestaţiile represive consacrate de art. 399 şi urm. pr. civ.

Or, sediul materiei, care cuprinde principiile ce guvernează întregul sistem al contestaţiilor la executări atât mobiliare cât şi imobiliare, l-ar constitui dispoziţiunile art. 399 şi urm. pr. civ., cari stabilesc că această cale este deschisă tot timpul cât ţine executarea (art. 403 pr. civ.), iar art. 525 din materiile urmăririlor imobiliare nu ar închide în asemenea urmăriri calea procedurală consfinţită de dreptul comun.

2. In tot cazul, chiar dacă, prin derogare dela normele comune, exerciţiul contestaţiilor în materia execuţiunilor silite imobiliare ar fi reglementat exclusiv de disp. art. 525 pr. civ., încă forcluziunea stabilită de acest text nu ar puteà fi operantă decât faţă de persoanele cari au fost în mod individual şi direct chemate în instanţa de urmărire şi cari prin urmare au participat la aceasta în calitate de părţi, înştiinţarea colectivă prevăzută de art. 506 alin. 4 pr. civ. nefiind suficientă pentru a declanşà o atare decădere.

3. Sistemul contrariu ar conduce la consecinţa desfiinţării implicite a nulităţilor instituite de lege prin închiderea căilor procedurale de sancţionare a nerespectării formelor legale, ceeace este cu totul inadmisibil.

In ce priveşte cererea prealabilă de conexare formulată de contestatori:

Având în vedere că, într'adevăr, după cum rezultă din expunerea împrejurărilor de fapt relatate mai sus, contestaţiunile deduse în cauză sunt privitoare la una şi aceeaş urmărire, — anume aceea a imobilului din Bucureşti Şos. Bonaparte No. 62, proprietatea intimatului general Al. Mărgineanu — prima, aceea a Charlottei Brodier, fiind îndreptată în contra formelor acestei urmăriri, precum şi a ordonanţei de adjudecare pronunţată în consecinţă, iar cea de a doua formulată de către V. Arion, atacând ca nelegale atât aceste forme ale vânzării silite efec-

---

contra ordonanţei de adjudecare definitivă, adică împotriva efectelor ei de a curăţi imobilul de afecţiunea ipotecei. Este adevărat că o jurisprudenţă impresionantă a dat altă soluţie, că purga nu operează decât faţă de creditorii privilegiaţi şi ipotecari cari au fost încunoştinţaţi conform art. 509 (vezi nota 1 de sub art. 565 proc. civ. adnotată de Em. Dan). Intreb însă: Ce e de vină adjudecatarul? e drept să-şi vadă el anulat titlul de proprietate, să piardă bunul achiziţionat şi banii plătiţi fiindcă alţii au făcut greşeala de a nu fi citat în instanţa de urmărire pe toţi creditorii ipotecari şi privilegiaţi? Cele mai adesea neintroducerea în causă a acestor creditori se datoreşte grefierului (sau conservatorului) care nu i-a trecut pe tabloul de sarcini; alteori însuşi creditorilor care nu şi-au ales domiciliul; ba cele mai adeseori numai creditorilor acestora cari nu se interesează de garanţiile lor, dat fiind lunga durată cât ţine urmărirea, în timpul căreia desigur că devine exigibil ceva din creanţa lor. Şi, dacă nu-şi pot valorificà dreptul lor pe cale de contestaţie (ceeace e unanim admisibil), cum altfel şi l-ar valorificà? Pe calea 732 de anulare a ordonanţei ar fi excesiv. Intre două interese, desigur legitime, unul trebue să prevaleze şi căruia i se dă preferinţă am spus-o. In concluzie, cred că acestor creditori le rămâne: intervenţia la distribuţia preţului, acţiune împotriva grefierului, acţiune în despăgubire contra creditorului care cu bună ştiinţă a omis să-i introducă în instanţa de urmărire. In nici un caz acţiune în anularea ordonanţei de adjudecare.

Acum a mai rămas discuţiunea opunerii la executarea ordonanţei de adjudecare definitivă. Lucrul priveşte pe terţiul detentor care n'a fost introdus în causă, neîndeplinindu-se cu el formalităţile art. 497 şi 509 proc. civ. Se poate el opune la executarea în fapt (punerea în posesie) a ordonanţei de adjudecare învestită cu formulă executorie, anume pe calea contestaţiei? In sprijinul afirmativei intră argumentările de text prevăzute de art. 399 şi următ. proc. civ. (contestaţie la executare), vine balastul principiului efectelor unei hotărîri judecătoreşti numai între părţile litigante (neopozabilitatea faţă de terţii) şi se poate alăturà principiul efectelor ordotuată, ordonanţa de adjudecare emisă cât şi executarea acestei adjudecări;

Considerând, pe de altă parte, că deşi motivele pe cari se întemeiază aceste 2 contestaţii sunt deosebite, variind în raport cu calitatea invocată de fiecare dintre contestatori — totuş, circumstanţele de timp în care dânsele au fost introduse fiind, din punct de vedere al termenului stabilit de lege prin art. 525 pr. civ., aceleaşi în ambele, iar finele de neprimire invocat de intimată şi dedus din această împrejurare fiind opus în comun amândurora, aceste contestaţiuni apar ca având o strânsă legătură între dânsele, în sensul dispoziţiunilor art. 110 al. 3 pr. civilă, ceeace impune pentru o bună administraţie a justiţiei întrunirea şi soluţionarea lor simultană;

Asupra excepţiunii de tardivitate invocată în contra admiterii ambelor contestaţiuni formulate în cauză:

Având în vedere că, într'adevăr, potrivit normelor generale înscrise în articolele 399 şi urm. pr. civ., cari guvernează materia contestaţiunilor la executarea silită, acestea se pot face în tot timpul cât durează execuţiunea, adică până la săvârşirea ultimului act de executare, ce-l constitue încheerea prin care instanţa confirmă procesul verbal al portărelului constatând terminarea operaţiunilor;

Considerând, însă, că în ce priveşte urmărirea bunurilor nemişcătoare legiuitorul, pentru consolidarea drepturilor cumpărătorilor la licitaţiile publice şi în interesul asigurării creditului, s'a abătut dela principiile dreptului comun stabilind prin dispoziţiunile art. 525 pr. civ. că în această materie contestaţiile nu se vor puteà face decât înainte de termenul fixat pentru adjudecarea provizorie, şi anume cu cel puţin 20 (două zeci) zile, afară de acelea privitoare la nulitatea actelor de procedură, care se vor puteà formulà până în ziua vânzării şi chiar cu ocazia licitaţiunii;

Că, prin urmare, în nici un caz şi oricare ar fi natura motivelor invocate, nu este admis în această materie a se face contestaţie posterior adjudecării, chiar dacă cel din urmă act al executării nu ar fi încă săvârşit — termenul defipt de dreptul comun prin disp. art. 403 pr. civ. fiind restrâns pentru raţiunile cari s'au arătat;

Având în vedere că aceste dispoziţiuni restrictive, privitoare la termenul de exerciţiu al contestaţiunilor la execuţiunile silite imobiliare, contrar susţinerilor contestatorilor, trebuesc aplicate deopotrivă atât persoanelor cari figurează ca părţi în instanţa de urmărire, cât şi terţilor cari ar aveà vreun interes în această urmărire, deoarece, pe de o parte, textul art. 525 pr. civ. prin redacţiunea sa precisă nu lasă nici o îndoială în această privinţă («opoziţiile ce se fac... sau din partea datornicului ori a creditorilor săi, sau din partea altor de al treilea cari intervin»), etc....) — iar, pe de altă parte, pentrucă această concluziune este impusă de întreaga economie a legii de procedură, care în vederea apărării drepturilor terţilor susceptibile a fi lezate prin executare, a înconjurat vânzările imobiliare de un sistem de publicitate completă şi întinsă, destinat să deştepte atenţiunea tuturor interesaţilor spre a-i determinà să intervină (v. art. 506 alin. 4, 507, 508 şi 509 pr. civ.);

Considerând, însfârşit, că nici susţinerea contestatorilor că mărginindu-se posibilitatea contestaţiilor în materie de urmărire imobiliară în cadrul dispoziţiunilor art. 525 pr. civ. s'ar ajunge la consecinţa sacrificării drepturilor terţilor, cari n'au făcut contestaţii în termen, nu poate fi reţinută ca temeinică, deoarece celor lezaţi şi cari n'au avut posibilitatea să-şi apere drepturile prin exerciţiul unei contestaţiuni făcute în termen legal (fie pentrucă n'au fost destul de diligenţi să cunoască urmărirea, fie pentrucă dreptul lor nu erà încă născut) le rămâne totuş deschisă atât calea recursului în Casaţiune conform disp. art. 559 pr. civ., cât şi aceea a acţiunii principale edictată de disp. art. 568 pr. civ., graţie cărora îşi pot valorificà în mod amplu toate pretenţiunile legitime;

Având în vedere şi cererea de cheltueli de judecată şi apreciind,

Pentru aceste motive, redactate de d-l Gh. Cerban, judecător de şedinţă. respinge ca tardive contestaţiile.

Sentinţa No. 684 din 13 Dec. 1929.

Preşidenţia d-lui **Gh. Cerban,** judecător de şedinţă.

---

nanţei de adjudecare faţă de adjudecatar, care se subrogă în drepturile urmăritului expropriat (art. 565 proc. civ.).

Chestiune foarte dificilă. Casaţia noastră s'a pronunţat pentru afirmativă, adică terţiul detentor se poate opune la executare făcând contestaţie în temeiul articolului 399 şi următ. (Cas. II din 25 Sept. 909 publicată în *Buletin* pag. 988/909). «Considerând — argumentează Curtea de casaţie — că un terţiu care stăpâneşte un imobil are drept nu numai de a intentà acţiune în revendicare în termenul mărginit prin art. 568 proc. civ., dar se poate opune şi la executarea ordonanţei de adjudecare, precum în genere se poate opune contra unui titlu ce se aduce la îndeplinire conform art. 399—407 proc. civ. afară dacă el ar fi în deosebi şi personal încunoştinţat şi chemat la urmărirea imobilului; Că terţiul care stăpâneşte imobilul urmărit, care n'a fost încunoştinţat şi care nici n'a putut face contestaţie în timpul urmăririi, are facultatea de a alege calea cea mai greà a intentării acţiunii de revendicare şi a acţiunii posesorii, sau a contestaţiei contra executării ordonanţei de adjudecare; Considerând că, dacă anume este indicat prin procedura civilă că terţiul are dreptul de a intentà acţiune în revendicare şi după adjudecarea rămasă definitivă, aceasta nu exclude dreptul de a intentà acţiune posesorie, sau de a se opune contra executării ordonanţei de adjudecare, căci asemenea mărginire nu e prescrisă de procedura civilă; Considerând că astfel nu se poate denegà asemenea drept, întrucât n'ar fi făcut contestaţie în cele 20 zile înainte de adjudecare, fiindcă această putinţă, de a împiedecà prin contestaţie efectuarea unei urmăriri, nu lipseşte pe partea interesată de a recurge la căile mai sus arătate după ce ordonanţa a rămas definitivă şi între altele de a se opune la executarea ordonanţei de adjudecare...). Totuş, în acelaş an, aceeaş Curte de casaţie secţia II, prin decizia No. 248/909 (C. jud. 70/909 pag. 563) a judecat că terţiului deţinător îi rămân numai acţiunile posesorie şi în revendicare (conform art. 568) spre a atacà ordonanţa de adjudecare definitivă, că nu are nici o putinţă de a se opune la executarea ei.

Pentru un jurist, e greu să nu admită prima interpretare a Curţii de Casaţie. Textele de lege, principiile elementare de drept i se opun stringent. Dar pentru interpretul cu metoda socială abundă argumentele în sensul celei de a doua decizii a Curţii de casaţie. Să se mai adauge că nu se poate efectuà o vânzare silită dacă nu se vor fi făcut afipte la imobilul ce se vinde (art. 507); şi atunci, cum e posibil ca detentorul să nu fi luat cunoştinţă despre aceasta (detentorul diligent, de tipul lui bonus pater)? Aici cred că are justiţia rol creiator de apreciere nu pe baza extinderii logice, ci pe baza principiului de aequitas. Juristul nu e aparat de funcţiune logică, ci el trebue să fie un expert al vieţei sociale, el este îndrumat de lege să studieze direct viaţa reală a societăţii, iar nu să privească chestiunile şi problemele pur teoretic în construcţii ireale.

Vor fi, în fapt, circumstanţe specifice, cari să îndreptăţească pe judecător, convingându-l că terţiul deţinător erà în măsură să-şi exercite dreptul de opoziţie prevăzut de art. 525 prov. civ. şi să nu mai abuzeze în urmă de exercitarea contestaţiei la executare. Vedeţi, în cazul sentinţei de mai sus, terţiul detentor luase calea opoziţiei, apoi şi-a retras-o şi apoi revine după doi ani cu contestaţie la executare. Desigur, e şi vina creditorului urmăritor că nu l-a introdus în causă. Dar care e culpa adjudecatarului, când el ar fi un ins de bună credinţă?

VICTOR GODEANU
Doctor în drept
Avocat

PARTEA II-A
JURISPRUDENŢA CURŢILOR DE APEL, TRIB., JUD., CAMERELOR ARBITR., ETC.

APEL CRAIOVA II, **21 Febr. 1930**

DONAŢIUNE. EXPROPRIERE AGRARĂ. EFECTE. COTITATE DISPONIBILĂ. DACĂ DARUL POATE FI REDUS. VĂDUVĂ SĂRACĂ. UZUFRUCT. INTINDERE. PARTAJ PRIN ATRIBUŢIUNE. LOTURI INEGALE. (1) şi (2)

1. *Din punct de vedere al aplicărei legei agrare, au fost privite ca fără efect toate înstrăinările efectuate după 15 August 1916. Prin urmare, donaţiunea unui teren expropriat în urmă s'a întins asupra întregei succesiuni, inclusiv bunul dăruit.*

2. *Pentru a se vedeà dacă o donaţiune întrece cotitatea disponibilă trebuie a se calculà, conf. art. 849 c. civ., adică la bunurile rămase de pe urma donatorului trebuie a se adăogà şi bunul donat, socotit după starea ce a avut-o în timpul donaţiunei şi după valoarea ce a avut-o în momentul morţei şi la massa de bunuri astfel formată scăzându-se datoriile, pe ceeace rămâne, se calculează cotitatea disponibilă.*

3. *Conform art. 684, inspirat din tradiţia locală, găsită în codul Andronache Donici, dreptul văduvei sărace este un drept succesoral, cu obligaţia deci de a contribuì, în proporţie la datoriile şi sarcinile căsătoriei. Acest drept însă are un caracter special admis în vederea stărei de sărăcie şi prin urmare constituie o sarcină impusă întregei succesiuni pentru a se realizà văduvei mijloacele necesare traiului echivalent aceluia din timpul convieţuirei cu soţul decedat.*

4. *Partajul prin atribuţiune nu se poate efectuà atâta timp cât instanţa se găseşte în faza admiterei în principiu.*

(Dora du Lac de Fugères cu Barbu N. I. Guran ş. a.).

CURTEA: Asupra apelului făcut de N. G. Buşilă, magistrat, în calitate de tutore ad-hoc al minorului Radu N. Guran, cu petiţiunea din 7 Iunie 1928, cum şi apelul făcut de Dora du Lac de Fugères, autorizată de soţul ei Emanoil du Lac de Fugères şi Barbu Tache N. Guran, cu petiţia din 18 Febr. 1929, ambele apeluri fiind îndreptate în contra sentinţei Tribunalului Dolj S. I-a No. 656/927, prin care s'a admis cererea de ieşire din indiviziune introdusă de minorul Radu N. Guran şi intervenţia făcută de Elena N. Guran, în ce priveşte împărţirea averei def. Nae Guran, ambele apeluri fiind conexate prin jurnalul 257 din 30 Ian. 1929.

Văzând că nu se contestă calitatea părţilor, având pretenţiuni asupra succesiunei, dar că punctele în discuţiune sunt următoarele:

1. Dacă donaţiunea făcută de N. Guran fiului său Radu N. Guran în întindere de 40 hectare urmează a fi socotită la partaj sub întinderea totală de 40 hectare, sau dacă a suferit vreo atingere prin efectul exproprierei.

2. Dacă această donaţiune excede sau nu cotitatea disponibilă.

3. Dacă dreptul văduvei sărace Elena N. Guran trebuie a fi socotit asupra întregei succesiuni a defunctului, ori numai în limitele cotităţei disponibile.

4. Dacă în prezentul proces se poate face şi împărţeala porţiunei de moştenire cuvenită Georgetei Ioanid, ale cărei drepturi să se dividă între Dora du Lac de Fugères şi Barbu Tache Guran moştenitorii ei testamentari.

5. Dacă este locul a se face partajul prin atribuţiune către diferiţii succesori din proces.

I. Asupra chestiunei dacă donaţiunea de 40 hectare făcută de defunct către fiul său Radu N. Guran a suferit vreo atingere prin exproprierea făcută în baza legei agrare şi în privinţa cărei chestiuni s'a ivit divergenţa arătată mai sus.

Văzând că prin actul de donaţiune făcut de Nicolae P. Guran fiului său Radu Guran şi autentificat sub No. 4559 din 26 Dec. 1919, de Trib. Dolj, a dăruit acestui din urmă în mod definitiv şi irevocabil 40 hectare din moşia Valea Anilor, urmând ca Radu N. Guran să stăpânească acest teren

---

(1) Publicăm mai jos opinia separată a minorităţei:

Subsemnaţii consilieri diferim de opiniunea majorităţei numai în ce priveşte donaţia de 40 hectare făcută de defunctul Nae P. Guran minorului său fiu din a doua căsătorie Radu N. Guran şi suntem de părere a se scoate dela masa succesorală întreaga această donaţie de 40 hectare, neconsiderându-se că a fost atinsă de expropriere, rămânând a se calculà numai dacă valoarea suprafeţei donate nu întrece cotitatea disponibilă. Aceasta pentru următoarele motive:

Având în vedere că autorul comun Nae P. Guran a donat fiului său minor din a doua căsătorie Radu N. P. Guran 40 hectare pământ din moşia sa Valea Anilor cu dispensă de raport şi cu rezerva de uzufruct în indiviziune cu ceilalţi trei copii din prima căsătorie prin actul de donaţie autentificat de Trib. Dolj S. III-a No. 4559/919.

Având în vedere că posterior acestei donaţiuni şi în timpul vieţei lui N. P. Guran, din moşia acestuia Valea Anilor ce o aveà în baza sentinţei Tribunalului Dolj S. III-a No. 338/1921 s'a expropiat circa 60 hectare pentru înfiinţare de păşuni în baza legei agrare stabilindu-se în urmă prin fişa cadastrului că după această expropriere a mai rămas neexpropriată o suprafaţă de 113 hectare 2227 m. p.

Având în vedere că se susţine de fiii defunctului Nae P. Guran din prima căsătorie, anume apelanţii, anume Dora du Lac de Fugèeres şi Barbu T. N. Guran, că din moment ce această expropriere s'a făcut luându-se în seamă întreaga suprafaţă a moşiei în care se cuprinde şi cele 40 hectare donate în indiviziune minorului Radu Nae Guran, apoi această expropriere a atins şi suprafaţa de 40 hectare donaţie şi asupra căreia donatarul devenise proprietar indiviz din momentul donaţiunei şi anume în proporţie cu suprafaţa întregei moşii din care s'a făcut exproprierea; că numai restul de teren ce rămâne urmează să fie scos la partaj ca fiind proprietatea numitului minor în baza actului de donaţie făcut de tatăl său.

Având în vedere că deşi această donaţiune n'a fost ţinută în seamă în ce priveşte exproprierea conf. art. 3 din legea agrară, fiind făcută după 16 August 1916, însă aceasta nu poate aveà loc decât faţă de Stat care a făcut exproprierea pentru cauză naţională în scopul împroprietăririi, iar nu şi faţă de părţile contractante, faţă de care această donaţiune, ca orice convenţiune, trebuie să aibe efectele ei juridice.

Având în vedere apoi că donatarul Nae P. Guran n'a supus donaţiunea niciunei condiţiuni, ci din contra a menţionat în actul făcut că o scuteşte de raport, socotind-o în cotitatea sa disponibilă.

Că din acest punct de vedere donatarul sau reprezentanţii săi erau obligaţi să aducă la îndeplinire dispoziţiunile actului de donaţie, donatarul putând cere executarea lui.

Având în vedere că din cuprinsul actului de donaţie în chestiune reiese că intenţia autorului comun Nae P. Guran a fost ca prin acest act de donaţie să avantajeze pe fiul său din a doua căsătorie faţă de ceilalţi fii ai săi, donându-i 40 hectare de pământ din moşia sa Valea Anilor deosebit de partea sa succesorală din averea ce se va găsi la moartea sus numitului autor.

Că, prin urmare, numai dacă se exproprià întreaga moşie din care s'a făcut donaţiunea de 40 hectare în indiviziune, donatarul nu mai puteà pretinde executarea donaţiunei, întrucât atunci obiectul se consideră pierit printr'un fapt socotit de forţă majoră; că tot astfel în cazul când din moşia expropriată ar fi rămas o porţiune mai mică de 40 hectare, donatarul nu puteà pretinde decât acea porţiune, întrucât suprafaţa donată n'a fost determinată prin limitele ei, ci numai prin întindere.

Că deasemenea dacă donaţia ar fi constat într'o porţiune de loc determinat şi prin limitele sale şi acea porţiune ar fi căzut sub expropriere şi în acest caz riscul exproprierei ar fi fost suportat de donatar.

Având în vedere că în speţă în urma exproprierei moşiei Valea Anilor din care s'a făcut donaţia de 40 hectare, a rămas neexpropriată o porţiune din ea în întindere de 113 hectare 2227 m. pătraţi;

în indiviziune cu ceilalţi copii ai lui N. Guran din prima căsătorie; că aceste 40 hectare sunt dăruite din porţiunea de moşie ce i-a rămas lui N. P. Guran după prima expropriere făcută în baza decretului-lege 3697/918; că donaţiunea este făcută din cotitatea disponibilă cu dispensă de raport.

Având în vedere că la data când defunctul a făcut această donaţiune, el se găseà în indiviziune cu fiii săi din prima căsătorie asupra moşiei Valea Anilor rămasă moştenire dela prima lui soţie; că în urma exproprierei în baza decretului-lege 3697/918, dreptul său în moşie fusese redus la 168 hectare 4540 m. p.; că nefiind încă divizat cu fiii săi din prima căsătorie, el donează lui Radu N. Guran 40 hectare din acest drept indiviz ce-l aveà în moşia sus arătată şi deci dela data de 26 Dec. 1919 când s'a făcut donaţia, Radu N. Guran a devenit şi el proprietar în indiviziune asupra moşiei, dar numai asupra porţiunei lui N. P. Guran şi deci asupra lotului ce urmà să se determine printr'un partaj ulterior lui N. Guran; că după această donaţiune a intervenit o nouă expropriere pentru constituire de izlaz, expropriere care s'a început la 8 Febr. 1921 şi a fost consacrată prin legea agrară din 17 Iulie 1921; că prin această nouă expropriere s'a mai luat din moşia Valea Anilor 202 hectare 6643 m. p. şi s'au micşorat porţiunile tuturor coproprietarilor în anumite porţiuni, luându-se din porţiunea lui N. P. Guran circa 60 hectare teren, astfel că partea sa a fost redusă după prima socoteală în urma acestei exproprieri la 106 hectare 2000 m. p., iar ulterior după cadastrare s'a văzut că este de 113 hectare 2227 m p.; că după această expropriere s'a făcut şi partajul între N. P. Guran şi copiii din prima căsătorie şi i s'a determinat decujusului lotul No. 4 din moşia în întinderea arătată mai sus.

Considerând că în asemenea circonstanţe, exproprierea care s'a făcut în 1921 asupra porţiunei lui N. P. Guran, luându-se circa 60 hectare, a privit întreaga porţiune şi deci a avut răsfrângere asupra ambilor coproprietari indivizi asupra acestui teren; că nu se poate susţine că exproprierea urmà să atingă numai pe N. P. Guran şi nu pe fiul său; căci în ce priveşte aplicarea cotei de expropriere s'a făcut abstracţie de actul de donaţiune care conţineà o înstrăinare cu titlul gratuit dela tatăl către fiul său, deoarece din punctul de vedere a aplicărei legei agrare din 1921 au fost privite ca fără efect toate înstrăinările efectuate după 15 August 1916; că dacă s'ar admite ipoteza că cele 40 hectare ale lui Radu N. Guran ar trebuì ferite de expropriere, ar fi urmat drept consecinţă, că în urma exproprierei a aproximativ 60 hectare din lotul în litigiu, să nu-i fi rămas lui N. P. Guran decât aproximativ 70 hectare teren; şi atunci după cum Radu N. Guran susţine că nu i s'a putut aplicà exproprierea căci dreptul său indiviz erà sub minimum intangibil la expropriere, de 100 hectare, tot acelaş limbaj l-ar fi putut ţineà şi N. P. Guran, că i s'a atins prin expropriere minimum de teren neexpropriabil; că deci exproprierea efectuată trebuie privită ca lovind porţiunea de moşie întreagă şi atunci făcându-se proporţiunea şi comparându-se drepturile lui N. P. Guran şi ale lui Radu N. Guran trebuie a se consideră că terenul donat de 40 hectare, a fost redus la 27 hectare 2887 m. p. suferind o reducere de 12 hectare 7113 m. p.; că în consecinţă din renta de expropriere, emisă pe numele N. P. Guran, trebuie a se consideră că aparţine o cotă-parte lui Radu N. Guran, în raport cu întinderea de 12 ha. 7113 m. p., cu care a fost lovit prin expropriere; că preţul la exproprierea făcută conf. cu legea agrară din 1921 a fost pentru această moşie de 2800 lei hectarul, urmând deci să-i recunoască lui Radu N. Guran renta în această valoare, în baza actului său de donaţiune, ca echivalentul porţiunei expropriate din donaţia sa.

II. Asupra chestiunei dacă donaţiunea făcută lui Radu N. Guran, excede sau nu cotitatea disponibilă şi deci dacă este reductibilă în limitele acestei cotităţi.

Având în vedere că donaţiunea făcută de N. P. Guran lui Radu N. Guran este făcută cu dispensă de raport; că prin urmare această donaţiune potrivit art. 751 cod. civ. nu este raportabilă la succesiunea deschisă în urma morţei donatoru-

---

şi deci apelantul donatar Radu P. Guran are de unde luà întreaga porţiune de 40 hectare ce i-a fost donată cu dispensă de raport, de autorul comun.

Având în vedere că ceilalţi fii ai defunctului Nae P. Guran ca moştenitori rezervatari au în baza art. 847 c. civ. dreptul să ceară numai reducţiunea în cazul când le este atacată rezerva legală, socotindu-se la calculul averei succesorale pentru determinarea rezervei şi valoarea din momentul deschiderei succesiunei a terenului donat.

Având în vedere că în speţă s'a stabilit de Curte că valoarea întregei succesiuni rămasă pe urma defunctului Nae P. Guran, în care se cuprinde şi porţiunea de moşie de 113 hactare 2227 m. p. rămasă neexpropriată, este de 6.293.334 lei şi deci cotitatea disponibilă faţă de numărul copiilor rămaşi este conf. art. 441 c. civ. de a patra parte, adică suma de 1.573.333 lei 50 bani.

Având în vedere că după media expertizelor făcute în cauză s'a stabilit de Curte că valoarea terenului din porţiunea rămasă neexpropriată a fost la moartea lui Nae Guran de 40216 lei 25 b. hectarul şi deci cele 40 hectare donate valorau atunci suma de 1.608.260 lei 80 bani, întrecând deci cotitatea disponibilă cu suma de 34.927 lei 30 b.

Că prin urmare numai cu această sumă urmează să fie redusă donaţiunea de 40 hectare făcută minorului Radu N. Guran socotit valoarea hectarului după cum s'a arătat mai sus la preţul de 40206 lei şi 25 b., adică se reduce donaţiunea cu mai puţin de un hectar.

Având în vedere că mai mult decât această reducţiune nu pot pretinde ceilalţi fii ai defunctului Nae P. Guran, din moment ce cu aceasta se complectează dreptul lor de rezervă, iar restul terenului din actul de donaţie constituind cotitatea disponibilă, Nae P. Guran a putut dispune de ea oricum a voit cu titlu gratuit; ori, s'a arătat mai sus că dânsul a voit prin donaţia făcută să avantajeze pe fiul său Radu din a doua căsătorie cu 40 hectare pământ peste partea succesorală a acestui fiu şi deci acest fiu astfel avantajat, are dreptul la întinderea de 40 hectare chiar dacă prin expropriere ar fi rămas din întreaga moşie numai 40 hectare şi bineînţeles să fie în limita cotităţei disponibile.

Că în speţă, dacă rezerva descendenţilor este întrucâtva atacată, aceasta provine din dreptul de moştenire ce s'a stabilit de Curte în favoarea soţiei defunctului ca văduvă săracă, considerându-se acest drept de moştenire, al văduvei sărace, cu un caracter special, fiind recunoscut în vederea stărei sale de sărăcie şi deci este o sarcină impusă întregei succesiuni, astfel că dreptul ei s'a socotit asupra întregei succesiuni, iar nu numai asupra cotităţei disponibile.

In toate celelalte puncte deduse prin apelurile de faţă suntem în totul de părerea majorităţei.

(ss) *Cezar Căzănescu*
(ss) *Th. Pătraşcu*

(2) Din complexul chestiunilor aduse în discuţiunea instanţei de fond şi soluţionate de aceasta, nu vom reţine spre examinare, decât două cari ni se par mai interesante din punctul de vedere juridic şi anume: dacă donaţiunea unei părţi indivize dintr'un imobil rural făcută cu dispensă de raport de un părinte copilului său poate fi redusă prin aplicarea legei de expropriere, pe temeiul căreia s'a luat cota legală din imobilul din care s'a făcut liberalitatea părţei indivize; pe de altă parte şi în al doilea loc, dacă partea virilă în uzufruct cuvenită văduvei sărace atunci când vine în concurenţă cu descendenţii la succesiunea soţului defunct, se întinde asupra întregei succesiuni sau numai asupra cotităţei disponibile.

In ce priveşte prima chestiune, Curtea de Apel a rezolvat-o în sensul că exproprierea care a avut loc posterior donaţiunei trebuie să-şi resfrângă efectele sale asupra lui; că la moartea decujusului au rămas trei copii, descendenţi din prima lui căsătorie, cum şi donatarul copil descendent din a doua căsătorie; în total patru descendenţi şi deci cotitatea disponibilă de care puteà dispune N. P. Guran erà de a patra parte din succesiune, potrivit art. 841 c. civ.; că pentru a se vedeà dacă donaţiunea făcută lui Radu N. Guran este făcută în limitele cotităţei disponibile trebuieşte a se calculà în modul prevăzut de art. 849 c. civ., adică pe lângă bunurile pe cari le-a lăsat donatarul la data morţei trebuieşte a se adăogà prin calcul şi bunul de care a dispus prin donaţiunea ce a făcut-o, bunul acesta fiind socotit după starea ce a avut-o în momentul donaţiunei, şi după valoarea ce a avut-o în momentul morţei şi după massa de bunuri astfel formată, scăzându-se datoriile, pe ceeace rămâne, se calculează cotitatea disponibilă.

Văzând că activul succesiunei, socotindu-se şi donaţiunea, este de 6.793.893 lei, că din această sumă socotindu-se datoriile în sumă de 500.559 lei rămâne că partea netă a succesiunei, este de 6.293.334 lei; această sumă împărţindu-se prin patru, rezultă că valoarea cotităţei disponibile este de lei 1.573.333,50 bani; că socotindu-se terenul prevăzut în donaţiunea făcută de defunct atât în momentul donaţiunei la 26 Dec. 1919, cât şi la data decesului 11 Dec. 1923, se obţin următoarele date: după expertiza lui Ernest Gayraud rezultă că la data când s'a făcut donaţiunea, hectarul de pământ din moşia Valea Anilor valorà 11.250 lei sau 40 hectare făceau 450.000 lei, iar la data morţei autorului, donatarul posedà, în baza actului de donaţie, 27 hectare, 2887 m. p. şi renta de expropriere aferentă restului de teren până la 40 hectare, şi deci valoarea terenului, socotit fiind la lei 40206,25% hectarul, se urcă la lei 1.126.132 lei 36% şi socotită fiind şi valoarea de bursă a rentei de expropriere cuvenită lui Radu N. Guran pentru 12 hectare 7113 m. p. a 2800 lei hectarul adică lei 10.168,80%; deci în total valoarea donaţiunei fiind la data decesului decujusului de lei 1.136.301 lei 16% nu întrece cotitatea disponibilă şi prin urmare nu este reductibilă, şi deci Radu N. Guran poate să-şi păstreze întreaga donaţiune primită dela tatăl său şi în modul cum s'a calculat mai sus prin efectul exproprierei.

III. Asupra chestiunei dacă dreptul văduvei Elena N. Guran de a luà parte din succesiune în uzufruct, se întinde asupra întregei succesiuni, ori numai asupra cotităţei disponibile?

Având în vedere că intervenienta Elena N. Guran a fost căsătorită cu defunctul N. Guran după cum rezultă din actul de stare civilă pentru căsătoriţi No. 298 din 2 August 1912 al Primăriei Craiova; că Elena N. Guran nu posedă avere, ceeace rezultă din certificatul de pauperitate No. 5806 din 26 Iunie 1924 al Primăriei Craiova, învestit cu viza Administraţiunei Financiare respective şi de altminteri nici nu se contestă de părţi.

Considerând că în conformitate cu art. 684 c. civ., când bărbatul moare şi văduva sa nu are avere, dânsa ia o porţiune virilă în uzufruct din succesiunea bărbatului dacă acesta are descendenţi; când bărbatul lasă un descendent, porţiunea femeei în succesiune va fi numai de a treia parte. Acest drept începe dela epoca încetărei uzufructului legal.

Considerând că acest text de lege, care la data introducerei codului civil în România constituià o inovaţie faţă de codul Napoleon care nu aveà o dispoziţie identică, trebuie a se interpretà atât prin litera sa cât şi prin intenţiunea legiuitorului atunci când l-a introdus în Cod, şi că în această privinţă a fost inspirat de o tradiţie locală, găsită în codicele lui Andronache Donici, care a reprodus o dispoziţie din legile romane novella 117; că dreptul văduvei sărace este netăgăduit un drept succesoral, transmiţându-se, adică activul succesiunei ca şi pasivul ei, cu obligaţiunea deci de a contribuì în proporţie cu partea ei la datoriile şi sacrificiile succesiunei; că acest drept succesoral al văduvei are însă un caracter special, fiind recunoscut în vederea stărei sale de sărăcie; şi prin urmare este o sarcină impusă întregei succesiuni pentru a se puteà realizà văduvei sărace mijloacele necesare pentru a aveà un traiu echivalent cu cel ce avusese în timpul cât trăià soţul ei; că nu se poate

---

ambilor coproprietari indivizi şi anume în proporţie cu drepturile lor indivize în imobilul supus exproprierei. Soluţiunea Curţei este de sigur exactă atunci când cauza de indiviziune este comună coproprietarilor; în acest caz, toţi coproprietarii se găsesc într'o egalitate de situaţiune faţă de aplicaţiunea legei agrare, iar între dânşii nu sunt legaţi prin un raport juridic în virtutea căruia să aibă dreptul de a pretinde ca efectele exproprierei să se resfrângă în mod exclusiv numai asupra unuia din ei.

Când însă, ca în speţă, unul din coproprietari este «ayant cause» cu titlu particular al celuilalt cu privire la dreptul de coproprietate pe care l-a dobândit în imobilul indivis, credem că ar fi o interpretare mai conformă cu intenţiunea comună a părţilor contractante, dacă am admite ca succesorul, faţă de autorul său, să-şi conserve intact dreptul dobândit.

Este evident, că din punctul de vedere al aplicărei legei agrare, cota de expropriere se fixează ţinând seama de întinderea şi de starea juridică a moşiei dela 15 August 1916 şi deci transmisiunile între vii care au survenit ulterior până la promulgarea legei, nu pot încă aveà efect în această privinţă.

In ce priveşte cea de a doua chestiune relativă la modul de calcul al dreptului văduvei sărace, instanţa de fond o rezolvă în sensul că dreptul văduvei sărace la o parte virilă în uzufruct, urmează să fie stabilit în raport cu valoarea întregei succesiuni a soţului defunct iar nu numai a cotităţei disponibile.

In sprijinul acestei soluţiuni Curtea invoacă, pe de o parte faptul că dispoziţia art. 684 c. civ. constituie o inovaţie faţă de codul Napoleon, datorită tradiţiei istorice a vechiului drept românesc inspirat din novela 117 şi pe de alta consideraţiunea că dreptul văduvei sărace fiind un drept succesoral constituie «o sarcină impusă întregei succesiuni».

După părerea noastră, consideraţiunile de ordin istoric, invocate în decizia instanţei de fond, sunt neconcludente, iar principiul enunţat în termeni generali că dreptul văduvei sărace constituie o sarcină impusă întregei succesiuni nu este exact. Dacă este adevărat că Justinian în Novella 117 Cap. V, a recunoscut văduvei sărace (mulier inops) un drept de succesiune ab intestat în averea defunctului ei soţ şi că din acest punct de vedere vechiul drept ca şi legislaţiunea noastră actuală, au urmat tradiţiunea romană, nu e mai puţin adevărat că altele au fost normele admise în ce priveşte natura şi cotitatea acestui drept. Pe de o parte cuantumul dreptului văduvei sărace erà fixat la un sfert din bunurile lăsate de defunct, când văduva veneà în concurs cu maximum trei moştenitori ab intestat şi numai la o parte virilă când numărul moştenitorilor concurenţi erà mai mare; în nici un caz partea atribuită femeei nu puteà trece peste suma de o sută de livre de aur; în ipoteza specială în care văduva veneà în concurs cu proprii săi copii rezultaţi din căsătoria cu defunctul, nu mai aveà dreptul la partea cuvenită, în plină proprietate, ci numai în uzufruct; pe de altă parte dreptul văduvei sărace erà apărat contra oricărei dispoziţiuni testamentare contrarie din partea soţului defunct. (Novella 53, cap. 6).

Codul lui Andronake Donici la care se referă decizia instanţei de fond, nu reproduce pur şi simplu dispoziţia din novela 117, după cum se afirmă în această decizie, ci consfinţind principiul dreptului văduvei sărace îi dă o altă reglementare, căci pe de o parte nerecunoscându-i vreun drept decât asupra averei soţului defunct de care acesta n'a dispus prin testament, iar pe de alta, dispune că dreptul văduvei sărace este în toate cazurile un drept de plină proprietate a cărui cotitate variază între un sfert şi o parte cilvià după cum numărul copiilor rămaşi este până la trei sau mai mare; Codul Calimach în art. 959 deşi fixà aceeaş cotitate în favoarea văduvei sărace când veneà în concurenţă cu copiii interpretà textul român prin legea franceză din 1891 asupra drepturilor soţului supravieţuitor, pe care nu a avut-o în vedere legiuitorul codului nostru civil, întrucât legea franceză este ulterioară; că deci în specie dreptul văduvei sărace se va socotì asupra întregei succesiuni, iar nu numai asupra cotităţei disponibile; că prin urmare, întrucât defunctul N. P. Guran a lăsat patru descendenţi, pentru a se fixà dreptul de uzufruct, trebuie a se socotì dreptul de uzufruct asupra a o cincime din valoarea succesiunei, bineînţeles abstracţie făcându-se de donaţiunea făcută de Radu N. Guran, care fiind făcută cu dispensă de raport, nu este supusă partajului; deci acest drept de uzufruct trebuie a se calculà la o valoare de lei 5.667.760 lei.

Că în ce priveşte data dela care acest drept de uzufruct, va intrà în vigoare, art. 684 al. II, arată că dreptul de uzufruct succesoral, începe dela data încetărei uzufructului legal; că însă împiedicarea de a se cumulà uzufructul legal cu cel succesoral nu se referă decât la drepturile copiilor minori, în privinţa cărora văduva are uzufructul legal, dar nu se aplică în ce priveşte drepturile altor descendenţi majori, şi în privinţa cărora văduva, nici nu ar puteà invocà uzufructul legal, fiind din altă succesiune, chiar dacă ar fi minori; că deci Dora du Lac de Fugères, Barbu Tache Guran şi Georgeta Ioanid, fiind succesori majori şi copii din altă căsătorie ai defunctului, nu pot face nici o obiecţiune cu privire la aplicarea imediată a dreptului de uzufruct al văduvei sărace, şi singurul care s'ar puteà opune asupra datei acestui uzufruct ar fi Radu N. Guran, care însă, prin reprezentantul său, nu face nici o obiecţiune în această privinţă, astfel încât dreptul de uzufruct al Elenei N. Guran, la o cincime din succesiune va trebuì calculat dela data deschiderei acestei succesiuni.

IV. In ce priveşte cererea făcută de Dora du Lac de Fugères şi de Barbu Tache Guran de a se efectuà odată cu partajul averei rămase dela N. Guran şi partajul averei surorei lor, defunctei Georgeta Ioanid

Văzând că în cursul procesului Georgeta Ioanid a încetat din viaţă şi că a lăsat prin testamentul său din 10 Martie 1924 ca moştenitori testamentari ai săi pe fraţii săi Barbu Tache Guran şi pe Dora du Lac de Fugères; că prin petiţia No. 9131 din 23 Mai 1925, Elena N. Guran a introdus în acţiunea sa, ce o făcuse pentru a reclamà drepturile sale în baza testamentului lui N. Guran şi pe Barbu Tache Guran şi Dora du Lac de Fugères, ca moştenitori testamentari ai defunctei Georgeta Ioanid; că prin întâmpinarea făcută la prima instanţă de Barbu T. Guran şi înreg. la No. 6587 din 26 Febr. 1926 cum şi prin întâmpinarea făcută de Dora du Lac de Fugères sub No. 8370 din 15 Martie 1926, dânşii arată că ei sunt singurii moştenitori ai defunctei Georgeta Ioanid în baza unui testament; lucru ce l-au mai susţinut şi prin jurnalul 6509 din 29 Aprilie 1926; că ei au cerut partajarea averei rămasă dela Georgeta Ioanid, însă numai prin concluziunile scrise, aflate la dosar, cu ocazia judecărei procesului la prima instanţă, dar nu se vede a se fi formulat de dânşii o acţiune de partajarea acestei averi şi care cerere să fi fost conexată cu dosarul principal; că în orice caz obiectul acţiunei dedusă în judecată astăzi prin apel, a fost partajarea averei rămase pe urma lui N. Guran, iar cererea ce o face Dora du Lac de Fugères şi Barbu T. Guran de a se efectuà un partaj secundar, al averei unei descendente, Georgeta Ioanid, încetată din viaţă după moartea autorului comun, este de natură ca să întârzie rezolvarea procesului principal, introducându-se un nou litigiu; că prin urmare cererea aceasta nu este admisibilă şi urmează a se respinge, urmând ca moştenitorii testamentari ai Georgetei Ioanid să obţină într'un alt proces partajarea averei pe care aceasta a lăsat-o.

V. Asupra cererei de a se efectuà partajul prin atribuţiune, loturile nefiind egale.

Văzând că la prima instanţă s'a cerut acest lucru de către Dora du Lac de Fugères şi Barbu T. Guran, prin concluziunile scrise ce le-au depus cu ocazia judecărei fondului afacerei, lucru care nu a fost admis de prima instanţă şi aceşti apelanţi reiterează cererea şi în faţa instanţei de apel.

Având în vedere că nu se poate efectuà partajul prin atribuţiune, atât timp cât instanţa se găseşte în faza admiterei în principiu a partajului; că procesul este dedus pe calea apelului în ce priveşte admiterea în principiu şi că numai după ce se va fi terminat această parte a procesului; şi după ce instanţa care este chemată, adică

---

comuni la succesiunea soţului, totuş a schimbat natura dreptului văduvei, reducându-l la un drept de uzufruct; numai în cazul când, conf. art. 960, văduva săracă veneà în concurenţă cu copiii soţului dintr'o căsătorie anterioară, dreptul ei redeveneà un drept de plină proprietate, a cărui cotitate varià cu numărul copiilor în acelaş mod ca şi în cazul precedent; în lipsă de copii, văduva săracă aveà un drept invariabil de un sfert în plină proprietate, oricare ar fi clasa şi numărul moştenitorilor cu care veneà în concurenţă; în cazul când n'au rămas copii, Codul Calimach a consfinţit un drept de succesiune reciproc în favoarea soţului sărac supravieţuitor, fie văduv, fie văduvă.

Codul Caragea se deosibeşte în mod esenţial în ce priveşte dreptul de moştenire al soţului supravieţuitor, atât de dreptul «Novellelor» cât şi de vechile legiuiri din Moldova, căci pe de o parte nu subordonează vocaţiunea succesorală a femeei sau a soţului la condiţiunea sărăciei, iar pe de alta admite principiul reciprocităţei dreptului succesoral între soţi; cotitatea dreptului variază după cum soţul supravieţuitor a avut copii comuni cu soţul defunct sau acesta din urmă nu lasă deloc copii; în primul caz, soţul supravieţuitor are o parte virilă în uzufruct, socotindu-se printre moştenitori şi sufletul soţului decedat; în cazul al doilea soţul supravieţuitor are o şesime din succesiune în plină proprietate. (Codul Caragea, Partea IV-a, Cap. III § 17 lit. *K* şi *X* 23).

Examinarea tuturor acestor legislaţiuni vechi nu prezintă vreo utilitate practică în speţă, fiindcă nu găsim nici o deslușire cu privire la chestiunea pe care instanţa de fond erà chemată s'o rezolve şi anume din ce bunuri se compune activul succesoral asupra căruia urmează a se stabilì dreptul văduvei sărace.

Fără a ne puteà referì în această privinţă, la precedente istorice cari nu ne dau nici o lămurire, nu putem rezolvà această chestiune decât ţinând seama de natura acestui drept astfel cum este reglementat în mod laconic în art. 684 şi din principiile cari guvernează rezerva succesorală. Or, din primul punct de vedere, credem că nu poate fi contestată în mod serios, părerea dominantă în doctrină şi generalmente consfinţită în jurisprudenţă, după care dreptul văduvei sărace este un drept de moştenire, ceeace duce între altele la consecinţa că femeia este ţinută să contribuie la plata datoriilor succesorale atât în ce priveşte capitalul şi dobânzile, atunci când dobândeşte un sfert în plină proprietate şi numai în ce priveşte dobânzile când dreptul său consistă în o cota-parte din uzufructul averei succesorale.

Din al doilea punct de vedere văduva săracă are calitatea de erede rezervatară, întrucât dreptul la rezervă care face indisponibilă o parte din averea defunctului, este un drept excepţional care restrânge libertatea de a dispune pe cale de donaţiune sau testament şi deci, textele cari reglementează sunt de strictă interpretare.

Deaci urmează că văduva săracă nu poate valorificà dreptul său succesoral asupra bunurilor care au ieşit din patrimoniul soţului prin efectul unor liberalităţi între vii, sau care au făcut obiectul unor dispoziţiuni testamentare; ea nu poate exercità dreptul său decât asupra bunurilor netestate şi care nu fac parte din cota-parte a bunurilor succesorale afectate în mod exclusiv moştenitorilor rezervatari.

Concluziunea care se desprinde din consideraţiunile mai sus expuse este că formula întrebuinţată în decizia mai sus reprodusă, dreptul succesoral al văduvei prima instanţă, va dispune formarea loturilor, atunci va fi locul a se aprecià, dacă după ce loturile s'au format, este cazul a se efectuà în mod material partajul, fie prin tragere la sorţi a loturilor, fie făcându-se partajul prin atribuţiune, conform art. 743 al. II, c. civ.; că prin urmare astăzi instanţa nu poate păşì la rezolvarea acestei cereri, care deci se respinge ca prematură.

VI. Asupra cererei făcute de Dora du Lac de Fugères şi Barbu Tache Guran, după cum se constată din concluziunile scrise depuse la dosar de a se revenì asupra dispoziţiunei din sentinţa Tribunalului, privitoare la scăderea datoriilor după ce în prealabil se va dovedì că s'au plătit şi se mai indică ca datorii ale succesiunei şi 150.000 lei cheltueli de inventar.

Văzând că prin sentinţa Tribunalului, s'au constatat ca dovedite următoarele sarcini succesorale: 200 mii lei anul de doliu, 75.000 lei cheltueli de înmormântare şi 17.559 fr. francezi; dispunând ca aceste datorii să se lichideze la efectuarea partajului, când fiecare din moştenitori va dovedì dacă le-a plătit şi cât îi ajunge fiecăruia partea sa.

Văzând că în această privinţă trebuie a se admite ca datorie a succesiunei şi cheltuelile de inventar cari se fixează prin apreciere la 50.000 lei, lucru care nu s'a ţinut în seamă de Tribunal şi din acest punct de vedere apelul sus zişilor apelanţi este în parte admisibil, înscriindu-se la pasiv şi această sumă ca datorie a succesiunei.

Văzând că potrivit art. 774 c. civ., coherezii contribuiesc la plata datoriilor şi sarcinilor succesiunei, fiecare în proporţie cu ceeace ia; că deci lichidarea între dânşii în această privinţă se va ţine în seamă odată cu formarea loturilor şi deci această chestiune se va rezolvà ulterior.

Văzând că din cele mai sus arătate, rezultă că este admisibil în parte apelul făcut de Radu N. Guran, în ce priveşte majorarea suprafeţei de teren ce i-a rămas după expropriere, deoarece la prima instanţă s'a găsit că trebuie să fie de 25 ha., pe când în realitate trebuie socotită la 27 ha. 2887 m. p. şi deasemenea se fixează întinderea totală a lotului IV, ce a aparţinut lui N. Guran, la 113 ha. 2227 m. p.; şi deasemenea i se mai recunoaşte lui Radu N. Guran în baza donaţiunei şi suma de lei 10.168 lei 80°/₀ din rente de expropriere, iar că apelul făcut de Dora du Lac de Fugères şi Barbu T. Guran este admisibil numai în ce priveşte mărirea pasivului succesiunei adăogându-se şi cheltuelile de inventar.

Văzând şi cererile făcute pentru acordarea de cheltueli de judecată, şi apreciind asupra cheltuelilor făcute de părţi.

Pentru aceste motive redactate de d-l I. Nicolau, consilier, Curtea admite în parte apelul.

Decizia No. 732 din 21 Febr. 1930.

Preşedinte **E. V. Ştefănescu.** Advocaţi: d-nii **Horia Tălpeanu, Al. B. Iliescu** şi **G. D. Pencioiu.**

APEL BUCUREŞTI, III
28 Iunie 1926

LEGI DE PROCEDURĂ ŞI DE COMPETENŢĂ. RETROACTIVITATE. NEEXISTENŢA DE DREPTURI CÂŞTIGATE. VÂNZARE CU PACT DE RĂSCUMPĂRARE. PARTAJ VOLUNTAR POSTERIOR. TERENUL VÂNDUT CĂZUT IN LOTUL ALTOR MOŞTENITORI. VÂNZAREA LUI DE CĂTRE ACEŞTIA. CERERE DE PUNERE IN POSESIE. CONTESTAŢIE. ADMITERE. OFERIREA PREŢULUI DE CĂTRE PRIMUL VÂNZĂTOR IN EXERCITAREA PACTULUI. REFUZ. CONSEMNARE. ACŢIUNE IN EXERCITAREA DREPTULUI DE RĂSCUMPĂRARE. RESPINGERE. (Art. 1371 şi 1380 codul civil). (1)

1. *Dispoziţiunea din art. 54 din noua lege de organizare a Inaltei Curţi de Casaţie, potrivit căreia, Curtea de trimitere, însărcinată cu judecarea apelului, nu mai poate discută punctul de drept rezolvit de Inalta Curte, nu-şi poate aveà aplicarea în procesele soluţionate de Inalta Curte sub imperiul vechei sale legi de organizare.*

2. *Vânzarea cu pact de răscumpărare nefiind altceva decât o vânzare consimţită sub o condiţiune rezolutorie cum rezultă din dispoziţiunile art. 1371 şi 1380 cod. civ., urmează în mod firesc că facultatea de răscumpărare nu poate aparţine decât titularului dreptului în momentul când o asemenea facultate se exercită.*

(Teodor Grozăvescu şi alţii cu C. M. Roşca).

CURTEA: Asupra apelurilor făcute de Teodor Grozăvescu şi C. M. Roşea în contra sentinţei civile cu No. 306 din 923 a Trib. Dolj secţia III-a, apeluri trimise în judecata acestei Curţi prin deciziunea

---

sărace este o sarcină impusă întregei succesiuni, este inexactă căci pe de o parte dreptul văduvei fiind un drept succesoral ab intestat nu poate fi asimilat cu o datorie succesorală sau cu un legat cari constituie o sarcină în sensul propriu zis pentru moştenitor; pe de alta, dreptul văduvei sărace nu se exercită decât asupra bunurilor existente în succesiunea defunctului soţ, de care acesta n'a dispus prin testament şi care nu sunt cuprinse în rezerva cuvenită după lege unor anumiţi moştenitori; aşà fiind, sfertul în plină proprietate recunoscut văduvei sărace, atunci când vine în concurs cu rude de sus sau de jos ale defunctului, nu se poate exercità decât asupra acelei părţi din moştenire care rămâne disponibilă după împlinirea rezervei şi după plata legatelor. Singura chestiune care se poate pune este aceea de a se şti dacă masa de bunuri asupra căreia urmează a se calculà dreptul cuvenit văduvei sărace cuprinde numai bunurile existente în momentul morţei lui decujus adică bunurile netestate şi neafectate de rezervă, sau dacă trebuie să adăugăm la masa bunurilor existente şi bunurile de cari defunctul a dispus prin testament şi cele cuvenite rezervatarilor, urmând ca dreptul văduvei să nu poată fi realizat sau exercitat decât asupra bunurilor existente.

In speţă instanţa de fond a adoptat acest din urmă sistem, socotind dreptul văduvei sărace asupra întregei succesiuni, deşi văduva veneà în concurs cu patru erezi rezervatari, cari aveau dreptul la trei pătrimi din succesiune, libere de orice sarcini şi indisponibile în favoarea lor.

Credem că acest sistem este mai echitabil şi mai conform cu intenţiunea legiuitorului care, edictând art. 684 c. civ., a înţeles să asigure văduvei sărace o situaţiune materială corespunzătoare cu situaţiunea ei socială şi felul de viaţă pe care l-a dus în timpul căsniciei cu defunctul. Modul de calcul al cotităţei disponibile stabilit prin art. 849 în raport cu erezii rezervatari, se aseamănă cu sistemul adoptat de instanţa de fond cu deosebirea însă că pentru stabilirea rezervei se ţine seama şi de bunurile dăruite rezervatarilor cu dispensă de raport.

Legea franceză din 1891 care a consfinţit în favoarea soţului supravieţuitor un drept de uzufruct în succesiunea soţului decedat, a stabilit un sistem analog celui admis de Curtea de Apel, căci rezultă din art. 767 c. civ. francez că şi acest text face deosebire între bunurile cari servesc pentru calculul întinderei dreptului văduvei sărace şi bunurile asupra căror se exercită dreptul acesteia. In adevăr, dreptul de susţinere al văduvei se socoteşte atât asupra bunurilor existente cât şi asupra bunurilor dăruite sau legate de defunct ca avans din moştenire dar acest drept nu se exercită decât asupra bunurilor existente.

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea de Drept din Bucureşti

(1) Faptele procesului şi chestiunile de drept, asupra cărora s'a pronunţat deciziunea de faţă, sunt următoarele:

Un comoştenitor vinde, cu pact de răscumpărare în timpul indiviziunei, un imobil succesoral. Posterior vânzărei, intervine, între comoştenitori, un partaj voluntar, în temeiul căruia imobilul vândut a fost atribuit în lotul unui alt coerede decât vânzătorul.

Comoştenitorul vânzător, care îşi rezervase pactul de răscumpărare, şi care luase parte la actul de împărţeală face o somaţiune cumpărătorului, notificându-i intenţiunea de a exercità pactul şi invi-

Inaltei Curţi de Casaţie S. I cu No. 4523 bis din 1925 în urma casărei secţ. I cu No. 257 din 924.

Având în vedere susţinerile părţilor şi actele dela dosar, din cari rezultă că faptele în acest proces stau astfel:

La 24 Februarie 1914, intimatul Ştefan M. Popescu, moştenitor al defunctului Preotul Filip, a vândut un bun al succesiunei acestuia şi anume un teren împreună cu construcţia aflată pe el apelantului Constantin M. Roşea, pe preţ de cinci mii lei şi cu pact de răscumpărare în termen de cinci ani.

La 30 Iulie 1915, a intervenit între moştenitorii numitului defunct inclusiv intimatul Ştefan Popescu un partaj voluntar, cu care ocaziune terenul vândut de acesta, a căzut în lotul altor moştenitori şi anume: Fira T. Constantinescu, Elena Pârvulescu zisă Stoian Stan, Anica I. Predescu şi Frusina Popescu, pe cari aceştia în aceeaş zi — 30 Iunie 1915 — l'au vândut unui oarecare I. Basilescu prin actul autentificat de Tribunalul Dolj la No. 2157 din 915.

Acesta cerând punerea sa în posesie, s'a făcut contestaţie de apelantul C. M. Roşea pe motiv că stăpâneşte imobilul prin cumpărare dela intimatul Ştefan Popescu, contestaţie care fiind admisă în 1919, se anulează procesul-verbal de punere în posesie. Ulterior, la 15 Iunie 1922, intimatul vânzător Ştefan Popescu a somat pe apelantul C. M. Roşea să vină la corpul de portărei pentru a primì înapoi preţul de cinci mii lei, dar acesta nu s'a prezentat la portărei în ziua de 28 Iunie 1922, zi fixată în acest scop, astfel că intimatul Ştefan Popescu a consemnat la dispoziţia apelantului Roşea preţul vânzărei în sumă de cinci mii lei.

In urma acestora, la 19 Septembrie acelaş an intimatul Ştefan Popescu a chemat în judecată pe apelantul C. M. Roşea, înaintea Tribunalului Dolj secţia III-a printr'o acţiune astfel formulată:

«Subsemnatul Ştefan Popescu din Craiova str. Poteraşi No. 34 chem în judecată civilă înaintea d-v. pe d. Constantin M. Roşea agricultor din comuna Boureni (Dolj).

Motivul plângerei mele şi obiectul cererei este următorul: 1. In 1914 Februarie 25 cu actul transcris sub No. 1265 din 1914, am vândut d-lui Constantin M. Roşea una bucată de pământ loc de casă situat în

---

tându-l să primească înapoi preţul, fără ca să-i ofere, însă, şi spesele accesorii prevăzute de art. 1377 codul civil.

Cumpărătorul nevoind să primească preţul, comoştenitorul vânzător depune suma corespunzătoare, fără cheltueli.

Vânzătorul porneşte apoi o acţiune, cerând obligarea cumpărătorului la facerea actului de vânzare, iar în cazul când el ar refuzà, sentinţa să ţină loc de act.

Prima instanţă, în lipsa pârîtului, a admis acţiunea pe baza neprezentărei la interogator.

Cumpărătorul făcând apel, Curtea din Craiova, i-a respins apelul.

In apel, cumpărătorul susţinuse că vânzătorul reclamant nu mai puteà invocà pactul de răscumpărare, deoarece el nu depusese, odată cu preţul, şi taxele de timbru şi înregistrare, astfel cum cere art. 1377 cod. civ.

Curtea de Apel a înlăturat însă acest motiv de apărare, arătând că pentru valabila exercitare a pactului este de ajuns numai manifestarea în termen, a dorinţei de răscumpărare, fără obligaţiunea consemnărei preţului şi a accesoriilor.

Atacându-se cu recurs deciziunea Curţei din Craiova, Inalta Curte de Casaţie a casat, trimiţând afacerea în judecata Curţei din Bucureşti.

Suprema instanţă, făcând caracterizarea juridică a pactului de răscumpărare, spune că el este o condiţiune rezolutorie expresă, cu caracter potestativ, pentru vânzător, care are putinţa de a redobândì lucrul vândut restituind preţul şi cheltuelile arătate în art. 1377 codul civil.

In ce priveşte condiţiunile legale, esenţiale, pentru exercitarea pactului, Inalta Curte hotărăşte că nedepunerea acestor sume, în timp util, nu pune în executare pactul, care nu poate operà numai printr'o simplă manifestare de voinţă. (Cas. I, dec. No. 4323 bis din 4 Dec. 1925, *Pandectele Săptămânale*, 1926, pag. 484: Contra: Cas. II, 24 Febr. 1921, *Pand. Săpt.* 1925, pag. 77; vezi asupra condiţiunillor necesare pentru operarea pactului, *Pandectele Române* 1922, III, pag. 69 cu soluţiunile pro şi contra; Cas. I, 29 Dec. 1922, *Curierul Judiciar* No. 30 1923, pag. 472; Cas. II, 26 Iunie 1923, *Pand. Rom.* 1924, I, pag. 65 cu concluziunile d-lor Toma Stelian, Istrate Micescu, S. Rosental şi N. Alexandrescu; Cas. I, 14 Ian. 1925, *Pand. Săpt.* 1925 pag. 435).

Pe când afacerea se găseà pendinte, în urma casărei la Curtea din Bucureşti, intervine noua lege de organizare a Curţei de Casaţie din 20 Dec. 1925, care introduce o fundamentală modificare, prin art. 52 şi 54, cu privire la efectele casărei în raport cu punctul de drept soluţionat de Casaţie, hotărînd următoarele:

Art. 52. Când Curtea casează, dispune trimiterea afacerei în judecata aceleiaş instanţe care a judecat şi înaintea căreia se va procedà la judecată de o altă secţiune, sau alt complet al acelei instanţe, dacă afacerea este de natură a primì o urmare de judecată.

La caz când procedura va fi casată, se va reîncepe dela ultimul act viciat.

Dacă instanţa a cărei hotărîre a fost casată, a încetat de a aveà existenţa legală, afacerea va fi trimisă înaintea unei instanţe de drept comun cu rang corespunzător după aprecierea Curţii.

Când interesele justiţiei cer, afacerea va puteà fi trimisă şi înaintată altei instanţe decât aceea care a judecat, de acelaş grad.

Art. 54. In caz de casare cu trimitere, deciziunile Curţei de Casaţie asupra punctelor de drept soluţionate, sunt obligatorii pentru instanţa de fond.

In caz când judecătorii acestei instanţe nu se vor conformà deciziunei Curţei de Casaţie, ei vor fi traşi în judecata consiliului disciplinar.

Hotărîrea casată din nou se va trimite aceleiaş instanţe, care va judecà conform art. 52.

Este ştiut că, sub imperiul vechei legi a Curţei de Casaţie, instanţa de trimitere nu erà obligată să deà o soluţiune conformă punctului de drept, hotărît prin deciziunea de casare.

Conf. art. 65 din legea organică anterioară, dacă instanţa de trimitere menţineà soluţiunea dată de primii judecători, chestiunea veneà în judecata secţiunilor-unite.

Punctul de drept, statornicit de secţiunile-unite, deveneà obligator pentru noua instanţă de trimitere.

Faţă de această modificare, Curtea din Bucureşti nu mai aveà, în principiu, căderea să statueze asupra punctului de drept tranşat în Casaţie cu privire la condiţiunile în care urmează să se cerceteze pactul de răscumpărare.

Totuş, sub cuvânt, că noua lege de organizare a Curţei de Casaţie nu poate fi aplicabilă procesului anterior. Curtea declară că nu este obligată a se conformà doctrinei Inaltei Curţi. Aceasta este chestiunea de drept ce va face obiectul acestei adnotrăi.

II. *Consideraţiuni generale asupra principiului neretroactivităţei legilor.* Legea din moment ce a fost publicată, are o aplicaţiune generală, incompatibilă cu ideea oricărei restricţiuni şi scutiri.

Această aplicaţiune generală constitue autoritatea sau suveranitatea legei.

S'a spus, şi cu drept cuvânt, că neretroactivitatea este o derogare la principiul suveranităţei legilor, derogare întemeiată pe consideraţiuni de echitate.

In adevăr, legea devenind obligatorie numai după promulgarea şi publicarea sa, ar fi nedrept ca dispoziţiunile ei să atingă situaţiunile de fapt definitiv produse şi raporturile juridice, irevocabil stabilite sub imperiul legiuirilor anterioare. (Laurent, *Principes de Droit civil* fr., I, No. 141; Aubry et Rau, *Cours de Droit civil* fr., ed. 5, I, par. text şi nota 2-a).

Art. 1 cod. civ. proclamă principiul neretroactivităţei legilor, arătând că legea dispune numai pentru viitor şi că ea nu are putere retroactivă.

O lege este retroactivă atunci când dispoziţiunile ei sunt aplicabile şi situaţiunilor de fapt ori de drept anterioare promulgărei.

Principiul neretroactivităţei legilor nu este de ordin constituţional.

El este o simplă recomandare către legiuitor, care nu este obligat să-l respecte. Legiuitorul poate, atunci când socoate trebuitor, să deà efect retroactiv legei.

Cu alte cuvinte, neretroactivitatea este o simplă regulă de interpretare, obligatorie pentru judecători. (Laurent, op. cit., No. 141; Aubry et Rau, op cit. par. 30, text şi nota 3; A. Colin et H. Capitant, *Cours élément. de dr. civ.*, I, pag. 52; Baudry-Lacantinerie et Houques-Fourcade, *Traité théorique et pratique de droit civil*, I, No. 138; Julien Bonnecase, *Suplément au Traité théroique et pratique de droit civil* de Baudry-Lacantinerie, 1925, II, pag. 27).

In privinţa dreptului neţărmurit al legiuitorului, de a face legi cu efect retroactiv d-l Léon Duguit formulează unele rezerve. (Vezi *Traité de Droit Constitutionel*, ed. 2-a, II, pag. 200).

Retroactivitatea este o rămăşiţă a doctrinei violente a revoluţiunei franceze, în concepţiunea căreia, realitatea juridică, care nu este altceva decât un aspect al realităţei sociale, puteà fi ştearsă chiar raionul comunei Calicea Mare, loc mare de o jumătate de hectar, compus din două vetre şi vecini: la răsărit cu moştenitorii Ion. D. Apostol; la apus cu moştenitorii Florea Marinaş, la miază noapte şi miazăzi cu şoseaua judeţeană şi str. de comunicaţie şi pe care loc este construită o casă de gard cu şase încăperi, acoperită cu ţiglă, o magazie de blanc acoperită cu ţiglă, un pătul de lanteţi, acoperi cu tinichita de fier, un grajd cu şopron acoperit cu tinichea, cum şi toate plantaţiile găsite pe acest loc;

In actul de vânzare am stipulat şi pactul de răscumpărare exercitabil de către mine vânzătorul în termen de cinci ani dela data facerei actului, subsemnatul fiind în termen şi în stare să achit suma exercitându-mi dreptul de răscumpărare am făcut somaţie cumpărătorului să vie la domiciliul său pentru a primì suma, sau la caz de refuz sau negăsire l'am somat că voiu depune suma şi recipisa în conservare. Cum numitul n'a fost acasă la data somaţiei, cum se constată din alăturatul proces-verbal, am depus suma cum se constată tot din procesul-verbal şi l'am chemat în judecată, pentru ca învederând Tribunalului că actul de vânzare ce alătur conţine pactul de răscumpărare eu m'am oferit în termen să achit suma, că numitul a refuzat să o primească, consecvent somaţiei i-am făcut ofertă reală, vă rog să binevoiţi a-l cità în judecată şi constatând întemeiate şi dovedite cele afirmate de mine să-l obligaţi să-mi facă actul de vânzare pentru imobilul mai sus descris iar la caz că numitul nu se va prezentà sau va refuzà în faţa judecăţei confecţionarea actului, să daţi o sentinţă, care să ţie loc de act de vânzare şi care să se transcrie în registru special de mutaţiuni.

Mai cer dela numitul şi suma 15.000 lei drept daune ce mi-a cauzat prin fapta sa, refuzând să primească suma şi să confecţioneze actul, daune ce le voiu dovedì la ziua de judecată în care intră şi cheltuelile ce am făcut cu acest proces.

In sprijinul acţiunei mele alătur o copie de pe actul de vânzare din care se constată existenţa pactului de răscumpărare.

Alătur o copie după somaţia făcută şi două procese-verbale constatatoare de faptele că cu nu l'am găsit la domiciliu şi că următor so-

---

pentru trecut (J. Bonnecase, op. cit, pag 15).

Retroactivitatea este o concepţiune de dezordine, pentru că ea pune, la temelia vieţei şi raporturilor sociale, nesiguranţa, deoarece, dacă oamenii nu sunt siguri că regimul juridic al viitorului va respectà faptele şi actele juridice ale trecutului, orice stimulent de producţiune şi muncă dispare şi, cu aceasta, dispare orice îndrumare către progres. (J. Bonnecase, op. cit. pag. 15).

III. *Efectele retroactivităţei în raport cu faptele şi actele juridice. Deosebirea între drepturile câştigate şi simplele expectative.* Dacă legea nouă nu a regulat ca de obiceiu, prin dispoziţiunile sale tranzitorii, modul în care ea are a fi aplicată pentru trecut, în acest caz se admite, în doctrină şi jurisprudenţă, că ea poate modificà simplele expectative, ce rezultă din actele ori faptele anterioare, dar că nu poate aduce nici o atingere drepturilor câştigate, (vezi, Dalloz, *Répertoire prat. de législation*, doctrine et jurisprudence, vol. VII, *Lois et Décrets*, pag. 832, No. 156-157 cu numeroase trimiteri la jurisprudenţa şi doctrina franceză).

Criteriul, după care se pot deosebì drepturile câştigate de simplele expectative, se poate rezumà în formula că dreptul câştigat este acela care face parte din patrimoniul unei persoane, adică o actualitate patrimonială, pe când expectativa este posibilitatea unui drept, adică o eventualitate patrimonială. (Laurent, op. cit., No. 153).

Tendinţa jurisprudenţei franceze este de a aplicà legea nouă chiar şi situaţiunilor stabilite şi raporturilor de drept provenite anterior promulgărei ei, cu rezerva, însă, de a nu se lezà drepturile câştigate, (Cas. civ. 23 Dec. 1914, Sirey, 1917, I, pag. 85; 31 Ian. 1921, Sirey, 921, I, pag. 152).

In altă definiţie, s'a afirmat că drepturile câştigate sunt consecinţele unui fapt sau unui act juridic, consecinţe ce trebuesc privite ca o urmare *necesară şi directă*, pe când simplele expectative sunt consecinţele ce apar, numai ca o urmare posibilă şi indirectă a acestui fapt sau act juridic. (Baudry-Lacantinerie et Houques-Fourcade, op. cit., I, No. 132).

D-nii Planiol, Colin şi Capitant critică această distincţiune, căci dacă, în adevăr, principiul raţional al neretroactivităţei legilor, se reazemă pe echitatea cea mai elementară şi pe consideraţiunea stabilităţei comerţului juridic, aceste motive există pentru toate tranzacţiunile omeneşti, care au nevoe de siguranţă, spre a se desvoltà şi extinde.

Când cineva face un act juridic, are dreptul să se bizue pe nădejdea că urmările viitoare ale actului se vor produce şi desvoltà în conformitate cu legile sub imperiul cărora actul a fost săvârşit. (A. Colin et H. Capitant, *Cours élément. de dr. civ.* fr., ed. 3-a, I, pag. 48; Planiol, *Traité élément.* de dr. civ. ed. 8-a, No. 241; Blondeau, Essai sur ce qu'on apelle «d'effet rétroactif des lois», pag. 165; J. Bonnecase, op. cit. No. 81, pag. 92-95).

S'a afirmat că natura neretroactivităţei este cea mai complicată dintre toate problemele, ce le pune dreptul.

Caracterul ei nebulos dă cu atât mai mult de lucru interpretului, cu cât străduinţele şcoalei exegetice a oamenilor de doctrină nu au adus nici o lumină din cercetarea lucrărilor preparatorii ale codului civil.

IV. *Critica teoriei clasice a drepturilor câştigate ca limită în aplicarea legilor pentru trecut. Un nou criteriu pentru mărginirea în timp a legilor.* Teoria drepturilor câştigate şi a simplelor expectative este astăzi viu criticată. Autorul ei este Merlin; ea a fost reluată şi strălucit amplificată de Aubry et Rau, şi de Baudry-Lacantinerie. (Vezi, *L'école de l'exégèse en droit civil par Valette et G. Bonnecase*, No. 13; Duguit, *Traité de Droit constitutionnel*, I, pag. 136 şi urm.).

Alte teorii îşi fac, astăzi, loc.

Procesul nesfârşit şi insondabil al evoluţiei dărîmă şi şterge nu numai fiinţele noastre trecătoare, dar şi concepţiunile noastre şi toate minunatele construcţiuni doctrinale, cari, mai curând sau mai târziu sunt supuse la aceeaş soartă de provizorat şi de precaritate ca şi fiinţa noastră fizică.

Deosebirea între drepturile câştigate şi simplele expectative a fost înlocuită, în ultimul timp, printr'o nouă clasificare.

In această nouă clasificare, s'a pus în legătură principiul neretroactivităţei cu două noţiuni juridice şi anume: «noţiunea de situaţiune juridică abstractă şi noţiunea de situaţiune juridică concretă».

Se înţelege prin «situaţiune juridică abstractă», vocaţiunea sau posibilitatea teoretică a individului faţă de dispoziţiunile unei legi determinate.

Analizată, din punct de vedere obiectiv, situaţiunea juridică abstractă este o categorie sau un cadru legal, în care pot intrà acei cari ar întruni anumite condiţiuni. Situaţiunea juridică abstractă este lipsită de orice consecinţe practice pentru beneficiarii ei, care nu sunt, nici cel puţin, individualizate, ci alcătuesc o categorie generală, pe care legea o învederează numai teoretic şi eventual.

De exemplu, o lege prin care s'ar coborî majoritatea la vârsta de 18 ani, ar aveà de efect să declare majori imediat pe toţi acei care au această vârstă. Pentru minorii care nu au împlinit, însă, 18 ani legea le crează o situaţiune juridică abstractă, adică o simplă vocaţiune.

Situaţiunea juridică concretă este prerogativa ce rezultă pentru o persoană determinată dintr'un fapt juridic sau dintr'un act juridic, care a pus dejà în funcţiune, faţă de acea persoană sau în folosul ei, regulele unei instituţiuni juridice, conferindu-i în mod efectiv, avantagiile şi obligaţiunile inerente funcţionărei acelei instituţiuni. Cu alte cuvinte, pe când situaţiunea juridică abstractă este o prerogativă teoretică, o vocaţiune, situaţiunea juridică concretă este o realitate pozitivă.

In această nouă teorie, criteriul neretroactivităţei legilor rezidă în menţinerea situaţiunilor juridice concrete de către legea nouă. (Vezi J. Bonnecase, op. cit. pag. 241 şi urm.).

V. *Legi cu caracter retroactiv.* La principiul că legea nu poate aveà putere retroactivă fac excepţiune următoarele legi:

1. «Legile interpretative şi rectificative» (vezi Aubry et Rau, *Cours de dr. civ.* fr., ed. 5-a, I, par. 30, nota 9; Planiol, op. cit., ed. 6-a, I, No. 251; Baudry-Lacantinerie et Houques-Fourcade, op. cit., I, No. 141; vezi trimiterile la jurisprudenţa franceză din *Dalloz*, Répertoire pratique de législation, doctrine et jurisprudence, vol. VII, *Loist et Décrets*, pag. 684, No. 179).

Aceste legi, într'adevăr, nu crează situaţiuni noui, ci explică, prin dispoziţiunile lor, înţelesul obscur sau contestat al unei legi anterioare (J. Bonnecase, op. cit. No. 29, pag. 31).

Aparţine, însă, judecătorilor de a cercetà şi stabilì dacă o lege, interpretativă în forma sa, are şi în fond acelaş caracter.

Altfel, art. 1 cod. civ. ar rămâne literă moartă. (Trib. Sena, 2 Dec. 1922, Sirey, 1922, II, pag. 148), Colin et Capitant, op. cit., I, pag. 57).

2. «Legile de ordine publică şi de interes general». Caracterul retroactiv al acestor

maţiei am consemnat suma şi recipisa am depus-o în păstrarea şefului de portărei depe lângă Trib. Dolj. Vă rog să binevoiţi a dispune citarea părţilor pentru un termen scurt, când vă rog a admite şi chemarea numitului la interogator.

In cursul procesului la Tribunal, intimatul Ştefan Popescu a făcut un supliment de acţiune, cerând introducerea în cauză şi a celuilalt apelant Teodor Grozăvescu noul cumpărător al terenului în litigiu, ar zisul Tribunal prin sentinţa civilă No. 306 din 9 Octombrie 1923, pe baza nevenirei părţilor la interogator, a admis acţiunea în sensul cum a fost formulată şi reprodusă mai sus, cu una mie lei cheltueli de judecată.

In contra acestei sentinţe, ambii pârâţi au făcut apeluri separate, apeluri pe cari Curtea de Apel din Craiova secţia I în majoritate, prin decizia civilă No. 257 din 12 Noembrie 1924, a respins ca nefondate apelurile şi i-a obligat să plătească intimatului Ştefan Popescu trei sute lei cheltueli de judecată, plus taxele de executare.

Această deciziune ambii apelanţi au atacat-o cu recurs, iar Inalta Curte de Casaţie secţia I, prin decizia No. 4523 bis din 4 Decembrie 1925 a admis recursul, a casat deciziunea Curţei de Apel din Craiova şi a trimis procesul pentru a fi din nou judecat de această Curte, obligând în acelaş timp pe intimatul Ştefan Popescu să plătească recurenţilor T. Grozăvescu şi C. M. Roşea 1500 lei cheltueli de judecată.

Având în vedere că înaintea acestei Curţi partea apelantă, a ridicat mai întâi chestiunea că faţă cu noua lege de organizare a Inaltei Curţi de Casaţie, pusă în aplicare la 1 Ianuarie 1926 această Curte sesizată prin casare cu judecarea apelului nu mai poate discută punctul de drept rezolvat de Inalta Curte prin deciziunea care a casat deciziunea Curţei de Apel din Craiova, ci, decizia ce urmează a se da acum, să fie adaptată la împrejurările de fapt ale procesului şi anume în sensul: de a se admite apelul şi în consecinţă a se respinge acţiunea intimatului Ştefan Popescu.

Ca însă, în cazul când Curtea ar trece peste această chestiune, în fond a susţinut că motivele pe care îşi întemeiază apelul, astfel cum le-a desvoltat oral în instanţă în sensul concluziunilor scrise depuse la dosar sunt: 1. Că vânzătorul

---

legi se explică prin aceea că, ele privind interesele superioare ale organizaţiunei şi ordine sociale, nimeni nu poate pretinde drepturi câştigate într'o materie, în care interesul izolat şi mărginit al individului trebue să fie primat de interesele generale. (Laurent, I, No. 156; Baudry-Lacantinerie et Huques Fourcade, I, No. 1431; Aubry et Rau, I, par. 30, pag. 128; vezi jurisprudenţa franceză din *Dalloz*, op. cit., No. 191, pag. 685).

In jurisprudenţa noastră, s'a decis că legile de procedură, când regulamentează situaţiuni ce interesează ordinea publică, au efect retroactiv, însă caracterul retroactivităţei unor asemenea dispoziţiuni se circumscrie şi ele nu cuprind în sfera lor drepturile dobândite, care au intrat în patrimoniul părţilor. Pentru ca o lege nouă de procedură să modifice situaţiuni create şi rămase definitive, cu paza şi îndeplinirea formelor cerute de vechea lege, trebue să cuprindă dispoziţiuni exprese în acest sens. Astfel, revizuirea pentru cei puşi sub un consiliu judiciar, fiind prevăzută şi admisă numai de proc. civ. cea nouă, pusă în aplicare la 1 Septemvrie 1900, hotărîrea obţinută înainte de această dată contra unei persoane pusă sub consiliu judiciar şi comunicată părţei condamnate, care a lăsat să treacă toate termenele de reformarea ei, pe căile admise la pronunţarea ei, căi, între care nu există şi dreptul de revizuire, a rămas definitivă. Prin urmare, partea condamnată nu poate cere reformarea hotărîrei pe calea revizuirei sub imperiul noului cod de proc. civilă, întrucât drepturile consfinţite prin acea hotărîre au rămas definitive, intrând în patrimoniul părţei care a câştigat procesul.

In asemenea caz, cererea de revizuire este neadmisibilă. (Trib. Ilfov, s. com. 464 din 924, *Curierul Judiciar*, No. 9 din 905).

3. «Legile relative la organizarea puterilor publice precum şi legile politice sau administrative». (Aubry et Rau, op. cit., I, par. 30, text şi nota 12 bis).

4. «Legile prin care se ratifică tratatele internaţionale», cu privire la naţionalitatea populaţiei anexate, căreia sub rezerva dreptului de opţiune i se atribue cu efect retroactiv naţionalitatea statului anexat. (Vezi *Dalloz*, op. cit. No. 207-210).

S'a hotărît în jurisprudenţa noastră în legătură cu această materie că drepturile private, anterior câştigate de locuitorii unui teritoriu ce se anexează, rămân intacte şi guvernate de legea sub care au luat naştere, afară numai de legile de procedură şi de competinţă, în privinţa cărora părţile nu pot invocà un drept câştigat, întrucât formele de procedură şi instanţele de jurisdicţiune nu sunt create în vederea unui interes privat, ci într'un interes de ordine publică (C. Ap. Constanţa, Oct. 1914, *Dreptul* 1914, pag. 518).

5. «Legile de procedură». Evident că pentru actele de procedură se aplică legea în vigoare în momentul îndeplinirei lor.

Atunci când este vorba, însă, de un complex sau serie de acte procedurale, alcătuind o procedură unică, se admite în genere, că legea nouă este imediat aplicabilă, în tot ce priveşte forma, instrucţiunea şi procedura propriu zisă, fie că ar fi vorba de procese în perspectivă, fie că ar fi vorba de o instanţă dejà angajată. (Laurent, I, No. 231; Baudry-Lac. et H. Fourcade, op. cit., I, No. 177, Beudant, *Cours de droit civil* fr., Explication du titre préliminaire du code civil; Th. Huc. *Commentaire théorique et pratique du code civil*, 1891, I, No. 83; Comp. Aubry et Rau, op. cit. I, par. 30 text şi nota 16 bis-18, care face deosebirea între legile de pr. civ., care nu ar fi aplicabile proceselor dejà pornite şi legile de pr. pen. care se aplică imediat; (vezi *Dalloz*, *Rép. pratique*, *Lois et Décrets*, No. 243 cu trimiteri la jurispr. fr.).

Curtea noastră de casaţie s'a pronunţat în sensul că atunci când este vorba de admisibilitatea unei probe nu se pot aplicà regulele procedurei civile în vigoare în momentul când se cere admiterea probei, ci dispoziţiile legei care erau în vigoare când s'au petrecut faptele ce sunt de dovedit, căci altfel s'ar violà drepturile câştigate ale părţilor. (Cas. I, 905 din 911, *Curierul Judiciar* No. 29 din 912).

S'a decis însă, în sens contrar de Trib. Ilfov că legile de procedură, având de obiect de a îmbunătăţi şi de a ajunge mai uşor la descoperirea adevărului, sunt retroactive.

Ele se aplică nu numai la procesele ce se introduc după promulgarea lor, dar chiar la contestaţiile pendinte la punerea ei în aplicare. Astfel, noua lege a proprietarilor, pusă în aplicare dela 1 Aprilie 1903 se aplică nu numai la contestaţiile dintre proprietari şi chiriaşi introduse după 1 Aprilie 1903, ci şi la contestaţiile pendinte la acea dată, şi deci apelul declarat în urma punerei în aplicare a acestei legi, este tardiv, dacă este făcut peste termenul de trei zile, socotit dela data, pronunţărei. (Trib. Ilfov, s. IV, 675 din 903, *Curierul Judiciar*, No. 80 din 903).

6. «Legile de organizare judiciară şi de competinţă.» In cazul când noua lege de organizare desfiinţează o jurisdicţiune, legea este aplicabilă imediat, iar jurisdicţiunea suprimată nu mai poate reţine şi judecà afacerea, oricare ar fi stadiul procedurei procesului. (Aubry et Rau, op. cit., I, par. 30, pag. 105; Baudry-Lac. et Houques-Fourcade, op. cit., No. 175; Chauveau et Faustin Hélie, *Théorie du code pénal*, ed. 6, I, No. 33).

Dacă însă, jurisdicţiunea nu este suprimată, ci numai s'au schimbat condiţiunile în care se poate reţine şi judecà afacerea, chestiunea este controversată, iar discuţiunile, ce agită doctrina şi jurisprudenţa, fac obiectul a trei sisteme:

a) Primul sistem, după care legea nouă aducând o schimbare de competinţă este aplicabilă faptelor anterioare promulgărei ei, numai în cazul când nu există proces în momentul punerei ei în vigoare.

Dacă însă, faptele anterioare promulgărei, făceau dejà obiectul unui proces la epoca promulgărei, în acest caz, legea nouă nu este aplicabilă, urmând ca instanţa să aplice legea veche atât în ce priveşte competinţa cât şi în ce priveşte procedura de judecată. (Trib. civ. Sena, 23 Martie 1897, Dall. Pér. 1897, II, pag. 358, Tr. civ. Narbone, 1 Aprilie 1897, Dall. Pér. 897, II, pag. 353; Cas. fr. civ. 31 Oct. 1900 Dall. Pér. 1902, I, pag. 257; C. ap. Rennes, 28 Ian. 1902, Dall. Pér. 1908. I, pag. 67; Garsonnet et César-Bru, *Traité de procéd* civ. ed. 3-a, I, No. 463 bis; De Vareilles-Somieres, *Revue Critique*, 1893, pag. 511; Aubry et Rau, op. cit. I, par. 30, nota 14 şi 15; Baudry-Lacantinerie et Houques-Fourcade, op. cit., I, No. 176).

Jurisprudenţa română relativă la retroactivitatea legilor de organizare şi competinţă, în legătură cu acest prim sistem:

1. Legile de competinţă, ca şi cele de procedură, sunt de ordine publică, şi ca atare, neputându-li-se aplicà principiul neretroactivităţei, urmează că ele se aplică faptelor anterioare promulgărei, care n'au fost încă deferite justiţiei, iar competinţa instanţelor se regulează după legea în vigoare în momentul când s'a introdus cererea. Prin urmare, recursurile contra cărţilor de judecată introduse la Tribunal înainte de legea din 2 Iulie 1905, care mo-

Ştefan Popescu — reclamantul — nu i-a oferit pe lângă preţul cumpărărei şi cheltuelile vânzărei în termenul util, când clauza de răscumpărare erà oferită conform art. 1377 din codul civil şi că nu se poate argumentà că vânzătorul nu este obligat decât la o manifestare de voinţă înlăuntrul termenului putând depune preţul şi mai târziu împreună cu cheltuelile şi 2. Că numitul vânzător prin ceziunea făcută nu mai are calitatea de a exercità facultatea de răscumpărare, deoarece unde nu este interes, nu este acţiune şi că, deci, nu se poate susţine că a făcut ceziunea numai a facultăţei de răscumpărare, nu şi a bunului însăşi.

Având în vedere în ce priveşte mai întâi chestiunea ridicată de apelant, întemeiată pe dispoziţiunile art. 54 din legea de organizare a Inaltei Curţi de casaţie.

Având în vedere că deşi acest text de lege prevede că, în caz de casare cu trimetere, deciziunile Curţei de Casaţie asupra punctelor de drept soluţionate sunt obligatorii pentru instanţa de fond, însă în speţă, nu se poate discutà dacă îşi are sau nu aplicarea, întrucât procesul de faţă a fost soluţionat de Inalta Curte sub imperiul vechei sale legi de organizare, dovadă că, nu s'a trimis spre judecare, conform art. 52 din acea lege, tot Curţei de Apel din Craiova.

Că dealtfel există un drept câştigat pentru partea de a fi judecată după regulele de procedură cari existau în momentul când a fost casată decizia Curţei din Craiova, mai ales, dat fiind, că aplicarea nouilor reguli de procedură prevăzută de actuala lege organică a Curţei de Casaţie nici nu au putut fi aplicate în speţă, cum este dispoziţia cuprinsă în art. 53 din acea lege.

Că aşa fiind, chestiunea ridicată de partea apelantă este neîntemeiată.

Având în vedere în ce priveşte motivele apelului în fond desvoltat în sensul arătat mai sus, Curtea găseşte că singura chestiune care rezolvă în drept procesul de faţă este aceia desvoltată în motivul doi de apel şi anume: dacă intimatul Ştefan Popescu mai are sau nu calitatea de a cercetà facultatea de răscumpărare, din moment ce înăuntrul termenului în care aveà această facultate, a încetat de a mai fi proprietarul imobilului vândut

---

difică competinţa Tribunalelor, rămân tot în competinţa Tribunalelor a le judecà, întrucât zisa lege nu a desfiinţat însăşi instanţa, care judecă asemenea recursuri. (Cas. II, 490/905. *Buletin* pag. 1689).

2. Dispoziţiunea art. 3 din legea stării de asediu şi a decretului pentru punerea ei în aplicare, după care Tribunalele militare sunt chemate să judece toate cauzele şi delictele contra siguranţei statului, cuprinzând o normă de competinţă şi fiind concepută în termeni generali, se aplică cu efect retroactiv, substituind jurisdicţiunea militară tribunalelor represive ordinare, pentru toate faptele prevăzute de legea stării de asediu, chiar dacă ele au fost săvârşite înainte de punerea ei în aplicaţie. (Cas. Iaşi s. II, 151 din 1 Nov. 1917. Petre Popescu, *Jurispr. Casaţiei*, 1917—1918, No. 16).

3. In materie de procedură, legile au totdeauna efect retroactiv. Cas. I, 131 din 23 Iunie 1919. *Curierul Judiciar* 18/919, Trib. Ilfov s. III, 349 din 9 Maiu 1922, *Curierul Judiciar* 22/922; Cas. II, 65 din 15 Mart. 1922, *Dreptul* 28/922, *Pand. Rom.* 1923, I, 98, *Curierul Jud.* 25/923; Cas. III, 194 din 19 Febr. 1923, *Jurisprudenţa Generală* 1923 No. 551; Cas. II, 436 din 9 Oct. 1923, *Jurispr. Rom.* 1/924; Trib. Dorohoi Jurnal 2875/924; *Jurisprudenţa Generală* 1924 No. 1806).

4. Regulele de procedură şi de competenţă au după principiile constante de drept, efect retroactiv. (Cas. III, 218 din 20 Iunie 1919, *Curierul Judiciar* 27—28/919; Trib. Dolj s. III, 727 din 7 Maiu 1923, *Dreptul* 25/923, *Pand. Rom.* 1923, III, 92; Trib. Constanţa, Jurnal 10045 din 4 Dec. 1923, *Pand. Rom.* 1924, II, 117).

5. Intrucât în noua lege de proced. civilă, nu se cuprinde vreo dispoziţiune tranzitorie relativă la procesele pendinte înaintea Tribunalelor, toate acele procese rămân în competinţa Tribunalelor de a le judecà dacă instanţele sesizate, nu au fost imediat suprimate. Această doctrină este întemeiată nu numai pe interesul părţilor împricinate de a dobândi o promptă şi cât mai puţin costisitoare justiţie, dar încă, şi pe consideraţiunea superioară de ordine publică că justiţia ţărei trebue să prezinte justiţiabililor o plină, întreagă şi absolută garanţie dacă o lege nouă nu dispune expres contrariul în vreun caz excepţional. Art. 742 pr. civ. prescrie schimbarea imediată a formelor procedurei, dar acea dispoziţiune nu implică deloc vreo modificare retroactivă în ordinea chiar a jurisdicţiunilor. A se dà un alt sens decât acesta legei, ar fi a se lovi în drepturile câştigate ale părţilor, violându-se, în acelaş timp, principiul neretroactivităţei legei, pus în art. 1 c. civ. (Cas. secţ. unite, 3 Mart. 1879, *Buletin* 1879, pag. 978).

6. Competinţa unei instanţe judecătoreşti se reglează după legea în vigoare în momentul introducerei acţiunei.

Astfel, dacă o hotărîre este dată de Tribunal asupra unei acţiuni imobiliare mai puţin de 10 hectare pământ, cu drept de apel la Curte, conform legei în vigoare în momentul introducerei ei, acest drept nu poate fi atins de legea nouă a judecătoriilor de ocoale în lipsa unui text expres.

Prin urmare, Curtea de Apel dă o greşită interpretare art. 122 din legea judecătoriilor de ocoale, când declară neadmisibil un apel, pe motiv că Tribunalul este ultima instanţă competinte a judecà afacerea. (Cas. I, dec. No. 79 din 27 Ian. 1912, *Curierul Judiciar*, 16 din 1912).

7. Principiul neretroactivităţei legilor, consacrat de art. 1, c. civ., este supus excepţiunei când este vorba de jurisdicţiunea competentă, căci nimeni nu poate pretinde că, la executarea faptelor ce au dat naştere la drepturile sau obligaţiunile puse în discuţiune, a avut în vedere, în mod special, o anumită jurisdicţiune. Astfel fiind, schimbarea jurisdicţiunei nu aduce vătămarea nici unui drept câştigat. (Trib. Ilfov s. com., 9 Maiu 1892, *Dreptul*, 48 din 1892).

8. Principiul neretroactivităţei legilor, este un principiu general, ce se aplică nu numai în materie de drept privat, ci şi în materie de jurisdicţiune. De aci, reese că dacă o lege deferă judecarea unor cauze altei jurisdicţii existente, această jurisdicţie nu este competentă a judecà decât cauzele cari se ivesc în urma acestei legi, nu însă şi cauzele în curs, şi cari trebuesc judecate de jurisdicţiunea înaintea căreia sunt pendinte. Astfel, un delict electoral, care, după legea electorală, se judecă de Curtea cu juraţi, se va judecà tot de această Curte, chiar în urma legei din 4 Maiu 1893, care a trimes asemenea delicte în competinţa Tribunalelor corecţionale, dacă Curtea cu juraţi a fost învestită mai înainte de promulgarea acestei legi. (Cas. II, 666/1895. *Buletin* 1895, pag. 1366).

9. Legile de organizare judecătorească având efect retroactiv, urmează că o contravenţie la ordonanţa dată de un comandant militar cu privire la ordinea publică şi siguranţa statului, deşi săvârşită înainte de promulgarea legei modificatoare a codului de justiţie militară, este de competinţa Tribunalelor militare dacă urmărirea a început sub regimul acestei legi. (Cas. Iaşi s. II, 88 din 13 Iunie 1917, Petre Popescu, *Jurispr. Casaţiei* 1917—1918, No. 15. Pentru completarea trimiterilor la jurisprudenţa şi doctrina română a se vedeà *Studii Juridice*, vol. I, pag. 172—175 de d-l N. Georgean).

b) Al doilea sistem, potrivit căruia, legea nouă, din moment ce cuprinde o modificare a competinţei, trebue aplicată chiar şi faptelor anterioare publicărei sale şi aceasta chiar dacă procesul este pendent, afară numai dacă procesul a fost pus în stare de judecată prin îndeplinirea condiţiunilor prealabile de care atârnă valabila legare a instanţei. In acest caz, legea nouă nu ar fi aplicabilă. (C. Apel Aix, 18 Febr. 1886, Dall. Pér. 1887, II, pag. 1897; C. Apel Grenoble, 12 Aug. 1902, Dall. Pér. 1904, II, pag. 27; Trib. com. Nîmes, 15 Maiu 1907, Dall. Pér. 1907, V, pag. 29. A se vedeà în acelaş sens, nota d-lui Naquet în Sirey 1886, II, pag. 169, iar în sens contrar nota d-lui Glasson în Dall. Pér. 1887, II, pag. 97).

Jurisprudenţa română cu privire la neretroactivitatea legilor de organizare şi competinţă, în legătură cu acest de-al doilea sistem:

1. Dispoziţiunile art. 1 din cod. civil, cari consacră principiul că legea nu are efect retroactiv, nu-şi au aplicaţiunea în privinţa legilor de competinţă şi organizarea instanţelor, cari, fiind de ordine publică, au putere retroactivă şi guvernează nu numai faptele posterioare promulgărei lor, ci şi cele anterioare, întrucât nimeni nu poate pretinde că are un drept câştigat în privinţa competenţei şi jurisdicţiunilor, pe cari legiuitorul le creează într'un interes public. Dacă, însă, instanţa care se află constituită în momentul naşterei faptului juridic, a fost dejà sesizată când s'a promulgat legea nouă, atunci principiul neretroactivităţei îşi recapătă imperiul său şi procesul trebue să se sfârşescă acolo unde a început, în virtutea adagiului «ubi acceptum judicium ibi et finem accipere debet». (C. Apel Buc. IV, No. 1913; *Dreptul* 1914, pag. 113).

2. In principiu, legile de competinţă şi de procedură au efect retroactiv, în sensul că se aplică la toate afacerile găsite încă

Considerând că, într'adevăr, în principiu, prima condiţiune ce se cere pentru a exercità orice acţiune în general, este existenţa unui drept în patrimoniul acelui care intentează acţiunea, care nu se poate introduce decât de titularul dreptului, sau de un reprezentant al său, atunci când dreptul se găseşte transmis unei alte persoane, aşa că numai acesta singur sau reprezentanţii săi, vor aveà calitatea să stea în instanţă pentru apărarea unor asemenea drepturi.

Considerând că, în speţă, din acte se constată şi este necontestat de părţi cum că posterior actului de vânzare cu clauză de răscumpărare din 24 Februarie 1914 şi mai înainte ca intimatul Ştefan Popescu să introducă procesul de faţă, imobilul în litigiu a trecut în urma unui partaj voluntar în patrimoniul altor moştenitori ai defunctului Preotul Filip, imobilul pe care şi ei l'au vândut unei alte persoane.

Considerând că acei moştenitori sunt presupuşi că stăpânesc bunul dela moartea autorului lor, şi că deci numai ei sunt în drept a porni acţiune cu privire la acel bun.

Considerând că din dispoziţiunile art. 1371 şi 1380 din codul civil, rezultă că vânzarea cu pact de răscumpărare nu este altceva decât o vânzare consimţită, sub o condiţiune rezolutorie, de unde dar urmează în mod firesc că, facultatea de răscumpărare, nu poate aparţine decât titularului dreptului în momentul când o asemenea facultate se exercită.

Considerând că faţă cu situaţiunea de fapt în care procesul se prezintă, nu se poate susţine că intimatul Ştefan Popescu a vândut numai bunul în discuţiune azi, dar şi-a rezervat şi facultatea de răscumpărare.

Că prin urmare, obiecţiunile ridicate de intimat cu ocazia desvoltărei acestui motiv de apel, sunt neîntemeiate, iar faptul că I. Basilescu în timpul când procesul se aflà pendinte înaintea Curţei de Casaţie a dat o declaraţie autentificată de Jud. ocolului urban Cra-

---

pendinte la punerea lor în aplicare, deoarece schimbarea jurisdicţiunei sau a formelor de judecată, nu aduce nici o vătămare vreunui drept câştigat. (Cas. I, 6/912, *Curierul Judiciar*, 11/912).

3. Legea pentru organizarea meseriilor, creditului şi asigurărilor muncitoreşti, prin care s'a luat judecata daunelor provenite din accidentele dela instanţele ordinare, dându-se în căderea instanţelor excepţionale create de dânsa, fiind o lege de procedură cu caracter de ordine publică, se aplică cu efect retroactiv asupra accidentelor întâmplate anterior promulgărei ei, dar a căror lichidare se urmăreşte sub imperiul acestei legi. C. Apel Buc. II, No. 125 din 1914; *Dreptul* 1914, pag. 542).

4. Legea asigurărilor muncitoreşti, prin majoritatea dispoziţiilor ce cuprinde, nu este o lege cu caracter procedural, ci o lege de fond, care crează drepturi noui pentru cel dăunat printr'un accident de muncă, drepturi ce diferă principial de cele acordate de codul civil şi, deaceea, legea meseriilor nu se poate aplicà cu efect retroactiv.

Prin urmare, dacă accidentul, ce dă naştere la despăgubiri, s'a întâmplat înainte de punerea în aplicare a legei meseriilor, reclamantul este în drept să intenteze acţiunea conform legei în fiinţă în momentul accidentului, adică conform dreptului comun, iar nu după dispoziţiile legei speciale a meseriilor, deşi acţiunea a fost introdusă în urma punerei în aplicare a acestei legi. (Cas. I, No. 83, 1916; *Jurispr. Rom.* 1916, pag. 348; *Curierul Judiciar* No. 46 din 1916).

c) Al treilea sistem socoteşte aplicabilă noua lege chiar în afacerile în privinţa cărora procesul a fost pus în stare de judecată prin îndeplinirea prealabilă a condiţiunilor necesare pentru valabila legare a instanţei, afară numai de cazul când a intervenit o sentinţă definitivă. Dalloz, Répertoire Alphabétique, vezi *Compétence Criminelle* No. 52; Dalloz, Répertoire Pratique de législ., doctr. et jurispr., vezi *Lois et Décrets*, No. 239; C. Apel Rouen, 27 Dec. 1881, Dall. Pér. 1883, II, pag. 191; Cas. fr. req. 25 Nov. 1895. Dall. Pér. 1896, I, pag. 37; Trib. Beauvais, 24 Dec. 1896, Sirey 1897, II, pag. 120; Trib. civ. Sene, 18 Dec. 1913, Dall. Pér. 1913, II, pag. 365; Glasson, notă în Dall. Pér. 1887, II, pag. 97; de Gast, nota în Dall. Pér. 1913, II, pag. 365; Blanche, Etudes pratiques le code pénal; Chauveau et Faustin Hélie, *Théorie du code penal*, ed. 5-a, I, No. 34).

Partizanii acestui sistem nu cad, însă, de acord între dânşii atunci când trebue să fixeze înţelesul juridic al noţiunei de «sentinţă definitivă».

Unii nu voesc să atribue caracterul de sentinţă definitivă decât numai deciziunilor pronunţate în ultim resort şi care se bucură de autoritatea lucrului judecat. (Vezi Dalloz, Répertoire Pratique, Lois et Décrets, No. 24).

Alţii — şi aceasta este opiniunea care s'a impus în doctrină şi jurisprudenţă — cred că trebue socotită ca definitivă, care împiedică aplicarea legei noui, orice hotărîre, chiar dacă ea este sau nu susceptibilă de o cale de atac şi chiar dacă a fost atacată cu apel.

Aceasta este şi părerea consacrată de Casaţia franceză. (Cas. fr. crim. 7 Iulie 1871, *Dall. Pér*. 1871, I, pag. 263; C. Apel Tuluza 19 Aug. 1881 şi C. Apel Lyon 24 Aug. 1881, *Dall. Per*. 1882, II, pag. 13; C. Apel Dijon, 13 Dec. 1881, Suppliment Dalloz, vezi «Lois et Décrets, No. 214; Cas. fr. crim. 18 Febr. 1882, *Dall. Per*. 1882, I, pag. 185; Cas. fr. crim. 17 Martie 1882, *Dall. Per*. 1883, I, pag. 141; Cas. fr. req. 25 Nov. 1895; *Dall. Per*. 1896, I, pag. 37. Morin, Répertoire de droit crimminel, vezi «L'effet rétroactif, No. 14»; Mangin, «De l'instruction écrite, II,» No. 179; Garraud, «Traité du droit pénal» fr., I, No. 139; Chauveau et Faustin-Hélie, «Théorie du code pénal» I, No. 34). Curtea de Bucureşti s'a raliat la acest sistem prin deciziunea de faţă.

Jurisprudenţa română relativă la retroactivitatea legilor de organizare şi competinţă în legătură cu acest de-al treilea sistem:

1. Deşi în principiu legile privitoare la organizarea jurisdicţiilor, la competinţă şi la procedură au efect retroactiv, totuş, atunci când o acţiune se găseà introdusă şi judecată la prima instanţă în momentul când intervenise o modificare în legislaţiune, hotărîrea obţinută constitue un drept câştigat pentru părţi şi ele pot, deci, urmări desăvârşirea judecăţei conform legilor de procedură în vigoare când hotărîrea a fost pronunţată, fără a li se puteà aduce o atingere în drepturile lor prin aplicarea dispoziţiilor procedurale din legea nouă.

Prin urmare, Tribunalul admiţând ca în apel procesul să fie judecat după legea excepţională a proprietarilor şi respingând ca neadmisibilă opoziţia, deşi procesul fusese introdus şi judecat la prima instanţă după dreptul comun, a violat, prin aceasta, principiul neretroactivităţei. (Cas. I. 298 din 18 Nov. 1919; *Jurispr. Rom.* 5/1920, pag. 51; *Curierul Judiciar* 28, 29/920, *Pand. Rom.* 1922, I, 37; *Pand. Rom.* 1924, III, 81, C. Apel Buc. s. I, 74 din 28 Aprilie, 1920, *Curierul Judiciar* 10/923).

2. Legile de procedură şi de competenţă sunt de ordine publică şi, ca atare, ele se aplică nu numai pentru valorificarea drepturilor ce au luat fiinţă în timpul lor, dar şi a drepturilor născute anterior punerei lor în aplicare şi care nu au fost încă deferite judecăţei. O instanţă, însă, odată sesizată cu judecarea unei pricini, continuă a fi competentă mai departe cu rezolvarea acelei afaceri, deşi o lege posterioară — fără a o desfiinţà pe dânsa ca instanţă judecătorească — ar dà afacerile de asemenea natură în competenţa unei alte instanţe. (Trib. Ilfov s. I, 272 din 20 April. 1920, *Curierul Judiciar* 36-37/1920; C. Apel Constanţa 40 din 24 April. 1922, *Curierul Judiciar* 10/923; C. Apel Constanţa 22 din 14 Mart. 1922, *Justiţia Dobrogei* 2/924; C. Apel Iaşi, s. I, 1 din Ian. 1923, *Pand. Rom.* 1923, III, 121; vezi jurisprudenţele din Hamangiu, codul civil adnotat, art. 1).

3. Principiul neretroactivităţei legilor, consacrat de art. 1 c. civ. şi art. 2 al. I, c. pen., este supus excepţiunei, când e vorba de jurisdicţiunea competinte şi de procedură, cum rezultă din art. 742 pr. civ. şi art. 602 al. 2 pr. pen. In adevăr, fondul dreptului nu poate fi regulat decât după legea din timpul când faptul a luat naştere, căci altmintrelea dacă ar urmà să se reguleze după legea nouă, s'ar aduce o vătămare drepturilor câştigate; nu este întotdeauna astfel când este vorba de jurisdicţiunea competentă şi forma de procedură, căci nimenea nu poate, cu drept cuvânt, pretinde că la comiterea faptelor ce dau naştere la drepturile sau obligaţiunile sale, a avut în vedere specialmente jurisdicţiunea şi forma de a procede din timpul perpetuărei lor, şi deaceea legile noui privitoare la jurisdicţiune sau procedură, sunt aplicabile la afacerile cari nu sunt încă pendinte, căci schimbarea jurisdicţiunei sau a formelor de procedură, nu aduce nici o vătămare vreunui drept câştigat, afară numai de cazul când jurisdicţiunea ar fi efectiv sesizată de afacere, sau formalitatea împlinită după legea anterioară. (Cas. II, 5 Iulie 1874, *Buletin* 1874, pag. 244).

VI. *Analiza critică a speţei.* Desigur că, modificarea făcută prin art. 52 şi 54 al actualei legi a Curţei de Casaţie, este privitoare la competinţă şi organizarea judiciară, deoarece atât textele cele noui cât şi vechile texte aveau de obiect determinarea condiţiunilor referitoare la struciova sub No. 123 din 925, prin care declară că nu are nimic de împotrivit exercitărei pactului de răscumpărare al imobilului în litigiu de către intimatul Ştefan Popescu, o atare declaraţie n'are nicio importanţă în rezolvarea procesului.

Considerând dar, că din moment ce în urma partajului voluntar, care a avut loc între moştenitorii numitului defunct şi la care partaj a consimţit şi intimatul Ştefan Popescu, evident că acesta încetând de a mai fi proprietarul imobilului, căzut celorlalţi moştenitori, nu mai are dreptul de a-şi exercità facultatea de răscumpărare rezervată prin actul de vânzare din 24 Februarie 1914.

Considerând că astfel fiind, acest motiv de apel, pe care Curtea îl găseşte întemeiat, este suficient pentru a justificà respingerea acţiunei intimatului Ştefan Popescu, aşa încât, devine inutil a mai discutà şi motivul întâi de apel şi care constă în aceea de a se ştì, dacă pentru exercitarea pactului de răscumpărare, este suficient numai o manifestare în termen a intenţiunei de răscumpărare sau este necesar şi efectuarea unei plăţi legale a preţurilor şi speselor pe cari art. 1377 din cod. civil le indică a fi restituite, motiv pentru care Inalta Curte de Casaţie, a casat deciziunea Curţei de Apel din Craiova.

Că în această situaţiune, apelul făcut de Teodor Grozăvescu, urmează a se admite şi în consecinţă a se respinge acţiunea intimatului Ştefan Popescu, iar apelul lui C. M. Roşea a se respinge ca nesusţinut întrucât nu s'a prezentat în instanţă spre a şi-l susţine.

Pentru aceste motive, Curtea, admite apelul lui Teodor Grozăvescu.

Preşedinte d-l **S. Gogălniceanu.**

---

tura şi funcţionarea sistemului de judecată în materie de recurs.

Pentru ca să înţelegem mai bine delicata problemă de drept judecată de Curtea de Apel Bucureşti, vom cità partea referitoare din expunerea de motive a legei defunctului G. Mârzescu, care a reprodus raportul întocmit de George Buzdugan, fostul prim preşedinte al Curţei de Casaţie, relativ la modificarea legei organice a Curţei de Casaţie.

Este cea mai frumoasă şi mai limpede explicaţiune ce se poate oferì interpretului:

«Tot în scopul organizărei unei proceduri mai simple şi mai puţin costisitoare, va trebuì să admitem sistemul după care, odată ce motivele de recurs se găsesc întemeiate, Curtea de Casaţie păşeşte la judecarea afacerei pe temeiul constatărilor de fapt ale instanţelor de fond. Prin aceasta, Curtea nu se abate dela misiunea sa de a fi instanţa supremă a dreptului, păzitoare a legalităţei şi a menţinerei unităţei de jurisprudenţă, căci tocmai în acest scop ea examinează, în prim loc şi în principal, temeinicia motivelor de recurs, — cari pun în discuţiune fie formele de procedură, fie modul de aplicaţiune al legei la faptele cauzei, — aşà că Curtea satisface misiunea sa prin rezolvarea problemelor de drept deduse în judecată şi, odată stabilit principiul juridic şi sensul adevărat al dispoziţiei de lege în discuţiune, nu numai că nimic nu se opune, dar totul, într'o dreaptă judecată şi bună procedură, indică că litigiul trebuie imediat terminat, aplicându-se legea, astfel cum a fost interpretată de Curte, la convenţia şi faptele constatate de instanţa de fond, acestea intrând în domeniul cercetărei sale exclusive. In acest mod, se conciliază raţional menirea Curţei de Casaţie cu interesele împricinaţilor şi ale justiţiei în general, cari reclamă ca recursurile ajunse înaintea acestei Curţi să fie soluţionate, irevocabil, prin deciziunile sale, cu o egală autoritate, atât în caz de respingerea recursului, cât şi în caz de admitere şi de casare a hotărîrilor instanţelor de fond.

Numai atunci casarea cu trimitere pentru o nouă judecată îşi are raţiunea, când ea are loc pentru viţii de procedură sub sancţiunea nulităţei, — ori sunt necesare în cauză noui verificări sau cercetări de fapte, cari ies din cadrul competinţei şi misiunei Curţei de Casaţie, dar, chiar în acest caz, întocmai ca în ipoteza precedentă, în mod logic, soluţiunea acestei Curţi, asupra punctelor de drept în discuţiune, trebue să se bucure de aceeaş autoritate, să fie definitive şi obligatorii pentru instanţa de trimitere.

Astfel, numai se poate pune un sfârşit proceselor şi nesiguranţei inerente drepturilor litigioase, atât de păgubitoare ordinei juridice, cum şi înlăturà în acest scop, nenumăratele casări cu trimiteri şi retrimiteri pe la diferite instanţe, la cari dă loc sistemul complicat, greoi şi foarte costisitor al legei organice actuale atunci când instanţele de fond rezistă la doctrina Curţei de Casaţie, slăbind autoritatea judecăţei sale şi prestigiul justiţiei, sau când înaintea instanţelor de trimitere, părţile au invocat mijloace de apărare din respingerea cărora se deduc apoi noui motive de atac într'un recurs ulterior. In caz de casare cu trimitere, trebuie prevăzut că afacerea va fi trimisă tot la Curtea care a judecat sau după cazuri la Tribunalul a cărui sentinţă a fost casată pentru a se economisì părţilor cheltueli şi străgănirile mari ce li se impun astăzi cu mersul după casare prin alte localităţi, când hotărîrea emană dela un Tribunal extraordinar sau o instanţă specială, afacerea, dacă comportă trimitere, va fi dată tot în judecata aceleiaş instanţe, iar dacă cumva asemenea instanţe au încetat de a aveà existenţa legală, afacerea va fi trimisă înaintea unei instanţe de drept comun cu rang corespunzător. Trimiterea la aceeaş instanţă de judecată nu are nimic de extraordinar, de vreme ce şi astăzi când Curtea dă un regulament de competinţă, deciziunea sa este obligatorie pentru instanţa pe care o învesteşte cu judecata afacerei şi tot astfel şi în cazul unei a doua casări pentru aceleiaş motive, în secţiunile-unite, când decizia este azi obligatorie. Sistemul expus a fost consacrat prin actuala lege de prelungire a contractelor de închiriere, care constitue un progres legislativ în această materie».

Vedem dar, din expunerea că motive că soluţiunea dată de Curtea de Apel, în speţă, asupra problemei neretroactivităţei, este discutabilă, dacă ne referim la împrejurările speciale, în care s'a legiferat modificarea din art. 52 şi 54 din legea Curţei de Casaţie.

Motive serioase, în legătură atât cu celeritatea judecăţilor, cât şi cu prestigiul şi autoritatea cuvântului Curţei de Casaţie, în privinţa chestiuniler de drept, aduse înaintea ei şi deslegate de dânsa, au determinat pe legiuitorul din 20 Decembrie 1925 să înscrie dispoziţiunea, potrivit căreia instanţa de trimitere nu mai poate discutà punctul de drept tranşat.

Preocuparea legiuitorului, în această privinţă, a fost atât de mare, încât a prevăzut chiar pedepse disciplinare pentru magistraţii cari nu s'ar conformà soluţiunei indicate de Inalta Curte.

In baza acestei dispoziţiuni, găsim deci, o raţiune în strânsă legătură cu ordinea publică şi interesul general.

In adevăr, ordinea publică cere ca judecătorii instanţei de trimitere, să nu mai aibă libertatea de a aprecià şi înlăturà cuvântul instanţei supreme, săvârşind astfel o infracţiune disciplinară, iar interesul general reclamă, o deslegare mai rapidă a conflictelor de drepturi.

Imprejurarea că Inalta Curte s'a pronunţat în acest proces sub imperiul legei anterioare, când judecătorii de fond puteau rezistà jurisprudenţei ei, nu poate justificà înlăturarea unei dispoziţiuni a legei noui azi în vigoare, care se referă la un fapt actual şi anume: preocuparea legiuitorului pentru consolidarea prestigiului deciziunilor Curţei de Casaţie şi deci întărirea încrederei generale în opera justiţiei.

Din acest punct de vedere, credem că ar fi fost bine să se armonizeze principiile clasice ale materiei neretroactivităţei legilor cu împrejurările, de ordin special, ce au contribuit la modificarea legei organice a Curţei de Casaţie.

Pentru ca problema neretroactivităţei să poată fi pusă, este necesar să existe leziunea unor interese sau avantagii legitime, definitiv dobândite. (J. Bonnecase, op. cit. No. 24).

In speţă, nu există nici un avantaj sau interes legitim lezat, deoarece, nu poate fi privit ca atare, dreptul părţei de a prelungì litigiul conform vechei legi a Curţei de Casaţie, ducând chestiunea din nou înaintea secţiunilor-unite, pentru ca la urmă să ajungem la acelaş rezultat prin faptul că judecătorii de fond erau ţinuţi în cele din urmă să se conformeze, obligator, punctului de drept.

In ce priveşte cel de al doilea punct de drept, că vânzătorul cu pact de răscumpărare nu mai poate exercità pactul din moment ce imobilul succesoral vândut de dânsul a căzut în lotul altui moştenitor, chestiunea nu provoacă nici o discuţiune.

In adevăr, înstreinarea dreptului duce la lipsa de calitate, care este una din condiţiunile esenţiale pentru exerciţiul unei acţiuni în justiţie.

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-Decanul Baroului de Ilfov

APEL CRAIOVA II, 17 Ian. 1930

NUME. RECTIFICARE. PRONUME. DOVADĂ. ADMITERE. (1) şi (2)

Când actul de naştere conţine o eroare, în speţă, lipsa unuia din numele de botez, este locul a se admite rectificarea, adăugându-se numele omis.

(Cons. Jean Sobel cu Oficiul Stărei civile).

CURTEA: Asupra apelului făcut în termen de Constantin Jean Sobel în contra sentinţei civile a Tribunalului Dolj Secţia II No. 211 din 18 Aprilie 1929, prin care i s'a respins ca nefondată acţiunea ce a introdus în contra intimatului Ofiţerul stărei civile al Primăriei Municipiului Craiova, de a se ordonà rectificarea pronumelui de Leonard, prevăzut în actul de naştere cu No. 1062 din 17 Octomvrie 1907 în cel de Constantin, spre a se numì Constantin Jean Sobel.

Având în vedere actele cauzei, susţinerea apelantului şi concluziunile d-lui Procuror.

Având în vedere că apelantul prin acţiunea introdusă la prima instanţă a pretins că la naşterea sa a fost declarat înaintea ofiţerului de stare civilă a Primăriei oraşului Craiova, pentru a fi trecut în actele de stare civilă cu pronumele de Constantin şi numai din eroare în actul de stare civilă cu No. 1062 din 17 Octomvrie 1907 a fost trecut cu numele de Leonard Jean Sobel, de aceea a cerut să se rectifice actul său de naştere, trecându-se cu adevăratul său nume şi care a fost declarat de Constantin Jean Sobel.

Considerând că în conformitate cu dispoziţiunile art. 84 din codul civil şi 64 din regulamentul privitor la actele de stare civilă din 6 Septemvrie 1911, rectificarea unui act de stare civilă se poate face când actul nu conţine toate menţiunile pretinse de lege, când conţine greşeli sau enunţări prohibite de lege, cererea de rectificare îndreptându-se la Tribunalul de primă instanţă care va judecà cu dreptul de apel, ascultând şi concluziunile procurorului.

Având în vedere că, în speţă, Curtea prin jurnalul No. 2937 din 17 Octomvrie 1929, a încuviinţat apelantului reclamant proba cu martori spre a dovedì că reclamantul a fost declarat la ofiţerul stărei civile respectiv cu numele de Constantin, iar în actul de naştere cu No. 1062 din 17 Oct. 1907, din eroare a fost trecut cu numele de Leonard.

Având în vedere că din depunerile martorilor Petre Georgescu Marinaru ascultat sub prestare de jurământ la 25 Noemvrie 1929 şi Colonel Const. Sorescu ascultat astăzi în instanţă tot sub prestare de jurământ, se constată că la naşterea apelantului i s'a dat numele de Constantin după numele naşului său martorul Colonel Constantin Sorescu, la care s'a adăugat şi numele de Leonard, că la ofiţerul stărei civile s'a cerut să fie trecut în actele stărei civile cu numele de Constantin Leonard Jean Sobel şi numai printr'o eroare sau omisiune în actul de stare civilă s'a trecut numele apelantului numai de Leonard Jean Sobel în loc de Constantin Leonard Jean Sobel, că tot din depunerile martorilor de mai sus, se mai constată că apelantul a purtat întotdeauna numele de Constantin, fiind chemat de prieteni şi rude cu diminutivul de Ticu derivat din acela de Constantin.

---

(1) Publicăm mai jos sentinţa Tribunalului Dolj, s. II, No. 211/929, reformată prin decizia Curţei de Apel Craiova raportată în text.

TRIBUNALUL: Deliberând asupra celor susţinute prin jurnalul No. 5579/929 din 17 Aprilie, a pronunţat următoarea sentinţă care s'a redactat de d-l preşedinte I. Marinescu.

Având în vedere acţiunea intentată de Constantin Jean Sobel, student cu domiciliul la Craiova, strada Gheorghe Chiţu No. 6, prin petiţia înreg. la No. 8049 din 6 Martie 1929, care are de obiect ca faţă de pârîtul ofiţerul stărei civile al Municipiului Craiova, să se ordone rectificarea pronumelui de Leonard, prevăzut în actul de naştere cu No. 1062/907, în cel de Constantin, spre a se numì Constantin Jean Sobel.

Având în vedere actele cauzei şi susţinerea reclamantului.

Având în vedere că reclamantul prin acţiunea sa cere a se ordonà rectificarea pronumelui de Leonard prevăzut în actul de naştere No. 1062/907, în cel de Constantin, spre a se numi Constantin Jean Sobel, arătând că deşi în actul de naştere este trecut sub numele de botez de Leonard totuş încă din mica copilărie a fost strigat şi a purtat numele de Constantin, nume sub care a urmat şi cursurile primare, secundare şi universitare, fiind cunoscut sub acest nume, acesta fiind şi numele naşului şi numai dintr'o greşeală a fost trecut sub numele de Leonard de către ofiţerul stărei civile.

Considerând că conform art. 84 şi urm. c. civ. şi 64 din regulamentul actelor de stare civilă, rectificarea actului de stare civilă, nu se poate cere decât când actul nu conţine toate menţiunile pretinse de lege, când conţine greşeli sau când conţine enunţări prohibite de lege.

Considerând că în speţă reclamantul nu cere rectificarea actului său de naştere pentrucă nu ar conţine cele arătate de sus citatele texte de lege, sau că conţine *greşeli* sau enunţări prohibite de lege, ci se mărgineşte a spune că ofiţerul stărei civile greşit şi fără indicaţie l-a înregistrat sub alt nume, fără a face dovada unei asemenea greşeli, actele de studiu neputând face dovada pretinsei erori a ofiţerului de stare civilă, din contră, actul de stare civilă fiind făcut cu anumite formalităţi sacramentale este crezut până la proba în falş, poate face dovada adevăratului său nume, opozabil tuturor persoanelor.

Considerând că acţiunea reclamantului neintrând în vreun text din legea şi regulamentul actelor de stare civilă, ci *tinzând mai mult a-şi schimbà numele*, iar nu a-l rectificà, numitul urmà să îndeplinească formalităţile prin Consiliul de Miniştrii, conform legei numelui, iar nu să se adreseze Tribunalului, nefiind vorba de rectificare, aşà că acţiunea de faţă se priveşte nefondată şi urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondată acţiunea.

Preşedinte d-l *I. Marinescu*; avocatul reclamantului, d-l *Dem. D. Stoenescu.*

(2) I. Tribunalul Dolj s. II-a a pronunţat o hotărîre privitoare la modificarea pronumelor din actele de stare civilă în sensul că:

Rectificarea pronumelui în actele de stare civilă nu se poate cere după dispoziţiile dreptului comun, ci numai după legea numelui.

Fiindcă speţa este interesantă, deşi foarte rară, vom face o scurtă notă din care va reeşi că suntem de părere contrară acestei hotărîri [1].

[1] Hotărîrea Tribunalului a fost infirmată de Curtea de Apel Craiova s. II-a prin decizia No. 6 din 17 Ianuarie 1930, care pare a fi avut în vedere principiile formulate de Matei Cantacuzino, în volumul său *Elementele dreptului civil*, pag. 185: «Neregularităţile, omisiunile, sau greşelile de *orice* natură, constatate sau strecurate cu ocazia dresărei unui act de stare civilă, se pot reparà pe cale de rectificare a actului şi această rectificare nu se poate face decât în puterea unei hotărîri judecătoreşti».

II. In privinţa *rectificărilor* actelor de stare civilă, în vechiul nostru cod civil erau dispoziţii în art. 84—86, din care reeşià un principiu categoric, că numai *Tribunalul erà competent* [1]) ca să facă aceste rectificări [2]).

III. Deoarece în justiţie începuse să se facă o distincţie între rectificări de nume şi de pronume, de multe ori confundându-se prin interpretări eronate, la 18 Martie 1895 s'a legiferat *legea numelui* [3]) intitulată categoric astfel.

Această lege în art. 1 a prevăzut categoric:

«*Numele patronomic* (de familie) constitue un drept imprescriptibil şi inalienabil şi nu se poate schimbà, modificà sau adăugì decât conform prescripţiunilor legei de faţă [4])».

[1]) Tribunalul competent, este în principiu acel în depozitul căruia se află registrul conţinând actul de rectificat, afară de cazul când cererea de rectificare se prezintă ca un incident într'o altă acţiune: Matei Cantacuzino, *op. cit.*, pag. 185.

[2]) Neagu, I, pag. 189, No. 31; Trib. Ilfov, I, 8 Iunie 1900, *Dreptul*, 1900, No. 54, pag. 438.

[3]) *Monitorul Oficial* No. 278/1895, colecţia Hamangiu, II, pag. 694.

«Până la legea din 18 Martie 1895 noi nu am avut nici o dispoziţiune legislativă în privinţa numelui. Ba cevà mai mult, până la regulamentul organic, nu am avut nici actele stării civile, atât eram de înapoiaţi»: D. Alexandresco, în studiul său *Câteva cuvinte asupra numelui persoanelor, în Dreptul*, 1905, No. 42, pag. 332.

Explicaţiunea, pe larg, acestei legi a numelui o găsim în G. V. Maniu, *Drept comercial*, vol. III, pag. 1—38.

Se mai găseşte un studiu doctrinar în *Pandectele române*, 1923, II, 209, semnat B. Cernea, ca notă la o hotărîre a Trib. Ilfov, făcând distincţiune între numele comercial şi numele civil.

[4]) Vezi o speţă interesantă de opoziţie la schimbarea numelui patronimic în *Pandectele Române*, 1922, II, 144, Curte Apel Bucureşti, I, Decizia 166 din 30 Septemvrie 1921, cu nota d-lui I. Gr. Perleţeanu şi alta privitoare la lipsa de sancţiune a perimărei la opoziţiile acestea, *Pandectele Române*, 1924, II, 232, Curte Apel Bucureşti, IV, cu nota d-lor C. Stoianovici şi C. Halişcki.

Că în aceste împrejurări, Curtea constatând că actul de naştere al apelantului conţine o eroare, urmează a admite apelul şi acţiunea dela prima instanţă în parte şi a obligă pe intimatul ofiţerul stărei civile al Primăriei Municipiului Craiova să rectifice susmenţionatul act de naştere, adăugând la numele de Leonard şi pe acela de Constantin, spre a se numì Constantin Leonard Jean Sobel, mai cu seamă că intimatul deşi citat în regulă, nu s'a prezentat să facă vreo obiecţiune asupra cererei de rectificare, care de altfel nu poate aduce nimănui nici un fel de prejudiciu, ci numai îndreptarea unei erori cu efectul de a înlătură nepotrivirea dintre actul de naştere al reclamantului şi celelalte acte ale sale de studii.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Preşedinte Al. Cernătescu şi de acord cu d-l Procuror, admite în parte apelul.

Decizia No. 6 din 17 Febr. 1930.

Preşedinte d-l **Al. Cernătescu;** Avocat d-l **Dem. D. Stoenescu,** p. apelant.

CURTEA CU JURAŢI COVURLUI

4 Octomvrie 1928

PROVOCARE. SCUZĂ. ASASINAT. DACĂ POATE FORMA O CHESTIUNE PUSĂ COMISIUNEI JURAŢILOR. (Art. 363 pr. p. şi 250 c. p.). (1)

După disp. art. 363 pr. p., preşedintele Curţei este ţinut a pune o chestiune juraţilor atunci când acuzatul propune o scuză admisă de lege, iar după disp. art. 250 c. p. provocarea nu este admisă ca o scuză a crimei de asasinat, deci propunerea scuzei provocărei în materie de asasinat, nefiind admisă de lege, preşedintele nu va puteà pune o chestiune juraţilor conţinând această scuză.

CURTEA: Asupra scuzei propusă de acuzat ce a cerut a se pune juraţilor chestiunea provocărei, alegând că a ucis trăgând cu revolverul numai după ce mai întâiu victima îl lovise cu palmele peste obraz.

Având în vedere că din actul de acuzare şi din decizia Camerei de punere sub acuzare de pe lângă această Curte, rezultă că acuzatul este trimis în judecata Curţei cu Juraţi pentru crima de asasinat.

Considerând că art. 363 pr. pen. prescrie sub pedeapsă de nulitate ca Preşedintele Curţei să pună o chestiune juraţilor atunci când acuzatul propune o scuză admisă de lege.

Considerând că printre asemenea scuze este şi aceea a provocărei, indicată de art. 250 c. p., care text enumără însă tot odată şi infracţiunile ce sunt susceptibile de a fi scuzate.

Că enumeraţiunea este evident limitativă şi de interpretare strictă ca ori şi ce dispoziţiune penală, aceasta rezultând şi din analizarea redacţiunei textului unde se utilizează între ultimele două enumeraţiuni conjucţia «şi», ceeace exclude ideia de enunciativitate.

Că aceasta a fost intenţia legiuitorului rezultă şi din expunerea de motive a lui M. Faure, cum şi din raportul întocmit de Monseignat cu ocazia legiferărei codului penal francez de unde am luat şi noi textul fără a-i aduce nici o modificare, traducând doar art. 321 c. p. fr. (Locré XXX pg. 347).

Iar în art. 24 legea spune: «Legea de faţă nu derogă la dispoziţia art. 84, 85 şi 86 din c. civ.».

VI. Fiindcă codul civil nu arată ce se înţelege prin cuvântul rectificare, la 6 Septemvrie 1911, s'a alcătuit un *regulament al actelor de stare civilă,* [1] care s'a ocupat mai pe larg de rectificarea actelor de stare civilă în art. 63—73 reeşind din dispoziţiile lui, că rectificările se fac tot de Tribunal.

In art. 64 din acest regulament, se arată că:

«Rectificarea actului de stare civilă se poate cere când actul nu conţine toate menţiunile pretinse de lege când conţine greşeli sau când conţine enunţări prohibite de lege [2]».

V. Şi totuş, deşi legile şi regulamentele erau categorice, a trebuit să intervină *doctrina* şi să explice şi ea rectificările actelor de stare civilă, pronunţându-se astfel:

Prin rectificare se înţelege îndreptarea în act nu numai a dispoziţiilor incomplete, ci şi când este inexact, conţinând greşeli fie cu intenţie, fie din eroare [3] şi când actul conţine greşeli în desemnarea pronumelui [4].

VI. Cu ocazia unificărei legislative la 25, Februarie 1928 s'a legiferat *noua lege privitoare la actele Stărei Civile* [5] care însă n'a adăugat nimic lămuritor la chestiunea rectificărilor, lăsându-se cred intenţionat ca instanţele judecătoreşti să fie suverane în interpretare [1].

Găsim în această lege art. 13:

«*Orice rectificare* a unui act de stare civilă se va menţionà pe actul rectificat».

Art. 40: «Rectificarea sau completarea actelor stărei civile, dacă n'are ca urmare schimbarea statului civil, va puteà fi cerută de oricine are interes precum şi de Ministerul Public, când ordinea publică este interesată».

Iar art. 41 indică instanţa competentă (preşedintele Trib. actului) şi modul de judecată (graţios prin ordonanţă prezidenţială cu apel la completul Tribunalului).

VII. Tribunalul prin hotărîrea publicată aci, arătând că cererea de rectificarea pronumelui (adică numele de naştere) de Leonard în cel de Constantin — în speţă se cerea şi adăugire de Constantin pe lângă cel de Leonard — trebuie făcută îndeplinindu-se formalităţile legei numelui a dat o interpretare eronată chiar legei numelui şi o indicare greşită de jurisdicţie, fiindcă nu se schimbă numele patronimic de familie, ci pronumele de botez [2].

DEM. D. STOENESCU
Decanul baroului Dolj

---

[1] *Monitorul Oficial* No. 125/1911 colecţia Hamangiu, VII, pag. 513.

[2] Textul acesta pare a fi o copie fidelă a unei bune hotărîri a Tribunalului Muscel No. 422, din 5 Decemvrie 1909, semnată Romano şi D. Cernescu, *Curier Judiciar*, 1901, No. 27, pag. 215, cu nota G. Danielopol. Hotărîrea aceasta este privitoare la schimbarea într'un act de naştere a cuvântului Grec, în acel de Român Macedonean.

[3] Aubry et Rau, I, pag. 319; Baudry et Fourcade, I, 939; Planiol, Ripert, Savatier, I, Les Personnes, pag. 141, No. 127.

[4] Neagu I, pag. 186, No. 2, pag. 187, No. 8 cu numeroase citaţii; Alexandresco, I, pag. 448; In 1922, la Paris, s'a publicat o interesantă lucrare *Manuel des prénoms*, de Edouard Lévy, în care se găseşte literatură, doctrină şi jurisprudenţă.

[5] *Monitorul Oficial* 1928 şi *Regulamentul legei Monitorului Oficial* din 14 Octomvrie 1928.

[1] Deşi se găsià cevà nou în legislaţia Olandeză citată de Alexandresco, vezi aci nota 4, şi chiar în regulamentul din 1911.

In noul tratat, *Cours de droit Civil positif français,* I, 1929, pag. 168, Louis Josserand, arată: că rectificarea actelor de stare civilă este *sancţiunea normală* şi *cea mai efectivă, fiind o măsură de reparaţie,* (art. 99—101 c. civ. fr., cu modificările legei din 20 Noemvrie 1919 şi c. pr. civ. fr. art. 855—858).

Autorul arată că notificarea are loc:

a) Când actul este *incomplet*; în acest caz se face rectificarea prin adăugire.

b) Când actul este *surabondant*; în acest caz se face rectificarea prin suprimare.

c) Când actul conţine enunţări *inexacte*; în acest caz rectificarea se face prin corectare.

O rectificare mai este necesară, şi independent de orice neregularitate comisă.

[2] Cererile de rectificare sunt acţiuni judiciare supuse competenţei Tribunalelor civile, însărcinate a aplicà dreptul, pe când autorizaţia de a schimbà numele este graţioasă şi nu poate să fie dată decât de puterea executorie: Humblat, citat de Maniu, pag. 8 şi pag. 25.

Vezi o speţă de distincţie bună a Curţei de Apel Bucureşti, I, decizia 16 din 2 Februarie 1920, *Pandectele Române*, 1922. III, 17, când la numele Zeibel, se cerea să se adauge cel de Cepleanu.

Vezi şi Planiol, citat, la nota 6.

Humblat în *tratatul său asupra numelui*, arată precis că există o diferenţă capitală între rectificarea actelor de stare civilă şi schimbarea de nume: G. V. Maniu, *op. cit.*, pag. 25.

(1) Speţa soluţionată prin deciziunea de mai sus pune în discuţiune două probleme, una interesând dreptul penal substanţial şi anume: este scuza provocărei incompatibilă cu circumstanţa agravantă a premeditărei? şi alta privind dreptul penal formal: admiţând că există această incompatibilitate, poate ea justifică respingerea cererei acuzatului de a se pune o chestiune separată asupra scuzei provocărei?.

Vom examinà pe rând aceste două chestiuni.

I. S'a susţinut de unii autori (vezi Alimena, *Diritto penale*, I, pag. 784; Civoli, *Trattato di dir. pen.* IV, pag. 116; G. Penso, *Concorso della provocazione con le premeditazione*, în *Rivista Penale*, CV, fasc. 5, pag. 468; Haus, *Droit pénal*, II, pag. 109 No. 832; Thiry, *Cours*, No. 160; Garraud, *Traité*, ediţ. 3, vol. II, pag. 738; Vidal et Magnol, *Cours*, ed. 6, pag. 186, nota 4; I. A. Roux, *Cours*, pag. 173) că scuza provocărei nu este compatibilă cu premeditarea, existenţa uneia excluzând pe cealaltă.

Alţi autori din contră au susţinut şi demonstrat că şi sub raportul posibilităţilor de fapt şi sub raportul psihologic, scuza provocărei poate coexistă cu circumstanţa agravantă a premeditărei. (Vezi Impallomeni, *Codice penale*, III, pag. 158; Manzini, *Trattato di dir. pen.* II, pag. 247, No. 441; Majno, *Commento al cod. pen.* III, pag. 263, No. 1587; Stoppato, *La premeditazione e l'impeto*, 1903; Florian, Considerând că din examinarea textului mai sus citat, pe care se sprijină şi acuzatul în propunerea sa, rezultă că urmează a fi scuzate în situaţiunile indicate, numai omorul, rănirile şi loviturile.

Că deci este exclusă crima de asasinat din această enumeraţie, care înseamnă că nu are a fi scuzată de lege pentru provocare.

Că textul a pus limite puterei scuzei provocărei în materie de asasinat este justificat prin consideraţiunea că premeditarea — element principal acestei crime — a părut legiuitorului de neconciliat cu această scuză.

Că, prin urmare acuzatul, fiind dat judecăţei pentru asasinat, scuza propusă de el nefiind permisă de lege nu poate fi pusă juraţilor.

Că deci cererea urmează a fi respinsă ca lipsită de temei juridic şi ca nefondată.

Pentru aceste motive redactate de d-l jude de şedinţă Aurel L. Vidraşcu, membru asesor, Curtea respinge etc.

Preşedinte d-l **V. G. Ioan.**

Trattato di dir. pen. I, pag. 525; Lanza, *Istituzioni di dir. pen.* II, pag. 200; Longhi, *Provocazione, e premeditazione, in Scuola Positiva* XIV, pag. 383; Ch. et F. Hélie, *Théorie du code pén.*, IV, pag. 153; F. Hélie et Dépeiges, *Pratique criminelle*, ed. 4, vol. II, pag. 643; Garçon, *Code pén. annoté*, art. 321, No. 53 şi urm.; şi cele scrise de noi în *Tratatul Tanoviceanu*, II, pag. 253).

După părerea acestor din urmă autori nu se poate vorbi în mod absolut şi general de o incompatibilitate între provocare şi premeditare. Dacă de cele mai multe ori aceste circumstanţe modificatoare ale culpabilităţei se exclud una pe alta, sunt însă şi cazuri când ele se pot concilià; aşà de ex. în caz de premeditare condiţionată şi anume în ipoteza când cineva ia hotărîrea de a omorî sau răni în cazul când o altă persoană va comite un act de agresiune asupra sa. De pildă: X este mereu acostat de Y care îl insultă şi loveşte; sub imperiul acestei continui provocări X ia hotărîrea de a reacţionà violent contra lui Y, înarmându-se în acest scop şi comunicând lui Y prin o a treia persoană că la prima nouă agresiune îl va împuşcà. Să presupunem că, în dispreţul avertismentului primit, Y atacă din nou pe X, iar acesta îl omoară. Se poate oare negà că avem coexistente scuza provocărei cu circumstanţa premeditărei? De sigur că nu! Nu se poate tăgădui existenţa provocărei, fiindcă ea a acţionat vădit asupra lui X în două momente, atunci când l-a silit prin repetatele atacuri să ia hotărîrea de a reacţionà violent şi atunci când prin ultimul atac l-a făcut să traducă în fapt hotărîrea sa. Nu se poate deasemeni negà existenţa premeditărei, fiindcă este de netăgăduit că reacţiunea lui X a fost mai dinainte hotărîtă, pregătită şi calculată, dobândind prin aceasta acel surplus de eficienţă pe care îl are orice act preparator. (De altfel art. 227 c. p. consacră provocarea condiţionată).

Aşadar, chestiunea compatibilităţei sau incompatibilităţei provocărei şi premeditărei se reduce la un examen de fapt, care singurul poate vădi dacă aceste două circumstanţe modificatoare sunt conciliabile sau nu în fiecare caz concret.

Jurisprudenţa în Franţa ezitând la început, s'a pronunţat vag pentru sistemul incompatibilităţei; în urmă însă a admis categoric că se poate concilià scuza provocărei cu premeditare, (vezi *jurisprudenţa* în Garçon, op. cit. art. 321, No. 53 şi urm.; în F. Hélie et Dépeiges, op. şi cit.; loc. Dalloz, *Recueil périod.* 1909, 1, 279).

Jurisprudenţa italiană este dimpotrivă favorabilă părerei care consideră provocarea neconciliabilă cu premeditarea, deşi unele instanţe de fond şi chiar unele deciziuni mai recente ale C. de Casaţie italiană tind a deschide drumul teoriei contrare (în acest sens: Cas. it. 21 Oct. 1927 în *Rivista Penale*, CVII, fasc. 1—2, pag. 60; pentru jurisprudenţa în genere a se vedeà: Majno, op. şi loc. cit.; Florian, op. şi loc. cit.; A. Bruno, *Codice penale*, art. 51 nota 1, pag. 200).

Jurisprudenţa belgiană s'a pronunţat la fel cu cea franceză în sensul putinţei de conciliere (Sirey, 97, 4, 39).

Controversa de sigur va dăinui cât timp legile penale nu vor precizà din toate punctele de vedere sensul şi conţinutul termenului premeditare, fiindcă trebue să recunoaştem că dezacordul care există în doctrină asupra chestiunei de care ne ocupăm provine tocmai din cauză că nu toţi autorii atribuesc acelaş concept şi conţinut cuvântului premeditare. Deaceea toţi penaliştii moderni au subscris la părerea marelui Carrara că premeditarea trebue înlăturată din dreptul penal pozitiv pentru a se face loc, de va fi nevoe, altor circumstanţe agravante cu o semnificaţiune precisă (vezi în acest sens asupra proiectelor austriac, german, elveţian şi italian G. Paoli, Il «Mord» et il «Totschlag» nel diritto tedesco, în Rivista *Penale*, CII, fasc. 5 şi 6, cu numeroase trimiteri la doctrina germană).

In dreptul penal englez circumstanţa premeditărei nu mai este de esenţa asasinatului (vezi Courtney St. Kenny, Esquisse du dr. crim. anglais, pag. 167).

II. Dar spuneam că în afară şi indiferent de soluţiunea ce s'ar da chestiunei de drept penal substanţial a compatibilităţei sau incompatibilităţei provocărei şi premeditărei, se pune întrebarea de drept penal formal, dacă, admiţând de plano că scuza provocărei ar fi inconciliabilă cu circumstanţă agravantă a premeditărei, această incompatibilitate poate justificà respingerea cererei formulate de un acuzat de a se pune o chestiune specială asupra scuzei provocărei? Este tocmai întrebarea pe care şi-a pus-o Curtea cu juraţi din Covurlui prin deciziunea ce adnotăm, răspunzând afirmativ, adică că această incompatibilitate justifică respingerea cererei de a se pune o chestiune asupra provocărei.

Nu împărtăşim părerea Curţei din Covurlui pentru următoarele consideraţiuni:

Până la darea verdictului juraţilor, vinovăţia acuzatului este ipotetică. Ca un corolar al acestui principiu calificarea dată faptului pus în sarcina acuzatului rămâne un provizorat până la darea verdictului, atunci când acel fapt este circumstanţiat, adică însoţit de agravante, fiindcă se poate întâmplà ca prin răspunsul lor juraţii să înlăture circumstanţele agravante şi deci să modifice calificarea provizorie din actul de acuzare.

Calificarea din actul de acuzare fiind ipotetică, tot ipotetică va fi şi orice incompatibilitate între această calificare şi scuzele ce s'ar propune de acuzat, atunci când incompatibilitatea depinde de o circumstanţă agravantă, fiindcă nu se poate şti dacă juriul va reţine sau nu aceà circumstanţă. Or, din moment ce juriul are putinţa de a înlăturà printr'un răspuns negativ circumstanţa care crează incompatibilitatea, se înţelege dela sine că chestiunea incompatibilităţei nu poate fi decât ipotetică până la darea verdictului.

A refuzà deci punerea unei chestiuni privitoare la o scuză propusă de acuzat pe motiv că faptul aşà cum este calificat prin actul de acuzare nu este compatibil cu aceà scuză, înseamnă a anticipà asupra verdictului juraţilor, scontând eventualitatea unor răspunsuri cari să confirme pe deantregul calificarea din actul de acuzare.

O atare anticipare este însă inadmisibilă, şi aceasta tocmai din cauză că juraţii pot infirmà calificarea din actul de acuzare, prin înlăturarea circumstanţelor agravante cari făceà faptul incompatibil cu scuza propusă. Or, în cazul unei atari infirmări, nu numai că motivul care determinase refuzul de a se pune o chestiune asupra scuzei propuse ar deveni caduc, dar juriul ar fi pus în imposibilitate de a se mai pronunţà asupra acelei scuze devenită perfect compatibilă cu faptul reţinut de juraţi.

Aşadar, ori de câte ori se propune de acuzat o scuză care ar fi socotită ca incompatibilă cu faptul pus în sarcina acuzatului din cauza vreunei circumstanţe agravante, preşedintele ţinând seamă că această incompatibilitate este numai ipotetică, va pune o chestiune separată asupra scuzei propuse, însă, va atrage atenţiunea juraţilor că nu se vor ocupà de aceà chestiune decât în cazul când printr'un răspuns negativ ar înlăturà circumstanţa agravantă care face incompatibilă scuza propusă cu faptul pus în sarcina acuzatului.

Astfel în caz de omor cu premeditare (asasinat), premeditarea este circumstanţa agravantă care creează incompatibilitatea între scuza provocărei şi faptul de asasinat.

Se ştie că pentru premeditare, ca pentru oricare circumstanţă agravantă, se pune o chestiune separată juraţilor (vezi Poittevin *Code d'instr. crim.* art. 337, No. 700 şi urm.; Ch. et F. Hélie, *Théorie*, III, No. 1225, pag. 464; Garraud, *Traité*, V, No. 1898, pag. 217; Garçon, *Code pén. ann.* art. 296—8, No. 38; Blanche, Etudes, IV, pag. 684; Tanoviceanu, *Tratat*, V, pag. 325 nota 67; C. G. Rătescu, *Manualul Curţilor cu juraţi*, art. 361, No. 116). Dacă juraţii răspund afirmativ la chestiunea principală asupra omuciderei cu voinţă şi negativ la chestiunea premeditărei, faptul degenerează din asasinat în omor simplu, care este perfect compatibil cu scuza provocărei. Deci, atunci când un acuzat învinuit de asasinat, invoacă scuza provocărei, preşedintele Curţei trebue să pună o chestiune separată asupra acestei scuze, fiindcă se poate întâmplà ca juriul să înlăture circumstanţa agravantă a premeditărei şi deci scuza să devină compatibilă şi pertinentă. Preşedintele însă, după cum spuneam mai sus, va atrage atenţiunea juriului că numai în caz când va răspunde negativ la chestiunea premeditărei, se va ocupà şi de chestiunea privind scuza provocărei.

Chiar autorii cari susţin că premeditarea nu se poate concilià cu provocarea, sunt totuş de acord că această incompatibilitate nu poate justificà refuzul de a se pune o chestiune separată asupra scuzei provocărei, atunci când acuzatul cere acest lucru. In sprijinul acestei soluţiuni se aduc tocmai argumentele mai sus expuse de noi.

«L'assassinat n'admet donc pas l'excuse, Mais de là il ne suit point que, dans un

APEL BUC. I, **13 Febr. 1929**

LOCAŢIUNE. CHIRIE. NEPLATĂ. NEPREDAREA BUNULUI INCHIRIAT IN CONDIŢIILE CONTRACTULUI. CULPĂ. EXCEPŢIA NON ADIMPLETI CONTRACTUS. (Art. 1021 c. civ.). (1)

Potrivit dispoziţiunilor art. 1420 c. civ., locatarul este obligat, prin însăş natura contractului, de a predà locatarului lucrul închiriat şi de a face ca acesta să se folosească de acel lucru neîmpiedecat, de unde rezultă că numai o predare reală, consistând din remiterea materială a lucrului închiriat în mâna sau la dispoziţia locatarului, face să se nască din partea acestuia obligaţiunea corelativă a plăţei chiriei, care nu este decât echivalentul folosinţei acelui lucru.

(Bernard Coenert cu Samuel Schwartz).

CURTEA: Asupra apelului făcut de Bernard Coenert în contra sentinţei civile No. 1044/928 a Tribunalului Ilfov S. IV C. C. prin care s'a admis acţiune de reziliere de contract de închiriere, făcută de Samuel Schwartz.

---

accusation d'assassinat, la Cour d'assises puisse refuser de poser au jury, sur la demande de l'accusé, la question de provocation; car il peut arriver que le jury, tout en répondant affirmativement sur le fait principal, écarte la circonstance de la préméditation, et alors l'homicide ne constituant plus qu'un simple meurtre, l'excuse devient admissible» (J. J. Haus, *Droit penal*, II, pàg. 109—10; la fel se exprimă Garraud, *Traité*, ed. 3, vol. II, pag. 738 nota 11).

In acelaş sens se pronunţase şi Casaţia franceză pe vremea când jurisprudenţa sa admisese teza că premeditarea este incompatibilă cu provocarea (vezi Garçon, op. cit. art. 321, No. 54).

Infine jurisprudenţa italiană, care, după cum am arătat, continuă să consacre teza incompatibilităţei, a decis întotdeauna că trebueşte pusă chestiunea provocărei, atunci când acuzatul de omor cu premeditare invoacă această scuză, juriul fiind singurul în măsură să decidă dacă trebue reţinută agravanta premeditărei şi înlăturată scuza provocărei sau dacă dimpotrivă e locul a fi înlăturată agravanta premeditărei şi eventual reţinută scuza provocărei; (cităm mai recentă Cas. ital. I, 14 Iunie 1928 în *Rivista Penale*, CIX, fasc. I, pag. 53).

Iată de ce nu putem aprobà soluţiunea Curţei de Covurlui, care a refuzat punerea unei chestiuni privitoare la provocare, pe motivul că acuzatul fiind trimis în judecată pentru asasinat, acest fapt este incompatibil cu scuza provocărei.

VINTILĂ DONGOROZ
Doctor în Drept. Avocat

(1) Curtea de Apel s. I-a Bucureşti prin această deciziune face o aplicaţiune practică a principiului *execuţiunei simultane* («Zug um Zug» sau «donnant, donnant») consacrat de legiuitorul german în formulă precisă legală (art. 320, 322 şi 362 c. c. german) şi recunoscut de jurisprudenţa noastră ca rezultând prin un argument «a fortiori» din dispoziţiunile art. 1322, 1323, 1362, 1364 şi 1407 c. c., texte, cari, deşi se referă: primele patru articole la contractul de vânzare şi ultimul articol la cel de schimb, totuş, după cum vom vedeà îndată, principiul este general şi se aplică la toate contractele, care cuprind convenţiuni sinalagmatice.

In adevăr, acest principiu al execuţiunei simultane derivă din însăş natura juridică a convenţiunilor sinalagmatice. Codul nostru civil nu a consacrat teoria lui Bruns [1]), după care obligaţiunile, odată născute, ele sunt absolut independente una de alta; soluţiune, care a fost admisă de autorii romanişti, ca să explice procedeul dublei stipulaţiuni în vânzarea romană sancţionată de acţiunile *emti* şi *venditi* [1]). In sistemul codului nostru civil, trebuie să o recunoaştem dela început, există o strânsă legătură între aceste obligaţiuni născute dintr'un contract, care consacră o convenţiune sinalagmatică.

In privinţa caracterului juridic al acestei stări de dependinţe a obligaţiunilor reciproce s'au emis o serie de păreri:

1. *Keller*, după care şi *Karlova* [2]), au considerat promisiunea fiecăreia dintre părţi ca fiind făcută numai cu deducţiunea contraprestaţiunei, ce i se datoreşte; adică, fiecare dintre părţi datoreşte prestaţiunea promisă minus contraprestaţiunea, ce i se datoreşte. In acest sistem, principiul execuţiunei simultane urmează a fi înţeles în sensul că, o parte nu ar puteà reclamà executarea obligaţiunei promise, decât dacă se deduce contraprestaţiunea datorită, altfel partea pârîtă ar puteà denegà ori şi când pretenţiunile adversarului, pe motivul că acesta ar pretinde mai mult decât i se cuvine.

2. *Windscheid* [3]) a adoptat o părere mai aproape de realitate şi de intenţiunea părţilor. După părerea sa, obligaţiunile reciproce rămân întregi din punct de vedere juridic, dar sunt considerate numai ca fiind *echivalente* una faţă de alta; cu alte cuvinte, partea, care urmăreşte fără să se execute, urmăreşte în realitate ceeace i se datoreşte, dar nu ţine seama, că ceeace urmăreşte constitue numai echivalentul obligaţiunei sale, care la rândul său trebuie să o execute. Prin urmare, partea, care nu-şi execută obligaţiunea sa, denaturează intenţiunea reciprocă a părţilor contractante nesocotind pe faţă natura însăş a convenţiunilor sinalagmatice consimţite sub forma unui contract sau a unei convenţiuni în general.

In sistemul codului nostru civil, după părerea majorităţei autorilor clasici, caracterul juridic de dependenţă a obligaţiunilor reciproce dintr'un contract sinalagmatic se justifică prin noţiunea de *cauză* [4]), deoarece, constatându-se juriceşte că obligaţiunea fiecăreia dintre părţi constitue cauza obligaţiunei celeilalte, rezultă în mod implicit, că există o strânsă legătură, adică o stare de dependenţă între aceste obligaţiuni, cari nu se poate justificà decât prin această noţiune de cauză.

Autorii anticausalişti [5]), adică, acei cari critică teoria cauzei, astfel precum rezultă din dispoziţiunile art. 948 şi 966 seq. c. c. se mărginesc numai a o declarà nejuridică şi falsă [1]) socotind-o inutilă în construcţiunea juridică a convenţiunilor în general, fără însă să se străduiască, să explice caracterul juridic de dependinţă a obligaţiunilor reciproce, care rezultă dintr'un contract sinalagmatic; căci, după cum vom vedeà mai jos, numai prin caracterizarea juridică a acestei stări de dependinţă se pot explicà teoreticeşte o serie de alte consecinţe juridice, cari decurg din această stare de dependinţă. Şi, putem crede, că o asemenea lacună în criticele formulate a contribuit mult, ca aceşti autori anticausalişti să rămână izolaţi în părerile lor.

De sigur, că autorii clasici nu au lămurit în deajuns noţiunea cauzei, din care pricină şi definiţiunile încercate au fost imperfecte, ceeace a îndemnat fără îndoeală pe unii jurişti de seamă a denegà orice valoare juridică noţiunei de cauză, în forma în care erà înţeleasă de aceşti autori clasici.

In adevăr, de sigur, că, dacă o parte se obligă, aceasta o face, nu pentru ca să obţină dela cealaltă parte o obligaţiune corelativă, aşà precum înţelegeau aceşti autori clasici, ci numai pentru a obţine dela cealaltă parte *execuţiunea* prestaţiunei promise. Cu alte cuvinte, scopul final al prestaţiunei promise de către una dintre părţi este să obţină *execuţiunea* în fapt a prestaţiunei, care i-a fost promisă în mod reciproc; ceeace înseamnă, că într'un contract de vânzare spre ex., obligaţiunea vânzătorului are drept cauză plata efectivă a preţului, adică nu obligaţiunea cumpărătorului (conf. părerei autorilor clasici) ci *execuţiunea* acestei obligaţiuni şi vice-versa, obligaţiunea cumpărătorului are drept cauză nu numai obligaţiunea de a transmite proprietatea lucrului vândut ci *execuţiunea* efectivă a acestei obligaţiuni, adică transmisiunea paşnicei şi utilei posesiuni a lucrului vândut; căci, la ce ar folosi cumpărătorului transmisiunea juridică a proprietăţei lucrului, dacă nu obţine posesiunea de fapt a acelui obiect, sau dacă nu ar puteà să se folosească imediat de acel obiect din cauza unui viciu ascuns sau o servitute necunoscută. In realitate, ceeace voeşte cumpărătorul este proprietatea şi posesiunea liniştită şi utilă, după cum am spus mai sus [2]), indiferent, dacă în convenţiune este stipulat un termen de livrare sau un termen de plată, pentrucă aceste modalităţi consimţite nu schimbă întru nimic conţinutul actului de voli-

---

[1]) V. Bruns *Holzendorff's Enciclopedie*, I, pag. 485.

[1]) V. Girard *Manuel de droit roumain*, IV-e ed., pag. 535; Ihering *Esprit de droit roumain*, 232; Gr. Dumitrescu, *Acţiunile de bună credinţă*, pag. 32 No. 2, pag. 36 nota 1, pag. 140 no. 3.

[2]) Keller *Jahrb. des gemeinen Recht.*, IV, (1860), p. 337 sequ. şi Karlova, *De natura atque indole*... etc., 1862, dag. 265.

[3]) Windscheid *Lehrbuch des Pandectenrechts*, IV, pag. 337 sequ.

[4]) V. Marcadé, IV, 400; Mourlon, II, 1102, 1106; Colmet de Santerre, V, 46 bis, II; Demolombe, XXIV, 346; Aubry et Rau, V-e ed., IV, § 341, pag. 469, No. 2; Alexandresco, V, 129.

[5]) V. Ernst, *Bibliothèque du jurisconsulte et du publiciste*, 1826, I, pag. 250—264; Laurent, XVI, 111; M. Planiol, II, 1037 sequ.; Baudry-Barde, *Obligations*, I, 321, 327; Huc., VI, 89.

[1]) Deşi Laurent în *op. cit.*, critică această teorie a cauzei declarând-o de nejuridică şi inutilă, totuş în *Avant projet de revision du code civil* din 1884, crede că disp. art. 1108 al. 5, 1131 sequ. din Codul Napoleon (a. 948 şi 966 c. c. român) trebuesc menţinute, deoarece principiile sunt admise de unanima doctrină şi consacrate de jurisprudenţă.

[2]) Pentru detalii vezi: Colin şi Capitant, II, pag. 299 sequ. şi H. Capitant, *De la cause dans les oblig.*, pag. 30 sequ. V. Cass. Rom., 23 Oct. 1881, *Bull.* 1881, pag. 759; Cass., 14 Nov. 1904, *Dreptul* 1905, pag. 485; Cass. 15 Iunie 1907, *Dreptul* 1907, pag. 471.

Având în vedere actele din dosar şi susţinerile părţilor orale şi scrise, din cari în fapt se constată următoarele:

Intre intimatul Samuel Schwartz ca proprietar şi apelantul Bernard Coenert ca chiriaş, intervenì trei contracte de închiriere datate în luna Iunie 1928, dar vizate de Administraţia Financiară la 18 Iulie 1928, prin două dintre ele, cari sunt şi autentificate, închiriindu-se cele două apartamente ce compun hotelul Coroana din Bucureşti, Calea Griviţei No. 141, iar prin cel de al treilea închiriindu-se mobilierul hotelului, toate trele fiind făcute pe termen de câte 4 ani şi jumătate, începători dela 1 Iulie 1928 şi dintre cari, ultimul care interesează, cu chiria anuală de câte 125.000 lei pe primii trei ani, de 175.000 lei pe al patrulea an şi de lei 100.000 pe ultimile 6 luni, plătibile în rate trimestriale egale cu câte o lună înainte de exigibilitate, prima rată fiind plătită la facerea contractului, părţile stipulând de către trele contractele clauza rezolutorie expresă, în caz de neplata chiriei la termenele convenite şi apelantul mai declarând printr'o scrisoare ce poartă aceeaşi dată că consideră acele trei contracte ca făcând un tot indivizibil şi că, ca consecinţă rezilierea unuia să atragă rezilierea şi a celorlalte.

Că apelantul chiriaş neplătind la 1 Sept. 1928 rata de chirie în sumă de 31.250 lei cuvenită pe trimestrul Octomvrie—Decemvrie, pentru cel de al treilea contract, proprietarul intimat îl cheamă în judecată şi Tribunalul prin sentinţa apelată admite acţiunea, declară reziliate contractele şi dispune evacuarea hotelului.

Având în vedere că apelantul Bernard Coenert susţine în apărarea sa, printre alte motive de apel, că erà în drept să nu plătească chiria întrucât proprietarul Samuel Schwartz nu i-a predat mobilierul ce făceà obiectul închirierei astfel că acţiunea de reziliere ar fi nefondată.

Având în vedere că în drept potrivit dispoziţiunilor art. 1420 C. C. locatarul este obligat, prin însăş natura contractului, de a predà locatarului lucrul închiriat şi de a face ca acesta să se folosească de acel lucru neîmpiedicat de nimeni, şi cu atât mai mult de el, de unde urmează ca consecinţă că numai o predare reală, constând din remiterea materială a lucrului închiriat în mâna sau la dispoziţia locatarului, face să se nască din partea acestuia obligaţiunea corelativă a plăţii chiriei, care nu este decât echivalentul folosinţei acelui lucru.

Având în vedere că în speţă proprietarul Samuel Schwartz declară prin art. 1 al contractului că «îi închiriază apelantului Bernard Coenert folosinţa întregului mobilier al hotelului Coroana, compus din scaune mese, dulapuri, paturi, aşternuturi, veselă, etc. şi care mobilier urmà să fie prevăzut detailat într'un inventar ce trebuià făcut şi semnat de ambele părţi şi care urmà să fie considerat ca făcând parte integrantă de acel contract de închiriere cu ocazia preluării lui».

Având în vedere că din acest dispozitiv al convenţiunii care de altfel a luat fiinţă mai înainte de 1 Iulie 1928, dată la care trebuià

ţiune, care în esenţa lui rămâne acelaş, adică în sensul analizat mai sus [1]).

Această analiză individualistă a noţiunei de cauză ca element dominant în structura juridică a contractelor, a fost însă criticată de unii autori, cari au încercat să-i dea o explicaţiune mai conformă cu vederile noui ale jurisprudenţei şi mai cu seamă a o pune în armonie cu necesităţile sociale moderne.

In vederile acestor autori [2]), cauza trebuie înţeleasă în două sensuri, şi în sensul de *causa efficientă*, adică, aceea care presupune izvorul obligaţiunei promise (căci orice obligaţiune îşi are cauza sa efficientă, precum: delict, contract, etc.), dar şi în sensul unei *cause finale*, adică a scopului final urmărit departe. Căci noţiunea de cauză luată numai în primul ei sens de *causa efficientă* ar aveà ca consecinţă confuziunea ei constantă cu motivul contractului, care, după cum se ştie, constitue mobilul personal al fiecărui individ variabil după speţă şi împrejurări, cari a inspirat partea ca să se oblige *(cur debetur)* şi care nu are nici un rol în formaţiunea contractului. Tot astfel, noţiunea de cauză luată numai în sensul ei final, ar aveà ca consecinţă inutilitatea ei ca element dominant în formaţiunea contractului, deoarece s'ar confundà cu însuş obiectul, căci în realitate cauza obligaţiunei cumpărătorului nu ar fi oare consideraţiunea obiectului pus la dispoziţie de către vânzător şi vice-versa?

Şi pentru a se evità orice posibilitate de confuziune, aceiaşi autori au încercat a găsi noţiunei de cauză un criteriu de distincţiune şi în acest scop au luat în considerare nu numai starea de interdependenţă a obligaţiunilor reciproce în contractele sinalagmatice, dar şi *utilitatea socială* a obligaţiunilor născute în toate convenţiunile în general, adică şi în acele unde numai voinţa unilaterală obligă partea contractantă, şi unde confuziunea erà mai uşor de făcut.

Această *utilitate socială* însă, trebuie privită sub două aspecte: adică, trebuie privită mai întâiu din punct de vedere individual, în sensul că obligaţiunea stipulată departe nu ar puteà fi sancţionată ori de câte ori este în mod manifest inutilă pentru acel ce şi-o asumă, căci, ar fi o exploatațiune condamnabilă sau în tot cazul fără nici un folos pentru parte; în fine, trebuie privită şi din punct de vedere social, în sensul că obligaţiunea născută deşi profitabilă interesaţilor (precum ar fi un trafic de influenţă sau o vânzare a unei case de joc, etc.), ea este condamnabilă din punct de vedere social.

Şi cu aceste succinte observaţiuni, constatăm şi noi insuficienţa analizei individualiste făcute de către autorii precedenţi; constatăm, în adevăr, că numai examinând *utilitatea subiectivă* a angajamentului luat de părţile contractante ne indică criteriul de distincţiune dintre noţiunea de cauză şi aceea de obiect, pentrucă în această teorie a cauzei obiectul este luat în considerare nu din punct de vedere material, adică în materia lui, ci din punct de vedere juridic, adică ţinându-se seama de *utilitatea subiectivă*, ce poate aveà obiectul contractului.

In tot cazul, ţinându-se seamă de această explicaţiune, cauza nu mai este un motiv special, adică raţiunea imediată şi directă *(causa proxima)* opusă mobilului personal a fiecărui contractant *(causa remota)*; limita cauzei şi a motivului este supusă controlului judecătorului, care poate scrutà afacerile private [1]), şi recunoscându-i-se cauzei acest caracter social, observăm, că ea nu are ca sorginte numai voinţa fiecăruia dintre contractanţi, dar cooperarea, care se realizează din combinaţiunea ambelor voinţe, ceeace ne îndrituește, să adoptăm în totul părerea lui Demogue în sensul că în concepţiunea modernă a cauzei trebuie să părăsim orice idee individualistă şi să considerăm contractele, că cuprind acte de cooperaţiune socială supuse sub tutela legei [1]).

In fine, în contractele sinalagmatice această cooperare de voinţe trebuie examinată şi în scopul ei final, adică să obţinem execuţiunea în fapt a prestaţiunilor promise, ceeace înseamnă, că în această categorie de contracte în special, noţiunea de cauză este o realitate utilă şi absolut indispensabilă în structura lor juridică, pentrucă, pe de o parte, ea stabileşte un adevăr elementar şi anume că obligaţiunile reciproce sunt într'o strânsă stare de interdependenţă, în sensul că dacă una dintre aceste obligaţiuni *nu este executată*, cealaltă nu mai are nici o raţiune de a mai subsistà [2]), şi apoi numai prin noţiunea de cauză se pot explicà o serie de situaţiuni juridice, cari constituesc trăsăturile caracteristice a tuturor contractelor sinalagmatice.

Aceste situaţiuni juridice ce pot rezumà în următoarele trei faze:

1. Ori de câte ori contractanţii nu au determinat ordinea, în care urmează să aibă loc executarea obligaţiunilor reciproce, — această execuţiune trebuie să aibă loc în mod simultan («erfüllung Zug um Zug» conf. formulei lui Zahariae, sau «trait par trait» conf. formulei uzuale franceze).

2. In aceste contracte, dacă una dintre părţi nu-şi execută obligaţiunea sa, cealaltă parte poate şi ea la rândul ei să

---

[1]) In acelaş sens v. Bufnoir, *Propriété et contract*, pag. 529; Bartin, *Théorie des cond. impossibles*, 1887, pag. 365; Gény *Science et technique*, III, pag. 70—80; Labbé *Etude sur quelques difficultés relative à la perte des choses*, pag. 118.

[2]) V. Demogue *Traité des oblig. en general*, 1923, II, No. 744 sequ.; Séfarladés, *Etude critique de la théorie la cause*, thèse Paris, 1897, pag. 219 sequ.; Venezian *Causa nei contratti*, *Opere giuridiche*, I, pag. 391.

[1]) V. Demogue, *op. cit.*, No. 746.

[1]) V. Venezian, *op. cit.*, *loc. cit.*

[2]) Conf. Colin şi Capitant, *op. cit.*, II, pag. 300.

pusă în executare, după cum se constată din datarea ei, — Iunie 1928 — şi din însăş recunoaşterea intimatului, rezultă că mobilierul închiriat nu a fost şi nici nu puteà să fie predat apelantului la data confecţionării acestei convenţiuni, el urmând să fie predat la 1 Iulie 1928 când contractul se puneà în executare şi când urmà să se facă inventar semnat de ambele părţi în care să fie trecut în mod detailat.

Având în vedere că este exact că în art. 4 al contractului se prevede că «mobilierul închiriat se predă chiriaşului în bună stare şi complet» această clauză însă interpretată potrivit art. 982 cod civil în cadrul celorlalte clauze din contract, nu poate aveà alt rost decât acel de a determinà starea în care trebuià să fie mobilierul în momentul predării lui, potrivit prevederilor clauzelor art. 1 din zisul contract, astfel că susţinerea intimatului că din această cauză ar reeşi ca apelantul ar fi luat în primire acel mobilier înainte sau la 1 Iulie 1928 este neîntemeiată, după cum neîntemeiată este şi susţinerea sa că predarea ar rezultà din faptul că apelantul a plătit prima rată din chirie, întrucât pe lângă zisa rată de chirie a fost achitată chiar la facerea contractului, când, după cum se arată mai sus, predarea nu erà posibilă, dar din faptul îndeplinirii obligaţiunei uneia din părţile contractante nu rezultă neapărat că şi cealaltă parte şi-a îndeplinit obligaţiunea sa.

Având în vedere că este necontestat că apelantul a luat în posesie şi folosinţă conform contractelor dela 1 Iulie 1928 apartamentele ce compuneau hotelul Coroana şi că astfel este presupus că cu această ocaziune el a intrat şi în posesiunea mobilierului, care se găsià în camerile acelui hotel şi care formà obiectul celuilalt contract, totuş din acest fapt nu se poate deduce după cum susţine intimatul că a avut loc o luare în primire şi o predare a lucrului închiriat, care să-şi producă efectul juridic în sensul de a-l liberà pe acesta de obligaţiunea contractuală întrucât această predare, pentru a fi liberatorie urmà potrivit stipulaţiunei expresă a contractului să fie făcută în mod efectiv şi prin facerea unui inventar în care trebuià să fie trecut amănunţit felul şi starea în care se găsià acel mobilier care dealtfel trebuià să fie predat fără lipsă şi în bună stare pentru ca astfel locatarul să-l poată întrebuinţà în întreprinderea sa.

Având în vedere, ca dovezi în plus, că nici la această dată de 1 Iulie 1928 zisul mobilier nu a fost predat de proprietar şi nu a fost luat în primire în mod efectiv de locatar, care îşi asumà prin contract obligaţiunea de a păstrà complet şi în bună stare dând şi garanţie în numerar pentru aceasta şi de a-l restituì la expirarea contractului în bună stare, neîndeplinirea primei condiţiuni putând aduce chiar şi rezilierea contractului, rezultă din toate împrejurările de fapt şi de latitudinea pe care locatarul a avut-o în tot timpul dela 1 Iulie, data începerei locaţiunei, până la 1 Septemvrie, când urmà să se plătească a doua rată trimestrială din chirie, şi anume din faptul că nu s'a autentificat şi contractul în discuţiune la 18 Iulie 1928, când au fost auten-

---

refuze executarea obligaţiunilor sale respective opunând cu succes «exceptio non adimpleti contractus».

3. In aceleaşi contracte, partea, care şi-a executat obligaţiunea sa poate să pretindă execuţiunea forţată a contraprestaţiunei datorate sau rezilierea contractului cu daune (art. 1020 c. c.).

I. Principiul execuţiunei simultane nu a fost tradus în formulă precisă legală în sistemul Codului nostru, el rezultă, după cum am spus mai sus, numai în mod implicit dintr'o serie de texte speciale (art. 1322, 1323, 1362, 1364 şi 1407 c. c.), iar doctrina şi jurisprudenţa, în mod unanim, i-a recunoscut o aplicaţiune generică în toate contractele sinalagmatice.

Ce trebuie, să decidem însă, în cazul când fiecare dintre contractanţi nu voeşte din diferite motive să ia iniţiativa executărei contractului, din care cauză contractul nu se poate executà?

Această situaţiune a fost prevăzută de către autorii noului cod german determinându-l să consacre în formulă legală o veche practică prusiană [1]. In adevăr, conf. dispoziţiunilor art. 322 c. c. german, partea, care voeşte a luà iniţiativa executărei contractului, este în drept, a cere în justiţie, nu executarea propriu zisă, ci numai *executarea simultană* («Klage auf Erfüllüng Zug um Zug») şi prin urmare a obţine o condamnare a celuilalt contractant la executarea simultană a obligaţiunei sale pe baza ofertei, ce i se face, de a primi prestaţiunea, la care are dreptul; astfel că, partea, care obţine această investitură judecătorească, este în drept, a urmări executarea forţată (art. 274 al. II c. c. german) fără să fie obligată a recurge la formalităţile ofertei reale şi fără să se desinvestească în prealabil, de ceeace datoreşte. Aceeaş procedură se poate utilizà şi în cazul când prestaţiunile nu sunt simultane şi una dintre ele trebueşte executată mai întâiu, cu deosebire numai, că în acest caz obiectul condemnaţiunei nu ar fi executarea concomitentă ci executarea anterioară a unei prestaţiuni în raport cu contraprestaţiunea stipulată.

Soluţiunea decretată de către legiuitorul german este, fără îndoeală, juridică şi echitabilă şi socotim, că ea ar puteà fi admisă şi în sistemul practicei noastre judecătoreşti. In adevăr, urmând formula lui Charmont: «chaque contractant est autorisé à considérer ce qu'il doit comme une garantie de ce qui lui est dû» [1]), pentru a se evità o stare de lucruri dăunătoare interesului social şi economic (contractul neputându-se executà din cauza lipsei de iniţiativă a părţilor provocată de o neîncredere reciprocă), singurul mijloc ar fi, să se recunoască părţei, care oferă execuţiunea prestaţiunei sale, dreptul de a pretinde pe cale judecătorească execuţiunea simultană în condiţiunile precizate mai sus şi cu vădită simplificare a formelor de ofertă reală, precum am văzut.

II. Trebuie însă, să deosebim această situaţiune, de cazul când, o parte pretinde executarea prestaţiunei, ce i se datoreşte, *fără să execute ea însăş prestaţiunea datorată,* sau cel puţin să ofere executarea ei în condiţiunile examinate mai sus.

In acest caz, doctrina şi jurisprudenţa a recunoscut părţei pârîte dreptul de a se împotrivì la executare opunând cu succes «exceptio non adimpleti contractus» (excepţia de contract neîndeplinit), o variantă a excepţiunei de dol creiată de către postglosatorii romani [2], întotdeauna subînţeleasă în contractele sinalagmatice şi admisă de toate legislaţiunile.

Legiuitorul nostru, imitând pe cel francez, nu o menţionează nicăiri în formula ei arătată, dar recunoaşterea ei rezultă în mod implicit din dispoziţiunile art. 1020, 1322 şi 1362 c. c. Această tăcere a legiuitorului îşi are o explicaţiune istorică.

In adevăr, Pothier, dela care s'au inspirat în principal autorii codului Napoleon (imitat aproape aidoma de către legiuitorul nostru dela 1864), ca şi contemporanii şi chiar predecesorii lui urmând şcoala lui Cujas au căutat, să degajeze dreptul roman de compilaţiunile glosei şi de a-l redà în forma lui primitivă; şi din această cauză expresiunea «exceptio n. a. c.» a încetat, de a mai fi întrebuinţată de autori; iar Codul Napoleon, care a concentrat în formulă legală toată doctrina din aceà epocă, negăsind nicăiri această expresiune, nu a mai reprodus-o mulţumindu-se să reproducă numai eplicaţiunea tradiţională a principiului execuţiunei simultane în textele art. 1612, 1613, 1651; 1653 şi 1704 c. Nap.

Cu totul altfel s'a întâmplat în ţările germanice. In aceste ţări dreptul canonic a avut o influenţă covârşitoare în interpretarea dreptului roman şi în elaborarea legilor, şi din această cauză, observăm, că teoria creată de postglosatori asupra excepţiunei «non a. c.» a fost menţinută încă din sec. XV şi trecută apoi în formulă precisă legală în legislaţiunile moderne (v. a. 320 seq., 328 c. c. german; a. 82 s., 83 c. c. elveţian. «Droit des oblig.») [1].

Textele menţionate din codul Napoleon reproduse aidoma în codul nostru civil (a. 1020, 1322, 1323, 1362, 1364, 1407 cod. civ. rom.) traduc în formulă clară, după cum am spus, principiul execuţiunei simultane, iar pentru comentatorii codului aceste texte nu ar constituì decât aplicaţiuni a dreptului de retenţiune [2]. Defunctul R. Saleilles [3] însă, a fost cel tificate celelalte două, ceeace nu se poate explică decât prin refuzul locatarului justificat prin neprimirea lucrului închiriat; din somaţiunea urmată de procesul-verbal din 26 Iulie 1928 al Corp. Portăreilor Trib. Ilfov, prin care apelantul cere intimatului să-i predeà acel mobilier; din cererea de anchetă in futurum din 25 Iulie 1928 prin care apelantul cerea Tribunalului Ilfov s. I. c. c. constatarea mobilierului ce se află în camerile hotelului închiriat, în scopul de a stabilì lipsurile şi completa lui degradare care astfel excludeà o luare în primire efectivă şi în fine din refuzul apelantului de a plătì la 1 Septemvrie 1928 a doua rată de chirie în sumă numai de lei 26.250 — refuz justificat de nepredarea lucrului închiriat şi când răspundeà în contul celorlalte 2 contracte o sumă de 175.000 lei ceeace ar fi de notat o atitudine neexplicabilă din partea lui în lipsa unui motiv neîntemeiat.

---

[1] V. Förster,—Ecclus—*Preuss. Priv. Recht.*, I, § 83 notele 7 şi 8.

[1] Charmont *Revue crit. de legisl. et de jurisprud.* XXVII, 1899, pag. 68.

[2] V. Colin şi Capitant, *op. cit.*, II, pag. 337.

[1] Pentru detalii v. Capitant, *De la Cause*, pag. 249 sequ.

[2] V. Laurent, XXIX, No. 293.

[3] V. Saleilles, *Théorie des Oblig.*, No. 16—7 171; *Du refus de peiement pour inexecution du contract*, Annales de droit Commercial, 1892, p.93.

Considerând în fine că, în afară de toate aceste dovezi, însuş intimatul recunoaşte că nu şi-a îndeplinit obligaţiunea de a predà lucrul închiriat prin declaraţiunea constatată în procesul verbal din 26 Iulie 1928 al Portăreilor Trib. Ilfov, că «pentru a evità orice fel de discuţiuni în ceeace priveşte mobilierul îl ţine la dispoziţia chiriaşului pe care îl invită să facă inventar conform contractului».

Că astfel fiind, din toate aceste fapte şi împrejurări, rezultă că mobilierul închiriat nu a fost predat şi deci este constatat că intimatul nu şi-a îndeplinit obligaţiunea sa contractuală.

Având în vedere că intimatul mai susţine c'ar fi invitat pe apelant să vină să facă inventarul mobilierului, ce de fapt îl aveà în stăpânire şi că acesta a refuzat, ceeace ar denotà culpa din partea sa în executarea contractului.

Având în vedere că o asemenea invitaţie care echivalà cu o punere în întârziere trebuià, pentru a produce efecte juridice să fie în mod formal potrivit art. 1079 c. civ., constatându-se în acelaş timp şi refuzul sau neprezentarea locatarului pentru a luà parte la facerea inventarului şi a luà în primire conform contractului zisul mobilier; or, cum aceste condiţiuni nu sunt îndeplinite, nu poate să existe punere în întârziere şi deci şi această susţinerea intimatului trebueşte înlăturată.

Considerând că întrucât este astfel stabilit că intimatul locatar nu şi-a îndeplinit obligaţiunea contractuală de a predà apelantului mobilierul închiriat, el fiind astfel în culpă, nu poate uzând de dispoziţiunile art. 1021 cod civ. să ceară ca apelantul, locatarul să-şi îndeplinească obligaţiunea sa de a plătì preţul şi nici să ceară rezilierea convenţiunei, aceste drepturi aparţinând numai părţei contractante care şi-a îndeplinit obligaţiunea şi aceasta cu atât mai mult cu cât este constatat că apelantul i-a şi achitat prima rată

dintâiu, care a căutat să pună în evidenţă consecinţele importante ale acestei regule a execuţiunei simultane reintroducând în limbajul nostru juridic expresiunea: «exceptio non adimpleti contractus», după care apoi toţi civiliştii în unanimitate recunosc astăzi, că această excepţiune *constitue un drept inerent contractului sinalagmatic*, care rezultă în mod implicit din textele menţionate, şi cari trebuie deosebit de dreptul de retenţiune. In adevăr, dreptul de retenţiune constitue numai un beneficiu acordat părţilor, când există datorii reciproce şi conexe, dar care presupune o independenţă respectivă a celor două obligaţiuni, pe când în obligaţiunile sinalagmatice cele două obligaţiuni, cari constituesc fiecare cauza celeilalte, precum am văzut, şi excepţiunea acordată debitorului, de a se opune la executarea solicitată nu poate constituì o favoare dictată dintr'un spirit de echitate şi justiţie, ci este un drept adevărat, care ţine de însuş contractul.

Cu toate acestea însă, întâlnim şi astăzi deciziuni judecătoreşti, cari invocă conexitatea sau corelaţiunea obligaţiunilor reciproce, pentru a justificà dreptul defendorului de a reţine lucrul, atâta timp cât cealaltă parte nu plăteşte preţul [1]). Dealtfel, această distincţiune nu prea are mare importanţă din punct de vedere practic sub imperiul legislaţiunei noastre sau a celei franceze, ea este însă de mare interes numai în Germania, pentrucă sub imperiul codului civil german, dreptul de retenţiune încetând de îndată ce o garanţie reală se oferă în schimb (conf. art. 273 al. III c. c. german) este de mare interes practic, a se şti precis cazurile de aplicaţiune a acestui drept de retenţiune [2]).

Acest drept recunoscut debitorului, de a opune excepţiunea n. a. c. ori de câte ori reclamantul nu-şi execută prestaţiunea datorită, îşi are ca fundament juridic însăş voinţa părţilor şi anume scopul final al cooperărei de voinţe, care a dat naştere contractului sinalagmatic, în prisma preciziunilor, pe care le-am semnalat mai sus. In adevăr, acest scop final este intenţiunea comună a părţilor de a obţine execuţiunea în fapt a prestaţiunilor promise şi ar fi să contrazicem această voinţă comună admiţându-se posibilitatea constrângerei executărei prestaţiunei promise, atunci când nu se execută contra prestaţiunea datorită.

In lipsa unei reglementări speciale a acestei excepţiuni sub imperiul actualului cod civil totul este lăsat la înţelepciunea şi prudenţa judecătorului, care va ţine seama de principiile edictate de art. 1020 c. c. Trebuie de observat, însă, că în asemenea cazuri nu se aplică regula «reus in excipiendo fit actor»; pârîtul opunând excepţiunea n. a. c. nu este obligat, a face nici o probă specială; este suficient, să stabilească existenţa creanţei în fapt şi în drept şi odată această probă făcută rămâne reclamantului sarcina de a justificà lipsa de executare din partea lui.

Această soluţiune este admisă în mod formal în sistemul codului german [1]) şi trebuie admisă şi sub imperiul legislaţiunei noastre [2]). In adevăr, pârîtul opunând excepţiunea în chestiune se prevalează pur şi simplu de drepturile sale de creditor. Fundamentul acestei excepţiuni nefiind altul decât creanţa însăş, ce o are în contra debitorului şi nici de cum neexecutarea prestaţiunei acestuia din urmă, în această situaţiune pârîtul nu poate fi obligat decât să invoace obligaţiunile născute din contract în sarcina reclamantului, după cum am spus, rămânând reclamantului sarcina să dovedească liberaţiunea sau executarea obligaţiunilor sale.

III. Ce trebuie să decidem, însă, în cazul când reclamantul execută *în mod incomplet* obligaţiunile sale?

In principiu, pârîtul poate refuzà execuţiunea prestaţiunei, la care s'a obligat, nu numai în cazul unei neexecuţiuni totale din partea reclamantului, dar şi când acesta din urmă a executat numai în parte obligaţiunile stipulate [1]). Această soluţiune rezultă din însuş fundamentul juridic al excepţiunei n. a. c.

In adevăr, ar fi să se nesocotească principiul cooperărei de voinţe a părţilor contractante, dacă s'ar recunoaşte reclamantului dreptul de a pretinde dela cealaltă parte executarea contractului, fără ca să-şi execute el însuş *în întregime* contraprestaţiunea promisă.

In sistemul codului german (a. 363), în asemenea ipoteze se recunoaşte defendorului dreptul de a opune cu succes «exceptio non rite adimpleti contractus», care constitue o variantă a excepţiunei mai generice «non adimpleti contractus», aplicându-i-se aceleaşi regule, cu deosebire numai că în materie de probă legiuitorul german a inversat rolurile menţinând în acest caz principiul «reus in excipiendo fit actor».

Această soluţiune diferită cu privire la probă îşi are următoarea justificare: legiuitorul german a vroit să prevină un abuz posibil din partea debitorului, care sub pretextul unei neexecutări incomplete să pună pe reclamant într'o situaţiune delicată de a dovedì execuţiunea integrală a obligaţiunilor sale, în scopul numai de a câştigà prin această întârziere şi astfel a împiedicà în mod foarte simplu orice urmărire.

Astfel fiind, pentru a se prevenì o atare stare de lucruri, legiuitorul german a impus defendorului, care opune excepţiunea menţionată, sarcina probei. Defendorul va fi obligat să dovedească nu numai execuţiunea incompletă din partea reclamantului dar şi că prin această acceptare din partea sa nu a înţeles, să renunţe în mod implicit la exerciţiul acestei excepţiuni, cu alte cuvinte că primind o executare incompletă şi-a rezervat dreptul de a opune această excepţiune în timpul util.

---

[1]) V. deciziunile judecătoreşti franceze de sub nota 1 în Capitant, *De la cause*, pag. 337.

[2]) Pentru detalii vezi R. Saleilles *Théorie des oblig.*, pag. 187 sequ.

[1]) V. Saleilles *op. cit.*, pag. 183—184; *Du refus de paiement pour inexecution de contract*, No. 13—14. V. C. C. german.

[2]) «En bonne législation ces restrictions sont nécessaires» zice Charmont, *op. cit.*, pag. 69; V. Baudry-Barde *op. cit.*, No. 963.

[1]) V. Capitant, *De la Cause*, pag. 272.

din chirie, dovedind prin aceasta diligenţă în îndeplinirea obligaţiunei sale astfel că cupa intimatului este şi mai evidentă şi deci acţiunea ce el a făcut în a se declară reziliate de drept din culpa apelantului atât contractul referitor la mobilier cât şi celelalte două contracte referitoare la imobil ca fiind un tot indivizibil, este nefondată, urmând astfel să fie respinsă, admiţându-se apelul făcut de locatarul Bernard Coenert, şi aceasta fără a mai discută celelalte motive de apel referitoare la indivizibilitatea contractelor şi la îndeplinirea obligaţiunilor contractuale ale apelantului.

Pentru aceste motive, admite apelul.

Decizia din 13 Februarie 1929.

Preşedinţia d-lui **G. T. Ionescu**, consilier. Avocaţi d-nii **Al. Cerban** şi **H. Nicoleanu,** p. apelant; **Mavroyani** şi **Manolescu,** p. intimat.

APEL BUC. IV, 17 **Aprilie 1929**

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. FUNCŢIONAR. NUMIRE. SPECIALIST. INTERESUL SERVICIULUI. VACANŢĂ. AVIZUL COMISIUNEI DE PROPUNERI PENTRU NUMIRI ŞI INAINTĂRI. DEFINITIVARE. INAINTARE. TABLOURI. STAGIU. CONDIŢIE ESENŢIALĂ. ACŢIUNE IN CONTENCIOS. RESPINGERE. (1)

Din cuprinsul art. 38 din statutul funcţionarilor, cum şi, art. 80 şi 85 din regulament, rezultă lămurit că, pentru ca un funcţionar să poată figură pe tabloul de înaintări, trebue ca primă condiţie să fi îndeplinit stagiul şi să fi obţinut stabilitatea.

Prin urmare, când se constată că reclamantul nu are decât cinci luni de funcţionare, nu poate pretinde să i se respecte ordinea depe tabloul de înaintare şi deci acţiunea sa din acest punct de vedere este nefondată.

(Corvin Petrescu cu Ministerul de Interne).

CURTEA: Asupra acţiunei de faţă intentată cu petiţiunea înreg. la No. 234 din 9 Ianuarie 1929 de către Corvin M. Petrescu conform legei pentru contenciosul administrativ, împotriva Ministerului de Interne şi prin care cere să se anuleze ca ilegal decretul cu No. 3273 din 31 Decemvrie 1928, apărut în *Mon. Of.* No. 1 din 1 Ianuarie 1929, prin care Aurel Vlad a fost înaintat în locul de subinspector general de poliţie şi siguranţă, loc în care, pretinde reclamantul, trebuià să fie dânsul avansat.

Având în vedere actele dela dosar, susţinerile orale şi scrise ale părţilor.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

In şedinţa dela 27 Iunie 1927, comisiunea de numiri şi înaintări a Ministerului de Interne a aprobat numirea reclamantului în direcţia Poliţiei şi Siguranţei Generale cu gradul de subinspector general de poliţie şi siguranţă clasa I.

Cum însă un asemenea loc nu erà vacant, prin deciziunea ministe-

---

Fără îndoeală, că în cazul când din împrejurările cauzei ar rezultà, că prin acceptarea execuţiunei incomplete a renunţat implicit la exerciţiul excepţiunei «non rite a. c.», în acest caz defendorul nu va mai puteà opune această excepţiune şi nu i-ar rămâne decât dreptul, de a pretinde completarea execuţiunei începute însă, bineînţeles, pe calea unei acţiuni separate (conf. art. 367 c. c. german).

HIPPOLYTE G. NICOLEANU
Doctor în ştiinţele juridice
Avocat

(1) *Faptele procesului.* D-l C. P. a cerut Ministerului de Interne în 1927 să fie numit, în baza dispoziţiilor art. 38 din statutul funcţionarilor, subinspector general cl. I, la Siguranţa Generală a Statului, pretinzând că este funcţionar specialist.

Comisiunea pentru propuneri de numiri şi înaintări, prin procesul verbal din 27 Iunie 1927, recomandă printr'un aviz favorabil numirea d-lui C. P. în postul solicitat, fără ca în acest aviz să se arate dacă erà vorba în speţă de o funcţiune de specialitate, dacă petiţionarul aveà studii sau titluri de specialist şi ce anume lucrări sau cunoştinţe posedà în această calitate.

Este de observat, că în acest proces verbal nu se arată dacă existà vacant postul cerut de reclamant.

Nefiind însă loc vacant de subinspector general la Siguranţă, prin decizia cu Nr. 39826 din 8 Iulie 1927, Ministerul îl numeşte poliţai al oraşului Orşova şi-l detaşează în serviciul Siguranţei, pe baza zisului aviz, prin care comisiunea opinase pentru numirea reclamantului în alt post decât acela în care a fost numit.

Prin decizia Nr.5609 din 25 Ianuarie 1928 d-l C. P. este repartizat şef de serviciu în Siguranţa Generală, iar prin decizia cu Nr. 10850 din 12 Februarie 1928 este detaşat la serviciul presei.

In luna Decemvrie 1927, reclamantul cere printr'o petiţie ca comisiunea pentru propuneri de numiri şi înaintări să deà un aviz prin care să fie trecut *primul* pe tabloul de înaintări al anului 1928, pretinzând că, în conformitate cu deciziunea de numire, Ministerul şi-a luat obligaţiunea ca, până la vacanţa unui loc de subinspector, să fie numit poliţai la Orşova.

Prin procesul-verbal Nr. 585 din 7 Dec. 1927 comisiunea pentru propuneri de numiri şi înaintări, fără a se bizui pe nici un text de lege, avizează ca reclamantul să fie pus primul pe tabloul de înaintări al anului 1928.

Prin decizia cu Nr. 44725 din 11 Iulie 1928, în urma avizului comisiei pentru propuneri de numiri şi înaintări, d-l C. P. dobândeşte stabilitatea.

In conformitate cu avizul comisiunei, d-l C. P. este trecut primul pe tabloul de înaintări al anului 1928. Printr'o petiţiune făcută în Noemvrie 1928, cere comisiei de numiri şi înaintări să deà aviz pentru a fi trecut şi pe tabloul din 1929, tot primul. Comisiunea dă aviz favorabil iarăş în acest sens, fără a se sprijini pe nici un text de lege.

In luna Decemvrie 1928, observându-se că, cu prilejul întocmirei tabelei de înaintări pe anul 1928, s'au făcut unele omisiuni, se modifică tabloul, trecându-se o serie de funcţionari cari aveau dreptul a figurà într'însul. Intre aceşti funcţionari se aflà şi d-l A.V., şef de serviciu în Siguranţă, un funcţionar meritos, cu o vechime de nouă ani în grad, care a îndreptăţit autoritatea respectivă, în conformitate cu art. 47 din statutul funcţionarilor, să-l propuie la înaintare excepţională şi în consecinţă d-sa a fost numit subinspector de siguranţă prin decretul regal Nr. 3273/929, având şi avizul comisiunei de propuneri, care a opinat, prin procesul verbal Nr. 748 din 11 Decemvrie 1928, să fie înaintat *la excepţional.*

In contra acestei înaintări d-l C. P. a făcut acţiune în contencios, cerând să se anuleze decretul Nr. 3273 din 31 Decemvrie 1928 apărut în *Monitorul Oficial* Nr. 1 din I Ianuarie 1929, prin care a fost înaintat d-l V. şi să fie obligat Ministerul de Interne a numi pe ziua de 31 Decemvrie 1928 în locul de subinspector general de poliţie şi siguranţă pe reclamant.

Ilegalitatea numirei d-lui C. P. şi a trecerei d-sale primul pe tabloul de înaintare. a) Acţiunea în contencios, dedusă în judecata Curţii este inadmisibilă în principiu, fiindcă art. 4 şi 8 din legea contenciosului administrativ n'o face accesibilă decât funcţionarilor *stabili* şi *numiţi în mod legal*, iar numirea reclamantului este pătată de ilegalitate.

In adevăr, reclamantul a fost numit în temeiul art. 38 din statutul funcţionarilor. In acest articol legiuitorul a prevăzut o excepţiune în favoarea specialiştilor, permiţând ca, în interes de serviciu bine motivat şi cu avizul comisiunei pentru propuneri de numiri şi înaintări, să se poată numì deadreptul în funcţiuni vacante, până la gradul de subdirector inclusiv sau funcţiuni echivalente, *specialişti recunoscuţi, cari îndeplinesc şi celelalte condiţiuni legale.*

Deci, în conformitate cu acest text, se poate numì un specialist cu următoarele condiţiuni: să existe vacanţă, să îndeplinească condiţiunile legale şi să fie vorba de o funcţiune de specialitate.

1. *Inexistenţa avizului din punct de vedere formal.* In prim rând trebue observat că avizul comisiei pentru propuneri de numiri şi înaintări, prin care s'a opinat la numirea d-lui C. P. nu este dat de totalitatea directorilor — nouă în speţă — astfel precum cere art. 72 din regulament şi 39 din legea statutului funcţionarilor. Acest aviz este semnat numai de către patru directori, iar articolul 39 pretinde ritos, ca comisiunea de numiri şi înaintări să fie compusă din totalitatea directorilor generali sau directorilor conducători de servicii sub preşedinţia secretarului general. Or, în speţa de faţă fiind vorba de aprecierea unui specialist, totalitatea directorilor erà cu atât mai necesară cu cât prezenţa reprezentantului siguranţei statului erà de natură să justifice caracterizarea specialităţii reclamantului.

rială cu No. 39.826 şi 39829 din 8 Iulie 1927, reclamantul a fost numit poliţai clasa I cu delegaţie de a îndeplinì funcţia de subinspector general în direcţiune, funcţiune pe care reclamantul o primeşte.

La 7 Decemvrie 1927, comisiunea de numiri şi înaintări recunoaşte reclamantului prin procesul verbal cu No. 585 dreptul de a fi trecut în primul loc vacant de subinspector general.

La 6 Ianuarie 1928 reclamantul este confirmat şef de serviciu de siguranţă, funcţiune în care au fost transformate funcţiunile de poliţai clasa I de siguranţă.

La 4 Februarie 1928 apare în *Mon. Of.* cu No. 26 tabloul de avansări în care reclamantul figurează primul la rând pentru locul de subinspector general.

La 9 Iulie 1928 reclamantul îndeplinind termenul şi îndeplinind condiţiile cerute de lege prin statutul funcţionarilor, comisiunea de numiri şi înaintări prin procesul verbal cu No. 670 îi acordă stabilitatea şi prin ordinul cu No. 44.702 din 11 Iulie 1928 a fost declarat funcţionar stabil.

La 1 Decemvrie 1928 apare însă în *Mon. Of.* cu No. 269 decizia de rectificări în tablourile de propuneri şi înaintări ale personalului de siguranţă prin care şi aceea că pentru gradul de subinspector general de siguranţă clasa II este trecut şi Vlad Aurel şef de serviciu de siguranţă clasa II cu vechimea dela 26 Noemvrie 1919, la vechimea respectivă.

La 11 Decemvrie 1928 comisia de numiri şi înaintări prin procesul verbal cu No. 748 dă un aviz favorabil pentru înaintarea lui Vlad Aurel ca excepţional la gradul de subinspector general de poliţie şi siguranţa clasa II, însă adaogă că această recomandare se face exceptând pe reclamantul Corvin M. Petrescu căruia i se cuvine primul loc vacant.

Prin Decretul Regal cu No. 3273 din 31 Dec. 1928, Aurel Vlad este avansat în locul de subinspector general.

Acest Decret Regal fiind socotit de reclamant ca ilegal, întrucât a fost dat prin călcarea flagrantă a dispoziţiilor statutului funcţionarilor publici şi a avizelor constante ale comisiei de propuneri, numiri şi înaintări este atacat în contencios prin acţiunea de faţă.

Având în vedere că pârâtul Ministerul de Interne, înainte de a discutà motivele pe care reclamantul îşi sprijină acţiunea sa, susţine că această acţiune este inadmisibilă în principiu, întrucât potrivit art. 4 şi 8 din legea contenciosului administrativ, numai funcţionarii stabili şi legal numiţi beneficiază de dreptul de a se adresà justiţiei pe calea contenciosului administrativ, or, reclamantul — susţine Ministerul de Interne — fiind ilegal numit nu poate beneficià de această lege.

Având în vedere că din actele dela dosar se constată că Ministerul de Interne prin deciziunea cu No. 44.721 din 11 Iulie 1928, după ce a luat avizul comitetului de direcţie din şedinţa dela 9 Iulie 1928 pe baza dispoziţiunilor legei statutului funcţionarilor publici a declarat stabil pe reclamantul Corvin Petrescu.

Considerând că faţă de această deciziune, care acordă reclamantului stabilitatea cerută de lege şi întrucât până în prezent această deciziune nu a fost nici anulată, nici măcar atacată pe vre-o cale oarecare, Ministerul nu mai poate revenì astăzi când reclamantul îşi revendică drepturile sale cari pretinde că i-au fost nesocotite să susţină ilegalitatea numirei reclamantului pentru a-l considerà neîndrituit de a be-

---

2. *Neîndeplinirea condiţiunilor cerute de art. 38 pentru numirea d-lui P.* Dar în afară de aceasta, numirea este ilegală şi pentru faptul că comisiunea când a avizat pentru numirea d-lui C. P. ca specialist, nu a motivat prin ce se stabileşte specialitatea postulantului şi dacă funcţiunea ce i se încredinţà erà o funcţiune de specialitate.

Articolul 38 din statutul funcţionarilor şi 77 din regulament se rosteşte că pot fi numiţi deadreptul numai *specialişti recunoscuţi*. Dacă este aşà, prin ce s'a recunoscut calitatea de specialist d-lui C. P. pentru a puteà fi numit? Prin nimic; şi d-sa neavând o *specialitate recunoscută*, numirea d-sale şi din acest punct de vedere este ilegală.

Articolul 38 mai cere să existe vacanţă pentru ca cineva să poată fi numit. Oare vacanţa a existat? Nu, şi aceasta rezultă în mod indubitabil din chiar decizia de numire, deoarece din decizia cu Nr. 39826 din 8 Iulie 1927 se vede că nu erà nici un loc vacant de subinspector, fapt care a determinat numirea reclamantului în postul de poliţai cl. I. Pentru acest post însă, numirea nu s'a făcut cu avizul conform al comisiunei de numiri şi înaintări, fiindcă această comisiune avizase numai pentru postul de subinspector general. Astfel că, admiţând un moment, că însuşirea de specialist în postul recomandat de comisiune, ar fi dovedită, ea nu se dovedeşte pentru *postul de poliţai* în care reclamantul *nu fusese recomandat* prin avizul ei. Din acest punct de vedere numirea în postul de poliţai este ea însăş viţiată. Nu se poate spune că reclamantul, fiind recomandat pentru un post mai înalt, ca specialist, puteà fi numit în alt post, deoarece art. 38 este o excepţie de strictă interpretare şi nu se poate aplicà pe cale de analogie la situaţiuni juridice pentru care legea prevede anumite condiţiuni de numire.

In afară de acestea, reclamantul nu posedă titlul universitar pentru a puteà fi numit într'o funcţiune atât de înaltă.

In adevăr, conform articolului 38, pentru ca cineva să poată fi numit ca specialist, trebue să îndeplinească şi *celelalte condiţiuni legale.* Aceste condiţiuni sunt prevăzute în articolul 36 din statutul funcţionarilor şi anume: pentru a puteà ocupà o funcţiune superioară aceleia de subşef de biurou, titularii trebue să aibă o diplomă universitară sau a unei şcoli superioare echivalente. Posedă d-l C. P. vreo diplomă universitară? Nu, d-sa fiind bacalaureat al Colegiului din Geneva. Pe această diplomă se vede echivalenţa cu liceul dată de către Ministerul de Instrucţiune. Deci d-l C. P. nu posedà titlurile cerute de lege pentru a fi fost numit.

Este adevărat că legiuitorul face o excepţiune în ceeace priveşte serviciile exterioare, putându-se numi pentru funcţiunile superioare celui de subşef de biurou sau echivalente şi absolvenţii de liceu, însă articolul 36 în ultimul aliniat cere ca lipsa candidaţilor titraţi să se constate printr'un proces verbal încheiat de autoritatea respectivă după 15 zile dela publicarea vacanţei, ceeace înseamnă că numai în cazul când nu s'ar ivi titraţi în urma publicităţei ordonată de lege, se pot numi absolvenţi de liceu. Această formalitate nu se vede de nicăeri a fi fost îndeplinită, fiindcă neexistând vacanţă, nu s'a putut încheià procesul-verbal din care să se constate că lipsesc candidaţi titraţi.

Pe baza tuturor consideraţiunilor mai sus expuse, credem că atât decizia de numire cât şi avizul comitetului de directori au fost date fără respectarea dispoziţiunilor citate din statut, şi deci numirea d-lui C. P. este ilegală.

Dacă numirea este ilegală, d-sa n'are acţiune în contencios şi, în consecinţă, acţiunea d-lui C. P. urmează a fi respinsă ca inadmisibilă în principiu.

b) *Ilegalitatea trecerei primul pe tablou.* Să admitem însă că numirea d-lui C. P. este legală şi în cazul acesta acţiunea sa ar puteà fi luată în cercetare.

De ce se plânge d-l C. P.? Că nu s'a respectat ordinea de pe tabloul de înaintări pe anul 1928 unde d-sa figură în frunte şi că a fost înaintat d-l V., fără a se ţine seamă deprocesele verbale N-rele 585, 719 şi 748 ale comisiunei de propuneri pentru numiri şi înaintări.

1. In prim rând trebue să ne întrebăm: puteà reclamantul să fiinţeze primul pe tabloul de înaintări din 1928 şi comisia de propuneri şi înaintări puteà să-l puie în capul tabloului? Răspunsul nu poate fi decât negativ, deoarece nici un text de lege nu autorizà această procedare.

Legea statutului funcţionarilor statorniceşte prin art. 42 (85 şi 86 din regulament) felul de înaintare a funcţionarilor. In conformitate cu aceste texte există două feluri de înaintări: *la vechime* şi *la alegere.*

In funcţiunile dela şef de biurou în sus se fac numai înaintări la alegere. Articolul 86 alin. b din regulament arată că funcţionarii admişi la înaintare numai la alegere se vor înscrie în tablou *în ordinea vechimei stabilite* după normele prevăzute la punctul 1 din articolul 86.

Inaintarea de care se puteà bucurà reclamantul nu puteà fi decât o înaintare la alegere şi în atare caz dânsul nu puteà fi trecut primul pe tablou, astfel cum a hotărît comisiunea de propuneri de numiri şi înaintări prin procesul verbal cu Nr. 585, ci cel mult puteà fi trecut *în ordinea* neficià de legea contenciosului administrativ.

Că, deci, acest mijloc de apărare al Ministerului tinzând la respingerea acţiunei reclamantului, ca inadmisibilă în principiu, urmează a fi înlăturat ca nefondat.

Având în vedere că în fond reclamantul susţine ilegalitatea decretului atacat, pe motiv că nu s'a respectat ordinea de pe tabloul de înaintări pe anul 1928 în care d-sa figurà în frunte, fiind înaintat Aurel Vlad fără să se ţină în seamă avizele date prin procesele verbale cu No. 585, 719 şi 748 ale comisiunei de propuneri, numiri şi înaintări.

Având în vedere că Ministerul de Interne susţine că reclamantul nu se poate plânge de ilegalitatea numirei lui Aurel Vlad, prin nesocotirea tabloului în care d-sa figurase în primul loc, deoarece reclamantul nu puteà figurà pe tabloul de înaintări din anul 1928 fiindcă în momentul în care comisiunea avizà şi în care d-sa a fost trecut pe tablou nu erà încă funcţionar stabil.

Considerând că potrivit art. 38 din statutul funcţionarilor publici, în interes de serviciu bine stabilit şi numai cu avizul conform al comisiunei pentru numiri şi înaintări, se pot numì deadreptul în funcţiunile vacante până la gradul de subdirector inclusiv, specialişti recunoscuţi şi care îndeplinesc celelalte condiţiuni legale, însă asupra acestor numiri comisia trebuie să se pronunţe din nou după trecere de un an dacă e locul ca celor numiţi în condiţiunile de mai sus să li se acorde definitivatul.

Considerând că, potrivit art. 80 din regulamentul statutului, înaintările în funcţiuni până la acea de subdirector general inclusiv se fac numai dintre funcţionarii definitivi pe baza tablourilor întocmite de comisia de numiri şi înaintări, iar potrivit art. 85 din acelaş regulament în aceste tablouri se cuprind funcţionarii cari au îndeplinit stagiul cerut de lege.

Considerând că din cuprinsul acestor texte rezultă lămurit, că pentru ca un funcţionar să poată figurà pe tabloul de înaintări trebuie ca primă condiţie să fie îndeplinit stagiul şi să fi obţinut stabilitatea.

Având în vedere că în speţă reclamantul a fost pus pe tabloul de înaintări din 1928 în urma avizului dat de comisia de numiri şi înaintări prin procesul verbal No. 585 din 7 Decemvrie 1927 când nu aveà decât cinci luni de funcţiune fiind numit la 8 Iulie 1927.

Că deci, reclamantul neîndeplinind stagiul cerut de art. 38 din statutul funcţionarilor decât la 8 Iulie 1928 când a şi căpătat prin deciziunea ministerială No. 44.721 din 11 Iulie 1928 stabilitatea, nu puteà fi trecut pe tabloul de înaintări potrivit art. 80 şi 85 din regulament decât dela acea dată înainte, astfel că trecerea sa pe tabloul de înaintări din 1928 în urma unui aviz dat de comisie la 7 Decembrie 1927 când nu îndeplineà condiţiunile legei, fiind făcută cu nesocotirea dispoziţiunilor statutului funcţionarilor, nu poate creià un drept pentru reclamant pe care să se poată bizuì pentru a cere anularea decretului de înaintare a lui Audel Vlad.

Având în vedere că, într'adevăr, numai atunci s'ar puteà plânge reclamantul că prin avansarea lui Aurel Vlad s'a comis o ilegalitate şi i s'a vătămat un drept, când d-sa ar fi figurat în mod legal în fruntea tabloului de înaintări pe 1928; or, după cum s'a arătat mai sus, d-sa nu aveà dreptul să figureze în acest tablou neavând încă îndeplinit stagiul, să obţină stabilitatea, astfel că nu poate fi vorba de vătămarea vreunui drept când acest drept nu există încă pentru reclamant.

Având în vedere că, în afară de

---

vechimei, dacă ar fi avut dreptul la înaintare.

Reclamantul pretinde că înaintarea, care i s'a recunoscut prin procesul verbal Nr. 585 al comisiunei pentru propuneri de numiri şi înaintări, ar fi fost o înaintare la *excepţional*. Aceasta este o gravă eroare de drept, deoarece înaintarea la excepţional nu îndrituește comisiunea să fixeze locul candidatului pe tablou, ci, potrivit articolului 47 din statut, atunci când este vorba de înaintări în serviciii speciale, numai autoritatea în drept poate să se abată dela norma tabloului întocmit conform art. 86 din regulament în interesul serviciului. Cu alte cuvinte, înaintarea excepţională este un fapt care se petrece după întocmirea legală a tabloului, este un mijloc de a întocmì tabloul în alt chip decât acela prevăzut de art. 86 al. A şi B din regulament.

2. In afară de aceasta, comisiunea pentru propuneri de numiri şi înaintări nu puteà să propuie la înaintare pe reclamant şi deci d-l C. P. nu puteà fiinţà pe tabloul de înaintare din 1928, *nici pentru cuvântul că d-sa nu erà un funcţionar stabil în momentul în care comisiunea avizà şi în momentul în care d-sa a fost trecut.*

In adevăr, reclamantul a fost numit la 8 Iulie 1927, iar comisiunea pentru propuneri de numiri şi înaintări a avizat pentru înaintare prin procesul verbal Nr. 585 din 7 Decemvrie 1927, după cinci luni dela numire. Or, la această dată, reclamantul erà stagiar şi, potrivit art. 38, stabilitatea nu o puteà aveà decât după un an, cum s'a şi întâmplat în speţă; iar în conformitate cu articolul 80 şi 85 din regulament, înaintările în funcţiuni până la acea de subdirector general inclusiv se fac numai dintre funcţionarii stabili şi tablourile nu se pot întocmi decât cu funcţionari stabili.

3. Reclamantul însă nu puteà figurà pe tabloul de înaintări şi comisiunea nu puteà să-l propuie şi din motivul că d-sa nu îndeplineà condiţiunile cerute de art. 41 din legea statutului funcţionarilor combinate cu art. 81 din regulament.

Aveste texte prevăd că înaintarea dela o clasă la alta se obţine numai după un stagiu de minimum un an, iar înaintările în grade după un stagiu de minimum doi ani. Or, în momentul când comisiunea propuneà la înaintarea într'un grad superior pe reclamant, d-sa nu aveà decât un stagiu de cinci luni.

Textul art. 41 are o aplicaţiune generală, fără distincţiune între funcţionarii specialişti şi nespecialişti, ceeace rezultă din chiar aşezarea lui după art. 38 şi din termenii săi cari dispensează pe cel numit numai de condiţia *examenului*, iar nu şi de celelalte condiţiuni de *titlu* sau *stagiu*.

Din toate aceste motive rezultând până la evidenţă că reclamantul a fost trecut pe tabloul de înaintări din 1928 în mod ilegal, credem că dânsul nu are calitatea a se plânge că un alt funcţionar a fost numit în postul de subinspector.

4. Reclamantul pretinde că aveà dreptul la înaintare şi în conformitate cu procesul verbal al comisiunei pentru propuneri de numiri şi înaintări Nr. 719 din 1928 prin care se avizează ca d-sa să fie trecut primul pe tabloul de înaintări pe anul 1929. Acest act al comisiunei nu poate să intre în discuţiunea procesului de faţă, deoarece tablourile pe 1929 nici n'au fost întocmite şi obiectul procesului nu este tabloul pe anul 1929 ci acela pe anul 1928.

c) *Ratificarea nerespectărei formelor legale de numire prin acordarea stabilităţei.* Fiindcă nu se puteà ca reclamantul să nu recunoască cel puţin acele din ilegalităţile înconjurătoare numirei sale în funcţiune, care au rămas fără răspuns din partea sa, dânsul s'a pus la adăpostul stabilităţei ce i-a fost acordată de comisiunea pentru propuneri de numiri şi înaintări, după un an dela numire, adică la 11 Iulie 1928, susţinând că prin acordarea stabilităţei şi prin menţinerea în funcţiunea de şef de serviciu, oricare ar fi fost neregularitatea numirei sale, ea a fost acoperită, ratificată.

Acest teren de apărare este inadmisibil în dreptul public.

In adevăr, este de doctrină constantă, că funcţionarii publici se găsesc — faţă de stat sau de stabilimentele publice — într'un *raport de ordine legală* şi regulamentară şi *nu de ordine contractuală*.

Din acest principiu care defineşte funcţiunea publică rezultă că, în legătura dintre administraţiune şi funcţionarii săi, nu se pot aplicà rânduelile dreptului privat.

Dreptul privat reglementează raporturile juridice ale cetăţenilor între dânşii. In materie de organizarea şi funcţionarea serviciilor publice, nu mai e vorba de *drepturi* ci de *funcţiuni*. Statul îşi organizează serviciile, nu în virtutea unui drept al cărui subiect ar fi dânsul, ci în virtutea propriei sale funcţiuni. Agenţii statului sunt mai puţin reprezentanţii juridici ai statului-persoană, cât sunt organe ale statului-putere. Organizarea şi funcţionarea serviciilor publice emană dela legi şi regulamente, nu din contract, căci dacă ar fi astfel, ar urmà ca de câte ori administraţiunea ar găsì cu cale să schimbe organizarea şi funcţionarea acelor servicii, să n'o poată face fără asentimentul funcţionarului, ceeace ar fi primejdios şi în discordanţă cu principiile dreptului administrativ (Jean Appleton Tr. élém. de cont. adm. ed. 1927 pag. 453 No. 243;

acestea, reclamantul nu puteà figurà pe tabloul de înaintări şi comisiunea nu puteà să-l propună nici pentru consideraţiunea trasă din art. 41 din statutul funcţionarilor publici combinat cu art. 81 din regulament, potrivit căror texte înaintarea dela o clasă la alta se obţine numai după un stagiu de un an, iar înaintarea în grad după un stagiu de cel puţin doi ani, or, când comisiunea propuneà la înaintare pe reclamant, d-sa, după cum am spus mai sus, nu aveà decât un stagiu de cinci luni, deci şi din acest punct de vedere propunerea comisiunei şi trecerea reclamantului a fost făcută înpotriva legei.

Având în vedere că reclamantul pretinde totuş că aveà dreptul la înaintare, întrucât mai există şi un alt proces verbal al comisiunei de numiri şi înaintări cu No. 719 din 2 Noembrie 1928, deci după împlinirea stagiului şi după ce obţinuse stabilitatea, prin care se da aviz favorabil pentru ca d-sa să fie trecut în fruntea tabloului de înaintări la gradul de subinspector general de poliţie şi siguranţă pe anul 1929.

Considerând că acest act al comisiunei privind tablourile pe 1929 nu poate intrà în discuţia procesului de faţă al cărui obiect este nesocotirea, de care se plânge reclamantul, a tabloului pe anul 1928 şi deci nu poate formà nici un sprijin pentru reclamant în susţinerea acţiunei sale.

Că deci, pentru toate aceste consideraţiuni, reclamantul, oricare ar fi fost condiţiunile în care a fost numit, oricare ar fi fost meritele sale, rapoartele şefilor ierarhici şi avizele comisiunei de înaintări, neputând să figureze pe tabloul de numiri şi înaintări din 1928, nu are calitatea de a se plânge în justiţie că prin avansarea lui Aurel Vlad s'a nesocotit ordinea fixată prin tabloul de mai sus şi în consecinţă acţiunea sa urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier V. Rădulescu, respinge ca nefondată acţiunea în contencios.

Decizia No. 155 din 17 Aprilie 1920.

Preşedinţia d-lui **G. T. Ionescu** consilier; avocaţi d-nii **Popescu Tudor** p. reclamant, **George Iuliu** şi **Gh. Mavraky**, p. Ministerul de Interne.

APEL I BUC., 26 Iunie 1929

MARCĂ DE FABRICĂ. DENUMIRE DE FANTEZIE. DESEMNARE NECESARĂ. CĂDEREA IN DOMENIUL PUBLIC. PRODUSE NEBREVETABILE ŞI FARMACEUTICE. PUBLICITATEA SENTINŢEI. (1)

1. *Denumirile de fantezie pot constitui, conform art. 1 al legei din 1879, mărci de fabrică.*

2. *Atunci când denumirea de fantezie ce serveşte ca marcă de fabrică a fost creată de proprietarul ei şi când în afară de ea produsul revestit are un nume ştiinţific anterior, nu se poate spune că denumirea de fantezie ar constitui desemnarea necesară.*

3. *O marcă de fabrică nu poate cădeà în domeniul public decât prin voinţa sau neglijenţa proprietarului ei, iar nu prin marea ei răspândire sau printr'o lungă întrebuinţare.*

4. *Produsele nebrevetabile pot fi totuş revestite cu mărci de fabrică. Şi produsele farmaceutice pot fi comercializate sub diferite mărci de fabrică.*

5. *Art. 18 din legea mărcilor de fabrică, al. II, care prevede publicitatea sentinţei de condamnarea unei contrafaceri pe cheltuiala contrafăcătorului, nu-şi are aplicare în materie civilă.*

(Soc. I. G. Farbenindustrie cu C. Chihăescu).

CURTEA: Asupra apelului făcut în termen de Societatea I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft din Frankfurt pe Main, Germania.

Având în vedere că Societatea I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft din Frankfurt pe Main, Germania, prin mandatar d-l avocat Anibal Teodorescu, cu domiciliul ales la acesta în Bucureşti, calea Dorobanţilor No. 1, prin petiţiunea înreg. sub No. 17.639/927, adresată d-lui prim preşedinte al Tribunalului Ilfov şi repartizată secţiunei II-a comercială a acelui Tribunal, a chemat în judecată pe Constantin Chihăescu, farmacist din Bucureşti, şoseaua Kisselef No. 43 fost 29 şi proprietarul farmaciei din Bucureşti calea Victoriei 75, pentru următoarele motive de fapt şi de drept:

Că pâritul a fabricat, fabrică şi pune în vânzare produse sub denumirea de «Aspirină» lucru ce constitue o uzurpare a dreptului său şi-i produce în acelaş timp prejudicii importante, pe care numitul este ţinut a le reparà atât pe baza legei

---

Laferrière t. 2, pag. 193; Berthélemy, Traité ed. pag. 46 urm.).

Din acest caracter, care defineşte raportul de drept dintre stat şi funcţionarii săi, jurisprudenţa a tras trei consecinţe şi anume:

1. Drepturile şi avantajele acordate de legi şi regulamente funcţionarilor publici, sunt subordonate existenţei acelor legi şi regulamente.
2. Emolumentul ataşat unei funcţiuni printr'un decret poate fi modificat prin alt decret şi
3. Acordurile între administraţie şi funcţionar, prin care s'ar derogà sau s'ar modificà condiţiile legale în folosul uneia sau alteia dintre părţi, nu poate produce nici un efect juridic.

In asemenea situaţiune de drept, este cu totul greşit a se vorbi de ratificări.

A ratificà, înseamnă a validà ceeace e contrar legei şi pentru aceasta trebue să fie vorba numai de interese particulare în vederea cărora legea să autorize derogarea, ceeace se întâmplă în unele ipoteze din domeniul raporturilor contractuale.

Dar acolo unde e în joc ordinea publică, însuş art. 5 din codul civil, prohibă derogarea dela lege.

Şi acest text este cu atât mai mult aplicabil în materia dreptului administrativ, cu cât conceptul de ordine publică constitue elementul esenţial al definiţiunei acestei discipline.

Iată de ce credem, că nu este cu putinţă a se vorbi serios de ratificarea sau acoperirea ilegalităţei unei numiri în funcţiuni publice.

* * *

Faţă deci, de ilegalitatea numirei reclamantului şi de aceea a trecerei sale pe tabloul de înaintare, dreptul ce reclamantul pretinde la înaintarea sa în postul în care a fost numit, cu respectarea tuturor formelor legale d-l A. V., este inexistent; iar discuţiunea felului în care a fost înaintat acesta din urmă nu mai oferă nici un interes pentru reclamant, care nu poate fi primit a atacà acea numire atât timp cât n'are îndreptăţirea legală a o face. (Concluzii din partea Ministerului de Interne).

GEORGE IULIU şi
GH. MAVRAKY
Avocaţi

(1) Deciziunea ce adnotăm cuprinde o întreagă monografie a chestiunei ce rezolvă. Deaceea ne vom mulţumi să arătăm în această notă modul cum se pune problema şi locul ei în teorie generală a concurenţei neleale.

Unul din mijloacele puse de lege la îndemâna comerciantului cinstit pentru a-i uşurà răspândirea mărfei sale la îndemâna publicului consumator, pentru a regăsi cu uşurinţă produsul de care o primă dată a fost mulţumit sau despre care are referinţe bune, este şi marca de fabrică şi comerţ. Fiecare fabricant are dreptul să însemne produsul său printr'unul din modurile arătate de lege, pentru a-l deosebi de cele similare sau identice provenite dela ceilalţi fabricanţi.

Marca se deosebeşte de brevet prin aceea că nu dă proprietarului ei vreun drept de a comercializà singur produsul. Dacă metoda de fabricaţiune sau compoziţia produsului nu formează obiectul unui brevet, oricine îl poate fabricà şi comercializà, însă nu sub marca rezervată de un altul. Marca indică numai provenienţa care, în credinţa consumatorului, garantează calitatea.

Intre alte mărci de fabrică pot fi şi diferite cuvinte de fantezie, inventate de comercianţi şi compuse din prescurtarea numelui lor, dintr'o inversare sau contopire a numelui sau însuşirilor produsului, sau în orice alt chip, cuvinte cu cari înţeleg să-şi deosebească marfa lor. Astfel mărcilor de fabrică cât şi a art. 998 şi urm. cod. civil, deoarece Societatea sus numită este de mult timp proprietara mărcei de fabrică şi de comerţ consistând din denumirea aceasta de «Aspirin» (aspirină) şi care a fost depusă la congresul internaţional dela Berna la 9 Septemvrie 1926 precum şi la grefa Trib. Ilfov la 4 Octomvrie 1912, pentru a fi protejată conform legei asupra mărcilor de fabrică şi comerţ din 15 Aprilie 1879;

Cerând ca, prin sentinţa ce se va da, să se constate:

Că denumirea «Aspirin» constitue marca sa de fabrică exclusivă;

Că marca întrebuinţată de pârîtul Constantin Chihăescu este o imitaţie şi o uzurpare frauduloasă, sau cel puţin ilicită, a mărcei sale:

Şi să fie obligat pârîtul:

Ca să nu mai fabrice sau să vândă nici un produs revestit cu uzurparea mărcei sale de fabrică;

Ca să-i plătească suma de 100.000 (una sută mii) lei cu titlul de daune-interese pentru prejudiciul cauzat;

Cum şi ca să se ordone publicarea hotărîrei date, pe socoteala pârîtului, în trei ziare din capitală, conf. art. 18 din legea mărcilor de fabrică;

Că, Tribunalul Ilfov, secţia II-a com. judecând procesul, prin sentinţa comercială cu No. 547 din 8 Martie 1928, a respins ca nefondată această acţiune, obligând pe societatea reclamantă să plătească pârîtului C. Chihăescu suma de trei mii (3000) lei cheltueli de judecată, pe motivele, între altele, că denumirea de «Aspirină», fiind intrată în domeniul public, ca una ce constitue numele obişnuit şi necesar prin care se determină produsul în sine, prin acestea se înlătură însăşi existenţa dreptului de proprietate, de exclusivă întrebuinţare, invocat de reclamanta societate, asupra acestei denumiri;

Că, în contra acestei sentinţe, făcându-se apelul de faţă, se invoacă de apelantă motivele de drept şi de fapt arătate în petiţiunea sa adresată primei instanţe, cât şi în aceea adresată instanţei de apel, şi susţinute atât oral cât şi în scris, prin concluziunile sale scrise depuse înaintea ambelor instanţe, pe baza cărora cere reformarea în totul a sentinţei apelate şi ca consecinţă admiterea acţiunei sale aşa cum a fost formulată, deoarece cu actele şi probele depuse şi administrate la prima instanţă, precum şi cu acelea depuse la Curte şi-a dovedit complect pretenţiunile sale;

Că, în combaterea apelului, implicit şi a acţiunei, intimatul-pârât, farmacistul Constantin Chihăescu, recunoscând că a fabricat în laboratorul său de produse chimice şi produsul pus în vânzare sub denumirea de «Aspirină», în formă de pastile, ambalate unele în cutiuţe iar altele în tuburi, contestă, însă, reclamantei-apelante dreptul de exclusivă proprietate asupra acestei denumiri, susţinând:

Că denumirea de «Aspirină», fiind denumirea sub care se poate cere şi stabili identitatea produsului, că ea fiind introdusă în limbajul zilnic al tuturor acelora cari au nevoe de acest produs, că sub această denumire fiind pus la dispoziţia medicilor şi a bolnavilor şi tot astfel fiind trecut în codexurile şi regulamentele farmaceutice, că denumirea această de «Aspirină» fiind intrată în domeniul public ca una ce constitue numele obişnuit şi necesar prin care se determină produsul în sine, prin aceasta se înlătură însăşi existenţa dreptului de proprietate, de exclusivă întrebuinţare, pretins de societatea reclamantă asupra acestei denumiri; şi astfel întemeindu-se pe actele şi întâmpinările depuse atât la Tribunal cât şi la Curte, precum şi pe concluziunile sale orale şi scrise din înaintea ambelor instanţe, cere să se menţină hotărîrea primei instanţe, respingându-se apelul cu cheltueli de judecată;

Având în vedere, că faţă cu obiectul acţiunei — revendicarea proprietăţei exclusive a mărcii de fabrică constând în denumirea «Aspirin» independent de orice formă exterioară şi abstracţiune făcând de eticheta pe care se aplică —, faţă cu cele mai sus arătate şi cu concluziunile puse de părţi, chestiunea pe care Curtea are a o rezolvà, în prim rând, este aceea de a stabili în fapt şi în drept, dacă cuvântul «Aspirin» este numele obişnuit şi necesar pentru desemnarea produsului în sine, şi deci nesusceptibil de a fi întrebuinţat ca o marcă exclusivă de fabrică, ori este o denumire de fantezie, arbitrară, care n'are nici o legătură cu produsul pe care se aplică, creiată de fabricant pentru ca să se deosebească produsul său de alte produse similare sau chiar identice aflate în comerţ şi cari deci putând fi întrebuinţate ca marcă de fabrică, poate constitui

---

sunt bunăoară: «Flora», «Gladys», «Cadum» precum şi o sumă de cuvinte cari marchează produse farmaceutice, printre cari, cum se vede din deciziunea de faţă, se găseà şi cuvântul «Aspirin», Această categorie specială de mărci prilejueşte o interesantă problemă juridică. Atunci când marchează un produs vechi şi reputat şi sunt susţinute de o bogată reclamă, ele ajung să fie foarte cunoscute şi răspândite. Circulând din gură în gură, toată lumea le întrebuinţează şi adesea consumatorul cere direct: «o cutie Gladys», «un pahar de Cointreau», «o Aspirină», în loc să spună: «o cutie de cremă de ghete Gladys», «un pahar de liqueur Cointreau», «o tabletă împotriva răcelii Aspirină».

Dacă în aceste împrejurări, un proprietar al unei asemenea mărci de fabrică întâlneşte o contrafacere, uzurpare sau imitaţiune şi cheamă pe concurentul neleal în judecată, s'a întâmplat ca, acesta din urmă să răspundă că expresia aleasă ca marcă ajungând atât de cunoscută şi răspândită şi fiind întrebuinţată de toată lumea în mod curent, ea a devenit o desemnare necesară, a căzut în domeniul public şi nu mai poate fi păstrată în exclusivă proprietate de o persoană particulară. Se iscau astfel procese de natura celui rezolvat prin deciziunea de faţă. Pentru produsele farmaceutice se adăogà uneori că ele nefiind brevetabile nu pot fi nici apărate prin mărci de fabrică.

Vom cercetà aceste obiecţiuni pe rând, începând cu ultima care este şi cea mai puţin temeinică.

I. Dacă un produs este nebrevetabil — şi pentru fabricatele farmaceutice lucrul este exact — şi deci formula lui chimică nu poate constitui proprietatea exclusivă a unei singure persoane, aceasta nu înseamnează că nu poate fi revestit cu o marcă de fabrică, protejată de lege. Oricine poate fabricà un produs nebrevetat; dar ce interes legitim i se poate recunoaşte de a-l aruncà pe piaţă făcând să se creadă că provine din fabricele vecinului său. Chestiunea nici nu merită să se insiste mai mult asupra ei.

Un singur argument aduce un element ceva mai serios în discuţie. S'a spus că dacă se recunoaşte în favoarea fabricanţilor de produse farmaceutice dreptul de mărci de fabrică formate din cuvinte de fantezie, se creiază în mod indirect în favoarea proprietarilor lor un monopol, adică tocmai ceeace a vrut să evite legiuitorul când a interzis brevetarea. O marcă fiind bine răspândită şi apreciată, publicul va preferà produsul apărat de ea, iar ceilalţi producători, cari nu pot să-şi recomande marfa sub acelaş cuvânt, vor aveà o vânzare aproape inexistentă. Deci cel cu marca mai reputată, mai veche, mai bine introdusă, va aveà de fapt un monopol asupra pieţei.

Este uşor de răspuns că acesta n'ar fi un monopol juridic ci unul de fapt, rezultând din legile economice şi pe care legiuitorul comercial nu are a-l combate. Asemenea monopoluri se întâlnesc la tot pasul: Un fabricant care produce mai ieftin decât oricare altul, sau care are o marfă de o calitate indiscutabil superioară, sau este foarte aproape de locul de desfacere, se bucură în realitate de un monopol de fapt. El este stăpânul pieţei. In sistemul nostru juridic şi mai ales economic şi politic asemenea monopoluri nu sunt însă privite cu defavoare ci mai degrabă încurajate.

II. Trecând mai departe, la celelalte motive, cari pot face să dispară dreptul de exclusivă proprietate asupra unei mărci de fabrică, trebue să distingem între căderea în domeniul public propriu zisă, şi transformarea mărcei într'o desemnare necesară.

Poate cădeà o marcă în domeniul public atâta timp cât proprietarul ei şi-o apără prin toate mijloacele legale? Răspunsul nu poate fi decât negativ. Apărările aduse pentru depunătorul ei un drept de exclusivă proprietate;

Având în vedere că în această privinţă, doctrina face o deosebire fundamentală între ceeace se chiamă desemnarea necesară a unui produs şi denumirea lui de fantezie;

Că, acea dintâi este numele necesar al produsului în sine, ca: Vin de Bordeaux, Vin de viţă de Champagne, Apă oxigenată, etc. produsului neputându-i-se spune altfel decât desemnându-l cu numele său obişnuit curent şi necesar; ceeace face ca asemenea desemnări să nu poată fi luate în întrebuinţare ca mărci de fabrică;

Că, din contră, denumirile sunt nume de fantezie, inventate sau creiate anume de fabricant pentru ca să deosebească produsul său de alte produse similare sau chiar identice aflate în comerţ; că asemenea denumiri nu au prin ele înşile nici o legătură cu produsul pe care se aplică; aşa cum sunt denumirile «Beedictină» pentru un liqueur, «Creolină» pentru un desinfectant, «Pelikan» pentru o cerneală, «Castel» pentru un creion, «Ideal» pentru un parfum, etc. şi

Că asemenea denumiri pot deveni mărci de fabrică ca unele ce sunt enumerate de art. 1 al legei mărcilor de fabrică din 1879, cu condiţiunea cerută de legiuitor, pentru toate mărcile în genere, de a fi depuse;

Având în vedere că, acestea fiind stabilite, urmează a se cercetă dacă cuvântul «Aspirin» este o însemnare necesară a produsului din litigiu, aşa cum se pretinde de intimat şi s'a hotărît de Tribunal, sau este o denumire a lui de fantezie, aşa cum s'a susţinut şi se susţine de apelantă;

Având în vedere că, din actele şi lucrările aflate în dosarul cauzei, şi cu deosebire din farmacopeea germană, pagina 82, se constată: că produsul în chestiune poartă denumirea necesară de «acid acetil salicilic», că această desemnare este chiar numele său ştiinţific, că acest produs cu acest nume necesar şi ştiinţific a fost preparat pentru prima oară în anul 1853 de către Gerhardt; că de atunci a rămas în comerţ; că dela 1880 firma Merck din Darmstadt a început să-l întrebuinţeze ca medicament, fără însă a se puteà afirmà în domeniul medical; şi că abia sub denumirea «Aspirin» şi-a putut dobândi recunoaşterea şi un succes neaşteptat;

Având în vedere, că şi din farmacopeea română din 1926, pag. 14, se constată că produsul de mai sus poartă aceeaş denumire necesară de acid acetil salicilic;

Având în vedere, pe de altă parte, că din procesul verbal încheiat în laboratorul fabricei Bayer dela 23 Ianuarie 1899 se constată cum s'a ajuns la stabilirea denumirei «Aspirin» dată produsului de mai sus, după ce unii dintre consilieri propuseseră denumirea de «Enspirin»;

Având în vedere că din certificatul de depozit internaţional la Berna se constată că . denumirea «Aspirin» a fost înregistrată ca marcă de fabrică în Germania pentru prima oară la 1 Februarie 1899, adică după o săptămână dela creiarea ei în birourile fabricantului;

Considerând că, din toate acestea, constatându-se că produsul în chestiune a avut şi are un nume necesar sub care este cunoscut şi astăzi, iar că denumirea fantezistă «Aspirin» nu i s'a dat ca marcă de fabrică decât după aproape 50 de ani de când produsul erà cunoscut în domeniul public, rezultă că în nici un caz acest cuvânt de «Aspirin» nu poate fi considerat ca numele necesar şi obişnuit al produsului aşa cum s'a pretins şi eronat s'a hotărît de Tribunal;

Având în vedere că, s'a mai susţinut de intimat şi hotărît de Tribunal că denumirea de «Aspirin» fiind căzută în domeniul public, ca fiind intrată în limbajul zilnic al tuturor acelora cari au nevoe de acest medicament şi sub această denumire fiind pusă la dispoziţiunea medicilor şi bolnavilor şi trecută în codexurile şi regulamentele farmaceutice, prin aceasta se înlătură însăşi existenţa dreptului de proprietate, de exclusivă întrebuinţare, invocat de reclamanta asupra acestei denumiri;

Având în vedere că, în principiu, o marcă de fabrică nu poate cădeà în domeniul public oricât de întinsă şi îndelungată i-ar fi întrebuinţarea, fiindcă bucurându-se de protecţiunea legei, este împiedicată chiar de lege să cadă într'un asemenea domeniu; raţiunea pentru care s'a făcut legea asupra mărcilor de fabrică şi de comerciu, din 15 Aprilie 1879, fiind tocmai asigurarea proprietăţei mărcii, prin exclusiva ei întrebuinţare, prin facerea depozitului ei, şi conservarea ei, prin reînoirea lui din 15 în 15 ani;

Că, de aci, rezultă că o marcă de fabrică nu poate cădeà în domeniul public în contra voinţei proprietarului ei; că aceasta nu poate aveà loc decât cu voinţa acestuia de a-şi abandonà marca; că, deci, trebue să existe un fapt personal al proprietarului din care să se tragă concluzia că el a voit să-şi părăsească marca, abandonând-o domeniului public;

Că, după cum dobândirea proprietăţei în materie de marcă de fabrică nu constă numai în prima ei întrebuinţare, dar şi într'o întrebuinţare animo domini adică cu intenţiunea evidentă de a-ţi creià o marcă, iar nu numai de a-şi ornà produsul său, de a-i arătà calitatea sau preţul, — intenţiune manifestată printr'o întrebuinţare continuă prin acte de revendicare directe şi indirecte, şi în sfârşit prin depozit; tot astfel abandonarea unei asemenea proprietăţi nu poate rezultà decât din fapte pozitive, care să evidenţieze aceasta, ca: lăsarea să se servească toată lumea de marca creiată; folosirea ei numai într'un mod accidental; recomandarea ei către public, fără manifestarea intenţiunei

---

de lege mărcii sunt făcute tocmai în scopul de a evità ca ea să fie întrebuinţată de oricine, rezervând proprietarului legal exclusivitatea ei. Atât timp cât o marcă de fabrică este regulat depusă şi depozitul reînoit la expirarea termenelor şi cât timp contrafăcătorii sunt regulat urmăriţi şi condamnaţi, marca nu a căzut în domeniul public. Aceasta se poate întâmplà numai prin voinţa proprietarului sau prin neglijenţa lui, când la expirarea unui termen depozitul nu este reînoit sau când timp îndelungat a îngăduit numeroase încălcări ale dreptului său, fără a protestà. Aceasta stabileşte cu un mare lux de argumente şi decizia de faţă.

III. Un proprietar care a făcut toate deligentele trebuitoare poate totuş pierde marca sa dacă aceasta ajunge desemnarea necesară a produsului pe care-l revesteşte? De astă dată răspunsul nu mai este atât de simplu.

Este sigur că dacă în momentul când un fabricant îşi alege o marcă de fabrică el ar încercà să-şi însuşească în acest scop un cuvânt care la acea dată constituià o desemnare necesară, orice act al său ar fi fără efect. In zadar va încercà să depună cineva cuvântul «cerneală» sau «oţet» şi apoi să interzică fabricanţilor celorlalţi de cerneluri sau oţet de a-l imprimà pe sticlele lor. Acţiunea i-ar fi respinsă. O problemă nici nu se poate pune.

Chestiunea este controversabilă numai în următorul caz: Un comerciant inventează o denumire nouă, la origină deci de fantezie, pe care începe să o întrebuinţeze ca marcă. In timpul cât el se serveşte de ea, această marcă, prin răspândirea dobândită şi reclama făcută, înlocueşte numele normal al produsului şi devine ea desemnare necesară. Bunăoară un farmacist vinde chinină. Lucrând cu deosebită îngrijire, simte hipotetic nevoia să deosebească chinina provenită din laboratorul său de altă chinină şi o însemnează cu marca «febrachin». Cu timpul, chinina aceasta ajunge atât de cunoscută încât înlocueşte pe piaţă orice altă chinină. Cuvântul chinină este cu totul uitat şi produsul care înainte purtà acest nume acum este numit «febrachin», acest cuvânt de fantezie înlocuind în totul pe cel de origină. In acest caz, poate fi socotită de a şi-o păstră cu titlul de marcă personală şi altele;

Având în vedere că din actele prezentate de societatea reclamantă, nu numai că nu se constată că apelanta ar fi făcut sau lăsat să se facă vreun act de natura celor de mai sus, din care să rezulte voinţa sa de a-şi abandonă marca, ci dimpotrivă, că ea a îndeplinit toate condiţiunile cerute de lege pentru a fi protejată şi că a făcut tot ce-i sta prin putinţă pentru a dovedi că înţelege să nu-şi abandoneze marca;

Aşa se constată:

Că, a depus marca sa de fabrică sub denumirea «Aspirin», în Germania la 1 Februarie 1899, în România la Grefa Tribunalului Comercial Ilfov, la 12 August 1908, şi a reînoit-o la 4 Octombrie 1912, în Cehoslovacia la 14 Februarie 1919, iar, internaţional, la Berna la 9 Septembrie 1926;

Că, oridecâteori a descoperit o uzurpare a mărcei sale, Societatea a protestat, fie pe cale de corespondenţă particulară, fie pe cale de acţiunea judecătorească; dovezi ce rezultă atât din corespondenţa aflată în dosar, pe care reprezentantul Societăţei în România a dus-o pe vremuri cu mai mulţi uzurpatori, printre cari chiar şi cu intimatul din proces, atât din sentinţa Tribunalului Ilfov S. II-a com. No. 810/926 rămasă definitivă, obţinută în contra droghistului I. Arsenescu, care încercase o asemenea uzurpare, cât şi din hotărîrile: a Curţei Corecţionale de Justiţie a Republicei şi Cantonului Geneva din 15 Februarie 1928, a Curţei de Casaţie Secţia I-a civilă a Germaniei din 23 Martie 1925, a Curţei de Apel din Milano din 31 Decembrie 1925, a Ministerului de Comerţ Cehoslovac din 15 Aprilie 1925, a Ministerului Federal pentru Comerţ şi Comunicaţie din Austria din 30 Iunie 1925, a Curţei de Apel din Bruxelles Belgia, Secţia II-a din 8 Iunie 1926 şi a Tribunalului de Arondisment din Amsterdam (Olanda), Camera II-a din 2 Ianuarie 1925 — prin care se recunoaşte în toate ţările de mai sus dreptul de proprietate al Societăţei I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft asupra mărcii de fabrică cu denumirea «Aspirin», prin condamnaţiunile date în contra acelora cari au încercat uzurparea sau contrafacerea sub o formă sau alta a mărcii în chestiune;

Că, datorită acestei atitudini hotărîte, dreptul Societăţei asupra mărcii de fabrică «Aspirin» a fost recunoscut ca atare în toate Statele inclusiv în România;

Că în Germania, ţara de origină a produsului, nici un alt produs similar, nu se intitulează «Aspirin», ci întotdeauna cu un alt nume de fantezie;

Că, în Franţa, în urma reluărei raporturilor de această natură, printr'o convenţiune din anul 1927, produsul pe care francezii îl botezaseră în timpul războiului «Aspirin», a fost în urmă botezat «Rhodine»;

Că, în România, farmacopeea din 1926, pagina 14, menţionează cuvântul «Aspirin» ca pe o proprietate privativă, indicându-se în dreptul lui cuvintele «Marcă depusă»;

Considerând că, din dovezile mai sus arătate rezultând că apelanta departe de a fi voit să-şi abandoneze marca, a făcut dimpotrivă, în mod necontenit, acte de proprietară a mărcii sale, şi deci neproducându-se căderea ei în domeniul public, urmează a se înlătură ca nefondată şi această susţinere a intimatei;

Având în vedere şi susţinerea intimatei că dovada căderei denumirei de «Aspirin» (aspirină) în domeniul public ar rezultă şi din faptul că ea a ajuns să se confunde cu noţiunea de medicament febrifug;

Având în vedere că mai există şi alte produse farmaceutice cu asemenea efecte cum sunt: Rodina (identică), Antipirin salicilic (salipirină), Cachet Dr. Faivre, Cachet Dr. Bousquet, Nevralgine Jurist, Kalmin, Antipirin coffein citric (migrenină), citrofen (similare) urmează a se înlătură ca nefondată şi această susţinere;

Având în vedere că susţinerea intimatului, că apelanta nu poate revendică proprietatea exclusivă a denumirei de «Aspirin» deoarece i s'ar interzice aceasta de legea asupra brevetelor şi invenţiunilor din 1906, care prin articolul ei 4 alin. *e*, prescrie că nu se vor brevetă invenţiunile şi compoziţiunile farmaceutice sau orice fel de alte mijloace de lecuire sau de desinfectare;

Având în vedere că reclamanta, prin acţiunea sa, nepretinzând vreun drept de monopol asupra produsului în sine «Acid acetilic salicilic» şi formulei lui chimice, revendicând numai denumirea de «Aspirin» sub care ea comercializează acest produs; cu alte cuvinte căutând să interzică numai ca un produs fabricat şi manipulat de alţii să fie strecurat sub numele ei, recte cu marca sa de fabrică, prin acestea se înlătură dela sine ca nefondată şi această susţinere a intimatului, legea brevetelor şi imposibilitatea de a brevetă compoziţiunile farmaceutice neavând nici o legătură cu soluţia procesului, fiind cu totul streină de speţa lui;

Având în vedere că, s'a mai invocat de intimat şi dispoziţiunile art. 3 în legea mărcilor de fabrici şi comerţ din 15 Aprilie 1879 susţinând că numai guvernul are dreptul, când este vorba de medicamente să desemneze pe cale de regulament denumirile ce trebuie să li se dea;

Considerând că, prin art. 3 al suscitatei legi, nu se interzice comercianţilor şi fabricanţilor de a aveà mărci de fabrică şi pentru produsele farmaceutice, ci din contră de unde pentru celelalte produse se arată că marca de fabrică sau de comerţ este facultativă, se prescrie că, pentru productele farmaceutice şi acele cari interesează mai deaproape higiena şi salubritatea publică, guvernul poate declară marca

---

expresia «febrachin» ca desemnarea necesară a produsului şi comerciantul luat ca exemplu silit să renunţe la exclusivitatea ei?

Intr'o notă din *Pandectele Romdne*, 1927, II, pag. 15, sub decizia 131 din 29 Oct. 1924 a Curţei de Apel Bucureşti s. III, ne pronunţam pentru afirmativă în acest caz şi socotim de prisos să revenim asupra tuturor argumentelor acolo înşirate. Dreptul nu poate împiedecà efectele transformărei încete dar inevitabile a dicţionarului şi a limbei.

Dacă principial astfel stau lucrurile, în schimb cea mai mare prudenţă este necesară atunci când este vorba să se aprecieze dovezile de fapt din cari să rezulte că fenomenul la care ne referim a avut realmente loc. Operaţiunea juridică de desfiinţare a mărcei fiind o consecinţă de neînlăturat a transformărei limbii şi a introducerei unui nou cuvânt, trebue să se petreacă excepţional şi cu raritatea cu care au loc aceste evenimente naturale.

Interesele comerciantului nu trebuesc să fie primejduite în orice clipă. El nu se poate pune la adăpost pe căi juridice, dar anormalitatea fenomenului şi raritatea lui este pentru dânsul o garanţie că nu are preà multe motive de temere.

Soluţia echitabilă a proceselor de acest fel va rezultà dintr'o amănunţită şi precisă cercetare în fapt. Desigur, un cuvânt devenit desemnare necesară nu mai poate rămâne marcă de fabrică. Dar nu orice cuvânt puţin mai răspândit a devenit desemnare necesară. Ne propunem să sfârşim acest articol arătând câteva criterii după cari se poate vedeà dacă o asemenea transformare s'a înfăptuit sau nu.

a) Foarte marea răspândire se invoacă uneori ca cel mai evident argument că o marcă a devenit desemnare necesară şi totuş este cel mai slab. Chiar scopul fabricantului este să-şi facă marca sa cât mai cunoscută. Deci răspândirea mare e ţinta oricui; ea constitue ceva normal în viaţa unei mărci de fabrică, iar nu un accident care să aducă desfiinţarea ei.

b) Pe lângă acestea trebue să avem în vedere că răspândirea mărcii poate constitui un efect pur artificial al reclamei făcute. Un nume: «Cadum», «Ford», etc., e pe toate buzele cât timp e susţinut cu de fabrică şi comerţ obligatorie şi chiar semnificativă, printr'un Decret dat în formă de regulament de administraţiune publică;

Considerând că, din clara redacţiune a acestui text de lege nerezultând, de nicăeri, că denumirile produselor farmaceutice sunt rezervate pe seama guvernului, ele fiind lăsate la libera alegere a comercianţilor şi fabricanţilor, urmează a se înlătură ca nefondată şi această susţinere a intimatului;

Având în vedere că, în ce priveşte celelalte susţineri ale intimatului, din întâmpinările şi concluziunile sale scrise, prin cele arătate în cuprinsul deciziunei de faţă, implicit răspunzându-se şi asupra lor, Curtea le înlătură ca nefondate, găsind inutil a le mai tratà în mod separat, după cum deasemenea găseşte neconcludente şi actele prezentate de intimată, deoarece faptul că o marcă de fabrică a ajuns să fie pretutindeni răspândită şi bine cunoscută, datorită unei întinse reclame, bine susţinută, şi a calităţei produsului, aceasta constitue pentru proprietara ei, un avantagiu, iar nu o slăbiciune a ei, fiind inadmisibil ca prin aceasta proprietarul să poată fi considerat ca decăzut din dreptul său, deoarece nu poate există decădere fără text şi cu atât mai puţin, împotriva textului, legea supra mărcilor de fabrică şi de comerţ cuprinzând dispoziţiuni formale pentru conservarea dreptului de proprietate a mărcilor de fabrică, în scopul vădit de a evità căderea lor în domeniul public; iar, în ce priveşte hotărîrile Curţei de Apel din Paris 1926 şi 20 Maiu 1927 şi aceea a Curţei de Apel din Lyon cu data de 23 Februarie 1907, invocate de intimat ca jurisprudenţă în materie, Curtea le înlătură deasemenea ca neconcludente, faţă de cele mai sus arătate şi de constatarea ce se face că ele privesc cu totul alte mărci de fabrică, a altor produse farmaceutice, fiind relative la exclusivitatea produselor cu denumirile: «Antipyrină», «Pyramidon» şi «Thiocol»;

Având în vedere că, în ce priveşte cererea subsidiară făcută de intimat, prin întâmpinarea depusă înaintea Curţei, de a i se admite dovada cu martori pentru a probà că denumirea «Aspirin» este de mult intrată în domeniul public, asupra căreia partea nepunând, nici oral nici în scris, nici o concluziune, ar urmà să nu mai fie cercetată, totuş, Curtea, examinând-o din oficiu, o găseşte inutilă în fapt, faţă de cele cuprinse în deciziunea de faţă, şi inadmisibilă în drept, faţă de dispoziţiunile art. 4, 5, 6, 7, 8 şi urm. din legea asupra mărcilor de fabrică şi de comerciu, conform cărora dreptul de exclusivă proprietate asupra mărcilor de fabrică nu naşte decât prin facerea depozitului la grefa Tribunalului de Comerţ competinte şi nu subzistă decât prin conservarea şi reînoirea lui la termenele legale; ori, dovada acestora nu se poate face decât cu acte scrise, aşa cum s'a şi făcut de Societatea reclamantă; iar, dacă intimatul le contestă reala lor existenţă, pentru a ajunge la concluzia intrărei mărcii în domeniul public, pentru aceasta aveà posibilitatea unei probe scrise emanată dela grefa Tribunalului în a cărei conservare se găseşte registrul de mărci;

Considerând că, din toate cele mai sus arătate, dovedindu-se pe deplin, atât dreptul societăţei reclamante de exclusivă proprietară a mărcii de fabrică şi de comerţ cu denumirea «Aspirin» (aspirină) aplicată pe produsul farmaceutic «Acid acetil salicilic», cât şi întrebuinţarea ei, prin uzurpare, de către intimatul pârât, farmacist Const. Chihăescu, urmează ca acesta să fie obligat să nu mai fabrice sau să vânză nici un produs revestit cu uzurparea mărcii de fabrică a apelantei, potrivit dispoziţiunilor art. 4 şi 6 din legea mărcilor de fabrică şi comerţ, care interzic întrebuinţarea şi însuşirea mărcii adoptate de un comerciant sau fabricant pentru însemnarea sau deosebirea produselor sale de alte produse similare;

Că, aşadar, pentru aceste motive, sentinţa Tribunalului cu No. 547 din 8 Martie 1928 trebue a fi reformată în întregime;

Având în vedere că, Societatea apelantă, prin acţiunea sa mai cere ca pârîtul intimat să fie obligat a-i plătì şi suma de 100.000 lei cu titlu de daune-interese pentru prejudiciul cauzat prin faptul acestuia;

Având în vedere că din actele aflate la dosar şi anume: din procesul verbal întocmit de I. Bădulescu, portărel pe lângă Tribunalul Ilfov, în ziua de 25 Maiu 1927, din interogatoriul luat pârâtului Constantin Chihăescu în ziua de 21 Februarie 1928, din lista preţ-curent a produselor Laboratorului de Produse Chimice şi Farmaceutice al intimatului se constată că a fabricat şi pus în vânzare produse sub denumirea «Aspirin» în diferite forme şi ambalaje din anul 1900 şi până în anul 1927;

Având în vedere că, dealtfel, faptul fabricărei şi punerei în vânzare a produselor revestite cu denumirea «Aspirină» nici nu se contestă de intimat, se obiectează însă că a încetat fabricarea lor încă din anul 1925, ca nefiind rentabile, fapt constatat ca inexact, deoarece fabricatele sub această denumire a continuat să apară în preţul său curent şi în anul 1927, asupra căruia intimatul s'a mărginit să afirme că aceasta provine dintr'o simplă eroare;

Având în vedere că, prin acest fapt al său de a-şi însuşì pe nedrept marca de fabrică a apelantei, în scopul evident de a realizà foloase ilicite de pe urma reputaţiunei acestei mărci, pentru care reclamanta a suportat cheltueli cu ameliorarea produsului şi cu facerea reclamei necesare pentru întinsa lui introducere în comerţ, a fost de natură a prejudicià interesele societăţei reclamante prin vânzarea drept un produs al ei a unor alte produse, speculându-se eroarea, confuziunea, în care uşor a putut cădeà persoanele suferinde, prin identitatea de-

---

imense mijloace de publicitate; toată lumea îl întrebuinţează şi îl cunoaşte cât timp în dosul lui este un fabricant celebru şi un produs folositor. Dar dacă proprietarul mărcii şi-ar încetà fabricaţiunea sau şi-ar schimbà marca sau emblema, desigur că în câteva luni nimeni nu va mai vorbì despre el. *Ford*, deşi astăzi se spune «un Ford», ar rămâne poate în istoria industriei americane, dar nu în dicţionar. A ne grăbi să socotim că o asemenea denumire a căzut în domeniul public, ar fi o imprudenţă care poate fi foarte curând desminţită de fapte.

d) In această materie mai trebue observat că adesea fabricantul care încearcă să-şi însuşească marca adversarului are şi el o marcă, bineînţeles mai puţin răspândită sau reputată, cu care reveseşte acelaş produs. Aceasta constitue dovada că nici marca cea răspândită nu a devenit desemnare necesară.

e) Se poate spune despre o marcă de fabrică sau comerţ că este desemnare necesară numai atunci când în mod general a încetat de a indicà provenienţa produsului, ci se leagă chiar de natura lui intrinsecă, devenind cuvântul care îl arată în mod obişnuit. Deaceea o marcă aplicată produselor de naturi deosebite, bunăoară cuvântul «Elefant» care s'ar aplicà gumelor de şters, creioanelor, cernelurilor şi altor mărfuri similare nu poate deveni mai niciodată desemnare necesară. Dimpotrivă, mărcile din industria chimică. farmaceutică, a pudrelor sau săpunurilor, inventate pentru a însemnà nu toată marfa fabricantului, ci numai un anume corp, o anume compoziţie, sunt mai ameninţate.

In toate cazurile, numele anterior trebue să fie cu totul uitat şi înlocuit prin cuvântul care până atunci erà marcă de fabrică, iar numai puţin lăsat în umbră pentru moment.

f) Sunt cazuri când nu există un alt nume al produsului fabricat şi totuş nu marca sa de fabrică poate fi socotită ca desemnare necesară. Există bunăoară diferite feluri de ţiglă: ţiglă roşie, ţiglă verde, ţiglă smălţuită, etc., Dacă un fabricant al unei asemenea varietăţi ar renumirilor, ceeace a avut ca o firească urmare o diminuare în consumul propriului ei produs cu denumirea «Aspirină» asupra căreia aveà dreptul de exclusivă proprietate şi întrebuinţare;

Având în vedere şi dispoziţiunile art. 998 din codul civil, după care orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greşeală s'a ocazionat, a-l repară;

Considerând că, aşa fiind, Curtea, ţinând seama de toate acestea, în aprecierea sa asupra cuantumului daunelor cauzate, le fixează la suma de 30.000 (treizeci mii) lei la care deasemenea urmează a se obligà intimatul de a o plăti apelantei Societăţi, găsindu-se fondat şi acest capăt al cererei sale;

Având în vedere că, apelanta îşi întemeiază ultimul capăt de cerere pe dispoziţiunile art. 18 al. II din legea asupra mărcilor de fabrică şi comerţ;

Considerând că dispoziţiunile art. suscitat nu sunt aplicabile decât în acţiunile intentate pe cale corecţională în cazurile condamnaţiunilor penale prevăzute de art. 12 şi urm. de sub titlul III al suscitatei legi şi ca o urmare a lor, iar nu şi în acţiunile civile intentate în revendicare potrivit dispoziţiunilor art. 22 de sub titlul IV al aceleiaşi legi, cum este acţiunea de faţă, care sunt supuse judecăţei Tribunalului de comerţ, instanţa competinte în materie de mărci de fabrică;

Că, aşa fiind, acest ultim cap de cerere al acţiunei societăţei reclamante găsindu-se nefondat, urmează a nu se admite;

Considerând, aşadar, pentru motivele arătate în cuprinsul deciziunei de faţă, apelul şi acţiunea făcută de Societatea I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft din Frankfurt pe Main, Germania, dovedindu-se în parte fondată, urmează a fi admise ca atare;

Având în vedere şi cererea apelantei de a i se acordà şi cheltueli de judecată, asupra cărora, Curtea, apreciind potrivit dispoziţiunilor art. 140 şi 146 din codul de procedură civilă, nefiind depusă vre-o listă a lor, le fixează la suma de 4.000 (patru mii) lei, la plata căreia iarăşi urmează a se obligà intimatul;

Văzând şi dispoziţiunile art. 1169 şi 1170 din codul civil;

Pentru aceste motive, redactate de Domnul Consilier Constantin Pisău, admite în parte apelul.

Decizia com. 193 din 26 Iunie 1929.

Preşedenţia d-lui **I. Solomon,** preşedinte, redactorul deciziei d-l **C. Pisău,** consilier; avocaţi d-nii **Anibal Teodorescu,** pentru apelantă şi **Voiculescu,** pentru intimat.

TRIB. ILFOV I COM.,
5 Decemvrie 1929

NUME PATRONIMIC. DENUMIRE. SOCIETATE ANONIMĂ. FIRMĂ. CERERE DE RADIERE A NUMELUI PATRONIMIC. VÂNZARE DE ACŢIUNI. INADMISIBILITATEA CEREREI. NUME COMERCIAL. ALIENABILITATE. DESEMNAREA UNEI SOC. ANONIME. (Art. 78 c. com.). (1)

1. *Acţionarul care a dat denumirea Societăţei, prin numele său, şi în urmă a vândut acţiunile, fără să impună vr'o obligaţiune de schimbarea numelui, nu mai poate cere Societăţei, cu care nu mai are nici un raport şi care n'are nici o obligaţiune faţă de dânsul, să schimbe denumirea, care este dobândită Societăţei în virtutea actului său constitutiv.*

2. *Deşi este de principiu că numele civil sau de familie este un atribut al personalităţei, inalienabil şi imprescriptibil, această regulă nu se aplică numelui comercial care devine o marcă distinctivă a întreprinderei, un bun incorporal, un element al patrimoniului comerciantului şi ca atare susceptibil de cesiune, fără o limitare în timp.*

3. *Art. 78 al. II cod. com. opreşte ca o Societate anonimă să fie desemnată prin numele unuia din asociaţi, dar nu opreşte ca în denumirea sa să cuprindă numele fondatorului sau al fostului proprietar al stabilimentului comercial.*

(Emil I. V. Socec cu Soc. anon. Socec & C-ie).

TRIBUNALUL: Având în vedere acţiunea intentată de Emil I. V. Socec şi Ioan I. V. Socec, din Bucureşti, în contra Societăţei Anonime «Socec & C-ie», prin reprezentanţii săi legali, cu sediul în Bucureşti, Calea Victoriei No. 13, pentru a fi obligată această societate, să şteargă din compunerea denumirei sale actuale, numele patronimic, Socec, care este numele patronimic al reclamanţilor, şi să fie deasemeni obligaţi a plăti şi 50.000 lei pe zi cu titlu de daune cominatorii, până la radierea acestui nume.

Având în vedere actele din dosar, susţinerile orale ale părţilor, precum rezumatele de concluzii depuse la dosar.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

Librăria «Socec» s'a înfiinţat în Bucureşti în anul 1856, sub firma «Librăria Nouă Socec & C-ie» de către defunctul I. V. Socec, autorul reclamanţilor şi a durat sub această firmă până în anul 1895 când, bătrânul Socec, pentru a răsplăti serviciile aduse de fiul său Ioan I. V. Socec, îl asociază şi pe acesta în firmă pe timp de 10 ani, şi în anumite condiţiuni anume prevăzute în contractul de societate din Maiu 1895.

După moartea bătrânului Socec, moştenitorii săi Ioan şi Emil I. V. Socec împreună cu Suzana Maior Al. Socec, formează în anul 1904, o societate în comandită simplă, care durează până în anul 1905, când, reclamanţii împreună cu Suzana Socec, Alexandru Bocrescu, M. Rudinescu şi avocaţii I. G. Saita şi N. G. Saita, constituesc o societate anonimă pe acţiuni, având numele de «Societatea anonimă Socec & C-ie» pentru exploatarea comerţului de librărie, papetărie şi a industriei artelor grafice, pe timp de 30 de ani, adică până în anul 1935.

Capitalul social s'a fixat la suma

---

vesti produsele sale cu o marcă de fabrică formată dintr'o denumire de fantezie, i s'ar puteà poate spune că nu există un alt cuvânt unic pentru a indicà acea marfă. El va răspunde însă cu succes că desemnarea necesară a rămas expresia mai lungă «ţiglă roşie», «ţiglă verde», etc.

Deasemenea există nuanţe ale unui produs, corpuri sau aparate speciale, piese de amănunt, pentru cari nu există un cuvânt special în limbă. Ele sunt indicate printr'un cuvânt străin alterat, prin arătarea funcţiunei, a mărcii sub care se fabrică, a numelui celui care le-a întrebuinţat întâia oară, fără ca toate aceste indicaţii să se considere ca intrate în dicţionar.

Din cele de mai sus se vede că în foarte puţine cazuri se va puteà spune că o marcă de fabrică a devenit desemnare necesară. Aşà este şi natural. Repetăm, principial credem operaţia posibilă, dar în fapt ea nu se petrece în toate zilele.

In sensul deciziei ce adnotăm s'a pronunţat la 26 Martie 1930 şi Curtea de Apel Bucureşti, s. IV-a, prin deciziunea com. No. 56, mai scurt şi abstract, dar la fel de frumos motivată.

RADU M. GORUNEANU
Avocat

(1) *Obiectul şi motivele acţiunei.* D-nii Ion şi Emil I. Socec au chemat în judecată societatea anonimă «Socec & Comp.» pentru a fi obligată să şteargă din compunerea firmei sale numele patronimic de «Socec» care ar aparţine reclamanţilor, sub sancţiune de daune cominatorii de lei 50.000 pe zi.

Motivele acţiunei sunt că după disp. art. 78 cod. com. şi ale legei şi regulamentelor firmelor, o societate anonimă nu poate fi determinată prin numele unuia din asociaţi, cum şi pe dispoziţia art. 998 c. civ. care prevede că orice faptă a omului care cauzează altuia un prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greşeală s'a ocazionat a-l reparà, reclamanţii alegând că: «Noi suferim prejudiciu de a ni se atribui în fiecare moment orice atitudine a sociede 1.762.000 lei împărțit în 1762 acțiuni de 1.000 lei fiecare și a fost în întregime vărsat de către membrii fondatori, — care, astfel deveneau proprietarii tuturor acțiunilor, deoarece 1.740.000 lei, fusese subscris de reclamanți și numai 82 acțiuni aparțineau celorlalte persoane.

In anul 1919, Ioan I. V. Socec, cumpărând el totalitatea celor 1762 acțiuni, prin actul din 7 Maiu 1919, le vinde Băncei Marmorosch, Blank, adică vinde întreg fondul de comerț compus din imobile, mărfuri și creanțe, prevăzându-se în acest act de vânzare că «Banca Marmorosch, Blank, prin cumpărarea acestor acțiuni Socec & C-ie devine proprietara întregei averi mobiliare și imobiliare de orice natură, ce aparține Societăței anonime Socec, având dreptul de a continuà firma «Socec» și de a se folosì de drepturile ce decurg din contractele Societăței... etc.... iar mai departe «Banca Marmorosch, Blank și mandanții săi, vor intrà de drept și de fapt în proprietatea și posesiunea întregului fond de comerț din momentul semnărei prezentului act».

Că la finele acestui act se mai stipulează următoarea clauză: «subsemnatul Ioan I. V. Socec, mă oblig ca în termen de 10 ani, să nu constitui nici o societate cu firma Socec & C-ie pentru comerțul și industria exercitată astăzi de Societatea anonimă «I. V. Socec & C-ie».

Având în vedere că, în urma acestei vânzări, la 12 Mai 1919 se închee un proces verbal, prin care Ioan I. V. Socec, predă Băncei Marmorosch Blank & C-ie întregul fond de comerț al Societăței anonime Socec & C-ie, compus din numerar, efecte, mărfuri, imobile, creanțe de încasat, ateliere, sucursale etc., stipulându-se că, după această predare, nici una din părți nu mai are vreo pretențiune contra celeilalte în afară, bineînțeles, de executarea celorlalte clauze ale convențiunei.

Că, la 10 Iunie 1919, se ține și adunarea generală a acționarilor sub președinția lui Ioan I. V. Socec, care aprobă gestiunea exercițiului precedent, dă descărcare consiliului, aprobă bilanțul, repartizează beneficiul, aprobă modificarea unor dispozițiuni din statute și ia act de demisiunea din consiliul de administrație a lui Ioan și Emil I. V. Socec, alegându-se în locul lor pe C. Xeni, Popa Lizeanu și Ștefan Lambru.

Având în vedere că, Societatea anonimă Socec & C-ie a continuat a funcționà mai departe, — Banca Marmorosch, Blank, transmițând și ea la rândul ei acțiunile altor persoane — în aceleași condițiuni, până în anul 1925, când la 31 Mai, adunarea generală extraordinară decide sporirea capitalului cu o nouă emisiune de 20.000.000 lei, modificând și unele dispozițiuni din statute, în ce privește durata Societăței, pe care o face nelimitată, extinzând și sfera activităței, deoarece prevede că pe lângă comerțul de librărie, papetărie, editură, vânzare de articole de birou, galanterie și arte grafice, Societatea să poată face și acte de comerț care să fie accesoriile întreprinderei principale și anume: închiriere, cumpărare și construire de imobile, cumpărare și închiriere de mașini și instalațiuni, împrumuturi sub diferite forme, cum și participare la orice alte întreprinderi.

Având în vedere că reclamanții cer prin acțiunea de față, a fi obligată societatea anonimă Socec & C-ie să șteargă din compunerea actualei sale firme, numele de Socec, care este numele patronimic al lor pentru următoarele considerațiuni: 1. numele patronimic este inalienabil și ca atare nu poate, chiar încorporat temporar într'un nume

---

tăței și orice accident financiar i s'ar întâmplà pe aceste grele vremuri».

Expunerea faptelor. Librăria «Socec» s'a înființat în București încă din anul 1856 sub firma «Librăria Nouă Socec & Comp.». Ulterior firma s'a schimbat în aceea de «Socec & Comp.» suferind diferite modificări, bătrânul Socec asociindu-și în 1895 pe fiul său mai mare d-l Ioan I. Socec.

Murind bătrânul I. Socec, fii săi d-nii Ioan și Emil Socec au format cu cumnata lor d-Suzana I. Socec o societate în comandită. Insfârșit în anul 1905 societatea se transformă în anonimă. Prin actul constitutiv și statutele din Iunie 1905, d-nii Emil și Ion Socec împreună cu surorile lor, cu defuncții avocați frații Ioan și M. Saita și cu d-l M. Rudinescu, pe atunci ca și azi principal conducător tehnic și comercial al întreprinderei, constitue o societate anonimă sub denumirea «Societate Anonimă Socec & Co.» pentru exploatarea comerțului de librărie, papetărie și a industriei artelor grafice, pe o durată de 30 de ani, societate cu un capital de lei 1.762.000 împărțit în 1762 de acțiuni a 1000 lei fiecare în care cei dintâiu aduc ca aport fondul comercial al societăței în comandită «Socec & Comp.» atribuindu-li-se acțiuni în vlaoare de lei 1.470.000 și numindu-se administratori delegați d-nii frați Ion și Emil I. Socec și director d-l M. Rudinescu.

In anul 1919 d-nii frați Socec, cari posedau aproape totalitatea capitalului societăței, se decid pentru motive pe cari nu le cunoaștem și cari nu interesează, să-și vândă întreprinderea și în acest scop răscumpără micul stoc de acțiuni ce se aflau în mâna surorei lor și a altor doi, trei acționari, dobândind astfel totalitatea celor 1762 de acțiuni. Dânșii se învoesc să vânză totalitatea acțiunilor Băncei Marmorosch Blank & Co. din București și se face la 7 Maiu 1919 actul de vânzare-cumpărare în care figurează d-l Ioan I. V. Socec ca vânzător și Banca ca cumpărătoare. In act se arată că *aceste acțiuni constituesc întregul fond de comerț al Societăței Anonime Socec & Comp.*, compus din numerar și efecte, mărfuri, imobile, creanțe de încasat, ateliere, sucursale, etc. trecute mai jos cu sume aproximative după registrele societăței «Socec & Comp.», altele trecute după evaluare și anume....

După ce se enumără toate elementele constituind fondul de comerț în valoare totală de lei 6.850.000, se adaugă că acest preț acceptat de ambele părți cu care d-nul Ion I. V. Socec cedează Băncei Marmorosch Blank & Co. No. 1762 acțiuni «Socec & Comp.», *constituind fondul de comerț al firmei Socec & Comp., așà precum se aflà în momentul de față și tot activul său specificat mai sus în mod sumar.*

Clauza ce urmează în act care are o importanță hotărîtoare în cauză, are cuprinderea următoare:

«Banca Marmorosch Blank și Comp. S. A. prin cumpărarea acestor 1762 acțiuni Socec și Comp. devine proprietara întregei averi mobiliare și imobiliare de orice natură ce aparține firmei Socec & Comp. *având dreptul de a continuà firma Socec & Comp. și de a se folosi de toate drepturile ce decurg din contractele societăței cu autorități* din convențiile pentru editarea de cărți și altele; intră în toate drepturile și obligațiile soc. anon. «Socec & Comp.».

Prețul în sumă de lei 6.850.000 reprezentând pentru cele 1762 acțiuni câte 3887 lei de acțiune a fost integral achitat în condițiunile prevăzute în contract.

La 12 Maiu 1919 se semnează de ambele părți un proces-vernal constatând efectuarea predărei întregului fond de comerț și se declară că părțile nu mai au nici o rezervă și nici o pretenție una față de alta

Iată textul acestui proces-verbal:

București, 12 Maiu 1919

Proces Verbal

«Subsemnații Jean I. V. Socec deoparte ca predător și Banca Marmorosch Blank & Co. de altă parte ca primitoare, declarăm că în executarea convențiunei încheiate între noi la 7 Maiu a. c. am predat și am preluat întregul fond de comerț al societăței anonime «Socec & Co.» compus din numerar, efecte, mărfuri, imobile, creanțe de încasat, ateliere, sucursale, etc., astfel cum rezultă din registrele și scriptele societăței, reprezentând activul și pasivul zisei societăți, fără a mai aveà și fără a ne mai rezervà nici un fel de pretenție de nici o natură unul contra celuilat rezultând din această predare și primire, în afară bineînțeles de executarea celorlalte clauze ale zisei convențiuni».

Predator (ss) Ioan I. V. Socec

(ss) Banca Marmorosch, Blank & Comp.

Se convoacă adunarea generală a acționarilor pentru ziua de 10 Iunie 1919 când se ține sub președinția d-lui Ioan I. V. Socec. Această adunare aprobă gestiunea exercițiului precedent, dă descărcare consiliului, aprobă bilanțul, contul de profit și pierderi și repartiția beneficiului, aprobă modificarea unor dispoziții din statute, ia act de demisiunea din consiliu a d-lor Ion și Emil Socec și alege în consiliul de ad-ție pe domnii: C. Xeni, Popa Lizeanu și Ștefan Lambru.

comercial, să fie cedat; 2. că, în orice caz, această cesiune nu ar puteà fi făcută decât pe un timp limitat necesar a câştigà încrederea clientelei; 3. Societăţile anonime nu pot să cuprindă în denumirea lor un nume patronimic conform art. 78 din codul comercial.

Având în vedere că, în primul rând, trebue de observat că o societate anonimă este o persoană distinctă de persoana acţionarilor, având patrimoniul ei aparte şi cele mai multe ori, o durată îndelungată şi chiar nelimitată.

Că, acţionarii se pot schimbà la infinit prin transmiterea acţiunilor lor, societatea rămâne aceeaş, indiferent de cei ce posedă acţiunile la un moment dat, — ceeace de altfel şi caracterizează denumirea de Societate «anonimă».

Având în vedere că în speţă Societatea anonimă Socec & C-ie a fost autorizată de Tribunalul comercial să ia fiinţă, prin sentinţa No. 776/905.

Că, membrii fondatori, reclamanţii de astăzi, cari erau şi *proprietarii tuturor acţiunilor*, au înscris în denumirea Societăţei numele lor de Socec, dând astfel naştere acestei personalităţi juridice distincte, sub denumirea de Societatea anonimă Socec & C-ie şi care a fost autorizată de Tribunal să ia fiinţă şi să trăiască sub această denumire.

Că acţiunile fiind la purtător, şi proprietatea lor transmiţându-se la infinit prin simpla tradiţiune, acţiunile acestei Societăţi au început şi ele să circule, fără ca prin aceasta să influenţeze întrucâtva viaţa Societăţei sau să modifice ceva din condiţiunile ei de viaţă.

Astfel, Ioan I. V. Socec, la un moment dat, în anul 1919, posedând totalitatea acţiunilor, le transmite, prin actul de vânzare arătat mai sus, din 7 Mai 1919, Băncei Marmorosch Blank; această Bancă, la rândul ei, le-a transmis altor persoane, aşa că astăzi, nu se ştie şi nici nu interesează, cine sunt posesorii acestor acţiuni, destul numai de reţinut, că aceste transmisiuni succesive ale acţiunilor n'au putut influenţà întru nimic condiţiunile de existenţă a Societăţei.

Prin urmare, nu poate fi vorba în speţă, de cesiunea vreunui nume patronimic, sau a unui nume comercial, făcut unui comerciant sau unei alte societăţi comerciale, ci pur şi simplu de vânzarea unor acţiuni la purtător, operaţiune perfect valabilă şi independentă de Societatea căreia aparţin, iar condiţiunile vânzărei intervenită între vânzătorul acţiunilor şi cumpărătorul lor nu sunt întru nimic opozabile Societăţei, ele privind numai raporturile dintre cumpărător şi vânzător; societatea este şi rămâne aceeaş — numai acţiunile ei circulă din mână în mână.

Astfel, dacă un acţionar, vânzându-şi acţiunile sale, ar stipulà în act obligaţiunea pentru cumpărător de a face să se schimbe denumirea societăţei, acest acţionar nu ar aveà nici o acţiune contra societăţei cu care n'are nici un raport, ci numai contra cumpărătorului său, pentru a-l silì să-şi execute obligaţiunea ce şi-a luat, adică de a convoca adunarea generală şi a decide schimbarea denumirei societăţei, deoarece singura în măsură a modificà ceva în condiţiunile de existenţă ale societăţei, este numai adunarea generală.

Tot astfel un acţionar, fondator al societăţei, sau un acţionar principal, care au dat denumirea societăţei, prin numele lor, după ce şi-au vândut acţiunile, fără să impue vreo obligaţiune de schimbarea denumirei şi după ce aceste acţiuni au trecut şi mai departe, nu mai pot venì să ceară societăţei, cu care nu mai are nici un raport şi care

---

Societatea «Socec & Comp.» a continuat sub noua administraţiune — indiferent de persoanele care achiziţionaseră acţiunile dela Banca Marmorosch Blank, — să desfăşoare o activitate rodnică până la 31 Maiu 1925, când, pentru a face faţă extinderei activităţei sale, adunarea generală extraordinară din această zi, a decis sporirea capitalului cu o nouă emisiune de lei 20.000.000. In acelaş timp adunarea a aprobat modificarea a mai multor dispoziţiuni din statute, specialmente:

a) Durata societăţei s'a hotărît a fi nelimitată.

b) S'a precizat că pe lângă obiectul societăţei a rămâneà acelaş adică comerţul de librărie şi papetărie, editarea, vânzare de cărţi de şcoală şi literare, vânzare de articole de biurou, papetărie, galanterie, industrie de arte grafice, etc., va puteà face şi acte de comerţ care ar fi accesoriile întreprinderei principale şi anume: închiriere, cumpărare şi construire de imobile, cumpărare, închiriere de maşini şi instalaţiuni, împrumuturi sub diferite forme cum şi participare la orice alte întreprinderi.

Pentru a învederà starea înfloritoare a întreprinderei, am înfăţişat Tribunalului tabloul extensiunei afacerilor sale şi al beneficiilor, astfel cum rezultă din bilanţurile publicate dela 1920 până azi. (Vezi nota act. No. 2).

Societatea anonimă «Socec & Comp.» care dela Maiu 1919 când d-nii Socec vânduse totalitatea acţiunilor către Banca Blank, nu mai avusese nici un fel de raport cu foştii ei acţionari, are surprinderea de a primì *la 16 Maiu 1929* prin portăreii de Ilfov sub No. 24766 o somaţiune din partea d-lui Emil I. Socec personal şi ca mandatar al fratelui său d-l Ion I. Socec în cuprinderea următoare:

«Societăţei Socec & Comp., Societate pe acţiuni prin reprezentanţii săi legali, Calea Victoriei No. 13, Bucureşti».

> Corpul portăreilor Trib. Ilfov.
> Prezenta s'a făcut prin intermediul nostru astăzi 16 Maiu 1929.
> Şeful portăreilor.

«Subsemnatul Emil I. V. Socec, domiciliat în Bucureşti, Splaiul Cogălniceanu No. 35, personal şi în calitate de procurator al d-lui Jean I. V. Socec din Bucureşti Şos. Kiseleff No. 19, (în baza procurci aut. de Trib. Ilfov s. Not. la No. 11192/929) vă somez ca în termen de trei zile dela primirea prezentei să luaţi măsurile necesare pentru radierea emblemei »Socec & Co.» a societăţei d-v. întrucât nu înţelegem a vă tolerà întrebuinţarea numelui nostru în întreprinderile d-v. de comerţ atât din centrală cât şi din sucursală.

In caz contrariu vă ţin răspunzător de suma de lei 50.000, pentru fiecare zi de întârziere afară de orice prejudicii».

> (ss) Emil I. V. Socec personal şi ca proc. al d-lui Ioan I. V. Socec, Bucureşti, Spl. Cogălniceanu 35.

Nefiind satisfăcuţi reclamanţii au introdus acţiunea da faţă adusă în judecata acestui onorat Tribunal.

Discuţiunea acţiunei. a) *Interesul acţiunei.* Dinaintea Tribunalului, reclamanţii prin reprezentantul lor au simţit nevoia de a justificà în fapt interesul acţiunei bazată cum s'a văzut din petiţiunea introductivă pe dispoziţia art. 999 c. civ. în virtutea căruia cer să se repare şi să înceteze prejudiciul ce suferă.

In acest scop au afirmat că acţiunile societăţei «Socec şi Comp.» s'ar găsì azi în mâna unor persoane contra cărora au crezut că-şi pot permite glume injurioase din cauza numelui lor, deşi aceste persoane nici nu figurează în proces şi n'au avut niciodată raporturi cu reclamanţii şi apoi au susţinut că societatea «Socec» şi-a modificat statutele adăogând la o frază dintr'un alineat relativ la obiectul societăţei un «etc.» şi un nou aliniat prevăzând dreptul de a participà şi la alte întreprinderi; iar în fapt actuala societate ar vinde în magazinele sale tot felul de obiecte străine de comerţul de librărie şi papetărie, precum: castroane, crătiţi şi alte articole de acest fel, pretinzând că această degradare a comerţului ar jignì adânc şi ar face să sufere şi pe bătrânul Socec în mormânt, şi pe fii săi în viaţă care au fost nevoiţi să facă acest proces.

S'a mai adăogit că, ar fi auzit că societatea îşi închiriază numele unor întreprinderi din provincie străine de dânsa cărora le permite a luà numele de sucursale ale societăţei «Socec & Comp.» în schimbul plăţei unei chirii.

Am răspuns şi răspundem că: în ce priveşte această ultimă afirmaţie, ea are caracterul unei născociri şi că desfidem a se puteà vreodată încercà dovada unui singur caz de asemenea natură.

In ce priveşte degradarea comerţului societăţei, am arătat că dacă sub actuala conducere activitatea comerţului societăţei se menţine strict în cadrul obiectului său, în schimb pe când societatea erà dirijată de actualii reclamanţi care erau şi proprietarii capitalului social, librăria «Socec» vindeà castroane, crătiţi, tacâmuri, vax şi alte articole similare de care nici urmă nu se găseşte în actuala librărie «Socec» şi spre a dovedì aceasta am înfăţişat registru inventar pe anul 1917, 30 Aprilie vizat de Tribunal în care la pagina n'are nici o obligaţiune faţă de dânsul, să schimbe denumirea, pentru cine ştie ce motive, deoarece societatea îşi dobândeşte denumirea în virtutea actului său constitutiv, care i-o fixează fără termen şi numai adunarea generală o poate modificà în condiţiunile fixate de statute.

Prin urmare, nu poate fi vorba de cesiunea unui nume comercial, ci pur şi simplu de vânzarea unor acţiuni la purtător, de către un acţionar fondator şi care n'a impus cumpărătorului său şi obligaţiunea de a face ca societatea să-şi schimbe denumirea sa.

Intr'adevăr, prin actul de vânzare din 7 Mai 1919, Ioan I. V. Socec, când a vândut totalitatea acţiunilor, Băncei Marmorosch, Blank, nu numai că nu a stipulat vreo obligaţiune pentru cumpărătoare de a schimbà ceva din denumirea societăţei, dar din contră, au stipulat printr'o clauză expresă că «Banca Marmorosch Blank, prin cumpărarea acestor 1762 acţiuni Socec & C-ie devine proprietara întregei averi mobiliare şi imobiliare de orice natură ce aparţine firmei Socec & C-ie, având dreptul de a continuà firma Socec & C-ie şi de a se folosì de toate drepturile ce decurg din contractele societăţei cu autorităţi, din convenţiunile pentru editarea de cărţi şi altele».

Că, prin urmare, nici faţă de Banca Marmorosch Blank, reclamanţii nu ar puteà acţionà, fiindcă nu numai că nu i-a impus obligaţiunea de a schimbà denumirea societăţei, dar din contră, i-a dat dreptul să continue nelimitat firma Socec & C-ie.

Având în vedere că reclamanţii susţin că prin actul de vânzare din 7 Mai 1919, nu s'a permis nelimitat Băncei Marmorosch Blank de a continuà firma Socec, ci numai pe timp de 10 ani începând dela data autentificărei actului.

Intr'adevăr, în partea finală a actului de vânzare, există clauza prin care se prevede că «subsemnatul Ioan I. V. Socec, mă oblig ca în termen de 10 ani să nu constitui nici o societate cu firma Socec & C-ie, pentru comerţul şi industria exercitată astăzi de societatea anonimă I. V. Socec & C-ie».

Că această clauză nu trebueşte interpretată izolat, ci trebue pusă în concordanţă cu celelalte clauze din contract, care se explică unele prin altele, fără a se produce cel mai mic dubiu.

Intr'adevăr, în actul de vânzare se stipulează expres că Banca cumpărătoare a devenit proprietara tuturor acţiunilor, a întregului fond de comerţ al Societăţei Socec & C-ie; deasemenea se mai prevede clar că Banca cumpărătoare «va aveà dreptul de a continuà firma Socec & C-ie», — şi atunci, clauza finală nu poate fi interpretată ca o clauză restrictivă pentru Banca Marmorosch, Blank, ci din contră, restrictivă pentru reclamantul Ioan I. V. Socec, adică, acesta din urmă, timp de 10 ani nu va puteà deschide o întreprindere similară pe acelaş nume.

Şi aceasta se explică uşor, fiindcă dacă şi Ioan I. V. Socec ar fi deschis imediat o întreprindere similară, sub aceeaş firmă Socec, de sigur că s'ar fi produs o confuzie uşor de explicat, asupra clientelei, care ar fi prejudiciat vechea întreprindere şi Banca, cumpărătoarea acţiunilor şi a fondului de comerţ.

A interpretà altfel această clauză ar însemnà să anihilăm orice efect altei clauze exprese şi clare din contract şi de o importanţă covârşitoare anume, aceia, prin care se prevede că Banca Marmorosch Blank va aveà dreptul să continue firma Socec & C-ie.

Şi ca o dovadă că aceasta a fost intenţiunea comună a părţilor, este

---

83—108 se văd enumerate toate articolele de felul celor de mai sus care se aflau şi se vindeau în librăria «Socec» pe când erà proprietatea actualilor reclamanţi şi condusă de dânşii, o serie de facturi în original din aceeaş perioadă cum şi anunţul-reclamă al librăriei publicat tot atunci în anuarul.

In ce priveşte modificarea statutelor, societatea nu a schimbat întru nimic obiectul ei ci a precizat numai prin art. respectiv din statute că poate face diferite operaţiuni pe care le-a considerat necesare în interesul întreprinderei ei, iar în ceeace priveşte durata, nimic nu puteà să împiedice societatea să modifice: articolul relativ din statute şi să decidă că durata va fi nelimitată, cum se va vedeà când vom cercetà condiţiunile convenţiei de vânzare a acţiunilor.

Faţă cu aceste dovezi reprezentantul reclamanţilor constatând cât de rău a fost inspirat n'a mai insistat.

Pe de altă parte noi am produs un certificat al portăreilor acestui Tribunal aflat la dosar constatând că niciodată societatea n'a avut vreo poliţă protestată sau vreo trată neacceptată, iar cu bilanţurile societăţei publicate conform legei, că afacerile ei iau din an în an o extensiune mai mare şi beneficiile realizate urmează o progresiune constantă. In această situaţie reclamanţii nu au fost în stare să alege nici un interes legitim care să justifice acţiunea lor.

Calitatea reclamanţilor. Pentru a învederà nu numai lipsa de interes dar şi caracterul acţiunei, am opus că reclamanţii nici nu au calitate pentru că pe deoparte numele de Socec nu le aparţine şi nu l-au obţinut pe o cale legală, ci printr'un uzaj foarte îndelungat, iar pe de alta că acest nume de «Socec» aparţine mai multor persoane între care şi unui văr al reclamanţilor d-l Ştefan Socec care a fost pe vremuri şi este şi azi director al societăţei «Socec & Comp.».

Am produs în acest scop actul de căsătorie în copie legalizată al tatălui reclamanţilor cu data de 21 Noemvrie 1858 din care se constată că tatăl lor se numeà «Venceslaus Szoiszec» iar în urmă cum se stabilise în Bucureşti unde devenise un mare comerciant îşi romanizase numele în Ion Socec, la început cu u scurt iar în urmă cu suprimarea acestui u scurt.

Pe de altă parte am produs un certificat al Prefecturei Poliţiei Capitalei, Biuroul de Populaţie sub No. 25620 din 2 August 1929 constatând că în capitală locuesc 15 persoane având numele de familie Socec.

In aceste condiţii reclamanţii al căror părinte a adoptat prin ujaz acest nume dela care dânşii l-au moştenit, nume care se găseşte aparţinând atâtor altor persoane, — nu par a priori a aveà calitatea de a cere soc. anon. «Socec & Comp.» înfiinţată chiar de dânşii cu acest nume, să şteargă din denumirea sa numele patronimic de Socec.

In drept. a) *Art. 78 din codul de comerţ*. Atât prin petiţia introductivă cât şi oral în faţa Tribunalului reclamanţii au susţinut că societatea a înscris în mod ilegal în denumirea sa numele patronimic de «Socec» întrucât art. 78 al. 2 din codul de comerţ prescrie că societatea nu poate fi determinată prin numele nici unuia din asociaţi.

Dela început apare curios ca reclamanţii să ridice o asemenea chestiune. Ei uită că ei însăşi au constituit societatea anonimă ca principali fondatori încă în anul 1905 şi că ei însăşi i-au dat această denumire fiind asistat pe atunci de un distins jurist, regretatul Ion Saita; că conform legei comerciale cererea de autorizare a fost supusă Tribunalului comercial de Ilfov care singur are căderea să se pronunţe ascultând şi concluziunile Ministerului Public, dacă dispoziţiunile actului constitutiv şi statutele sunt conform cu legea, prescriind dacă crede de cuviinţă modificările necesare cu drept de apel la Curte (art. 138 cod. com.); că societatea a fost regulat autorizată de Tribunal cu respectarea tuturor formelor legale şi a înfiinţat atât până la 1919 sub conducerea reclamanţilor de astăzi, cât şi dela 1919 încoace sub denumirea de «Socec & Comp.» fără nici o turburare din partea cuivà, adică timp de 24 ani.

In condiţiile ce preced este evident şi de bun simţ că, chiar dacă în mod greşit s'ar fi dat autorizarea de Tribunal în 1905, nimeni nu mai poate să pretindă pe temeiul art. 78 cod. com. că rău s'a permis societăţei să înscrie în denumirea sa numele patronimic de «Socec», cu atât mai puţin cei cari i-au fixat această denumire şi-au cerut Tribunalului să deà societăţei autorizare de funcţionare.

In al doilea rând, dacă ar fi existat în favoarea cuiva o asemenea acţiune, ea ar fi prescrisă prin trecerea a mai mult de zece ani dela data când sentinţa Tribunalului Comercial din 1905 a devenit definitivă şi a fost executată prin publicarea şi afişarea ei.

Dar să cercetăm şi ce valoare juridică are ilegalitatea înscrierei numelui de Socec în denumirea societăţei ridicat astăzi de însuş cei care au dat societăţei această denumire.

In Franţa avem o dispoziţie analoagă cuprinsă în articolul 29 codul de comerţ care spune:

«La société anonyme n'existe point sous

şi procesul verbal semnat la 12 Mai 1919, prin care Ioan I. V. Socec predă Băncei Marmorosch Blank întreg fondul de comerţ compus din numerar, efecte, mărfuri, imobile, creanţe, ateliere, sucursale «fără a mai aveà şi fără a ne mai rezervà nici un fel de pretenţie de nici o natură, unul contra celuilalt, rezultând din această predare şi primire, în afară bine înţeles de executarea celorlalte clauze ale zisei convenţiuni».

Că deci, însăşi părţile au declarat că nu mai au nici o pretenţiune una contra celeilalte, afară bine înţeles de executarea clauzelor din contract — pentru care nu există nici una restrictivă pentru Banca Marmorosch Blank în ce priveşte continuarea firmei Socec & C-ie.

Având în vedere că iarăşi nu se poate obiectà că societatea intrând sub o nouă conducere, s'ar puteà, prin activitatea sa, să aducă vre-o atingere prestigiului denumirei ce poartă, — deoarece fondatorul care a decis constituirea societăţei şi ca numele său să intre în denumirea ei, puteà să prevadă riscul unui asemenea gest şi toate consecinţele posibile, prin trecerea acţiunilor în alte mâini, cu atât mai mult cu cât, o societate anonimă are o viaţă îndelungată şi denumirea se fixează odată, la constituire, pentru toată viaţa ei, iar nu pe un termen limitat.

Dar în speţă nici acest risc nu l'au avut reclamanţii, căci sub noua conducere, societatea a progresat sporindu-şi capitalul cu o nouă emisiune de 20.000.000 lei, adăogând pe lângă comerţul de librărie, editură, papetărie şi arte grafice şi alte acte de comerţ, care ar fi accesoriile întreprinderei principale, cum ar fi cumpărare şi construire de imobile, cumpărări şi închirieri de maşini şi instalaţiuni, împrumuturi sub diferite forme şi participarea la orice alte întreprinderi; operaţiuni perfect onorabile care departe de a coborî prestigiul denumirei, o onorează printr'un comerţ intens şi face, ca prin starea înfloritoare în care se găseşte astăzi, această întreprindere să fie una din cele mai mari din Capitală.

Deasemenea din certificatul No. 1302/929 eliberat de Corpul Portăreilor Tribunalul Ilfov se constată că nu se găseşte până astăzi nici o poliţă protestată contra societăţei anonime Socec & C-ie.

Că şi pedepsele ce eventual s'ar pronunţà contra unei societăţi anonime, sau chiar o declarare în stare de faliment, nu pot aduce nicio ştirbire prestigiului numelui reclamanţilor, deoarece societăţile anonime fiind personalităţi distincte, cu patrimoniul lor aparte, pedepsele se vor pronunţà contra administratorilor sau celor însăcinaţi cu conducerea societăţei, iar într'un eventual faliment, procedura nici nu se îndeplineşte decât contra administratorilor, directorilor sau lichidatorilor conform art. 869 cod. com.

Iată, deci, că reclamanţii n'au nici un interes moral de a cere ca societatea anonimă Socec & C-ie să şteargă din denumirea sa numele de Socec, şi nici vreun interes material, fiindcă nu s'a dovedit cu nimic, că reclamanţii ar fi suferit vreun prejudiciu până astăzi.

Prin urmare, din toate cele expuse până aci, rezultă că nu a fost vorba de cesiunea vreunui nume comercial, ci de vânzarea unor acţiuni la purtător, care s'a făcut, independent de existenţa societăţei, şi mai ales s'a făcut cu menţiunea expresă din partea vânzătorului că Banca cumpărătoare va puteà continuà nelimitat firma Socec & C-ie, astfel, că astăzi, acelaş vânzător nu mai poate pretinde ca societatea să şteargă din denumirea sa, numele de Socec, sub cuvânt că acest nume i-ar aparţine ca nume patronimic.

---

un nom social, elle n'est designée par le nom d'aucun des asociés».

Deşi există aceeaş interdicţiune, doctrina franceză este unanimă a recunoaşte că uzajul de a se înscrie numele patronimic al fundatorului în denumirea societăţei este legitim.

Iată ce găsim în această privinţă în tratatul general despre societăţi al d-lor Houpin şi Bosvieux ed. V Tom. II, pag. 155 No. 825.

«Quoique, d'après la loi, la société anonyme ne doive être designée par le nom d'aucun des associés, il est parfois, d'usage d'incorporer dans la dénomination le nom du fondateur ou de l'ancien proprietaire de l'établissement industriel ou commercial dont l'exploitation fait l'objet de la société (Grande distillerie Cusinier, Musée Grévin; Compagnie Anonyme des Etablissements Duval; Société de la Tour Eiffel etc.) cet usage n'a rien d'illicite.»

Deasemeni, Thaller, după ce critică dispoziţiunea din legea care prevede că societatea anonimă nu poate aveà firmă socială:

«Cette defense de toute raison sociale est excesive. On s'expliquerait que la société anonyme pût prendre le nom de ses fondateurs ou principaux actionaires, en les faisant suivre des mots «limited» ou autres termes équivalents. Ainsi en est-il en Allemagne et en Angleterre sans que les personnes visées par cette appelation soient exposées à une responsabilité indefinie» (Thaller ed. III, pag. 268, No. 490), adaogă la finele aceluiaş paragraf.:

«Il convient au surplus d'observer que la designation que se donne la société anonyme n'exclut pas le droit d'inserer le nom du fondateur ou d'un prédécesseur, *soit qu'il est souscrit des actions, soit qu'il n'en possède aucune*: Société des établissements Robert. L'essentiel est que les angajements ne soient pas signés du nom de Robert».

In acelaş sens Pandectele Franceze: V°. Sociétés Tom. I, No. 11146.

In Italia textul corespunzător din cod. com. art. 77 decide:

«La società anonima non ha regione sociale, ma è qualificata con una denominatione particolare o colla designazione dell oggeta della sua impresa».

Cu toată această dispoziţiune şi în Italia se admite în mod constant că societăţile anonime să înscrie în denumirea lor numele patronimic al unui fundator sau principal acţionar fără ca vreun autor să critice această practică ca ilegală sau să se găsească vreo decizie judecătorească care să proclame această ilegalitate.

Iată ce citim în această privinţă în tratatul lui Vivante, traducţia franceză tomul II, pag. 209 No. 413, nota 3:

«Bien que le code précedent, art. 129, eut déclaré lui aussi que la société anonyme n'existe pas sous un nom ou une raison sociale et était qualifiée par l'objet de son entreprise, il s'est créé cependant avec l'autorisation gouvernamentale des sociétés par actions portant le nom de leur principal actionnaire, qui existent encore aujourd'hui: Filature de lani Rossi, Filature de coton Cantoni, Société de céramique Richard, etc.».

De fapt în Franţa ca şi în Italia sunt mii şi mii de societăţi anonime care au înscris în denumirea lor numele unuia din fondatori sau principali acţionari.

Am prezentat Tribunalului şi alăturăm pe lângă prezenta lista unui însemnat număr de societăţi anonime de editură şi librărie din Franţa cari au înscrise în denumirea lor numele fundatorului, cum sunt societăţile: Hachette, Felix Alcan, G. Crès & Comp., Dalloz, Payot, etc.

In total sunt mii de societăţi anonime având asemenea denumire unele vechi, altele noi, iar printre acestea din urmă putem cità societăţile anonime pentru fabricarea automobilelor: Renault, Panhard, Peugeot, Dion Bouton, Citroën, etc.

In Italia desemenea sunt mii de societăţi anonime cari cuprind în denumirea lor nume patronimice: am prezentat Tribunalului o listă parţială extrasă din anuarul oficial al societăţilor anonime din Italia, listă pe care o alăturăm.

La noi deasemenea există sute de societăţi anonime cari au înscrise în denumirea lor numele unuia din fondatorii sau principal acţionar, denumire care dobândeşte un caracter de legalitate consacrată prin împrejurarea, că toate aceste societăţi au fost autorizate de a funcţionà de Tribunalelel respective, care au avut a verificà dacă prescripţiunile statutului şi actului constitutiv şi deci şi fixarea denumirei sunt legale.

Am prezentat Tribunalului şi alăturăm pe lângă prezenta lista societăţilor anonime autorizate având în denumirea lor numele unui fundator sau acţionar, extrase din statistica oficială a societăţilor pe acţiuni din România publicată de Ministerul de Industrie şi Comerţ. In această listă găsim: Banca Marmorosch Blank & Co., Banca Chrissoveloni & Co., Banca Bercowitz, Fabrica Bragadiru, Societatea de Ciment I. Cantacuzino, Leonida & Co., Watson & Youell (Galaţi), în total mai multe sute.

S'a întâmplat odată ca în anul 1927 Tribunalul Comercial de Ilfov s. I. a refuzat să deà autorizaţia legală societăţei anonime de construcţiuni de mori Jacques Gold, tocmai pe motivul tras din art. 78

Dar să discutăm şi chestiunile de principii aduse în discuţiune de reclamanţi.

Având în vedere că în primul rând, reclamanţii au susţinut că numele de Socec, fiind un nume patronimic, nu poate fi cedat şi numai în cazul când este accesoriul unui fond de comerţ, numai în această ipoteză ar puteà fi cedat pe un timp limitat, necesar ca cesionarul să-şi asigure clientela.

Având în vedere că nu se contestă că numele de Socec ar fi numele patronimic al reclamanţilor.

Că iarăşi este de principiu, că, numele civil sau de familie, este un atribut al personalităţei omeneşti, care durează atât timp cât trăeşte şi persoana care-l poartă fără a puteà fi transmis pe calea succesiunei la bunuri şi ca atare el este inalienabil şi imprescriptibil, atât după principiile codului civil cât şi după legea asupra numelui din 17 Martie 1896.

Că această regulă firească îşi are aplicaţiunea în toată rigoarea sa când este vorba de numele civil, şi a fost admisă în totdeauna atât la noi cât şi în toate ţările.

Că însă, cu timpul, individul, prin activitatea sa, strânge în jurul acestui atribut un capital, care constă în munca, cinstea şi promptitudinea executărei angajamentelor sale şi se manifestă pe tărâmul comercial printr'o clientelă strâns legată de acest nume datorită reputaţiunei sale.

Intr'adevăr, prin felul cum e servit publicul, prin calitatea mărfurilor şi prin încrederea ce inspiră însuşi comerciantul, acest nume devine punctul principal de atragere al clientelei şi semnul distinctiv al întreprinderei, în acest caz numele nu mai este o simplă desemnare de persoană, ci un produs al individului, care are la un moment dat o valoare pecuniară şi ca atare poate face obiectul unei transacţiuni.

Că în acest caz, numele este aşa de strâns legat de fondul de comerţ, încât separarea lui, ar însemnà distrugerea acelui comerţ, şi din această cauză, este astăzi generalmente admis că numele comercial poate fi cedat.

Că numele comercial, devine astfel o marcă distinctivă a întreprinderei, un bun incorporal, un element al patrimoniului comerciantului şi ca atare susceptibil de cesiune, renunţare şi prescripţie, fiindcă în această ipoteză conţinutul numelui comercial este cu totul altul decât al numelui patronimic.

Cu timpul numele fondatorului se identifică atât cu întreprinderea şi constitue un semn distinctiv al ei, încât unii autori asimilează numele cu o insignă a comerţului sau cu o denumire a sa (Pouillet pag. 609).

Intr'adevăr, o denumire este o desemnare printr'un nume generic a unui stabiliment comercial sau industrial, — că un nume patronimic poate fi o denumire sub condiţiunea ca să fi devenit în comerţ numele unui articol, al unei industrii sau al unui comerţ determinat, fiindcă în cele din urmă, numele sfârşeşte prin a se izolà complect de persoana fondatorului şi nu devine pentru public decât desemnarea unei case de comerţ sau de industrie.

Având în vedere că o parte din doctrină a considerat numele aşa de strâns legat de fondul de comerţ, încât opinează că cesiunea fondului de comerţ, făcută în termeni generali şi fără restricţiuni, cuprinde prin ea însăşi în profitul cesionarului, facultatea de a luà numele cedentului şi de a se servì de marca, insigna şi etichetele care-i aparţineau (V. Rendu No. 518, Bedaride No. 466).

Că ceeace se vinde în comerţ este deci fondul comercial, în care se găseşte implicit şi clientela, formată

---

cod. com. Făcându-se apel de societate, Curtea de Apel din Bucureşti s. I. prin decizia No. 55 din 17 Martie 1927 l-a admis dând societăţei autorizarea legală de a funcţionà.

Din cele ce preced rezultă în mod netăgăduit că din punct de vedere al art. 78 din cod. com. chestiunea legalităţei denumirei societăţei nu suferă nici un fel de îndoială şi de altfel nici nu mai poate fi sub nici un cuvânt repusă azi în discuţiune după cererea nimănui.

b) Incesibilitatea dreptului de a se servì de numele de «Socec & Comp.». Subsidiar, limitarea duratei cesiunei. Reclamanţii au mai susţinut oral în faţa Tribunalului în sprijinul cererei lor că numele patronimic fiind conform legei numelui inalienabil şi imprescriptibil dânşii n'au putut transmite valabil societăţei «Socec & Comp.,» dreptul de a se servì de numele de «Socec»; că chiar dacă s'ar considerà că fiind vorba de un nume comercial, cesiunea ar fi în principiu valabilă, ea nu poate fi reputată dată în perpetuu, ci numai pe un timp limitat a cărui durată s'ar aprecià de justiţie; că dealtfel în chiar actul de vânzare al acţiunilor semnat de d-l Ion I. Socec se limitează această durată la 10 ani în timpul cărora dânsul îşi interzice de a înfiinţà o altă societate cu acelaş nume, termen care a expirat şi că în tot cazul d-l Emil I. Socec n'a semnat actul de vânzare al acţiunilor şi deci necedând dreptul de a se servì de numele său, acţiunea sa cel puţin cată a fi admisă.

Atâtea susţineri, atâtea grave erori!

In principiu este exact că numele de familie sau numele patronimic constitue, cum spune art. 1 din legea numelui, un drept imprescriptibil şi inalienabil.

Această regulă firească admisă şi la noi şi în toate ţările îşi are aplicaţiunea numai în ceeace priveşte numele civil. Când însă acest nume devine *comercial* prin utilizarea lui într'un comerţ oarecare al cărui element constitutiv devine, în asemenea caz numele *comercial* devenind un bun patrimonial, nu mai este nici o raţiune ca el să fie considerat ca inalienabil şi imprescriptibil.

Toţi autorii de drept civil ca şi cei de drept comercial cum şi cei ce s'au ocupat specialmente de chestiunile relative la nume recunosc aceasta şi singura chestiune ce se discută de unii este aceea de a se şti dacă numele comercial poate fi cedat, izolat, sau nu poate fi cedat decât împreună cu fondul de comerţ, chestiune a cărui discuţiune nu prezintă nici un interes în procesul de faţă.

Citàm în această privinţă din tratatul de drept civil al d-lor Colin şi Capitant ed. III, Tom. I, pag. 362:

«Ajoutons que, s'il s'agit de l'usage d'un nom patronymique, envisagé, non pas en soi, mais comme source de profit précuniaire, comme marque distinctive d'un établissement de commerce ou d'industrie, du *nom commercial* et un mot, c'est là un élement du patrimoine, un bien incorporel qui se trouve par conséquent dans le commerce, et est susceptible de cession, de renonciation, de prescription».

Thaller proclamă aceeaş idee afirmând în tratatul său de drept comercial (ediţia III, pag. 70 No. 101) că numele comercial nu este supus regimului numelui civil sau patronimic.

Un autor, Clement Grandcour, care a scris un studiu asupra numelui comercial lămureşte foarte bine raţiunea distincţiunei dintre numele civil şi cel comercial şi a situaţiei lor juridice deosebite: (pag. 14 şi 15).

Le contenu du nom commercial est tout autre que celui du nom patronymique. Et c'est logique. Il personiffie tout ce dont la fonction de commerçant vient d'enrichir la personalité du titulaire. C'est bien ce titulaire qu'il désigne, mais précisément en sa qualité de titulaire d'un fond de commerce, c'est-à-dire entouré, appuyé, réconformé de la puissance ou du crédit de la maison nouvelle, du cortège de l'achalandage, du soutien des garanties. Que vaut-il? pouvait-on demander d'un individu dans la vie civile. «Combien vaut-il?» dira-t-on du commerçant. C'est de cette valeur-là qu'est représentatif le nom commercial.

Et c'est pourquoi nous dirons qu'il est inséparable à la fois du commerçant lui même et du fond de commerce; il est l'expression de leur relation, et leur communion est la raison de son existence».

Mai citàm în această privinţă din Pouillet pag. 609—610 No. 548:

«Il arrive souvent, dans le commerce, que des maisons, habilement dirigées par les hommes qui sont a leur tête, prennent peu à peu le nom de leur fondateur et l'identifient; c'est ainsi qu'on voit à Paris la maison Giroux, la maison Susse et tant d'autres. *Nul doute que, à ce point de vue, le nom constitue un signe* distinctif de la maison qu'il sert à désigner, une sorte de marque, susceptible de se transmettre et de s'acquerir (v. Poitiers 12 Juillet 1833 Seignette *Dall.* 33/2/235). Toutefois, le nom doit-il être assimilé à l'enseigne.

Et passe-t-il, comme elle, à défaut de conventions particulière aux acquereurs du fonds.

Nous nous prononçons, en principe, pour l'afirmative. Il est évident, en effet, que celui qui acheterait l'une des maisons dont nous parlons plus haut serait, en partie de reputaţia numelui comercial, şi atunci cedarea acestui nume înseamnă şi cedarea clientelei, ceeace este esenţial într'o asemenea convenţiune.

Astfel că, nu se cedează, propriu zis, numele patronimic, atunci când el a servit ca nume comercial, ci se cedează posibilitatea practică ca aceeaş clientelă să fie menţinută şi noului achizitor al fondului de comerţ, cu alte cuvinte, un bun patrimonial, care necontestat poate face obiectul unei transacţiuni.

Prin urmare, rămâne stabilit, în principiu că numele cumercial, fiind un capital, un bun patrimonial, o sursă importantă de câştiguri, poate fi cedat odată cu cesiunea fondului de comerţ de care este indisolubil legat.

Având în vedere că reclamanţii susţin că, din moment ce numele comercial serveşte pentru a păstrà şi atrage clientela, cedarea lui nu poate fi admisă decât numai pentru timpul necesar ca noul achizitor să-şi câştige şi el încrederea publicului, prin urmare: o cesiune pe timp limitat, iar limita rămâne să fie fixată de justiţie dela caz la caz.

Intr'adevăr, în doctrină se discută două sisteme diametral opuse, unul mai riguros care asimilează numele comercial cu numele civil sau patronimic şi conchide că nu poate fi obiect de proprietate, nici atunci când este încorporat într'un nume comercial şi deci nu poate fi nici transmisibil în alt mod decât prin efectul legei şi nici prescriptibil; un alt sistem, cu totul opus, dar a cărui principii sunt admise aproape de unanimitatea autorilor, consideră numele comercial ca un adevărat element al patrimoniului, datorită muncei comerciantului, care a câştigat o clientelă constantă, o sursă importantă de câştig, un semn distinctiv al unui stabiliment comercial sau industrial, şi deci susceptibil de cesiune sau prescripţiune, ca orice bun patrimonial care se află în comerţ.

Că între aceste două sisteme, s'a interpus un al treilea sistem, care caută să împace atât principiile incesibilităţei numelui patronimic cât şi obligaţiunea transmiterei clientelei odată cu celelalte bunuri ale fondului de comerţ, care nu se poate face decât numai cedând şi numele comercial şi atunci, acest sistem, plecând dela premisa că atunci când se cedează un fond de comerţ cesionarul are drept şi la folosinţa numelui comercial al cedentului, decide că numele comercial, care deşi conţine însuş numele patronimic al cedentului, poate să fie cedat, însă nu perpetuu, ci numai pentru timpul necesar spre a se efectuà şi trecerea clientelei dela fostul comerciant la cel actual.

Având în vedere că în expunerea făcută mai sus, s'a arătat că numele comercial fiind un capital, o sursă importantă de câştig, deci un bun patrimonial, poate şi trebue să fie cedat odată cu fondul de comerţ, bine înţeles, în lipsă de convenţiune contrară, unde voinţa părţilor reglementează această chestiune.

Că aceste principii sunt astăzi necontestate de nimeni şi admise aproape de unanimitatea doctrinei, şi atunci, având aceste premise ca certe, în mod logic ajungem la concluzia posibilităţei cesiunei numelui comercial, fără nici o restricţiune.

A admite ca cesiunea numelui comercial să fie limitată, ar fi, ca fără text de lege şi în mod arbitrar să se oprească convenţiuni, care nu contrazic nici un principiu de ordine publică, fiindcă s'a arătat că regulele din codul civil relative la inalienabilitatea numelui, nu-şi au nici o aplicaţiune când e vorba de numele comercial şi să se înlăture o concluziune logică şi firească care se trage din principii necontestate.

---

au moins, déterminé par la notoriété du nom qu'elle porte, et qu'il attacherait à ce nom une importance d'autant plus grande que ce nom serait connu depuis plus longtemps, que sa reputation serait plus ancienne; c'est dans ce cas surtout qu'il est vrai de dire que l'achalandage et la clientèle ne sont rien ou peu de chose, séparés de l'enseigne ou du nom qui les attire et les fixe.

Qu'elle objection d'ailleurs, le vendeur pourrait-il faire? S'il voulait que le droit d'user de son nom ne passa pas à son acquereur, il n'avait qu'à stipuler cette réserve dans le contrat, et, ne l'ayant pas fait, il ne peut s'en prendre qu'à lui même, si, conformément aux principes généraux le pacte obscur s'interprète contre lui.

Peut-il objecter que la transmission de son nom avec le fond est de nature à compromettre la réputation qu'il s'est créé, et que les fautes ou les désastres de son succeseur peuvent rejaillir sur lui? Evidemment non, comme l'a dit avec une parfaite justesse une decision du Tribunal de la Seine (v. Tribunal civil Seine 2 Maiu 1863: Bérnard Monit. Trib. 64.256) Il est manifeste que le nom finit par isoler complement de la personne du fondateur et des siens, et n'est plus pour le public que la désignation d'une maison de commerce que sa renomée oblige. Que, le nom du fondateur s'isole du nom de la maison de commerce; c'est le même nom, et pourtant se sont deux individualités distinctes que nul ne confond, que nul ne songe même a confondre. Les malheurs de la maison de commerce, — passe en d'autre mains, alors même qu'elle a conservé le nom de son fondateur, ne portent aucune atteinte à l'honorabilité de ce dernier, au respect qu'il a sû mériter. M. Rendu est de même avis. Il résulte dit-il, de cette incorporation du nom de l'enseigne, de l'achalandage, etc. au fonds de commerce, que la cession du fonds, faite en termes généraux, et sans restriction emporte par elle même transmission, au profit du cessionnaire, de tous et de chacun de ces droits particuliers, — d'où il resulte que le cessionnaire d'un etablissement, a seul et à l'exclusion, de tous autres, la faculté de prendre le nom du cedant et de se servir des marques, enseignes, étiquettes qui appartiennent à ce dernier. (v. Rendu No. 518); également Bédaride No. 466; v. aussi Mayier No. 22)».

Socotim inutil să insistăm în această privinţă, pentrucă chestiunea nu suferă nici o îndoială întrucât nu s'a produs asupra-i nici o notă discordantă.

Dealtmintrelea însăş deciziunea Curţei din Bucureşti s. IV din 9 Maiu 1924 semnată şi de avocatul de azi al reclamanţilor, pe atunci consilier la Curte, dată în procesul dintre d-l Niculae Missir şi societatea Vartan Missir & Comp., decizie care nu-şi are nici un fel de aplicaţiune în cazul nostru fiind dată într'o speţă cu totul diferită, cum se poate constată din cetirea ei şi din concluziile părţilor, a proclamat şi ea acest principiu recunoscând că el este în genere admis. Iată în ce termeni se pronunţă Curtea în zisa deciziune publicată în *Curierul Judiciar* No. 35/924 pag. 554:

«Considerând că nu este nici o dispoziţie legală care să prevadă vreo excepţie dela această regulă pentru numele patronimic al unui comerciant, pentru numele comercial; că dealtfel natura numelui patronimic rămânând aceeaş în numele comercial, nu e raţiune să nu i se aplice aceleaş reguli.

Considerând însă că numele unui comerciant serveşte şi el ca semn distinctiv al întreprinderei comerciale; că prin felul cum e servit publicul, prin calitatea mărfurilor, prin încrederea ce inspiră comerciantul, numele lui reprezintă un mijloc de atragere a clientelei. Că în acest caz numele nu e o simplă desemnare a persoanei ci este un element patrimonial, care intră în valoarea fondului de comerţ şi care contribue uneori foarte mult la menţinerea şi propăşirea acestui fond; că acest element este aşà de strâns legat de fondul comercial încât separarea lui ar aduce însemnate pagube.

Că din cauza acestui caracter pe care-l căpătăm în comerţ, unde reprezintă o valoare pecuniară, se decide, aproape în genere, că numele comercial poate fi cedat.

Considerând că, dacă este necesară o asemenea importantă derogare dela regula fundamentală a inalienabilităţei numelui patronimic, ea nu trebue înţeleasă decât în sens strict, ca orice excepţiune şi ca atare nu trebue a fi admisă decât numai în măsura, în care este imperios cerută de nevoile comerţului; că, afară de aceasta, trebue a se ţine seamă că numele patronimic, chiar în comerţ nu e al unui individ ci e al tuturor membrilor familiei cari au tot dreptul să nu îngădue întrebuinţarea lui ori unde şi oricum.

Că deaceea în prim rând trebue precizat că numele comercial nu trebue cedat decât împreună cu fondul de comerţ, că odată ce ar fi izolat de acest fond, nu este nici un motiv să fie tratat altfel decât ca orice nume patronimic, conform legei asupra numelui».

S'a susţinut însă că în tot cazul cesiunea unui nume comercial nu poate să fie admisă decât pe o durată determinată şi că dacă convenţiunea părţilor nu ar fixà nimic în această privinţă, justiţia ar fi chemată să o determine apreciind cât timp ar fi necesar pentru cesionarul, dobânditorul fondului de comerţ, să se ser-

Că dacă, cesiunea numelui comercial, este însăşi cesiunea unui bun incorporal, al unui element al patrimoniului comerciantului, atunci regula nu mai este inalienabilitatea şi deci posibilitatea reducerei ei în timp, ci, din contră, regula este alienabilitatea, şi deci pentru o limitare a ei, trebue, fie un text de lege, fie o convenţiune a părţilor.

Având în vedere că principiile de drept nefiind decât o manifestare a vieţei reale, în stare de perpetuă mişcare şi prefacere, jurisprudenţa are datoria să ţină seamă de această schimbare a nevoilor vieţei reale şi să păstreze un echilibru între principiile de drept şi această nevoe de viaţă dar nici decum să creeze restricţiuni care nu numai că nu sunt dictate de lege, dar împiedică desvoltarea unor instituţiuni născute din nevoile de viaţă la un anumit timp şi de care cea dintâiu trebue să ţină seama.

Având în vedere că dacă rămâne stabilit principiul că numele comercial poate fi cedat odată cu fondul de comerţ, discuţiunea, dacă poate fi cedat perpetuu sau temporar, s'ar puteà pune, atunci, când părţile în convenţiunea lor, n'au stipulat nici o clauză cu privire la durata cesiunei numelui, fiindcă atunci, s'ar puteà spune, bazat pe o intenţiune presumată a părţilor, că această cesiune s'a făcut numai pentru timpul necesar transferărei clientelei dela cedent la cesionar, această discuţiune însă nu-şi mai poate aveà loc, când se constată că intenţiunea părţilor a fost ca cesiunea numelui comercial să fie făcută fără nici o limită de durată, deoarece, din expunerea făcută mai sus, s'a arătat că nimic nu se opune ca voinţa părţilor să determine durata cesiunei numelui comercial, fie perpetuă, fie limitată.

Având în vedere că prin actul de vânzare din 7 Mai 1919, atunci când Ioan I. V. Socec, a vândut totalitatea acţiunilor Societăţei Anonime I. V. Socec & C-ie, Băncei Marmorosch Blank, a cedat şi numele comercial Socec, fără nici o restricţiune, prevăzând o clauză expresă prin care dă drept Băncei cumpărătoare «de a continuà firma Socec», iar printr'o altă clauză se mai obligă vânzătorul ca el însuşi să nu mai deschidă un comerţ similar, pe acelaş nume Socec timp de zece ani, ceeace înseamnă că cesiunea numelui a făcut-o pentru totdeauna.

Şi atunci, din momentul ce reclamantul a cedat odată cu fondul de comerţ şi numele comercial, fără ca prin acea convenţiune, să se fi limitat durata acestei cesiuni, ci din contră, s'a prevăzut expres că cesiunea este făcută fără nicio limită în timp, nu mai poate venì şi astăzi şi să pretindă că numele comercial nu puteà să-l cesioneze şi că în orice caz nu puteà să-l cesioneze decât temporar.

Deasemenea nici Emil I. V. Socec nu poate aveà mai multe pretenţiuni, căci, deşi nu e semnat în actul de vânzarea acţiunilor Băncei Marmorosch Blank, însă el şi-a vândut anterior toate acţiunile fratelui său Ioan I. V. Socec, care la rândul său le-a vândut Băncei.

Că nu trebueşte pierdut din vedere că prin actul din 7 Maiu 1919, s'a vândut totalitatea acţiunilor Societăţei anonime Socec & C-ie în număr de 1762, adică întreg fondu de comerţ al numitei societăţi.

Având în vedere că se mai discută în doctrină că, atunci când se cedează numele comercial, cesionarul trebue să arate în firmă, calitatea sa de succesor, pentru a prevenì orice confuziune posibilă între firma nouă şi cea veche, însoţind numele fostului proprietar de cuvântul «succesor», fost, etc., dar în speţă, această discuţiune nu poate fi po-

---

vească spre a-şi păstrà clientela fondu lu de comerţ cedat. In sprijinul acestei opiniuni se invoacă următorul pasagiu din aceeaş deciziune a secţiei a IV din procesul Missir.

«Considerând că întrucât numele comercial serveşte mai ales pentru a păstrà şi atrage clientela, prin încrederea ce îi inspiră persoana care-l poartă, cedarea lui nu poate fi necesară decât numai pentru timpul în care achizitorul va isbutì să câştige el încrederea publicului, să-şi asigure păstrarea clientelei; că dealtmintreli aceasta nu se dobândeşte numai prin numele comercial, încât să se creadă că e absolut necesar pentru totdeauna, ci şi prin priceperea şi mijloacele noului comerciant, de care depinde să conserve vechea reputaţie şi clientelă ori s'o micşoreze şi chiar s'o compromită cu totul; că a admite o înstrăinare pe timp nelimitat, ar însemnà că, fără text şi fără raţiune, să se înlăture cu totul regula prevăzută de legea numelui şi să se facă din numele patrimonic un obiect de speculă: că în acest chip cei care au dreptul la acel nume patrimonic ar fi expuşi să-şi vază numele lor ca firmă a unor întreprinderi cu care de multe generaţii nu mai au nici o legătură în care nu mai e nici unul cu drept la acest nume şi care prin modul de utilizarea numelui pot să le cauzeze însemnate pagube.

Că prin urmare, cedarea unui nume comercial nu poate fi valabilă decât pentru timpul necesar spre a păstrà clientela fondului comercial cedat.

Că deşi nu este o dispoziţie legală, care să fixeze precis acea durată, de aci nu rezultă că ar trebui să se admită cedarea pe timp nelimitat, pentrucă nu trebue uitat că regula nu este alienabilitatea numelui, aşà încât pentru a o reduce în timp, ar fi necesar să existe un text, ci regula este inalienabilitatea şi deci când se face o excepţie pentru anumit timp, nu se poate pretinde un text în privinţa limitei; că dealtfel acea durată nici n'ar puteà fi fixată în lege, fiindcă ea depinde de multe împrejurări şi prin forţa lucrurilor trebue lăsată la aprecierea justiţiei.»

Este adevărat că marea majoritate a autorilor discută chestiunea de a şti dacă cesiunea unui nume comercial făcută odată cu cesiunea fondului de comerţ ar fi considerată, în lipsă de orice stipulaţiune, făcută pentru totdeauna, sau dacă durata ei trebue determinată de justiţie, care ar aprecià cât timp îi trebue cesionarului pentru a-şi asigurà conservarea clientului, şi că unii dintr'înşii preconizează această din urmă soluţiune.

Aceştia din urmă îşi întemeiază argumentarea nu pe regulele din codul civil relative la inalienabilitatea numelui care nu au nici o aplicaţiune când e vorba de numele comercial, ci pe intenţia prezumată a părţilor, care neinserând nici o stipulaţiune cu privire la durata cesiunei numelui comercial, sunt presupuse a fi convenit ca această cesiune a numelui să dureze atât cât ar fi necesar pentru a-şi asigurà clientela fondului de comerţ cedat lui.

Curtea din Bucureşti însă comite o vădită eroare şi se contrazice când proclamă că această limitare ar constitui o regulă generală pe care o trage din principiile relative la numele patronimic, principii care după propria ei recunoaştere nu sunt aplicabile numelui comercial. Dealtfel în acel proces cu totul străin de cazul nostru, în care se discută termenii convenţiunilor dintre părţi, înţelesul lor, intenţiunea părţilor, întinderea şi durata obligaţiunilor luate, Tribunalul comercial de Ilfov a respins acţiunea reclamanţilor; iar la Curte doi consilieri au rămas de părere să se confirme sentinţa Tribunalului. Unul din aceştia d-l consilier Cogălniceanu s'a pronunţat că în cazul Missir cesiunea numelui comercial erà valabilă fără nici o limitare de durată:

«In comerţ însă, când un nume patronimic a fost întrebuinţat ca firmă comercială şi când comerţul acesta a continuat ani îndelungaţi a prosperà iar numele sub care se exercità comerţul a căpătat o reputaţie de natură a atrage clientela deprinsă a vedeà sub acest nume magazinul care i-a căpătat încrederea şi convingerea de a fi servit cu o bună marfă; acest nume poate devenì o adevărată denumire, ce poate fi cedată odată cu cedarea însăş a fondului de comerţ».

Dacă îndoiala poate fi asupra cesiunei numelui comercial atunci când părţile n'au stipulat nimic în această privinţă, sau când termenii convenţiunei lor ar da loc la interpretări diferite, această îndoială nu-şi mai are rostul când s'a constatat că intenţia părţilor a fost de a face cesiunea numelui comercial fără limitare de durată.

Dar toate aceste discuţiuni sunt oţioase întrucât în cazul nostru nu este vorba de cesiunea unui nume comercial făcută unui alt comerciant sau unei societăţi comerciale, ci este vorba de vânzarea acţiunilor unei societăţi anonime (făcută de proprietarii lor către alte persoane), care poartă legalmente o denumire în care se găseşte numele fondatorilor, vânzare care implică în mod necesar şi absolut dreptul pentru societate de a-şi păstrà vechea denumire şi a continuà să-şi desfăşure activitatea în viitor fără nici o schimbare de denumire,— aceasta în lipsa chiar de orice fel de stipulaţiune, — afară numai dacă vânzătorii acţiunilor prin actul public transcris, opozabil terţilor, ar fi stipulat obligaţia pentru sibilă, fiind vorba de o societate anonimă, o asociaţiune de capitaluri, o personalitate distinctă de aceea a acţionarilor, unde succesiunea acţionarilor nu poate interesà, căci acţiunile circulă la infinit din mână în mână, fără ca existenţa societăţei să poată fi influenţată întrucâtva.

Având în vedere că în ce priveşte cesiunea numelui comercial, Curtea de Casaţie franceză, a stabilit definitiv jurisprudenţa, după care dreptul cesionarului de a uzà de numele cedentului, este fără nici o limită şi se transmite tuturor exploatatorilor succesivi (Req. 3 Febr. 1909, Sir. 1909).

Că dacă admitem acelaş principiu al inalienabilităţei numelui şi când e vorba de un nume comercial, atunci nu vedem cum se mai menţine acest principiu, când se cedează numele comercial chiar temporar, fiindcă, fie că se cedează pentru totdeauna, fie că îl cedează temporar principiul este călcat şi într'un caz şi întru altul.

Că dacă acelaş principiu de ordine publică al inalienabilităţei numelui patronimic domină şi numelui comercial, atunci aceeaş ordine publică este atinsă, când numele este cedat, fie chiar temporar, fiindcă şi în acest caz, este tot o cesiune, şi deci o abdicare dela acest principiu; dar dacă considerăm însă numele comercial, ca un bun patrimonial, aşa cum îl consideră chiar şi doctrina care admite cesiunea temporară, atunci trebue în mod necesar să conchidem că oricine poate să uzeze de acest bun aşa cum crede de cuviinţă şi deci şi posibilitatea de a-l cedà pentru totdeauna, ca oricare alt bun din patrimoniul său.

Având în vedere că, în speţă, nu poate fi vorba nici chiar de cesiunea unui nume comercial, fiindcă, numele de Socec, în decursul timpului s'a transformat într'o adevărată denumire, care, necontestat poate fi cedată odată cu fondul de comerţ.

Intr'adevăr, prin insignă se înţelege un semn care deosebeşte o casă comercială şi constă, de obicei, prin desemnarea unei figuri, ori alte indicaţiuni, care servesc pentru a individualizà o întreprindere de comerţ.

Denumirea însă, este desemnarea printr'un nume generic a unui stabiliment comercial sau industrial; că, denumirea nu poate fi un nume patronimic decât cu condiţiunea ca acest nume patronimic să fie devenit printr'o lungă întrebuinţare un nume generic, adică să fi devenit în comerţ numele unui articol, al unei industrii sau al unui comerţ determinat.

Că, în speţă, numele de Socec, a suferit deja această transformare, în decursul timpului şi a trecut în limba uzuală denumirea unui comerţ determinat.

Intr'adevăr, s'a arătat că defunctul Socec a înfiinţat această întreprindere de librărie, papetărie, editură, tipografie şi arte grafice încă din anul 1856; că la 1895 s'a transformat în societate în nume colectiv, iar la 1904 în societate în comandită simplă, tot sub aceeaş firmă de Socec şi a durat până în anul 1905, când s'a transformat în societate anonimă pe acţiuni sub denumirea «Socec & C-ie» pentru exploatarea comerţului de librărie, papetărie şi industria artelor grafice, denumire pe care o are şi astăzi.

Că prin urmare, în timpul îndelungat de 75 ani, comerţul acesta a continuat sub numele de Socec; că, a căpătat o reputaţie care i-a atras o clientelă importantă, deprinsă a vedeà sub acest nume magazinul şi deprinsă a-i fi servit o marfă de anumită calitate, graţie căreia i s'a acordat toată încrederea acestei clientele.

Că în acest timp, s'au deschis

---

cumpărător de a schimbà denumirea societăţei într'una cu termen determinat.

Să cercetăm chestiunea în principiu întâiu şi apoi să ne ocupăm de cazul nostru.

In principiu în toate ţările, cele mai multe societăţi anonime au durată nelimitată şi capitalul lor social este repartizat în acţiuni la purtător a căror proprietate se transmite pretutindeni prin simplă tradiţiune. Am arătat în paragraful precedent că în Franţa şi în Italia sunt mii, iar în România sute de societăţi anonime care în mod public şi perfect legal au o denumire în care se găseşte înscris numele unor fondatori sau principali acţionari. Desigur că acţiunile acestor societăţi fiind în comerţ, proprietarii lor pot să dispună de ele atât prin vânzare cât şi prin toate mijloacele de transmisiune prevăzute de lege, transmiterea proprietăţei acţiunilor când ele sunt la purtător făcându-se după cum am mai spus prin simplă tradiţiune. Atunci se impunè următoarea întrebare dacă un acţionar al unei societăţi anonime în a cărui denumire intră numele unui fundator, vinde altei persoane un număr însemnat de acţiuni reprezentând majoritatea capitalului sau o minoritate importantă care dă posibilitatea cumpărătorului să intre în conducerea societăţei, sau când un mare acţionar al unei societăţi de acelaş fel, un fundator bunăoară care ar aveà acţiuni reprezentând majoritatea capitalului social ar încetà din viaţă fără moştenitori direcţi şi ar dispune de acţiunile sale în favoarea unei rude sau a unui străin care ar purtà alt nume sau în favoarea unui stabiliment de binefacere care fiind legatar la rândul său poate transmite acţiunile altor persoane, numărul transmisiunilor succesive neputând fi limitat.

Oare în aceste cazuri vânzătorul acţiunilor sau moştenitorii lui în primă ipoteză.

Orice persoană care ar purtà acelaş nume patronimic ca cel al fundatorului înscris în denumirea societăţei, ar puteà cere ca societatea să fie obligată a încetà să se servească de denumirea cuprinzând numele fundatorului sub cuvânt că s'a servit destul de dânsul pentru a-şi conservà clientela.

O asemenea întrebare nu are sens, ea este absurdă şi nimeni până azi nu s'a gândit să ridice o asemenea chestiune.

O societate anonimă constitue o persoană distinctă de persoana acţionarilor săi; ea are în general o perioadă foarte lungă, deseori nelimitată; acţionarii se schimbă la infinit prin transmisiuni succesive nenumărate pe care societatea când e vorba de acţiunile la purtător le ignorează cu desăvârşire (deaceea societatea se numeşte *anonimă)*. Acţionarii trec, societatea rămâne. Cum este posibil ca un acţionar fundator al societăţei sau acţionar principal care el însuş a dat societăţei denumirea prin care a înscris numele său, după ce-şi vinde acţiunile lui X şi Y fără să le impue nici o obligaţiune de schimbare de nume, după ce acţiunile ar mai trece dela X şi Y la diferiţi alţi cumpărători să vie într'o zi şi să ceară societăţei, *cu care nu are nici un raport şi care n'are nici o obligaţiune faţă de dânsul*, să-şi schimbe numele pentrucă a aflat că ar aveà acţionari a căror figură nu-i place, sau de înrîurirea cărora asupra reputaţiei societăţei se teme.

Este absurd: aci nu e vorba de o cesiune a unui nume comercial căci societatea dobândeşte denumirea *în virtutea actului său constitutiv* care i-o fixează fără limitare de termen, adunarea generală singură având dreptul să o schimbe în condiţiile statutelor. Chiar dacă un acţionar vânzându-şi acţiunile, ar stipulà obligaţia pentru cumpărător de a face să se schimbe denumirea societăţei, încă n'ar aveà acţiune contra societăţei cu care n'ar aveà nici un raport, ci numai contra cumpărătorului sau pentru a-l silì să-şi ţie obligaţiunea de a procedà pe calea legală a adunărei generale la schimbarea denumirei societăţei.

Dacă se obiectează că este posibil ca societatea sub o nouă conducere să-şi desvolte activitatea într'un chip care ar puteà aduce atingerea reputaţiei ei şi denumirei ce poartă, se poate răspunde foarte uşor, în primul rând că fundatorul care a decis la constituirea societăţei ca numele său să intre în denumirea societăţei trebue să se gândească atunci la consecinţele posibile în viitor, când acţiunile ar trece în alte mâini, întrucât pe deoparte denumirea nu se fixează pe termen limitat, iar pe de alta societatea anonimă are o viaţă lungă de multe ori nelimitată, — şi mai trebue să se gândească a doua oară atunci când şi-a vândut acţiunile pentruca să previe pe cumpărător că nu voeşte ca societatea să continue sub aceeaş denumire şi să impue obligaţia ca denumirea să fie schimbată.

In al doilea rând mai răspundem că nu e posibilă nici o confuziune între societatea anonimă şi persoana foştilor fundatori cari i-au dat numele, aceştia din urmă având dealtmintrelea să facă cunoscut pe calea unei întinse publicităţi, în cazul în care ar aveà un motiv legitim să o facă, că nu mai sunt acţionari ai societăţei şi că nu mai au nici un raport cu societatea.

Teoria susţinută de partea adversă fără precedent în vreo ţară când e vorba de vânzarea acţiunilor unei societăţi anonime, ar aveà consecinţe dezastruoase căci ar sucursale, în cele mai mari oraşe din ţară, pentru acelaş comerţ, astfel că astăzi, oriunde, în ţara românească, numele de Socec, este cunoscut ca desemnarea comerţului de librărie, papetărie şi a industriei de arte grafice.

Având în vedere că, dat fiind îndelungata întrebuinţare a acestui nume, timp de 75 ani continui, numele de Socec a trecut în limba uzuală ca un nume generic, devenind numele comerţului de librărie şi a industriei de arte grafice, adică numele unei industrii şi a unui comerţ determinat.

Că prin această întrebuinţare, numele de Socec, s'a izolat complect de persoanele care-l poartă şi a devenit pentru public desemnarea unei case de comerţ şi de industrie.

Având în vedere că din cele expuse, rezultă că, în speţă, este vorba de o adevărată denumire, care a putut fi cedată odată cu fondul de comerţ şi ca atare I-iul şi al II-lea motiv, din acţiunea reclamanţilor, sunt nefondate şi urmează a fi înlăturate.

Având în vedere că reclamanţii au mai susţinut în ultim rând, că Societatea anonimă Socec, a înscris în mod ilegal în denumirea sa, numele patronimic de Socec, întrucât potrivit art. 78 al. 2 cod. com. Societăţile anonime nu pot fi determinate prin numele nici unuia din asociaţi.

Având în vedere că potrivit art. 78 al. 2 cod. com. Societatea anonimă nu are firmă socială şi nu poate fi determinată prin numele nici unuia din asociaţi, ea este însă calificată printr'o denumire particulară sau prin arătarea obiectului întreprinderei sale.

Având în vedere că în prim rând trebueşte de observat, că textul opreşte ca Societatea Anonimă să fie desemnată prin numele unuia din asociaţi, dar nu opreşte ca în denumirea sa să cuprindă numele fondatorului sau a fostului proprietar al stabilimentului comercial.

Că, în speţă, Societatea anonimă Socec nu mai cuprinde în denumirea sa numele vreunui acţionar, ci cuprinde numele fondatorului librăriei Socec, care a înfiinţat-o încă din 1856 sub firma «Librăria Nouă Socec & C-ie, astfel că nu este nici o abatere dela dispoziţiunile art. 78 cod. com.

Având în vedere că Societatea anonimă Socec a fost constituită în anul 1905, de către înşişi reclamanţii de astăzi, ca principali fondatori, cari i-au dat această denumire.

Că cererea de autorizare a fost supusă spre aprobare Tribunalului comercial, conform art. 138 cod. com., care, după ce a ascultat concluziunile Ministerului public, a examinat dacă actul constitutiv şi statutele sunt conforme cu legea şi prin sentinţa No. 776 din 24 Iunie 1905, a autorizat ca această societate să funcţioneze aşa cum fusese constituită.

Că această sentinţă, deşi publicată şi adusă la cunoştinţa tuturora, nu a fost apelată de nimeni în termenul de 15 zile prevăzut de lege.

Având în vedere că sentinţa de autorizare fiind rămasă definitivă, astăzi nimeni nu mai poate pretinde că rău s'a permis societăţei să înscrie în denumirea sa numele de Socec, cu atât mai puţin reclamanţii, cari i-au fixat această denumire şi au cerut Tribunalului să dea societăţei autorizarea de a funcţionà sub această denumire, iar când au vândut totalitatea acţiunilor, au cedat şi dreptul de a continuà firma Socec & C-ie.

Având în vedere că, în al doilea rând, orice acţiune ar derivà din această autorizare de funcţionare este prescrisă deoarece conform art. 947 cod. com. au trecut mai mult

---

ruinà miile de societăţi anonime din Franţa, din Italia, din România care au înscrise în denumirea lor numele unui fundator sau principal acţionar şi ar ruinà şi pe acţionarii lor.

Intr'adevăr, ce ar deveni o asemenea societate anonimă dacă ar puteà fi obligată după cererea unui fundator al cărui nume ar figurà în denumirea sa şi care şi-ar fi vândut acţiunile?

Să ne gândim bunăoară ce ar deveni în asemenea caz o societate anonimă cum ar fi librăria Hachette sau societatea anonimă Citroën, etc. Dar marii acţionari ai acestor societăţi, ar puteà ei găsi amatori de a cumpărà acţiunile lor atunci când aceştia ar şti că sunt expuşi a suferi ca societatea să fie obligată a-şi schimbà denumirea cu toate consecinţele dezastruoase ce ar puteà rezultà? Dacă ar găsi n'ar obţine decât un preţ derizoriu în toate cazurile redus.

Deaceea nici nu se cunoaşte exemplul ca un mare acţionar vânzându-şi acţiunile să stipuleze pentru cumpărător obligaţia de a schimbà denumirea societăţei, căci aceasta ar fi în general în contra propriului său interes, iar dacă s'ar găsi totuş asemenea exemple în cine ştie ce cazuri speciale, ele ar fi extrem de rare.

Ceeace este însă sigur, este că nu se va găsi niciodată, ca un fundator sau mare acţionar, după ce-şi vinde acţiunile (la purtător) altor persoane, să vie după o trecere de timp şi să cheme în judecată societatea cu care nu are nici un raport pentru a o obligà să-şi schimbe denumirea.

In cazul nostru d-l Ioan I. Socec a vândut totalitatea acţiunilor societăţei anonime «Socec & Comp.», Băncei Marmorosch Blank, care la rândul ei le-a revândut altor persoane cari deasemenea le-au putut transmite altora, acţiunile fiind la purtător.

Pe ce temei ar puteà dânsul ca şi d-l Emil Socec care a transmis acţiunile sale tot Băncei Blank, dacă nu direct pentrucă nu e semnat în actul de vânzare, indirect prin faptul că le-a transmis întâiu fratelui său d-l Ion Socec, să ceară societăţei după trecere de zece ani să schimbe denumirea pentrucă ar fi aflat că s'ar găsi azi acţionari a căror figură sau a căror religie sau nume nu le place. Incă odată aceasta nu se poate, ei n'au transmis societăţei nici un nume comercial şi n'au făcut nici un contract cu societatea. Ei şi-au vândut acţiunile lor din societatea «Socec & Comp.» Băncei Marmorosch Blank. Dacă cred că pot aveà ceva de cerut ei au trebuit să se adreseze nu societăţei «Socec & Comp.» ci Băncei Marmorosch Blank.

Cum ar puteà însă cere ceva faţă de bancă când în actul de vânzare al acţiunilor nu numai că n'au stipulat nici o obligaţiune pentru bancă de a face ca societatea să schimbe numele dar au stipulat din contră dreptul pentru cumpărătoare de a continuà să se servească de denumirea societăţei, iar Banca la rândul ei a transmis acţiunile altor persoane deasemeni fără nici o condiţie.

Dar chiar dacă puteà cere ceva nu faţă de societate şi faţă de Bancă, acţiunea lor ar fi stinsă prin prescripţia extinctivă de 10 ani întrucât au trecut mai mult de 10 ani dela data de 12 Maiu 1919 când s'a încheiat pe baza actului, procesul verbal de predare a activului şi pasivului societăţei.

S'a mai spus că din clauza actului în care se prevede că d-l Ioan Socec îşi interzice dreptul de a formà altă societate cu acelaş obiect şi acelaş nume timp de zece ani, ar dovedi că dreptul de a se servi de denumirea societăţei, ar fi limitat la zece ani.

Susţinerea este lipsită de temei. Intr'o convenţie nu se poate interpretà o clauză în sensul de a nihilà altă clauză. Or, în convenţia dintre d-l Ioan Socec şi Banca Blank se stipulează expres că cumpărătoare dobândit prin achiziţionarea totalităţei acţiunilor, contul de comerţ al societăţei «Socec & Comp.» are dreptul de a continuà firma «Socec & Comp.» fără nici o limitare de termen care dacă ar fi fost convenită ar fi trebuit indicată pentru ca Banca cumpărătoare să ştie în ce condiţiuni poate vinde mai departe acţiunile cumpărate.

Clauza prin care d-l Ioan Socec îşi interzice de a înfiinţà timp de zece ani o altă societate cu acelaş nume cuprinde altă stipulaţiune care nu contrazice şi nu infirmă clauza cealaltă prin care se stipulează că cumpărătoarea o va puteà continuà firma «Socec & Comp.».

Dacă d-l I. Socec crede că după trecerea a zece ani dela vânzarea acţiunilor are dreptul a înfiinţà o societate cu acelaş nume, n'are decât să încerce pe riscul şi răspunderea d-sale, dar aceasta nu-l autoriză să ceară societăţei «Socec & Comp.» să schimbe ea denumirea.

Este locul să mai explicăm aci că deşi nu erà nevoe de nici o stipulaţie expresă întrucât erà dela sine înţeles că d-l Socec vânzând acţiunile, societatea va aveà dreptul să-şi păstreze denumirea, dacă totuş în actul cu Banca s'a prevăzut expres dreptul de a continuà a se servi de firmă, aceasta se explică prin faptul că Banca cumpărând totalitatea acţiunilor le-a plătit pe un preţ foarte ridicat de lei 3887 de acţiune adică peste 250% din valoarea lor reală, tocmai din vinderea folosirei denumirei societăţei care aveà o reputaţiune bine stabilită.

Intr'adevăr din bilanţul societăţei pe anul 1919 publicat în *Monitorul Oficial* No.

de 10 ani, dela data când sentinţa de autorizare a rămas definitivă.

Mai mult, au trecut şi 10 ani dela data când reclamanţii au vândut acţiunile societăţei, 7 Mai 1919, astfel că astăzi orice acţiune ce eventual ar fi avut, este prescrisă.

Având în vedere că deşi există interdicţiunea art. 78 cod. com., toată doctrina legitimează uzajul de a înscrie în denumirea societăţilor anonime numele patronimic al fondatorului, deoarece această interdicţiune, nu exclude dreptul, ca societăţile anonime să însereze în denumirea lor numele predecesorului sau fondatorului, fie că a subscris acţiuni, fie că nu a posedat nici una, esenţialul fiind ca angajamentele să nu fie semnate cu numele său (Thaller pag. 268 No. 490).

Ca o dovadă că pretutindeni s'a adoptat acest mod de a vedeà, este că atât în Franţa, unde există aceeaş dispoziţiune legală ca şi la noi, cât şi în Italia, Germania, Anglia, sunt mii şi mii de societăţi anonime cari au înscris în denumirea lor, numele unuia din fondatorii sau principalii acţionari.

S'ar puteà spune că cele mai de seamă întreprinderi comerciale din lume, sunt cunoscute sub denumirea numelui fondatorului lor, fără ca să existe vreo hotărîre judecătorească care să le fi refuzat autorizarea.

Deasemenea la noi, sunt numeroase societăţi anonime, şi aproape cele mai importante (Marmorosch Blank, Crisoveloni, Bercovici, Bragadiru, etc.) cari au înscris în denumirea lor, numele unuia din fondatori sau principali acţionari, şi aceste denumiri au fost consacrate ca legale, de hotărîrile judecătoreşti care le-au autorizat a funcţionà.

Având în vedere că jurisprudenţa poate, ţinând seamă de prefacerile vieţei sociale, să complecteze lacunele legei şi să o acomodeze cu nevoile vieţei, veşnic în prefacere; a înlăturà realităţile vieţei şi a aplicà principiile de drept în toate rigiditatea lor, este a ignorà ca dreptul isvorăşte însăşi din viaţa socială şi că trebue să corespundă în fiece moment cu nevoile economice şi cu idealurile morale ale unei societăţi.

Că deci acest motiv fiind nefondat, acţiunea reclamanţilor urmează a fi respinsă ca atare.

Apreciind şi asupra cheltuelilor de judecată, Tribunalul le fixează la suma de 5.000 lei.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondată acţiunea.

Sentinţa comercială No. 1967 din 5 Decembrie 1929.

Preşedinţia d-lui **Ion Costin,** judecător; Redactor al sentinţei d. judecător **Victor Popovici;** Avocaţi d-nii **Gr. Conduratu,** pentru reclamanţi şi **S. Rosental,** pentru pârîtă.

TRIB. ILFOV I COM., 29 Nov. 1928

SOCIETATE ANONIMĂ. CONSILIU DE ADMINISTRAŢIE. DECIZIUNE DE DIZOLVARE. ILEGALITATE. (Art. 97 şi 191 c. com.). (1)

Deciziunile pentru dizolvarea unei societăţi anonime nu pot fi date de Consiliul de administraţie, ci de Adunarea generală, singurul organ îndreptăţit cu această competenţă.

Iar între motivele de dizolvare legea nu prevede şi cazul trecerii tuturor acţiunilor în mâna unei singure persoane, astfel încât o dizolvare pentru acest motiv este ilegală.

(Soc. Anon. «Banca Cerealiştilor» cu Soc. «Motocultura Română»).

TRIBUNALUL: Asupra cererii făcută de Soc. Anon. «Banca Cerealiştilor» cu sediul în Bucureşti, str. R. Poincaré No. 1, prin reprezentanţii săi legali, cu petiţia înreg. la No. 20922/928, în calitate de cre-

---

35 din 31 Maiu 1919 se constată că la acea epocă, adică la data când s'a făcut vânzarea acţiunilor, societatea aveà pe lângă capitalul său în sumă de lei 1.762.000, rezerve în sumă de lei 916.557 sau în total 267.085.57 de lei care repartizaţi la cele 1762 acţiuni face ca valoarea fiecărei acţiuni să fie de lei 1521. Ori banca a plătit pentru cele 1762 de acţiuni suma de lei 6.850.000, sau 3887 lei de acţiune, adică un preţ mult sporit tocmai în vederea avantagiilor ce va aveà şi în viitor din folosirea denumirei societăţei.

Art. 998 cod. civ., nu are nici un fel de aplicaţiune în cazul nostru. Am arătat că reclamanţii nu pot să dovedească nici un fel de umbră de prejudiciu de nici o natură şi deci nu poate fi vorba de nici o reparare întrucât societatea exercită dreptul legitim de a continuà să poarte denumirea ce are dela botez de acum 24 de ani fără să aducă cuiva vreo vătămare sau atingere. Mai mult decât atât că nici nu există posibilitate de prejudiciu în viitor întrucât persoana societăţei anonime de librărie «Socec & Comp.» este absolut distinctă de accea a foştilor ei fundatori şi a tuturor persoanelor care poartă numele de Socec oricare ar fi activitatea societăţei nu e posibilă nici o concluziune.

Concluzia d-lui Emil Socec. Insfârşit, în ultim rând, reprezentantul reclamanţilor simţind cât e de greu să-şi susţie pretenţiile faţă cu clauza din act că Banca cumpărătoare are dreptul de a continuà să se servească de firma «Socec & Comp.», a invocat că întrucât d-l Emil Socec nu a semnat actul, clauzele din acest act nu i se pot opune şi deci acţiunea lui e admisibilă şi această ultimă susţinere nu are nici o valoare independent de împrejurarea că d-l I. Socec a lucrat şi pentru fratele său, răspunsul nostru este simplu.

Dacă d-l Emil Socec face acţiunea ca fost fundator şi acţionar al societăţei, el nu are nici un drept de a cere societăţei — întrucât el şi-a vândut acţiunile fratelui său sau oricărei alte persoane fără obligaţia pentru cumpărător de a face să se schimbe denumirea societăţei şi deci nu numai faţă de societate dar nici faţă de cumpărătorul său nu poate formulà o asemenea pretenţie. Dacă face acţiunea numai pentrucă are numele patronimic de Socec, el nu are deasemenea nici un drept precum deasemenea nu au nici un drept celelalte 15 persoane care poartă acelaş nume de a cere societăţei să schimbe denumirea legalmente dobândită pe care o are de aproape 25 de ani.

Pentru toate aceste motive cerem respectuos Tribunalului să respingă acţiunea cu cheltuială de judecată. (Concluziuni scrise din partea pârîtei).

S. ROSENTAL
Avocat

(1) Chestiunea de principiu discutată pentru prima oară înaintea Tribunalului Ilfov, aceea a situaţiei unei societăţi anonime ale cărei acţiuni au fost reunite în mâinele unui singur acţionar, prezintă o deosebită importanţă.

Societatea poate să funcţioneze, sau nu, mai departe ca atare?

Judecătorii, ce au fost chemaţi să o soluţioneze, s'au pronunţat în sens pozitiv.

Sentinţa conţine o succintă argumentare a soluţiei adoptată. Din ea nimeni nu şi-ar puteà da seama de însemnătatea problemei, nici de discuţiunile cărora ea le-a dat naştere — căci chestiunea este controversată nu numai la noi, dar şi în alte legiuiri şi mai ales în cea italiană.

Sentinţa nu cuprinde apoi nici unul din argumentele ce s'ar puteà invocà într'un sens sau altul sub imperiul legislaţiei noastre în baza dispoziţiunilor cuprinse în art. 121 şi 185 c. com.

In sfârşit ea se sprijină, pentru a ajunge la soluţiunea dată, pe un argument cu desăvârşire nefondat, acela că prin dizolvarea societăţii s'ar lezà interesele creditorilor sociali cari s'ar vedeà expuşi a veni în concurenţă cu creditorii personali ai singurului acţionar rămas în societate.

Eroare profundă, căci în timpul dizolvării şi lichidării unei societăţi personalitatea juridică a acesteia nu dispare. Patrimoniul său constituie gajul exclusiv al creditorilor sociali. Din el nu se vor puteà despăgubi în prim rând decât aceştia.

E un principiu elementar şi necontestat în materie de societate.

Datorită acestor împrejurări am fost determinat a mă ocupà de această chestiune, pentru a o analizà în complexul său examinând toate sistemele propuse pentru soluţionarea ei şi toate argumentele ce ar puteà fi invocate în sprijinul lor.

* * *

Având-se în vedere dispoziţiunile din codul comercial şi civil relative la societăţi s'ar puteà susţine o părere contrarie celei împărtăşită de Tribunalul Ilfov.

Prin reuniunea în fapt [situaţie verificată şi necontestată] a tuturor acţiunilor unei societăţi în mâinile unuia dintre acţionari, societatea nu mai poate existà şi funcţionà ca atare. Odată cu penultimul acţionar dispare şi aceasta.

In adevăr, pentru constituirea unei societăţi se impune facerea unui contract.

Conform art. 1491 c. civ. societatea este un contract prin care două sau mai ditoare a Soc. Anon. «Motocultura Română» şi prin care face opoziţiune contra deciziunei Consiliului de administraţie al Soc. Anon. «Motocultura Română» din 18 Martie 1928, prin care s'a dispus dizolvarea acelei societăţi şi cere totodată, pe lângă avizarea parchetului pentru aplicarea penalităţilor, a se constatà nulitatea acelei decizii.

Având în vedere actele şi lucrările cauzei cum şi susţinerile părţilor.

Considerând, că potrivit art. 97 şi 191 al. VI cod. com., dizolvarea

---

multe persoane se învoesc să pună ceva în comun cu scop de a împărţi foloasele ce ar puteà derivà.

Această dispoziţie se aplică şi societăţilor comerciale, deci şi celor anonime.

Prin îndeplinirea tuturor formalităţilor prevăzute de codul de comerţ relative la alcătuirea unei societăţi se creiază, în afară de persoana asociaţilor ce au luat parte la constituirea ei, o persoană juridică.

In baza art. 78 c. com., societăţile constituiesc, în raport cu cei de al treilea, o persoană distinctă de aceea a asociaţilor.

Printre alte condiţiuni impuse de legiuitor pentru constituirea societăţilor anonime figurează şi aceea cuprinsă în art. 121 c. com. prin care se prevede existenţa unui număr de cel puţin şapte acţionari, iar pentru funcţionarea lor se prescrie prin art. 185 c. com. alegerea din partea adunării generale a 3 sau 5 censori şi tot a atâtor supleanţi însărcinaţi cu supravegherea operaţiunilor sociale şi revizuirea bilanţului. Aceştia trebuiesc să fie asociaţi.

Prin concentrarea tuturor acţiunilor în patrimoniul unui singur acţionar, contractul de societate dispare.

Contractul de societate, după însăşi definiţia dată de codul civil, implică existenţa a două sau mai multe persoane ce stabilesc raporturi continue între ele. Dacă acestea se retrag din societate şi nu mai rămâne decât una singură, nu mai pot exista raporturi între ele.

Contractul de societate are drept scop punerea în comun a lucrurilor ce aparţin contractanţilor, (proprietate sau folosinţă), pentru a se împărţi între ei beneficiile produse sau pierderile suferite.

Această menire a lui nu mai poate fi realizată în cazul în care numărul asociaţilor se reduce la unul singur. In această ipoteză nu mai poate fi chestiunea de a se pune lucruri în comun, nici de a divizà nimic cu nimeni.

Aceasta e opinia tuturor juriştilor, independent de soluţia împărtăşită de ei, relativ la problemul ce ne preocupă.

Acumulându-se acţiunile sau cotele sociale în mâinile unui singur acţionar dispare, din punct de vedere logic, posibilitatea de a se mai vorbì de un contract social. Acesta e suprimat din cauza lipsei unui element indispensabil pentru existenţa sa [1].

Dispărând elementul personal, colectivitatea din societate, aceasta nu mai poate funcţionà ca organism social. Această situaţie e o consecinţă naturală, logică a sa şi nu are nevoie de nici o argumentare pentru a fi evidenţiată.

Condiţiunea primordială, esenţială a funcţionării oricărei societăţi e existenţa a mai multor, sau a cel puţin doi asociaţi.

«Societatea ca societate nu mai poate continuà a funcţionà atunci când e redusă la un singur asociat. Această situaţie e un obstacol insurmontabil pentru funcţionarea sa.

Nu se poate concepe că asociatul ar continuà a stà în societate cu el însuşi. Aceasta ar fi un fenomen de neconceput, cum ar fi şi acela al unui ofiţer ce şi-ar aplicà lui însuşi pedeapsa pentru nedisciplină [1]).

Iar Sraffa întrebuinţează o formulă şi mai categorică pentru a scoate în relief această imposibilitate.

«Societatea presupune că sunt cel puţin două sau mai multe persoane care pun ceva în comun şi de aceea a vorbì de o societate comercială cu un singur acţionar e o absurditate, cum ar fi a se vorbì de o societate fără acţionari, fiindcă e acelaş lucru dacă există unul singur sau nici unul» [2]).

Această soluţie aplicabilă oricărei societăţi se impune şi mai mult societăţilor anonime şi mai ales în legiuirea noastră şi celor similare ei, pentru un motiv foarte simplu.

Am văzut că, prin art. 121 c. com., se impune pentru constituirea societăţilor anonime existenţa a cel puţin şeapte asociaţi. Această dispoziţie a fost introdusă din legea franceză relativă la societăţi din 24 Iulie 1867 care, prin art. 23, prevede că:

«La société ne peut être constituée si le nombre des associés est inférieur à sept».

Ea se găseşte în principiu formulată şi în legea belgiană din 1873—1927, prin art. 29 şi în Companies (Consolidation) Act 1908 din Anglia prin paragraful 2 care impune necesitatea existenţei a şapte fondatori pentru constituirea companiilor publice, pentru a nu cità decât principalele legislaţiuni [3]). Numai numărul minim de asociaţi necesar pentru constituirea societăţii variază dela o legislaţie la alta.

Deci, în baza art. 121, nu s'ar puteà constituì la noi o societate fără a existà şeapte asociaţi. Tribunalul va refuzà a acordà autorizaţia de funcţionare unei societăţi ce nu ar îndeplinì această condiţie.

Textul art. 121 c. com. are însă o aplicare mai largă. Acesta prevede că societăţile anonime trebuie să aibe cel puţin şeapte asociaţi. Deci pare a stabili obligaţia ca şi în timpul duratei lor să posează acelaş număr de acţionari.

Constatarea neîndeplinirii acestei îndatoriri, deci lipsa numărului legal nu poate fi sancţionată decât prin dizolvarea societăţii.

Este drept că legiuitorul nostru nu prescrie această sancţiune în mod formal. Ea poate fi însă dedusă din termenii întrebuinţaţi de legiuitor, din acel imperativ «trebuie» ce figurează în art. 121 cod. com.

Dacă s'ar admite o soluţiune contrară, adică posibilitatea de funcţionare a unei societăţi cu un singur acţionar, de ce nu s'ar considerà ca valabilă şi constituirea unei societăţi cu mai puţin de şeapte acţionari. Ori la această concluzie nu s'a ajuns sub imperiul nici uneia dintre legislaţiile citate, afară de aceea engleză.

In Anglia minimum de semnatari (fondatori) ai actului constitutiv (memorandum) este prescris sub sancţiunea nulităţii. Registrar (grefierul înregistrării societăţilor constituite) va refuzà a înregistrà o companie ce nu îndeplineşte această condiţie. Legea se mulţumeşte însă cu o pluralitate nominală a semnatarilor. Ea nu impune ca aceşti semnatari să fie persoane independente unele de altele şi să posede în întreprindere interese distincte. De aceea funcţionează în Anglia companii ce nu au în realitate decât un singur acţionar, «one man company» [1]). Acţiunile acestora, aproape în întregime sunt deţinute de un singur om, iar câteva numai, pentru salvarea aparenţelor, de funcţionarii săi, sau de persoane de încredere.

Societatea nu ar mai puteà funcţionà fiindcă ar fi lipsită şi de organele legale necesare.

Fără îndoială că unicul asociat ar puteà desemnà un consiliu de administraţie. Acesta nu ar fi însă un organ social, ci membrii săi ar fi reprezentanţi, mandatari ai asociatului.

Adunarea generală nu s'ar mai puteà întrunì. Unicul asociat ar luà toate hotărîrile necesare, fie personal fie prin consiliul de administraţie numit de el în limitele mandatului dat.

Societatea ar fi lipsită de censori şi de oficiile acestora, căci ei ar trebui să aibe calitatea de asociaţi. De unde se vor recrutà ei? Cum se va obţine numărul legal de censori (cel puţin şease), dacă nu mai există decât un singur asociat?

Ne mai putând funcţionà în condiţiuni legale societatea e virtual dizolvată.

Ca un lux de argumentare, deşi nu ar fi necesar, s'ar puteà recurge pentru justificarea dizolvării şi la dispoziţiunile cuprinse în art. 191 c. com.

E cert că legiuitorul nu a prevăzut printre cazurile de dizolvare stipulate în art. 191 c. com. şi pe acela de acumulare a tuturor acţiunilor în mâinile unui singur acţionar.

Prin el se prevede însă că societatea comercială încetează prin lipsa sau desfiinţarea obiectului social. Ori obiectul social dispare odată cu concentrarea acţiunilor în patrimoniul unui singur asociat. Cum s'ar mai puteà pretinde în acest caz că se urmăreşte realizarea unui scop social comun mai multor indivizi, când aceştia lipsesc. Unicul asociat, chiar dacă va urmărì mai departe realizarea obiectului avut de societate şi fixat prin statutele sociale cu ocazia constituirii sale, îl va urmărì în interesul său personal. Va fi deci imposibil de a se mai realizà scopul social, fiindcă nu va mai fi chestiunea de acesta ci de unul individual.

Prin urmare societatea ne mai putându-şi îndeplinì ţelul pentru care a fost creiată, se dizolvă imediat în mod obligatoriu.

Dizolvată societatea, personalitatea juridică nu dispare. Ea durează în toată epoca lichidării patrimoniului social şi numai în vederea acesteia. Graţie ei se unei Societăţi înainte de termenul stabilit în contract, trebuie să rezulte pentru societăţile anonime dintr'o deciziune a Adunării generale data în conformitate cu prevederile art. 160 cod. com. sau al actului constitutiv şi statutelor.

---

[1] Navarrini, *Trattato teor. prat. di dir. com.*, V, No. 1883, pag. 76; Bonelli, *Sullo scioglimento e sulla liquidazione della societa ridotta ad un solo azionista*, *Riv. dir. com.*, 1926, II, pag. 167; Corte d'app. di Milano, 27 Nov. 1925, Foro It., 1926, I, 940.

[1] Bonelli, A proposito della societa con un solo socio, *Riv. dir. com.*, 1912, I. 253 şi 261.

[2] Sraffa, L'existenza formale di una societa con un solo azionista, *Riv. dir. com.*, 1929, II, 159. In acelaş sens: Marghieri, *Riv. delle societa commerciali*, 1911, I. 191.

[3] Această dispoziţie a fost menţinută şi de The Companies Act, intituled an Act to consolidate the Companies Acts, 1908 to 1928, and certain other enactments conneted with the said Act.

[1] Lord Wrembury, *The Law Practice under the Companie Act*, pag. 5; Palmer, *Priva. te Company*, 57—67; Henri Marquis, *Revue des sociétés*, novembre 1925, pag. 405.

Considerând că, în speţă, din «Monitorul Oficial» cu data de 20 Apr. 1928, se constată că Soc. «Motocultura Română» a publicat o deciziune a Consiliului de administraţie prin care constatându-se că toate acţiunile societăţii au intrat în posesiunea unui singur acţionar, a

---

împiedică confuziunea patrimoniului social cu acel al unicului acţionar [1]).

După o parte din doctrina italiană chiar sub imperiul codului comercial italian, din care lipsesc dispoziţiunile cuprinse în art. 121 şi 185 c. com. român, nu ar fi nevoie a se recurge la dispoziţiunile art. 191 c. com. întrucât nici nu s'ar pune problemul dizolvării societăţii. Lipsind un element constitutiv al contractului social, societatea nu mai există, aşà că nu mai poate fi chestiunea de o dizolvare a sa.

Ne mai existând societatea dispare şi personalitatea juridică.

Personalitatea juridică e acordată de legiuitor unei societăţi anonime având-se în vedere îndeplinirea tuturor condiţiunilor legale şi existenţa tuturor elementelor impuse pentru constituirea sa, la începutul şi în timpul duratei sale. Ea nu e datorată numai faptului că prin constituirea societăţii se formează un patrimoniu separat, ci şi împrejurării existenţei elementului personal, unei pluralităţi de asociaţi. De aceea deseori se întrebuinţează denumirea de «entitate colectivă» pentru a se desemnà societăţile persoane juridice.

Deci existenţa numai a unui patrimoniu autonom nu e suficientă pentru a i se atribui personalitatea juridică.

S'ar puteà chiar merge şi mai departe şi susţine că autonomia patrimonială nu e decât o urmare a personalităţii juridice şi nu contrariul, adică, că existenţa sa ar fi cauza creării unei persoane juridice.

Poate fi un patrimoniu autonom fără ca să se bucure de atributele personalităţii juridice. Atribuirea acestora nu e consecinţa naturală a preexistenţii unui patrimoniu de sine stătător.

Dispărând colectivitatea, acest element esenţial, de bază al personalităţii juridice, aceasta este lipsită de unul dintre suporturile sale. In mod fatal deci trebuie să dispară şi societatea, personalitate juridică.

Această dispariţie nu se produce însă dintr'odată, în mod instantaneu, aşà încât patrimoniul social să devie proprietate individuală a unicului asociat rămas.

Ea continuă a există atât cât durează lichidarea bunurilor sociale.

Viaţa ei e ţărmurită la realizarea acestui scop. Nu se produce deci nici o confuziune între patrimoniul social şi cel individual. Creditorii sociali îşi vor exercità drepturile numai asupra patrimoniului social. Ei nu vor aveà nici un drept asupra celui individual al asociatului precum nici creditorii personali ai acestuia nu vor aveà nici un drept asupra celui dintâiu. Responsabilitatea asociatului rămâne limitată conf. art. 77 al. 3 c. com., iar art. 86 c. com. continuă a fi aplicabil.

Numai după ce lichidarea va fi desăvârşită ceeace va mai rămâne din patrimoniul social se va confundà cu cel individual [1]).

«La formale esistenza della societa è dunque un espediente per mantenere la «destinazione» del patrimonio sociale quando sostanzialmente la societa non esiste piu perche sia rimaste degli antichi soci un solo ad essere interessato nell'affare che fu sociale, ed il patrimonio stesso non rimanga collegato che per soddisfare in modo preferenziale quelli che erano i creditori della societa.

Entro questi limiti di permanenza della separazione del patrimonio finche non si sia raggiunto lo scopo al quale era destinato, e tanto per dire, «si puo parlare di una societa con un solo azionista» [2]).

La aceeaşi soluţie, a necesităţii dizolvării societăţii, s'a ajuns şi de o parte din doctrina germană.

Jurisprudenţa recentă s'a pronunţat şi ea contra posibilităţii existenţei unei societăţi anonime cu un singur asociat: «Einmanngesellschaft».

Dacă s'ar recunoaşte valabilitatea sa ar însemnà să se deà posibilitatea ca pe această cale a societăţii pe acţiuni, prin reuniunea tuturor acţiunilor în mâinile unei persoane, aceasta să continuie a face personal comerţul, mărginindu-şi responsabilitatea la patrimoniul social, sau să transforme o societate anonimă într'una cu răspundere limitată fără îndeplinirea formelor legale: «ein einzelkaufmannisches Unternehmen sich des Mantels einer Gmbh. bedienen kann, um eine durch das Gesetz nicht gestaltete Haftungs beschränkung zu erreichen, es werde dadurch ein neues Unternehmen mit Haftungsbeschränkung geschaffen war nur durch Gründung einer neuen Geschaft, nicht aber durch Umänderung einer bestehenden zulässig sein».

De asemenea ar însemnà să se acorde dreptul unei singure persoane de a îmbrăcà mantia socială, de a adoptà o formă socială, ceeace trebuie evitat: «Nämlech der Erwerb einer Gesellschaftsform durch eine Einzelnperson, zu vermeiden sei» [3]).

O soluţie identică a îmbrăţişat doctrina franceză şi o parte din jurisprudenţa belgiană.

Este drept că prin art. 38 al legii din Iulie 1867 se prevede că: «la dissolution peut être prononcée sur la demande de toute partie intéressée lorsqu'un an s'est écoulé depuis l'époque où le nombre des associés est reduit à moins de sept» şi că aceeaşi sancţiune e formulată prin art. 103 al legii belgiene din 1873—1927, care reduce însă termenul la şease luni.

Aceste dispoziţiuni au fost însă interpretate în sensul că nu se ocupă decât de ipotezele în care numărul legal al asociaţilor se reduce fără a ajunge la unul singur.

Când acţiunile se concentrează în patrimoniul unui unic acţionar, soluţia nu poate fi decât dizolvarea imediată a societăţii, fără a se mai aşteptà trecerea termenului legal.

«Cu stingerea obiectului societăţii trebuie să asimilăm faptul concentrării proprietăţii tuturor părţilor de interes sau acţiunilor în mâinile unui singur asociat. Societatea presupune pluralitate de exploatatori, de participanţi la pierderi şi beneficii. Din momentul în care întreprinderea devine proprietatea unuia singur, societatea e virtual dizolvată» [1]).

La acelaş rezultat practic ajunge şi Curtea de Apel din Milano prin decizia sa din 27 Noembrie 1925, însă în baza altui raţionament juridic [2]).

Producându-se dizolvarea societăţii ar trebui să se aplice principiile ce guvernă orice societate în lichidare. Ea ar trebui să-şi păstreze personalitatea juridică în tot timpul efectuării operaţiunilor necesare lichidării, şi în vederea realizării scopurilor urmărite prin această operaţie.

Acest lucru nu e însă posibil.

Legiuitorul a acordat personalitatea juridică societăţilor pentru a le asigurà unitatea de acţiune şi pentru ca astfel mai multe persoane să-şi poată aduce la îndeplinire ţinta urmărită prin asocierea lor.

In caz de dizolvare deşi se rupe legământul social ce le uneà, totuşi personalitatea juridică le e atribuită mai departe prin voinţa legiuitorului pentru lichidarea patrimoniului societăţii, asigurându-se despăgubirea creditorilor acesteia înaintea celor personali ai asociatului.

In cazul special însă al unei societăţi cu un singur asociat, lipsind unul dintre elementele esenţiale ale personalităţii juridice, colectivitatea asociaţilor, nu se mai poate vorbi de personalitatea juridică. Aceasta nu mai există. A o consideră că mai durează cât ţine lichidarea, în vederea garantării drepturilor creditorilor sociali, ar însemnà să se creieze o ficţiune ce e contrazisă de realitate.

Această ficţiune nici nu e necesară. O lichidare a patrimoniului social nu se mai impune, fiindcă, existând un singur acţionar, nu mai e nimic de împărţit între asociaţi. Unicul asociat e socotit ca titularul unui patrimoniu separat de al său, acel ce a constituit fondul societăţii. Nu se va produce prin urmare nici o confuziune de patrimonii. Fostul patrimoniu social va formà gajul creditorilor sociali. Din el se vor acoperì aceştia. Asociatul, ca şi creditorii săi personali, nu va aveà nici un drept asupră-i.

El nu-l va întrebuinţà decât pentru plata pasivului său. Numai ceeace va mai rămâne îi va aparţine. Se va aplicà deci adagiul roman: «bona non intelliguntur nisi deducto aere alieno». Fostul patrimoniu social aflat în aceste condiţiuni, se aseamănă cu o persoană juridică în lichidare.

---

[1]) Soprano, *Dir. com.*, t. XXX, pag. 73; A. Scialoja, *Rassegna critica delle giurisprudenza in materia di societa per azioni*, *Riv. dir. com.*, 1913, I, 789; Ascoli, *Riv. delle soc. com.*, 1912, 1273; Navarrini-Fagella, *Delle societa e delle associazioni com.*, pag. 827, nota 1; Notă, *Dir. e prat. com.*, 1927, II, pag. 190; M. I. Fodale, notă, *Dir. e prat. com.*, 1929, II, 390; Tr. Genova, 16 Juglio 1926, *Temi gen.*, 1926, 318; Tr. Padova, 20 Ott. 1926, *Diritto fallim.*, 1927, 368; Ap. Venezia, 21 Agosto 1924, *Foro it.*, 1925, I, 231; Ap. Genova, 3 aprilie 1925, *Temi Gen.*, 1925, 315.

[1]) Navarrini, *op. cit.*, t. V, pag. 76; Navarrini-Fagella, *Delle societa e delle ssaociazioni com.*, pag. 827, nota 1.

[2]) Sraffa, *L'existenza formale di una societa con un solo azionista*, *Riv. dir. com.*, 1929, II, 152.

[3]) Gierke, *Die Genossenschaftstheorie*, pag. 834 şi urm.; Gierke, *Deutsches pr.*, I, 5, 558; Primker in *Endem. Hand*, I, 651; Ring, *Gesetzbettreffend ecc.*, art. 292, 5, pag. 655—656; Lehmann und Ring, *Das Handelsgesetzbuch für das Deutsche Reich*, art. 292; Kammergericht in *Juristische Wochenschrift*, 1924, 1535 şi 1925, 635.

[1]) P. Pic-Thaller, *Des sociétés com.*, t. I, pag. 735, No. 572; Lacour Bouteron, *Précis de droit com.*, t. I, pag. 399; Copper-Royer, *Traité des soc. anon.* t. II, No. 659; Cas. fr., 10 avr. 1867, D. 67, I, 398; Idem, 7 fevr. 1881, S. 81.1.276; Ap. Bruxelles, 2 mars 1910, *Revue prat. des soc.*, 1910, pag. 198; Cas. Belgique, 5 Jan., 1911, *Journ. des soc.*, 1911, 360.

[2]) Foro it., 1926, I, 940. In acelaş sens: Filipo Pestalozzi, *Societa anonima con un solo azionista*, *Riv. div. com.*, 1926, I, pag. 470—471.

d-lui P. Rioşeanu, se hotărăşte dizolvarea societăţii şi trecerea totodată a întregului ei pasiv şi activ asupra d-sale.

Că, astfel fiind, deciziunea de dizolvare nu numai că nu a fost luată de Adunarea generală a societăţii, în conformitate cu textele mai sus menţionate, dar cauza pentru care Consiliul de administraţie a hotărît dizolvarea, — trecerea tuturor acţiunilor în posesiunea unui singur acţionar — nu intră în prevederile nici unui text de lege şi nici nu este menţionată în art. 191

Această situaţie juridică nu prezintă nimic anormal. Vechea concepţie a unităţii patrimoniului unui individ nu mai e o axiomă în materie de drept. Ea e contrazisă în diverse şi multiple împrejurări de realităţile faptice. Aşà e situaţia în caz de acceptare a unei succesiuni sub beneficiul de inventar, în ipoteza unei cereri de separare de patrimoniu introdusă din partea creditorilor celui decedat contra moştenitorilor acestuia, de administrare a bunurilor unui absent prezumat sau de lichidare a massei falimentare. Aceeaşi este situaţia şi în cazul concentrării tuturor acţiunilor în mâinile unui singur asociat.

Concluzia la care se opreşte Curtea de Apel din Milano merită aceeaşi critică ce am formulat-o contra sentinţei Trib. Ilfov la începutul acestei note.

Oricare ar fi cauza dizolvării societăţii, personalitatea juridică continuă a există atâta vreme cât durează lichidarea.

Lichidarea se efectuiază nu numai în interesul asociaţilor ci şi în acel al creditorilor. Prin faptul că numărul asociaţilor s'a redus la unul, nu se poate pretinde deci că ea nu ar mai fi necesară şi că personalitatea juridică a societăţii nu şi-ar mai aveà raţiunea de a dăinui.

⁂

Trebuie să recunoaştem că sistemul ce susţinem nu a fost socotit ca invulnerabil. In contra lui s'au invocat puternice argumente care însă socotim că nu au avut darul să-i clintească temeinicia.

Pe baza acestor argumente s'au creiat noui teorii.

Dintre ele s'a bucurat de mai multă trecere aceea a lui Bonelli, care susţine că prin reuniunea tuturor acţiunilor în patrimoniul unui singur acţionar personalitatea juridică a societăţii nu încetează. Dizolvarea acesteia nu se poate pretinde.

Fără îndoială că societatea dispare ca contract social, întrucât pentru existenţa sa se impune existenţa a cel puţin doi asociaţi. Nimeni nu poate contestă acest lucru.

Deasemenea nu se poate negà că prin dispariţia pluralităţii tovarăşilor se pierde caracterul societăţii de colectivitate de persoane fizice.

De aci nu se poate trage însă concluzia după Bonelli că se evaporează şi personalitatea juridică a societăţii.

Aceasta durează atâta vreme cât există un patrimoniu social autonom.

In formarea oricărei societăţi anonime intră două elemente: unul personal, asociaţii şi altul material, aporturile aduse de aceştia în societate.

Contractul de tovărăşie intervenit între asociaţi creiază societatea.

Indeplinirea tuturor formalităţilor legale pentru alcătuirea ei din partea acestora are ca rezultat constituirea unui patrimoniu separat, autonom, subiect de raporturi juridice, unic debitor al obligaţiunilor şi creditor al creanţelor sociale, deci investit cu personalitatea juridică.

Legiuitorul conferind personalitatea juridică societăţilor anonime a avut, prin urmare, în vedere numai acest element material.

De aci se deduce că elementul personal nu prezintă nici o importanţă particulară în societăţile anonime.

Acestea nu sunt societăţi de persoane, ci de capitaluri.

E cu desăvârşire indiferentă persoana acestora. Nu se ţine în seamă nici numele, nici calităţile sau aptitudinile de cari se bucură asociaţii. E fără interes dacă *ei* se numesc X, Y, Z. Acţionarii sunt necunoscuţi de cele mai deseori atât administraţiei societăţei cât şi coasociaţilor sau terţilor ce se găsesc în relaţiuni de afaceri cu întreprinderea.

Numărul acţionarilor poate varià şi variază în fapt dela o zi la alta, datorită împrejurării că titlurile sunt negociabile. Azi el poate fi socotit la o sută, mâine el se poate ridicà la o mie. Numărul lor exact nici nu se cunoaşte, dacă acţiunile sunt la purtător.

Deci nu are nici o importanţă sau influenţă asupra destinelor societăţii faptul că la un moment dat acţiunile se găsesc reunite în mâinile unei singure persoane.

Aceasta este o situaţie provizorie, care poate încetà dintr'un moment în altul. Unicul asociat îi va pune capăt când va voi, redând circulaţiei acţiunile posedate şi mărind astfel numărul asociaţilor la minimum legal.

Reducându-se elementul personal la un singur asociat, dispare colectivitatea socială. Societatea nu se mai găseşte, din această cauză, în condiţiuni de a funcţionà în mod normal.

Dar această situaţie nu are ca rezultat desfiinţarea organismului social.

Personalitatea juridică continuă a durà atât cât există patrimoniul social: ottez les associés, reste la société.

Aceasta este soluţia ce trebuie adoptată pentru oricare societate dotată cu personalitate.

Dacă s'ar da o altă soluţie contrarie şi s'ar considerà societatea ca dizolvată, ar însemnà să se ajungă la rezultate absurde.

Ar trebui să se considere că acţiunile acumulate în mâinile micului asociat îşi pierd această calitate pentru a deveni simple petice de hârtie, fără nici o valoare.

S'ar impune deasemenea să se interzică unicului acţionar posibilitatea de a se desface de acţiunile sale, întrucât societatea a dispărut şi pentru ca să-şi realizeze acest scop el ar fi obligat să procedă la constituirea unei noui societăţi sau să reînvieze vechea societate. Ori la aceste concluzii e imposibil de ajuns. Acţiunile îşi păstrează întreaga lor valoare. Parsoana juridică a societăţii continuă fără nici un moment de întrerupere.

Persoanele, cărora li s'au transmis prin negociere acţiunile, au tot dreptul să considere societatea ca fiind una şi aceeaşi fără nici o schimbare. Ea nu ar puteà fi socotită ca o renaştere a celei vechi decedate.

Fenomenul reînvierei nu se verifică nici în domeniul dreptului nici în acel al naturii.

Este drept că prin art. 121 c. com. se prevede că în societăţile anonime trebuie să existe cel puţin şapte asociaţi.

Această condiţiune e însă impusă pentru constituirea societăţilor.

Ea nu e impusă şi pentru funcţionarea lor. Deci în timpul duratei vieţii sociale, numărul legal poate fi micşorat.

Chiar dacă existenţa a şapte asociaţi ar trebui să fie constatată şi în timpul activităţii societăţilor anonime, nu e prevăzută nici o sancţiune pentru ipoteza în care s'ar verificà nerespectarea acestei cerinţe.

In cazul în care s'ar încercà constituirea unei societăţi fără a se aveà numărul legal de asociaţi, instanţele judecătoreşti constatând acest lucru vor refuză acordarea autorizaţiei cerută pentru regulata lor funcţionare.

In timpul duratei societăţii nu există nici o posibilitate de control, aşà că nu s'ar puteà luà nici o măsură în consecinţă şi deci nu s'ar puteà pretinde nici dizolvarea societăţii.

Mai mult. Legiuitorul nici nu a concedat acest drept. Dacă el ar fi vroit să-l acorde bazat pe această împrejurare, ar fi introdus o dispoziţiune specială în acest sens, aşà cum s'a procedat prin alte legiuiri.

Legiuitorul francez l-a prevăzut prin formula categorică a art. 38 al legii din Iulie 1867: «la dissolution peut être prononcée sur la demande de toute partie interessée lorsqu'un an s'est écoulé depuis l'époque ou le nombre des associés est réduit à moins de sept».

Legea belgiană din 1873—1927 relativă la societăţi repetă aceeaşi formulă prin art. 103, reducând numai termenul dela un an la şase luni.

Deasemenea legiuitorul englez, prin dispoziţiunea art. 115 din Companies (Consolidation) Act, 1908, menţinută şi în legea din 1928 [1], a stabilit că, în cazul în care o companie publică continuă a funcţionà mai mult de şase luni cu un număr de asociaţi inferior minimului legal de şapte, orice membru al său care are cunoştinţă de această situaţie va fi responsabil personal de plata tuturor datoriilor companiei contractate în perioada funcţionării ilicite şi va puteà fi urmărit pentru aceste datorii fără ca să fie nevoie a se chemà în judecată şi ceilalţi asociaţi.

Prin urmare asociatul are îndatorirea de a cere dizolvarea societăţii, pentru a nu se expune acestei situaţii.

Din toate aceste dispoziţiuni rezultă însă că diversele legiuiri nu fac din micşorarea numărului asociaţilor un caz de dizolvare «ipso jure».

Ele acordă un termen variabil în care societăţile au posibilitatea de a se repune în concordanţă cu dispoziţiunile legale.

Acestea pot luà măsurile necesare pentru a se reintegrà numărul legal al asociaţilor.

In lipsa unui atare termen ar însemnà că această dizolvare e imediată. Deci sancţiunea ar fi mai drastică. Prin urmare legiuirea ce nu fixează nici o sancţiune pentru nerespectarea dispoziţiunilor legale în timpul duratei societăţii, ar fi mai severă din acest punct de vedere.

Numai indicarea rezultatului, la care se ajunge învederează că nu e de conceput dizolvarea unei societăţi, bazată pe acest motiv.

---

[1] *The Companies Act, intituled an Act to consolidate the Companies Acts, 1908 to 1928 and certain other enactments connected with the said Acts.*

cod. com. printre cauzele legale de disoluţiune a societăţilor.

Că, din acest punct de vedere, nu s'ar puteà în drept susţine că trecerea tuturor acţiunilor în mâinile unui singur acţionar ar ridicà posibilitatea societăţii de a funcţionà şi de a luà hotărîri prin organul reprezentativ al Adunării generale, această împiedicare temporară neputând aduce prin ea însăşi dizolvarea societăţii care ar continuà de drept să funcţioneze atunci când aceleaşi acţiuni intrate în patrimoniul unui singur acţionar ar fi

Deci nu e admisibilă nici o acţiune în dizolvare introdusă de un asociat contra societăţii anonime redusă la un unic acţionar.

Dizolvarea sa nu poate fi pretinsă nici în virtutea art. 191 cod. com.

Cazurile de dizolvare a societăţilor sunt indicate de legiuitor în mod «limitativ», nu «enunciativ».

Intre ele nu figurează şi acel al concentrării tuturor acţiunilor în mâinele unui singur acţionar.

Acestui caz nu-i poate fi aplicat aliniatul al II-lea al citatului articol.

In el legiuitorul se ocupă de încetarea obiectului societăţii şi de imposibilitatea de realizare a lui. E deci chestiunea de obiect al societăţii şi nu de obiect social. Cuvântul «social» e un adaos la dispoziţiunea legală, făcut în interesul cauzei de susţinătorii părerii contrarii.

A se îngloba cazul reunirei acţiunilor în patrimoniul unui acţionar în al doilea aliniat al art. 191 c. com., înseamnă a se deformà sensul clar şi precis al acestuia.

O citire exactă şi o aplicare strictă a lui înlătură fără discuţie o atare încercare [1].

Aceeaşi părere o îmbrăţişează şi Vivante cu oarecari mici deosebiri.

Societatea prin concentrarea tuturor acţiunilor, deşi lipsită de raportul contractual care-i constituie baza juridică, continuă de a funcţionà ca atare, căci formele în cari e îmbrăcată îi dau aparenţa de societate anonimă legal şi juridic constituită.

Ea va continuà a-şi desfăşurà în mod normal viaţa sa. Poate aveà un consliu de administraţie, numărul de censori prevăzut de legiuitor, iar adunarea generală anuală se va întruni în condiţiunile stabilite de cod. Acţionarul unic, prin repartizarea acţiunilor posedate persoanelor de încredere, poate realizà funcţionarea tuturor acestor organe.

Această situaţie durează până ce se hotărăşte de unicul asociat dizolvarea societăţii în baza art. 191 al. 6 c. com., sau se pronunţă de instanţele judiciare o sentinţă definitivă de dizolvare cerută pe motivul că aceasta e lipsită de un element intrinsec şi esenţial.

Continuarea existenţei societăţii se explică prin aceea că dizolvarea nu are loc de plin drept ca şi în ipoteza pierderii întregului capital social, ci trebuie să fie hotărîtă în unul dintre cele două moduri arătate [2].

Aceasta este soluţia la care s'a oprit şi o parte din doctrina germană.

Conform ei din cauza reuniunei tuturor acţiunilor în mâinile unui singur acţionar, Einmanngesellschaft, nu se poate pretinde dizolvarea societăţii. Nu e nici un motiv ca să dispară personalitatea juridică a acesteia, întrucât acest caz nu figurează printre cele prevăzute de art. 292 c. com.

Bunurile societăţii rămân deci separate de acele ale acţionarului, precum persoana juridică a acestuia e distinctă de personalitatea juridică a societăţii [1].

Pentru ca aceasta să dispară ar trebui ca bunurile sociale să fie trecute asupra unicului acţionar.

Trecerea lor s'ar efectuà în felul următor, după Staub-Pinner:

Adunarea generală este convocată de unicul acţionar. Acesta, căci el singur ia parte şi formează adunarea generală, hotărăşte conf. art. 303 c. com., transmiterea bunurilor sociale în bloc, lui pernal. Art. 252 paragr. 3 c. com. nu s'ar opune luării acestei deciziuni. Ea ar puteà fi cel mult atacată în anulare de cei interesaţi. Ori nu ar existà nimeni care să o facă.

In această adunare generală unicul acţionar trebuie să stabilească faţă de notar că el este singurul posesor al tuturor acţiunilor.

Contractul de transmitere a bunurilor va fi încheiat ulterior hotărîrei adunării generale.

Această contractare cu sine însuş e considerată ca valabilă.

Deciziunea luată de adunarea generală are drept consecinţă dizolvarea societăţii. Se va procedà prin urmare la lichidare, în baza art. 294 c. com.

Tradiţia bunurilor rămase aceluia care le-a cumpărat se va face cu respectarea dispoziţiunilor prevăzute de art. 297 şi 301 c. com., adică după ce creditorii au fost somaţi să-şi producă creanţele şi au fost achitaţi [2].

* * *

In rezolvarea acestei controverse merită o deosebită atenţiune sistemul susţinut de Manara [3].

Acesta pleacă dela o premiză cu desăvârşire deosebită, aceea că societăţile comerciale în general şi deci şi cele anonime nu constituiesc o personalitate juridică, pentru a ajunge la concluzia că prin desfiinţarea contractului social dispare însăşi societatea. De aceea nu poate existà şi cu atât mai puţin funcţionà o societate anonimă cu un singur acţionar.

Prin reuniunea asociaţilor nu se naşte o terţă persoană, societatea, care devine proprietara patrimoniului pus în comun de aceştia.

Asociaţii rămân proprietarii fondului comun format din aporturile lor.

Rezultă, fără posibilitate de discuţiune, că aceasta e situaţia reală, din redacţiunea precisă a art. 1697 c. civ. it., care, ca şi art. 1491 c. civ. rom., este traducerea fidelă a art. 1832 c. civ. fr.

Conform cuprinsului acestui articol societatea este un contract prin care două sau mai multe persoane convin a pune ceva în comun pentru a împărţi beneficiile ce ar puteà rezultà.

Din această definiţiune reiese cu prisosinţă că esenţialul caracter al societăţii îl formează constituirea unui fond comun între asociaţi.

Acest element fundamental e socotit ca atare atât în momentul alcătuirii societăţii cât şi în cursul desfăşurărei activităţii sale.

Concepţiunea contractului de societate, adoptată de legiuitorul civil şi exprimată prin articolul menţionat, se aplică şi societăţilor comerciale.

Codul comercial, în organizarea pe care o prevede pentru alcătuirea societăţilor, are în vedere «sic et simpliciter» definiţiunea contractului de societate formulată de codul civil. El porneşte dela această definiţie în dispoziţiunile consacrate societăţilor.

Prin urmare, în societăţile anonime asociaţii sunt şi rămân coproprietarii fondului comun. Acestea nu constituie persoane juridice.

Codul comercial italian, prin unele dintre dispoziţiunile sale, confirmă această concluzie.

Art. 77 c. com. it. precizează că societăţile constituiesc entităţi colective distincte de persoanele asociaţilor: «enti collectivi distinte delle persone dei soci». Deci ele formează o fascie, o colectivitate de persoane.

Prin formula astfel redactată legiuitorul a evitat a acordà societăţilor personalitatea juridică. Cu toată propunerea făcută în senat de a li se conferi această calitate, el a preferat a repetà dispoziţiunea existentă în art. 107 din codul comercial din 1865 pentru a evidenţià menţinerea concepţiei în vigoare, aceea a existenţei unei simple comunităţi între asociaţi. Rezultă aceasta din toate desbaterile parlamentare şi în special din declaraţiunile ministrului Vigliani şi ale senatorilor Lampertico şi Pescatore.

Din acest punct de vedere legislaţia italiană se deosibeşte de celelalte, cum ar fi aceea belgiană, care au articulat prin dispoziţiunile introduse în codul de comerţ că societăţile constituiesc o persoană juridică distinctă de aceea a asociaţilor (art. 2, ult. al. leg. din 1873 [1]).

Rămâne însă de văzut dacă şi sub imperiul acestor legiuiri prin întrebuinţarea acestei expresiuni legiuitorul a vroit să considere societăţile ca formând realdin nou răspândite şi puse în circulaţie.

---

[1] Bonelli, *La personalita giuridica della societa anonima con un solo azionista, Riv. di dir. com.*, 1911, 1, 589; *Idem, A proposito della societa con un solo socio, Riv. di dir. com.*, 1912, I, 253; *Idem, La consolidazione del patrimonio sociale nell'unico azionista di una societa anonima, Riv. di dir. com.*, 1917, II, 609; *Idem, Sullo scioglimento e sulla liquidazione della societa ridotta ad un solo azionista, Riv. di dir. com.*, 1926, II, 167; Giancarlo Frè, *Societa anonima con un solo azionista, Riv. di dir. com.* 1929, II. 209; Cas. Torino, 30 dic. 1911, *Monit. Trib.* 1912, 106; Ap. Genova, 27 nov. 1914, *Temi Gen.*, 1914, 645; Ap. Venezia, 28 fev. 1913, *Foro ven.*, 1913, 495; Cas. Firenze, 20 Apr. 1914, *Riv. di dir. com.*, 1914, II, 627; Ap. Torino, 30 jugl. 1917, *Foro it. Rep.*, 1917, *Voce Societa*, No. 175; Ap. Genova, 3 Apr., 1925, *Temi gen.*, 1925, 317; Ap. Roma, 3 ottobre 1928, *Foro it.*, I, 1245.

[2] Vivante, *Tr. di dir. com.*, t. II, No. 750; Cpr. Cas. Roma, 5 juglio 1928, *Riv. dir. com.*, 1929, II, 154.

[1] Lehmann, *Das Recht der Aktiengesellschaften*, I, S. 512 fg.; Cosack, *Lehrb. d. H. R.* § 215, VII; Fischer in *Ehrenbergs. H. B. d. H. R.* III, I, S. 401; Staub-Pinner, *H. G. B.*, § 292, No. 18; Pisko *Osterreichische Ausgabe des Staubschen Kommentars zum A. G, B.*, art. 122, § 9; Wieland, *Handelsrecht*, pag. 507.

[2] Staub-Pinner, *H. G. B.*, § 292, anm. 18; Hachenburg, *Juristiche Wochenschrift*, 1925, 247, 33; Brodmann, *Juridische Wochenschrift*, 1925, 596; Fischer, *Juristische Wochenschrift*, 1921, 1119.

[3] Manara, *La pretesa personalita juridica di una cosilla societa anonima con un solo azionista, Riv di dir. com.*, 1911, I, 1059; *Idem, Pretesa societa anonima con un solo azionista, Foro it.*, 1926, I, 947; *Idem, Trat. teor. prat. delle soc.*, t. II, No. 497; *Idem, In qual libro del codice di com. debeno collocarsi la societa e le associazioni, Riv. di dir. com.*, 1925, I, 385; *Idem, Enti collectivi e persone giuridiche, Riv. dir. com.*, 1928, II, 361.

Vezi deasemenea recenta lucrare a lui Vicenzo Baretta, *La personalita giuridica delle societa.*

[1] In această categorie intră şi cea română, care prin art. 78 c. com., prevede că: *Societăţile constituesc o persoană juridică distinctă de a asociaţiilor.*

Că, în asemenea situaţiune găsindu-se societatea, patrimoniul ei administrat de un singur acţionar cu drept de a numì administratori şi censori, formează nediscutat punctul de sprijin al personalităţii ei juridice şi totdeodată elementul patrimonial al subiectului de drept, element esenţialmente constitutiv al societăţilor de capitaluri şi spre deosebire de asociaţiile de persoane.

Considerând că, dizolvarea societăţii astfel cum a fost hotărîtă este de natură a leză interesele creditoarei reclamante, care se vede expusă a venì în concurs nu numai cu creditorii sociali dar şi cu creditorii personali ai singurului acţionar rămas în societate.

Că astfel fiind, acţiunea de faţă este fondată şi urmează a fi admisă ca atare.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător M. Manolescu, admite cererea.

Preşedenţia d-lui judecător **M. Manolescu.**

TRIB. MUSCEL, 17 Maiu 1930

SCHIMB DE IMOBIL DOTAL INTRE SOŢI. INSTANŢA COMPETINTE A DA AUTORIZAŢIUNEA (Art. 1254, 1307, şi 1409 civ.) (1)

Prohibiţiunea prevăzută de art. 1307 c. c. e un corectiv al fraudei posibilă numai în contractul de vânzare, şi ca atare fiind specifică acestui contract, nu se poate extinde şi la schimb pe baza art. 1409 c. c.

---

mente persoane juridice distincte de acele ale asociaţilor, sau a utilizat o simplă formulă metaforică pentru a explicà şi legitimà anumite soluţiuni legale.

In Belgia mulţi autori sunt de această din urmă părere. Personalitatea juridică a societăţei e fictivă, în sensul categoric al cuvântului.

Aceeaşi soluţie e adoptată şi în Franţa, din legislaţia căreia lipseşte un text similar aceluia belgian [1].

O altă concepţie juridică nu s'ar puteà admite întrucât unele dispoziţiuni legale i-ar fi contrarii.

Conform art. 111 c. com. it. (111 c. com. rom.) nici un asociat nu poate luà din fondul comun, adică din cel social, mai mult decât i s'a fixat. Prin această dispoziţiune se recunoaşte că fondul social e un fond comun. Deci prin ea se consacră persistenţa comunităţei chiar în timpul duratei societăţei.

Această existenţă a fondului comun ne explică concepţia în general împărtăşită de doctrinari relativ la acţiune.

Acţiunea, conform părerei unanime admisă, e o cotă-parte, o fracţiune din capital. Dar dacă ea e o porţiune din patrimoniul social urmează în mod logic şi normal că proprietarul acţiunei este coproprietarul fondului comun.

In baza acestui drept de coproprietate iau parte posesorii acţiunilor la adunările generale şi în proporţie cu numărul acestora variază şi drepturile lor în societate.

In virtutea lui ei îşi împart beneficiile realizate. Dacă patrimoniul social ar aparţine unei alte persoane, distinctă de aceea a acţionarilor, aceştia nu s'ar puteà atinge de ele căci, fiind socotite drept fructe civile ale lui ar trebuì să aparţină acesteia, nu lor.

Ele le sunt însă distribuite fiindcă sunt produse ale propriului lor capital, ale fondului comun ce le aparţine în indiviziune: «Res aut operae communicantur, lucri in commune faciendi gratia».

Odată dizolvată societatea şi lichidarea îndeplinită însăşi bunurile rămase se împart între asociaţi. Dacă ele ar fi aparţinut realmente unui terţiu, societăţii personalitate juridică, această ultimă operaţie nu ar fi fost posibilă. In acest caz pentru ca bunurile sociale să se poată împărţi între acţionari ar fi trebuit să se efectueze în prim rând o transmitere a dreptului lor de proprietate, plătindu-se cuvenitele taxe de înregistrare, colectivităţei asociaţilor şi apoi să se proceadă la diviziunea lor între membrii componenţi ai acesteia.

Este drept că se pot ridicà oarecare obiecţiuni contra acestei concepţiuni. Ele nu sunt însă fundate.

Prin art. 82 c. com. it. (83 c. com. rom.) se precizează că, în lipsă de stipulaţie contrarie, aporturile sunt socotite ca efectuate în plină proprietate. Ar păreà deci că ele trec în proprietatea societăţei, a unei persoane distincte de asociaţi.

Dispoziţiunea cuprinsă în art. 82 c. com., are însă o altă explicaţie. Aporturile sociale pot fi efectuate în plină proprietate sau în uzufruct. Asociatul se poate mulţumì a aduce ca miză socială numai munca, activitatea sa. Având în vedere tocmai această varietate a naturei aportului social legiuitorul a fost nevoit să precizeze că, atunci când nu se determină prin act natura aportului social, el se consideră ca făcut în deplină proprietate.

In afară de aceasta dacă s'ar da art. 82 prima interpretare ar însemnà a admite că prin simpla voinţă a acţionarului s'ar puteà împiedicà ca bunul să devină proprietate socială. In acest chip prin bunul plac al asociatului s'ar puteà alterà, desfiinţà chiar caracterul, considerat de susţinătorii sistemului existenţei personalităţei juridice ca esenţial acesteia, acela că bunul devine proprietatea societăţei, hotărându-se că el rămâne coproprietate a acţionarilor.

Prin art. 418 c. civ. it. (474 c. civ. rom.) sunt considerate ca mobile prin determinarea legei acţiunile în companiile de finanţe, comerţ şi industrie, chiar şi când capitalul acestora constă în imobile.

Aceste acţiuni se socotesc ca mobile numai în privinţa fiecăruia dintre asociaţi şi pe timpul cât ţine asociaţia.

Ar rezultà din această dispoziţie că se exclude dreptul de proprietate al soţilor asupra patrimoniului social şi că ar fi negată comunitatea între asociaţi.

Introducerea acestei dispoziţiuni în codul civil nu ne denotă însă că legiuitorul a acordat societăţilor comerciale personalitatea juridică. Dacă acestea ar fi fost recunoscute ca atare nu ar mai fi fost nevoie de formula introdusă prin art. 418 c. civ. Ea ar fi fost inutilă. Natura mobiliară a cotei sociale ar fi fost o consecinţă naturală a personalităţei juridice atribuită societăţilor.

Legiuitorul a fost însă nevoit să adopte această soluţie pornind tocmai dela concepţia opusă, aceea că bunurile aparţin în comun asociaţilor.

Art. 418 c. civ. a fost astfel redactat cu intenţia de a se eliminà nesiguranţa şi dificultăţile ce s'ar fi iscat relativ la drepturile asociaţilor asupra fondului comun, din cauza compoziţiei acestuia, dat fiind natura variată a bunurilor ce-l alcătuesc.

S'a voit ca să se precizeze astfel cari sunt drepturile acţionarilor asupra acestui patrimoniu comun în timpul activităţei societăţei.

Comunitatea existentă între asociaţi în cursul duratei societăţei prezintă un caracter special de «affectio societatis». Ea e animată după formula uzitată de acest «affectio societatis». Bunurile ce o compun, trebuiesc utilizate, pentru producerea de beneficii. Acestea se împart între asociaţi.

Intrucât asociaţii nu pot dispune de bunuri, conf. art. 111 c. com., acestea fiind destinate realizărei scopului comun, ci numai de beneficii, a trebuit să se recunoască că dreptul lor nu prezintă decât un caracter mobiliar incorporal, de creanţă.

Prin urmare societatea nu constituie o personalitate juridică distinctă de a asociaţilor.

Deaceea prin reuniunea tuturor acţiunilor în mâinile unui singur asociat încetând comunitatea între aceştia, dispare contractul social şi deci şi societatea. Societatea e un fel de comuniune între asociaţi şi nu e de conceput ca ea ar mai puteà continuà să funcţioneze pe dată ce acest element esenţial al său ar dispare.

Societatea încetând de a existà se procede la lichidarea patrimoniului comun, ducându-se la bun sfârşit operaţiunile încheiate în periodul activ al societăţei.

Acest patrimoniu rămâne separat de acel al asociatului. El va servì pentru acoperirea datoriilor contractate în comun prin operaţiile sociale, aplicându-se adagiul, deseori invocat, patrimonium non intelligitur nisi deducto aere alieno.

Numai bunurile ce vor rămâne de pe urma lichidărei se vor confundà cu acele personale ale asociatului.

Sistemul e original. Manara îşi sprijină părerea sa pe o argumentare ingenioasă. Ea nu corespunde însă realităţei şi e contrazisă de dispoziţiunile codului comercial.

In special art. 78 al. III c. com. rom. e vădit contrariu ei.

Se poate deci conchide, «mutatis mutandis» că sistemul său e «no inadequate» sistemului nostru legislativ, după formula pusă în circulaţie de reprezentantul Angliei la Haga, Snowden.

* * *

Imi place să cred că, aceì ce şi-au dat osteneala de a urmărì cu atenţiune expunerea făcută, s'au convins pe deplin că, motivele ce m'au determinat a scrie această notă au fost întemeiate.

D. GĂLEŞESCU-PYK
Profesor la Universitatea din Cernăuţi
Avocat

---

[1] Wodon, *Revue pratique des sociétés*, 1911, pag. 185; *Idem, ibidem*, pag. 230; Corbiau Revue pratique des sociétés 1911, p. 195. Thaller-Percerou, *Tr. elem. de dr. com.*, No. 286; *De Vareilles Sommières, Les personnes morales*, pag. 314—315; Ricol, *La propriété en main commune*, pag. 307.

(1) Deşi textele art. 1307 şi 1409 din codul nostru civil, care reglează materia schimbului între soţi a imobilului dotal. sunt identice cu cele respective ale art.

Autorizația de schimb a imobilului dotal se dă de Tribunal atât pe baza art. 1254 c. c., cât și potrivit legei de organizare judecătorească, care a dat în competența tribunalelor privigherea și administrarea fondurilor dotale indiferent de valoarea lor.

Judecătoria fiind o instanță excepțională cu o competență limitată prin legea ei organică, nu poate pe cale de interpretare să se învestească cu asemenea lucrări, motivând că ele sunt accesorii actelor de dotă și de schimb pe care ea le poate face, deoarece autorizația de schimb e o operație distinctă și de sine stătătoare, implicând o serie de aprecieri și de constatări, pe care legiuitorul a înțeles pentru mai multă siguranță să le lase în competența tribunalelor.

Autorizația dată de o instanță incompetentă «ratione materiae», ca judecătoria, atrage anularea schimbului și prin consecință a actelor subsecuente.

(Sentința No. 160 din 17 Maiu 1930).

Președinte și redactor **N. Negru**, jude-președinte.

TRIB. BĂLȚI I, **15 Martie 1929**

CONTESTAȚIE. CITAȚIE. AFIȘARE. MENȚI[illegible] LIPSEI RUDELOR CITATULUI. [illegible]SĂ. SANCȚIUNE. INEXISTENȚĂ. [illegible]și (2)

In afacerile [illegible] dela judecătorie, deși art. 68 din legea jud. de ocoale cere ca, în procesele verbale de afișare să se menționeze lipsa rudelor sau servitorilor cari locuesc

---

1595 și 1707 din codul civil francez, doctrina și jurisprudența română sunt diametral opuse doctrinei și jurisprudenței franceze asupra aceleiaș chestiuni.

La noi doctrina e unanimă în a permite schimbul imobilului dotal al soției cu un alt imobil al soțului. (D. Alexandresco, vol. IV, p. I-a, pag. 784 și 785, vol. VIII; ed. 2-a, p. I-a, pag. 414—415; vol. IX, pag. 7 și 10, precum și nota publicată în *Pand. Rom.*, 1926, III, 99. C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu, III No. 294. P. Vasilescu (camera de consiliu 1930 No. 252).

Jurisprudența de asemeni în ultimul timp e aproape unanimă în acelaș sens. (A se vedeà jurisprudențele citate în cod. civ. adnotat de d-nii C. Hamangiu și N. Georgean, vol. III, pag. 314 urm. sub. No. 2, 3, 5, 16, 22, 24 și 25 cu una singură *contra* sub No. 4; cele din vol. I al Studiilor juridice de d-l N. Georgean la pag. 53 și 54; din nota d-lui Eleft. Stănescu din *Jur. gen.* 1925 No. 373 și din nota menționată din *P. R.*, 1926, III, 99 a lui D. Alexandresco).

In Franța însă doctrina e din contră în marea ei majoritate partizana sistemului prohibițiunei schimbului între soți. Prohibițiunea e chiar mai absolută pentru schimb decât pentru vânzare, căci, după cum spune Baudry et Saignat la No. 997: «vânzarea între soți poate să aibă loc în cele 3 cazuri exceptate de art. 1595 (art. 1307 rom.), dar schimbul nu poate să intre în nici unul din aceste cazuri, așà ncât contractul de schimb nu poate fi niciodată făcut între soți». (A se vedeà doctrina fr. indicată de d-l N. Georgean în opul citat).

Jurisprudența franceză e în întregime contra unui asemenea schimb. (A se vedeà spre ex. C. Apel Paris, 8 Aug. 1922 în *Pand. Rom.*, 1926, III, 99).

Jurisprudența ce publicăm mai sus intră în concertul jurisprudenței române favorabile schimbului. Nu atât considerațiile de natură juridică,— destul de tari și pentru teza opusă, — nici cele isvorîte din istoria dreptului nostru (operația erà admisă în codul Caragea sub numele de antipricon), ne-au determinat să îmbrățișăm soluția dată, ci mai ales motive de viață practică și necesitate socială, adevărata piatră de încercare a oricărei soluții juridice. Dat fiind gospodăria conjugală comună, schimbul între soți pare suspect la prima vedere și de natură să ascundă vreun contract leonin în favoarea bărbatului și detrimentul femeiei. Practica însă ne învață că în realitate schimbul se cere de soți numai în interesul căsniciei și pentru prosperitatea familiei. Soțul stricat care vrea să mănânce averea dotală a soției, are în acest scop la dispoziție mijloace mai complete și mai eficace, ca de ex. vânzarea imobilului pentru cauză de boală (e așà de ușor a motivà una!), etc., și nu va recurge la schimb, pe care nu-l poate strică, din cauza condițiunilor riguroase ale legei și privigherei justiției. Spre a da un exemplu, schimbul e de multe ori necesar din cauza depărtărei la care se află imobilul dotal și care-i face exploatarea imposibilă sau deficitară. In asemenea caz e mai convenabil a-l vinde și întrebuințà capitalul, iar pe soție a o asigurà dându-i în schimb un alt imobil pe care soțul să-l poată administrà cu folos. Femeia nu iese niciodată păcălită după o asemenea operațiune, pe care totuș în rigoarea ei legea nu o admite.

Jurisprudența română îmblânzind astfel rigoarea excesivă a regimului dotal, ajută la menținerea lui, în timp ce în Franța își face din ce în ce mai mult loc critica care-i cere suprimarea ca anahronic și antieconomic.

* * *

O notă nouă pe care o aduce sentința ce adnotăm e în privința instanței competente să autorize schimbul, conform art. 1254 civ., care prevede «autorizația justiției».

Această instanță nu poate fi în nici un caz judecătoria, așà cum se învestise judecătoria rur. C.-Lung prin jurnalul său din 18 Aprilie 1911, deoarece competența judecătoriei ca instanță excepțională e strict limitată la materiile ce-i sunt atribuite prin legea sa organică și ca atare nu poate fi învestită pe cale de simplă interpretare cu atribuțiuni cari ies din sfera competenței sale ratione materiae.

Deși după oarecare controversă s'a stabilit în jurisprudență că judecătoria e competinte a autentificà actele dotale (vezi părerea contrarie a lui C. Botez în noul codice de ședință a jud. de ocol din 1908, pag. 529 și în cel din 1922, pag. 527), deși are competența nediscutată a autentificà actele de schimb, această operație cu caracter de notariat nu implică și pe aceea distinctă cu caracter de jurisdicție grațioasă de a da autorizația necesară schimbărei imobilului dotal,

O asemenea autorizație nu poate fi dată decât de instanța care are în atribuția ei privegherea și administrația fondului dotal, adică de Tribunal, pe care-l menționează dealtfel la fine chiar art. 1254 civ.

Fiind vorba de o competență ratione materiae, deci de o regulă de ordine publică, soții nu pot valabil derogà la ea, convenind să obțină autorizațiunea dela judecătorie. Sancțiunea abaterei nu poate fi decât anularea actului, pe care o poate cere orice parte interesată.

Nu acelaș lucru se poate spune dacă autorizația de schimb a fost dată de un Tribunal incompetent. In acest caz e vorba de o competență ratione loci și se poate acoperì prin conivența soților copermutanți.

* * *

Cum se obține această autorizație?

D-l Petre Vasilescu în recenta sa lucrare «Camera de Consiliu» (1930), la pag. 298 spune următoarele: Cererea de autorizare va fi adresată Tribunalului domiciliul soțului, care o va trimite Ministerului Public, iar aceasta va pune concluziuni în scris; se va numì 3 (trei) experți, etc.

In 3 rânduri 4 greșeli.

Cererea de autorizarea schimbului nu poate fi adresată, dela 1925, decât judecătorului tutelar dela Tribunalul care are în privegherea și administrația sa fondul dotal în chestiune. Acest Tribunal e în genere acel în fața căruia s'a confecționat actul dotal, care însă, după cererea soțului, își poate declinà competența în favoarea Tribunalului locului unde-și au în prezent soții domiciliul.

Cererea nu se mai trimite Ministerului Public, cel puțin dela 1900, deoarece conf. art. 81 pr. civ., parchetul nu e obligat a pune concluziuni decât atunci când sunt interesați în cauză nevârstnici, interziși sau cei puși sub consiliul judiciar, iar nu și pentru femei măritate.

Nu e obligatoriu deasemeni la noi a se numì 3 experți ca în Franța, deoarece art. 213 pr. civ. spune categoric că expertiza se poate face și de un singur expert.

In realitate schimbul se face la noi astfel:

Cererea de autorizare se adresează judecătorului tutelar la care e înscris fondul dotal în chestiune. Dacă actul de schimb nu se face în forma autentică e necesar a se luà formal consimțământul femeiei cel puțin odată cu cererea de autorizare. Judecătorul găsind în principiu cererea admisibilă, ordonă în prealabil o expertiză spre a se evaluà imobilele ce urmează a se schimbà și constatà utilitatea pentru femeie a schimbului. Pe baza acestui raport, dacă găsește întrunite condițiunile prev. de art. 1254 civ. judecătorul dă autorizația sa printr'un jurnal sau proces-verbal care servă de bază contractului de schimb.

Acest contract odată făcut, urmează apoi să se transcrie în registrul de transcripțiuni ca și în cel de foi dotale.

N. NEGRU
Jude-președinte Trib. Muscel

---

(1) Chestiunea ce ne propunem a o examinà se referă la viciile de procedură în afacerile dela judecătoriile de ocoale și anume: dacă conform art. 68 legea judecătoriilor de ocoale, pe lângă mențiunea că citația s'a lipit pe ușa casei citatului în lipsa acestuia și rudelor se mai cere sub sancțiunea de nulitate și mențiunea despre lipsa servitorilor.

Jurisprudența constantă este în sensul că neîndeplinirea formalităților prescrise de art. 68 l. j. o. atrage nulitatea conform art. 76 procedura civilă, (Cas. II, Dec. 1959/921 în *Jurisprudența Română* pag. 117/922; Cas. I, 3236/926 *Jur. Gen.* pag.

cu citatul, totuş omiterea acestei formalităţi nu este sancţionată cu nulitatea.

(Iosef Scerbac cu Ministerul Public).

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiei de faţă:

Având în vedere actele dela dosar, din care se constată că Iosif Scerbac este condamnat prin cartea de judecată a judecătoriei urbane Bălţi, No. 603/1925, la 3 luni de zile închisoare corecţională pentru furt cu efracţie; că această hotărîre fiind apelată, s'a respins apelul prin sentinţa Trib. Bălţi, No. 6/1929, că făcându-se opoziţie în contra acestei sentinţe, prin sentinţa No. 301/1929 s'a anulat ca nesusţinută, că s'a emis de Parchet spre executare mandatul de arestare No. 3029 iar în contra acestui mandat s'a declarat contestaţia de faţă, sub motivul că citaţia No. 4453 pentru termenul de 15 Febr. 1929, când urmà să se judece opoziţia a fost lipită pe uşa casei oponentului, în lipsa acestuia, cu menţiunea: «în lipsă de rude», însă fără să se adauge şi «în lipsă de servitori».

Având în vedere că în afacerile venite dela judecătorii, procedura la Tribunale se va îndeplini după regulile dela art. 66 leg. judecătoriilor de ocoale; că, cu toate că art. 68 din legea judecătoriilor de ocoale cere, ca în procesele verbale de afişare să se menţioneze lipsa rudelor sau servitorilor cari locuesc cu partea, omiterea acesteia nu este sancţionată prin nulitate.

Că nulităţile fiind de ordine publică şi de strictă interpretare, ele nefiind prevăzute într'o lege specială, cum este legea judecătoriilor de ocoale, nu pot fi împrumutate din dreptul comun, care la art. 143 proc. penală completat prin art. 74, 76 proc. civ. rom., prevede sancţiunea de nulitate în caz de asemenea omisiuni şi aceasta din consideraţiunea că legea judecătoriilor de ocoale din 1907 fiind o lege posterioară procedurei civile şi penale, s'ar fi referit la ele în privinţa nulităţilor dacă ar fi vroit legiuitorul să completeze lipsa dispoziţiunilor relative la nulităţi şi dacă n'a făcut-o, se presupune că a renunţat la atare nulitate.

Că, în adevăr, nulitatea se poate deduce din termenii imperativi ai art. 68 al. III din l. judec. de oc., «toate acestea se vor constatà prin

---

661/927, Cas. No. 1847/924 *Jur. Gen.* pag. 900/924 ş. a.). Totuş vom argumentà că în speţă aplicaţiunea acestora este relativă.

In procedura civilă ca şi în dreptul civil dispoziţiunile se împart în două categorii: 1. imperative, care sunt de interes particular şi de interes public cari stabilesc formalităţi «ad solemnitatem» şi care trebuesc urmate întocmai; 2. dispoziţiuni care edictează părţilor un anumit drept însă ele vor puteà uzà numai atunci de ele când vor găsi de folos. Nesocotirea unor dispoziţiuni de ordine publică, de interes general, face actul nul, nesocotirea unor dispoziţiuni de interes privat şi cari au menirea să ocrotească interesele individuale fac actul numai anulabil, — el continuă să-şi producă efectul, încetând existenţa lui prin anularea pronunţată de justiţie. Actul nul este inexistent de plin drept şi nu poate fi confirmat, actul anulabil poate fi confirmat fiind în joc numai interese particulare şi efectul nulităţei operează dela data anulărei iar nu dela crearea sa. Nulităţile bazate pe dispoziţiuni formale sunt absolute, nulităţile trase din termenii legei sunt facultative.

In acest sens Antonescu, materia nulităţilor pag. 26, 60, 103 ed. 1927.

Nulităţile de ordine publică ca şi cele de interes privat sunt unele anume prevăzute de lege şi atunci nerespectarea formei este sancţionată expres sub pedeapsa nulităţei, altele sunt în mod virtual cuprinse sub sancţiunea nulităţei fiind lăsate la aprecierea justiţiei spre a determinà, dacă nerespectarea formelor a atins respectiv interesul public sau privat.

Textele de procedură cuprind uneori sancţiuni de nulitate, aceste nulităţi nu sunt de ordine publică, nu atrag nulitatea actului de drept ci obligă pe judecător a ţine seamă de cererea de anulare făcută de parte. (N. Luca în E. Dan proc. civ. pag. 1033). Dacă însă nulitatea este prescrisă formal, de lege, ea se va pronunţà din oficiu obligator înainte de a se păşi la discuţia fondului, fiind de ordine publică (Cas. I, dec. 1898 Dan pr. civ. pag. 1033).

Textele de procedură prescriu dispoziţiuni de formă în termeni imperativi, acestea nu pot egalà cu o dispoziţiune formală, însă de ele se poate prevalà partea dacă prin nesocotirea lor se va vedeà vătămată. Şi pentru a ne consolidà părerea şi mai bine, vom recurge la autoritatea marelui Alexandresco care în vol. I, pag. 237 şi urm. spune că numai legiuitorul are dreptul de a înfiinţà o nulitate; ea este textuală, formală sau expresă, de câteori legea o prevede anume şi este virtuală sau tacită de câte ori nu este prevăzută ci numai rezultă din spiritul legei — astfel sunt actele făcute fără respectarea dispoziţiunilor prohibitive.

Totuş numai acele legi prohibitive atrag nulitatea, care ating interesul public şi nu atrag nulitatea dacă în cauză predomină interesul privat.

«Cât priveşte actele de procedură, pentru aceleaş motive, neobservarea unui text, fie imperativ, fie prohibitiv, nu atrage nulitatea actului făcut în contra prescripţiunilor acestui text decât atunci când nulitatea e formal admisă de lege, art. 735 paragraf. 3 proc. civ.». In ce priveşte dispoziţiunile imperative, nesocotirea lor va atrage nulitatea de câte ori actul va fi lipsit de forme substanţiale şi va fi numai anulabil dacă formalitatea cerută este accidentală. Altfel nulităţile absolute, stabilite în interesul public cum şi nulităţile relative stabilite numai în interesul unor persoane trebue să fie întotdeauna pronunţate de justiţie pentru constatarea inexistenţei actului.

Nulităţile procedurale nu sunt prevăzute nici în legea judecătoriilor de ocoale, nici în procedura penală; singura care reglementează materia nulităţilor este art. 735 proc. civ., care prevede numai trei cazuri şi anume: 1. când actul este făcut de un magistrat sau un ofiţer judecătoresc necompetinte; 2. când călcarea formelor a pricinuit părţei care o invoacă o vătămare pe care nu o poate îndreptà decât anulând actul; 3. când nulitatea este formal pronunţată de lege.

Intrucât procedura penală nu prevede cùm are a se face predarea citaţiilor şi còpiilor de pe hotărîri — notificarea acestor acte de procedură se îndeplineşte după dispoziţiunile art. 74 procedura civilă (Cas. sec. II, dec. 25 Noemvrie 1911, Cas. dec. 11 Octomvrie 1905, Cas. dec. 1 Martie 1906; Curtea Apel Bucureşti, dec. 24 August 1911, în Dan proc. civ. pag. 127, ediţia 1921).

Este logic ca şi sancţiunile de nulitate dela 76 proc. civ. să fie aplicabile în materie penală ca şi în materie civilă. Lucrul nu este tocmai la fel cu îndeplinirea procedurei în afacerile la judecătoriile de ocoale şi cele venite la Tribunal dela judecătorii. Art. 68 l. j. o. specifică modalitatea înmânărei citaţiilor şi dat fiind că la sate se pot face confuzii de către agenţii de acolo, cum sunt şi jandarmii a căror cultură nu totdeauna este la înălţime, legiuitorul a avut grija să intre în amănunte, să-i îndrumeze pas cu pas în misiunea lor şi în consecinţă aproape a copiat art. 67 l. j. o. din art. 72 al. I, proc. civ., art. 68 l. j. o. din 74 al. 1—5 proc. civ., 71 l. j. o. din 75 şi 79 proc. civ. Când legea judecătoriilor de ocoale nu cuprinde dispoziţiuni corespunzătoare cazului, ele se vor luà din procedura civilă pentru ca astfel să nu rămână o afacere nedeslegată sub acest motiv, iar în cazuri când legea judecătoriilor de ocoale conţine dispoziţiuni complete, fie chiar nepotrivite cu cele din procedura civilă nu se completează cu aceste din urmă pentru a fi asimilate în totul.

Atunci când art. 68 l. j. o. dispune că toate constatările făcute de către agentul de înmânare se vor menţionà în procesul verbal, nimic nu ne îndreptăţeşte să completăm dispoziţiunea aceasta cu sancţiunea de nulitate dela art. 76 pr. civ. Legiuitorul n'a vroit să introducă această sancţiune, omiterea acestei dispoziţiuni n'a fost întâmplătoare, pentrucă legea judecătoriilor de ocoale din 1909, fiind posterioară procedurei civile, n'a putut s'o scape din vedere, mai ales când a copiat art. 74 proc. civ. Din alt punct de vedere legea judecătoriilor de ocoale este o lege specială, ea nu împrumută din dreptul comun decât în măsura lipsei totale de dispoziţiuni, de exemplu unele cuprinse în art. 75 proc. civ., însă unde a prevăzut operaţiuni distincte sau a omis vreo sancţiune din dreptul comun legea specială urmează a fi aplicată în limitele regulelor cuprinse în ea. Deaceea nu se poate considerà că art. 68 l. j. o. se completează cu textul expres de nulitate dela art. 76 pr. civ.; pe de altă parte această completare este inadmisibilă şi din consideraţiunea că nulităţile, cum am arătat la începutul notei, sunt de ordine publică, trebuesc formal edictate şi materia nulităţilor nu poate fi introdusă pe cale de interpretare sau analogie mai ales într'o lege specială, care conţine dealtfel dispoziţiuni relative la îndeplinirea procedurei. Singura justificare a nulităţei actelor de procedură făcute cu călcarea regulelor dela art. 68 l. j. o. şi practicată de toate instanţele judecătoreşti constă în caracterul imperativ al dispoziţiunei că «toate acestea se vor menţionà în procesul-verbal».

procesul verbal», totuş raţiunea acestor dispoziţiuni trebuie căutată în faptul că în lipsa părţei citaţiunea trebuià lăsată în mâinile rudelor sau servitorilor numai atunci când există aceste persoane.

Că în caz când realmente partea n'are rude sau servitori, raţiunea de a mai fi menţionată lipsa acestora în proces verbal cade dela sine, deoarece orice formalitate este creată în vederea unui rezultat practic de a îngrădì de surprinderi, ori din faptul că s'au menţionat sau nu lipsa rudelor şi servitorilor, cari niciodată n'au existat sau n'au locuit la domiciliul părţei şi cum agentul nu le poate căutà în altă parte — rezultatul ar fi acelaş — partea să ia cunoştinţă despre termenul din citaţiunea afişată; aceasta pentrucă textul art. 68 legea judecătoriilor de ocoale nu prevede nulitatea în mod expres.

Având în vedere că din examinarea dosarului se constată că procedura dela începerea procesului — 17 August 1925 — până la ultimul termen, în majoritate s'a îndeplinit prin afişare cu menţiunea: «din lipsă de rude şi de servitori» (citaţia No. 38812 cu termen la 21 Ianuarie 1921, No. 43668 cu termen la 8 Ianuarie 1929, iar citaţiile No. 10110 cu termen la 21 Iunie 1925, No. 34104 cu termen la 1925, No. 12448 cu termen la 28 Sept. 1928 a fost primită de către fiica sa şi soţia lui Scerbac.

Că deci se poate deduce că contestatorul a avut rude însă n'a avut servitori şi menţiunea «lipsă de rude» fără a adăugà şi «de servitori» trebuie considerat în sensul că agentul s'a convins de faptul că Scerbac are rude şi nu are servitori, şi aceasta urmează a fi luată de bună ca orice alte menţiuni în procesul verbal până la proba contrarie.

Că Scerbac, pentru a se prevalà de omisiunea invocată, a trebuit să facă dovada existenţei servitorilor, ceeace dânsul n'a făcut şi nu a vrut s'o facă, iar simpla afirmaţiune că are servitori nu poate fi socotită ca o dovadă suficientă.

Având în vedere că Scerbac nu neagă afişarea citaţiei şi luarea în consecinţă a termenului de judecată ci numai invocă nerespectarea formelor de procedură, în procesul verbal de afişare.

Că, de altfel, este în mod constant recunoscut că chiar lipsa totală de procedură precum şi procedura vi-

---

Şi atunci ca să declare actul de procedură nul, instanţa trebue să constate că din cauza viciilor ce conţine, din cauza neregularităţei actului partea a fost sau a putut fi vătămată, deaceea actele de procedură au caracterul de interes public atât cât se pot invocà şi aplicà tuturor persoanelor iar nu unor anumite persoane şi judecata este obligată să ţie seamă de obiecţiunile părţilor în această privinţă; vorbim de afacerile dela judecătoriile de ocoale. Aci nu există o nulitate formală cum e la art. 76 proc. civilă, deaceea se pot anulà numai actele de procedură din cauza căror partea a suferit prejudiciu. In acest sens se rosteşte categoric art. 375 al. 2 proc. civilă (Alexandresco, pag. 239 vol. I, ed. II, Cas. I, dec. 15 Noemvrie 1906, Cas. I, dec. 20 Februarie 1913, Cas. II, dec. 24 Septemvrie 1912, Cas. II, dec. 20 Ianuarie 1912, Cas. I, dec. din 22 Octomvrie 1910 în Dan pr. civ. sub art. 375).

Revenind la speţă, nu scăpăm din vedere că Tribunalul în fapt a constatat următoarele: 1. partea a luat cunoştinţă despre termen din citaţia lipită pe uşa casei sale, 2. partea nu s'a prezentat prevalându-se de faptul că în procesul verbal dresat de agentul de înmânare n'a adăogat pe lângă «în lipsă de rude» şi menţiunea «şi de servitori» 3. că partea n'a avut servitori.

Şi acuma ne punem întrebarea; atât timp cât lipsa menţiunei «şi de servitori» în art. 68 l. j. o. aplicabil în speţă, nu se prevede nulitatea formală, cât partea n'a suferit şi nu puteà să sufere nici un prejudiciu din faptul că erà sau nu făcută menţiunea, deoarece el n'a avut servitori, pe ce temei juridic s'ar fi pronunţat nulitatea?. Mai mult, jurisprudenţa chiar în cazuri unde legea formal dispune nulitatea a stabilit în anumite împrejurări că nu e cazul de anularea procedurei. Vom cità câteva din ele: Neregularitatea de procedură se acoperă prin tăcerea şi prezenţa în instanţă celor citaţi şi nu poate fi ridicată în recurs (Cas, II, dec. 1029/924, *Jur. Gen.* pag. 715/924). Raţiunea o găsim în prezumţiunea lipsei de prejudiciu.

In materie penală termenul se poate da în cunoştinţa părţilor (Cas. II, 3847/928 *Jur. Gen.* pag. 774/928), însă când se schimbă orariul trebuesc citate părţile (Cas. II, 1543/928 *Jur. Gen.* pag. 1162/928 contra Trib. Ilfov, sen. din 6 Octomvrie 1926 în *Curierul Judiciar* No. 7/927, *Dreptul* No. 5/929).

E de principiu că lipsurile de procedură se pot acoperi prin prezenţa părţilor în instanţă şi prin ratificare (Curtea Apel Bucureşti dec. 302/928, *Jur. Gen.* pag. 1232/928), însă nu se pot confirmà cele de ordine publică chiar la o dată când a încetat cauza ce provoacă nulitatea, ea devenind imposibilă, potrivit art. 5 c. c. (Curtea Apel Galaţi dec. 60/926, *Jur. Gen.* pag. 55/927).

Când partea s'a prezentat în instanţă şi n'a invocat nulitatea proceselor verbale de înmânarea citaţiilor pe motiv că nu ar fi semnate de doi martori asistenţi, cum cere art. 68 l. j. o., această neregularitate de procedură s'a acoperit prin tăcerea şi prezenţa lor în instanţă (Cas. 1029/924).

Invocarea ar fi însemnat afirmaţiunea că cele cuprinse în procesul verbal de afişare nu sunt adevărate şi ca dovadă suficientă legea consideră lipsa atestărei a doi martori. Nulităţile de procedură trase din neregulata citare a părţilor se găsesc acoperite dacă partea neregulat citată se prezintă şi stărue în judecata pricinei (Cas. I, 38/924 *Jur. Gen*, 519/924) deci nulităţile nu sunt absolute ci stau în legătură directă cu prejudiciul părţei citate.

Conform art. 736 şi 111 proc. civ., din oficiu se pot ridicà numai acele nulităţi, cari sunt edictate într'un interes de ordine publică însă nu şi nulităţile edictate în interesul privat al părţilor, care sunt în drept să se apere cum vor crede (Cas. I, dec. 1262/923 *Jur. Gen.* pag. 279/924). Menţiunea că citaţia s'a «afişat» în loc de «lipit» nu conţine o neregularitate dacă se identifică imobilul (Trib. Prahova, sen. 158/927 *Jur. Generală* 648/927 cu notă de Radu Dimiu.

Când citaţia se dă altei persoane decât citatului trebue menţionat sub pedeapsă de nulitate în procesul verbal că acea persoană locueşte cu partea citată (Cas. 3476/925 *Jur. Gen.* pag. 262/926). Cu toate acestea dacă citaţia se dă soţiei şi «instanţa de fond constată că în timpul comunicărei ea aveà aceleaş domiciliu iar soţul nici nu a pretins şi dovedit contrariu — nu mai erà necesar ca în dovada de comunicare să se menţioneze că soţia celui citat locuià cu dânsul. (Cas. II, 4380/928 în *Jur. Gen.* pag. 1001/928). Un argument mai elocvent în sprijinul tezei noastre nici nu se poate.

Conform art. 73 l. j. o. nici o citaţie nu se poate da părţilor în zile de sărbători legale în afară de cazuri urgente cu încuviinţarea preşedintelui, însă cum art. 76 proc. civ. nu sancţionează dispoziţiunile de mai sus cu nulitate şi cum în materie penală procedura este considerată de natură urgentă, comunicarea citaţiilor se poate face şi în zile de sărbători legale fără ca pentru aceasta să mai fie nevoe de încuviinţarea preşedintelui. (Cas. II, dec. 6987/928 *Jur. Rom.* 33/929, Cas. II, dec. din 4 Septemvrie 1902 în Dan proc. civ. pag. 116 No. 5; contra N. Georgean, studii juridice, vol. II, pag. 200, Trib. Tecuci în *Curierul Jud.* No. 12/923). Dovada de primire se certifică de agentul înmânător conform art. 74 l. j. o. însă procesul verbal prin care se certifică poate fi făcut separat de dovada de primire deci şi pe contra pagină dovezei (Cas. II, dec. 9246/928 *Jur. Gen.* sp. 31/929).

Art. 68 legea judecătoriilor de ocoale nu conţine o sancţiune formală de nulitate, această sancţiune a fost admisă în genere din termenii imperativi al ultimului aliniat şi art. 76 proc. civ. însă de câte ori s'a constatat că partea n'a suferit nici un prejudiciu din cauza viciilor de procedură, nulitatea nu se proclamă. Şi atunci unde e raţiunea şi temeiul juridic ca omiterea menţiunei «lipsa de servitori» să atragă nulitatea procedurei, când partea nu neagă faptul că a luat cunoştinţă de termen din citaţia lipită pe uşe, când partea nu dovedeşte şi nici nu cere să dovedească că a avut servitori, când instanţa constată că n'a avut servitori la data înmânărei.? Ce-i foloseşte menţiunea de mai sus persoanei citate care niciodată în viaţa sa n'a avut servitori, de exemplu, unui lucrător cu ziua?

Este un formalism de care s'a abuzat întotdeauna pentru tărăgănirea proceselor.

L. CIOBANU
Judecător Trib. Bălţi

(2) Ne interesează, din hotărîrea Tribunalului Bălţi raportată mai sus, numai soluţiunea de principiu cu care regretăm că nu suntem de acord.

Faptele sunt simple: un condamnat pentru furt, făcând apel şi condamnarea sa rămânând definitivă prin respingerea apelului şi anularea, în lipsă, a opoziţiunei, a contestat executarea mandatului de arestare, sub cuvânt că în procesul verbal de îndeplinirea procedurei, pentru termenul când urmà a i se judecà opoziţia, nu s'au respectat formalităţile prevăzute în art. 68 l. jud. de ocoale, şi anume că agentul a procedat la afişarea citaţiei fără a constatà ciată se acoperă prin prezenţa părţei, deci nerespectarea formelor procedurale produc nulitatea numai în cazul când ele au avut efectul direct de a prejudicià partea şi aceasta trebuie să rezulte din susţinerile întemeiate ale părţei, coroborate cu neregulata îndeplinire a procedurei, ceeace nu este în cazul de faţă.

Că anularea opoziţiei, s'a făcut nu cu consecinţa nerespectărei formelor ci a nevoinţei părţei de a se prezentà.

Că din aceste consideraţiuni contestaţia este neîntemeiată şi ca atare urmează a fi respinsă.

Sentinţa penală No. 501 din 15 Martie 1929.

TRIB. CARANSEBEŞ, 27 Iunie 1928

DOBÂNZI UZURARE. PLATA LOR NU POATE FI REPEŢITĂ ŞI NICI COMPUTATĂ ASUPRA CAPITALULUI (1)

Deşi instanţele judecătoreşti pot la încercarea creditorului de a percepe interese uzurare să intervină în favoarea debitorului, totuş, când acesta a consimţit a plăti asemenea interese, nu mai poate fi primit a cere reducerea lor.

TRIBUNALUL: După administrarea probelor, a făcut următoarele constatări în fapt:

Pârîţii, având mai multe datorii pe piaţă, au contractat un împrumut de 450.000 lei la banca reclamantă; acest împrumut a fost administrat şi calculat ca împrumut de cont-curent şi a fost asigurat printr'un act de garanţă, care a servit ca bază pentru intabularea împrumutului, precum şi prin poliţe de acoperire date în alb pentru a le putea valorificà în caz de neplata a contului curent. Cu acest împrumut, s'au achitat mai multe datorii ale pârîţilor ce le aveau pe piaţă.

Despre acest împrumut ipotecar, s'a trimis pârîţilor la 3 (trei) luni, cont pe care pârîţii nu l-au excepţionat niciodată.

Considerând că contul creditului băncii, adică debitul pârîţilor, s'a urcat peste suma acordată ca cont-curent, şi pretenţiunea reclamantei nu mai aveà acoperire ipotecară, pârîţii au mai contractat un împrumut ipotecar de 200.000 lei la 26 Martie 1926, care deasemenea

---

— în lipsa citatului şi a rudelor — şi «lipsa servitorilor săi».

Tribunalul respinge contestaţiunea sprijinindu-se pe un argument de principiu şi pe unul de fapt.

Argumentul de principiu al Tribunalului, după cum se vede din corpul hotărîrei sale, este că pe deoparte omisiunea menţiunei din procesul verbal a lipsei rudelor şi servitorilor nu e sancţionată cu o nulitate expresă, iar pe de altă parte că din această omisiune a menţiunei rudelor şi servitorilor, rezultă prezumpţiunea că aceste persoane n'au existat, prezumpţiune ce trebue răsturnată de contestator printr'o dovadă contrarie.

Aşà să fie?

Ordinul de chemare în justiţie a unui împricinat este supus unor formalităţi, recunoscute solemne de toată lumea şi în orice materie. Raţiunea acestor formalităţi stă în dreptul de apărare care constitue cea mai înaltă şi definitivă achiziţie a justiţiei moderne. Dreptul de apărare este unul din aspectele axiomei că *nimeni nu poate fi condamnat dacă n'a fost chemat şi ascultat.*

Când însă e vorba de citarea părţilor în materie penală, acest principiu dobândeşte mai multă intensitate şi dreptul de apărare devine un imperativ categoric al societăţei însăş.

Prin urmare, orice omisiune în formalităţile chemărei părţilor interesează ordinea socială.

A spune că prescripţiunile legilor represive sunt învestite cu forţa obligatorie a rânduelilor de ordine publică şi deci prevăzute sub sancţiunea nulităţei ce rezultă din natura lor imperativă, este a repetà o banalitate.

Nici în materie civilă jurisprudenţa nu îngădue o abatere dela stricta îndeplinire a formelor de procedură şi dese ori Curtea noastră supremă a avut prilejul a decide că înmânarea citaţiunei, în alt loc decât la domiciliul părţei, sau comunicarea verbală, de către agent, a termenului de înfăţişare atrag nulitatea operaţiunei.

Ni se pare că aceste reguli sunt atât de fundamentale încât nu pot suferì vreo discuţiune, oricât de subtilă ar fi ea.

Ceva mai mult. Art. 68 din legea judecătoriilor de ocoale se rosteşte categoric în alin. III că toate constatările enumerate în precedentele aliniate se vor consemnà în procesul verbal; iar în aliniatul final legea acordă putere probatorie completă acestor procese verbale, până la inscripţiunea în fals.

Cum s'ar puteà concepe o omisiune ca aceea a lipsei rudelor şi servitorilor citatului, când procedura afişărei nu e îngăduită de lege decât numai în urma respectărei acestei gradaţiuni?

Puterea actelor de constatarea îndeplinirei procedurei e prea exorbitantă pentru a decide altfel. Şi nu sunt rare cazurile în practică, de fraudă, chiar atunci când actul e îngrădit cu toate formele, dar când părţile, pentru a evità procedura greoae a falsului, preferă să-şi piardă dreptul decât să înceapă un proces penal primejdios din cauza lipsei probelor.

Credem deci, că asupra acestei chestiuni nu e nevoe de o sancţiune expresă, ea rezultând cu suficienţă din termenii imperativi ai legei şi din natura materiei, aşà încât prezumpţia de renunţare la o asemenea sancţiune, exprimată de Tribunal, într'unul din considerentele sentinţei sale, este greşit aplicată în speţă.

Deasemenea, nu putem primì nici argumentul că atunci când legea, cerând formalitatea menţiunei lipsei rudelor şi servitorilor, n'a prevăzut decât cazul când asemenea persoane ar existà şi că omisiunea lor din procesul verbal învederează inexistenţa lor.

Odată stabilit că menţiunile, care îndrituesc afişarea procedurei, sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate, cel ce se prevalează de lipsa lor n'are de făcut nici o dovadă decât aceea de a prezentà actul încriminat şi a cetì textul legei; fiindcă, din acest text reese că agentul trebue să arate în actul ce dresează, lipsa rudelor şi servitorilor. Omisiunea aceasta singură osândeşte iremediabil operaţiunea îndeplinirei procedurei.

* * *

Dacă, soluţiunea de principiu a Tribunalului ni se pare contrarie legei, respingerea contestaţiei se menţine însă pe consideraţia de speţă că contestatorul a declarat că cunoşteà termenul.

In această împrejurare de pur fapt, contestaţia sa erà nefondată şi fără interes, pentrucă nu este îngăduit părţilor să solicite judecătorilor nulităţi platonice, dacă nu învederează leziunea dreptului lor, în condiţiunile art. 735 al. 2, pr. civilă, oricât de gravă ar fi călcarea legei.

GEORGE IULIU
Avocat

(1) Imprumutul cu dobândă există din cele mai îndepărtate vremuri. Uzura a fost practicată şi în vechime pe o scară foarte întinsă, iar debitorul insolvabil — de regulă plebeu sau cavaler sărăcit — erà la discreţia bunului plac al creditorului.

Biserica creştină (la 1311), ca aproape toate religiunile de altfel, reacţionează, şi, prohibind dobânda, se străduește să demonstreze însăş nelegitimitatea ei: «Plugarul ia plodul spicului, şi nu mai caută să ia sămânţa de sub rădăcini, iar cămătarul, ia şi plodurile şi tot şi nu-i lipseşte sau nu lasă nimic, fără de pământ sădeşte şi seamănă fără de sămânţă seceră. Pentru aceasta arama şi argintul care nu se nasc ele nasc peste fire, iar pământul care rodeşte şi face pre firea lui, el rămâne pustiu». (Matei Basarab Gl. CCLXXXI) citat de C. Nacu III, 445.

«Iar adevăratul musulman nu ia dobândă la banii împrumutaţi, nici chiar dela bancherul creştin, unde i-a depus». Ch. Gide trad. G. Alexianu II, 347.

Insuş creştinismul a trebuit însă să recunoască necesitatea dobânzii şi a şi admis-o dar numai pentru evrei; ei puteau acordà împrumuturi cu dobândă şi astfel îi scuteau pe creştini de păcatul de a luà camătă.

Necesităţile inexorabile ale vieţii de toată ziua, au învins cu timpul rigorile principiilor religioase, şi după practica subtilelor subterfugii (contractul mohatra, trium) menite a eludà dispoziţiunile prohibitive ale dobânzei, pe la sfârşitul secolului al 18-lea, doctrinei canonice i se substitue doctrina economică, care se pronunţă în mod definitiv în favoarea dobânzii. Legile pozitive, adaptându-se exigenţelor economice şi naturale, se mărginesc apoi a o limità, supunând-o diferitelor condiţiuni, îi recunosc însă legitimitatea.

In dreptul român. Pravilniceasca condică a lui Ipsilante (1780) în titlu: «Pentru dobânzi» la pag. 3, declară: «măcar că dobânda este de tot oprită, dar pentru lesnirea neguţătoriei şi a trebuinţei oamenilor, să aibă a se urmà la pungă câte tal. cincizeci» ... stabilind astfel maximul dobânzii legale şi convenţionale la 10%. Peste această sumă (10%) părţile nu pot stipulà dobânzi fiind contrarii pravilei, iar judecătorul este obligat a computà asupra capitalului suma care excede procentul legal.

Codul Andronachi Donici (1814) în cap. XIX. «Despre camătă» fixează dobânda legală la 10% iar pe cea convenţională la s'a intabulat pe averea pârîţilor, astfel s'a urcat acest împrumut de cont-curent la suma de 650.000 lei. Tot cu această ocaziune părţile au convenit ca împrumutul de cont-curent să se transforme în împrumut cambial cu acoperire ipotecară, astfel s'a lichidat împrumutul de cont-curent cu ziua de 27 Martie 1926, şi cambiile pentru valoarea de 650.000 lei au fost scontate până la 1 Maiu 1926, iar contravaloarea netă de 632.307 lei a fost folosită în favorul contului curent al pârîţilor, achitându-se complet, ba rămânând şi un excedent de 2317 lei în favorul pârîţilor, iar datoria de 644.667 lei.

La scadenţa de 1 Maiu a datoriei cambiale pârîţii n'au satisfăcut şi la 10 Iunie a prolongat cambiile de 650.000 lei, dar, neavând numerar, au dat noui cambii de 26.000 lei şi de 20.000 lei, cu care s'au achitat dobânzile împrumutului ipotecar până la 1 August 1926. In 8 Iunie prezentându-se pârîţilor încă o cambie de 25.000 lei ce o aveau la banca S. recte B. de C. din C. spre incasso de către P. C. de P. din T. cesionată băncei prime şi, neavând pârîţii numerar, şi pe aceasta au scontat-o până la valoarea de 22.000 lei, achitând diferenţa.

Pârîţii au regulat plătind dobânzile şi reînoind cambiile cu acoperire ipotecară până la 1 Ianuarie 1927, când această datorie se ridică la suma de 644.000 lei, iar cele de 20.000 plus 26.000 lei date pentru prolongarea datoriei de 644.000 lei au fost regulate până la 25 Iunie 1927, şi cea provenită din datoria avută faţă de B. de C. a avut scadenţa la 20 Martie 1927 şi fiind în sumă de 22.000 lei.

Pentru incasarea acestor pretenţiuni de 712.000 lei, reclamanta a intentat următoarele acţiuni:

Pentru 150.000 lei sub No. 697 din 1927, pentru 100.000 lei sub. No. 699/1927, pentru 100.000 lei sub No. 701/1927, pentru 100.000 lei sub No. 698/1927, pentru 100.000 lei sub No. 700/1927, toate acestea la Tribunal ca primă instanţă cum şi cele improcesuate la judecătorie şi care formează obiectul apelului care se deliberează prin prezenta sentinţă s. a. pentru 20.000 lei sub. No. 3899/1927, 22.000 lei sub. No. 2316/1927, 26.000 lei sub No. 3898 din 1927, 50.000 lei sub No. 2323/927

12% şi nu o admite «când nu este la mijloc o tocmeală nici se pomeneşte în scris», dacă însă s'a plătit camătă şi fără această condiţie, ea este bine plătită şi nu se poate repeţi. Dacă însă debitorul a plătit o dobândă peste procentul legal, prisosul se computǎ asupra capitalului.

Codul Caragea (1817) în cap. X. «Pentru dobânzi» fixează dobânda la 10% iar pentru datorii de poliţe neachitate la termen dobândă îndoită.

Codul Calimach (1817) reglementează amănunţit chestiunea dobânzilor şi după ce prin § 1332, fixează limita maximă a dobânzii la 10% prin § 1339 şi urm. i-a toate măsurile de apărarea debitorului.

Intr'adevăr, «spre desăvârşita dovadă a tocmelei împrumutului, cere trebuinţa ca să se arate curat şi lămurit în sinetul de datorie cel adevărat creditor, şi datornic, obiectul suma şi soiul împrumutului, şi pe lângă aceasta toate îndatoririle şi condiţiile privitoare către plata capetelor şi către dobânzi ce poate au a se plăti, data ... iscăliturile datornicului şi a doi sau trei martori vrednici de credinţă de va cere trebuinţa».

Iar ca sancţiune a nerespectărei limitei legale, din § 1332, creează infracţiunea opritei cămătărei, *a)* în capete, *b)* în dobânzi şi *c)* în îndatoriri şi condiţii, stabilind până în cele mai mici amănunte elementele ei constitutive. Astfel, săvârşeşte oprită cămătărie în capete creditorul care sub orice fel de numire va oprì o parte din capitalul scris în sinet, sau oprita cămătărie în dobânzi, dacă i-a dobânzi peste cele legitime sau dobânzi din dobânzi, etc. şi, însfârşit, săvârşeşte oprita cămătărie în îndatoriri şi condiţii creditorul care stipulează pentru sine sau pentru altul, în afară de capital şi dobânda legală, alte folosuri lăturale sau dreptul de a reţine amanetul după scadenţa în locul datoriei, a-l înstrăinà cu un preţ întâmplător sau hotărît. «Mârşavul creditor» vinovat de oprita cămătărie în capital pierde şi dobânda legală şi nu primeşte decât suma care cu adevărat a împrumutat, iar pentru cămătăria oprită în dobânzi, creditorul pierde toate dobânzile ce a luat peste dobânda legală. Pedeapsa opritei cămătării în condiţie sau îndatorire variază după cum se referă la capete sau dobânzi şi este aceeaş ca la cămătăria în capete sau dobânzi.

Codul civil actual, repudiind vechea bănueală împotriva cametei, prin art. 1589 proclamă completa libertate a părţilor să stipuleze cuantumul dobânzei fără nici o limitare şi numai în lipsa unei convenţiuni intervine legea şi fixează dobânda la 5% în civil şi 6% în comercial (legea accelerărei judecăţilor în art. 49 declară că procentele legale se vor calculà după scontul Băncei Naţionale augumentat cu 4% în materie civilă şi 6% în materie comercială.

Asemănat dispoziţiunilor cuprinse în art. 969 c. civ. convenţiunile legal făcute, au puterea de lege între părţile contractante iar conform art. 1589 c. civ. numai atunci se aplică dobânzile legale, când părţile n'au stabilit cuantumul lor. Săvârşeşte dar o violare de lege instanţa când condamnă numai la dobânda legală pe pârît deşi părţile au stabilit prin convenţie cuantumul ei. (Cas. 33/1927 *Pand. Rom.* III, 35 din 1927).

Există o singură limitare a libertăţei părţei lor şi anume aceea prevăzută de legea din 20 Februarie 1879, care prohibă clauza penală în contractele de locaţiune de servicii şi de împrumut. Judecătorul va aplicà, de sigur, întocmai convenţia părţilor, va reduce însă din contract ceeace va constatà că constitue o clauză penală deghizată, pentrucă această lege a fost determinată de consideraţii de ordin moral public menit a apărà pe debitori de lăcomia uzurarilor. (D. Alexandrescu, *Pand. Rom.* III, 139 din 1923; M. B. Cantacuzino, pag. 446).

Inspirată de jurisprudenţa italiană, doctrina susţine totuş, fără mari sorţi de izbândă, că judecătorul ar puteà calificà actele uzurare ca fiind contrare bunelor moravuri sau afectate de viciul consimţământului şi astfel le-ar puteà refuzà sprijinul legei (C. N. Toneanu, *Pand. Rom.* 1924 III, 43 şi urm.).

In dreptul ardelean. Spre deosebire de ceeace se întâmplă în dreptul român, în Transilvania, libertatea părţilor de a stipulà cuantumul dobânzei este limitată; legea a repudiat sistemul absolutei prohibiţiuni a dobânzii, s'a oprit însă la acel al limitărei fără a ajunge la ultimul stadiu al evoluţiei, până la completa libertate a dobânzilor convenţionale.

Este adevărat că prin § 1 al legei 31/1868, se proclamă libertatea absolută a dobânzilor convenţionale, cu condiţia însă ca convenţiunea să fie constatată prin act scris, iar actelor de comerţ, nu li se cere nici formalitatea actului scris (286 c. com. legea 37/1875), dar legea 31/1868, a fost modificată prin legea 8 1877 care abrogă dispoziţiunile privitoare la libertatea dobânzilor.

Intr'adevăr, conform § 1 al acestei legi (8/1877), notarii publici, nu pot dresà acte autentice, sau a învesti acte private cu formele actului notarial, în care se stipulează o dobândă mai mare de 8%, iar conform §-lui 2, sub dobândă se înţeleg toate datoriile accesorii plătibile în bani, precum şi orice bun sau folos la prestarea căruia se obligă datornicul faţă de creditor, în afară de restituirea capitalului. Asemenea se socoteşte în cuantumul dobânzei şi clauza penală, taxa de afacere, suma de desdaunare, şi orice obligaţii accesorii. Instanţele fonduare nu pot prenotà sau intabulà dreptul de ipotecă, dacă este menit să asigure o dobândă mai mare de 8%, iar justiţia nu poate da mână de ajutor creditorului uzurar, judecătorul fiind oprit a stabilì dobânzi, care exced limita de 8%.

S'ar păreà că orice posibilitatea de eludarea limitei legale este exclusă. Totuş § 5 prevede că cel ce a acordat şi plătit peste măsura prevăzută de legea aceasta, nu poate cere restituirea excedentului şi computarea asupra capitalului. Dacă însă creditorul reţine din capitalul împrumutat dobânda pe un termen mai mare de 6 luni sau o dobândă mai mare de 8% indiferent pe cât termen, sumele astfel reţinute se vor computà asupra capitalului.

Sancţiunea dar a dispoziţiunilor de limitarea dobânzei este scindarea numai a forţei obligatorii a actului ilegal; el leagă părţile, cu singura deosebire că pentru excedentul ce trece peste 8% obligaţia isvorîtă din acest act este o obligaţie naturală nesusceptibilă de a fi valorificată în justiţie; dacă însă debitorul şi-a îndeplinit obligaţia şi a plătit, n'are acţiunea în repetiţie. (Curia Dec. Plen. No. 24). Pentru aceasta însă este necesară convenţia expresă a părţilor prin care să se fixeze cuantumul dobânzei, adică procentul precum şi existenţa plăţei. Dacă în convenţiune nu se precizează procentul dobânzei, lipsind una din convenţiunile prevăzute în §-ul 5, excedentul plătit peste limita legală se computǎ asupra capitalului. (Curia No. 63306/94).

In conformitate cu §-ul 9, legea aceasta nu se aplică creanţelor comercianţilor înregistraţi, provenite din afacerile lor reciproce de comerţ.

Legea 25/1883, completează legea 8/1877 şi creează delictul de uzură, edictând pedepse contra creditorilor care profită de strâmtoarea, lipsa de experienţă sau uşuşi 44.000 lei sub No. 2315/1927. Evident că aceste două cambii din urmă pentru 50.000 şi 44.000 lei fac parte integritoare proceselor intentate la Tribunal pentru împrumutul ipotecar cambial de 650.000 lei, iar cambiile de 20.000 lei şi 26.000 lei au fost date pentru capitalizarea dobânzilor împrumutului ipotecar cu ocazia regulărei dobânzilor pentru rata dela 1 Maiu 1926 până la 1 August 1926, iar cel de 22.000 lei este provenită din datoria ce o aveau pârîţii la B. de C. cesionara P. C. de P. din T.

Astfel fiind, provenienţa cambiilor este pe deplin dovedită de către banca reclamantă, şi din acest motiv s'a şi omis ordonarea unei expertize de contabilitate considerâna că pârîţii n'au excepţionat etalonul dobânzilor.

Pârîţii se plâng că reclamanta a incasat dobânzi nepermise, şi după cum se evidenţiază din contul curent acelea se urcă la 30% şi că cambiile excepţionate sunt rezultantele acestor dobânzi nepermise. Această plângere a reclamantului este nefondată, căci, considerând că pârîţii necontestând aceà afirmaţiune a reclamantei, că a trimis pârîţilor tot la 3 (trei) luni extras din contul curent ce-l aveau la bancă şi acest cont n'a fost nici odată contestat, dar nici pârîţii nu au susţinut că au protestat cândva pentru că reclamanta şi-ar fi socotit dobânzi mai mari decât cele legale, astfel că în mod tacit au consimţit la dobânzi mai mari decât cele legale, dar de altfel, considerând că şi cambiile care original s'au dat pentru acoperirea împrumutului de cont-curent, dela data de 27 Martie 1926 s'au folosit ca împrumut cambial cu acoperire, ipotecară şi acelea s'au reînnoit tot la 3 luni, începând din 1 Maiu 1926 cât şi la 1 Octomvrie 1926, astfel intervenind la fiecare scadenţă o novaţie cu asentimentul pârîţilor, acum la a 4-a novaţie pârîţii nu se pot plânge de mărimea dobânzilor, când dânşii au dat cambii şi s'au învoit ca, pentru acoperirea dobânzilor împrumutului de 650.000 lei, să dee şi să accepte cambii, capitalizând astfel dobânzile pe care nu le puteau plăti în numerar.

Este adevărat că convenţiunea părţilor privitor la dobânzi mai mari decât cele legale constitue între părţi o obligaţiune naturală la care instanţele judecătoreşti nu pot da mână de ajutor şi nu le poate consfinţi prin o hotărîre judecătorească, dar aceasta o poate face instanţa judecătorească, dacă debitorul se adresează instanţelor judecătoreşti la prima încercare a creditorului de a incasà dobânzi nelegale şi debitorul nu se mai poate prevalà de această excepţie atunci când benevol a consimţit a plătì dobânzi mai mari ca cele legale, şi întărind acele dobânzi, prin novaţie de capitalizarea lor repetată în mai multe rânduri. Este evident că şi în speţă se aplică principiul de drept că: «volenti non fit injuria» care este de altfel consfinţit şi prin deciziunea No. 24 a secţiilor unite a Curiei maghiare, care prin această deciziune a decretat principiul că debitorul, care a plătit dobânzi mai mari decât cele legale nu este în drept a cere restituirea lor şi nici a cere computarea lor în capital.

Pentru aceste motive, Tribunalul a trebuit să confirme sentinţa primei instanţe, şi în consecinţă, a măsurat dispoziţiunilor cuprinse în art. 425 şi 508 pr. civ. să oblige pe pârîţi şi la plata cheltuelilor ivite în apel.

Preşedinte d-l **George Labonţiu**, redactor al sentinţei.

---

rinţa debitorului şi astfel stipulează pentru sine sau pentru alţii avantagii exagerate, disproporţionate cu capitalul împrumutat sau care ar puteà ruinà pe debitor. «Stipularea sau valorificarea dobânzei» ce trece peste 8% după valoarea dată în realitate (legea 8/1877) nu este supusă procedurei penale, (§ 4) pentru reprimarea uzurei. Sancţiunile legei uzurei nu se aplică actelor de comerţ încheiate de comercianţi înregistraţi ca creditaţi (§ 16).

Lipsa de capital abundent, graba şi nevoia de a reface tot ce a distrus răsboiul a avut ca urmare firească urcarea vertiginoasă a dobânzilor, iar legile de limitarea ei şi reprimarea uzurei au devenit zadarnice. Instituţiunile vechiului regat, cu drept de a percepe orice dobânzi, şi-au întins operaţiunile lor financiare şi în Transilvania şi astfel erà firesc ca băncile de aci să se adapteze şi ele condiţiunilor de funcţionare a celor din regat şi percep dobânzi mai urcate de 8% şi tot aşà după depuneri plătesc dobânzi peste limita legală.

Nouile condiţiuni economice şi diversitatea legilor în vigoare, provoacă nedumeriri şi instanţelor judecătoreşti din Transilvania, chemate a statuà asupra convenţiunilor care prevăd dobânzi, mai urcate ca 8%, li se pune în mod firesc întrebarea:

Sunt sau nu abrogate legile de limitarea dobânzei şi de reprimarea uzurei?

Doctrina preconizată de către d-l Ştefan Láday în cod. civ. austr. comentat III pag. 254—267, consideră abrogate aceste legi. Intr'adevăr legea băncilor populare extinsă şi în Transilvania admite orice dobânzi.

Centrala cooperativelor acordă împrumuturi cu 12%. Statul percepe dobânzi de întârziere de 9%, etc. şi aceasta se întâmplă pe întreg teritoriul ţărei. Astfel fiind viaţa practică — consuetodo contraria — a reintrodus principiul libertăţei dobânzilor convenţionale.

Jurisprudenţa n'a admis acest mod de a vedeà. Curtea de Apel Timişoara prin deciziunea No. c. l. 4321/1926, publică în «Jurisprudenţa Curţilor de Apel din Ardeal 1927, pag. 497 şi urm. prin care reformează în parte sentinţa No. 219/1925 a Tribunalului Caransebeş, declară că întrucât legiuitorul s'a ocupat cu chestiunea dobânzilor şi a limitat suma care se poate pretinde sub acest titlu, nu se poate invocà cu succes uzul comercial şi nu se poate stabilì pe baza acestui uz o dobândă mai mare decât cea prevăzută de lege .... pentrucă legiuitorul este presupus că ţine seamă de necesităţile economice, şi atunci când găseşte că este necesar să facă vreo modificare în sensul cerut de schimbările împrejurărilor economice, o face.

Faţă de dispoziţiunile categorice cuprinse în § 10 al cod. civ. austr. «obiceiul se poate luà în consideraţie numai în cazul când vreo lege se referă la el». Este greu de susţinut teza că obiceiul ar aveà rolul abrogativ de lege. Jurisprudenţa a admis totuş uneori, şi acest rol al obiceiului. Astfel §§-le 813—815 cod. civ. austr. au fost declaraţi abrogaţi de jurisprudenţă deşi nici un text pozitiv nu-i abrogă. ((Camil Negrea, Drept Civil 1, pag. 18).

Tribunalul Caransebeş soluţionează prin sentinţa sa două chestiuni de drept conform spiritului practicei judecătoreşti constatate şi a doctrinei, în acelaş timp, salvgardează şi interesele creditorului, care bazându-se pe nouile uzanţe, a incasat dobânzi mai mari ca cele legalminte admise, fără a-şi pune întrebarea dacă legile de limitarea dobânzii şi reprimarea uzurei sunt sau nu abrogate.

I. Care este efectul juridic al aprobărei contului-curent?

Aprobarea expresă sau tacită a contului-curent are caracterul actului constitutiv (promissio debiti) şi numai al unui act declarativ de drepturi.

El singur este suficient pentru a motivà acţiunea de valorificare în justiţie a soldului aprobat, care odată aprobat constitue pentru creditor un drept independent de poziţiile din care a rezultat. Baza acţiunei dar, o constitue actul de aprobare şi nu poziţiile contului.

Actul de aprobare a contului curent echivalează drept plată efectuată şi ca atare partea care l-a aprobat, n'are alte mijloace de apărare decât cele ce ar puteà trage din însăş actul de recunoaştere — de pildă nevalabilitatea aprobărei sau plata soldului aprobat — iar diferitele poziţii nu le poate pune în discuţiune, decât în cazul existenţei unei plăţi nedatorite (condictio indebiti).Vezi Dr. Klupaty, A. Dr. com. 11, 16 şi urm. cum şi cele citate acolo, iar asupra plăţei nedatorite, vezi Camil Negrea 111.236, şi urm. Ştefan Laday 111.656 şi urm.

II. Faptul că debitorul dă o cambie creditorului sau pentru suma de i-o datoreşte, nu constitue o dovadă că cambia s'a dat drept plată, decât în cazul când părţile au intenţionat să stingă raportul original existent între dânsele (Curia 739 din 1890, S. Láday 111.625). In cazul însă când părţile au intenţionat a face novaţie, predarea cambiei este considerată ca o plată, şi debitorul nu se mai poate prevalà la excepţiile trase din raportul dejà stins.

Dr. ANTONIU MARCHESCU
Avocat

PARTEA II-A

JURISPRUDENŢA CURŢILOR DE APEL, TRIB., JUD., CAMERELOR ARBITR., ETC.

APEL BUC. I, 20 Martie 1929

SOCIETATE IN COMANDITĂ SIMPLĂ. FORMALITĂŢI DE PUBLICITATE. OMISIUNEA INDEPLINIREI LOR. EFECTE. SOCIETATE AVÂND O EXISTENŢĂ DE FAPT. CONTRACT DE SOCIETATE. ACT SCRIS CONŢINÂND ŞTERSĂTURI ŞI NETIMBRAT. DACĂ ŞTERSĂTURILE ŞI NETIMBRAREA POT ATRAGE NULITATEA ACTULUI. SOLUŢIUNE NEGATIVĂ. DOVADA EXISTENŢEI UNEI SOCIETĂŢI IN COMANDITĂ SIMPLĂ NEREGULAT CONSTITUITĂ. TERŢE PERSOANE. MARTORI. ADMISIBILITATE. (Art. 88, 91, 92, 94, 95, 98, şi 99 cod. com. şi art. 1539, 1540 şi 1546 cod. civ.). (1)

1. *Deşi art. 88 şi urm. cod comercial prevăd că societăţile în comandită simplă şi cele în nume colectiv se constituesc în mod legal prin scris şi prin îndeplinirea unor anumite formalităţi de publicitate, totuş, prin art. 99, din acelaş cod, se acordă acestor societăţi, chiar neregulat constituite, o existenţă de fapt, din moment ce ele funcţionează în baza unui contract, care întruneşte toate elementele esenţiale ale convenţiunilor ca: consimţimânt, capacitate, aporturi sociale, etc.*

2. *Un contract de societate nu poate fi socotit nul pentru motivul că în textul lui s'ar observà unele ştersături, ce nu privesc nici una din clauzele esenţiale ale contractului, astfel că un asemenea act rămâne în fiinţă în totalitatea lui.*

Nulitatea unui contract de societate nu poate rezultà nici din netimbrarea lui, care nu atrage decât sancţiuni de natură fiscală.

3. *Dovada existenţei unei societăţi neregulat constituite poate fi făcute de terţi prin orice mijloace de probaţiune, deci şi cu martori, întrucât faţă de ei societatea fiind un simplu fapt nu li se poate impune rigoarea sistemului de probă ce priveşte numai pe părţile contractante, ce invocă drepturi în baza actului, iar nu şi pe terţi ce tind să stabilească cu martori numai elementele doveditoare a existenţei de fapt a societăţei.*

(Banca Generală a Ţărei Româneşti cu M. Gialuris şi alţii).

CURTEA: Asupra apelurilor făcute de Banca Generală a Ţărei Româneşti şi de Mihail Gialuris, contra sentinţei No. 2/1923 comerciale a Tribunalului Prahova Secţia II-a, de Mişu Oprescu şi Firma Zoze Negulescu & Comp, contra zisei sentinţe şi contra jurnalului No. 12040/1922 al aceluiaşi Tribunal.

Având în vedere actele din dosar şi susţinerile părţilor scrise şi orale.

Având în vedere că prin acţiunea de la prima instanţă, reclamantul Mihail Giularis cere a fi obligată Banca Generală a Ţărei Româneşti să îi restitue suma de 140.000 lei ce i-a depus pe contul şi drept partea sa de capital în noua Societate în comandită simplă în formaţie «Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp.» cum şi să plătească 50.000 lei daune, motivând cererea pe faptul că această Societate n'a luat fiinţă şi, deci, suma n'a putut fi vărsată pentru scopul destinat, acţiune care a fost admisă în parte prin sentinţa comercială No. 57/1922 ce a fost atacată cu opoziţie de pârîtă, care în această instanţă a chemat în garanţie pe Societatea Zoze Negulescu & Comp. căreia i-a răspuns aceà sumă, iar această societate, cum şi asociatul M. Oprescu, personal a făcut cereri de intervenţiune, care au fost respinse prin jurnalul No. 12049/1922, ce a fost apelat, opoziţia ca şi cererea de chemare în garanţie, fiind respinse ca nefondate prin sentinţa ce a fost apelată atât de pârîtă, cât şi

---

(1) I. *Expunere de fapt*: Intre reclamantul dela prima instanţă M. Gealuris şi alţii, în calitate de asociaţi comanditari pe deoparte şi între Zoze Negulescu, Mişu Oprescu, şi alţii pe de altă parte în calitate de asociaţi comanditaţi, a intervenit în Octomvrie 1920, un contract de societate în comandită simplă, pentru comerţul şi industrializarea grâului.

Durata societăţei erà nelimitată, cu obligaţiunea, ca asociaţii sub nici un motiv, nu se pot retrage din societate, înainte de doi ani.

M. Gealuris, reclamantul dela prima instanţă, a depus în ziua de 29 Octomvrie 1920, la Banca Generală a Ţării Româneşti din Ploeşti, suma de 80.000 lei, o parte din aportul său, în contul nouei societăţi, obţinând o chitanţă, în care se specifică formal, că suma a fost primită cu titlu de plată, a cotei sale părţi de capital.

In ce priveşte restul până la 140.000 lei, cerut prin acţiunea sa, M. Gealuris nu a depus efectiv această sumă, care a fost transferată din contul său, în contul nouei societăţi, operaţiune dovedită cu extrasul de cont, şi cu scrisoarea Băncei Generale a Ţării Româneşti din 29 Octomvrie 1920.

Cu toate că, reclamantul Gealuris depusese aportul său la Bancă, cu destinaţiunea, ca să fie remis societăţei, cu toate că el autorizase printr'o clauză a contractului, pe comanditaţi să dispună în numele societăţei, de sumele depuse, cu toate că luase parte la activitatea societăţei, totuş la data de 10 Martie 1922, adică la o epocă când nu trecuseră încă cei doi ani, înlăuntrul cărora el nu se puteà retrage din societate, porneşte un proces cerând ca Banca să-i restitue suma de 140.000 lei, pretinzând că a depus-o cu titlu de simplu depozit.

Pe când acţiunea se găseà în judecata primei instanţe, s'a făcut o cerere de intervenţie din partea unuia dintre asociaţii comanditaţi, d-l Mişu Oprescu, atât personal, cât şi în calitate de asociat comanditat.

In acelaş timp, Banca Generală, chemată ca pârîtă în instanţă, a introdus două cereri de chemare în garanţie, atât contra societăţei Zoze Negulescu et Co., socotită ca entitate juridică distinctă de asociaţi, cât şi contra conducătorilor de fapt Mişu Oprescu, Petre Crăciunescu şi Zoze Negulescu.

Tribunalul luând în cercetare, atât cererile de intervenţie cât şi cererile de chemare în garanţie, le-a respins.

In fond, Tribunalul a admis acţiunea obligând Banca la restituirea sumei de lei 140.000.

II. *Mandatul de a face o plată. Regularitatea plăţei. Responsabilitate. Caracterizarea juridică a mandatului de plată în raport cu delegaţiunea de plată.* In faţa Tribunalului, atât Banca pârîtă, cât şi intervenienţii şi chemaţii în garanţie, au obiectat că această acţiune în restituire este nefondată, pentru cuvântul că suma prevăzută în chitanţele prezentate de Gealuris, a fost plătită reprezentanţilor autorizaţi ai nouei societăţi şi că Banca erà descărcată prin această plată, de orice obligaţiune de restituire.

Tribunalul, luând act de susţinerea Băncei, a apreciat că teza aceasta nu poate prezentà nici o utilitate practică, deoarece fie că Banca ar fi primit suma cu titlu de depozit, fie că ar fi primit-o ca mandatară, spre a face o anumită plată, ea trebue să restitue suma, întrucât nu a făcut plata în condiţiunile convenite cu Gealuris, plătind altor persoane decât celei indicate de el.

In speţă, în nici un caz nu poate fi vorba de un depozit, deoarece, din textul chitanţelor prezentate de Gealuris, rezultă că sumele au fost remise Băncei, nu cu titlu de depozit, ci în scopul de a fi trecute în creditul nouei societăţi «Zoze Negulescu, Petre Crăciunescu et Co.».

Din moment ce este stabilit scopul depunerei banilor, este evident, că ne găsim în faţa unui mandat, sau a unei delegaţiuni de plată, dată de Gealuris Băncei Generale, în scopul ca Banca să plătească suma societăţei.

Dacă este delegaţiunea de plată, adică un contract în puterea căruia Gealuris, *delegantul*, a dat ordin Băncii, în calitate de *delegată*, să e oblige a plăti societăţei «Zoze Negulescu», *delegatară*, datoria pe care Gealuris o contractase faţă de societate prin subscrierea unei părţi din capitalul social, în acest caz, acţiunea de restituire, erà teoretic neadmisibilă, deoarece este de principiu, că din momentul ce contractul de delegaţiune a devenit perfect, între cei trei factori contractanţi (delegantul, delegatul şi delegatarul), acest contract nu se poate revocà, ca un simplu mandat, prin voinţa uneia singure dintre părţi, în speţă delegantul.

Art. 969 cod. civ., este categoric în acest sens.

Contractul de delegaţiune de plată, fie că delegaţiunea este perfectă, adică atunci când delegantul încetează a mai fi debitor, fie că este o delegaţiune imperfectă, adică atunci când obligaţiunea de plată a delegantului subsistă, concomitent, cu a de-

de reclamant, pe motivul că nu i s'au acordat şi daunele cerute.

Având în vedere că apelantul reclamant M. Gialuris, în dovedirea acţiunei sale, se serveşte de două chitanţe, emise de pârîta Bancă Generală a Ţărei Româneşti, prin care se constată că el a depus acestei Bănci, pentru comptul Societăţei în formaţie «Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp.» suma de 140.000 lei drept cota parte în capitalul social, cum şi certificatul No. 21585/1922 al Grefei Tribunalului Prahova S. II-a, constatator că zisa Societate nu şi-a înscris firma, susţinând că această Societate n'a luat fiinţă şi că astfel Banca pârîtă n'a putut plăti în mod valabil zisa sumă, care astfel urmează să îi fie restituită ca fiind deţinută fără cauză, împreună şi cu 20.000 lei daune ce i-a cauzat prin deţinerea acestei sume; iar Banca pârîtă s'a apărat susţinând că şi-a îndeplinit obligaţiunea ce a avut, achitând acea sumă Societăţei destinatară, care deşi n'a avut formele de publicitate îndeplinite, a fiinţat totuş de fapt, astfel că acţiunea ar fi neîntemeiată.

Având în vedere că din zisele chitanţe şi din însăş recunoaşterea Băncei pârîte rezultă că între ea şi reclamant a intervenit un contract de mandat în baza căruia erà obligată ca suma de 140.000 lei ce îi se depusese s'o verse Societăţei în formaţie «Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. şi întrucât reclamanta a făcut dovada că i-a numărat aceà sumă rămâne ca ea să facă dovada că şi-a îndeplinit obligaţiunea sa contractuală, vărsând aceà sumă societăţei destinatară.

Având în vedere că Banca pârîtă face dovada cu extractul după registrele sale comerciale, legalizat de Tribunalul Prahova S. II-a prin jurnalul No. 6391/1924 prezentat înaintea Curţei, că a plătit Societăţei destinatară Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. aceà sumă prin creditarea contului curent al acestei societăţi, pe care a şi anunţat-o formal despre aceasta, iar prin scrisorile depuse la dosar a făcut dovada că realmente a numărat această sumă reprezentanţilor acestei Societăţi: Mişu Oprescu, Zoze Negulescu şi P. A. Crăciunescu.

Având în vedere că reclamantul apelant contestând calitatea Societăţei Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. apelantă, pârîta a susţinut că această societate deşi n'a fost legal constituită, conform art. 89 c. com. a avut totuş o existenţă de fapt, invocând în acest scop un act scris de societate, semnat şi de apelantul M. Gialuris, o corespondenţă, parte emanând dela reclamant şi depunerile martorilor audiaţi înaintea Curţei.

Având în vedere că în drept potrivit dispoziţiunilor art. 88 şi urm. cod. com. Societăţile în comandită simplă ca şi cele în nume colectiv, se constituesc în mod legal prin act scris şi prin îndeplinirea anumitelor formalităţi de publicitate, însă prin art. 99 al acelui cod, s'a recunoscut o existenţă de fapt şi acelor Societăţi în comandită simplă şi în nume colectiv, care, deşi neconstituită, cu respectarea formelor prescrise de zisele texte de lege, ar exista, totuş pe baza unui contract care ar întruni toate elementele esenţiale convenţiunilor ca: consimţimânt, capacitate, aporturi sociale, etc.

---

legatului, este un contract intervenit între mai multe părţi şi ca atare el nu poate fi desfiinţat, în lipsa unui acord voluntar, decât printr'o acţiune în justiţie, intentată contra delegatarului, care este beneficiarul plăţei.

Este constant în doctrină, că din momentul ce delegaţiunea a fost primită de delegatar, după cum este în cazul de faţă ea nu mai poate fi revocată, ca un simplu mandat. (Baudry-Lacantinerie, *Des Obligations*, III, No. 1754, pag. 72).

Iată cum caracterizează Colin et Capitant (vol. II, pag. 112—113), raportul juridic dintre delegat şi delegatar, în speţă, Banca şi noua societate:

«Abstracţie făcând de faptul, că delegaţiunea este perfectă sau imperfectă, vom relevà această caracteristică că, delegaţiunea are de efect a creà o legătură de drept, între delegat şi delegatar, legătură de drept care rezultă din angajamentul luat de delegat, (Banca) faţă de delegatar (noua societate)».

Trecând acuma la ipoteza mandatului, aplicabilă în speţă, după cum decide şi Curtea de Apel urmează să examinăm, dacă plata făcută de Bancă, în calitatea sa de mandatară, poate fi socotită ca valabilă.

Ne vom referi, în prim loc, la principiul pus prin art. 1546 cod, civ., care spune că, mandantul este îndatorat a îndeplini toate obligaţiunile contractate de către mandatar, în limitele puterilor date.

Să examinăm în fapt, dacă Banca a făcut plata, potrivit indicaţiunilor date de Gealuris.

Cui trebuià Banca să plătească aceste sume?

Este un singur răspuns de dat şi anume că, titulara plăţei, nu puteà fi decât numai societatea «Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu et Co.».

Banca a plătit realmente sumele persoanelor care aveau calitatea de asociaţi comanditaţi şi cari erau singurii în drept, conform art. 114 alin. 1 cod. com., să facă toate actele de administraţie.

III. *Constituirea societăţilor comerciale. Neregularităţi în privinţa formelor de constituire. Lipsa de publicitate. Efectele constituirei neregulate în raport cu asociaţii şi în raport cu terţii.* Poate Gealuris, să mai facă o culpă Băncei din faptul că a executat mandatul, conform instrucţiunilor?

Tribunalul, spre a obligà Banca la plată, se întemeiază pe împrejurarea că, societatea «Zoze Negulescu et Co.», nu ar fi luat fiinţă, sprijinindu-se în acest sens, pe certificatul grefei Tribunalului Prahova, care arată că nu s'ar fi îndeplinit anumite forme de publicitate ale contractului.

Argumentaţiunea Tribunalului este eronată în drept.

Este ştiut că, numai societăţile în comandită pe acţiuni şi societăţile anonime, trebuesc constituite după o anumită procedură solemnă, legea comercială mulţumindu-se, prin art. 88 alin. 1, pentru toate celelalte societăţi, printr'un simplu act scris.

Nu se contestă, că societatea, în care a intrat reclamantul, a fost constituită printr'un act scris, la 29 Octomvrie 1920.

Neîndeplinirea formalităţilor, a fost invocată de Tribunal spre a decide că societatea nu a fost legal constituită şi că deci, plata făcută de Bancă ar fi fost nevalabilă.

Imprejurarea aceasta ne impune obligaţiunea de a examinà problema efectelor juridice ale constituirei neregulate a unei societăţi în comandită simplă.

Ne vom referi la autoritatea lui Vivante, care vorbind despre condiţiunea juridică a societăţilor comerciale neregulat constituite (vol. II, No. 330 şi urm. ed. fr.) spune:

«Absenţa formelor legale nu atrage inexistenţa societăţei, atunci când societatea se întemeiază pe un contract, care posedă elementele esenţiale ale convenţiunilor, adică: consimţământ, capacitate, aporturi, etc.

Societatea cu toate viţiile de formă, există, atât din punctul de vedere al contractului de asociaţiune cât şi ca persoană juridică, pentru motivul că legea comercială nu prevede nici o sancţiune de nulitate, pentru viţiile de formă.

Aceste societăţi, urmează a fi recunoscute ca societăţi, atât din punct de vedere intern, cât şi extern.

Din punctul de vedere intern, art. 99 din cod. com., le aplică toate regulele contractului de societate. atât timp cât asociaţii nu au cerut dizolvarea.

Jurisprudenţa este în acelaş sens.

(Cas. II, No. 41 din 8 Martie 1895; *Dreptul* pe 1895, pag. 198 şi 407. C. Apel Bucureşti I, No. 103/1900, *Dreptul* No. 51/1910, pag. 409).

Jurisprudenţa şi doctrina italiană şi franceză, consacră aceeaş soluţiune.

(A se vedeà trimiterile la doctrină şi jurisprudenţă din *codul comercial adnotat*, de M. A. Dumitrescu, volumul Societăţile Comerciale, partea I-a, pag. 268—269. Vezi şi *Pandectes Françaises*, *Supplément*, vol. III, *Société* pag. 2, No. 21).

Din punctul de vedere extern, codul de comerţ autoriză pe creditorii acestor societăţi neregulate să le considere ca regulat constituite, contând pe garanţiile oferite de ele, între care intră şi posibilitatea declaraţiunei în stare de faliment.

Iată ce spune în această privinţă, *art. 99* din codul comercial:

«In lipsă de act scris şi a publicaţiunilor ordonate de articolele precedente, fiecare dintre societari are dreptul să ceară dizolvarea societăţei».

«Efectele dizolvărei încep a curge din ziua cererei.

Lipsa formalităţilor sus zise, nu va puteà fi opusă de către asociaţi, celor de al treilea.

Rezultă, deci, că prin art. 99 cod. com., se acordă societăţilor neregulat constituite, o existenţă de fapt, care durează până în momentul când unul dintre asociaţi cere dizolvarea».

Având în vedere că apelanta pârîtă dovedeşte cu actul scris prezentat, că în luna Octomvrie 1920 a luat fiinţă în Ploeşti, o Societate în comandită simplă, pentru comerţul şi industrializarea grâului sub firma Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. figurând printre asociaţii comanditari şi reclamantul M. Gialuris; Societatea putând să fie reprezentată şi obligată în mod valabil prin comanditaţii Zoze Negulescu şi M. Oprescu, conform stipulaţiunei dela art. 6 al acestui act.

Având în vedere că reclamantul Gialuris nu contestă existenţa acestui act, dar susţine că Societatea creată prin el n'ar fi luat fiinţă, ori, din actele prezentate la dosar, de Banca pârîtă, printre care mai multe contracte intervenite între această societate şi diferiţi proprietari de magazii şi furnizori de cereale, din operaţiunile bancare, ce au existat între pârîtă şi această societate, constatate prin actele depuse la dosar şi în special din scrisorile adresate de reclamantul Gialuris, comanditatului M. Oprescu, dintre care cea datată 8 August 1921 este categorică, rezultă în mod indubitabil că în adevăr zisa Societate a fiinţat de fapt, făcând diferite operaţiuni, la unele din ele luând parte şi reclamantul, astfel că el nu-i poate contestà această existenţă şi rămâne răspunzător faţă de ea pentru toate obligaţiunile ce şi-a luat, printre care este şi aceea de a-i vărsà miza socială.

Având în vedere că apelantul reclamant susţine că Societatea ce a fiinţat ar fi o alta decât cea creată prin suszisul act semnat şi de el şi anume ar fi Societatea Zoze Negulescu & Comp. ori din depunerile martorilor audiaţi în faţa Curţei şi anume: Dumitru Morcovescu, Nicolae Bercu, C. Ionescu, Paul Răţescu, Ion Fulea şi S. Grumberg, rezultă că sub această din urmă firmă a fiinţat tot Societatea ce-şi luase la început firma Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. şi că această schimbare de firmă despre care reclamantul a avut cunoştinţă, s'a făcut numai în scopul ca Societatea să nu fie confundată cu o altă Societate, care funcţionase mai înainte sub o firmă similară, iar nu pentru că s'ar fi creat o altă Societate decât cea constituită prin suszisul act.

Având în vedere că apelantul reclamant, a mai susţinut că actul de constituirea suszisei Societăţi, ar fi nul, pentru că ar conţine ştersături şi pentru că n'ar fi făcut pe timbrul legal, însă pe lângă faptul că ştersăturile ce se observă că sunt făcute cu creionul, nu privesc nici una din clauzele esenţiale ale contractului şi că astfel acest act rămâne în fiinţă în totalitatea lui şi pe lângă faptul că netimbrarea nu atrage nulitatea actului, ci numai sancţiuni de natură fiscală, aceste obiecţiuni nu pot fi ridicate faţă de banca pârîtă, care este o terţă persoană, de către reclamant, care în calitate de coasociat este răspunzător, bine înţeles în limitele prescrise de lege, de toate actele săvârşite de Societate, chiar dacă ea nu este constituită, după cum se arată mai sus, cu paza formelor legale şi aceasta cu atât mai mult cu cât actul de Societate, ca şi celelalte acte şi depuneri de martori nu sunt invocate decât ca elemente doveditoare a existenţei de fapt a Societăţei; legea necerând act scris în acest scop, iar calitatea reclamantului de asociat al acestei societăţi

---

Aceste efecte se pot, deci, rezumà, în dreptul acordat fiecărui asociat, de a cere dizolvarea societăţei neregulate, care este lipsită astfel de măsura de protecţiune, prevăzută de art. 1523 şi 1528 cod. civ., care nu permite unui asociat să pună capăt societăţei, prin voinţa sa unilaterală, fără a ţine seama de termenul convenit şi nici de împrejurarea că, societatea ar aveà poate un interes, să evite o lichidare intempestivă.

In ceeace priveşte cea de a doua chestiune a efectelor constituirei neregulate, dintre societate şi terţele persoane, neregularitatea constituirei crează în favoarea terţilor un drept de opţiune, în sensul că ei pot, sau să se prevaleze de existenţa de fapt a societăţei şi să ţină pe tovarăşi responsabili nemărginit şi solidar, sau să invoace nulitatea societăţei neregulat constituită.

Aceste fiind, principiile relativ la efectele societăţilor comerciale neregulat constituite, să examinăm care sunt consecinţele, dacă le raportăm la speţă.

IV. *Efectele practice ale existenţei de fapt a societăţilor comerciale, neregulat constituite.* Consecinţele sunt două:

1. «Societatea având o existenţă perfect valabilă, faţă de reclamantul Gealuris, acesta suferă efectele juridice ale tuturor actelor relative la existenţa şi administraţiunea societăţei.

Atâta timp cât reclamantul nu a făcut o cerere de dizolvare a societăţei, conform art. 99 cod. com., acţiunea sa este şi prematur îndreptată.

Cererea de restituire, nu poate fi făcută, decât concomitent, sau în urma cererei de dizolvare.

«O asemenea cerere de restituire este neadmisibilă, atâta vreme cât nu s'a cerut şi obţinut dizolvarea».

Art. 99 cod. com. este categoric:

«El arată că, efectele dizolvărei încep să curgă numai din ziua dizolvărei».

Or, cum restituirea aportului este un efect al dizolvărei, nu se poate concepe, ca restituirea să aibe loc mai înainte ca, dizolvarea să fi fost pronunţată de justiţie.

A admite altfel, ar fi să încălcăm, în mod flagrant, dispoziţiunile art. 99 cod. com., şi să inversăm întreg raportul de cauzalitate juridică, ce există între dizolvarea societăţei şi situaţiunile de drept şi de fapt ce sunt consecinţa acestei dizolvări.

Jurisprudenţa este în acelaş sens. (Cas. s. III, dec. No. 563 din 7 Iunie 1927, *Pandectele Săptămânale* No. 3/928).

Chiar dacă prin imposibil s'ar admite, că o asemenea cerere puteà fi formulată mai înainte ca asociatul Gealuris să fi cerut dizolvarea societăţei, cererea este inadmisibilă, conform art. 99 cod. com., care interzice asociaţilor să se prevaleze de nulitatea societăţei, contra terţelor persoane, cum este în speţă, Banca.

In afară de aceasta, art. 97 cod. com., obligând pe fiecare asociat, să îndeplinească formele legale de constituire, este locul să aplicăm asociatului Gealuris, principiul că nimeni nu poate invocà o nulitate, ce derivă din propriul său fapt şi nu poate beneficià de propria sa turpitudine.

V. *Precizarea noţiunei de terţiu, în raport cu societatea neregulat constituită.* Tribunalul pare că ar contestà calitatea de terţiu Băncei.

Motivul, ar fi că Banca erà şi ea asociată şi că aveà un important rol în conducerea societăţei, dat fiind că unul dintre procuriştii ei, erà asociat comanditat.

Tribunalul a săvârşit o gravă eroare de fapt, pentru motivul că după cum se vede din act, Banca figurează în categoria asociaţilor comanditari, care nu au nici un rol în administraţiunea societăţei, conform art. 114 cod. com. şi 118 cod. com.

«Ceva mai mult, prin art. 12 al contractului, se prevede categoric că Banca nu se poate amestecà în conducerea societăţei.

Faptul că un procurist al Băncei, figurà personal, ca asociat comanditat, după cum se vede din contract, şi fără a se specificà că el ar reprezentà Banca, nu ridică Băncei calitatea de terţiu.

Tribunalul, arată că Banca nu este un terţiu, şi din punctul de vedere că ea participase la constituirea societăţei.

Aceea ce trebue reţinut ca element principal al discuţiunei este că operaţiunea plăţei aporturilor, pe care a făcut-o Banca, către societatea nou constituită, nu a fost executată, în calitate de asociată, ci în calitate de instituţie bancară, primitoare de fonduri şi însărcinată prin însăş scopul ei firesc şi statutar cu asemenea operaţiuni.

VI. *Art. 98 cod. com. nu este aplicabil societăţilor în comandită simplă şi în nume colectiv.* Tribunalul a săvârşit o confuzie juridică, atunci când a hotărît că societatea nu erà legal constituită, întemeindu-se pe *art. 98 cod. com.*, care spune că societatea nu este valabil constituită, mai înainte de îndeplinirea formalităţilor prescrise *de art. 88, 91, 92, 94, şi 95 cod. com.*

Art. 98 cod. com., nu poate fi însă luat şi interpretat, fără a fi pus în legătură cu art. 99 din acelaş cod, despre care am vorbit dejà şi care arată care este sancţiunea neregularităţei constituirei societăţilor în comandită simplă şi în nume colectiv.

Art. 98, care privează de orice efect juridic o societate neregulat constituită, este aplicabil numai societăţilor în comandită pe acţiuni şi societăţilor anonime, care trebuind a fi întrebuinţate prin acte autentice, adică după o procedură solemnă, nulitatea lor derivă din încălcarea formelor, cerute *ad solemnitatem*.

VII. *Actul de asociaţiune are caracterul şi forţa probantă a unui contract, chiar dacă conţine ştersături în text şi nu este timbrat.* Spre a înlătură actul constitutiv semnat de Gealuris, Tribunalul spune *că acest act ar fi numai un concept al unui contract de societate, iar nu un contract definitiv* şi că actul este lipsit de forţa probantă din cauză că ar conţine unele ştersături în text şi nu ar purtà timbrul cerut de lege.

fiind stabilită prin acel act şi prin însăş recunoaşterea lui.

Considerând că întrucât este astfel stabilit că Societatea Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. a existat, fie sub această firmă, fie sub firma Zoze Negulescu & Comp. şi că astfel apelata pârîtă i-a achitat în mod valabil suma, ce reclamantul îi depusese în comptul ei, acţiune în restituirea acestei sume făcute de reclamant devine nefondată şi deci respingându-se aceà acţiune în restituire, urmează ca consecinţa să fie respins şi apelul reclamantului Gialuris, făcut în privinţa daunelor cerute, dar neadmise de prima instanţă.

Având în vedere că întrucât acţiunea făcută de reclamantul M. Gialuris se respinge ca nefondată, cererea de chemare în garanţie, făcută de Banca pârîtă, contra Societăţei Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. devine fără interes şi urmează astfel să fie respinsă.

Considerând că întrucât este astfel stabilit că acţiunea intentată de M. Gialuris este nefundată şi aceasta pentru motivele că Curtea constată că Societatea Zoze Negulescu, P. A. Crăciunescu & Comp. a existat de fapt în conformitate cu dispoziţiunile art. 99 cod. comercial, pentru aceleaşi motive, care au îndrituit această soluţiune, devin fundate şi cererile de intervenţiune făcute la prima instanţă de zisa Societate şi de M. Oprescu personal şi urmează astfel ca ele să fie admise, admiţându-se apelurile făcute de zişii intervenienţi.

Pentru aceste motive, admite apelul făcut de Banca Generală a Ţărei Româneşti

Deciziunea comercială No. 84 din 20 Martie 1929.

Preşedinţia d-lui **Spiridon Popescu,** prim-preşedinte; Avocaţi, d-nii: **Traian Alexandrescu** şi **C. Ceruleanu,** pentru apelanţi şi **Gogu Negulescu** şi **S. Papazol,** pentru intimaţi.

APEL III BUC., 9 August 1930

ALEGERI MUNICIPALE. CONTESTAŢII. CALE DE ATAC. ACŢIUNE IN CONTENCIOS. INADMISIBILITATE. OPERAŢIUNI ELECTORALE. ACT DE CONVOCARE. DACĂ INTRĂ IN ACESTE OPERAŢIUNI. SOLUŢIE AFIRMATIVĂ. (Art. 199 l. administrativă; art. 404 l. adm. locale). (1)

1. *Din succesiunea art. 199 şi urm. a legei administrative din 1925 şi 404 din legea administraţiei locale, nu rezultă că noul legiuitor ar fi voit să schimbe caracterul contestaţiilor electorale ci, dimpotrivă, conţinutul asemănător al dispoziţiilor respective din aceste articole arată că acest legiuitor a menţinut contestaţia existentă în materie electorală, cu caracterul cu care fusese reglementată de vechea lege, prin care instituise o cale de atac în contra actelor cari compun operaţiunile electorale.*

Prin urmare, calea acţiunei în contencios contra acestor acte este inadmisibilă.

2. *Din şirul operaţiunilor electorale*

Teoria Tribunalului a fost cu drept cuvânt respins de Curte, căci nici o definiţiune şi nici o caracterizare doctrinală ori jurisprudenţială, nu împarte convenţiunile, în concepte de convenţiuni şi convenţiuni propriu zise. Conceptele sunt simple intenţiuni contractuale.

Este cunoscut că, atunci când cineva semnează un contract cu stipulaţiuni determinate, cu obiect bine definit, contractează obligaţiuni, cari rămân definitive şi irevocabile, dacă acel care le-a consimţit, nu condiţionează existenţa lor viitoare, de o condiţie suspensivă, sau dacă nu prevede desfiinţarea obligaţiunei, prin efectul îndeplinirei unei condiţiuni rezolutorii.

Prima instanţă a invocat şi faptul că contractul ar conţine unele ştersături şi că în atari împrejurări, nu se poate şti cu preciziune, care este adevăratul înţeles al contractului.

In acest sens, Tribunalul a relevat împrejurarea că la art. 1 din contract, se vede scris cu cerneală: «denumirea societăţei este Zoze Negulescu, Petre A. Crăciunescu şi Co., societate în comandită», şi că se observă ştergerea a cuvântului «Petre A. Crăciunescu».

De aci, s'a tras concluzia de către Tribunal, că înscrisul nu face nici o dovadă în contra reclamantului.

A înlăturà, în mod total, existenţa şi efectele unui contract, pentru motivul că s'ar fi şters un cuvânt, este o teorie ce nu rezistă unei critici serioase.

In sistemul legislaţiunei noastre, modificarea sau ştergerea cuvintelor dintr'un act, nu poate atrage nulitatea actului, cu atât mai puţin atunci când, după cum foarte bine spune Curtea, aceste ştersături nu privesc nici-o clauză esenţială a actului.

Singura consecinţă, care se impune, ar fi ca cuvântul adăogat, sau modificarea introdusă, să fie socotite ca inexistentă.

In ce priveşte cea de a doua obiecţiune, că actul nu are nici o putere doveditoare şi că ar fi astfel nul din cauză că nu este timbrat, Curtea de Apel arată că netimbrarea nu atrage decât sancţiuni de natură fiscală.

Art. 49 din vechea lege a timbrului, sub imperiul căreia s'a făcut actul, prevede că netimbrarea nu atrage nulitatea actelor, ci spune pe părţi la sancţiuni fiscale.

De altfel, chestiunea timbrărei nu aveà importanţă, întrucât Banca nu se prevala prin apărarea sa de un drept ce ar fi rezultat în profitul său, din calitatea ei de asociată, ci invocà numai existenţa de fapt a societăţei, care, faţă de dânsa, fiind un simplu fapt material, puteà fi dovedit prin orice mijloc de probaţiune, astfel încât existenţa înscrisului erà indiferentă. Curtea de Apel restabileşte aceste principii.

VII. *Plăţile făcute de o Bancă unui terţiu pe baza unui cont curent deschis unui client sunt valabile, indiferent dacă Banca — după efectuarea plăţei — a înştiinţat sau nu titularul contului curent.* Tribunalul a găsit că reclamantul nu şi-a dat consimţământul la plăţile făcute de Bancă, deoarece acesta nu ar fi fost înştiinţat că Banca a liberat sumele depuse societăţei.

Admiţând că aceasta ar fi exact, nu erà nevoe ca reclamantul să fie înştiinţat pentru fiecare plată în parte, deoarece atunci când există la o Bancă un contract de cont curent operaţiunile trecute în contul curent nu se comunică clientului articol cu articol, ci se fac cunoscut, prin trimiterea periodică a extrasului de cont curent, la epocile când contul se încheie.

Dealtfel, înştiinţarea pentru fiecare plată în parte, este şi din punct juridic inutilă, deoarece contul curent fiind un complex de operaţiuni, cu caracter invizibil, nu poate fi scindat în atâtea operaţiuni, câte remiteri sunt din partea corespondenţilor corentişti, ceeace ar duce la o corespondenţă vastă şi inutilă. Aceea ce importă pe fiecare corentist este să ştie quantumul soldului debitor sau creditor, la epoca închiderei periodice a contului.

Deciziunea Curţei de Apel Buc. s. I, pronunţată sub preşidenţia distinsului ei prim-preşedinte d-l Spiridon Popescu, spirit juridic profund şi obiectiv, duşman al sofismelor care transformă dreptul într'o jonglerie intelectuală primejdioasă, constitue o punere la punct a atâtor delicate chestiuni de drept, pe cari interpretarea Trib. Prahova le-a molestat cu o frenezie, ce pare că exclude respectul celor mai elementare şi netăgăduite principii.

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-Decanul Baroului de Ilfov

(1) Curtea de Apel din Bucureşti s. III, în completul de vacanţă compus din d-nii Mircea Possa, N. Georgean şi G. P. Docan, a avut să se rostiască asupra unei chestiuni de competenţă, în legătură cu noua lege de organizare administrativă.

Deşi, prin remarcabila deciziune raportată mai sus, curtea — ca instanţă de contencios administrativ — a limitat examenul speţei numai la un fine de neprimire, pe care l-a îmbrăţişat în soluţiunea sa, ne vom îngădui totuş să insistăm şi asupra altor probleme cari au format obiectul desbaterilor.

Cadrul de fapt şi de drept al acţiunei. D-nii Dr. I. C. şi alţi candidaţi pe una din listele ce s'au înfăţişat alegătorilor sectorului I galben, cu prilejul alegerei comunale dela 10 August a. c., au atacat în contencios administrativ ordonanţa ministerială din 7 Iulie 1930 prin care se dispuneà:

a) că alegerile pentru completarea consiliului municipal al Capitalei vor aveà loc la 10 August a. c.;

b) că eliberarea buletinelor de vot se va face pe baza listelor rămase definitive şi

c) că, întrucât nu s'au putut confecţionà carnetele de identitate prevăzute de art. 17 din legea administraţiei locale din 3 August 1929, votarea se va face cu buletine.

Temeiurile de drept ale plângerei reclamanţilor corespundeau ultimelor trei dispoziţiuni din ordonanţa încriminată, plus un motiv de incompetenţă, şi anume:

1. Ordonanţa de convocare a corpului electoral s'a dat de un organ fără cădere legală, violându-se prin aceasta art. 388 din legea administraţiei locale.

2. Ordonanţa erà viţiată de exces de putere, deoarece dispuneà ca alegerile să se facă pe baza aceloraşi liste din Martie 1930, nerămase definitive, cu toate că alegerile efectuate atunci au fost anulate de Comitetul central de revizuire.

3. Ordonanţa violà art. 17 şi 373 din legea administrativă, a căror aplicare o suprimà prin exces de putere, întrucât

face parte şi actul de convocare, căci art. 404 deschide calea contestaţiei, dela convocarea corpului electoral, până la proclamarea rezultatului alegerei.

(Dr. I. C. şi alţii cu Ministerul de Interne).

CURTEA: Având în vedere acţiunea intentată conform legei contenciosului administrativ, de către dr. I. Costinescu, domiciliat în Bucureşti str. Sălciilor No. 31, Vasile Constantinescu domiciliat în Bucureşti, str. Bonaparte No. 58, Teodor Teodorescu domiciliat în Bucureşti, str. Sft. Nicolae Tei No. 47, Gheorghe Rădulescu, domiciliat în Bucureşti, str. Clucerului No. 39, Sterică Pârvulescu, domiciliat în Bucureşti, str. Rondul Bisericei No. 22, R. I. Manolescu, domiciliat în Bucureşti, Prelungirea Dorobanţilor No. 6, Constantin Peneş, domiciliat în Bucureşti, str. Răsboeni No. 7, S. Dragomirescu domiciliat în Bucureşti, str. Alex. Tei No. 21, Radu Georgescu, din Bucureşti, str. Alex. Tei No. 12 şi I. Conopan domiciliat în Bucureşti str. Cantacuzino No. 55, prin care cer ca în contradictor cu Ministerul de Interne şi Primăria Municipiului Bucureşti, sectorul I galben, să se declare nulă deciziunea acelui Minister cu No. 8608 din 7 Iulie 1930, intitulată «ordonanţă», prin care a fost convocat colegiul electoral al sectorului I galben pentru alegerea Consiliului comunal al Primăriei acelui sector, în ziua de 10 August 1930.

Având în vedere că motivele pe cari se sprijină această cerere, astfel cum au fost restrânse în instanţă, sunt următoarele două:

1. Că ordonanţa de convocare a colegiului electoral, emanând dela Ministerul de Interne, în loc de a fi semnată de Directorul regional respectiv, astfel cum cere art. 388 şi 537 din legea administraţiei locale este nulă şi 2. că această ordonanţă calcă dispoziţiile art. 17 şi 373 a legei sus citate atunci când dispune a se efectuà alegerile după un an dela aplicarea legei, cu altfel de cărţi de alegător decât acele pe cari enunţatele articole le cere să fie întocmite până în termen de un an dela punerea în aplicare a legei.

Având în vedere că Ministerul de Interne pune, în primul rând, concluziuni pentru inadmisibilitatea prezentei acţiuni, pe motivul că legea administraţiunei locale prin art. 404 al său, instituind o cale de atac pentru controlul tuturor operaţiunilor electorale, închide prin aceasta posibilitatea de a se recurge în această materie, la calea extraordinară a contenciosului administrativ.

Având în vedere că reclamanţii necontestând existenţa acestei căi speciale de atac susţin, însă, că ea având a se exercità înaintea unui Comitet de revizuire, în speţă Comitetul central, nu închide celor interesaţi calea contenciosului administrativ, deoarece, din expunerea de motive a legei administraţiei locale, reiese că recursul la aceste organe este fa-

---

hotărà ca votarea să se facă cu buletine în loc de carnete de identitate.

Inadmisibilitatea acţiunei în contencios. In instanţă, reclamanţii au declarat că-şi restrâng temeiurile de anulare numai la motivele 1 şi 3, renunţând la cel de al doilea motiv şi au justificat această declaraţiune pe evitarea discuţiunei dacă e vorba, în speţă, de *operaţiuni electorale*, care — au recunoscut-o chiar dânşii — formau în acel moment obiectul cercetărei Comitetului central de revizuire, în virtutea competenţei ce-i este atribuită prin art. 404 şi urm. din legea suscitată.

Cu toate acestea, dânşii n'au reuşit să evite chestiunea inadmisibilităţei acţiunei în contencios, care s'a pus în prealabil dinaintea Curţei, sub un îndoit aspect juridic.

I. *Primul aspect al inadmisibilităţei acţiunei.* «Acţiunea în contencios administrativ este o cale extraordinară de anulare a actelor de autoritate, care nu e deschisă decât atunci când particularul vătămat, printr'un act administrativ al autorităţei publice, n'ar aveà posibilitatea să obţină anularea actului şi reintegrarea drepturilor sale pe alte căi indicate de lege». (Cas. III, 30 Maiu 1928, *Pand. Săpt.*, 1928, p. 779 No. 33).

Prin urmare, nu orice act administrativ al autorităţei publice — prin însăş această caracterizare juridică — atrage în chip firesc şi necesar competenţa instanţei de contencios, cât timp reparaţiunea, desfiinţarea sau modificarea lui se poate obţine fie pe calea dreptului comun, fie pe căile indicate de anumite legi speciale.

Intr'un sistem legislativ al contenciosului de plină jurisdicţie — cum e de pildă în Franţa — se poate admite competenţa instanţei administrative de a examinà operaţiunile electorale sub raportul legalităţei lor. Acolo competenţa Consiliului de Stat în această materie este recunoscută fără discuţiune.

Ceva mai mult, judecătorul alegerei care, apreciind în mod suveran actele sau operaţiunile electorale, le poate anulà, când e vorba de anumite operaţiuni ca: *recensământul* şi *calculul voturilor*, puterea lui merge până la *rectificarea rezultatului proclamat* (Appleton, *Tr. élém. du cont. adm.*, 1927, p. 510 şi 511).

In această materie, Consiliul de Stat este instanţa supremă administrativă de control a operaţiunilor electorale, sesizată *cu apel* împotriva deciziilor Consiliilor de prefectură.

Sistemul francez atribue acestui organ plenitudinea de jurisdicţiune asupra actelor autorităţei publice.

Legiuitorul nostru urmând rânduiala constituţională a art. 107, după care «*autorităţi speciale* de orice fel, cu atribuţiuni de contencios administrativ nu se pot înfiinţà, contenciosul administrativ fiind în căderea puterei judecătoreşti», a creat numeroase jurisdicţiuni administrative competente să examineze şi să judece legalitatea anumitor acte ale puterei publice. Comisiunile fiscale, comisiunile de timbru, comisiunile de pensii, de naţionalitate, organele vamale cu atribuţiuni jurisdicţionale fiinţează la noi în deplină concordanţă cu principiile constituţionale statornicite prin art. 107. Aceste comisiuni, ale căror hotărîri sunt supuse controlului tribunalelor ordinare, curţilor sau Inaltei Curţi, pe calea apelului sau recursului, sunt adevărate instanţe judecătoreşti care satisfac intenţiunea şi scopul legiuitorului constituant de a da afacerile contencioase în căderea puterei judecătoreşti, ca o garanţie sigură şi eficace investită cu tot prestigiul necesar — prin independenţa şi specializarea ei — în contra arbitrarului puterei executive.

Revenind la materia noastră, legea administraţiei locale a reglementat prin art. 404 şi urm. competenţa de judecată a Consiliilor locale şi a Comitetului de revizuire.

«In tot timpul cât durează operaţiunea electorală — se rosteşte acest text — se pot face contestaţiuni scrise asupra oricărei operaţiuni electorale, *dela convocarea corpului electoral*, până la proclamarea rezultatului alegerei». Instanţele competente a judecà aceste contestaţiuni sunt: delegaţia judeţeană, comitetul local de revizuire şi comitetul central de revizuire, după cum contestaţiunile privesc alegerile consiliilor săteşti, comunale, municipale sau ale municipiului Bucureşti care are o lege specială de organizare. Căile de atac sunt *apelul* dela delegaţia judeţeană la Comitetul local de revizuire şi dela Comitetul local la Comitetul central, cum şi *recursul în Casaţie* împotriva deciziunilor pronunţate în apel.

Prin urmare, sub raportul judecarei contestaţiilor, este evident că aceste organe sunt adevărate instanţe judecătoreşti, cari au căderea de a invalidà alegerile. Şi este de observat că, în organizarea competenţei acestor instanţe, legiuitorul a urmat acelaş principiu *al anulărei* actelor, adoptat în legea contenciosului administrativ, spre deosebire de conceptul plinei jurisdicţiuni din Franţa, unde, după cum am arătat, Consiliul de Stat poate merge până la *rectificarea actului incriminat*.

Dacă acestea sunt rânduelile legale şi de principiu în legislaţiunea noastră asupra materiei, concluzia inevitabilă este că reclamanţii nu se puteau adresà instanţei de contencios, ci trebuiau să se ducă la Comitetul central de revizuire, ceeace au şi făcut în speţă.

Obiecţiunea reclamanţilor la acest fine de neprimire a acţiunei a fost concretizată în principiul competenţei nestânjenite a instanţelor de contencios administrativ, rezultând din întreaga economie a legei administrative şi din expunerea de motive.

Legea administraţiei locale, suferind mari deosebiri de redacţiune faţă de anteproiectul primitiv şi chiar de cel prezentat corpurilor legiuitoare, expunerea de motive nu ne poate edifica în interpretarea tuturor dispoziţiunilor ei. Totuş, iată ce cetim în această expunere de motive:

«Ca organe administrative, comitetele de revizuire exercită în mod normal tutela administrativă, în ce priveşte judeţele şi municipiile.

«Comitetele locale de revizuire apar în acelaş timp ca primă instanţă pentru verificarea şi judecarea gestiunei administraţiei locale, faţă de care Curtea de Conturi rămâne numai ca instanţă de apel».

cultativ pentru particulari, iar actele şi deciziunile acestor organe nu închid celor interesaţi nici calea justiţiei ordinare, nici calea contenciosului administrativ.

Considerând că, pentru a se examinà legalitatea unor operaţiuni electorale, s'a instituit o cale specială de control, care, în legea unificărei administrative din 11 Iunie 1925, erà prevăzută de art. 199 şi următorii, potrivit cărora se puteau introduce contestaţiuni scrise atât asupra operaţiunilor votărei cât şi asupra formalităţilor privitoare la convocarea alegătorilor; contestaţiuni cari în ceeace priveşte alegerile municipale, erau soluţionate de Ministerul de Interne cu avizul Consiliului superior administrativ.

Că, prin aceasta, legea din 11 Iunie 1925, închidea orice cale de atac în contencios a vreunui act în legătură cu operaţiunile electorale, chiar când, izolat, ar fi constituit un act administrativ de autoritate, deoarece, pentru toate actele de acest gen, legiuitorul instituise o altă cale de anulare a lor.

Considerând că legiuitorul din 3 August 1929 menţine calea contestaţiunei din legiuirea precedentă, prin art. 404, prin care dispune că alegătorii, candidaţii, asistenţii şi delegaţii pot face contestaţiuni scrise asupra oricărei operaţiuni electorale, dela convocarea corpului electoral şi până la proclamarea rezultatului alegerilor, noua lege schimbând numai autoritatea ce va soluţionà aceste contestaţiuni, pe care le dă în căderea Comitetului de revizuire local pentru municipii, iar pentru Municipiul Bucureşti în competenţa Comitetului de revizuire central, potrivit art. 34 din legea de organizare a acestui Municipiu.

Că, în aceste împrejurări, este de văzut dacă în intenţiunea noului legiuitor, calea contestaţiunei reglementată de art. 404 mai sus citat, este numai facultativă şi dacă noua lege a înţeles a deschide în materie electorală, pe lângă această cale şi calea contenciosului administrativ.

Considerând că, din succesiunea dispoziţiunilor legislative arătate mai sus, nu rezultă întru nimic, că noul legiuitor ar fi vroit să schimbe caracterul contestaţiunilor în materie electorală, astfel cum erà prevăzut în legea din 11 Iunie 1925, ci din potrivă, conţinutul asemănător al articolelor respective, în modul cum afirmă existenţa dreptului de contestaţie, arată că noul legiuitor nu a voit decât să menţină contestaţiunea existentă în materie electorală, cu caracterul cu care fusese reglementat în vechea lege.

Că contrarul nu poate rezultà din faptul că noua lege dă judecarea acestor contestaţiuni în competenţa delegaţiunei consiliului judeţean şi comitetelor locale de revizuire în timp ce prin expunerea de motive a legei declară că recursul la aceste organe este facultativ pentru particulari.

Că, în adevăr, această declaraţiune

Deci, chiar în expunerea de motive — incompletă, faţă de legea care a suferit modificări importante în urma desbaterilor parlamentare — găsim caracterizarea competenţei jurisdicţionale a comitetelor de revizuire.

Dar textul art. 364 din lege nu lasă nici un dubiu cu privire la finele de neprimire a acţiunei, căci iată ce dispune: «Impotriva tuturor hotărîrilor comitetelor directoriale de revizuire şi ale comitetului central de revizuire, *ca instanţă de revizuire şi reformare a actelor şi deliberaţiunilor autorităţilor de autonomie locală*, atât organele de supraveghere şi control cât şi părţile interesate au deschisă calea de recurs la contenciosul administrativ».

Erà oare vorba în speţă de asemenea acte? Evident că nu. Reclamanţii au confundat însă principiul recursului erarhic din acest text care nu exclude competenţa instanţelor de contencios, cu atribuţiunea jurisdicţională a comitetelor locale şi central din art. 404, exclusă implicit dela controlul contenciosului administrativ prin termenii «ca instanţă de revizuire şi reformare... etc.» din art. 364.

Formula legei este: acces la contencios în privinţa tuturor actelor date în materie de control administrativ, acces la organele de jurisdicţie specială pentru actele supuse acestei jurisdicţiuni.

Legea este deci în concordanţă cu principiile contenciosului administrativ din legislaţia noastră şi cu doctrina după care calea extraordinară a contenciosului este închisă, ori de câte ori actul încriminat poate fi modificat sau anulat pe o altă cale judecătorească prevăzută de lege.

Deciziunile comitetului central fiind supuse recursului în Casaţie au caracterul şi garanţia unor acte de jurisdicţie, care exclud, în drept, competenţa Curţei de Apel.

«Considerând — decide Inalta noastră Curte de Casaţie — că în materie electorală, potrivit principiilor consacrate atât de legea electorală, cât şi de legea org. adm., cei interesaţi au dreptul de a face contestaţiuni în termenele prescrise de lege, atât în privinţa modului cum a decurs alegerea, cât şi cu privire la formalităţile care au procedat operaţiunile alegerei, şi să ceară prin asemenea contestaţiuni anularea lucrărilor şi efectuarea de noui alegeri;

«Că întrucât, prin urmare, calea prevăzută de lege a fost epuizată, orice alte căi de atac, inclusiv aceea a contenciosului administrativ sunt inadmisibile şi deci prezenta acţiune urmează a se respinge ca atare». (Cas. III, No. 563 din 13 Maiu 1928, *loco cit.*).

Deaceea credem — ca şi Curtea de apel — că, privită sub acest prim aspect, acţiunea erà inadmisibilă.

II. *Al doilea aspect al inadmisibilităţei acţiunei. Teoria actelor preparatorii.* Acţiunea supusă deliberărei Curţei, erà inadmisibilă şi pentru cuvântul că actul încriminat n'aveà caracterul unui act definitiv ci erà un act preparatoriu în şirul operaţiunilor care desăvârşesc alegerile.

Teoria prea cunoscută a actelor preparatorii, s'a născut observându-se că, în cele mai multe cazuri, autoritatea nu crează dintr'odată actul administrativ. Sunt o serie de acte şi deciziuni premergătoare, care în aparenţă sunt independente, însă, în funcţiune de finalitatea lor, ele sunt într'o strânsă legătură. (H. Asnavorian, nota în *Pand. Rom.*, 1925, I, 124).

Doctrina şi jurisprudenţa franceză refuză recursul în contencios împotriva unor asemenea acte.

«Consiliul de Stat, se rosteşte Appleton în această privinţă chiar în materia noastră, n'a admis recursul pentru exces de putere făcut deadreptul în contra actelor preparatorii ale scrutinului. In adevăr, aceste acte sunt foarte apropiate de ziua alegerilor; un recurs distinct n'ar puteà fi judecat înainte de data scrutinului; el ar fi deci fără utilitate. Totuş, înalta jurisdicţiune administrativă admite acest recurs separat, când actul criticat, în afară de influenţa ce a putut aveà asupra rezultatului alegerei, *poate fi încriminat de violarea dreptului individual al unui cetăţean.* Astfel ar fi spre pildă, deciziunea unui primar care refuză unui alegător, fie comunicarea listei electorale, fie aceea a punctărei operată de membri biuroului pentru a controlà numărul votanţilor; deasemenea o ordonanţă poliţienească care interzice circulaţiunea pe străzi în ziua alegerei (*loco cit.*, p. 510 şi jurispr. Cons. de Stat citată).

Aceeaş soluţiune a fost adoptată şi la noi.

In adevăr — decide Curtea noastră de Casaţie — încheierile, rapoartele şi în genere orice concluziuni s'ar formulà de către comisiunile examinatoare pentru ocuparea catedrelor universitare, asupra însărcinărilor ce li se dau potrivit legei, nu sunt acte de autoritate atributive sau modificatoare de drepturi, sunt acte care nu produc prin ele însuş vreun efect juridic, nu lezează drepturi ci sunt menite să prepare actele de autoritate (*Pand. Rom.*, 1925, I, 123).

Actele preparatorii nu sunt definite nici de lege, nici de doctrină, nici de jurisprudenţă.

Definirea lor ar creà aceeaş dificultate juridică ca şi definiţiunea actelor de guvernământ. Aprecierea şi caracterizarea lor sunt lăsate la facultatea instanţelor judecătoreşti, care le vor stabilì dela caz la caz.

Totuş din citaţiunile sus enunţate se pot desprinde următoarele criterii după care pot fi recunoscute actele preparatorii:

1. Lipsa aptitudinei lor de atribuire sau modificare a drepturilor individuale.

2. Lipsa efectului juridic, sau, cum se exprimă Consiliul de Stat, inutilitatea recursului contra lor chiar în ipoteza când ar aveà un caracter independent faţă de cele subsecvente.

3. Aptitudinea lor de a pregătì sau justificà măsura care jigneşte dreptul sau interesul particularului.

In speţa noastră nici unul din efectele arătate nu se producea în prezenţa ordonanţei ministeriale, atacată în contencios.

Aceasta este atât de exact, încât justificarea interesului vătămat, recunoscut de reclamanţi ca un element legal esenţial al plângerei în contencios, a pus argumentarea lor la o grea încercare.

In adevăr, a susţine interesul acţiunei pe eventualele pierderi patrimoniale a costului buletinelor şi a cheltuelilor de propagandă electorală, este departe de a justificà interesul personal, legitim şi imea fost făcută pentru a justificà constituţionalitatea legei administraţiunei locale faţă de art. 101 şi 107 din Constituţie, adică pentru a justificà jurisdicţiunea unor organe administrative, precum sunt comitetele de revizuire, în materii cari erau supuse controlului contenciosului administrativ.

Că, însă, după cum s'a arătat mai sus, nu acesta erà cazul pentru contestaţiunile electorale care, şi mai înainte de apariţia nouei legi, erau deferite spre judecată unor organe administrative, cu excluderea acţiunei în contencios, astfel că nu la această materie se poate referì declaraţiunea invocată, din expunerea de motive.

Că, dealtfel, legiuitorul a arătat în expunerea sa de motive când plângerile îndreptate comitetelor de revizuire, nu închid calea acţiunei în contencios, precizând că aceasta va aveà loc atunci când deciziunea acelor comitete privesc «funcţionarea administraţiunilor autonome locale».

Că în cuprinsul legei şi anume în art. 343 şi 364, a indicat formal cazurile când pe lângă plângerea înaintea comitetului de revizuire se rezervă părţilor interesate şi exerciţiul acţiunei în contencios.

Că însă art. 404 necuprinzând o asemenea rezervă, iar dispoziţiunile sale nereferindu-se la funcţionarea organelor de autonomie locală, rezultă că, contestaţiunea ce o prevede nu are un caracter facultativ şi că, prin urmare, ea constituind o cale jurisdicţională pentru controlul şi anularea operaţiunilor electorale, calea contenciosului administrativ se găseşte prin aceasta închisă.

Având în vedere că, reclamanţii mai susţin că legiuitorul acordând dreptul de contestaţiune asupra oricărei operaţiuni electorale dar numai «dela convocarea corpului electoral până la proclamarea rezultatului alegerei», rezultă că a exceptat actul de convocare a corpului electoral dintre actele supuse contestaţiunei.

Având în vedere că prin expresiunea întrebuinţată, legiuitorul a înţeles să cuprindă, inclusiv, atât primul cât şi ultimul din actele pe cari le menţionează.

Că, în adevăr, soluţionarea contrară ar duce la concluziunea inadmisibilă că legiuitorul ar fi înţeles să lase în afară de sfera de aplicare a art. 404, nu numai convocarea corpului electoral, dar şi actul cel mai important, proclamarea rezultatului alegerilor, în care se concretizează toate operaţiunile electorale.

Că aşà fiind, reclamanţii, având potrivit art. 404 din legea autonomiei administrative altă cale, pentru anularea operaţiunilor electorale, operaţiuni printre care sus citatul articol menţionează şi convocarea corpului electoral, prezenta acţiune în contencios este inadmisibilă.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată formulată de Ministerul pârît, asupra căreia apreciind, cată a o admite fixându-le la suma de 2000 (două mii) lei.

---

diat izvorît nu din alte acte ulterioare — ca în speţă rezultatul alegerei — ci din însuş actul încriminat *care singur trebuie să evidenţieze leziunea dreptului.*

Iată deci, că tocmai *lipsa unui interes lezat* justifică inadmisibilitatea acţiunei în contencios, pornită contra unui act preparator cum este decizia ministerială de convocare a corpului electoral.

III. *Examenul în fond al acţiunei. Motivul întâiu.* Legea administrativă prescrie în art. 388 că «convocarea corpului electoral se face... de către directorul ministerial local pentru judeţe şi municipii...».

Dela această regulă de principiu legea face o singură excepţiune prin art. 537 al. II, rostindu-se că primele alegeri se vor efectuà în urma convocărei corpului electoral de către ministerul de interne.

a) Este de observat că administraţia şi controlul tutelar al Municipiului Bucureşti sunt reglementate de legea administraţiunei locale, numai întru atât, întrucât nu sunt prescrise alte rândueli în legea organică a acestui Municipiu din 11 Septemvrie 1929 (*Mon. Oficial* No. 202).

Or, această ultimă lege cuprinde două dispoziţiuni, care, după noi, învederează netemeinicia primului motiv.

Art. 29. In ce priveşte administraţiunea Municipiului Bucureşti, atribuţiunile de supraveghere, control şi tutelă le exercită, în conformitate cu prescripţiile legei pentru organizarea administraţiei locale, comitetul central de revizuire în primă instanţă şi ministerul de interne în a doua instanţă.

Art. 30. Ori de câte ori legea pentru organizarea administraţiei locale cere pentru actele şi hotărîrile municipiilor sau judeţelor aprobarea *comitetului central de revizuire*, pentru administraţia Municipiului Bucureşti este necesară aprobarea comitetului central de revizuire, iar competenţa atribuită în aceleaşi cazuri comitetului central de revizuire, faţă de administraţiunea municipiului Bucureşti, o va aveà ministerul de interne.

Nici un raport deci, de control ierarhic sau jurisdicţional între municipiul Bucureşti şi directorat sau comitetul directorial local.

Principiul descentralizărei ce ar puteà fi invocat ca un argument împotriva competenţei ministrului de interne de a controlà actele municipiului, este în afară de discuţiunea speţei, căci legiuitorul a voit ca prin excepţie municipul Capitalei ţărei, în care se găseşte reşedinţa puterei executive, să fie supus acestuia, fără ca prin aceasta să aducă vreo ştirbire autonomiei locale.

b) Presupunând însă că acest argument de text nu valorează, socotim că în speţă ne găseam în excepţia prevăzută de art. 537 al. II al legei administrative.

In adevăr, primele alegeri pentru sectoarele I şi II ale municipiului Bucureşti, efectuate în luna Martie a anului curent, au fost anulate. Cum două din sectoarele comunale ale Capitalei, n'aveau consiliu comunal, s'au decis alegeri pentru ziua de 10 August 1930.

Prin efectul deciziunei rămasă definitivă a comitetului central de revizuire, lucrurile fiind repuse în starea anterioară alegerilor din Martie, convocarea corpului electoral pentru completarea consiliilor municipale, nu constituià un act nou, care să intre în sfera de competenţă a Directoratului Munteniei, potrivit art. 388 din lege.

Alegerile de completare, ce se efectuau în urma ordonanţei încriminate, nu erau *noui* în înţelesul textului invocat de reclamanţi.

Efectul deciziei de anulare, nu este o schimbare de competenţă, afară de cazul când nulitatea ar fi purtat asupra competenţei însăş — ceeace nu erà în speţă.

Prin urmare, bine şi legal, credem, ministrul de interne a dat ordonanţa de convocare, atacată în contencios.

Motivul al doilea. Potrivit art. 17 din legea administraţiei locale, toţi membrii comunei vor primi dela autoritatea comunală un carnet de identitate în care vor fi arătate: domiciliul cetăţeanului şi semnalmentele lui. Carnetul va cuprinde cărţile de alegător la sat, comună, judeţ, Cameră şi Senat, valabile pe un period de cinci ani, în care caz va fi ataşată fotografia — obligator la oraşe, facultativ la sate».

Iar în conformitate cu art. 373 din lege, «până în termen de un an *dela punerea în aplicare a legei*, fiecare comună va trebui să întocmească pentru toţi cetăţenii cari au calitatea de membru al acelei comune, cărţi de identitate în conformitate cu art. 17».

Legea administraţiei locale nu s'a pus în aplicare, în toate dispoziţiunile ei, la 3 August 1929, data publicărei în *Monitorul Oficial*. Erà în firea lucrurilor, ca o lege care inaugurà un nou sistem de organizare administrativă, care creà organe noui, să nu poată fi aplicată imediat.

In această privinţă art. 537 din capitolul dispoziţiunilor generale şi tranzitorii, modificat prin legea din 31 Decemvrie 1929 (*Monitorul Oficial* No. 291/929), dispune:

«Nouile alegeri pentru consiliile judeţene, municipale, comunale şi săteşti vor aveà loc după ce Consiliul de miniştri va stabilì printr'un jurnal că lucrările pregătitoare pentru aplicarea legei administrative sunt încheiate; ele însă trebuesc efectuate până la 16 Martie 1930».

Din combinaţiunea textelor suscitate rezultă că data de un an pentru îndeplinirea dezideratului exprimat de art. 17 începe dela 16 Martie 1930 — termenul maxim de aplicaţiune a legei.

Prin urmare, dela 16 Martie 1930 până la data acţiunei nu expirase anul în cursul căruia alegerile se puteau efectuà fără carnet de identitate.

b) Anul însă nu se împlinise nici dela data publicărei legei — 3 August 1929 — căci ordonanţa erà dată la 7 Iulie 1930.

c) Infine, dispoziţiunea art. 17 este un deziderat al legei, ca multe altele care au rămas simple dorinţi neînfăptuite.

In legea administraţiei locale nu există vreun text care să împiedece efectuarea alegerilor în cazul când carnetele de identitate nu s'ar fi confecţionat.

Deaceea socotim că nici al doilea temeiu al acţiunei nu erà fondat.

IV. *Aspectul practic al soluţiunei solicitată de reclamanţi.* Este îndeobşte ştiut că

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier M. Possa, respinge ca inadmisibilă acţiunea în contencios administrativ.

Decizia No. 509 din 9 Aug 1930.

Preşedinţia d-lui **Mircea Possa**, consilier.

APEL CHIŞINĂU II, 7 Dec. 1929

CONTRACT DE ARENDĂ. OPOZABILITATEA LUI FAŢĂ DE TERŢII SUB LEGEA RUSĂ, SUB LEGIUIRILE LOCALE ŞI ÎN LEGEA ROMÂNĂ. (1)

1. *Potrivit cap. XV din Donici, contractul de arendă nu este opozabil noului cumpărător al imobilului, decât dacă vânzătorul prin însăş contractul de vânzare, a stipulat expres obligaţia pentru cumpărător de a respectà folosinţa arendaşului pentru durata contractului.*

2. *Prin art. 1702 c. civ. rus se reglementează numai modul de redactare al contractului de arendare pentru a-l face opozabil proprietarului, dar pentru a-l face opozabil terţilor, contractul trebuie transcris în registrul de proprietate ţinut de primul notar.*

3. *Contractul de arendă încheiat pe termen mai mic de 12 ani, sub imperiul legilor ruse, nu poate fi opozabil cumpărătorului imobilului care a dobândit imobilul după 1 Ian. 1928, data introducerei în Basarabia a cod. civ. şi pr. civ. rom., decât dacă arendaşul îşi va fi transcris contractul de arendă conf. art. 722 pr. civ. rom. înainte de cumpărare.*

CURTEA: Asupra apelului introdus de Ioan şi Dominichia Savin, ambii din Chişinău cu petiţia înreg. la No. 17883/929, contra sentinţei civile No. 654 din 4 Iulie 1929 a Tribunalului Lăpuşna S. II-a, prin care admiţându-se acţiunea reclamantului Vladimir Belograiev, apelanţii au fost obligaţi să evacueze şi să predeà în folosinţa acestuia, imobilul din Chişinău str. Teodor Vârnav (fostă Bezemenâi) No. 10.

Văzând lucrările dela dosar şi susţinerile orale ale părţilor:

In fapt. La 8 August 1919, prin contractul de închiriere legalizat de notarul public din Chişinău M. Grosu, cu No. 2667, Feodora Burlacova, proprietara imobilului din str. Bezemenâi (azi Th. Vârnav) No. 10, îl închiriază pe termen de 12 ani şi cu chirie de 20 ruble

---

instanţele judecătoreşti nu pot da nici consultaţii juridice, nici soluţii platonice de principiu în diferendele supuse judecăţei lor.

O acţiune — intentată după toate rânduelile procedurale şi însufleţită de cele mai bune intenţiuni pentru respectul legalităţei — nu poate fi primită în justiţie dacă nu duce la un rezultat concret.

In speţă, acţiunea tindeà la zădărnicirea alegerilor dela 10 August şi la amânarea lor. Presupunând că reclamanţii ar fi câştigat procesul, hotărîrea obţinută puteà fi atacată cu recurs de minister, cum însă recursul e suspensiv de executare, alegerile erau să-şi urmeze cursul şi în aceste alegeri s'ar fi putut ca reclamanţii să capete votul de încredere al cetăţenilor.

Pe de o parte deci, lipsa posibilităţei de împiedecare a efectului actului atacat, pe de alta eventualitatea lipsei complete de interes.

Dacă reclamanţii ar fi pierdut procesul, — cum s'a şi întâmplat — dreptul lor de contestaţie subsistà împotriva rezultatului alegerilor.

Prin urmare, *rezultatul alegerilor* erà singurul moment juridic în care se desenà dreptul şi interesul lezat. Până atunci orice soluţiune s'ar fi dat procesului în fond, ea rămâneà platonică tocmai pentrucă excludeà existenţa unei reparaţiuni concrete, şi deci a unui interes legitim, personal şi imediat.

Deciziunea Curţei de Apel se distinge. printr'o argumentaţie proprie, concisă. elegantă şi închegată din înţelegerea profundă a rânduelelor legale pe cari le-a aplicat.

GEORGE IULIU şi D. GHIMPĂU
Avocaţi

(1) Chestiunea care s'a pus înaintea Curţei de Apel din Chişinău s. II-a, sub prezidenţia d-lui Gh. Nedelcovici, tranşată prin deciziunea pe care o adnotăm, a fost aceea de a şti, *în ce condiţiuni poate fi opus un contract de locaţiune noului dobânditor al unui imobil.*

După legiuirile vechi româneşti aplicate în Basarabia până la 1 Iunie 1928, şi anume în codul Andronache Donici 1814, capitolul XV, despre năimeală, paragraf 5 se spune că: «dacă cineva va dà în arândă cuivà sau moşie sau alt acaret şi precum va vreà să vânză altuia de veci, trebue mai întâiu să se alcătuiască cu cumpărătorul ca să se ţie de tocmeala năimirii ârândadatorului până ce îşi va împlini ârândatorul anii săi, sau să se alcătuiască mai întâiu cu orândatorul, căci de va face aşà atunci intră sub judecată şi ârândatorul porneşte jalobă pentru ârândă», de unde rezultă că, după aceste legiuiri noul proprietar al imobilului închiriat, erà obligat să respecte contractul de locaţiune, numai atunci când conveneà în acest sens prin contractul de cumpărare.

Aceeaş situaţie din punct de vedere juridic erà şi *la Romani*, unde locatarul nu dobândeà nici un drept asupra imobilului închiriat şi înstrăinarea bunului arendat sau închiriat, erà o cauză de desfiinţarea contractului de locaţiune, noul proprietar puteà să-l isgonească pe chiriaş, fără ca să ţină seamă de existenţa contractului, în care caz locatarul nu aveà contra fostului proprietar decât o acţiune personală în despăgubire — *actio conducti* — spre deosebire de — *actio locati* acţiunea proprietarului contra chiriaşului în caz de neîndeplinirea obligaţiunilor contractuale. Această soluţiune o justificau Romanii pe baza principiului: resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis, adică încetând drepturile vânzătorului asupra acelui imobil, încetează şi ale chiriaşului, bineînţeles numai în cazul când nu se prevedeà altfel în contractul de vânzare, în sensul ca noul dobânditor să fi convenit a respectà acea locaţiune, aşà cum dealtfel glăsueşte şi pravila lui Andronache Donici la capit. XV paragraf 5 arătat mai sus.

Emtorem quidem fundi necesse non est, stare colono cum prior dominus locavit, nisi ea lege emit. Cod, lib. IV. tit. 65 de locato et conducto. (Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechtes &/36, Der Miethcontract pag. 313, von Th. Marezoll).

Legiuirile moderne cuprind o inovaţiune în această materie faţă de dreptul roman şi vechile legiuiri româneşti, unde am văzut că, cumpărătorul nu erà obligat să respecte locaţiunea consimţită de autorul său ci puteà să-l expulzeze imediat pe chiriaş, dacă nu se prevedeà altfel în contract, inovaţiune care constă în aceea că, s'a obligat pe cumpărător să respecte contractul de locaţiune, regulă prevăzută în art. 1441 c. civ. rom. şi 1743 c. civ. fr. şi aceasta ca o excepţie dela principiul general că contractele nu produc efecte decât între părţile contractante, excepţie făcută în scop de a asigurà exploatarea imobilelor cât şi de a pune capăt acţiunelor în garanţie contra proprietarilor, — actio conducti — dându-se prin această stabilitate, chiriaşilor şi arendaşilor încredere şi siguranţă în ce priveşte durata contractelor, pentrucă nu se pot găsi buni locatari, arendaşi capabili şi îngrijitori, decât dacă ei se pot bazà pe folosinţa pe care le-o acordă contractul; or, ei riscând dintr'un moment în altul să fie expulzaţi prin vânzarea imobilului, natural că nu se vor puteà folosi de bunul închiriat sau arendat cu grija unui bun proprietar, nefiind siguri că vor profità de lucrările şi ameliorările pe care eventual le-ar face.

Şi atunci legiuitorul a căutat să oblige prin art. 1441 c. civ. rom. şi 1743 c. civ. fr. pe terţiul dobânditor al imobilului de a respectà contractele de locaţiune cari sunt făcute prin act autentic sau prin act sub semnătură privată *dar cu dată certă* obţinută prin unul din modurile enumerate la art. 1182 c. civ. rom. şi 1328 c. civ fr.

In doctrina şi jurisprudenţa română şi franceză se discută, dacă această dată certă din art. 1441 şi 1182 cod. civ. rom. şi 1743 şi 1328 c. civ. fr. poate fi înlocuită cu simpla cunoştinţă a terţiului dobânditor că imobilul pe care l-a cumpărat este închiriat.

In legislaţia noastră actul sub semnătură privată recunoscut de acela căruia se opune sau considerat de lege ca recunoscut, are acelaş efect ca şi actul autentic între cei care l-au subscris sau reprezintă drepturile lor (art. 1176 c. civ), acest principiu sufere o excepţie faţă de terţii în ceeace priveşte data actului sub semnătură privată, care pentru a fi opozabil acestor terţi, trebue să fi devenit certă prin unul din mijloacele arătate de art. 1182 c. civ. adică înregistrarea actului de o autoritate publică, oricare ar fi ea administrativă sau judecătorească, decesul uneia din părţile care au iscălit actul, şi trecerea actului in extenso sau în prescurtare în acte dresate de ofiţeri publici, iar în afară de cazurile arătate de art. 1182 c. civ. un act nu poate dobândi dată certă, deoarece dispoziţiunile acestui articol sunt limitative.

Una din aceste aplicaţiuni practice a principiului din art. 1182 c. civ. este şi art. 1441 c. civ. după care cumpărătorul unui imobil închiriat, este dator să respecte o locaţiune făcută prin act autentic sau chiar şi privat dar cu dată certă, consecinţa este că nu se pot opune terţiului dobânditor al imobilului contracte verbale anual lui Zaharia Nazarenco, iar acesta la rândul său având acest drept prin contract, cesionează drepturile sale de chiriaş apelantei Dominichia Savin, la 9 August 1920, semnăturile părţilor fiind legalizate la No. 2823 de notarul public Gh. Pestereanu.

La 25 Iulie 1928, intimatul Belograev, devenind proprietar prin cumpărare cu act autentificat şi transcris dela autoarea apelanţilor, a imobilului închiriat acestora, îi somează la 25 August 1928 să evacueze şi să-i predeà imobilul, iar la 29 Oct. 1928, îl cheamă în judecată pentru evacuare înaintea judecătoriei ocolului IV urban Chişinău şi apoi prin declinatoriu de competenţă înaintea Tribunalului Lăpuşna S. II-a.

Având în vedere că Tribunalul, prin sentinţa apelată astăzi, admite acţiunea reclamantului cumpărător, bazându-se pe legiuirile locale şi pe dreptul român, aplicabil în Basarabia, la data încheerei contractului de locaţiune al apelanţilor, care nu le conferă nici un drept contra terţilor achizitori, decât numai în ipoteza când contractul de locaţiune a fost întărit de primul notar aducându-se astfel la cunoştinţa terţelor persoane existenţa lui.

Că nici sub imperiul codului civ. rom., extins în Basarabia la 1 Iunie 1928 şi sub care urmează a fi considerate drepturile cumpărătorului, locatarul nu poate opune contractul său de locaţiune mai lung de 3 ani noului achizitor, decât numai când a fost transcris conf. art. 722 şi 733 proc. civ. rom., aşà că contractul pârîţilor chiriaşi nefiind transcris, nu este opozabil noului achizitor.

Considerând că, în apel chiriaşii soţii Savin, chemaţi în evacuare, susţin că conf. legiuirilor ruse, cari reglementează drepturile lor, şi anume prin art. 1091-1700 şi urm. din c. civ. rus, numai contractele de închiriere încheiate pe un termen mai lung de 12 ani, cer forma întărită conf. legei notariale. Celelalte contracte mai scurte de 12 ani, sunt valabile faţă de terţii chiar neîntărite, cu condiţiune să fie în curs de executare iar dispoziţiunile art. 1441 cod. civ. rom. nu sunt aplicabile, întrucât raporturile juridice derivând din contractul de locaţiune au luat naştere anterior introducerei în Basarabia a codului civil român.

In drept. Considerând că, chestiu-

---

sau scrise care n'ar aveà dată certă, chiar dacă noul dobânditor ar aveà cunoştinţă de ele, această cunoştinţă a terţiului neechivalând cu data certă cerută de art. 1182 c. civ. In adevăr, dacă contractul nu aveà data certă dar dobânditorul aveà cunoştinţă de existenţa lui, este ca şi când nu l-ar cunoaşte, căci atunci când legea organizează un mod special de publicitate, cunoştinţa terţilor nu poate ţine locul acestei publicităţi.

Nu putem trece mai departe, fără a lăsà neobservat în această privinţă interesantul studiu asupra datei certe din art. 1182 c. civ. rom. şi 1328 c. civ. fr. făcut de d-l N. Georgean consilier la Curtea de Apel Bucureşti, în studii juridice vol. I, pag. 1—14, unde autorul arată în mod documentat şi amănunţit toate discuţiunile făcute până în prezent asupra acestei chestiuni atât în Franţa cât şi la noi, precum şi cazurile în care legea face aplicaţiunea practică a acestor articole 1182 c. civ. rom. şi 1328 c. civ. fr. (A se consultà: Laurent, *Droit civil*, vol. 25, Du contrat de louage No. 388 şi urm. pag. 430; Demolombe Contrats vol. XXIX-6 de l'acte sous seing privé, a l'égard des tiers pag. 427 şi urm. No. 565; Trib. Verdun 9 Maiu 1921 şi Trib. Amiens 21 Ianuarie 1922, ambele hotărîri adnotate de D. Alexandresco în Jurispr. Gen., 1925, sp. 231 şi 232; D. Alexandresco *drept civil român* vol. VII, pag. 134; *Tratat drept civil* C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu vol. II, pag. 717; C. civ. adnotat C. Hamangiu, N. Georgean vol. III, cu trimiterile respective de sub art. 1182 şi 1441 c. civ.; *Manual de drept civil*, M. A. Demetrescu, despre contractele de locaţiune pag. 290, citând pe Laurent, Guillouard şi Baudry; N. Vrăbiescu, avocat, legile de ordin public şi privat în *Curierul Judiciar* No. 26 din 4 Iulie 1926, pag. 404; Curtea Apel Bucureşti, s. I-a deciziunea No. 292 din 23 Noemvrie 1905 în *Curierul Judiciar* No. 8/906, pag. 63 şi în *Dreptul* No. 70/906, pag. 556 cu o notă de D. Alexandresco; Casaţia I, decizia din 8 Octomvrie 920 cu nota d-lui avocat N. Stănescu în ***Pand. Rom.*** 922/1/74; Cas. I, decizia No. 148 din 31 Maiu 920 în nota lui N. Georgean, consilier la Curtea Apel Bucureşti în ***Pand. Rom.*** 923/1/932; Curtea Apel Bucureşti, decizia No. 264 din 26 Octombrie 921 cu nota d-lui avocat N. Stănescu în ***Pand. Rom.*** 1922/II/111; Curtea Apel Bucureşti decizia No. 8 din 26 Februarie 1921 în ***Pand. Rom.*** 1922 III/30; Cas. I, decizia No. 13 din 13 Ianuarie 1922 cu nota d-lui V. Toncescu din *Curierul Judiciar* No. 5, din 4 Februarie 1922; Cas. I, decizia No. 344 din 23 Martie 1923 cu nota redacţiei în *Curierul Judiciar* No. 29 din 26 August 1923 şi *Jurispr. Rom.* 1923. pag. 374; Cas. 1, decizia No. 1179 din 27 Noembrie 1923 în *Pand. Rom.* 1924/III/53; Curtea Apel Craiova, decizia No. 73 din 28 Aprilie 923 în *Jurispr. Gen.* 1923 sp. 301; Casaţia Roma, 10 Aprilie 1924 cu nota d-lui avocat St. Georgescu Olenin în *Pand. Rom.* 1925/III/15; Trib. Ilfov III, sent. civ. No. 1255 din 4 Noemvrie 1924 cu nota d-lui P. Vasilescu, profesor universiatr în *Curierul Judiciar* No. 21 din 31 Maiu 1925; Curtea Apel Constanţa, decizia No. 616 din 5 Octomvrie 1925 în *Curierul Judiciar* No. 28 din 1 August 926; Judecătoria Ocol I Bazargic, cartea de jud. No. 9 din 13 Ianuarie 1925 în *Pand. Rom.* 1925/III/72; Cas. I, dec. No. 447 din 17 Februarie 1927 în *Pand. Rom.* 1927/III/113; Judecătoria Mixtă Dorohoi cartea de judecată No. 721 din 3 Noemvrie 1927 cu nota d-lor Alex. A. Botez, prezidentul Trib. Baia şi A. Segal avocat din Dorohoi; Curtea Apel Bucureşti decizia din 27 Februarie 1926 cu opiniile separate a d-lor consilieri I. Coandă şi I. Botez în sensul că, legea prevede în mod limitativ 4 cazuri în care se poate pretinde că un act a dobândit data certă, din textul şi spiritul legei rezultă că, în toate aceste 4 cazuri ceeace poate dobândi data certă este actul *scris*, *scriptura* şi dacă se poate spune despre un contract că a dobândit data certă, aceasta numai atunci când însuş *actul scris*, *instrumentum* care-l constată a dobândit dată certă, este o imposibilitate juridică a se dobândi dată certă la un contract fără ca însuş actul scris să fi dobândit data certă, aceasta ar însemnà că şi un contract verbal poate dobândi dată certă, ceeace desigur legea nu admite. (Notele concluzii tot în acest sens a d-lor avocaţi E. Pantazi, A. Bădulescu şi A. Bentoiu în *Pand. Rom.* 1926/I/266/275). Că contractele verbale nu pot dobândi dată certă şi ca atare nu sunt opozabile terţilor dobânditori vezi şi *Tratat drept civil* C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi A. Băicoianu, vol. II, pag. 972.

Aubry şi Rau susţin părerea contrară, izolată, în sensul că dacă contractul de locaţiune nu aveà dată certă, dar noul dobânditor aveà cunoştinţă de el, în acest caz terţiul pierde dreptul de a rezilià locaţiunea. «S'il était établi contre l'aquéreur, qu'il connaissait, au moment de son achisition, non seulement l'existence d'un bail, mais encore la durée assignée a la location, et qu'il savait de plus que le vendeur ne s'était pas réservé la faculté de résiliation pour le cas d'aliénation, la circonstance que le bail n'aurait pas acquis date certaine à son égard, ne lui permettrait pas d'expulser de preneur. Le principe que le bail verbal ou sans date certaine n'est point opposable à l'acquéreur, rest sans aplication au cas d'expropriation pour cause d'utilité publique» (Aubry et Rau *Droit civil* vol. 4. Du louge § 370, pag. 502—503).

Laurent critică această părere spunând că: Cette connaissance ne suffit pas pour donner date certaine aux actes; or, l'acquéreur n'est tenu de maintenir les baux que lorsqu'ils ont date certaine... (Laurent vol. 25, § II. De l'expulsion du preneur pag. 433—434, No. 390).

In acest scop s'a decis că dispoziţiunile art. 1328 c. civ. fr. (1182 c. civ. rom.) au de scop protejarea terţelor contra pericolului antidatărei actelor sub semnătură privată, ele nu constitue însă reguli de ordine publică. Astfel un cumpărător al unui imobil nu poate opune chiriaşului ce ocupă un apartament în baza unui contract fără dată certă, dispoziţiunile art. 1743 c. civ. fr. (1441 c. civ. rom.) atunci când cumpărătorul cunoşteà existenţa locaţiunei, pentrucă el însuş a redactat anterior datei devenirei sale ca proprietar, acel contract de locaţiune, cunoştinţa lui acoperind lipsa datei certe (Cas. fr. 30 Martie 1925 Revue trim de droit civ. 3 din 925 pag. 619 în *Jurispr. Gen.*, 1926 sp. 310).

La noi această părere a fost adoptată de d-l N. Giorgean, consilier la Curtea de Apel Bucureşti (Trib. Ilfov secţia I sent. civ No. 646 din 26 Iunie 1926 şi Trib. Ilfov. secţia I sent. civ. din 23 Octomvrie 1926 ambele în *Jurisprudenţa Generală* 1927 sp. 888 şi 987) şi de d-l Al. A. Botez prezidentul Tribunalului Baia, notă la cartea de judecată No. 731 din 3 Noemvrie 927 a Judecătoriei mixtă Dorohoi în ***Pand. Rom.*** 1928/III/80, iar asupra argumentărei în acest sens a d-lor N. Giorgian şi Al. A. Botez a se vedeà nota noastră în ***Pand. Rom.*** 1929/III/3.

După această discuţiune sumară, revenind la speţa ce o adnotăm, faţă de interpretarea dată de Curte art. 1441 c. civ. şi nea care se pune în drept este dacă achizitorul unui imobil orăşenesc în Basarabia, ulterior introducerei în această provincie a codului civil român, poate opune titlul său de proprietate chiriaşului care ocupă imobilul pe baza unui contract de locaţiune încheiat sub imperiul fostelor legiuiri civile din Basarabia.

Considerând că ambele părţi litigante atât înaintea primei instanţe cât şi în apel, consideră raportul juridic pe baza căruia apelanţii deţin imobilul ca chiriaşi, că luînd naştere sub imperiul fostelor legiuiri civile cari dăinuiau în Basarabia înainte de 1 Iunie 1928, când s'au extins în această provincie codul civil din vechiul regat, şi prin urmare ca fiind guvernat de legiuirile dela această epocă.

Considerând că în Basarabia, cu excepţie a două judeţe, se aplicau în primul rând legiuirile locale, înţelegându-se prin aceasta Hexabiblul lui Armenopol, colecţia lui Donici şi Hrisovul sobornicesc a lui Mavrocordat, iar în interpretarea acestor manuale, instanţele judecătoreşti erau îndrituite să recurgă la izvoarele greco-romane din cari fuseseră alcătuite, şi numai în cazul de neîndestulare a legilor locale, instanţele puteau recurge la legile ruseşti, aşà cum glăsuià art. 63 al legei din 29 Febr. 1928, introdus ulterior şi figurând ca art. 4 în capitolul preliminar al codului civil rus, referitor la aplicarea codului civil.

Considerând că, legiuirile locale şi în special prin paragr. 5 capit. XV din pravilele lui Donici, se consfinţeşte situaţiunea locatarului faţă de noul achizitor al imobilului aşà cum erà în dreptul roman.

Considerând că în dreptul roman, locatarul nu dobândeà vreun drept asupra imobilului arendat, aşà că atât în cazul când erà turburat în folosinţa lui de un terţiu, cât şi împrejurarea că imobilul treceà la un nou proprietar, locatarul nu aveà decât o actio conducti contra autorului său, pentru daunele suferite, pentru evicţiune din imobil, afară de cazul când noul proprietar conveneà prin actul său să respecte acea locaţiune. «Emptorem fundi necesse non est stare colono cui prior dominus rem locavit, nisi ea lege emit» (Codex, cartea IV, titlul 65, legea 9).

Că prin urmare, în conformitate cu aceste principii, apelanţii de astăzi — în special Dominica Savi — în momentul contractării cu autoarea lor Feodora Burlacova, nu dobândiseră decât faţă de acesta dreptul de a-i cere folosinţa neîntreruptă a lucrului, «praestare uti frui licere», pe toată durata contractului neputând însă opune aceleaşi obligaţiuni şi noului achizitor, care nu se prezintă în dreptul roman ca un

---

722 pr. civ. — în sensul că un contract de locaţiune cu dată certă şi netranscris, mai mare de trei ani, nu este valabil nici pentru durata pentru care nu se cere transcripţiune — ne punem întrebarea: care este din punct de vedere juridic, situaţia contractelor de locaţiune autentice sau sub semnătură privată dar cu dată certă, mai mari decât trei ani, dar care n'au fost transcrise potrivit art. 722 al. 10, pr. civ., aceste contracte sunt ele în totul neopozabile terţului cumpărător al imobilului, adică nule faţă de cel de al treilea pentru întreg termenul locaţiunei, sau numai reductibile la trei ani timp pentru care nu se cere nici o transcripţiune?

La Francezi art. 3 al. 2 din legea dela 23 Martie 1855 dispune că, contractele care n'au fost transcrise, nu pot nici odată fi opuse terţilor pe mai mult de 18 ani (la noi 3 ani) «Les baux qui n'ont point été transcrits ne peuvent jamais être opposés pour une durée de plus de dix huit ans: Poure éviter toute surprise, la loi du 23 Mars 1855 a ordonné la transcription des baux de plus de dix huit ans.

Faute de transcription, le bail ne pourrait être opposé a l'acquéreur que pour 18 ans, ainsi la loi, après a voir protégé le preneur, protège à son tour l'acquéreur de l'immeuble». (M. Planiol, *Droit civil* vol. II, Louage de choses, No. 1742, pag. 565—566; Laurent vol. XXIX *Effet de la transcription*, pag. 233 No. 200; Aubry et Rau vol. 2, 174 De l'acquisition par l'effet des conventions en particulier. Notions générales sur la transcriptions, 3. Modifications introduites par la loi du 23 Mars 1855 la transcriptions pag. 57 al. c. pag. 59 şi 60 notele 16 şi 17; Fuzier-Herman vol. IV art. 1743 pag. 352 § 3 3 De la Transcription en matière de bail et de paiement ou de cession anticipé de loyers No. 85—89).

Prin urmare, în stare actuală a legislaţiei franceze, din art. 1743 c. civ. combinat cu dispoziţiunile legei art. 2 şi 3 dela 23 Martie 1855, rezultă că, contractele de locaţiune pe un termen mai lung de 18 ani şi netrecute în registrele de transcripţiuni, nu sunt nule faţă de cei de al treilea pentru întreaga durată a contractului ci numai reductibile la 18 ani, timp pentru care nu se cere nici o transcripţiune.

La noi s'a consacrat aceea şsoluţiune; într'adevăr, legiuitorul obligă prin art. 1441 c. civ. pe cumpărător să respecte locaţiunea făcută înainte de vânzare, întrucât ea este făcută prin act autentic sau şi privat dar cu dată certă; în privinţa contractelor de locaţiune mai mari de 3 ani se mai cere potrivit art. 722 al. 10 pr. civ. şi transcripţiunea în extract în registrul de transcripţiuni al Tribunalului situaţiunei imobilului, condiţiune indispensabilă pentru ca aceste contracte să fie opozabile celor de al treilea, deci din combinaţiunea acestor două texte reese că, intenţiunea legiuitorului a fost de a fixà un minimum de termen pe care terţul cumpărător, neprevenit de formalităţile publicităţei, să fie obligat a respectà contractul fostului proprietar, ori în asemenea condiţiuni nu ar fi deloc just şi echitabil ca un contract, prin faptul că este făcut pe mai mult de 3 ani şi netranscris, să nu fie opozabil nici pentru 3 ani pentru care durată nu se cere transcrierea, deoarece s'ar face locatarului o situaţie mai rea şi proprietarului mai bună, decât în cazul când cu toate că nu este transcris — ceeace dealtfel nici nu se cere — ar fi trebuit să fie respectat.

Raţiunea de a fi a formelor privitoare la transcripţiune pentru contractele mai lungi de trei ani, nu este alta decât de a încunoştiinţà pe terţul dobânditor asupra sarcinilor la care eventual ar fi supus imobilul vândut, aceasta însă nu înseamnă că legiuitorul opreşte pe persoanele care au asemenea contracte, autentice sau cu dată certă dar netranscrise, să le opue dobânditorului numai pentru periodul de trei ani, căci neîndeplinirea formalităţilor de transcripţiune, nu poate face ca însuş titlul să fie nul, şi ca locaţiunea să fie fără existenţă legală pentru toată durata contractului, un asemenea contract va fi numai reductibil la 3 ani şi ca atare va puteà fi opus cumpărătorului pe 3 ani, cu condiţiunea, bineînţeles, să fie anterior înstrăinărei şi să fie autentic sau şi privat dar cu data certă cerută de art. 1441 şi 1182 c. civ.

In acest caz, al opozabilităţei pe 3 ani, la noi şi 18 ani la francezi, noului cumpărător, al contractelor pe termene mai lungi de 3 şi 18 ani dar netranscrise potrivit art. 722 al. 10 pr. civ. şi legei fr. din 23 Martie 1855, se vor socoti aceşti trei sau 18 ani dela data contractului de locaţiune, a vânzărei, sau dela data transcrierei actului de vânzare.

Atât la noi cât şi în Franţa legea nu vorbeşte nimica în această privinţă.

Chestiunea a fost mult discutată în Franţa şi a dat naştere la trei sisteme: unii pretind că punctul de plecare a celor 18 ani trebue fixat la data contractului de locaţiune, unii susţin că dela data actului de vânzare, iar alţii susţin că *data transcrierei contractului de vânzare* trebue să servească ca punct de plecare a celor 18 ani. (A se vedeà argumentele doctrinei franceze în sprijinul acestor 3 sisteme precum şi autorii care le susţin în nota d-lui I. Perieţeanu în *Curierul Judiciar* No. 11 din 11 Februarie 1916 la pag. 90).

Acest din urmă sistem a fost adoptat de doctrina şi jurisprudenţa română, în sensul că, cei 3 ani pentru care este opozabil noului cumpătător al imobilului, contractul de locaţiune, încep să curgă dela data transcrierei actului de vânzare, pentru consideraţiunea că, noul dobânditor al imobilului, chiar dacă nu găseşte transcris în registrul de transcripţiuni la Tribunal vreun contract de închiriere mai mare de 3 ani, trebue totuş să se aştepte că i se pot opune pe timp de 3 ani contracte de locaţiune netranscrise dar cu dată certă opozabile potr. art. 1441 c. civ. In această privinţă D. Alexandresco spune că, acest termen de 3 ani, va începe a curge şi la noi din ziua transcrierei înstrăinărei, pentrucă din acest moment cumpărătorul imobilului dobândeşte dreptul de a mărgini contractul la trei ani (D. Alexandresco vol. IX, 1, pag. 211).

In speţa de faţă, prin deciziunea ce adnotăm contractul de locaţiune încheiat sub imperiul fostelor legiuiri vechi româneşti, aplicabile în Basarabia până la 1 Iunie 1928, Curtea de Apel s. II cu drept cuvânt a făcut în cauză aplicarea acestor principii din codul Andronache Donici şi dreptul roman, neaplicându-se în cauză art. 1702 c. civ. rus şi nici art. 1441 c. civ. rom. comb. cu art. 722 al. 10 pr. civ. rom., *totuş chestiunea a fost discutată, fără a interesà speţa, şi din punctul de vedere al aplicărei în cauză, în mod ipotetic al codului* succesor cu titlul particular al vânzătorului şi răspunzător de obligaţiunile contractante anterior de acesta faţă de terţii aşà cum e în actualul cod civil extins în Basarabia, ci ca o persoană străină cu care vânzătorul trebuie să se «alcătuiască ca să se ţină de tocmeală năimirii arăndatorului, până îşi va împlinì arăndatorul anii săi», aşà cum glăsueşte pravila lui Donici în paragraful şi capitolul sus citat.

Că în cuprinsul actului de vinderecumpărare dintre autoarea apelanţilor chiriaşi şi reclamantul cumpărător, nu se face nici o vorbire despre contractul de închiriere al apelanţilor ci se vorbeşte categoric şi cumpărătorul imobilului intră de drept şi de fapt în posesiunea imobilului cumpărat dela data autentificărei.

Considerând că chiar dacă am admite că în cauză ar fi aplicabil dreptul civil rus, nici dispoziţiunile art. 1702 din codul civil rus la care se referă apelanţii, nu le oferă un drept opozabil terţiului dobânditor, întrucât dispoziţiunile acestui articol se referă numai la modul de redactare a contractelor de locaţiune pentru a se face opozabile proprietarului, urmând ca faţă de terţele persoane, asemenea contractate să trebuiască a fi transcrise în registrul de proprietăţi ale primului notar ca să poată fi opozabile.

Considerând că pe de altă parte, chiar dacă am admite că noul achizitor al imobilului închiriat, instrumentându-şi actul sub regimul codului civil român, ar fi un succesor particular al autoarei apelanţilor şi prin urmare în conformitate cu art. 1441 din codul civil român, ar fi dator în principiu să respecte locaţiunea făcută înainte de vânzare, întrucât însă apelanţii locatari nu şi-au transcris contractul de închiriere în conformitate cu art. 722 al. X din procedura civilă română, nu-l mai pot opune noului achizitor al imobilului.

In adevăr, până la 1 Iunie 1928, apelanţii nu puteau opune vreun drept faţă de terţii achizitori ai imobilului pe baza legilor civile anterioare introducerei în Basarabia a codului civil român; prin introducerea codului civil român, schimbându-se complect situaţiunea dintre chiriaşi şi acei cari cumpăraseră imobilul ulterior acestei date, noul achizitor fiind considerat ca un succesor cu titlul particular al autorului chiriaşilor, căruia îi succedă în drepturi şi obligaţiuni, urmà deci ca chiriaşii apelanţi să-şi facă opozabile drepturile lor acelor achizitori conf. nouilor legi civile introduse.

Considerând că la 1 Iunie 1928 data introducerei în Basarabia a legiuirilor civile din vechiul regat, contractul de închiriere al apelan-

---

civil român, art. 1441 comb. cu art. 722 pr. civ. rom.

In fapt ne găsim în faţa unui contract de locaţiune cu dată certă netranscris pe timp de 12 ani începând dela August 1919 până la August 1931, la 25 Iulie 1928 — dejà sub imperiul codului civil român — imobilul este vândut prin act autentic şi transcris, când terţul cumpărător cheamă în judecată pe chiriaşi cari mai aveau potrivit contractului cu fostul proprietar, să stea în casă până la August 1931, adică mai mult de 3 ani.

In drept făcând aplicarea principiilor din codul civil român, am arătat mai sus că, după art. 722 a. 10 şi 723 pr. civ. rom. contractele de locaţiune pe termen mai lung de 3 ani, numai atunci pot fi opuse terţilor cari au dobândit drepturi reale asupra imobilului, dacă au fost transcrise şi că din aceste dispoziţiuni ale pr. civ. combinate cu art. 1441 c. civ. rom. rezultă că, cumpărătorul este obligat să respecte timp de 3 ani locaţiunea făcută, înainte de înstrăinarea imobilului prin act autentic sau cu dată certă, cari 3 ani urmează a fi socotiţi dela data transcrierei actului de vânzare, iar nu dela data contractului de locaţiune şi aceasta pentru motivul că, noul achizitor negăsind nici un contract transcris în registrele Tribunalului, trebuià să se aştepte potrivit legei la o locaţiune de 3 ani cu dată certă şi netranscrisă, şi al doilea că, din acest moment cumpărătorul dobândeşte dreptul să mărginească contractul la 3 ani.

Prin urmare, dacă s'ar fi aplicat în speţă codul civil român, credem că ar fi trebuit ca terţul dobânditor al imobilului Vladimir Belograiev, devenit proprietar prin transcrierea actului de vânzare la 25 Iulie 1928, să respecte contractul de locaţiune al chiriaşilor găsit în executare cu data certă şi netranscris, pentru o perioadă de 3 ani începând dela data transcrierei actului de vânzare adică 25 Iulie 928 până la 25 Iulie 931, rămânând neaparentă locaţiunea pentru rest faţă de cumpărător, cu alte cuvinte contractul de locaţiune nefiind transcris şi mai mare de 3 ani, trebuià redus la durata pentru care nu se cere transcripţiune, adică trei ani.

A se vedeà în sensul acesta următoarele din doctrina şi jurisprudenţa română (D. Alexandresco *Drept civil român* vol. IX-I contractul de locaţiune pag. 210; C. Hamangiu şi N. Georgean *Cod. civil* adnotat vol. III cu trimiterile de sub art. 1441; Săndulescu-Nanoveanu, *Explicaţiune teoretică şi practică a procedurei civile române* pag. 1374; Em. Dan, *Cod. pr. civ.* ad. cu trimiterile de sub art. 722; C. Cristescu, *Contractul de locaţiune* vol. II, pag. 823; I. Perieţanu în *Curierul Jud.* No. 11 din 11 Februarie 916, pag. 88; Cas. I, dec. din 28 Septemvrie 1894 în extenso, în *Buletinul Curţei de Casaţie* pe 1894 pag. 859 No. 425 şi în rezumat în *Barozii* vol. II, pag. 576 No. 42; Trib. Roman sent. civ. dela 27 Noemvrie 1896 în *Dreptul* No. 2 din 5 Ianuarie 1897, pag. 14; Trib. Ilfov s. IV sent. civ. dela 20 Octomvrie 1905 în *Dreptul* No. 70 din 3 Noemvrie 1905 pag. 570; Curtea Apel Bucureşti s. I, dec. No. 292 din 23 Noemvrie 1905 în *Curierul Judiciar* No. 8 din 29 Ianuarie 1906 pag. 61 şi în *Dreptul* No. 70 din 9 Noemvrie 1906 pag. 557 cu o notă de D. Alexandresco; Trib. Iaşi s. I, sent. civ. dela 3 Septemvrie 1907 în *Dreptul* No. 53 din 7 Septemvrie 1908 pag. 439; Judecătorie Ocol I Bucureşti cartea de jud. dela 20 Noemvrie 1909 judecător P. Davidescu în *Dreptul* No. 33 din 5 Maiu 1911 pag. 262; Judecătorie Ocol Puieşti-Tutova, cartea de jud. dela 8 Octomvrie 1911 în *Dreptul* No. 62 din 14 Octomvrie 1912 pag. 510; Cas. I, dec. No. 439 din 17 Iunie 1913 completul de divergenţă în rezumat în *Curierul Judiciar* No. 61 din 6 Octomvrie 1912 pag. 685 şi în extenso în *Curierul Judiciar* No. 7 din 22 Ianuarie 1914 pag. 52; Curtea Apel Galaţi I deciziunea civ. No. 84 dela 26 Ianuarie 1914 în *Dreptul* No. 59 din 4 Octomvrie 1915 pag. 469; Curtea Apel Bucureşti s. IV deciziunea No. 28 din 10 Noemvrie 1915 în *Curierul Judiciar* No. 11 din 11 Februarie 1916 pag. 88).

In sens contrar s'a hotărît că contractele de închiriere pe o perioadă mai lungă de 3 ani sunt supuse formalităţei transcripţiunei şi neîndeplinirea acestor formalităţi are efect a face ca contractul să nu poată fi opozabil celor de al treilea şi prin urmare în acest caz locaţiunea este fără existenţă legală faţă de terţ şi aceasta pentru toată durata locaţiunei, astfel că nu poate fi opozabil terţilor pentru cei dintâiu 3 ani şi neopozabil pentru timpul ce trece peste cei 3 ani (Curtea de Apel Bucureşti s. III, deciziunea No. 199—1881 în *Dreptul* No. 61 din 1881, Trib. Ilfov s. II sent. 4 No. 893 din 26 Noemvrie 1899 în *Curierul Judiciar* No. 23/1900 pag. 185).

In dreptul civil austriac, în caz de vânzarea imobilului închiriat, contractul de locaţiune rămâne în vigoare şi noul proprietar este obligat să respecte dreptul chiriaşilor, cu condiţiunea însă ca acest contract de locaţiune să fie intabulat în cărţile judiciare, în care caz dreptul locatarului se va considerà ca un drept real pe care va trebui să-l respecte şi proprietarul subsequent pe tot timpul cât mai durează contractul, în acest sens art. 1095 cod. civ. austr. este categoric. Dacă proprietarul locatar înstrăinând bunul dat în locaţiune l-a şi predat noului dobânditor, în acest caz, locatarul, dacă dreptul său nu este intabulat potrivit art. 1095 cod. civ. austr., va fi dator să cedeze bunul noului proprietar după denunţarea cuvenită, rămânându-i deschisă calea unei acţiuni contra fostului proprietar, pentru daunele suferite şi câştigul pierdut (art. 1120 c. civ. austr.),

De unde rezultă că, după codul austriac, sunt opozabile terţului cumpărător numai contractele de locaţiune intabulate în cărţile funduare, adică transcrise spre deosebire de codul civil francez şi român unde şi contracte netranscrise dar cu dată certă până la 3 ani şi 18 ani sunt opozabile terţului dobânditor, iar intabularea adică transcrierea este cerută numai pentru contractele mai mari de 18 ani (art. 1743 c. civ. fr. şi legea din 23 Martie 1855) şi 3 ani (art. 1441 c. civ. rom. şi 722 pr. civ. rom.).

In caz de vânzare judecătorească, după codul civil austriac art. 1121, locatarul este dator să cedeze bunul închiriat noului adjudecatar chiar în cazul când dreptul său este intabulat ca un drept real, rezervându-i-se numai dreptul de privilegiu la despăgubiri, spre deosebire de codul civil francez şi român unde adjudecatarul este asimilat cu un nou cumpărător, căruia deci i se pot opune toate contractele de locaţiune încheiate cu fostul proprietar, cu condiţiunea să fi obţinut data certă anteţilor încheiat pe 12 ani şi expirând la 8 August 1931, mai aveà o durată de peste trei ani simpla dată certă rezultând din legalizarea notarului public, nu mai puteà conferì actului putere legală de opozabilitate, ci trebuià să fie transcris în registrele de transcripţie ale Tribunalului unde se găseşte bunul nemişcător, conf. art. 721 şi 722 al. X din pr. civ. rom.

Că deci chiriaşii apelanţi, neglijând de a-şi consolidà dreptul lor faţă de noul achizitor al imobilului, conf. legiuirilor civile sub imperiul căruia imobilul trecuse în stăpânirea acestuia, intimatul are tot dreptul să ceară prin Justiţie expulzarea lor din imobil.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier Const. Georgescu, respinge apelul.

Decizia No. 156 din 7 Dec. 1929.

Preşedinte d-l **Gh. Nedelcovici.**

TRIB. DOLJ S. II, **10 Dec. 1927**

VÂNZARE DE IMOBIL RURAL AL UNUI MINOR. ANULAREA JURNALULUI DE OMOLOGARE, CARE AUTORIZĂ VÂNZAREA, DE CĂTRE CURTE. OPOZABILITATEA ERGA OMNES A ACESTEI ANULĂRI. ANULAREA VÂNZĂREI. (Art. 148 l. agr. şi art. 1 lege interpretativă a art. 148) (1)

1. *Faţă cu textul interpretativ şi deci retroactiv al legei din 12 Martie 1927, vânzările prin bună învoială a imobilelor rurale ale minorilor şi cele supuse regimului dotal, către un simplu particular, sunt valabile.*

2. *In caz când jurnalul de omologare, care autorizà vânzarea proprietăţei rurale a unui minor, a fost infirmat de către Curtea de Apel urmează ca şi contractul de vânzare să fie anulat ca fiind lipsit de autorizarea Tribunalului, condiţiune esenţială pentru înstrăinarea proprietăţilor rurale ale minorilor, cerută şi de legea interpretativă a art. 148 leg. agrară. Aceasta chiar când lipsa de autorizaţie rezultă dintr'o decizie a Curţei dată pe cale graţioasă, în care intimatul a fost scos din cauză după cererea sa.*

Autorizările date de Tribunale, relative la alienarea imobilelor minorilor, sunt de ordine publică, fiind atingătoare de capacitatea şi bunurile unor incapabili; ele au efect erga omnes, *persoana cumpărătorului nefiind niciodată determinată. Deci, şi deciziile instanţelor de apel, care confirmă sau infirmă jurnalele de omologare, au acelaş efect absolut.*

(Maria Pârăianu cu H. Sternberg şi Soc. Creditul Minier).

TRIBUNALUL: Considerând că, prin acţiunea sa, complectată ulterior, tutoarca Maria I. Pârăianu pentru minorul său fiu Radu I. Pârăianu, chiamă în judecată pe pâritul Herman Sternberg, proprietar din comuna Crâmpoaia jud. Olt, pentru ca judecătoreşte să se

---

rior adjudecărei şi în condiţiunile art. 1328 c. civ. fr. şi 1182 c. civ. rom. (asupra doctrinei franceze şi române a se consultà N. Georgean vol. I pag. 35).

Şi în dreptul civil german vânzarea imobilului închiriat nu reziliează contractul de locaţiune (der Verkauf bricht nicht den Miehtvertrag) art. 571 c. civ. germ. prevede că dacă imobilul închiriat se va înstrăinà de locator unui terţ, atunci acest terţ achizitor al imobilului va trebuì să respecte contractul de locaţiune fără nici o condiţiune, intrând în situaţia fostului locator cu toate drepturile şi obligaţiunile ce rezultă din contract, şi dacă terţul dobânditor nu va îndeplinì aceste obligaţiuni contractuale, fostul locator răspunde ca garant pentru daunele cauzate chiriaşului (codul civil german contractul de locaţiune — Der Miehtvertrag — art. 535, 580).

GH. PETRUC
Judecător de şedinţă Trib. Baia

(1) Hotărîrea Tribunalului Dolj, pe care o adnotăm, a mai fost publicată în *Pand. Rom.* din 1928, II p. 255, fiind însoţită de comentariile noastre şi ale colegului de barou, Alex. Lăzeanu. O reluăm azi, deoarece concluziile la care am ajuns atunci, nu ni se mai par mulţumitoare: Problema efectului retroactiv al legilor interpretative şi problema naturei jurisdicţiunei graţioase, chestiuni atât de delicate, ne impun, după o mai serioasă analiză, soluţii noui. Nu mai putem aderà azi la dogma clasică a retroactivităţei tacite a legilor interpretative şi nici la principiul opozabilităţei *erga omnes* a jurnalelor de omologare în materie tutelară, soluţie adoptată de Trib. Dolj S. II în hotărîrea sa. Complectăm observaţiile noastre cu o consultaţie scrisă a profesorului dela Paris, René Demogue, a cărui judicioase reflecţiuni asupra speţei de faţă ni-au ajutat în bună parte să ajungem la nouile noastre concluziuni.

I. Prima problemă, a cărei soluţie vom încercà să o dăm, e aceea a retroactivităţei tacite a legilor interpretative; o vom examina-o din două puncte de vedere: 1. Dacă o lege interpretativă este în acelaş timp şi o lege retroactivă, în caz când legiuitorul nu o declară în mod expres, adică dacă există o retroactivitate tacită a legilor. 2. In ipoteza că s'ar admite retroactivitatea tacită a legilor interpretative, judecătorul nu trebuie să examineze caracterul intrinsec (de fond) al legei interpretative, pentru a vedeà dacă pretinsa lege interpretativă nu este în realitate o lege nouă?

1. Declarăm dela început că în ceeace priveşte primul punct al problemei, atitudinea pe care o vom adopta-o faţă de teoria retroactivităţei legilor interpretative, ne va creeà o situaţie relativ dificilă. Şi aceasta, nu pentru că ceeace vom susţine e paradoxal şi lipsit de orice bază juridică — vom vedeà dimpotrivă că părerea noastră e strict legală şi avem în sprijinul ei însăşi lucrările preparatorii ale codului civil — ci pentrucă avem de luptat împotriva unei opiniuni învechite şi înrădăcinate — aşi zice contra unui mit juridic — al doctrinei clasice şi al jurisprudenţei secolului XIX-lea. Din fericire pentru noi, nu suntem cu totul izolaţi; avem în sprijinul părerei noastre, autoritatea incontestată a lui Bonnecase şi Duguit.

Pentru a găsì fundamentul juridic al pretinsei retroactivităţi a legilor interpretative, doctrina clasică a recurs la o ficţiune, care în rezumat e următoarea: Legea interpretativă nu e o lege nouă; ea se identifică complect cu vechea lege interpretată, căreia îi dă un sens nou. Actele anterioare legei interpretative rămân sub imperiul legei vechi cu sensul pe care îl dă legea nouă.

Deci se recurge la o ficţiune — deoarece două legi separate în timp, care sunt obiectul a două acte legislative deosebite, nu pot fi una şi aceeaşi lege — pentru a explicà o altă ficţiune: efectul retroactiv al legilor interpretative. Căci e neîndoios că acest efect are la baza lui o pură ficţiune: legea, ca orice dispoziţiune imperativă, nu-şi poate produce efectul decât din momentul când e edictată. O lege retroactivă e socotită ca preexistându-şi ei însăşi, deoarece consideră că la epoca când un drept a fost câştigat sub imperiul vechei legi, legea nouă există dejà.

Or, este neîndoios, chiar dacă nu ar existà textul imperativ al art. 1 c. civ., deoarece regula edictată de acest articol ar rezultà în mod implicit din principiile generale ale dreptului, că o lege pentru a fi retroactivă trebuie să conţină o dispoziţie expresă în acest sens. Aceasta cu atât mai mult, cu cât principiul neretroactivităţei legilor nu este o dispoziţiune de ordin constituţional şi legiuitorul ordinar poate oricând să deroage dela el. Afară dacă nu se recurge, pentru a admite pretinsa retroactivitate tacită a legilor interpretative, la ficţiunea identificărei legei interpretative cu legea interpretată. Or, această ficţiune este inadmisibilă: art. 1 este nu numai imperativ, dar exprimă ceeace Duguit numeşte o regulă de drept, dictată de necesităţile inexorabile ale legilor sociale şi de securitatea tranzacţiilor. Or, pentru ca să deroage dela această regulă de drept, legiuitorul trebuie să o spună în mod expres, adică să declare legea retroactivă. Altfel, pe baza unei simple ficţiuni — aceea a confundărei a două legi deosebite — se eludează unul din principiile fundamentale ale ştiinţei dreptului.

Pentru a ne da mai bine seama de acest lucru, nu avem decât să luăm un exemplu dintr'un domeniu apropriat, acel al retroactivităţei condiţiunei îndeplinite în obligaţiunile condiţionale. Pentru ca condiţiunea îndeplinită să retroactiveze, a trebuit ca legiuitorul civil în art. 1015 să stipuleze în mod expres retroactivitatea. In codurile în care această retroactivitate nu e prevăzută, ca în codul german şi elveţian, condiţiunea nu produce efecte retroactive. Or, efectul retroactiv al condiţiunei îndeplinite are la baza lui un element real: voinţa părţilor, care au înţeles ca în cazul îndeplinirei condiţiunei, obligaţia să-şi producă efectele din momentul când a intervenit; pe când la baza retroactivităţei legilor interpretative nu există decât o simplă ficţiune.

Deci, principiul neretroactivităţei legilor e un principiu general şi absolut, care se aplică tuturor legilor fără nici o distincţie. In acest sens: Bonnecase, *Supplément* anuleze vânzarea moşiei Crâmpoaia din jud. Olt, pentru partea indiviză a minorului Radu Pârăianu;

Având în vedere că în fapt se constată din actele aflate la dosar, că Maria I. Pârăianu în calitate de tutoare a minorilor rămaşi după urma defunctului ei soţ I. Pârăianu, a cerut Tribunalului Dolj S. I, să fie autorizată să vândă conf. art. 148 legea agrară prin bună învoială moşia minorilor numită Crâmpoaia din jud. Olt; că, consiliul de familie convocat în acest scop admite, prin avizul din 10 Iunie 1922, cererea tutoarei, iar Tribunalul, prin jurnalul No. 9456 din 1922, omologă acest aviz;

Având în vedere că tutoarea, găsind cumpărător pe Herman Sternberg şi stabilind cu el condiţiile vânzărei, cere Tribunalului să-i permită autentificarea actului de vânzare, iar consiliul de familie convocat pentru aceasta autoriză, prin încheierea din 12 August 1922, pe tutoare să vândă moşia şi să autentifice actul de vânzare cu Herman Sternberg, după care Tribunalul din nou prin jurnalul No. 9834 din 12 August 1922, omoloagă sus amintita încheiere a consiliului de familie;

Considerând că la 19 Septemvrie 1922, actul de vânzare se autentifică de Trib. Dolj la No. 3830/922, şi se transcrie la Trib. Olt;

Considerând că, la 21 Septemvrie 1926, atât Maria Pârăianu, ca tutoare legală cât şi membrii consiliului de familie, fac apel, pe temeiul art. 104 proc. civ., contra jurnalului de omologare al Tribunalului No. 9834 din 12 August 1922, iar Curtea de Apel Craiova S. II, prin decizia No. 219 din 11 Noemvrie 1926, după ce scoate din cauză pe cumpărătorul Herman Sternberg, care n'a luat parte la prima instanţă unde n'a fost citat, admite temeiurile invocate de apelanţi şi infirmând în totul citatul jurnal al Tribunalului, respinge cererea făcută de tutoarea Maria Pârăianu de a vinde prin bună învoială lui Herman Sternberg partea indiviză a minorului din moşia Crâmpoaia;

Având în vedere că, în acţiunea dedusă înaintea Tribunalului, reclamanta Maria Pârăianu, ca tutoare invoacă ca temeiu de drept pentru a obţine anularea vânzării, faptul că art. 148 leg. agrară, care permite înstrăinarea prin bună învoială a proprietăţilor rurale ale minorilor şi cele supuse regimului dotal, fără îndeplinirea altor formalităţi decât încuviinţarea Tribunalului, derogă dela art. 1252, 1253 şi 403 cod. civ., numai atunci când vânzarea unor astfel de proprietăţi, s'ar face către Casa Centrală a Improprietărirei; că, în speţă, fiind vorba de vânzarea bunurilor unor minori, nu către Casa Centrală, ci unui particular, lui Herman Sternberg, aceasta nu se

---

Baudry-Lacantinerie, t. II pag. 228: «La caractérristique de la règle posée par le législateur dans l'article 2 du Code civil est, en effet, d'être générale et absolue; elle ne renferme aucune distinction et s'applique, en conséquence, à toutes les lois quelles qu'elles soient». In acelaş sens Roubier, *Distinction de l'effet rétroactif et de l'effet immédiat de la loi*, Rev. trimestr. 1928, pag. 584: «Il résulte qu'il n'y a de rétroactivité possible qu'en vertu d'une clause législative expresse; il n'y a pas de rétroactivité tacite et si le législateur n'a pas insséré un clause formelle, l'interprète n'est pas autorisé a tirer d'une intention tacite, qui résulterait des travaux préparatoires ou des circonstances dans lesquelles la loi a été faite, ou de la nature particulière de cette loi, des conclusions favorables à son application rétroactive».

Dealtfel însuşi textul primitiv al art. 2 c. civ. francez (art. 1 c. civ. român), ne arată că legiuitorul civil n'a înţeles să consacre retroactivitatea tacită a legilor interpretative. Intr'adevăr acest text aveà următorul cuprins: «La loi ne dispose que pour l'avenir; elle n'a point d'effet rétroactif.

Néanmoins la loi interprétative d'une loi précédente aura son effet du jour de la loi qu'elle explique».

S'a susţinut că aliniatul 2 al acestui articol, care se referă la legile interpretative, a fost suprimat ca inutil, deoarece exprimà un lucru evident. Explicaţia e cu totul falşă: după cum rezultă din lucrările preparatorii ale codului civil, redactorii acestuia au voit prin textul 2 să reacţioneze în contra numeroaselor legi retroactive ale Revoluţiei (în acest sens Bonnecase, op. cit., t. II, pag. 41). Or, prin suprimarea aliniatului II al art. 2 n'au făcut decât să-şi accentueze şi mai mult această tendinţă.: desigur că s'au temut că menţinând acest aliniat, legiuitorii posteriori să nu aducă sub pretextul unor legi interpretative, adevărate legi retroactive. După cum rezultă din lucrările preparatorii ale codului civil, Portalis a opinat pentru suprimarea aliniatului II al art. 2 pentru motivul că nu se poate defini ce este o lege pur interpretativă şi părerea lui a fost adoptată de Consiliu. In acest sens Fenet, *Travaux préparatoires*, t. II, pag. 13.

In sfârşit în sprijinul părerei noastre citàm pe Duguit, după care o lege interpretativă nu are nici o influenţă asupra proceselor în curs la data promulgărei ei, în caz când nu conţine o dispoziţie expresă în acest sens (vezi analiza teoriei lui Duguit în adnotarea noastră din *Pand. Rom.* 1928, II, 256—257).

Deci concluzia care se impune e următoarea: *din moment ce legea interpretativă a art. 148 legea agrară nu conţine nici o dispoziţie expresă care să o declare retroactivă* [1]) *însemnează că, conform dispoziţiilor art. 1 c. civ., ea nu se aplică decât în viitor şi că în niciun caz nu se aplică proceselor în curs de judecată la data promulgărei ei.*

2. In caz însă când s'ar adoptà soluţiunea tradiţională, considerându-se legile interpretative ca nişte legi retroactive tacite, ne rămâne de examinat o altă faţă a problemei şi anume: judecătorul nu trebuie să analizeze dacă o lege interpretativă, sub pretextul interpretărei unui text vechiu, nu conţine în realitate o dispoziţie nouă? Şi oare legea din 12 Martie 1927, privită din acest punct de vedere, este o adevărată lege interpretativă?

Profesorul Barthélemy într'un studiu al său publicat în Revue de droit public, 1908, pag. 456 şi urm. şi intitulat «*De l'interprétation des lois par le législateur*» stabileşte anumite condiţiuni pe care o lege interpretativă trebuie să le întrunească pentru ca să fie o adevărată lege interpretativă. Aceste condiţiuni ar fi următoarele: 1. *Legea interpretativă nu poate interpretà decât un text îndoelnic, care să fi dat naştere unei jurisprudenţi divergente.* 2. *In interpretarea sa legiuitorul nu trebuie să fie influenţat de interesele unor anumite părţi din procesele pendinte.* 3. *In sfârşit, legea interpretativă nu poate decât să explice vechiul text, iar nu sub culoare interpretativă să edicteze o dispoziţie nouă.* Vom examinà dacă legea din 12 Martie 1927 întruneşte aceste condiţiuni.

In primul rând, condiţiunea esenţială ce legitimează interpretarea legală nu poate fi decât existenţa unei jurisprudenţi divergente a Casaţiei sau al unui conflict de jurisprudenţă între Casaţie şi instanţele de fond. In acest sens Barthélemy, op. cit. 1908, pag. 497 «Il a toujours été considéré que l'interprétation par le législateur n'était légitime qu'en cas de divergence entre les juridictions. L'interprétation par le législateur n'est légitime que si elle est nécessaire. Quant est-elle nécessaire? Toutes les lois que nous avons citées de l'époque révolutionaire, impériale ou royale, s'accordaient a poser le principe que la nécessité de l'interprétation se manifestait par une certaine contrariété de la jurisprudence. Ces lois determinaient même quelle était précisément la contrariété qui exigeait l'intervention du législateur. Dans tous les cas, il était nécessaire que la Cour de cassation se fût prononcée et qu'un conflit fût accusé entre cette haute juridiction et les cours d'appel».

Interpretarea dată de Curtea de Casaţie articolului 148 legea agrară, conform căreia alienarea imobilelor rurale ale minorilor şi femeilor dotale nu poate fi lipsită de formalităţile licitaţiei publice, decât atunci când vânzarea e făcută Cassei Centrale a Improprietărirei, rămăsese constantă (Cas. I, Dec. 2020 din 17 Noemvrie 1924, *Pand. Săpt.* 1925, pag. 7, Cas. I, Dec. 564 din 3 Martie 1925, Jurisprudenţa Rom. 1925, No. 161); iar instanţele de fond s'au conformat fără divergenţe acestei jurisprudenţe. Astfel pentru a nu cità decât Curtea din Craiova, ambele secţiuni ale acestei Curţi adoptă considerentele Inaltei Curţi: S. I prin Decizia 248 din 2 Noemvrie 1926 (*Dreptul* 1926, pag. 311), S. II prin Decizia 19 din 29 Ianuarie 1926 (Decizie inedită) şi prin decizia 218 din 11 Noemvrie 1926 dată, în propria noastră speţă.

---

[1]) **Legea interpretativă a art. 148 legea agrară din 12 Martie 1927 are următorul cuprins: «Art. 1 Proprietăţile rurale ale minorilor, precum şi cele supuse regimului dotal se pot vinde în condiţiunile prevăzute de art. 148 al legei agrare, fie Casei Centrale a Improprietărirei, fie în cazul când statul a renunţat la exercitarea dreptului de preempţiune, ori cărui cetăţean român. Art. 2. Această lege are caracter interpretativ.**

puteà face prin bună învoială, ci numai cu formele vânzărilor publice prevăzute de art. 403 cod. civ.;

Considerând că, pentru a curmà diferitele interpretări care se dădeau art. 148 leg agrară, legiuitorul prin legea interpretativă din 12 Martie 1927, a stabilit în art. 1 că proprietăţile rurale ale minorilor şi cele supuse regimului dotal, se pot vinde în condiţiunile prevăzute de art. 148 leg. agrară, fie Casei Centrale a Improprietăririi, fie oricărui cetăţean român;

Că, faţă cu textul interpretativ şi deci retroactiv al acestei legi, temeiul de drept invocat de reclamanta Maria Părăianu, apare ca nefondat, şi deci cată a fi respins ca atare;

Având în vedere că, prin suplimentul de acţiune din 14 Februarie 1927, reclamanta Maria Părăianu mai adaugă un nou temeiu de drept, anume că vânzarea mai este nulă şi pentrucă-i lipseşte autori-

---

Faptul că anterior jurisprudenţei Casaţiei, Tribunalele dăduseră o interpretare diferită art. 148, nu poate fi concludent, din moment ce erà vorba de nişte simple jurnale graţioase de autorizare, care nu puteau formà o jurisprudenţă serioasă. *Deci, sensul dat de instanţe art. 148 nefiind îndoelnic, o lege interpretativă nu aveà nici un rost, legiuitorul neavând să rezolve un conflict de interpretare.*

In al doilea rând, o lege interpretativă nu poate fi inspirată decât de interesele generale, iar nu de interesele părţilor din procesele pendinte (Barthélemy, op. cit., pag. 498). Altfel, legea interpretativă îşi pierde caracterul său de lege, adică de regulă generală impozabilă tuturor. E adevărat că în expunerea de motive a legei interpretative, legiuitorul a căutat să enumere anumite motive de interes general, care ar justificà interpretarea legislativă a art. 148. Motivele nu pot însă rezistà unei critici serioase şi par cu atât mai ciudate, cu cât legiuitorul vrea să spună că legea interpretativă a fost dictată de interesele minorilor şi ale femeilor dotale. Citām expunerea de motive, Monit. Of. din 9 Martie 1927, pag. 1319: «In adevăr legiuitorul din 1921 nu a voit să creeze un monopol de cumpărare pentru săteni; intenţia lui a fost să libereze proprietatea rurală dotală şi a minorilor de îngrădirile, care o făceau indisponibilă, întrucât această liberare serveà interesul familiei. El a pornit dela ideia că greutăţile ce o femee măritată şi un minor are de a cultivà proprietăţile lor, fac ca valoarea de plasament a proprietăţilor rurale să fie micşorată, cu deosebire astăzi când exploatarea prin arendare a pământului este socotită ca o derogare dela funcţia socială, pe care trebuie să o îndeplinească proprietarul rural. De aceea legiuitorul a dat putinţa înstrăinărei proprietăţilor dotale şi ale minorilor cu autorizarea Tribunalului şi bine înţeles cu respectarea dreptului de preempţiune al Statului. A mărginì aplicarea dispoziţiunilor art. 148 legea agrară nu mai în cazul vânzărilor sătenilor, este a ajunge la rezultatul că proprietăţile dotale şi ale minorilor să nu poată să fie vândute decât unui singur cumpărător, pe când celelalte proprietăţi beneficiază la vânzare de îndoita concurentă a capitaliştilor şi a sătenilor».

Or, legiuitorul afirmă mai întâiu un lucru inexact: în caz când după vechea interpretare a art. 148 dată de Casaţie, Casa Centrală nu-şi exercità dreptul de preempţiune asupra pământurilor minorului sau ale femeiei dotale, dreptul comun reintrà în vigoare şi minorul sau femeia dotală puteà să vândă oricui moşia prin licitaţie publică, după cum şi azi legea interpretativă nu poate împiedicà pe minor să vândă prin licitaţie. Textul art. 148 nu e imperativ. Or, numai vânzarea prin licitaţie publică poate fi o garanţie serioasă pentru minor, nu mai ea excluzând posibilitatea unei coluziuni frauduloase între un tutor de rea credinţă si cumpărătorul. Desigur, că şi vânzarea prin bună învoială făcută exclusiv Casei Centrale înlătură această posibilitate, o instituţie publică neputând fi făcută complice la o fraudă.

Deci, departe de a fi în interesul minorului şi al femeii dotale, actuala interpretare legislativă vatămă aceste interese.

Dar legiuitorul mai are şi un al doilea argument: proprietatea fiind azi o funcţie socială şi minorii şi femeile dotale arendându-şi de obicei moşiile, nu se poate admite această derogare dela funcţia socială a proprietăţei. Mai întâi, în ce priveşte pe minor, argumentul e foarte şubred: legiuitorul uită că incapacitatea minorului e o stare tranzitorie şi că nu poate pretinde unor incapabili, cari mâine vor fi capabili, să-şi exercite funcţiunile sociale. In al doilea rând, nimic nu împiedică pe femeile dotale să-şi exploateze fie singure moşiile, mai ales azi în epoca femenismului, fie prin soţii lor. In schimb, legiuitorul uită pe adevăratul incapabil şi în marea majoritate a cazurilor pe veşnicul incapabil, pe interzis. Inalta Curte de Casaţie a hotărît în Secţiuni Unite că legea interpretativă a art. 148 lege agrară nu se aplică interzisului (Dec. 13 din 25 Maiu 1929).

Deci motivele de ordin general, pe care ni le dă legiuitorul, sunt falşe, şi adevăratele motive ale legei trebuie să le căutăm în altă parte. Aceste motive ni le va furnizà istoricul legei interpretative şi declaraţiile raportorului legei la Senat.

Se ştie că un an anterior actualei legi interpretative, în Parlamentul liberal din 1926 s'a mai prezentat un proect de lege interpretativ al art. 148. Părţile interesate în procesele pendinte nu au avut răbdarea să aştepte pe autorul legei agrare, ca să vină să-şi interpreteze singur legea. Atunci însă interesele de ordin general au precumpănit şi s'a renunţat la acest proect nenorocit. Motivele, pentru care acest proiect nu s'a transformat în lege, le găsim expuse de d. Madgearu în Mon. Oficial din 11 Martie 1927, pag. 1380: «In parlamentul trecut s'a încercat din iniţiativa parlamentară să se aducă un proiect de lege asemănător şi deputaţii din majoritate s'au împărţit în două tabere: unii, care apărau ca advocaţi pe reprezentanţii unei părţi şi alţii care reprezentau tot ca advocaţi cealaltă parte, tot aşa de justificată din punctul de vedere al dreptului privat. Şi atunci s'a socotit de guvernul liberal că nu este nici un interes de Stat, pentru ca să intervină cu un proect de lege interpretativ pentru a se lămurì această luptă de interese tot aşa de justificate ca interes privat, fără nici un interes însă ca interes social şi ca interes pentru Stat».

In sfârşit, în sprijinul părerei noastre că legea interpretativă a fost adusă numai pentru apărarea intereselor particulare a cumpărătorilor de moşii, avem declaraţiunea a însuşi raportorului legei la Senat, d. Bascovici, care mărturiseşte că legea a fost prezentată pentru a înlăturà pretenţiunile minorilor şi ale femeilor dotale în procesele pendinte. In acest sens vezi Mon. Oficial din 17 Martie 1927, pag. 721—22: «Nu suntem atât de ignoranţi să ne atingem de drepturile câştigate, pentru că ne împiedecă principiul autorităţei lucrului judecat şi separaţiunei puterilor în Stat. *Noi ne atingem numai de pretenţiunile acelora, care au vândut imobilele rurale în condiţiunile art. 148, iar astăzi când preţurile au crescut voesc să anuleze asemenea acte. Trebuià să se vină în ajutorul acelora, care au cumpărat în condiţiunile art. 148 lege agrară şi care astăzi se văd expuşi să li se anuleze actele de cumpărare.* Acesta este motivul pentru care se vine cu acest proiect de lege interpretativ».

In sfârşit, a treia condiţie, pe care o lege interpretativă trebuie să îndeplinească ca să fie o adevărată lege interpretativă, este următoarea: legea nu trebuie să conţină sub culoare interpretativă o dispoziţie nouă. Să examinăm din acest punct de vedere art. 148 lege agrară şi legea interpretativă.

S'ar păreà la o cetire superficială a legei interpretative că această lege nu adaogă nimic textului art. 148, ci nu face decât să-l explice. Dar pentru a ne da bine seama de acest lucru, trebuie să examinăm mai întâiu dacă interpretarea pe care Casaţia o dă acestui articol adaogă ceva taxtului lui, deoarece numai în acest caz legea interpretativă poate fi justificată.

Există un principiu elementar de interpretare a legilor, după care legile nu trebuiesc interpretate de o manieră strict exegetică, adică după sensul literal al termenilor ci în conformitate cu tendinţele sociale şi cu întreaga atmosferă specială a legei. Acest principiu se aplică mai ales unei legi speciale, care urmăreşte anumite scopuri sociale, ca legea agrară.

Or, nu trebuie să se uite că legea de expropriere, cu tot titlul ei, e o lege de împroprietărire a ţăranilor; exproprierea nu a fost decât mijlocul prin care să se ajungă la această ţintă unică a legiuitorului agrar: împroprietărirea ţăranilor. Din motive de ordine socială, legiuitorul agrar a derogat dela principiul constituţional al inviolabilităţei proprietăţei private; a derogat dela un al doilea principiu tot constituţional: acela că nimeni nu poate fi expropriat pentru cauză de utilitate publică, decât în urma unei drepte şi prealabile despăgubiri. Ori, faţă de aceste derogări dela principii atât de esenţiale, derogarea dela dispoziţiile de ordine publică ale codului civil, care protejau averile dotale şi ale minorilor, îşi pierdeà din importanţa sa. Natural, aceasta însă cu o singură condiţiune: *ca această derogare să se fi făcut în favoarea ţăranilor, reprezentaţi prin Casa Centrală, deci în cadrul legei agrare. Acesta e unicul sens în conformitate cu scopul legei agrare, pe care puteà să-l aibe art. 148.*

A da o altă interpretare art. 148, înseamnează a nesocoti spiritul legei agrare şi a introduce în acelaş timp un regim absurd al proprietăţei imobiliare a femeilor dotale şi a minorilor. Nu e oare zarea Tribunalului cerută de art. 148 leg. agrară, întrucât jurnalul de autorizare No. 9834 din 12 August 1922 al Tribunalului, pe baza căruia se făcuse vânzarea, a fost infirmat, prin decizia No. 218 din 11 Noemvrie 1926, a Curţii de Apel Craiova, S. II.

Considerând că, faţă de acest nou temeiu de drept, pârîtul Herman Sternberg se apără în întâmpinarea sa, susţinând că decizia 218 a Curţii de Apel S. II, n'are autoritate de lucru judecat, şi prin urmare nu-i este opozabilă, deoarece este dată în materie graţioasă şi nu este dată faţă de dânsul, întrucât însăşi Curtea l-a scos din cauză;

Având în vedere că legea agrară cere ca condiţie esenţială pentru înstrăinarea proprietăţilor rurale ale minorilor, autorizarea Tribunalului, care se dă printr'un jurnal, fără citarea vreunei părţi şi fără desbateri contradictorii; că, în speţă această autorizare fiind infirmată în apel, vânzarea moşiei Crâm-

---

straniu ca un minor să nu poată vinde un metru pătrat de teren urban fără licitaţie şi să vândă o moşie de sute de hectare prin bună învoială? Această absurditate nu s'ar puteà susţine decât în favoarea unei clase sociale atât de interesante pentru legiuitorul agrar, ca acea a ţăranilor. Altfel, dacă legiuitorul agrar ar fi voit să schimbe, din considerentele pe care le-am văzut în expunerea de motive a legei interpretative, regimul proprietăţei imobiliare a minorilor şi femeilor dotale, ar fi procedat altfel: s'ar fi adresat legiuitorului civil, care ar fi venit cu o lege modificatoare a articolelor din codul civil, introducând un regim unic atât pentru proprietăţile urbane, cât şi pentru cele rurale.

Prin urmare, legiuitorul agrar nu a putut să deà decât un sens restrictiv art. 148, cu toate declaraţiile contrarii ale d-lui Garoflid, manifestate dealtfel posterior votărei legei cu ocazia primei jurisprudenţi a Casaţiei într'un interviev dat ziarului Argus. Dealtfel, aceste declaraţii nu pot oglindi decât părerile personale ale d-lui Garoflid. Ori, o lege nu e produsul personal al unui singur individ; ea e opera Parlamentului, a diverselor comisiuni tehnice, care au lucrat la elaborarea ei şi mai ales a întregei ambianţe sociale a epocei în care a fost votată. Se ştie că la elaborarea proiectului legei agrare a contribuit şi o comisie juridică, din care a făcut parte regretatul Vladimir Atanasovici şi d-l Andrei Rădulescu. Or, e interesant de ştiut părerile lui Vlad. Atanasovici asupra art. 148, cu atât mai mult cu cât aliniatul 2 din acest articol e opera sa personală. Vezi *Monit. Oficial* din 17 Martie, 1927, pag. 716: «Când s'a făcut proiectul legei agrare, d-l Ministru al agriculturei mi-a făcut cinstea să mă consulte şi pe mine pentru partea juridică a proiectului. La acest articol 148, care erà redactat în modul cum îl vedeţi, eu personal am propus aliniatul 2 în comisiunea care lucrà la proiectul legei agrare. Şi atunci, fiindcă ne ocupăm de legea agrară, în acea comisiune noi nu puteam aveà în vedere alte consideraţiuni, decât acelea care interesau ţărănimea. *Nu puteam prin legea agrară să ne gândim la posibilitatea, pentru toţi aceşti incapabili, să-şi vândă bunurile şi către orice alte persoane particulare, pentrucă nu puteam să răsturnăm tot codul civil în materie de protecţiune a femeilor dotale şi incapabililor minori, să-l răsturnăm prin legea agrară, care este o lege specială.* Aceasta este treaba codului civil». Iată care a fost sensul atribuit art. 148 de unul din redactorii săi.

In concluziune, legea din 12 Martie 1927 nu întruneşte nici unul din elementele unei adevărate legi interpretative, deoarece în primul rând ea nu rezolvă un conflict de jurisprudenţe divergente, în al doilea rând, scopul pe care l-a urmărit a fost de a dà câştig de cauză cumpărătorilor de moşii în procesele pendinte şi în sfârşit în al treilea rând, această lege denaturează sensul normal, impus de o justă metodă de interpretare a art. 148 şi introduce în legea agrară sub culoare interpretativă o dispoziţie nouă.

Prin urmare, legea interpretativă a art. 148 este o lege interpretativă numai în ce priveşte forma sa, pentrucă legiuitorul o declară astfel, nu însă în ce priveşte fondul său, deoarece este în realitate o lege nouă, şi ca atare neconţinând o dispoziţie expresă, care să o declare retroactivă, nu poate produce efecte retroactive. In acest sens citām părerea autorizată a lui Bonnecase op. cit., t. II, pag. 32. «Par le fait seul qu'une loi revêt la forme interprétative, le jude est-il obligé de lui reconnaître une portée rétroactive, sous le prétexte que la forme interprétative traduit une volonté tacite du législateur en ce sens? A cette question nous répondons par la negative. *Seules les lois strictement interprétatives ont le caractère rétroactif. Il appartient donc aux juges de rechercher, si une loi interpretative dans la forme, l-est également quand au fond*».

* * *

II. A doua problemă, care ne rămâne de examinat, e aceea a naturei jurisdicţiei graţioase, a diferitelor criterii de distincţie între jurisdicţia graţioasă şi cea contencioasă, pe care doctrina a încercat să le stabilească, şi în sfârşit a efectelor, pe care anumite jurnale graţioase le au în materie tutelară. Pentru a înţelege însă mai bine concluziile la care vom ajunge, vom trebui să ne referim în mod foarte succint la speţa, pe care o adnotăm.

In conformitate cu dispoziţiile art. 642 proc. civ., tutoarea şi membrii consiliului de familie al minorului Radu Pârăianu fac apel în contra jurnalului Trib. Dolj, care omologà avizul consiliului de familie, autorizând pe tutoare să vândă moşia Crâmpoaia, proprietatea minorului. In acest apel cumpărătorul moşiei, H. Sternberg, a fost citat în calitatea de terţ deţinător şi pentru motivul că decizia, care se va obţine, ar fi adus un prejudiciu drepturilor sale, deoarece tindeà să lipsească contractul de vânzare de baza sa legală, autorizaţia Tribunalului. Prin urmare, chiar în cazul când cumpărătorul n'ar fi fost citat, acesta trebuià să intervină în proces ca să-şi apere drepturile sale ameninţate. De acest lucru şi-a dat foarte bine seama intimatul, deoarece a angajat discuţia contradictor, cerând ca apelul să fie respins: 1. ca tardiv, deoarece executarea contractului echivalà cu comunicarea jurnalului de autorizare, 2. ca inadmisibil, deoarece tutoarea, care solicitase autorizarea Tribunalului, intentà tot ea apelul contra acestui jurnal de autorizare, 3. şi însfârşit, în subsidar, cerând să fie scos din cauză pe motiv că n'a figurat ca parte în instanţa de autorizare. Această din urmă cerere păreà foarte ciudată: intimatul căutà pur şi simplu să găsească un subterfugiu, în caz când n'ar fi reuşit în incidentele de tardivitate şi inadmisibilitate ale apelului, crezând că astfel decizia Curţii nu-i va fi opozabilă. Lucrul se explică, prin faptul că în 1926, când procesul se judecà înaintea Curţii, legea interpretativă nu intervenise încă şi instanţele de fond, între cari şi Curtea de Craiova, urmau constant jurisprudenţa Casaţiei în privinţa art. 148. Aşà că intimatul ştià că, chiar dacă va pune concluziuni în fond, va pierde totuş procesul. Curtea admite subsidiarul intimatului, scoţându-l din proces; apoi reformează jurnalul de autorizare al Tribunalului pe motiv că vânzarea moşiei nu a fost făcută prin licitaţie publică, în conformitate cu art. 148 legea agrară, aşà cum fusese interpretat de Casaţie. (Decizia 218 din 11 Noemvrie 1926 a Curţei de Apel Craiova secţia II-a).

Posterior tutoarea introduce o acţiune în anularea contractului de vânzare al mosiei pentru următoarele motive: 1. Vânzarea e nulă pentrucă a fost lipsită de licităţie publică. 2. Vânzàrea e nulă şi pentrucă e lipsită de autorizaţia Tribunalului, formalitate cerută şi de legea interpretativă a art. 148 legea agrară, deoarece jurnalul de omologare al Tribunalului fusese anulat de Curtea de Apel. Vom analizà problema din două puncte de vedere: 1. Care e criteriul just de distincţie între jurisdicţia graţioasă şi cea contecioasă, şi odată fixat acest criteriu, care a fost natura deciziunei Curţei de Apel? 2. Dacă această deciziune e considerată ca graţioasă, poate aveà ea vreun efect asupra validităţei contractului de vânzare?

1. Desigur că una din problemele cele mai dificile ale ştiinţei procedurei civile e materia jurisdicţiei graţioase. Natura acestei jurisdicţii nu e stabilită în mod precis; actele, care intră în domeniul ei, nu sunt clar limitate. Codul civil şi codul de procedură civilă nu ne dau nici o indicaţie, deoarece nefăcând uz de termenul de jurisdicţie graţioasă, nu pot fixà nici o regulă generală aplicabilă. Jurisprudenţa e nesigură şi şovăe între diferitele sisteme adoptate de doctrină. Nu ne rămâne deci decât să recurgem la doctrină şi să examinăm diferitele criterii de distincţie între jurisdicţia graţioasă şi cea contencioasă, pe care autorii au încercat să le stabilească.

Primul criteriu de distincţie, criteriu pur formal, e expus de Bertin in *Chambre du conseil* şi de Chauveau în *Procedura civilă*: actul va fi contencios sau graţios, după cum în fapt va fi întâlnit sau nu un contradictor. Această definiţie nu e suficientă deoarece nu explică nimic; chestiunea, care rămâne nerezolvată, e de a şti în ce cazuri reclamantul poate procedà fără a cità un contradictor, şi în ce cazuri dimpotrivă e obligat să citeze persoanele interesate de a-i contestà cererea. Definiţia nu explică natura intimă a instanţei, deoarece s'ar păreà că reclamantul ar puteà determinà caracterul jurisdicţiei, citând sau necitând pe adversar, după cum şi pârîtul ar puteà determinà acest caracter, punând concluziuni sau nepunând concluziuni îa cauză.

Un alt criteriu de distincţie stabilit de Japiot în *Jurisprudence en matière de procédure civile* (rev. trimestr. 1912, pag. 782 şi urm.) e următorul: actul graţios e un act cu caracter administrativ, pe când actul contencios e un adevărat act jurisdicţional. Este vechea opoziţie între *imperium* şi *jurisdictio*. Funcţiunea jurisdicpoaia, făcută lui Herman Sternberg de către tutoarea Maria Pâraianu pentru partea indiviză a minorului său fiu devine nulă, întrucât îi lipseşte condiţiunea cerută de art. 148 din lege;

Considerând că, asemenea autorizări date în folosul minorilor, fiind o complinire a capacităţii lor de a înstrăinà anumite bunuri imobile, sunt de ordine publică — întrucât sunt atingătoare de capacitatea şi bunurile unor incapabili — şi ca atare au efect *erga omnes*; că, dar precum jurnalele Tribunalelor, care cuprind asemenea autorizări, deşì acte de jurisdicţie graţioasă au efect faţă de toţi, tot aşà şi deciziile instanţelor de apel, care le validează sau le infirmă, au acelaş efect;

Având în vedere că, în speţă autorizarea de vânzare, dată de Tribunal, fiind infirmată de Curtea de Apel, această deciziune îi este opozabilă şi lui Herman Sternberg, care a fost scos de Curte din cauză

ţională are drept scop constatarea unui drept subiectiv anterior, pe când cea administrativă constă în crearea unuì drept nou. Deşì acest criteriu e un criteriu cu mult mai serios decât cel precedent, explicând întrucâtva natura intrinsecă a jurisdicţiei, nici el nu e exact. Nu toate actele contencioase sunt acte jurisdicţionale, deoarece foarte deseori într'o instanţă contencioasă judecătorul crează un drept nou şi nu se mulţumeşte numai să constate o situaţie juridică anterioară. Aşà sunt hotărîrile constitutive de stare ca divorţul, interdicţia, etc. Invers, nu toate actele graţioase sunt acte administrative, de exemplu: emanciparea, adopţiunea, hotărîrile de expedient.

Merlin în *Répertoire de Jurisprudence*, t. IX, pag. 105 stabileşte un alt criteriu de distincţie: după el actul e contencios când e dat *cognitio causae*, e graţios când e dat *sine causae cognitione*. Nici acest criteriu nu e exact, deoarece practica judiciară îl desminte: e cert că judecătorul trebuie să examineze circumstanţele cauzei şi să-şi motiveze hotărîrea, chiar în caz de jurisdicţie graţioasă.

Insfârşit, ultimul criteriu, adoptat de majoritatea doctrinei şi jurisprudenţei franceze, e următorul: *nu e suficient pentru ca un act să fie graţios să nu fi întâlnit în fapt un contradictor, ci trebuie ca în drept să nu fie de natură a ridicà o contradicţie*. In acest sens Garsonnet, *Traité de procédure civile* t. VIII, pag. 305: «Il faut voir le caractère essentiel de la jurisdiction gracieuse dans ce fait qu'elle s'exerce sur des demandes qui ne paraissent pas devoir soulever de contradiction et rencontrer d'adversaire, qui n'ont pas d'adversaire connu ou presumé. Il faut conclure de ce principe que si contre toute prévision, un contradicteur surgit, le Tribunal est tenu de renvoyer l'affaire à son audience ordinaire pour y faire, ce contradicteur préalablement assigné, oeuvre de jurisdiction contencieuse. C'est pour cela que la jurisdiction gracieuse s'appelle aussi volontaire. Cette manière de voir n'est pas seulement conforme à la raison et aux principes du droit; elle s'appuie sur le précédents, la plupart des auteurs l'enseignent, et la jurisprudence l'a consacrée en décidant: *qu'il n'y a matière à jurisdiction gracieuse que dans le cas ou la mesure reclamée ne constitue pas une véritable demande et n'appelle pas de contradiction*».

In legătură cu acest criteriu o altă întrebare se pune: cum se poate şti dacă un act e de natură a întâlnì o contradicţie? Răspunsul care se impune, e următorul: *dacă actul e de natură a cauzà terţilor un prejudiciu, el atrage după sine în mod natural o contradicţie şi prin urmare e contencios*; *dimpotrivă, e graţios, dacă nu e de natură a cauzà terţilor un prejudiciu oarecare*. In acest sens Henry, *De la nature des décisions judiciaires en matière gracieuse*, pag. 96: «Il faut rechercher si l'acte este de nature ou non a causer un préjudice aux tiers. Si l'acte este de nature a causer aux tiers un prejudice, il appelle forcément et nécessairement une contradiction, donc il est contentieux. Il est au contraire gracieux, s'il n'est pas de nature a causer aux tiers un préjudice quelconque. C'est aussi de ce système, dont s'inspire la jurisprudence la plus récente, qui admet volontiers qu'un acte est contentieux chaque fois qu'il est de nature à causer aux tiers un préjudice. (Dijon 26 Iunie 1907, P. 1909, 2, 12, Cas. civ. 3 Aprilie 1895, D. 96, 1, 5).

După părerea noastră acest criteriu e cel just, deoarece el explică natura intimă a jurisdicţiunei contencioase şi graţioase, şi în acelaş timp explică un fapt întâlnit des în practica judiciară: cum anumite acte, care par graţioase la prima vedere, devin contencioase, pentru motivul că aduc o atingere drepturilor terţilor. Aşà se întâmplă cu sechestrul asigurător, care se dă printr'un jurnal în camera de consiliu şi care în apel se transformă într'un act contencios; tot aşà, cu ordonanţa de trimitere în posesie a moştenitorilor şi în sfârşit la fel, cu instanţa de autorizare a unei vânzări de imobil a unui minor, care în apel, dupăce vânzarea a fost încheiată, devine contencioasă, fiindcă e de natură a aduce un prejudiciu drepturilor cumpărătorului.

Prin urmare instanţa dinaintea Curţei de Apel, în speţa noastră, fiind de natură a ridicà o contestaţie şi aducând o atingere drepturilor cumpărătorului, deoarece tindeà să lipsească contractul de vânzare de baza sa legală, autorizaţia Tribunalului, a fost o instanţă contencioasă.

Dealtfel, în fapt instanţa nu erà numai de natură a ridicà o contestaţie, dar a ridicat chiar contestaţii, prin faptul că intimatul a pus concluziuni în ce priveşte tardivitatea şi inadmisibilitatea apelului. Dacă n'a pus concluziuni în fond, e pentru că s'a abţinut şi n'a voit să uzeze de facultatea, pe care o aveà, de a-şi apărà drepturile sale. Or, acest fapt n'a putut să transforme instanţa din contencioasă, cum erà prin natura ei, în graţioasă. *In această privinţă, doctrina este de acord în a declarà că hotărîrea dată într'o instanţă, în care partea a neglijat să pună concluziuni pentru a-şi apărà dreptul său, are autoritate de lucru judecat*. In acest sens Laurent t. XX, pag. 121: «On pose comme principe que pour être partie il faut avoir pris des conclusions et avoir eu à répondre à des conclusions adverses. Celui qui ne prend pas des conclusions reste étranger au débat, dit-on; il n'y a pas de contestation a son égard; on ne peut donc pas dire qu-il y ait jugement, ni par conséquent, chose jugée. Ce principe est très contestable. Si l'on ne peut pas opposer la chose jugée à ceux qui n'ont pas été parties en cause, c'est parce qu'ils n'ont pu soutenir leur droit; mais s'ils y ont été appelés et s'ils ont négligé de prendre des conclusions, ils ne peuvent pas se plaindre; il ne tenait qu'à eux de défendre leur droit, ils ont négligé de la faire, ils doivent supporter les conséquences de leur négligence. L'esprit de la loi demande qu'on puisse leur opposer le jugement qui est rendu, quoiqu'ils n'aient pris aucune part au litige». La aceleaşi concluzii ajunge Alexandresco t. 7, pag. 539, nota 5: «Se admite că lucrul judecat există chiar atunci când partea pusă în cauză n'a luat concluziuni pentru că ea este în culpă de a nu-şi fi apărat drepturile sale. *Sunt părţi în proces toţi acei, cari figurând într'o instanţă comună fie ca reclamanţi, fie ca pârîţi, au avut dreptul de a luà concluziuni asupra fondului sau excepţiilor, care au făcut obiectul litigiului*». In acelaş sens Huc, t. VIII pag. 398.

Prin urmare, decizia din 11 Noemvrie 1926 a Curţei de Apel secţia II-a are autoritatea de lucru judecat, deoarece instanţa, în care a fost dată, erà de natură contencioasă şi pentrucă în această instanţă intimatul a pus concluziuni, care tindeau la respingerea apelului tutoarei.

2. Dacă însă criteriul nostru de distincţie între jurisdicţia graţioasă şi cea contencioasă nu e adoptat şi în consecinţă decizia Curţei de Apel din 11 Noemvrie 1926, e considerată ca neavând autoritate de lucru judecat, fiind o decizie dată în materie graţioasă, vom trebui să examinăm dacă această decizie poate aveà vreo influenţă asupra validităţei contractului de vânzare.

Este problema ce şi-o pune profesorul René Demogue, a cărui consultaţie o publicăm mai jos şi pe care vom căutà să o completăm cu anumite noţiuni sumare asupra teoriei drepturilor eventuale.

* * *

«*Consultation.* Le sousigné professeur de droit civil à la Faculté de droit de l'Université de Paris a été consulté sur le point suivant:

Madame Paraiano a vendu en 1922 le domaine de son fils mineur, en agissant en qualité de tutrice légale de celui-ci. La vente a été faite conformément aux prescriptions de l'art. 148 de la loi agraire roumaine de 1921 qui dispose: «Par dérogation aux art. 1252 et 1253 civ. les propriétés rurales des mineurs et les propriétés dotales peuvent être vendues à l'amiable sans autre formalité que l'autorisation du Tribunal et en garantissant le prix de la vente, conformément aux dispositions du code civil».

D'autre part, la Cour de Cassation de Roumanie par un arrêt du 17 Novembre 1924 et par plusieurs arrêts postérieurs a considéré ces ventes comme nulles, pour le motif suivant: on ne peut donner de l'art. 148 une interprétation conforme à l'esprit de la loi agraire qu'en le rapprochant de l'art. 147, qui dispose: «L'Institut central de la coopération paysanne peut acheter les terres qui ont été achetées aux propriëtaires pour les revendre aux paysans». Par conséquent, la dérogation de l'art. 148 aux dispositions de l'art. 403 civ. roumain n'est admise par la loi agraire, que dans les cas où la vente des terres des mineurs ou des femmes dotales a été faite aux paysans par l'intermédiaire de l'Institut central. Postérieurement à ces arrêts a été promulguée la loi du 12 mars 1927, qui a le contenu suivant: Art. 1-er. «Les propriétés rurales des mineurs et des femmes dotales peuvent être vendues dans şi care nici nu trebuià citat, întrucât, faţă de el nu se stabileà vreun drept litigios, ci numai faptul dacă bine sau nu Tribunalul Dolj, a împuternicit pe tutoarea Maria Pârâianu să vândă moşia Crâmpoaia;

Considerând că, astfel fiind, temeiul de drept invocat de reclamantă, în suplimentul său de acţiune este fondat, şi în consecinţă acţiunea urmează să fie admisă ca atare;

Asupra intervenţiunilor făcute de Soc. An. Creditul Mobiliar şi Banca G. M. Eftimiu & Co. ambele cu sediul în Bucureşti;

Având în vedere că aceşti intervenienţi pentru a-şi salvà anumite drepturi ce deţin dela pârîtul Herman Sternberg, pun concluziuni pentru apărarea autorului lor; că, acesta sucombând în apărarea sa, numitele intervenţiuni cată a fi respinse ca nefondate.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător Gr. Popescu, Tri-

---

les conditions prévues par l'art. 148 de la loi agraire, soit à l'Institut central de la coopération paysanne, soit dans le cas où l'Etat a renoncé à l'exercice du droit de préemption, à tout citoyen roumain. Art. 2. Cette loi a un caractère interprétatif». En octobre 1926, donc antérieurement à la loi interprétative, la tutrice et les membres du conseil de famille, dont certains n'avaient pas donné leur avis à la vente, ont interjeté appel contre le jugement d'homologation du Tribunal, qui avait autorisé la vente. La tutrice a introduit en même temps devant le Tribunal une action en annulation du contrat de vente. La cour d'appel de Craiova, le 11 novembre 1926, a annulé le jugement d'homologation et rejeté la demande de la tutrice pour vendre à l'amiable la terre du mineur.

Le jugement sur l'action en nullité a été rendu par le Tribunal le 10 décembre 1927. La tutrice a soutenu que la vente était nulle, parceque elle n'était pas autorisée par le Tribunal, du moment que cette autorisation avait été annulée par la cour d'appel. Sur cette demande, le Tribunal a annulé le contrat de vente, faute d'autorisation.

Cette solution doit-elle être approuvée?

Reponse. Nous approuvons complètement la solution donnée par le Tribunal pour les motifs suivants:

Lorsque la loi protège un incapable, elle le fait de deux façons différentes. Tantôt elle l'oblige pour certains actes à se faire autoriser par un tiers. C'est le cas du prodigue (art. 458 civ. roumain). Tantôt elle déclare que l'incapable sera représenté par une personne comme le tuteur. Mais dans ce cas intervient une distinction. Tantôt le tuteur ne peut agir qu'autorisé par des tierces personnes: conseil de famille, Tribunal. Qu'il s'agisse d'une autorisation donnée à l'incapable lui-même ou donnée au représentant de l'incapable, la loi exige plusieurs consentements (celui de l'incapable ou de son représentant et en plus celui de la personne qui autorise) au lieu d'un seul. Ces consentements donnés par celui qui autorise, que ce soit un conseil judiciaire, un conseil de famille, c'est-à dire un ou des particuliers, ou un Tribunal, c'est-à-dire une autorité publique, ont toujours la même nature. Ce sont des consentements. S'ils sont donnés par les Tribunaux, ils ont des formes spéciales: les formes judiciaires; ils sont l'objet d'une demande en une certaine forme. Le Tribunal manifeste sa volonté par un jugement contre lequel un appel peut être formé. Finalement une décision non susceptible de recours est obtenue, qui constitue un consentement donné ou refusé par le Tribunal. Cette décision, malgré sa forme de décision, comme un consentement ou un refus de consentement émanant d'un conseil judiciaire, d'un curateur d'émancipé, vaut vis à vis du cocontractant dès que celui-ci en a eu connaissance. Elle est une partie du consentement donné par l'incapable ou en son nom.

Par suite l'arrêt de la cour d'appel, qui refuse finalement l'autorisation, peut être invoqué contre l'acheteur.

En outre, l'acheteur ne peut raisonnablement se plaindre de ce qu'il n'y a pas de vente, l'autorisation accordée tout d'abord en première instance, ayant été finalement refusée à la suite de l'appel. Il n'a pas de droit acquis, tant qu'une autorisation définitive n'a pas été donnée. Jusqu'à la décision définitive sur la question d'autorisation, il n'y a pour ainsi dire que des projets d'autorisation qui se trouveront devenir définitifs, si le jugement de première instance n'est attaqué ou se trouve confirmé en appel. Au contraire ils tomberont, si finalement l'autorisation est refusée.

La décision, qui accorde ou refuse l'autorisation, est évidement une décision gracieuse. Cela veut dire, non pas qu'elle n'a autorité de chose jugée à l'égard de personne, mais qu'elle est en dehors de l'autorité de la chose jugée, car elle ne juge pas. Elle se comporte comme une déclaration de volonté quelconque, déclaration qui vaut à l'égard du tiers contractant qui en a connaissance. Tant qu'une autorisation judiciaire ou autre n'est pas définitive, elle n'a de valeur à l'égard de personne. Mais si un jour elle devient définitive, elle peut être invoquée par tous, comme un consentement donné à un acte peut l'être par un tiers.

Ont peut encore préciser ceci par un exemple. Si un jugement d'autorisation est rendu et devient définitif, si plus tard l'acquéreur de l'immeuble le revend, il est évident que son sous-acquéreur pourra invoquer le jugement d'autorisation pour prouver qu'il est légitime acquéreur de l'immeuble. C'est donc que ce jugement vaut à son égard comme un consentement.

Je préciserai encore devantage en disant que les décisions gracieuses, qui n'ont pas d'autorité de chose jugée et ne sont que des mesures judiciaires fragiles à l'égard de tous, ce sont les décisions gracieuses d'une autre espèce, par exemple la décision gracieuse qui rectifie un acte de l'état civil (Cass. civ. 24 déc. 1901, s. 1902, I, 353, Cass. civ. 25 octobre 1905, Sirey 1909, 1, 27). Car ces décisions sont de purs actes administratifs en forme de jugement.

De quelque côté que l'on examine la situation, le droit de l'acquéreur, dans notre espèce, à invoquer qu'il y a vente me parait inadmissible.

La tutrice et le tiers se sont mis d'accord sur la vente à un prix déterminé. Ce contrat a été fait avec cette clause expresse ou tacite, qu'il n'est fait que sous réserve de l'autorisation du Tribunal à obtenir. Cela veut dire évidemment que le contrat est subordonné non pas à une autorisation du seul Tribunal, sans qu'on se préoccupe de ce qui suivra, mais d'une autorisation judiciaire irrévocable. Donc l'autorisation donnée en première instance ne vaudra rien, si en appel elle est refusée. Peu importe que le Tribunal à la suite de son jugement d'autorisation ait déclaré authentique la vente. Il n'y a là qu'une exécution provisoire de son jugement, qui tombera comme toute exécution provisoire, lorsque le jugement est réformé.

En tout cas, cette clause expresse ou tacite du contrat implique que l'acquéreur accepte de tenir compte de la décision finale, qui sera rendue. Il rattache volontairement son droit à l'issue de la procédure d'autorisation. J'irai plus loin même. Forcément, qu'il le veuille ou non, le tiers acquéreur doit subir l'effet de la décision judiciaire qui, faite pour protéger le mineur, réagit forcément sur son co-contractant sous peine de manquer son but. Dans l'opinion contraire, la cour d'appel, qui refuse l'autorisation alors que le Tribunal l'a accordée, ferait oeuvre absolument vaine, puisque d'après cette opinion la vente serait cependant maintenue au profit du tiers acquéreur.

Ou bien on envisage d'une seconde manière plus précise l'entente entre le tiers acquéreur et la tutrice. On dit que l'autorisation doit précéder l'acte à autoriser. Alors l'entente première entre le tiers acquéreur et la tutrice n'est qu'un avant-acte, qui a ce premier résultat de lier le tiers. Mais la tutrice doit ensuite obtenir l'autorisation judiciaire. Si elle ne l'obtient pas, elle ne peut passer le contrat définitif et le tiers acquéreur ne peut se plaindre plus que celui qui a traité avec un prodigue, lorsque ensuite le conseil judiciaire refuse d'autoriser l'acte.

Je préciserai encore devantage la situation en disant: L'entente entre le tiers acquéreur et la tutrice n'est qu'un avant-contrat. Il n'y aura contrat et les effets juridiques ne se produiront que le jour où l'autorisation obtenue, on passera après autorisation un nouveau contrat, qui, celui-là, sera définitif. Jusque là l'acquéreur n'a qu'un droit éventuel, droit fragile. Il ne peut donc protester contre cette fragilité. J'ai exposé par ailleurs (Traité des obligations II, pag. 74, n. 506 et suivants) le caractère imparfait de ce droit éventuel, qui permet seulement des actes conservatoires.

Je conclus donc de la façon la plus formelle, en disant que la solution donnée par le Tribunal doit être maintenue.

RENÉ DEMOGUE
Professeur de droit civile à la Faculté de droit à l'Université de Paris

* * *

Deci, după părerea d-lui Demogue, acordul dintre tutoare şi terţul cumpărător în ce priveşte cumpărarea moşiei minorului nefiind decât un proiect de contract şi contractul nedevenind definitiv decât atunci când şi autorizaţia Tribunalului va deveni irevocabilă, până în acel moment cumpărătorul nu are decât un drept eventual.

Pentru a înţelege şi mai bine situaţia trebuie să precizăm ce este un drept eventual. Această noţiune a fost introdusă în ştiinţa dreptului civil de către d-l René Demogue într'un studiu publicat în *Rev. Trimestr. de Droit civil*, 1905, pag. 723 şi 1906 pag. 231 *(Des droits éventuels et des hypothèses où ils prennent naissance)* şi apoi reluată şi amplificată într'o magistrală teză de doctorat «*Essai sur une* bunalul admite acţiunea făcută de Maria I. Pârăianu, tutoarea legală a fiului său minor Radu I. Pârăianu; anulează actul de vânzare al moşiei Crâmpoaia, în ceeace priveşte partea indiviză a numitului minor.

Respinge ca nefondate intervenţiile făcute de Soc. Creditul Mobiliar şi Banca Eftimiu, ambele cu sediul în Bucureşti.

Sentinţa No. 745 din 10 Decemvrie 1927.

Preşedinte şi redactor al sentinţei d-l **Gr. Popescu,** judecător. Advocaţi: d-nii **M. Rădulescu** şi **Al. Lazeanu** pentru reclamantă, **N. N. Murgăşeanu** pentru pârît şi **G. Neter** pentru intervenientă.

TRIB. ILFOV IV C. C. 22 Maiu 1929

VÂNZARE. FEMEIE MĂRITATĂ. AUTORIZARE DE A VINDE UN IMOBIL PRIN MANDATAR. NESPECIFICAREA DE CĂTRE SOŢ A CONDIŢIUNILOR ACTULUI DE VÂNZARE. PRINCIPIUL SPECIALITĂŢEI AUTORIZAŢIUNEI MARITALE. NULITATE. CARACTERUL EI RELATIV. CONFIRMARE TACITĂ. DOVEDIREA EI. PREZUMPŢIUNE. (Art. 199, 206, 207, 1190 c. civil). (1)

I. *Autorizaţiunea maritală, spre a fi valabilă, trebue să fie specială, adică ca soţul să fie pus în măsură de a se puteà pronunţà în deplină cunoştinţă de cauză asupra actului juridic, pe care femeia voeşte să-l facă, ceeace evident, implică cunoştinţa din partea soţului cel puţin a condiţiunilor esenţiale ale actului.*

Este nulă autorizaţiunea dată de soţ femeei printr'o procură, prin care se institue un mandatar pentru efectuarea vânzărei, fără însă să se precizeze condiţiunile vânzărei şi nici cel puţin preţul, care este unul din elementele esenţiale ale contractului.

Principiul specialităţei autorizaţiunei maritale trebue interpretat în sensul că nu este suficient să se arate numai natura actului juridic la care femeea urmează să ia parte, ci mai trebuesc precizate şi condiţiunile esenţiale ale actului, pentru ca autorizaţia să fie dată în cunoştinţă de cauză.

II. *Nu se poate interpretà ca o confirmare tacită inacţiunea timp de cinci ani, a persoanelor interesate să invoce nulitatea, deoarece confirmarea implicând o renunţare la acţiunea în nulitate nu poate fi prezumată, ea trebuind să rezulte, ca orice renunţare, din fapte precise, din care să*

---

théorie générale des droits éventuels» a d-lui N. Titulescu.

Vechea noţiune romană a unităţei timpului a fost părăsită; condiţiunile cerute de lege pentru validitatea unui act juridic nu mai trebuie să fie simultane; azi predomină principiul succesiunei posibile a elementelor contractului. Deşi codul nu cunoaşte decât două modalităţi ale contractelor: termenul şi condiţia, totuş anumite situaţiuni juridice impun crearea unei a treia modalităţi: eventualitatea. Ce e eventualitatea? Iată ce ne spune în această privinţă d-l Titulescu, op. cit., pag. 2: «Que doit-on entendre par droit éventuel? Une personne vend à une autre une recolte à venir; la convention, quoique manquant d'objet, est valable conformément à l'art. 1130, qui permet qu'on fasse des choses futures l'objet d'une obligation. En disant que la convention est valable, j'entends que les obligations et droits des parties sont nés immediatement, qu'ils ne sont pas suspendus dans leur création jusqu'au moment où l'objet apparaîtra. Autrement ce serait ne donner aucune portée a l'alinéa 1 de l'article 1130; car ce serait décider que les contrats ne valent que s'ils portent sur des objets existants. Ce qui est différé dans notre hypothèse, ce n'est que l'exécution des obligations qui, evidemment, ne pourra se faire que le jour où l'objet a pris naissance. Donc le droit de l'acheteur, quoique sans objet jusqu'au moment ou la récolte promise ne prend pas corps, existe pourtant dès le jour de la convention; l'acheteur a un droit reconnu par la loi, par l'article 1130 qui, en permettant de contracter sur les objets futurs, reconnaît l'existence des droits sans objets».

Care e deosebirea dintre un drept condiţional şi un drept eventual? Dreptul condiţional este un drept căruia nu-i lipseşte nici un element esenţial necesar constituirei lui, un drept complet, care nu depinde decât de un eveniment viitor şi extern. Dimpotrivă dreptului eventual îi lipseşte însăş unul din elementele interne necesare validităţei unei obligaţiuni prevăzute de art. 948 cod civ. Intre condiţiunile necesare validităţei unei obligaţiuni cerute de art. 948 cod. civ., nu toate au aceeaş importanţă: unul din ele, consimţământul, are o preponderanţă asupra celorlalte.

Legiuitorul prin art. 965 cod. civ. (vânzarea bunurilor viitoare) a recunoscut că o obligaţiune poate existà chiar fără un obiect actual, şi că deci obiectul nu e decât o condiţie de execuţie a dreptului. Tot astfel şi în ce priveşte cauza şi capacitatea.

De aci, concluzia următoare: *din moment ce există consimţământul în materie de obligaţie, nu ne mai găsim în faţa neantului juridic, ci un drept eventual a luat dejà naştere care, atunci când celelalte elemente necesare perfecţiunei lui au fost realizate, devine drept pur şi simplu.* Deci dreptul eventual se poate defini astfel: *«Dès que l'élément capital — volonté unilatérale ou bilatérale — d'un droit pur et simple existe, il n'y a plus expectative, mais droit reconnu par la loi, et que l'on est convenu d'appeler éventuel».* (Titulescu, op. cit., pag. 16).

In caz când tutorele închee un act căruia îi lipseşte abilitarea fie a Tribunalului, fie a Curţei de Apel, deci când tutorelui îi lipseşte capacitatea, ne găsim în faţa unui drept eventual. In ziua când această abilitare posterioară va interveni, dreptul eventual va deveni drept pur şi simplu.

In acest sens Titulescu, op. cit., pag. 167: *«L'habilitation postérieure apparaît donc comme la condition de perfection d'un consentement incomplet dejà éxistant, et s'il y a des droits soumis a l'éventualité d'un consentement même, d'autant plus doit-il y avoir droit éventuel lorsque ce qui manque, pour qu'il y ait droit pur et simple, est la perfection d'un consentement déjà existant».*

In caz când, pentru un motiv oarecare, dreptul eventual nu se poate transformà în drept pur şi simplu, actul juridic este nul. Or, în speţa noastră dreptul eventual, pe care-l aveà cumpărătorul şi care depindeà de perfecţiunea abilitărei tutoarei pe care numai Curtea puteà să o realizeze, deoarece autorizaţia Tribunalului nu rămăsese definitivă, nu s'a transformat în drept pur şi simplu, pentru faptul că Curtea a refuzat să-şi deà autorizarea. Pentru acest motiv contractul de vânzare este nul, ca fiind lipsit de autorizare.

MARIUS RĂDULESCU
Doctor în drept din Paris. Avocat

(1) I. *Propunerea speţei.* Două sunt problemele de drept discutate în sentinţa Trib. Ilfov:

Prima este relativă la natura şi modalităţile autorizărei maritale, de care femeia măritată are nevoie, conf. art. 199 şi 206 c. civil, spre a puteà face diverse acte patrimoniale.

Cea de a doua priveşte condiţiunile în cari poate interveni ratificarea tacită a unui act — în speţă un act de vânzare — făcut de o femeie măritată, fără ca în prealabil să fi fost împuternicită de soţul său printr'o autorizare specială, regulată, cu preciziunea clauzelor esenţiale ale actului.

In speţă, o femeie măritată autoriză pe fiul său printr'o procură autentică, la care ia parte şi soţul, să vândă un imobil în condiţiunile şi cu preţul ce se va stabilì de mandatar.

După moartea vânzătoarei, moştenitorii ei cer anularea actului de vânzare pentru motivul că autorizaţiunea ce i-a dat soţul, prin procura în baza căreia numise un mandatar, erà nulă faţă de cerinţele art. 199 şi 206 c. civil, cari impun ca această autorizaţiune să fie specială.

Tribunalul argumentează, cu drept cuvânt, că autorizaţiunea maritală pentru a fi valabilă trebuie să fie specială, adică ca soţul să fie pus în măsură să se pronunţe în deplină cunoştinţă de cauză asupra actului juridic, pe care femeia urmează să-l facă.

Autorizaţiunea dată de bărbat — spune Tribunalul — soţiei, ca să vândă un imobil printr'un mandatar, fără să se determine nici cel puţin preţul, care este unul dintre elementele esenţiale ale vânzărei, nu poate fi socotită ca o autorizaţiune maritală valabilă, în sensul legei, deoarece ar fi să-i reducem rolul la o simplă formalitate, echivalentă cu abdicarea soţului la orice autoritate şi să privăm pe femeie de garanţia şi protecţiunea măsurilor prevăzute de lege.

II. *Condiţiunea juridică a femeei măritate sub raportul libertăţei de a contractà. Necesitatea autorizaţiunei maritale. Specialitatea autorizaţiunei.* Art. 199 c. civil arată că femeia, având chiar parafernă, nu o poate da, înstrăinà, ipotecà, nu poate dobândì avere cu titlu oneros sau gratuit fără concursul bărbatului la facerea actului sau prin deosebit consimţimânt în scris.

Principiul necesităţei autorizaţiunei maritale este completat şi precizat de art. 206 c. c., care prevede că orice autorizaţiune generală, chiar când este stipulată prin contractul de căsătorie, nu este valabilă decât numai pentru administrarea bunurilor parafernale.

se poată deduce în mod neîndolenic, intenţiunea de a renunţă.

(S. Constantinescu ş. a. cu Cleopatra Gusiade şi C. Caraiani.

TRIBUNALUL: Având în vedere acţiunea intentată de Smarandache Constantinescu personal şi în calitate de tutore al minorului Haralamb Constantinescu, precum şi ca procurator al d-lor Iuliu, Alexandru şi Ion Constantinescu şi al Irinei Florea Stănescu, autorizată de soţul său Florea Stănescu, moştenitori ai defuncţilor Rada şi Preot V. Constantinescu, contra pârîţilor C. Caraiani şi Cleopatra Gusiade, aceasta în calitate de tutoare legală a minorilor săi copii rămaşi pe urma defunctului său soţ C. Gusiade.

Având în vedere că prin acţiune reclamanţii cer anularea vânzărei făcută cu actul autentificat de Tribunalul Notariat Ilfov la No. 8992 din 25 Aprilie 1922 de defuncta Rada V. Constantinescu prin procuratorul său Smarandache Constantinescu, întrucât autorizaţiunea dată de soţul vânzătoarei, cu ocazia procurei de vânzare dată de către aceasta, nu satisface cerinţele legei stabilite prin art. 199, 206 şi 207 cod. civil pentru a constitui o autorizaţiune maritală valabilă.

Având în vedere că în fapt, din desbaterile procesului şi actele prezentate, rezultă că defuncta Rada V. Constantinescu, cu autorizaţiunea soţului său defunctul Preot V. Constantinescu, a făcut în 1922, o procură autentificată de Judecătoria ocolului rural Spineni, jud. Olt sub No. 179 din 1922, prin care autoriză pe fiul său Smarandache Constantinescu, să vândă proprietatea ce aveau în Bucureşti, şos. Pandurilor No. 16, cu preţul ce va conveni, având dreptul a stabili condiţiunile vânzărei şi în special a determina preţul, fie în total, fie pe metru pătrat recunoscând de bun tot ce procuratorul va face în baza acestei procuri, iar pe baza acestei procuri s'a făcut vânzarea a cărei anulare se cere azi.

Considerând că faţă de cuprinsul procurei şi de condiţiile în care este dată autorizaţiunea maritală, se pune chestiunea de a se şti dacă satisface principiul specialităţei autorizaţiunei.

Având în vedere că autorizaţiunea maritală este edictată de legiuitor atât în interesul familiei al cărei şef este soţul cât şi ca o măsură de protecţie în interesul femeei, care

---

Art. 206 c. civil consacră principiul specialităţei autorizaţiunei maritale.

Această specialitate a autorizaţiunei maritale trebuie privită şi înţeleasă dintr'un îndoit punct de vedere şi anume:

a) Autorizaţiunea dată femeei, fie că emană dela bărbat fie că este dată de Justiţie în cazurile prevăzute de art. 201, 203, 204, 205 c. civil şi 624 pr. civilă, trebuie să fie specială în sensul că ea este necesară pentru fiecare act juridic în parte. Am văzut că textul art. 206 c. c. exclude valabilitatea unei autorizaţiuni generale, chiar pentru averea parafernală. (Baudry-Lacantinerie et Houques-Fourcades, «Des Personnes», ed. 3-a, III, No. 2423 şi urm.; Laurent, «Principes Dr. civ. fr.», III, No. 113; T. Huc, «Commentaire théorique et pratique du code civ.», II, No. 261; Planiol, «Traité élement. dr. civ.», ed. 4-a, No. 975 şi urm.).

b) Autorizaţiunea dată femeei trebuie să fie specială nu numai din punct de vedere că actul juridic să fie determinat în natura sa (vânzare, schimb, donaţiune, ipotecă, etc.), dar încă este absolut necesar ca obiectul actului să fie bine precizat, iar condiţiunile generale şi speciale, ale actului, să fie specificate.

S'a decis, în acest sens, că autorizaţiunea dată femeei pentru ca să contracteze un împrumut trebuie să arate suma şi afectaţiunea fondurilor.

In ce priveşte autorizaţiunea de a înstrăinà, cum este în speţă, jurisprudenţa franceză, după unele ezitaţiuni, a consacrat formal şi este acum constantă în sensul că autorizarea de înstrăinare trebuie să determine nu numai obiectul şi toate condiţiunile actului, dar încă şi pe cumpărător, dacă precauţiunile luate pentru plata preţului nu garantează pe femeie contra oricărui risc de insolvabilitate: (Cas. fr. civ., 26 Iunie 1839, Dalloz, «Répertoire Alphabéthique», v. «Compétence commerciale», No. 225; Cas. fr. req., 18 Martie 1840, ibidem; Cas. fr. civ., 24 Febr. 1841, ibidem, v. «Mariage», No. 776—20; Cas. fr. civ., 30 Ian. 1877, *Dall. Pér.*, 1877, I, pag. 348; Cas. fr. req., 25 Nov. 1878, *Dalloz Pér.*, 1879, I, pag. 412; Cas. fr. civ., 16 Martie 1898, *Dall. Pér.*, 1898, I, pag. 214; C. Apel Agen, 10 Ian. 1911, *Dall. P.*, 1911, II, pag. 408; C. Apel Buc., No. 201 din 29 Nov. 1888, *Dreptul*, 3/1889, «Cod civil adnotat» de Hamangiu şi Georgean, vol. I, articolul 206, No. 1; C. de Apel Bucureşti III, No. 180 din 27 Maiu 1925, *Jur. Gen.* pe 1925, No. 1539; Trib. Buzău II, 19 Ian. 1925, *Jurispr. Gen.* pe 1925, No. 53; Contra: C. Apel Toulouse, 22 Maiu 1876, *Dall. P.*, 1877, II, pag. 33; A se vedeà şi numeroasele trimiteri la doctrină din «Codul civil adn.» de Hamangiu şi Georgean, vol. V, art. 206, No 1—13).

III. *Reguli speciale referitoare la specialitatea autorizaţiunei maritale.* Dispoziţiunea prohibitivă a art. 206 c. civ. nu constitue, însă o piedică pentru femeie de a primi, din partea bărbatului un mandat general în sensul art. 1535 şi 1536 c. civil, deoarece prin primirea mandatului ea nu face acte personale. (Huc., op. cit., II, No. 261; Baudry-Lac. et Fourcade, op. cit., III, No. 2252; Laurent, op. cit., III, No. 112 şi 115).

Principiul specializărei autorizaţiunei maritale nu se aplică în materie comercială, întrucât conf. art. 202 c. civil şi art. 16 din codul de comerţ, femeia autorizată să exercite comerţul este abilitată să facă toate actele referitoare la comerţul său.

Autorizaţiunea dată femeei de bărbat este revocabilă, cu dreptul, însă, pentru dânsa de a se adresà Justiţiei conf. art. 201 c. civil şi 624 pr. civ., adică întocmai cum ar trebui să procedeze dacă autorizarea i-ar fi fost refuzată încă dela început. (Aubry et Rau, *op. cit.*, v. paragr. 472, nota 86; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2334).

Principiul specializărei autorizaţiunei impune o interpretare restrictivă a libertăţei contractuale a femeei.

S'a decis că o femeie, autorizată să vândă un imobil, nu poate să facă o donaţiune deghizată. (C. Apel Pau, 19 Martie 1831, Dalloz, «Répertoire Alph.», v. «Mariage», No. 915).

Deasemeni, această autorizaţiune de vânzare nu implică şi dreptul ca femeia să incasseze preţul, dacă ea nu a fost împuternicită prin contractul de căsătorie să-şi poată singură incassà capitalurile. (Demolombe, «Cours de Code Civil», IV, No. 113 şi urm.).

In ce priveşte, însă, actele ce sunt o consecinţă necesară a raportului juridic pentru care femeia a dobândit autorizaţiunea, ea le poate face independent de orice altă abilitare specială. (Laurent, *op. cit.*, III, No. 144; Aubry et Rau, *op. cit.*, V, paragr. 472, text şi No. 75; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2318).

Curtea de Apel din Paris a decis că o femeie autorizată de soţul ei să formeze o societate pentru deschiderea unei şcoale este implicit abilitată să subscrie toate obligaţiunile referitoare la această întreprindere. (C. Apel Paris, 23 Iulie 1852, *Dall. P.*, 1854, II, pag. 102; C. Apel Paris, 23 Ian. 1919, *Dall. P.*, 1920, II, No. 102).

S'a hotărît de Casaţia franceză că autorizarea bărbatului trebuie stabilită prin participarea lui la act sau prin consimţimântul său înscris şi că sunt inoperante toate situaţiunile echivalente trase din împrejurările ce au precedat sau urmat angajamentul luat de femeie. (Cas. fr. civ., 7 Martie 1922, *Dall. P.*, 1925, I, pag. 136).

IV. *Efectele actului juridic săvârşit de femeie în raport cu existenţa sau lipsa autorizaţiunei maritale.* Dobândirea unei autorizaţiuni regulate ridică femeei şi moştenitorilor ei dreptul de a mai atacà actul pentru incapacitate, fără ca, însă, să le ridice şi dreptul de a discutà validitatea actului pentru alte viţii. (Laurent, *op. cit.*, III, No. 142; Aubry et Rau, «Cours de Dr. civ. fr.», ed. 4, v. paragr. 472, text şi No. 91; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2310).

Art. 207 c. c. determină efectele actelor juridice, făcute de femeie fără autorizaţiune, spunând că numai femeia, bărbatul sau moştenitorii lor pot cere anularea tocmelilor sau pornirilor în judecată, făcute fără autorizare.

Cu alte cuvinte, aceste acte sunt lovite de nulitate.

Nulitatea aceasta este, însă, relativă. (Planiol, ed. 6-a, I, No. 987 şi urm.; vezi şi trimiterile la doctrină şi jurisprudenţă din «Codul civil adn.» de Hamangiu şi Georgean, vol. V, art. 207, No. 1, 3 şi 9).

Singurul caz când această nulitate are un caracter absolut este atunci când femeia a acceptat o donaţiune fără autorizarea soţului său, şi când nulitatea poate fi invocată de orice persoană interesată. (C. Apel Paris, 12 Maiu 1898, *Dall. P.*, 1899, II, pag. 313; Colin et Capitant, ed. 4-a, I, pag. 651; Alexandresco, I, pag. 788 şi V, pag. 34; Hamangiu şi Georgean, *op. cit.*, v. art. 207, No. 47).

prin faptul căsătoriei devine incapabilă de a face prin ea însăş acte cu caracter patrimonial.

Considerând că autorizaţiunea maritală, pentru a fi valabilă, trebue să fie specială, adică soţul să fie pus în măsură de a se puteà pronunţà în deplină cunoştinţă de cauză asupra actului juridic pe care urmează să-l facă femeia, ceeace implică, în mod evident, cunoştinţa din partea soţului, cel puţin a condiţiunilor esenţiale ale actului pe care aceasta urmează a-l face.

Având în vedere că, în speţă, soţul autorizând pe soţie să dea procură de vânzare, o autoriză să vândă proprietatea sa din Bucureşti lăsând deplina libertate mandatarului soţiei de a fixà, după suverana sa apreciere, preţul şi condiţiunile vânzărei.

Având în vedere că preţul este unul din elementele esenţiale ale vânzărei şi nedeterminarea acestui element, face ca soţia să poată vinde în condiţiuni rele pentru dânsa şi familie şi prin urmare, soţul dând autorizaţia maritală, în condiţiunile arătate, a redus rolul autorizaţiunei maritale la o simplă formalitate abdicând astfel la autoritatea maritală.

Considerând că faţă cu cele expuse, principiul specialităţei autorizărei maritale a fost nesocotit în speţă, întrucât nu este suficient a se arătà numai natura actului juridic care urmează a se înfăptuì de soţie ci mai trebuesc precizate în acelaşi timp şi condiţiunile esenţiale ale actului, pentru ca autorizaţia să fie dată în cunoştinţă de cauză.

Că, autorizaţiunea neîntrunind aceste condiţiuni, vânzarea urmează a fi anulată.

Având în vedere că s'a invocat de pârîtă ca fine de neprimire a acţiunei în anulare, confirmarea tacită a vânzărei stabilită cu prezumpţiuni deduse din împrejurarea că preţul vânzărei ar fi fost împărţit între vânzătoare, soţul ei şi trei din cei şase copii ai vânzătoarei şi din faptul că dela data vânzărei până

Aceeaş soluţiune este admisă şi pentru actele de compromis. (C. Apel Toulouse, 8 Maiu 1820 şi 5 Martie 1892, Dalloz, «Répertoire Alphab.», v. «Arbitrage», No. 299; C. Apel Bordeaux, 22 Maiu 1832, *ibidem*, No. 242; Cas. fr. civ., 29 Ian. 1838, *ibidem*, No. 299).

Totuş, printr'o deciziune ulterioară, Casaţia fr. a hotărît că un compromis, consimţit de o femeie măritată neautorizată, este valabil faţă de celelalte părţi, afară numai dacă în intenţiunea părţilor contractante a fost că obiectul compromisului este indivizibil sau dacă validitatea lui a fost condiţionată de menţinerea compromisului faţă de toate părţile contractante. (Cas. fr. civ., 3 Martie 1863, *Dall. P.*, 1863, I, pag. 225).

Chestiunea este, totuş, discutată. Sunt autori cari atribuesc nulităţei compromisului un caracter relativ. (Garsonnet, «Traité théorique et pratique de procédure», ed. 2-a, VIII, No. 3029); Glasson et Colmet-Daage, «Précis de Proced. civ.», ed. 2-a de Tissier, II, No. 1860; Carré et Chauveau, «Lois de Procédure», ed. 4-a, VII, questiunea 3259).

V. *Condiţiunile extrinseci de procedură şi condiţiunile intrinseci de fond ale acţiunei în nulitate.* Reclamantul, care cere nulitatea actului, nu are de făcut decât dovada a două condiţiuni, şi anume că: actul a fost făcut în timpul căsătoriei şi că soţia nu a fost autorizată sau că autorizaţiunea este nulă, fără a mai fi obligat să dovedească şi leziunea, cum este nevoie în privinţa actelor minorului. (Planiol, «Traité élementaire Dr. civ.», ed. 4-a, No. 987; Laurent, *op. cit.*, III, No. 157 şi 159; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2361).

In ceeace priveşte condiţiunea leziunei sau prejudiciului, s'a judecat că dacă actul a cărui nulitate este cerută a creat un profit femeei, Justiţia nu poate admite anularea decât obligând pe femeie să restitue beneficiul realizat. (Cas. fr. req., 30 Nov. 1868, *Dall. P.*, 1869, I, pag. 132; Cas. fr. req., 26 Aprilie 1900, *Dall. P.*, 1900, I, pag. 455; Cas. fr. req., 2 Ian. 1901, *Dall P.*, 1900, I, pag. 18).

Printr'o deciziune mai veche, Cas. fr. a hotărît că acţiunea în anulare poate fi respinsă în cazul când, fiind vorba de o plată sau de un împrumut, femeia a făcut o întrebuinţare utilă cu sumele ce a incassat fără autorizare. (Cas. fr. req., 12 Martie 1844, Dalloz, «Répertoire Alph.», v. «Mariage», No. 942; Cas. fr. req., 24 Ian. 1855, *Dall. P.*, 1855, I, pag. 95; Cas. fr. req. 26 Aprilie 1900, *Dall. P.*, 1900, I, pag. 455 şi Sirey, 1901, I, pag. 193; Cas. fr. civ., 16 Maiu 1916, *Dall. P.*, 1921, I, pag. 16).

Reclamantul în anulare trebuind să facă dovada unui fapt negativ, nu se poate pune în sarcina sa stabilirea acestui fapt, ci incumbă acelora cari au tratat cu femeia să dovedească regularitatea autorizaţiunei. (Aubry et Rau, *op. cit.*, V, paragr. 472, nota 101; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2360; C. Apel Dijon, 1 Iunie 1854, *Dall. P.*, 1856, II, pag. 230; C. Apel Alger, 27 Iunie 1855, *Dall. P.*, 1856, II, pag. 275).

Din punctul de vedere procedural, nulitatea actelor, făcute de femeie fără autorizare maritală, poate fi opusă în orice stare a procesului şi chiar pentru prima dată în apel, neputând fi considerată ca o cauză nouă în sensul art. 327 pr. civilă.

Această libertate, pe care doctrina şi jurisprudenţa franceză o acordă femeei, de a invocà nulitatea în orice stare a procesului, trebuie, însă, temperată în ce priveşte dreptul procedural român cu dispoziţiunile legei accelerărei în privinţa modalităţilor şi termenelor în cari trebuesc formulate diversele apărări, fie pe cale principală, fie pe cale de excepţie.

Bineînţeles că faţă de art. 207 c. c., care atribuie un caracter relativ nulităţei ea nu va puteà fi invocată din oficiu de judecători şi nici nu va puteà fi pusă pentru întâia dată înaintea Curţei de Casaţie, fiind de principiu, conf. art. 736 pr. civ. că o nulitate, chiar privind ordinea publică legală, nu mai poate fi ridicată în Casaţie, dacă ea reclamă o analiză a elementelor de fapt. (Aubry et Rau, *op. cit.*, V, paragr. 472, pag. 163 şi nota 108; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2362; Cas. fr. req.. 4 Aprilie 1853, *Dall. P.*, 1853, I. pag. 112; Cas. fr. req., 4 Aug. 1856, *Dall. P.*, 1856, I. pag. 319; Cas. fr. req., 17 Nov. 1875, *Dall. P.*, 1878, I, pag. 483; Trib. Civ. Nice, 21 Dec. 1905, *Dall. P.*, 1908, II, pag. 199).

In Franţa, jurisprudenţa s'a fixat în ultimul timp în sensul că nulitatea pentru lipsa de autorizare în procesele intentate de femeie poate fi propusă pentru prima dată înaintea Curţei de Casaţie cu condiţiunea, însă, ca faptul pe care se sprijină motivul de anulare să fi fost cunoscut de judecători. (Cas. fr. req., 7 Ian. 1913, *Dall. P.*, 1919, I, pag. 20; Cas. fr. civ., 5 Iulie 1921, *Dall. P.*, 1921, I, pag. 214; Cas. fr. civ., 2 Iulie 1924, *Dall. P.*, 1926, I, pag. 122).

Femeia care a contractat fără autorizaţiune, afirmând că este necăsătorită, poate exercità acţiunea în anulare. (Aubry et Rau, *op. cit.*, V, paragr. 472—7^2, pag. 168; Laurent, III, No. 160; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2380; Cas. fr., 29 Aprilie 1862, *Dall.*, 1862, I, pag. 214; C. Apel Paris, 14 Nov. 1887, *Dall. P.*, 1888, II, pag. 225; Cas. fr. req., 7 Maiu 1889, *Dall. P.*, 1890, I, pag. 119; Cas. fr. civ., 6 Aprilie 1898, *Dall. P.*, 1898, I, pag. 305).

Acţiunea în anulare devine inadmisibilă dacă femeia a întrebuinţat manopere frauduloase spre a induce în eroare pe terţele persoane. (Aubry et Rau, *op. cit.*, V, paragr. 472—7^0, pag. 168; Planiol, *op. cit.*, I, No. 940; Laurent, III, No. 161).

Jurisprudenţa a hotărît că acţiunea în anulare ar fi inadmisibilă şi în cazul când bărbatul şi femeia prin conduita şi atitudinea lor ar fi făcut pe terţi să creadă că nu sunt căsătoriţi, consacrându-se, astfel, una din aplicaţiunile practice ale principiului «error communis facit jus». (Cas. fr. req., 28 Martie 1888, *Dall. P.*, 1888, I, pag. 365; Cas. fr. civ., 3 Iunie 1902, *Dall. P.*, 1902, I, pag. 452; Cas. fr. req., 5 Nov. 1905, *Dall. P.*, 1906, I, pag. 14).

In această privinţă, s'a judecat că fiind de principiu că femeia se obligă prin delictele sale, ea nu mai poate urmări anularea unui act pentru incapacitate legală, atunci când a prezentat părţei cu care a contractat, ca soţ al ei, pe un individ străin. (C. Apel Grenoble, 21 Maiu 1912, *Dall. P.*, 1915, II, pag. 46).

VI. *Problemele ridicate în practica judiciară prin exerciţiul acţiunei în anulare.* Se poate întâmplà ca femeia, exercitând acţiunea în anulare să cauzeze un prejudiciu părţei cu care a contractat în mod neregulat. Pârîtul chemat în instanţa de anulare nu ar puteà să facă contra ei o acţiune reconvenţională pentru daune, deoarece ea nu săvârşeşte un abuz de drept prin acţiunea în anulare, ci uzează de un drept pe care i-l pune la dispoziţie art. 207 c. civil. (C. Apel Paris, 4 Maiu 1852, *Dall. P.*, 1853, II, pag. 94; Cas. fr. civ., 6 Aprilie 1898, *Dall. P.*, 1898, I, pag. 305).

Atunci când însă acţiunea în anulare are ca geneză un viţiu rezultând din manoperile frauduloase întrebuinţate de femeie în scopul ca să ascundă condiţiunea sa juridică, femeia răspunde de daunele cauzate terţului prin anularea convenţiunei. (C. Apel Paris, 27 Aprilie 1891, *Dall. P.*, 1892, II, pag. 135; Cas. fr. civ., 3 Iunie 1902, *Dall. P.*, 1902, I, pag. 452; Laurent, III, No. 161; Huc, II, 276; Planiol, *op. cit.*, II, No. 940; Baudryla data acţiunei au trecut cinci ani şi de acì această tăcere prelungită ar constituì o confirmare tacită.

Având în vedere că la termenul de 4 Februarie a. c., pârîţii au cerut proba cu martori spre a dovedì confirmarea vânzărei, rezultând din aceleaşi fapte, pe care pretinde să le stabilească în prezent cu prezumpţiunile invocate, iar Tribunalul prin jurnalul interlocutoriu cu No. 1700 a respins proba cu martori cerută.

Că întrucât proba cerută a fost respinsă prin jurnalul sus menţionat, urmează că consimţimântul tacit din partea soţului nu a fost dovedit şi în consecinţă această susţinere a pârîţilor urmează să fie respinsă.

Că în ce priveşte copiile de pe petiţiunile cu care se pretinde că s'ar fi depus la Cassa de Depuneri preţul rezultat din vânzare, ele nefiind comunicate conform legei de accelerare, nu pot fi luate în consideraţiune.

Considerând că nu se poate deduce o confirmare nici din faptul inacţiunei reclamanţilor timp de 5 ani, întrucât confirmarea implicând o renunţare la acţiunea în nulitate, nu poate fi prezumată, ci, ca orice renunţare, trebue să rezulte din fapte precise, din care să se poată deduce în mod neîndoelnic intenţiunea de a renunţà.

Că astfel fiind, acţiunea de faţă este fondată şi urmează a fi admisă, cu 1000 lei cheltueli de judecată fixate prin apreciere.

Pentru aceste motive, Tribunalul, ascultând concluziunile d-lui loctiitor de Procuror admite acţiunea şi declară nul actul de vânzare-cumpărare autentificat de Trib. Ilfov secţia Notariat la No. 8992 din 25 Aprilie 1922, etc.

Sentinţa civilă No. 603 din 22 Maiu 1929.

Preşedinte d-l **St. Buiclin,** Avocaţi d-nii **I. Codreanu** şi **Al. Cerban,** p. reclamanţi, **Al. Ionescu, St. Cornea** şi **St. Marinescu-Bolintin,** p. pârît.

Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2379).

Acţiunea în anulare, odată admisă de Justiţie, are de efect că actul este socotit ca fără fiinţă, astfel încât toate prestaţiunile date de fiecare din părţile contractante trebuesc să fie restituite.

Singura rezervă în privinţa obligaţiunei de restituire priveşte numai pe femeie, care nu restitue decât profitul realizat.

VII. *Confirmarea actului anulabil. Condiţiunile unei confirmări operante.* Vom trece, acum, la examinarea celui de-al doilea punct discutat prin sentinţa de faţă: confirmarea actului anulabil al femeei.

In speţă, această confirmare nu rezultă din elementele puse în discuţiune.

Este foarte drept că actul anulabil făcut de femeie poate fi confirmat, ca orice act atins de o nulitate relativă în genere, fie în mod expres, fie în mod tacit. Confirmarea expresă sau tacită constitue un fine de neprimire a acţiunei în anulare.

In principiu, dovada confirmărei poate fi dedusă din executarea actului juridic făcut de femeie fără autorizare, cu condiţiunea, însă, ca această executare să aibă loc în timpul căsătoriei şi să fi fost autorizată de bărbat sau de Justiţie, în caz de refuz a acestuia. (C. Apel Paris, 3 Aug. 1872, *Dall. P.*, 1873, II, pag. 119; C. Apel Caen, 15 Iunie 1877, *Dall. P.*, 1878, II, pag. 174; C. Apel Besançon, 14 Maiu 1890, *Dall. P.*, 1891, II, pag. 101; Cas. fr. req., 25 Nov. 1878, *Dall. P.*, 1879, I, pag. 415; Cas. fr. civ., 8 Dec. 1897, *Dall. P.*, 1898, I, pag. 352; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2376).

Astfel, constitue o dovadă de confirmare tacită, din partea bărbatului, faptul că el locueşte într'o casă închiriată de femeie fără autorizare, sau faptul că bărbatul dă o procură împreună cu soţia pentru a fi reprezentaţi în Adunarea generală a unei societăţi anonime, la constituirea căreia femeia a subscris acţiuni, fără a fi fost autorizată de bărbat. (C. Apel Paris, 3 Aug. 1872, *Dall. P.*, 1873, II, pag. 119; Cas. fr. req., 25 Maiu 1886, *Dall. P.*, 1887, I, pag. 379).

Raportând principiile relative la confirmare la procesul soluţionat prin prezenta sentinţă, vom relevà că întrucât, conf. art. 207 c. civil, acţiunea în anulare poate fi exercitată de oricare dintre soţi este absolut necesar, după opiniunea dominantă, ca pentru acoperirea nulităţei să intervină o confirmare, care să emane dela bărbat şi femeie împreună, sau din partea femeei, autorizată, în acest scop, de bărbat. (T. Huc, *op. cit.*, II, No. 252; Planiol, ed. 4-a, I, No. 992; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2369 şi urm.; C. Apel Orléans, 6 Iunie 1868, *Dall. P.*, 1868, II, pag. 194; C. Apel Douai, 10 Dec. 1872, *Dall. P.*, 1872, II, pag. 92; C. Apel Paris, 14 Nov. 1887, *Dall. P.*, 1888, II, pag. 225).

Pentru ca o confirmare, fie expresă fie tacită, să poată operà este necesar ca ea să fie trasă din fapte, indicii sau prezumpţiuni cu totul concludente, deoarece, după cum foarte bine spune Tribunalul, confirmarea implicând renunţarea la acţiunea în anulare nu poate fi presupusă, fiind de principiu că renunţările la drepturi nu se presupun.

Dreptul femeei de a atacà actul făcut fără autorizare, subsistă şi se decide că o confirmare din partea bărbatului este inoperantă, dacă ea are loc după desfacerea căsătoriei sau după ce femeia a exercitat dejà acţiunea sa în anulare care, după cum am văzut mai sus, este distinctă de acţiunea în anulare a bărbatului. (Laurent, III, No. 167 şi 169).

Este admis în doctrină că chiar dacă femeia ar fi autorizată de Justiţie, bărbatul îşi conservă dreptul de a atacà actul făcut de femeie, fără autorizarea lui. (Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2273, 2375).

Ne vom oprì, un moment, asupra unei împrejurări speciale, invocată de pârîţi, în această acţiune în anulare, ca un fine de neprimire, consistând în faptul că deoarece vânzătoarea ar fi primit preţul pe care l-a împărţit împreună cu soţul său şi o parte din copiii săi, aceasta ar echivalà cu o confirmare tacită.

Credem în principiu, că primirea preţului, care dealtfel nu este un act juridic distinct — de însăş vânzarea, ci un amănunt din complexul contractului din care face parte integrantă, nu poate echivalà cu o confirmare, decât atunci când ar fi dovedit că această primire a preţului întruneşte forma şi condiţiunile unui act confirmativ în sensul art. 1190 c. civil.

Astfel, s'a judecat că nulitatea unei vânzări, făcută de femeie fără autorizare, este acoperită atunci când femeia devenită văduvă şi, în urmă, moştenitorii ei, au executat contractul în deplină cunoştinţă de cauză, primind preţul vânzărei. (C. Apel Alger, 27 Iunie 1855, *Dall. P.*, 1856, II, pag. 275; C. Apel Caen, 15 Iunie 1877, *Dall. P.*, 1878, II, pag. 174).

Casaţia franceză a decis, în acest sens, că una dintre condiţiunile intrinseci pentru validitatea confirmărei este ca autorul ei să cunoască viţiul ce poate provocà acţiunea în anulare şi să aibă, în acelaş timp intenţiunea de a-l reparà. (Cas. fr. civ., 10 Febr. 1915, *Dall. P.*, 1919, I, pag. 28).

Această condiţiune se aplică şi pentru confirmările tacite.

Prin numeroase deciziuni, Casaţia franceză a hotărît că executarea voluntară a unui act, nu atrage renunţarea la dreptul de a invocà viţiile ce afectează actul, decât numai în cazul când este dovedit că executarea a avut loc în deplină cunoştinţă a acestor viţii şi cu intenţiunea de a le acoperì. (Cas. fr. civ., 5 Martie 1889, *Dall. P.*, 1889, I, pag. 342; Cas. fr. req., 7 Martie 1894, *Dall. P.*, 1894, I, pag. 398; Cas. fr. req., 4 Iunie 1894, *Dall. P.*, 1894, I, pag. 524; Cas. fr. req., 1896, *Dall. P.*, 1897, I, pag. 27; Cas. fr. req., 7 Febr. 1899, *Dall. P.*, 1899, I, pag. 278; C. Apel Besançon, 6 Febr. 1901, *Dall. P.*, 1902, II, pag. 119).

S'a decis în legătură cu această prezumpţiune de renunţare că nu se poate presupune o intenţiune de renunţare din partea aceluia care execută contractul anulabil, această intenţiune trebuind a fi dovedită de contractantul care invoacă confirmarea tacită. (Cas. fr. civ., 25 April 1857, *Dall. P.*, 1857, I, pag. 425; Cas. fr. civ., 26 Nov. 1866, *Dall. P.*, 1866, I, pag. 469; C. Apel Paris, 27 Febr. 1869, *Dall. P.*, 1869, II, pag. 169; Cas. fr. civ., 2 Febr. 1884, *Dall. P.*, 1881, I, pag. 181; Cas. fr. req., 16 Ian. 1882, *Dall. P.*, 1882, I, pag. 412; Cas. fr civ., 5 Martie 1889, *Dall. P.*, 1889, I, pag. 342; C. Apel Besançon, 6 Febr. 1901, *Dall. P.*, 1902, II, pag. 119; Laurent, XVIII, No. 651; Aubry et Rau, *op. cit.*, IV, paragr. 337 text şi nota 22; Baudry-Lac. et Barde, «Des Obligations», III, No. 2010).

Tribunalul arată că nu se poate interpretà ca o confirmare faptul că cei interesaţi să ceară anularea, au stat în inacţiune cinci ani.

La motivarea Tribunalului că renunţările la drepturi nu se presupun din această inacţiune, adăugăm că o asemenea renunţare nu poate rezultà decât numai din prescripţiunea extinctivă de 10 ani, prevăzută de art. 1900 c. civil, care spune că prescripţiunea acţiunei în anulare a femeei măritată este de 10 ani din ziua desfacerei căsătoriei.

Chestiunea confirmărei unui act anulabil poate fi privită şi în raport cu drepturile creditorilor femeei, putând da naştere problemei dacă ei mai pot atacà actul, posterior datei când femeia l-a confirmat,

TRIB. ILFOV III c. c.
24 Iunie 1927

DONAȚIUNE INTRE SOȚI. CONDIȚIUNEA EI JURIDICĂ. TESTAMENT MISTIC AL SOȚIEI DONATOARE PRIN CARE INSTITUIE MAI MULȚI LEGATARI. MOARTEA SOȚIEI DONATOARE. SUPRAVIEȚUIREA SOȚULUI DONATOR. REVOCAREA DONAȚIUNEI. VALABILITATE. (Art. 937 c. civ.). (1)

Donațiunile între soți fiind esențialmente revocabile, această revocațiune operează în puterea unei simple manifestațiuni de voință din partea soțului donator, revocarea putându-se concepe chiar după decesul soțului donator și în tot timpul vieței donatorului fără nici o arătare și justificare de motive.

(Spitalul Israelit «Caritas» și alții).

TRIBUNALUL: Asupra acțiunei civile de față intentată cu petiția înreg. la No. 240 din 927 de către Ioan P. Cristu și prin care chiamă în judecată Ministerul Instrucțiunei Publice, pe Herman Glückmann, Cecilia Weisengrün, Policlinica «Regina Elisabeta», «Leagănul Sf. Ecaterina», Spitalul israelit «Caritas» și Spitalul israelit din Iași, pentru ca față cu toți aceștia să se constate judecătorește revocarea donațiunei nudei proprietăți a imobilului din str. Paleologu 10 și a mobilierului aflat în el, donațiune autentificată la No. 3904 din 1909 Trib. Ilfov Notariat, intervenit între Cristu și soția sa Elisabeta Cristu, născută Glückmann și II, să se constate că reclamantul nu a încetat de a fi plin și desăvârșit proprietar al acelor bunuri.

Având în vedere actele dela dosar și susținerile orale și scrise ale părților prin cari se constată în fapt următoarele: în 1891 reclamantul Ioan P. Cristu se căsătorește cu Elisabeta Glückmann.

In 1909 reclamantul cu actul autentificat la No. 3904/909 donează soției sale nuda proprietate a imobilului din str. Paleologu 10, București, cu tot mobilierul aflat în el, rezervându-și pe seama sa uzufructul în caz de predeces al soției sale.

In 1913, Elisabeta Cristu dispune de averea sa, astfel donată, printr'un testament mistic prin care institue ca legatari ai săi pe următoarele instituții și persoane: Ministerul Instrucțiunei Publice, Herman Glückmann, Cecilia Weisengrün, Policlinica «Regina Elliabeta», «Leagănul Sf. Ecaterina», Spitalul israelit «Caritas» și Spitalul israelit din Iași, numind ca executor testamentar pe advocatul Ștefan Cornea sau în caz de deces al acestuia Ministerul Instrucțiunei.

In 1919, Elisabeta Cristu încetează din viață.

La 17 Noemvrie 1926 reclamantul adresează tuturor pârîților o notificare prin care îi încunoștiințează că revocă donațiunea, iar prin acțiunea de față cere să se constate judecătorește acest lucru.

Considerând că în drept acțiunea se întemeiază pe dispozițiunile art. 937 c. civ. din capitolul «donațiunea între soți».

Că ceeace caracterizează donațiunea între vii este caracterul său de irevocabilitate: «donner et retenir ne vaut», caracter care a fost abandonat la donațiunea făcută între soți care este esențialmente revocabilă.

Doctrina și jurisprudența par fixate în sensul că creditorii femeei nu pot urmări afacerea actului decât în două cazuri și anume:

a) Dacă ei au intentat acțiunea mai înainte de confirmare;

b) Dacă, prin confirmare, bărbatul și femeia au căutat să-i fraudeze. (Laurent, III, No. 155; Aubry et Rau, *op. cit.*, V, paragr. 472, pag. 167; Baudry-Lac. et Fourcade, *op. cit.*, III, No. 2368; Cas. fr. req., 17 August 1853, *Dall. P.*, 1854, I, pag. 388; Cas. fr. civ., 29 Iulie 1902, *Dall. P.*, 1903, I, pag. 383).

Sentința Tribunalului Ilfov s. III-a, pronunțată sub preșidenția distinsului magistrat d-l Ștefan Buicliu, președintele acestei instanțe, este juridică și bine motivată.

Ea este un amănunt din complexul frumoasei activități, pe care d-l Buicliu o desfășoară în opera de împărțire a dreptăței și care ar fi trebuit, dejà să fie un titlu pentru dobândirea unei satisfacțiuni, care, după opiniunea lumei judiciare, a întârziat tocmai atât de mult pentru ca să ia caracterul unei injustiții.

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-decanul Baroului de Ilfov

(1) Sentința reprodusă mai sus, rezolvă un foarte important problem de drept; este vorba de condiția juridică a donațiunilor dintre soți, petrecute în vremea căsătoriei lor. Tribunalul de Ilfov constată, că asemenea daruri sunt esențialmente revocabile; că, această sursă de disoluțiune operează în puterea unei simple manifestațiuni de voință din partea soțului dăruitor; că, revocarea se poate concepe chiar după decesul soției donatare în tot timpul vieței dăruitorului, fără nici o arătare și justificare de motive: sic volo, sic facio.

In apel, reproducând întâmpinările lor scrise pârîții critică soluția Tribunalului de primă instanță și susțin, că după moartea soției donatoare, soțul dăruitor nu-și mai poate retractà voința; că, deci, suprimarea consimțământului — sufletul oricărui contract, în genere — și prin urmare disoluția actului juridic, «negotium», n'ar mai fi cu putință, în urma desfacerei căsătoriei; că, în orice caz, dăruitorul ar fi dator să dovedească în fapt, existența abuzului de influență exercitat de soția donatară asupra soțului dăruitor, probă nefăcută cu prilejul primei judecăți de fond, constant fiind că facultatea de revocare înscrisă în art. 937 c. civ. rom., corespunzător art. 1096 c. Napol. are la baza ei influența pe care unul din soți poate să o aibă asupra celuilalt.

Urmașii soției donatare, fără îndoeală, pledează de lege ferenda. In adevăr, donațiunile ordinare între vii sunt irevocabile: «donner et retenir ne vaut». Nu este, deci, iertat dăruitorului să-și rezerve, direct ori indirect, nici o portiță care să-i asigure retractarea ofertei, ca consecință distrugerea consimțământului părților și prin urmare, disoluția contractului. Prin derogare, însă, dela acest principiu, acele donațiuni ordinare pot fi revocate la cererea dăruitorului și cu toată împotrivirea donatorului, pentru inexecuția sarcinilor impuse acestuia, pentru ingratitudinea donatorului și pentru survenire de copii din partea dăruitorului, caz, în care disoluția se petrece «ipso jure».

Principiul irevocabilităței, care guvernează donațiunile ordinare între vii, este răsturnat din temelie oridecâteori donațiunile între vii se petrec între doi soți, «inter virum et uxorem», și în timpul căsătoriei. La asemeni întâmplări, regula legei este fixată în sens contrariu: *revocabilitatea ad nutum*, rezultând dintr'o simplă manifestare de voință, expresă ori tacită, fără știrea, fără învoirea soțului donator sau a urmașilor acestuia, Rolul Justiției mărginindu-se pur și simplu la o constatare, ca în actele juridice, «negotia», nule ori inexistente... nu la o decretare a disoluțiunei ca în cele anulabile sau ca în donațiunile ordinare între vii, atacate pentru inexecuția sarcinilor și pentru ingratitudine. In donațiunile dintre soți petrecute în chiar vremea căsătoriei, dăruitorul face tot ce vrea: «Il n'a pas à indiquer les motifs qui le portent à changer de détermination; la loi l'en fait juge souverain et il n'a pas d'autre contrôle à subir, que celui de sa conscience». (Baudry-Lac., Précis., II, 1901, No. 759 bis). El, dăruitorul, are facultatea de a se răsgândi, putând să-și ia seama, «le droit de se repentir» zice d-l M. Planiol, idee veche, care constitue condiția sine qua non, sub care, legiuitorul a îngăduit asemenea daruri, exprimată în orațiunea lui Caracalla, la 212, când, adresându-se Senatului roman, zicea: «Fas esse eum quidem qui donavit, poenitere». (Dig., lib., XXIV, tit. I, frg. 32, paragr. II). Vechii legiuitori s'au temut nu numai de abuzul influenței, dar încă și de pasiune, de care urmașii soției donatare nici măcar n'au pomenit, ca și când abuzul de influență ar constitui unica rațiune a facultăței de revocare... «ne mutato amore, invicem spoliarentur» potrivit senatus-consultului dat, anterior orațiunei lui Caracalla, sub Septimiu Sever, inspirat de Ulpian, consilierul său juridic, cel mai mare jurisconsult din perioada clasică a dreptului roman.

Prohibiția donațiunilor dintre soți erà profund intrată în moravurile romane și dobândită ca axiom de drept chiar la începutul imperiului... «Moribus, apud nos receptum est, ne inter virum et uxorem donationes valerent».

Nulitatea, ca sancțiune a prohibițiunei, aveà deci la baza ei... abuzul și pasiunea pe cari le prezumà; desmințirea nu se puteà da decât prin predecesul soțului

Că ceeace a determinat pe legiuitor să facă din donaţiunea între soţi o donaţiune cu totul specială e teama pe care a avut-o legiuitorul de abuzul pe care unul din soţi l-ar fi putut exercità asupra celuilalt în timpul căsătoriei şi a obţine astfel despuerea sa de bunuri în favoarea celuilalt.

Că tocmai această teamă a abuzului de influenţă a făcut ca această instituţiune în istoria dreptului să sufere multe preschimbări.

Că astfel la Romani, sub imperiu în perioada lui «jus gentium», donaţiunile între soţi erau nule, «moribus apud nos receptum est ne inter virum et uxorem donationes valerent, ne mutato amore invicem spoliarentur».

In vechiul drept francez cutumele au variat între ele, în general însă ele interziceau donaţiunile între soţi, iar în perioada revoluţionară, jurisprudenţa le-a validat în condiţiunile dreptului comun cu caracterul de irevocabilitate.

Că deci redactorii codului Napoleon s'au găsit în faţa a trei sisteme posibile: *a)* sistemul roman prohibitiv; *b)* sistemul permisiv din perioada revoluţionară cu caracter de irevocabilitate şi *c)* sistemul transacţional mixt, care permite donaţiunea între soţi, dar revocabilă.

Că după cum Italia a adoptat primul sistem prohibitiv, Germania cel de al doilea permisiv în condiţiunile dreptului comun, redactorii codului Napoleon l-au adoptat pe cel de al treilea după care l'am copiat şi noi dealtminteri şi în conformitate cu tradiţia noastră în această materie, codul Calimachi admiţând darurile între soţi, cari însă erau revocabile, după cum rezultă din art. 1697 cod. Calimachi.

Că deci sistemul adoptat de legiuitorul român e că donaţiunea între soţi e revocabilă, iar această revocaţiune operează întocmai ca o condiţiune rezolutorie, fiind lăsată cu desăvârşire la discreţia donatorului, singurul în drept de a aprecià dacă e locul să uzeze de facultatea sa, facultate care, ca orişicare alta, imprescriptibilă şi necondiţionată de nimic altceva decât de bunul plac al donatorului care nu e ţinut să arate motivele sale de revocaţiune, Justiţia nefăcând altceva decât să constate donaţiunea revocată, acestea fiind consecinţele caracterului de revocabilitate ad-nutum, dat de legiuitor acestor donaţiuni.

Având în vedere că părţii în apărarea lor susţin că această revocaţiune nu mai poate operà după moartea donatorului şi ajung la această concluziune bazându-se pe diferenţa de redacţiune a art. 1096 francez care spune că donaţiunile între soţi sunt totdeauna (toujours) revocabile, cuvânt ce nu a fost reprodus în art. 937 c. civ. rom. unde se spune numai că sunt revocabile şi, deci, nereproducându-se acest cuvânt, însemnează că numai până la moartea donatorului se poate cere revocarea donaţiunei.

Considerând că după cum s'a amintit mai sus, raţiunea legiuitorului când a adoptat acest sistem, a fost de a aparà pe un soţ fie împotriva captaţiunei sau abuzului de influenţă al celuilalt soţ şi ca consecinţă a adus revocaţiunea ca un corectiv al acestui abuz.

Că a limità exerciţiul facultăţei

---

dăruitor, care în timpul vieţei lui nu uzase de revocare, întâmplare, la care, donaţia erà socotită mortis causa, şi, deci, eficace. (Accarias, I, 309; Demangeat, I, ed. 1876, pag. 603-605; Girard, 1924, pag. 995-997; Planiol, III, 3204; Baudry-Lac., «Précis.», ed. 1901, No. 758; Colin et Capitant, III, ed. 1916, pag. 815).

In vechiul drept francez cutumele erau foarte variate; acelea de Paris şi Orléans, cari constituiau aşà zisul drept comun, interziceau atât donaţiunile cât şi testamentele între soţi, exact pentruc onsideraţiunile dreptului roman.

Permisiunea darurilor dintre soţi şi în vremea căsătoriei apare în perioada revoluţionară pe cale de interpretare şi de construcţiune, opere ale jurisprudenţei, aşà fel încât... erau şi irevocabile. Redactorii codului Napoleon aveau deci, să aleagă unul din cele trei mari sisteme posibile: 1. Sistemul roman, prohibitiv; 2. Sistemul permisiv din perioada revoluţionară, caracterizat prin irevocabilitatea donaţiunei; 3. Un sistem mixt, intermediar şi transacţional, adică... permisiv pe de o parte, iar pe de altă parte cu revocabilitatea ca condiţie esenţială. Art. 1096 c. fr. consacră acest de al treilea sistem, în termenii următori: «Toutes donations, faites entre époux pendant le mariage, quoique qualifiées entre vifs, seront toujours révocables. La révocation pourra être faite par la femme, sans y être autorisée par le mari, ni par la justice.

»Ces donations ne seront point révoquées par la survenance d'enfants». Art. 937 c. civ. rom. imitând sistemul legei franceze, zice: «Orice donaţiune făcută între soţi, în timpul maritagiului este revocabilă.

Revocarea se poate cere de femeie, fără nici o autorizare.

O asemenea donaţiune nu este revocabilă pentrucă în urmă s'au născut copii».

Comparând textele de mai sus — cel francez cu cel român — dinadins reproduse, constat: 1. Că, art. străin întrebuinţează forma plurală... «toutes donations» pe când al nostru se serveşte, minunat, de singulat... «or ce donaţiune» ceeace fără îndoeală nu este de natură a-i schimbà înţelesul, aşà încât observaţiunea este inutilă; 2. Că, donaţiunile franţuzeşti sunt formal clasificate printre cele «intervenite între vii» ceeace rezultă din termenii «quoique qualifiées entre vifs...» nereproduşi de redactorul român; 3. Că, asemenea donaţiuni «seront toujours révocables» pe când după al nostru... «donaţiunea este revocabilă...» fără reproducerea adverbului «toujours»; 4. Că, ocupându-se de cazul femeei donatoare, codul Napoleon, zice: «la révocation pourra être faite par la femme sans y être autorisée par le mari ni par la justice» pe când al nostru, schimbând termenii subliniaţi, se exprimă altfel: «Revocarea se poate cere de femeie, fără nici o autorizare» eliminând termenii: «par le mari, ni par la justice» şi pe deasupra înlocueşte sau mai bine zis traduce... «pourra être faite» prin «se poate cere» ceeace este eronat în drept, deoarece Justiţia nu decretează, ci constată revocarea când este cazul.

Urmaşii soţiei donatară, bazaţi pe suprimarea adverbului «toujours» au pretins, că în legislaţia românească, revocarea nu-i cu putinţă decât în timpul căsătorie; că, odată desfăcută căsătoria — deces, divorţ, — prin predecesul soţiei donatară, soţul pierde facultatea de revocare. Lucru ciudat! Omisiunea adverbului cu pricina este evidentă şi totuş... această omisiune nu reţine atenţiunea nici unuia din comentatorii noştri. (D. Alexandresco, M. Cantacuzino, G. Tabacovici, C. Nacu, Al. Cerban, George Plastara ş. a.). Aceşti autori, toţi într'un glas, admit fără discuţiune posibilitatea revocărei chiar după decesul soţului donatar, dar bine înţeles în timpul vieţei soţului dăruitor. Explicaţia este cât se poate de simplă, dacă ţii socoteală de istoria instituţiunei şi de spiritul legei.

Donaţiunile dintre soţi n'au fost admise decât sub şi cu condiţia rezolutorie a revocaţiunei ad nutum, care este de esenţa acestor donaţiuni, condiţiune pur potestativă, dictată din consideraţiuni de ordine publică, ceeace este de natură să facă ineficace orice clauză prin care părţile, direct ori indirect, ar urmări suprimarea facultăţei de revocare. Aşà şi numai aşà au fost primite donaţiunile dintre soţi. Altfel, nu. Iată spiritul clar al legei.

«Donaţiunile făcute între soţi — zice D. Alexandresco, t. IV, paragr. I, pag. 740 suprà — în timpul căsătoriei, fiind revocabile după bunul plac al dăruitorului, chiar în urma morţei soţului donatar şi legea nearătând formele acestei revocări, ea se va face conf. principiilor generale, adică atât expres cât şi tacit».

Comentatorul, apoi, trimite pe cetitor în nota I şi la alţii, sfârşind lista cu menţiunea: «şi toţi autorii».

Va să zică, între doctrinari, acordul este unanim; chestia, însă, rămâne: Urmaşii soţiei donatară. nu înţeleg ce cată «toujours» în textul francez şi pentru ce adverbul n'a fost reprodus de redactorul român.

Deocamdată, rămâne stabilit ca un cuvânt de evanghelie: revocabilitatea ad nutum. Trec la explicaţia şi justificarea adverbului «toujours» în textul francez... apoi, la explicaţia şi justificarea omisiunei lui în textul român. Cu aceasta termin.

In perioada revoluţionară a Franţei, apare o lege din 17 nivôse, anul al doilea, pentru rezolvarea problemului donaţiunilor dintre soţi şi pentru unificarea soluţiunei acestui problem, punându-se astfel de revocațiune până la moartea donatorului însemnează a refuză protecția legei tocmai atunci când dăruitorul are mai multă nevoie de ea, adică atunci când a dispărut odată cu donatorul și posibilitatea influenței din partea sa.

Că pe de altă parte, această limitare ar fi cu totul arbitrară ea violând principiile de drept admise unanim că revocațiunea este o facultate atașată persoanei donatorului și numai ei și ca atare condiționată numai de moartea lui, iar nici de cum de moartea donatarului, eveniment care nu poate să producă nici un efect facultăței de revocațiune a donatorului.

Că însă nereproducerea în textul românesc a cuvântului «toujours» se explică prin aceea că el a fost găsit de prisos, ideia fiind suficient exprimată prin cuvintele «sunt revocabile»; în Franța însă acest cuvânt își are o explicațiune istorică fiind introdus ca să înlăture obscuritatea legei din nivôse, votată în perioada revoluționară.

Că deci această obiecțiune nu e întemeiată.

Având în vedere că pârîții mai afirmă că întrucât donatara a decedat în 1919 și până în 1926 reclamantul nu și-a manifestat dorința sa de revocare și că apoi cu ocazia taxelor succesorale reclamantul a cerut ca să le plătească pârîții în calitate de legatari ai soției sale, a renunțat la facultatea sa de revocare.

Considerând că această facultate, dat fiind considerațiunile pentru cari ea a fost acordată, este de ordine publică și ca atare nu se poate renunță la ea nici expres, nici tacit, orice convențiune contrară fiind nulă și de nul efect, ea neavând alt rezultat decât acela de a plasà voința unui soț sub influența celuilalt dela care prin chiar scopul legei ea trebuià sustrasă.

Că deci și această apărare nu e întemeiată.

Considerând că față de cele expuse mai sus, acțiunea e întemeiată și urmează ca Tribunalul să constate revocată donațiunea față de toți pârîții legatari pe baza adagiului «rezoluto jure dantis, rezolvitur jus accipientis».

Pentru aceste motive, admite acțiunea, etc.

Sentința No. 546 din 24 Iunie 1927.

Președința d-lui **Florin Foișoreanu.**

TRIB. FĂLTICENI, 22 Ian. 1930

RESPONSABILITATEA PĂRINȚILOR PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT DE COPIII LOR MINORI. CÂND POT FI APĂRAȚI DE ACEASTĂ RESPONSABILITATE. (Art. 1000 al. II și ultim c. civ.). (1)

Tatăl și mama după moartea bărbatului sunt, potrivit art. 1000 al. II c. civ., răspunzători de daunele cauzate prin delictele și quasi-delictele copiilor lor minori ce locuesc cu dânșii, răspundere care este bazată pe lipsa de diligență a părinților

---

capăt haosului care a dominat în vechiul drept. După apariția legei precitată, în anul următor, se dă publicităței comentariul acestei legi, întocmit de Vermeil, care, în urmă ajunge membru la casațiune și care asistase la discuțiile pentru întocmirea proiectului acelei legi, opera lui Berliner și Cambacérès. Este interesant pasagiul din comentariul lui Vermeil publicat în Sirey, 1841, I, pag. 305. Cadrul îngust al unei note, nu îngăduie reproducerea. Materia donațiunilor dintre soți a fost tratată în art. 13 și 14, ale legei din nivôse, cât se poate de obscure în redacția lor, astfel încât au fost interpretate de jurisprudența Tribunalului de casațiune ca admițând acele donațiuni ba încă cu caracter de irevocabilitate.

Negreșit, Tronchet, Bigot du Préméneu, Portalis și Malleville, redactorii codului Napoleon, au cunoscut legea din 17 nivôse; ei, n'au putut ignorà nici comentariul lui Vermeil. Redacția art. 1096 cod. Napoleon se datorește acestor împrejurări. Legiuitorul a ținut să curme, hotărît, cu legea revoluționară așà încât și cu și fără «toujours» soluția erà aceeaș chiar sub imperiul codului. El desființà, ferm, irevocabilitatea din perioada intermediară, când ziceà «toujours révocables», nu gândeà la vremea în care revocarea să fie posibilă, mai ales că facultatea respectivă constituià condiția sub care înțelegeà să îngădue asemenea donațiuni.

Eliminarea adverbului de către redactorul român se explică prin considerațiuni de totală inutilitate și în acelaș timp pe tendința de a simplificà redacția art. 937 corespunzător, ceeace d'altmintrelea rezultă din simpla comparațiune a textelor — art. 1096 fr. și 937 rom. — făcută, dinadins, suprà.

Suprimă adverbul, chiar în textul străin; ține socoteală de legislația romană, de vechiul drept francez, de cel revoluționar și vei vedeà clar... că între soți, donațiunile petrecute în vremea căsătoriei cu irevocabilitate, nu se pot concepe; că asemenea donațiuni n'au fost îngăduite decât cu facultatea de revocare, veritabilă condiție rezolutorie, care operează disoluțiunea: «oricând» vrea dăruitorul, liber să-și aleagă momentul... «toujours».

Cei cari cată noduri în papură și pete în soare nu-și dau seamă, că nimeni în Franța n'a pretins imposibilitatea revocărei după decesul donatarului, în lipsa lui «toujours». Ar fi fost pur și simplu absurd să mărginești exercițiul facultăței de revocare numai pentru timpul căsătoriei care puteà să înceteze și prin divorț.

Cine o încearcă scapă din vedere rațiunea legei și scopul ei: protecția dăruitorului. A acordà protecția numai în timpul căsătoriei nu însemnează nimic, fiindcă aceea este perioada suspectă în care victima greu se hotărăște.

Binefacerea legei apare cu folos tocmai după desfacerea căsătoriei mai ales prin predecesul soțului donatar, căci, atunci dăruitorul supraviețuitor se găsește cu adevărat la largul lui. Așadar, sistemul urmașilor răposatei piere prin absurditate: te bucuri de o protecție legală când de fapt nu poți uzà de ea și nu te bucuri tocmai când ești liber și poți respirà în voie. Este, deci, nimerită observațiunea d-lui Baudry-Lacantinerie, când zice:

> «Régulièrement l'époux donateur, qui aura survécu à son conjoint, ne manquera guère d'user de son droit de révocation».

Intențiunea de a părăsi sistemul codului Napoleon s'ar fi putut exprimà de redactorul român, regretatul Gh. Vernescu, în altfel, zicând de pildă: ...«revocabilă numai în timpul căsătoriei». Vernescu a tradus textul francez cu fidelitate și cu grijă în redacțiune. Nimic nu-l împiedică să adopte sistemul prohibitiv al vechilor noastre legiuiri, or cel înscris în codul italian, mai ales că Cuza Vodă invitând Consiliul de Stat să elaboreze proiectul actualului cod civil, i-a recomandat să aibă de model pe cel italian. Costache Bozianu prezidentul acelui Consiliu, n'a ținut socoteală de Condica italiană decât foarte rar. (Alexandresco, I, ed. II-a, pag. 22-24).

In rezumat, practicăm sistemul codului Napoleon, care în materie n'are decât o controversă, aceea de a se ști dacă donațiunile dintre soți sunt veritabile, donațiuni inter vivos sau «mortis causa». Marcadé a susținut că asemenea donațiuni sunt mortis causa ca unele cari sunt prin esența lor revocabile și ca consecință ajunge la caducitatea liberalităței prin predecesul soțului donatar. Majoritatea doctrinei și jurisprudența văd în asemenea dărnicii, adevărate donațiuni între vii cu toată revocabilitatea lor. Dacă, în speță, ar fi să punem preț pe nereproducerea adverbului, «toujours» apoi, atunci nu văz pentru ce am neglijà și consecința suprimărei termenilor «quoique qualifiées entre vifs» în textul român și n'am îmbrățișà doctrina lui Marcadé care în Franța n'a putut să triumfe tocmai din pricina existenței acelor termeni, mai ales când știm că autorul acelei doctrine minoritară a fost foarte des ascultat de redactorii codului nostru cu prilejul întocmirei proiectului.

Sentința adnotată este la punct cu aplicația adevăratelor principii cari guvernează materia. Ea face onoare judecătorului care a dat-o, d-l Florin Foișoreanu, un tânăr și foarte distins magistrat, bun cunoscător al dreptului roman de care, în speță, cu drept cuvânt, a ținut cuvenita socoteală.

ST. MARINESCU-BOLINTIN
Avocat

(1) Articolul 1000 c. civ. face responsabili civilmente pe părinți, de actele ilicite ale copiilor lor minori ce locuesc cu dânșii.

Fundamentul juridic al acestei responsabilități stă în lipsa de supraveghere a copiilor, cum stabilește principiul general expus în primul alineat al art. 1000 cod. civ.

de a nu fi supraveghiat îndeajuns pe copiii ce se află sub directa lor autoritate.

Prin derogare dela acest principiu, prin ultimul al. al art. 1000 c. civ. părinţii sunt apăraţi de responsabilitatea arătată, dacă dovedesc că ei nu au avut posibilitatea de a împiedicà faptul comis de copiii lor şi care a produs un prejudiciu. Această excepţiune edictată de legiuitor în favorul părinţilor, nu poate fi interpretată decât în sensul că, părinţii nu răspund potrivit al. ultim din art. 1000 c. civ. decât în cazul când copiii minori s'ar aflà departe de casa părintească încredinţaţi în mod permanent unei alte persoane străine, ca servitori, ucenici, într'un pension sau şcoală, astfel încât să nu mai fie sub supravegherea părintească. Aşà că în cazul de faţă, cu toate că faptul de lovire s'a săvârşit în ţarină, fiind însă stabilit că inculpatul minor a locuit şi locueşte la părinţii săi, aflându-se sub directa lor autoritate, cu drept cuvânt şi în mod legal a fost condamnat de prima instanţă tatăl inculpatului minor la despăgubiri civile, pentru repararea daunelor cauzate prin faptul de lovire a fiului său minor.

SPEŢA I: Sentinţa No. 218/930.

TRIB. BAIA, 22 Ian. 1930

RESPONSABILITATE. RESPONSABILITATEA PĂRINŢILOR PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT DE COPIII LOR MINORI. CÂND POT FI APĂRAŢI DE ACEASTĂ RESPONSABILITATE. (Art. 1000 al. II şi ultim c. civ.).

1. *Potrivit art. 1000 al. II c. civ., tatăl şi mama după moartea bărbatului sunt responsabili de prejudiciul cauzat de copiii lor minori ce locuesc cu dânşii.*

2. *Ultimul aliniat al art. 1000 c. civ. după care părinţii sunt apăraţi de această responsabilitate dacă dovedesc că n'au putut împiedicà faptul comis, nu-şi poate aveà aplicaţiunea decât în cazul când copilul minor s'ar aflà departe de căminul părintesc în mod permanent, pentrucă numai în acest caz copilul a trecut sub supravegherea altei persoane.*

SPEŢA II-a: (Niculai Chirilă cu Ion C. Borza).

TRIBUNALUL: Asupra apelului făcut de Neculai Chirilă din com. Giurgeşti jud. Baia, contra cărţei de judecată penală No. 1359/1929 a judecătoriei ocol rural Liteni, prin care fiul apelantului, Ion Neculai Chirilă, minor, a fost condamnat la 6 luni închisoare corecţională pentru faptul de lovire prevăzut şi pedepsit de art. 239 c. penal, iar apelantul Neculai Chirilă în calitate de tată răspunzător de daune obligat la suma de 20.000 lei despăgubiri civile către reclamantul Ion Borza.

In apel s'a susţinut din partea apelantului Neculai Chirilă că, întrucât faptul de lovire imputat fiului său minor, a fost comis de acesta în câmp şi nu acasă, dânsul a fost în imposibilitate de a-l împiedicà

Lucrările preparatorii ale codului civil urmate de doctrină şi de jurisprudenţă, ne arată însă, că, alături de lipsa de supraveghere, părinţii mai răspund pentru faptele copiilor lor minori ce se datoresc lipsei lor de supraveghere:

«Cette obligation se ratache à la puissance, à l'autorité que la loi accorde aux parents sur leurs enfants en minorité, aux devoirs qu'elle leur impose pour la perfection de leur éducation, à la necessité où ils sont de surveiller leur conduite avec soin. (Din discursul lui Bertrand de Grenille către Tribunat, Locré, XIII, pag. 41; Fenet, XIII, pag. 475; Demogue, Sources, V, No. 820; Sourdat, Traité de la responsabilité, II, No. 820).

Drepturile părinţilor asupra copiilor fiind apărate de lege şi opozabile tuturor, ca fiind de ordine dublică, şi datoria de educaţie este astfel o obligaţie nu numai faţă de copil şi către celălalt soţ (art. 185 c. civ.) ci o obligaţie pe care părinţii prin faptul procreărei copilului o contractează către societate. (Demogue, V, No. 820).

Stabilirea responsabilităţei părinteşti bazată pe aceste consideraţiuni de înaltă morală socială prezintă oarecari dificultăţi când minorul nu locueşte cu părinţii săi.

Presupunem următoarele ipoteze: *a)* copilul este vagabond; *b)* copilul este angajat ca servitor, ucenic, etc., cu locuinţă, fără ca patronul, stăpânul, etc., să fi luat şi consimţământul părinţilor minorului; *c)* copilul este încredinţat chiar de părinţi patronului, stăpânului, etc.

I. *Copilul este vagabond.* Pornind dela principiul că responsabilitatea nu poate fi suspendată întrucât lanţul de cauzalitate în viaţa socială nu poate fi întrerupt fără a da naştere la grave perturbări, în expunerea sumară a acestei probleme vom arătà că primul pas l-a făcut jurisprudenţa şi parte din doctrină într'o interpretare mai echitabilă a condiţiunei cerută în mod imperativ de textul legei şi doctrină, ca copilul să locuească cu părinţii săi, pentru stabilirea răspunderei acestora, hotărând că copilul locuind în apropierea părinţilor aceştia pot fi şi sunt datori să-şi supravegheze copilul şi deci responsabilitatea lor există şi în acest caz. (Grenoble, 4 Mars 1912, *D.*, 1914, 5, 16; Larombière, VII, art. 1384, No. 2; Demogue, V, No. 834, pag. 25).

Dintr'o consideraţiune de echitate socotindu-se că ar fi excesiv ca părinţii să nu fie răspunzători când au neglijat să se intereseze de copil, atunci când locueşte în apropiere, şi deci ca sub ochii lor, ajungem după expresia d-lui Demogue de a nu mai acordà o valoare proprie noţiunei de «împreună vieţuire» (op. cit., pag. 24).

Acesta fiind criteriul de apreciere al responsabilităţei părinteşti, cu atât mai mult trebuie să socotim vinovaţi pe părinţi, şi deci responsabili, dacă au lăsat copilul să vagabondeze, fără a se ocupà de el. (Baudry-Barde, IV, No. 2094; Aubry Rau, VI, No. 367, No. 5222; Larombière, VII, art. 1384, No. 2; Demogue, V, No. 834, pag. 25; D. Alexandresco, V, pag. 522; Sourdat, «Traité de la responsabilité», II, No. 821.

Aceeaş soluţie se impune când copilul a fost alungat din casa părintească. (Cas. II, 23 Nov. 1915, *Jur. Rom.*, 1916, pag. 141).

II. *Copilul se instalează ca ucenic*, slugă, lucrător, fără consimţământul părinţilor. Când copilul este primit în atari condiţiuni, responsabilitatea va varià după situaţiuni.

Pentru faptele săvârşite cu ocaziunea sau din cauza serviciului, rezultând un prejudiciu pentru terţi, răspunderea credem că o are numai stăpânul, comitentul, pentrucă terţii nu sunt datori să se informeze asupra relaţiilor, altele decât cele aparente, ce există între comitent şi prepus. Prepusul lucrând cu asentimentul manifest al comitetului, lucrează în puterea unui mandat valabil şi deci răspunderea este a comitentului. Raţiunea acestei răspunderi este cea comună: *culpa in eligendo.*

Dacă nelocuirea împreună a copilului cu părinţii săi, din diferite motive, nu este imputabilă părintelui, atunci deasemenea dispare şi responsabilitatea acestuia. (Demogue, op. cit., No. 834, pag. 26, care citează în acest sens şi pe Chironi, «Colpa estraconttratuale», II, No. 334).

Cine acceptă serviciile unui minor, acceptă şi sarcina supravegherei persoanei sale, iar cine şi-a asumat în mod spontan paza şi îngrijirea unui minor, îndeplineşte un post social şi-şi asumă ca şi părintele responsabilitatea faţă de terţii pentru actele minorului (op. şi loc. cit., Demogue).

Stabilirea responsabilităţei părinteşti bazată pe aceste consideraţiuni de înaltă moralitate socială prezintă oarecari dificultăţi aparente. Faptele copilului săvârşite în afara serviciului său, şi cari au cauzat vreun prejudiciu cuiva atrag numai răspunderea patronului. Rămâne însă părintelui să dovedească, că lipsa copilului dela domiciliul părintesc nu-i este imputabilă, că nu a autorizat pe copil de a se instalà în serviciul străin, etc.

Altfel părintele este vinovat de a nu-şi fi supraveghiat copilul şi răspunderea credem în acest caz că este solidară, întrucât culpa patronului rămâne în picioare, de a fi angajat un minor fără ştirea părinţilor săi (răspunderea solidară este admisă de d-l Demogue în alte situaţiuni. Vezi op. cit., pag. 135).

Dar pentru pagubele cauzate printr'un delict penal de către minor chiar patronului? Când minorul comite de ex. un furt, în dauna patronului, în al cărui serviciu este. A cui este responsabilitatea civilă?

Faptul penal se datoreşte lipsei de educaţiune, caracterului nociv al minorului sau unui mediu vătămător. Dacă se dovedeşte că minorul a contractat obiceiuri urîte, a început să fure de ex., de când se află în locuinţa patronului, datorită contactului ce-l are cu ceilalţi amploiaţi, etc., atunci lipsa de educaţie nu poate fi imputabilă părintelui şi paguba o va suferì numai patronul.

dela săvârşirea acestui fapt şi ca atare bazat pe dispoziţiunile art. 1000 c. civ. al. ultim a cerut să fie apărat de a repară daunele cauzate de copilul său.

Având în vedere că potrivit art. 1000 al. II c. civ. tatăl şi mama după moartea bărbatului sunt răspunzători de daunele cauzate prin delictele şi quasi-delictele copiilor lor minori ce locuesc cu dânşii, răspundere care este bazată pe lipsa de diligenţă a părinţilor, de a nu fi supraveghiat în deajuns pe copiii ce se află sub directa lor autoritate.

Că prin derogare dela acest principiu, prin ultimul aliniat al art. 1000 c. civ. părinţii pot fi apăraţi de responsabilitatea arătată mai sus, dacă dovedesc că ei nu au avut posibilitatea de a împiedică faptul comis de copiii lor şi care a produs un prejudiciu.

Or, această excepţiune edictată de legiuitor în favorul părinţilor, nu poate fi interpretată decât în sensul că, părinţii nu răspund potrivit al. ultim din art. 1000 c. civ. decât în cazul când copiii minori s'ar află departe de casa părintească, încredinţaţi în mod permanent altei persoane străine, ca servitori, ucenici, într'un pension sau şcoală, astfel încât să nu mai fie sub supravegherea părintească.

Aşà că, în cazul de faţă, cu toate că faptul de lovire s'a săvârşit în ţarină, fiind însă stabilit că inculpatul minor Ion Chirilă condamnat pentru faptul de lovire a locuit şi locueşte la părintele său Neculai Chirilă, aflându-se deci sub directa sa autoritate şi supraveghere, cu drept cuvânt şi în mod legal a fost condamnat de prima instanţă tatăl inculpatului minor apelantul de azi Neculai Chirilă, la despăgubiri civile pentru repararea daunelor cauzate prin faptul de lovire a fiului său minor.

Că astfel fiind, acest mod de apărare din partea apelantului Neculai Chirilă ca răspunzător de daune, fiind eronat în drept, apelul său urmează a fi respins ca neîntemeiat.

Pentru aceste motive respinge, etc.

Sentinţa penală No. 218 din 22 Ianuarie 1930.

Preşedinţia d-lui **George Petruc,** judecător şi redactor al sentinţei.

Dacă pornirile delictuoase ale minorului se datoresc numai neglijenţei părintelui, o eventuală dovadă în acest sens din însuş faptul că minorul se află pe mâini străine fără ca părintele să se intereseze de dânsul, atunci credem că această condamnabilă neglijenţă unită cu lipsa de educaţie, vor face ca vina să cadă şi asupra părintelui, de sigur nu toată, căci responsabilitatea patronului trebuie menţinută după cum am arătat mai sus, pentrucă patronul a angajat un minor fără asentimentul părinţilor săi.

Vârsta copilului va fi un element decisiv în aprecierea culpei părintelui şi patronului. Dacă părinţii sunt datori o cât mai mare supraveghere, când copilul se află într'o vârstă mai fragedă, nu aceeaş vină va aveà un părinte lăsând pe un tânăr de 18 ani, să-şi câştige existenţa în afară de casa părinţilor săi.

Minorul fiind emancipat, şi având putinţa legală de a-şi angajà singur serviciile, nu va atrage în cazul unui delict, responsabilitatea părintelui său, această răspundere, rămânând întreagă a patronului.

Pentru faptele ce minorul le săvârşeşte cu ocaziunea ocupaţiunei sale, atât textul art. 1000 c. civ. cât şi întreaga doctrină şi jurisprudenţă sunt de acord în a susţine că faţă de terţii, responsabilitatea este numai a patronului.

Explicarea acestei responsabilităţi stă nu atât în lipsa de supraveghere a stăpânului faţă de presupusul său, ci intră în regula generală a greşitei alegeri a stăpânului său comitentului: «culpa in eligendo» (D. Alexandresco, V, pag. 592).

Răspunderea este a patronului chiar dacă victima este părintele copilului (Demogue, V, No. 929). Părintele nu este răspunzător chiar dacă victima este patronul decât când culpa copilului în timpul serviciului se datoreşte lipsei sale de educaţiune (op. şi loc. cit.).

Pentru faptele ce minorul le săvârşeşte în afara serviciului său, Curtea din Toulouse a hotărît că stăpânul fiind învestit cu puterea părintească, el este responsabil de delictele şi quasi-delictele minorului: «attendu que le domestique mineur étant quant à sa personne sous la surveillance du maître qui revêt l'autorité et court tous les risques de responsabilité des parents, le maître est responsable du domage causé par lui, comme le serait les père et mère de celui-ci, si-l habitait avec eux (D. 1909, 2, 164).

D-l Demogue crede că dacă prepusul este minor, comitentul nu va răspunde decât dacă actul a fost comis în exerciţiul funcţiunilor prepusului.

D-sa citează o serie de jurisprudenţe în acest sens (op. cit., No. 926 şi nota 2, pag. 134).

Această interpretare a paragrafului III a art. 1000 c. civ. provine din faptul că acest paragraf vorbeşte de prepuşi şi servitori fără a distinge dacă sunt minori sau majori.

In cazul când sunt majori, evident răspunderea faptelor săvârşite în afară de serviciu o are prepusul, servitorul. Nici o raţiune nu ar puteà conduce la o soluţiune contrară.

In ipoteza că servitorul sau prepusul este minor, situaţiune neprevăzută de cod, trebuie să recurgem la principiile generale juridice şi la cele de echitate, cari întotdeauna trebuesc avute în vedere *împreună* în darea soluţiilor.

Interpretarea consacrată a art. 1000 paragr. III c. civ. are ca principal fundament, adagiul: «ubi lex non distinguit et nos nec distinguere debemus».

Nu trebueşte să uităm însă că ceeace a făcut superioritatea codului Napoleon a fost formulele lapidare şi adaptabile atâtor situaţiuni neprevăzute.

Această supleţă a codului a făcut posibilă adaptarea, în cadrul codului, a principiilor moderne de solidarism social şi a tuturor principiilor juridice cu substrat etic, economic ori social. «Par le code, mais au dela du code», trebueşte să ne fie principiul călăuzitor în interpretarea textelor, atunci când avem situaţiuni ce nu-şi găsesc deslegarea în litera laconică a unui text de lege.

Intr'adevăr, paragr. III al art. 1000 c. civ. vorbeşte de prepuşi şi servitori, cari în majoritatea cazurilor sunt majori. Codul se referă la «id quod plerumque fit».

Pe minori nu i-a avut în vedere legiuitorul când s'a referit în aliniatul al IV-lea al art. 1000 c. civ., la ucenici şi elevi, căci din timpuri îndepărtate pregătirea pentru o profesiune se face tinerilor, dela o vârstă destul de fragedă.

Textul nu vorbeşte de minori, dar credem că aceasta este interpretarea asupra căreia nu încape posibilitate de controversă. Urmarea firească a celor expuse mai sus este că, răspunderea generală stabilită în aliniatul IV, se va aplicà şi stăpânilor şi comitenţilor *pentru orice faptă a servitorilor şi prepuşilor lor când aceştia sunt minori.* In acelaş sens opinează şi d-nii Colin şi Capitant după cum se poate vedeà din pasagiul următor: «Quand donc la garde de l'enfant est confiée, soit par les tribunaux soit par les parents eux-mêmes, à une tierce personne, la responsabilité des père et mère n'existe plus. Par exemple, si l'enfant a été placé en pension ou en apprentissage, ou comme commis, employé dans un établissement industriel ou commercial, ou enfin comme domestique dans une maison étrangère, c'est le maître de pension, l'artisan, le patron qui devient responsable des delits» de l'enfant. Cu alte cuvinte stăpânii şi comitenţi, răspund pentru orice delict sau quasi-delict săvârşit de servitorii sau prepuşii lor minori, nu numai pentru cele săvârşite cu ocaziunea serviciului, cum cere regula comună.

Rămâne, evident, câmp deschis doctrinei şi jurisprudenţei să stabilească responsabilităţile ce nasc din diversele situaţiuni de fapt.

Revenind la interpretarea ce se dă al. III al art. 1000 c. civ. ne punem întrebarea următoare: In cazul când stăpânii şi comitenţi nu răspund pentru faptele săvârşite în afara serviciului de minorii ce-i au în serviciu şi cari locuesc cu dânşii, şi întrucât părinţii nu răspund, căci dânşii nu-i au sub a lor supraveghere, atunci cine va răspunde pentru delictele sau quasi-delictele săvârşite în afara serviciului?

Ar fi o situaţiune de suspendarea responsabilităţei pentru faptele minorilor, soluţiune ce o socotim nejuridică, inechitabilă şi antisocială.

O combatem chiar cu argumentele savantului jurist d-l Demogue, prin motivele expuse de d-sa la pag. 23 şi 24 (op. cit.) când vorbeşte în mod general de responsabilitatea pentru faptele minorilor: «Quiconque a par contrat ou spontanément assumé une mission de garde d'un mineur, occupe un veritable poste social. Il est obligé de le bien remplir. Il est responsable si-l ne l-a pas fait».

TRIB. TÂRNAVA-MARE,
1 Aprilie 1929

MANDAT DE ARESTARE. RECONFIRMARE. TERMEN. LIPSĂ. NEVALABILITATE. (Art. 113 pr. pen. rom. şi 289 l. org. jud.). (1)

Lipsă de reconfirmare a unui mandat de arestare în termen de o lună dela data primului mandat, atrage nulitatea lui, indiferent dacă dosarul instrucţiei lipseşte, întrucât Tribunalul, fiind sesizat, se poate pronunţă pe temeiul raportului judelui de instrucţie, pe concluziile Ministerului Public şi pe apărarea inculpatului.

(Pavel Bălăuţă cu Minist. Public).

TRIBUNALUL: Având în vedere raportul No. 922/1929 al judecătorului de instrucţie al acestui Tribunal, prin care cere reconfirmarea mandatului de arestare No. 266/1929 emis contra prevenitului Bălăuţă şi No. 265/1929 emis contra prevenitului Grigore Dumitrescu.

Având în vedere cele declarate de preveniţi, ascultaţi conf. art. 289 legea de organizare judecătorească, concluziunile reprezentantului Ministerului Public şi apărătorilor învinuiţilor.

Având în vedere, că dosarul instrucţiunei este trimis Inaltei Curţi de Casaţie în recurs, judecătorul de instrucţie neînaintând Tribunalului decât un supliment de dosar cu susmenţionatul raport.

Că din actele acestui supliment de dosar şi din mandatele de arestare, obţinute pe cale scurtă dela direcţia închisoarei locale, se stabilesc următoarele: contra învinuiţilor susnumiţi s'au dat mandatele de arestare No. 266/1929 şi 265/1929, în ziua de 5 Februarie a. c. care au fost trimese spre reconfirmare Tribunalului în ziua de 6 Martie a. c. care prin jurnalul No. 135/2/1929, a dispus amânarea reconfirmării, din cauza lipsei dosarului aflat în apel (recurs), pentru ziua de 11 Martie 1929, când a dispus reconfirmarea mandatelor de arestare; în ziua de 6 Aprilie 1929 judecătorul de instrucţie cu raportul susmenţionat a cerut reconfirmarea mandatelor de arestare Tribunalului, care în completul său de vacanţă, a amânat judecarea reconfirmării, din lipsa dosarului, înaintat în recurs, pe astăzi 9 Aprilie 1929;

Având în vedere că, faţă de acestea, înainte de a procedà la cer-

---

Credem deci că în asemenea situaţiune răspunderea este a stăpânului sau a comitentului, cum foarte judicios ni se pare că a hotărît Curtea din Toulouse.

Condiţiunea esenţială pentru existenţa acestei responsabilităţi este ca minorul să locuească împreună cu stăpânul său pentru ca astfel supravegherea copilului să-i fie obligatorie, iar lipsa ei imputabilă.

Laurent este de aceeaş părere, că copilul trecând sub priveghcrea altuia, stăpân, institutor, artisan, dacă dreptul şi datoria de priveghere asupra copilului trece asupra lor, ei vor fi răspunzători de prejudiciul cauzat de minor, pentru delictele sau quasi-delictele lor. Autoritatea acelui ce răspunde trebueşte să fie permanentă pe tot timpul cât îi este încredinţat copilul. (Laurent, XX, No. 599).

Dacă însă faptele minorului se datoresc relei sale educaţiuni şi relelor exemple primite în casa părintească, atunci responsabilitatea revine părinţilor. (Demogue, op. şi loc. cit.; Sourdat, «Traité de la responsabilité», II, No. 817; Faustin Hélie Th., du code pénal, I, No. 389, cu jurispr. acolo citate).

Deasemenea s'a hotărît în acelaş sens, că părintele este responsabil când copilul nu locueşte cu el, ci este dus într'o altă comună spre a-şi petrece vacanţele la o rudă, dacă faptul comis de copil este rezultatul pornirilor viţioase ale copilului, fructul relei creşteri sau lipsei de supraveghere din partea părintelui, deşi o asemenea culpă, în momentul comiterei faptului, nu se poate imputà părintelui din cauza imposibilităţei materiale de a-l supraveghea. (Agen, 23 Juin 1869, D. P., 70, II, 233; Dijon, 19 Févr. 1875; D., 76, II, 70; Colin et Capitant, II, pag. 389).

RADU MANOLESCU
Procuror la Tribunalul Buzău

(1) Tribunalul Târnava Mare, chemat a statuà asupra raportului judecătorului de instrucţie prin care acesta îi solicită reconfirmarea mandatelor de arestare privitoare pe Paul Bălăuţă şi Gr. Dumitrescu, lansate din ziua de 5 Febr. a. c. şi reconfirmate din cauza lipsei dosarului, la 11 Martie a. c., prin jurnalul de mai sus le declară caduce, fiind fără nici o valabilitate încă din ziua de 5 Aprilie a. c. ultima zi când trebuiau să fie supuse reconfirmărei şi în consecinţă dispune punerea preveniţilor la libertate.

Soluţiunea dată de Tribunal prin jurnalul de mai sus, deşi pare a fi conformă cu litera legei, este însă în desacord cu spiritul acestei legi.

Intr'adevăr, art. 118 pr. penală, prescrie că prevenitul va fi pus în libertate, dacă în timp de o lună dela confirmarea mandatului (disp. modificată în privinţa termenului de art. 289 din legea de organizare judecătorească care prevede termenul de reconfirmare la o lună dela data emiterei mandatului de arestare) conf. art. 97 proc. pen. judecătorul de instrucţie nu va statuà asupra prevenţiunei printr'o ordonanţă de urmărire, afară numai dacă Tribunalul, constituit conf. art. 97 asupra raportului judecătorului de instrucţie, nu va decide motivat că există un interes pentru instrucţiune, ca inculpatul să rămână sub deţinerea preventivă. Tot astfel se va urmà succesiv din lună în lună, până la pronunţarea ordonanţei definitive. Aceasta e regula generală, care nu cuprinde însă cazurile excepţionale, de forţă majoră.

Din examinarea sumară a textelor de mai sus, rezultă că în termen de o lună dela emiterea mandatului de arestare, acesta pentru a-şi păstrà valabilitatea, trebuie reconfirmat de Tribunal, şi că numai pentru prima reconfirmare este a se ţine în seamă termenul de o lună dela data emiterei mandatului, la celelalte reconfirmări, urmând a se observà ca să nu fi trecut mai mult de una lună dela ultima reconfirmare.

Mandatele de arestare din speţă, reconfirmate în mod excepţional dintr'o cauză de forţă majoră, la 11 Martie a. c. deci peste termenul de 30 zile, şi-au extins valabilitatea producându-şi efectele în mod automat până la 11 Aprilie a. c.

Reconfirmarea dela 11 Martie nu a putut să retroactiveze valabilitatea lor până la 5 Martie cum susţine Tribunalul în jurnalul său, această retroactivare fiind în flagrantă contrazicere atât cu dispoziţiunile categorice ale art. 113 pr. pen. şi 289 l. o. j. cât şi cu principiul strictei interpretări în penal. Şi apoi logic ar fi fost, ca Tribunalul consecuent punctului de vedere stabilit, să constate această caducitate nu din ziua de 5 Aprilie a. c. ci dela 5 Martie a. c. dată când urmà să se facă prima reconfirmare, şi care din lipsa dosarului s'a produs abià la 11 Martie a. c.

Deci la 9 Aprilie a. c. Tribunalul se aflà înăuntrul termenului de 30 zile pentru reconfirmare, mandatele păstrându-şi efectele şi nedevenind caduce.

Dar şi de data aceasta, dosarul instrucţiei erà lipsă, aflându-se la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie, pentru judecarea recursului declarat de preveniţi, împotriva reconfirmărei dela 11 Martie a. c.

Cum puteà în atare împrejurare să soluţioneze Tribunalul raportul judecătorului de instrucţie asupra reconfirmărei? Tribunalul, constatând că mandatele sunt caduce, expirându-le orice valabilitate, indică totuş soluţiunea ce s'ar fi putut da, în ipoteza că reconfirmarea ar fi fost solicitată în termen, şi anume de a se fi pronunţat pe baza raportului judecătorului de instrucţie, pe concluziunile orale ale Ministerului Public şi pe apărarea preveniţilor, neţinând seama de forţa majoră a lipsei dosarului.

Nu împărtăşim soluţiunea indicată de Tribunal, ea fiind în flagrantă contradicţie cu disp. art. 113 din c. pen. şi 289 l. o. j.

Conform acestor texte de lege, jurnalul dat de Tribunal, asupra reconfirmărei, trebuie să fie motivat, motivare care nu este o simplă formalitate, ci constituie o condiţiune esenţială pentru existenţa însăş a actului reconfirmărei şi care în caz de omisiune face ca acest act să fie nul.

Ori, pentru această motivare este absolut necesar ca Tribunalul să procedeze la efectuarea unui examen amănunţit a întregei situaţiuni în care se găseşte instrucţia, în raport cu care va decide dacă arestarea mai este ori nu legitimă şi necesară. E vorba prin urmare de un complex întreg de elemente, aflate la dosar, din care Tribunalul va trebui să-şi facă convingerea şi să scoată motivele hotărîrei sale, motive pe cari legea îl obligă a le arătà sub sancţiunea nulităţei a însuş jurnalului de reconfirmare.

Dosarul fiind lipsă, orice control la care Tribunalul este obligat de lege a-l face, este cu desăvârşire anihilat, raportul judecătorului de instrucţie fiind un act cetarea în fond a chestiunei reconfirmărei, ori a posibilităței de a o face în lipsa dosarului instrucțiunei, trebue rezolvată întrebarea: mandatele de arestare, a căror reconfirmare astăzi se cere, se mai află actualmente în vigoare (valabilitatea)?

Considerând că, în conformitate cu art. 113 pr. pen. rom., dacă în timp de o lună dela confirmarea mandatului judecătorul de instrucție nu va statuà asupra prevențiunei, printr'o ordonanță de urmărire, prevenitul va fi pus în libertate, afară de cazul când în urma raportului judecătorului de instrucție va încuviințà motivat prelungirea detențiunei.

Că din cuprinsul acestui text, modificat prin art. 289 al legei de organizare judecătorească (din 1924) numai în ceeace priveşte data de când se calculează termenul de o lună, rezultă deslușit că în lipsa reconfirmării (ori a ordonanței definitive) mandatul, la expirarea acestui termen își pierde valabilitatea.

Considerând că, modificând dispoziția art. 113 pr. pen. rom. care prevede calcularea termenului de o lună dela data confirmărei mandatului de arestare, textul art. 289 l. org. jud. prevede calcularea acestui termen dela data primului mandat.

Că în speță, reconfirmarea hotărîtă de Tribunal a cărei regularitate fără îndoeală, tot Tribunalul n'o poate cenzură în ziua de 11 Martie 1929 a trebuit să-și extindă și în urmă valabilitatea și anume dela 5 Martie, ziua când a expirat prima lună de prevențiune, căci dacă această reconfirmare nu a retroactivat efectele mandatului ce încetà în ziua de 11 Martie 1929 conform textelor suscitate, ar fi rămas total inoperantă, neputându-se întărì în 11 Martie 1929, ceeace nu mai existà din 6 Martie.

Că astfel fiind, ultima lună de prevenție reconfirmată a început la 5 Martie 1929 şi expirat la 5 Aprilie 1929.

Considerând că conform acestui calcul, a cărui înlăturare nu s'ar puteà face decât cu călcarea flagrantă a dispozițiunilor art. 289 l. org. judecătorească și cu călcarea și mai flagrantă a principiului interpretărei în favoarea învinuitului, mandatele de arestare în chestiune trebuiau reconfirmate în ziua de 5 Aprilie 1929.

Că nefiind reconfirmate în această zi, conform art. 113 pr. pen. rom., mandatele de arestare au pierdut valabilitatea, au devenit caduce.

Considerând că forța majoră, invocată în speță pentru justificarea pierderei termenului de o lună prin lipsa dosarului instrucției, înaintat în recurs, nu poate remedià această stingere a valabilității mandatelor.

Că Tribunalul, fiind sesizat, puteà să se pronunțe asupra reconfirmărei, în lipsa dosarului pe temeiul raportului judecătorului de instrucție, pe concluziunile Ministerului Public și pe apărarea inculpatului.

Că nici nu se poate concepe o prorogare a termenului categoric din art. 113 pr. pen. rom. căci un termen substanțial, fiind în garanție însăș rațiunea sa de a fi, indică că el nu poate funcționà ca atare decât prin respectarea duratei.

---

pur subiectiv, nu poate servì drept temei de apreciere și motivare pentru Tribunal, rostul lui fiind numai de a-l sesizà cu judecarea reconfirmărei, și în afară de aceasta, raportul nu poate conține temeiurile de fapt, pe baza cărora se cere reconfirmarea și cari ar puteà fi trase tot numai din dosar, care lipsește.

Și în ipoteza reconfirmărei nemotivate, reconfirmarea este nulă, iar mandatele își pierd de sigur valabilitatea lor, devin caduce.

Acelaș lucru se va întâmplà încă și în cazul când pentru considerațiunile mai sus arătate nu pot fi reconfirmate în termen, își vor pierde valabilitatea și preveniții devin de drept liberi?

Normele de procedură penală au rolul de a disciplinà activitatea ce conduce la realizarea justiției represive, care în mod obligator, trebuie să-și urmeze cursul și să ajungă la bun sfârșit. In cursul acestei desfășurări, se pot însă ivì situațiuni excepționale cari au scăpat prevederei legiuitorului. Tăcerea legei nu dispensează de soluționarea situațiunei care trebuie însă să se facă astfel, ca activitatea represivă să nu rămână suspendată și condamnată abandonărei, ci să fie cât mai deplin promovată și cât mai repede realizată.

Obligațiunea confirmărei și reconfirmărei din lună în lună a mandatelor de arestare de către Tribunal, este o măsură edictată de legiuitor, în scopul garantărei libertăței individuale, îngrădind puterile judecătorului de instrucție de a dispune singur și în mod arbitrar de libertatea cuiva, înlăturându-se astfel orice deținere abuzivă. Și garanția acestei libertăți este de sigur realizată, nemai putând existà teamă de nici o deținere abuzivă, când Tribunalul este sesizat de a se pronunțà în termen legal, asupra confirmărei sau reconfirmărei mandatului de arestare.

Consecința caducităței mandatelor nereconfirmate la termen, din cauză de forță majoră, deși s'ar păreà că salvează principiul libertăței individuale, sacrifică însă interesul instrucției, interesul ordinei și siguranței sociale, sacrifică însăș ordinea juridică, care este chezășia respectului tuturor libertăților cetățenești.

Și această consecință este cu atât mai gravă, cu cât puterea unui mandat de arestare ar depinde numai de voința prevenitului.

Căci în voința lui stă modalitatea sustragerei, deci a lipsei dosarului în ziua reconfirmărei, prin repetate apeluri și recursuri contra încheierilor de reconfirmare, ori asupra deciziunilor date în privința cererilor de eliberare provizorie, îndreptate la camera de acuzare și la Inalta Curte de Casație, făcând imposibilă, nu numai efectuarea instrucției, dar și deținerea preventivă iluzorie.

Prin interpretarea în favoarea prevenitului a unui fapt pe care judecătorul de instrucțiune nu-l puteà nici prevedeà, nici preveni (omnen vim cui resisti non potest) dar care se datorește exclusiv culpei celui dintâiu, devine iluzorie emiterea oricărui mandat de arestare, ajungându-se la înlăturarea tuturor garanțiilor pe cari legea le edictează în interesul instrucției, în interesul ordinei și siguranței sociale, sacrificându-se astfel însăș rațiunea existenței legei penale.

S'ar consacrà în felul acesta un sistem foarte comod pentru criminalii cei mai odioși și mai periculoși și pentru toți scelerații, cari cu legea în mână, ar strigà să fie puși în libertate, s'ar revoltà fără nici un simț de pudoare, invocând marele principiu al libertăței individuale, nesocotindu-se însă toate libertățile cetățenești prin lăsarea oamenilor onești la discreția infractorilor, loviți de perversitatea tuturor criminalilor, contra cărora nu s'ar puteà luà nici o măsură eficace de precauțiune și izolare.

Iată motivele cari ne îndrituesc a crede că nu se poate merge așà de departe cu interpretarea dată de Tribunal, iată de ce o socotim în desacord cu spiritul legei.

Și situațiunea de mai sus a caducităței mandatelor nereconfirmate la termen, neluând în seamă forța majoră, nu poate aveà absolut nici un corectiv practic, deoarece chiar lansarea de către judele instructor a unui nou mandat de arestare, soluțiune indicată de o parte din doctrină, se lovește de dificultăți practice de neînlăturat.

Acest nou mandat trebuie în condițiunile și cu formele prevăzute de art. 93 și 97, 100 și 101 din pr. penală.

Un mandat se poate emite numai în circumstanțe grave, e absolut necesar prin urmare ca judecătorul de instrucție să cunoască toate circumstanțele concrete ale faptului imputat preveniților, împrejurările în cari a fost comis, tulburarea ce a produs în societate, temeinicia elementelor de vinovăție, temeritatea cu care învinuiții au lucrat.

Va trebuì să arate în mandat cari sunt circumstanțele grave ce determină arestarea preventivă, cari sunt motivele pentru cari instrucția mai are nevoie încă de deținerea învinuitului, ce considerațiuni legitimează teama de dispariție.

Va mai trebuì ca în noul mandat de arestare ce emite să stabilească calificarea infracțiunei, în raport cu legea penală.

Pentru a ajunge la această calificare, se va raportà în primul rând la rechizitorul introductiv al parchetului, ținând totodată seama de tot complexul de elemente adunate în decursul instrucției până în momentul lansărei mandatului, elemente cari vor fi de natură a precizà și modificà calificarea din rechizitorul introductiv.

Considerând că această soluţiune imperativ impusă de principiul strictei interpretări penale, satisface complet şi tendinţele actuale juridice şi sociale de cât mai desăvârşită garantare a libertăţei individuale.

Că astfel fiind mandatele de arestare, a căror reconfirmare se cere astăzi, având-şi pierdută existenţa legală, nu mai pot fi învestite cu nicio putere şi prelungire.

Că prin urmare, cererea de reconfirmare e inadmisibilă, urmând a fi respinsă ca atare, fără a mai fi luată în cercetare de fond.

Pentru aceste motive, constată că mandatele de arestare No. 266/1929, emise de judecătorul de instrucţie contra prevenitului Paul Bălăuţă şi No. 265/1929 emis contra prevenitului Grigore Dumitrescu, le-au expirat valabilitatea la data de 5 Aprilie 1929, devenind caduce şi în consecinţă dispune punerea în libertate a preveniţilor de sub puterea acestor mandate de arestare.

Jurnalul No. 135/5/929.

Prim Preşedinte: **V. Petrescu.**

TRIB. CAHUL, **17 Ianuarie 1928**

COMPETENŢĂ. INFRACŢIUNE LA LEGEA PENTRU EXPLOATAREA POŞTALĂ. Art. 98, 99 şi 180. DECIZIUNILE DIRECŢIEI GENERALE DE AMENDARE SUNT DEFINITIVE ŞI EXECUTORII? CĂILE DE ATAC CONTRA LOR ŞI CARI SUNT INSTANŢELE COMPETENTE A STATUĂ. (1)

Prin legea de exploatare poştală Statul în virtutea dreptului său regalian şi-a rezervat dreptul de monopol prin art. 34, 49 şi 98 asupra transportului corespondenţei poştale, călători şi bagaje, fie în regie fie concedând acest drept cum şi cine aplică sancţiunea art. Nu este nimic spus în lege asupra chestiunii dacă deciziile de amendare date de Direcţia Generală sunt sau nu executorii şi nici nu se indică, dacă deciziile ce sancţionează infracţiunile dela art. 98 sunt sau nu susceptibile de apel şi care sunt instanţele competinte a judeca apelurile. Pe baza acestei lipse şi a art. 180 leg. expl. poştală combinat cu art. 1 şi 34 legea de urmărire părerile diferă şi anume: 1. Că deciziile de amendare sunt susceptibile numai de recurs în casaţie; 2. Sunt susceptibile numai contestaţiei la Administraţia Financiară; 3. Sunt susceptibile numai de apel la Tribunal.

SPEŢA I: (Haim Tvetovat cu Direcţia P. T. T.).

TRIBUNALUL: Asupra prezentului apel.

Având în vedere lucrările dela dosar şi susţinerile apelantului.

Având în vedere că prin deciziunea No. 232444/927 a Direcţiei Generale P. T. T. serviciul de exploatare a amendat cu suma de 1000 lei pe Haim Tvetovat, domiciliat în Cahul pentru faptul că în ziua de 1 Noemvrie 1927 şoferul său Chiranov Ion a fost găsit circulând pe şoseaua Cahul-Folteşti cu autobuzul proprietatea apelantului înscrisă la poliţia Cahul sub No. 33 fără a posedă autorizaţia Direcţiei Generale P. T. T.

Că Haim Tvetovat urmărind reformarea sus arătatei Deciziuni, interjectează apel la acest Tribunal cerând scutirea de plata amenzei, pentru motivele arătate în prezenta cerere de apel.

Lansarea noului mandat trebuie să mai fie precedată şi de luarea interogatorului preveniţilor asupra faptelor şi circumstanţelor cuprinse în dosar, fapte pe cari preveniţii le pot negà în faţa judelui de instrucţie cum şi în faţa instanţei de confirmare.

Este deci chestiunea de o apreciere a tuturor circumstanţelor, cari implică obligaţiunea motivărei mandatului de arestare, lucru ce nu se poate face fără prezenţa dosarului.

Şi oare, cu lansarea unui mandat de arestare, ar fi într'adevăr salvat principiul libertăţei individuale, în numele căruia mandatele vechi au fost declarate caduce?

Din contra, prin aceasta s'ar ajunge tocmai la stingerea acestui principiu, înlăturându-se singura garanţie de control a Tribunalului, lăsându-se într'adevăr loc arbitrariului judecătorului de instrucţie, care ar puteà menţine arestată o persoană, fără ca el singur să-şi poată da seama, dacă această deţinere mai este legală şi necesară, şi asupra căreia Tribunalul ar urmà să se pronunţe în trei zile, tot în lipsa dosarului, deci tot fără posibilitatea de control, de apreciere şi motivare.

Şi apoi în afară de aceasta, noul mandat, ar echivalà în fapt, cu menţinerea mai departe în vigoare a primului mandat care nu a putut fi confirmat şi care a fost declarat caduc.

Terminând consideraţiunile mai sus expuse, soluţiunea juridică, conformă spiritului legei, socotim a fi aceea că, reconfirmarea nu se poate în nici un caz face fără prezenţa dosarului, iar lipsa acestuia la termenul de reconfirmare fie dintr'o cauză de forţă majoră, fie din culpa prevenitului, nu are ca efect caducitatea mandatelor de arestare, ci prelungirea «ipso facto» a valabilităţei lor, până ce vor puteà fi reconfirmate prin sosirea dosarului, această reconfirmare neavând nici un efect retroactiv ci dându-le valabilitatea încă pe 30 zile.

Singură această soluţiune salvează pe de o parte şi principiul libertăţei individuale, deţinerea preventivă fiind la termen deferită Tribunalului pentru a fi controlată, înlăturând arbitrariul judecătorului de instrucţie, iar pe de altă parte, salvează interesul instrucţiei, siguranţa socială şi ordinea juridică, cum şi raţiunea însăş a legei. In acest sens s'a pronunţat în mod aproape constant întreaga jurisprudenţă cum şi doctrina penală, reprezentată prin marele nostru penalist, defunctul profesor I. T. Tanoviceanu. (I. Tanoviceanu, proc. pen., vol. IV, p. 730, nota 48).

PETRE PASNICU
Prim Procuror Tribunalul Târnava-Mare

(1) Tribunalul Cahul judecând aceeaş speţă în trei complete semidiferite a dat şi trei soluţii complet diferite şi puţin a lipsit ca să avem şi a patra soluţie — părerea unui coleg fiind că speţa ar fi de competenţa Judecătoriei de Ocol, după ce înainte asemenea procese se judecau la Trib. cu ascultarea şi consemnarea concluziunilor Parchetului — ceeace erà şi constituià o gravă eroare de drept şi de fapt.

In cazul nostru speţa ca fapt este următoarea: Oraşul Cahul capitala judeţului Cahul — nu are cale ferată şi serviciul poştal ca şi pasagerii sunt nevoiţi a se transportà la gara cea mai apropiată — 35 km. — fiecare cu ce are la îndemână. Dela un timp Direcţia Generală P. T. T. uzează de prerogativele ce-i conferă legea de exploatare poştală, pe baza faptului că Statul în virtutea dreptului său regalian şi-a rezervat dreptul de monopol prin art. 1, 34, 49 şi 98 din sus citata lege asupra transportului corespondenţei poştale, călători şi bagaje şi concedează unor antreprenori particulari dreptul de a face transporturi regulate de persoane pe drumul Cahul — gara Folteşti. Urmarea este că, pe acest drum concesionat nimeni alţii decât antreprenorii nu pot face transporturi regulate de călători cu diligenţa, fără autorizaţia prealabilă a Direcţiei Generale a Poştelor — art. 320 regulament. De notat şi reţinut este — ca fapt — că pentru a te duce la Galaţi trebue să mergi tot pe drumul Cahul-Folteşti, căci altul nu mai este, drum care nu intră în sfera de exploatări al Direcţiei Generale P. T. T., pe care drum însă cetăţenii din Cahul cu diferite vehicule se duc direct la Galaţi. Pe acest drum în ziua de 6 Septemvrie 1927, se găseà automobilul No. 33 proprietatea lui H. T. şi şeful de secţie din comuna Vlădeşti Covurlui face precesul verbal No. 34 în care spune: «controlând automobilele ce fac curse pe distanţa Cahul-Folteşti-Galaţi, am găsit la cantonul C. F. R. Folteşti automobilul No. 33 ... condus de şoferul C. I. venind dela Galaţi la Cahul, şosea ce este concesionată d-lui D. H. din oraşul Cahul şi am constatat că numitul automobil No. 33 nu posedă autorizaţia dată de Direcţia Generală P. T. T. deci a contravenit şi conf. dispoziţiunilor art. 320 din reg. de expl. P. T. T.».

Procesul-verbal are o inexactitate, căci nu şoseaua Cahul-Galaţi este concesionată ci numai şoseaua Cahul-gara Folteşti.

In acest proces-verbal nu se spune că în automobil s'au găsit pasageri, nici că a fost pe drumul Cahul-Folteşti şi nici ce fel de curse face — regulate sau neregulate, de plăcere sau cu pasageri — cu toate acestea însă înaintat Dir. Generale — aceasta dă decizia No. ... amendează pe H. T. la 1000 lei pe baza art. 186 din lege şi art. 320 din regulament — amendă ce se va incasà zice decizia, prin Ad. Financiară Cahul şi care se şi notifică lui H. T. unde se zice că pe baza art. 99 din lege şi 320 din regul. este amendat cu 1000 lei întrucât şoferul lui a declarat că face curse regulate pe

Având în vedere că în prealabil este necesar de a se stabilì dacă Tribunalul are căderea de a judecà prezentul apel.

Având în vedere că art. 1, 96, 97, 98, 99 şi 180 din legea telegrafică, telefonică şi poştală publicată în «Monitorul Oficial» No. 87/1892, cu modificările ulterioare dintre care ultima publicată în «Monitorul Oficial» No. 190/918, după ce arată că nimeni altul decât Statul nu are dreptul să facă transportul călătorilor cu diligenţa, acesta fiind un monopol rezervat poştei şi telegrafului prevede că:

a) Administraţia poştelor şi telegrafelor pentru serviciul de diligenţă va percepe o taxă dela antreprenori cărora li s'ar concede acest drept cât şi pentru transporturile regulate de persoane între două sau mai multe localităţi.

b) Această concesiune este condiţionată de obligaţia ca antreprenorii să facă gratuit transportul corespondenţelor; iar în cazuri de beneficii suficiente, vor plătì Statului, prin Administraţia poştelor taxele ce vor rezultà din licitaţiile ce vor procedà concesionarea.

c) Contravenirea la aceste dispoziţii se va pedepsì cu o amendă până la o mie lei.

d) Iar amenzile prevăzute prin această lege se pronunţă de Direcţia Generală a Telegrafelor şi Poştelor şi se vor împlinì prin agenţii fiscali după legea de urmărire.

Având în vedere că sus citata lege fiind specială, pentru a atribuì Tribunalelor dreptul de a reformà Deciziile Direcţiei Generale a P. T. T. ca instanţa de apel fără a mai intervenì vr'o procedură intermediară, urmà să o spună.

Ori nici din examinarea atentă a textelor nici din economia lor nu se poate constatà vreo dispoziţie în acest sens.

Că deasemenea nici procedura de drept comun nu acordă Tribunalelor vreo competenţă în această materie, singura cale de atac neputând fi decât cea prevăzută de art. 103 al. ultim din Constituţie adică recurs la Inalta Curte de Casaţie.

Că dar apelul introdus de acest Tribunal fiind inadmisibil urmează a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Preşedinte **I. Theodoreanu,** respinge ca inadmisibil apelul făcut de Haim Tvetovat.

---

distanţa Cahul-Folteşti-Galaţi fără autorizaţia Dir. Generale — ceeace este în completă contrazicere cu procesul-verbal în care nu se spune de curse regulate şi confirmă inexactitatea pr. verbal, căci pentru drumul Cahul-Galaţi nu trebuià autorizaţia Dir. Generale — acest drum nefiind concesionat.

Primind notificarea, partea condamnată face apel la Tribunal contra condamnărei şi Tribunalul în speţe indentice se pronunţă în trei feluri: sub preşedinţia d-lui Teodoreanu zice (a se vedeà motivele) că apelul este rău introdus la Tribunal şi trebuià ca decizia să fie atacată cu recurs în Casaţie— pe baza art. 103 Constituţie — sub preşedinţia d-lui Dimitrie Tiron care a hotărît (a se vedeà motivele) că apelul trebue declarat şi îndreptat la Administraţia Financiară pe baza art. 34 leg. — sub preşedinţia subsemnatului, ce prin jurnalul No. 504/927 a găsit că apelul este bine introdus la Tribunal — sentinţa No. 3, iar prin jurnalul No. ...... am dispus că la judecarea acestor contravenţiuni nu este legal a se luà concluziunile Parchetului cum se uzitase până la acea dată, înlăturând caracterul de penalitate ce li se dăduse.

Cum vom încercà să şi dovedim, spunem dela început că sentinţele Tribunalului prin care s'a găsit că rău s'a făcut apel la Tribunal contra deciziunilor de condamnare al Direcţiei Generale P. T. T. sunt în totul greşite şi arătând motivele pentru care aceste apeluri nu se pot introduce decât numai la Tribunal dela sine se va înţelege eroarea celorlalte soluţii date.

S'a susţinut de partea civilă că apelul este introdus greşit la Tribunal şi că acest apel trebuià introdus numai la Administraţia Financiară sprijinindu-se pe disp. art. 180 unde se spune că amenzile se pronunţă de Direcţia Generală P. T. T. şi se vor împlinì prin agenţii fiscului după legea de urmărire — deci amenzile sunt executorii şi ele se împlinesc conform legei de urmărire care în art. 34 spune că: cei urmăriţi în averea mişcătoare pot face contestaţiuni în contra măsurilor de urmărire specificate în al. 3. Administratorul financiar sau primarul au competinţa deplină a statuà asupra tuturor chestiunilor de fapt şi de drept depuse în judecata lor cu ocazia acestor contestaţiuni şi deci, zice partea civilă, contravenientul nu poate aveà altă cale decât cea prevăzută de legea de urmărire invocând în susţinerea acestei păreri şi decizia I. C. C. J. No. 453/927, s. 3, explicând în acelaş timp că cuvântul «se vor împlinì» din art. 180 însemnează a executà şi ca atare legea recunoaşte că aceste deciziuni au caracterul executor şi vor fi împlinite conform legei de urmărire, art. 1 şi 34.

Urmarea este că, pentru a răspunde dacă apelul este sau nu bine introdus la Tribunal trebue să stabilim: 1. care este caracterul deciziunilor de amendare ale Direcţiei Generale P. T. T. date în cadrul art. 99 şi 180 din legea pentru expl. P. T. T. adică: sunt aceste decizii executorii prin ele înşile pe baza legei sau nu sunt executorii?

2. Care sunt căile de atac contra deciziilor Direcţiei Generale P. T. T. date în cadrul legei pentru exploatarea poştală T. T. pe baza art. 98, 99 şi 180.

In cauză avem lege specială şi este o regulă ştiută, că ori şi ce lege specială făcută numai pentru constatarea şi sancţionarea anumitor infracţiuni, are prevăzute toate cazurile pentru când şi în ce mod înţelege să deroage dela dreptul comun, fie în privinţa constatărei infracţiunilor ori a cuantumului pedepsei, fie a modului de executare a pedepsei ce s'a aplicat infractorului şi de cine se aplică şi se execută această pedeapsă, toate acestea fiind necesare pentru a se vedeà natura şi caracterul pedepsei ce s'a dat spre a se şti cadrul de aplicabilitate al legei speciale ce înţelege să creeze anumite pedepse şi anumite procedee de executarea pedepsei ce a creat, toate aceste derogări fiind în raport direct cu utilitatea imediată a legei ca să ajungă la scopul urmărit, mult mai urgent şi efiace — a crezut legiuitorul — decât normele dreptului comun.

Legea specială de exploatarea poştală T. T. a prevăzut cazurile când se aplică pedeapsa — art. 98 — cuantumul acelei pedepse art. 99; dacă însă această sancţiune aplicată de Direcţia Generală este executorie prin ea însăş imediat ce se aplică de Direcţia Generală, fără nici o cale de atac în contra acestor deciziuni condamnatoare — acest lucru legea specială a exploatărei P. T. T. nu l-a pus în nici un text al legei — cum este specificat în alte legi speciale (ex. l. b. s. şi controlul străinilor) şi dela sine se înţelege că aceste deciziuni prin care se aplică amenzi contravenienţilor la legea expl. poştelor nu sunt executorii prin ele înşile, — ci ele sunt supuse regulelor din dreptul comun ce se aplică şi legilor speciale când derogările nu sunt exprese — partea având şi putând a se plânge instanţelor ordinare de faptul ce a făcut pentru ca acestea să judece dacă bine sau nu s'a constatat infracţiunea, cum i s'a aplicat pedeapsa ori dacă pedeapsa nu este preà mare în raport cu faptul făcut.

Că deciziunile de condamnare date pe baza legei speciale de expl. poştală nu au caracterul şi nu pot fi definitive şi implicit executorii în lipsa unui text expres — aceasta se înţelege şi se deduce din principiile generale ce stau în legea de bază a legilor noastre — Constituţia — cum şi din economia tuturor legilor chiar speciale, pentrucă regula generală este dreptul comun şi excepţiile nu se presupun, ele trebue să rezulte formal din texte. (Legea de contencios administrativ şi articolul nou 103 din Constituţie sunt un progres necontestat pentru respectul dreptului şi libertăţei cetăţeneşti putându-se controlà şi înfrânge abuzurile de autoritate administrativă).

Ambele sentinţe ale Tribunalului când găsesc că apelul este rău introdus la Tribunal se sprijină pe art. 180 legea poştală după care deciziile de amendare ale Direcţiei Poştei sunt executorii, pentrucă se spune că amenzile «se vor împlinì de agenţii fiscului după legea de urmărire».

Nimic mai eronat cred, decât această interpretare ad libitum, pentrucă cert şi necontestat este că nu s'a înţeles că din acest text de lege să se dea caracter executor deciziilor, ci, s'a avut în vedere că urmărirea, adică executarea amenzilor să se facă de agenţii fiscului şi asta pentrucă fiind vorba de o lege specială se puteà foarte bine — cum erà vorba numai de interesele poştei — să se constituiască alt mod de urmărire şi incasarea amenzilor — prin urmare, când s'a zis se vor împlinì prin agenţii fiscului s'a făcut apel şi s'a indicat că organele Statului vor incasà aceste amenzi — cuvântul «împlinì» neavând alt rost şi alt înţeles decât că urmează ca executarea amenzilor să se facă de agenţii fiscului.

Că nu poate fi altfel, este că acest lucru îl mai lămureşte şi mai precis art. 1 din legea de urmărire care spune că perceperea contribuţiunilor directe, amenzilor, rezultând din valori, contracte sau alte titluri, cărora legea le recunoaşte *caracterul executor*, se face de către .... Deci legea de urmărire opreşte perceperea amenzilor

TRIB. CAHUL, 11 Maiu 1928

CONCESIUNE DE AUTOBUZE. CIRCULAŢIE. LIPSA DE AUTOBUZE. CONTRAVENŢIE. AMENDĂ. CĂI DE ATAC.

Deciziile de amendare a contravenienţilor la legea de exploatare a P. T. T., se atacă cu contestaţie la administraţia financiară şi cu apel la Tribunal.

SPEŢA II: (Haim Tvetovat cu Direcţia P. T. T.).

TRIBUNALUL: Asupra apelului de faţă.

Având în vedere lucrările dela dosar şi susţinerile părţilor.

Având în vedere că prin decizia No. 188460/927, a Direcţiei Generale P. T. T. serviciul de exploatare, Haim Tvetovat domiciliat în oraşul Cahul a fost amendat cu suma de 1000 lei, pentru faptul că în ziua de 6 Septemvrie 1927, a fost găsit circulând pe şoseaua Cahul-Folteşti-Galaţi cu autobuzul No. 33 proprietatea sa, fără a posedà autorizaţia Direcţiei Generale P. T. T.

Că acesta, urmărind reformarea sus arătatei decizii, face apel la acest Tribunal, cerând scutirea de plata amenzei pentru motivele arătate în prezenta cerere de apel.

Având în vedere că în prealabil este necesar a se stabili, dacă Tribunalul are căderea de a judecà prezentul apel.

Considerând că deciziunea de condamnare s'a pronunţat de Direcţiunea Generală P. T. T. în baza articolelor 1, 34, 48 şi 98 din legea de exploatarea P. T. T. şi art. 320 din regulamentul acestei legi pe consideraţiunea că, transportul călătorilor fiind concesionat, în baza dreptului de monopol ce Statul şi-a rezervat, nimeni nu are dreptul a face asemenea transporturi, fără autorizarea Direcţiunei Generale P.T.T.

Considerând că legea poştelor fiind o lege specială şi prin ea reglementându-se competenţa şi căile de atac, contra hotărîrilor autorităţilor ce aplică sancţiuni pentru contravenirea la dispoziţiunile ei, nu se pot atribuì prin analogie alte căi de atac şi alte instanţe de judecată, decât acele expres specificate în această lege.

Că în baza art. 130 din această lege, numai Direcţiunea Generală P. T. T. are dreptul a pronunţà amenzi pentru contravenirea la dispoziţiunile art. 320 din regulament, 99 şi 100 din lege, amenzi care se

---

cărora legea nu le recunoaşte caracterul executor — şi cum în legea poştelor nu se spune nimic sub nici o formă, că deciziunile de amendare sunt executorii — uşor se înţelege că deciziile de amendare ale direcţiei generale nu au caracter executoriu şi greşit se face de Tribunal legătura între art. 180 leg. poşt. şi 34 leg. urm. pentru a se scoate caracterul executor al deciziilor din legea de urmărire — în timp se legătura trebue făcută între art. 180 leg. poşt. şi art. 1 leg. urm. şi caracterul executor trebue să iasă din legea poştelor, nu prin împrumut din legea de urmărire.

Tot legea de urmărire din care Tribunalul face un punct de sprijin pentru a scoate caracterul executor al deciziunilor invocă art. 34 care spune: «cei urmăriţi în averea mişcătoare pot face contestaţiuni în contra măsurilor de urmărire în termen de zece zile dela data înmânărei sau afişărei procesului verbal de sechestru în condiţiunile art. 26, contestaţiile se vor adresà Ad-ţiei Financiare dacă urmărirea se face pentru .... şi la primărie dacă urmărirea se face pentru ....». şi mai departe: «Ad-torul Financiar sau primarul au competinţa deplină a statuà asupra chestiunilor de fapt şi de drept deduse în judecata lor cu ocaziunea acestor contestaţiuni». Or, din acest text de lege ni se pare clar că este vorba de contestaţia în contra măsurilor de urmărire ce se judecă de Administratorul Financiar în privinţa modului cum s'a aplicat sechestrul şi cum se face urmărirea, dacă s'au respectat dispoziţiunile art. 26, ori în cazul nostru partea se plânge după ce primeşte notificarea cu decizia de amendare dela Direcţia Generală prin oficiul poştal şi nicidecum contra urmărirei ce s'ar fi îndreptat în contra sa de Administraţia Financiară care nici n'a început urmărirea — căci situaţiunea reală este aceasta: partea nu se poate plânge Administraţiei Financiare decât în cadrul art. 34 leg. urm. şi Administratorul Financiar statuiază numai la cele ce-i indică art. 34 şi 26, dacă s'au respectat formele de urmărire, atât şi nimic mai mult; dacă din contră, partea s'ar plânge imediat ce primeşte notificarea de amendare tot Ad-ţiei Financiare — cum se susţine — în care plângere amendatul nu recunoaşte existenţa infracţiunei, ar fi ca Ad-ţia Financiară să judece faptul material şi de drept al contravenţiunei: dacă s'a comis sau nu, dacă întruneşte ori nu elementele cerute de lege pentru consumarea lui şi dacă amenda este sau nu proporţionat dată, ori acest drept nu-l are Ad. Financiar nici dela lege nici prin atribuţie — căci atât Ad. Financiar cât şi Primarul nu sunt judecători.

Urmarea este că nimeni nu poate controlà legalitatea sau ilegalitatea deciziei date — raportând infracţiunea ca fapt în privinţa constatărei şi consumărei ei la cerinţele legei pentru încadrare şi sancţionare, decât instanţele judecătoreşti ordinare în lipsa unui text de lege care să spună că ele sunt executorii sau definitive, căci repetând ceeace am spus mai sus — după art. 34 leg. urm. — trebue întâi să fie urmărit şi după ce s'a dat sau afişat pr. verbal de sechestru în condiţiile art. 26 aceeaş lege, poţi face contestaţie — şi asupra căreia numai Ad. Financiară sau primarul vor statuà asupra lor în drept şi în fapt — dar în cazul nostru notificarea amenzei dată, ca şi decizia Dir. Generale nu s'a înmânat părţei de fisc sau prin agenţii fiscului — ci de Dir. Generală prin poliţie şi în acest caz dece partea să facă contestaţie la Ad. Financiară — şi de ce Ad. Financiar să judece un act pe care nu l'au făcut nici înmânat agenţii lui părţei — adică să judece în drept şi în fapt un proces-verbal al unui ofiţer de poliţie judiciară — şi încă ce să judece, nu ceeace îi indică art. 34 — ci va judecà însuş conţinutul pr. verbal de constatarea infracţiunei în sine.

Şi pentru o mai bună înţelegere vom exemplificà: în procesul-verbal jandarmul constată că «a găsit la .... pe linia Cahul-Folteşti-Galaţi automobilul No. 33 ce nu aveà autorizaţie» — dar nu spune nimic dacă în automobil erau pasageri ori că se făceau curse regulate ori neregulate totuş decizia zice că şoferul a spus că din ordinul patronului face curse regulate pe distanţa Cahul-Folteşti-Galaţi — un neadevăr — şi pentru ca faptul să constitue o infracţiune, zice art. 98, trebuesc ca să se facă regulat curse de persoane şi prin urmare dacă nu se constată acest lucru — dacă este contrazicere între procesul-verbal de constatare şi decizia de amendare — şi dacă procesul-verbal de constatare are o forţă relativă de probare — toate acestea trebuesc constatate judecătoreşte — nu de către Ad-torul Financiar.

Conchid deci că în lipsa unui text expres prin care să se arate că deciziile direcţiei P. T. T. ce sancţionează infracţiunile din legea pentru ex. poşt. art. 99 sunt executorii, este eronat să se hotărască astfel şi dreptul comun fiind regula el complineşte legea specială, în toate cazurile în care această lege nu are dispoziţiuni contrare dreptului comun — pe care numai în acest fel il poate înlăturà şi deci deciziunile Direcţiei Generale nu pot fi incadrate în disp. art. 1 leg. urm. ca să li se aplice dispoziţiunile art. 34 aceeaş lege; căci legea specială a poştelor nu le recunoaşte acest caracter executor şi în lipsa de text de lege — numai după ce instanţele ordinare de judecată vor statuà asupra lor prin apelul părţei, confirmându-le în totul sau în parte şi căile de atac epuizate, ele rămân definitive, după care se vor împlinì după legea de urmărire în modul arătat de art. 34 şi 26 căci şi art. 1 leg. urm. şi 34 sunt destul de clare când arată ce este executor — art. 1 — şi ce este urmărirea — art. 34 — ca să mai încapă vreo discuţiune de interpretare.

S'a mai invocat în susţinerea punctului de vedere că apelul trebuià introdus la Ad-ţia Financiară şi decizia No. 1453/927, a I. C.; dar această decizie a examinat numai chestiunea că rău partea s'a adresat în contencios Curţei de Apel când s'a plâns de amenda ce i se aplicase de Direcţia Generală, ca contravenient la legea pentru ex. poşt. decizând că atunci când legea specială dă în căderea unei autorităţi administrative dreptul de a constatà contravenţia şi a aplicà amenzi contravenienţilor, deciziunile date în asemenea cazuri nu pot fi considerate ca acte administrative de autoritate în sensul art. 1 şi urm. din leg. contencios administrativ. Inalta Curte însă spune tangenţial, de sigur, că deciziunile Direcţiei Generale sunt acte cu caracter represiv penal împotriva cărora legea de urmărire (art. 34) prevede calea contestaţiunei la instanţele judecătoreşti ordinare.

Or, de aici nu se poate deduce cum se susţine de Tribunal că ar fi vorba de Ad-ţia Financiară ci I. C. prin instanţe judecătoreşti a înţeles de sigur Tribunalele şi cum am spus, I. C. a statuat numai asupra motivului da casare dacă bine se atacase decizia poştei în contencios.

Din moment ce cred că am lămurit chestiunea primă de drept că deciziunile de amendare ale Dir. G-le P. T. T. nu sunt executorii şi supuse urmărirei după art. 1 şi 34 leg. urm., a doua chestiune propusă: care sunt căile de atac contra acestor deciziuni, se rezolvă dela sine ca consecinţa vor incasà prin agenţii fiscali conform legei de urmărire.

Că această din urmă lege prin art. 34 prevede că singura cale de anulare a urmăririi, este contestaţia la Administraţia Financiară respectivă şi numai contra deciziunilor date de această instanţă, se poate face apel la Tribunal.

Că dar apelul introdus la acest Tribunal în contra deciziei de condamnare, nefiind prevăzut în legile speciale, este, inadmisibil şi deci urmează a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, redactate de d-l **Dimitrie Tiron** Preşedinte, respinge ca inadmisibil apelul făcut de Haim Tvetovat din oraşul Cahul.

Sentinţa No. 177 din 11 Maiu 1928.

TRIB. ILF. NOT., 19 Sept. 1929

ARBITRAJ. NECITAREA PĂRŢILOR IN FAŢA ARBITRILOR. NULITATEA HOTĂRIRI. EXECUTARE. CONTESTAŢIE. ADMITERE. (1)

O hotărâre dată de arbitri numiţi pe baza unui act de compromis nu poate avea nici un efect juridic faţă de partea care n'a fost citată în faţa arbitrilor.

Este deci admisibilă contenstaţia făcută, la executarea unei atari hotărîri, de către partea necitată (Admis contestaţia făcută de Ing. E. W. la urmărirea începută de C. W., sentinţa Nr. 457).

---

celor discutate şi anume; dacă legea pentru expl. poştei pentru infracţiunile din art. 98 sancţionate de art. 99, ce se aplică de Dir. Generală, art. 180 nu prevede expres care este calea de atac — cum se prevede pentru infracţiunea din art. 179 aceeaş lege în art. 185 — şi nici nu spune nimic dacă este închisă ori nu orice cale de atac pentru amenzile din art. 99, ci în art. 180 zice în genere numai de cine se vor împlini aceste amenzi, ca ceva logic şi legal se înţelege că aceste amenzi aplicate de organele administrative sunt supuse regulelor de drept comun — apelul fiind regula generală şi lipsa acestei căi normale de reformare este excepţia — căci calea apelului trebue socotită deschisă ori unde există o instanţă organizată ca al doilea grad de jurisdicţiune, chiar în afacerile în care legea nu indică această cale şi aceasta nu numai în civil ci şi în celelalte domenii ale dreptului privat, penal sau administrativ, pentrucă legile de procedură civilă constituesc dreptul comun în materie de procedură în genere.

Excepţiile nu se presupun ele trebue să rezulte formal din lege — justificarea lor însă variază (Herovanu curs proc. civ., pag. 92).

Iată pentru ce cred că singura cale de atac a deciziunilor de amendare date de Dir. Poştei pe baza legei de exploatarea poştală este calea apelului şi numai la Tribunal ca având o competinţă generală — ca instanţă ordinară de drept comun — nicidecum recurs la I. C. ori contestaţie la Ad-ţia Financiară şi mai puţin apel la judecătorie de ocol.

Căci dacă legea specială nu opreşte expres Tribunalul de a reformă deciziile — nu este nevoe să o spună expres că are acest drept de reformare — care ies din cadrul dreptului comun, este tot aşa de adevărat că nici procedura de drept comun nu acordă Trib. vreo competenţă în această materie, ceeace nu trebue spus în dreptul comun — care este regula — întrucât dacă nu este spus în lege specială — dreptul comun le completează în totul şi este greşit a se susţine că în dreptul comun trebuià menţionat acest drept de reformare, când se ştie că dreptul comun rămâne acelaş — dar legi speciale se pot face oricând şi oricâte, ele având îndatorirea de a enumerà şi indică expres derogările — căci altfel ar urmà să reformăm dreptul comun ori de câte ori apare o lege specială — ca să concordăm derogările.

Şi pentrucă legea specială de expl. a poştelor nu spune care este calea de atac a deciziilor date, iar Trib. neavând dreptul de reformare prevăzut în lege specială şi nespus nici în proc. de drept comun — s'a ajuns la concluzia că singura cale de atac este cea indicată de art. 103 din Constituţie.

HARALAMB COLONESCU
Magistrat

(1) Sub imperiul actualului cod de procedură civilă dreptul de contestaţie este deschis părţilor şi în materie de arbitraj. Articolul 365 este categoric în acest sens [1].

Inainte de revizuirea codului de procedură civilă din 1900, art. 365 aveà cu totul altă redacţie [2]. Nu se acordà prin acest articol, în contra hotărîrilor arbitrale, decât dreptul de revizuire. In expunerea de motive făcută cu ocazia modificărilor dela 1900 [3]) se relevă această lipsă şi inconvenientele ce se pot ivi în practică, propunându-se totodată modificarea lui în sensul actualei redacţii.

In acelaş timp se precizează că această cale de atac va fi deschisă în cazurile şi modurile prevăzute de lege.

Cari sunt aceste cazuri şi moduri? S'a referit legiuitorul la dispoziţiile art. 399 şi urm.?

Principiul procedurei contradictorii a fost menţinut de legiuitor şi în materia arbitrajului. In adevăr art. 349 proc. civ. prevede că părţile vor aveà dreptul de a se apără prin graiu prin ele însi-le sau prin procuratori în termenul însemnat de arbitri; ele fiind în acelaş timp obligate să depună arbitrilor documentele şi memoriile ce vor fi având, în termenul arătat în compromis sau în lipsa unei atari clauze, în termenul însemnat de arbitri (art. 348 proc. civ.).

Atât termenul pentru depunerea documentelor şi memoriilor (în cazul când n'a fost fixat prin compromis) cât şi cel la care părţile vor trebui să se prezinte înaintea arbitrilor pentru a-şi apără interesele, vor fi însemnate (fixate) de arbitri.

Legea nu prevede însă nici o modalitate, potrivit căreia aceste termene să fie aduse la cunoştinţa celor interesaţi.

In cazul când aceste termene au fost fixate chiar prin actul de compromis, atunci chestiunea nu mai suferă discuţie; părţile au avut cunoştinţă de ele, întrucât au fost fixate chiar de ele însile.

Dar în cazul când aceste termene au fost fixate de arbitri, sau, deşi au fost fixate prin actul de compromis, au fost totuş preschimbate de arbitri?

In dreptul francez s'a pus aceeaş chestiune, întrucât nici acolo nu este rezolvată printr'un text formal de lege; şi acolo chestiunea s'a rezolvat pe cale de interpretare.

In adevăr art. 1016 cod. pr. civ. fr. dispune «chacune des parties sera tenue de produire ses défenses et pièces, quinzaine au moins avant l'expiration du délai du compromis...» iar art. 1009 dispune: «les parties et les arbitres suivront, dans la procedure, les délais et les formes établis pour les tribunaux, si les parties n'en sont autrement convenues».

Pe baza acestor articole doctrina a susţinut că părţile sunt obligate să îndeplinească anumite formalităţi prescrise de lege. Astfel ele vor trebui să-şi comunice reciproç susţinerile şi mijloacele de apărare [1], căci nu se poate concepe ca o parte să fie condamnată, fără să aibă cunoştinţă de argumentele pe cari se sprijină adversarul său, neputându-se astfel pregăti mijloacele de apărare [2].

Deasemenea, în cazul când prin compromis nu se prevede nici un termen sau în lipsă de convenţie contrară, părţile trebuiesc invitate într'o formă oarecare să compară în faţa arbitrilor [3].

La noi nu există o dispoziţie similară celei cuprinsă în art. 1009 dela francezi [4]. Sunt însă celelalte două articole citate mai sus (348—9), potrivit cărora se menţine principiul procedurei contradictorii şi în această materie. Potrivit acestui principiu părţile trebuiesc puse în situaţia de a cunoaşte termenul de judecată, spre «a se apără prin graiu, prin ele însi-le sau prin procuratori» (art. 349). Aceasta presupune o încunoştiinţare făcută părţei ce nu vreà să se înfăţişeze în mod voluntar, încunoştiinţare ce în general o va face partea cea mai diligentă [5].

O hotărîre obţinută în dispreţul acestor norme, la executarea ei, va da dreptul părţei adverse să recurgă la calea prevăzută de art. 399 şi urm. proc. civ., întrucât ea nu poate aveà nici un efect juridic faţă de partea care n'a fost citată.

V. K. CONSTANTINESCU
Avocat

---

[1] Art. 365: «Hotărîrea arbitrilor va fi supusă la contestaţie şi revizuire in cazurile şi modurile prevăzute de lege».

[2] Art. 365 pr. civ. înainte de revizuire: «Hotărîrea arbitrilor va fi supusă la revizuire în cazurile şi modul prevăzut la articolele 299 până la 304». Legea pentru modificarea legei de procedură civilă, ediţia oficială, p. 200.

[3] «In sistemul actual, hotărîrile arbitrale sunt supuse numai la revizuire. Or, aceste hotărîri, executându-se ca şi cele judecătoreşti, pot da loc şi la *contestaţii*, am modificat dar art. 365, admiţând că ele sunt susceptibile şi de contestaţie şi am determinat instanţa unde contestaţia şi revizuirea trebuiesc îndreptate; cu modul acesta, am cuprins în acest articol şi dispoziţia actualului art. 367, care devine acum inutil şi l-am desfiinţat», idem p. 29.

---

[1] Boitard, *Leçons de procédure civile*, II, No. 1196; Dalloz R. A., *Arbitrage*, 940.

[2] Carpentier, *Arbitrage*, No. 597.

[3] Garsonnet, vol. VII, No. 1501, precizează «l'exploit d'ajournement indispensable en matière ordinaire pour saisir regulièrement la tribunal, et remplacé, au besoin, dans l'espèce, par la comparation volontaire des parties, par la remise des pièces, aux arbitres, ou *par une invitation à comparaître adressée dans une forme quelconque*, soit par la partie adverse soit par les arbitres eux-mêmes, à celle qui ne comparait pas volontairement devanteux». A se vedeà şi nota 17.

In acelaş sens Glasson, II, No. 1870, ed. II.

[4] In codul de procedură genoveză este art. 346, după care este luat art. 348 din codul nostru de procedură civilă.

[5] Carpentier, *Arbitrage*, No. 594.

APEL BUC. I, **12 Martie 1930**

COPIL NATURAL. TUTELĂ SAU ADMINISTRAŢIE LEGALĂ? (1) şi (2)

Când adoptatorul moare şi adoptatul e minor, dacă acesta nu are familie legitimă, urmează a se institui asupra sa o tutelă dativă, chiar dacă mama sa naturală îl recunoaşte reclamând administraţia şi folosinţa averei sale.

Tutela se impune într'un asemenea caz pentrucă: 1. prin efectul adopţiunei tatăl adoptiv a dobândit puterea părintească asupra adoptatului şi 2. mama naturală nu are uzufructul asupra averei copilului său minor conf. art. 338 cod. civ., legiuitorul nevoind să creieze mamelor naturale o situaţie mai privilegiată decât mamelor legitime, spre a nu lovi în instituţia căsătoriei legitime şi a nu încurajà legăturile ilegitime.

CURTEA: Având în vedere apelul făcut de profesorul Ioan Borcea cu domiciliul ales la advocatul A. I. Theodor din Buzău, locuind în Bucureşti, strada Berzei No. 17, contra jurnalului No. 226 din 17 Ianuarie 1930, dat de d-l judecător tutelar al Tribunalului Buzău S. II-a asupra procesului verbal din 17 Ianuarie 1930, dresat de membri consiliului de familie al casei def. Panait Borcea din Buzău, jurnal prin care s'a respins omologarea procesului verbal încheiat de membrii consiliului de familie arătat.

Având în vedere că din actele şi lucrările aflate în dosarul cauzei se constată, că Panait Borcea a adoptat prin actul de adopţie No. 2 din 15 Maiu 1926, un copil cu numele de Paul, astăzi în vârstă de 10 ani, şi că în ziua de 26 Decemvrie 1929, adoptatorul încetând din viaţă, iar pe urma sa rămânând avere mobilă şi imobilă, mama defunctului, Ecaterina Borcea, a cerut înfiinţarea de tutelă.

Tribunalul Buzău secţia tutelară, prin procesul verbal No. 143 din 10 Ianuarie 1930, luând dispoziţii

---

(1) Chestiunea de drept pe care Curtea a fost chemată s'o rezolve în legătură cu faptele deduse în judecata ei, este relativă la situaţiunea creată copilului natural, a cărui mamă este încă în viaţă, prin efectul adopţiunei, din punctul de vedere al raporturilor de familie, în special cu privire la exerciţiul puterei părinteşti. Oricare ar fi soluţiunea care s'ar admite în această privinţă, chestiunea nu poate fi examinată numai în cadrul restrâns al speţei cuprinse în decizia de mai sus, ci şi sub aspectul general al efectelor pe care le are adopţiunea asupra legăturilor existente între adoptat şi familia sa firească sau de origină.

Principiul care trebuie să ne călăuzească, în rezolvarea acestei probleme, este că soluţiunea constitue o ficţiune juridică destinată să procure iluziunea unei paternităţi artificiale acelora cari nu mai pot sperà să se bucure de o paternitate reală. Acest principiu a fost consfinţit de legiuitorul nostru în articolul 313 cod. civ., care prevede că adoptatul rămâne în familia sa firească. De aici urmează, pe deoparte, că adopţiunea n'are de efect ca să schimbe situaţiunea juridică a celui adoptat în familia sa de origină, ci să adauge pe lângă drepturile pe cari le are în calitate de membru al familiei sale fireşti, şi unele drepturi şi îndatoriri faţă de adoptator. Pe de altă parte, fiind dat caracterul fictiv al adopţiunei, această instituţiune cu substrat contractual nu poate da naştere la alte consecinţe şi efecte decât acelea pe cari însuş legiuitorul i-le atribue.

Adopţiunea creiază între adoptat şi adoptator, raporturi analoage cu cele cari rezultă din paternitatea şi filiaţiunea propriu zise, fără însă a fi identice. Astfel, art. 312 din codul civil şi 5 din legea numelui prevăd că adoptatul va adăugà la numele lui patronimic, numele de familie al adoptatorului. Art. 313 stabileşte impedimente de căsătorie între adoptator şi adoptat; art. 314 stabileşte între ei obligaţiunea reciprocă de alimente şi art. 315 c. civ. recunoaşte un drept de succesiune în favoarea adoptatului asupra moştenirei adoptatorului.

Enumerarea făcută de legiuitor cu privire la efectele civile ale adopţiunei are un caracter limitativ; de aici rezultă că nici puterea părintească nici tutela exercitată de către tatăl căsătorit sau părintele rămas în viaţă, nu trec prin efectul adopţiunei asupra adoptatorului.

Părerea care atribue adopţiunei efecte restrânse, este conformă cu soluţiunea consfinţită de dreptul roman în ultima fază a evoluţiei sale postclasice. In adevăr, în epoca anterioară lui Justinian, adoptatul ieşeà din familia sa originară rupând legătura de agnaţiune cu pierderea drepturilor ataşate de calitatea de agnat şi intrà în familia adoptatorului, cazând sub puterea părintească a acestuia, luà numele lui şi deveneà agnatul şi chiar cognatul agnaţilor adoptatorului. Cu alte cuvinte, din punctul de vedere civil, adoptatul deveneà străin faţă de familia sa de origină. Justinian a transformat în mod radical efectele adopţiunei, căci alături de adopţia plină care deşi produceà efectele adopţiunei de odinioară, aveà totuş loc numai în două cazuri, el a creat *adopţia minus plena*, care lasă pe adoptat în familia sa originară şi-i conferă numai un drept de succesiune *ab intestat* faţă de adoptator [1].

Din această sumară schiţă istorică rezultă fără îndoială posibilă că principiul consfinţit în codul civil francez şi reprodus în art. 313 din codul nostru, după care adoptatorul rămâne în familia sa originară, unde-şi conservă toate drepturile sale, nu constitue o inovaţiune din partea legiuitorului modern, care n'a făcut decât să continue şi să menţină tradiţia dreptului roman.

Aşà fiind, cari sunt argumentele de text şi de principiu care ar puteà să justifice soluţiunea admisă prin decizia mai sus reprodusă, care pretinde că ar existà o diferenţă de concepţiune în ce priveşte natura şi efectele adopţiunei între legislaţiunea noastră şi cea franceză şi prin urmare «adopţiunea în sistemul legislaţiunei noastre are de scop de a fondà o familie cu legături tot aşà de sacre ca şi acele ale familiei fireşti, spre deosebire de Codul Napoleon, după care adopţiunea nu este decât un contract solemn, care nu stabileşte decât o înrudire fictivă între părţile contractante»?

In sprijinul soluţiunei date, Curtea invoacă în primul loc faptul că legiuitorul nostru a suprimat dispoziţia art. 346 alin. 1 din Codul francez, care prevede că adopţiunea nu poate aveà loc înainte de majoritatea adoptatului, de unde urmează că în dreptul nostru se pot adoptà şi copii minori, cecace ar atrage după sine puterea părintească în favoarea adoptatorului.

Raţionamentul Curţii nu ni se pare întemeiat, întrucât legiuitorul nostru, atunci când se ocupă de organizarea şi reglementarea puterei părinteşti, nu prevede că în caz de adopţie, părinţii fireşti ai copilului adoptat ar pierde puterea părintească care ar trece asupra adoptatorului.

In Franţa, înainte de legea din 1923, deşi adopţiunea nu se puteà face decât la majoritatea adoptatului, totuş art. 345 din Codul francez nu admiteà ca această facultate de a adoptà să poată fi exercidecât în cazul când adoptatorul a dovedit afecţiunea sa faţă de adoptat, dând acestuia în timpul minorităţii şi în interval de 6 ani cel puţin, îngrijiri continue, care să constitue o manifestaţiune neîndoelnică a unui sentiment sincer şi persistent. Or, este incontestabil că sub imperiul articolului susmenţional, continuitatea îngrijirilor şi a relaţiunilor de afecţiune părintească care trebuià să existe între părţile interesate înainte de adopţiune, nu implică de loc trecerea puterei părinteşti asupra adoptatorului. Pe de altă parte, legea din 1923 consfinţind prin art. 352 cod. civ., astfel cum a fost modificat prin această lege, posibilitatea adopţiunei minorilor, a recunoscut prin o dispoziţie expresă în favoarea adoptatorului, dreptul de a exercità puterea părintească, prin derogaţiune dela principiul stabilit în aliniatul 1 al aceluiaş articol că adoptatul rămâne în familia sa de origină unde-şi păstrează toate drepturile şi rămâne supus la toate îndatoririle. Legiuitorul francez din 1923 a considerat, cu drept cuvânt, că adopţiunea minorului n'ar corespunde menirei sale dacă adoptatorul n'ar aveà exerciţiul puterei părinteşti care să-i permită a creşte şi îngriji pe cel adoptat ca şi pe propriul său copil.

Dar această atribuire a puterei părinteşti are un caracter strict personal căci puterea părintească revine de plin drept părinţilor şi ascendenţilor fireşti ai adoptatului, în cazul când adoptatorul moare înainte de majoritatea adoptatului, sau în caz de interdicţiune a adoptatorului de înfiinţarea tutelei, a confirmat persoanele recomandate ca membri în consiliul de familie şi a fixat data de 17 Ianuarie 1930 pentru alegerea tutorelui.

---

[1] Girard, *Manuel élémentaire de droit romain*, p. 181 şi 182.

Inainte de data sorocită pentru desemnarea tutorelui, Tribunalul tutelar, primeşte petiţia înregistrată la No. 209 din 16 Ianuarie 1930, prin care Ecaterina Caia, în calitate de mamă naturală a copilului Paul Borcea se opune la înfiinţarea tutelei dative întrucât — susţine dânsa — având puterea părintească, are şi dreptul de ocrotirea copilului Paul şi de administraţia averei sale.

Ambele aceste cereri, atât cea de respingere, venind în discuţia consiliului de familie la data de 17 Ianuarie 1930, membrii acestui consiliu, prin procesul verbal din acea zi, după ce declară că acceptă însărcinarea de a face parte din consiliul de familie, aleg ca tutore pe prof. I. Borcea şi înlătură cererea mamei naturale, care-şi dovedeşte această calitate.

Tribunalul tutelar însă, prin jurnalul No. 226 din 17 Ianuarie 1930, respinge omologarea acestui aviz al membrilor consiliului de familie, prin care prof. I. Borcea este ales tutore dativ şi hotărăşte că în speţă nu este locul de a se înfiinţă tutelă, pentru motivul că trăeşte mama naturală a copilului şi în acest caz mama naturală păstrându-şi toate atributele puterei părinteşti, Ecaterina Caia este aceea care are dreptul de a creşte şi educă copilul său Paul Borcea, cât şi dreptul de a-i administră averea. In contra acestui jurnal, s'a făcut prezentul apel.

Având în vedere că chestiunea dedusă astfel în judecata acestei Curţi, este aceea de a se şti dacă prin moartea tatălui adoptiv este cazul a se înfiinţă tutelă, atunci când mama naturală a minorului se găseşte în viaţă, dacă, adică tatăl adoptiv prin efectul adopţiunei are puterea părintească asupra adoptatului şi ca consecinţă, dacă după moartea lui tutela se impune.

Având în vedere că adopţiunea în legiuirea noastră a fost creiată, pe de o parte pentru consolarea celor ce n'au copii, iar pe de alta ca o instituţie de binefacere pentru copiii orfani sau pentru acei nenorociţi copii ai căror părinţi din cauza lipsei lor de mijloace se găsesc în imposibilitate de a-i creşte şi educă şi că adopţiunea în sistemul legiui-

---

ori de dispariţiune a acestuia constatată judecătoreşte.

Rezultă din cele expuse că a fost necesară o dispoziţie expresă de lege pentru ca facultatea de adopţiune a minorilor să atragă atribuirea puterei părinteşti în favoarea adoptatorului.

Din faptul relevat de Curte, că legiuitorul nostru a suprimat art. 345 din codul francez, care prevede obligaţiunea pentru adoptator de a îngriji de persoana ce voieşte a adoptă în timpul minorităţii acesteia, nu rezultă în mod necesar că legea noastră ar fi înţeles să atribue adoptatorului puterea părintească asupra adoptatului. Această eliminare a textului francez care a fost suprimat şi în Franţa prin legea dela 1923, se explică şi se justifica prin consideraţiunea că legiuitorul nu este chemat să reglementeze chestiuni de ordin sufletesc care intră în sfera de apreciere discreţionară a instanţei judecătoreşti asupra oportunităţei adopţiunei (art. 320 cod. civ.).

Deasemenea nu se poate trage un argument în sprijinul soluţiunei date de Curte, din articolele 313, 314, 315 şi 323 cod. civ., întrucât pe deoparte aceste texte sunt reproduse ad litteram după articolele corespunzătoare din Codul francez, 348, 349, 350 şi 359 astfel cum sunt formulate înainte de legea din 1923, când în mod incontestabil puterea părintească nu treceă asupra adoptatorului. Pe de altă parte, din cuprinsul acestor dispoziţiuni legale nu rezultă cum zice Curtea «că legiuitorul nostru a înţeles să considere copilul adoptiv ca făcând parte din familia adoptatorului», ci numai că a consfinţit anumite efecte limitativ enumerate în raporturile dintre adoptator şi adoptat şi rezultând din legătura de adopţiune stabilită între ei. Nu există nici o conexitate între aceste efecte ale adopţiunei şi transmisiunea puterei părinteşti asupra adoptatorului, ceeace se evidenţiază prin faptul că atunci când adoptatul este major, nu poate fi vorbă de o dobândire a puterei părinteşti din partea adoptatorului, pe când efectele prevăzute de lege se produc.

Argumentaţiunea Curţii, bazată pe o pretinsă deosebire între legislaţiunea noastră care permite adopţiunea copiilor naturali şi cea franceză care o prohibă, este neconcludentă şi inexactă.

Este neconcludentă întrucât, din faptul că adopţiunea copiilor naturali este permisă sau prohibită, nu se poate deduce nici un argument pro sau contra transmiterei puterei părinteşti asupra adoptatorului.

Este inexactă, căci nu există în codul civil francez ca şi în codul nostru dealtmintrelea, nici un text care să interzică adopţiunea copiilor naturali.

Este adevărat că s'a susţinut în doctrina franceză că asemenea prohibiţiune ar rezultă virtual din regimul legal al copiilor naturali puşi într'o condiţiune de inferioritate, care n'ar puteà fi înlăturată decât prin legitimaţiunea lor rezultând din căsătoria părinţilor lor. Dar dacă în primele timpuri Casaţia franceză a variat în ce priveşte soluţiunea dată acestei chestiuni, nu-i mai puţin adevărat, că dela 1846 până în prezent, ea s'a pronunţat în sensul validităţei adopţiunei [1], şi această jurisprudenţă este aprobată de majoritatea autorilor [2].

In sensul unei complete asimilări între filiaţiunea adoptivă şi cea legitimă, Curtea mai invoacă diferite dispoziţiuni din Codul penal, din care rezultă că anumite fapte penale şi în special omorul se pedepsesc cu aceeaş pedeapsă, fie că au fost săvârşite contra părinţilor legitimi, fie contra părinţilor adoptivi.

Nici argumentul tras din aceste dispoziţiuni legale nu este concludent, deoarece textele citate se găsesc identice în Codul penal francez (art. 299 şi 312). Dealtmintrelea asimilarea filiaţiunei naturale sau legitime cu cea adoptivă, din punctul de vedere al omorului, calificat ca un paricid în ambele cazuri, este considerată în doctrină ca o soluţiune regretabilă şi inadmisibilă [3].

Pentru a înlătură argumentul peremtoriu care rezultă din art. 313 cod. civ., în sprijinul părerei că puterea părintească nu trece asupra adoptatorului, Curtea de Apel interpretează acest text în sensul că puterea părintească pe care o are adoptatorul asupra adoptatului, nu-l lipseşte pe adoptat şi de drepturile familiei părinţilor ei fireşti.

Argumentând în acest mod. Curtea ia ca premisă a raţionamentului său tocmai ideea care este în discuţie, dându-i interpretarea a cărei temeinicie trebuià dovedită; pe de altă parte, inversează rolul paternităţii legitime în raport cu paternitatea fictivă, rezultând din adopţiune, întrucât în repartiţia prerogativelor şi drepturilor între paternitatea firească şi cea fictivă, se dă precădere acesteia din urmă, nesocotindu-se principiul fundamental consfinţit de art. 313 care menţine pe adoptat în familia sa de origină, unde-şi păstrează toate drepturile şi îndatoririle, restricţiunile aduse acestui principiu, fiind considerate de legiuitor ca având un caracter excepţional şi deci efectele atribuite de lege adopţiunei sunt de strictă interpretare.

Este adevărat că modul de a vedeà admis de Curte, a fost susţinut cu multă erudiţie de savantul jurisconsult Degré, într'o monografie publicată în *Dreptul* din 1873 şi reprodusă în *Scrieri juridice*, vol. I, p. 108 şi urm., ale cărei argumente fundamentale au inspirat motivarea deciziei; dar interpretarea restrictivă dată de *Degré* articolului 313 cod. civ. în sensul că se referă numai la obligaţiunea «pentru adoptat de a cere pentru căsătoria sa, consimţimântul părinţilor săi fireşti», o considerăm ca contrarie atât textului categoric şi general al legei cât şi spiritului adopţiunei care este o instituţiune excepţională bazată pe o ficţiune.

Argumentul de ordin istoric, invocat de Degré şi bazat pe articolele 247 şi 248 din codul Calimach pe deoparte şi pe art. 11 partea IV, cap. V din codul Caragea, pe de alta, nu poate aveà vreo înrîurire asupra interpretărei textelor codului civil, întrucât conform art. 1912 din cod, vechile legiuiri sunt abrogate ca izvoare de drept în tot ce nu este conform regulelor codului civil; or, materia adopţiei fiind reglementată de codul civil, textele din cod nu pot fi completate cu dispoziţiuni din vechiul drept care ar schimbà cu totul caracterul şi spiritul instituţiunei. In adevăr, prin art. 247 din codul Calimach se stabileşte principiul că «între înfiitori şi înfiaţi, cum şi între urmaşii acestora, se păzesc driturile întocmai ca între cei din naştere legiuiţi părinţi şi fii». Prin urmare, pe când codul Calimach identifică în totul situaţiunea juridică a copilului adoptat faţă de adoptator, cu aceea a copilului legitim faţă rei noastre are de scop de a fondà o familie cu legături tot aşà de sacre ca şi acele ale familiei fireşti, spre deosebire de codul Napoleon după care adopţiunea nu este decât un contract solemn, care nu stabileşte decât o înrudire fictivă între părţile contractante, adică între adoptator şi adoptat, consacrând principiul că adoptatorul n'are puterea părintească asupra adoptatului.

---

[1] Decizia din 1 Aprilie 1846, în *Sirey*, 1846, I, 273, din 18 Maiu 1868, în *Sirey*, 1868, I, 338, din 13 Iunie 1882, în *Sirey*, 1884, I, 211.

[2] Aubry et Rau, t. IX, p. 556, nota 17; Laurent, t. IV, No. 203 şi urm.; Baudry-Lacantinerie et Chéneaux, ed. II, t. IV, *Des personnes*, No. 35 şi 36; Colin et Capitant, t. I, p. 318; Planiol et Ripert, t. II, p. 856 şi urm.

[3] Garraud, *Traité théorique et pratique de Droit pénal francais*, ed. II, text t. IV, No. 1593.

Şi ca o dovadă că aşà este, e că legiuitorul nostru în materie de adopţie a legiferat mai mult sub influenţa principiilor dreptului nostru vechi (astfel aproape toate dispoziţiile din art. 309, 310 şi 311 cod. civ. referitoare la condiţiile adopţiunei sunt luate sau chiar reproduse întocmai după dispoziţiile codurilor Calimachi şi Caragea), decât sub influenţa codului Napoleon ale cărui dispoziţii în această materie n'a înţeles să le adopte în întregime, ci dimpotrivă să le modifice adânc.

Intr'adevăr, după dispoziţiile codului nostru civil se pot adoptà şi copii minori, pe când după legea franceză o adopţiune nu poate aveà loc înainte de majoratul adoptatului. Legiuitorul nostru admiţând deci şi adopţia minorilor, însemnează că s'a separat de principiile codului Napoleon, înţelegând astfel prin admiterea adopţiei minorilor să acorde adoptatului şi puterea părintească.

Mai mult legiuitorul nostru a suprimat dispoziţiile art. 345 din codul francez, text după care adoptatorul trebuie să fie îngrijit de persoana ce voeşte a adoptà şi să-i fie dat cele necesare timp de şase ani în timpul minorităţei sale. Suprimând condiţiunea aceasta a probelor prealabile de afecţiune pentru validitatea unei adopţii, este evident că legea noastră a înţeles să atribuie adoptatorului puterea părintească asupra adoptatului, căci altfel n'ar aveà nici un sens eliminarea menţionatului text francez din legislaţia noastră a adopţiunei.

A nu admite această interpretare, ar însemnà să se susţină, că adopţiunea după prevederile legei noastre este numai un contract exclusiv utilitar, bazat pe succesiune, care nu modifică întru nimic condiţiile persoanei adoptatului, ori, din dispoziţiile art. 313, 314, 315 şi 323 cod. civ., cari sunt înscrise în cartea I-a a codului nostru civil, care tra-

---

de părintele său, şi pe cale de consecinţă decid că «înfiitorul tată dobândeşte puterea părintească asupra înfiitului», codul civil consfinţeşte un alt principiu fundamental şi anume că adoptatul rămâne în familia sa firească unde îşi conservă toate drepturile şi îndatoririle.

In sensul că puterea părintească nu trece asupra adoptatorului, este marea majoritate a doctrinei noastre ¹) şi jurisprudenţa cea mai recentă pare a se fixà în acelaş sens.

Dacă apreciem soluţiunea dată de Curte, nu din punctul de vedere al dreptului pozitiv ci de lege ferenda, este incontestabil că trecerea puterei părinteşti asupra adoptatorului este mai raţională şi mai echitabilă fiindcă corespunde mai bine menirei adopţiunei în organizarea familiei. In adevăr, raţiunea de a fi a acestei instituţiuni este nu numai de à atribuì adoptatului drepturi patrimoniale, dar de a stabilì o legătură sufletească identică cu acea creată de natură între părinte şi copilul său; or, acest scop nu s'ar puteà atinge în mod eficace dacă cel ce adoptă n'ar aveà posibilitatea să exercite atributele puterei părinteşti şi astfel să îngrijească şi să crească pe adoptat ca pe propriul său copil.

* * *

In legătură cu problema efectelor adopţiunei, Curtea a fost chemată să se pronunţe şi asupra chestiunei dacă prezenţa mamei naturale a adoptatului minor nu constitue o piedecă legală pentru înfiinţarea unei tutele aleasă de consiliul de familie, în urma morţei adoptatorului.

Curtea rezolvă chestiunea în sens negativ; nici din acest punct de vedere nu putem aprobà soluţiunea dată. In adevăr, rezultă din art. 337 cod. civ. că mama naturală are dreptul de corecţiune asupra copiilor legalmente recunoscuţi, ceeace implică în mod necesar, dreptul de gardă şi educaţiune, adică exerciţiul puterei părinteşti în ce priveşte persoana copiilor. In mod firesc şi logic, autoritatea părintească derivă din faptul procreaţiunei şi constitue în concepţiunea modernă, un complex de îndatoriri în sarcina părinţilor faţă de acei cărora le-au dat naşterea. Nu este nici un motiv binecuvântat care să justifice scutirea părinţilor naturali de îndeplinirea acestei sarcini.

Soluţiunea aceasta se impune cu atât mai mult la noi, cu cât rezultă din art. 652 cod. civ., că legiuitorul a înţeles să asimileze copiii naturali cu cei legitimi faţă de mama lor şi de rudele ei.

ALEX. CERBAN
Profesor de Drept civil la
Universitatea din Bucureşti

(2) Deciziunea de mai sus, publicată şi în *Curierul Judiciar* No. 26 din 6 Iulie 1930, a fost însoţită de o frumoasă notă a d-lui prof. Al. Cerban ¹), prin care d-sa critică soluţia dată, combătând aproape exclusiv numai primul motiv al deciziunei, asupra căruia recunoaştem că şi Curtea a insistat prin aproape toate considerentele sale, pe când celui de al 2-lea motiv şi cel mai important în speţă, d-sa i-a consacrat numai câteva rânduri.

Chiar dacă suntem convinşi prin argumentaţia d-lui prof. Cerban asupra primului punct, că puterea părintească nu trece prin efectul adopţiunei asupra adoptatorului ²), argumentele sale sunt în special bune pentru cazul când trăesc părinţii legitimi ai minorului adoptat, adică ea dovedeşte că la decesul tatălui adoptiv averea adoptatului trebuie să fie administrată de tatăl său legitim fără tutelă, sau fiind şi acesta decedat, de mama sa legitimă prin tutelă. In acest sens e dealtfel întreaga noastră doctrină şi jurisprudenţă: Cas. I, 153/914 în *Jurispr. rom.* 1914, p. 262 şi *C. Jud.* 40/914; C. A. Buc. I. 186/923 *Jurispr. gen.* 1924, No. 321; C. A. Buc. III. No. 927 *Jurispr. gen.* 1928, No. 2; Trib. Ilfov III, *Jurnal* 18 Oct. 1925, *Jur. gen.* 1926 No. 424; Trib. Iaşi s. tut. jurn. 55/926 *Jurispr. gen.* 1926 No. 566 cu nota d-lui Agricola Ionescu; «Scrieri juridice», vol. III de N. Georgean, p. 280—2.

Chestiunea principală în cazul de faţă e însă aceasta: Este asimilată după lege mama naturală complet cu mama legitimă din punct de vedere al puterei părinteşti, sau mai precis, are mama naturală administraţia legală a averei dobândite de fiul său, pentru a puteà împiedecà înfiinţarea tutelei în vederea administrărei acestei averi? Această preciziune e necesară, căci după cum se ştie, puterea părintească are 4 atribute sau prerogative principale: 1. educaţia copilului (supravegherea şi corecţia), 2. întreţinerea, 3. uzufructul şi 4. administraţia legală, cari pot existà separat şi independent una de alta (Alexandresco, II, p. 510, nota 2. Planiol I, No. 1692). In cazul mamei naturale, legea, prin art. 337 c. civ., limitează sfera puterei părinteşti numai la prima prerogativă a dreptului de corecţie, şi prin această limitare a voit de sigur să înţeleagă că nu-i conferă celelalte prerogative, cari în ansamblu formează puterea părintească a unui părinte legitim. Mai mult încă, legiuitorul are grijă acolo unde vorbeşte de celelalte trei atribute ale puterei părinteşti, adică în art. 185 (întreţinerea), 338 (uzufructul) şi 343 (administr. leg.), să întrebuinţeze termenii: «în timpul căsătoriei» sau «prin faptul căsătoriei», voind astfel să arate că nu înţelege să confere aceste prerogative decât părintelui consacrat prin căsătorie.

Ori, în sistemul legei noastre ca şi în cel francez, tutela e o instituţie de pur drept privat, probă că nu se înfiinţează din oficiu ci la stăruinţa celor interesaţi, şi ca atare ea fiind considerată în definitiv ca o simplă administrare a patrimoniului, (Planiol I, No. 1750 şi 1763), trebuie instituită în toate acele cazuri când nu există o putere părintească cu prerogativa legală de administraţie a patrimoniului, chiar când ar existà o putere paternă cu unele prerogative asupra persoanei minorului ca în cazul mamei naturale.

Iată de ce în Franţa, unde textele de lege privitoare la această materie din codul Napoleon erau tot aşà de insuficiente până la 1907 şi absolut identice cu cele din codul nostru civil, se decide că tatăl natural nu are administraţia legală a bunurilor minorului său fiu. (Planiol I, No. 1648 şi 1708). «Singură căsătoria, într'adevăr, prin controlul mutual al celor doi părinţi, poate să justifice absenţa de garanţii şi de limită la libertatea de acţiune a mandatarului legal, care caracterizează

---

[1] Alexandresco, t. II, partea II, p. 512 şi urm. Cantacuzino, *Elemente*, p. 209.

[1] Acela care precedează această adnotaţie.

[2] D-l Vasile Teodorescu într'o bogată notă publicată în *Pand. Rom.*, 1929, I, 167, în josul dec. Cas. II din 24 Aprilie 1929, examinează pe larg problema aceasta şi sprijinindu-se pe deciziile Cas. II, 359 din 23 Iunie 1925 (*Pand. Rom.*, 1926, I, 40) şi a Cas. S.-U. 5 din 5 Aprilie 1910 (*Pand. Rom.*, 1922, I, 90), ajunge la concluzia că adopţia transmite puterea părintească asupra adoptatorului cu toate atributele sale afară de uzufruct, deoarece aşà dispuneà Codul Caragea şi Calimach, şi această dispoziţie nefiind contrarie codului nostru civil, e în vigoare conf. **art. 1912 c. civ.**

tează despre persoane, se constată dimpotrivă că adopţia schimbă condiţia persoanei adoptatului. Astfel hotărîrea de adopţie se înscrie în registrele actelor stărei civile ale domiciliului adoptatorului, adoptatul primind numele adoptatorului. Adoptatul are asupra averei adoptatorului aceleaşi drepturi ca şi un copil legitim. Adopţiunea dă loc la impedimente la căsătorie, ea mai dă naştere la obligaţia alimentară între adoptator şi adoptat, etc., dispoziţii de unde rezultă că legiuitorul nostru a înţeles, ca să considere copilul adoptiv ca făcând parte din familia adoptatorului.

Incă o probă că legiuitorul nostru s'a îndepărtat de principiile codului Napoleon în această materie, este că adopţiunea copiilor naturali nu este prohibită de legislaţia noastră, pe când codul francez prin dispoziţiile art. 346 şi urm. pronunţă prohibiţia.

Ca o dovadă că în sistemul legislaţiei noastre adoptatul este considerat ca fiul firesc al adoptatorului, este că omorul săvârşit de adoptat asupra adoptatorului este calificat şi pedepsit de lege ca părintucidere (art. 229 cod. pen.). Tot astfel conf. art. 243 cod. pen. faptele prevăzute de art. 238, 239, 240 şi 241 cod. pen. se pedepseşte cu aceeaş penalitate gravă, fie că au fost săvârşite în contra părinţilor legitimi, fie că au fost săvârşite în contra părinţilor adoptivi. Deasemenea pe baza legăturilor de familie pe care legiuitorul nostru a înţeles să le creieze între adoptator şi adoptat, furtul prevăzut de art. 307 cod. pen. săvârşit de un copil adoptiv în dauna adoptatorului nu se pedepseşte, după cum nu se pedepseşte nici faptul adoptatorului sau adoptatului de a se ascunde reciproc unul pe altul, în cazul când unul din ei ar fi comis o crimă. Dispoziţii din cari iarăş rezultă în mod logic, că legiuitorul asemănând pe copiii adoptivi copiilor legitimi, a înţeles să acorde adoptatorului şi puterea părintească asupra adoptatului.

Considerând că, dacă art. 313 cod. civ. prevede dispoziţia, că cel adoptat va rămânea în familia sa firească, din această dispoziţie nu se poate trage nici un argument decisiv în sensul că legiuitorul nostru a înţeles să nu acorde adoptatorului exerciţiul puterei părinteşti asupra adoptatului, întrucât acest text se conciliază în totul cu toate dispoziţiile legiuitorului nostru în materie de adopţie, înţelesul lui fiind că puterea părintească pe care o are adoptatorul asupra adoptatului, nu-l lipseşte pe adoptat şi de drepturile familiei părinţilor săi fireşti. Adoptatul adică rămânând în familia sa firească, intră deopotrivă şi în familia adoptatorului, creindu-i-se situaţia privilegiată de a se bucură deopotrivă de dreptul de succesiune în ambele familii.

Considerând că, dacă după codul nostru actual adoptatorul are puterea părintească asupra adoptatului, în schimb mama naturală n'are dreptul de uzufruct legal asupra averei copilului său minor, drept care se ştie este un accesoriu esenţial al puterei părinteşti, iar argumentul hotărîtor că legea n'a înţeles să-i acorde mamei naturale acest drept, este textul art. 338 cod. civ. din termenii căruia reiese,

---

această formă de administraţie», spun Colin et Capitant în vol. I, pag. 540.

Până în 1907 părintele natural nu aveà nici folosinţa legală (uzufructul), care erà rezervată ca un fel de recompensă pentru paternitatea legitimă. Aceasta erà jurisprudenţa constantă sprijinită de majoritatea autorilor. La 2 Iulie 1907 prin «legea relativă la protecţia şi tutela copiilor naturali, s'a modificat acolo articolele corespunzătoare celor din codul nostru cu No. 337, 338, 343 şi 383 şi anume s'a extins puterea paternă a părinţilor naturali acordându-le şi acestora dreptul de folosinţă legală, fără însă a le acordà nici acum dreptul de administraţie legală, Legea nouă le-a dat în schimb tutela legala cu un cortegiu de restricţiuni şi precauţiuni, la care nu e supusă administraţia părintelui legitim. Aceasta înseamnă că părintele natural administrează bunurile ca tutore, sub controlul unui subrogat tutore şi al Tribunalului, care înlocueşte aci pe consiliul de familie, şi sub garanţia hipotecei legale.

Prin urmare, nici chiar după această lege nu e în Franţa asimilaţie completă între copiii legitimi şi cei naturali în ce priveşte conţinutul puterei paterne.

Trebuie să menţionăm că sunt autori cari critică dispoziţiunile acestei legi şi în special pe aceia care a concedat părintelui natural beneficiul uzufructului legal. «Instituţia uzufructului legal a părinţilor legitimi nu e aşà de recomandabilă ca să fi fost util a o întinde când se iveà ocazia. Aplicată copiilor naturali ea oferă acest neajuns că împinge sau cel puţin pare să împingă la recunoaşteri interesate şi chiar mincinoase. Cutare părinte care nu şi-a recunoscut copilul şi nu i-a păsat de el, se va grăbì să-l recunoască în ziua când acesta va fi gratificat de un străin caritabil cu un dar sau o donaţie» (sau va moşteni persoana de care a fost adoptat, adăugăm noi), spune Colin et Capitant în op. citat pag. 543. In orice caz, în Franţa, după legea din 1907, care a organizat tutela copiilor naturali şi după legea din 6 Aprilie 1910 care a reglementat administraţia legală, discuţie asupra acestei chestiuni nu mai poate aveà loc.

In Germania, prin art. 1707 c. civ., «mama nu are putere părintească asupra copilului natural, ci numai dreptul şi datoria de a îngriji de persoana lui; ea nu are drept să-i reprezinte». In consecinţă, copilul natural are totdeauna un tutore (art. 1773). «Acest sistem, spune Planiol (I, No. 1652) pare, atât din punct de vedere istoric cât şi din punct de vedere moral, superior sistemului francez: puterea părintească ar trebui să fie o putere rezervată părinţilor legitimi; sunt alte mijloace de a protejà copilul natural».

In alte coduri străine ca austriac, olandez, spaniol, portughez, copiii naturali au deasemenea un tutore dativ (Alexandresco, II, p. 536 şi 590). Acelaş sistem erà şi în codul Calimach (Alex. eod. loco).

Venind la dreptul nostru civil trebuie să subliniem faptul că deşi codul a rămas acelaş ca în Franţa înainte de 1907, când după cum am spus se admiteà în general că fiul natural minor trebuie pus sub tutelă dativă atunci când a dobândit avere, adică atunci când o cere interesul său sau al terţiilor, sunt totuş autori (D. Alexandresco, vol. II, p. 506, 536 şi 590; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu vol. I, No. 1005, 1030—1032, 1041 şi 1058, precum şi d-l Al. Cerban în nota menţionată) şi jurisprudenţe (Cas. II, 3/926, *Jurispr. rom.* 1926, pag. 171—3 şi *Pand. săpt.* 16/926), cari merg chiar mai departe decât a mers acum dreptul francez pe baza legei din 1907, susţinând că mama naturală are aceleaşi prerogative ca şi mama legitimă, deci are uzufructul şi dreptul de administraţie legală a averei proprii a copilului său, împiedecând astfel punerea acestuia sub tutelă.

O asemenea soluţie dacă e favorabilă mamei naturale, sacrifică însă interesele minorului, căci orice s'ar spune tot mai bine sunt apărate interesele acestuia când averea sa e administrată sub tutelă (oricât de defectuos ar fi ea organizată în sistemul legei noastre, după cum am arătat pe larg într'un studiu «Reorganizarea tutelelor» publicat în *Curierul Judiciar* No. 31/928), decât atunci când îngrijirea averei e lăsată la discreţia mamei naturale, care nu are a da nimănui nici o socoteală de administraţia sa. Ori, între mama naturală şi copilul ei, solicitudinea trebuie acordată acesteia din urmă, care cel puţin nu are nici o vină.

Cari sunt argumentele partizanilor dreptului de administraţie legală?

Intâiu, că nici un text din codul civil nu dispune că trebuie înfiinţată tutela asupra copilului natural. Din contra, art. 125 şi 343—355 cari reglementează materia tutelei, dispun înfiinţarea ei numai în caz de deces sau absenţă declarată a unuia dintre părinţii de sânge. E într'adevăr o scăpare din vedere a codului napoleon, care nu s'a ocupat de loc de tutela copiilor naturali, deşi prin art. 141 c. civ. are aerul a o presupune. Cum însă, după cum am arătat, legiuitorul nu a acordat intenţionat mamei naturale întreaga putere părintească şi în special dreptul de administraţie legală, al cărei substitutiv e tutela, trebuie să decidem că ori de câte ori e cazul a se substituì această administraţie, trebuie a se înfiinţà tutela, căci nu se poate lăsà fără protecţia legală un minor. Trebuie să mergem *în lipsa legei*, prin analogie, la tutelă pentru copilul natural, decât să acordăm *în contra legei* administraţia legală mamei (v. art. 337 şi 343 c. c.), cu atât mai mult cu cât prima măsură e mai favorabilă minorului decât a doua.

Bine înţeles că consiliul de familie chemat a alege un tutore dativ, poate desemnà chiar pe mamă în această funcţie, dacă o merită, deoarece art. 383 c. civ. declară pe mamă, fără distincţie dacă e naturală sau legitimă, precum şi pe fecă dreptul de folosinţă legală se poate exercità în timpul căsătoriei şi după desfacerea căsătoriei, prin urmare în afară de căsătorie nici tatăl nici mama, n'au drept de uzufruct legal asupra averei copiilor lor.

Considerând că, dacă s'ar admite şi în favoarea mamelor naturale dreptul de folosinţă legală, folosinţă care are drept temeiu puterea părintească, pe lângă că li s'ar creià mamelor naturale o situaţie mai privilegiată decât mamelor legitime, deoarece în această ipoteză mamele naturale ar aveà plenitudinea drepturilor de administrare a averei personale a copiilor lor, pe când drepturile mamelor legitime la administraţia bunurilor minorilor sunt îngrădite şi supuse la garanţii, dar prin admiterea acestui drept de uzufruct legal şi pentru mamele naturale s'ar lovì şi în instituţia căsătoriei legitime şi s'ar încurajà legăturile ilegitime, ceeace n'a putut fi în spiritul şi în intenţia legiuitorului.

Considerând dar că adoptatul Paul Borcea intrând în familia adoptatorului Panait Borcea şi acesta având drept de putere părintească asupra copilului adoptiv, iar adoptatorul murind, ne găsim în cazul articolelor 344 şi 355 cod. civ., texte în baza cărora în cauză urmează a se instituì tutelă asupra averei rămase pe urma defunctului Panait Borcea şi a se desemnà un tutore dativ, pe care membri casei defunctului P. Borcea prin procesul verbal din 17 Ianuarie 1930 l-au şi desemnat.

Că aşà fiind, Curtea, pentru motivele arătate, urmează a admite apelul, a reformà procesul verbal No. 226 din 17 Ianuarie 1930, dat de Tribunalul Buzău s. tutelară şi prin consecinţă a omologà avizul Consiliului de familie din 17 Ianuarie 1930, prin care s'a desemnat ca tutore dativ prof. I. Borcea.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier D. Tomida, Curtea admite apelul făcut de Ion Borcea, în contra procesului verbal cu No. 226 din 17 Ianuarie 1930 al Trib. Buzău.

Reformează în totul zisul proces verbal.

Constată că în cauză este cazul a se înfiinţà tutela asupra averei rămase în urma defunctului Panait Borcea şi omoloagă avizul Consiliului de familie din 17 Ianuarie 1930, prin care s'a desemnat ca tutore dativ, profesorul Ion Borcea.

Decizia No. 135 din 12 Martie 1930.

Preşedinţia d-lui **I. Stănescu-Buzău,** consilier.

CURTEA DE APEL GALAŢI

Camera de punere sub acuzare

18 Maiu 1928

COMPETENŢĂ. SESIZAREA CAMEREI DE PUNERE SUB ACUZARE. ORDONANŢA DE TRIMITERE IN JUDECATĂ INAINTEA INSTANŢELOR CORECŢIONALE RĂMASĂ DEFINITIVĂ. HOTĂRIRI ANTERIOARE PRIN CARE INSTANŢELE CORECŢIONALE S'AU DECLARAT INCOMPETENTE PE MOTIV CĂ FAPTUL CONSTITUE O CRIMĂ. CONFLICT NEGATIV. SOLUŢIONAREA LUI DE C. DE APEL, IN SENSUL CĂ FAPTUL CONSTITUE O CRIMĂ. SESIZAREA CAMEREI DE PROCURORUL GENERAL PENTRU A DISPUNE TRIMITEREA IN JUDECATA CURŢEI CU JURI. SESIZARE REGULATĂ. (1) şi (2)

---

meile ascendente, capabile să fie alese ca tutoare.

S'a zis, în al doilea rând, că mama naturală având aceleaşi îndatoriri faţă de copiii ei ca şi părinţii legitimi, adică de a-i întreţine şi a le da o educaţie, este deci echitabil a le acordà drept compensaţie, folosinţa bunurilor proprii ale copiilor, pentru sarcinile ce le suportă, căci ubi onus, ibi emolumentum esse debet. Folosinţa legală acordată mamei înseamnă însă a face imposibilă funcţionarea tutelei dative. La aceasta răspundem: Legea nu impune mamei naturale nici o sarcină, nici o obligaţie, căci obligaţia de a întreţine şi educà copiii e impusă conform art. 185 civ. numai celor căsătoriţi. Ea are numai un singur drept, pe acel de corecţie prevăzut în art. 337 civ., care nu poate aveà corelativul vreunui emolument.

Argumentul tras prin analogie din art. 652 şi 678 c. civ. deasemenea nu ni se pare concludent, deoarece aceste articole îşi au aplicaţia în materia specială a succesiunilor, care presupune decesul mamei sau copilului, iar nu în timpul vieţei lor relativ la puterea părintească sau tutelă.

Iată de ce credem că în fond soluţia Curţei de Apel din decizia ce adnotăm este justă, deşi în contra ei e, după cum am arătat, atât doctrina pornind cu D. Alexandresco, cât şi Inalta Curte de Casaţie prin decizia menţionată, (Cas. II, No. 3 din 8 Ianuarie 1926).

* * *

Vom spune acum câteva cuvinte asupra procedurei greşite care a fost urmată în speţă şi care ştim că e practica obişnuită a instanţelor noastre judecătoreşti.

Fiind vorba de alegerea unui tutore, în speţă Tribunalul a convocat consiliul de familie care deliberând a ales unul. Asupra procesului verbal conţinând hotărîrea consiliului, Tribunalul a dat apoi un jurnal de neomologare. Acesta a fost apelat şi reformat de Curte, care la rândul ei a decis omologarea.

Procedura care trebuià urmată într'un asemenea caz erà însă următoarea: Dacă Tribunalul nu găseà necesar alegerea unui tutore trebuià să respingă, printr'un jurnal, cererea de convocarea consiliului făcută în acest scop şi cel interesat aveà în contra acestui jurnal drept de apel la Curte. Odată însă ce consiliul a fost convocat şi a hotărît în privinţa alegerei tutorelui, el fiind suveran în această privinţă, hotărîrea sa e definitivă şi nu e supusă omologărei. Cel interesat şi nemulţumit de hotărîrea consiliului privitoare la această chestie, aveà contra ei drept de contestaţie la Tribunal, care citind părţile (pe reclamant şi membrii consiliului), trebuià să dea o hotărîre, care, aceasta, erà susceptibilă de apel.

Aceasta e procedura care rezultă din dispoziţiile art. 355 sq., 379 sq., 389 ş. c. l. din c. civ., combinate cu art. 638 şi urm. din pr. civ.

Din toate aceste articole rezultă că deciziunile consiliului de familie sunt în principiu executorii prin ele însile. Numai în cazuri mai grave (vânzări, împrumuturi, tranzacţii), legea (art. 402 şi 413 civ.) vrea ca decizia consiliului să fie omologată de Tribunal. In afară de aceste cazuri expres specificate, deciziunile consiliului, cum sunt de ex. cele privitoare la numirea şi excluderea tutorelui nu sunt supuse controlului şi deci omologărei Tribunalului. Executarea lor poate fi însă contestată aşà cum am arătat mai sus.

Când consiliul e convocat pentru verificarea conturilor depuse de tutore, deliberaţiunile sale deasemenea nu sunt autorizaţiuni spre a fi omologate, ci simple avize destinate numai a lămurì fără să lege pe judecători, cari sunt ţinuţi să verifice singuri gestiunea tutorelui. In loc să aprobe conturile, judecătorii obişnuesc să întrebuinţeze formula că aprobă adică omoloagă avizul consiliului. Aceste jurnale aprobatoare de gestiune sunt deasemenea susceptibile de apel.

Mai e o chestiune: Cum judecă Tribunalul contestaţiile care-i sunt adresate în contra deciziunilor definitive ale consiliului de familie? Prin legea actuală de organizare judecătorească fiind desfiinţat judecătorul unic, toate afacerile trebuie judecate în complet de doi judecători. Afacerile relative la tutelă trebuie însă să le rezolve conform aceleiaşi legi numai judecătorii tutelari. Ori, la majoritatea Tribunalelor nu există decât un singur judecător tutelar; aşà încât dacă în Capitală de ex. ştim că asemenea hotărîri se iscălesc de doi judecători, în majoritatea oraşelor le iscăleşte numai unul!

N. NEGRU

Jude-preşedinte, Trib. Muscel

(1) Publicăm aci şi opiniunea separată a minorităţei redactată de d-l consilier Hozoc:

Având în vedere că rezultă în fapt următoarele:

Tribunalul Tutova, fiind sesizat prin rechizitoriul procurorului de Tutova, cu acţiunea publică contra lui I. P. Lungu, pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 186 şi 240 c. p., îşi declină competenţa pe motiv că faptul încriminat constitue o lovire simplă; se investeşte ulterior judecătoria Bălăbăneşti, care la rândul ei, îşi declină competenţa, pe motiv că faptul imputat, este crimă. Trimiţându-se afacerea la instrucţie, intervine ordonanţa judecătorului de instrucţie No. 36 din 12 Maiu 1927, prin care se declară caz de urmărire în contra lui I. P. Lungu pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 239 c. p.

In faţa acestui conflict de jurisdicţie, se sesizează Curtea de Apel Galaţi pentru darea unui regulator de competenţă, care prin decizia No. 166 din 6 Aprilie 1928, constată că faptul comis de I. P. Lungu, este crimă de omor săvârşită

Când un conflict negativ s'a ivit între instanţele corecţionale cari s'au declarat incompetente şi judele de instrucţie care ulterior a decis prin ordonanţa definitivă şi irevocabilă că faptul este de competenţa instanţelor corecţionale, dacă instanţa chemată să reguleze competenţa va decide că faptul constitue o crimă şi urmează a fi judecat de Curtea cu juraţi, atunci dosarul cauzei nu va mai fi retrimis judelui de instrucţie care s'a desesizat în mod definitiv, ci se va sesizà prin mijlocirea Procurorului General Camera de punere sub acuzare pentru a decide trimiterea la juraţi.

CURTEA (în majoritate): Având în vedere că din deciziunea No. 166 din 6 Aprilie 1928 a Curţei de Apel din Galaţi, rezultă că Ioan P. Lungu fiind supus judecăţei prin rechizitoriul Parchetului de Tutova pentru faptul de ultragiu şi rănire, prevăzut de art. 186 şi 240 pr. pen., în persoana lui Vasile P. Negru primar şi Petrache P. Negru, Tribunalul Tutova prin sentinţa No. 1007 din 4 Maiu 1925, şi-a declinat competenţa de a judecà, pe motiv că faptul constitue o lovire simplă, şi a trimis afacerea la judecătoria ocolului Bălăbăneşti; că această judecătorie şi-a declinat la rândul său competenţa prin cartea de judecată No. 730 din 17 Noemvrie 1925, pe motiv că faptul lui Ion P. Lungu, întruneşte elementele crimei de omor, săvârşită dar neisbutită, deoarece a tras două focuri de revolver asupra fraţilor Negru, rănind pe unul din ei în coapsa piciorului drept, cu voinţă de a-i omorî; că apoi, afacerea fiind trimeasă la judecătorul

---

dar neisbutită, şi că instanţa care trebuie să judece este Curtea cu juraţi, fără însă să se arate şi instanţa care trebuie învestită, şi nici calea de urmat pentru această învestire.

La 8 Maiu 1928, cu adresa No. 2693 din 1928, Procurorul General al Curţei de Apel din Galaţi, trimite dosarul împreună cu un raport-rechizitor Prezidentului Camerei de punere sub acuzare, spre a sesizà Camera, şi statuà asupra afacerei.

Având în vedere că conflictul negativ de jurisdicţie, s'a produs între Tribunalul corecţional, Judecătorul de ocol şi Judecătorul de instrucţie.

Că potrivit art. 525 pr. p., pentru deslegarea unui atare conflict, instanţa chemată a regulà competenţa, este Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie, fiind vorba de instanţe de diferite grade şi supuse la jurisdicţiuni deosebite.

Că în speţă, deslegarea conflictului, făcându-se de Curtea de Apel din Galaţi, rămâne a se vedeà dacă deciziunea Curţei poate produce toate consecinţele unei regulări de competenţă.

Având în vedere că consecinţele unei deciziuni judecătoreşti, derivă din forţa ei legală, bazată şi dânsa pe autoritatea lucrului judecat care fixează definitiv şi irevocabil soluţiunea conflictului juridic.

Că în principiu, lucrul judecat presupune o hotărîre emanată dela o autoritate judecătorească competente, «ratione materiae», şi care să fi avut jurisdicţiunea legală asupra conflictului soluţionat.

Că totuş, pentru a se respectà autoritatea neîngrădită a hotărîrei judecătoreşti, chiar în cazurile când statuiază fără competenţă, s'a decis că autoritatea lucrului judecat poate prevalà autoritatea legei de ordine publică, cu consecinţa că incompetenţa «ratione materiae», se poate acoperi prin intervenţiunea unei hotărîri judecătoreşti.

Că însă, chiar în asemenea situaţiune, trebuiesc exceptate cazurile când executările unor astfel de hotărîri ar contrarià ordinea publică, când e vorba de judecăţi inexistente, adică de judecăţi lipsite de forme esenţiale şi substanţiale necesare pentru existenţa juridică a actului ce constată pronunţarea justiţiei cât şi pentru înţelegerea şi existenţa efectului juridic ce trebuie să derive din deciziunile judecătoreşti şi în fine, când e vorba de acele deciziuni menite de a creà şi a stabili prin puterea lor, numai ordinea jurisdicţiunilor.

Că atribuţiunea instanţei chemată a judecà conflictul de jurisdicţie, fiind specială şi extraordinară, cu efect imperativ, ce o apropie de legea însăş — fapt ce a făcut să se emită în doctrina franceză ideia că Consiliul regelui, adică instanţa de pe vremuri instituită pentru rezolvarea conflictelor, când statuà asupra cererilor de regulare de competenţă, nu erà o putere judecătorească, ci mai mult o putere legiuitoare, — şi cu menirea de a fixà ca şi legea, ordinea jurisdicţiilor, prin restabilirea cursului Justiţiei întrerupt, urmează că o asemenea atribuţiune nu se poate exercità decât de autoritatea judecătorească învestită cu un asemenea oficiu extraordinar de jurisdicţie, şi că o deciziune dată pentru regularea competenţei de o altă instanţă, e ca şi inexistentă, fără putinţa de a fi aplicată şi fără putinţă de a-şi produce consecinţele ei legale la adăpostul respectului datorit autorităţei lucrului judecat.

Că dacă regulamentul de competenţă dat de Curtea de Apel din Galaţi, e ca şi fără fiinţă, cursul Justiţiei nu e regulat şi o sesizare a Camerei din partea d-lui Procuror General, e rău venită.

Că în ipoteza când ne-am aflà în faţa unui regulament de competenţă, şi încă Camera de punere sub acuzare e rău învestită.

Că, în adevăr, regulatorul de competenţă ivit pentru deslegarea unui conflict negativ de jurisdicţie are ca efect de a anulà deciziunile de incompetenţă ce a produs conflictul şi a determinà direct jurisdicţia numai între instanţele ce au pronunţat acele decizii, fără posibilitate ca Tribunalul designat, să-şi mai examineze propria-i competenţă.

Că conflictul ivindu-se între Tribunal, Judecătorul de Ocol şi Judecătorul de Instrucţie, instanţa designată de regulatorul de competenţă, trebuie să nu fie alta în afară de acestea, căci admiţându-se contrariul, aceasta ar duce la găsirea unei noui instanţe, ce ar fi putut soluţionà litigiul, adică la inexistenţa conflictului negativ din jurisdicţie.

Că în deciziunea Curţei de Apel de regulare de competenţă, deşi nu se arată care este instanţa designată pentru soluţionare, totuş faptul fiind calificat de crimă, instanţa chemată a se supune regulatorului de competenţă erà judecătorul de instrucţie, care se găseşte obligat a primi calificarea dată de Curte şi prin consecinţă, de a-şi modificà ordonanţa de trimitere în judecată, potrivit acestei calificări.

Că sesizarea Camerei de punere sub acuzare, făcându-se de Procurorul General prin raportul rechizitor prevăzut de art. 212 pr. penală, presupune o învestire prin trimitere aşà cum indică art. 135 pr. penală când Judecătorul de instrucţie găseşte că fapta imputată inculpatului, constitue o crimă.

Că însă ordonanţa Judecătorului de instrucţie e definitivă şi din ea rezultă o trimitere în judecată pentru un fapt corecţional.

Că deci nu poate fi loc la o sesizare a Camerei de punere sub acuzare pe temeiul unei astfel de ordonanţe, atâta vreme cât judecătorul de instrucţie nu ar fi dat o altă ordonanţă de urmărire pentru crimă, în urma regulatorului de competenţă ivit.

Că o sesizare făcută peste trimiterea definitivă a judecătorului de instrucţie, este nelegală, iar Camera de punere sub acuzare, necompetentă de a se pronunţà.

Că, Camera de punere sub acuzare îşi are competenţa ei fixată de legiuitorul penal, fie ca instanţă de apel judecând opoziţiile contra ordonanţelor judecătorului de instrucţie, în care caz e învestită prin opoziţiunea părţei interesate, — fie ca instanţă de punere sub acuzare, — în care caz e învestită prin raportul Ministerului public de pe lângă Curtea de Apel, în urma trimiterei ordonate de judecătorul de instrucţie, conf. art. 135 pr. pen., fie ca instanţă de cercetare şi punere sub acuzaţiune, fără o instrucţiune anterioară, învestindu-se singură, în cazurile indicate de art. 230 pr. penală, pentru persoanele necuprinse în urmărirea judecătorului de instrucţie, sau de Ministerul public al Curţei de Apel, potrivit art. 245 pr. penală, pentru afacerile mai grave, ce nu au fost de loc instruite.

Că, în drept, sesizarea Procurorului General nu intră în nici unul din aceste cazuri, ea referindu-se la un fapt instruit în prealabil, care nu puteà preocupà Camera de punere sub acuzare decât în urma instrucţiei făcută de judecătorul de instrucţie, sau în urma unei opoziţiuni.

Că dacă doctrina şi jurisprudenţa admit în mod cu totul excepţional sesizarea Camerei de punere sub acuzare direct de către instanţa chemată a regulà competenţa, chiar în cazul când conflictul negativ de jurisdicţie s'a declarat între alte instanţe, raţiunea este că o asemenea situaţiune, fiind datorită faptului că instanţa ce trebuie să se pronunţe asupra regulatorului de competenţă, neavând în procedura făcută toate elementele necesare pentru verificarea infracţiunei şi implicit pentru designarea instanţei competente, găseşte modalitatea completărei instrucţiunei, prin oficiul Camerei de punere sub acuzare, înaintea căreia trimite afacerea, cu acest scop de cercetare suplimentară, şi cu mandat de a se pronunţà ea, asupra competenţei şi de a sesizà ulterior, instanţa de judecată.

Că atunci însă când instanţa ce regulează competenţa are elemente suficiente pentru determinarea calificărei legale, decide ea însăş competenţa şi o învestire a Camerei de punere sub acuzare nu mai e cu putinţă.

de instrucţie al Tribunalului Tutova, acesta procedând la instruirea afacerei, prin ordonanţa No. 36 din 12 Maiu 1927, declară caz de urmărire în contra lui Ion P. Lungu, numai pentru faptul de loviri grave, prevăzut de art. 239 c. p., şi dispune trimiterea lui în judecata judecătoriei de ocol; că în urma conflictului ivit între ordonanţa judecătorului de instrucţie, rămasă definitivă prin neopozare şi cartea de judecată a judecătoriei Bălăbăneşti, asemenea rămasă definitivă prin neapelare, Curtea de Apel din Galaţi s. I, chemată a pronunţà un regulament de competenţă, prin decizia No. 166 din 1928, a constatat că faptul imputat lui Ion P. Lungu, este crimă de omor, săvârşită dar neisbutită şi a trimis afacerea parchetului general spre a sesizà Curtea cu juraţi competinte, iar Parchetul General a sesizat această Cameră de punere sub acuzare, prin adresa mai sus menţionată.

Asupra chestiunei dacă, Camera de punere sub acuzare, poate fi regulat învestită, în materie de crimă, prin cererea Parchetului General, s'a ivit divirgenţă între d. prezident D. Hozoc, care pentru motivele din opinia separată, este de părere a se respinge cererea parchetului general şi între d-nii consilieri I. Şerbănescu şi V. Stamate, cari pentru motivele arătate mai jos, sunt de părere a se admite cererea şi a se statuà asupra acuzaţiunei.

Considerând că dispoziţiunea art. 135 pr. pen., care prevede că în materie de crimă, învestirea Camerei de punere sub acuzare se face prin trimiterea actelor de către judecătorul de instrucţie, este aplicabilă numai în

---

Că, Curtea de Apel, calificând faptul de crimă, afacerea trebuià trimisă judecătorului de instrucţie, spre a ordonà trimiterea conf. calificărei date prin regulatorul de competenţă, iar nu înaintea Camerei de punere sub acuzare, care nu mai poate fi învestită de Procurorul General, atâta vreme cât există o trimitere definitivă făcută de judecătorul de instrucţie pentru un fapt corecţional şi atâta vreme cât nici măcar Curtea de Apel prin regulatorul său de competenţă, nu a mai găsit necesar trimiterea afacerei înaintea camerei, având elemente suficiente în procedura urmată pentru calificarea infracţiunei.

Pentru aceste motive, socotim că, Camera de punere sub acuzare e rău învestită.

(ss) D. HOZOC

(2) Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Galaţi, a avut să se pronunţe prin deciziunea ce adnotăm, asupra următoarelor chestiuni:

1. Dacă în caz de conflict între un Tribunal, o judecătorie de ocol şi un jude-instructor, regularea de competenţă poate fi făcută de Curtea de Apel.

2. Dacă un regulator de competenţă emanat dela altă instanţă, decât cea care aveà dela lege căderea de a soluţionà conflictul de competenţă, obligă pe instanţa de trimitere.

3. Dacă Camera de punere sub acuzare poate fi sesizată numai prin cererea şi raportul Procurorului general. fără a exislà o ordonanţă definitivă de transmiterea actelor.

Camera de acuzare din Galaţi cu majoritate s'a pronunţat în sens afirmativ asupra tuturor acestor chestiuni, în timp ce d-l Consilier D. Hozoc, prin opiniunea d-sale separată, a îmbrăţişat, dimpotrivă soluţiunea negativă în toate trei cazurile.

Dela început declarăm că suntem pe deantregul alături de opiniunea separată. Vom examinà rând pe rând cele 3 chestiuni.

I. Se ştie că conflictele negative sau pozitive de competenţă se soluţionează întotdeauna de instanţa superioară sub a cărei juridicţiune comună s'ar găsì instanţele între cari s'a ivit conflictul. Deci pentru a găsì instanţa regulatoare se urcă în scara instanţelor judecătoreşti până ce se dă de cea dintâiu instanţă cu jurisdicţiune comună faţă de instanţele în conflict.

In speţă conflictul negativ a sfârşit prin a se declarà între judele de instrucţie şi judele de ocol.

Când conflictul se iveşte între doi judecători de instrucţie puşi sub jurisdicţiunea aceleiaş Camere de acuzare, regularea competenţei se face de această Cameră; iar dacă cei doi, judecători de instrucţie aparţin jurisdicţiunei a două Camere de punere sub acuzare, atunci regularea competenţei se face de Inalta Curte de Casaţie. (Poittevin, Code d'instr. crim., art. 63, No. 138; T. T. Tănăsescu, Camera de acuzare, pag. 14).

Aşadar, instanţele sub a căror jurisdicţiune se află judele de instrucţie sunt: Camera de acuzare şi Inalta Curte de Casaţie.

Ca consecinţă oridecâteori se va ivì un conflict între o instanţă de fond — Judecătorie, Tribunal sau Curte — şi un jude de instrucţie, singura instanţă chemată a regulà competenţa este Inalta Curte de Casaţie, fiindcă nu există altă instanţă sub a cărei jurisdicţiune comună să se găsească şi judele de instrucţie şi instanţa de fond, pentru bunul motiv că nici o instanţă de fond nu poate fi sub jurisdicţiunea Camerei de acuzare, care constitue, în afară de Inalta Curte, singura instanţă sub a cărei jurisdicţiune se află judele instructor.

Jurisprudenţa ca şi doctrina s'au pronunţat constant în acest sens: «Lors donc que le tribunal a été saisi par une ordonance du juge d'instruction, il doit, s'il est incompétent, déclarer purement et simplement son incompétence, sans prononcer aucun renvoi. La désignation du juge ne peut être faite en ce cas que par la Cour de Cassation statuant par voie de réglement de juges. (Le Poittevin, *op. cit.*, art. 193, No. 29 şi 31; a se vedeà şi Dalloz, v. Réglement de juges, No. 175, 186; F. Hélie, Instr. crim., VI, No. 2924; Garraud, Instr. crim., IV, pag. 637-8; Perreau, De la Qualification en matière criminelle, pag. 238; Vidal et Magnol, Cours», pag. 820 nota 1; Dutruc, Ministère public, I, pag. 375, No. 151; Boitard, Leçons, No. 853; Tanoviceanu, Tratat, vol. V, pag. 184 şi E. Pélit, în *Jurispr. Gen.*, 1927, sp. 827).

Aşadar, fie că mai întâiu s'a dat ordonanţa de trimitere pentru delict şi apoi Tribunalul s'a declarat incompetent pe motivul că faptul constitue o crimă, fie invers, conflictul dintre Tribunal şi judele instructor se va soluţionà de Inalta Curte.

Şi ceeace spunem despre Tribunal, se aplică şi în cazul când judele de ocol se găseşte în conflict cu judele de instrucţie — cum e cazul în speţa noastră — regularea competenţei va reveni Inaltei Curţi de Casaţie (v. Vidal et Magnol, Cours, pag. 820 nota 1 şi Jurispr. fr., acolo citată).

Iată de ce, asupra acestui prim punct, aprobăm soluţiunea opiniunei separate, recunoscând că nu Curtea de Apel aveà să reguleze competenţa în speţă.

II. Regulamentele de competenţă au de sigur un caracter imperativ pentru instanţele de trimitere, întrucât în genere un regulator de competenţă sustrage în mod definitiv din desbaterile judiciare chestiunea competenţei şi deci sub acest raport are ceva din autoritatea lucrului judecat. Am întrebuinţat expresiunile «in genere» şi «are ceva», tocmai pentru a marcà rezervele ce trebuie să facem în această materie.

In adevăr, atât doctrina cât şi jurisprudenţa au decis că regulatorul de competenţă obligă numai atâta timp cât nu survin fapte, circumstanţe sau elemente noui, cari conduc la schimbarea calificărei infracţiunei şi cari nu au fost cunoscute şi discutate de instanţa regulatoare de competenţă (vezi: V. Manzini, Trattato di pr. pen., vol. I, pag. 293: «La decisione dela Corte di cassazione sulla competenza constituisce giudicato irrevocabile; ma perche abbia codesta efficacia, è necessario che rimangano immutati, nelle succesivi fasi processuali, i termini della questione decisa dalla Corte suprema. Non si può presumere che questa abbia portato il suo giudizio su cio che non conobbe».

«Le juge saisi par un renvoi ne peut donc plus, sauf de cas où les faits changeraient de face, se déclarer incompétent»; F. Hélie, Instr. crim., vol. VIII, pag. 562.

A se vedeà şi cele scrise de noi în Tratatul Tanoviceanu, vol. IV, No. 16.18, pag. 95. Deasemeni: A. Jannitti, Codice de pr. pen., art. 30, No. 2 şi 4).

In al doilea rând, regulatorul de competenţă deşi are asemănare cu lucrul judecat, totuş nu-i poate fi complet asemuit. Lucru judecat, emanat chiar de o instanţă incompetentă, capătă autoritate din moment ce hotărîrea este definitivă şi irevocabilă; ori nu acelaş lucru se poate spune de regulamentul de competenţă.

Regulatorul de competenţă, ca act judecătoresc, are nu numai rolul de a fixà competenţa, ci şi pe acela de a sesizà instanţa găsită competentă. Prin prisma acestei din urmă funcţiuni regulatorul de competenţă este totdeauna susceptibil de discuţiune.

Se ştie că prima îndatorire a instanţelor penale este de a verificà regularitatea sesizărei lor, examinând dacă actul prin care au fost sesizate există, dacă el emană dela persoana sau organul îndrituit de lege să procedeze la o atare sesizare şi dacă acel act este regulat ca formă. In îndeplinirea acestei îndatoriri legale, — legea interzicând judecătorilor de a judecà atunci când sesizarea este vicioasă — instanţa învestită printr'un regulator de competenţă poate şi trebuie să verifice dacă acel regulator emană dela autoritatea pe care legea o arată ca competentă să soluţioneze conflictul care a condus la acel regulator, fiindcă mai presus de autoritatea acestui regulator cazul când judecătorul de instrucţie dă ordonanţă de trimitere la Curtea cu juraţi, iar nu şi atunci când dă o ordonanţă de trimitere la instanţele corecţionale, cum este ordonanţa de trimitere a judecătorului de instrucţie Tutova No. 36 din 1927.

Considerând că întrucât conflictul dintre ordonanţa judecătorului de instrucţie pentru trimiterea la instanţele corecţionale şi hotărîrile acestor instanţe a intervenit decizia No. 166 din 6 Aprilie a. c., prin care Curtea de Apel a regulat competenţa, a calificat faptul de crimă şi a trimis pe inculpat în judecata juraţilor, această Cameră de punere sub acuzare are obligaţiunea de a statuà asupra acuzaţiunei fără a se mai preocupà de regularitatea învestirei sale; că într'adevăr, pe de o parte, decizia Curţei de Apel care a regulat competenţa, are autoritate de lucru judecat şi nu s'ar puteà executà decât printr'o decizie de trimitere, pronunţată de această Cameră de acuzare, singura în drept să învestească Curtea cu juraţi de judecata crimei, iar pe de altă parte, afacerea nu s'ar mai puteà restituì judecătorului de instrucţie, care s'a desesizat definitiv prin ordonanţa de trimitere la instanţele corecţionale, fără a se provocà un nou conflict între această

---

este autoritatea legei. Deci, dacă instanţa învestită prin regulamentul de competenţă constată că acel regulator emană dela o instanţă care nu aveà căderea de a o soluţionà conflictul, va considerà, pe baza legei, sesizarea sa ca ilegală şi ca atare, în lipsa de sesizare valabilă va refuzà să intre în cercetarea pricinei.

Procedând astfel, instanţa de trimitere nu provoacă un nou conflict, ci se menţine pe terenul conflictului iniţial, rămas pentru ea ca nerezolvat. Ministerul public sau partea interesată, în acest caz va aveà alternativa: sau să atace la instanţele superioare hotărîrea prin care instanţa de trimitere s'a considerat ca nelegală sesizată, când ar crede că această instanţă s'a înşelat, sau să se adreseze instanţei cu adevărat competentă pentru a rezolvì conflictul iniţial de competenţă, atunci când ar recunoaşte că în adevăr regularea competenţei se făcuse de o instanţă ce nu aveà căderea.

Iată de ce socotim că în speţă Camera de acuzare aveà dreptul să refuze de a statuà pe baza unui regulament de competenţă emanat dela o instanţă fără cădere, şi iată de ce deci aprobăm şi din acest punct de vedere soluţiunea opiniunei separate.

III. Camera de acuzare ca ori şi ce instanţă are şi ca îndatorirea — de care vorbiam mai sus — de a-şi verificà în primul rând regulata ei sesizare.

«N'oublions pas, en effet, que la chambre d'accusation comme tout organismé investi d'une fonction juridictionnelle, n'a d'initiative qu'après avoir été mise en mouvement» spune Garraud în Traité d'instr. crim., III, pag. 348).

Deaci şi obligaţiunea acestei instanţe de a verificà regularitatea sesizărei sale (v. Poittevin, *op. cit.*, art. 221, No. 12 şi 58).

Ori Camera de acuzare poate fi sesizată în următoarele moduri:

1. Printr'o ordonanţă de trimiterea actelor de instrucţiune, în caz de crimă, conf. art. 135 pr. pen.
2. Printr'o opoziţiune făcută conf. art. 137 pr. pen.
3. Prin rechiziţiunile Procurorului General în cazurile prevăzute de art. 254 pr. pen.

Camera de acuzare mai poate fi învestită şi printr'un regulator de competenţă, fie atunci când un conflict s'a iscat între ea şi o altă instanţă, fie — însă cu totul excepţional — atunci când cu ocaziunea unui conflict ivit între alte instanţe şi în lipsa elementelor cari să conducă la soluţionarea conflictului, instanţa chemată a regulà competenţa trimite cauza la Camera de acuzare pentru a adunà elemente şi a rezolvì implicit conflictul (v. F. Hélie, *op. cit.*, VIII, pag. 562).

In speţă am văzut că conflictul s'a ivit între judele de ocol care şi-a declinat competenţa pe motiv că faptul constitue o crimă, cartea de judecată declinatorie rămânând definitivă şi judele de instrucţie care a decis prin ordonanţa definitivă că faptul e de competenţa judelui de ocol, ordonanţa care a rămas şi ea irevocabilă prin neatacare.

Aşadar, în speţă, din cele 3 moduri de sesizare a Camerei de acuzare două se exclud în mod definitiv şi anume: nu mai poate fi sesizată Camera pe cale de opoziţiune contra ordonanţei de trimitere a judelui instructor, fiindcă termenele defipte de art. 137 pr. pen. au expirat; nu mai poate fi deasemeni sesizată Camera de acuzare de Procurorul General, conf. art. 245 pr. pen. fiindcă din moment ce asupra unei invinuiri s'a dat o ordonanţă de trimitere rămasă definitivă, Ministerul public nu mai poate pornì o nouă instrucţiune asupra aceleiaş învinuiri. Procurorul General avusese deschisă calea opoziţiunei contra ordonanţei de trimitere, de care însă nu a uzat.

Excluse fiind aceste 2 moduri de sesizare a Camerei de acuzare, nu mai rămâneà decât o alternativă şi anume: sau instanţa regulatoare de competenţă găseà că nu are elemente suficiente pentru a soluţionà conflictul şi investeà în mod expres Camera de acuzare, pentru a adunà elemente şi a tranşà conflictul (ceeace în speţă nu s'a făcut), sau instanţa regulatoare pe baza de elemente suficiente constatà că faptul este o crimă şi că deci greşit judele de instrucţie s'a desesizat printr'o ordonanţă de trimiterea pricinei la instanţele corecţionale, şi în consecinţă anulând aceà ordonanţă reînvesteà pe judele instructor care urma să se conformeze deciziunei regulatoare procedând la cele legale pentru transmiterea actelor la Camera de acuzare (tocmai ceeace s'a decis în speţă).

Odată ieşiţi din această alternativă chestiunea e ca şi rezolvată.

Aşa dar singura posibilitate de a se sesizà în speţă Camera de acuzare, erà aceea a ordonanţei de transmiterea actelor conf. art. 135 pr. pen., ordonanţă pe care urmà să o dea judele instructor în urma regulărei competenţei, care implicit a anulat prima sa ordonanţă.

Argumentul din deciziunea majorităţei, că instanţa care a regulat competenţa nu mai puteà reìnvesti pe judele instructor întrucât acesta se desesizase în mod definitiv, este inacceptabil, fiindcă în conflictele negative totdeauna există desesizări definitive, iar rostul regulatorului este tocmai de a reìnvesti pe una din instanţele astfel desesizate.

Deasemeni argumentul că dacă Camera s'ar considerà rău învestită, s'ar provocà un nou conflict între ea şi judele instructor, este inacceptabil. Camera constatând că a fost rău sesizată nu provoacă nici un conflict, ci trimite pur şi simplu pe Procurorul General să se adreseze acolo unde trebuie, adică în baza regulatorului de competenţă să transmită dosarul cauzei la judele instructor pentru ca acesta să se supună imperativului rezultat din acel regulator. Judele instructor, din moment ce teza sa a căzut prin soluţionarea conflictului, dator ar fi fost să se reìnvestească cu cercetarea pricinei şi să dea o ordonanţă de transmiterea actelor la Cameră, aşà că, teama de un nou conflict erà nelegitimă.

In rezumat, deci Camera de acuzare, în majoritate, a considerat ca bază a sesizărei sale cererea Parchetului General intervenită ca urmare a regulatorului de competenţă.

Puteà o atare cerere să învestească Camera de acuzare?

Răspundem nu! Am arătat când poate Procurorul General să învestească direct Camera conf. art. 245 pr. pen. şi de ce în speţă nu mai puteà intervenì o atare sesizare.

Dar s'a spus că Procurorul General lucrà de data aceasta pe temeiul regulatorului de competenţă care îl invità să sesizeze instanţa competentă.

Lăsăm la o parte modul impropriu în care s'a exprimat deciziunea regulatoare de competenţă, care regulând competenţa aveà îndatorirea de a indicà care din cele două instanţe intrate în conflict negativ va fi resesizată, sau dacă eventual se sesizează o altă instanţă. Observăm însă că această deciziune spune în dispozitivul ei: «Trimite d-lui Procuror General spre a sesizà instanţa competentă». Care erà aceà instanţă? Instanţa care urmà să judece fondul, adică Curtea cu juraţi? De sigur că nu, fiindcă pe de o parte instanţa care a regulat competenţa nu puteà sesizà prin regulator direct Curtea cu juri, iar pe de altă parte Procurorul General nu poate nici el sesizà Curtea cu juraţi, ştiut fiind că această instanţă nu poate fi învestită decât printr'o deciziune a Camerei de acuzare (excepţiune pentru delictele de presă).

Care puteà fi în cazul acesta instanţa competentă de care vorbeşte deciziunea Curţei? Camera de acuzare nu, fiindcă conflictul se ivise între judele de ocol şi judele instructor. Ori, dacă se admite că în cazul de conflict negativ instanţa care regulează competenţa poate sesizà chiar o altă instanţă decât cele intrate în conflict, nu-i mai puţin adevărat că această sesizare trebuie să fie ordonată expres prin regulatorul de competenţă. In speţă însă regulatorul nu dispune învestirea Camerei de acuzare, ci invită pe Procurorul General să învestească el instanţa competentă. Ori, în lipsa indicărei exprese a altei instanţe decât cele intrate în conflict, Procurorul General nu se puteà adresà decât acelei instanţe a cărei teză a fost infirmată prin regulatorul de competenţă şi căreia implicit prin această infirmare i se cereà să adopte imperativul regulatorului de competenţă.

Procurorul General erà deci invitat prin deciziunea regulatoare să sesizeze instanţa a cărei teză căzuse în soluţionarea

Cameră de acuzare şi judecătorul de instrucţie.

Că, de aceea, Camera de acuzare, în majoritate, urmează a examinà dacă sunt indicii suficiente pentru urmărirea lui Ioan P. Lungu şi trimiterea lui înaintea Curţei cu juraţi.

Preşedinţia d-lui **I. Hozoc,** consilier.

APEL BUC. I, 21 Noemvrie 1925

EXECUŢIE PROVIZORIE. CERERE DE SUSPENDARE. LEGEA PROPRIETARILOR. INEXISTENŢA UNUI APEL. ADMISIBILITATE. SUSPENDARE PROVIZORIE. (Art. 36 şi 42 legea accelerărei; art. 338 pr. civ.). (1)

O cerere de suspendare provizorie până la judecarea în mod contradictoriu a suspendării efectului executoriu al sentinţei este admisibilă înaintea Curţii, deşi n'a fost sesizată cu judecarea apelului.

CURTEA: Constată că e competente a judecà numai cererea de suspendarea sentinţei No. 1108 din 1925 făcută de Lotti şi Iancu Schiffer, care este repartizată la această secţie.

Având în vedere că numiţii petiţionari cer astăzi suspendarea executărei provizorie a sentinţei Trib.

---

conflictului, adică judele de instrucţie căruia îi reveneà sarcina de a redijà actul preliminar, fără de care în speţă o sesizare a Camerei de acuzare nu mai erà posibilă pe altă cale, act preliminar care conf. art. 135 pr. pen. este ordonanţa de transmiterea actelor de instrucţiune la Camera de acuzare.

Acestui act nu-i puteà supleà nici deciiunea regulatoare de competenţă, aşà cum a fost dată, nici cererea-raport adresată de Procurorul General, fiindcă în afară de cele trei moduri ordinare şi unul excepţional de sesizare a Camerei de acuzare pe care le-am arătat la început, nu mai există alt mod de sesizare. Ori din cele 3 moduri ordinare, 2 erau complet închise: cel prevăzut de art. 137 şi cel prevăzut de art. 245, după cum închis erà şi modul extraordinar din moment ce regulatorul nu pronunţase expres învestirea Camerei. Rămâneà deci singura cale indicată de art. 135, după care însă, sesizarea Camerei nu poate aveà loc decât prin ordonanţa de transmiterea actelor, cari nu poate fi supleată de cererea sau raportul Procurorului General: «la chambre d'accusation n'est pas saisie par le rapport du procureur général, mais par l'ordonance du juge d'instruction rendue conformément à l'art. 133; la procédure n'est adressée au procureur général que comme chargé de la recevoir sans frais pour le compte de la Chambre d'acusation à qui elle appartient et pour assurer la célérite et la sureté du transport de pièces». (Le Poittevin, *op. cit.*, art. 217, No. 8).

In fine, Camera de acuzare nu puteà evocà pricina din oficiu, fiindcă dreptul de evocare implică o prealabilă şi regulată sesizare.

Pentru toate acestea, aprobăm soluţiunea opiniunei separate şi în privinţa celei de a treia chestiuni.

VINTILĂ DONGOROZ
Dr. în drept. Avocat

(1) Curtea de Apel din Bucureşti s. III-a a rezolvat chestiunea cine judecă cererea de suspendarea executărei sentinţelor Tribunalelor date cu execuţie provizorie, având în vedere dispoziţiunile art. 36 şi 42 din legea accelerărei judecăţilor. Curtea a găsit că principiul stabilit de art. 338 din pr. civilă a fost menţinut de noua lege. S'a trecut cu vederea însă că art. 338, impune ca cererea de suspendare a executărei provizorii să fie depusă odată cu apelul.

Aceasta, fiindcă cerea de suspendare a executărei nu se poate menţine în principiu, fără ca să nu existe în acelaş timp şi un apel introdus împotriva sentinţei pronunţate cu execuţie provizorie, şi a cărei suspendare de executare se cere la Curte. Prin urmare, în momentul când Curtea judecà cererea de suspendare a executărei, erà dejà sesizată de petiţiunea de apel s. III prin deciziunea de mai sus, îşi atribue o competenţă pe care nu o are, fiindcă a judecat cererea de suspendarea executărei în mod izolat, fără ca în acelaş timp să fie legată de apelul părţei care cere suspendarea. Se poate întâmplà, ca după pronunţarea deciziunei de suspendare, Tribunalul să trimită dosarul său, împreună cu petiţiunea de apel şi lucrările pregătitoare la Curtea de Apel care prin repartiţie poate înaintà dosarul unei alte secţiuni. Deşi din punct de vedere strict legal, există o singură Curte de Apel în Bucureşti, şi numai pentru o bună administraţie a justiţiei s'au organizat mai multe secţiuni, totuş rămâne constatat că s'a dat o deciziune de suspendarea executărei sentinţei Tribunalului pronunţată cu execuţie provizorie fără ca în acel moment Curtea să fie sesizată cu cererea de apel.

Curtea de Apel din Bucureşti s. I a fost chemată să se pronunţe şi să soluţioneze o altă cerere de suspendare executărei provizorii a unei sentinţe a Tribunalului Ilfov pronunţată într'un conflict între proprietar şi chiriaş şi prin care se ordonase evacuarea de îndată a chiriaşului.

In ambele cazuri, Curtea de Apel a fost pusă în faţa unor situaţiuni din acelea pe cari numai legea din 19 Maiu 1925 a ştiut să le creeze. Intr'adevăr, vorbita lege a'întocmitun sistem nou, privitor la modalităţile de introducerea apelului, împotriva hotărîrilor Tribunalului. A omis însă în acelaş timp să-l pună în legătură cu celelalte faze ale judecărei apelului, prevăzute în sistemul nostru procedural, ca să poată fi aplicabil.

Prima şi cea mai importantă este judecarea suspendărei executărei provizorii ordonată de Tribunal. Am arătat în studiul făcut asupra nouei legi de procedură ¹) că art. 42 nu prevede cine anume judecă o asemenea cerere. Ar rezultà din text că şi Tribunalul. Această soluţiune am dat-o fiindcă noul legiuitor nu lasă trimiterea dosarului Tribunalului la Curte decât după îndeplinirea formalităţilor premergătoare şedinţei preliminare înaintea Curţei de Apel. In această situaţiune astfel creată, cel ce a obţinut executarea provizorie înaintea Tribunalului, ar puteà fără să fie împiedecat, să execute hotărîrea devenind fără interes apelul.

1. Este autorizat Tribunalul care a pronunţat hotărîrea cu execuţie provizorie, să suspende această executare?

Trebue reţinut faptul că legea din 19 Maiu 1925 a dispus, prin art. 42 al. 2, numai unde se depune cererea de suspendare, adică şi la Tribunal şi la Curte, fără ca să desemneze în acelaş timp şi instanţa judecătorească, care să judece această cerere.

In cazul când cererea de suspendare a fost depusă la Tribunal şi partea stăruie în judecata ei pentru motivul că a primit somaţiune de evacuare, va puteà Tribunalul să respingă cererea ca rău îndreptată? Faptul că prin darea hotărîrei a fost desinvestit de judecarea pricinei, nu este un motiv puternic de neprimirea cererei, fiindcă preşedintele Tribunalului poate luà dispoziţiuni în apelul făcut împotriva hotărîrei date de acel Tribunal — pe lângă altele şi pe aceea, de a declarà afacerea urgentă sau nu (art. 38 penultimul alineat).

Pe lângă cele de mai sus, sunt cazuri în cari Tribunalul cu toate că a dat o hotărîre, soluţionând pricina deferită judecăţei sale, totuş este chemat să se pronunţe asupra suspendărei executărei hotărîrei pronunţată de el. Aceasta în ipoteza când a judecat ca instanţa de apel, şi acela care a fost obligat — luăm un exemplu — să evacueze imobilul, a făcut recurs şi a cerut suspendarea executărei. (Art. 71 din legea organică a Curţei de Casaţie).

De asemeni, în materie graţioasă: ordonanţele prezidenţiale de référé date potrivit art. 66 bis pr. civilă. Ordonanţa este executorie prin sine însăş. Se face apel la completul Tribunalului, care poate dispune suspendarea executărei. Imprejurarea că ordonanţele prezidenţiale nu sunt hotărîri judecătoreşti de o nerevocabilă autoritate, nu schimbă de fel rezolvarea problemei, când în apel situaţiunea de fapt care a provocat ordonanţa prezidenţială se menţine. Mai mult, din compunerea Tribunalului care judecă apelul la ordonanţa prezidenţială, poate face parte chiar judecătorul care a dat ordonanţa. (Cas. I, dec. civ. No. 163 din 9 Iulie 1919, «Jur. Română» No. 33—34 de ordine 762).

Ce va face deci Tribunalul cu cererea de suspendare a execuţiunei provizorii? In lipsă de text care să-l oprească de a se pronunţà asupra unor astfel de cereri, va puteà, sprijinindu-se pe dispoziţiunile art. 373 şi 401 din proc. civilă — să suspende şi el această executare.

Dacă art. 42 din lege (19 Maiu 1925) dispune că cererea de suspendare se va depune la Tribunal sau la Curtea de Apel, dacă dosarul se află la Curte, a făcut-o tocmai ca să indice, instanţelor judecătoreşti, că asemenea cereri nu se pot judecà decât de instanţa care are dosarul pricinei.

«Dacă dosarul se află la Curte» înseamnă că formalităţile prevăzute de art. 38 din lege au fost îndeplinite, şi dosarul s'a trimes Curţei de Apel, care l-a primit. Curtea fiind sesizată cu judecarea pricinei în fond după repartiţie, este şi legalmente învestită şi cu judecarea cererei de suspendarea executărei.

2. In speta judecată de Curtea de Apel s. I, lucrurile s'au petrecut astfel: Partea care fusese obligată să evacueze de îndată imobilul, în nesiguranţa nouei legiuiri, făcuse două cereri de suspendare: una la Tribunal, fiindcă dosarul se mai găsià acolo, şi o a doua adresată Curţei de Apel, pe care o dăduse spre repartiţie registraturei

---

¹) Legea din 19 Maiu 925. *Observaţiuni critice*, de M. Vitzu, avocat, ediţia II, pag. 35—36.

Ilfov secţiunea I-a c. c. No. 1108/925, pronunţată în materie de reziliere şi evacuare, până la judecarea cererei de suspendare depusă Tribunalului, odată cu apelul şi care până în prezent, nu a fost primită la Curte.

Că Curtea, ţinând seama de natura procesului şi apreciind, găseşte cererea întemeiată şi deci urmează a o admite.

Pentru aceste motive, dispune: Admite cererea făcută de Lotti şi Iancu Schiffer; ordonă suspendarea în mod provizoriu a sentinţei Trib. Ilfov s. I-a c. c. No. 1108/925, până la judecarea cererei de suspendare, în care scop se va cere dosarul cauzei cu apelul şi cu cererea de suspendare dela Trib. Ilfov s. I-a c. c.

Amână cercetarea cererei de suspendare la 30 Noemvrie cor.

Dispune a se restitui Curţei s. II-a dos. No. 1501/925 cererea fiind repartizată la aceà secţie.

Jurnal No. 6563 din 21 Nov. 1925.

Preşedinţia d-lui **N. Hariton,** consilier.

---

generale a Curţei. La cerere adăugase: copie legalizată după sentinţa Tribunalului, dată cu execuţie provizorie şi certificat constatator că se făcuse apel împotriva ei, apel înregistrat şi depus la Tribunal, potrivit art. 36 din lege (19 Maiu 1925). Reclamantul în cererea de suspendare, pusese concluziuni, în nesiguranţa unei soluţiuni mulţumitoare, ca judecata să suspende provizoriu executarea provizorie, până la judecarea de către Curte a cererei de suspendare. Curtea a decis suspendarea provizorie a executărei fixând un termen pentru judecarea cererei de suspendare şi a decis în acelaş timp să se ceară dela Tribunal dosarul de fond, la care se află alipită şi cererea de suspendarea executărei.

Foarte bine, nu vedem argumentele Curţei pe care îşi sprijină soluţiunea dată, dar s'a uitat un lucru, că potrivit art. 26 din legea pentru organizarea judecătorească, primul preşedinte primeşte apelurile şi le distribue secţiunilor după rândul intrărei lor; numai cererile speciale unei secţiuni se adresează preşedintelui respectiv. A cerut Curtea dosarul ca să judece cererea de suspendarea executărei. Dar cum a putut să-şi atribue o competenţă înainte ca apelul să-i fie repartizat? Presupunem că între timp, Tribunalul înaintează dosarul cu apelul la Curtea de Apel, care se primeşte de registratura generală, şi se repartizează la altă secţiune — ce va face Curtea care a cerut dosarul şi nu-l are, la ziua sorocită pentru judecarea cererei de suspendarea executărei?

Luăm ipoteza că formalităţile prevăzute de art. 38 din lege nu s'au îndeplinit încă de Tribunal, Curtea după ce a pronunţat deciziunea prin care a primit cererea de suspendarea provizorie a sentinţei Tribunalului, dată cu execuţie provizorie, retrimite dosarul Tribunalului. După efectuarea lor, Tribunalul înaintează dosarul Curţei care atunci îl repartizează pentru judecarea şi a cererei de suspendare... pe toată durata judecărei apelului, şi a procesului în fond...

Toate aceste curiozităţi procedurale, nu le aveam dacă legiuitorul ascultà glasul avocaţilor pledanţi. Nu a voit să ştie şi să audă nimic. Deaceea avem azi, nu accelerarea judecătilor, ci împiedicarea lor prin tot felul de obstacole pe cari ni le pune în cale noua lege de procedură.

Ne întrebăm cum s'au putut strecurà într'o lege de procedură, texte atât de nelămurite, când legiuirile dela cari a primit inspiraţiunile, «inovatiunilor» puteau fi atât de uşor studiate. Si dacă lucrul păreà greu cel putin să se fi introdus în această lege textele din procedurile respective, cari au servit drept călăuză: lucrul erà simplu şi soluţiunea la care se ajungeà mai practică.

Norma după care cererea de apel se depune la Tribunal, (art. 36) şi prin care preşedintele Tribunalului ia primele măsuri pentru prepararea judecărei apelului (art. 38) o găsim în procedura civilă rusă (art. 744), în procedura civilă ungară (Legea I din 1911, parag. 481) în procedura civilă austriacă (legea dela 1 August 1895, parag. 465).

In legislaţiunile respective nu există încurcăturile din legea noastră de procedură: putem revendicà cu mândrie paternitatea unor asemenea dispoziţiuni ciudate.

Intr'adevăr, procedura civilă, pentru moment ardeleană, astfel intitulată de d-l dr. Tudor Moisil, avocat, în lucrarea sa tipărită la Cluj (1924) de unde împrumutăm citaţiunile, parag. 481, hotărăşte că apelul trebue introdus în scris la prima instanţă împreună cu actele referitoare potrivit parag. 133. După ce a expirat termenul de apel, apelul se înaintează fără amânare instanţei apelative. «Impreună cu apelul se vor înaintà şi scriptele referitoare la cauză» (parag. 483). Sunt cazuri în cari sentinţele Tribunalului de primă instanţă se dau cu execuţiune provizorie (parag. 415); ipoteza evacuărei de îndată este prevăzută de al. 5 din acelaş paragraf. Legea mai prevede că în afară de dispoziţiunile par. 415, instanţa, la cererea făcută înainte de terminarea desbaterei orale premergătoare sentinţei, este datoare a declarà executorie sentinţa în schimbul unei cauţiuni,... şi dacă petiţionarul arată numaidecât cu verosimilitate, că din amânarea execuţiunei i s'ar naşte o daună greu de restituit sau greu de constatat (parag. 416).

«Dacă sentinţa e executorie, fără privire de apel, apelul pârîtului trebue înaintat fără amânare instanţei apelative îndată după sosirea lui» (parag. 483 al. 1).

Iar cererea de suspendarea executărei sentinţei apelate sau de executare se judecă potrivit parag. 502 de către Curtea de Apel. «Dacă continuarea desbaterei apelative trebue amânată, instanţa de apel conform rezultatului desbaterei decurse poate, la cerere, suspendà în întregime sau în parte executarea sentinţei de primă instanţă, executorie în sensul paragrafelor 415 şi 416, sau o poate declarà executorie dacă prima instanţă contrar paragrafelor 415 şi 416 nu şi-a declarat executorie sentinţa».

Procedura civilă austriacă (tradusă de d-l dr. C. A. Spulber) parag. 465 decide că apelul se introduce prin darea unei petiţiuni preparatorii (petiţia de apel) către Tribunalul de primă instanţă. Dispoziţiunile art. 38 din legea din 19 Maiu 1925 le găsim luate şi din paragrafele 468 şi 469 din procedura civilă austriacă, cu deosebirea că textele cari au servit de model sunt complete prin aceea că după sosirea la timp a comunicărei menţionate în parag. 468 alin. II, (răspunsul intimatului în apel) sau după trecerea inutilă a termenului acordat pentru aceasta, Tribunalul de primă instanţă transmite Tribunalului de apel petiţia de apel şi comunicarea eventual făcută de adversar.

Cât priveşte executarea provizorie parag. 466 din aceeaş procedură, decide că prin introducerea la timp a apelului, se suspendă până la rezolvire puterea de lucru judecat şi de lucru executoriu a sentinţei atacate în limitele cererilor făcute prin apel.

In procedura civilă rusă găsim mai multe dispoziţiuni privitoare la suspendarea executărei. Este art. 152^1. Inaintea judecătorului de pace, pârîtul poate cere suspendarea executărei provizorii admise în baza hotărîrei date în lipsă.

De judecător depinde, ca odată cu suspendarea executărei, să ia măsuri pentru executarea procesului.

Cât priveşte hotărîrile Tribunalelor, codul de procedură civilă rus, prevede că până la intrarea ei în puterea legală, nu se execută, dacă nu s'a dispus în ea executarea provizorie, (art. 736).

Cazurile în cari se admite executarea provizorie a hotărîrei sunt arătate în cele 6 alineate ale art. 737. Şi în alte cazuri după normele din art. 737^1. Deasemeni hotărîrea poate, după aprecierea Tribunalului, să fie supusă executărei provizorii în totalitatea ei, sau numai în unele părţi, dacă e cu putinţă în privinţa acestora executarea separată (art. 739). Şi după ce prin art. 740 se prevăd şi cazurile când nu se poate admite executarea provizorie chiar cu garanţie, art. 741 prevede că satisfacerea cererilor pentru executarea provizorie a hotărîrilor Tribunalului regional, în care aceasta nu e prevăzut, depinde de Curtea de Apel, controlului căreia aparţine afacerea după norma procedurei de apel. Aceste cereri... se rezolvă de către Curte independent de darea hotărîrei asupra fondului... (art. 742).

Cât priveşete cererea de apel împotriva oricărei hotrîri a Tribunalului regional asupra fondului afacerei, aceasta se dă la Tribunalul care a dat hotărîrea (art. 744).

Art. 758, spre deosebire de art. 38 din noua noastră lege de procedură, prevede că după primirea cererei de apel, Tribunalul regional comunică copia de pe aceasta, părţei adverse, pentru ca să prezinte explicaţiuni asupra ei Curţei de Apel. Apoi, cererea de apel originală, împreună cu toate lucrările afacerei, Tribunalul le trimite Curţei de Apel imediat după primirea lor (art. 762). Legiuitorul nostru nu s'a ocupat de această trimitere a dosarului la Curte. Va trebui întotdeauna să stăruiască partea apelantă care are interes, să se înainteze dosarul la Curte. In procedura din 1900 lucrurile se petreceau astfel: Partea făceà apel. După plata taxelor de citaţiuni şi fixarea termenului pentru judecată la Curte, aceasta cereà Tribunalului a cărui hotărîre se apelà, dosarul respectiv. Sesizat de adresa Curţei, Tribunalul trimiteà dosarul.

Sub actuala lege, cererea de apel se depune la Tribunal. Aceasta se ocupă cu îndeplinirea formalităţilor prevăzute de art. 38. După ce se termină cu ele, nici un text de lege nu invită Tribunalul să înainteze dosarul la Curte. Pe de altă parte, Curtea de Apel nu va cere niciodată fiindcă nu este sesizată de nici o petiţiune de apel, deci nu are ce să ceară dela Tribunal. Prin urmare, va trebui întotdeauna, ca partea care are interes, să solicite Tribunalului, după îndeplinirea formalităţilor arătate de art. 38, să înainteze dosarul Curţei de Apel respective.

Ca ultimă observaţiune, adăugăm că executarea provizorie a hotărîrei în baza punctului 4 al art. 737 pr. civ. rusă (când prin împrejurările speciale ale afacerei din încetineala în executare a hotărîrei poate urmă pagubă însemnată pentru împricinatul în folosul căruia hotărîrea a avut loc, sau însăş executarea poate deveni imposibilă), se admite numai cu obţinerea asigurărei respective dela partea petiţionară, pentru cazul schimbărei hotărîrei Tribunalului de către Curtea de Apel. Asigurarea aceasta poate să constee în suspendarea predărei reclamantului sau vânzărei bunului sequestrat ori inventariat, sau predărei reclamantului a sumelor incassate dejà, sau cari urmează să fie incassate dela pârît. Suspendarea unei asemenea predări sau vânzări este obligatorie când se cere asigurarea pentru executarea unei horărîri în lipsă (art. 738) din codul rus de procedură civilă tradus de d-l Luca Brânză, avocat, revizuit şi colecţionat de d-l V. Erbiceanu, consilier la Curtea de Casaţie). Dacă legiuitorul nostru a găsit că aceste dispoziţiuni procedurale nu sunt complete — cu toate că nu bănuim să fi avut această credinţă, — de ce nu a completat textele create, şi le-a lăsat suspendate ca să fie neutilizabile, punând pe judecător în această grozavă situaţiune de a nu puteà da o hotărîre sprijinită pe un text precis de lege? A crezut că art. 338 din pr. civilă din 1900 nu mai este suficient, de ce nu a înfiinţat un altul superior? Şi nu erà mare lucru: o privire mai atentă în legislaţiunile examinate şi problema erà îndată rezolvată.

In zadar mai întrebăm: avem o lege care ne chinueşte încercând să o facem aplicabilă şi care deocamdată împiedică judecarea proceselor prin perturbaţiunile cari le-a creat în mersul lor. Am sperat să avem o lege bună: ni s'a dat o culegere de reguli luate dar necoordonate din alte legislaţiuni mult superioare. Şi în timp ce s'au desfiinţat dispoziţiuni din o veche procedură cari s'au găsit nepotrivite vremurilor de faţă, cele noui nu numai că n'au creat un progres, dar ne face să regretăm trecutul, pe care sincer voiam de mult să-l vedem uitat.

M. VITZU
Avocat

APEL CHIŞINĂU I, 18 Ian. 1930

SMINTIRE DE MINTE. ATĂCAREA ACTELOR SĂVÂRŞITE IN ACEASTĂ STARE. DOVADA EI INTRE PĂRŢILE CONTRACTANTE ŞI MOŞTENITORII LOR. (1)

1. *Moştenitorii nu pot atăcà actele autorului lor pentru motiv de smintire de minte, decât în cazul când s'ar fi pronunţat ori cerut punerea sub interdicţie a autorului încă din timpul vieţei acestuia, sau dacă starea de smintire ar rezultà din însuş actul atăcat.*

2. *In legea rusă, simulaţiunea convenţiunilor constatate prin acte scrise săvârşite sau autentificate conf. legei notariale, nu poate fi dovedită de către părţile contractante decât prin contraînscris; moştenitorul care atacă un act simulat întemeindu-se numai pe calitatea lui de fiu legitim al vânzătorului, este ţinut la aceeaş probă; numai în cazul când fiul legitim se prevalează de calitatea de fiu rezervatar, şi ar pretinde că i s'a atins rezerva — falchidion — prin acel act, devine terţ faţă de autorul său, în care caz poate invocà orice mijloc de dovadă.*

---

(1) Deciziunea Curţei de Apel din Chişinău s. I pe care ne-am permis s'o adnotăm, este publicată in extenso în «Cuvântul Dreptăţii» No. 5 din 15 Maiu 1930 şi foarte bine şi documentat motivată de d-l consilier Constantin Georgescu.

Această deciziune face o bună aplicare a principiilor de drept din codul civil român relative la anularea actelor pentru smintire de minte după moartea unei persoane, din partea moştenitorilor, cât şi a principiilor din legiuirile locale basarabene. Codul Andronache Donici şi procedura civilă rusă referitoare la chestiunea, când moştenitorii rezervatari sunt consideraţi ca terţi faţă de actele autorului lor şi la mijloacele de probaţiune a acestor moştenitori în caz de simulaţiune.

1. In principiu, orice persoană se presupune că este capabilă de a face orice acte din cele prevăzute de lege, atâta timp cât nu este incapabilă, incapacitate care poate rezultà fie din imbecilitate, alienaţie mintală, etc. şi care împiedecă în totul manifestarea liberă a consimţimântului, fie din lege, incapacităţile civile prevăzute de art. 950 cod. civ. şi care pun pe o persoană în incapacitate juridică de a consimţi în mod valabil.

Lipsa de consimţimânt la facerea unui act constitue un motiv de nulitate prevăzut de art. 948 cod. civ. dacă o persoană dela care emană un act a fost lipsită de uzul raţiunei, atunci când şi-a dat consimţimântul, un astfel de act este izbit de nulitate care poate fi dovedită prin toate mijloacele de probă, atâta timp cât persoana despre a cărui consimţimânt este vorba, este încă în viaţă.

Bazat pe aceste consideraţiuni de drept, acela care nu este pus sub interdicţie şi face un act se presupune că l-a făcut în plenitudinea facultăţilor sale mintale, care prezumpţie însă se poate dărâmà prin proba contrarie, dacă cel interesat va puteà dovedi înaintea justiţiei că consimţimântul celui ce a săvârşit actul nu a fost valabil din unul din motivele pentru care un consimţimânt poate fi viciat.

Dacă aceasta este situaţia din punct de vedere juridic a atacărei actelor încheiate de o persoană care trăieşte încă, apoi nu tot aşà este în ce priveşte atăcarea actelor pentru lipsă de consimţimânt a unei persoane moarte.

In adevăr, legiuitorul, pentru a nu da naştere adeseaori la procese temerarii şi care ar fi foarte greu de dovedit din cauza morţei acelei persoane şi în scop de a împiedecà dorinţele puţin scrupuloase ale moştenitorilor de a turburà memoria defunctului prin desfăşurarea unui proces de nulitate bazat pe demenţa acestuia, a prevăzut prin art. 449 cod. civ. că actele săvârşite de o persoană nu pot fi atăcate în urma morţei sale, pentru motiv de smintire de minte, decât numai atunci când interdicţia acelei persoane va fi fost pronunţată de Tribunal sau cel puţin cerută înainte de moartea acelei persoane, sau când dovada smintirei rezultă chiar din cuprinsul actului ce se atacă.

Autorii nu sunt de acord, când este vorba de a stabili consideraţiunile cari l-au determinat pe legiuitor de a luà aceste măsuri de proteguire a actelor de liberalitate a unei persoane moarte. (Laurent, vol. V. De l'interdiction, § III. No. 324, pag. 387; Aubry et Rau, vol. I, De la tutelle des interdits, § 127, nota 12, pag. 525; D. Alexandresco, Cod. Civ. Rom., vol. III/1 nota 3, motivele derogărei cuprinse în art. 449 pag. 67 şi 68; M. B. Cantacuzino, El. Dr. Civ. No. 175 al. 2, pag. 99; C. Hamangiu, I. R. Bălănescu, Al. Băicoianu, Tratat Drept Civil, vol. I, No. 1386 şi 1387, pag. 753 şi 754).

Din cauza redactărei neclare şi incomplete a art. 449 cod. civ. rom. se discută în doctrină şi jurisprudenţă chestiunea, dacă pe baza acestui articol se pot atăcà actele defunctului pentru smintire de minte şi în alte ipoteze decât cele prevăzute de lege — interdicţiune — sau dacă însuş actul indică nebunia şi anume atunci când smintirea s'a manifestat numai în mod accidental şi trecător fără însă să se fi cerut interdicţiunea persoanei moarte.

Intr'o părere se susţine că, legiuitorul limitând prin art. 449 c. civ. dreptul moştenitorilor de a atăcà actele defunctului pentru motive de imbecilitate sau smintire de minte, a subordonat acest drept condiţiunei de a fi cerut înainte de moarte interdicţiunea sau ca să rezulte din însuş cuprinsul actului vreun indiciu că voinţa autorului ar fi fost alterată, şi în lipsa acestor două condiţiuni moştenitorii nu pot fi admişi să facă dovada smintirei unei persoane după încetarea ei din viaţă.

Majoritatea doctrinei franceze este în sensul acesta. (Laurent, vol. V. De l'interdiction § 3 Des actes faits par un aliéné non interdit. No. 325, pag. 311; Aubry et Rau, vol. I, § 127 Des actes passés en état de demence par une personne non interdite pag. 524, No. 2; M. Planiol, vol. 1, Cap. III, § 1, Aliéné non interdit ni interné No. 2076, pag. 659 şi 660 sus).

In această privinţă D. Alexandresco, vol. III/1, pag. 70 şi 71, comentând art. 449 cod. civ. spune că, moştenitorii unei persoane nu pot niciodată, în urma morţei sale, să atace actele ei pentru cauză de demenţă, decât atunci când interdicţia acestei persoane a fost pronunţată sau măcar cerută în mod serios în timpul vieţei sale, sau când dovada smintirei minţei rezultă din însuş cuprinderea actului atăcat, şi că dovada cu martori în afară de limita cazurilor prescrise în cod pentru a stabili starea de demenţă a unei persoane moarte este fără interes.

Unul din cei mai aprigi susţinători al acestui sistem este d-l I. Gr. Perieţeanu, care într'un articol publicat în Curierul Judiciar No. 6 din 20 Ianuarie 1913, în discuţia ce o face asupra aplicărei şi întinderei art. 449 cod. civ., se ridică contra anulărei actelor post mortem, dacă nu s'a cerut interdictia înainte de moarte sau dovada alienatiei mentale nu rezultă din însuş actul. D-sa spune că, «cu o răbdare şi o meticulozitate uimitoare, răscolind trecutul unui defunct, îi desvăluim tainele, îi vămuim conştiinţa ca pe nişte mărfuri suspecte, îi scrutăm actele vieţei, pentru a găsi în noianul lor ceeace nu putem aveà în fapta mortului, aceeace nu se acordă de lege sau ultima voinţă a defunctului. Art. 449 cod. civ. se ridică ca un stăvilar ameninţător între domeniul care alcătueşte trecutul unui mort şi dorinţa puţin scrupuloasă care vrea să-i pătrundă misterul». In sensul acesta

CURTEA: Asupra apelului introdus de Volff Reznic şi Şeindlea Pincev ambii din oraşul Chişinău, în contra sentinţei civile No. 687 din 1929 a Tribunalului Lăpuşna S. II-a, prin care li s'a respins ca nedovedită acţiunea intentată contra lui Şulim Reznic şi Gherş Reznic, pentru anularea actului de vindere-cumpărare întărit de primul notar al Tribunalului Lăpuşna la 20 Aprilie 1928 şi trecut în registrul actelor întărite pentru circ. III-a a oraşului Chişinău, la pagina 273 No. 69/1928.

Văzând actele din dosar, probatoriile aduse de ambele părţi, susţinerile orale şi concluziile scrise ale părţilor

Considerând că din toate acestea rezultă următoarele:

In fapt. La 7 Aprilie 1928, autorul părţilor litigante, Mordco Reznic vinde un imobil ce-l aveà în Chişinău, fiilor săi Şulim şi Gherş Reznic cu 120.000 lei, prin act notarial săvârşit la notarul public B. Epure şi operat de primul notar al Tribunalului Lăpuşna în registrul respectiv la No. 273 pagina, sub No 69/1928.

La 15 Aprilie acelaş an, vânzătorul imobilului încetează din viaţă; la 10 Iulie 1928 fiii săi Volf Reznic şi Şeindlea Pincev intentează acţiune în anulare a actului înaintea Tribunalului Lăpuşna, contra celor doi cumpărători pentru următoarele motive:

a) Defunctul în momentul instrumentărei actului se aflà în complectă lipsă de luciditate.

b) Vânzarea intervenită între autorul reclamanţilor şi cei doi cumpărători erà o vânzare fictivă, mascând o donaţiune deghizată.

Considerând că Tribunalul Lăpuşna, bazându-se pe martorii admişi pentru a face dovada acestor puncte, cum şi dovezile scrise dela dosar respinge acţiunea ca nedovedită, întrucât cu martorii propuşi reclamanţii n'au reuşit să facă dovada nici unuia din temeiurile pe cari se întemeià reclamaţiunea.

Considerând că în apel reclamanţii susţin în totul motivele din acţiunea principală, adăugând că greşit Tribunalul respinge acţiunea ca nedovedită, întrucât reclamanţii, fiind terţi, în dovedirea simulaţiunei instanţa se puteà întemeià în afară de depunerile martorilor şi pe prezumpţiuni destul de puternice rezultând din desbateri, aşà: intervalul scurt dintre data încheierei actului

---

a se mai vedeà următoarele: I. Gr. Perieţeanu, notă sub Trib. Ilfov Sec. II sent. No. 618 din 4 Noemvrie 1914 în *Curierul Judiciar* No. 10 din 8 Februarie 1915; Curtea de Apel Iaşi Sec. II audienţa dela 27 Octomvrie 1904, în majoritate cu nota D. Alexandresco în *Curierul Judiciar* No. 1 din 1 Ianuarie 1905, pag. 3; Curtea de Apel Iaşi Sec. II, dec. No. 1 din Februarie 1907 prin care s'a respins apelul contra sentinţei No. 305/906 a Trib. Dorohoi, cu nota d-lui Ştefan Scriban în *Curierul Judiciar* No. 34 din 6 Maiu 1907, pag. 271; Curtea de Apel Bucureşti s. IV, dec. civ. No. 120 dela 19 Iunie 1913 în *Curierul Judiciar* No. 27 din 13 Aprilie 1914, pag. 227; Curtea Apel Iaşi s. I, dec. din 9 Iunie 1920 prin care s'a respins apelul sent. Trib. Botoşani, în *Pand. Rom.* 1922-III, pag. 24; Curtea de Apel Constanţa, dec. civ. No. 89 din 3 Noemvrie 1922 în majoritate, cu nota d-lui I. Gr. Perieţeanu, care aprobă părerea majorităţii în sensul că art. 449 cod. civ. nu-şi are aplicaţiunea în alte cazuri decât cele prevăzute de lege, în *Curierul Judiciar* No. 24 din 24 Iunie 1923, pag. 377; Casaţia I, dec. No. 1111 din 9 Noemvrie 1923 şi Jud. Ocol Herţa-Dorohoi, cartea de judecată No. 75 din 6 Martie 1924, ambele în sensul că proba cu martori este inadmisibilă în afară de cazurile prevăzute de art. 449 cod. civ., cu o notă critică de d-l Al. Cerban care crede că, soluţia contrară este mai întemeiată, în *Curierul Judiciar* No. 18 din 18 Maiu 1924, pag. 282—288; Casaţia I, dec. No. 1111 din 9 Noemvrie 1923 în *Jurisprudenţa Generală* 1924 sp. 290, pag. 144, în *Pand. Rom.* 1904-I, pag. 245 cu nota d-lui Al. Oteteleşanu, care după ce face un examen doctrinal asupra chestiunei, găseşte soluţia Casaţia Juridică, neadmiţând proba cu martori pentru a dovedi starea de smintire după moarte; Curtea Apel Craiova s. I, sent. dela 10 Octomvrie 1923 redactată de d-l consilier Dartanian Nicolescu. cu nota D. Alexandresco în *Jur. Gen.* 1924, sp. 2172, pag. 1198; Curtea Apel Craiova, dec. 134 din 6 Iunie 1924 prin care s'a respins apelul făcut contra sent. Trib. Romanaţi în *Pand. Rom.* 1925-III, pag. 67; jud. Ocol Folteşti-Covurlui, cartea de jud. dela 1 Ianuarie 1928 în *Pand. Rom.* 1928-III, pag. 117.

In sens contrar se susţine de unii că, această dispoziţiune privind regula generală prevăzută de art. 449 c. civ., adică starea obişnuită de pierderea uzului raţiunei, această excepţie nu se poate aplicà decât strict la cazul când este vorba de o stare obişnuită de smintire şi nu se poate aplicà şi la alte cazuri, cum este atunci când pierderea uzului raţiunei a fost accidentală, pentru un timp scurt, în care s'a confecţionat actul atăcat, în care caz nici nu se poate cere interdicţia, şi atunci nu se poate imputà moştenitorilor că n'au provocat o interdicţie ce nu puteà fi pronunţată.

Această părere este susţinută şi de M. B. Cantacuzino care spune că, dispoziţiunea restrictivă din art. 449 cod. civ. nu se aplică după însăş formula din text decât la cazurile de demenţă obişnuită, singura care poate motivà o cerere de interdicţie, de unde rezultă că nulitatea unui act făcut în stare de inconştienţă accidentală şi trecătoare se poate cere şi după moartea autorului fără ca actul să conţină vreun indiciu de demenţă şi fără ca interdicţiunea autorului să fi fost provocată. (Elemente Dr. Civ. M. B. Cantacuzino, pag. 99).

Şi în jurisprudenţă găsim păreri în acest sens, aşà: minoritatea Curţei de Apel din Iaşi s. II, 27 Octomvrie 1924 compusă din consilierii A. Gh. Hinna şi M. Vidraşcu cu nota lui D. Alexandresco care nu aprobă în această privinţă părerea minorităţei Curţei în *Curierul Judiciar* No. 1 din 1905, pag. 4; Opiniunea separată a d-lui consilier Gh. Dumitriu dela Curtea de Apel Constanţa, dec. No. 89 din 3 Noemvrie 1922 cu nota d-lui I. Gr. Perieţeanu care nu aprobă părerea opiniunei separate, în *Curierul Judiciar* No. 24 din 1923. pag. 380; d-l Al. Cerban în notă la dec. Casaţiei I din 9 Noemvrie 1923 şi judecătoriei Herţa-Dorohoi din 6 Martie 1924, arată că, într'o interpretare care se ţine strict de litera legei soluţiunea admisă în hotărîrile de mai sus în sensul că art. 449 este elimitativ pare incontestabilă, totuş dacă avem în vedere caracterul excepţional al acestei art. şi raţiunea de a fi acestei dispoziţiuni, ajungem la concluzia că trebuie să recunoaştem moştenitorilor posibilitatea de a atăcà actele autorului pentru smintire de minte şi în alte cazuri decât cele prevăzute de lege, după cum foarte bine arată minoritatea Curţei de Apel Constanţa în opinia separată a d-lui consilier Dumitriu. *(Cr. Jud.* No. 18 din 18 Maiu 1924, pag. 285).

In legătură cu aceasta s'a decis că, deşi actele făcute de o persoană nu pot fi atăcate după moartea sa pentru cauză de demenţă, decât atunci când interdicţiunea sa a fost pronunţată sau provocată înaintea decesului sau când proba demenţei ar rezultà din cuprinsul actului, totuş nu se poate interzice căutarea şi examinarea împrejurărilor de fapt cari au precedat sau însoţit actul şi cari sunt de natură a-l luminà, a-l interpretà şi deci a decide în ultima analiză dacă este sau nu opera unui dement. Curtea de Apel Liège 9 Februarie 1921 în *Pand. Rom.* 1922-III, pag. 86 cu nota d-lui Gh. M. Sescioreanu care observă că, dacă Curtea ar fi ţinut seamă de art. 449 cod. civ. rom. adică 504 cod. civ. franc. sau dacă s'ar fi conformat jurisprudenţei anterioare, ar fi trebuit să respingă fără şovăire cererea de anulare a reclamantului din moment ce demenţa invocată nu rezultà manifest din cuprinderea actului atăcat, Curtea a preferat să admită orice mijloc de probaţiune, pentru a se convinge după dreptul comun al probelor dacă actul atăcat este sau nu opera unui dement.

O altă chestiune tot atât de discutată în doctrina şi jurisprudenţa, proprie legislaţiei noastre, este tot asupra întinderei aplicărei art. 449 cod. civ. şi anume dacă acest articol se aplică la toate actele atât cu titlu oneros cât şi cu titlu gratuit, donaţiuni şi testamente, sau numai la acele cu titlu oneros.

Doctrina şi jurisprudenţa română nu sunt de acord asupra acestei chestiuni: de unii se susţine că art. 449 cod. civ. prevăzànd sub o formă generală că actele unei persoane încetate din viaţă nu vor puteà fi anulate pentru smintire de minte decàt în cele două cazuri expres prevăzute de lege, prin aceasta s'a înţeles de legiuitor să cuprindă sub denumirea generică de acte, orice acte, fie cu titlu gratuit fie cu titlu oneros. Că şi spiritul legei înlătură ori şi ce distincţie în această privinţă, iar o altă consideraţiune este şi suprimarea din codul nostru a art. 901 şi 902 cod. civ. francez care prevede că donaţiunile şi testamentele nu pot fi anulate pentru demenţă şi din moment ce aceste articole nu s'au introdus în codul nostru, urmează că la noi art. 449 prin generalitatea lui şi identitatea de motive este aplicabil tuturor actelor fără nici o deosebire dacă sunt gratuite sau oneroase.

şi între epoca decesului vânzătorului, relevând un discernământ slăbit, disproporţia dintre preţul vânzărei şi valoarea reală a imobilului, neachitarea preţului în momentul vânzărei şi negăsirea nici unei urme din acel preţ în locuinţa vânzătorului la data morţei, instrumentarea actului, într'o Sâmbătă, deşi vânzătorul erà om evlavios care evità să semneze într'o zi de sărbătoare.

In drept. Asupra primului motiv de nulitate a actului de vânzare rezultând din lipsa de luciditate şi discernământ a vânzătorului în momentul confecţionărei lui.

Considerând că, în conformitate cu art. 449 din cod. civ. rom., introdus în Basarabia prin decretul-lege No. 2743 din 2 Iulie 1916, actele săvârşite de o persoană, nu pot fi atacate de moştenitorii săi în urma morţei acesteia, pentru motiv de smintire de minte, decât în cazul când interdicţiunea acelei persoane fusese pronunţată sau numai cerută înaintea încetărei sale din viaţă, ceeace nu se constată în speţă, iar reclamanţii nici nu susţin că starea de smintire a minţei ar rezultà pentru vânzător din cuprinsul actului săvârşit.

Considerând că prima instanţă, cu toată opunerea pârîţilor, a admis prin jurnalul No. 3027 din 16 Aprilie 1929, ca reclamanţii să facă dovada cu martori că vânzătorul nu erà perfect lucid şi conştient la facerea actului, totuş din partea ambelor părţi şi în special din depunerile notarului public B. Epure, care a instrumentat actele la domiciliu vânzătorului şi a lui Metz medicul curant al vânzătorului, ascultaţi în şedinţa publică dela 22 Maiu 1929, rezultă că acesta erà cu minte sănătoasă atât în momentul încheierei actului cât şi în tot decursul boalei, întrucât defunctul suferà de miocardită, boală care nu are nici o înrâurire asupra stărei mintale a bolnavului.

Că, prin urmare, în nici un caz, nu se poate luà în consideraţiune motivul de anulare a actului pentru lipsa de luciditate sau discernământ, care nu este desvoltat nici în motivele de apel şi nici susţinut oral de apelanţii, formând numai una din prezumpţiunile pe cari îşi bazează apelanţii temeiul simulaţiunei.

Asupra susţinerei că actul de vindere-cumpărare al defunctului ar fi un act fictiv, făcut prin simulaţiune, ascunzând în realitate o donaţiune.

In Elementele Dreptului Civil, M. B. Cantacuzino la pag. 99 spune în această privinţă că art. 449 se aplică în legea noastra fără nici o distincţiune la toate actele. In sensul acesta mai este: C. Hamangiu-I. R. Bălănescu şi Al. Băicoianu, Tr. Dr. Civ. vol. I, No. 1387 şi 1388, pag. 754; C. Nacu, Dr. Civ. Rom., vol. II, pag. 247 şi 248; I. Gr. Perieţeanu, Asupra aplicărei şi întinderei art. 449 cod. civ. rom. în *Curierul Judiciar* No. 6 din 20 Ianuarie 1913 şi note în *Curierul Judiciar* No. 10 din 8 Februarie 1915 şi *Curierul Judiciar* No. 14 din 24 Iunie 1923; Gh. M. Sescioreanu, notă în *Pand. Rom.* 1922-III, pag. 87; Curtea de Apel Iaşi Sec. II, 27 Octomvrie 1924 în majoritate cu o notă de D. Alexandresco care nu aprobă părerea majorităţei, în *Curierul Judiciar* No. 1 din 1 Ianuarie 1905 pag. 2; Curtea de Apel Iaşi s. I, 1 Februarie 1907 cu nota d-lui Ştefan Scriban care deasemenea nu aprobă soluţia Curţei, în *Curierul Judiciar* No. 34 din 6 Maiu 1907, pag. 270; Casaţia I dec. 1111 din 9 Noemvrie 1923 cu nota d-lui Al. Oteteleşanu în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 245 şi în *Curierul Judiciar* No. 18 din 18 Maiu 1924 cu nota d-lui Al. Cerban care în această privinţă este de altă părere, asupra căreia vom reveni imediat.

Soluţiunea contrară, după care art. 449 cod. civ. ca dispoziţiune derogatorie dela dreptul comun, n'ar fi aplicabilă şi actelor cu titlul gratuit, se întemeiază pe consideraţiunea că nulitatea donaţiunei şi a testamentului în asemenea cazuri rezultă din principiile generale ale codului civil şi mai ales din art. 948 cod. civ., legiuitorul român a omis a introduce şi la noi art. 901 cod. civ. francez, pentrucă după părerea lui Mercadé, de care a fost călăuzit legiuitorul român, dispoziţiunile acestui text au fost găsite ca inutile.

Doctrina franceză este aproape unanimă în sensul că art. 504 cod. civ. fr. (449 cod. civ. rom.) nu se aplică la donaţiuni şi testamente. (Aubry et Rau, vol. I, § 227, pag. 385 al. ultim; Laurent, vol. V, De l'interdiction, pag. 394, No. 328; Planiol, vol. I, § 1, Aliéné non interdit ni interné, No. 2077-2, pag. 660).

In doctrina română cel care a susţinut la noi cu mai multă tărie această părere este D. Alexandresco; el este de părere că art. 449 cod. civ. nu se aplică la donaţiuni şi testamente, sprijinindu-se în acest sens pe Marcadé, vol. III, art. 901, No. 485, pag. 393. (D. Alexandresco, vol. III/1, pag. 72). De aceeaş părere este şi Al. Degré, vol. I, pag. 146, Ştefan Scriban în notă la dec. Curţei de Apel Iaşi secţ. II din Februarie 1907, în *Curierul Judiciar* No. 34/1907 şi minoritatea Curţei de Apel din Iaşi, 27 Octomvrie 1924 cu o notă aprobativă de D. Alexandresco, în *Curierul Judiciar* No. 1/905.

In jurisprudenţa mai recentă am găsit o singură hotărîre în sensul că art. 449 se aplică numai la actele cu titlul oneros şi anume decizia Curţei de Apel din Craiova motivată de d-l consilier Dartarian Nicolescu, soluţiune care a fost aprobată de D. Alexandresco prin adnotaţia făcută acelei deciziuni. (Curtea de Apel Craiova Secţ. I, 10 Octomvrie 1923 în *Jurisprudenţa Generală* 1924 sp. 2172, pag. 1198).

S'a mai susţinut, în mod izolat de altfel, de d-l Al. Cerban, profesor la Facultatea juridică Bucureşti, într'o adnotare a deciziunei No. 1111 din 9 Noemvrie 1923 a Inaltei Curţi de Casaţie secţ. I şi a cărţei de judecată No. 75 din 6 Martie 1924 a judecătoriei Herţa-Dorohoi, că dacă art. 449 cod. civ. se aplică indiscutabil actelor cu titlul oneros, în ce priveşte însă actele cu titlul gratuit acest articol nu s'ar aplicà în materie de testamente ci numai la donaţiuni, şi aceasta bazat pe argumentul că, din modul de redactare al textului art. 449 cod. civ. se poate deduce că legiuitorul nostru n'a înţeles să aplice regula respectivă din acest text şi testamentelor şi prin urmare acest act de ultimă voinţă poate fi atacat în nulitate pentru demenţa testatorului după moartea acestuia fără a fi nevoie de o prealabilă punerea sub interdicţie. (*Curierul Judiciar* No. 18 din 18 Maiu 1924, pag. 285).

Asupra acestor chestiuni a se mai vedeà: (C. Hamangiu şi N. Georgean, Cod. Civ. Adn., vol. I cu trimiterile de sub art. 449; Studii Juridice N. Georgean, vol. III, pag. 188; C. Cristescu, Cod. Civ., vol. 1, art. 449; Repert. General de Jurisprudenţă Română I. Barozzi, vol. II, pag. 436; Trib. Tarbes-Hautes-Pyrénées 9 Ianuarie 1923 cu nota redacţiei în *Jurisprudenţa Generală* 1923 sp. 7124, pag. 470; Trib. Fălticeni, sent. civ. No. 5 din 13 Ianuarie 1927 în *Jurisprudenţa Generală* 1927 sp. 835 şi *Pand. Rom.* 1927-3, pag. 95; Trib. Bacău secţ. II, *Jurnal* No. 5030 din Septemvrie 1920 în *Jurisprudenţa Generală* 1924 sp. 1839, pag. 1007; Trib. Dorohoi, sent. din 10 Iulie 1926 cu nota d-lui Al. Botez în *Jurisprudenţa Generală* 1927 sp. 836, pag. 531; Trib. Ilfov Secţ. II, 19 Noembrie 1927 cu nota d-lui N. Georgean în *Jurisprudenţa Generală* 1929 sp. 293, pag. 213; Casaţia I, dec. No. 2667 din 3 Decemvrie 1929 în *Jurisprudenţa Generală* 1930 sp. 430, pag. 339).

2. A doua chestiune rezolvată de Curtea de Apel din Chişinău prin deciziunea de mai sus a fost aceea de a se şti, când moştenitorii rezervatari, atacând un act al autorului lor ca simulat, sunt consideraţi ca reprezentând pe autorul lor — les ayants-cause — şi când sunt consideraţi ca terţe persoane, aceasta pentru a puteà stabili mijloacele de probaţiune ale acestor moştenitori pentru atăcarea actelor săvârşite de defunct.

Este ştiut în drept că efectul contractelor precum şi al obligaţiunilor izvorîte dintr'un contract este limitat şi nu regulează decât raporturile dintre părţile contractante (art. 973 cod. civ.); prin excepţie dela acest principiu general, sunt cazuri când o persoană fără să fi luat parte la un act fie personal, fie printr'un reprezentant, urmează totuş a fi considerată ca fiind reprezentată în mod valabil, deci şi părtaş la efectele actului, persoană care se numeşte în doctrină ayants cause, spre deosebire de terţi, adică acele persoane cari neluând parte la un act rămân străine de efectele acestui act încheiat între alte părţi, putând invocà cu succes maxima res inter alios acta, aliis nec nocere nec prodesse potest.

După principiile codului civil român, succesorii universali sau cu titlul universal, ca continuatori ai persoanei juridice a defunctului, succedând în toate drepturile şi obligaţiunile acestuia în virtutea unui raport ce-i leagă cu defunctul, sunt în principiu consideraţi ca ayants cause faţă de toate actele încheiate de acesta şi atunci natural că nu pot aveà mai multe drepturi decât autorul lor, fiind supuşi deci în caz de simulaţiune la aceleaşi regule de probe ca şi părţile contractante, neputând dovedi simulaţiunea unui act decât prin contra înscris potrivit art. 1175 cod. civ.

In ce priveşte pe moştenitorii rezervatari, ei reprezentând pe autorul lor vor fi consideraţi ca parte în actele autorului

Considerând că apelanţii reclamanţi ţinând să dovedească că vânzarea ascunde o donaţiune, actul atacat nu poate fi privit ca un act de donaţiune lipsind elementul preţului, ci ca un act deghizat şi deci din acest punct de vedere urmează a fi pusă discuţiunea.

Considerând că pentru dovedirea simulaţiunei, reclamanţii, deşi copiii vânzătorului, însă considerându-se că sunt terţii atât înaintea primei instanţe, unde li s'a admis martori ca să facă dovada simulaţiunei, cât şi în apel, au susţinut admisibil nu numai dovada cu martori, dar şi aceea a prezumpţiilor, cu cari să facă dovada că actul de vânzare din proces este un act deghizat ascunzând în realitate o donaţiune.

Considerând că în principiu, în procedura civilă rusă, sub imperíul căruia s'a încheiat actul atacat în simulaţiune, părţile contractante nu pot cere să facă dovada cu martori, sau prezumpţiuni în potriva actelor scrise, săvârşite sau autentificate conf. legei notariale, aceste acte făcând dovada între părţile contractante până la înscrierea în fals, conf. art. 410 pr. civ. rusă, neadmiţându-se să se facă dovada simulaţiunei în regimul procedurei civilă rusă, ca şi în legiuirea română, decât prin contra înscris.

Considerând că actele încheiate de o persoană, fiind opozabile tuturor moştenitorilor săi, rezervatari sau nu, urmează că şi aceştia din urmă nu vor fi admişi a face dovada simulaţiunei unui act încheiat de autorul lor, decât sub rezerva aceloraş condiţiuni de probe scrise, cari se cer şi autorului lor.

Considerând că în speţă apelanţii bazându-se în acţiunea lor de anulare pentru simulaţiune, numai pe calitatea lor de descendenţi legitimi ai vânzătorului, nu pot face dovada simulaţiunei actului instrumentat de autorul lor prin martorii sau prezumpţiuni, ci numai cu înscrisuri în conformitate cu art. 410 proc. civ. rusă.

Că numai în cazul când în acţiunea introdusă, s'ar fi prezentat ca erezi rezervatari, susţinând că prin actul de vânzare presupus deghizat s'ar aduce o atingere falchidionului garantat prin legiuirile locale basarabene. (Capit., 35, § 17 şi 36, § 13 pravila lui A. Donici) numai atunci, reclamanţii ar încetà să mai reprezinte pe decujus, devenind terţi faţă de celelalte părţi contractante, cu drepturi proprii şi faţă de cari actul încheiat nefiindu-le opozabil, vor puteà recurge la orice fel de dovezi, deci şi la prezumpţiuni, ca să facă dovada simulaţiunei.

---

lor care le sunt opozabile, şi ca atare ei nu se vor puteà folosi decât de aceleaşi probe pe care le-ar fi putut invocà şi defunctul, vor aveà nevoie prin urmare, în caz de simulaţiune, de probă scrisă sau de un început de probă scrisă completată cu martori şi prezumpţiuni potrivit art. 1197 şi 1198 cod. civ.

In cazul când un erede rezervatar invoacă simulaţiunea unor liberalităţi făcute de autorul său cu atingerea rezervei, atunci eredele rezervatar, în ce priveşte rezerva, lucrează în numele său personal, apărându-şi drepturile sale proprii recunoscute de lege, iar nu ca reprezentant al persoanei defunctului, şi deci el este terţ faţă de liberalităţile făcute de defunct sub forma simulată a unor acte oneroase în atingerea rezervei. In adevăr, moştenitorii rezervatari deţinând acest beneficiu dela lege (art. 841, 842 şi 843 cod. civ.), şi nu dela decujus, care le conferă acest drept chiar contra voinţei defunctului şi numai în această situaţie întrucât ei înţeleg să-şi valorifice dreptula rezervă, stabilind atingerea adusă drepturilor lor prin actele defunctului, au calitatea de terţ şi deci bazaţi pe principiul din art. 1198 cod. civ. se pot folosi şi de proba testimonială pentru a stabili caracterul de liberalitate a actului fictiv, numai în măsura în care acel act atinge rezerva legală în patrimoniul defunctului.

Originea acestui drept pentru moştenitorii rezervatari de a atacà actele de liberalitate ale autorului lor care le ating rezerva, o găsim în dreptul roman: printr'o serie de legi şi anume Legea Furia, Legea Veconia şi la anul 714 după fondarea Romei prin Legea Falcidia, s'a interzis a se pune în sarcina instituitului legate care să absoarbă mai mult de trei sferturi din partea lui şi dacă aceste legate depăşeau cele trei sferturi permise, ele se reduceau de plin drept (acţiunea în reducţiune a moştenitorilor rezervatari din dreptul modern), aşà încât să nu atingă quarta falcidia rezervată instituitului şi chiar erà pedepsit un legatar care încercà să ceară un legat care ar fi ştirbit această quartă. (Latea est itaque lex Falcidia, qua cautum est, ne plus legare liciat, quam quadramtem, itaque necesse est, ut heres quartam partem hereditatis habeat, ut ex eo quartam pars apud heredem remaneat, tres partes inter legatarios distribuantur. Si cui plus quam per legem Falcidiam licuerit legatum esse dicetur. (Cod. Lib. VI, Tit. 50 ad. legem Falcidiam § 2 et 3-II, 22 de lege Falcidia).

Cum însă legea Falcidia erà numai în favorul legatarilor testamentari, mai târziu ea a fost extinsă prin Senatusconsultum Pegasianum sub Vespasian şi prin Constituţia lui Antonius tuturor moştenitorilor, rezervându-li-se quarta legitima, spre deosebire de quarta falcidia care erà în favoarea oricărui instituit rudă sau străin. (Lerbuch der Institutionen des Römischen Rechtes von T. Marezoll § 224. Abzug der quarta Falcidia pag. 511).

Aceste norme referitoare la legitima şi Falcidia din dreptul roman le găsim şi în vechiul drept românesc şi anume în Codul Calimah, Capit. XIV, despre legitimă, art. 965 şi urm., pag. 178, Codul Caragea, Capit. III, pentru moştenire, art. 33, pag. 111 şi Codul Ipsilante, pentru diată, art. 2 şi 3, pag. 15, precum şi legiuirile locale basarabene, Manualul Legilor sau cele 6 Cărţi a lui C. Harmenopulos, Traducere de I. Peretz, Cartea V Titlul VI. Despre jaloba pentru diată nedreaptă, art. 1674—1680, pag. 405 şi Codul Andronache Donici, Cap. 35, art. 17, pag. 52 şi Cap. 36, art. 13, pag. 56, legiuiri aplicabile în Basarabia până la data introducerii în Basarabia a Codului civ. român.

Potrivit acestor texte de legi, rudele suitoare şi scoborîtoare pot mişcà jalobă împotriva oricui pentrucă nu li se lasă legiuita parte, iar rudele de alături pot să se jeluiască că nu li s'a lăsat partea legiuită numai atunci când aceà parte ar fi fost dată unor persoane netrebnice şi necinstite. (Art. 175 din Armenopolos şi 13 din Donici). De unde rezultă că, după aceste legiuiri ca şi în legiuirile moderne, moştenitorii rezervatari sunt în drept să atace actele defunctului prin care li s'ar aduce o atingere părţii legiuite, falchidionului sau legitima.

In ce priveşte însă mijloacele de probaţiune ale moştenitorilor, în caz de atacarea actelor pretinse simulate ale autorului lor după legiuirile locale basarabene, se aplică procedura civilă rusă.

Ca unul care am aplicat această procedură ani dearândul în Basarabia observ că, şi procedura civilă rusă, referitoare la administrarea probelor se bazează pe aceleaşi principii riguroase pe cari le cunoaştem şi în dreptul civil român. In adevăr, după art. 409 procedura civilă rusă aplicabilă şi azi în Basarabia, arătările martorilor nu pot fi recunoscute ca dovadă a acelor fapte pentru care după lege se cere probă scrisă, dela această regulă se exceptează cazurile când actul dresat dintr'o cauză independentă de voinţa împricinatului s'a pierdut, distrus sau furat, dar a cărui existenţă şi conţinut pot fi dovedite în afară de martori şi cu alte probe (analog cu art. 1197 şi 1198 cod. civ. rom.) şi art. 410 pr. civ. rusă după care, conţinutul actelor scrise, săvârşite sau autentificate după norma stabilită, nu poate fi contestat prin arătările martorilor, cu excepţiunea litigiilor pentru fals, (art. 1173 şi 1174 cod. civ. rom.) deci în principiu, aceeaş restricţiune din punct de vedere al probelor ca şi în codul civil român. (Procedura civilă Rusă, Capit. IX, Despre probe pag. 97—104). Traducere de Nădejde.

In această privinţă procedura civilă austriacă aplicabilă în Bucovina şi procedura civilă ungară, aplicabilă în Transilvania, sunt călăuzite de principii mult mai favorabile pentru părţi, decât codul civil român şi procedura civilă rusă; după aceste legislaţii proba cu martori se admite în toate procesele, fără nici o restricţiune, părţile pot uzà de probe scrise dacă le au, însă se pot folosi tot aşà de bine şi de proba cu martori sau orice alte mijloace de probaţiune. (Codul de pr. civ. al Transilvaniei. Traducere din limba maghiară de A. Ulvineanu, Gh. Incularici şi C. Ghiţeanu, Capit. VIII. Probaţiunea § 270, pag. 120 şi Codul de pr. civ. austriacă, tradus de Dr. C. A. Spulber, Titlul II. Dispoziţiuni generale asupra probei § 272, pag. 167.

Revenind la speţa ce o adnotăm, descendenţii, în acţiunea de anulare pentru simulaţiunea actului făcut de părintele lor, au cerut aceasta nu în calitate de moştenitori rezervatari şi să susţie că prin actele defunctului li s'ar fi atacat rezerva (legitima sau falchidionul) ci ca

Că prin urmare în lipsa unei dovezi scrise, prezumpţiunile pe cari se bazează apelanţii atât înaintea primei instanţe cât şi în apel nu pot fi luate în consideraţiune şi nici discutate, fie că acele prezumpţiuni ar fi trase din depunerile martorilor admişi şi ascultaţi înaintea primei instanţe, fie că ele ar rezultà din împrejurări concomitente sau ulterior instrumentărei actului.

Că, prin urmare, din cele expuse, reeşind că apelanţii nu şi-au dovedit apelul, urmează a le fi respins.

Pentru aceste motive, respinge apelul.

Sentinţa civilă No. 19 din 18 Ianuarie 1930.

Preşedinţia d-lui **Const. Georgescu**, consilier.

TRIB. BUZĂU II, 28 Sept. 1928

ACCESIUNE. CONSTRUCŢIUNI PE TERENUL ALTUIA. PREZUMPŢIUNILE DIN ART. 492 COD. CIV. PROBA CONTRARĂ. MIJLOACE DE PROBĂ. IMBOGĂŢIRE FĂRĂ CAUZĂ. ELEMENTELE ACŢIUNEI DE IN REM VERSO. JUSTĂ CAUZĂ. UZUFRUCT. UZ. HABITAŢIE. REPARAŢIUNI DE INTREŢINERE. REPARAŢIUNI LOCATIVE. (Art. 492, 539, 545, 574 cod. civ.). (1)

1. *Art. 429 din codul civil cuprinde două prezumpţii şi anume: că toate construcţiile, plantaţiile sau lucrările făcute asupra pământului sunt presupuse că aparţin proprietarului imobilului şi, al doilea, că au fost făcute de proprietar şi cu cheltuiala lui; toate acestea până la dovada contrară.*

2. *Pentru dovada contrară acelei de a doua prezumpţii se admit toate mijloacele legale de probă, atât probe scrise cât şi prezumpţii sau martori, deoarece, cât timp constructorul nu se pretinde a fi proprietarul îmbunătăţirilor făcute, nu este vorba de a se dovedi o convenţiune sau un fapt juridic, ci numai un fapt pur şi simplu.*

3. *Pentru admiterea unei acţiuni de* in rem verso *este necesar a se dovedi: îmbogăţirea pârîtului, sacrificiul patrimonial al reclamantului, legătura de cauzalitate dintre aceste două modificări de patrimonii, precum şi absenţa oricărui act juridic care să justifice îmbogăţirea pârîtului, adică absenţa de justă cauză.*

4. *Există justă cauză şi deci acţiunea de îmbogăţire fără cauză nu poate fi primită, când reclamantul s'a bucurat în schimbul prestaţiunilor sau serviciilor făcute, de orice echivalent de natură patrimonială sau morală; astfel, dacă a primit unele avantagii în legătură directă cu sacrificiile sale, sau dacă a făcut*

---

simpli moştenitori descendenţi ai autorului lor.

Ori, atât în legiuirea română, după cum am arătat mai sus, cât şi în cea rusă moştenitorii descendenţi ca continuatori ai persoanei juridice a defunctului sunt consideraţi ca ayants cause faţă de toate actele făcute de autorul lor, şi deci parte şi ei în aceste acte, şi atunci cum părţile contractante nu pot dovedì simulaţiunea potrivit art. 410 pr. civ. rusă decât prin contraînscris, urmează că nici moştenitorii lor nu se pot folosì de alte probe decât acelea de cari s'ar fi putut servì şi autorul lor. Dacă aceşti descendenţi s'ar fi pretins că prin actele defunctului li s'a stins rezerva, numai în acest caz ei ar fi putut fi consideraţi ca terţi şi ca consecinţă în această calitate în drept a se folosì de ori şi ce probe, pentru a stabilì caracterul de liberalitate a actelor decujusului prin care li s'a ştirbit rezerva. A se vedeà următoarele din doctrina şi jurisprudenţa română, referitoare numai la cazurile când moştenitorii rezervatari pot fi consideraţi ca terţi: D. Alexandresco, Drept Civ. Rom., vol. V, pag. 278 şi vol. VII, pag. 166; M. B. Cantacuzino, Elementele Dreptului Civil, pag. 464; C. Hamangiu-I. Bălănescu şi A. Băicoianu, Tratat Drept Civ. Rom., vol. II, pag. 854; C. Nacu, Drept Civ. Rom., vol. II, pag. 798; C. Hamangiu-N. Georgean, Cod. Civ. Adn., vol. III cu doctrina şi jurisprudenţale de sub art. 1175; N. Georgean, Studii juridice, vol. II, pag. 33; M. A. Dumitrescu, Manual Drept Civ. Despre obligaţiuni, pag. 54; Al. Degré, Scrieri Juridice, Simulaţiunea şi frauda, vol. I, pag. 319; Trib. Ilfov Secţ. III, sent. civ. No. 391 din 20 Iunie 1911 în *Curierul Judiciar* No. 5 din 19 Ianuarie 1912; Judecătoria Ocol Suraia-Putna, Cartea de judecată din 24 Februarie 1912, judecător C. S. Bălan în *Curierul Judiciar* No. 76 din 18 Noemvrie 1912; Casaţia I, decizia No. 699 din 7 Decemvrie 1915 în *Curierul Judiciar* No. 38 din 26 Maiu 1916 şi în *Jurispr. Română* No. 14/916, pag. 213, No. 213; Curtea de Apel Bucureşti Secţ. II, decizia No. 98 din 18 Iunie 1914 în *Curierul Juidciar* No. 30 din 28 Aprilie 1915; Trib. Gorj Secţ. I, sent. civ. No. 58 din 1 Martie 1920 cu nota d-lui Al. Cerban în *Curierul Judiciar* No. 55—56 din 8 August 1920; Cas. I. dec. No. 703 din 29 Decemvrie 1920 în *Jurispr. Rom.* 11/1921, pag. 159, No. 130; Cas. I dec. No. 1429 din 27 Decemvrie 1922 cu nota d-lui Al. Cerban în *Curierul Judiciar* No. 15 din 22 Aprilie 1923 şi în *Jurispr. Rom.* 7—8/923, pag. 233, No. 145; Trib. Durostor sent. civ. No. 50 din 4 Maiu 1923 în *Jurispr. Gen.* 1923, sp. 1255; Curtea de Apel Bucureşti, Secţ. I, dec. No. 170 din 25 Iunie 1923 în *Jurispr. Gen.* 1923, sp. 1624; Cas. I dec. No. 965 din 30 Maiu 1924 în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 35; Trib. Buzău, Secţ. I, sent. civ. din 30 Iunie 1925 în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 1897 adnotată de d-l Traian Scriban în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 1181; Trib. Buzău, Secţ. II, sent. civ. No. 340 din 10 Iunie 1925 în *Pand. Rom.* 1926-III, pag. 5; Judecătoria Bârca-Dolj, încheierea din 20 Noemvrie 1925 cu trimiterile la doctrina franceză a d-lui judecător I. Raicea în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 132; Cas. I, dec. No. 817 din 22 Martie 1927 în extenso în *Jurispr. Rom.* 16/1927 No. 242, pag. 364 şi în rezumat în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1781; Cas. I, dec. No. 1679 din 17 Iunie 1927 în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1574; Cas. Belg. secţ. I din 14 Maiu 1926 cu nota d-lui advocat Jean Vermeulen în *Pand. Rom.* 1927-III, pag. 31; Cas. I, dec. 817 din 22 Martie 1927 în *Pand. Rom.* 1928-III, pag. I; Cas. I, dec. No. 674 din 26 Martie 1928 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 1420; Trib. Râmnicul-Sărat, *Jurnal* din 6 Martie 1928 cu nota d-lui judecător Const. Zotta în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 1595; Cas. I, dec. No. 2158 din 23 Octomvrie 1928 în *Jurispr. Gen.* 1929, sp. 169; Trib. Olt Secţ. I, *Jurnal* din 8 Martie 1929 în *Jurispr. Gen.* 1929, sp. 1398; Trib. Fălticeni, *Jurnal* No. 9318 din 11 Iulie 1929 în *Pand. Rom.* 1930-III, pag. 19 şi în *Jurispr. Gen.* 1930, sp. 32, pag. 23; Curtea de Apel Iaşi Secţ. I, 16 Aprilie 1929, preşed. d-lui D. Volanschi în *Jurispr. Gen.* sp. 52-1930, pag. 48 cu nota d-lui Traian Scriban; Cas. I, dec. No. 2718 din 10 Decemvrie 1929 în *Jurispr. Gen.* 1930, sp. 764, pag. 601; Cas. I, dec. No. 597 din 11 Febr. 1930 în *Jurispr. Gen.* 1930, sp. 879, pag. 696.

GH. PETRUC
Judecător de şedinţă, Trib. Baia

(1) I. *Noţiuni generale asupra quasi-contractelor.* Este ştiut că în clasa quasi-contractelor se cuprind toate faptele, pornite din voinţa omului, care au ca rezultat fie obligaţiuni în sarcina unei persoane, fie obligaţiuni reciproce între două persoane, fără ca însă aceste obligaţiuni să decurgă din vreun acord de voinţă sau din orice altă convenţiune. (Laurent, *Principes de Droit civil*, XX, No. 308; Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, ed. 2-a, II, No. 807 şi 811).

Această definiţiune este completată prin condiţiunea pusă de doctrină în sensul că existenţa unui quasi-contract trebuie să decurgă nu numai dintr'un fapt voluntar, dar şi dintr'un fapt licit. (Dalloz, *Répertoire alphabétique*, vezi *Obligations*, No. 5383; Aubry et Rau, *Cours de Droit civil français*, ed. 4-a, IV, No. 440, p. 721; Laurent, *op. cit.*, vol. XX, No. 308; Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, ed. 2-a, vol. II, No. 807 şi 811).

II. *Teoria îmbogăţirii fără cauză, privită în cadrul general al dreptului civil.* Teoria îmbogăţirii fără cauză se sprijină pe regula superioară de morală şi echitate, că nimănui nu-i este îngăduit să se îmbogăţească fără cauză în dauna altuia. Această regulă constitue o tradiţie juridică constantă, şi cu toate că legislaţiunea civilă pozitivă nu-i dă nicăiri o consacrare formală, ea este, totuş, socotită ca fiind încă în vigoare.

Atât jurisprudenţa franceză cât şi ce română sunt în acest sens. (Colin et Capitant, *Cours élémentaire de Droit civil français*, ed. 3-a, vol. II, p. 408).

Dacă codul civil a fost cu totul lacunar asupra teoriei îmbogăţirei fără cauză, doctrina, însă, a încercat, din ansamblul textelor izolate şi din cuprinsul diferitelor legi posterioare, să facă o construcţiune teoretică, a cărei armatură este clasarea textelor ce îngăduesc o concluziune asupra acestei teorii precum şi stabilirea elementelor constitutive ale noţiunei îmbogăţirei fără cauză. (Vezi pentru amănunte J. Bonnecase, *Supplément au Traité de Droit civil de Baudry-Lacantinerie*, III, p. 309 şi urm).

Lacuna codului Napoleon, în această privinţă, se explică prin împrejurarea că redactorii codului s'au orientat numai după Pothier, care nu a tratat decât numai *un act de liberalitate, sau a îndeplinit o obligaţie naturală, sau a plătit o datorie morală.*

5. *Uzufructuarul este obligat a face toate reparaţiile de întreţinere ale imobilului de care se foloseşte. Această obligaţie incumbă şi uzuarului şi habitatorului, când ei absorb toate fructele fondului sau ocupă toată casa; în caz contrar ei sunt obligaţi să contribue la cheltueli în proporţie cu porţiunea de care se folosesc.*

6. *In afară de obligaţia ce are habitatorul de a face reparaţii locative apartamentului ce ocupă, el trebuie să contribue la plata reparaţiilor de întreţinere ale întregului imobil.*

(Colonel dr. N. Pârlogea cu Maria Craifeleanu şi alţii).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei civile făcute prin petiţia înreg. la No. 24.420/926 de către medicul colonel Nanu Pârlogea, domiciliat în Buzău, contra d-lor Maria D. Craifeleanu, văduvă, Elena D. Craifeleanu şi Aurel D. Craifeleanu, domiciliaţi în Buzău, pentru a se vedeà obligaţi în calitate de succesori ai defunctului D. Craifeleanu, la plata sumei de 93.231 lei; precum şi asupra acţiunei reconvenţionale făcută de pârîţi prin petiţia înreg. la No. 1416/927 în contra reclamantului Nanu Pârlogea pentru a fi obligat la plata sumei de lei 100.000.

Văzând actele şi lucrările din dosar, precum şi susţinerile părţilor.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele: Dela 1 Iunie 1922 până la 1 August 1925 reclamantul colonel dr. N. Pârlogea a locuit în casele din Buzău, Str. Cuza-Vodă No. 5, proprietatea socrului său Dionisie Craifeleanu, folosindu-se de imobil în comun cu familia lui Craifeleanu, a cărui fiică, Elena, reclamantul o ţineà în căsătorie. In acest interval de timp, reclamantul a făcut imobilului mai multe reparaţii şi s'a ocupat totodată şi cu construirea unui cavou al familiei Craifeleanu în cimitirul Dumbrava din Buzău. La 1 August 1925 Craifeleanu încetează din viaţă şi, nu mult după aceea, căsătoria dintre reclamant şi fiica defunctului se desface prin divorţ. După divorţ iau naştere între reclamant şi fosta sa soţie împreună cu ceilalţi moştenitori Craifeleanu, mai multe procese, dintre cari şi procesul de faţă. De astădată

---

despre acţiunea pentru plata lucrului nedatorit, adică numai despre una din multiplele perspective, ce prezintă teoria îmbogăţirei fără cauză.

Intreaga doctrină este, însă, de acord să recunoască că dreptul modern a păstrat nealterată regula de echitate din dreptul roman, formulată prin adagiul: *Jure naturae aequum est neminem cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiorem.* (Colin et Capitant, *op. cit.*, ed. 2-a, II, p. 416).

Noţiunea îmbogăţirei fără cauză a învederat neînsemnata atenţiune, pe care redactorul codului civil a dat-o *faptului juridic*, care a fost tratat sumar în art. 986—1033 c. civ., prin contrast cu *actul juridic*, care a beneficiat de un cadru larg de desvoltare în diferitele lui aspecte şi aplicaţiuni. (J. Bonnecase, *op. cit.*, II, p. 419).

Materia aceasta reclamă o cât mai sistematică elaborare. Ea nu trebuie să găsească singura sursă de inspiraţie şi de alimentare în tradiţiune şi în uzanţele jurisprudenţiale.

Evoluţiunea concepţiunei asupra respectului muncei, patrimoniului şi persoanei impun o construcţiune juridică precisă, care să aibă consistenţa şi autoritatea legei pozitive.

In această privinţă, d-l Jules Bonnecase, în admirabila sa lucrare citată mai sus, arată că, astăzi, codul civil nu mai poate fi socotit ca un bloc compact, ce nu ar mai aveà trebuinţă de nici un alt element pentru menţinerea lui şi la care am puteà raportà toate opiniunile doctrinale şi jurisprudenţiale, fără deosebire spre a li se stabili înţelesul.

O operă îndelungată de dezagregare a fost făcută în jurul codului civil, urmată însă, de o sforţare constructivă imediată.

Viitorul legiuitor trebuie să ţină seama de această muncă de reconstrucţie, dacă va voi să ajungă la stabilirea unei noţiuni juridice cu adevărat pozitivă, cu condiţiuni de existenţă şi funcţionare certe şi cu un câmp de aplicaţiune bine delimitat. (J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 225).

Este admis că principiul îmbogăţirei fără cauză se aplică, în mod general, în toate cazurile, când consideraţiuni superioare de morală şi echitate îl pun în discuţiune. Doctrina este de acord să recunoască că judecătorii nu sunt autorizaţi la aplicarea lui numai atunci când se găsesc în faţa unor dispoziţiuni formale. Ei au, în această privinţă, libertatea celei mai extensive interpretări. (Colin et Capitant, *Cours élémentaire de Droit civil français*, ed. 3-a, vol. II, p. 417).

Aubry et Rau, spun că acţiunea *de in rem verso*, în privinţa căreia codul civil nu cuprinde decât numai aplicaţiuni izolate şi speciale, cum este, de exemplu, în cazurile art. 484, 493, 494, 495, 508, 509, 533, 549, 551, 593, 766, 771, 778, 919, 991, 993, 997, 1098, 1164, 1308, 1340, 1341, 1423, 1425 al. II, 1522, 1547, 1598, 1618 şi 1691 al. IV, trebuie, în mod general, să fie admisă ca o consacrare formală şi ca o sancţiune a regulei de echitate, că nimănui nu-i este îngăduit să se îmbogăţească în dauna altuia, în toate cazurile când patrimoniul unei persoane, găsindu-se îmbogăţit fără o cauză legitimă în detrimentul unei alteia, aceasta din urmă nu s'ar bucurà, pentru a obţine aceea ce îi aparţine sau aceea ce îi este datorit, de nicio acţiune care ar naşte dintr'un contract quasi-contract, delict sau quasi-delict. (Aubry et Rau, *Cours de Droit civil français*, ed. 5-a, vol. IX, p. 355—362).

Conştiinţa juridică contemporană este adânc pătrunsă de adevărul că îmbogăţirea fără cauză trebuie să găsească o sancţiune.

Acest adevăr a avut, însă, de luptat, ca orice idee nouă, cu rezistenţa şi negativismul inerent spiritului uman în faţa marilor probleme care vin să înfrunte şi să dărâme tradiţiunea.

Vom cità, în această ordine de idei, faptul caracteristic că dela 1804 la 1870 Curtea de Casaţie franceză a refuzat, în mod constant, să admită că noţiunea îmgăţirei fără cauză, poate fi privită, prin ea însăş, ca un izvor de obligaţiuni.

Adoptând, în fond, aceeaş soluţiune, doctrina manifestă, însă, o vădită tendinţă pentru o interpretare extensivă a diverselor texte din codul civil, în care conceptul îmbogăţirei fără cauză găsià un început de schiţare vagă şi neconsistentă. (J. Bonnecase, *Supplément au Traité théorique et pratique de Droit civil de Baudry-Lacantinerie*, III, p. 226, No. 120). J. Bonnecase, *L'École de l'exégèse en Droit civil*, ed. 2-a, No. 47 şi urm.).

Tendinţa doctrinei a evoluat, în cele din urmă, la adoptarea, fără rezervă, a ideei că îmbogăţirea fără cauză trebuie sancţionată, civilmente, printr'o acţiune în justiţie, pusă la dispoziţiunea celui păgubit.

Ca întotdeauna, în cursul istoriei evoluţiunei jurisprudenţiale, doctrina a determinat, în construcţiunea dreptului aplicat jurisprudenţial, sugestiuni şi influenţe, care au avut ca rezultat că jurisprudenţa a consacrat conceptul îmbogăţirei fără cauză, luat în el însuş, independent de orice consacrare pozitivă de către textul codului civil. (Cas. fr., 11 Iulie 1889, *Sirey*, 1890, I, p. 97; Cas. fr. civ., 15 Iunie 1892, *Sirey*, 1892, I, p. 281; J. Bonnecase, *Supplément au Traité de Droit civil de Baudry-Lacantinerie*, III, p. 239, No. 128).

Elaborarea jurisprudenţială nu s'a oprit însă, aici.

In starea actuală a jurisprudenţei, noţiunea îmbogăţirei fără cauză este înfăţişată ca fiind absolut independentă de textele codului civil, sau, spre a face o mai exactă caracterizare, jurisprudenţa profesează teoria potrivit căreia, această noţiune trebuie să aibă, din ce în ce mai mult, o acţiune, progresiv penetrantă, asupra textelor, chiar şi atunci când nu avem în faţă nici un element de legislaţiune pozitivă, din care să se poată deduce o voinţă directă sau indirectă din partea legiuitorului. (V. J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 248 şi urm., Cas. fr. civ., 15 Iunie 1892, *Sirey* 1893, I, p. 281 şi *Dalloz P.* 1892, I, p. 596; Cas. fr. civ. 12 Maiu 1914, *Sirey* 1918, I, p. 41; Cas. fr. civ., 2 Martie 1915, *Dalloz P.* 1920, I, p. 102; Cas. fr. civ., 21 Nov. 1917, *Sirey* 1920, I, p. 293; Cas. fr. civ., 12 Febr. 1923, *Dalloz P.*, 1924, I, p. 129. Cas. fr. civ., 15 Iunie 1892, *Dall. P.* 1892, I, p. 596; Cas. fr. civ., 31 Iulie 1895, *Dall. P.* 1895, p. 391; Cas. fr. civ., 16 Martie 1898, *Dall. P.* 1895, I, p. 280; Cas. fr. civ., 18 Oct. 1904, *Dall. P.* 1905, I, p. 119; C. Apel Paris, 30 Nov. 1899, *Dall. P.* 1900, II, p. 105; C. Apel Douai, 9 Apr. 1900, *Dall. P.* 1901, II, p. 1; C. Apel Bourges, 9 Maiu 1900, *Dall. P.*, 1902, II, p. 161; C. Apel Paris, 10 Febr. 1904, *Dall. P.* 1905, II, p. 449; C. Apel Paris, 29 Iulie 1904, *Dall. P.* 1905, II, p. 449).

Casaţia română a îmbrăţişat aceeaş teorie, hotărînd că acţiunea de *in rem verso* are ca fundament un principiu de echitate şi de drept natural, care, deşi nereglementat formal, poate servì de temeiu juridic unei acţiuni în justiţie, fără a mai fi supusă regulelor şi restricţiunilor speciale, relative la materia quasi-contractelor, delictelor civile ori quasi-delictelor. (Cas. I, 12 Dec. 1922, *Jurispr. Română* pe 1923, p. 227, No. 139).

reclamantul pretinde dela succesorii Craifeleanu a i se plăti suma de 93.231 lei ce reprezintă îmbunătăţirile şi reparaţiile făcute la imobilul în care a locuit şi anume: 19.020 lei instalarea a 4 sobe de teracotă; 12.936 lei refacerea şi completarea pavajului din curte şi 41.275 lei reparaţiuni şi consolidări la imobil, precum şi suma de 20.000 lei ce a cheltuit cu construirea cavoului. Pârîţii, adică Elena D. Craifeleanu, fosta soţie a reclamantului, Maria D. Craifeleanu, fosta lui soacră şi Aurel D. Craifeleanu, fostul său cumnat, opun în calitate de succesori ai defunctului Craifeleanu o acţiune reconvenţională prin care cer reclamantului să le plătească suma de 100.000 lei ce reprezintă echivalentul folosinţei imobilului ce a ocupat. Părţile îşi întemeiază ambele acţiuni pe principiul îmbogăţirei fără cauză şi în cursul procesului administrează dovezi cu acte şi martori privitoare la reparaţiile şi îmbunătăţirile făcute de reclamant.

Având în vedere că, între alte probe, reclamantul a înfăţişat patru facturi sau «adeverinţe» emanate dela antreprenorii şi meşterii ce au făcut lucrările amintite, facturi cu datele de 1 August 1922, 10 August 1923, 12 Iulie 1924 şi 20 August 1925. Cum aceste facturi nu au dată certă şi cum cifrele cuprinse în ele li s'au părut exagerate, pârîţii le-au combătut, afirmând că ele nu corespund realităţii, că sunt plăsmuite şi antidatate, cu atât mai mult cu cât lucrările au fost executate de soldaţi pe cari colonelul reclamant îi aducea să lucreze. In acest scop s'a administrat proba testimonială, dovedindu-se cu suficienţă prin martorii pârîţilor: Margareta Anastasiu, Domenico Melossi, Anica V. Rotaru şi Ion Popescu şi prin martorii reclamantului: Vasile Sohaci, Lambru Tudor şi Leonardo Tofoli, că aproape toate lucrările, chiar şi cavoul dela cimitir, au fost efectuate de câţiva soldaţi, cari se serveau şi de căruţe militare, dar sub conducerea meşterilor civili dela cari emană facturile prezentate. Pârîţii nu au combătut şi n'au putut înlătură facturile din 1 August 1922 şi 20 August 1925, ambele în valoare de lei 60.295, reprezentând valoarea materialelor şi plata meşterilor întrebuinţaţi la reparaţiile propriuzise şi la construirea celor patru sobe de teracotă. Cât priveşte însă

S'a decis în jurisprudenţa noastră că deşi teoria îmbogăţirei fără cauză nu a primit nici o formulare sistematică şi unitară din partea legiuitorului civil, ea domină, însă, toate legile scrise, constituind o regulă superioară de morală socială şi fiind, în acelaş timp, un corolar direct şi o sancţiune a dreptului de proprietate. (Trib. Teleorman, S. I, 18 Nov. 1920, *Dreptul*, 48/920, *Curier. Jud.*, 17/921 şi Hamangiu şi Georgean, *Cod. civil adnotat*, vol. II, nota 168, p. 491, art. 998).

Faza în care se găseşte astăzi teoria îmbogăţirii fără cauză, ca rezultat al elaborărei jurisprudenţiale şi doctrinale, învederează cât departe suntem de teoria clasică a lui Crépon, care în celebrul său tratat *Cassation en matière civile*, susţineà că unul dintre principiile fundamentale ale stărei noastre sociale este ca să nu se lase nimic la arbitrarul judecătorului şi ca aceasta să nu poată statuà decât în temeiul unei dispoziţiuni formale a legei.

Tendinţele dogmaticei noastre, spune François Geny, sunt ca echitatea, ieşită din principiile generale preexistente şi superioare legei, să poată completà legea.

Se admite că această echitate superioară, a cărei sursă şi îndrumare interpretul o găseşte în conştiinţa sa sau în observaţiunile vieţei de toate zilele, să fie transformată într'o disciplină, care să poată complinì lacunele inevitabile ale dreptului pozitiv. (François Gény, *Méthodes d'interprétation et sources en droit positif*, vol. I, p. 38 şi urm.).

Tendinţa jurisprudenţei, de a da o sferă cât mai comprehensivă noţiunei îmbogăţirei fără cauză, a întâlnit, însă, din partea doctrinei o rezistenţă, manifestată sub forma critică că această interpretare largă a creat o formulă, exagerată, care poate duce în practică la rezultate inadmisibile. (Vezi, lucrarea d-lui André Rouast, profesor la Facultatea de drept din Grenoble: *L'enrichement sans cause*, No. 3. In acelaş sens: G. Bourcart, profesor onorar la Facultăţile de drept din Nancy şi Strasbourg în *Sirey* 1911, I, p. 313).

Dacă urmărim procesul de elaborare jurisprudenţială a teoriei îmbogăţirei fără cauză, în secolul al IX-lea, observăm că jurisprudenţa a început prin a se opri asupra unei concepţiuni exegetice, pentru ca, mai în urmă, să forţeze cadrul strâmt al textelor codului civil şi să ajungă la o concepţiune ştiinţifică extrem de largă, pe care tot ea s'a silit, apoi, s'o tempereze şi s'o precizeze în acelaş timp. (J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 225—226).

Vedem, deci, că lipsa unei construcţiuni juridice speciale a teoriei îmbogăţirei fără cauză, în codul civil, a determinat, în doctrină şi jurisprudenţă, o incertitudine asupra înţelesului şi aplicaţiunei acestei noţiuni.

Intocmai ca şi teoria asupra culpelor, problema îmbogăţirei fără cauză este susceptibilă de aplicaţiune într'o infinitate de cazuri, ce nu ar puteà fi prevăzute nici chiar de legiuitorul cel mai minuţios. (Julien Bonnecase, *Supplément au Traité de Droit Civil de Baudry-Lacantinerie*, III, n. 114, *p.* 218).

III. *Fundamentul acţiunei de «in rem verso»*. Doctrina mai veche atribuià ca fundament al acţiunei de *in rem verso* conceptul unei gestiuni de afaceri anormale sau imperfecte, care se deosebeşte de gestiunea de afaceri comună, prin faptul că nu poate fi asimilată, ca aceasta, cu un mandat. (Larombière, *Théorie et pratique des Obligations*, vol. VII, p. 448; Demolombe, *Cours de Code Napoléon*, vol. XXXI, No. 48; Duranton, *Cours de Droit civil français*, vol. XIII, No. 647 şi urm.; Laurent, *Principes de Droit civil français*, vol. XX, No. 337, p. 364).

In elaborarea acestei delicate chestiuni de drept, doctrina s'a silit să-i găsească o bază juridică în gestiunea de afaceri, în acţiunea în revendicare sau în acţiunea cu caracter special de restabilire a echilibrului nejustificat, ce s'a produs între două patrimonii. (Baudry-Lacantinerie, *Précis de Droit civil*, II, No. 805; Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, II, No. 938 bis; Rouast, *Revue trimestrielle de Droit civil* pe 1922 (tirage à part), p. 7 şi urm.; J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 220—221).

Unii autori ca d-l Ripert atribue ca fundament al acestei acţiuni, regulele ce decurg din morală. (G. Ripert, *La règle morale dans les Obligations civiles*, No. 133 şi urm., 147 şi urm.; J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 271).

In adevăr, atunci când regula juridică a fost desfiinţată şi sancţionată de legiuitor, ea se separă de regula morală, ce-i serveà de fundament, în acest sens că dreptul, identificându-se cu ordinea juridică stabilită, poate, prin el însuş, să-şi îndeplinească menirea. (G. Ripert, *op. cit.*, No. 6).

Nu există, în realitate, spune d-l Ripert, între regula morală şi regula juridică nici o deosebire sub raportul câmpului de aplicaţiune, naturei şi scopului.

O asemenea deosebire nu poate să existe, deoarece Dreptul trebuie să realizeze justiţia şi idea de justiţie este o idee morală.

Dacă există o diferenţă, ea se manifestă numai din punctul de vedere al caracterului acestor două regule. Regula morală devine o regulă juridică, graţie unei injoncţiuni mai energice şi unei sancţiuni exterioare, necesare scopului de atins. Ea se incarnează şi se precizează prin elaborarea tehnică a regulei juridice.

Datoria de a nu cauza altuia un prejudiciu s'a transformat într'o obligaţie juridică, pentru motivul că respectarea acestei datorii erà o condiţiune esenţială pentru buna rânduială a vieţei sociale. (G. Ripert, *op. cit.*, No. 133).

Plecându-se dela această concepţiune, s'a putut ajunge la teza că noţiunea de îmbogăţire fără cauză poate găsi un fundament de responsabilitate civilă în art. 998 c. civ. (G. Ripert et Tesseire, *Essai d'une Théorie de l'enrichissement sans cause en Droit civil français*).

Alţi autori găsesc ca fundament echitatea. (Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 455, 779 şi urm, 786; Labbé, *Sirey* 1890, I, p. 97 şi *Sirey* 1893, I, p. 281).

Intr'o altă teorie, acţiunea de *in rem verso* se razemă pe un postulat de drept natural, constituind, cu acest titlu, o noţiune juridică. (Vezi André Rouast, *L'enrichissement sans cause et la jurisprudence civile*, *Revue trimestrielle de Droit civil* pe 1922; J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 276—278).

Cea mai mare parte a doctrinei atribue noţiunei îmbogăţirei fără cauză un substrat pur materialist, punând la baza acţiunei de *in rem verso* concepţiunea economică a patrimoniului şi ajungându-se la concluziunea că «prin chiar natura lucrurilor interpretul rămâne cantonat în sfera intereselor materiale şi a echilibrului acestor interese, dat fiind că acest echilibru consistă tocmai în independenţa şi salvgardarea patrimoniilor». (J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 338—342; G. Plastara, *La notion juridique du patrimoine*, p. 62 şi urm.).

Dacă la baza deplasărei unei valori dela un patrimoniu la altul se găseşte fie un act juridic, fie un fapt juridic prevăzut «adeverințele» privitoare la pavajul în curte și la costul cavoului, pârîții au isbutit a face dovada că sunt dubioase, ca fiind date de complezență. Astfel martorul Leonardo Toffoli a afirmat sub prestare de jurământ că deși a dat reclamantului o factură de 30.000 lei, el n'a primit decât suma de 24.000 lei, pentrucă reclamantul a plătit restul de 6.000 lei unui alt meșter. Apoi «adeverința» privitoare la pavaj nu corespunde realității nici cu privire la întinderea pavajului, nici cu privire la costul lui; căci meșterul Lambru Teodor care a emis factura a declarat sub prestare de jurământ înaintea Tribunalului, că n'a lucrat decât o suprafață de circa 150 m. p., iar nu 208 m. p., cum a scris în factură și că a încassat numai prețul de 12 lei pe m. p., iar nu acela de 42 lei pe m. p., prețul din factură; că, afirmările martorului sunt adevărate, se constată nu numai din declarația ce martorul a depus la Administrația Financiară, aflată în copie la dosar, dar și din expertiza conductorului-arhitect Gr. Grigorescu ordonată de Tribunal din oficiu și din care reiese că suprafața de pavaj lucrată a fost de 155 m. p., iar prețul puteà fi în medie de cel mult 31 lei pe m. p.; așà fiind și considerând ca adevărate declarațiile meșterului Lambru Teodor făcute sub prestare de jurământ, ar urmà ca în loc de 13.000 lei să i se socotească reclamantului pentru această factură numai suma de 1.800 lei (150 m. p. ×12 lei), ce reprezintă suma exact cheltuită.

Având în vedere că, independent de veracitatea menționatelor facturi, pârîții s'au opus la admiterea acțiunii, susținând că, potrivit art. 492 cod. civ., îmbunătățirile și reparațiile fiind făcute pe proprietatea defunctului Craifeleanu, sunt presupuse a fi făcute cu cheltuiala proprietarului căruia îi aparțin, iar, pe dealtă parte, că chiar de ar fi fost plătite de reclamant, ele nu pot servì de temeiu unei acțiuni de îmbogățire pe nedrept, căci au fost făcute ca acte de liberalitate, fără intenția de a se cere vreodată echivalentul lor.

Considerând că, în adevăr, art. 492 din cod. civ. aplicând principiul accesiunei, cuprinde două prezumpții și anume: că toate construcțiile, plantațiile sau lucrările făcute asupra pământului sunt presupuse că aparțin proprietarului

---

de lege, care justifică această deplasare sau care din contra prevede desființarea ei, în acest caz judecătorul trebuie să se mențină numai pe terenul faptului sau actului juridic. (J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 306).

Louis Josserand arată că, în fenomenul juridic al îmbogățirei fără cauză, există echilibrul rupt între două patrimonii, ce se găsesc în prezență și că întocmai ca și în cazul unui delict, însă în condițiuni deosebite, trebuie să existe o acțiune injustă.

In contra acestei situațiuni, nu este decât remediul de a pune la dispozițiunea celui păgubit un drept de creanță contra îmbogățitului pe nedrept, tot așà după cum victima unui delict dispune de o acțiune în daune contra faptului prejudiciabil. (Louis Josserand, *Cours de droit civil français*, vol. II, No. 560, p. 273).

Aceasta este teoria echivalenței construită pe terenul conservațiunei necesare a patrimoniilor și pe conceptul de echilibru.

S'a spus, și cu drept cuvânt, că această echivalență, întemeiată pe echitate, se integrează în noțiunea generală a cauzei, ceeace a și determinat nomenclatura acestei insitituțiuni juridice de îmbogățire fără cauză. (G. Ripert, *op. cit.*, No. 138, p. 258; Maury, *Essai sur la notion d'équivalence en droit civil français*).

După alți autori, acțiunea de *in rem verso* are un fundament delictual. (Planiol, *Classification des sources d'obligations*, *Revue critique de législation et de jurisprudence*, 1904, p. 224; Planiol et Ripert, *Traité pratique de droit civil français*, vol. II, No. 937).

Este cu putință, spune Bonnecase, *ca să ajungem deseori să descoperim că acolo unde se credeà, la început, că ar fi o îmbogățire fără cauză, este chiar un delict sau mai cu deosebire un quasi-delict*. (Bonnecase, *op. cit.*, p. 306—307).

Josserand critică teoria lui Planiol, care consistă să facă din obligațiunea de restituire a îmbogățitului un concept de responsabilitate delictuală.

La susținerea lui Planiol că îmbogățirea fără cauză a cuiva este juridicește sinonimă cu un delict sau cel puțin cu un quasi-delict și că astfel acțiunea de *in rem verso* ar fi o acțiune delictuală, Josserand obiectează că rezultatele acestor două acțiuni sunt cu totul deosebite, deoarece prin acțiunea delictuală victima obține repararea exactă a prejudiciului încercat, pe când prin acțiunea de *in rem verso* reclamantul nu poate cere decât numai valoarea cu care pârîtul s'a îmbogățit realmente. (Josserand, *op. cit.*, No. 565, p. 276).

Din momentul ce este stabilit că rolul acțiunei de *in rem verso* nu poate fi altceva decât manifestarea funcțiunei permanente și inevitabile a Dreptului în evoluțiunea și desvoltarea dreptului pozitiv trebuie să conchidem că aparține judecătorilor ca, pe baza elementului experimental și a celui rațional juridic, să aprecieze, pentru fiecare caz în parte, ori de câte ori este vorba de o pierdere sau deplasare de valoare, dacă e oportun să recurgă la noțiunea îmbogățirei fără cauză privită sub forma sa concretă și activă, sub care se prezintă acțiunea de *in rem verso*. (Bonnecase, *op. cit.*, vol. III, No. 180, 182 și urm. și vol. I, No. 228 și urm.).

IV. *Stabilirea elementelor sau condițiunilor, de care depinde admisibilitatea acțiunei de «in rem verso»*. Doctrina impune reclamantului, în acțiunea de *in rem verso*, să stabilească următoarele trei elemente esențiale, de cari este condiționată admisibilitatea acțiunei:

1. O îmbogățire realizată de pârît.
2. Necesitatea ca îmbogățirea, realizată de pârît, să fie consecința unei pierderi suferită de reclamant, fără ca această pierdere să fie datorită unei greșeli, unei neglijențe sau unei intențiuni de liberalitate a reclamantului.
3. Trebuie ca îmbogățirea sau profitul, de care a beneficiat pârîtul, să fie lipsite de o *justă cauză*, adică ca, la baza ei, să nu se găsească nici un act juridic, care să explice și să justifice achizițiunea valorilor intrate în patrimoniul pârîtului. (Colin et Capitant, *op. cit.*, II, p. 417; Trib. Teleorman, S. I, 18 Nov. 1920, *Curierul Jud.*, No. 17/921, *Dreptul* No. 48/921; Hamangiu și Georgean, *Codul civil adnotat*, vol. II, art. 998, No. 169).

Una din condițiunile impuse reclamentului este că el să stabilească că îmbogățirea este rezultatul muncei sau sforțărilor sale, fie pe cale directă, fie pe cale indirectă.

Dacă, însă, îmbogățirea rezultă dintr'un caz fortuit, cum este, de exemplu, în ipoteza unei avulsiuni sau aluviuni, nu poate fi vorba de o indemnitate, deoarece, în ultimă analiză, îmbogățirea nu a fost provocată de faptul sau inițiativa reclamantului. (Josserand, *op. cit.*, II, No. 571 B, p. 278—279).

In legătură cu îmbogățirea injustă, realizată printr'un caz fortuit, vom spune câteva cuvinte asupra *impreviziunei*, socotită ca sursă generatoare a obligațiunilor, ce fac obiectul acțiunei de *in rem verso*.

Asupra impreviziunei, ca bază a acțiunei de *in rem verso* s'a decis de Inalta Curte de Casație că, impreviziunea poate servì ca fundament juridic al acestei acțiuni, dat fiind că starea de fapt postbelică trebuie luată în considerațiune pentru rezolvarea contractelor ante-belice. (Cas. I, 14 Dec. 1925, *Pandectele Săptămânale*, 1926, p. 221; Cas. III, 6 Iunie 1928, *Pand. Săpt.*, 1928, p. 758).

Jurisprudența Casației, voim să vorbim de aceà disciplină interpretativă constantă, rezultată din elaborarea atentă și profundă a problemelor de drept este, însă, în sensul contrar, impreviziunea fiind înlăturată, în sistemul legislațiunea noastre ca fundament al unei acțiuni în justiție.

Este, poate, locul și prilejul să exprimăm, încă odată, un deziderat, ca ecou al opiniunei publice juridice, că ar fi de dorit ca această diversitate de interpretare a problemelor de drept, înaintea aceleiaș Curți de Casație, să dispară, pentru motive lesne de înțeles și asupra cărora nu insistăm prea mult. Asemeni accidente, survenite în opera frumoasă și fecundă a Inaltei Curți, trebuiesc evitate.

Nimic nu este mai deprimant pentru acei cari urmăresc viața juridică a unei țări, fie ca observatori și analiști, fie ca părți direct și sensibil interesate în efectele distribuirei justiției, decât ca să vadă că teoria filosofică a relativismului găsește o atât de frecventă aplicațiune practică în situațiunile în cari jurisprudența este chemată să determine valoarea și efectele principiilor și să rezolve conflictele ce stau la baza vieței sociale. (Asupra materiei impreviziunei în legătură cu acțiunea de *in rem verso*, a se vedeà: *Pand. Rom.*, 1922, III, p. 14, 55, 72, 88, 103 și 119, C. Apel Buc. II, 25 Iunie 1921; *Pand. Rom.*, 1922, II, p. 55 și III, p. 39, 72, 117; *Pand. Rom.*, 1923, III, p. 109. A se vedeà și trimiterile din nota publicată în *Pand. Săpt.*, 1926, p. 223 sub dec. Cas. I din 14 Dec. 1925, dec. Comisiunei de arbitri Lugoj din 8 Martie 1926, *Pand. Săpt.*, 1926, p. 479, precum și Cas. III, 6 Iunie 1928, *Pand. Săpt.*, 1928, p. 758).

imobilului şi, a doua, că au fost făcute de proprietar şi cu cheltuiala lui, toate acestea până la dovada contrară.

Având în vedere că, în speță, reclamantul nu pretinde că lucrările ce a făcut n'ar aparține proprietarului fondului la care s'au încorporat, prin urmare nu combate cea dintâi prezumpție, a proprietății lucrărilor, ci susține numai că, fiind făcute de el şi cu cheltuiala sa, i se cuvine pentru aceasta o indemnizație; în această privință este lămurit că reclamantul voeşte şi poate legalmente să facă dovada contrară prezumpției că lucrările s'au făcut cu cheltuiala proprietarului, prezumpție care se menține până când cel ce le-a efectuat isbuteşte să o înlăture; că deci, în speță nu este în discuție vreo chestiune de proprietate, ci numai despăgubirile cuvenite pentru cheltuelile ce s'au făcut, adică cea de a doua prezumpție din art. 492 cod. civ.

Având în vedere că pentru dovada contrară a acestor prezumpții se admit toate mijloacele legale de probă, atât probe scrise cât şi prezumpții sau martori, deoarece, cât timp constructorul nu se pretinde a fi proprietarul îmbunătățirilor făcute, nu este vorba de a se dovedi o convenție sau un fapt juridic, ci numai un fapt pur şi simplu; că, prin urmare, dacă constructorul dovedeşte cu facturi, chitanțe dela lucrători sau cu alte probe din cari se stabileşte că a achitat personal costul materialelor şi al muncii, el a făcut o legală şi suficientă dovadă, rămânând ca proprietarul terenului care totuş susține că el singur a procurat sumele necesare, să facă la rândul său această dovadă; în consecință, primul motiv invocat de pârîți nefiind întemeiat în drept, cată a fi înlăturat.

Având în vedere că aşà fiind şi întrucât pârîții nu au înlăturat decât în parte probele înfățişate de reclamant, este neîndoios că patrimoniul defunctului Craifeleanu s'a îmbogățit cu plus-valoarea reparațiunilor şi îmbunătățirilor făcute de reclamant, care a suferit prin efectuarea acestor lucrări o scădere în patrimoniul său; că, mai departe, între avantagiile aduse de reclamant patrimoniului pârîților şi scăderea ivită în patrimoniul său este, fără îndoială, un raport de cauză la efect.

Considerând însă că pentru admiterea unei acțiuni întemeiate pe principiul de echitate că nimeni

---

In acest sens, s'a hotărît că judecătorii de fond constată, în mod suveran, că faptul de îmbogățire dedus prin acțiunea de *in rem verso* a fost produs prin simplul efect al împrejurărilor post-belice, iar nu prin fapta reclamantului. (Cas. Belgiană, 17 Iulie 1925, *Pand. Rom.*, 1926, III, p. 32).

Pentru ca reclamantul să reuşească în acțiunea de *in rem verso*, trebuie să fi suferit o pierdere *corelativă*. Această condițiune trebuie apreciată în sensul că reclamantul nu este obligat să dovedească, neapărat, o pierdere materială, fiind de ajuns să stabilească că a prestat un serviciu, de orice natură, sau că a livrat o furnitură de care trebuie să i se țină socoteală. (Josserand, *op. cit.*, II, No. 571, p. 278).

Acțiunea de *in rem verso* — spune Baudry-Lacantinerie — fiind un fel de restituire, reclamantul nu poate obține decât numai atât cât a pierdut în realitate.

In ce priveşte pe pârît, este evident că el nu poate fi obligat să restitue decât bunurile şi valorile cu care s'a îmbogățit efectiv, deoarece echitatea este satisfăcută din momentul ce el a înapoiat tot ce deţineà ca o îmbogățire fără cauză.

In concluziune, judecătorii nu pot acordà reclamantului decât o sumă reprezentând echivalentul pagubei în cazul când paguba este mai mică decât îmbogățirea; dacă, însă, paguba este mai mare decât îmbogățirea, judecătorii nu pot acordà decât suma ce reprezintă echivalentul îmbogățirei pârîtului. (Baudry-Lacantinerie et Barde, *Des Obligations*, IV, No. 2849, XXV; Aubry et Rau, *Cours de Droit civil français*, ed. 4-a, VI, p. 246—247; G. Raynaud, *De l'action de «in rem verso» en droit français*, p. 98).

Existența prejudiciului unui patrimoniu în folosul altuia este un element atât de esențial, pentru admisibilitatea acțiunei, încât s'a decis, în jurisprudență, că nu este suficient ca pârîtul să fie tras un avantaj, ce decurge dintr'un act al reclamantului, ci trebuie ca acest avantaj să rezulte dintr'o cheltuială sau dintr'un sacrificiu făcut de reclamant. (Cas. fr. civ., 18 Oct. 1904, *Dalloz P.* 1905, I, p. 119).

Acțiunea de *in rem verso* poate fi exercitată de o persoană în prejudiciul căreia o alta a realizat un profit material ori chiar intelectual sau moral.

Concepțiunea clasică, susținută de Aubry şi Rau, în teoria cărora acțiunea de *in rem verso* nu puteà fi admisă decât atunci când reclamantul dovedià că patrimoniul pârîtului s'a îmbogățit cu o valoare pozitivă şi pecuniară, a căzut.

In acest sens, s'a decis că dacă un profesor nu a fost plătit de părinții elevului, el poate exercità acțiunea contra copilului ale cărui calități intelectuale şi morale s'au augmentat, grație educațiunei şi instrucțiunei date. (Vezi Josserand, *op. cit.*, vol. II, No. 569 cu trimiteri la jurisprudența franceză în sensul de mai sus).

Am arătat mai sus că nu este nevoie ca îmbogățirea să fi fost realizată direct.

Din acest principiu, decurg două consecințe:

1. Chestiunea îmbogățirei pârîtului poate fi privită, fie din punctul de vedere al unui câştig realizat, fie din acela al avantajului ce a avut prin împrejurarea că i s'a evitat o pierdere.

Astfel, s'a hotărît că o concubină, care a fost în acelaş timp în serviciul unei persoane, căreia i-a prestat serviciile în nădejdea unei căsătorii, poate, dacă această speranță nu se realizează, să ceară, fostului ei tovarăş de existență, o despăgubire pentru profitul pe care acesta l-a avut din munca sa neretribuită. (C. Apel Dijon, 7 Febr. 1928, *Dalloz. P.* 1928, II, p. 169).

2. Obligațiunea de restituire a îmbogățitului are loc chiar dacă s'a realizat prin mijlocirea unui alt patrimoniu, cum ar fi, de exemplu, în cazul unui comerciant, care vânzând îngrăşăminte chimice unui arendaş al cărui contract a fost reziliat de proprietarul moşiei, îl poate urmări pe acesta, reclamând plus-valuta de care a beneficiat fondul. (Cas. fr. req., 15 Iunie 1892, *Dalloz P.*, 1892, I, p. 596 şi *Sirey*, 1893, I, p. 281 cu nota d-lui Labbé).

Deasemeni, poate fi chemat în judecată soțul, în măsura în care el a profitat de cumpărăturile făcute de femeia sa în afară de limitele mandatului tacit domestic. (Josserand, *op. cit.*, II, No. 570; vezi şi Cas. fr. req., 4 Febr. 1902, *Sirey*, 1902, I, p. 229; Cas. fr. req., 12 Dec. 1928, *Dalloz Hebdomadaire*, 1929, p. 180).

Am spus că unul din elementele noțiunei de îmbogățire fără cauză, considerată ca sursă generatoare de obligațiuni, este lipsa de justificare juridică a pierderei sau a deplasărei de valoare, suferită de un patrimoniu în profitul altuia.

Determinarea, din punctul de vedere riguros juridic, a noțiunei «fără cauză» a provocat în practică foarte multe confuziuni.

Definițiunea care s'a impus a fost aceea datorită d-lui Bonnecase, care arată că lipsa de cauză, astfel cum o denumeşte terminologia acceptată de jurişti, este juridiceşte sinonimă cu nejustificarea în drept a pierderei sau deplasărei unei valori dela un patrimoniu la altul. (Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 352—358).

Pentru completarea acestei discțiuni, vom relevà părerea lui Josserand, care spune că prin «cauză» trebuie să se înțeleagă orice titlu justificativ ca: donațiune, vânzare, hotărîre judecătorească şi chiar delictele».

Ca şi în materie de contracte (art. 967 c. civ.), cauza este presupusă că există în favoarea pârîtului; astfel fiind, reclamantul este dator să dovedească lipsa de cauză. (Josserand, *op. cit.*, II, No. 573).

Această condițiune — spune Josserand — este nota caracteristică, care fixează aspectul juridic al teoriei îmbogățirei fără cauză deoarece în principiu, cineva se poate îmbogăți în dauna altuia dacă are în favoarea sa şi la baza operațiunei o justă cauză. (Cas. fr. civ., 2 Martie 1915, *Dalloz P.* 1920, I, p. 102; Josserand, *op. cit.*, II, No. 572 *c*, p. 279).

Pe lângă aceste trei condițiuni clasice, necesare pentru admiterea acțiunei de îmbogățire fără cauză, doctrina, reprezentată prin Aubry şi Rau, cari cei dintâiu au dat o alcătuire sistematică teoriei îmbogățirei fără cauză, a mai adăugat încă o condițiune, şi anume ca persoana lezată să nu aibă la dispozițiunea sa nici o altă acțiune pentru repararea prejudiciului încercat, acțiune ce ar puteà naşte dintr'un contract quasi-contract, delict sau quasi-delict. (Aubry et Rau, *op. cit.*, ed. 4-a, VI, p. 246; Josserand, *op. cit.*, II, No. 514, p. 279—280; Cas. fr. civ., 2 Martie 1915, *Dalloz P.* 1920, I, p. 102).

Cu drept cuvânt, însă, s'a obiectat că această a patra condițiune este arbitrară, deoarece faptul că o persoană dispune de mai multe acțiuni, pentru valorificarea dreptului său, îi dă dreptul să utilizeze oricare din aceste acțiuni, dacă legiuitorul nu a reglementat, în mod precis şi restrictiv exercițiul dreptului. Dealtfel, dreptul civil, oferă şi alte cazuri, când titularul unui drept are la dispozițiunea sa mai multe acțiuni distincte. (Colin et Capitant, *op. cit.* ed. 2-a, II, p. 417; J. Bonnecase, *Supplément au Traité de Droit civil de Baudry-Lacantinerie*, III, p. 219).

Condițiunea adăugată de aceşti autori

nu se poate îmbogăţì în dauna averii altuia, nu este suficient a se dovedì îmbogăţirea pârîtului, sacrificiul patrimonial al reclamantului şi legătura de cauzalitate dintre aceste două modificări de patrimonii, ci este neapărat necesar a se stabilì că îmbogăţirea pârîtului s'a făcut fără nici o cauză; căci, decâteori ar reieşi din ansamblul împrejurărilor de fapt că pârîtul cu justă cauză s'a îmbogăţit în dauna reclamantului, acţiunea acestuia nu poate fi primită.

Considerând că pentru a se vedeà dacă există sau nu o cauză justă, trebuesc luate în seamă nu numai interesele reclamantului ci şi ale pârîtului, întrucât urmează a se decide dacă nu cumva pârîtul este mai îndreptăţit a păstrà în patrimoniul său foloasele procurate de reclamant, decât ca contravaloarea lor să se restitue reclamantului; că, deci pentru admiterea acţiunei trebuie să reiasă absenţa oricărui act juridic care să justifice îmbogăţirea pârîtului.

Considerând că pentru aceasta se impune ca reclamantul să nu se fi bucurat în schimbul prestaţiunilor sau serviciilor făcute, de nici un echivalent de natură patrimonială sau morală; când însă reclamantul, în locul cheltuelilor ce a făcut, s'a folosit de unele avantagii ce stau în legătură directă cu sacrificiile sale, sau când scopul acestor sacrificii a fost tocmai acela de a se folosì de roadele lor, acţiunea sa nu poate fi primită; deasemeni, dacă reclamantul a făcut un act de liberalitate sau şi-a îndeplinit o obligaţie naturală, ori a plătit o datorie morală, prin aceasta patrimoniul său nu a suferit scăderea care să-l îndrituiască a pornì acţiunea de îmbogăţire fără cauză.

Având în vedere că, aşà fiind, un membru de familie care de bună voie a făcut reparaţiuni imobilului în care locuià fără plată împreună cu familia, n'ar puteà cere indemnizare pentru cheltuelile făcute cu acele reparaţii — intentând acţiunea de *in rem verso* contra membrilor familiei pe care în urmă a părăsit-o, — mai ales când n'ar fi disproporţie între sumele cheltuite şi beneficiul ce a obţinut prin folosinţa gratuită a imobilului; căci, echivalentul sacrificiilor benevole ce a depus, constă în folosul pe care l-a dobândit locuind mai multă vreme imobilul fără nici o plată.

Considerând că această inter-

---

pentru exerciţiul acţiunei de *in rem verso*, în sensul că este necesar să se stabilească că reclamantul nu dispune de o altă acţiune pentru recunoaşterea drepturilor sale, a dus la concluziunea că dacă judecătorii se găsesc în faţa unei îmbogăţiri şi a unei pagube corelative, sau mai exact vorbind în faţa deplasărei unei valori dela o persoană la alta, în acest caz, şi dacă această situaţiune poate intrà în cadrul unei instituţiuni de drept pozitiv determinat, trebuie să se renunţe la conceptul îmbogăţirei fără cauză.

Această soluţiune se impune, în spritul acestei teorii, cu acelaş titlu bine înţeles, şi atunci când reclamantul păgubit a neglijat, în termenul legal, să recurgă la protecţiunea unei regule de drept pozitiv, care i-ar fi îngăduit să evite pierderea. (J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 306).

O asemenea situaţiune o găsim în legislaţiunea noastră şi anume în art. 351 c. com., care consacră aşà zisa acţiune de îmbogăţire pe nedrept, sau după cum se exprimă textul acţiunea de folos nedatorit. Este ştiut că posesorul cambiei, care a neglijat să facă protestul şi care este decăzut din acţiunea sa de regres, poate, conf. art. 351 c. com., să se adreseze contra trăgătorului sau acceptantului, pentru ca să obţină restituirea sumelor (proviziunea), pe care aceştia o deţin, în mod injust, în patrimoniul lor.

Posesorul cambiei, care se găseşte în această situaţiune, poate reclamà şi obţine sumele, ce i se cuvin, fără a mai fi, deci, obligat să invoace principiul îmbogăţirei fără cauză, deoarece el are în favoarea lui un text expres de lege.

Dacă, însă, posesorul cambiei, care a fost decăzut din acţiunea cambială, ar voi să se prevaleze de raportul fundamental, raport care poate fi de natură comercială sau chiar civilă, în acest caz, el se poate servì, în sprijinul pretenţiunilor sale, atât de argumentul juridic că prin emiterea cambiei nu s'a produs nici o novaţiune şi nu s'a înlăturat existenţa raportului contractual iniţial, cât şi de consideraţiunile de echitate, ce se găsesc la baza acţiunei de *in rem verso*. (In acest sens: Vivante, Bonelli şi Giannini, citaţi în excelenta lucrare, recent apărută a regretatului nostru comercialist M. A. Dumitrescu, *Manual de Drept comercial*, partea IV, *cambia, cekul, contul curent, Mandatul, comisionul, transportul, asigurarea* şi *gajul*, p. 450).

Evident că natura acestei acţiuni speciale, prevăzută de art. 351 c. com. nu este cambială. Ea este o acţiune comercială de drept comun.

Intrucât o asemenea acţiune este bazată pe raportul iniţial al contractului cambial, credem că ea îşi păstrează caracterul comercial, inerent cambiei, ca act obiectiv, de comerţ, afară de cazul când, raportul iniţial fiind de natură civilă, cambia a fost emisă ca un simplu mijloc de lichidare şi plată, fără ca părţile să fi novat natura obligaţiunei originare. (Jud. oc. mixt T.-Măgurele, 3 Nov. 1927, sub preşedinţia d-lui consilier C. Ceacăran, un distins magistrat şi publicist, *Teleormanul Juridic*, No. 4—5/928 şi *Pand. Rom.*, 1928, III, p. 117 cu nota d-lui Tr. Scriban, unul dintre harnicii şi destoinicii noştri magistraţi, căruia, poate, tocmai din această cauză nu i se dă situaţiunea ce i se cuvine).

Acela care a pierdut, prin culpa sa sau prin faptul său, posibilitatea de a-şi valorificà dreptul pe o anumită cale procedurală, trebuie să sufere consecinţele neglijenţei sau imprudenţei sale, astfel că nu se mai poate folosì de acţiune de *in rem verso*. (Cas. fr. req., 11 Iulie 1889, *Dalloz P.* 1889, I, p. 393; Josserand, *op. cit.*, II, No. 574, p. 280).

S'a decis însă, de Curtea noastră de Casaţie că deşi în principiu acţiunea de *in rem verso* nu se poate exercità decât numai atunci când între părţi nu a fost nici un raport contractual, totuş această regulă nu se mai aplică în cazul extraordinar, când contractul a fost făcut în vederea unei cauze, care nu există sau care, în mod fortuit, nu s'a putut realizà sau dacă nu este admisibilă, în drept, validitatea unui asemenea contract, ori dacă contractul s'a reziliat din orice cauză, înaintea termenului convenit.

Intr'un asemenea caz, îmbogăţirea unei părţi trebuie să fie privită ca o consecinţă firească şi inevitabilă a însăş convenţiunei, intervenite între ele. (Cas. III, 28 Sept. 1926, *Pand. Rom.*, 1927, I, p. 157, cu notă de d-l profesor Const. Rarincescu, *Pand. Săpt.*, 1927, p. 176; C. Apel Buc. IV, 24 Nov. 1925, *Jurispr. Rom.*, 1926, p. 137).

Casaţia belgiană s'a pronunţat deasemenea, în sensul că acţiunea de *in rem verso*, cât şi cea rezultând din gestiunea de afaceri presupun lipsa unei convenţiuni prealabile între părţi. (Cas. Belg., 17 Iulie 1925, *Pand. Rom.*, 1926, III, p. 32).

Acest caracter subsidiar al acţiunei învederează adevărata ei natură, deoarece legiuitorul, stabilind o cale procedurală pentru reclamantul care a suferit o diminuare a patrimoniului, a satisfăcut misiunea sa, de a pune la dispoziţia titularului unui drept mijlocul şi posibilitatea de valorificare.

Nu este, însă, mai puţin adevărat că atunci când condiţiunile juridice ale acţiunei, prevăzută de legiuitor, nu sunt întrunite, se impune totuş să se găsească o soluţiune situaţiunei, ca o persoană să nu reţină în mod injust, o avere ce aparţine, în drept alteia.

Intr'un asemenea caz, echitatea intervine, spre a corijà imperfecţiunea mijloacelor juridice. (G. Ripert, *op. cit.*, No. 135, p. 253).

In această ordine de idei, cea mai potrivită formulă a fost găsită de Bonnecase, care spune că, sub raportul sferei sale de aplicaţiune, acţiunea de *in rem verso* presupune că creditorul, unei pretinse obligaţiuni de restituire, nu se poate prevalà faţă de debitorul său prezumat, de nici un text pozitiv şi de nici un act juridic sau de un fapt juridic expres prevăzut şi definit de lege.

In acest domeniu, astfel delimitat, acţiunea de *in rem verso* implică, după cum am arătat mai sus, pierderea sau deplasarea unei valori dela un patrimoniu în folosul altuia fără ca această pierdere sau deplasare să fie, juridiceşte, justificată şi prezentând o contradicţie vădită cu noţiunea de dreptate ce are fiinţă într'un mediu social dat. (Bonnecase, *op. cit.*, III, No. 186, p. 371—372).

Regula, potrivit căreia acţiunea de *in rem verso* nu poate fi admisă decât numai atunci când reclamantul nu are la dispoziţie o altă acţiune, născută dintr'un contract, quasi-contract, delict sau quasi-delict, nu-şi mai primeşte aplicaţiunea atunci când reclamantul intentând o acţiune, întemeiată pe una din aceste surse de obligaţiuni, voeşte să renunţe la cauza şi acţiunea originară, pe care nu o poate dovedì conform art. 1191 şi 1197 şi să-i substitue, pe calea unei cereri suplimentare sau modificatoare, o acţiune de *in rem verso*, în care nu ar întâmpinà rigoarea sistemului de probaţiune, care impune necesitatea unor acte scrise. (Cas. fr. civ., 12 Maiu 1914, *Sirey*, 1918—1919, I, p. 41).

Se susţine că atunci când reclamantul îşi sprijină acţiunea pe un act juridic, el trebuie să-i stabilească existenţa conform pretare este în spiritul legei, dacă se admite oarecare analogie între situaţia unui asemenea reclamant şi aceea a unui uzufructuar, a unui uzuar sau a unui habitator; astfel, potrivit art. 539 cod. civ., uzufructuarul nu poate cere la încetarea uzufructului despăgubiri pentru îmbunătăţirile ce pretinde că a făcut, chiar dacă prin ele valoarea lucrului ar fi sporită; iar, potrivit art. 545 cod. civ., el este obligat a face toate reparaţiile de întreţinere ale imobilului de care se foloseşte, obligaţie care, potrivit art. 574 cod. civ., incumbă şi uzuarului şi habitatorului când ei absorb toate fructele fondului sau ocupă toată casa, fiind obligaţi în caz contrar să contribue la cheltueli în proporţie cu porţiunea de care se folosesc; în special cu privire la habitator, doctrina susţine că, în afară de obligaţia ce acesta are de a face reparaţii locative apartamentului ce ocupă, el trebuie să contribue la plata reparaţiilor de întreţinere ale întregului imobil; oricum, este cert că pentru reparaţiile de întreţinere ce au făcut în baza şi în măsura acestei obligaţiuni legale, nu se cuvine uzufructuarului, uzuarului sau habitatorului nici o indemnitate; s'a admis deasemeni prin analogie că locatarul, deşi este ţinut de lege a face numai reparaţii locative, dacă a executat reparaţii sau lucrări asupra fondului în scopul de a-şi mări şi facilità folosinţa, nu poate cere la expirarea contractului vreo indemnitate dela proprietar, cu toate că acesta va profità de lucrările făcute (Colin et Capitant II, p. 419).

Considerând că, dacă nu se poate susţine că acel ce se foloseşte gratuit şi fără titlu de un imobil, este ţinut de obligaţia civilă de a efectuà reparaţiile de întreţinere ale imobilului, — însă odată ce le-a înfăptuit, el a satisfăcut o obligaţie naturală, care, prestată fiind de bună voie, nu se mai poate repetì.

Având în vedere că, în speţă, dacă reclamantul n'ar fi ocupat casele socrilor săi prin îngăduinţa acestora, ar fi fost nevoit să închirieze pentru el şi soţia sa o locuinţă similară în care să se adăpostească şi în care să-şi exercite profesiunea, deci să suporte o pagubă mai mare în patrimoniul său; pe dealtă parte, reclamantul nu ar puteà tăgădui că a înţeles să se folosească şi el de reparaţiile făcute, după cum s'a şi folosit în fapt

---

regulelor puse prin art. 1191 şi 1197 c. civ. (Vezi nota d-lui Naquet în *Sirey*, 1918—1919, I, p. 41).

Tribunalul Buzău, prin sentinţa pronunţată sub preşedinţia d-lui George Docan, actual consilier la Curtea de Apel din Bucureşti şi unul dintre magistraţii care poate fi socotit ca o podoabă a corpului nostru judecătoresc prin activitatea sa ştiinţifică unanim apreciată şi prin integritatea sa profesională, decide, că pentru admiterea unei acţiuni de *in rem verso* este necesar să se dovedească: îmbogăţirea pârîtului, sacrificiul patrimonial al reclamantului, legătură de cauzalitate dintre aceste două modificări de patrimonii, precum şi absenţa oricărui act juridic, care să justifice îmbogăţirea pârîtului, adică absenţa de justă cauză.

Tribunalul hotărăşte că există justă cauză şi că deci, acţiunea de îmbogăţire fără cauză nu poate fi primită, când reclamantul s'a bucurat, în schimbul prestaţiunilor sau serviciilor făcute, de orice echivalent de natură patrimonială sau morală.

Reclamantul trebuie a fi respins, în pretenţiunile sale, dacă a primit unele avantajii în legătură directă cu sacrificiile sale, sau dacă a făcut un act de liberalitate, ori a îndeplinit o obligaţiune naturală, plătind o datorie morală.

Ca aplicaţiune practică a acestor principii, Tribunalul hotărăşte că dacă membrul unei familii a făcut, de bunăvoie, reparaţiuni imobilului, în care locuià, fără plată, împreună cu familia sa, el nu poate cere, pe calea acţiunei de *in rem verso*, contra membrilor familiei cu care a rupt legăturile de rudenie în urma unui divorţ, sumele cheltuite, mai ales atunci când sacrificiile materiale făcute se compensează cu folosinţa gratuită a imobilului.

Spre a se opri la această soluţiune, Tribunalul se întemeiază şi pe un argument de analogie, dedus din art. 538 c. civ., care spune că uzufructuarul nu poate cere la încetarea uzufructului despăgubiri pentru îmbunătăţirile, ce pretinde că a făcut.

Uzufructuarul este lipsit de acţiunea de *in rem verso*, chiar dacă s'ar dovedì în fapt că îmbunătăţirile făcute de el au sporit valoarea lucrului. La acest argument, Tribunalul mai adaugă şi pe acela, ce rezultă din art. 545 şi 574 c. civ., cari impun uzufructuarului şi uzuarului obligaţiunea de a face toate reparaţiunile de întreţinere imobilului, de care se folosesc.

In legătură cu această obligaţiune a uzufructuarului şi uzuarului, Tribunalul relevă şi obligaţiunea habitatorului, care, potrivit art. 574 c. civ., trebuie să facă toate reparaţiunile de întreţinere, dacă ocupă toată casa sau să contribue *pro rata* dacă nu se foloseşte decât numai de o parte dintr'însa.

Soluţiunea Tribunalului este juridică.

Atunci când reclamantul în acţiunea de *in rem verso* a avut o compensaţiune a prejudiciului, ce alcătuià fundamentul acestei acţiuni, pretenţiunea sa devine fără obiect. Compensaţiunea ulterioară — sub orice formă şi sub orice titlu — derivând din orice cauză, constitue, credem, un fine de neprimire peremtoriu a acţiunei de *in rem verso*.

Ar fi, în adevăr, straniu, ca reclamantul care a obţinut, sub o formă sau alta, justa despăgubire la care puteà tinde, să fie tolerat să pretindă încă odată desdăunarea primită dejà.

V. *Funcţiunea juridică şi practică a acţiunei de «in rem verso».* Acţiunea de *in rem verso* tinde la restituirea a însuş obiectului sau valorilor, cu care unul dintre cele două patrimonii a fost despuiat în profitul celuilalt.

Atunci când nici un obstacol, de fapt sau de drept, nu se opune la restituirea în natură, pârîtul va fi condamnat la această restituire.

Dacă restituirea în natură este imposibilă, pentru motive materiale de fapt sau pentru consideraţiuni de drept, în acest caz, pârîtul va fi condamnat să plătească contravaloarea lucrului cerut prin acţiunea reclamantului.

Atunci când restituirea nu se poate face în natură şi când pârîtul urmează a fi obligat la plata unei sume de bani, cuantumul acestei sume trebuie să fie, în principiu, dacă nu există o dispoziţiune legală contrarie, stabilit după valoarea, pe care lucrul o aveà în momentul introducerei acţiunei de *in rem verso*, iar nu după valoarea din momentul în care s'a produs îmbogăţirea. (Aubry et Rau, *op. cit.*, p. 362, 363).

Soluţiunea aceasta, că judecătorul trebuie să pună pe reclamant în situaţiunea ce există în favoarea sa la introducerea acţiunei, este justificată de autorii cari o susţin pe consideraţiunea că reclamantul este, şi el, în culpă, deoarece nu a reacţionat, mai curând, contra pârîtului beneficiar al îmbogăţirei fără cauză, care s'a putut socotì de perfectă bună credinţă. (J. Renard, *Étude sur les conditions de l'application de l'action d'enrichissement sans cause dans le droit français moderne*, *Revue trimestrielle de Droit civil*, pe 1920, p. 259; J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 350, 352 cu trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă; Laurent, *op. cit.*, XX, No. 340; Josserand, *op. cit.*, II, No. 577).

O consecinţă practică a principiului că îmbogăţirea fără cauză se calculează după starea lucrurilor din momentul introducerei acţiunei este că acţiunea trebuie respinsă, dacă, după pornirea ei, îmbogăţirea pârîtului a dispărut, prin efectul unui caz de forţă majoră.

Din acest punct de vedere quasi-contractul, care se găseşte la baza acţiunei de *in rem verso*, se deosebeşte de quasi-contractul gestiunei de afaceri deoarece, în acesta din urmă, girantul poate reclamà plata tuturor sumelor cheltuite dacă gestiunea a fost utilă, chiar şi dacă această utilitate a dispărut prin survenirea unor evenimente, ce nu puteau fi prevăzute. (Baudry-Lacantinerie et Barde, *Des Obligations*, IV, No. 2849, XXVI; Aubry et Rau, *op. cit.*, ed. 4-a, VI, p. 247; Laurent, *op. cit.*, XX, No. 340. C. Apel Lyon, 11 Ian. 1906, *Dalloz P.* 1906, II, p. 132 şi *Pandectes Fr.*, 1906, II, p. 235).

Cu alte cuvinte, pârîtul fiind obligat la o restituire, cuantumul acestei restituiri este mărginit la suma ce reprezintă îmbogăţirea efectiv realizată de el, adică la profitul ce a tras în detrimentul reclamantului.

Pe de altă parte, această sumă nu poate să depăşească cuantumul pierderilor încercate de reclamant, adică tocmai suma cu care s'a micşorat patrimoniul acestuia.

A admite altfel, ar fi ca reclamantul, care se plânge de îmbogăţire fără cauză, contra pârîtului, să realizeze, el la rândul său, o asemenea îmbogăţire. (Colin et Capitant, *op. cit.*, II, p. 421).

Vedem, deci, că din punctul de vedere al determinărei elementelor abstracte ale cuantumlui obligaţiunei, ce rezultă din îmbogăţirea fără cauză sub raportul fixărei maximului şi minimului, se admite că acţiunea de *in rem verso* nu poate fi sursă de profit injust pentru reclamant nici un prilej de pierdere nejustificată pentru pârît, întrucât ea tinde să îndeplinească numai funcţiunea juridică a integrităţei unui patrimoniu faţă de altul. (J. Bonnecase, *op. cit.*, III, p. 347 şi urm.; Josserand, *op. cit.*, No, 576).

timp de mai mult de trei ani; că, atunci când luà parte la lucrări şi făceà cheltueli, departe de a intenţionà să îmbogăţească pe pârîţi pe nedrept, el urmăriă negreşit scopul de a-şi uşurà şi mări folosinţa imobilului care-i servià de locuinţă, fiind neraţional a se presupune că s'ar mai fi ocupat de acele lucrări, dacă pe aceà vreme aveà de gând să divorţeze; că, aşadar, suma cheltuită de reclamant cu reparaţiile este compensată prin beneficiul dobândit din folosinţa gratuită a imobilului, nefiind nici o disproporţie între aceştea.

Având în vedere că fiind constant în speţă că reclamantul n'a făcut la imobilul în care locuià decât reparaţii de întreţinere şi locative — în cazul când, nu s'ar admite că a avut în schimbul lor un echivalent material sau că şi-a îndeplinit o obligaţie naturală, — el a satisfăcut în orice caz, dacă nu un act de liberalitate, cel puţin o datorie morală, adică un act de delicateţă sau de conştiinţă impus de raporturile strânse de solidaritate familiară în baza cărora ocupà imobilul; ori, cum justa cauză de îmbogăţire a pârîtului poate fi şi împlinirea din partea reclamantului a unei obligaţiuni naturale sau morale, acţiunea de faţă trebuie respinsă şi din acest motiv, neîntrunind toate condiţiunile necesare.

Având în vedere că dacă nu se poate acordà reclamantului nici o indemnitate pentru reparaţiile de întreţinere săvârşite la imobil, i se cuvine însă despăgubire integrală pentru sumele cheltuite cu construcţia cavoului familiei Craifeleanu; pârîţii nedovedind cu nimic că defunctul Craifeleanu a avut vreo cauză justă a se îmbogăţi în dauna reclamantului, acţiunea lui este, în această privinţă, pe deplin întemeiată.

Având în vedere că reclamantul, dovedind cu factura din 12 Iulie 1924 şi cu proba testimonială, admisibilă pe motivele mai sus arătate, că a cheltuit pentru construcţia cavoului suma de 30.000 lei, din care i s'a restituit suma de 10.000 lei, cum arată în petiţia introductivă de instanţă, a stabilit prin urmare că i-se cuvine a primì suma de 20.000 lei; renunţând însă la partea privitoare pe minorii Craifeleanu, pe care nici nu i-a chemat în proces, el a cerut ca pârîţii Elena şi Aurel Craifeleanu să-i plătească fiecare câte o treime, în cazul când s'ar hotărî că fosta lui soacră, pârîta Maria Craifeleanu, fiind uzufructuară, nu poate fi obligată a plătì datoriile defunctului său soţ.

Având în vedere că, reclamantul n'a dovedit cu nimic că văduva decedatului Craifeleanu ar fi dobândit vreun drept de uzufruct în succesiunea acestuia, ca succesoare sau ca legatară, ci a afirmat numai pur şi simplu că pârîta este uzufructuară, fără a arătà cel puţin ce fel de uzufructuară este; cum chestiunea de a se şti dacă şi în ce măsură văduva uzufructuară trebuie obligată la plata datoriilor defunctului, cată a fi deslegată în conformitate cu regulile prevăzute în art. 551, 552, 684, 775 şi 777 cod. civ., soluţia depinzând de modul de constituire şi de întinderea dreptului său de uzufruct, — acţiunea reclamantului, în lipsa oricăror precizări

---

VI. *Condiţiuni procedurale, relative la acţiunea de «in rem verso».* In ce priveşte dovada îmbogăţirei fără cauză, realizată de pârît, se admite că, aceasta constituind un fapt, poate fi făcută prin toate mijloacele de probă admise de art. 1198 c. civ. (Bonnecase, *op. cit.*, III, No. 185; Cas. fr. civ. 15 Iunie 1892, *Sirey*, 1893, I, p. 281 şi *Dalloz P.* 1892, I, p. 596).

Dat fiind fundamentul, pe care se sprijină acţiunea de *in rem verso*, este indiferent dacă pârîtul are sau nu capacitatea juridică.

Ea poate fi deci, îndreptată şi contra unui incapabil. (Aubry et Rau, *op. cit.*, ed. 5-a, vol. IX, § 578, p. 563).

Atunci, însă, când un incapabil a girat afacerile altuia, el nu răspunde decât în temeiul acţiunei de *in rem verso* sau pe baza prejudiciului ce a cauzat. (Dalloz, *Rep. alphab.*, vezi *Obligations* No. 5415 şi 5433; Dalloz, *Rep. alphab. Suppl.*, vezi *Obligations* No. 2260; Aubry et Rau, *op. cit.*, ed. 4-a, vol. IV, No. 441, text şi nota 1, p. 722; Laurent, *op. cit.*, vol. XX, No. 312).

Acţiunea de îmbogăţire fără cauză poate fi pornită nu numai contra persoanelor fizice, dar şi în contra persoanelor juridice, sub condiţiunea, însă, ca, în acest din urmă caz, profitul realizat de ele, oricât ar fi fi de indirect, să rămână cu totul distinct de avantajiile de fapt, pe care membrii lor, cum ar fi, de pildă, locuitorii unei comune, le pot trage personal din faptele ce constituesc îmbogăţirea fără cauză. (Aubry et Rau, *op. cit.*, ed. 5-a, IX, § 578, p. 363—366).

Atunci când reclamantul pretinde o sumă de bani, dobânzile nu-i sunt datorite decât numai din ziua somaţiunei de plată adresată pârîtului. (Colin et Capitant, *op. cit.*, 2, p. 421; Aubry et Rau, *Cours de Droit civil français*, ed. 5-a, vol. IV, p. 156 nota 15; Baudry-Lacantinerie et Barde, *Des Obligations*, vol I, No. 512; C. Apel Chambéry, 30 Iulie 1900, *Dalloz P.* 1902, 2, p. 121).

In ceeace priveşte modul de punere în întârziere, pentru curgerea dobânzilor, se admite că prin somaţiune trebuie să înţelegem orice act extrajudiciar, ce ar puteà fi socotit echivalent cu somaţiunea, cum ar fi de exemplu o acţiune în justiţie, un comandament, sau o declaraţiune, prin care debitorul recunoaşte că se găseşte în întârziere. (Aubry et Rau, *op. cit.*, p. 156 nota 16; Baudry-Lacantinerie et Barde, *op. cit.*, No. 512, 1).

In ce priveşte dobânzile sumelor cheltuite de reclamant, se admite că ele nu sunt purtătoare de dobânzi. (Baudry-Lacantinerie et Barde, *op. cit.*, No. 2849, XXVII).

VII. *Cuantumul despăgubirilor în cazul când pârîtul a realizat prin rea credinţă îmbogăţirea fără cauză.* Atunci când pârîtul, care s'a îmbogăţit pe nedrept este de rea credinţă, sunt autori cari cred că el trebuie tratat cu o asprime deosebită, astfel încât urmează să fie condamnat la restituire în conformitate cu situaţiunea de fapt existentă din momentul îmbogăţirei, iar nu din momentul introducerei acţiunei, dat fiind că reaua credinţă pune de drept în întârziere şi în culpă pe beneficiarul îmbogăţirei injuste. (Josserand, *op. cit.*, II, No. 578; Cas. rom I, No. 276/909, *Buletin* pe 1909, p. 764; Cas. I, No. 415/911, *Buletin* pe 1911, p. 808; Trib. Teleorman S. I, 13 Nov. 1920, *Curierul Jud.* pe 1921, p. 262; Jud. oc. Mihăileşti-Buzău, 4 Martie 1925, *Pand. Rom.*, 1925, III, p. 73 cu o notă în acelaş sens a d-lui Radu Em. Manolescu).

In sprijinul soluţiunei că în caz de rea credinţă a pârîtului judecătorii trebuie să acorde daunele indicate de situaţiunea de fapt din momentul îmbogăţirei, este şi art. 994 c. civ., potrivit căruia acela care primeşte cu rea credinţă o plată, ce nu-i este datorită, este obligat a restitui atât capitalul cât şi dobânzile, încă din ziua plăţii, fără a mai fi deci, nevoie de o cerere în judecată, cerere, care este asimilată de codul civil, prin art. 1088, cu o adevărată somaţiune pentru curgerea dobânzilor, privite ca daune moratorii. (Trib. Teleorman I, 13 Nov. 1920, *Curierul Judiciar*, 1921, p. 265).

Rigoarea, cu care o parte din doctrină tratează pe pârîtul de rea credinţă, este determinată de consideraţiunea că raporturile pe care le implică, între oameni, viaţa socială, sunt caracterizate, în prim loc, prin obligaţiunea negativă de a nu cauzà altuia un prejudiciu.

Incălcarea acestei obligaţiuni *in abstinendo* creiază, prin ea însăş, un drept pentru cel prejudiciat de a obţine o desdăunare încă din momentul săvârşirei faptului, ce făceà obiectul obligaţiunei negative.

Desdăunarea aceasta este justificată prin principiul cuprins în art. 1087 c. civ., care prevede că, dacă obligaţiunea consistă în a nu face debitorul, care a călcat-o, este dator a da despăgubiri pentru simplul fapt al contravenţiunei. (Trib. Teleorman, s. I, 13 Nov. 1920, *Curierul Judiciar*, 1921, p. 265).

Singura categorie de beneficiari de rea credinţă, cari sunt trataţi mai indulgent, nerăspunzând decât numai de îmbogăţirea ce subsistă în momentul exercitărei acţiunei, sunt incapabilii, minorii, interzişii, femeile măritate.

Această atenuare, a responsabilităţei lor patrimoniale, se razemă pe art. 1164 c. civ., care prevede că, atunci când aceşti incapabili sunt admişi a exercità acţiunea în resciziune, ei nu întorc aceea ce au primit decât în măsura în care se stabileşte că au tras un profit. (Josserand, *op. cit.*, vol. II, No. 578).

VII. *Expunere de drept jurisprudenţial, aplicat. Diverse cazuri de îmbogăţire fără cauză.* 1. Atunci când un terţiu, care a plătit o datorie, nu are, în favoarea lui, nici subrogaţiunea legală, nici pe cea convenţională, el poate beneficià, fie de o acţiune de mandat, fie de acţiunea de *in rem verso* pentru a se recuperà de plata făcută.

Lipsind noţiunea de subrogare în drepturile creditorului, acţiunea pornită de din partea sa, urmează a fi respinsă în întregime în ceeace priveşte pe numita pârîtă.

Având în vedere că, deoarece se admite acţiunea numai pentru suma cheltuită cu construirea cavoului şi deoarece reclamantul a renunţat la porţiunea de o treime ce i s'ar cuvenì din partea minorilor rămaşi de pe urma unuia din cei trei copii ai defunctului, — urmează deci ca cererea de a se obligă pârîţii Elena şi Aurel Craifeleanu fiecare la plata unei treimi din suma de 20.000 lei, să fie deasemeni admisă.

In ce priveşte cererea reconvenţională:

Având în vedere că, pârîţii pretind dela reclamantul colonel dr. Nanu Pârlogea suma de 100.000 lei ce reprezintă echivalentul folosinţei imobilului din Buzău, Str. Cuza-Vodă No. 5, servindu-se în dovedirea acţiunei lor numai de interogatorul reclamantului; din acesta rezultă că în adevăr numitul a ocupat din menţionatul imobil, în intervalul dela 1 Iunie 1922 până la 1 August 1925, una cameră care-i servià de dormitor şi că de celelalte încăperi — adică de trei camere şi antreul în corpul principal, o cameră, o bucătărie şi o cămară, în dependinţe, — se folosià în comun cu ceilalţi membri ai familiei Craifeleanu; că, în acest imobil reclamantul profesà medicina şi că nu plătià vreo sumă de bani, deoarece nu ocupà casa cu titlul de chiriaş sau cu alt titlu, ci numai în calitate de «invitat» al familiei.

Având în vedere că reclamanţii în cererea reconvenţională nu au făcut vreo dovadă referitoare la valoarea locativă a imobilului şi deci, neînfăţişând nici un element de comparaţie şi de apreciere pentru fixarea cuantumului sumei ce pârîtul ar urmà să plătească, acţiunea dela început trebuie respinsă ca nedovedită;

Având în vedere că, chiar de ar fi dovedită, încă cererea reconvenţională nu întruneşte toate condiţiile unei acţiuni de îmbogăţire fără cauză; astfel este cert că fiind adăpostit în casa defunctului Craifeleanu, pârîtul colonel Pârlogea s'a îmbogăţit cu echivalentul sumei ce altfel trebuià să plătească timp de trei ani pentru închirierea unui imobil similar, ştiut fiind că, potrivit principiilor dela îmbogăţirea fără cauză, orice îmbogăţire negativă, adică orice avantaj indirect, constitue totuş o îmbogăţire; este deasemeni cert că defunctul Craifeleanu a suferit o restrângere în patrimoniul său, căci dacă pârîtul Pârlogea ar fi locuit împreună cu soţia în altă parte, i-ar fi rămas liberă cel puţin o cameră de care defunctul şi familia lui propriuzisă s'ar fi putut folosì; că dacă în speţă există şi raportul de cauzalitate directă între îmbogăţirea unuia şi sărăcirea celuilalt, lipseşte însă, ca şi în acţiunea principală, cea din urmă condiţie de existenţă a acţiunei, adică absenţa de justă cauză; în adevăr, pârîtul nu s'a îmbogăţit fără cauză în dauna defunctului Craifeleanu, căci acesta punându-i la dispoziţie folosinţa casei sale proprii, a făcut un act de liberalitate, procurându-şi totodată satisfacţia de a locuì împreună cu fiica şi cu ginerele său.

Având în vedere că, deoarece

---

terţiul care a făcut plata nu are ca bază dreptul obligaţiunei iniţiale, care s'a stins prin efectul plăţei, ci un drept nou, cu totul deosebit de vechea obligaţiune. (Cas. fr. req. 3 Febr. 1879, *Dalloz P.* 1879, 1, p. 231).

2. Atunci când terţiul a plătit, în numele debitorului şi în interesul acestuia, el are fie o acţiune din mandat, fie o acţiune ce rezultă din quasi-contractul gestiunei de afaceri, după cum plata, făcută de el, a fost executată după instrucţiunile debitorului, sau după cum a executat-o în mod spontan. (Cas. fr. civ. 8 Ian. 1862, *Dalloz P.* 1863, 1, p. 75).

3. Dacă, însă, terţiul a plătit în propriul său nume, fără să lucreze în baza unui mandat şi fără a fi determinat de intenţiunea de-a săvârşi o gestiune de afaceri, el are contra debitorului acţiunea de *in rem verso*, afară numai de cazul când plata ar fi făcută cu intenţiunea de liberalitate şi când această liberalitate ar fi fost acceptată de debitor. (Cas. belg., 6 Maiu 1853, *Pasicrisie Belge*, 1853, 1, p. 336).

După unii autori, acţiunea de regres a terţiului există chiar şi atunci când el ar fi făcut plata în contra voinţei debitorului. (Huc, *Commentaire théorique et pratique du Code civil*, vol. VIII, No. 9; Baudry-Lacantinerie et Barde, *Des Obligations*, vol. III, p. 505; Dalloz, *Rép. alphab.*, vezi *Obligations*, No. 5477; Dalloz, *Rep. alphab. Suppl.*, vezi *Obligations*, No. 2263; Aubry et Rau, ed. 4-a, vol. IV, No. 441 text şi nota 19, p. 726; Laurent, vol. XX, No. 338. *Contra*: Toullier et Duvergier, *Droit civil français suivant l'ordre du code*, vol. VII, No. 12).

După o altă opiniune girantul poate beneficià pentru acoperirea cheltuelilor sale de acţiunea de *in rem verso* chiar şi în cazul când gestiunea a fost pornită şi continuată contra voinţei proprietarului, dacă acesta din urmă a profitat de ea. (Dalloz, *Rép. Alphab. Suppl.*, No. 2263; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, vol. III, art. 1375, No. 79; Demolombe, *Cours de Code Napoléon*, vol. III, No. 89; Larombière, *Théorie et pratique des Obligations*, vol. VII, art. 1375, No. 24).

Evident că chiar în teoria, potrivit căreia plătitorul are acţiunea de *in rem verso* şi în cazul când plata a fost făcută contra voinţei debitorului, această acţiune nu-i permite să obţină decât valoarea cu care debitorul liberat s'a îmbogăţit în realitate.

Astfel, dacă debitorul acţionat poate dovedi că creditorul i-ar fi acordat remiteri totale ori parţiale, termene de plată sau orice alte îngăduinţi în executarea obligaţiunei, judecătorii trebuie să ţină seamă de toate aceste fapte şi împrejurări, atunci când urmează să se pronunţe asupra acţiunei de regres pornită de terţiul care a plătit. (In acest sens: Baudra-Lacantinerie et Barde, *Des Obligations*, vol. III, No. 1399 B).

4. Terţiul care exercită acţiunea de *in rem verso* poate reclamà plata, fără a fi obligat să dovedească că a plătit cu banii săi.

Deşi s'a susţinut, în doctrină şi jurisprudenţă, că terţiul este dator să dovedească că a plătit cu bani ce provin din fondurile sale proprii, totuş opiniunea care s'a impus în doctrină şi jurisprudenţă este că există o prezumţie că plata a fost făcută cu banii proprii ai plătitorului, dacă în chitanţă nu se specifică contrariul.

Astfel fiind, incumbă, debitorului liberat în urma plăţei, să înlăture această prezumţiune prin toate mijloacele de probă, admise de dreptul comun şi chiar prin prezumţiuni de fapt, din care să dovedească contrariul. (C. Apel Bordeaux, 1 Aug. 1855, Dalloz, *Répert. Alphab.*, *Supplément*, v. *Obligations*, No. 682; C. Apel Limoges, 17 Ian. 1898, *Dall. P.* 1901, II, p. 382; Cas. fr. req., 18 Febr. 1901, *Dall. P.* 1901. I, p. 303; Demolombe, *Cours de Code Napoléon*, XXVII, No. 82).

5. Atunci când cineva a făcut o gestiune fără intenţiunea de a girà afacerile altuia, ci pe ale sale proprii, în acest caz, girantul nu posedă o acţiune rezultând din gestiunea de afaceri, ci numai acţiunea de *in rem verso*. (C. Apel Grenoble, 8 Ian. 1866, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, vol. III, art. 1372 No. 49).

6. S'a decis de către Curtea noastră de Casaţie, şi cu drept cuvânt, că acţiunea de *in rem verso* există, în favoarea unui particular contra Statului, chiar şi în ipoteza când această acţiune se reazemă pe anumite acte, ce angajează patrimoniul Statului şi cari trebuiau făcute sub anumite forme prevăzute de lege.

Nerespectarea formelor, impuse de lege, pentru aceste acte, deşi le ridică valabilitatea lor ca atare, adică ca acte patrimoniale, privite în perspectiva calificărei lor legale, nu exclude, însă, orice obligaţiune din partea Statului, atunci când, cu toată nulitatea unei convenţiuni, făcută fără formele cerute de lege, de către reprezentanţii autorităţii publice, o avere a fost adusă în patrimoniul Statului.

In asemenea caz, Statul, întocmai ca orice particular, este obligat la restituire în măsura profitului realizat, pe temeiul principiului de înaltă echitate, după care nimeni nu se poate îmbogăţi în paguba averei altuia. (Cas. I, 17 Febr. 1922, *Pand. Rom.*, 1923, I, p. 161. Cu nota d-lui advocat Hugo Friedmann).

7. Statul român nu poate fi făcut răspunzător de pagubele cauzate de armatele ruse, particularilor, căci deşi erà un comandament unic, însă cele două armate îşi păstrau individualitatea lor proprie, din punctul de vedere juridic.

Totuş, fiindcă materialul lemnos extras din pădurea particularului a fost întrebuinţat de armatele ruse pentru întăriri şi apărarea ţărei şi apoi transmis armatelor române, iar Statul s'a îmbogăţit fără cauză în detrimentul reclamantei, el este răspunzător potrivit art. 998 c. civ. deoarece răspunderea din îmbogăţirea fără cauză în detrimentul altuia, nu este decât tot o răspundere dintr'un fapt ilicit.

reclamanţii n'au dovedit că între defunctul Craifeleanu şi pârîtul Pârlogea ar fi intervenit vreo convenţie de orice natură privitoare la folosinţa imobilului şi deoarece singurul temeiu al acţiunei lor este interogatorul pârîtului, care afirmă că defunctul l-a invitat în casă în mod cu totul gratuit, îmbogăţirea pârîtului are o cauză justă şi, faţă cu principiile mai sus expuse ce cârmuesc acţiunea de *in rem verso*, cererea reconvenţională urmează a fi respinsă ca nefondată.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată, asupra căreia Tribunalul apreciind, în lipsa unor dovezi făcute conform art. 48 leg. acc. jud., o fixează la două mii lei pe care pârîţii Elena şi Aurel Craifeleanu cată a o plăti în porţiuni egale reclamantului.

Văzând că în ce priveşte pe Maria Craifeleanu cheltuelile de judecată urmează a fi compensate pe baza art. 144 proc. civ., întrucât nici una din părţi nu a dobândit câştig de cauză în acţiunile ce reciproc şi-au intentat.

Pentru aceste motive, admite în parte acţiunea de faţă.

Sentinţa civilă Nr. 231 din 28 Septemvrie 1928.

Preşedinţia d-lui **George P. Docan,** preşedinte, redactor al sentinţei. Avocaţi d-nii: **G. Moscu** şi **L. Stoicescu,** pentru reclamant; **Justin Stănescu,** pentru pârîţi.

TRIB. BAIA, 18 Ianuarie 1930

URMĂRIRE SILITĂ A UNUI IMOBIL IN INDIVIZIUNE. CONTESTAŢIE LA EXECUTARE BAZATĂ PE STAREA DE INDIVIZIUNE. DACĂ DEBITORUL URMĂRIT ESTE IN DREPT SĂ FACĂ ACEASTĂ CONTESTAŢIE. (Art. 494, 525 pr. civ. şi 1825 cod. civ.). (1)

Contestaţie la o urmărire imobiliară, bazată pe starea de indiviziune

---

(C. Apel Iaşi I, 31 din 6 Apr. 1922, *Curierul Judiciar*, 14/923, *Pand. Rom.* 1923, 2, 119; Cas. I, 1344 din 12 Dec. 1922, *Jurispr. Rom.*, 78/923; Cas. I, 144 din 17 Febr. 1922, *Pand. Rom.*, 1923, I, 160; vezi Hamangiu şi Georgean, *Codul civil adnotat*, vol. II, nota 183 de sub art. 998, p. 493).

8. Deşi acţiunea de *in rem verso* este substituirea unei acţiuni personale în restituire, în locul acţiunei reale în revendicare, devenită imposibilă prin pierderea obiectului şi cu toate că obiectul acestei acţiuni este o sumă de bani, totuş regulele prevăzute prin art. 1079, 1081, 1088 c. civ., în sensul că daunele interese nu sunt datorite decât dacă debitorul este pus în întârziere printr'o somaţiune în obligaţiile de a da şi de a face şi prin intentarea unei acţiuni în obligaţiile ce au de obiect o sumă de bani, nu-i sunt aplicabile, deoarece aplicaţiunea lor trebuie mărginită numai daunelor interese, ce derivă din convenţiuni fără a puteà fi extinsă şi la cele ce rezultă din delicte sau quasi-delicte. (Trib. Teleorman I, 18 Nov. 1920, *Dreptul* 48/920, *Curierul Jud.* 17/921; vezi şi Hamangiu şi Georgean, *Codul civil adnotat*, vol. II nota 170 de sub art. 998, p. 492).

VIII. *Bibliografie.* Recomandăm cetitorilor noştri, pentru a consultà, pe lângă tratatele de doctrină, citate mai sus şi următoarele lucrări:

Alexandresco, vol. V, p. 350, *acţiunea de «in rem verso»*; p. 304, *quasi-contracte.*

Baudry-Lacantinerie, *Traité de Droit civil*, vol. XIII, *Obligations naturelles*, p. No. 1652, p. 737; vol. XV, *Enrichissement sans cause*, No. 2899, p. 502.

Berliner, *De l'action «de in rem verso»*, 1852, Thèse de doctorat.

Bouché-Leclercq, *Étude sur l'action «de in rem verso» en droit privé.* Thèse de Paris, 1913.

Bruzin, *La situation d'imprévision en droit français.* Thèse de Bordeaux, 1923.

Budishtéano, *De l'enrichissement sans cause.* Thèse de Paris, 1920.

Capitant, *De la cause des obligations*, 1923.

Chaîne, *L'enrichissement sans cause dans le droit civil français.* Thèse de Lyon, 1909.

Cornil, *Le droit privé, Essai de sociologie juridique simplifiée*, 1924.

Dabin, *Le droit privé. A propos d'un ouvrage recent, La Belgique judiciare*, 12-20 Oct. 1924, 2—9 Nov. 1924.

Dabin, *La théorie de la cause* (art. 1131—1133. *Étude historique et de jurisprudence*, 1919.

Demogue, *Traité des obligations en général*, vol. III.

Gény, *Science et technique en droit positif privé*, vol. IV, 1914—1924.

Hauriou, notă în *Sirey*, 1895, I, p. 185.

Labbé, notă în *Sirey*, 1889, I, p. 401; 1890, I, p. 97; 1893, I, p. 281.

Laurent, *Supplément au Principes de Droit civil* par Sivielle, vol. V, *L'action «de in rem verso»*, p. 363.

Loubers, *L'action «de in rem verso» et les théories de la responsabilité civile.* Revue critique, 1912.

Mallieux, *L'exégèse des Codes et la nature du raisonnement juridique*, 1908.

Maury, *Essai sur le role de la notion d'équivalence en droit civil français.* Thèse de Toulouse, 1920.

Mestre, *Gestion d'affaires et enrichissement sans cause en droit administratif. Revue de l'Académie de législation de Toulouse*, 1913.

Michoud, *De la gestion d'affaires appliquée aux services publics. Annales de l'enseignement supérieur de Grenoble*, 1893.

Monnerville, *Labbé et la théorie de l'enrichissement sans cause.* Thèse de Toulouse, 1929.

Perreau, *Technique de la jurisprudence en droit prive*, 1923, vol. II.

Petiton, notă în *Dalloz P.*, 1889, I, p. 393.

Picard, *La gestion d'affaires dans la jurisprudence contemporaine, Revue trimestr. Droit civil*, 1921, No. 1922.

Planiol, *Classification des sources des obligations. Revue critique*, 1904.

Planiol, *Étude sur le fondement de la responsabilité . Ibid.*, 1905 şi 1906.

Planiol, notă în *Dalloz P.*, 1895, I, p. 49.

Planiol, *Traité élémentaire de Droit civil*, II, *Quasi-delits*, No. 823, p. 277. ; *Enrichissement sans cause*, No. 932, p. 335.

Poisnel, *L'action «de in rem verso» et la gestion d'affaires en droit français et en droit romain.* Thèse de doctorat, 1872.

Poltzer, *L'enrichissement sans cause.* Thèse de Paris, 1912.

Raynaud, *De l'action «de in rem evrso» en droit français.* Thèse de Paris, 1899.

Renard, *Étude sur les conditions de l'application de l'action de l'enrichissement sans cause dans le droit français moderne. Revue trimestrielle de Droit civil*, 1922.

Ripert, *Étude sur les plus-values indirectes résultant de l'exécution des travaux publics.* Thèse d'Aix, 1904.

G. Ripert, *La règle morale dans les obligations civiles*, 1925.

I. Ripert et Tesseire, *Essai d'une théorie de l'enrichissement sans cause en droit civil français. Revue trimestrielle de Droit civil*, 1904.

Rotondi, *L'azione di arrichimento. Rivista del diritto commerciale e del diritto generale delle obligazione.* Milan, 1924.

Rouast, *L'enrichissement sans cause et la jurisprudence civile.* Ibid, 1922.

Savatier, *Des effets et de la sanction du devoir moral en droit positif français et devant la jurisprudence.* Thèse de Poitiers, 1916.

Stoïcesco, *De l'enrichissement sans cause.* Thèse de Paris, 1904.

Tartarson, *L'action «de in rem verso» en droit civil français.* Thèse de Grenoble, 1909.

Théodoroff, *De l'enrichissement sans cause.* Thèse de Toulouse, 1907.

Van der Eycken, *Méthode positive de l'interprétation juridique*, 1907.

Vergniaud, *L'enrichissement sans cause* (étude de jurisprudence), 1916.

Vizioz, *La notion de quasi-contrat, étude historique et critique.* Thèse de Bordeaux, 1912.

Van der Bosche, *La notion et l'interprétation du droit civil positif dans les théories modernes. Revue catholique de droit*, Louvain, 1908.

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-Decanul Baroului Ilfov

(1) Creditorii au, cu privire la succesiunea căzută debitorului lor, următoarele drepturi: 1. Dreptul de a se opune ca împărţeala să se facă în lipsa lor (art. 785 c. civ.); 2. dreptul de a interveni la împărţeală (art. 785 c. civ.); 3. dreptul de a provocà împărţeala în numele debitorului lor (art. 974 c. civ.). Acest drept din urmă devine chiar o obligaţie pentru creditori atunci când voesc să pue în vânzare pe cale de urmărire şi de expropriere forţată conform art. 494 al. 1 pr. civ. şi 1825 c. civ. bunurile imobile revenind debitorilor lor în succesiunea indiviză, de oarece porţiunile acestora în succesiune nu sunt nici cunoscute, nici determinate, ceeace urmează a se şti numai după împărţeală; se exceptează cazul prevăzut de art. 494 al. 2 pr. civ., când câtimea părţei debitorilor este neîndoelnic stabilită şi lămurită (lichidă), caz în care se poate pune în vânzare partea indiviză, fără a mai fi nevoie a se efectuà în prealabil împărţeala.

Bine înţeles, în acest de al treilea caz, creditorii lucrează în virtutea acţiunii oblice sau indirecte, în numele debitorilor lor, deoarece nu ar puteà intentà acţiunea în împărţeală în numele lor decât în cazul când ar fi cesionari de drepturi indivize din succesiune. (A se consultà: Mourlon III, No. 1736; Aubry et Rau VIII, par. 778, p. 461, 462; Dalloz, Rép. Vente publique d'immeubles, No. 94, 123; Huc XIV, No. 241; Baudry et Loynes, Privilèges et hyppothèques III, No. 2636; Guillouard, Privilèges et hyppothèques, IV, No. 2176; Planiol II, No.

a imobilului, o pot face atât debitorul coproprietar cât și ceilalți comoștenitori nedatori, interesul fiind însăși considerațiunile de ordine publică cari au creat dispozițiunile art. 494 și 525 proc. civ. în materie de executare silită.

Din combinațiunea art. 1825 cod. civ. și 494 proc. civ. rezultă că, creditorii personali ai comoștenitorilor sau coasociaților nu vor puteà urmărì și scoate în vânzare partea indiviză a datornicului în imobilele moștenirei sau societăței, decât dacă vor cere în prealabil partajul imobilelor ce se află în indiviziune.

Că prin excepție dela acest principiu, aliniatul 2 din art. 494 proc. civ. admite vânzarea părței indivize, în cazul când câtimea debitorului coproprietar este neîndoelnic stabilită și lămurită și când indiviziunea se raportă la un imobil determinat, care nu face parte dintr'o universalitate de bunuri. Simpla stare de indiviziune într'un imobil determinat nu poate face ca drepturile coproprietarilor asupra acelui imobil în comun să nu poată fi certe și lichide și deci să nu se poată urmărì de creditori potrivit art. 494 alin. 2 proc. civ.

(Trib. Baia-Fălticeni, sentința civilă No. 9 din 18 Ianuarie 1930. Gh. Petruc, judecător-redactor).

TRIB. PRAHOVA I, 5 Nov. 1929

DIVORȚ. SOȚI RUȘI. CĂSĂTORIE CELEBRATĂ IN RUSIA, DIVORȚ CERUT IN ROMÂNIA. CODUL SOVIETIC ȘI CODUL CIVIL ROMÂN. (1)

1. *Divorțul aducând o schimbare în starea și capacitatea soților, depinde de legea care reglementează această stare și capacitate, adică de legea lor națională; dacă această lege admite divorțul, ea se va aplicà și în țara străină, cu condițiunea ca și această țară principial să admită divorțul, iar motivele invocate să fie admisibile și în acest sistem legislativ.*

(Grigore R. Teaciuc cu Elisabeta Gr. Teaciuc).

197; Alexandresco IX, p. 544; X, p. 763 urm.; Cass. fr. req. 11 Decemvrie 1882, *D. P.* 1884, I, 36; Cas. I, 169 din 24 Maiu 1882; *Bul. Cas.*, p. 563; C. Apel Galați S. I, 144 din 19 Noemvrie 1886, *Dreptul* 77 din 1887; C. Apel București S. I, 38 din 23 Februarie 1894, *Dreptul* 27 din 1894; Cas. I, 224 din 1897 *Bul. Cas.*, p. 813 din 7 Octomvrie, 1909, *Jurisprudența* 33 din 1909; Cas. II, 30 din 25 Februarie 1911, *Jurisprudența* 15 din 1911; C. Apel Buc. S. IV, *Dreptul* 66 din 1913, Trib. Tecuci, 19 Februarie 1913, *Dreptul* 1913; Cas. I, 234 din 25 Aprilie 1916, *Jurispr. Rom.* 24 din 1916; Cas. I, 105 din 19 Ianuarie 1925, *Jurispr. Rom.* 13 din 1925; Trib. Dolj S. III, 288 din 22 Septemvrie 1925 *Justiția Olteniei* 14—16 din 1925; Trib. Buzău S. I, 162 din 11 Maiu 1926 *Jurispr. Gen.* 1926, No. 1174).

Chiar în cazul când câtimea părței indivize a debitorului ar fi neîndoelnic stabilită și lămurită, caz în care potrivit dispozițiunilor art. 494 al. 2 pr. civ. creditorul poate urmărì și pune în vânzare partea indiviză fără a mai provocà în prealabil împărțeala, creditorul poate cere în prealabil împărțeala în scop de a se individualizà aceà parte din imobile cuvenită debitorului său, pentru ca apoi să o pună în vânzare, de oarece acest drept nu-i este ridicat prin nici o dispozițiune de lege, ci din contra îi este recunoscut prin art. 974 c. civ., după care creditorul poate exercità toate drepturile și acțiunile debitorului său afară de acele cari îi sunt exclusiv personale și din cari nu face parte și acțiunea în împărțeală. (A se consultà: Alexandresco X, p. 765, nota 2: Cas. I, 166 din 1903, *Bul. Cas.*, pag. 361).

S'a decis că dispozițiunile art. 1825 cod. civ. și 494 al. 1 pr. civ. își găsesc aplicațiunea numai în cazul când obiectul succesiunei se compune din o universalitate de bunuri, de oarece în acest caz comoștenitorii fiind în indiviziune în privința tuturor acestor bunuri, nu se poate ști dacă imobilul ce se urmărește de creditor, pentru partea ce se cuvine debitorului său, nu va cădeà la facerea împărțelii în lotul altui comoștenitor, caz în care, în virtutea efectului declarativ al partajului prevăzut de art. 786 c. civ. urmărirea făcută nu va aveà nici un efect. întrucât debitorul va fi considerat că nu a avut niciodată vreo parte în acest imobil. In cazul însă când indiviziunea există numai în privința unui singur imobil și partea fiecărui copărtaș în imobil este determinată, partea debitorului în acel imobil poate fi vândută de creditorii săi, înainte de facerea împărțelei, de oarece dreptul copărtașului debitor în acel imobil nu poate încetà atât în cazul când imobilul s'ar împărți în natură cât și în cazul când împărțeala s'ar face prin licitație. (A se consultà: Duranton XXI, No. 13; Dalloz, Rép. Suppl. Vente publique d'immeubles No. 26; Baudry et Loynes, Privilèges et hyppothèques III, No. 2638, 2639; Guillouard, Privilèges et hypothèques IV, No. 2180; Alexandresco X, p. 785; Bruxelles 25 Martie 1850 *D. P.* 1852 II-1; Grenoble 15 Martie 1855 *D. P.* 1855-II, 301; Cas. II, 28 din 29 Februarie 1876 *Bul. Cas.*, p. 60; Cas. s. u. 9 din 10 Noemvrie 1878 *Bul. Cas.*, p. 438; C. Apel Buc. S. I, 126 din 31 Maiu 1882 *Dreptul* 61 din 1882; C. Apel Buc. S. I, 35 din 11 Februarie 1884, *Dreptul* 29 din 1884; C. Apel Buc. S. I, 135 din 25 Septemvrie 1886, *Dreptul* 70 din 1886; C. Apel Buc. S. III, 30 din 3 Februarie 1887, *Dreptul* 25 din 1887; Cas. II, 123 din 1 Oct. 1890, *Bul. Cas.* p. 1162; Cas. II, 88 din 4 Iunie 1891, *Bul. Cas.*, p. 795; Cas. II, 60 din 28 Maiu 1890, *Bul. Cas.*, p. 734; C. Apel Craiova S. I, 8 Aprilie 1894, *Dreptul* 59 din 1894; Cas. I, 206 din 17 Maiu 1891, *Bul. Cas.*, p. 585; Cas. II, 57 din 1896, *Bul. Cas.*, p. 614; Cas. II, 97 din 1896, *Bul. Cas.*, p. 876; Cas. I, 156 din 1912, *Bul. Cas.*, p. 380; C. Apel Constanța. 117 din 6 Martie 1925, *Justiția Dobrogei* 6—7. 1925; Contra: C. Apel Iași S. I. 8 Februarie 1889. *Dreptul* 29 din 1889; Trib. Iași S. III, 225 din 18 Oct. 1890, *Dreptul* 70 din 1890).

Dispozițiunile art. 1825 c. civ. și 494 pr. civ. își găsesc aplicațiunea, după părerea dominantă, nu numai la imobile ci și la lucrurile mobile aflate în indiviziune. (A se consultà: Aubry et Rau VIII, par. 777, nota 12, p. 457; Bioche, Dictionnaire de procédure. Saisie-exécution, No. 62; Carré et Chauveau, Lois de la procèdure, IV question 1993, 1994; Baudry et Loynes. Privilèges et hypothèques III, No. 2645; Planiol II, No. 197; Bordeaux 29 Martie 1870. *D. P.* 1881, I. 418; Civ. 29 Martie 1887. *D. P.* 1887. I. 454; Contra: Civ. 23 Martie 1881, *D. P.* 1881, I. 417; Comp. Alexandresco IX, p. 545; X, p. 765).

Dispozițiunile art. 1825 c. civ. și 494 pr. civ. își găsesc aplicațiunea numai în cazul când urmărirea se face de creditorii personali ai unui comoștenitor, iar nu și în cazul când urmărirea se face de creditorii succesiunei sau de creditorii tuturor copărtașilor. (A se consultà: Demante et Colmet de Santerre IX, No. 200 bis IV: Carré et Chauveau V, question 2198; Aubry et Rau VIII, par. 778, nota 14, p. 461; P. Pont, Privilèges et hypothèques II, No. 10; Dalloz Rép. Vente publique d'immeubles No. 102; Suppl. Vente publique d'immeubles. No. 22; Huc XIV, No. 241; Baudry et Loynes, Privilèges et hypothèques III, No. 2640; Alexandresco X, p. 763, nota 2; Bordeaux, 24 Ianuarie 1901, *D. P.* 1902. II, 189; Montpellier, 2 Decemvrie 1901, *D. P.* 1902, II, 481; C. Apel Iași S. I, 24 Ianuarie 1894. *Dreptul* 21 din 1894).

Dacă în dispreţul dispozițiunilor art. 494 al. 1, pr. civ. creditorul urmărește și pune în vânzare partea devălmașă a debitorului său în imobilele moștenirei, care nu este stabilită și lămurită, debitorul sau oricare dintre comoștenitori, are dreptul să facă opoziție la urmărire, potrivit art. 525 pr. civ. la Tribunalul a cărui hotărîre se execută, pentru a se scoate de sub urmărire imobilul indiviz, până ce creditorul va provocà partajul. (A se consultà: Aubry et Rau VIII, par. 778. p. 463; Carré et Chauveau V, question 2198; Dalloz Rép. Vente publique d'immeubles No. 116; Suppl. Vente publique d'immeubles No. 28; Cas. I, 129 din 7 Aprilie 1869, *Bul. Cas.*, p. 169; Cas. I, 214 din 4 Iunie 1885. *Bul. Cas.*, p. 488; C. Apel Iași S. I, 8 Februarie 1889; *Dreptul* 29 din 1889; Cas. I, 384 din 1904, *Bul. Cas.*, p. 1223; Trib. Dolj S. III. 228 din 22 Septemvrie 1925, *Justiția Olteniei* 14—16 din 1925).

Dispozițiunile art. 1825 c. civ. și 494 pr. civ. își găsesc aplicațiunea, după părerea dominantă, în toate cazurile în care există comunitate sau indiviziune, din orice împrejurare iar nu numai atunci când indiviziunea rezultă din succesiune sau din societate. (A se consultà: Demante et Colmet de Santerre, IX, No. 200 bis II. III; Carré et Chauveau V, question 2198; Dalloz Rép. Vente publique d'immeubles No. 106, 108; Huc. XIV, No. 241 bis; Planiol II No. 197; Alexandresco IX, p. 544, 545; Douai 2 Maiu 1898, *D. P.* 1894. II. 184; Trib. civ. Charolles 20 Februarie 1902. *D. P.* 1903-II, 64; Contra: Aubry et Rau VIII. par. 778, nota 20. p. 462 urm.; Dalloz Rép. Vente publique d'immeubles No. 107; Baudry et Loynes. Privilèges et hypothèques III, No. 2639; Guillouard, Privilèges et hypothèques IV, No. 2180).

N. GEORGEAN
Consilier la Curtea de Apel din București

(1) Trib. Prahova S. I a avut de rezolvat o interesantă chestiune din domeniul dreptului internațional privat, a cărei aplicațiune se poate întâlni adesea în urma marelui răsboiu, când legăturile de familie au devenit mai puțin trainice, iar procesul de despărțenie, o simplă for-

TRIBUNALUL: Având în vedere acţiunea de divorţ intentată de reclamantul Grigore R. Teaciuc din Ploeşti, str. Bucureşti No. 79, prin petiţiunea înregistrată la No. 16418/929 în contra soţiei sale Elisabeta Grigore R. Teaciuc cu domiciliul necunoscut.

Având în vedere susţinerile reclamantului şi concluziunile d-lui reprezentant al Ministerului Public din şedinţa dela 28 Oct. 1929.

Având în vedere rapoartele formate în cauză de d-l jude-raportor şi celelalte acte din dosar, din care se constată că în acest proces s'a îndeplinit toate formalităţile cerute de lege în materie de divorţ.

Considerând că după dispoziţiunile art. 212 cod. civ. rom. căsătoriţii pot fiecare în parte a cere desfacerea căsătoriei, pentru excese, cruzimi sau insulte grave ce-şi vor fi adus unul altuia.

Având în vedere că reclamantul prin acţiunea sa invoacă ca motiv de despărţenie faptul că soţia sa pârita nu a voit să-l urmeze la noul său domiciliu ce şi-a stabilit în Ploeşti, str. Bucureşti No. 79, România, rămânând în Rusia.

Având în vedere că din lucrările dosarului constatându-se că soţii sunt supuşi ruşi şi căsătoria a cărei desfacere se cere efectuându-se la Moscova-Rusia în anul 1909, urmează a se vedeà dacă cererea de despărţenie a reclamantului este admisibilă potrivit dispoziţiunilor din codul civil român şi principiilor de drept internaţional privat.

Având în vedere că instituţinea

---

malitate. Cu drept cuvânt, un spiritual scriitor arătà de curând că «le spécialiste de divorce, du fin divorce parisien, a disparu de la circulation: on ne plaide plus les divorces, *ou les éxpedie*».

In rândurile ce urmează, ne vom preocupà de principiile cari călăuzesc divorţul ce intervine între doi soţi străini şi a căror aplicare a făcut-o Trib. Prahova în sentinţa ce adnotăm.

*

Legile străine asupra divorţului. Instituţia divorţului a fost admisă din cele mai vechi timpuri şi prin tradiţie a fost menţinută şi în legile pozitive mai vechi sau actuale. Cu toate acestea, legiuirile străine, reglementează în mod felurit acest mijloc de desfacere a căsătoriei.

Cele mai multe legislaţii şi în special acelea cari aparţin ţărilor protestante, admit divorţul cât şi separaţiunea de corp, fie ca o măsură principală alături de instituţia divorţului, sistem adoptat de Anglia, Belgia, Cehoslovacia, Franţa, Germania, Monaco, Olanda, Portugalia, Scoţia, Statele Unite ale Americei şi Ungaria. — fie ca o măsură provizorie, cum s'a admis în Elveţia şi ţările scandinave.

In alte state se admite numai divorţul, fără separaţiune de corp, sistem adoptat de Bulgaria, Danemarca, Grecia, Jugoslavia şi România.

In fine, o a treia categorie o constitue statele în cari preponderanţa catolică este atât de puternică, încât, pornind dela principiul «quod Deus conjunxit, homo non separet», admit numai separaţiunea de corp, repudiind divorţul; în această categorie sunt Austria, Italia, Polonia, Spania şi cea mai mare parte a republicilor sud-americane.

Conflictul legilor. Din întâlnirea acestor concepţii şi principii diferite, din intentarea acţiunilor de despărţenie a soţilor aparţinând unor naţionalităţi deosebite, în ţară străină, unde reglementarea este făcută prin alte norme, rezultă un conflict al legilor, rămânând a se stabilì care din acestea sunt aplicabile şi în ce măsură.

Intr'adevăr, sunt anumite dispoziţiuni «quae disponunt de personarum statu, conditione et qualitate» şi a căror totalitate constitue ceeace cunoaştem sub denumirea de *statut personal.* Inlăturându-se vechile concepţii ale teritorialităţei absolute a legilor, după care, străinul intrat în stătuleţele germane, italiene sau franceze, erà supus exclusiv legilor acelor ţări, — doctrina şi jurisprudenţa de mai târziu, au admis aplicarea dreptului personal al unui străin în ce priveşte starea şi capacitatea persoanelor, atât cât prin acestea nu se turbură ordinea publică în ţara unde domiciliază.

Principiile privitoare la căsătorie sau despărţenie, fac parte din acest statut personal. (Alexandresco, Tratat II, p. 68; Demolombe, Traité de Divorce § 121; Laurent, Droit civil internat, V, § 119 ş. u.; T. Saintes, 7 Mart 1922 cu nota d-lui S. Krainik, P. R. 101 III 923). Maturitatea necesară spre a se căsătorì, recunoscută într'o ţară, la o anumită vârstă, diferă de maturitatea recunoscută într'o altă ţară; pe de altă parte, oriunde s'ar duce, individul păstrează concepţia naţională în ceeace priveşte durata şi desfacerea căsătoriei. Astfel, oriunde ar domicilià, legile privitoare la statutul său personal, principial îi sunt aplicabile, chiar dacă ar fi în conflict cu legile străine locale, bineînţeles, cu anumite excepţiuni. Consacrând acest principiu, art. 2 al. II c. civ. rom. proclamă: «legile relative la starea civilă şi la capacitatea persoanelor urmăresc pe români, chiar când ei îşi au reşedinţa în străinătate». Jurisprudenţa noastră a admis acelaş sistem pentru străini:

«Considerând — arată Inalta Curte — că art. 11 c. civ. dispune nu că străinii sunt în drept a cere totdeauna şi în toate cazurile aplicarea legii române, ci că străinii se bucură în România de aceleaşi drepturi ca şi românii şi dar, statul personal urmărind pe români în orice ţară s'ar aflà (art. 2 c. civ.), urmează că legile concernând capacitatea şi statul persoanelor, urmăresc de asemenea pe străini în România. . .» (Cas. I d.../83, Bul. Cas. 1115 83, cit. Barozzi, Repert. Vo. Divorţ No. 21).

Acest principiu a fost adoptat de întreaga jurisprudenţă şi doctrină.

După ce am cercetat sumar şi fixat aceste principii, să examinăm problema admisibilităţei divorţului unor naţionali aflaţi în ţară străină.

Divorţul în ţară străină. Spre a cercetà chestiunea despărţeniei unor soţi ce au o naţionalitate şi cari se află într'o ţară străină, şi prin urmare, conflictul ce se naşte între legea naţională a părţilor şi legea locului *(lex fori)* vom examinà principial şi separat normele călăuzitoare în ceeace priveşte formele procedurale, chestiunile de fond şi efectele unei hotărîri obţinută în asemenea împrejurări.

a) *Formele procedurale.* Plecând dela principiul suveranităţei naţionale şi aplicărei legilor naţionale pe teritoriul unui Stat (locus regit actum), principiu consacrat în legile noastre şi prin diferite texte (art. 2 al. 1 şi 3 c. civ., 54 pr. civ., etc.), este neîndoios că formele procedurale ale divorţului se vor îndeplinì potrivit dispoziţiilor din legile ţărei unde s'a introdus cererea (Alexandresco, Dr. civ. II 70; C. Apel Buc. IV, Dec. div. 9/924, P. R. 232 II 927 şi *Jur. Gen.* 1084/924). Aceste forme procedurale reglementate de către legea ţărei în care se judecă procesul, sunt privitoarea la sesizarea instanţei, orânduirea înfăţişerilor, probele administrate, forma hotărîrilor, căile de atac şi formalitatea transcrierei hotărîrei pronunţate.

In ceeace priveşte competenţa, cererea se va adresà instanţelor civile cari formează jurisdicţia ordinară chemată să se pronunţe în asemenea litigii (Aubry et Rau VII, ed. V, p. 393; Demolombe, Traité de Divorce § 113). Dacă statutul personal al soţilor ce se află în proces, ar prevedeà şi formalitatea divorţului pronunţat de organele religioase, cum ar fi cazul evreilor ruşi a căror căsătorie ar urmà să fie desfăcută în faţa rabinului — judecătorii civili nu sunt obligaţi a ţine în seamă aceasta. Formalităţile despărţeniei, fiind prevăzute ca procedură de legea civilă a se îndeplinì în faţa organelor ordinare, atât cât legea locului nu enrvede, nu este necesar a se pronunţà despărţenia şi de către autorităţile religioase. (Aubry et Rau VII ed. V, p. 408, No. 7 ş. u.; Planiol-Ripert, Traité II 556; Cas. Belg. dec. din 1925 cu documentata notă a d-lui Jean H. Vermeulen, *Jur. Gen.* 109/926).

Cererea de despărţenie se va adresà Tribunalului în a cărei circumscripţie jurisdicţională se află domiciliul soţului şi unde se presupune, prin urmare, că este domiciliul legal al familiei, fie că soţii domiciliază în această ţară având un caracter de stabilitate, fie că sunt în trecere. (D. Alexandresco, Principii I § 383). Dacă soţul are un domiciliu necunoscut, acţiunea se va intentà la instanţa competentă a ultimului său domiciliu, care este socotit ca domiciliu conjugal; unele instanţe au decis că în asemenea împrejurări, acţiunea de despărţenie se va intentà la Tribunalul în a cărei competenţă este actuala reşedinţă a femeii. (T. Amiens, 11 Maiu 1921 cu nota d-lui D. Alexandresco, P. R. 154 III 925). Când însă, instanţa a fost sesizată în contradictoriu cu soţul, iar acesta îşi schimbă domiciliul, procesul va continuà să se judece înaintea aceleiaş instanţe potrivit principiului *ubi acceptum est semel judicium, ibi et finem habere debet.* Dacă însă instanţa a fost greşit sesizată a cercetà cererea de despărţenie între doi soţi străini, întrucât soţul nu ar aveà domiciliul sau reşedinţa în acea ţară, incompetenţa se va puteà invocà în instanţă; după o opinie, această incompetenţă fiind de ordine publică, se va puteà invocà chiar din oficiu (Demolombe, Traité § 122; T. Bruxelles XII, sent. 25 Ian. 1922, *P. R.* 45 III 923). Trib. Caliacra, prin sentinţa 22 din 1923, adoptă această soluţiune, făcând aplicaţie art. 216 c. civ. rom. în ce priveşte acţiunea femeii al cărei soţ locuià în Bulgaria, text pe care îl socoteşte ca având dispoziţii de ordine publică (*P. R.* 119 III 924 şi *P. R.*

divorţului nu este admisă de toate ţările precum sunt: Italia, Austria, pentru soţi de rit catolic, Spania, Polonia şi din această cauză s'au ivit dificultăţi cu privire la cazurile când soţii a căror ţară de origină nu admite divorţul, îl cer într'o altă ţară unde divorţul este permis.

In acest caz trebuie de observat dacă în ţara de origină a soţilor cari cer divorţul, această instituţiune este prevăzută de legea lor naţională căci, dacă în ţara lor de origină le este permis a se despărţi şi anume pentru ce cauză, atunci ei vor puteà cere divorţul în ţara unde domiciliază, pentrucă divorţul aducând o schimbare în starea şi capacitatea celor ce se divorţează, nu poate depinde decât de legea care reglementează această stare şi capacitate, adică de legea naţională şi dacă legea lor admite divorţul, se va aplicà în ţara străină cu condiţiune ca această ţară să nu-l prohibe, sau să nu fie cerut pentru alte motive neprevăzute de lege, căci legile privitoare la divorţ, fac parte din statutul personal.

Având în vedere că potrivit disp. art. 54 cod. civ. rusesc de sub imperiul ţarist tradus de I. Nădejde, unul din soţi poate cere divorţul când celălalt s'a despărţit din vreo pricină oarecare din locul locuinţei sale mai mult de 5 ani şi a fost absent.

Că deasemenea şi sub actuala legiuire a Rusiei Sovietice, reclamantul poate să divorţeze, căci prin

---

131 III 925 cu nota contrarie a d-lui Aurel Vidraşcu); într'o altă opinie, interpretându-se că art. 216 c. civ. rom. (art. 234 c. c. belg.) nu derogă dela competenţa teritorială şi nu stabileşte o competenţă *ratione materiae*, s'a decis că această chestiune nu poate interesà ordinea publică. (Cas. Belg. Dec. 19 Martie 1925 cu nota d-lui J. H. Vermeulen, *P. R.* 159 III 925).

Chestiunea orânduirii înfăţişerilor, a administrării probelor, formărei hotărîrilor şi a căilor de atac admisibile, nu face obiectul vreunei deosebite controverse; ele sunt reglementate de legea ţării unde procesul se judecă.

O deosebită discuţiune se poate ivì, cu privire la transcrierea hotărîrii de despărţenie, rămasă definitivă. Această formalitate este cerută de majoritatea legiuirilor europene şi urmează a se considerà tot ca formalitate procedurală, deoarece se referă la punerea în executare a hotărîrei de despărţenie. (Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III § 393) şi în acest caz se vor aplicà tot legile locului unde s'a pronunţat hotărîrea. Astfel, în ceeace priveşte procedeul de urmat în România, faţă de dispoziţiile art. 246—248 c. civ. rom. care cere imperios îndeplinirea acestei formalităţi, vom deosebì, după cum hotărîrea de divorţ a fost pronunţată în străinătate, când ambii sau numai unul din soţi a fost român, şi cazul când hotărîrea se pronunţă de Tribunalele noastre, între doi soţi străini.

In primul caz, socotim că va trebuì să fie cerut în prealabil, cuvenitul *exequator* din partea Tribunalelor române, aşà cum indică art. 374 pr. civ. (Cf. art. 130 regul. şi 7 Conf. Haga 1904; Alexandresco, Tratat II, p. I, 118 şi nota 1 cu numeroase trimiteri; Alexanresco, Principii I 405, nota 2; T. Iaşi I, sent. din 1902 în Cod. civ. adnotat de C. Hamangiu şi N. Georgean, art. 246 No. 8; Sirey, Code civil franc. art. 251, No. 43, 44 şi 47; Cas. Civ. fr. 29 Iulie 1929 cu nota d-lui René Râmniceanu, *P. R.* 34 III 930; T. Ilfov I s. 244/927 *Jur. Gen.* 1106/927; contra: Planiol-Ripert II, 634), mai cu seamă pentru o executare materială sau pecuniară a hotărîrei (Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III § 394), spre a puteà executà hotărîrea în ţara noastră; netranscrierea hotărîrei cu paza acestor forme, face ca despărţenia să nu-şi producă efectele sale legale.

Dacă divorţul se pronunţă între doi soţi străini, când legea locului cere înscrierea hotărîrei în registre, ca o desăvârşire a formelor procedurale, aceasta va trebuì să se efectueze potrivit legii (A se vedeà cap. X din nota noastră asupra întregei chestiuni a transcrierei hot. de divorţ în cazurile conflictelor de legi, în *P. R.* 232 II 927).

b) *Chestiunile de fond.* In ceeace priveşte chestiunile privitoare la însăşi condiţiunile despărţeniei, la admisibilitatea şi la motivele ce se pot invocà, acestea aparţinând statutului personal al celor doi soţi, se vor reglementà în conformitate cu legile lor naţionale cari îi urmăresc pretutindeni (Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III § 388; Laurent, Droit Civil Internat. V, § 134 ş. u., 138 ş. u.; Planiol-Ripert II, § 506; C. Ap. Buc. IV, d. 9/924 *Jur. Gen.* 1084/924 şi *P. R.* 232 II 927; jurisprudenţa română constantă V. Hamangiu-Georgean, Cod Civil art. 2, No. 15, 29, 7, 8, 31, 42, 26, 28, 39), cu singura condiţiune, de a nu fi contrarii ordinei publice internaţionale, sau interne ale ţărei în care se judecă. (Baudry-Lacantinerie, *op. cit.* § 389; Planiol-Ripert II, § 499; T. Iaşi sent. Martie 1890 cit. Hamangiu-Georgean, Cod Civil adnotat. art. 2, No. 28; T. Paris 15 Febr. 1922, *P. R.* 108 III 926), sau considerate ca ilicite în această ţară. Astfel, deoarece în Franţa nu erà admis divorţul până la 1884, se interpretà că nici divorţurile străinilor stabiliţi în acea ţară nu sunt admisibile, întrucât această restituţiune ar fi contra ordinei publice interne. Excepţiune găsim în sistemul legal englez care stabileşte că regulile de fond ale despărţeniei între străini, sunt acelea prevăzute de «lex fori», adică de legea ţării unde se judecă, iar nu de statutul personal ca în mai toate celelalte ţări ale continentului. René P. Râmniceanu, nota în *Pand. Rom.* 39 III 1930).

Instanţele române au aplicat neconteniţ adevăratele principii, adresându-se la legea naţională a părţilor spre a constatà dacă divorţul este admisibil între străini; singurele excepţii le cunoaştem în două soluţiuni aproape concomitente, când se admiteà divorţul între doi soţi al căror statut personal le prohibeà acest mijloc de desfacere a legăturii conjugale, argumentându-se că «instanţa judecătorească chemată a se pronunţà asupra admiterei sau neadmiterei despărţeniei, nu e ţinută de alte legi, decât de acelea ale ţării unde procesul se judecă (C. Hamangiu-Georgean, Cod. Civ. adnotat, art. 2, No. 28; cpr. T. Ilfov III, 21 Martie 1890, ibidem No. 26).

Această prohibiţiune a divorţului potrivit legilor lor naţionale, urmăreşte pe străini chiar dacă au celebrat căsătoria într'o ţară care admite despărţenia. (Alexandresco, Tratat II, p. 69), căci instanţa va aveà în vedere legile lor naţionale de capacitate, iar nu legile de formă ale ţării unde nu au făcut decât să celebreze căsătoria.

Se mai pot ivì dificultăţi, prin schimbarea naţionalităţei soţilor litiganţi.

Este de principiu că atunci când se introduce o acţiune de despărţenie, se are în vedere legea părţilor la acea dată, iar nu pe aceea la care erau supuşi atunci când s'au căsătorit. (T. Ilfov III, 25 Iunie 1885, Hamangiu-Georgean, *op. cit.*, art. 2, No. 16).

Dacă soţii şi-au schimbat naţionalitatea înainte de a intentà acţiunea de despărţenie, procesul se va judecà potrivit noului lor statut personal, cu condiţiunea însă — admisă în special de doctrină — ca această schimbare de naţionalitate să nu constitue o fraudă la lege. (Laurent, Droit Civil Internat. V, § 165). Spre exemplu, dacă doi soţi italieni sau spanioli, a căror lege naţională nu admite despărţenia, îşi schimbă naţionalitatea devenind români ca astfel să se poată despărţi, doctrina exigentă socoteşte că aceasta este o fraudă la legea lor naţională şi cere reprimarea prin respingerea acţiunei. Dovedirea în fapt a unei asemenea fraude, este destul de greu de stabilit, afară de simple presumpţiuni, şi apoi libertatea individuală este prea mult proclamată *urbi et orbi*, spre a se face dificultăţi stricte numai pe aceste consideraţiuni.

Dacă soţii şi-au schimbat naţionalitatea în cursul instanţei de divorţ ce a fost dejà sesizată, statutul lor personal şi care urmează a se aveà în vedere, va rămâne acela ce îl aveau în momentul intentărei acţiunei, întrucât hotărîrea se va pronunţà potrivit legei aplicabile în acel moment. (Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III, § 388 şi 398).

Dacă schimbarea de naţionalitate o face unul din soţi atrăgând o identică schimbare şi pentru celălalt (ex. soţul schimbând naţionalitatea determină aceeaş schimbare şi pentru soţia sa), sunt aplicabile aceleaşi principii.

Cu toate acestea, la principiul aplicărei statutului personal al părţilor, în ceeace priveşte condiţiunile de fond ale divorţului, sunt câteva excepţiuni unanim admise. Astfel:

a) Când ambii soţi sunt *heimatloşi*; în această împrejurare, soţii nu au vreo naţionalitate şi atunci li se aplică legea domiciliului lor. (Alexandresco, Tratat II, p. 69; Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III, § 390).

b) Când legea naţională a soţilor indică aplicarea legei domiciliului lor, scoţându-i dar de sub beneficiul statutului personal, după cum este sistemul legal englez. (T. Bruxelles, 10 Febr. 1920, cu nota lui D. Alexandresco, *P. R.* 127 III 933).

In afară de chestiunea însăş a admiterei despărţeniei, vom socotì ca fiind chestiuni de fond şi *cauzele* sau *motivele* invocate de părţi. Aceste cauze sau motive trebuesc a fi prevăzute de către legea naţională a litiganţilor. (Alexandresco, Tratat II, p. 69, nota 5; Planiol, Ripert II, § 506; C. Ap. Bruxelles V, dec. 1 Dec. 1927, *Jur. Gen.* 453/928; T. Paris, 15 Febr. 1922 cu nota lui D. Alexandresco, *P. R.* 108 III 926). iar nu şi alte art. 86 din Les Codes de la Russie Sovietique, partea I, Code de la famille, tradus de Jules Patouillet, Paris, ediţia din 1925, căsătoria se poate desface de soţi prin divorţ, şi sub acest articol în notă, se găseşte această desluşire că: toate dispoziţiunile prezentei legi asupra divorţului se întind deasemenea şi asupra căsătoriilor săvârşite la biserică şi a celorlalte căsătorii religioase, săvârşite înainte de 20 Decembrie 1917.

Că prin art. 87 din această legiuire, se prevede că divorţul poate fi cerut prin consimţimântul mutual, cât şi prin voinţa unuia din soţi de a se divorţà.

Având în vedere că legea naţională a reclamantului admiţând divorţul între soţi, că soţul reclamant îşi întemeiază cererea sa pe împrejurarea că soţia sa n'a voit să-l urmeze la noul său domiciliu în România unde a voit să se stabilească când a venit dela Moscova, deşì aveà posibilitatea să o facă după cum reiese din depoziţiunile martorilor: Alex. Ghenco şi Nicolae N. Mihailov, propuşi de reclamant şi audiaţi de Tribunal sub prestare de jurământ pe sfânta cruce conf. art. 196 pr. civ. la 25 Septembrie 1929, fapt ce constituie pentru soţul reclamant o insultă gravă în sensul art. 212 cod. civ. român, se motivează îndeajuns desfacerea căsătoriei.

Având în vedere că din actul de notorietate autentic de acest Tribunal şi secţiune la No. 2358/929 aflat la dosar, se constată că soţii

---

motive străine, de cari nu pot beneficià decât acei cari sunt supuși legilor ce le prevăd. (Aubry et Rau VII, ed. V, p. 393 și n. 4; contra, T. Vlaşca I, jurn. 1585/921 cu nota d-lui Iper.).

c) *Separațiunea de corp și conversiunea ei.* Unele legiuiri străine admit separațiunea de corp, adică traiul separat al celor doi soți (divortium quoad torum et mensam), fără ca prin aceasta căsătoria să fie desfăcută. Sistemul codului civil român nu admite această instituțiune pentru supușii români, fiind socotită contrară ordinei publice din această țară. (D. Alexandresco, Tratat II, p. 71; ac. autor Principii I, § 369; T. Covurlui I, s. 142/905, *Dreptul* 68/905). Legislațiunea franceză admite în anumite condițiuni, chiar conversiunea separației de corp în divorț. (Art. 239 al. II și 310 C. Nap.).

In principiu, în ceeace priveşte pe soţii separaţi de corp și aflaţi într'o ţară străină, admisibilitatea acestei conversiuni va fi în funcţiune de legile lor naţionale, întrucât se referă la starea lor civilă și capacitate, iar procedura se va săvârși conform legei locului (Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III, § 395—397; Dalloz, Rep. Vo. Séparation de corps No. 237—239; Planiol, Ripert II, § 699).

Această chestiune se poate prezentà și înaintea instanţelor române. Singurul caz pe care îl cunoaştem a fost soluționat prin respingere, întrucât legea naţională a soţilor — în specie, codul civil italian — nu admiteà divorţul. (C. Ap. Brașov, dec. 1226/926, *P. R.* 148 III 926. Cpr. Cas. Civ. fr. 7 Mai 1928, *P. R.* 45 III 929 și Cas. Civ. fr. 5 Febr. 1929, cu nota d-lui René P. Râmniceanu, *P. R.* 33 III 930). *Quid* însă, când această lege ar admite instituţia divorţului? Problema este dintre cele mai interesante. Pornind dela premisa că prin această conversiune se tinde a se desface o căsătorie existentă sub forma unei separaţiuni provizorii a traiului celor doi soţi și că această desfacere a căsătoriei nu este prohibită de codul român, realizărei divorţului pe această cale nu i se poate opune vreun impediment serios. Instanţelor le rămâne să statueze dacă o asemenea conversiune echivalează cu despărţenia prin consimţimânt mutual, urmând să se aplice formele procedurale respective, sau să se aplice pur și simplu principiile cuprinse în legea naţională a separaţilor de corp ce vor să divorţeze.

d) *Efectele despărţeniei.* In ceeace privește urmările hotărîrei de divorţ ce se pronunţă între străini, acestea fiind privitoare la starea lor civilă și capacitate, efectele legale ale unei asemenea despărţenii vor fi reglementate de către statutul personal al soţilor, atât cât nu se calcă ordinea publică din ţara în care locuesc. (Baudry-Lacantinerie, Des Personnes III, § 391—392; Planiol-Ripert, Droit Civil II, § 633). Astfel, se vor aveà în vedere acele legi cu referire la obligaţiunea de a nu se recăsători, condiţie legală a fiecăreia din părţi, capacitate, etc. Cât despre efectele divorţului privitoare la bunuri, acestea se vor reglementà potrivit principiilor de drept internaţional aplicabile regimului matrimonial. (Planiol-Ripert II, § 633) și pe cari pentru moment nu le discutăm.

Paza și îngrijirea copiilor, fiind măsuri accesorii procedurei divorţului, socotim că se vor reglementà în conformitate cu legile procedurale locale. (V. supra; contra: Planiol-Ripert II, § 633).

Divorţul unor străini de naţionalităţi diferite. Până acum am examinat normele călăuzitoare pentru despărţenie între soţi străini, aparţinând însă unei aceleiași naţionalităţi și cari s'ar aflà într'o altă ţară decât al lor, *heimatland.* Ce reguli se vor aveà în vedere, când acești soţi aparţin fiecare, câte unei naţionalităţi deosebite?

Intr'o opinie, se susţine că în asemenea împrejurare instanţele vor aplicà *lex fori*, legea domiciliului. (Baudry-Lacantinerie, *loco cit.*, § 390 și 398).

In altă interpretare, cu drept cuvânt se susţine că instanţele vor fi obligate a aveà în vedere tot statutul personal, adică legile naţionale ale ambilor împricinaţi. (Planiol-Ripert, Droit Civil II, § 506) și prin consecinţă, dacă prin vreuna din aceste legi se prohibă divorţul, această soluţiune va fi decisivă, întrucât se exclude posibilitatea de despărţenie pe care o admite legea naţională a celuilalt soţ. (ibidem, § 500). Având de judecat un asemenea caz, Tribunalul suprem federal din Brazilia a decis că posibilitatea de divorţ se apreciază de fiecare din soţi, în conformitate cu legea sa naţională (decizia din 4 Nov. 1916, *Jur. Gen.* 570/924).

Convenţia dela Haga. Acestea ar fi principiile călăuzitoare emise sau aplicate de doctrină și jurisprudenţă, în chestiunea ce ne interesează.

Pentru a rezolvà diferitele conflicte de legi la cari poate da naştere despărţenia între soţi intervenită în ţară străină, diferite puteri europene, printre cari și România, au încheiat sau aderat la o convenţiune ce s'a elaborat la Haga în ziua de 12 Iunie 1902. Urmează dar că asemenea conflicte se vor rezolvà potrivit principiilor generale mai sus expuse, cu derogările prevăzute în acest tratat.

Convenţiunea dela Haga este aplicabilă numai pe teritoriile europene (art. 10) și în cazul când ambii soţi sau cel puţin unul din ei este supus al vreunui stat semnatar, la data când se naște litigiul (art. 9).

Puterile contractante stabilesc că divorţul sau separaţiunea de corp nu vor puteà fi admise decât dacă legea naţională a soţilor și legea locului (lex fori) prevăd aceste instituţiuni (V. T. Saintes, 7 Mart 1922, cu nota, *Jur. Gen.* 86/925), chiar dacă aceste două legi ar prevedeà motive deosebite. Dovada concordanţei legilor se face prin prezentarea textelor respective în ediţii oficiale, sau — cum uzitează Tribunalele franceze prin prezentarea unui «certificat de coutûme» din care să reiasă aceste elemente necesare instanţelor judecătorești.

Cererea se adresează jurisdicţiei după legea naţională a soţilor sau jurisdicţiei competentă a locului unde aceștia domiciliază. Dacă, în conformitate cu legea lor naţională, soţii se consideră că au domicilii separate, competentă va fi jurisdicţia domiciliului pârîtului (art. 5), de unde, *per à contrario*, rezultă că instanţele locului unde domiciliază străinii, nu pot pronunţà despărţenia, dacă legea lor naţională atribue competenţa exclusiv instanţelor lor naţionale. (Aubry et Rau VII, ad. V, p. 425).

Când legea domiciliului nu îngădue a se obţine despărţenia (cum ar fi în unele ţări catolice), sau separaţiunea de corp (ex. România), soţii pot cere aplicarea măsurilor provizorii prevăzute de legiuirile acestei ţări, cu privire la încetarea traiului în comun, cari vor fi menţinute dacă în curs de un an vor fi confirmate de către jurisdicţia naţională (art. 6).

Hotărîrea pronunţată în aceste condiţiuni de o instanţă competentă, va fi definitivă dacă pârîtul a fost citat conform cu dispoziţiile speciale cerute de legea naţională pentru recunoaşterea hotărîrilor străine. Deasemenea, poate fi definitivă hotărîrea de despărţenie sau separaţiune de corp, pronunţată de o instanţă administrativă, numai în cazul când și legea naţională prevede competenţa în materie a unor asemenea instanţe (art. 7 al. II).

Dar, care va fi efectul, la noi în ţară, a unei hotărîri de despărţenie astfel obţinută?

Prin noua lege asupra actelor de stare civilă, în art. 14 și 124 se menţine principiul că, în caz de desfacere a căsătoriei, grefierul instanţei respective va trimite copie de pe sentinţă spre a se face cuvenita menţiune, așà cum se prevede în art. 246 și 276 c. civ. Când însă o căsătorie s'a celebrat în ţară și s'a desfăcut în străinătate, obligaţiunea înscrierei hotărîrei se păstrează potrivit principiilor generale referitor la formele procedurale ale divorţului și după cum se precizează în regulamentul respectiv (art. 154, Regul. din 14 Oct. 1928), înscrierea se va face în baza încuviinţărei dată de Tribunalul român, adică a *exequatorului* conform art. 374 pr. civ. Sancţiunea lipsei unei asemenea formalităţi, nu există decât în ceeace privește efectele hotărîrei de despărţenie între soţi: aplicând dispoziţiunile de statul personal, neîndeplinirea cerinţelor de transcriere prevăzute de art. 246 și 276 c. civ., atrage nulitatea hotărîrei.

împricinaţi, s'au căsătorit la Moscova-Rusia, 1 Noembrie 1909.

Că aşà fiind, acţiunea de faţă fiind dovedită, cată a fi admisă, declarându-se desfăcută căsătoria dintre numiţii soţi pronunţându-se divorţul în favoarea reclamantului.

Având în vedere că din căsătoria soţilor rezultând copila Elisabeta de 18 ani, care după arătarea reclamantului se află la soţia sa în Rusia, Tribunalul apreciind conf. art. 249 cod. civ. găseşte că este în interesul copilei a rămâne sub îngrijirea mamei sale pârîtă.

Văzând că în acest proces s'a îndeplinit şi disp. art. 285 cod. civil mod., urmează a se atribuì copilei 1/3 din averea ce va posedà pârîta.

Pentru aceste motive, admite acţiunea de divorţ.

Preşedinţia d-lui **G. V. Manoliu**, judecător-preşedinte şi redactor; reclamantul cu av. **I. Creţoiu.**

TRIB. BĂLŢI II, 27 Iunie 1930

ACŢIUNE PUBLICĂ. INŞELĂCIUNE. LOGODNĂ. DESFACERE. ELEMENTE. MANOPERE FRAUDULOASE. ABUZ DE INCREDERE. DETURNARE. ACHITARE. DESPĂGUBIRI. FOLOS NEJUSTIFICAT. ADMISIBILITATE. (Art. 6, 10 pr. pen.; 998 şi 999 c. civ.). (1)

1. *Faptul de a desface o logodnă, în urma căreia viitorul soţ a şi primit o sumă de bani în contul dotei, nu constituie delictul de escrocherie, dacă logodna nu constituie manopera frauduloasă exercitată asupra victi-*

Soluţiunea rămâne aceeaş dacă înscrierea hotărîrei s'a făcut numai în ţară străină, iar nu la ofiţerul de stare civilă competent, conform art. 151 ş. u. din regul. actelor de stare civilă.

Divorţul în dreptul sovietic. In noul regim juridic sovietic, instituţia divorţului este reglementată prin art. 85—99 din *Codul Familiei* şi decretele dela 27 Sept. 1921, dispoziţiuni ce se referă nu numai la căsătoriile ce au fost contractate sub noul regim, dar şi acelea ce au fost celebrate mai înainte.

O primă problemă ce se semnalează, este a se şti dacă putem face aplicaţiunea acestor legi sovietice, sau se vor aplicà tot vechile legiuiri ale imperiului rus.

In doctrină se face deosebire între statele cari au recunoscut *de jure* noua formă de guvernământ a statului rus, şi acelea cari nu au făcut această recunoaştere (V. numita notă a d-lui Jean Vermeulen în *Jur. Gen.* 109/926; M. Champcommunal, La condition des Russes à l'étranger, ed. Sirey 1925).

Statele aparţinând primei categorii (ex. Anglia, Franţa şi Italia), vor aplicà nouile legi ruseşti la chestiunile de statut personal, atât cât nu contravin ordinei publice din statul unde se judecă aceşti supuşi.

In ce priveşte statele ce nu au recunoscut U. R. S. S., se susţine că legile aplicabile în chestiuni de statut personal, rămân tot acelea ale vechiului imperiu rus; până acum nu cunoaştem însă vreo discuţiune înaintea instanţelor judecătoreşti, asupra acestei chestiuni care rămâne deschisă. In monografia citată, d-l Champcommunal susţine că se vor aplicà actualele legiuiri, întrucât acestea sunt legile domiciliului sau reşedinţei soţilor ce vor să se despartă.

In conformitate cu dispoziţiile *Codului Familiei*, în regimul rus-sovietic, divorţul poate fi declarat prin consimţimântul mutual al ambilor soţi, sau după voinţa unuia singur. Cererea se face în scris sau oral, în care scop se încheie un proces-verbal (art. 88), alăturându-se un certificat de căsătorie sau simpla declaraţie scrisă că există o căsătorie celebrată într'un anumit loc. Instanţa competentă este Tribunalul domiciliului soţilor sau al oricăruia din aceştia. Pârîtul este citat la domiciliul său, sau la acel pe care îl fixează judecătorul ca domiciliu efectiv după o prealabilă cercetare; copia de pe hotărîre se va comunicà la acelaş domiciliu şi la locul unde fusese celebrată căsătoria, spre a se face menţiune în registrele de stare civilă.

In cazul divorţului prin consimţimânt mutual, ambele părţi se pot prezentà la Tribunalul local (art. 91) sau înaintea funcţionarilor civili ai locului unde a fost înscrisă căsătoria, declară voinţa lor şi se procedează la înscrierea divorţului (art. 92).

Hotărîrile se pot da imediat, dacă ambii soţi se prezintà personal sau prin ai lor împuterniciţi; dacă cer, li se eliberează certificate de despărţenie şi în cel mult trei zile se trimite o copie de pe hotărîre la secţia locală de înregistrare a actelor de stare civilă sau acolo unde se păstrează înscrierea celebrărei căsătoriei (art. 97).

Pe cât se vede, despărţenia nu este îngrădită nici prin vreo motivare, nici prin forme. Legiuitorul sovietic a înlăturat condiţiunile şi dificultăţile avute în vedere de codul civil francez şi depăşind larga interpretare pe care instanţele aşà zise «burgheze» o dau textelor noastre, a trecut la cealaltă extremă, admiţând divorţul fără vreo altă condiţiune, ci numai prin voia ambilor sau a unuia dintre soţi.

Aplicaţiunea. Sentinţa ce adnotăm, redactată de un apreciat magistrat, face judicioasa aplicare a principiilor de drept internaţional privat mai sus expuse, desfăcând o căsătorie ce nu mai poate să subsiste, mai cu seamă că soţia rămasă — de sigur — pe teritoriul sovietic, puteà determinà pe soţ la legături extra-conjugale reprobabile pentru morala socială şi educaţiunea fiicei ce o aveà în pază.

Şi în aplicaţiunea textelor, sentinţa ce adnotăm se sprijină atât pe dispoziţiunile din codul imperial rus, cât şi pe aceiea din codul sovietic.

Chestiunea recunoaşterei *de jure* a Republicei Sovietice Ruse din partea Statului Român, este una din problemele dreptului internaţional public actual. Potrivit principiilor generale, asemenea recunoaşteri de state se face fie expres, prin declaraţiuni sau tratate, fie tacit, prin acte materiale săvârşite de un stat, din care rezultă voinţa sa de a considerà noul stat ca o persoană juridică de drept internaţional (Cf. M. Moye, Le Droit des gens moderne, p. 55 ş. u.).

Care este actuala situaţie a Republicei Sovietice Ruse? Sentinţa ce adnotăm nu examinează chestiunea şi astfel are în considerare, ca statut personal al părţilor, atât legile imperiale, cât şi legile sovietice.

Deşi nu s'au făcut declaraţiuni formale, totuş din schimbul de vederi ce s'au făcut în anumite împrejurări cu plenipotenţiarii autorizaţi ai acestei republici, din instituirea unor comisiuni riverane pentru poliţie la graniţa Nistrului, şi din alte diverse împrejurări, se pare că Republica Sovietică Rusă este recunoscută *de facto*, ca un stat de drept internaţional public şi în asemenea împrejurare, legile sale vor constitui statutul personal al supuşilor sovietici aflaţi înaintea instanţelor străine, atât cât aceste legi nu vor fi contra ordinei publice în statul în care sunt invocate. (T. Com. Marseille, 23 April 1925, *D. H.* 361/925). Cu toate acestea, chestiunea statutului personal al supuşilor ruşi, rămâne una din problemele actuale ale dreptului internaţional privat, iar jurisprudenţa şi doctrina autorizate, urmează a-şi spune cuvântul; interpretările date prin hotărîrile ce cunoaştem, se pare că nu au semnalat, sau, în orice caz, au evitat rezolvarea acestei probleme [1].

*

Sentinţa ce adnotăm discută diversele chestiuni de drept ridicate cu prilejul acestei despărţenii între soţi străini, astfel că *«expedierea»* unor asemenea pricini, de cari aminteà cunoscutul scriitor citat în introducerea acestei note — se face sub garanţia aplicărei principiilor de logică juridică şi a textelor de drept pozitiv.

RADU DIMIU
Judecător la Trib. Prahova

(1) Chestiunea condamnărei de către instanţele penale printr'o hotărîre absolutorie sau achitătoare a variat atât în jurisprudenţă cât şi în doctrină. Contradicţia de păreri este datorată textului neclar al art. 11 proc. pen. care spune că hotărîrea condamnatoare nu împiedecă pe partea, care n'a luat concluziuni în instanţă de a exercità acţiunea sa privată înaintea Tribunalului civil competent; prin urmare, dacă partea a pus concluziuni, instanţa poate să-i acorde despăgubirile cerute chiar când a pronunţat absolvirea inculpatului.

Ceeace ne preocupă în primul rând este simptomul caracteristic care stă la baza unei hotărîri de achitare şi acelei de absolvire şi în al doilea rând cum se comportă o acţiune civilă dedusă în faţa instanţei penale faţă de o acţiune similară dedusă direct în faţa instanţei civile, şi anume: cari sunt condiţiunile unei asemenea acţiuni din punct de vedere al regulelor de procedură civilă şi legea timbrului.

Este ştiut că o acţiune publică ia sfârşit: 1. prin condamnare, când instanţa constată existenţa faptului penal imputat şi culpabilitatea inculpatului; 2. prin achitare, când instanţa constată că faptul imputat nu are existenţă, sau că inculpatul nu este răspunzător, fiind cu totul străin de acel fapt; 3. prin absolvire când instanţa constată că faptul este comis de inculpat însă nu intră în cadrele prevederilor codului penal ca infracţiune. Faţă de dispoziţiunea cuprinsă în art. 11 al. 2 proc. pen. după care hotărîrea achitătoare închide părţei civile orice drum şi judecată înaintea instanţelor civile, s'ar păreà că instanţele supreme au comis o inadvertenţă, când au consacrat ca o re-

---

[1] **A se vedeà bogata jurisprudenţă franceză şi doctrină în Dalloz, Rép. pratique ed. 1924 Vo. Separ. de corps No. 211—259.**

mei în scopul de a primì dela aceasta o sumă de bani.

Deasemena, acest fapt nu constituie nici delictul de abuz de încredere, al cărui element esenţial este deturnarea sumei încredinţate pentru a fi restituită.

Intrucât însă un asemenea fapt, existent în materialitatea lui, a cauzat un prejudiciu victimei şi a produs un folos nejustificat agentului, este loc la despăgubiri civile.

(David Finchel cu Sura Şnaider).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei publice de faţă:

Având în vedere actele dela dosar, depoziţiunile martorilor audiaţi în instanţă şi desbaterile urmate între părţi din care se constată în fapt următoarele:

Comerciantul David Finchel din Bălţi în toamna anului 1928 s'a logodit cu fata Sara Şnaider din comuna Pelenia în casa lui Roitman, această logodnă s'a făcut după ritul mozaic, în prezenţa martorilor, încheindu-se şi un act tradiţional scris în evreeşte. Cu această ocazie şi în vederea căsătoriei, David Finchel a primit un acont de dotă în sumă de 25.000 lei, iară restul de 75.000 lei a fost depusă de logodnică în mâinile lui Roitman sub condiţiunea de a fi ridicaţi imediat după căsătorie, care urmà să fie celebrată în timp de 1—2 luni.

După logodnă, din banii primiţi, David Finchel i-a cumpărat logodnicei sale un inel de aur, o rochie şi alte cadouri în valoare de vreo 5.000 lei, însă au trecut mai multe luni de zile şi logodna a fost desfăcută, Sara Şnaider luându-şi bani dela Roitman.

In acest interval David Finchel nu manifestă o dorinţă de a procedà la căsătorie, spunând că mai are timp, iar după desfacerea logodnei s'a căsătorit cu altă fată. Cum n'a restituit nici banii primiţi în seara logodnei, Sara Şnaider l-a acţionat în judecată pentru excrocherie.

Având în vedere că pentru existenţa delictului de excrocherie se cere ca să fie constatate pe seama autorului intenţiunea de a înşelà, prejudiciu în averea altuia şi manoperile frauduloase în vederea de a împărtăşì folos, deci în speţă trebuie constatat că inculpatul a contractat logodna pornit de gândul premeditat de a înduplecà pe reclamantă să creadă că o va luà

---

gulă statornică admisibilitatea condamnărei la daune a inculpatului achitat şi aceasta atât prin aceeaş hotărîre de achitare cât şi pe calea unei acţiuni civile. La fel apare şi chestiunea daunelor în caz de absolvire. In adevăr, pe partea civilă nu o interesează calificarea juridică a faptului, pe ea nu o interesează nici condiţiunile, subiective sub care autorul a săvârşit faptul — ceeace urmăreşte în justiţie este dreptul său de a se plânge contra acelui autor care i-a produs prin fapte sa daune şi de a urmărì repararea prejudiciului suferit. Dreptul său este consacrat de art. 998 cod. civ. şi instanţele judecătoreşti chemate să menţină echilibrul între drepturile şi obligaţiunile cetăţenilor trebuie să-i facă dreptate, nu importă pe ce cale, civilă sau penală. Ca să fie pedepsită penalmente o faptă trebuie să întrunească elementele esenţiale prescrise de articolul respectiv, deci trebuie să fie dovedite nu numai împrejurările de fapt, sub forma elementelor, ci aceste elemente să se afle în concurs direct cu elementele subiective ale autorului şi din această corelaţie de voinţă, de intenţiune şi de acte exterioare să rezulte faptul încriminat. Prin urmare, nu este suficient ca cineva să fi săvârşit o crimă sau un delict şi prin aceasta să fi cauzat altuia pe nedrept un prejudiciu, codul penal mai cere încă anumite condiţiuni de stare sufletească a autorului, el cere ca autorul să aibă vârsta corespunzătoare (art. 63), să fie în plenitudinea facultăţilor sale mintale (art. 57), să nu fie rudă respectivă (art. 307 cod. pen.) şi în aproape toate cazurile penale să fi lucrat cu intenţiunea de a săvârşi anume acel fapt.

Dar acestea toate interesează latura penală a faptului, interesează pe Ministerul Public, pe Societate şi direct pe inculpat — pe partea civilă o interesează numai chestia despăgubirilor, însă bine înţeles în căutarea lor ea trebue să se conformeze regulelor procedurale.

Greutatea problemei constă în a desprinde acele elemente foarte delicate şi dificile, cari duc la achitare şi la condamnare pentru daune către partea civilă, acele cari duc la achitare şi totodată închide părţei civile orice drept şi cale pentru repararea daunelor precum şi acele cari deosibesc natura civilă de cea penală a faptului şi atrag absoluţiunea iar nu achitarea.

D-l Ionescu-Dolj susţine punctul de vedere al vechei jurisprudenţe, până la 1892 (E. Petit în *Jur. Gen.* pag. 162/26) că achitarea nu poate fi cu efecte diferite şi anume: în unele cazuri să închidă părţei civile orice drept de a cere despăgubiri şi în altele să le acorde fie prin această sentinţă sau pe cale de acţiune civilă principală. D-sa este de părere că poate existà numai achitare în sensul art. 10 proc. pen. şi absolvire, exceptându-se cazurile deduse în faţa Curţei cu juraţi (art. 389 proc. pen.); cazul când, instanţa pronunţând achitarea, procurorul nu a declarat apel astfel că în ce priveşte acţiunea publică ea a rămas definitivă însă partea civilă făcând apel obţine reformarea hotărîrei în ce priveşte daunele şi pentru a ajunge la această instanţă cercetează afacerea penală şi stabileşte existenţa ei. (Cas. II, Dec. 161/927 *Jur. gen.*, p. 676/927); cazul când partea civilă nu s'a constituit ca atare în faţa instanţei penale şi are calea acţiunei civile separate; cazul când acţiunea publică s'a stins prin moarte sau amnistia prevenitului. Acestei vederi noua jurisprudenţă, Tanoviceanu şi d-l V. Dongoroz opun teroia admisibilităţei condamnărei la daune în caz de achitare, teorie bazată pe art. 157, 187 şi 207 proc. pen. după a căror termeni, instanţa în caz de achitare «va statuà asupra cererilor de daune interese» se referă atât în privinţa reclamantului cât şi a achitatului şi se poate obligà la daune în anumite cazuri pe reclamant către inculpat şi în alte pe inculpat către reclamant. (Ionescu-Dolj, proc. pen. pag. 97, Tanoviceanu, Tratat vol. IV, pag. 352, V. Dongoroz în *Curierul Judiciar*, pag. 603/929). Art. 187 şi 207 proc. pen. care obligă inst. pen. în caz de achitare să statueze asupra daunelor-interese, nu indritueşte instanţa să statueze asupra despăgubirilor civile formulate de reclamant deoarece acest text se referă numai la daunele ce au fost cerute de inculpatul achitat. (Cas. II, 1061/24 *Jud. Gen.*, pag. 556/24).

Când instanţa constată că faptul imputat este prevăzut de l. penală ca infracţiune dar că nu întruneşte toate elementele cerute de lege pentru existenţa lui ea este datoare să achite iar nu să absolve pe cel trimis în judecată. Conform art. 3 şi 8 proc. pen. instanţele corecţionale nu au competenţa de a acordà părţei vătămate despăgubiri decât pentru daunele rezultând din comiterea unei infracţiuni, aşà că atunci când nu, există şi instanţele corecţionale achită, acestea devin incompetente de a se mai pronunţà asupra cererei de despăgubiri. (Cas. III, 3486/28 *Jur. Rom.*, p. 43/29. In aceste cazuri partea civilă nu are nici o bază de a mai cere daune. C. Apel Buc. II, dec. 249/27, Bul. C. Apel, p. 298/29.

Când Tribunalul constată că faptul reclamat nu există în materialitatea lui sau că nu ar fi imputabil inculpatului cu drept cuvânt n'a rezervat părţei vătămate dreptul de a-şi valorificà pretenţiunile pe cale civilă. Cas. II, 1901/929.

Pentru faptul săvârşit din cauză de legitimă apărare inculpatul nu poate fi făcut responsabil nici pentru despăgubirile civile (Cas. II, 321/26, *Jur.Gen.*, p. 681/26). Aşadar pentru ca inculpatul să fie achitat şi scutit de plata despăgubirilor civile instanţa trebuie să constate completa sa nevinovăţie, mai precis, ori că faptul n'a avut loc, ori că nu inculpatul este autorul faptului.

Dacă se constată că faptul în materialitatea sa există şi satisface elementele obiective ale unei infracţiuni dar lipseşte elementul subiectiv sau un alt element constitutiv, se va pronunţà achitarea; dacă faptul material constatat nu întruneşte condiţiunile pentru a satisface elementul material (obiectiv) al vreunei infracţiuni, se va pronunţà absolvirea. V. Dongoroz, *Cr. Jud.*, p. 601/929.

Jurisprudenţa Casaţiei anterior fusese în sensul că în caz de achitare pe temeiul că faptul nu este socotit nici delict nici contravenţiune, Tribunalul poate statuà numai asupra daunelor cerute de inculpat iar nu să acorde despăgubiri reclamantului, astfel că în cazul când Tribunalul constată că inculpatul a luat o cantitate de piatră, însă nu pe sub ascuns şi cu cuget de a-şi însuşi pe nedrept această piatră este obligat să achite şi deci să se declare necompetinte a statuà asupra acţiunei de daune pretinse de reclamant iar nu să absolve pe inculpat şi să-l condamne la despăgubiri civile. Cas. 1061/924 *Jur. Gen.*, p. 556/24; Cas. 3488/26 *Jur. Gen.*, p. 176/27; Cas. 5020/27, 3977/26, în Rătescu pr. pen., pag. 120, No. 130 şi 131.

Când se constată că inculpatului i-a lipsit intenţiunea frauduloasă de sustracţiune de bani publici, element esenţial prevăzut de art. 140 c. p., şi că la mijloc în căsătorie pe când în realitate niciodată n'a avut asemenea intenţiuni serioase şi chiar în momentul primirei banilor ca acont de dotă, să fi ştiut că această logodnă nu va aveà loc deoarece scopul principal erà să capete bani şi pe urmă să-şi abandoneze logodnica a se mai căsătorì cu ea.

Având în vedere că însăş reclamanta prin advocatul său a susţinut în şedinţă, că o asemenea intenţiune frauduloasă inculpatul n'a avut şi în consecinţă a cerut schimbarea calificărei faptului în abuz de încredere.

Că, dealtfel, nu se aduce nici o împrejurare de fapt din care să se constate că inculpatul a fost predominat de ideia înşelăciunei în momentul săvârşirei logodnei, iar din faptul că după logodnă i-a cumpărat logodnicei cadouri, dovedeşte că la început a avut intenţiunea serioasă de a se căsătorì.

Că simplul fapt de a se logodì şi a nu se căsătorì încă nu pot el însuş fi considerat ca element constitutiv de excrocherie, deoarece desfacerea logodnei a putut să fie determinată de alte consideraţiuni fie de ordin sentimental, fie de raţionament, cari pot duce la culpă civilă, iară nici de cum la cea penală.

Că totuş o asemenea faptă poate constituì delictul de excrocherie în cazul când inculpatul ar fi recurs la aceasta ca la o manoperă frauduloasă, pentru a obţine banii în paguba altei persoane.

Având în vedere că reclamanta prin advocatul său a cerut schimbarea calificărei faptului în acel de abuz de încredere.

Că conform art. 6 procedura penală, acţiunea publică are de scop aplicarea unei pedepse şi se exercită de Ministerul Public, pe când cea civilă are de scop repararea daunei cauzate şi aparţine părţei lezate, de acì rezultând că îndrumarea acţiunei publice deci şi calificarea faptului intră în atribuţiunile Ministerului Public şi aceasta n'a cerut schimbarea calificărei.

Că, dealtfel, instanţa de fond nu este legată de calificarea dată de Ministerul Public sau de partea civilă ci de natura afacerei; că faptul petrecut aşà după cum s'a spus mai sus nu poate fi calificat ca abuz de încredere, deoarece acontul de dotă nu i-a fost dat inculpatului sub o condiţiune oarecare, şi nici nu se dovedeşte că inculpatul a denaturat destinaţia banilor.

---

este o pură neglijenţă şi nepricepere ce nu constitue un fapt penal, Tribunalul urmează să pronunţe achitarea inculpatului iar nu absoluţiunea, prin urmare erà necompetent să statueze asupra despăgubirilor civile. Când faptul n'a fost săvârşit cu rea intenţiune Tribunalul urmează să pronunţe achitarea iar nu absolvirea şi în consecinţă conf. art. 11 proc. pen. nu mai puteà să condamne la despăgubiri civile şi aceasta pentrucă conf. art. 3 şi 8 pr. pen. instanţa penală n'are căderea de a acordà decât despăgubiri civile ce i s'ar fi cauzat prin comiterea unei infracţiuni la legea penală, ceeace când nu există infracţiune face să dispară baza sa legală, pe care s'ar puteà întemeià o condamnare la daune. Cas. 3488/926, *Jur. Gen.*, p. 270/927; Cas. II, 3963/925, 2255/26, 1265/27, 323/875, 7200/928 în Rătescu proc. pen., p. 120, No. 129, 131, 134, pag. 104, No. 68.

Când lipseşte elementul intenţiunei frauduloase de a-şi însuşi pe nedrept lucrul altuia, acest fapt nu este pedepsit de nici un text de lege şi deci inculpatul trebuie absolvit — în acest caz conform art. 11 şi 187 pr. pen. obligă instanţa să statueze asupra despăgubirilor civile. Judec. Budeşti-Argeş c. p. din 9 Sept. 1913 în Rătescu proc. pen. p. 110, No. 83.

Când cineva ia un lucru al altuia, nu pe sub ascuns, nu este furt şi urmează a se pronunţà absolvirea şi obligà la despăgubiri civile. Cas. 2661/925 în *Jur. Gen.*, p. 108/226 cu nota de V. Dongoroz. In cazul când fapta intră în prevederile art. 307 cod. pen. inculpatul trebuie absolvit şi condamnat la despăgubiri civile iar nu achitat. Cas. 292/919, 384/920. «Dacă faptul a fost comis iar inculpatul nu poate fi condamnat la pedeapsă din cauza lipsei unuia din elementele constitutive ale infracţiunei, în acest caz inculpatul nu poate fi apărat de repararea prejudiciului ce ar rezultà din săvârşirea materială a faptului căci atunci urmează a-şi aveà aplicaţiunea art. 998, 999 cod. civ., potrivit cărora oricine cauzează altuia un prejudiciu printr'o faptă a sa chiar comisă prin neglijenţă sau imprudenţă este dator a-l reparà aşà că dispoziţiunea art. 11 al. ultim, după care hotărîrea achitătoare închide părţei civile orice drum de judecată înaintea Tribunalelor civile, se referă numai la cele două cazuri prevăzute de art. 10 al. 3 proc. pen. Cas. complet divergenţă, Dec. 4813/926 *Cr. Jud.*, p. 603/929 cu nota de V. Dongoroz. Acest drept îl are partea civilă şi, în apel chiar când hotărîrea de achitare n'a fost apelată de Ministerul Public. Cas. II 246 din 20 Ian. 1930 în *Jur. Gen.*, p. 341/267; idem în *Jur. Gen.*, p. 1185/929.

Prin urmare, intenţiunea delicventului nu importă nici pentru soluţionarea procesului (absolvire sau achitare), nici pentru competenţa instanţei penale în a statuà asupra despăgubirilor civile astfel că odată ce faptul este de natură penală daunele trebuesc reparate independent de existenţa tuturor elementelor delictului respectiv. Inalta instanţă a ţinut să traseze în linii principiale achitarea şi absolvirea după cum urmează: «când se constată neexistenţa faptului imputat inculpatului sau neimputabil lui deci nu există nici un raport direct între fapt şi inculpat, hotărîrea achitătoare, închide calea civilă pentru despăgubiri şi prin această hotărîre nu se poate condamnà la despăgubiri civile; când însă fapta nu cade în prevederile codului penal, având numai aparenţa unui delict instanţa penală va trebui să-şi decline competenţa şi să trimită la judecătorul civil însă *legiuitorul pentru a curmà judecăţile şi a împuţinà procesele a dispus*, ca instanţa penală să acorde: despăgubiri civile în afară de cazul când partea civilă n'a pus concluziuni în instanţă sau a cerut despăgubiri civile. Cas. II, 224/919, 384/920, 2533/925 în Rătescu, p. 121; Cas. II, 2661/925, în *Jur. Gen.*, p. 97/925, 2309/24 în *Jur. Gen.*, p. 43/25.

Absolvirea se pronunţă când e vorba de comiterea unui fapt reprobat şi imoral neprevăzut de codul penal, nu însă când nu există un fapt reprobat şi imoral, urmând în acest caz să se pronunţe achitarea. Cas. 115/96, în Rătescu, p. 8, No. 114.

Când se constată că fapta nu intră în prevederile legei penale, inculpatul trebuie să fie absolvit şi condamnat la despăgubiri civile, în acest caz reclamantul poate cere să facă dovada cum că faptul a fost săvârşit. Cas. II 535/925 *Jur. Gen.*, p. 449/925 cu notă de V. Dongoroz; Tribunalul Vâlcea s'a pronunţat în sensul că constatându-se impunitatea faptului reclamat, instanţa urmează a pronunţà absolvirea fără a mai procedà la examinarea existenţei faptului şi a participărei inculpatului. Sent. 1571/925 *Jud. Gen.* p. 97/926.

De aici în colo ne cufundăm într'un adevărat labirint de ipoteze şi poate cele mai riscante mai ales faţă de legea timbrului. Nu facem decât să redăm părerea iluştrilor jurişti Tanoviceanu, Ionescu Dolj, şi V. Dongoroz cari combat dreptul instanţei penale de a statua asupra despăgubirilor civile în caz de absolvire, aceasta pentru că competenţa instanţelor penale nu se proroagă asupra cererilor de despăgubiri civile decât atunci, când aceste despăgubiri decurg dintr'un fapt ilicit penal, ori din moment ce faptul nu intră prin materialitatea sa în cadrul legilor penale, instanţa penală numai este competentă să cerceteze acest fapt lipsind obiectul acţiunei principale, findcă nu poate fi vorba de accesoriu acolo unde este absent principalul. Tanoviceanu proc. pen. vol. IV p., Ionescu Dolj proc. pen. p., V. Dongoroz în *Cr. Jud.* p. 603/929, *Jud. Gen.*, p. 449/925.

Procedura penală spune că absolvirea se pronunţă în cazul când fapta nu intră în prevederile codului penal, deci este de natură pur civilă.

A admite introducerea şi cercetarea de către instanţele penale a tuturor afacerilor civile ar însemna evitarea instanţelor civile şi atunci la ce bun să se conformeze impricinaţii regulelor greoaie al legei accelerărei de proceduă civilă sau legei timbrului? Este explicabilă achitarea şi condamnarea la daune pentru faptul de a lua nişte pietre nu pe sub ascuns şi fără intenţiunea de a-şi le însuşi şi aceasta pentru consideraţiunea invocată de Inalta Curte de Casaţie că astfel s'ar împuţina procesele şi s'ar curma judecăţile, dar când instanţa constată că fapta nu intră nici cum în prevederile vreunui text penal şi urmează a se pronunţa absolvirea, atunci obiectul acţiunei este complectamente de natură civilă, şi chiar dacă ar predomina consideraţiunea de mai sus totuşi nu se poate găsi nici un motiv de a se sustrage astfel dela regulele unei acţiuni civile.

Să zicem că reclamantul greşit a formulat o acţiune pentru abuz de încredere în loc de a fi formulat-o drept o acţiune în daune pentru nerespectarea contractului de depozit sau gaj prin faptul că pârîtul nu s'a conformat stipulaţiunilor din contract sau a refuzat să restituie lucrurile, că judecătorii penali sunt aceiaşi ca la instanţa civilă şi n'ar fi echitabil săşi piardă reclamantul timpul pentru a introduce o nouă acţiune de data asta la instanţa civilă, dar faptul că acţiunea rămâne a fi considerată civilă, este indiscutabil, acţiunea civilă nu poate fi

Având în vedere că după materialitatea faptului el poartă caracterul delictului de excrocherie, însă inculpatul nu poate fi pasibil de pedeapsă, pe considerațiunea că nu l-a săvârşit cu intențiunea frauduloasă, care este un element esențial al delictului.

Că în atari condițiuni, urmează a se discută dacă Tribunalul achitând, poate să statuieze asupra despăgubirilor civile cerute de reclamantă.

Considerând că conf. art. 10 pr. pen., dacă faptul a fost comis şi a rezultat prejudiciu pentru partea civilă, inculpatul deşi apărat de pedeapsa penală nu poate fi apărat de repararea prejudiciului şi aceasta potrivit regulilor dela art. 998, 999 cod. civ., potrivit căror oricine este dator să repară prejudiciul cauzat altuia printr'o faptă a sa chiar neintenționată.

Că conform art. 8 proc. pen. partea civilă este în drept să pretindă repararea daunelor şi printr'o acțiune penală.

Că îndată ce din considerațiunile de mai sus se constată că inculpatul a primit dela reclamantă 25.000 lei ca acont de dotă în vederea căsătoriei şi căsătoria n'a mai avut loc, indiferent din cauza cui, şi cum prin aceasta el a tras un folos nejustificat în paguba reclamantei, este obligat să restituie reclamantei banii primiți, deoarece de reparațiunea daunelor implicit apără o hotărîre de achitare numai atunci când conform art. 10 proc. pen. se recunoaşte că faptul nu are ființă sau că inculpatul nu poate fi răspunzător de acel fapt.

Că aşa fiind, pretentiunile reclamantei Sura Şnaider de a i se acordă despăgubiri civile în sumă de 25.000 lei sunt justificate şi cată a fi admise.

Pentru aceste motive şi în neunire cu concluziunile d-lui reprezentant al Ministerului Public, achită pe David Finchel comerciant din Bălți pentru faptul de excrocherie reclamat de Sura Şnaider din satul Pelenia jud. Bălți. Obligă pe David Finchel să plătească reclamantei Sura Şnaider suma de 25.000 (douăzeci cinci mii) lei despăgubiri civile.

Sentința pen. No. 980 din 27 Iunie 1930.

Preşedinția d-lui **Luca Ciobanu**, judecător-redactor al sentinței.

---

privită sub nici un punct de vedere ca penală numai prin simplul fapt că din orice considerațiune sau eroare a fost îndreptată la instanța penală. Să luăm un exemplu: Distrugerea unui gard de către un moştenitor în urma unei certe pentru moştenire nu constitue delictul prevăzut de art. 252 c. p. atât timp cât încă n'a fost elucidată chestiunea proprietății gardului, adică înainte de a se face partajarea şi a se vedeà în porțiunea cărui moştenitor va intrà gardul, şi pentru distrugerea gardului nu se pot cere daune pe calea acțiunei decât intrând în cercetarea afacerei pentru care se va recurge la regulele din codul şi procedura civilă, şi cu toate că instanța penală a pronunțat absolvirea, ea este deci datoare să rezolve chestiunea proprietății prin partajarea averei.

Este evident că afacerea este de natură civilă, pretinsul păgubaş trebuie mai întâiu să-şi valorifice drepturile de proprietate şi apoi să pretindă daune, deoarece distrugerea gardului a avut loc înainte, iar nu după partajarea averei. Să admitem însă că pentru curmarea judecăților şi împuținarea proceselor instanța penală, constatând că afacerea este de natură civilă, se hotărăşte să intre în cercetarea ei pentru a vedeà dacă pretinsele despăgubiri civile sunt justificate. In acest caz va puteà instanța penală să isprăvească judecata fără a se servi în întregime de procedura civilă? Va aplicà ea ceva din procedura penală? Şi dacă se poate statuà asupra despăgubirilor în caz de absolvire pentru afaceri simple de ce oare să nu fie aplicabilă aceeaş normă şi pentru afaceri complicate.

Deci, se impune o singură cale de urmat pentru asemenea cazuri: îndată ce instanța penală va vedeà că afacerea este de natură civilă să-i aplice toate regulile din procedura civilă implicit şi procedura accelerărei. Se mai poate obiectà că îndată ce inculpatul a intrat în discuția fondului, stăruind asupra naturei civile a procesului prin aceasta el a luat cunoştință de acțiune şi îndeosebi dacă şi-a administrat probele şi numai în urma acestor probatorii a dovedit natura civilă a procesului, el nu se mai poate prevalà de prevederile legei accelerărei privitor la comunicare, întâmpinare, şedințe preliminare şi diferite excepții cu decăderile lor, însă şi aceasta pare cam riscant. Dar odată admițând administrarea procesului după procedura civilă, este inadmisibilă nesocotirea legei timbrului, astfel că un proces civil în loc să fie închis prin hotărîrea absolutorie, se desvoltă, degenerează şi se transformă într'o perfectă acțiune civilă, şi ar trebui judecat de un Tribunal penal, adică de o secție de Tribunal destinată numai pentru afacerile penale, şi încă după toate normele procedurei şi codului civil, ca în cazul de mai sus cu distrugerea, luat ca exemplu. Insă partea mai interesantă a acestei metamorfoze se desfăşoară în fața legei timbrului. Taxele de timbru nu se percep în penal decât în afacerile specificate, succeptibile de împăcare; un fapt penal lichidat prin achitare poate da naştere la despăgubiri civile de ex. în cazul când se constată lipsa elementului subiectiv, de ex. cineva a remis nişte acte de valori falşe în urma cărora i-a pricinuit altuia o pagubă; ignoranța inculpatului sau eroare în ce priveşte falsitatea îl descarcă de responsabilitatea penală, însă faptul fiind completamente penal nu-l apără de responsabilitatea civilă şi aci nici vorbă nu poate fi despre o taxă de timbru la valoarea pretențiunilor civile.

Deaceea se pare justă obiecțiunea făcută de d-l M. Păcuraru, preşedinte la Trib. Iaşi, cum că dreptul părței civile nu derivă din faptul penal ca atare ci din latura civilă a acestui fapt, conform art. 998 c. civ. deaceea dependența acțiunei civile despre care vorbeşte art. 9 proc. pen. nu există decât din punct de vedere procedural iar în ce priveşte legea timbrului ea nu are a fi aplicată, deoarece legiuitorul penal prin dispozițiunea dela art. 11 proc. pen. a derogat în mod expres dela principiile ei, prin urmare instanța trebuie să acorde despăgubiri civile în caz de achitare fără a ține seama de taxe de acțiune. Trib. Iaşi, sent. din 1926 *Pand. Rom.* III, p. 96/27.

In adevăr, legiuitorul a spus-o precis şi categoric în ce priveşte chestiunea achitărei însă nu tot aşà de categoric a spus-o şi în ce priveşte absolvirea. Deaceea atâtea jurisprudențe ale tuturor instanțelor în sensul că în caz de absolvire instanța penală nu mai este competentă de a statuà asupra despăgubirilor civile, iar ulterior s'a revenit în sensul că aceste despăgubiri se pot acordà, intrând în examinarea faptului chiar când inculpatul trebuie absolvit. Fie că acest ultim punct de vedere este cel just ca o consecință per a contrario a textului art. 10 al. 3 proc. pen. dar de aci nu rezultă că fapta civilă a devenit penală, ori nicăieri nici în mod expres nici indirect legiuitorul nu şi-a manifestat intențiunea de a scoate afacerile civile deduse din eronata calificare în fața instanțelor penale de sub rigorile legei timbrului.

Aşà cevà nu există. Să zicem că pentru a înlăturà tergiversarea unui proces, el poate fi judecat şi de instața penală, dar a scuti pe părți dela taxele timbrului nu există nici o justificare. Mai mult, dacă n'a dispus legiuitorul din 1864 ca asemenea afaceri să fie scutite de timbru a spus-o foarte categoric făuritorul legei timbrului din 1927 prin art. 42: «cererile introductive în instanță şi actele de procedură netimbrate sau insuficient timbrate, vor fi valabile numai dacă partea va justificà înaintea instanței plata taxelor de timbru şi impozitelor datorate după lege».

Nici perceperea de taxe, nici scutirea nu se presupune, ele fiind de ordine publică, iar textul legei timbrului fiind de strictă interpretare, nu se admite nici o deviere, cu atât mai mult o scutire de taxe la o acțiune civilă introdusă sub calificare penală.

In consecință instanța penală transformându-se în cea civilă şi intervertindu-se ordinea zilelor şi natura proceselor ar fi obligată să propună părților a se conformà legei timbrului chiar în prima zi când constată că acțiunea este de natură civilă şi urmează a pronunțà absolutiunea.

Iată la ce aduce o interpretare largă şi bazată numai pe prezumpțiunea că per a contrario legiuitorul prin art. 11 al. 1 proc. pen. a învoit să acorde posibilitatea părței civile, care a pus concluziuni în instanță, să obție despăgubiri civile într'o afacere, care nu intră în prevederile nici unui text din codul penal. Dar dacă am merge mai departe suntem obligați, să discutăm şi căile de atac şi competența materiae vel loci şi participarea Ministerului Public şi, multe alte chestiuni specifice unei acțiuni civile. Socot însă că în caz de absolvire instanța penală independent de participarea şi concluziunile părței civile nu are a se ocupà cu cercetarea pricinei ci a se oprì la constatarea naturei civile al ei şi închide dosarul, rezervându-i părței interesate dreptul de a acționà pe cale civilă.

L. CIOBANU
Prim-Procuror, Tribunalul Bălți

APEL BUC. II, 12 **Aprilie 1930**

DEPOZIT DE EFECTE. NATURA LUI. DEPOZIT NEREGULAT SAU IMPRUMUT. ASIMILARE CU DEPOZITUL DE BANI. INCASAREA EFECTELOR EŞITE LA SORŢI DE DEPONENT. (1)

Depozitul de efecte, făcut la o bancă, în schimbul unei remuneraţiuni anuale, se consideră ca depozit neregulat sau împrumut, această operaţiune fiind asimilată cu un depozit de bani, făcut spre folosinţa depozitarului, chiar dacă deponentul şi-a rezervat dreptul de a incasà el personal valoarea scrisurilor ieşite la sorţi, cu obligaţia de a le înlocuì cu altele de valoare egală.

CURTEA: Având în vedere că după cum se arată în sentinţa apelată, la 27 Noemvrie 1928 reclamantul Dumitru N. Georgescu prin scrisoarea cu aceeaş dată a depus în depozit liber pe termen de un an, titluri de rentă (scrisuri funciare şi urbane Bucureşti), în valoare nominală de 2.000.000 lei cu cuponul de Iulie 1929, cu condiţiunea ca la expirarea termenului depunerei — 27 Noemvrie 1929 — Banca Franco-Română să-i înapoieze aceeaş valoare nominală de rentă cu acelaş cupon, iar în caz de ieşire la sorţi a vreunui număr de scrisuri funciare, rurale sau urbane, reclamantul este în drept să incaseze el personal valoarea scrisurilor, cu obligaţia însă de a le înlocuì cu altele de aceeaş natură.

Că din răspunsul la interogator dat de reclamant la prima instanţă, rezultă că el a depus scrisurile având asigurarea Băncei că ele vor fi întrebuinţate ca garanţie de către clienţii Băncei şi că pentru depunerea lor în depozit la Banca Franco-Română a primit dela aceasta, drept dobândă de 4% anual, în două rate, suma de 80.000 lei.

Considerând că din scrisoarea de depunere coroborată cu răspunsurile la interogator ale reclamantului, rezultă că depunerea scrisurilor la Banca Franco-Română s'a făcut de reclamantul Dumitru N. Georgescu cu înţelegerea ca ele să fie întrebuinţate ca garanţie de clienţii Băncei, iar el să primească în schimb pentru această depunere o dobândă de 4% pe an la valoarea nominală şi la expirarea termenului depunerei să i se restituie aceeaş valoare nominală de rentă şi acelaş cupon.

Considerând că din conţinutul acestor două acte: scrisoarea de depunere şi răspuns la interogator, reiese că intenţia reclamantului Georgescu a fost de a încredinţà Băncei Franco-Române în depozit scrisurile sale funciare, rurale şi urbane, contra dobândă, cu condiţiunea ca ele să poată fi întrebuinţate ca garanţie de clienţii Băncei, pentru ca să-i poată produce un beneficiu.

Considerând că întrebuinţarea titlurilor în depunerile drept garanţie având ca consecinţă în caz de neîndeplinirea obligaţiunei garantului, pierderea în tot sau în parte a valorei depuse ca garanţie, este dela sine înţeles că reclamantul a putut să întrevadă putinţa înstrăinărei scrisurilor în mod forţat ca consecinţă a neîndeplinirei obligaţiunei garantului şi deaceea a specificat în scrisoarea de depunere că la expirarea

---

(1) Speţa judecată de Curtea de Apel este următoarea: Dumitru Georgescu încheie cu Banca Franco-Română o convenţie, prin care depune la aceasta scrisuri funciare urbane şi rurale spre a fi folosite de bancă, în schimbul unei remuneraţii de 80.000 lei, plătită în două rate semestriale. Banca confirmă primirea efectelor prin scrisoarea următoare: «Avem onoarea a adeveri primirea în depozit liber pe termen fix de un an, adică titlurile mai jos notate până la 27 Noemvrie 1929. Denumirea titlurilor ce s'au depus, numerile şi cuponul: (urmează enumerarea scrisurilor cu numerile lor). P. S. Conform înţelegerei puteţi *retrage* titlurile urbane sau rurale ce eventual ar ieşi la sorţi în condiţiunea de a le înlocui cu alte titluri de egală valoare».

Contractul fiind în curs de executare, la data exigibilităţei cupoanelor, Dumitru Georgescu primeşte dela bancă cupoanele titlurilor depuse ajunse la scadenţă şi le incasează personal dela instituţiile emitente.

La expirarea termenului, banca refuză restituirea scrisurilor, sub pretext că operaţiunea încheiată a fost un împrumut şi, deoarece se găseşte în dificultăţi financiare, proprietarul scrisurilor urmează să fie considerat ca simplu creditor chirografar.

Curtea de Apel, menţinând soluţiunea dată de prima instanţă, socoteşte că convenţiunea ar aveà caracterul de împrumut sau de depozit neregulat.

Inainte de a păşi la examinarea exactităţei acestei soluţiuni, să lămurim înţelesul noţiunilor de împrumut şi depozit neregulat şi să cercetăm dacă este vreo diferenţă între ele.

Atât împrumutul cât şi depozitul neregulat corespund amândouă unei operaţiuni similare. Depozit neregulat este denumirea întrebuinţată de doctrină pentru a indicà depozitele de bani sau de lucruri fongibile. Se consideră în special depozit neregulat depozitele de bani făcute la bănci, cu sau fără dobândă.

Distincţiunea doctrinară între depozitul neregulat şi depozitul propriu zis nu este prevăzută de codul civil, care nu vorbeşte nicăiri de o asemenea distincţiune. Dealtminteri nici nu erà necesar să o facă, deoarece această operaţiune constitue mai mult un împrumut decât un depozit. (Colin şi Capitant, t. II, ed. 1924, p. 655). Din punct de vedere juridic, nu rezultă nici o diferenţă între depozitul neregulat şi împrumut (Hamangiu, Rosetti Bălănescu şi Băicoianu, t. II, No. 1677). Totuş Alexandresco susţine că ar fi un interes să se facă o distincţiune între aceste noţiuni, prin raport la sancţiuni în caz de nerestituirea lucrului, care la depozit, chiar neregulat, dă loc unei responsabilităţi penale, ceeace este exclus în materie de împrumut (Alexandresco, t. X, p. 26). Dar o asemenea deosebire se face între depozit şi împrumut şi nu implică existenţa unei instituţiuni diferite cu denumirea de depozit neregulat. Prin urmare şi depozitul neregulat prezintă aceleaşi efecte şi pot fi considerate aproape ca noţiuni sinonime. Deaceea în comentarea soluţiunei date în speţa de mai sus, nu ne vom ocupà decât de analiza contractului de împrumut.

In speţa judecată de Curtea de Apel, ni se pare că nu poate fi vorba de un împrumut.

Imprumutul este, în adevăr, contractul prin care una din părţi dă celeilalte unul sau mai multe lucruri, ca aceasta să se folosească de ele. Aceste lucruri trec în deplina proprietate a împrumutatului (art. 1557 c. civ.), care ia asupra sa riscurile, dispariţia sau distrugerea lucrurilor împrumutate. El este liber să facă ce vrea cu ele, fără nici o restricţiune: poate chiar să le înstrăineze dacă voeşte. La expirarea termenului împrumutului va trebuì însă să restitue împrumutătorului lucruri de aceeaş calitate şi în aceeaş cantitate (art. 1584 c. civ.).

In speţa de mai sus se pare că părţile, încheind convenţiunea lor, au înţeles să se transmită băncei numai posesiunea titlurilor, întrucât s'a stipulat că deponentul va retrage titlurile ieşite la sorţi şi tot el a incasat cupoanele ajunse la scadenţă, ceeace denotă rezerva formală a proprietăţei lor. Proprietatea scrisurilor rămânând împrumutătorului, nu mai poate fi vorba de un împrumut. Art. 1577 c. civ. este categoric: «In puterea împrumutului, împrumutatul devine proprietarul lucrului primit...».

Care este atunci natura contractului intervenit?

Părţile intitulează contractul «depozit liber». Poate oare această operaţiune să fie socotită astfel? Nu! Convenţiunea încheiată nu poate fi nici depozit.

Depozitul este contractul prin care una din părţi lasă celeilalte în păstrare un lucru. Depozitarul este obligat să păstreze lucrul şi să-l înapoieze la cerere, sau la expirarea termenului fixat (art. 1591 c. civ.). Dar ceeace este caracteristic depozitului, este gratuitatea lui (art. 1593 c. civ.). Formula legei nu pare absolut riguroasă, deoarece art. 1600, tratând despre responsabilitatea depozitului, o agravează dacă s'a stipulat o plată pentru paza depozitului, ceeace contrazice gratuitatea, ca element esenţial în materie de depozit. Unii autori, în acest caz, contestă natura de depozit a acestui contract, asimilându-l cu o locaţiune de servicii (Colin şi Capitant, t. II, ed. 1924, p. 653; Guillouard, *Prêt*, *Dépôt*, *Sequestre*, 2-e ed., p. 295 urm.: Nacu, t. III, p. 452; contra: Josserand, t. II, No. 1362; Hamangiu, Roseti Bălănescu şi Băicoianu, t. II, No. 1665). Dar această excepţie, indiferent de modul cum am soluţionà controversa, nu priveşte decât cazul când o plată a fost stipulată termenului depunerei i se va restituì rentă de aceeaş valoare nominală şi cu acelaş cupon.

Considerând că între timp dela depunerea titlurilor şi până la expirarea termenului de depunere, scrisurile funciare rurale şi urbane depuse de reclamant împreună cu alte titluri, fiind gajate la 7 Martie 1929, de Banca Franco-Română la Banca Comercială Italiană şi Română şi aceasta pentru neîndeplinirea obligaţiunei Băncei Franco-Române cerând şi obţinând o ordonanţă de vânzarea gajului, a scos în vânzare aceste scrisuri şi a vândut celelalte titluri ce-i mai erau constituite în gaj, rămânând neacoperită cu suma de lei 5.000 ce grevează încă scrisurile reclamantului.

Considerând că din toate acestea rezultând că reclamantul Dumitru N. Georgescu a făcut la Banca Franco-Română un depozit cu dreptul ca depozitara să se folosească de el întrebuinţându-l ca garanţie, iar depunerea ca garanţie a scrisurilor reclamantului având ca urmare grevarea lor de o datorie a depozitarei către Banca Comercială Italiană şi Română şi scoaterea în vânzare pentru plata acelei datorii, în conformitate cu art. 1604 cod. civ. aplicabil prin analogie şi cazului în speţă — depozitul de scrisuri fiind asimilat cu depozitul de bani făcut spre folosinţa depozitarului -- depozitara Banca Franco-Română trebuie să-i restituie reclamantului depozitul în scrisuri funciare rurale şi urbane de aceeaş valoare în care s'a făcut depunerea.

Considerând că prin acţiunea sa Dumitru N. Georgescu cerând restituirea aceloraşi scrisuri funciare, rurale şi urbane, date în depozit la Banca Franco-Română, cu numerile specificate în scrisoarea de depunere din 27 Noemvrie 1928, cu cuponul de Ianuarie 1930 şi conform scrisoarei sale de depunere şi art. 1604 cod. civ. având dreptul numai la restituirea unor scrisuri de aceeaş natură şi valoare nominală, acţiunea sa împotriva Băncei Franco-Române şi Băncei Comerciale Italiene şi Română pentru restituirea aceloraşi scrisuri depuse, şi daune, este nefondată şi Curtea fără a mai examinà argumentele trase din faptul remiterei cupoanelor scrisurilor, pentru incasarea dobânzilor la Iulie 1929 şi din art. 16 al legei titlurilor la purtător, care nu sunt decisive în soluţiunea procesului, urmează a menţine soluţiunea dată de prima instanţă prin sentinţa apelată, care imprimă caracterul de împrumut operaţiunei de faţă.

Că aşà fiind apelul reclamantului Dumitru N. Georgescu împotriva sentinţei comerciale cu No. 394/930 este nefondat şi urmează a fi respins, etc.

Respinge ca nefondat apelul etc.

Deciziunea comercială No. 93.

Preşedinţia d-lui **I. Dobrescu**, consilier.

APEL BUC. III, 21 Dec. 1928

TUTELA. ADMINISTRAŢIA AVEREI INCAPABILULUI. NU POATE FI SUPUSĂ LA DIRECTIVE ALE TRIBUNALULUI SAU CONSILIULUI DE FAMILIE. (1)

Potrivit art. 390 cod. civ. tutorele administrează bunurile minorului ca un bun părinte de familie răspunzând băneşte în cazul când minorul ar suferì pagube din reaua sa administraţiune.

Prin urmare, tutorele nu poate primì directive asupra modului cum să administreze averea nici dela tribunal nici dela consiliul de familie, aceste două organe de control având dreptul numai ca, la depunerea conturilor, să verifice gestiunea şi să ia măsuri în cazul când ar găsì că s'a păgubit minorul din cauza relei administraţii.

In asemenea condiţiuni, tribunalul n'are dreptul să oblige pe tutore să

---

de depozitar. Un lucru rămâne stabilit: Contractul de depozit trebueşte să fie gratuit cel puţin din partea deponentului, căci în această privinţă nu întâlnim nici o dispoziţiune care să prevadă vreo excepţie şi art. 1593 trebuie aplicat stricto sensu.

Dar caracterul gratuităţei lipseşte în speţa ce comentăm. Deponentul a primit o remuneraţie anuală pentru depunerea titlurilor, ceeace scoate acest contract din cadrul depozitului.

Am văzut că convenţiunea încheiată nu poate fi considerată nici ca împrumut, nici ca depozit. Atunci în ce categorie de contracte ar puteà fi clasificată? Este poate greu de clasat între contractele consacrate de codul civil. Trebuie să ţinem seamă de ceeace părţile au voit prin intenţiunea lor comună, ele fiind libere să încheie orice convenţiuni ce n'ar fi contrarii ordinei publice şi bunelor moravuri (art. 5 c. civ.). Contractul de care ne ocupăm, dacă ar trebui să fie trecut printre contractele denumite de codul civil, s'ar apropià de contractul de locaţiune (art. 1411 c. civ.).

Acest contract îndeplineşte condiţiunile unei locaţiuni, deoarece prevede că Georgescu va pune la dispoziţia băncei folosinţa scrisurilor enumerate. Acest obiect al contractului este perfect valabil, fiindcă «locaţiunea poate aveà de obiect orice bun, mobil sau imobil» (Hamangiu, Rosetti Bălănescu şi Băicoianu, t. II, No. 1497). Folosinţa scrisurilor este concedată pe un termen anumit, un an, şi locatarul a stipulat ca contravaloare a folosinţei scrisurilor date în locaţiune, o sumă de 80.000 lei anual. Avem aşadar toate elementele cerute pentru un contract de locaţiune: obiectul, transmiterea folosinţei unor lucruri; termenul, un an; preţul stabilit, 80.000 lei anual.

Un argument în favoarea acestei teze ar fi, prin analogie, părerile autorilor citaţi mai sus, cari consideră cazul când într'un contract de depozit se stipulează o plată pentru depozitar, ca fiind un contract de locaţiune de servicii. De ce nu am considerà cazul invers, când deponentul prevede o remuneraţiune pentru el (păstrându-şi proprietatea, ceeace nu este la depozitul de bani) ca o locaţiune de lucruri.

Soluţiunea aceasta, care ar fi perfectă dacă obiectul depozitului ar fi un lucru oarecare, se loveşte de o dificultate: lucrurile cedate în folosinţă sunt fongibile. Totul depinde însă de intenţiunea părţilor. Obiectul unui contract de locaţiune poate să fie şi un lucru fongibil, dacă acesta se poate individualizà şi art. 1410 ne arată că obiectul locaţiunei poate fi un lucru sau o lucrare în general. Mai mult: părţile sunt volnice să convină, care din ele să suporte riscurile pierderei sau distrugerei lucrului într'un contract de locaţiune. Ori, fiind date acestea, nu vedem de ar puteà împiedecà părţile să încheie un contract ca acel de faţă, având ca obiect efecte, fongibile prin natură, totuş uşor de individualizat prin numerele lor.

Dar dacă soluţiunea această nu s'ar păreà satisfăcătoare, contractul de care ne-am ocupat ar trebuì considerat ca un contract nenumit, vecin cu cel de închiriere, în care efectele decurg numai din voinţa părţilor, dar în nici un caz ca un contract de împrumut sau depozit neregulat.

NICOLAE AL. IUCA
Doctor în drept din Paris, Avocat

(1) O problemă clară şi precisă s'a pus Curţei de Apel din Bucureşti:

Administraţia tutorelui poate fi limitată altfel decât o fac textele de lege? Amănuntele ei pot fi controlate şi guvernate de Consiliul de familie sau de Tribunalul tutelar?

Soluţia dată prin deciziunea susmenţionată este singura posibilă sub actualul regim legal.

Chestiunea este totuş discutată şi părerile sunt împărţite.

O vom expune în liniile generale.

Instituţia tutelei a străbătut din dreptul roman până în zilele noastre o evoluţie interesantă în care ocrotirea minorului s'a accentuat mereu.

In vechiul drept român tutorul nu aveà nici o îngrădire a puterilor sale: *Tutor domini loco habetur*. Singurul control erà dreptul de excludere a tutorelui de rea credinţă, drept care, exercitat printr'o *actio popularis*, erà la îndemâna oricărui cetăţean.

Cu această unică rezervă de a nu jefui pe pupil, tutorul poate face orice act de dispoziţie după unica şi absoluta sa apreciere.

Unele cazuri izolate de intervenţie a magistratului sau a unor consilii (de senatori sau cavaleri, amintite de Gaius) sau a recuperatorilor pentru anumite înstrăinări, n'au atins principiul în sine.

Vechiul drept germanic pare, dimpotrivă, a fi cunoscut înrâurirea membrilor familiei, probabil din cauza ideei de coproprietate familială interesată în menţinerea bunurilor în familie.

In dreptul consuetudinal francez aceasta se manifestă în privinţa bunurilor *propres.*

depună la Cassa de Depuneri averea mişcătoare a minorului.

(R. Auspach ca tutore al interzisului M. Hillel-Manoach).

CURTEA: Asupra apelului făcut de R. Auspach, tutorele interzisului R. M. Hille-Manoach, în contra jurn. Trib. Ilfov, secţia tutelelor, cu No. 11803 din 21 Noembrie 1928.

Având în vedere cele zise de apelant, prin advocaţii săi, în desvoltarea motivelor de apel şi concluziunile d-lui reprezentant al Ministerului Public.

Având în vedere că din desbateri şi dosar, reiese că tutorele depunând conturile de gestiunea averei numitului interzis, pe anul 1927, tribunalul după ce le-a verificat prin administratorul contabil de pe lângă acea secţiune, consiliul de familie s'a pronunţat asupra lor prin avizul din 5 Noembrie 1928, şi parchetul a pus concluziuni de omologare, a aprobat, prin jurnalul menţionat, acele conturi şi a dat descărcare tutorelui pentru gestiunea anului 1927. Cu această ocazie, şi prin aceeaş încheiere, Tribunalul a mai luat următoarele hotărîri:

1. Să se invite banca comercială română din Bucureşti ca până la 1 Dec. 1928 să consemneze la Cassa de Depuneri, pe numele interzisului întreg soldul creditor ce constă din: acţiuni, efecte şi numerar, depunând recipisa la tribunal însoţită de borderoul constatator al operaţiunilor efectuate.

2. Să se invite tutorele să lichideze toate acţiunile, valorile, etc., proprietatea interzisului, aflate în străinătate şi să le depună la Cassa de Depuneri pe numele interzisului şi recipisa la Tribunal.

3. Să se mai invite tutorele ca să consemneze, de îndată, la Cassa de Depuneri, parte din excedentul anului 1927, în sumă de lei 189.422, iar recipisa s'o depună la Tribunal.

In contra acestei încheieri tutorele a făcut apel şi a susţinut că toate dispoziţiunile au fost luate de tribunal cu călcarea dispoziţiunilor din cod. civil, referitoare la administrarea tutelei.

Având în vedere că, din cuprinsul art. 390 din cod. civ., reiese că tutorele va administrà bunurile minorului, ca un bun părinte de familie, şi va răspunde, băneşte, dacă minorul va suferì pagube din reaua lui administraţie.

Prin urmare, tutorele nu poate primì directive de modul cum să administreze, nici dela Tribunal şi încă dela consiliul de familie, aceste două organe de control, având dreptul numai ca, la depunerea conturilor, să verifice gestiunea şi în cazul când ar găsì că din cauza relei administraţii s'a păgubit minorul, să ia măsurile indicate de lege.

Dacă aceasta este norma legală, atunci consiliul de familie, şi cu atât mai mult, Tribunalul singur, n'are dreptul să oblige tutorele ca averea mişcătoare a minorului s'o depună la Cassa de Depuneri.

Aceasta reiese din dispoz. art. 399 şi 400 din cod. civ. după care, în cazul când consiliul de familie n'ar fi hotărît suma din excedentele veniturilor dela care să înceapă obligaţia tutorelui, de a o da ca dobândă, el va fi dator, după trecerea termenului de 6 luni, să plătească dobânda pentru orice sumă neîntrebuinţată.

Ceeace arată că tutorele nu poate fi obligat să depună veniturile la Cassa de Depuneri, ci din contră e dator să le dea întrebuinţare în aşà fel ca să poată aduce un cât mai mare folos minorului.

Ori, în speţă, tutorele a procedat, ca în tot timpul dela înfiinţarea curatelei, aproape de 30 de ani, ca averea mişcătoare compusă din: acţiuni, numerar etc., s'o depună la Banca Comercială Română şi la Banque de Paris et des Pays-bas din Paris, bănci destul de solvabile şi serioase, unde se găsesc în aceeaş siguranţă ca şi la Cassa de Depozit a Statului.

Având în vedere că Tribunalul prin

Nu există însă un consiliu de familie sau alt organ de control al administraţiei tutorelui. Pothier (*Des personnes*, partea I, tit. VI, art. 4) vorbind de plasamentele averei minorului, arătând că tutorul are dreptul să le facă cum va crede, adaugă (ca o simplă recomandaţie) că «tutorele trebuie să-şi dea osteneala de a găsi o întrebuinţare a banilor minorului fie în cumpărări de imobile, fie în constituire de rentă», şi adaugă că, atunci când ar fi găsit un astfel de plasament, el poate să ceară convocarea în faţa judecătorului a rudelor minorului spre a fi autorizat să facă întrebuinţarea în acest fel a averei minorului.

Erà însă o simplă facultate, un gest de prudenţă pentru tutor spre a evità eventuale imputări în privinţa plasamentului.

Instituţia sfatului de familie însă a devenit frecventă şi a fost firesc ca să fie reglementată de codul civil.

Sistemul francez, pe care l-am adoptat şi noi (cari n'aveam instituţia consiliului de familie) reglementează astfel tutela:

1. Sunt acte interzise tutorelui (vezi art. 390 al. 1 cod. civ. rom., art. 1308 al. 1).

2. Altele nu le poate face decât cu întreita supraveghere a avizului jurisconsulţilor, a opiniei consiliului de familie şi a omologărei Tribunalului (art. 413 c. civ.).

3. Altele pentru cari avizul consiliului de familie omologat de Tribunal, este suficient (art. 401—404 c. civ.).

4. Altele cari nu cer decât învoirea Consiliului de familie (art. 405—409 c. civ.) — opinia predominantă în doctrină şi jurisprudenţă fiind că odată opinia sfatului de familie pronunţată, justiţia nu are căderea să intervie spre a o cenzurà.

5. In fine sunt acte pe cari tutorul le poate face singur, acte în genere cunoscute sub denumirea de acte de administraţie (noţiune nu tocmai exactă de altfel şi ale cărei limite nu se pot uşor precizà).

Decizia mai sus reprodusă a avut să se ocupe de o chestiune pusă cu privire la aceste din urmă acte. Sunt ele oare la latitudinea absolută a tutorului?

Acesta are incontestabil dreptul (şi datoria) de a percepe veniturile şi a încasà creanţele minorului. Este răspunzător de întrebuinţarea lor atât pentru a le conservà cât şi pentru a le face să fructifice.

Dar, cu rezerva acestei răspunderi, are tutorele dreptul de a face plasamentul banilor minorului, cum va apreciá?

Există vreun drept de imixtiune în această apreciere? consiliul de familie, Tribunalul, pot interveni?

Pot impune tutorelui să facă anumite întrebuinţări?

Il pot obligà să cumpere imobile, rentă, acţiuni sau ca în speţă să lichideze efectele şi să consemneze numerarul la Casa de Depuneri?

O veche decizie a Casaţiei franceze din 20 Iulie 1842 (vezi Dalloz, *Jur. Gén.*, v. *Minorité* No. 4031) a socotit că tutela fiind reglementată numai în interesul minorului, consiliul de familie poate restrânge puterile tutorelui spre a ocrotì acest interes. Această decizie pare a fi inspirat Curţei de Apel din Limoges principiul că judecătorii au misiunea de a supraveghià gestiunea tutorelui.

Confundând dreptul de a controlà conturile anuale şi cele de sfârşit de tutelă cu posibilitatea de a conduce înşişi operaţiunile tutelei, unii autori au crezut că pot autorizà justiţia să dea tutorelui indicaţiuni şi reglementări cu privire la administraţia tutelei.

Laurent se ridică cu toată vigoarea împotriva acestei păreri: (vol. IV, pag. 479).

«Tutela, zice el, având de scop a vegheà la persoana şi interesele persoanelor incapabile este prin chiar aceasta de ordine publică. De aci urmează că nu se poate derogà prin convenţiuni particulare la dispoziţiile codului, cari reglementează datoriile tutorelui. Trebuie de asemenea să conchidem că acţiunea Tribunalelor în această privinţă este limitată de textele codului. Legea organizează tutela; judecătorii au misiunea de a aplicà legea, ei nu pot s'o modifice. Totul este deci definit de lege, ea nu abandonează nimic puterei discreţionare a consiliului de familie sau a justiţiei. In afară de cazurile în cari codul cere intervenţia consiliului de familie, el nu poate interveni pentru a pune condiţii sau restricţiuni activităţei tutorelui».

In acelaş sens Alexandresco (vol. II, pag. 730).

Chestiunea pare *de lege lata* a nu merità discuţie. Ne întrebăm dacă chiar de *lege ferenda* amestecul preventiv al consiliului de familie sau al Tribunalului în chestiuni de administraţie a averei incapabililor ar fi recomandabil.

Utilitatea lui e discutabilă, pericolul pare însă evident. Excluzând cazul relei credinţe a tutorelui (sancţionată civil şi chiar penal de lege), să fie oare indicat a încheierea sa, deşi recunoaşte solvabilitatea acelor bănci, totuş ia măsurile arătate, pentrucă s'ar puteà ca în viitor situaţia actuală să se schimbe şi astfel averea interzisului s'ar găsi în pericol de a se pierde, fără însă a arătà din ce anume fapte sau întreprinderi a dedus această bănuială.

Dar, chiar dacă acele instituţii de credit n'ar prezentà destulă seriozitate, Tribunalul ca şi consiliul de familie, nu pot să oblige pe tutore să depună la altă bancă sau la Cassa de Depuneri averea mişcătoare a interzisului, pentrucă, după cum s'a arătat, pe baza art. 390, 399 şi 403 din cod. civ., tutorele singur administrează averea minorului, şi în cazul când pupilul său ar suferi o pagubă din modul greşit sau rău cum a administrat averea, va răspunde băneşte pentru repararea pagubelor.

Astfel fiind, fără drept Tribunalul a luat măsurile de mai sus, şi în consecinţă urmează a le anulà.

Tot în mod nelegal, Tribunalul, prin acelaş jurnal, a obligat pe tutore să depună de îndată, la Cassa de Depuneri suma de 189.422 lei, reţinută din excedentul de pe anul 1927, pentru acoperirea în parte, a cheltuelilor ce ar necesità cu ocazia administrărei averei interzisului, atât pentrucă această reţinere, a fost făcută cu autorizaţia consiliului de familie, şi legea nu cere aprobarea Tribunalului, cât şi fiindcă sumele ce se vor întrebuinţà vor fi justificate, ca şi în anii precedenţi, cu ocazia depunerei conturilor pe anul 1928.

Aşà că şi această dispoziţie trebuie anulată, admiţând în totul apelul.

Pentru aceste motive, Curtea admite apelul.

Deciziunea No. 506 din 21 Dec. 1928.

Preşedinţia d-lui **Ion M. Botez**, consilier.

APEL TG.-MUREŞ, **21 Iunie 1930**

LEGEA UNGARĂ XX DIN 1877. ABROGĂRI PARŢIALE. ART. 210 DIN LEGEA TUTELARĂ ŞI ART. 305 ŞI 311 LEGEA ORGANIZĂREI JUDECĂTOREŞTI. ART. 20 DIN LEGEA JUDECĂTOREASCĂ. APEL CONSIDERAT INTÂMPINARE. PUNERE DIN NOU PE ROL. COMPUNEREA INSTANŢEI TUTELARE. INTREŢINERE DE COPII. (1)

1. *Articolul 210 din legea tutelară ungară XX din 1877 după care instanţa de epitropie — care a soluţionat ca primă instanţă de judecată un litigiu privitor la întreţinerea unui minor — poate considerà apelul îndreptat în contra soluţiei ce a pronunţat, ca întâmpinare şi deci, ca consecinţă, poate pune din nou pe rol procesul spre a pronunţà o nouă sentinţă, nu este abrogat de legea organizărei judecătoreşti prin art. 305 şi următorii.*

2. *La tribunalele la cari interesele minorilor sunt administrate şi supraveghiate de un singur judecător delegat cu aceste atribuţiuni, litigiile*

---

supune pe tutor pentru fiecare act de administraţie învoirei prealabile a consiliului de familie sau a Tribunalului?

Formalităţile ar împovărà peste măsură funcţionarea (destul de anevoioasă chiar în starea actuală) a acestor organe de control.

Dar oare consiliul de familie — şi mai ales Tribunalul — să aibă o pregătire economic-financiară superioară tutorelui?

Şi oare spiritul de iniţiativă şi răspundere nu s'ar relaxà la adăpostul opiniei organelor consultative?

Iar dacă această opinie ar impune tutorelui o măsură care-i repugnă nu ar provocà demisiunea acestuia?

In sfârşit dacă, împotriva părerei tutorelui, i s'ar impune un plasament nefericit, cui ar incumbà răspunderea?

Aceste consideraţiuni de bun simţ ne determină să credem că dacă în reglementarea tutelei sunt de luat măsuri de ordine generală (de ex. în privinţa averei mobile desconsiderată de regimul actual) pe cari revizuirea codului civil ar trebui să le aibă în vedere, amănuntele administraţiei tutelei trebuie lăsată ca şi acum destoiniciei, devotamentului şi bunei credinţe a tutorelui.

Deciziunea judicioasă şi cu o deosebită îngrijire motivată a Curţei de Apel din Bucureşti aduce opiniei, pe care o împărtăşim, contribuţia puternică a exemplului.

ALEX. VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

(1) Multe dispoziţii de lege se găsesc în provinciile alipite, şi cu deosebire în Ardeal, a căror armonizare cu puţinele texte de unificare, puţine şi parţiale, nu este lucru tocmai uşor.

S'a ivit înaintea completului de lucrări quasi graţioase dela Curte — întrebuinţăm această expresie fiind că este vorba de lucrări, cum este cea de sus, din decizia ce explicăm, de natură contencioasă în care citarea este înlocuită cu afişarea de grefă la uşa Curţei sau Tribunalului şi care totuş se judecă în camera de consiliu fără ca părţile să poată pune concluzii, fiindcă deşi legalmente o pot face, dar simpla publicare prin lista afişată nu este un mijloc eficace pentru ca părţile să poată fi încunoştiinţate de termen — s'a ivit, zic următoarea situaţie:

Un Tribunal tutelar este sesizat de soţia divorţată printr'o cerere îndreptată în contra fostului ei soţ cu care a avut copii în sensul de a-l obligà pe acesta să presteze lunar o pensie de întreţinere necesară copiilor lor comuni încredinţaţi de instanţa competinte — tot instanţa de epitropie — pentru îngrijire, mamai reclamante; sau în sensul de a-l obligà la prestarea unui adaos de pensie peste cea care dejà fusese acordată mai înainte, justificat acest adaos fie din nevoile mereu crescânde ale copiilor, fie de împrejurarea schimbărei în bine a situaţiei materiale a soţului; fie de ambele aceste două motive.

Tribunalul chemat să soluţioneze o asemenea cerere citează părţile, examinează cererea şi dovezile aduse şi hotărăşte într'un sens sau altul.

Partea nemulţumită atacă cu apel la Curte soluţia Tribunalului. Petiţia de apel o înmânează Tribunalului spre a o înaintà instanţei de apel, Curţei, împreună cu dosarul.

Chestiune: poate Tribunalul pe baza tuturor textelor de lege referitoare la chestiune, texte care există acum, să adopte următoarea procedare, anume să examineze apelul îndreptat împotriva hotărîrei sale, să aprecieze pe baza motivelor noui de apel invocate că acest apel, intitulat apel în tot cuprinsul petiţiei prin care se cere precis — aceasta este intenţia clară a petiţionarului — infirmarea sentinţei Tribunalului de instanţa superioară, poate, zic, Tribunalul să considere acest apel ca întâmpinare şi să dispună fixarea din nou a unui termen în proces, să dispună judecarea din nou a cauzei iniţiale, a cererei iniţiale, să aducă o nouă sentinţă, — sau nu poate face Tribunalul acest lucru?

Numai pusă întrebarea şi pentru noi ce suntem produsul şcoalei Vechiului-Regat din puct de vedere juridic, răspunsul negativ se impune.

Totuş să examinăm mai de aproape chestiunea. Această examinare se impune faţă de părerea afirmativă la chestiunea pusă, părere sprijinită pe o dispoziţie din legea tutelară ungurească care se aplică în Ardeal, că adică o asemenea procedare din partea instanţei tutelare nu constitue călcarea nici unui principiu, după cum nu constitue călcarea nici unui text de lege existent în legătură cu chestiunea, text venit în urmă după alipirea Ardealului la Patria mamă.

Se ştie că în Ardeal materia tutelelor şi curatelelor este tratată de lege XX din 1877. Părerea celor cari cred că procedarea instanţei tutelare este o regulată procedare, este sprijinită pe dispoziţiile art. 210 din această lege.

Iată cuprinsul acestui articol: Dacă în apel se aduc împrejurări pentru clarificarea fondului cauzei, apelul va fi considerat ca întâmpinare, şi pe baza nouilor împrejurări, se poate aduce o nouă hotărîre asupra fondului, instanţa superioară poate invità la aceasta şi pe instanţa tutelară care a dat hotărîrea în prima instanţă.

Dacă prima instanţă nu găseşte că împrejurările aduse în apel ar fi de natură să motiveze aducerea unei noui hotărîri asupra fondului, sau dacă noua hotărîre nu corespunde cererei apelantului, apelul se va înaintà instanţei superioare.

Critica textului: Textul are o redacţiune care este departe de a fi o bună redacţiune. Produce confuzie, fiindcă nu este clar. Astfel prima parte a primului alineat vorbeşte de apel. Dacă în apel — zice textul — se aduc împrejurări pentru clarificarea fondului cauzei, instanţa poate considerà apelul ca întâmpinare. De sigur că este vorba de petiţia de apel, şi nu de altceva, căci din cuvintele «în apel» s'ar puteà înţelege «în cursul instanţei de apel», sau s'ar puteà înţelege «la apel» adică înaintea instanţei chemate după lege să rezolve apelul în fondul său. Şi acest lucru, adică că este vorba de împrejurări noui ce se aduc, ce se prevăd în petiţia de apel, iar nu înaintea sau în cursul instanţei de apel, rezultă din aliniatul al doilea al art. 210 care prevede că «dacă prima instanţă», adică Tribunalul, *privitoare la întreţinerea minorilor pot fi soluţionate de judecătorul tutelar singur.*

(Iszlai Sigismund cu Rozalia Farkaş Iosif).

CURTEA: Asupra apelului introdus la 10 Februarie 1930 de către Iszlai Sigismund.

Având în vedere că din actele din dosar se constată în fapt următoarele:

La 25 Iulie 1928 reclamanta Nagy Rozalia soţia lui Farkaş Iosif, cere la secţia tutelară a Tribunalului Mureş, să fie obligat fostul său soţ Iszlai Sigismund din prima căsătorie, de care s'a desfăcut prin divorţ, să-i plătească câte 600 lei lunar pensie de întreţinere pentru fiecare copil rezultat din căsătoria lor şi anume: Margareta născ. la 13 Iulie 1909; Elisabeta născ. la 14 Februarie 1914 şi aceasta cu începere dela 1 Ianuarie 1919 de când soţii au trăit despărţiţi.

Secţia tutelară ordonă ascultarea părţilor în persoană şi la şedinţa din 21 Iunie 1929, pârîtul a depus o învoeală făcută între reclamantă şi soţul său din a doua căsătorie de oparte şi pârît de altă parte, prin care reclamanta şi soţul său din a doua căsătorie se obligă a întreţine dânşii pe copile fără a pretinde ceva dela pârît.

Reclamanta s'a apărat în sensul că obligaţia nu e valabilă nefiind făcută înaintea notarului public şi nu e nici aprobată de secţia tutelară.

S'a cerut informaţiuni dela Primăria oraşului Tg.-Mureş care comunică: pârîtul posedă o casă în valoare de lei 70—75.000 lei şi un intravilan în indiviziune cu soţia sa din a doua căsătorie, plus că e lucrător la o fabrică de piele cu 462 lei săptămânal.

După aceasta secţia tutelară aduce hotărîrea finală No. 8545/1929 prin care încredinţează pe câte 3 copilele mamei şi obligă pe fostul soţ să plătească pentru copila Margareta (Maria) câte 500 lei lunar cu începere dela 6 Aprilie 1929, iar pentru copila Elisabeta nu acordă nimic, întrucât s'a stabilit că numita este lucrătoare la fabrica Victoria şi câştigă câte 180 lei săptămânal.

In contra acestei hotărîri, pârîtul la 7 Oct. 1929, declară apel pe care secţia tutelară, conform art. 210 din legea XX din 1877 îl consideră întâmpinare şi ordonă din nou desbaterea pe ziua de 5 Noemvrie 1929 citând părţile şi pe minoră, pe martorul propus prin apel şi pe expertul medic invocat.

Pârîtul prin apelul său, considerat ca întâmpinare, arată că copila Margareta a fost îngrijită de dânsul până la 18 ani când a părăsit casa fără nici un motiv, iar reclamanta i-a trimis pentru îngrijire pe Rozalia, fata cea mai mică şi pe care o întreţine şi azi.

Că copila Margareta (Maria) nu este bolnavă şi că ar aveà purtări rele, întrucât s'a dus la un impiegat de cale ferată cu care trăeşte şi că pierde nopţi prin restaurante.

---

nu găseşte că împrejurările aduse în apel, etc. Textul este, cum se vede, confuz redactat. Şi redactări de acestea se găsesc la tot pasul în legislaţia ungurească.

Din acest text consacră o stare de lucruri pe care simpla raţiune refuză să o primească. Totuş atâta timp, după unire, cât nu au fost texte care să o abroge — cum sunt astăzi textele art. 305 şi 311 din legea organizărei judecătoreşti — această stare de lucruri la care dă naştere art. 210 s'a aplicat, s'a putut aplicà şi nimeni, nici un magistrat nu ar fi putut-o refuzà, orcât de condamnabilă ar fi fost din punctul de vedere al logicei. Această stare de lucruri rezultă din următoarea împrejurare: după ce Tribunalul tutelar a rezolvat cererea, acţiunea, — partea care pierde, atacă cu apel soluţia şi încredinţează Tribunalului petiţia de apel. Această instanţă ceteşte apelul şi vede motivele pe care apelantul înţelege să infirme în total sau în parte soluţia. Şi zice Tribunalul: apoi sunt motive noui, sunt împrejurări noui pe care eu, instanţă tutelară de prim grad, nu le-am ştiut, pun din nou dosarul pe condică şi-l judec încă odată. Şi Tribunalul dă o nouă soluţie, o nouă sentinţă, care poate să fie la fel cu prima soluţie sau diferită. Această nouă sentinţă este şi ea atacată cu apel. După dispoziţiile art. 210 Trib. este din nou liber să examineze acest nou apel şi să zică: iar se aduc noui împrejurări pe care eu nu le-am ştiut, pun din nou dosarul pe condică, consider şi apelul acesta cu întâmpinare, cum am considerat pe primul şi alta judecată cu altă sentinţă. Dar unde se poate oprì această procedare a Tribunalului?

Căci textul nu pune nici o margine, nu arată dacă instanţa are acest drept de a judecà o afacere de 2 sau de 9 ori: Şi aceasta se poate petrece or de câte ori Tribunalul, *apreciind*, găseşte, că este cazul, fără a fi remediu contra acestui abuz. Iată legiferarea abuzului.

Abrogarea textului: Din comparaţia textelor referitoare la materie din legea organizărei judecătoreşti actualmente în vigoare, cu textele din legea tutelară, rezultă că această din urmă lege a suferit o sumă de abrogări parţiale. Dela art. 305 până la 311 din legea judecătorească din 1925, articole care trăesc şi azi, fiind introduse pentru prima dată în 1925, se cuprind numai abrogări ale dispoziţiilor lor corespunzătoare din legea tutelară ungurească.

Două sunt articolele care cuprind abrogarea art. 210: este art. 305 şi 311.

Art. 305 în primele alineate, după ce statuiază că dela 1 Ianuarie 1926 atribuţiile în materie de epitropii şi curatelă care se exercitau în Ardeal de secretarul comunal sau cercual, de primării, trec pentru supraveghere asupra judecătoriilor; că atribuţiile acestea exercitate până acum în judeţe, în oraşele cu magistrat şi în comunele investite cu atribuţii de instanţă tutelară trec asupra unui judecător dela Tribunal, delegat cu asemenea însărcinări sau asupra unei secţii la Tribunalele mai încărcate, desfiinţându-se aşà numitele sedrii orfanale, după ce acest text statuiază aceste desfiinţări interzicând organelor administrative (Comisii Judeţene şi Minister de Interne) să mai exercite roluri de instanţe tutelare, prevede în două alineate: al. 4 că în termen de 15 zile libere dela comunicare, hotărîrile date de comune în cauzele de tutelă sunt supuse apelului înaintea Tribunalului competent şi judecate de completul de apel sau de secţia specială de tutele, acolo unde există. Este vorba, bine înţeles, de atribuţiile tutelare îndeplinite de secretarul comunal sau cercual şi de primării sub supravegherea judecătoriei respective.

Iar al. 5 prevede: *în acelaş termen, adică de 15 zile, hotărîrile date de Tribunal sau de secţia specială tutelară sunt supuse apelului înaintea Curţei de Apel competinţe.* Aici este vorba de atribuţiile judecătorului tutelar dela Tribunalele cu o secţie sau două sau la Tribunalele mai încărcate ale secţiei de tutele.

Prin urmare, dacă textul prevede că apelul în contra hotărîrilor Tribunalului de tutele se judecă de Curte în termen de 15 zile, de unde putinţa aceluiaş Tribunal să pună un litigiu privitor la minori şi la ceilalţi incapabili de care are a se interesà, de mai multe ori pe condică atunci când sentinţa este atacată cu apel? De unde această putinţă sprijinită chiar pe apelul îndreptat în contra soluţiei sale? Pe art. 210 din legea tutelară nu se poate sprijinì procedarea instanţei tutelare, căci acest text a încetat de a mai aveà fiinţă faţă de precisa şi clara dispoziţie că în 15 zile soluţia instanţei de epitropie se atacă cu apel la Curte; ne găsim în faţa unei abrogări care se impune, o abrogare tacită rezultată din incompatibilitatea legei ungureşti, mai veche, cu legea nouă a organizărei judecătoreşti (decizia Casaţiei No. 838 din 7 Martie 1930 *Pandecte* No. 6—7 1930, pag. 113).

Dar legea prevede şi o abrogare expresă, căci art. 311 din legea judecătorească prevede dispoziţia că se abrogă dispoziţiile din legea XX, din 1877 pentru regularea afacerilor de tutelă, curatelă şi a celor din legea VI, din 1855 privitoare la modificarea unor dispoziţii din legea XX şi din orice alte legi, ordonanţe şi decrete care ar fi contrarii dispoziţiilor legei de faţă (a legei din 1925).

Deci procedarea adoptată de Tribunal şi încuviinţată de Curte credem că violează starea legală existentă. Dealtfel art. 305 reglementează odată cu competenţa instanţelor ce au a lucrà în materia aceasta specială, şi căile de atac împotriva soluţiilor acestor instanţe. Şi aceste căi de atac sunt apelul la Curte şi recursul în Casaţie. Altă cale nu este prevăzută.

Inalta Curte judecă recursurile în contra sentinţelor Tribunalelor tutelare în ipoteza al. 2 din art. 305, adică când judecă ca instanţe de apel şi în contra deciziilor Curţilor de Apel când soluţionează apelurile contra soluţiilor instanţelor tutelare. Nu se prevede putinţa şi facultatea instanţei de epitropie, fie aceasta judecătorul tutelar singur, fie secţia de Tribunal însărcinată special cu aceste atribuţiuni, de a pune la infinit litigiul pe condică şi a pronunţà infinite sentinţe.

* * *

Ar mai fi două chestiuni de văzut în legătură cu cele de mai sus.

S'a ascultat martorul propus de apelant pentru a dovedì că fica sa Margareta pierde nopţi prin restaurante, şi s'au depus la dosar 3 certificate medicale din care se constată că Margareta nu e aptă pentru muncă.

După aceasta secţia tutelară prin hotărîrea No. 668/930 din 27 Ianuarie 1930 a respins apelul (considerat întâmpinare) ca nefondat.

Pârîtul la 10 Februarie a făcut un nou apel, care s'a timbrat posterior, în contra ultimei hotărîri prin care declară că îşi susţine şi primul apel.

Având în vedere că Curtea, în complet de divergenţă, în majoritate, a hotărît că bine judecătorul tutelar prin încheierea din 8 Oct. 1929, a considerat apelul declarat la 7 Oct. 1929 de către pârîtul Iszlai Sigismund, contra hotărîrei finale No. 8545/929, drept întâmpinare; prin urmare, Curtea urmează a se ocupà azi şi a statuà numai asupra apelului declarat de pârît la 10 Febr. 1930.

Având în vedere că pârîtul prin apelul său invoacă: 1. Că copila Margareta (Maria) este sănătoasă şi nu are nevoie de îngrijire, dânsa putându-se întreţine singură; 2. că certificatele medicale nu sunt doveзi îndestulătoare, nefiind controlate de experţi; 3. că dânsul este sărac, neavând decât 70 lei zilnic venit din munca sa şi o casă mică care nu produce nimic. Că prin urmare nu poate plătì suma la care a fost obligat de instanţa tutelară.

Având în vedere că prima instanţă, pentru a menţine prima hotărîre atacată cu apelul considerat ca întâmpinare, s'a întemeiat pe certificatele medicale dela dosar din care rezultă că copila Margareta Iszlai este suferindă şi incapabilă de a muncì şi a se întreţine singură.

Considerând că faţă de aceste certificate medicale, cu nimic combătute de apelant, Curtea, găseşte neîntemeiate motivele 1 şi 2 al apelului; aşà că urmează a examinà numai dacă suma de 500 lei lunar la care a fost obligat apelantul să plătească reclamantei pentru copila Margareta este sau nu exagerată în raport cu starea materială a numitului.

Având în vedere că din lucrările din dosar se constată că în adevăr apelantul posedă o casă în care locueşte fără însă ca acest imobil să-i producă vreun venit; că din contră apelantul este dator 20.000 lei şi că alt venit decât 1848 lei lunar ca muncitor de fabrică nu mai posedă.

Că deci faţă cu cele expuse mai sus, Curtea găseşte că suma de 500 lei lunar la care a fost obligat apelantul ca parte aferentă lui, este exagerată şi Curtea apreciind, a redus-o la suma de 250 lei lunar hotărând conform dispozitivului.

In celelalte părţi Curtea a adoptat faptele şi motivele hotărîrilor apelate.

Târgu-Mureş, la 21 Iunie 1930.

Preşedinte **Aurel Bersan**, m. p.; Membrii: Dr. **S. Butean**, m. p., **Al. Ştefănescu**, m. p.

APEL BUC. III, **23 Noemvrie 1925**

RAPORT. SUCCESIUNE. ACHIZITOR AL UNUI BUN DETERMINAT CUMPĂRAT DUPĂ DESCHIDEREA SUCCESIUNEI DELA UNUL DIN MOŞTENITORI. DACĂ ESTE OBLIGAT A-L RAPORTA? (Art. 715 şi 765 cod. civil). (1)

Un achizitor al unui bun determinat, cumpărat după deschiderea succesiunei dela unul din moştenitori, nu este ţinut a-l raportà la massa succesorală, această obligaţie fiind impusă de art. 751 cod. civ. numai moştenitorilor descendenţi.

Prima: poate un singur judecător, judecătorul tutelar, să soluţioneze cauzele contencioase privitoare la minori, sau trebuesc doi magistraţi?

Secunda: este necesară citarea părţilor în rezolvarea acestui soi de litigii sau această cerinţă este satisfăcută prin simpla afişare la uşa Curţei cu trei zile înainte de judecare?

Cu privire la prima chestiune suntem de părere, că judecătorul tutelar, la Tribunalele unde nu este o secţie specială, nu poate rezolvà singur nici un fel de litigiu privitor la minori. Un motiv bazat pe textele de lege şi altul de natură raţională motivează această părere.

Orice cerere de natură contradictoric nu poate fi soluţionată decât de cel puţin doi magistraţi. Textele art. 20 şi 311 din legea de org. judecătorească dau această normă.

Articolul 20 prevede că Tribunalul *va judecà* cu cel puţin doi judecători sau un judecător şi supleant, iar cel mult trei judecători.

Art. 311 al. 2 are cuprinderea următoare: tutelele, curatelele şi fondurile dotale, ce se vor găsì în administrarea Tribunalelor la punerea în aplicare a legei, se vor administrà de acele Tribunale sub autoritatea şi supravegherea permanentă a judecătorului tutelar sau a secţiei speciale.

Se deduce de aci că textul vorbind de secţii speciale de tutele şi a celorlalţi incapabili pe de o parte şi de judecătorul tutelar pe de alta, înseamnă că ceeace o secţie acolo unde legea a instituit-o, adică la Tribunalele mai încărcate, face şi îndeplineşte singur judecătorul tutelar, la Tribunalele mai puţin aglomerate, unde nu s'a crezut necesar a se înfiinţà secţie.

Credem că acest fel de a vedeà nu este conform nici cu legea, nici cu principiile, fiindcă textul prevede că «se vor administrà de *acele Tribunale* sub autoritatea şi supravegherea judecătorului tutelar», adică, evident, de un complet de cel puţin doi magistraţi, căci altceva nu se poate înţelege prin expresia «Tribunale» din text. Atât numai că judecătorul tutelar are ca principală atribuţie şi îndatorire în prim rând a se interesà de rezolvarea, în această ordine de idei, a tuturor chestiunilor şi lucrărilor privitoare la incapabili, în sensul că acele lucrări să primească soluţionarea, să nu întârzie această rezolvare care ar prejudicià pe cei daţi în îngrijirea şi supravegherea lui.

Deallfel instituţia judecătorului unic fiind abrogată, se înţelege uşor că un singur judecător nu poate soluţionà procese pe care le-ar aveà minorii şi ceilalţi incapabili cu epitropii şi reprezentanţii ce legea le dă sau cu terţii.

Nu cred necesar a insistà asupra chestiei de a se şti ce natură are acţiunea unui epitrop faţă de un terţ, sau acţiunea părintelui căruia i s'a încredinţat de autoritatea judiciară copiii, faţă de celălalt părinte, acţiune prin care se tinde a-l constrânge la executarea obligaţiilor ce legea i le impune cu privire la îngrijire, întreţinere, etc., dacă aceste acţiuni sunt acte de administraţie sau de dispoziţie, ca să se vadă natura contencioasă sau graţioasă a lor. Căci natura lor contencioasă apare evidentă.

Este şi un argument de ordine logică care împiedecă a se primì răspunsul afirmativ la întrebarea primă, anume că nu se poate admite într'o bună organizare judecătorească ca aceeaş chestiune să fie rezolvată într'o localitate de un singur judecător şi în altă parte aceeaş chestiune de un complet de noi. Nu se poate admite că legiuitorul să fi fost atât de inadvertent când a reglementat chestiunea, încât să fi legiferat o anomalie al cărei refuz de a fi acceptată să impune dela sine.

Iată pentru ce credem că în speţa ce adnotăm şi aceasta chestiune ar fi fost să formeze obiectul de preocupare al Curţei.

Şi pentru că este vorba de un adevărat proces, asemenea litigii, ca cel de faţă le socotim soluţionabile în şedinţă publică, cu citarea părinţilor, cu îndeplinirea tuturor cerinţelor legei de procedură accelerată, etc., iar nu numai prin simpla afişare la uşa Curţei.

Pentru cele de mai sus n'am putut fi de părerea majorităţei, cu privire la chestiunile de principiu.

Se evidenţiază la tot pasul nevoia de a se sfârşi odată cu haosul acesta de legi în care nu se mai poate găsi adevărul juridic. Unificarea legislativă, iată ce trebue făcut. Vor trece însă mulţi ani până la transformarea în realitate a acestei unificări a cărei importanţă, din cauza patimelor, conducătorii nu o văd. Şi e dezastruos de rău.

ALEX. ŞTEFĂNESCU
Consilier la Curtea de Apel
Tg.-Mureş

(1) I. ***Expunerea în fapt, a speţei.*** Pe urma defunctului S. N. au rămas mai mulţi moştenitori, între cari şi o fată înzestrată. căreia i s'a constituit dotă un imobil.

După deschiderea succesiunei, fiica înzestrată înstreinează imobilul.

Un cumpărător, al drepturilor unuia dintre comoştenitori, pornind o acţiune, pentru eşirea din indiviziune, a cerut ca, odată cu punerea în cauză a tuturor mo-

Art. 765 cod. civ. stabileşte că atunci când imobilul supus raportului a fost înstrăinat după deschiderea succesiunei, raportul se poate cere în natură, însă aceasta în înţelesul că înstrăinările făcute după deschiderea succesiunei nu sunt opozabile celorlalţi moştenitori, iar nu că achizitorul ar fi obligat la raport.

(Sever Herdan cu C. Vasilescu, Marghioala şi Fănica Lambru Niculescu şi alţii).

CURTEA: Asupra apelului făcut în termen de Sever Herdan contra sentinţei civile cu No. 504 din 1925 secţia II-a civ. cor.

Având în vedere actele aflate la dosar cum şi susţinerile părţilor.

Având în vedere că prin acţiunea dedusă judecăţei, reclamantul Constantin Vasilescu, în calitate de cumpărător al drepturilor avute de Elena Gheorghiu în succesiunea defunctului său tată, Lambru S. Niculescu, a chemat în judecată pe Fănica Lambru Niculescu şi Maria V. Ionescu, aceasta din urmă cu autorizaţia soţului său V. Ionescu, pentru a se ordonà judecătoreşte ieşirea din indiviziune, cu privire la imobilul situat în Bucureşti, str. Aurel No. 9, rămas pe urma numitului defunct Lambru Niculescu.

Că, ulterior, în cursul procesului, pe de o parte Maria Lambru Niculescu, văduva defunctului Lambru Niculescu, a făcut, prin petiţia înreg. la No. 5889 din 28 Martie 1924, cerere de intervenţie, spre a i se recunoaşte calitatea de văduvă săracă şi în consecinţă, dreptul la o porţiune virilă în uzufruct, iar pe de alta, reclamantul C. Vasilescu, prin petiţia înreg. la No. 17319 din 27 Octombrie 1924, a introdus în cauză ca pârîţi pe Alexandrina Vasile Florea Stoian Florescu, în calitate de fiică legitimă a defunctului Lambru Niculescu, cum şi pe apelantul Sever Herdan ca cumpărător şi deţinător de fapt al drepturilor Alexandrina Florescu, cerând ca aceasta din urmă, respectiv cumpărătorul Sever Herdan, să fie obligat să raporteze la massa succesorală dota constituită Alexandrinei Florescu.

Că, prima instanţă admiţând în principiu ieşirea din indiviziune, a dispus prin sentinţa No. 504 din 1925 ca pârîtul Sever Herdan să raporteze la massa succesorală, în valoare şi cu diferenţa de preţ porţiunea de teren prevăzută în actul de vânzare autentificat de Trib. Ilfov s. notariat la No. 3202/920.

Că, în contra menţionatei sentinţe s'a făcut apel de Sever Herdan, pe motiv că nefiind moştenitor şi nici cumpărător de drepturi succesorale, ci numai un achizitor de bună credinţă al unui bun determinat, nu poate fi obligat la raport.

Că, dar, singura chestiune dedusă judecăţei în apel este a se şti dacă pârîtul Sever Herdan în calitatea cu care a fost investit prin actul de vânzare autentificat de Tribunalul Ilfov, secţia notariat la No. 3202 din 1920 şi în care calitate a fost introdus în proces, puteà fi obligat la raport faţă de succesiunea defunctului Lambru Niculescu, aşà cum s'a dispus prin sentinţa apelată.

Considerând că, în sistemul legiuirei noastre, obligaţiunea de raport este impusă prin art. 751 cod. civ. numai moştenitorilor descendenţi.

Că, următori acestei reguli de drept, se înlătură pentru pârîtul Sever Herdan orice noţiune de raport cu privire la succesiunea defunctului Lambru Niculescu, nesusţinându-se de nici una din părţi că numitul ar aveà calitatea de succesor al defunctului în sensul cerut de art. 751 cod. civ.

Că supunerea pârîtului la o asemenea obligaţiune nu şi-ar găsì în speţă justificarea nici pe temeiul

---

ştenitorilor, să fie introdus în instanţă şi cumpărătorul imobilului înstreinat de fiica înzestrată, în scopul ca acesta să fie obligat a raportà imobilul la massa succesorală.

Tribunalul a admis în principiu acţiunea pentru ieşirea din indiviziune, obligând la raport pe cumpărătorul imobilului.

In contra acestei sentinţe, cumpărătorul a făcut apel, pe motivul că el nu este moştenitor spre a puteà fi obligat la raport, ci un achizitor, de bună credinţă, al unui bun determinat.

Curtea a admis apelul, hotărînd că, în sistemul legiuirei noastre, obligaţiunea de raport este impusă, prin art. 751 c. c., numai moştenitorilor descendenţi şi că din moment ce cumpărătorul imobilului nu este succesor, şi nu a fost chemat în instanţă în această calitate, el nu poate fi obligat să raporteze imobilul.

Soluţiunea Curţei este discutabilă.

Curtea a judecat în echitate şi a dat o soluţiune umană.

Sunt situaţiuni în cari partea etern omenească a sufletului judecătorilor triumfă asupra legalismului strimt, în dosul căruia reaua credinţă găseşte, de multe ori, o protecţiune şi o încurajare.

Situaţiunea cumpărătorului, obligat la raport, erà din cale afară de grea. El dobândise, în perfectă bună credinţă, un imobil dela o persoană care, în ochii tuturora, aveà calitatea de adevărat proprietar.

Prin efectul acestei acţiuni în raport, cumpărătorul ar fi trebuit să fie evins întrucât, conform art. 765 c. c., achiziţiunea sa, fiind făcută după deschiderea succesiunei, nu erà opozabilă celorlalţi moştenitori, iar imobilul trebuià juridiceşte socotit ca element integrant al massei indivize succesorale.

Spre a evità adevărata soluţiune, care recunoaştem, ar fi fost *summum jus, summa injuria*, Curtea reţine şi utilizează în argumentare faptul că deţinătorul imobilului ar fi fost acţionat să raporteze, operaţiune la care nu pot fi, în principiu, obligaţi decât moştenitorii, iar nu şi terţii dobânditori, faţă de cari nu se poate concepe şi trebuie înlăturată orice noţiune de raport.

Socotim, însă, că în drept strict, Curtea nu puteà apărà pe cumpărător de obligaţiunea raportului, numai pe consideraţiunea că reclamantul ar fi dat şi întrebuinţat o nomenclatură juridică improprie a acţiunei sale.

Astăzi, nu mai trăim sub regimul dreptului formular roman.

Acţiunea se întemeià pe nulitatea vânzărei, derivând din art. 765 c. civ.

Această nulitate erà obiectul acţiunei şi asupra ei instanţa de fond trebuià să statueze, iar nu asupra chestiunei, de ordin pur teoretic, dacă cumpărătorul trebuià obligat la raport pe calea unei acţiuni speciale în raport, pe calea unei acţiuni în petiţiune de ereditate sau pe calea unei acţiuni în revendicare. (Vezi asupra caracterului fiecărei din aceste acţiuni şi condiţiunilor în cari pot fi exercitate, Laurent, IX, No. 513 bis; Baudry-Lacantinerie et Wahl, Succesions, III, No. 895 cu trimiteri la întreaga doctrină).

Soluţiunea a fost găsită, însă, în formalismul juridic.

In drept, subtilităţile şi prezumpţiunile sunt singura armă contra inechităţei strigătoare, care are în favoarea ei legalitatea,

Mitul legalităţei suverane şi intangibile începe să dispară ca şi mitul proprietăţei absolute şi ca acela al libertăţei neţărmurite de a te adresà justiţiei pentru valorificarea oricărui drept şi în orice împrejurări.

Abuzul săvârşit în practica dreptului de proprietate şi abuzul de drept au provocat o reacţiune, a cărei iniţiativă a fost de origine pur jurisprudenţială.

Abuzul de legalitate — oricât s'ar păreà de disonante aceste două noţiuni — provoacă, şi el, încetul cu încetul, o reacţiune similară.

Când legalitatea este o simplă formă, un anachronism, o tăgadă de drepturi naturale, reacţiunea contra ei apare ca un fenomen firesc organic, asemănător cu legitima apărare.

Din acest punct de vedere, deciziunea Curţei de Bucureşti, trebuie învederată ca un act de curaj juridic şi ca un simptom, care trebuie să atragă atenţiunea viitorului legiuitor civil.

Faptul are cu atât mai mare însemnătate, cu cât magistraţii cari au semnat-o se bucură de consideraţiunea întregei lumi juridice şi de o apreciere publică, în care nu poate interveni nici o critică şi nici o rezervă.

II. *Noţiuni generale asupra instituţiunei juridice a raportului.* Potrivit art. 751 c. c., fiul sau descendentul care vine la succesiune, chiar sub beneficiu de inventar, împreună cu fraţii ori surorile sale, sau cu descendenţii acestora, trebuie să raporteze coerezilor săi tot ce a primit dela defunct, atât direct cât şi indirect, afară de cazul când donatorul a dispus altfel.

Este, deci, indiferent dacă moştenitorul donatar a primit darul printr'o dodreptului dobândit de acesta în baza actului de vânzare-cumpărare autentificat sub No. 3202 din 1920, întrucât prin menționatul act, moștenitoarea Alexandrina Florescu a vândut pârîtului numai un teren anume determinat, cu specificare că imobilul vândut a fost constituit dotă vânzătoarei prin actul dotal autentificat de Tribunalul Ilfov s. not., sub No. 13.962 din 99. Ori nici un text de lege nu supune pe un atare dobânditor la obligațiunea de a raportà, obligațiune impusă, după cum s'a arătat, numai unei anumite categorii de moștenitori.

Este adevărat că prin art. 756 cod. civ. se stabilește că atunci când imobilul supus raportului a fost înstrăinat după deschiderea succesiunei ceeace ar fi cazul în

---

națiune directă sau printr'o donațiune deghizată; obligațiunea raportului subsistă oricare ar fi forma sub care donațiunea a fost făcută. (Baudry-Lacantinerie et Wahl, Succesions, III, No. 2839; Fuzier-Herman, art. 859, No. 1; Alexandresco, III, partea II, p. 557 și 648; *Pandectes fr. Répertoire*, vol. 55, Succesions, No. 10735).

Art. 764. c. c. arată că raportul se poate face în două moduri: sau prin aducerea la massă în natură a lucrurilor primite de moștenitor sau prin luarea mai puțin, adică prin scăderea valoarei bunurilor din partea ce revine donatarului în succesiune.

In ceeace privește imobilele, art. 765 c. civ. pune principiul că raportul se poate pretinde în natură.

La această regulă, se face excepție pentru cazul când moștenitorul care a primit imobilul l-a înstreinat sau ipotecat înainte de deschiderea succesiunii. In această ipoteză, raportul în natură nu este obligator.

In principiu, însă, raportul în natură a imobilelor este regula generală.

Eredele donatar trebuie să raporteze, deci, nu valoarea imobilului, ci însuș imobilul primit, adică un corp cert și determinat. (Alexandresco, vol. III, partea II, p. 648).

Cu alte cuvinte, eredele donatar este socotit ca un debitor al imobilului. (Laurent, *Suplément aux principes de Droit Civil*, par L. Siville, III, No. 474, p. 433; *Pandectes fr.*, *Rép.*, vol. 55, v. Succesions, Nr. 10739).

Raportul în natură al imobilelor are loc, nu numai pentru imobilele prin natura lor, ci și pentru imobilele prin obiectul la care se aplică, cum sunt prevăzute în art. 467—470 c. civ., precum și pentru imobilele prin obiectul la care se aplică, cum sunt uzufructul lucrurilor imobile, servituțile și acțiunile ce tind la revendicarea unui imobil (Alexandresco, vol. III, partea I, p. 179 și vol. III, partea II, p. 649).

Obligațiunea moștenitorilor de a raportà în natură imobilele se întemeiază pe considerațiunea, cuprinsă în art. 736 și 741 din materia împărțelei, că erezii trebuie să se bucure de o situațiune de perfectă egalitate, unii față de alții, având fiecare dreptul să ceară partea sa în natură din mobilele și imobilele succesiunei și de a pretinde ca, în formarea loturilor, să se atribue fiecăruia aceeaș cantitate de bunuri mobiliare sau imobiliare sau de drepturi încorporale cari să fie de aceeaș natură și valoare (Alexandresco, vol. III, partea II, p. 648 (cu trimiterile).

III. *Dreptul de a cere raportul în natură este o simplă facultate legală, la care moștenitorii pot renunțà.* Deși comoștenitorii eredelui donatar pot cere raportul în natură, aceasta este pentru dânșii o simplă facultate.

Ei pot renunțà la această facultate legală, fiind în drept să considere valabilă vânzarea făcută de donatar după deschiderea succesiunei și să ceară ca raportul să fie făcut, în ce privește pe donatar, prin luarea mai puțin.

Rațiunea juridică, pe care se bizue această soluțiune, este că ar fi absurd ca o înstrăinare nulă, ca fiind făcută după deschiderea succesiunei, să fie mai desavantagioasă ca o înstrăinare valabilă, cum este înstrăinarea imobilului mai înainte de deschiderea succesiunei, caz în care am văzut că potrivit art. 765 al. 1 c. c. coerezii au dreptul să ceară valoarea imobilului din momentul deschiderei succesiunei.

Dar în afară de acest argument de pură rațiune, ceeace militează pentru admiterea dreptului coerezilor, de a puteà renunțà la raportul în natură și a cere ca raportul să fie făcut prin luarea mai puțin, este considerațiunea de ordin juridic, că din moment ce nulitatea vânzărei derivă din faptul că imobilul aparținea succesiunei, coerezii pot ratificà vânzarea făcută de un neproprietar, (Baudry-Lac. et Wahl., *op. cit.*, No. 2874, p. 329).

IV. *Discuțiune asupra cazului excepțional când raportul imobilului nu se face în natură. Rațiunea acestei dispozițiuni.* Am văzut că raportul în natură al imobilului încetează de a mai fi obligator atunci când moștenitorul donatar a înstreinat imobilul sau l-a ipotecat mai înainte de deschiderea succesiunei. Aceasta rezultă din art. 765 c. civil.

In acest caz, înstreinarea rămâne valabilă, fie că ar fi făcută cu titlul oneros ori gratuit, iar eredele, care trebuie să facă raportul, va luà mai puțin, potrivit celor arătate în art. 764 și 765 al. final c. civil.

Redactorul codului nostru civil a introdus, în art. 765, o modificare față de textul corespunzător al art. 860 din c. civil francez.

Textul francez prevede scutirea de raportul în natură numai în cazul când imobilul a fost înstreinat mai înainte de deschiderea succesiunei.

In textul codului civil român, scutirea de a se raportà imobilul în natură a fost întinsă, pentru considerațiuni economice, în legătură cu consolidarea creditului privat și al siguranței circulațiunei bunurilor, și pentru cazul când imobilul a fost ipotecat.

Această schimbare a textului francez a fost inspirată legiuitorului nostru de art. 1006 c. civ. italian, după care a reprodus dispozițiunea referitoare la ipotecă. (Vezi Alexandresco, vol. III, partea II, p. 650—651).

Dispozițiunea art. 765, în baza căreia raportul în natură nu se mai poate pretinde atunci când imobilul a fost înstreinat sau ipotecat înainte de deschiderea succesiunei a fost înscrisă ca o măsură de protecțiune în interesul terților achizitori.

Ea nu ar puteà fi invocată de eredele donatar, spre a fi apărat de raportul în natură, atunci când imobilul înstreinat ar deveni din nou proprietatea sa, mai înainte de deschiderea succesiunei.

Intr'un asemenea caz, ne mai existànd rațiunea apărărei intereselor terților achizitori, scutirea de raportul în natură nu poate fi cerută. (Baudry-Lac. et Wahl, *op. cit.*, No. 2875, p. 330; Aubry et Rau, *op. cit.*, VI, p. 556, par. 634, nota 41; Fuzier-Herman, art. 860 n. 6; Th. Huc, Commentaire du Code civil, V, n. 381).

Raportul în natură al unui imobil, înstreinat mai înainte de deschiderea succesiunei poate, deasemenea, aveà loc atunci când achizitorul imobilului ar consimți la delăsarea lui voluntară, fără a fi pornit sau fără a-și rezervà dreptul să pornească o acțiune contra eredelui care l-a înstreinat. (Vezi Baudry-Lac. et Wahl, *loc. cit.*, cu trimiterile).

V. *Analiza critică a speței.* Rezultă, deci, din cuprinsul art. 765 c. c., că raportul se poate pretinde în natură, atunci când imobilul a fost înstreinat după deschiderea succesiunei, ca în speța soluționată prin deciziunea de față.

Curtea hotărăște, însă, că, în sistemul codului nostru civil, obligațiunea de raport este impusă prin art. 751 c. c., numai moștenitorilor descendenți.

Ca urmare a acestui principiu, spune Curtea, nu poate existà nici o obligațiune de raport din partea aceluia care a cumpărat un imobil dela moștenitorul donatar, deoarece cumpărătorul unui asemenea imobil nu poate aveà calitatea de succesor al defunctului.

Pentru a aprecià soluțiunea dată acestei chestiuni, trebuie să reținem amănuntul cu totul important și despre care am vorbit mai sus, că textul art. 765 vorbește de scutirea de raport, a imobilului înstreinat sau ipotecat, numai pentru cazul când înstreinarea sau ipotecarea a avut loc mai înainte de deschiderea succesiunei.

Atunci, însă, când înstreinarea s'a făcut, după deschiderea succesiunei soluțiunea care se impune, și care rezultă atât din textul art. 765 cât și din aplicarea și interpretarea lui în practică jurisprudențială și în doctrină, este că imobilul se raportează în natură, iar acțiunea de raport atinge chiar pe terții achizitori sau beneficiari de orice alte drepturi reale. O asemenea acțiune are un caracter real, tinzând la revendicarea imobilului și aducerea lui la massă.

Propriu zis, nici nu mai poate fi chestiunea de raport, deoarece, odată succesiunea deschisă, imobilul, care se găseà încă la acea epocă în mâinile donatare, a devenit de plin drept, un bun succesoral, ce face obiectul unei proprietăți indivize între toți moștenitorii.

Urmează, de aici, că coerezii donatarului au dreptul să ceară și să obțină aducerea imobilului la massa succesorală în vederea partajului.

Spre a preveni, însă, o fraudă din partea comoștenitorilor contra terțiului achizitor, acesta are dreptul să intervină în instanța de partaj, conf. art. 785 c. civ., în scopul ca atribuirea imobilului să nu fie făcută în dispreţul drepturilor sale. (*Pandectes Français*, *Répertoire*, vol. 55, v. Succesions, n. 10854; Aubry et Rau, Cours de Droit civil fr., VI, par. 634, p. 656 texte și note 39; Baudry-Lacantinerie și A. Wahl, Tr. théorique et prat. de dr. civ., Succesions, III, ed. 3-a, n. 2839, 2871—2881; Planiol, Tr. élement. dr. civ., III, ed. 8-a, n. 2293).

speţă, raportul se poate cere în natură, această dispoziţie însă nu poate fi înţeleasă decât în sensul că înstrăinările făcute după deschiderea succesiunei nu sunt opozabile celorlalţi moştenitori, iar nicidecum că citatul articol ar creà, în această situaţiune, vreo obligaţie dobânditorului faţă de moştenitori, ca aceia recunoscută în speţă de prima instanţă, care obligă pe cumpărătorul Sever Herdan să raporteze la masa succesorală valoarea şi diferenţa de preţ a imobilului ce acesta a cumpărat, ulterior deschiderei succesiunei, dela moştenitoarea Alexandrina Florescu.

Din cele expuse, rezultând dar că apelul făcut de Sever Herdan este întemeiat, Curtea urmează a reformà sentinţa primei instanţe re-

---

Efectele raportului imobilelor înstreinate după deschiderea succesiunei sunt aceiea ale unei rezoluţiuni, spuse de d-l George Plastara, în excelenta sa lucrare «Curs de drept civil român», recent apărută.

Proprietatea exclusivă a donatarului se transformă într'o coproprietate sau într'o stare de indiviziune între coerezi. (Vezi George Plastara, *op. cit.*, vol. III, p. 190).

Cu toate acestea, drepturile reale constituite de erede după deschiderea succesiunei şi care se sting în urma raportărei imobilului la massă, renasc dacă, în urma partajului, imobilul este atribuit aceluiaş moştenitor. (Baudry-Lac. et Wahl, *op. cit.*, n. 2846; Aubry et Rau, *op. cit.*, ed. 5-a, par. 634, text şi note 29, p. 334; Th. Huc, *op. cit.*, V, n. 385.

Această recrudescenţă a drepturilor reale, stinse prin efectul raportului, se produce chiar şi în cazul când, în urma deschiderei succesiunei, alţi creditori ipotecari ar fi luat noui inscripţiuni asupra imobilului raportat.

Se admite că inscripţiunile din urmă nu pot primà pe cele vechi. (Baudry-Lac. et Wahl, *loc. cit.*; Aubry et Rau, *loc. cit.*, Th. Huc, *loc. cit.*).

Jurisprudenţa noastră, în rarele speţe ce i-au fost deferite, s'a pronunţat că raportul în natură poate fi cerut chiar şi contra subachizitorilor, atunci când înstreinarea a fost făcută după deschiderea succesiunei. (Trib. Brăila, I, 9. Febr. 1921, *Dreptul*, 20 din 1921).

Vom reproduce, după Alexandresco, care rezumă în mod foarte fericit în câteva rânduri, părerea întregei doctrine asupra acestei probleme de drept:

Dacă înstreinarea sau ipoteca sunt posterioare deschiderei succesiunei, donatarul a înstreinat lucrul altuia, fiindcă, prin deschiderea succesiunei, imobilul, care până atunci se găsià în mâinile donatarului, a devenit un bun comun şi indiviz între toţi comoştenitorii.

Aceştia sunt în drept a face ca imobilul să intre în natură în massa de împărţit ,rămânând ca cei de-al treilea posesori ai acestui imobil să intervină la împărţeală, pentru ca ea să nu se facă în frauda drepturilor lor (art. 769 şi 785 c. civ.).

Cu alte cuvinte, prin deschiderea succesiunei, imobilul, care nu fusese până atunci înstreinat sau ipotecat, a redevenit proprietatea succesiunei şi moştenitorul donatar, proprietar al acestui imobil sub o condiţie rezolutorie, care s'a îndeplinit prin moartea ascendentului dăruitor, nu mai poate nici să-l înstreineze, nici să-l ipoteceze, de vreme ce acel imobil nu mai este proprietatea sa. (Alexandresco, VIII, partea II, p. 651).

Iată şi părerea lui Laurent:

Dacă donatarul înstreinează imobilul după deschiderea succesiunei, el face un act de dispoziţie, în privinţa unui bun ce nu-i mai aparţine şi care este proprietatea succesiunei.

Actul de înstreinare făcut de erede, după ce succesiunea a fost deschisă, urmează a fi apreciat, în ce priveşte validitatea sa, după principiile ce cârmuesc actele făcute de comoştenitori în timpul indiviziunei.

Cu toată înstreinarea, făcută de erede, imobilul urmează a fi socotit că intră în compunerea massei partajabile. (Laurent, Principes de Droit civ., X, p. 247, n. 215 şi XI, p. 32—33, n. 12—13 şi 28).

Planiol se exprimă în acelaş sens:

«Art. 765 (860 c. civ. fr.) presupune că înstreinarea a fost făcută înainte de deschiderea succesiunei. Urmează, de aici, că o înstreinare făcută după moartea donatarului nu poate fi opozabilă celorlalţi moştenitori, deoarece în ziua în care succesiunea s'a deschis ,imobilul este socotit ca readus la massă, astfel încât donatarul nu-l poate înstreinà». (Planiol, III, ed. 8-a, n. 2293).

VI. *Dificultăţi semnalate în practica judiciară din cauza principiului, că raportul nu este obligator în cazul când înstrăinarea s'a făcut înainte de deschiderea succesiunei.*

Principiul pus prin art. 765 c. civ., poate da naştere în practică la greutăţi foarte mari şi la situaţiuni vădit contrarii echităţei.

In adevăr, din moment ce raportul în natură al imobilelor, înstrăinate anterior deschiderei succesiunei nu mai este posibil, şi din momentul ce, într'o asemenea ipoteză, raportul se face prin luarea mai puţin, se pune următoarea problemă:

Dacă înstreinarea mai poate fi respectată atunci când imobilul vândut de eredele donatar are o valoare mai mare decât partea succesorală a acestuia, situaţiune în care raportul prin luare mai puţin nu mai poate aveà loc.

Această situaţiune se poate complicà, şi mai mult, pentru moştenitori, dacă ne gândim la cazul unui erede donatar, care ar fi insolvabil şi deci în imposibilitate de a fi obligat să plătească, massei succesorale, suma ce reprezintă prisosul de valoare a imobilului peste partea sa ereditară.

Instrăinarea rămâne valabilă şi în acest caz, cu toate că respectarea ei apare ca o inechitate faţă de drepturile celorlalţi moştenitori.

S'ar păreà că drepturile moştenitorilor nu sunt, însă, iremediabil pierdute, căci dacă ei nu pot exercità acţiunea în raport în contra terţilor achizitori ai imobilului, pot, însă, exercità acţiunea în reducţiune în cazul când donaţiunea ar întrece partea disponibilă şi în cazul când eredele donatar, fiind insolvabil, nu poate restitui massei în bani valoarea imobilului dăruit peste partea disponibilă.

In Franţa, soluţiunea aceasta nu face nici o îndoială.

Art. 930 c. civ. fr. consacră, în mod formal, posibilitatea pentru moştenitori, de a exercità acţiunea în reducţiune sau revendicare contra terţilor achizitori în cazul când imobilul înstrăinat întrece cotitatea disponibilă, iar averea eredelui donatar, care trebuie discutată în prealabil, nu este îndestulătoare pentru a garantà complinirea rezervei.

La noi, însă, chestiunea se prezintă într'o perspectivă juridică deosebită.

Legiuitorul codului civil român a înlăturat textul art. 930 din c. civ. fr., dând o redacţiune fundamental diferită art. 855, care este corespondentul textului francez.

Conform art. 855 din cod. civ. rom., donatarul este obligat, dacă a înstrăinat bunurile dăruite, să facă raportul prisosului peste partea disponibilă după valoarea lucrurilor din momentul morţei donatorului.

Cu alte cuvinte, acţiunea pusă de art. 855 c. civ. la dispoziţiunea moştenitorilor este o acţiune personală ce nu se poate intentà decât numai contra donatarilor, legatarilor şi succesorilor lor universali, iar nu şi contra achizitorilor şi subachizitorilor de bună credinţă.

Moştenitorii rezervatari au deci, numai dreptul de a cere eredelui donatar plata excedentului peste partea disponibilă, fără, însă, a puteà revendicà imobilul înstrăinat. (C. Apel Bucureşti, I, n. 67 din 8 Martie 1884, *Dreptul* 35 din 1884; C. Apel Bucureşti, III, n. 78 din 12 Martie 1924, Trib. Brăila I, 9 Febr. 1921, *Dreptul*, n. 29 din 1921 precum şi toate jurisprudenţele şi trimiterile la doctrina românească citate în Codul Civil adnotate de C. Hamangiu, vol. II, art. 855, p. 275—277).

Din acest punct de vedere, găsim, în sistemul codului nostru, o analogie între raport şi reducţiune în sensul că acţiunea nu poate fi îndreptată şi nu poate atinge bunurile donate care au ieşit din patrimoniul eredelui donatar şi care se găsesc în mâna unui terţiu. (Vezi Alexandresco, III, partea II, p. 585, nota 5, p. 652, 886).

VII. *Modalitatea efectuării raportului, prin luarea mai puţin, în cazul când imobilul a fost înstreinat anterior morţei lui decujus.* In cazul când raportul în natură nu este obligator din cauză că imobilul a fost înstrăinat sau ipotecat înainte de deschiderea succesiunei, raportul se preţueşte — spune textul art. 765 — după valoarea ce imobilul a avut în momentul deschiderei succesiunei.

Rezultă, deci, că suma ce se va scade eredelui donatar din partea sa succesorală, în scopul de a se compensà părţile celorlalţi, este valoarea imobilului din momentul deschiderei succesiunei.

Totuş, dacă înstreinarea imobilului nu a fost făcută de bună voie de moştenitor, ci în mod silit, cum ar fi, de exemplu, cazul pentru ieşire din indiviziune sau o expropriere pentru utilitate publică, moştenitorul nu va fi obligat să raporteze decât suma efectiv primită de el, în urma vânzărei imobilului indiviz, sau suma ce i s'a plătit de autoritatea exproprianță.

Această soluţiune, admisă atât în vechiul drept cât şi în doctrina şi jurisprudenţa de azi şi îmbrăţişată şi de jurisconsultul nostru D. Alexandresco, se întemeiază pe consideraţiunea că, în cazul unei vânzări de bunăvoie, eredele a putut să întrevadă eventuala urcare a valorii imobilului şi să oprească, deci, dela o operaţiune juridică, care lipseà pe comoştenitori de avantajul legal al raportului feritor la obligaţiunea de raport impusă numitului pârît, singura chestiune dedusă judecăţei în apel.

In ce priveşte cheltuelile de judecată pretinde de apelant, apreciind le fixează la 1000 lei.

Pentru aceste motive, Curtea admite apelul.

Decizia No. 353 din 13 Nov. 1925.

Preşedinţia d-lui **D. Bagdat**, consilier.

APEL IAŞI I, **24 Maiu 1930**

DIVIZIBILITATEA CREANŢELOR CAMBIALE. INDIVIZIBILITATEA SOLUŢIONE, CHESTIUNE DE FAPT. SOLIDARITATEA NU IMPLICĂ ÎN MOD NECESAR INDIVIZIBILITATEA. DECĂDEREA DIN ACŢIUNEA CAMBIALĂ DE REGRES. (Art. 1060, 1061, 1872 cod. civ.; 42, 77, 345, 946 cod. com.). (1) şi (2)

a) *Simplul fapt al obligaţiunei cambiale nu implică şi indivizibilitatea ei, deoarece în mod logic nu poate fi dedusă intenţiunea de a stabili indivizibilitatea numai din semnarea unui titlu de ordine.*

b) *Indivizibilitatea solutione este o chestiune de fapt, care trebuie cercetată pentru fiecare caz în parte, în raport cu intenţiunea părţilor şi poate fi dedusă din scopul ce părţile şi-au propus prin contract.*

c) *Acţiunea introdusă contra unuia din moştenitorii debitorului cambial, nu poate întrerupe termenul de 15 zile pentru exercitarea acţiunei în regres; acest termen prevăzut de art. 345 cod. com. are caracterul unei decăderi, iar nu al unei prescripţii iar întreruperea funcţionează numai faţă de prescripţie, ea neputând în nici un caz oprì efectul mecanic al decăderei.*

d) *Noţiunea de erede aparent nu se poate aplicà, când e vorba de acţiune de regres, care trebuie exercitată în contra persoanei obligată cambial şi în termenul determinat de lege.*

(Banca de Comerţ şi Industrie din Roman, cu Armand Spodheim şi Jenny Berariu).

CURTEA: Având în vedere apelul declarat de către societatea anonimă Banca de Comerţ şi Industrie din Roman prin reprezentanţii săi legali, precum şi apelul introdus de Pepi Spodheim în calitate de tutoare legală a minorului său fiu Armand Spodheim şi completat prin petiţiunea înregistrată la No. 9775 din 1 Neombrie 1929, în contra sentinţei comerciale No. 27 din 19 Februarie a Tribunalului Roman, al cărei depozitar este.

Având în vedere actele aflate la dosarul cauzei precum şi concluziile părţilor.

Având în vedere că M. Gazi în calitate de director al societăţei anonime Banca de Comerţ şi Industrie din Roman, a chemat în judecată pe Isidor Wechsler, domiciliat în Roman şi pe Pepi B. Spodheim domiciliată în oraşul Vaslui în calitate de tutoare legală a minorului său fiu Armand rămaş dela defunctul ei soţ B. Spodheim pentru a fi obligaţi în solidar la plata sumei de 440.000 lei datoriţi în baza a cinci cambii protestate şi anume: o cambie de lei 40.000 lei cu scadenţa la 5 Iunie 1928 şi patru cambii a câte 100.000 lei cu scadenţa la 5 Iunie 1928 şi protestate la 6 Iunie 1928 de către corpul portăreilor Tribunalului Roman; că în aceste cambii I. Wechs-

---

în natură, pe când în cazul unei vânzări silite moştenitorul donatar nu puteà reacţionà juridiceşte spre a se opri înstrăinarea şi, pe cale de consecinţă, înlăturarea dreptului comoştenitorului de a pretinde raportul în natură.

Vânzarea silită este socotită ca un adevărat caz de forţă majoră, care nu a îngăduit moştenitorului donatar libertatea de determinaţiune juridică cu privire la imobilul aflat în posesiunea sa. Ca atare, scutirea sa, de a raportà valoarea din momentul deschiderei succesiunei, se razemă pe absenţa oricărei culpe sau prezumpţiuni de culpă faţă de obligaţiunea reciprocă ce au coerezii de a nu face acte, cari să înlăture sau să turbure principiul egalităţei cantitative şi calitative a loturilor succesorale. (Vezi Alexandresco, vol. III, partea II, p. 649 cu numeroase trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă).

Avantajul acordat moştenitorului donatar de a raportà, în cazul unei înstrăinări silite, numai valoarea ce realmente a primit, nu mai are loc şi moştenitorul rămâne obligat a raportà, prin luare mai puţin, valoarea din momentul deschiderei succesiunei, atunci când înstreinarea silită provine din faptul său, cum ar fi cazul urmăririi unui creditor, pentru neexecutarea obligaţiunilor contractuale. (Vezi Alexandresco, *op. cit.*, p. 650, cu trimiterile).

Obligaţiunea eredelui donatar de a raportà în natură imobilul nu are loc atunci când este vorba de sume, pe cari el le-a primit spre a-şi cumpărà un imobil, sau de un imobil cumpărat pentru contul moştenitorului ori de un imobil pe care moştenitorul l-a primit în plată (datio in solutum) în locul unei sume dăruite. (Cas. fr. req. 17 Ian. 1870, Dalloz Pér. 1870, I, p. 302; Cas. fr. civ. 29 Mai 1902, Dall P. 1903, I, p. 100; Laurent, XI, n. 5 şi XXI, n. 176; Baudry-Lac. et Wahl, Successions, III, n. 2838 şi 3839).

S'a decis că drepturile de uzufruct, uz, sau habitaţie asupra unui imobil nu sunt raportabile în natură, ci prin luarea mai puţin. (Vezi p. amănunte, Baudry-Lac. et Wahl, Successions, III, n. 2839, p. 310).

Asupra chestiunei de a se şti, după ce norme se face raportul imobilelor în donaţiunile remuneratorii sau oneroase, a se vedeà: Baudry-Lac. şi Albert Wahl, Traité théorique et pratique de droit civil, Successions, III, n. 2840, p. 310.

VIII. *Operaţiunea raportului în legătură cu teoria riscurilor.* Eredele donatar nu este scutit de raport, dacă imobilul înstrăinat de dânsul mai înainte de deschiderea succesiunei, s'a pierdut după ce succesiunea a fost deschisă. (Laurent, Supplément, *loc. cit.*; Baudry-Lac. et Wahl, *op. cit.*, n. 3759; *Pand. fr. Rép.*, Successions, n. 10.872 cu trimiteri numeroase în acest sens).

Obligaţiunea eredelui, de a raportà, subsistă, în caz de pierderea imobilului, chiar dacă înstrăinarea s'a făcut după deschiderea succesiunei. Numai atunci eredele ar puteà fi apărat de obligaţiunea raportului, când ar puteà dovedì că imobilul ar fi pierit chiar şi în cazul când nu ar fi fost înstrăinat. (Laurent, Supplément, *loc. cit.*).

Chestiunea obligaţiunei eredelui de a raportà chiar şi în acest din urmă caz, adică şi atunci când imobilul înstrăinat după deschiderea succesiunei ar fi pierit, este însă discutată.

Se obiectează, în opiniunea contrară, că vânzarea lucrului altuia nu a putut pricinui nici o pagubă proprietarului şi că deci raportul nu are loc. (Vezi Dalloz, Répertoire, Supplément, v. Successions, n. 880; Baudry-Lac. et Wahl, *op. cit.*, n. 2842; Aubry et Rau, *op. cit.*, X, par. 634, text şi nota 44, p. 337—338; a se consultà şi Dalloz, Répertoire Pratique de legisl. doctr. et jurispr., vol, XI, v. Successions, n. 917).

XI. *Consideraţiuni asupra raportului imobilelor în legătură cu regimul dotalităţei.* Femeea, donatară a unui imobil dotal, raportează în natură acest imobil la succesiunea constituitorului dotei; bunurile sau valorile ce ea primeşte în lotul său în locul acelui imobil devin doale. (A. Colin et H. Capitant, Cours élémentaire de dr. civ. fr., III, p. 267 cu trimiteri la jurispridenţa franceză).

Imobilele constituite dotă, înainte de împărţeala făcută de ascendent, trebuie să fie aduse în natură la massa de împărţit, deoarece, efectele dotalităţei încetează, când este vorba de partaj, dota, ca orice donaţiune, fiind supusă raportului la deschiderea succesiunei conf. art. 751 şi 758 c. civ. (Cas. I, 27 Febr. 1912, *Curierul Judiciar*, n. 32 din 1912)

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-Decanul Baroului Ilfov

(1) I. Isidor Wexler emite patru cambii a 100.000 lei şi una de 40.000 lei ordinul Benno Spodheim, toate cu scadenţa 5 Iunie 1928.

Benno Spodheim girează poliţele Băncei de Comerţ şi Industrie din Roman care la 6 Iunie 1928 le protestează şi la 8 Iunie 1928 introduce acţiune cambială contra lui Wexler şi contra d-nei Pepi Spodheim în calitatea ei de tutrice legală a minorului Armand Spodheim.

La 9 August 1928, Banca face o cerere adiţională la acţiunea de mai sus, cerând şi condamnaţiunea d-nei Jenny Beraru, fiica def. Benno Spodheim la plata sumelor reclamate prin acţiunea principală.

Tribunalul Roman prin sentinţa din 19 Februarie 1929 admite acţiunea principală, obligă pe Isidor Wexler şi pe d-na Pepi Spodheim, în calitate de tuler figurează ca emitent, iar B. Spodheim ca girant.

Având în vedere că societatea anonimă Banca de Comerţ şi Industrie din Roman prin petiţiunea din 9 Octombrie 1928, a făcut acţiune adiţională la prima acţiune, prin care cere ca să fie citaţi în instanţă ca moştenitori ai defunctului B. Spodheim pe lângă Pepi Spodheim în calitatea indicată mai sus şi Jeni L. Beraru cu autorizaţia soţului ei, d-l Lazăr Beraru, domiciliaţi în Cernăuţi, fiica defunctului B. Spodheim precum şi Pepi Spodheim personal, condamnându-i pe toţi în solidar la suma reclamantă prin acţiunea principală.

Asupra apelului declarat de Pepi Spodheim în calitate de tutoare legală a minorului său fiu Armand Spodheim.

Având în vedere că Pepi Spodheim n'a susţinut înaintea Curţei motivul de apel prevăzut prin petiţiunea înregistrată la No. 9775 din 1 Noembrie 1929.

Având în vedere că Pepi Spodheim prin apelul său susţine că obligaţiunea la plata unei sume de bani fiind divizibilă, nu poate fi obligată decât la partea sa de jumătate din succesiune, pentru minorul ce-l reprezintă, ceeace rezultă atât din art. 1060 cod. civ. şi din art. 774 cod. civ., că tribunalul nu puteà să considere obligaţiunea cambială ca nedivizibilă, deoarece art. 1061 alin. 5 cod. civ. prevede un caz cu totul excepţional, care ar putea să-l deducă instanţa dintr'un contract, iar nu din simpla semnare a unei obligaţiuni solidare.

Având în vedere că tribunalul prin sentinţa apelată a hotărît că obligaţiunea cambială, care prin natura ei cuprinde solidaritatea între semnatarii ei, cuprinde şi intenţiunea părţilor ca în caz de moarte a unui obligat cambial, posesorul cambiei să-şi poată reclamà întreaga sumă dela unul din erezi, şi deci caracterul de indivizibilitate a obligaţiunei cambiale; că conform acestei doctrine tribunalul a obligat pe Pepi Spodheim în calitate de tutoare, la plata întregei sume reclamată.

Având în vedere că obligaţiunile cambiale sunt solidare în baza art. 42 şi 277 cod. com.; că urmează a se examinà dacă obligaţiunea cambială este indivizibilă.

Având în vedere că Banca de Comerţ şi Industrie, pentru a stabilì că oricine se obligă cambial, stipulează indivizibilitatea între moştenitorii săi, se referă la dispoziţiunile cuprinse în art. 1061 alin. 3 cod. civ.

Având în vedere că art. 1060 cod. civ. prevede că obligaţiunea primitoare de diviziune, trebuie să se execute între creditor şi debitor, ca şi cum ar fi indivizibilă. Divizibilitatea nu se aplică decât în privinţa erezilor lor, cari nu pot cere creanţa, sau care nu sunt ţinuţi de a o plătì decât în proporţiune cu părţile de ereditare; că conform art. 1061 alin. 3 cod. civ. acest principiu nu se aplică în privinţa erezilor debitorului, când rezultă din scopul ce părţile şi-au propus prin contract că intenţiunea lor a fost ca sumele să nu se poată achità în părţi.

Că, pentru a se puteà stabilì indivizibilitatea solutione, judecata trebuie să examineze dacă intenţiunea ca obligaţiunea să fie considerată indivizibilă solutione, poate

---

trice legală a minorului Armand Spodheim să plătească Băncei 440.000 lei şi respinge cererea adiţională îndreptată contra d-nei Jenny Beraru.

Apel din partea d-nei Spodheim, că condamnaţiunea poartă pentru toată suma de 440.000 lei, când obligaţiunile din cambii sunt divizibile între moştenitori și apel din partea Băncei pentrucă Tribunalul i-a respins cererea adiţională.

In ceeace priveşte apelul Băncei. Tribunalul respinge ca tardivă cererea adiţională a Băncei contra d-nei Jenny Beraru, pe motiv că a fost introdusă la 9 August 1928 când protestul cambiilor se făcuse la 8 Iunie 1928.

Banca se înscrie în contra acestei soluţiuni a Tribunalului susţinând că «termenul de 15 zile fixat de art. 345 alin. 1 cod. com. este aplicabil numai faţă de obligaţii cambiali anteriori, propriu ziși, adică numai faţă de acei a căror obligaţiune îşi are fundamentul în însuş titlul cambial, care le poartă semnătura».

«Că, fundamentul obligaţiunei moştenitorilor nu e titlul cambial». De sigur că această teorie este greșită.

Moştenitorii decujus-ului intrând în drepturile şi obligaţiile lui, intră şi în obligaţiile lui cambiale şi deci tocmai pentrucă fundamentul obligaţiunilor lor este titlul lor de moştenitori, ei au a răspunde cambialmente.

Și mai departe, Banca susţine:

«Decăderile fiind de strictă interpretare, decăderea din art. 345 cod. com. nu se poate aplicà și în cazul când acţiunea nu e îndreptată împotriva unui obligat cambial propriu zis — a cărui nume figurează pe cambie — ci împotriva moștenitorilor unui obligat cambial».

Răspundem:

1. Termenul din art. 345 cod. com. e un termen de decădere (art. 350 cod. com.). Acest termen de decădere este un echivalent al răspunderei grele ce și-o asumă semnatarii unui înscris cambial.

Că este un termen de decădere vezi Eftimie Antonescu, vol. I, pag. 11 No. 44.

2. Termenul de 15 zile e unic, căci dacă ar fi să se ia ca punct de plecare data când posesorul cambiei ar cunoaște pe moştenitorii unui obligat cambial — n'ar mai fi termen.

Argumentul Băncei, că s'ar puteà să moară un obligat cambial, girante, în ultima zi de acţiune nu-i juridic şi legal pentrucă posesorul cambiei nu trebuie să aştepte ultima zi din cele 15 zile pentruca să introducă acţiunea de regres, cel ce aşteaptă ultima zi din cele 15 zile nu poate fi ocrotit ed cazul fortuit pe care-l invoacă azi Banca.

Pentru ca un eveniment oarecare să poată constituì un caz fortuit, trebuie ca el să fie insurmontabil, neprevăzut şi imprevizibil. Or, în tratatul d-lor Collin și Capitant, vol. II, pag. 10 găsim următoarele: «Il faut qu'il s'agisse d'un événement qui échape à toute prevision. Cela résulte de l'expression même de cas fortuit. Il ne suffit donc pas que le débiteur n'ait pas prévu l'événement qui est arrivé, il faut que, par sa nature même, cet événement n'ait pas pu être normalement prévu par lui. Ainsi (Req., 15 juin 1911, *Dr. Publ.*, 1912, I, 181) l'assuré qui s'est obligé a payer une prime de assurance à un jour fixe, sous peine de déchéance immédiate, encourt cette déchéance s'il a été frappé d'une attaque d'apoplexie le jour ou il devait faire le paiement, parce que la maladie peut et doit être prévue et ne saurait échivaloir a un de ces événements qui échappent a toute prévision et constituent seuls la force majeure (v. note de M. Rouast, *Dr. Public*, No. 17)».

In speţă, toată susţinerea Băncei e pur teoretică pentrucă Benno Spodheim a murit la 8 Aprilie 1928 (vezi actul de moarte dela dosar și ceritificatul de deschidere a succesiunei).

Dealtfel Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie s'a pronunţat în sensul susţinerilor noastre *(Bul. Cas.*, partea I-a pe 1912, pag. 1103, decizia 320).

II. Tot întru susţinerea apelului ei, Banca pretinde că întreruperea prescripţiei operată în contra unuia din moştenitori, operează faţă de toţi comoştenitorii (art. 1872 alin. 2 cod. civ.).

Răspundem:

a) Termenul de 15 zile nu-i un termen de prescripţie ci de decădere (art. 345 și 350 cod. com.; vezi Eftimie Antonescu, *loc. cit.)*.

Legea nu cunoaște altă întrerupere a acestui termen prefix, decât introducerea acţiunei în termen, dar la o instanţă necompetentă (art. 350 alin. ultim, cod. comercial).

b) Chiar dacă termenul acesta ar fi un termen de prescripţie, încă pentru întreruperea lui, nu este aplicabil textul art. 1872 cod. civ., ci art. 946 alin. 3 cod. comercial.

Pentru motivele derogărei din art. 946 cod. com. (vezi vol. XI, pag. 422, Dim. Alexandresco).

In consecinţă faţă cu această dispoziţie categorică că «în obligaţiile cambiale actele întreruptive de prescripţiune făcute în persoana unuia dintre obligaţi, nu produc nici un efect faţă cu ceilalţi coobligaţi» — este necontestat că acţiunea făcută în termen contra minorului Armand Spodheim, nu a putut întrerupe prescripţia acţiunei contra d-nei Jenny Beraru, ea fiind coobligată cambial, după cum am dovedit în partea întâia a susţinerilor noastre, ca moştenitoare cu titlul universal de decujus-ului.

Dealtfel, chiar dacă n'ar fi fost derogarea din art. 946 cod. com. şi s'ar fi aplicat disp. art. 1872 alin. 2 cod. civ., încă prescripţia n'ar fi putut operà, oblifi dedusă din scopul ce părțile și-au propus prin contract, că prin urmare este o chestiune de fapt, care trebuie cercetată în fiecare caz în parte; că astfel cum este formulat motivul invocat de Banca de Comerț și Industrie pentru a se stabilì indivizibilitatea, are un caracter general de drept, deoarece intențiunea este dedusă pentru toate din împrejurarea că oricine se obligă cambial stipulează indivizibilitatea pentru moștenitorii săi; că sub acest aspect pentru ca alegațiunea să fie întemeiată trebuie să rezulte dintr'o dispoziție legală.

Că după cum s'a explicat mai sus, chestiunea indivizibilității solutione este o chestiune de fapt care se stabilește din analiza fiecărui contract determinat.

Având în vedere că în afară de această considerație, simplul fapt al obligațiunei cambiale nu implică și indivizibilitatea ei, deoarece în mod logic nu poate fi dedusă intențiunea de a stabilì indivizibilitatea numai din semnarea unui titlu de ordine.

Având în vedere că din faptul expus mai sus, rezultă că apelul declarat de Pepi Spodheim, în calitate de tutoare a minorului Armand Spodheim este întemeiat și în consecință urmează a se reformà în parte sentința tribunalului și a se obligà pe Pepi Spodheim în calitatea indicată, să plătească societății anonime Banca de Comerț și Industrie suma de 220.000 lei cu procente de 12% pe an dela 5 Iunie 1928 și până la achitare în solidar cu Isidor Wechsler.

Văzând cererea de cheltueli de judecată formulată de Pepi Spodheim în calitate de tutoare, pe care Curtea apreciind le fixează la suma de două mii.

Asupra apelului declarat de către societatea anonimă Banca de Comerț și Industrie.

Având în vedere că apelanta susține că, greșit Tribunalul Roman a admis acțiunea numai în privința minorului Armand Spodheim reprezentat prin tutoarea sa Pepi Spodheim, respingând cererea băncei de a se condamnà și pe d-na Jeni Beraru, pe considerațiunea că dânsa n'a fost chemată în judecată în termen de 15 zile dela data protestului; că motivele pe cari Banca de Comerț se întemeiază sunt următoarele: Termenul de 15 zile fixat de art. 345 alin. 1 cod. com. este aplicabil numai față de obligații cambiali anteriori propriu ziși, adică numai de acei a căror obligațiune își are fundamentul în însuș titlul cambial care le poartă semnătura, că fundamentul obligațiunei moștenitorilor nu e titlu cambial, care nu-i cunoaște; că obligațiunea moștenitorilor unui obligat cambial fiind indivizibilă conf. art. 1061 alin. 3 cod. civ., potrivit art. 1872 alin. 2 cod. civ., întreruperea prescripțiunei în contra unuia din moștenitori, operează față de toți moștenitorii.

Având în vedere că potrivit art. 345 și 350 cod. com., dacă posesorul exercită acțiunea sa de regres individual contra unuia din obligații anteriori, el trebuie s'o intenteze în cele 15 zile dela data protestului, sub sancțiunea decăderii.

Având în vedere că obligațiunea cambială care incumbă acelor ce s'au obligat prin semnarea unei cambii, nu-și schimbă caracterul de cambial prin faptul transmiterei ei prin succesiune moștenitorilor obligatului cambial; că pentru ca

---

gația cambială fiind divizibilă, după cum voiu dovedì mai jos.

In ceeace privește apelul nostru. Rugăm Onor. Curte, să binevoiască a reformà sentința Trib. Roman și a găsì că minorul Armand Spodheim nu poate fi obligat decât la plata sumei de 220.000 lei, obligația din cambie având a fi divizată între el și sora lui.

Este o obligație cambială indivizibilă solutione tantum între moștenitorii unui obligat cambial?

Pentru ca o obligație să fie indivizibilă solutione tantum, trebuie ca ea să fie convențională.

De o indivizibilitate naturală, n'avem a ne ocupà pentrucă o atare indivizibilitate se produce în mod necesar.

Indivizibilitatea artificială, solutione tantum, nu atinge obiectul convenției care rămâne perfect divizibil, ci părțile convin numai ca plata să fie indivizibilă. Intr'o atare obligație, împrumutații vor fi ținuți în mod indivizibil de obligație, de plata ei deși obiectul obligației este divizibil.

In general, stipulația indivizibilității trebuie să fie expresă.

Ea poate rezultà însă și din voința tacită a părților.

Articolul 1061 alin. 3 cod. civ. (1221 cod. civ. fr.) admite o atare indivizibilitate tacită și declară că ea poate rezultà din trei surse: *a)* din natura angajamentului; *b)* din natura obiectului convenției și *c)* din scopul ce părțile și-au propus prin contract, că intențiunea lor a fost ca debitorul să nu se poată achità în părți.

D-l Ripert critică redactarea acestui text în vol. II al Cursului său de drept civil, pag. 560 și spune că nu există exemplu pentru primul caz, a unui angajament care prin natura sa să poată fi o obligație indivizibilă.

Se găsește — spune d-sa—exemple pentru cazul al doilea în care indivizibilitatea rezultă din natura obiectului convenției; dar în acest caz cădem în ipoteza indivizibilității naturale.

«Il ne reste donc que la fin que les parties se sont proposées dans le contrat».

Doctrina dă exemple de atari convențiuni din cari rezultă că intenția părților a fost indivizibilitatea plății; că adică creditorul poate urmărì pe unul singur dintre moștenitori pentru întreaga creanță:

Când contractez un împrumut pentru a exercità la un anumit termen un pact de răscumpărare sau pentru a scoate pe cineva din închisoare, evident că în intenția părților a fost să se deà toată suma deodată pentru ca să poată servì scopului pentru care împrumutul se face și nu se poate concepe plăți parțiale. In atari cazuri moștenitorii au obligația autorului lor de a da odată toată suma și nu fiecare pro-parte; obligația lor devine indivizibilă.

Dar la o cambie, de unde această indivizibilitate?

Insuș textul art. 946 cod. com. care derogând în materie cambială dela disp. art. 1872 cod. civ., arată că legiuitorul consideră atari obligațiuni ca divizibile pentrucă dacă ele ar fi indivizibile, prescripția ar operà, și legea spune categoric că față de obligația cambiei nu există întrerupere de prescripție.

Și de sigur că comoștenitorii unui obligat cambial, sunt și ei obligați cambiali.

Dar oare din natura titlului să nu rezulte stipulația unei indivizibilități?

Iată ce spune d-l Ripert (vol. citat, pag. 559:)

«En général la stipulation d'indivisibilité doit être expresse. Elle résulte toutefois dans certains cas, de la nature du titre, sans qu'il soit besoin de la stipuler Il se peut, en effet, qu'une obligation de somme d'argent sont telle qu'elle résulte de la possesion de titre.

C'est le cas des titres à ordre ou au porteur. Dans ce cas, il y a une indivisibilité conventionelle qui résulte de la forme du titre. L'action ou l'obligation de la société ne peut se diviser entre les héritiers: pour la société, le seul actionnaire, le seul obligataire, c'est le porteur du titre».

Aceasta nu înseamnă că între moștenitori obligația este indivizibilă ci că față de societate nu-i decât un singur titular al acțiunei, în alte cuvinte: Societatea nu recunoaște alt creditor decât pe titularul acțiunei, nu însă că moștenitorii acționarului vor fi ținuți indivizibil la plata acțiunilor.

Cu toată autoritatea d-lui Ripert, și aceasta indivizibilitate este contestată.

Deaceea în toate statutele societății anonime se spune că Societatea nu recunoaște decât un singur titular pentru o acțiune.

Și e nevoie de o atare stipulație față cu disp. art. 171 alin 3 cod. com.

Repet însă că o atare indivizibilitate din natura titlului, ar fi o excepție la divizibilitatea creanței între creditori și nu între debitori, căci debitor în speța de mai sus, nu-i decât Societatea și nu moștenitorii acționarului.

Prin deținerea titlului cambial, nu se divide titlul între comoștenitorii, posesori ai titlului, dar asta nu înseamnă că moștenitorii debitorului titlului sunt ținuți indivizibil la plată (Rezumat de concluziuni).

NICU APOTECHER
Avocat

(2) Deciziunea, pe care o publicăm, este interesantă prin chestiunile de drept puse în discuțiune.

Dar pe lângă interesul necontestat al problemelor, soluționate de către Curtea de Apel Iași S. I de sub președinția d-lui prim-președinte D. Volanschi, deciziunea prezintă mai presus de orice, o splendidă să-şi schimbe acest caracter ar fi trebuit o dispoziţie categorică a legei; că prin urmare motivul ce se bazează pe acest argument este nefondat.

Având în vedere că art. 1872 alin. 2 cod. civ., prevede că întreruperea civilă făcută în contra unui moştenitor solidar nu are efect în contra celorlalţi comoştenitori, dacă obligaţiunea nu este nedivizibilă.

Având în vedere că, după cum s'a stabilit mai sus, când s'a examinat apelul introdus de Pepi Spodheim, obligaţiunea cambială este divizibilă, că prin urmare argumentul tras de Banca apelantă din dispoziţiunea art. 1872 alin. 2 cod. civ., este inoperant; astfel că acţiunea introdusă în contra unuia din moştenitori, nu poate întrerupe termenul de 15 zile pentru exercitarea acţiunei în regres.

Având în vedere că dispoziţia art. 1872 cod. civ. nici nu este aplicabilă în specie, pentru motivul că art. 946 alin. 3 cod. com. stabileşte că în obligaţiunile cambiale actele întreruptive de prescripţiune făcute în persoana unuia din coobligaţi nu produce nici un efect faţă de ceilalţi coobligaţi; că acest text stabileşte principiul că, orice obligaţiune a debitorilor pe cale de regres este independentă; că intentarea acţiunei împiedică decăderea numai faţă de obligatul de regres chemat în judecată; ea nu are însă nici un efect faţă de ceilalţi obligaţi de regres, că aceasta este o consecinţă logică a autonomiei obligaţiilor cambiale; că chiar dacă s'ar admite că obligaţiunea cambială este indivizibilă solutione, totuş întreruperea n'a putut să se producă.

Având în vedere că termenul de 15 zile prevăzut de art. 345 cod. com., pentru exercitarea acţiunei de regres, are caracterul unei decăderi, iar nu a unei prescripţii, că întreruperea funcţionează numai faţă de prescripţie, ea nu poate în nici un caz oprì efectul mecanic al decăderei.

Având în vedere că societatea anonimă Banca de Comerţ şi Industrie a susţinut că la prima instanţă Jeni Beraru n'a întâmpinat nimic cu privire la regularitatea introducerei sale în cauză sub forma unei cereri incidente, care nu adaugă nimic la obiectul iniţial al cererei, fiind în realitate o cerere de introducere în cauză a unor noui comoştenitori pârîţi, ci a cerut respingerea acţiunei ca tardivă.

Având în vedere că acest motiv a fost propus numai prin concluziunile orale, astfel că conform dispoziţiilor art. 38 din legea pentru accelerarea judecăţilor nu ar puteà fi discutat.

Având în vedere că din analiza motivului relatat mai sus, rezultă că se pune aceeaş chestiune ca şi pentru motivul ce a fost examinat; că s'a demonstrat că decăderea a operat din momentul ce acţiunea de regres în contra d-nei Jeni Beraru a fost introdusă după trecerea termenului de 15 zile, că acţiunea de regres fiind o acţiune independentă, după cum s'a arătat, trebuià introdusă în termen în contra d-nei Jeni Beraru; că acţiunea adiţională nu poate fi deci considerată că completează prima acţiune, şi că retroopereazā până la data angajărei primei acţiuni; că prin urmare acest motiv nu este întemeiat.

Având în vedere că apelanta a mai susţinut că a chemat numai pe mi-

---

aplicaţiune a tehnicei juridice, guvernată de o nuanţată subtilitate de gândire şi de o afinată superioritate de concepţie.

Concisă în argumentare, lapidară în concluziuni, găsind pentru fiecare situaţiune de fapt o pregnantă, dar şi completă etichetare juridică, ea se impune printr'o logică desăvârşită.

Ne vom permite câteva însemnări marginale în legătură cu două din problemele soluţionate.

Divizibilitatea obligaţiunei cambiale. Pentru a fixà fizionomia caracteristică a obligaţiunei cambiale, deciziunea porneşte dela constatarea, că această obligaţiune este solidară, pentrucă aşà o voeşte legea.

Art. 42 cod. com. pune principiul general al solidarităţei în obligaţiunile comerciale, deci implicit şi în obligaţiunea cambială, iar art. 277 cod. com. aplică în mod concret principiul solidarităţei acestei din urmă obligaţiuni.

Solidaritatea are loc de drept, în puterea legei, ipoteză pe care o prevede şi art. 1041 cod. civ.

Obligaţiunea solidară nu trebuie să fie neapărat indivizibilă [1] pentrucă aceste două instituţiuni juridice au cel mult un unic aspect identic, acela al obligaţiunei pentru tot a debitorului, dar se deosibesc fundamental sub raportul cauzei, întinderei şi puterei, cu care se impun. (Vezi: Planiol, vol. II No. 801-804, pag. 258 şi urm.; deasemenea: Colin et Capitant, vol. II, pag. 193; Joserand, vol. II, No. 801, pag. 388).

Indivizibilitatea nu este caracteristica unei anumite categorii de contracte, cum este de o pildă solidaritatea inerentă obligaţiunilor comerciale conjuncte.

Ea nu aparţine de drept nici unei forme de contract.

Nici nu ar puteà aparţine vreodată, pentrucă indivizibilitatea este o pură chestiune de fapt, o consecinţă a naturei obiectului, ce urmează a fi prestat, — obiectivă sau subiectivă, după cum derivă din realitatea fizică propriu zisă sau din modul cum părţile privesc această realitate fizică în raport cu scopul şi intenţiile lor. (Art. 1057 şi 1058 cod. civ.).

Când este vorba de indivizibilitatea *solutione tantum*, aceasta constituie o excepţiune, la regula generală care este divizibilitatea obligaţiunilor.

Orice convenţiune este susceptibilă de a cuprinde clauza indivizibilităţei, consimţită de părţi, ca o derogare dela regula de drept comun. (Art. 1061 cod. civ.).

Stipulaţiunea poate fi expresă sau tacită. In ultima ipoteză ea rezultă din intenţia şi scopul ce şi-au propus părţile, când au aderat la contract (art. 1061 alin. 3 cod. civ.).

Dacă indivizibilitatea nu este expres stipulată, dar părţile o aleg, instanţa este învestită cu puterea de a examinà, care a fost intenţiunea, care a fost scopul urmărit prin convenţiunea încheiată, pentru a deduce, pe cale de suverană apreciere, caracterul obligaţiunei.

Obligaţiunea cambială poate fi concepută indivizibilă, atunci când părţile au voit-o prin natura obiectului contractului cambial.

Ea se divide imediat şi de plin drept la moartea celui obligat cambialiceşte, între succesorii acestuia, întocmai ca orice altă datorie succesorală, în măsura părţilor lor creditare. (Alexandresco, v. III, pag. 678 şi urm.; Matei B. Cantacuzino, No. 364, pag. 214, No. 443 pag. 297; C. Hamangiu, Băicoianu, Rosetti-Bălănescu, v. II, pag. 197; Planiol, v. III, No. 2068 şi urm., pag. 454; Colin et Capitant, v. II, pag. 193, v. III, pag. 592; Planiol et Ripert, v. IV, No. 364, pag. 442 şi urm.; Josserand, v. III No. 1028, pag. 549, No. 1034, pag. 551, No. 1039, pag. 554, No. 1043, pag. 556).

Decăderile în materie cambială. Dreptul la acţiune este numai uneori, iar dreptul de atac împotriva hotărîrilor judecătoreşti este totdeauna supus de lege unor termene prefixe, înlăuntrul cărora exercitarea dreptului este legitimă şi determinantă de consecinţe juridice.

Art. 345 cod. com. prevede un asemenea termen pentru acţiunile de regres contra obligaţilor anteriori.

Prin simpla expirare a termenului, dreptul la acţiune se stinge de plin drept.

Odată termenul trecut, nimic nu mai poate reînvià dreptul. Nici tranzacţia dintre părţi, nici renunţarea aceluia, în favoarea căruia a operat, — ceeace ne arată, că nu ne găsim în domeniul prescripţiei.

Deasemenea odată termenul expirat, instanţele nu sunt chemate să judece şi să aprecieze din împrejurările de fapt, dacă dreptul este stins, — ceeace ne arată, că nu ne găsim aici în domeniul perimărei.

Expirarea termenului atrage în mod automat decăderea din drept, în mod iremediabil, fără nici o posibilitate de revenire şi fără posibilitate de apreciere.

In obligaţiunile cambiale conjuncte, decăderea operează pentru fiecare debitor cambial în parte. Principiul de divizibilitate a creanţelor, ca şi acela al autonomiei obligaţiunilor cambiale, conduc la această concluziune.

Imprejurarea de a fi exercitat acţiunea contra unuia dintre debitori, nu împiedică decăderea faţă de ceilalţi, pentrucă acţiunea de regres este independentă faţă de codebitori (art. 946 cod. com.).

---

[1] Tribunalul de Roman, care a judecat speţa în primă instanţă, a ajuns la obligarea unuia dintre moştenitori la plata întregei datorii cambiale, pe calea următoarei argumentări: «...obligaţia cambială, care prin natura ei cuprinde solidaritatea între semnatarii cambiei, cuprinde şi intenţia părţilor, ca în caz de moarte a unui obligat cambial, posesorul cambiei să-şi poată reclama întreaga sumă dela unul din erezi şi de aici caracterul de indivizibilitate al obligaţiunei cambiale, indivizibilitate numită *individuum solutione tantum*, care nu afectează însăşi obligaţia, ci numai modul de a se face plata, care nu poate fi făcută parţial (Alexandresco, 6, p. 290)».

nor în judecată, l-a socotit cu bună credinţă unic şi exclusiv moştenitor, şi că astfel erà socotit de toată lumea, şi că actele îndreptate în contra eredelui aparent, trebuie să aibă efect faţă de ceilalţi comoştenitori existenţi, dar necunoscuţi.

Având în vedere că societatea n'a făcut dovada faptului alegat prin acest motiv; a propus prin apel dovezi în acest sens, dar n'a cerut Curţei ca să fie administrate.

Având în vedere că în drept, noţiunea de erede aparent nu se poate aplicà când e vorba de acţiune de regres care trebuie exercitată în contra persoanei obligată cambial şi în termenul determinat de lege.

Având în vedere că protestul cambiilor a avut loc la 6 Iunie 1928, iar acţiunea de regres în contra d-nei Jeni Beraru a fost introdusă la 9 Octombrie 1928, deci peste termenul de 15 zile prevăzut de art. 345 cod. com., că prin urmare este tardivă.

Având în vedere că din faptele expuse rezultă că apelul introdus de societatea anonimă Banca de Comerţ şi Industrie din Roman nefiind fondat urmează a fi respins.

Pentru aceste motive redactate de d-l prim-preşedinte, admite apelul declarat de Pepi Spodheim în calitate de tutrice legală a minorului său fiu Armand Spodheim, respinge apelul Băncei de Comerţ şi Industrie din Roman.

Deciziunea comercială No. 36 din 24 Mai 1930.

Preşedinţia d-lui prim-preşedinte **D. Volanshi,** redactorul deciziunei. Avocaţi: **Ioan Leatris, Nicu Apotecher şi Iurist.**

TRIB. PRAHOVA II, 28 Nov. 1928

FALIMENT. SOCIETATE IN NUME COLECTIV. RECTIFICAREA SENTINŢEI PRIN ADĂOGIREA NUMELUI SOŢILOR. ART. 867 C. COM. ŞI 292 PR. CIV. (1)

1. *Declarându-se falimentul unei societăţi în nume colectiv şi omiţând a se menţionà în dispozitiv şi numele soţilor ilimitat responsabili, se poate rectificà sentinţa pe calea unui jurnal conf. art. 292 proc. civ., adăugându-se şi numele componenţilor soţi faliţi.*

2. *O asemenea cerere se poate introduce de judecătorul sindic.*

PRIMA SPEŢĂ: (Judec. Sindic al Trib. Prahova cu P. I. Brătăşanu ş. a.).

TRIBUNALUL: Asupra cererei făcute de d-l judecător sindic prin cererea înregistrată la No. 38.346/928.

Această soluţiune se aplică în întregul ei moştenitorilor debitorului, ţinuţi să execute în limita părţilor lor ereditare, obligaţiunile contractate de *de cujus.*

Obligaţiunea, cambială pentru acel care a contractat-o, rămâne cambială şi pentru acei, care-i continuă persoana, pentru acei, cari sunt ayants-cause ai lui.

Este de esenţa dreptului succesoral, atât activ cât şi pasiv, că erezii nu au drepturi mai întinse sau mai reduse decât autorul lor. Solemnitatea titlului de creanţă, formalismul lui, nu pot influenţà întru nimic asupra contractului, pe care îl constată.

Continuatorii ai persoanei lui *de cujus*, semnătura lui de pe cambie, îi obligă direct şi nemijlocit pe erezii, cari continuă stăpânirea activului succesoral, pentrucă *bona non intellinguntur nisi deducto aere alieno.*

De sigur, că moartea debitorului, constituie un risc pentru creditor. Nu are însă acest eveniment caracterul unui caz fortuit, pentrucă este esenţialmente previzibil.

Riscul creditorului din obligaţie, consistă în faptul, că creditul este un element de ordin pur personal şi înainte de toate subiectiv. Imprejurarea de a deţine aceeaş avere, ca *de cujus*, este fără îndoială un argument în favoarea creditului eredelui său, nu este însă un argument decisiv, pentrucă în materie de credit contează şi alte elemente, în afară de bunurile, cari constituie gajul creditorului.

A decide, deci, că faţă de erede, dispoziţiunile legei sunt mai puţin riguroase, mai laxe, ar fi un non-sens. A spune, că elementul de ordin formal, care constituie esenţa însăş a acţiunei cambiale, ca o consecinţă directă a formalismului cambial, nu se aplică succesorilor, înseamnează a le dà acestora drepturi mai mari, decât autorului lor, drepturi cari ar puteà conduce, până la negarea însăş a fiinţei juridice a cambiei.

Nu numai obligaţiunile rămân în întinderea lor originară, dar şi mijloacele de probaţiune şi modul lor de executare rămân nealterate prin succesiune, cu singura modificare a divizibilităţei prevăzută de art. 1060 cod. civ.

RICHARD HUTSCHNEKER
Avocat

(1) Cele două hotărîri ale Trib. Prahova, S. II-a soluţionează o prea interesantă chestiune de drept comercial, pe care doctrina română abia o semnalează, iar soluţiunile jurisprudenţiale ce vor fi existând, încă nu au fost date publicităţei. Astfel, vom cercetà cazul când declarându-se în faliment o societate în nume colectiv, se omite a se declarà şi falimentul soţilor componenţi.

I. *Bibliografie.* Bonelli, *Del Fallimento*, v. III; Calamandrei R., *Del Fallimento*, I, ed. II; Dalloz, *Repert. thèor. et pratique*, vol. VI, art. Faillite; Dumitrescu M. A., *Codul Comercial adnotat*, vol. III; Ingaramo Al., *Repertorio generale di massime di giurisprudenza commerciale*, ed. II, art. 847; Lacour et Bouteron, *Précis de Droit Commercial*, II, ed. III; Lyon Caen et Renault, *Droit Commercial*, vol. VIII; Lyon Caen, Renault et Amiand, *Manuel de droit commercial*, ed. XV; Massé, *Droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, vol. II; Paşcanu M., *Dreptul falimentar român*; Rousseau R., *Des sociétés commerciales*, II, ed. IV; Thaler et Percerou, *Traité*, vol. II; Vavasseur, *Traité des sociétés civiles et commerciales*, I, ed. VI; Vidari, *Diritto commerciale*, ed. 1898, vol. IX.

II. *Falimentul societăţei în nume colectiv.* Este cunoscută distincţiunea societăţilor comerciale, făcută de codul de comerţ (art. 77 c. com.) care, luând drept criteriu răspunderea tovarăşilor faţă de cei de al treilea, le deosibeşte în societate în nume colectiv, societate în comandită şi societate anonimă.

Formarea, funcţionarea, raporturile de obligaţiuni şi desfiinţarea oricăreia din aceste societăţi, este reglementată prin dispoziţiuni legale anumite.

Care este caracterul societăţilor în nume colectiv? Legea o arată limpede: obligaţiunile sale sociale sunt garantate prin responsabilitatea nemărginită şi solidară a tuturor asociaţilor (art. 77 al. 1 c. com.; c. fr. art. 106 c. com.). De aici rezultă drept corolar, că falimentul unei societăţi în nume colectiv, produce *ipso facto* şi falimentul soţilor ilimitat responsabili. (Lacour et Bouteron, II, § 2179). Raţiunea acestui principiu este destul de simplă: «când cassa socială este goală — după cum arată un cunoscut autor, — asociaţii trebuiesc să o umple şi solidaritatea care îi leagă de soarta afacerilor sociale, confunda obligaţiile lor cu cele ale societăţei», astfel că creditorii neputându-se îndestulà din patrimoniul social, este logic să urmărească patrimoniul asociaţilor ilimitat responsabili. (Massé, II, pag. 348; Calamandrei, I, § 776; Lyon Caen et Renault, *Manuel*, § 1328). Deasemeni, chiar dacă asociaţii ar continuà să-şi plătească datoriile lor personale, din moment ce refuză a plăti datoriile societăţei din care fac parte cu răspundere nelimitată, determinând astfel declararea în faliment a societăţei, dovedesc încetarea de plăţi pentru datorii comerciale, atât a societăţei cât şi a lor şi astfel, falimentul îi urmează ca o consecinţă logică. (Rousseau, II, § 3089).

Acest principiu a fost adoptat în dreptul pozitiv, prin textul art. 867 c. com. rom. tradus fără vreo modificare după art. 847 c. com. ital., prin ale cărui prime două aliniate se stabileşte că:

«Falimentul unei societăţi în nume colectiv sau în comandită, produce şi falimentul soţilor ilimitat responsabili.

«Tribunalul va declarà prin aceeaş sentinţă, falimentul societăţei şi al soţilor; va arătà numele, pronumele şi domiciliul acestora şi va numi un judecător-sindic».

Astfel, prin declararea în stare de faliment a unei societăţi în comandită sau în nume colectiv, urmează a se declarà *ipso jure* şi

a) soţii ilimitat responsabili şi cari sunt prevăzuţi în actul de asociaţie;

b) soţii ilimitat responsabili cari se dovedesc ulterior, adică fie în timpul procedurei falimentului (C. Ap. Venezia, 24 Aug. 1896, cit. M. A. Dumitrescu, III, No. 9350), fie chiar mai târziu, ca urmare a falimentului societăţei (C. Ap. Torino, 17 Mart. 1885, cit. Ingaramo, art. 847 No. 6; C. Ap. Torino, 12 Iulie 1892, cit. M. A. Dumitrescu, III, No. 9315), — că făceau parte din asociaţie;

c) soţii comanditari, cari s'au amestecat în administrarea unei societăţi în comandită. (C. Ap. Torino, 12 Iulie 1892 cit. M. A. Dumitrescu, III No. 9315).

Cu toate că, după cum am văzut, declararea falimentului societăţei atrage falimentul soţilor ilimitat responsabili, totuş reciproca nu este exactă; falimentul unuia din soţi nu atrage în mod necesar şi fali-

Având în vedere susținerile părților.

Având în vedere că prin citata cerere se cere, în conformitate cu art. 867 cod. com. No. 292 proc. civ., a se rectifică dispozitivul sentinței comerciale cu No. 562/928 a acestui Tribunal, în sensul că sunt declarați în stare de faliment și componenții firmei Petre I. Brătășeanu și Petre P. Brătășeanu prin rectificarea care urmează a se face în josul citatei sentințe.

Având în vedere că prin sentința No. 567/928 a fost declarată firma Petre Brătășeanu et fiu în stare de faliment, că în conformitate cu art. 867 cod. com. în mod implicit odată cu declararea acestei firme în stare de faliment, sunt declarați de drept în aceeaș stare de faliment și componenții acestei firme personal, cari în calitate de asociați în nume colectiv sunt responsabili solidar cu întreaga lor avere pentru datoriile societăței.

Având în vedere că din examinarea dispozitivului citatei sentințe se constată că printr'o greșeală materială de redacție strecurată s'a scăpat din vedere să se treacă că sunt declarați în stare de faliment și componenții firmei Petre I. Brătășeanu și Petre P. Brătășeanu personal.

Că dar constatându-se o greșeală materială de redactor strecurată în dispozitivul sentinței cum că nu sunt declarați în stare de faliment și componenții firmei pârîte anume Petre I. Brătășeanu și Petre P. Brătășeanu, Tribunalul în asemenea caz și în conformitate cu dispozițiunile art. 292 proc. civ. urmează a admite cererea d-lui judecător sindic, și a dispune rectificarea dispozitivului sentinței No. 562/928 în sensul că sunt declarați în stare de faliment și componenții firmei Petre I. Brătășeanu și Petre P. Brătășeanu personal.

Că prin urmare cererea d-lui judecător sindic. urmează a fi admisă.

Pentru aceste motive, admite cererea și dispune a se rectifică.

(Jurnal No. 12.509 din 28 Nov. 1928).

Președinția d-lui **Al. Gănțoiu**, președinte. Judecător sindic: **B. Scondăcescu.** Avocat: **C. Ceruleanu,** pentru pârîți.

TRIB. PRAH. II, 13 August 1930

FALIMENT. SOCIETATE IN NUME COLECTIV. OMITEREA DECLARĂREI FALIMENTULUI SOȚILOR. ACȚIUNE COMPLIMENTARĂ. ART. 867 C. COM.

1. *Declarându-se falimentul unei societăți în nume colectiv și omițând*

---

mentul societăței în nume colectiv (Trib. Ilfov, 24 Febr. 1894, *Dreptul*, 34/894 și M. A. Dumitrescu, III No. 9301; Trib. Ilfov, 1 Aprilie 1911, *Cr. Jud.*, 475/913, cit. M. A. Dumitrescu No. 9298; Trib. Fălticeni, s. 11/929, *Jur. Gen.*, 1382/929; Cas. civ. fr., 16 Iulie 1924, cit. M. A. Dumitrescu, III No. 9366; *contra*: Cas. I, 9 Martie 1899, *Bul. Cas.*, pag. 375/99, cit. M. A. Dumitrescu, III No. 9283), mai ales când acesta făceà și alte operațiuni de comerț de natură particulară, în afară de operațiunile societăței. (Vavasseur, I, § 218; Lacour et Bouteron, IV, § 2179; C. Ap. Poitiers, 29 Iunie 1908 cod. loco).

Se poate întâmplà ca posterior declarărei în stare de faliment a societăței în nume colectiv sau în comandită, soțul care exercită și el un comerț separat, să fie în încetare de plăți cu privire la acest comerț. Chestiune: mai poate fi declarat în stare de faliment pentru acest comerț particular al său? Problema apare în dreptul francez, sub aspectul unei controverse; jurisprudența franceză admite această de a doua cerere de declarare a falimentului, iar în ceeace privește Tribunalul competent, s'a decis că în cazul când ar fi pendinte două cereri, adică cererea de declarare a falimentului societăței și aceea a falimentului soțului în comerțul său particular, presupunând că are un alt sediu pentru acest comerț, instanța superioară va da regulator de competință. (Cas. civ. fr., 5 Iunie 1882; Cas. civ. fr. 14 Martie 1904, cit. Lacour et Bouteron, II, § 2183). Intr'o altă opiniune, adoptându-se principiul *faillite sur faillite ne vaut*, se decide că odată pronunțată o hotărîre de faliment, nu se mai poate pronunțà separat o a doua hotărîre, privind pe aceeaș persoană. (Lyon Caen et Renault, VIII, § 1156).

III. *Sentința de declarare a falimentului.* Potrivit legei, falimentul se declară prin hotărîre judecătorească. In ce privește societățile în nume colectiv, în dreptul italian anterior elaborărei codului dela 1882, se decideà că sentința declarativă de faliment, cuprinde implicit și declararea falimentului fiecăruia din soții responsabili cari o compun. (Calamandrei, I, § 777). Deasemeni, în dreptul francez se admite aceeaș soluțiune, socotindu-se că nu mai e util a se pronunțà separat falimentul soților (Rousseau, II, § 3090 cu numeroase trimiteri; Vavasseur, I, § 218 și Cas. civ. fr., 7 Ian. 1873; Cas. Req. fr., 13 Mai 1879; C. Ap. Paris, 19 Dec. 1889; Cas. Req. fr., 14 Martie 1904; C. Ap. Douai, 27 Martie 1907; Cas. Req. fr., 12 Febr. 1908, ibidem, nota 6).

Intr'o altă opinie, elaborată sub lumina nouă a textelor (art. 701, 867 c. com. rom.; 684, 847 c. com. ital.) și sub o interpretare mai riguroasă a principiilor, se decide că este nevoie neapărată a se pronunțà falimentul individual al soților, prin sentință judecătorească (C. Ap. Brescia, 6 Nov. 1889; C. Ap. Florența, 11 Dec. 1897; C. Ap. Napoli, 18 April 1900; C. Ap. Torino, 17 Nov. 1903; C. Ap. Genova, 17 Iunie 1904, cit Ingaramo, art. 847 No. 2 și 9; *contra*: C. Ap. Bologna, 31 Oct. 1884; Cas. Torino, 18 Mart. 1885; Cas. Napoli, 9 Aprilie 1886, ibidem No. 1); ba încă, Tribunalul de comerț al Senei, obișnuià să declare mai întâi falimentul societăței în nume colectiv și în urmă, pe acel al asociaților. (Massé, II, pag. 348). Intr'o decizie recentă a Casației franceze, se aduce un argument nou în sprijinul teoriei de a se declarà și falimentul soților, arătându-se că în cazul contrar, judecătorul-sindic al societăței nu poate fi considerat ca sindic al unui asociat neprevăzut în sentința declarativă de faliment. (Cas. Civ. fr., 12 Febr. 1908, cit. Lacour et Bouteron, II, pag. 671 și IV, pag. 513).

IV. *Omiterea numelui soților.* Se poate însă întâmplà, și acum ne vom referi în special la hotărârile ce adnotăm, ca sentința declarativă să omită a inserà și numele asociaților ilimitat responsabili, ce au fost declarați în faliment de către Tribunal. Potrivit textului art. 867 c. com. și a interpretărilor jurisprudențiale sau doctrinare autorizate, omisiunea Tribunalului va trebui îndreptată cât mai neîntârziat, spre a se începe lucrările preliminarii sau de administrare a falimentului. In acest scop, se va puteà apelà la următoarele căi de reformare:

a) *Rectificarea.* Tribunalul, observând omisiunea, conf. art. 292 pr. civ. va rectificà sentința ce a pronunțat. Aceasta este soluțiunea adoptată de Trib. Prahova, S. II, în ședința dela 28 Nov. 1928, (prima specie) pe care o adnotăm. Socotim însă că nu aceasta este forma strict juridică ce trebuiește adoptată. Legiuitorul a pus la îndemâna împricinaților acest mijloc de corectare a hotărârilor, numai «pentru o greșală materială de redacție asupra numelor, calității și concluziilor părților», precum și pentru «o greșală de socoteală în dispozitiv». Deși s'a decis că această enumerare este enunciativă și nu limitativă (Cas. I, 28 Ian. 1898, cit. Em. Dan, *Codul de Proc. Civilă adnotat*, art. 292 No. 6), totuș credem că nu pe această cale se va puteà decide falimentul soților, numirea unui judecător sindic care să le administreze patrimoniul, odată ce instanța *a omis* a se pronunțà în vreun fel asupra acestor chestiuni, și aceasta cu atât mai mult, când nici chiar considerentele hotărârei nu dovedesc că s'au avut în vedere aceste premize: compunerea societăței din persoanele anume arătate, consecința falimentului acestora dacă societatea în nume colectiv ce constituisera este în încetare de plăți pentru datorii comerciale, răspunderea lor nelimitată, — spre a se trage concluzia din dispozitiv, declararea în stare de faliment a soților componenți. (Vezi C. Ap. Galați, 16 Dec. 1905 in *Dreptul*, pag. 85/905, cit. M. A. Dumitrescu, III No. 9293).

b) Apelul. Aceasta este calea ordinară de atac a hotărârilor judecătorești și în cazul când prima instanță nu se pronunță asupra falimentului soților, sau motivând, respinge declararea în faliment a lor, pentru aceste motive se va puteà face apel și cere reformarea sau completarea hotărârei, înaintea celei de a doua instanță.

c) *Revizuirea.* Dacă a expirat termenul de apel și prin urmare, nu ar fi o altă cale ordinară de atac a primei hotărîri, se va puteà introduce o cerere de revizuire conform art. 288 al. 4 pr. civ. întrucât «s'a uitat a se pronunțà asupra unui punct cerut». Aceasta presupune însă, în primul rând, că hotărîrea a rămas definitivă și în al doilea, că reclamantul-creditor *a cerut* declararea în stare de faliment atât a societăței în nume colectiv sau comandită, cât și a soților ilimitat responsabili, întrucât omisiunea instanței de a fi declarat în faliment și pe fiecare asociat în parte, dacă nu s'a cerut aceasta prin cererea introductivă, nu poate autorizà o cerere de revizuire pe baza art. 288 al. 4 pr. civ.

a se declară şi falimentul soţilor, se poate introduce o acţiune complimentară care, pe baza sentinţei pronunţate şi a actului de asociaţie, să declare şi falimentul soţilor ilimitat responsabili.

2. *O asemenea acţiune poate fi introdusă de judecătorul sindic.*

A DOUA SPEŢĂ: (Judec. sindic al Trib. Prahova cu C. Sigmund ş. a.).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei de declarare în stare de faliment, intentată de d-l judecător sindic de pe lângă acest Tribunal, cu petiţiunea înreg. sub No. 20.933 din 1930, prin care cere ca, pârîţii Carol Sigmund, I. Goschler, F. Schwingal şi Ad. Bischoff componenţi în societatea în nume colectiv a fabricei de sticlărie «Avântul» cu sediul în Ploeşti, str. Bărcăneşti No. 86, să fie declaraţi în stare de faliment, concomitent cu declararea societăţei «Avântul».

Ascultând pe d-l judecător sindic în concluziuni şi văzând şi actele din dosar.

Având în vedere că în dovedirea acţiunei sale, reclamantul, a depus în copie contractul de societate şi dispozitivul sentinţei comerciale No. 613/930 a acestui Tribunal.

Având în vedere că prin contractul de societate, pârîţii s'au constituit în societate în nume colectiv sub titlu «Avântul» fabrică de sticlărie, cu sediul în Ploeşti, iar prin sentinţa comercială No. 613/1930 acest Tribunal în ziua de 18 Iunie 1930 a declarat-o în stare de faliment, fără a fi declaraţi şi componenţii ei, deci comiţându-se o eroare.

Având în vedere că după dispoziţiunile art. 867 cod. comerc. alin. 5, falimentul unei societăţi în nume colectiv sau în comandită produce şi falimentul soţilor, ilimitat responsabili, Tribunalul va declară prin aceeaş sentinţă falimentul societăţei şi al soţilor.

Că dar, Tribunalul, constată că s'a comis o eroare de nu s'a declarat în stare de faliment şi componenţii societăţei «Avântul» prin sentinţa No. 613/1930 şi ca atare acţiunea este fondată şi urmează a fi admisă, declarându-se în stare de faliment şi pârîţii în calitate de componenţi ai soc. «Avântul» fixându-se încetarea plăţilor pe ziua de 28 Martie 1928.

Pentru aceste motive, admite acţiunea.

(Sentinţa comerc. No. 779 din 13 August 1930).

Preşedinţia d-lui **C. Viorescu,** judecător-preşedinte. Judecător sindic: **Radu Dimiu.**

TRIB. BAIA, **17 Maiu 1930**

PARTAJ. VÂNZARE DE BUNURI DETERMINATE DIN SUCCESIUNE INDIVIZĂ. EFECTUL DECLARATIV AL PARTAJULUI. DREPT EVENTUAL AL CUMPĂRĂTORULUI. VÂNZĂTORUL COMOŞTENITOR MORT. INTERVENŢIA CUMPĂRĂTORULUI AUTORITATE DE LUCRU JUDECAT. DACĂ SE POATE INVOCA DIN OFICIU. (1)

Potrivit efectului declarativ al partajului, validitatea vânzărei de bunuri determinate dintr'o succesiune indiviză, este supusă condiţiunei ca bunul vândut să cadă în lotul vânzătorului, altfel vânzarea este nulă.

Partea comoştenitorului vânzător mort fără moştenitori cari ar puteà

(C. Ap. Galaţi, I, 16 Dec. 1905, cit. Em. Dan, *Proc. civ. adn.*, art. 288 No. 15 şi *Dreptul*, pag, 38/905).

Această cale de retractare prezintă dificultatea că reclamă trecere de timp, mai cu seamă când pricina ar fi pendinte şi ar întârzià să fie soluţionată spre a rămâne hotărîrea definitivă, sau când părţile ar fi omis să invoace această chestiune la prima instanţă.

d) *O nouă acţiune complimentară.* Cea mai practică soluţiune, conformă cu principiile de drept, cu jurisprudenţa şi doctrina străină (Bonelli, III No. 786; Calamandrei, I, pag. 189 nota 1; Ingaramo, loco cit. No. 14; Lacour et Bouteron, II, § 2179; Lyon Caen et Renault, VIII, § 1155; Paşcanu, *Dr. falim. român* No. 745 a cu citaţii; Rousseau, II, § 3093; Vidari, IX, § 8663; C. Ap. Torino, 17 Martie 1885 şi Cas. Torino, 17 Martie 1886, cit. Ingaramo, loco cit. No. 6 şi 14; C. Ap. Venezia, 24 Aug. 1896, cit. M. A. Dumitrescu, III, No. 9350; Cas. Req. fr., 23 Aug. 1853, *D. P.*, 59, I, 855; C. Ap. Toulouse, 15 Dec. 1865, Sir. 47, II, 866; Cas. Req. fr., 12 Febr. 1908, *D. P.*, 31, I, 911, cit. Dalloz, *Vo. Faillite* No. 2190; Cas. Civ. fr., 14 Martie 1904, cit. Rousseau, loco supra cit.) şi menită a corespunde şi înlătură orice dificultate, este introducerea unei acţiuni nouă de declarare în stare de faliment a soţilor. In practică, se poate întâmplà ca falimentul unei societăţi în nume colectiv sau comandită, să fie declarat prin efectul art. 6 şi 36 l. concord. preventiv din 1930 şi Tribunalul să omită a pronunţà falimentul soţilor, aşà cum s'a întâmplat cu cea de a doua specie a Trib. Prahova, ce adnotăm. Se va puteà face apel cerându-se declararea în stare de faliment a soţilor, când la prima instanţă nu a existat o asemenea cerere, ci falimentul a urmat ca o consecinţă a respingerei concordatului preventiv? Se va puteà cere rectificare sau revizuire, când în discuţiunile dela prima instanţă s'a omis cu desăvârşire a se cercetà eventualitatea falimentului soţilor? Desigur că nu şi astfel, singura soluţiune care să amelioreze o asemenea lipsă, cu garanţia desbaterilor contradictorii, cu celeritatea termenelor ce implică asemenea cereri, va fi intentarea unei noui acţiuni complimentare, prin care să se ceară declararea în stare de faliment a asociaţilor nemărginit responsabili, cari au fost omişi în prima hotărîre.

Cine va puteà introduce o asemenea nouă cerere? Desigur, oricine va aveà interes — qualunque interessato, cum spun autorii italieni, — (Calamandrei, I, pag. 189, nota 1; Ingaramo, art. 847 No. 3; Vidari, IX, § 8663), fie că sunt creditori, şi deci ar fi putut cere declararea în stare de faliment (Lacour et Bouteron, II, § 2179), fie massa credală prin judecătorul sindic, sau lichidatorul societăţei (Dalloz, *Rep. Vo. Faillite* No. 2190), fie însuşi Tribunalul, din oficiu (Lacour et Bouteron, loco supra cit.; Cas. Torino, 17 Martie 1886, cit. Calamandrei, loco supra cit. şi Ingaramo, loco cit. No. 14; Paşcanu, *Drept falimentar* No. 745 a, cu numeroase citaţii).

Această nouă cerere se va adresà aceluiaş tribunal care a pronunţat prima hotărîre (Lyon Caen et Renault, VIII, No. 1155), care se va pronunţà în şedinţă publică, judecând pricina în conformitate cu regulile procedurale obişnuite; în jurisprudenţa italiană s'a decis că hotărîrea se poate pronunţà şi în camera de consiliu, urmându-se procedura graţioasă (Paşcanu, *op. cit.* No. 745 a; Cas. Torino, 17 Martie 1886; C. Apel Genova, 14 Aprilie 1891, cit. şi Ingaramo, loco cit. No. 14, 4 şi 5); într'o interpretare, s'a decis chiar că soţii unei societăţi în nume colectiv declarată în stare de faliment, nici nu trebuie a mai fi citaţi în judecată. (Cas. Torino, 12 Iulie 1892, cit. M. A. Dumitrescu, III No. 9315).

Cererea se va puteà introduce oricând în decursul falimentului societăţei (Paşcanu, loco cit.), fiindcă numai în acest interval subsistă cauza juridică ce justifică o asemenea măsură.

Hotărîrea pronunţată nu o modifică pe cea anterioară, ci o explică şi desvoltă, având dar caracterul unei hotărîri interpretative. (Cas. Civ. fr., 23 Aug. 1853; Cas. Civ. fr., 14 Mart. 1904, cit. Rousseau, II, § 3093). Efectele ei vor fi ca ale oricărei alte hotărîri de faliment, având efect retroactiv la data declarărei în stare de faliment a societăţei (Cas. Civ. fr., 17 Aprilie 1861, S. 609, I, 861 şi Rousseau, II, § 3095; Lyon Caen et Renault, *Manuel*, § 1331; Thaler et Percerou, II No. 1638), atât în ceeace priveşte încetarea plăţilor, cât şi celelalte consecinţe ale hotărârilor de declarare în stare de faliment, întrucât până la data acestei hotărîri complimentare, asociaţiei se presupune ca fiind în faliment virtual. (Lyon Caen et Renault, VIII No. 1155).

V. In lumina acestor principii, prin sentinţa comercială No. 779/930 a Trib. Prahova, S. II-a, se admite acţiunea complimentară introdusă de judecătorul-sindic, bazată numai pe sentinţa anterioară şi actul de asociaţie dintre soţi. Astfel, se repară omisiunea săvârşită, se fixează aceeaş dată de încetare a plăţilor şi se declară «în mofluzenie» şi tovarăşii comercianţi rău-platnici, în loc de a rămâne mofluzi creditorii de bună-credinţă.

RADU DIMIU
Judecător la Trib. Prahova

(1) Chestiunea vânzărei unor bunuri din masa succesorală în timpul indiviziunei cât şi a intervenţiei cumpărătorilor potrivit art. 785 c. civ. în procesul de partaj, a dat loc atât în doctrină cât şi în jurisprudenţă la diferite discuţii. In această privinţă urmează a se face dela început următoarea distincţiune şi anume după cum s'a vândut: 1. O parte indiviză din succesiune. 2. O parte indiviză dintr'un bun determinat din suc-

să-i succeadă prin reprezentare, urmează să crească partea celorlalți comoștenitori, în care caz bunul vândut neputând niciodată să cadă în lotul vânzătorului, vânzarea cată a fi considerată ca nulă, iar intervenția cumpărătorului devine fără interes.

Numai în urma cererei lor exprese și pe cheltuiala lor, dobânditorul de bunuri determinate sunt în drept să intervină la partaj potrivit art. 785 cod. civil.

In materie civilă și comercială părțile pot renunță la beneficiul autorității lucrului judecat și judecata nu-l poate invocă din oficiu.

TRIBUNALUL: Asupra opoziției de față. Având în vedere lucrările și actele dela dosar precum și concluziunile părților.

Considerând că, din toate acestea se constată în fapt că, pe urma defunctului au rămas 5 copii cu averea neîmpărțită și după moartea tatălui lor unul din acești comoștenitori vinde din massa succesorală o porțiune de teren certă și determinată. După această vânzare moare și el fără alți moștenitori. In această situație cei 4 frați rămași în viață au cerut ieșirea din indiviziune, înglobând bineînțeles în averea de împărțit și porțiunea de pământ vândută de fratele lor.

Prima instanță a admis în principiu acțiunea de ieșire din indiviziune stabilind că partajul urmează a se face în patru loturi, câți moștenitori sunt și aceasta admitere în principiu rămânând definitivă s'a procedat mai departe la operațiunile partajului. Făcându-se apel contra acestei cărți de judecată, s'a susținut înaintea Tribunalului din partea comoștenitorului cumpărător, că rău prima instanță a stabilit ca averea succesorală să fie împărțită în 4 loturi și nu în 5 loturi, adică unul pentru dânsul și în calitate de cumpărător, în care scop cere ca să fie citat în cauză și în calitate de cumpărător a drepturilor dela comoștenitorul vânzător decedat.

Având în vedere că din cuprinsul actului de vânzare intervenit în timpul indiviziunei între Gh. Ciobanu ca vânzător și Const. Ciobanu ca cumpărător se constată în mod necontestat că primul a vândut celui de al doilea o porțiune de pământ certă și determinată din averea neîmpărțită rămasă pe urma defunctului, deci în cazul de față evident că nu poate fi vorba de vânzarea unor drepturi succesorale asupra moștenirei ci de vânzarea unui bun determinat.

Având în vedere că în drept, știut este că, în cazul vânzărei unui bun cert și determinat din massa succesorală în timpul indiviziunei, această înstrăinare este valabilă numai cu condițiunea că la partajul definitiv între moștenitori acel bun să cadă în lotul comoștenitorului vânzător, altfel vânzarea este ab initio nulă și fără nici un efect legal.

Considerând că în acest caz, dobânditorul de bunuri certe și determinate din succesiune, fiind asimilat cu creditorii poate pretinde potrivit art. 785 cod. civ. în urma unei cereri exprese să intervie la efectuarea partajului, pentru a supraveghea ca împărțeala să nu se facă în frauda drepturilor lui.

Având în vedere că în speță,

---

cesiune sau 3. Un bun cert și determinat din masa succesorală.

In ce privește *prima categorie de achizitori de drepturi indivize din succesiune* adică acei cari dobândesc dela un comoștenitor o universalitate de drepturi succesorale, aceștia substituind în totul pe autorul lor vânzătorul comoștenitor, vor trebui să figureze ca parte în numele lor propriu în orice instanță de partaj.

Acești cumpărători de drepturi sau fracțiuni de drepturi indivize luând locul moștenitorilor în succesiune și fiind îmbrăcați în toate drepturile lor, au aceeaș situație identică ca și a celorlalți comoștenitori, putând cere în această calitate eșirea din indiviziune. (D. Alexandresco, Drept Civil Român, Vol. III/2, pag. 448, 479 și 764; M. B. Cantacuzino, Elemente Drept Civil, pag. 261; C. Nacu, Drept Civil Român, Vol. II, pag. 216 și 217; C. Hamangiu, Tratat Drept Civil, Vol. III, pag. 527; Alex. Velescu, notă la cartea de judecată a judecătoriei Ocol Mixt II Câmpulung din 22 Decemvrie 1920 în *Curierul Judiciar* No. 9 din 6 Martie 1921, pag. 141; P. Vasilescu, nota la decizia Curței de Casație din 3 Decemvrie 1926 în *Pand. Rom.* 1927-I, pag. 178; Viorel Ternăveanu, notă în aceeaș decizie a Casației în *Pand. Rom.* 1923-III, pag. 57; Ș. Mardaloescu, notă la cartea de judecată No. 688/923 a judecătoriei Caracal în *Jurispr. Gen.* 1929 sp. 254; Curtea Apel București S. IV, decizia civilă No. 210 din 23 Iunie 1923 în *Jurispr. Gen.* 1924 sp. 164; Casația I, decizia No. 1676 din 17 Iunie în *Curierul Judiciar* No. 20 din 26 Mai 1929,. pag. 313).

In al doilea caz, și anume atunci când terții achizitori au cumpărat *drepturi indivize asupra unui bun determinat din masa succesorală*, este discutată chestiunea, dacă ei sunt parte în proces și fără punerea lor în cauză partajul este inexistent, sau ei urmează a fi considerați ca moștenitori cu titlu particular și asimilați fiind cu creditorii, pot interveni în această calitate în proces potrivit art. 785 cod. civ.

In această privință Inalta Curte de Casație, prin deciziunea No. 4436 din 3 Decemvrie 1926 spune că, atunci când o parte din moștenitori și-au vândut drepturile lor de moștenire ce le aveau nu ca parte indiviză asupra succesiunei neîmpărțite, ca în prima ipoteză, ci ca parte indiviză asupra unui bun determinat din masă, trebuie să fie chemați și ei la împărțeală, ca hotărîrea obținută să le fie opozabilă.

In comentariile ce le face acestei deciziuni d-l P. Vasilescu, profesor de procedură civilă la Universitatea din Cernăuți, susține că, cumpărătorul drepturilor indivize asupra unui bun determinat din succesiune, nu poate cere singur împărțeala decât în numele moștenitorului vânzător, titlul său fiind condiționat ca bunul acesta să cadă în lotul vânzătorului, d-sa consideră pe cumpărătorul de drepturi succesorale dintr'un bun determinat ca moștenitor particular și în această situație fiind și ei asimilați cu creditorii trebuie să facă opoziție și să intervie în proces, căci neintervenind potrivit art. 785 cod. civ. ei nu mai pot atacă hotărîrea de ieșire din indiviziune. (Casația I, decizia No. 4436 din 3 Decemvrie 1926 adnotată de d-l P. Vasilescu în *Pand. Rom.* 1927-I, pag. 178). Intr'o altă notă asupra aceleiaș decizii d-l V. Ternoveanu este de altă părere și anume că, dacă moștenitorul vânzător numai are nici o calitate să fie citat în procesul de partaj, în schimb cumpărătorul de drepturi indivize dintr'un bun determinat din succesiune trebuie să fie citat *ca parte în proces*, că partajul făcut fără el este inexistent și o intervenție a lui ca creditor în proces ar fi fără nici un sens, ca atare d-sa conchide că, partajul trebuià considerat nul de Inalta Curte de Casație nu pentrucă cumpărătorul nu a fost chemat să asiste ca hotărîrea de partaj să-i fie opozabilă, ci pentrucă nu a fost citat și el ca parte în proces. (Nota d-lui V. Ternoveanu la decizia de mai sus în *Pand. Rom.* 1928-III, pag. 57; Casația I, decizia 4436/926 și în *Curierul Judiciar* No. 20 din 1927).

Aceeaș deciziune a fost adnotată și de d-l Traian Scriban, jude instructor la Trib. Iași, d-sa fiind de părere că nici dobânditorul de drepturi succesorale nu trebuie introdus obligatoriu în proces, partajul se poate perfect de bine pertractà între succesori, indiferent dacă unul din ei și-a vândut drepturile lui, iar un atare cumpărător nu poate aveà decât o viitoare răfuială cu autorul său și nici decum cu ceilalți moștenitori. (Casația I 4436 din 3 Dec. 1926 cu nota d-lui Traian Scriban în *Jurispr. Gen.* 1927 sp. 1219).

In ultima ipoteză, *a cumpărătorilor de bunuri certe și determinate din massa succesorală* făcută de unul din comoștenitorii în timpul indiviziunei, această vânzare este valabilă numai cu condițiunea ca acel bun să cadă în lotul vânzătorului coerede, altfel dacă bunul cade în lotul unui alt moștenitor, vânzarea este lovită de nulitate, rămâne ab initio nulă și neavenită, fiind considerată ca făcută de un non domino și fără nici un efect legal, și aceasta pentru considerațiunea că, până la partajul averei rămasă pe urma defunctului, comoștenitorii nu pot aveà nici un drept determinat asupra unor bunuri, ci pur și simplu niște drepturi abstracte asupra fiecărei molecule din averea indiviză, deci ei nu pot transmite altora ceeace nu au — nemo ad alium plus juris transfere potest, quam ipse habet — tocmai din cauza efectului declarativ al partajului din art. 786 cod. civ., după care fiecare erede este prezumat că a moștenit singur și imediat toate bunurile cari compun partea sa și că nu a fost nici odată proprietar pe celelalte bunuri din succesiune. Dacă bunul determinat transmis de un comoștenitor cade la împărțire în lotul său, în acest caz transmisiunea este validă, achizitorul care dobândise sub concomoştenitorul vânzător fiind mort şi cum cumpărătorul n'a cumpărat nişte drepturi indivize asupra succesiunei ci un bun cert şi determinat din ea, natural că el nu poate în asemenea condiţiuni înlocuì pe vânzătorul comoştenitor în toate drepturile ce le-ar fi avut acesta în succesiune şi ca atare pretinde să i se facă şi lui o parte în calitate de cumpărător, posibilitatea citărei unui moştenitor mort posterior deschiderei succesiunei ar fi posibilă numai în cazul când acest moştenitor ar fi lăsat succesori cari să-i vie la moştenire prin reprezentare, altfel el nu poate fi parte în proces şi atunci partea lui din averea succesorală urmează să crească cota celorlalţi comoştenitori.

Prin urmare, validitatea vânzărei fiind condiţionată prin efectul declarativ al partajului de eventuala cădere a bunului cumpărat în lotul vânzătorului şi cum în condiţiunile arătate mai sus aceasta este o imposibilitate din cauza morţei vân-

---

diţiunea aceasta bunul, devine proprietar al lui, şi dacă cade în locul altui moştenitor, transmiţătorul este considerat că nu a fost nici odată proprietar al lui şi deci nu puteà înstrăinà un lucru care nu-i aparţineà.

A se consultà în această privinţă următoarele din doctrina şi jurisprudenţa română: (D. Alexandresco, Drept Civil Român, vol. III/2, pag. 454, 784 şi 786; M. B. Cantacuzino, Elementele Dreptului Civil, pag. 266; C. Hamangiu-I. R. Bălănescu, Al. Băicoianu, Tratat de Drept Civil Român, vol. III, pag. 517; C. Nacu, Drept Civil Român, vol. II, pag. 146, 214 şi 216; M. A. Demetrescu, Manual Drept Civil-Succesiuni, pag. 200; N. Georgean, Studii Juridice, vol. I, pag. 133-B, 139-I; N. Georgean, note în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 22, *Jurispr. Gen.* 1923/1407, *Pand. Rom.* 1926-III, pag. 9; P. Vasilescu notă în *Pand. Rom.* 1927-I, pag. 179; D. Polichron notă în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 8; E. Petit notă în *Jurispr. Gen.* 1925/2056; Tr. Alexandrescu notă în *Pand. Rom.* 1925-I, pag. 17; Al. Cerban notă în *Pand. Rom.* 1925-I, pag. 261 şi *Curierul Judiciar* No. 37/923; Tr. Scriban notă în *Jurispr. Gen.* 1927/1219 şi 1928/318; A. Velescu notă în *Curierul Judiciar* No. 9/1921; V. Ternăveanu notă în *Pand. Rom.* 1928-III, pag. 57; I. Gruia notă în *Jurispr. Gen.* 1925/1791; N. Jac. Constantinescu, Despre Succesiuni, pag. 26 şi 32; Gh. Elefteriu notă în *Pand. Rom.* 1926-II, pag. 83; C. Baciu notă în *Jurispr. Gen.* 1926/1174, 1926/1728; Ş. Mardaloescu notă în *Jurispr. Gen.* 1929/254 Al. Strelicescu notă în *Jurispr. Gen.* 1926/230; C. Hamangiu-N. Georgean, Cod. Civ. Adn., vol. II cu jurisprudenţele de sub art. 785 şi 786; Repert General *Jurispr. Rom.*, I. Barozzi, vol. IV, No. 186, pag. 284, No. 207, pag. 289; Trib. R. Sărat audienţa dela 24 Ianuarie 1915 în *Dreptul* No. 67 din 1 Noemvrie 1915, pag. 533; Cas. II, dec. No. 25 din 24 Martie 1920 cu nota d-lui N. Georgean în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 22; Jud. Ocol. Câmpulung, audienţa dela 22 Decemvrie 1920 cu nota d-lui A. Velescu în *Curierul Judiciar* No. 9 din 6 Martie 1921, pag. 140; Trib. Dorohoi sent. civ. din 3 Octomvrie 1922 în *Pand. Rom.* 1923-III, pag. 92; Trib. Dorohoi, sent. civ. No. 276 din 15 Noemvrie 1921 în *Jurispr. Gen.* 1923 sp. 1245, pag. 532; Cas. II dec. No. 302 din 15 Iunie 1923 în *Jurispr. Rom.* No. 15-16/1923, 350, pag. 388 şi *Jurispr. Gen.* 1923 sp. 980, pag. 481; Cas. I dec. No. 1076 din 31 Octombrie 1923 în *Jurispr. Gen.* 1924 sp. 478, pag. 241; Trib. Dorohoi, sent. No. 80 din 6 Martie 1923 în *Jurispr. Gen.* 1923 sp. 981, pag. 401; Cas. II dec. din 15 Iunie 1923 cu nota d-lui D. Polichron în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 8; Jud. Târgul Ocna, Cartea de judecată No. 205 din 28 August 1925 cu nota d-lui N. Georgean în *Pand. Rom.* 1926-III, pag. 9; Trib. Soroca sent. civ. No. 569 din 30 Octomvrie 1925 cu nota d-lui Ştefan Softa în comparaţie cu dreptul civil rus şi local basarabean referitoare la partaj în *Pand. Rom.* 1928-II, pag. 46; Trib. Muşcel sent. No. 79 din Februarie 1926 în *Pand. Rom.* 1927-III, pag. 155; Cas. II dec. No. 208 din 1927 în *Jurispr. Gen.* 1928 sp. 511; Cas. I dec. No. 1678 din 17 Iulie 1927 în *Jurispr. Gen.* 1927 sp. 1620; Cas. I dec. No. 17 Decemvrie 1929 în *Jurispr. Gen.* 1930 sp. 841; Cas. I dec. No. 170 din 28 Ianuarie 1930 în *Jurispr Gen.* 1930 sp. 834).

Bazat pe aceste principii s'a hotărît că un cumpărător de bunuri certe şi determinate dintr'o succesiune nedivizată, nu poate să facă nici un act de folosinţă directă în baza actului său de cumpărare, nu poate să invoace posesiunea autorului său şi nici să intenteze o acţiune în revendicare contra celorlalţi comoştenitori indivizi, pentrucă el nu este un adevărat având cauză îmbrăcată cu totalitatea drepturilor ce înconjurau bunul transmis. (Trib. Dorohoi sent. civ. 73 din 1923 în *Jurispr. Gen.* 1924 sp. 277, pag. 138; Trib. Teleorman S. I Jurnal No. 7526/1924 în *Jurispr. Gen.* 1924 sp. 2246, pag. 1260; Trib. Dâmboviţa S. II sent. civ. No. 270 din 30 Mai 1928 în *Curierul Judiciar* No. 26 din 1 Iulie 1928, pag. 416).

Deşi legiuitorul prin art. 785 cod. civ. vorbeşte numai de creditorii moştenitorilor, totuş este astăzi unanim admis şi numai există nici o îndoială că această dispoziţie se aplică şi tuturor achizitorilor de bunuri determinate, cari sunt interesaţi ca partajul să nu se facă în frauda lor. Dat fiind că dreptul lor de a interveni se justifică pe aceleaşi consideraţiuni ca şi dreptul creditorilor, doctrina şi jurisprudenţa au asimilat dreptul acestor dobânditori cu ale creditorilor şi în această calitate de creditori ai unei obligaţiuni condiţionale li s'a dat şi lor dreptul de a interveni conf. art. 785 cod. civ. în acţiunea de partaj, având un simplu rol de asistenţă şi control ca nu cumva împărţeala să se facă cu viclenie în frauda drepturilor lor.

Interesul de a asistà la operaţiunea partajului este mare, şi dacă tragerea la sorţi a loturilor se efectuează sub controlul justiţiei şi este deci o garanţie, d-l Al. Velescu în *Curierul Judiciar* No. 9/1921, spune că, cumpărătorul de bunuri determinate în instanţă fiind, poate face observaţiunile sale în privinţa divizibilităţei în natură, sau formarea loturilor pe care expertul le-ar puteà stabili cu rea credinţă în defavoarea lui. Asupra discuţiei în această privinţă a art. 785 c. civ. a se vedeà din doctrină şi jurisprudenţă următoarele: (D. Alexandresco, Drept Civil Român, vol. III-2, pag. 483, 767 şi 773; M. B. Cantacuzino, Elemente Drept Civil, pag. 263; C. Hamangiu-I. R. Bălănescu, A. Băicoianu, Tratat Drept Civil Român, vol. III, pag. 559; C. Nacu, Drept Civil Român, vol. II, pag. 205; M. A. Demetrescu, Manual Drept Civil, Despre Succesiuni, pag. 198; N. Georgean, Studii Juridice, vol. I, pag. 114 şi urm.; N. Jac Constantinescu, Despre Succesiuni, pag. 33; Tr. Alexandresco, un studiu foarte interesant asupra intervenţiei creditorilor în acţiunea de partaj în nota la dec. Casaţiei No. 985 din 15 Octomvrie 1923 în *Pand. Rom.* 1925-I, pag. 17—25; C. Hamangiu-N. Georgean, Cod. cid. adn. art. 785 cu trimiterile respective; Repert Gen. de Jurispr. Rom. I. Barozzi, vol. IV, pag. 288, No. 204; Trib. Botoşani, audienţa dela 7 Martie 1915 în *Dreptul* No. 62 din 15 Octomvrie 1915, pag. 491; Trib. R. Sărat, audienţa dela 24 Februarie 1915 în *Dreptul* No. 57 din 1 Noemvrie 1915, pag. 553; Judecătoria Ocol Câmpulung, audienţa dela 22 Decemvrie 1920 cu nota d-lui A. Velescu în *Curierul Judiciar* No. 9 din 1921; Casaţia II, dec. No. 25 din 24 Martie 1920 în *Curierul Judiciar* No. 46 şi 47 din 27 Iunie 1920, pag. 888, *Jurispr. Rom.* No. 11/920, pag. 154 şi în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 22 cu o notă de d-l N. Georgean unde se discută pe larg situaţia creditorilor copărtaşi faţă de partajul consumat la care creditorii nu au făcut opoziţie sau intervenţie, arătând doctrina şi jurisprudenţa română şi franceză a celor trei sisteme în această privinţă; Casaţia II, dec. 302 din 15 Iunie 1923 în *Jurispr. Rom.* 15—16/923, No. 350, pag. 388, *Jurispr. Gen.* 1923 sp. 980, pag. 401 şi în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 8 cu nota d-lui D. Polichron, consilier la Inalta Curte de Casaţie; Cas. I, dec. No. 702 din 20 Martie 1925 în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 1415; Cas. I, dec. 818 din 30 Martie 1925 în *Pand. Rom.* 1926-III, pag. I, şi *Pand. Săpt.* No. 23/925; Cas. II, dec. No. 136/925 în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 1791 cu nota d-lui I. Gruia, *Pand. Săpt.* No. 23/925 şi *Pand. Rom.* 1926-III, pag. 3; Cas. I, dec. din 3 Decemvrie 1926 cu nota d-lui P. Vasilescu în *Pand. Rom.* 1927-I, pag. 171; Trib. Muscel, sent. civ. No. 79 din 20 Februarie 1926 în *Pand. Rom.* 1927-III, pag. 155; Trib. Buzău, sent. civ. No. 162 din 30 Mai 1927 în *Curierul Judiciar* No. 32/927; Trib. Dâmboviţa, dec. civ. No. 270 din 30 Mai 1928 în *Curierul Judiciar* No. 26/928; Jud. Ocol Mixt Caracal, Cartea de jud. No. 788 din 1928 cu nota d-lui Ş. Mardaloescu în *Jurispr. Gen.* 1929, sp. 254; Trib. Buzău, sent. civ. No. 47 din 12 Decemvrie 1929 în *Pand. Rom.* 1929-III, pag. 70).

In sens contrar s'a decis că, până în momentul căderei terenului cumpărat în lotul vânzătorului comoştenitor, dreptul acestui cumpărător fiind eventual şi condiţional, o cerere de intervenţie acestui cumpărător potrivit art. 785 cod. civ. este lipsită de interes. (Cas. I, dec. No. 737 din 18 Mai 1925 în *Jurispr. Sen.* 1925 sp. 1521 şi în *Pand. Rom.* 1925-I, pag. 261 cu nota d-lui A. Cerban care cu drept cuvânt critică soluţia dată de Inalta Curte de Casaţie; Trib. Buzău I, sent. civ. 205 din 25 Iunie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 1222 cu nota d-lui C. Baciu şi în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1265 tot cu nota d-lui C. Baciu).

Dacă în această calitate de creditori, dobânditorii de bunuri determinate sunt în drept să pretindă ca să asiste, potrivit art. 785 cod. civ. la împărţeală, aceasta nu denotă că ei trebuie din oficiu să fie citaţi în cauză, ei pot fi prezenţi în instanţă însă numai în urma cererii lor exzătorului şi a neexistenţei legale a acestuia în massa partajabilă, această vânzare urmează să fie considerată nulă şi fără nici un efect legal şi ca atare intervenţia în proces a achizitorului de bunuri certe şi determinate în asemenea condiţiuni devine fără interes, rămânându-i în acest caz cumpărătorului evicţional acţiunea în despăgubire contra succesiunei ca simplu creditor al acesteia.

Având în vedere că în ceeace priveşte autoritatea lucrului judecat a încheerei de admitere în principiu dela prima instanţă prin care s'a tranşat în mod definitiv calitatea şi numărul moştenitorilor precum şi massa succesorală, este constant admis astăzi că, aceste încheeri trebuie să fie considerate ca adevărate hotărîri de fond, deoarece stabilesc bazele pe temeiul cărora urmează a se efectuà partajul, urmând ca ele să fie atacate de cei nemulţumiţi pe căile prevăzute de lege pentru reformarea hotărîrilor,

---

prese de a fi introduşi în proces pe cheltuiala lor proprie. In această privinţă Curtea de Apel din Iaşi S. II, sub preşedinţia d-lui consilier Gh. Volenti, s'a pronunţat în sensul că, aceşti creditori nefiind părţi în proces şi întrucât n'au făcut intervenţie conform art. 785 cod. civ. să fie citaţi în cauză, împărţeala urmează să se facă în lipsa lor, soluţiune care a fost criticată de d-l Florin Sion, profesor universitar Iaşi, d-sa fiind de părere că, pentru această intervenţie legea neprevăzând nici un fel de formalitate şi cum astăzi este admis că intervenţiunea poate fi şi forţată care nu este prohibită de nici un text de lege, urmează că punerea creditorilor în cauză poate fi făcută şi de celelalte persoane fără ca aceşti creditori să fi cerut personal să intervie în proces. Curtea de Apel Iaşi S. II, jurnal din 31 Mai 1929 cu nota d-lui Florin Sion, în *Jurispr. Gen.* 1929, sp. 1277). Inalta Curte de Casaţie este categoric în sensul jurnalului Curţei de Apel din Iaşi, că creditorii nu pot fi prezenţi în procesul de partaj decât în urma cererei lor exprese de a fi introduşi în cauză, şi că bine a făcut o instanţă de fond care a scos din proces asemenea creditori, puşi în cauză de moştenitorii, tocmai pe motivul că acei creditori n'au făcut o cerere de a fi citaţi şi ei în proces. (Cas. I, dec. No. 2506 din 9 Noemvrie 1927 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 604; Trib. Muscel sent. civ. No. 79 din 20 Februarie 1926, Preşed. I. Bursănescu în *Pand. Rom.* 1927-III, pag. 556; nota d-lui Tr. Scriban la dec. Casaţiei No. 4436 din 3 Decemvrie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1219, iar în ce priveşte intervenţiunea forţată la care s'a referit d-l Florin Sion a se vedeà nota d-lui Tr. Alexandrescu la decizia Casaţiei I, 985 din 15 Octomvrie 1924 în *Pand. Rom.* 1925-I, pag. 17 şi 18 cu trimiterile respective la doctrină şi jurisprudenţă, iar referitor la forma în care va trebui introdusă intervenţia creditorilor a se vedeà nota d-lui D. Polichron în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 8).

Legiuitorul voind să garanteze partajele săvârşite, a stabilit prin derogare dela principiul relativităţei lucrului judecat (res inter alios acta) că hotărîrile definitive în materie de partaj sunt opozabile creditorilor şi tuturor succesorilor cu titlul particular fie că au figurat sau nu la partaj. Dacă aceştia n'aui ntervenit conform art. 785 cod. civ. până în momentul tragerei definitive a loturilor, ei nu mai sunt primiţi a atacà împărţeala efectuată pentru consideraţiunea că n'au fost chemaţi în instanţă, astfel că contestaţia ce ei ar face la executarea definitivă a partajului urmează a fi respinsă de plano ca inadmisibilă. (Cas. II din 27 Noemvrie 1915 în *Buletinul Curţei de Casaţie*, vol. 54, pag. 874; Cas. II din 24 Martie 1920 în *Curierul Judiciar* No. 46—47 din 27 Iunie 1920, pag. 888 şi *Jurispr. Rom.* No. 11/920, pag. 154, No. 169; Trib. Dorohoi, sent. dela 3 Octomvrie 1922 în Pand. Rom. 1923-III, pag. 92; Cas. II dec. din 15 Iunie 1923 în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 8 şi în *Jurispr. Rom.* 15—16/923, No. 350, pag. 388; Trib. Dorohoi, sent. dela 18 Iunie 1924 cu nota d-lui Tr. Scriban în *Pand. Rom.* 1926-II, pag. 32; Cas. I, dec. dela 20 Martie 1925 in *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 1415; Trib. Fălticeni sent. No. 188 din 17 Septemvrie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 1607, pag. 1076; Trib. Putna sent. No. 118 din 7 Mai 1927 în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1060; Trib. Dâmboviţa S. I, sent. No. 270 din 30 Mai 1928 în *Curierul Judiciar* No. 26/928; Trib. Buzău, sent. No. 47 din 15 Februarie 1929 în *Pand. Rom.* 1929-III, pag. 70).

Revenind la speţa ce o adnotăm, este stabilit că pe urma defunctului au rămas 5 copii cu averea neîmpărţită. In timpul indiviziunei unul din comoştenitori vinde o porţiune certă şi bine determinată din massa succesorală, după care moare fără moştenitori şi atunci ceilalţi fraţi au cerut partajarea averei în 4 loturi, înglobând în massă şi porţiunea de teren înstrăinată de comoştenitorul mort. In această situaţie s'a cerut din partea unui comoştenitor punerea sa în cauză şi ca terţ dobânditor, cerând să se formeze pentru dânsul încă un lot şi în calitate de cumpărător, cererea care a fost respinsă de Tribunal. In adevăr, din art. 740 cod. civ. rezultă că massa succesorală se va împărţi în atâtea părţi egale câţi moştenitori sunt sau tulpine împărţătoare, ori, de tulpini nu poate fi vorba în speţă deoarece comoştenitorul a murit fără moştenitori cari ar puteà să-i vie la moştenire prin reprezentare, iar calitatea de moştenitor nu o are ca cumpărător de bunuri determinate ca să poată figurà ca parte în proces, el neavând vocaţiunea universală la moştenirea autorului ca să-l poată înlocui pe acesta, cum ar fi fost în cazul când ar fi cumpărat drepturi indivize asupra succesiunei, aşà că vânzarea fiind făcută cu condiţiunea ca bunul cumpărat să cadă la partaj în lotul vânzătorului şi cum acesta este mort, e o imposibilitate ca bunul să mai cadă în lotul lui, această vânzare urmează să fie considerată ca nulă dela început şi fără nici un efect legal.

In acest caz, partea moştenitorului vânzător mort fără reprezentare la averea decujusului urmează să crească partea celorlalţi comoştenitori şi în asemenea condiţiuni cumpărătorul de bunuri determinate nu mai are nici un interes să intervie în proces, când ştiut este că el poate interveni numai în scop de a supravegheà ca împărţeala să se facă corect şi de a preveni un concert fraudulos al autorului său cu ceilalţi moştenitori. Atari vânzări de bunuri determinate sunt condiţionate, cum foarte bine spune d-l Tr. Scriban în nota la cartea de judecată No. 491/927 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 318, nu numai de eventuala cădere a bunului transmis în lotul vânzătorului comoştenitor *ci şi de existenţa legală a acestuia în massa partajabilă*, altfel vânzarea se rezolvă şi atunci în această situaţie, terţului achizitor nu-i rămâne decât acţiunea în despăgubire contra moştenitorilor, cari au profitat de partea autorului său, ca simplu creditor al acestora.

Dacă cumpărătorii de bunuri determinate neavând calitatea de succesori la moştenire ci aceea de ayants-cause la bunuri certe şi determinate şi nu pot deci intentà o acţiune în partaj şi figurà ca parte în asemenea procese, ei pot însă ca creditori al moştenitorilor pe baza art. 974 com. cu art. 1825 cod. civ. şi 494 pr. civ. provocà un partaj încă neînceput în numele coindivizarului vânzător, pentru a vedeà dacă bunul cumpărat nu va cădeà în lotul lor. (D. Alexandresco, vol. III/2, pag. 765; M. B. Cantacuzino, El. Dr. Civ., pag. 261; C. Hamangiu, Tratat Dr. Civ., vol. III, pag. 557, No. 811; N. Georgean, Studii Juridice, vol. I, pag. 120; N. Jac Constantinescu, Despre Succesiuni, pag. 34; I. Barozzi Repert. Gen. de Jurispr. Rom., vol. IV, No. 175, pag. 280; Cas. I, dec. No. 234 din 15 Aprilie 1916 în *Jurispr. Rom.* din 1916, No. 370, pag. 375; Cas. I, dec. No. 105 din 19 Ianuarie 1925 în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 1318; Trib. Ilfov S. III, sent. civ. No. 1627 din 4 Decemvrie 1925 cu nota d-lui Strelicescu în *Jurispr. Gen.* 1926, pag. 230).

In legătură cu chestiunea înstrăinărei unui bun determinat din succesiune, s'a decis că este valabilă clauza prevăzută în actul de vânzare a unui bun determinat din averea succesorală din partea unui comoştenitor, anterior partajului, anume că, dacă lotul vândut nu va cădeà în lotul vânzătorului după efectuarea împărţelei, vânzătorul comoştenitor să fie obligat a-i da cumpărătorului o altă bucată de teren din locul său, echivalentă cu terenul ce i s'a vândut. (Cas. I, dec. No. 217 din 25 Ianuarie 1927 în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1562, pag. 980) şi că atunci când toţi moştenitorii vând de bună voie unul şi acelaş imobil din succesiune, asemenea vânzare făcând să înceteze o stare de indiviziune, echivalează cu un partaj voluntar, aşà că partajul judiciar, cu toate efectele prevăzute de lege nu se mai poate provocà. (Cas. II, dec. dela 27 Noemvrie 1915 în *Buletinul Curţei de Casaţie* vol. 54, pag. 874; M. B. Cantacuzino, El. Dr. Civ., pag. 261.-U1.-414;-Al. Velescu, notă la cartea de judecată din 22/12—1920 a judecătoriei-Ocol.-II Câmpulung în *Curierul Judiciar* No. 9/921).

S'a mai decis că, dacă preţul unui imobil vândut prin licitaţie cu prilejul unei împărţeli este atribuit în mod integral în această împărţeală unuia dintre foştii coindivizari, acesta este socotit a fi singurul proprietar al imobilului încă dela începutul indiviziunei, iar drepturile concedate asupra acestui imobil de către alţi copărtaşi sunt definitiv nimicite. (Cas. Franceză, 2 Februarie 1925, *Gaz. Pal.* 3—4 Mai 1925 cu nota d-lui Eug. Petit, Consilier la Curtea de Apel din Iaşi, discuţie în jurul art. 883 cod. civ. franc. şi 786 cod. civ. rom. în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 2056, pag. 1176; Cas. II, dec. No. 406 din 6 Octomvrie 1924 cu nota d-lui St. Marinescu Bolintin în *Pand. Rom.* 1924-I, pag. 138).

totuş întrucât în cazul de faţă părţile n'au înţeles să se prevaleze de autoritatea lucrului judecat a încheerei de admitere în principiu dela prima instanţă, Tribunalul n'are dreptul să o invoace din oficiu atâta timp cât părţile nu au cerut-o.

Pentru aceste motive respinge opoziţia.

Sentinţa civilă No. 174 din 17 Mai 1930.

TRIB. ILF. I COM., **23 Iunie 1930**

FALIMENT. SUBSCRIERE DE CAMBII. CALITATEA DE COMERCIANT. FIRMA NEINSCRISĂ ŞI NERADIATĂ. CUMPĂRARE DE ACŢIUNI. PROFESIUNE OBIŞNUITĂ. (1)

1. *In drept înscrierea unei firme comerciale nu înseamnează decât intenţiunea de a face comerţ şi nu constituie prin ea însăş o dovadă a exercitării comerţului.*

2. *Emiterea de cambii pentru constatarea datoriilor unui debitor nu poate constitui o dovadă a calităţei de comerciant, acest mod de constatare a unei datorii fiind frecvent din partea oricui contractează un împrumut la o bancă sau particulari.*

3. *Faptul de a fi vândut şi cumpărat acţiuni, nu poate constitui, iarăş fapte de comerţ, atât timp cât nu se face dovadă că asemenea operaţiuni le făceà în mod repetat şi obişnuit ca o profesiune a sa şi în interesul altor persoane, pentru ca din efectuarea unor asemenea operaţiuni să tragă profit.*

TRIBUNALUL: Având în vedere cererea făcută de Banca Chrisoveloni prin petiţia înreg. la No. 19552/930, şi intervenţiile făcute de Banca Cerealiştilor, Soc. An.; Banca Fabre & Hassner, Banca Iancu Grünberg, d-l Louis Blanck, Samy Marcus şi d-l Louis Landau, tinzând la declararea în stare de faliment a lui Henry Goldenberg, precum şi intervenţia făcută de Banca Elveţiană şi Română, contra acestei declarări.

Având în vedere concluziunile scrise şi orale ale părţilor şi actele produse în cauză.

Având în vedere că reclamanta şi intervenienţii îşi întemeiază acţiunea, în drept pe dispoziţiunile art. 695 cod. com. şi în fapt pe împrejurarea că pâritul este în încetare de plăţi, deoarece nu le-a achitat sumele datorate.

Având în vedere că din dispoziţiunile art. 695 cod. com. este în

---

Deşi este exact, conform regulei din art. 786 cod. civ. că fiecare comoştenitor este prezumat că a moştenit singur şi imediat toate bunurile din succesiune cari compun partea sa, totuş s'a decis că în materie agrară acest principiu nu-şi are aplicaţiunea şi că efectul partajului şi a dispoziţiilor din art. 786 cod. civ. este introdus numai în interesul copartajanţilor. (Comisiunea Judeţeană de Expropriere Ilfov, dec. No. 12 din 6 Aprilie 1925 sub preşedinţia d-lui Gh. Slătineanu, consilier la Curtea de Apel din Bucureşti, cu o notă critică a d-lui advocat Gh. Elefteriu în sensul că, dispoziţiunile art. 786 din cod. civ. sunt de ordine publică şi deci aplicabile în raport cu orice altă lege fie chiar şi internaţională şi că efectul partajului şi a dispoziţiilor art. 786 sunt introduse în cod mai ales în interesul terţilor, cu doctrina română şi franceză citată de adnotator în acest sens în *Pand. Rom.* 1926-II, pag. 89).

In ce priveşte *chestiunea autorităţei lucrului judecat a jurnalului de admitere în principiu în materie de partaj*, este astăzi unanim admis atât în doctrină cât şi în jurisprudenţă că jurnalele prin care instanţele de fond, într'o acţiune de eşire din indiviziune, stabilesc calitatea de moştenitori a părţilor, numărul şi drepturile lor la succesiune precum şi massa succesorală constituesc adevărate hotărîri în sensul că prin ele se stabilesc bazele pe temeiul cărora are a se face împărţeala şi cari au fost atacate de cei nemulţumiţi prin căile prevăzute de lege pentru reformarea hotărîrilor. De unde rezultă că asemenea jurnale de admitere în principiu, dacă n'au fost atacate pe căile prevăzute de lege, rămân definitive şi constituesc autoritate de lucru judecat. (D. Stoenescu, advocat Craiova, Studiu doctrinal. Dacă jurnalul de admitere în principiu are caracterul unei hotărîri definitive 1911; N. Georgean, Studii Juridice, vol. I, pag. 163 cu o trimitere foarte bogată la doctrina şi jurisprudenţa română până la 1926; Cas. I, dec. civ. No. 601 din 6 Martie 1925 în *Pand. Rom.* 1916-I, pag. 1; Cas. I, dec. civ. No. 4844 din 14 Decemvrie 1925 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 1220, pag. 819; Trib. Argeş S. I, Jurnal din 1926 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 749, pag. 499; Trib. Botoşani, Jurnal No. 1314 din 9 Februarie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 1330, pag. 886; Cas. I, dec. civ. No. 2239 din 21 Aprilie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 1580, pag. 1059; Cas. I, dec. civ. No. 3840 din 27 Octomvrie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1927. sp. 525, pag. 337; Cas. I, dec. civ. No. 4225 din 22 Noemvrie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 1004, pag. 690; Cas. I, dec. civ. No. 4318 din 26 Noembrie 1926 în *Jurispr. Gen.* 1927 sp. 524, pag. 337; Trib. Iaşi I, sent. civ. dela 22 Iunie 1926 cu nota d-lui Florin Sion în *Pand. Rom.* 1927-II, pag. 237; Cas. I, dec. civ. No. 32 din 11 Ianuarie 1927 în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 523, pag. 337; Trib. Fălticeni, Jurnal No. 9828 din 5 Noemvrie 1927 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 32, pag. 24; Cas. I, dec. civ. No. 2794 din 8 Decemvrie 1928 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 419, pag. 275; Cas. I, dec. civ. No. 71 din 13 Ianuarie 1928 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 1007, pag. 694; Cas. I, dec. civ. No. 833 din 24 Aprilie 1928 în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 1240, pag. 885; Cas. I, dec. civ. No. 2376 din 19 Noemvrie 1928 în *Jurispr. Gen.* 1929, sp. 602 pag. 434; Trib. Buzău II, Jurnal No. 6505 din 5 Octomvrie 1928 cu nota d-lui G. Docan, consilier la Curtea de Apel din Bucureşti în *Pand. Rom.* 1928-III, pag. 158).

Principiul autorităţei lucrului judecat care se bazează pe prezumpţia de adevăr ce legea o dă hotărîrilor judecătoreşti — res judicata proveritate habetur — se justifică pe două consideraţiuni şi anume: pe necesitatea de a se pune capăt nesiguranţei drepturilor şi datoriilor cetăţenilor, căci astfel n'ar mai luà afârşit procesele şi turburarea şi nesiguranţa ar fi perpetue în societate, şi pentru a se evità pronunţarea de hotărîri contradictorii cari sunt incompatibile cu natura puterei judecătoreşti şi cu prestigiul justiţiei. Deşi această excepţiune este stabilită din consideraţiunile de mai sus de ordine publică, însă privită din punct de vedere al interesului părţilor şi al efectelor acestei prezumpţiuni, ea nu este de ordine publică, în sensul că părţile au drepturi să renunţe la beneficiul ei şi instanţa de judecată nu are dreptul s'o invoace din oficiu, trebuie s'o ceară părţiei dacă vor. Aceasta natural că numai în civil şi comercial, în materie penală însă părţile nu pot renunţà la autoritatea lucrului judecat, ea putând fi ridicată de judecător din oficiu în orice stare a procesului. (D. Alexandresco, Drept civil Rom., vol. VII, pag. 454 şi urm; M. B. Cantacuzino, Elementele Drept Civil, pag. 605; M. A. Demetrescu, Manual Drept Civil, Despre Obligaţiuni, pag. 253; C. Nacu, Cod. Civ. Rom., vol. II, pag. 854; N. Georgean, Studii Juridice, vol. III, pag. 83; Victor Cădere, Despre autoriratea lucrului judecat în dreptul civil român; N. Vrăbiescu, Legile de ordine publică şi legile de ordin privat în *Curierul Judiciar* No. 25/926 şi 26/926; Curtea de Apel Bucureşti, dec. civ. No. 137 din 8 Iunie 1915 dată după divergenţă cu opinia separată a d-lor consilieri St. Mladoveanu şi P. Hagiopol, confirmată de Inalta Curte de Casaţie S. II, prin dec. No. 357 din 15 Decemvrie 1922 în *Pand. Rom.* 1923-II, pag. 146 cu nota d-lui advocat Rosental; Trib. Muscel, sent. civ. No. 182 din 1923, redactor I. Bursănescu în *Jurispr. Gen.* 1924, sp. 2257 pag. 1253; Casaţia franceză din 27 Aprilie 1925 în *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 340, pag. 229; Trib. Dorohoi, Jurnal din 1 Martie 1927, redactor O. Pienescu cu nota d-lui N. Georgean, consilier la Curtea de Apel din Bucureşti în *Jurispr. Gen.* 1928, sp. 1150, pag. 802).

GH. PETRUC
Judecător de şedinţă, Trib. Baia

(1) Criza economică din ultimul timp a făcut ca printre litigiile comerciale pendinte înaintea instanţelor judecătoreşti, să abunde cererile de declarare în stare de faliment.

Deşi falimentul prin mecanismul defectuos de lichidare a bunurilor falitului nu oferă decât foarte slabe posibilităţi de realizare a drepturilor creditorilor, totuşi aceştia recurg adesea la calea acţiunei de declarare în stare de faliment.

Debitorii în scopul obţinerei respingerei cererilor de faliment, ridică între altele de cele mai multe ori, obiecţiunea că nu sunt comercianţi.

Astfel, că astăzi în special, prezintă mai mult interes practic decât oricând a şti, dacă cineva este sau nu comerciant.

Codul nostru comercial precizează în art. 7 cine este comerciant.

In afară de societăţile comerciale, care sunt considerate comerciante prin simplul fapt al constituirei lor, mai sunt considerate având această calitate, acele persoane fizice, *a)* cari exercită acte de costare de faliment comerciantul care a încetat plăţile pentru datoriile sale comerciale.

Că, prin urmare, după acest text de lege trei condiţiuni se cer pentru ca să fie declarat în stare de faliment: 1) să fie comerciant; 2) să fi încetat plăţile şi 3) încetarea de plăţi să fie pentru datorii comerciale.

Considerând că reclamanta şi intervenienţii cari i s'au alăturat cererei de declarare în stare de faliment a pârîtului Henry Goldenberg, pentrucă ar fi în încetare de plăţi şi ar aveà calitatea de comerciant, întrucât a avut firmă înscrisă, a semnat cambii fără menţiunea «bun şi aprobat», a cumpărat şi vândut în scop de speculă acţiuni, cerându-se în subsidiar proba cu martori spre a se face aceste dovezi.

Considerând că pârîtul contestă că ar fi comerciant, arătând că a avut dela 1903 firmă înscrisă la Brăila pentru comerţul de fierărie, pe care l-a început încă din anul 1919, că prin decizia No. 667/920, a Comisiunei comunale de prefaceri din Brăila, a fost scăzut dela patentă constatându-se că dela 1 Octombrie 1919 nu mai face comerţ, lucru ce se atestă şi cu certificatul No. 213/923, al Percepţiei Circ. I Brăila, apoi s'a mutat la Bucureşti, unde a cumpărat imobilul din str. Academiei No. 2, trăind ca rentier din venitul acestui imobil.

Considerând că în drept înscrierea unei firme comerciale nu înseamnează decât intenţiunea de a face comerţ şi nu constituie prin ea însăş o dovadă a exercitărei comerţului.

Că deci simplul fapt că pârîtul a avut o firmă înscrisă, pe care din neglijenţă a radiat-o abià în 1930, nu denotă prin el însuş că este comerciant, mai ales că pârîtul face dovada că încă din 1919 a încetat comerţul de fierărie şi a fost scăzut dela patentă, constatându-se încetarea acestui comerţ.

Că dealtfel reclamanţii, neafirmând că pârîtul ar mai fi continuat să facă comerţ de fierărie la Brăila, prezumţia dedusă din înscrierea acestei firme, fiind şi contrazisă prin scăderea dela patentă, nu poate constituì o dovadă a calităţei de comerciant a pârîtului.

Considerând tot astfel că emiterea de cambii de către pârît pentru constatarea datoriilor sale nu poate constituì o dovadă a calităţei de comerciant, acest mod de con-

---

merţ *b)* cu un caracter de obiectivitate *c)* şi cu condiţiunea ca aceste acte să prezinte un aspect de profesiune prin continuitatea şi în genere omogenitatea lor.

Bolaffio în tomul I din «Il Codice di commercio commentato» la pag. 569, preocupându-se de figura comerciantului din punct de vedere doctrinar socoteşte că ea «rezultă din aceste două elemente: *interpunerea în schimb* (de mărfuri, bani, servicii) şi *speculaţiunea*, legate între ele printr'un raport dela cauză la efect; interpunerea este determinată de scopul de câştig, iar câştigul este efectul interpunerei».

Analizând conceptul legislativ găseşte, că nu se deosebeşte de cel doctrinar.

Intr'adevăr, art. 8 din cod. com. ital. cu acelaş text ca şi art. 7 din cod. com. rom., cuprinde aceleaşi elemente componente mai sus arătate, ale calităţei de comerciant şi anume:

a) *Exercitarea de acte de comerţ.* A exercità acte de comerţ este o expresiune improprie din punct de vedere *juridic*, deşi foarte des utilizată şi noţiunea cea mai precisă ar fi, după cum spune d-l M. Hacman în vol. I din «Dreptul comercial comparat» la pag. 188, *«a constitui acte de comerţ»*.

Intr'adevăr, se cere nu numai săvârşirea din punct de vedere material a unor acte de comerţ, ci totodată şi voinţa de a asumà o răspundere nelimitată personală (Bolaffio t. I, «Il Codice di commercio commentato», pag. 571).

b) *Actele comerciale trebue să fie obiective.* Legea cere ca actele de comerţ constituite să fie obiective, adică să intre în una din categoriile actelor comerciale prevăzute de cele 20 aliniate ale art. 3 din cod. com. român.

Raţiunea pentru care actele de comerţ trebuie să fie obiective este, că înainte ca cineva să fie comerciant, nu poate săvârşi acte de comerţ subiective; deci singurele pe care le înţelege legiuitorul în art. 7 cod. com. sunt cele obiective (C. Arion, «Elemente de Drept comercial», vol. I, No. 100).

c) *Profesiune obişnuită.* In sfârşit, aceste acte trebuie să fie *constituite* cu caracter de profesiune obişnuită, adică cel ce le exercită urmează să-şi facă o profesiune din constituirea lor. Profesiunea obişnuită o caracterizează foarte precis. Bolaffio, în acelaş comentar la pag. 573,

«In concepţia şi în limbajul comun se înţelege prin profesiune acea calitate sau condiţiune socială ce o asumă cineva, care spre a obţine un venit stabil îşi întrebuinţează propria capacitate fizică, intelectuală şi financiară, în vederea unui anumit scop productiv.

«Aplicând această noţiune la exerciţiul comerţului, profesiune obişnuită este acea calitate sau condiţiune socială a cuiva, persoană fizică sau juridică, care-i atrage responsabilitate nelimitată pentru actele obiective de comerţ, cele mai adesea ori omogene, îndeplinite cu numele său comercial şi în interesul său *cu o continuitate necesară spre a manifestà intenţiunea celui ce exercită comerţul de a obţine dela acestea un profit durabil*».

«Repetarea exerciţiului se leagă, de regulă, de omogenitatea actelor exercitate în scop de a eliminà o îndoială, pe care diversitatea uneori cunoscută a actelor îndeplinite, deşi fiind toate obiectiv comerciale, manifestă o activitate fragmentară ocazională, nu o activitate continuată, determinată de intenţiunea perseverentă a speculaţiunei comerciale».

Aparenţa de comercialitate. Nu este comerciant, după dispoziţiunile codului nostru de comerţ decât acela, care din *constituirea de acte de comerţ, obiective îşi face o profesiune obişnuită.*

Aşà fiind, împrejurarea că cineva ar aveà firmă înscrisă, s'ar intitulà în acte publice sau private comerciant, ar fi considerat de alţii ca atare, nu-i poate schimbà cu nimic starea de «civil», întrucât *«starea de comerciant»* se dobândeşte nu prin aparenţe oricât de înşelătoare, ci numai prin fapte, cari în totalitatea lor să cuprindă elementele prevăzute de lege.

Din momentul în care legea arată în chip precis elementele, ce trebue să le întrunească activitatea cuivà spre a-l puteà îmbrăcà cu calitatea de comerciant, nu putem să substituim altele.

Voinţa de a fi comerciant, intenţiunea de a aveà această calitate, credinţa eronată a unei persoane fizice, că exercită profesiunea de comerciant, nu pot aveà nici o influenţă de nici o natură asupra stărei sale de «civil» sau «comerciant».

Intr'adevăr de calitatea de comerciant se leagă un şir nesfârşit de drepturi, obligaţiuni şi sancţiuni, din cari multe aparţin ordinei publice.

Şi nici o instituţiune în legătură cu calitatea de comerciant nu ţine mai mult de ordinea publică, decât falimentul, cu toate consecinţele sale penale.

Aşà fiind, este neîndoelnic ceeace spun Lyon Caem şi L. Renault în Traité de Droit commercial, t.VII, ed. II-a la No. 49.

«Ce n'est pas la volonté seule qui fait qu'un individu est ou non commerçant, peut on non être déclaré en faillite en ce sens que, si l'élément de fait prévu par la loi (exercice habituel d'actes de commerce) fait défaut, il n'y a pas à tenir compte de ce que cet individu se serait presenté comme étant commerçant. La faillite a un caractère d'ordre public par suite duquel il ne peut dépendre de la seule volonté d'une personne de s'y soumettre ou de s'y soustraire».

In acelaş sens: Albert Wahl, Précis théorique et pratique de droit commercial, 1922, No. 138; C. Vivante, Trattato di diritto commerciale t. I, No. 101; A. Rocco, Principii di diritto commerciale, parte generale, 1928, pag. 263; L. Bolaffio, Il Codice de commercio comentato t. I, pag. 579—581; C. Arion, Elemente de Drept comercial, vol. I, No. 107; M. Paşcanu, Dreptul falimentar român, No. 49; M. A. Dumitrescu, Falimentul ed. II-a, pag. 406; A. Ancora 28 Octomvrie 1891, după Repertorio generale di massime di giurisprudenza commerciale de Alessandro Ingaramo, No. 82—86; după A. Rocco App. Genova, 11 Febr. 1924) Tem. Ven. 1924, 143), Cas. Napoli 29 Iuglio 1919 (Foro ital. 1919, 837), App. Genova 23 1916 (Tem. Ven. 1916, 426), App. Palermo 29 Iuglio 1912 (Foro ital. 1912, 422), App. Torino 8 Iuglio 1902 (Giur. tor. 1902, 1106). Jurisprudenţa Română în acelaş sens.

Trib. Gorj, 10 Sept. 1886. Dreptul 1888, No. 55; Trib. Iaşi, II, No. 233, 7 Noemvrie 1896 cod. com., pag. 148 verso; Id. II, 4 Aprilie 1897, cod. com. 1897, pag. 97 verso, Cas. III, Dec. 340 din 26 Maiu 1915. Toate hotărîrile instanţelor judecătoreşti române sunt citate după codul comercial adnotat de d-l Eftimie Antonescu, vol. I, pag. 366—381).

In sens contrar: Cas. rom. 1 Martie 1913, decizie publicată în codul comercial, adnotat de d-l M. A. Dumitrescu, vol. III, No. 7377 şi decizia No. 777 din 14 Octomvrie 1927 a Curţei de Casaţie, secţia III-a, publicată în *Revista Societăţilor* şi a *Dreptului Comercial* No. 4/1 Aprilie 1928, statare a unei datorii fiind frecuent din partea oricui contractează un împrumut la o bancă sau particulari.

Iar faptul că pârîtul menționă uneori pe cambii formula «bun și aprobat» iar alteori pe asemenea cambii nu făceà mențiunea, acest simplu fapt al lipsei de mențiune nu poate duce la concluziunea calităței de comerciant.

Considerând în sfârşit şi faptul alegat de a fi vândut şi cumpărat acţiuni, lucru ce dealtfel nu se contestă de pârît, nu poate constitui iarăş fapte de comerţ, atât timp cât nu se face dovada că asemenea operaţiuni le făceà în mod repetat şi obişnuit ca o profesiune a sa şi în interesul altor persoane, pentru ca din efectuarea unor asemenea operaţiuni să tragă profit.

In ceeace priveşte proba cu martori cerută de reclamanţi:

Având în vedere că prin această probă nu se cere a se face dovadă că pârîtul a săvârşit fapte de comerţ, cari să-i dea calitatea de comerciant ci se cere pur şi simplu pentru a dovedi că pârîtul a cumpărat şi vândut prin agenţii de schimb dela diverse societăţi acţiuni.

Considerând că faptul material al cumpărărei şi vânzărei de acţiuni prin agenţi de schimb este recunoscut de însuş pârîtul şi astfel fiind este inutil a se mai face dovada cu martori.

Că, dealtfel, chiar dacă nu s'ar recunoaşte materialitatea faptului a cărui dovadă se cere a se face cu martori, că această dovadă este inutilă ca neconcludentă, întrucât prin această dovadă nu se cere a se stabili faptul exercitărei de fapte de comerţ de către pârît, ci numai acela că ar fi cumpărat şi vândut acţiuni prin agenţi de schimb, operaţiune ce nu constituie în mod absolut fapte de comerţ, întrucât plasamentul averei în valori şi chiar jocul de Bursă sunt operaţiuni ce pot fi întreprinse şi de persoane ce nu au, şi nu înţeleg a aveà, calitatea de comerciant.

Că, prin urmare, nefăcându-se dovada calităţei de comerciant şi nefiind îndeplinită prima condiţiune a art. 695 cod. comerc. acţiunea și intervenţiunile intentate pentru declararea în stare de faliment a pârîtului H. G. devin nefondate şi cată a fi respinse ca atare.

Pentru aceste motive, respinge acţiunea intentată de Banca Chrisoveloni, etc., pentru declararea în stare de faliment a pârîtului H. G. din Bucureşti, str. Academiei No. 2.

Sentința No. 1229/923 Iunie 930.

Preşedinte d-l **V. Şerbănescu**; judecător asesor, d-l **M. I. Grădişteanu**.

Aceste două decizii au o deosebită însemnătate, deoarece după cunoştința mea nu s'au publicat prea multe deciziuni ale Inaltei Curţi, cari să se pronunţe asupra chestiunei, dacă aparenţa de comercialitate a cuiva îl îmbracă din punct de vedere juridic cu această calitate și ele ar puteà lăsà impresiunea că Inalta Curte dă întâietate ficţiunei şi nu realităţei.

Lyon Caen şi Renault au sintetizat admirabil principiile materiei, când au spus:

«La faillite a un caractère d'ordre public par suite duquel il ne peut dépendre de la seule volonté d'une personne de s'y soumettre ou de s'y soustraire».

Ar fi tot așà de nejuridic ca cineva care s'a dat drept comerciant să fie declarat în stare de faliment și pedepsit eventual ca bancrutar, ca și faptul de a considerà ca escroc (din punct de vedere legal) pe un debitor, care printr'un înscris ce constată un împrumut a primit să fie pedepsit pentru faptul de escrocherie, dacă nu-și îndeplinește obligaţiunile sale.

Pentru aceste motive considerentele deciziunilor arătate ale Casaţiei n'au găsit aprobarea instanţelor de fond, cari s'au călăuzit înainte de toate de realităţi și nu de ficţiuni.

* * *

Apărarea creditului public și falsul comerciant. Prin fals comerciant înţeleg persoana, care-şi arogă calitatea de comerciant, fără ca s'o aibă.

Este în afară de orice îndoială că o persoană, care își înscrie firma, se intitulează comerciant, se comportă ca atare cu intenţiunea dovedită de a induce în eroare asupra calităţei sale persoanele cu care contractează va fi răspunzătoare pentru prejudiciile ce le pricinueşte.

Dacă cineva, în momentul când contractează un împrumut, face acte de natură să inducă în eroare pe creditorul său asupra stărei sale de comerciant, având credinţa şi ştiinţa că nu este comerciant şi prin aceasta îl prejudiciază, săvârşeşte după împrejurări, un adevărat delict de escrocherie, pedepsit de art. 333 cod. penal.

Când atitudinea falsului comerciant, nu este dictată de dorinţa de a induce în eroare pe creditori, spre a-i prejudicià, ceeace se întâmplă, cele mai adesea ori, el rămâne răspunzător conform dreptului comun de quasi-delictul comis, dacă pricinueşte un prejudiciu.

In acest sens și de părere că aparenţa de comercialitate nu poate să îmbrace pe cineva cu această calitate, citez pe C. Vivante, Trattato di diritto commerciale, t. I, No. 101:

«Voinţa de a exercità un comerţ nu ţine locul exercițiului efectiv al comerţului, deci nu ajunge să te intitulezi comerciant, în acte publice și private, și să faci să se creadă aceasta, fie chiar prin manopere sau prin solicitarea unei autorizaţiuni pentru exercitarea unui comerţ.

«Oricine are interes, de pildă, soţul unei femei care și-a anunţat calitatea de comerciantă, creditorii ipotecari și privilegiați ai pretinsului comerciant și chiar el însuși când dă lupta cu propriile sale acte poate să dovedească statul efectiv al persoanei sale, deoarece dintr'un interes de ocrotire de ordine publică, declaraţiunile în stare de faliment, regulele asupra capacităţei persoanelor, regulele de competință și de procedură, aplicaţiunea pedepselor nu pot depinde de voința particularilor.

«Trebuie totuși subliniat că falsul comerciant va trebui să distrugă prezumpţiunea care derivă din chipul său de a se comportà şi *să repare daunele cauzate terţilor lezaţi*».

Până acum am demonstrat pentru ce motive juridice, falsul comerciant nu trebuie să fie considerat în realitate comerciant.

La acestea se mai adaugă şi consideraţiuni de logică și echitate.

Presupunând c'am socoti insuficientă responsabilitatea falsului comerciant şi în scopul unei întregiri a ei l-am considerà comerciant, nu trebuie să uităm că supunem la riscuri mari şi serioase pe *cei cari au contractat cu el*.

In acest caz acei diligenţi ce-au contractat cu falsul comerciant, după ce examinându-i activitatea s'au convins că nu-i comerciant, vor suferi totuşi riscurile acţiunilor prevăzute de art. 726 cod. com. prin care se vor anulà uneori convenţiunile încheiate de aceştia cu falsul comerciant după încetarea plăților.

In schimb acei nediligenţi, cari au contractat cu falsul comerciant şi au considerat că e într'adevăr comerciant, se vor bucurà de un regim de favoare, falimentul debitorului, care va constitui o ocrotire problematică pentru ei şi poate un dezastru financiar pentru cei diligenţi.

Aceste efecte nelogice şi neechitabile sporesc prestigiul opiniei, care susţine că nu se poate atribui calitatea de comerciant, decât aceluia, care realmente o are.

Speța judecată. Soluțiunea Trib. Ilfov dată prin sentinţa adnotată este perfect juridică, deoarece se constată foarte lesne că pârîtul nu-i comerciant.

Neglijenţa lui consistând în omisiunea de a radià firma, deși de mult nu mai exercită comerţul de fierărie; subscrierea de cambii, care poate fi unul din simptomele profesiunei comerciale, însă nu o dovadă; lipsa mențiunei «bun și aprobat» de pe cambii care nu probează nimic; cumpărarea de acţiuni ale societăţilor comerciale constituind chiar un act de comerţ obiectiv, conf. art. 3, alin. 4 din codul comercial, indiferent de scop, evident că nu pot să îndreptățească pe cineva să-l considere comerciant pe pârît.

Tribunalul a respins cu dreptate ca neconcludentă și dovada cerută, menită să stabilească că pârîtul a cumpărat acțiuni, cu intenţiunea de a le speculà, deoarece nu s'a încercat să se susţină că această activitate a lui aveà caracter de *continuitate*, care să fi justificat pe cineva să considere că pârîtul îşi făcuse o profesiune obișnuită din cumpărarea și vânzarea de acţiuni.

Propuneri de lege ferenda. Extinderea falimentului la civili constitue pe de o parte o măsură de echitate menită să consolideze creditul public, iar pe de alta o atenuare a dificultăţilor, ce se datoresc aparenţelor provocate de falsul comerciant.

Interesul distingerei comerciantului de civil, subzistă chiar în regimul legal al extinderei falimentului la civil, deoarece multe chestiuni de probă, competenţă și procedură sunt în legătură cu această calitate.

In scopul eliminărei oricărui dubiu, în legătură cu calitatea de comerciant, cred că ar fi nimerită adoptarea sistemului

TRIB. ILF. S. COM. I, 3 Oct. 1930

FALIMENT. INCHIDERE PRIN REPARTIŢIA COTELOR. FALIT NEREABILITAT. «FAILLITE SUR FAILLITE NE VAUT.» INTINDEREA ŞI APLICAREA MAXIMEI. POSIBILITATEA UNUI AL DOILEA FALIMENT. (1)

Inchiderea unui faliment, prin repartiţia cotelor, este definitivă şi falitul e pus din nou în conducerea şi administraţia patrimoniului său.

Tribunalul, în acest caz nu mai are tutela falimentară, iar massa credală, urmărirea concursuală şi funcţiunile sindicale dispar ca fără interes.

Dacă falitul, în situaţia de mai sus, face noui fapte de comerţ şi încetează din nou plăţile, pentru aceste noui fapte el poate fi declarat din nou în stare de faliment.

Regula «faillite sur faillite ne vaut», trebuie interpretată ca o împiedicare a unei noui declarări dacă procedura primului faliment este deschisă.

TRIBUNALUL: Asupra primei obiecţiuni ridicate de intimatul Al. Popescu, adică principiul pus de maxima «faillite sur faillite ne vaut» se opune la admisibilitatea unei noui cereri de declarare în stare de faliment.

Considerând că această maximă, neînscrisă în nici un text de lege, este o creaţiune doctrinară dedusă din principiul unităţei patrimoniului şi ca atare trebuie interpretată în sensul că la o procedură falimentară odată deschisă nu se mai poate suprapune altă procedură falimentară. Cu alte cuvinte, ori de câte ori o instanţă este sesizată sau conduce dejà o procedură concursuală a unui falit, altă instanţă nu mai poate conduce concomitent aceiaş procedură, principiul unităţei patrimoniului opunându-se la aceasta, şi deci nu pot coexistà doi sindici, două masse credale, etc.

Că, în speţă, procedura falimentului lui Al. Popescu nu mai este pendinte în faţa niciunei instanţe sindicale, falimentul fiind închis în 1913, prin repartizarea cotelor către toţi creditorii şi deci o procedură falimentară poate fi provocată dacă toate condiţiunile cerute de art. 695 cod. com., vor fi împlinite.

Că, a decide că o nouă declarare în stare de faliment, n'ar mai fi admisibilă, — deşi nici un text de lege nu se opune, — înseamnă a da posibilitate fostului falit, care, repus în capul administraţiei bunurilor sale după închiderea falimentului prin repartizare, întreprinde noui fapte de comerţ, să aibă patrimoniul său asigurat contra consecinţelor unei declaraţiuni în faliment, deci într'o situaţiune mai privilegiată decât a altui debitor comercial, care n'a fost declarat

---

legal german, care consideră comercianţi pe toţi aceea, cari se înscriu în registrul comercianţilor; însă îi consideră ca atare şi pe toţi acei, cari se ocupă cu exercitarea comerţului, fără să se fi înscris în pomenitul registru, supunându-i pe aceşti din urmă şi *la grave sancţiuni penale.*

Tot comercianţi îi consideră pe toţi aceia, cari fără a aveà această calitate, deschid prăvălii şi se prezintă în public ca atare.

In sfârşit sunt consideraţi comercianţi şi toţi acei proprietari de pământ, de păduri, arendaşi, etc., cari desfac produsele lor, oarecum într'o formă comercială.

Cei aparţinând ultimelor două categorii sunt consideraţi de legiuirea germană, având această calitate numai dacă sunt înscrişi în registrul comercianţilor.

Sistemul german a găsit aprobarea doctrinarilor noştri, între cari citez pe def. profesor C. Arion (op. citat No. 112).

Creditul public va câştigà prin adoptarea acestui sistem, care, în limitele legei şi a echităţei, va aduce mai multă securitate în raporturile de fiecare zi.

I. ZWERDLING
Avocat, Botoşani

(1) N. N. chemat în camera de consiliu, conf. art. 697 c. com., spre a se luà măsurile edictate de lege şi constatându-se încetarea plăţilor, să fie declarat în stare de faliment, opune ca fine de neprimire regula de drept «Faillite sur faillite ne vaut», pe motiv că mai fusese declarat în stare de faliment în anul 1910. In fapt acest faliment a fost închis în 1913, prin repartiţia cotelor.

Intinderea şi aplicarea regulei de drept «faillite sur faillite ne vaut». Această regulă de drept îşi are obârşia în construcţiile jurisprudenţiale franceze (Paşcanu, Drept falimentar, No. 76 bis) şi aplicaţiunea ei dă naştere la dificultăţi, neavând un câmp delimitat de acţiune.

Ca orice construcţiune de drept — fie legală, doctrinală sau jurisprudenţială — s'a născut dintr'o *nevoie juridică*, impunându-se prin situaţiile speciale şi logica lucrurilor.

Deaceea, a căutà să aplicăm această regulă, acolo unde situaţia de drept sau de fapt nu o impune ca o necesitate *imperioasă*, ar urmà să construim impedimente extra-legale, bunului mers al administraţiei falimentare, unde ordinea publică este interesată.

Care este întinderea aplicărei acestei regule de drept în raport cu diferitele faze ale falimentului şi care e conţinutul ei?

I. *Cereri simultane de declararea aceluiaş comerciant, pendinte la instanţe diferite.* Tribunalul competinte a declarà în stare de faliment e acel al sediului principal al afacerilor şi ca atare, orice alt tribunal sesizat, trebuie să-şi decline competinţa în favoarea acestuia. (Paşcanu, No. 75 bis şi 76). In caz că, totuş un comerciant este declarat la diverse instanţe, pentru a nu se naşte conflicte de imixtiuni sindicale, ce ar puteà duce la o împovărare a gestiunei şi a administraţiei sindicale şi a nu se creà două masse credale, distincte, acolo unde nu există decât un singur patrimoniu şi un singur gaj general, logica elementară şi interesul bunei administraţii, impun o contopire a falimentelor. (*Pand. fr.*, Suppl. Rép. III, Faill. No. 177; Cass. req., 23. XI. 1904; *Pand. fr.*, 1905, I. 415; 24. XII. 1902; *Pand. fr.*, 1904, I, 101; Lyon Caen et Renault, VII, No. 81).

«Et nous estimons avec la majorité des auteurs que sous réserve des solutions admises pour la faillite, en droit international, plusieurs procédures de faillite ne sauraient, en aucun cas, être simultanément ouvertes contre une même personne». (Carpentier, Faill., No. 462, cpr. Bravard et Demangeat, V, pag. 435, 679; Carle et Dubois, La Faillite dans le dr. int. privé, No. 22; Lyon Caen et Renault, VII, pag. 82).

Drept român. Art. 702 c. com. stabileşte competenţa tribunalului, după locul stabilimentului principal al comerţului. In dreptul francez, art. 438 c. com., competent e tribunalul domiciliului comerciantului.

Deaceea, în dreptul nostru chestiunea e mult mai simplă şi cu drept cuvânt, Tribunalul Covurlui, S. II, a decis că, domiciliul debitorului e indiferent, interesând numai sediul principalului stabiliment. (No. 79 din 27. IX. 1904, Antonescu, Cod. com. adn., ed. II, art. 702, No. 2).

Deaceea, conflictul de mai sus rezumându-se numai la o chestiune de *competenţă*, regula *faillite sur faillite* nu-şi are aci nici o aplicaţiune.

Falimente simultane. In Franţa, jurisprudenţa admite posibilitatea unei noui declarări în stare de faliment a comerciantului, al cărui faliment deschis, se găseşte încă în lichidare şi aceasta în caz când, prin toleranţa creditorilor concursuali, falitul începe un nou comerţ în care încetează plăţile. «La jurisprudence n'a jamais hésiter de l'admettre». (Lacour et Bouteron, II, No. 2150, ed. III, 1925, cpr. Réq. 8. V. 1878; idem. IV. No. 2150, Lyon, 12. VII. 1869 şi Dall., Suppl. Rép. Prat., II, ed. 1929, Faill. No. III).

Baza acestei soluţii, ar fi bizara interpretare dată art. 443 c. com. fr., considerând ca «biens à échoir», numai bunurile viitoare, căpătate în mod *graţios*, nu şi acelea câştigate prin munca şi industria falitului, asupra cărora nu se pot întinde drepturile massei, cum şi faptul că, sindicul nu poate fi considerat ca reprezentant al intereselor nouilor creditori. In acest caz, nouii creditori, dacă desesizarea s'ar întinde şi asupra nouilor bunuri, ei n'ar puteà exercità urmăririle individuale sau asupra massei vechi, nefiind creditori, cuprinşi în această massă, şi dacă li s'ar refuzà şi calea urmărirei colective, printr'un nou faliment, ar fi pur şi simplu spoliaţi, falitul căpătând o situaţie privilegiată faţă de aceştia. Deaceea «une nouvelle faillite s'impose donc comme une nécessité». (Lacour et Bouteron, II, No. 2150).

Deaci încep discuţii şi controverse între nouii şi vechii creditori asupra drepturilor lor, violarea principiilor unităţei falimentare, administraţiei sindicale, cu complicaţiuni, ce în loc să rezolve, agravează situaţia creditorilor, îndepărtând principiul unicului patrimoniu, ca gaj comun al creditorilor. (V. şi Paşcanu, No. 7).

Deaceea, majoritatea doctrinei refuză să primească acest sistem al falimentelor simultane. (Thaller et Percerou, No. 1757; Lyon Caen et Renault, VII, No. 81; Lafalit anterior (în acelaş sens Vivante et Bolaffio, 808, Bonelli II, No. 692 şi urm. şi Paşcanu).

Având în vedere şi ultima obiecţiune a pârîtului referitoare la facultatea acordată de art. 825 falitului de a redeschide procedura falimentară dacă oferă să mai plătească încă minimum o zecime din creanţe, şi din care se trage argumentul că o nouă declarare n'ar mai fi posibilă, deoarece s'ar puteà ajunge la această situaţiune a existenţei a două falimente.

Considerând că tocmai pentru înlăturarea acestei dificile situaţiuni, doctrina a imaginat un corectiv prin formularea maximei «fail-

---

cour et Bouteron, II, No. 2147; a se vedeà în legătură cu idea de patrimoniu: Baudry-Lac., Supl. III, Bonnecase, ed. 1926, No. 361 urm.).

«Ainsi, quand la faillite d'une personne a été prononcée par le tribunal compétent, tant que le jugement produit ses effets, il ne peut y avoir une nouvelle déclaration de faillite pour la même personne. Et il en est du moins ainsi, tant qu'une première faillite n'est pas terminée. Il faut donc respecter la règle «faillite sur faillite». (Lyon Caen et Renault, loc. cit.).

Faţă de lipsa aplicaţiunilor practice în jurisprudenţa noastră, nu vom insistà asupra discuţiunilor, dintre creditorii noui şi vechi.

Mai adăugăm că, pe lângă dificultăţile practice ce militează contra admiterei falimentelor simultane, însăş faptul că falitul lucrează ca reprezentant al massei, cât timp falimentul este deschis, constitue un nou motiv de rezultarea acestui sistem.

Iată şi doctrina profesată de Bonelli: «Deci, primul faliment, odată declarat, cuprinde dejà într'însul întregul activ şi tot pasivul diverselor afaceri (unitate de patrimoniu) şi un alt faliment nu ar puteà să supravie, asupra aceleiaş persoane. Aceasta e una dintre aplicaţiunile principiului «Faillite sur faillite».

«In practică, apoi, coexistenţa mai multor falimente ar însemnà nu numai o agravare a speselor, *ma complicazzioni inextricabili* în afară de posibilitatea de hotărîri contradictorii».

«Vedem deci că, principiul unităţei falimentare se impune nu numai în *spaţiu*, dar chiar în *timp*, nefiind posibile două falimente succesive ale aceluiaş patrimoniu, când primul nu e închis». (Bonelli, Del fallimento, I, No. 67; v. şi Lyon Caen et Renault, VIII, No. 1156).

«Tuttavia egli non potrebbe esser dichiarato finchè dura in vita il fallimento già apperto, e per una ragione abbastanza semplice: *egli non ha più un patrimonio su il cui il fallimento possa svolgersi*, ed il fallimento riguarda e colpice sostanzialmente il patrimonio, non la persona». (Bonelli, I, No. 27; idem, No. 207).

O nouă declarare pe baza aceloraşi creanţe. Se susţine că, vechii creditori, cari au ajuns pe baza creanţei lor, la declararea în stare de faliment a debitorului comerciant, nu mai pot cere din nou declararea acestuia, după închiderea primului faliment şi aceasta pe baza maximei «Faillite sur faillite».

«...les mêmes personnes ne peuvent pas faire deux fois de suite déclarer la faillite de leur débiteur à raison des mêmes créances: *faillite sur faillite.* (Lyon Caen et Renault, VII, No. 650, 651; Thaller, No. 2121; idem, Traité, pag. 1094, nota I).

«...Secondo la dottrina communemente aciolta in Francia, i vecchi creditori non potrebbero più ottenere una seconda dichiarazione di fallimento per residui crediti, e solo avrebbero diritto d'insinuare questi nel passivo, *se a domanda di nuovi creditori*, si dichiari il fallimento.» (Bonelli, II, No. 693, nota 9; Alauzet, No. 2750; Boistel, No. 1084; Lyon Caen et Renault, No. 732; Perçerou, No. 1463).

Astfel în cazul concordatului postfalimentar vechii creditori neplătiţi au deschisă *numai* calea urmăririlor individuale sau rezilierea concordatului nu însă calea unei noui declarări, pe baza aceloraşi creanţe. (Lacour et Bouteron, II, No. 1923).

Credem însă că, aplicarea maximei «faillite sur faillite», în rezolvarea acestei chestiuni, este greşită şi nu pe baza ei trebuie respinsă dubla întrebuinţare a creanţelor, căutând explicaţii în afară de lege.

Intr'adevăr, odată falimentul închis şi în situaţia când creditorii nu mai au calea redeschiderei, dispărând urmărirea concursuală prin epuizarea tuturor mijloacelor, legea nu le mai pune la dispoziţie decât calea dreptului comun: *urmărirea individuală*. Pentru a fi din nou declarat, debitorul trebuie să se găsească *din nou* în cadrul art. 695 c. com., cu un nou comerţ şi cu o nouă încetare de plăţi, căci prima încetare de plăţi a dispărut, cu toate efectele ei patrimoniale.

Inchiderea falimentului, pentru lipsă de activ. Nouă declarare. Tribunalul, în lipsă de activ, ne mai având ce administrà, prin organele sindicale, trebuie să declare închis falimentul. Această închidere e *numai o stare de provizorat*, căci oricine are interes poate să ceară redeschiderea. (Paşcanu, No. 576).

Efectele acestui jurnal de închidere sunt: suspendarea provizorie a massei credale, a administraţiei sindicale şi repunerea falitului în fruntea patrimoniului său (viitor). (V. *Pand. Rom.*, 1929, II, 219, nota B. Bernstein, cu trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă; Lacour et Bouteron, II, No. 1881; Dall. Rép. Prat. Faillite, No. 1859; Dall. Rép. Supl. Faill., No. 1066).

Rămân însă stigmatizările personale, ca o consecinţă a falimentului nereabilitat. (Lacour et Bouteron, II, No. 1882).

In această situaţie, falimentul putând fi redeschis de orice parte interesată, o nouă cerere de declarare nu-şi mai are raţiunea — căci există un faliment numai suspendat — şi s'ar recurge la o cale deturnată, pentru a ajunge la acelaş efect.

In această situaţie maxima «faillite sur faillite ne vaut» îşi are întreaga sa aplicaţiune.

Creditorii noui. In situaţia de mai sus, falitul poate reîncepe un nou comerţ. (Lacour et Bouteron, II, No. 1739—1740). Mai mult, în Franţa unde desesizarea durează, chiar în timpul falimentului închis, falitul poate să câştige bunuri noui, prin munca, industria sau prin noui operaţii comerciale, să le administreze singur, stipulând şi obligându-se (Cass. fr., ch. civ., 16. VII. 1928, *Gaz. des Trib.*, 1928. I. 154), admiţându-se că, chiar în timpul falimentului deschis, prin toleranţa creditorilor, falitul poate întreprinde noui acte de comerţ, căci falimentul nu izbeşte pe falit cu *incapacitate.* (Dall., Rép. Supl. Faill., No. 438 urm.).

In această situaţie, găsindu-se din nou în încetare de plăţi, jurisprudenţa franceză admite un nou faliment.

Cu creditorii noui nu fac parte din massa credală a falimentului închis pentru insuficienţă de activ, şi ca atare n'au drept la eventuala redeschidere, nu trebuie să li se opună maxima «faillite sur faillite». (Bonelli, III, No. 706; Ap. Milano, 12. III. 1901; Dumitrescu, No. 8917; Paşcanu, No. 576 ter; Lyon Caen et Renault, VII, No. 81).

«Dar chiar la închiderea pentru lipsă de activ s'ar puteà concepe un nou faliment, atâta vreme cât vechiul faliment n'a fost redeschis, şi aceasta pentru un comerţ nou, cu datorii noui. In practică, însă, se simplifică, căci creditorii vechi vor aveà interes să-l redeschidă imediat». (Bonelli, loc. cit.).

Lyon Caen, recunoscând această situaţie jurisprudenţială (VIII, No. 778, nota), se declară contra acestui sistem. Mai mult, socoteşte inadmisibil un nou faliment al unui comerciant, pentru comerţul său personal, atunci când a fost dejà declarat odată, în calitate de component al unei societăţi în nume colectiv (v. VIII, No. 1156). Aceasta cu drept cuvânt, sindicatul având a administrà odată ambele falimente, ce se consideră unitare.

Menţionăm sentinţa Trib. Prahova, ce hotărăşte că, faţă de un faliment închis pentru lipsa de activ, o nouă cerere de declarare e inadmisibilă. (Prahova, I, 14/908; Dumitrescu, No. 8900, *Pag. Jur.*, 41/908).

Ne mărginim a indicà următoarele soluţii contradictorii:

Se susţine că, falimentul închis pentru insuficienţă de activ, nu poate fi redeschis decât de: creditorii vechi (Bonelli, III, III, No. 708); de orice interesat patrimonial, chiar fără a fi creditor (Cuzzeri, No. 828), chiar de creditorul unui creditor; *numai* de creditori (Lyon Caen et Renault, No. 780; Ramella, No. 497); de oricine are interes moral (Bédarride, No. 714; Calamandrei, No. 609); chiar de creditorii noui (Massé Dari, No. 431; Ap. Milano, 12. III. 1901, Ramella II, pag. 260 nota 3; contra: Cas. Napoli, 12. XII, 1902, Ramella, loc. cit., nota 4), redeschizându-se vechiul faliment, reînvie vechea massă, deci fără noui creditori. (Ramella, No. 710).

Inchiderea falimentului prin repartiţia cotelor. După vânzarea activului şi repartiţia cotelor. falimentul urmează să se închidă, ne mai existând avere de administrat. Pe când închiderea pentru insuficienţa activului e provizorie, deci se poate redeschide, închiderea prin repartiţia cotelor *e definitivă.*

Efectele sunt: dispariţia massei credale a administraţiei sindicale şi tutelei tribunalului, reluarea urmăririlor individuale şi repunerea falitului în fruntea patrimoniului său, cu toate drepturile active şi pasive (v. *Pand. Rom.*, 1929, II, 219, not an.).

In această situaţie, falitul nereabilitat va puteà reîncepe comerţul şi dacă încetează din nou plăţile, va puteà cădeà din nou în stare de faliment.

Logica elementară impune aceasta. A refuzà falimentul, înseamnă a creà falitului nereabilitat o situaţie mai bună, decât dacă erà reabilitat şi şters din condica de faliţi, iar creditorilor, chiar dacă lite sur faillite ne vaut», care-și găsește aci un caz tipic de aplicațiune. Așa dar, dacă procedura falimentară ar fi fost deschisă prin faptul uzărei falitului de facultatea înscrisă în art. 825 cod. com., unei cereri în declarare i s'ar fi putut opune cu succes maxima de mai sus și vice-versa.

Că, astfel fiind, obiecțiunile ridicate fiind nefondate, urmează a fi respinse.

Pentru aceste motive, respinge incidentul ridicat de pârît de inadmisibilitatea acțiunei în discuțiune.

Sentința No. 23667 din 3 Octombrie 1930.

---

ar puteà dovedì întrunite elementele bancrutei frauduloase, refuzându-le această cale, ar urmà să li se agraveze situația.

«Comment peut-on réfuser aux nouveaux créanciers les garanties que la loi accorde à tous les créanciers du droit commun?» (Lacour et Bouteron, II, No. 2150).

Astfel la adăpostul unei teorii, a cărei cuprins a fost denaturat, falitul nereabilitat va puteà fraudà creditorii, iar textele de ordine publică ce sancționează cu nulități speciale actele frauduloase, vor fi îndepărtate, datorită situației sale *excepționale*. •

E admisibil ca, dacă comerciantul a avut *șansa* să fie falit nereabilitat, să scape de bancruta frauduloasă, iar comerciantul, care n'a mai fost falit să aibă o situație mai grea?

Pentru crearea acestor privilegii, în afară de faliții interesați, nici un principiu de morală sau de drept nu mai militează.

«Nici o dispoziție legală nu se opune ca, un comerciant, declarat dejà în stare de faliment, să fie declarat a doua oară, când e vorba de noui operații comerciale, posterioare primului faliment, nouii creditori neputând atinge drepturile creditorilor anteriori». (Tr. comm. d'Alger, 21. XI. 1896, *Pand. fr.* Table décénale 1896—1906, Faill. No. 70; Ap. Napoli, 16. III. 1883; Thaller et Perçerou, I, No. 528; Cass. fr. 21. VII. 1891; 14. I. 1889; Lacour et Bouteron, No. 2176; Cas. Torino, 27. IV. 1887; Pașcanu, No. 32, pag. 40, cpr. Antonescu, art. 695, No. 81 și No. 46 bis, pag. 40—50 și supus rigorilor penale de bancrută».

«Correttamente la Corte suprema, 7. XI. 1912, Badarelli, *Monit. dei Trib.*, 1913. 119, ammese la possibilità dalla dichiarazione di un nuovo fallimento a carico di un bancarottiere, sebene *inabilitato al exercizio di commercio*, altrimenti la legge rimarebbe inerte spectatrice di un fatto che turba anche l'ordine pubblico... e si farebbe una condizione privilegiata ai già condannati per bancarotta». (Vivante et Bolaffio, I, No. 114, pag. 600, nota 1); Cas. Napoli, 2. XII. 1902, Ap. Milano, 13. III. 1901, *Foro it.*, 190, I, 761, Navarrin., Giur. sul cod. di comm., IV, art. 683, No. 165, 166 și art. 693, No. 127).

Condiții. Se cere ca falitul să facă noui acte comerciale, să aibă noui venituri și să înceteze din nou plățile, adică să intre fexact în cadrul art. 695 c. com.

«Făcute repartițiile între creditori, primul faliment se închide și nimic nu împiedecă ca, asupra patrimoniului ce ar mai veni falitului, să se deschidă *atunci* un alt faliment, dar *numai atunci.* Numai astfel trebuie văzută aplicarea regulei «faillite sur faillite». (Bonelli, I, No. 27, in fine; Lyon Caen et Renault, VII, No. 81; Thaler et Perçerou, I, pag. 270; Ap. Napoli, 1, XII. 1897, Ramella, No. 383, in fine; Cas. Napoli, 2. XII. 1902, De Santa Lama, Dirr. Giur., XVIII, 683; Torino, 27. IV. 1887; Ap. Bologna, 21. I. 1903; Tr. Napoli, 22. I. 1883, Navarrini, art. 683, No. 164).

«Dacă falimentul, definitiv închis prin lichidarea activului, nu poate fi redeschis după cererea creditorilor, cari au câștigat libertatea lor de acțiune asupra patrimoniului, rămas disponibil în mâinile falitului, printr'aceasta nu se poate exclude posibilitatea unei noui declarări în faliment, când se găsesc condițiile legale și astfel că, ex-falitul reîncepe a face acte de comerț și când acest comerciant încetează plățile». (Vivante et Bolaffio, Dell fallimmento, Comm. del Cuzzeri-Cicu, ed. 1927, No. 808).

«L'appertura di un nuovo fallimento, invece, determina una nuova condizione giuridica per il fallito, e suppone di necesità quindi che il primo fallimento non sia più capace da sè di verun effetti, e che gli effetti suoi, se ancor ne rimangono, si compenetrino nel nuovo fallimento.» (Ercole Vidari, VIII, ed. 1897, Corso di dirr. comm. No. 8276).

«Appunto perciò ritorna per lui la possibilità di fallire, in quanto ne ricorrano le condizioni; in tal caso, egli si espone con ciò stesso a nuovo fallimento.

«Questa e la nota differenziale importantissima, che distinque la chiusura dietro liquidazione di cui ora occupiamo, dalla chiusura per mancanza di attivo, di cui all'art. 8172, (Bonelli, No. 692).

«Sans doute un même commerçant, peut-être plusieurs fois déclaré en faillite; mais ces faillites ne peuvent être que *succesives* et une nouvelle déclaration de faillite ne peut intervenir contre lui, que lorsque la première faillite est définitivement close, soit par l'effet d'un concordat dument homologué, soit par la clôture de la procédure d'union». (Carpentier, XXII, Faillite, No. 462; aceeaș situație în dreptul german, Carpentier, Code de comm. allemand, 1900, ed. 1901, pag. 161—165).

Distincțiuni între creditorii ante și postfalimentari. Am văzut mai sus că, se susține că, pe baza regulei «faillite sur faillite», creditorii vechi sunt îndepărtați în mod absolut, dela o nouă cerere de declarare pe baza acelorași creanțe.

«Le principe admis par tous quand il s'agit de créanciers antérieurs doit être considéré comme absolu». (Carpentier, XXII, Faill. No. 462; Lyon Caen et Renault, II, No. 2967 bis, Boistel, No. 1084, cpr. Bravard-Veryères, Demangeat, V, pag. 644, nota; Dall., Supl. Rép. Faill., No. 869).

Dar declarat falimentul a doua oară, noul regim va trebui să-i cuprindă atât pe vechii cât și pe nouii creditori. (Demangeat, VIII, No. 8276; Borsari, No. 1885).

Totuș găsim că:

«De aceste condiții, pentru a cere o nouă declarare în stare de faliment, ar aveà dreptul de a profità nu numai nouii creditori, dar chiar și vechii, pentrucă, închiderea primului faliment, nu a schimbat natura creditului lor comercial». (Vivante et Bolaffio, IX, No. 808).

«De sigur că ei nu ar putea-o face înainte ca debitorul să se găsească în condițiile cerute, spre a fi din nou declarat falit; nu va fi suficient deci ca să fi câștigat bunuri noui, va trebui ca să fi devenit din nou comerciant și să fi încetat plățile»

«Dar, date fiind aceste condițiuni, nu e nici o rațiune, după noi, de a refuzà vechilor creditori dreptul, ce se recunoaște celor noui, de a cere tribunalului să fie din nou declarat în stare de faliment, debitorul lor». (Bonelli, No. 699; v. Demangeat, pag. 644—645; Alauzet, No. 2750, Namur, No. 1920; contra, Boistel, No. 1084, nota 9 în Lyon Caen et Renault, No. 732, Bonelli, II, pag. 654 și nota 3, în Vivante et Bolaffio, loc. cit.).

Concordat postfalimentar. Insăș legea a prevăzut posibilitatea declarărei în stare de faliment a unui falit, cu falimentul închis prin concordat.

Iată art. 865 c. com.:

«Dispozițiunile acestui articol se aplică și în cazul când un al doilea faliment va fi fost declarat, fără ca falimentul (eroare, trebuie cetit «concordatul») anterior să fi fost anulat sau reziliat» (al. ult.).

Știm că falimentul se poate fi închis prin: împărțirea cotelor, prin lipsa de activ, prin lipsa de pasiv verificat, și prin concordat.

Concordatul este convenția postfalimentară a majorității creditorilor cu debitorul falit, prin care acesta se obligă a achità o cotă-parte din creanțe, într'un timp determinat, creditorii renunțând la diferență, convenție ce trebuie omologată de tribunal.

Omologat concordatul, falimentul se închide, și falitul e repus în fruntea administrației patrimoniului său, massa credală și tutela sindicală dispărând (Lacour et Bouteron, II, No. 1902) cu rezervele efectelor personale. (Pașcanu, No. 642).

Nerespectând obligațiile concordatare, creditorii concordatari au dreptul a cere Tribunalului rezilierea convenției și redeschiderea falimentului închis, *sub conditione.* (Thaller et Perçerou, II, pag. 486), 487, 483; Lacour et Bouteron, II, 1920; Vivante et Bolaffio, IX, No. 984; Ramella, No. 556).

Deci creditorii concursuali, neplătiți sub concordat, nu au decât rezilierea concordatului și reînvierea falimentului, căci nu-și are rațiunea o nouă declarare, când calea redeschiderei e la dispoziția lor.

Deaceea, a explicà refuzul dreptului, pentru aceștia, de a cere un nou faliment pe baza creanței concordatare, prin «faillite sur faillite», credem a fi o interpretare și o aplicare greșită a acestei regule, căci convenția ori se execută, prin urmăriri de către creditori, ori se cere rezilierea ei, dar nu poate da naștere unui nou faliment, care se închide printr'aceasta. (V. explicația refuzului prin «Faillite sur faillite»: Dalloz, Rép. Sup. Faill., No. 976; Lyon Caen et Renault, II, No. 2934; Thaller et Perçerou, II, pag. 492, 493; Dall., Rép. Prat. Faill., No. 1734; Lyon Caen et Renault, VII, No. 650).

Dacă însă falitul concordatar, respectând convenția concordatară, începe un nou comerț și încetează din nou plățile, el poate fi din nou declarat de nouii creditori, deși nu e reabilitat, deci ne vom găsi în fața a două falimente *succesive.* (Tr. Argeș, 8. I. 1914, *C. Jud.*, pag. 298, cpr. Antonescu, art. 695, No. 88; Dumitrescu, No. 7452; Ilfov I, 476. VI. 5. 190, Antonescu, idem, No. 89; Lacour et Bouteron, No. 1923, 1924; Vivante et Bolaffio, IX, No. 987, nota 2, cpr. Ramella, No. 559, Bonelli, No. 777; Lyon Caen et Renault, No. 650).

Preşedinţia d-lui **N. I. Grădişteanu,** preşedinte. Avocaţi: **Tudor Seimeanu, S. Speer, B. Bernştein,** p. reclamant şi **I. Vasilescu Valjan, H. Aznavorian** şi **C. Bercuş,** pentru pârît.

JUD. OC. RUR. C.-LUNG (Muscel), 21 Ianuarie 1928

PĂMÂNT RURAL. VÂNZARE. LICITAŢIE PUBLICĂ. ORDONANŢĂ DE ADJUDECARE. PRESCRIPŢIA DE 10—20 ANI. NEAPLICARE. LEGEA AGRARĂ. INSTRĂINĂRI VICIATE, EFECTUATE INAINTE DE ACEASTĂ LEGE. LEGEA PENTRU INSTRĂINAREA LOTURILOR RUR. DIN 1925. ACŢIUNE IN REVENDICARE. PROBE. DACĂ DREPTUL DE PROPRIETATE SE POATE DEDUCE DIN SIMPLE PREZUMPŢII. SOLUŢIE NEGATIVĂ. (1)

1. *Nici din textul art. 568 pr. civ., şi nici din scopul care a determinat pe legiuitorul din 1900 a redactà acest articol, nu rezultă că s'ar fi voit, să se calce principiul inalienabilităţei terenurilor rurale pe cale de vânzare silită.*

Deci atunci când un Tribunal admite că asemenea pământuri pot fi înstrăinate prin vânzări silite, face o greşită aplicaţie a textelor de lege privitoare la înstrăinarea pământurilor rurale şi o astfel de ordonanţă de adjudecare, urmează a fi anulată.

2. *In cazul când pământul dat după legea rurală a fost vândut silit şi a trecut mai mult de 5 ani dela data vânzărei, o asemenea ordonanţă de adjudecare urmează a fi anulată fără a se puteà opune prescripţia de 5 ani, statornicită de art. 568 pr. civ.*

3. *O lege ordinară nu poate modificà dispoziţiile unei legi cu caracter constituţional, iar prin art. 160 din legea agrară, arătându-se cari anume texte din această lege au un caracter de dispoziţie constituţională, între cari nefiind citat şi art. 125 din acea lege, urmează ca şi caracterul retroactiv al dispoziţiunilor din acest articol să nu se poată întinde şi deci nu a putut validà decât numai acele acte juridice, viciat făcute anterior acestei legi, însă făcute sub imperiul unei legi ordinare,* nu *şi cele sub imperiul art. 123 din vechea Constituţie, care acte nu au putut fi validate prin art. 125 din legea agrară din 1921.*

(I. Fianu cu G. Ungheanu).

JUDECATA: Asupra prezentului proces civil în revendicare, intentat de reclamantul I. G. Fianu din Valea Mare, contra pârîtului Gh. Gh. Ungheanu din aceeaş comună, pentru revendicarea unui teren ca de 2 ha., loc fâneţe, situat în comuna Valea Mare jud. Muscel, teren ce pretinde că i se cuvine ca moştenire dela părinţii săi.

Având în vedere că, reclamantul, în dovedirea acţiunei sale, face do-

---

«Pe baza nouilor obligaţii, contractate de falit posterior omologărei concordatului, dar înainte de rezilierea sau anularea sa, se poate prezentà necesitatea unei noui declarări în stare de faliment dacă sunt întrunite condiţiile şi în special încetarea plăţilor». (Bonelli, No. 778).

«In acest caz, se înţelege că, concordatul trebuio să rămână, în mod legal, fără urmare, din cauza supravenirii încetărei plăţilor, ce loveşte falitul *ex novo*». (V. Dall., Rép. Prat. Faill., No. 1735, 1736).

«Cererea de declarare a falimentului poate să fie prezentată numai de creditorii, cari nu au luat parte la concordat şi pentru acte şi operaţiuni următoare concordatului şi nu de creditorii anteriori, pentru cauza creanţei lor precedente, ce nu pot invocà deschiderea unui nou faliment, în baza aceluiaş credit, rămas nesatisfăcut, aplicându-se principiul «faillite sur faillite», şi având numai singurul drept de a invocà neexecutarea plăţei, pentru a cere rezilierea concordatului şi redeschiderea falimentului anterior.

«Pentrucă, nu este vorba de redeschiderea unui faliment precedent, închis, prin omologarea concordatului, ci de o declarare a unui al doilea faliment, trebuie să se pornească cu aceeaş procedură cu care erà necesară, când un comerciant a căzut în stare de faliment, pentru prima oară». (Ramella, No. 559; idem, II, No. 383, pag. 8; v. Tr. Brăila, Antonescu, art. 695, No. 87 bis; Ilfov, 481, 12. IV. 1896, idem, No. 88; Lacour et Bouteron, II, No. 1924).

Concluziuni. Definiţie. Din expunerea de mai sus putem deduce următoarea definiţie a regulei de drept «faillite sur faillite ne vaut»:

Ori de câte ori o procedură falimentară este deschisă sau poate fi redeschisă, de către creditorul interesat, un al doilea faliment asupra aceleiaş persoane trebuie refuzat.

M. BERNSTEIN
Avocat

(1) Dintre problemele de drept, discutate prin prezenta carte de judecată, vom reţine numai două:

1. Caracterul şi efectele prescripţiunei extinctive din art. 568 pr. civ., în raport cu inalienabilitatea pământurilor rurale şi

2. Condiţiunile juridice în cari se administrează dovada dreptului de proprietate.

Vom relevà, pentru cititorii noştri, însemnătatea deosebită a acestei cărţi de judecată, în care se trec în revistă toate modificările intervenite în decursul timpului în regimul juridic care a caracterizat proprietatea rurală în ţara noastră.

In mod rezumativ, semnatarul cărţei de judecată, cunoscut îndeajuns lumei juridice, prezintă un tablou complect al diverselor faze prin care a evoluat proprietatea ţărănească.

Caracterul şi efectele prescripţiunei extinctive din art. 568 pr. civ. în raport cu inalienabilitatea pământurilor rurale. Din expunerea de motive a legei de procedură civilă din 1900, rezultă că s'a croiat art. 568 o prescripţiune specială, mai scurtă care curge chiar în contra nevârstnicilor.

Conform art. 568 pr. civ., orice cerere de evicţiune, totală sau parţială, a bunului adjudecat, se prescrie prin cinci ani din momentul executărei ordonanţei de adjudecare.

Casaţia noastră s'a pronunţat că acţiunea în revendicare asupra imobilului adjudecat este stinsă după expirarea acestui termen. (Cas. I, 20 Oct. 1925, *Pand. Rom.*, 1925, I, pag. 177, cu nota d-lui I. Gr. Perieţeanu).

In adnotarea ce face acestei deciziuni d-l I. Gr. Perieţeanu arată cu drept cuvânt, că ordonanţa de adjudecare constituie un titlu pentru uzucapiune şi că ea este un act translativ de proprietate. (Vezi ***Pand. Rom.***, loc. cit., cu numeroase trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă).

Doctrina şi jurisprudenţa sunt în sensul că prescripţiunea prevăzută de art. 568 pr. civ. este liberatorie, de unde urmează că nu i se pot aplicà condiţiunile cerute de art. 1847 şi 1895 c. civ. şi că ea vizează orice cereri de revendicare, având în acelaş timp un efect retroactiv, deoarece înlocueşte vechea prescripţie în ce priveşte vânzările silite anterioare anului 1900, când s'a modificat procedura noastră civilă. (Vezi I. Gr. Perieţeanu, loc. cit., cu trimiterile).

Curtea noastră de Casaţie a decis că prescripţiunea operează şi atunci când este vorba de un teren rural, dobândit de un străin împotriva prohibiţiunei formale a Constituţiunei. Nu s'ar puteà obiectà că, în acest caz, s'ar transformà prescripţiunea într'un mijloc de validare a unei convenţiuni ilegale, deoarece consideraţiunea ce stă la baza prescripţiunei este interesul social de a se evità incertitudinea drepturilor şi a nu se turburà situaţiunile dobândite. (Cas. I, 9 Nov. 1925, ***Pand. Rom.*** pe 1926, I, pag. 122, cu interesante note critice de d-nii Al. Cerban, D. Barnovschi şi Em. Dendrino. In acelaş sens: Tribunalul Comercial Ilf., S. II-a, No. 520 din 31 Mai 1924, *Curierul Jud.*, No. 39 din 1924).

Prin această deciziune, Inalta Curte a revenit asupra jurisprudenţei sale anterioare, prin care statornicise că prohibiţiunea de a dobândi pământ rural fiind edictată într'un interes politic, economic şi naţional, actele de cumpărare, intervenite contra acestei prohibiţiuni, sunt isbite de o nulitate radicală, absolută, care prezintă un caracter de ordine publică, neputând, ca atare, fi acoperită, sub nici o formă şi neputând fi, deci, nici prescrisă. (Cas. I, No. 418 din 1 Mai 1922 şi Cas. S. Unite, No. 24 din 1 Iunie 1922, *Curierul Jud.*, No. 39 din 1922. Vezi, pentru amănunte şi trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă, N. Georgean. *Studii Juridice*, I, pag. 109-112; C. Apel Galaţi, I, 2 Nov. 1907, ***Dreptul***, No. 79 din 1907; Cas. I, 26 Nov. 1909, Cas. I, 22 Sept. 1910; Em. Dan, ***Cod. de proc. civ. adn.***, ed. III-a, art. 568, No. 23).

(A se consultà asupra condiţiunei legale a terenurilor rurale, *Curierul Jud.*, No. 12 din 1923, pag. 180-183, în care este publicat studiul d-lui judecător M. Negru).

Se ştie că potrivit art. 2 alin. ***a*** al legei privitoare la înstrăinarea loturilor vada, cu actele dela dosar, că locul în litigiu este teren după legea rurală dela 1864 şi că, autorul său, Gh. Fianu, a fost împroprietărit cu acest teren la 1864, după cum se constată din tabela litera A dela dosar şi că a fost moşul său G. Fianu, trecut la No. 2 din aceà tabelă; că, cu actele de stare civilă, completate cu depoziţiile martorilor ascultaţi, sub prestare de jurământ, reclamantul face dovada filiaţiunei sale: că e nepot legitim al lui G. Fianu, fostul împroprietărit dela 1864 şi că, terenul se deţine de pârît, teren ce a fost stăpânit de autorii săi paşnic, neturburat şi cu titlu de proprietar până în 1913, când acest teren i s’a vândut de Banca Populară «Sf. Treime» din Nămăeşti, prin licitaţie publică, cu ordonanţa de adjudecare No. 1710 din 6 Maiu 1913 a Trib. Muscel, pentru o datorie de 675 lei, ce tatăl reclamantului aveà către Niţă N. Răcăşanu şi acesta, cesionând creanţa către numita Bancă Populară, aceà Bancă a cerut scoaterea terenului rural de mai sus în vânzare cu licitaţie publică, teren ce s’a vândut la 6 Maiu 1913 şi l-a cumpărat pârîtul, de când îl stăpâneşte ca proprietar, pe baza acelei ordonanţe de adjudecare.

Având în vedere că, în dovedirea identităţei terenului în litigiu şi în special a întinderei acestui teren, reclamantul a cerut şi judecata i-a admis a se face o cercetare locală cu martori şi expert, din care se constată că nu întreg terenul pretins de reclamant ar fi fost proprietatea autorilor lor, ci numai 2 ha. şi 0,4 arii, căci în partea de apus, chiar martorii reclamantului declară sub prestare de jurământ, că pârîtul mai are o altă bucăţică de teren de 32 arii cumpărată dela Bucur Dobrescu, care teren nu se face cu nimic dovada că face parte din cel cu care au fost împroprietăriţi autorii reclamantului.

Că, deci, reclamantul, cu actele dela dosar şi cu declaraţiile martorilor ascultaţi sub prestare de jurământ face dovada şi a calităţei sale — de nepot legitim al lui G. Fianu, împroprietăritul dela 1864 — face dovada deţinerei terenului de către pârît, a identităţei acestui teren cum şi a titlului său, de moştenitor legitim al autorilor săi, cari au stăpânit terenul în litigiu peste patruzeci de ani paşnic şi ca proprietari, până la data de 6 Maiu 1913, când acel teren li s’a vândut cu licitaţie publică către pârîtul, cu ordonanţa de adjudecare No. 1710 din 1913 dela dosar.

Având în vedere că, pârâtul în apărare, opune: 1. lipsa de calitate a reclamantului, bazaţi pe art. 124 şi 139 legea agrară.

2. Că, acţiunea reclamantului ar fi prescrisă, conf. art. 568 pr. civ.,

---

dobândite prin împroprietărire, publicată în «Monitorul Oficial» din 13 Martie 1925, nu pot dobândi pământurile atribuite sătenilor în baza legei de împroprietărire din 1864 şi a legilor de împroprietărire ce au urmat, precum şi în baza legei de înstrăinare a bunurilor Statului sau Casei Rurale, decât următoarele categorii:

a) Sătenii români muncitori de pământ; *b)* absolvenţii şcoalelor de agricultură cari se stabilesc şi muncesc pământul în comuna unde este situat [1]).

Evident că terţul care stăpâneşte imobilul are nu numai dreptul să intenteze acţiunea în revendicare, în termenul de cinci ani, dar şi dreptul de a se opune, pe cale de contestaţie, la executarea ordonanţei de adjudecare, afară de cazul când ar fi fost şi el chemat în instanţa de urmărire silită. (Cas. II-a, 24 Sept. 1907: Em. Dan, *Cod. de proc. civ.*, ed. III-a, art. 568, No. 6, pag. 904; Cas. II-a, 25 Sept. 1909: Em. Dan, *op. cit.*, art. 568, No. 8).

In cazul când terţul stăpânitor a fost chemat în instanţa de urmărire, el trebuie să formuleze opunerea sa pe calea contestaţiunei, conf. art. 525 pr. civ., sub sancţiunea de a fi decăzut din dreptul de a mai face contestaţiune cu ocaziunea executărei ordonanţei de adjudecare. (Cas. I, 8 Iulie 1909, *Curierul Jud.*, No. 70 din 1909; Em. Dan, *op. cit.*, art. 568, No. 7).

O situaţie similară a fost soluţionată de jurisprudenţa şi doctrina franceză, în sensul că această prescripţiune, având un caracter extinctiv, operează chiar dacă adjudecatarul nu a avut în cursul celor cinci ani o posesiune continuă, neîntreruptă, neturburată şi publică. Singura verificare ce trebuie să facă instanţa de revendicare, este numai dacă adjudecatarul a fost pus în posesiune efectivă şi dacă de atunci au trecut cinci ani.

Este ştiut că forcluziunea consistă în decăderea ce rezultă prin expirarea termenului dat de lege unei părţi pentru a îndeplini un anumit act juridic. (Cas. I, 7 Oct. 1911: Em. Dan, *op cit.*, art. 568, No. 35. Contra: Cas. III-a, 3 Martie 1909; Cas. I, 5 Martie 1912; C. Apel Buc., IV, 27 Mai 1911; Trib. Bacău, I, 7 Nov. 1911; Trib. Notariat Ilf., 1 Iunie 1915, ciate în Em. Dan, *op. cit.*, art. 568, No. 34).

Asupra condiţiunilor de formă şi de fond în care se poate exercità această acţiune în revendicare, a se vedeà jurisprudenţele menţionate în *Cod. de pr. civ* de Em. Dan, ed. III-a, sub art. 568, pag. 903-911).

Condiţiunile juridice în cari se administrează dovada dreptului de proprietate.

Principala obligaţiune a reclamantului în revendicare este să-şi dovedească dreptul de proprietate, drept ce alcătueşte baza acţiunei sale, şi care este însuş obiectul procesului. (Baudry-Lac. et Chauveau: *Des Biens*, No. 236).

Pentru înlesnirea dovedirei dreptului de proprietate, şi spre a se înlăturà neajunsul aşa zisei «preuve diabolique», care consistă în obligaţiunea reclamantului de a stabilì filiera dreptului de proprietate dela autorul imediat la primul ocupant, s’a căutat de legiuitorii diverselor timpuri un mijloc de probaţiune mai lesnicios, în scopul de a da o bază de certitudine dreptului de proprietate de al cărui respect şi siguranţă este condiţionată ordinea socială. (Baudry-Lac. et Chauveau, *op. cit.*, No. 235; Fuzier-Herman, *Cod. civ. annoté*, II, art. 711, No. 19).

Astfel, în unele ţări, s’a înfiinţat un sistem de înscriere şi publicitate a dreptului de proprietate pe un registru public, ţinut după anumite regule şi care constituie în favoarea proprietarului înscris, o probă absolută pentru constatarea şi opozabilitatea dreptului său.

Acest sistem a fost consacrat în «Actul Torrens».

Germania l-a adoptat prin legile din 5 Mai 1872, iar Franţa l-a introdus în parte în Tunis prin legea din 5 Iulie 1885. (Baudry-Lac. et Chauveau, *op. cit.*, No. 236, text şi nota 1).

Codul nostru civil ecou al concepţiunilor dreptului roman, a consacrat regula că reclamantul în revendicare trebuie să-şi stabilească dreptul de proprietate, făcând dovada că el însuş sau autorii lui au posedat lucrul revendicat un anumit timp.

Codul civil nu a organizat materia probaţiunei dreptului de proprietate.

Singura preocupare, în ce priveşte probaţiunea, s’a manifestat, din partea legiuitorului, numai pentru drepturile de creanţă.

Mijlocul clasic întrebuinţat în practica judiciară pentru dovada proprietăţei, în acţiunile în revendicare, erà posesiunea exercitată de reclamant prin el însuş sau prin autorii săi.

Deşi în aparenţă relativ lesnicios, acest mijloc al invocărei posesiunei ca fundament juridic al dreptului de proprietate, oferă numeroase greutăţi din cauza suspendărilor şi întreruperilor de prescripţiune, cari alterau caracterul civil de utilitate al posesiunei.

Reclamantului în revendicare îi aparţine, conf. regulei generale în materie de administraţiune a probelor, să dovedească dreptul său de proprietate. Pârîtul nu are de făcut nici o dovadă. (Laurent, *op. cit.*, No. 159-160; Fuzier-Herman, *Code civil annotée*, vol. II, art. 711, No. 23-25; *Supplèment*, art. 711, No. 15) căci a trecut mai mult de 5 ani şi chiar mai mult de zece ani dela data ordonanţei de adjudecare, pâritul posedând acest teren pe baza ordonanţei de adjudecare din 1913.

---

[1]) Asupra istoricului condiţiunilor privitoare la calitatea de a puteà dobândi pământ rural a se vedeà: N. Georgean, *Studii Juridice*, Vol. I. p. 107—108; Corneliu Botez, *Codul de Şedinţă al Judecătoriilor de ocol*, Vol. I. No. 460, 483—487, 532—539, 557—564, 575—590. 613—625, 669—679. 994—996; C. Orănescu, *Proprietatea rurală faţă de legile şi jurisprudenţa noastră*, *Curierul Judiciar* No. 4, 7. 9. 19. 19—21 din 1908; V. M. Kogălniceanu, *Improprietăririle în România* publicat în Viaţa Socială No. 9 şi 11 din 1910, precum şi lucrarea aceluiaşi autor *Legislaţia agrară şi măsurile luate în favoarea Agriculturei* dela 1864 până azi; A. D. Xenopol, *Istoria Românilor. ed. II*, Capitolul: Proprietate mare şi mică a trecutului ţărilor Române; Mateiu I. Dimitriu. *Asupra evoluţiunei inalienabilităţii pământurilor rurale şi prelungirea inalienabilităţei peste termenul prevăzut de art. 132 din Constituţie*, *Curierul Judiciar*, No. 53 din 1915; C. Dissescu, *Caracterul Juridic al proprietăţei rurale*, *Dreptul*, No. 71 din 1915; C. Georgescu-Vrancea. *Proprietatea devălmaşe şi obştiile de război*. *Curierul Judiciar*, No. 12 şi 14 din 1908 şi *Constituţiunea juridică a răzeşilor din Basarabia*. *Cuvântul Dreptăţii*, No. 6 din 1921 şi următorii; I. D. Filitti. *Constituirea obştiilor ţărăneşti*, *Dreptul*, No. 44 din 1910; Corneliu Botez, *Dificultăţile şi controversele legilor de împroprietărire*, *Dreptul*, No. 11 şi 12 din 1903.

3. Că art. 125 legea agrară a ratificat toate înstrăinările anterioare de pământ rural, şi

4. Că, art. 1 lege şi 12 din regulamentul legei pentru înstrăinarea loturilor rurale din 1925 ar da voie ca aceste terenuri rurale să se poată vinde prin licitaţie publică.

Având în vedere că, reclamantul, la primul motiv invocat de pârît, că el n'ar aveà calitatea a face această acţiune, a susţinut că art. 124 şi 139 l. agrară sunt privitoare la cultivarea loturilor, date sătenilor prin această lege din Iulie 1921, şi că art. 139 legea agrară arată lămurit că acei cari nu-şi vor cultivà bine loturile cu cari au fost împroprietăriţi, vor fi deposedaţi, prin o hotărîre a jud. de ocol, după cererea Casei Centrale de Împroprietărire, obiecţiune ce este întemeiată chiar pe citatele texte de lege.

Că, deci, acele art. 124 şi 159, din legea agrară, nefiind privitoare la speţa noastră, obiecţiunea ridicată de pârît, fiind neîntemeiată, urmează a fi respinsă ca atarei.

2. Că acţiunea prezentă ar fi prescrisă conf. art. 568 pr. civ., căci au trecut mai mult de 5 ani dela data ordonanţei de adjudecare şi mai mult chiar de 10 ani.

Având în vedere că, pârîtul obiectează reclamantului că, înstrăinările silite ale unor asemenea terenuri rurale sunt oprite de lege şi că prescripţia din art. 568 pr. civ., nu se aplică şi ordonanţelor de adjudecare prin care se adjudecă un asemenea pământ rural. Că, într'adevăr, nici din scopul care a determinat redactarea acestui articol, nici din textul acestui articol nu rezultă că legiuitorul dela 1900 ar fi voit să calce principiul consacrat de Constituţie; că pământurile date locuitorilor săteni după legile rurale sunt inalienabile şi imprescriptibile. (Cas. I, dec. 437 din 1909, după diverginţă) şi că, legiuitorul prin excepţie a permis înstrăinarea numai de bună voie a unor asemenea terenuri şi numai către comună sau alt sătean, care întruneà condiţiunile de împroprietărire şi nu a admis şi înstrăinările în mod silit, fapt ce reiese clar din art. 7 din legea din 1879, art. 42 legea jud. oc. din 1896 şi art. 110 al. II actuala lege a jud. (Cas. I, 432 din 1909).

Că, prin aceste dispoziţiuni, legiuitorul a înţeles să admită numai înstrăinările de bună voie, căci scopul legiuitorului fiind de a permite cât mai puţine înstrăinări, acest scop n'ar fi fost atins, dacă s'ar fi admis şi înstrăinările pe cale de urmăriri silite, ştiut fiind că convenţiunile de datorii, cari servă de cauză urmăririlor silite, se execută cu mai multă uşurinţă şi în condiţiuni mult mai rele decât vânzările de bună voie. (Cas. II-a, dec. civ. 171, 4 Nov. 1911).

Că, deci, zice Inalta Curte, atunci când un Tribunal admite că asemenea pământuri pot fi înstrăinate prin vânzări silite, face o greşită aplicaţie a textelor de lege, privitoare la înstrăinarea pământurilor rurale, şi o astfel de ordonanţă de adjudecare urmează a fi anulată. (Cas. II-a, dec. civ. 171 din 4 Nov. 1911).

Că, dacă, totuş, pământul dat după legea rurală a fost vândut silit şi a trecut mai mult de cinci ani dela data vânzărei chiar şi o

---

Acţiunea în revendicare trebuie pornită contra deţinătorului. (Laurent, *Princ. de dr. civ.*, VI, 157).

Acţiunea în revendicare poate fi pornită contra deţinătorului, chiar dacă el nu posedă pe socoteala sa proprie, ci pe socoteala altuia. Acţiunea este regulat introdusă contra acestuia.

Motivul pe care se întemeiază această soluţiune este că acţiunea în revendicare se întemeiază pe faptul material al unei posesiuni nejustificate, în deosebire de acţiunea în restituire, întemeiată pe un raport de obligaţiune personală. (Aubry et Rau, *Cours de dr. civ. fr.*, ed. 5-a, paragr. 219, pag. 562).

Evident că deţinătorul acţionat în revendicare poate cere punerea în cauză a adevăratului proprietar. (Planiol et Ripert, *Traité Pratique de dr. civ. fr.*, III, «Les Biens», No. 335, pag. 337; Huc., *Comm. du Code civ.*, IV, No. 11; Dalloz, *Rép.*, «Supplément», V, Propriété, No. 309).

Jurisprudenţa a creiat, cu privire la dovada dreptului de proprietate, o serie de regule ce alcătuesc un adevărat drept cutumiar, a cărui origină şi justificare este în art. 3 c. civ., care arată că judecătorul nu poate refuzà să judece, sub cuvânt că legea nu prevede, sau că este obscură sau neîndestulătoare.

(Asupra regulelor referitoare la posibilitatea de a stabili proprietatea în acţiunea de revendicare, a se vedeà Baudry-Lac. et Chauveau, «Les Biens», No. 242-254; *Code civ. ann.*, de Fuzier-Herman, vol. II, art. 711, No. 25-611, pag. 7-9 şi *Suppl.*, vol. I, art. 711, No. 4, 6, 11, 13, 15, pag. 801-802).

Aceste regule se pot grupà în trei sisteme şi anume:

a) Sistemul probaţiunei directe a dreptului de proprietate prin stabilirea elementelor posesiunei utile;

b) Sistemul examinărei şi aprecierei comparative a dreptului de proprietate sub raportul probabilităţei drepturilor reclamantului şi pârîtului;

c) Sistemul inadmisibilităţei prezumpţiunilor ca mijloc de dovadă a dreptului de proprietate.

Sistemul probaţiunei directe a dreptului de proprietate prin stabilirea elementelor posesiunei utile. Potrivit regulelor acestui sistem, reclamantul în revendicare, poate dovedi cu martori şi chiar cu prezumpţiuni elementele posesiunei utile, ca bază a prescripţiunei.

In ceeace priveşte prezumpţiunile, acest sistem atribuie instanţelor un drept larg de apreciere asupra titlurilor invocate, asupra caracterului şi amănuntelor posesiunei, asupra împrejurărilor de fapt în cari se găseşte locul în litigiu, asupra plăţei impozitelor, indicaţiunilor cadastrale.

In temeiul acestor fapte şi indicii instanţele pot stabili, pe cale de prezumpţiuni, posesiunea utilă a reclamantului în timpul cerut pentru prescripţiune. (Baudry-Lac. et Chauveau, *op. cit.*, No. 238, pag. 181).

Sistemul acesta întâmpină vii critici din partea doctrinei, deoarece dacă judecătorul trebuie să-şi motiveze hotărîrea numai în temeiul prescripţiunei dovedite sau prezumate, în acest caz, el va trebui să respingă, de multe ori, acţiunea în revendicare, întrucât, în alcătuirea convingerei sale intime, producerea unui titlu, indicaţiunile cadastrului, etc., nu vor puteà fi socotite niciodată ca echivalente cu faptul posesiunei, dovedit în toată întinderea şi amănuntele lui, cu martori. (Baudry-Lac. et Chauveau, *op. cit.*, No. 238, pag. 182).

Jurisprudenţa nu a mărginit numai la cazurile de mai sus diversele împrejurări de fapt, ce pot autorizà o prezumpţiune de proprietate. (Vezi: Cas. fr. civ., 14 Nov. 1888, Sirey 1891, I, pag. 459; Cas. fr. req., 25 Iunie 1904, Sirey, 1902, I, pag. 214; Cas. fr. req., 12 Nov. 1902, Dalloz Pér., 1902, I, pag. 568).

Casaţia noastră a hotărît că deşi în principiu acel care se găseşte în posesiunea unui imobil are în favoarea sa prezumpţia că este proprietar, de îndată însă ce revendicandul îşi sprijină acţiunea sa pe acte translative de proprietate, posesorul este ţinut să dovedească, că posesia sa este de natură să-i confere proprietatea acelui imobil şi să combată astfel valoarea juridică a probelor administrate de revendicant. (Cas. I, 312 din 1902 B., pag. 943; Hamangiu, *C. civ. adn.*, II, art. 644 No. 7).

După cum spune foarte bine Baudry-Lacantinerie, în sistemul codului civil, prescripţiunea a îmbrăcat îndoitul aspect al unei probe a dreptului de proprietate şi al unui mod originar de achiziţiune. (Baudry-Lac. et Chauveau, *op. cit.*, No. 236, pag. 780).

Evident că invocarea prescripţiunei, ca singur mijloc de dovadă a dreptului de proprietate, ar fi dat naştere în practică la serioase dificultăţi şi ar fi făcut, în multe cazuri, imposibilă dovada dreptului de proprietate.

Jurisprudenţa a ţinut, în această materie, socoteală de interesul social, stabilind că reclamantul în revendicare poate dovedi proprietatea şi în afară de stabilirea prescripţiunei.

Laurent susţine că prescripţiunea trebuie neapărat dovedită de reclamantul în revendicare, sub sancţiunea de a i se respinge cererea. (Laurent, *Tr. de dr. civ.*, No. 156, 159-173).

asemenea ordonanţă de adjudecare poate fi anulată, fără a se puteà opune prescripţia de 5 ani, statornicită de art. 568 pr. civ. (R. C. Benişache. Nota la dec. Casaţiei S. II-a, menţionată mai sus: *Curierul Jud.*, 82 din 11 Dec. 1911).

Că, în acest sens, s'a judecat că, dispoziţiunile art. 568 pr. civ., după care orice cerere de evicţiune totală sau parţială a bunului adjudecat, se prescrie în termen de 5 ani din momentul executărei ordonanţei de adjudecare şi care prescripţie curge şi în contra nevârstnicilor, absenţilor şi celor puşi sub consiliu judiciar, nu se aplică şi ordonanţelor de adjudecare, prin care s'a vândut silit un pământ rural, deoarece nici din scopul care a determinat înscrierea acestei dispoziţiuni în codul de procedură civilă, nici din textul articolului, nu rezultă că legiuitorul din 1900 a voit să calce principiul consacrat de Constituţie, că pământurile date locuitorilor săteni sunt inalienabile şi imprescriptibile şi, ca atare, sunt scoase din comerţ. (Cas. I, dec. 437 din 16 Noemvrie 1909, dată după divergenţă: publicată în *Bul. Cas.*, pag. 1271 pe 1909; *Dreptul*, No. 34 din 1910 şi *Jur.* din 1909, No. 38, R. C. Benişache, *loc. cit.*).

Că, deci, neputându-se aplicà, în speţă, prescripţia de 5 ani, prevăzută de art. 568 pr. civ., urmează că şi obiecţiunea privitoare la această prescripţie de 5 ani, invocată de pârît, pe baza ordonanţei de adjudecare dela dosar, este, deasemenea neîntemeiată şi cată a fi respinsă ca atare.

Dar nici prescripţia de zece ani prevăzută de art. 1905-1907 c. civ., nu poate fi invocată, în speţă, pe baza unui titlu absolut nul, cum este ordonanţa de adjudecare din 6 Maiu 1913 dela dosar, privitoare la o vânzare silită de teren rural care ordonanţă e un titlu absolut nul.

In ce priveşte obiecţiunile pârîtului că art. 125 legea agrară ar fi ratificat toate înstrăinările de terenuri rurale viciat făcute cu dată anterioară acestei legi, s'a răspuns de reclamant, că art. 125 legea agr. nu a putut modificà dispoziţiunile unei legi cu caracter constituţional.

Că, într'adevăr, inalienabilitatea terenurilor dobândite conf. legei rurale, declarată fiind prin art. 132 Constituţie, ca având un caracter constituţional, expirând în 1916, a fost prelungită în vederea proiectatei reforme agrare, printr'o lege ordinară din acelaş an.

Că, prin legea agrară din 1921, adoptându-se un alt regim juridic, care permite o circulaţie mai largă a terenurilor ce se vor dobândi în virtutea acestei legi, se prevede în mod expres prin art. 125 că, la acelaş regim vor fi supuse în viitor şi terenurile dobândite în virtutea legilor anterioare de împroprietărire; însă, prin acelaş text legiuitorul nu se mărgineşte a supune în viitor, la noul regim, atât bunurile dobândite prin diversele legi de împroprietărire cât şi cele date conf. legei agrare din 1921, ci mai adaugă că, transferările pământurilor rurale, dobândite în virtutea diferitelor legi de împroprietărire, se respectă; de unde ar rezultà că, orice înstrăinări efectuate în trecut, cu nesocotirea legilor în vigoare la data efectuărei lor, ar fi fost validate prin noua lege agrară.

Insă, o lege ordinară nu poate modificà dispoziţiunile unei legi cu caracter constituţional, iar prin art. 160 legea agrară, arătându-se care anume texte din această lege au un caracter de dispoziţie constitu-

---

Baudry-Lacantinerie susţine soluţiunea tradiţională a jurisprudenţei, preconizând sistemul potrivit căruia acţiunea în revendicare poate reuşi prin dovedirea dreptului de proprietate în afară de prescripţie. *(Op. cit.*, 237).

Din principiul că dovada dreptului de proprietate se face prin titluri sau prin prescripţiune, decurge concluziunea că dacă reclamantul nu are nici un titlu şi nici o prescripţiune, acţiunea sa urmează a fi respinsă, chiar atunci când pârîtul deţinător nu ar aveà o posesiune veritabilă, ce ar puteà duce la prescripţiune. (Vezi: *Suppl. aux Princ. de dr. civ. fr.* de Laurent par L. Siville, II, No. 707-708; Huc, *Comm. du cod. civ.*, IV, No. 117; Planiol, *Traité elem. du dr. civ.*, ed. X-a, No. 2286; Dalloz, *Rép.*, «Suppl.», V, Propriété, No. 234; *Pand. Franc.*, V, Propriété, No. 775 urm.).

Sistemul examinărei şi aprecierei comparative, sub raportul probabilităţei, a drepturilor reclamantului şi pârîtului. Acest de al doilea sistem condiţionează admisibilitatea acţiunei în revendicare de faptul ca reclamantul să stabilească, în raport cu pârîtul deţinător, că dreptul său este mai puternic şi mai probabil.

Sistemul acesta este susţinut de Aubry şi Rau.

Aceşti autori arată că reclamantul în revendicare trebuie să dovedească, în prim rând, dreptul său de proprietate.

Această dovadă poate fi făcută, în mod indubitabil, dacă el stabileşte îndeplinirea prescripţiunei în favoarea sa sau a unuia dintre autorii săi.

Dacă reclamantul prezintă un titlu de proprietate, şi dacă pârîtul nu-i poate opune un alt titlu, ca justificare a posesiunei sale, el urmează a fi socotit că şi-a dovedit acţiunea, dacă a stabilit, în acest timp, că data titlului său este anterioară posesiunei pârîtului. (Planiol et Ripert, *Traité prat. de dr. civ. fr.*, «Les Biens», No. 359-643 şi următorii).

Laurent apreciază sistemul examinărei comparative ca lipsit de fundament juridic şi neavând altă justificare decât exigenţele practice, adică echitatea. (Lauretn, *Princ. de dr. civ.*, VI, No. 172, pag. 236).

(Pentru amănunte şi soluţiuni jurisprudenţiale a se vedeà: Planiol et Ripert, *Tr. Prat. de dr. civ. fr.*, «Les Biens», No. 358, pag. 340; Cas. fr. civ., 1860, Sirey, 1860, I, pag. 801; Cas. fr., 7 Martie 1877, Sirey, 1878, I, pag. 340; Cas. fr., 18 Aug. 1880, Sirey, 1881, I, pag. 117; Cas. fr. req., 29 Ian. 1884, Sirey, 1884, I, pag. 152; C. Apel Orléans, 9 Febr. 1884, Dalloz *Per.*, 1886, II, pag. 11; C. Apel Lyon, 2 Martie 1887, Dall., *P.* 1888, II, pag. 66; Cas. fr. req., 22 Dec. 1891, Sirey, 1892, II, pag. 24; Cas. fr. req., 20 Nov. 1894, Sirey 1896, I, pag. 212; Cas. fr. req., 14 April 1904, Sirey, 1905, I, pag. 266; Cas. fr. req., 24 Oct. 1911, Sirey, 1913, I, pag. 394; Cas. fr. civ., 26 Dec. 1921, Sirey, 1923, I, pag. 297. Vezi şi Fuzier-Herman, *Code civ. ann.*, «Supplément», I, art. 711, No. 8).

Prin titlu, se înţelege orice act care stabileşte dreptul de proprietate, fie că ar fi vorba de un act translativ, fie numai declarativ, cum sunt, de pildă, actele de partaj sau sentinţele judecătoreşti. (Planiol et Ripert, *op. cit.*, No. 361, pag. 343, cu numeroase trimiteri la doctrină şi jurisprudenţă).

In ceeace priveşte producerea titlurilor pentru dovedirea proprietăţei, Laurent observă că ele nu probează decât numai cauza invocată de reclamantul în revendicare pentru stabilirea dreptului său.

Reclamantul dovedeşte, deci, cu aceste titluri, numai un simplu fapt juridic, cum ar fi, de ex.: succesiunea, donaţiunea, testamentul, vânzarea, schimbul, fapte cari sunt translative de proprietate.

Dar toate aceste fapte juridice nu sunt realmente translative de proprietate, decât numai cu condiţiunea ca acela care a transmis proprietatea, să fi fost în adevăr proprietar. (Laurent, *Princ. de dr. civ.*, VI, No. 159).

Totuş, Casaţia noastră a decis că titlul de moştenitor fiind un titlu translativ de proprietate, moştenitorul este în drept, întemeindu-se pe această singură calitate, să revendice în mâna oricărui posesor un bun ce făceà parte din patrimoniul autorului său.

Această acţiune fiind întemeiată pe un titlu recunoscut de lege ca atare, deţinătorul unui asemenea bun nu poate invocà în apărarea sa simplul fapt al posesiunei, şi să ceară ca moştenitorul să dovedească dreptul de proprietate al autorului său asupra acestui bun. (Cas. I, 393 din 1901, *B* 1337, Hamangiu şi N. Georgean, *Cod. civ. adn.*, II, art. 644, No. 6).

In ceeace priveşte precizarea noţiunei juridice de titlu, suprema noastră instanţă a mai hotărît că împroprietărirea făcută prin legea din 1864 şi trecută în tabelă pe numele văduvei care aveà un copil minor la epoca împroprietăririi, urmează a fi considerată ca fiind făcută pe numele şi pentru acel copil minor, iar nu pentru văduvă personal. (Art. 4 şi 7 din legea din 1864; Cas. II-a, 41 din 11 Martie 1911; *Jurispr.* 15 din 1911; In acelaş sens: Cas. I, 405 din 29 Mai 1913, *Curierul Jud.*, No. 55 din 1913; Cas. I, 136 din 9 Mai 1911, *Jurispr.*, No. 21 din 1911; Cas. I, 1144 din 3 Nov. 1922, *Jur. Rom.*, No. 4 din 1923; *Dreptul*, No. 39 din 1923. Vezi şi Hamangiu şi Georgean, *Cod. civ. adn.*, II, art. 644, No. 12).

ţională, art. 125 precitat nu este menţionat; astfel că, dispoziţiunea ce el prevede are a fi considerată ca a unei legi ordinare şi, ca atare, acest text de lege nu a putut validà acte juridice săvârşite sub imperiul art. 132 din vechea constituţie şi pe care acest text le declară nule.

Că, pe baza acestor consideraţiuni, urmează a se decide că, caracterul retroactiv al dispoziţiunilor art. 125 din noua lege agrară, nu se poate întinde decât numai asupra actelor de vânzare intervenite sub imperiul legei ordinare din 1916, care a prelungit inalienabilitatea după expirarea termenului prevăzut de art. 132 din Constituţie, adică dela data promulgărei acelei legi până la votarea legei agrare din 1921. (Cas. I, dec. 554 din 29 Maiu 1923 şi Cas. S. Unite, dec. 24 din 1 Iunie 1922 şi Cas. S. I-a, No. 418 din 1 Maiu 1922).

Că, deci, conf. acestei jurisprudenţe a Inaltei Curţi de Casaţie, vom puteà aveà dela 16 August 1864 până azi, următoarele şase situaţiuni juridice privitoare la înstrăinările de terenuri rurale:

a) Dela 16 August 1864 până la 13 Oct. 1879, adică sub imperiul legei rurale din 1864, care e o lege ordinară, art. 125 va aveà putere de lege şi, ca atare, el validează toate înstrăinările consimţite în acest interval de timp.

b) Dela 13 Oct. 1879 şi până la 8 Iunie 1884, adică sub imperiul art. 7 al Constituţiei, modificată la 1879, înstrăinările de teren rural vor puteà fi anulate numai când cumpărătorul nu ar fi de naţionalitate română.

c) Dela 8 Iunie 1884 şi până la 8 Iunie 1916, adică sub imperiul art. 132 din Constituţia dela 1884, art. 125 din legea agrară nu are nici o putere şi, deci, înstrăinările de teren rural, făcute viciat în acel interval de timp, pot fi şi acum anulate.

d) Dela 8 Iunie 1916 şi până la 17 Iulie 1921 când puterea art. 132 din Constituţie a încetat, a recăpătat putere art. 125 din legea agr. şi, deci, toate înstrăinările de teren rural, din acest interval de timp, vor rămâne valabile.

e) Dela 17 Iulie 1921 toate înstrăinările de pământuri rurale spre a fi valabile trebuie să fie conforme cu art. 120 şi urm. din legea agrară (*C. Jud.*, 12 din 1923, N. Negru) şi

f) Legea din 13 Martie 1925, în fine, pune noui restricţiuni la vânzarea şi cumpărarea pământurilor dobândite prin împroprietărire pe baza diferitelor legi, votate dela 1864 precum şi pentru pământurile cumpărate dela Stat şi pentru cele cumpărate dela Casa Rurală. Prin această lege, se prevede dreptul de preempţiune al Statului, ipotecarea unor asemenea pământuri rurale numai la Băncile Populare, sau la Federale şi ipotecarea şi vânzarea acestor terenuri sub restricţiunile din art. 1 al. *a*, *d* şi art. 3 din lege; iar terenul rural, cu casă, până la suprafaţa de 1 ha., neputând fi

---

Autorizaţia dată de o comună unei persoane de a se stabili pe un teren, fiind emanată dela acea comună ca proprietară, constituie un titlu de proprietate, aşà că săvârşeşte o omisiune esenţială Tribunalul când nu se pronunţă asupra unei asemenea autorizaţiuni invocată de o parte. (Cas. I, 154 din 1912, *Curierul Jud.*, No. 20 din 1912).

Dacă reclamantul şi pârîtul invoacă un titlu translativ, ce emană dela una şi aceeaş persoană, preferinţa se regulează după anterioritatea transcripţiunei, conf. art. 1295 şi 1802 c. civ., art. 723 pr. civ. şi cu rezerva cazurilor de dol, de cari vorbeşte aliniatul final al art. 723 pr. civ., când litigantul, care invoacă anterioritatea, în baza transcripţiunei, nu se mai poate folosi de ea.

In cazul când titlul invocat de reclamant şi acel prezentat de pârît emană dela persoane diferite, principiul ce trebuie să călăuzească pe judecător, este că pârîtul trebuie menţinut în posesiunea sa, afară numai de cazul când reclamantul ar reuşi să dovedească că autorul său ar fi avut câştig de cauză contra autorului pârîtului, ipoteză în care, evident, pârîtul s'ar găsi în situaţiunea caracterizată de dictonul latin «nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet». (Planiol et Ripert, *op. cit.*, No. 359, pag. 342).

Acel care revendică, poate invocà contra terţilor detentori titlurile ce emană dela autorul său, fără să i se poată opune relativitatea convenţiunilor din art. 973 c. civ., potrivit căruia convenţiunile nu au efect decât numai între părţile contractante, deoarece dreptul de proprietate este opozabil «erga omnes» conf. art. 644 c. civ. (Cas. fr., 21 Martie 1894, Sirey, 1894, I, pag. 360; v. Fuzier-Herman, *Code civ. ann.*, art. 711, No. 44 şi următorii; art. 1165 şi urm. şi «Suppl.», art. 711, No. 9-11; Planiol et Ripert, *op. cit.*, No. 362, pag. 343-344; Alexandresco, vol. III, Partea I-a, pag. 267; Cas. I, 20 Ian. 1906; B., pag. 37; Hamangiu şi Georgean, *Cod. civ. adn.*, II, art. 644, No. 8).

Dacă titlurile emană dela diferite persoane, s'a decis în jurisprudenţă că se preferă titlul cel mai vechiu.

Această teorie a fost însă abandonată. Casaţia franceză a hotărît că vechimea titlului nu poate fi, prin ea însăş, o cauză de preferinţă, şi că anterioritatea poate servi numai ca un element de apreciere pentru judecător. (Vezi: Planiol et Ripert, *op. cit.*, No. 359, pag. 341; Cas. civ., 12 Nov. 1907, Dalloz P., 1920, III, pag. 73).

Dacă, însă, nici unul dintre adversari nu poate invocà anterioritatea transcripţiunei, se acordă preferinţă părţei care are posesiunea, conf. adagiului: «in pari causa melior est conditio possidentis. (Vezi Laurent, *Tr. de dr. civ.*, IV, No. 171, pag. 234).

Pentru cazul când nici reclamantul şi nici pârîtul nu au titlu, jurisprudenţa franceză s'a pronunţat în sensul că partea care are în favoarea sa posesiunea sau cel puţin o posesiune mai serioasă şi mai bine caracterizată din punctul de vedere al probabilităţei dreptului de proprietate, trebuie să fie preferată. (Vezi Planiol şi Ripert, *Traité prat. de dr. civ. fr.*, «Les Biens», No. 358, pag. 339; Cas. fr. req., 22 Dec. 1885, Sirey, 1886, I, pag. 196; Cas. fr. civ., 9 Nov. 1886, Dalloz Pér., 1887, I, pag. 246, Sirey, 1887, I, pag. 55; Cas. fr. req., 8 Febr. 1893, Sirey, 1896, I, pag. 447; Cas. fr. civ., 18 Oct. 1893, Sirey, 1896, I, pag. 36; Cas. fr. req., 31 Mai 1905, Sirey, 1905, I, pag. 524).

S'a decis că chiar o posesiune care nu ar întruni, în mod riguros, toate calităţile şi condiţiunile unei posesiuni utile, poate servi pentru admiterea acţiunei în revendicare, dacă întruneşte aparenţa unei manifestaţiuni exterioare a dreptului de proprietate. (Vezi Planiol şi Ripert, *op. cit.*, No. 358, pag. 340; Cas. fr. civ., 16 April 1860, Sirey, 1860, I pag. 801; Cas. fr. req., 7 Martie 1877, Sirey, 1878, I, pag. 340).

Dacă reclamantul nu invoacă nici un alt titlu şi dacă singura dovadă ce administrează consistă în acte de posesiune sau prezumpţiuni deduse din situaţiunea de fapt sau din alte împrejurări, acţiunea în revendicare este admisibilă numai în cazul când pârîtul deţinător nu are o posesiune utilă. Dar, dacă pârîtul are o posesiune utilă, ea se impune şi înlătură forţa probantă relativă a prezumpţiunei de proprietate, ce se degajează din circumstanţele de fapt invocate de reclamant, oricât de grave ar fi aceste circumstanţe.

Atunci când posesiunea pârîtului nu ar fi o posesiune exclusivă şi bine caracterizată, judecătorul are dreptul să cântărească, între ele, prezumpţiunile invocate de ambele părţi şi să admită sau să respingă acţiunea în revendicare, după ce a examinat şi apreciat, în mod comparativ, prezumpţiunile aduse în discuţiune. (Vezi pentru amănunte şi trimiteri la jurisprudenţa franceză Aubry et Rau, *Cours de dr. civ. fr.*, ed. 5-a, vol. II, paragr. 219, pag. 562-565).

Dacă posesiunea pârîtului este sigură şi caracterizată, data titlurilor este indiferentă pentru rezolvarea conflictului de proprietate, astfel încât criteriul ce trebuie să conducă pe judecător, este numai posesiunea actuală, care, creiază, în favoarea pârîtului, o prezumpţie de proprietate. (Vezi Planiol şi Ripert, *op. cit.*, No. 359, pag. 342; Cas. fr. civ., 12 Nov. 1907, Dalloz P., 1908, I, pag. 313; C. Apel Montpellier, 3 Febr. 1920, Dall. P., 1920, II, pag. 73).

In legătură cu posesiunea, vom semnalà că Inalta noastră Curte a decis că în acţiunile posesorii, instanţele judecătoreşti nu au a se pronunţà asupra dreptului de proprietate a imobilului ce face obiectul acţiunei, ci numai dacă s'a posedat de reclamant, iar proba reclamaţiunei, urmează să se facă, nu după regulile cerute pentru stabilirea dreptului de proprietate, ci după acelea cerute pentru dovedirea posesiunei. (Cas. I, 334 din 1900, Hamangiu şi Georgean, *Cod. civ. adn.*, II, art. 644, No. 4).

Bufnoir arată, cu drept cuvânt, că

nicì ipotecat, nici vândut (art. 4 l.).

Având în vedere că, scopul legei din 13 Martie 1925 este: de a împiedicà despoierea sătenilor de pământul dobândit prin împroprietărire, de a oprì fărămițirea acelor loturi, de a evità acumularea acestor pământuri în mâna acaparatorilor, cum şi de a lăsà să ajungă pământul pe mâna celor ce nu-l pot muncì. (Trib. Dorohoiu, ordonanța 2950 din 20 Martie 1925 şi N. Georgean).

Având în vedere că, în speță fiind în discuție o vânzare de teren rural, făcută prin licitație publică în 1913, deci, sub imperiul art. 132 din Constituție, această vânzare n'a putut fi validată de art. 125 al. II din legea agrară din 1921, iar reclamantul, cerând a se constatà această nulitate şi judecata găsind întemeiată această cerere, urmează a i-o admite şi a constatà nulitatea de plin drept.

Că, într'adevăr, nulitatea de plin drept este opera directă a legiuitorului, care declară nul ceeace s'a făcut în mod nelegal, zice Planiol, I, No. 338, şi adaugă Planiol, astfel nu este nevoie, — strict vorbind — de o acțiune în nulitate, căci judecătorul nu are să caseze un asemenea act nul, pe care legea nu-l recunoaşte; legea singură s'a însărcinat cu aceasta, şi, cu toate acestea, dacă se ridică contestație asupra validității unui asemenea act nul, aşà încât nulitatea este pusă la îndoeală, trebuie pledat, dar numai pentrucă nimeni nu-şi poate face singur dreptate, judecătorul n'are de făcut decât constatarea nulității, atât. (Planiol, V, No. 338); căci o asemenea nulitate este imediată; ea loveşte actul din clipa în care a fost făcut; prin urmare nu există moment în care efectele lui să se poată produce; părțile nu sunt mai avansate dacă n'ar fi făcut nimic, căci o asemenea nulitate nu se poate acoperì prin vreo trecere de timp, căci, ar fi inexplicabil ca timpul scurgându-se să se dea eficacitate unui act oprit de lege, aceasta o spuneà şi vechiul adagiu: «quod nullum est, nullo lapsu temporis convalescere potest»; deci, orice persoană interesată poate face să se constate o asemenea nulitate. (Planiol, I, No. 339).

Că, în ce priveşte obiecțiunea pârîtului că art. 1 din lege şi 12 din regul. legei pentru înstrăinarea loturilor din 1925 ar da voie ca terenurile rurale să se poată vinde prin licitație publică, s'a răspuns de reclamant că aceste texte de lege nu sunt privitoare la speța noastră.

Că, într'adevăr, prin legea din 13 Martie 1925, se pun restricțiuni la vânzarea şi cumpărarea pământurilor dobândite prin împroprietăririle ce au avut loc prin diferite legi votate cu începere dela anul 1864 precum şi pentru pământurile cumpărate dela Stat, potrivit legei de înstrăinare a bunurilor Sta-

---

dacă cu prilejul acțiunei în revendicare se pune în discuțiune posesiunea ca bază a prescripțiunei, trebuie să se aplice regula «probatis extremis media praesumuntur», potrivit căreia, dacă posesorul actual stabileşte posesiunea sa şi la o anumită dată din trecut, el este prezumat că a stăpânit în tot acest interval, astfel încât incumbă adversarului de a dovedì întreruperea sau discontinuitatea.

Bufnoir repudiază aplicarea maximei: «olim possessor, hodie possessor», după care o posesiune stabilită în trecut, constituie o probă a posesiunei actuale.

In adevăr, posesiunea actuală trebuie stabilită, în orice caz, de acel care se prevalează de prescripție. Dispensa de a se dovedì posesiunea actuală nu ar puteà aveà nici o rațiune, cu atât mai mult, cu cât posesiunea este un fapt actual, public şi susceptibil de o imediată dovadă. (Bufnoir, *Propr. et Contrat*, ed. II-a, pag. 206).

Asupra consolidărei dreptului de proprietate, prin imatricularea imobilului într'un registru, care constituie o dovadă inatacabilă în favoarea proprietarului care a obținut imatricularea, a se vedeà amănuntele interesante pe cari le dă Planiol asupra sistemului Torrens şi asupra registrului funciar german. (Vezi: Planiol, *Traité élem., dr. civ.*, ed. 8-a, I, No. 2638-2643).

Sistemul a fost experimentat pentru prima oară în provincia engleză South-Australia. Structura lui consistă în imatricularea imobilului, adică planul imobilului, titlurile de proprietate, servituțile active sau pasive, sarcinile de orice fel. In baza acestei imatriculări, care se face, nu pe numele persoanei proprietarului, ci printr'o individualizare a imobilului, administrațiunea cadastrului întocmeşte două certificate identice, ce cuprind reproducerea exactă a planului şi mențiunilor imatriculate. Unul din certificate se remite proprietarului, spre a-i servi de titlu, cel de al doilea serveşte pentru alcătuirea unui cazier numerotat.

Transfertul proprietății se face pe baza cererei proprietarului, care înaintează administrațiunei şi titlul său de proprietate. Trecerea imobilului în registrul cadastrului constituie o consolidare definitivă a dreptului de proprietate. Nici o acțiune în revendicare sau ce ar tinde la stabilirea unei sarcini reale ori a oricărei desmembrământ al dreptului de proprietate, nu mai poate fi admisă. Adevăratul proprietar, care ar fi prejudiciat printr'o greşeală sau o omisiune a administrației, nu are decât calea unei acțiuni în daune contra ei. (Planiol, *loc. cit.*).

La noi, s'a făcut un început în această privință, prin art. 48 al legei judecătoriilor de ocoale din 1908, care a înființat «registrul proprietății» la fiecare judecătorie de ocol în scopul individualizărei juridice a pământurilor.

In acest registru, se trece orice transmitere de proprietate, orice constituire de drepturi reale prin hotărîri judecătoreşti, acte autentificate, legalizate sau numai înfățişate spre executare judecătorului de ocol. (Vezi pentru amănunte: C. Botez, *op. cit.*, No. 994-995).

In Ardeal şi Bucovina, proprietatea este cadastrată prin mijlocul cărților funduare, cari există pe lângă fiecare judecătorie de ocol, şi în care se trece pe numele proprietarului orice înstrăinare imobiliară urbană sau rurală, împreună cu o schiță de plan.

(Vezi pentru amănunte asupra cărților funduare: C. Botez, *op. cit.*, No. 996; V. M. Dimitriu, *Justiția în Ardeal, Curierul Jud.*, No. 44 din 1921; W. Mavrodineanu, *Curierul Jud.*, No. 44 din 1920; *Du Cadastre*, de N. Hennequin; *Publ. drept. reale mob.* şi *registrele de propr.*, de Andrei Rădulescu; *Cărțile funduare*, de Ştefan Laday; *Cartea Fund.* (Compendiu) de Andrei Leontin; *Cartea Fund.*, de I. Pop şi Paul Balaşiu).

Sistemul inadmisibilității prezumpțiunilor ca mijloc de dovadă a dreptului de proprietate. In spiritul acestui sistem, este inadmisibilă orice prezumpțiune invocată de revendicant pentru stabilirea dreptului său de proprietate.

Aceasta interpretare se sprijină pe principiul pus de art. 1203 c. civ., care nu permite judecătorului să recurgă la prezumpțiunile de fapt decât numai în limitele probei testimoniale, adică până la suma de 150 lei vechi.

Singura prezumpțiune îngăduită instanței spre a-şi formà convingerea asupra dreptului de proprietate este numai prezumțiunea legală de proprietate, dedusă din prescripțiune. (Baudry-Lac. et Chauveau, *op. cit.*, No. 240).

La rigoarea acestui sistem, care exclude proba cu martori şi prezumțiunile ca mijloc de a dovedì dreptul de proprietate, s'a presupus că regula din art. 1203 c. civ., priveşte numai obligațiunile, adică drepturile personale şi ca, deci, nici un principiu nu se opune că dreptul de proprietate să fie stabilit prin prezumpțiuni. (Vezi în acest sens desvoltările din Baudry-Lac., *op. cit.*, No. 241, pag. 183).

Argumentul ce se invoacă pentru susținerea acestei teorii, este că obligațiunea este un raport juridic a cărui formațiune apare ca o derogare a principiului de drept comun, care este libertatea persoanelor între ele, astfel încât acest raport trebuie să apară în mod evident şi să fie constatat spre a se evità orice incertitudine, pe când dreptul de proprietate este un raport quasi-necesar între o persoană şi un lucru, raport care se perpetuiază dealungul secolelor şi a cărui formațiune originară este prea îndepărtată spre a puteà fi cunoscută.

Sistemul acesta este susținut de Baudry-Lacant., care îi consacră o largă argumentare. (Vezi Baudry-Lacant. et Chauveau, *op. cit.*, No. 241, pag. 183-184).

Prezumpțiunile, ce pot servi drept criteriu pot fi, între altele:

1. «Enunțările cadastrului». (Cas. fr., 5 Martie 1894, Sirey 1898, I, pag. 439; C. Apel Paris, 11 Nov. 1897, Sirey, 1900, II, pag. 105; Cas. fr. req., 9 Aug. 1900, Sirey 1901, I, pag. 397; Cas. fr. req., 14 April 1904, Sirey 1905, I, pag. 266; Cas fr. req., 25 Oct. 1911-1913, I, pag. 394).

tului şi pentru cele cumpărate dela Casa Rurală.

Că, prin aceà lege Statul are dreptul de preempţiune în caz de vânzare a acestor pământuri, fie în mod silit, fie în mod voluntar şi, în caz când Statul nu-şi exercită dreptul de preempţiune, art. 2 din această lege prevede că săteanul proprietar este liber să vândă pământul, însă cu condiţiunile arătate la punctele *a—d*, precum şi cu cele arătate la art. 3.

Că scopul legei din 13 Martie 1925 fiind de a se împiedicà despoierea sătenilor de pământul dobândit prin împroprietărire, de a oprì fărâmiţarea excesivă a loturilor de împroprietărire, de a evità acumularea acestor pământuri în mâna câtorva cumpărători cari ar reface latifundiile şi, ca să nu ajungă pământul pe mâna celor ce nu-l muncesc. (Trib. Dorohoiu, Ordonanţa 2950 din 20 Martie 1925 şi N. Georgean); deaceea prin art. 1 lege şi 12 regul. s'a dispus ca pe viitor, aceste terenuri să nu poată fi ipotecate decât numai către Casa Centrală a Improprietăririi la Băncile Populare şi la Federale, iar casa, grădina şi terenul alăturat până la cel mult un hectar, făcând corp cu casa neputându-se ipotecà sub nici o formă, neputând fi urmărite în viitor şi nici vândute silit (art. 4 din lege).

Că, deci şi această obiecţiune fiind neîntemeiată urmează a fi respinsă, ca atare.

Având în vedere că, pârîtul în apărare, a mai susţinut că el stăpâneşte din terenul în litigiu o parte în suprafaţă de 36 arii, ce o are cumpărată cu act dela Bucur Dobrescu, pentru care teren reclamantul n'a făcut nici o dovadă că ar fi şi acest pământ din acela provenit dela autorii săi, din împroprietărirea dela 1864 şi chiar martorii reclamantului au declarat la faţa locului că într'adevăr această bucată de teren de 32 arii este a pârîtului pe care o stăpâneşte, şi ei ştiu că el o are cumpărată dela Bucur Dobrescu.

Având în vedere că ar fi casabilă hotărîrea care ar deduce dreptul de proprietate al reclamantului revendicant din simple prezumpţii, iar nu dintr'un titlu, sau o prescripţie. (Cas. I, 2 Iunie 1926 *Pand. Rom.*, Caet. 8, pag. 195).

Că, în speţă, reclamantul nefăcând dovada că el ar fi dobândit prin prescripţie şi restul terenului de 32 arii, ce pretinde încă prin acţiune, pe lângă cele 2 ha. şi 0,4 arii, rest de teren de 32 arii, ce pârîtul îl stăpâneşte cu act de cumpărare dela B. Dobrescu, urmează că prezenta acţiune în revendicare să fie admisă numai în parte, şi anume numai pentru terenul de 2 ha. 0,4 arii, atât cât s'a constatat la faţa locului cu martori şi expert că e al reclamantului, cu vecinătăţile din actul de expertiză.

Apreciind şi asupra cheltuelilor de judecată, pentru aceste motive, etc., etc.

Preşedinţia d-lui **C. S. Balan**, judecător-consilier.

---

2. Plata impozitelor. C. Apel Orleans, 7 Febr. 1884, Dalloz 1888, II, pag. 2-a).

3. Existenţa unui şanţ sau unui hotar între două proprietăţi. Cas. fr. req., 22 Dec. 1891, Sirey 1892, I, pag. 24; Cas. fr. req., 28 Oct. 1901, Sirey 1903, I, pag. 179).

Alexandrescu crede că dreptul de proprietate nu poate fi stabilit cu ajutorul prezumpţiilor de fapt.

In sprijinul argumentărei sale, invoacă art. 1203 şi 1191 c. civil.

In ce priveşte dovada cu martori, el o vede deasemenea inadmisibilă, susţinând că într'o acţiune în revendicare, proprietatea imobiliară nu poate fi dovedită nici de reclamant şi nici de pârît prin prezumpţiuni sau martori, aceste probe nefiind admise decât în privinţa faptelor materiale constitutive ale posesiunei. (Alexandresco, vol. III, paragr. I, pag. 268-869 cu trimiterile la doctrină şi jurisprudenţă).

Curtea noastră de Casaţie a hotărît că este neadmisibilă proba testimonială pentru dovedirea unei vânzări, atunci când partea care a cerut această probă, n'a produs nici un element care să arate că valoarea imobilului vândut erà în momentul intentărei acţiunei, sub 150 lei. (Cas. I, dec. 390, 5 Sept. 1914, *Curierul Jud.*, No. 85 din 1914).

Au fost unele instanţe, cari au găsit că dreptul de proprietate poate fi dovedit cu martori, independent de stabilirea faptului material al posesiunei, în condiţiunile de neprecaritate cerute de art. 1846 şi urm. c. civil.

In acest sens s'a pronunţat Trib. Notariat Ilf., prin jurnal. No. 6431 din 24 Iunie 1926 (nepublicat. Dosar No. 627 din 1918).

Casaţia română a decis că dreptul de proprietate imobiliară neputându-se dovedi prin martori, când valoarea imobilului este mai mare de 150 lei vechi, ci numai prin titlu sau prescripţiune, Tribunalul comite un adevărat exces de putere şi o violare a regulilor de drept când, întemeindu-se numai pe proba cu martori administrată de reclamant în dovedirea cauzei sale îi admite acţiunea în revendicare. (Cas. I, 24 Aprilie 1909, Hamangiu şi Georgean, *Cod. civ. adn.*, II, art. 644, No. 9).

In ce priveşte dovada cu martori pentru stabilirea dreptului de proprietate, Bonnier o crede admisibilă.

Acest autor spune că art. 1191 c. civ. care opreşte dovada cu martori pentru orice lucru de o valoare mai mare de 150 lei vechi se aplică numai convenţiunilor, ci în mod larg tuturor acelor situaţiuni, în cari părţile ar trebui să întocmească un înscris pentru constatarea drepturilor şi obligaţiunilor respective.

Atunci când însă — spune Bonnier — este vorba de un fapt, altul decât o convenţiune, şi când părţile nu pot fi socotite că faptul ar fi opera lor comună şi consensuală pe care ar fi trebuit s'o constate într'un fel sau altul, în acest caz dovada cu martori este admisibilă. (Ed. Bonnier, *Traité théor. et prat. des pr.*, ed. 5-a, No. 148, pag. 127).

După Bonnier, criteriul esenţial, pentru admisibilitatea dovezei cu martori, este că atunci când jurisdicţiunea civilă va aveà să aprecieze un fapt ce nu are un caracter convenţional, cum ar fi, de exemplu, o dificultate, referitoare la posesiune, va puteà încuviinţà dovada cu martori, oricare ar fi însemnătatea litigiului. (Bonnier, *Tr. th. et prat. des pr.*, No. 149, pag. 127).

Acestei teorii s'a răspuns că motivul juridic ce militează pentru inadmisibilitatea dovezei cu martori în stabilirea dreptului de proprietate, este că proprietatea constituie un drept prin contrast cu posesiunea care este un simplu fapt material şi care ca atare poate fi dovedită prin prezumpţiuni şi martori. (Vezi Alexandresco, vol. VI, pag. 96).

Imposibilitatea de a dovedì cu martori proprietatea se aplică actualmente şi în Ardeal, deşi după dreptul civil ungar proba cu martori este admisibilă pentru stabilirea convenţiunilor de înstrăinare, întrucât prin ordonanţa Preşedinţiei Consiliului de miniştri maghiar No. 4420 M.E. din 8 Oct. 1918, menţinută de Consiliul Dirigent, pusă în vigoare la 15 Oct. 1918, dată de guvern în temeiul legei LXIII din 1912 paragr. 16 şi al legei I din 1914 paragr. 14, se declară ca lipsite de efect orice înstrăinări imobiliare, făcute fără act scris. (Corneliu Botez, *Cod. de şed. al jud. de ocol*, I, No. 460).

TRAIAN ALEXANDRESCU
Pro-Decanul Baroului de Ilfov.

PANDECTELE ROMÂNE

PARTEA III-A

SOLUŢIUNI JURISPRUDENŢIALE ROMÂNE ŞI STRĂINE

CASAŢIE, CURŢI DE APEL, TRIBUNALE, ETC.

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

CAS. I, 14 Ianuarie 1929

Basarabia. Şcoli primare bisericeşti. Trecere la Stat. Cum s'a făcut. (decretul-lege Kerensky din 20 Iunie 1917).

Potrivit D.-lege Kerensky din 20 Iunie 1917, şcolile primare bisericeşti ale cultului ortodox au trecut dela biserică la Stat cu toate accesoriile şi bunurile ce le fuseseră afectate (Dec. 62/929. Ministerul instrucţiunei publice cu Episcopia Hotinului. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 35/929).

CAS. I, 12 Februarie 1929

Deciziuni. Comunicare. Cum se face. Dacă este suficient pentru curgerea termenului de recurs ca să se facă odată cu recursul.

Deşi comunicarea deciziei nu s'a făcut în mod separat, ci odată cu copia după recursul ce cealaltă parte din proces a făcut în contra aceleiaş decizii, totuş comunicarea este a se consideră ca bine făcută, aşa că termenul de recurs curge dela data efectuării ei. (Cas. I, decizunea No. 359, din 12 Februarie 1929 prin care s'a respins, ca tardiv recursul făcut de Ministerul de răsboiu, contra deciziei No. 306/927, a Curţei de Apel Bucucureşti S. III, în proces cu Sultana C. Dediu. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 18/929).

CAS. I, 15 Februarie 1929

Arvună. Ce înţeles are. Convenţie. Reziliere. (Art. 1297, 1298 şi 1021 c. civ.).

In sistemul legei române, darea de arvună are înţelesul că fiecare din părţile contractante şi-a rezervat facultatea de a renunţă la contract pierzând arvuna cel care a dat-o, sau înapoind îndoit cel care a primit-o. Din contră, din moment ce părţile au convenit asupra obiectului şi preţului, convenţiunea este obligatorie, cel ce nu este în culpă putând constrânge pe cel vinovat la executarea convenţiunii, fără ca cel dintâiu să fie obligat a se mulţumi cu pierderea arvunei sau plata ei îndoită. Aceste reguli se aplică la orice convenţiune însoţită de o dare de arvună.

Deşi este exact că la convenţiunile fără clauza pactului comisoriu, desfiinţarea contractului nu poate avea loc prin simpla voinţă a unei singure părţi, această regulă nu-şi are aplicaţiune când părţile sunt de acord pentru a consideră închirierea reziliată, singurul obiect al procesului fiind restituirea arvunei şi daune. (Cas I, deciziunea No. 390, din 15 Februarie 1929 prin care s'a respins, recursul făcut de Alice Leonardescu, în contra sentinţei No. 355/928 a Trib. Ilfov S. I. V. motivele în *Jur. Rom.* No. 18/929.

CAS. I, 2 Maiu 1929

Ardeal. Avocat. Onorar pentru mijlocirea facerei unui act de vânzare.

Când mijlocirea unui avocat pentru facerea unui act de vânzare, se reduce la convorbiri şi conferinţe între avocat şi părţile contractante, în vederea încheierei contractului de vânzare, avocatului i se cuvine un onorar şi pentru această activitate, deoarece aceste convorbiri fiind necesare pentru facerea actului, intră în sfera de atribuţiuni a avocatului. (Cas. I, deciziunea No. 1042, din 2 Maiu 1929 prin care s'a respins, cererea de revizuire făcută de Francisc Barth şi Elisabeta Barth în contra dec. No. C. I. 3279/924,a Curţei de Apel Timişoara, dată în proces cu Ioan Jucu. V. motivele în *Jur. Rom.* No. 18 din 929).

CAS. I, 10 Iunie 1929

Daune. Primejdii. Stricăciuni. Responsabilitate. Stare de asediu. (Art. 286 legea p. unificarea administrativă din 1925; art. 4 legea stărei de asediu din 10 Decemvrie 1864).

In timpul stărei de asediu, autorităţile militare fiind acelea cari au obligaţiunea de a face poliţia şi de a îngriji de linişlea internă, urmează că într'o asemenea situaţiune, nu mai există pentru comune, responsabilitatea prevăzută de art. 286 din legea de unificare administrativă din 1925 (Dec. 1464/929. Primăria Municip. Cluj cu firma «Hotel New-York» din Cluj Vezi motivele în «*Pand. Săpt.* No. 35/929).

CAS. I, 24 Iunie 1929

Act sub semnătură privată. Persoane cari nu ştiu carte. Obligaţie. Condiţiuni. Dacă persoanele care semnează în mod mecanic sunt asimilate acelora care nu ştiu carte. (Art. 1176, 1177, 1180, 1185 c. civ., art. 28 l. autentificării actelor).

Art. 28 din legea autentificărei actelor dispune că neştiutorii de carte nu se pot obligă, peste 150 lei decât în mod autentic, iar în categoria neştiutorilor de carte intră toţi aceia ce nu ştiu a scrie şi citi, fie că semnează prin sigiliu sau prin punere de deget, fie că semnează în mod mecanic, destul să fie în imposibilitate de a luă cunoştinţă de actul ce au semnat. (Dec. 1601/929. Văduva Teodora Colacea în calitate de tutoare a Casei defunctului Ştefan Colacea cu Jeana Vârvoreanu şi Natalia St. Teodorescu în calitate de tutoare a minorilor săi copii. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 35/929).

CAS. II, 19 Martie 1929

Consolidări petrolifere. Concesiune. Proprietar aparent, deşi proprietatea a fost expropriată.

Sunt valabile şi concesiunile petrolifere emanate de la proprietarul aparent. Calitatea de proprietar aparent trebuie avută în momentul concesiunei şi constatarea ei constitue o chestiune de fapt de atributul suveran al instanţei de fond. Exproprierea nu a inlăturat pe proprietarul aparent. (Dec. 169/929. Casa Centrală a Împroprietăririi cu Soc. «Sospiro», Soc. «Drăgăneasa», Cantacuzino, Sturza şi alţii. Vezi motivele în *Cr. Jud.* No. 42/929).

CAS. II, 3 Iunie 1929

Motivare. Tribunal. Sentinţă. (Art. 161 pr. pen.).

Instanţa după ce enunţă faptele imputate inculpaţilor, este datoare să arate împrejurările în care faptele s'au săvârşit, să cerceteze şi să analizeze în parte fiecare din probele de vinovăţie ce se aduceau împotriva lor, să arate care din probe erau de natură a-i formă convingerea în cauză şi dacă faptele aşa cum sunt constatate întrunesc elementele delictului invocat. (Dec. 4004/929, Ioan Tranca şi Elena Ioan Tranca contra sentinţei Trib. Dolj s. II. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 35/929).

CAS. II, 4 Iunie 1929

Adjudecare. Vânzare în cont a doua oară. Dacă toţi falşii adjudecatari trebuesc să figureze în afipte. Răspunderea lor de diferenţa de preţ.

Când un imobil se scoate în vânzare în cont a două oară, atât ultimul cât și primul fals adjudecatar trebuie să figureze în justiţie.

Toţi falsii adjudecatari sunt ţinuţi la diferenţă de preţ, dacă la adjudecarea finală urmată de depunerea preţului, acesta este mai mic decât cel dela prima adjudecare. (Cas. II, deciz. civ. No. 292, din 4 Iunie 1929, dată după divergenţă prin care s'a admis, în complet de divergenţă, recursul făcut de Ghizela Geaferis, în contra ordonanţei de ajudecare No. 16205 din 1928 a Trib. notariat Ilfov, în proces cu Şt. Ştefănescu. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 18/929).

CAS. III, 15 Maiu 1929

Contencios administrativ. Consiliu comunal. Consiliu judeţean. Dizolvare. Declarări făcute în apărare. (Art. 274 şi 275 lege pentru unificarea administrativă).

Cu toate că potrivit art. 275 din legea pentru unificarea administrativă, autoritatea chemată a se pronunţà asupra dizolvărei consiliului judeţean va ascultà înainte de luarea hotărîrei pe reprezentanţii consiliului a cărui dizolvare se cere, aceştia putând să depună memorii scrise în cazul când n'ar voì sau nu s'ar puteà prezentà, totuş această ascultare nu mai este necesară şi nici nu mai este nevoie de depunerea vreunor memorii scrise, dacă se constată că cu ocazia anchetei prealabile făcută de funcţionarul superior administrativ conform art. 274, membrii consiliului dizolvat au prezentat înaintea acestuia memorii scrise în apărarea lor. (Dec. No. 713/929; Ministerul de Interne în contra dec. No. 379/928 a Curţei de Apel din Bucureşti s. III, în proces cu foştii membrii ai Consiliului judeţean de Prahova. Vezi motivele în *Dreptul* No. 39/929).

APEL BRAŞOV I, 26 Iunie 1929

Cerere de suspendare a executărei unui mandat cambial. Sentinţă de moratoriu pronunţată de instanţele vechiului Regat posterior aplicărei unui sechestru asigurător. Condiţiunile de formă şi de fond ale cererei de suspendare. Dacă sentinţa de moratoriu poate autorizà suspendarea executărei în sensul art. 38 l. de execuţiune din Ardeal. Soluţiune afirmativă. Moratoriu. Efectele lui cu privire la drepturile creditorilor cari au aplicat sechestre. Dacă aceşti creditori pot fi asimilaţi cu creditorii gagişti prevăzuţi de art. 839 al. II c. com. român. Soluţiune negativă. Conflict de drept interprovincial. (Art. 31, 38, 47 al. 2, 87, 230 şi 231, legea execuţiunei în Ardeal, art. 839 al. II cod. rom.).

1. Debitorul, asupra averei căruia s'a instituit un sechestru, poate, conform art. 38 din legea de execuţiune, să ceară, atât judecătoriei care a ordonat execuţiunea, cât și celei competente pentru efectuarea ei, suspendarea sau restrângerea executărei, dacă poate dovedì cu act autentic că hotărîrea, în baza căreia s'a ordonat executarea a fost schimbată, scoasă din vigoare sau restrânsă printr'o altă hotărîre, ulterioară rămasă definitivă.

Această suspendare a executărei poate fi obţinută de debitor printr'o simplă cerere, fără a fi nevoie să o formuleze pe calea unei acţiuni de drept comun, cu regulele inerente cererilor principale.

2. Creanţele cambiale, constatate printr'un mandat cambial, în temeiul căruia creditorul a obţinut aplicarea unui sechestru, înainte de cererea de moratoriu, sunt influenţate de sentinţa de moratoriu în sensul că debitorul nu poate fi urmărit în timpul duratei moratoriului, de oarece sentinţele de moratoriu au efect «erga omnes».

3. Creditorul urmăritor, care a obţinut aplicarea unui sechestru, nu dobândește un drept de gaj similar cu gajul convenţional prevăzut de art. 839 al II cod. com. rom., ci un simplu drept de prioritate, care subsistă numai atât timp cât debitorul urmărit nu a obţinut un moratoriu și care este inconciliabil cu principiul egalităţei de repartiţiune între creditori, care caracterizează atât moratoriul cât şi falimentul. (Dec. 869/929. V. motivele în «*Dreptatea*» No. 10/929).

APEL I BUC., 18 Sept. 1929

Chirii. Acţiune de evacuare bazată pe un contract de închiriere. Competinţa Camerei de consiliu. Litispendenţă. Obiect şi cauză diferită. Chirie neplătită. Reziliere.

a) Când acţiunea de evacuare și plata lipsei de folosinţă, are ca temei un contract de închiriere, încheiat cu fostul proprietar şi denunţat, legea proprietarilor este aplicabilă.

b) Acţiunea pentru valorificarea drepturilor isvorîte dintr'un contract de închiriere, are o cauză şi obiect diferit de acela prin care se cere predarea posesiunei imobilului, iar conexitate nu există, nefiind legătură între ele.

c) Neplata chiriei după facerea acţiunei, care echivalează cu o somaţie de punere în întârziere, atrage rezilierea chiriei. (C. de Apel Buc. s. II, deciz. civ. No. 478, din 18 Sept. 1929. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel* No. 18/929).

APEL BUC. III, 22 Febr. 1929

Poprire. Pensiune. Indemnitate de scumpete şi locuinţă. Sesizabilitate. Dacă există autoritatea lucrului judecat în materie de validare de poprire. Soluţie negativă.

1. Este fără interes pentru debitor dacă s'a făcut bine sau rău poprirea în mâinile cuiva, consecinţele înfiinţărei ei privind pe reclamant sau cel mult pe terţiul poprit.

2. Când este vorba de executarea unei sentinţe de pensiune alimentară pentru copiii minori ai unui funcţionar sau pensionar, întreg salariul, adică leafa de bază cât și indemnităţile de scumpete și locuinţă cari sunt componentele salariului, sunt sesizabile, nefiind nici o raţiune ca aceste indemnităţi să fie isbite de indisponibilitate întrucât servesc atât ca remunerare a serviciului adus Statului cât şi ca ajutor pentru întreţinerea familiei.

3. In materie de validare de poprire nu există lucru judecat întrucât pe baza aceleași hotărîri — creanţa definitivă plusă în executare — se pot face mai multe popriri sau sechestre consecutive, pentru realizarea ei, care nu-şi pierde valoarea de titlu executoriu până la completa încasare a sumelor prevăzute în ea. (Dec. No. 92/929, apelanta Olga Dinu, intimatul Nicolae Vasilescu şi Casa generală de pensiuni. Vezi motivele în *Cr. Jud.* No. 43 din 929).

APEL IV BUC., 12 Iunie 1929

Legea timbrului. Taxe succesorale, cheltueli de sanatoriu. Dovedirea lor cu facturi. Lipsa datei certe. (Art. 55 legea timbrului). **Valabilitatea actelor.**

Art. 55 din legea timbrului, nu cere ca actele doveditoare a datoriilor succesiunei, să aibă date certe, și deci dovada făcută de moştenitori, de cheltuelile de sanatoriu etc., cu facturi fără dată certă, este operantă, rămânându-i fiscului dreptul de a dovedì prin care mijloace, nesinceritatea datoriei. (Curtea de Apel Buc. s. IV-a, deciz. fiscală No. 253 din 12 Iunie 1929. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel* No. 18/929).

APEL IV BUC. 12 Iunie 1929

Pensiuni militare. Apel. Deciziune provizorie. Termenul de apel curge după punerea în aplicare a legei generale de pensiuni.

Legea pensiilor militare din 19 Martie 1917 şi deciziunile date pe baza ei au avut un caracter provizoriu până la 15 Oct. 1925, când prin legea generală de pensii, le-a declarat definitive; şi din acel moment s'a născut pentru parte, dreptul de a le apelà, astfel că, pentru ca să curgă termenul de apel, trebuie o nouă comunicare a hotărîrei. (Curtea de Apel Bucureşti, s. IV-a, deciz. civilă No. 263, din 12 Iunie 1929. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel* No. 18/929).

APEL IV BUC., 3 Iulie 1929

Contencios administrativ. Institutul de educaţie fizică. Avocat. Post suprimat. Reintegrare.

a) Conform art. 29 din legea pentru educaţia fizică, personalul didactic sau auxiliar, este considerat ca funcţionari de Stat, urmând a li se aplicà dispoziţiunile legei pentru Statutul funcţionarilor publici.

b) Conform art. 10 din aceeaș lege, comitetul are dreptul de a înfiinţà servicii, în măsură extinderei ce o va luà instituţia, însă nu şi dreptul de a le desfiinţà.

Prin urmare, când se constată că un advocat a fost numit şi avansat în cadrul legei, a dobândit un cadru strict legal şi se bucură de stabilitate; şi îndepărtarea sa din serviciu nu se poate face decât cu formele arătate în legea de organizare a Corpului. (Curtea de Apel Bucureşti, s. IV-a, deciz. civilă No. 321, din 3 Iulie 1929. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel* No. 18/929).

APEL IV BUC., 30 Iulie 1929

Contencios administrativ. Funcţionar care la punerea în aplicare a Statului n'aveà cinci ani vechime şi nici nu întrunià condiţiunile generale de admisibilitate. Nestabilitate.

Funcţionarii cari la punerea în aplicare a Statutului nu aveau 5 ani vechime, sau dacă, având mai mult de un an şi mai puţin de 5 ani, nu îndeplineau condiţiunile generale de admisibilitate în funcţiune, nu sunt definitivi şi nu se bucură de stabilitate. (Curtea de Apel Bucureşti, s. IV-a deciz. civilă No. 432, din 30 Iulie 1929. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel* No. 18/929).

APEL IV BUC., 12 Oct. 1929

Daune. Acţiune în contencios admisă. Decret anulat şi daune acordate. Majorarea ulterioară a soldelor. Inadmisibilitatea unei noui acţiuni în daune.

Când cu ocazia judecărei acţiunei în Contencios pentru anularea unui decret de punere în retragere, s'a acordat reclamantului daune pentru diferenţa de soldă şi pensie, lipsa ordonanţelor şi toate avantajele ce primià, împrejurarea că ulterior s'au majorat soldele, nu deschide dreptul la noui daune. (Curtea de Apel Bucureşti, s. IV-a deciz. civilă No. 300, din 12 Oct. 1929. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel* No. 18/929).

TRIB. FĂLTICENI, 17 Maiu 1929

Locaţiune. Inchirieri verbale. Dacă sunt opozabile terţului dobânditor. Dată certă. Cunoştinţa terţului că imobilul este închiriat. Dacă aceasta echivalează cu data certă cerută de art. 1182 c. civ. (Art. 1441 c. civ.).

In fapt: La data expirărei contractului autentic de locaţiune, proprietarul locator vinde imobilul închiriat. Terţul dobânditor chiamă în judecată pe chiriaşul în posesia căruia se află imobilul, pentru a fi obligat să-l evacueze. La această acţiune a proprietarului, chiriaşul opune un nou contract verbal cu fostul proprietar şi despre care terţul dobânditor ar fi avut cunoştinţă, cerând proba cu martori în acest sens.

In drept: In principiu contractele de locaţiune nu produc efecte decât între părţile contractante; art. 1441 c. civ. face excepţie dela acest principiu şi în scop de a favorizà exploatarea imobilului, obligă pe terţul cumpărător al unui imobil, de a respectà contractele de închiriere care sunt făcute prin act autentic sau prin act sub semnătura privată dar cu dată certă, obţinută prin unul din modurile enumerate la art. 1182 c. civ.

De unde rezultă, că, cererea pârîtului locatar de a probà cu martori noul contract verbal de locaţiune şi condiţiunile lui, intervenit între vechiul proprietar al imobilului vândut şi chiriaş, este inadmisibil conf. art. 1441 c. civ. în care se arată în mod expres că nu se pot opune terţilor decât contracte autentice sau şi cele private dar cu dată certă.

Dat fiind acest caracter excepţional al art. 1441 c. civ. şi enumerarea limitativă din art. 1182 c. civ. cunoştinţa terţului dobânditor al imobilului, că imobilul cumpărat ar fi închiriat, nu poate înlocuì data certă cerută de lege. (Trib. Fălticeni. Sentinţa civilă No. 313 din 17 Maiu 1929. Preşedinte, *Gh. Petruc*, judecător).

OBSERVAŢIE: In legislaţia noastră actul sub semnătura privată recunoscut de acela căruia se opune sau considerat de lege ca recunoscut, are acelaş efect ca şi actul autentic între cei care l-au subscris sau reprezintă drepturile lor (art. 1176 c. civ.).

Principiul de mai sus suferă o excepţie faţă de terţi în ceeace priveşte data actului sub semnătură privată, care pentru a fi opozabilă acestor terţi, trebuie să fi devenit certă prin unul din mijloacele arătate de art. 1182 c. civ. adică, înregistrarea actului la o autoritate publică oricare ar fi ea, administrativă sau judecătorească, decesul uneia din părţile care a iscălit actul şi trecerea actului în extenso sau în prescurtare în acte făcute de ofiţeri publici, iar în afară de cazurile arătate de art. 1182 c. civ. un act nu poate dobândì data certă, deoarece dispoziţiunile acestui articol sunt limitative.

Art. 1441 c. civ. care este o aplicaţiune practică a principiului din art. 1182 arată că cumpărătorul este dator să respecte locaţiunea făcută, întrucât ea este făcută prin act autentic sau cu dată certă.

Consecinţa este că nu se pot opune terţului cumpărător al imobilului contracte verbale sau scrise, nici modificări din asemenea contracte, care n'ar aveà data certă, chiar dacă noul dobânditor ar aveà cunoştinţă de ele, această cunoştinţă a terţului neechivalând cu data certă cerută de art. 1182 c. civ. In adevăr dacă contractul nu aveà data certă dar dobânditorul aveà cunoştinţă despre existenţa lui, este ca şi cum nu l-ar cunoaşte, căci atunci când legea organizează un mod special de publicitate cunoştinţa terţilor nu poate ţine locul acestei publicaţii.

A se vedeà în sensul că, enumerarea din art. 1182 este limitativă şi că actul privat nu poate dobândì data certă prin nici o altă cale, iar cunoştinţa terţului cumpărător despre existenţa contractului de locaţiune nu poate înlocuì data certă cerută de lege: Drept civil român, D. Alexandresco, vol. VII, p. 134; Tratat drept civil, C. Hamangiu, I. Bălănescu şi Al. Băicoianu, vol. II, p. 717; Cod. civ. adnotat C. Hamangiu, N. Georgean, vol. III cu trimiterile respective la doctrina şi jurisprudenţa de sub art. 1182 şi 1441 c. civ.; Manual de Drept civil, M. A. Demetrescu, despre contractele de locaţiune, p. 290, citând în acest sens pe Laurent, Guillouard şi Baudry; N. G. Vrăbiescu, avocat, Legile de ordin public şi legile de ordin privat în *Curierul Judiciar* No. 26 din 4 Iulie 1926, p. 404; Casaţia I, decizia din 8 Octomvrie 1920 cu nota d-lui avocat N. Stănescu în *Pand. Rom.* 1922, I, p. 74; Casaţia I, decizia No. 148 din 31 Maiu 1920 cu nota d-lui N. Georgean, Consilier la Curtea de Apel Bucureşti în *Pand. Rom.* 1923, I, p. 232; Curtea de Apel Bucureşti, decizia No. 264 din 26 Oct. 1921 cu nota d-lui avocat N. Stănescu în *Pand. Rom.* 1922, II, p. 111; Curtea de Apel din Bucureşti decizia No. 8 din 26 Febr. 1921 în *Pand. Rom.* 1922, III, p. 30; Trib. Verdun, 9 Maiu 1921 şi Trib. Amiens, 21 Ian. 1922, ambele hotarîri adnotate în sensul celor de mai sus de D. Alexandresco în *Jurispr. Gen.* 1925, sp. 231 şi 232; Casaţia I, decizia No. 13 din 13 Ianuarie 1922 cu nota d-lui V. Toncescu în *Curierul Jud.* No. 5 din 4 Febr. 1923; Casaţia I, decizia No. 344 din 23 Martie 1923 cu nota redacţiei în *Curierul Jud.* No. 29 din 26 August 1923 şi *Jurispr. Rom.* 1923, p. 374; Casaţia I, decizia No. 1179 din 27 Nov. 1923 în *Pand. Rom.* 1924, III, p. 53; Casaţia Roma, 10 Apr. 1924 cu nota d-lui advocat St. Georgescu Olenin în *Pand. Rom.*, 1925, III, p. 15; Trib. Ilfov III, sent. No. 1255 din 4 Nov. 1924 cu nota d-lui profesor universitar P. Vasilescu în *Curierul Judiciar* No. 21 din 31 Maiu 1925; Curtea de Apel Constanţa, decizia No. 616 din 5 Oct. 1925 în *Curierul Jud.* No. 28 din 1 August 1926; Judecătoria ocol I Bazargic, cartea de judecată No. 9 din 13 Ianuarie 1925 în *Pand. Rom.* 1925, III, p. 72; Casaţia I, decizia No. 447 din 17 Febr. 1927 în *Pand. Rom.* 1927, III, p. 113; Judecătoria mixtă Dorohoiu, cartea de judecată No. 721 din 3 Noemvrie 1927 cu nota d-lor Al. Botez, preşedintele Trib. Fălticeni şi A. Segal, advocat din Dorohoiu; Curtea de Apel Bucureşti, decizia din 27 Febr. 1926 cu opiniunile separate a d-lor consilieri I. Guandă şi I. Botez în sensul că, legea prevede limitativ patru cazuri în care se poate pretinde că un act a dobândit dată certă, din textul şi spiritul legei rezultă că, în toate aceste patru cazuri ceeace poate dobândì data certă este *actul scris, scriptura*, şi dacă se poate spune despre un contract că a dobândit data certă, aceasta numai atunci când însuş actul scris, *instrumentum* care-l constată a dobândit dată certă, este o imposibilitate juridică a se dobândì data certă la un contract fără ca însuş actul scris să fi dobândit data certă, *aceasta ar însemnà că şi un contract verbal poate dobândì data certă, ceeace sigur legea nu admite.* (Notele-concluzii tot în acest sens a d-lor advocaţi E. Pantazi, Al. Bădulescu şi A. Bentoiu în *Pand. Rom.* 1926, I, p. 266—275). Că contractele verbale nu sunt opozabile terţului cumpărător, vezi şi Tratat Drept civil, C. Hamangiu, I. Bălănescu şi Al. Băicoianu, vol. II, p. 972).

In sens contrar: Aubry et Rau susţin părerea izolată că, dacă contractul nu aveà dată certă dar dobânditorul aveà cunoştinţă de el, în acest caz terţul achizitor pierde dreptul de a rezilià locaţiunea (M A. Demetrescu, loc citat).

D-l N. Georgean, este de părere, argumentând în sensul că, cunoştinţa noului achizitor al imobilului despre contractul verbal al chiriaşului nu echivalează cu data certă cerută de art. 1182 c. civ., dar opozabilitatea acestui contract rezidă în faptul că există dol din partea noului dobânditor ca să susţie că data nu este certă, când el cunoşteà existenţa actului în momentul contractărei, şi justiţia nu poate face să triumfe reaua credinţă primind un astfel de mijloc în apărare, argumentare care se bazează şi pe dispoziţiunile art. 722 şi 723 pr. civ. (Trib. Ilfov I, sent. civ. No. 646 din 26 Iunie 1926 şi Trib. Ilfov I, sent. din 23 Oct. 1926, ambele sub preşedinţia d-lui N. Georgean în *Jurispr. Gen.* 1927, sp. 888 şi 987).

S'a mai decis că, dispoziţiunile art. 1328 c. civ. fr. (1182 c. civ. român) au de scop protejarea terţilor contra pericolului antidatărei actelor sub semnătură privată, ele nu constitue însă reguli de ordine publică de care orice terţiu s'ar puteà prevalà. Astfel un cumpărător al unui imobil nu poate opune chiriaşului ce ocupă un apartament în baza unui contract fără dată certă dispoziţiunile art. 1743 c. civ. fr. (1441 c. civ. român) atunci când acest cumpărător a redactat anterior datei când a devenit proprietar, contractul de locaţiune, deoarece cunoştinţa de existenţa acestui contract acoperă lipsa datei certe. (Casaţia Fr. 30 Martie 1925, *Revue trim.*

de droit civ., 3 din 1925, p. 619 in *Jurispr. Gen.* 1926, sp. 310).

D-l Al. A. Botez, preşedintele Trib. Fălticeni socoteşte această evoluţie a jurisprudenţei bine venită, putând inlătură multe nedreptăţi ce se comit de către proprietarii de rea credinţă, cari se pun la adăpostul textelor rigide ale legei, lezând pe chiriaşi. (Notă la cartea de judecată No. 731 din 3 Noemvrie 1927 a Judec. mixte Dorohoiu in *Pand. Rom.* 1928, 3, p. 80).

La *Romani* înstrăinarea lucrului închiriat erà o cauză de desfiinţare a contractului, noul proprietar al imobilului puteà să-l isgonească pe chiriaş fără să ţină seama de existenţa contractului de locaţiune: «Emtorem quidem fundi necesse non est, stare colono cui prior dominus locavit, nisi ea lege emit». Această soluţie o justificau Romanii pe baza principiului «resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis». Cod. lib. 4, tit. 65 De locato et conducto (Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechtes, § 136, Der Mietcontract, p. 313).

In *Dreptul civil austriac*, in caz de vânzare a imobilului dat în locaţiune, noul proprietar este obligat să respecte dreptul chiriaşului cu condiţiunea însă ca acest contract să fie intabulat şi dacă contractul de locaţiune este intabulat în cărţile funduare, dreptul locatarului se va considerà ca drept real pe care noul posesor va trebuì săl respecte (art. 1095 c. civ. austr.). Dacă dreptul chiriaşului nu este intabulat atunci el este obligat să cedeze în urma unei denunţări imobilul noului proprietar rămânându-i acţiunea în despăgubire pentru daunele cauzate şi câştigul pierdut (art. 110 c. civ. austr.).

De unde rezultă că, sunt opozabile terţului cumpărător numai contractele de locaţiune intabulate în cărţile funduare, spre desebire de codul civil francez (art. 1743) şi român (art. 1441) unde şi contractele netranscrise sunt opozabile terţului cumpărător, fie autentice sau cu dată certă, iar intabularea, adică transcrierea este cerută potrivit art. 722 şi 723 c. pr. civ. numai dacă contractul de locaţiune este pentru un timp mai mare de trei ani, iar până la trei ani nu este nevoie nici de o transcriere.

Si în dreptul german, vânzarea imobilului închiriat nu reziliază contractul de locaţiune (der Verkauf bricht nicht den Mietvertrag). Art. 571 c. civ. german prevede că, dacă imobilul închiriat se înstrăinează de locator unui terţ, atunci acest terţ achizitor al imobilului va trebuì să respecte contractul de locaţiune, intrând în situaţia fostului locator cu toate drepturile şi obligaţiunile ce rezultă din contract, şi dacă terţul dobânditor nu îndeplineşte obligaţiunile contractuale, atunci fostul locator răspunde ca garant pentru daunele cauzate chiriaşului (c. civ. german, Der Mietvertrag, Contractul de locaţiune art. 535—580).

GH. PETRUC
Judecător de şedinţă Trib. Fălticeni

TRIB. FĂLTICENI, 18 Maiu 1929

Văduvă săracă. Drept de moştenire în concurenţă cu ascendenţi şi colaterali. Valorificarea lui pe cale de partaj.

Din dispoziţiunile art. 684 al. ult. c. civ. rezultă că văduva lipsită de avere ia din succesiunea bărbatului său o porţiune în plină proprietate, dacă defunctul lasă rude ascendente sau colaterale, iar doctrina şi jurisprudenţa au stabilit că, acest drept al văduvei sărace în averea soţului ei defunct este un adevărat drept de moştenire, fără drept de rezervă, şi nu o creanţă personală, care variază însă după rudele cu care vine în concurenţă şi este subordonat condiţiunei ca soţia să aibă capacitatea de a succede, adică să fie săracă în momentul deschiderei succesiunei, când ia naştere acest drept pentru dânsa.

In ceeace priveşte valorificarea acestui drept de moştenire din partea văduvei sărace, nu este necesar ca în prealabil soţia să se adreseze justiţiei pe cale de acţiune separată pentru recunoaşterea acestei calităţi, ci ea poate şi concomitent cu acţiunea în partaj pentru divizarea averei succesorale să-şi stabilească această calitate de moştenitoare dovedind că este săracă.

Soţia are însă acest exerciţiu al acţiunei în partaj numai în cazul când vine la succesiune, ca, în speţă, în concurenţă cu rude ascendente sau colaterale având toţi drepturi identice asupra nudei proprietăţi şi nu poate aveà acest drept când dânsa ar venì la succesiune în concurenţă cu rude descendente, deoarece aceştia au drept la nuda proprietate, pe când văduva numai la uzufruct, deci drepturi de natură deosebită. (Trib. Fălticeni. Jurnal No. 6532 din 18 Maiu 1929. Preşedinte şi redactor *Gh. Petruc* judecător; asesor *I. Gr. Popovici*, supleant).

OBSERVAŢIE: Este constant admis astăzi că dreptul văduvei sărace acordat prin art. 684 c. civ., de a luà o porţiune în uzufruct, în cazul când defunctul a lăsat descendenţi, sau în plină proprietate, când defunctul lasă rude ascendente sau colaterale, este un drept de moştenire subordonat condiţiunei ca ea să fie săracă la data deschiderei succesiunei, iar nu un drept de creanţă. (A se consultà: Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 214 urm.; VIII, partea I, p. 598, nota 1; Al. Degrea, *Scrieri Juridice*, I, p. 170 urm.; Nacu, II, p. 93; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 576; Cas. I, 173 din 17 Iunie 1888, *Bul. Cas.*, p. 581; C. Apel Iaşi I, 24 Febr. 1890, *Dreptul*, 34/890; Cas. I, 401 din 14 Dec. 1892, *Bul. Cas.*, p. 1088; C. Apel Iaşi I, 199 din 21 Dec. 1891, *Dreptul* 12/893; Cas. I, 217 din 1901, *Bul. Cas.*, p. 805; Cas. I, 25 Aprilie 1906, *Bul. Cas.*, p. 723; Trib. Argeş, *Dreptul* 50/1908; Cas. I, 21 din 14 Ianuarie 1914, *Jurispr. Rom.*, 1914, p. 130; Trib. Muscel, 148 din 1914, *Curier Judiciar*, 64/1915; C. Apel Bucureşti III, 379 din 27 Iunie 1929, *Bul. C. Apel* 17/1929. Contra: C. Apel Bucureşti III, 166 din 16 Sept. 1889, *Dreptul* 61/1889; Trib. Ilfov I, 24 din 1890, *Dreptul* 37/1890).

Deoarece văduva săracă este o adevărată moştenitoare a bărbatului său, ea este obligată să plătească datoriile succesiunei în proporţiune cu partea sa din succesiune (Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 217; Alexandru Degrea, *Scrieri Juridice*, I, p. 173).

Femeia văduvă săracă nu este moştenitoare rezervatară a soţului său decedat, ci are numai un drept să participe la succesiunea ab intestat a soţului său, aşà încât ea nu mai poate cere nimic din succesiunea soţului în cazul când acesta a dispus de toată averea sa prin testament. (A se consultà: Alexandresco, ed. 2-a III, partea II, p. 209; Alexandru Degrea, *Scrieri Juridice*, I, p. 175; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 579, Cas. I, 173 din 17 Iunie 1888, *Bul. Cas.*, p. 581; Cas. I, 217 din 1901. *Bul. Cas.*, p. 805).

Sărăcia femeei văduve va fi apreciată în raport cu averea succesorală rămasă la decesul bărbatului său şi cu averea ce o are femeia la această dată, indiferent dacă ea s'a mărit sau s'a micşorat mai în urmă. Dovada sărăciei femeei văduve se va face prin orice mijloace, chiar prin martori. Pentru aprecierea stărei de sărăcie se va luà în consideraţie şi poziţia socială şi condiţiunile de traiu ale văduvei în timpul căsătoriei. (A se consultà: C. Apel Iaşi I, 24 Febr. 1890, *Dreptul* 34/1890; Cas. I, 240 din 1902, *Bul. Cas.*, p. 729; Cas. I, 93 din 1905, *Bul. Cas.*, p. 170; Trib. Argeş, *Dreptul* 50/1908; Cas. I, 326 din 12 Maiu 1915, *Jurispr. Rom.*, 1915, p. 486; Trib. Iaşi, 262 din 10 Noemvrie 1920, *Dreptul* 13/1921; C. Apel Iaşi I, 92 din 26 Maiu 1924, *Dreptul* 5/1925; Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 206, nota 2; C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 581).

Tribunalele apreciază în mod suveran dacă femeia văduvă are sau nu avere, deoarece starea de sărăcie este o chestiune de fapt şi soluţiunea dată de judecătorii fondului asupra acestei chestiuni scapă de sub controlul Curţei de Casaţie. (A se consultà: Cas. I, 61 din 11 Febr. 1877, *Bul. Cas.* p. 68; Cas. I, 282 din 9 Iunie 1878, *Bul. Cas.* p. 258; Cas. I, 262 din 16 Iunie 1890, *Bul. Cas.* p. 806; C. Apel Iaşi I, 24 Febr. 1890, *Dreptul* 34/1890; Cas. I, 93 din 1905, *Bul. Cas.* p. 170; Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 206, nota 2; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 581).

Când există copii, potrivit dispoziţiunilor art. 684 din codul civil, femeia văduvă săracă are în succesiunea bărbatului său o porţiune în uzufruct. In cazul când copiii comuni sunt minori, uzufructul văduvei sărace, începe la încetarea uzufructului legal asupra averei copiilor săi minori, adică la împlinirea vârstei de 20 ani a copiilor săi sau la emanciparea lor. (A se consultà: Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 207 nota 1; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 578; Trib. Ilfov S. Tutele, Jurnal 929 din 10 Martie 1926, *Jurispr. Generală*, 1926, No. 562).

Faptul unei femei văduve de a se recăsătorì, nu-i ridică drepturile ce i le conferă art. 684 c. civil, dacă dovedeşte că în momentul deschiderei succesiunei ea erà săracă în raport cu averea bărbatului defunct (Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 199, nota 2).

Articolul 684 din codul civil cuprinde o lacună în aplicaţiunea sa putându-se prezentà două dificultăţi şi anume: Dacă defunctul lasă în viaţă pe tatăl şi pe mama sa, unul sau mai mulţi fraţi şi pe soţia sa. In acest caz de unde se va luà partea femeei văduve sărace de o pătrime în plină proprietate, când potrivit dispoziţiunilor art. 671 şi 673 din codul civil, tatăl şi mama trebuesc să ia fiecare câte un sfert din succesiune iar fraţii trei pătrimi. Pentru înlăturarea dificultăţilor s'au propus două soluţiuni: 1) sau să se împartă succesiunea în cinci porţiuni din care o parte o va luà soţia văduvă săracă iar celelalte porţiuni se vor împarte conform dispoziţiunilor art. 673 din codul civil; 2) sau din întreaga succesiune va luà mai întâiu soţia văduvă săracă o porţiune, iar restul se va împărţi conform dispoziţiunilor art. 673 c. civ. (A se consultà: Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 151, 210 nota 1; Al. Degrea, *Scrieri Juridice*, I, p. 175, 176; C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 577).

Femeia văduvă săracă poate cumulà şi exercità atât acţiunea bazată pe art. 684

din codul civil cât şi cea prevăzută de art. 1279 din codul civil pentru anul de doliu, deoarece dreptul de succesiune prevăzut de primul articol este cu totul distinct de acela prevăzut de cel de al doilea articol şi nici un text de lege nu interzice acest cumul. (A se consuléà: Alexandresco, ed. 2-a, III, partea II, p. 211, 212; VIII, partea I, p. 597 urm.; Matei Cantacuzino, p. 226; C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, No. 582, 583; C. Apel Iaşi I, 24 Febr. 1890, *Dreptul* 34/1890; Trib. Dâmboviţa, 3 Febr. 1894, *Dreptul* 32/1894; C. Apel Bucureşti I, *Curierul Jud.* 73/1906; C. Apel Bucureşti I, 48 din 15 Martie 1920, *Curierul Jud.* 40-41/1920, *Pand. Rom.* 1922, II, 37; Cas. I, 521 din 10 Iunie 1921, *Curierul Jud.* 45/1921 şi 4/1922, *Jurispr. Rom.* 13-14/1922, *Pand. Rom.* 1923, I, 148; C. Apel Iaşi II, 128 din 28 Noemvrie 1921, *Dreptul* 12/1922; C. Apel Bucureşti I, 54 din 2 Martie 1923, *Dreptul* 37/1923, *Jurispr. Generală* 1923, No. 1201, *Pand. Rom.* 1924, III, 36).

In sensul părţii finale a sentinţei ce adnotăm, s'a mai pronunţat Judecătoria Ocol Ghergani, judeţul Dâmboviţa, prin cartea de judecată No. 30 din 22 Februarie 1923, publicată în *Dreptul* 11/1923 şi *Pand. Rom.*, 1923, III, 95.

N. GEORGEAN
Consilier la Curtea de Apel Bucureşti

TRIB. FĂLTICENI, 23 Sept. 1929

Cetăţenie română. Minor. (Art. 1 din decretul-lege No. 2085/919).

Minorul evreu, în anul următor majoratului său, poate face declaraţia de opţiune a cetăţeniei române, dacă părinţii sau tutorul nu au făcut această declaraţie în termenele stabilite de lege şi pe când petiţionarul de azi erà minor. (Jurnal No. 10440 din 23 Sept. 1929, Preşedinţia d-lui *Gh. Ionescu-Ghinea*, judecător, asesor d-l *I. Gr. Popovici*, supleant).

OBSERVAŢIUNE. Chestiunea încetăţenirei evreilor a format obiectul mai multor dispoziţii de lege elaborate în timpul şi după marele răsboiu. Mai întâiu a fost legea încetăţenirei evreilor votată în vara anului 1918 de parlamentul ce a funcţionat sub guvernul Marghiloman la Iaşi. Această lege a fost abrogată odată cu întreaga legiuire votată de acest parlament, aşà că este inutil să ne mai ocupăm de ea.

A urmat apoi Decretul-lege No. 3902 din 29 Decemvrie 1918 publicat în *Monitorul Oficial* No. 223 din 30 Decemvrie 1918 cu o procedură mai pretenţioasă în vederea unei selecţiuni mai atente, cu privire la cei ce meritau să li se acorde cetăţenia română. De observat că acest Decret-lege nu privià numai pe evrei, ci pe toţi locuitorii regatului care nu erau cetăţeni. Cei care nefiind evrei şi au obţinut cetăţenia în baza acestui Decret-lege, au fost în profit, deoarece Decretul-lege următor No. 2085 din 22 Maiu 1919 publicat în *Monitorul Oficial* No. 33 din 28 Maiu 1919 şi care abrogă în total Decretul-lege mai sus citat, procură numai evreilor necetăţeni posibilitatea de a căpătà cetăţenia, dacă îndeplinesc anume formalităţi cu mult mai simplificate într'un anume termen. Prin urmare nu se referă la ceilalţi locuitori ai ţărei care nu erau cetăţenii şi care dacă nu au profitat de primul Decret No. 3902/918 dela promulgarea lui şi până la totala lui abrogare la 28 Maiu 1919, nu mai puteau devenì cetăţeni români pe calea sumară prevăzută de acest al doilea Decret-lege No. 2085/919 rezervată numai evreilor, ci trebuesc să urmeze formalitatea greoae şi îndelungată prescrisă de codul civil şi mai târziu de legea dobândirei şi pierderei naţionalităţei române. Ultimul Decret-lege relativ la încetăţenirea evreilor este un al treilea cu No. 3464 din 12 August 1919 publicat în *Monitorul Oficial* No. 93 din 13 August 1919 şi care se mărgineşte numai în a prelungì termenele pentru depunerea declaraţiunilor de opţiune prevăzute în Decretul-lege anterior. Toate aceste 3 Decrete-legi citate, au fost ratificate prin art. 133 din Constituţia dela 1923 care deasemeni mai dă un termen dela promulgarea ei pentru evreii care nu-şi aranjaseră încetăţenirea conform Decretelor-legi anterioare, şi înăuntrul căruì ultim termen aceşti locuitori să-şi poată face declaraţiile de opţiune.

Chestiunea care s'a pus înaintea Tribunalului, tranşată prin jurnalul reprodus, a fost de a se şti dacă un evreu, care erà minor la promulgarea Decretului-lege No. 2085/919 şi 3464/919, devenit major şi după expirarea ultimului termen acordat de art. 133 din Constituţie, mai poate face declaraţia necesară pentru a obţine încetăţenirea. In adevăr textul art. 3 din Decretul-lege No. 3902/918 prevede că văduvele şi copiii legitimi minori ai acelora care după art. 1 al. 1 (locuitorii regatului majori fără deosebire de religie care nu erau cetăţeni) puteau dobândì cetăţenia, aceste văduve şi aceşti minori, pot ei devenì cetăţeni români îndeplinind formalităţile acolo prevăzute şi anume: Tutorii, vor face, înăuntrul termenului şi conform procedurei dela art. 8, cerere spre adovedì că soţul sau părintele minorului îndeplinéà cerinţele art. 1 al. 1 citat. *Dacă tutorul nu face aceasta, atunci minorul o va puteà face în anul care urmează majoritatea lui.* Acest Decret-lege fiind abrogat în întregime, Decretul-lege următor No. 2085/1919 în art. 1 al. 5 a reluat chestiunea hotărînd că declaraţiunile făcute de văduvele cu copii minori vor folosì şi copiilor, mai departe în al. 6 prevede că pentru copiii minori fără părinţi, declaraţiunile se vor face de tutori şi în fine în al. 7 precizează că *dacă, mama văduvă cu copii minori sau tutorul, nu vor face declaraţiunea cerută, atunci minorul o va puteà face în anul care urmează majoritatea lui.*

Art. II al acestui Decret-lege fixează termenul de 2 luni dela data promulgărei lui în care evreii aflători în ţară sunt datori a face declaraţiunile de opţiune pentru a puteà beneficià de favoarea acordată de acest Decret şi a obţine încetăţenirea prin o procedură aşa de simplă. Decretul-lege No. 3464/919 a prelungit acest termen de declaraţiune pentru evreii ce se află în ţară cu încă 3 luni dela expirarea primului termen, iar art. 133 din Constituţie a mai fixat un ultim interval de timp de 3 luni dela promulgarea ei în care şi evreii care pierduseră cele 2 termene anterioare, să poată face declaraţiile de opţiune. Inăuntrul acestor 3 termene succesive acordate, de sigur că aveau datoria de a face declaraţiile de opţiune toţi evreii care doreau să devină cetăţeni români, inclusiv văduvele pentru copiii legitimi şi tutorii pentru copiii minori. Art. 133 din Constituţie a ratificat mai întâiu cele 3 Decrete-legi citate dându-le deci putere de lege. Prin ultimul aliniat, a stabilit însă printr'un text cu caracter constituţional un nou termen pentru facerea declaraţiilor de încetăţenire. S'ar puteà naşte îndoeală dacă al II-lea aliniat din art. 133 din Constituţie poate fi contrazis de dispoziţiile Decretelor-legi citate, ratificate şi devenite legi după cum s'a arătat, adică dacă nu cumva toate categoriile de evrei rămaşi neîncetăţeniţi inclusiv minorii prin reprezentanţii lor nu erau datori a face declaraţiile lor în ultimul termen acordat de Constituţie. Fiindcă dacă mama sau tutorul unor copii evrei nu făcuseră declaraţiile necesare în primul termen de 2 luni prevăzut de Decretul-lege 2085/919 şi nici în cel de 3 luni prelungit prin Decretul-lege No. 3464/919, apoi erau suficient deşteptaţi prin trecere de 3 ani până la promulgarea art. 133 din Constituţie, despre prejudiciul ce puteau suferì ei şi copii lor minori sau pupilii, dacă nici în acest ultim termen acordat de Constituţie nu vor face declaraţiile de încetăţenire pentru ei şi aceşti minori. Adică, dacă faţă cu generalitatea termenilor întrebuinţaţi de art. 133 din Constituţie, mai puteà subzistà textul legei ordinare a art. 2 al. 7 din Decretul-lege No. 2085/919 relativ la dreptul minorilor de a face declaraţiuni de opţiune în anul următor majoratului lor. Deosebit de generalitatea textului, şi de aparenţa de contrazicere între textul constituţional şi cel de lege ordinară, mai puteà cântărì şi raţionamentul, că după cum un evreu puteà pierde termenul facerei declaraţiilor de opţiune acordat prin cele 2 Decrete-legi citate, având dreptul de a introduce atare declaraţiune numai în termenul acordat de art. 133 din Constituţie, tot aşà şi un minor, reprezentat la toate aceste termene prin părintele sau tutorul său puteà deasemeni să piardă aceste termene şi dacă părintele sau tutorul nu făceà declaraţia pentru minori, nici în ultimul termen acordat de art. 133 din Constituţie, mai puteà minorul, faţă cu acest ultim text cu putere constituţională, să mai facă declaraţia de opţiune în anul următor majoratului său, după cum îi dădeà dreptul textul legei ordinare din art. 7 decretul-lege No. 2085/919? Socotim, fără îndoială, că minorul devenit major după trecere de 3 luni dela promulgarea Constituţiei şi pentru care tutorii sau părinţii nu au făcut declaraţii de opţiune nici în termenele acordate de Decretele-legi citate nici în termenul prevăzut de art. 133 din Constituţie, va puteà face aceste declaraţiuni în anul ce urmează majoratului său, fără a călcà nici un text de lege ordinară şi mai puţin constituţională.

In adevăr, ultimul aliniat al art. 133 din Constituţie nu a abrogat Decretele-legi anterioare în dispoziţiile lor relative la procedura ce au de urmat tutorii şi părinţii pentru pupilii şi copiilor minori spre a obţine încetăţenirea şi nu a abrogat nici dispoziţiile care dau drept minorilor de a face ei singuri declaraţiile de opţiune după ce au ajuns la majorat, dacă părinţii sau tutorii nu le-au făcut în termen, ci acest text s'a mărginit numai a acordà încă un termen pentru toţi evreii, inclusiv părinţii şi tutorii pentru copiii minori şi pupilii lor, de a-şi face declaraţiile de încetăţenire, dacă neglijaseră a le face în termenele acordate anterior, lăsând intacte dispoziţiile edictate în favoarea minorilor pentru care totuş părinţii pierduseră şi termenele anterioare şi acel ultim acordat prin art. 133 din Constituţie, de a face ei singuri declaraţie de opţiune în anul următor majoratului lor. Astfel fiind, între textul constituţional şi cel al legei ordinare nefiind nicio contrazicere şi nici o presupusă abrogare tacită sau implicită, bine Tribunalul a încuviinţat în speţă, minorului evreu devenit major după promulgarea art. 133 din Constituţie, să facă declaraţia sa de opţiune pentru a dobândì cetăţenia română potrivit Decretului-lege No. 2085/919 (art. I al. 7), dacă părintele sau tutorul său nu făcuse aceasta declaraţie, în timpul minorităţei sale, în termenele acordate de

Decretele-legi reproduse şi nici în cel statornicit de art. 133 din Constituţie. Această concluzie mai rezultă şi din faptul, că art. 133 din Constituţie când acordă ultimul termen de 3 luni, se referă la termenul acordat de Decretul-lege No. 3464 din 1919 pe care-l şi prelungeşte, iar acest Decret-lege la rândul său prelungeşte termenul de 2 luni fixat prin art. 2 din Decretul-lege No. 2085/919, şi care art. 2 nu se referă la drepturile minorilor evrei şi la procedura de urmat spre a obţine şi ei încetăţenirea, şi care sunt cuprinse în art. 1, ci art. 2, are în vedere numai termenele în care evreii majori au a face declaraţiile de încetăţenire.

Cu această succesivă înlănţuire de texte conchidem că al. 5, 6 şi 7 din art. 1 al Decretului-lege No. 2085/919 relative la minori au rămas în fiinţă şi după promulgarea art. 133 din Constituţie.

ALEXANDRU AL. BOTEZ
Magistrat

TRIB. IAŞI III, 26 Ianuarie 1929

Proprietatea. Nu poate fi stabilită cu martori. Excepţie. Proprietatea imobiliară din Dobrogea.

In conformitate cu principiile generale, dreptul de proprietate a averei imobiliare în lipsă de acte se poate stabilì cu martori, însă numai ca o consecinţă a unor fapte materiale şi anume posesiunea de 30 ani, care constituie unul din modurile de dobândire a proprietăţei.

Insă atunci când e vorba a se dovedì proprietatea cu martori în orice alte ipoteze şi situaţii, codul nostru civil neprevăzând nici o regulă, rezultă că acest drept nu poate fi stabilit cu martori şi deci şi cu prezumpţiuni, aşà cum pot fi dovedite în general obligaţiunile, şi această soluţie este cu atât mai adevărată cu cât legiuitorul atunci când a vroit să lărgească sistemul probelor admise în dreptul civil, a spus expres, cum a făcut-o în legea asupra organizărei proprietăţei imobiliare în Dobrogea, unde a stabilit categoric că în lipsă de titlu, proprietatea imobiliară se poate stabilì cu martori şi prezumpţiuni (Jurnal 706/929. Preşedinte şi redactor *M. Păcuraru*).

TRIB. IAŞI III, 28 Iunie 1929

Faliment. Verificare de creanţă. Autorizaţie ce o dă justiţia soţiei trebuie a fi specială pentru fiecare act în parte. (Art. 5, 200 şi 206 c. civ.).

Autorizaţiunea ce se dă femeei atât de soţ cât şi de justiţie, fie pentru actele judecătoreşti, fie pentru actele extra-judiciare, nu poate fi decât specială pentru fiecare act în parte.

Aceasta rezultă nu numai din dispoziţiile art. 200 şi 206 c. civ., care se exprimă că autorizaţiunea generală dată soţiei de a face toate actele juridice, sau de a sta în judecată în toate instanţele şi pentru toate procesele câte va aveà femeia, va fi nulă, chiar când va fi dată prin contractul de căsătorie, dar şi din împrejurarea că autorizaţiunea având de scop ocrotirea intereselor femeei şi a familiei, soţul trebuie să ia cunoştinţă de fiecare act în parte, spre a şti dacă urmează să-l încuviinţeze sau nu; a autoriza de mai înainte pe soţie să facă toate actele ce ar crede de cuviinţă, ar fi pentru bărbat o renunţare la autoritatea ce-i conferă legea, ceeace nu este cu putinţă, autorizaţia femeei măritate interesând ordinea publică. (Judecător *M. Păcuraru*).

OBSERVAŢIE: Ţinându-se seamă de dispoziţiile art. 200 şi 206 c. civ., precum şi de scopul imediat urmărit de legiuitor prin autorizarea ce se dă soţiei fie de soţ fie de justiţie, este evident că această autorizaţie nu poate fi altfel decât specială pentru fiecare act în parte. Art. 16 din c. com. face excepţie dela acest principiu în privinţa femeei măritate autorizate a face comerţ, celeritatea afacerilor de natură comercială nefiind compatibilă cu autorizaţiile speciale, care ar fi trebuit să fie date pentru fiecare act în parte.

Art. 134 cod. italian spune că femeia nu poate să înstrăineze imobilele sale, să le greveze de ipoteci, să contracteze împrumuturi, să cedeze sau să primească capitaluri, să garanteze pe alţii, să tranzigă, să stea în judecată cu privire la aceste acte, fără autorizaţia bărbatului, care poate fi şi generală pentru toate aceste acte, sau specială, numai pentru unele din ele, păstrând însă dreptul de a o revocà atunci când va crede de cuviinţă.

M. I. PĂCURARU
Judecător Trib. Iaşi

TRIB ILFOV III, 15 Oct. 1928

Paternitate şi filiaţiune. Interzicerea cercetărei paternităţei. Exerciţiul acţiunei pentru întreţinerea copilului natural. (Art. 185 şi 307 c. civ.). Copil natural. Obligaţia morală a tatălui de a-l întreţine. Când se transformă în obligaţie civilă. (Art. 185 c. civ.). Paternitate şi filiaţiune. Copil natural. Recunoaşterea tatălui că copilul este al său. Recunoaşterea implicită a datoriei alimentare. (Art. 185 c. civ.).

1. Dacă potrivit art. 307 cod. civil cercetarea paternităţei este interzisă, deaci nu se poate deduce că este oprit şi exerciţiul unei acţiuni prin care s'ar tinde numai la stabilirea unei obligaţiuni naturale de întreţinere a copilului.

2. Deşi în principiu obligaţiunea de a întreţine un copil izvorăşte din starea de familie şi din legătura de filiaţiune dintre tată şi fiu, totuş nu este mai puţin adevărat că şi tatăl natural are o obligaţie morală de a-şi întreţine copilul său, şi odată ce această obligaţie naturală a fost recunoscută în mod voluntar, ea se transformă într'o obligaţiune civilă perfectă, a cărei executare poate face obiectul unei acţiuni în justiţie.

3. Recunoaşterea tatălui că copilul natural este al său, constitue implicit recunoaşterea voluntară din partea tatălui a obligaţiunei naturale de întreţinere, care prin această recunoaştere s'a transformat într'o obligaţiune perfect valabilă. (Dec. No. 1010. Anica Stănescu în proces cu Florea Petre. Vezi motivele în *Dreptul* No. 40/929).

TRIB. NOT. ILFOV, Jurn. 16847/29

Executare silită. Materie imobiliară. Licitaţiune. Concurenţi. Adjudecare definitivă. Supralicitare. Garanţie. Cuantumul legal. Natură juridică. Efecte de Stat. Curs. Valoare nominală.

Din interpretarea art. 542, 546 şi 547 pr. civ., rezultă că suma de bani ce supralicitatorii, în materie de execuţie silită imobiliară sunt obligaţi a depune pentru a participà la licitaţiune, nu poate fi considerată, sub raportul naturei ei juridice, ca o parte din preţ, ca un acont asupra vânzărei, ci ca o simplă cauţiune destinată a asigurà seriozitatea concurenţei şi exacta îndeplinire a obligaţiunilor ce izvorăsc pentru concurenţi din faptul că se poartă adjudecatari.

TRIBUNALUL (după divergenţă): Asupra incidentului ridicat:

Având în vedere că legiuitorul procedurei civile, determinat de sentimente de echitate faţă de debitor şi chiar de interesele colectivităţei creditorilor urmăritori, precum şi ale economiei sociale, a edictat în reglementarea execuţiunei silite imobiliare sistemul unei largi publicităţii şi principiul dublei licitaţiuni, destinate ambele a concurà la asigurarea preţului celui mai ridicat al imobilului pus în vânzare şi în tot cazul celui mai apropiat de valoarea reală a acestuia.

Considerând câ în ce priveşte condiţiunile de admisibilitate a concurenţilor la aceste licitaţiuni, sediul materiei îl alcătuesc dispoziţiunile art. 542 pr. civ., care prevede că pentruca cineva să poată participà la concursul care se deschide pentru achiziţiunea imobilului trebuie să fie solvabil, capabil de a contractà şi a dobândì bunul ce se vinde, precum şi să ofere o garanţie de a 20-a parte din preţul fixat pentru începerea licitaţiunei, însă această ultimă condiţiune nu este obligatorie în mod general şi absolut, ci e lăsată la aprecierea Tribunalului, care după împrejurări, va hotărî care anume dintre concurenţi urmează s'o îndeplinească.

Având în vedere că art. 547 pr. civ., care reglementează condiţiunile sub cari urmează să fie admişi concurenţii la cea de a doua licitaţie a imobilului, fixată în conformitate cu disp. art. 546 pr. civ. după 8 zile dela data primei adjudecări, se referă în această privinţă tot la disp. de principiu ale art. 542 pr. civ. pe care le reiterează, introducând, e drept, o dispoziţiune nouă relativă la valoarea minimală necesară a supraofertei ce trebuie făcută pentru deschiderea acestei noui licitaţiuni şi oarecari modificări cu privire la quantumul sumei ce urmează a se depune de către concurenţi, pentru a puteà participà la licitaţie şi la obligativitatea acestei depuneri.

Considerând că această completare şi modificare parţială a dispoziţiunilor edictate de textul de bază al art. 542 pr. civ., nu constitue o modificare a principiilor consfinţite de acesta, pe cari din contra art. 547 le menţine, dar se explică prin împrejurarea că supralicitaţiunea, conducând la rezoluţiunea primei adjudecaţiuni şi înlocuirea ei printr'o nouă vânzare definitivă, legiuitorul a voit întâi să nu se revoace drepturile primului adjudecatar, decât dacă se produce o supraofertă de oare care importanţă şi în al doilea rând, ca această vânzare definitivă să nu se facă decât către persoane cari prezintă suficiente garanţii de solvabilitate şi prin urmare asigură prin aceasta executarea obligaţiunilor ce le incumbă prin adjudecaţiune.

Având în vedere că astfel şi în lipsa vreunei derogatiuni formulate în mod expres de art. 547 pr. civ., nu există nici un motiv a se considerà «depunerea» de a 10-a parte din preţ reclamată concurenţilor de dispoziţiunile acestui text, decât tot ca o garanţie de solvabilitate a acestuia şi de seriozitate a vânzărei, având prin urmare aceeaş natură juridică ca şi cauţiunea prevăzută de art. 542 care edictează principiile generale în materie.

Având în vedere că această concluziune se confirmă prin dispoziţiunile art. 553 pr. civ., care statuând asupra soartei sumelor depuse de adjudecatar în conformitate cu disp. art. 546 sau 542 pr. civ., dispune ca garanţia depusă nu se va liberà adjudecatarului decât dupăce ordonanţa de adjudecare va fi rămasă definitivă şi nu îi va fi aplicabil art. 557 pr. civ., de unde rezultă că ceeace a avut în vedere legiuitorul în edictarea acestor texte de lege a fost nu plata vreunui preţ, ci depunerea unei simple garanţii.

Având în vedere pe de altă parte că a considerà sumele ce concurenţii sunt obligaţi a depune în executarea disp. art. 547 pr. civ., altfel decât ca o garanţie destinată a asigurà executarea obligaţiunilor adjudecatarului şi anume, ca o parte a preţului adjudecărei, sau ca un acont dat asupra acesteia cum se susţine în părerea contrarie, ar însemnà a da o interpretare acestui text, care conduce la consecinţe inadmisibile; într'adevăr, dacă aceste sume depuse de concurenţi sunt realmente parte din preţ, trebuie neapărat a considerà pe fiecare din aceştia drept cumpărători şi aceasta chiar mai înainte de a se fi pronunţat adjudecaţiunea, consecinţe cari răstoarnă toate principiile în materie de vânzare silită.

Considerând în sfârşit, că dacă la cea de a doua licitare ar fi necesar ca concurenţii să depună un acont asupra preţului şi anume, în valoare de a 10-a parte din preţul primei adjudecaţiuni, urmează ca la aceeaş obligaţie să fie supus şi primul adjudecatar în cazul în care în termenul legal nu s'a produs nici o cerere de supraofertă, ceeace nici o dispoziţiune a legei nu prescrie.

Că astfel fiind, din toate aceste consideraţiuni rezultă neîndoios că suma de bani la a cărei depunere disp. art. 547 pr. civ. obligă pe concurenţi la supralicitare, are aceeaş natură juridică ca şi cea pe care incontestabil o are depunerea prescrisă de art. 542 pr. civ., adică este o simplă garanţie impusă concurenţilor pentru a asigurà îndeplinirea obligaţiunilor ce aceştia îşi asumă purtându-se ca adjudecatari.

Având în vedere că aceasta fiind natura juridică a depunerei impuse concurenţilor de disp. art. 547 pr. civ., urmează a se cercetà dacă ea poate fi efectuată în efecte de Stat sau garantate de Stat şi, în cazul unei soluţiuni afirmative, pe ce curs cată a fi calculată valoarea acestor efecte.

Având în vedere că în speţă garanţia s'a depus în efecte de ale societăţei de credit funciar urban.

Că potrivit disp. art. 26 din legea soc. civile de credit funciar urban din 19 Martie 1926, scrisurile emise de aceste societăţi beneficiază de disp. art. 15 din legea societăţilor de credit funciar rural, promulgată la 22 Iunie 1923.

Având în vedere că în conformitate cu disp. acestui text de lege, «scrisurile funciare vor fi primite la toate casele Statului drept garanţie, în aceleaşi condiţiuni în cari sunt primite efectele Statului».

Considerând că relativ la aceste efecte şi anume, la titlurile de rentă perpetuă de 4%, art. IV al legei din 8 Martie 1912, dispune ca acestea să fie primite în garanţie la toate casele publice şi la autorităţile administrative şi judecătoreşti, pe valoarea lor nominală.

Având în vedere că, deşi este adevărat că textul art. 15 al legei creditului funciar rural, la care se referă dispoziţiunile legei din 1926 a creditului urban, dispune asupra primirei efectelor acestei societăţi în mod expres numai în ce priveşte casele Statului şi nu şi de către autorităţile judecătoreşti, totuşi textul neavând un caracter excepţional, ci din contra, enunţând numai un principiu susceptibil de a fi aplicat în cazuri similare, trebuie aplicat pe cale de analogie pentru identitate de motive şi situaţiuni şi în cazul în care este vorba de depunerea acestor efecte înaintea autorităţilor administrative sau judecătoreşti.

Considerând pe de altă parte că condiţiunea calculărei valorei acestor efecte pe cursul zilei şi nu pe valoarea lor nominală nu e cerută de nici o dispoziţiune a legei în procedura licitaţiunilor relative la vânzările silite imobiliare, ci numai în materia consemnărei preţului adjudecărei, unde legiuitorul dacă a voit s'o impună, a declarat-o în mod expres prin disp. art. 551 pr. civ.

Că, în speţă, primirea unor asemenea efecte numai sub rezerva valorei pe care le-o atribue cursul variabil al pieţei şi nu în conformitate cu valoarea înscrisă într'însele şi pentru care Statul s'a purtat garant, este de natură a provocà deprecierea acestor titluri şi a creditului autorităţei garante, ceeace ar fi şi contrar intereselor generale.

Că astfel fiind, incidentul ridicat urmează a fi respins, admiţându-se la supralicitaţie concurenţii cari oferă garanţia în efecte de ale Statului sau garantate de Stat, dacă valoarea acestora socotită chiar pe cursul nominal satisface quantumul de 10-a parte din preţul primei adjudecaţiuni reclamat de disp. art. 547 pr. civ.

Pentru aceste motive redactate de d-l *G. Cerban*, judecător de şedinţă, respinge incidentul.

OBSERVAŢIUNE. Publicăm şi textul opiniunei contrarii a minorităţei Tribunalului:

Cu privire la chestiunea dacă titlurile de Stat pot fi admise la supralicitare, pe cursul nominal, sau al valorei reale, subsemnatul am fost de părere că aceste titluri pot servì la supralicitare, concurenţilor supralicitatori, spre a satisface cerinţele art. 547, însă numai la valoarea lor reală, adică a cursului zilei.

In adevăr, legea prin art. 547. spune ritos, că nu se va primì supralicitarea fără depunerea adaosului de a zecea parte, peste preţul cu care s'a adjudecat bunul.

Din această exprimare categorică a legei, rezultă în mod neîndoios, că acest adaos reprezintă parte de preţ, iar nu garanţie, ca la licitaţiunea provizorie. Textul e clar, şi se explică, prin aceea, că supralicitarea reprezintă vânzarea definitivă şi suma rămâne afectată preţului, imobilului adjudecat definitiv.

Acest text se leagă cu cel dela art. 551, care obligă pe adjudecatar să depună preţul de adjudecare în numerar sau efecte de Stat, cu cuponul cedat şi cu un adaus de zece la sută peste preţ, pe cursul zilei de depunere. Se înţelege din aceste dispoziţiuni că efectele sunt admise cu valoarea lor reală, iar nu cea nominală care este supusă fluctuaţiunei, situaţiune avută în vedere de legiuitor, cu atât mai mult astăzi când valoarea lor este redusă aproape la jumătate.

Obiecţiunea, că legea nu ar face distincţie, între licitaţie şi supralicitare, este neîntemeiată, deoarece la licitaţie ceeace depun concurenţii este în adevăr garanţie, şi numai pentru admiterea lor la licitaţie pe când la supralicitare, suma de zece la sută reprezintă adaus de preţ, la preţul rezultat din adjud. prov., astfel cum legea o spune.

Dacă la supralicitare nu se ivesc concurenţi, imobilul se adjudecă, asupra adjudecatarului provizoriu, pe baza garanţiei de 5%, dar în acest caz, garanţia devine dela sine parte de preţ şi nu se poate susţine că această sumă păstrează caracter de garanţie. Caracterizarea de preţ este dată în mod categoric de legiuitor prin art. 547, şi rămâne definitiv preţ prin consemnarea restului, potrivit art. 551.

In caz de vânzare în cont, această sumă este menită a acoperì diferenţa de preţ, şi dacă la o nouă licitare ese preţul iniţial, ea se restitue falsului adjudecatar. Este numai o simplă exprimare, în art. 553 al. 2, «garanţia depusă de adjudecatar nu i se va eliberà»; adevărata caracterizare fiind dată, cum am spus, prin art. 547 combinat cu art. 551.

Dacă principial aceste efecte sunt admise pe valoarea lor nominală, ca: cauţiune, garanţie la măsuri asigurătoare, sechestre, popriri, ele însă nu se pot impune cu acest curs, la supralicitări, care se sprijină pe un preţ real rezultat din adjudecarea provizorie, deci aceste efecte nu pot fi admise, decât la valoarea lor reală.

(ss) *Ghinea Constantinescu*

TRIB. ISMAIL, 28 Oct. 1929

Executare imobiliară. Vânzare. Suspendare. Cauţiune. Efecte publice. Valoare reală sau valoare nominală?

Din dispoziţiunile art. 530 pr. civ., reiese că Tribunalul poate suspendà vânzarea cu darea unei cauţiuni ce se va fixà, fără a specificà, a cere, în mod special, că această cauţiune, se va depune în numerar.

Intr'adevăr, unde legiuitorul a cerut ca sumele să se depună în numerar, a arătat-o în mod expres.

Cum din dispoziţiunile art. 551 pr. civ. reiese că adjudecatarul este obligat a depune preţul în numerar, sau în efecte de Stat, garantate de Stat, după cursul zilei de depunere, numai la adjudecare legiuitorul a înţeles ca valoarea să fie integrală şi a spus-o că efectele publice să fie cotate după valoarea cursului zilei când se depune, şi ca atare derogărilor pe care le face legiuitorul, nu li se pot da decât o interpretare strictă şi nu se poate ca pe cale de analogie ajunge la concluzii ce ar fi contrarii acestei derogări.

Legiuitorul prin art. 530 pr. civ. ne cerând depunerea cauţiunei în numerar şi nici în efecte publice după cursul zilei, a înţeles desigur că această cauţiune se poate depune şi în efectele publice după valoarea lor nominală, şi că este aşà, legiuitorul însuşi prin dispoziţiunile art. 51 din legea creditului fonciar dispune că scrisurile funciare vor fi primite la toate casele Statului ca garanţie, ca toate efectele Statului şi ca consecinţă însăşi Administraţia Financiară când eliberează recipisa după primirea acestor efecte de Stat, o eliberează după valoarea lor nominală de 80.000 lei, indiferent de cotarea pe piaţă a acestor efecte. Aşà fiind urmează a se considerà bine depusă cauţiunea şi a se suspendà vânzarea.

(Preşedinţia d-lui *M. Paraschivescu*, jude-preşedinte. Jurnal No. 10468/929).

OBSERVAŢIA I. Această chestiune a provocat divergenţă, după care majoritatea a decis în sensul că valoarea unei cauţii consemnată în efecte publice, are a se calculà după valoarea nominală a efectelor şi nu după valoarea lor reală.

Nu aprobăm soluția dată de Tribunal, întrucât credem că păcătuește printr'o încălcare nejustificată de nici un text, a principiilor care formează rațiunea juridică a cauțiunei, încălcare care duce la rezultate inechitabile și periculoase.

Iată cum se prezintă situația în fapt.

Creditorul ipotecar Volco Goldenberg din Ismail, în baza actului de ipotecă intervenit între el și Ruhla Berenstein din Reni, scoate în vânzare imobilul ipotecat.

Inainte de vânzare, se introduce contestație conf. art. 525 pr. civ., cerându-se suspendarea vânzărei de către terța Sofia Freiberg, care pretinzându-se succesoare rezervatară a lui Isac Berenstein dela care Ruhla Berenstein deține dreptul său de proprietate în baza unui testament, a introdus acțiune în reducțiunea testamentului în limita cotității disponibile.

Tribunalul i-a admis contestația, a suspendat vânzarea obligând-o totodată să depună o cauție în valoare de 80.000 lei.

La termenul vânzărei, creditorul urmăritor obiectează că suspendarea vânzărei nu operează, întrucât contestatoarea nu a depus cauția ordonată, suma de 80.000 lei în efecte calculate la cursul pieței, reducând valoarea reală a cauției la jumătate adică la cifra 40.000 lei, prin consemnarea pe valoare nominală.

Pentru motivele arătate în jurnalul său, Tribunalul în majoritate găsește că contestatoarea a satisfăcut obligația de a consemnà cauția și vânzarea trebuie suspendată potrivit sentinței date în contestație.

Dacă privim cauția în substanța ei juridică determinată de scopul spre realizarea căruia este afectată, vedem că ea constitue o asigurare a celui eventual lezat printr'o impiedecare șicanatorie a realizărei drepturilor sale, cum e în materie de contestațiuni sau licitațiuni publice, ori printr'o măsură vexatorie la care s'ar recurge cu rea credință cum ar fi în materii de sechestre asigurătoare. O chezășie dar a seriozităței acestor împiedecări și măsuri.

Această asigurare l-ar pune pe acesta în posibilitate de a-și repară daunele suportate, din cauția afectată spre acest scop.

Fiind dar o valoare de despăgubire, aceasta trebuie să fie efectivă, nu fictivă, o valoare care în mod real să reprezinte quantumul determinat de legiuitor sau de instanță, ceeace face ca atunci când s'ar depune efecte, ele să fie socotite pe valoarea lor de bursă, — cursul zilei.

Că aceasta este interpretarea cea mai conformă cu spiritul legei, se evidențiază din însuş faptul că legiuitorul, atunci când prevede obligațiunea unei cauții, determină câtimea ei *prin raport la valoarea pretinsă sau urmărită*, valoare care în caz de realizare urmând a fi reală și integrală și calculul de proporție al cauției nu poate fi decât tot pe *valoarea* reală.

Dece oare art. 455 pr. civ. la materia popririlor spune *«o cauție de o jumătate din valoarea* reclamată, la 480 pr. civ. *a treia parte din suma urmărită* și mai departe *un sfert din suma urmărită*, art. 613 pr. civ. o *treime din valoarea* reclamată?

Putem fi oare în litera legei și echităței atunci când înlocuim proporția de valori cu proporții de cifre?

Pentru un titlu negociabil nu există altă valoare actuală, decât aceà de circulațiune și nu cea nominală și nu mă poate nimeni obligà să primesc pentru sume ce mi se datoresc, titluri de credit care să nu acopere decât în parte datoria, sau care să mă oblige pe mine să aștept până când voiu puteà transformà titlul în monetă, corespunzător valorei sale nominale.

Cum oare s'ar puteà în cazul unei vânzări în compt imputa asupra garanției cheltuelile și diferența de preț, dacă garanția ar fi depusă în efecte pe valoarea nominală și aceste efecte ar aveà o valoare de circulațiune de 50% sau mai puțin, sau *nici nu ar fi cotate de loc la bursă?*

Ar însemnà să ajungem la concluzia stranie și inadmisibilă, ca Statul să impună pe de o parte efectelor publice un curs forțat în raporturile dintre particulari deduse în fața justiției, iar pe de altă parte să lase liberă fluctuația valorei lor în circulația lor economică pe piață și la bursă, când știut este că într'un Stat singură moneta de Stat fiind măsura general admisă a valorilor, numai ea este impusă cu curs forțat.

Tribunalul argumentează pe faptul că legea nu statornicește o regulă categorică, de evaluare a efectelor publice pe valoarea de bursă.

Dar legiuitorul nici nu a crezut necesar să o spună în mod special. Se înțelege dela sine și rezultă din chiar sfera noțiunei de cauție, care cuprinzându-se în ultima analiză în noțiunea de *asigurare* pentru eventuale daune, această asigurare trebuie să fie efectivă și completă.

Dacă legiuitorul nu o edictează într'o regulă de principiu, o lasă să se înțeleagă în diferite texte de speță cum am arătat, o lasă să se desprindă din rațiunea ei juridică și mai mult chiar o spune categoric în art. 1676 cod. civ. unde vorbind de garanție, spune că ea trebuie să fie suficientă pentru asigurarea creanței. Iată dar și regula căutată, regulă care pentru identitate de rațiune se aplică și în materia cauțiunilor procedurale care în fond nu sunt decât tot asigurări de creanțe, deosebirea fiind numai în incertitudinea și nelichiditatea creanței ce se va imputà eventual asupra cauției.

Regulele de drept constituesc o ambianță juridică în care textele se întretae unele cu altele, se explică și se completează reciproc, trăind ca un tot armonios în care judecătorii trebuie să găsească îndreptarul cuvântului lor, flacăra dreptăței pe care să o împărtășească în sufletele justițiabililor.

Nu se poate merge cu rigorismul până la a cere pentru fiecare din multiplele și infinit variatele aspecte juridice ale raporturilor între indivizi, ca legiuitorul să le fi prevăzut în parte, să le fi reglementat în mod special și nu se poate limità câmpul de aplicațiune a unui principiu juridic între cele două scoarțe ale unui codice de lege, epuizând odată cu cifra ultimului articol orice posibilitate de a rezolvà un conflict juridic neprevăzut acolo. Deaceea spuneam că legile completându-se unele pe altele, fac prin aceasta posibilă aproape orice soluție pentru opera de justiție și recurgând la reguli de analogie, identitate de rațiune, prevăzute de altă lege mai ales când această lege cum în speță ar fi cod. civil, se poate chiar în lipsa unui text de speță găsì interpretarea exactă a unei noțiuni juridice. In ipoteza dar când s'ar admite că legea de proc. civilă tace se poate și e necesar a recurge la luminile cod. civ., pentru a precizà substanța noțiunei de cauție.

Mai susține majoritatea Tribunalului că art. 551 pr. civ. admite numai în adjudecări silite, depunerea în efecte pe cursul zilei, acest text fiind o derogare dela regulă. In orice caz este o inconsecvență în argumentarea majorităței.

In adevăr, a căutà și cere un text categoric pentru un anumit raport, afirmând că nu există, iar pe de altă parte a spune că textele existente sunt derogări, este o contradicție, pentrucă nu pot existà derogări dela altceva decât dela o regulă. Or, neexistând regulă, cum oare se poate să existe derogare?

Dar majoritatea este inconsecventă și când emite următorul considerent:

«Legiuitorul unde a cerut ca sumele să se depună în numerar a spus-o în mod expres».

Așadar, în toate celelalte cazuri se poate depune în efecte, deci aceasta e regula. Dar nici aceasta nu e scrisă nicăeri. Cum? Pe de o parte ceri regulă scrisă expres, iar pe de alta afirmi una nescrisă. E o contrazicere.

Noi credem că art. 551 pr. civ. departe de a fi o derogare, constitue odată mai mult, formal enunțat, principiul unei cauțiuni reale, efective ca o consecință a dreptului integral de îndestulare a particularului pentru daunele ce suferă.

Este evident un text de speță, dar care în lumina celorlalte texte enunțate și a principiilor de interpretare juridică, just și echitabil se impune ca regulă nu ca excepție.

Dar oare art. 51 din legea creditului fonciar, când obligă casele Statului să primească ca garanție pe valoare nominală titlurile fonciare, nu confirmă până la evidență opinia noastră?

Ce interes aveà legiuitorul să o spună expres aceasta dacă regula ar fi fost așà? Și de ce vorbește de curs obligator numai pentru Stat și nu și pentru particulari?

Acì este derogarea dela regulă, derogare expresă și limitată numai în ce privește Statul, întrucât este necesară și impusă de circumstanțe, pentru a mărì creditul efectelor cum și a evidențià formal obligația de garanție ce o ia Statul pentru efectele de acest soiu.

Dacă titlurile garantate de Stat sunt obligatorii pe valoare nominală pentru instituțiile Statului, atunci însă când titlul este depus de o parte litigantă la dispoziția celeilalte deci între doi particulari, Tribunalul nu-l poate admite decât pe valoarea lui reală. (Trib. Ilfov, 47/924).

Mai invoacă majoritatea Tribunalului ca o confirmare a vederilor sale, că Ad-ția Financiară ar fi enunțat în recipisă cuvântul «lei» deși în corpul și pe verso recipisei erà mențiunea efecte și borderoul lor.

Nu văd cum Tribunalul ar justificà acest argument.

Ar fi să credem atunci că funcționarul ce a scris recipisa prin simpla inserare a cuvântului «lei» a botezat din nou efectul de credit cu valoare redusă, în monetă cu valoarea indiscutabilă, răpind prin această miraculoasa operație dreptul Tribunalului de a mai examinà valoarea unor asemenea efecte publice.

Pentru toate aceste motive credem că greșit s'a pronunțat majoritatea Tribunalului Ismail în jurnalul ce adnotăm, subsemnatul în minoritate în opinia ce am avut-o fiind pentru continuarea vânzărei pe motiv că obligațiunea la cauție de 80.000 lei impusă contestatoarei nu a fost îndeplinită.

AL. ZAMFIRESCU
Judecător Trib. Ismail

◆

OBSERVAȚIUNEA II-a. Sentințele Trib. Ilfov secția de notariat și Trib Ismail — reproduse mai sus — rezolvă, în spețe deosebite, aceeaș problemă de drept, anume, dacă și când o cauțiune poate fi depusă în efecte de Stat sau garantate de Stat. Speța prezentată înaintea Trib. notariat, îmbrățișează chestiunea sub un aspect mai general și deci mai interesant pentru numeroasele ipoteze ivite în practica judecătorească; deaceea ea înfățișează, atât printr'o argumentare documentată, cât și prin rațiunea economică a soluțiunei, o importanță deosebită.

Pentru a ajunge la concluziunea că, la supralicitare, adjudecatarul poate fi primit a depune plusul de 10% peste preţul ieşit la licitaţia provizorie, în efecte publice pe valoarea nominală, Tribunalul Ilfov, examinează, în prealabil, care este natura acestui *plus* în spiritul art. 542 şi 547 pr. civilă şi decide că în ambele ipoteze suma de bani ce adjudecatarul este ţinut a depune pentru a fi primit ca concurent, nu poate fi socotită în nici un caz drept *parte din preţ*, ci drept *cauţiune* menită a asigurà seriozitatea operaţiunei şi a *garanta* eventualele daune.

Credem că această soluţiune este singura juridică.

In adevăr, adjudecarea silită nu-şi pierde caracterul de *vânzare* efectuată sub priveghierea justiţiei împotriva voinţei debitorului.

Principiile călăuzitoare în materia vânzărei voluntare sunt perfect aplicabile şi vânzărei silite, cu singura diferenţă că consimţimântul vânzătorului este substituit de consimţimântul colectiv al creditorului urmărilor şi al Tribunalului. Participarea la licitaţiune a amatorilor nu constitue decât simple oferte, după regulele licitaţiunilor în general. Atât la adjudecarea provizorie cât şi la cea definitivă, în momentul depunerei cotei de 5 sau 10%, ofertantul nu ştie dacă va fi cumpărător. Cum se poate, deci, pretinde că plusul de 10% peste suma ieşită la prima licitaţie este un acont, când nu se ştie dacă cel ce-l oferă va fi sau nu cumpărător? Ca să fie astfel, ar trebuì ca în momentul când supralicitatorul sau supralicitatorii — căci pot fi mai mulţi — depun 10% peste preţul ieşit la adjudecarea provizorie, consimţimântul asupra obiectului şi preţului să opereze *ipso factu* transmisiunea proprietăţei, ceeace ar fi absurd a decide, de vreme ce preţul e încă *necunoscut*.

Teoria că adjudecarea provizorie este o adevărată vânzare, supusă unei condiţii rezolutorii, nu ni-se pare suficient fondată. Ea se poate susţine în sistemul proc. civ., franceze, după care adjudecarea provizorie are de efect a face pe adjudecatar, proprietar al imobilului, putând cere isgonirea urmăritului din imobil, adjudecarea provizorie servindu-i de titlu executoriu (N. Luca, Exec. silită ed. 1928 p. 173). La noi textul art. 546 şi 547 pr. civ. învederează că nu e vorba de o vânzare definitivă supusă rezoluţiunei, de vreme ce la supralicitare, adjudecatarul provizoriu e liber să nu se prezinte, să se desiste, şi vânzarea îşi urmează cursul, dacă se prezintă alţi concurenţi sau se amână pentru lipsă de concurenţi.

Iată de ce, în jurnalul Tribunalului, care vede în teza contrarie o răsturnare a principiilor vânzărei, face o justă aplicare a acestor principii.

Din premiza, exactă în drept, că suma ce adjudecatarul sau supralicitantul depune pentru a fi primit să concureze, trebue considerată drept *cauţiune*, nu poate rezultà altă concluzie logică decât aceea că nimic nu împiedecă Tribunalul de a admite ca garanţie şi efecte publice pe valoarea nominală.

Argumentul tras din art. 551 — comun ambelor sentinţe raportate mai sus — pentru justificarea acestei concluzii este, credem, hotărîtor; căci acest articol lămureşte că nu se poate primì drept *preţ* al adjudecărei decât efecte pe cursul zilei cu un adaus de 10% pentru asigurarea fluctuaţiunei titlurilor şi că după 7 zile dela rămânerea definitivă a ordonanţei de adjudecare, preţul în efecte va fi retras şi înlocuit cu numerar, iar în caz contrar transformarea se va operà ex officio, adjudecatarul rămânând răspunzător de orice diferenţă în minus. Dispoziţiunea acestui text este, de sigur, conformă cu principiile generale în materie de vânzare. Adjudecatarul definitiv, care cunoaşte preţul ce datorează, trebuie să-l plătească în monetă efectivă.

Acì este, în adevăr, vorba de preţ. Şi unde legiuitorul a voit s'o spună a făcut-o. Dar acest text nu se poate aplicà prin analogie în speţa noastră.

Deasemenea, argumentul de ordin economic al deprecierei efectelor de Stat prin limitarea puterei lor circulatorii, nu este mai puţin demn de atenţiune. Curtea noastră de casaţiune a avut prilejul deseori — şi chiar în secţiuni unite — să afirme necesitatea de ordine publică de a se primì renta de expropriere pe valoarea nominală pentru acoperirea creditorilor privilegiaţi ai debitorilor expropriaţi.

Nu se poate spune că acest procedeu ar fi inechitabil în raporturile dintre particulari: 1. pentru că ocrotirea intereselor generale se impune faţă de cele individuale şi 2. pentru că în speţă garanţia nu este destinată decât a acoperì *eventuale* daune în cazul neîndeplinirei obligaţiunilor din partea adjudecatarului, care nu este lichidat numai prin garanţia depusă ci printr'un drept general de urmărire din partea creditorilor neîndestulaţi din culpa sa.

In speţa rezolvată de Trib. Ismail, soluţiunea dată este cu atât mai justă, cu cât nu ne găsim nici măcar în ipoteza adjudecărei, ci în aceea a suspendărei vânzărei, în temeiul contestaţiunei prevăzută de art. 525 pr. civ.

Acì legiuitorul nu impune o anume cotă de garanţie ca în sechestrul asigurător de pildă. Ceva mai mult, din textul art. 530 pr. civ. reiese că Tribunalul are o suveranitate de apreciere necenzurabilă în ceeace priveşte supunerea părţei contestatoare la cauţiune.

Deaceea aprobăm, fără rezerve, ambele sentinţe, motivate — în treacăt fie zis — cu o îngrijire deosebită şi cu o remarcabilă preocupare juridică.

GEORGE IULIU
Avocat

TRIB. PUTNA I, **10 Iunie 1929**

Putere părintească. Cerere făcută de tată după desfacerea căsătoriei pentru arestarea copilului său minor. Dacă muma poate face apel în contra ordonanţei de admitere dată de preşedintele Tribunalului. (Art. 283, 331 c. civ.). **Copil minor. Ordonanţă de arestare dată de preşedintele Tribunalului după cererea tatălui. Dacă poate fi apelată la completul Tribunalului.** (Art. 331 c. civ. şi 66 bis. pr. civ.).

1. In caz de divorţ, potrivit art. 283 cod. civil, exerciţiul puterei părinteşti aparţinând ambilor soţi, având şi tatăl şi mama dreptul de priveghere asupra copiilor, urmează că dacă după desfacerea căsătoriei, tatăl cere Tribunalului ca în conformitate cu art. 331 cod. civil să ordone arestarea copilului său minor, muma se poate opune, în scop de control şi într'un interes moral, în contra ordonanţei prezidenţiale prin care s'a admis o asemenea cerere.

2. Ordonanţa prezidenţială prin care se ordonă, în conformitate cu art. 331 cod. civil, după cererea tatălui, arestarea copilului minor, poate fi atacată pe calea apelului întocmai ca şi ordonanţele prezidenţiale în référé, deoarece legiuitorul omiţând să prevadă o anume dispoziţie cu privire la dreptul de apel în cazul art. 331 c. civ., urmează să se recurgă la principiile generale aplicabile în cazuri similare, cari prin art. 66 bis deschid calea apelului la completul Tribunalului în contra ordonanţelor date de preşedintele sau de judecătorul care-i ţine locul (Sentinţa No. 7169, respins ca nefondat incidental ridicat de d-l Prim-Procuror şi de intimatul Eugen Buzdugan, cu privire la inadmisibilitatea apelului făcut de către Carolina Tifincovschi. Vezi motivele în *Dreptul* No. 40/929).

TRIB. SOMEŞ II, **13 Nov. 1929**

Cambie. (Art. 94 legea cambială din Ardeal. Art. 38, 39 şi 14 legea falimentului din Ardeal). **Compensaţia creanţei cambiale, cu creanţa de drept comun, necontestată de falit la verificare.**

Conform art. 38 din legea falimentului, creditorul poate invocà compensaţia creanţei sale cu creanţa falitului. Prin art. 39 din aceeaş lege se exceptează: 1. Creanţele creditorului falimentului devenit debitor după declararea falimentului. 2. Datoriile debitorului falimentului anterioare declarărei, cu creanţele obţinute după declarare, chiar dacă aceste creanţe existau înainte de declarare în favoarea altor creditori. 3. Creanţele acelor cari erau debitorii falitului înainte de declararea acestuia în faliment, achiziţionate faţă de falit fie printr'un act juridic încheiat cu acesta, fie prin transferare de drept sau prin achitarea unui creditor ce în timpul dobândirei a ştiut că falitul a încetat plăţile sau că în contra lui erà înaintată cererea pentru declarare.

Conform art. 94 din legea cambială ard., compensaţia în dreptul cambial este inadmisibilă faţă cu o creanţă în bani, ajunsă la scadenţă sau o creanţă de drept comun stabilită printr'o sentinţă definitivă ori tranzacţie judecătorească.

Procesul-verbal de verificarea creanţelor, încheiat de judecătorul sindic, este, în sensul art. 141 leg. fal. comb. cu art. 94 leg. camb., o tranzacţie judecătorească executorie, când cei interesaţi nu contestă creanţele.

Deci este admisibilă compensaţia unei creanţe de drept comun, verificată şi necontestată de falit, cu o creanţă cambială.

TRIBUNALUL: Asupra apelului înaintat în termen legal de pârîţi, contra sentinţei No. 1251/1929, prin care judecătoria mixtă Gherla a respins excepţiile introduse de pârîţi contra mandatului de plată cambial, emis la 14 Martie 1929, cu 1770 lei cheltueli de judecată.

Având în vedere scriptele dosarului şi în special: acţiunea cambială intentată de reclamantul advocat Casiu Pop, curatorul massei falimentului «Băncei Comerciale» din Gherla, mandatul de plată cambial, excepţiunile făcute de pârîţi contra acestui mandat, procesele-verbale de şedinţă dresate de judecătoria mixtă Gherla şi de acest Tribunal, care conţin susţinerile părţilor şi probele administrate, din care se constată în fapt următoarele:

Intre pârîţi şi «Banca Comercială» din Gherla, înainte de declararea acesteia în stare de faliment, a intervenit un cont curent, pentru acoperirea căruia pârîţii au dat băncei mai multe cambii, între care şi cambia din litigiu, care are valoarea de 24.227 lei.

Unul din semnatarii acestei din urmă cambii, pârîtul Laszloffy, aveà faţă de bancă o creanţă de 23.766 lei, pe care a declarat-o la timp pentru verificare şi a fost verificată de judecătorul sindic al acestui Tribunal, fiind recunoscută de curatorul massei falimentului numitei bănci.

Comunicându-se pârîţilor contul curent cu soldul rămas, s'a achitat o parte din acest sold, mai rămânând neachitată suma din cambia care face obiectul acestui proces. Pârîtul Laszloffy s'a prezentat curatorului massei şi a invocat compensaţia creanţei pe care o aveà el faţă de Banca falită, cu suma pentru care semnase cambia, iar curatorul massei — după cum a mărturisit el însuş în instanţă — a recunoscut această datorie (pe care dealtfel n'o contestase cu ocazia verificărei creanţelor) şi a declarat că o va compensà «dacă va fi cazul».

In urmă curatorul massei a intentat acţiunea cambială contra pârîţilor, pe baza căreia judecătoria mixtă Gherla, prin mandatul cambial de plată, i-a obligat pe pârîţi la plata sumei de 24.227 lei, cu dobânzi de 12%, taxe, impozit proporţional şi cheltueli de proces. In contra mandatului de plată pârîţii au opus excepţiunile care le-au fost respinse prin sentinta atacată de pâriţi cu apelul de faţă.

Considerând că conf. art. 38 din codul de faliment, în vigoare în Ardeal, creditorul falimentului, dacă are o creanţă compensabilă, poate invocà această compensaţie, faţă de o creantă pe care falitul o aveà contra sa, exceptându-se prin art. 39 al aceluiaş cod, următoarele trei cazuri: 1. dacă creditorul falimentului a devenit debitorul massei după declararea falimentului; 2. dacă cineva erà deja debitorul falitului, înainte de declararea falimentului şi devine creditor după declarare în favoarea altui creditor; 3. dacă cineva erà debitor falitului înainte de declarare şi a achiziţionat creanţa faţă de falit ori în urma unui act juridic încheiat cu el, ori în urma transferărei de drept sau în baza achitărei vreunui creditor şi în timpul dobândirei a ştiut că falitul a încetat plăţile sau că în contra lui erà deja înaintată cererea pentru declarare.

Având în vedere că în speţă intimatul n'a invocat vreuna din aceste derogări dela dreptul de a opune compensaţia pe care în principiu îl are creditorul falimentului; că deci din punct de vedere al legei falimentului, compensaţia creanţelor de drept comun este admisibilă şi rămâne, numai, a se vedeà dacă şi faţă de creanţa cambială poate fi opusă compensatia.

Considerând că în sensul art. 94 din legea cambială, în vigoare în Ardeal, compensaţia în dreptul cambial este admisibilă numai dacă pârîtul opune o creanţă în bani, ajunsă la scadenţă şi derivând din cambie sau o creanţă stabilită printr'o sentinţă definitivă sau tranzacţie judecătorească.

Considerând că conform art. 141 din codul falimentelor, aplicabil în Ardeal, dacă cu ocazia verificărei creanţelor, creanţa n'a fost contestată din partea falitului, extractul de pe procesul-verbal de verificare are faţă de falit efectul unei tranzacţii executorii; că deşi textul nu vorbeşte nimic despre curatorul massei, însă din primul aliniat al acestui articol, care se exprimă în mod general, cu cuvintele «ale căror creanţe n'au fost contestate», fără a precizà de cine să fie contestate şi din împrejurarea că curatorul, reprezentantul massei falimentului şi administratorul activului şi al pasivului, fiind obligat prin art. 139 din legea menţionată, să se pronunţe categoric privitor la veracitatea şi categoria fiecărei creanţe, rezultă că şi faţă de curator extractul amintit are efectul unei tranzacţiuni judecătoreşti; că, dacă în art. 141 este vorba numai despre un extract de pe procesul-verbal de verificare, aceasta se explică prin faptul că legiuitorul a avut de scop să pună la dispoziţia creditorului un act eliberat în mod expeditiv şi necostisitor, pentru a-şi executà creanţa ce o are faţă de massa falimentului, dispunând că «aceste extracte, dacă din cuprinsul lor se evidenţiază că creanţa n'a fost contestată din partea falitului, au faţă de acesta efectul unui titlu executor; că deci această dispoziţiune edictată în favorul creditorului, neputându-se întoarce în contra sa, cu atât mai mult este a se decide că însuş procesul-verbal de verificare, conţinând recunoaşterea din partea celor interesaţi a creanţei creditorului massei, recunoaştere care are efectul juridic al unei tranzacţii, are caracterul unui act tranzacţional judecătoresc şi constitue un titlu executor; că prin urmare, neexistând contestaţie nici din partea falitului, nici din a curatorului massei falimentare, procesul-verbal de verificarea creanţelor conţine o adevărată tranzacţie judecătorească, în sensul art. 94 cod. cambial, combinat cu art. 141 legea falimentelor, iar creanţa cuprinsă într'o asemenea tranzacţie se poate compensà cu creanţa cambială.

In consecinţă, considerând că în speţă, copensaţia creanţei cambiale cu creanţa recunoscută şi verificată prin procesul-verbal de verificarea creanţelor dresat de judecătorul sindic al acestui Tribunal, este admisbilă urmează a se scădeà din suma de 24.277 lei, care reprezintă valoarea creanţei admise la massa falimentului cu ocazia verificărei şi a obligà pe pârît numai la plata restului de 461 lei ca dobândă de 12% şi taxe fiscale.

Că deci apelul pârîtului este întemeiat şi astfel fiind cată a se admite.

Sentinţa No. 2504/1929.

Preşedinte *I. Mureşanu.* Judecător-redactor *A. Eniu.*

OBSERVAŢIE: O instituţie juridică necunoscută de legislaţia Vechiului Regat este aceà a mandatului de plată, reglamentată de procedura civilă maghiară, în vigoare în Ardeal.

Pentru valorificarea pretenţiilor care au de obiect plata în numerar şi prestarea de bunuri fungibile sau de efecte, legiuitorul maghiar a instituit această procedură specială, dându-şi silinţa s'o organizeze în aşà mod, încât să fie mai simplă şi mai expeditivă decât cea de drept comun.

Cererea pentru emiterea mandatului de plată, se adresează judecătoriei care ar fi competentă să judece procesul care s'ar intentà asupra pretenţiunei, dar pe care mandatul de plată tinde a-l înlăturà.

Inmânarea mandatului de plată nu se poate face pe teritoriul altei judecătorii decât aceà care l-a emis (Papp şi Balaşiu, Procedura civilă din Transilvania).

Inaintarea cererei pentru emiterea mandatului de plată are efectul intentărei unei acţiuni. Această cerere se rezolvă fără ascultarea adversarului.

Pentru ca pretenţia să fie valorificată pe calea acestei proceduri, este necesar ca aceà pretenţiune să consiste din numerar, bunuri fungibile sau efecte, să se poată valorificà pe cale judecătorească, să fi expirat termenul în care trebuià prestată şi valorificarea ei să nu depindă de o contra-prestaţiune încă neîndeplinită.

Dacă toate condiţiunile cerute de lege sunt îndeplinite, judecătorul după ce-şi va verificà competinţa, va ordonà debitorului, ca sub sancţiunea executărei silite, în 15 zile dela înmânarea mandatului să achite creditorului pretenţiunea şi-l va avertizà, totodată, că poate atacà mandatul cu opoziţie, îndreptată la Judecătoria care l-a emis.

Opoziţia făcută în termen de 15 zile dela înmânarea mandatului suspendă executarea acestuia. Nefăcând opoziţie în acest termen, pe baza mandatului de plată, la cererea creditorului, se procedează la executarea silită a debitorului.

Art. 598 pr. civ. maghiară, prevede un al doilea şi ultim termen pentru opoziţie, după expirarea primului termen şi anume de 15 zile dela înmânarea deciziunei de ordonarea execuţiei silite; după ce a expirat şi acesta mandatul de plată neatacat cu opoziţie, are efectul unei sentinţe definitive. Prin acest articol s'a abrogat art. 12 al legei XIX/1893, conform căreia cel de al doilea termen erà de 30 zile.

Termenul al doilea nu suspendă executarea. Acordarea lui, expunerea de motive a procedurei civ. magh. o justifică cu consideraţiunea că un singur termen de opoziţie n'ar oferì destulă garanţie, pentru apărarea intereselor debitorului, care poate «n'a ţinut seama de mandatul de plată ce i s'a înmânat, fie din nepricepere sau indolenţă, fie din cauză că înmânătorul ar fi neglijat îndatoririle sale, când însă executorul se prezintă la debitor, acesta îşi dă seama de consecinţe, nici o îndoeală nu mai poate avea». (V. Proc. civilă din Transilvania de d-nii I. Papp, preşedinte la Curtea de Apel din Cluj şi P. Balaşiu, consilier la aceeaş Curte, p. 925).

* * *

Pentru incasarea urgentă a creanţelor cambiale, procedura civilă maghiară a aplicat instituţia mandatului de plată şi la cambii, asemnaţii comerciale, bilete de plată şi cecuri. Afară de procedura mandatului de plată cambial, nu mai există în legislaţia ardeleană altă procedură cambială.

Pentru a-şi valorificà acţiunile directe cambiale sau în regres pentru plată sau asigurare, va trebuì să anexeze la cerere actele pe care-şi bazează pretenţiunea cambială şi fără de care acţiunea nu s'ar puteà rezolvà. Aceste acte conform art. 43 şi 44 din legea cambială în vigoare în Ardeal sunt: 1. cambia originală, 2. protestul (afară de cazul când s'a scris pe cambie menţiunea «fără protest» şi afară de cazul când cambia e îndreptată contra acceptantului) şi 3. adeverinţa scrisoarei recomandate, prin care posesorul cambiei anunţă pe predecesorul său nemijlocit despre plata cambiei (art. 45 legea camb. ard.; art. 342 c. com. rom.).

Dacă reclamantul îşi bazează acţiunea şi pe alte împrejurări, pentru dovedirea acestora va anexà la acţiune acte autentice sau acte sub semnătura privată întocmite conf. art. 317 pr. civ., în original sau în copii legalizate.

Conform art. 49 din legea cambială ard. posesorul cambiei protestate din lipsa plăţei are dreptul să intenteze acţiunea directă sau în regres, după bunul plac, contra tuturor obligaţilor din cambie sau contra unuia sau a mai multora din debitorii cambiei, fără a-şi pierde dreptul său de creanţă contra celor neacţionaţi.

Posesorul nu este ţinut de ordinea girurilor (compară art. 343 cod. com. rom.).

Din lipsa condiţiunilor esenţiale ale cambiei, acţiunea nu poate fi respinsă a limine, ci lipsurile pot fi completate în cursul desbaterei — spre deosebire de art. 4 din legea cambială (Popp şi Balaşiu. Proc. civ. din Transilvania, p. 935. Dec. C. Ap. Cluj 1462/1925, *Jurispr. Curţilor de Apel* *din Ardeal* 1927, p. 146 şi Dec. aceleiaş Curţi No. 12/1928, în aceeaş revistă, 1928, p. 200).

Mandatul de plată cambial se emite de preşedintele Tribunalului care-i ţine locul sau de judecătorul de ocol în cazurile de competenţa acestuia. In nici un caz nu-l poate emite grefierul. Totuş în acest caz dacă părţile nu protestează, neregularitatea este acoperită.

Competenţa judecătoriei bursei nu se poate stipulà pentru procesul cambial. (Jurisprudenţa citată de d-nii Papp şi Balaşiu în *Proc. civ. din Trans.*).

Pentru judecarea procesului cambial, este competinte atât instanţa domiciliului pârîtului, cât şi instanţă locului de plată al cambiei. (Dec. C. Ap. Cluj No. 338/1925, *Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1929, p. 97). Când preşedintele (judecătorul) găseşte că mandatul nu poate fi emis conf. acţiunei, trimite cauza înaintea completului.

Dacă nu s'au anexat la acţiune actele prevăzute de legea cambială, sau aceste acte sunt dubioase, dacă nu s'au arătat numeric pretenţiunile şi accesoriile, sau acţiunea e prescrisă, nu se emite mandat de plată, ci se citează părţile conform dreptului comun.

Prin mandatul de plată preşedintele (sau judecătorul) ordonă pârîtului, ca în trei zile dela înmânarea mandatului de plată să plătească reclamantului sub sancţiunea executărei suma cambială sau suma din acţiunea de regres, accesorii cum şi cheltueli de judecată sau să prezinte în acelaş termen excepţiile (art. 609 pr. civ.).

Posesorul cambiei, care a făcut protestul pentru lipsa de plată, are dreptul la suma cambială neplătită, cu dobânzile socotite la această sumă, dela scadenţă, cheltueli de protest şi alte spese, taxa cambială de $^{1}/_{3}$ % (art. 50 legea cambială; a se compară cu art. 344 c. com. rom.). Toate aceste pretenţiuni vor fi menţionate în mandatul de plată emis, conf. art. 609 pr. civ. In ce priveşte dobânzile şi cheltuelile art. 45 din legea cambială (care ar corespunde art. 342 c. com. rom.) spune că purtătorul sau giratarul care nu face notificarea sau care nu o adresează curatorului său nemijlocit, este dator a rambursà paguba ce rezultă din această cauză pentru toţi antecesorii sau acei peste cari a trecut. In plus pierde dreptul său împotriva acestor persoane asupra dobânzilor şi cheltuelilor cuvenite dela scadenţă, până la înmânarea hotărîrei judecătoreşti date asupra acţiunei. (V. Codul comercial din Transilvania, adnotat de I. Predovici şi Paul Ney, vol. II, p. 127).

După cum vedem, posesorul sau giratarul neglijent, va pierde nu numai dreptul la aşà numitele socoteli de întoarcere, dar va fi decăzut şi din dreptul de a pretinde dobânzile ce i s'ar fi cuvenit cu începere dela scadenţă şi până la înmânarea hotărîrei judecătoreşti, prin care s'a rezolvat acţiunea. Deasemenea instanţele judecătoreşti nu vor putea să-i acorde cheltueli de judecată, întrucât acestea sunt cuprinse în expresiunea «cheltuelilor cuvenite dela scadenţă şi până la înmânarea hotărîrei». Prin urmare nici cheltuelile ce eventual ar suportà dela scadenţă până la intentarea acţiunei, nici cheltuelile de judecată, cari conform dreptului comun i s'ar cuvenì dela intentarea acţiunei şi până la înmânarea sentinţei.

Dacă la scadenţă cambia n'a fost direct acţionată, atunci înmânarea acţiunei se consideră drept prezentare şi întrucât pârîtul achită imediat datoria cambială, cheltuelile cad în sarcina reclamantului. (Ap. Cluj III, Dec. 3381/1925, *Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1929, p. 97; Cas. III, dec. 1005 din 1 Nov. 1928, *Rev. societ. şi dr. com.*, 1929, p. 249).

Mandatul de asigurare este o altă aplicaţiune a procedurei mandatului de plată. Prin cel dintâiu se va ordonà pârîtului să depună în numerar suma de asigurare, care urmează să se plătească pe baza legei cambiale (art. 629 pr. c.).

Mandatul de plată sau cel de asigurare se va înmânà pârîtului cu primul exemplar al acţiunei, restituindu-se reclamantului actele originale. Inmânarea se va face conform dreptului comun însă în nici un caz prin publicaţie. (*Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1926, p. 23 şi 1928, p. 282).

Dacă pârîtul nu e mulţumit cu mandatul de plată, are drept cale de atac contra lui, aşà numitele «excepţii». Această cale este un fel de opoziţie şi se face printr'o petiţiune în care se va indicà conţinutul mandatului şi declaraţia că îl atacă. Oricum ar intitulà pârîtul calea de atac îndreptată contra mandatului, aceasta se va considerà drept excepţie.

Excepţiile se pot întregì şi coplelà la desbatere, nelimitat, spre deosebire de cele prevăzute în art. 21 pr. camb. (Papp şi Balaşiu, Pr. civ. din Trans., p. 937; *Jurispr. C. Ap. Ard.*, p. 515, 1927).

Deşi nu este legal ca excepţiile cambiale contra mai multor mandate cambiale să fie înaintate într'o singură petiţie, acest viţiu însă nu atrage după sine nulitatea excepţiilor, ci ele trebuesc restituite pentru completare. (Dec. 1565/1925 a Curţei de Apel Cluj, în *Jurispr. C. Ap. Ard.* 1926, p. 605).

La judecătoriile de ocoale pârîtul îşi poate expune şi oral excepţiile.

In contra unui mandat de plată cambial, întrucât n'a fost atacat în termen legal prin excepţii cambiale, nu are loc justificarea (*Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1927, p. 35).

Justificarea este neadmisibilă conform legei accelerărei, chiar în materie specială a mandatelor de plată cambiale, deoarece această lege a desfiinţat această cale de atac a hotărîrilor aduse în lipsă. Procedura mandatul cambial este reglementată special prin art. 606—618 pr. civ., prin care se institue «excepţia» cale de atac contra mandatelor emise. Nu se institue însă prin această procedură căi de atac speciale contra hotărîrilor aduse asupra excepţiunilor, în această privinţă art. 619 se referă la procedura comună. Astfel legea accelerărei este aplicabilă. (Ap. Cluj S. II, dec. 1045/1928 în *Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1929, p. 317).

In ce priveşte execuţia provizorie prevăzută de art. 509 pr. civ. ard., se aplică şi în procesele cambiale reglementate de titlul IX al pr. civ. (Jurisprudenţa citată de d-nii Papp şi Balaşiu în op. cit., p. 942). Deasemenea majorarea acţiunei se poate face şi în procesul născut în urma excepţiei date contra mandatului de plată (citată în aceeaş lucrare şi aceeaş pagină).

După expirarea termenului de 3 zile, mandatul neatacat cu excepţii are efectul unei sentinţe definitive şi contra lui are loc reînnoirea de proces conform normelor generale.

Pârîtul condamnat pe cale cambială poate face proces civil, pentru restituirea sumei plătite, numai pe baza unei excepţii sau a unei stări de fapt decisive, pe care n'ar fi putut-o valorificà în procesul cambial (jurispr. citată de d-nii Papp şi Balaşiu în *Proc. Civ. din Trans.*, pag. 942).

Calea de atac pusă la dispoziţia pârîtului contra mandatului de plată cambial este numai aceà a excepţiilor. Recursul chiar în chestia cheltuelilor de judecată este inadmisibil (*Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1928, pag. 20, Dec. No. 2161/927 a C. Ap. Cluj).

Reclamantul însă conform jurisprudenţei instanţelor maghiare, poate face recurs contra mandatului de plată, în ce priveşte chestiunea cheltuelilor de proces (citată în «*Proc. Civ. din Trans.*, de Papp şi Balaşiu, pag. 940).

Debitorul cambiei în contra căruia s'a emis mandatul de plată, nu poate ridicà alte excepţii decât acelea cari izvorăsc chiar din dreptul cambial sau care se cuvin lui nemijlocit contra oricărui reclamant (art. 92 legea camb.; art. 349 c. com. rom. V. şi art. 6 legea XIV/1881; art. 2 şi 24 l. XXV/1883, art. 10 l. VIII 1883 şi art. 4 l. XXXI/1883).

Menţiunile esenţiale ale unei cambii nu trebuie să existe toate când cambia ia fiinţă; conf. art. 92 din codul cambial, cambia e valabilă şi în cazul când unele din menţiuni se completează ulterior, căci prezenţa tuturor menţiunilor e necesară numai la data când cambia se validitează, fie în faţa instanţei (prin acţiune) fie în afară de instanţă (prin acceptare, plată, protest). Prin urmare cambia în alb care circulă cu condiţiunea unei completări ulterioare are existenţa ei proprie din momentul transmiterei. (Cas Dec. 352, 4 Apr. 1928 *Rev. Soc. şi dr. com.* No. 1, 1929, pag. 15, publicată si în *Curentul Juridic* No. 6 din 10 Iunie 1928, pag. 163).

In contra unui terţiu de bună credinţă nu se poate ridicà excepţia că de pe cambie lipsià vreo condiţiune exenţială, dacă pe ea e scrisă menţiunea acceptărei sau altă declaraţie, va puteà însă ridicà o asemenea excepţiune, faţă de alte persoane, dacă va dovedì că completarea ulterioară s'a făcut contrar învoielei intervenite (art. 93 legea camb. ard.).

Faţă de cererea plăţei cambiale, pornite dela un posesor de bună credinţă, nu se pot ridicà decât excepţiuni derivând din cambii şi din legea cambială (Dec. 3025 din 926 a C. Ap. Timişoara, în *Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1926, pag. 445).

Excepţiuni cambiale întemeiate pe raporturi de drept comun nu se pot ridicà faţă de un posesor de bună credinţă. Lipsa numerarului numai atunci poate fi invocată, dacă este deosebit stipulată darea numerarului şi dacă este dovedită în proces. (Ap. Timişoara, Dec. 4520/926, *Jurispr. C. Ap. Ard.*, 1927, pag. 169).

Beneficiarului nu-i sunt opozabile excepţiunile rezultând din raporturile dintre emitent şi acceptant.

Posesor de rea credinţă este acela care cunoaşte în momentul transmiterei, cambiei, excepţiunile opozabile predecesorului său, în virtutea cărora nu are nici un drept pe baza cambiei.

Faptul că reclamantul ştià, în momentul transmiterei cambiilor din litigiu, că ele sunt de acoperire şi că există diferend între emitent şi acceptant. izvorît din contractul civil din care au luat naştere, nu constitue o rea credinţă, deoarece pârîtul în acest scop, trebuià să dovedească şi împrejurarea că reclamantul a ştiut în momentul când i s'au transmis cambiile, că emitentul n'avea nici un drept pe baza acelor cambii.

Aşadar nefăcându-se această dovadă, reclamantul nu poate fi considerat posesor de rea credinţă (Ap. Cluj, Dec. 581/925, *Jur. C. Ap. Ard.*, 927, pag. 721; Ap. Cluj 293/929; Ap. Cluj 1370/928; Ap. Cluj 586/929, în aceeaş publicaţie, 1928, pag. 283, 300 şi 337 şi anul 1929, pag. 506).

Conform art. 94 legea cambială ard., compensarea creanţelor reciproce se poate face numai dacă debitorul are, contra oricărui reclamant, creanţă cambială reală, ajunsă la scadenţă, sau în numerar stabilită prin hotărîre judecătorească, definitivă sau prin transacţie judecătorească.

Exercitarea unei compensaţii în afară de cazurile prevăzute de art. 94 al cod. cambial, nu se admite nici faţă de poliţele de acoperire (*Jur. C. Ap. Ard.*, 1928, pag. 219, dec. C. Ap. Cluj 98/928; idem pag. 417, dec. 297/927 a C. Ap. Oradea).

Recunoaşterea făcută de curatorul massei falimentare cu ocazia verificărei creanţelor, precum şi necontestarea din partea falitului a creanţei supuse verificărei, dau procesului-verbal de verificare în care au fost consemnate caracterul unei transacţiuni judecătoreşti, în sensul art. 94 legea cambială şi executorii, în sensul art. 141 din legea falimentului. Deci o creanţă verificată în acest mod se poate compensà cu o creanţă cambială. In acest sens s'a pronunţat Trib. Someş, prin sentinţa ce adnotăm.

Quid, când cauza emiterei cambiei este ilicită?

In acest caz, în urma excepţiilor pârîţilor, se va constatà ilicititatea obligaţiunei şi în consecinţă nulitatea (în raporturile dintre contractanţi) a semnăturilor puse pe cambia care izvoraşte dintr'o asemenea obligaţiune, iar mandatul de plată se va scoate din vigoare. In acest sens. Cas. III, dec. 902/928, *Rev. Soc.* şi *dr. com.*, 1929, pag. 208).

⁂

Posesorul cambiei va utilizà calea mandatului de plată — după cum în legislaţia vechiului Regat va recurge la acţiunea cambială — care este mai expeditivă şi garantează mai bine valorificàrea drepturilor rezultând din cambie, decât o acţiune de drept comun. Aceasta însă numai dacă obligaţiunea cambială nu este stinsă prin prescripţie sau prin faptul că nu s'au îndeplinit formalităţile cerute pentru conservarea drepturilor cambiale (art. 80, l. camb.). In acest caz, legea pune la dispoziţiunea creditorului cambial, o acţiune pentru îmbogăţirea fără cauză, bazată pe principiul că nimănui nu-i este permis a se îmbogăţì pe nedrept în paguba altuia şi care îşi va aveà aplicaţia atunci când cei interesaţi sunt decăzuţi din dreptul de a cere emiterea mandatului de plată, din motivele arătate în art. 90 l. camb.

Această acţiune însă nu se va puteà intentà decât contra emitentului şi a acceptantului, cari s'au obligat cambialiceşte. Contra giranţilor nu poate fi îndreptată, deoarece prin prescripţie sau prin neîndeplinirea actelor necesare conservărei drepturilor cambiale, aceste drepturi contra lor nu mai au fiinţă.

Acţiunea de îmbogăţire o va aveà posesorul cambiei nu numai în urma respingerei acţiunei cambiale din motivele arătate în art. 90 din legea cambială, dar chiar în cazul când nu s'a făcut o asemenea acţiune.

Condiţiunile pentru exercitarea ei sunt acele enumerate de M. Paşcanu în «Dreptul Cambial» şi anume: 1. Dacă reclamantul mai are în posesiunea sa cambia a cărei acţiune în regres a pierdut-o (cambia trebuie anexată la acţiunea p. îmb. fără cauză); 2. dacă aceà cambie conţine o obligaţiune cambială valabilă a debitorului eliberat prin neglijenţa creditorului şi 3. dacă reclamantul a suferit vreun prejudiciu iar trăgătorul, acceptantul sau emitentul biletului domiciliat a realizat un profit în dauna portorului. Această acţiune nefiind cambială, va fi supusă, în afară de condiţiunile arătate mai sus, normelor dreptului comun (Paşcanu, Dr. cambial, pag. 120).

In afară de acţiunea cambială (cererea pentru emiterea mandatului de plată cambial) şi de acţiunea necambială pentru îmbogăţirea fără cauză, suma din cambie mai poate fi valorificată şi printr'o acţiune necambială, bazată pe raportul fundamental juridic, care a servit de cauză emiterei, ex: cumpărare, schimb, etc. însă numai în cazul cunoaşterei acestui raport de drept şi când posesorul cambiei este în legătură juridică cu obligatul cambial, legătură care constitue însăş cauza emiterei cambiei.

De sigur că o asemenea acţiune de drept comun, creditorul cambial care este în stare să dovedească raportul juridic fundamental dintre el şi debitor, ar puteà intentà, fără a mai recurge la procedura mandatului de plată, însă, în practică, întotdeauna se va preferà această din urmă procedură, care nu numai că este mai accelerată, dar scuteşte pe reclamanţi de a mai dovedì cauza juridică din care a izvorît cambia.

⁂

Codul comercial aplicabil în vechiul Regat, Basarabia şi Cadrilater, conţine dispoziţiuni referitoare la acţiunea cambială, puţin diferite de acelea ale legei cambiale aplicabilă în Ardeal.

Astfel, de ex.: art. 343 c. com. r. nu diferă, ca conţinut de art. 49 din legea cambială ardeleană.

Diferenţa există însă, — după cum se poate vedeà din cele expuse mai sus — în ce priveşte procedura de urmat, înaintea instantelor judecătoreşti: pe când în Vechiul Regat, în baza cambiei neplătite la scadenţă, posesorul urmează a se adresà judecătoriei sau Tribunalului (după valoare) care va statuà asupra acţiunei cambiale cu citarea părţilor şi după normele procedurei civile (care complectează materia specială din codul comercial, întrucât aceasta nu conţine anumite dispoziţiuni de procedură); în Ardeal instanţa sau mai exact preşedintele sau judecătorul, fără citarea părţilor va somà în baza cererei posesorului, (întemeiată pe actele cerute de legea cambială) să plătească datoria cambială. Dacă debitorul plăteşte de bună voie, atunci chestiunea s'a tranşat, numai pe baza somaţiunei, procedura rămânând, după expresia improprie din punct de vedere juridic, întrebuinţată în Ardeal «graţioasă».

Dacă debitorul contestează datoria prin «excepţii», cauza îşi schimbă caracterul, devenind un adevărat proces.

Dar dacă ligiuitorul maghiar a avut intenţia să pună la dispoziţiunea creditorului cambial o procedură mai rapidă decât aceà a dreptului comun, în practică în foarte puţine cazuri, se plăteşte imediat în urma mandatului de plată cambial, din contra pârîtul care a lăsat să se protesteze cambia şi care în urma protestului a lăsat să fie somat printr'un mandat de plată cambial, aproape întotdeauna va face «excepţii» contra acelei somaţiuni iar aceste excepţii judecându-se fără nici o restricţie în ce priveşte probaţiunea, după procedura dreptului comun şi cu drept de apel şi de recurs contra hotărîrilor date, sunt de natură a întârzià realizarea creanţei creditorului cambial. Intârzierea ar mai puteà proveni şi din faptul că, conform procedurei civile ardeleneşti, se admite chemarea în garanţie şi nu este interzisă nici acţiunea reconvenţională (Papp şi Balaşiu, *op. cit.*); iar în ce priveşte majorarea acţiunei putându-se face şi în procesul născut în urma excepţiilor (jurisprudenţei citată în aceeaş lucrare, pag. 942, de sigur că pârîtul va puteà ridicà noui excepţii, care se pot întregì şi completa la desbaterea nelimitat (*op. cit*, pag. 937).

Altă deosebire a normelor de procedură cambială din cele două legislaţiuni este că în sistemul codului comercial rom. excepţiunile se vor invocà oral, în cursul desbaterei acţiunei cambiale, după normele şi cu restricţiunile prevăzute de art. 349 c. com., pe când în Ardeal excepţiunile constitue o cale de atac, un fel de contestaţie contra ordinului de plată şi vor fi cuprinse în scris; dacă se înaintează Tribunalului, putând fi expuse direct oral numai la judecătorie (art. 613 pr. civ. ard.).

Pentru a nu se întârzià solutionarea acţiunei cambiale, legiuitorul român a pus condiţiuni mai severe pentru ridicarea excepţiunilor şi în special a celor personale acestea trebuind să fie lichide, de o grabnică soluţiune şi în tot cazul bazate pe o probă scrisă; iar invocarea lor nu se poate face decât la prima înfăţişare; pe când cele referitoare la forma titlului şi la exerciţiul acţiunei se pot opune şi după această dată. (V. M. Paşcanu, «Manual de dr. comercial», pag. 112; Eft. Antonescu, «Cambia», art. 349, pag. 597).

Legea cambială şi procedura civilă din Ardeal nu prevăd alte restricţiuni în ce priveşte ridicarea excepţiunilor decât ca acestea să fie înaintate în termen de 3 zile dela înmânarea mandatului de plată sau de asigurare (art. 611 pr. civ.) şi să fie redactate conform art. 612 pr. civ.; deasemenea se cere să fie vorba de excepţiuni cari izvorăsc din dreptul cambial, sau care se cuvin pârîtului personal, nemijlocit, contra oricărui reclamant (art. 92, leg. camb.).

Art. 93 leg. camb. este referitor la excepţia lipsei condiţiunilor esenţiale a cambiei, care nu se pot ridicà contra terţiului posesor de bună credinţă, atunci când acceptaţiunea sau altă declaraţie s'a scris pe ea; iar pentru a ridicà aceà excepţiune contra altor persoane, va trebuì să se facă dovada că completarea ulterioară s'a făcut contrar învoielilor intervenite.

Nu se cere probă scrisă, nu se cere ca excepţia să fie de o grabnică soluţiune, iar în ce priveşte lichiditatea, aceasta se impune numai referitor la compensaţie (art. 94 leg. camb.).

Mai sunt şi alte deosebiri referitoare la acţiunea cambială în aceste două legislaţiuni, pe care nu le putem expune în cadrul acestei note, cele de mai sus sunt numai câteva exemple.

Din cercetarea ambelor legiuiri, rezultă intenţia legiuitorilor român şi maghiar, de a asigurà circulaţia cambială, urmărind în acelaş timp, pe de o parte salvgardarea intereselor creditorilor cambiali contra şicanei şi tărăgănelei din partea debitorilor insolvabili, iar pe dealtă parte apărarea debitorilor, prin excepţii.

Credem însă că cel mai bun sistem ar fi acel preconizat de proiectul român, elaborat de comisiunea legislativă, prin care s'a adoptat titlul executor al cambiei şi care s'a inspirat dela proiectul italian şi dreptul cambial german şi dorim ca acesta să devină cât mai neîntârziat lege de unificare, pe de o parte în interesul bunei şi egalei împărţiri a dreptăţei, iar pe de alta în acel al înlesnirei relaţiilor comerciale ale diferitelor provincii din ţara întregită şi în consecinţă al propăşirei comerţului român. (V. M. Hacman, Anteproiectul Codului Comercial, în rev. societăţilor, 1925, pag. 1813).

A. ENIU
Judecător Tribunalul Someş

JUD. MIXTĂ ZIMNICEA, 28 Iunie 1929

Autoritate de lucru judecat. Acțiune în anularea unui contract de vânzare pentru neplata prețului, urmată de o altă acțiune pentru simulație.

Intrucât, simulația și neplata prețului constituesc una și aceeaș cauză, există autoritate de lucru judecat între o acțiune pentru neplata prețului și o altă acțiune pentru simulație.

OBSERVAȚIE. In materie de lucru judecat, cauza — oportet ut sit eadem causa petendi — este faptul în baza căruia pretindem realizarea unui drept (T. Huc., VII, 77).

Codul elvețian și german nu prevăd noțiunea cauzei decât când e vorba de îmbogățire fără cauză — condictio ob injustam causam.

După Baudry, vol. II, 1889; Aubry et Rau, VIII, § 769; Demolombe, XXX, 320, cauza este faptul invocat de reclamant ca constituind baza dreptului său, *eadem causa facit etiam origo petitionis*. (L. 11 § 4. Dig. De exceptione rei judicatae).

Acestea zise, punem întrebarea dacă există autoritatea lucrului judecat în specia rezolvată de judecătoria Zimnicea.

Planiol et Ripert, vol. II, ed. 10, p. 23, No. 54 bis, definesc astfel autoritatea lucrului judecat: *C'est le fait juridique ou matériel qui est le fondement du droit réclamé ou de l'exception opposé*. Distincția între *causa proxima* și *causa remota* nu se mai face azi, iar Laurent (vol. XX No. 74) zice că trebuie să ții socoteală numai de ce a hotărît primul judecător. Când contractul e atacat pe motiv de eroare, desbaterile s'au purtat numai asupra acestui viciu de consimțimânt. Dolul n'a fost examinat, deci, nu poate existà autoritatea lucrului judecat. Cu totul altfel e în materia viciilor de formă a unui act, caz în care se poate ridicà întotdeauna excepțiunea a. l. j., pentrucă acestea fiind extrem de numeroase, s'ar deschide poarta tuturor șicanelor dacă partea n'ar fi liberă să opue oricând și ori de câte ori vrea a. l. j.

Trebuie să existe *identitate de cauză*. Când e de examinat o cerere pentru anulare bazată pe motiv de leziune și o altă cerere bazată pe neobservarea formelor; sau, eroare și leziune; ori un testament a cărui autor ar fi fost nebun și un alt motiv posterior că testamentul ar fi antidatat, în toate aceste cazuri nu există a. l. j. Dar când e vorba de vicii de formă, trebuie să indici toate lipsurile în prima acțiune, căci altfel ți se opune cu succes a. l. j.

Așà e jurisprudența franceză.

Revenind la specie, s'a cerut anularea pentru neplata prețului, ceeace poate presupune că vânzarea a existat, că e validă, existentă; apoi se face o nouă cerere pe motivul simulației care presupune inexistența vânzărei, o lipsă totală de consimțimânt. In prima acțiune s'a examinat excepția *non ad impleti contractus*, în a doua, urma să se examineze lipsa acordului de voinți, deci, cauze diferite, fără identitate, prin urmare, nu poate existà autoritate de l. j.

După Matei Cantacuzino (pag. 607), cauza este cadrul exact în care discuția și prin urmare judecata a fost îngrădită de părți. Iulianus respondit exceptionem rei judecatae abstare quoties *eadem questio* inter easdem personae revocatur (L. 3, D. 7. 4). Deci, examinăm *pe ce motiv* se cere din nou anularea și numai când există *identitate absolută*, excepțiunea a. l. j. va fi primită.

Nu se socotește identitate de cauză și, prin urmare, nu poate fi invocată aut. l. j. atunci când se invoacă altă cauză decât cea din procesul anterior, chiar dacă e vorba de aceeaș categorie de nulități (Trib. Buzău, s. II, 11 Ian. 1928, prește. George P. Docan, în *Pand. Săpt.* No. 13 din 1926, pag. 310).

Inalta Curte de Casație română a hotărît diametral opus de jud. Zimnicea, decizând că nu e identitate de cauză și prin urmare nici a. de l. j. când în prima acțiune se cere anularea pentru neplata prețului, iar în secunda anulare pentru caz de simulație (vezi *Jurispr. Generală*, No. 14 din 1929, specia 575).

S'a decis de către Trib. Iași (*Jurispr. Generală* No. 15 din 1927, specia 716, preș. M. Păcuraru) că este a. l. j. dacă intenți o nouă acțiune bazată pe motive existente în momentul introducerei celei dintâiu, ceeace poate fi admisibil pentru viciile de formă ce pot afectà un act, nu și pentru cele de fond (Vezi Planiol, II, No. 54 sq.).

Curtea de Apel din Buc. a decis de asemenea printr'o remarcabilă deciziune redactată de d-l consilier P. Davidescu, cu nota d-lui consilier Al. Costin, publicată în «*Pand. Rom.*, caiet 2 din 1929, part. II-a, pag. 49, că în analiza a. l. j. trebuie să avem în vedere identitatea cauzei.

TRAIAN R. SCRIBAN
Președ. Judecătoriei Voinești Iași

II. JURISPRUDENȚA FRANCEZĂ

CAS. CRIM, 19 Maiu 1928

Mărturie mincinoasă. Juridicție de judecată. Cercetare complimentară înaintea unui magistrat delegat. Declarațiune mincinoasă neretractată. Aplicațiunea art. 362 cod. pen. fr. (Art. 288 cod. pen. rom.).

Dacă art. 362 cod. pen. fr. (art. 288 cod. pen. rom.), care pedepsește mărturia mincinoasă în materie corecțională, n'a făcut să intre în prevederile textului declarațiunile mincinoase făcute de un martor înaintea judecătorului de instrucțiune și dacă prin urmare astfel de declarațiuni nu sunt sancționate, acest text atinge din contra orice mărturie mincinoasă făcută pentru sau contra unui prevenit înaintea jurisdicțiunei de judecată, fie că această falsă mărturie s'a produs în instanță însăși fie în cursul unei cercetări complimentare încredințată unuia din membrii săi de către această jurisdicție pentru a-și bazà deciziunea.

In consecință, stabilite fiind toate elementele delictului de mărturie mincinoasă s'a făcut condamnatului o exactă aplicațiune a textului, deciziunea care constată că acest condamnat în cursul unei cercetări complimentare încredințate unuia din membrii săi de către Curtea de Apel, a făcut în scopul de a rătăci justiția sub jurământ, în favoarea inculpatului, dinaintea unui magistrat delegat o depunere contrară adevărului și n'a retractat-o în timp util. (*Gaz. du Pal.*, 22 juin 1928, *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1928 novembre No. 11, pag. 829).

OBSERVAȚIE. Din chiar cuprinsul textelor 287 și 288 cod. pen. (art. 361 și 362 (cod. pen. fr.) rezultă că mărturisirea mincinoasă spre a fi pedepsibilă trebuie să fie făcută în cursul desbaterilor cari au precedat hotărîrea căci articolele prevăd ca să fi fost date pentru sau contra acuzatului sau prevenitului și deci posterior deciziunei de punere sub acuzare sau ordonanței de punere sub urmărire și atunci când instrucțiunea este completă. Inalta Curte de Casațiune Belgiană a decis că falsa mărturie presupune că depunerea a fost făcută în justiție, în cursul unui proces civil sau penal. (C. cass. Belg., 5 avril 1892, Dalloz P. 94. 2. 245). Rezultă de aici că o urmărire pentru mărturie mincinoasă nu poate fi exercitată pentru o depunere făcută la instrucție. (Cass. fr. 12 prair. an VIII, 22 messidoran XIII, 18 févr. 1813, 26 avril 1816. Rép. Alph. V°. Faux temoignage No. 32). Jurisprudența este constantă asupra acestui punct. (Ch. Req., 31 janv. 1859, Dalloz P. 59. 1. 439; Cass. cr., 11 mars 1882, *Bull. cr.* No. 72; Cas. S. II, Dec. 339 din 1872, *Bul. Cas.*, pag. 202; Trib. Bacău, Sent. No. 754 din 1913 *Curier Jud.* No. 46/913 cu notă de I. Tanoviceanu). Doctrina este în acelaș sens: Garraud, V No. 2018, pag. 304; Chauveau et Hélie IV, 1793 și 1794, Faustin Hélie et Joseph Depeiges, Pratique Criminelle des Cours et Tribunaux, II-ème Partie, éd. 1928 No. 830, pag. 735). Termenul instrucțiunei trebuie luat în sens larg: astfel o declarațiune mincinoasă făcută la jandarmi procedând la o cercetare, nu poate da loc urmărirei. (Toulouse, 24 févr. 1877, Dalloz P. 77. 2. 159). Rezultă așadar că orice declarațiuni culese în cursul instrucțiunei scrise nu pot servi de bază urmărirei căci ele nu formează decât simple informațiuni proprii a îndreptà prevențiunea dar cari nu sunt elementele judecății. (Faustin Hélie et J. Depeiges, op. și loco citat). Deasemenca nu s'ar putea urmări pentru mărturie mincinoasă autorul unei declarațiuni mincinoase făcută voluntar și în afară de proces înaintea unui ofițer public având calitatea de a o primi. (Cass. cr. 7 déc. 1838, Sirey 39. 1. 526, Dalloz P. 39. 1. 91; Cass. cr. 18 avr. 1878, Sirey 79. 1. 391). Mai rezultă însă că mărturisirea în justiție trebuie să fie sub prestare de jurământ și deci că persoanele cari sunt ascultate ca simpli informatori, ca minorii, cei cărora legea le interzice o depunere ca martori, cei cari sunt ascultați, în virtutea puterei discreționare a Președintelui Curței cu Jurați nu pot fi urmăriți pentru mărturie mincinoasă. (Cass. cr. 10 mars 1861, *Bull. cr.* 102; Cass. cr., 19 févr. 1886, *Bull. cr.* 65; F. Hélie et Depeiges op. cit. No. 825, pag. 731). Rezultă din contra că mărturiile mincinoase făcute înaintea unui ofițer public în virtutea unei judecăți constituie această infracțiune: astfel falsele declarațiuni inserate într'un act de notorietate având de scop de a face ca în baza unei hotărîri să se pronunțe rectificarea unui act de stare civilă. (Cass. cr., 24 nov. 1808, Rép. Alph. D. No. 52). Deciziunea Curții de Casațiune franceze ce adnotăm este în acest sens căci mărturia mincinoasă s'a produs înaintea magistratului Curței de fond delegat de aceasta cu o cercetare, pe care instanța aceea și-a întemeiat elementele convingerei.

Mărturia mincinoasă erà astfel și prejudiciabilă fiind irevocabilă și prin aceasta al 3-lea element al delictului erà și el întrunit.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol Președinte

CAS. CRIM, 15 Iunie 1928

Hotărîre judecătorească. Materie penală. Enumerarea textelor. Materie corecțională. (Art. 163 cod. instr. crim.).

In materie corecțională, inserarea în hotărîrea de condamnare a textului legei aplicat nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate.

Lipsa citărei acestui text nu atrage nulitatea decât în cazul când ar rezultà o lipsă sau o insuficiență de motive. (*Gaz. du Palais*, 3 août 1928, *Réc. des Sommaires de la Jur. Franc.* 1928 No. 11, novembre, pag. 838).

OBSERVAȚIE. Art. 163 cod. instr. cr. francez corespunzător art. 161 pr. pen. rom. prescrie cetirea în ședință a textului legei aplicat și inserarea acestui text în hotărîre. In prim loc este vorba numai de o hotărîre de condamnare și numai de aceea parte din text care privește pe inculpat, nu de întreg art. (Cas. S. II, Dec. 3064 din 23 Noemvrie 1912, *Curier Jud.* 1913 No. 20, pag. 230. Cass. cr., 4 août 1843, *Bull. cr.* No. 196). Nu este deci necesar de a cetì și inserà acelea pe cari se bazează alte dispozițiuni ale hotărîrei. (Faustin Hélie, «Traité de l'Instruct. Crim.», Tome III-ème No. 3944 éd. bélge par Nypibes). Astfel regula este străină unui incident care statuează asupra competinței. (Cass. cr., 14 juin 1884, Dalloz P. 85. 1. 220). Tot așà lipsa transcrierei în hotărîrea care admite circumstanțele atenuante a textului care le autoriză, nu poate da loc casărei. (Cass. cr. 11 nov. 1852, *Bull. cr.* No. 365; Cas. S. II, Dec. 788 din 1898, *Bul. Cas.*, pag. 1464). Deasemenea nu trebuie a se cità în ședință și a se inserà în hotărîrea condamnatoric textul legei care regulamentează modul de executare al condamnărei. (Cass. cr., 20 mars 1862, Dalloz P. 93. 5. 222; 28 juillet 1864, Dalloz P. 65. 1. 324; 1 févr. 1866, Dalloz P. 69. 5. 256). S'a decis că este îndestulător ca dispozițiunile legei aplicate să fie literalmente transcrise într'o hotărîre, pentruca lipsa de indicare în capul textului transcris, a numărului și aliniatului acestui articol, să nu poată fi invocată cu mijloace de nulitate atunci când această indicare se găsește ceva mai departe în hotărîre așà fel că nu poate fi nici o îndoială asupra relațiunei între legea aplicată și legea transcrisă. (Cass. cr. 18 juin 1835, Dalloz P. 36. 1. 227). S'a mai decis că atunci când hotărîrea dată asupra opozițiunei menține hotărîrea anterioară, nu este necesar ca această hotărîre să reproducă termenii legei aplicate dacă aceștia sunt inserați în hotărîrea dată în lipsă. (Cass. cr., 9 mai 1823, 12 nov. 1835, Rép. Alph. D. 796). In al doilea loc, în ce privește sancțiunea regulei la Tribunalele corecționale, spre deosebire de cele de simplă poliție, obligațiunea de a citì textul legei și de a-l inserà este lipsită de sancțiune (Cass. cr., 25 juin 1852, Dalloz P. 52. 1. 190; 14 avr. 1853, Dalloz P. 53. 5. 277; 31 mars 1866, Dalloz P. 66. 5. 271; 6 nov. 1868, Dalloz P. 68. 1. 512; 26 juin 1885, Dalloz P. 86. 1. 89, 1 juillet 1893, Dalloz P. 96. 1. 929; Faustin Hélie op. și loco citat; Tanoviceanu, V, No. 545 pag. 81, ed. II-a text și nota 31 cu trimiterile la jurisprudență română). Aceeaș lipsă de sancțiune este deallfel și la deciziunile Curților cu Jurați căci art. 392 pr. pen. nu prevede nulitatea (Tanoviceanu, op. și loco citat, pag. 82 text și nota 32 cu trimiterile la jurisprud. noastră; Const. N. Rătescu și N. Pavelescu, Manualul Curților cu Jurați, ed. 1929 sub art. 392 pr. pen. No. 4, 5, 6 și 19). Legea se mulțumește a prevedeà o amendă de lei 100 în codul francez de 50 fr. contra grefierului care a omis textul legei la Tribunalele corecționale și 100 fr. la Curțile cu Jurați. De acord cu părerea lui Tanoviceanu (op. și loco citat), credem că această amendă și mai ales diferențierea ei între Tribunale și Curțile cu Jurați n'are nici un sens. Nu înțelegem deasemenea pentru ce legea prevede sancțiunea nulităței la Tribunalele de simplă poliție și nu și la cele corecționale și la Curțile cu Jurați mai ales că pedepsele aplicate de aceste instanțe sunt mult mai grave. Deaceea ni se pare bizară părerea lui Faustin Hélie care vede în deosebirea de sancțiuni neîncrederea pe care legea ar avea-o față de judecătorii de simplă poliție cari nu trebuie să judece decât cu textele pe cari le aplică, sub ochi. (Faustin Hélie, op. și loco citat). Deciziunea Curții franceze ce adnotăm este astfel în conformitate cu o jurisprudență constantă și o împărtășim în totul, dorind însă ca în viitoarea legislațiune de procedură penală aceste deosebiri de sancțiuni pentru neinserarea textului să dispară și să dispară și la Tribunalele de simplă poliție, luându-se de normă dispozițiunile procedurei civile care nu prevede obligațiunea sau sancțiunea trecerei în hotărîre a vreunui articol din codul civil. Este îndestulător în civil enunciarea exactă a principiilor de drept cari guvernează materia ceeace în penal ar echivalà cu enunciarea elementelor componente a delictului sau crimei ce este de sancționat și cu numărul articolului din legea de aplicat. Trebuie a ne debarasà cât mai mult de dispozițiunile unei proceduri formaliste care îngreunează mersul lucrărilor și care dacă altă dată aveau poate rațiunea lor de a fi, azi nu mai au nici una.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol Președinte

CAS. REQ., 16 Iulie 1928

Automobil. Lucru judecat. Influența lucrului judecat în penal asupra civilului. Acțiune în daune fondată pe art. 1382 și art. 1384 al. I cod. civ. (art. 998 și 1000 al. I cod. civ. rom.). **Cauză diferită. Accident cauzat în conducerea unui automobil. Achitarea conducătorului unui automobil inculpat de omor prin imprudență. Acțiune în daune. Hotărîre bazată pe o ipoteză neimplicând absența culpei conducătorului.**

Acțiunile cari nasc din art. 1382 și 1384 al. I. cod. civ. (art. 998 și 1000 al. I cod. civ. rom.) cu toate că urmăresc acelaș obiect, purced din cauze juridice diferite: prin urmare inexistența condițiunilor cărora exercițiul celei d'intâi este subordonat chiar atunci când inexistența este constatată printr'o hotărîre trecută în autoritate de lucru judecat, nu face în mod necesar obstacol exercițiului celei de a doua.

Astfel hotărîrea care achită pe conducătorul unui automobil inculpat de omor prin imprudență din cauza unui accident mortal cauzat victimei, declarând că «derapajul mașinei care a cauzat accidentul pare datorat stărei terenului», nu emite decât o simplă părere, care nu s'ar puteà socotì ca o constatare a unui caz fortuit având autoritate de lucru judecat. Aparține așadar jurisdicțiunei civile, sesizată cu o cerere de despăgubire contra conducătorului mașinei și comitentului său, de a nu ține socoteala de această declarațiune și de a admite acțiunea. (*Gaz. du Palais*, 31 août 1928. *Rec. des Sommaires de la Jur. Française*, 1928 No. 11 Novembre, pag. 789).

OBSERVAȚIE. Hotărîrea penală care achită un inculpat dat judecăței pentru omor sau loviri și răniri prin imprudență pentru motivul că inculpatul n'a comis nici o imprudență, nu împiedică instanța civilă sesizată posterior cu o acțiune în daune de a constatà o imprudență constituind o culpă, care obligă pe autorul său a reparà prejudiciul pe care l-a ocazionat, căci negarea imprudenței delictuale nu exclude imprudența civilă și judecătorul penal nu poate s'o nege decât pe cea dintâiu. S'a decis astfel că instanța penală care achită pe un inculpat pentru delictul de răniri comise prin imprudență sau neglijență, pentru motivul că inculpatul nu este culpabil de acest delict, nu poate servì ca autoritate de lucru judecat contra acțiunei civile intentată aceluiaș individ sau contra persoanei care este civil responsabilă, în scop de a reparà dauna rezultând din acelaș fapt considerat ca quasi-delict. (Cass. civ. 9 juil. 1866, Dalloz P. 66. 1. 335). S'a hotărît deasemenea că achitarea de către Tribunalul corecțional a indivizilor urmăriți pentru omor prin imprudență bazat pe aceea că n'au comis nici o imprudență, nici neglijență, nici greșală nu se opune ca aceiași indivizi să fie ulterior acționați în judecată înaintea jurisdicțiunei civile și condamnați la despăgubiri pentru aceleaș fapte constituind nu un delict, dar un simplu quasi-delict. (C. Apel Paris, 8 mars 1876, Dalloz P. 79. 1. 475; C. Apel Besançon, 3 déc. 1881, Dalloz P. 82. 2. 151; Ch. Req., 31 mai 1892, Dalloz P. 1912. 5. 10; Cass. Civ. 12 juin 1914; Dalloz P. 1915. 1. 17; Ch. Req., 13 nov. 1917, Dalloz P. 1922. 1. 52; Cass. civ., 11 mai 1921, Dalloz P., 1924. 1. 204: C. Apel Rouen, 24 mars 1926, Dalloz Hebd., 1926. 412). La noi doctrina este în acelaș sens: «Cineva este dat în judecată că a sechestrat pe o persoană, sau că a pus foc la proprietatea altuia sau că a distrus un lucru al altuia și instanța penală constată că niciunul din aceste fapte nu a fost comis cu intenție și în consecință apără de pedeapsă. Ei bine, partea civilă va putea pretinde înaintea instanțelor civile daune pe baza art. 998 cod. civ. evidențiind că dacă n'a existat intenție, a existat în schimb culpă». (Tanoviceanu, vol. V, No. 10.133, pag. 790, ed. II-a). S'a mai decis că achitarea pronunțată în favoarea unui inculpat pentru omucidere prin imprudență bazată pe aceea că el n'a comis nici o neglijență destul de caracterizată pentru a atrage o sancțiune penală, lasă Tribunalelor civile o întreagă putere de apreciere în ce privește consecințele civile ale actului său. (C. Apel Paris, 19 déc. 1896, Dalloz P., 97. 2; Trib. civ. Seine, 30 mars 1925, Dalloz H., 1925. 342). Și în acelaș sens, că holărîrea corecțională care achită pe un inculpat pentru loviri și răniri prin imprudență pentrucă faptele recunoscute, nu sunt destul de caracterizate pentru a constitui delictul, nu se opune ca partea vătămată să urmărească pe inculpat înaintea jurisdicțiunei civile și să-i ceară daune ca autor al unei culpe sau a unui quasi delict. (C. Apel Aix, 19 fevr. 1892, Dalloz P., 1892. 2. 221; Ch. Req., 16 mai 1887, Dalloz P. 87. 1. 265). In sensul deciziunei ce adnotăm s'a pronunțat încă Inalta Curte de Casațiune Franceză la 27 Iulie 1926. (A se vedeà: Sirey 1926. 1. 359).

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol Președ.

CAS. FR. CIV., 24 Aprilie 1929

Autoritatea lucrului judecat. Influența lucrului judecat în criminal asupra civilului. Omor prin imprudență. Accident cauzat de un automobil. Achitarea conductorului.

Autoritatea lucrului judecat ce rezultă din achitarea în lipsă de culpă a autorului accidentului mortal cauzat prin conducerea unui automobil, nu poate influențà aplicarea art. 1384 al. I c. civ. (1000 c. civ. rom.) după care prezumpția de greșală edictată în acest text în contra păzitorului unui lucru neînsuflețit, care a cauzat o pagubă, nu poate fi distrusă decât prin dovada unui caz fortuit sau de forță majoră sau a unei cauze străină neimputabilă.

CAS. FR. CRIM., 20 Iunie 1929

Furt. Sustragere frauduloasă. Chitanță sustrasă în momentul prezentărei la plată. Remitere momentană.

Se face culpabil de furt debitorul care, fără a plătì, face să dispară chitanța pe care creditorul a pus-o momentan la dispoziția sa în vederea plăței, această recunoaștere provizorie neconstituind nici o abandonare a proprietăței titlului, nici remiterea voluntară a posesiunei lui.

A. RENNES, 20 Martie 1929

Obligațiune. Viciu de consimțământ. Rănit în «articulo mortis». Chirurg. Convențiune asupra cifrei onorarului.

Este locul de a fi considerată ca suspectă valoarea unei convențiuni, fie scrisă, fie verbală, intervenită între un rănit a cărui stare necesită o operațiune imediată și un chirurg pentru fixarea onorariului datorit acestuia din urmă; consimțimântul rănitului, *quasi in articulo mortis*, încetează de a fi liber din cauza urgenței intervențiunei chirurgicale. Dar dacă aceste onorarii sunt datorate, aparține Curților și Tribunalelor de a fixà quantumul lor, ținând seamă de importanța intervenției, de notorietatea practicianului și de averea rănitului.

TRIB. CIV. AUBE, 6 Martie 1929

Desavuare de copil sau de paternitate. Mărturisirea femeiei de nepaternitatea soțului. Separația soților în timpul concepției. Proba disimulării, însărcinărei și a naşterii copilului. Adulter recunoscut de femeie. Cerere de desavuare de paternitate. Divorț. Injurie gravă.

1. Mărturisirea femeii nu poate fi considerată ca dovadă de nepaternitate, dacă alte fapte nu o însoțesc, femeia putând să se înșele asupra originei ce ea atribuie copilului său, cu toate că bărbatul trăià cu totul separat de femeia sa în momentul concepțiunei copilului, dacă dânsul nu aduce dovada formală că însărcinarea femeii și naşterea copilului îi au fost ascunse.

2. Dacă mărturisirea adulterului femeii în o cerere de desavuare de paternitate nu poate fi admisă ca motiv suficient pentru a justificà o cerere de divorț, ea trebuie totuş a fi considerată ca o injurie gravă putând justificà o asemenea cerere.

TRIB. DEP. PAS DE CALAIS, 14 Februarie 1928

Responsabilitate civilă. Animal urmărit de un câine. Moartea subită a animalului. Absența abuzului de drept. Art. 1385 cod. civ. fr. (art. 1001 cod. civ. rom.).

Pentruca art. 1385 cod. civ. fr. (art. 1001 cod. civ. rom.) să se aplice daunei cauzate de un animal, trebuie ca dauna să provină dintr'un fapt direct al animalului şi ca proprietarul acestuia să fi comis o culpă, lăsându-l fără supraveghere.

In speță, dacă o scroafă aparținând unui terț a pătruns într'un ogor şi dacă câinele proprietarului ogorului o urmăreşte spre a o face să iasă, în caz când scroafa urmărită cade jos şi moare pe, loc proprietarul câinelui care n'a abuzat de dreptul său, nu poate fi făcut responsabil de această moarte rezultat a unei predispozițiuni morbide independente de intervențiunea câinelui.

Altfel ar fi spre a fi abuz de drept, adică dacă scroafa ar fi fost intenționat ucisă sau dacă proprietarul și câinele său ar fi urmărit-o excesiv. (*Gaz. des Trib.*, 14 août 1928. *Réc. des Sommaires de la Jur. Franc.* 1928 novembre No. 11, pag. 854).

OBSERVAȚIUNE. Speța soluționată de Trib. Pas de Calais la noi nu se poate pune căci Legea Poliției Rurale dela 1868 prevede precis în art. 98 al. II că păzitorii holdelor, livezilor, țarinelor său viilor au chiar dreptul a ucide porcii intrați în el şi singura obligațiune ce le incumbă este de a vestì pe proprietarul lor să vină să-i ia fără să poată pretinde vreo despăgubire. Iată în adevăr o dispozițiune arhaică contrară celui mai elementar spirit de justiție, dispozițiune din nefericire neabrogată, căci nimenea nu s'a gândit la această abrogare necesară totuș unei legislațiuni civilizate. Este oare posibil ca cineva să-şi facă dreptate singur în acest mod, suprimând animalul vecinului său, animal care mai ales în valuta de azi reprezintă o sumă însemnată pentru proprietarul său? Ce este mai uşor ca pretextând intrarea unui astfel de animal pe locul său proprietarul acestui loc dintr'un spirit de răutate sau din cine știe ce alt motiv să-l ucidă şi legea să-l apere totuș de orice despăgubire şi aceasta fără nici o altă judecată decât aceea a proprietarului locului totdeauna bine dispus a se vedeà prejudiciat. Iată dece găsim mai uman şi mai social decretul francez asupra poliției rurale dela 1791 care în art. 12 îngăduie vânzarea animalului, dacă proprietarul său nu-l reclamă şi nu plăteşte despăgubirea cuvenită, iar art. 18 prevede amenda pentru proprietarul caprei introduse pe locul altuia, amendă ce se poate îndoì şi care este prevăzută şi de art. 24 acelaş decret, care ultim text mai cuprinde pentru un caz şi închisoarea polițienească, dar nu uciderea animalului. Să sperăm, că odată cu unificarea codului nostru penal, introducându-se în el dispozițiunile necesare din legile cu caracter penal ulterioare codului dela 1865 vor dispare dispozițiuni ca acestea cari nesocotesc valoarea unui bun în raport cu altul, fără nici o apreciere, fără nici o judecată. Să revenim la speța rezolvată de instanța franceză şi să generalizăm cazul spre a-l face apropiabil și doctrinei şi jurisprudenței române, presupunând spre exemplu că animalul intrat, urmărit de câine şi mort pe neaşteptate din o cauză străină erà o vacă sau un cal anterior bolnav. Pentruca o responsabilitate să existe trebuie o culpă. Planiol defineşte astfel culpa: «La faute est un manquement à une obligation préexistant, dont la loi ordonne la réparation quand il a causé un dommage à autrui. L'idée de faute prise en elle-même est donc éxtrèmmement simple et elle est dans une rélation nécessaire avec l'idée d'obligation» (Planiol, II No. 863). După acest autor o culpă este totdeauna un act ilicit, pentrucă este totdeauna violarea dreptului altuia fie că acest drept rezultă dintr'un contract sau din lege, aşà încât nu trebuie a se distinge între culpa contractuală şi cea delictuală. (Planiol, II No. 876 şi urm.; Lalou, «La Responsabilité Civile No. 158, pag. 104). După Lalou culpa poate să consiste nu numai în a lucrà contra dreptului altuia dar încă în a se abține dela prevederi fără de cari altul se găseşte vătămat. (Lalou, «La Résponsabilité Civile» No. 285, pag. 177). Deaceea foarte complet asupra noțiunei de culpă este la noi Matei Cantacuzino, căci acest regretat profund autor se exprimă: «Culpa, adică caracterul ilicit al unui fapt sau a unei abstențiuni, e zisă contractuală când faptul sau abstențiunea s'a produs prin călcarea unei obligațiuni contractuale, și delictuală când faptul sau abstențiunea s'a produs prin călcarea unei obligațiuni existând în afară de vreo legătură propriu zis contractuală. Distincțiunea derivă deci nu din noțiunea de culpă care, corespunzând cu caracterul ilicit a unui fapt sau a unei abstențiuni, nu poate să fie decât una şi identică cu sine însăşi, ci din natura sau mai exact din origina obligaţiunei care a fost călcată şi a cărei călcare determină caracterul ilicit al faptului sau al abstenţiunei». (M. Cantacuzino, «Elementele Dreptului Civil, pag. 424 şi urm.).

Culpa generatoare de responsabilitate pentru faptul prejudiciabil cauzat de un animal este o culpă prezumată comisă de acela care îl are în paza sa. (Sourdat, «Traité de la résponsabilité, II, 1428, 1429, Demolombe, XXXI No. 638; Laurent XX, 625 Huc, VIII, 451; Planiol, II No. 918, Alexandresco, V, 570; Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu şi Al. Băicoianu, «Tratat de Dr. Civil Român», vol. II No. 1164). Ea rezultă din imprudenţa, neglijenţa sau lipsa de supraveghere a proprietarului animalului sau a celui care îl utilizează şi legea o spune categoric: In speţa judecată de Trib. Pas de Calais nefiind nici o culpă din partea proprietarului câinelui, responsabilitatea sa n'a putut fi angajată. Moartea animalului urmărit nu se datoreşte altcuiva decât cazului fortuit, eveniment superior voinţei individului, imposibil de a-l prevedeà ori de a-l împiedicà. Responsabilitatea încetează în cazul în care dauna pe care animalul a cauzat-o n'a avut loc decât în urma unui eveniment de forţă majoră. (Aubry et Rau, VI, par. 448, pag. 428; Toullier, XI, 297, Larombière, V, art. 1385 No. 13, Demolombe, VIII No. 650 şi 652; Alexandresco op. şi loco cit.). Jurisprudenţa este în acelaş sens. (Cass. civ., 27 oct. 1885, Dalloz P. 86. 1. 207; Cass. civ., 9 mars 1886, Dalloz P. 86/1. 208; C. Apel Paris, 11 mars 1889, Dalloz P. 93. 1. 489; Cass. civ., 11 mars 1902, Dalloz P. 1902. 1. 214, Cass civ., 2 juillet 1902, Dalloz P. 1902. 1. 431); Ch. Req., 5 févr. 1906, Dalloz P. 1906. 1. 96 Ch. Req., 29 janv. 1906, Dalloz P. 190. 1. 14). Prezumpţia de culpă cedează astfel probei pozitive şi directe care stabileşte această cauză precisă străină proprietarului care a cauzat dauna. In speţa ce adnotăm scroafa reclamantului căzând şi murind din cauza că erà mai demult bolnavă, proprietarul câinelui care o urmăreà a fost apărat de orice responsabilitate şi cu drept cuvânt.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Preşedinte

III. JURISPRUDENŢA ITALIANĂ

CAS. ROMA, 4 Ian. 1896

Drepturile locatorului. Acte executorii. (699, 702, 750, 775, 793, 798—803 c. com. it. — 2, 717, 720, 760, 783, 808—810 c. com. rom.).

Şi după declararea în faliment, locatarul, pentru creanţa chiriei, are dreptul de a pune în mişcare şi urmări actele executorii asupra mobilelor existente în fondul închiriat, afară de excepţiunea din art. 730 c. com. it. (702 rom.).

CURTEA. In devăr, nu e nici o îndoială, că din ziua declaraţiei falimentului, toate chestiunile active şi pasive, cari privesc bunurile mobile şi imobile ale falitului, se concentrează în persoana sindicului.

Că nici un act de executare asupra acestor bunuri nu se poate începe sau continuà, decât în contra sindicului.

Că lui îi incumbă de a procede la lichidarea activului, prin incassarea creanţelor şi vânzarea bunurilor, şi că nici un creditor nu poate începe exproprierea forţată a imobilelor şi nici de a face executarea asupra mobilelor falitului (713, 803, 808, 809, 810, 811 c. com. it.; 699, 793, 798, 799, 800, 801 c. com. rom.).

Dar acestea, cari sunt efectele ordinare ale declaraţiunei de faliment, nu se aplică decât în mod parţial faţă de locatar care are o creanţă de chirie contra falitului şi aceasta rezultă din dispoziţiunile art. 702 it. (720 rom.) astfel conceput: «Pentru chiriile datorite de falit, actele de executare asupra efectelor mobile cari serveau comerţului său, sunt suspendate pentru 30 zile, dela aceea a sentinţei de faliment, afară de măsurile conservatorii, şi dreptul ce proprietarul ar fi dobândit anteriormente, de a luà posesiunea bunurilor închiriate. Când el îl obţine încetează de drept suspendarea actelor de executare mai sus stabilită».

Acest articol care există şi în codul vechiu de comerţ italian din 1865 (art. 588) este reproducerea exactă a art. 450 din legea franceză asupra falimentelor, din 28 Maiu 1838 care zice: «Toutes voies pour parvenir au payment des loiers sur les effets mobiliers servant a l'esploitation du commerce du failli seront suspendu pendant 30 jours a partir du jugement declarative de faillite, sans préjudices de toutes mesures conservatoire, et du droit qui serait aquis au proprietaire de reprendre possession des biens loués. Dans ce cas la suspension des voies d'éxecution établit au present article cessera de plein droit».

Sub regimul codului comercial francez din 1807, care nu aveà o asemenea dispoziţiune, locatarul pentru a obţine plata chiriilor datorite lui de falit puteà după declaraţiunea de faliment să continue sau să înceapă actele de executare asupra mobilelor servind la executarea comerţului lui. Această sistemă augmentând desordinea în administraţia bunurilor, care are loc de ordinar în primele zile ale falimentului, vătămà interesele masei, prin vânzarea precipitată, cari urmau deacì şi prin înpiedicarea continuărei comerţului, în cazurile în cari ar fi fost utilă sau necesară (469 c. com. fr., it. 750). Pentru a evità asemenea inconveniente, s'a gândit de a se da timp nouilor administratori de a se concertà asupra mijloacelor de a desinteresà pe locator. Or, dacă acesta a fost scopul pe care l-a avut legiuitorul francez, pentru a ordonà suspendarea actelor de urmărire, şi aceiaşi intenţiune a avut-o şi legiuitorul italian, urmează deacì că art. 702 — rom. 720 urm., ca şi art. 850 c. com. fr. are ca bază certă şi indiscutabilă dreptul locatorului de a lucrà în mod executoriu şi după declaraţiunea falimentului, cu alte cuvinte, presupune necesarmente acest drept, fără care articolul n'ar aveà raţiune de a fi.

Nu există distincţiune între actele executorii începute înainte de declararea de faliment şi actele începute după, pentrucă legea a. voit să menţină intact privilegiul locatorului, atât în esenţa lui cât şi în modul de a-l îndeplinì, şi singura modificare adusă lui prin art. 702 c. com. it. (720 rom.), consistă în suspendarea exerciţiului său pentru 30 de zile. Că dacă în privinţa locatarului legea a uzat de un tratament şi mai avantajos decât acela făcut creditorilor priveligiaţi şi ipotecari asupra imobilelor, cărora le-a permis numai de a continuà exproprierea începută mai înainte de sentinţa declarativă de faliment (801 c. com. it. — rom. 811), raţiunea constă în aceea că în substanţă, privilegiul locatorului este o speţă de gaj, (gajul tacit dela Romani: *super invecta et illata* legea 4 Dig. *De partis*), a cărei eficacitate, depinde de faptul de a fi rămas obiectele gajate, în posesiunea creditorului; cu atât mai mult că legea civilă a dat locatarului facultatea de a sechestrà mobilele pe cari cade privilegiul, ori de câte ori au fost transportate aiurea din fondul locat fără consimţimântul său (1958 c. c. it. No. 3 — rom. 1730 No. 1 al. ult.), şi legea comercială face să înceteze de drept suspendarea actelor executorii, când locatarul obţine de a reluà posesiunea fondului închiriat (702 it. — 720 rom.), fiindcă trebuind atunci a se transportà mobilele cari au servit a-l furnizà, s'ar puteà vătămà privilegiul dacă s'ar menţine suspendarea.

Apoi, dacă s'a recunoscut că în cas de faliment dreptul de sechestru nu se extinde la mărfurile eşite din magazinele sau locurilor de exerciţiu al comerţului său industriei chiriaşului, atunci când asupra lor au dobândit drepturi terţii (773 No. 2 it. — 783 rom.), ar trebuì cu atât mai mult să se admită sesizarea atunci când se găsesc în acel local.

Un alt argument care demonstrează mai bine dreptul locatorului de a lucrà în mod executoriu, chiar după declaraţiunea de faliment, se trage din aceea că prin art. 702 it. (720 rom.) s'a limitat suspendarea actelor executorii, la efectele mobile cari serveau falitului la exerciţiul comerţului său deci dacă în fondul locat se găsesc lucruri cari nu serveau acestui comerţ, este incontestat şi incontestabil că locatorul le poate sesizà şi vinde şi în cele 30 de zile dela pronunţarea sentinţei declarative de faliment, ca şi cum aceasta n'ar existà.

In fine, pe lângă că nu este adevărat, că sindicul, ca reprezentant al masei creditorilor, reprezintă şi pe creditori în parte, cari vor să valorifice interese speciale contrarie intereselor masei, nici nu s'ar puteà înţelege, cum el ar puteà în interesul şi pe contul locatorului să exercite facultatea de a sechestra mobilele, chiar în limitele desemnate de codul comercial, în art. 773 it. No. 2 — rom. 783 (facultate care ţine mai mult de substanţa privilegiului decât de modul de al efectuà), atunci când transportarea lor a fost făcută de însuş sindicul, şi mobilele se găsesc în păstrarea sa.

OBSERVAŢIE. Prin această deciziune s'a casat deciziunea Curţei de Apel care ca şi Tribunalul de prima instanţă admisese teoria contrarie prevăzută de textul legei care ordonă suspendarea în termen de 30 zile. Argumentele Casaţiei nu sunt însă convingătoare.

C. N. TONEANU
Avocat

PARTEA III-A
SOL. JURISPR. ROM. ŞI STRĂINE (CAS., CURŢI DE APEL, TRIB., ETC.)

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

CAS II, 6 Noemvrie 1929

Autoritate de lucru judecat în materie de suspendare de executare pentru cauză de recurs. Jurisdicţiune graţioasă. Conservare de drepturi. Inexistenţa lucrului judecat (art. 71 leg. C. Cas., 104 pr. civ.).

Din modul în care este redactat art. 71 legea Curţei de Casaţie rezultă că cererile privitoare la suspendarea executărei hotărîrilor definitive, urmează a fi cercetate pe calea procedurei graţioase, întrucât, prin natura lor, în atari cereri, instanţa nu e chemată să soluţioneze un litigiu pendinte ci numai să exercite un control în scopul conservărei unui drept, astfel încât hotărîrile intervenite, în măsura în care părţile, prin concluziunile lor n'au depăşit cadrul graţios al afacerii, nu produc autoritatea de lucru judecat. (Dec. civ. 601 din 6/11/929; admis recursul făcut de Banca de Scont a României contra deciz. C. apel Galaţi, s. I, No. 64/928. Preşedinte d-l *Const. Gh. Rătescu*).

CAS. II, 4 Dec. 1929

Hotărîri de arbitraj. Legea pentru regl. conflictelor de muncă. Caracterul lor: contracte colective de muncă, supuse regulelor referitoare la convenţiuni în genere. Drept de recurs. Inadmisibilitate.

Hotărîrile de arbitraj pronunţate în conformitate cu dispoziţiunile legei pentru reglementarea conflictelor de muncă, fie de comisiuni, fie de preşedintele lor, fiind contracte colective de muncă, prin urmare convenţiuni, nu hotărîri judecătoreşti, urmează că nu pot fi atacate cu recurs în Casaţie, ci numai anulate pe calea unei acţiuni principale. (Dec. civ. 671 din 4 Dec. 1929; respins ca inadmisibil recursul făcut de Ianchel Crutogilav şi alţii. Preşidenţia d-lui *Const. Gh. Rătescu*).

CAS. II, 11 Dec. 1929

Urmărire mobiliară. Debitor falit. Contestaţiunea judecătorului sindic. Este acesta sub raportul termenului de contestaţie prevăzut de art. 241 cod. cooperaţiei din 12 Iulie 1928, un terţ, sau un mandatar legal? Tardivitatea contestaţiunei.

Din punctul de vedere al administrărei bunurilor falitului, judecătorul sindic nu poate fi considerat ca un terţ, ci dimpotrivă, ca un mandatar legal, continuator al tuturor drepturilor şi obligaţiunilor cuprinse în patrimoniul trecut, prin efectul sentinţei declarative în stare de faliment, în administraţiunea sa, întrucât dacă într'adevăr el este reprezentantul intereselor massei credale, nu este mai puţin adevărat că, în acelaş timp şi de o potrivă, el reprezintă, cu exclusivitate pe falit, atât sub raportul acţiunilor de introdus, cât şi sub acela al acţiunilor şi executărilor începute, şi cari conform art. 717 al. 4 c. com. au a se continuà în persoana sa.

Potrivit art. 241 cod. cooperaţiei din 12 Iulie 1928, sub regimul căruia s'a început executarea şi s'a introdus contestaţia, judecăt. sindic, debitorii şi garanţii sunt autorizaţi să se opună la urmărirea averii lor mişcătoare, pe calea unei contestaţiuni, adresată judecătorului de ocol în circumscripţia căreia Banca populară creditoare îşi are sediul şi anume în termen de 10 zile dela primirea sau lăsarea la domiciliu a procesului-verbal de sechestru.

In speţă, contestaţia fiind introdusă după expirarea acestor 10 zile urmează a fi respinsă ca tardivă. (Dec. civ. 690 din 11, Decemvrie 1929; admis recursul făcut de Banca Populară Călimăneşti, în fond respinsă contestaţia. Preşedinţia d-lui *Const. Gh. Rătescu*).

CAS. II, 8 Ianuarie 1930

Hotărîri de condamnare în contumacie. Caracterul său sub raportul Decretului de amnestie din 14 Maiu 1929. (Art. 481 pr. pen. şi 172 c. j. m.).

Potrivit art. 481 pr. penală, aplicabil pe temeiul art. 172 c. j. m. şi sentinţelor Consiliului de răsboiu, deciziunile date în contumacie precum şi procedurile făcute în contra contumacelui nu sunt nimicite şi urmărirea nu are a fi reluată în privinţă-i, după formele ordinare, decât dacă înlăuntrul termenului de prescripţie, acesta s'a predat sau a fost prins.

In absenţa unei atari predări sau prinderi, deciziunea de condamnare îşi păstrează toate efectele legale, facultatea de purgare, acordată de sus menţionatul text, contumacelui, atâta vreme cât nu este exercitată, neputând atacà întru nimic caracterul său definitiv.

In asemenea condiţii şi cum în speţă este necontestat că recurentul nu şi-a purgat condamnaţiunea dată de Consiliul de răsboiu al Corp. VI de Armată, urmează că aceasta este definitivă şi prin consecinţă, potrivit art. 1 al decretului 1467 din 13 Maiu 1929, exceptată dela beneficiul amnestiei. (Dec. 1 din 8 Ianuarie 1930; respins recursul făcut de locot. Radnofay Gh. contra dec. Cons. permanent de reviz. al armatei cu No. 452/929. Preşedinţia d-lui *Chiseliţă*, consilier).

CAS. II, 15 Ianuarie 1930

Recurs în interesul legei. Legea silvică din 16 Sept. 1920 şi art. 7 cod silvic. Păduri de şes mai mici de 100 ha. exploatate fără respectarea obligaţiunei de a se efectuà studiile sumare prevăzute de art. 4 al legei din 16 Sept. 1920. Lipsa oricărei sancţiuni. Neaplicabilitatea art. 7 cod silvic pe baza principiului «nulla poene sine lege».

Legiuitorul din 16 Sept. 1920, modificând în parte dispoziţiunile art. 2 şi următorii cod. silvic, a dispus prin art. 4 că exploatarea pădurilor de şes în întindere mai mică de 100 ha. se va face pe baza unor studii sumare şi nu ca anterior acestei date, pe temeiul unui plan de amenajament sau al unui regulament de exploatare.

Insă, nici prin dispoziţiunile acestui text nici prin acelea ale celorlalte texte, leguitorul din 16 Sept. 1920 nu s'a preocupat şi nu a edictat vreo sancţiune împotriva exploatărilor efectuate de proprietarii unor asemenea păduri, în absenţa studiilor sumare pretinse de menţionatul text.

In atari condiţiuni, şi cum sancţiunile prevăzute de art. 7 cod silvic sunt aplicabile numai proprietarilor cari îşi exploatează pădurile fără amenajament sau regulament de exploatare şi prin consecinţă, potrivit principiului că pedepsele nu pot fi create decât prin formale dispoziţiuni legale, ele neputându-se întinde pe cale de analogie şi în cazul vizat de art. 4 citat, urmează că în speţă curtea de apel Galaţi s. II a făcut o justă interpretare şi aplicaţiune a textelor menţionate, astfel încât recursul în interesul legei făcut de Parchetul general al Inaltei Curţi de casaţie, are a se respinge ca neîntemeiat. (Cas. II Dec. 169 din 15 Ian. 1930; respins recursul în interesul legei făcut de Parchetul general al Curţei de casaţie. Preşidenţia d-lui *A. Procopiu*, consilier).

TRIB. BUZĂU II, 5 Dec. 1929

Delict silvic. Proces-verbal de flagrant delict. Nesemnarea lui de ambii martori asistenţi. Nulitate absolută. Dacă poate fi considerat ca un proces-verbal de drept comun succeptibil de proba contrară. Soluţie negativă. (Art. 78 al. 2, 82 al. 2 cod silvic).

In conformitate cu dispoziţiunile art. 78 al. 2 din codul silvic, în cazuri de flagrant delict, agenţii sunt datori să constate faptul prin încheierea unui proces-verbal semnat de dânşii, de delicvenţi şi de doi martori, iar după dispoziţiunile art. 82 al. 2 din acelaş cod, procesele-verbale referitoare la flagrant-delict se pot anulà pentru vicii de formă.

Dacă legea cere ca asemenea procese-verbale să fie semnate şi de doi martori asistenţi, formalitatea — fiind luată ca o garanţie pentru temeinicia acestor procese-verbale — este esenţială, iar lipsa ei este sancţionată de lege cu nulitatea; căci nu se poate contestà că un proces-verbal nesemnat de martori nu ar fi atins de un viţiu de formă şi că acest viţiu n'ar atrage anularea lui, astfel cum prevede art. 82 cod. silvic.

Procesul-verbal fiind nul şi neexistent, nu se poate susţine că el ar mai aveà vr'o valoare probantă şi că dacă nu face dovadă până la înscrierea în fals el trebuie crezut până la dovada contrară ca un proces-verbal de drept comun, — căci o asemenea susţinere ar fi exactă numai cu privire la procesele-verbale cari conţin viţii pe cari legea nu le sancţionează cu nulitatea şi numai la procesele-verbale lipsite de acele forme cari pentru valabilitatea lor nu sunt esenţiale.

Deoarece procesul-verbal constatator al unui flagrant delict silvic, nesemnat de ambii martori asistenţi, este atins de o nulitate absolută, el nu produce nici un efect și deci nu poate fi considerat decât cel mult ca un denunț; astfel că, neavând nici o valoare probantă, nu inculpatului îi incumbă sarcina dovezei contrare, ci Ministerul public trebuie să facă dovada infracțiunei prin alte mijloace de probă.

Intrucât în speță reprezentantul Ministerului public n'a cerut să probeze existența delictului și culpabilitatea inculpaților, urmează că, în lipsă totală de probe, ei trebuesc achitați pe baza art. 10 al. 2 pr. pen. (Sentința corecțională No. 2341 din 5 Dec. 1929. Preșidenția d-lui *G. P. Docan*, redactor al sentinței).

OBSERVAȚIE. Sentința ce raportăm urmează jurisprudența Inaltei Curți de casație care, după oarecari șovăeli, s'a fixat cu începere din anul 1913 în acest sens. (A se vedeà: Cas. II, 129/1913, *Jur. Rom.*, pag. 206; Cas. II, 2147/922 în Corneliu Botez, «Legiuiri Silvice», p. 119 No. 133 și 134; Cas. II, 353/1925, *Jur. Gen.* 1925, speța 890; Cas. II, 232/1928, *Jur. Gen.* 1928, speța 776. In acelaș sens a se vedeà și trib. Ciuc, sentința 141/928, *Jur. Gen.* 1928, speța 1366, cu nota aprobativă a d-lui judecător D. Ștefănescu).

Mai înainte de 1913, Casația s'a pronunțat și în sensul contrar, hotărînd că procesele-verbale de flagrant delict vițiate fac totuș dovadă cât timp nu sunt combătute de inculpat prin proba contrară. (Cas. II, 1090/912 în *C. Jud.* 1912 No. 55 și în C. Botez, op. cit., pag. 124 n. 158). Decizia pare că a rămas izolată.

Punctul ei de vedere a găsit însă sprijin în doctrină. Astfel a fost susținut de: I. Tanoviceanu (*C. Jud.* No. 56/1912, pag. 656, nota sub sentința trib. Olt no. 2267/1912), C. St. Bossie (*C. Jud.* no. 10/1913, pag. 114) și de Corneliu Botez (op. cit., pag. 124, No. 157). A se vedeà și nota d-lui Tr. Scriban în *Jur. Gen.* 1926, speța 21.

Asupra forței probante a proceselor ce conțin viții de formă, a se vedeà ca principii generale: Tratatul de procedură penală de I. Tanoviceanu—V. Dongoroz, ed. II, vol. IV, pag. 524, No. 328^2, 328^3 și pag. 530, 531 No. 332^2 și 332^3.

G. P. D.

TRIB. DOLJ II, 21 Decemvrie 1929

Constructor pe propriul lui teren. Ulterior devine proprietară asupra construcțiunei, o persoană și asupra terenului, altă persoană. Dacă se poate cere dărâmarea. Soluție negativă. (Art. 494 cod. civ.).

In fapt. Printr'un testament autentic din anul 1880, Ion Bercea, din com. Plenița, testează o casă cu două etaje din aceà comună și terenul pe care este construită, unuia dintre fii săi, anume Constantin I. Bercea, care, ulterior, o dă, în schimbul altui imobil, fratelui său, Marin I. Bercea. Acesta, la rândul său, donează numai terenul pe care este construită casa, — cel puțin așà ar reieșì din actul de donațiune aut. Trib. Dolj la No. 2583/907 — primăriei com. Plenița. Casa a continuat să fie locuită, la început, de donator, iar, în urmă și în prezent, de către o nepoată a acestuia, Aurora Ion Bercea. In orice caz primăria nu pretinde a aveà nici un drept asupra acestei case.

La prima instanță primăria Plenița cere ca Aurora Ion Bercea să fie obligată să-și dărâme casa și să-și ridice materialul de pe teren. Acțiunea a fost respinsă ca nesusținută. In fața Tribunalului, ca instanță de apel, s'a făcut o amplă discuție asupra punctului de a se ști cine este proprietarul terenului pe care este construită casa, dar s'a insistat prea puțin asupra acțiunei însăș. Tribunalul a respins acțiunea ca nefondată.

In drept. Obiectul acțiunei de față fiind dărâmarea casei, nu revendicarea terenului pe care ea este construită, Tribunalul găsește inutil să discute argumentele pro și contra aduse de către părți pentru a stabilì cine este proprietarul acestui teren; acțiunea fiind nefondată, chiar în ipoteza cea mai favorabilă reclamantei-apelante, primăria Plenița, adică admițându-se ca dovedit dreptul său de proprietate.

In adevăr, în această ipoteză, primăria n'ar puteà cere dărâmarea casei, decât pe baza art. 494 cod. civ., invocând dreptul său de accesiune; dar acest articol nu este aplicabil decât construcțiunilor făcute de altcineva decât acela care erà proprietarul terenului în momentul construcțiunei. Dacă chiar proprietarul acestui teren a construit, și ulterior, pe baza unor titluri diferite, a ajuns în stăpânirea construcțiunei, o persoană, iar a terenului, altă persoană, cum însăș primăria pretinde că este cazul în speță, atât doctrina cât și jurisprudența au stabilit că art. 494 c. civ. nu mai este aplicabil. (Planiol I, ed. 1920, pag. 853 No. 2737; Cas. I, Dec. 11/923, *Jur. Gen.* 1923, No. 106).

Ar fi, de sigur, absurd să se admită dărâmarea casei, în această ipoteză, când legea o interzice în mod categoric, în ipoteza constructorului de bună credință. «Dacă clădirile, zice ultima parte a art. 494 c. civ. au fost făcute de a o treia persoană de bună credință, proprietarul nu va puteà cere ridicarea sus ziselor clădiri»... Și dacă art. 490 cod. civ. dă proprietarului dreptul «să facă asupra pământului toate clădirile ce va crede de cuviință», nu se poate spune că un astfel de proprietar este de rea credință când exercită acest drept al său. (Dec. Trib. Dolj II, Sentința 665 din 21 Dec. 1929. Președinte și redactor, *Ion A. Stroe*, judecător de ședință).

TRIB. FĂLTICENI, 11 Iulie 1929

Simulațiune. Moștenitori rezervatari. Dreptul lor de a atacà în simulațiune un act al autorului lor. Cazurile în cari acești moștenitori pot fi considerați ca terți. Probe în dovedirea simulațiunei.

Când succesorii universali au și calitatea de moștenitori rezervatari față de succesiune și în această calitate pretind că, prin actele făcute de defunct, li s'a știrbit dreptul la rezervă, dânșii în această situație devin terți față de succesiune și deci în drept a se servì de martori și prezumpțiuni pentru a dovedì simulațiunea actului autorului care le-a atins rezerva.

OBSERVAȚIUNE. Efectul contractelor precum și al obligațiunilor isvorîte dintr'un contract este limitat și nu regulează decât raporturile între părțile contractante (art. 973 c. civ.); prin excepție însă dela acest principiu, sunt cazuri când o persoană fără să fi luat parte la un act determinat fie personal fie printr'un reprezentant, urmează totuș a fi considerată ca fiind reprezentată în mod valabil, deci și părtașă la efectele actului, persoană care se numește în doctrina «ayant cause», spre deosebire de terți, adică acele persoane cari nu au luat parte nici personal și nici reprezentați și cari rămân străine de efectele actului încheiat între alte părți, putând invocà cu succes maxima: «res inter alios acta, aliis nec nocere nec prodesse potest».

Chestiunea care s'a pus în discuția Tribunalului Fălticeni a fost aceea de a se ști, dacă moștenitorii universali ai defunctului, trebuesc priviți ca părți contractante sau ca terțe persoane, aceasta pentru a puteà stabilì mijloacele de probațiune ale simulațiunei.

Știut este că, succesorii universali sau cu titlu universal, ca continuatori ai persoanei juridice a autorului lor, succedând la toate drepturile și obligațiunile acestuia în virtutea unui raport ce-i leagă cu defunctul, sunt în principiu considerați ca ayants cause față de toate actele încheiate de acesta și nu pot aveà mai multe drepturi decât autorul lor, fiind supuși deci, în ceeace privește mijloacele de dovada simulațiunei, la aceleiași norme ca și părțile contractante, neputând potrivit art. 1175 c. civ. dovedì simulațiunea unui act decât prin contra înscris.

In ce privește pe moștenitorii nerezerzatari ei reprezentând pe autorul lor, și fiind deci considerați ca parte în actul simulat, natural că aceștia nu se vor puteà folosì decât de probele pe care erà în drept să le invoace și autorul lor; vor aveà nevoie, prin urmare, de o probă în scris a simulațiunei sau de un început de probă în scris completată cu martori și prezumpțiuni potrivit art. 1197 și 1198 c. civ.

Moștenitorii rezervatari însă, cu toate că în principiu sunt și ei considerați ca «ayants cause», sunt terți față de actele încheiate de autorul lor, care se ating de dreptul lor de moștenire și anume în ce privește rezerva ce li se cuvine în succesiunea autorului lor, ei nu pot fi considerați că dețin dreptul lor dela decuius, ci dela lege, care le conferă acest drept chiar contra voinței exprese a defunctului; așà fiind, crezii rezervatari, întrucât înțeleg să-și valorifice dreptul la rezervă și să stablieească atingerea adusă drepturilor lor prin actele defunctului, au calitatea de terți și deci bazați pe principiul din art. 1198 c. civ. se pot folosì de proba testimonială pentru a stabilì caracterul de liberalitate al actului fictiv care nu are ființă decât în aparență, în măsura în care acel act atinge rezerva legală în patrimoniul defunctului.

A se vedeà doctrina și jurisprudența referitoare numai la cazurile când moștenitorii rezervatari pot fi considerați ca terți: (Drept civil român, D. Alexandresco, vol. V, pag. 278 și vol. VII, pag. 166; Elementele dreptului civil M. B. Cantacuzino, pag. 464; Tratat drept civil rom. C. Hamangiu, I. R. Bălănescu și A. Băicoianu, vol. II, pag. 854; Drept civil rom. C. Nacu, vol. II, pag. 798; Cod civil adnotat, C. Hamangiu, N. Georgean, vol. III, cu doctrina și jurisprudențele de sub art. 1175 c. civ.; Manual drept civil, M. A. Demetrescu, despre obligațiuni, pag. 54; Scrieri juridice, Al. Degré Simulațiunea și frauda, vol. I, pag. 319; Trib. Ilfov, s. III, sent. civilă No. 391 din 20 Iunie 1911 în *C. Jud.* No. 5 din 19 Ianuarie 1912; Judecăt. ocol Suraca-Putna, cartea de judecată din 24 Febr. 1912, C. S. Bălan, în *C. Jud.* No. 76 din 18 Noemvrie 1912; Casația I, decizia No. 699 din 7 Decemvrie 1915 în *C. Jud.* No. 38 din 26 Maiu 1916 și *Juripr. Română*, 14/916, pag. 213 No. 213; Curtea Apel București, S. II, decizia No. 98 din 18 Iunie 1914, în *C. Jud.* No. 30 din 28 Aprilie 1915; Trib. Gorj S. I, sentința civilă No. 58. din 1 Martie 1920 cu nota d-lui Alex. Cerban, prof. univ. în *C. Jud.* No. 55-56, din

8 August 1920; Casaţia I, decizia No. 703, din 29 Decemvrie 1920 în *Jurispr. Rom.* 11/921, pag. 159 No. 130; Casaţia I, decizia No. 1429 din 27 Decemvrie 1922 cu nota d-lui Alex. Cerban în *C. Jud.* No. 15 din 22 Aprilie 1923 şi în *Jurispr. Română*, 7-8/923, pag. 233 No. 145; Trib. Durostor, sentinţa civilă No. 50 din 4 Maiu 1923 în *Jurispr. Gen.*, 1923 sp. 1255; Curtea de Apel Bucureşti S. I, decizia No. 170 din 27 Iunie 1923 în *Jurispr. Gen.*, 1923 sp. 1624; Casaţia I, decizia No. 965 din 30 Maiu 1924 în *Jurispr. Gen.*, 1925 sp. 35; Trib. Buzău S. I, sentinţa civilă din 30 Iunie 1925 în *Jurispr. Gen.*, 1925 sp. 1897, sentinţă adnotată de d-l Traian Scriban, unul din cei mai neobosiţi colaboratori ai revistelor noastre juridice, în *Jurispr. Gen.*, 1926 sp. 1181; Trib. Buzău S. II, sentinţa civilă No. 340 din 10 Iunie 1925 în *Pand. Rom.* 1926-3, pag. 5; Judecăt. Bârca-Dolj, încheierea din 20 Noemvrie 1925 cu trimiterile la doctrina franceză a d-lui judecător I. Raicea în *Jurispr. Gen.*, 1926 sp. 132; Casaţia I, decizia No. 817 din 22 Martie 1927 in extenso în *Jurispr. Rom.* 16/927 No. 242, pag. 364 şi în *Jurispr. Gen.*, 1927 sp. 1781; Casaţia I, decizia No. 1679 din 17 Iunie 1927 în *Jurispr. Gen.*, 1927 sp. 1574; Casaţia Belgiană S. I, din 14 Maiu 1926 cu nota d-lui avocat Jean Vermeulen în *Pand. Române*, 1927-3, pag. 31; Casaţia I, decizia No. 817 din 22 Martie 1927 în *Pand. Rom.*, 1928-3, pag. 1; Casaţia I, decizia No. 674 din 26 Martie 1928 în *Juripr. Gen.*, 1928 sp. 1420; Trib. R.-Sărat, jurnal din 6 Martie 1928 cu interesantele trimiteri în special la doctrina franceză a d-lui judecător Const. Zotta în *Jurispr. Gen.*, 1928 sp. Casaţia I, decizia No. 2158 din 23 Oct. 1928 în *Jurispr. Gen.*, 1929 sp. 169; Trib. Olt S. I, jurnal din 8 Martie 1929 în *Jurispr. Gen.*, 1929 sp. 1398).

GH. PETRUC
Judecător Trib. Fălticeni

TRIB. HOTIN, **19 Decembrie 1929**

Basarabia. Minor emancipat. Acţiune în justiţie. Autoritate de lucru judecat. Hotărîri nule. Efecte.

Potrivit principiilor din codul civil rus minorul emancipat, putând acţionà şi stà în judecată fără asistenţa curatorului, hotărirea obţinută contra lui produce autoritatea lucrului judecat.

Dispoziţiunile din articolul 19 procedura civilă rusă îşi au aplicaţiunea numai în ce priveşte minorii până la 14 ani ce sunt sub tutelă.

Hotărîrile obţinute contra incapabililor şi celor rău reprezentaţi în justiţie sunt nule, iar nu neexistente, deci capabile de a produce lucru judecat.

TRIBUNALUL. In urma deliberaţiunilor avute a pronunţat următoarea sentinţă:

Asupra apelului făcut de către Parascovia Glaviţchi din com. Capilauca personal şi în calitate de tutoare la casa def. ei soţ Nechita Glaviţchi prin petiţia inreg. la No. 13278/292 trimis acestui Tribunal cu adresa No. 28585/929, a judecătoriei mixte Hotin contra cărţei de judecată No. 661 din 17 Octombrie 1929, prin care s'a admis acţiunea civilă pentru partaj intentată de Feodora Cornivschi din aceeaş comună.

Având în vedere actele din dosar cum şi concluziunile puse de părţi în instanţă.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

In anul 1913 intimata de astăzi împreună cu sora sa Matrona Blajco au chemat în judecată la judecătoria volostei Dăncăuţi pe fraţii lor Ivan a lui Maftei Glaviţchi şi Nechita a lui Maftei Glaviţchi, astăzi decedat şi reprezentat în instanţă prin soţia sa Parascovia Glaviţchi în calitate de tutoare, pentru partajarea cătimei de 4 deseline şi 30 prăjini pământ rămase pe urma def. lor mame Daria Glaviţchi, avere ce este astăzi în litigiu, şi prima instanţă le-a admis acţiunea prin cartea de judecată din 28 Februarie 1913. Contra acestei cărţi de judecată părţile de atunci făcând apel, Congresul judecătorilor de pace li l-a admis, respingând acţiunea prin hotărîrea din 29 Maiu 1913 care a rămas definitivă în urma deciziunei din 19 Iunie 1914 a Curţei Guberniale care a respins recursul făcut contra acelei hotărîri de către intimatele de astăzi. In anul 1921 intimata Feodora Corniveschi chiamă din nou în judecată pe Nichita Glaviţchi pentru partajarea aceleiaş averi şi prima instanţă constatând autoritatea lucrului judecat, i-a respins acţiunea prin cartea de judecată No. 68 din 21 Maiu 1921. In luna Februarie 1929 intimata intentează o a treia acţiune pentru partajarea aceleiaş averi chemând de această dată în judecată pe Parascovia Glaviţchi soţia def. Nechita Glaviţchi şi prima instanţă i-a admis acţiunea prin cartea de judecată atacată cu apelul a cărui soluţionare s'a fixat pentru termenul de astăzi.

Că pentru a ajunge la această soluţiune, prima instanţă respinge excepţiunea autorităţei lucrului judecat opusă de apelantă pârîtă şi dedusă din hotărîrea din anul 1913 rămasă definitivă, motivând că aceà hotărîre nu-i poate fi opozabilă intimatei reclamante care în cursul acelui proces având vârsta de 17 ani nu puteà acţionà şi stà în judecată fără asistenţa curatorului.

Având în vedere că în faţa Tribunalului apelanta Parascovia Glaviţchi a opus intimatei reclamante acelaş fine de neprimire a acţiunei, bazat pe autoritatea lucrului judecat rezultat din hotărîrea pronunţată în anul 1913 rămasă definitivă, susţinând că obiecţiunea minorităţei intimatei în cursul procesului din anul 1913 este neîntemeiată atât timp cât hotărîrea pronunţată a rămas definitivă prin uzarea tuturor căilor de atac.

Că intimata în combaterea acestui fine de neprimire a susţinut, că la data intentărei acţiunei şi în tot cursul procesului soluţionat prin hotărîrea din anul 1913 dânsa fiind minoră, având vârsta de 19 ani şi nefiind asistată de curator, aceà hotărîre fiind nulă şi inexistentă nu-i poate fi opozabilă şi deci nu poate produce autoritatea lucrului judecat.

Considerând că potrivit principiilor generale de drept, pentru existenţa lucrului judecat legea cere o întreită identitate între hotărîrea dată şi aceà care urmează a interveni după o nouă cerere şi anume: identitate de obiect (eadem res), identitate de cauză (eadem causa petendi) şi identitate de părţi (eadem conditio personarum), prin urmare aceeaş chestiune soluţionată prin puterea unei hotărîri rămase definitivă să fie répusă în discuţie între aceleaşi părţi având aceeaş calitate.

Că din moment ce toate aceste condiţiuni sunt întrunite, există autoritatea de lucru judecat şi deci în lumina acestor principii urmează a examinà în speţă dacă între hotărîrea pronunţată în anul 1913 şi aceà ce urmează a se pronunţà astăzi există identitate de obiect, cauză şi persoane.

Având în vedere că din examinarea hotărîrei pronunţate în anul 1913, rezultă în mod neîndoios că procesul din acel an a avut acelaş obiect, aceeaş cauză între aceleaşi părţi şi făcută de ele în aceeaş calitate ca şi în procesul pendinte astăzi, apelanta pârîtă figurând în calitate de tutoare la casa def. ei soţ Nichita Glaviţchi fost pârît în acele procese şi ca atare există autoritate de lucru judecat.

Că faţă de obiecţiunea de minoritate a apelantei în cursul procesului din anul 1913 urmează a examinà dacă această cauză este de natură a înlăturà efectul acelei hotărîri rămase definitivă prin uzarea tuturor căilor de atac.

Că pentru soluţionarea acestor chestiuni de drept, urmează a examinà cari sunt principiile înscrise de legiuitorul rus în privinţa actelor ce le poate face minorul emancipat, astfel cum erà intimata în momentul intentărei acţiunei din anul 1913 şi în cursul acelui proces.

Considerând că legiuitorul rus prin articolele 219 şi 220 cod. civil face deosebire între minorul care a împlinit vârsta de 14 ani şi cel care a ajuns la 17 ani, căci pe când celui dintâiu îi pune obligaţiunea de a cere un curator care să-l sfătuiască şi să-l apere în toate procesele, celui de al doilea în limitarea actelor ce nu le poate face fără asistenţa curatorului nu intră şi aceà de a acţionà şi a răspunde în judecată, căci dacă legiuitorul ar fi înţeles să oprească şi pe minorul emancipat dela aceste acte de sigur ar fi precizat astfel cum a făcut prin articolul 219 când s'a ocupat de minorul ajuns la patrusprezece ani.

Că părînd a există o inadvertenţă între dispoziţiunile din textul art. 220 cod. civil rus şi dispoziţiunile art. 19 cod. procedură civilă rusă care opreşte pe minorii de sub tutelă să reclame sau să stea în judecată decât prin tutori sau rudele lor, s'a propus cu ocazia redactărei articolului 19 procedura civilă rusă un amendament în sensul că nevârstnicii ajunşi la vârsta de 17 ani să poată intentà acţiuni şi răspunde în judecată fără asistenţa curatorului, amendament care însă nu s'a mai legiferat, deoarece Consiliul de Stat propusese ca odată cu redactarea legei relative la tutelă să desfiinţeze deosebirile de vârstă existente în codul civil şi să declare incapabil pentru asemenea acte pe toţi cei sub vârsta de 21 ani.

Că legea relativă la tutele ne mai fiind însă promulgată şi pentru a se înlăturà nedumeririle ce s'ar puteà ivi din dispoziţiunile contrarii a acestor două texte o mare parte din doctrină cât şi Senatul cârmuitor rus au căzut de acord în a decide că nevârstnicii ajunşi la vârsta de 17 ani nu sunt vizaţi de dispoziţiunile art. 19 cod de procedură civilă, care se referă numai la minorii până la vârsta de 14 ani ce sunt sub tutelă.

Astfel Senatul rus după o singură decizie (363/1872) contrară acestei opiniuni revine şi prin deciziile 72/1049, 73/1355, 74/228, 72/259, 78/122, 76/203, 76/361, 75/247, 75/928, 76/36, 79/118, 79/20 iar Casaţia prin deciziunile 259, 1049/1872, 3555/1873, 28/1874, 247, 928/1875, 361 din 1876 şi 205/1878 stabileşte principiul că odată cu ajungerea minorului la vârsta de 17 ani încetează obligaţiunea tutorului şi dânsul este în drept de a acţionà şi răspunde în judecată. In acelaş sens se pronunţă doctrina reprezentată prin Tutrimov (v. art. 19 procedura civilă adnotată punctele 47, 48, 49, 50 şi 55: Gaigher, punctul II cod civil adnotat ediţia 1902, pag. 71 jurisprudenţele No. 73/1355, 74/28, 75/205, 76/361, 78/122, 79/118 cum şi profesorul rus V. G. Demcenco care, în studiul său despre dreptul nevârstnicilor de a acţionà şi de a răspunde în judecată, arată că în doctrina rusă sunt trei opiniuni asupra acestei chestiuni dintre care a treia este în sensul că cei ajunşi la vârsta de 17 ani capătă dreptul de a acţionà şi răspunde în judecată fără asistenţa curatorului.

Că admiţând totuş peste aceste consideraţiuni de drept, că intimata din cauza nevârstniciei ei nu ar fi avut calitatea de a acţionà şi sta în judecată cu ocazia procesului din anul 1913 fără asistenţa curatorului, naşte întrebarea dacă pe această cale incidentală poate înlăturà efectele unei hotărîri rămase definitivă prin uzarea tuturor căilor ordinare de atac.

Considerând că atât doctrina cât şi jurisprudenţa este unanimă în a decide că o hotărîre judecătorească, odată rămasă definitivă, devine obligatorie pentru părţile ce au luat parte în proces şi pentru tot ce s'a hotărît chiar dacă ar conţine erori, potrivit principiului «res judecata proveritate habetur».

Că deasemenea întreaga doctrină cât şi jurisprudenţa distingând în ce priveşte hotărîrile capabile de a produce lucru judecat două feluri de hotărîri: nule şi inexistente, admite în mod unanim că numai hotărîrile inexistente nu produc autoritatea lucrului judecat pe când cele nule produc această autoritate de lucru judecat din momentul ce au rămas definitive.

Că faţă de acest principiu consacrat de doctrină şi jurisprudenţă, urmează a examinà dacă hotărîrea dată contra unui incapabil urmează a fi considerată ca nulă, deci capabilă de a produce lucru judecat, sau ca inexistentă.

Atât doctrina franceză reprezentată prin Garsonnet III pag. 431 paragr. 711, Aubry et Rau VIII paragr. 769, 369, Laurent XX pag. 10 şi urm., Lacoste pag. 51 şi urm., Huc 8, nota 332 cum şi doctrina română reprezentată prin decedatul savant D. Alexandresco (v. vol. III punct. 408 pag. 527 şi 549) ca şi Casaţia română se pronunţă în sensul că hotărîrile date în contra incapabililor sau a celor ce au fost rău reprezentaţi în justiţie capătă autoritate de lucru judecat (v. Casaţia II-a din 26 Martie 1907 *Cr. Jud.* 1907 nota 39; Casaţia I 15 Iunie 1921 *Pand. Rom.* 11—113 şi urm.; Casaţia I din 21 Februarie 1883 *Pand. Rom.* 1923 1—203; Casaţia I din 18 Februarie 1911 *Pand. Rom.* 1923 1—208 cum şi jurisprudenţele de sub art. 1201 cod civil adnotat de C. Hamangiu şi Georgean punctele 7, 6, 118, 120, 156, 223, 244, 261, 365, 392).

Că prin urmare intimata dacă s'a socotit lezată prin hotărîrea care a tranşat în mod definitiv procesul ce a avut loc în anul 1913, trebuià să uzeze de calea revizuirei prevăzută de art. 794 procedura civilă rusă, iar nu să ceară astăzi pe calea incidentală înlăturarea acelei hotărîri rămasă definitivă prin uzarea tuturor căilor de atac, după ce a pierdut şi termenul de revizuire care potrivit dispoziţiunilor din art. 796 acelaş cod fiind de patru luni, puteà să curgă în cel mai bun caz pentru ea, în cele patru luni următoare datei de 1 Iunie 1919 când a ajuns la majoritate.

Că în afară de aceste consideraţiuni de drept, intimata nici nu se poate plânge că ar fi fost lezată prin hotărîrea din 1913, pentrucă dânsa chiar dacă ar fi fost asistentă de curator sau dacă ar fi fost majoră în cursul procesului, nu ar fi schimbat întru nimic soluţiunea dată, deoarece din examinarea hotărîrei Congresului judecătorilor de pace din 29 Maiu 1913 se vede că Congresul a rezolvat o chestiune de drept bazată pe obiceiul local, anume că fetele ce se mărită cu ţăranii lipsiţi de pământ au dreptul numai la o zecime din averea părintească de succesiune, ceeace a şi fost atribuit intimatei.

Că prin urmare, fiind necontestat că intimata pentru partajarea aceleaşi cătimi de pământ a mai făcut două acţiuni contra lui Nechita Glaviţchi, din care una s'a rezolvat prin o sentinţă rămasă definitivă, aceasta a treia cerere făcută contra apelantei Parascovia Glaviţchi în calitate de tutoare la casa def. ei soţ Nechita Glaviţchi, având acelaş obiect, întemeiată pe aceeaş cauză, între aceleaşi părţi, făcute de ea în aceeaş calitate, constituie lucru judecat.

Considerând că potrivit dispoziţiunilor art. 139 cod. de procedura civilă rusă, din moment ce judecătorul a pronunţat o hotărîre ne mai fiind în drept să o anuleze sau să o modifice iar din interpretarea art. 895 şi 893 cod. de procedura civilă rusă rezultând în mod evident că în dreptul rus există prezumţiunea legală a autorităţei lucrului judecat, care se poate ridicà de către pârît ca excepţiune peremptorie având de efect a constatà stins dreptul de a mai acţionà odată ce prima cerere s'a rezolvat prin puterea unei hotărîri, excepţiunea ridicată de apelanta pârîtă este în totul fondată şi urmează a o admite ca atare şi în consecinţă şi apelul şi respinge acţiunea (v. cod. de procedura civilă Tiutriumov, punctul 64 de sub art. 895.

Apreciind şi asupra cererei de cheltueli de judecată formulată de către apelanta pârîtă Tribunalul le fixează la suma de 500 lei.

Pentru aceste motive redactate de d-l Preşedinte *Gheorghe C. Păun* respinge.

OBSERVAŢIE. Sentinţa civilă No. 1272 din 1929 a Trib. Hotin dată sub preşedinţia d-lui Gheorghe C. Păun, preşedinte care este şi redactorul ei, soluţionează două chestiuni de drept şi anume:

Una referitoare la capacitatea celor ajunşi la vârsta de 17 ani potrivit codului civil rus aplicabil în Basarabia, iar a doua la teoria generală a principiului autorităţei lucrului judecat.

1. Potrivit art. 220 combinat cu art. 219, 221 şi urm. cod civil rus care au fost aplicabile în Basarabia, în ce priveşte regulamentarea minorităţei şi a tutelei, cel ce a ajuns la vârsta de 17 ani împliniţi se emancipă de drept şi intră în administraţia completă a averei sale, nefiind în drept de a face fără asistenţa curatorului numai o anumită serie de fapte şi de acte juridice, toate limitativ enumerate în art. 220 cod civil rus.

Art. 220 cod civil rus este unicul text care restrânge personalitatea juridică a celui ajuns la vârsta de 17 ani şi care arată nu ceeace poate să facă, ci ceeace nu poate să facă cel ajuns la această vârstă.

Fiind de principiu că excepţiunile sunt de strictă interpretare, Senatul ocârmuitor rus, având a interpretà acest text de lege, cu drept cuvânt a spus că dacă legiuitorul ar fi vrut să ia dreptul celui ajuns la vârsta de 17 ani de a puteà acţionà şi răspunde în judecată, ar fi enunţat-o în mod expres în art. 220 aşà precum a făcut-o în privinţa tuturor actelor juridice aci prevăzute.

Intrucât aşà, dreptul de a acţionà şi a răspunde în faţa justiţiei n'a fost exceptat de către legiuitorul rus în art. 220 din sfera de activitate juridică a celui emancipat, rezultă deaci în mod neîndoelnic că cel ajuns la vârsta de 17 ani poate valabil acţionà şi răspunde în faţa judecăţei fără asistenţa curatorului său.

Acest principiu care isvorăşte din textul şi spiritul legei ruse, nu este contrazis întru nimic precum s'a încercat a se pretinde de dispoziţiunile art. 19 din procedura civilă rusă, întrucât acest text procedural nu vizează decât pe acei ce se află sub tutelă, adică pe cei până la vârsta de 17 ani.

In ce priveşte pe cei ajunşi la această vârstă, se ştie că ei ies de drept de sub tutelă, se emancipează de drept; sfera lor de activitate este regulată de art. 220 cod civil rus — dreptul material — şi nu este lipsită de dreptul de a acţionà şi răspunde în judecată fără nici o restricţie.

In acest sens a se vedeà deciziile unanime ale Senatului ocârmuitor rus No. 1049 din anul 1872, 1355 din 1873, 28 şi 228 din 1874; 259 din 1872, 205 din 1875, 247, 928 şi 75 din anul 1875; 122, 203, 361 şi 36 din 1876; 118 şi 270 din 1879 (colecţia deciziunilor Senatului ocârmuitor rus Dep. Cas. Civ. pe anii respectivi.

A se vedeà în acelaş sens codul civil rus adnotat de Prof. I. M. Tiutriumov, ed. 6 din 1922 anexă, pag. 5.

V. G. Demcenco: «Despre dreptul nevârstnicului de a acţionà şi de a răspunde în judecată», pag. 2—5.

Pobedonosţev: «Principiile dreptului civil», pag. 258 şi 259.

2. Principiul autorităţei lucrului judecat «res judecata pro veritate habetur», constă în aceea că o hotărîre judecătorească odată ce a rămas definitivă, fie prin exercitarea tuturor căilor de atac fie prin neuzarea lor în termenul prevăzut de lege, constituie o prezumpţie juris et de jure de veracitatea ei, neadmiţându-se în contra ei nici o probă.

Litigiul tranşat printr'o asemenea hotărîre este definitiv, aceleaşi părţi ne mai putându-se încă odată judecà în aceeaş calitate, pentru acelaş obiect, fiind aceeaş cauză juridică.

Acest caracter îl au nu numai hotărîri valabile, ci şi cele nule — nu şi cele inexistente — şi oricâte erori materiale ar conţine, aceasta nu poate ştirbì valabilitatea lor, excepţiunea aceasta peremptorie putând fi invocată de orice parte interesată.

In categoria hotărîrilor nule, spre deosebire de cele inexistente, care nu pot căpătà autoritatea lucrului judecat, intră şi cele pronunţate în contra unui incapabil (minori, interzis, femeie măritată) sau acel ce rău a fost reprezentat în justiţie.

O asemenea hotărîre, dată în contra unui incapabil, odată ce a rămas definitivă, va produce şi ea ca şi o hotărîre perfect valabilă autoritatea de lucru judecat.

Intreaga doctrină cât şi jurisprudenţă este unanimă în privinţa acestei chestiuni.

Astfel, a se vedeà: Lacombe, pag. 50 şi urm.; Garsonnet III, pag. 431 paragr. 711; Aubry et Rau VIII, paragr. 769 pag. 369; Allard pag. 187; Bonnier, No. 860 pag. 692; Larombière, v. art. 1351 No. 2; *Pand. Fr.* Ch. Jugée 274; Dalloz Ch. Jugée No. 286; Lacoste, pag. 51 urm.; Griolet, pag. 173; *Pand. Fr.* ch. Jugée 288; Laurent XX, pag. 10 şi urm. pag. 16; Req. Sirey Ch. Jugée 121 şi urm.; Huc VIII No. 332; Tocilescu: «Tratat de procedură civilă», III, vol. III pag. 111; D. Alexandresco, vol. VII punctul 457 şi urm.; v. Alexandresco: «Hotărîri cari produc autoritatea lucrului judecat», pag. 59 şi urm.; D. Alexandresco: «Principiile dreptului civil român», vol. III pag. 17, 527, 542, 543 şi 549; Ştefan Praporgescu: «Despre lucru judecat», pag. 8, 47 şi urm.

In acelaş sens a se vedeà: Cas., 11 Martie 1907 *Cur. Jud.* 1907 No. 39; Cas. I 1883, *Bul.* 1883 pag. 173; Cas., 1889 *Bul.* 1889 pag. 411; Cas. II, 30 Aprilie 1922 *C. J.* 1912 No. 39; Trib. Dâmboviţa, 22 Dec. 1905 *C. J.* 1906 No. 22; Trib. Argeş, 2 Febr. 1908 *C. J.* 1909 No. 24; Cas. I, 15 Ian. 1913 *C. J.* 1913 No. 20; Cas. I din 21 Febr. 1883 *Pand. Rom.* 1923, I 203; Cas. I din 18 Febr. 1911 *Pand. Rom.* 1923, 1—208 (ultimele două deciziuni au o adnotare foarte bine documentate a distinsului consilier dela Curtea de Apel Galaţi d-l Hozoc).

Aceleaşi principii rezidă şi în dreptul civil rus, rezultând în mod neîndoelnic din conţinutul art. 139, 893, 894 şi 895 din procedura civilă rusă.

A se vedeà în sensul de mai sus: «Manualul Dreptului Civil Rus» de prof. G. Serşenevici, cel mai mare civilist rus, vol. I, pag. 114; a se vedeà şi deciziile Cas. ruse: «Drept. Civil», No. 375/1877 publ. sub art. 894 proc. civ. rusă adnotată de I. M. Tiutrimov paragr. I pag. 1262 precum şi Dec. No. 86/64 publicată idem paragr. 52 pag. 1267.

Bazaţi pe opiniile unanime ale doctrinei cât şi ale jurisprudenţei în ambele chestiuni, ne luăm dreptul să afirmăm că soluţiunea dată de Onor. Trib. prin sentinţa ce o adnotăm, este perfect juridică.

A. DIACONESCU, M. FELDMAN
Avocaţi

TRIB. IAŞI III, 16 Novemvrie 1929

Poprire în propriele sale mâini. Garanţia în popririle comerciale.

1. Este indiscutabil că debitorul poate opune creditorului în compensaţie, creanţa sa lichidă, certă şi exigibilă, având de efect stingerea datoriei, întrucât compensaţiunea se operează de plin drept.

Debitorul, care nu s'ar aflà în această ipoteză şi neputând opune compensaţia, ar urmà să fie executat de creditorul său, cu toate că după dreptul comun, creditorul, care încă nu are o creanţă lichidă sau exigibilă, poate odată cu introducerea acţiunei să ia măsuri de asigurare şi conservare asupra averii debitorului său, pe baza art. 455 şi 613 pr. civ.

In adevăr, pentru înfiinţarea unei popriri este necesar existenţa a trei persoane: creditor, debitor şi terţiu poprit, însă acest număr poate fi mărit sau micşorat, cu condiţia ca debitorul să rămâie debitor al debitorului său.

Fiind necontestat dreptul de a figurà în justiţie o persoană în două calităţi juridice, este admisibil prin consecinţă dreptul de a figurà într'o poprire aceeaş persoană având întrunite asupra sa atât calitatea de debitor cât şi cea de terţiu poprit, fără a se contraveni prin aceasta la dispoziţiunile art. 455 pr. civ.

Deşi art. 455 pr. civ. nu se ocupă de această ipoteză, totuş atât doctrina cât şi jurisprudenţa, dintr'un spirit de echitate, admite în această situaţiune dreptul debitorului, care la rândul său este creditor al creditorului său, de a înfiinţà o poprire în propriile sale mâini, căci în cazul când s'ar contestà acest drept, pe lângă că s'ar sustrage dela urmărire o parte din averea debitorului, care ştiut este că în întregime formează gajul creditorului, apoi s'ar expune debitorul să nu-şi poată realizà creanţa, întrucât creditorul său ar puteà deveni între timp insolvabil.

In afară de aceasta, împrejurarea că un creditor are în mâinele sale gajul propriei sale creanţe, nu poate fi un impediment de a nu uzà de măsurile puse la dispoziţia sa de dreptul comun oricărui creditor, de a luà măsuri de asigurare şi conservare asupra averei debitorului său.

Faţă de cele expuse mai sus, rămâne bine stabilit, că debitorul poate înfiinţà valabil o poprire în propriile sale mâini.

2. Chestiunea de a se şti, dacă nouile dispoziţiuni ale art. 455 pr. c. se aplică şi în materie comercială, cu alte cuvinte, dacă dispoziţiunile art. 907 şi 908 c. com. au fost desfiinţate prin art. 740 pr. c., care declară abrogate toate legile, decretele şi regulamentele contrarii nouilor dispoziţiuni de procedură civilă, este discutată.

Intr'un sistem se decide, că art. 907 şi 908 c. com. n'au fost modificate sau abrogate de nouile dispoziţiuni din procedura civilă, considerându-se poprirea ca o instituţiune procedurală, întrucât sediul materiei se găseşte în procedura civilă.

Intr'un alt sistem se decide, că art. 907 şi 908 c. com., au fost abrogate, întrucât ar conţine dispoziţiuni de drept, contrare celor prevăzute în noul codice de procedură civilă.

Pentru a şti, dacă art. 907 şi 908 c. com., care cuprind dispoziţiuni relativ la materia poprirei, sunt sau nu sunt desfiinţate de art. 455 pr. c., este necesar de a se examinà dacă conţin dispoziţiuni de procedură, căci art. 740 pr. c. abrogă toate dispoziţiunile contrare, afară de acele cuprinse în codul de comerţ.

In materie de poprire trebuie a se distinge: dreptul acordat oricărui creditor de a cere înfiinţarea unei popriri, de modul cum şi când ea trebuie a fi admisă; cu alte cuvinte poprirea cuprinde despoziţiuni declarative de drepturi şi dispoziţiuni procedurale pentru realizarea dreptului.

Examinând din acest punct de vedere art. 907 c. com., constatăm că conţine dispoziţiuni de principiu, adică proclamă dreptul de poprire în materie comercială, iar pentru realizarea acestui drept ne trimite în partea lui finală la disp. art. 456 pr. c.

Art. 908 c. com. arătând condiţiunile pentru exerciţiul dreptului de poprire, constitue o regulă de procedură.

Art. 740 pr. c. desfiinţând toate legile contrarii, afară de dispoziţiunile de procedură cuprinse în codul de comerţ, n'a putut desfiinţà art. 908 c. com., întrucât conţine reguli de procedură şi nici art. 907 c. com., care conţine dispoziţiuni de principiu care nu sunt contrare celor cuprinse în art. 455 al 1, pr. c., ci numai l-a modificat în sensul că poprirea va puteà fi cerută nu numai de creditorii cari au un titlu, ci şi de acei cari n'au act scris, în care caz este obligatorie cauţia de jumătate din suma reclamată.

In speţă se constată, că S. A. Banca Dacia Iaşi, a introdus acţiunea la această secţiune contra Soc. «Leda» şi «Solo» pentru a fi obligate în mod solidar la plata sumei de 190 mii lei.

Pe baza acestei acţiuni, a notelor de comandă şi a cauţiei de 40 mii lei în efecte, s'a dispus prin ordonanţa din 7 Noemvrie 1925, înfiinţarea unei popriri în mâinile reclamantei.

Pentru a se admite înfiinţarea popririi cu o cauţie mai mică decât jumătate din suma reclamantă, s'a ţinut seamă şi de actele depuse în sprijinul acţiunei, anume notele de comandă confirmate de soc. «Leda» şi «Solo».

Potrivit art. 455 pr. c. atunci când creditorul are o creanţă constatată prin act scris neautentic, depunerea cauţiei nu mai este obligatorie, ea fiind lăsată la aprecierea autorităţei judecătoreşti, care va fixà şi cuantumul ei.

Prin cuvântul act scris, întrebuinţat de legiuitor în art. 455 pr. c., se înţelege dovada emanată dela debitor prin care se constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă.

(Sentinţa comercială No. 853 din 16 Noemvrie 1929. Preşedinţia şi redactor, d-l *M. Eşianu*, Preşedintele Trib. Iaşi S. III.).

TRIB. ILFOV S. I. COM.,
2 Nov. 1929

Faliment. Locaţiune de serviciu. Concedierea salariatului. Daune. Privilegiu.

Falimentul neputând fi socotit între cazurile fortuite sau de forţă majoră, funcţionarii comerciali concediaţi în mod intemperativ sunt în drept a reclamà dela judecătorul sindic. cu titlu de daune, salariul pe trei luni generalmente recunoscut de doctrină şi jurisprudenţă.

Aceste creanţe, fiind socotite ca daune, întrucât nu rezultă din salariul propriu zis, nu pot intrà în categoria creanţelor privilegiate de art. 783 al. I cod. com. şi 1729 al. IV cod. civ. întrucât privilegiile sunt de strictă interpretare şi nu pot fi create decât prin lege.

TRIBUNALUL: Asupra apelului făcut cu petiţiunea înreg. la No. 26426 din 22 Iunie 1928, de către Sam. N. Almosnino, Davilla Grünberg şi Gebrüder Schöller, în contra ordonanţei No. 280 din 19 Iunie 1928 a judelui sindic al falimentului Soc. Anon. «Au Printemps de Bucarest».

Având în vedere că judele sindic, admiţând aceste creanţe, a avut în vedere raportul de expertiză depus de către d-l V. P. Georges cu din care rezultă quantumul salariului cuvenit fiecărui creditor, cum şi raportul de expertiză întocmit de d-l Petre Spiridon, constatator că parte din aceşti creditori sunt şi debitori ai firmei falite cu diverse sume provenind din mărfuri şi avansuri asupra salariului, sume ce au fost scăzute din quantumul salariului cuvenit.

Având în vedere că apelanţii susţin în primul rând că judele sindic nu puteà şi nici nu aveà căderea să rezolve creanţe nedovedite şi neexigibile şi în al doilea rând că în orice caz judele sindic nu puteà să înscrie pe intimaţii salariaţi cu privilegiu.

Asupra primului motiv de apel: d-l jude sindic nu puteà şi nici nu are cădere să rezolve creanţe nedovedite şi neexigibile.

Având în vedere că judele sindic, pe lângă atribuţiunile sale de administrator al falimentului, are şi atribuţii jurisdicţionale şi ca atare e chemat să judece obligaţiile născute din contractele încheiate de falit.

Având în vedere că nu se constată de apelanţi că între societatea falită şi intimaţii funcţionari au existat contracte individuale de muncă, cu durată nedeterminată.

Că aceste contracte au fost denunţate fără preaviz, în mod automat, prin faptul declarărei în stare de faliment a soc. falite.

Având în vedere că, deşi nu există nici un text de lege care să prevadă ce despăgubiri trebuesc acordate funcţionarului concediat printr'o denunţare intempestivă a contractului de locaţiune de serviciu, totuş şi doctrina şi jurisprudenţa e constanță în această materie, că în acest caz trebue acordat părței care nu e în culpă salariul pe trei luni sub formă de daune, așà că bine judele sindic în calitatea sa de judecător a înscris pe intimații funcționari cu o sumă care equivalează cu salariul pe timp de trei luni, cu atât mai mult cu cât falimentul nu poate fi socotit între cazurile fortuite sau de forță majoră, în care caz societate afalită ar fi exonerată de aceste daune.

Având în vedere și obiecția apelanților că judele sindic n'a avut nici o bază serioasă, când a apreciat că toți salariații au drept la un salariu pe timp de trei luni nu poate fi luată în seamă, deoarece din dosarul falimentului se constată că judele sindic a avut ca temei de apreciere registrele soc. falite și raporturile de expertiză comptabilă efectuate în acest scop, iar din ordonanța apelată reiese că d-l jude sindic nu a admis creanțele funcționarilor intimați în mod global, după cum susțin apelanții, ci din contra, în urma verificărilor făcute cu ajutorul experților, scăzând sumele incasate de funcționari ca aconto, a redus creanțele fiecăruia la valoarea lor reală, iar cei cari nu aveau nici un titlu au fost respinși de la verificare.

Asupra celuilalt motiv de apel că: în orice caz judele sindic nu puteà să înscrie pe intimați ca privilegiați.

Având în vedere că sumele datorate de societatea falită intimaților nu rezultă din salariul propriu zis, ci dintr'o denunțare intempestivă de contract de muncă; că în acest caz aceste creanțe, fiind socotite ca daune, nu pot fi privilegiate și deci nu pot intrà în categoria creanțelor privilegiate prevăzute de art. 783, al. I cod. com. și 1729 al. 4 cod. civ.; că privilegiile fiind de strictă interpretare nu se pot creià decât prin lege și că este așà, e și faptul că legiuitorul prin legea contractului de muncă din Aprilie 1929, simțind nevoia de a acordà un privilegiu în plus salariatului în caz de denunțare de contract de muncă, a spus-o categoric în art. 76, din zisa lege care nu se aplică în speța de față, denunțarea contractului fiind anterioară acestei legi.

Că în acest caz apelul apare fondat în parte și urmează a fi admis.

Sentința com. No. 1751 din 2 Nov. 1929.

Președinția d-lui *Eug. Enescu*, judecător consilier.

TRIB. ILFOV S. I COM.,
6 Nov. 1929

Gaj comercial. Opoziție. Intervenție. Cine le poate face. Dacă se aplică legea accelerărei. Dacă procesul-verbal de verificare la faliment constitue lucru judecat. Soluțiune negativă. Aplicațiunea art. 724 c. com. cu privire la rudele falitului.

1. *Conform art. 483 cod. com. nu pot face opoziție la vânzarea gajului decât debitorul sau terțiul care a procurat gajul. Prin urmare creditorii, nefiind menționați în acest text limitativ, nu pot sta în instanță în nume propriu pe cale de opoziție și în consecință nici pe cale de intervenție.*

2. *Conform art. 53 din legea accelerării dispozițiunile acestei legi nu se aplică în materie de opozițiune la gaj, unde art. 483 cod. com. prevede o procedură specială, și deci într'o asemenea opoziție se pot invocà noui mijloace de apărare nepropuse odată cu introducerea opoziției.*

3. *Dacă jurisprudența este de părere că în cursul operațiunilor falimentare procesul-verbal de verificare, neatacat pe căile prevăzute de lege de falit sau de creditori, constitue un titlu cu autoritate de lucru judecat, atunci însă când pe calea specială prevăzută de art. 483 falitul, reprezentat prin judele sindic, atacă validitatea actului de gaj, nu i se poate opune faptul că la verificarea de creanțe nu a contestat existența creanței, de oarece această instanță specială, de ordin pur administrativ al falimentului, nu se poate asimilà unei instanțe care ar fi sesizată cu un litigiu pe care ar urmà să-l rezolve după desbateri cu caracter contradictoriu.*

4. *Dispozițiunea art. 724 al. III, care prevede precis că sunt nule actele de înstrăinare făcute către rudele falitului până în gradul al IV, nu se poate aplicà și în cazul când falitul este o societate în nume colectiv, deoarece nu se poate concepe o legătură de rudenie cu societatea. Pe de altă parte actul de gaj, nefiind translativ de proprietate, nu se poate susține că este un act de înstrăinare în sensul art. 724 cod. com.*

TRIBUNALUL: Considerând că conform art. 483 cod. com. nu pot face opoziții la punerea în vânzare a gajului decât debitorul sau terți cari au procurat gajul.

Că deci, creditorii, nefiind menționați în acest text limitativ, nu pot sta în instanță în nume propriu pe cale de opoziție și în consecință nici pe cale de intervenție, aceasta cu atât mai mult cu cât, în speță, judele sindic în calitate de representant al massei credale ar fi pus în imposibilitate de a-și exercità mandatul legal, dacă fiecare creditor ar puteà interveni individual în proces.

Că deci, cererea de intervenție este inadmisibilă în drept și urmează a fi respinsă ca atare.

Având în vedere că intimatul Zissu Iosefovici, ridică incidentul de tardivitate a modificărei opoziției făcută de d-l jude sindic, și care erà întemeiată pe textul art. 726 cod. com., chiar la prima înfățișare, printr'o cerere în care declară că își modifică opoziția în sensul că cere anularea actului de gaj și pe temeiul art. 724 și 780 cod. com.

Că intimatul a susținut că a admite modificarea astăzi, ar însemnà să dea dreptul a se face o nouă opoziție după termenul de trei zile prevăzut de legiuitor sub sancțiunea decăderei, deoarece în speță invocându-se o cauză nouă de anulare a actului de gaj, această modificare apare ca o nouă acțiune, ce nu poate fi considerată ca un mijloc nou de apărare.

Considerând că, dacă conform legei de accelerare a judecăților, oponentul ar fi decăzut de a invocà noui texte de lege în susținerea tezei sale, în speță însă, fiind în materia specială care reglementează procedura opoziției, iar legea de accelerare neaplicându-se conform art. 53, atunci când legea prevede anume norme derogatorii dela dreptul comun, cum este cazul în procedura specială a opoziției în care nici nu s'ar puteà concepe aplicarea legei de accelerare și din imposibilitate de ordin practic, rezultă că oponentul a putut valabil să ridice noui mijloace de apărare sprijinindu-se pe alte texte de lege în susținerea aceleași cauze de nulitate, fără ca această modificare a opoziției sale să constitue o nouă opoziție care ar fi tardivă.

Că deci, incidentul de tardivitate ridicat de intimat urmează a fi respins ca nefondat.

Având în vedere că prin petiția introductivă de instanță d-l jude sindic se sprijină pe textul art. 483 și 726 cod. com.

Considerând că primul text citat limitează dreptul de a atacà valabilitatea unor acte de gaj, numai în favoarea debitorului și terțiului care a procurat gajul, excluzând implicit pe creditorii constituentului gajului, iar cel de al doilea text, pe care se sprijină oponentul, este stabilit în favoarea massei credale, specificându-se care acte sunt prezumate făcute în frauda creditorilor atunci când sunt survenite după data încetărei plăților.

Că deci, creditorii, reprezentați prin d-l jude sindic, nu au în baza art. 726 cod. com., dreptul de a sta în instanță pe cale de opoziție conform art. 483 care reglementează o procedură specială și derogatorie dela dreptul comun, astfel încât ei nu pot cere anularea actelor făcute în frauda drepturilor lor decât pe cale de contestație sau de acțiune principală.

Având în vedere că intimatul susține că opoziția făcută de d-l jude sindic în numele falitului debitor este inadmisibilă, deoarece întreaga doctrină și jurisprudență franceză și română, socotește că atât creditorii cât și falitul pot atacà validitatea creanțelor, pe calea contestațiilor ce au dreptul să facă la verificarea acestor creanțe, contestații ce nu se pot intentà decât cel mai târziu în 10 zile dela data procesului-verbal de verificare, care ar constituì un titlu inatacabil ce s'ar bucurà de autoritatea lucrului judecat, astfel încât astăzi opoziția făcută de debitor ar fi inadmisibilă, deoarece nici creanța și nici siguranța reală accesorie nu au fost contestate de intimat la verificarea creanțelor, când legea îi puneà la îndemână posibilitatea de a atacà actul de gaj a cărui anulare se cere astăzi pe calea art. 483 cod. com.

Considerând că, dacă jurisprudența este de părere ca în cursul operațiunilor falimentare procesul-verbal de verificare neatacat pe căile prevăzute de lege de falit sau de creditori, constitue un titlu cu autoritate de lucru judecat, atunci însă când pe calea specială prevăzută de art. 483 falitului, representat prin judele sindic, atacă validitatea actului de gaj, nu i se poate opune faptul că la verificarea de creanțe nu a contestat existența creanței, deoarece această instanță specială de ordin pur administrativ al falimentului nu se poate asimilà unei instanțe care ar fi sesizată cu un litigiu pe care urmà să-l rezolve într'un fel sau în altul, după desbateri cu caracter contradictoriu.

Considerând că chiar dacă s'ar socoti că atâta timp cât nu s'a încheiat ultimul act al operațiunilor falimentului, există în această materie autoritate de lucru judecat, totuș constatând că opozițiunea este intentată de un falit personal, representat prin judecătorul sindic, ci de însuș judecătorul sindic, nu numai în numele falitului, ci și în calitatea sa de representant legal al patrimoniului falimentului, cuprinzând atât activul cât și pasivul, care constitue o universalitate juridică oarecum distinctă, rezultă că chiar o recunoaștere a creanței de către falit nu i-ar puteà fi opozabilă, deoarece în instanță de verificare judecătorul sindic nu are posibilitatea să atace validitatea vre-unei creanțe, astfel încât, nefiind parte la verificare, autoritatea lucrului judecat nu i se poate în nici un caz opune, și în consecință incidentul ridicat urmează a fi respins ca nefondat.

Având în vedere că d-l jude sindic își modifică opoziția în înfățișarea dela 17 Octomvrie 1929, în sensul că cere nulitatea actului de gaj pe temeiul art. 724 și 780 cod. com., susținând că ar fi aflat că intimatul creditor este cumnat cu unul dintre componenții societăței falite și că intimatul nu a declarat faptul acesta cu prilejul verificărei creanței sale.

Considerând că art. 724, fiind de strictă interpretare, deoarece prevede decăderi şi penalităţi, nu poate fi interpretat decât în mod limitativ, fără a se puteà lărgì dispoziţiunile sale pe cale de analogie sau de extindere.

Că în aliniatul III al acestui text se specifică precis, că sunt nule actele de înstrăinare făcute către rude falitului, până în gradul al IV-lea, ca deci nu se poate aplicà articolul de mai sus, atunci când falitul nu este o singură persoană, ci o societate în nume colectiv, deoarece pe de o parte nu se poate concepe o legătură de rudenie cu o societate, care are o personalitate juridică distinctă de aceea a membrilor săi componenţi, iar pe de alta interpretarea, ce s'ar încercà să se dea, socotind că este suficient ca creditorul gagist să fie rudă cu unul dintre membrii societăţei, este în contrazicere cu dispoziţiunile restrictive ale sus citatului text, care este de strictă interpretare.

Că chiar dacă s'ar admite prin imposibil că în speţă s'ar puteà aplicà dispoziţiunile art. 724 şi 780 cod. com. încă dolul întrebuinţat de falit nu s'ar puteà dovedì în speţă, deoarece faptul de a nu fi declarat rudenia cu creditorul gagist, obligaţie neimpusă de lege care cere numai certificarea sincerităţei creanţei, nu ar constituì un dol, chiar dacă falitul ar fi făcut o falşă declaraţie că nu este rudă, deoarece este necontestat că simplele afirmaţiuni mincinoase, neînsoţite de manopere dolosive nu pot fi considerate ca un dol, care ar duce la anularea contractului de gaj.

Considerând că, pe lângă acestea, art. 724 cod. com. este inaplicabil în speţă şi pentru motivul că în al. III al acestui articol, se specifică anume că înstrăinarea cu orice titlu de bunuri mişcătoare făcute de falit către rudele sale, în interval de şase luni, dela epoca încetărei plăţilor, ar fi nule de drept şi nu menţionează nicăeri că şi constituirea unui gaj ar intrà în prevederile sale.

Că deci, fiind necontestat că un împrumut garantat cu gaj nu constitue o înstrăinare deoarece proprietatea obiectelor gajate continuă să aparţină debitorului până la vânzarea lor prin licitaţie publică rezultă neîndoios, că art. 724, care prevede nulităţi de drept ce trebue să fie exprese, nu cuprinde în dispoziţiunile sale strict enumărate actele de gaj care nu sunt nici acte cu titlu gratuit şi nici înstrăinări translative de proprietate, astfel încât din acest punct de vedere opoziţia este nefondată.

Având în vedere că din actul de gaj şi din celelalte acte depuse la dosar, se constată în fapt că la 16 Noemvrie 1928, s'a încheiat între falita soc. Fraţii Sussermann şi intimatul de azi Zissu Iosefovici, un act de împrumut garantat cu gaj, iar din banii împrumutaţi s'a plătit taxele de transport şi de vamă a mărfurilor gajate, care chiar a doua zi au fost scoase din vamă şi depuse la magazinele Generale şi Intrepozitele Obor, unde au fost inmagazinate pe numele intimatului care a plătit taxe de magazinaj, având o continuă corespondenţă pe numele său cu Intrepozitele unde marfa gajată este depusă.

Considerând că conform art. 480 cod. com., gajul este în posesiunea creditorului atunci când se află la dispoziţia acestuia, sau în magazinele sale.

Având în vedere că intimatul dovedeşte că marfa gajată a fost depusă într'o magazie particulară închiriată şi se află depozitată pe numele său, astfel încât nu i se poate invocà de oponent lipsa posesiunei esenţiale existenţei gajului.

Având în vedere că intimatul justifică provenienţa sumei de 700.000 lei, prin actul dotal autentificat la No. 405 din 5 Iunie 1928, prin care se constată că soţia sa şi-a constituit dotă suma de lei 850.000, pe care intimatul a împrumutat-o cumnatului său, socotind că face un plasament avantajos şi sigur, deoarece ambele împrumuturi fiecare de 150.000 lei şi 700.000 lei, erau garantate cu gaj, iar la acà epocă falitului nu i se protestase nici o cambie, fapt care coroborat cu împrejurările în care s'a constituit gajul, duce la concluziunea că împrumutul contractat cât şi siguranţa reală care îl garantează au o aparenţă de realitate şi sinceritate evidente, şi din acest punct de vedere.

Că astfel fiind, rezultă din cele mai sus enunţate, că opoziţia este nefondată şi aceasta cu atât mai mult cu cât d-l jude sindic nu a contestat sinceritatea împrumutului contractat, ci a cerut numai anularea gajului, care, fiind constituit simultan cu datoria principală ce urmà să fie garantată, nu s'ar mai puteà anulà fără să se fi cerut şi anularea împrumutului însuşi, deoarece siguranţa accesorie nu poate fi presupusă ca făcută în dauna massei credale, din moment ce nu se atacă validitatea datoriei contractată şi nu se contestă simultaneitatea constituirei acesteia şi a accesoriului ei, a cărui anulare s'a cerut pe calea opoziţiei de faţă.

Pentru aceste motive respinge ca nefondată opoziţia.

Sentinţa No. 1783 din 6 Noemvrie 1929.

Preşedinţia d-lui *M. Duca*, judecător; redactor d-l supleant *Al. Tzigara-Samurcaş.*

TRIB. ILFOV I COM.,
7 Noemvrie 1929

Gaj comercial. Terţ creditor. Contestaţiune la ordonanţa de vânzarea gajului. Invocarea art. 974 şi 975 c. civ. Inaplicabilitate.

Terţul creditor nu poate face contestaţiune la ordonanţa definitivă de vânzarea unui gaj comercial pe motiv că actul de gaj a fost făcut în frauda creditorilor, invocând în acest scop art. 974 şi 975 c. civ., întrucât potrivit art. 974 c. civ. terţul creditor subrogându-se debitorului amanetar nu poate exercità mai multe drepturi decât acesta, care nu mai poate anulà o ordonanţă rămasă definitivă de vânzarea gajului, iar pe de altă parte nu poate invocà nici art. 975 c. civ. pentrucă acest articol implică o acţiune principală în anularea actelor frauduloase făcute de debitor, ceeace nu se poate face pe cale extraordinară a contestaţiunei.

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiunei făcută de Societatea în comandită simplă A. C. Tărtăşescu, R. Munteneanu & Co. din Bucureşti, calea Victoriei No. 112, cu petiţiunea înregistrată la No. 39311 din 1929, contra executărei ordonanţei prezidenţiale de vânzare de gaj a acestui Tribunal cu No. 16977/929.

Având în vedere susţinerile părţilor, actele şi lucrările dela dosar.

Având în vedere că prin ordonanţa acestui Tribunal cu No. 16977/929, şi la cererea Societăţei în nume colectiv: «Reprezentanţa Românească» Aurel Scharf & Jean Bacal, s'a dispus vânzarea obiectelor gajate sus zisei Societăţi de «Oficiul Industrial pentru Automobile» Societatea în nume colectiv: Oscar Haller, Scarlat Leibovici & Jacques Wassermann, obiecte prevăzute în actul de gaj intervenit între sus numitele Societăţi prin actul transcris la Tribunalul Ilfov Secţia Notariat la No. 175 din 21 Martie 1929 şi pentru despăgubirea creditoarei: «Reprezentanţa Românească» de sumele datorate de «Oficiul Industrial pentru Automobile».

Că această ordonanţă de vânzare de gaj, comunicându-se debitoarei gagiste «Oficiul Industrial pentru Automobile» conf. dispoz. art. 483 cod. com. debitoarea gagistă nefăcând opoziţiune la această ordonanţă, ordonanţa de vânzare de gaj a rămas definitivă şi executorie.

Având în vedere că prin petiţiunea înregistrată la No. 36983/929 Societatea creditoare «Reprezentanţa Românească» în urma neopozărei de nici o persoană a ordonanţei de vânzare de gaj, a cerut executarea acestei ordonanţe de vânzare de gaj, iar Tribunalul prin jurnalul No. 17730/929 a fixat termenul de 27 August 1929 pentru vânzarea obiectelor gajate.

Având în vedere că prin petiţiunea înreg. la No. 32311/929 Societatea în comandită simplă A. C. Tărtăşescu, R. Munteneanu & Co., în calitate de creditoare chirografară a debitoarei gagiste Societatea în nume colectiv «Oficiul Industrial pentru Automobile» face contestaţie la executarea acestui gaj, ca fiind făcut în frauda creditorilor, întemeindu-şi această contestaţiune pe dispoziţiunile art. 974 şi 975 cod. civ.

Având în vedere că în dovedirea acestei contestaţiuni, a cerut chemarea la interogator, atât a componenţilor creditoarei gagiste, cât şi a componenţilor debitoarei gagiste, spre a dovedi frauda ce s'a comis la efectuarea actului de gaj, a cărui executare se cere.

Având în vedere că prin contestaţiunea de faţă se cere anularea unui act de gaj, devenit valid, printr'o hotărîre judecătorească rămasă definitivă şi anume ordonanţa acestui Tribunal cu No. 16977 din 1929.

Având în vedere că contestatoarea Societate în Comandită simplă A. C. Tărtăşescu, R. Munteneanu & Co. pentru a ajunge la acest rezultat se sprijină pe dispoziţiunile art. 974 cod. civ. pe baza cărui text de lege creditorii se pot subrogà în drepturile debitorului lor.

Că în speţă, obiecţiunile creditoarei contestatoare, nu pot fi primite, deoarece această creditoare contestatoare, substituindu-se în toate drepturile debitoarei sale «Oficiul Industrial pentru Automobile» nu poate aveà mai multe drepturi decât însuş debitoarea, faţă de care ordonanţa de gaj rămânând definitivă, valabilitatea acestei ordonanţe şi a actului de gaj nu se mai poate pune în discuţie pe calea aceasta extraordinară a contestaţiei.

Că, creditoarea contestatoare Societatea în Comandită simplă A. C. Tărtăşescu, R. Munteneanu & Co. nu poate invocà în sprijinul contestaţiei sale nici dispoz. art. 975 cod. civ. deoarece acest articol implică o acţiune în anularea actelor frauduloase făcute de debitor şi aceasta pe calea unei acţiuni principale.

Că în speţă, neproducându-se această acţiune de contestatoare şi neproducându-se hotărîrea care să constate anularea gajului pe cale principală, interogatorul solicitat de contestatoare devine neconcludent şi se respinge ca atare, iar incidentul ridicat de creditoarea gagistă «Reprezentanţa Românească» de respingere ca inadmisibilă a acestei contestaţiuni, devine fondat şi urmează a se admite ca atare, iar contestaţia respinsă ca inadmisibilă.

Pentru aceste motive admite incidentul ridicat de Societatea în nume colectiv «Reprezentanţa Românească» Aurel Scharf

& Jean Bacal şi respinge ca inadmisibilă contestaţiunea.

Sentinţa civilă No. 1788 din 7 Noemvrie 1929.

Preşedinţia d-lui *Eug. Enescu*, judeconsilier.

TRIB. ILFOV II COM., 14 Iunie 1929

Competenţă. Conflict de legi în spaţiu. Tribunale române. Străin domiciliat în străinătate. Legea naţionalităţii. Dacă a abrogat art. 13 din codul civil cu privire la competenţa tribunalelor române. Soluţie negativă. (Art. 54 l. naţionalit. rom., art. 7 al. III Constituţie, art. 13 cod. civil).

Dispoziţia art. 54 al legei pentru pierderea şi dobândirea naţionalităţei române nu poate fi interpretată decât în sensul că prin acest text se abrogă art. 6—20 inclusiv cod. civil, privitoare numai la fixarea condiţiunilor şi procedurei de urmat pentru dobândirea şi pierderea calităţei de cetăţean român.

TRIBUNALUL. Având în vedere excepţiunea ridicată de pârîţi privitoare la incompetenţa tribunalelor române de a procede la judecarea litigiului dintre pârîţi.

Având în vedere că în susţinerea acestui incident se invocă de pârîţi calitatea lor de supuşi străini şi dispoziţiunile art. 54 din legea din 24 Februarie 1924, în virtutea cărora prescripţiunile art. 13 cod. civ. cari dau în căderea tribunalelor ţărei de a judecà conflictele dintre supuşii români şi străini fiind abrogate, litigiul dintre părţi urmează a fi dedus înaintea tribunalelor învestite de drept pe baza principiului «actor sequitur forum rei».

Considerând că conform dispoziţiunilor art. 13 din cod. civ. «străinul, chiar când n'ar aveà reşedinţa sa în România, va puteà fi tras înaintea tribunalelor române, pentru îndeplinirea obligaţiunilor contractate de dânsul în România, sau în ţară străină cu un român», iar potrivit prescripţiunilor art. 54 din legea nouă a naţionalităţei «dispoziţiunile art. 6—20 inclusiv de sub Cartea I titlul 1 din codul civil român, se consideră abrogate».

Considerând că prin legea sus menţionată, intervenită în urma modificărilor aduse art. 7 al. III din Constituţie, se stabileşte regulile de drept privitoare la naturalizare edictându-se condiţiunile şi procedura de urmat pentru dobândirea şi pierderea calităţei de cetăţean român.

Considerând că din cercetarea expunerei de motive, care a determinat pe legiuitorul din 1924 să hotărască astfel, se desprinde numai voinţa sa de a înlăturà din codul legiuirei civile actuale regulile de drept relative la condiţiunile şi procedura de urmat pentru dobândirea şi pierderea calităţei de cetăţean român, dar nu şi intenţiunea sa de a modificà procedura prevăzută în mod incidental de legiuitorul codului civil cu privire la modul de exercitare a drepturilor civile, deoarece, din acest punct de vedere, nu s'a produs nici o manifestare fie în desbaterile parlamentare, fie în expozeul motivelor determinante în alcătuirea acestei legiuiri.

Considerând că deşi din punct de vedere pur doctrinar disp. textului art. 13 din codul civil sunt considerate ca o anomalie faţă de principiul firesc de drept, care dispune chemarea în judecată a unei părţi la domiciliul său, totuş această problemă procedurală de veche legislaţie, rezolvată astfel de legiuitorul dela 1856 în interesul naţionalului, nu puteà, faţă de drepturile ce consacră într'un răstimp de cincizeci şi nouă ani, să fie pur şi simplu abolită fără urmă de discuţiune.

Considerând că în atari împrejurări, legea în sine neconstituind decât regula de drept întocmită prin voinţa legiuitorului, iar voinţa legiuitorului scrutându-se întotdeauna din motivele cari au precizat-o, rezultă că în legiuirea dela 1924 neintervenind nici o motivare pentru preschimbarea procedurei de exerciţiu al drepturilor civile, aceste reguli sunt în vigoare.

Că a înţelege altfel şi a decide că prin abrogarea formală a textului din art. 13 din codul civil s'a urmărit de legiuitor şi curmarea acestei proceduri, ar însemnà să se facă aplicarea literală a textului, iar nu a înţelesului lui, ceeace ar constitui, în mod eronat, aplicarea legei în afară de raţiunea însăş care a dat viaţă acestei întocmiri de drept.

Că deci, în virtutea acestor principii, dispoziţia legei din art. 54: se abrogă dispoziţiunile art. 6—20, inclusiv de sub Cartea I titlul 1 din codul civil român, nu poate fi altfel interpretată decât că prin acest text, se abrogă dispoziţiunile art. 6—20 inclusiv de sub Cartea I titlul 1 din codul civil român privitoare la fixarea condiţiunilor şi procedurei de urmat pentru dobândirea şi pierderea calităţei de cetăţean român.

Că aşa dar excepţiunea astfel ridicată de pârîţi este nefondată şi urmează a fi respinsă ca atare.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător de şedinţă *Vintilă Cristescu*, respinge ca nefondat incidentul de incompetenţă ridicat de pârîţi.

Jurnal No. 11183 din 14 Iunie 1929.

TRIB. ILFOV NOT., 1 Oct. 1929

Act de vânzare. Succesor cu titlul universal. Opozabilitatea actelor autorului. Transmisiune de drepturi reale. Opozabilitate «erga omnes». Garanţie de evicţiune. Martori. Dovadă neconcludentă. Posesiune. Schimbarea ei în persoana succesorului. Dispoziţie excepţională. Conflict între posesiunea utilă şi garanţia de evicţiune. Ordine publică. Preferinţă. (Art. 969, 973, 1337).

1. *Deşi actele autorului nu se pot opune terţilor achizitori cu titlu particulat dela succesorii lui, totuş când e vorba de o transmisiune de drepturi reale, ea se impune ca un fapt juridic şi împrumută caracterul de opozabilitate «erga omnes».*

2. *Vânzătorul care turbură pe cumpărător în liberul exerciţiu de folosinţă a bunului transmis, prin acţiune în justiţie, este garant de evicţiune şi deci acţiunea lui în această privinţă nu poate fi primită în principiu, obligaţia de garanţie având un caracter esenţial şi de ordine publică.*

3. *Dispoziţiunile art. 1858, care reglementează schimbarea caracterului posesiunei, au un caracter excepţional şi deci restrictiv.*

(Adriana St. Malciu cu Aron Garfunkel).

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiei făcută de Adriana Ştefan Malciu prin petiţia înreg. la No. 26515/929, în contra executărei actului de vindere-cumpărare aut. de Trib. Covurlui sub No. 1148/908 şi transcris şi în registrul Tribunalului Ilfov la No. 4658/908, efectuată prin procesul verbal de punere în posesie, dresat de Portăreii acestui Tribunal în ziua de 16 Martie 1929.

Având în vedere concluziunile orale şi scrise ale părţilor, precum şi actele dosarului cauzei.

Considerând că din toate acestea rezultă în fapt următoarele:

La 3 Februarie 1905 soţii Tinca şi Al. Mirea, părinţii contestatoarei Adriana Şt. Malciu, şi autorii intimatului Aron Garfunkel, vând prin actul aut. de acest Trib. sub No. 854/905 şi transcris la No. 551/905 lui G. Lescovar un loc viran situat în Bucureşti, strada Mecet, 51 bis, cu întinderile şi vecinătăţile anume arătate şi pe preţul de lei 200.

La 3 Aprilie 1908 George Lascovar la rândul său vinde acest teren intimatului din această instanţă Aron Garfunkel prin actul aut. de Tribunalul Covurlui sub No. 1148/908 şi transcris în registrul acestui Tribunal la No. 4658/908.

La 12 Ianuarie 1908, prin actul aut. de Trib. Romanaţi la No. 60/908 şi transcris la No. 6/908, contestatoarea încheind un contract dotal cu viitorul său soţ Ştefan Malciu, îşi constituie dotă între altele şi una pereche de case cu patru camere, cu locul şi toate dependinţele lor, situat în Bucureşti, strada Mecet No. 53, asupra cărora devenise proprietară exclusivă prin succesiune dela def. său părinte Alexandru Mirea, în urma renunţărei la această succesiune în favoarea sa, făcută de către ceilalţi comoştenitori prin declaraţie autentificată de acest Tribunal sub No. 55/908.

La 16 Martie 1929 intimatul Aron Garfunkel, obţinând executarea actului de vânzare contractat cu G. Lescovar şi fiind pus în posesiunea imobilului din Bucureşti, strada Mecet No. 51 bis, prin procesul-verbal dresat de portărelul C. Teişanu de pe lângă acest Tribunal, s'a făcut prezenta contestaţie de către Adriana Malciu şi Ştefan Malciu ca soţ pentru autorizare şi personal în calitate de soţ dotal, prin care se pretinde de către contestatori că terenul asupra căruia s'a efectuat punerea în posesiune ar face parte integrantă din imobilul teren şi case situat în strada Mecet No. 53, moştenit de către contestatoarea Adriana Malciu dela părinţii săi, constituit zestre încă din anul 1908, cu ocazia căsătoriei sale cu Şt. Malciu şi stăpânit de dânsa şi autorii săi de mai bine de 30 de ani.

In susţinerea acestei contestaţiuni invoacă în primul rând excepţiunea de inadmisibilitatea executării dedusă din pretinsa inopozabilitate a actului de vânzare, pus în executare de către intimat, lipsa de validitate a acestui act nefiind original, ci numai reconstituit conform art. 1188 şi în sfârşit, în subsidiar, se cere proba cu martori, spre a se dovedì prescripţiunea printr'o posesiune utilă de 20 ani, unită cu just titlu şi bună credinţă şi chiar posesiunea lungă de 30 ani.

Având în vedere că în contra admiterei acestei contestaţii intimatul a invocat următoarele excepţiuni:

1. Absenţa oricărui drept de proprietate în persoana contestatoarei, asupra imobilului care formează obiectul executărei. Acesta deşi ar fi făcut un corp comun cu imobilul pe care dânsa îl posedă astăzi, pe vremea când acest imobil în totalitatea lui se găseà în stăpânirea părinţilor con-

testatoarei, ar fi fost totuş vândut intimatului de către aceşti, încă înainte de trecerea sa în căsătorie, astfel că la moartea lor nu se mai găsià în patrimoniul succesiunei ca să fi putut fi moştenit de contestatoare.

2. Inexistenţa prescripţiunei fie aceasta de scurtă sau de lungă durată, contestatorii neîndeplinind condiţiunile legale.

3. Excepţinea de garanţie.

S'a arătat anume, că contestatoarea, după cum a rezultat din actele dosarului şi chiar din propria sa recunoaştere, din moment ce nu a contestat faptul, este fiica legitimă a soţilor Irina şi Alexandru Mirea, cari nu sunt decât înşişi autorii intimatului prin persoana intermediară a lui G. Lescovar, în ce priveşte actul de vânzare a imobilului din Bucureşti, strada Mecet 53, a cărui proprietate contestatorii o reclamă totuşi.

Că într'o atare situaţiune, reprezentând pe înşişi vânzătorii a căror act de înstrăinare nu-l contestă, contestatoarea este răspunzătoare de evicţiune faţă de intimat ca înşişi autorii săi şi prin consecinţă neputând evinge, contestaţia făcută trebue respinsă prin efectul excepţiunei de garanţie.

Având în vedere că technica şi logica procedurală reclamă ca aceste mijloace de apărare propuse în mod reciproc de părţile litigante, să se examineze în ordinea următoare:

1. Excepţiunea de inopozabilitate a titlului executor şi deci a procedurei de executare invocată de contestatori.

2. Finele de neprimire dedus din obligaţiunea de garanţie întemeiată de dispoziţiunile art. 337 cod. civ., ridicat de intimat. In urmă, dacă va mai fi nevoe, se vor cercetà celelalte motive de fond desbătute în cauză.

In ce priveşte inopozabilitatea titlului ce se execută:

Având în vedere pe de o parte că contestatoarea este succesoarea cu titlu univarsal a autorilor intimatului şi prin urmare, în această calitate, îi sunt opozabile toate actele juridice ale acestora, precum şi întreaga serie de transmisiuni de proprietate consimţite de cumpărătorii succesivi ai imobilului vândut.

Că în tot cazul, deşi potrivit disp. art. 969 şi 973 cod. civ. titlul ce se execută ca contract de vânzare nu s'ar puteà opune contestatorilor în împrejurarea în care, nu cum e în speţă, aceştia ar fi nişte terţi străini de convenţiunea încheiată, totuş dânsul conţinând o transmisiune de drepturi reale, se impune tuturor ca un fapt juridic şi împrumută caracterul de opozabilitate erga omnes dela drepturile pe cari le consacră.

Că astfel fiind, din ambele puncte de vedere, excepţiunea aceasta cată a fi respinsă ca neîntemeiată.

Asupra excepţiunei de garanţie invocată de intimat.

Având în vedere că potrivit disp. art. 1337 cod. civ. «vânzătorul este de drept obligat, după natura contractului de vânzare, a răspunde către cumpărător de evicţiunea totală sau parţială a lucrului vândut, etc.».

Că drept consecinţă a acestei obligaţiuni, dacă însuş vânzătorul turburà pe cumpărător în liberul exerciţiu al dreptului transmis, prin acţiune în justiţie, tinzând la stabilirea acestui drept, el va fi respins în pretenţiunile sale prin aplicaţiunea excepţiunei de garanţie şi potrivit principiului «quem de evictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio».

Având în vedere că în speţă nu se contestă nici calitatea contestatoarei de succesoare universală a autorilor intimatului şi nici vânzarea de către aceştia a imobilului în litigiu, intimatului prin persoana cumpărătorului intermediar G. Lescovar.

Că, prin urmare, ţinută de obligaţiunea de garanţie conform art. 1337 cod. civ., ca şi vânzătorii pe cari îi reprezintă, contestatoarea nu se poate opune la executarea contractului care îi este opozabil, turburând pe intimat în liberul exerciţiu al dreptului de proprietate transmis în mod valabil prin acest contract.

Că astfel fiind, excepţiunea de garanţie invocată de intimat apare întemeiată şi cată a fi admisă, înlăturându-se pretenţiunile ridicate de contestatoare asupra imobilului urmărit, pe motivul nefondat al achiziţiunei acestuia prin succesiune (mortis causa).

Asupra ultimului mijloc de apărare invocat de contestatori şi anume, dobândirea imobilului din litigiu prin prescripţiunea achizitivă următoare unei posesiuni cu just titlu şi bună credinţă de 10—20 de ani, sau eventual chiar de 30 de ani, posesiune ce se cere a se dovedì prin proba testimonială.

In ce priveşte proba cu martori cerută.

Având în vedere că această probă cu martori este neconcludentă faţă de principiul fundamental că moştenitorul continuă personalitatea juridică a defunctului vânzător şi că în această calitate el este ţinut să apere pe cumpărător de evicţiunea pornită de un terţiu şi deci, nu poate fi el însuş autorul evicţiunei.

Este adevărat că art. 1858 cod. civ. reglementază schimbarea caracterului posesiunei atunci când posesiunea s'a transmis la un succesor universal de bună credinţă şi decide ca în acest caz detenţiunea precară a autorului se transformă într'o posesiune utilă pentru moştenitor; ori, acest text neputând să-şi găsească justificarea în precedentele istorice, ci consfinţind o soluţiune contrarie celei admise în dreptul roman şi de legislaţia franceză, ca şi de actualul nostru drept, are un caracter excepţional şi deci, urmează a fi interpretat în mod restrictiv; că din art. 1858 din al. 4, nu rezultă că făuritorul codului civil ar fi înţeles să considere titlul «pro herede» ca un just tiltu, ci a înţeles să inoveze numai în sensul că viţiul precarităţei nu are un caracter de perpetuitate, ci încetează la moartea deţinătorului, astfel că moştenitorul de bună credinţă al deţinătorului poate să înceapă o posesiune utilă, soluţie contrarie celei admise în dreptul roman şi în legislaţia franceză.

Având în vedere, pe de altă parte, că obligaţiunea care incumbă vânzătorului sau moştenitorilor săi, în virtutea naturei contractului, de a nu turburà pe cumpărător în exerciţiul drepturilor conferite prin vânzare, are un caracter esenţial şi de ordine publică, în sensul că vânzătorul nu se poate sustrage în nici un mod dela răspunderea pentru evicţiune, care ar rezultà dintr'un fapt personal, conform dispoziţiei categorice a art. 1339 cod. civ.; aşà fiind, moştenitorul n'ar puteà să anihileze efectele obligaţiunei de garanţie, care-i incumbă în calitate de ayant-cause cu titlul universal al vânzătorului, punându-se la adăpostul unei prescripţiuni achizitive a imobilului vândut, căci în acest caz evicţiunea cumpărătorului ar provenì dintr'un fapt personal, ceeace legea nu permite.

Că astfel fiind, şi acest capăt de cerere, formulat de contestatori, este neîntemeiat şi urmează a se respinge ca atare şi odată cu dânsul contestaţiunea în întregime ca inadmisibilă, cu 2000 lei cheltueli de judecată, fixate prin apreciere.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător *G. Cerban*, respinge.

Sentinţa No. 489 din 1 Oct. 1929.

Preşedinţia d-lui *C. Panaitescu.*

TRIB. ISMAIL, 13 Aprilie 1929

Clauză penală. Valabilitatea ei în contractele de împrumut în judeţele retrocedate Rusiei prin tratatul din Berlin la 1878. Aplicaţiunea codului civil român în redacţiunea dela 1865. Art. 322 Legea de organizare judecătorească din 1925. Lege de ordine publică în raport cu drepturile câştigate.

In fapt. S'a început urmărire imobiliară de către Nicolai Graur din Chilia Nouă, în baza unui contract de împrumut garantat cu ipotecă, intervenit în anul 1925 Ianuarie 15, între dânsul şi Leia Agreş, act care cuprinde o clauză penală. Debitorul contestă valoarea creanţei, pe motiv că sumele deduse prin efectul clauzei penale, urmează a fi scăzute, deoarece clauza penală fiind nulă şi de nul efect, în calculul creanţei datorate nu pot intrà şi aceste sume.

In drept. In momentul când s'a pus în aplicare codul civil român la 1 Decembrie 1865, judeţele Ismail, Cahul şi Bolgrad, făceau parte din principatul României şi deci erau guvernate de dispoziţiunile acestui cod.

Mai târziu, la 1878, retrocedându-se aceste judeţe Rusiei, a încetat suveranitatea Statului român asupra lor şi orice modificări ulterioare ar fi suferit codul civil, acestea nu-şi puteau extinde efectele asupra convenţiunilor încheiate în cele trei judeţe posterior retrocedărei.

Prin legea de organizare judecătorească din 1925, se recunoaşte cu putere interpretativă prin art. 322, că în judeţele Ismail şi Cahul codul civil român fiind în vigoare, urmează a se aplicà şi în viitor şi aceasta pentru a se curmà diversitatea de opiniuni existentă între aceste două tribunale şi chiar în sânul Tribunalului Ismail.

Spunând aceasta art. 322 l. org. jud. nu operează introducerea codului civil român şi nu poate fi luat decât în înţelesul că se aplică aşà cum s'a aplicat, — adică în redacţiunea dela 1865, — aceasta fiind situaţia juridică a ţinutului retrocedat, din punct de vedere al dreptului civil.

Aşa dar afirmând existenţa neîntreruptă a dreptului civil dela 1865 încoace, existenţă ce are a se considerà operantă în limitele arătate, art. 322 menţionat adăugând, ceeace dealtfel erà inutil, că «urmează a se aplicà şi în viitor», prin aceasta nu modifică întru nimic regimul juridic existent.

Această stare de lucruri durează până în anul 1928, când prin legea de extinderea legislaţiunei române în Basarabia, se introduc în întreg cuprinsul acestei provincii legiuirile actuale ale vechiului regat, în totalitatea lor, iar pentru judeţele în discuţiune de sigur în măsura în care nu erau introduse.

Dat fiind că legea din 20 Februarie 1879, prin care se prohibă în convenţiunile de împrumut şi locaţiune de servicii clauza penală şi orice alte penalităţi ce în fond ar ascunde o clauză penală, apare posterior retrocedărei Basarabiei, ea se încorporează în codul civil posterior acestei schimbări de suveranitate şi deci nu-şi poate produce efectele în judeţele Ismail, Cahul şi Bolgrad pe care le găseşte retrocedate, ieşite de sub suveranitatea Statului român.

Aşà fiind şi întrucât sub regimul codului civil din 1865, clauza penală erà permisă fără restricţie, această clauză operează valabil în toate convenţiunile de împrumut şi locaţiune de serviciu încheiate până în 1928, la data extinderei legiuirilor române în contextul actual.

Actul de ipotecă în cauză a luat fiinţă la 15 Ianuarie 1925, deci în interpretarea noastră sub regimul codului civil din 1865 şi în afară de prohibiţiunea legei din 20 Februarie 1879.

Se obiectează de către contestatoare că sancţiunea nulităţei edictată de legea din 1879, fiind de ordine publică ea are efect retroactiv, ducând la nulitatea clauzelor penale şi în convenţiunile anterioare, în cazul când devin exigibile posterior aplicărei actualului cod, dat fiind că soluţia în această privinţă nu poate fi desprinsă decât din interpretarea art. 1 din legea dela 20 Febr. 1879.

Intr'adevăr, acest articol loveşte de nulitate şi clauzele penale anterioare, în convenţiunile exigibile posterior datei aplicărei zisei legi. Se vede dar că legiuitorul nu a voit să se atingă de drepturile câştigate şi că a considerat drepturi câştigate numai pe acelea manifest identificate în patrimoniul celor în cauză ca valori dobândite prin efectul trecerei termenului de exigibilitate, iar nu şi acele drepturi a căror dobândire este supusă unei modalităţi de termen sau condiţie care nu apucase să opereze la 20 Februarie 1878, acestea fiind numai drepturi eventuale, pure expectative şi în consecinţă susceptibile a fi atacate de lege fără a se atinge de principiul drepturilor câştigate.

Legea care în vechiul regat apare la 20 Februarie 1879, produce efecte în Basarabia deabià la 1928 odată cu aplicarea legei de extindere a legiuirilor române şi în consecinţă acesta e momentul când au a se demarcà drepturile câştigate de celelalte, convenţiunile exigibile posterior acestui moment căzând sub prohibiţia legei din 1879.

Aşadar, făcând aplicarea principiului din art. 1 al zisei legi, ajungem la această soluţie.

Deşi de ordine publică şi prin natura ei cu putere retroactivă, legea nu poate merge cu sancţiunea nulităţei, până la a răpi drepturi dobândite în puterea unei legi ce cârmuià convenţiunea părţilor în momentul dobândirei lor, căci în acest caz ar fi pur şi simplu o expropriere incompatibilă cu principiile constituţionale, ba mai mult chiar, întrucât Statul nu ar venì cu o dreaptă şi prealabilă despăgubire, operaţiunea înlăturărei unui drept dobândit, ar fi o evidentă măsură de confiscare, ceeace este inadmisibil.

Exigibilitatea sumelor prevăzute în clauza penală începe odată cu data exigibilităţei împrumutului, adică la 15 Ianuarie 1926, clauza penală este un drept câştigat ce nu poate fi lovit de prohibiţia legei din 1879, lege care în actualele judeţe Ismail şi Cahul, operează deabià la 1 Iunie 1928. (Sentinţa No. 125/929 complect de divergenţă. *Al. Zamfirescu* judecător, redactorul sentinţei).

TRIB. MUSCEL II, 4 Dec. 1929

Opoziţiune. Dacă este admisibilă la sentinţele Tribunalului, date în ultima instanţă. Sol. afirmativă.

După dispoziţiunile art. 44 din actuala lege pentru accelerarea judecăţilor, sentinţele Tribunalului date în primă instanţă se pronunţă fără drept de opoziţie şi prin aceasta virtual se recunoaşte şi cată a se admite existenţa acestui drept de opoziţie pentru sentinţele pronunţate de Tribunal în a doua instanţă.

Nu se poate nici susţine că şi în acest din urmă caz cată a se privì ca desfiinţat dreptul de opoziţie pe baza textului art. 79 din legea Curţei de Casaţie, deoarece este constant şi generalmente admis că dispoziţiunile acestui text; îşi au o întindere teritorială de aplicaţiune mărginită numai la hotăririle date de instanţele judecătoreşti din teritoriile alipite. (Jurnal No. 4091 prin care s'a respins incidentul de inadmisibilitatea opoziţiei. Completul prezidat de d. preşedinte *I. Aronescu)*.

OBSERVAŢIA I-a. Soluţia de mai sus e plină de curaj prin aceea că încearcă să deschidă un drum nou în practica judecătorească, abătând-o dela calea urmată până în prezent. După câte ştim, Tribunalele într'adevăr continuă a pronunţà fără opoziţie sentinţele date în ultima instanţă (în apel sau recurs) asupra cărţilor de judecată, aşà cum au obişnuit dela 1925 până în prezent, nefiind nici un text nou care să le oprească şi principiul inerţiei fiind de universală aplicare.

Cari sunt motivele juridice cu care se îmbracă această practică?

1. Sunt pentru unii cele arătate de d-l G. D. Benderly, în articolul său publicat în *C. Judiciar* No. 2/930: d-sa arată că atât noua lege a accelerării cât şi legea judecătoriilor nu prevăd nici o dispoziţie privitoare la dreptul de opoziţie asupra sentinţelor Tribunalelor date în a 2-a instanţă. Conform art. 73 legea accel. sunt abrogate toate dispoziţiunile din procedura civilă contrarii dispoziţiunilor legei noui, adică este desfiinţat şi art. 154 pr. civ., care prevede dreptul de opoziţie al părţii condamnate în lipsă, la toate sentinţele Tribunalului. Nu avem deci azi nici un texte de lege pe care s'ar puteà întemeià dreptul de opoziţie la Tribunal statuând în ultimă instanţă. Prin urmare sentinţele date în apel sau recurs urmând, în lipsa unei dispoziţii speciale, a fi judecate de Tribunal după procedura civilă actuală de drept comun, ele nu pot fi atacate cu opoziţie.

2. Pentru alţii argumentul stă în dispoziţiunile «generale şi categorice» ale art. 79 din legea Curţei de Casaţie, care are următoarea cuprindere:

«Sentinţele, deciziunile şi încheierile, date după promulgarea legei de faţă (20 Dec. 1925), de către o instanţă a 2-a (Tribunal sau Curte de Apel), în orice procedură litigioasă sau graţioasă, sunt desăvârşite din momentul comunicării. In contra lor nu se admite nici o cale de atac decât numai recursul în casare».

* * *

Să cercetăm primul argument.

In lipsa vreunui text în legea judecătoriilor care ar fi aplicabil, vom analizà numai textele din actuala lege a accelerării în raport cu cele din procedura civilă.

Art. 44 din legea accelerării în vigoare prevede că numai sentinţele Tribunalului date în prima instanţă se pronunţă fără drept de opoziţie, de unde prin à contrario rezultă că sentinţele Tribunalului date în ultima instanţă să fie supuse opoziţiei. Aceasta rezultă încă şi din art. 60 l. accel., care zice că această lege formează procedura de drept comun înaintea Tribunalelor ca primă instanţă, nu şi ca instanţă de apel sau recurs cum prevedeà formal art. 53 al legei accelerărei din 1925.

Regula generală din art. 154 pr. civ., care acordă dreptul de opoziţie părţei condamnate în lipsă contra oricărei sentinţe, a suferit aşadar o modificare (o amputare) prin dispoziţia contrarie a art. 44 l. accelerărei numai privitor la sentinţele Tribunalului date în primă instanţă. Cele date în ultimă instanţă continuă aşadar a fi supuse regulei generale şi a aveà drept de opoziţie.

Dar se va spune: Intreg art. 154 pr. civ. a fost abrogat prin art. 34 şi 43 al. 2 al legei de accelerare din 1925. E drept că şi această din urmă lege a fost abrogată în 1929, dar legea din 1929 nu reînvie în mod expres dreptul de opoziţie asupra sentinţelor Tribun. din ultima instanţă. Işi recapătă art. 154 pr. civ. vigoarea iniţială prin abrogarea legei din 1925?

La aceasta răspundem:

In prim rând prin art. 43 al. 2 legea accel. din 1925 care se refereà numai la sentinţele Tribunalelor date în apel, nu a fost abrogat întreg art. 154 pr. civ., el rămânând în vigoare în ce priveşte sentinţele Trib. date în recurs (chestie însă controversată din cauza art. 53). In al 2-lea rând prin efectul art. 58 al. 2 al legei din 1925, art. 154 pr. civ. a continuat a-şi aveà aplicaţiunea pentru o anumită categorie de afaceri, — cele introduse ulterior datei de 15 Sept. 1925, — aplicaţiune restrânsă ce s'a continuat până în prezent.

Dar chiar dacă ar fi fost abrogat cu totul prin legea Mârzescu din 1925, această abrogare nu erà absolută şi definitivă, ci relativă şi condiţionată de contrarietatea în care se găsià cu aceà lege. El nu-şi mai puteà aveà atunci aplicaţia, fiind oarecum eclipsat de dispoziţiunile contrarii ale art. 34 şi 43 al. 2 ale legii Mârzescu.

Această eclipsă din totală a devenit însă acum parţială, sub imperiul legei Iunian din 1929, care prin art. 44 îl acoperă (contrazice) numai în parte. In acest sens se exprimă şi art. 73 al aceleiaşi legi.

Prin urmare, art. 154 pr. civ. şi-a recăpătat aplicaţiunea în ce priveşte sentinţele Tribunalului date în ultima instanţă, cu atât mai mult cu cât acest articol face parte dintr'un corp de legei care în totalitatea lui e baza procedurei în vigoare.

Se mai spune că prin această interpretare dându-se drept de opoziţie la sentinţele Tribunalului date în a 2-a instanţă asupra cărţilor de judecată, pe când deciziunile Curţei de Apel date asupra sentinţelor Tribunalului în apel sunt lipsite de acest drept, s'ar ajunge la rezultatul bizar ca afacerile mai mici şi deci mai urgente să fie prevăzute de o cale de atac în plus (retractarea prin opoziţie), ceeace de sigur n'a fost în intenţia legiuitorului din 1929.

Se poate răspunde la aceasta însă că deosebirea în tratament de mai sus, îşi găseşte raţiunea în însuş deosebirea fundamentală între cele două sisteme de procedură şi anume procedura orală a legei judecătoriilor aplicabilă şi la Tribunal în apel, cu corectivul ei opoziţia, şi procedura mixtă prevăzută de legea accelerărei, aplicabilă la Tribunale ca primă instanţă şi la Curţile de Apel, procedură care fiind bazată pe un sistem de probe şi de apărări în scris, a justificat suprimarea dreptului de opoziţie. Desfiinţarea opoziţiei, după cum a declarat însuş raportorul legei din 1925, d-l Em. Dan la Cameră, e aşadar în strânsă corelaţie cu dispoziţiunea legală din legea accelerărei care îndrituește și obligă pe judecător să cerceteze acţiunea sau apelul părţei absente pe baza memoriului ce a depus, iar nu să le respingă ca până acum ca nesusţinute. E natural deci ca, prin contrar, opoziţia să se menţină într'o procedură bazată numai pe sistemul oralităţei așà cum e aceea aplicabilă la judecarea Tribunalelor în ultimă instanţă.

Rămâne acum să cercetăm cel de al 2-lea argument al adversarilor opoziţiei, acel tras din dispoziţiunea art. 79 al legei Curţei de Casaţie, enunţat la început.

Acest art. 79, adevărată cutie a Pandorei cum îl denumește d-l consilier G. P. Docan, a dat naştere la cele mai vii discuţii în aceşti ultimi 4 ani. Instanţele de fond erau împărţite în două tabere pro şi contra. Discuţia purtà asupra chestiunei dacă pe baza art. 79 legea Curţei de Casaţie, apelurile introduse înainte de 15 Septemvrie 1925 erau susceptibile de opoziţie, așà cum părcà a rezultà din disp. art. 58 al. 2 al legei Mârzescu. La un moment dat păreà că tabăra instanţelor ce luptà sub steagul art. 79, negând dreptul de opoziţie, fiind mai numeroasă, va eşì triumfătoare. Mai ales că Inalta Curte de Casaţie S. III-a, la 21 Iunie 1927, fiind pusă în cauză, s'a declarat de partea ei. (*Jur. gen.* sp. 1915 din 1927; *Pand. Săpt.* No. 2/928; *Pand. Rom.* 928, I, p. 19). Dar nu au trecut decât 13 zile și aceeaş Inaltă Curte la 4 Iulie 1927 a adoptat soluţia contrarie. (Cas. III, *Pand. Rom.* 928, I, p. 20 şi *Jur. gen.* 1928, sp. 31).

Din locul ce ocupă art. 79 (între art. 77—78 care se ocupă de hotărîrile instanţelor din teritoriile alipite), cât şi din conţinutul celorlalte aliniate ale lui, rezultă neîndoios, spune Inalta Curte, că acest articol nu se aplică în vechiul regat. Menţionăm că această decizie a apărut în *Pand. Rom.* odată cu alta în acelaş sens a Cas. II din 22 Maiu 1927 şi au fost însoţite de o documentată notă aprobativă a d-lui G. P. Docan. După aceasta s'a făcut tăcere în tabăra protivnică, care a închinat complet steagul.

In schimb a apărut în urmă o întreagă avalanşă de jurisprudenţe în sensul existenţei dreptului de opoziţie.

Menţionăm: Cas. I, 27 Oct. 927 în *Pand. Săpt.* No. 5/927, p. 102; Cas. I din Nov. 927. *Jur. Gen.* 1928, sp. 165; Cas. I, 19 Oct. 928 în *Jur. Gen.* 1929 sp. 201; Cas. I din 24 Oct. 928 în *Jur. Gen.* 929 sp. 337; Cas. III din 28 Nov. 928; *Jur. Gen.* 1929 sp. 202; Cas. I din 22 Ian. 929 în *Jur. Gen.* 929 sp. 765; Cas. I din 25 Febr. 929 în *Jur. Gen.* 929 sp. 1276; Cas. I din 11 Iunie 929. *Jur. gen.* 929 sp. 1468).

Prin urmare, acum jurisprudenţa e statornică în sensul că art. 79 al legei Curţei de Casaţie nu e aplicabil la afacerile judecate în vechiul regat.

Facem acì o mică paranteză spre a ne exprimà cu această ocazie următoarea nedumerire: Nu se poate negà că art. 79 se aplică în Basarabia, ca una din provinciile alipite, despre care art. 79 în al. 3 face chiar menţiune expresă. Ori, în Basarabia există aceeaş legislaţie (proc. civilă, lege a judecătoriilor şi lege a accelerărei) ca şi în vechiul regat. Totuş pe baza art. 79 acolo nu putem aveà drept de opoziţie! Inchidem paranteza.

Dacă art. 79 al legei Curţei de Casaţie trebuie eliminat din discuţie în vechiul regat, rezultă evident din cele expuse mai sus că în contra sentinţelor Tribunalelor de aci date în ultima instanţă există dreptul de opoziţie.

Odată admis aceasta, trebuie să admitem că în asemenea afaceri e aplicabil art. 151 pr. civ.

Trebuie să admitem deasemenea că în lipsa apelantului apelul trebuie să i se respingă ca nesusţinut iar nu ca nefondat. (In acest sens: Trib. Teleorman S. I, 20 Ian. 927. *Jur. Gen.* 1928 sp. 1325 şi Cas. III, 16 Nov. 926. *Jur. Gen.* 1927 sp. 839. In sens contrar: Cas. I, 18 Iunie 1928. *Jur. Gen.* 1929 sp. 64).

In orice caz chestiunea e prea importantă şi spre a o tranșà sperăm că vom aveà în curând şi cuvântul hotăritor al Inaltei Curţi.

NICOLAE NEGRU
Magistrat

OBSERVAŢIA II-a. In principiu, căile de atac a hotărîrilor judecătoreşti sunt cele în vigoare în momentul în care se leagă instanţa, ele constituind drepturi câştigate pentru impricinaţi, atâta vreme cât legea nouă nu le modifică sau nu le suprimă prin dispoziţiuni exprese contrarii. In acest sens trebue înţeleasă regula juridică a efectului retroactiv al legilor de procedură.

Procedura noastră civilă recunoaşte dreptul de opoziţie pentru partea judecată în lipsă. Această rânduială, care constitue o normă de aplicaţiune principială, a fost modificată de diferite legi speciale, în care celeritatea rezolvării pricinelor impuneà o asemenea măsură. In 1925, procedura civilă suferă oarecari modificări, prin legea pentru accelerarea judecăţilor. Prin art. 34, această lege suprimă opoziţia, rostindu-se că «sentinţele tribunalului în primă instanţă se pronunţă *numai* cu drept de apel, iar prin art. 43 al. II edictând lămurit că dreptul de opoziţie se suprimă şi în apelurile cu care tribunalul este sesizat ca instanţă a doua.

Această soluţiune nu se menţine numai prin interpretarea exegetică a textului — ea îşi află justificarea şi în raţiunea lui.

In adevăr, punându-se înaintea Inaltei Curţi de casaţie chestiunea dacă, şi în ce măsură, art. 53 din legea dela 1925 se aplică la afacerile venite în apel dela judecătorul de ocol, seţiunea I a acestei supreme instanţe a decis că trebue făcută o distincţiune între formele de introducere a apelului şi acelea privitoare la judecata lui. După această doctrină, ceeace tribunalul, ca for apelativ, trebue să reţină din legea accelerării, sunt numai acele dispoziţiuni privitoare la examinarea apelului în fond, cum sunt dispoziţiunile de sub paragraful 2 (art. 22—25).

E drept, însă, că secţiunea III a Inaltei Curţi, până la un timp, a eliminat complect aplicaţiunea legii de accelerare din asemenea afaceri. Mai târziu însă ambele secţiuni s'au pus de acord, statornicind, de pildă, că este casabilă o hotărîre a tribunalului care, în loc de a examinà motivele, întâmpinările şi probele aflate în dosar, se mulţumeşte a respinge ca nesusţinut apelul părţii. (A se vedeà Cas. III, 4 Maiu 1927, *Jur. Gen.*, 1927, p. 1927; iar în privinţa distincţiunei arătată mai sus relativ la aplicaţiunea legii de accelerare, a se vedeà Cas. I, 24 Maiu 1927, *Jur. Gen.*, 1927, p. 1108; Cas. I, 25 Nov. 1927, *Pand. Rom.*, 1928. III. 59; Cas. I, 18 Iunie 1928 *Pand. Rom.*, 1928. III. 34, cu nota d-lui Al. Hagi-Gheorghe).

S'a decis, deci, în mod constant, că vechea lege a accelerării se aplică şi în procesele deduse pe calea apelului dinaintea tribunalelor, în ce priveşte normele cari reglementează situaţiunea acelor procese după legarea instanţei de apel.

Dacă, prin efectul aplicării dispoziţiunilor de sub paragraful 2, cap. III, ale legii din 1925, un apel nu puteà fi respins ca nesusţinut, în lipsa părţii, atunci când el e motivat — argument care justifică supresiunea opoziţiei — este evident, că pentru aceeaş raţiune, dreptul de opoziţie nu poate subsista nici în apelurile dela judecătorie. Existenţa opoziţiei sub regimul legii din 1925 nu s'ar justifica decât în teoria după care acea lege, n'ar aveà nici o aplicaţiune în asemenea apeluri, teorie respinsă de doctrina Inaltei Curţi.

Chestiunea n'a fost rezolvată in terminis de această Inaltă instanţă.

E adevărat că prin deciziunea sa din 18 Maiu 1928, publicată în *Pand. Săpt.* 1928, p. 613, secţiunea III-a a Curţii de Casaţie se rosteşte că, scopul legii, exprimat prin art. 58 leg. accelerării, fiind de a evita două regimuri diferite în aceeaş afacere, după cum privim lucrurile în momentul introducerii apelului sau în momentul hotărîrei date în lipsă, urmează a hotărî că opoziţia este admisililă, indiferent de data pronunţării hotărîrei, dacă apelul a fost introdus înainte de 15 Sept. 1925.

Această deciziune însă nu face decât să rezolve chestiunea controversată a momentului în care dreptul de opoziţie este născut, iar nu dacă acest drept s'ar puteà exercità şi în casul când apelul ar fi introdus sub regimul legii de accelerare, caz în care, per à contrario, trebue să decidem că opoziţia este neadmisibilă.

* * *

Legea accelerării din 1929, reproduce prin art. 44 şi într'o formulă mai clară, ideia din art. 34 şi 43 al. II al legii din 1925. De unde, prin aceste din urmă texte opoziţiunea înaintea tribunalului ca primă instanţă erà refuzată, prin art. 44 se centralizează întreaga materie şi interdicţia opoziţiei, atât la tribunalele de prima instanţă, cât şi în apel, apare într'o singură formulă, prin cuvintele ***se pronunţă fără drept de opoziţie.***

Acest nou text ca şi art. 60 au menirea de a lămuri problema noastră.

In adevăr, textul art. 43 al. II din legea dela 1925, care refuză dreptul de opoziţie sentinţelor tribunalului pronunţate ca instanţă de apel, n'a mai fost reprodus în noul art. 44. Iar art. 60 precizează că legea de accelerare se aplică în orice materie, înaintea tribunalelor de prim resort şi Curţilor de Apel.

De aci decurg două consecinţe:

a) Dreptul de opoziţie înaintea Tribunalului de a doua instanţă există.

b) Legea accelerării nu se mai aplică nici măcar cu distincţiunea statornicită de Inalta Curte, apelurilor venite dela judecătoriile de ocol.

Pentru teza contrarie primei consecinţe, art. 79 din legea Curţii de Casaţie nu rezolvă chestiunea noastră chiar dacă suprema Curte nu l'ar fi eliminat din discuţiune.

In adevăr, noi credem că din redacţiunea art. 79 nu s'ar puteà deduce suprimarea dreptului de opoziţie, fiindcă el nu o spune nici expres şi nici implicit. Prin expresiunea «hotărîri desăvârşite pronunţate de o instanţă a doua» legea nu se referă la dreptul de opoziţie, ci la principiul celor două grade de jurisdicţie pe care a înţeles să-l generalizeze, suprimând *revizuirea* din teritoriile alipite care nu erà un recurs propriu zis, ci o a treia cale de fond, după cum legea arată mai hotorît în art. 81. Cu alte cuvinte, art. 79 nu face decât să unifice noţiunile de recurs în casare şi în casaţie, precizându-le pentru întreg teritorul ţării. Această semnificaţie a art. 79 e cu atât mai plauzibilă cu cât el trebue privit ca o reglementare a recursului, iar nu ca o modificare a procedurei de drept comun, care nu şi-ar fi avut rostul şi locul în legea organică a Curţii.

Iată de ce socotim că soluţia Trib. Muscel este juridică, independent de argumentul tras din art. 79 al legii Curţii de casaţie.

GEORGE IULIU
Avocat.

TRIB. PUTNA S. I, 8 Martie 1929

Cesiune. Retrocesiune. Interpretare. Dacă instanţa poate constatà că în realitate actul de cesiune constitue un împrumut garantat cu gaj. Soluţie afirmativă.

Deşi intitulat act de cesiune, totuş instanţa de fond poate constatà, din analiza tuturor elementelor contractului, că acesta constitue în realitate un împrumut garantat cu gaj.

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiei introdusă prin cererea înreg. la No. 4229 din 1 Februarie 1929 de către Iancu zis Iacob Finkelstein comerciant, proprietar din Focşani cu domiciliul ales în Focşani, Str. Mare a Unirei No. 234, contestaţie îndreptată în contra urmăririi începută de către d-l Colonel Paul Cambureanu din Focşani, Str. Sublt. Madgearu No. 52 prin Comandamentul No. 1118 din 26 Ianuarie 1929.

Având în vedere că de către contestator s'a cerut citarea în instanţă şi a Societăţii Anonime de Credit şi Economie «Frăţia» din Focşani, pentru ca să i se facă opozabilă şi acesteia sentinţa ce se va da.

Având în vedere atât susţinerile orale cât şi concluziunile scrise depuse de părţile împricinate în sensul următor:

«D-l Colonel Paul Cambureanu, prin efectul ceziunei, nu mai puteà pornì d-sa această urmărire, întrucât nu mai erà creditorul pentru partea de creanţă scăzută la 2 Ianuarie 1929, şi întrucât prin acelaş act de cesiune cedase chiar dreptul de executare în caz de neplată a acestei creanţe. Cesionara Societatea Anonimă «Frăţia» erà însă în drept să renunţe la beneficiul termenului şi să primească plata oricând, dar în speţă cu atât mai mult cu cât între mine debitorul cedat şi cesionară n'ar fi intervenit o convenţiune pentru preschimbarea termenului de plată. Chiar în cazul când cesiunea ar fi fost anulată, cum se pretinde de cedent, o asemenea operaţiune juridică constituind o retrocesiune, ea trebueşte în prealabil dovedită prin mijloacele impuse de lege, iar nu numai afirmată. Mai mult, chiar o convenţiune de retrocedare nu mi-a fost niciodată notificată întrucât n'a avut nici odată loc şi mai ales când Societatea «Frăţia» mi-a primit plata înăuntru termenului convenit de noi».

Considerând că soluţiunea acestei contestaţiuni depinde de chestiunea de a şti dacă Colonelul Cambureanu, în momentul când a pornit executarea, erà sau nu creditorul lui Iacob Finkelstein; dacă, cu alte cuvinte, prin actul intitulat al deciziunei, se strămutase în favoarea Societăţii «Frăţia», calitatea de proprietară asupra ratei cedate.

Că, în consecinţă rezolvarea acestei chestiuni, şi tranşarea contestaţiei de faţă este în funcţie de interpretarea actului de cesiune.

Având în vedere că în prim rând contestatorul spre a evidenţià că actul autentic din 30 Maiu 1928 cuprinde o cesiune de creanţe, a relevat faptul că actul este intitulat «act de cesiune» şi că însuş intimatul Colonel Cambureanu întrebuinţează atât în cuprinsul actului cât şi într'o notificare posterioare termenii «cesionez fără nici o rezervă» sau «care a fost cesionat de mine Soc. «Frăţia».

Considerând că potrivit art. 977 din cod. civ. interpretaţiunea contractelor se face după intenţiunea comună a părţilor contractante, iar nu după sensul literal al termenilor.

Că, potrivit acestui principiu de interpretare a contractelor, instanţele judecătoreşti au un principiu dreptul ca analizând cuprinsul unui contract să aprecieze că titlul contractului nu corespunde naturei intrinsece a convenţiunei ce constată şi să rectifice numirea ce în mod eronat i s'ar fi dat de părţi.

Că, în consecinţă, urmează a se analizà dacă în speţă contractul dela dosar, deşi intitulat act de cesiune, constitue în concordanţă cu principiile de drept o cesiune de creanţe sau dacă nu cumvà calificarea legală, ce trebuie să se dea acestui act, ţinând seamă de adevărata intenţiune a părţilor, este alta decât aceea pe care părţile singure i-au dat-o dintr'o eventuală eroare tehnică.

Considerând că cesiunea de creanţe cu titlu oneros, cum se pretinde în speţă, constituind o adevărată vânzare, este supusă tuturor regulelor generale ale acestui contract. Rezultă deci că pentru ca să existe cesiune de creanţă trebuie să existe pe lângă consimţimântul purţilor, transmiterea în plină proprietate dela vânzător la cumpărător a obiectului — creanţa cedată — şi să existe un preţ drept contra prestaţie.

Considerând că potrivit art. 1294 cod. civ. obligaţia vânzătorului este aceea de a transmite cumpărătorului proprietatea lucrului vândut: proprietatea asupra creanţei în litigiu.

Considerând că, potrivit art. 1113 vânzătorul are obligaţiunea de a predà lucrul vândut în plina proprietate a cumpărătorului.

Având în vedere că în speţă, prin actul de cesiune dela dosar Col. Paul Cambureanu dând Societăţii anonime «Frăţia» dreptul de a incasà la 2 Ianuarie 1929, întreaga rată de 300.000 lei, dreptul acesta cată a fi privit ca derivând dintr'un mandat, iar nu din vânzare, întrucât se stipulează că societatea îşi va reţine din această sumă «toate sumele ridicate de Col. Cambureanu cum şi dobânzile eventual de întârziere — pentru creanţa proprie, cambială, iar nu pentru creanţa cedată — urmând ca prisosul să se ţină la dispoziţia Col. Cambureanu.

Că, din această clauză rezultând că Societatea «Frăţia» nu devine proprietară pe creanţa cedată, cel puţin pe partea ce urmează să se restitue Col. Cambureanu, deşi pentru rest ea puteà lucrà în calitate de mandatară — căci în ipoteza unei adevărate cesiuni menţiunea expresă a dreptului de a urmărì ar fi fost superfluă. Se învederează că în actul de cesiune vânzătorul continuă să-şi conserve proprietatea obiectului vândut, nefiind exclusă chiar posibilitatea ca să-şi incaseze în întregime creanţa cedată, în ipoteza când la data scadenţei creanţei cedate, propria creanţă cambială a cedentului la Banca «Frăţia» ar fi fost stinsă.

Având în vedere că în ce priveşte elementul preţului, esenţial într'un contract de vânzare, actul cuprinde următoarele indicaţiuni:

1. Colonelul Cambureanu declară: «cesionând Societăţii Anon. «Frăţia» din Focşani dreptul meu din zisul act după cum se specifică mai sus al cărui preţ de cesiune îl socotesc la lei 280.000, etc.

2. Societatea Anon. «Frăţia» din Focşani declară că a deschis d-lui Col. Cambureanu un credit de lei 280.000 în condiţiunile prezentului act.

Considerând că potrivit art. 1303 c. civ. preţul vânzărei trebuie să fie serios şi determinat de părţi.

Considerând că, în speţă, clauza că obligaţiunea Societăţii «Frăţia» nu este aceea de a plătì o sumă determinată de bani ci aceea de a deschide un credit de lei 280.000 în schimbul pretinsei cesiuni de creanţe.

1. Că suma ce urmà să incaseze Col. Cambureanu dela Soc. «Frăţia» deşi limitată prin maximum de 280.000 lei nu erà determinată, determinarea ei fiind în funcţie de necesitatea ce ar fi avut d-sa de a beneficià de creditul ce i se deschideà şi nefiind esclusă posibilitatea că preţul să fie nul în ipoteza când Col. Cambureanu n'ar fi uzat de loc de creditul ce i se deschideà.

2. Că, Colonelului Cambureanu nu i se dădeau bani, drept preţ ci i se deschideà un credit de care puteà uzà la trebuinţă cu cambii acceptate de d-sa în ordinul sus zisei Societăţi cu termen de 4 luni.

In consecinţă clauza juridică a dreptului d-lui Colonel Cambureanu de a incasà o sumă oarecare de bani nu erà faptul cesiunei creanţei ci contractarea unei obligaţiuni cambiale. Prin incasarea banilor Col. Cambureanu deveneà debitor cambial. Faţă de această cuprindere a actului, enunţarea din contract că d-l Colonel Cambureanu socoteşte preţul de cesiune al creanţei la lei 280.000 apare ca o simplă clauză de stil impusă de tehnica redactărei unui act de cesiune.

Preţul pentru cuantumul căruia vânzătorul emite cambii la ordinul cumpărătorului şi pentru care se obligă a plătì dobânzi, numai preţul unei vânzări nu poate fi.

Că, în afară de acestea clauza enunţată mai sus, în virtutea căreia Colonelul Cambureanu, în caz de neplată a cambiilor, ce emiteà în ordinul Societăţii «Frăţia», puteà fi urmărit fie în baza cambiilor, fie în baza pretinsului act de cesiune, indică, până la evidenţă, că actul de cesiune îi acordà Colonelului Cambureanu în raport cu Societatea «Frăţia» calitatea de debitor, calitate care n'ar aveà nici o explicaţie dacă d-sa ar fi fost un vânzător de creanţă după cum pretinde contestatorul.

Ceeace s'a susţinut a fi o garanţie de evicţiune, nu e altceva decât recunoaşterea din partea Col. Cambureanu că poate fi urmărit în toate averea sa, dacă nu va plătì la termen datoria sa proprie cambială.

Considerând că, deoarece nu se poate concepe un act de vânzare fără preţ determinat şi real şi fără obligaţie pentru vânzător de a predà lucrul în plină şi exclusivă proprietate, nu mai încape îndoeală că, în speţă, intenţiunea părţilor n'a fost aceea de a face un contract de vânzare.

Că, dimpotrivă din analizarea tuturor clauzelor contractului, din complexul lor armonic se degajază ideia că actul intitulat act de cesiune nu este altceva decât un act prin care se deschide un credit garantat prin gaj de creanţă, cu alte cuvinte un împrumut garantat prin gaj.

Considerând că potrivit art. 1685 din cod. civ., amanetul este un contract prin care datornicul remite creditorului său un lucru mobil spre siguranţa datoriei.

Că, întrucât şi creanţele, drepturi personale mobiliare, sunt considerate potrivit principiilor generale drept mobile încorporale şi ele pot fi date în gaj, fapt care rezultă dealtfel expres şi din disp. art. 1687 din codul civil.

Că, potrivit art. 1688 din codul civil, este necesar că obiectul gajat să fie trădat creditorului gagist, pentru ca gajul să fie perfect.

Că, în materie de gaj de creanţe această trădare nu se poate face decât prin remiterea titlului, condiţiune care dă amanetărei unei creanţe asemănare isbitoare cu cesiunea de creanţă şi care explică oarecum eroarea de tehnică juridică care a făcut ca actul dela dosar să fie intitulat de părţi act de cesiune.

Că, în speţă, în linii generale, actul intitulat act de cesiune, are următorul cuprins:

Colonelul Cambureanu având nevoie să se împrumute cu bani, obţine dela Societatea «Frăţia» deschiderea unui credit până la concurenţa sumei de 280.000 lei, credit de care puteà uzà, pe bază de cambii.

Pentru garantarea acestui credit, după însăş expresia actului pretins de cesiune, Colonelul Cambureanu «cedează» creanţa ce aveà de incasat dela d-l Iancu Finchelstein la data de 2 Ianuarie 1929; întrebuinţându-se cuvântul cedează în locul aceluia de a transmite posesiunea asupra creanţei, transmitere care are loc prin predarea titlului creanţei, element esenţial şi în materie de gaj ca şi în materia cesiunei de creanţă şi care este întrunit în speţă.

Banca «Frăţia» deşì creditoare gagistă capătă încă mandatul — delegaţiunea — derogatorie dela dreptul comun — de a incasà pentru Colonelul Cambureanu, suma de 300.000 lei şi de a-şi reţine din ea, ceeace va datorà Colonelul Cambureanu la data scadenţei creanţei gajate, restul ţinându-l la dispoziţia debitorului său.

Că, simpla enunţare în fapt a acestor clauze, concordă cu elementele cerute de lege pentru a se da unui contract calificarea de contract de împrumut garantat prin gaj de creanţă şi în care se dă creditorului gagist împuternicirea de a incasà creanţa.

Că însuş analiza acestei împuterniciri a creditorului, care conform actului nu poate reţine din creanţă decât numai dacă i se mai datoreşte de debitorul gagist şi numai până la concurenţa sumei datorite, indică în mod evident caracterul cu totul accesoriu pe care îl are pretinsa cesiune de creanţă, cesiune care nu-şi produce efecte decât numai în măsura în care, datoria principală, cambială a Colonelului Cambureanu către Banca «Frăţia» există.

Că acest caracter accesoriu este tocmai caracterul gajului care nu poate să-şi producă efecte odată cu creanţa garantată; prin el s'a stins prin plată, caracter accesoriu care nu este cât de puţin compatibil cu cesiunea de creanţă, în care preţul este fixat odată pentru totdeauna neputând varià după cum quantumul datoriei Colonelului Cambureanu la Soc. «Frăţia» s'ar majorà sau micşorà prin fapta acestuia.

Că, astfel fiind, actul dela dosar deşì intitulat act de cesiune constitue în realitate un act de împrumut cu constituire de gaj.

In consecinţă Banca «Frăţia» creditoare gagistă o deţine această creanţă alieno nomine, proprietar asupra creanţei rămânând şi mai departe debitorul gagist, Colonelul Cambureanu.

Faptul că s'a dat Societăţii «Frăţia» delegaţiunea de a incasà atât rata cedată cât şi rata necedată, nu îndritueşte pe terţa persoană debitorul Iancu Finchelstein, să se considere debitor al acestei Societăţi şi nu debitor al aceluia cu care a contractat Colonelul Cambureanu.

Dacă Societatea «Frăţia» ar fi putut să urmărească pe debitorul Finchelstein, aceasta ar fi făcut-o în calitate de mandatară; cu atât mai mult a avut calitatea de a urmărì mandantul însăş, Colonelul Paul Cambureanu.

Că, în consecinţă, neexistând în speţă o cesiune de creanţă care să fi transmis dela cedent la cesionar odată cu posesiunea titlului de creanţă şi dreptul de proprietate asupra ei, ci o constituire de gaj în care transmiterea titlului se face cu titlu precar, bine şi cu plină calitate a putut Colonelul Cambureanu să ceară învestirea cu formulă executorie a actului autentic la No. 4/928 şi să purceadă la executare prin emiterea comandamentului No. 1118 din 26 Ianuarie 1929.

Considerând că, în însuş ipoteza când s'ar trece peste aceste consideraţiuni şi s'ar da actului de cesiune, o interpretare strict literală, prin violarea principiului înscris în art. 977 din cod. civil, statornicindu-se că prin acest act s'ar fi operat o cesiune de creanţă, urmată apoi de o retrocesiune dela Societatea «Frăţia» către Colonelul Paul Cambureanu, cată a se vedeà în ce caz se poate admite că debitorul cedat are interes să susţină că retrocesiunea nu-i este opozabilă întrucât nu i-a fost notificata.

Considerând că cesiunea de creanţă este ca orice vânzare, un contract consensual, operând solo consensu transmiterea dreptului de proprietate asupra creanţei dela vânzător la cumpărător şi perfectându-se remiterea titlului de creanţă.

Că notificarea cesiunei sau retrocesiunei către debitorul cedat este cerută nu pentru valabilitatea cesiunei însăş ci pentru salvgardarea intereselor terţelor persoane şi a debitorului cedat.

Că în consecinţă lipsa acestei notificări nu poate fi opusă de debitorul cedat sau de către terţ decât numai dacă atunci când faptul de a i se opune cesiunea nenotificată îi produce prejudicii.

Considerând că potrivit art. 1395 din codul civil, dacă mai înainte de notificarea cesiunei, debitorul cedat ar plătì cedentului, liberarea sa va fi valabilă.

Că, din această dispoziţie a legei rezultă prin urmare în mod virtual că lipsa de notificare nu-l scuteşte pe debitor de plata datoriei sale ci că el poate plătì în mod valabil cedentului.

Că în consecinţă, ar aveà interes să invoace lipsa de notificare numai atunci când i s'ar cere de cesionar să plătească a doua oară în mâinile sale, atunci când mai înainte de a se fi notificat cesiunea ar fi plătit cedentului.

Având în vedere că în speţă şi în ipoteza când contestatorul ar fi vroit să plătească Colonelului Cambureanu şi în ipoteza când ar fi voit să plătească Societăţii «Frăţia» locul plăţei este determinat prin însuş titlul cesional erà Banca «Frăţia».

Având în vedere că nici contestatorul nu afirmă că a plătit la timp, recunoscând dimpotrivă că n'a făcut plata decât după 16 zile dela scadenţă.

Că afirmaţiunea sa că ar fi obţinut o prorogare de termen nu a fost cu nimic dovedită.

Că astfel fiind, contestatorul Iancu Finchelştein, potrivit disp. art. 1393 şi 1395 c. civ., câtă vreme nu dovedeşte că a făcut plata fie chiar şi Societăţii «Frăţia» pe care declară că în momentul scadenţei o recunoaşte de creditoare, nu are nici un interes juridic să invoace lipsa de notificare a pretinsei retrocesiuni ce Banca «Frăţia» ar fi făcut către Colonelul Paul Cambureanu.

Considerând că, în sfârşit, prin faptul că după cum se constată prin chitanţa dela dosar, în ziua de 18 Ianuarie, contestatorul Iancu Finchelştein a depus la Banca «Frăţia» suma de 300.000 lei în contul d-lui Colonel Cambureanu, s'a recunoscut implicit de către contestator că este debitorul Colonelului Cambureanu şi nu Societăţii «Frăţia» şi s'a acceptat de către d-sa în mod tacit cesiunea de creanţă.

Că, o asemenea acceptare tacită, chiar dacă nu produce nici un efect în raport cu terţele persoane, angajează pe debitorul cedat care nu mai poate plătì cedentului, în detrimentul cesionarului şi în consecinţă nu se mai poate opune ulterior acestei acceptări opunând lipsa unei notificări formale — urmăririi pornite de către cesionar.

Intrucât în speţă se constată că la 18 Ianuarie 1929, contestatorul Finchelştein, depunând banii pe numele Colonelului Cambureanu, l-a acceptat în mod tacit drept creditor, d-sa nu mai poate să-i conteste această calitate, la data de 26 Ianuarie 1929 când se emite comandamentul şi pe calea contestaţiunei de faţă.

Că astfel fiind, contestaţiunea d-lui Iancu zis Iacob Finchelştein urmează a fi respinsă ca nefondată.

Având în vedere şi cererea de cheltueli de judecată, şi apreciind-o justificată pentru suma de 3000 lei.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător A. Sava, respinge ca nefondată contestaţia.

Sentinţa No. 54 din 8 Martie 1928.

Preşedinţia d-lui *A. Sava*, judecător

TRIB. PUTNA I, 19 Octomvrie 1929

Servituţi. Acţiune confesorie. Acţiune negatorie. Distincţiuni. Servituţi aparente şi continui. Posesiune. Servituţi neaparente şi discontinui stabilite prin titluri. Apărare.

Reclamarea unui drept de servitute poate da loc la o acţiune numită confesorie, care este o acţiune petitorie cerând din partea celui ce o intentă dovada dreptului de servitute. La această acţiune acordată titularului fondului dominant, corespunde pentru titularul fondului aservit o acţiune de asemenea petitorie denumită negatorie prin care acesta neagă, tăgădueşte existenţa servituţei, pentru acesta fiind suficient să dovedească dreptul său de proprietate integral.

In caz de servituţi aparente şi continui stabilite prin faptul posesiunei, precum şi în cazul de servituţi neaparente şi discontinui dar stabilite prin titluri, legea apără exerciţiul lor în caz de turburare pe calea acţiunei posesorii în condiţiunile prevăzute de art. 31 din legea jud. de ocoale.

TRIBUNALUL: La 11 Octombrie 1929, venind la ordine judecarea apelului făcut de Dumitru S. Negrea, Ion V. Gagiu, Sterian Negrea și Postolache M. Negrea toți din com. Suraia, contra cărței de judecată civilă No. 68/928 a judecătoriei rurale Suraia.

In aceeaș zi, la apelul nominal au răspuns apelanții Dumitru S. Negrea, Sterian S. Negrea, Ion V. Gagiu și Postolache Negrea asistați de d-l advocat C. Ionescu și intimata Anica Manea Pavel și soțul său Manea Pavel prin tatăl lor Iorgu Alexiu autorizat cu procura autentică de judecătoria Suraia la No. 8/929 asistat de d-l advocat Aurel Precup cum și martorul Enache Negrea, procedura fiind completă.

S'au citit lucrările, și după cerere s'a delegat d-l judecător supleant cu audiarea martorilor.

S'a ascultat intimata prin oficiul d-lui advocat Aurel Precup în susținerea incidentului de inadmisibilitate a apelului, cum și pe apelanți prin oficiul d-lui advocat C. Ionescu, susțineri cari s'au consemnat în jurnalul de ședință din aceà zi cu No. 9536/929, când Tribunalul având necesitatea de timp mai îndelungat pentru a deliberà și studià actele dela dosar cu privire la incidentul ridicat, a amânat pronunțarea și eventual continuarea procesului pentru astăzi 19 Octombrie 1929, când deliberând a pronunțat următoarea sentință:

Asupra apelului făcut de Dumitru S. Negrea, Ion V. Gagiu, Sterian Negrea și Postolache M. Negrea toți din com. Suraia contra cărtei de judecată civilă No. 68/928 a judecătoriei rurale Suraia, prin care sunt obligați să lase reclamantei Aneta Manea Pavel cu autorizația soțului său Manea Pavel, ambii din com. Suraia, în pașnică stăpânire, deplină proprietate și liber de orice servitute de trecere pretinsă de ei, imobilul în formă de uliță, având lungimea de 71 m. aflat în vatra satului Suraia, din com. Suraia jud. Putna, între megieșii: grădina înfundată a reclamantei de unde se va începe a se măsurà cei 71 m., grădinele pârîților cum și ulița comună care este în continuarea locului din acțiune, 3.000 lei cheltueli de judecată și onorar de advocat.

Având în vedere susținerile părților cum și actele dela dosar.

Având în vedere că, din examinarea dosarului cauzei se constată că: prin petițiunea primită la 4 Ianuarie 1928 de judecătoria Suraia, intimata de astăzi acționează în judecată pe apelanți pentru a-i delăsà în deplină proprietate și liber de orice servitute de trecere imobilul din Suraia în formă de uliță cuprins între Ion V. Gagiu, Ioana Arbănaș, Catinca Totolici, Ion și Apostolache Negrea; că această acțiune le-a fost admisă de prima instanță, iar pârîții au făcut apelul de față.

Având în vedere că, ceeace face obiectul litigiului de față este contestarea de către reclamantă a unui drept de trecere pe care îl pretind pârîții în favoarea lor, care drept de trecere este o servitute.

Având în vedere că: *a)* prin acțiunea posesorie din 21 Iunie 1923 la judecătoria Suraia, apelanții de astăzi, figurând ca reclamanți au cerut să fie obligată intimata Aneta Pavel să desființeze o poartă ce aceasta construise pe locul în litigiu, deoarece le împiedicà astfel liberul exercițiu al dreptului de trecere ce pretindeau că au prin acel loc, acțiune care a fost calificată, judecată și soluționată de această instanță ca posesorie, dându-se cartea de judecată din 20 Octombrie 1923, care carte de judecată fiind apelată de către pârîtă, a rămas definitivă prin nemotivarea apelului; *b)* ulterior și independent, prin acțiunea din 4 Ianuarie 1928 către aceà judecătorie intimata de astăzi a cerut să se constate că nu există nici o servitute în favoarea fondurilor apelanților pârîți pe imobilul său, acțiune care a fost calificată, judecată și soluționată prin cartea de judecată No. 68/928 ca negatorie, acțiune petitorie, pârîții apelanți de astăzi fiind obligați să îl lase în pașnică stăpânire, deplină proprietate și liber de orice servitute pretinsă de aceștia, carte de judecată care a fost atacată cu apelul de față de către pârîți.

Considerând că reclamarea unui drept de servitute poate da loc unei acțiuni numită confesorie, care acțiune este o acțiune petitorie (Cantacuzino No. 306, pag. 173; Planiol et Ripert III paragr. 986 pag. 919; A. Collin et Capitant, vol. I etc.), cerând din partea celui ce o intentă dovada dreptului de servitute.

Că la această acțiune acordată titularului fondului dominant corespunde pentru titularul fondului aservit o acțiune deasemenea petitorie denumită negatorie prin care aceasta, neagă, tăgăduește existența servituției, pentru aceasta fiind suficient să dovedească dreptul său de proprietate integral (Alexandresco, vol. III paragr. I pag. 845—846 ed. II-a; Laurent, vol. 8 No. 258; Planiol et Ripert III No. 990, pag. 924).

Considerând că, în lipsa unui text precis, jurisprudența, pe cale de analogie, a ajuns, în cazul servituților aparente și continui când sunt stabilite prin faptul posesiunei, când în mod excepțional este vorba de un drept de servitute în favoarea unui loc înfundat întrucât titlul este cuprins în însăș această stare de înfundare și conferit de lege în mod expres prin art. 616 c. civ., precum și în cazul când, fiind vorba de servituți neaparente și necontinui acestea sunt stabilite prin titluri, să stabilească pentru apărarea exercițiului lor în caz de tulburări, acțiunea posesorie, în condițiunile prevăzute de art. 31 L. J. O. (jurisprudențele Cas. I, 1914 Bul. 1914 pag. 147 m.; Cas. I, 1911 Bul. 1911 pag. 1610; Cas. fr. 1956 D. P. 1907, etc.).

Că deasemenea proprietarul fondului pretins aservit poate să se opună pe calea unei acțiuni posesorii când un altul i-ar tulburà posesiunea prin fapte cari ar constitui exercițiul unei servituți (Hamangiu, Bălănescu și Băicoianu «Tratat de Drept Civil Român. vol. III pag. 492; Planiol și Ripert, vol. III, pag. 998).

Considerând că din cele de mai sus expuse situațiunile cari se pot ivì sunt două: 1) dacă cineva face asupra fondului proprietarului vecin acte de folosință corespunzătoare unei servituți, proprietarul fondului va puteà exercità în contra tulburătorului o acțiune posesorie. In cazul însă când primul persistă și vede că are un drept, va puteà intentà în contra proprietarului fondului pretins aservit, o acțiune confesorie care, după distincțiunea de mai sus, este petitorie, spre a-și stabili dreptul; 2) o persoană exercitând un drept de servitute fiind tulburată de folosința sa de proprietarul fondului aservit, împiedicându-l în parte sau în total, acțiunea sa de îndepărtarea acestei tulburări este o acțiune posesorie, proprietarul fondului aservit având, dacă contestă dreptul titularului servituței, o acțiune negatorie petitorie, căci într'adevăr, prin pretențiunea unui drept de servitute, fondul său sufere o știrbire în el însuș, atingând nu numai posesiunea, ci însăș proprietatea și în acest caz ceeace cere reclamantul, este să constate că fondul său este liber de o atare servitute.

Considerând că, fiind stabilit caracterul acțiunei reclamantei intimată, după distincțiunile de mai sus ca negatorie petitorie, urmează a vedeà cum se soluționează din punct de vedere a competinței și modului de atac, cartea de judecată obținută de aceasta.

Având în vedere că, incidentul ce trebuie soluționat a fost ridicat pe considerațiunea că acțiunea atacată cu apel fiind o acțiune petitorie, potrivit legilor de competință, aceasta fiind de o valoare mai mică de 5.000 lei, trebuie atacată cu recurs și nu cu apel.

Considerând că valoarea obiectului a fost fixată la 2.000 lei; considerând că, potrivit art. 32 l. jud. ocoale al. III, judecătoriile sunt competinte să judece reclamațiunile pentru exercițiul servituților, iar în ultimul aliniat că: «ori de câte ori, cu ocaziunea unei judecăți competința judecătorului se contestă unei părți însuș titlul constitutiv al servituției, dacă aceà contestație trece peste competința sa, va statuà numai asupra posesiunei rămânând ca fondul dreptului să se judece după regulele generale de competință».

Având în vedere că, potrivit art. 33 l. j. oc., competința pentru acțiunile imobiliare, când obiectul acțiunei este un loc fără clădire sau alte îmbunătățiri în întindere de cel mult 10 hectare sau dacă, având clădiri sau îmbunătățiri, n'are o valoare mai mare de 15.000 lei, judecătoriile judecă în prima instanță.

Având în vedere că acțiunea admisă prin cartea de judecată civilă No. 68/929, atacată de apelanți, este o acțiune reală imobiliară, fiind referitoare la un desmembrământ al dreptului de proprietate, referitoare la un imobil și în favoarea unui imobil, cată a fi judecată după regulele de competință de mai sus.

Considerând că, potrivit legei de accelerarea judecăților, art. 65 din această lege modifică art. 33 l. j. oc. fixând invariabil competința judecătoriilor la 5.000 lei inclusiv în primă și în ultimă instanță capital fără procente și până la 50.000 lei inclusiv în primă instanță, urmează a fixà competința după această modificare.

Considerând că potrivit art. 106 l. j. oc. cărțile de judecată pronunțate în ultimă instanță pot fi atacate cu recurs înaintea Tribunalului, iar cele pronunțate în prima instanță cu apel conf. art. 98 din aceeaș lege.

Că așà fiind, întrucât obiectul acțiunei a fost evaluat la 2.000 lei urmează a vedeà că potrivit celor mai sus expuse, cartea de judecată civilă a judecătoriei Suraia urmà să fie atacată cu recurs și nu se poate susține că dacă menționata carte de judecată a fost dată cu apel, cum căile de atac nu sunt lăsate la latitudinea judecătorului ci sunt dela lege, urmà să fie atacată în modul acesta.

Că astfel fiind urmează a admite incidentul ridicat de intimata și a respinge apelul ca inadmisibil.

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată pe care Tribunalul în aprecierea sa și pe baza art. 140 și 146 pr. civ., le fixează la suma de 500 lei.

Pentru aceste motive redactate de d-l jude supleant *G. A. Tătulescu* respinge ca inadmisibil apelul făcut de Dumitru S. Negrea, Ion G. Gagiu, Sterian Negrea și Postolache M. Negrea toți din com. Suraia contra cărței de judecată civilă No. 68/928 a judecătoriei rurale Suraia confirmă în totul menționata carte de judecată.

TRIB. PRAHOVA I, 30 Nov. 1929

Executare silită. Vânzare mobiliară. Debitor declarat în stare de faliment după ce creditorul ipotecar a cerut scoaterea în vânzare a imobilului ipotecat. Distribuţia preţului rezultat din vânzare să efectuează de către judele comisar, iar nu de judele sindic. (Art. 811 cod. com.; art. 574 şi 578 pr. civ.).

Potrivit disp. art. 810 c. com. cererea de scoaterea în vânzare a imobilelor falitului se face de judecătorul sindic al Tribunalului civil, competent cu formele cerute pentru vânzarea bunurilor de minori, iar în cazul când un creditor ipotecar sau privilegiat urmăreşte un imobil al unui debitor declarat în stare de faliment posterior acestei cereri, judele sindic va interveni ca procedura să fie îndeplinită fără întârziere, cum prevede art. 811 c. com. astfel că rolul judelui sindic nu apare decât ca parte alăturată pe lângă creditorul urmăritor, observând numai, ca procedura vânzărei să fie indeplinită fără întârziere.

In cazul prevăzut de art. 811 c. com., vânzarea se efectuează după formele cerute în executările silite imobiliare şi distribuţia preţului rezultat din vânzare, ultima operaţiuni a executării vânzării, urmează a fi îndeplinită, tot de către instanţa care a efectuat vânzarea, iar judele sindic va fi chemat împreună cu creditorul ipotecar la distribuirea preţului în calitate de creditor pentru cota ce Statul are drept a percepe din vânzarea bunurilor falitului potrivit disp. art. 969 şi 739 c. com.

Cererea judecătorului sindic, ca distribuţia preţului să fie efectuată de d-sa, este neîntemeiată de oarece codul de comerţ nu conţine în această privinţă nici o dispoziţiune derogatorie dela disp. proc. civile, ca distribuţia preţului vânzărei să fie încredinţată sindicului şi în lipsa unei astfel de dispoziţiune urmează să ne conducem după disp. din dreptul comun, pr. civ. art. 574 şi 578 pr. civ. care arată, că judele comisar este însărcinat cu distribuţia preţului, deoarece codul de comerţ, prin disp. art. 889 lămureşte că exerciţiul acţiunilor comerciale se regulează de codul de procedură civilă, afară de dispoziţiunile prevăzute de codul de comerţ.

Aşà fiind, contestaţia de faţă, urmează a fi admisă, reformându-se procesul-verbal contestat şi a se respinge cererea d-lui jude sindic de a se trimite dosarul a face distribuţia preţului, această lucrare urmând a fi efectuată de d-l jude comisar al acestei secţiuni. (Sentinţa No. 670/929. Redactor d-l judecător preşedinte *G. V. Manoliu*).

TRIB. SOMEŞ II, 25 Nov. 1929

Creanţa a cărei scadenţă depinde de o condiţiune suspensivă. Art. 904 cod. civ. a.; stabilirea scadenţei conform echităţei; obligaţia reclamantului de a dovedi îndeplinirea condiţiunei).

Conform art. 904 c. c. a. dacă obligatul a promis prestaţiunea după posibilitate, timpul satisfacerei îl va stabilì judecătorul conform echităţei.

Pârîtul obligându-se să restituie suma împrumutată când starea materială îi va permite, reclamantul este obligat să dovedească îmbunătăţirea stărei materiale a pârîtului, adică îndeplinirea condiţiunei.

Nefăcând această dovadă, instanţa nu poate aprecià, în sensul art. 904 c. civ. a., dacă este echitabil ca pârîtul să fie obligat a restituì suma împrumutată, imediat, sau mai târziu, într'un timp determinat.

TRIBUNALUL. Asupra acţiunei civile intentate de Ana Borzci contra lui Horvat Niculae, pentru plata sumei de 521 dolari, majorată astăzi în instanţă la 521 dolari.

Având în vedere susţinerile părţilor şi actele dosarului şi mai ales adeverinţa anexată şi recunoaşterea făcută astăzi în instanţă, de către pârît, despre care s'a luat notă în procesul verbal de şedinţă, din care rezultă în fapt că pârîtul pe când se afla în America, fără lucru, a împrumutat dela reclamantă suma de 521 dolari, pe care s'a obligat să-i restituie când starea materială îi va permite.

Având în vedere că din cele de mai sus se constată că scadenţa împrumutului n'a fost fixată de părţi la o dată fixată, ci a fost supusă unei condiţiuni suspensive şi anume, dacă pârîtul va câştiga avere din care să poată plăti.

Având în vedere că reclamantului îi incumbă sarcina de a dovedi că creanţa sa este scadenţă, prin îndeplinirea condiţiunei suspensive.

Considerând că conform art. 904 c. c. a., dacă obligatul a promis prestaţiunea după posibilitate şi după puterea lui, timpul satisfacerei, îl va stabili judecătorul conform echităţei.

Că deşi echitatea nu poate impune sacrificiul reclamantului, care a ajutat pe pârît în caz de nevoie, însă tot echitatea cere, în speţă, ca pârîtul să nu fie constrâns a face o plată într'un moment în care poate afacerile îi merg mai rău decât în momentul când a contractat împrumutul şi acesta tocmai pentrucă părţile au contractat cu condiţiunea ca plata să se facă într'un timp când pârîtul va puteà plăti fără prea mari sacrificii pentru el şi familia lui, convenţie care formează legea părţilor, atât timp cât nu contravine bunelor moravuri şi ordinei publice.

Că, dealtfel, numai atunci s'ar fi putut da o interpretare bazată pe principiile de echitate, vizate de art. 904, c. c. a. în favorul reclamantului, când acesta ar fi pus la dispoziţia instanţei. elemente de convingere referitoare la îmbunătăţirea stărei materiale a pârîtului şi prin urmare la capacitatea de plată a acestuia.

Că, deci, în speţă reclamantul ne dovedind că pârîtul se află într'o stare materială care să-o permită a satisface obligaţiunea, prin plata imediată sau într'un timp determinat, a sumei de 521 dolari, este evident că creanţa încă nu-i scadenţă şi astfel fiind, acţiunea reclamantului urmează a se respinge, ca prematură. (Setinţa No. 1210/925. Preşedinte, I. *Mureşanu*, Judecător redactor, *A. Eniu*).

TRIB. SOMEŞ II, 27 Nov. 1929

Acţiune pentru plata «arenzei forţate». Necompetenţa judecătorilor (Art. 137 din legea reformei agrare art. 180 proc. civ. din Trans.).

Toate operaţiunile financiare rezultate din aplicarea reformei agrare se fac de Stat, iar sumele datorate pentru pământurile expropriate, precum şi acelea pentru «arenda forţată» se vor da în debit şi se vor încasà conf. legei de urmărire.

Prin urmare, judecătoriile de ocoale, conform art. 180 p. 1 şi 3 din proc. civ. ard. nu sunt competente să judece acţiunile intentate de delegaţii satenilor, pentru plata arenzei forţate.

TRIBUNALUL: Asupra recursului înaintat în termen legal de pârîtul G. Cornea, contra sentineţi No. 2920/1928, prin care judecătoria din Târgu-Lăpuşului, meţinând hotărîrea dată în lipsă, a admis acţiunea reclamanţilor cu cheltuieli.

Având în vedere primul motiv de recurs: «Incompetenţă şi violarea de lege. Respingându-se excepţia de necompetenţă fără a se ţineà seama că suma din acţiune s'a pretins sub titlu de «arendă forţată» şi este a se încasà pe cale administrativă, s'au violat dispoziţiunile art. 180 p. 1 şi 3 proc. civ.».

Având în vedere că obiectul acţiunei reclamanţilor, făcută în calitate de delegaţi ai sătenilor, este plata sumei de 2800 lei, capital sub titlul de «arendă forţată» pentru păşune, cu dobândă de 12% dela intentarea acţiunei şi cheltueli de judecată.

Că la primul termen de înfăţişare, pârîtul neprezentându-se, judecătoria a pronunţat sentinţa în lipsă, admiţând acţiunea, că făcându-se opoziţie, judecătoria a procedat la audierea martorilor, apoi în cursul procedurei, pârîtul a invocat excepţia de necompetenţă bazată pe disp. art. 180 p. 1 şi 3 proc. civ. şi judecătoria respingând-o — fără a motivà respingerea incidentului — a pronunţat sentinţa atacată cu recursul de faţă.

Considerând că conform art. 137 din legea reformei agrare din 30 Iulie 1921, 1921, modificată la 2 Iunie 1922, toate operaţiunile financiare, decurgând din aplicarea acestei legi, se fac de Stat.

Că cumpărătorii vor fi daţi în debit pentru orice rest ar datorà din preţ, iar încasarea sumelor datorate se urmăreşte conform legilor ce sunt sau vor fi în vigoare pentru urmărirea veniturilor Statului.

Considerând că, în speţă, fiind vorba de un venit al Statului, rezultând din darea în arendă, de către Stat, a pământului expropriat pe seama sa, urmează ca acest venit să fie încasat conform legei de urmărire.

Că astfel fiind, reclamanţii nu se pot adresà instanţelor judecătoreşti, ci trebuie să deà în debit organelor de urmărire sumele cuvenite Statului din arenda forţată a păşunilor, urmând ca acele organe să procedeze la urmărirea pârîtului, în acelaşi mod ca pentru orice impozit.

Că deci judecătoria neadmiţând excepţia ridicată de pârît — care excepţie, dealtfel, trebuià ridicată de prima instanţă chiar din oficiu — a violat dispoziţiunile acestui text, judecând fără competenţă, şi aşà fiind, urmează a se casà senţinţa atacată cu recurs, nemai fiind necesar a discutà celelalte motive, cari, în urma admiterei excepţiei de necompetenţă, nu mai prezintă nici un interes.

Văzând şi cererea de cheltuieli de judecată şi disp. art. 50 din noua lege a accelerărei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l A Eniu, judecător de şedinţă, admite recursul, etc. (Sentinţa No. 2619/1929. Preşidenţia d-lui *I. Mureşanu*).

TRIB. VÂLCEA I, **24 Iunie 1926**

Contestaţie. Creditor ipotecar. Urmărire mobiliară pornită de un creditor chirografar. Imobile prin destinaţie. Fructe.

Debitorul şi creditorul ipotecari, nu pot face contestaţie contra urmărirei mobiliare făcută de un creditor chirografar, pentru incasarea creanţei sale, pe motiv că averea mobilă urmărită, fiind formată în mare parte din unelte necesare exploatărei imobilului ipotecat, ar constitui imobile prin destinaţie şi deci ar urmà a se face o urmărire imobiliară, deoarece, deşi, după art. 1750 şi 1770 c. civ. rezultă că dreptul real de garanţie al creditorului ipotecar se întinde în principiu asupra imobilului grevat cu tot ce imobilul are prin aderenţă, recolte etc., şi la toate mobilele destinate exploatărei de către proprietar; totuş, în ce priveşte fructele şi imobilele prin destinaţie, acestea nu pot fi considerate că sunt cuprinse în ipotecă, decât numai atunci când fructele nu erau culese şi imobilele prin destinaţie nu erau încă separate de imobil, în momentul când dreptul de garanţie se exercită prin urmărire, adică până la facerea primului act de urmărire)— comandamentul.

(Dimitrie Berbescu cu St. Nicolescu).

TRIBUNALUL: Având în vedere că din actele din dosar cum şi din cele susţinute de părţi în instanţă se constată în fapt următoarele: Solomon Braunştein, din Craiova, obţine deciziunea No. 14/922 a Camerei Arbitrale de judecare şi conciliaţiune de pe lângă Bursa de Cereale şi Mărfuri din Craiova prin care Stamate Berbescu din com. Turceşti jud. Vâlcea este obligat a plăti lui Solomon Braunştein suma de lei 50.860 provenită din rezilierea unei convenţiuni. In urmă prin actul de cesiune autentificat la No. 5782/924 de Trib. Dolj S. III-a. Solomon Braunştein cesionează toate drepturile ce le are în baza acestei deciziuni d-lui Ştefan I. Nicolaescu din Craiova care cere executarea acestei deciziuni şi obţine jurnalul No. 808/925 al Preşedintelui Comitetului Bursei de Cereale şi Mărfuri din Craiova de a executà decizia de mai sus prin Tribunalul Vâlcea conf. art. 56 din legea Burselor iar Tribunalul Vâlcea S. I prin jurnalul No. 2630 din 1925 autorizà Corpul de portărei locali cu executarea zisei deciziuni şi prin procesul verbal din 10 Aprilie 1925 încheiat de d-l portărel C. D. Dălban de pe lângă acest Tribunal, se declară urmărită până la concurenţa sumei din deciziune minus 10.000 lei primiţi de creditor între timp, averea mobilă aflată la proprietatea debitorului Stamate Berbescu din com. Berbeşti jud. Vâlcea, avere compusă în mare parte din buţi şi butoaie, o trăsură, o sanie, circa 2.000 cărămidă arsă, două scoarţe, un biurou şi aproximativ 4.000 kgr. fasole lăsându-se pe loc în păstrarea debitorului Stamate Berbescu. Contra acestei urmăriri atât debitorul Stamate Berbescu cât şi Dumitru Bărbescu, ca creditori ipotecari fac contestaţie, la care contestaţie intervine şi Elena D. Berbescu tot ca creditoare ipotecară.

Având în vedere că din actul de ipotecă aut. la No. 790/922 şi înscris la 77 din registrul de transcripţiuni de Trib. Vâlcea S. I aflat în copie la dosar, se constată că contestatorul Stamate Berbescu împrumutându-se cu suma de lei 145.000 dela d-l Ion Dumitrescu din R. Vâlcea, îi constituie ipotecă toată averea sa imobilă ca pământ cultivabil, pădure şi livezi de pruni în întindere de circa 90 hectare din com. Turceşti-Berbeşti jud. Vâlcea iar prin testamentul aflat în dos. No. 10536/923 al Trib. Vâlcea S. I de asemenea depus în copie la dosar se constată că Ion Dumitrescu lasă moştenire contestatoarei Elena Dem. Berbescu, actul de ipotecă de mai sus beneficiind de toate drepturile acestui act de ipotecă. In ce priveşte contestaţia d-lui Stamate Berbescu.

Având în vedere că acest contestator având cunoştinţa termenului de astăzi, nu se prezintă în instanţă spre a-şi susţine contestaţia, în care caz urmează a fi respinsă ca nesusţinută conf. art. 148 pr. civilă.

In ce priveşte contestaţiile d-lor: Elena D. Berbescu şi D. Berbescu.

Având în vedere că Tribunalul prin jurnalul No. 6039 din 25 Iunie 1925 a admis contestatorului Stamate Berbescu, a face dovada că parte din lucrurile urmărite sunt unelte necesare exploatărei moşiei şi din certificatul No. 501/926 al Primăriei comunei Berbeşti Vâlcea, se constată că toate buţiile şi butoaiele ce posedă contestatorul Stamate Berbescu îi servesc pentru exploatarea livezilor de pruni în întindere de zece hectare din moşia sa.

Considerând că chiar dacă acest certificat ar face dovadă cum că în adevăr butoaele în cauză servesc pentru exploatarea moşiei debitorului şi deci ar fi, imobile prin destinaţie urmează a se analizà în drept dacă contestatoarea Elena D. Berbescu în calitate de creditoare ipotecară a contestatotului debitor Stamate Berbescu şi contestatorului D. Berbescu, în calitate de soţ al contestatoarei Elena D. Berbescu, pot să se opună la urmărirea făcută de un creditor chirografar a unor imobile ce servesc la exploatarea fondului ipotecarilor, devenite aceste mobile, imobile prin destinaţie.

Considerând că deşi nu rezultă din actul de ipotecă specificat mai sus că debitorul contestator a ipotecat odată cu moşia sa din Turceşti-Berbeşti, jud. Vâlcea şi vasele necesare exploatărei moşiei, totuş e admis de doctrină şi jurisprudenţă că din textul art. 1750 c. civ. rezultând că se pot ipotecà nu numai imobilele care sunt în comerţ ci şi accesoriile lor, care după lege, sunt privite ca imobile, adică imobilele prin destinaţie urmează ca aceste imobile sunt lovite de ipotecă odată cu fondul din care face parte, fără ca să fie nevoie de vreo stipulaţie expresă în această privinţă (v. Alexandresco, pag. 560 t. X), iar din art. 1770 c. civ. rezultă că dreptul real de garanţie al creditorului ipotecar se întinde în principiu asupra imobilului grevat cu tot ce e imobil prin aderenţă, recolte, fructe, construcţiuni la toate imobilele destinate exploatărei de către proprietar şi devenite imobile prin destinaţie şi în fine, la toate amelioraţiunile şi construcţiunile făcute de proprietar asupra fondului în urma constituirei garanţiei; dar cu o nuanţă oarecare, în privinţa fructelor şi în privinţa mobililor devenite imobile prin destinaţie şi anume: atât fructele cât şi imobilele prin destinaţie nu pot fi cuprinse în ipotecă decât numai atunci sau numai atâta vreme cât fructele nu erau încă culese, percepute, tăiate sau extrase şi imobilele prin destinaţie nu erau încă separate de imobil în momentul când dreptul de garanţie se exercită prin urmărire, căci până atunci debitorul proprietar rămâne în drept să culeagă toate fructele, să exploateze toate produsele fondului şi să schimbe destinaţia mobilelor afectate la exploatarea fondului până în momentul primului act de urmărire, adică darea comandamentului (art. 517 şi urm. pr. civ.) când imobilile prin destinaţie rămân definitiv cuprinse ca accesorii ale imobilului, folosinţa proprietarului încetează şi fructele civile sau naturale cum şi productele se imobilizează pentru garantarea gajului creditorilor (v. Matei Cantacuzino, pag. 586 paragr. 630).

Considerând dar că atât timp cât termenul de plata datoriei din actul de ipotecă nu a ajuns la scadenţă (termenul de plată fiind la 17 Iunie 1927 şi deci creditoarea ipotecară nu a început a-şi exercità dreptul său de garanţie prin urmărirea imobilului, ipotecat, creditoarea ipotecară nu poate pretinde imobilizarea mobililor necesare exploatărei fondului ipotecat ca fiind imobile prin destinaţie şi nu poate a se opune la urmărirea făcută de un creditor chirografar contra acestor mobile a debitorului comuna, care debitor numai el e în drept a menţine aceste mobile afectate exploatărei fondului sau a le schimbà destinaţia vânzându-le, schimbându-le, modificându-le sau dându-le o altă întrebuinţare.

Că dar aşà fiind, fără a mai discutà chestiunea dacă contestatorul D. Berbescu, în calitate de soţ al contestatoarei Elena D. Berbescu creditoare ipotecară ar aveà sau nu dreptul de a face acţiune sau contestaţie asupra unei averi parafերne a soţiei sale, contestaţiunile Elenei D. Berbescu şi D. Berbescu urmează a se respinge ca nefondate că urmărirea făcută de către creditorul chirograf Ştefan Nicolăescu, contra lucrurilor mobile ale debitorului său Stamate Berbescu este bine făcută după regulele de urmărire mobiliară şi că în ce priveşte pe aceşti doi contestatori mobilele urmărite nu sunt imobile prin destinaţie.

In ce priveşte cererea de cheltueli, Tribunalul apreciind le fixează la suma de lei 700.

Pentru aceste motive redactate de d-l *Const. Popescu* jude de şedinţă respinge ca nefondate contestaţiile.

Sentinţa civilă No. 136 din 24 Iunie 1926.

JUD. OCOL III URB. GALAŢI,
12 Dec. 1929

Contestaţie. Motive noui neprevăzute în cerere. Contestaţii succesive. Neadmitere. (Art. 403 pr. civ.; 400 pr. civ.).

In conformitate cu dispoziţiunile art. 400 al. III pr. civ., cererile arătate prin acest articol incidente şi toate contestaţiunile la execuţiunea silită, vor cuprinde pe larg motivele plângerei. Că alin. ultim din acest text adaugă părţile, se vor chemà în termen scurt şi judecata asupra contestaţiei sau incidentelor, se va urmà de urgenţă, cu precădere asupra tuturor celorlalte.

Este de principiu că judecătorul este obligat a statuà asupra tuturor punctelor cererei aşà cum ea este constatată prin petiţiunea introductivă de instanţă şi prin concluziunile puse în urmă şi cari au putut modificà sau extinde cererea iniţială, bine înţeles dacă pârîtul lui i s'a comunicat suplimentul de acţiune referitor la această modificare.

Dacă aceasta este admisibil în ce priveşte acţiunea pe care reclamantul o conduce în ce priveşte contestaţiunea, cale de atac extraordinară şi urgentă, legea prevăzând în mod categoric în art. 400 al. III, pr. civ. necesitatea arătărei pe larg a motivelor plângerei în cerere iar în alin. ultimul stipulând fixarea termenului scurt şi judecarea de urgenţă şi cu precădere o asemenea amânare vizată pentru acţiune de art. 69 pr. civ. spre traducerea unui supliment de cerere este inadmisibilă.

A admite altfel, că contestatorul ar puteà să facă supliment de contestaţiune în care de sigur să indice alte motive decât cele prevăzute în cererea sa iniţială de contestaţiune înseamnă a face şi inexistente dispoziţiunile art. 400 al. III pr. civ., căci nearătate motivele în această cerere sau arătate, contestatorul ar puteà suplinì această lipsă sau insuficienţă prin suplimentul de contestaţiune.

Prin aceasta s'ar tergiversà şi s'ar zădărnicì executarea hătărîrilor judecătoreşti şi s'ar contravenì caracterului de extremă urgenţă pe care îl au contestaţiunile la executarea silită principiu pe care legiuitorul l-a indicat în cel ultim alin. al art. 400 pr. civ. în interesul suprem al noţiunei de justiţie, ca drepturile dobândite să fie şi obţinute.

Tot astfel s'a hotărît la noi atât de Inalta Curte de Casaţie cât şi de instanţele de fond, că dacă debitorul urmărit nu a propus, cu ocazia unei prime contestaţiuni ce-a făcut, toate motivele pentru care se crede îndreptăţit să înlăture efectele urmăririi, dânsul nu mai poate, fără a violà autoritatea lucrului judecat, să introducă în urmă altă contestaţiune întemeiată pe motive care existau în momentul primei contestaţiuni dar nu fusese propuse. (Cas. S. II Dec. din 7 Sept. 1915, *C. Jud.* No. 11/916. Curtea de Apel Constanţa Dec. pen. 20 din 18 Martie 1925, *C. Jud.* No. 1 din 1926).

Dacă legiuitorul a îngrădit la noi neîndestulător timpul în care se poate face o contestaţiune la executarea silită prin dispoziţiunile art. 403 pr. civ., nu înseamnă că motive de nemulţumire care existau şi puteau fi evidente pentru contestator în momentul executărei pe care el o contestă, le-ar puteà formulà nelimitat prin contestaţiuni succesive şi nu odată cu cererea de contestaţie cum prevede art. 400 al. III pr. civ.

Aşà fiind, cererea de a se introduce un supliment de contestaţiune pentru un motiv în prezenţa contestaţiunei sinonimă cu o contestaţiune succesivă fiind inadmisibilă cată a se respinge.

Cu atât mai puţin această cerere nu poate fi susţinută şi desvoltată în instanţă azi, odată ce ea nu este formulată în cererea sa scrisă, care în procedura noastră leagă singură instanţă. (Carte de jud. No. 3371/929. Jude preşedinte *D. Cotrutz*).

II. JURISPRUDENŢA FRANCEZA

CAS. FR. CIV., 5 Febr. 1929

Divorţ. Separaţie de corp. Conversiune după naturalizarea unuia din soţi. (D. H. 1929, 161).

OBSERVAŢIE. Ne-am ocupat pe larg într'o precedentă adnotaţie[1] de chestiunea de a şti dacă doi soţi fiind căsătoriţi sub o lege care nu admite divorţul, în cazul când unul din ei ar obţine ulterior naţionalitatea franceză, divorţul poate sau nu fi cerut de către aceasta în dauna soţului faţă de care căsătoria va fi socotită şi mai departe ca indisolubilă. Ne-am ocupat în acelaş timp de posibilitatea conversiunei în divorţ a separaţiei de corp obţinută înainte de naturalizare.

In ceeace ne priveşte ne-am permis să criticăm soluţia dată de suprema Curte franceză în chestiunile acestea.

Reamintim că înalta Curte s'a pronunţat de două ori în sensul combătut de noi, admiţând conversiunea, prima dată în principiu în afacerea Ferrari (D. P. 922/1/137) şi a doua oară aplicând acelaş principiu speţei care i-a fost adusă în judecată, în afacerea Giglio (D. P. 929. 1. 65).

Tribunalele s'au supus jurisprudentei Curţei de Casaţie dând sentinţe în acelaş sens.

Iată de pildă Tribunalul civil Bouches-du-Rhône care la 3 Decemvrie 1928 (D. H. 929, 108), ulterior celor două decizii precizate ale Supremei Curţi admite conversiunea în divorţ a separaţiei de corp obţinută de d-na Giordano, născută Grangier, deoarece aceasta în 1928 a fost reingrată în naţionalitatea franceză, pierzându-şi prin aceasta naţionalitatea italiană pe care o dobândise prin căsătorie.

Iată cum motivează tribunalul, care se referă formal la jurisprudenţa Curţei de Casaţie: «Attendu il est vrai que la conversion sollicitée aura pour effet de dégager la dame Grangier d'un lieu conjugal qui subsiste au regard du sieur Giordanno; mais attendu qu'aux termes de la jurisprudence actuelle de la Cour de Cassation un inconvénient de cette nature quelque facheux qu'il soit ne pouvait faire obstacle à l'application de la loi française étant inhérent aux questions de conflit des lois, spécialement lorsqu'une des législations en présence contient des dispositions d'un ordre public international».

Tribunalul nu face decât să reià prin urmare argumentaţia Inaltei Curţi. In acelaş timp însă pentru a întărì soluţia dată face apel la noţiunea de ordine publică. Legea asupra naţionalităţii din 10 August 1927, fiind o lege de ordine publică, dispoziţiile ei nu pot cedà pasul regulelor de drept admise într'o ţară străină. Aşà încât reintegrarea în naţionalitatea franceză, admisă de această lege, dând reintegratului aceleaşi drepturi ca şi cetăţenilor care nici un moment n'au pierdut supuşenia franceză, regula de drept italiană care nu admite divorţul trebue pur şi simplu înlăturată.

Am arătat în nota noastră precedentă cât de fals e raţionamentul acesta atunci când e vorba de conversiunea separaţiei de corp în divorţ, căci dacă admitem conversiunea, divorţul se va sprijinì pe o separaţie anterioară care din capul locului erà exclusivă de orice idee de conversiune.

Am arătat pe de altă parte că în ceeace priveşte nu conversiunea, ci divorţul cerut direct, problema nu se poate rezolvì decât după ce se va tranşà în prealabil chestiunea de a şti dacă doi soţi de naţionalitate diferită, ce-şi păstrează supuşenia lor şi după căsătorie, vor fi sau nu supuşi unui statut unic.

Nu vom revenì deci asupra acestor chestiuni de principiu.

De atunci Curtea de casaţie franceză s'a pronunţat din nou în acelaş sens prin decizia de care dăm seama în adnotaţia de faţă, motivând hotărîrea în felul următor: «Attendu, en effet, que les lois françaises sur l'état et la capacité des personnes régissent le français qui a acquis cette qualité par la naturalisation à partir du jour de ladite naturalisation; que, dès lors, par l'effet du décret lui conférant la nationalité française Mancini a puisé dans son statut personnel nouveau le droit de demander la conversion en divorce de la séparation de corps existant depuis plus de trois ans entre lui et la dame Mancini».

Nu avem nimic de adăugat în ceeace priveşte această argumentaţie, de oarece nu aduce nimic nou faţă de hotărîrile de care ne-am ocupat altădată pe larg.

Dar în speţa aceasta Curtea de Casaţie merge şi mai departe decât în afacerile Ferrari şi Giglio în sensul că nu admite nici măcar temperamentul fraudei la lege, pe care-l admite în aceste două afaceri aceeaş Curte, ca şi unanimitatea internaţionaliştilor cari recunosc în noţiunea fraudei la lege corectivul necesar în ipoteza când o persoană interesată nu se foloseşte de principiile admise de dreptul internaţional privat decât pentru a se sustrage prescripţiilor mai severe ale dreptului naţional. Iată de pildă o femeie franceză care înainte de legea din 1884 care a admis divorţul, se naturalizează în străinătate cu unicul scop de a obţine desfacerea căsătoriei sale, pe care legile franceze nu i-o puteau acordà. Casaţia în anul 1878 (afacerea Bouffremont 18 Maiu D. P. 78. 1. 201, S. 87. 1. 193) nu a recunoscut valabilitatea divorţului.

In speţa care ne interesează însă, Suprema Curte declară ritos «că nu-i aparţine să aprecieze regularitatea şi valoarea actului guvernului francez care a pronunţat naturalizarea lui Mancini». Cu alte cuvinte Casaţia nu se preocupă de faptul de a şti dacă străinul atunci când a cerut naturalizarea a avut sau nu scopul de a se sustrage legii lui naţionale. De vreme ce guvernul a acordat naturalizarea, tribunalele nu mai au a cercetà intenţia celui în cauză.

Hotărînd în chipul acesta, Curtea nu face decât să adeverească observaţia autorilor care socotesc că jurisprudenţa în ipotezele acestea nu e atât mânată de principiile dreptului cât de o adevărată politică juridică care tinde la o cât mai largă expansiune a legilor franceze. Cu greu, într'adevăr, admit tribunalele aplicarea unei legi străine în dauna legei franceze. Pentru a ajunge la scopul voit recurg atunci la noţiunea fraudei de lege. Pe de altă parte însă admit cu multă uşurinţă aplicarea legei naţionale, fără a mai cercetà dacă pentru a înlăturà legea lui naţională justiţiabilul a comis sau nu o fraudă. «Autre chose aussi, spune d-l Demontes, est de déclarer inaplicable en France une naturalisation étrangère, autre chose d'annuler en France une naturalisation française, en effets». (D. P. 929. 1. 67).

Observaţia aceasta ne dă în acelaş timp singura explicaţie poate a problemei divorţului obţinut după naturalizare şi a conversiunei în divorţ aşà cum e rezolvită de Curtea franceză de Casaţie, în dauna principiilor stricte ale dreptului şi a consecinţelor nefaste la care duce.

Tendinţa aceasta a jurisprudenţei franceze de a lărgì cât mai mult domeniul de aplicaţiune al legilor ţării, reiese nu se poate mai clar din deciziile pe care le-a dat în afacerea Ferrari.

Ştim că prin decizia din 6 Iulie 1922 Casaţia hotărăşte că deşì în principiu conversiunea după naturalizare e admisibilă, în speţă însă nu se poate admite din cauză că separaţiunea de corp a soţilor Ferrari nu erà acordată de justiţie ci, conform legei italiene, ea nu erà decât rezultatul înţelegerei dintre soţi, Tribunalul neavând decât să omologheze separaţiunea aceasta prin consimţământ mutual. Divorţul prin consimţământ mutual nefiind admis în Franţa, Curtea nu a putut încuviinţa convertirea.

---

[1] P. R. 929. 1. 123.

Dar d-na Ferrari nu s'a mulţumit cu hotărîrea aceasta. A introdus, într'adevăr, după ce a pierdut primul proces, o acţiune de divoţ directă împotriva soţului său, fără a se mai prevalà de separaţia de corp dobândită anterior conform legilor italiene.

Afacerea a ajuns la Curtea de Apel din Lyon (17 Decemvrie 1925) care a admis vorţul, iar Curtea de Casaţie a menţinut această hotărîre respingând recursul ce s'a făcut împotriva ei. (Civ. 14 Martie 1928, D. H. 928/253).

Singura raţiune care a făcut pe Curte să respinge desfacerea căsătoriei şi anume faptul că separaţia de corp a soţilor Ferrari erà datorită consimţământului lor mutual, a fost pe calea aceasta lăturalnică.

Curtea aveà deci acum oarecum mâna liberă, putând aplicà mai uşor principiul la care ţine atâta ca cetăţeanul devenit sau redevenit francez să aibă absolut aceleaşi drepturi ca ori şi care alt supus al Republicei.

Pentru a ajunge la acest scop înlătură toate argumentele care se opuneau la admiterea divorţului. S'a observat de pildă la proces că Curtea de Apel din Lyon a atribuit în mod abuziv un efect retroactiv decretului de reintegrare, întrucât printre faptele constitutiva de injurii grave au numărat şi fapte întâmplate înainte de naturalizare, fapte cari, — aci e a doua obiecţie — şi-au primit odată sancţiunea: separaţia de corp.

Suprema Curte nu s'a oprit la nici unul din aceste argumente.

Iată cum îşi motivează hotărîrea: «Cauza unei acţiuni în divorţ rezidă mai puţin în faptele materiale scoase la iveală de către reclamant decât în atingerea profundă şi permanentă pe care aceste fapte au adus-o raportului matrimonial, făcând viaţa comună intolerabilă, atingere care nu poate fi ştearsă decât prin reconciliere». In consecinţă «judecătorul poate, fără a atribuì decretului de integrare a femeiei în naţionalitatea franceză, să se bazeze, pentru a admite divorţul, pe fapte anterioare reintegrărei în statutul personal francez, dar a căror consecinţe juridice mai subsistau încă în momentul cererei divorţului». In ceeace priveşte a doua obiecţie, Curtea o respinge deoarece separaţia amiabilă a părţilor nu poate fi socotită ca o sancţiune judiciară. Ne îndoim că în drept intern jurisprudenţa ar fi dat dovadă de atâta largheţă în concepţiile ei.

Dar să revenim la decizia noastră. Curtea respinge sugestia d-lui Demontès care în adnotaţia precitată propuneà ca termenul de 3 ani cerut de art. 310 cod. civ. fr. pentru ca separaţia de corp să fie în mod necesar convertită în divorţ, să curgă nu din momentul obţinerei separaţiei ci din momentul naturalizărei. «C'est la seule solution, spune d-l Demontès, qui permette de concilier les deux souverainetés législatives en conflit, et d'éviter tout empiètement de l'une des lois sur la période de temps pendant laquelle l'autre devait seule s'appliquer».

In precedenta noastră adnotaţie spuneam: «Nu e aci o simplă chestiune de termen cum crede d-l Demontès. Dacă acesta curge dela obţinerea separaţiei, sau din momentul naturalizărei, situaţia rămâne aceeaş: divorţul se grefează pe o hotărîre de separaţie nesusceptibilă de a se transformà în divorţ căci, cu sau fără dreptate, aşà a avut legiuitorul italian».

Soluţia ingenioasă a d-lui Demontès nu ne poate mulţumì pe terenul pe care ne-am plasat.

Doctrina, oricare ar fi atitudinea jurisprudenţei în această chestiune, prin însăş menirea ei, are datoria, indiferent de orice tendinţă de patriotism juridic, dacă putem întrebuinţà această expresie, să se menţină pe tărâmul strict al principiilor.

Din punctul acesta de vedere nu ne putem da adeziunea la teoria consacrată de Inalta Curte franceză.

RENÉ P. RÂMNICEANU
Doctor în Drept şi laureat din Paris

CAS. CIV., 4 Decemvrie 1929

Obligaţiune. Cauză ilicită. Ordine publică. Metodă terapeutică. Produse de farmacie. Marcă. Specularea bolnavilor. Lipsa de valoare ştiinţifică. Nulitate.

Un contract având de obiect specularea bolnavilor prin mijlocul unei publicităţi intense şi prin întrebuinţarea calificativelor destinate a impresionà publicul este nul ca contrariu ordinei publice.

In special este astfel cu contractul prin care o persoană neprevăzută cu o diplomă medicală cedează unui medic permisiunea exclusivă a exploatărei atribuţiunilor pentru produsele farmaceutice şi metoda terapeutică, cum ar fi o clinică, în schimbul vărsărei unei sume anuale, urcate şi a obligaţiunei unei însemnate publicităţi, atunci când această metodă care ar trebuì să aibă de efect toate bolile nu pare să aibă nici o valoare ştiinţifică. (Récueil Hébd. Dalloz 1930, No. 4 de 23 janvier 1930, pag. 50).

OBSERVAŢIUNE. Rezultă din termenii art. 968 cod. civ. corespunzător art. 1133 cod. civ. fr. că o cauză este ilicită când este contrară ordinei publice fără ca să fie necesar ca să fie oprită de lege cu toate că textul cuprinde şi aceşti termeni. Este totdeauna astfel în ce priveşte convenţiunile în cari prestaţiunea promisă de una din părţi consistă în îndeplinirea unui fapt ilicit în sine (Aubry et Rau, IV, par. 345, pag. 550). S'a decis că trebuie să fie socotite nule ca ilicite sau contrarii ordinei publice convenţiunile a căror obiect este de a derogà regulelor unei profesiuni supuse de lege unei autorizaţiuni sau obţinerei unui brevet (Ch. Req. 19 nov. 1895, Dalloz P. 96.1.300). Astfel este în special cu profesiunea de dentist: Suprema instanţă franceză în decizia precitată a hotărît că dentistul care tratează cu un individ spre a executà în atelierul său ori în cabinetul său lucrări sau operaţiuni de prothesă dentară şi de dentisterie este admis a urmărì anularea contractului dacă stabileşte că acest individ în momentul în care tratà cu el nu se găsià în condiţiunile cerute de legea dela 30 Noemvrie 1892. (Ch. Req. dec. precitată).

Legea prohibind vinderea leacurilor ascunse, orice convenţiune având aceasta de obiect este nulă ca având o cauză ilicită. S'a decis astfel că o societate care are de obiect vânzarea unui remediu ascuns şi prohibit de lege este nulă ca ilicită şi contrară ordinei publice şi nu poate da naştere unei acţiuni înaintea Tribunalelor. (Ch. Req. 5 nov. 1906, Dalloz P. 1907.1.64; C. Apel Paris 4 août 1909 Dalloz P. 1910.2.304). S'a mai decis încă că chitanţa semnată pentru plata îngrijirilor date şi a leacurilor furnizate pentru un bolnav de către un individ exercitând ilegal arta de a vindecà este nulă ca având o cauză ilicită (C. Apel Besançon 19 janvier 1872, Dalloz P. 72.1.136). Tot aşà Curtea de Casaţie franceză a pronunţat nulitatea societăţii formate pentru specularea unui remediu ascuns (Cass. civ. 25 sept. 1921 Dalloz P. 1924.1.34). La noi art. 26 cod. civ. ardelean defineşte ilicitul «ceeace este special prohibit de lege sau care învederat se opune siguranţei, ordinei publice şi bunelor moravuri» iar art. 878 acelaş cod prevede că «sunt nule convenţiunile încheiate cînd obiectul contractului este ilicit». Pe baza acestor texte şi cu drept cuvânt, Trib. Sibiu S. I a anulat o convenţiune prin care o parte se obligă în schimbul unei plăţi să obţină în folosul celeilalte printr'o autorizare de exploatare de pădure dela Min. de Domenii iar intervenientul nu aveà profesiunea sau specialitatea tehnică în baza cărora un asemenea demers ar fi putut fi justificat (Trib. Sibiu S. I. 23 Februarie 1927, *Pand. Rom.* 1928, III, pag. 78).

D. COTRUTZ
Judecător-Preşedinte

CAS. FR. CIV., 29 Iulie 1929

Exequatur. Divorţ obţinut în străinătate. Dreptul de control al instanţelor naţionale. Plata pensiei alimentare în monetă străină. (D. H. 1929, 458).

OBSERVAŢIE. Ne-am ocupat într'o precedentă notă [1]) despre chestiunea de a şti dacă e sau nu nevoe de exequatur atunci când e vorba de o hotărîre străină statuând asupra stărei civile sau a capacităţii unei persoane. Am stabilit tot atunci până unde merge dreptul de control al tribunalelor naţionale asupra deciziilor străine. Fără a mai revenì asupra discuţiilor la care dau naştere aceste două probleme, vom reaminti doar concluziile la care ajungeam.

Am răspuns la prima întrebare cu afirmativa; în ceeace priveşte a doua chestiune spuneam că tribunalele au nu numai dreptul dar şi datoria de a examinà chiar şi fondul procesului înainte de a acordà exequatorul.

Prin decizia de faţă Curtea de Casaţie aduce noi şi interesante preciziuni în ceeace priveşte dreptul acesta de control al instanţelor naţionale, cât şi în ceiace priveşte principiul potrivit căruia statutul personal al unui individ îl urmăreşte în ori şi ce ţară s'ar duce.

E vorba în speţa aceasta de divorţul soţilor Drichemont, cetăţeni francezi, obţinut în Statul Mexico, pentru «răul tratament» la care erà supusă soţia, ceeace după dreptul mexican constitue o cauză de desfacere a căsătoriei. Trebue să menţionăm că soţii şi-au celebrat căsătoria pe teritoriul german în anul 1896 şi că în urmă mutându-se în Mexico, au fost despărţiţi în timpul răsboiului de către tribunalele acestei din urmă ţări. Intr'adevăr printr'o primă hotărîre din 4 Martie 1918 divorţul a fost pronunţat în favoarea soţiei; printr'o a doua hotărîre din 20 August 1918 soţul a fost condamnat să plătească soţiei sale, cu titlu de alimente pentru ea şi pentru fata ei minoră, suma de lei 200 piaştrii pe lună.

Soţia, întorcându-se în Franţa, cere instanţelor franceze învestirea cu exequatur a deciziilor citate mai sus. Curtea de Apel din Paris în 12 Ianuarie 1927 declară aceste decizii executoare în Franţa, reduce însă pensia alimentară dela 200 la 100 de piaştrii.

---

[1]) P. R. 929. III. 148.

Drichemont face recurs împotriva acestei hotărîri pentru motivele pe care le vom analiză.

a) Mai întâi recurentul susţine că decizia atacată cu recurs a dat putere executorie unei hotărîri străine privitoare la starea civilă a două părţi de naţionalitate franceză, fără a exercită dreptul său de revizie după cum reiese şi din faptul că deşi sentinţa mexicană declară că aplică legea germană, Curtea de Apel din Paris a trecut peste principiul că starea civilă a Francezilor nu depinde decât de legea lor proprie. Prin urmare, susţineă recurentul, Curtea nu şi-a exercitat obligaţia de control. Nu ne vom mai ocupă aci în detaliu de acest drept şi obligaţie a instanţelor naţionale, întrucât am făcut-o într'o adnotaţie precedentă, după cum am pomenit mai sus.

Curtea de Casaţie nu adoptă argumentaţia recurentului. Instanţa de apel, zice ea, n'a neglijat de a-şi exercită dreptul de control asupra sentinţei străine a cărui exequatur se cereă, deoarece şi-a sprijinit hotărîrea pe următoarea consideraţie: e drept, zice Curtea din Paris, că tribunalul din Mexico în loc de a face apel la legea franceză, a recurs la legea germană, adică la legea locului unde s'a celebrat căsătoria. Dar nu a luat în considerare lege germană decât pentru a vedeă dacă această lege admite sau nu divorţul. Dacă soţii s'ar fi căsătorit nu în Germania, ci în Italia unde divorţul nu e admis, şi dacă în cazul acesta tribunalul mexican ar fi făcut apel la legea italiană, refuzând desfacerea căsătoriei pe motiv că legea locului unde s'a celebrat căsătoria, adică legea italiană, prohibeşte divorţul, deşi legea naţională a părţilor, în speţă legea franceză, îl admite, atunci fără îndoială că instanţele franceze nu ar fi putut acordă exequaturul unei sentinţe străine în discordanţă cu principiile admise în Franţa în materie de drept internaţional privat.

Or, în speţa noastră, atât legea germană la care s'a referit judecătorul mexican, cât şi cea franceză, admit divorţul. Puţin importă prin urmare dacă tribunalul străin a luat în considerare pe una sau pe alta din aceste legi, pe cea dintâiu ca lege a locului unde s'a celebrat căsătoria, sau pe cea de-a doua ca lege naţională a părţilor, de vreme ce şi într'un caz şi în altul soluţia e aceeaş. Căci soluţia dată e singurul lucru care interesează pe judecătorul francez, indiferent de calea ce s'a urmat pemtru a ajunge la ea.

Nu se poate susţine, prin urmare, că instanţa de apel a acordat execuaturul fără a uză de dreptul ei de control. Curtea în realitate nu a făcut decât să constate, după ce a controlat sentinţa care i-a fost supusă, că tribunalul străin nu a hotărît nimic în contradicţie cu principiile de drept internaţional privat admise în Franţa.

Dar ceva mai mult, nu numai că Curtea de Apel din Paris a uzat de dreptul ei de control, dar a abuzat chiar de acest drept. Spuneam în adevăr în adnotaţia noastră precedentă, citând şi pe d-nii Niboyet *Manuel de Droit internationel privé* No. 843 şi urm. şi Pillet *Traité pratique*, t. II No. 710, că dacă, în virtutea dreptului lor de control, instanţele franceze pot acordă în totul sau în parte sau respinge execuatorul, ele nu vor puteă nici micşoră cifra condamnării, nici a o mări, nici nu vor puteă modifică obiectul acesteia. Căci o decizie străină, după cum cu dreptate se exprimă d-l Niboyet *loc. cit.*, constitue un drept câştigat căruia îi lipseşte puterea executorie pe care nu i-o poate da decât suveranul francez. Indată ce condiţiile pentru a obţine execuaturul sunt îndeplinite dreptul câştigat în străinătate, în suferinţă până la aceă dată, reiă întreaga lui forţă. A decide astfel înseamnă a nesocoti principiul admis în deobşte al drepturilor câştigate.

«Având în vedere, spune trib. civil al Seinei din 24 Martie 1923 (*Clunet* 1923, p. 872), că ordonanţa a cărei execuatur se cere a fost dată de către un judecător competent şi că a ordonat o pensie a cărei cuantum nu poate fi nici mărit, nici micşorat;... Având în vedere că execuaturul nu substitue o decizie franceză unei decizii străine».

Din păcate însă jurisprudenţa nu ţine întotdeauna seama de aceste principii, nesocotind de multe ori principiul drepturilor câştigate.

Uneori tribunalele, ca în speţa noastră în care Curtea de Apel reduce pensia acordată de tribunalul mexican dela 200 la 100 de piaştrii, micşorează cifra condamnării. V. Apel Paris 19 Ianuarie 1905, *Revue de droit international privé*, 1907, p. 208, *Clunet*, 1905, p. 362; Apel Paris 28 Ianuarie 1837, S. 37/2/173; Seine 12 Iunie 1906. *Rev. dr. int. pr.*, 1907, p. 746 şi Apel Paris 20 Februarie 1908 ibid. 908 p. 636. Aceleaşi tribunale refuză însă să mărească cuantumul la care împricinatul a fost condamnat.

In speţa care ne preocupă Casaţia aveă posibilitatea să se pronunţe măcar în principiu asupra acestei chestiuni atunci când menţionează micşorarea condamnării la Curtea de Apel. Inalta Curte a preferat să nu se pronunţe însă în nici un chip asupra practicei acesteia pe care prin urmare nici nu o aprobă, căci nu eră chemată să revie asupra acestei noi condamnări, nici nu o dezaprobă.

b) Soţul recurent a mai invocat şi motivul că instanţa de apel n'a ţinut seama de principiul potrivit căruia în ceeace priveşte regulile de fond ale divorţului se aplică legea naţională a părţilor. Intr'adevăr, zice el, «răul tratament» pentru care tribunalul din Mexico a acordat divorţul, conform legei mexicane, nu constitue o cauză dintre cele determinate de legea franceză de desfacere a căsătoriei.

Curtea de Casaţie a respins şi acest argument dând o largă şi cât se poate de echitabilă interpretare principiului enunţat mai sus. E drept, spune în esenţă Inalta Curte, că judecătorul chemat a acordă execuaturul va trebui să vadă dacă s'a aplicat legea franceză ca lege naţională a părţilor, dar acesta nu înseamnă că va trebui să se oprească numai la expresia întrebuinţată, ci dincolo de sensul literal al cuvintelor, va trebui să caute ideia pe care în realitate o exprimă. Or, în speţa noastră, ce deosebire este între «răul tratament» prevăzut de codul mexican şi excesele, cruzimile şi insultele grave», prevăzute de art. 231 al codului civil francez? Cel ce comite asupra soţului său excese, cruzimi, etc., ce face decât să-l «trateze rău» după cum se exprimă legiuitorul mexican? Dacă termenii sunt diferiţi, ideia este în mod incontestabil aceeaş. Aşă încât nu se poate susţine în mod serios că tribunalul din Mexico a acordat divorţul pentru o cauză necunoscută legei naţionale a părţilor, în speţă legea franceză.

c) Drichemont mai susţineă în al treilea rând că soţia pentru a-şi dovedi afirmaţiile nu a putut invocă ca probă decât mărturisirea soţului ei. Or, susţine el, mărturisirea nu poate fi o dovadă suficientă în această materie căci dacă am admite aceasta, pe o cale lăturalnică s'ar ajunge la divorţul prin consimţimânt mutual, interzis de legile franceze.

Aşă ar fi, constată Inalta Curte franceză, dacă tribunalul care a pronunţat divorţul, nu s'ar sprijinit decât pe mărturisirea soţului. Or, nu reiese din nimic că despărţenia nu s'a sprijinit decât pe această mărturisire fără ca nici un alt indiciu sau element de convicţiune să nu fi căzut în cumpănă. Aşă fiind nu se poate refuză execuaturul întrucât se ştie că în materie de divorţ mărturisirea poate fi luată în considerare de către judecător, dacă găseşte în documentele procesului elemente care coroborează această mărturisire, şi dacă judecătorul îşi face convingerea că nu a existat nici un fel de colusiune între soţi în acest sens.

Deci, pe de o parte nu se face dovadă că judecătorul mexican s'a bazat pur şi simplu pe mărturisirea soţului atunci când a pronunţat divorţul; pe de altă parte nu se dovedeşte că ar fi existat vreo intenţie de a fraudă legea franceză, procedându-se pe o cale deghizată la un divorţ prin consimţimânt mutual.

In consecinţă şi acest motiv de recurs e nefondat.

d) Al doilea capăt de cerere al recursului susţine că decizia Curţei de Apel din Paris, a violat legea din 5 August 1914, precum şi principiile de ordine publică în materie de curs forţat, prin aceă că Curtea, acordând execuaturul unei decizii străine, intervenită între doi francezi, condamnă pe Drichemont, domiciliat în Franţa, a plăti soţiei sale divorţate o pensie alimentară în piaştrii mexicani, pe cursul piastrei din ziua plăţii.

Decizia Curţei de Apel atacată cu recurs a fost pronunţată într'adevăr înainte de stabilizarea francului francez, sub regimul cursului forţat.

Chestiunea repercusiunei cursului forţat asupra domeniului dreptului privat, care a dat naştere la cea mai bogată literatură juridică, din toate problemele de drept ivite în urma răsboiului, e prea cunoscută pentru a mai fi nevoie să revenim odată mai mult asupra ei.

Se ştie că jurisprudenţa franceză anulă în mod constant convenţiunile sub orişice formă ar fi intervenit, tinzând să apere părţile interesate de instabilitatea monetară. De câte ori însă un contract aveă o latură internaţională, de pildă atunci când părţile sau una din părţi nu eră de naţionalitate franceză, tribunalele validau clauzele care specificau că plata se va face în monetă străină.

Pe această jurisprudenţă se bază Drichemont atunci când spuneă că instanţa de apel a violat principiile admise în materie de curs forţat, invocând argumentul că în ipoteza lui, eră vorba de două părţi de naţionalitate franceză, domiciliate în Franţa. In virtutea legilor cari au stabilit cursul forţat el nu puteă fi, după concepţia pe care a susţinut-o în faţa Curţei de Casaţie, condamnat a plăti o pensie într'o monetă străină, sau echivalentul în franci francezi a acestei monete, ci numai în hârtia monetă a Băncei Franţei căreia legile ţărei îi recunoşteau cursul forţat.

Cu drept cuvânt Inalta Curte nu a admis acest fel de a vedeă, căci dacă ordinea publică franceză cereă ca nici un francez prin contractele pe care le încheiă să nu contribue la scăderea prestigiului monetei naţionale, căci cel ce alege o monetă străină îşi exprimă prin aceasta neîncrederea faţă de moneta ţării sale, în speţa de faţă nu se poate spune că ordinea publică franceză ar fi fost lezată. După cum foarte bine spune Curtea franceză de Casaţie, cu toate că ambele părţi, în ipoteza noastră, erau de naţionalitate franceză, tribunalul din Mexico nu puteà condamnà pe debitor de a se liberà faţă de creditor decât în moneta mexicană, după cum tribunalele franceze nu pot condamnà decât în franci francezi.

A admite concepţia contrară, care invoacă fără nici un temei ordinea publică, ar însemnà să dai posibilitatea debitorului francez, condamnat în străinătate, de a se sustrage condamnării prin simplul fapt că şi-ar mutà reşedinţa în Franţa, ne mai plătind creditorului său francez rămas în străinătate, decât o parte din datoria sa, punându-se sub scutul cursului forţat şi al ordinei publice.

Socotim soluţia Curţei de Casaţie şi juridică şi echitabilă.

RENÉ P. RÂMNICEANU
Doctor în Drept şi laureat din Paris

APEL PARIS (CH. DU CONSEIL),
6 Novembre 1929

Răspunderea judecătorilor. Comisar de poliţie. Interogatoriu. Arestare. Ofiţer de poliţie judiciară.

Regulele răspunderei judecătorilor sunt aplicabile tuturor acelora, cari prin funcţiunile cu cari sunt învestiţi, aparţin ordinului judecătoresc fie că ei concură distribuirei justiţiei ca însărcinaţi ai ministerului public sau ai instrucţiunei, fie că ei lucrează ca ofiţeri de poliţie judiciară sau ca auxiliari ai parchetului.

In special se aplică unui comisar de poliţie care după ce a procedat la interogatoriul unei persoane a pus-o în stare de arestare. (Rec. Hébd. Dalloz 2 janv. 1930, pag. 10).

OBSERVAŢIUNE. Oarecari funcţionari, ca primarii sau comisarii de poliţie, au o îndoită calitate: ei lucrează când ca funcţionari ai ordinului administrativ, când ca funcţionari ai ordinului judecătoresc. In primul caz responsabilitatea culpelor pe cari ei le comit în exerciţiul funcţiunilor lor este cercetată în virtutea principiului separaţiunei puterilor de către Tribunale administrative afară de cazul culpei personale; în cazul al doilea această responsabilitate nu poate fi decât după procedura specială a răspunderei judecătorilor (Disertaţiunea d-lui Lalou D. P. 1911, 1, 121 nota 7; D. P. 1919, 1, 19). Dispoziţiunile art. 305 şi urm. Pr. Civ. corespunzătoare art. 1505 şi urm. Pr. Fr. relativă la răspunderea judecătorilor au fost extinse pe cale jurisprudenţială. «Art. 505 Pr. Civ. — zice Curtea de Casaţiune franceză — cuprinde prin «judecători» numai pe judecătorii propriu zişi dar deasemenea printr'o evidentă paritate de motive şi mai ales prin aceeaş trebuinţă de protecţiune contra reclamaţiunilor temerarii sau vexatorii, pe toţi acei cari prin funcţiunile de cari sunt învestiţi aparţin ordinului judecătoresc fie că ei concură distribuirei justiţiei ca însărcinaţi ai justiţiei sau ai instrucţiunei, fie că ei lucrează ca ofiţeri de poliţie judiciară sau ca auxiliari ai parchetului». (Cass. civ. 14 juin 1876, Dalloz P. 76, 1, 301; 25 juillet 1910, Dalloz P. 1911, 1, 121; 9 mars 1904, Dalloz P. 1919.1.19; 9 déc. 1919, Sirey 1920, 1, 101). In special intră în această categorie comisarii de poliţie (Cass civ. 28 mai 1879 Dalloz P. 79, 1, 369; Ch. Req. 17 avril 1907, Dalloz P. 1907, 1, 308; Cass. civ. 9 mars 1914, Dalloz P. 1919, 1, 19; ofiţerii de jandarmi (Trib. confl. 9 déc. 1911, Dalloz P. 1914, 3, 15); jandarmii rurali şefi de post la noi conform Legei Jandarmeriei Rurale. S'a decis însă ca subofiţerii de jandarmi rurali nu se bucură de privilegiul jurisdicţiunei dar se judecă de Trib. ordinare (Cas. II Dec. 757 din 11 Sept. 1909 ***Bul. Cas.*** 1065); asemenea şi în Franţa (Ch. Req. 24 avril 1923 Sirey 1923, 1, 135); primarii şi ajutorii de primar atunci când lucrează ca ofiţeri de poliţie judiciară (C. Apel Paris 19 nov. 1863, Dalloz P. 64, 2, 7; Cass. civ. 14 juin 1876, Dalloz P. 76, 1, 301; C. Apel Bourges 2 février 1881, Dalloz P. 82, 2, 181; C. Apel Nancy 25 janvier 1884, Dalloz P. 85, 2, 63; C. Apel Ayen 28 février 1901, Dalloz P. 1903, 2, 100. C. Apel Poitiers 4 déc. 1914 Dalloz P. 1912, 2, 223; C. Apel Toulouse 23 juillet 1914, Sirey 1915, 2, 8); guarzii câmpeni (C. Apel Besançon 22 juin 1873, Dalloz P. 74, 2, 145); pădurarii silvici (C. Apel Nancy 29 déc. 1906, Dalloz P. 1908, 5, 5; Trib. Dolj S. I Jurn. 2584 din 1923, *Jur. Gen.* 1924 speţa 202, pag. 103).

Deciziunea Curţii ce adnotăm este astfel conform deciziunei prime a Curţei de Casaţiune franceze din 14 Iunie 1876. Judecarea ofiţerilor de poliţie judiciară direct de către Curtea de Apel după urmărirea directă a Procurorului general al Curţei de Apel fiind un privilegiu de jurisdicţiune, este de strictă interpretare şi este important de ştiut dacă o astfel de persoană a lucrat ca ofiţer de poliţie administrativă sau ca oifţer de poliţie judecătorească, căci numai pentru actele executate în această ultimă calitate ei se bucură de procedura specială (Tanoviceanu, IV, No. 309, pag. 497; Glasson et Tissier I, No. 78, 79 éd. III-ème). In sensul deciziunei Curţei din Paris s'a decis că un comisar de poliţie care dresează un proces-verbal imputând cuiva un delict imaginar pentru a-ţi satisface un sentiment de răzbunare, lucrează ca ofiţer de poliţie judiciară (C. Apel Lyon 4 février 1914; Mon. jud. Lyon 4 juin 1914); asemenea comisarul de poliţie care procedează o arestare ilegală (Cass. civ. 9 mars 1914, Dalloz P. 1919 1, 19); tot aşà comisarul de poliţie care menţine şi prelungeşte arestarea unei persoane fără a-i da îngrijirile care comportă starea boalei sale (Ch. Req. 17 avril 1907, Dalloz P. 1907. 1. 398).

D. COTRUTZ
Judecător-Preşedinte

TRIB. CIV. SEINE, 22 Maiu 1928

Hangiu locator. Furt. Bijuterii lăsate în cameră în timpul unei mese luate în hotel. Cheie depusă pe o mobilă după indicarea personalului hotelului. Responsabilitatea hotelierului.

Restricţia adusă de art. 1953 cod. civ. (art. 1624 cod. civ. rom.) responsabilităţei otelierului în caz de depozit necesar nu se va putea aplicà atunci când este stabilit că hotelierul a comis o greşală care atrage responsabilitatea sa în termenii dreptului comun.

Astfel hotelierul este responsabil de un furt de bijuterii comis într'o cameră a cărei cheie, după indicaţiunea unui servitor al hotelului, fusese depusă pe o mobilă aşezată într'o sală, în loc de a fi dusă la biuroul hotelului. Puţin interesează în prezenţa acestei indicaţiuni, furnizată de personalul hotelului, că un aviz afişat în camere prescrie, dealtfel în termeni neimperativi, de a depune cheile la biuroul hotelului.

Nu s'ar puteà imputà culpei unui călător de a fi lăsat bijuteriile într'o cameră — în loc de a le depune la biuroul hotelului, după cum acelaş aviz o prescrie să se facă — în timpul unei absenţe motivată de o masă luată chiar în hootel.

Este astfel, cel puţin atunci când călătorii puteau comptà, fiind dat natura clientelei care frecventà hotelul, importanţa şi reputaţiunea acestui stabiliment, asupra unei supraveghieri mai eficace decât aceea care a fost efectuată. (*Gaz. des Trib.* 1-er sept. 1928. *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1928 novembre No. 11, p.787).

OBSERVAŢIE. Depozitele făcute într'un han sau în o ospătărie şi în general în toate localurile destinate de a fi închiriate obicinuit călătorilor sunt depozite necesarii cu toate că necesitatea cauză a depozitului este mai puţin imperioasă ca aceea datorită întâmplărei adică cazului fortuit sau forţei majore. Totuş pe când depozitarul răspunde numai de *culpa levis in concreto*, ospătătorul, hangiul şi mai modern hotelierul răspunde de *culpa legis in abstracto*, întrucât depozitul este aici accesoriul unui contract cu titlu oneros, adică contractul de locaţiune. Toată doctrina este de acord asupra acestui punct (Alexandresco, X, pag. 47, Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu şi Al. Băicoianu, III, 1680, pag. 1025; Planiol II, 2220; Colin et Capitant, II, pag. 11 şi 656; Aubry et Rau, VI, par. 406, pag. 142; P. Pont, VIII No. 535, pag. 241. Hangiul sau hotelierul răspunde astfel nu numai de pagubele sau stricăciunile făcute de el sau servitorii lui, dar încă de acelea cari au fost cauzate călătorului adăpostit la dânsul de celelalte persoane cari frecventează localul şi chiar de străinii cari s'au introdus pe furiş şi l-au furat. (Alexandresco, op. şi loco citat, Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu şi Al. Băicoianu, op. şi loco citat, Aubry et Rau, op. şi loco citat, P. Pont, op. citat No. 536, pag. 242; Planiol, op. citat No. 2221). Dacă pentru prima categorie responsabilitatea nu este impusă decât de principiile dreptului comun, pentru ultima relativă la faptul sau stricăciunea comisă de străini ducându-se sau venind la han sau ospătărie şi chiar de străini introduşi pe furiş, dispoziţiunea legei nu este mai puţin dreaptă. Iată cum se exprimă cu drept cuvânt Pont continuatorul operei lui Marcadé:

«L'aubergiste se doit à lui même et surtout il doit aux voyageurs, obligés en quelque sorte de se confier à lui, d'exercer la plus rigoureuse surveillance sur quiconque peut s'introduire, aller et venir dans sa maison. Sans doute la grande circulation rendra parfois cette surveillance fort difficile, mais l'intérêt du voyageur ne peut être assuré queux prix de garanties excessives, et la loi a justement cherché à y pourvoir même au moyen d'exorbitantes sanctions». (P. Pont, op. citat No. 537, pag. 242). După o altă părere, responsabilitatea şi pentru această categorie nu este decât tot aplicaţiunea principiilor dreptului comun, dauna provenind din culpa hotelierului care trebuie să exercite un control eficace asupra acelora cari se introduc în hotel. (Baudry et Wahl, Dépôt No. 1206).

Responsabilitatea din acest text este cu totul specială şi ea priveşte pe hotelier sau hangiu de plin drept îndată ce s'a dovedit că un efect adus de călător a fost stricat sau a dispărut, fără să mai fie necesar de a probà şi nici chiar de a alegà o culpă oarecare contra acestui hangiu sau hotelier. (Trib. civ. Seine, 16 févr. 1905, Dalloz P. 1905. 5. 43). Această răspundere a hotelierilor şi hangiilor poate fi micşorată şi chiar să dispară cu totul prin culpa sau neglijenţa călătorului. (Alexandresco, X, pag. 49; Aubry et Rau, VI, par. 406, pag. 144; Baudry et Wahl, Dépôt 1214; P. Pont, VIII No. 541; Guillouard, Dépôt No. 152; Laurent XXVII No. 144; Trib. com. Seine, 25 avril 1901, La Loi, 25 mai 1901; Trib. com. Nice, 21 janv. 1910, Dalloz P. 1910. 5. 40).

In sensul hotărîrei Trib. Seinei ce adnotăm, Casaţiunea Franceză a decis că responsabilitatea hangiilor sau hotelierilor găsindu-se angajată, faptul că voiajorul ar fi comis el însuş o culpă sau o neglijenţă, nu implică deloc obligaţiunea pentru Tribunale de a împărţi între ei responsabilitatea. (Cass. Ch. Req., 5 février 1894, Dalloz P. 94. 1. 446). Responsabilitatea hangiului n'ar puteà astfel să fie atenuată sau să dispară decât dacă călătorul a comis el însuş o culpă de natură a anihilà vigilenţa locatarului hangiu. (Trib. de paix Paris 12 janv. 1906, Dalloz P. 1906. 5. 19). S'a decis astfel că nu s'ar puteà socotì ca o culpă în sarcina călătorului de natură a limità responsabilitatea hangiului, faptul lui de a fi depus pe mesele camerei sale obiectele sale de valoare atunci, când închizând uşa cu cheia, erà în drept a se crede în siguranţă. (Ch. Req., 30 mars 1909, Dalloz P., 1909. 1. 351). Doctrina ne mai spune că hotelierul nu poate, pentru a restrânge întinderea şi efectele responsabilităţei sale, să se prevaleze de un aviz afişat în toate camerile hotelului indicând măsurile de precauţiune de luat de către călători. (Aubry et Rau, VI No. 406, pag. 144; P. Pont, VIII No. 543; Troplong, Commentaire du titre de dépôt No. 241 Nacu, III, 464.

Iată ce zice tot P. Pont:« C'est là, sans doute, une sage précaution de la part du maître de l'établissement; mais il est possible que de tels avis échappent à certains voyageurs, surtout à ceux qui ne connaîtraient pas la langue dans laquelle ils sont redigés. Il y a donc une question de fait à apprecier par le juge». Cum se puteà hotărî altfel, în speţa ce adnotăm, când un servitor al hotelului, în dispreţul acelor avizuri afişate a îndemnat pe călător să depună cheia camerei pe o oarecare mobilă din sală? Iată de ce hotărîrea Trib. Seinei ne pare juridică şi în conformitate cu principiile. Pentru a terminà vom adăogà că Trib. Superior din Monaco a găsit responsabil încă pe hangiu chiar dacă călătorul a lăsat uşa camerei sale descuiată, dacă obiectele sale care au dispărut erau într'un geamantan închis. (*Journal Clunet*, 1893, pag. 454).

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Preşedinte

TRIB. DE SENA.

Responsabilitate. Reeditarea unei crime celebre. Impotrivirea descendenţilor. Dispariţia impresiei din public. Uitarea şi tăcerea. Un drept câştigat. Conflictul cu dreptul de povestire. Buna credinţă a scribului.

O crimă îşi are celebritatea sa prin însuş faptul că a fost comisă; aşà că publicaţiunile sau broşurile nu contribue cu nimic a difamà sau ultragià pe descendenţii criminalului; atâta timp cât nu se fac alte comentarii în afară de crimă, sau nu se afirmă inexactităţi cu rea credinţă, care ar excede limitele dreptului de scriitor. (Trib. de Sena, Dalloz H. 1929, par. 93. *Revue trimestrielle de Droit Civile* 1929, pag. 420.

OBSERVAŢIUNE. Teza dezbătută în faţa Tribunalului de Sena este de domeniul unei delicate controverse.

Principiul este constant; că, imputaţiunile difamatorii şi injurioase la adresa decedatului nu constitue un delict cu toate că are caracterul şi aspectul unei infracţiuni intenţionale; dar dacă aceste injurii vizează pe moştenitori sau descendenţii în viaţă ai defunctului, evident că răspunderea se fondează pe raţiunea unei reparaţiuni conform dreptului comun. (Dalloz P. 1906, 1, 361, cu nota Le Poittevin).

Chestiunea se referea la cazul dacă, fiul unui criminal, se poate opune la publicarea unei crime celebre săvârşită de părintele său? Şi dacă, s'ar puteà imputà în această situaţiune, o responsabilitate scribului?

Descendenţii în calitate de moştenitori legitimi ai criminalului, se împotriveau la reeditarea crimei, şi rezistenţa lor se întemeià pe un interes, pe cât de legitim, pe atât de raţional; erà în joc, reputaţia, moralitatea şi în definitiv blazonul familiei... care nu poate suferì discreditul şi chiar diminuarea prestigiului, pentru o faptă nesocitită şi personală, a unui dispărut din societate.

Revenirea asupra unei crime emoţionante, oricât de delicioase ar fi fost publicului curios, şi amator pentru asemenea dexterităţi, şi oricât de rentabilă prin speculaţiunea ei pentru editor, totuş onorabilitatea urmaşilor şi interesele întregei familii nu pot fi sfidate prin răscolirea unor pasagii, care reproduc temperamentul sau înclinaţiunile criminalului, cum şi modalitatea în care s'a săvârşit aceà faptă odioasă; căci pentru cei în viaţă ar puteà aveà repercusiuni incalculabile.

Problema delicată ce trebuià rezolvată de Tribunalul francez erà: conflictul între dreptul de povestire şi de istorie care este un atribut profesional al scribului, şi, onorabilitatea copiilor inocenţi cari sunt profund loviţi şi prejudiciaţi de aceste publicaţiuni.

Iată dilema în care se aflau judecătorii Tribunalului de Sena!

Crimele ca şi orice ispravă a delicvenţilor şi infractorilor, ocupă zilnic coloane de reportagii pasionante şi populare; nimeni nu poate împiedecà publicarea şi vulgarizarea lor. Aceste cauze, prin natura lor, devin celebre şi chiar memorizate un timp, până ce dispar din public impresiile şi emoţiile respective.

Dar răstimpul cât au fost lăsate uitărei, poate folosì copiilor ca un «drept de tăcere»? Să fie un drept câştigat în favoarea urmaşilor?

Abilitatea şi rafinamentul magistraţilor francezi de data aceasta s'a lovit de logica limpede şi irezistibilă a distinsului civilist René Demogue.

Prin publicarea crimei (argumentează judecătorii Trib. de Sena) nu se face cauza mai celebră decât cum se prezintă în realitate; cu condiţia, ca autorul să nu denatureze fapta şi nici comentariile sau observaţiile cari ar exagerà crima, în tot cazul, publicistul, nu poate să exceadă limitele profesiunei sale de scriitor. Şi-atunci dacă afacerea este celebră evident că oricând poate fi reamintită tocmai pentru celebritatea ei dobândită din ziua când a fost săvârşită.

Şi Tribunalul ajunge la concluzia, că: n'au nici o importanţă persoanele sau descendenţii cari s'ar găsì jigniţi de publicarea ei neexistând nici o difamaţiune şi nici ultraj.

In doctrina franceză d-l profesor Demogue nu poate acceptà soluţia Tribunalului de Sena; criminalul şi crima sa şi-au trăit rostul celebrităţei, dar pentru cei vii cari se opun la publicarea ei constitue un prejudiciu grav, care trebuie reparat conform dreptului comun.

Tema susţinută de d-l Louis Josserand se fondează pe elementele abuzului de drept, căci oricât de largă ar fi libertatea individului în scriere şi vorbire sistemul abuziv este intolerabil.... «C'est aux héritiers qu'il appartiendra de prouver, chez l'écrivain, cette intention particulière, cette volonté de les atteindre par ricochet et au moyen d'un tir indirect». (*L'Esprit des Droits et de leur Relativité*, pag. 203). (Dalloz P. 1909. 2. 304, D. 1911. 5. 60. D. 1920. 1. 95).

In Franţa prin legea din 29 Iulie 1881 art. 41 s'a creat o specie de imunitate pentru toate dările de seamă, cari sunt reproduse cu bună credinţă referitor la desbaterile parlamentare sau judecătoreşti, totuş Curtea de Alger, 20 Febr. 1897, Sirrey 1898, 1, 473, făcând o digresiune apreciabilă în această materie, rezervă publicistului o contemporaneitate care nu poate depăşì prea mult actualitatea ei, după această instanţă ar fi inadmisibilă o cerere de reparaţiune civilă, fondată pe ultraj şi difamaţiune sau injurii dacă se constată un «compte rendu fidèle fait de bonne foi».... Şi această imunitate este de cea mai strictă interpretare aplicabilă numai în cazurile prevăzute de legea specială din 1881. Publiciştii nu beneficiază de această dispoziţiune pentru informaţiile jignitoare. (Trib. Corec. Côte-d'Or, 26 Mart. 1927 *Semaine Juridique 1927*, pag. 828. Paris 24 Iunie 1925, Dalloz 1926, pag. 634. Trib. civ. de Sena 13 Febr. 1924, Dalloz P. 1926. 2. 4.).

Aceeaş imunitate se aplică şi advocaţilor cari în pledoariile lor în faţa instanţelor judecătoreşti invoacă pentru necesitatea cauzei şi a apărărei, diferite circumstanţe şi pasagii cari ar atinge într'o măsură oarecare onorabilitatea cuiva. (Nancy 29 Iulie 1911, Dalloz P. 1912, 2, 117, cu disertaţiunea Henry Lalou).

Un curent semnificativ, care se desprinde din această dureroasă şi ingrată situaţiune, pentru copiii defunctului, fiind obligaţi a sta impasibili, în faţa unui limbaj care ar vărsà toate infamiile asupra memoriei părintelui lor mort, pare a triumfà în sensul d-lui Demogue, căci aceste publicaţiuni, oricum ar fi combinate, cu o abilitate şi o fineţă desăvârşită, nu poate să nu jignească profund pe copiii în viaţă; căci în măsura care este produsă fapta dispărutului, dacă contribue la o diminuare a consideraţiunei sale, cauzează în aceeaş dimensiune, un prejudiciu moral descendenţilor săi, căci în definitiv, există o corelaţiune între onoarea şi consideraţiunea decedatului, şi onoarea şi consideraţiunea celor în viaţă, în afară de legătura de sânge... (Dalloz 1895, 1, 247).

Probabil că instanţele superioare franceze vor reţine această complicată afacere, pentru a curmà un echivoc care obsedează în special pe scriitorii crimelor celebre.

ELIAS GRÜNBERG
Avocat-Iaşi

III. JURISPRUDENŢA ITALIANĂ

CAS. ROMA, 30 Aprilie 1895

Obligaţiune comercială. Decadenţa termenului cambiei. Insolvabilitatea debitorului (1, 42, 251, 252, 254, 294, 315, 316, 317, 683, 684, 687, 688, 701 c. com. it. — român 1, 44, 270, 271, 273, 316, 340, 341, 342, 697, 704, 719 c. com.).

1. *Decadenţa beneficiului termenului, poate fi invocată contra comerciantului insolvabil, deşi nedeclarat încă falit.*

2. *Şi în materie cambială, e aplicabilă decadenţa beneficiului termenului în raporturile dintre emitent şi primitor. (Cas. Roma, 30 Aprilie 1895 Dir. Comm. 1895 XIII, col. 849.*

CURTEA: In recurs se invoacă motive spre a combate aplicabilitatea art. 1176 c. c. it. (1025 r.), în materie comercială.

Tribunalul pusese de bază a raţionamentului său, textuala dispoziţie a art. 1 c. com. it. (1 român), după care în tăcerea legilor comerciale şi a uzurilor comerciale, se aplică materilor de comerţ, dreptul civil. Art. 1176 c.c. it. (1025-1029 român) regulează toată materia obligaţiunilor. El presupune că termenul pentru îndeplinirea obligaţiunilor e concedat debitorului sub condiţiunea tacită, ca starea economică a acestuia să rămână precum erà în timpul când obligaţiunea a fost contractată; fiindcă tocmai în vederea ei a fost acordat termenul, şi că schimbându-se această stare economică, are a-şi avcà aplicaţie art. 1165 cc. it. (1021 rom.).

Dacă dar, aceasta a fost fundamentul dispoziţiei sus zisă, nu se poate înţelege de ce să nu se aplice şi obligaţiilor comerciale. Legea nu face distincţie.

Legiuitorul italian, corijând expresiunea din art. 1188 c.c. fr. corespunzător articolului 1176 ital. c.c. care prevede nu insolvabilitatea ci falimentul, şi care după declaraţiunile făcute în Consiliul de Stat, în timpul discuţiunei sale, se aplică şi comercianţilor, demonstrează că s'a voit să se cuprindă şi falimentul şi ipoteza simplei insolvabilităţi a comerciantului.

Că dacă se are în vedere existenţa creanţei şi a garanţiilor mai mari de cari legea înconjură contractările comerciale, trebuie a se impune sus ziselor materii mai riguros; cu atât mai mult cu cât art. 42 c. com. it. (44 rom.) opreşte pe judecător de a acordà termenul prescris de art. 1164 cc. it. (1021 rom.) al căruia art. 1156 c. c. it. (1025 rom.) nu e decât o aplicaţiune.

Nu rămâne îndoială că cambia oricât s'ar zice că e titlu formal regulat de norme speciale, nu este la origina sa decât o obligaţiune între acceptant şi acela în favoarea căruia este emisă. Şi deşi materia cambială e regulată de codul de comerţ, totuş tot ceeace se referă la îndatoririle juridice, cum s'ar zice abstracte, pentru existenţa validităţei zisei obligaţiuni, nu e regulată decât de principiile generale ale dreptului civil.

Pentru aceste motive nu se poate a nu recunoaşte aplicabilitatea art. 1176 c. c. it. (1025 rom.), care constitue unul din firele principii generale, ori de câte ori obligaţiunea este restrânsă conform zisului articol, între 2 persoane numai, cari figurau încă dela origină, adică între creditor şi debitor. In speţă nu e vorba de o cambietrată, ci numai de un simplu bilet — la ordine, care n'a fost girat. Nu este acì deci, un terţiu posesor, ci însuş creditorul direct care lucrează contra emitentului.

Nu e violaţiunea art. 1176 c. c. (1025 rom.), fiindcă zisul articol, constitue o garanţie concedată oricărui creditor care se găseşte în raport juridic direct cu creditorul şi e fondat pe consideraţiuni trase din principiile raţionale şi din natura juridică a termenului, cari sunt comune atât obligaţiunilor civile cât şi comerciale.

Nu are nici o valoare observaţiunea că zisa dispoziţiune este incompatibilă cu interesul general al comerţului, care nu comportă cercetări premergătoare asupra solvabilităţei comercianţilor, cari depinde mai puţin de bunurile ce le posedà, decât de industriaşi şi creditul personal, care scapă oricărei cercetări. Nu are nici o valoare această observaţiune, fiindcă nu poate să nu se recunoască că şi asupra unui comerciant se poate verificà starea de insolvabilitate şi că ori câtă favoare merită interesul comerţului, legea nu poate să nu ţie socoteală de principiile raţionale cari au dictat norma din art. 1176 c. c. it. (1025 rom.), în favoarea ori cărui creditor. Incumbă apoi judecătorului de fapt să-şi formeze convingerea sa din probele permise de lege, asupra stărei de insolvabilitate a comerciantului.

Este apoi zadarnică invocarea art. 683, 684, 687, 688 şi 701 c. com. it. (695, 697, 701, 704, 705 şi 719 c. com. rom.), fiindcă insolvabilitatea este foarte deosebită de starea de faliment, şi nici legea nici dreapta raţiune nu poate consimţì, ca verificându-se starea de insolvabilitate, creditorul trebuie să aştepte încetarea plăţilor, spre a provocà starea de faliment, pentrucă se face exigibilă creanţa sa. A provocà falimentul e o pură facultate a creditorului, şi ea nu exclude pe cealaltă de a se valorificà de dispoziţiile art. 1176 cc.

Nu e nici violaţiunea art. 251, 252, 254 şi 294 c. com. it. (270, 271, 273, 310 rom.), fiindcă unitatea scadenţei cambiei şi regula că posesorul cambiei nu poate să fie obligat a primì plata anticipată a cambiei, n'are nimic de repungnant pentru aplicarea art. 1176 c. com. it. (1025 rom.). Şi e cel puţin straniu ca o obligaţie taxativă a creditorului să pretindă a-l privà dela un drept al său.

Şi nici nu se poate invocà art. 315, 316 şi 317 c. com. it. (340, 341, 342 c. com. rom.) care regulează raporturile posesorului cambiei cu terţii, iar nu acelea dintre emitent şi primitor.

Nu e violaţiunea art. 683 c. com. it. (695 rom.), fiindcă Tribunalul a distins insolvabilitatea de faliment. Şi în adevăr, faptul încetărei plăţilor datoriilor comerciale, care singură poate da naştere la faliment, nu importă ca să nu se poată verificà şi starea de insolvabilitate anterior zisei încetări, pentru efectul desechilibrului patrimonial, adică al excedenţei mai mult sau mai puţin considerabile a pasivului asupra activului.

Nu subsistă nici motivul violărei art. 5 (care nu există la noi), din preliminările codului civil italian, fiindcă materia cambială e amplu regulată de codul comercial, şi cazul de insolvabilitatea emitentului prevăzut de art. 1176 c. com. it. (1025 rom.) nu e abrogat de zisul codice, şi deci trebuie să valoreze regula din art. 1 c. com. it. (1 rom.).

Nu valorează nici observaţiunea că atunci când o nouă lege regulează o materie intregală, nu poate să se aplice legea anterioară. Acest principiu nu poate fi acceptat într'un sens absolut. Nu e destul ca o nouă lege să reguleze o materie, ca să excludă aplicarea unei legi anterioare în orice caz. Dacă nu e în noua lege o dispoziţiune expresă de abrogarea legei precedente, aceasta continuă a aveà vigoare pentru părţile incompatibile cu legea nouă. (Cas. Roma Dir. com. 1895 XIII, col. 849).

OBSERVAŢIUNE. Această opiniune e împărtăşită de mare parte din jurisprudenţa italiană. Dispoziţia art. 701 c. com. it. (719 rom.), regulează cazul de faliment, însă nu trebuie să decidem că trebuie exclusă în alte cazuri aplicabilitatea maximei de drept civil, această aplicaţiune sprijinându-se pe faptul că art. 1176 it. (rom. 1025) derivà din art. 1188 fr. în care se găseşte uzat cuvântul de faliment, cuvânt pe care legiuitorul italian l-a înlocuit cu formula mai generică: *nonsolvenza* (la noi: *deconfitură)*, care cuprinde atât falimentul cât şi starea de insolvabilitate. (A. Venezia 28 dec. 1826, Temi-Veneti 1887 p. 21 — şi alte hotărîri în urmă).

Asemenea această opinie e împărtăşită şi de mare parte din doctrină. Astfel Vidari zice că: «un creditor chiar nevoind ruina mai mare a debitorului său, are drept de a uzà de mijloace mai mici date de legile civile». (Il Filangieri 1886 p. IV, pag. 481. De această opinie sunt şi: Rici, Cuzzari, Corsi, etc.).

Pagani e contra acestei deciziuni a C. de apel Veneţia, care relevează, un drept cuvenit, contradicţiunea ce ea conţine, pentrucă, cum poate art. 1176 să se aplice comercianţilor insolvabili, dacă insolvabilitatea este numai în cas de faliment, iar în care se aplicà art. 701 c. com. it. (719 rom.)? Şi în ce poziţie s'ar găsì un creditor civil al unui comerciant care este insolvabil, o dată ce nu-l poate face falit, fiind el un creditor civil, nici să invoace decadenţa termenului, fiind celălalt un comerciant?

O astfel de injustiţie nu poate fi concedată în favoarea comerciantului. Cu atât mai mult riguroasă trebuie să fie legea în privinţa lor, cu cât mai necesarii sunt în operaţiile mercantile, încrederea şi creditul, cari se pot zice că sunt inima comerţului. Chestiunea dar este controversată, şi există şi o opinie contrarie:

1. Nu se poate aplicà art. 1176 c. com. it. (1025 rom.) în materie comercială. In această opinie se zice, că maximele de drept civil, nu se pot invocà în materie comercială, decât atunci când conţine maxime generale şi absolute, iar nu şi atunci când au în vedere numai un interes civil; regula sancţionată de art. 1176 c. civ. it. (1025 rom.) constituind o dispoziţiune cu totul particulară, nu poate aveà aplicaţia sa în comercial, căci art. 1176 nu e decât o limitaţiune a articolului 1129 c. com. it. (969 rom.) care printr'o dispoziţie cu un adevărat caracter general dispune ca: «contractele legalmente făcute, au putere de lege între părţile contractante». Pentru comercianţi însă trebuie a se aplicà art. 701 c. com. it. (rom. 719) care declară ajunse la scadenţă creanţele, în caz de faliment. (T. Ancona 3 mai 1892 Cons. Comm. 1893, pag. 4).

Este adevărat că art. 1176 it. (1025 rom.) se aplică atât comercianţilor cât şi debitorilor civili, însă insolvabilitatea comerciantului nu se poate verificà decât atunci când este stare de faliment fiindcă n'ar fi conform naturei dreptului comercial a concede în orice moment o cercetare publică asupra stărei economice a unui comerciant, aducându-se în modul acesta un obstacol cursului afacerilor sale. (Cas. Firenze 7 Iulie 1887 Temi-Veneta 1887, p. 366).

2. In orice caz, nu se aplică art. 1176 c. c. it. (1025 rom.) în materie cambială. In cazul când acceptantul a devenit insolvabil mai înainte de scadență, posesorul cambiei va aveà drept, pe lângă regresul concedat pentru cauțiune concedat prin art. 315 c. com. it. (340 rom.) contra trăgătorului și giranților, de a-l proclama decăzut din beneficiul termenului conform art. 1176 c. c. it. (1020 rom.), și a cere plata imediat?

Răspunsul, greu de dat, prin sine însuș, este și complicat. Mai înainte de toate trebuie să ne oprim puțin asupra oarecărei chestiuni controversate care încurcă terenul, și înainte de toate asupra aceleia, ca să zicem așà, prejudicială, care privește aplicațiunea art. 1176 c. c. it. comercianților.

După cum am văzut, doctrina și jurisprudența italiană prevalentă, este pentru afirmativă. Tribunalul Ancona a cărei decizie am reprodus-o mai sus, a declarat că: maximele de drept civil nu se pot invocà în materia comercială, decât atunci când conțin norme generale și absolute, iar nu numai când au învedere numai o utilitate civilă, or, aceia sancționată de art. 1176 c. c. it. (1035 rom.) fiind o dispoziție cu totul particulară nu poate găsì aplicațiune. Și în fine că art. 1176 c. c. it. nu e decât o limitațiune a art. 1123 c. civ. it. (rom. 969) cu o dispoziție care are un adevărat caracter general, dispunând că contractele legalmente făcute au putere de lege între părțile contractante. Pentru comercianți Tribunalul apoi susține că e aplicabil art. 771 c. com. it. (719 rom.) care declară scăzute creanțele în caz de faliment.

Această sentință a Tribunalului Ancona, contrarie aceleia a Curții de Apel din Venezia (menționată și ea, mai sus). Această curte de Venezia susține că art. 771 c. com. it. (719 rom.) regulează în adevăr cazul de faliment însă ca nu trebuie a se socotì exclusă, în alte cazuri, aplicabilitatea maximei de drept civil, și aduce în sprijinul aserțiunei sale faptul că art. 1176 c. c. it. derivă din art. 1188 cod Napoleon, în care se găsește uzitată expresiunea de faliment, cuvânt care a fost înlocuit de legiuitorul italian cu cuvântul *nonsolvente* (deconfitura la noi), cuvânt care cuprinde atât falimentul cât și insolvabilitatea, și după cum am văzut această opinie e susținută și de Vidari și alții.

Supino, scriitor italian, susține însă, că chiar admițând opinia că art. 1176 c. c. it. (1025 rom.) ar fi aplicabil creanțelor comerciale ordinare, nu este posibil de a ajunge prin a extinde aplicațiunea lui la cazul insolvabilității acceptantului unei cambii.

Și pentru ce nu se poate extinde la dreptul cambial? In adevăr, nu trebuie să uităm că dreptul cambial e drept eminamente formal de la care nu se poate extinde, prin analogie, normele de drept comun, care în orice mod contrastează cu el. Cambia e o instituție *sui-generis*, și *sui-generis* în orice parte a contractului cambial. Sub acest punct de vedere, în mod absolut, nu se poate identificà termenul cu scadența. Termenul e un beneficiu acordat debitorului ***rebus sie stantibus*** dela care acesta decade nu ca pedeapsă, ci pentrucă a devenit insolvabil, nu mai oferă aceleași garanții ca mai înainte; scadența, e un pact contractual care conform art. 1123 c. c. it.(969 rom.) are putere de lege între contractanți, de care nu se poate să nu să ție cont, pact care consistă nu în a nu plătì ci a nu plătì la scadență. O dată ce codul de comerț prevede indicația scadenței între cerințele esențiale, a voit că unde nu e vorba de scadență, nu se poate vorbì de cambie, este semn că ea nu poate să fie schimbată sub nici un pretext, și precum posesorul are drept a nu primì plata anticipată, tot așà nu se poate cere dela debitor înainte de timp. Să nu se zică că în astfel de mod, contractul cambial, care ar trebui să fie privelegiat, se resolvă în a face ca posesorul să piardă un drept care i se cuvine după dreptul civil, pentrucă se răspunde, că posesorul nu are alt drept decât a fi plătit la scadență și acest drept este cu suficiență tutelat de obligațiunea impusă trăgătorului și giranților de a prestà cauțiune conf. art. 315 c. com. it. (340 c. com. rom.).

Acestea zise, nu ne putem altfel ocupà, de chestiunile subordonate cari nasc din acest punct de vedere între susținătorii aplicabilității articolului 1176 c. c. it. (1025 rom.) la dreptul cambial, asupra modului în care posesorul cambiei ar puteà să se bucure de aceà dispozițiune Și în adevăr: va trebuì cauțiunea de care se ocupă art. 315 c. com. it. (340 rom.) să se considere ca primul mijloc de garanție oferit, astfel că nu se poate cere plata, decât în cazul în care a fost cerută și neobținută, sau e trebuință să se lase la facultatea posesorului de a alege mijlocul ce-i convine mai mult. Sau unul singur din ele, sau ambele în acelaș timp? Imposibilitatea de a puteà concilià cele 2 dispozițiuni, una de caracter general și alta specială contractului cambial, și discordia între cei care susțin contimporana aplicațiune, demonstrează mai mult pentru admisibilitatea tezei adverse. (Av. Sorani Dir. com. 1896 XIX pag. 339 și urm.).

Față cu această mare controversă, la noi în art. 1025 întrebuințându-se în loc de «faliment» cuvântul «deconfitură», nu schimbă soluțiile date de jurisprudența și doctrina italiană.

C. N. TONEANU
Avocat

APEL CATANIA, 24 Martie 1891

Girul cambie. Transmiterea ipotecei, rezultată din act separat (256 c. com. ital.; 277 c. com. rom.).

Girul unei cambii comportă în sine și cesiunea ipotecei, care o garantează, deși rezultată din act separat.

CURTEA: In adevăr, art. 256 it. 277 r. c. com. zice că girul cambiei transmite toate drepturile inerente ei, locuțiune specifică și *precisă*, care lasă a se vedeà, că a a avut în vedere toate acele drepturi accesorii de cari vorbește art. 1541 c. c. it., 1396 r.

Interpreții dreptului francez și italian, sunt de părere că e necesitate ca efectul cambial să menționeze acele drepturi accesorii, bazându-se pe concepțiunea caracterului formal al obligațiunii cambiale, caracter care cere ca cambia să conție în sine toate cerințele de esența sa, și plecând dela concepțiunea că obligația cambială este de sine stătătoare, independent de orice alte obligațiuni, precum și dela ideia că giratarul, de cele mai multe ori, nu știe nimic de drepturile accesorii.

Insă, aceste concepțiuni oricât de serioase ar păreà, ele nu se pot adaptà. E scris în lege că accesorul urmează principalului. Dacă legea *presupune* aceasta, nu se poate trage necesitatea ca de trecerea ipotecei să se găsească un *semn* în cambie. Este adevărat că obligația cambială are un caracter formal «însă trebuie să fim circumspecți să nu exagerăm o atare concepțiune». Acest caracter consistă în aceea, că obligația se substanțiază în titlu care trebuie să conție toate condițiile existentei sale, însă e necesar a relevà că garanția ipotecară de care se vorbește e una din aceste condițiuni. Apoi, e adevărat că cambia e o obligațiune de sine stătătoare, însă această concepțiune nu se poate zice că duce la aceea că *ipoteca* nu urmează cambia, putându-se foarte bine concilià cele 2 concepțiuni, aceea ca cambia să fie de sine stătătoare, și aceea ca ipoteca s'o urmeze totdeauna.

Că giratarul, poate să ignoreze faptul garanției ipotecare, aceasta nu conclude la nimic întrucât cesiunea accesorului, de care vorbește chiar legea, se operează chiar în virtutea legei, *ope legis*, cum se obișnuește a se zice. Și această trecere, se verifică printr'o *tacită* voință a cedentelui, și deasemenea printr'o *tacită* voință a giratarului.

JURISPRUDENȚA ENGLEZĂ

MANCHESTER SUMMER ASSIZES (MR. JUSTICE CHARLES)

Lijinsky c. Lijinsky („The Low Report". Vol. 168, No. 4512, Sept. 1929, p. 206).

Domiciliul legal obținut în străinătate. Divorț pronunțat în străinătate de un Tribunal competent, «rationae domicilii». Valabilitatea acestui divorț în Anglia. Reguli de formă și de fond ale divorțului.

OBSERVAȚIUNE. Iată mai întâiu faptele pe care se grefează procesul pe care îl analizăm aci:

Lijinsky, cetățean englez de religie mozaică, se căsătorește în anul 1919 în Anglia, cu o femeie de naționalitate engleză. In 1921 soțul, lăsând pe soția sa în Anglia, se mută în Australia, unde în urmă dobândește domiciliul legal, conform legii australiene care consideră domiciliat legalmente în Australia pe străinul care a rezidat acolo trei ani consecutivi («The necessarythee years' domicile»).

In repetate rânduri Lijinsky a cerut soției sale să vină după el în Australia, pentru a viețui acolo împreună, procurându-i în acelaș timp autorizațiile necesare călătoriei și permisul de a trece granița. Soția a refuzat totuș să părăsească patria sa. In fața acestui refuz, Lijinsky a început să aibă relații adulterine cu o altă femeie la noul său domiciliu. In urmă, în 1925, în dorința de a regulariză situaţia sa, a intentat acţiune de divorţ împotriva soţiei sale în faţa instanţelor australiene, pentru părăsire de peste trei ani din partea acesteia («three years desertion»), conform legilor în vigoare în Australia, obţinând întâiu o hotărîre de divorţ provizorie (decree «nisi»), iar apoi o hotărîre definitivă (absolute decree).

Hotărîrea aceasta a prezentat-o Curţii evreeşti din Manchester (Beth Din), care pe baza ei a dat un «Bill of divorcement» (Get), pentru a puteà fi socotit ca divorţat şi conform legilor evreeşti.

După ce Lijinsky a obţinut sentinţa aceasta de divorţ, soţia sa intentează la rândul ei acţiune de divorţ pentru adulter împotriva soţului său în faţa instanţelor engleze, socotind că divorţul obţinut de acesta în Australia nu poate fi considerat valabil conform principiilor de drept internaţional privat admise în Anglia.

Cari sunt aceste principii şi în ce fel au fost ele aplicate de instanţa engleză în speţa de faţă?

Dar mai întâiu vom spune câteva cuvinte despre instituţia divorţului în Anglia.

Până în sec. al XVII-lea, Tribunalele eclesiastice erau singurele competente în chestiunile matrimoniale (V. Holdsworth «A history of English Law» 1903—1925). Dar acestea nu pronunţau decât anulări de căsătorii şi separaţii de corp. Abià în sec. al XVII-lea divorţul a început să fie admis şi în Anglia, fiind pronunţat însă nu printr'o decizie judecătorească ci printr'un Act al Parlamentului, care nu declară desfăcută căsătoria decât după ce în prealabil Tribunalele eclesiastice admiseseră separaţia de corp. (Richard-Prassinos «Le Divorce et la séparation de corp en droit comparé et en droit international privé», Paris 1928, p. 34 şi urm.).

In sfârşit, prin actul din 1857 divorţul fu dat în competenţa puterei judecătoreşti, fiind scos din competenţa puterei legiuitoare care singură îl puteà pronunţà până la această dată.

Divorţul se pronunţă în Anglia (şi am văzut că Australia admite aceeaş procedură) printr'o primă hotărîre numită decret *nisi* (decree «nisi»), care nu produce efecte decât după ce e confirmată printr'o nouă sentinţă (decree absolue), ce intervine cel mai de vreme şase luni după prima judecată, termenul putând fi redus, în cazuri grave, de către Tribunal la minimum trei luni. Căsătoria subsistă atâta timp cât nu a intervenit acest «decree absolute», care dealtfel are efecte retroactive.

Aceasta e pe scurt procedura divorţului în Anglia.

Dar ce interesează mai ales în speţa noastră sunt principiile de drept internaţional privat admise dincolo de Canalul Mânecei în materia divorţului.

Contrar concepţiilor admise în această privinţă în Franţa şi în cele mai multe din ţările de pe continent unde în materie de divorţ se aplică statutul personal în ceeace priveşte regulile de fond ale divorţului (V. nota noastră P. R. 929. III.123), iar în ceeace priveşte competenţa se ţine seama de naţionalitatea părţilor interesate, în Anglia se aplică «lex fori» regulilor de fond ale divorţului, iar pentru a se stabili competenţa se ţine seama de domiciliul soţilor în momentul intentărei acţiunei. Nici o altă consideraţiune nu are a fi luată în seamă. Puţin importă prin urmare naţionalitatea soţilor, locul unde s'a celebrat căsătoria, domiciliul lor primitiv, etc. Principiul acesta a rămas definitiv stabilit în urma deciziei atât de des citată de autorii şi instanţele anglo-saxone, intervenită în anul 1895 în afacerea Le Mesurier c. idem 1895 A. C. 517. (V. Richard-Prassinos op. cit., p. 242).

In speţa care ne preocupă, chestiunea pe care judecătorul a trebuit să o rezolve a fost tocmai o asemenea problemă de competenţă.

Intr'adevăr, conform principiilor dreptului englez în materia aceasta, dacă se constată că soţul a fost cu adevărat domiciliat în Australia, nu mai încape nici o îndoială că s'a adresat unui Tribunal competent atunci când a cerut Curţei din New South Wales (Australia) desfacerea căsătoriei sale. Hotărîrea acestui for competent, trebuie deci să fie opozabilă instanţelor engleze.

Potrivit dreptului de control al instanţelor naţionale, de câte ori e vorba de o decizie ce emană dela un Tribunal străin, judecătorul din Manchester a trebuit să aprecieze din nou toate elementele pe baza cărora Curtea Australiană s'a declarat competentă, în speţă chestiunea domiciliului soţului, căci după cum foarte bine spune hotărîrea pe care o analizăm, Curtea nu e legată în mod necesar prin decizia unei Curţi străine («This Court wos not inevitably bound by o decision of a foreign Court»).

Instanţa engleză va aveà de examinat prin urmare, dacă bine a hotărît Curtea Australiană atunci când a socotit pe Lijinsky ca domiciliat legalmente în Australia. Numai în cazul acesta sentinţa străină poate aveà efecte şi în Anglia.

Când se poate spune că un individ, conform principiilor dreptului englez, a dobândit un alt domiciliu decât acela pe care legea i-l recunoaşte până atunci?

Dacă spicuim nenumăratele decizii cari au intervenit în materia aceasta în Anglia, unde precedentul judiciar are o putere quasi-legală, constatăm că pentru a răspunde la întrebarea noastră, trebuie să ţinem seamă de intenţia persoanei interesate şi de circumstanţe. Aceasta e regula la care încet, încet, după nenumărate tatonări, au ajuns Tribunalele engleze. «Dacă Curtea, spune o decizie engleză, nu vede nici un motiv de a se îndoi de cuvântul acestui «gentleman», de ce să nu-l credem pe cuvânt?» («If the court sees no reason — and I see none — to doubt this gentleman's word, why should it not believe him?») (speţa Wilson c. Wilson L. Rep. 2 P. et D., p. 443). Dar declaraţia aceasta a împricinatului nu e îndestulătoare, dacă circumstanţele în loc să concorde cu intenţia lui, contrazic dimpotrivă această intenţie (ibid.).

Iată cum defineşte domiciliul de elecţie (domicile of choice) Lordul Westbury în speţa «Udny c. Udny» (L. Rep. 1. Sc. Ap. at p. 458): «Domiciliul de elecţie e o concluzie sau o prezumpţie pe care o trage legea din faptul că o persoană şi-a fixat în mod voluntar unica sau principala sa reşedinţă într'un loc anumit, cu intenţia bine stabilită de a rezidà acolo un timp nedeterminat». Definiţia aceasta a adoptat-o şi Lordul Penzance în speţa «Wilson c. Wilson» 1872, citată mai sus.

Acestea fiind principiile admise în chestiunea domiciliului, Tribunalul din Manchester aveà de constatat dacă în speţa noastră Lijinsky obţinuse sau nu domiciliul în Australia, pentru a puteà decide dacă Curtea australiană erà sau nu competentă să pronunţe divorţul său.

In fapt, Tribunalul constată că atât dintr'un întreg complex de împrejurări, cât şi din intenţia soţului, rezultă în chip indubitabil că acesta a înţeles să se stabilească definitiv în Australia unde îşi exercită în chip permanent profesiunea sa. Aşà încât conform principiilor dreptului englez, Curtea din New South Wales erà în mod incontestabil competentă de a judecà şi pronunţà desfacerea căsătoriei lui Lijinsky.

In mod identic a hotărît Curtea din New-York în anul 1903 în speţa Bates c. Bates (94 L. T. Rep. 835; (1906) P. 209). Doctrina e în acelaş sens. Dicey, de pildă, spune: «Tribunalele unei ţări străine sunt competente de a desface căsătoria unor împricinaţi domiciliaţi în aceà ţară străină în momentul intentărei acţiunei de divorţ». (Conflict of Laws ed. 4-a 1927, regula 98).

Tribunalul străin va aplicà nu legea naţională a soţilor ci legea ţărei adică, «lex fori». Cu alte cuvinte va puteà admite divorţul şi pentru o cauză pe care legea naţională a soţului nu o recunoaşte. Instanţele engleze vor trebuì să considere desfacerea căsătoriei ca valabilă şi în acest caz, afară doar dacă regula admisă la Tribunalul străin nu e în contradicţie cu principiile de ordine publică aşà cum aceasta e înţeleasă în Anglia. (V. Westlake, «Private International Law», ed. 7-a, p. 407—408).

Regula că divorţul pronunţat astfel în străinătate, trebuie recunoscut şi în Anglia, fiind opozabil soţului celuilalt, nu suferă decât un corectiv şi anume: trebuie ca sentinţa de divorţ să nu se fi dat în necunoştinţa soţului împotriva căruia s'a intentat acţiunea. O simplă citare printr'o gazetă locală, chiar repetată de mai multe ori, nu e suficientă. Aşà s'a hotărît în speţa «Rudd c. Rudd (130 L. T. Rep. 575; (1924) P. 72). In acelaş sens Dicey, op. cit., reg. 107 şi Bellot «Foote's Private International Law», 5-th ed. 1925, p. 158 şi p. 611—612).

In speţa noastră se constată că soţia a avut cunoştinţă de acţiunea de divorţ intentată de soţul ei, aşà încât hotărîrea pronunţată de o instanţă competentă îi e perfect opozabilă.

Iată de ce Curtea din Manchester, pentru toate motivele expuse mai sus, hotărăşte:

1. Că Lijinsky a obţinut domiciliul legal în Australia.
2. Că prin urmare Curtea din New South Wales e competentă a desface căsătoria acestuia contractată în Anglia.
3. Că sentinţa de divorţ pronunţată în Australia, trebuie să fie recunoscută şi în Anglia, deoarece acţiunea de divorţ a fost adusă la cunoştinţa soţiei.
4. Că divorţul, deşi pronunţat pentru o cauză necunoscută dreptului englez şi anume «părăsirea de trei ani» («three years desertion») trebuie recunoscut în Anglia, ca fiind pronunţat conform legei forului.

Prin hotărîrea aceasta, se consacră odată mai mult jurisprudenţa bine stabilită în Anglia, atât în ceeace priveşte competenţa cât şi în ceeace priveşte regulile de fond în materia divorţului. Sistemul de drept internaţional privat anglo-saxon într'o materie aşà de însemnată ca aceasta, nu poate lăsà indiferent nici pe internaţionalistul de pe continent cu toate deosebirile, sau mai bine zis tocmai pentru aceste deosebiri, dintre regulile admise de o parte şi de alta a Canalului Mânecei în această privinţă. Iată de ce am socotit util să insistăm asupra tuturor chestiunilor pe care le ridică hotărîrea de care ne-am ocupat.

RENÉ P. RÂMNICEANU
Doctor în Drept şi laureat din Paris

LEGE ASUPRA VÂNZĂREI PE CREDIT A MAŞINILOR INDUSTRIALE, AGRICOLE ŞI AUTOVEHICULE *)

ADNOTATĂ DE B. BERNSTEIN, AVOCAT

Privire Generală

1. Legea pentru vânzarea maşinelor pe credit, după cum arată şi expunerea de motive, corespunde unei necesităţi imperioase în încurajarea creditului şi asigurarea desvoltărei agricole şi industriale.

Dacă pentru industrie, s'ar fi putut merge mai departe cu vechea redactare a art. 783 c. com., dacă în vânzarea automobilelor. forma de locaţie-vânzare, cu extinderea delictului de abuz de încredere şi în aceste contracte, ar fi satisfăcut în parte nevoile, e fără îndoeală că, în agricultură, inconvenientele de tehnică juridică şi lipsa unui sistem jurisprudenţial, care să încurajeze aceste operaţiuni, au minat complet încrederea vânzătorilor. Şi tocmai în agricultură, unde ţăranul trebuia să fie educat în lucrarea pământului cu maşini, pentru raţionalizarea producţiei, creditul erà ostil, prin nesiguranţa formelor juridice, cât şi prin nesiguranţa economică.

Printr'această lege, vânzătorul a căpătat o situaţie mai bună, creditul e mai asigurat, iar efectele satisfăcătoare vor trebui să apară.

Sancţiunile penale din lege promit a descuraja pe profitori, iar maşinile vândute nu vor mai prezenta pentru vânzător un cont quasi dubios, ca până acum.

Concepţia legiuitorului român, care a avut o vedere de ansamblu completă, e superioară celorlalte legiuiri tratând această materie, nefiind o încercare de rezolvare parţială, ci tinzând a îmbrăţişà întreaga chestiune.

In special faţă de legiuitorul italian din 1927, care se ocupă numai de vânzarea automobilelor, excluzând celelalte maşini, şi având drept concept de bază privilegiul vânzătorului, legea română constitue un progres apreciabil.

Regretăm numai că, în studierea legei, nu am putut să ne bucurăm de luminile desbaterilor parlamentare, căci n'au existat şi nici de lucrările Consiliului Legislativ, căci nu s'au încheiat procese-verbale.

Situaţia vânzătorului de lucruri mobile în diferite ţări

2. *Norvegia.* In vânzările cu rezerva proprietăţei, vânzătorul are drept de suită, putând reluà lucrul din mâna debitorului sau a terţiului, în caz de neplată. Acesta însă poate să reţie lucrul, achitând restul datoriei. Ipoteca nu se întinde asupra mobilelor cumpărate cu această rezervă. Forma obişnuită în aceste contracte e aceea de locaţie-vânzare.

3. *Suedia.* E controversă dacă operează şi produce efecte rezerva proprietăţei, când mobilele au devenit parte integrantă din imobil sau accesorii.

4. *Ungaria.* Situaţia juridică este aceeaş ca şi în Germania, cum se va vedea la discuţiunea articolelor din lege, cu menţiunea că se cere contract scris, cu individualizarea completă a obiectelor.

5. *Spania.* După decizia Casaţiei spaniole din 6 Martie 1926, problema prezintă aceleaşi dificultăţi ca şi în Germania. Actul trebuie însă să fie în formă notarială.

6. *Grecia.* Rezerva proprietăţei nu apără pe vânzători faţă de creditorul ipotecar sau de terţiul posesor de bună credinţă.

7. *Finlanda*, Estonia, Letonia. Contractele cu pactele rezervei de proprietate sunt valide şi bunurile pot fi revendicate chiar în caz de falimentul debitorului, dacă se mai găsesc în posesia sa.

8. *Olanda.* In falimentul debitorului, vânzătorul cu pactul rezervei de proprietate, are preferinţă asupra lucrului. iar în caz de revânzarea maşinelor, are drept de urmărirea preţului în mâinile noului achizitor.

9. *Danemarca.* Există o lege din 31 Martie 1926, pentru vânzările cu rezerva proprietăţei, cerându-se act autentic şi o înregistrare specială la judecătoria domiciliului debitorului „ipotecar", de unde se trage concluzia că, această lege nu e aplicabilă debitorului, care nu locueşte în Danemarca.

Privilegiile trec însă înaintea creditorului ipotecar. (Répertoire de Droit International, Lapradelle et Niboyet, vol. VI, ed. 1930, Danemark, par Borum et Mayer).

10. *Polonia.* In Galiţia se aplică dreptul german. In vechea Polonie, în caz de faliment, vânzătorul n'are drept decât la cotă. In ce priveşte imobilizarea bunurilor, dacă s'a vândut cu rezerva proprietăţei, proprietarul fondului nefiind şi proprietarul bunului, pactul de rezervă işi produce toate consecinţele, căci imobilizarea nu se poate face.

11. *Bulgaria.* Situaţia vânzătorului de maşini e apropiată cu aceea din România, sub regimul art. 783 c. com. Contractul trebuie să fie transcris la Notarul Public, în termen de trei luni dela instalarea maşinelor şi în acest caz e opozabil şi creditorului ipotecar.

De curând s'a elaborat în Bulgaria, un proiect de lege, privitor la „proprietatea şi gajarea mobilelor, maşini şi vehiculelor de agricultură şi de transport, de o valoare importantă".

Principul legei e matricularea acestor bunuri, la locul aşezărei lor în registrele notariale şi într'un carnet special de proprietate, eliberat proprietarului. Orice mutaţiuni sau sarcini, ce ar grevà aceste bunuri trebuesc să fie făcute la notar şi transcrise în modul arătat mai sus, sub sancţiunea nulităţei.

Se mai inovează în materia gajului mobiliar, în sens că, trecerea actului de gaj în registrul de proprietate mobiliară înlocueşte deposedarea debitorului.

Deasemenea se sancţionează penaliceşte încălcările legii deteriorarea, distrugerea, sustragerea, etc.

Inregistrarea aceluiaş obiect în 2 locuri atrage o penalitate ce variază între 3 luni şi 3 ani închisoare.

D-l Prof. Dikow analizează proiectul în «Arhivele Judiciare» an. I, Tom., I, p. 119—127 şi-i persiflează sforţările, arătând că, printr'acest proiect nu se face nici un pas înainte, iar formele greoaie nu rezolvă problema vânzărei maşinilor pe credit şi nici instituţia Pactum dominii reservati.

12. *Cehoslovacia.* Prezintă aceeaş situaţie ca şi Austria.

13. *Jugoslavia.* In Dalmaţia, Slavonia. Bosnia şi Herţegovina, se aplică codul austriac. In Serbia exista dreptul de urmărirea mobilelor, dacă vânzarea era cu rezerva proprietăţei şi aceasta chiar în mâna terţilor de bună credinţă, dar cu obligaţiunea de a-i despăgubi de cheltuelile debursate. Chiar faţă de creditorul ipotecar îşi produce efecte, dacă i se notifică. (Maschinenbau, Band VI, Heft. 15, S. 754, Dr. Halberstadt «Eigentumsvorbehalt an Maschinen in Europäischen Ausland»).

14. *Anglia.* Rezerva proprietăţei, în genere e concepută sub forma unui jus disponendi (right of disposal), proprietatea netrecând decât după îndeplinirea unei anumite condiţiuni.

Când însă rezerva e numai pentru plata preţului, proprietatea trece de drept, la îndeplinirea condiţiei. (A. Curti, Manuel de Droit Civil et Commercial Anglais, ed. 1930, p. 161—162).

Forma cea mai uzitată e aceea de locaţie-vânzare «hire-purchase agreement».

15. *America de Nord.* Art. 3394 c. c. din 1907, al Statului Alabama, sancţionează vânzările cu pactul de rezervă, opunându-le tuturor terţilor şi deci şi creditorilor de orice fel, numai dacă actul e scris şi înregistrat la locul, unde e transportat lucrul şi în caz de schimbarea locului, dacă se transcrie la noul domiciliu, în termen de trei luni. (V. sistemul elveţian).

Aceleaşi dispoziţiuni se găsesc şi în legea din 1893 a Statului Ilinois, paragr. I şi II şi în codul Statului Georgia din 1911 şi Columbia din 1906. (Cpr. Ramella, Del Fallimento, ed. 2. II. No. 395, pag. 31—32).

16. *Belgia.* Legea belgiană din 16 Dec. 1851, în paragr. 20 al art. 20. stabileşte privilegiul vânzătorului pentru preţul neplătit.

Faţă de redactarea deosebită de a textului nostru, (art. 1730, al. V, c. c.) transcriem textul belgian:

«Preţul efectelor mobiliare neplătite, dacă acestea mai sunt în posesia debitorului, fie dacă s'au cumpărat cu termen sau fără termen.

«Privilegiul stabilit la No. 4 şi 5 va înceta de a avea efect, dacă aceste obiecte mobiliare au devenit imobile prin destinaţie sau prin încorporare, afară dacă e vorba de maşini şi aparate, întrebuinţate în stabilimente industriale.

«In acest caz şi pentru aceste obiecte privilegiul va fi menţinut timp de doi ani dela livrare; cu toate acestea, nu-şi va produce efect decât, dacă în 15 zile dela livrare, actul constatând vânzarea, va fi transcris într'un registru special, ţinut la Grefa Tribunalului de Comerţ, din arondismentul în care debitorul îşi va avea domiciliul său şi în lipsă de domiciliu, la Grefa Tribunalului de Comerţ a arondismentului, în care debitorul îşi va avea reşedinţa. Grefierul Tribunalului va fi ţinut să aducă la cunoştinţă de această

---

*) Votată la Cameră la 24 Iulie 1929, la Senat la 27. VII. 1929. *Mon. Of.* din 2 August 1929.

transcriere tuturor persoanelor, cari vor cere. Livrarea va fi stabilită, afară de probă contrarie prin registrele vânzătorului.

«In caz de urmărire imobiliară, practicată asupra maşinelor sau aparatelor, sau în caz de falimentul debitorului, declarat înainte de expirarea celor doi ani, privilegiul va continuà să subziste, până la distribuţia cotelor sau lichidarea falimentului.

«Decăderea din acţiunea revendicatoare atrage deasemenea şi pe aceea de reziliere, faţă de ceilalţi creditori». (Guillouard, Priv. et Hyp. III, p. 418).

17. *Austria.* Pentru a împiedica greutăţile tehnice şi soluţiunile inechitabile, pe cari le-ar fi adus aplicarea teoriei accesoriului şi în special, spre a da o mai mare propulsiune vânzărilor pe credit, Comisiunea de reformă a codului civil din 1904, a înserat art. 297 *a*, Novela III-a, din 1916, în cuprinsul următor:

«Maşinile, cu toate că, vor fi unite cu un lucru imobiliar, nu se vor socoti ca o dependenţă, dacă se adnotează în registrul de cărţi funciare, cu consimţământul proprietarului imobiliar că, maşinile sunt proprietatea altuia.

«Fiind aşezate astfel de maşini, spre a înlocui altele, considerate ca accesorii, la această adnotare se cere şi consimţimântul acelor îndreptăţiţi, potrivit adnotărilor anterioare. Adnotarea îşi pierde efectul, după trecere de cinci ani, dela înregistrare; prin falimentul sau prin procedura vânzărei silite, se împiedică expirarea termenului». (I. Corjescu, Codul Civil Austriac, 1921, p. 97).

Beneficiul legei se întinde chiar şi la vânzarea unei fabrici întregi, cu menţiunea că, faţă de locatari e nevoie de intabulare. Faţă de creditorul ipotecar, dacă acesta e anterior, spre a se face menţiune, e nevoie de consimţimântul lui. (De Gallaix, La réforme du Code Civil Autrichien, 1925, p. 47).

18. *Elveţia.* Codul civil elveţian prevede vânzarea cu pactul de rezervă a proprietăţei şi anume:

«Pactul în virtutea căruia, vânzătorul îşi rezervă proprietatea unui mobil, transferat cumpărătorului, nu-i valabil decât, dacă a fost înscris la domiciliul actual a acestuia din urmă, într'un registru public ţinut de oficiul urmăririlor.

«Pactul rezervei de proprietate e prohibit în vânzările de vite. (Art. 715 c. c.).

«Acei cari vând în rate nu pot revendicà obiectele vândute sub rezerva proprietăţei, decât cu condiţia restituirei ratelor primite, deducându-se o chirie echitabilă şi o îndemnizare de uzură». (Art. 716 c. civ.).

Deasemenea codul obligaţiunilor se ocupă de aceste forme de vânzare, în art. 226—228:

«Când un lucru mobiliar a fost vândut şi predat sub condiţiunea ca preţul să fie plătit în rate şi ca, achizitorul să fie considerat în întârziere în caz de neplată a uneia dintre rate, vânzătorul poate să urmărească acoperirea ratei neplătite sau dacă şi-a rezervat dreptul să revendice proprietatea lucrului sau să rezilieze contractul. (Art. 226 c. obl.).

«Regulele privitoare la pactul proprietăţei rezervate sunt aplicabile vânzătorului, care revendică proprietatea lucrului.

«Dacă vânzătorul se retrage din contract, vânzătorul şi cumpărătorul sunt ţinuţi să-şi restituie prestaţiunile, ce şi le-au făcut; cu toate acestea vânzătorul, poate reclamà o chirie echitabilă şi o îndemnizare pentru deteriorarea lucrului.

«Convenţia impunând cumpărătorului obligaţiuni mai mari, e nulă şi de nul efect. (Art. 227 c. obl.).

«Când exigibilitatea soldului creanţei, a fost stipulată pentru lipsa plăţei unei rate, vânzătorul nu poate să se prevaleze de aceasta, decât dacă, debitorul e în întârziere pentru 2 vărsăminte consecutive, reprezentând împreună cel puţin o zecime din preţul vânzărei. (Art. 228 c. obl.).

Proiectul Consiliului Federal înlăturase pactul rezervei de proprietate, deşi acesta era cutumiar, punând ca principiu că, proprietatea se transferă, chiar dacă s'a stipulat o asemenea clauză. Societatea elveţiană a juriştilor a ajuns, la 1905, la un aviz favorabil, considerând chestiunea mai mult de oportunitate, decât de principiu.

In ceeace priveşte natura pactului, Tribunalul Federal s'a pronunţat în 12 Febr. 1920, considerându-l ca, o vânzare subordonată unei condiţiuni suspensive.

Transcripţiile trebuesc făcute la domiciliul actual al cumpărătorului, putându-se face şi la sediul principal al afacerilor. Individualizarea trebuie făcută perfect, spre a puteà fi opozabilă terţilor.

Inscripţia e o condiţiune esenţială a însăş existenţei convenţiunei, chiar între părţi.

Dacă cumpărătorul îşi schimbă domiciliul, e necesară o nouă inscripţie, iar în intervalul rămas, terţii de bună credinţă pot câştigà drepturi asupra maşinelor.

Revânzările acestor lucruri, fiind făcute a non-domino, în genere, nu sunt opozabile vânzătorului. In falimentul cumpărătorului, pactul îşi produce toate efectele.

Rossel şi Mentha analizând acest pact, îl consideră ca, o vânzare pură şi simplă, dar cu transfer condiţionat:

«Credem că, această descompunere e artificială că, vânzarea cu rezerva proprietăţei e un contract sui-generis, o vânzare particulară, a cărei diverse elemente formează un tot şi lucrează în mod natural, unele asupra altora şi deci, trebuie admis, când cumpărătorul e în întârziere cu plata preţului că, vânzătorul e în drept, prin aceasta, să rezilieze şi să revendice lucrul din mâinele cumpărătorului, fără ca, acesta să-i fi putut opune exceptio rei venditae et traditae». (Rossel et Mentha, Manuel de Droit Civil Suisse, II, No. 1334, 1338, 1340, ed. 1922; Rossel et Mentha, Manuel du Droit Fédéral des Obligations, ed. 1920, I. No. 331, 457 urm.).

19. *Italia.* Situaţia doctrinei şi jurisprudenţei e indicată sub art. 3 din lege. Arătăm acì numai dispoziţiunile Proiectului Codului de Comerţ:

«Vânzătorul poate să-şi rezerve proprietatea mărfurilor vândute, până la plata integrală a preţului, transferându-se totuş riscurile la cumpărător». (Progetto Preliminare di Codice di Commercio, ed. 1922).

20. *Proiectul Franco-Italian* al Obligaţiunilor şi Contractelor:

Art. 331. «In vânzările pe credit, e valabilă convenţiunea prin care, vânzătorul îşi rezervă proprietatea lucrului vândut, până la plata totală a preţului-chiar dacă lucrul ar fi fost livrat.

«Dacă preţul trebuie să fie plătit în mai multe rate, contractanţii pot stipulà că, o parte din preţ va puteà rămâne vânzătorului, cu titlu de îndemnizare în caz de rezilierea vânzărei, pentru lipsa plăţei integrale a preţului. Totuş judecătorul va puteà, după circumstanţe, să reducă îndemnizaţia promisă».

Acest articol are următoarea expunere de motive:

«Proiectul rezolvă chestia, care a fost foarte discutată până acum, în Italia, a valabilităţei pactului rezervând proprietatea vânzătorului, până la plata totală a preţului vânzărei. Recunoaşte valabilitatea acestei convenţiuni, dar caută să pareze inconvenientul, rezultând din faptul că, această clauză poate să se transforme într'un pact uzurar sau cel puţin să creieze o vătămare injustă cumpărătorului, care nu şi-a îndeplinit obligaţiile sale, când atribue pentru aceasta vânzătorului, cu titlul de desdăunări şi interese, toate aconturile plătite de cumpărător, chiar dacă a plătit aproape totalitatea preţului şi îi ridică în acelaş timp lucrul, ca urmare a rezilierei contractului. Poate că, regula îmbogăţirei fără cauză ar fi fost suficientă, pentru a remedià acest abuz, dar e mai simplu şi mai bine, de a ajunge direct la aceasta. Prin dispoziţia art. 331, s'a ajuns la aceasta căci dacă preţul trebuie să fie plătit în mai multe rate, clauza, licită prin ea însăş, ca o parte din acest preţ, să rămâie cu titlu de desdăunări şi interese vânzătorului, în cazul rezilierei vânzărei, pentru neplata preţului întreg, aceasta va putea fi redusă de judecător, după împrejurări».

Art. 1. — In vânzările pe credit de maşini agricole, industriale şi autovehicule, se aplică în lipsă de stipulaţiuni contrarii, dispoziţiunile prezentei legi sub condiţiunea îndeplinirei formalităţilor mai jos arătate.

21. Comisiunea de Legislaţie Civilă a adăugat la proiect «în lipsă de stipulaţiuni contrarii». Textul astfel modificat, s'a votat la Cameră şi Senat fără alte modificări.

22. *Condiţiuni.* Legea cere să fie vorba de: *a)* o vânzare de maşini; *b)* preţul să se plătească în rate (conf. art. 14, s'ar păreà că, e nevoie de cel puţin 3 rate) pentru achitarea preţului. In acelaş sens şi dreptul german: Oberlandsgericht, Bd. 22, S. 221, cpr. Samter, Kommentar zum Reichgesetz betreffend die Abzahlungsgeschäfte, 1927, pr. I, p. 24 urm.; c. obl. elv. art. 228; *c)* cumpărătorul să nu exercite comerţul de autovechicule, când cumpără o asemenea maşină. (art. 29).

23. *Vânzare.* Legea tinzând să înlăture formele oculte, ce acopereau operaţiunile de vânzare (v. Raport Cameră) urmează că, din act trebuie să rezulte precisă intenţia de a vinde.

24. *Legea germană*, din 1894, admite şi forme acoperite — vânzări oculte —, ca de ex.: locaţiune, ipotecă, cu rate echivalente uzului, plus preţul vânzărei, uzufruct, depozit cu drept de întrebuinţare, etc., cerând însă ca element esenţial ca, scopul final al contractului să fie transferul proprietăţei, sub rezerva îndeplinirei obligaţiilor de plată. (Warneyer, Komm. zum Bürgerlichen Gesetzbuch, 1923, pr. 455).

25. *Garanţii.* E indiferent şi fără consecinţă, dacă creditul e garantat şi prin alte bunuri sau forme. Economia legei nu este atinsă printr'această garanţie în plus.

26. *Caracterul legei.* «In lipsă de stipulaţiuni contrarii» imprimă un fals caracter supletiv legii. Dacă în contract nu s'ar stipulà alte clauze, în afară de elementele esenţiale vânzărei şi pactul proprietăţei rezervate, legea nu şi-ar aveà aplicaţiune, în afară de dispoziţiunile art. 28 şi 30. Intr'adevăr, legea cere anumite forme esenţiale, fără de cari refuză a acordà beneficiul său şi ca atare, cere o manifestare expresă de voinţă în supunere la lege.

27. *«Sub condiţiunea»* înseamnă că, legea a condiţionat naşterea dreptului la beneficiul ei şi neîndeplinirea condiţiunei atrage implicit refuzul beneficiului. Totuş nu se poate susţine că, orice stipulaţie contrarie împiedecă lucrarea legei, iar nulităţile vor trebui considerate dela caz la caz, căci acolo unde nu interesează însăş economia legei, crearea de nulităţi virtuale e o greşită şi periculoasă interpretare, care poate duce la atacarea însăş a principiilor legei.

28. *Derogări.* Dacă clauzele derogatorii privesc avantagiile acordate de lege, fie vânzătorilor, fie cumpărătorilor, nimic nu se opune ca, acestea să fie considerate de părţi ca valabile. Alta e situaţia, dacă legea ar protejà, chiar contra voinţei uneia dintre părţi. (Rezolvare identică la legile de ordine publică, dar de interes privat: Herovanu, Tratat de Procedură, ed. 1926 n. 68; Japiot, Traité de procédure civile et comm. n. 49; Planiol I, n. 345 urm.).

29. *Autentificarea şi transcrierea* fiind forme, ce interesează nu numai părţile contractante dar şi terţii, lipsa lor face inaplicabilă legea de faţă, afară de art. 28 şi 30.

30. Intre părţi însă, vânzarea — contract consensual — subsistă şi ca atare, toate consecinţele ce decurg după dreptul comun şi clauzele speciale. (Bonnecasse, Supl. Baudry-Lac. III, n. 88 urm., ed. 1926).

Art. 2. — Prin maşini agricole se înţeleg: treerătoarele, locomobilele, plugurile cu aburi, secerătoarele-treerătoare, secerătoarele-legătoare, motoare şi altele asemenea, al căror preţ de cumpărare este de cel puţin 25.000 lei.

Prin maşini industriale se înţeleg: mori automatice şi mori ţărăneşti, motoare de benzină, de ţiţei, etc., instalaţiuni de fabricat textile, instalaţiuni pentru fabricat sau rafinat uleiul, instalaţiuni pentru fabrici de cărămidă, instalaţiuni pentru irigaţii, instalaţiuni pentru fabrici de zahăr, ciment şi fabrici de spirt, maşini pentru prelucrat lemnul, maşini pentru ateliere mecanice ca, strunguri, raboteuze, maşini de riftuit şi orice alte asemenea al căror preţ de cumpărare este de cel puţin 25.000 lei.

Prin autovehicule se înţelege: automobile, autobuzele, autocamioanele, autotractoarele de remorcă precum şi motocicletele, afară de bicicletele prevăzute cu motor auxiliar.

31. *Raportul Comisiunei de Legislaţie*: «Astfel la art. 2 am desvoltat enumerarea maşinilor şi instalaţiunilor industriale; deasemenea am diminuat la 40.000 lei valoarea maşinilor nenumite şi cărora li se aplică legea».

32. *Discuţiunea la Cameră*

D-l Dr. Virgil E. Solomon, raportor:

D-lor Deputaţi, Comisia delegaţilor şi Guvernul au admis următorul amendament: la aliniatul I «40.000», se înlocueşte prin «25.000».

Aliniatul II devine aliniatul III, aliniatul III nou, devine II.

La aliniatul III, devenit II, rândul I, cuvintele: «agricole se înţelege» se înlocueşte prin «industriale se înţeleg»; la rândul ultim: «40.000» se înlocueşte prin «25.000».

La aliniatul II, devenit III, rândul I, cuvântul «autobuze» se înlocueşte prin: «autobuzele».

Se pune la vot amendamentul şi se admite.

Articolul 2 se votează în textul Comisiunei cu amendamentul admis.

33. *Enumerarea* «exempli gratia», făcută de Comisiunea Camerei, contribue ca în toate cazurile de acest fel, nu la luminarea, ci la întunecarea textului.

34. *Legea italiană* are o aplicaţiune mai restrânsă, necuprinzând decât numai: autovehiculele, auto-camioanele, auto-tractoarele cu vechicule remorcate, motocicletele, exceptând moto-legerele.

35. *Scara valorei* maşinilor a mers descrescând dela 50.000 din Proiect, la 40.000 la Comisiune şi s'a votat cu lei 25.000.

Asupra situaţiunei juridice a maşinilor, vândute cu rezerva proprietăţei, dar a căror valoare e sub 25.000 lei, a se vedeà notele de sub art. 28, 29, 30.

36. *Maşini.* Prin cuvântul «maşini» se înţelege nu numai întregul complex de piese, ce formează un tot organizat, dar şi aparatele şi chiar părţi din maşini. (Tr. Genova, 23.VI.1904, Navarrini, Giurisprudenza sul Codice din Commercio, art. 773 n. 32, 33; Gustavo Bonelli, Del Fallimento II, n. 602 nota I, cupr. Massé Dari, p. 694; contra Cas. Torino, 28.I.1890. Dir. Comm. 1890, p. 227).

37. *Industriale* sunt toate maşinile ce transformă produsele sau materiile prime, prin mijloace mecanice. In această categorie intră: tipografiile cu instalaţie modernă, spălătoriile «a vapore», aparatele, ce formează o distilerie, etc. (Vivante et Bolaffio, Codice di Commercio Commentato, ed. 1927, IX n. 558, nota I, cpr. Riv. Dirr. Comm. 1913 II, 113; Dumitrescu, Cod. Com. Adn. n. 8642, Cas. rom. 5.II.1916, Rev. Soc., p. 1631; Ap. Macerata, 14.VI.1912).

38. *Articolul 783 al. III c. com.* Sub imperiul acestui articol se cereau ca, maşinile să fie de o importantă valoare, nu numai după preţ, dar şi în raport cu exerciţiul industrial, la care se aplică. (Ap. Roma, 28.XII.1918, Dumitrescu, n. 8670) iar «industria agricolă» trebuie să aibă un caracter comercial. (Bonelli, loc. cit. nota 3; Vivante, I, p. 77).

Acest articol vorbeşte de maşini: agricole, industriale şi manufacturiere, în timp ce legea nouă distinge: maşini agricole, industriale — în cari intră şi manufacturiere — şi autovehiculele, recunoscând printr'aceasta marea importanţă, ce-au căpătat-o acestea.

39. *Legea circulaţiei.* din 28 August 1921, defineşte automobilele:

«Se înţelege prin automobil, potrivit acestei legi orice vehicul cu tracţiune mecanică, destinat transportului de persoane sau lucruri, precum: automobilele-trăsuri, autobuze, autocamioane, tricare, motociclete şi orice alte vehicule, de acest fel». (Art. I).

Art. 3. — In toate aceste vânzări, proprietatea lucrului vândut este păstrată vânzătorului, până la plata în întregime a preţului de cumpărare şi a accesoriilor, arătate în contract, cu toate că, lucrul a fost predat cumpărătorului.

40. Legiuitorul a legiferat vânzarea cu pactul de rezervă a proprietăţei, rezolvând controversa ridicată asupra valabilităţei juridice a acestui pact şi mai ales înlăturând greaua sarcină a Justiţiei, de a cercetà şi aflà realitatea operaţiunei, atunci când, născându-se litigii, se susţineà că, forme ascunse acoperă adevăratul negotium.

In afară de dispoziţiunile legei Statului Illinois (1893), prima lege, din câte ştim, care să fi reglementat aceste vânzări, e accea germană din 1894.

41. *Legea italiană.* Formula legiuitorului nostru este superioară aceleia italiene, mai apropiată de realitatea operaţiunilor şi de efectele urmărite, căci legea italiană s'a mărginit a consacrà un privilegiu, pentru preţul neplătit, cu drept de suită şi numai pentru automobile (art. 2)

Dar cum erà şi natural, din moment ce a admis numai un privilegiu, fatal a trebuit să se ocupe de celelalte privilegii şi a consacrà îmbogăţirea fără cauză a altor creditori, din averea vânzătorului neplătit (art. 5 leg. it.).

In dreptul nostru, vânzătorul are o situaţie superioară, echitabilă deaItfel, căci rămâne mai departe proprietarul bunului, creditorii cumpărătorului nu vor puteà considerà maşina, drept gajul lor comun. In aceeaş situaţie se vor găsi şi creditorii privilegiaţi şi chiar fiscul pentru creanţa sa.

Inainte de venirea acestei legi, vânzătorul de maşini, pentru garantarea restului din preţul neplătit, recurgeà la acte de gaj. Dacă reuşeà să scape de multiplele piedeci, puse de debitor şi de ceilalţi creditori ai cumpărătorului şi vindeà gajul, Fiscul cereà să fie el plătit din suma realizată, cu atâtea sacrificii, şi care forma exclusiva garanţie a creditorului gagist, bazându-se pe texte de o curioasă construcţie. Cu această lege, conflictele de mai sus au fost rezolvate în favoarea vânzătorului. Deaceea legea de faţă corespunde unei vitale necesităţi economice.

42. *Privilegiul Statului.* Prin legea publicată în Monitorul Oficial din 25 Decemvrie 1929, dispoziţiunile din art. 24, din legea pentru perceperea şi urmărirea veniturilor Statului, au fost modificate în sensul următor:

« Statul, Judeţul şi Comuna au privilegiul asupra averei imobiliare a debitorului, pentru impozitele directe, puse asupra venitului imobilului urmărit şi cari nu sunt mai vechi de 3 ani».

« Acest impozit urmează imediat după celelalte cheltueli de vânzare silită şi în ordinea de preferinţă: Stat, Judeţ, Comună».

Pentru celelalte impozite, Statul va trebui să ceară ipoteca. (v. C. Jud. 1928, p. 625, C. Zamfirescu: *Privilegiul* Tezaurului Public).

43. *Pactum dominii reservati în Dreptul Francez.*

Jurisprudenţa şi practica cunosc în special forma de « location-vente », cu ajutorul căreia se încearcă a se ajunge la aceleaşi rezultate juridice. (Dalloz, Supl. Rép. Louage n. 17). In contra validărei acestor convenţiuni, s'a susţinut că, proprietatea trecând prin simplu consens la cumpărător, o împiedecare a acestui efect e contra legei. Argumente suficiente s'au găsit însă, ce au militat cu succes, între cari însăş exemplele legei, ce suspendă transferul, până la îndeplinirea unei condiţiuni, la vânzările pe gustate, după alegere, alternative, etc. (art. 1296, 1299, 1300, 1301, 1302 c. c.).

Azi e generalmente admis că, transferul se poate întârzià printr'o convenţie, deoarece e numai într'atât de esenţa vânzărei, într'un cât se confundă cu scopul final al contractului (v. Vivante et Bolaffio, III n. 217; Alexandrescu, VIII/I, p. 16, 17 ed. 1925; Dumitrescu, C. com. II, n. 31).

44. *Analiza raportului juridic.* S'a susţinut că e:

a) Promisiune de vânzare. Această teorie a fost îndepărtată, pe baza art. 1589 c. c. fr., care stabileşte că « promesse de vente vaut vente». (Acest text nu e tradus în codul nostru; Bonelli, Riv. Dir. Comm. 1904, p. 98; idem, 1910 n. 292, cpr. Cornille, Vente et Louage des Choses, Sirey, 1926, p. 50 n. I).

b) Vânzare sub condiţia suspensivă a plăţii preţului. Această formulă a fost combătută, pe motiv că, prețul nu e o condițiune ci o obligațiune, fiind însăși cauza contractului pentru vânzător (Ypres 9.XI.1892, D. 94, 2, 477; Orléans, 26.I 1905, D. 1905, II, 414, cpr. Cornille, p. 50 n. 2; Bourges, 26.XII.1887, S. 88, II, 78, cpr. Cornille, p. 51 n. I).

c) Condiție suspensivă. Curtea din Gand consideră aceste vânzări ca, fiind pure și simple, dar supuse unei condițiuni suspensive, donec practium solvatur. (D. 94. II, 447). Acest sistem a fost admis de majoritatea doctrinei și jurisprudenții. (Guillouard, Vente, I, n. 6, 65, 180: Laurent, XXIV, n. 4, cpr. Liège 3.I.1863; Cas. Belg. 26.VII.1872; Planiol et Ripert. Biens, III, n. 623; Colin et Capitant, I, p. 930; Warneyer, op. cit. pr. 456: Enneccerus et Kip, I/II pr. 341, p. 334, ed. 1923).

45. *Efecte.* Riscurile rămân asupra vânzătorului, iar proprietatea trece cu efect retroactiv asupra cumpărătorului, dacă condiția se îndeplinește, cu toate consecințele juridice, din momentul formărei contractului (v. Rev. T-lle du Dr. Civ. 1926, p. 771, Cas. fr. 12.V.1925, S. 1926 I, 76).

46. *Location-Vente.* In aceste contracte, lucrul închiriat trece în deplina proprietate a locatarului, dacă plătește la timp ratele de «chirie», însă fără efect retroactiv (Valéry, Du Contract de Location-Vente, Semaine Juridique, 1928, n. 9, p. 225—232; idem, n. 1, 3; leg. fr. din 1906, asupra locațiunei-vânzări imobiliare). Evident că, Judecătorii fondului vor stabili în mod suveran, adevărata intențiune a părților și mai ales dacă convențiunea nu e simulată (Plus valet quod agitur, quam quod simulatur v. Hamangiu, Cod. civ. adn. art. 1294 n. 1, Cas. I 390/81; Ap. Buc. I.60, 82, idem, n. 2; Vivante et Bolaffio, III n. 20; Cas. fr. I 1902 D. 1902, I. 96, S. 1902, I, 168, cpr. Valéry n. 27).

47. *Analiza convențiunei de locațiune-vânzare.*

Cornille, în opera citată, ne indică următoarele sisteme din Franța:

Promisiune sinalagmatică de vânzare. Această soluțiune este greșită căci conform art. 1589 c. c. fr. proprietatea trece deadreptul la cumpărător, prin simplul fapt al convenției (Bourges, 17.II.1902, D. 1902, II, 448).

Promisiune unilaterală, preconizată de Casația franceză (19.VI.1903, D. 1905, I, 483), este o formulă greșită, căci locatarul nu poate renunța la vânzare, iar achitând toate ratele de chirie, devine proprietar de drept (Cornille, p. 236; Samter, pr. 6, cpr. opinia Lazarus).

Inchiriere simplă și vânzare suspensivă (Orléans, 26.I.1904, D. 1905, II, 414) e o teză neacceptabilă, căci în acest caz, ratele fiind plătite numai în contul chiriei, vânzarea nu va avea un preț.

Inchiriere cu condiție rezolutorie și vânzare cu condiție suspensivă nu rezistă la analiză, căci închirierea fiind un contract succesiv, consecințele contractului pentru trecut nu pot dispare, cu efect retroactiv, spre a se puteà consideră vânzarea, din primul moment, existentă (Aubry et Rau, ed. V, pr. 363, p. 268, n. 3; Lacour et Bouteron, Droit commercial n. 2086; Tr. cor. Seine, 14.XI.1901, Dreptul 1901, p. 808, cpr. Antonescu, Cod Comercial adnotat, ed. II, art. 67. n. 49).

Formula justă e aceea a unei vânzări cu rezerva proprietății «donec praetium solvatur», în forma acoperită de un contract de locațiune.

48. *Efecte*: In contractele de locație-vânzare, locatorul suportă riscurile proprietății, ca și răspunderea pentru desdăunări și în genere răspunderea pentru lucrurile inanimate; nouii achizitori nu pot opune locatorului, prescripția din art. 1909 c. c.; lucrurile nu pot deveni imobile, prin destinație, deoarece proprietarul fondului nu are și proprietatea lucrului (Valéry, n. 3, 4, 5).

Aceste contracte, dacă nu ascund o fraudă, sunt validate de tribunale (Valéry, n. 27, cpr. Paris, 17.V.1905; idem 9.III.1904, Gaz. du Pall. 1904, I, 539; id. 7.V.1912, Gaz. Des Trib. 1912, II, 2 și 137).

49. *Drept german.* Convențiunile cu asemenea rezerve, sunt considerate drept vânzări pure și simple, sub condiția plății prețului (Warneyer, pr. 455; Enneccerus et Kipp. p. 354). Vom indicà, în cursul expunerei, situația din dreptul german în raport cu dreptul nostru.

50. *Faliment Efecte. Franța*

Doctrina și Jurisprudența refuză, în genere, efectele rezervii proprietăței, în materia falimentului, chiar dacă are forma de convenție de Location-vente, pe următoarele considerente:

a) Art. 550 c. com. fr. refuză privilegiul vânzătorului, în materie de faliment, iar art. 2102 c. c. fr. (1730 c. c. r.), stabilind în principiu, dreptul de revendicare a dreptului de retenție, îl refuză, dacă, vânzătorul s'a desesizat de bună voie, situație exactă în locație-vânzare (Thaller et Perçerou, Faill, II, n. 1020, 1025).

b) Art. 556 c. com. fr. refuză — per a contrario — exercițiul acțiunei de reziliere, pentru cauză de faliment, având caracter de ordine publică (Thaller et Perçerou II, 1025; Lyon Caen, VIII, n. 838) și nu se poate susține că, dacă legea refuză rezilierea din art. 1020 c. c., părțile au posibilitatea de a face să reînvie acest text, pe cale deturnată.

c) Revendicarea în vânzările cu rezerva proprietăței e în realitate consacrarea funcțiunei rezilierii, refuzată de legiuitor (Lacour et Bouteron, n. 2086; Thaller et Perçerou II, n. 1026, 1027, cpr. Orléans, 12.VI.1907, D. 1907, II, 301; Cas. civ. 22.XII.1909). Crearea unei revendicări în afară de lege, atinge principiul de ordine publică a egalităței cotelor, atingând în esența sa întreaga construcțiune a legei falimentare (Lyon-Caen, VIII, n. 792, 820; Lacour et Bouteron, n. 2086; idem IV, n. 2085, cpr. Req. 17.VII.1895; Rouen, 17.VI.1911; D. P. 1912, I, 149; Cas. civ. 22.XII.1909, Journ. Faill, 1910, p. 405; idem, supl. 1929, n. 2086, cpr. Tr. Colmar, 26.I.1927, D. H. 1927, p. 266).

d) In fine ca ultim argument se aduce, convingerea creditorilor și terților în genere că, marfa din prăvălie, constituie averea cumpărătorului-debitor și ca atare formează gajul comun al creditorilor. A nu întări această convingere e a distruge creditul (Cornille, p. 260, n. 2; Thaller et Perç. II, n. 1023; Valéry, n. 42).

51. *Dreptul italian.* In Italia ca și în Franța, nu există privilegiul vânzătorului lucrului neplătit, dacă debitorul e căzut în stare de faliment (Bonelli II, n. 669).

Falimentul nefiind o cauză de reziliere a convențiunilor, (Bonelli II, n. 669, nota 2; Ramella, Del Fallimento, n. 253, 395, 408), nici pactul comisoriu convențional nu poate fi validat, pe aceleași considerente, arătate mai sus (Bonelli, loc. cit; Ramella, n. 408; Ap. Milano, 6.VII.1904, Navarrini, op. cit. art. 773, n. 47; Ap. Catania, 30.XII.1918, cpr. Dumitrescu, adn. n. 8669; Pașcanu, Falimentul, n. 327 bis, p. 302; idem, p. 303, 1 ter.)

Bonelli, față de art. 1448 c. c. it.—identic cu acel francez — respinge posibilitatea suspendărei transferului. Acest pact nu e decât garantarea executărei cumpărătorului și înlăturarea principiului cotelor, în materie de faliment, ceeace nu e admisibil.

Tartufari, analizând pactul, ne arată că, și în Italia se întâlnește des forma de locație-vânzare și înlăturând formula unei locații cu condiție rezolutorie, consideră a fi o vânzare sub condiție suspensivă (Vivante et Bolaffio, III, n. 20, 21, 217).

«La succesiva vendità che poi interverrebe a locazione finita, sarrebe in realtà una vendita senza prezzo» (Ramella, II, p. 31 și nota 3, p. 30).

E de acord cu Vivante, (Vivante, Traité, IV, n. 1631; v. Vivante et Bolaffio, III, n. 4 și nota 2 sub n. 217, cu foarte multe trimiteri) că, transferul nu e de esența vânzărei, decât ca scop final al contractului și conchide la validitatea pactului, dacă nu contravine la un prinicpiu de ordine publică. Dealtfel dacă e validă o convențiune, ce ar suspendà tot contractul, cum n'ar fi validă o convenție, ce suspendă numai o parte din efectele contractului și anume reținerea proprietăței, donec praetium solvatur?

52. *Efecte. In genere* jurisprudența validează aceste pacte și deci creditorii chirografari vor trebuì să respecte pactele. In ceeace privește creditorii gagiști și terții de bună credință, pactul nu poate operà.

In falimentul debitorului:

«Il patto di dominii fino al pagamento del prezzo della vendita è valabile ed efficace anche rispetto alla massa del falimento del compratore» (Ap. Genova, 6.VI.1908, Navarrini, art. 707, n. 37; Cas. Napole, 27.XI.1913, cpr. Dumitrescu, n. 1322; Cas. Torino, 21.IX.1910, Cas. Roma, S. U. 7. V. 1912, Riv. 1912, II, 393, cpr. nota Toneanu, P. R. 1925, III 137). Ca atare operează revendicarea din massa falimentului cumpărătorului (Milano, 4.V.1910, Navarrini, art. 804, n. 7, 8; Ap. Florența, 1.II.1907, cpr. Dumitrescu, n. 8697; Milano, 1913; idem, n. 8681; Cas. Neapole, 30.XII.1913, cpr. Dumitrescu, n. 8661; Navarrini, loc. cit. n. 9), revendicare admisă chiar dacă nu s'a făcut transcrierea, conf. art. 783 c. com. (Ap. Firenze, 16.III.1909, Navarrini, loc. cit. n. II, 12). Bineînțeles că, în acest caz, vânzătorul are obligația de a lichidà față de massa falimentului, drepturile debitorului, pentru ratele plătite.

Tot pentru validarea clauzei s'au mai pronunțat următoarele instanțe: Cas. Neapoli, 25.VI.1905; Cas. Palermo, 21.II.1913; 26.IV.1913; Cas. Torino, 24.XI.1911; 30.I.1909; 31.XII.1910; cpr. Bonelli II, n. 669 bis, n. 4 și Cas. Roma, 15.II.1909; 5.IX.1911; 26.III.1912; 29.III.1913; 8.V. 1914; cpr. în Vivante et Bolaffio, III, p. 229, nota 2.

Pentru *invalidarea* pactului: Ap. Milano, 6.VI.1904; 25.I.1910; Ap. Torino, 21.IX.1910; 31.XII.1910; 23.I.1911; Ap. Firenze, 19.II.1907; 28.II.1908; Tr. Neapole, 23.VI.1923; 19.II.1924; Ap. Veneția, 18.X.1902; Ap. Genova, 15.V.1906; Cas. Torino, 3.V.1901, cpr. Cuzzeri, în Vivante et Bolaffio, IX, n. 735, nota; Bonelli, Riv. Dir. Comm. 1904, I. 98; 1910.II. 583; 1912, I, 15 și 492; Ramella n. 395, v. și trimiterile Antonescu, ed. II, art. 69, 70; Ramella, II, p. 29; Navarrini, art. 804, n. 18, 18 bis, 19. «Non possa ammetere l'efficacia di fronte al fallimento del compratore» (Ramella II, p. 30; Tr. Torino 23.VI.1923, Dir. fall. 1924, 480 și 19.II. 1924; id. 28. XII, 1923; Tr. Milano, 9.X.1924, Mon. Tor. 1924. 953, în nota 1, n. 735, Vivante et Bolaffio, IX).

53. *Progetto preliminare* per il codice de commercio, la dispozițiunile generale in maletie de vânzare cuprinde art. 450:

«Il venditore puo riservarsi fino al pagamento del'intero prezzo la proprietà della merce venduta pur transferendone i rischi al compratore» (v. 226 c. elv.).

In Relazione del Presidente Prof. Vivante, găsim:

«Si riconosce la validità della vendita in cui il passagio della proprietà e differito fino al intero pagamento del prezzo e sicome il questa vendita, il possesso e il godimento della cosa sarano per lo più rimesse al compratore, cosi si prevede il caso che questo sopporti i rischi delle cose senza averne ancora la proprietà» (Progetto, Relazione, p. 353).

In acest mod tinde Italia să rezolve mult desbătuta chestiune a rezervei proprietăței, în vânzări.

54. *Drept român.* In doctrina și jurisprudența noastră, găsim aceleași discuțiuni ca și în Franța și Italia (v. Dumitrescu, C. Com. II, n. 28, 252, 253; Pașcanu, loc. cit.).

Menționăm discuțiunea ridicată de D-l Toneanu, asupra valabilităței, chiar în dreptul comun, a acestor pacte, considerându-le drept un pact comisoriu, condamnat de art. 966, 968 c. c. și contrazicând art. 975 și 1295 c. c., cari trec «ope legis» proprietatea, prin simplu consimțimânt al părților, voința lor nepulând lucrà în sensul unei întârzieri a acestui transfer; că, în orice caz plata nu e o condiție, ci un motiv de reziliere, de care nu depinde *nașterea* contractului și ajunge la concluziunea unei promisiuni de vânzare (*C. Jud.* 1911, p. 2—5, idem, p. 57, notă la sentința Ilfov, III, 248, 904, *C. Jud.* 1904, p. 537). Notăm însă că, în nota din *Pandectele Române*, 1925 III, 137, revine complect, aprobând și validitatea pactului în principiu și opozabilitatea lui în caz de faliment.

De părere că, nu e sub condiție suspensivă e și Trib. Iași I, 1887, (Hamangiu, Cod. civ. adn. art. 971, n. 3) condiția fiind un eveniment viitor și incert.

Regretatul prof. Pașcanu, datorită nesuprimărei în mod formal, a privilegiului vânzătorului, în materie de faliment, crede că, admisibilitatea acestor pacte ar puteà aveà un argument special, dar e contra validărei în raport de massa credală.

55. *Refuzul validărei.* Argumentul tras din nesuprimarea formală a privilegiului, în materia falimentului, credem că, nu e suficient.

Art. 1730 al. 5 vorbește de privilegiu și de drept de revendicare. Să le cercetăm pe rând:

a) Creanță privilegiată.

Art. 550 c. com. fr. îndepărtează privilegiul vânzătorului de lucruri mobile, cum și dreptul de revendicare, în caz de neplată, afară de dispozițiile speciale din art. 576.

Legiuitorul nostru a refuzat sistemul francez, primind pe acela italian, care la rândul său l'a consacrat, după dispozițiunile legei belgiene. Legea belgiană a refuzat privilegiul vânzătorului, în falimentul cumpărătorului și în urma intervențiilor Camerei de Comerț din Liège, a admis amendamentul, care formează al. III al. art. 783 c. com. r. (773 c. com. it.) Ori, după cum arată și Bonelli, (vol. II, p. 364, nota 4) substituirea acestui privilegiu în locul privilegiului vânzătorului, din dreptul civil, nu mai aveà nici o rațiune, dacă pactele de rezerva proprietăței puteau să-și producă efecte. Primind principiul unei legi străine, trebuie să primim și toate rațiunile cari i-au dat naștere.

In orice caz nu trebuie considerată o uitare a textelor, nereproducerea aliniatului 550 c. com. fr., ci din contra, o tendință de ameliorare a situației vânzătorului, căci dacă legiuitorul nu a vorbit de privilegii, în materie de faliment, decât numai în ceeace privește mașinile, nu e fiindcă a uitat, ci fiindcă nu a înțeles să admită alt privilegiu. Dar,

«Legea comercială și acea civilă au o poziție autonomă, când reglementează o materie specială și dreptul special civil, neconstituind un drept general și dreptul special comercial, un drept excepțional, urmează că, nu trebuie recurs la codul civil, decât după ce s'ar uzà de toate căile de interpretare literale, logice și analogia, din codul de comerț». Unde legea dispune, interpretarea trebuie să se facă prin această lege, pe baza principiului «similia similibus» (Bolaffio, în colecția Vivante et Bolaffio, I, n. 7).

«In dubiu trebue reținut că, codul civil rămâne exclus, oridecâteori, codul de comerț a reglementat aceeaș fază, acelaș moment contractual; In aceste cazuri nu trebuie presupusă o «mancanza» a legei comerciale, care îndritueşte recursul la codul civil, dar trebuie să se socotesacă că, legiuitorul comercial a spus, când a vrut să se refere la acel argument» (Vivante et Bolaffio, VII n. 623; Navarrini, art. 1 n. 87; idem, art. 454 n. 39; Ap. Buc. I, 27, 89; *Dreptul* 24, 89, Hamangiu, art. 1694, n. 3; Dumitrescu, n. 6454; Cas. Florența, 20.XII.1900, Dumitrescu, n. 6462, 6467; Navarrini, op. cit. p. 583, n. 44, vol. III; Alexandrescu, X, p. 237).

Deci legiuitorul, tratând special materia privilegiilor, în faliment, unde egalitatea cotelor e un principiu de echitate și de ordine publică, sustragerea dela aceste cote, prin crearea de noui privilegii, e inadmisibilă.

b) *Revendicarea* este exercițiul dreptului de recăpătarea lui *jus retentionis* (Alexandrescu, X, p. 460; Laurent, XXIX n. 494; Aubry et Rau, V, pr. 356, p. 164).

Art. 814 c. com. e limitativ în sensul că, revendicările nu sunt acordate decât proprietarilor. Dar, în vânzările cu pactum dominii reservati, nu avem o revendicare propriu zisă, rezerva proprietăței nefiind altceva decât, o formă ocultă a retențiunei, ceeace constituie crearea de privilegii și am văzut că aceasta e contra unei legi de ordine publică, cu atât mai mult, cu cât se distruge creditul, bazat pe averea găsită în activul falitului (Cas. Română, 20.V.1916, Dumitrescu, n. 8827; Tr. Prahova, 11.VI.1914, idem, n. 8844; contra Cas. Neapoli, 27.XI.1913, *P. R.* 1925 III, 135; Tr. Iași, III, Ord. Sin. 30, 1929, Jur. G-lă 1929 n. 1067).

De asemenea art. 1730 al. 5, prevăzând pierderea drepturilor de revendicare, odată cu acțiunea rezolutorie, text ce lipsește în legea franceză (art. 20 l. belg.), gajul general al creditorilor capătă în dreptul român un nou sprijin (Alexandrescu, X, p. 462; Dumitrescu C. Com. II, n. 735).

De aci argumentul că, dacă dreptul de reziliere e refuzat pentru cauză de faliment, implicit e refuzat și acel de revendicare, bazat pe aceleași considerațiuni. Cum rezerva proprietăței în realitate nu e decât pregătirea rezoluțiunei de drept (Planiol I, n. 2461; Thaller et Perc. II, n. 1020) revendicarea creată de acest pact, nu poate fi primită în materia falimentului. Pentru nulitatea pactului a se vedeà Tr. Prahova, 11.VI.1914, Dumitrescu, n. 8844.

56. *Jurisprudență.*

a) Vânzarea cu rezerva proprietăție, donec praetium solvatur, nu dă cumpărătorului decât o posesiune precară, transferul de proprietate fiind suspendat, până la plata prețului.

Pierderea lucrului privește pe proprietar, iar art. 971, 1070 și 1156, nu-și au aplicațiunea în aceste vânzări, decât în momentul îndeplinirei acestei condițiuni suspensive (Cas. I, 209.88; 9.7.88 *B. P.* 716, Hamangiu II, art. 971, p. 413; Ap. Iași, 1.I.1888, Hamangiu, art. 971, n. 2; contra Tr. Iași I, 5.I.1887, idem, n. 3; Alexandrescu VIII, I, p. 16, 17).

b) Când într'un contract de vânzare-cumpărare de mașini, se rezervă proprietatea până la complecta achitare a ratelor, neexecutarea obligațiunilor cumpărătorului, nu dă drept la ridicarea mașinilor, pe calea art. 66 bis pr. civ., căci pe această cale sumară, nu se pot valorificà drepturile vânzătorului, tinzându-se, la executarea debitorului, prin punerea în lucrare a clauzei proprietăței rezervate (Tr. Ilfov II com., Ord. 14041 din 27.VII. 1929; idem 2858 din 27.IX. 1929 nepub.).

c) Condițiunile naturale, ce intervin într'un contract de vânzare-cumpărare, cum e transmiterea proprietății, ce deși este efectul cel mai natural al vânzărei, nu formează o condițiune esențială, pentru perfectarea ei, părțile putând derogà la această regulă, fie subordonând-o la o condiție, fie declarând expres că, transmiterea proprietăței va aveà loc la o anumită dată și în acest caz, vânzarea este perfectă din momentul, ce părțile s'au înțeles asupra lucrului și asupra prețului, dar proprietatea și riscurile nu trec dela vânzător la cumpărător, decât la epoca fixată în contract.

Intitularea actului ca «proect de vânzare», nu schimbă caracterul de act definitiv (Tr. Ilfov III, 17.IV.1904, Sent. 288, Preș. Gh. Buzdugan, *C. Jud.* 1904, p. 374, Fințescu, *Drept Comercial*, ed. 1929, I, pr. 69, p. 402 urm.; Tr. Ilfov I, 7.II.1902, *Dreptul*, p. 311; Ap. Buc. I, 29.XI.1903, *Dreptul* 1904, p. 307, cpr. Dumitrescu, *Dr. Com.* II, n. 30 p. 54 și Tr. Tecuci, 19.X.1910, *Dreptul*, 1911, p. 48, cpr. Dumitrescu, adn. n. 1309).

d) Vânzarea creind prin simplu consimțimânt, obligații reciproce de predarea lucrului și plata prețului, iar predarea nefiind un element esențial al convențiunii (?), ci un efect natural al ei, părțile pot conveni ca transferul, să fie supus la modalități, între cari e și suspendarea trecerii proprietății până la plata integrală. Exemple de modalități și suspendarea trecerii proprietății, ne dă însăși codul civil, la diverse vânzări, ceeace face ca, aceste vânzări să fie licite.

«Considerând că, plecând dela principiul că, pactul de rezerva proprietăței este licit, nu putem ajunge la concluzia neopozabilităței lui terților, deoarece nu putem schimba caracterul juridic al convențiunei, care e un contract de vânzare real, într'o convențiune personală de creanță, singura pentru care legiuitorul a prevăzut formalitatea transcrierei, pentru a-și conservà privilegiul, în timp ce vânzarea cu orice modalități, deci și cu aceea a rezervei proprietăței, rămâne toti vânzare opozabilă terților, în condițunile anume arătate la acest contract și deci fără nici o obligațiune de transcriere, aceasta nefiind cerută decât, numai la vânzarea bunurilor imobiliare.

«Că deci vânzătorul venind la massa falimentului, pe baza proprietăței rezervate, pact licit, nimic nu se opune dreptului său de proprietate, spre a-şi revendicà bunul său».

Transcripţia cerută de art. 783 al. 3 c. com. nu mai erà necesară, fiind cerută numai la vânzările cu transfer de proprietate imediat. (Tr. Ilfov I com., 1069 din 14.VI.1929, redactor, Jud. F. Foişoreanu; Soc. Haumbold prin av. Balescu, cu Jude Sindic fal. Postavul, prin av. Eustaţiu).

c) Cererea de reziliere a unui contract de vânzare de maşini, cu pactul de rezervă a proprietăţei şi ca atare de readucerea lucrurilor în posesia vânzătorului, nu trebuie introdusă la Judele Sindic al falimentului cumpărătorului, conf. art. 812 c. com., căci dânsul nu poate statuà şi judecà în propria sa cauză, el reprezentând pe cumpărătorul-falit, a cărui culpă se impută.

Transferul proprietăţei putând fi întârziat sau supus unei condiţiuni suspensive, cum ar fi până la plata preţului, clauza de rezervă a proprietăţei donec praetium este perfect valabilă şi ca atare opozabilă creditorilor cumpărătorului şi Judelui Sindic al falimentului, care reprezintă massa credală. Aşadar, neachitându-se ratele de preţ, urmează să se admită rezilierea contractului şi prin urmare să se ordone restituirea şi scoaterea bunurilor din massa credală (Ap. Buc. III, 203 din 19.XII.1929, redactată de D-l Cons. Stănescu-Buzău: apelant Jude Sindic fal. Postavul, prin av. Eustaţiu şi intimată Soc. Krantz, prin adocat L. Vogel; idem Tr. Ilfov II com. 815 din 1929).

f) Având în vedere factura cu Nr. 120, anexată la Dosarul cauzei prin care se prevede că, Societatea «Geamul Moldovei» vinde firmei Oberländer, Bayer Fruchtman la 10 Maiu mărfurile arătate în acea factură, cu menţiunea expresă că, ele rămân proprietatea Societăţei vânzătoare, până la achitarea completă a preţului.

Având în vedere că, la data de . . Septembrie 1928, firma Oberländer Bayer et Fruchtman, este declarată după propria ei cerere, în stare de faliment.

Având în vedere că, asupra acţiunei de revendicare dedusă astăzi la judecata acestui Tribunal, societatea «Geamul Moldovei» revendică dela massa falimentului lucrurile prevăzute în factura mai sus menţionată sau valoarea lor la preţul specificat în acea factură, susţinând că, în baza clauzei «pactum reservati dominii» mărfurile se deţin de către falită cu titlul de depozitară.

Având în vedere că, indiferent de discuţiunea dacă factura de mai sus a fost sau nu acceptată de pârâţi şi mai înainte de administraţiunea oricăreia probatoriu urmează a se statuà în prealabil valabilitatea în drept «a clauzei pactum reservati dominii».

Considerând că, dacă în dreptul nostru vânzarea este un contract translativ de proprietatea «solo consensu» îndatăce părţile s'au învoit asupra lucrului sau preţului, nu este mai puţin adevărat că, nimic nu împiedecă pe contractanţi să supună translaţiunea proprietăţei îndeplinirei unei *condiţiuni suspensive*, aceea a plăţei preţului.

Considerând că, în baza art. 969 pr. civ. convenţiunile legal făcute au putere de lege între părţile contractante faţă de cari «şi» pactul de rezervarea proprietăţei urmează să-şi producă toate efectele.

Considerând însă că, potrivit art. 973 c. civ. efectul convenţiunilor este limitat între părţile contractante şi între «ayant cause» ai lor, fie cu titlu universal, fie cu titlu particular.

Că, din acest punct de vedere urmează a se examinà opozabilitatea clauzei «pactul reservati dominii» faţă de massa credală, reprezentată prin Judecătorul Sindic al falimentului, că deci în drept trebueşte, mai întâiu statuà dacă massa credală ca entitate juridică, de sine stătătoare, este un terţiu sau un «ayant cause» al falitului.

Considerând că, chestiunea de a se şti dacă o personală se află faţă de un anume act încheiat de altă persoană, în situaţiunea unui «ayant cause» sau a unui terţiu depinde nu atât de natura raportului juridic care o leagă de autorul actului, cât de atitudinea, pe care acea persoană o va luà în puterea unui drept al ei propriu faţă de actul încheiat de autor.

Că, deşi massa credală susbstituindu-se în drepturile şi obligaţiunile falitului, cată a fi din acest punct de vedere considerată în principiu, ca un «ayant cause» al acestuia, totuş ea trebuie privită ca un terţiu faţă de actele care îi ating un drept al ei propriu, cum de exemplu dreptul de gaj asupra tuturor bunurilor mobile sau imobile, prezente sau viitoare ale debitorului său.

Că, în speţă deci, actul debitorului mai târziu falit, de a-şi fi adus în patrimoniul său o întreagă cantitate de bunuri, într'un moment în care el îşi pregăteà falimentul şi se află în stare de încetare de plăţi, rezervând totuş proprietatea acestor bunuri vânzătorului său, fiind un act de natură să surprindă buna credinţă a creditorilor, cari au socotit în gajul lor general, acele bunuri, când au deschis credit debitorului lor, nu poate fi în nici o măsură opozabil massei credale, care trebuieşte privită «ca terţiu» faţă de aceste anume acte ale debitorului falit.

Considerând de altfel că, *principiul egalităţei creditorilor la massa falimentului*, principiu, consacrat de întreaga legislaţie falimentară, înlătură orice efect al «pactului de rezervarea proprietăţei faţă de massa credală» deci într'altfel s'ar creià un drept de privilegiu pentru anumiţii creditori, în afară de privilegiile anume şi strict prevăzute de lege, iar clauza «rezervării dreptului de proprietate» în actele de vânzare, ar deveni de stil, în scopul tocmai de a sustrage din patrimoniul unui comerciant, declarat în stare de faliment, o categorie de bunuri care trebuiesc să formeze gajul tuturor creditorilor săi.

Că, deci cererea de revendicare care se confundă cu valorificarea unui drept de creanţă privilegiată asupra unor bunuri, sau a unor sume rezultate din lichidarea acelor bunuri, urmează a fi respinsă ca nefondată.

(ss) *Manolescu*, Judecător de şedinţă.

g) Subsemnatul, asupra chestiunei de a se şti:

Dacă, într'o vânzare de lucruri certe, este admisibil în drept ca, vânzătorul care a stipulat clauza de rezerva proprietăţei până la deplina plată a preţului deci poate exercità, în cazul când a intervenit falimentul cumpărătorului, acţiunea în revendicare asupra lucrurilor acestei vânzări.

Considerând că, deşi în conformitate cu dispoziţiunile art. 971 şi 1295 din condica civilă, vânzarea unui lucru cert este perfectă şi proprietatea lucrului vândut de drept strămutată cumpărătorului, îndată ce părţile s'au învoit asupra lucrului şi asupra preţului, chiar dacă lucrul încă nu s'a predat şi preţul încă nu s'a numărat, totuş operaţiunea vânzărei unui lucru cert va fi negreşit valabilă şi în cazul când, contrariu acestor dispoziţiuni, părţile s'au învoit ca, proprietatea lucrului cert vândut, să treacă dela vânzător la cumpărător, într'un moment altul, decât acel al convenţiunei, deoarece, atunci când, prin dispoziţiunile de mai sus, legiuitorul a dispus într'o asemenea vânzare transmisiunea imediată la cumpărător, a lucrului vândut, nu a hotărît decât de *eo quod plerumque fit*, adică nu a consacrat altceva, decât voinţa generică a părţilor contractante, faţă de efectul cel mai natural al vânzărei, dar în nici un caz nu e considerată această transmisiune în chiar momentul convenţiunei, de esenţa însăş a vânzărei, întrucât o asemenea transmisiune, potrivit principiilor planante al libertăţei convenţiunilor, cari nu ating ordinea publică sau bunele moravuri, ar puteà fi perfect valabilă dacă nu ar violà însăş condiţiunile de fond ale vânzărei.

Considerând că, principiul fiind stabilit, posibilitatea în drept a transmisiunei proprietăţei lucrurilor certe vândute şi în alt moment decât acel al convenţiunei acest principiu nu ar fi întru nimic alterat, dacă condiţiunea transmisiunei ar fi aceia a plăţei integrale a lucrului vândut, deoarece prin această modalitate nu se atinge nici ordinea publică, nici bunele moravuri şi nu se atacă nici condiţiunile esenţiale ale vânzărei ci doar se regulează în altfel efectele ei referitoare la obligaţiunea esenţială a vânzărei, de a transmite proprietatea lucrului vândut.

Considerând că, astfel fiind, în cazul când condiţiunea plăţei preţului nu s'ar îndeplini, iar cumpărătorul posesor ar fi declarat în stare de faliment, vânzătorul, proprietar al lucrului vândut, pe baza pactului de rezervarea proprietăţei, până la plata preţului, va puteà potrivit dispoziţiunilor art. 1365 din codul civil să intenteze acţiune de rezoluţiune-revendicaţiune în contra cumpărătorului, deoarece în acest caz, pe baza acestei clauze, dispare imposibilitatea legală, rezultată din restricţiunile art. 814 şi următorii din codul de comerţ, privitoare la suprimarea acţiunei în rezoluţiunea-revendicaţiune, în caz de falimentul cumpărătorului aflat în posesiunea cumpărăturei, iar în acest caz, cumpărătorul ne mai putând fi considerat ca proprietar al lucrului vândut aşa după cum presupun dispoziţiunile acestor texte.

Considerând că, dacă prin inserarea într'o convenţiune de vânzare a unei atari clauze, vânzătorul îşi asigură, în caz de faliment al cumpărătorului său o situaţiune negreşit mai bună decât a celorlalţi creditori chirografari ai massei credale, totuşi nu s'ar puteà invocà în contra acestor clauze ilicitatea ei, pe consideraţiunea că, în acest mod s'ar distruge regimul egalitar al creditorilor prin crearea de situaţiuni privilegiate, fără text expres de lege, deoarece rezultatul acestei situaţiuni pentru creditorul, care şi-a rezervat proprietatea lucrului vândut, este consecinţa libertăţei convenţiunilor între părţi, convenţiuni pe care, massa credală ca, entitate de drept, alcătuită pentru lichidarea averei falitului, trebuieşte să o respecte, întrucât creditorii care o compun sunt consideraţi de lege, în calitatea lor de chirografari, ca habentes causam, cu titlul universal al debitorului lor, iar priviţi ca, massă nu au dela lege alte drepturi.

Considerând deasemenea că, dacă prin stipularea unui asemenea pact, într'o vânzare, se lesează şi interesul obştesc al creditorilor, care numai pe baza mărfurilor intrate în magazinul debitorului lor i-au acordat poate creditul, precum şi însăş menţinerea creditului comercial, deoarece cu greu se vor mai acordà credite de teama unei atari situaţiuni, totuş a considerà drept ilicită pe baza acestor consideraţiuni, o atare clauză consacrată de principiul libertăţei convenţiunilor, ar însemnà să se statueze în contra legei, un drept unei colectivităţi şi să se pronunţe în contra unei persoane o decădere de drepturi, fără text expres de lege, ceeace constituie o imposibilitate de drept.

Pentru aceste motive sunt de părere ca pactum reservati dominii pentru vânzătorul unui lucru cert, faţă de cumpărătorul său, căzul în faliment este perfect licit, iar că, pe baza lui vânzătorul are acţiune în rezoluţiune-revendicaţiune.

VINTILĂ CRISTESCU
Judecător secţia I-a Comercială

(Opiniunile de sub literile *f* şi *g*, au format obiectul divergenţei în procesul «Geamul Moldovii» c. fal. Oberländer, sentinţa No. 1926 din 25 Ianuarie 1920 Dos. No. 3692/928 Tr. Ilfov, sec. I-a com.).

Art. 4. — Vânzarea se face prin act autentic, care va cuprinde:

a) **Numele vânzătorului, cumpărătorului şi domiciliul lor;**

b) **Condiţiile vânzărei, preţul şi modalitatea de plată;**

c) **O descriere amănunţită a maşinii industriale sau agricole, cu un inventar de tot ce cuprinde, precum şi tipul, seria şi numărul maşinii, iar pentru autovehicule: fabrica, tipul, seria, numărul de ordine al motorului şi orice alte menţiuni pentru individualizare.**

57. *Raportul la Cameră*:

«La art. 4 am făcut câteva suprimări, cu scopul de a uşurà individualizarea maşinilor vândute».

Textul proectului modificat:

c) «O descripţie amănunţită a maşinei industriale sau agricole, cu un inventar de tot ce cuprinde, precum tipul, seria şi numărul maşinii, iar pentru autovehicule: fabrica, tipul, seria numărul de ordine al motorului, numărul cilindrilor, alezajul, cursa, puterea motorului, tipul saşiului, numărul de fabricaţiune al saşiului şi greutatea veciculului gol;

d) «Menţiune depe certificatul de origine, cu numele fabricantului sau fabricei».

Aliniatul *d*) a fost suprimat de Comisiune.

58. *Legea Italiană*

«Titlul, care dă loc la privilegiu, conform paragrafelor precedente, trebuie să rezulte dintr'un înscris, înregistrat în mod valabil, conform legei registrului (art. 2; v. şi art. 17 l. it.).

59. *Individualizare*. Aliniatul *d* a fost suprimat ca superfluu. Legea italiană în art. 12 al. *c*, cere pentru autovehicule şi data certificatului de origine şi de livrare dela fabrica producătoare. Individualizările cerute sunt suficiente, pentru garantarea urmărită de legea română, iar punctele din par. *c*, nu sunt decât enumerative şi chiar dacă ar lipsi vreunul din actul de vânzare, acesta e perfect, dacă în fapt, individualizarea e suficientă (Bonelli, II n. 603, p. 368).

Când însă individualizarea nu e făcută suficient, terţii vătămaţi, vor puteà cere îndepărtarea actului.

60. *Autentic*. Conform art. 1 din lege, se cere forma autentică a actului, spre a se acordà beneficiul legei. Aceasta e în interesul terţilor şi spre a se înlăturà frauda (v. Guillouard, Hypoth. n. 988). Legea italiană cere de asemenea autentificarea (art. 17 şi 20 al. 2).

Totuş forma autentică nu se poate comparà cu forma actului autentic, cerută la donaţiuni (art. 813 c. c.), care e cerută ad solemnitatem, căci şi fără act autentic, vânzarea, între părţi, este bună şi validă, pe când donaţiunea nu poate existà decât în această formă. In schimb, lipsa autenticităţei, la vânzările făcute după această lege, atrage refuzul tribunalului de a transcrie, iar conflictele dintre creditorii privilegiaţi, ipotecari şi vânzător, se vor regulà după dreptul comun, afară de ultimele dispoziţii din lege.

61. *Investire*. Actul fiind autentic, nimic nu se opune, spre a fi învestit cu formula executorie, conform art. 20 leg. aut. act. pornindu-se executarea după dreptul comun. Credem însă că, o asemenea executare începută, nu va mai puteà fi abandonată, spre a se începe executarea după legea de faţă, căci ar fi contrar spiritului legei, care pune principiul «electa una via» şi deci o nouă urmărire, după legea de faţă, trebuie refuzată.

62. *Terţii*. Nulitatea actului poate fi ridicată numai de creditorii, cari au căpătat un drept real asupra lucrului, sau un privilegiu, căci creditorii chirografari, reprezentaţi prin debitorul lor, vor trebui să recunoască şi să suporte consecinţele vânzărei, cu rezerva proprietăţei, bineînţeles, dacă nu e făcută în fraudă. Opozabilitatea faţă de chirografari există chiar dacă nu s'au îndeplinit formele legale (art. 30). (Asupra nulităţilor relative, v. Herovanu, n. 47, 49; Tocilescu II, p. 30; Japiot, n. 46).

Dacă actul ar aveà vicii de construcţiune, în ceeace priveşte autentificarea, cum însă, transcripţia a fost făcută în regulă şi deci terţii au fost înştiinţaţi, credem că, vânzarea trebuie să fie opozabilă acestora, căci astfel s'ar creà o situaţiune inechitabilă vânzătorului. (Asupra acestei chestiuni, cu privire însă la ipoteci, a se vedeà: Guillouard II, n. 1005; contra Laurent, XXX, n. 437, 447).

63. *Jurisprudenţă*.

«Pentruca, vânzătorul să poată opune terţilor drepturile sale, trebuie ca, mai înainte de predarea maşinelor, să facă cu cumpărătorul actul autentic de vânzare, spre a puteà fi transcris, cu efect contra terţilor».

«Deci cererea vânzătorului de a se transcrie acţiunea, prin care cereà condamnarea cumpărătorului la facerea actului autentic, iar în caz de refuz, sentinţa să ţie loc de act autentic, ca până la data pronunţărei, să fie asigurat contra terţilor, e inadmisibilă, în spiritul legei». (Ap. Buc. I, 562/929, apel contra Journ. Tr. Not. Ilfov, No. 14922/929, nep.).

Art. 5. — Vânzătorul va trebuì să transcrie actul din care rezultă vânzarea:

a) **Pentru maşinile industriale şi agricole, într'un registru special la Tribunalul domiciliului vânzătorului şi primăria comunei în circumscripţia cărcia vor fi aşezate sau folosite de cumpărător.**

Când comuna este capitală de judeţ, transcrierea se va face în registrul Tribunalului respectiv;

b) **Pentru autovehicule, într'un registru special, la Tribunalul în circumscripţia căruia se află sediul comerţului vânzătorului.**

64. *Transcripţia* e cerută în interesul terţilor persoane, faţă de cari urmează să se opuie drepturile vânzătorului.

Acest principiu e consacrat şi de legea belgiană din 1851 în art. 20, de legea italiană în art. 773 c. com.; 783 c. com. rom.; 715, 716 leg. elv. şi 226—228 cod. obl. elv. şi 297 *a* c. c. aust.

Legea italiană din 1927, prevede transcrierea actelor constitutive de privilegii, în registrele Automobil Club-ului (art. 11, 12, 13, 14).

Transcripţia poate fi cerută de oricare dintre părţi, dar vânzătorul va fi acela, care va trebui să aibă toată grija, fiind singurul interesat.

Transcrierea, făcându-se după autentificare, nu constitue o formă a actului — ad solemnitatem — căci actul e definitiv şi-şi produce efecte între părţi, indiferent de publicitate (v. Jêze, *Cours de Droit Publique* 1923, p. 281).

Menţionăm că, transcrierea trebuie făcută la locul unde se *aşează* sau se *foloseşte* maşina, independent de domiciliul cumpărătorului.

65. *Ordine publică*. Transcrierea interesând sistemul de protecţie socială a dreptului şi având intimă legătură cu creditul public, (Herovanu, n. 24; Aubry et Rau, I, n. 36; Cas. Rom. I, 474/914, Jur. Rom. 1914, p. 566; Alexandrescu X, p. 738) are de sancţiune, în caz de lipsă, refuzul beneficiului legei, acolo unde vine în atingere şi conflict cu drepturile terţilor, precum şi refuzul mijloacelor de execuţiune specială (v. în acest sens în materie de dotă, unde lipsa transcripţiei face actul inopozabil faţă de terţii, rămânând însă valabil între părţi: Cas. I, 174/90, Hamangiu, art. 1228, n. 17; Cas. I, 63/97, idem, n. 27; Buc. I, 200/913, idem n. 50; Cas. I, 101/919, idem n. 63 şi deci numai terţii pot opune lipsa: Alexandrescu X, p. 744, 745; Cantacuzino, p. 718; Laurent XXIX, n. 173).

Rămâne însă învestirea actului cu formula executorie conform art. 20 leg. aut. act.

Cunoaşterea eventuală, de către terţii a situaţiei juridice a bunului, nu poate avea nici o influenţă.

«Lorsque la loi préscrit une mesure de publicité, pour donner éffet à un certain acte à l'égard de certaines personnes, cette formalité ne peut pas être suplée, par la connaissence que ces personnes pourrait avoir de l'acte par d'autres moyens. Et celà est surtout vrai, quand la publicité est exigée en vue d'un intérêt d'ordre publique, du crédit publique» (Bufnoir, Propriété et Contrat 122).

Prin analogie cu situaţia dela gaj, dacă formele nu au fost îndeplinite înainte de căderea în stare de faliment a cumpărătorului, massa credală devine un terţiu, cu interse opuse vânzătorului, cu toate consecinţele juridice inerente (v. Lyon Caen VII, n. 306; Thaller et Perç. Faill. I, n. 504; Bălescu, Chestiuni de Drept Comercial, p. 243).

66. *Dubia transcriere*, cerută de legiuitor, nu prezintă un avantagiu practic, ci din contra greutăţi fără folos. Transcrierea având de scop a oglindì situaţia cumpărătorului sau a lucrului, legea îşi atingeà scopul, dacă se rezumà la o singură transcriere, la domiciliul acestuia.

67. *Schimbarea locului*. Dacă lucrurile sunt mutate sau duse în altă parte, spre diferenţă de transcrierea imobiliară, transcrierea după această lege nu-şi mai atinge scopul. In dreptul elveţian, vânzătorul e obligat să facă o nouă transcriere la noul loc, unde s'a transportat lucrul. Legea noastră neimpunând această obligaţie, o nouă transcriere nu e necesară, dar situaţia de mai sus, demonstrează până la evidenţă neseriozitatea acestei transcrieri duble.

68. *Autovehiculele* se vor transcrie o singură dată (Dispoziţie luată după legea

italiană). Dealtfel cumpărătorul fiind obligat, conform art. 26 de a depune odată cu cererea permisului și actul de proprietate, interesații vor puteà găsi situația autovehiculului la Biroul Circulației.

69. *Tractorul* e o mașină agricolă, sub forma de autovehicul. Deși legea nu face nici o dinstincțiune, e fără îndoială însă că, caracterul acestuia e agricol și ca atare e nevoie de o dublă transcriere.

70. *Terții* nu pot fi decât persoanele, cari au dobândit drepturi reale asupra lucrurilor, limitându-se noțiunea art. 1802 c. c.

Art. 6. — Pentru transcrierile arătate la articolul precedent, se va înființà, pe lângă fiecare Tribunal, un registru special pentru mașini industriale, agricole și autovehicule, iar pe lângă fiecare comună, un registru pentru mașini industriale și agricole.

71. In Italia sunt registre publice, conduse de Automobil-Club, unde se înscriu mașinile, pentru licențe de circulație și pentru păstrarea privilegiului.

Am arătat la numerele 66, 67 că, transcrierea, cerută de lege nu e bine întocmită.

Art. 7. — Mașinile și autovechiculele a căror proprietate a fost rezervată conform acestei legi, își vor păstrà caracterul lor mobiliar, chiar dacă, prin destinarea lor sau în alt mod, ar fi considerate ca imobile.

72. *Legea Italiană*, prin art. 5, consacră o serie de privilegiați, ce trec înaintea vânzătorului, dar îndepărtează dela concurență pe creditorul ipotecar și alți creditori speciali, ce în lipsa unui text expres, ar puteà trece înaintea vânzătorului de mașini.

73. *Imobile prin destinație* (v. și art. 30 din lege).

Pentruca un mobil să devie imobil prin destinație, art. 468 c. c. cere ca, proprietarul fondului să fie și proprietarul lucrului, iar lucrul să servească la exploatarea acelui fond. Aceste elemente sunt absolut necesare și deci esențiale. (Cas. II, 162/911, *C. Jud.* 1912 p. 30; Cas. II, 236/927; Tr. Ilfov, 1202/926, *J. G-lă*, 1926 n. 1788; Tr. Ilfov I com. 381/924, *C. Jud.* 1925, p. 156; Tr. I Ilfov I, 9.II.1926, *J. G-lă*, 1927, n. 587; Cas. II, 4.VII.1928, *P. R.* 1929, I, 142; Cass. Req. 23.II.1926 și Cass. civ. 28.IV.1926, S. 1927 I, 76; Cass. civ. 8.II.1926, S. 1926, I, 153; Alexandrescu III/1, p. 155; Laurent V. n. 476; Planiol et Ripert III, Biens, p. 76—77; Valéry, loc. cit. n. 4; L. Josserand, *Droit Civil Positif*, ed. 1930, n. 1353, «și să fie în acelaș patrimoniu»).

E nevoie ca această afectațiune să fie indispensabilă serviciului și exploatărei fondului (Cass. Req. 31.VII.1878, S. 1880, I, 409, nota L. Caen, D. 1880, I, 273; Cass. civ. fr. 9.XII.1885, S. 1886, I, 201, *D.* 1886, I, 125; Colin et Capitant I, p. 675; Josserand, p. 679).

Jurisprudența belgiană cere ca, lucrurile să aibă și o utilitate reală și incontestabilă (Gand 19.III.1887; *D.* 1889, II, 115; Colin et Capitant, ed. I, III, p. 670—672; Planiol I, n. 2221 urm.; Rev. Tr-lle *Dr. Civ.* 1926, p. 779).

Cerându-se ca, destinațiunea și afectațiunea să fie faptul proprietarului, urmează că, nu pot imobilizà prin destinație: locatarul, arendașul, uzufructuarul (Aubry et Rau, ed. V, II, pr. 164, p. 16; Cas. II, 162/911; Cas. III, 17.V.1913, Hamangiu, art. 468, n. 9; A. Buc. 158/28, *B. C. A.* 1928 n.96), căci detentorul precar, nu urmărește interesul fondului, ci al său personal (*J. G-lă*, 1927, n. 587; Alexandrescu III, p. 154; Planiol et Ripert III, par. 76; Josserand, n. 1353).

Reprezentanții proprietarului fondului au dreptul de a imobilizà aceste lucruri mobile (Colin et Capitant, ed. III, I, p. 683; Ch. Req. 23.VI.1926, Gaz. Pall, 23.II.1926).

Ipoteca întinzându-se și asupra ameliorațiunilor, conform art. 1777 c. c., va cuprinde și bunurile devenite imobile prin destinație (Cas. II, 236/1927; Ap. Constanța 9.II.1928, *C. Jud.* 157/1929; Guillouard Priv. III, n. 663, 1523) și indiferent când au fost instalate pe fond (Aubry et Rau III, p. 670, pr. 284; Cas. I, 8.V.1929 *P. S.* 1930, p. 84).

Privilegiul vânzătorului fondului sau a copartagantului nu se întinde asupra imobilelor prin destinație, aduse după vânzare (Aubry et Rau III, p. 671; contra: Laurent 30, n. 18; Guillouard, Priv. III, n. 1825).

Privilegiul vânzătorului subzistă chiar dacă, a devenit imobil prin destinație și nu e nevoe de nici o transcripțiune, aceasta cerându-se numai pentru falimentul cumpărătorului (A. Buc. I, 31.I.1901, Dumitrescu, n. 8649; A. Iași, 16.XI.1900, idem, n. 8650; Tr. Buzău, *C. Jud.* 1914, p. 60, idem, n. 1654).

Dar în acest caz, se admite conservarea privilegiului vânzătorului numai față de creditorii chirografari ai cumpărătorului (Planiol II, n. 2616; Colin et Capitant I, p. 671; Cantacuzino, p. 46; Alexandrescu X, p. 556).

Privilegiul vânzătorului neplătit cade în fața creditorului ipotecar, indiferent dacă bunurile au fost aduse înainte sau după facerea ipotecii (Guillouard, Priv. III, n. 1524; Aubry et Rau, ed 5, III, Pr. 284, p. 671; Planiol II, n. 2616). Teza contrarie, pe motiv de echitate și îmbogățire fără cauză, mai ales că, mobilul nu își schimbă natura, iar imobilizarea nu e decât o ficțiune a legei, nu a putut triumfà (Guillouard loc. cit.).

Dacă însă au fost ridicate aceste mobile de un terțiu de bună credință, acesta poate opune creditorului ipotecar prescripția din art. 1909 c. c. (Guillouard, Priv. I, n. 664; Aubry et Rau III, pr. 286).

Inalta noastră Curte socotește că, acest caracter al lucrurilor de imobile prin destinație, nu poate fi ridicat prin simple declarațiuni ale părților și în special prin convențiunile dintre proprietarii fondului și creditorii săi, mai ales când intră în conflict cu terțiul ipotecar, care a început executarea creanții (A. Buc. II, 56/1926, aprobată de decizia Cas. III, 236/1928. *P. R.* 1929, I, 142, cu nota d-lui av. Garvin).

Totuș din decizia mai sus citată se recunoaște că, numai voința proprietarului poate imobilizà și deci dacă ea lipsește sau se manifestă în mod contrariu, concluzia Inaltei Curți trebuià să ajungă în speța judecată, la lipsa de imobilizare prin destinație și la imposibilitatea întinderei ipotecii asupra mobilului, cu atât mai mult cu cât nici un principiu de ordine publică nu e atins (Trib. Dolj, 189, 6.VI.1929, nepubl.; Trib. Ilfov Com. I, 602 din 2.VI.1926 nepubl.

Dacă creditorul ipotecar nu a făcut nici un act de executare, Inalta Curte admite că, debitorul având dreptul de a culege fructele și de a administrà, poate să-și schimbe destinația bunurilor, — manifestare contrarie de voință — și ca atare poate schimbà caracterul de imobil prin destinație și vinde lucrul separat. Din momentul însă când s'a făcut un comandament, se fixează în mod definitiv, caracterul de imobil a acestor bunuri. (Cas. II, 240/1927, *C. Jud.* 1929, p. 297, cu notă de C. Ionescu; Cantacuzino, p. 587; Guillouard, Priv. 3 n. 1593 urm.; Aubry et Rau III, pr. 286).

Menționăm că, în ceeace privește mașinile aduse într'o fabrică, nu se pot considerà ca imobil prin încorporare, căci chiar dacă ar fi fost cimentate, ceeace predomină nu e incorporațiunea ci destinațiunea dată. (Cas. 162/1911, citat; Laurent V, p. 589, n. 479; contra Jud. Băilești, 696/1928, *J. G-lă*, 1929, n. 1363, care consideră motorul adus în fabrică ca imobil prin încorporare adăugând că, chiar dacă ar fi fost prin destinație, urmărirea mobiliară nu e admisibilă, dacă se opune proprietarul debitor. V. *P. R.* 1929.II.283, cu adnotarea d-lui Jude Const. Nichita).

74. *Pactum dominii reservați.* In vânzările cu rezerva proprietăței, proprietarul fondului, nefiind și proprietarul lucrului, imobilizarea nu se poate face și deci ipoteca nu se poate întinde.

Dacă se consideră pactum de rezerva proprietăței ca, inoperant față de faliment, bunul poate deveni imobil prin destinație, dar atunci massa credală nu mai are nici un avantaj, căci în loc de a mări activul falimentar, mărește garanția creditorului ipotecar. (Cornille, loc. cit., p. 263).

75. *Drept german.* Dacă lucrul a devenit imobil prin destinație, vânzătorul lucrului cu rezerva proprietăței, pierde avantagele pactului. (Warneyer II, Comm. zum *B. G. B.*, p. 323, ed. 1927).

Jurisprudența germană consideră mașinile ca imobile prin destinație, numai dacă formează corp comun cu clădirea (pr. 93, 94, 264 din *B. G. B.*; Eigentumsvorbehalt an Maschinen, Dr. Wunderlich: Maschinenbau 1925, Heft 4).

Trebuie deci cercetat, dacă ridicarea mașinei nu atinge utilitatea lucrului sau dacă nu îi transformă substanța, căci pentru a fi parte integrantă esențială, mașina trebuie să formeze corp comun cu fabrica (pr. 93 *B. G. B.*) legătura materială a mașinei, mai mult sau mai puțin solidă, nu influențează.

Dacă e adaptată special, adică dacă nu e o mașină de catalog, ci special comandată și special construită pentru fabrică, se consideră parte integrantă.

Numai dacă reluarea mașinei nu-i posibilă sau mașina sau clădirea ar suferi prea mari deteriorări, prin ridicare sau dacă una din ele și-ar pierde tot scopul ei, mașina se consideră ca parte integrantă. Deaceea dinamurile, locomobilele, mașinile, a căror ridicare nu ating clădirea propriu zisă a fabricei, nu sunt considerate imobile prin destinație. Chiar dacă sunt cimentate și betonate, dar servesc pentru punerea în mișcare de turbine, ferestraie, mori, în genere, nu sunt imobile prin destinație.

Părțile constitutive esențiale, nu pot face obiectul unui drept separat, nici a unei vânzări cu rezerva proprietăței și cunoașterea unei asemenea vânzări de către creditorul ipotecar, nu poate să-i aducă o atingere a drepturilor sale. (Otto Warneyer, Komm. zum *B. G. B.* p. 124).

Art. 8. — Transcrierea actului va fi făcută de oricare din părțile contractante.

Actul se va transcrie în întregime, iar când autentificarea s'a făcut la acelaș Tribunal, se va trece în extract.

Mențiune de transcrierea efectuată se va face și pe actul de vânzare.

76. *Observație.* Ca și în dreptul comun transcrierea poate fi cerută de oricare dintre părți spre a nu se da naștere la dificultăți în caz că, cumpărătorul, de exemplu, ar refuză să semneze petiția

de transcriere. (Alexandrescu X, p. 522, nota 2).

77. *Mențiunea* făcută pe act, are aceeaș importanță ca la celelalte transcrieri, pentruca, din primul moment, terțiul, care ar tratà cumpărarea mașinei, să fie pus în gardă, prin cunoașterea situtiațiunei juridice a mașinei. Aceasta constituie un argument în plus, în dovedirea inulităței a două transcripțiuni, căci prin legea aceasta, nimeni nu va mai cumpărà o mașină dela un necomerciant, fără a cercetà actul de proprietate.

78. *Cesiune*. Deși nici legea specială și nici dreptul comun nu cer ca cesiunile de creanță privilegiate să se treacă în registrul de transcripții, ceeace e o scăpare din vedere. (Alexandrescu, v. p. 179, care e de părere să fie transcrise; idem, VIII, p. 808, X p. 742) credem că, cesiunea contractului de către vânzător, trebuie notificată debitorului-cumpărăter și cerută transcripția în registre și pe act. In aceeaș situație, trebuie să se găsească și Sentințele sau tranzacțiile, intervenite între părți, trebuind să fie transcrise, căci terții sunt interesați.

E dela sine înțeles că, cesiunea se face cu toate accesoriile și garanțiile. (Art. 1396 c. c.).

79. *Transcrierea* actului în întregime, în registrele Tribunalului, dacă actul nu e autentificat de acel Tribunal, e naturală, spre a da posibilitatea terților de a cunoaște situația bunului.

Art. 9. — Păstrarea proprietăței vânzătorului, stipulată prin actul de vânzare. este opozabilă celor de al treilea timp de cinci ani dela data ultimei transcrieri a actului de vânzare.

Curgerea acestui termen se suspendă pe toată durata procedurei de executare a actului de vânzare și a procedurei de faliment a cumpărătorului.

80. Legiuitorul a restrâns sfera de acțiune a acestor pacte, față de terții, până la 5 ani, dela data ultimei transcrieri. Fiind vorba de scoaterea din circulație a bunurilor și crearea unei situații speciale, cumpărătorul având uzul și detențiunea, iar vânzătorul proprietatea, o situație neobișnuită, cu atât mai mult cu cât sarcinele păstrărei lucrului, riscurile și răspunderile cad asupra cumpărătorului, această stăvilire în timp era naturală.

Dealtfel ca, în materie mobiliară, să nu se poată plăti prețul în 5 ani, înseamnă că situația cumpărătorului e prea precară și o prelungire de termen e de multe ori zadarnică.

81. Legea italiană, prevede acelaș termen de 5 ani (art. 2, pr. 5), dar cu drept de reînnoire pe încă maximum de 5 ani. Acelaș termen de 5 ani, îl prevedeà și art. 297 *a* din codul civil austriac.

82. *Efecte*. Prin scurgerea termenului de 5 ani convenția de păstrarea proprietăței își pierde efectul față de terții și odată cu aceasta și toate consecințele legale și convenționale, în sensul că, față de aceștia devine o vânzare pură și simplă, vânzătorul în concurs cu alți creditori, neavând alte drepturi, decât numai creanța privilegiată pentru restul neplătit.

83. *Terții*. Art. 6 din legea italiană, arată ca terții, persoanele cari au câștigat drepturi reale asupra mașinelor, prin înregistrare.

In art. 9 al legei de față, noțiunea de cei de al treilea se pare că este mai largă și cuprinde nu numai pe acei, cari au căpătat drepturi asupra mașinei și ar veni în conflict cu vânzătorul, dar și pe creditorii chirografari, cari vor și sunt interesați în cunoașterea situației patrimoniului debitorului lor. (V. Guillouard, Priv. n. 1043).

In acest caz, creditorii chirografari vor puteà să vândă mașina, în executarea creanței lor, rămânând ca la tabloul de distribuția prețului, vânzătorul să fie înscris cu privilegiu.

E indiscutabil că, acțiunea în fraudă sau simulație, rămâne creditorilor spre a dovedi concertul fraudulos, în dauna lor, chiar în timpul celor 5 ani.

84. *Suspendare*. Nu găsim justificarea suspendărei prescripției în perioada falimentului.

Legiuitorul a legiferat aceste vânzări, validându-le față de toți, deci implicit și față de massa credală, iar jurisprudența recentă română le-a validat și înainte de venirea legei. La ce servește suspendarea în timpul falimentului? Falimentul atrăgând exigibilitatea creanței, iar Sindicul neputând plăti, vânzătorul, cu rezerva proprietăței, va fi în drept de a cere rezilierea și reluarea mașinelor, întrucât condiția suspensivă nu s'a îndeplinit. Alta erà situația, dacă falimentul suspendà executarea și numai atunci se putea pune chestiunea suspendărei prescripției.

Deasemenea am văzut că, legiuitorul român, legiferând aceste vânzări s'a îndepărtat dela alte legiuiri, căutând a consacrà o situație mai favorabilă vânzătorului a abrogat art. 783 c. com., care dădeà un privilegiu opozabil numai față de falimentul cumpărătorului. Toate acestea însă le-a făcut nu spre a înrăutăți situația vânzătorului, ci din contra. Deci nefiind vorba de o cotă falimentară, față de care vânzătorul ar preferà să aștepte închiderea falimentului, nici pe aceste considerente nu găsim explicația acestei dispoziții. (V. art. 14 al. 3, Leg. Conc. Prev.).

Art. 10. — Toate riscurile de orice natură, prevăzute și neprevăzute, chiar de forța majoră, precum și daunele către terții, rezultate din accidentele produse de mașini și autovechicule, trec asupra cumpărătorului, din momentul predărei mașinei sau autovehiculului.

85. *Comisiunea de legislație* a adăugat la proiect următoarele:

«La art. 10 s'a clarificat că, nu numai riscurile trec asupra cumpărătorului, dar și daunele rezultate din accidentele, produse de mașinele și autovehiculele vândute».

86. *Legea Italiană*. Art. 4 din legea italiană obligă pe vânzător a asigurà mașinele, cu sancțiunea ca, în caz de neasigurare, creditorul desdăunărilor, din delicte sau quasidelicte, să treacă înaintea vânzătorului neplătit. Dispozițiunile din legea noastră sunt mai fericite, căci dacă rezerva proprietăței e o construcție juridică, pentru asigurarea vânzătorului, nu trebuie să se uite că, între părți, vânzarea e pură și simplă și cumpărătorul serios, bucurându-se de folosința lucrului, trebuie să suporte și riscurile, iar nu vânzătorul, care se luptă « de damno vitando ».

87. *Drept anterior*. In teoria « res periit domino », riscul urmează proprietatea și deci pierderea și deteriorarea sunt suportate de vânzătorul, cu proprietatea reservată. (Cornille, p. 54; Colin et Capitant II, p. 129, 188; Planiol II, p. 453; Demolombe XXIV, n. 425 « Debitor rei certae fortuito rei liberatae » Tartufari, în Vivante și Bolaffio III, n. 232, 233 și în special n. 275; nota Eugen Petit, *J. G-le*, 1926, n. 652; Cas. 7.IX.1888, Dumitrescu, n. 1287; Cas. I, 211/1888, Dumitrescu, Cod. Com. II, 253, idem p. 277; Ap. Iași, 4.I.1888, Dumitrescu, adn. n. 1303).

In teoria « res periit creditori », în vânzarea cu condiție suspensivă, se disting două momente:

a) Dacă lucrul piere în total, condiția nefiind îndeplinită încă, se reziliază contractul, fără pretenții; dacă e numai deteriorat, sarcina riscului cade asupra cumpărătorului. (Art. 1018 c. c.; Laurent XIV, n. 209; Pacifici Manzzoni, I, n. 159, cupr. Vivante et Bolaffio III, n. 239, 275).

b) Dacă s'a îndeplinit condițiunea, proprietatea se transferă, de drept, asupra cumpărătorului și ca atare, el va suportà riscurile.

Vânzarea cu pactul proprietăței rezervate, având figura unei vânzări romane, urmează să se aplice și regula romană a transferărei riscului odată cu convenția, admițându-se principiul că, riscul e independent de ideia de proprietate. (Vivante IV, n. 1630; Vivante: Il passagio dei rischi per la cosa venduta con riserva di proprietà, *Ric. Dir. Com.* 1915, I, 523; Fințescu, *Dr. Com.* pr. 69, p. 405).

88. *Preluarea riscurilor*. Deși transferul și riscul sunt două efecte juridice paralele, având aceeaș sursă, nimic nu se opune ca preluarea riscului, să se facă de cumpărător, chiar când vânzarea se face cu rezerva proprietăței. Aceasta e consecința naturală a faptului deținerei lucrului și folosinței de cumpărător. (Vivante IV, p. 1630; Cornille loc. cit., care e de părere că, vânzătorul va puteà să-și oprească echivalentul folosinței lucrului vândut și pierit).

89. *Drept german*. In dreptul german pe baza paragr. 446, din *B. G. B.* din momentul predărei lucrului riscurile trec asupra cumpărătorului, chiar în vânzările, cu rezerva proprietăței. (Warneyer, p. 455, p. 778; Enneccerus loc. cit., 355, I).

90. *Jurisprudență*. Trib. Iași, analizând chestiunea riscurilor în vânzările, cu pactul de rezervă a proprietăței, consideră convențiunea ca, un act creator de obligații și nu o vânzare în spiritul art. 1295 c. c. De aci conchide că, pieirea lucrului, chiar fortuită, trebuie să fie suportată de creditorul lucrului și ca atare de cumpărător. Pentru a ajunge la această concluzie, Tribunalul mai arată că, o asemenea vânzare nu e sub o condiție suspensivă, plata nefiind o condițiune. (Tr. Iași, 5.I.1887, Hamangiu, art. 971, n. 3). Această soluție a fost respinsă, atât de Curtea de Apel Iași, cât și de Inalta Curte. (V. jur. cit.).

91. *Riscuri*. Deși legea vorbește de riscuri, trebuie însă să se înțeleagă orice fel de răspundere, trecută asupra cumpărătorului și ca atare, prezumțiile de culpă contra proprietarului vor trebui să cadă asupra cumpărătorului.

92. *Legea circulației automobilelor* pedepsește pe proprietarii automobilelor și-i consideră răspunzători, chiar dacă delictul sau quasi-delictul s'a petrecut fără știința lor. Baza acestei pedepse, ar fi răspunderea generală și obiectivă a proprietarului lucrului, ce trebuie să aibă în paza sa lucrul sau în culpa « in eligendo » asupra persoanei, căreia i s'a încredințat mașina. Art. 10 din legea vânzărei pe credit a mașinelor, înlătură dispozițiunile acestea, ca fiind în contradicție cu spiritul legei, considerată fiind, rezerva proprietăței, între părți, drept o garanție a plăței.

93. *Riscuri. Legea italiană.* Vânzătorul de autovehicul, cu rezerva proprietăței, până la plata integrală, rămâne răspunzător de daunele cauzate, prin circulația autovehiculelor. Din moment ce, prețul s'a achitat integral, proprietatea și deci

şi riscurile trec de drept asupra cumpărătorului.

Remarcăm că această jurisprudenţă a Trib. Roma (10.IV.1929, *Riv. Dir. Comm.* 1929, p. 312) e dată în aplicarea legei din 1927, asupra vânzărei autovehiculelor. Cum însă acea lege nu conţine o dispoziţie similară cu acea a art. 10 din legea română, Trib. a putut ajunge la această soluţie inechitabilă, neţinând socoteală nici de faptul că, rezerva proprietăţei nu e decât o garanţie.

Art. 11. — Vânzătorul va puteà să asigure pe cumpărător pentru orice sinistru întâmplat maşinei şi autovehiculului, ori pentru cazurile de răspundere civilă, faţă de cel de al treilea, decurgând din daunele produse de maşină sau autovehicul.

Vânzătorul are dreptul a fi despăgubit de cumpărător pentru primele şi cheltuelile asigurărei.

94. *Asigurare.* După lege, vânzătorul are numai facultatea de a asigurà. In practică, asigurarea se va face de vânzător, odată cu facerea actului. In acest caz, e practic a se trece în ratele de preţ şi ratele de asigurare. (V. n. 86).

95. *Restituire.* Cumpărătorul va trebui să restituie vânzătorului toate spesele făcute cu asigurarea şi eventualele dobânzi de întârziere, ce curg din momentul plăţei, făcute pentru cumpărător.

96. *Răspunderea vânzătorului.* Exerciţiul acestei facultăţi de a asigură, acordat vânzătorului, constituind o gestiune de afacere, ce angajează patrimoniul cumpărătorului, va trebui a fi îndeplinită cu cea mai mare prudenţă. Aşa alegerea Societăţei de asigurare, cum şi asigurarea însăş trebuie să fie făcută cu grijă, iar dacă se face după predarea maşinelor, credem că, e necesară punerea în întârziere a cumpărătorului, spre a răspunde, dacă nu e asigurat.

Cumpărătorul e obligat a răspunde la această interpelare, căci în caz de refuz va suportà toate sarcinele unei noui asigurări, iar vânzătorul nu trebuie să sufere consecinţele neglijenţei acestuia.

97. *Răspunderea cumpărătorului.* Deşi cumpărătorul nu e obligat de lege a asigurà maşinele, fiind însă un depozitar interesat al maşinelor, trebuie să ia toate măsurile necesare de asigurare şi conservare, iar în caz contrar, e considerat în culpă şi ca atare, răspunderea sa e angajată, faţă de vânzător. (V. răspunderea creditorului gagist: A. Buc. 12.XI.1902, *Dreptul* 1902, p. 684, Dumitrescu, n. 6533).

98. *Proprie garanţie.* Când vânzătorul asigură propria sa garanţie, conf. art. 448 c. com., raporturile dintre cumpărători şi vânzători sunt exclusive şi ca atare vânzătorul va fi singurul în drept de a încasà creanţa, fără posibilitate de intervenţie, din partea altor creditori ai cumpărătorului. (Tr. Ilf. I com. 381/924, *C. Jud.* p. 1925 156).

99. *Neplata ratelor.* Neplata sau nerestituirea ratelor de asigurare, plătite de vânzător, nu poate atrage exigibilitatea creanţei, reprezentând preţul vânzărei, faţă de dispoziţiunile art. 14 din lege. Vânzătorul asigurător va aveà însă privilegiu asupra lucrului, chiar după plata preţului, pentru cheltuelile utile şi necesare conservărei maşinelor, cum e asigurarea şi va puteà urmări maşinele, conf. art. 20, înaintea celorlalţi creditori.

100. *Investire.* Dacă contractul principal de asigurare nu poate deveni exigibil, pentru neplata asigurărei, vânzătorul poate însă cere învestirea cu formulă executorie, conf. art. 20 leg. aut. act. şi să execute pe debitor, pentru aceste sume, independent de soarta contractului principal de vânzare.

Art. 12. — Sumele datorate ca îndemnizare şi acele provenite din rechiziţionări se cuvin vânzătorului până la concurenţa preţului datorat, iar restul, de va mai fi, se cuvine cumpărătorului.

101. *Legea Italiană*:

« Dacă autovehiculul supus privilegiului legal, rezultând în mod regulat, din registrul public, conf. art. 11 a prezentului decret, a fost distrus sau deteriorat de un eveniment, care dă loc la o plată de indemnizare de asigurare sau a fost rechiziţionat de Autorităţi publice, sumele datorite asigurătorului sau acele constituind indemnizaţia de rechiziţionare, sunt afectate pentru plata creditorilor garantaţi de privilegiile înscrise în registrul public». (Art. 3).

102. *Comparaţie.* In timp ce prin legea italiană s'a consacrat privilegiul vânzătorului, — şi am văzut că acesta vine în concurenţă cu o serie de alţi privilegiaţi — legea română a consacrat rezerva proprietăţei. De aci situaţia mai bună a vânzătorului român, scoţându-se lucrul din gajul creditorilor şi rămânând exclusiva garanţie a vânzătorului.

103. *Subrogare.* Indemnizarea, reprezentând contravaloarea bunului asigurat şi subrogându-l în situaţia sa juridică anterioară, ca un echivalent perfect, urmează că orice alt creditor al cumpărătorului trebuie îndepărtat dela îndemnizare, căci neavând drepturi asupra lucrului însuş, nu ar puteà, prin simplul fapt al sinistrului, să capete drepturi asupra echivalentului, adică asupra indemnizaţiei. (V. Tr. Ilf. I com. 381/24 cit.).

104. *Art. 1721 c. c.* Cum asupra bunului vândut cu rezerva proprietăţei, nu se pot creà alte privilegii sau ipoteci, de către debitori, urmează că dispoziţiunile art. 1721 c.c., reglementând afectaţiunea indemnizărei, nu pot aveà aplicare şi vor fi înlocuite cu dreptul vânzătorului proprietar.

105. *Dreptul de încasare* îndemnizărei de către vânzător, nu e o cesiune de creanţă, căci cumpărătorul nu e proprietarul lucrului şi nici o subrogare de creditori, căci asigurarea făcută de cumpărător, cât timp n'a plătit maşina, e un act de conservare obligator, făcut în folosul vânzătorului.

Pentru restul de preţ, ce ar rezultà, asigurarea trebuie considerată ca, făcută în interesul exclusiv al cumpărătorului, cu toate consecinţele juridice, în ce priveşte creditorii săi.

Din textul legei rezultă că, vânzătorul e singurul beneficiar al poliţei de asigurare, pentru preţul neplătit.

106. *Cesiune.* Cesiunea indemnizaţiei eventuale, făcută de debitorul-cumpărător, unui terţiu e nulă faţă de art. 12 din lege, fiind similitudine de situaţie cu aplicaţiunea art. 1721 c. c. (Alexandrescu X, p. 357) dar nu ca o consecinţă a adagiului «subrogatum sapit naturam subrogati», cum arată greşit Alexandrescu, căci banii nu capătă natura lucrului pe care-l subrog, ci numai poziţia lui juridică. (Bonnecasse, supl. Baudry, ed. 1926, III, p.718, 719, 771).

In realitate, e o consecinţă a funcţiunei subrogărei reale, ce lucrează prin înlocuirea, de drept, a bunului ieşit dintr'un patrimoniu, special grevat, prin contra echivalentul său, supusă aceleiaşi condiţiuni juridice ca şi bunul subrogat. (Bonnecasse, loc. cit.).

Art. 13. — Neplata ratelor, la termenele arătate în contractul de vânzare, dă drept vânzătorului:

1. Să procedă la vânzarea maşinei sau autovechiculului în formele mai jos arătate, ori

2. Să considere contractul reziliat, putând relua maşina sau autovehiculul dela cumpărător, dupăce se va stabili în prealabil starea şi valoarea ei, printr'un expert.

107. *Legea Italiană*:

« Dacă cumpărătorul nu-şi îndeplineşte obligaţiunile, judecătorul de pace competinte culege, dacă e cazul, informaţiuni sumare şi ordonă printr'o ordonanţă, trecută în josul cererei, sechestrul asupra autovehiculului, la debitor sau la oricare alt terţ detentor, îngrijeşte numirea custodelui, care poate fi aceeaş parte, dacă aceasta o solicită şi stabileşte modalitatea şi ziua vânzărei, eventual chiar când e la tratativele private. (Art. 7 al. 2).

« Dacă vânzătorul nu înţelege să ceară vânzarea silită, conf. art. precedent, poate să ceară sechestrarea autovehiculului, grevat de privilegiu, urmând modalităţile indicate de art. precedent şi notificând debitorului citaţia de înfăţişare, în faţa autorităţei competente, pentru rezilierea contractului, în termen de 10 zile, dela punerea sechestrului». (Art. 8 al. I).

108. *Drept german.* Art. 1 din legea germană pentru vânzările în rate, prevede dreptul de rezilierea contractelor, în caz de neplată sau neexecutarea obligaţiunilor contractuale, iar odată notificată rezilierea, aceasta operează de drept.

109. *Beneficiul discuţiunei.* După dreptul comun, vânzătorul neplătit, are dreptul:

a) a cere executarea în averea debitorului;

b) dreptul de retenţie, dacă nu a eliberat marfa;

c) dreptul de revendicare, dacă obiectul se mai găseşte în mâinile cumpărătorului;

d) dreptul de rezilierea contractului;

e) privilegiul asupra preţului neplătit.

Cum însă această lege, nu dă vânzătorului alte drepturi, sau rezilierea sau executarea asupra maşinei înseamnă că, în caz de executare, cumpărătorul poate opune vânzătorului, refuzul legei, în alegerea altui mod de urmărire, decât acel legal. Deci, faţă de derogarea implicită dela art. 379 pr. c., care dă drept la urmărirea debitorului în întreaga lui avere, acesta va puteà opune beneficiul discuţiunei, obligându-l a urmări întâi maşinele vândute.

110. *Executare.* Deşi vânzătorul, în aceste contracte, nu e un creditor privilegiat, aceasta fiind incompatibil cu rezerva proprietăţei, iar cumpărătorul, până la plata integrală, fiind un precarist, cu un drept special, depozitar, cu dreptul de a uza şi întrebuinţa lucrurile, totuş legea a creiat această posibilitate de executare, pentru a stabili cuantumul daunelor. Din acest motiv, vânzarea de mai sus se apropie de vânzarea aşa numită coactivă sau în cont, din codul de comerţ. (Art. 68—69 c. com.).

111. *Beneficiul termenului.* Deşi art. 13 rezumă drepturile vânzătorului la executare, numai în caz de neplată, e indiscutabil că, principiile art. 382 pr. c. privitoare la decăderea din beneficiul termenului, se aplică şi în aceste vânzări, fiind vorba de asigurări legale. Aşa dar, va decădeà din beneficiul termenului, ipso jure, dacă datornicul e fugit, dacă a micşorat asigurările, dacă îşi risipeşte averea. (Alexandrescu VI, p. 126, 127).

Art. 7 al. 1 din legea italiană, prevede decăderea din beneficiul termenului, dacă cumpărătorul înstrăinează în totul sau în parte maşina sau dacă, diminuiază garanţiile date. (V. art. 24 l. rom.).

112. *Garanţii.* Decăderea din cauza micşorărei garanţiilor se impune, căci din executarea silită, prevăzută de lege, se poate întâmplă ca, vânzătorul să nu fie îndestulat. Dacă nu s'ar admite decăderea, până la venirea termenului de plată, maşinele s'ar deteriorà mai mult, diferenţa între creanţa datorită şi valoarea actuală a maşinei ar fi mai mare, deci şi riscurile în executarea celeilalte averi a debitorului, ar fi mai mari.

In aplicarea art. 1323 c. c., pe lângă falimentul debitorului, ce duce la exigibilitatea creanţei, se mai asimilează situaţia când, garanţiile acordate, nu sunt reale. (Guillouard, Vente I, n. 219; Dumitrescu, *C. Com.* II, n. 343, cu indicarea autorilor).

113. *Reziliere.* E un drept general şi natural în viaţa convenţiunilor, pentru cazul de neexecutare.

Celelalte drepturi ale vânzătorului, după dreptul comun au fost îndepărtate de această lege, ca fiind contrare principiilor legei.

Dreptul de revendicare, care e revendicarea retenţiei, spre a se poate opune apoi jus retentionis, nu-şi are nici un rost, în aceste vânzări, unde cumpărătorul e un simplu precarist.

114. *Reziliere parţială.* Vânzătorul nu poate cere rezilierea numai pentru o parte din obiectul vânzărei şi obligarea cumpărătorului la continuarea contractului pentru rest, contractul fiind indivizibil.

Deasemenea plata parţială, nu dă dreptul cumpărătorului la o stare de indiviziune asupra bunurilor. (Lindemann et Soergel, Bürgeliches-Gesetzbuch, 1923, art. 455, p. 50) şi nici nu poate susţine că, a plătit pentru anumite lucruri şi că, acestea ar deveni proprietatea lor.

Paragr. 11 dă drept vânzătorului de a uză de clauza legală a rezilierei de drept. In acest caz, judecătorii vor trebui să constate rezilierea, dacă sunt îndeplinite condiţiunile legale.

Dacă datoria e prescrisă, rezerva proprietăţei ne mai având ce asigurà, cumpărătorul devine de drept proprietar. (Tr. Dresda, 25.XI.1925; contra: Landsgericht I, Berlin, cpr. Samter, loc. cit. pr. 1 p. 28, 29).

Art. 14. — Vânzătorul va puteà procede la executare, numai dacă cumpărătorul nu a plătit două rate consecutive.

După neplata unei rate, vânzătorul este obligat, să pună în întârziere pe cumpărător, printr'o notificare, în care va arătà pretenţiunile băneşti, precum şi calea de executare ce înţelege să o aleagă şi care nu mai poate fi schimbată. Când nici rata următoare nu a fost achitată, vânzătorul va puteà procede la executare fără altă înştiinţare.

115. *Clauză contrarie.* S'a suprimat aliniatul II din proiect, care spuneà: «Orice clauză diferită este nulă».

Nu am găsit motivarea acestei suprimări. Dacă însă legiuitorul a găsit că, primul aliniat este de factură imperativă, erà mult mai bine, să nu se suprime acest aliniat, spre a se înlăturà dubiul, în ceeace priveşte posibilitatea de derogare.

116. *Executare.* Dreptul de executare, consecinţă naturală a dreptului de creanţă, nu se naşte decât numai în caz de neplată a două rate consecutive.

Contra sau peste conţinutul acestui text, care tratează însăş fondul dreptului, credem că, nu se poate stipulà, cu atât mai mult, cu cât textul e categoric în a condiţionà exerciţiul dreptului, prin expresiunea «numai dacă». De sigur că, legiuitorul a vrut ca, neplata unei singure rate, să nu provoace vânzarea, distrugând o industrie sau interesul general al agriculturei. Faţă de acest interes general, văzut de legiuitor, caracterul imperativ al legei se evidenţiază şi mai mult. Clauza contrară trebuie considerată ca, nescrisă şi fără valoare.

Prin neplata a două rate consecutive, nu trebuie să se înţeleagă că, legiuitorul a dat dreptul cumpărătorului de a plăti o rată, a doua nu, a treia da, a patra nu şi a continuà tot aşa, fără ca, vânzătorul să poată executà, nefiind două rate consecutive. Acelaş sistem, din legea germană, a dat naştere la aceeaş dificultate, dar jurisprudenţa a înlăturat consacrarea unei asemenea şicane. (Hoffmann-Wilke, Ab. V, par. 4; Lazarus, p. 108).

Legea germană cere în plus ca, valoarea celor două rate să reprezinte cel puţin 1/20 parte din preţ, pentruca, nu două rate mici să atragă rezilierea (pr. 4) iar legea elveţiană cere ca, valoarea acestor rate să fie cel puţin 1/10 din preţul vânzărei. (Art. 228).

117. *Legea italiană,* prevede executare pentru neurmarea obligaţiunilor. Textul e mai larg. Intre clauzele naturale şi esenţiale, a acestor convenţiuni, sunt şi clauzele privitoare la asigurare. De multe ori, se vând maşini unor cumpărători cinstiţi, dar cari nu pot da altă garanţie, decât entusiazmul muncei şi speranţele în viitor. Lipsa de constrângere în a asigurà, atrage după sine, în caz de sinistru, înlăturarea oricărei posibilităţi de recuperarea creanţei şi o pagubă definitivă. Deaceea erà mai natural ca, exigibilitatea creanţei, să fie atrasă, şi de nerespectarea unor asemenea clauze (v. n. 99).

118. Legea germană nu permite rezilierea pentru neplata asigurărei, clauza contrarie fiind considerată nulă, contravenind par. 1 şi 2. (Schmidt, p. 61; Korsch, p. 230; Lazarus, p. 74, cpr. Samter, p. 62, 63).

Deasemenea convenţiunile accesorii nu pot atrage rezilierea contractului. (Hoffmann-Wilke, ab. IV, pr. 4; Lazarus, p. 108; Hörle, v. 55, p. 184).

119. *Notificare.* Legea cerând ca notificarea să constituie forma punerei în întârziere, urmează că, nici măcar o scrisoare recomandată nu poate fi considerată suficientă. Dovada punerei în întârziere, prin Portărei, e un element esenţial în dovedirea culpei cumpărătorului şi punerei lui în gardă, asupra consecinţelor legale. Neplata celei de a doua rată, atrage rezilierea de drept, ca şi pactul comisoriu de al III-lea grad (v. Georgian, Scrieri juridice, 1926, p. 91 urm.).

In dreptul german «dies interpellat pro homine» (art. 284 *B. G. B.*) afară de neplata ultimei rate, care nu atrage rezilierea contractului, ci numai dreptul de urmărire a debitorului (art. 242 *B. G. B.*).

120. *Clauze penale.* Stipularea clauzelor penale pentru a constrânge pe cumpărător la plată, este contrarie principiilor legei şi credem că, e nulă, căci nu se poate conveni pe cale deturnată la ceeace legea refuză. In orice caz, conf. art. 10, legea neacordând la sume de bani decât dobândă, credem că, judecătorul ar puteà, cel puţin, reduce penalitatea, la dobânda datorită.

121. *Trei rate.* Legea vorbind de cel puţin două rate consecutive, urmează că, contractele vor trebui să cuprindă cel puţin trei rate, spre a fi încadrate în legea specială. Aceeaş concluzie ne-o indică şi doctrina şi jurisprudenţa germană.

122. *Electa una via.* Odată aleasă o cale de executare, renunţarea la această cale şi alegerea unei alte căi, e refuzată de lege. Trebuià, să se lase posibilitatea derogărei dela această regulă şi să se aibă în vedere că, vânzătorul când execută, luptă «de damno vitando».

De ce s'ar refuza dreptul vânzătorului de a poprì o sumă lichidă de bani, averea cumpărătorului şi l-ar obligà să facă numai decât forme costisitoare de vânzare silită, în comune îndepărtate, dând posibilitatea cumpărătorului, de rea credinţă, de a specula aceste greutăţi, prin reduceri nejustificate de creanţă.

123. *Pretenţiuni băneşti.* Prin notificare, vânzătorul trebuie să arate pretenţiunile băneşti, în cari intră: restul preţului neplătit, accesoriile, dobânzile legale sau convenţionale, ce curg până la încasarea sumei sau depunerea la Cassa de Depuneri, cheltuelile de executare şi urmărire, ratele de asigurare plătite şi dobânzile, ce-au curs, etc.

Dacă vânzătorul înţelege să considere contractul reziliat şi deci, să-şi ridice maşinile, cum rezilierea e din culpa cumpărătorului, spesele de reluarea maşinilor, transportul, etc., trebuesc să fie suportate de cumpărător.

Art. 15. — Dacă numai ultima rată este datorită, vânzătorul va pune în întârziere pe cumpărător, în chipul arătat mai sus, şi dacă, în termen de 15 zile dela data notificărei rata, nu este achitată, vânzătorul va puteà procede la executare, conf. art. 13.

124. *Punerea în întârziere.* Legea stabileşte că, termenul nu pune de drept în întârziere, fiind nevoie de o notificare, iar o derogare dela acest text nu e posibilă, căci numai scurgerea termenului de 15 zile dela data notificărei, dă drept la executare.

Prin data notificărei, se înţelege data procesului-verbal de înmânarea notificărei sau de afişare.

Zilele trebuesc socotite libere.

125. *Insolvabilitate.* In caz că, cumpărătorul cade în insolvabilitate notorie, nu va mai fi nevoie ca, vânzătorul să mai aştepte 15 zile, căci în acest caz termenul, acordat de lege, cade.

Dealtfel nici raţiune nu ar mai aveà căci, cine e în stare de insolvabilitate, e pentru tot şi nu pentru o parte din datorii. (Alexandrescu VI, p. 511).

126. *Condiţiile plăţei.* Plata se va face la domiciliul convenţional, iar în lipsă de convenţie specială, la domiciliul debitorului (art. 1104 c. c.).

Cheltuelile cu efectuarea plăţilor privesc exclusiv pe cumpărător (art. 1105 c. c.; 59 c. com.; 310 c. com.).

Plata trebuie să se facă integral, cuprinzând toate accesoriile, dobânzile, etc., căci conf. art. 1115 al. 3, plata ratei, formează împreună cu accesoriile şi dobânzile un singur tot. (Alexandrescu VI, p. 500; Laurent, XVII, n. 568).

127. *Imputaţiunea plăţei.* Debitorul având dreptul de a indicà creditorului, pentru ce sumă sau rată înţelege să plătească (art. 1110 c. c.) şi cum, numai neplata a două rate consecutive atrage decăderea şi executarea, e bine să se stipuleze că, plăţile nu vor puteà fi imputate, decât asupra celei mai vechi rate neachitate (v. art. 1113 c. c.).

In dreptul german, debitorul nu poate imputà plata, decât numai asupra ratelor anterioare, neplătite, căci din economia legei din 1894, rezultă că, sumele vor trebui imputate întâiu asupra datoriei vechi şi apoi asupra acelei noui, spre a nu se eludà sancţiunile legei şi drepturile vânzătorului (v. n. 116).

Art. 16. — Când vânzătorul va procede la vânzare, va face o cerere judecătorului judecătoriei locului unde se află mașina sau autovehiculul, alăturând actul de vânzare și dovada de punere în întârziere.

Judecătorul, primind cererea, după ce va constată temeinicia ei, va ordonà:

a) Sechestrarea mașinii la cumpărător sau la orice alt terțiu detentor și numirea unui custode care poate fi făcută chiar în persoana detentorului.

b) Va fixà termenul de vânzare, condițiunile și prețul dela care va începe, precum și locul vânzărei, ordonând publicarea lor într'unul din ziarele locale mai răspândite din județ, iar în lipsă într'un ziar mai răspândit din Capitala județului apropiat.

O copie de pe ordonanță și cerere va fi comunicată cumpărătorului în termen de cinci zile dela data ei.

Termenul de vânzare nu va fi mai scurt de 15 zile nici mai lung de 30 zile dela data ordonanței.

128. *Discuția la Cameră*:

D-l Gr. Iunian, Ministrul Justiției: D-lor Deputați, « la acest articol, după ultimul aliniat, propun să se adauge următorul amendament:

« La finele art. se adaugă: dela data ordonanței ».

Se pune la vot amendamentul și se admite.

Art. 16 se votează în textul Comisiunei cu amendamentul admis.

129. *Legea Italiană*, în art. 7 par. 2 dă aceste procese în competența judecătoriei, ordonanța dându-se după cercetări sumare.

130. *Competența* e aceea a locului, unde se află mașina, în momentul cererei — locus rei sitae.

Deaceea, dacă mașina a fost transportată în timpul executărei contractului, competența va fi stabilită după acel loc.

Erà mai logic, spre a nu lăsà loc injoncțiunilor debitorului ca, să se fi stabilit competența, după locul, unde debitorul a arătat în contract că, duce și folosește mașinile.

In ceeace privește automobilele, interpretarea expresiunei « se află » trebuie să se facă, prin a se admite competența judecătoriei, unde automobilul lucrează efectiv, dacă și-a schimbat primul loc.

Numai judecătoriile sunt competente în mod exclusiv, a procedà la executarea debitorului, după această lege, fiind vorba de o competență ratione materiae (v. Herovanu, p. 67; Alexandrescu, I, p. 229 și 230).

Clauza contrarie competenței ratione materiae e nulă.

131. *Derogare*. Asupra competenței locului, părțile pot face tranzacție, stabilind competența altei judecătorii. Ridicarea incidentului de incompetență ratione loci trebuie făcută în limine litis, conf. art. 111 pr. c. (v. Dan, Proc. civilă, art. 111, trimiteri).

Deasemenea părțile vor puteà stabili altă competență, decât aceea a dreptului comun, în ceeace privește eventualele procese, ce s'ar naște din aplicarea art. 18 din lege, pentru stabilirea pretențiunilor cumpărătorului.

Prin analogie cu dispozițiunile art. 495 pr. civ. părțile vor puteà stabili altă competență — altă judecătorie — pentru a se face formele de vânzare, renunțând la judecătoria locului, unde se află instalată și folosită mașina, căci nu se derogă dela dispoziții de ordine publică. E bineînțeles însă, că executarea în fapt, va trebui făcută prin Comisie rogatorie la judecătoria locului mașinii.

132. *Mecanismul*. Judecătorul va da ordonanța, după cercetarea actelor și fără citarea părților.

Această ordonanță e dată pe cale sumară, grațioasă și fără de stabilirea de drepturi potrivnice, deci fără soluțiuni contencioase. (Analogie cu ordonanța dată în materia gajului. Cas. III, 530/920, *Jur. Rom.* 1921 n. 45).

133. *Custode*. Conf. art. 422 pr. civ. custodele e răspunzător de neglijența în custodie și chiar pasibil de delictul de abuz de încredere (art. 330 c. p.; 27 din lege).

Custodele are o creanță privilegiată pentru salariul său (art. 421 pr. c.) pe care o datorește creditorul. (Cas. I, 12.IX.1906, *B. P.* 1336).

134. *Cuprinsul ordonanței*. Ordonanța, primul act de procedură, în executarea după această lege, trebuie să cuprindă elementele esențiale, arătate în alin. *b*, căci dacă ar lipsi termenul vânzărei, locul unde se execută, prețul și condițiile, procedura de publicare nu-și mai atinge scopul, iar forma e viciată. Contra acestui viciu, se poate plânge debitorul executat, căci el e singurul, care va suportà consecințele unei publicații defectuoase și care nu va aduce concurenți.

Totuș în ceeace privește « condițiile » vânzărei, judecătorul va fi singurul în drept de a stabili, dacă sunt suficient arătate, neintrând sub cenzura Inaltei Curți. (Luca, Execuțiunea silită, p. 109, Cas. 1884,Bp. 506).

135. *Termenul* e de cinci zile pentru comunicare și e stabilit în favoarea debitorului, spre a aveà timp suficient, spre a-și luà măsurile necesare, pregăti apărarea sau plata. Partea interesată va trebui să îngrijească de comunicare, nefiind Portărei la judecătorie. Legea nu prevede nulitate expresă și față de principiul că, nulitățile nu se presupun, credem că, dispoziția e fără sancțiune (v. Cas. I, 1564/929, *C. Jud.* 1929, p. 333, divergență).

Legea arată că, termenul de vânzare nu trebuie să fie mai scurt de 15 zile și nici mai lung de 30 zile, dela data ordonanței. Sunt dispozițiuni, ce constitue mai mult o recomandare, nesancționate expres, termenul cel mai scurt fiind creiat în favoarea debitorului, iar cel mai lung spre a nu se prelungi o stare de incertitudine, ce poate fi dezastruoasă.

Art. 434 pr. civ. are dispozițiuni similare, dar nu cunoaștem jurisprudențe, bazate pe acest articol, în afară de două păreri: Teodorescu, *C. Jud.* 1913, p. 205, care e de părere că, trebuie găsit sancțiune textului, spre a nu scoate bunul din circulație prea mult timp, fiind sechestrat, cum și pe baza art. 735 pr. civ. al. 2, care anulează actele de procedură dăunătoare și Nichita, *C. Jud.* 1913, p. 629, 630, care susține teza contrarie.

136. *Deces*. In caz de deces al debitorului, conf. art. 397 pr. c., se va face o comunicare colectivă succesiunei și se va suspendà executarea până la constituirea reprezentanței minorilor.

Legea nu cere comunicarea ordonanței fiecărui moștenitor în parte, comunicarea pe numele succesiunei, fiind suficientă, dată dela care curge și termenul de atac (v. Gaj, Cas. III, 1535/925, *J. G-lă* 1926 n. 630; *J. Rom.* 1926 n. 109).

137. *Contestație*. Terții vătămați prin urmărirea începută și detentorii sechestrați, conf. art. 16, vor aveà dreptul de a face contestație, pe baza art. 399—400 pr. civ. impunându-se aceeaș rațiune ca și la vânzarea gajului, contestația fiind o cale generală de apărare a terților, când sunt lezați, printr'un act de executare (Cas. II 295/915, *J. Rom.* 1916 n. 134).

Dacă ordonanța a rămas definitivă, prin neopozare, creditorii chirografari ai debitorului-cumpărător, nu vor puteà face contestație pe baza art. 974 c. civ., căci, fiind reprezentați de debitorul lor, nu vor puteà ataca ordonanța definitivă, neavând mai multe drepturi ca acesta și nici pe baza art. 975 c. civ. pentru fraudă, căci aceasta implică calea unei acțiuni principale. (V. Gaj. Tr. Ilfov I com., 1788/929, Preș. Enescu, Consilier. *J. G-lă* 1930, n. 57).

137 bis. *Sechestrarea* mașinelor cerută de legiuitor, e o formă impusă, fără nici o rațiune juridică.

Scopul sechestrărei, în genere, e de a imobilizà bunurile mobile în mâinile debitorului, spre a nu le înstrăinà până la executare și determina, ce bunuri înțelege creditorul să execute, iar sustragerea lor de sub sechestru, să atragă pedeapsa, prevăzută de codul penal.

In vânzările cu rezerva proprietăței, lucrul fiind în proprietatea vânzătorului, dacă vor fi înstrăinate de cumpărător, acesta va comite un delict de abuz de încredere și legea de față s'a și ocupat în art. 28 de acest delict. Executarea, după această lege nu se poate face, decât numai asupra bunurilor vândute, deci nu se poate sechestrà alte bunuri.

Iată deci că, sechestrul nu mai e necesar căci, legea a prevăzut toate situațiile. Rămâne deci o formă, fără scop, în schimb, aducătoare de mari greutăți practice și de noui spese, pentru vânzător.

Art. 17. — Cumpărătorul poate face opunere la ordonanța de vânzare în termen de cinci zile libere dela comunicare. Opunerea va fi făcută numai pe motiv de plata creanței, dovedită prin act scris.

Vânzarea poate fi suspendată până la judecarea opunerei, prin darea unei cauțiuni fixată de judecător după împrejurări.

138. *Legea Italiană*:

« O copie după cererea și ordonanță e notificată debitorului, care timp de cinci zile dela notificare, poate face opunere în fața aceluiaș judecător.

« Dacă debitorul oponent nu produce, la prima înfățișare documentele, din cari să reiasă plata sumei datorate, judecătorul ordonă executarea hotărîrei de vânzare, rămânând debitorului drepturile, pe o cale principală ». (Art. 7, al. 3 și 4).

139. *Opoziție*. Dacă cumpărătorul nu a făcut opoziție în termen, ordonanța rămâne definitivă, și executorie, av ândautoritate de lucru judecat. (V. Gaj, Cas. II, 150/902, Dumitrescu, n. 6543).

Dacă a trecut termenul de vânzare și nu s'a efectuat, prima ordonanță cade numai în ceeace privește termenul, toate celelalte chestiuni, rămânând definitiv tranșate. Pentru noul termen se va da o nouă ordonanță, care se va comunică și publică, dar la care debitorul nu va mai puteà face opunerile, pe cari le puteà face la prima ordonanță.

140. *Act scris*. Actul scris, cerut ad probationem, e o derogare, dela sistemul general de probațiune, din codul de comerț (art. 46 c. com.) și în acest caz, proba nu va fi admisă decât conf. art. 55 c. com. (Vivante et Bolaffio, II, n. 250).

141. *Inceput de dovadă scrisă*. Dacă există un început de probă scrisă, proba cu martori în complectare, e admisibilă. (Bolaffio în Vivante et Bol. II, n. 234 *b*, p. 309). Se cere însă ca, începutul de probă scrisă, să provină materialicește sau juridicește dela vânzător. (Vivante et Bol. idem, p. 324).

142. *Martori.* D-l M. A. Dumitrescu e de părere că, fiind vorba de o chestiune de ordin privat, părţile pot conveni la proba cu martori, chiar în a dovedi peste sau contra actelor scrise. (C. com., n. 923; idem, C. com. adn. n. 1062. Tr. Muscel, 30.I.1925, *Pand. Rom.* 1924, p. 244).

143. *Interogatorul* şi *jurământul* sunt în orice caz probe deschise ambelor părţi, căci actul scris, fiind cerut ad probationem, e numai în difidenţa mărturiilor, spre diferenţă de proba scrisă, cerută în mod expres, în dovedirea convenţiunilor de codul de comerţ (asigurare, societate) cari lipsind, negoţul juridic se consideră inexistent. (Vivante et Bolaffio II, p. 325).

144. *Chitanţă.* In chitanţă trebuie să se scrie şi cauza obligaţiei şi situaţia dobânzilor, căci dovada achitărei capitalului, e dovada achitărei şi a dobânzilor, prezumţie, ce trebuie combătută doar prin mărturisire sau jurământ (art. 1590 c. c.; Alexandrescu VII, p. 527; Cas. III, 26.III.1907, Hamangiu, art. 1590, n. 7).

145. *Jurisprudenţe*:

Incompetenţă:

«Dacă ordonanţa prezidenţială, prin care se încuviinţează vânzarea maşinei, s'a comunicat părţei şi dânsa nu a făcut opoziţie în cele trei zile libere, cu care ocazie puteà să invoace şi incompetenţa Tribunalului şi aceasta numai în limine litis, conf. art. 111 bis, nu mai poate în urmă invocà incompetenţa, pe calea extraordinară a contestaţiei». (Ap. Buc. I, 13.II.1902, Dan, art. 433 n. 1).

Contestaţie:

«Considerând că, conf. art. 399 pr. civ. acei vătămaţi printr'o executare au deschis calea contestaţiei; că, o atare dispoziţie din dreptul comun îşi are aplicaţiune şi în materie comercială, în lipsa unui text de lege în codul de comerţ, care să deroage dela această dispoziţie, potrivit rânduelilor art. 1 şi 889 c. com.

«Considerând că, în art. 478 c. com. şi urm., relative la gaj, nu există nici o dispoziţie, care să deroage dela dreptul comun, în ceeace priveşte principiul edictat de art. 399 pr. civ.; că, în această materie, legiuitorul s'a preocupat de debitor şi de acela care a procurat gajul, reglementând modul de executare a gajului şi dreptul de opoziţie a acestor din urmă persoane, a înţeles legiuitorul să asigure celeritatea vânzărei gajului; că, a întinde interpretarea acestei dispoziţiuni derogatorii şi la terţii, lezaţi pe cari legea comercială nu-i vizează, e a adăuga la excepţiunile consacrate de codul de comerţ. (Cas. II, 295/915 citat).

Art. 18. — Dacă oponentul, la ziua fixată pentru judecata opunerei, nu face dovada plăţei sumei datorate, judecătorul va ordonà efectuarea vânzărei, rămânând cumpărătorului dreptul de a-şi stabilì pe cale principală orice alte pretenţiuni ar puteà aveà.

Cartea de judecată este executorie.

146. *Chitanţe.* Legea supunând contractele la forma autentică şi transcriere, erà şi natural ca, să ceară chitanţe, pentru dovada plăţei preţului, înlăturându-se mijloacele de probaţiune cu martori. (Art. 46 c. com.; 1191, 1197, 1198 al. 4 c. c.).

147. *Inceput de dovadă scrisă.* Se consideră numai acel înscris, emanat dela partea căreia îi se opune şi care face faptul alegat verisimil. (Art. 1197; Antonescu, c. com. ed. II, vol. II, art. 46, n. 73—188; Alexandrescu VII, p. 274; Hamangiu şi Bălăceanu, n. 1060; Hamangiu, adn. art. 1197 n. 1—53; v. art. 17 din lege).

148. *Alte pretenţiuni* se înţeleg: acţiuni redhibitorii, viciile lucrului vândut (art. 1353, 1554 c. c., 70, 71 c. com.), evicţiune (art. 1337), non adimpleti contractus, reziliere.

Aceste pretenţiuni, judecându-se după dreptul comun părţile vor puteà să-şi aleagă competenţa oricărui Tribunal. In dreptul german aceste alte pretenţiuni, se judecă deasemenea după dreptul comun.

149. *Executiune provizorie.* Câtă vreme mai există dreptul cumpărătorului de a face apel, ordonanţa este executorie provizoriu.

Dacă executarea provizorie, dă naştere la daune, când ordonanţa a fost infirmată, desdăunările cad în sarcina vânzătorului, care execută. (Art. 449 pr. civ.; 1909, 1910, 1368 c. c.; Trib. Ilf. III, 1.X.1909, *C. Jud.* 83/909, Dan, art. 373, n. 8).

150. *Vânzare. Răspundere.* Dacă vânzarea a fost efectuată, banii depuşi şi lucrul luat de noul adjudecatar, chiar dacă vânzarea ar aveà vicii, art. 1909, 1910 c. c. se opun la o reluare, rămânând dăunatului numai o acţiune în daune, contra creditorului urmăritor. (Ap. Buc. I, 12.XI.1905, *C. Jud.* 4/906, Dan, art. 449, n. 7; Tr. Ilf. I com., 1469/926, *J. G-lă* 1927, n. 397).

Bineînţeles afară de posibilitatea de a dovedi vicleşugul sau coliziunea. (Cas. III, 23.V.1907, *B.* p. 1013, Dan, art. 449 n. 2; Cas. III, 29.V.1913, *Dreptul*, 1913, p. 548).

151. *Observaţie.* Vânzătorul nu e suficient apărat împotriva unei executări-surpriză, făcută de alţi creditori, asupra bunului său şi deaceea legea italiană e superioară pe acest punct, cerând notificarea ordonanţei şi celorlalţi creditori, înscrişi în registrele pentru păstrarea privilegiilor asupra bunurilor vândute. Dacă un alt creditor ar vinde lucrul şi cumpărătorul-debitor nu s'ar opune, arătând că, acest lucru nu e proprietatea sa, vânzătorul cu toată rezerva proprietăţei, va pierde bunul său.

Deaceea erà bine dacă, cel puţin în vânzările silite ale maşinelor, prevăzute de această lege, creditorul-urmăritor erà obligat a notificà ordonanţa vânzătorului, dacă dreptul său nu e radiat din registre.

Art. 19. — In contra hotărîrei dată asupra opunerei se poate face apel la Tribunal în termen de 15 zile dela pronunţare.

Apelul va fi depus la judecătorie.

Executarea poate fi suspendată prin darea unei cauţiuni fixată după împrejurări. Termenul de recurs în contra hotărîrei Tribunalului este de 15 zile dela comunicare.

Recursul se va depune la Tribunal şi va fi înaintat Curţei de Apel, care va judecà ca instanţă de casare.

152. *Legea accelerărei* nu se aplică apelurilor, făcute contra ordonanţelor de mai sus, căci art. 60 leg. acc. exclude aplicarea, când tribunalele judecă în apel. (Calmanovici I. G.: «Noua lege a accelerărei», 1929, Obs. art. 60, p. 200 urm.; *C. Jud.* 1929, p. 502, ops. jude Pallade).

153. *Forma.* Legea neprevăzând forme speciale pentru facerea apelurilor, urmează că se va face şi judecà, conf. legei judecătoriilor de ocoale.

154. *Zile libere.* Termenul de atac e pe zile libere, conf. principiului pus de art. 729 pr. civ. care e o normă generală de calcul în toate legile, dacă nu se arată contrariu, în mod expres. (Herovanu, n. 94. Cas. III, 1653/27.XI.1929, *J. Rom.* 1930, n. 23).

Expresiunea întrebuinţată de legiuitor e similară, cu aceea arătată de codul de comerţ în art. 345, când stabileşte termenul acţiunei de regres de 15 zile «dela data protestului», termen ce se socoteşte pe zile libere (v. Dumitrescu, n. 4613; Antonescu III, p. 551, ed. 1914; *C. Jud.* 1914, p. 259 nota Scriban; art. 99 l. j. oc.).

155. *Depunerea apelului.* Legea obligă ca, apelul să fie depus la Judecătoria, care a judecat pricina. Aşadar, o depunere făcută direct la Tribunal, e o depunere neregulat făcută şi dacă nu e retrimisă, în termen util, la Judecătoria competinte, apelul trebuie considerat tardiv. (Aceeaş dispoziţie în art. 36 legea accelerărei veche şi aceleaşi interpretări: A. Buc. II, 205/926, *Dreptul*, 327/926; *Bul. C. Apel*, 140/926; A. Buc. II, 99/926 şi chiar în materie de faliment).

Aceasta fiind o chestiune, ce interesează ordinea publică (A. Buc. IV, 176/928, *Bul. C. Apel*, 1928, n. 74), instanţa nefiind legată în mod legal, (Cas. I, 19.IX. 1927, *C. Jud.* 1929 p. 61), apelul nu va puteà fi luat în considerare.

156. *Suspendarea* se va puteà cere, fie odată cu apelul, fie separat. Cum dispoziţiunile art. 338 pr. civ. sunt rămase în vigoare, chiar după legea accelerărei, suspendarea se va puteà cere la tribunal, şi înaintea sosirei dosarului dela judecătorie (v. A. Buc. III, 325/925, *J. G-lă* 1926 n. 65, *P. S.* 1926, p. 22).

157. *Recurs.* Termenul de recurs e de 15 zile dela comunicare. Legiuitorul unificând dispoziţiile legei Curţei de Casaţie (art. 33), orice altă comunicare, făcută în alt scop, decât acela de a face să curgă termenul de atac, nu o poate înlocui. (Cas. I, 20.I.1928, Dos. 2670/927, *J. G-lă* 1928, n. 612; Cas. S. U. 17.V.1928, *P. S.* 1928, p. 457).

Depunerea recursului în alt mod, decât acel arătat de lege e neregulată, căci regulele privitoare la modul de introducerea căilor de atac, sunt de ordine publică. (Cas. I, 3/928, *J. G-lă* 1928, n. 383; Cas. II, 339/927, *J. G-lă*, 1928, n. 516).

Art. 20. — Suma rezultată din vânzare va fi depusă la judecătorie şi atribuită vânzătorului până la concurenţa capitalului datorat, dobânzilor, primelor de asigurare plătite şi accesoriilor, după scăderea taxelor şi cheltuelilor de urmărire, iar prisosul se va da cumpărătorului.

Dacă vânzătorul nu este acoperit, încheerea judecătorului de lichidare va servi drept titlu cu efect de lucru judecat, în afară de drepturile rezervate cumpărătorului prin art. 18.

158. *Legea Italiană*, prevede în art. 5 rangul creditorilor privilegiaţi şi sistemul de distribuţie a preţului.

159. *Lichidare.* Vânzarea se va face prin licitaţie publică, iar conform art. 450 pr. civ., se vor deduce mai întâiu cheltuelile de urmărire şi executare, ce trebuiesc a fi suportate de debitorul urmărit.

In caz de reziliere, debitorul deasemenea va trebui să suporte şi cheltuelile cu facerea actului de vânzare, timbrele de înregistrare, etc. (Haussmann, A. II, par. 2, cpr. Lazarus, p. 88, Samter, p. 38).

160. *Priviligiaţi.* Am văzut că, vânzătorul cu rezerva proprietăţei, nu e un creditor privilegiat, pentru preţul neplătit, neefectuându-se transferul de proprietate. Vânzarea ordonată de această lege nu e o executare silită propriu zisă, ci este singurul sistem adecvat, pentru calcularea daunelor contractuale, ca «preţ» pentru acoperirea valorei maşinii şi a stabilirei diferenţelor de valoare, datorită uzajului ei.

Aşadar, pentru suma rezultată din vânzare şi care trebuie să reprezinte minimum valoarea contractuală a maşinii, vânzătorul nu va puteà fi constrâns, de a veni în concurenţă cu alţi creditori ai cumpărătorului, privilegiaţi sau ordinari, căci banii, rezultaţi din vânzare, subrogând bunul vândut, vor aveà aceeaş situaţie juridică, adică vor trebui consideraţi tot o avere a vânzătorului. In aceeaş situaţie e şi statul creditor al cumpărătorului (v. n. 42).

161. *Tabloul de distribuţie.* In ceeace priveşte, restul de bani, rămaşi peste sumele datorate vânzătorului, aceasta fiind o avere a debitorului, ceilalţi creditori urmăritori sau intervenienţi, vor puteà cere distribuirea la tablou. In nici un caz nu vor puteà exercità urmărirea, prin efectuarea unei popriri (Tr. Ilfov, 12.X. 1910, *C, Jud.* 1910 p. 88.

162. *Terţii.* In vânzările cu rezerva proprietăţei, dar cari nu sunt făcute după legea de faţă, cu formele arătate, vânzătorul, dacă se găseşte în concurenţă cu creditorul ipotecar, nu va puteà suferi nici o ştirbire a drepturilor sale, căci ipoteca nu se poate întinde asupra maşinilor, acestea neputând deveni imobile prin destinaţie. Dacă se găseşte în concurenţă cu locatorul şi acesta nu a fost anunţat, că maşinile aduse, nu sunt proprietatea locatarului, ci a altei persoane, ele vor constitui gajul locatarului, până la achitarea chiriei, conf. art. 1730 c. c.

163. *Faliment.* Obligaţia cumpărătorului de a plăti, constituind o creanţă în favoarea vânzătorului va trebui să fie înscrisă la verificarea creanţelor, în falimentul debitorului, legea falimentară nedistingând. (Vivante et Bolaffio III, n. 463; Ramella, n. 342; Bonelli, n. 546).

Formele vânzărei, în acest caz. nu vor fi modificate decât, dacă se va comunicà ordonanţa Judecătorului Sindic.

Spre deosebire însă de gaj, suma rezultată nu va trebui depusă la Cassa de Depuneri, ci se va predà vânzătorului, până la concurenţa « creanţei »sale. Restul sumei se va depune la Sindicat.

Diferenţele stabilite, în favoarea creditorului, conform art. 23, vor trebui să fie înscrise la massă şi vânzătorul nu va aveà alt drept decât cota eventuală.

Pe baza art. 782 c. com. Judele Sindic va puteà ca, achitând pe vânzător, să oprească executarea, cât şi maşinile.

Art. 21. — In caz de executare, conform art. 18, vânzătorul va face o cerere judecătorului (judecătoriei) după competenţa stabilită de art. 16 alăturând actul de vânzare şi dovada de punere în întârziere.

Judecătorul, constatând temeinicia cererei, va ordonà sechestrarea maşinii şi va numì un expert pentru a stabilì starea şi valoarea ei.

Această ordonanţă se va comunicà cumpărătorului, care poate face opunere la plată, în condiţiunile prevăzute de art. 17.

Indată după depunerea raportului de expertiză, judecătorul va fixà un termen, dispunând citarea vânzătorului şi cumpărătorului, pentru ca, faţă de ei să se stabilească valoarea maşinii a cărei reluare se cere.

164. *Comisiunea Camerei* a adus următoarea modificare proiectului:

« La art. 21, am dat drept şi vânzătorului să facă opunere în contra evaluărei expertului ».

165. *Discuţia la Cameră*:

D-l Gr. Iunian, Ministrul Justiţiei:

« La acest art. propun următorul amendament: Cuvintele finale « sau la evaluarea făcută de expert » se suprimă.

« Se adaugă aliniat final nou:

« Indată după depunerea raportului de expertiză, Judecătorul va fixà un termen, dispunând citarea vânzătorului şi cumpărătorului pentru ca, faţă de ei să se stabilească valoarea maşinii a cărei reluare se cere ».

Art. 21 se votează în textul Comisiunei, cu amendamentul admis.

166. *Legea Italiană.*

« Dacă vânzătorul nu înţelege, să ceară vânzarea silită, conform art. precedent, poate să ceară sechestrul automobilului, grevat de privilegiu, urmând modalităţile indicate în art. precedent, şi notificând debitorului citaţia de înfăţişare, în faţa autorităţilor competente, pentru rezilierea contractului în termen de 10 zile, dela punerea sechestrului (art. 8).

167. *Ordonanţa* se dă fără citarea părţilor, sumar şi fără a se stabili, în mod contradictoriu, drepturi.

168. *Reziliere.* Printr'această cerere, vânzătorul şi-a declarat în mod definitiv, voinţa de a rezilià contractul, ce lucrează de drept, după facerea somaţiunei, conf. art. 14.

169. *Efect retroactiv.* Hotărîrea ce consacră rezilierea, lucrând cu retroactivitate, din momentul cererei (Garsonnet III, n. 737; Glasson III, ed. III, n. 89; Dan, art. 480, p. 690, n. 5) riscurile ar trebui să treacă, din acel moment, asupra vânzătorului.

Faţă însă de art. 10 din lege, riscurile rămân mai departe asupra cumpărătorului, care trebuie să le suporte, din momentul luării în primire şi deci şi până la darea în primirea vânzătorului. Cu atât mai mult, cu cât din culpa cumpărătorului, vânzătorul nu a putut să şi le reia.

Reluarea maşinilor, trebuie să se facă pe contul cumpărătorului, ca o consecinţă a culpei sale. (Samter, cpr. Schlauk, B. I, pr. 348 şi Staudinger, ad. 8 pr. 346).

170. *Expertiza* trebuind să fie făcută la faţa locului, expertul trebuie să citeze părţile, spre a se prezentà la localitate. (Cas. I, 1788/927, *J. G-lă* 1927, n. 1807; v. 218 pr. civ.).

Instanţele de fond nu sunt ţinute de expertiza făcută şi pot să o înlăture sau să nu o primească de bază, dacă convingerea lor motivată e alta (Cass. fr. 8.XI. 1922, *J. G-lă* 1925 n. 240, nota Alexandrescu; *J. G-lă* 1929, n. 1138; Cas. I, 4348/926, *J. G-lă* 1927, n. 1498; Cass. fr. 7.I.1918, 13.II.1918, *J. G-lă* 1923, n. 1417).

Această e o chestiune de fapt de suverană apreciere a instanţelor de fond.

171. *Observaţiuni.* Sechestrul maşinii pe baza art. 16 se face chiar în mâna terţilor detentorii.

Ultima fază a procedurei e discuţiunea, în mod contradictoriu, a expertizei făcute şi stabilirea daunelor şi accesoriilor (a se vedeà as. competenţei art. 16 şi as. opoziţiei art. 17).

172. *Derogare.* Clauza de pierderea ratelor în caz de reluarea maşinilor e nulă, contravenind spiritului legei. Aceeaş dispoziţie şi în dreptul german. (Enneccerus, loc. cit. pr. 341).

Art. 22. — In contra hotărîrii dată asupra opunerei şi celei prin care se fixează valoarea conform articolului precedent, se va puteà face apel şi recurs, conform art. 19.

173. *Discuţia la Cameră*:

D-l Gr. Iunian, Ministrul Justiţiei:

« Acest art. propun să se modifice astfel: La rândul II, după cuvântul opunerei se intercalează: şi celei prin care se fixează valoarea conf. art. precedent ».

Se pune la vot amendamentul şi se admite.

174. *Legea italiană* prevede termenul de apel numai dela punerea sechestrului, şi nu ca în legea română dela data comunicărei ordonanţei.

175. *Apelul.* Dacă s'a respins opunerea cumpărătorului, judecata va procedà la facerea expertizei şi cumpărătorul nu va puteà face apel, decât odată atât asupra opoziţiei cât şi asupra expertizei.

Dacă s'a admis opoziţia, vânzătorul făcând apel, sechestrul va fi ordonat de Tribunal, odată cu admiterea apelului.

176. *Observaţie.* Din modul cum e redactat art. rezultă că, s'ar puteà da naştere la strănăgăniri, căci dacă cumpărătorul are dreptul de a face apel, la fixarea valorei şi apel asupra opunerei urmează că, va puteà face 2 apeluri şi deci urgenţa cerută de legiuitor nu-şi va atinge scopul.

Logic e însă ca, apelul să nu se poată face decât odată, atât asupra fondului cât şi asupra hotărîrei premergătoare. (v. art. 94 L. J. O. şi 323 pr. civ.).

Art. 23. — Dacă vânzătorul, pentru restul de preţ şi accesoriile lui, nu este acoperit prin reluarea maşinii sau autovehiculului, după valoarea fixată de judecată, încheierea judecătorului va servì drept titlu, cu efect de lucru judecat, în afară de drepturile rezervate cumpărătorului prin art.. 18.

177. *Legea Italiană*:

« Fie în cazul vânzărei silite a autovehiculului, fie în acela al rezoluţiunei contractului, creditorul poate cere pe lângă aceasta, despăgubiri pentru daune.

« El poate fi autorizat să reţină sumele recâştigate dejà, cu titlul de cauţiune pentru deprecierea autovehiculului şi pentru despăgubirea daunelor, până ce se lichidează acestea, cu rezerva compensărei la lichidare ». (Art. 8 al. 2; I Leg. It.).

178. *Rest de preţ.* Legiuitorul greşeşte când vorbeşte de rest de preţ. Pentru a reluà maşina e nevoie să fie reziliat contractul şi din acest moment, nu se mai poate vorbi de preţ şi de rest, ci numai de daune şi desdăunări, fie că, ele vor fi echivalentul folosinţei, fie a deprecierei, a stricăciunilor, etc.

179. *Accesoriile* arătate de lege, sunt toate spezele făcute de vânzător, cu ocazia vânzărei, taxele de timbru şi înregistrare, ratele de asigurare, etc.

180. *Desdăunări.* Stabilindu-se calitatea creanţei, cu titlul de desdăunări, vânzătorul va venì în concurenţă cu toţi ceilalţi creditori, în executarea ulterioară a bunurilor cumpărătorului.

181. *Contract tip.* Camera Sindicală din Paris are un contract tip, pentru vânzarea de orgi şi piane, cu plata în rate, ce reprezintă chiria şi amortizmentul capitalului. La reziliere, pe calea dreptului comun, vânzătorul restitue diferenţa încasată, peste dreptul său de desdăunare. (Cornille, p. 239).

182. *Art. 18.* Prin acest art. am văzut că, nu se ridică cumpărătorului posibilitatea de a cere şi valorificà eventualele lui drepturi, ce le-ar aveà contra vânzătorului, rezultând din contractele de vânzare.

In acest caz, va puteà să ceară compensarea cu eventualele « diferenţe de preţ », stabilite în favoarea vânzătorului, pe baza art. 23.

183. *Drept german.* In dreptul german, conf. art. 1 din lege, în caz de reziliere, părţile sunt obligate a-şi restitui reciproc toate executările făcute, fără prejudiciul desdăunărilor, ce vor trebui calculate, într'un sistem mai complicat decât în legea română.

184. *Clauză penală.* Clauza prin care părţile ar stipulà că, în caz de neplată şi executare, toate ratele sunt şi rămân

pierdute de drept, în favoarea vânzătorului, dacă se reziliază contractul, are valoarea?

In principiu lichidarea anticipată a daunelor este admisă de dreptul comun, conf. art. 1066 c. c. Cum însă această dispoziţie penală nu ar fi o lichidare anticipată ci o constrângere, în afară de spiritul legei, ca debitorul să-şi execute obligaţiile, credem că, judecătorul va aveà dreptul ca în cel mai rău caz să reducă penalitatea în cadrul prevederilor legei, ceeace echivalează cu nulitatea clauzei. (v. art. 1070 c. c.; v. n. 20 şi n. 172).

Art. 24. — Cumpărătorul decade din beneficiul termenului, dacă înstrăinează maşina sau autovehiculul în întregime sau în parte. In acest caz, vânzătorul este în drept să procedeză la executare, conform art. 13, sechestrând maşina la detentor, îndeplinind formele numai faţă de primul cumpărător.

185. *Instrăinarea* cuprinde nu numai transmiterea de proprietate, dar și gajarea, etc.

Instrăinarea poate fi şi parţială, nu numai în întregime, spre a putea atrage decăderea, căci şi înstrăinarea parţială de piese, poate aduce deprecierea sau distrugerea maşinii.

186. *Posesiunea* e detenţiunea lucrului, în mod exclusiv, cu facultatea de a exercità asupra lui toate atribuţiunile proprietăţei (Planiol et Ripert III, n. 143; Hamangiu et Bălăceanu, Tratat I, n. 1730), faptul material al deţinerei, putându-se exercità și prin altă persoană. (Planiol et Ripert III, n. 149).

187. *Detenţiunea* e deţinerea materială a lucrului, fără elementul intenţional «animus domini» ci numai un raport de fapt, cum ar fi deţinerea «nomine alieno» Laurent, XXXII, n. 299; Planiol et Ripert III, n. 162—163; Aubry et Rau, ed. V, vol. II, p. 124—125; Alexandrescu III/1, p. 292).

188. *Buna credinţă.* Maşina se poate urmărì în mâinile oricărui deţinător. Legea nu-i recunoaşte noului achizitor nici un fel de titlu, nici măcar posesia, titlul său fiind inexistent, faţă de transcripţia actului şi deci excluzând buna credinţă.

E o aplicaţiune a legei romane «ubi meam rem invenio ibi vindico», ceeace art. 1909 c. c. nu cunoaşte. Acest articol nu acordă revendicarea, dacă lucrul mobil a fost înstrăinat de detentorul precarist, prin abuz de încredere (2279 c. civ. fr.; 707, 708, 709 c. civ. it.; Alexandrescu XI, p. 368; Aubry et Rau II, p. 147; Laurent XXXII, n. 577—595; Planiol et Ripert III, n. 390; Tr. Seine VI, 27.X.1926, Rec. Somm. 1927, n. 1267; Gaz. Trib. 1926, II, 361; Lyon Caen et Renault VIII, n. 795, nota I; idem II/1, n. 640, p. 559, nota 1; Tr. Ilfov I com. 124/927 *C. Jud.* 1927, p. 91).

Creditorul gagist poate opune dreptul de retenţie, chiar contra lui dominus-nedatornic, de oarece acesta s'a deposedat de bunăvoie. (Planiol et Ripert III, n. 383), căci el e protejat, ca și posesorul de bună credinţă de lucruri mobile, putând opune «possideo quia possideo». (Lyon Caen et Ren. III, n. 290; idem, VIII, n. 795, p. 96, nota 2 şi 3; Tr. Seine I, 30.XII.1926, *Gaz. Trib.* 1927, II, 401; Colin et Capitant I, p. 919; Rossel et Mentha, *Droit Civil Suisse*, n. 1729 urm; Cantacuzino, n. 211, 212, 213; Tr. Ilfov II com. 1702/926, *C. Jud.* 1927, p. 95; Hamangiu, art. 1909, n. 8—9; Tr. Ilfov III, 503/927; Tr. Ilfov I com. 124/927, *C. Jud.* 1927, p. 91).

Faţă însă de transcripţia de mai sus, eventualul creditor gagist nemai fiind de bună credinţă, nu mai poate opune drepturile lui, vânzătorului urmăritor, când este stipulată rezerva proprietăţei.

189. *Abuz de încredere.* Chiar dacă maşina ar fi trecut prin mai multe mâini, încă nu se va puteà opune vreun titlu contra vânzătorului, căci cumpărarea ulterioară a fost de «res aliena», iar nouii achizitori au fost, faţă de transcripţia actului, de reacredinţă sau cel puţin nediligenţi în căutarea sarcinelor și culpa nu poate să le creeze un titlu.

Deasemenea, acești noui achizitori nu vor aveà posibilitatea de a face opunerea arătată de art. 17

190. *Decădere.* Decăderea din art. 1025 c. civ. nu a fost îndepărtată din acest art., ce nu poate fi socotit, decât o nouă cauză de decădere, în afară de aceea prevăzută de codul civil (Aubry et Rau IV, p. 137—138; Huc VII, n. 288): Asupra aplicărei art. 382 pr. civ. a se vedeà n. 111

191. *Legea Italiană*:

«Transferările de proprietate și afectările de privilegii, constituite asupra autovehiculului, dacă nu au fost înregistrate în registrul public de automobile, conform prezentului decret, nu sunt opozabile terţilor, cari au câştigat proprietatea sau drepturi asupra autovehiculului și le-au înscris în acelaş registru public, când inscripţia este cerută de lege». (art. 6 l. it).

Art. 25. Radierea transcripţiunei prevăzută de art. 5 va puteà fi făcută după cererea ambelor părţi.

Cumpărătorul va puteà însă și singur cere radierea dacă prezintă o declaraţie autentică din partea vânzătorului de achitare în întregime a maşinei sau autovehiculului, ori dacă dovada plăţei este făcută prin chitanţă autentică.

192. *Autentic.* Declaraţia autentică de achitare sau lichidare este cerută numai în grija înlăturărei fraudelor.

In caz de refuz din partea vânzătorului, cumpărătorul nu are decât calea acţiunei în Justiţie, spre a-l obligà la radiere. Aceasta cu atât mai mult, cu cât plata se va face în genere prin cambii.

Legea italiană e tot așà de exigentă asupra dovezei pentru radiere (art. 20 l. it.).

Cererea de radiere se va face pe timbru de Lei 66, conf. art. 4, pr. II, din legea timbrului, 1929.

Art. 26. — Cumpărătorul unui autovehicul, în condiţiunile prezentei legi, este obligat, sub pedeapsa închisorei până la 15 zile sau amendă până la 10.000 Lei, ca deodată cu cererea permisului de circulaţie să alăture o copie legalizată de pe actul de vânzare, pentru a se face menţiune în permis despre aceasta.

193. Pedeapsa e prevăzută, spre a constrânge pe cumpărător de a indicà situaţia juridică a maşinei, în interesul terţilor.

Autotractoarele sunt excluse dela aceste formalităţi căci, caracterul lor e agricol și ca atare guvernate de art. 5 al. *a*.

Art. 27. — Cumpărătorul sau detentorul care distruge sau deteriorează cu reacredinţă maşina sau autovehiculul, ori o sustrage în orice alt chip dela garanţia vânzătorului este pedepsit cu închisoare corecţională până la 6 luni și cu amenda până la 50.000 Lei.

Orice altă persoană care va luà parte la faptele de mai sus, va fi supusă sancţiunilor legei penale relative la complicitate.

Acţiunea penală nu poate fi pusă în mișcare decât la plângerea vânzătorului.

194. *Detentorii* sunt atât cumpărătorii maşinii, în dispreţul transcrierii, cât şi orice altă persoană, care ar deţine maşina sub orice formă sau titlu, dela primul cumpărător.

195. *Distrugerea* lucrului trebuie considerată, când lucrul a devenit impropriu uzului, la caree afectat (Bruxelles, 19.X. 1814, Dalloz, adn. art. 437, n. 26).

Deteriorarea e o formă mai atenuată de distrugere, lăsând totuş posibilitatea ca, lucrul să fie repus în starea iniţială. Ambele situaţii însă, indiferent de gradul de atingere a lucrului, constituesc delictul penal.

Un alt element esenţial este voinţa de a vătăma precum şi ca proprietatea lucrului să fie a altei persoane şi nu a distrugătorului. In vânzările cu rezerva proprietăţei, această chestiune este implicită, căci elementul esenţial în aceste convenţiuni este suspendarea transferului de proprietate.

Deasemenea nu se poate pune în discuţiune chestiunea încrederei personale, în încredinţarea lucrului, căci transmiterea detenţiunei şi folosinţei formează însăş baza convenţiei.

Remarcăm că, distrugerea prin neglijenţă sau nebăgare de seamă, fără a se puteà dovedi sau deduce voinţa de a vătămà, intenţia dolosivă, nu atrage sancţiunea penală, ci numai răspunderea civilă, bazată pe quasidelict (v. Pastion, C. Pen. Adn. art. 352, n. 42; v. studiul V. Dongorozi, *C. Jud.* 1929, p. 531—533).

196. *Legea Italiană*:

«Posesorul sau detentorul, care distruge, vatămă sau deteriorează autovehiculul, ce este obiectul privilegiului legal sau convenţional, înscris în mod valabil, îl tăinueşte sau îl sustrage în orice alt chip dela garanţia creditorului, chiar dacă el este proprietarul autovehiculului, este pedepsit cu închisoare sau deţinere, până la 6 luni și cu amendă până la 500 lire».

«Este supus la aceeaş pedeapsă proprietarul, posesorul sau detentorul, care a consimţit la distrugere, la vătămare, la tăinuire sau la sustragere.

«Tuturor celorlalte persoane, cari participă la aceste fapte, li se aplică pedepsele respective, conform normelor stabilite de codul penal, pentru cazul concursului mai multor persoane, pentru săvârşirea aceluiaş delict.»

«Pentru infracţiunile prevăzute în prezentul art. se procedează numai în urma plângerei părţii (art. 10).

Art. 28. — Cumpărătorul care va înstrăinà maşina sau autovehiculul înainte de plata ratelor datorate, va fi pasibil de pedeapsa prevăzută pentru delictul de abuz de încredere.

197. *Instrăinare.* D-l Dongorazi, în articolul, publicat în Curierul Judiciar, ne arată că, prin cuvântul înstrăina, trebuie să se înţeleagă nu numai actele translative de proprietate ca: vânzarea, schimbul, donaţia, etc., dar şi transmiterea posesiunei sau detenţiunei, când acestea atrag consecinţele pierderei proprietăţei.

Credem că, ar trebui de făcut o distincţiune. Până la venirea acestei legi şi acolo unde legea nu se aplică în întregul ei, deturnarea obiectului în scop de a-l însuşi sau transmiterea mai departe terţilor, trebuie considerată ca un abuz de încredere. Intr'adevăr, am văzut că, în conformitate cu art. 1909 c. c., pentru terţii de bună credinţă, posesia lucrului constituie însuş titlul de proprietate, iar pentru creditorul gagist, lucrul gajat, chiar dela debitorul care a abuzat de încredere, constituie un titlu, opozabil adevăratului proprietar, căci mobilia non habent sequelam.

Cum însă prin transcrierea făcută conform legei noui nici un terţiu nu mai poate să susţie buna credinţă în conflict cu proprietarul lucrului vândut, cu rezerva proprietăţei, încercările de înstrăinare nu-şi pot atinge scopul şi deci nici delictul nu se poate consumà.

In ceeace priveşte însă vânzările cu rezerva proprietăţei, făcute conform art. 30 din lege, fără formele legale, e evident că, dispoziţiunile penale îşi vor aveà întreaga lor aplicare.

198. *Jurisprudenţa franceză.* Casaţia franceză a hotărît că, vânzarea cu rezerva proprietăţei, constituie vânzări pure şi simple şi deci nu pot da naştere la delicte de abuz de încredere căci lipsesc elementele, cerute de acest delict. (Cass. crim. fr. 15.III.1912, *D.* 1913, I, 97; Paris, ch. corr. 12.VII.1929, *Rec. Sommaires* 1930, 2.

Din contra, în contractele de locaţiune-vânzare, a stabilit că, se poate consumà delictul de abuz de încredere, în caz de înstrăinare (Cas. crim. fr. 19.VI.1903, *D.* 1905, I, 486, cpr. Cornille, p. 267—268; Orléans, 24.I.1904, *D.* 1905, II, 414,Valéry, n. 9; Ramella, Del fall II, p. 30, nota 4).

198 bis. Interesantă de menţionat este jurisprudenţa Cas. Crim. Fr. din 25.XI.927 (*S.* 1929, I, 153) care în aplicaţiunea art. 400 C. P. Fr. consacră existenţa abuzului de încredere, când debitorul înstrăinează gajul, chiar dacă, neefectuându-se desezizarea, actul de gaj, după dreptul civil ar fi nul.

Sorgintea acestui delict nu rezidă în contractul însuş, ci în deturnarea frauduloasă a lucrului, încredinţat cu titlul precar (în acest sens 13.III.1909 *S.* 1912, I, 236; 25.VII.1912 *S.* 1914, I, 116).

Art. 29. Dispoziţiunile prezentei legi nu sunt aplicabile vânzătorilor pe credit, când cumpărătorul la rândul său exercită comerţul de autovehicule.

Dispoziţiunile art. 788, alin. 3 din codul de comerţ român, ale articolului 297, litera a din codul civil austriac, precum şi toate dispoziţiunile şi regulamentele contrare prezentei legi sunt abrogate.

199. *Limitare.* Legea vorbeşte numai de revânzătorul de autovehicule, ceeace nu poate fi decât numai o scăpare din vedere a legiuitorului, căci în aceeaş situaţia se găseşte şi revânzătorul de celelalte maşini şi pentru aceeaş raţiune, dispoziţiunile trebuiau să fie întinse şi asupra acestora. Cum ar puteà altfel, acest comerciant să le revândă, dacă nu le poate înstrăinà?

200. *Articolul 783 al. 3.* Transcrierile făcute conform acestui articol, până la venirea legei, îşi vor produce toate efectele, căci legea nu a anulat drepturile câştigate.

201. *Aplicarea art. 783 c. com.* Conform acestui articol, maşinile pot fi urmărite de vânzătorul neplătit, în mâinile oricărui deţinător. (Vivante et Bolaffio IX, n. 565; Vidari, n. 390; Ramella I, Del fall. n. 84; Bonelli, n. 603), «anche dal terzo possessore da buona fede» (A. Veneţia, 31.V.1906; Milano, 20.IV.1905 cpr. Navarrini, art. 773, n. 45; A. Veneţia, 30.IX.1915, *Riv. Dirr. Comm.* 1916, II, 848) şi chiar dacă e vorba de locatori, (A. Torino, 27.XII.1892, Navarrini, idem, n. 58) dar nu este opozabil locotorului, dacă transcrierea s'a făcut după introducerea maşinelor în imobil (Cas. Torino, 23.II.1897, Navarrini, idem, n. 59).

Dar acest text nu-şi are aplicare decât în caz de faliment al debitorului, unii mai cerând ca, să fie şi în posesia falitului (v. contra sus. Bonelli, II, n. 602; nota 7; n. 603; Cas. Firenze, 5.VI.1916; A. Milano, 20.I.1916; Cas. Torino, 10.I.1917 cpr. Bonelli; A. Buc. 31.I.1901, *C. Jud.* 1901, p. 629, Dumitrescu, n. 8649; A. Iaşi, 16.XI.1900, *C. Jud.* p. 114/1901, idem, n. 8650; Dumitrescu, Cod. Com. II, n. 28; Paşcanu, n. 400).

Când vânzarea maşinilor s'a făcut cu rezerva proprietăţei şi s'a mai cerut şi transcrierea, conform art. 783 c. com. nu e nici o piedică a revendicà dela massa falimentului, vânzătorul trecând chiar înaintea creditorului ipotecar anterior introducerei maşinelor (A. Bologna, 16.IV. 1894; A. Veneţia, 6.X.1898, cpr. Navarrini, art. 773, n. 63—66; Tr. Bologna, 21.III.1929, *Riv. Dirr. Comm.* 1929, p. 433). Curtea de Apel din Milano a judecat însă că, dacă convenţia e făcută sub formă de locaţie şi cu trecerea proprietăţei, după plata tuturor ratelor de «chirie», fiind vorba de o vânzare pură şi simplă, vânzătorul nu are nici un privilegiu (Milano, 6.VI.1904, Navarrini, art. 773, n. 47).

202. *Concordat preventiv.* Deşi concordatul preventiv e în legătură cu starea de faliment, totuş se diferă esenţial, netinzând la lichidarea falimentară. Din această cauză, privilegiul art. 783 c. com., prevăzut numai pentru caz de faliment, nu-şi are aplicaţiune, în caz de concordat preventiv (Bonelli II, n. 603, p. 367 şi nota 10, cpr. Cas. Torino, 27.VII.1911; idem, 18.I.1916; Ap. Casale, 24.IV.1910; Dumitrescu, n. 8688; Paşcanu, n. 400 ter.; A. Milano, 3.V.1911 contra; ultima jurispr. italiană pentru: Tr. Torino, 1.III.1929, *Riv. Dirr. Comm.* 1929, II, 429).

Art. 30. — Dispoziţiunile art. 28 se aplică la orice vânzare de lucruri mobile în care vânzătorul de lucruri mobile şi-a rezervat proprietatea, chiar dacă bunurile mobile nu ar fi din acele prevăzute în această lege şi vânzarea nu ar fi făcută în condiţiunile de mai sus.

203. *Raportul Comisiunei*:

«Insă cea mai importantă dispoziţiune, adăugată de Comisiune, după propunerea D-lui Ministru, este art. 30, prin care se întinde sancţiunile art. 28, la toate vânzările cu pactul rezervei proprietăţei; prin crearea acestui articol, se suprimă controversa existentă şi se decide că, pactum dominii reservati, este un pact legal în dreptul nostru şi pe de altă parte, se uşurează şi garantează vânzările în rate».

204. *Intinderea legei* Lucrurile fungibile şi consumtibile nu trebuiesc trecute în categoriile acestui articol, căci prin natura lor pot oricând fi înlocuite sau consumate (Warneyer, par. 455, p. 777.

In schimb se aplică la vânzările de haine gata, mobilier, ustensile etc., fiind considerate ca necomsumtibile (Planiol et Ripert III, n. 56).

Nu se aplică la vânzarea de drepturi reale imobiliare, nici la acţiuni, obligaţiuni, creanţe, rente, vânzarea de lozuri cu prime (leg. fr. 12.III.1900; Ramella II, p. 30 nota 1), fiind incorporale.

205. *Fondul de comerţ*, fiind o universalitate de bunuri, de fapt, fără obiecte omogene, ci legate între ele numai în vederea exploatărei comerţului, formează un bun mobil incorporal (Lacour et Bouteron I, n. 133; Thaller et Perçerou, p. 72; Boutaud, *Traité Général de Fond de Commerce*, ed. 1905, n. 47 urm.; Planiol et Ripert III, n. 109; Paris, 19.III.1923, *S. P.* 1925 II, 93; Leg. fr. 17.III.1909; Vivante III, n. 842; Warneyer, loc. cit.; Josserand, op. cit. n. 1519; Cas. fr. 20.IX. 1912; Dumitrescu, n. 6445; *C. Jud.* 1925, p. 286, nota Gălăşescu-Pik; v. clausa de restricţie a comerţului, M. Rapaport, *C. Jud.* 1928 p. 211; Tr. Dâmboviţa II, 140/29, *J. G-lă* 1930 n. 98) şi ca atare, această lege nu-şi are aplicaţiune.

206. *Numele* deşi este inalienabil şi imprescriptibil şi deci nu se poate vinde, se poate totuş concepe cedarea întrebuinţărei lui odată cu fondul de comerţ (Ilfov, 27.X.1910, *C. Jud.* 1910, p. 719). Fiind însă un bun incorporal, nu poate face obiectul unei vânzări singulare, cu rezerva proprietăţei (as. naturii specifice a dreptului asupra numelui: Bonnecasse, supl. Baudry IV, n. 298 urm., ed. 1928).

207. *Emblema*, e semnul distinctiv al unui fond de comerţ, accesoriul acestui fond, fiind un bun incorporal (A. Buc. I, 118/924, *Bul. C. Apel* 1925, p. 211; Prahova II, 127/924. *C. Jud.* 1926, p. 159; Cas. III, 284/916, *C. Jud.* 1919, p. 24; *P. R.* 1926, I, 286, notă de B. Bernstein, cu indicarea definiţiilor şi autorilor (Planiol et Ripert III, n. 109; v. special nota A. Wahl, Sirey 1929, II, 65) şi deci nu poate intrà în cadrul acestei legi.

208. *Clientela comercială*, deşi se poate vinde sub forma unei obligaţii de a nu mai exercità comerţul într'o anumită regiune (Dumitrescu, C. Com. II, n. 81; Huc X, n. 58; Planiol II, n. 1730;) nu poate face obiectul unei vânzări cu pactul rezervei proprietăţei.

209. *Universalităţi.* Numai mobilele a căror predare e posibilă şi nu universalităţile de bunuri, pluralităţile de lucruri, ce servesc împreună la un scop economic, pot face obiectul unor asemenea vânzări.

Universalitatea de drepturi, ca o unitate economică de lucruri şi drepturi, o afacere comercială — fond de comerţ —, succesiune, nefiind lucruri mobile în sensul şi spiritul legei şi nici mobile corporale, nu intră în cadrul legei (v. în acest sens şi în dreptul german: Lindemann et Soergel, B. G. B. art. 455, p. 501).

Art. 31. — Un regulament privitor la ţinerea registrelor prevăzute mai sus va desvoltà aplicarea acestei legi..

210. *Concordatul preventiv.* Art. 13 din legea concordatului preventiv cere pentru actele de înstrăinare şi constituire de drepturi reale, autorizarea judecătorului delegat. Cum vânzarea cu rezerva proprietăţei, deşi are de scop garantarea plăţei, nu e o garanţie reală, propriu zisă, urmează că, la o asemenea cumpărare, concordatarul nu are nevoie de autorizare.

211. *Art. 14 din legea concordatului* preventiv, prevede că, dela introducerea cererei de concordat şi până la omologare, creditorii anteriori nu pot executà silit pe debitor, nici aplicà sechestre, făcând o singură excepţie cu creditorii ipotecari.

Suspendarea executărei, credem că, nu se aplică legei vânzărilor de maşini, pentru următoarele considerente:

a) Legea specială de vânzarea maşinelor pe credit are de scop ca, îndepărtând dreptul comun, să dea posibilităţi pentru realizarea urgentă a drepturilor vânzătorului (v. Expunerea de motive: Realizarea neîntârziată a creanţei sale).

Care ar fi realizarea urgentă, dacă s'ar admite suspendarea?

b) Vânzarea cu rezerva proprietăţei a fost consacrată chiar în materia falimentului excluzându-se deci plata prin cotă.

Dacă în executarea silită falimentară, vânzătorul îşi conservă neatinse drepturile sale, e fără discuţie că, în materia concordatului preventiv, aceste drepturi nu pot aveà o situaţie mai rea. In acest caz, nu se poate vorbi de o suspendare a execuţiunei silite şi nici de o suspendare cu atât mai mult cu cât, maşinile rămânând proprietatea vânzătorului, vânzarea lor silită, nu e o executare silită propriu zisă, ci un mijloc consacrat de legiuitor, de a stabili quantumul daunelor, în raport cu valoarea actuală a maşinelor şi cu «preţul» rămas neplătit.

E bine înţeles că, pentru sumele neobţinute, prin vânzarea bunului propriu a vânzătorului, vânzătorul, fiind creditor pentru daune, va veni la cota concordatară.

c) Legea vânzărei maşinelor, fiind o lege specială şi posterioară legei concordatului, a derogat implicit dela dispoziţiunile contrarii economiei sale.

Totuş e absolut necesar ca, vânzătorul să ceară verificarea sa condiţională, pentru eventualele daune, cauzate prin neexecutarea plăţei ratelor (V. Bonelli II, n. 588).

BENEDICT BERNSTEIN
Avocat

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

TRIB. ISMAIL, 11 **Octomvrie 1929**

Opoziţia părţei civile în apel. Fapt amnistiat. Dacă pot fi pretinse despăgubiri civile atunci când se constată că nu există prejudiciu ca un efect direct al contravenţiunei inculpatului.

In fapt. Se constată că Ivan Beleacv având felinarele stinse în timp ce urcă cu maşina o pantă spre satul Cişmeaua Văruită, a întâlnit în cale pe pretorul Păun Rădulescu, care scoborà în viteză mergând pe stânga drumului şi având vizitiul beat. La vederea maşinei, vizitiul abate căruţa prea mult spre şanţ, scapă roata căruţei în şanţ şi răsturnându-se suferă oarecare leziuni fizice soţia şi un copil al său. Fapt amnistiat.

In drept. Considerând că este exact faptul că inculpatul aveà felinarele automobilului stinse, fiind prin aceasta în contravenţie, Că deasemeni este exact că nu lipsa farurilor a fost cauza determinantă a răsturnărei ci starea de beţie a vizitiului, direcţia nereglementară de circulaţie pe stânga în loc de dreapta drumului şi apropierea imprudentă de marginea şanţului în care a căzut roata şi s'a răsturnat căruţa.

Considerând că în virtutea art. 998 c. civ. ori cine prin fapta sa pricinueşte altuia un prejudiciu, este ţinut a-l repară, principiul acestei responsabilităţi decurgând din ideia de culpă, care ca izvor de obligaţiuni se găseşte cuprinsă şi în art. 999 c. civ. pentru prejudicii cauzate prin nedibăcie, imprudenţă, nerespectarea regulamentelor.

Dat fiind că în lumina acestor texte urmează a decide că pentru a există responsabilitatea civilă trebue să fie o legătură directă între cauză şi efect, între fapt şi prejudiciu, ceeace ar există în speţă dacă răsturnarea căruţei s'ar datorà apropierei maşinei cu felinarele stinse, aşadar faptul generator al prejudiciului să fie culpa autorului constând în lipsa farurilor aprinse, — deci o nerespectare a regulamentului şi legei circulaţiei automobilelor, art. 4 din lege şi 7 din regulament.

Considerând însă că această contravenţiune nu contribue cu nimic la accident, fiind stabilit cu martorii ascultaţi, că drumul erà perfect vizibil şi lumina lunei dând suficientă putinţă pentruca ambele vehicule să se observe reciproc şi să se evite cum au şi făcut. Că automobilul urcà încet, trăsura scoborà în viteză pe stânga, cu vizitiul beat conducând prea mult spre şanţ unde intrând roata, căruţa s'a răsturnat.

Având în vedere că un fapt ilicit în el însuş nu atrage răspundere civilă, atunci când nu are repercursiuni prejudiciabile asupra persoanei victimei unui accident, când adică accidentul se datoreşte altor cauze decât faptul ilicit.

Considerând, consecvent principiului expus, că faptul culpos nu poate generà daune când prejudiciul se datoreşte altor cauze, cum e în speţă culpa evidentă a însuş reclamantului şi vizitiului său beat şi de nicăeri nu rezultă că lipsa farurilor este cauza eficientă a accidentului.

Pentru aceste motive, cererea de despăgubiri urmează a fi respinsă ca nefondată.

Preşedinţia d-lui *Al. Zamfirescu* Judecător de şedinţă şi redactorul sentinţei. (Sentinţa No. 1490 din 11 Oct. 1929).

TRIB. ISMAIL, 2 **Nov. 1929**

Opoziţie. Ministerul de Industrie şi Comerţ parte civilă. Inculpat achitat la curtea de apel fără ca partea civilă să fi pus concluziuni atât la prima instanţă cât şi în instanţa de apel. Inadmisibilitatea despăgubirilor civile.

In fapt. Curtea de Apel Galaţi prin decizia No. 135/929 achită în apel pe inculpatul Marin Vlădescu, şeful biuroului de măsuri şi greutăţi Ismail, pentru faptul de fals. Ministerul de Industrie şi Comerţ care a lipsit în faţa ambelor instanţe de judecată, declară opoziţie contra sentinţei Tribunalului No. 518/928 prin care nu i s'au acordat despăgubiri civile, cerând astăzi în opoziţie condamnarea inculpatului la suma de 11.825 lei despăgubiri civile.

Prin jurnalul din 25 Septembrie 1929 Tribunalul a admis în principiu opoziţia.

In drept. Considerând că prin decizia sa Curtea de Apel Galaţi, admiţând apelul inculpatului Marin Vlădescu, îl achită de orice penalitate, motivând că în lipsă de probe precise şi concludente inculpatul M. Vlădescu nu poate fi făcut vinovat de faptul de fals, pentru care Tribunalul îl condamnase la o lună închisoare corecţională.

Că aşà fiind dispare în întregime faptul generator de daune şi neexistând delict penal imputabil inculpatului, partea civilă nu poate obţine nici condamnarea sa la despăgubiri civile, aceasta fiind soluţia ce se impune faţă de textul art. 2, 3 şi 11 pr. penală.

Intr'adevăr, instanţele corecţionale nu au căderea de a acordà părţei vătămate decât despăgubirile ce s'ar fi cauzat prin comiterea unei infracţiuni la legea penală. (Cas. II Dec. 8776/928).

Având în vedere că, deci, neexistând delict penal nu pot există nici daune din moment ce acestea trebue să-şi aibă cauza directă şi imediată în existenţa infracţiunei penale.

Considerând că a decide altfel ar însemnà să se nesocotească autoritatea de lucru judecat a deciziei achitătoare dată de Curtea de Apel, afirmând în contra ei şi tot în instanţa penală de astădată în opoziţia părţei civile, existenţa infracţiunei şi imputabilitatea inculpatului, ceeace este inadmisibil.

Având în vedere că se susţine de către partea civilă că această nesocotire nu ar aveà loc, întrucât de astădată discuţia faptului penal are loc numai în mod virtual, ca fapt prejudiciabil, neputându-se ajunge la situaţiunea ilogică după dânsa, ca să fie privată de dreptul ei de a se judecà, căzând în pretenţiuni fără a se fi apărat şi aceasta cu atât mai mult cu cât nu ar mai puteà merge la instanţele civile unde i s'ar opune principiul «electa una via».

Considerând că ceeace legea de procedură penală recunoaşte în favoarea părţei vătămate nu este un drept în plus ci o facultate excepţională de a se alătură instanţei penale pentru valorificarea daunelor, beneficiind astfel de avantagiile instrucţiunei penale în dovedirea faptului, dar odată această facultate exercitată, supune acţiunea privată tuturor consecinţelor soluţiei penale fără ca partea să se mai poată întoarce la calea civilă. Legiuitorul prin prorogarea competinţei instanţei penale şi asupra despăgubirilor civile, le-a considerat pe acestea ca drepturi decurgând din infracţiune şi grefându-se pe ea, existând deci în funcţie de fapt ca infracţiune a legei penale.

Intr'adevăr s'ar puteà ca un fapt să nu cadă sub prohibiţiunea legei penale şi totuşi să fie prejudiciabil; în acest caz însă nu instanţei penale îi revine sarcina de a-l recunoaşte şi sancţionà, fiind precis şi categoric edictat de legea de procedură penală, că acţiunea privată are de obiect repararea daunelor cauzate de o infracţiune la legea penală. Prin urmare, în primul loc penalizare şi în al doilea loc reparaţiuni civile.

Instanţa penală însă achitând, prin aceasta însăş a închis orice cale de reparaţiune civilă şi achitarea afirmând inexistenţa faptului, reparaţiunile civile sunt inadmisibile nu numai în instanţa penală, ci chiar şi în faţa Tribunalului civil.

O spune art. 11 pr. pen. şi se impune în mod necesar faţă de textul art. 2 şi 3 pr. pen.

Se susţine că nu există «definitiv judecat» atâta timp cât şi acţiunea privată nu a fost desbătută.

Considerând că această concluzie se trage din principiul independenţei celor două acţiuni publică şi privată având obiect şi cauză diferită.

Considerând exact acest principiu trebue însă să admitem pentru consideraţiuni mai puternice, că i se opune un alt principiu tras dintr'un interes de ordine publică, constând în respectul absolut şi unanim datorit hotărîrilor penale, în interesul autorităţei de care trebue să se bucure în faţa societăţei, hotărîrea justiţiei represive. Fiind ca atare în joc pe de o parte interesul privat al pretinsului lezat, iar de altă parte interesul public al autorității justiției represive, primul va trebui să cedeze în fața celui de al doilea.

«On ne conteste plus guère ce principe — zice Capitant — que les juges civils doivent tenir pour vrai tout ce que expressément ou implicitement a été constaté par les juges criminels».

Din această rațiune a născut necesitatea art. 2, 3 și 11 pr. pen. față de care textul art. 197 pr. pen. nu poate fi considerat decât ca o recunoaștere principială a unui drept la o cale de atac, în virtutea beneficiului a două grade de jurisdicție, întrucât în caz de achitare, dela Tribunal la Curte apelul izolat al părței civile, nu va puteà duce la un rezultat practic, căci neputând devoluà acțiunea publică, partea civilă se va izbi de negațiunea faptului încriminat sau imputabilității inculpatului și neputând trece peste aceasta, va cădeà în pretențiuni.

Așa fiind, nu se poate nici în mod virtual pune în desbateri faptul penal, căci ar însemnà ca tribunalul să afirme eventual un fapt negat de Curtea de Apel în mod definitiv, ceeace nu e admis.

Nici jurnalul interlocutor din ședința dela 23 Maiu 1929 nu poate fi opus, admiterea în principiu a opoziției recunoscând principial dreptul de a opoză, fără însă ca prin aceasta să prejudece soluția în fond, soluție ce urmând a se da în baza examinării faptelor, examinare ce fiind definitiv făcută de Curtea de Apel care a achitat, consecința se impune în opoziția de față cu puterea de lucru judecat.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondată cererea de despăgubiri. (Sentința No. 1678 din 2 Noembrie 1929).

Președinția d-lui *Al. Zamfirescu* jude de ședință, redactor al sentinței.

OBSERVAȚIE. Principiul influenței penalului asupra civilului s'a pus de multe ori în fața instanțelor de judecată și s'a discutat în doctrină emițându-se diferite păreri.

Așà Merlin se întemeiază pe principiul autorității de lucru judecat.

Diametral opus este Toullier care afirmă complecta independență a celor două acțiuni — publică și privată — nefiind identitate de persoane, cauză și obiect. De o parte Ministerul public urmărind aplicarea pedepsei, considerând faptul ca dăunător ordinei sociale, de alta particularul lezat cerând reparațiunea leziunei suferite, printr'un fapt considerat prejudiciabil lui.

Evident că nu poate fi vorba de autoritate de lucru judecat în sensul art. 1201 c. civ., însă se admite cu mult temeiu părerea medie, având ca bază misiunea specială a tribunalelor represive de a statuà asupra infracțiunilor penale, cuvântul lor ca instanțe de justiție represivă trebuind să se impună ca autoritate — *erga omnes* — în interesul ordinei publice. (Aubry et Rau vol. XII par. 76 g bis).

In consecință tribunalul civil nu va puteà fără a încălcà această regulă, să discute sub nici un aspect acelaș fapt considerat ca delict, de astădată în mod virtual, pentru a conchide la despăgubiri civile.

Art. 1201 c. civ. edictează o regulă de drept civil scrisă pentru chestiuni civile, iar rațiunea pentru care o sentință în penal se impune în procesul civil, este dedusă din însăș misiunea de justiție represivă a tribunalului penal și din faptul că deciziunea penală fiind dată între acuzat și societatea întreagă prezintă un caracter de generalitate, care-i imprimă autoritatea lucrului judecat.

«On ne conteste plus guère ce principe, que les juges civils doivent tenir pour vrai tout ce que expressément ou implicitement a été constaté par le juge criminel. Pour employer la formule d'un arrêt, il n'est jamais permis au juge civil de méconnaître ce qu'a été certainement et nécessairement décidé par le juge criminel. (Capitant vol. II pag. 241).

Fie afirmat prin formula autorității de lucru judecat în sensul art. 1201 c. civ., fie prin formula autorității de care trebue să se bucure cuvântul instanței represive în interesul ordinei sociale, principiul influenței judecății penale asupra celei civile se impune ca o regulă necesară și logică, oridecâteori tribunalele au a decide asupra reparațiunilor civile cerute în urma sentinței penale de achitare.

In acest sens Cas. fr. 205, 17 Sept. 1868; 54 Fevr. 1875; 582 din 20 Decembrie 1872. Idem Cas. II 292/919 *Pand. Rom.* 1924, 8776/928 *Pand. Săpt.* 16/929. Alexandresco tom. VII p. 643, Cas. civ. franceză dec. 6 Fevr. 928 cu nota d-lui D. Cotrutz *Pand. rom.* p. 98 III, 1929.

Curtea de Apel Craiova prin jurnalul 431/929 *Pand. Rom.* 1929 bazată pe independența acțiunii publice și celei private chiar exercitate în fața acelorași judecători, decidecă în caz de achitare la prima instanță și neapelarea parchetului, partea civilă poate uzà de calea apelului întrucât în ce o privește pe ea, achitarea nu are un caracter definitiv judecat în formularea pretențiunilor civile.

«Că despre lucrul judecat dealtfel nu s'ar puteà vorbì decât când el ar fi total judecat iar nu parțial. Ori lucrul judecat în această privință ar rezulta numai din soluționarea întreagă a obiectului procesului, care în asemenea situațiune nu ar puteà fi decât examinarea faptului penal dintr'un îndoit punct de vedere acela al pedepsei și acela al pagubei».

Recunoaștem că atâta timp cât părței civile îi rămâne deschisă o posibilitate de a atacà sentința achitătoare indiferent de atitudinea Ministerului public, pentru ea nu este lucru judecat, dar tot așà de evident se impune și faptul că apelul părței civile nu poate devoluà dezbaterea procesului penal nici chiar indirect pentru satisfacțiunea sa civilă, căci și în acest caz s'ar impietà asupra achitărei rămasă definitivă prin neapelarea Ministerului public.

Ce rămâne atunci din acest drept de apel recunoscut de art. 197 p. pen.? Efectele lui vor fi iluzorii, lipsite de o realizare practică. In consecință, fără a fi indivizibil ci accesoriu acțiunei publice, apelul părței civile va fi util când se va exercità concomitent cu Ministerul public; izolat rămâne un pur drept principial.

Nu se poate însă refuzà despăgubirea civilă în cazul când, afirmându-se existența materială a faptei, nu s'ar contrazice prin aceasta soluția achitătoare. Spre exemplu achitat pentru lipsă de intenție, de responsabilitate penală.

Tot așà oridecâteori ambele soluții se pot concilià, ex. vatman achitat pentrucă nu ar fi făcut uz de semnal, condamnat însă civil pentru culpa de a fi mers cu viteză prea mare (Capitant vol. II 242, Alexandresco notă sub Cas. II 292, 919 *P. R.* 924).

Aceste considerațiuni se impun fie în cazul unei acțiuni civile separate în fața tribunalului civil, fie în cazul acțiunei private izolate în instanța penală, când adică în urma achitărei, procurorul nu apelează. Cu privire la această din urmă situație, numai în ipoteza când admitem că instanța penală este competentă a statuà asupra despăgubirilor în achitarea pentru lipsa unui element constitutiv al delictului.

Credem, cu toate că se admite aproape în mod general contrariul, că problema rămâne deschisă în ce privește puterea instanței penale de a acordà despăgubiri civile, atât în caz de absolvire cât și în caz de așa numită achitare improprie, pentru lipsa unui element al infracțiunei.

Art. 11 pr. pen. trimite la tribunalul civil partea care n'a luat concluziuni în instanță. Deaci ar trebui să deducem că în caz de absolvire, partea civilă poate obține satisfacerea pretențiunilor sale în instanța penală.

Atâta timp însă cât trebue să recunoaștem că această instanță este învestită numai cu puterea de a judecà acțiunea privată alăturată acțiunei publice și numai pentru despăgubiri izvorîte dintr'o infracțiune, atunci când faptul nu intră în previziunile legei penale rămânând un pur fapt civil, sau când lipsit de unul din elementele constitutive ale vreunei infracțiuni, scapă deasemeni de sub sancțiunea legei penale, rămânând prin aceasta tot un delict civil, dispărând substratul penal, încetează și competența instanței penale, — nu putem fără a violà regula de principiu pusă în art. 1 și 2 pr. pen. să admitem o aplicațiune strict literară a aliniatului ultim din art. 11 proc. pen.

Ce, oare, ar fi mai comod pentru orice persoană lezată prin vreun fapt al cuiva, decât să se adreseze instanțelor de judecată penală, cu o plângere, iar acestea găsind că faptul nu intră în prevederile legei penale să absolve acordând despăgubiri civile.

Pentru reclamant ținta este ajunsă, pe când pârîtul sustras dela judecătorii firești de instanța civilă, este nevoit să suporte calea puțin plăcută a unei judecăți penale.

Dar pe lângă motivele acestea de ordin procedural, mai este și un alt argument destul de serios care militează în favoarea îmbrățișărei acestei opiniuni și anume argumentul tras din obligațiunile fiscale căruia sunt supuse toate litigiile civile, legea timbrului acordând scutire numai acțiunilor private alăturate acțiunei publice.

Iată dar că sunt motive care fac să se susțină cu mult temeiu, competența exclusivă a instanței civile în acele cazuri când lipsind împrejurările specifice, care fac ca un fapt să fie considerat infracțiune rămânând deci în afara textului legei penale, partea interesată ar recurge totuș la calea tribunalelor penale.

Pentru a evità excepțiunea sprijinită pe adagiul «electa una via non datur recursus ad alteram» instanțele obișnuesc să rezerve reclamanților beneficiul judecății civile. Procedeu inutil credem, deoarece această excepțiune operează numai atunci când reclamantul a fost respins în fondul pretențiunei sale, nu și în cazul când nu s'a intrat deloc în examinarea ei. Altmintreli ar însemnà să fie privată de dreptul său de a se judecà, ceeace este inadmisibil.

In sensul susținerilor de mai sus s'a pronunțat de altfel și d-l D. Ionescu-Dolj în tratatul său de procedură penală, contra d-l Vintilă Dongoroz.

Este în orișice caz o problemă care suportă argumentări și într'un sens și în altul. Noi înclinăm mai mult pentru competenţa instanţelor civile, oridecâteori faptul nu poate fi pedepsit de legea penală.

Poate că acest echivoc să nu mai existe sub regimul nouei legi de procedură penală ce se va pune în aplicare pe întreg cuprinsul actual al ţărei.

AL. ZAMFIRESCU
Judecător Trib. Ismail

TRIB. SOMEŞ I, 23 Ianuarie 1930

Vânzare. Inscrierea contraprestaţiunei în c. f. Art. 63 şi 130 din reg. c. f.

Conform art. 63 din reg. cărţilor funduare din 15 Dec. 1855, numai acele drepturi pot fi intabulate sau prenotate asupra bunurilor imobile, cari sunt drepturi reale după concepţia lor legală sau cari, deşi aparţin drepturilor personale, dar prin inscripţia în c. f. pot să dobândească caracterul dreptului real determinat prin lege, ca de ex. dreptul de protimis, de chirie, etc.

Insă conform art. 130 din acelaşi regulament, dacă vânzătorul vreunui imobil a stipulat pe seama sa anumite contraprestaţiuni (de ex. referitor la părţile de ereditate), acestea vor fi întabulate sau prenotate în foaia de sarcini a bunului vândut, deodată cu intabularea sau prenotarea dreptului de proprietate pe seama cumpărătorului.

Prin urmare, dacă conform art. 63, menţionat mai sus, în principiu numai drepturile reale pot face obiectul intabulărei sau prenotărei în c. f. se exceptează, pe lângă cazurile prevăzute de acel articol, acelea prevăzute de art. 130, când intabularea nu se cere în mod direct şi independent, ci drept consecinţe şi ca accesorii ale drepturilor reale, care formează obiectul principal al cererei.

Deşi acest din urmă text nu vorbeşte de stipulaţiuni ca cea din speţă, însă din conţinutul lui, rezultând că cele enumerate în el sunt numai nişte exemple şi astfel, nefiind limitate cazurile în cari se poate face intabularea în foaia de sarcini, nu pot instanţele judecătoreşti să creieze prohibiţiuni neprevăzute de lege.

In speţă, după cum rezultă din contract, părţile au convenit să se intabuleze stipulaţia din punctul 9, convenţie care formează legea părţilor, atât timp cât nu aduce atingere ordinei publice şi bunelor moravuri şi nici nu contravine unor dispoziţiuni imperative a legilor sau a regulamentelor care au putere de lege.

Regulamentul cărţilor funduare nu opreşte intabularea sau prenotarea unor sarcini ca acelea pe cari în speţă cumpărătorii şi le-au impus cu consimţimântul vânzătoarei, cari sarcini împreună cu preţul arătat în contract, formează contraprestaţiunea în schimbul căreia vânzătoarea a vândut imobilul.

Astfel fiind, greşit a procedat judecătoria respingând capătul de cerere referitor la clauza de «răscumpărare a locului de mormânt» şi de plata taxei pentru îngrijirea mormântului şi în consecinţă, urmează a se admite recursul, reformându-se partea atacată a hotărîrei.

Preşedinte şi redactor *A. Eniu*, judecător.

TRIB. SOMEŞ I, 27 Ianuarie 1930

Violare de domiciliu. Elemente constitutive. Art. 332. c. p. ard. Amnistie. Consecinţele civile ale infracţiunei. Cheltueli penale. Suportarea lor de către partea civilă în caz de achitare. (Art. 479 şi 482. p. p. ard.).

Conform art. 482 alin. II pr. pen. dacă procedura a decurs numai în urma acuzărei private şi inculpatul a fost achitat sau dacă procedura a fost stinsă din cauza retragerei plângerei prealabile, cheltuelile penale vor fi restituite în primul caz de acuzatorul privat, iar în cel de al doilea de către cel neîndreptăţit a face plângerea prealabilă.

Conform art. 479 pr. pen., prin cheltueli penale se înţeleg pe lângă acele anticipate de casieria Statului începând dela cercetarea prealabilă, până la terminarea executărei pedepsei şi cheltuelile necesare ce s'au făcut acuzatorului privat, precum şi onorarul cuvenit reprezentantului şi apărătorului învinuitului, apărătorului privat, deasemenea şi cheltuelile făcute de aceştia.

Din combinarea acestor două texte rezultă că în caz de achitare instanţele judecătoreşti sunt obligate ca la cererea părţei interesate să oblige pe reclamantul care a pornit şi susţinut acţiunea publică fără concursul repr. ministerului public să despăgubească pe inculpaţi atât de cheltuelile efective cauzate de acuzarea neîntemeiată cât şi de onorarul pe care numiţii trebue să-l achite advocaţilor cari i-au apărat.

Pentru existenţa delictului de violarea domiciliului, imputat inculpaţilor, se cere conform art, 332 c. pen. ca aceştia să intre în locuinţa, în prăvălia sau în dependinţele acestora, fără motiv legitim, prin uneltiri viclene sau fără voia aceluia care locueşte într'însele sau care are dreptul de a dispune asupra locuinţei.

In speţă nedovedindu-se că inculpaţii ar fi intrat în locuinţă fără drept, nici prin uneltiri viclene sau fără învoirea reclamantei care locuià acolo, fapta imputată inculpaţilor nu întruneşte elementele cerute de art. 332 c. pen.; astfel fiind chiar dacă n'ar fi intervenit legea amnestiei, inculpaţii tot ar fi trebuit achitaţi pe baza art. 326 p. 1 pr. p.

Prin art. 4 din legea amnestiei acordându-se părţei civile dreptul de a-şi valorifică pretenţiunile civile prin continuarea procedurei începute pe cale penală contra inculpatului amnestiat, nu s'au atins întru nimic drepturile acordate inculpatului de art. 482 alin. II pr. p. comb. cu art. 479 din aceiaşi procedură de a fi despăgubit de cheltuelile efective cauzate de plângerea nedreaptă pornită şi susţinută de reclamantă contra lui.

In specie procedura fiind pusă în curgere numai în urma cererei reclamantei care a susţinut acuzarea în faţa primei instanţe, iar infracţiunea pusă în sarcina inculpaţilor fiind neexistentă în sensul art. 326 p. 1 pr. p. prima instanţă a procedat legal obligând pe reclamantă la suportarea cheltuelilor penale, deci apelul acesteia este nefondat.

Văzând că advocatul reclamantei n'are nici procură verbală nici procură scrisă, directă sau de substituire şi astfel apelul său este neadmisibil.

In consecinţă ambele apeluri urmează a se respinge. (Sentinţa penală din 27 Ianuarie 1930).

Preşedenţia d-lui *A. Bodea*, prim-preşedinte, Redactor *A. Eniu*, judecător.

TRIB. STOROJINEŢ, 8 Febr. 1930

Turburare de posesie. Bucovina. Incheere finală. Caracterul recursului contra ei. Apel. Timbru. Insuficienţă. Nulitate.

TRIBUNALUL: Având în vedere că s'a relevat din oficiu chestia dacă prezentul recurs este suficient timbrat şi în special dacă urmează a fi timbrat ca apel în conformitate cu art. 9 § 1 sau ca recurs în conformitate cu art. 10 § 1 lit. *a* din legea timbrului.

Având în vedere că art. 10 § 1 lit. *a* din această lege nu vizează decât recursurile în casare în contra hotărîrilor judecătoriilor date în prima şi ultima instanţă (art. 61 şi 64 din legea de accelerare din 1925; art. 76 din legea pentru Curtea de Casaţie şi art. 67 şi 70 din legea de accelerare din 1929) şi că în materie de turburare în posesiune încheierea finală prevăzută de § 469 pr. civ. buc. nu este dată în ultima instanţă, mai cu seamă, că este susceptibilă în conformitate cu § 460 pr. civ. buc. de recurs care se judecă în conformitate cu §§ 514 şi urm. pr. civ. buc. şi care prin urmare este o cale ordinară de atac.

Având în vedere. că în materie de turburare în posesiune, recursurile în contra încheierilor finale nu pot fi considerate drept recursurile în casare şi din motivul că hotărîrile tribunalului asupra acestor recursuri sunt la rândul lor susceptibile de recurs în casare la Inalta Curte de Casaţie, fiind abrogată dispoziţiunea din § 528 proc. civ. buc. prin art. 10 din Constituţie şi prin legea pentru Curtea de Casaţie.

Având în vedere, că prin urmare, în materie pentru turburare în posesiune recursul în contra încheierei finale prezintă caracterul unui adevărat apel şi urmează deci a fi timbrat în conformitate cu art. 9 § 1 din legea timbrului cu 150 lei. (A se vedeà Corneliu Botez, pag. 145 şi 146).

Având în vedere că prezentul recurs nu este timbrat decât cu 100 lei şi că prin urmare este insuficient timbrat şi că recurentul n'a justificat plata diferenţei pentru completare.

Având în vedere, că prezentul recurs urmează a fi judecat fără citarea părţilor şi că prin urmare, nu este dat cazul de a se puteà aplicà dispoziţiunile din art. 42. al. 1 şi din legea timbrului.

Având în vedere, că art. 41 din legea timbrului nu vizează cererile introductive de instanţă (Botez pag. 361) şi că în consecinţă prezentul recurs urmează a fi anulat în conformitate cu art. 42 din legea timbrului.

Pentru aceste motive, în virtutea legei hotărăşte: Anulează recursul introdus de susnumita parte reclamantă în contra încheierei finale a judecătoriei mixte Storojineţ C. IV 106/27 din 19 Iunie 1928.

OBSERVAŢIUNE. Pentru înţelegerea expunerilor de mai jos sunt necesare următoarele lămuriri:

Incheierea finală dată conform § 459 proc. civ. a. în procedura de turburare de posesiune (§ 454 urm. proc. civ.), prin care s'a respins acţiunea, a fost atacată cu recurs la Tribunal.

Acest recurs introdus la 15/XI.1928, a fost timbrat conform art. 10 § 1 lit. *a* cu 100 lei.

Tribunalul prin jurnalul indicat a anulat recursul, fiind de părere că trebuià să fie timbrat conf. art. 9 § 1 lit. *a* cu 150 lei.

Să vedem deci, dacă soluţia Tribunalului este bazată pe lege sau nu.

I. Art. 10 al legei timbrului din 1927 *(M. O.* No. 92) prevede în mod clar la cari taxe de timbru sunt supuse recursurile.

Conform acestui text de lege un recurs, când valoarea litigiului întrece suma de 5000 lei, urmează a fi timbrat cu 100 lei eventual şi cu sporurile de 20% şi 10%.

Tribunalul însă a plecat dela părerea că un recurs contra unei încheieri finale în procedura de turburare de posesie trebuie timbrat la fel ca un apel, adică conform art. 9 al legei timbrului.

Prin astfel de interpretare a legei timbrului se violează în primul rând în mod eclatant principiul de bază pentru interpretarea legilor fiscale, după care în orice materie de impozit dispoziţiunile legale sunt de interpretat în mod strict.

Ca şi în materia penală, care este cârmuită de principiul «nullum crimen sine lege», nu se poate recurge la analogie şi nu este îngăduit de a aplicà o interpretare extensivă, la fel şi în legile de impozit ceeace nu este expres prevăzut, nu poate fi impus.

Or, prin raţionamentul că un recurs contra unei încheieri finale trebuie timbrat ca un apel conform art. 9 al legei timbrului, tribunalul contrazice suszisul principiu interpretând legea timbrului în defavorul împricinaţilor, fără însă a aveà nici cel mai mic sprijin, fie în legea timbrului, fie în procedura civilă, confundându-se astfel calea de atac a recursului cu cea a apelului.

Procedura civilă austr. dispune în §§ 460 şi 548 că încheierea finală dată în procedura de turburare de posesiune poate fi atacată cu recurs la tribunal.

Un astfel de recurs nu se deosebeşte întru nimic dela un alt recurs, prin care se atacă vreo încheiere, căci în ambele cazuri motivele de recurs rămân aceleaşi, instanţa de recurs îşi dă hotărîrea ei în şedinţa secretă, stabilirile în fapt ale primei instanţe nu sunt supuse cenzurei instanţei de recurs, iar susţineri şi propuneri probatorii noui sunt inadmisibile.

Pe o structură juridică cu totul alta este bazată calea de atac a apelului. Procedura în faţa instanţei de apel se desfăşoară într'o şedinţă publică cu citarea părţilor (dacă părţile n'au renunţat la aceasta conf. § 492 pr. civ.), susţineri şi probe noui sunt admisibile în limitele §§ 468 şi 482 pr. civ. instanţa de apel nu este legală de rezultatul constatărilor în fapt făcute de prima instanţă şi aşà mai departe.

Lipseşte deci orice motiv pentru a puteà asimilà un astfel de recurs unui apel, care cum s'a arătat mai sus în trăsături generale este bazat pe o procedură cu totul alta atât în legislaţia austriacă cât şi în cea a vechiului regat şi pe care îl are în vedere art. 9 al legei timbrului, care exige taxe mai mari în considerare la munca mai anevoioasă a instanţelor depusă în procedura de apel.

Din cuvintele «în pricinile rezolvate de judecători în ultimă instanţă» (art. 10 § 1 lit. *a*) conchide tribunalul că articolul menţionat vizează numai pricinile cari pot fi atacate cu recurs în casare la tribunal.

Această motivare este greşită, căci pe deoparte înseamnă expresiunea «ultima instanţă», că este vorba de pricinile soluţionate în fapt în ultima instanţă, deci acest articol al legei timbrului se aplică şi la recursul în speţă, întrucât stabilirile în fapt ale primei instanţe în procedura de turburare în posesie sunt definitive, iar pe de altă parte mai prevede art. 10 § 1 lit. *a*, că în pricinile dela 5000 lei în sus şi în legile cu caracter nepatrimonial recursul este de timbrat cu 100 lei.

Tocmai din cele sus arătate se poate deduce ,că această dispoziţie se aplică recursurilor date în procedura ordinară, căci un recurs în casare dela judecătorie la tribunal există numai în pricinile cu o valoare a obiectului până la 5000 lei (art. 67 al legei din 10/7/1929 şi art. 78 al legei pentru Curtea de Casaţie).

II. Dar chiar în ipoteza inexactă, că un recurs contra unei încheieri finale în procedura pentru turburarea posesiunei se taxează conform art. 9 al legei timbrului, soluţia tribunalului este totuş greşită.

Suszisul articol prevede în § 1 lit. *a*, că cererea de apel la tribunale în cazurile de competenţa judecătoriilor în materie graţioasă, cum şi în cazurile când litigiul are de obiect un drept nepatrimonial sau neevaluabil în bani, se vor timbrà fix cu 100 lei.

Mai rămâne de examinat, dacă şi acţiunile posesorii sunt vizate de ultimul text.

La această întrebare răspundem în mod afirmativ, fiind această părere în plină concordanţă atât cu legea timbrului cât şi cu dispoziţiunile procedurei civile referitor la evaluarea obiectului litigios.

a) Numai petiţiunile specificate în art. 5 § 1 sunt susceptibile de a fi evaluate.

Aceasta rezultă în mod evident din art. 5 § 1 al. 2 care dispune, că deosebit de taxa timbrului petiţiunile de mai sus sunt supuse la impozit proporţional calculat la valoarea obiectului litigios.

Prin urmare legea timbrului a înţeles expres de a exceptà acţiunile posesorii din § 5 al suszisului articol dela evaluarea obiectului litigios urmând aşà dar a se considerà obiectul litigios al unei acţiuni posesorii ca neevaluabil în bani.

Un recurs contra unei încheieri finale dată asupra unei acţiuni posesorii de art. 5 § 5 este deci de timbrat conform art. 9 § 1 lit. *a*.

b) § 54 şi urm. al normei de jurisdicţie austr. conţine dispoziţiuni pentru evaluarea obiectului litigios.

Această evaluare determină competenţa materială a forului sesizat afară de cazurile, în cari un litigiu este dat în competenţa exclusivă a unei instanţe.

Dar tocmai litigiile pentru turburarea posesiunei intentate conform § 454 proc. civ. le judecă conform § 49 lit. 4 al normei de jurisdicţie în mod exclusiv judecătoriile, astfel că legilor procedurale austriace le este străină evaluarea unei acţiuni pentru turburare în posesiune, căci conf. § 56 al. 2 proc. civ. reclamantul este obligat să facă o astfel de evaluare numai în cazul, dacă competenţa materială a instanţei sesizate este în funcţie de evaluarea menţionată, ceeace în procedura de turburare în posesiune, după cum s'a arătat mai sus, nu este cazul.

III. Cel mai grav viţiu însă, de care este lovit jurnalul sus reprodus este acela, că tribunalul n'a avut nici o bază legală pentru a anulà recursul din speţă, chiar în ipoteza, că acest recurs n'ar fi timbrat în regulă.

Tribunalul invoacă în sprijinul său art. 42 al legei timbrului, dar acest articol nu dispune nicăeri că instanţa de judecată este îndreptăţită să anuleze pur şi simplu un recurs insuficient timbrat.

Având în vedere, că nulităţile sunt întotdeauna strict de interpretat, să cercetăm ce soluţie consacră suscitatul articol.

Art. 42 al legei timbrului prevede, că cererile introductive de instanţă (deci şi recursurile) netimbrate sau insuficient timbrate vor fi valabile, dacă una din părţi va justificà la prima zi de înfăţişare plata taxelor de timbru şi a impozitelor datorite după lege sau a diferenţei pentru completare.

Judecata la cerere va încuviinţà părţei interesate un singur termen pentru plata lor, şi abià după expirarea acestui termen fără succes, cererea netimbrată sau insuficient timbrată va fi anulată.

Interpretând riguros § 42 al legei timbrului, constatăm că instanţa poate anulà o cerere numai în două cazuri: ş. a. în cazul întâiu când la prima zi de înfăţişare relevându-se din oficiu sau din partea părţei potrivnice, că petiţia nu este timbrată în regulă, iar partea obligată de-a o timbrà nu o face imediat şi nici nu cere un termen pentru înlăturarea acestui viţiu, sau în cazul al doilea, când acordându-i-se părţei interesate termenul cerut, acest termen expiră fără rezultat.

Numai în aceste două ipoteze anularea unei cereri introductive în instanţă ar fi bazată pe lege.

Se naşte acuma întrebarea: cum are să procedeze instanţa, dacă judecata se desfăşoară într'o şedinţă secretă fără citarea părţilor, cum erà în speţă, întrucât conf. § 526 pr. civ. instanţa de recurs îşi dă hotărîrea ei în şedinţă secretă fără prealabile desbateri orale.

Intr'un astfel de caz sunt posibile două soluţii: ş. a. ori instanţa pune în vedere părţei interesate printr'o comunicare viţiul constatat, sau recursul rămâne nerezolvat până ce timbrele lipsite nu vor fi completate, lăsându-se în voia părţei litigante să se intereseze la grefa despre soarta recursului ei sau a părţei adverse şi să completeze timbrul lipsit din vina ei sau a celeilalte părţi.

Prima soluţie, adică provocarea părţei interesate a fost adoptată de către Curtea de Apel din Cernăuţi care în nenumărate rânduri a restituit dosarul primei instanţe cu menţiunea de a pune în vedere părţei interesate să completeze taxa de timbru lipsit (în acest sens jurnalele dela 7/4/1928 dos. No. R. II, 15/28 şi dela 2/II 1929 dos. No. R. I 79/28 al Curţei de Apel Cernăuţi).

Pentru motivele sus expuse credem că tribunalul a comis o eroare gravă cu această anulare a recursului în contra jurnalului final în procedura de turburare de posesie rămânând ca Inalta Curte de Casaţie, la care recurgem, să-şi spue ultimul cuvânt în chestie, casând jurnalul sus reprodus.

DR. E. BURG
Avocat

JUD. OCOL RURAL GALAŢI,

18 Februarie 1930

Legea proprietarilor. Acţiune în daune introdusă conform acestei legi. Depărtarea reclamantului dela instanţă. Admisibilitate.

JUDECATA: Asupra finelui de neprimire al prezentei acţiuni.

Având în vedere actele aflate la dosar şi susţinerile părţilor.

Având în vedere că reclamantul Simion Kaizerman cu domiciliu ales str. Independenţei No. 25 din Galaţi intentând această acţiune pentru daune Primăriei Municipiului Galaţi în conformitate cu legea drepturilor proprietarilor, declară că renunţă la prerogativele acestei legi şi înţelege a se judecà, după dreptul comun.

Că pârîta, Primăria Municipiului Galaţi care pusese concluziuni pentru respingerea acţiunei ca inadmisibilă conf. legei proprietarilor întrucât se cereau numai daune, a cerut respingerea acţiunei ca nesusţinută şi s'a opus la modificarea ei în ce priveşte calea aleasă.

Că reclamantul la rândul său a mai susţinut că dacă puteà introduce prezenta acţiune conform legei excepţionale asupra drepturilor proprietarilor cu atât mai mult poate s'o susţină după dreptul comun şi că pârîta nu poate cere decât comunicarea modificărei acţiunei şi citarea în şedinţa publică şi nu respingerea ei.

Considerând că în doctrină este discutabilă chestiunea dacă acţiunea fiind introdusă pe calea sumară prevăzută de legea proprietarilor, deşi nu intră prin obiectul ei în nici unul din cazurile prevăzute de această lege, poate instanţa trimite părţile să se judece după dreptul comun, în şedinţa publică, ori este ţinută să respingă cererea ca rău introdusă şi aceasta cu atât mai mult atunci, când pârîtul opunându-se la dezistarea reclamantului, cere formal respingerea.

Că după un prim sistem, dispoziţiunile art. 3 leg. proprietarilor combinat cu art. 108 pr. civ. cererea nu trebuie respinsă chiar dacă pârîtul invocă neregularitatea ei dar urmează a fi soluţionată cu aplicarea regulelor în care sunt supuse acţiunile ordinare. (Virgil Benişache, «Legea Proprietarilor», pag. 12 şi urm.).

Că s'a decis astfel de Inalta Curte de Casaţie că încetează competinţa camerei de consiliu de a judecà după procedura sumară şi urgentă a legei proprietarilor, acţiunile introduse în baza acestei legi, ca orice competinţă excepţională, când acţiunea n'are de obiect drepturile ce decurg pentru proprietari din contractele de locaţiune.

Că prin urmare, nu se comite nici un exces de putere de către tribunal care trimite pe părţi să se judece după procedura dreptului comun după ce constată că între părţi nu există nici un raport dela proprietar la chiriaş ci este vorba de o acţiune în daune pentru repararea unui delict civil. *(Curier. Jud.*, No. 45 din 1914, pag. 374).

Că după un al doilea sistem (Corneliu Botez: «Legea Proprietarilor», pag. 31 şi urm.), se combate primul în argumentele sale de text şi se spune apoi că dacă instanţa de judecată e aceeaş cum este în speţa noastră judele de ocol, ea nu poate soluţionà cererea decât ţinând seamă de modul cum a fost învestită cu judecata ei şi se dă ca exemplu o acţiune cambială care nu poate fi transformată într'o acţiune de drept comun după cum nici o astfel de acţiune nu poate fi transformată în una cambială, dacă pârîtul se opune, lucru pe deplin exact pentru caz numai. (Corneliu Botez, op. citat, pag. 32).

Că, spune acest autor: «Pentru aceleaşi consideraţiuni proprietarul nu poate renunţà la procedura dreptului comun declarând în instanţă că se prevalează de procedură excepţională a legei proprietarilor, dacă pârîtul se împotriveşte la cererea sa». (Corneliu Botez, ibidem, pag. 33).

Că dacă aceasta este deasemenea foarte exact şi chiar simplu, este regretabil că distinsul autor nu precizează şi pentru reciproca, despre care noi credem însă că nu este adevărată, adică proprietarul poate renunţà în instanţă la procedura excepţională creiată exclusiv în favoarea sa, declarând că se mulţumeşte a se judecà după dreptul comun şi aceasta potrivit principiului: «cine poate mai mult, poate şi mai puţin».

Considerând că dezistarea dela instanţă sau dela un act izolat de procedură este permisă chiar în materiile interesând ordinea publică, căci nu este nici o raţiune de a lipsi o parte de dreptul de a renunţà la o procedură neregulată pentrucă dreptul părţei care se dezistă rămâne intact şi ea poate să reînceapă sau să continuie procedura şi aceasta cu atât mai mult când dezistarea are loc la prima instanţă.

Că dezistarea dela instanţă ca şi dezistarea dela un drept este un act de renunţare unilaterală.

Ca probă că nu are un caracter contractual este că în caz de refuz arbitrar şi nejustificat al pârîtului, tribunalul poate declarà dezistarea valabilă. (Glasson et Tissier, II, No. 563 pag. 609 ed. III-ème).

Că atunci când drepturile pârîtului sunt neatinse, când interesele sale legitime sunt apărate, consimţământul său nu mai este necesar.

Considerând că aşa fiind în speţă, judecata ia act de dezistarea reclamantului dela dreptul său de a se prevalà de dispoziţiunile legei proprietarilor. *(Şedinţa din Camera de Consiliu dela 18 Februarie 1930).*

DIM. I. COTRUTZ
Judecător. Preşedinte

II. JURISPRUDENŢA FRANCEZĂ

CAS. FR. CIV., 19 Februarie 1929

Succesiune viitoare. Renunţarea la succesiunea unei persoane în viaţă. Pact asupra succesiunei viitoare. Nulitate absolută. Ratificare. Nevaliditatea.

Convenţiunea prin care s'a convenit între doi fraţi ca. de o parte, contra renunţării unuia din ei în favoarea fratelui său la toate drepturile lui din succesiunea nedeschisă încă a mamei lor, iar de altă parte, la drepturile în plină proprietate ale secundului frate în profitul primului asupra unor imobile determinate, bunurile succesiunei unui al treilea frate predecedat să se împartă între dânşii în condiţiuni determinate, este prohibită de art. 791 şi 1130 c. civ. (art. 162 şi 965 c. civ. r.), ca esenţial contrarie ordinei publice, nulă de plin drept şi prin urmare lipsită de orice existenţă legală.

Puţin importă că în urmă, prin diferite acte, s'au făcut între cei doi fraţi diverse atribuţiuni de bunuri, în executarea învoelii lor, atribuţiuni privitoare chiar asupra părţei cuvenită mamei lor încă în viaţă, în succesiunea fiului său predecedat, atunci când decizia atacată declară că stipulaţiunile conţinute în pactul asupra succesiunei viitoare, astfel intervenită între cei doi fraţi în timpul vieţei mamei lor, constituiau împreună cu cele relative la succesiunea deja deschisă a fiului predecedat, un tot esenţial indivizibil, ale cărui elemente nu pot fi determinate. (Cas. fr. civ., 19 Februarie 1929. Sirey rep. gen. 1929, 1270).

OBSERVAŢIE. Renunţările la o succesiune nedeschisă încă şi pactele succesorale în genere, erau oprite la noi altă dată, după cum sunt oprite şi astăzi; pe când în vechiul drept francez, fetele erau, din contra, mai totdeauna silite a renunţa în favoarea fratelui lor cel mai mare, la moştenirea rudelor lor, chiar colaterale, pentru a păstra splendoarea numelui şi bunurile în aceeaş familie, ceeace se făcea mai cu seamă prin contractul lor de căsătorie în care ele declarau că se mulţumesc cu zestrea primită. Această pretinsă zestre erà însă mai mult un pretext, căci după unele controverse, fratele puteau renunţa la drepturile lor moştenire *pour un chapel de roses* (Lebrun, *Succesions*, cartea III, cap. 8, pag. 527).

Aceste obiceiuri feudale fiind însă abrogate în Franţa prin legea din 15 Aprilie 1791, scopul art. 702, 965 § 2 şi 1226 este de a confirma odată mai mult această abrogare.

Legea nu defineşte pactele succesorale, însă din combinarea art. 702, 965 § 2 şi 1226, cari se ocupă de această materie, rezultă că legiuitorul a voit să proibe, sub pedeapsă de nulitate, toate renunţările la succesiunile nedeschise încă, înstrăinarea drepturilor eventuale ale unui moştenitor, în genere, şi orice învoire asupra unor succesiuni nedeschise încă. (D. Alexandresco, v. III, partea I, pag. 316).

Astfel, ar constitui un pact succesoral oprit de lege: cesiunea drepturilor succesorale ale unui moştenitor făcută înaintea morţei lui *de cujus;* împărţeala între moştenitori a unei succesiuni nedeschisă încă; renunţarea, înaintea morţei lui *de* *cujus*, la beneficiul de inventar, etc. Tot ca pact succesoral va fi considerată şi convenţia prin care creditorii ar renunţa la urmărirea debitorului lor, până la moartea unei persoane determinate, sub condiţia de a se abandona acestor creditori partea debitorului în această succesiune. (D. Alexandresco).

Dacă însă potrivit art. 965 al. 2 cod. civ., sunt interzise pactele asupra succesiunilor viitoare, adică stipulaţiunile având de obiect succesiunea unei persoane încă în viaţă, de aci nu urmează să fie nul şi actul prin care unul din fraţi recunoaşte că un imobil dobândit prin donaţiune dela defuncta lor mamă, este averea tatălui lor care se afla încă în viaţă, de oarece în acest caz nu se face un pact asupra unei succesiuni viitoare a tatălui şi nu se vinde nici un drept asupra succesiunei mamei decedate, cu consecinţa numai că, la decesul tatălui, imobilul dobândit prin donaţiune să fie raportat massei succesorale paterne. (C. Iaşi, II, 17 Iunie 1924, *Dreptul* No. 30/924. C. Hamangiu, *Pand. Rom.* 1925, III, 80 şi *Codul civil adnotat*, sub. art. 821 nota 1 şi art. 956).

S. R.

CASS. CIV., 25 Noemvrie 1929

Cheltueli şi despăgubiri. Sarcina lor. Partea care pierde. Condamnare. Obligare.

Afară de cazul în care instanţa a fost instituită în interesul particular al părţei care beneficiază de hotărîre şi cazul în care cheltuelile au fost ocazionate printr'o culpă a acesteia, judecătorul are obligaţiunea de a condamnă la despăgubiri partea care pierde.

In consecinţă instanţa de apel care admite o excepţiune de incompetenţă de ordine publică ridicată de o parte, nu poate pune despăgubirile în sarcina sa sub îndoitul motiv că acţiunea ar fi fost adusă înaintea acestei instanţe pentru a se conformă părerei exprimată de această parte în actele sale şi că excepţiunea nu fusese ridicată decât în apel. (Cass. civ., 25 Novembre 1929 *Réc. Hébd. de Jur. Dalloz* 1930, 13 Février 1930 pag. 100).

OBSERVAŢIE. Potrivit dispoziţiunilor art. 140 pr. civ. corespunzător art. 130 pr. franc.: «Partea care pierde, se va condamnă la cheltueli ce se vor fi pricinuit părţei câştigătoare» iar textul nostru mai complet adaogă încă: «din cauza judecăţei». Regula aceasta generală în aplicaţiunea sa nu comportă decât o excepţiune nebazată pe nici un text dar pe care un obiceiu constant a consacrat-o adică: autorităţile publice atunci când cad în pretenţiunile susţinute în numele lor nu sunt obligate la despăgubiri. Intră în această categorie: 1) Ministerul Public în cazul când acţionează din oficiu ca parte principală, spre exemplu pentru anularea unei căsătorii sau la rectificarea unui act de stare civilă. (Cass. civ., 12 novembre 1875; Sirey 76, 1, 187; 10 déc. 1878 Sirey 79, 1, 222; Cass. crim., 20 novembre 1880, Sirey 81, 1, 335; 13 mars 1896, Sirey 96, 1, 544; Cass. civ., 17 déc. 1913, Dalloz P. 1914, 2, 261; Tocilescu, III: Procedura civ. propriu zisă, No. 159 pag. 382); 2) Prefectul reprezentând Statul, dacă acesta lucrează ca autoritate publică şi în interesul public, spre exemplu dacă ridică înaintea Tribunalului civil un declinator de competinţă ori dacă susţine un proces în interesul recrutărei militare. (Ch. Req., 30 juillet 1883, Sirey 85, 1, 343; 19 janvier 1909, Dalloz P., 1909, 1, 233; 16 mai 1922, Sirey, 1923, 1, 75); 3) Primarul acţionând ca ofiţer de stare civilă.

Principiul pus de text îşi reià aplicaţiunea dacă Statul, judeţul sau comuna acţionează pentru gestiunea serviciilor publice ori pentru domeniul lor public sau privat. (E. Glasson, Tissier et René Morel, III, No. 785 pag. 135 édition 1929). Aceşti autori găsesc regula deşi tradiţională puţin justificabilă.

O altă excepţiune dela principiul pus de art. 140 pr. civ. este aceea că atunci când cheltuelile au fost necesitate de faptul sau culpa părţei câştigătoare şi când ea însăş poate fi obligată a le suportă. (Ch. Req., 12 nov. 1872, Dalloz P., 73, 1, 472; C. Apel Chambéry, 3 juillet 1878, Dalloz P., 79, 2, 218; C. Apel Rennes, 6 juin 1879, Dalloz P., 81, 2, 40; C. Apel Douai, 8 mai 1891, Dalloz P., 92, 2, 541; C. Apel Paris, 3 et 11 mars 1892, Dalloz P., 93, 2, 415; C. Apel Rennes, 30 déc. 1893, Dalloz P., 94, 2, 54; Cass. civ., 16 mars 1896, Dalloz P., 96, 1, 248; C. Apel Douai, 19 février 1897, Dalloz P., 97, 2, 420; Ch. Req., 30 mars 1897, Dalloz P., 98, 1, 49; Ch. Req., 29 déc. 1902, Dalloz P., 1904, 1, 450; C. Apel Paris, 8 juillet 1909, Sirey 1911, 145). In acelaş sens şi doctrina: Garsonnet et Cézar Bru, III, par. 771. S'a mai decis că partea câştigătoare poate fi încă condamnată la cheltueli cu titlu de despăgubiri atunci când pentru a susţine o pretenţiune legitimă s'a dedat la injurii gratuite sau la urmăriri inutile şi vexatorii. (C. Apel Dijon, 30 oct. 1893, Dalloz P., 94, 2, 366; Ch. Req., 25 mai 1897, Dalloz P., 97, 1, 550; Garsonnet et Cézar Bru, op. şi loco. cit., 770; Boitard, Colmet Daage et Glasson, I, No. 284).

O altă excepţiune este că partea care urmează o instanţă în interesul său exclusiv trebuie să suporte cheltuelile cari rezultă. (Trib. Civ. Seine, 29 mars 1899, Dalloz P., 1903, 2, 167; Trib. Civ. Seine, 23 mai 1901, Dalloz P., 1901, 2, 363; Trib. Civ. Narbonne, 12 déc. 1901, Dalloz P., 1903, 5, 395; Trib. Civ. Charleville, 9 nov. 1901, Dalloz P., 1905, 2, 402; C. Apel Angers, 24 févr. 1904, Dalloz P., 1904, 2, 126; Garsonnet et Cézar Bru, op. citat, No. 772 pag. 535). S'a decis astfel că reclamantul principal în recunoaşterea unei scripturi plăteşte cheltuelile cererei sale când pâritul nu s'a opus şi recunoscut de îndată scriptura care îi eră opusă. (C. Apel Paris, 29 déc. 1882, Dalloz P., 83, 1, 218). S'a decis deasemenea că partea a cărei pretenţiune a fost admisă de judecători poate totuş fi condamnată la cheltueli dacă din cauza greutăţilor pe cari le ridică situaţia în prezenţa căreia el se găseà, pâritul n'a comis nici o culpă rezistând acestei pretenţiuni, rezistenţă impusă din cauza funcţiunei sale, spre exemplu conservatorul de ipoteci şi ofiţerul de stare civilă, Directorul Casei de Consemnaţiuni. (C. Apel Paris, 16 mai 1902, Dalloz P., 1903, 2, 225; Trib. Grenoble, 27 juillet, Sirey 1912, 2, 220; Glasson, Tissier et René Morel, op. şi loco cit., pag. 137).

Soluţiunea Inaltei Curţi de Casaţie franceză este conformă principiilor. Incompetinţa de ordine publică a instanţei putând fi ridicată de tribunal din oficiu, Curtea de Apel nu puteà fără a violà dispoziţiunile legei, să pună cheltuelile de judecată în sarcina Statului care apelase hotărîrea primei instanţe, în speţă a tribunalului şi care înaintea instanţei de apel ridicase excepţiunea de incompetinţă, cu toate că acesta erà partea câştigătoare în apel şi culpa nu îi erà imputabilă.

D. COTRUTZ
Jud. de oc. preşedinte

CASS. CIV., 2 Decemvrie 1929

Hotărîre. Interpretare. Rectificare. Lucru judecat. Atingerea lucrului judecat.

Puterile judecătorului sunt stinse îndată ce el a pronunţat hotărîrea.

Orice modificare adusă ulterior hotărîrei este contrară principiului autorităţei lucrului judecat, afară de dreptul rezervat judecătorului fie de a interpretà o dispoziţiune obscură sau echivocă, fie de a rectificà o eroare materială cu ajutorul elementelor produse de deciziunea în ea însăş, fără a puteà pe cale de rectificare sau interpretare să întindă un dispozitiv clar şi precis la capete de concluziuni, la cari el a omis a statuà.

In special, atunci când în prezenţa concluziunilor tinzând la repararea prejudiciului rezultat din un accident întâmplat la patru cazane, o hotărîre a pronunţat despăgubiri, printr'un dispozitiv clar şi precis, în desăvârşită potrivire cu motivele judecăţei, relativ la accidentele a două cazane numai, judecătorul nu poate, asupra unei cereri de interpretare şi de rectificare să acorde despăgubiri pentru accidentele celorlalte două cazane. (Cass. civ. 2 décembre 1929. Réc. Hébd. Dalloz, 30 janvier 1930, No. 5, pag. 66).

OBSERVAŢIUNE. Intre alte condiţiuni pentruca o cerere de interpretarea unei hotărîri să fie primită, este necesar ca cererea să nu constitue un mijloc lăturalnic de a face să se modifice hotărîrea şi de a se atinge astfel principiul autorităţei lucrului judecat. Jurisprudenţa este ferm fixată în această privinţă. (Cass. civ. 3 août 1881, Dalloz P. 82, 1, 142; 3 juillet 1883, Dalloz P. 84, 1, 135; 27 mars 1889, Sirey 92, 1, 399, 30 avril 1895, Dalloz P. 95, 1, 415; Ch. Req. 23 juillet 1895, Dalloz P. 96, 1 451; 5 juillet 1895, Dalloz P. 96, 1, 450; Cass. civ. 15 déc. 1896, Dalloz P. 97, 1, 451; 5 juillet 1898, Dalloz P. 99, 1, 393; 15 juillet 1902, Dalloz P. 1902, 1, 368; 18 nov. 1907, Dalloz P. 1908, 1, 91; 16 nov. 1908, Dalloz P. 1910, 1, 508; 27 oct. 1909, Sirey 1910, 1, 312; 22 mars 1911, Sirey 1911, 1, 583; 10 déc. 1913, Sirey, 1914, 1, 356; Ch. Req. 27 janvier 1920 Sirey 1920, 1, 364).

Doctrina franceză ca şi a noastră este în acelaş sens. (Glasson Tissier et René Morel III, No. 767, pag. 85, éd. 1923; Garsonnet et Cézar Bru, III, vol. 2, No. 701, pag. 398, éd. III-ème; Chauveau sur Carré, I quest. 605, pag. 740 şi Supp. pag. 174; Tocilescu, Partea III-a, Proc. civ. propriu zisă No. 137, pag. 335). Tot aşà şi jurisprudenţa noastră. (C. Apel Galaţi II, Dec. din 17 Maiu 1912, *Dreptul* 53/912; Cas. S. I, Dec. 10 Noemvrie 1910, *Bul. Cas.* 1515/910; Cas. S. II, Dec. 183 din 9 Maiu 1924, *Pand. Rom.* 1925 III, pag. 115; Jud. Oc. I Rur. Huşi, Cartea jud. No. 271 din 1921, *Cr. Jud.* No. 9 din 1922, pag. 143).

Puterea de interpretare a judecătorului nu-i permite nici de a adăugă nici de a tăià ceva din hotărîrea sa ceeace ar constitui o atingere principiului desesizărei și autorităței lucrului judecat. Așà se explică maximele din Dreptul Roman: «Semel sententiam dixit, desinit esse judex» și «Semel sententiam dixit, judex revocari non licet». (Digeste Lex LV, de re judicata), S'a decis astfel că o hotărîre interpretativă care ar aduce atingere autorităței lucrului judecat, este casabilă. (Cass. civ. 27 janvier 1829, Rép. Alph. D. 903, Cass. civ. 25 juin 1891, Dalloz P. 91, 1, 201).

D. COTRUTZ
Jud. de ocol, președinte

III. JURISPRUDENȚA ITALIANĂ

APEL GENEVA, 21 Noemvrie 1891

Convențiuni. Acțiune de executare. Acțiune de reziliere. Abandonarea uneia și reluarea celeilalte. (Art. 1020 c. c.-it. 1165).

Acela care pentru neîndeplinirea contractului a făcut acțiune de executarea lui, poate în aceeaș judecată să abandoneze judecata primitivă și să ceară rezilierea contractului cu daune. (Foro-Ital., 1892, I, col. 283).

Atunci când cumpărătorul care și-a îndeplinit obligațiunile sale, servindu-se de facultatea de care e vorba în art. 1020 c. civ. it. 1165, chiamă în judecată pe vânzătorul neîndeplinitor și cere executarea contractului, poate el în urmă, și în aceeaș judecată, să abandoneze prima acțiune care tindeà la executarea contractului și să aleagă pe aceea a rezilierei contractului cu despăgubire de daune?

S'a susținut ambele teze, aceea că se poate și că nu se poate.

Curtea, adoptând teza afirmativă, zice că dacă e adevărat că conform art. 1165 c. civil it. 1020 r. acordă reclamantului îndeplinitor contra pârîtului neîndeplinitor o acțiune dublă, adică alegerea de a cere executarea contractului când e posibil, sau rezilierea cu daune; că dacă e adevărat că aceste două acțiuni se pot exercità ambele în mod succesiv; e tot atât de adevărat că reclamantul neîndeplinitar poate abandonà primitiva acțiune și să se sprijine pe a doua în tot cursul judecăței. Asupra acestei chestiuni sunt de acord toți interpreții articolului 1165 c. c. it. și articolului 1184 c. c. fr. și Curtea nu ezită a se asocià la această interpretare, fiindcă a voi să se impuie reclamantului care la începutul cauzei a ales acțiunea de executare, ca să nu poată în cursul cauzei să schimbe o atare acțiune de executare în aceea de reziliere, ci că trebuie să termine prima judecată, pentru a puteà începe una nouă, ex integro, s'ar aduce o limitare contrarie spiritului legei și s'ar lovì contra economiei judecăței, care are baza sa fundamentală în neîndeplinirea contractului, și nimic nu se opune că ținând fermă această bază, reclamantul să schimbe în cursul judecăței cererea relàtivă la alegerea dublei acțiuni, care-i este acordată de lege, numai bineînțeles o atare schimbare de acțiune s'o facă cu formele prescrise de procedura civilă, adică cu regulata citațiune.

Tribunalul de prima instanță, a invocat maxima «electa una via non dat recursus ad alteram», însă greșit, fiindcă această maximă își găsește aplicațiunea când e vorba de două acțiuni incompatibile între ele, și prin care alegerea uneia importă renunțarea la cealaltă, lucru care nu este în speță după cum am arătat mai sus, și încă pentrucă reclamantul încă dela începul și-a rezervat exercițiul acestui drept.

OBSERVAȚIE. *Opinia contrară.* Rezolvarea adoptată de Curte, asupra acestei chestiuni supuse judecătoriei, deși corespunde cu opinia comună jurisconsulților francezi și italieni, însă teoria contrară, zice un cercetător al acestei deciziuni, este preferabilă.

In adevăr, în opinia contrarie, se zice că acela care cere îndeplinirea contractului nu cereà ca aceasta să renunțe la acțiunea de reziliere a contractului, ba din contra e natural că el înainte de a recurge la extremul mijloc de a cere rezilierea convențiunei, cearcă să obție îndeplinirea, și văzând că aceasta e imposibilă se hotărăște a cere pe aceea. Așà făcând, el nu face decât «să eșaloneze mijloacele sale după exigența cazurilor». Tot așà când cere mai întâiu rezilierea, aceasta se va întâmplà se presupune. fiindcă vede imposibilitatea de a obține îndeplinirea; or, dacă imposibilitatea poate să fie tranzitorie, ar fi injust a presupune o renunțare la un drept care, frustrat azi, va puteà mâine, mai înainte ca rezilierea să fie pronunțată invocabil de autoritatea judecătorească, să dobândească rezilierea vânzărei, nu a încetat de a cere prețul, și aceasta e atâta de adevărat, că cealaltă parte poate să evite rezilierea îndeplinind contractul.

Un autor francez (Demolombe, II, p. 625), pretinde că în acțiunea de reziliere se critică și aceea de îndeplinire, și viceversa.

Această concepțiune n'are trebuință de multe vorbe pentru a o combate, fiindcă o sinonimie de îndeplinire și reziliere se vede dela sine imposibilă.

Cu toate argumentele Curței, căci sunt de o gravitate indiscutabilă, adnotatorul acestei deciziuni își menține opiniunea. Singurul argument forte pentru susținerea teoriei comune, este acela care de ordinar este neglijat, și pe care decizia de mai sus îl relevează, este argumentul tras din spiritul procedurei italiene și din economia judecăței. Insă, acì nu e vorba de a ști dacă o limitare este sau nu consonantă cu procedura italiană, ci e vorba de a ști dacă e o limitare sau nu. Nu e primul caz de rămășițele unei vechi jurisprudențe, care contrastează cu principiile moderne, și când un atare caz se verifică, nu e licit interpretului a forțà legea și tradițiunea pentru a aduce omagiu unor principii mai bune și unor tendințe noui. Eu, nu sunt, zice adnotatorul, încântat de modul cum este organizat institutul acesta, și nici de dispozițiunile asupra condițiunei rezolutorii ordinare, și deși doresc reformarea, cred că legea trebuie interpretată așà cum este nu cum ar trebuì să fie, și pentru mine istoria, spiritul și litera articolului, concordă a mă menține în cea mai riguroasă opiniune. Alegerea deci este pentru partea reclamantă definitivă «electa una via non datur recursus ad alteram». (Vezi D. Caporali, în nota deciziunei de mai sus). După cum lesne se poate vedeà opiniunea Curței de Apel din Geneva, serios și juridic motivată, nu poate fi infirmată de adnotator, fiindcă acesta nu combate gravele argumente date de Curte, și nici nu aduce altele în sprijinul tezei sale, pe care o apără cu energie, dar pe care n'o sprijină cu argumente cari să impresioneze pe cetitor.

C. N. TONEANU
Avocat

APEL LUCA, 13 Iunie 1891

Excepțiunea de fals a corpului cambiei (349 c. c.). **Excepțiunea de fals a părților din cambie, afară de semnătura falșă, nu suspendă executarea neintrând în numărul celor prevăzute în art. 724 it.-349 r.** (Foro. Ital. 1891—col. 777).

In adevăr, legiuitorul italian, considerând că, în timpurile moderne, cambia nu e numai un titlu probatar, ci servă și ca un subrogat al banului, în mișcarea schimburilor, și din cauză că se îndeplinesc iute succedându-se și alternându-se în numeroasele pasagii, nu se poate pretinde ca ele să se semneze în ochii noștri, nici pentru fiecare a se face expertiza caligrafică pentru verificarea iscăliturei; și astfel a stabilit că fiecare din obligațiunile cambiale revestește o natură autonomă, de sine stătătoare, independentă una de alta, și că cambia însăș să fie esențialmente formală: «forma dat esse rei», așà că dacă constă din elementele extreme cerute, și este revestită de forma organică din art. 251—254 it.-rom., 270—273 urm., are putere executorie (la italieni) egală cu aceea a unui act public, autentic și desfășoară o acțiune specială, așà zisă acțiune cambială, care toată se mișcă ex faccia titoli, așà că legea pentru a protejà negocierea ei, se mulțumește numai de aparență.

Cambia, înfine, e azi un titlu de credit sui-generis, care se deosebește de scriptura privată prin natura sa eminamente formală, fiindcă data sa e certă chiar față de terța pusă la proba contrarie; pentrucă e exigibilă pentru toți subscriitorii, la scadență; pentrucă privește nu numai interese private, dar mai mult interesele generale ale comerțului; pentrucă falsitatea e pedepsită ca și cum ar cădeà asupra unui act public. Și apoi e un titlu care cere rapiditate în transmisiune și în plată, tot prestigiul și creditul său se repauzează pe încrederea și siguranța realizărei sale prompte, de unde urmează că obligații, pe lângă că sunt debitori ai unei persoane, sunt debitori ai unui efect în circulațiune, al cărui proprietar se arată prin prezentarea sa la scadență. Astfel organizată în mod special și privilegiată, a dat naștere unui drept aparte și autonom, și la o procedură particulară care se depărtează de cea ordinară, încât nu i se poate aplicà regulele de drept comun, cari trebuie să tacă când se găseşte în legea cambială dispoziţii diferite.

Legiuitorul a admis numai două categorii de excepţiuni, cu efect suspensiv al acţiunei cambiale:

Primo, cari cuprind pe acelea cari imediat şi intuitiv inspectate se pot rezolvà în aceeaş judecată, cum sunt cele privitoare la forma titlului şi lipsa condiţiilor necesarii la exerciţiul acţiunei cambiale.

Secundo, cuprinde excepţiunile personale ale aceluia care exercită acţiunea, şi cari nu mai sunt lichide şi de grabnică soluţiune, şi în tot cazul bazate pe o probă scrisă, respingându-se toate celelalte cari comportă o lungă cercetare.

Că excepţia de falsitate, nu intră în nici una din aceste excepţiuni, sunt următoarele motive: «Nu intră în forma titlului», fiindcă legea vorbeşte de forma istrinsecă a cambiei, care e perfectă din momentul ce conţine toate cerinţele din art. 270 c. com., şi nu e adevărat că falsitatea care implică numai o juridică inexistenţă, echivalează cu lipsa uneia din acele cerinţe, întrucât în materie cambială falsitatea nu e unanimă cu lipsa, putând, cu toată falsa semnătură, cambia în chestiune, să rămână perfect validă (327 c. com. it., r. 352), şi raţiunea este evidentă, fiindcă primitorului efectului, nu-i incumbă altă obligaţiune decât aceea de a examinà forma exterioară, dacă există cerinţele, iar nu să cerceteze dacă e falsă sau adevărată, şi aceasta atât în caz de transmisiune cât şi în caz de plată (287 c. c. it., 309 r.).

Nu intră nici în categoria a doua, care priveşte lipsa condiţiilor necesare la exerciţiul acţiunei cambiale, categorie care priveşte acele excepţiuni cari se pot examinà ictu oculis, cu imediata inspecţiune a actelor produse în judecată. Astfel este nefacerea la timp a pretextului, nefacerea acţiunei de regres, în termenii legei, precum şi cazurile de prescripţiune sau decadenţă (314, 326 c. com., r. 339, 351 c. com.).

Legea n'a avut în vedere să facă aluziune la cerinţele necesare pentru exerciţiul acţiunei în genere, după dreptul comun, adică la acelea cari ating esenţa juridică, precum e viţiul de consimţimânt, incapacitatea, lipsa de cauză şi altele în cari se pretinde că aparenţa nu corespunde cu realitatea şi substanţa titlului contrastează cu forma regulată şi perfectă; şi fiindcă toate aceste excepţiuni au trebuinţă a fi probate şi cari au a se face, şi dacă se pot tratà şi rezolvà în cursul judecăţei, sau într'o judecată separată, n'au puterea a suspendà judecata cambială; or, între acestea se numără de sigur excepţiunea de fals, aşà că dacă grija legei n'ar fi fost aceea de a înconjurà cambia de o eficacitate sigură şi privilegiată, ar fi fost pe deantregul frustată, şi dispoziţia art. 324 it., 349 r. ar fi fost literă moartă.

Nu intră nici între excepţiunile personale ale aceluia care exercită acţiunea cambială, precum e compensaţiunea, remiterea datoriei, şi altele asemenea; şi chiar dacă excepţia de falsitate ar fi asimilată cu excepţia personală, este de lungă cercetare şi deci inadmisibilă în judecata cambială.

— Se zice în opinia contrarie, că în caz de fals civil, judecata poate suspendà acţiunea cambială conf. art. 1317 c. c. it., 1173 c. c. rom. O asemenea maximă de drept comun, care în special priveşte actele publice, făcând credinţă de origina şi fundamentul unei convenite obligaţiuni, nu poate fi aplicabilă, în cazul concret, în mod absolut şi nedistinct. Trebuie să ne amintim observaţiile făcute asupra funcţiunilor economice şi comerciale ale cambiei şi privilegiile cari o proteg, şi în privinţa autonomiei obligaţiunilor în virtutea căreia fiecare din persoanele angajate trebuie să lucreze pe propriul său risc şi personal, şi a suportà eventualele consecinţe, pentru a conchide că normele de drept comun în materie cambială se limitează, şi se aplică numai atunci când nu suferă cea mai mică pierdere principiile esenţiale şi supreme ale instituţiunei cambiale deci, la lumina acestor criterii şi a menţionatelor temperamente se jucà maxima din art. 1317 c. c. it., 1173 c. c. r. Doctrina şi jurisprudenţa au introdus o importantă distincţiune între falsitatea iscăliturei aparentului obligat şi falsitatea celorlalte părţi cari constituiesc corpul cambiei; şi deci şi a sumei ridicată în cambie.

In caz de falsitatea semnăturei, faţă cu titlul exteriormente perfect, când aparentul semnatar chemat pentru plată exclude propria semnătură şi cu aceasta obligaţiunea sa către persoana aceluia care exercită acţiunea cambială, această excluziune asumă în fapt, că lipseşte cu totul titlul, fiindcă dispare încă dela început fundamentul obligaţiunei, şi posesorul ei ne mai având acţiune, trebuie necesarmente să suporte ca fortuită dauna provenită lui, cu dreptul de a se întoarce contra falsificatorului.

In caz de falsitate a celorlalte părţi din corpul cambiei. In acest caz când falsitatea cade asupra sumei, aşà încât să înşele o persoană de ordinar prudenţă, atunci obligaţia aceluia care a subscris în adevăr cambia, subsistă încă dela origină şi cambia care are toate menţiunile exterioare se menţine validă, şi debitorul ţinut la plată către posesor cari dauna nu mai e fortuită în consecinţa unui fapt personal neopozabil posesorului. (Vezi şi C. N. Toneanu, *C. Jud.*, 1902 No. 23, pag. 197).

APEL ROMA, 25 Iulie 1895

Cambie. Gir «Valoarea în garanţie». Excepţiuni ce se pot opune acestuia.

(349, 280 c. com.).

Giratarului unui efect cambial cu clauza «valoarea în garanţie» nu se pot opune excepţiuni personale, cari privesc pe girant şi cari sunt opozabile acestuia. (A. Roma Foro-Ital. 1896, I, col. 168).

CURTEA: In adevăr, deşi o deciziune autorizată a supremului colegiu din Roma, într'o cauză identică, a decis afirmativ, această Curte de Apel însă, opinează contrariu. Ei în această privinţă observă, că conform art. 324 c. com. it., 349 rom. contra aceluia care exercită acţiunea cambială se pot opune excepţiunile *personale* lui; însă exerciţiul acţiunei cambiale este dat la toţi *giratarii*, adică nu numai la aceia cărora cambia a fost transmisă cu *gir propriu*, ci şi acelora cari sunt în posesiunea cambiei *cu gir impropriu*. In adevăr, art. 259 it., 280 rom. c. com. care se ocupă tocmai de aceste *giruri improprii* dispune: «girul cu clauza «prin procură», «pentru încasare», «pentru mandat», *«valoarea primită cu garanţie»* sau alta echivalentă, ***nu transferă proprietatea cambiei***, ci autoriză pe giratar, a cere, a o protestà, a sta în judecată, şi chiar a o *girà prin procură*». Deci, apropiind această dispoziţie cu aceea din art. 324 it., 749 rom. c. com. apare clar ca excepţiunea personală de care e vorba, e relativă numai la persoana care exercită acţiunea. Insă, din art. 259 it., 280 rom. c. com. se naşte îndoială, şi din el se trage argumente pentru a susţine teza opusă, fiindcă girul cu *«clauza în garanţie»* etc. netransferând proprietatea cambiei, nu conferă giratarului drepturi mai mari decât aveà girantul. Insă Curtea de Apel e de opinie, că această consecinţă nu e o consecinţă legitimă, care să se poată deduce din sus zisul articol fără a face datoritele distincţiuni. Şi înainte de orice, observă că, nu dreptul de proprietate al cambiei, este acela care autoriză exercitarea acţiunei, ci este *girul* conform dispoziţiei clare a art. 256 it., 277 rom. c. com. girul plin şi propriu produce două efecte: *a)* transferă proprietatea cambiei; *b)* transferă şi toate drepturile inerente ei. Ori, art. 259 it., 280 rom. ridică girurilor de care special se ocupă, numai primul din cele două efecte, dar conservă pe celălalt, şi din această cauză proprietatea rămâne însă în persoana girantului, giratarul are dreptul însă, de a exercità acţiunea cambială inerentă naturei titlului al cărui legitim posesor este.

Nu valorează observaţiunea că posesiunea transferată cu gir impropriu este o posesiune precară, neproductivă de efecte civile, fiindcă art. 259 c. com. it., 280 rom. este o dispoziţie complexă, al cărui scop principal e acela de a avertizà că girul impropriu nu transmite proprietatea, şi că el referindu-se la girurile pentru mandat, valoarea în garanţie legiuitorul nu aveà nici o datorie de a declarà şi a distinge acolo, efectele diverse cari natural derivă din cele 2 contracte atât de diferite. Şi deci, de şi este adevărat că posesor precar este şi *mandatarul* şi posesor precar este şi posesorul *gagist*, nu e mai puţin adevărat că *mandatarul* ţinând locul mandantelui, şi exercitând acţiunea în limitele desemnate de acesta, nu reprezintă decât pe mandant, deci excepţiunile pe care debitorul puteà să le opue acestuia, poate să le valorifice contra mandatarului, fără ca prin aceasta să fie întru nimic schimbate disp. art. 324 it., 349 rom.

Din contra, *girul pentru garanţie*, conferă giratarului dreptul de gaj asupra valorei cambiei, şi acela de a se face plătit cu privilegiu (454, 456 c. com. it., rom. 470, 480.

Creditorul gagist deci, are un drept al său propriu de valorificat, şi art. 457 it., rom. 481 c. com., impune în definitiv obligaţiunea de a face actele necesare pentru conservarea lucrului primit şi a cere toate sumele cari vin la scadenţă, şi satisfăcut de creanţa sa trebuie să dea cont de tot ce e mai mult. Deaci, apare clar, că acţiunea cambială fiind exercitată pe contul şi interesul creditorului giratar, nu se poate opune lui excepţiunile personale ale girantului.

PARTEA III-A
SOL. JURISPR. ROM. ŞI STRĂINE (CAS., CURŢI DE APEL, TRIB., ETC.)

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

CAS. II, 18 Iunie 1929

Urmărire. Contestaţii. Contravenţii. Recurs în contestaţii. Competenţă. Curţi de apel. (Art. 2 Legea Casaţiei; Art. 2 Leg. org. jud.; Art. 34 Legea pentru urmărirea veniturilor publice din 1 August 1921).

Prin art. 2 din legea de organizare judecătorească s'a dat în competenţa Curţilor de Apel judecarea recursurilor contra deciziunilor Comisiilor de apel în materie fiscală, precum şi în materie de contravenţiuni la legile fiscale, la legile monopolurilor Statului şi la legea de urmărire, cu excepţia acelor recursuri cari prin aceste legi sunt date în competenţa altor instanţe.

Deşi textul art. 2 al susmenţionatei legi vorbeşte de deciziuni date în materie de contravenţiuni la legea de urmărire, din acest mod de a se exprimà al legiuitorului însă nu urmează că acestui text trebuie să i se deà o interpretare limitată la recursurile declarate contra deciziunilor pronunţate în contravenţiile prevăzute în această lege, ci din contră, o interpretare extensivă la întreaga materie a legei de urmărire, deoarece intenţia legiuitorului prin edictarea acestei dispoziţiuni, a fost de o parte de a înlăturà supra-încărcarea Curţei de Casaţie rezultând din judecata numeroaselor recursuri în materiile prevăzute de art. 2 al legei de organizare judecătorească, iar, pe de altă parte, de a da acestor recursuri, prin repartizarea lor la toate Curţile de Apel din ţară posibilitatea de a fi judecate cu urgenţa ce comportă.

Interpretarea restrictivă ce s'ar da art. 2 al legei de organizare judecătorească, ar conduce la această consecinţă că legiuitorul a înţeles ca recursurile în contra deciziunilor pronunţate în baza legei de urmărire să fie unele judecate de Curtea de Casaţie, iar altele de Curţile de Apel, ceeace nu se poate admite fără un text formal de lege în acest sens.

Aşa dar, instanţa competentă a statuà asupra recursului contra deciziunilor şi hotărîrilor pronunţate în materie la legea de urmărire este Curtea de Apel, şi cum în speţă prezentul recurs poartă asupra unei hotărîri dată în materie la legea de urmărire, Inalta Curte urmează a-şi declinà competenţa şi a trimite cauza spre judecare Curţei de Apel din Craiova. (Dec. No. 333 din 18 Iunie 1929 dată după divergenţă. Declinat competenţa în recursul făcut de Ioan Ciotu în contra sentinţei No. 156/1928 a Trib. Gorj, S. I-a).

OBSERVAŢIE. Am reprodus în întregime considerentele de drept din deciziunea secţiunei a II-a a Curţei de Casaţie dată în complect de divergenţă [1].

Pentru deplina înţelegere a chestiunei se impune însă a reproduce şi cele trei sau patru texte de lege pe cari Inalta Curte le-a nesocotit, ocupându-se numai de unul din ele şi trecând sub tăcere pe celelalte.

Este elementar că, sub pretext de interpretare, nu e îngăduit judecătorului să calce legile pe cari este îndatorat să le aplice. El trebuie să respecte întocmai textele şi voinţa legiuitorului. Numai când legea nu este clară, când e obscură sau îndoelnică, ori când nu se pronunţă asupra unui caz oarecare, numai atunci intervine interpretarea judecătorului.

Prin urmare, să vedem mai întâiu textele. Ele sunt atât de clare şi de categorice încât orice interpretare este inutilă şi orice comentariu va fi de prisos.

Primul text pe care instanţa supremă îl nesocoteşte este art. 2 din legea sa organică. El consacră principiul că Inalta Curte este instanţa ordinară în materie de recurs şi că numai prin excepţii formal prevăzute de lege anumite recursuri se judecă de alte instanţe.

«Deciziile Curţilor de Apel şi ale Curţilor cu juraţi precum şi sentinţele tribunalelor ordinare date ca instanţe de apel, sentinţele jurisdicţiilor speciale şi ale tribunalelor militare, în cazurile şi modul stabilit de lege, vor fi pronunţate cu recurs la înalta Curte de Casaţie. *Se exceptează cazurile în cari, prin derogare dela* **competenţa generală a acestei Curţi ca instanţă de recurs,** *legea va fi atribuit altei instanţe acea competenţă*».

Astfel vorbeşte art. 2 al legei pentru Curtea de Casaţie din 20 Dec. 1925.

Art. 2 al legei de organizare judecătorească din 1924-1925, astăzi în vigoare, nu spune în aliniatul său II decât acelaş lucru:

«*Când legi speciale nu statornicesc anume instanţe de recurs*, deciziunile Curţilor de Apel şi ale Curţilor cu juraţi, precum şi sentinţele tribunalelor ordinare date ca instanţe de apel... vor fi pronunţate cu recurs la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie».

Prin urmare, regula generală de competenţă în materie de recurs este că toate recursurile se judecă de instanţa supremă. Orice derogare dela această regulă trebuie anume prevăzută *de lege*.

Prevede oare vreo lege că recursul împotriva sentinţei prin care Tribunalul a judecat în apel o contestaţie la urmărire va fi judecat de altă instanţă decât Curtea de Casaţie?

Decizia ce publicăm mărturiseşte că textul nu există. In adevăr, aliniatul al treilea din art. 2 legea de organizare judecătorească la a cărui «interpretare extensivă» se dedă deciziunea de mai sus, sună astfel:

«Recursurile contra deciziunilor de apel în materie fiscală, *precum şi în materie de* **contravenţiuni** la legile fiscale, la legile monopolurilor Statului *şi la legile de urmărire* se vor judecă de Curtea de Apel respectivă, *afară de recursurile cari prin aceste legi sau alte legi fiscale sunt date în competenţa altor instanţe*».

Acest aliniat vorbeşte deci numai de «contravenţiile» iar nu şi de «contestaţiile» la urmărire. Legea de urmărire arată ce înţelege prin «contravenţii» (V. art. 19, 20, 35) şi ce înţelege prin «contestaţii» (V. art. 34 urm.).

In consecinţă, dacă legea de organizare judecătorească, prin derogare dela principiul pus în art. 2 al. II, a dat prin aliniatul următor în competenţa Curţilor de Apel judecarea recursurilor *în contravenţii*, nu a făcut nici o derogare cu privire la recursurile *în contestaţii*.

Qui dicit de uno, negat de altero.

Ar fi fost destul atâta. Dar textul întăreşte şi mai mult regula generală de competenţă. El adaogă că dacă prin aceste legi (deci şi prin legea de urmărire) recursurile sunt date în competenţa altor instanţe decât în aceea a Curţilor de apel, aceste Curţi nu vor fi competente a le judecà.

Totuş deciziunea de mai sus spune că «*nu se poate admite fără un text formal de lege*» ca recursurile în baza legei de urmărire să fie judecate unele de Casaţie şi altele de Curtea de Apel.

Dar nu este oare «text formal de lege» aliniatul acesta din art. 2 al legei de organizare pe care însăşi deciziunea îl reproduce în primul său considerent, pentru a-l discutà în al doilea considerent şi a-l uità în al treilea?

Şi apoi, se poate admite oare fără un text formal de lege ca alte instanţe decât Casaţia să judece anumite recursuri?

Admiţând totuşi, prin absurd, că legiuitorul a înţeles prin «contravenţii» şi contestaţiile, să vedem la ce rezultat ne-ar duce cetirea aliniatului întreg.

Ar însemnà nici mai mult nici mai puţin că în prima propoziţie a frazei legiuitorul a atribuit Curţilor de Apel o competenţă deplină în materia recursurilor la legea de urmărire, dar că în a doua propoziţie, cu care încheie fraza, el le-a reluat din nou, în virtutea unui articol din legea de urmărire pe care îl vom cità îndată.

Dacă însă textul nu deroagă în ce priveşte contestaţiile la urmărire dela competenţa generală a Casaţiei în materie de recurs — şi este evident că nu deroagă — aflăm un alt text care le menţine în această competenţă, cât timp nici o lege până astăzi nu l-a abrogat.

In legea de urmărire, adică în sediul materiei ce ne preocupă, sub titlul «contestaţiunilor la urmărire», există un articol căruia instanţa supremă nu-i face cinstea de a-l cità.

Să fie el oare atât de neînsemnat?

Să-l cetim:

Art. 34. «Sentinţele Tribunalului vor puteà fi atacate cu recurs înaintea Curţei de Casaţie de oricare din părţile cari au figurat în proces» (al. VII).

«Recursul se face în termen de o lună dela pronunţarea sentinţei Tribunalului. *Curtea de Casaţie judecă* fără drept de opoziţie» (al. IX).

După cât cunoaştem, nu există nici o lege care să fi abrogat până acum acest articol. Nu există deasemeni nici o lege care să fi «atribuit altei instanţe» (cum cere art. 2 din legea Casaţiei), sau care să fi «statornicit o anume altă instanţă de recurs» (cum se exprimă art. 2 din legea organizărei judecătoreşti) şi prin care recursurile în contestaţiile la urmărire să fi fost date în competenţa Curţilor de apel.

Ori dacă există, să ni se arate.

In caz negativ şi dacă cineva ar socoti că considerentele deciziunei de mai sus sunt suficiente pentru a înlocui cu succes legea care nu există, — să ni se permită a întrebà:

Ce deosebire să fie oare între ceeace Inalta Curte numeşte «interpretare extensivă» şi ceeace toată lumea înţelege prin «violare de lege»?

Şi, în al doilea rând: cum ar privi instanţa supremă pornirea instanţelor de fond cari, pe motiv de «supraîncărcare» (cuvântul e al său) şi de urgenţă, ar începe să-şi decline competenţa în unele materii pe cari legea le-a dat expres în competenţa lor?

---

[1] V. în acelaş sens: Cas. III, n. 450 din 15 Martie 1929; *Pand. Săpt.*, 1929, p. 355 (în extenso) şi *Pand. Rom.*, 1929, III, 67 (în rezumat).

Straniu şi periculos exemplu de «interpretare extensivă»!

N. R.

CAS. SECŢIUNI UNITE,
20 Decemvrie 1928

Crimă de înaltă trădare. Acuzaţi. Elemente. Intrebări puse. Eroare materială. (Art. 67 şi 69 c. p.).

a) Cu drept, din litera şi spiritul art. 67 c. pen. rezultă că două sunt condiţiile esenţiale ale acestei infracţiuni: 1. existenţa faptului din partea oricărui român, de a fi uneltit maşinaţiuni sau de a se fi pus în înţelegere cu guverne străine sau cu agenţii lor şi 2. ca aceste maşinaţiuni, uneltiri sau înţelegeri să fi avut de scop de a provocà răsboiu contra ţărei sale, de a înlesni sau a aduce ocupaţiunea străină, sau de a răsturnà, cu orice mijloc, guvernul ţărei.

b) O eroare materială de copiere a întrebărilor puse judecătorilor nu poate duce la casarea deciziei atunci când din faptele dosarului rezultă că judecătorii nu s'au înşelat asupra verdictului. (Recurent: Boris Ştefanov. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. SECŢIUNI UNITE,
6 Iunie 1929

Neconstituţionalitatea legilor. Renunţare la acest motiv. Nu mai poate fi dedus în faţa secţiilor unite. (Art. 103 Constituţie; art. 29 l. Curţii de Casaţie).

Din moment ce recurentul a renunţat cu ocazia judecărei recursului la motivul de neconstituţionalitate şi Curtea n'a reţinut acest motiv pentru a fi trimis în judecata Secţiilor Unite, el nu mai poate fi ridicat în faţa acestor secţii. (Ioan Morariu cu Minist. Sănătăţei şi Ocrot. Sociale. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. SECŢIUNI UNITE,
6 Iunie 1929

Agenţi administrativi. Executarea unui ordin al superiorului. Pot fi chemaţi la răspundere personal agenţii care execută? (Art. 107 Constituţie; art. 30 al. 6 legea Casaţie).

Agentul care execută un ordin sau deciziune nu poate fi făcut responsabil pentru executare, fiindcă el nu acţionează din propria sa autoritate, ci aduce numai la îndeplinire mandatul primit. (Gh. Fleischer ş. a. cu Iosef Kato ş. a. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. SECŢIUNI UNITE,
31 Octomvrie 1929

Neconstituţionalitatea legilor. Legea pensiilor. Drepturi câştigate. (Art. 110 legea pensiilor 1925).

Dreptul la pensie, în conformitate cu legea, nu poate constitui un drept definitiv câştigat pentru cel care-l reclamă decât din momentul când acest drept a fost lichidat şi stabilit printr'o hotărîre definitivă, fiindcă până atunci pentru parte nu există decât o simplă expectativă a dreptului de pensiune, creată de lege, şi pe care tot legea o poate modifică sau desfiinţă, după cum cere interesul general. (Căp. G. Bănciulescu cu Casa Pensiilor. Dec. No. 47 din 31 Oct. 1929. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. SECŢIUNI UNITE,
7 Noemvrie 1929

Chirii. Art. 3 l. din 18 Aprilie 1929. Constituţionalitate.

Nepulându-se contestă legiuitorului ordinar puterea de a legiferà asupra raporturilor dintre proprietari şi chiriaşi, trecând peste convenţiunea părţilor şi prelungind contractele, acelaş drept trebuie să i se recunoască şi atunci când proprietarul a obţinut o hotărîre definitivă de evacuare, pe care însă nu a exercitat-o, pentru motivul că aceste hotăriri nu creiază drepturi noui ci nu fac decât să constate şi să declare drepturile părţilor cari rezultă din convenţiunile încheiate între ele. (M. Spireanu cu Miu Păunescu. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 3/930).

CAS. SECŢIUNI UNITE,
7 Noemvrie 1929

Neconstituţionalitatea legilor. Când poate fi dedusă în judecată secţiilor-unite? (Art. 29 legea Curţei de Casaţie).

Chestiunea constituţionalităţei unei legi nu poate fi dedusă judecăţei Secţiilor Unite ale acestei Inalte Curţi, decât după ce afacerea în fond a fost rezolvată în mod definitiv de instanţele de judecată înaintea cărora s'a ridicat această chestiune; o singură excepţie se face la această regulă, în cazul când ambele părţi în proces consimt la suspendarea afacerei în fond pentru a se judecă mai întâi chestiunea constituţionalităţei legei în discuţiune. (Gh. Ivaşcu cu Minist. Finanţelor. Vezi *Pand. Săpt.*, No. 3/930).

CAS. SECŢIUNI UNITE,
22 Noemvrie 1928

Basarabia. Legea agrară. Expropriere. Improprietărire. Comisiuni. Atribuţiuni. Embaticari. Drepturi. Improprietărire. Valoarea titlului. (Art. 10, 36 şi 56 legea agrară p. Basarabia).

a) Prin legea agrară din Basarabia s'au înfiinţat organe speciale de aplicare cu atribuţiuni de expropriere în improprietărire, exercitate cu o procedură specială, dar ale căror hotărîri au efecte deosebite, după cum este vorba de exerciţiul unui sau alteia din aceste atribuţiuni.

b) Contestaţiile privitoare la exerciţiul dreptului de embatic nu ar fi examinate şi rezolvate de instanţele obişnuite de judecată. (Gh. Caraman cu Eugenia Cocianiuc. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 3/930).

CAS. I, 28 Iunie 1929

Ardeal. Instreinare imobiliară. Act scris. Inţeles. (Ordonanţa 4420/918 a guvernului maghiar menţinută în vigoare de consiliul dirigent).

Prin actul scris cerut de ordonanţa 4420/918 a guvernului maghiar pentru valabilitatea înstrăinărilor imobiliare, legiuitorul a înţeles un act care să constitue prin el însuş o dovadă a înstrăinărei ceeace implică în mod necesar ca actul să cuprindă toate condiţiunile cari sunt de esenţa înstrăinărei, lipsa lor neputându-se suplini prin proba testimonială. (Banca Uniunei Ardelene cu Vincenţiu Runcan. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. I, 1 Iulie 1929

Perimare. Basarabia. Incident. Legătura cu procesul principal. Procedura. (Art. 257 pr. civ.).

Deşi cererea de perimare este o cerere distinctă de cea principală şi cu efecte deosebite, este însă necontestat că cererea de perimare este în raport de dependenţă cu cererea principală şi ea intervenind incidental în cursul instanţei, judecata ei, din aceste motive, este guvernată de legile ce se aplică cererei principale — în speţă legile şi procedura din Basarabia — fiind de principiu că în cursul instanţei nu se pot aplică proceduri deosebite faţă de diversele incidente ce survin, raportul de dependenţă ce se leagă de cererea principală, impunând unitatea de procedare faţă de toate. (Banca Moldovei de Jos din Bârlad cu Crist. Adrian. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. I, 24 Septemvrie 1929

Revizuire. Ardeal. Greşita apreciere juridică a cauzei. Ce înseamnă. (Art. 503 cifra 4 proc. civ.).

Conform dispoziţiunilor art. 503 cifra 4 pr. civ. *a*, prin motivul de greşită apreciere juridică a cauzei se înţelege numai o judecată greşită făcută pe baza stărei de fapt definitiv stabilite de instanţele de fond iar nu şi o judecată greşită din pricina unei stări de fapt pretins lipsite de temeiu. (Maria Vaida în proces cu Isac şi Ana Kamil. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 3/930).

CAS. I, 24 Septemvrie 1929

Servitute de vedere. Câştigare prin prescripţie. Condiţiuni. (Art. 1847 c. civ.).

Este constant că pentru a se câştigà prin prescripţie un drept de servitute de vedere, nu este suficient ca fereastra, semnul exterior al servituţei, să existe de 30 ani ci este absolut necesar ca prin această fereastră să se exercite o vedere asupra proprietăţei vecine în aşà mod ca să producă un prejudiciu vecinului sau cel puţin o atingere a drepturilor sale de proprietate de o natură a-l deşteptà asupra toleranţei, căci altfel nu s'ar puteà spune că dreptul de servitute de vedere l-a exercitat în mod util adică în conformitate cu art. 1847 c. civ., exerciţiul vederei rămânând o simplă toleranţă iar nu o posesiune utilă. (Vasile Hagi Mihalache cu Haralambie Teoharidi. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. I, 4 Octomvrie 1929

Retract litigios. Propunere. Forme. (Art. 1402 c. civ.).

Retractul litigios urmează a fi propus prin concluziuni principale iar nu în mod subsidiar, căci altfel, punându-se concluziuni în fond şi propunerea retractului subordonându-se insuccesului în fond, dreptul ar încetà de a fi litigios, prin soluţiunea dată asupra fondului şi astfel exerciţiul retractului n'ar mai aveà raţiune. (Ilinca Brânzan cu Petre Fota Anghel şi Ioan M. Giura. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 3/930).

CAS. I, 4 Octomvrie 1929

Terenuri rurale. Instrăinare. Vicii. Validare. Legea agrară 1921. Condiţii. Categorii. (Art. 132 Constituţia 1884; art. 125 l. agrară 1921). **Improprietărire. Loturi. Instrăinare. Nulitate. Condiţiuni.** (l. 13 Martie 1925).

a) Fiind de principiu că o lege ordinară nu poate modifica dispoziţiunile unei legi cu caracter constituţional, urmează că prin art. 125 l. agr. din 1921, care nu este trecută printre dispoziţiunile de ordin constituţional enumerate de art. 160 al legei, legiuitorul nu a putut să valideze decât acele înstrăinări de terenuri rurale cari au fost efectuate după expirarea termenului de inalienabilitate fixat prin Constituţia dela 1884, adică după 1916 când inalienabilitatea a fost prelungită printr'o lege ordinară asupra dispoziţiunilor căreia art. 125 din legea agrară a putut revenì fără a fi contrariu Constituţiei.

b) Retroactivitatea legei din 13 Martie 1925 care creiază un alt regim juridic pentru înstrăinarea loturilor de împroprietărire se urcă, pentru Vechiul Regat, numai până la promulgarea legei agrare din 1921 şi deci nu atinge vânzările efectuate înaintea acestei ultime legi. (Catrina Ilie Zdreluţă autorizată de soţ, cu Gh. Fediuc. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 3/930).

CAS. I, 5 Noemvrie 1929

Accelerarea judecăţilor. Apel. Termen. De când curge. (Art. 41 l. de accelerare din 19 Maiu 1925). **Advocaţi. Onorar. Acţiune. Termen. Punct de plecare.** (Art. 41 l. pentru organizarea corpului de advocaţi din 1923).

a) Intreaga economie a legei de accelerare cât şi din textul art. 41 rezultă că legiuitorul a înţeles să introducă pentru toate cazurile principiul că termenul de apel curge numai dela comunicare, menţinându-se din procedurile speciale numai termenul respectiv.

b) Aşà fiind, termenul de apel prevăzut de legea advocaţilor în materia acţiunilor de onorar, curge dela comunicarea sentinţei ce se atacă deşi legea prevede că pentru partea prezentă termenul curge dela pronunţare. (Miron Cicalov cu Damian Copceag. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. II, 27 Maiu 1929

Apel. Materie penală. Raport. Lipsă. Consecinţe. (Art. 204 pr. pen.). **Raport. Penal. Apel. Consilier delegat. Lipsa semnăturei.**

a) Conf. art. 204 pr. pen. apelul nu se poate judecà decât după întocmirea — şi citirea — raportului menit a luminà pe judecători. Asupra afacerei deduse înaintea lor iar lipsa unui asemenea raport viciază hotărîrea dată şi duce la anularea ei.

b) Dacă raportul nu este semnat de magistratul delegat cu redactarea lui, el urmează a fi considerat ca inexistent iar apelul ca judecat fără acest act deşi deciziunea atacată face menţiune despre citirea lui în şedinţă. (Ion Moraru contra deciziei Curţei de Apel Chişinău S. I. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. II, 27 Noemvrie 1929

Basarabia. Tranzacţie. Autentificare de notarul public. Stingerea procesului pendinte. Absenţa unei hotărîri de expedient. Investirea şi executarea tranzacţiei de Tribunal. Contestaţie, incompetenţa judecătoriei de ocol în circumscripţia căreia îşi are sediul, notarul public. Legea pentru extinderea unora din dispoziţiunile legei din Vechiul regat în Basarabia. (L. din 4 Aprilie 1928).

1. Prezentarea şi depunerea unei tranzacţiuni, prin cari părţile de comun acord declară că se împacă şi sting procesul pendinte, nu poate dobândi puterea unei hotărîri de expedient, decât în cazul când instanţa legalmente îndrituită la aceasta, ia act de voinţa părţilor şi o transcrie în corpul hotărîrei sale, astfel încât în absenţa unei atari hotărîri, tranzacţiunea nu poate aveà caracterul rezervat exclusiv actelor jurisdicţionale şi prin consecinţă, Tribunalul, în dosarul căruia a fost depusă, nu are căderea să o învestească cu formula executorie.
2. După dispoziţiunile art. 20 al. II al legei de autentificare — extinsă în Basarabia prin legea din 4 Aprilie 1928 — învestirea cu formula executorie nu poate fi făcută decât de autoritatea care a dat actului autenticitate.
3. In Basarabia, păstrându-se în parte competenţa notarilor publici, legea de extindere a prescris că învestirea actelor autentificate de aceştia, se va face de judecătorul ocolului în care notarul îşi are sediul, dispoziţiune care, privind organizarea justiţiei, este prin firea ei retroactivă, aplicându-se şi actelor autentificate de notarii publici, anterior promulgărei legei din 4 Aprilie 1928. (Serghei Varlic cu I. Teitelman. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. II, 27 Noemvrie 1929

Basarabia. Contestaţie la executarea unui act de ipotecă. Termen. De când curge? Motiv de pur drept, invocat pentru prima oară înaintea Curţei de Casaţie. Admisibilitate. Legea de extindere din 4 Aprilie 1928. Termen de contestaţie expirat anterior. Neaplicabilitatea normelor procedurei civile din vechiul regat. (Art. 161, 10 şi 11 pr. civ. rusă; art. 963 pr. civ. rusă).

1. Din cuprinsul art. 161, 10 şi 11 pr. civ. rusă, rezultă că introducerea contestaţiunilor la executarea actelor notariale este permisă numai înlăuntrul unui termen de 6 luni, calculat din momentul comunicărei actului supus executărei, şi nu în tot timpul urmărirei.
2. Deşi din deciziunea supusă recursului nu se constată că recurentul ar fi pus concluziuni formale pe baza art. 963 pr. civ. rusă, totuş motivul fiind relativ la o chestiune de pur drept, dedusă implicit odată cu apelul, în judecata instanţei de fond sesizată cu obiecţiunea recurentului trasă din netardivitatea contestaţiunei sale, urmează a nu fi considerat ca nou şi prin consecinţă a fi declarat admisibil în principiu.
3. Urmărirea începându-se sub imperiul procedurei ruse, sub care a şi expirat termenul de 6 luni prevăzut de art. 161, 11 pr. civ. rusă, înlăuntrul căruia numai, se puteà introduce de recurent contestaţiunea sau dispoziţiunile procedurei civile aplicabilă în vechiul regat şi extinse în Basarabia, cu mult posterior, la 4 Aprilie 1928, nu sunt aplicabile în speţă. (M. Steinberg cu B-ca Românească. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. III, 4 Iunie 1929

Camera arbitrală. Bursa de comerţ. Sindic. Borderouri. Forţă probantă. (Art. 44 l. Burselor).

Norma prevăzută de art. 44 din legea burselor se aplică atât actelor încheiate de mijlocitorii oficiali de schimb şi efecte cât şi borderourilor încheiate de Sindicul Bursei de Comerţ aşà că aceste borderouri fac deplină credinţă în justiţie până la înscrierea în fals. (Lucian Stănculescu cu Alex. Al. Munteanu. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. III, 2 Iulie 1929

Cambie. Gir. Protest. Acţiune. Termen. Expirare. Decădere. Dacă este de ordine publică. (Art. 350 c. com.).

Decăderea prescrisă de art. 350 c. com. nu este o dispoziţiune de ordine publică astfel încât partea pentru protecţiune şi în interesul căreia această dispoziţiune a fost prescrisă poate oricând să renunţe la beneficiul ei. (S. Almosnino cu David Kahane. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. III. 8 Octomvrie 1929

Funcţionar public. Transferare. Condiţiuni. (Art. 50 l. pentru statutul funcţionarilor publici; art. 19 şi 90 reg. legei).

Din spiritul dispoziţiunilor art. 50 l. pentru statutul funcţionarilor publici şi 90 din regulament, rezultă că, pentru ca o transferare să poată produce efecte, e nevoie să se arate, printre altele, atât interesul de serviciu bine şi evident stabilit, care să explice transferarea, cât şi funcţiunea în care se face transferarea, pentru a se puteà controlà echivalenţa funcţiunilor, cerându-se şi avizul conf. al Comisiunei pentru propuneri de numiri şi înaintări. (Ministerul de Interne cu Alexandra Colontai. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. III, 30 Octomvrie 1929

Competenţă. Procente. Cari pot fi înglobate în capital? (Art. 61 l. de accelerare).

In conformitate cu art. 61 din legea accelerărei numai procentele datorate până în momentul intentărei acţiunei pot fi înglobate în capital spre a determină competenţa de judecată a unei instanţe. (Iani Condos cu Soc. «Dealul Oltului». Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 1/930).

CAS. III, 1 Noemvrie 1929

Legea de urmărire. Căi de atac. Dacă e admisibilă acţiunea în contencios administrativ. (Art. 34 l. de urmărire).

Legea specială punând la dispoziţia părţei urmărite pe nedrept calea contestaţiei, partea nu mai are dreptul de a recurge şi la calea contenciosului ad-tiv care nu este deschisă celui vătămat decât în cazul în care nu ar aveà vreo altă cale legală. (Dec. 1355/929. Vezi motivele în *Pand. Săpt.*, No. 2/930).

CAS. III, 27 Febr. 1930

Cambie. Cambie domiciliată. Condiţiuni. Caracterizarea unei asemenea cambii. Condiţiuni intrinsece. Inadmisibilitatea de a se deduce din fapte sau împrejurări lăturalnice (art. 286 şi 341 cod. com.).

Din combinaţiunea art. 286 şi 341 c. com., rezultă că cele două condiţiuni esenţiale pentru caracterizarea cambiei domiciliate: arătarea locului plăţei şi determinarea persoanei plătitorului, trebuiesc să reiasă din înşiş termenii cambiei, neputând fi deduse din fapte şi împrejurări lăturalnice. Când de exemplu, se indică într'o cambie numai instituţiunea de credit la care urmează a se face plata, această indicaţiune nu implică şi determinarea persoanei care face plata, ci conf. art. 286 citat se presupune că acceptantul sau emitentul şi-a rezervat această sarcină.

CURTEA: Asupra motivului I de casare, prin care recurenta susţine, că trata în discuţiune neîndeplinind ambele condiţiuni cerute de lege: indicarea atât a locului plăţei, altul decât reşedinţa emitentului sau acceptantului, cât şi a persoanei prin mijlocirea căreia urmează a se face plata protestul nu erà necesar pentru conservarea acţiunei cambiale şi deci — adaugă recurenta, — Curtea de fond a violat zisele articole, considerând trata ca fiind domiciliată şi aplicând în consecinţă sancţiunea lipsei protestului, deşi Curtea constată că nu se indică în corpul cambiei decât locul de plată, iar nu şi persoana plătitoare.

Având în vedere că în fapt se constată din decizia atacată, că intimata neachitând recurentei două cambii în valoare de 4179 dolari, costul unor mărfuri, creditoarea a intentat acţiune cambială pentru plata acestei datorii, acţiune admisă de Tribunal, dar pe care Curtea de Apel a respins-o, pe motiv că tratele fiind domiciliate prin menţiunea: «plătibilă la Uniunea bancară Cehoslovacă din Berlin», formalitatea protestului, care erà necesară conf. art. 341 c. com. nu a fost îndeplinită şi deci beneficiarul cambiilor a decăzut din acţiunea cambială.

Considerând că art. 341 c. com. prevede, în adevăr, că formalitatea protestului este necesară pentru conservarea acţiunei cambiale, în cazul când cambia este domiciliată în conformitate cu art. 286 acelaş cod, adică atunci când se stipulează în corpul cambiei atât locul de plată, altul decât reşedinţa emitentului sau acceptantului, cât şi persoana prin mijlocirea căreia urmează a se face plata.

Considerând că din combinaţiunea/menţionatelor texte de lege, rezultă că cele două condiţiuni esenţiale pentru caracterizarea cambiei domiciliate: arătarea locului plăţei şi a persoanei plătitorului trebuie să reiasă din însăş termenii expreşi ai titlului cambiei, îndeplinirea ambelor condiţiuni sau a uneia din ele neputând fi dedusă din fapte şi împrejurări lăturalnice.

Că astfel fiind, şi întrucât în speţă se constată din însăş decizia Curţei de Apel că prin cambiile în discuţiune se indică, pur şi simplu, instituţiunea de credit la care urmează a se face plata: Uniunea bancară Cehoslovacă din Berlin, fără a se preciză dacă plata trebuie făcută prin aceà instituţiune sau prin o altă persoană fizică sau morală, potrivit citatelor texte de lege, deducţiunea Curţei de fond că părţile au înţeles această instituţiune nu numai ca loc de plată, dar şi ca persoană plătitoare, este vădit contrarie art. 286 c. comercial, care declară în mod expres că în asemenea caz, se presupune că acceptantul sau emitentul şi-a rezervat pentru sine sarcina de a face plata.

Că prin modul său de a judecă şi hotărî, Curtea de fond a violat art. 286 şi 341 cod. com. şi deci motivul I de casare fiind intemeiat, fără a se mai discută celelalte motive ca inutile în cauză, deciziunea sa urmează a fi casată.

OBSERVAŢIE. Trata domiciliată este o trată care are un domiciliu pentru plata ei şi pentru care se cere de lege o servitute mai mare decât pentru trata ordinară, deoarece pentru ca să producă efectele cambiale chiar în contra trasului sau emitentului trebuie un protest. Regula generală este aceasta: pentru ca să se conserve drepturile contra girantului, în contra dătătorului de avut, trebuie un protest, dar nu trebuie nici un protest, nici o formă de conservaţiune ca să se conserve drepturile împotriva emitentului sau a trasului acceptant; pe baza unei cambii se naşte obligaţiunea de plată când cambia ia forma unei trate a intrà acela care a emis-o, trăgătorul, care este întotdeauna obligat la plată între acela care a acceptat-o, trasul acceptant, care devine şi el debitor cambial şi între beneficiarul cambiei. Aceste două persoane, trasul şi emitentul sunt întotdeauna responsabile, faţă de purtător, de beneficiarul cambiei, chiar fără protest, pe când în materie de trată domiciliată, spre a se conservă acţiunea cambială în contra emitentului şi a trasului acceptant, trebuie protest, aceasta fiind o importantă diferenţă între cambia ordinară şi cambia domiciliată. O cambie poate să fie domiciliată, dar trebuie să îndeplinească două condiţiuni: 1. Să fie trasă în alt loc decât acela al reşedinţei trasului, reşedinţa trasului este de exemplu la Ploeşti şi se arată că plata cambiei se va face la Câmpina, iată deci o trată domiciliată la Câmpina. 2. Să fie plătită de o altă persoană decât emitentul sau trasul.

Aceste indicaţiuni privitoare la locul unde se va face plata, care este altul decât domiciliul trasului şi privitoare la persoana care va face plata, care este alta decât emitentul sau trasul, sunt opera emitentului, dacă este vorba de locul unde se va face plata la un bilet la ordin; dar în ce priveşte persoana care va face plata, pot să fie şi opera trasului într'o trată: se desemnează ca loc de plată Câmpina, dar trasul când acceptă, are dreptul să desemneze el pe un corespondent al său din Câmpina care să facă plata.

Cambia domiciliată s'a imaginat pentru că ea reprezintă o comoditate care se face în genere manipulaţiunei cambiei. Aşà de exemplu, trasul poate să aibă un debitor într'un oraş oarecare şi cum trata este domiciliată în acel oraş, el când acceptă trata, indică pe acel debitor al său ca să facă plata. De ordinar, aceasta se întâmplă în oraşele mari între bănci, cari sunt în cont curent cu diferiţi clienţi. Şi atunci, trasul este în cont curent cu o bancă oarecare, care primeşte plăţi şi face plăţi pentru dânsul, desemnează banca care să plătească poliţa pe care el a acceptat-o, banca plăteşte la scadenţă şi trece suma plătită în contul clientului său care acceptase trata.

Inalta Curte de Casaţie S. III-a prin dec. No. 1526 din 13 Noemvrie 1925 *Jurispr. Rom.*, No. 4/926 No. ord. 60, a avut ocaziunea să decidă într'o speţă similară celei prevăzute prin decizia raportată, stabilind că «pentru ca o cambie să se considere cambie domiciliată, trebuie să conţină într'însa indicaţiunea precisă, atât a locului plăţei cât şi a persoanei însărcinată să facă plata, persoană distinctă de emitent sau acceptant», în următoarea motivare:

«Asupra motivului 5 prin care recurenţii susţin că trata fiind domiciliată, adică plătibilă în alt loc şi de către o altă persoană, nu-i puteà fi opozabilă, ca atare, pe calea unei acţiuni cambiale, întrucât nu a fost protestată, lipsa unei asemenea formalităţi, potrivit art. 341 c. com., ridicând unei trate plătibilă în asemenea condiţiuni, caracterul şi efectele cambiei.

Având în vedere că la această obiecţiune Curtea de fond răspunde că trata în chestiune cuprinde numai menţiunea că plata ei se va face la Londra, sucursala Deutsche Banck, înţelegându-se prin aceasta că părţile au desemnat numai locul de plată, adică domiciliul ales al debitorului, iar nu şi persoana prin mijlocirea căreia urmă să se facă această plată, aşà încât art. 341 c. com., care cere ca ambele aceste condiţiuni să fie întrunite, nu este aplicabil în speţă.

Considerând că art. 341 c. com. prevede că posesorul unei cambii, plătibilă în alt loc decât acela de reşedinţă al acceptantului sau emitentului şi la o altă persoană, pierde acţiunea cambială, chiar contra acestora, dacă n'a îndeplinit formalităţile protestului.

Considerând că din combinarea acestui text şi cu art. 286 c. com., rezultă că această decădere nu poate aveà loc decât în cazul când cambia cuprinde anume: atât locul de plată, altul decât reşedinţa emitentului sau acceptantului, cât şi persoana prin mijlocirea căreia urmează a se face plata, că aceasta a doua condiţiune trebuie să reiasă în mod clar din cuprinsul cambiei, pentru ca lipsa protestului să poată fi invocată de emitent sau acceptant, cărora, în atare caz, nu le-ar fi imputabilă, în adevăr, nici o culpă pentru refuzul de plată la scadenţă.

Că, în speţă, Curtea de fond constatând că nu s'a prevăzut în cambie decât locul de plată: «la sucursala Băncei Deutsche Bank din Londra», cu drept cuvânt a judecat că neîndeplinirea celeilalte condiţiuni prevăzute de art. 286, adică neindicarea în mod explicit a terţei persoane însărcinate să facă plata, presupune potrivit citatului text că emitentul, autorul recurenţilor, s'a obligat să facă el însuş plata la locul fixat pentru aceasta şi ca atare recurenţii nu pot invocă în favoarea lor decăderea prevăzută de art. 341 c. comercial.

Că dar al 5-lea motiv de casare fiind de neadmis, recursul urmează a fi respins ca neîntemeiat».

Soluţiunile date de Inalta Curte, pe cât de juridice, deoarece refuză vreo altă interpretare, stabilesc o jurisprudenţă constantă. (Doctrina este în acelaş sens: Vivante, 1096; Bonelli, 282; Supino, 486; Franchi: «La cambiale domiciliata in Filangieri, 1887, p. 56»; Bolaffio: «In Foro Italiano», 1885, p. 440; Sorani, II, 245 în notă; Rocco: «Rivista del diritto commerciale», 1911, II, p. 787; Grünhut, par. 57 nota 10; Staub, 24; Bernstein, p. 150; I. N. Finţescu: «Cambia», vol. I, p. 207; idem vol. II, p. 7).

AL. HAGI-GHEORGHE
Magistrat Trib. Dolj

APEL BRAŞOV I, 23 Dec. 1929

Concordat preventiv. Condiţiuni de admitere. Comerciant mic. (Art. 2, 5, 6 din legea concordatului preventiv).

Legea concordatului preventiv fiind creiată în interesul comercianţilor oneşti şi serioşi, pentru admiterea concordatului se cer două condiţiuni esenţiale: să fie comerciant şi să fi exercitat comerţul timp de 3 ani, cu condiţia esenţială de a fi ţinut registre comerciale în regulă, fără a se face vreo distincţiune între comerciantul mic şi comerciantul mare. (Dec. C. 1885/6/929. Motivele în *Dreptatea*, No. 4/930).

APEL BRAŞOV II, 13 Febr. 1930

Contencios administrativ. Lipsa de interes. Daună inexistentă. Acţiuni populare. Inadmisibilitate. (Art. 1 legea Cont. Ad-tiv).

Dacă printr'un act ad-tiv de autoritate ar fi vorba numai de lezarea unui interes public, în sensul art. I din legea contenciosului, este inadmisibilă acţiunea din partea unui cetăţean care nu ar fi direct şi personal vătămat în dreptul său, pentru salvgardarea interesului public, căci asemenea acţiuni acordate fiecărui cetăţean, aşă numitele «acţiuni populare» nu sunt recunoscute de lege, chiar dacă actele administrative ar fi făcute cu călcarea legei şi regulamentelor. (Dec. 1439 din 3/929. Motivele în *Dreptatea*, No. 4/1930).

APEL V BUC, 26 Martie 1930

Imprumut. Ipotecă. Promisiune de ipotecă. Obligaţie de a face. Daune interese contractuale. Neexecutarea promisiunei de ipotecă se preschimbă în daune interese. (Art. 1021 cod. civ.).

Dacă pârîtul s'a obligat a constitui o ipotecă în favoarea reclamantului pentru suma de bani ce acesta îi împrumutase, este evident că pârîtul trebuie obligat a restitui reclamantului suma primită cât timp el nu face dovada că s'a conformat obligaţiei de a-i constitui acea ipotecă.

Căci, dacă este cert că la termenul cuvenit pârîtul nu a executat promisiunea de ipotecă, înseamnă că el n'a voit a da urmare obligaţiunei de a face la care convenise, astfel că această neexecutare se preschimbă în daune interese, adică în restituirea imediată a capitalului şi procentelor pe cari ipoteca promisă trebuiă să le garanteze. (Curtea de Apel Bucureşti S. V-a. Decizia civilă No. 3 din 26 Martie 1930. Preşedinţia d-lui N. N. Ciurea, preşedinte. Redactorul deciziei d-l consilier G. P. Docan).

OBSERVAŢIE. A se vedeà în acelaş sens: Baudry-Loynes, «Hypothèques», II, No. 1407, p. 465.

N. R.

APEL CERNĂUŢI II, 18 Aprilie 1929

Impozit. Comisiune de apel. Delegatul fiscului care-l apără în instanţă. Deliberare. Parte. Nu poate asistà la deliberare.

Delegatul fiscului, ce face parte din complectul Comisiunei de apel, îndeplineşte sarcina de judecător, iar delegatul care apără interesele fiscului înaintea Comisiunei, are rolul de parte în proces.

Prin urmare, participarea acestuia din urmă la deliberarea Comisiunei, constitue o violare a secretului deliberărei, care atrage nulitatea hotărîrei.

CURTEA: Asupra recursului făcut de contribuabila «Uniunea economică a studenţilor Universitari evrei» din Cernăuţi contra deciziunei No. 9517/II din 9 August 1928 a Comisiunei de apel din jud. Cernăuţi — pentru aşezarea contribuţiunilor directe — anul 1928, prin care admiţându-i în parte apelul făcut contra procesului-verbal de impunere cu No. 421 din 15 Febr. 1928 al Comisiunei de recensământ din Cernăuţi, i-a acordat scutirea de impozitul pe clădiri dela 1 Ianuarie 1828 şi i-a menţinut stabilirea valoarei locative.

Având în vedere motivele de recurs desvoltate de recurentă şi susţinerea fiscului în combaterea acestor motive.

In ce priveşte motivul I violare de lege consistând în aceea că delegatul care a apărat interesele fiscului înaintea Comisiunei de apel, a asistat la deliberarea Comisiunei, şi deci, s'a violat secretul deliberărei.

Considerând că după dispoziţiunile art. 78 leg. contr. directe, Comisiunea de apel care judecă apelurile făcute contra proceselor verbale ale Comisiunilor anuale de impuneri, se compune din: primul Preşedinte sau Preşedintele Tribunalului, sau un magistrat delegat de el, ca preşedinte; un delegat al fiscului şi un delegat al contribuabililor, iar potrivit dispoziţiunilor art. 101 din zisa lege, înaintea Comisiunilor de apel, fiscul va fi apărat printr'un delegat special.

Considerând că din aceste texte de lege rezultă, că delegatul fiscului ce face parte din complectul Comisiunei de apel îndeplineşte sarcina de judecător, iar delegatul ce apără interesele fiscului înaintea Comisiunei, are rolul ca şi orice parte în proces.

Considerând că legea contrib. directe — care e o lege specială — nepreocupându-se prin nici un text de modul cum trebuie să delibereze complectul Comisiunei de apel, în acest caz, urmează a se aplică regula comună, după care deliberarea şi votarea judecătorilor e secretă.

Că, în speţă, din deciziunea atacată cu recurs, rezultă că delegatul, care a apărat interesele fiscului înaintea Comisiunei de apel, a asistat la deliberarea complectului Comisiunei, cu toate că reprezentantul contribuabilei a obiectat asupra acestui lucru.

Că prin urmare, Comisiunea de apel deliberând în asistenţa delegatului, care a apărat interesele fiscului, a violat principiul secretului deliberaţiunei care garantează o cât mai liberă şi neinfluenţată judecare a chestiunei, ceeace face ca deciziunea sa să fie casabilă, şi deci, motivul I de recurs este întemeiat.

Că aşà fiind, fără a mai discută celelalte motive, recursul de faţă este fondat, urmând a fi admis şi a se casă deciziunea Comisiunei de apel cu retrimitere spre judecare la aceeaş Comisiune.

Pentru aceste motive, redactate de d-l preşedinte Corneliu Gheorghian, admite recursul.

APEL IAŞI I, 16 Noemvrie 1929

Faliment. Opoziţie contra sentinţei declarative. Termenul în care se face. Tardivitatea se poate ridicà chiar din oficiu, nulitatea fiind de ordine publică. Cine face afişarea extractului sentinţei declarative de faliment?

1. *Opoziţia în contra sentinţei declarative de faliment se face până în 10 zile dela afişarea extractului sentinţei conf. art. 710 c. com.*
2. *Nulitatea opoziţiei tardiv făcută fiind o chestiune care interesează ordinea publică poate fi ridicată chiar din oficiu.*
3. *Afişarea extractului sentinţei declarative fiind un act urgent şi care se îndeplineşte ex oficio, se face de către grefierul instanţei, iar nu prin Corpul Portăreilor.*

CURTEA: Având în vedere că, conf. art. 711 c. com. orice pesoană interesată are drept să facă opoziţie în contra sentinţei declarative de faliment până în termen de 10 zile dela afişarea extractului sentinţei conf. art. 710 c. com., că deci opoziţia făcută de Herşcu Segal fiind făcută peste termenul de 10 zile urmează a fi respinsă ca tardivă.

Considerând că excepţiunea tardivităţei căilor de atac a hotărîrilor judecătoreşti este de ordine publică şi poate fi pusă din oficiu deoarece aceste termene sunt fixate de legiuitor nu numai în interesul părţilor litigante, ci mai ales în interesul societăţei, al justiţiei şi ordinei publice care e interesată spre a se evită perpetuarea şi îngrămădirea proceselor învechite, spre a se evită prelungirea nesiguranţei, a neînţelegerilor şi neliniştea cetăţenilor. Termenele de atac al hotărîrilor judecătoreşti face parte aşa dar, din organizaţia justiţiei şi ca atare sunt de ordine publică şi această excepţiune poate fi ridicată din oficiu.

Având în vedere că în materie de faliment nu poate curge la comunicarea deciziei prin portărei, termenul de opoziţie, căci legea comercială prevede în materie de faliment o procedură specială în ce priveşte căile de atac şi termenul de opoziţie în ce priveşte deciziunile Curţei nu poate fi decât tot cel prevăzut de art. 711 c. com., altfel dreptul de opoziţie ar fi suprimat căci nu se poate concepe că legiuitorul a creiat două sisteme deosebite în ce priveşte curgerea termenului; deaItfel sistemul comunicărei nu e compatibil cu materia falimentului, nici cu dreptul acordat de art. 711 c. com. oricărei persoane interesate de a aveà dreptul de a face opoziţie.

Având în vedere că oponentul a obiectat că afişarea extractului de pe decizie de către grefierul Tribunalului comercial este nulă, deoarece această afişare trebuià făcută prin oficiul portăreilor.

Considerând că art. 710 c. com. dispune că un extract al sentinţei declarative de faliment se afige în termen de 24 ore la uşa Tribunalului, indiferent de publicitatea cerută de art. 943 c. com. şi că conf. art. 711 c. com. dela această afişare se calculează termenul de opoziţie şi apel.

Că această afişare fiind un act al Tribunalului care îi este impus din oficiu, ea este bine îndeplinită de grefierul instanţei ce a pronunţat sentinţa declarativă de faliment, cu atât mai mult cu cât această operaţiune are de efect un termen foarte scurt, 24 ore.

OBSERVAŢIE. Decizia Curţei de Apel Iaşi, publicată mai sus, poartă asupra unor chestiuni de procedură şi anume asupra chestiunei de a se şti dacă tardivitatea căilor de atac se poate ridicà din oficiu; cât şi asupra unei chestiuni şi mai speciale din materia falimentară, aceea de a se şti cui incumbă competenţa afigerei extractului sentinţelor declarative de faliment.

1. Cu privire la prima chestiune, în mod sobru şi judicios, Curtea argumentează natura juridică a termenelor procedurale fixate de legiuitor şi interesul ordinei publice pe care ele se fundează, ajungând la concluzia în totul juridică, că tardivitatea se poate ridicà «ex officio», ea ţinând astfel de organizaţiunea în sine a justiţiei.

2. Privitor la a doua chestiune, aceea de a se şti dacă afigerea extractului hotărîrei de declarare în stare de faliment, dela care are a curge termenul de opoziţie, conf. art. 711 c. com., şi care afigere se face potrivit art. 710 c. com. unde se zice: «un extract al sentinţei declarative de faliment se afige, în termen de 24 ore, la uşa Tribunalului, independent de publicitatea cerută de art. 943» şi dacă are a se face prin grefă, sau prin Corpul portăreilor, socotim, că de data aceasta, opunerea ridicată de oponent erà întemeiată, — afigerea urmând să se facă prin intermediul portăreilor.

In adevăr, Curtea trage un argument pentru sistemul său; — de afigere prin grefă, — din urgenţa impusă de legiuitor în această materie, şi din consideraţia că afişarea sentinţelor declarative de faliment sunt acte ale Tribunalelor.

Dar privitor la urgenţa în sine, nimic nu ar împiedicà de a se realizà această urgenţă, şi în aceeaş măsură, chiar prin intermediul portăreilor.

Chestiunea ni se pare însă că este rezolvită de legile speciale referitoare la organizarea judecătorească şi la organizarea Corpului de portărei.

Astfel, prin legea pentru organizarea judecătorească, se lămureşte atribuţiunea grefierului în art. 244-245, arătându-se acl dreptul grefierului de control şi de priveghere asupra impiegaţilor grefei, eliberarea còpiilor legalizate, păstrarea actelor şi valorilor, cum şi atribuţia de asistare la şedinţă, etc.

Iar în articolele 24 şi urm. din Regulamentul serviciilor portăreilor, în care se stabilesc atribuţiunile portăreilor delegaţi la Curţi şi Tribunale; şi îndeosebi, sub art. 27 din acest regulament, se spune: «Portăreii delegaţi la Secţiunile Tribunalelor şi la Curţi vor fi însărcinaţi cu înmânarea citaţiilor, a còpiilor de sentinţe sau deciziuni şi cu comunicarea şi îndeplinirea tuturor actelor de procedură.

In afară de aceste însărcinări, portăreii secţiei comerciale, la Tribunalele unde există o secţie specială de comerţ, vor mai face protestele de poliţe, notificările în materie de gaj, publicaţiunile în materie de falimente... cerute de legea comercială în vigoare».

Deaceea socotesc că competenţa facerei publicaţiunei deciziunei de declarare în stare de faliment nu incumbă nici grefierului Curţei care declarase în stare de faliment, şi cu atât mai puţin grefierului Tribunalului comercial, cum s'a petrecut în speţa judecată de Curte.

Dealtfel, în acelaş sens găsim pronunţându-se şi M. Paşcanu (p. 107, No. 11): «Efectuarea sau lipsa de publicitate au dat loc aiurea, la multe dificultăţi practice în privinţa aplicărilor ce li s'au făcut. Principial sarcina dovezei incumbă celui ce pretinde, iar proba efectuărei transcrierei şi publicaţiilor se face prin prezentarea foilor de publicitate, ori certificatelor grefei.

Cât despre afişarea, aceasta efectuându-se prin intermediul portăreilor, probaţiunea se face prin còpii legalizate după procesele verbale ale acestora».

FLORIN SION .
Prof. universitar Iaşi

APEL IAŞI I, 5 Februarie 1930

Registre comerciale. Neregularitatea lor. Viza anuală de închidere.

Viza pentru închiderea anului 1927, s'a efectuat la 1 Maiu 1928, iar pentru anul 1928 la 1 Iulie 1929, pe ultimul an nefiind viză întrucât cererea de concordat s'a făcut la 7 Decemvrie adică înainte de închiderea anului.

In practică aceste vize nu se pot efectuà mai niciodată cu exactitate la sfârşitul anului comercial precum pare a pretinde art. 27 cod. com., ci totdeauna cu oarecare întârziere datorită operaţiunilor inventarierei, cu care se închide anul comercial, şi care necesită un timp mai mult sau mai puţin îndelungat după natura şi importanţa întreprinderei; legiuitorul care trebue presupus că cunoaşte toate elementele de fapt ale materiei în care reglementează, n'a putut să nu ţină seamă de această necesitate şi prin urmare n'a putut da dispoziţiei privitoare la epoca acestor vize un înţeles absolut; scopul urmărit de legiuitor prin această viză anuală este numai ca să se constate unde se aflau înregistrările la sfârşitul anului comercial pentru a împiedecà astfel fabricarea unui registru întreg pe mai mulţi ani anteriori sau antidatările superioare unui an în vederea unui proces sau a unui faliment; în speţă vizele anuale, cu toată întârzierea lor faţă de sfârşitul anului corespund totuş acestui scop al legei, căci pe deoparte sunt făcute după ultima operaţiune a anului încheiat şi pe de alta dacă ne raportăm la datele vizelor anterioare, făcute şi ele cu întârziere, constatăm că între două vize consecutive intervalul este de aproape un an.

In ce priveşte a doua neregularitate constatată de Tribunal că în adevăr operaţiunile pe lunile întârziate au fost înscrise în registrul jurnal la data ulterioară efectuărei lor, dar cu menţiunea datei când ele au avut realmente loc, procedeu care pentru prima instanţă ar fi contrar dispoziţiunilor art. 23 cod. com. după care înregistrările trebue făcute în fiecare zi.

Considerând că prin înscrierea operaţiunilor în fiecare zi legiuitorul n'a putut înţelege ca înregistrarea lor materială să se facă în chiar ziua în care ele s'au efectuat, lucru aproape cu neputinţă în practică, ci a voit numai ca înscrierea lor să se facă în mod analitic şi în ordine cronologică cerinţe care în speţă sunt satisfăcute; că desigur este de dorit ca înregistrarea materială să aibă loc la o epocă cu cât cu putinţă mai apropiată de timpul când operaţiunea s'a efectuat, dar dacă ea s'a făcut cu întârziere, aceasta nu poate constitui o neregulă de aşà gravitate încât să excludă pe comerciant dela beneficiul concord. preventiv atunci când ca în speţă nu se constată în registre nereguli de natură a falşificà situaţia comerciantului. (Deciziunea comercială No. 14 din 5 Februarie 1930. Preşedinţia d-lui prim-preşedinte *D. Volanschi*; redactorul deciziunei d-l consilier *E. P. Stănescu).*

APEL TIMIŞOARA, 10 Ian. 1929

Infractori minori. Pedeapsă. Apel. Insuşirea motivelor primei instanţe. Computare din pedeapsă.

In speţă Curtea găsind juste şi întemeiate motivele primei instanţe care condamnase pe nişte infractori minori la câte doi ani închisoare, le-a computat din pedeapsă câte cinci luni.

OBSERVAŢIE: Prin sentinţa No. 2340/6/1928 din 2 Noemvrie, consiliul pentru judecarea infractorilor minori de pe lângă Tribunalul Caraş a condamnat pe minorii Florea Petru şi Balcu Ioan, ambii din comuna Bărbosu la câte doi ani închisoare corecţională pentru crima de omor prevăzută de art 279 c. p. şi calificat conform art. 18 al. II din legea XXXVI/1908, delict în cumul ideal cu delictul de violenţă, contra autorităţilor publice, prevăzut de art. 4 al. II din legea XI/1924, prin faptul că în hotarul comunei Bărbosu la punctul numit «Tâlva Stuparului» în seara zilei de 18 August 1928, fiind surprinşi cu oile la păşunat pe loc oprit, de către paznicul de câmp, Pavel Parneu, care încercând să ia vitele la primărie, numiţii s'au opus prin violenţă şi'n urma unui schimb de agresiuni, inculpaţii au doborît la pământ pe paznicul de câmp, Pavel Parneu, apoi cu voinţa de a-l ucide, dar fără premeditare, lovindu-l cu picioarele pe ambele laturi ale toracelui şi pe laringe, iau fractural oasele şi rupt cartilagele din care cauză victima a încetat din viaţă.

Consiliul pentru judecarea infractorilor minori sub preşedinţia d-lui Scarlat Constantinescu, fost prim preşedinte al Tribunalului, actualmente procuror de secţie la Curtea de Apel din Timişoara, constatând în sarcina celor doi minori crima de omor, prin aplicaţia textelor de mai sus care corecţionalizează toate crimele când sunt săvârşite de minori, a făcut o corectă aplicaţiune a textelor invocate, aplicându-le la fiecare câte 2 ani închisoare corecţională.

Sentinţa pronunţată în prima instanţă de consiliul pentru judecarea infractorilor minori, fiind apelată de către cei condamnaţi, a fost confirmată de Curtea de Apel din Timişoara sec. I-a, şi s'a mai adăogat ceva în dispozitivul sentinţei, anume pe lângă confirmarea sentinţei primei instanţe, a computat acuzaţilor câte cinci luni din pedeapsă.

Sentinţa Onoratei Curţi, după cum se vede mai sus, după ce primeşte în totul starea de fapt şi de drept, aşà cum a fost stabilită de consiliul pentru judecarea infractorilor minori, vine şi adaugă apoi computarea celor cinci luni din pedeapsa aplicată de prima instanţă.

Nu se spune nimic altceva mai mult, atât în dispozitiv cât şi în motivare.

Când confirmi o sentinţă însemnează că o menţii în totul. Când o infirmi, arăţi ce parte sau dacă este reformată în totul, arăţi pentru care motive de fapt şi de drept.

In sentinţa Curţii nu se vorbeşte motivul pentru care s'a computat cele 5 (cinci) luni.

Art. 505 procedura penală care se aplică în Ardeal şi Banat, spune că din pedeapsa privativă de libertate, trebue scăzut timpul declarat ca împlinit prin sentinţa rămasă definitivă. Tot acelaş text mai arată că întrucât sentinţa nu dispune, instanţa de primul grad hotărăşte prin încheere, fără desbatere, dacă în pedeapsă se va socotì ori nu ceva din timpul deţinerei prealabile sau închisorei preventive şi pe ce durată anume, apoi prin alineatele în număr de patru ce urmează, din acelaş articol, se arată cum se calculează această operaţiune.

Acest articol care lasă posibilitatea instanţelor judecătoreşti de a scădeà din pedeapsă ce se aplică celui condamnat timpul deţinerei prealabile sau a închisorei preventive este categoric şi lipseşte din procedura română, ce se aplică în vechiul regat.

Am spus că este categorică în sensul, că din pedeapsă instanţele pot să scadă timpul deţinerei prealabile sau a închisorei preventive.

In speţa pe care o discutăm, aplicat-a Onor Curtea de Apel în mod juridic, textul citat?

Cu lipsa de motivare a sentinţei, prin care a computat acuzaţilor 5 luni din pedeapsa aplicată de prima instanţă, Curtea a fost în drept să facă aceasta?

Iată chestiunea de drept ce se pune, şi dintr'un început afirmăm că s'a săvârşit o eroare profundă, căci în aplicarea pedepselor minorilor, sunt în Ardeal şi Banat alte norme decât cele pentru infractori majori.

Art. 83—86, din codul penal aplicabil în noile ţinuturi alipite, vreau să spun codul penal ardelean şi art. 42, codul penal s'au modificat prin legea complimentară XXXVI/1908, cap. II şi sunt înlocuite prin 17 articole din legea numită «Novela Penală».

Această lege cuprinde reguli, care lipsesc codului penal român şi care dispun numai în ceeace priveşte pe infractorii minori.

Legiuitorul a avut în vedere pe infractorii minori până la 18 ani, şi în scopul de a-i sustrage pedepselor rigide şi preà aspre care sunt prevăzute pentru infractorii minori, a legiferat norme aparte, cuprinse în legea de mai sus, precum şi în legea VII/1913, «despre instanţa pentru judecarea infractorilor minori».

Legea VII, din 1913, cuprinde dispoziţiuni referitoare numai despre minorii dela 12 la 18 ani, deoarece prin articolul 15 din Novela Penală, se arată că împotriva acelui, care la data săvârşirei crimei sau delictului nu a depăşit vârsta de 12 ani, nici acuzaţiunea nu se va puteà ridicà, nici acţiunea penală nu se va puteà deschide, iar după art. 16 din aceeaş lege, acela care la data săvârşirei crimei sau delictului a depăşit vârsta de 12 ani, dar nu a împlinit 18 (opt sprezece) ani, nu poate fi tras la răspundere penală, dacă îi lipseşte desvoltarea intelectuală şi morală, necesară pentru a fi pedepsit.

După art. 18 nov. pen. infracţiunea care conform legei este crimă, prin dispoziţiunile acestei legi se va calificà drept delict.

Iată dar că în ceeace priveşte infractorii minori, alte dispoziţiuni cârmuesc pe judecători în aplicarea pedepselor.

Ceva mai mult, aceşti infractori sunt judecaţi de judecători speciali numiţi judecătorii infractorilor minori, dispoziţiuni cu totul streine codului penal român, unde infractorii minori sunt pedepsiţi la fel ca şi cei majori, cu deosebirile din art. 61—63, c. p. român.

Din acest punct de vedere novela penală şi legea VII din 1913, sunt cu totul superioare codului penal român, dar alta este chestiunea ce ne-am pus să comentăm şi spaţiul unei publicaţiuni de articol nu ne permite o extensiune prea mare a acestei chestiuni.

Atingând principiile călăuzitoare în asemenea materii să discutăm dacă Curtea a aplicat bine sau nu computarea celor cinci luni din pedeapsă ce li s'a dat condamnaţilor.

Art. 21 din legea VII/1913 spune:

«Dacă judecătorul nu poate dispune conform art. 19 fie în urma etăţei minorului, a stricăciunei morale ori a naturei lui periculoase, fie că în localitate ori în apropiere nu se poate găsi o persoană, instituţie, ori asociaţie potrivită pentru îngrijirea lui, întrucât este necesar poate pune minorii sub pază în localele închisorei instanţei. Ţinerea sub pază, de regulă, nu poate durà mai mult de cincisprezece zile». In cazuri mai grave Consiliul Tribunalului pentru minori (art. 35) la propoziţia procurorului, poate prelungi ţinerea sub pază, din caz în caz, cu câte o lună.

Minorul trebue păzit izolat de deţinuţii care i-ar periclità viaţa morală şi trebue ţinuţi să lucreze.

Deţinerea prealabilă şi închisoarea preventivă prevăzută în procedura penală nu au loc.

Ultimul aliniat spune că deţinerea prealabilă şi închisoarea preventivă prevăzute în procedura penală nu au loc.

Acest text face deci o deosebire între *ţinerea sub pază* şi deţinerea prealabilă şi închisoarea preventivă.

Ţinerea sub pază este dictată de legiuitor în interesul minorului, care a avut în vedere vârsta fragedă a minorului, precum natura lui, stricăciunea sa morală şi întrucât prin apropierea minorului sau în localitate nu sunt persoane, cărora să li se deà sub îngrijire şi nici institute ori asociaţii pentru a fi supraveghiaţi.

Deţinerea prealabilă şi închisoarea preventivă sunt prevăzute de legiuitor în interesul instrucţiunei, siguranţei statului şi ordinei publice. Cea dintâiu măsură are în vedere interesele infractorului, care e minor, cea de a doua în interesul societăţei. In definitiv şi una şi alta converg tot acolo, acelaş interes al colectivităţei, dar prin punerea sub pază atunci când este ordonată unele sunt cauzele şi când se află închisoarea preventivă şi deţinerea prealabilă altele sunt consideraţiunile.

Şi atunci când art. 21 citat mai sus care este aşà de categoric, cum a putut Onor. Curtea să compute cele cinci luni, cât infractorii minori au fost ţinuţi sub pază?

Iată dar pentru ce credem noi că prin computarea celor cinci luni din pedeapsa aplicată s'a făcut o greşeală, iar minorii executând mai puţin câte cinci luni nu şi-au primit pe deaîntregul pedeapsa ce li-sa dat.

AURELIU C. NECŞULESCU
Jude de şedinţă Tribunalul Caraş

TRIB. BĂLŢI II, 18 Sept. 1929

Basarabia. Imobile prin natură. Impozit. Venit. Clădiri.

Potrivit art. 384 cod. civil rus, sub care s'a încheiat contractul de mai sus şi care determină situaţia juridică a părţilor, sunt considerate ca imobile casele şi orice alte construcţii chiar ridicate pe terenul altuia în afară de cele achiziţionate pentru sfărâmare.

Conform art. 720 c. c. rus dreptul de proprietate al imobilului îi aparţine persoanei care are dreptul legal de a-l posedà, folosi şi dispune după cum va crede de cuviinţă.

Acest art. din lege mai recunoaşte şi dreptul de arendă pentru construcţii, însă dreptul de proprietate asupra acestor construcţii aparţine proprietarului terenului iar arendaşul are numai drept de folosinţă şi posesiune provizorie.

Potrivit art. 16 legea timbrului persoanele juridice sunt supuse unui impozit de 30% pentru bunurile imobiliare prin natura lor fără deducerea sarcinilor.

Imobilele prin natură din legea timbrului sunt cele clasificate de art. 463 c. c. rom. după care o clădire se socoteşte ca imobil ori care ar fi persoana care a ridicat-o fie pe terenul său fie pe terenul altuia rămânând a se discutà numai asupra proprietăţei acestor clădiri, chestiune tranşată conform cod. civ. rus, sub care s'a încheiat contractul.

Potrivit al. a. par. 3, art. 16 legea timbrului nu sunt scutite de impozite decât exclusiv imobilele cari nu sunt în comerţ, nu produc venituri, ori în cazul de faţă de construcţiile clădite de apelantă pe terenul arendat se foloseşte şi dispune exclusiv apelanta până la expirarea contractului.

Aceste clădiri nu sunt afectate serviciului sau scopului întreprinderei care le-a construit astfel cum cere al. 9 par. 3 art. 16 legea timbrului, pentru a fi scutite şi le poate exploatà prin închiriere altor persoane, încasând venituri cari în orice caz nu pot fi liberate de impozite, dat fiind că banca aflându-se în lichidare nu este impusă sub nici o altă formă; că la impunerea pe aceste clădiri, nu pot fi supuşi nici proprietarii terenului arendat deoarece ei n'au arendat decât terenul viran, nu au nici un venit dela clădiri şi nici nu pretind vrun drept.

Potrivit instrucţiunilor pentru aplicarea legei timbrului bunurile ce aparţin persoanelor juridice de interes public şi privat sunt imobilizate fie pentru totdeauna fie pentru un timp îndelungat şi în consecinţă nu sunt impozabile pentru transmisiuni şi deaceea pentru despăgubirea fiscului ele sunt supuse unui impozit cuvenit de echivalent şi acest impozit se plăteşte deosebit de taxele la contractul de închiriere clădirilor.

Pentru a fi impuse, persoanele juridice sunt obligate conf. art. 16, al. 4 legea timbrului a face declaraţie în care să arate bunurile ce posedă, aceasta sub sancţiunea dela art. 76 legea timbrului.

In speţă veniturile pe clădiri sunt în suma de 290.000 lei astfel cum au fost enunţate de organele fiscului şi necontestate de apelantă.

Astfel fiind, impunerea a fost bine calculată conform art. 16, al. 1, 59 şi 60 legea timbrului ca nefăcând declarația la termenul stabilit de lege, apelanta bine a fost impusă amenzei în suma de 4350 lei conf. art. 76 legea timbrului. (Sent. No. 620/929. președinția d-lui judecător de ședință *Luca Ciobanu*, redactorul sentinței).

TRIB. BĂLȚI I, 15 Ian. 1930

Imbogățire fără cauză. Servicii prestate. Nedovedire. Respingere. (Art. 574 cod. civ. rus. Art. 987 și 992 c. civ. rom.).

Faptele s'au petrecut sub imperiul legilor ruse, deci și obligațiunile ce se pretind de a fi isvorîte din aceste fapte trebuie cercetate din punctul de vedere al legilor ruse.

Codul civil rus recunoaște prin art. 574 principiul îmbogățirei fără cauză ca și art. 987, 992 cod. civil român.

Codul civil român însă deduce îmbogățirea fără cauză, din împrejurarea când s'ar constată vreo îmbogățire a cuiva bazată pe prejudiciul altuia, dar acest prejudiciu să nu fie derivat din nici un fel de contract și limitează anume două cazuri cari sunt: plata lucrului nedatorit și gestiunea de afaceri.

După principiile din art. 574 cod. civil rus, transmiterea valorilor fără echivalent obligă pe dobânditor să recompensese pe persoana dela care se transmite bunul, ceeace corespunde cu principiile dela art. 987 cod. civil român.

Art. 987 cod. civil român extinde consecințele îmbogățirei fără cauză și mai mult obligând la restituirea echivalentului serviciilor prestate sau folosinței de lucrurile altuia chiar când nu există contract sau este un contract nevalabil și această echivalență se calculează în raport cu profitul sau cu economiile realizate.

In speță apelantul n'a dovedit câte ore a lucrat în mod suplimentar, iar expertul afirmă că, în principiu, pentru verificarea socotelilor se cere 5—6 ore pentru cari contabilul trebuie plătit cu 5000 lei lunar, însă nu precizează dacă s'a referit la lucrările efectuate de apelant.

Se dovedește însă că apelantul n'a prestat serviciile de contabil, ci numai de controlor, iar ca contabil fabrica a avut angajat pe O. B., deci nu se referă la costul serviciilor de controlor și nici dacă echivalează cu acelea de contabil.

Nici expertul, nici martorii nu stabilesc la ce sumă se ridică valoarea câștigată de intimați din serviciile prestate de apelant; deci neputându-se stabili raportul de valori primite de apelanți în dauna apelantului, acțiunea bazată pe îmbogățirea fără cauză este neîntemeiată. (Trib. Bălți s. I, sent. No. 10 din 15 Ianuarie 1930. Prezid. d-lui Luca N. Ciobanu, jud. și redactorul sentinței).

OBSERVAȚIE: Al doilea an dela abrogarea codului civil rus în Basarabia nu ne îndreptățește să credem că principiile din acel cod nu vor mai aveà aplicațiune în practica judecătorească; numai prescripția decenală în conformitate cu art 5 pr. civ. rusă și 694 c. c. rus va stinge definitiv orice urmă, deoarece toate contractele și orice fel de obligațiuni extracontractuale încheiate până la 1 Iunie 1928 vor fi rezolvate după normele atunci în vigoare și vor puteà fi invocate până la 1 Iunie 1928; celor invocate ulterior nu vor fi aplicate nici legea rusă nici română, ele urmând a fi considerate ca prescrise ca și dreptul la acțiune.

Deaceea socot utilă examinarea unor principii din codul civil rus, făcând o paralelă cu cele corespunzătoare din c. c. român.

Speța vizată în sentința de mai sus în ambele legiuiri pornește din acelaș principiu: nimeni nu este în drept a se îmbogăți fără o justă cauză în dauna altuia, având la bază art. 987, 992 c. c. rom. și art. 574 c. c. rus. Imbogățirea fără cauză nu are loc numai în cazurile clasice: *condictio indebiti și negotiorum gestorum* recunoscute de ambele legiuiri și de aici acțiunea *de in rem verso* nu se mărginește numai la aceste două cazuri: Inalta Curte de Casație a hotărît că această acțiune își are aplicațiunea în toate cazurile în cari există îmbogățire fără cauză. (Dec. 13 Dec. 922 în *Jur. Rom.* pag. 139 din 1923).

Casația rusă statornicind principiile că accesoriul urmează principalul (Dec. 75 din 884), că nimeni nu este responsabil pentru faptele săvârșite în limitele dreptului său chiar când ele cauzează un prejudiciu material altuia (Dec. 63 din 894) și că nimeni fără o cauză licită nu este în drept să se folosească fără echivalent de lucrurile sau serviciile altuia (Dec. 109 din 909), prin aceasta a stabilit obligațiunea din partea persoanei care în modurile arătate a adăugat ceva la patrimoniul său să despăgubească pe persoana care i-a adus îmbogățire (Dec. 81 din 891, 32 din 883, 81 din 907, 18 din 910, 62 din 909; *Tiutromov* c. c. rus pag. 366; *Sersenevici*, c. c. rus col. I, pag. II, vol. II, pag. 253).

Pentru aceasta se cere ca pe deoparte să nu existe la mijloc vreun contract sau obligațiune determinată de o convenție oarecare dar valabilă, pe de altă parte să existe neconcludența între fapta și normele de drept. Iată deci că codul civil rus pentru valorificarea dreptului unui contract nevalabil sau viciat nu constitue o piedică, contractul odată înlăturat rămâne acțiune extracontractuală: de *in rem verso*. Bine înțeles să nu fie confundat contractul anulabil cu cel radical nul, care nu poate da naștere la nici o acțiune.

Pentru contract se cere consimțământul părților contractante, pentru îmbogățire fără cauză, consimțământul este superfluu sau dat din eroare și nu se cere nici dolul nici reaua credință. Contractul duce la îndeplinirea obligațiunei luate, quasi-delictul, la repararea prejudiciului, iar îmbogățirea fără cauză duce la obligațiunea de a restitui valoarea primită. Și acum se naște întrebarea în ce măsură?

Pentru existența îmbogățirei fără cauză trebuie stabilit: 1. cineva a făcut cheltueli. 2. că aceste cheltueli au servit la creșterea patrimoniului altei persoane, 3. că persoana care a făcut cheltueli nu erà obligată la aceasta nici prin contract, nici prin lege.

Prejudiciul suferit din cauza cuiva reclamă o despăgubire echivalentă, îmbogățirea fără cauză reclamă nu valoarea lucrului sau serviciului prin care s'a ajuns la îmbogățire pentrucă astfel ar trebui să existe un contract, ci restituirea valoarei ce reprezintă îmbogățirea chiar când lucrul sau serviciul n'ar fi corespunzătoare ca valoare. Aceasta nu înseamnă ca beneficiarul lucrului altuia să restitue tot profitul ci numai în măsura economiilor realizate prin faptul că îmbogățirea a survenit fără a contractă vreo obligațiune de plată față de cineva. Deci în prestarea unui serviciu trebue să se aibă în vedere suma ce ar fi fost obligat să o plătească, dacă ar fi angajat pe cineva expres pentru acest scop. Pentru reparațiile casei în lipsă și fără știința stăpânului se are în vedere nu costul casei, care prin aceste reparații a fost salvată dela ruinare completă, ci costul materialului, muncei, timpul pierdut, etc., ceeace ar fi cheltuit proprietarul însuș. In speța din sentința de mai sus reclamantul nu poate să ceară decât suma economisită de patronii fabricei prin faptul că contabilitatea a fost ținută fără a angajà un contabil cu plată determinată, iar nici decum o sumă echivalentă cu venitul fabricei datorită contabilității ținută de reclamant. La fel și în cazul când cineva s'a folosit pentru arat și semănat de un cal străin fără știrea proprietarului — el va fi obligat să restitue valoarea ce reprezintă locațiunea sau costul calului însă nicidecum valoarea produselor realizate, scăzând costul muncei, semințel, etc.

Nu este nevoie să fie dovedită valoarea profitului realizat din întreprindere, ci economia ca element de îmbogățire din moment ce suma a rămas în patrimoniul lui în loc să fie trecută altei persoane și aceasta indiferent de paguba ce a suferit această persoană, adică este indiferent că munca a fost efectuată câte 6 ore zilnic în loc de 4, cât ar fi trebuit altei persoane.

Imbogățirea ca atare se produce când partea prejudiciată n'a primit nici un echivalent în schimbul lucrului prestat. Imbogățirea directă se produce prin faptul anexărei unui bun nou la patrimoniu, sau indirectă când îmbogățirea provine din fructe sau venituri. Obiectul îmbogățirei nu poate fi considerat decât valoarea care ar fi realizat-o însăși persoana prejudiciată, iar nicidecum valoarea realizată prin întreprinderea sau capacitatea personală a imobilului. Acestea sunt câteva din principiile cari, socot, sunt deopotrivă aplicabile atât în dreptul român cât și în dreptul rus.

L. CIOBANU
Judecător Trib. Bălți

TRIB. CARANSEBEȘ, 8 Iulie 1929

Ardeal. Faliment. Acțiune în nulitate a actelor falitului. Incetare de plăți. Elemente constitutive.

Art. 26 din legea XVII al. I din 1881, prevede că actele falitului cuprinse în art. 27, făcute înainte de deschiderea falimentului, fiind fără efect față de creditorii chirografari, se pot atacà prin acțiune; și conf. art. 27 punct. 3 din legea zisă, actele juridice ale falitului făcute după înaintarea cererei pentru deschiderea falimentului, ori încetarea plăților, sau în cursul celor 15 zile cari au premers înaintea cererei pentru deschiderea falimentului, ori încetarea plăților, prin care a acordat vreunui creditor asigurare ori îndestulare, la care creditorul atunci încă nu aveà drept. In speță, cererea pentru deschiderea falimentului s'a înregistrat la 3 Iunie 1927, pe când intabularea dreptului de ipotecă s'a făcut la 11 Aprilie 1927 și 19 Aprilie 1927. Falitul n'a acordat firmelor pârîte astfel de asigurare la care creditorii atunci n'aveau drept stând cu falitul în raporturi comerciale de mai mulți ani.

Astfel fiind, în speță nu există elementele constitutive cerute de art. 27 din legea de faliment, pentru atacarea intambulărei dreptului de ipotecă. (Dr. Rudolf Handler, președinte-redactor).

OBSERVAȚIE. Prin acțiunile sau excepțiunile în atacare, acordate curatorului massei, prin dispozițiunile cuprinse în §§ 11 26—37 al legei XVII/1881, spre a obține restabilirea egalității între creditori, acesta nu poate cere, decât readucerea în activul massei a tuturor valorilor înstrăinate de falit în epoca critică anterioară declarărei falimentului.

Efectul juridic al acestor mijloace, edictate exclusiv în favoarea massei credale, este că actul atacat devine neopozabil massei, fără însă ca, prin această neopozabilitate, raportul juridic valabil încheiat între falit și cealaltă parte să sufere vreo schimbare. Nici falitul și nici cealaltă parte nu se pot prevalà de atacabilitatea prevăzută în legea XVII din 1881.

Consecinţa firească a acestui caracter al acţiunilor sau excepţiunilor în atacare, este că curatorul nu poate cere prin ele anularea actului atacat, ci numai neopozabilitatea lui faţă de massă, iar dacă falimentul încetează şi falitul ajunge din nou în fruntea averei sale, el nu mai poate continuà un proces în atacare intentat de curator care, prin încetarea falimentului, se stinge și el. Falitul rămâne obligat faţă de partea al cărei act a fost atacat și poate fi constrâns prin proces la respectarea angajamentelor ce și-a luat chiar și în cursul procedurei de faliment, cu deosebirea că în acest caz nu poate cere cealaltă parte îndestulare din activul massei ci din ceeace câștigă falitul. (Dr. Králik Lajos a. csödtörvény, ed. III-a, p. 55 și urm., p. 123 și urm. Grécsák uj döntvénytár, p. 57 și urm.).

Aceste consecinţe ne fac a crede că în speţă, dacă curatorul puteà cere anularea actelor de ipotecă din motivul lipsei de consimţământ al falitului, nu o puteà face în nici un caz în baza §-lui 27, așà cum a cerut-o, care § nu-i dă alt drept decât să ceară ca actele atacate să fie declarate inoperante faţă de massă.

Incetarea plăţilor. Legea nedeterminând cazurile când falitul urmează a fi declarat că și-a încetat plăţile, instanţelor judecătorești le revine sarcina a o aprecià și a o stabili în fiecare caz concret, după împrejurările de fapt ce îi stau la dispoziţie cu privire la administrarea averei falitului.

Acestea însă, în aprecierea lor, nu se pot conduce de situaţiunea internă a falitului, de jena lui financiară, ci de manifestaţiunile lui externe, de fapte cunoscute sau susceptibile de a fi cunoscute oricui. (Dr. Králik, op. cit., p. 137; «Curia», No. 477/903; 2718/1899; 3071/1900; 3017 din 1900).

Practica constantă a instanţelor noastre declară în încetare de plăţi pe debitorul care, urmărit fiind prin numeroase execuţii, lasă să i se sechestreze depozitul de mărfuri, să i se închidă prăvălia, cere amânare de plată dela creditorii săi declarând că nu poate plăti sau își gajează o mare parte din mărfuri spre a obţine credit.

Atitudinea debitorului în aceste cazuri este considerată ca o manifestaţiune externă suficientă pentru a puteà conchide la stabilirea încetărei plăţilor. («Curia», 2469/901; 5056/887; 8663/888; 915 din 1907).

Dacă însă creditorii urmăritori se mărginesc a cere numai încuviinţarea execuţiei împotriva debitorului, dar nu-l urmăresc (nu o efectuiază), acest act al creditorilor nu constituie acea exteriorizare necesară stabilirei încetărei plăţilor («Curia», 915/907; 650/907). El dovedește cel mult că debitorul a întârziat plăţile.

Nu este mai puţin adevărat că uneori, chiar urmărit fiind debitorul, prin efectuarea execuţiei, el nu este considerat că și-a încetat plăţile, dacă instanţa constată că creanţa rămasă în suferinţă este neînsemnată, că debitorul n'a achitat-o din neglijenţă sau șicană, că starea lui materială este proprie a face faţă angajamentelor sale și că nu tinde intenţional la ruina sa materială și la păgubirea creditorilor săi. (Curtea de Apel Timișoara, No. 4907/1927; 2281/1928).

Se poate întâmplà, dimpotrivă, că debitorul urmărit la primul act de urmărire (efectuarea execuţiei) să achite îndată creanţa urmărită. In acest caz el a dovedit buna sa plătnicie, deci nu poate fi considerat că și-a încetat plăţile și ca urmare firească un atare fapt al său militează tocmai împotriva admisibilităţei acţiunei sau excepţiunei în atacare. («Curia», 486/901-902). Aceasta firește nu înseamnă că debitorul, urmărit timp îndelungat pentru mai multe creanţe rămase în suferinţă, care nu plătește decât sub presiunea numeroaselor execuţii și numai cu ocazia efectuărei acestora și numai acelor creditori cari îl urmăresc, nu va fi considerat că și-a încetat plăţile. («Curia», 892 din 1909).

In speţă bine a hotărît Tribunalul Caransebeș, când n'a declarat pe falitul E. G. în stare de încetare de plăţi pe simplul motiv că s'a încercat împotriva lui o singură execuţie, deoarece această încercare a fost urmată de plata imediată și aceasta denotă tocmai că era bun platnic la acea dată mai ales că posterior acestei încercări falitul a făcut plăţi importante și în alte părţi fără a fi constrâns.

Asemenea, a procedat corect Tribunalul când înlătură sechestrele aplicate de fisc din rândul mijloacelor de exteriorizare ale încetărei plăţilor, deoarece sumele urmărite erau foarte neînsemnate faţă de circulaţia de milioane din prăvălia falitului, iar pe de altă parte pentrucă excesul de zel al agenţilor fiscului a dus la aplicarea de sechestru la toată lumea, bănci, advocaţi, mari proprietari etc., chiar și la cea mai bună de plată.

Mijloacele prin care creditorul, al cărui act se atacă, ia cunoștiinţă despre încetarea plăţilor. Legea nu enumeră atari mijloace; lasă dar și de astădată tot jurisprudenţei sarcina a le determinà.

Astfel, dacă împotriva debitorului s'au ordonat mai multe execuţii de asigurare și creditorii urmăritori și-au prenotat în cartea funduară dreptul lor de ipotecă, este evident că creditorul, a cărui creanţă este intabulată ulterior acestor prenotări, a avut cunoștiinţă despre încetarea plăţilor falitului prin simplul fapt al examinărei cărţei funduare. («Curia», 6165/903). Asemenea dacă i s'a închis prăvălia falitului și a fost pus în imposibilitate a-și continuà comerţul, sau dacă urmăritorul este soţul urmăritului, ruda lui apropiată care a trăit în gospodărie comună cu falitul, deci a putut cunoaște starea lui materială ruinată.

Urmăritorul a luat cunoștiinţă despre încetarea plăţilor urmăritului, dacă nu din mijloacele de corecţiune întrebuinţate de alţi creditori, în tot cazul, în momentul în care l-a urmărit el însuș și nu a fost achitat. Este indiferent că execuţia a efectuat-o personal, prin mandatar sau din oficiu. («Curia», No. 2654/94; 3241/901; 127/904; 5372/889).

In speţa de mai sus, chiar dacă s'ar fi stabilit că pârîtele au obţinut garanţia ipotecară în epoca critică de încetarea plăţilor, nici atunci nu era admisibilă acţiunea curatorului pentrucă n'a putut și nici n'a stăruit să dovedească că acestea ar fi avut cunoștinţă despre încetarea plăţilor falitului.

Credem dar că sentinţa de mai sus s'a adus cu respectarea principiilor juridice și a practicei judecătorești constantă în această materie.

Dr. ANTONIU MARCHESCU
Avocat

TRIB. DOLJ II, 14 Dec. 1929

Legea agrară. Copiii mobilizatului mort în răsboiu, născuţi din căsătorii diferite, mama unora fiind în viaţă iar a altora moartă, se împroprietăresc toţi la cat. III-a pe unul și acelaș lot, sau li se atribue loturi diferite, orfanii și de mamă, fiind împroprietăriţi la cat. VI-a? (Art. 78 din lege și 170 din regulament).

In fapt, reclamanta susţine că deși este exact, în drept, că un singur coindivizar nu poate revendicà, totuș, în speţă, nu există doi coindivizari asupra pământului revendicat, pentrucă numai dânsa a fost împroprietărită pe lotul în discuţiune, prin intermediul mamei și tutoarei sale legale, Tinca Marin Firan; că legea agrară face distincţie între copiii mobilizaţilor morţi în răsboiu, după cum ei au mamă în viaţă sau mama lor este moartă, primii fiind împroprietăriţi la cat. III-a, iar ceilalţi la categ. VI-a, ca orfani de răsboiu; că art. 170 din regulamentul legei agrare, spune clar că la cat. III-a se împroprietăresc copii mobilizatului mort în răsboiu, prin mama lor; că deci numai dânsa — Ecaterina Roșca — a putut fi împroprietărită la această categorie, prin mama ei Tinca Marin Firan, care este în viaţă, iar Maria Guluţ, fiind orfană și de tată și de mamă, trebuià împroprietărită la cat. VI-a, ca personal, nu prin Tinca Marin Firan, care nu-i este nici mamă, nici tutoare.

In drept. Art. 78 din legea agrară spune că se împroprietăresc la cat. III-a «văduvele de răsboiu pentru copii; iar art. 170 din regulamentul acestei legi precizează că este vorba de «copiii mobilizatului mort în răsboiu, minori la data de 16 Decembrie 1918»; și considerând că este necontestat, în fapt, că mobilizatul mort în răsboiu Marin St. Firan a avut la această dată doi copii minori: Maria, de 15 ani și Ecaterina de 6 ani, însemnează că Tinca Marin Firan, a fost împroprietărită în calitatea să de văduvă de răsboiu a lui Marin Firan, pentru ambii acești copii, indiferent de faptul că ei sunt născuţi din căsătorii diferite, deoarece nu se poate face nici o distincţie acolo unde legea nu distinge.

Este adevărat că legiuitorul agrar a făcut distincţie între copii unui mobilizat mort în răsboiu și copii altui mobilizat mort în răsboiu, împroprietărind pe unii la cat. III-a, iar pe alţii la cat. VI-a; oricum ar fi însă, legiuitorul agrar nu a făcut și nici nu puteà face distincţie între copiii unuia și aceluiaș mobilizat mort în răsboiu, pentrucă ar fi contrazis principiul egalităţei ce trebuie să domnească între moștenitorii aceleiaș persoane, principiu destul de clar exprimat în art. 669 c. civ. Conf. acestui principiu, copiii aceluiaș mobilizat mort în răsboiu, fie că sunt împroprietăriţi la cat. III-a, fie că sunt împroprietăriţi la cat. VI-a, trebuie să împărtășească aceeaș soartă, luînd părţi egale din moștenire, ca rude în acelaș grad, iar nu unul să ia tot și altul nimic.

Este iarăş adevărat că art. 170 din regulamentul legei agrare spune că la cat. III-a se împroprietăresc minorii prin mama lor; dar această dispoziţie — care dealtfel nu există în lege — se referă de sigur la cazul abişnuit — de eo quod plerumque fit — când mobilizatul a fost căsătorit o singură dată, şi văduva lui nu poate fi decât mama copiilor lui. In speţă fiind un caz excepţional, el trebuie tranşat cu ajutorul legei agrare şi spiritului acestei legi, completată cu principiile dreptului comun, după cum s'a arătat mai sus. Astfel că pe lotul în discuţiune nu au putut fi împroprietăriţi decât ambii copii ai lui Marin Firan — adică şi apelanta şi intimata — cu drepturi egale; şi deci apelul este nefondat. (Sentinţa civ. No. 640/929. Redactor *Ion A. Stroe*, jud. de şedinţă).

TRIB. DOLJ I, 14 Febr. 1930

Antreprenor. Dacă se poate renunţă de către proprietarul unei construcţiuni noui la responsabilitatea decenală a antreprenorului prevăzută de art. 1483 cod. covil. Soluţie afirmativă.

Prin actul intitulat «Declaraţie» din 20 Martie 1925, aflat la dosar, reclamantul Th. Predescu declară că «consideră pentru totdeauna terminat definitiv orice diferend şi orice pretenţie de orice natură ar mai puteà aveà faţă de Soc. «Clădirea», relativ la acest imobil», ceeace constituie în mod evident o derogaţiune expresă dela dispoziţiunea cuprinsă în art. 1483 şi 1902 c. civ., graţie căreia antreprenorii de lucrări rămân responsabili, timp de 10 ani de când construcţiunea a fost terminată, pentru daunele cauzate prin dărîmarea sau deteriorarea clădirei. Această clauză neavând efect decât între părţile contractante nu poate atinge întru nimic ordinea publică, pentrucă orice fel de daună sau nenorocire ar suferi o terţă persoană din cauza relei construcţiuni a imobilului, antreprenorul rămâne responsabil pe baza art. 998 c. civ. şi 248—249 c. penal. Prin urmare nu se poate susţine «că părţile nu pot face convenţii cari să compromită siguranţa persoanelor; că nu este vorba de un interes pecuniar, ci de viaţa acelora cari locuesc construcţia, deci de un interes de ordine publică», (Laurent, XXVI, 33), tocmai pentrucă convenţia nu vorbeşte şi nici nu poate vorbi decât de interesele pecuniare ale părţilor contractante, ca neputând aveà — conf. art. 973 c. civ. — nici un efect faţă de alte persoane. Interesele pecuniare ale acestora sunt salvagardate prin dispoziţiunea cuprinsă în art. 998 c. civ., care vorbind de orice faptă a omului ce cauzează altuia prejudiciu, poate încadrà şi faptul arhitectului care construeşte în rele condiţiuni tehnice. (Cas., I, 55/900, B., p. 135); iar siguranţa persoanelor şi deci ordinea publică este suficient păzită prin teama ce inspiră pedeapsa prevăzută de art. 248 şi 249 c. pen., cari vorbesc de rănirea şi omuciderea prin imprudenţă, şi cari sunt aplicabile şi arhitecţilor, când construcţiunile făcute de ei se dărîmă şi provoacă nenorociri. (Cas. fr., 24 Nov. 1865, Daloz, 67, I, 459; Cas. fr., 1899 B. 338. Vezi: Pastion şi Papadopol, art. 248, No. 21, 22 şi 23).

Deaceea este aproape unanim admis de doctrină şi jurisprudenţă că se poate derogà prin convenţiuni particulare la dispoziţiunile art. 1483 (fr. 1722). (Vezi: Baudry-Lacantinerie, XXII, 3942, XXVII 702 şi 705; Colin et Capitan, II, p. 575; Aubry et Rau, V, p. 677; Guillouard, II, 873; Matei Cantacuzino, p. 665; Hamangiu, Rosetti-Bălănescu şi Băicoianu, II, p. 990, No. 1576; Cas. rom., II, 421/904 B., p. 1540).

Astfel că deşi, în speţă, Soc. «Clădirea» ar fi putut fi responsabilă pentru daunele cauzate reclamantului prin deteriorarea imobilului ce a construit, pe baza art. 1483 c. civ., această responsabilitate este înlăturată prin convenţiunea menţionată mai sus, şi deci nu mai poate fi obligată să repare aceste daune. (Sentinţa civ. No. 64 din 14 Febr. 1930. Redactor d-l jud. de şedinţă *Ion A. Stroe).*

TRIB. FĂLTICENI, 7 Martie 1929

Perimare. Lipsă de neglijenţă. Dacă operează perimarea. Soluţie afirmativă.

Din dispoziţiunile art. 257 al. I pr. civ. care spune: «orice acţiune, opoziţie, contestaţie, apel, recurs în casaţie sau cerere de revizuire, se va perimà, după cererea părţei interesate, chiar în privinţa nevârstnicilor, interzişilor sau a celor puşi sub consiliu judiciar, dacă partea va lăsà să treacă doi ani dela cel din urmă act de procedură, reiese în mod nedubios că pentru admiterea unei acţiuni de perimare, nu se cere decât ca partea să lase a trece un anumit termen, doi ani în civil, fără a efectuà un act de procedură cu caracter contradictoriu, indiferent de cauzele lăturalnice cari au determinat pe parte să depună diligenţele necesare, pentru păstrarea dreptului său, întrucât această decădere se întinde chiar şi contra nevârstnicilor şi interzişilor.

Prin înscrierea principiului din art. 257 pr. civ. română, legiuitorul a vrut să curme cât mai de grabă judecăţile nedeslegate şi posibilitatea de a fi fără sfârşit, presupunând o părăsire expresă din partea celui interesat, prin faptul că nu se ocupă în mod serios, şi chiar deloc, de proces într'un timp determinat.

Intr'o cerere de perimare judecătorul nu face altceva decât să constate, dacă înăuntrul termenului definit de lege, s'a făcut sau nu de partea interesată vreun act de procedură cu caracter contradictor, fără a se cercetà motivele inacţiunei părţei interesate.

Considerând că chiar dacă nu se poate imputà părţei vreo neglijenţă, sau s'ar dovedi lipsa de intenţiune de a se dezistà dela acţiune, perimarea va aveà loc contra sa, căci ceeace urmăreşte legiuitorul este ca procesul intentat să nu se perpetueze la nesfârşit, ci cât mai de grabă să se pună capăt vrăşmăşiei dintre oameni, perimarea nefiind o pedeapsă a neglijenţei.

Dacă aceasta este scopul perimărei, urmează că, chiar dacă, cum se pretinde în speţă, lăsarea în nelucrare a procesului se datoreşte unor fapte imputabile părţei adverse, perimarea tot are loc din moment ce nu s'a făcut un act întrerupător de procedură.

In speţă pârîtul din acţiunea de faţă nu era într'o imposibilitate absolută de a face actul întrerupător, adică într'un caz fortuit sau de forţă majoră, întrucât el puteà şi aveà dreptul să ceară la instanţa de judecată competentă să i se fixeze un termen în opoziţia sa, a cărei perimare se cere azi, repunând astfel afacerea pe rol, când trebuià să ceară părţei adverse decăderea din preparatoriul admis, întrucât nu l-a efectuat în termenul prescris de lege şi făcând aceasta, perimarea era întreruptă prin acest act contradictoriu de procedură.

Astfel fiind, cade alegaţiunea pârîtului oponent, Ştefan Teodorescu, că din cauza reclamantei nu a făsut nici un act întrerupător de procedură cu caracter contradictor, întrucât cum s'a arătat aveà posibilitatea de a-l face şi nu erà într'un caz de forţă majoră sau fortuit, iar lipsa de stăruinţe a părţii adverse Profira Dumitrache, de a se efectuà ascultarea unor martori admişi de judecată, nu poate întrerupe cursul perimărei. (Preşedinţia d-lui *Gh. Petruc*, jud. Redactor *I. Popovici*, supleant).

TRIB. HOTIN, 19 Decemvrie 1929

Autoritate de lucru judecat. Cod civil rus. Minor emancipat. Valabilitatea stărei sale în judecată. (Art. 19, 139, 893, 895, proc. civ. rusă, art. 219, 220, cod. civil rus).

Potrivit principiilor din codul civil rus, minorul emancipat întrucât poate acţionà şi stà în judecată fără asistenţa curatorului, hotărîrea obţinută contra lui produce autoritatea lucrului judecat.

Dispoziţiunile din art. 19 pr. civ. rusă îşi au aplicarea numai în ceeace priveşte pe minorii până la vârsta de 14 ani, cari sunt sub tutelă.

Hotărîrile obţinute contra incapabililor şi celor reprezentaţi în justiţie sunt nule, iar nu inexistente; fiind admis în mod unanim că numai hotărîrile inexistente nu produc autoritatea lucrului judecat din momentul ce au rămas definitive. (Sent. 1272/929. Vezi motivele în *Dreptatea*, No. 4/930).

TRIB. IAŞI I, 29 Ianuarie 1930

Eroare materială. Hotărîre. Greşeală în dispozitiv. (Art. 292 pr. civ.). **Rectificare la camera de consiliu. Omisiune sau neglijenţă. Rectificare pe calea apelului. Inadmisibilitate.**

O eroare materială nu poate fi rectificată pe calea apelului, partea trebuie printr'o simplă cerere, conf. art. 292 pr. civ., să sesizeze instanţa care a pronunţat hotărîrea pentru a se face îndreptarea greşelei. (Trib. Iaşi s. I. Sent. civ. No. 48 din 29 Ianuarie 1930. Iţic Haim cu Maria Ernilă).

OBSERVAŢIE. Eroarea materială trebuie rectificată: fie că s'a strecurat într'un act unilateral care constată o simplă manifestare de voinţă (Saleilles, «Décl. de volonté»; De Vareilles Sommières, «De l'erreur», teză, Poitiers, 1871; Digeste Italiano, «Errore civile e errore materiale»; *Pand. Belges*, «Erreur en matière d'obligation») sau, că ar fi produsul unei calculaţiuni matematice greşite. (Trib. Sena, *Rev. de Dr. Civ.*, 1911, p. 172; *Gaz. Pal.*, 1913, 2, 259; Aubry-Rau, IV, p. 496; *Pand. Fr.*, 1877, 2, 227; *Rev. de Dr. Civ.*, 1900, p. 675).

Pentru o greşeală de redacţie asupra numelor, a calităţei, a concluziilor părţilor, sau pentru o greşeală de socoteală în dispozitiv, nu se poate cere revizuirea unui litigiu, dar ele sunt în prealabil rectificabile, în urma unei simple cereri (art. 292 pr. civ.). Legiuitorul n'a dat nici o importanţă greşelilor materiale, pentrucă sunt datorite unei situaţiuni psihologice în discordanţă cu adevăratul sistem obiectiv — rătăcire mintală involuntară — un expedient desagreabil în drept care nu poate rezistà realităţei. Eroarea în unele situaţiuni distruge contractul.

Magistratul în faţa unei erori materiale strecurate într'o dispoziţie de ordin legislativ, este dator el însuş să rectifice înţelesul legei. (Cas. Fr., Sirey, 1891, 1, 505; Nîmes, Sirey, 1896, 2, 136; S., 1854, 1, 742; S., 1866, 1, 23). Cu atât mai mult, judecătorul are obligaţia de a-şi îndreptà propria-i eroare. (Trib. de Senlis, Dalloz, 1849, 3, 46; Bordeaux, *Gaz. Pal.*, 1913, 2, 586; Cas. Fr., *D.*, 1903, 1, 352; Sirey, 1902, 1, 185; *D.*, 1901, 1, 233; *D.*, 1883, 1, 468; Trib. Liège Pasicr. 1897, 3, 329; Trib. Anvers, *Jur. Anv.*, 1907, 1, 310). Şi în fine jurisprudenţa Cas. belgiene e constantă că şi instanţele superioare pot rectificà erorile materiale (Pasicr., 1898, 1, 309).

Erorile n'au limită, pentrucă şi tranzacţiunile sunt complecte şi variate, cu atât mai mult sentinţele judecătoreşti care planează deasupra acestor raporturi, nu pot fi scutite de asemenea infirmităţi.

Dacă legiuitorul a acordat părţei, ca prin o simplă cerere, să solicite rectificarea greşelei materiale strecurate în sentinţă şi aceasta chiar în lipsa adversarului său, apoi acest raţionament echitabil are şi logica ei corespunzătoare; el n'a voit să dea o proporţie prea mare şi chiar nemeritată unei clipe distrate, sau neatenţiuni trecătoare, ori aceste digresiuni omeneşti cari nu pot influenţà un litigiu dintre părţi neavând nimic comun în raportul juridic desbătut, sunt străine de cauză, şi deci origina acestor defecte ar trebui cercetate în disciplina unei continuităţi sociale; o problemă cu caracter sociologic, şi care în nici un caz nu poate fi deslegată prin precepte juridice.

Dar odată ce s'a strecurat eroarea ea trebuie reparată.

Aci intervine buna credinţă şi elementul intenţional.

Atâta timp se poate calificà o greşeală ca eroare materială, cât timp n'a fost descoperită, dar odată justiţia sesizată de aceasta sub orice mod şi în orice stadiu al litigiului, eroarea trebuie rectificată; orice abstenţiune, fie sub forma unei argumentări de controverse, sau a unor formule greoaie de inadmisibilitate, constituie un element agravant şi intenţionat, transformând greşeala materială într'o gravă eroare judiciară.

Cu toate că textul art. 292 pr. civ. se opune la o nouă cercetare a litigiului pe calea unei revizuiri, dar victima cere repararea, această materie nu cunoaşte principiile inadmisibilităţei sau a prescripţiei, adevărul trebuie restabilit.

Un contract de ucenicie cu obligaţia patronului de a plăti câte 100 lei pe săptămână timp de doi ani. Ucenicul este concediat fără preaviz (patronul pretinde că a fost în culpă). Prin acţiunea introductivă de instanţă ucenicul pretinde salariul pe 10 săptămâni a câte 100 lei, în total 1000 lei şi de aci purcede eroarea:

a) In concluziile reclamantului se vorbeşte de 1000 lei pe săptămână în loc de 100 lei şi cere a se acordà 10.000 lei despăgubiri în loc de 1000, referindu-se bineînţeles la contractul de ucenicie care stipulează precis 100 lei pe săptămână şi

b) Judecătorul comite aceeaş eroare, admiţând în parte acţiunea, condamnă pe patron la 16000 lei despăgubiri — probabil în loc de 600, discutând cu aceeaş atenţiune contractul dintre părţi.

Şi în asemenea condiţiuni s'a strecurat o eroare în hotărîrea jud. oc. I urb. Iaşi, care a fost calificată ca o greşeală materială; partea n'a uzat de drepturile conferite prin art. 292 pr. civ., neglijând această etapă a unei rectificări printr'o simplă cerere; dar a solicitat în faţa instanţei de apel şi pe cale contencioasă îndreptarea acestei erori materiale, care a fost respinsă. Şi astfel s'a comis o eroare judiciară.

Cea mai clasică eroare materială! Cert, că afacerea puteà fi simplificată şi rectificată în camera de consiliu a primei instanţe; dar s'a omis, s'a neglijat! Nu se puteà îndreptà pe calea apelului?...

Expresia «simpla cerere» din art. 292 pr. civ. exclude orice cale de atac în contra unei erori materiale? Interzicerea revizuirei unei sentinţe judecătoreşti, din cauza unei erori materiale, denotă că orice mijloc de rectificare pe care o oferă principiile elementare sunt inadmisibile? Să fi fost oare aceasta logica şi raţionamentul, care a determinat Trib. Iaşi s. I-a să respingă apelul patronului?...

O eroare evidentă de calcul şi cu consecinţele ei ireparabile, din cauza unei interpretări literale şi eronate a art. 292 pr. civ.

Interpretarea literală şi formalistă, una din infirmităţile sistemului exeget practicată de reperezntanţii acestei şcoli(Aubry, Demolombe, Duranton şi Rau), aproape o jumătate de secol, a creiat o supremaţie a legei în faţa dreptului. Omnipotenţa legiuitorului inspirà şi exaltà pe reprezentanţii acestor disciplini.

Les textes avant tout!..., strigă Demolombe în prefaţa operei sale: «ma préférance pour la méthode dogmatique». (Cours de Code Napoléon, V, I préf., p. 3). Caracterul sistemului exeget încurajează paradoxele şi interpretările absurde.

Eminentul Laurent dojeneşte Cas. Fr. pentru revirimentele sale jurisprudenţiale când devine refractară şi abandonează interpretarea literală aplicând metoda realistă: «Vainement a-t-on établi une Cour de Cassation pour maintenir l'autorité de la loi et l'unité de son application. La Cour qui devrait plus que tout autre, restait attaché à la loi, a de brusques révirıments dans son jurisprudence».

Curentul metafizic, un alt element al metodei exegete, asigurà intangibilitatea legei şi a legiuitorului. Pentru teoreticianul catolic, marchizul de Varçilles-Sommières, nu existau legi omeneşti, toate dispoziţiile legale erau de origină divină: «Au point de vue de leure origine», zice decanul Facultăţei de Drept catolic din Lille, «les lois se divisent en divines et humaines; les premières sont celles qui viennent immédiatement de Dieu; les sécondes sont portés par les hommes, mais en vertu du pouvoir que Dieu leur a donné naturellement ou surnaturellement». (Les principes fondamentaux du droit, p. 18; Perix, Les lois de la société chrétienne, 1876; Marcadé, Études de science religieuse).

In faţa unor asemenea concepţiuni noţiunea dreptăţei este subordonată unor interpretări confuze şi arbitrare — rostul legei nu mai atinge idealul în aplanarea conflictelor dintre indivizi, — ci consacră o mentalitate pedantă, pentru a sluji lacunele calculate ale textelor, şi invulnerabilitatea legei, una din ideologia metodei exegete predicată de precursorii săi! Indiferent dacă acele dispoziţii legale mai corespund sau nu exigenţelor sociale, judecătorului nu-i este permis să reflecteze prea mult! El este robul legei! Activitatea lui este limitată în sfera unor echivocuri cari trebuie să se menţină şi să se perpetueze din generaţie în generaţie. Aşà ne impune cultul textelor scrise după metoda exegetă. Individul, mai bine trebuie exterminat, decât, să ştirbeşti o literă din lege!

Apariţia şcoalei ştiinţifice şi realiste în drept vesteşte declinul Codului Napoleonian şi-a formalismului, cu întregul său bagaj de metode dogmatice şi intransigente. O serie de revirimente şi reprimande, dau prilejul unor modificări doctrinale, jurisprudenţiale şi legislative fondate pe verificări splendite ale principiilor de drept.

Profesia de credinţă a vechilor exegeţi în plină decreptitudine este primenită de teoriile şcoalei realiste şi ştiinţifice, cari se fondează pe elemente pur raţionale.

Legenda unui trecut care impuncà respectarea unor tradiţii indezirabile, a fost la început clintită de Bufnoir, Saleilles şi în fine Beudant care în admirabila sa operă: «Le Droit individuel et l'État» ţine în seamă transformările sociale şi supleţa legilor în raport cu această evoluţie îndepărtând faimoasele controverse estetice.

Declinul pedantismului l-a determinat pe decanul Glasson să anunţe cu cea mai mare satisfacţie cu ocazia centenarului codului civil din 1904 apariţia şcoalei ştiinţifice în drept: «Le code civil ne disparait par dans ce vaste ensamble de connaissance qu'on impose aux jurisconsultes, on continue a lui réserver une place prépondérante mais non exclusive». Aproape concomitent apare opera magistrală a lui Gény: «Méthode d'interpr. en droit privé positif», care constituie ultima lovitură dată şcoalei exegete, în a cărei prefaţă Raymond Saleilles, dându-şi seama de importanţa acestui eveniment juridic, recunoaşte că concepţiile noui sunt veşnic în opoziţie cu trecutul.

Făcând această necesară şi indispensabilă digresiune, reflexiunile noastre nu încetează a speculà care ar fi scopul justiţiei, dacă nu în restabilirea sub orice formă a unui adevăr tăgăduit! Fie chiar cu înlăturarea sistematică a unor dispoziţiuni cari eventual s'ar opune formal la realizarea acestui deziderat.

Eroarea materială este cea mai vădită tăgadă! Şi pentru a înlăturà efectele unei asemenea nedreptăţi, judecătorul de pace din Pont Sainte-Maxence la 26 Febr. 1845 a trecut peste autoritatea lucrului judecat, admiţând o a doua acţiune făcută de cetăţeanul Descroix, care se referea la acelaş obiect, la aceeaş cauză juridică şi între aceleaşi persoane; pronunţând în plus o condamnaţiune contra prefectului departamentului L'Oise numai pentru a reparà «o greşeală materială», strecurată în hotărîrea sa: «par ces motifs nous, juge de paix, statuant en dernier ressort, donnons défaut contre l'état et, pour le profit entérinons le procés-verbal d'expertise sousvisé pour entre suivi selon sa forme et teneur; rectifiant d'erreur commise par le jugement de 28 Fbr. condamnons l'État a payer au sieur Descroix la somme de.... faisant avec les.... auxquel s'il à déjà été condamné...».

Trib. de Senlis a respins apelul Statului reprezentat prin prefectul departamentului L'Oise, confirmând în totul hotărîrea primei instanţe motivând-o: «Attendu que toute erreur réparable doit être réparé». A admis implicit şi înlăturarea unei interpretări literale, care dispensează de meditările profunde, ramplasând-o cu o aplicaţiune realistă şi ştiinţifică a principiilor de drept, care obligă la un examen minuţios şi totdeodată înalţă pe interpret în faţa conştiinţei sale.

Iată de ce Trib. Iaşi S. I-a trebuià să admită apelul patronului şi să rectifice această eroare materială care a devenit astăzi o «eroare judiciară».

ELIAS GRÜNBERG
Avocat-Iaşi

TRIB. IAŞI II, 27 Febr. 1930

Legea avocaţilor. Dacă există drept de recurs în litigiul de onorar sub 5000 lei. Dacă instanţele pot majorà onorariile peste tariful minimal. (Art. 41 l. av. Art. 65 l. ac.).

In conformitate cu dispoziţiile art. 65 l. ac., există drept de recurs în litigii de onorar când valoarea acţiunei e până la 5000 lei.

Instanţele nu pot majorà suma cerută de advocat, în lipsa raportului convenţional, peste tariful minimal. (Preş. Tr. R. Scriban).

OBSERVAŢIE. In faţa Trib. Iaşi, S. II-a, s'a ivit o importantă chestiune de drept şi anume, dacă, în litigiile relative la onorariile advocaţilor sub 5000 lei, există drept de recurs. Art. 41 l. adv. zice că, împotriva cărţilor de judecată, apelul se declară în termen de 10 zile, fără a vorbi ceva despre calea recursului.

Este evident că l. adv., posterioară l. jud. ocoale, după ce a desfiinţat opoziţia, creiază o cale de atac pentru orice valoare, care este apelul la instanţa superioară.

Legiuitorul a fost larg căci, pentru orice sumă, fie cât de mică, s'a pus litigiul sub efectul devolutiv al apelului, ceeace nu poate fi decât un avantaj pentru părţi.

Intervine însă l. accelerărei care, prin art. 64, modifică competenţa judecătoriilor în primă instanţă până la 5000 lei. Dacă privim l. advocaţilor sub această nouă legiferare a competenţei, trebuie să zicem că art. 41 l. adv. este modificat, în sensul că litigiile advocaţiale pentru onorar, sufăr regulele generale de judecată în privinţa căilor de atac prevăzute în l. adv.

Ideia că recursul este de ordin constituţional n'are ce căutà aici, pentrucă l. adv. nu l-a suprimat.

Intervine acum chestiunea tarifului minimal, adică, dacă o parte care n'a fixat onorarul cu advocatul său, poate fi obligată de judecător să plătească mai mult decât arată tariful.

Părţile pot conveni pentru orice maxim, dacă însă ele n'au fixat quantumul, instanţele nu pot trece peste minimul legal, pentrucă altfel ar fi ca justiţia să suplinească voinţa părţilor ceeace, în specie, nu este permis.

Legea a creiat un minimum presupunând că el cuprinde acordul convenţional al părţilor, cari se referă la el când ele n'au stipulat altfel.

A nu conveni pentru plata unei sumi superioare celei minimale, înseamnă că renunţi la acest drept şi a admite cota fixată de legiuitor, care este gradată după valoarea litigiilor.

Convenţiunea nu prezintă caracter de legalitate decât dacă o creiază părţile, dacă avem o manifestare liberă a voinţei lor, dincolo de această limită şi peste voinţa prezumată a contractanţilor, nu poate trece judecătorul fără a comite un abuz.

Oricât ar fi de intensă munca advocatului, el ştie că are un tarif pe care, dacă nu l-a depăşit, avem o prezumpţie că s'a referit la el şi că s'a mulţumit cu ceeace i-a dat legiuitorul.

Advocatul însă nu trebuie să uite un lucru, că el e obligat să aibă grijă ca să obţie pentru clientul său atât plata cheltuelilor de judecată, timbre, diferite plăţi «obişnuite» la grefe, cât şi onorarul cuvenit lui. Cel care a perdut procesul, trebuie să suporte toate cheltuelile făcute de adversar.

Dacă pentru o reclamaţie admisă de 10.000 lei spre ex., pentru care omul a plătit 3000 lei ca să obţie dreptul său, această sumă trebuie să i se acorde cu titlul de cheltueli de judecată, căci numai astfel înfiltrăm sentimentul justiţiei integrale în sufletul poporului.

D-nii advocaţi cari acţionează pentru onorar, trebuesc cercetaţi dacă s'au conformat legei accelerărei, adică dacă au obţinut pentru clientul lor totalul cheltuelilor făcute în scopul realizărei drepturilor.

TR. ROMULUS, SCRIBAN
Jude-instructor Trib. Iaşi

TRIB. IAŞI III, 17 Maiu 1928

Perimare. Moştenitori. Termen. (Art. 257 pr. civ.).

Perimarea nu curge contra moştenitorilor până la introducerea lor în cauză, sau până la data când se face dovada că au acceptat succesiunea, iar dacă nu sunt sesinari până la trimiterea lor în posesiune. (Trib. Iaşi S. III-a. Sent. civ. No. 80 din 17 Maiu 1928. Preş. V. Iorga, redactor).

OBSERVAŢIE. Reclamantul, intentă acţiune Ministerului de Răsboiu pentru daune. Prin deces procesul se suspendă şi rămâne în nelucrare timp de 2 ani. Ministerul introduce cerere de perimarea acţiunei, citând ca pârît pe reclamantul defunct. In timpul instanţei de perimare însă se introduc în cauză ca pârîţi succesorii testamentari ai defunctului, care se apără susţinând că n'au avut cunoştinţă de procesul de fond, decât din momentul citărei lor în cererea de perimare, şi conchid cerând respingerea cererei de perimare. Tribunalul, constatând ceeace în fapt este exact, că într'adevăr moştenitorii nu au fost introduşi şi citaţi în procesul de fond, şi nici nu se face dovada că au fost trimişi în posesiune, admite ca întemeiată în drept susţinerea pârîtului pe care colaborând-o şi cu echitatea, prin sentinţa ce adnotăm, respinge cererea de perimare.

Tribunalul pentru a luà în considerare această părere, întemeindu-se pe împrejurarea că în perimare se citează părţile şi că hotărîrea se dă în şedinţa publică, stabileşte că cererea de perimare provoacă o instanţă cu caracter contradictor, şi apoi pentru a ajunge la soluţia ce a dat se întemeiază pe consideraţiunea, îmbrăţişată de pârît, că art. 257 pr. c. nu are aplicare decât acolo unde se poate presupune neglijenţa, ceeace nu poate aveà loc în ipoteza când moştenitorii nu ştiu de existenţa procesului, până ce n'au fost introduşi şi citaţi în proces, sau până ce n'au fost trimişi în posesiunea averei, iar în ceeace priveşte cuvintele «chiar şi» ce preced dispoziţia din art. 257 pr. c. că perimarea curge şi contra minorilor, etc. Tribunalul stabileşte că ele au sensul că deşi dreptul comun consfinţeşte regula că contra acestora nu curge prescripţia, în materia perimărei nu sunt exceptaţi, ea curge şi contra lor, ceeace Tribunalul găseşte perfect justificat, argumentând că minorul, interzisul, etc., pot fi reprezentaţi în justiţie de tutori şi custozi, şi dacă aceştia nu intervin se fac în adevăr culpabili de neglijenţă, astfel că perimarea operează.

Ne permitem a crede că soluţia Tribunalului este eronată, căci ea este contrară textului art. 257 pr. civ., principiilor generale de drept, şi jurisprudenţei constante a instanţelor judecătoreşti.

In adevăr, prin dispoziţiile art. 257 pr. civ. se edictează, pentru a nu se perpetuà procesele, o procedură cu totul excepţională şi sumară, constând în forme şi căi de atac deosebite de dreptul comun, iar în ceeace priveşte judecarea cererei, se vorbeşte numai de citarea părţilor şi nici un cuvânt despre numărul duplicatelor şi comunicarea lor.

Şi dacă dreptul instanţei de a recurge la argumentele de echitate, analogie şi chiar la argumente trase din tăcerea legei, există atunci când se poate ajunge la o concluzie care să fie totdeauna în perfectă armonie cu principiile de drept, acest drept însă încetează cu desăvârşire când este vorba de legi penale, precum şi atunci când e vorba de dispoziţiuni legale excepţionale, cazuri în cari interpretarea trebuie strict mărginită numai la cazurile şi în condiţiunile stabilite de texte.

Şi atunci prin art. 257 pr. civ., singurul text prin care se reglementează materia perimărei şi care cuprinde dispoziţiuni cu totul excepţionale, nu se vorbeşte nimic de necesitatea suspendărei cursului peremptiunei până la introducerea moştenitorilor în procesul principal în cazul când a decedat reclamantul, sau până la trimiterea lor în posesiunea averei. Pentru acest text legiuitorul prin urmare nu numai că n'a admis din cauza decesului, suspendarea, dar nici măcar prelungirea termenului de perimare, astfel că nici termenele defipte de art. 706 şi urm. c. civ., pentru facerea inventarului şi deliberare nu pot întrerupe cursul perimărei, dar din contră e hotărît precis că perimarea curge neîntrerupt, în mod mecanic, chiar şi contra moştenitorilor minori.

Singurele condiţiuni pe cari textul acestor dispoziţiuni excepţionale le cere pentru ca perimarea să opereze, sunt ca partea sa adreseze instanţei competente o cerere scrisă şi să dovedească plata citaţiilor sau să alăture actul de paupertate.

In acest sens s'a pronunţat mereu: Inalta Curte de Casaţie. Vezi Cas. I, Dec. No. 5022 din 1925 publicată în *Jur. Gen.* pe 1925 sp. 1176; Cas. I, Dec. No. 442 din 1926, *Jur. Rom.* pe 1927 sp. 137; Cas. I, Dec. No. 1536 din 1927, *Jur. Gen.* pe 1928 sp. 321.

Indeplinindu-se numai aceste condiţiuni cerute în mod formal, de un text excepţional, cererea de perimare în mod mecanic trebuie să-şi producă efectele ce legea a vroit să-i atribue, iar dacă se întâmplă că urmează a se introduce şi cită moştenitorii, chiar dacă se arată eronat numele lor în cererea de perimare sau nu se introduc toţi în cauză, această eroare sau omisiune nu poate aveà nici o influenţă, deoarece legea nu cere decât ca regulamentul prin intervenţia sa, să pună pe adversarul neglijent în imposibilitate de a mai face vreun act întrerupător de perimare, astfel că în asemenea cazuri, aceste greşeli sau omisiuni, vor fi rezolvate în cursul instanţei de perimare conf. regulelor obişnuite de procedură, adică rectificându-se numele greşit şi introducând în cauză şi pe moştenitorii omişi.

Numai într'un singur caz legiuitorul a prevăzut formal suspendarea cursului perimărei şi anume prin art. 3 din legea specială prin care se autoriză luarea de măsuri excepţionale, şi aceasta în profitul militarilor chemaţi sub arme, sau oricărei persoane care îndeplineşte un serviciu obligator în armată în timpul mobilizărei sau stărei de asediu, dispoziţie motivată de presupusa imposibilitate pentru cei vizaţi în acest articol de a se prezentă înaintea justiţiei, consecinţă logică a obligativităţei şi permanentizărei serviciului ce se îndeplineşte de cel chemat sub arme în caz de mobilizare şi de răsboiu.

Iată de ce socotim că Tribunalul cerând, pentru ca perimarea să opereze, ca moştenitorii să aibă cunoştinţă de procesul de fond, a nesocotit dispoziţiile precise şi categorice ale textului excepţional ce reglementează materia perimărei.

Argumentarea din sentinţă că perimarea curgând chiar contra minorilor, etc., este raţională pentrucă în aceste cazuri patrimoniul lor este reprezentat în justiţie de tutore sau curatore, astfel că atunci când aceştia nu intervin în proces, li se poate imputà neglijenţă, şi deci perimarea poate operà, ni se pare nefondată, căci se uită că şi moştenitorii minori, întocmai ca şi cei majori, pot să aibă cunoştinţă de procesul autorului lor, deoarece de multe ori tutela nu ia fiinţă, fie din neglijenţa administratorilor, fie din nepăsarea rudelor sau amicilor defunctului care ne aduc la cunoştinţa celor în drept, sau se înfiinţează destul de târziu, aşà că foarte adesea patrimoniul autorului lor n'are de cine fi reprezentat în justiţie.

Făuritorul art. 257 pr. civ. în perfectă cunoştinţă a acestor împrejurări şi neajunsuri, a decis totuş că perimarea curge chiar şi contra minorilor, etc., adică pe lângă toate celelalte categorii de persoane, şi contra acelor persoane pe cari în toate ocaziunile le apără în mod special, şi atunci aceasta fiind situaţiunea, este cel puţin hazardat ca pentru moştenitorii majori să pretinzi condiţiunea ca să aibă cunoştinţă de procesul de fond, pentru ca perimarea să opereze, atâta vreme cât din însuş textul legei rezultă că perimarea curge în mod mecanic chiar contra minorilor, etc., cari mai mult chiar decât majorii pot să aibă cunoştinţă de procesul de fond.

In ceeace priveşte distincţia pe care o face Tribunalul pentru a intrà în cercetarea obiecţiunei pârîtului, după cum cererea de perimare are carecterul unei acţiuni în contencios sau este o simplă cerere incidentă, o găsim inutilă, căci din expunerea de motive ce însoţeşte modificările aduse de procedura civilă în 1900, se vede lămurit că înfiinţându-se judecata contencioasă în materia perimărei, spre deosebire de cea graţioasă ce există anterior, departe de a schimbà caracterul cererei de perimare, care rămâne tot incidentă, grefată pe acţiunea principală, nu a avut alt scop decât tocmai acela de a da posibilitate părţei adverse ca să arate toate lămuririle ce crede că ar veni în favoarea sa, astfel că Tribunalul este obligat, fără a se preocupà de caracterul cererei de perimare, să cerceteze şi să soluţioneze orice chestiuni şi lămurire, fie de drept sau de fapt, ridicate de părţi.

M. I. PĂCURARU
Magistrat Trib. Iaşi

TRIB. IAŞI III, 14 Februarie 1930

Gaj comercial. Contestaţiune la vânzare, introdusă de un creditor chirografar. Ipoteza când o asemenea contestaţiune poate duce la anularea urmărirei.

TRIBUNALUL: Având în vedere contestaţiunea introdusă de Soc. în nume colectiv «Fabrica Lampa» prin petiţia înreg. la No. 5541/930, împotriva ordonanţei prezidenţiale No. 790/930 a Trib. Iaşi S. III-a.

Considerând că prin sus menţionata ordonanţă, la cererea creditorului gagist Is. Margulies, s'a dispus vânzarea obiectelor gajate de Soc. Fias I. şi A. Solomon, prevăzute în actul de gaj comercial intervenit între sus menţionatele 'părţi, prin actul transcris la No. 255/929 Trib. Iaşi S. III-a pentru despăgubirea creditorului fixându-se şi termen de vânzare în ziua de 17 Febr. 1930 orele 13, la faţa locului, în Iaşi str. Păcurari No. 73.

Prin petiţiunea sus menţionată Soc. «Fabrica Lampa» creditoare chirografară a debitoarei gagiste Soc. Fias, face contestaţiune la vinderea acestui gaj, pe motiv că actul de gaj este anulabil, întrucât toate obiectele gajate au rămas în posesiunea Soc. debitoare şi numai o mică parte din ele intră în excepţiunile prevăzute de art. 480 al. IV c. com.

Considerând că în lipsă de prevederi speciale în codul de comerţ, se aplică şi în materia executărei unui gaj comercial dispoziţiunile art. 399 şi următorii din codul de procedură civilă, faţă de art. 1 cod. com.

Cum însă în speţă contestatoarea tinde la anularea executărei, sprijinindu-se pe pretinse vicii a actului de constituire a gajului, apare în cauză ca un «ayant cause» a Societăţei debitoare şi nu ca un terţ. Intr'adevăr creditorii sunt reprezentaţi prin debitor, în toate manifestările intereselor comune; or, anularea actului de gaj este de sigur un interes comun.

Şi dacă faţă de poziţia ce ia contestatoarea în prezenta contestaţiune are calitatea de «ayant cause» a Soc. debitoare, nu va puteà să aibă mai multe drepturi decât autoarea sa.

Şi cum Soc. Fias nu poate pe cale de contestaţiune să discute cu creditorul gagist valabilitatea actului de gaj, având pentru aceasta deschisă calea opoziţiunei în baza art. 483 c. com., nu va puteà nici creditoarea ei chirografară să aibă un asemenea drept.

Societatea «Fabrica Lampa», ar puteà în calitate de creditoare a Soc. debitoare gagiste să obţie anularea executărei: fie direct printr'o opoziţiune în conformitate cu art. 483 c. com. sau indirect chiar printr'o contestaţiune la executare ce ar tinde să stabilească că opoziţiunea este încă în termen să fie făcută (de exemplu când ordonanţa de vânzare a gajului nu a fost valabil comunicată), luând astfel calea acţiunei subrogatorii în baza art. 974 c. civ., dacă autoarea sa nu a uzat de aceste căi, fie prin acţiunea pauliană (art. 975 c. civ.), invocând şi probând frauda împotriva intereselor sale.

Cum însă în speţă contestatoarea nu este în nici una din ipotezele imediat mai sus examinate, contestaţiunea de faţă cată a fi respinsă ca inadmisibilă. (Trib. Iaşi S. III-a, sent. No. 145 din 14 Febr. 1930. Respinsă contestaţia introdusă de Soc. «Fabrica Lampa» prin advocatul J. Pinles. Preş. d-l M. Eşianu; redactor d-l I. N. Pogonat, jud.-preşed.).

OBSERVAŢIE. Sentinţa de mai sus, are calitatea de a limpezi situaţia creditorului chirografar, faţă de ordonanţa prezidenţială, dată pe temeiul art. 842 cod. com.

Patrimoniul debitorului constitue gajul comun al tuturor creditorilor săi, iar consimţirea din parte-i la un act de gaj, face ca acel gaj comun să fie micşorat în favoarea unuia dintr'înşii, care devine privilegiat asupra unui obiect determinat.

Intre creditorul gagist şi creditorul chirografar se nasc interese contrarii.

In calitate de titular al dreptului de gaj, pe care i-l conferă art. 1719 cod. civ., creditorul chirografar având dreptul de a porni la realizarea acelui gaj comun, are şi dreptul de a opune creditorului gagist, care ar începe urmărirea gajului, toate excepţiunile şi apărările, pe care debitorul, constituent al gajului, are calitatea de a le opune.

Creditorul chirografar nu lucrează, în acest caz, «nomine proprio», ci ca un «ayant cause» cu titlu universal al debitorului său. Ii aparţine acţiunea oblică sau subrogatorie, creată de art. 974 c. civ., pe care o exercită, pe calea deschisă de art. 483 c. com.: opoziţiunea la ordonanţa prezidenţială de vânzarea gajului.

Nici un moment, nu poate fi vorba de vreo îndoeală asupra calităţei, în care lucrează creditorul. Dacă el nu ar fi un «ayant cause» al debitorului său, nici nu ar puteà exercità opoziţiunea, întemeiată pe art. 483 c. com. Aceasta, deoarece «calitatea celui ce face opoziţie se va căutà numai în convenţiunea de împrumut pe gaj şi orice cercetare în afară de această convenţiune este inadmisibilă». (Trib. Com. Ilfov, 7 Febr. 1925, *Dreptul*, p. 493).

Calea contestaţiei, prevăzută de art. 399 şi urm. pr. civ. este şi dânsa deschisă creditorului chirografar. De data aceasta, el are putinţa să exercite pe lângă acţiunea, ce i-o oferă art. 974 c. civ. şi cea de a doua acţiune, prevăzută de art. 975 c. civ. acţiunea pauliană.

Deşi permite afirmarea creditorului gagist în ambele ipoteze şi modelează această afirmare după cum debitorul este neglijent sau de rea credinţă, totuş calea contestaţiei este o cale mai îngustă, mai greu practicabilă, pentrucă ea porneşte dela un punct de plecare cu totul diferit.

Opoziţiunea, pe baza art. 483 c. com. poate purtà asupra actului însuş, care este supus executărei.

Contestaţiunea este îngrădită la însăş executarea, la actele propriu zise ale executărei silite.

Dacă debitorul neglijează să facă opoziţiune sau interesat nu o face, deşi se găseşte în termen, naşte dreptul la contestaţiune din partea creditorului chirografar. Hotărîtoare nu sunt, deci, nici neglijenţa sau reaua credinţă manifestate prin actul de gaj, ci oricare din aceste două atitudini evidenţiate cu prilejul executărei actului.

Sintetizarea acestei diferenţieri, iată ce realizează sentinţa publicată.

RICHARD HUTSCHNEKER
Avocat

TRIB. IAŞI S. TUTELARĂ
7 Noemvrie 1928

Adopţiune. Moartea adoptatorului, cererea mamei adoptive de a se înfiinţà tutelă. Inadmisibilitate atunci când trăesc părinţii fireşti

ai minorului adoptat. (Art. 313 şi 325 c. civil).

Potrivit dispoziţiilor art. 344 c. civ., tutela asupra copiilor minori nu se poate înfiinţă decât în cazul când unul sau ambii părinţi legitimi ar fi încetat din viaţă.

Pe de altă parte în materie de adopţiune nu există nici un text care să scoată pe copilul adoptat de sub puterea părintească sub care este pus prin textul art. 325 şi următorii din c. civ., şi care este de ordine publică, în sensul că nu poate fi înstrăinată sau transmisă la alte persoane, dar din contra se accentuiază, arătându-se în mod categoric prin art. 313 c. civ., că adoptatul rămâne în familia sa firească în care îşi păstrează toate drepturile şi îndatoririle prevăzute de lege.

Deaci rezultă netăgăduit că puterea părintească prevăzută de art. 325 şi următorii c. civ., în caz de deces al adoptatorului, va aparţine şi mai departe părinţilor legitimi ai adoptatului; prin încheierea acestui contract de adopţiune, stabilindu-se numai între adoptat şi adoptator o înrudire întemeiată pe alte consideraţiuni decât pe legăturile naturale de paternitate şi filiaţiune, el fiind astfel o ficţiune a legei, nu poate produce alte efecte decât numai acele pe cari i le conferă legea, în mod precis şi limitativ arătate şi anume transmite adoptatului numele adoptatorului; creiază obligaţii de alimente între ei; creiază adoptatului dreptul de a reveni la succesiunea adoptatorului producând şi oarecari impedimente la căsătorie prevăzute de art. 319 c. civil.

Aşadar, prin adopţiune, adoptatorul necăpătând puterea părintească asupra copilului adoptat, prin decesul său nu se poate provocă înfiinţarea tutelei timp cât poate provocă înfiinţarea tutelei, atâta timp cât trăesc părinţii săi, căci aceştia continuă şi exercită puterea părintească a lui, aşà că prezenta cere urmează a fi respinsă ca inadmisibilă. (Preşedinte M. Păcuaru-redactor).

TRIB. NOT. ILFOV, 6 Martie 1929

Revizuire. Decizie arbitrală. Dacă e admisibilă revizuirea. Cerere de anulare. Dacă renunţarea la căile de atac implică o renunţare şi la cererea de anulare a hotărîrei arbitrale. Compromis. Termen. Formalitatea încunoştiinţărei Tribunalului. Nemotivarea hotărîrei. Clauză comisorie. Hotărîre. Dispozitiv.

1. *Deşi clauza dintr'un act de compromis prevede că hotărîrea arbitrilor este definitivă, părţile renunţând la orice cale de atac, acţiunea în anulare nu poate fi privită ca o cale de reformare sau retractare de drept comun şi deci o atare clauză nu implică renunţarea la acţiunea principală în anulare.*

2. *Formalitatea încunoştiinţărei Tribunalului în caz de prelungire a termenului unui act de compromis, prevăzută de art. 343 pr. civ. nu are un caracter substanţial şi imperativ, care să ducă la nulitate în caz de omisiune, ci este un simplu deziderat al legiuitorului.*

3. *Nemotivarea deciziunei arbitrilor nu poate atrage nulitatea ei, întrucât nu e prevăzută de lege între cauzele de nulitate.*

4. *Clauza comisorie, presupune existenţa unei presiuni morale influenţând spiritul debitorului şi care l-ar determinà, ca odată cu remiterea posesiunei lucrului dat în gaj creditorului să renunţe anticipat şi fără rezervă şi la proprietatea acestuia, în caz de neplată la termen.*

5. *Dispozitivul unei hotărîri este suficient dacă cuprinde soluţiunea litigiului, adică ceeace judecătorul decide în virtutea legilor, consecvent motivelor arătate prin considerente.*

TRIBUNALUL: Asupra cererei de revizuire şi anulare intentată de Oscar Binder, inginer în Bucureşti, prin petiţia înreg. la No. 89942/928, în contra deciziei arbitrale transcrisă în registrele acestui Tribunal sub No. 5 din 1928, pronunţată de arbitrii Papudof şi A. Săvulescu în diferendul dintre reclamant şi pârîtul inginer Otto Schwartz din Bucureşti, în baza actului de compromis autentificat de secţia Notariat a acestui Tribunal la No. 32938 din 1927, cu termenul prelungit printr'o serie de convenţiuni autentice posterioare.

Având în vedere concluziunile orale şi scrise ale părţilor, precum şi actele dosarului cauzei.

Considerând că din toate acestea rezultă în fapt următoarele:

Intre reclamant şi pârît s'a încheiat în anul 1921 un contract de societate în comandită simplă cu denumirea «Concentra», pentru comerţul de maşini şi articole tehnice, al cărui termen urmând să expire la 1 Martie 1923 a fost prelungit la această dată până la 1 Martie 1928.

Ivindu-se în acest interval de timp neînţelegeri între părţi cu privire la administraţia socială încredinţată reclamantului, precum şi asupra drepturilor respective ale fiecăruia cu această societate, s'a convenit prin scrisorile cu datele din 28 Ianuarie şi 4 Octomvrie 1927, să se procedă la regularea acestor drepturi, iar apoi, prin actul de compromis mai sus menţionat, ca diferendele enunţate în aceste scrisori să fie soluţionate prin arbitri.

Conform convenţiunei de arbitraj încheiată, s'a stabilit ca acestea să formeze un cont general de lichidare al tuturor drepturilor şi obligaţiunilor fiecăruia din asociaţi în societatea «Concentra», întemeindu-se pe scrisorile schimbate, registrele, scriptele şi actele justificative existente şi soluţionând pretenţiunile părţilor astfel dovedite după cugetul şi chibzuinţa lor, hotărîrea pronunţată urmând să lichideze în mod definitiv şi fără nici o rezervă toate aceste pretenţiuni.

Odată conturile verificate şi soldul stabilit după anumite norme indicate, se precizează în mod expres în acest compromis că arbitrii sunt învestiţi cu dreptul şi au special însărcinarea ca creanţa lichidată a uneia din părţi s-o împartă în primul rând asupra jumătate din capital şi beneficiile existente în favoarea celeilalte în altă întreprindere unde deasemeni aceste părţi se găseau tovarăşe şi anume: «Moara Vedea», iar dacă nici în acest mod zisa creanţă nu s'ar găsi acoperită, surplusul de datorie s'a stipulat a se regulà prin accepte ce se vor remite de cel rămas debitor, a căror scadenţă urmà a fi stabilită de arbitri după a lor chibzuinţă.

Se mai precizează că prin singurul efect al convenţiunei, care este învestită cu autoritatea lucrului judecat între părţi şi fără să fie nevoie de îndeplinirea vreunei formalităţi, dacă în urma acestei imputaţiuni partea debitorului în «Moara Vedea» se va găsi absorbită de creanţa asociatului său, creditorul va fi substituit deplin drept în drepturile şi obligaţiunile datornicului sau în zisa întreprindere, această imputaţiune constituind o dare în plată; într'o atare eventualitate, creditorul va putea cere transcrierea în registrele Tribunalului Teleorman, a deciziei pronunţate în vederea publicităţei mutaţiunei operate.

Se mai stipulează însfârşit, că hotărîrea ce arbitrii vor pronunţă după cugetul şi chibzuinţa lor, se consideră definitivă şi executarea nefiind susceptibilă de apel, recurs sau contestaţie şi în general de vreo cale de reformare ordinară sau extraordinară.

Conform aceleiaşi convenţiuni, judecata arbitrilor trebuià să înceapă imediat după constituirea lor şi să dureze până la 15 Decemvrie 1927, când urmà să se pronunţe hotărîrea, însă acest termen se va puteà prelungi la nevoe, cu observarea prescripţiunilor legale şi în fapt, faţă de necesităţile ivite, s'a şi prelungit printr'o serie de convenţiuni autentice urmate între părţi până la termenul de 25 Maiu 1928, când deciziunea a fost pronunţată.

Această deciziune, ca rezultat al verificărilor şi calculelor făcute de arbitri potrivit normelor indicate în convenţia de compromis, constată în favoarea pârîtului un sold debitor de 1.338.357,45 a cărei rambursare se pune în sarcina reclamantului conform convenţiunei de arbitraj, această sumă imputându-se asupra părţei reclamantului în întreprinderea «Vedea», calculată de arbitri la suma de 1.182.070 lei s'a stabilit un excedent debitor de 156.287,40 a cărui mod de descărcare s'a determinat prin obligarea reclamantului la emiterea unei serii de 4 cambii eşalonate de diferite scadenţe.

In consecinţă, s'a condamnat reclamantul la lăsarea în deplină proprietate şi posesiune a părţei sale din «Moara Vedea» în favoarea pârîtului, dispunându-se în acest scop şi în vederea publicităţei mutaţiunii, transcrierea deciziunei în registrele Tribunalului Teleorman.

In contra acestei deciziuni arbitrale s'a făcut prezenta cerere de revizuire şi anulare, întemeiată pe următoarele motive:

1. Deciziunea ar fi nulă deoarece ar fi fost pronunţată peste termenul legal prescris de art. 343 pr. civ.; într'adevăr se spune conform acestui text de lege că însărcinarea arbitrilor nu va ţine mai mult de cinci luni dela data constituirei Tribunalului arbitral, dacă termenul iniţial stipulat prin actul de compromis expirând nu a fost prelungit printr'un act iscălit de părţi şi încunoştiinţat Tribunalului.

Ori, în speţă, această prelungire a termenului deşi făcută prin convenţiile intervenite, nu a fost totuş adusă la cunoştinţa Tribunalului, astfel că ar fi rămas inoperantă, iar decizia arbitrală s'ar fi pronunţat peste termenul legal.

Acest fapt intrând în prevederile art. 366 al. II pr. civ., atrage nulitatea hotărîrei.

2. Nulitatea deciziei arbitrale din cauza nulităţei actului de compromis pe temeiul căruia a fost pronunţată, dedusă la rândul său din cauza renunţărei la orice cale de atac stipulată de părţi în contra acestei deciziuni, clauză pretinsă de reclamant a fi lovită de nulitate.

3. Nemotivarea greşelei de calcul care ar fi avut drept consecinţă încărcarea contului debitor al reclamantului.

4. Depăşirea chestiunilor asupra cărora aveau să se pronunţe şi exces de putere comis de arbitri prin aceea că s'ar fi pronunţat asupra stabilirei aportului în capital adus de fiecare din părţi în Societatea ce urmă să se lichideze.

Această chestiune nu le-ar fi fost pusă spre rezolvire prin convenţiunea de arbitraj şi totuş ar fi statuat, contra-venind astfel disp. art. 366 pr. civ.

5. Deciziunea pronunţată în cauză ar fi lovită de nulitate şi prin aceea că ar operà o expropriaţiune silită în paguba reclamantului, fără paza formelor imperativ indicate de legea sub sancţiunea nulităţei.

Intr'adevăr, prin această deciziune, întemeiată deallminteri în această privinţă chiar pe clauzele actului de compromis, se transferă prin simplul efect al convenţiunei şi fără îndeplinirea vreunei forme juridice în urma stabilirei soldului debitor al reclamantului, toate drepturile sale în întreprinderea «Moara Vedea» asupra pârîtului, fapt prohibit de dispoziţiile legei de procedură civilă în materia execuţiunilor silite şi de art. 339 şi 360 din materia arbitrajului.

6. Imposibilitatea de executare şi deci nulitatea hotărîrei arbitrale pronunţată în cauză, deoarece nu s'ar stabili prin dispozitiv quantumul pretenţiunilor părţei câştigătoare, care să se execute asupra celui condamnat.

Având în vedere că pârîtul a ridicat în primul rând un fine de neprimire în contra admiterei în principiu a cererei, constând în aceea că prin aceasta se solicită revizuirea deciziei arbitrilor, cale de reformare extraordinară la care s'a renunţat prin chiar convenţia de compromis ce ar pune în imposibilitate partea de a se mai plânge astăzi.

Că această excepţiune având un caracter peremptoriu, urmează a fi cercetată şi soluţionată în prealabil.

Având în vedere în prim rând, că după cum rezultă din chiar contextul acţiunei, prin aceasta, pe lângă revizuire, se cere şi anularea deciziunei arbitrale pronunţată în cauză, iar acest Tribunal prin jurnalul dat la 7 Februarie curent a hotărât a se considerà deallminteri cererea reclamantului drept o acţiune în nulitate a acestei deciziuni.

Că la o atare acţiune în nulitate, reclamantul nu se poate considerà a fi renunţat pentrucă clauza respectivă din compromis nu se referă la acţiunea în nulitate, ci la căile de reformare şi retractare de drept comun ale hotărîrilor cari sunt distincte de cele dintâiu (V. Garssonet et Cezar Bru. Tr. de proc. civ., ed. II, I/VI, pag. 3 şi urm.) şi renunţările sunt de strictă interpretare.

Că astfel fiind, acest incident apare neîntemeiat şi urmează a fi respins ca atare.

In fond. Asupra primului motiv al acţiunei:

Având în vedere că deşi art. 343 pr. civ. dispune ca prelungirea compromisului să se facă printr'un act iscălit de părţi şi încunoştiinţat Tribunalului, în caz contrar însărcinarea arbitrilor neputând durà mai mult de cinci luni dela constituirea Comisiunei, cu toate aceste reflectându-se asupra raţiunei care s'a avut în vedere la obiectarea acestei dispoziţiuni urmează a se vedeà că formalitatea încunoştiinţărei Tribunalului nu are un caracter substanţial şi imperativ, care să ducă la nulitate în caz de omisiune, ci este un simplu deziderat al legiuitorului, aplicabil în mod mai mult sau mai puţin suficient, pe care părţile pot să nu-l satisfacă, fără a se expune vreunei sancţiuni legale.

Intr'adevăr, raţiunea de a fi şi necesitatea actului scris cerut de dispoziţiunile legei, s'ar puteà spune mai exact a actului autentic, dat fiindcă această formalitate este reclamată sub pedeapsa de nulitate pentru validitatea convenţiunei de compromis, pentru prelungirea valabilă a judecăţei arbitrilor în caz când termenul stipulat a expirat, se înţelege cu înlesnire: arbitrii sunt mandatarii temporari ai părţilor şi însărcinarea lor nu poate durà peste termenul determinat de convenţiunea care l-a învestit cu putere de a judecà, pentru ca dânşii să-şi păstreze această competinţă este evident că e necesar să intervie o manifestaţiune de voinţă în acest sens din partea mandanţilor lor, concretizată printr'un act scris mai bine zis chiar autentic, emanat dela acestea. Dar o aducere la cunoştinţa Tribunalului a unui asemenea act scris constatând prelungirea mandantului nu îşi are nici o explicaţiune raţională şi temeinică; din contra, această formalitate apare ca superfluă şi neîntemeiată pe nici o necesitate juridică sau practică şi fiind prin urmare lipsită de caracterul substanţial al dispoziţiunilor imperative ale legei, omisiunea sa nu poată conduce la nulitatea actului.

Astfel fiind, urmează a se vedeà că convenţiunea de prelungirea compromisului îşi păstrează toată validitatea, independent de îndeplinirea formalităţei inutilă a încunoştiinţărei Tribunalului despre această împrejurare şi că deci, acest motiv al acţiunei apare neîntemeiat şi cată a fi respins ca atare.

Asupra motivului 2: La acest motiv contestatorul renunţând prin concluziunile sale orale, el urmează a fi considerat la neformulat.

Asupra celui de al 3-lea motiv al contestaţiei: Având în vedere în prim rând că acest motiv nu este nici suficient precizat şi desvoltat şi nici nu s'a administrat vreo dovadă în susţinerea lui.

Intr'adevăr, prin petiţiunea introductivă de instanţă, reclamantul la punctul *c* al motivelor sale, se mărgineşte numai a enunţà afirmaţiunea că: Deciziunea este nemotivată, fără a arătà întru nimic în ce consistă această nemotivare. In privinţa greşelilor de calcul ce ar fi comis arbitrii în judecata lor ele s'au alegat numai fără a se fi făcut sau solicitat măcar vreo probă în acest sens.

Prin concluziunile puse cu ocazia desbaterilor, după cum se poate vedeà din notele scrise depuse la dosar, deasemeni nu s'a făcut vreo precizare sau administrat vreo dovadă că reclamantul a continuat a se mulţumi cu aserţiunea nemotivărei şi a unor pretinse greşeli de calcul puse în sarcina arbitrilor.

Având în vedere că afară de aceasta şi oricum ar fi considerată cererea reclamantului, drept o cerere de revizuire sau de anulare, acest motiv este în tot cazul şi neîntemeiat.

Intr'adevăr, nemotivarea nu constitue nici un motiv de revizuire şi nici de anulare a hotărîrilor arbitrale, motive enumerate în mod limitativ de disp. art. 288 şi urm. şi 366 pr. civ., ci temeiuri cari s'ar puteà valorificà prin exerciţiul căilor de reformare prevăzute de dreptul comun, la care însă s'a renunţat de părţi prin convenţiunea de arbitraj.

Că astfel fiind, şi acest motiv urmează a fi respins.

Asupra celui de al 4-lea motiv al contestaţiei: Având în vedere că acest motiv este pe de o parte neprecizat în cuprinsul acţiunei, fiind desvoltat numai oral înaintea instanţei şi ca atare ar urmà să fie înlăturat din discuţiune potrivit disp. art. 1 din legea accelerărei; în tot cazul, el este inexact în fapt, ceeace conduce deasemenea la respingerea sa ca neîntemeiat.

Intr'adevăr, după cum s'a arătat prin expunerea de fapt, convenţiunea încheiată în cauză însărcinà pe arbitrii cu formarea unui cont general de lichidare al tuturor raporturilor juridice existente între părţi, derivate din tovărăşia lor în Societatea «Concentra», la a cărei desfacere se tindeà; că prin urmare pentru a se puteà ajunge la acest rezultat, adică stabilirea soldului creditor sau debitor în favoarea sau sarcina uneia dintre părţile litigante, este evident că cei cari învestiţi cu verificarea acestor conturi, trebuià în primul rând să determine quantumul aporturilor sociale aduse de fiecare asociat în societate. Că această operaţiune nu a fost şi nici nu puteà fi prohibită prin convenţiunea de compromis, fără a se împiedecà chiar executarea însărcinărei dată arbitrilor şi că deşi neprevăzută în mod expres în această convenţiune ea rezultă însă evident în mod virtual dintr'ânsa.

Că astfel fiind, şi acest motiv apare neîntemeiat şi urmează a fi respins ca atare.

Asupra celui de al 5-lea motiv al acţiunei: Având în vedere că dispoziţiunile art. 1689 şi 1701 c. c., precum şi ale art. 478 şi urm. c. com. invocate de reclamant în susţinerea acestui motiv, nu pot aveà nici o aplicaţiune în speţă. Intr'adevăr, prohibiţiunea edictată de aceste texte de lege prevede aşà zisa clauză comisorie în materie de gaj. Ori, clauza din convenţiunea de compromis la care se referă reclamantul, deşi dispune, şi pe temeiul ei arbitrii au decis, o mutaţiune de proprietate dela cel devenit debitor la cel în favoarea căruia s'a constatat existenţa creanţei, cu toate acestea dânsa nu poate constitui clauza comisorie ilicită prevăzută de textele sus arătate, ci este în realitate o pură stipulaţiune de dare în plată, cum dealtfel declară şi însăş părţile în cuprinsul actului.

Aceste dispoziţiuni legale presupun într'adevăr existenţa unei situaţiuni de fapt speciale şi anume, aceea a unei presiuni morale influenţând spiritul debitorului provocată de exemplu de starea de jenă financiară în care s'ar găsi şi care l-ar determinà ca odată cu remiterea posesiunei lucrului dat în gaj creditorului să renunţe anticipat şi fără rezervă sau îndeplinirea vreunor forme şi la proprietatea acestuia în eventualitatea neplăţii la termen, numai pentru a obţine momentan suma de bani de care are nevoie.

Ori, asemenea împrejurări nu se regăsesc în circumstanţele cari au prezidat la încheierea în speţă a compromisului, precum sunt remiterea vreunei garanţii reale din partea reclamantului şi nici vreo constrângere morală care să-i fi influenţat spiritul, ci din contră a fost deplină libertate a voinţei ambelor părţi contractante, care dealtfel nici nu s'a contestat.

Că, în tot cazul, este discutabil dacă nişte dispoziţiuni cu caracter excepţional şi derogatoriu dela principiul general de drept comun al libertăţei convenţiunilor ar puteà fi extins pe cale de analogie la situaţiuni ce se pretind a fi similare, dar cari după cum s'a arătat, în realitate nu sunt.

Că astfel fiind, şi acest motiv e nefondat şi cată a fi respins ca atare.

Asupra ultimului motiv al acţiunei: Având în vedere că potrivit art. 123 pr. civ., cât şi doctrinei unanime în materie (Garsonnet ed. II, I, III, pag. 446 şi urm. R. Japiol Tr. idem de proc. civ. et Comun 1916, pag. 402 şi urm., Paul Cuche, Manuel de proc. civ. et comm. 1909, pag. 477 şi urm.) dispozitivul este aceà parte a hotărîrei judecătoreşti care conţine soluţiunea litigiului, adică ceeace judecătorul hotărăşte în virtutea legilor în drept, consecinţă a motivelor arătate prin considerentele sentinţei.

Având în vedere că dispozitivul deciziunei arbitrale pronunţată în cauză cuprinde condamnaţiunea reclamantului la delăsarea în plină proprietate în favoarea pârîtului a părţei sale în întreprinderea «Moara Vedea», precum şi la plata unei sume de 156.287,40 lei prin modalitatea emiterei a trei cambii cu valorile şi scadenţele determinate.

Considerând că această condamnaţiune reprezintă soluţiunea litigiului ivit între părţi în conformitate cu convenţiunea de compromis intervenită şi este consecinţa logică şi legală a motivelor expuse în corpul deciziunei.

Că deşi dispozitivul acestei deciziuni nu cuprinde cuantumul creanţei lichidată a pârîtului, ceeace se arată însă în corpul ei, totuş această arătare ar fi fost inutilă şi împrejurarea este fără influenţă asupra validităţei deciziunei, dat fiindcă dispozitivul unei hotărîri, după cum s'a arătat, trebuie şi este suficient să cuprindă soluţiunea litigiului şi că această soluţiune s'a stabilit prin compromisul încheiat între părţi.

Că astfel fiind, şi acest motiv apare neîntemeiat şi urmează a fi respins.

Că, prin urmare, toate motivele prezentei cereri fiind nefondate, aceasta cată a fi respinsă în întregime ca atare, cu 3000 lei cheltueli de judecată, fixate prin apreciere.

Pentru aceste motive redactate de d-l *G. Cerban*, judecător de şedinţă, respinge cererea de revizuire şi anulare.

TRIB. PUTNA II, 20 Ian. 1930

Serviciu public. Teatrele pot fi considerate ca servicii publice pentru a se puteà aplicà disp. art. 5 şi 37 din Statutul funcţionarilor publici?

După teoria modernă subiectivă: serviciul public trebuie să rezulte din intenţiunea autorităţilor însărcinate a-l organizà (Consiliul de Stat în Franţa; Gaston Jèze: Revista de Drept Public, No. 2 din 1926, p. 174).

După teoria clasică obiectivă noţiunea de serviciu public este strâns legată de acea de ordine publică, siguranţa generală şi forţa publică; serviciul public caracterizându-se şi prin aceea că e pus la dispoziţia publicului în mod regulat şi continuu, pentru satisfacerea unor interese speciale cu caracter general, sub controlul şi intervenţiunea guvernanţilor, fiind în joc funcţiuni ce nu ar puteà fi îndeplinite de un simplu particular (Hauriou, Duguit, Berthélemy etc.).

In afară de serviciile publice propriu zise, cari se alimentează din patrimoniul Statului, mai sunt servicii publice şi acele denumite stabilimente publice, cari au un patrimoniu distinct, afectat pentru nevoile lor, caracterizându-se prin aceea că sunt creiate tot de autoritatea publică, fac parte din administraţie fiind organe ale acesteia, alimentându-se din fondurile publice, administrând patrimoniul după legea contabilităţei publice şi fiind supuse tutelei administrative. (Paul Negulescu, Drept Administrativ).

Denumirea de serviciu public nu s'ar puteà dà şi unui serviciu unde autoritatea publică (în specie Primăria) lucrează nu ca organ administrativ ci cu titlu privat.

In aceeaş ordine de idei, funcţionarul ca să poată fi considerat funcţionar public este necesar ca să colaboreze la un serviciu public, exercitând funcţiunea şi aparţinând cadrelor permanente ale unui asemenea serviciu. (Paul Negulescu, Dr. Ad-tiv, vol. I, p. 556).

Prin urmare deşi prin contractul încheiat de părţi s'ar prevede că acel ce face un asemenea angajament urmează a fi considerat ca funcţionar public, aceasta nu e suficient, părţile neputând ca prin voinţa lor numai să schimbe caracterul funcţiunei de director al teatrului dintr'o funcţiune cu caracter privat într'una cu caracter public.

In doctrină teatrele nu au fost considerate niciodată ca servicii publice; subvenţiunile acordate uneori de autoritatea publică nu au putut modificà caracterul lor de instituţiuni cu caracter privat. Funcţiunea îndeplinită de ele a fost considerată că nu este atât de esenţială pentru a justificà aplicarea regulelor dreptului public iar unii autori le-a privit ca prea excepţionale în civilizaţia noastră bazată pe lucru şi viaţă serioasă. (Hauriou, Traité de droit ad-tiv, 1921, p. 24).

Scopul pentru care teatrele sunt creiate nu este satisfacerea unor nevoi în legătură cu administraţia ci numai acela de a delectà publicul încurajând arta dramatică, ceeace nu are nimic comun cu administraţia publică, cu ajutorul căreia conducătorii caută să organizeze siguranţa, justiţia, protecţia şi în fine toate celelalte lucruri, cari constituie raţiunea de a fi a unui Stat. (Paul Negulescu: Dr. Ad-tiv, p. 6).

In specie ne aflăm în faţa unui contract de locaţiune de servicii, ce se află încă în curs de executare şi nu se cere desfiinţarea lui pentru vreun motiv izvorând din dreptul comun etc. (în consecinţă acţiunea urmează a fi respinsă ca nefondată).

(Trib. Putna S. II-a, Reclamant Primăria oraşului Focşani prin d-l advocat G. Sava; pârît D. Cordescu cu d-l advocat G. Miciora; Preşedinţia d-lui Aurel Sava, jud. de şed.; d-l Paul Rarincescu, jud.-redactor).

OBSERVAŢIE. Stabilimentul public, zice Hauriou (Préc. de droit administratif public, édition XI, p. 236) «est un service spécial personifié» şi mai departe: «Il y a dans la définition de l'établissement public deux idées importantes, celle du service public, par quoi il se distingue de l'établissement d'utilité publique qui n'est qu'un service privé et celle du service personifié, par quoi l'établissement public ressemble à l'établissement d'utilité publique».

Stabilimentul public face parte din organizarea generală a administraţiilor publice, constituie un organ al Statului şi participă la drepturile de putere publică, deosebindu-se de stabilimentul de utilitate publică care este un serviciu privat, făcând un serviciu privat şi care nu face parte din administraţia publică. (Hauriou, op. cit., p. 236, 237).

După alţi autori (Paul Negulescu, Dr. Ad-tiv, p. 218; Paul Negulescu, Romul Boilă şi G. Alexianu: Codul Ad-tiv adnotat, p. 435): «Prin serviciu public înţelegem o creaţiune a Statului, judeţului sau comunei, pusă la dispoziţia publicului, în scop de a satisface, în mod regulat şi continuu, nevoi cu caracter general, cărora iniţiativa privată nu ar puteà să le deà decât o satisfacţie incomplectă şi intermitentă».

In ceeace priveşte funcţionarii publici, art. 1 din «Legea pentru Statutul funcţionarilor publici», publicată în *Monitorul Oficial* No. 60 din 19 Iunie 1923, dă următoarea definiţie: «Sunt funcţionari publici, cetăţenii români, fără deosebire de sex, cari îndeplinesc un serviciu public permanent (civil şi eclesiastic) la Stat, judeţ, comună sau la instituţiunile a căror buget este supus aprobărei Parlamentului, guvernului sau Consiliilor judeţene şi comunale».

Berthélemy (Traité élémentaire de dr. administratif, éd. XII, p. 54) arată că: funcţionarii publici sunt, în general, acei cari primind dela administraţie o numire într'un post determinat, colaborează într'un chip continuu, la gestiunea lucrului public.

Houriou (op. cit., p. 589, 590) dă următoarea definiţie funcţionarilor publici: «On peut considérer comme fonctionnaires tous ceux qui, en vertu d'une nomination de l'autorité publique, sous le nom de fonctionnaires, employés, agents et sous-agents, appartiennent au cadre des emplois permanents d'une administration publique».

Sunt considerate, între altele, ca stabilimente publice: episcopiile, mânăstirile şi bisericile, academiile, liceele, şcolile normale, şcolile militare, facultăţile şi şcolile superioare de învăţământ etc. (A se consultà: Dalloz, Rép., Culte, No. 419, 435; Établissement public, No. 2; Hospices, No. 196; Suppl., Culte, No. 308 urm.; Établissement public, No. 2).

Nu pot fi considerate ca stabilimente publice: corporaţiile de advocaţi, de agenţi de schimb, etc., deşi trebuiesc aprobate de guvern şi sunt puse sub supravegherea autorităţei Statului. Deasemenea, nu pot fi considerate ca stabilimente publice, Societăţile financiare autorizate de guvern, cum sunt Banca Franţei (în România, Banca Naţională), Societăţile de asigurare etc. (Dalloz, Rép., Établissement public, No. 2).

După cum s'a hotărît şi prin sentinţa ce adnotăm, s'a decis în mod constant în doctrină şi jurisprudenţă, că teatrele naţionale nu pot fi considerate ca instituţii publice şi deci nici artiştii nu pot fi consideraţi ca funcţionari publici, pentru următoarele motive: 1. Teatrele de Stat numite şi teatre naţionale, nu au de scop satisfacerea unor nevoi de ordin general al Statului şi nu au nici o legătură cu administraţia şi problemele cari interesează funcţionarea Statului, ci sunt creiate în scopul de a formà şi desvoltà gustul publicului şi de a încurajà arta dramatică;

2. Teatrele naţionale, conf. legei lor organice, au un patrimoniu al lor propriu, care nu se administrează ca acel al stabilimentelor publice, după regulele contabilităţei publice, gestiunea lor nefiind verificată de Curtea de Compturi, ci de Ministerul Artelor, au veniturile lor proprii şi bugetul lor este votat de Consiliile lor de administraţie, fără altă formalitate, iar excedentele rezultate la sfârşitul anului se împart între director, artişti, funcţionari şi artişti dramatici.

3. Funcţionarii lor nu sunt funcţionari publici deoarece: sunt numiţi şi destituiţi de Consiliile de administraţie, în urma cererei Directorului general; legea de organizare a teatrelor nu cere ca artiştii şi ceilalţi funcţionari administrativi să presteze jurământ la intrarea în funcţiune, după cum se cere pentru funcţionarii publici; art. 40 din legea teatrelor prevede că pentru a obţine oarecari avantaje de credit dela Casa de Credit şi Economie a Corpului Didactic, artiştii sunt asimilaţi cu funcţionarii din Ministerul Instrucţiunei, prin urmare, dacă artiştii ar fi fost funcţionari publici, acest articol ar fi fost inutil; din desbaterile parlamentare, ce au avut loc cu ocazia votărei legei de organizare a teatrelor din 1926, Ministerul Artelor a declarat că artiştii nu sunt funcţionari publici şi că salariile acestora sunt stabilite după alte norme decât cele ale funcţionarilor publici şi cari variază după situaţia materială a teatrelor.

4. Teatrele naţionale pot fi creiate şi de Consiliul de Miniştri, dobândind astfel personalitate morală, pe când persoanele

morale de drept public se creiază numai prin lege. (A se consultà: Gaston Jèze, *Revista de dr. publ.* No. 2/1926, p. 176; Berthélemy, *Droit administr.* p. 858; Curtea de Apel Iaşi S. I, 1 din 18 Martie 1926, *Dreptul*, 10/1927, *Pand. Rom.*, 1927, III, 19, *Jur. Gen.*, 1927, No. 983; Trib. Ilf. S. II-a c. c., jurnal 20730 din 10 Noembrie 1927, cu interesanta notă a d-lor advocaţi I. Gr. Perieţeanu şi A. Fulga, *Curierul Jud.*, 10/1928; C. Apel Buc. S. IV-a, jurnal 2916 din 30 Mai 1928, *Dreptul*, 34/1928, *Bul. C. Apel*, 13/1928, *Jur. Gen.*, 1928, No. 1443).

S'a decis deasemenea că Aşezămintele Brâncoveneşti sunt o instituţiune cu caracter privat, un stabiliment de utilitate publică, creiat de particulari cu averea lor proprie şi fără amestecul Statului, judeţului sau comunei. (A se consultà: Cas. II-a, 4 din 10 Ianuarie 1889, *Pand. Rom.*, 1924, I, 111; Cas. III-a, 377 din 29 Oct. 1919, *Pand. Rom.*, 1924, I, 113; Cas. III-a, 323 din 27 Febr. 1924, cu rezumate de concluzii ale d-lor advocaţi: Toma Stelian, Istrate Micescu, M. Antoniade, Emil Ottulescu, Gr. Urlăţeanu şi C. Stravolca, *Pand. Rom.*, 1924, I, 108).

N. GEORGEAN
Consilier la Curtea de Apel Bucureşti

JUD. OCOL MIXT IAŞI,
9 Dec. 1929

Furt. Sustragerea a doi struguri din vie. Pofta şi foamea delicventului. Impulsiune irezistibilă. Lipsă de intenţiune frauduloasă. Achitare.

Fapta ce se impută delicventului S. A. că s'ar fi introdus în via lui N. I. şi ar fi sustras doi struguri, nu constituie delictul de furt, pentrucă din desbaterile orale, şi mărturisirea infractorului în instanţă s'a stabilit că a săvârşit acest act sub impulsia irezistibilă a poftei sau a foamei; faţă cu această constrângere morală, neexistând intenţiune frauduloasă judecata apără de orice vină pe infractor. (Hot. Jud. I Mixt Iaşi. Consilier Constantinescu. Şedinţa din 9 Dec. 1929).

OBSERVAŢIE. Delicventul S. A. a fost trimis în judecată corecţională pentru faptul de furt a doi struguri din via d-lui N. I.

La întrebările magistratului, delicventul intimidat, şi cu o disciplină rustică, recunoaşte că şi-a însuşit aceşti doi struguri... dar, din cauza poftei şi a foamei!... adăugând: «că n'a suferit niciodată vreo condamnaţiune penală... presimţind gravitatea şi consecinţele isprăvei sale.

Magistratul impresionat de sinceritatea inculpatului, reţine afacerea mai mult ca o problemă socială, decât una juridică; şi examinând cu atenţiune situaţia delicventului, faţă de rechizitorul Procurorului, şi a mărturisirei sale în instanţă, la care mai contribuie în plus un briceag şi un castronaş, corpurile delicte, judecătorul căuta o ieşire onorabilă şi echitabilă.

In mintea sa, reflexiunile se succedau vertiginos... O clipă! şi naivul S. aveà să poarte stigmatul delicventului de meserie, sau a perversului infractor din celulă. Incontestabil că fapta sa cerea osândă! Legea e severă, ea nu cunoaşte iertarea! Faţă de această uriaşă problemă, efortul magistratului înclinà spre concilierea celor două vocaţiuni, cari adesea se exclud — acea de om, şi de judecător — dar firul teoriilor şi principiilor din legislaţie au fost brusc întrerupte... şi astfel delicventul S. a fost achitat!

Procesul lui S., îmi sugerează o comparaţie care-şi va menţine o actualitate infinită. Cazul d-rei Ménard care având sub îngrijirea sa o mamă şi un copil, disperată din cauza lipsei de lucru, a cedat pornirei sălbatice ce stăpâneşte pe individ sub impresia foamei, furând o pâine... Târîtă de poliţişti, şi în sgomotul unei mulţimi curioase, aveà să-şi justifice fapta în faţa Prezidentului dela Chateau-Thierry, celebrul Magnaud: «le bon juge».

Dar mărturisirea d-rei Ménard a impresionat profund pe judecător; de aceea printre consideraţiunile morale şi practice, sentinţa mai cuprinde şi o mărturisire ruşinoasă a unei indolenţe dregătoreşti, terminându-şi sentinţa cu o şarjă ironică la adresa «unei societăţi bine organizată».

Judecătorul — afirmă Magnaud — poate şi trebuie să interprete omeneşte inflexibilitatea legilor; *mizeria şi foamea* paralizează liberul arbitru, şi acela care comite o infracţiune în asemenea împrejurări, nu i se poate impută o infracţiune frauduloasă: «l'iresistible impulsion de la faim!».

D-ra Ménard a fost achitată! Procurorul general a făcut apel, dar Curtea din Amiens l-a respins, confirmând sentinţa Tribunalului din Chateau-Thyerry.

Sentinţa lui Magnaud remarcată print'o disertaţiune a lui I. A. Roux (Sirey, 1892, 2, 1) a fost violent criticată de d-l Josserand pe atunci agregat la Facult. de Dr. din Lyon, stimulat în parte de considerentele Curţei din Amiens (22 Aprilie 1898): «sans adopter les motifs des premièrs jugés... confirme le jugement dont il est fait appel», conchide decizia Curţei, pronunţând achitarea, şi aceasta pe o îndoială care profită delicventului.

D-l Josserand remarcă confuziunea extrem de criticabilă a lui Magnaud care nu vreà să deosebească *voinţa* aplicabilă elementelor pur penale ale infracţiunei — în speţă sustragerea pâinei, de «intenţiunea criminală» care prin această sustracţiune, în raport cu legea penală, nu este altceva decât o abatere dela aceste dispoziţii, voinţa criminală.

«Le prévenu a-t-elle appréhendé, le pain volontairement», se întrebà actualul decan dela Lyon; «voilà, une question de volonté. A-t-il accompli cette soustraction du pain avec l'intention ou de moins la conscience de commettre une infraction? Voilà une question d'intention criminelle. L'intention frauduleuse n'est pas donc la volonté proprement dite, mais bien une qualification, une orientation de cette volonté, dans un sens déterminé et comme son adaptation à la loi pénale».

Voinţa delicventului este un element independent de culpabilitatea sa, distincţiunea aceasta nu are numai o importanţă teoretică dar şi un interes practic; relevând contradicţia Tribunalului din Chateau-Thierry, trage concluzia d-l Josserand: «La prévenue, au moment ou elle s'emparait du pain, savait évidemment qu'elle s'emparait de la chose d'autrui; La soustraction, était donc frauduleuse sans aucune doute».

Sistemul prezidentului Magnaud a trecut graniţele ţărei sale: «der gutte Richter», inovaţiile acestui magistrat a creiat un curent simpatic în toată Franţa: «le phénomène Magnaud», independenţa şi legeritatea sa chibzuită au stârnit discuţiuni aprinse; publiciştii, sociologii şi în special instanţele judecătoreşti aproape nu îndrăsneau să ştirbească din moralul hotărîrilor sale, ele erau respectate! R. Majeti, *Revue socialiste*, 1903: «Tel est le phénomène Magnaud. Un juge qui motive l'application de la loi par des attendus humains et sociaux, en dehors de tout esprit professionel, de tout tradition de caste. Lino Ferrari, criminologie: sans doute a-t-on entendu donner au mot phénomene son sens vulgaire. Je le prends moi au sens scientifique». (Le document du progrès). H. Leyret, Les jugements du Président Magnaud, Paris 1900; M. Leroy, Les transformations de la jurisprudence pénale, *Revue socialiste*, 1900—2, p. 585; Planiol, vol. I, p. 44 nota 1: «La jurisprudence, Oeuvre juridique de Raymond Saleilles; Rousseau, Paris, p. 27 nota 2; Berth: «Le mouvement socialiste, Révolution sociale ou évolution juridique?, 15 Nov. 1904; Brukman, «Deutsche Juristen-Zeitung, 1903; Stamler, etc.

El filtrà slăbiciunea omenească prin generozitatea unui sentimentalism filozofic şi umanitarist, înlăturând faimoasele controverse juridice. El corijà legea! şi astfel se explică gesturile lui Magnaud, care exasperat de mizeriile sociale, făceà abstracţie de toate principiile şi teoriile cari robesc pe judecător...

Pedepseà cu o severitate exemplară pe seducătorul care nu execută promisiunea de căsătorie, sau pe patronul care concedià inopinat şi fără preaviz pe uvrier; acordà o îndemnizare provizorie lucrătorului, victima unui accident de muncă, şi despăgubeà în acelaş fel pe călător contra companiilor de cale ferată; luà măsurile cele mai drastice contra abuzurilor administrative şi astfel concentrà toată imparţialitatea unui magistrat de carieră şi desăvârşit.

Inclinaţiile şi emoţiile irezistibile ale infractorilor: d-ra Ménard şi ale lui S. sunt prea generalizatoare... deaceea corespund concepţiilor comune a doi judecători.

Dar după cum o picătură de apă apare ochiului omenesc ca un bob limpede şi străveziu, privindu-l însă cu microscopul ne învaţă că este o arenă în care se dau cele mai sălbatice lupte de infuzorii! Tot astfel şi judecătorii, sunt chemaţi, a pătrunde câteodată cu lupa în sufletul individului, pentru a se evità condamnările groasnice de felul chimistului din Saint-Denis, acuzat că şi-ar fi ucis servitorul, şi care în urmă a fost văzut viu pe străzile Parisului, sau cazul lui Colas din Toulouse condamnat pentru omorul fiului său care în urmă se adeverise că s'a sinucis, şi numai după stăruinţele lui Voltaire procesul a fost revizuit.

ELIAS GRÜNBERG
Avocat-Iaşi

JUD. OCOL NICOREŞTI (Tecuc.),
9 Dec. 1929

Contestaţie la executare. Probă. Martori. Act de cesiune. Frauda debitorului, în concurs cu terţul achizitor.

In fapt. Se aplică sechestru pe averea mobilă şi pe fructul viei, adică pe vinul recoltat, al debitorului — mult urmărit — Ilie Roşu, de către creditorul Luigi Munteanu. Au fost sechestrate trei vase cu vin produsul viei ce deţinea ca arendaş, una cadă de brad şi alte obiecte podgoreneşti. Se face astăzi contestaţie de către un terţ anume Dumitru Dorin, socrul debitorului, care susţine că atât vinul sechestrat cât şi vasele şi celelalte obiecte sunt proprietatea sa, care fapt îl dovedeşte cu actul de cesiune autentic şi transcris de Trib. Tecuci, act prin care debitorul urmărit Ilie Roşu cesionează întreaga sa avere contestatorului; mai produce şi dovada cu martori în complectarea susţinerilor sale spre a dovedi că lucrurile sechestrate sunt ale sale şi nici de cum ale debitorului urmărit.

In drept. Se face contestaţie de către un terţ asupra unui proces-verbal de sechestru. Terţul contestator aduce ca probă actul de cesiune intervenit între el şi debitor spre a dovedi că vinul sechestrat este proprietatea sa şi că rău se urmăreşte această avere, deoarece atât vinul cât şi celelalte obiecte sunt ale sale.

Astfel se pune chestiunea juridică. Din două puncte de vedere, vom vedeà că din acest fapt rezultă întâiu «prejudiciul» adus creditorului şi apoi «frauda», prin care acest act intervenit între debitor şi terţul achizitor, o aduce faţă de creditor.

In ceeace priveşte complicitatea la fraudă a terţului achizitor deşi art. 975 c. civ., nu o cere expres totuş jurisprudenţa şi doctrina sunt unanime în a recunoaşte că la actul de titlu oneros, cum este în speţă, trebuie dovedit că terţul care a achiziţionat dela debitor este de rea credinţă. Reaua credinţă a sa rezultă din împrejurarea de fapt că actul de cesiune este intervenit între ginere şi socru, întrucât contestatorul este socrul debitorului, şi atunci când a făcut actul ştià că ginerele său este dator şi că singura avere a sa este aceea pe care o cesionează.

Pentru dovedirea fraudei, este destul ca creditorul să stabilească că debitorul său aveà cunoştinţă că actul său de cesiune îl puneà în neputinţă de a-şi plăti datoriile şi totuş face cesiunea. Frauda rezultă nu numai din fapte dar şi din circumstanţe precise şi determinate sau din manopere frauduloase.

Contestatorul recunoaşte că pe debitor îl urmăresc o sumă de creditori şi totuş încheie actul spre a cauzà prejudiciu creditorilor. Deşi ştià că ceilalţi creditori nu mai pot a se îndestulà, comite o fraudă în prejudiciul lor (în acest sens: Trib. Romanaţi, sent. No. 16 din 1900, *Dreptul*, No. 9/1901; Trib. Olt S. I, jurnal din 26 Sept. 1928).

Legea nu împiedică ca pe cale de contestaţie să se discute valabilitatea actelor, deoarece art. 975 c. civ. nu determină calea de care partea poate uzà de acest drept (Trib. Fălciu, 23 Oct. 1894, *Drept.*, 7/95; Casaţia II-a, 12 Febr. 1896, *B. P.*, 320; Cas. II-a din 11 Ian. 1910; Trib. Putna, 9 Ian. 1893, *Dr.*, 15/93). (Judecătoria Rurală Nicoreşti, jud. Tecuci. Cartea de judecată No. 471 din 9 Dec. 1929. Judec. aj. *Radu N. Cociaşu).*

JUD. OC. MIXT TÂRGOVIŞTE,
13 Ian. 1929

Locaţie. Contracte succesive. Drept real ori personal. Criteriul de distincţie pentru a da prioritate unui contract şi respinge altul.

Când proprietarul a închiriat acelaş imobil la doi locatari, acela urmează a fi preferat a cărui contract are dată certă anterioară.

Dacă titularul acestuia stăpâneşte, e un motiv mai mult să fie preferat celuilalt.

Locatia conferă un sipmlu drept personal, nu real.

JUDECATA. Asupra acţiunei de faţă: Având în vedere că prin petiţiunea înregistrată la No. 4577/927, Nicu Bucşeneanu din Târgovişte a chemat cu sine în judecată pe Petre Săvoiu din acelaş oraş, Str. N. Filipescu 19, Nae Busuiocescu cu domiciliul necunoscut şi Lt. Gh. Bucşeneanu, pentru a-l garantà de evicţiune, pentru ca aceştia să evacueze şi să-i lase în folosinţă imobilul din Târgovişte, Str. Nicu Filipescu No. 21.

Având în vedere că din desbaterile urmate în cauză rezultă în fapt următoarele:

In 1916 cu actul autentic No. 174/916 de judecătoria rurală Târgovişte, proprietarul de atunci al imobilului în litigiu închiriază pârîţilor pe termen de 10 ani, începând dela 1920 acest imobil. Intre timp, imobilul trece în proprietatea Locot. Bucşeneanu, moştenitor legitim al lui Al. Bucşeneanu, fostul proprietar, prin decesul acestuia.

In 1924, între acesta, Lt. Bucşeneanu şi Petre Săvoiu, intervine o înţelegere prin care noul proprietar se obligă să respecte contractul pe toată durata lui, adică până în 1930, iar Săvoiu să plătească o chirie mai mare decât erà prevăzută în contract; acest lucru reiese din adeverinţa sub semnătură privată aflată la dosar.

La 20 Aprilie 1927 Lt. Bucşeneanu, deşi mai erau 3 ani până să expire contractul cu Săvoiu, închiriază acelaş imobil lui Nicu Bucşeneanu, cu contract sub semnătură privată pe termen de 4 ani. Acesta imediat notifică pârîtului noua stare de lucruri, iar mai apoi porneşte acţiunea în evacuare de faţă.

Având în vedere că astfel stând faptele urmează să examinăm dacă:

1. Reclamantul are şi poate să aibă acţiune contra pârîţilor.
2. De ce natură este dreptul său şi
3. Dacă netranscrierea contractului de închiriere a pârîţilor poate duce după cererea reclamanţilor la rezilierea lui.

Având în vedere că între chiriaşi nu poate să existe acţiune atunci când acelaş imobil le-a fost închiriat de acelaş proprietar, întrucât dreptul locatarului fiind un drept personal iar nu real, între chiriaşi nu există nici un raport juridic şi nu-i rămâne chiriaşului care n'a fost pus în posesie decât o acţiune în daune contra proprietarului. (Vezi jurisprudenţele în «Contractul de locaţie» de M. Jack Constantinescu, p. 32), în consecinţă ar rezultà că acţiunea de faţă ar urmà să fie respinsă pur şi simplu, neexistând la mijloc nici un temei juridic.

Intrucât însă reclamantul a invocat motivul că nu a fost transcris primul contract conf. art. 722 pr. civ. şi ca atare acel contract nu-i poate fi opozabil, urmează să examinăm dacă locaţiunea constitue un drept real sau din contra un drept personal. Teoria admisă de majoritatea jurisconsulţilor, după cum ne spune d-l Plastara, în vol. II, p. 46 şi 47, consideră dreptul de locaţiune ca un drept personal; dacă dreptul de locaţiune ar fi un drept real atunci locatarul ar fi pus în contact direct cu lucrul şi nu ar mai aveà dreptul să se întoarcă asupra locatorului pentru a-l obligà să-i procure această folosinţă. Aceasta ne arată că între locatar şi locator se stabileşte un drept de creanţă, un drept personal, iar nu un drept real.

Locaţiunea fiind deci un drept personal, trebuie transcrisă când este făcută pe mai mult de 3 ani, pentru a fi opozabilă terţilor achizitori de drepturi reale, aceasta conf. art. 722 pr. civ. şi 1441 c. civ.; chiar dacă nu s'a transcris, este opozabilă semnatarului contractului cât şi terţilor dobânditori de drepturi personale cari nu se pot prevalà cum este în speţă de dispoziţiunile art. 722 al. X pr. civ.; preferinţa în caz de conflict între doi chiriaşi se dă celui pus în posesia imobilului. (Vezi jurisprud. la p. 34 şi 35 în contract de locaţie de N. Jack Constantinescu).

Având în vedere că, chiar dacă am împărtăşi părerea izolată a lui Troplong că locaţiunea constitue un drept real şi, ca atare, netranscrierea contractelor de închiriere face ca aceste contracte să nu fie opozabile terţilor achizitori ai imobilului, fie noui chiriaşi sau proprietari, şi în acest caz pârîţii nu pot fi obligaţi să evacueze imobilul întrucât conf. art. 1441, termenul de 3 ani pentru care este opozabil noului achizitor al imobilului contractul de închiriere netranscris, începe să curgă dela data transcrierei actului de vânzare şi cu atât mai mult pentru noul chiriaş, dela data facerei actului de închiriere cu dată certă, pentru că noul achizitor se poate aşteptà să i se opună pe timp de 3 ani contracte de locaţiune netranscrise, dar având dată certă (Vezi Cas. I din 12 Maiu 1926 în *Pandecte*, Caetul 10/926 şi C. Apel Buc. S. III-a din 27/2/924 în «Hamangiu», vol. III, p. 623 paragr. XX). Pentru aceste motive acţiunea se respinge. (Judecător Gh. T. Georgescu).

OBSERVAŢIE. Problema pusă înaintea judecătoriei mixte Târgovişte, este dacă dreptul de locaţie e «real» ori «personal» şi conflictul între doi chiriaşi cu contracte emanând dela acelaş proprietar.

E o controversă cunoscută dacă contractul de locaţie are caracter personal ori real. Din cuprinsul însă al art. 1411 c. civ. şi 1428 c. civ. rezultă precis că locaţiunea conferă locatarului o creanţă de folosinţă neopozabilă «erga omnes». Definiţiunea dată prin art. 1411 c. c. contractului de locaţie indică personalitatea dreptului, iar art. 1428 c. c. precizează în mod indubitabil că locatarul nu poate acţionà pe turburător, deci, ideia de drept real trebuie exclusă când o vorba de locaţie. (Baudry et Wahl, «Louage», I, p. 53 sq.; Cas. S. I, *Jur. Rom.*, No. 1/919).

In materie de vânzare, depozit, uzufruct, bezman, raportul conţine în sine toate elementele drepturilor reale prin transmisiune ori folosinţă opozabilă tuturor, pe când locaţiunea conferă posibilitate de atac mărginită, numai contra locatorului. (D. Alexandresco, vol. IX, p. 28; Colin et Capitant, vol. II, 508):

«Le droit qui résulte pour le preneur, de l'obligation contractée envers lui par le bailleur est «purement personnel»; c'est une «creance», le bailleur est tenu envers lui d'une obligation de faire. Le preneur n'acquiert sur la chose louée «aucun droit réel», comparable à celui de l'usufruitier et opposable à tous. C'est la tradition la plus certaine du droit. Ni les jurisconsultes romains ni nos anciens auteurs n'ont jamais compris la chose autrement. Il suffit de parcourir le Traité du louage de Pothier pour s'en convaincre». (Planiol et Ripert, ed. X-a, vol. II, p. 597, No. 1707).

Singur Troplong, «Louage», v. I, No. 5; vol. II, No. 473, susţine realitatea dreptului, ideie care pătrunsese în jurisprudenţă. Curtea de Casaţie Fr. însă a condamnat definitiv această părere, incompatibilă cu natura contractului de locaţie.

Controversa nu mai are azi nici un interes practic, deoarece terţii achizitori sunt datori să respecte contractele de locaţie cu dată certă, nu numai relativ la posesiune, în mod pasiv «ut patiatur non ut faciat», căci ei se subrogă în toate drepturile şi obligaţiunile vânzătorului ale cărui sarcini trebuie să le îndeplinească.

Dreptul de locaţie nefiind real, nu se poate ipotecă.

In conflictul dintre doi locatari succesivi, nu e nevoie de recurs la caracterul real a raporturilor de locaţie, pentrucă preferinţa urmează a fi dată celui a cărui contract are dată certă anterioară, opozabil tuturor, secundul locatar fiind asimilat cu un creditor urmăritor.

Când ambele contracte au dată certă cu termen sub 3 ani, se preferă cel pus în posesie. (Laurent, vol. XXV, 128; D. Alexandresco, vol. IX, 212). După alţii, aplicăm regulele dela creanţe, «prior tempore potior jure», adică se preferă cel care a dobândit întâiu dată certă. (Aubry et Rau, II, 86).

Argumente se pot trage din obligaţia impusă cumpărătorului de a respectă contractul de locaţie, fapt care se impune cu atât mai mult locatarului posterior.

Dacă contractele n'au dată certă, celui pus deja în posesie, când e de bună credinţă, îi aplicăm regula «in pari causa melior est causa possidentis». Dacă nici unul nu e pus în posesie, cred că ar trebui preferat cel care cere executarea întâiu, fiindcă acesta a făcut primul pas spre posesiune. Când însă contractul nu e autentic, dacă proprietarul nu predă imobilul, trebuie acţiune conf. dreptului comun, soluţiunea putându-se obţine urgent dată fiind natura litigiului.

Dim. Alexandresco, în vol. IX, 214, preconizează licitarea dreptului de locaţiune, ceeace contravine interesului contractanţilor, soluţia nefiind nici juridică, pentrucă ambii locatari au posibilităţile cari decurg din acţiunea în rezoluţiune. Vezi: Cod. Pr. Civ. Ad. de Em. Dan, art. 722; M. Cantacuzino, p. 650 sq.).

In materie de contracte succesive cu aceeaş dată, când există cereri simultane, nimic nu se opune ca justiţia să-i trimită pe toţi, colectiv, în posesiunea imobilului. E dreptul lor rezultat din executarea unui act. Evident, nu vor puteà stăpâni, iar de aici se vor ivi litigii între ei şi proprietar, pentru desfiinţarea contractelor, cu daune.

Când însă unul posedă, portărelul trebuie să se abţie şi să refere Tribunalului. Art. 594 pr. civ. are în vedere pe proprietar, nu pe terţii cari deţin în baza unui drept.

In cazul contractelor succesive cu dată certă diferită, ideia preferinţei celui ce stăpâneşte deja este greşită, pentrucă ceeace trebuie să primeze este data, în persoana căruia s'a născut dreptul întâiu, principiu deja fixat în procedura civ. prin art. 723 şi 725. Primează cel mai diligent, exceptând viclenia. (Planiol, II, No. 1709).

Noţiunea posesiunei trebuie să rămâie în afară de orice discuţie când e vorba de drepturi incorporale rezultând din contractele de locaţie. Indiscutabil că locatarul cu dată certă anterioară, din cauza personalităţei dreptului său, nu are acţiune contra altui deţinător, el însă are dreptul să ceară executarea contractului său *manu militari*. Vor fi conflicte, contestaţii, justiţia le va rezolvi. (Vezi însă Eug. A. Barasch şi Luis Wagner, notă la Dec. Cas. din 9 Febr. 1925, în *Pand. Rom.*, Caet 4—5/927, I, 110 şi Cas. I, 12 Maiu 1926, *Pand. Rom.*, Caet X, I, 263).

Dacă contractele nu sunt cu dată certă se preferă cel pus în posesie.

TRAIAN R. SCRIBAN
Judecător preşedinte

II. JURISPRUDENŢA FRANCEZĂ *)

CAS. FR. S.-U., 13 Febr. 1930

Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Păzitor. Presumpţie de responsabilitate. Delict. Quasi-delict. Automobil. Accident. Art. 1382, 1384 c. c. fr. (Art. 998, 1000 c. c. r.).

Prezumţia de responsabilitate stabilită prin art. 1384 al. I c. civ. (art. 1000 al. I c. civ. rom.) împotriva celui care are sub paza sa lucrul neînsufleţit care a cauzat o daună altuia, nu poate fi înlăturată decât prin proba unui caz fortuit sau de forţă majoră ori a unei cauze străine care să nu-i fie imputabilă.

Nu e destul ca păzitorul să probeze că el n'a comis nici o greşeală sau că a rămas necunoscută cauza faptului dăunător.

Pentru aplicarea prezumţiei ce edictează, legea nu distinge dacă lucrul care a cauzat dauna erà sau nu acţionat de mâna omului; nu este necesar ca lucrul să aibă un viţiu inerent naturei sale susceptibil de a cauzà dauna, căci art. 1384 c. civ. (1000 c. r.) face ca responsabilitatea să atârne de paza lucrului, iar nu de lucrul în sine.

Prin urmare în caz de accident cauzat unui pieton de un automobil în mers sub conducerea omului, aplicarea art. 1384 c. civ. nu poate fi înlăturată pe motivul că «deoarece nu s'a făcut nici o dovadă că accidentul s'ar datori vreunui viţiu inerent automobilului, - accidentul nu constituie fapta lucrului pus sub pază».

CURTEA: Văzând art. 1384 al. I c. c.:

Având în vedere că prezumţia de responsabilitate stabilită prin acest articol împotriva celui care are sub paza sa lucrul neînsufleţit care a cauzat o daună altuia, nu poate fi înlăturată decât prin proba unui caz fortuit sau de forţă majoră, ori a unei cauze străine care să nu-i fie imputabilă; că nu e destul să probeze că el n'a comis nici o greşeală sau că a rămas necunoscută cauza faptului dăunător.

Având în vedere că la 22 Aprilie 1925 un camion automobil al Soc. «Aux Galeries Belfortaises», a răsturnat şi rănit pe minora Lisa Jand'heur; că decizia atacată a refuzat să aplice textul menţionat pentru motivul că accidentul cauzat de un automobil în mers sub impulsiunea şi conducerea omului, atunci când nu se face dovada că s'ar datorì unui viţiu propriu trăsurei, n'ar constitui fapta lucrului aflat sub pază în termenii art. 1384 al. I; şi că, aşà fiind, victima erà ţinută, pentru a obţine repararea prejudiciului, să stabilească în sarcina conducătorului o greşeală care să-i fie imputabilă.

Dar având în vedere că legea, pentru aplicarea prezumţiei ce edictează, nu distinge dacă lucrul care a cauzat dauna erà sau nu acţionat de mâna omului; că nu este necesar ca el să aibă un viţiu inerent naturei sale şi susceptibil de a cauzà dauna, căci art. 1384 face ca responsabilitatea să atârne de paza lucrului, iar nu de lucrul în sine.

De unde urmează că statuând astfel cum a făcut, decizia atacată a răsturnat ordinea legală a probei şi a violat textul legei mai sus citate. Pentru aceste motive casează etc. (Cas. Fr. Secţ. Unite. Prezidenţia d-lui Lescouvé, prim-preşedinte; Paul Matter, procuror general. Casată decizia din 7 Iulie 1927 a Curţei de Apel Lyon (D. H. 1927, 423) căruia i se trimesese cauza în urma casărei (Cas. civ., 21 Febr. 1927, D. H., 1927, 133) deciziei Curţei de Apel Besançon). Dalloz, H., 1930, p. 129.

OBSERVAŢIUNE. In Secţiuni Unite Casaţia franceză a pronunţat mult aşteptata decizie de mai sus, de o însemnătate epocală în materia responsabilităţei delictuale. Decizia a provocat senzaţie în Franţa. Ea constituie, după *Gazette du Palais*, «o adevărată revoluţie în teoria responsabilităţei», iar discuţiile ce a născut nu s'au sfârşit încă.

Nu e necesar a reamintì normele prea cunoscute ce cârmuesc materia responsabilităţei daunelor cauzate de lucrurile neînsufleţite, norme cari se pot găsì în orice tratat de doctrină [1]). Scopul notei de faţă — cu caracter simplu informativ — este numai de a învederà pe scurt însemnătatea principiilor ce se desprind din decizia Casaţiei dela 13 Februar a. c., şi a discuţiilor ce au urmat asupra ei.

Se ştie că suprema instanţă franceză, încă de acum 34 ani, dela faimoasa decizie din 16 Iunie 1896 (adnotată de *Saleilles* în Dalloz P., 1897, I, 433), a consfinţit teoria responsabilităţei faptului lucrurilor neînsufleţite. In baza art. 1384 al. I c. civ. fr. (art. 1000 al. I c. civ. rom.) s'a stabilit că acel ce are asupra sa paza unui lucru neînsufleţit este răspunzător de paguba pricinuită de lucru şi că el nu poate răsturnà această prezumţie absolută *(juris et de jure)* făcând dovada că nu i se poate imputà nici o culpă, ci numai dovedind că paguba provine dintr'un caz fortuit sau de forţă majoră ori din o cauză străină, bunăoară din culpa victimei sau a altei persoane. In consecinţă, victima nu are de făcut decât proba faptului dăunător, *nu şi a culpei păzitorului*, iar acesta, pentru a scăpà de răspundere, rămâne să facă *el* dovada atât de riguroasă pe care am precizat-o.

N'a trecut mult timp şi jurisprudenţa Inaltei Curţi a fost adoptată de toate instanţele de fond. Ea s'a statornicit de aşà fel încât un autor o consideră ca: «făcând parte integrantă din dreptul nostru pozitiv francez».

Discuţia a continuat însă — şi continuă şi astăzi — cu multă însufleţire asupra problemei dacă tot acelaş text (art. 1000 c. civ. rom.) e aplicabil şi atunci când faptul dăunător este cauzat de un lucru *acţionat de mâna omului*, de exemplu un

---

*) Revista franceză «*Dalloz-Recueil hebdomadaire de jurisprudence*» a publicat în caietele sale No. 1—16 din anul curent un important număr de jurisprudenţe privitoare la materia responsabilităţei delictuale.

Pentru documentarea şi înlesnirea cetitorilor noştri socotim utilă gruparea laolaltă a acestor noui şi interesante hotăriri, într'un singur caiet al *Pandectelor*. Culegerea lor este datorită d-lui consilier *G. P. Docan*.

[1]) In această privinţă nu putem atrage îndeajuns atenţia asupra expunerei luminoase, concise şi obiective din «Cursul» d-lor A. Colin şi H. Capitant (II ed. 4-a, p. 400). Monografii complecte în *R. Demogue*, Traité des obligations, V, pag. 358 sq. şi *H. Lalou*, La responsabilité civile, 1928, pag. 295 sq.

automobil *în mers*. Oare în acest caz conducătorul e responsabil pentru greșeala, nedibăcia, imprudența lui sau numai *ex lege* pentru simplul fapt că aveà lucrul sub pază? Se înțelege însemnătatea considerabilă a răspunsului. Dacă ne însușim prima părere, aplicăm art. 998 c. c. r. și atunci *victima* accidentului de automobil trebuie să dovedească culpa conducătorului. Dacă, dimpotrivă, primim cea de a doua părere, ***conducătorul*** automobilului trebuie să răstoarne prezumția articolului 1000 c. c. r., dovedind *el* în condițiile restrictive mai sus arătate, că nu are nici o vină.

Până în ultimul timp Curțile de Apel franceze se împotriveau celui din urmă mod de a vedeà, deși el fusese îmbrățișat de două secțiuni ale Casației (Chambre des requêtes et Chambre civile). De câte ori automobilul ce a pricinuit accidentul se aflà *în mers*, Curțile de Apel înlăturau aplicarea articolului privitor la răspunderea din cauza lucrurilor neînsuflețite, silind totdeauna pe victime să facă ele proba adesea imposibilă a vinovăției șofeurilor. (In acest sens: C. Orleans, 25 Febr. 1909, Dalloz P., 1911, II, 307; C. Bordeaux, 26 Oct. 1909 și 23 Martie 1910, Dalloz P., 1912, II, 255, cit. de *Capitant*, op. cit.; C. Lyon, Dalloz H., 1927, 423 și C. Besançon).

Rezistența Curților din Lyon și Besançon a dat prilej Casației franceze să pronunțe în Secțiuni-Unite deciziunea din 13 Febr. a. c. prin care confirmă soluția deciziei de trimitere a Casației civile dată în aceeaș cauză. In plenul său, cel mai înalt for francez adoptă astfel *și* în materia accidentelor de automobil teoria responsabilității daunelor cauzate de lucrurile neînsuflețite, cu toate consecințele ei juridice, economice și sociale de netăgăduită importanță.

Trebuie să observăm însă că în ultimul timp nu toate Curțile de apel erau de părerea contrară. Rând pe rând unele din ele fuseseră câștigate pentru noua teorie, motivându-și deciziile aproape în aceiași termeni chiar mai înainte de pronunțarea secțiilor-unite ale Casației. (Apel Paris, 16 Nov. 1929, Dalloz H., 1930, p. 90; Apel Angers, 12 Dec. 1929, Dalloz H., 1930, p. 105).

Cuvântul instanței supreme spus cu atâta greutate va aveà deastădată o influență covârșitoare asupra jurisprudenței franceze[1]. Importanța lui constă nu numai în victoria unei anumite teorii, ci în modul cum a fost rostit și formulat, adică în redactarea de mare valoare științifică a hotărîrei.

Comentatorii sunt de acord a constatà că Inalta Curte, deși nu aveà nevoie să o spună, a respins cu acest prilej două teze ce căutau să-și facă drum și cari obținuseră de curând — pe lângă asentimentul unei părți din doctrină — și aprobarea secțiunilor separate ale Casației.

Amândouă tezele limitau aplicarea art. 1384 c. fr., susținând că în interpretarea acestui text se impun două distincții.

Mai întâiu, că trebuie să deosebim lucrurile mobile de cele imobile, art. 1384 al. I fiind aplicabil numai mobilelor.

Apoi, că trebuie să facem deosebire între lucrurile periculoase prin natura lor și lucrurile inofensive, art. 1384 nefiind aplicabil decât celor dintâi.

Ambele distincții au fost respinse categoric de plenul Casației prin modificările ce le-a adus deciziunei de trimitere a secțiunei civile. Astfel în loc de «cel ce are sub pază lucrul *mobil* neînsuflețit» — cum glăsuià decizia secției civile, — decizia secțiilor-unite a suprimat cuvântul «mobil». Apoi în loc de «e suficient să fie vorba de un lucru a cărui pază să fie necesară pentru înlăturarea pericolului ce l-ar puteà provocà altuià», deciziunea de mai sus spune tocmai contrariul: «nu e necesar ca lucrul să aibă un vițiu inerent naturei sale și susceptibil de a cauzà dauna».

Respingând cele două restricții Casația franceză a lărgit în mod considerabil câmpul de aplicare al art. 1384, responsabilitatea păzitorului urmând a fi pe viitor aceiaș, fie că lucrul e mobil sau imobil, fie că e periculos sau nu prin natura sa[1].

Peste câteva săptămâni, la 3 Martie 1930, Chambre des requêtes, aplicând interpretarea secțiunilor-unite, a revenit la jurisprudența sa anterioară (ex.: Cas. req., 16 Iulie 1928, Dalloz P., 1929, I, 33), hotărînd că prezumția din art. 1384 se aplică chiar păzitorului unui lucru inert și câtuși de puțin periculos prin el însuș (în speță: «une charette à bras», Dalloz H., 1930, p. 209).

Dar decizia secțiilor-unite mai aduce deciziei de trimitere o schimbare de redacție și mai importantă. De unde Casația civilă vorbeà de «prezumția *de culpă* din art. 1384», decizia secțiunilor-unite numește prezumția din acest articol: «prezumție *de responsabilitate*».

Insemnătatea modificării nu poate scăpa nimănui. Se știe că aceste simple cuvinte («prezumție de culpă» și «prezumție de responsabilitate») nu sunt decât formulele adoptate de partizanii celor două teorii atât de desbătute: teoria tradițională (a culpei) și teoria obiectivă (a riscului creat). Ne înscriem pentru una sau pentru cealaltă din ele după cum socotim că responsabilitatea se întemeiază pe ideia de culpă (art. 998 c. c. r.) sau dimpotrivă pe ideia riscului pe care orice păzitor — de cele mai deseori proprietarul — lucrului (art. 1000 c. c. r.) îl are numai prin faptul că este păzitor *(ob rem)*, abstracție făcând de orice ideie de culpă.

Comentatorii nu sunt însă de acord în ce privește importanța ce o are schimbarea de redacție din decizia secțiunilor-unite.

Astfel d-l *L. Josserand*, — care poate fi privit alături de *Saleilles* ca un fondator al teoriei obiective, — aplaudă cu entuziasm decizia Casației și susține că prin ea s'a făcut încă un pas pentru înlocuirea noțiunei tradiționale de culpă cu noțiunea riscului creiat. «Culpa» și «riscul creiat» nu sunt — după cum îi numește d-sa — decât «cei doi poli» ai ideei de responsabilitate. Intre ei avem «prezumția de culpă» și «prezumția de responsabilitate», două etape între cei doi poli, două procedee technice cari fac tranziția dintre culpă și riscul creiat.

D-l *H. Capitant*, comentând aceeaș schimbare de redacție, este departe de a crede că prin ea decizia dela 13 Februar a. c. a modificat baza responsabilității delictuale. D-sa e de părere că nu trebuie să dăm atâta importanță expresiunei celei noui. Dealtfel nu prin adoptarea ei Curtea supremă a înclinat spre teoria responsabilității obiective. Incă dela 1896, dela celebra decizie mai sus citată, de când a impus păzitorului lucrului sarcina probei, încă de atunci Curtea supremă «a alunecat inconștient spre teoria responsabilității obiective». In fond, adaugă d-sa, d-l *Josserand* are dreptate. «Noțiunea de culpă nu mai e decât o ficțiune. Fără a-și da bine seama, jurisprudența o înlocuește cu aceia de risc».

Spre deosebire de d-l *Josserand*, care crede că jurisprudența părăsește conștient concepția învechită a culpei și că această mișcare este de mare folos pentru siguranța socială, profesorul *Capitant* critică noua orientare ca fiind foarte periculoasă pentru activitatea umană și pentru spiritul de inițiativă.

In ce privește amănuntele discuției, trimitem la studiile celor doi mari jurisconsulți[1] din cari am cules parte din observațiile acestei note informative.

G. P. DOCAN
Consilier. Curtea de Apel București

CAS. REQ., 4 Dec. 1929

Obligațiune. Lipsă de consimțimânt. Accident. Rănit. Medic. Onorarii. Lipsă de angajament. Art. 1382 c. c. fr. (Art. 998 c. c. rom.). *Dalloz H.* 1930, n. 1, p. 3.

Medicul director al unei clinici la care un automobilist condusese pe un trecător ce se rănise grav de mașina sa, nu poate pretinde dela automobilist onorariul și cheltuelile făcute cu îngrijirea rănitului, cât timp nu dovedește că automobilistul s'a obligat să plătească acele cheltueli.

OBSERVAȚIUNE. Un biciclist se rănește grav în ciocnirea pe care a avut-o pe drum cu un automobil. Automobilistul îl conduce la o clinică pentru a fi îngrijit. Directorul clinicei cheamă pe automobilist în judecată pentru a-i plăti toate cheltuelile făcute cu îngrijirea rănitului. El nu poate face însă dovada că pârîtul s'a obligat să le plătească. In consecință, pierde procesul. Respingându-i recursul, Suprema instanță se întemeiază pe decizia Curței de fond, adăogând numai că din faptele constatate «urmează că între părți nu s'a stabilit nici un raport de drept». Este evident că întrucât reclamantul n'a dovedit că pârîtul și-ar fi luat vreo obligație personală, acesta nu puteà fi îndatorat numai pentrucă a făcut un act de pură umanitate.

In observația ce însoțește decizia mai sus rezumată, redacția revistei *Dalloz* adaugă că «din împrejurările speței nici o culpă și, prin urmare, nici o responsabilitate cu privire la urmările accidentului nu pare să fi fost relevată în sarcina automobilistului».

Ori, chiar dacă reclamantul ar fi relevat și ar fi făcut chiar dovada culpei pârîtului în accidentul suferit de biciclist, nu credem că aceasta ar fi ajutat cu ceva la soluționarea procesului. După o doctrină și jurisprudență constantă, creditorul nu poate exercità în baza art. 974 c. c. r. acțiunea oblică pentru despăgubirile ce nasc dintr'o crimă sau un delict îndreptat *contra persoanei debitorului*, ci numai acele îndreptate în contra patrimoniului său. (In acest sens: D. Alexandresco, V, p. 201, nota 4, cu numeroasele autorităţi citate; C. Hamangiu, I. Bălănescu, A. Băicoianu: «Tratat de drept civil român», II, p. 564, cu autorităţile citate; C. Hamangiu-N. Georgean: «Cod. civil adnotat», II, p. 422, No. 10). Prin urmare, în speţa de mai sus, reclamantul nu puteà invocà în sprijinul acţiunei sale textele franceze corespunzătoare articolelor 974 şi 998 c. civ. rom.

---

[1] Posterior deciziei ce adnotăm, a se vedeà în acelaș sens: Cas. civ. 17 Martie 1939 și 18 Martie 1930, *Dalloz H.* 1930, caiet 19, p. 283 sq.

[1] A se vedeà o interesantă aplicare: Trib. Civ. du Nord, sentința din 24 Decemvrie 1929, ce urmează.

[1] *H. Capitant*. Les fluctuations de la théorie de la responsabilité du dommage causé par le fait des choses inanimées (*Dalloz H.*, 1927, Cronica p. 49); La responsabilité du fait des choses inanimées d'aprés l'arrêt des Chambres réunies du 13 Février 1930 (*Dalloz H.*, 1930, cronica p. 29); *L. Josserand*. Le travail de refoulement de la responsabilité du fait des choses inanimées (*Dalloz H.*, 1930, cronica p. 5); La responsabilité du fait des automobiles devant les Chambres réunis de la Cour de cassation (*Dalloz H.*, 1930, cronica p. 25). A se vedeà traducerea acestui articol în caietul de față al *Pandectelor*, partea IV, pag....., cu nota d-lui *Eug. Petit*.

G. P. D:

CAS. CIV., **30 Decemvrie 1929**

Lucru judecat în penal. Influenţa lui asupra civilului. Quasidelict. Responsabilitate. Solidaritate. (Art 1351, 1384 c. c. fr. Art. 1000, 1201 c. c. r.). *Dalloz* H. 1930, p. 98.

Culpa penală din art. 319 şi 320 c. p. (248 şi 249 c. p. rom.) cuprinde toate elementele culpei civile.

Aşà fiind, hotărîrea de achitare dată în favoarea inculpatului urmărit pentru omor şi răniri prin imprudenţă şi motivată pe aceea că «nici o culpă nu poate fi pusă în sarcina sa» — împiedică instanţa civilă sesizată de aceleaşi fapte prin o acţiune în daune, să caute sau să releve existenţa vreunui quasidelict de natură a angajà responsabilitatea civilă, fie totală fie parţială a autorului accidentului achitat în instanţa penală.

In caz când două persoane sunt chemate solidar într'o acţiune în daune de pe urma unui accident şi în cazul când una din ele dovedind un caz fortuit a reuşit să înlăture prezumţia din art. 1384 c. civ. (1000 c. c. rom.), cealaltă nu poate invocà această prezumţie pentru a eludà responsabilitatea ce şi-a atras prin culpa sa.

CAS. REQ., **9 Dec. 1929**

Responsabilitate. Coautori. Solidaritate. Quasidelict. Culpă indivizibilă. (Art. 1382 c. c. fr. Art. 998, 1003 c. c. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 117.

Dacă mai multor persoane li se impută o culpă comună şi indivizibilă generatoare de daune şi dacă este cu neputinţă a se deosebì partea fiecăruia în responsabilitatea comună, cu drept cuvânt ele sunt condamnate solidar.

OBSERVAŢIUNE. Principiul prevăzut în codul nostru prin art. 1003 şi pe care l-am împrumutat din codul italian, lipseşte în codul francez. El s'a statornicit însă şi în Franţa pe cale de jurisprudenţă, încă din vechiul drept francez. Asupra evoluţiei acestei jurisprudenţe, a se vedeà Planiol, ed. IX, T. II, p. 303, No. 900 urm.).

In codul penal francez există însă un articol (55) care prevede că toţi cei condamnaţi pentru o infracţiune sunt ţinuţi în mod solidar la plata amenzilor, daunelor, cheltuelilor etc. Chestiunea dacă acest articol poate fi invocat şi în materie civilă este controversată.

G. P. D.

CAS. REQ., **23 Dec. 1929**

Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Copil. Reţele electrice. Regulamente. (Art. 1382, 1384 c. c. fr. Art. 998, 1000 c. c. r.). *Dalloz H.* 1930, p. 102.

Concesionarul unei reţele nu trebuie să se mărginească a aplicà prescripţiile regulamentului respectiv cari interzic urcarea stâlpilor electrici; în caz când acestea sunt insuficiente, el trebuie să ia precauţiuni mai eficace, făcând inaccesibilă baza stâlpilor.

Concesionarul este responsabil de accidentul întâmplat unui copil care, urcându-se până în vârful stâlpului, a fost grav rănit din contactul cu firele electrice.

Imprudenţa copilului şi lipsa de supraveghere a părinţilor n'ar puteà face să dispară responsabilitatea concesionarului.

OBSERVAŢIE. Interpretarea art. 998 şi 1000 c. c. rom. cari în speţă vin în conflict este, în speţa de mai sus, cu deosebire interesantă. In acelaş sens a se vedeà: Cass. réq., 10 Nov. 1924 (Dalloz H., 1924, p. 665) şi Cass. réq., 28 Nov. 1927 (Dalloz H., 1928, p. 4). In ce priveşte regula că autorul unui accident nu este scutit de responsabilitate, deşi s'a conformat regulamentelor respective, a se consultà: Lalou, «La responsabilité civile», No. 143 sq., p. 99 sq.

G. P. D,

CAS. CRIM., **9 Ianuar 1930**

Responsabilitate penală. Profesor. Elev. Automobil. Accident. Răniri prin imprudenţă. (Art. 320 c. pen. fr. Art. 249 c. pen. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 118.

Elevul care ia o lecţie de conducerea automobilului este pus sub direcţia profesorului său care devine, în principiu, responsabil penalmente de accidentele cauzate de elevul său; acesta nu poate fi făcut responsabil decât de o culpă comisă personal de el.

OBSERVAŢIE. Responsabilitatea a fost examinată de instanţa corecţională numai din punctul de vedere penal. (In acelaş sens: Cass. fr. crim., 2 April 1927, *Gaz. Pal.*, 13 Mai 1927). Dar şi cu privire la responsabilitatea civilă în acţiunea privată soluţia este aceeaş. (H. Lalou, «La responsabilité civile», 1928, No. 587, p. 309 in fine).

G. P. D.

CAS. REQ., **3 Febr. 1930**

Prescripţie penală. Acţiune civilă. Termen. Daună. Delict. Quasidelict. (Art. 1382, 1384 c. c. fr.; Art. 638 pr. p. fr. Art. 998, 1000 c. c. r.; Art. 594 pr. p. r.).

Acţiunea în daune-interese pentru repararea prejudiciului cauzat prin un omor prin inprudenţă şi întemeiată nu pe art. 1382 c. c. (998 c. c. rom.) ci pe prezumţia legală de culpă prevăzută de art. 1384 al. I din acelaş cod (1000 § I c. c. rom.), nu este supusă la prescripţia de 3 ani din art. 638 pr. pen. (5 ani după art. 594 pr. p. r.), ci la prescripţia de 30 ani. (Dalloz H., 1930, p. 165).

APEL ANGERS, **22 Oct. 1929**

Prescripţie penală. Acţiune civilă. Termen. Daună. Delict. Quasi-Delict. (Art. 1382, 1384 c. c. fr. Art. 640 pr. p. fr.; Art. 998, 1000 c. c. r.; Art. 595 pr. p. r.).

Prescripţiile penale se aplică la acţiunile civile când acestea sunt întemeiate exclusiv pe o crimă, pe un delict sau o contravenţie, dar nu şi când acţiunea, în afară de faptul delictuos, este întemeiată pe un contract anterior acestui fapt sau pe o dispoziţie de drept civil.

Spre deosebire de paguba voluntară adusă proprietăţei mobiliare a altuia, paguba involuntară nu constituie o contravenţie.

Paguba involuntară pricinuită proprietarului unui armăsar de un automobilist este un quasi-delict civil, distinct de orice infracţiune penală, chiar dacă anumite fapte relevate împotriva automobilistului constituesc infracţiuni.

Prin urmare automobilistul nu poate invocà prescripţia penală cu prilejul unei cereri în daune interese. (Dalloz H., 1930, p. 27).

OBSERVAŢIE. Se cunoaşte îndeajuns vechea controversă privitoare la prescripţia acţiunei în daune în cazul când acţiunea este întemeiată pe un delict civil care este în acelaş timp şi un delict penal. Deasemeni e îndeajuns de cunoscut şi principiul după care decâteori acţiunea în daune nu este întemeiată exclusiv pe o infracţiune penală termenul de prescripţie este de 30 ani iar nu termenele prevăzute de procedura penală (art. 593—595). Găsim deci deprisos a repetà expunerea acestor probleme pe larg desbătute în orice tratat de doctrină. (V. d. ex.: D. Alexandresco V, p. 508 şi urm. cu autorităţile citate).

Publicăm două deciziuni, ale Casaţiei franceze şi ale Curţei de Apel Angers, (alese din seria de hotărîri, toate în acelaş sens, pronunţate în ultimul timp de instanţele franceze), numai pentru a semnalà tendinţa bine fixată a jurisprudenţei franceze de a scoate pe cât posibil acţiunile în daune de sub imperiul prescripţiei penale.

Cum în cele din urmă s'a admis că acţiunile în daune isvorîte din accidentele de automobil se întemeiază pe art. 1384 c. c. fr. (1000 rom.) iar nu pe art. 1382 c. c. (998 c. r.), s'a pornit dela această idee pentru a se decide că prezumţia din acest articol este o dispoziţie de drept civil cu totul diferită de culpa penală, şi că odată ce ea intervine în cauză, acţiunea în daune nu poate fi prescrisă decât prin 30 ani, deoarece acţiunea nu mai este fondată *exclusiv* pe o infracţiune penală.

In afară de cele două decizii mai sus rezumate şi în acelaş sens a se vedeà: Cas. fr. req., 2 Iunie 1928 (Dalloz H., 1928, p. 328 şi Dalloz P., 1928, 1, 153 cu nota R. Savatier); Apel Dijon, 5 Nov. 1929 (Dalloz H., 1930, p. 48); Apel Dijon, 20 Dec., 1929 (Dalloz H., 1930, p. 93); Trib. Nice, 5 Nov. 1923 (Dalloz P., 1924, II, 94); Trib. Saint-Lô., 3 Apr. 1925 (Dalloz H., 1925, p. 422); Trib. Tarn, 13 Iunie 1929 (Dalloz H., 1924, p. 424).

G. P. D.

APEL I PARIS, 8 Febr. 1930

Responsabilitate. Concubinaj. Daune interese. Absenţă de prejudiciu. (Art. 1382 c. c. fr.; Art. 998 c. c. r.). *Dalloz H*, 1930, p. 233.

In absenţa unei seducţiuni dolosive, femeea nu poate cere daune-interese pentru desfacerea unor relaţiuni cari n'au avut niciodată caracterul mai concubinaj notoriu, cari nu i-au angajat serios viitorul ei, compromiţându-i reputaţia şi îngreuindu-i o nouă aşezare.

CAS. CRIM., 28 Febr. 1930

Responsabilitate. Prejudiciu. Concubinaj. Daune interese. Evaluarea daunelor. (Art. 1382 c. c. fr. Art. 998 c. c. r.). *Dalloz H.* 1930, p. 197.

1. Femeea care trăià de mai mulţi ani cu un bărbat dela care primeà întreţinere fără nici un caracter de precaritate, are dreptul la daune-interese în caz când bărbatul a fost victima unui omor prin imprudenţă, pentru îndoitul prejudiciu direct ce ea a suferit, atunci când ea a mai cheltuit şi cu înmormântarea victimei.

2. Prejudiciul rezultat din o crimă sau delict este o chestiune de fapt şi evaluarea lui intră în puterea de apreciere a instanţei represive.

OBSERVAŢIE. I. Jurisprudenţa franceză pare a se fixà în acest sens, cu toate criticile doctrinei (Cas. Fr. Crim., 26 Nov. 1926, Dalloz P., 1927, I, p. 73; Dalloz H., 1927, p. 2; Cas. Crim., 9 Nov. 1928, D. P., 1928, 1, 23; Apel Lyon, 23 Oct. 1929, Dalloz P., 1929, II, 169). Pentru amănunte a se consultà studiul d-lui R. P. Râmniceanu: «Uniunea liberă în faţa legei şi jurisprudenţei franceze» (*Pand. Rom.*, 1929, IV, p. 107 sq.).

II. Ultimul punct e în afară de orice discuţie.

G. P. D.

APEL II LYON, 30 Decemvire 1929

Capital. Dobânzi compensatorii. Punctul de plecare. Delict. Quasidelict. Autor responsabil. (Art. 1153 c. c. fr. Art. 998, 1088 c. c. r.). *Dalloz H.* 1930, p. 174.

Regula din art. 1153 c. c. (1088 c. c. r.) privitoare la data dela care dobânzile sunt datorite, se referă numai la dobânzile moratorii, iar nu şi la cele compensatorii pe cari judecătorul este liber a le acordà cu titlu de supliment de indemnitate.

In materie compensatorie, dacă nu a intervenit o sentinţă contrară, dobânzile aşà numite «de drept» nu pot curge decât din ziua în care creanţa a fost declarată certă; în speţă (delict, quasidelict) din ziua comunicărei hotărîrei ce a stabilit responsabilitatea autorului unui accident, responsabilitate pe care el a tăgăduit-o întotdeauna.

OBSERVAŢIE. Un oarecare Laurent este obligat de tribunalul civil a plăti reclamantului Dutour o sumă de bani (fără dobânzi) ca daune pentru un accident de care s'a făcut culpabil. Curtea de Apel mai obligă pe Laurent să plătească şi «dobânzi de drept» la acea sumă, fără a fixà însă momentul de când dobânzile să înceapă a curge.

Inaintea Curţei, chemată a interpretà decizia astfel pronunţată, reclamantul Dutour pretindeà ca dobânzile să i se socotească din ziua cererei sale în judecată, pe când Laurent susţineà că deoarece şi-a declinat întotdeauna responsabilitatea acelui accident, el nu poate fi obligat să plătească dobânzi decât din ziua când datoria a rămas certă, adică din ziua când i s'a comunicat hotărîrea definitivă. Curtea de apel din Lyon a admis punctul de vedere susţinut de Laurent.

Deciziunea Curţei este cu deosebire interesantă pentrucă desleagă mai multe chestiuni de drept de mare importanţă practică şi doctrinară în materia responsabilităţei delictuale.

Astfel Curtea decide următoarele:

1. In o acţiune în daune, când judecătorii acordă o sumă de bani globală drept reparaţia prejudiciului încercat de reclamant, ei au facultatea să-i acorde *şi procente* la acea sumă, ca un «supliment de despăgubire».

Doctrina şi jurisprudenţa franceză este în această privinţă bine statornicită. (R. Demogue: «Traité des obligations», IV, p. 468, No. 133 cu aut. citate; H. Lalou: «La responsabilité civile», 1928, No. 25 şi 277).

Jurisprudenţa Casaţiei române este fixată în acelaş sens. (Cas. I, 17 Ianuar 1876, *Buletin*, p. 19; Cas. II, No. 135 din 1877, *Buletin*, p. 142; Cas. I, No. 441 din 24 Febr. 1928, *C. Jud.*, 1929 No. 21; Cas. III, 7 Mart 1928, *Pand. Rom.*, 1929, I, 68). Deasemeni şi aceea a instanţelor noastre de fond (C. Hamangiu-N. Georgean, Cod. civ. adnotat. II, sub art. 998, No. 110, 171, 172 şi 188), cu o singură excepţie, sentinţa Trib. Ilfov S. III-a (No. 615 din 1922, *Jur. Gen.*, 1924 speţa 696) care a rămas izolată.

2. Judecătorii apreciază în mod suveran nu numai indemnitatea bănească cuvenită celui vătămat, dar şi data de când urmează să curgă procentele la suma de plată.

Casaţia franceză a admis constant acest principiu. (Cas. req., 5 Iunie 1877, Dalloz P., 1878, I, 107; Cass., 14 Ian. 1920, Dalloz P., 1924, I, 34; Cas. req., 3 Iunie 1924, Dalloz P., 1924, I, 193; Cfr. Cas. rom., I, No. 149 din 28 April 1892, *Buletin*, 1892 p. 355).

Ce se întâmplă însă în cazul când judecătorii au omis a fixà în sentinţă momentul de când încep să curgă dobânzile? După care criteriu se va stabili (fie cu prilejul judecărei fondului, fie ulterior pe cale de interpretarea sentinţei ce cuprinde lacuna) şi care va fi acel moment (ziua comiterei delictului sau quasi-delictului, data intentărei acţiunei, data sentinţei şi a cărei anume sentinţe)?

3. In nici un caz art. 1153 c. c. fr. (1088 c. c. rom.) nu poate fi luat ca criteriu în deslegarea chestiunei, deoarece el se aplică numai intereselor moratorii ce sunt datorate în baza unei convenţii sau a legei, iar nu şi intereselor alocate cu titlu de reparaţia unui prejudiciu (interese compensatorii).

In această privinţă doctrina şi jurisprudenţa este constantă: «La jurisprudence n'a jamais exprimé d'incertitudes sur ce point», zice *Sourdat* («Traité général de la responsabilité», I, No. 460, p. 508). Acelaş lucru îl putem spune şi despre doctrină. Este unanim admis principiul că pentru obligaţiile cari nu «se mărginesc la plata unei sume oarecare», cum pretinde art. 1088 c. c. r., şi în special în cazul când daunele sunt acordate pentru repararea unui fapt vătămător, dacă instanţa acordă reclamantului o sumă globală şi totodată şi procentele acestei sume cu titlu de «supliment de indemnitate», ea poate acordà aceste procente cu începere dela o dată anterioară somaţiei sau chemărei în judecată. (A se consultà: Boyer, sub art. 1153 cu numeroasele autorităţi citate. *Adde:* Laurent, XX, No. 523 şi jurispr. cit. *ibidem*; Dalloz, «Rép. Responsabilité», No. 239 şi 240; R. Demogue, *op. cit.*, IV, No. 468, p. 133; Colin et Capitant. ed. IV-a, II, p. 28; D. Alexandresco, IV, p. 484, No. 3; C. Hamangiu-Rosetti-Bălănescu-Băicoianu, II, p. 552).

Jurisprudenţa Casaţiei române este în acelaş sens (V. C. Hamangiu-N. Georgean, Cod. civ. adn., II, sub art. 1088, No. 1—3).

4. Data dela care trebuesc calculate procentele nu este nici ziua când faptul dăunător a fost săvârşit, nici ziua cererei în judecată, ci data când creanţa reclamantului a devenit certă.

In această privinţă, deciziunea Curţei de apel din Lyon inovează. Am văzut că suprema instanţă franceză admite în mod constant principiul că punctul de plecare al dobânzilor intră în puterea suverană de apreciere a instanţelor de fond. Insăşi Casaţia franceză, ca şi întreaga jurisprudenţă, a admis pe rând, fie ziua când dauna s'a săvârşit sau numai a început să se producă, fie ziua chemărei în judecată, fie data pronunţărei sentinţei chiar în primă instanţă (v. Demogue, *loco cit.* cu numeroasele trimiteri).

Pentru ziua cererii în judecată se pronunţă Laurent (XX, No. 523, p. 568) şi d-l Demogue (loco cit.), care, totuşi, admite în anumite cazuri şi ziua săvârşirei faptului.

Pentru ziua comiterei faptului se pronunţă Sourdat (op. cit., p. 508, No. 459) şi D. Alexandresco (V, p. 485).

Acelaş punct de plecare este admis şi de Casaţia noastră. (Cas. I, 17 Ian. 1876; Cas. II, 135 din 1877; Cas. III, 7 Martie 1928, supracitate).

Problema este foarte delicată. Ea nu este decât o latură a unei probleme de ordin general în materia responsabilităţei delictuale. Data la care trebuie evaluat întregul prejudiciu cauzat de un fapt păgubitor, a iscat largi discuţii şi a dat prilej la soluţiuni din cele mai variate (cfr. H. Lalou, op. cit., No. 78).

5. In lipsa unei mărturisiri din partea făptaşului care neagă faptul, creanţa trebuie considerată ca certă numai din ziua în care i s'a comunicat hotărîrea de condamnare. (Asupra efectelor comunicărei sentinţelor în pr. civ. fr. vezi detalii în Japiot: «Pr. civ.», ed. II-a, No. 613, p. 416).

G. P. DOCAN

TRIB. CIV. DU NORD (LILLE), 24 Dec. 1929

Responsabilitate. Lucruri neînsufleţite. Paza lucrurilor. Culpa păzitorului e presumată. (Art. 1384 c. c. fr.; Art. 1000 c. c. r.). *Dalloz H.* 1930, p. 159, caiet 10.

Prezumpţia de responsabilitate prescrisă de art. 1384 c. civ. (1000 c. c. rom.) în sarcina celui ce păzeşte un lucru care pricinueşte o daună, este de o generalitate absolută. Ea priveşte toate lucrurile neînsufleţite, fie mobile, fie imobile, atât gazoase cât şi solide sau lichide, cu singura condiţie ca uzul lor sau simpla lor detenţie să necesite o pază faţă de pericolul ce ele îl pot pricinui altora.

In special intră în această categorie gazele vătămătoare produse și aflate într'o cadă de vin, mai ales atunci când prezența lor constituie un pericol de asfixie pentru cel ce se introduce într'însa.

Păzitorul lucrului nu poate fi scutit de responsabilitate din cauza culpei victimei, decât dacă s'ar stabili că ea a fost adevărata pricină a daunei și că ea nu puteà fi prevăzută și evitată de păzitor.

Acesta este ținut nu numai de a păzi lucrul materialmente, ci și de a preveni cauzele exterioare cari ar puteà pricinui accidentul, cu atât mai mare grijă cu cât lucrul este mai periculos.

In special, pivnicerul, păzitor al unei căzi de vin, comite o culpă când nu previne pe un căldărar (cazangiu) de pericolul la care s'ar expune dacă s'ar scoborî într'o cadă neaerisită de mai nainte, și când îl lasă singur pentru a se duce să caute o lumânare.

Responsabilitatea sa n'ar puteà fi înlăturată de împrejurarea că, după o anchetă polițienească în cursul căreia el singur a fost interogat, afacerea a fost clasată ca nefiind bine caracterizată din punctul de vedere penal.

TRIB. SEINE, 27 April 1929

Responsabilitate. Ziar financiar. Efecte și valori. Cursul lor. Pierdere. Acțiune în daune contra ziarului. Respingere. (Art. 1382 c. c. fr.; Art. 998 c. c. r.). *Dalloz H.* 1930, *Sommaires,* p. 8.

Este constant că nu pot fi făcute responsabile anumite ziare financiare de a emite asupra unor valori avize pe cari viitorul nu le confirmă; căci cursul valorilor poate fi determinat de influențe numeroase și variate, precum sunt evenimentele politice, economice, financiare, industriale și sociale.

In consecință, trebuie respinsă ca neîntemeiată acțiunea în daune-interese a unui cetitor împotriva ziarului financiar pe care îl învinuește că l-ar fi indus în eroare prin informațiile favorabile ce i le-a dat cu privire la unele titluri pe cari el le-ar fi cumpărat pe baza acelor informații și pe cari le-ar fi revândut pe urmă cu pierdere.

Aceasta cu atât mai mult cu cât aceste informații au fost date celui interesat în mod gratuit și cu cât el a achiziționat de bună voie titlurile printr'un agent de schimb și dela o mare bancă dela care ar fi putut căpătà, înainte de a da ordinul de cumpărare, toate informațiile utile.

TRIB. PAS-DE-CALAIS,
30 Ian. 1930

Responsabilitate. Culpă. Vecinătate. Fonograf electric. Radiofonie. Daune. (Art. 1382 c. c. fr.; Art. 998 c. c. r.). *Dalloz H.* 1930. p. 248.

Faptul de a întrebuințà un fonograf electric al cărui motor defectuos face imposibilă pentru vecini orice recepție utilizabilă a emisiunilor radiofonice, constituie o culpă generatoare de daune.

OBSERVAȚIE. Un medic nu se puteà folosi de aparatul său de radiofonie din cauză că o vecină a sa, proprietara unei cafenele, aveà un fonograf care de câte ori erà pus în mișcare de motorul său electric defectuos, făceà cu neputință pentru vecini orice bună audiție radiofonică. Dovedind cu ajutorul experților aceste fapte, medicul a obținut dela Tribunalul Pas-de-Calais atât suma globală de 500 fr. daune-interese, cât și 50 fr. pe zi daune cominatorii.

Sentința este în acord cu întreaga jurisprudență franceză care totdeauna admite acțiunile întemeiate pe tulburările *anormale* comise de vecini. Decâteori vecinul depășește limita neajunsurilor obișnuite și inevitabile în raporturile dintre vecini, el abuzează și devine responsabil pe temeiul art. 998 c. civ. (H. Lalou: «La responsabilité civile», 1928, p. 226).

Iată câteva exemple de turburări cari constituesc un abuz de folosință pe cari autorul citat le extrage din jurisprudența franceză mai recentă (cu trimiterile respective): sgomotul necontenit și puternic al unei uzine sau al unui stabiliment industrial, cum ar fi pentru o clinică funcționarea unei fabrici învecinate care întrebuințează ciocane- maiuri (*adde* în acelaș sens: Cas. fr., 26 Iunie 1929, *Jur. Gen.*, 1930 speța 649), fumul sau mirosul anormal al unei industrii, stabilimente industriale periculoase prin natura lor de așà fel încât vecinii sunt obligați să plătească prime de asigurare, săpături cari provoacă surparea terenurilor vecine ș. a.

G. P. D.

APEL AIX, 11 Nov. 1928

Responsabilitate civilă. Bazele acțiunei.

Prezumțiunea de culpă dedusă din art. 1384 (art. 1000 c. rom.) constituie o derogare la dreptul comun, care este formulat prin art. 1382 (art. 998 c. rom.).

In consecință, atunci când victima unui accident nu și-a întemeiat cererea sa pe dispozițiunile art. 1384 c. civ., judecătorii nu pot, chiar invocând nepreciziunea și generalitatea reclamațiunei, să aplice după voință art. 1382 c. civ. sau art. 1384 c. civ. Ei trebuie să se limiteze la dreptul comun și să nu pronunțe obligarea la despăgubiri decât într'atât cât cel vătămat, face proba unei culpe comise de acel pe care îl atacă («Réc. des Sommaires», 1928, p. 854).

OBSERVAȚIUNE. Deosebirea între culpa delictuală și aceà contractuală apare mai ales în materie de probă. Culpa contractuală se prezumă și incumbă debitorului chemat în judecată într'o acțiune în daune pentru neexecutarea contractului, să probeze cazul fortuit care ar puteà să-l libereze; din contră culpa delictuală trebuie să fie probată de către acela care pretinde și impută altuia un fapt personal străin unui contract și generator pentru el de un drept de creanță. Din această deosebire jurisprudența a tras o consecință importantă din punctul de vedere procedural și anume că un Tribunal sezizat de o cerere de despăgubire pentru responsabilitate contractuală nu poate din oficiu să examineze chestiunea responsabilității delictuale fără a săvârși o *ultra petita* (C. Apel Paris, 20 avril 1921: *Rec. Gaz. des Trib.*, 1921, 2, 622).

Partea vătămată trebue să aleagă între acțiunea născută dintr'un contract și aceea născută dintr'un delict, ea nu poate beneficià totodată de avantagiile inerente fiecăreia din aceste acțiuni, căci faptul prejudiciabil este unic și privindu-l din două puncte de vedere nu se poate a-l face să producă un efect îndoit. (In acest sens: Trib. corr. Seine, 22 Jan. 1914, *Gaz. du Palais*, 1914, 1, 360).

Deciziunea Curței din Aix este conformă principiilor în materie de probă în virtutea cărora reclamantul care aleagă, incumbă a dovedi exactitatea celor ce afirmă. Prezumțiunea de culpă din art. 1000 c. civ. (art. 1384 c. fr.) fiind o excepțiune la dreptul comun, îndată ce reclamantul nu poate beneficià de această prezumțiune trebuie să dovedească culpa debitorului obligațiunei, sub sancțiunea de a se vedeà decăzut din pretențiunile sale și judecătorii fondului nu-l pot menține într'o situațiune privilegiată din care legea îl decade.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Președinte

CAS. FR. 14 Iunie 1929 *)

Mărturisire. Indivizibilitate. Inceput de dovadă scrisă. Act sub semnătură privată făcut într'un singur exemplar. Corespondență. Concluziuni. (Art. 1356 c. civ. fr., 1206 c. civ. rom.). *Sirey,* Rep. gen., 1929, 1, 389.

Regula indivizibilităței mărturisirei nu se aplică decât la faptele nerecunoscute de una din părțile împricinate și cari, în lipsa oricărei alte probe, nu sunt stabilite decât prin însăși mărturisirea.

In special, ea nu poate fi invocată în cazul când există un început de probă scrisă rezultând dintr'un act neconform cu regulile prescrise de art. 1325 c. civ.

OBSERVAȚIUNE. Regula bine cunoscută, că indivizibilitatea mărturisirei nu se aplică decât atunci când mărturisirea este singura probă a faptului invocat, dar nu și atunci când faptul mărturisit se stabilește printr'un alt mijloc de dovadă, este constantă în drept (Cas. Fr., 10 Dec. 1901 Dalloz 1902, 1, 404 și trimiteri, *adde*: Aubry et Rau, V éd Bartin, I, 12 § 751, p. 129; Lacantinerie et Barde, *Des oblig.*, t. IV, No. 2719; *Rép. gen. V. Aveu*, No. 326 urm.).

In special, mărturisirea poate fi despărțită când faptul la care se raportă e stabilit printr'un început de probă scrisă completat prin prezumțiuni sau prin dovada cu martori. Asupra importantului principiu al indivizibilităței mărturisirii judiciare a se vedeà expunerea făcută detailat în: «Tratatul de drept civil român» de d-nii C. Hamangiu, Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu, v. II, p. 741 urm.

S. R.

CAS. CIV., 3 Decemb. 1929

Servitute. Prescripție. Folosință restrânsă. Stingerea parțială a servituței. Situația locului. Restabilire. (Art. 707, 708 cod. civ. fr. Art. 640, 641 cod. civ. român). *Dalloz H.* 1930, No. 2, p. 18.

In fapt. Proprietarul fondului dominant aveà dreptul de trecere călare și cu piciorul pe fondul servant al cărui proprietar își rezervase prin actul de constituirea servituței numai facultatea de a pune bariere la cele două capete ale drumului, predând în acest caz cheile proprietarului fondului dominant.

In anul 1906 proprietarul fondului servant aduce drumului câteva modificări între cari anumite bariere și trepte cari făceau imposibilă trecerea călare și incomodau trecerea cu piciorul. Proprietarul fondului dominant primește totuși cheile și nu protestează. Mai târziu își vinde

---

*) Vezi și *Dreptul,* 1930, pag. 100.

imobilul. Noul proprietar, după 15 ani dela data modificărilor aduse drumului, intentează succesorilor deţinători ai fondului servant o acţiune pentru restabilirea situaţiei anterioare. Curtea de Apel respinge acţiunea pentru motivul că proprietarul fondului dominant a renunţat tacit la servitutea de trecere cu calul. Casare pentru motivele următoare:

In drept. Potrivit art. 707 şi 708 c. civ. fr. (art. 640 şi 641 român) folosinţa restrânsă a unei servituţi atrage stingerea ei parţială şi, prin urmare, reducerea ei în limitele în cari a fost exercitată.

Folosinţa unei servituţi discontinue nu poate fi neapărat privită ca o folosinţă restrânsă numai pentrucă stăpânul fondului dominant nu s'a folosit de fondul servant decât de o parte din ceeace servitutea îi dădeà dreptul să facă.

Dacă el s'a folosit de servitute potrivit titlului său şi în măsura nevoilor şi intereselor sale, atunci poate fi considerat că şi-a conservat dreptul în întregime.

Nu însă şi atunci când exerciţiul limitat al servituţei, departe de a fi rezultatul libertăţei sale de opţiune, a fost pricinuit dimpotrivă de o modificare în situaţia naturală a locului, prin care s'a făcut pe viitor imposibilă exercitarea servituţei în toată întinderea sa.

Totuşi în aceste împrejurări proprietarul fondului dominant nu va pierde dreptul pe care nu l-a exercitat, decât dacă neuzul s'a prelungit timp de 30 ani în termenii art. 707 fr. (640 rom.).

Renunţarea la un drept nu se presupune. In orice caz ea n'ar puteà rezultà din lipsa de protestare a proprietarului fondului dominant împotriva modificărei aduse situaţiei locului şi care e de natură a-i restrânge exerciţiul servituţei. Lui îi este îngăduit să pretindă restabilirea lucrurilor în starea lor primitivă, atâta timp cât nu i se poate opune prescripţia.

OBSERVAŢIA I. Speţa de mai sus priveşte modul de prescriere al unei servituţi discontinue. Art. 641 din codul civil român prevede că modul servituţei se prescrie ca şi servitutea şi în acelaş chip, aplicându-se prin urmare şi pentru stingerea parţială a unui drept de servitute regulile prevăzute în art. 640 cod. civ. rom. Astfel pentru o servitute discontinuă prescripţia de 30 ani începe a curge din ziua de când nu s'a mai făcut uz de dânsa.

Casaţia franceză face o constantă aplicare a acestor principii în materia servituţilor discontinui, admiţând întotdeauna că neuzul parţial al servituţei păstrează totuşi servitutea în întregime când folosinţa parţială este datorită numai voinţei titularului, iar nu altor cauze (*Troplong, Duranton* ş. a.).

Trebuie ca *lunga prescripţie* să fie împlinită pentru ca servitutea să se micşoreze şi să nu mai poată fi exercitată în toată plenitudinea ei. In acest sens se pronunţă majoritatea autorilor, citând chiar exemplul din speţa de mai sus. (A se vedeà: Laurent, VIII, No. 329, p. 400; Planiol, Ripert et Picard, III, p. 931; D. Alexandresco, III, p. I, p. 882, cu autorităţile citate). Opinia unor autori mai vechi cari pretindeau că s'ar puteà invocà şi prescripţia decenală este astăzi respinsă de o jurisprudenţă constantă. (A se consultà: Dalloz, «Rép. servitude», No. 1238; Hamangiu, Bălănescu, Băicoianu, II, p. 499 sq.).

N. R.

OBSERVAŢIA II-a. Modul servituţei, felul de a uzà prescris de titlul constitutiv, poate să se prescrie ca şi servitutea însuş şi cu acelaş chip, prevede art. 641 c. civ. r. corespunzător art. 708 c. civ. fr. Aceasta înseamnă — zice Planiol et Ripert — că nefolosinţa parţială are acelaş efect extinctiv ca şi nefolosinţa totală şi că ea micşorează servitutea în măsura în care n'a fost exercitată. Servitutea care n'a fost utilizată decât în parte se găseşte după 30 ani micşorată şi nu mai poate fi exercitată în viitor în întregimea sa. (Planiol et Ripert: «Traité Pratique de Droit Civil Français», t. III, No. 99).

Astfel, dacă având dreptul de a deschide la o distanţă mai mică decât acea legală 3 ferestre în zidul meu şi n'am deschis în curs de 30 ani decât 2 ferestre, am pierdut prin neuz dreptul de a deschide a treia fereastră. (Exemplul dat de Alexandresco, III, Partea I, p. 881). Modul servituţei va fi astfel restrâns prin prescripţia liberatorie. (Mourlon, I, 1867; Laurent, VIII, 328; Baudry et Chauveau, 1169). D-nii Hamangiu, Rosetti-Bălănescu şi Băicoianu critică dispoziţiunea acestui text şi cu drept cuvânt ca fiind contrară prevederilor art. 642 c. civ. (art. 709 c. fr.) contrară principiului indivizibilităţei servituţilor şi echităţei. (C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, II, No. 680, p. 500). La Romani din contra servitutea întreagă se păstrà chiar când nu se întrebuinţase dreptul întreg, căci zice o lege din Digeste: «Qui latione via vel augustine usus est, retinet servitutem». (Dig.: «Lex 9», par. I) iar alta «Quemadmodum servitutes comittuntur», 8, 6, adaogă: «Is qui per partum itineris it, totum jus usurpare videtur». (Dig.: «Lex 8», par. I). Domat dând însă o interpretare greşită acestui ultim text, redactorii codului francez l-au reprodus şi după aceştia şi codul nostru, asemenea şi legiuitorii codurilor italian, spaniol şi olandez. Curtea de Casaţiune franceză socotind nepotrivită această dispoziţiune legală a căutat s'o înlăture măcar în parte şi a decis că servitutea este integral conservată când exerciţiul său este în mod voluntar redus de proprietarul fondului dominant care uzează numai conform trebuinţelor sale, şi din contra servitutea se găseşte micşorată atunci când restrângerea modului său de exercitare se datoreşte unui obstacol material, unui caz de forţă majoră. (Ch. Réq., 5 juin 1860, Dalloz P., 61, I, 252; Cass. Civ., 20 août 1882, Dalloz P., 83, I, 341; Cass. Civ., 6 juillet 1897, Dalloz P., 97, I, 488; Ch. Réq., 12 janv. 1909, Dalloz P., 1909, I, 391). Această deosebire jurisprudenţa franceză o face atât în ce priveşte servituţile continuie cât şi pentru cele discontinuie. Legea însă nu face cât de puţin această distincţiune aşà încât cu drept cuvânt autorii celui mai recent tratat de drept civil dela noi, se îndoesc de exactitatea juridică a unui astfel de sistem în evidentă contradicţie cu textul. (C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, op. şi loco citat). Oricâtă utilitate ar aveà un astfel de sistem, mai ales pentru servituţile discontinuie, nu trebuie a se uità misiunea interpretului, care oricât ar tălmăci legea nu trebuie să adaoge la ea şi să facă distincţiuni acolo unde textul legei n'a făcut, unde el este clar şi precis, oricât de greşit şi neechitabil ar fi.

Deciziunea Inaltei Curţi franceze în speţa de mai sus nu este decât conformă sistemului admis şi care în jurisprudenţa noastră n'a avut ecou.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Preşedinte

APEL MONTPELLIER,
31 Martie 1928

Dezistare. Desavuarea paternităţei. Nevalabilitatea dezistărei.

Atunci când este vorba de o acţiune privitoare la starea şi capacitatea persoanelor, ca o instanţă de dezavuarea paternităţei, nu poate fi dezistare şi achiesare valabile. («Réc. des Sommaires», 1928, No. 111, pag. 815, Vembre).

OBSERVAŢIE. Chestiunea soluţionată de C. Apel din Montpellier este controversată. Autori ca Beriat de Saint Prix («Cours de Procédure Civile», tome I-er, p. 367), Thomine Desmazures («Commentaires sur le Code de Proc. civile», tome I-er, p. 618), iar la noi Tocilescu (partea III-a, «Proc. civilă propriu zisă», p. 578) au susţinut că nu se poate dezistà dela un proces în care ordinea publică este interesată, de ex. un proces de stare personală, de stare de copil legitim sau natural. In acelaş sens şi jurisprudenţa; astfel în materie de interdicţie dezistarea reclamantului nu îl privează de dreptul de a face o cerere nouă (C. Apel Lyon, 14 juillet, 1853; Dalloz, P. 54, 3. 35; C. Apel Nancy, 15 juin 1865, Dalloz, p. 66. 2, 142; Aubry et Rau, I, par. 124, p. 791 éd. V-ème). Acela contra căruia interdicţia a fost pronunţată, nu se poate dezistà dela apelul pe care l-ar fi făcut (C. Apel Lyon, 24 juillet, 1872; Sirey, 73. 2, 40; C. Apel Caen Mai 18. 514; Sirey, 1902. 2, 89, «Chauveau sur Carré», (Cours de Proc. Civille et Commerciale, tome VI-ème, 2-ème partie 3031 bis, p. 785; Demolombe, VIII, 474; Aubry et Rau, op. şi loco cit., p. 790). In această ultimă chestiune s'a pronunţat însă contra C. Apel Bordeaux, 5 juillet 1829 (Sirey, 29. 2, 298). C. Apel Agen a declarat la 16 févr. 1853 că se poate în mod valabil dezistà dela apelul unei hotărîri de separaţiune de corp. C. Apel Colmar a statuat în acelaş sens la 26 Ian. 1854. Curtea de Casaţiune a sancţionat această jurisprudenţă printr'o decizie dela 11 Mai 1853 («Chauveau sur Carré», op. cit. Supplément par Dutruc, tome VII-ème, I-er vol., 7 pag., 563). Nu vom insistà însă a urmări mersul jurisprudenţei în materie de dezistare la cererile de divorţ sau separaţiune de corp şi ne mărginim a trimite la Garsonnet et Cézar Bur (tome III-ème, 2-ème partie, vol. II) care prezintă chestiunea foarte pe larg şi sistematic.

Revenind la controversa în doctrină trebuie să expunem şi părerea lui Glasson et Tissier, care ni se pare cea mai justă şi mai juridică. După aceşti autori dezistarea n'are efect dacă tinde a creà o situaţiune pe care tribunalele singure pot s'o stabilească şi care n'ar puteà depinde de voinţa singură a părţilor interesate (Glasson et Tissier, II, No. 565, p. 610, éd. III-ème). D-l Victor Cădere, care a produs la noi cea mai nouă lucrare de procedură civilă, spune: «Sunt unele procese, în care dezistarea nu este posibilă, cum ar fi anularea unei căsătorii şi în genere acele procese cari ating ordinea publică sau în legătură cu apărarea domeniului public» («Tratat de Proc. Civilă», No. 361, ed. 1928). După cum vedem, d-sa este în sensul părerei lui Tocilescu şi a vechilor autori francezi sus citaţi şi în spiritul deciziunei ce adnotăm.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Preşedinte

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

CAS. I, 27 Septemvrie 1929

Improprietărire. Instrăinare. Act autentic. Dacă se cere şi în cazurile în care dreptul de preemţiune al Statului nu are a se exercită. (Art. 1, 2, 3 legea din 13 Martie 1925; art. 7 reg. legei). **Legea publicată în M. Of. din 20 August 1929. Validare. Dacă se poate susţine înaintea Inaltei Curţi.**

a) Forma autentică constitue faţă de dispoziţiunile legei din 13 Martie 1925, o condiţiune de valabilitate şi pentru înstrăinările scutite de dreptul de preemţiune, precum sunt donaţiunile ascendenţilor către descendenţi, indiferent dacă asemenea donaţiuni sunt făţişe sau ar fi făcute sub forma deghizată a unor acte de vânzare şi cu toate că, în acest din urmă caz, ele ar fi, după dreptul comun, valabile chiar dacă s'ar efectuă prin acte sub semnătură privată.

b) Motivul de apărare ridicat de intimat în faţa Inaltei Curţi că recursul, prin care se discută valabilitatea actului de înstrăinare în raport cu legea din 13 Martie 1925, nu ar mai prezentă nici un interes întrucât actul de înstrăinare ar fi fost în orice caz validat prin art. 9 din legea pentru reglementarea circulaţiunei pământurilor dobândite prin legile de împroprietărire publicată în *Monitorul Oficial* No. 183 din 20 August 1929. Acest motiv de apărare nu poate fi primit a fi discutat direct în recurs, el necesitând verificări de fapte aşă că urmează a fi discutat înaintea instanţei de trimitere. (Siţa Ion Dobre, autorizată de soţ, Constantina Tache Cristea Radu, autorizată de soţ şi Dumitra M. Matache Nicolae, autorizată de soţ cu Constantin Păun Călin. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 10/930).

CAS. I, 5 Nov. 1929

Intervenţie. Interes moral. In ce cazuri poate justifică o cerere de intervenţie. Aplicaţiune.

Potrivit art. 247 c. civ., numai acela are calitatea de a interveni într'o pricină ce se urmează între alte persoane care are un interes legitim, născut şi actual fie pentru recunoaşterea drepturilor sale, fie pentru recunoaşterea drepturilor uneia din prigonitoarele părţei.

Deşi interesul moral poate face în principiu admisibilă o cerere de interventiune, aceasta presupune însă un interes propriu, distinct de al părţilor litigante şi care poate servi de bază unei acţiuni principale din partea intervenientului; atunci însă când nu se pune în discuţiune nici o chestiune în legătură cu onoarea sau drepturile patrimoniale ale intervenientului, ci interesul pur moral pe care acesta l-ar aveà sprijinit numai pe sentimentul de afecţiune faţă de una din părţile în proces, nu poate justifică cererea sa de intervenţiune.

In speţă, instanţa de fond a constatat că recurenta nu justifică şi nici nu pretinde că a intervenit în litigiul din speţă, pentru recunoaşterea sau apărarea vreunui drept al ei; din contra, prin concluziunile scrise depuse în apel a declarat că nu intervine în acest proces spre a conservă averea copiilor în scopul de a fi eventual scutită de obligaţia alimentară faţă de ei şi nici în vederea perspectivei vreunui emolument succesoral.

Intrucât, interesul pur moral pe care recurenta pretinde că îl are de a apără averea copiilor ei nu poate justifică intervenţia ei în proces, bine şi legal Curtea de apel, a respins ca fiind făcute fără calitate, apelul şi intervenţia recurentului. Procedând astfel, instanţa de fond a făcut o justă aplicaţiune a principiilor de drept referitoare la materie, n'a violat textele de lege arătate şi n'a comis nici o omisiune esenţială. (Cas. I, dec. 2378 din 5 Noemvrie 1929. Respins recursul introdus de Raia dr. Brener în proces cu Artur Taller).

CAS. I, 13 Noemvrie 1929

Sentinţă. Dovezi. Motivare. Cum trebuie să se facă.

Faptul că instanţa de fond nu a discutat fiecare probă în parte, nu constitue o omisiune sau o nemotivare atunci când se arată cari sunt dovezile esenţiale ce au condus-o la soluţionarea dată, înlăturând astfel implicit pe acelea pe care nu le-a discutat. (Mihalache Niche cu Nicu Gh. Moise. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 8/930).

CAS. I, 15 Ianuarie 1930

Teren rural. Inalienabilitate. Art. 132 vechea Constituţie. Termen. Dare. Art. 125 legea agrară 1921. Efecte.

O lege ordinară neputând modifică dispoziţiunile unei legi cu caracter constituţional, rezultă că deşi art. 125 din legea agrară din 1921 — articol care nu figurează printre acelea având un caracter constituţional — a dispus că înstrăinările pământurilor rurale dobândite în virtutea diferitelor legi de împroprietărire se respectă, totuş această dispoziţiune nu se poate referi la înstrăinările anterioare anului 1916 — până când inalienabilitatea erà declarată, prin art. 132 din vechea Constituţie, ca îmbrăcând un caracter constituţional — ci numai acelor înstrăinări efectuate sub imperiul legei ordinare care a prelungit inalienabilitatea, după expirarea termenului fixat de art. 132 din Constituţie. (Ghiţă Mihai zis Bucur, Nicolae Mihai zis Bucur şi Maria T. Mihai zisă Bucur cu Leanca Grigore Iorga. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 10/930).

CAS. II, 12 Decemvrie 1929

Bucovina. Soţie. Sustragere de sub puterea maritală. Elemente (Art. 97 al. 2 cod. pen.).

Dacă legiuitorul pedepseşte pe acela care chiar cu voia femeei o sustrage de sub puterea maritală, nu este însă mai puţin adevărat că, pentru ca faptul să poată fi calificat crimă conform par. 97 al. 2 cod. pen., se cere să existe o intenţie delictuoasă şi să se constate că inculpatul cu viclenie a îndemnat pe soţia infidelă la părăsirea domiciliului conjugal. (Teofil Cojocariu contra sent. Trib. Suceava cu No. II/79/929. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 8/930).

CAS. II, 14 Ianuarie 1930

Hotărîri de expedient. Caracter. (Art. 260 pr. civ.). **Contestaţie. Dacă e admisibilă împotriva hotărîrilor de expedient. Soluţiune afirmativă. Executare. Sentinţa Tribunalului. Apel. Hotărîre de expedient. Ce se execută.** (Art. 372 pr. civ.).

a) Hotărîrile de expedient pronunţate de instanţele judecătoreşti, potrivit art. 260 pr. civ., în virtutea convenţiunei prezentate de părţi sunt adevărate hotărîri judecătoreşti deoarece instanţele, pronunţându-le, nu se mărginesc a da autenticitate convenţiunilor prezentate ci îşi însuşesc acele convenţiuni şi le pronunţă ca emanate dela justiţie pe baza acordului părţilor litigante.

b) Hotărîrile judecătoreşti definitive putând fi executate şi atacate pe calea contestaţiei la executare, o asemenea cale de atac este admisibilă şi împotriva hotărîrilor de expedient puse în lucrare.

c) In cazul când sentinţa Tribunalului a fost apelată şi instanţa de apel s'a pronunţat asupra apelului declarat, fie printr'o decizie ordinară, fie printr'o hotărîre de expedient, hotărîrea ce are a fi pus în executare şi ca atare devine, susceptibilă de a fi atacată pe calea contestaţiunei este, nu hotărîrea Tribunalului, ci deciziunea Curţei de apel. (Statul Elen cu Gh. Mexis ş. a. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 9/930).

CAS. II, 20 Ianuarie 1930

Despăgubiri civile. Acţiune civilă alăturată celei penale. Achitarea inculpatului la prima instanţă. Dreptul părţei civile de a apelà şi a obţine despăgubiri în instanţa de apel chiar când acţiunea publică s'a stins.

Potrivit art. 1, 2 şi 3 pr. pen., orice infracţiune la legea penală dă naştere unei acţiuni publice şi poate produce şi o acţiune privată.

Aceste două acţiuni diferite prin obiectul şi titularul lor, deşi au o cauză comună, faptul penal, ele rămân însă pefect distincte, fiecare din ele fiind guvernate de regulele speciale rânduite de lege cu privire la exercitarea şi soluţionarea lor, aşă încât soarta uneia nu este legată de soarta celeilalte.

Ca o consecinţă a acestui principiu, achitarea inculpatului rămasă definitivă, deşi atrage stingerea irevocabilă a acţiunei publice și ridicarea caracterului de infracțiune faptului imputat, ea nu înlătură însă consecințele de ordin civil ale acelui fapt și ca atare nu crează un obstacol acțiunei civile. Instanța penală, găsindu-se sesizată cu acțiunea civilă, această acțiune trebuie să fie la rândul ei soluționată și deci instanța de apel investită cu apelul părței civile trebuie să-l examineze și să cerceteze dacă în raport cu art. 998 și 999 c. civ., faptul imputat a produs vreun prejudițiu, și a acordà despăgubiri în caz afirmativ.

A decide altfel, ar însemnà a se creià părței civile o situațiune mai rea atunci când a ales calea penală pentru valorificarea pretențiunilor sale, fiindcă am privà-o de beneficiul celor două grade de jurisdicțiune, ori voința legiuitorului atunci când a dat acces părței civile în instanța penală, a fost tocmai de a o avantajà, iar nu de a-i creià o situație mai rea decât dacă s'ar fi adresat instanței civile.

Dealtfel art. 197 pr. pen. prevede în mod expres dreptul părței civile de a apelà, adăugând chiar: «în ceeace privește interesele civile».

Cât despre argumentul pe care instanța de fond îl trage din art. 11 pr. pen., el trebuie înlăturat, acest text nefăcând decât să consacre regula *electa una via*, deci să oprească accesul la instanța civilă, dar nu să ridice părței civile dreptul de a-și valorificà până la capăt înaintea acestor instanțe penale pretențiunile sale. (Cas. II, dec. 246 din 20 Ianuarie 1930. Admis recursul. Președinte, C. Chiseliță, consilier).

OBSERVAȚIUNE. Deciziunea No. 8776 din 5 Noemvrie 1928 (v. *Jur. Gen.*, 1929, speța 48) prin care Inalta Curte de Casație declarase inadmisibil apelul părței civile într'o cauză în care inculpatul fusese achitat de prima instanță, a determinat ulterior pe multe instanțe de fond să adopte aceeaș soluțiune, deși soluțiunea contrarie fusese aproape constant consacrată până acum de jurisprudența noastră.

Cum deciziunea de care pomenim, print'un vițiu de redacțiune, exprimà altceva decât ceeace voise să pună Inalta Curte, care nu înțelesese să revină asupra jurisprudenței de până atunci, la cea dintâiu ocaziune, Suprema Instanță a ținut să alunge orice îndoeală declarând admisibil apelul părței civile chiar în cazul când acțiunea publică s'a stins prin achitarea inculpatului rămasă definitivă. Numeroase deciziuni din anul 1929 și de anul acesta au adoptat continuu aceeaș soluțiune.

Admisibilitatea apelului părței civile în caz de achitarea inculpatului la prima instanță și neapelarea sentinței achitătoare de ministerul public a fost totdeauna preconizată de doctrină și acceptată de jurisprudență (vezi adnotațiunea noastră din *Curierul Judiciar*, 1922, No. 40 pag. 636; vezi și Tratatul Tanoviceanu, No. 218^3, pag. 360).

De sigur că partea vătămată nu poate valorificà înaintea instanțelor penale decât pretențiuni decurgând dintr'un fapt ilicit penal, dar în această măsură partea civilă care s'a adresat instanței penale are dreptul, la adăpostul tuturor garanțiilor pe care legea le conferă oricărui justițiabil, să-și valorifice înaintea tuturor instanțelor prin mijlocirea căilor de atac, susținerea sa că a suferit prejudițiu și că acest prejudițiu derivă dintr'un fapt penal. Imprejurarea că prima instanță a achitat pe inculpat, nu înseamnă că această instanță nu a putut greși; iar împrejurarea că ministerul public nu a apelat hotărîrea achitătoare, iarăși nu înseamnă că pretențiunile și susținerile părții civile nu ar fi temeinice. Deci drept și logic este ca partea civilă să fie admisă a cere instanței superioare, în raport cu interesele sale civile, să se constate greșala primei instanțe și să i se satisfacă pretențiunile. Prin aceasta nu se violează lucrul judecat în penal dedus din neapelarea de Parchet a hotărîrei achitătoare, fiindcă exercițiul acțiunei publice de către ministerul public este guvernat eminamente de principiul *oportunităței*, și deci împrejurarea că Parchetul a găsit *că nu este oportun* să mai apeleze o hotărîre achitătoare nu implică recunoașterea *absolută* a nevinovăției inculpatului, ci înseamnă numai că societatea prin ministerul public a renunțat la devoluarea acțiunei publice și înaintea instanțelor superioare. Dar aceast oportunitate nu privește decât acțiunea publică, ea nu leagă pe instanțele superioare decât sub raportul acțiunei publice care nu mai poate fi reînviată. Deci instanța penală va puteà constatà faptul, vinovăția și prejudițiul, nu va aplicà însă nici o pedeapsă fiindcă ministerul public ca titular al exercițiului acțiunei publice a *găsit oportun* să nu apeleze și deci să renunțe la urmărire, dar va acordà părței civile daunele ce i se cuvin.

Acest drept al părței civile de a apelà și al instanței de apel de a acordà daune, în caz de achitare la prima instanță, este cu atât mai justificat în sistemul legiuirei noastre cu cât art. 11 închide părței civile în caz de achitare orice acces la instanțele civile, de unde și consecința la care în mod judicios a ajuns Inalta noastră Curte decizând că instanțele penale pot în caz de achitări improprii acordà despăgubiri civile. (Vezi dec. 4813 din 1929 cu adnotațiunea noastră în *Cr. Jud.*, 1929 No. 38, p. 604).

Așadar instanța de apel, în apelul părței civile, este chemată de a cercetà nu numai dacă rău a fost achitat inculpatul, ci și dacă, fiind locul a se pronunțà achitarea, această achitare nu intră în cadrul achitărilor improprii care dau drept instanțelor penale să acorde despăgubiri.

In acest sens este concepută soluțiunea din deciziunea ce adnotăm în care se recomandă instanței apelative să cerceteze dacă faptul există în materialitatea lui și dacă el conform art. 998 și 999 a cauzat vreun prejudițiu.

VINTILĂ DONGOROZ

CAS. II, 23 Ianuarie 1930

Bucovina. Materie penală. Citare. Termen dat în cunoștință. Nu poate suplinì citarea prevăzută de paragr. 281 cifra 3 și 5 pr. pen. buc.

In materie penală — în cazul judecărei în lipsă — conform par. 281 cifra 3, condamnarea inculpatului nu se va puteà face, dacă nu a fost citat personal și cu mențiunea că afacerea va fi cercetată și în lipsa sa.

Această dispozițiune a legei fiind categorică, citarea nu va puteà fi înlocuită cu darea termenului în cunoștință la un termen precedent. (Gheorghe I. Boloha contra sentinței No. I, 160/29/8 a Trib. Suceava. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 10/930).

CAS. II, 23 Ianuarie 1930

Tentativa de omor. Dacă este amnistiată. Legea din 6 Iunie 1929.

Prin art. 2 al legei de amnistie din 6 Iunie 1929, legiuitorul, declarând că nu vor puteà beneficià de amnistie, între alte infracțiuni, omorul cu voință, a înțeles să excepteze nu numai crima isbutită, ci și tentativa, această intențiune a legiuitorului reieșind din faptul că art. 1 cuprinde și tentativele, iar art. 2 trebuie pus în legătură cu art. 1 la care se referă. (Cas. II, 356 din 23 Ianuarie 1930).

OBSERVAȚIUNE. Chestiunea dacă exceptarea unor anumite infracțiuni dela beneficiul amnestiei implică și exceptarea formelor imperfecte ale acelor infracțiuni (tentativă și infracțiune săvârșită dar neisbutită) s'a mai pus înaintea instanțelor noastre și cu ocaziunea amnestiei din 1920.

Inalta Curte s'a pronunțat atunci în sensul că exceptarea unei infracțiuni implică și exceptarea tentativei acelei infracțiuni. (Cas. II-a, dec. 1335 din 920 în *C. J.*, 1920 No. 83 și dec. 699 din 924 în *J. Gen.*, 1924 speța 1067).

Dacă ne raportăm la natura legilor sau decretelor de amnestie, cari sunt considerate că conțin dispozițiuni de ordin substanțial și cari ca atari trebuiesc să fie de strictă interpretare, de sigur că soluțiunea adoptată de Inalta Curte apare ca neconformă cu acest principiu al strictei interpretări, fiindcă se dă excepțiunilor o accepțiune mai largă decât cea pe care o indică în mod strict legea sau decretul de amnistie, înglobându-se infracțiunilor exceptate și formele lor imperfecte.

Dacă ținem însă seamă că aceste forme imperfecte nu constituiesc o categorie deosebită de infracțiuni și deci un ilicit penal distinct de infracțiunea perfectă ale cărei forme imperfecte sunt, atunci de sigur că ori de câte ori o lege sau un decret vorbește de o infracțiune oarecare trebuie să înțelegem atât forma sa perfectă cât și formele sale imperfecte. Această din urmă teză o socotim mai corectă și deci soluțiunea Inaltei noastre Curți găsește în ea o serioasă justificare.

In elaborarea legilor sau decretelor de amnistie ar trebui însă, pentru a se curmà orice discuțiuni, să se prevadă în mod expres și formele imperfecte ale infracțiunilor când se fixează excepțiunile.

Acest procedeu a voit să-l urmeze autorii legei de amnistie din 6 Iunie 1929, dar în loc să limpezească lucrurile, — din neatenție bănuim — mai rău le-a complicat.

In art. 1 al legei se spune că sunt amnestiate toate infracțiunile... «încercate sau săvârșite...», etc. Deci legea ne spune că nu numai infracțiunile consumate sunt amnestiate, ci și cele tentate; preciziune inutilă fiindcă e clar ca lumina zilei că atunci când ierți infracțiunea consumală cu atât mai mult o ierți pe cea numai încercată, căci nu e admisibil să se ierte forma mai gravă și să nu se ierte cea mai ușoară. Preciziunea deci trebuià făcută nu la infracțiunile amnestiate, ci la cele exceptate, fiindcă la excepțiuni exceptarea formei mai grave nu mai implică în mod logic și exceptarea formei mai ușoare (tentativă și infracțiune neisbutită) ci după cum am arătat mai sus extinderea dă loc la discuțiuni.

Or — și aci e neatenția — în art. 2 al legei din 6 Iunie 1929 nu mai întâlnim această precizare; ba ceva mai mult, după ce se enumeră o serie de infracţiuni exceptate, când se ajunge la omuciderile voluntare se adaogă «chiar dacă sunt săvârşite şi neisbutite sau numai încercate» şi apoi se merge cu enumerarea mai departe.

Aşa dar, când e vorba de omucideri voluntare legea precizează expres că nu numai infracţiunea de omucidere voluntară consumată e exceptată de amnistie, ci şi cea săvârşită dar neisbutită, cât şi cea încercată.

Or, dacă legea precizează acest lucru expres pentru omuciderile voluntare, înseamnă prin cel mai categoric à contrario că la toate celelalte infracţiuni exceptate excepţiunea nu priveşte şi formele imperfecte (tentativa şi neisbutirea) ci numai infracţiunea consumată, căci dacă legiuitorul ar fi voit contrariu ar fi spus acest lucru nu numai cu privire la omuciderile voluntare, ci s'ar fi referit la toate infracţiunile exceptate.

Argumentul pe care Inalta Curte, în deciziunea ce adnotăm, îl trage din art. 1 al legei pentru a justifică că tentativa de omor este exceptată la amnistie este inutil, pentru cazul în speţă, fiindcă după cum am arătat, art. 2 prevede expres că tentativa de omor se exceptează, şi inacceptabil pentru cazul celorlalte infracţiuni, fiindcă departe de a veni în favoarea tezei că şi tentativa este exceptată, dimpotrivă confirmă teza contrarie.

In adevăr, în art. 1 legea izolează categoric formele imperfecte de forma perfectă a infracţiunilor, spunând că se amnestiază *toate* infracţiunile prevăzute de codurile penale sau legile speciale, încercate sau săvârşite. Deci avem deoparte grupul tuturor infracţiunilor săvârşite şi de altă parte grupul tuturor infracţiunilor tentate. Din aceste grupuri legea trebuià să extragă ceeace voia să excepteze dela amnistie; tot ce nu-i extras expres, înseamnă că beneficiază de amnistie. Ori legea în art. 2 a extras expres din grupul *tuturor* infracţiunilor tentate numai tentativa de omucidere voluntară, atât şi nimic mai mult, deci toate celelalte infracţiuni tentate continuă să rămână guvernate de articolul 1.

Iată cum, printr'o neatenţiune în elaborarea legei, soluţiunea care se impune cu privire la această lege este că tentativa infracţiunilor exceptate dela amnestie — afară de tentativa de omor — beneficiază de amnistie.

VINTILĂ DONGOROZ

CAS. III, 14 Ianuarie 1929

Acte administrative de autoritate. Irevocabilitate. Demisiune. Acceptare. Revenire. Consilieri comunali. Demisiune. Cui trebuie adresată. (Art. 27, 28 l. administr.).

a) Actele administrative de autoritate odată ce au fost aplicate şi legal executate, creind sau modificând anumite situaţiuni juridice, dobândesc, prin chiar acest fapt, un caracter de irevocabilitate, ne mai putându-se de exemplu reveni asupra primirei unei demisiuni, aşà cum se făcuse în speţă.

b) Demisiunile consilierilor comunali ai municipiilor se prezintă Ministerului de Interne iar nu consiliului comunal. (Ministerul de interne contra deciziunii Curţei de Apel Constanţa cu Traian Ulpiu Berbereanu. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 9/930).

CAS. III, 23 Ianuarie 1929

Contencios administrativ. Conflict industrial. Deciziune. Caracter jurisdicţional. Competenţă.

Deciziunea pronunţată de Ministerul de interne prin care se tranşează un conflict industrial dintre un patron şi un lucrător, nu este un act administrativ de autoritate, ci un act de jurisdicţie, nesusceptibil de a fi atacat înaintea instanţei de contencios administrativ.

(Armin Vaida cu Minist. de Interne).

CURTEA (după divergenţă): Având în vedere că prin decizia supusă recursului Curtea de Apel, judecând ca instanţă de Contencios administrativ a respins cererea recurentului Armin Vaida de a se anulà deciziunea No. 16804 din 1926 a Ministerului de Interne dată de această autoritate ca a treia instanţă industrială într'un diferend ivit între recurent ca salariat şi întreprinderea la care erà angajat ca patron.

Că recurentul, atacând cu recurs deciziunea Curţei de apel, această Inaltă Curte a ridicat din oficiu chestiunea de ordine publică necercetată de Curtea de apel, dacă sub raportul naturei actului atacat, instanţa de Contencios administrativ erà competinte să judece această afacere, dacă, cu alte cuvinte, deciziunea Ministerului de Interne dată în condiţiunile de mai sus, constitue un act administrativ de autoritate de competinţa instanţelor de contencios administrativ de a fi judecat, sau un act de jurisdicţie supus regulelor de competinţă privitoare la aceste acte.

Considerând că deciziunea Ministerului de Interne, atacată cu acţiune în Contencios administrativ, a fost dată de această autoritate asupra apelului făcut contra deciziunei unei instanţe industriale inferioare, Prefectura judeţului Braşov, prin care aceasta reformase hotărîrea pronunţată în primă instanţă de delegaţiunea permanentă a comunei Târgu Săcuesc, asupra diferendului ivit între recurent ca salariat şi patronul său, în conformitate cu legea XVII industrială aplicabilă în Ardeal;

Că în aceste condiţiuni este necontestat că Ministerul de Interne, indiferent dacă erà sau nu competent, a tranşat prin deciziunea sa un litigiu între doi particulari, şi prin urmare această deciziune întruneşte caracterul unui act de jurisdicţie, iar nu a unui act administrativ de autoritate.

Că dar greşit Curtea de apel şi-a însuşit competinţa de a judecà, în această cauză ca instanţă de contencios administrativ.

Că întrucât prin urmare recurentul nu aveà deschisă calea contenciosului administrativ şi deciziunea Curţei de apel a fost dată ca atare fără competinţă, recursul de faţă prin care se critică soluţiunea dată de această instanţă asupra fondului urmează a fi respins ca lipsit de orice interes, întrucât evocarea fondului, după casare, ar duce tot la respingerea acţiunei în contencios, cu deosebire că în loc de nefondată s'ar respinge ca inadmisibilă.

Pentru aceste motive, respinge recursul.

Decizia No. 110 din 23 Ianuarie 1929.

Preşedinţia d-lui *Oscar N. Niculescu*, prim preşedinte, Procuror general d-l *I. N. Stambulescu.* Advocaţi d-nii *Dim. Ghimpău* p. intimat şi *Al. Sculi* p. recurent.

CAS. III, 13 Febr. 1929

Procură. Legalizare de un notar rus. Semnătura certificată de organele consulare ruseşti. Valabilitate. Rusia. Bunuri. Socializare. Lege. Dacă îşi poate găsì vreo aplicaţiune în România.

a) O procură dată în 1918 la Odessa în conformitate cu legile atunci în vigoare acolo şi certificată în 1923 la Bucureşti de organele consulare şi diplomatice ruseşti existente în România şi îngăduite provizoriu de Statul nostru a-şi continuă activitatea în ce priveşte certificarea şi legalizarea unor astfel de acte pur administrative, urmează a fi considerată ca valabilă.

b) Legea asupra socializărei proprietăţei private din Rusia sovietică nu-şi poate găsì aplicaţiunea la noi pentru bunurile aflate pe teritoriul nostru şi aparţinând Ruşilor din Rusia sovietică deoarece o asemenea lege este în contrazicere formală cu ordinea publică dela noi. (Mihail Filatiev cu Alexandru S. Svetov şi Eugen Konigsatz. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 8/930).

CAS. III, 29 Martie 1930

Faliment. Declararea creanţelor. Cererea unor creditori de admitere a creanţelor lor la massa credală. Lipsa menţiunii că creanţele sunt reale şi adevărate. Completarea acestei lipse în apel. Admisibilitate. (Art. 770 c. com.).

Deşi art. 770 cod. com. prevede că creditorii declaranţi sunt datori a arătà că, creanţele lor sunt reale şi adevărate şi că mandatarul lor trebuie să aibă autorizaţiune specială de a face aceleaşi declaraţiuni, totuş nerespectarea acestei dispoziţiuni nefiind sancţionată de lege cu nulitatea, nu ridică dreptul creditorului de a completà în instanţa de apel declaraţiunea sa, cu menţiunile cerute de lege. (Deciziunea No. 536 din 29 Martie 1930 prin care s'a admis recursul falimentului Solomon Nachmias; recurentă Banca Comerţului din Bălceşti. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 11/930).

CAS. III, 30 Aprilie 1930

Protest. Constatarea lipsei debitorului la locul plăţei. Menţiunea portărelului că a găsit un om de serviciu. Interpretarea acestei menţiuni de instanţa de fond, în sensul că debitorul lipsià. Interpretare valabilă, întrucât nu denaturează termenii actului.

Constatarea lipsei debitorului la locul plăţei, în caz de protest, nu e cerută de lege a se face în termeni sacramentali.

Ca atare, constatarea aceasta poate rezultà din orice menţiune făcută de portărel în actul de protest, cum, de pildă, ar fi aceea, că el a găsit la sediul unei bănci prevăzut în cambie ca loc de plată, un anume om de serviciu, care a declarat că va încunoştiinţă pe conducătorii băncii despre ceeace s'a relatat de portărel.

Interpretarea acestor constatări, de către instanţa de fond, este de atributul ei exclusiv. (Deciziunea No. 671, din 30 Aprilie 1930 prin care s'a respins după divergenţă recursul. Intimata, Banca Comercială Română. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 11/930).

COMITETUL LOCAL DE REVIZ. CRAIOVA S. I, 27 Febr. 1930

Alegeri judeţene. Listă neacceptată de toţi candidaţii. Complectare. Consimţimânt. Compatibilitate. Propunători.

Candidatul propus nu are această calitate decât în urma acceptării propunerei sale în termenul şi condiţiunile prescrise de art. 45 l. elect. comb. cu art. 393 legea administr. locale. In caz contrar lista se poate modifică propunându-se alţi candidaţi în locul celor ce n'au aderat în termen, cu condiţiune ca cei ce au aderat să figureze pe lista modificată, fără ca învoirea celor cari n'au acceptat propunerea să fie necesară.

(Marin N. Voiculescu ş. a.).

COMITETUL: Asupra primului motiv de contestaţie, că prima listă de 36 candidaţi depusă la 3 Ianuarie 1930, este nulă, nefiind acceptată decât de 32 candidaţi din cei 36 şi anume lipsind consimţimântul a patru dintre dânşii şi anume: Ioan Brătăşanu, Grigore Defta, D. Nedeianu şi Alexandru Vladu Nicu;

Considerând că după dispoziţiunile art. 393 din legea ad-tivă, candidaţii trebuie să declare în scris sau verbal, în faţa magistratului competinte, acceptarea cu cel puţin 8 zile libere înainte de ziua fixată pentru votare;

Că, după dispoziţiunile art. 47 ultim aliniat din legea electorală aplicabilă şi în această speţă, candidaturile se pot completă sau schimbă, în termen legal, în condiţiile prevăzute de art. 45 numai cu consimţimântul tuturor candidaţilor.

Că, după dispoziţiile art. 45 aceeaş lege, declaraţia de candidaturi, va trebui să fie însoţită sau urmată în termenul arătat de acest text de lege, de o declaraţiune de primirea ei din partea candidaţilor, sau atestată de autoritatea publică, că consimte de a fi propuşi;

Că, prin urmare numai cu îndeplinirea acestor formalităţi, lista se poate consideră legal depusă;

Că, consimţimântul cerut de art. 393 din legea administrativă dacă nu a fost dat odată cu lista de propunere, candidaţii sunt datori a da acceptarea în condiţiunile art. 45 din legea electorală şi cu cel puţin 8 zile înainte de ziua fixată pentru votare, în care caz nesatisfăcându-se această obligaţiune, lista nu poate fi valabilă.

Considerând că, prin cuvântul candidat din lista propusă, legea se referă la persoana care voeşte a candidă pe o listă şi el nu poate aveà calitatea aceasta, decât în momentul acceptărei propunerei;

Că, este presupus că un candidat propus cu intenţie de a candidă, are şi pe acea de a acceptă; că, neacceptarea lui în termenul de mai sus, dă drept celorlalţi, a modifică cu consimţimântul celor care au acceptat; mai cu seamă că cei patru pretinşi candidaţi n'au manifestat în termenul legal dorinţa acceptărei;

Că, în speţă, cei patru presupuşi candidaţi, nevoind a-şi da consimţimântul, ei au fost înlocuiţi cu alţi patru, la care au consimţit şi ceilalţi 32; aşă că cerinţa legii a fost pe deplin satisfăcută;

Că, cea de a doua listă nu poate fi considerată decât o listă modificatoare a primei liste, şi că aceasta rezultă din însuşi cuprinsul ei, căci cei 32 de candidaţi acceptanţi dela început figurează şi pe a doua listă, împreună cu cei patru noi cu care s'a modificat prima listă;

Că, în asemenea caz ea modificându-se, la această modificare nu se mai poate pretinde a se luà consimţimântul şi celor patru pretinşi candidaţi; deoarece ei neacceptând să figureze pe prima listă, nu pot fi consideraţi candidaţi.

Că, chiar dacă ne-am referi la instrucţiunile ministeriale că, modificarea unei liste nu se face decât cu asentimentul şi acelor ce nu au acceptat, ele nu pot aveà nici o tărie, deoarece ele adaugă la lege, fiindcă art. 47 ultim aliniat din legea electorală stabileşte normele de modificare, sau completare a listelor de candidaţi, arătând că ele se vor face conform art. 45 din legea electorală;

Că, prin urmare, acest motiv de contestaţie este nefondat; iar cel de al doilea, bazat pe art. 48 legea electorală, nu-şi mai are locul de a fi discutat, deoarece cea de a doua listă, nu e o listă nouă, ci una modificatoare a primei liste.

Asupra celui de al treilea motiv şi anume, că, candidaţii Ştefan Mardaloescu şi Vasile Popilian, cari figurează pe ambele liste, fiind funcţionari retribuiţi de Stat, urmau să demisioneze cu 5 zile libere, după convocarea corpului electoral, neputând candidà altfel;

Considerând că, în adevăr, după dispoziţiunile art. 377 din legea administrativă, al. *d*, este oprit funcţionarilor Statului, directoratului, judeţului ori comunei şi ai satelor a fi aleşi.

Având în vedere că, în ce priveşte pe candidatul Ştefan Mardaloescu, din certificatele No. 1018, din 27 Ianuarie 1930 şi 1764 18 Februarie 1930, rezultă că, d-sa demisionase, încă din luna Decemvrie 1929 şi că pe exerciţiul anului 1930, d-sa nu figurează ca funcţionar al primăriei comunei Caracal, nefiind trecut în statele de plata salariilor funcţionarilor publici, cu salar şi reţinere pentru pensii şi că atunci când întâmplător susţine interesele primăriei, este plătit separat, ca orice profesionist; iar cel de al doilea candidat V. Popilian, din certificatul prezentat No. 97 din 25 Februarie 1930, al Comitetului şcolar al liceului «Ioniţă Asan» din Caracal, se constată că erà diurnist şi plătit particular de Comitetul şcolar; iar nici decum funcţionar public, cu salariu sau reţineri pentru pensie, aşà că şi acest al treilea motiv fiind nefondat, cată a se respinge ca atare.

Având în vedere, după dispoziţiile art. 405 din legea administrativă, chiar fără să existe contestaţiune, instanţa însărcinată de lege cu controlul legalităţii alegerilor, va puteà invalidà din oficiu alegerile efectuate.

Având în vedere, că din referatul dela dosar, mai rezlută că la secţia de votare Amărăşti, câţiva alegători, au reclamat biuroului că nu li s'au dat cărţile de alegător şi că în zona de votare ar fi votat alţi alegători din alte comune;

Că, la secţia de votare Scărişoara, şapte voturi s'au contestat în mod verbal de candidaţii V. Popilian şi Dr. Macovescu;

Că, la secţia de votare Zănoaga, patru cărţi de alegători nu erau semnate de preşedintele Comisiei interimare şi că alegătorii din comuna Leu, s'au prezentat la vot, neavând cărţi de alegător, întrucât autoritatea comunală a refuzat să le dea şi că în fine la secţia de votare Celaru, preşedintele biuroului electoral, prin procesul verbal dela dosar, constată că alegerea a urmat într'o atmosferă nu tocmai liniştită, din cauza incidentelor ce se petreceau între diferiţi reprezentanţi ai opoziţiei şi acei ai listei guvernamentale şi că un număr de alegători nu au putut votà, neliberându-li-se cărţile de alegător.

Având în vedere, că toate aceste incidente şi reclamaţiuni se petrec în mod obişnuit cu ocazia alegerilor, că mare parte din ele, pe lângă că nu sunt dovedite, dar sunt exagerate în mod intenţionat; că dacă chiar un număr infim de alegători nu au putut votà din diferite motive, aceasta nu a putut influenţă întru nimic rezultatul total al alegerei, iar incidentele petrecute pe lângă că nu prezintă nici o gravitate, ele sunt inerente oricărei alegeri, rămânând în sarcina biuroului electoral a le tranşă şi a luà măsuri ca alegerea să decurgă în mod liniştit.

Considerând, că din examinarea întregului dosar al alegerei dela Romanaţi, se constată că ele au decurs în linişte şi că massa cea mare a alegătorilor şi-a putut exercità în deplină voie dreptul de vot.

Că, aşà dar, şi în conf. cu art. 405 din legea de org. a administraţiunei locale, urmează că alegerea pentru Consiliul judeţean Romanaţi, să fie validată.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Preşedinte Mircea Căpitănescu, respinge ca nefondată acţiunea.

Decizia din 27 Febr. 1930.

Preşedinte d-l *Mircea Căpitănescu.*

COMITETUL LOCAL DE REVIZ. CRAIOVA S. II, 2 Aprilie 1930

Comitet local de revizuire. Şedinţă plenară. In ce cazuri are loc. Alegeri comunale. Liste. Intocmire. Legea electorală. Aplicaţiune. Neafişarea listelor. Listă neregulat depusă.

1. *Conform art. 335 din l. administraţiei locale, Comitetul local de revizuire nu are a se întruni şi judecă în şedinţă plenară decât atunci când trebuie să rezolve o importantă chestiune de principiu pe care nici un text de lege nu o lămureşte.*
2. *Listele pentru alegerile comunale şi judeţene, potrivit art. 381 l. adm. locale se întocmesc în conformitate cu legea electorală. Numai în privinţa formărei buletinelor de vot, operaţiunile de votare şi centralizarea voturilor, legea electorală nu se aplică, deoarece în această privinţă ea conţine dispoziţii speciale.*
3. *Potrivit legei electorale, listele provizorii urmează a fi afişate 20 de zile pentru ca cetăţenii interesaţi să le poate contestă, iar lipsa acestei formalităţi atrage nulitatea lor.*

(Mitu Stoenescu ş. a.).

COMITETUL: Asupra contestaţiunilor făcute de Blocul Cetăţenesc, prin d-nii C. M. Ciocazan şi Dem. Stoenescu, aceştia şi personal şi adresate d-lui preşedinte al biroului electoral de Dolj, care urmează a fi cercetată de acest Comitet, conf. art. 404, al. 3 din legea ad-ţiei locale, acea făcută de d-l Ion Andreescu şi alţii, înreg. la No. 124 din 26 Martie 1930, acea semnată de d-l Dr. Solomon Hirsch şi alţii, înreg. la No. 125 din acea zi, cum şi acea adresată de d-l preşedinte al biroului electoral Dolj, înreg. la No. 1053, semnată de d-l Dr. Leon Eschenazy şi ultima semnată de d-l Ion F. Popescu şi alţii, înreg. la No. 126 din 26 Martie 1930, contra alegerei Municipiului Craiova, efectuată în ziua de 14 Martie 1930.

Având în vedere că toate aceste contestaţiuni fiind în strânsă legătură şi de unică rezolvare, având acelaş obiect de a se declară alegerea nulă, ele au fost conexate.

Având în vedere că mai înainte de a se discută temeinicia contestaţiunilor, Blocul Cetăţenesc, prin d-l Dem. Stoemescu, a ridicat incidentul, că motivele invocate de această contestaţie a Blocului Cetăţenesc, neputându-se soluţionă pe nici un text din legea veche de unificare ad-tivă, nici de a doua lege a ad-ţiei locale, urmează a se stabili un principiu nou. conf. art. 335 din legea ad-ţiei locale.

Considerând că, după dispoziţiunile art. 335 din legea ad-ţiei locale, ori de câte ori Comitetul Central de Revizuire sau un Comitet local de revizuire, trebuie să rezolve o însemnată chestiune de principii, fie după iniţiativa Preşedintelui, sau după avizul secţiunei, înaintea căreia această chestiune a fost pusă în cursul desbaterilor, va aveà loc şedinţă plenară.

Că, acelaş principiu este pus în art. 24 din legea de org. a Comitetului Central şi Comitetelor de revizuire locale.

Având în vedere, că aceste texte trebuesc explicate şi înţelese, că mai întâiu trebuie pusă în discuţie chestiunea importantă de principiu, care numai în caz când nici un text de lege nu prevede cum are a fi rezolvată, urmează a se da hotărîre definitivă, aceea de a se stabili o normă de rezolvare a chestiunei de principiu neprevăzută de lege, ceeace nu este cazul în speţă, fiindcă urmează mai întâiu a discută motivele invocate în contestaţie şi dacă secţiunea înaintea căreia se găseşte depusă spre judecare contestaţia, se va găsi în neputinţă de a se rezolvà, se va avizà Comitetul local de revizuire spre a se convocà în şedinţă plenară.

Pentru toate aceste motive respinge incidentul ca nefondat.

In ce priveşte contestaţia depusă de d-l Dem. Stoenescu şi altul personal şi în numele Blocului Cetăţenesc.

Având în vedere că prin contestaţiunea ce sus numiţii au introdus, se plâng că Preşedintele biuroului electoral de Dolj, rău le-a respins cererea de a li se imprimà buletinele de vot, pentru lista Blocului Cetăţenesc, pentru alegerile Municipiului Craiova, deoarece acea listă fiind întocmită şi depusă conf. vechei legi de unificare ad-tivă, erà legal înscrisă şi deci conf. art. 395 din actuala lege, nu poate decât să dispună imprimarea buletinelor de vot; că, lista nu a fost anulată prin nici o dispoziţiune din legea Ad-ţiei locale şi că voinţa persoanelor din acea listă a persistat şi a fost manifest exprimată şi prin acţiunile de contencios ce au introdus înaintea Curţei de Apel Craiova şi că această listă trebuie să fi fost tipărită pe buletinele de vot pentru alegerile din Martie 1930, ca lista No. 1 şi ca toate celelalte liste depuse în urma listei Blocului Cetăţenesc, adică ulterior să fie anulate dacă au pe ele propunători şi propuşi dintre cei prevăzuţi în lista Blocului Cetăţenesc.

Având în vedere că mai înainte de a discută temeinicia motivelor din contestaţie, urmează a se cercetă o condiţie peremtorie şi anume acea, dacă aşà cum este depusă lista mai poate fi socotită ca o listă valabilă, pe baza nouei legi a ad-ţiei locale şi care ar fi putut servi la alegerile Municipiului din 14 Martie 1930.

Având în vedere că rezultă, că lista Blocul Cetăţenesc a fost depusă la preşedintele biroului electoral de Dolj, pentru alegerile Municipiului fixate pentru ziua de 7 Februarie 1930, această zi de alegere a fost amânată mereu prin deciziuni ministeriale, care au fost atacate în Contencios administrativ, pentru alegerile noui din Martie a. c., Blocul Cetăţenesc prin d-nii Stoenescu şi Ciocazan prin petiţia înreg. la No. 996 din 5 Martie 1930, cer preşedintelui biroului electoral menţinerea listei şi imprimarea buletinelor de vot, cerere care a fost respinsă.

Considerând, că după dispoziţiunile art. 572 din noua lege a ad-ţiei locale se prevede că legea de unificare ad-tivă din 14 Iunie 1925, cu toate modificările ulterioare precum şi orice alte dispoziţiuni de legi, contrare sunt şi rămân abrogate; că, întrucât lista Blocul Cetăţenesc, fiind depusă sub imperiul vechei legi de unificare ad-tivă, care prevede pentru Municipiul Craiova, un număr numai de 24 consilieri şi 8 supleanţi, pe când sub noua sub lege a ad-ţiei locale se prevede un număr fix de 32 consilieri fără supleanţi (art. 73) aşà că, din acest punct de vedere conf. art. 394 din legea ad-ţiei locale, această listă conţinând un număr mai mic de consilieri, ea nu mai puteà fi primită şi bine s'a respins cererea de a se imprimà buletinele pentru votare cu această listă care nu mai corespundeà cerinţelor nouei legi a ad-ţiei locale, care prevede alt număr de consilieri, deci o nouă listă, cu atât mai mult, cu cât prin amânarea succesivă a alegerilor din 1929, Corpul electoral urmà să fie din nou convocat, aşà că şi din acest punct de vedere această listă urmà să fie preînnoită şi depusă în termen la biroul electoral cu numărul de consilieri prevăzuţi de legea sub imperiul căreia se face votarea, ceeace prin speţe nu s'a făcut.

Că, prin urmare, din acest punct de vedere apare inutil de a se mai discută motivele prevăzute în petiţiunea de contestaţie din moment ce este vorba de depunerea unei liste, regulat sub imperiul legei în fiinţă la depunerea ei, însă neregulată sub imperiul actualei legi a ad-ţiei locale, care a aprobat vechea lege, astfel că Comitetul pentru consideraţiunile de mai sus respinge ca nefondată această contestaţiune.

In ce priveşte celelalte contestaţiuni introduse cu petiţiunile înreg. la No. 124 125 şi 126 din 1930, şi aceea adresată preşedintelui biroului electoral de Dolj de d-rul Leon Eskenasy şi înreg. la No. 1053/930.

Având în vedere că prin aceste contestaţiuni se tinde la anularea alegerei Municipiului Craiova, efectuată în ziua de 14 Martie 1930.

Că, fiecare din contestaţiuni, având acelaş scop şi conţinând diferite motive de anulare, urmează a se reţine unul singur şi anume: că, la aceste alegeri au votat alegători a căror înscriere nu erà regulată şi anume: acei de pe lista supliment II. purtând coloarea galben. Că, această listă astfel alcătuită e o listă nepublicată şi ea, constituind lista de revizuire a listelor permanenete din 1929, întocmită în conformitate cu art. 382, din legea ad-ţiei locale, trebuia să fie definitivă la data efectuărei alegerei conform art. 22 din legea electorală, cu 15 zile înainte de data fixată pentru efectuarea alegerilor. Că, în privinţa acestor alegători, au intervenit trei hotărîri judecătoreşti, dintre care două ale judecătoriilor Ocolului Mixt I şi II Craiova, No. 1134, 144 şi 301/930, prin care li se interzice acestor alegători dreptul de a votà, întrucât lista nu rămăsese definitivă.

Având în vedere că, în această privinţă, candidaţii listei No. 1, prin care d-l advocat Rioşeanu, a obiectat că în privinţa afişerii acestor liste, nu se poate invocà dispoziţiunile din legea electorală, deoarece legea actuală a ad-ţiei locale în privinţa formărei listelor electorale pentru alegerile judeţene şi comunale are alte norme pentru întocmirea lor, pe când legea electorală se referă la întocmirea listelor pentru Cameră şi Senat şi prin urmare invocarea art. 22 din acea lege nu-şi are aplicaţia pentru listele dela comună; că, art. 382, 383 şi 384 din legea ad-ţiei locale are a fi interpretat că ele crează o procedură aparte pentru întocmirea listelor comunale.

Având în vedere că, cu ocazia întocmirei şi votărei legei ad-ţiei locale din 29 Iunie 1929, în vedere că s'a admis dreptul la vot şi pentru femei la alegerile comunale şi judeţene, s'a prescris prin art. 582, că cetăţenii români majori cu distincţiunea dispoziţiunilor relative la dreptul de vot al femeilor, neaflaţi în nici unul din cazul de incapacitate sau nedemnitate arătate de legea electorală şi netrecuţi în liste, au dreptul a cere înscrierea lor în listele electorale la primăria Craiova, ai cărei membri sunt, în timp de o lună dela punerea în aplicare a legei, iar după expirarea acestui termen autorităţile comunale vor întocmi în termen de zece zile listele electorale (art. 383) iar aceste liste întocmite în mod provizoriu se afişează pe timp de douăzeci de zile, afişare care se va constată prin proces-verbal semnat de primar şi secretar (art. 384) iar contestaţiunile privitoare la omisiuni sau ştergeri din liste se fac în conformitate cu legea electorală. Considerând că aceste texte nu pot fi interpretate aşà după cum pretind alegătorii listei No. 1, că ele crează o procedură aparte pentru formarea listelor electorale la comune şi că de aci nu ar fi aplicabile acestor liste legea electorală, deoarece acelaş legiuitor prin art. 381 arată ritos că listele electorale pentru sate, comune şi judeţ se întocmesc în conformitate cu legea electorală iar prin art. 385 se prescrie că contestaţiunile au a se judecà conf. legei electorale, de unde rezultă dar că modul cum au a fi întocmite listele electorale pentru comună şi judeţ, este tot cel prevăzut prin legea electorală. Termenii din art. 383 şi 384 se referă numai la listele electorale ce se vor întocmi odată şi pentru totdeauna, adică acea din intervalul de o lună dela punerea în aplicare a legei ad-ţiei locale, fiindcă revizuirea listelor electorale şi înscrierea alegătorilor după ce listele au fost întocmite conf. art. 582 din legea de mai sus, au a fi făcute conf. legei electorale. Numai în privinţa formărei buletinelor de vot, operaţiunile de votare, centralizarea voturilor, repartiţia şi atribuţia mandatelor şi contestaţiunea la operaţiunea de votare nu are a fi aplicată, deoarece în această privinţă legea ad-ţiei locale are texte prescrise, art.

396—405 inclusiv, fiindcă numai în acea privinţă are dispoziţiunile sale electorale, întocmirea listelor şi judecarea contestaţiunilor la înscrierea celor neregulaţi sau neînscrierea lor are de a se judecà tot conform legei electorale.

Că, odată stabilită interpretarea logică a acestor texte de lege, urmează a se examinà modul cum au fost întocmite aceste liste supliment II, purtând coloarea galbenă şi care au servit la alegerile Municipiului Craiova din 14 Martie 1930.

Considerând că după dispoziţiunile art. 384 din legea ad-ţiei locale, după ce autorităţile comunale vor înscrie din oficiu pe toţi cei ce au drept de vot în liste în termen de o lună de zile, dela punerea în aplicare a acestei legi, aceste liste întocmite în mod provizoriu le va afişà în termen de douăzeci zile, operaţiune care se va constatà de primar şi secretar prin dresare de procese verbale.

Că, aceeaş dispoziţiune de afişare este înscrisă şi în art. 14 din legea electorală la care trimite art. 381, cu explicaţia că afişarea se va face la primărie şi judecătoriile respective, spre a fi văzută de toţi, iar data afişerei, se va constatà deasemenea prin procese verbale semnate de primar, pentru cele afişate de primărie şi de judecător sau înlocuitorii lor pentru cele afişate la judecătorie. Contestaţiunile şi înscrierile în liste se vor face în cursul lunei Ianuarie la judecătorie.

Că, deşi aceste liste întocmite pe baza art. 383 şi 384 din legea ad-ţiei locale, ele din nimic nu rezultă că au fost afişate în timp de douăzeci de zile, ca cei interesaţi luând cunoştinţă despre înscriere să poată face contestaţie aşà cum prevede art. 385 relativ fie la înscrierea celor nedemni, fie la cei omişi de a fi înscrişi, fiindcă numai cu această formalitate a afişerii, controlul cetăţenilor la alcătuirea acestei liste ar fi putut fi exercitat, ceeace nefăcându-se, nu s'a dat posibilitatea să se verifice regularitatea înscrierilor şi deci, le lipseşte garanţia, că în ele figurează înscrişi într'adevăr numai cei cu drept de a fi alegători; că, deşi intenţiunea legii a fost de a fi trecut în aceste liste un număr cât mai mare de alegători, în dorinţa ca fiecare să-şi exercite dreptul de vot, nu se poate susţine că ele sunt făcute cu fraudă, deoarece de nicăeri nu rezultă aceasta, scopul lor şi anume acela de a fi înscrişi cât mai mulţi alegători, ar fi putut fi atins dacă se făceà afişarea aşà cum prevede legea electorală constatată prin proces-verbal, operaţiune care, nefăcându-se, nu se poate pretinde ca ele să fie menţinute. Că, nefăcându-se această operaţiune a afişerei, rezultă că cei interesaţi neputând luà cunoştinţă, aceste liste sunt nule şi chiar dacă această operaţiune s'ar fi făcut, deşi de nicăeri nu rezultă, ele nu deveneau definitive decât la 15 Martie 1930, conform art. 22 din legea electorală, cu 15 zile înainte de fixarea alegerilor Municipiului Craiova, care s'au efectuat la 14 Martie 1930, deci mai înainte de exprimarea termenului prevăzut de suscitatul text de lege.

Având în vedere că se mai obiectează de alegătorii listei No. 1, că această afişare, chiar dacă nu este făcută, legea electorală prin art. 15, nu declară nule listele electorale pentru care nu s'ar fi dresat procese-verbale de afişare. Considerând că, afişarea listelor este prevăzută de art. 14 şi dacă acest text nu declară nulă alegerea din cauza neconstatării operaţiunei afişerei, nulitatea este virtuală, ca rezultând din însăş legea, căci dacă această afişare nu s'ar fi cerut să fie constatată prin procese-verbale, legiuitorul nu ar fi prevăzut-o în lege.

Având în vedere că de către alegătorii listei No. 1, contestate, s'a mai invocat că, regularitatea acestor liste electorale rezultă şi din cartea de judecată No. 301/930, a judecătoriei mixte II Craiova care au recunoscut această valabilitate, întrucât nu s'au prevăzut şi li s'a respins contestaţia ca nesusţinută.

Având în vedere că, dacă dintr'o singură contestaţie şi o singură carte de judecată rezultă aceasta, ea însă nu poate fi operantă din moment ce formalitatea afişerei nu este efectuată prin procese-verbale care să constate aceasta şi apoi altă carte de judecată cu No. 144 din 7 Martie 1930, a judecătoriei I mixtă Craiova, declară că aceste liste nu sunt definitive şi că, prin urmare, nu pot servi alegătorilor, hotărîri în care părţile nu au mai făcut tranzacţii în a recunoaşte valabilitatea lor care dealtfel nu poate fi opozabilă altor alegători, cari necunoscând întocmirea acestor liste n'au avut putinţa de a face contestaţie.

Că, prin urmare, ne mai găsindu-se util şi discutarea celorlalte motive din contestaţie şi numai pentru cel de mai sus discutat.

In virtutea legei respinge incidentul ridicat de d-l advocat Mitu Stoenescu şi în fond respinge ca nefondată contestaţia făcută de Blocul Cetăţenesc din Craiova.

Admite contestaţiunile înreg. sub No. 124, 125 şi 126/930 şi introduse prima de d-nii Ioan Andreescu, C. Popescu, Marin D. Lungulescu, Roman Nicolaescu, Petrică Dinulescu, C. Socolescu, M. Stănoiu, D-tru Belei, D. D. Belei, I. Petrescu, Pr. Predescu, C. Farcaş, Iordache Nicolau, N. N. Andreescu, I. Griveanu, C-tin Buzduceanu, Petre Constantinescu, Costică Vintilescu, G. Păunescu, Ştefan Băloi, D. Tomescu, G. G. Guran, Ioan Lungulescu, M. Oprişoreanu, G. Vuletescu şi Achim Devesel; la a doua d-nii: Dr. Solomon Hirsch, V. Gabrielescu şi Ing. Gr. Calotescu; şi a treia de d-nii: Ioan F. Popescu, D. Popescu-Dolj şi V. Antonescu, precum şi cea semnată de d-l Dr. Leon Eskenasy şi înreg. la biroul electoral la No. 1053/930, şi, în consecinţă, invalidează alegerea Municipiului Craiova efectuată în ziua de 14 Martie 1930.

Decizia din 9 Aprilie 1930.

Preşedinte d-l *Mircea Căpitănescu.*

CAB. I INSTR. IAŞI, **1 Febr. 1930**

Bancrută. Comerciant declarat în stare de faliment. Bancrută simplă. Lipsa registrelor. Când există infracţiune.

Registrul jurnal este obligator să-l posedă orice comerciant, deci, lipsa lui constitue o bancrută simplă, când însă comerţul prezintă oarecare importanţă, comerciantul trebuie să ţie toate registrele prevăzute de art. 22 c. com., din contra, dacă comerţul exercitat e de minimă importanţă, prezentarea numai a registrului jurnal e suficientă.

OBSERVAŢIE. Art. 876 al 5 c. com. nu poate fi aplicat fără nici o distincţie tuturor categoriilor de comercianţi.

Nu e nevoie ca comerciantul să treacă zilnic în registre operaţiunile sale comerciale, el putând să le pue săptămânal în regulă (Cas. II, 9 Sept. 1897, *Bull.* p. 1095), registrele însă trebuesc să conţie formalităţile extrinseci cerute de art. 26 şi 27 c. com. (Cas. Torino, 14 Ian. 1885; Cas. Roma, 13 Sept. 1890, citate în *Codul Falimentelor* de George T. Pallade, p. 551, No. 22).

Legiuitorul italian, ca şi cel român, face o deosebire între *lipsa* şi *neregularitatea* ţinerii registrelor. Art. 876 c. com. prevede amândouă ipoteze, considerând pe comerciant bancrutar în ambele situaţiuni *(Bonelli,* III, No. 823), independent de fraudă.

Trebuie ca registrele să le ţie comerciantul personal. Dacă însă e bolnav ori sunt alte cauze de forţă majoră care-l împiedică, poate încredinţà altuia ţinerea lor *(Dreptul Falimentar Român* de M. Paşcanu, p. 666).

Comerciantul este obligat să ţie regulat registrele, fără adausuri şi ştersături printre rânduri *(Curierul Judiciar* No. 40 din 1913, nota Gr. L. Trancu-Iaşi şi Cas. II, No. 256/1891, *Bul.* p. 773).

Un comerciant poate fi atât bancrutar simplu cât şi fraudulos, concomitent, căci sunt 2 fapte distincte (R. Garraud, *Tràité théorique et pratique de droit pénal*, vol. V, p. 354 sq.).

Fie că comerciantul n'a ţinut de loc registre, fie că le-a ţinut neregulat, fie că n'a vizat registrul jurnal, pentru toate aceste motive este considerat în culpă, deci vinovat pentru săvârşirea infracţiunii de bancrută simplă.

Art. 30 c. com. precizează că e vorba de registrele pe ultimii 10 ani (Vidari, vol. IX, No. 8753).

Rămâne la latitudinea judecătorului investit cu dreptul de suverană apreciere, să discearnă, făcând o distincţie echitabilă între micul şi marele comerciant, căci nu se poate pretinde celui care exercità un negoţ de minimă importanţă să ţie toate speciile de registre, ar fi şi inutil şi l'ar împovărà prea mult.

Registrele trebuesc regulat ţinute, vizate la timp, căci acesta e scopul lor: să reprezinte o oglindă fidelă a întregului stabiliment, în orice moment, ţinând seamă de faptul că, din neregularitatea lor, se poate deduce o fraudă (Vidari, vol. IX, No. 8761).

TRAIAN R. SCRIBAN
Jude instructor Trib. Iaşi

APEL BUC. I, **25 Febr. 1929**

Sechestru asigurător. Materie comercială. Creditor. Cambie neprotestată. Cauţiune. Dispoziţie de fond. Abrogare. Act privat. Procedură civilă. Aplicaţiune. (Art. 907, 908 c. com.; 613 şi 614 pr. civ.).

Dispoziţiunea art. 908 c. com. este o consecinţă a regulei de principiu din art. 907 acelaş cod care consfinţeşte dreptul creditorului comercial de a solicità asigurarea creanţei sale şi ca atare, fiind contrarie art. 913 şi 914 c. com., a fost abrogată prin art. 740 pr. civ.

Prin urmare, purtătorul unui efect cambial neprotestat, poate obţine sechestrarea asigurătoare a averii mobile a debitorului fără cauţiune.

CURTEA în majoritate: Asupra apelului făcut de Gheorghe Păunescu, în contra jurnalelor cu No. 13713/928 şi No. 13847 1928, a Trib. Ilfov sec. II-a com.

Având în vedere susţinerile părţilor şi actele din dosar.

Având în vedere că, prin jurnalul cu No. 13713/928, s'a dispus înfiinţarea unui sechestru asigurător pe averea apelantului Gh. Păunescu, până la concurenţa sumei de lei 200.000, cu procente şi cheltueli de judecată, spre despăgubirea creditorului Alex. Buneanu pe baza acţiunei intentate şi a unei cambii neprotestată, fără depunere de cauţiune, iar prin jurnalul cu No. 13847/928, s'a dispus ca obiectele cari se vor sechestrà să se ridice şi să se deà în custodia unei persoane indicate de creditori;

Având în vedere, că prin motivele de apel, deduse în judecata Curţei, se susţine în prim rând că, nu se poate încuviinţà potrivit art. 908 cod. com. sechestru asigurător de prima instanţă, fără cauţiune, întrucât în speţă, este vorba de o cambie neprotestată, iar în al doilea rând că, nu i se puteà luà din posesiune obiectul urmărit.

Având în vedere că, este adevărat că, după art. 907 şi 908, c. com. partea interesată în cauza comercială va puteà deodată cu intentarea acţiunei să ceară a se pune sechestru asigurător asupra averei mobile a debitorului său, conform art. 614 şi urm. din pr. civ. şi că, sechestrul nu se va puteà încuviinţà decât cu dare de cauţiune, afară de cazul când cererea de sechestru se face în virtutea unei cambii sau alt efect comercial la ordin sau la purtător protestat pentru neplată.

Având în vedere însă că, dispoziţiunea din art. 908 cod. com. care supune pe creditor la darea unei cauţiuni în cazul când creanţa sa nu este constatată printr'o cambie protestată, fiind o dispoziţiune de fond, contrarie art. 613 şi 614 pr. civ. după care darea de cauţiune, nu este obligatorie când creditorul are act scris, această dispoziţiune este abrogată expres prin art. 740 pr. civ. după care sunt desfiinţate toate dispoziţiunile de fond din codul de comerţ, contrarii celor din procedura civilă, promulgată în 1900, deci posterior actualului fond de comerţ.

Că, dispoziţiunea din art. 908 cod. com. este o dispoziţiune de fond, iar nu de formă reiese din însuş textul legei, care, după ce în prima parte a art. 907 a art. cod. com. după care se dă drept creditorului ca pentru siguranţa creanţei sale în baza acţiunei, să înfiinţeze sechestru asigurător pe averea debitorului, în a doua parte a acestui art. arată forma de îndeplinit, trimiţându-l la art. 614 şi urm. din pr. civ.; or, dispoziţiunea din art. 908, c. com. fiind o consecinţă a dispoziţiunei de principiu din prima parte a art. 907 cod. com., înbracă şi ea caracterul acestei dispoziţiuni.

Că, dealtfel, dispoziţiuni cu caracter procedural în codul de comerţ şi pe care legiuitorul procedurei civile nu a înţeles să le abroge în înţelesul proteguirei creditorului comercial, sunt numai cele relative la acţiuni, la termen, la căi de atac, şi la domiciliul unde se poate intentà o acţiune, deoarece numai acestea constituesc un avantaj în materie comercială în ceeace priveşte claritatea judecărei acţiunei.

Că ar fi nelogic şi contrar spiritului universal de proteguirea creditorului comercial, ca în materie civilă să se poată opţine în baza unui act sub semnătură privată un sechestru asigurător, fără dare de cauţiune, în timp ce acelaş creditor în materie comercială să nu poată obţine, fără cauţiune, aceeaş măsură, pentru garantarea drepturilor sale, născânde dintr'o cambie neprotestată subsemnată de acelaş debitor, când este ştiut că, mai ales cambia are o putere probantă, cu mult mai mare decât un simplu înscris sub semnătura privată, putând circulà prin girarea ei din mână în mână, şi când, contra ei, la plată nu se poate opune semnatarul ei şi invocà decât anume excepţiuni circumscrise de art. 349 cod. com.

Că, dispoziţiunea din art. 908 cod. com. în momentul când a fost introdus în codul de comerţ, constituind un avantaj pentru creditorul comercial cu cambie protestată, faţă de dispoziţiunea din art. 614 din pr. civ. dinainte de anul 1900, după care creditorul civil erà obligat la dare de cauţiune, chiar când creanţa lui erà constatată printr'o poliţă protestată, ar fi de neadmis să se creadă că, legiuitorul român din 1900, care nu aveà nici un motiv să se îndepărteze dela spiritul universal de proteguirea creditorului comercial, să nu fi avut în vedere modificarea art. 908 cod. com., pentrucă nu este de presupus ca el să fi voit a avantajà mai mult şi a da garanţii mai mari, creditorului cu o creanţă civilă decât celui cu o creanţă comercială, când în interesul general al creditorului tocmai un sentiment contrariu trebuie să-l călăuzească.

Că, privită sub acest raport, chestiunea apare de neadmis, intenţiunea ce se atribuie legiuitorului de a facilità situaţiunea legiuitorului cambial, supunând pe creditorul acestuia la dare de cauţiune, atunci când măsura sechestrului asigurător ce solicită dela justiţie pentru garantarea datoriei sale cambiale, are ca temeiu o cambie neprotestată.

Că, argumentul dedus din aşezarea art. 908 cod. com. subt un titlu care se ocupă de reguli de procedură relative la exerciţiul acţiunilor comerciale, este lipsit de orice greutate juridică, fiindcă dupăcum s'a arătat şi demonstrat mai sus, dispoziţiunea din art. 908 cod. com. fiind o dispoziţiune de fond, ce nu este exclus să se afle într'o lege de procedură, aceea dispoziţiune intră în aprobarea prevăzută de art. 740 pr. civ.

Că, aşà fiind, judecătorul primei instanţe erà în drept potrivit art. 613 şi 614 pr. civ. să ordone înfiinţarea de sechestru asigurător, pe temeiul cambiei neprotestate care constitue dovada acţiunei intimatului şi în asemenea caz primul motiv de apel este nefondat.

Având în vedere că, este nefondat şi cel de al doilea motiv de apel, întemeiat pe ridicarea lucrului urmărit din posesiunea debitorului, fiindcă potrivit art. 420 pr. civ. legiuitorul îndăgue judecătorului care a încuviinţat urmărirea ca să ordone strămutarea lucrurilor urmărite din locul unde s'au urmărit, fără ca această măsură de strămutarea lucrului urmărit să fie supusă vreunei condiţiuni sau formalităţi, care în speţă s'ar fi încălcat.

Că, astfel fiind, apelul de faţă este nefondat şi urmează a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive respinge ca nefondat apelul.

Decizia No. 47 din 25 Februarie 1929.

Prim Preşedinte d-l *Sp. Popescu*; Avocaţi d-nii: *A. Davis* pentru apelant şi *Benedict Bernstein* pentru pârît.

OBSERVAŢIA I. Iată textul opiniunei separate a minorităţei:

Sunt de părere a se admite apelul făcut de debitorul Gh. Păunescu şi a se anulà sechestrul înfiinţat pentru următoarele motive:

Având în vedere că, potrivit art. 907 şi 908 cod. com. partea interesată într'o cauză comercială, poate odată cu intentarea acţiunei să ceară a se pune sechestru asigurător asupra averei mobiliare a debitorului său conf. art. 614 şi urm. pr. civ. cu condiţiunea însă a depunerei unei cauţiuni, afară de cazul când cererea de sechestru se face pe baza unei cambii, sau a unui alt efect comercial, la ordin sau la purtător, protestat pentru neplată, în care caz creditorul este dispensat de ori ce cauţiune.

Având în vedere că, deşi nu este exact că legiuitorul din 1900 a modificat dispoziţiunile art. 613, din pr. civ. care concordau în ceeace priveşte cauţiunea cu dispoziţiunile art. 1908 cod. com. şi a dispensà prin noua redacţiune de orice garanţie pe creditorul a cărui creanţă este constatată prin act scris, şi este ajunsă la scadenţă şi deşi raţiunea ar dictà ca aceeaş normă procedurală să fie admisă şi în materie comercială, dispensându-se astfel de cauţiune, numai acei a căror creanţă este constatată prin vre-un efect comercial, protestat pentru neplată, dar şi pe cei ale căror creanţe sunt constatate prin orice alte scrisuri ajunse la scadenţă, totuş întrucât prin art. 460 pr. civ. se prevede că dispoziţiunile de procedură cuprinse în cod. com. român în fiinţă nefiind astfel abrogate şi întrucât dispoziţiunile cuprinse în art. 707 şi 708 cod. com. sunt simple dispoziţiuni procedurale prin ele reglementându-se căile de urmat pentru realizarea unor anumite drepturi, urmează ca dispoziţiunile ziselor texte din cod. com. au rămas în fiinţă şi deci creditorul a cărui creanţă este constatată prin efecte neprotestate pentru neplată, trebuie să depună cauţiune, pentru a puteà opţine sechestru asigurător contra debitorului său.

Având în vedere ca o dovadă în plus că, zisele texte de lege conţin dispoziţiuni procedurale şi că, astfel ele nu au fost abrogate prin modificările aduse procedurei civile în 1900, este şi faptul că ele fac parte din titlul care este destinat special în condica comercială cu reglementarea dispoziţiunilor procedurale în această materie şi că, astfel toate celelalte argumente invocate în sprijinul tezei contrarii rămân simple consideraţiuni de lege ferenda.

Având în vedere că întrucât în speţă se constată că, prima instanţă a admis prin jurnalul apelat, după cererea creditorului Alex. Gh. Buneanu, sechestrarea în mod asigurător a averei debitorului apelant, Gh. Păunescu, pe baza unei cambii neprotestate, fără cauţiune, această măsură este luată cu încălcarea dispoziţiunilor art. 907 şi 908 cod. com.

(ss) *P. Theodorescu.*

OBSERVAŢIA II. Decizia raportată mai sus rezolvă, cu majoritate, chestiunea mult controversată a aplicaţiunei art. 907 şi 908 din codul comercial, propunând o nouă formulă de interpretare a acestor texte. Soluţiunea majorităţii, susţinută cu o argumentare greu de înlăturat, deşi are avantajul unei deslegări echitabile a problemei, o recunoaştem, nu poate primi, cu tot regretul, asentimentul nostru. Ea rămâne totuş o teză acceptabilă, de o valoare juridică remarcabilă până ce Curtea supremă va interveni, cu autoritatea sa, pentru a curmà varietatea soluţiunilor date acestei chestiuni.

1. *Enunţarea problemei.* Legiuitorul comercial, prin art. 907, consfinţeşte pentru creditor dreptul de a sechestrà asigurător, odată cu intentarea acţiunei, averea mobilă a debitorului său; el va puteà de asemenea să urmărească şi să poprească, pentru sumele cuprinse în titlul său, sumele sau efectele datorite debitorului de

un al treilea. In ambele ipoteze, articolul în discuţiune trimite la textul respectiv din cod. pr. civile — 614 pentru sechestru şi 456 pentru poprire — în privinţa formalităţilor procedurale ce trebuesc păzite cu prilejul înfiinţărei acestor măsuri.

In art. 908 următor, legiuitorul condiţionează înfiinţarea sechestrului sau poprirei comerciale de depunerea unei garanţii în toate cazurile — fără deosebire de existenţa unui titlu probator al creanţei — cu o singură excepţiune în favoarea titlurilor de credit la ordin sau la purtător, cum ar fi cambia şi cecul, protestate pentru neplată.

Codul comercial având fiinţă cu mult înaintea procedurei civile refăcută la 1900, s'a pus chestiunea — faţă de textul art. 740, care abrogă toate dispoziţiunile contrarii acestui codice din orice legi, afară de rânduelile de procedură din condica comercială — care este întinderea de aplicaţiune a acestui din urmă text şi, prin consecinţă, dacă art. 907 şi 908 din codul de comerţ au fost sau nu abrogate.

2. *Primul sistem.* Urmând evoluţiunea oricărei demonstraţiuni, primul sistem, care a încercat rezolvarea chestiunei, a fost extremist. După acest sistem, art. 907 şi 908 au fost abrogate, fiindcă ele nu cuprind *dispoziţiuni de procedură* ci *dispoziţiuni de fond.* Pentru soluţiunea aceasta s'au pronunţat Curtea de Apel Galaţi s.I [1]) şi Curtea de Apel Bucureşti s. I [2]). Argumentele acestui sistem sunt în esenţă următoarele: Din cuprinsul art. 907 şi 908 se învederează că ele nu cuprind nici o regulă de procedură ci numai instituiri de drepturi; dovadă că este aşà, sunt chiar prescripţiile legei care trimit la textele respective din pr. civ. Anomalia rezultând din redacţiunea art. 907 şi 908 cod. com. nu este decât aparentă şi intenţiunea legiuitorului n'a fost un singur moment ca creanţele comerciale să fie lipsite de avantajiile create de procedură pentru creanţele civile. Dacă în codul comercial s'au putut prevedeà dispoziţiuni mai severe pentru creditor, aceasta se explică prin împrejurarea că la aceà dată însăş procedura civilă prescrià o normă identic de riguroasă pentru creditorul civil purtător de titlu sub semnătură privată. Ulterior, procedura, modificându-se în favoarea creditorului, a consfinţit şi pentru posesorul unui înscris sub semnătură privată dreptul de a cere şi obţine sechestrul asigurător fără cauţiune [3]).

Al doilea sistem este deopotrivă de extremist. După acest sistem, dispoziţiile art. 907 şi 908 din pr. civ., fiind nişte norme de procedură, cari statornicesc regulele după cari are a se aplicà sechestrul comercial, au rămas în vigoare potrivit art. 740 pr. civilă care le menţine în termeni expreşi. Această soluţiune se sprijină pe următoarele argumente:

a) După locul în care sunt aşezate, art. 907 şi 908 nu pot cuprinde dispoziţiuni de fond ci dispoziţiuni de procedură privitoare la formele de încuviinţare a măsurilor de asigurare şi urmărire în materie comercială. In adevăr, art. 740 pr. civ., făcând aplicaţiunea principiului «specialibus per generalia non derogatur», învederează că legiuitorul a voit să păstreze regulele de procedură comercială, chiar contrarii procedurei civile.

b) Insuş conţinutul textelor enunţate arată că ele reglementează procedura urmărirei mobiliare în materie comercială, că ele nu cuprind *instituiri de drepturi* şi că rigurositatea sistemului comercial îşi are raţiunea ei, dat fiind că un sechestru abuziv poate atinge raporturile de credit cari stau la temelia negoţului [1]). Acest sistem a fost îmbrăţişat de Inalta noastră Curte de casaţie prin decizia No. 617 din 25 Mai 1923 publicată în *Dreptul* No. 30 pag. 239 pentru primul argument; el a mai fost consfinţit de Curtea de Apel Constanţa prin mai multe deciziuni, de Curtea de Apel Bucureşti s. II şi IV, de d-nii G. G. Mironescu, N. Jac Constantinescu [2]) şi opiniile separate ale d-lor consilieri Camil Demetrescu la dec. C. Apel Buc. s. I din 10 Sept. 1925 *Pand. Rom.*, 1926, II, 159 şi P. Teodorescu la decizia raportată în text.

Al treilea sistem preconizează o formulă intermediară, după care trebuie să distingem între *instituirile de drepturi* şi *procedura de realizarea lor.*

Acest sistem este, de astădată, o creaţiune a doctrinei române şi a fost expus de d-l prof. Dem. Negulescu [3]). Deşi n'a fost îmbrăţişat de jurisprudenţă, sistemul acesta are marele merit de a o fi îndrumat pentru a părăsi cele două căi extreme pe care o interpretare raţională a textelor le refuză.

Care sunt argumentele sistemului ce analizăm?

In prim loc, el se desbară de greşala ambelor teorii precedente cari, fără a aprofundà regulele de principiu cuprinse în art. 907 şi 908 c. com., ajungeau la abrogarea sau neabrogarea lor totală.

In adevăr, este greşit a se crede că codul com. ar cuprinde în zisele texte numai instituiri de drepturi sau numai reguli de procedură, după cum este greşit a se atribuì legiuitorului procedural intenţiunea de a fi prescris în codul de procedură civilă reguli exclusive de punere în mişcare a dreptului. După o riguroasă tehnică legislativă lucrurile ar fi trebuit să se petreacă astfel, dar legiuitorul preferă în numeroase cazuri să amestece sau să îmbine dreptul cu mijloacele de valorificarea lui în justiţie. Deaceia în interpretarea textelor din codul comercial, supuse controversei ce examinăm, trebuie să deosebim cu îngrijire regulele după cari legea recunoaşte drepturile, de regulele mecanismului lor de realizare.

Urmând acest procedeu — susţine al treilea sistem — observăm că art. 907 şi 908 c. com. cuprind două feluri de dispoziţiuni: unele privitoare la dreptul creditorului comercial de a-şi asigurà sau urmări creanţa şi altele prin care ajunge la realizarea acestor măsuri.

Şi atunci raţionamentul trebuie să fie următorul: Legiuitorul comercial recunoaşte creditorului — ca şi cel civil — un drept de conservare sau executare a creanţei sale în averea mobilă a debitorului. Această dispoziţie a legei este o instituire de drepturi care, nefiind contrară procedurii civile, a fost menţinută prin art. 740. Modalitatea înfiinţării măsurei în care intră şi obligaţiunea de a depune cauţiune în toate cazurile, afară de titlurile de credit protestate pentru neplată, constitue un ansamblu de rânduelі procedurale menţinute de legea de procedură, chiar în cazul când ar fi contrarii acestei legi, pentrucă natura specială a materiei implică o procedură specială.

Al patrulea sistem este cel consfinţit prin deciziunea ce adnotăm. Pornind dela aceiaş premiză ca şi sistemul precedent, acest ultim sistem ajunge la soluţiunea că măsura sechestrului asigurător, în materie cambială, trebuie încuviinţată fără garanţie din partea creditorului.

Este adevărat că aceeaş soluţiune a fost preconizată şi de jurisprudenţa care înlătură aplicarea art. 907 şi 908 c. com. ca fiind abrogate de art. 740 pr. civilă. Deosebirea între aceste două concepţii consistă numai în argumentele fiecăreia. Deci acest ultim sistem nu trebuie confundat nici cu primul nici cu cel dealtreilea, mai sus prezentate. Iată de ce credem că el merită toată atenţiunea unei inovaţiuni.

Sub raportul justificărei sale, sistemul ultim se bucură de avantajiile unei motivări complecte şi foarte îngrijite în deciziunea raportată. Deaceea vom examinà şi urmări raţionamentul Curţei de Apel din Bucureşti s. I din această deciziune care cuprinde doctrina actuală în materia noastră.

Analiza speţei. Creditorul posesor al unei cambii ajunsă la scadenţă şi neprotestată pentru neplată, a cerut Tribunalului, pe baza acţiunei şi a titlului cambial, înfiinţarea unui sechestru asigurător pe averea mobilă a debitorului. Această cerere a fost admisă şi sechestrul a fost ordonat fără depunerea vreunei garanţii. Apelul debitorului, motivat de violarea art. 908 c. com., a fost respins ca neîntemeiat.

Pentru a ajunge la această soluţiune Curtea argumentează astfel:

1. Dispoziţiunea art. 908, care supune pe creditor la depunerea unei cauţiuni, este o chestiune de fond contrarie art. 613 şi *614* pr. civ., după care garanţia nu este obligatorie când creditorul are act scris. Aceasta rezultă din chiar textul legii, care, după ce în art. 907 statorniceşte dreptul creditorului de a luà măsuri de asigurarea creanţei sale, trimite la art. 614 şi urm. din pr. civ.; or, obligarea creditorului la depunerea unei garanţii, fiind o consecinţă a dispoziţiunei de principiu din prima parte a art. 907 c. com., îmbracă şi ea caracterul acestei dispoziţiuni de fond — inaplicabilă prin efectul abrogatoriu al art. 740 pr. civ.

Prin urmare un argument de text.

2. Regulele de procedură din codul de comerţ, pe care legiuitorul procedurii civile a înţeles să le menţină, sunt numai cele privitoare la acţiuni, termen, căi de atac, domiciliu, deoarece numai acestea constituesc avantajul celerităţei în diferendele comerciale.

Deci un argument de interpretare.

3. Dacă creditorul comercial ar fi supus la condiţiuni mai riguroase de realizare a creanţei, decât creditorul civil, s'ar atinge creditul titlului cambial, menit să circule prin gir şi deci puterea lui probantă. Or, acest procedeu nu poate fi admisibil în materie comercială, când este ştiut că legea comercială înlesneşte realizarea operaţiunilor, printr'un sistem probator cu totul larg, chiar acolo unde legea civilă pretinde dovezi preconstituite.

Prin urmare, un argument de raţiune specific materiei.

4. In fine, dispoziţiunile art. 907 şi 908 nu pot fi socotite ca reguli de procedură prin aşezarea lor în cod, deoarece legiuitorul, în numeroase cazuri, amestecă regulile de procedură cu cele de fond.

Valoarea argumentelor enunţate. Intregul raţionament al deciziei ce analizăm are unicul scop de a demonstrà că obligaţiunea de garanţie a creditorului comercial este o regulă de fond, o instituire de drepturi. Cele-

---

[1]) *Dreptul* 41/920 şi *Pand. Rom.*, 1922. 3. 24.

[2]) *Pand. Rom.*, 1926. 2. 156 cu nota d-lui Alex. Foreanu.

[3]) A se vedeà deciziunile citate supra, cum şi deciziunile citate în nota d-lui Alex. Foreanu, loco cit., p. 158, col. III.

[1]) A se vedeà expunerea completă a acestui sistem şi trimiterile din nota d-lui Alex. Foreanu.

[2]) A se vedeà trimiterile din nota d-lui Alex. Foreanu, *supra cit.*

[3]) Executiunea silită, vol. II, Teoria popririi p. 230.

lalte consecinţe decurg în mod firesc şi logic din această premiză.

Ni se pare însă că eroarea acestui raţionament consistă în a culege argumente străine demonstraţiunii ce şi-a propus, căci oricât de valoroase ar fi argumentele Curţii — presupunând aceasta pentru moment — ele nu au tăria unei convingeri logice.

* * *

Ce este cauţiunea şi cum apare ea în rânduelile legei care o institue. Termenul «cauţiune» ne poate deruta. Nu e vorba de raporturile de garanţie generatoare de efecte juridice din materia convenţiunilor. Acestea sunt de sigur *instituiri de drepturi.* E vorba de o sumă de bani pe care legea o pretinde uneori — pentru eventuala despăgubire a uneia din părţile împricinate — cu prilejul unei măsuri de asigurare a creanţei sale sau al suspendărei efectelor unui titlu executoriu. Această obligaţiune de a depune garanţie apare de regulă în procedura civilă, ca o condiţiune de realizare a măsurii de asigurare sau a suspendărei efectelor titlului.

Este de observat că, fie în cazul creditorului care se asigură sau urmăreşte realizarea creanţei, fie în cazul debitorului care voieşte, prin exercitarea unei căi legale de atac, să modifice obligaţiunea constatată împotriva sa printr'un înscris sau titlu executor, cauţiunea la care este obligat prin lege sau voinţa judecătorului — unul sau altul — n'are alt scop decât de a sigură solvabilitatea unuia sau altuia şi deci de a înlesni executarea obligaţiunei iniţiale sau a celei modificate.

Solvgardarea interesului părţii care are îndreptăţirea legală de a se adresa justiţiei, iată rostul obligaţiunei de garanţie.

In diferite texte de lege — dintre care vom enumera câteva, — se învederează cum apare «cauţiunea» sub raportul caracterizărei sale juridice.

Astfel: după art. 428 pr. civ. datornicul nu va putea să se împotrivească la o urmărire ce i-se face decât depunând valoarea ce i se cere; art. 455 pr. civ. lasă la aprecierea judecătorului cauţiunea la care urmează a fi obligat creditorul cu act scris care urmăreşte sau popreşte averea mobilă a debitorului; dar fixează cifra cauţiunei pentru creditorul care nu posedă act scris; art. 480, prescrie că judecătorul poate obligă la cauţiune pe creditorul cu *titlu autentic* neexecutoriu, sau *act privat recunoscut* care urmăreşte veniturile imobilului din proprietatea datornicului; sau îl va obligă la o cauţiune fixă dacă n'are titlu probator.

Art. 71 din legea Curţei de Casaţie este şi mai precis în privinţa caracterizărei juridice a cauţiunei, când se rosteşte că «împricinaţii vor putea cere punerea în lucrare a hotărîrilor definitive... însă această punere în lucrare se va putea suspendă de partea protivnică prin *asigurarea* sau *depunerea* valorii corespunzătoare». Textul acesta defineşte cauţiunea *ca un mijloc de asigurare sau depunere a creanţei* constată în favoarea creditorului.

Poate fi socotită această *asigurare* a creanţei ca o regulă de principiu, ca un drept dedus judecăţii sau cel puţin ca un corolar al dreptului consfinţit de lege — cum se exprimă deciziunea raportată mai sus?

Ar fi să încercăm o discuţiune subtilă şi inutilă.

Fie că e vorba de o creanţă nevalorificată încă, fie că e vorba de un titlu executor ale cărui efecte pot fi suspendate, cauţiunea apare ca un mijloc *procedural* de *realizare* sau *modificare* a dreptului de creanţă dedus în judecată, nu ca o instituire de drepturi ce aşteaptă a fi recunoscute de dânsa.

Dar mai semnificative ni-se par, sub acest raport, dispoziţiunile art. 613 şi 614 pr. civ.

Conţinutul acestor texte joacă un rol covârşitor în argumentarea Curţei; el însă e departe de a o justifică.

In adevăr art. 613 se rosteşte că orice creditor, a cărui creanţă este constatată printr'un act scris şi este ajunsă la termen va putea, deodată cu chemarea în judecată, să pună un sechestru pe averea mobilă a debitorului său. Iată instituirea dreptului. Acelaş drept — zice mai departe textul — îl are şi creditorul fără act scris. Altă institire de drepturi, cu îndeplinirea însă a unei *formalităţi* obligatorii: *cauţiunea*.

Iar articolul următor, singurul la care trimite art. 907 şi 908 c. com., consacrat exclusiv formelor procedurale necesare *realizărei dreptului de asigurare*, arată alături de competenţa Tribunalului, şi obligaţiunea de garanţie a creditorului, fără deosebire dacă creditorul are sau n'are act scris; acest text nu exclude garanţia în principiu, ci o lasă la facultatea judecătorului pentru ipoteza când creditorul are act scris.

Din examinarea acestor texte rezultă:

1. Că pe de o parte legiuitorul deosebeşte cu îngrijire, în privinţa chestiunei ce discutăm, instituirile de drepturi de rânduelile procedurale şi

2. Că, în nici un caz, textul, care formează obiectul controversei, nu exclude în principiu posibilitatea garanţiei creditorului, lăsând-o însă la înţelepciunea judecătorului.

Or, art. 907, trimiţând la art. 614 pr. civilă nu face decât să se raporteze la regulele din acest text, care, după cum am văzut, nu cuprinde instituiri de drepturi. Ar fi ilogic ca, într'o materie identică, reglementată de texte aproape identice să ajungem la concluzia că, în art. 708 *cauţiunea* e corolarul dreptului de a obţine măsura asigurătoare a sechestrului iar în art. 614, ea este un mijloc de *realizare judiciară* a acestui drept.

Iată dece credem că argumentele de text şi de interpretare — cari, încă odată, nu sunt de natură a preciză caracterul cauţiunei — nu ne pot convinge.

Al treilea argument, exact în principiu, nu are o valoare generală, când e vorba de aplicaţiunea lui. In adevăr, este ştiut de toată lumea că legea comercială oferă o mare înlesnire în încheierea tranzacţiunilor şi în desfacerea lor; în dovedirea raporturilor juridice şi în valorificarea lor.

Curtea justifică interpretarea art. 907 şi 908 c. com. prin menţinerea şi respectarea conceptului de credit, mai exact prin protecţiunea creditorului. Aceasta rezultă din sprijinul unilateral al soluţiunei sale pe titlul cambial. Ceeace însă se poate spune în avantajul titlului cambial, nu e nici un motiv a nu se spune şi despre orice alt instrument probator al unei creanţe comerciale, căci art. 907 nu distinge. Acolo unde legiuitorul a voit în adevăr să respecte ideia de credit circulator inclus în titlul cambial, a făcut-o, regulamentând sechestrul pe bază de cambii sau alte titluri de credit la ordin sau la purtător, protestate.

Şi atunci raţionamentul Curţei nu poate fi exact, prin consecinţele sale; căci a admite aceeaş măsură pentru un răboj care constată o informă obligaţiune comercială, ca şi pentru un cec sau o cambie trecută prin gir, nu ni se pare nici juridic nici echitabil.

Creditul se manifestă sub nenumărate forme şi joacă azi un rol esenţial în societatea modernă — dupăcum se exprimă regretatul C. C. Arion.[1] El este unul din numeroasele aspecte ale faptelor de comerţ.

Dar tocmai din necesitatea protecţiunei creditului, au izvorît reguli cari îl înlesnesc fără a-l compromite.

Creditul, sub aspectul obişnuit al operaţiunilor bancare şi al relaţiunilor ce tind a deveni internaţionale, poate prinde la un moment dat în angrenajul său interesele a numeroase persoane fizice sau juridice, a unor state întregi. Şi atunci o măsură de protecţiune acordată cu uşurinţă poate avea consecinţe economice dezastroase.

Pe de altă parte creditul, în desvoltarea sa uriaşă, poate îmbrăcă forme multiple, ignorate de legiuitor. El este într'o continuă evoluţie. Legiuitorul al cărui pas e totdeauna înapoi, prin firea lucrurilor, face un act de cuminţenie atunci când îngrădeşte mijloacele de realizarea creditului cu anumite garanţii. Nu e o bună politică legislativă a reglementării creditului aceia care, pornind dela ideia de largă protecţiune, acordă un crezământ necondiţionat creditorului. S'au văzut cazuri când un asemenea sistem a compromis iremedialul creditul comercial, căci de pildă o măsură asigurătoare acordată cu dărnicie creditorului comercial de rea credinţă — câţi purtători de cambii sau înscrisuri n'ar intră în această categorie! — poate duce la ruina nu numai a debitorului, dar şi a tuturor celor prinşi în mecanismul relaţiunilor de afaceri cu care acesta se află angajat.

Este un interes de ordine publică, ce apare evident în tranzacţiunile comerciale. Credem că *acest* interes a fost avut în vedere de legiuitor atunci când a făcut din necesitatea cauţiunei, o obligaţiune pentru orice creditor comercial popritor sau sechestrant, iar nu o simplă facultate, ca în materie civilă, lăsată la chibzuinţa judecătorului.

Deaceea rămânem la părerea pe care am exprimat-o acum 7 ani[2] în favoarea celui de al treilea sistem, admis cândva şi de suprema noastră Curte[3], numai în consecinţele sale, dar a cărui justificare prezentată în nota de faţă, a rămas, spre regretul nostru, străină jurisprudenţei.

GEORGE IULIU
Avocat

APEL BUC. III, 23 Dec. 1929

Funcţionar public nestabil. Contencios administrativ. Dacă poate recurge la această cale. (Art. 1, 4, 8 l. pentru contenciosul administrativ). **Casa Şcoalelor. Consilier pedagogic. Funcţionar. Punere în retragere din oficiu. Dacă se aplică legea de reorganizare a ministerelor.** (Art. 82, 199, 203 l. pentru reorganizarea ministerelor).

Din nici o dispoziţie a legei contenciosului administrativ nu reiese că aceasta cale, deschisă oricărei persoane, ar fi inadmisibilă pentru funcţionarul lipsit de stabilitate care reclamă în contra unui act administrativ de autoritate făcut, în prejudiţiul lui, cu călcarea legilor şi a regulamentelor.

---

[1] Elemente de drept com., vol. I, 1920, pag. 101, No. 66.

[2] *Pand. Rom.*, 1923, II, 57 cu nota G. Iuliu.

[3] Cas. III, 25 Maiu 1923, *Dreptul* No. 309/23, pag. 239.

b) Punerile şi retragerile din oficiu, în baza art. 203 din legea pentru reorganizarea ministerelor, nu pot privì decât pe funcţionarii din administraţiile centrale şi exterioare ale ministerului şi nu se pot aplicà consilierilor pedagogici de pe lângă Casa Şcoalelor. (Dr. Ştefan Minovici cu Ministerul instrucţiunii. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 8/930).

APEL BUC. IV, 28 Iulie 1930

Interdicţie. Apel. Renunţare. Achiezare. Nevalabilitatea renunţării la apel a interzisului (Art. 5 şi 446 c. civ.; art. 260 pr. civ.).

Persoana împotriva căreia interdicţia a fost pronunţată nu poate fi primită a renunţà la apelul ce a fost făcut contra sentinţei de punerea sa sub interdicţie.

Acest principiu se justifică pe motivul că interdicţia este o măsură privitoare la starea persoanelor, fiind prin urmare de ordine publică; ori dela legile care interesează ordinea publică nu se poate derogà prin convenţiuni sau dispoziţiuni particulare (art. 5 c. civ.).

Renunţarea la apel nu este decât o convenţie prin care apelantul dă câştig de cauză adversarului său, abdicând astfel dela dreptul ce i-l dă legea şi de care s'a folosit, pentru a reformà hotărîrea apelată. Prin aceasta apelantul renunţă implicit la drepturile pe cari, după afirmaţia sa, hotărîrea apelată i le-a nesocotit.

Nimeni nu este îndrituit a renunţà la drepturile privitoare la starea şi capacitatea sa personală, după cum nu este îndrituit nici a le întinde, căci aceste drepturi numai legea singură le cârmueşte, iar nu voinţa individului.

Astfel fiind, în materie de interdicţie instanţa este datoare a judecà pricina până la capăt, trecând peste declaraţiile de renunţare sau de achiezare ale celui împotriva căruia s'a cerut interdicţia, ca unele cari nu pot aveà nici o valoare legală; altfel, dispoziţiile de procedură luate pe baza unei achiezări făcute la prima instanţă sau pe baza unei renunţări la apel a interzisului, nu ar terminà litigiul; căci nimic n'ar împiedecà pe interzis să redeschidă mai târziu procedura, achiezarea sau renunţarea sa fiind nule şi de nul efect, ca orice acte contrarii ordinei publice; ori asemenea măsuri ar produce perturbări şi neajunsuri cu atât mai grave cu cât starea civilă a interzisului ar rămâne un timp mai îndelungat nesigură din lipsa unei hotărîri judecătoreşti valabile.

Aşà fiind, cererea intimatei de a se închide dosarul în baza unei renunţări la apel inoperante, urmează a fi respinsă şi a se repune cauza pe rol pentru judecarea ei în fond. (C. Apel Buc. s. IV; jurnalul No. 6188 din 28 Iulie 1930. Preşedinţia d-lui consilier M. Possa; redactor, d-l consilier G. P. Docan).

OBSERVAŢIE. Intreaga doctrină şi jurisprudenţă este astăzi de acord că acel ce a fost pus sub interdicţie, odată ce a atacat cu apel sentinţa Tribunalului care a pronunţat interdicţia, nu mai poate renunţà la apelul său. Deasemeni nici a achiezà la cererea de interdicţie înaintea primei instanţe. Se citează în sens contrar abià una sau două deciziuni, mai vechi de o sută de ani. (C. Apel Turin în 1812 şi C. Apel Bordeaux în 1829).

In sensul deciziunei ce rezumăm a se vedeà: Laurent, V, No. 248, p. 287 sq.; Baudry et Bonnecarrère, IV, No. 837, p. 752; Planiol, Ripert, Savatier, I, No. 673, p. 700; No. 26, p. 23; Dalloz, Repértoire, Acquiscement, No. 191; Interdiction, No. 144; Glasson et Tissier, ed. 3-a, II, No. 556, p. 599; No. 565, p. 610; Carré et Chauveau, ed. 5-a, t. VI, No. 3031 bis, p. 785; D. Alexandresco, II, p. 316; D. Neagu, Codul civil adnotat, II, p. 562, No. 12—15; p. 372, No. 18, 21; Apel Montpellier, *Pand. Rom.*, 1930, III, p. 88 (nota).

G. P. D.

APEL BUC. IV, 28 Iulie 1930

Locaţie. Ofertă reală. Consemnaţie. Pact comisoriu. Martori. Posibilitatea de a dovedì cu martori refuzul locatorului de primirea chiriei.

Este admis în drept că pactul comisoriu nu operează când locatarul printr'o faptă imputabilă lui a pus pe locatar în neputinţă de a plăti la timp chiria şi că în acest scop locatarul poate dovedì cu martori faptele materiale din care reiese culpa creditorului locator. Dovedind refuzul şi culpa locatorului, chiriaşul este dispensat de îndeplinirea regulată a ofertei reale; dar el trebuie să satisfacă totuş obligaţia de a depune chiria, fie chiar cu o mică întârziere, după scadenţă.

Dacă însă locatarul nu consemnează chiria pe numele locatorului, pactul comisoriu tot operează.

In consecinţă, proba testimonială cerută pentru a dovedi refuzul locatorului de a primi chiria devine inutilă şi neconcludentă. (C. Apel Bucureşti, s. IV, deciziunea civilă No. 416 din 28 Iulie 1930 (Preşedinţia d-lui consilier *M. Possa;* asesori d-nii consilieri *N. Georgean, G. P. Docan;* Respins apelul lui Gh. Chiriac contra sentinţei No. 258/930 Trib. Ilfov. S. IV-a în proces cu Banca Danubiană).

OBSERVAŢIE. A se vedeà în acelaş sens: Cas. Secţiuni-Unite, decizia No. 14 din 24 Februarie 1927 (*Pand. Săpt.*, 1927, p. 453).

APEL CERNĂUŢI, 11 Dec. 1929

Pact comisoriu. Expres. De câte feluri este. Obligaţiunea de a face măsurătoare. Pact comisoriu. Admisibilitate. Condiţiune rezolutorie tacită. Cum operează. (Art. 1020, 1021 c. civ.).

a) Pactul comisoriu expres este de două feluri şi atât doctrina cât şi jurisprudenţa recunosc în mod unanim că distincţiunea între aceste grade rezidă în termenii de cari părţile înţeleg să se folosească întrebuinţarea expresiunilor «fără somaţiune şi fără judecată» sau alte echivalente făcând ca pactul să fie de gradul III după cum lipsa lor dă pactului calificarea de gradul II.

b) In principiu, orice obligaţiune — deci şi obligaţiunea de a face o măsurătoare — poate fi sancţionată de pactul comisoriu expres, cu condiţiunea însă de a fi certă şi lichidă — sau cel puţin uşor lichidabilă — şi nesusceptibilă de interpretare, — atare obligaţiuni ca şi cele imposibile, ilicite etc. nu pot fi cuprinse în sfera de comandament a rezoluţiunii convenţionale şi automate, căci a admite contrariul ar însemnà ca efectele pactului expres să fie subordonate puterii de interpretare şi de apreciere a magistratului, ceeace i-ar împiedecà mecanismul de funcţionare şi ar contraveni însăş raţiunii de a fi a acestui fel de pact.

c) Atât doctrina cât şi jurisprudenţa admit constant că, în cazul condiţiunii rezolutorii tacite, contractanţii îşi pot îndeplini valabil angajamentul nu numai după expirarea termenului stipulat dar şi după acţionarea în justiţie, în tot cursul instanţelor de fond, mai înainte de a fi intervenit o hotărîre judecătorească. (Maria Hasnaş cu Avram Calmanovici ş. a. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 8/930).

APEL CONSTANŢA, 20 Nov. 1929

Contencios administrativ. Invăţător. Concediu. Revocare. Consecinţe. (Art. 139 l. învăţ. prim.; art. 262 reg. legei). **Demisiune. Prezumpţie. Pedeapsă. Condiţiuni.** (Art. 137, 147 l. învăţ. prim.).

a) Chiar dacă revocarea ar puteà operà şi după expirarea concediului — cu toate că o asemenea soluţiune ar fi un non sens şi nici nu s'ar puteà concepe — această revocare, presupunând că concediul ar fi fost mai lung de 30 zile, nu ar puteà în nici un caz produce prezumpţiunea — conform art. 137 l. învăţământului primar — că învăţătorul ar fi renunţat de bunăvoie la funcţiunea lui.

e) Considerarea ca demisionat a unui învăţător, în sensul art. 137 din legea învăţământului primar, constitue o adevărată pedeapsă pentru o abatere dela datorie, pedeapsă echivalentă cu excluderea pentru totdeauna din învăţământ, şi care nu poate fi pronunţată decât după o prealabilă judecată a comisiunei disciplinare, conform art. 144 din lege. (Const N. Zaharescu cu Miniserul instrucţiunei. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 10/930)

APEL I GALAŢI, 23 Ian. 1930

Contencios administrativ. Art. 4 din lege. Termenul în care se poate introduce acţiunea. De când urmează a se socotì. Dacă răspunsul peste acest termen al autorităţei poate reînvià acest termen.

Un particular când adresează o cerere autorităţei — în speţă, un profesor, care cere să i se micşoreze obligaţia de serviciu, în raport cu vechimea — nu poate intentà acţiune în contencios administrativ, decât în termen de 30 zile, socotite dela expirarea celor 30 zile în care autoritatea este datoare să-i rezolve cererea.

Răspunsul negativ al autorităţei, după expirarea acestui termen, nu poate reînvià termenul în care particularul se poate plânge contra actului care-l lezase, căci numai refuzul de a-i rezolvi cererea în termenul prevăzut de lege este actul generator de drepturi şi obligaţiuni rezultat în urma cererei făcute de petiţionar. (Petre Şerbănescu cu Ministerul instrucţiunei. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 10/930).

APEL IAŞI II, 25 Oct. 1929

Contencios ad-tiv. Invăţământul primar. Numiri. Transferări. Revizuiri. Forme. (Ar. 125 l. învăţământului primar). **Transferare. Condiţiuni. Catedre vacante publicate. Catedre vacante prin transferarea titularilor.** (Art. 125, 126 l. învăţământului primar).

a) Dacă, înţelegând să intre în legalitate, ministerul dispune revizuirea tuturor numirilor şi transferărilor efectuate într'o anumită epocă, în acest caz, constatările făcute pe bază de acte şi dispoziţiuni de lege, de către organele de control ale ministerului arătate la art. 125 din legea învăţământului primar şi aprobate de minister, întocmesc, ţin loc şi au tăria deciziunilor ministeriale, nicăiri în lege neprevăzându-se în această privinţă formalităţi cu caracter de solemnitate.

b) Fără să deosebească între cazul când catedrele vacante au fost publicate şi acela în care numirea s'a făcut din oficiu la catedre vacante prin transferarea altora, legea învăţământului primar stabileşte în mod limitativ, în art. 125 şi 126, anumite norme, în lipsa respectării cărora transferarea nu e valabilă. (V. Bogdan cu Ministerul instrucţiunei publice. Vezi motivele în *Pand. Săpt.* No. 9/930).

TRIB. BAIA, 16 Maiu 1930

Jurământ. Jurământ dat în subsidiar. Care este natura lui juridică? Decizoriu sau supletoriu. (Art. 1207, 1210 şi 1219 cod. civil).

Acţiunea fiind respinsă la prima instanţă, în apel s'au repetat aceleiaşi mijloace de dovadă, cerându-se în principal admiterea apelului pe baza probelor deja administrate iar în subsidiar s'a deferit jurământ.

Tribunalul găsind probele propuse insuficiente şi că nu sunt de natură a duce la admiterea apelului în senzul concluziilor principale puse de apelant, a hotărît, bazat pe argumente de text 1207 şi 1210 cod. civil, ca jurământul dat în subsidiar de apelant este un jurământ decizoriu şi l-a admis ca atare (Sentinţa civilă No. 64 din 16 Mai 1930).

OBSERVAŢIE. Sentinţa Tribunalului Baia pe care o publicăm mai sus în rezumat, a rezolvat în concordanţă cu principiile de drept din codul civil referitoare la jurământ, caracterizarea jurământului dat în subsidiar.

Chestiunea de drept discutată înaintea Tribunalului, a fost aceia de a se şti, care este natura unui jurământ deferit de una din părţile din proces, celeilalte în subsidiar, după ce în principal a invocat asupra aceloraşi fapte toate probele deja administrate în cauză, chestiune care prezintă din punct de vedere practic o deosebită importanţă, pentru că în cazul când se va zice că acest jurământ este decizoriu se vor aplică dispoziţiunile art. 1208 şi urm. din codul civil, iar dacă este supletoriu dispoziţiunile art. 1219 şi urm. din codul civil.

Tribunalul, bazându-se pe argumente de text trase din dispoziţiunile art. 1207 şi 1210 cod civil, hotărăşte că jurământul formulat şi oferit în mod subsidiar de o parte şi acceptat de cealaltă este un jurământ decizoriu şi nu supletoriu.

In adevăr, sprijinindu-ne pe textele categorice ale art. 1207 şi 1210 cod civil care consideră jurământ decizoriu, jurământul oferit de una din părţile litigante celeilalte, în tot cursul procesului, ca atare şi în subsidiar în urma a orice mijloace de probaţiune, credem că acest jurământ nu poate fi decât decizoriu, căci deşi oferit în concluzii subsidiare el nu-şi schimbă prin această circumstanţă caracterul imprimat prin lege de a fi litisdecizoriu, neavând nici o influenţă asupra lui în momentul când a fost deferit.

Dacă am consideră jurământul dat de o parte în subsidiar ca un jurământ supletoriu, în acest caz ne lovim de dispoziţiile art. 1207 al. 2 c. civ. care prevăd în mod categoric, că acest jurământ este dat totdeauna de judecată din oficiu, deci un drept facultativ acordat de lege judecătorilor şi nu părţilor, pe care să-l exercite atunci când în suveranitatea lor găsesc cu cale să uzeze de el, de unde ar rezultă că jurământul dat de o parte fie şi în subsidiar, nu interesează momentul când, să fie decizoriu pentru că stă în puterea exclusivă a părţilor din proces să fie dat sau nu.

In această privinţă D. Alexandresco la pag. 371 din vol. 7 zice că jurământul decizoriu poate fi deferit atât prin concluzii principale cât şi prin concluzii subsidiare, pentru că jurământul este tocmai un mijloc extrem la care poate recurge o parte, de câte ori se teme de respingerea probelor invocate în principal, prin urmare, atunci când partea ar crede că mijloacele de probă invocate în sprijinul cererei sale pe cale principală, nu sunt suficiente şi ar deferi jurământ în mod subsidiar, în acest caz Tribunalul este obligat a-l admite dacă găseşte că probele propuse în principal nu sunt de natură a duce la soluţionarea procesului şi bine înţeles când găseşte că faptele care urmează a fi supuse jurământului sunt personale şi concludente în cauză.

Doctrina română este unanimă în sensul celor arătate mai sus (a se vedea: D. Alexandresco *Drept Civil Rom.* vol. 7 pag. 371; M. B. Cantacuzino, *Elemente Drept Civil* pag. 623; M. A. Demetrescu *Manual Drept Civil*, obligaţiuni pag. 264; C. Nacu *Drept Civ. Rom.* vol. 2 pag. 899; N. Georgean *Studii juridice* vol 2 pag. 84; G. M. Sescioreanu nota în *Pand. Rom.* 1927. I. 57).

Şi jurisprudenţa este fixată în sensul doctrinei. In ce priveşte jurisprudenţa mai veche dela 1875 până la 1892, a se vedeà în: C. Hamangiu şi N. Georgean *Cod. Civ.* adnotat vol. 3 pag. 205; C. C. Cristescu *Cod. Civ.* adnotat vol. 2 pag. 672 No. 3; E. Dan *Proced. Civ. Adn.* art. 237 No. 60 pag. 342; N. Georgean *Studii juridice* vol. 2 pag. 34; I. Barozzi *Repert. Jurispr. Rom.* vol. 2 pag. 484).

Inalta Curte de Casaţie prin deciziunea No. 1474 din 17 Martie 1926 a horărît că termenul de «subsidiar» este impropriu întrebuinţat şi că un jurământ oferit în asemenea condiţiuni este decizoriu şi deci este inutilă o motivare pentru respingerea concluziunilor principale, din moment ce hotărîrea se sprijină pe acest jurământ dat în subsidiar şi caracterizat ca decizoriu (Casaţia I, 17 Martie 1926 Decizie adnotată foarte judicios de d-l G. M. Sescioreanu în *Pand. Rom.* 1927, I, pag. 57). Fiind inutilă motivarea respingerei concluziunilor principale bazate pe celelalte probe, înseamnă că aceste probe invocate în principal sunt fără interes şi că soluţionarea procesului depinde în acest caz numai de prestarea jurământului. După M. B. Cantacuzino, jurământul se poate deferi şi în subsidiar însă cu condiţiunea ca deferirea jurământului să implice o renunţare de a se prevală de rezultatul dovezilor produse în principal. (*Elemente de Drept Civil.* M. B. Cantacuzino pag. 628; *Drept Civ. Rom.* C. Nacu vol. 2 pag. 900).

In sensul acesta este şi majoritatea doctrinei franceze, care se sprijină pe dispoziţiunile textului art. 1357 Cod. Civ. Fr. (1207 C. Civ. Rom.) şi consideră decizoriu jurământul oferit de una din părţile litigante în mod subsidiar şi de prestarea căruia depinde soluţia litigiului, iar celelalte probe invocate în principal devenind fără interes, iar parte din jurisprudenţa franceză consideră acest jurământ în subsidiar ca supletoriu, a cărui admisibilitate este lăsată la aprecierea judecăţei şi numai în cazurile prevăzute de lege (*Studii juridice* N. Georgean vol. 2 pag. 84 şi nota d-lui G. M. Sescioreanu în loc. citat).

Şi în jurispr. rom. găsim cazuri când jurământul în subsidiar este considerat ca supletoriu, în acest senz Curtea de Apel din Iaşi S. I. prin deciziunea din 25 Oct. 1927, redactată de eminentul ei prim prezident d-l D. Volanschi, a hotărît că: atunci când una din părţi nu deferă jurământ decât în subsidiar, după ce a prezentat succesiv probele de care a înţeles să se servească pentru dovedirea cererei sale, nu face să depindă în mod exclusiv de jurământul pe care-l deferă, hotărîrea asupra contestaţiunei, că în consecinţă jurământul pe care l-a formulat nu poate fi considerat decât ca supletoriu, că jurământul având acest caracter Curtea are facultatea de a apreciă oportunitatea sa (Curtea de Apel din Iaşi s. I audienţa dela 25 Oct. 1927 în *Dreptul* No. 8 din 26 Februarie 1928 pag. 61; Casaţia I No. 144 din 1883 în *Dreptul* 1883 pag. 115).

In legătură cu aceasta s'a decis că, o simplă declaraţiune făcută de o parte că înţelege să defere jurământ în mod subsidiar, nu poate fi considerată ca o propunere valabilă de a deferi jurământ decizoriu dacă nu este formulată în conformitate cu dispoziţiunile art. 237 pr. civ. şi o simplă enunţare numai nu poate fi luată ca un jurământ deferit care să poată fi discutat, şi pentru ca instanţele de fond să poată apreciă dacă propunerea de a deferi jurământul este serioasă şi concludentă în cauză, este necesar ca faptele asupra cărora se deferă jurământ să fie arătate în scris. (Casaţia I, decizia No. 509 din 8 Iunie 1921 în *Curierul Judiciar* No. 44 din 11 Decembrie 1921 pag. 704; Curtea de Apel din Iaşi s. I, decizia dela 25 Oct. 1927 în *Dreptul* No. 8 1928; Tribunalul Ilfov s. I com. sentinţa No. 376 din 6 Iunie 1923 în *Jurispr. Generală* speţa 758/1923 pag. 304).

In sens contrar, s'a decis că instanţele de fond mărginindu-se a respinge un jurământ pe simplul motiv că n'a fost formulat în scris violează art. 1208 şi 1210 c. civ. şi 237, 238 pr. civ. deoarece legiuitorul nu a cerut altă condiţiune decât cea prevăzută de art. 237 pr. civ. de a fi precizat numai faptele prin încheerea judecătorilor cari admit jurământul (Casaţia 1875 în *Repert. Jurispr. Rom.* Barozzi vol. 2 pag. 471 No. 28).

GH. PETRUC
Judecător Tribunal Baia

TRIB. BRAŞOV I, 25 Oct. 1929

Avocat. Delict de audienţă. Dacă poate constitui contravenţia prevăzută de art. 46 din codul de contravenţiuni. Soluţie negativă. (Art. 46 din codul contravenţiilor).

Faptul unui advocat de a refuzà să se scoale în picioare când pledează înaintea judecătoriei de ocol, neputându-se determinà că prin această procedare intenţia sa a fost numai de a jignì pe magistratul care prezidà, nu poate constituì contravenţia prevăzută de art. 46 din codul de contravenţiuni şi nici vreo altă infracţiune penală; în cel mai rău caz poate constituì un delict disciplinar de competenţa autorităţei disciplinare a baroului advocaţilor.

TRIBUNALUL: Având în vedere actele de, dare în judecată, sentinţa apelată şi toate scriptele dela dosar. Văzând apelul acuzatului şi susţinerile părţilor.

Considerând că prima instanţă, după ţinerea desbaterei principale, a stabilit în fapt că în ziua de 21 Februarie 1929, în cursul judecărei unui proces, acuzatul X, advocat, fiind invitat de judecătorul H. care prezidà, să se scoale în picioare, a refuzat demonstrând că în faţa judecătoriei poate să pledeze şi stând pe scaun.

Că, instanţa de apel ordonând administrarea din nou a probelor, din declaraţiunile martorilor audiaţi în cursul desbaterei apelative în şedinţa din 18 Oct. a. c., a stabilit în esenţă aceeaş stare de fapt, cu adăugirea că în timpul când spuneà cuvintele «că în faţa judecătoriei poate să pledeze şi stând pe scaun» acuzatul s'a şi ridicat în picioare.

Că, prima instanţă a calificat faptul de mai sus ca contravenţie prevăzută de art. 46 cod. contr. şi l-a pedepsit conform dispozitivului din sentinţa apelată.

Având în vedere că, faptul refuzului de a se sculà în picioare nu poate constituì vreo infracţiune penală, el putând fi imediat reprimat de judecătorul care prezidează în baza dreptului ce are de a ţine ordinea şedinţei sau în cel mai rău caz constituind un delict disciplinar de competenţa autorităţei disciplinare a baroului advocaţilor a fi judecat, pentru care acesta a şi fost încunoştiinţat prin adresa judecătoriei mixte Braşov No. P. 3263/II/1929 din 28 Febr. 1929.

Că, afirmaţiunea făcută în sentinţa apelată că art. 213 pr. civ. ar fi abrogat de legea advocaţilor este inexactă, pentrucă adnotarea dela acest articol nu e dispoziţie legală, iar prin art. 76 din legea advocaţilor nu se modifică decât procedura de urmat în delictul de ultraj adus în şedinţă şi se reglementează procedura.

Că, în ceeace priveşte afirmarea cuvintelor în faţa judecătoriei «poate să pledeze şi stând pe scaun», prin ele însăş aceste expresiuni nu sunt ofensatoare ci numai în raport cu intenţiunea ce le-a dat-o însuş autorul lor. Că numai în cazul când se va stabili, că această intenţiune a fost de a jicni pe magistratul care prezidà sau de a aduce o ofensă instanţei de judecată, cuvintele de mai sus îmbracă un caracter penal, dar în cazul acesta nu mai poate fi vorba de o simplă contravenţie, ci de un delict prevăzut şi pedepsit de legea XLI din 1914, în condiţiile şi după normele fixate de această lege specială.

Considerând însă că, judecătoria mixtă Braşov, nefiind sesizată pentru această infracţiune în formele cerute de această lege specială a art. 2 al. III pr. penală, nu ar fi putut examinà faptul din acest punct de vedere şi nici nu aveà competenţa a-l judecà conf. art. 18 din legea XXXIV din 1897. Că nici Tribunalul nu-şi poate însuşi această competenţă nefiind acţiunea introdusă de Parchet în conformitate cu art. 2 al. III pr. penală.

Că, prin urmare, examinând faptul numai din punctul de vedere al codului de contravenţie, constată că nu există contravenţie prev. de art. 46 şi deci acuzatul ar fi trebuit achitat în baza art. 326 pct. 1 pr. penală.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător Ilie Purdilă pentru cazul de nulitate prevăzut de art. 385 pct. 1 *a* şi în baza art. 554 al. II proc. pen. a trebuit să anuleze sentinţa apelată, dispunând a se transmite o copie după sentinţă şi Baroului advocaţilor Braşov, spre a da cursul legal acţiunei disciplinare dacă ar existà vreun delict, indiferent de soarta procesului la instanţă.

Sentinţa No. Ca. 809 din 25 Oct. 1929.

Preşidenţia d-lui *Ilie Purdilă*, judecător; *Dr. Seid* şi *Dr. Busser* judecători.

OBSERVAŢIE. Art. 76 din legea de organizare şi unificare a Corpului de avocaţi promulgată şi publicată în *Monit. Oficial* No. 251 din 21 Febr. 1923, prevede că în caz de ultragiu săvârşit de advocat în contra magistratului, acesta va constatà delictul de audienţă, fără a puteà să ia vreo altă măsură şi va amânà judecata pentru alt termen, când în complect nu va intrà şi magistratul ultragiat.

Legiuitorul pentru a pune la adăpost persoana advocatului l-a asimilat cu funcţionarul public, când se găseşte în exerciţiul funcţiunei în localul instanţelor judecătoreşti de orice natură şi deaceea a introdus în legea advocaţilor şi disp. art. 76 al. 9.

Potrivit disp. art. 213 din procedura civilă din Ardeal advocatul care ia parte la desbatere şi săvârşeşte dezordine, Preşedintele îl poate chemà la ordine, iar în caz de turburare mai gravă a ordinei, instanţa îl poate pedepsì cu amendă la 200 lei.

In vechiul regat art. 177 din procedura penală prevede că, dacă se comite un delict în locul şi timpul audienţei, Preşedintele va dresà proces verbal despre faptul întâmplat, va ascultà pe prevenit şi pe martori şi Tribunalul va aplicà fără a se ridicà de pe loc pedepsele prescrise de lege, etc.

Aceste dispoziţiuni din art. 177 pr. pen. sunt aproape asemănătoare cu disp. art. 90 pr. civ. din regat.

Prin urmare, legea pentru organizarea Corpului de advocaţi fiind o lege nouă şi specială poate să abroge fie în mod expres sau tacit, o dispoziţiune a legei de drept comun.

Intrucât art. 76 al. 9 din această lege prevede că, magistratul ultragiat de către advocat nu va puteà să judece imediat pe advocat, rezultă că legiuitorul a abrogat în mod tacit dispoziţiunile art. 213 pr. civ. ardeleană, numai în ceeace priveşte delictul de audienţă comis de către advocat precum şi disp. art. 177 din proc. pen. şi disp. art. 90 pr. civ. ambele din vechiul regat, pentrucă legea de organizare a Corpului de advocaţi are un caracter general, fiind extinsă pe întreg teritoriul român.

Art. 76 din legea pentru organizarea Corpului de advocaţi nu prevede şi pedeapsa ce urmează să fie pronunţată contra advocatului ce a săvârşit ultragiul în contra magistratului şi ca atare se aplică dispoziţiunile din dreptul comun.

In vechiul regat există numai dispoziţiunile art. 182 şi urm. din cod. penal, care tratează despre ultragiu adus funcţionarilor administrativi şi judecătoreşti cu ocaziunea exerciţiului funcţiunei.

In Ardeal avem dispoziţiunile art. 1—16 legea XL 1914 de sub cap. V violenţe împotriva autorităţilor, cari pedepsesc pe toţi delicvenţii ce au săvârşit violenţe sau ameninţări periculoase, sau au împiedicat vreo autoritate, sau un organ al acestei autorităţi în exerciţiul legal al misiunei sale.

In afară de aceste dispoziţiuni penale există şi art. 46 din codul contravenţiilor, care pedepseşte pe acel individ ce întrebuinţează expresiuni insultătoare faţă de un funcţionar public sau faţă de un organ al autorităţei în exerciţiul funcţiunei sale, etc.

Ultragiul este un fapt nedeterminat, care poate fi comis prin diferite moduri, dar care are caracterul special de a ofensà persoana în contra căreia este îndreptat (codul penal adnotat de Pastion şi Papadopol, pag. 325 No. 36 ult. al.).

Chauveau et Hélie zice că ultragiul luat într'un sens general este orice injurie exprimată sub o formă oarecare la adresa unui funcţionar (Code Penal annoté, tome prémier, pag. 515 No. 12, E. Garçon).

Elementele constitutive ale delictului de ultragiu prevăzut de art. 182 şi urm. din Regat sunt: 1. o ofensă (insultă); 2. calitatea persoanei ultragiate; 3. că această ofensă a fost adresată unei persoane cu ocaziunea exerciţiului funcţiunei sale şi 4. intenţiunea ofensatoare.

Deci elementele constitutive ale art. 46 codul contravenţiunilor din Ardeal şi ale art. 182 şi urm. codul penal din Regat sunt aproape asemănătoare, cu oarecari deosebiri, că primul art. nu cere ca delicventul să fi săvârşit infracţiunea cu intenţiune, fiind o contravenţie, iar al doilea art. prevede şi intenţiunea, fiind considerat acest ultragiu ca delict.

Din lipsa unui criteriu ştiinţific distinctiv, urmează că fapta, care într'un cod este crimă, în alt cod adeseori este numai delict etc., fiindcă aprecierea legiuitorului exprimată prin pedeapsă este ceva arbitral şi variabil, fiind în funcţiune de timp, de cultură socială şi juridică a popoarelor, de moravuri şi necesităţile practice ale acestora, de ideile legiuitorului (drept penal comparat, partea generală de Traian Pop, pag. 198 No. 67).

Să presupunem că un advocat a întrebuinţat expresiuni insultătoare la adresa unui magistrat ce a prezidat şedinţa unei instanţe judecătoreşti.

In atare caz nu putem face aplicaţiunea disp. penale de sub capitolul «Despre violenţe împotriva autorităţilor» întrucât nu s'a întrebuinţat nici o violenţă cu scopul de a împiedică continuarea şedinţei de judecată.

Deasemenea magistratul ce a fost ultragiat nu puteà aplicà disp. art. 213 din proc. civilă Ardeal, întrucât legea advocaţilor a abrogat în mod tacit această dispoziţiune procedurală.

Astfel că, numai art. 46 din cod. contravenţiunilor este aplicabil, întrucât ne găsim în faţa unei expresiuni insultătoare adresate unui funcţionar public (magistrat) ce se găseà în exerciţiul funcţiunei.

VIRGIL I. IONESCU
Procuror Trib. Braşov

TRIB. CONSTANŢA, 14 Dec. 1928

Judecarea pricinilor. Desbateri. Cerere de a se apăra în versuri. (Art. 95 pr. civ.).

Reclamantul cere pedepsirea inculpatului şi despăgubiri civile.

Inculpatul cerù să i se permită a se apărà în versuri, întrucât nu se poate apărà în alt mod.

Judecata îi acordă cuvântul a se apără în mod obişnuit, iar nu în versuri, după care inculpatul spune că se retrage şi cerù a se luà act că nu i s'a permis a se apărà în versuri, singurul său mijloc de apărare.

Judecata luă act de declaraţia inculpatului şi spre a studià actele dela dosar, amână pronunţarea. (Jud. Oc. Sinaia. Incheiere din 2 Dec. 1927, dos. 1518 din 1927).

OBSERVAŢIE. Este primul caz pe care îl întâlnim înaintea instanţelor noastre, când partea cere să pledeze în versuri. Problemele aduse în judecată nu ne interesează, dar forma procedurală pe care voià să o adopte partea — căci se prezintă fără asistenţa vreunui apărător — este într'adevăr originală.

In sistemul nostru procedural, prin nici un text nu se arată dacă partea poate să-şi apere interesele în prozaicul limbaj curent, sau prin versificare. Art. 95 din proc. civilă ca şi art. 80 l. jud. oc. arată că partea «va aveà dreptul *a vorbi*», deci a face oral expunerile sale, condiţie esenţială pentru judecarea pricinilor; ar urmà dar că dacă partea este dotată cu un deosebit dar poetic, să-şi poată susţine interesele... în versuri.

Acest caz s'a mai prezentat anul trecut la Paris înaintea judecătoriei celui de al VI-lea arondisment (audienţa din 17 Martie 1928); un anume Dutel, acuzat de proprietarul său că îl ridiculizează prin cuplete injurioase, s'a apărat în versuri şi pe cât se pare, d-l Lhernite, advocat pe lângă Curtea de Apel şi apărător al reclamantului, i-a ripostat sub aceeaş formă, fără vreo interzicere din partea magistratului (Geo London: Les grands procès de l'Année 1928, pag. 319), spre deosebire de judecătorul din veacul al XVIII-lea care, în urma profuziunei de citate latineşti întrebuinţate de advocatul Le Maître, îl condamnă la un scend amendă «pour avoir parlé devant nous une langue que nous n'entendons pas» (P. N. Berryer: Mémoires, la vie au Barreau, pag. 34).

Astfel, strict legal, versurile nu sunt în contradicţie cu forma solemnă a desbaterilor procesului; unele popoare din antichitate, ba chiar în epoca bazileilor Constantin Monomahul şi Mihail Duca ai Bizanţului, aveau dispoziţiile legislative versificate spre a fi memorizate cu mai multă uşurinţă. Magistratul însă are latitudinea a interzice acest mod de apărare, când prin expunerea versificată se turburà ordinea, sau se tinde a se scădeà respectul datorit instanţei.

RADU DIMIU
Preşedinte. Trib. Prahova

TRIB. C.-LUNG, 22 Oct. 1929

Bucovina. Acţiune în revendicare. Eredele neînscris încă în tabelă. Acceptarea moştenirei. Acţiune în revendicare a bunului deţinut de un terţ. (Par. 366 cod. civ. buc. şi par. 547 cod. civ. buc.).

Conform par. 547 cod. civ. buc., îndată ce moştenitorul a acceptat succesiunea, el reprezintă, cu privire la dânsa, pe persoana care a lăsat moştenirea, considerându-se ambii (defunctul şi moştenitorul), în raport cu terţii, ca o singură persoană.

Astfel fiind, după acceptarea moştenirei, eredele este îndreptăţit a introduce toate acţiunile cari aparţineau defunctului relativ la întregul său lăsământ, moştenitorul reprezentându-l în această privinţă cu toate drepturile unui succesor universal. (Trib. Câmpulung, Bucovina, sent. dela 22 Oct. 1929).

OBSERVAŢIUNE. Reclamantul îşi bazează acţiunea pe faptul că a acceptat ca erede legitim moştenirea având deci un titlu valabil relativ la dreptul de proprietate asupra imobilului deţinut de pârît. Acţiunea ce s'a introdus se consideră ca o acţiune bazată pe dispoziţiunile § 366 cod. civ. bucov. ce arată, că proprietarul unui lucru având dreptul de a exclude pe oricine dela posesiunea lucrului său, are de asemeni şi dreptul de a reclamà în Justiţie prin acţiune în revendicare dela fiecare detentor, lucrul său deţinut pe nedrept de un terţ.

Fiindcă dobândirea proprietăţei unui bun nemişcător se poate efectuà, conf. principiului reţinut în § 431 cod. civ. buc., numai prin înscrierea tabulară, s'a pus chestiunea dacă eredele ce a acceptat moştenirea poate exercità acţiuni reale relative la lăsământul defunctului şi înainte de înscrierea sa tabulară ca proprietar?

La deslegarea acestei probleme de drept este de arătat că, în baza § 547 cod. civ. buc., eredele după acceptarea moştenirei reprezintă cu privire la succesiune pe decedat aparţinându-i în consecinţă după părerea constantă a jurisprudenţei Casaţiei din Viena, şi dreptul de a introduce toate acţiunile cari au ca premize dreptul de proprietate al reclamantului, ţinând de această categorie, acţiunile de ieşire din indiviziune, conf. § 830 cod. civ. buc., acţiunile de distracţiune, conf. § 37 legea execuţională cât şi acţiunile de revendicare ce se bazează pe dispoziţiunile § 366 cod. civ. buc.

Condiţiunea ce rezultă din § 431 cod. civ. buc., în virtutea căreia reclamantul acţiunei în revendicare are de dovedit în prima linie proprietatea tabulară, e pe deplin satisfăcută conf. § 547 cod. civ. buc., prin faptul acceptărei moştenirei din partea eredelui, considerându-se în drept din acest moment, atât def. cât şi moştenitorul, în raport cu terţii, ca o singură persoană, aşà că, în urma împrejurărei că defunctul figurează încă înscris ca proprietar în tabulă, este de drept probată şi calitatea legală de stăpânitor al imobilului litigios a eredelui reclamant faţă de un lucru pe care l-a moştenit conf. legei.

O. TERNAVEANU
Magistrat

TRIB. IAŞI III, 18 Ian. 1930

Ratificare. Imprumut contractat cu obligaţie hipotecară de un pretins minor. Neplata la scadenţă. Scoaterea în vânzare a imobilului hipotecat. Contestaţie din partea debitorului pentru anularea titlului pe motivul că erà minor atunci când a contractat. Respingere. Art. 1167 c. civ.

Chiar în cazul când s'ar fi stabilit în mod neîndoios starea de minoritate la confecţionarea unui act ipotecar, totuş contestaţia urmează a fi respinsă întrucât actul din litigiu a fost confirmat de contestatoare la ajungerea majoratului prin plata sumei de 20.000 lei asupra procentelor şi a capitalului, executând în modul acesta în parte obligaţia ipotecară.

Potrivit art. 1167 c. civ. actele anulabile pot fi ratificate, fie în mod expres, fie în mod tacit; dacă ratificarea expresă rezultă dintr'un act scris, apoi ratificarea tacită poate rezultà din orice act care implică renunţarea la acţiunea în anulare şi mai ales din executarea voluntară a obligaţiunei în tot, sau în parte.

In speţă, contestatoarea devenind majoră, adică după dispariţia viţiului de care erà lovită capacitatea, a executat în parte obligaţia ipotecară plătind creditorului suma de 20.000 lei asupra procentelor şi capitalului, astfel că în modul acesta a ratificat acest împrumut.

Voinţa de a executà această obligaţiune rezultă cu prisosinţă şi din faptul că se găseşte în litigiu cu creditorul ipotecar cu privire la modul cum trebuie imputată suma plătită, asupra procentelor sau capitalului, iar nicidecum n'a înţeles să ceară anularea obligaţiei pentrucă ar fi viţiată. (Trib. Iaşi s. III, sent. din 18 Ianuarie 1930 dată sub preşedinţia d-lui *M. Eşanu* în proces cu M. Schneider, contestator cu Dr. Thierer şi L. Marcovici).

OBSERVAŢIUNE. Sentinţa Tribunalului Iaşi s. III-a, publicată aci, face aplicaţiunea unui caz de confirmaţiune a unei obligaţiuni nule pentru lipsa de capacitate şi a condiţiunilor necesare pentru ca să existe confirmaţiunea.

1. Art. 1190 c. civ. este sediul principal al materiei, în care legiuitorul spune: «*Actul de confirmaţiune sau ratificaţiune a unei obligaţiuni* (anulabile, N. A.)... *nu este valabil decât atunci când cuprinde obiectul, cauza şi natura obligaţiunei, şi când face menţiune de motivul acţiunei în nulitate, precum şi despre intenţiunea de a reparà viţiul pe care se întemeià aceà acţiune*».

Sunt cuprinse în acest articol condiţiunile esenţiale ale *confirmaţiunei*, care nu cată a fi confundată în totul cu *ratificarea*, așà cum o face textul de mai sus, căci ratificațiunea ar fi instituțiunea prin care cineva își asumă actele făcute de un terțiu (negotiorum-gestor), fără ca terțiul să fi fost însărcinat din parte-i cu vre-un mandat expres sau tacit. (Baudry-Barde, XIV, No. 1985) și care este cu totul deosebită și de orice alte instituții apropriate, ca renunțarea ori recunoașterea unui drept (1189 c. civ.) etc.

2. Din punct de vedere al *naturei sale juridice*, confirmațiunea este:

a) Un *act unilateral*, iar nu o convenție, deși nimic nu împiedecă ca ea să apară supusă chiar unei condițiuni.

b) Este o instituție deschisă pentru validarea actelor *anulabile*.

c) Confirmarea produce *un efect retroactiv*, întrucât prin natura sa, nu face să se șteargă decât *posibilitatea* de eventuală anulabilitate care amenință un act și care de fapt își produceà efectele sale.

3. Ca *condiții* privitoare la confirmare, vom aveà:

Privitor *la formă*:

a) Condițiuni născând din *normele generale*, ca:

Manifestarea de voință — din partea celui care înțelege să confirme actul anulabil.

O manifestare unilaterală numai, deoarece prin natura ei confirmațiunea nu este o convenție; și nu va fi nevoie nici de acceptarea celeilalte părți și nici de formalitatea dublului exemplar, pentru a consacrà.

b) Condițiuni speciale, născând din dispoziția art. 1190 c. civ. care cere o întreită condiție:

Aceea de a se face vorbire de obiectul, cauza și natura obligațiunei pe care înțelege a o confirmà; și aceasta pentru a se identificà astfel, cât mai perfect actul ce se înțelege a se confirmà.

Aceea de a face mențiune și de motivul în sine, care creiază nulitatea actului, și pentru a se lămurì astfel că partea erà în cunoștința cauzei și întinderea confirmațiunei, partea putând înțelege, ca față de un act complex sau față de un act susceptibil a fi atacat din mai multe puncte de vedere, să nu-l confirme decât în anumite puncte.

Și încă, partea să declare, că prin aceasta *intenționează a reparà acel vițiu*, fixându-se astfel atențiunea părței asupra efectului actului său și importanța lui.

4. Când o confirmațiune se prezintă îndeplinind aceste condițiuni de formă și confirmațiunea se face prin o declarație formală a părței fie prin un înscris sau prin o recunoaștere, etc., constitue confirmațiunea *expresă*.

Nimic nu împiedecă ca această confirmare să se producă însă și *tacit*, ea rezultând în acest caz din fapte concordante și de natură a preciză cu suficiență intenția de confirmare.

Dar chiar, și în acest caz, condițiunile în sine, cerute în mod special de art. 1190 c. civ. cată a fi respectate, numai doară că ele vor decurge tacit, din faptele respective și nu din declarațiunea formală.

5. Cel mai expresiv mod de confirmațiune este acel pe care-l prezintă legea civilă în art. 1167 § 1 și § 2:

«In lipsa unui act de confirmațiune sau de ratificațiune, este destul ca obligațiunea să se execute voluntar, după epoca în care obligațiunea puteà fi valabil confirmată sau ratificată.

«Confirmațiunea, ratificațiunea sau execuțiunea voluntară, în forma și epoca determinată de lege, ține loc de renunțare în privința mijloacelor și excepțiunilor ce puteau fi opuse acestui act fără a se vătămà însă, drepturile persoanei a treia».

Este aci — fără ca textul să fie limitativ — o confirmare trasă din *executarea voluntară*; și doctrina arată, ce conturare juridică cată a se da acestei accepțiuni, și anume: că executarea poate fi făcută voit, sau forțat — pe baza unei execuțiuni; dar totul este ca ea să se fi făcut *liber*, adică voluntar, în sens de execuțiune nevițiată prin dol, violență; și indiferent, dacă ar fi vorba de o executare *totală*, ori numai parțială; primind fondul, sau numai accesoriile obligațiunei (dobânzile plătite, etc.).

Confirmarea aceasta însă, nu scapă, cum am mai spus, de condiționarea specială a confirmărilor în genere, prevăzută de art. 1190 c. civ. și îndeosebi, de a se da *certitudinea*, că prin plată s'a înțeles a se confirmà actul sub o latură a unui vițiu pe care partea îl cunoșteà. Alexandresco, VII, p. 59).

6. Sub acest unghiu, D. Alexandresco ne arată cu bogată trimitere la doctrina și jurisprudența franceză că judecătorii fondului au obligația, ca în atare situație să constate existența confirmărei, arătând elementele din care ar reieși că confirmatorul a fost în cunoștința vițiilor ce atingeau actul, și că a voit să le acopere.

7. Singura chestiune mai controversată care apare aci, este aceea de a se ști *cui incumbă însă să facă dovada împlinirei acestor condițiuni*, deși potrivit art. 1169 c. civ. sarcina aceasta incumbă, în tot cazul, acelui care invoacă confirmarea tacită prin executarea voluntară, căci pentru a face să se înlăture o nulitate, el trebuie a face o dovadă de confirmare tacită integrală, sub toate condițiunile ei. (In acest sens, Alexandresco, loc. cit., p. 61).

După o altă părere, se face însă distincția între situația când plata s'a făcut în pretinsa necunoștință a împrejurărilor și *consecințelor juridice*, caz pentru care s'ar impune debitorului sarcina de a dovedì că se află în eroare de drept. (Aubry et Rau, IV, § 337 și nota 23).

8. Confirmarea însă pretinde și *condițiuni de fond*, privitor la capacitatea confirmatorului, la interesele terțiilor, etc. și asupra cărora legea cât și principiile generale dau răspunsul, dar asupra cărora nu putem insistà aci.

FLORIN SION

Profesor la Universitatea din Iași

TRIB. ILFOV III C. C., 27 Oct. 1927

Chirii. Ordonanță de plată. Primire. Achiesare. Inexistență. Indiviziune Acțiune de evacuare intentată de un singur coproprietar. Contracte prelungite. Admisibilitate. Impozit. Poprire. Reținere din cota unui singur coproprietar. Plată greșită. Pact comisor. Operare.

a) *Simpla primire a unei ordonanțe de plată, fără manifestarea intențiunei proprietarului de a primì plata, nu constitue o achiesare și o acceptare a modului de plată.*

b) *Potrivit art. 22 din legea de prelungire a contractelor de închiriere, prin derogare dela dreptul comun, un singur coproprietar poate cere rezilierea contractului care privește bunul indiviz.*

c) *Poprirea efectuată de fisc pentru impozite datorite de imobilul comun trebue satisfăcută de chiriaș în proporție cu cota datorită fiecărui coproprietar.*

TRIBUNALUL: Având în vedere că reclamantul W. Filderman a devenit proprietar în 1922 asupra imobilului din Bulevardul Carol No. 94, ce se găsește închiriat Ministerului de Interne pentru localul siguranței Statului, încă din 1914 și în prezent în puterea diferitelor legi asupra închirierilor.

In 1926 reclamantul Filderman recunoaște dreptul de proprietate asupra jumătate din imobil lui Felix Iovitz, care în Noemvrie 1926 notifică Ministerului convenția prin care i se recunoaște dreptul de coproprietar, cerând ca pe viitor Ministerul să respecte această situație juridică.

Ministerul comunicând în Ianuarie 1927 notificarea lui F. Iovitz reclamantului Filderman, acesta o recunoaște la 4 Martie 1927. Percepția Circ. IV București poprește în mâinile Ministerului pe numele lui W. Filderman suma de 242.480,40 lei ca datorie pentru impozite asupra imobilului din Bul. Carol 94.

Ministerul invită pe reclamantul Filderman pentru a da lămuriri asupra acestei popriri, iar reclamantul nerăspunzând invitațiunei, Ministerul reține suma poprită în întregime din jumătatea de chirie cuvenită reclamantului Filderman pentru semestrul Aprilie—Octomvrie 1927, ordonanțând restul pe numele acestuia, iar cealaltă jumătate de chirie o ordonanțează în întregime pe numele coproprietarului F. Iovitz.

Având în vedere că reclamantul W. Filderman întemeiază această acțiune pe motivul că greșit s'a reținut totalitatea impozitelor numai din cota sa de chirie.

Că aceste impozite având un caracter real urmăresc imobilul, deci deopotrivă pe ambii proprietari, încât urmă ca suma poprită să fie reținută în aceeaș proporție dela amândoi coproprietarii; că fiind reținută dela unul singur, greșit s'a plătit acestuia și deci sancțiunea comisorie din legea de prelungirea contractelor din 1927 a operat.

Având în vedere că reprezentantul pârâtului Minister a ridicat excepția de inadmisibilitate a acțiunei, deoarece reclamantul W. Filderman a achiesat la modul de plată făcut de Minister prin aceea că a primit ordonanța de plată.

Având în vedere că din actele dela dosar se constată că Ministerul a trimis reclamantului o ordonanță de plată pentru suma de 57.519,60 lei restul din cota de chirie ce i se cuveneà în sumă de 300.000 lei, din care reținuse suma de 242.480,40 lei ce fusese poprită.

Că această ordonanță a fost trimeasă la domiciliul reclamantului, și acesta a primit-o semnând de primire în condica de expediție.

Având în vedere că este de principiu că achiesarea poate fi și tacită, atunci când rezultă neîndoelnic din fapte care nu pot fi interpretate, decât ca o acceptare a situației juridice creiate de una dintre părți.

Având în vedere că simpla primire a unei ordonanțe de plată trimeasă la domiciliul fără a încasà suma cuprinsă în ordonanță, nu poate fi considerată ca o acceptare a modului de plată, deoarece prin aceasta reclamantul a luat numai cunoștință de modul cum Ministerul înțelegeà să plătească, fără a face nici un alt fapt din care să rezulte intenţiunea sa de a primi plata.

Că deci nu se constată achiesarea, încât excepţiunea de inadmisibilitate este neîntemeiată.

Având în vedere că pârâtul a susţinut că prezenta acţiune în reziliere este neregulat introdusă, fiind intentată de unul singur dintre coproprietari.

Având în vedere că este exact că potrivit principiilor de drept comun din materia indiviziunei, urmează că rezilierea unui contract asupra unui bun indiviz ca şi încheierea acelui contract nu pot fi obţinute decât cu acordul tuturor coproprietarilor.

Având în vedere însă că prin legile excepţionale de prelungire a contractelor de închiriere s'a impus proprietarilor de imobile o gravă restricţiune a dreptului de proprietate, iar ca o atenuare a acestei situaţiuni, legiuitorul prin derogare dela dreptul comun a înţeles ca în caz de neplată să acorde dreptul de a cere rezilierea chiar unuia singur dintre coproprietari care nu a fost plătit.

Că aceasta este singura explicaţiune posibilă a dispoziţiunei art. 22 din legea chiriilor din 1927 care arată că sancţiunea comisorie prevăzută în acest text în caz de neplată operează în favoarea proprietarului sau a coproprietarului.

Că deci în caz de neplată a chiriei unui singur dintre coproprietari având calitate de a intentà acţiune în reziliere, incidentul de neregularitate a acţiunei este nefondat.

Având în vedere că în fond, pârâtul Minister a susţinut că bine a oprit suma poprită de Percepţie din cota de chirie datorită reclamantului W. Filderman, deoarece poprirea înfiinţată în mâinile Ministerului a fost făcută pe numele reclamantului.

Având în vedere că suma poprită la 4 Martie 1927 de către Percepţia Circ. IV-a Bucureşti, reprezintă impozite pe clădiri datorate pe anii 1920—1927.

Având în vedere că impozitele pe clădiri au caracter real, urmărind imobilul în orice mâini, indiferent de numele proprietarului; că în această situaţie juridică numele pe care s'a înfiinţat poprirea nu are nici un fel de importanţă.

Pârâtul Minister aveà cunoştinţă că asupra imobilului sunt doi coproprietari, urmà deci să reţie suma poprită în aceeaş proporţie din cota parte de chirie cuvenită fiecăruia sau din întreaga chirie datorată să reţină suma poprită şi să depună restul la dispoziţia coproprietarilor.

Că deci reţinând suma poprită numai din cota parte de chirie, datorită reclamantului Filderman, Ministerul a plătit greşit faţă de acesta; plata greşită urmează a fi considerată ca o neplată şi deci pactul comisoriu din lege a operat.

Având în vedere că reprezentantul Ministerului îşi mai întemeiază modul de plată şi pe împrejurarea că impozitele poprite se refereà la data anterioară aceleia când Felix Iovitz a devenit coproprietar alăturea de reclamant.

Având în vedere că faţă de caracterul real al impozitelor imobiliare; această susţinere este neîntemeiată.

Că dealtfel Ministerul a reţinut tot din cota parte de chirie cuvenită reclamantului şi impozitul pe 1927, când ştià că cel puţin pentru acest an impozitul urmà să fie plătit şi de către coproprietarul Felix Iovitz.

Având în vedere că după cum s'a arătat, Ministerul reţinând impozitele datorate asupra imobilului din partea de chirie cuvenită unui singur dintre coproprietari, a plătit greşit faţă de acesta; că această plată greşită este considerată ca o lipsă de plată, încât sancţiunea comisorie prevăzută în lege a operat şi deci urmează a se constatà rezilierea contractului şi a se ordonà evacuarea cu execuţia psovizorie.

Având în vedere şi cererea de cheltueli, apreciind asupra lor le fixează la suma de lei 2.000 (două mii).

Pentru aceste motive admite acţiunea.

Sentinţa din 27 Oct. 1927.

Preşedinte d-l *I. Cernăţianu*. Advocaţi d-nii *W. Filderman* în persoană şi *D. Ghimpău* p. pârît.

TRIB. ILFOV I COM.,
10 Dec. 1927

Declinator de competenţă. Cerere de executarea unui contract. Daune. Exploatare de pădure. Vânzare de lemne. Contract de societate. Competenţa instanţelor civile.

Contractul de exploatare de pădure pentru vânzarea lemnelor rezultate din tăiere şi distribuirea beneficiilor, neavând ca obiect un fapt care să intre în categoria celor enumerate la art. 3 c. com. şi părţile nefiind comercianţi, intră în competenţa instanţelor civile, în caz de conflict în privinţa executărei sale.

(Căp. V. Vasilescu cu Ministerul de Răsboi).

TRIBUNALUL: Asupra acţiunei formulată de către Vasile Vasilescu, prin procurator advocat A. Bentoiu în contra Ministerului de Răsboiu, pentru a fi obligat să execute, iar în caz contrar să vadă reziliat din culpa sa şi a prepuşilor săi, contractul No. 138333, încheiat la 11 Mai 1926, şi în acelaş timp să plătească cu titlu de daune pentru neexecutarea sus zisului contract precum şi pentru stricăciunile produse în pădurea reclamantului, suma de lei 8.563.500, cu procente şi cheltueli de judecată.

Având în vedere că reclamantul a cerut acestui Tribunal să-şi decline competenţa de a judecà litigiul, arătând că nici părţile în cauză nu sunt comerciante şi nici contractul pe temeiul căruia s'ă intentat acţiunea şi care concretizeaza raporturile juridice între părţi, nu constituie un act obiectiv de comerţ, iar pârîtul s'a opus la admiterea acestui incident susţinând în concluziuni că raporturile juridice încheiate între părţi sunt de natură comercială, intrând în competenţa de judecată a acestei instanţe.

Având în vedere că pentru soluţionarea acestei chestiuni este nevoie a se examinà cuprinsul contractului intervenit între părţi şi a se determinà natura acestuia, atât din punctul de vedere al categoriei juridice de contracte în cari ar puteà fi clasat, cât şi din punctul de vedere al caracterului său comercial sau civil.

Considerând că din cercetarea clauzelor contractului rezultă în esenţă că părţile au convenit ca reclamantul să pună la dispoziţia pârîtului spre exploatare pădurile sale situate pe Valea Lotrului, Valea Cireşului şi Valea Robeşti jud. Vâlcea, iar acesta, în acelaş scop, să trimeată un număr de 150 oameni de trupă care să efectuieze această exploataţiune pentru ca din recolta realizată, reclamantul să ia ½ iar pârîtul, drept dijmă pentru munca oamenilor, cealaltă jumătate.

Că dacă va mai aveà nevoie, şi în măsura acestei necesităţi, pârîtul va aveà drept ca din partea de lemne cuvenită reclamantului să mai cumpere cantitatea ce îi va face trebuinţă, pe preţul de 4.000 lei vagonul socotit de câte 10.000 kgr. franco staţiile Lotru şi Cornet.

Având în vedere că din analiza acestor stipulaţiuni, singurele cari dealtminteri interesează rezolvarea chestiunei, rezultă că în speţă nu poate fi vorba de un contract de vânzare, deoarece aceasta presupune transfertul proprietăţei unui obiect în schimbul unui echivalent în bani.

Că deasemenea actul intervenit între părţi nu poate constitui nici un contract de întreprindere de furnituri (§ 55 art. 3 c. com.) şi nici chiar o furnitură singulară (§ 1, 2), deoarece în speţă se exploatează o pădure şi se vând lemnele rezultate de către chiar proprietarul fondului exploatat şi este stabilit şi cunoscut în Doctrină şi Jurisprudenţă că asemenea acte nu constituie fapte de comerţ. (M. Dumitrescu, vol. I, pag. 74 No. 103; pag. 237 No. 407).

Considerând că raporturile juridice încheiate în cauză nu pot fi privite nici ca alcătuind un contract de locaţiune (de lucruri sau de servicii) căci acesta presupune un preţ în bani. (Alexandresco, t. IX, pag. 42) şi nici ca o varietate a acestuia în care preţul este plătit în fructe sau producte — contractul de arendare pe fructe — deoarece acest contract implică remiterea folosinţei fondului exploatat, arendaşului şi neparticiparea proprietarului la riscurile exploataţiunei. (Alexandresco, t. IX, pag. 33).

Având în vedere, prin urmare, că eliminând din discuţie toate aceste ipoteze, singurele interpretări posibile în drept asupra contractului intervenit în cauză sunt sau în sensul unui contract de societate, dat fiind că se găsesc întrunite în speţă toate elementele caracteristice ale acestui contract: 1. un aport adus de către fiecare din părţi; 2. scopul realizărei de beneficii; 3. împărţeala beneficiilor; 4. participarea atât la beneficii cât şi la pierderi, acest ultim element rezultând din clauza contractului care dispune împărţeala proporţională cu valoarea produsului exploataţiunei, ceeace implică ideia riscului, sau în sensul unui contract nenumit asemănător contractului de locaţiune de servicii, în care preţul acestora nu s'ar plăti în bani ci în producte.

Considerând că, oricare din aceste calificări juridice s'ar reţine în speţă, contractul nu are un caracter comercial, pentrucă nu are ca obiect un fapt care conf. dispoziţiunilor art. 3 c. com. să poată fi considerat comercial.

Că, prin urmare, litigiul purtând asupra acestui contract iese el însuş din sfera competenţei acestui Tribunal, intrând în accia a instanţelor de drept comun.

Pentru aceste motive declină competenţa.

(Sent. comercială No. 1476 din 10 Dec. 1927).

Preşedinţia d-lui *Gh. Cerban*, judecător unic).

TRIB. ILFOV S. II C. C., 30 Maiu 1930

Revizuire. Termenul în care minorii pot cere revizuirea. Lipsa de apărare. Numirea unui tutor ad hoc pentru a cere revizuirea. (Art. 291, 297, și 742 pr. civ.).

1. Odată ce numirea unui tutor a rămas definitivă, nu se mai poate discută, cu ocaziunea judecărei unei acțiuni introdusă de tutor în numele minorului, dacă numirea sa a fost sau nu bine făcută.

2. Revizuirea unei hotărîri pentru lipsă de apărare a minorului poate fi cerută și în timpul minorității sale iar nu numai la ajungerea sa la majoritate.

3. In cazul de revizuirea unei hotărîri pentru motivul de lipsă de apărare a minorului, întrucât tutorul lui a recunoscut în totul pretențiunile adversarului, fără să facă vreo obiecțiune, se poate numi minorului, în acest proces de revizuire, un tutor adhoc pentru a-l apărà.

4. Faptul tutorului de a se prezentà înaintea judecăței într'un proces introdus contra minorului și de a recunoaște pur și simplu la interogator, pretențiunile exagerate ale reclamantului, fără a face vreo obiecțiune, constitue un motiv de revizuire a hotărîrei care a admis în totul acțiunea. (Trib. Ilfov s. II c. c., 30 Maiu 1930, președinția d-lui N. Istrati, judecător de ședință, redactor al sentinței; Reclamant: Const. Nițulescu, tutor adhoc al minorilor Victor și Ovidiu Mihăescu; pârît: Ion N. Vlădescu).

OBSERVAȚIE. După o părere, adoptată și de Tribunalul Ilfov s. II c. c., prin sentința ce adnotăm, legiuitorul a dat drept minorilor să ceară revizuirea hotărîrilor în cazul când nu au fost apărați de loc sau au fost apărați cu viclenie, atât în timpul minorităței, prin tutorul lor, cât și în termen de două luni, dela ajungerea lor la majoritate (Trib. Ilfov s. com. 25 Ianuarie 1905, *Curierul Judiciar* 22/1905; Trib. Ilfov s. I com., 691 din 2 Aprilie 1913, *Dreptul* 64/1913, *Curierul Judiciar* 2/1919).

După altă părere dominantă, minorul poate cere revizuirea unei hotărîri definitive, când a fost apărat cu viclenie sau nu a fost apărat de loc, numai în termen de două luni dela majoritatea sa, după cum dispune art. 742 din codul de procedură civilă, iar nu în termen de două luni dela primirea copiei de pe hotărîrea rămasă definitivă, după cum dispune art. 297 din codul de procedură civilă. Dreptul acesta de revizuire acordat minorilor nu se poate exercità de tutor în timpul minorității lor, de oarece dispozițiunile art. 297 din procedura civilă, în ceeace privește termenul în care minorii au dreptul să ceară revizuirea hotărîrilor pronunțate în cauzele în care ei au fost apărați cu viclenie sau nu au fost apărați de loc, nu mai au ființă față de dispozițiunile categorice ale art. 742 alineatul ultim din procedura civilă, introduse în lege cu ocazia votării acestui articol la Senat printr'un amendament al senatorului Em. Porumbaru, alineat care nu are nici o legătură cu restul articolului și care nu constitue o dispozițiune tranzitorie cu toată titulatura dată capitolului II sub care se află acest alineat al art. 742. Această interpretare rezultă din declarațiunile făcute în Senat în ședința din 16 Februarie 1900, de către senatorul Em. Porumbaru, care a criticat inovațiunea făcută de noul art. 297, cu privire la punctul de plecare al termenului de revizuire pentru minori, față de vechiul text — în vechiul articol 297 erà prevăzut că dreptul de revizuire pentru minori este de patru luni dela ajungerea lor la majoritate — arătând că deoarece, în virtutea acestei inovațiuni, minorul urmează să exercite dreptul său de revizuire în timpul minorității, acest drept devine cu totul iluzoriu pentru dânsul, căci dacă el are a se plânge în contra unei hotărîri, apoi se plânge tocmai pentru că nu a fost bine apărat de acei însărcinați cu apărarea lui și tot aceștia vor trebuì să-l reprezinte și să-l apere în cererea de revizuire. De asemenea această interpretare rezultă și din declarațiunile făcute de Ministrul de Justiție în Cameră la 3 Martie 1900, cu ocazia votării legei de modificare a procedurei civile, când arată că în ceeace privește pe minori, a rezervat ca termenul de revizuire să nu curgă contra lor decât dela majoritate. (A se consultà: G. Mironescu, *Analiza noului cod de procedură civilă*, ed. 2-a, pag. 145, 146; Alexandresco, ed. 2-a I, pag. 85, nota 2; Victor Cădere, *Tratat de procedură civilă*, pag. 430; Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, art. 291, No. 5, 7, 8; Art. 297, No. 1; Art. 742, No. 35; *Procedura civilă*, ed. oficială, pag. 455, 456; Cas. I, 16 Maiu 1903, *Bul. Cas.* pag. 664; Trib. Covurlui, s. I, 9 Septemvrie 1903, *Dreptul* 60/1903; Trib. Ilfov s. III, c. c., 25 Noemvrie 1904, *Dreptul* 16/1905; Trib. Covurlui s. I, 42 din 6 Februarie 1904, cu nota lui D. Alexandresco, *Curierul Judiciar* 71/1904; Cas. I, 17 Ianuarie 1906, *Bul. Cas.* pag. 20; Judecătoria Ocol Câmpina, județul Prahova, 244 din 22 Octomvrie 1921, cu nota d-lui E. C. Decusară, *Curierul Judiciar* 4/1922).

După codul de procedură civilă actual, nu există drept de revizuire pentru o apărare incompletă, după cum erà după vechiul art. 291 din codul de procedură civilă și după cum erà în proectul guvernului un alineat la art. 291, care prevedeà acest drept și care a fost suprimat la senat cu ocazia votării legei de modificare a codului de procedură civilă la 1900. (A se consultà: G. Mironescu, op. cit. pag. 139; Victor Cădere, op. cit., pag. 427, 428; Em. Dan, op. cit., art. 291, No. 2, 3, 4; *Procedura civilă*, ed. oficială, pag. 403 urm.; Trib. Ilfov s. III, c. c., 16 Ianuarie 1904, *Dreptul* 61/1905; Cas. I, 2 Noemvrie 1907, *Bul. Cas.* pag. 1655; Cas. I, 2 Iunie 1910, *Jurisprudența* 26/1910; Cas. III, 94 din 3 Februarie 1928, *Pand. Săpt.* 1928, pag. 426).

Art. 291 din procedură civilă care dă minorilor un drept special de revizuire, dacă cei însărcinați a-i apărà, i-au apărat cu viclenie sau nu i-au apărat de loc, nu ridică tutorului dreptul de a cere, în favoarea minorilor, revizuirea pe un motiv de drept comun, ca orice altă persoană. (A se consultà: Em. Dan, op. cit., art. 291, No. 6, 8; Cas. I, 22 Noemvrie 1904, *Bul. Cas.* pag. 1612).

Ca exemplu de lipsă de apărare, după părerea aproape unanimă, s'a decis că statul și celelalte persoane arătate în art. 291 din codul de procedură civilă, sunt în drept să ceară revizuirea pentru că nu au fost deloc apărate, prin simplul fapt că nu au fost reprezentate la judecarea procesului. (A se consultà: G. G. Tocilescu, *Curs de procedură vicilă*, III, pag. 174, 175; Em. Dan, op. cit., art. 291, No. 21, 24, 26, 31, 32; Cas. I, 4 Martie 1883, *Bul. Cas.* pag. 245; C. Apel București, s. I, 4 Martie 1898, *Dreptul* 31/1898; Trib. Ilfov s. I, 1 Iunie 1892, *Curierul Judiciar* 12/1892; C. Apel Galați s. I, 26 Septemvrie 1908, *Curierul Judiciar* 3/1909; Trib. Ialomița, 19 Ianuarie 1910, *Dreptul* 24/1910; C. Apel București s. IV, Dec. comercială 3 din 25 Ianuarie 1921, *Curierul Judiciar* 12/1922; Cas. I, 514 din 18 Maiu 1923, *Jurisprudența Română* 17/1923 și 20/1923; Contra: Trib. Vaslui 142 din 30 Maiu 1922, cu nota d-lui avocat Th. N. Mandrea, care nu aprobă soluțiunea, *Curierul Judiciar* 15/1923).

S'a decis însă că dispozițiunea de favoare prevăzută de art. 291 din codul de procedură civilă, pentru stat și celelalte persoane enumerate acolo, prin care li se acordă dreptul de a cere revizuirea hotărîrilor pentru lipsă de apărare, nu se aplică atunci când lipsa de apărare e consecința inevitabilă a unei nulități de procedură sau decăderi de drepturi, cum ar fi în cazul când aceste persoane nu au formulat și comunicat motivele de apel deși li s'au acordat termene în acest scop. (A se consultà: Bioche, *Dictionnaire de procédure civile, Requête civile*, No. 118; Bonnier, *Procédure civile*, No. 1173; Chauveau sur Carré, *Lois de la procédure civile*, IV, question 1767; Garsonnet, *Traité théorique et pratique de procédure civile*, VI, No. 472, 794 urm.; Em. Dan, op. cit., art. 291, No. 38, 39, 41; C. Apel București s. III, 10 Octomvrie 1911, *Dreptul* 4/1912; Cas.I, 51 din 20 Ianuarie 1912, *Curierul Judiciar* 36/1912; Cas. III, 123 din 5 Martie 1912, *Curierul Judiciar* 31/1912; Cas. I, 81 din 4 Februarie 1915, *Curierul Judiciar* 33/1915; Cas. I, 8 din 28 Ianuarie 1919, cu nota d-lui E. C. Decusară, *Curier Judiciar* 37/1921, *Jurispr. Română* 8—9/1919).

Deasemenea s'a decis că statul nu poate invocà dreptul de revizuire acordat prin art. 291 și urm. din codul de procedură pentru lipsa de apărare, atunci când se constată că advocatul său a fost prezent în instanță, a pus concluziuni în limita actelor și a mijloacelor de apărare pe care le-a avut, arătând că nu poate combate probele administrate de partea adversă de oarece Ministerul respectiv nu i-a procurat mijloacele. In adevăr, această procedare a statului nu constitue o lipsă de apărare, ci o neputință de a face dovada pretențiunilor sale, caz în care statul, ca orice împricinat, pierde procesul (A se consulta: C. Apel București s. III, 36 din 10 Octomvrie 1911, *Dreptul* 4/1912; Cas. I, 1001 din 29 Noemvrie 1921, cu nota, *Curierul Judiciar* 27/1922).

Asupra exemplelor de lipsă de apărare, a se mai consultà: Em. Dan, op. cit., art. 291, No. 15, 33, 36, 37, 40; Cas. I, 5 Noemvrie 1884, *Bul. Cas.* pag. 888; Cas. I, 9 Iunie 1900, *Bul. Cas.* pag. 793; Trib. Ilfov s. com. 6 Septemvrie 1901,*Dreptul* 67/1902; Cas. I, 28 Septemvrie 1911, *Bul. Cas.* pag. 1063; Cas. I, 12 Decemvrie 1912, *Dreptul* 17/1913.

N. GEORGEAN
Consilier la Curtea de Apel București

TRIB. IAȘI III, 3 Maiu 1927

Faliment. Acțiune imobiliară. Stat creditor. Citare. Femeie măritată. Autorizare.

Deși sentința declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua pronunțărei sale, administrația bunurilor sale chiar și a acelora pe cari le-a dobândit în timpul falimentului, totuș el considerând încă dreptul de proprietate, are prin consecință interes de a interveni în instanță relativ la vânzarea imobilelor sale, pentru a face să se observe cu strictețà formele de vânzare prescrise de lege sub sancţiunea nulităţei, mai ales că asemenea chestiuni pot fi ridicate şi din oficiu, şi mai cu seamă că însuş Tribunalul, conf. art. 711 aliniat penultim codul comercial, poate ordonà ca falitul să fie citat, atunci când găseşte aceasta cu cale.

In conformitate cu dispoziţiile art. 24 din legea pentru perceperea şi urmărirea veniturilor publice, Statul are privilegiu înainte de orice datorie particulară pentru veniturile de orice natură asupra întregei averi a debitorului, mobilă şi imobilă, fără ca în privinţa imobilelor să fie impus la formalitatea inscripţiunei şi fără ca, prin vânzarea silită a lor, să se purgeze acest privilegiu.

Din cuprinsul acestui text de lege, coroborat şi cu dispoziţiile art. 509 şi 574 pr. civilă, rezultă că Statul pentru sumele ce are de încasat, nu trebueşte citat în instanţa de urmărire imobiliară, dânsul urmând a fi înscris la tabloul de distribuţiune de îndată ce prezintă creanţa sa.

In fapt se constată că pentru termenul de vânzare fixat la 25 Oct. 1926, soţul a fost citat pentru autorizare şi că s'a şi prezentat la acel termen.

Autorizaţia maritală putând să rezulte din diferitele circumstanţe de fapt cari să implice existenţa acestei autorizaţii, singura împrejurare că pentru termenul de astăzi soţul nu a fost citat, nu poate conduce la soluţia că soţia este lipsită de autorizaţie, atâta timp cât soţul citat la un termen anterior, s'a prezentat în instanţă şi nu a făcut nici o obiecţiune. (Preşedinte *M. Păcuraru*).

TRIB. IAŞI III, 19 Noembrie 1927

Pact comisoriu. Manopere frauduloase. Neoperarea lui. Proba testimonială. Concludenţă. Ofertă reală. Nu e necesară atunci când din cauza manoperilor debitorul nu a făcut plata la termen.

Conform principiilor generale, clauza rezolutorie expresă şi pactul comisoriu înserate într'un contract, operând de drept rezilierea cu sau fără somaţiune potrivit convenţiunei părţilor, neplata la termenul stipulat implicând — afară de cazurile de forţă majoră — neglijenţa, reaua voinţă sau imposibilitatea debitorului de a executà obligaţiunea luată prin contract, urmează că rezilierea este pedeapsa pe care debitorul şi-a impus-o în deplină conştiinţă de cauză pentru nerespectarea angajamentului contractat.

Prin urmare, atunci când s'ar puteà constată de instanţă că debitorul a oferit în persoană creditorului său plata obligaţiunei contractate şi că aceasta nu a putut fi efectuată exclusiv din cauza creditorului, nici legea şi nici echitatea nu poate îngădui aplicarea unei pedepse pe care părţile au prevăzut-o numai pentru cauza când debitorul ar fi în întârziere cu plata.

Din această cauză manoperile frauduloase întrebuinţate de creditor cu scop de a face pe debitor să fie în întârziere, face ca pactul comisoriu expres să nu opereze, neputându-se concepe acordarea forţei legale unui pact comisor în care creditorul prin propriul său fapt urmăreşte neîndeplinirea obligaţiunei, căci în acest caz s'ar transformà evident într'o adevărată cauză, astfel că proba cu martori cerută pentru stabilirea manoperilor frauduloase întrebuinţate de creditor pentru a face pe debitor a crede că şi o plată ulterioară termenului ar fi valabilă, este admisibilă în principiu. Insă pentru a fi şi concludentă trebuie ca faptele invocate ca acţiune doloasă din partea creditorului să nu demonstreze în acelaş timp neglijenţă şi din partea debitorului şi nici să nu fie de natură a fi înlăturate cu succes prin atenţiunea debitorului necesitată de o reflecţiune obişnuită; cu alte cuvinte manoperile trebuie să fie de aşà natură încât să surprindă buna credinţă a debitorului şi să învingă teama gravelor consecinţe ce pot rezultà din neexecutarea obligaţiunei la scadenţă.

Oferta reală este indispensabilă numai în cazul în care debitorul susţine că s'a eliberat de obligaţiunea sa la epoca prevăzută în contract, însă o asemenea ofertă nu este necesară şi nici nu se poate face în termenul contractului, atunci când plata este împiedicată aşà cum se susţine în speţă, prin manoperile dolosive din partea creditorului. (Contestator *Zinca Ionescu*. Intimat *N. Ilisievici* cu advocaţi *P. Pogonat* şi *Herovanu*). Preşedinte *M. Eşianu*. D-l *M. Păcuraru* judecător-redactor.

TRIB. IAŞI III, 19 Noembrie 1929

Perimare. Act întrerupător. (Art. 257 pr. civ.).

Când o parte a introdus două cereri de perimare consecutive, din care prima este anulată ori respinsă, termenul celei de a doua se află întrerupt, întrucât prima perimare a suspendat procesul de fond.

TRIBUNALUL: Având în vedere că în speţă se constată că reclamantul a introdus o primă cerere de perimare la data de 8 Octomvrie 1929 (iar a doua pe la 4 Noemvrie 1929. Nota Adnotatorului).

Că dela această dată, ca un efect al cererei de perimare, suspendându-se judecarea fondului până la completa ei soluţionare, s'a pus în imposibilitate oponentul de a face vreun act de procedură cu caracter contradictor şi ca o consecinţă a acestei suspendări naturale, nu poate curge nici perimarea contra instanţei pe tot timpul cât părţile se găsesc în judecată asupra cererei de perimare.

Că a decide contrariu, ar însemnà a expune partea să i se perime opoziţia, nu din propria sa culpă, aşà cum rezultă din art. 257 pr. civ., ci din *reaua credinţă* a adversarului său, care introducând o cerere de perimare înainte de expirarea termenului, ar pune-o în imposibilitate de a face în tot acest timp vreun act de procedură cu caracter contradictoriu, iar apoi introducând o nouă cerere în termen, ar obţine perimarea, bazată pe propria sa vină.

Considerând că prima cerere de perimare fiind introdusă la 8 Octomvrie 1929 şi soluţionată la 11 Noemvrie 1929, pentru tot acest timp necurgând termenul de perimare, prezenta cerere este nefondată.

(C. Staicovici cu I. Vidraşcu).

OBSERVAŢIE. Trebuie să constatăm, cu tot regretul, că nu ne putem împăcà cu soluţia dată de Tribunalul Iaşi s. III prin sentinţa de mai sus şi care avem credinţa că va rămâne stingheră în analele justiţiei, căci o respinge logica faptelor şi logica principiilor.

In adevăr:

I. *Privitor la logica faptelor*:

Iată o parte, care, găsindu-se ambarasată dacă are a considerà perimarea împlinită dela unul sau altul, din ultimele acte de procedură ale cauzei, formează, pentru mai multă siguranţă, două cereri de perimare succesive, din care prima nici nu ajunsese la cunoştinţa părţei adverse care îşi continuà liniştit beatitudinea desinteresărei faţă de instanţa pe care o deschisese.

Este nelogic ca actul acesta de diligenţă al unei părţi să fie întors în contra sa, şi a i se atribui încă şi efecte utile neglijenţei susţinute a reclamantului.

Şi chiar dacă prima perimare se găseşte neîntemeiată, nu se poate spune că a doua ar fi fost astfel prejudiciată în efectele sale, căci *«utile per inutile non vitiatur»*.

II. *Privitor la logica juridică*.

Ar fi oţios să refacem aci întreaga teorie generală a peremţiunei şi naturei ei juridice.

Totuş este locul a sublinià că peremţiunea este împiedecată prin intervenirea unui act cu *«caracter întrerupător de perimare»*.

Şi art. 257 pr. civ. are grijă a sublinià, definind acest act: *«Se priveşte ca act întrerupător de perimare, orice act de procedură făcut de partea interesată, cu caracter contradictoriu»*.

Ca atare, caracterizând şi mai deaproape actul întrerupător de perimare el cată a fi:

1. Un act *emanat dela partea interesată*; şi astfel orice act emanat dela *un al treilea*, (vezi exemple în *D. Chebapci*, Tr. teoretic şi practic de procedură civilă, pg. 172) nu întrerupe perimarea. Actele emanate dela partea adversă pot echivalà doar cu renunţarea la perimare şi sub acest aspect, perimarea făcută nu acuză o atare manifestare de voinţă.

2. Actul să fie cu *caracter contradictoriu* şi sub acest unghiu Procedura civilă comentată de *E. Dan* cuprinde art. 257 pr. civ. un material bogat de noţiuni şi exemplificări.

3. Actul să *facă parte din instanţă* — zice Chebapci — şi aceasta rezultă din natura juridică în sine a instituţiunei. Şi nu va fi act întrerupător actul extrajudiciar, ca: somaţie, comandament, etc. şi nici actele judiciare separate, cum erà în speţă o cerere de perimare formată de partea adversă.

4. *«Actul să fie valabil»* — Chebapci loco cit., etc. — Căci un act a cărui nulitate s'a pronunţat — zice Chebapci — nu produce nici un efect; ca şi în cazul când actul s'ar fi retras. Tot aşà şi în speţa de mai sus, perimarea anuală, ce efect mai poate ea să producă? Nici unul.

A vorbì despre efectul *«suspendărei»* pe care l-ar produce perimarea primă introdusă, prin raportarea efectului ei la a doua perimare, este cu totul nejuridic, căci «suspendările» sunt de strictă interpretare şi nu pot fi altele decât acelea create de art. 253 şi 254 proc. civ.

Dar aci mai intervine şi altceva în discuţiunea situaţiunei specifice şi anume influenţa exercitată de jurisprudenţa Casaţiei noastre, şi publicată în *Dan*, sub art. 257 No. 191; a căreia «speţă» este sumar reprodusă: *«In timpul judecărei primei* cereri de perimare, orice dispoziţiuni în privinţa fondului însuş sunt în mod natural suspendate, căci numai după pronunţarea unei hotărîri definitive asupra cererei de perimare se poate intrà în cercetarea fondului...»

Nu am avut posibilitatea de a controlà mai deaproape speţa dedusă în cercetarea Casaţiei noastre, dar căutând a-i descifrà sensul, acest sens este logic dar cu totul altul. In adevăr, nu se poate zice că, dacă nu este întemeiată perimarea cerută, apoi să vii şi să formezi o *perimare pe baza timpului de nelucrativitate curs cu ocazia judecărei acţiunei de perimare*. Şi desigur că este drept şi nu fiindcă perimarea suspendase, propriu zis, perimarea, dar fiindcă nu se poate considerà ca neglijenţă din partea părţei, de a mai pune termene în tot acest timp, în o acţiune al căreia curs erà obstaculat dejà prin aşteptarea soluţionărei cererei; dar nu aceasta erà speţa adusă în judecarea Tribunalului Iaşi.

FLORIN SION

TRIB. IAŞI II, 11 Martie 1930

Act de naştere. Nedeclararea acestui fapt la of. st. civile. Constituirea lui. Cerere în Justiţie. Proba cu martori. Admisibilitate.

Când persoanele însărcinate de lege nu s'au conformat ca să declare naşterea la ofiţerul stărei civile, actul nu poate fi constituit decât prin hotărîre judecătorească, care se alcătueşte pe baza depunerei martorilor. (Preş. *Traian R. Scriban*).

OBSERVAŢIE. Art. 30 şi 31 din legea actelor stărei civile prevede cazul când evenimentul naşterei n'a fost declarat de loc, obligând pe ofiţerul stărei civile să indice un proces verbal pe care-l înaintează parchetului. Acesta, după ce face cercetări, trimite dosarul cu concluziile sale Tribunalului. Dacă nu a trecut mai mult de 6 luni dela data naşterei, Tribunalul dă o ordonanţă prezidenţială. Când acest termen e depăşit, Tribunalul citează rudele cele mai apropiate şi direct interesate a celui neînscris, după care se dă o sentinţă faţă fiind şi procurorul.

Prin urmare, proba cu martori este admisibilă.

Legea prevede cazul când ofiţerul stărei civile se sesizează singur, când află de o naştere nedeclarată. Dar când n'o află care e norma de conduită? Legea nu prevede cazul unui om care se trezeşte la majorat fără act de naştere. Ce trebuie să facă el spre a-l obţine? Trebuie să facă o cerere către preşedintele Trib. prin care indică data naşterei, numele părinţilor, arată rudele cele mai apropiate care depun sub prestare de jurământ. Quid când n'are rude? Se ascultă orice martor. Dacă trăesc părinţii se citează şi ei. A nu admite proba testimonială, înseamnă a privà pe reclamant de un drept al său şi a violà principiile diriguitoare în materia probelor, naşterea fiind un fapt material susceptibil de a fi dovedit prin martori.

Legea a luat destule măsuri, edictând citarea rudelor pentru a da informaţiuni în cauză. In specie, pe lângă martori, s'a ascultat şi părinţii petiţionarului, cari mărturisesc că au omis să declare naşterea.

In aceste condiţiuni, mai poate fi declarată proba testimonială inadmisibilă?

Aici nu e vorba de raport convenţional ca să drămuim probele, iar în fapt se constată imposibilitatea dovedirei naşterei altfel decât prin martori.

Legiuitorul a luat toate măsurile care să asigure realitatea, obligă să citezi rudele, pe cei obligaţi să facă declaraţia naşterii, se ascultă fraţii, surorile, alte rude, părinţii dacă sunt şi numai după ce s'a făcut proba completă, sentinţa produce *efectul doveditor* prevăzut în art. 32.

In lipsa rudelor, cum ar puteà dovedì o parte naşterea? Numai prin martori. După cum în materie de succesiune, când lipsesc registrele, proba testimonială este admisibilă de plin drept, tot aşà în materia actelor de stare civilă, utilizăm mărturisirile martorilor spre a procedà la constituirea actului de naştere.

TRAIAN R. SCRIBAN

TRIB. OLT I, 20 Nov. 1929

Insulte. Cuvântul «ciung» proferat la adresa unei persoane având efectiv această infirmitate. Intenţiunea de a jignì. Există infracţiunea.

In comiterea infracţiunei de injurie, pe lângă elementele materiale ce-o compun, stă şi elementul imaterial, intenţiunea de jignire adusă victimei. Expresiunile ultragiante, invectivele şi termenii de dispreţ adresaţi cuiva, capătă caracter de injurie chiar dacă ei în aparenţă cuprind adevărul, atunci când din circumstanţele în care au loc, se vede că adevăratul lor sens nu este decât cel de-a insultà.

In speţă, pe lângă celelalte expresiuni şi blesteme adresate intimatei, care fără îndoeală că sunt injurii şi expresiunea de «ciungă» capătă acest caracter, căci deşi ea arată o stare adevărată a intimatei totuş din circumstanţele în care se produce, se aruncă această expresiune cu ocaziunea unei certe şi după proferarea altor insulte, — rezultă că gândul inculpatei n'a fost de-a glumi cu reclamanta, «si quis per jocum injuriam non tenetur», ci de-a o injurià — «injuria ex affectu facientis». Deci trebuie să considerăm pentru a conchide nu atât sensul propriu şi natural al cuvintelor, cât sensul ce rezultă din folosirea lor.

Pentru aceasta, apelanta nu poate cere achitarea. (Trib. Olt s. I, sent. penală No. 852 din 20 Noemvrie 1929. Preşedinte şi redactor Const. M. Popescu, judecător).

OBSERVAŢIUNE. Soluţiunea adoptată de Trib. Olt este în acord cu unanimitatea doctrinei şi cu precedentele jurisprudenţiale.

Ţinând seamă de conceptul infracţiunilor în contra onoarei, trebuie să considerăm ca satisfăcând elementul material al infracţiunei de injurii proferarea oricăror cuvinte de natură, — fie prin ele însăşi fie prin felul şi circumstanţele în care sunt rostite, — să umilească, să ridiculizeze, să ponegrească sau să înjosească pe cel la adresa căruia sunt rostite.

De sigur un defect fizic, o infirmitate, o boală, sunt nenorociri care lovind fiziceşte pe om, lasă intactă onoarea lui. A pomenì deci, fără nici un gând rău, despre aceste stări fizice nu este a lovi în onoarea celor atinşi de ele. Dar dacă aceste stări nu pun direct în joc onoarea, în schimb, după cum spune prof. Manzini: «*Se uno e malato o difettoso fisicamente, ha diritto di non essere deriso a ragione delle sue infelicita*». (Trattato di dir. pen. VII, p. 446).

Se fac însă următoarele distincţiuni: se împart mai întâiu bolile sau infirmităţile în două categorii şi anume după cum infirmitatea sau boala este sau nu rezultatul vreunei imoralităţi a celui ce o sufere (de ex. în prima categorie: boli venerice, inversiuni sexuale, consecinţe ale intemperanţei, etc.; iar în a doua: ftizie, epilepsie, surzenie, diformităţi fizice înnăscute sau dobândite prin accident, etc.). Inăuntrul celei de a doua categorii trebuie să deosebim apoi infirmităţile sau bolile vizibile, de cele tainice.

Pentru infirmităţile din prima categorie ca şi pentru cele tainice din a doua categorie, darea lor în vileag de cineva chiar în lipsa acelui infirm sau bolnav poate conduce la existenţa infracţiunei fiindcă ele pot presupune intenţiunea de a ponegrì sau înjosì. Dimpotrivă pentru infirmităţile aparente din a doua categorie, relevarea lor în lipsa celui infirm nu conduce la existenţa infracţiunei fiindcă a spune altora că cineva e cocoşat, sau şchiop, etc. când în realitate este, nu înseamnă a insultà. Când însă această relevare se face în faţa celui infirm, atunci ea poate conduce la existenţa infracţiunei, dacă se constată intenţiunea de a umili, de a ridiculizà.

In toate cazurile însă trebuie să se constate acest «*animus injuriandi*», adică intenţiunea de a insultà.

Astfel, cuvintele: «cocoşat, şchiop, chior, ofticos, epileptic, râios, etc.», proferate la adresa şi în faţa unei persoane care realmente sufere de o atare infirmitate sau boală, vor constituì o injurie. (V. Manzini, op. cit., VII, p. 447; în acelaş sens Alimena, Diritto penale, II, p. 505; Carrara, Programma, vol. V, No. 1745; Majno, Commento al cod pen. III, No. 1784; M. Capello, Diffamazione e ingiuria, No. 121, p. 114).

E dealtfel un principiu recunoscut de toţi autorii că, în materie de injurii, spre deosebire de calomnie, *exceptio veritatis* nu este niciodată admisibilă.

VINTILĂ DONGOROZ

TRIB. PRAHOVA, sent. No. 19/930

Revendicare. Acţiune în revendicare. Coproprietar reclamant.

Dacă reclamanta este o coindivizară, acţiunea sa în revendicare a unui bun ce stăpâneà şi de care a fost deposedată, apare ca o acţiune conservatorie a bunului indiviz în care are drept şi interes a fi conservat; astfel, o asemenea acţiune purtată de către coproprietară, este admisibilă în principiu. (Trib. Prahova, III, sent. civ. 19 din 1930. Apelant: Stan A. Iosif; intimată Anica N. I. Stanciu).

OBSERVAŢIUNE. Chestiunea dacă un coindivizar poate intentà o acţiune în revendicare a bunului comun, a fost controversată şi instanţele continuă încă a adoptà soluţiuni variate. Textele nu au prevăzut asemenea cazuri. Regimul comunităţei, sau *obştirea* sau *deavalma* —

cum se numeà altădată, — nu este reglementat separat şi unitar în sistemul codului civil. Legiuitorul dela 1864 a părăsit sistemul vechilor legiuiri cari se ocupau în special de «obştire» şi a adoptat sistemul francez care prevede reguli incidentale cu referire la indiviziunea succesorală, sau la contractul de societate. Interpreţii adesea mai caută norme şi în... dreptul roman.

Din diferite cauze, un bun poate aparţine în comun mai multor proprietari, cari vor aveà asupra lui un condominium pro indiviso sau pro communio. Intervenţia unui terţiu prin deposedare, atinge dreptul de proprietate; titularii sau cei lezaţi, vor reacţionà punând dreptul lor în mişcare, pornind acţiunea în revendicare bunului asupra căruia au dreptul real. Şi atunci se iveşte discuţia, dacă unul singur din coproprietari, poate sau nu să pornească şi să conducă o asemenea acţiune.

Interpretările jurisprudenţiale şi teoriile emise de reprezentanţii doctrinei autorizate, sunt variate.

a) Intr'o primă opiniune se susţine că un singur coproprietar nu poate aveà acţiunea în revendicare. (Laurent, X, § 214).

Pornind dela principiul că drepturile coindivizarului se mărginesc la o cotăparte din integritatea bunului, rezultă că acest titular de drepturi nu poate reclamà şi în temeiul altor drepturi pe cari nu le deţine, ci va trebui în prealabil să se efectuieze împărţeala ca să aibă un imobil in ipso individuo şi atunci să-l revendice (Alexandresco, III, partea I 274), sau va puteà revendicà, atunci când acest coproprietar ar fi stăpânit nomine proprio imobilul indiviz timp de 30 ani, intervenind astfel titlul primordial al posesiunei sale de comunist, în posesor exclusiv (Cas. I, 13 Febr. 1923 cu observ. lui D. Alexandresco în *Pand. Rom.*, 115, III, 923; Trib. Gorj, sent. civ. 426 din 1925, *C. Jud.* 205 din 1927). Unele instanţe au găsit o soluţiune transitorie, admiţând ca reclamantul, printr'o intervenţiune forţată, să introducă în litigiu pe ceilalţi comoştenitori (T. Dorohoi, sent. 94 din 1923, *J. Gen.* 35 din 1924).

b) Intr'o altă opiniune se susţine că un coproprietar poate aveà acţiunea în revendicare.

In sistemul germanic de coproprietate cunoscut sub denumirea de gesammte Hand (coproprietate în mâna comună), chestiunea nu ar mai suferì nici o discuţiune, întrucât dreptul de a administrà şi dispune îl are un organ independent de patrimoniile coindivizarilor; acesta va puteà pornì acţiune în revendicare. In regimul dreptului nostru, sechestrul judiciar care ar fi instituit ca administrator al unei averi indivize, nu poate sta în judecată pentru părţile litigante, deci nici a pornì o acţiune, decât cu prealabila încuviinţare a autorităţei care l-a orânduit (Alexandresco, X, pag. 68, art. 615 pr. civ.).

Deciziunile mai vechi ale Inaltei Curţi, în materie de succesiune, admiteau deasemeni că întrucât un coindivizar are vocaţiune la întreaga succesiune, el va puteà pornì şi acţiune în revendicare pentru întreg lucrul (Cas. I, dec. 537 din 1894; Cas. I, dec. 493 din 1901 citate de d-l M. Sfat în *C. J.*, pag. 118 din 1925; Cas. I, dec. 393 din 1901, *Bul. Cas.*, pag. 1337 din 1901). Suprema instanţă pe cât cunoaştem altădată a admis aceeaş soluţiune, motivând că orice coindivizar are drept şi interes la conservarea imobilului putând dar pornì o asemenea acţiune ce are un caracter conservatoriu; în fine, printr'o decizie mai nouă, se admite aceeaş soluţiune, întrucât nici un text de lege nu opreşte pe coindivizar a pornì o asemenea acţiune, mai ales că sistemul contrar, de a trimite pe părţi să-şi reclame drepturile pe calea împărţelei, contribuie la înmulţirea proceselor, expune pe părţi la cheltueli şi le periclitează drepturile cari se pot prescrie (Cas. I, dec. 326 din 1915 *Jur. Gen*, 500 din 1915; Jud. Oc. Urlaţi. Incheiere în *Jur. Gen.*, 2203 din 1925).

c) In fine, într'o opiniune intermediară adoptată în multe deciziuni recente ale Inaltei Curţi, se decide că întrucât un coherede nu are drept diviz şi distinct de al celorlalţi coherezi, el nu poate revendicà dela un terţiu, mai mult decât partea sa ereditară în succesiune (Cas. I, dec. 399 din 1914, *Jur. Rom.*, 483 din 1914; Cas. I, dec. 130 din 1916, *Jur. Rom.*, 287 din 1916; Cantacuzino: Drept civil, 258) şi vocaţiunea la întreaga succesiune nu poate constituì un titlu, fiind în funcţiune de renunţarea eventuală a celorlalţi comoştenitori, ceeace constituie o eventualitate şi o presupunere de renunţare, cari nu pot constituì un titlu care să îndreptăţească acţiunea în revendicare (Cas. I, dec. 418 din 1914, *Jur. Rom.*, 581 din 1914; Cas. I, dec. 464 din 1914, *Jur. Rom.*, 586 din 1914; Cas. I, dec. 590 din 1920, *Jur. Rom.*, 201 din 1921).

Dar această revendicare faţă de un terţiu nu are de scop a dobândì materialiceşte o parte a bunului, ci numai a se stabilì dreptul de coproprietar al reclamantului (Aubry et Rau, II, pag. 580 şi X, pag. 110 şi nota 3; Baudry-Lacantinerie: Des Biens, § 268; Josserand: Droit civil, I, No. 1787; Planiol et Ripert: Droit civil, III, No. 288). Cu drept cuvânt Laurent critică această teorie, arătând că un comoştenitor nu poate revendicà nici cota sa parte, întrucât el are un drept indiviz, iar prin revendicare pârîtul nu poate delăsă decât lucruri corporale, iar nu drepturi (Laurent, X, § 214).

Soluţiunea adoptată în hotărîrea ce adnotăm admite acţiunea în revendicare a bunului indiviz ca fiind o acţiune conservatoare. Dacă, faţă de principiile dreptului strict, ea nu este în afară de orice discuţiune, totuş constituie o aplicare mai largă a principiilor, cari nu poate să dăuneze celorlalţi coindivizari nediligenţi şi apără proprietatea ale cărei margini — de multă vreme — bietul zeu Terminus întruchipat în piatră, în copac sau butuc, nu le mai poate păzì.

RADU DIMIU

TRIB. PUTNA II, 11 Martie 1930

Daune. Consecinţă a unei acţiuni în anulare în contencios.

In fapt. In anul 1926, luna Februarie, în urma alegerilor comunale, cari au avut loc, reclamantul, a fost ales în Consiliul comunal al oraşului Focşani iar în urma votului acestui Consiliu a fost desemnat ca primar.

Potrivit dispoziţiunilor legei administrative această demnitate urmà să fie ocupată timp de 8 ani, neputând fi înlocuit decât pentru motive anume arătate de lege.

Ministerul de Interne în urma unui raport, a obţinut decretul regal de disolvare No. 3091 din 27 Oct. 1927, pentru înlocuirea nu numai a reclamantului dar chiar a întregului Consiliu comunal.

Intentând acţiune în anulare la Curtea de Apel Galaţi (ca instanţă de contencios) aceasta prin deciziunea No. 70 din 2/4 1929 a admis cererea şi a anulat actul administrativ făcut, astfel că în urma ordinului Ministerului de Interne cu No. 9949 din 3 Maiu 1929, reclamantul a şi fost reintegrat ca primar în ziua de 6 Maiu 1929.

In drept. Este adevărat că Ministerul de Interne exercită un drept de tutelă administrativă asupra organelor aflate în subordine, acest drept însă nu poate fi exercitat în mod ilegal.

Statul care poate fi făcut responsabil întocmai ca şi particularul în cazul delictelor sau quasidelictelor civile întruneşte în fiinţa sa două roluri diferite ca putere suverană exercitând putere legiuitoare judecătorească sau executivă şi ca persoană particulară exercitând drepturi şi având îndatoriri ca orice particular.

Dacă în calitate de putere suverană, exercitând primele două puteri arătate, anumite reguli încercuesc responsabilitatea Statului, nu tot astfel se întâmplă când Statul lucrează ca putere executivă dacă actele sunt făcute de autoritatea care-l reprezintă în mod direct şi ating un drept al particularului.

In adevăr, conform art. 13 din legea administrativă Statul are dreptul să exercite un control tutelar asupra administraţiei comunelor, având puterea chiar de a dizolvà consiliul conf. art. 273 din legea administrativă; nu poate face însă aceasta decât în condiţiunile legei, ceeace nu s'a întâmplat în cazul de faţă, după cum reiese din deciziunea prin care s'a anulat actul de dizolvare al Consiliului comunal, săvârşind astfel un quasidelict, făcând ceeace nu trebuià să facă (culpa in comitendo).

Fiind dovedită culpa Ministerului de Interne, reclamantul este în drept a cere repararea prejudiciului suferit.

In ce priveşte responsabilitatea Primăriei. Aceasta nu a făcut altceva decât să execute un ordin al autorităţei superioare, a cărui executare nu se puteà refuzà; mai mult încă executarea a adus-o la îndeplinire chiar Consiliul comunal disolvat.

Pe de altă parte decretul de disolvare s'a obţinut în urma stăruinţei Ministerului de Interne fără nici un amestec al Primăriei oraşului Focşani, din care cauză chiar acţiunea în contencios a avut de obiect anularea actului ilegal al Ministerului; în fine, Primăria nici nu ar mai puteà plăti încă odată un salariu ce s'a achitat persoanelor, cari compuneau Comisiunea interimară.

Reclamant *N. Al. Constantinescu.* Pârîtă Primăria oraşului Focşani prin d-l advocat *G. Şova* şi Ministerul de Interne prin d-l advocat *Ghimpău D.*

Sentinţa No. 43/11 Martie 1930.

Preşedinte *C. Cimbrescu*; *Paul Rarincescu* judecător-asesor şi redactor al sentinţei.

TRIB. SOMEŞ I, 6 Iunie 1930

Competenţă. Unde se citează oamenii de serviciu ai unui proprietar agricol, dacă în momentul intentărei acţiunei părăsiseră serviciul. (Art. 26, 35, 180 pag. 3 şi 182 pr. civ. din Ardeal).

Acţiunea pentru restituirea unui avans din salar, primit de un fost om de serviciu, se intentează la domiciliul pâritului, iar nu la acel al administraţiei moşiei, deoarece, conform art. 26 pr. civ., se citează la locul unde-şi îndeplinesc serviciul, numai persoanele cari sunt în serviciu, nu şi acelea cari l-au părăsit, iar conform art. 35 din aceeaş procedură, continuă a se cità la sediul administraţiei patrimoniului, persoanele cari au părăsit serviciul însă numai pentru litigii privitoare la administraţie şi la socoteli derivate din aceasta, iar nu şi pentru acelea ce izvorăsc din salariile oamenilor de serviciu.

Incompetenţa instanţei, vizată de textele de mai sus, conform art. 180, ult. alin. pr. civ. se invoacă chiar din oficiu, iar conform art. 182, aceeaş procedură, instanţa, declarându-se necompetentă, va stinge procesul.

TRIBUNALUL: Având în vedere că prin holărîrea sa judecătoria după ce respinsese prin încheiere excepţiunea de necompetenţă invocată de pârît, pe motiv că numitul ar fi înscris în registrul, de naţionalitate al comunei Misentea dar n'ar fi dovedit că este cu domiciliul în acea comună, a admis acţiunea motivând că pârîtul a recunoscut pretenţiunea reclamantului, a cărui moşie a administrat-o şi căruia îi este dator cu suma din acţiune, cu titlu de avans din leafă.

Având în vedere că în sprijinul apelului îndreptat contra sentinţei de mai sus, apelantul invoacă 2 motive, din cari primul este referitor la excepţiunea de incompetenţă şi conform căruia susţine apelantul, judecătoria a violat legea deoarece cu certificatul anexat la dosar a dovedit că domiciliul stabil cu mult timp înainte de intentarea acţiunei l-a avut şi-l are şi în prezent în judeţul Ciuc, iar reclamantul-proprietar în Aluniş şi Iclod jud. Someş, a recunoscut că cu începere dela 1 Ian. 1930 a părăsit apelantul serviciu, astfel fiind — susţine acesta din urmă — art. 26 şi 28 pr. civ. nu-şi au aplicaţia în speţă.

Având în vedere că intimatul combate motivul redat mai sus, susţinând că numitul apelant fiind în serviciul său, competenţa prevăzută de art. 26 pr. civ. este aceea a locului unde din cauza îndeplinirei serviciului pârîtul are o şedere mai îndelungată, iar această competenţă n'ar fi încetat în sensul art. 35 din aceeaş proc. chiar dacă el ar fi plecat din circumscripţia instanţei pe teritoriul căreia averea a fost administrată.

Considerând că conf. art. 26 pr. civ. în procesele de drept patrimonial, în privinţa cărora nu este socotită competenţa exclusivă, este competentă şi instanţa pe teritoriul căreia pârîtul locueşte în împrejurări cari indică o şedere mai îndelungată (bunioară ca servitor, muncitor la fabrică, student, calfă de industriaş).

Considerând că art. 26 pr. civ. prevede o competenţă dublă şi anume aceia a domiciliului pârîtului, muncitor, calfă, servitor etc., precum şi aceia a locului unde acesta îşi îndeplineşte serviciul.

Considerând că conf. art. 35 din pr. civ. procesele dintre interesaţi izvorând pentru administrarea averei, înţelegându-se aci şi procesele de socoteli, pot fi pornite şi la instanţa pe teritoriul căreia averea a fost administrată.

Având în vedere că atât din acest text, cât şi din expunerea de motive referitoare la elaborarea lui, rezultă că aceste norme se aplică numai atunci când este vorba de administrarea unei averi, fie că aceasta se face în baza unui mandat, fie că se face sub supravegherea judecătorească, în nici un caz însă textul de mai sus nu poate fi aplicat unui administrator sau vechil de moşie, a cărui asemenea calitate n'a fost justificată prin mandat sau altfel şi cu atât mai puţin când rolul omului de serviciu nu este precizat, ca în speţă de exemplu.

Considerând că tot din citatea textului de mai sus se poate vedeà că este vorba de socotelile izvorîte din administrarea unei averi şi nici de cum de salariul ce s'ar cuvenì unui om din serviciul proprietarului.

Că din toate aceste rezultă necompetenţa instanţelor judecătoreşti din jud. Someş.

In consecinţă, având în vedere că judecătoria mixtă Gherla, a procedat în cauză fără competenţă, aducând o sentinţă prin violarea art. mai sus menţionate.

Considerând că conf. art. 180, par. 3 pr. civ. atunci când procesul nu este de căderea instanţei sau instanţa nu este competentă, ne găsim în faţa unor circumstanţe cari împiedică procesul, şi conf. aliniatului ultim al art. menţionat, în cazul prevăzut de punctul 3, mai sus vorbit, excepţiunea de necompetenţă trebuie ţinută în seamă din oficiu, în orice stadiu al procesului.

Având în vedere, că după cum s'a arătat mai sus art. 35 din pr. civ. nu-şi are aplicaţie în speţă, întrucât este vorba de salar iar nu de socoteli izvorîte din administrarea unei averi, că deci în speţă nu poate fi vorba de vreo derogare la punctul 3 al art. 180 pr. civ., în sensul vizat de ultimul aliniat al acestui text.

Considerând că conf. art. 182 alin. I pr. civ. instanţa, dacă admite excepţia prohibitivă, va stinge procesul.

Având, deci în vedere că faţă de cele mai sus expuse, judecătoria a violat şi disp. art. 180 şi 182 pr. civ. şi în consecinţă Tribunalul urmează a reformà sentinţa primei instanţe, a admite excepţia prohibitivă şi a stinge procesul.

Sentinţa civilă No. 1985 dela 6 Iunie 1930.

Prim-preşedinte: *A. Bodea*; Judecător-redactor: *A. Eniu.*

JUD. OC. MIXT BAZARGIC, 21 Iunie 1930

Acţiune. Art. 59 legea judecătoriilor de ocoale. Evacuare. Culpă. Inexistenţă. Culpa proprietarului. Chirie. In ce condiţiuni este portabilă. (Art. 1104 cod. civ. şi 20 legea chiriilor din 1927).

Potrivit art. 68 procedura civilă şi 59 legea judecătoriilor de ocoale cererile făcute în justiţie se fac înscris, nu oral.

Când locul plăţei nu e prevăzut în contract, urmează ca plata să se facă la domiciliul debitorului conform art. 1104 cod civil, plata fiind cherabilă, în sensul că creditorul trebuie să se prezinte la debitor, să-şi ceară chiria şi numai în caz că se stabileşte chiar prin martori (fiind vorba de fapte ce urmează a se dovedi) că debitorul a refuzat plata, numai atunci el este în culpă.

Dela acest principiu legea chiriilor din 16 Aprilie 1927 n'a derogat, arătând modul de procedare al chiriaşului de a-şi achità chiria, cu atât mai mult cu cât acea dispoziţiune de lege cată să fie în folosul chiriaşului, nicidecum în detrimentul său.

Intr'adevăr acea obligaţiune este impusă chiriaşului numai în contractele cu chiria portabilă (în cele unde se arată precis că chiriaşul este obligat să se ducă la proprietar şi să-i achite chiria şi nu în cele unde nu se face vorbire de locul plăţei chiriei).

Aceasta cu atât mai mult când culpa revine proprietarului, care a refuzat primirea chiriei, pe care i-o adusese chiriaşul, din propria iniţiativă, pe baza principiului că nu există responsabilitate acolo unde nu este culpă.

Faptul unei boale grave mintale constitue un caz de forţă majoră, care descarcă pe cel ce s'a obligat de orice răspundere. (Cartea de judecată civilă 884 din 21 Iunie 1930 a judecătoriei mixte Bazargic. Preşedinţia d-lui *Alexandru St. Constantinescu*, jude preşedinte şi redactor al hotărîrei).

OBSERVAŢIE. In privinţa primei chestiuni rezolvată mai sus, nu mai încape îndoială că faţă de art. 68 procedura civilă şi 59 legea judecătoriilor de ocoale instanţa de judecată este legată numai prin ceeace s'a cerut înscris, nu şi oral, procedura fiind cea scrisă în materie de judecată.

Asupra celeilalte chestiuni principale soluţionată în prezenta carte de judecată avem de observat următoarele:

Obiectul acţiunei este evacuarea imobilului prin rezilierea contractului din cauza neplăţei de chirie, obligaţiune pusă de art. 1429 c. civ.

Locul plăţei chiriei nu este arătat în contract şi se ştie că potrivit art. 1104 c. civ., atunci când locul plăţei nu este arătat în convenţiune, urmează a se face la domiciliul debitorului — plata este cu alte cuvinte cherabilă. Acesta este principiul general în materie de plată.

Portabilitate nu poate fi decât în contractele unde se prevede expres şi aceasta este o excepţiune la principiul dejà enunţat fie că este vorba de contracte de locaţiune sau de altfel de contracte, regula rămâne aceeaş totdeauna. Cherabilitatea e în sensul că creditorul, aci — proprietarul — este obligat să se transporte la domiciliul debitorului să-şi ceară plata creanţei şi numai la caz de refuz al debitorului (ceeace se poate stabili şi cu martori, fiind vorba de fapte) numai atunci pactul comisoriu operează (vezi Casaţia secţiunea I-a, Deciziunea No. 311 din 4 Februarie 1927 publicată în *Jur. gen.* 29/927, asemenea Cas. I Deciz. 938 din 30 Maiu 1927 în *Jur. gen.* 32/927; Cas. I Deciz. 1685 din 13 Iulie 1928, *Jur. gen.* 12/929; Cas. I, Deciz. 1095 din 7 Maiu 1929 *Jur. gen.* 30/929; Cas. I, Deciz. 1288 din 5 Iunie 1928 *Jur. gen.* 3/929; Cas. I, Deciz. 1725 din 19 Sept. 1928 *Jur. gen.* 8/929.

Acesta este principiul cel sănătos arătat de jurisprudenţă. Intr'adevăr, după oarecare ezitări în materie, aplicabil şi contractelor de închiriere, chiar sub regimul chiriilor în vigoare şi dela care s'a exceptat prin art. 20 şi 22 al legei chiriilor din 16 Aprilie 1927, unde se arată modul de achitare a chiriei din partea locatarului.

Nu trebuie uitat dealtfel că prin aceste dispoziţiuni legale, s'a căutat tocmai a se veni în sprijinul chiriaşului, protejând în mod exclusiv interesele chiriaşului, iar nu cum s'ar păreà la prima vedere că ar creià decăderi pentru acesta, făcându-i o situaţiune mai rea.

Observăm că, într'adevăr, art. 20 al legei chiriilor din 1927 cuprinde un pact comisoriu legal, echivalent pactului comisoriu de gradul al 3-lea, punând în sarcina chiriaşului trei obligaţiuni, depunerea chiriei, încunoştiinţarea proprietarului şi trimiterea la judecătoria respectivă a recipisei pentru scrisoarea recomandată proprietarului.

Acest articol este referitor însă numai la contractele cu plata chiriei portabile, adică la acele unde în contract s'a specificat această portabilitate, spre a scuti pe chiriaş de şicanele proprietarului, ce ar refuză primirea chiriei, adusă de chiriaş la proprietar acasă, în care caz chiriaşul nu mai este ţinut la oferta reală, urmată de consemnaţiuni cerută de art. 604 şi urm. pr. civ., 1114 şi urm. cod. civ., nu se referă deci câtuş de puţin la contractele cu caracter de cherabilitate, ca în speţa noastră.

Prin faptul că chiriaşul s'a prezentat la Administraţia Financiară spre a depune chiria, pentru proprietar (Ministerul de Finanţe) nu se poate trage concluziunea că chiria din cherabilă a devenit portabilă, căci aceasta ar fi fost o renunţare la un drept şi care renunţare nu se poate presupune, a fost o simplă măsură luată de chiriaş, care în nici un caz nu poate duce la vreo decădere.

Privitor la aceea că chiriaşul **a** fost somat să facă plata, aceasta iarăş n'ar puteà fi luată în consideraţie decât pentru viitor, nu şi trecut (vezi Cas. I, Dec. 742 din 10 Maiu 1924 publicată în *Jur. gen.* 3/925.

Menţionăm că după cum proprietarul poate dovedi cu martori că s'a prezentat la chiriaş spre a cere chiria, care însă i-a fost refuzată, pentru identitate de raţiune şi chiriaşul poate dovedi contrariul.

Principiul de drept comun din art. 1104 cod. civ. se aplică chiar în contractele verbale prelungite, chiria fiind tot cherabilă de regulă. (Cas. I, Deciz. 2412 din 19 Noemvrie 1929 *Jur. gen.* 23/29, Cas. I, Deciz. 155 din 23 Ianuarie 1929 *Jur. gen.* 19/929.

S'a decis asemenea că punerea în întârziere nu poate schimbà locul plăţei, chiriaşul putându-se libera până în momentul închiderei desbaterilor la instanţa de fond, (vezi Cas. I, Deciz. 1014 din 30 Aprilie 1929 în *Jur. gen.* 29/929).

In cartea de judecată pe care o comentăm se arată că chiriaşul a încetat brusc plata chiriei la termenul stipulat în contractul de locaţiune, din o cauză de forţă majoră — o boală gravă mintală, pentru care la acea dată a fost internat într'un sanatoriu. Că aceasta este o cauză de forţă majoră nu mai încape îndoială şi că forţa majoră înlătură culpabilitatea, iarăş este fapt cunoscut.

Intr'adevăr, definiţiunea forţei majore nu ni se dă de către legiuitor nici în art. 1083 cod. civ. care o enunţă, nici în alt articol de lege; s'a stabilit însă de doctrină şi jurisprudenţă că este un eveniment neprevăzut care pune în imposibilitate executarea obligaţiunei luată.

S'a decis că o persoană care a fost trei zile bolnavă de colici gastrice, se află în caz de forţă majoră şi dispensată de obligaţiune. (Curtea de Apel Bucureşti Secţ. III, Sent. 229 din 17 Noemvrie 1920 publicată în *Cr. Jud.* 81—82/920 şi *Pandectele Române* 1922, III, 27.

Cu atât mai mult avem un caz de forţă majoră în nebunia cuiva, când orice discernământ a dispărut.

Dar chiria în cazul nostru n'a fost plătită, cum s'a stabilit, din culpa proprietarului, care a refuzat primirea, aşà încât, de sigur, nu se poate rezilià contractul în defavoarea chiriaşului, nefiind în culpă chiriaşul că nu şi-a plătit chiria, fie intenţionat prin rea voinţă, fie neintenţionat prin lipsă de mijloace sau neglijenţă, căci dacă s'ar admite punctul de vedere contrariu, ar fi şi nelogic şi nejuridic, cum se exprimă Inalta Curte de Casaţie prin decizia 14 din 24 Februarie 1927 în *Pandectele Române* la pagina 82 din 1927.

AL. ST. CONSTANTINESCU
Jude-Preşedinte, Bazargic

JUD. OC. MIXT TURDA,
22 Oct. 1929

Ardeal. Repoziţie sumară. (Acţiune posesorie). Drept al posesorului. Deţinător. Arendaş. Excepţiune. (Art. 318, 319 şi 339 c. civ. ard.).

Din cuprinsul acţiunei cât şi din susţinerile orale ale părţilor în şedinţa dela 19 Oct. 1929 se constată în fapt următoarele:

Reclamantul Iucze Nicolae Farczady a vândut la 26 Sept. 1928 pârîţilor Timar Vasilie şi Bocriu Valer terenul în litigiu cu actul de vânzare-cumpărare aflat la dosar în copie. Actul cuprinde şi clauza dreptului de răscumpărare pe care reclamantul puteà să-l exercite până la 1 Oct. 1929, restituind preţul de 250.000 lei, taxa de intabulare şi în plus o arendă de 132.000 lei pentru timpul 1 Oct. 1928 până la 1 Oct. 1929. In acest timp reclamantul urmà să folosească mai departe imobilul vândut cu titlu de arendaş.

Pentru constatarea mai puternică a acestui raport de arendă, părţile au făcut în aceeaş zi de 26 Sept. 1928 un alt înscris în care se stipulează expres că în cazul că reclamantul nu va uzà de dreptul său de răscumpărare, el va fi scutit de arendă şi se obligă să predeà moşia cumpărătorilor cari pot intrà la 1 Oct. 1929 în folosinţa ei «fără întrebare sau provocare separată», rezervându-se reclamantului dreptul de a-şi culege recolta până la 1 Noembrie 1929.

Necontestat de părţi este că reclamantul nu a făcut uz de pactul de răscumpărare şi că cumpărătorii au intrat la termenul convenit în stăpânirea unei părţi din moşie.

Vânzătorul face însă acţiunea de faţă prin care cere repunerea sa în posesie pentru motivul că deşi a încheiat cele două contracte arătate, totuş aceste contracte sunt fictive; sub forma vânzărei şi arendărei ele ascund un împrumut, pentru care lucru a şi înaintat Trib. Turda acţiune de anulare a contractelor, că el a continuat neîntrerupt să stăpânească pământul tot ca proprietar, este deci posesor cu toate arătările contrare ale actelor şi cere repunerea în posesie până la judecarea acţiunei de anulare.

Pârîţii susţin că faţă de împrejurările constatate, prin acte, nu există conturbare în posesie şi cer respingerea acţiunei.

Având în vedere că din cele mai sus expuse se vede că reclamantul în timpul anului din urmă a folosit pământul ca arendaş sau tolerat, a fost deci un deţinător precar iar nu un posesor, acest titlu fiind deplin dovedit cu contractul de arendă petrecut între părţi.

Faţă de această dovadă a precarităţei, pretenţiunea contrară a reclamantului de a fi stăpânit, totuş animus sibi habendi nu poate fi luată în considerare. Ea nu poate fi luată în considerare nici pentru alte motive: în adevăr dacă o asemenea voinţă ar fi existat din partea reclamantului în momentul contractării el nu ar fi limitat în mod expres posesiunea sa; iar dacă această voinţă ar fi intervenit în timpul executărei contractului, ea trebuià să se manifeste în mod contradictoriu şi în timp util adică prin fapte provocătoare în timpul folosinţei ca arendaş, ori acţiunea în anulare fiind introdusă după expirarea timpului de arendare, nu poate aveà vreo influenţă asupra folosinţei trecute.

Apoi, odată ce reclamantul a început a posedà pentru altul, el singur nu mai poate interverti această posesiune precară pentrucă paragraful 319 ş. c. a. nu permite deţinătorului să schimbe prin propria sa putere temeiul deţinerei sale.

Considerând că după principiile puse de articolele 318, 319 şi 339 c. c. a. numai «posesorul» are drept să ceară repunerea în posesiune, acest drept fiind refuzat simplului deţinător, că dacă prin excepţiune arendaşul are drept la repoziţiune faţă de proprietar, el are acest drept numai în limitele contractului de arendă şi tocmai în vederea respectărei acestui contract. Repoziţiunea sumară n'are loc dacă contractul de arendă a încetat în urma termenului expirat. *(C.*, 8587/1886; *C.*, 360/1918; *Dr.*, 2/60/1882; *Dr.*, 7/60/1884; Dr. N. I. Rădulescu: Acţiunile posesorii în dreptul României intregite, pag. 55).

Faptul că reclamantul a înaintat acţiune pentru anularea contractelor dintre părţi nu poate aveà nici o consecinţă în acţiunea de faţă pentru motivul că judecătoria nu poate luà în seamă decât situaţiunea juridică validă în momentul când judecă; când se cere anularea unui contract acesta trebuie considerat ca existent până la darea sentinţei. *(Dr.*, 12/22/1898).

Judecătoria, nefiind nici sesizată nici competentă a judecà validitatea acestor contracte, trebuie să le primească de adevărate câtă vreme o sentinţă definitivă nu a pronunţat încă anularea lor.

In împrejurările acţiunei de faţă prezumţiunea de drept a titlului valabil enunţată de art. 323 c. c. a. şi care este baza acţiunei de repoziţie, este dărîmată prin dovada contrarie făcută de contractul de arendă încă valabil, şi acţiune de repoziţie nu poate aveà loc. (Judecător, *Liviu Teclu).*

JUD. OC. MIXT TURDA,
8 Aprilie 1930

Instanţă industrială. Funcţionar particular. Concediu intempestiv. Legea contractelor de muncă. Dispoziţii minimale în folosul funcţionarilor. Avantagii convenţionale. Valabilitate. Necunoaşterea limbei române. Nu e motiv de concediere. Preaviz. Executarea serviciului până la termenul preavizului. Cheltueli de judecată. Dreptul instanţei industriale de a le acorda. (Art. 11, l. contr. de muncă, art. 1 şi 11 regulament).

Având în vedere dispoziţiunile legei asupra contractelor de muncă din 5 Aprilie 1929 cum şi regulamentul de serviciu al Societăţei reclamante care formează baza raporturilor contractuale dintre părţi,

Considerând că dispoziţiunile zisei legi sunt dispoziţiuni minimale asigurate de lege salariaţilor şi că ele nu exclud valabilitatea convenţiunilor cari asigură salariaţilor drepturi mai întinse ca cele prevăzute de lege.

Având în vedere că conf. art. 11 al regulamentului pârîtul ca contabil aveà dreptul la un termen de abzicere sau preaviz de 6 luni din care numai 3 luni i-au fost recunoscute şi plătite de reclamantă.

1. Pentru un funcţionar particular, spre deosebire de un funcţionar public, neînvăţarea limbei române nu poate fi considerată ca un refuz de a executà ordinul patronului, care să autorizeze pe patron a-l concedià fără respectarea termenului de preaviz. Ea constitue de sigur o faptă blamabilă pentru funcţionar şi care îl poate face inutilizabil în întreprindere, însă nu poate fi calificată nici ca «refuz de lucrări» aşà cum cere art. 12 p. c. al regulamentului de serviciu şi nici ca «culpă gravă» aşà cum cere art. 79 din legea contractelor de muncă, pentrucă în momentul angajerii acestui funcţionar nu s'au putut aveà în vedere decât cunoştinţele ce le posedă în acel moment şi nici un interes de ordine publică nu există în joc. Deci dacă patronul denunţă pentru acest motiv contractul, el nu o poate face decât cu respectarea termenului de preaviz prevăzut de lege sau de convenţia părţilor. In speţă, dealtfel, adevăratul motiv al concedierei l-a arătat însuş reclamanta în scrisoarea de concediere şi el este altul decât cel invocat în acţiune şi anume reorganizarea serviciului.

2. Renunţările sunt de strictă interpretare, ele nu se pot presupune pe baza unei simple abţineri mai ales când dreptul la care se referă este un drept dejà câştigat. In lipsa unei presumpţiuni legale, renunţarea tacită trebuie dovedită cu fapte active din partea renunţătorului, omisiunile nefiind suficiente pentru aceasta (se vedeà şi jurisprudenţa în jurul art. 1444 c. c. a.).

3. Este drept că conf. p. 11 al regulamentului cum şi conf. dispoziţiunilor legei pentru contractele de muncă, societatea patroană are dreptul a pretinde dela funcţionarul concediat executarea serviciului în timpul de preaviz, dar acest drept îl are societatea numai până la timpul acordat de ea pentru preaviz, căci numai până în acel moment se execută contractul de muncă încheiat între părţi, drepturile în baza preavizului cari întrec termenul acordat de patron sunt conf. art. 82 din legea contractelor de muncă simple despăgubiri cari se datorează de patron fără contraprestaţiune.

In speţă este dovedit că pe timpul de preaviz acordat de patron, pârîtul a făcut serviciu regulat şi cu aceasta şi-a îndeplinit obligaţiunile faţă de societate.

4. După cum arată art. 1 al regulamentului, dotaţiunile funcţionarilor acestei societăţi coprind în afară de salar, etc. şi «impozite către Stat». In fapt până la 15 Iunie 1928 societatea a plătit funcţionarilor sub acest titlu de «impozite către Stat» şi impozitul global; există deci din partea societăţei o recunoaştere expresă a dreptului funcţionarilor la plata impozitului global. Faptul că la un moment dat societatea a refuzat a mai plăti impozitul global nu poate ştirbi acest drept funcţionarilor cari îl aveau dejà asigurat de regulament şi recunoscut de patron, cu atât mai mult că ei nu au primit situaţiunea ce li se creà prin aceasta şi au protestat în scris, aşà cum reiese din declaraţiunile martorilor audiaţi. In drept, o modificare a condiţiunilor de salarizare nu poate interveni fără o novaţiune a contractului de muncă ceeace implică acordul ambelor părţi, acord ce nu a intervenit în speţă. Judecătoria nu are să ia în considerare faptul împlinit ci drepturile fiecăreia din părţi.

5. Şi în fine ultimul motiv al reclamantei este nefondat pentrucă instanţa industrială având drept să hotărască după împrejurări şi asupra despăgubirilor civile, poate cu aceeaş cădere să judece şi cheltuelile de judecată cari sunt tot despăgubiri. *(Liviu Teclu,* judecător).

JUD. OC. MIXT TURDA,
8 Aprilie 1930

Acţiune cambială. Mandat cambial. Ardeal. Rea credinţă a reclamantului. Probă. Chemare în garanţie. Inadmisibilitate. (Art. 93 cod. com. ardelean).

In contra mandatului de plată cambial din 7 Nov. 1929, pârîţii au invocat excepţiunile de faţă, motivând că poliţa a fost eliberată lui Salvan Liviu cu scopul strict de a plăti unele datorii ce aceasta aveà la Kopolovicz, iar reclamanta ştiind despre aceasta a primit cu rea credinţă cambiile.

La şedinţa din 10 Ian. 1930 reclamanta a negat afirmaţiunile pârîţilor.

Admiţându-se dovada cu martori s'au ascultat la 8 Aprilie 1930 martorii din ale căror depoziţii nu rezultă reaua credinţă a reclamantei, deoarece se vede că ea a fost înştiinţată de convenţiunea dintre pârîţi şi Salvan Liviu, abià după primirea cambiei, astfel conf. art. 93 c. com. excepţiunile personale existente între aceştia din urmă nu i se pot opune, ea fiind posesoare de bună credinţă.

Deasemenea cererea de chemare în garanţie a pârîţilor nu se poate admite pentrucă acest mijloc de apărare prin introducerea unei terţe persoane în proces este fără eficacitate în materie cambială, obligaţiunile ce rezultă din cambie fiind obligaţiuni independente una de alta. Conf. art. 92 c. com. un debitor nu poate opune decât excepţiunile de drept cambial şi excepţiunile personale reclamantului în mod nemijlocit, astfel orice intervenţie a unei terţe persoane chiar părtaşe la cambie este fără interes întrucât mijloacele fiecărui debitor cambial sunt limitate şi asigurate de lege.

Afară de aceasta chemarea în garanţie nu este admisibilă şi pentru motivul că contrazice caracterul de urgenţă al acţiunii cambiale. (Preşedinte d-l *Liviu Teclu,* judecător redactor).

JUD. OC. III URBAN GALAŢI,
1 Aprilie 1930

Vânzare silită. Termen cerut la mai mult de o lună dela data procesului verbal de sechestru. Art. 434 pr. civ. Sistemele admise. Art. 735 al. II şi III pr. civ. nu se referă la art. 434. Dispoziţiunile prohibitive ale acestui text. Lipsa de distincţiune în codul nostru între dispoziţiunile imperative şi prohibitive. Lipsa de nulitate a procesului verbal.

Art. 434 pr. civ. prevede că vânzarea nu se va puteà face în mai puţin de două săptămâni nici în mai mult de o lună dela data procesului verbal. Insă dispoziţiunile acestui text nu sunt sub sancţiunea nulităţei.

In această materie decăderele sunt de strictă interpretare şi deci eronat se susţine într'o părere că vânzarea efectuată după trecerea unei luni dela facerea procesului-verbal de urmărire este nulă de drept (Dem. Teodorescu, *Curierul Judiciar* No. 18 din 1913) sau ca relativ nulă, adică la cererea debitorului după o a doua părere (Judec. Ocol. Ghergani-Dâmboviţa, Cartea de jud. pen. No. 611 din 14 Iulie 1922 *Pand. Române* 1925, II, pag. 94.

Greşit se referă aceste păreri la dispoziţiunile art. 735 pr. civ., text care tocmai le este contrariu, întrucât pe de o parte fixarea unui termen de vânzare peste termenul de 1 lună nu poate fi un act care să provoace debitorului urmărit vr'o vătămare fiind din contra o favoare pentru el aşa că nu poate intrà în nulitatea edictată de al. II a menţionatului articol iar pe de altă parte o astfel de fixare nu este sub nulitate formal prevăzută de lege, aşa încât nu cade nici în nulitatea prevăzută de al. III a art. 735.

In execuţiunea silită asupra bunurilor mişcătoare singurele nulităţi formal prevăzute de lege, sunt acelea cuprinse în art. 410 pr. civ. aşa încât în textul ce interpretăm nu poate fi vorba de nulitatea prevăzută de art. 735 al. III Pr. civ.

Dispoziţiunea art. 434 pr. civ. fiind numai prohibitivă este în facultatea judecătorului a vedeà dacă actul acesta a cauzat părţei în adevăr un prejudiciu ireparabil spre a-l declarà nul iar dacă nu a-l reface numai fără a pronunţà nulitatea, refacerea printr'un act adiţional şi posterior.

Legiuitorul nostru ca şi cel genevez tratând în texte precise teoria nulităţilor de procedură (art. 735, 736 şi 737 pr. civ.) coresp. art. 745, 746 pr. gen.) prescriind limitativ în 3 cazuri în care se va puteà declară un act de procedură nul nu figurează între acestea distincţiunea între dispoziţiunile de procedură imperative şi prohibitive admise de Merlin şi alţi autori în Franţa (a se vedeà în acest senz Tocilescu III proc. civ. propriu zisă par. 14 pag. 30).

Fixarea unui termen de vânzare peste o lună fiind departe de a prejudicià pe debitorul urmărit, judecata nu poate declară nulă o asemenea cerere şi cu atât mai puţin procesul-verbal de aplicarea sechestrului.

Zadarnic se invocă de contestatorul debitor dispoziţiunile art. 438 pr. civ. adică, că în speţă n'ar fi fost vorba nici de contestaţie nici de învoirea părţilor pentru a determinà amânarea vânzărei neîndoios fiindcă debitorul urmărit a consimţit şi va consimţi totdeauna tacit la o astfel de prelungire atât de favorabilă lui, de natură a-i salvà dela vânzare averea sechestrată.

A admite altfel este a acceptà consecinţa în adevăr dezastruoasă şi nedreaptă pentru creditorul îngăduitor, absurde, chiar ca nulitatea prin neoperare a procesului-verbal de sechestru, nulitate devenită deşi nu pronunţată.

Interpretului incumbă a dà textelor de lege maximum de utilitate socială prin creiarea sau menţinerea unor raporturi juste şi echitabile dar nu a le face iluzorii prin făurirea unor situaţiuni bizare şi nedrepte pe care tăcerea sau necomplectă exprimarea unui text cât de puţin nu le-a putut concepe.

Nu se poate ajunge printr'o astfel de interpretare la anularea însăşi a procesului-verbal de sechestru pentru ca un debitor rău de plată sau nepăsător, tolerat de creditorul său prin nevânzarea averei sechestrate să-şi vadă această avere liberă pentru a dispune după plac de ea în frauda aceluiaşi binevoitor creditor. (Dim. I. Cotrutz, jude-preşedinte).

JUD. OC. III URB. GALAŢI,

11 Aprilie 1930

Cesiune. Notificare. Plata chiriei imobilului exigibilă după vânzarea lui unui terţ. Cui trebuie să se facă. Ce se poate cesiona. Condiţiunile creanţei. Asemănare cu vânzarea. Cesiunea ratei de chirii sau arenzi viitoare. Momentul exigibilităţei necesar a se avea în vedere. Neaplicabilitatea dispoziţiunilor art. 1394 cod. civ. chiar când contractul este mai mic de 2 ani. Raţiunea acestui text. Neopozabilitatea cesiunei.

In fapt se susţine de către reclamanta Bancă, că deşi la data de 12 Martie 1930 soţii Manolescu au vândut imobilul pârîtei din acţiunea de chemare în garanţie, aceasta nu înseamnă însă că dânsa poate beneficia de rata de chirie din 23 Martie 1930, întrucât o parte din ea i-a fost cesionată anterior — suma din acţiune — de fostul proprietar şi cum aceasta este o creanţă certă şi lichidă deşi nu erà încă exigibilă dar existentă în momentul vânzărei îi puteà fi încă cesionată mai ales că cesiunea o notificase la timp în formele legale chiriaşului dr. Jean Miras, azi decedat, reprezentat prin soţia sa pârîta din acţiunea principală.

Se mai susţine reclamanta Bancă cesiunea este aici vânzare şi cumpărătoarea nu este decât un având cauză cu titlu particular care nu poate aveà mai multe drepturi decât autorul său vânzătorul imobilului şi el invoacă dispoziţiunile art. 1394 cod. civ.

Acestor susţineri pârîta cumpărătoare, chemată în garanţie de pârîta locatară spre a o apără în acţiunea principală, opune lipsa de regulată notificare a cesiunei pârîtei Angelica Dr. Miras devenită ea prin moartea soţului său beneficiara contractului de locaţiune, apoi cesionarea de către un singur proprietar, când în realitate erà şi soţia proprietara imobilului şi însfârşit că fiind chiria un fruct civil, o rată viitoare în speţă se cuvine proprietarei, pârîtă în acţiunea de chemare în garanţie şi afirmă că numai când Manolescu cesionarul ar fi fost şi azi proprietarul imobilului, beneficiarul cesiunei, Banca reclamantă puteà pretinde aceste fructe, căci numai acuma chiria este şi exigibilă.

. . . .

Cesiunea fiind astfel bine notificată pârîtei locatare Angelica Dr. Miras, actuală beneficiară a contractului de închiriere, chestiunea care mai urmează a fi rezolvată este dacă totuş plata chiriei exigibilă după vânzarea imobilului de către cedent pârîtei chemată în garanţie.

Vânzarea unei creanţe este numită de lege când *strămutare* (art. 1391 cod. civ.) când *cesiune* (art. 1396 cod. civ.).

Cesiunea în sensul cel mai larg al cuvântului este transmisiunea prin act între vii a unui obiect necorporal. Această transmisiune care poate aveà loc cu titlu gratuit sau cu titlu oneros este în special numită cesiune sau transport atunci când este făcută prin mijlocul unui preţ determinat în bani şi ea constitue o specie de vânzare (Aubry et Rau V, par. 359, pag. 184 ed 5-ème).

Legea permite vânzarea unui obiect necorporal existent în comerţ în mod general şi drepturile vizând lucruri viitoare pot fi cedate prin anticipaţiune, în afară numai de succesiunile nedeschise.

In principiu toate creanţele care fac parte din patrimoniul creditorului fie pure şi simple, fie condiţionale, sau cu termen şi chiar eventuale pot face obiectul unei cesiuni, chiar şi acele viitoare dacă au fiinţă în germen, cu toate că ele nu există încă în forma lor definitivă (Alexandresco, VIII, pag. 799, Aubry et Rau op. şi loco cit., pag. 185; Guillouard, *Traité de la vente*, No. 742, pag. 286 şi urm., Laurent, XXIV, 4635 Huc, *Traité de la cession*, I 172, 175).

S'a decis, spre a fi validă, că trebuie creanţa să aibă fiinţă în momentul cesiunei, dacă nu în forma ei definitivă, cel puţin în germene, căci altfel n'ar mai există o creanţă ci numai o eventualitate sau un proect de creanţă care ca atare n'ar puteà face obiectul unei cesiuni (C. Apel Iaşi, *Curier Judiciar* No. 20 din 1904 cu obs. lui D. Alexandresco şi D. Alexandresco op. cit., pag. 568, nota 5).

O astfel de cesiune fiind echivalentă unei vânzări, toate principiile dela vânzare sunt aplicabile şi în această materie.

Cu drept cuvânt zice Alexandresco, că validitatea unei vânzări nu atârnă totdeauna de existenţa actuală a lucrului vândut, căci şi lucrurile viitoare pot face obiectul unei vânzări însă pentru a se cunoaşte efectele acestei vânzări trebue a se vedeà dacă există o vânzare a unor lucruri pe nădejde, după cum se exprimă art. 1427 şi 1710 codul Calimach, cu *o emptio spe*, de exemplu vânzarea peştelui ce voi prinde cu năvodul sau a vânatului ce voi ucide, sau *o emptio rei speratae* de ex. vânzarea unei recolte sau prin ce animalul meu va fătă *(fructus et partus futuri)*.

In cazul întâiu vânzarea este un contract aleator şi obligaţia cumpărătorului de a plăti preţul există cu toate că vânzătorul n'ar prinde nici un peşte şi de n'ar ucide, nici un animal; pe când în cazul al doilea adică a vânzărei unui lucru viitor *(res futura* sau *sperata)* vânzarea este condiţională şi neîndeplinindu-se condiţia nu se datoreşte nici preţul (Alexandresco, op. cit., pag. 568 şi urm. vol. V, pag. 111 şi urm.).

Un alt regretat autor spune: «Lucrul viitor este în adevăr un lucru a cărui existenţă viitoare nu e sigură ci numai probabilă, de unde consecinţa că şi validitatea convenţiunei este şi ea nu sigură ci numai probabilă, căci nu poate fi convenţiune fără obiect şi prin urmare nesiguranţa obiectului se resfrânge neapărat asupra convenţiunei. Convenţiunea dar va fi sau nu va fi, după cum lucrul obiect al ei, se va produce sau nu, ceeace va să zică că convenţiunea este condiţională când are de obiect lucruri viitoare» (Gr. Peucescu, *Tractatul Obligaţiunilor*, vol. I, No. 172, pag. 141 şi urm.).

In cesiunea unei rate de chirii sau arenzii viitoare validitatea convenţiunei depinde de existenţa acelei chirii sau arenzi în patrimoniul cedatului în momentul exigibilităţei ei sau de condiţiunea de a o aveà spre a o puteà da sau cel puţin a fi cuvenită cedentului în acel moment.

A hotărî altfel, înseamnă a admite că dacă imobilul s'a distrus integral prin incendiu, şi nu mai există, sau pământul arendat a fost inundat şi n'a produs deci nici o recoltă preţul închirierei sau arenda să fie încă achitată deşi obiectul convenţiunei ar fi nul, ceeace însă legea opreşte formal.

Alta desigur ar fi soluţiunea dacă o astfel de chirie sau arendă ar fi plătibilă prin anticipaţie, când plata n'ar fi condiţionată formal de sosirea termenului când ar fi la facultatea proprietarului a o cere oricând, ceeace în speţă nici nu se poate discută.

In speţă, imobilul închiriat proprietatea cesionarului vânzându-se la 12 Martie 1930 iar chiria în litigiu trebuind să se plătească la 23 Martie 1930, cesionarul nu o mai aveà în patrimoniul său la acea dată pentru a puteà dispune de ea.

Există în drept un principiu imutabil aplicabil şi în speţă în baza căruia nimenea nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât el însuş are *(Nemo plus juris in alium transferre potest quan ipse habet.*

Astfel, s'a hotărît cu drept cuvânt, că cesiunea chiriei făcută de vânzătorul unui imobil, chiar pe un termen mai scurt de doi ani şi chiar când ar fi fost notificată locatarului sau acceptată de dânsul conform art. 1393 cod. civ. nu este opozabilă cumpărătorului acestui imobil, întrucât prin contractul de locaţiune nu se prevede plata chiriei cu anticipaţie pentru acel termen, fiindcă publicitatea cesiunei nu poate conferi cesionarului mai multe drepturi decât aveà vânzătorul în momentul cesiunei (Trib. Neamţ, *Dreptul* din 1900 No. 50).

Tot aşa s'a mai hotărît că dacă cesiunea priveşte un drept de a încasă o sumă de bani la o epocă oarecare deci o cesiune cu termen, se înţelege că actul de cesiune are o exislență și valabilitate la data încheerei lui, cu condițiunea însă că la data exigibilităței creanței, cedentul să aibă dreptul de a încasa aceea sumă potrivit principiului că nimeni nu poate aveà mai multe drepturi decât autorul său și în speță cedentul la data exigibilităței creanței fiind în stare de faliment, plata creanței urmează a fi făcută masei credale (Trib. Ilfov s. IV, sent. civ. 400 din 1927, *Jur. Gen.* 1927, speța 1535, pag. 965).

Așà fiind, zadarnic se invoacă în speță dispozițiunile art. 1394 cod. civ. după care numai o cesiune, sau o chitanță de chirie sau arendă pe doi ani viitori trebuind a fi transcrisă, cesiunea de chirie în speță fiind de 2 ani nu trebue transcrisă și deci tot ar fi opozabilă cumpărătoarei pârîte în acțiunea de chemare în garanție.

Rațiunea acestei publicități în plus este numai spre a aduce la cunoștința terților, recte a chiriașului sau arendașului, existența cesiunei relativă la chiria sau arenda de plătit.

Insă atunci, cum este în speță, când această chirie este inexistentă actualmente în patrimoniul cedentului deoarece exigibilitatea ei cade posterior transfertului creanței, cu sau fără transcripțiune, reporturile între părți și terți nu se schimbă.

Desigur, în speță, dacă exigibilitatea creanței de chirie ar fi fost anterioară datei de 12 Martie 1930, când s'a efectuat vânzarea imobilului, conform art. 1394 cod. civ. și 722 pr. civ. nu mai erà nevoe de nici o transcripțiune în plus în afară de notificarea sau acceptarea, valabil făcută pentru ca debitorul cedat pârîta Angelica Dr. Miras beneficiara contractului să fie obligată a plăti rata de chirie proprietarei cesionarei Băncei reclamante.

Mai mult încă, susținerile reclamantei Bănci ar puteà fi întemeiate dacă cel puțin în actul de vânzare din 12 Martie 1930 autentic de Trib. Covurlui s. I la No. 988/930 și transcris la No. 1169 din aceeaș zi între vânzătorii și cedentul Mihail Manolescu ar fi stipulat expres că înțelege a face abstracție dela vânzare pentru rata de chirie a imobilului exigibilă la 23 Martie 1930.

Insă actul nu prevede această clauză deși prevede două altele datorii ipotecare și dânsul — actul — zice: «Noi vânzătorii declarăm că asupra acestei proprietăți nu grevează nici o sarcină alta decât cele mai sus arătate».

In acestă situațiune, având și actul transcris, drepturile cumpărătoarei Hrisanty Mandanis — avândă cauză cu titlu particular în virtutea actului său translativ de proprietate — nu pot fi diminuate căci actul astfel conceput îi conferă aceste drepturi de a percepe fructele imobilului fără nici o rezervă către nimeni.

Tot atât de eronat se mai susține de reclamanta Bancă că pârîta cumpărătoare a imobilului, dobândindu-l nu puteà dobândi mai multe drepturi decât aveà autorul său, vânzătorul cedent, ea fiind o avândă cauză a acestuia și el ne mai având în patrimoniul său chiria cesionată, nu o puteà nici alienà.

Această creanță de chirie există neîndoios în mod virtual în patrimoniul cedentului și numai validitatea cesiunei ce o priveà erà suspendată prin neexigibilitatea ei, prin nesosirea termenului de plată după cum am spus.

Obligația condițională există de vreme ce dă naștere unui drept eventual și *pendente conditione* creditorul are un drept, deși imperfect, transmisibil la moștenitorii săi, de care el poate să și dispue și pentru care poate să ia măsuri conservatorii (Alexandresco VI, pag. 109).

Așà fiind, la 23 Martie 1930, când chiria în litigiu deveneà exigibilă, cel capabil de a dispune de ea erà numai pârîta chemată în garanție, noua proprietară a imobilului cumpărat.

Cedentul, care înstrăinase anterior acest imobil, nu mai aveà nici dreptul a-i percepe fructele și cu atât mai puțin cesionara reclamantă, cumpărătoarea unei creanțe viitoare și incerte. *(Banca Gr. Manițiu & Co., cu d-na Angelica Dr. Miras.* Președinția d-lui *D. Cotrutz*, judepreședinte).

II. JURISPRUDENȚA FRANCEZĂ

CAS. REQ., 25 Noemvrie 1929

Posesiune. Regula «En fait de meubles possession vaut titre». Monede. Neaplicare. (Art. 2279 c. c.; art. 1909 român).

Presumpția din art. 2279 c. c. fr. (art. 1909 c. c. r.) nu se aplică monedelor neindividualizate *(D. H.* 1930, 3).

OBSERVAȚIE. Regula pusă de Casația franceză este prea generală. Ea poate da naștere la o confuzie și deaceea are nevoie de precizare. Este netăgăduit că presumția *«en fait de meubles...»* nu se aplică monedelor și biletelor de bancă, decât doar în cazul când reclamantul ar revendicà un bilet de bancă pierdut sau sustras *a cărui identitate ar putea-o stabilì* și pe care l-ar găsì în mâna unui posesor *de rea credință.* Revendicarea unui bilet de bancă din mâna posesorilor *de bună credință* este însă imposibilă, chiar dacă revendicantul ar puteà stabilì identitatea biletului. Altfel însuși libera circulație a biletelor de bancă ar fi stânjenită. (In acest sens: Baudry et Tissier, *Prescription*, No. 842 și 922; Lyon Caen et Renault, T. IV n. 764, p. 585, ed. III).

In ce privește monedele și biletele de bancă precum și în general în ce privește bunurile fungibile regula Casației franceze este exactă și din punctul de vedere că art. 1909 rom. nu poate fi aplicat universalităților de mobile. Reclamantul unei sume de bani nu revendică bunurile mobile cari sunt monedele sau biletele de bancă, ci tinde a-și realizà creanța sa de creditor. Procesul nu poartă doar asupra dreptului de proprietate a monedelor reclamate. (In acest sens cu privire la succesiunile mobiliare, vezi Baudry-Tissier, *op. cit.*, n. 839; Laurent, T. 32, p. 586 n. 565; C. Hamangiu-Băicoianu-Bălănescu, II, p. 131, n. 196; D. Alexandresco, XI, p. 358 sq.).

G. P. D.

CAS. CIV., 2 Decemvrie 1929

Capital. Dobânzi moratorii. Somație. Cifra datoriei. Neînțelegere între părți. Oferte reale și consemnație. Art. 1153 c. c. f. (1088 c. c. r.) **Casare. Efecte. Cheltueli de judecată. Casarea pentru un motiv atrage casarea în ce privește cheltuelile de judecată.** (Art. 146 pr. civ. rom.; art. 50 l. ac. jud.) *(Dalloz H.* 1930, p. 37).

1. Este suficient ca o creanță să fie certă și exigibilă, chiar dacă nu este lichidă, pentru ca somația de a plătì să fie valabilă și să dea loc la curgerea dobânzilor.

In caz de neînțelegere între părți asupra cifrei datoriei, debitorul nu se poate liberà și nu poate oprì cursul dobânzilor decât prin o ofertă reală, urmată de consemnație.

Pe nedrept instanța refuză a acordà procente moratorii, invocând pretextul că părțile sunt în neînțelegere asupra țifrei exacte a datoriei și că debitorul este solvabil.

2. Casarea unei hotărîri pentru un motiv oarecare, atrage pe cale de consecință și casarea părței din dispozitiv privitoare la cheltuelile de judecată.

OBSERVAȚIE. Ambele chestiuni rezolvate de Casația franceză sunt aplicabile și în dreptul nostru, cu singura deosebire că în loc de «somație» este a se înțelege la noi «cererea în judecată».

Articolul 1153 din codul francez, corespunzător art. 1088 român, a fost modificat prin legea franceză din 7 Aprilie 1900. Prin vechiul articol, ca și în textul nostru actual, dobânzile moratorii începeau să curgă *din ziua cererii în judecată.* Această derogare dela dreptul comun, introdusă în cod, «fără nici o justificare serioasă» cum remarcă Planiol, a fost ștearsă în Franța prin modificarea intervenită în 1900, revenindu-se la regula generală că simpla somație este suficientă pentru a fixà momentul de când dobânzile moratorii încep să curgă.

Noi am rămas până astăzi tot cu textul vechiu, copiat întocmai după vechiul text francez.

G. P. D.

CAS. CIV., 4 Decemvrie 1929

Obligațiuni. Cauză ilicită. Ordine publică. Nulitate. Marcă farmaceutică. Metodă terapeutică. Exploatarea bolnavilor. Efectele nulităței în viitor și trecut (Art. 966 și 968 c. c. român). **Hotărîre. Motive. Clauză penală accesorie. Anulare implicită.** *(Dalloz H.* 1930, p. 50).

In fapt. Un publicist, Croizé, cedează unui medic, Veaux, exploatarea unor produse farmaceutice și a unei metode terapeutice precum și o clinică, cu obligația pentru medic de a prescrie bolnavilor acele produse și acea metodă. Medicul se mai îndatoră să le facă totodată o mare reclamă, care să-l coste cel puțin 6000 fr. pe lună, și să plătească concesionarului 240.000 fr. pe an. S'au răspândit prospecte cari spuneau că metoda terapeutică are darul să vindece tot felul de maladii. Instanțele de fond au constatat însă că metoda a fost imaginată de persoane fără nici o diplomă medicală, că nu pare să aibă vreo valoare științifică și că concesionarul nu este doctor în medicină; că, pe dealtă parte doctorul Veaux eră nevoit să încaseze dela clienții săi onorarii de minimum 28.000 fr. pe lună numai pentru a face față obligațiilor ce-și luase față de Croizé, fără să poată luà nimic pentru munca lui. Convenția a fost declarată nulă pentru următoarele motive pe cari Casația fr. le invoacă în respingerea recursului făcut de Croizé.

In drept. Un contract având de obiect exploatarea bolnavilor prin mijlocul unei intense publicități și prin folosirea de calificative destinate a impresionà publicul este nul ca fiind contrar ordinei publice.

Rezultă din termenii art. 1133 c. civ. (968 c. român) că o cauză este ilicită când este contrară ordinei publice, nefiind necesar ca ea să fie prohibită de lege. Un contract de cesiunea unei metode terapeutice poate fi declarat ilicit ca contrar ordinei publice, chiar dacă el nu violează dispozițiile din legea privitoare la exercițiul ilegal al medicinei.

Un act declarat nul ca contrar ordinei publice nu poate produce nici un efect juridic, nici pentru viitor nici pentru trecut.

Declarând un contract nul ca contrar ordinei publice instanța respinge implicit cererea care tinde la aplicarea unei clauze penale accesorie în acel contract.

CAS. CIV., 10 Decemvrie 1929

Competență: Contencios administrativ. Competență judiciară. Concesiune. Serviciu public. Comună. Lucrări publice. Casino. *(Dalloz H.* 1930, p. 82).

Nu se poate asimilà cu concesiunea unui serviciu public, concesiunea făcută de primărie pentru exploatarea unui Casino, chiar într'o stațiune climaterică, precum nici aceea a unei săli de expoziție și cu atât mai puțin a unei prăvălii sau a unei cafenele. Asemenea concesiuni au caracterul unor întreprinderi comerciale ale căror beneficii pot interesà cu drept cuvânt gestiunea patrimoniului privat al comunei, dar care nu intră din nici un punct de vedere în atribuțiile sale de administrație publică.

Chiar dacă pentru executarea unei asemenea concesiuni s'ar face lucrări, ca de exemplu acoperirea albiei unui torent sau construirea unor terase sau amenajarea unei grădini publice, aceste lucrări prevăzute fiind în contractul de concesiune, n'au în generalitatea lor caracterul de lucrări publice.

Așà fiind, contestațiile privitoare la executarea contractului de concesiune sunt de competența instanțelor judiciare de drept comun, atunci când ele nu comportă interpretarea vreunui act administrativ. (Respins recursul în procesul dintre Societatea nouă a Casinoului municipal din Nice cu orașul Nice).

CAS. CIV., 6 Ianuarie 1930

Testament. Revocare. Caducitate. Instrăinarea legatului. Interdicție. Nulitate. Sarcina probei. Art. 504; 1038 c. c. fr. (Art. 449 și 923 c. c. rom.) *(Dalloz H.* 1930, p. 180).

Din combinarea art. 504 și 1038 c. c. (art. 449 și 923 c. c. r.) rezultă că un legatar particular poate pretinde lucrul legat în folosul său, înstreinat ulterior de un testator decedat, a cărui interdicție a fost cerută înaintea morței sale; dar legatarul trebuie să probeze că contractul de înstrăinarea lucrului legat nu întrunește elementele esențiale indispensabile existenței sale, însă pentru alte motive decât starea de demență a testatorului în momentul înstrăinării lucrului.

CAS. CRIM. 9 Ianuarie 1930

Parte civilă. Constituire la judecătorul de instrucție. Obligația pentru instrucție de a informà. Opoziție. Camera de punere sub acuzare. Recurs în contra deciziei camerei de acuzare. Acțiunea privată. Admisibilitate. Art. 63, 66, 128, 129, 135 pr. p. fr. (Art. 60, 63, 129, 130, 137 pr. p. rom.). *(Dalloz H.* 1930, p. 84).

I. Judecătorul de instrucție investit conform art. 63 pr. p. (60 pr. p. rom.) prin o plângere cu constituire regulată de parte civilă, are datoria de a instrui plângerea, în măsura în care îi aparține.

Această datorie nu încetează decât atunci când prevențiunea este îndeajuns stabilită prin o ordonanță de trimetere sau atunci când nu e caz de urmărire pentrucă faptele nu comportă o urmărire penală sau pentrucă, presupunându-le demonstrate, nu pot permite nici o calificare penală.

Odată ce judecătorul de instrucție este regulat învestit de partea civilă, el are datoria de a informà, neputând da, pe temeiul unor acte ale unei cercetări ordonate de Parchet, o ordonanță de urmărire pentru motivul că «învinuirea pare insuficient stabilită».

II. Deciziunea Camerei de punere sub acuzare care respinge opoziția părței civile împotriva unei asemenea ordonanțe de neurmărire nu poate stinge acțiunea publică și în consecință nu poate pune pe partea vătămată ale cărui drepturi au fost astfel nesocotite în imposibilitate de a-și exercità acțiunea civilă.

Așà fiind, recursul în casare făcut de partea civilă în contra deciziei Camerei de punere sub acuzare pronunțată în asemenea condițiuni este admisibil.

OBSERVAȚIE. I. In ce privește primul punct, Casația franceză își menține statornica sa jurisprudență, expunând principiul aproape în aceeași termeni ca în deciziile anterioare. Jurisprudența Casației române este fixată în acelaș sens fiind aprobată de doctrină. (Vezi Tanoviceanu-Dongoroz, Vol. III n. 114 și urm.).

II. In ce privește al doilea punct, este necontestat la noi că opoziția părței civile împotriva ordonanței de neurmărire a judecătorului de instrucție este admisibilă pe baza art. 137 al. 2 combinat cu art. 129 și 130 pr. pen. rom.; și că potrivit ultimului aliniat al art. 130 pr. p. r., dispozițiile art. 129 și 130 în principiu nu pot aveà vreo înrâurire asupra drepturilor părței civile. (V. C. Rătescu-N. Pavelescu, *Cod de pr. pen. adnotat*, vol. I p. 285, n. 29, unde se reproduce in extenso nota d-lui V. Dongoroz din Jur. gen. sp. 557/924).

Dar după o jurisprudență constantă a supremei noastre instanțe recursul în Casație făcut de partea civilă împotriva deciziunei de neurmărire a Camerei de acuzare nu este admisibil. (V. C. Rătescu-N. Pavelescu, *op. cit.*, vol. I, pag. 299, n. 21). I. Tanoviceanu, aprobând această interpretare, arată că ea este admisă și în jurisprudența franceză. (Vol. IV, ed. II, n. 521, text și nota 20; cfr. nota din Dalloz P. 1930, 1, 40). Așà fiind, deciziunea de mai sus a Casației franceze, împreună cu aceea din 17 Ianuarie 1919 (Dalloz P. 1920, 1, 39) și cu aceea din 4 Ianuar 1930 (Dalloz H. 1930, p. 230), constituesc un corectiv la jurisprudența constantă a Casației franceze, pentru cazul când judele instructor a refuzat să instruiască plângerea reclamantului care s'a constituit parte civilă. (A se vedeà în acelaș sens Cas. crim. fr., 18 April 1929 (Dalloz 1930, 1, 40).

G. P. D.

CAS. CIV., 16 Ianuarie 1930

Mandat. Hotelier. Bacșișuri. Distribuire la personal. Probe. Art. 1315 și 1993 c. c. fr. (Art. 1169 și 1541 c. c. r.). *(Dalloz H.* 1930, p. 129).

Patronul hotelier care majorează notele de plată ale clienților săi cu un oarecare procent sub rubrica «personal» sau «serviciu» este ținut, în lipsa unei convenții contrare a cărei probă îi incumbă, să distribue sumele percepute sub aceste rubrici, ce se cumulează cu salariul fix, acelora din salariații săi cari prin funcțiunile lor sunt chemați a profità de bacșișuri.

Pentru a fi scutit de această obligație, el este ținut a dovedi liberarea sa, demonstrând existența unui acord după care salariații săi au consimțit expres să primească echivalentul bacșișurilor suprimate sub forma unei majorări globale a salariului lor fix.

OBSERVAȚIE. In timpul sezonului de vară din anul 1928 geranta unui hotel din Royat a majorat notele de plată ale clienților săi cu un procent de 10%, trecându-l la rubrica «personal». A încasat dela clienți sumele, dar n'a voit să le plătească celor două servitoare angajate de ea. De aci proces. Tribunalul a respins acțiunea servitoarelor pentru trei motive: *a)* că reclamantele s'au angajat cu un salar fix lunar; *b)* că ele și-au încasat regulat acel salar fără a face vreo rezervă; *c)* și, însfârșit, că ele erau ținute în calitatea lor de reclamante să facă dovada, pe care însă n'au făcut-o, că geranta hotelului se obligase să împartă la servitorii săi procentul de 10% impus clientelei.

Prin decizia de mai sus suprema instanță franceză casează sentința Tribunalului.

Calificând în drept ca mandat convenția intervenită între patron și salariații săi, Casația face aplicarea art. 1993 c. c. fr. (1541 român) după care mandatarul (patronul) este obligat a da seamă și a remite mandantului (salariatul) tot ceeace el a primit în temeiul mandatului; ori, adaugă Casația, «clientela n'a consimțit a plăti sumele percepute sub rubrica «personal» decât în scopul de a fi scutită de grija împărțirei acestor gratificații potrivit obiceiului».

La obiecțiunile Tribunalului, Curtea răspunde: *ad a)* că nimic nu împiedecă a se cumulà bacșișul cu salariul fix; *ad b)* că renunțarea la un drept nu se presumă și că deci singurul fapt de a primi salariul fix fără rezerve, nu implică neapărat renunțarea reclamantelor la partea lor de procente; *ad c)* că *pârîta* este obligată să facă dovada liberării sale și în acest scop ca trebuià să dovedească convenția ce a încheiat cu reclamantele că, anume, bacșișurile să fie înglobate în salariul fix; a hotărî altfel înseamnă a răsturnà sarcina probei și a violà art. 1315 c. c. fr. (1169 c. c. r.).

* * *

Obicciul înrădăcinat al bacșișului nu se puteà să nu provoace dificultăți și în jurisprudență. Ele sunt cu atât mai delicate cu cât problema este, în drept, pe atât de nouă pe cât de vechiu este bacșișul. Astfel instanțele au de luptat cu o literatură săracă și cu lipsa completă de legiferare a materiei.

Noua noastră lege asupra contractelor de muncă din 28 Martie 1929 nu prevede nimic în această privință.

In Franța, dacă până acum s'au depus în Parlament trei proiecte de legi, nu s'a ajuns încă la o legiferare definitivă.

Trebuie să ne mulțumim deocamdată în ce privește «isvoarele» cu câteva hotărîri izolate (Trib. Seine, 30 Nov. 1929, Dalloz H. 1930, p. 62; Trib. de paix Paris, 7 Nov. 1902, Gaz. Pal. 1902, 2, 704; Trib. de paix Paris, 11 Sept. 1908, Dalloz P. 5, 62; Trib. Hanoï, 11 Dec. 1893, Sirey 1895, 1, 247), și cu unele studii doctrinare dintre cari cele mai remarcabile sunt lucrările d-lui *Pierre Voirin*, profesor de drept civil la Facultatea din Nancy. Cităm volumul său «Etude juridique du pourboire» (1929, Sirey, recenzat de d-l I. Bursănescu în *Pand. Rom.* 1930, IV, 40) și articolele sale din cronica revistei *Dalloz:* «L'évaluation des pourboires» (D. H. 1929, p. 45); «L'attribution intégrale des pourboires aux salariés» (D. H. 1930, p. 1) precum și adnotațiunile sale (Dalloz P. 1930, 1, 37 și 1930, 2, 40).

D-l *Voirin* clasifică bacșișurile după modul lor de plată și după natura lor juridică.

După *modul de plată* distingem: *a)* bacșișuri individuale și directe; *b)* bacșișuri colective și centralizate în mâinile patronului, pe cari el le strânge fie direct dela clienți, fie dela salariații obligați să le verse în mâinile sale. Clasificarea interesează mai mult din punctul de vedere al perceperei impozitelor.

După *natura juridică* distingem: bacșișul-dar și bacșișul-datorie. Intre acestea putem concepe o grupă mixtă: *donație* din partea clientului și totodată *salar* pentru cel care-l primește. Singură această clasificare, după natura juridică, ne interesează în speță.

Este evident că asupra bacșișului-dar patronul nu poate aveà nici o pretenție; nici să-l încaseze dela client cu care n'a făcut nici o convenție în această privință, nici să-l rețină pentru el, dacă l-a încasat. El trebuie să-l transmită salariaților săi; căci clientul, când l-a dat, a înțeles să-i gratifice pe aceștia, iar nu pe patron.

Dar asupra bacșișului-datorie (a cărui plată pentru client este obligatoric) și asupra bacșișului care face parte din salar, poate aveà patronul vreun drept?

D-l *P. Voirin* crede, și cu drept cuvânt, că oricare ar fi natura juridică a bacșișului (modul său de plată nu are importanță în deslegarea chestiunei) patronul nu poate aveà nici un drept asupra bacșișului, nici în cazul când contractul de muncă nu spune nimic asupra acestui punct, nici în cazul când lucrătorul e angajat cu salar fix plus bacșișurile cari fac parte din salar.

Când bacșișul are caracterul de bacșiș-datorie este de prisos a stărui; dacă pentru client plata lui este o datorie, pentru salariat el este și rămâne un dar.

In cazul când bacșișul este prevăzut în contractul de muncă ca făcând parte din salar, nu înseamnă altceva decât că salariul se compune din combinarea salariului fix (element invariabil) cu bacșișul (element supus fluctuațiilor). Cu ce drept ar puteà pretinde atunci patronul să tragă din bacșișuri foloase personale directe sau indirecte?

Convenția dintre patron și salariat trebuie respectată întocmai, căci ea, ca orice convenție, are putere de lege între părțile contractante.

Numai în cazul când prin o asemenea convenție patronul și-ar fi atribuit expres vreun drept asupra bacșișurilor, numai atunci el și-ar puteà valorificà drepturile. Jurisprudența franceză a și validat pe baza principiului libertății convențiilor clauzele de această natură.

Pronunțându-se pentru necesitatea unei legiferări a materiei, d-l *Voirin* crede că tocmai acesta ar fi scopul ce noua lege ar trebuì să-l urmărească: să interzică clauzele din contracte prin cari patronii își atribue o parte din bacșișurile salariaților.

In ultimul articol din *Dalloz Hébdomadaire* mai sus citat, d-sa comentează proiectul de lege Justin Godart votat de Senatul francez la 19 Noemvrie 1929 și care urmează a fi supus Adunărei deputaților. Proiectul se ocupă numai de bacșișurile centralizate de patron, adoptând principiul că aceste bacșișuri trebuesc atribuite *integral* salariaților. Se prevăd totodată și măsurile necesare pentru aplicarea acestui principiu, pentru reglementarea controlului și repartizarea bacșișurilor colective.

In ce privește amănuntele acestor noui probleme juridice și îndeosebi în ce privește calificarea științifică a celor două raporturi juridice «indisolubil legate între ele» cari formează complexa operație a bacșișului, adică raportul dintre patron și personal și raportul dintre persoane și clienți (stipulație pentru altul, mandat, gestiune de afaceri, etc.), trimetem la lucrările citate.

G. P. DOCAN

CAS. CIV., 27 Ianuarie 1930

Probă scrisă. Act sub semnătură privată. Dată certă. Legalizarea semnăturei. Decesul funcționarului. Art. 1328 c. c. fr. (Art. 1182 c. c. rom.). *(Dalloz H.* 1930, p. 179).

Ofițerul public care se mărginește a legalizà semnătura subscriitorilor unui act sub semnătură privată nu poate fi cuprins printre persoanele cari l-au subscris în înțelesul art. 1328 c. c. (1182 c. c. r.).

Așà fiind, data certă a acestui act nu poate rezultà din decesul ofițerului public care a legalizat semnăturile.

OBSERVAȚIE. Prin cuvintele «din ziua morței aceluia sau unuia din cei cari l-au subscris» se înțelege oare numai părțile contractante *sau* orișice persoană care a încetat din viață după ce a semnat actul, *ori în ce calitate l-ar fi semnat?*

In Franța se admite că martorii ce semnează actul sunt și ei cuprinși în cuvintele citate, argumentându-se în acest sens pe temeiul art. 1410 c. fr. care acordă dată certă actelor privitoare la datoriile femeiei în caz de deces «d'un ou de plusieurs *signataires* dudit acte». Acest articol nu este însă reprodus în codul nostru.

Majoritatea autorilor admite o largă interpretare a cuvintelor citate. «Puțin importă, spune *Planiol*, în ce calitate a semnat actul persoana care a murit; poate fi un simplu martor» (II, ed. 9-a, No. 79, p. 31), iar *Laurent* nu uită nici pe «ofițerul public» («La mort de tout signataire rend la date certaine au jour du décès, que ce soit un témoin signataire qui meure, ou une partie contractante, *ou l'officier public*» (XIX, No. 284, p. 309). In acelaș sens: Bonnier II, No. 704; Aubry et Rau VIII, p. 259; Demolombe, XXIX, 558; Huc VIII, 253; Larombière, IV, art. 1328, No. 43. Prin urmare decizia de mai sus este contrară marei majorități a doctrinei franceze.

După cât cunoaștem, chestiunea nu s'a pus încă în jurisprudența noastră. In doctrină d-nii C. Hamangiu-Bălănescu-Băicoianu (II, p. 716, No. 1030) și D. Alexandresco (VII, p. 176) vorbesc numai de decesul subscriitorilor actului «în calitate de părți».

G. P. D.

CAS. CIV., 4 Februar 1930

Societate civilă. Prorogare. Probă. Act scris. Mărturisire. Art. 1834 și 1866 c. c. fr. (Art. 1524 c. c. r.) *(Dalloz H.* 1930, p. 162).

Dacă potrivit art. 1866 c. c. prorogarea unei societăți nu poate fi probată decât în scris, ca și societatea însăși (art. 1834 c. c. fr.), acest articol nu deroagă totuși dela regulile de drept comun privitoare la administrarea probelor; astfel fiind, mărturisirea judiciară poate face proba, între asociați, a prorogării societății.

OBSERVAȚIE. «Toutes sociétés doivent être rédigées par écrit, lorsque leur objet est d'une valeur de plus de cent cinquante francs». Astfel sună art. 1834 al. 1 c. civ. francez.

Legiuitorul român n'a reprodus întreg articolul 1834 fr. întrucât el nu este decât aplicarea regulilor comune de probă prevăzute la materia probelor.

Cu toate acestea, legiuitorul nostru a tradus, desigur din inadvertență, art. 1866 din codul civ. fr. care vorbește de prorogarea societăților («La prorogation d'une société à temps limité ne peut être prouvée *que par un écrit* revêtu des mêmes formes que le contrat de société»), redactându-l astfel: «Prorogarea unei societăți contractate pentru un timp determinat, nu poate fi probată *decât prin aceleași mijloace* prin cari poate fi probat însuși contractul societății» (art. 1524 c. c. r.).

Ori, chiar în Franța unde există art. 1834, care prevede numai forma scrisă, și unde art. 1866 vorbește din nou de înscris, se decide în unanimitate, după o doctrină și jurisprudență constantă, că forma scrisă nu e cerută *ad solemnitatem*, ci *ad probabationem* și că prin urmare mărturisirea și jurământul, — și chiar proba testimonială în caz de început de probă scrisă — sunt mijloace admisibile pentru a se dovedì atât contractul de societate cât și prorogarea societății. Menționatele texte nu constituesc deci nici o piedecă pentru admiterea mijloacelor obișnuite de probă.

Soluția se impune la noi cu atât mai mult cu cât legiuitorul nostru a suprimat art. 1834 c. civ. fr. ca inutil, iar în articolul 1524, pe care l-a reprodus din greșală, a eliminat cuvintele: «par écrit».

G. P. D.

CAS. CIV., 17 Februar 1930

Inchiriere. Locatar. Incendiu. Presumpție de culpă. Probă. Art. 1733 c. c. fr. (Art. 1435 c. c. rom.). (*Dalloz II.* 1930, p. 194).

Presumpția de culpă în caz de incendiu pusă de art. 1733 c. c. (art. 1435 c. c. r.) în sarcina locatarului, nu poate fi înlăturată de acesta decât făcând proba, într'un mod direct și pozitiv, că incendiul provine dela una din cauzele enumerate de acel articol: caz fortuit, forță majoră, defect de construcție sau că focul s'a comunicat dela o casă vecină.

Nu e suficient ca locatarul, pentru a fi scutit de răspundere, să probeze că incendiul a isbucnit dintr'o cauză necunoscută.

In lipsa probei făcute conform menționatului articol, locatarul este ținut de toate consecințele incendiului, cum, de pildă, o indemnitate de relocație, — chiar dacă locatorul a primit dela societatea de asigurare o sumă ce reprezintă valoarea clădirilor distruse.

OBSERVAȚIE. Chestiunea dacă locatarul poate fi scutit de răspundere numai în cazul când dovedește una din cauzele incendiului anume arătată de lege sau dacă e suficient să dovedească lipsa lui de culpă este controversată în Franța, ca și la noi.

Jurisprudența Casației franceze este de mult statornicită în sensul deciziei mai sus rezumate (V. Colin et Capitant, II, p. 546; V. în acelaș sens și ultimele decizii mai noui: Cas. fr. 10 Febr. 1919 (2 decizii) și Cas. req. 8 Iunie 1920 (Dalloz P. 1921, I. 193).

Jurisprudența noastră a adoptat aceleași norme de strictă interpretare. (C. Hamangiu-N. Georgean, *Cod. civ. adnotat*, III sub art. 1435, No. 1, 4, 5, 6, 7, 11).

Așà fiind, afirmația regretatului *Matei Cantacuzino* că «jurisprudența admite ca suficientă dovada că incendiul nu se datorește unei culpe din partea locatarului» (No. 663, p. 657), este justă numai în ce privește unele instanțe de fond franceze cari se împotrivesc jurisprudenței Casației.

Doctrina franceză este împărțită (V. aut. cit. în D. Alexandresco IX, p. 170, nota 2; *Adde:* Planiol, II, ed. IX, p. 578, No. 1717; Dalloz, Répertoire, Louage, No. 364).

Doctrina noastră adoptă punctul de vedere favorabil locatarului (D. Alexandresco IX, p. 170; M. Cantacuzino, No. 663, p. 657; C. Hamangiu-Bălănescu-Băicoianu, II, p. 975, No. 1542 și 1543. *Contra:* C. Nacu, I, p. 833).

G. P. D.

CAS. CIV., 20 Fevr. 1928

Plată. Plata primită de rea credință pentru o cauză ilicită. Dobânzi moratorii. Punctul lor de plecare. Daune-interese compensatorii. Prejudiciu special.

După art. 1378 cod. civ. (art. 994 cod. civ. rom.) acela care primește în plată o sumă de bani pentru o cauză contrarie legei sau ordinei publice, atunci când este de rea credință, adică atunci când a primit plata cunoscând viciul de care erà atinsă, este considerat chiar dela primire ca pus în întârziere de a o restitui: el este ținut deci de a înapoià în afară de capital, interesele moratorii cari au curs din ziua plății și aceasta fără ca reclamantul în revendicare să aibă a justificà vr'un prejudiciu special.

Reclamantul poate să ceară în afară de interesele moratorii, daune-interese complimentare dar sub condițiunea de a demonstrà că el a suferit, prin reaua credință a debitorului un prejudiciu, independent de lipsă din ziua vărsărei sale, a sumei pe nedrept plătite. (*Gaz. du Palais*, 1-er juin 1928, *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1928 No. 8, 9, 10, pag. 745).

OBSERVAȚIE. S'a admis că, dacă în conformitate cu dispozițiunile acestui text, daunele-interese provenind din întârziere în plata unei sumi de bani nu trebuie să constea decât în obligarea la dobânzile legale este altfel când judecata constată un prejudiciu provenind dintr'o culpă a debitorului. (Cass., 13 juillet 1881, Sirey 83, I, 27-2; Dalloz P., 83, I, 444; Cass., 29 juin 1846, Sirey 1900, I, 260, Dalloz P., 97, I, 123; Cass., 3 mai 1897, Sirey, 97, I, 315, Dalloz P., 97, I, 315). In acelaș sens este și doctrina (Aubry et Rau, VI, par. 449 pag. 315 text și notele 27 bis, 27 text cu trimiterile éd. 5-ème; Laurent, XVI, No. 309). După Alexandresco, dacă primitorul plății a fost de bună credință, adică dacă n'a putut din împrejurări să presupuie greșeala plătitorului, atunci el fiind considerat ca un posesor de bună credință, tot ce se poate cere dela dânsul este ca să nu se îmbogățească în detrimentul solventului și prin urmare dacă el a primit o sumă de bani, el va restituì numai capitalul, fără dobândă (Alexandresco, V, pag. 375). Păucescu este de altă părere adică, că primitorul de bună credință nu este dator să restituie veniturile și dobânzile primite iar primitorul de rea credință nu este dator să restituie decât acele sume fără nici o dobândă. (Păucescu, Tratatul Obligațiunilor, vol. II, No. 247 pag. 375). Regretatul nostru jurisconsult combate cu multă tărie și argumente părerea lui Laurent și Aubry et Rau (pag. 375—377). Părerea lui Alexandresco pe care o împărtășim în totul este de acord și cu doctrina cea mai modernă. (In acelaș sens: C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu, II, 1179; A. Colin et H. Capitant, II, pag. 413). Iată cum se exprimă acești din urmă autori: «L'accipiens est de mauvaise foi quand il a reçu le paiement en connaissance du vice dont il était entaché. Il en est ainsi, notamment, lorsqu'il sait que le paiement lui a été fait pour une cause contraire à l'ordre public, aux bonnes mœurs ou aux lois. Il doit en ce cas, nous dit l'article 1378, restituer tout ce qu'il a reçu, tant le capital que les intérêts ou les fruits du jour du paiement. (Colin et Capitant, op. și loc. cit.).

S'a decis că aparține judecătorilor de fond de a aprecià, după împrejurările cauzei, dacă un creditor a primit cu rea credință o sumă de bani care nu erà datorită și trebuie prin urmare a o restitui cu dobânzile din ziua plății. (Cass. civ., 11 dec. 1900, Dalloz P., 1901, I, 257; Cass. Ch. Req., 17 nov. 1908, Dalloz P., 1909, I, 379). Curtea de casațiune franceză într'o speță similară aceleia ce adnotăm a decis că poate creditorul să obțină daune interese deosebite de interesele moratorii a capitalului creanței atunci când debitorul în întârziere i-a cauzat încă prejudicii prin procedeie vexatorii independente de întârziere. (Cass. civ., 12 nov. 1855, Sirey, 56, I, 737; Dalloz P., 56, I, 162). In sfârșit aceeaș Supremă Curte a hotărît încă, că în special creditorul căruia debitorul său i-a cauzat prejudiciu prin variate dificultăți și contestațiuni, poate să obțină daune-interese distincte de interesele moratorii a capitalului creanței sale. (Cass. civ., 1 févr. 1864, Sirey, 64, I, 69, Dalloz P., 64, I, 135).

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Președinte

CAS. CIV., 9 Maiu 1928

Dobânzi. Dobânzi de întârziere. Punctul de plecare. Reclamație la un judecător necompetinte.

O reclamațiune tinzând la obligarea la plata unei despăgubiri, cu toate că ar fi prezentată înaintea unui tribunal necompetente, echivalează unei somațiuni de a plăti în sensul art. 1153 cod. civ. (art. 1088 cod. civ. rom.) și face prin urmare să curgă dobânzile de întârziere (moratorii). (*(Gaz. du Palais*, 4—5 nov.

1928. *Réc. des Sommaires de la Jur. Franç.* 1929 No. 1, janvier, pag. 94).

OBSERVAŢIE. Chestiunea este controversată. Chauveau sur Carré este de această părere şi ne citează o deciziune a Curţei de Apel din Paris din 27 Iunie 1816. După acest autor însă un simplu comandament, fiind un act extrajudiciar şi nu o cerere în judecată, nu poate face să curgă dobânzile dobânzilor. (Chauveau sur Carré, «Lois de la Procédure», tome I-er, pag. 277 şi Cass. civ., 16 nov. 1826). Tot aşà Duranton, XXI No. 265. După Baudry et Barde o asemenea reclamaţiune echivalează unei somaţiuni şi în consecinţă ca face să curgă dobânzile. (Baudry et Barde, II, No. 902).

La noi, în acest sens, Alexandresco spune că cererea în judecată cu toate că va fi adresată unor judecători incompetenţi sau dacă ar fi prematură, echivalează cu o punere în întârziere şi deci face să curgă dobânda. (Alexandresco, VI, pag. 362).

Aubry et Rau cari au fost la început de această primă opiniune o îmbrăţişează acuma pe cea contrarie. Iată cum se exprimă aceşti autori: «Ce n'est pas cependant que nous considérons comme nulle ou non avenue une assignation donnée devant un juge incompétent; elle subsiste toujours en tout qu'interruption de préscription; les motifs qui nous font envisager une pareille assignation comme insuffisante pour faire courir les intérêts sont, d'une part qu'elle n'a pas eu pour effet de saisir le juge qui aura à prononcer la condamnation et, d'autre part qu'il ne s'agit plus pour le créancier de conserver un droit antérieurement acquis mais d'acquerir un droit nouveau». (Aubry et Rau, IV, par. 308 nota 24 sexties). Majoritatea autorilor este de această ultimă părere. (Demolombe, XXIV, 63, Laurent XVI, 324, Demante V, 70 bis, Huc, VII 156, Baudry et Barde, I, 516 revenind dela prima părere). Majoritatea jurisprudenţei franceze este tot în sensul acestei ultimi păreri, astfel s'au pronunţat: C. Apel Paris, 5 janv. 1837, Sirey, 37, II, 107; Cass. civ., 11 janv. 1847, Sirey, 47, I, 522 şi Dalloz P., 47, I, 76; C. Apel Agen, 5 mars 1849, Sirey, 49, II, 178 şi Dalloz P., 49, II. 137; Cons. d'État, 26 juin 1852, Sirey, 53, II, 86; C. Appel Alger, 2 juin 1856, Sirey, 56, II, 635; C. Appel Douai. 5 août 1857, Sirey, 58, II, 575; Cons. d'État, 9 janv. 1868, Sirey, 68. II, 238; Cass. civ., 25 mai 1887, Sirey, 87, I, 385 şi Dalloz P., 88, V, 286; Trib. Seine, 2 déc. 1893, Dalloz P., 94, II, 465. De curând însă Curtea de Apel din Dijon s'a mai pronunţat în sensul deciziunei ce adnotăm. statuînd că în conformitate cu art. 1553 cod. civ. modificat prin legea dela 7 Aprilie 1900 dobânzile curg din ziua somaţiunei de a plăti şi chemarea în judecată dinaintea unui tribunal necompetente constituie o somaţiune atunci când citarea (l'exploit) conţineà o somaţiune urmată de o chemare în judecată. (C. Appel Dijon, 1-er Ch., 6 juin 1929, *Gaz. du Palais*, 10 juillet 1929). Prin această lege dela 7 Aprilie 1900 s'a adăogat în Franţa un nou aliniat art. 1153 cod. civ. în baza căruia creditorul, căruia debitorul în întârziere i-a cauzat prin reaua sa credinţă un prejudiciu .independent de această întârziere, poate să obţină daune interese deosebite de dobânzile moratorii ale creanţei. S'a suprimat astfel în Franţa particularitatea dela obligaţiunile având de obiect sume de bani unde, după vechiul text, aşà cum este în articolul nostru 1088 cod. civ., o simplă somaţiune nu este îndestulătoare pentru a da loc la curgerea daunelor interese moratorii. La noi d-nii Hamangiu, Rosetti-Bălănescu şi Băicoianu de acord cu Alexandresco (vol. VI, pag. 404—405) socot, cu drept cuvânt, că este suficient ca cererea în judecată să cuprindă cererea capitolului datoriei fără să mai cuprindă în mod explicit şi cererea de daune moratorii. (C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, II, 743). De notat că textul nostru diferind de cel francez prin aceia că la noi s'a adăugat la termenii *din ziua cererei* acela de *în judecată*, este neîndoios că legiuitorul s'a referit la cererea principală, adică a capitalului, pentrucă numai acesta i se datoreşte în momentul cererei, dobânzile moratorii datorindu-se dela această dată înainte implicit, măcar că n'ar fi fost cerute. (In acest sens Cas. S. I, 17 Oct. 1897, *Bul. Cas.* pe 1897, pag. 1173). După Tocilescu însă trebuie şi la noi ca partea în drept să fi cerut tribunalului condamnarêa părţei adverse la daune interese judiciare sau procesuale, căci dacă nu s'au cerut daunele şi s'au acordat din oficiu de judecător atunci va fi *ultra petita* şi deci caz de revizuire a sentinţei conf. art. 288 pr. civ. al. III, (Tocilescu, III par. 154 pag. 374 nota 1).

D. COTRUTZ

CAS. CIV., 24 Iulie 1928

Daune. Punere în întârziere. Cerere în reziliere de o parte şi de alta. Formalitate necerută.

Dacă în general nici o obligaţie la daune nu poate fi hotărîtă fără ca debitorul să fi fost pus în întârziere de a-şi îndeplini obligaţiunea sa, realizarea oarecăror fapte dispensează pe creditor de îndeplinirea acestei formalităţi.

Astfel punerea în întârziere presupunând din partea unuia din litiganţi voinţa de a executà convenţiunea, această formalitate devine inutilă atunci când desfiinţarea unui contract sinalagmatic este cerută de către o parte şi de alta în baza art. 1184 cod. civ. (art. 1021 cod. rom.). Singurele chestiuni cari se impun spre rezolvare judecătorului sunt acelea de a şti în favoarea căreia din părţi, rezilierea trebuie să fie pronunţată şi dacă ţinând seama de greşelile respective, este locul de a acordà daune pentru prejudiciul suferit. (După *Gaz. du Palais*, 9 nov. 1928. *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1929 No. 1, janv., pag. 69).

OBSERVAŢIUNE. Sunt mai multe cazuri în care o punere în întârziere nu este totdeauna necesară pentru ca creditorul unei obligaţiuni să aibă dreptul la daune. Unul din aceste cazuri este acela prevăzut de art. 1079 al. II cod. civ. corespunzător art. 1139 cod. civ. francez adică, când părţile au convenit prin convenţiune că debitorul se va aflà în întârziere prin singura expirare a termenului, fără să fie nevoie de vreun act. Această convenţiune nu este limitată de dispoziţiunile legei şi în consecinţă ea se poate face în orice formă şi poate să se deducă din totalitatea clauzelor contractului numai să fie neîndoelnică. (Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, I, No. 712, pag. 527; Alexandresco, VI, 364; Cantacuzino, No. 529, pag. 444; Aubry et Rau, IV, paragr. 308, pag. 151; Larombière, art. 1139 No. 7; Demolombe, XXIV No. 432; Laurent, XVI No. 237; Baudry et Barde, Obligations, I, No. 469; Trib. Ilfov, 28 Sept. 1883, *Dreptul* 1884 No. 11 pag. 88; Cass. Ch. Req., 18 février 1856, Sirey, 57, I, 40; Ch. Req., 16 mai 1882, Sirey, 84, I, 154). S'a decis că judecătorii fondului cari hotărăsc implicit dar necesar că nu rezultă deloc din termenii contractului că singura scadenţă a termenului constituie punerea în întârziere a debitorului, fără a fi nevoie de un act special, sau că execuţiunea obligaţiunei a devenit imposibilă după această scadenţă, se dedau la o apreciere suverană care scapă în consecinţă controlului Curţei de Casaţiune. (Cass. civ., 23 nov. 1899, Dalloz P., 1900, I, 19).

Deciziunea Supremei Curţi franceze este conformă principiilor. Ea a mai decis că: Necesitatea unei puneri în întârziere presupune de o parte şi de alta voinţa contractanţilor de a executà convenţiunea; această formalitate devine fără obiect deci atunci când rezolvirea este cerută de o parte şi de alta. (Cass. civ., 15 nov. 1887, Sirey, 88, I, 171 şi Dalloz P., 88, I, 120). De curând aceeaş Supremă Curte a mai decis că o punere în întârziere este inutilă când debitorul a luat iniţiativa de a declarà creditorului său că refuză de a-şi mai executà obligaţiunea sa. (Cass. Ch. Req., 4 janvier 1927, Dalloz Hébd. 1927, 65).

Dealtfel, chestiunea dacă rezilierea unui contract sinalagmatic poate fi pronunţată prin aplicaţiunea legei fără o punere în întârziere prealabilă, este încă controversată. A se vedeà în sensul deciziunei de mai sus, care în unul din motivele sale admite o soluţiune negativă: Planiol et Ripert, II, No. 1318 éd. 10-ème; Cass. civ., 11 janv. 1892 Dalloz P., 92, I, 257 cu nota d-lui Planiol; Cass. Ch. Req., 1 déc. 1897, Dalloz P., 98, I, 289 tot cu notă de d-l Planiol. In sens contrar a se vedeà: A. Colin et H. Capitant, II, pag. 348; Huc, VII, No. 270; Cass. civ., 28 mars 1904, Dalloz P., 1904, I, 315; Cass. Ch. Req., 10 mai 1922, Dalloz P., 1923, I, 22.

D. COTRUTZ

CAS. CIV., 30 Decemb. 1929

Apel. Cerere nouă. Nulitate acoperită. Art. 327 pr. civ. rom.). *Dalloz H.* 1930, p. 163.

Inadmisibilitatea unei noui cereri în apel (în speţă o cerere de raport) nu este de ordine publică şi Curtea de apel trebuie să judece litigiul în limitele în cari ambele părţi au consimţit să-l desbată.

Aşà fiind, inadmisibilitatea unei cereri noui este acoperită faţă de cel care n'a contestat admisibilitatea concluziilor celeilalte părţi şi care, fără a se prevalà de această excepţie, a pus concluzii şi a pledat în fond.

OBSERVAŢIA I. Jurisprudenţa este constantă în acelaş sens atât în Franţa (v. Glasson et Tissier, ed. III, t. III, No. 902, p. 377; R. Japiot, ed. II, No. 1075, p. 662; Cas. Fr., 11 Mai 1921, Dalloz P., 1924, I, 213), cât și la noi (v. Em. Dan, «Cod. pr. civ. adnotat» sub art. 237, No. 59—60).

N. R.

OBSERVAȚIA II-a. Părerea care a triumfat în doctrină și jurisprudență este că finele de neprimire dedus din aceea că cererea este nouă nu e de ordine publică. (Ch. Réq., 19 nov. 1861, Dalloz P., 62, I, 139; Ch. Réq., 14 déc. 1868, Dalloz P., 69, I, 186; C. Apel Besançon, 28 avril 1875, Dalloz P., 78, II, 63; Ch. Req., 13 mars 1876, Dalloz P., 76, I, 342; C. Apel Besançon, 23 févr. 1880, Dalloz P., 80, II, 225; Cass. Civ., 25 févr. 1895, Dalloz P., 95, I, 369 cu notă de Glasson; Cass. Civ., 29 mai 1902, Dalloz P., 1903, I, 100; Bioche, Dictionn. Appel, No. 577; Chauveau sur Carré, IV, quest. 676, p. 178; Garsonnet et Cézar Bru, VI quatrième partie, No. 172, p. 331 și jurispr. mai nouă: Cass. Civ., 18 févr. 1914, Dalloz P., 1914, I, 80; Cass. Civ., 11 mai 1921, Dalloz P., 1924, I, 213; Cass. Civ., 12 mai 1926, Dalloz Hébd., 1926, 363. Tot așà la noi: Cas. S. I, 2 Noembrie 1905, *Bul. Cas.*, p. 1368; Cas. S. I, 26 Mai 1920, *Curier Jud.*, No. 59 din 1920; C. Apel Buc. S. I, 14 Noembrie 1918, *Curier Jud.*, No. 20 din 1919; C. Apel Buc. S. III, Dec. 262 din 1920, *Curier Jud.*, No. 39 din 1921, p. 616; Tocilescu, III, Pr. Civ. propriu zisă, No. 59, Par. XIII, p. 121 și urm.). Rezultă de aici: 1. că este îndestulător consimțământul părților spre a atribui judecătorului dreptul de a statuà asupra unei cereri noui printr'o prorogare de jurisdicțiune și judecătorul nu trebuie să ridice din oficiu această neregularitate. (Ch. Req., 23 févr. 1836, Rép. Alph. D. Degré de jurisd., 500, I; Ch. Req., 19 nov. 1861 deciz. precitată; Ch. Req., 14 déc. 1868 deciz. precitată; C. Apel Paris, 5 févr. 1872, Dalloz P., 74, II, 235; C. Apel Besançon, 28 avril 1875 și 23 févr. 1880 deciz. precitate; Ch. Req., 13 juillet 1875, Dalloz P., 76, I, 118; Ch. Req., 19 févr. 1879, Dalloz P., 80, I, 373; Tocilescu, op. și loco cit.); 2. că finele de neprimire dedus din aceea că regula dublului grad de jurisdicțiune n'a fost observată, nu poate fi propus pentru prima oară înaintea Curței de casație. (Ch. Req., 13 juillet 1875, Dalloz P., 76, I, 118; Cass. Civ., 21 nov. 1893, Dalloz P., 94, I, 269; Cass. Civ., 25 févr. 1895 precitată; jurispr. române precitate).

Consimțământul poate să fie și implicit. Astfel s'a decis că acela care a intentat o cerere nouă nu poate să-și facă un mijloc de casare din aceea că în apel Curtea s'a pronunțat asupra cererei sale. (Cass. Civ., 23 févr. 1835, Rép. Alph. D. Demande nouvelle, 99, 6). Și invers, că dacă pârîtul a lăsat să se pronunțe hotărîrea fără a se prevalà de acest fine de neprimire acesta, el trebuie să fie socotit că a renunțat să-l mai invoace și aceasta mai ales dacă s'a apărat în fond. (Ch. Req. 21 mars 1855, Dalloz P., 55, I, 135; Cass. Civ., 11 mai 1921, Dalloz P., 1924, I, 213).

Am zis că părerea aceasta a triumfat: ea însă a fost mult controversată și după o observațiune a lui Merlin Question de droit, Appel, Par. XIV art. I, No. 22, cele două camere ale Curței de Cas. franceze au rezolvat-o diferit. Chauveau în două locuri ale operei sale se pronunță în mod diferit. Glasson, vol. II, ed. II-ème, p. 102 este contra sistemului sus arătat; asemenea la noi Săndulescu Nenoveanu, p. 772 și urm.

D. COTRUTZ

CAS. CRIM., 29 Novembre 1928

Despăgubiri civile. Verdictul achitător al juraților. Lucru judecat în folosul părței civile. Culpă distinctă de crima înlăturată.

Curtea cu jurați poate după achitarea acuzatului să-l condamne la despăgubiri către partea civilă, atât numai ca deciziunea sa să fie bazată pe faptul care a făcut obiectul acuzărei, ca să poată, respectând lucrul judecat în penal, a se concilià cu declarațiunea de neculpabilitate și ca ea să precizeze culpa distinctă de crima definitiv înlăturată, care servă de bază condamnațiunei.

Atunci când juriul a răspuns negativ chestiunea de a ști dacă o lovire dată cu voință a ocazionat moartea, această declarațiune nu se opune ca acuzatul achitat să fie condamnat la despăgubiri civile din cauza unui omor involuntar. (După *Gaz. du Palais*, 15 déc. 1928; *Réc. des Sommaires de la Jur. Fr.*, 1929, févr., No. 2, pag. 173.

OBSERVAȚIUNE. Spre deosebire de achitarea în celelalte materii penale, achitarea pronunțată de Curtea cu jurați nu împiedică obligarea celui achitat la despăgubiri civile. Legea este formală în această privință (art. 389 pr. pen. art. 381 al. II pr. pen. corespunzătoare art. 366 și 358 pr. pen. fr.). Se pare că motive de utilitate practică au impus legiuitorului această soluțiune. Jurisprudența, ca și doctrina franceză, sunt de acord că este în competența Curței cu jurați a statuà asupra despăgubirilor civile reclamate și limitate strict la daunele rezultând din faptul însuș al acuzațiunei. Se admite în mod constant că Curtea cu jurați nu este competinte pentru a decide civilmente decât pentrucă ea este sesizată penalmente. (Cass. crim., 25 févr. 1869, Dalloz P., 69, I, 392; Cass. crim., 1 déc. 1883, Sirey, 343; Faustin Hélie, VIII, No. 3832; Nouguier, La cour d'assises, tome IV, No. 394^1). In sensul deciziunei ce adnotăm s'a mai decis de jurisprudența franceză că o Curte cu jurați, chemată a alocà daune-interese părței civile contra acuzatului achitat, trebuie să precizeze în decizia sa, faptele din cari responsabilitatea acuzatului par a decurge. Că ea nu este competinte decât într'atât cât această responsabilitate se degajează din faptele cuprinse în inculpațiunea inițială și că o culpă a fost comisă; dar că este necesar deasemenea ca aprecierea Curței să se poată concilià cu verdictul de achitare, căci dacă faptele n'ar puteà fi privite decât independent de orice criminalitate, ar fi o nulitate pentru violarea autorităței lucrului judecat a deciziunei. (Cass. crim., 4 nov. 1910, *Bull. crim.*, No. 537; 9 mars 1912 *ibid.*, No. 145; 26 nov. 1920, *ibid.*, No. 458; 7 juillet *ibid.*, No. 283; 12 juillet 1922, *ibid.*, No. 250; 11 sept. 1924; ibid., No. 341). S'a decis din contra că un fapt care n'are caracterul penal nu poate servi Curței a motivà o responsabilitate civilă. (Cass. crim., 25 juin 1853, Dalloz P., 54, V, 167). Inalta Curte de Casațiune franceză a mai decis că daunele pot fi pronunțate contra acuzatului achitat nu numai când el nu este culpabil de crima imputată dar și atunci când el n'a fost tradus înaintea Curței cu jurați decât pentru delicte conexe acestei crime. (Cass. crim., 12 juillet 1922, *Bull. crim.*, No. 250).

La noi jurisprudența Inaltei Curți de casațiune este în acelaș sens și motivarea Supremei noastre instanțe prezintă deosebit interes: «dacă — zice o importantă deciziune — prin achitarea ce președintele Curței pronunță în urma declarațiunei de neculpabilitate se exclude criminalitatea faptului, nu se exclude neapărat existența materială a faptului chiar și din acelaș fapt asupra căruia juriul a dat un verdict de neculpabilitate poate fi considerat din punctul de vedere al răspunderei civile ca fiind prejudiciabil și deci să dea loc la repararea lui din partea aceluia care l-a comis. Astfel fiind, acuzatul achitat poate fi condamnat la daune-interese dacă condamnațiunea se bazează pe faptele cari au făcut obiectul acuzărei și pe culpa acuzatului, când constatarea ei se poate concilià cu declarațiunea juraților». (Cas. S. II-a. dec. pen., 828 din 23 Martie 1923; *Jur. Gen.*, 1923 speța 670 pag. 269). Precum vedem deciziunea Inaltei Curți este în spiritul deciziunei instanței franceze ce adnotăm. Jurisprudența noastră anterioară erà deallfel în acelaș sens: Cas. S. II-a. dec. din 30 Martie 1911; Cas. S. II-a. dec. 629 din 25 Noembrie 1897. (Const. G. Rătescu și N. Pavelescu, «Manualul Curților cu Jurați», art. 382, No. 34). Jurisprudența posterioară deciziunei ce am reprodus se menține în acelaș sens. (Cas. S. II-a. dec. 2705 din 30 Iunie 1926 citată de C. Rătescu și N. Pavelescu ibid. loc., Curtea cu Juri Buzău prin dec. 114 din 17 Oct. 1925, *Jur. Gen.*, 1926 speța 168 cu importanta notă a d-lui Radu Em. Manoilescu; Curtea cu Juri Buzău, dec. din 29 Sept. 1925, *Jur. Gen.*, 1925 speța 1978). Doctrina noastră este în acelaș sens. (A se vedeà Tanoviceanu, «Proc. pen., pag. 607 și urm.). Spre a terminà vom mai adăogà că Inalta Curte de Casațiune a mai decis că deși este necontestat că Curtea cu Jurați, poate condamnà la despăgubiri civile pe acuzații achitați, acest principiu însă cere a fi observat numai într'atât cât nu se creiază o contrarietate de hotărîri, ceeace ar violà autoritatea lucrului judecat și pentru aceasta este nevoie să se stabilească de Curte existența unei culpe distincte de culpa penală. (Cas. S. II-a. dec. 603 din 29 Mai 1902, *Bul. Cas.*, pag. 712).

D. COTRUTZ

CAS. FR., 31 Ian. 1928

Acțiune în justiție. Acțiune imobiliară. Valoare nedeterminată. Acțiune pentru delăsarea unui imobil.

Trebuie a se socotì ca imobiliară orice acțiune având de obiect de a face să se recunoască ori să se constate existența sau natura unui drept real imobiliar, spre exemplu un drept de proprietate.

Orice acțiune pentru delăsarea unui imobil are caracterul unei acțiuni imobiliare de valoare nedeterminată, chiar atunci când cererei principale în delasare este unită o cerere pentru despăgubire. (Cass. civ., 31 janv. 1928 în *Gaz. du Palais*, 28 avril 1928, *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, No. 6, juin 1928, pag. 488).

OBSERVAȚIE. Acțiunile sunt, după clasificarea cea mai importantă: personale, reale sau mixte şi aceasta după cum garantează un drept personal sau un drept real ori totdeodată un drept personal şi un altul real împreună. Distincţiunea datează din dreptul roman în ce priveşte primele două, căci Gaius ne spune:

1. «Et si quamus quot genera actionum sunt, verus videtur duo esse, *in rem* et *in personam.*

2. In personam actio est qua agimus cum aliquo qui nobis vel ex contractu vel ex. delicto obligatus esse; 3. In rem actio est, cum aut corporatum rem intendimus nostram esse, aut jus aliquod nobis competere. (Gaius, Institutes, IV, 1—3) şi tot aşà în Institutele lui Justinian (IV, De actionibus 3). In epoca procedurei formulare din dreptul roman, acţiunile *in personam* s'au născut din drepturile personale căci *legis actio* aveà de obiect direct lucrul în primul rând şi persoana debitorului în al doilea prin opunerea acţiunilor reale, cari sancţionau drepturile reale. Clasificarea determină competenţa Tribunalului dar interesul ei nu este numai din acest punct de vedere: fondată această diviziune pe natura însăş a lucrurilor şi pe deosebirea esenţială a drepturilor de dobândit, ea are de scop de a definì caracterul şi întinderea acţiunei însăş ale cărei efecte variază după cum dânsa va fi reală, personală sau mixtă.

Acţiunile se mai clasifică în mobiliare şi imobiliare după cum au de obiect un lucru mobil sau un drept mobiliar un imobil sau un drept imobiliar.

Acţiunile imobiliare sunt mai puţin numeroase decât cele mobiliare dar sunt mai variate din cauza diverselor desmembrări de cari proprietatea imobiliară este capabilă, aşà că ele privesc sau proprietatea întreagă, sau uzufructul, servituţile etc.

Acţiunea de mai sus în delăsarea unui imobil este cu drept cuvânt imobiliară, cu valoare nedeterminată şi aceasta, precum zice Casaţia franceză chiar când cererei principale în delasare este unită o cerere de despăgubire. Aceasta constituind de sigur un accesoriu. Suprema instanţă franceză a mai decis că acţiunea pentru daune interese întemeiată pe neexecutarea unei promisiuni verbale de vânzare a unui imobil, atunci când această promisiune este contestată este încă imobiliară. (Cas. civ., 9 Aprilie 1879, Dalloz P., 79, I, 261).

O acţiune poate să aibă de obiect tot odată imobilele şi mobilele cum este în cazul vânzărei unei case cu mobilierul pe care îl cuprinde: ea va fi atunci în parte mobiliară, în parte imobiliară.

Diviziunea tripartită a acţiunilor enunţată mai sus este bineînţeles numai în procedura franceză căci la noi, mai ales dela 1900, legiuitorul curmând orice controversă a suprimat acţiunile mixte. După o altă părere, nici chiar în dreptul roman nu existau acţiunile mixte (Chebapcea, vol. I, pag. 72). In legislaţiunea franceză împărţirea întreită a acţiunilor poate aveà interes, întrucât în acţiunile mixte reclamantul are facultatea de a introduce acţiunea sau la locul unde se află situat imobilul sau la domiciliul pârîtului (art. 59 al. III pr. fr.).

D. COTRUTZ

CAS. FR., 16 Iulie 1929

Solidaritate. Casaţie. Motive noui. Condamnare solidară în primă instanţă. Concluzii pentru confirmarea hotărîrei. (Art. 1202 c. civ. fr. 1041 c. civ. român). **Materie comercială. Condamnare împreună.**

1. Nu este nou înaintea Curţei de Casaţie motivul tras din lipsa de solidaritate în condamnările pronunţate contra diverşi debitori, atunci când Tribunalul de Comerţ pronunţând această solidaritate, reclamantul în recurs a conchis în apel la confirmarea pur şi simplu a acestei hotărîri.

2. Dacă, după art. 1202 c. civ. (1041 c. civ. rom.), solidaritatea nu se presupune, acest text este fără aplicaţiune în materie comercială, unde, în lipsa unei convenţiuni contrare sau a unor circumstanţe constatate de judecătorii fondului, solidaritatea între debitori este de regulă.

Urmează deci a fi casată decizia care refuză să aplice unei obligaţiuni comerciale principiul solidarităţei, pentru motivul că solidaritatea neputând a se presupune nu este locul decât la condamnarea împreună a vânzătorilor originari şi a cesionarilor. (Cas. civ. fr., 16 Iulie 1929, *Rep. Gen.*, Sirey, 11 cah. 1920, I, 380).

OBSERVAŢIE. Motivul tras din solidaritate este nou înaintea Curţei de casaţie, şi prin urmare neadmisibil dacă condamnarea solidară, fiind pronunţată în primă instanţă, nu rezultă din concluziunile puse în apel că motivul a fost invocat înaintea judecătorului de al 2-lea grad. (Cas. fr., 7 Ian. 1913. S. 1913, I, 200; Id., 25 Ian. 1927. S. 1929, I, 179). Altfel este, şi motivul devine admisibil când, fie în mod expres, fie implicit, motivul deciziunei relativ la solidaritate, sau la lipsa de solidaritate, a fost pus în discuţiune înaintea Curţei de Apel. (Cas. fr. civ., 27 Aprilie 1920. S. 1921, I, 170 şi nota).

Acesta erà cazul în speţă, în care Tribunalul pronunţând o condamnare solidară, reclamantul în recurs pusese în apel concluzii pentru confirmarea pur şi simplu a hotărîrei. Aceste concluzii tinzând implicit la menţinerea solidarităţei pronunţate, reclamantul puteà, deoarece decizia înlăturase solidaritatea, să invoace înaintea Curţei de Casaţie motivul tras din lipsa de solidaritate.

3. Jurisprudenţa decide că art. 1202 c. civ. fr. (1041 c. civ. rom.), după care solidaritatea nu se presupune, e inaplicabil în materie comercială, unde solidaritatea între debitori se justifică prin interesul comun al creditorului care îl îndeamnă să contracteze, şi al debitorului, căruia i se măreşte creditul. (Cas. fr., 20 Oct. 1929. S. 1929, I, 104).

Asupra efectelor solidarităţei în privinţa raporturilor dintre creditor şi debitor, a se vedeà «Tratatul de drept civil român» de d-nii C. Hamangiu, Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, v. II, No. 966—967, pag. 690 şi 691.

S. R.

CAS. FR., 9 Dec. 1929

Dezistare. Consimţimântul părţilor în cauză. Refuz nejustificat. Puterea judecătorului de a impune.

Dacă validitatea unei dezistări este subordonată acceptărei părţei adverse, Tribunalele pot totuş s'o impună acesteia atunci când ea n'are nici un motiv legal de a o refuzà. (Cas. civ. fr., 9 Dec. 1929: *Réc. Hébdomadaire Dalloz*, 16 Janv. 1930, No. 3, pag. 35).

OBSERVAŢIE. Instanţa odată legată aparţine celor două părţi. Dacă într'un mare număr de cazuri refuzul pârîtului de a acceptà dezistarea reclamantului este admisibil, acesta nu constituie totuş un obstacol peremptoriu şi Tribunalul are putere suverană de a apreciă dacă cauza acestui refuz este fondată sau nu. (Cas. Ch. Req., 19 Mai 1879, Sirey 79, I, 265; C. Apel Paris, 28 janv. 1893, Dalloz P. 1894, II, 553; C. Apel Paris, 23 juin 1898, Dalloz P., 98, II, 361; Cass. civ., 9 Mai 1900, Dalloz P., 1905, I, 101; Ch. Req., 24 déc. 1906, Dalloz P., 1907, I, 190; Cass. civ., 5 avril 1909; Dalloz P., 1909, I, 352). In acelaş sens şi doctrina: Glasson et Tissier, II, No. 563 pag. 605 ed. 3-ème; Chauveau sur Carré, III, No. 1459 bis, pag. 461 şi urm.; Bioche, Dictionn., No. 118 şi 159; Garsonnet et Cézar Bru, III, No. 858 pag. 690).

La noi, din cauza redacţiunei art. 260 pr. civ. chestiunea este controversată şi nu vom insistà asupra acestei controverse pe care în doctrină şi jurisprudenţă am expus-o în nota noastră sub Trib. Ilfov S. III-a, 13 Aprilie 1926 (*Pand. Rom.* 1928, II, pag. 78 şi urm.). Când interesul pârîtului la dezistare nu există şi el se opune dintr'un spirit de şicană Tribunalul poate şi chiar trebuie la cererea, reclamantului să deà curs dezistărei (Garsonnet et Cézar Bru, op. citat No. 859 pag. 692 text şi nota 5). S'a decis astfel de Curtea de Apel din Douai că este valabilă dezistarea atunci când nu este de loc stabilit că lucrătorul a interjectat apel de care se dezistă dintr'un spirit de şicană, dar că din contră pretinzându-se încă atins de o incapacitate permanentă, el nu s'a dezistat dela apelul pe care îl formase, înşelându-se asupra întinderei drepturilor sale, pentru ca să introducă apoi o cerere de revizuire care i-a părut că răspunde mai bine pretenţiunilor şi trebuinţelor situaţiunei sale. (Douai, 13 nov. 1911, Dalloz P., 1912, V, 30). S'a decis din contră la noi că pârîtul nu este ţinut de a acceptà o dezistare care nu este pură şi simplă, adică fără rezerva unei condiţiuni. (Dec. din 17 Dec. 1915, *Dreptul*, No. 19 din 1916).

D. COTRUTZ

CAS. REQ., 12 Martie 1928

Testament olograf. Dată falsă. Proba având baza sa în starea materială a testamentului. Proba prin elemente extrinseci.

Inexactitatea datei unui testament olograf poate fi probată cu ajutorul faptelor şi circumstanţelor extrinseci testamentului atunci când această probă are sprijinul său în starea materială a acestui testament.

In special, inexactitatea datei unui testament scris cu o mână tremurătoare şi nesigură, atestând sforţările autorului său, atins de un atac şi de slăbire cerebrală, câteva zile după această dată, poate să se scoată din documente scrise de decujus şi stabilind că la această dată el nu suferea nici o dificultate de a scrie. *(Gaz. du Palais*, 6—7 Mai 1928; *Réc. des Sommaires de la Jur. Francaise*, No. 7, Juillet 1928, pag. 675).

OBSERVAŢIE. Datarea testamentului olograf ca şi a tuturor testamentelor în genere este justificată îndeajuns, căci testamentul care n'ar fi datat este inexistent, întrucât îi lipseşte una din condiţiunile sale esenţiale şi la această specie de testamente ea trebuie să se facă de însăş mâna testatorului (Alexandresco, IV partea 2-a pag. 53; Demolombe, XXI, 71; T. Huc, VI, 275; Aubry et Rau, X, part. 668 ed. 5). Doctrina este unanimă în a recunoaşte că incertitudinea datei viciază testamentul ca şi absenţa totală de dată (Alexandresco, loco cit., pag. 63; Demolombe, XXI, 85; Laurent, XIII, 191; Aubry et Rau, X, par. 668 pag. 616). Se admite însă că data nu este incertă când judecătorii o pot preciză prin menţiuni împrumutate dela contextul şi starea materială a însuş testamentului. S'a decis astfel la noi, că dacă judecătorii de fond constată că data testamentului este neexactă, nu din cauza voinţei testatorului ci numai din cauza nebăgărei de seamă şi dacă pe lângă aceasta se poate îndreptà eroarea şi fixà în mod sigur data cu ajutorul dispoziţiunilor din testament, sau al altor fapte sau probe chiar afară din testament, dar cari sunt în strânsă legătură şi dau înţelesul dispoziţiunilor din testament, atunci nu mai este un motiv a se anulà testamentul (Cas. S. I, dec. No. 421 din 21 Oct. 1905 *Bul. Cas.*, pag. 1211). După Laurent, este de esenţa datei ca ea să rezulte din însuş testamentul, căci ea dovedeşte că testatorul a îndeplinit condiţiile testamentului încă dela formarea lui. (Laurent, XIII, pag. 207). S'a mai decis că judecătorul fondului poate recurge şi la împrejurări externe însă numai atunci când ele şi-ar aveà principiul lor chiar în testament. S'a mai decis că o dată greşită din inadvertenţa testatorului poate fi rectificată printr'o menţiune aflată pe plicul în care se găseà testamentul, căci s'a zis, plicul face un tot indivizibil cu testamentul din cauza legăturei materiale şi intelectuale ce există între cele două acte *(Pand. Pér.*, fr. 1898, II, 169; Sirey, 1901, I, 407); la noi în acelaş sens opinia separată a d-lui prim-preşedinte Eug. Bonachi în decizia No. 175 din 2 art. 1923 a Curţei de Apel Galaţi S. I *(Cr. Jud.*, 1924, No. 8, pag. 122). Prin această decizie ce menţionăm s'a considerat ca un tot data postscriptului unui testament cu data din testament nescrisă în întregime de mâna testatorului şi a socotit testamentul bine datat reformând sentinţa civilă No. 178 din 26 Iunie 1822 a Trib. Covurlui S. II-a, care de acord cu instanţele de fond franceze anulase un astfel de testament.

D. COTRUTZ

CAS. REQ., 1 Mai 1928

Cheltueli de judecată. Parte căzând parţial. Totalitatea cheltuelilor puse în sarcina celeilalte părţi. Puterea de apreciere a judecătorilor de fapt.

Judecătorii faptului au facultatea, în virtutea puterei discreţionare, care le aparţine, de a obligà o parte la totalitatea cheltuelilor cu toate că cealaltă parte a căzut parţial în pretenţiunile sale, în speţă, într'un apel incident ce a interjectat. *(Réc. des Sommaires de la Jur. Française* 1928 No. 8, 9, 10, pag. 75 după *Semaine Juridique*, 28 juin 1928).

OBSERVAŢIE. Se înţelege prin cheltueli de judecată (frais et dépens) taxelé şi onorariile cuvenite cu ocaziunea procesului sau a procedurelor (Dutruc, Tr. abrégé des dépens, frais, honoraires et de la taxe en matière civile, commerciale et criminelle, No. 1). Principiul condamnărei la cheltueli rezidă în obligaţiunea pentru partea care pierde, de a îndemnizà partea câştigătoare de cheltuelile la cari aceasta s'a expus pentru recunoaşterea sau apărarea drepturilor sale (Boncenne et Bourbeau, Théorie de la proc. civile, Tome II, pag. 560; Boitard, Colmet Daage et Glasson, Leçons de proc. civile, Tome I, No. 273, pag. 297; Garsonnet, III, par. 761 pag. 520; Tocilescu, Partea III-a No. 156 pag. 377). Acest principiu codul îl confirmă art. 140 pr. civ. corespunzător art. 130 cod. francez pr. civ. art. 114, legea de pr. civ. geneveză, par. 41 cod. de pr. civ. austriac, par. 425 codul pr. civ. ungare, art. 868 codul rus de pr. civ. Foarte echitabil principiu găsim atât în Institutele lui Justinian (Liber IV, 17, 18) cât şi în Codicele Teodosian (L. XIII par. 6, *De judiciis* şi L., V, *De fructibus et litium expensis)*. La noi, Codul Caragea (partea VI-a, cap. 3 «pentru judecată», prin art. 8—14 arată cazurile în cari partea care pierdeà judecata erà obligată a plăti şi cheltuelile probate ca făcute de partea câştigătoare şi găsite drepte de judecători. Judecătorii nu pot condamnà la cheltueli de judecată pe însăş partea câştigătoare, şi în consecinţă dacă o parte a obţinut câştig de cauză asupra tuturor capetelor de cerere, ea nu poate fi obligată la cheltueli (Cas. S. III-a, 14 Noembrie 1905, *Bul. Cas.*, pag. 1530 şi jur. franceză: C. Apel Rennes, 1 avril 1814, *Rép. Alph. Dalloz* 41; C. Apel Bordeaux, 15 janv. 1835; *Rép. Alph. D.*, No. 89, II; Cass. civ., 7 janv. 1861, *Dalloz P.*, 62, I, 96; Cass. civ., 17 juillet 1883, *Dalloz P.*, 84, 5, 288). Atunci însă când cererea uneia din părţi, dacă este reclamantă, a fost respinsă, ori dacă a fost pârîtă a fost condamnată chiar numai asupra unui capăt de cerere, tribunalele pot pune o parte sau chiar totalitatea cheltuelilor în sarcina sa.

Deciziunea judecătorilor asupra acestui punct scapă cenzurei Curţei de Casaţiune şi o jurisprudenţă constantă recunoaşte în această materie o putere discreţionară instanţelor de fond (Ch. Req., 12 août 1824, *Rép. Alph. D.*, No. 37, III; 24 juillet 1828, idem No. 37, I; 8 nov. 1830 idem; Ch. Req., 4 avr. 1855; *Dalloz P.*, 55, I, 104; Ch. Req., 31 mars 1858, *Dalloz P.*, 58, I, 194; Ch. Req., 18 janv. 1860, *Dalloz P.*, 60, I, 172; Ch. Req., 16 août 1870, *Dalloz P.*, 71, I, 284; Ch. Req., 14 mars 1876, *Dalloz P.*, 78, I, 68; Cass. Civ., 4 juin 1877, *Dalloz P.*, 77, I, 375; Ch. Req., 23 juillet 1879, *Dalloz P.*, 80, I, 23; Ch. Req., 16 mai 1881, *Dalloz P.*, 82, I, 14; Cass. Civ., 16 juin 1884, *Dalloz P.*, 85, I, 151; Cass. Civ., 1 juillet 1885, *Dalloz P.*, 86, I, 363) la noi: Cas. S. I, 11 Martie 1902, *Bul. Cas.*, pag. 339; Cas. S. I, 1 Mai 1898, *Bul. Cas.*, pag. 680. S'a decis că atunci când sunt mai mulţi pârîţi, este în sarcina reclamantului a se pune cheltuelile faţă de pârîtul scos din cauză şi pe care din greşeală l-a acţionat; pârîtul care este evins nu poate fi condamnat a suportà aceste cheltueli decât cu titlu de supliment de daune către reclamant, afară numai dacă este garantat contra pârîtului scos din cauză şi când acesta n'a pus concluziuni contra lui (Cass. civ., 14 juin 1887, *Dalloz P.*, 88, I, 19). In proc. civ. ungară aplicabilă în Ardeal par. 430 şi 431 pun în sarcina părţei câştigătoare, plata cheltuelilor de judecată ocazionate prin folosirea fără rezultat a unor acte de procedură aşà zise *procesuale singuratice*, ori dacă din culpa sa s'a omis vr'un termen precum şi spesele opoziţiei şi ale justificărei.

D. COTRUTZ

APEL BESANÇON, 15 Oct. 1928

Depozit. Obligaţiunile depozitarului. Raporturi între deponent şi depozitar. Lipsa de efecte faţă de terţi. Proprietar de garaj. Responsabilitatea sa. Lipsa de supraveghere şi de pază. Ieşirea unui automobil cauzând un accident terţiului. Prepus. Proprietarul civil responsabil.

Art. 1927 şi 1928 cod. civ. (1599 şi 1600 cod. civ. rom.) privitoare la obligaţiunile depozitarilor în paza lucrurilor, regulamentează numai raporturile între deponent şi depozitar şi dispoziţiunile lor nu vor puteà fi invocate de un terţ.

Comite o neglijenţă personală proprietarul unui garaj constant accesibil zi şi noapte, care, dacă nu credeà necesar a-l închide cu cheia, trebuià cel puţin a-i asigurà paza şi supravegherea, atunci când neluînd această ultimă prevedere, ordonată de cea mai elementară prudenţă, a făcut posibil un accident cauzat cu ieşirea unui automobil noaptea; el trebuie deci a fi declarat civil responsabil de urmările acestui accident faţă de un terţ care a fost victimă. *(Gaz. du Palais*, 15 déc. 1928; *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1929, février No. 2, pag. 752).

OBSERVAŢIUNE. Plecând dela ideia că depozitul este un contract gratuit în baza căruia o persoană face un serviciu altuia fără a fi plătit, legea a micşorat responsabilitatea depozitarului şi în loc de a-l ţine obligat de orice greşeală, apreciată după tipul abstract a bunului tată de familie, art. 1599 cod. civ. corespunzător art. 1927 cod. fr. îl obligă pe depozitar să îngrijească de lucrul depus ca de propriul său lucru, răspunderea sa fiind numai *in concreto*, în raport cu modul de a se ocupă de propriile sale afaceri. Doctrina este constantă în această privință. (Alexandresco, X, pag. 17; Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu și Al. Băicoianu, «Tratat de Drept Civil Român», vol. II, No. 1668; Planiol, II, No. 2211; Colin et Capitant, II, pag. 652; Josserand, «Cours de Droit Civil Positif Franç.», Tome II-ème, No. 1365; Baudry et Wahl, «De la Société, du prêt et du dépôt No. 1056; Guillouard, No. 50, pag. 337), contra fiind numai Troplong (Du Dépôt, No. 65). Aceeaş soluție eră admisă la Romani (Lex 1 paragr. 35 Dig. Depositi vel contra 16, III) în Codul Calimach, art. 1300, în Codul Caragea, art. 5 partea III-a, cap. 3, precum și în Codul civil austriac (art. 964) ca și în codul civil german (art. 690) și în Codul federal al obligațiilor din Elveția (art. 113). Articolul următor din cod aduce însă mai multe derogări a căror efect comun este de a restaură principiul responsabilităței calculat *in abstracto* și anume dacă depozitarul și-a propus singur să primească depozitul, dacă s'a stipulat o plată de depozitar, dacă depozitul este făcut exclusiv în folosul său sau dacă ar fi luat printr'o stipulațiune expresă a contractului toate riscurile pe seama sa. Incetând considerentul care a motivat îngăduirea legiuitorului, încetează și efectul și se revine la criteriul de responsabilitate comun, căci după cum spune d. Louis Josserand: «Aussi le Code civil en revient-il au critère du droit commun du moment que cette considération ne joue plus entièrement ou qu'elle se trouve neutralisée par une autre circonstance». (L. Josserand, op. și loco cit., pag. 651).

Oricum am privi situațiunea proprietarului unui garaj de automobile, responsabilitatea sa nu se poate socotì decât în conformitate cu principiul ce rezultă din dispozițiunile art. 1600 cod. civ. (art. 1928 cod. fr.) căci, sau dânsul s'a oferit singur a primi automobilul în depozitul său sau a pretins o plată pentru acest depozit, adică, când el este un *locator operis* iar contractul nu un depozit în sensul technic al cuvântului, după cum spune Colin et Capitant, dar alt contract, sau când el l-a primit exclusiv în folosul său spre a se folosi de dânsul, când deci după acelaș autor depozitul s'a transformat în împrumut de folosință (prêt à usage) responsabilitatea este *in abstracto*, a unui bun tată de familie, abstracțiune făcând de personalitatea depozitarului în raport cu gestiunea afacerilor sale proprii. Jurisprudența franceză s'a mai pronunțat în acelaș sens: astfel pentru proprietarul unui garaj de biciclete (Trib. de paix de Paris, 5-ème arr., 28 avril 1905, *Dalloz P.*, 1905, II, 191) pentru companiile de cale ferată (C. Appel Paris, 8 mars 1894, *Dalloz P.*, 98, II, 462) pentru concesionarii unei întreprinderi (C. Appel Alger, 24 juin 1878, *Dalloz P.*, 80, I, 381). De curând Curtea de Apel din Lyon a decis deasemenea că Societatea care exploatează un stabiliment termal este responsabilă de faptul unui automobil depus într'un garaj al său, sub supravegherea sa și pentru uzul clientelei, fără chiar ca acest depozit să fi fost plătit (C. Appel Lyon, 24 janv. 1929, *La Loi*, No. 96 din 1929 mai 16). Deciziunea Curței ce adnotăm este astfel conformă principiilor și la adăpost de orice critică.

D. COTRUTZ

APEL MONTPELLIER,
7 Iunie 1927

Succesiune. Soț supraviețuitor. Instituirea unui moștenitor universal. Uzufruct. Excluziune.

Soția care institue un moștenitor universal, manifestă astfel intențiunea bine determinată de a dispune de integralitatea bunurilor sale și prin urmare, de a împiedică pe soțul său să beneficieze de pătrimea legală (c. civ. fr. 767, r. 679).

Astfel este atunci mai cu seamă când, într'un înscris alăturat la testament și prezentat președintelui Tribunalului, în acelaș timp și în acelaș plic, înscris care îndeplinește toate condițiunile cerute de lege pentru a puteà valorà ca testament, deși poartă mențiunea de mâna testatorului că «nu va avea valoarea de testament», testatoarea a indicat motivele pentru care ea nu lasă nici o folosință soțului său.

OBSERVAȚIE. Soțul supraviețuitor dobândește cu titlu de moștenire uzufructul ce-i este acordat de art. 767 c. civ. fr. art. 679 com. Dar soțul rămas în viață nefiind rezervatar, va puteà fi lipsit de moștenire prin voința soțului decedat (Baudry et Wahl, *Succesions*, I, 519; Sirey, 1901, 2, 121 și nota: D. Alexandresco, 1 t. III partea II, pag. 187). Decizia mai sus reportată admite că este astfel chiar în ipoteza când voința defunctului n'a fost exprimată formal, dacă, de altmintrelea, ea este implicită prin dispozițiunile testamentare ce a luat.

S. R.

TRIB. CIV. MELUN (2-ème ch.)
5 Martie 1928

Locațiune. Lucrător în precedent condamnat. Incendiu. Neresponsabilitatea patronului din cauza tocmirei lucrătorului. Incendiul recoltelor. Culpa prepusului. Lipsa de supraveghere a comitentului. Responsabilitate.

1. Nu s'ar puteà refuzà funcțiuni cari nu sunt de încredere unor lucrători sub pretextul că ele și-au atras condamnări și responsabilitatea unui patron din cauza unui incendiu, nu poate fi angajată pe motivul că autorul prezumat a acestui incendiu a fost primit în funcțiune de el, atunci când el a fost în precedent condamnat de către tribunalele penale dacă numai omul tocmit nu erà un incendiator ori un anarhist notoriu.

2. Intreprinzătorul este responsabil față de terți de culpele cari au fost comise de prepușii săi cărora el poate și trebuie a le da ordine, asupra modului de a îndeplini funcțiunile lor cari ar fi putut fi evitate printr'o supraveghere serioasă a personalului: art. 1384 § V c. civ. (art. 1000 al. V c. rom.) își găsește aplicațiunea când faptul prejudiciabil a fost comis cu ocazia funcțiunilor prepusului; el se combină cu art. 1383 c. civ. (art. 999 c. rom.) și se întemeiază pe neglijența comitentului și lipsa sa de supraveghere.

In special, întreprinzătorul este responsabil de incendiul recoltelor cauzat de țigara unuia din lucrători, comitentul netrebuind să lase pe lucrătorii săi a fumà alăturea de paie și de pulberea dela treeriș, materii îndeosebi inflamabile. (Tibunalul Civ. Melun (2-ème ch.) 5 mars 1928 în *Gaz. du Palais*, 24 mai 1928; «Rep. des Sommaires de la Jur. Franc.», No. 7, juillet 1928, p. 653.

OBSERVAȚIE. Este de principiu că un cultivator care utilizează o mașină pentru treeratul cerealelor sale, trebuie înaintea oricăruia altul să supravegheze condițiunile în cari efectuiază lucrul și să prescrie toate măsurile de prevedere necesare.

Se știe că la baza art. 1000 c. civ. (art. 1384 c. fr.) este o prezumpțiune de culpă că acela care uzează de un lucru periculos pentru un altul, comite o culpă dacă face aceasta fără a luà precauțiunile necesare spre a evità pericolele. Textul fixează responsabilitatea în paza lucrului și nu în lucrul el însuș și creiază o adevărată prezumpțiune legală din cari decurg însemnate consecințe, din cari cele mai importante sunt în materie de probă și anume: 1. reclamantul într'o acțiune în daune trebuie numai să stabilească într'un mod cert că dauna a fost cauzată de lucru, și că acest lucru a fost sub paza pârîtului fără să mai aibă de probat vreo culpă în sarcina acestuia; 2. păzitorul lucrului cauză a incendiului nu va fi admis să încerce a se exonerà de prezumpția aceasta gravă care apasă asupra lui probând că el n'a comis nici o culpă ori că a luat toate precauțiunile necesare spre a evità accidentul sau că lucrul erà în bună stare și nu aveà nici un viciu. Dar numai acest pârît nu puteà scăpà de această puternică prezumpțiune dovedind fie că lucrul nu erà sub paza sa sau aceea a prepușilor și în momentul în care el a cauzat faptul dăunător, fie că acest fapt este datorit cazului fortuit sau forței majore a terțiului, fie că faptul a fost cauzat din greșeala însăș a victimei. Față de acestea, chestiunea care se pune este dacă în speța ce adnotăm în responsabilitatea faptului de incendiu legea franceză din 7 Noembrie 1922 încorporată în art. 1384 c. civ. își are aplicațiunea? Această lege decide prin excepție la principiul mai sus expus, că acela care deține cu un titlu oarecare totul sau o parte dintr'un imobil sau din bunuri mobiliare în care un incendiu a luat naștere, nu va fi responsabil față de terți de daunele cauzate de incendiu decât dacă se probează că incendiul trebuie să fie atribuit culpei sale sau culpei persoanelor de care dânsul este responsabil. De sigur, din cauza caracterului său derivativ la dreptul comun această dispozițiune trebuie să se interpreteze restrictiv. (Trib. Civ. Seine, 12/1925, Dalloz, No. 1925, 547; Nîmes, 25 mars 1925, journ. assur., 1925, 547). Textul legei în chestiune fiind precis, în «bunuri mobiliare» intră și mașinile în cari un incendiu a luat naștere așà încât dacă focul s'a născut într'o batoză și s'a întins la păioasele unui terț, posesorul batozei care o aveà în pază, nu poate fi declarat responsabil de daunele cauzate de incendiu decât dacă s'a dovedit că acest incendiu este atribuit culpei sale, sau culpei persoanelor de cari este responsabil. (Nîmes, 5 mai 1925 suscitat).

D. COTRUTZ

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

CAS. S. U., 5 Iunie 1930

Constituţionalitatea legilor. Discuţiunea ei înaintea Secţiilor Unite. Condiţiuni. Rezolvarea pricinei la instanţa respectivă. Suspendarea după cererea părţilor. (Art. 24 din legea Curţei de Casaţie).

Chestiunea constituţionalităţei unei legi, nu poate fi dedusă în judecata Secţiilor Unite ale Curţei de Casaţie, decât după ce afacerea în fond a fost rezolvată definitiv de instanţa de judecată înaintea căreia s'a ridicat această chestiune, sau dacă părţile consimt la suspendarea afacerei acelei instanţe, pentru a se cerceta în prealabil constituţionalitatea legei în discuţiune. (Deciziunea No. 29 din 5 Iunie 1930 prin care s'a respins ca inadmisibil recursul. Recurent Maylot Carol. Vezi motivele în *«Jur. Rom.»*, No. 14/930).

CAS. S. U., 12 Iunie 1930

Agrară (lege). Schimb de terenuri. Deciziunea prin care se revine asupra acestui schimb. Act administrativ de autoritate, iar nu de gestiune.

Revenirea pe cale de deciziune a Ministerului de Domenii, asupra unui schimb de terenuri dintre Stat şi un proprietar, care fusese expropriat conform legei agrare, constituie un act de autoritate administrativă, iar nu un act de gestiune, deoarece Ministerul, în asemenea caz, se comportă ca autoritate, iar nu ca persoană morală. (Deciziunea din 12 Iunie 1930 prin care s'a admis recursul după a doua divergenţă de către Secţiile Unite. D. Nistor cu Ministerul de Domenii. Vezi motivele în «Jur. Rom.», No. 14/930).

CAS. I, 24 Septemvrie 1929

Lucru judecat. Considerentele unei hotărîri. Rezolvarea chestiunilor incidente. (Art. 1201 cod. civ.).

Pentru ca o hotărîre judecătorească să aibă autoritate de lucru judecat şi în ceeace priveşte chestiunile incidente — indispensabile soluţionării litigiului — rezolvate prin considerente, trebuie ca acele considerente să fie în armonie cu dispozitivul, iar chestiunile astfel rezolvate să fi fost puse mai întâiu în discuţiunea părţilor. (Decizia No. 2012. Respins recursul introdus de Maria A. Blumen în contra hotărîrei No. 241/928 a Comisiunei arbitrale de pe lângă Curtea de Apel din Bucureşti în proces cu Djeboaie Sarchis. Vezi motivele în «Dreptul», No. 15/930).

CAS. I, 19 Noemvrie 1929
(Completul de chirii)

Chirii. Contract. Titular. Locueşte cu un funcţionar public. Chirie. Quantum. (Art. 4 leg. chiriilor din 1927; art. 7 leg. chiriilor din 1929).

Chiar dacă titularul contractului de locaţiune nu este funcţionar public, în caz că el locueşte însă în mod permanent cu un descendent — fiu — funcţionar public, cuantumul chiriei în cursul termenului de prelungire este acela prevăzut pentru funcţionari. (C. Mănciulescu cu Olimpia Ciurcu. Vezi motivele în «Pand. Săpt.», No. 11/930).

CAS. I, 27 Noemvrie 1929

Basarabia. Perimare. Caracter. Procedură. Termene. Amânare. Restabilire. Minori. (Art. 832 proc. civ. rusă). **Persoane morale. Termen. Dacă au a fi asimilate minorilor.**

a) Deşi cererea de perimare este o cerere distinctivă de cea principală şi cu efecte deosebite, este totuş necontestat că ea este în raport de dependenţă cu cea principală, întrucât tinde a o zădărnici iar judecata ei pentru aceste motive este guvernată de legile ce se aplică cererei principale, potrivit principiului că în tot cursul instanţei nu se pot aplică proceduri deosebite faţă de diversele cereri incidente ce pot surveni.

b) Din art. 832 şi urm. pr. civ. însă nu rezultă că minoritatea ar fi una din cauzele cari ar face admisibilă restabilirea termenului.

c) Si tot astfel nu rezultă din nici un text de lege că persoanele morale ar fi asimilate minorilor în ceeace priveşte restabilirea termenului. (Liceul de băeţi din Bolgrad cu Ana Stoicev şi Iulia Augura. Vezi motivele în «Pand. Săpt.», No. 11/930).

CAS. I, 29 Ian. 1930

Procedura de reînoire. Termen. Normele determinate de lege.

Potrivit dispoziţiunilor art. 567 proc. civ. ard. termenul reînnoirei procesului este de 6 luni şi el se va socoti din ziua de când a rămas definitivă sentinţa finală dată în procesul fundamental, iar potrivit dispoziţiunilor art. 410 alin. 2 proc. civ. sentinţa care nu poate fi atacată nici cu apel nici cu opoziţie — cum este cazul deciziunilor Inaltei Curţi de Casaţie — rămâne definitivă prin pronunţare.

Astfel fiind, urmează că termenul de reînnoire de 6 luni prevăzut în art. 567 proc. civ. ard. curge în cazul deciziunilor Inaltei Curţi de Casaţie dela pronunţarea lor.

Deşi prin art. 410 alin. 2 proc. civ. după ce se prescrie regula de mai sus se adaogă că acele termene, care pentru parte urmează să se socotească dela rămânerea definitivă a sentinţei, încep să curgă dela data comunicărei sentinţei, totuş această din urmă dispoziţiune nu priveşte decât termenele prevăzute în procedura ordinară, deci nu vizează termenele pentru exercitarea dreptului de a cere reînnoirea procesului, cerere considerată de legiuitor ca un remediu extraordinar, ceeace se învederează şi prin împrejurarea că dacă în adevăr intenţiunea legiuitorului ar fi fost să fixeze data comunicărei sentinţei ca punct de plecare în calcularea termenului de reînnoire şi în cazul deciziunilor Curţei de Casaţie care rămân definitive prin simpla lor pronunţare, ar fi prevăzut aceasta în mod expres.

Astfel fiind, urmează că soluţiunea Tribunalului dată în speţă şi prin care s'a decis că punctul de plecare în calcularea termenului de reînnoire este ziua pronunţărei deciziei Curţei de Casaţie, este exactă în drept şi deci recursul cată a fi respins ca neîntemeiat.

CAS. I, 31 Ian. 1930

Quasi-delict. Daune. Prescrierea acţiunei. Care este termenul prevăzut de cod. civ. austriac?

Potrivit dispoziţiunilor § 1489 cod. civ., orice acţiune în daune se prescrie în termen de trei ani, socotiţi din momentul în care a fost cunoscută dăunatului, paguba şi persoana dăunătorului, fie că paguba izvorăşte dintr'un contract, fie în afară de contract.

Prin urmare, în speţă, instanţa de fond stabilind că dauna pretinsă de recurent a luat naştere şi a fost cunoscută de aceasta încă din 15 Iunie 1923, cu drept cuvânt a considerat prescrisă acţiunea prin care recurentul şi-a formulat dreptul la aceste daune din moment ce a stabilit că ea a fost introdusă după expirarea termenului de 3 ani socotiţi dela 15 Iunie 1923.

In ce priveşte acţiunea primă, introdusă de recurent în contra intimatului cuprinzând şi cererea de daune, aceasta nu are nici o influenţă şi nu a modificat întru nimic, nici termenul prescripţiunei şi nici data de când începe a curge termenul, deoarece la această acţiune s'a renunţat, iar modul în care s'a produs această renunţare fiind în conformitate cu dispoziţiunile §-lui 186 şi 187 proc. civ. ea urmează a fi considerată ca inexistentă, dar această acţiune nici n'a fost regulat urmărită precum o cere dispoziţiunile §-lui 1497 cod. civ. pentru a puteà aveà efectul întreruperei prescripţiunei, aşà că atât prima instanţă cât şi instanţa de apel, cu drept cuvânt în calcularea termenului prescripţiunei n'a ţinut seamă de prima acţiune. (Cas. I, dec. 204 din 31 Ianuarie 1930).

CAS. I, 14 Februarie 1930

Notari publici. Executarea mandatului primit dela instanţele judecătoreşti dă notarului drept la onorar.

Notarul public primind un mandat din partea instanţelor de judecată, este obligat a-l executà fără a examinà şi discutà utilitatea lui, de unde rezultă că mandatul astfel executat, notarul are drept la onorar.

Prin urmare în speţă, notarul public, recurentul, primind mandat dela judecătoria Bled pentru efectuarea inventarului succesiunei în chestiune şi executând acest mandat, prin efectuarea inventarului, greşit tribunalul a scutit pe moştenitori de această plată, astfel că motivul de casare este fundat şi deci urmează a fi admis, şi întrucât Tribunalul a respins cererea notarului public cu privire la onorar, n'a putut examinà temeinicia cuantumului său, așà că afacerea urmează a fi trimisă Tribunalului pentru a se pronunțà asupra cuantumului onorariului.

CAS. I, 14 Februarie 1930

Convenţie sinalagmatică. Neîndeplinirea obligaţiunilor luate de una din părţi. Ce drepturi conferă legea părţei care nu este în culpă.

Potrivit dispoziţiunilor § 919 cod. civ. a. este exact că dacă una din părţi nu îndeplineşte contractul, cealaltă parte, exceptând anumite cazuri prevăzute în lege, nu poate cere rezilierea ci numai executarea contractului.

Atunci însă când îndeplinirea unui contract a devenit imposibil din culpa debitorului, partea care nu este în culpă are dreptul ca în conformitate cu dispoziţiunile §-lui 1323 cod. civ. a. să ceară repunerea în starea anterioară, adică de a pretinde restituirea a tot ceeace dânsul a prestat.

Prin urmare, în speţă, Curtea de Apel stabilind în fapt că contractul de rentă viageră intervenit între părţi deşi executat de către reclamant, totuş executarea lui de către pârîţi a devenit imposibilă, cu drept cuvânt a declarat reziliat acel contract, făcând prin aceasta o bună aplicare a legei.

CAS. I, 10 Martie 1930

Reînnoire de proces. Condiţii.

Potrivit § 563 punctul 11 proc. civ. ardeleană, o sentinţă finală rămasă definitivă, se poate atacà cu acţiune de reînnoire de proces, dacă partea produce o probă referitoare la o faptă relevată sau nerelevată în procesul fundamental, asemenea dacă produce o deciziune judecătorească sau administrativă rămasă definitivă sau o tranzacţiune, de care nu s'a servit în procesul fundamental şi prin care ea ar fi putut obţine în fondul cauzei o deciziune mai favorabilă.

Deci, din cuprinsul textului citat rezultând că pentru ca o acţiune de reînnoire de proces intentată pe acest text să fie admisibilă în principiu, este necesar numai ca partea să invoace o probă, o hotărîre, o transacţiune, etc., care n'au fost invocate în procesul fundamental a cărei reînnoire se cere, iar nu să justifice o cauză sau împiedicare legală care să-l fi pus în situaţiunea de a nu puteà uzà de probele cerute prin acţiunea de reînnoire în procesul fundamental.

Așà fiind, numai prin violarea §-lui 563 punctul 11 şi adăogare la lege, Curtea de fond a respins în principiu acţiunea în reînnoire pe motivul greşit în drept că recurentul n'a justificat o cauză sau împiedecare legală de a uzà în procesul fundamental de probele cerute prin acţiunea în reînnoire, deoarece după cum s'a arătat mai sus, această condiţiune nu este cerută de § 563 punctul 11, ci numai de § 564 alin. ultim, care însă fiind referitor la o a doua acţiune în reînnoire, nu este aplicabil în speţă.

CAS. II, 22 Ianuarie 1930

Cameră de punere sub acuzare. Deciziune. Contradicţie. Nemotivare. (Art. 58, 225, 234, 256 şi 257 cod. pen.).

Dacă între diversele considerente ale deciziunei Camerei de punere sub acuzare — considerente stabilind starea de fapt — ar existà contradicţie, situaţia la care se ajunge este nemotivată şi prin consecinţă casabilă, deoarece pune Inalta Curte în imposibilitate de a-şi exercità legiuitul său drept de control cu privire la calificarea faptului imputat. (Plutarch Mareş. Vezi motivele în «Pand. Săpt.», No. 11/930).

CAS. III, 30 Oct. 1929

Contencios administrativ. Acţiune pentru anularea ordinului Prefecturei, prin care s'a dispus incasarea impozitului bisericesc dela credincioşii unei biserici. Admiterea ei.

Potrivit art. 9 alin. 2 din legea 43 dela 1895, lege în vigoare la 1925, în temeiul art. 137 din Constituţie, confesiunile recunoscute de Stat, sunt în drept de a înfiinţà impozite bisericeşti, iar în conformitate cu art. 12 din aceeaş lege, membru al unei comunităţi bisericeşti este acel credincios care aparţine confesiunei respective şi locueşte pe teritoriul comunităţei.

Din complexul acestor dispoziţiuni rezultă în mod neîndoios, că deşi este lăsat la facultatea confesiunilor de a recurge la sprijinul material al credincioşilor, acest drept însă nu poate fi exercitat decât numai faţă de credincioşii săi, adică faţă de aceea cari locuiesc pe teritoriul comunităţii bisericeşti, şi cari singuri pot fi consideraţi numai de membrii ai comunităţei respective. (Vezi motivele în «Curentul Juridic», No. 9/930).

CAS. III, 23 Ianuarie 1930

Recurs. Bucovina. Administrator concordator. Onorar. Jurnal al judelui sindic. Sentinţa Tribunalului. Recurs. Admisibilitate. (Art. 103 Constituţie). Administrator concordatator. Advocat. Onorarii. Dacă se aplică tariful minimal al advocaţilor. Soluţiune negativă.

a) Sub imperiul art. 103 din Constituţie, recursul împotriva sentinţei tribunalului date asupra unui recurs contra jurnalului judelui sindic în materie de fixarea onorariilor unui administrator concordator este admisibil;

b) Dispoziţiunile tarifului minimal al advocaţilor sunt aplicabile numai în procesele ordinare iar nu şi în cazul când un advocat a fost numit de instanţa judecătorească administrator de concordat, în care caz stabilirea cuantumului cheltuelilor este lăsată la libera apreciere a instanţei. (Mihalache Turtureanu cu Emanuel şi Bernhardt Ellenbogen. Vezi motivele în «Pand. Săpt.», No. 11/930).

CAS. III, 19 Febr. 1930

Taxe succesorale. Evaluarea fiscului. Apel. Dreptul Tribunalului. Evaluare pe baza de constatări. Inadmisibilitatea micşorărei ei din partea Tribunalului pe bază de simple aprecieri. Dovezi contrarii de natură a dărâmà constatările fiscului. Scutire. Avere mobilă. Criteriu.

a) Tribunalul, ca instanţă de apel, nu se poate substitui fiscului, fixând prin simple aprecieri personale valoarea averei succesorale, sub cea constatată de agenţii fiscului prin procesul verbal, ci numai întemeiat pe probe administrate în sensul legei, de natură a dărîmà constatările fiscului;

b) Art. 62 din legea timbrului dela 1921, nu scuteşte de taxe, orice avere mobilă până la anume maximum, ci pur şi simplu mobilierul din casa de locuinţă, obiectele de artă, haine şi rufărie, oricare ar fi valoarea lor. (Cas. III-a, deciziunea No. 295 din 19 Februarie 1930).

CAS. III, 11 Iunie 1930

Act de guvernământ. Act de autoritate. Certificat de naţionalitate. Liberarea sau anularea lui. Acte făcute în aplicarea unei legi interne. Acte administrative de autoritate, iar nu acte de guvernământ.

Liberarea ca şi anularea unui certificat din partea Ministerului de Interne, fiind acte făcute în aplicarea sau executarea legei pentru dobândirea şi pierderea naţionalităţei, deci a unei legi interne, sunt acte administrative de autoritate, de competenţa instanţei de contencios administrativ, iar nu acte de guvernământ, făcute în executarea tratatelor, cu care citata lege s'ar găsi în legătură.

CURTEA (după divergință): Asupra motivului de casare:

«Violarea art. 1 şi 2 din legea contenciosului ad-tiv şi a principiilor cari guvernează materia actelor de guvernământ.

«Am susţinut înaintea Curţei de Apel, că anularea certificatului de naţionalitate liberat de Ministerul de Interne lui Meyer Wildermann constituie un act de guvernământ, neatacabil în justiţie, deoarece este o măsură de executare a dispoziţiunilor unui tratat de pace (tratatul dela Paris din 20 Octomvrie 1920); ori, conf. citatului text, asemenea acte sau măsuri ale autorităţei administrative sunt scoase de sub controlul justiţiei, ca acte de guvernământ, după cum tot măsură de executare a tratatului de pace — şi deci tot act de guvernământ — a fost considerată de Inalta Curte şi liberarea zisului certificat, nefiind nici o raţiune a se face vreo deosebire, sub acest raport, între eliberarea certificatului de naţionalitate şi anularea lui.

«Curtea de Apel a respins acest incident şi a admis în principiu acţiunea lui Meyer Wildermann, pe motiv că anularea certificatului ce i se liberase acestuia de Ministerul de Interne constituie un act de interpretare şi aplicare a dispoziţiunilor unei legi interne — legea pentru dobândirea şi pierderea naţionalităţei din 1924, şi a regulamentului acestei legi, a căror aplicare şi interpretare nu pot fi socotite ca acte de guvernământ, ci ca acte administrative de autoritate privind exclusiv raporturile dintre Stat şi particular, iar nu raporturi diplomatice. Curtea de fond însă nu ţine seama că legea şi regulamentul mai sus amintite, sunt făcute în scopul aplicărei şi executărei tratatului de pace şi deci interpretarea lor se reduce tot la o chestiune de interpretare şi aplicare a unui tratat internaţional, şi deci are a se considerà ca act de guvernământ».

Având în vedere că legea contenciosului administrativ din 23 Decemvrie 1925, reproducând prin art. 2 alin. 2 textul art. 5 § 3 lit. *f*, alin. 1 al legei Curţei de Casaţie din 1912, — în ce priveşte caracterizarea dată actelor de guvernământ, — enumără printre aceste acte, şi executarea şi interpretarea tratatelor şi convenţiunilor diplomatice cu statele străine.

Considerând că raţiunea care a determinat pe legiuitor să enumere printre actele de guvernământ şi să excepteze dela controlul justiţiei actele de executare şi interpretare a tratatelor şi convenţiunilor diplomatice cu statele străine, a fost aceea de a nu creià guvernului ţărei dificultăţi şi neajunsuri, uneori destul de grave, în raporturile cu guvernele Statelor contractante, prin intervenţiunea justiţiei naţionale în aceste raporturi, dat fiind că justiţia naţională a unui stat nu are nici căderea şi nici posibilitatea de a impune Statelor contractante un anume mod de a interpretà şi aplicà tratatele sau convenţiunile dintre ele.

Că deaceea, legiuitorul a avut în vedere după cum reiese clar atât din textul legei, cât şi din expunerea de motive a proiectului legei din 1912, executarea şi interpretarea tratatelor şi convenţiunilor considerate ca norme de drept internaţional, menite a regulà raporturile dintre State, iar nu executarea şi interpretarea dispoziţiunilor din legile interne, care, deşi în strânsă legătură cu unele stipulaţiuni din tratate, privesc şi regulează însă exclusiv raporturi de drept intern.

Că, în adevăr, prin expunerea de motive, autorul legei din 1912 arată, că el a înţeles să excepteze dela controlul justiţiei «interpretarea şi executarea tratatelor, ca acte, cari ar interveni în raporturile dintre două state, cum ar fi de pildă actul prin care guvernul denunţă, în mod intempestiv, o convenţiune de comerţ sau refuzul guvernului de a interveni, — la cererea unui particular — către un stat vecin, pentru satisfacerea unui drept, etc.».

Că, prin urmare, ceeace a preocupat pe legiuitor, în edictarea acestei dispoziţiuni, a fost de a scoate de sub controlul justiţiei actele făcute de guvern în raporturile lui diplomatice şi economice cu Statele străine, fără a se gândi câtuş de puţin la actele, prin care autoritatea administrativă execută şi interpretă legile naţionale de orice fel şi cari, întrucât privesc exclusiv raporturi juridice de drept intern, sunt supuse controlului justiţiei pe baza principiului general din art. 107 Constituţie şi art. 1 din legea Contenciosului administrativ.

Considerând că, dacă în adevăr, o lege internă, cum este în speţă legea pentru dobândirea şi pierderea naţionalităţei române, reproduce în unele dispoziţiuni ale ei, dispoziţiuni din tratatele internaţionale, încă, interpretarea şi executarea acelor dispoziţiuni nu poate fi socotită ca act de guvernământ, în sensul art. 2 alin. 2 din legea contenciosului administrativ, deoarece, ceeace se execută şi interpretă, în acest caz, de organele administrative, este însăş legea internă, a cărei executare e de atributul lor, iar nu tratatul sau convenţiunea, care rămâne în afară de discuţiune.

Că astfel fiind şi întrucât în speţă este constant că anularea certificatului de naţionalitate liberat lui Wildermann e un simplu act de executare şi interpretare a unei legi interne: legea pentru dobândirea şi pierderea naţionalităţei din 1924, iar nu de executare a unor dispoziţiuni din tratat, referitoare la raporturile diplomatice cu statele străine, urmează că el nu poate fi socotit cu act de guvernământ în sensul art. 2 alin. 2 din legea contenciosului administrativ, ci ca un act administrativ de autoritate supus controlului judecătoresc, pe temeiul art. 1 din aceeaş lege.

Că, judecând astfel, Curtea de fond n'a violat citatele texte, după cum se pretinde prin motivul de recurs, ci a făcut o justă aplicaţiune a lor.

Că dar, acest motiv este neîntemeiat şi se respinge, urmând ca această Curte, în completul ordinar, să statuieze asupra celorlalte motive, inclusiv partea a doua a motivului I, referitoare la autoritatea lucrului judecat.

Decizia No. 936 din 11 Iunie 1930.

Prim-preşedinte d-l *Oscar Niculescu*. Avocaţi d-nii: *C. Xeni*, *M. Djuvara* şi *D. Ghimpău* p. recurenţi; *I. N. Mirescu* şi *Sipsom* p. intimaţi.

CAS. III, dec. 1088 din 1930

Référé. Termen de recurs contra ordonanţelor preşidenţiale. Termen de recurs contra sentinţelor Tribunalului. Diferenţă. Custozi cu puteri de sechestru judiciar. Infiinţarea lor pe calea art. 66 bis proc. civ. Inadmisibilitate.

Termenul de recurs contra ordonanţelor prezidenţiale este de cinci zile dela comunicare. In cazul însă când recursul nu este îndreptat contra ordonanţelor prezidenţiale, ci în contra hotărîrilor, date de Curte sau Tribunal ca instanţă de apel, termenul de recurs nu mai este de 5 zile, ci de o lună dela data comunicărei hotărîrei atacată cu apel.

Custozii cu putere de sechestru judiciar nu se pot înfiinţà pe calea art. 66 bis proc. civilă, fiindcă pentru instituirea lor, legiuitorul prin art. 615 proc. civ. a prevăzut o anumită procedură pentru înfiinţarea lor. (Decizia No. 1088 din 1930. Recurenţi, Anastasia Ţicu şi alţii. Intimat, Maior Zisu Mihail. Vezi motivele în «Jur. Rom.», No. 111/930).

APEL BRAŞOV I, 8 Iulie 1930

Onorar. Advocat. Stabilirea onorariului când lucrările advocaţilor au fost efectuate parte înainte de 30 Septembrie 1925 şi parte după această dată. După ce lege urmează a se judecà asemenea acţiuni?

1. Barourile din Ardeal aveau alcătuite tarife advocaţiale, pentru fiecare barou separat, ale căror dispoziţiuni însă nu erau obligatorii, ci serveau mai mult ca normative în aprecierea şi fixarea cheltuelilor de judecată cuvenite părţei care câştigă procesul, şi onorariul cuvenit părţei adverse, când acesta e cerut.

Aceste tarife au servit, în modul sus menţionat, până la data de 30 Sept. 1925, când potrivit disp. art. 41 din legea advocaţilor şi mai ales a dispoziţiunei categorice din art. 48 al legei accelerărei judecăţilor din 1925 (legea Mârzescu), Comisiunea permanentă a Uniunei Advocaţilor, a întocmit tariful minimal pentru onorariile advocaţilor, aprobat la menţionata dată de Ministerul de Justiţie şi publicat în «Monitorul Oficial», tarif care n'a mai fost facultativ ci obligatoriu pentru instanţele judecătoreşti.

2. Acţiunile pentru acordarea şi stabilirea onorariului cuvenit unui advocat, are a se judecà, fie după legea advocaţilor, fie după dreptul comun, după cum reclamantul arată prin acţiunea sa introductivă, că înţelege să se judece, sau nu face nici o menţiune. (Vezi motivele în «Curentul Juridic», No. 9/930).

APEL BUC. I, 14 Febr. 1930

Contencios administrativ. Legea de organizare a Ministerelor din 1929. Legea interpretativă din 3 Ianuarie 1930. Funcţionari proveniţi din corpuri speciale. Legea interpretativă. Texte aplicabile. Comisiuni pentru încadrarea şi repartizarea funcţionarilor. Calitate. Pensionare. Legea de organizare a Ministerelor 1929. Scop. Incadrare. Obiect. Incadrare de drept. Dacă pensionarea nu se poate face înainte de încadrare. (art. 199, 203 204, şi 207 din legea pentru organizarea ministerelor; art. 15 din regulamentul pentru funcţionarea Comisiunilor de încadrare; Art. 1 şi 2 din legea interpretativă din 3 Ianuarie 1930).

a) Dacă instanţele de fond pot discutà dacă o lege nouă conţine dispoziţiuni contrarii legei vechi sau numai o interpretează, atunci însă când legiuitorul declară o lege interpretativă — cum o face prin art. 2, partea finală, a legei din 3 Ianuarie 1930 pentru interpretarea unor dispoziţiuni din legea de organizare a ministerelor — instanţele judecătoreşti nu-i mai pot discutà caracterul, fără a nesocoti principiul separaţiunei puterilor în Stat.

b) După promulgarea legei interpretative din 3 Ianuarie 1930 nu mai poate fi nici o discuţiune posibilă în ce priveşte aplicarea art. 203, 204 şi 207 din legea de organizare a ministerelor şi funcţionarilor din administraţiile centrale şi exterioare ai ministerelor proveniţi din corpuri speciale, căci art. 1 al legei interpretative declară categoric că se aplică şi acestor funcţionari.

c) Nu se poate susţine că, din spiritul art. 199 al legei de organizare a ministerelor, Comisiunile pentru încadrarea şi repartizarea funcţionarilor nu au dreptul de a statuà asupra pensionărilor, deoarece în materie de pensionări, conf. art. 15 din regulamentul acestor comisiuni, ele îşi dau numai avizul, care în nici un caz nu poate fi prejudiciabil, hotărîrea fiind luată de către ministru, care singur face actul de autoritate.

d) Legea de organizare a ministerelor nefiind o lege de pensionare a funcţionarilor cu vârsta de 57 de ani sau 30 de ani de serviciu, ci o lege de organizare a ministerelor, stabilind în prealabil prin încadrare, funcţionarii necesari serviciilor, rezultă următoarele:

In cazul când funcţiunea s'a păstrat în noua organizare, funcţionarul respectiv rămâne încadrat de drept în funcţiunea respectivă.

Funcţionarii cu vârsta de 57 ani sau 30 ani de serviciu pot fi scoşi la pensie, conf. art. 203, însă numai în urma încadrărilor ce se vor face.

Numai cei rămaşi disponibili vor fi pensionaţi, atunci când posturile lor s'au desfiinţat.

(Constantin Kiriţescu cu Ministerul Instrucţiunei Publice şi al Cultelor. Vezi motivele în «Pand. Săpt.», No. 11/930).

APEL BUC. II, 30 Aprilie 1930

Contencios administrativ. Incadrarea unui funcţionar poliţienesc. Drepturile conferite încadratului. Caracterul lor definitiv. Permutare fără avizul comisiunei de numire şi înaintare. Dacă se mai poate reveni asupra încadrărei.

Atribuirile de funcţiuni făcute pe baza legei de organizare a poliţiilor, sunt definitive şi asupra lor nu se mai poate reveni nici în timpul cât mai lucrează comisiunea prevăzută de art. 87 din acea lege. (Curtea de Apel Buc., Secţia II-a, deciziunea civilă Nr. 231, din 30 Aprilie 1930).

(Vasile Ionescu cu Min. de Interne).

CURTEA: Asupra acţiunei făcută de Vasile Ionescu comisar, prin petiţiunea înregistrată la No. 14167/929, împotriva pârîţilor Ministerul de Interne şi Direcţia Generală a Poliţiei Statului, prin care cere să se anuleze decizia Ministerului de Interne No. 69127 din 25 Oct. 1929, prin care a fost transferat din chestura Poliţiei Municipiului Constanţa în Poliţia oraşului Urziceni şi reintegrarea în drepturile sale în chestura poliţiei Constanţa, conf. deciziei No. 63786 din 8 Oct. a aceluiaş minister.

Având în vedere susţinerile părţilor şi actele aflate la dosar.

Având în vedere că în fapt se constată că reclamantul, prin decizia No. 63786 din 8 Oct. 1929 a Ministerului de Interne, a fost încadrat şi i s'a atribuit cu titlu definitiv funcţiunea de comisar în chestura poliţiei municipiului Constanţa, făcându-i-se cunoscut cu adresa No. 67651 din 1929; că posterior, prin deciziunea No. 69127 din 21 Oct. 1929, se dispune că reclamantul comisar în chestura poliţiei municipiului Constanţa, se trece în aceeaş calitate la comisariatul poliţiei Urziceni, decizie a cărei anulare face obiectul procesului de faţă.

Având în vedere că, în principiu, un funcţionar poliţienesc încadrat şi atribuindu-i-se cu titlul definitiv o funcţiune conf. legei de organizarea poliţiei generale a Statului, fapt care i s'a făcut cunoscut, potrivit Statutului funcţionarilor publici (art. 7, 50 şi 51) şi legei de organizarea poliţiei generale a Statului (art. 87 litera *a* şi *b)*, nu mai puteà fi trecut în altă localitate, fie chiar în interes de serviciu, decât cu avizul Comisiunei de numiri şi înaintări.

Având în vedere că ministerul necontestând acest principiu pe care se sprijină reclamantul în susţinerea acţiunei sale, arată însă că Comisiunea instituită de legea de organizarea poliţiei generale a statului prin art. 133, pentru verificarea activităţei şi a titlurilor funcţionarilor poliţieneşti, în scopul de a-i încadrà şi a le atribui funcţiuni, având termen de a lucrà în acest scop până la 1 Februarie 1930, puteà deci, la 23 Oct. 1929, când a dat decizia a cărei anulare se cere, să revie asupra primei decizii din 8 Oct. 1929, când reclamantul a fost numit în chestura Constanţa, şi să-i atribuie reclamantului o altă funcţiune, şi în al doilea loc, chiar dacă revenind asupra primei deciziuni, Comisiunea ar fi lucrat alături cu legea, încă această ilegalitate de care se plânge reclamantul a fost acoperită prin legea din 3 Ianuarie 1930, după care toate numirile, pensionările, punerile în disponibilitate şi atribuirile de funcţiuni făcute pe baza avizelor date de comisia prevăzută de art. 113 în compunerea ei actuală, sunt definitive.

Având în vedere că ministerul încadrând şi numind definitiv pe reclamant cu decizia din 8 Oct. 1929, în chestura poliţiei Constanţa, pe baza avizului Comisiunei respective prevăzută de legea de organizarea poliţiei generale a statului, numire care i-a făcut-o cunoscut şi pe baza căreia a şi funcţionat, nu mai puteà prin o simplă decizie să-l treacă pe reclamant în altă localitate, întrucât acesta a câştigat un drept de stabilitate, potrivit principiului necontestat, arătat mai sus, şi de nicăeri din lege nu reiese ideia susţinută de minister, că aceste încadrări şi atribuiri de funcţiuni poliţieneşti, pot fi revocate atât timp cât lucrează comisia prevăzută de legea generală de organizare a poliţiei, adică până la 1 Febr. 1930; aşà că drepturile reclamantului nu puteau fi atinse decât în condiţiunile art. 87 alin. *a* şi *b* din legea de organizare a poliţiei generale a statului; ceeace nu este cazul, după cum însuş ministerul recunoaşte şi potrivit căruia nici nu s'a procedat.

Având în vedere că, în ce priveşte acoperirea ilegalităţei acestei transferări, prin dispoziţiunile art. 133 legea din 3 Ian. 1930, şi această susţinere a ministerului deasemenea nu este întemeiată, deoarece această lege nu prevede confirmarea trecerilor dintr'o funcţiune în alta, după ce s'a făcut o numire definitivă, ci confirmarea numai a atribuirilor, a pensionărilor şi numirilor, şi acestea numai când sunt făcute pe baza avizelor comisiunilor respective; ori în speţă nu este vorba nici de numire sau atribuire, nici de pensionare, şi chiar dacă s'ar socoti această trecere ca o atribuire, ea ar intrà deci în unul din aceste cazuri prevăzut de legea din 3 Ianuarie 1930, încă lipseşte avizul comisiunei alcătuite conf. art. 133 legea organizărei poliţiei generale, condiţie esenţială cerută prin legea din 3 Ianuarie 1930.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier V. Bordeianu, Curtea admite acţiunea.

Decizia No. 231 din 30 Aprilie 1930.

Preşedinţia d-lui *S. Praporgescu*, consilier. Advocaţi d-nii: *Păunescu* p. reclamant şi *George Iuliu* p. pârît.

APEL BUC. III, 6 Sept. 1930

Cauţiune. Efecte de Stat sau ale Instituţiilor de credit garantate de Stat. Creditul Urban. Valoare nominală. Valoare reală. Admisibilitatea valorii nominale. (Art. 26 leg. Credit. Urban din 20 Martie 1926; Art. 23 al. 5. legea Cred. rural din 20 August 1929).

In fapt. Petiţionara pretinde că cauţiunea ce s'a fixat anterior de Curte a fost depusă în nişte efecte în loc de numerar, prin urmare este insuficientă pentru garantarea drepturilor sale.

Cauţiunea fixată de Curte a fost de 50.000 lei, iar intimatul a depus în executarea deciziunei Curţei 3 efecte scrisuri funciare urbane Bucureşti, în valoare nominală de 50.000 lei cari s'au consemnat sub recipisa Cassei de Depuneri.

In drept. Potrivit articolului 26 din legea Creditului urban din 20 Martie 1926, efectele acestei instituţii vor beneficià de aceleaşi avantagii ca şi efectele Creditului funciar rural cari, conform art. 23 alin. 5 al legei din 20 August 1929 pentru organizarea acestuia din urmă, vor beneficià de aceleaşi avantagii ca şi obligaţiunile Statului.

Prin art. 4 al legei din 9 Martie 1912 se dispune ca titlurile şi cupoanele rentei 4% se vor primi drept garanţie pe valoarea lor nominală în toate cassele publice şi la autorităţile administrative şi judecătoreşti.

Aşà dar pârîtul are legalmente dreptul de a depune cauţiunea ce i s'a fixat de Curte în scrisuri de ale Creditului urban Bucureşti socotite după valoarea lor nominală şi deci nu este locul a se ordonà continuarea executărei. (Curtea de Apel Bucureşti S. III-a; Decizia civilă No. 518 din 6 Sept. 1930. Preşedenţia d-lui consilier *M. Possa*, redactor al deciziei. Respins cererea făcută de Ioana Constantinescu în contra lui M. Perlman).

OBSERVAŢIE. Chestiunea dacă o cauţiune fixată de instanţă poate fi depusă în titluri socotite pe valoarea lor nominală sau pe valoarea lor reală este controversată.

Pentru valoarea reală s'au pronunţat: Apel Bucureşti IV, *Jur. Gen.*, 1923, speţa 808; Trib. Ilfov I com. *Pand. Rom.* 1924, III, 68 şi *Dreptul* No. 6/924 pag. 48.

Pentru valoarea nominală s'au pronunţat: Apel Buc. III; jurnalul din 5 Oct. 1927, *Jur. Gen.* 1927, pag. 1176 speţa 1881; Apel Buc. IV, 1923, *Jur. Gen.* 1923, speţa 573.

Suprema noastră instanţă s'a pronunţat în ultimul sens (Cas. II, dec. 449 din 24 Oct. 1924; *Dreptul* 1925, No. 35 pag. 286), adoptat şi prin deciziunea mai sus rezumată.

In ce priveşte aprecierea suverană a instanţei, a se vedeà şi deciziunea Inaltei Curţi S. II-a publicată în *Dreptul*, 1923, pag. 239.

In legătură cu speţa a se mai vedeà: Apel I, 1922, *Pand. Rom.* 1923, III, 137 şi în *Dreptul* 1923, No. 26, pag. 204.

G. P. D.

APEL BUC. IV, 12 Febr. 1930

Vânzare. Incapacitate. Constatarea materială făcută după patru ani, inoperantă. Valabilitatea actului.

Când constatarea că vânzătorul, în epoca când s'a făcut actul de vânzare, intră în categoria semi-alienaţilor, cu responsabilitatea şi capacitatea atenuată, este făcută de expert după patru ani şi bazat numai pe deducţiuni, infirmităţile nu pot conduce a se considerà ca o incapacitate naturală care să facă nevalabil actul de vânzare. (Curtea de Apel Bucureşti, Secţia IV-a, deciziunea civilă No. 63 din 12 Febr. 1930. Vezi motivele în «Bul. Curţilor de Apel», No. 14/930).

APEL BUC. IV, 26 Febr. 1930

Sechestru asigurător. Cambii neprotestate. Incuviințarea lui fără cauțiune conf. art. 643 proc. civ.

Pentru aplicarea sechestrului asigurător, în materie cambială se aplică dispozițiunile art. 613 proc. civ., deci poate fi admis fără cauțiune, numai pe baza de cambii, chiar neprotestate. (Curtea de Apel București, Secția IV-a, deciziunea comercială No. 96 din 26 Februarie 1930).

CURTEA: Asupra apelului făcut de Alexandrina Ștefan Dache contra jurnalului No. 11119/929 al Tribunalului Dâmbovița, prin care se admisese înființarea unui sechestru asigurător, în urma cererei făcută de către Dumitru Ionescu.

Considerând că din actele dela dosar, susținerile și concluziile orale și scrise ale părților, rezultă că D. Ionescu având a primi suma de 850.000 lei dela Marioara Dache, Alexandrina Dache și Lucia Papadopol, a cerut înființarea unui sechestru asigurător pe averea mobilă a Alexandrinei și Marioara Dache, cerere admisă de Tribunalul Dâmbovița prin jurnalul No. 11119/929 și adusă la îndeplinire de către Corpul de Portărei al Tribunalului Dâmbovița la 19 Noemvrie 1929. Contra acestui jurnal se face de Alexandrina Dache apelul de față.

Considerând că apelanta se sprijină pe dispozițiile art. 908 cod. com., susținând că sechestrul fiind admis în baza unor cambii neprotestate, el nu puteà fi admis decât cu dare de cauțiune, și că în speță nu pot fi aplicate dispozițiile art. 613 proc. civ. ce dispensează de darea de cauțiune pe creditorul posesor, al unui act scris.

Că, potrivit art. 740 proc. civ., toate dispozițiile legilor în vigoare la data de 1 Septemvrie 1900, a aplicărei codului de procedură, sunt desființate, și că tot astfel cată a considerà și dispozițiile art. 908 cod. com., care cerând în plus pe lângă titlu și condiția protestărei cambiei, cuprinde o dispoziție contrară textului de procedură și cată a fi considerat caduc.

Că apelanta invoacă însă faptul că art. 740 proc. civ. face o excepție cu dispozițiile de natură procedurală din codul de comerț, care continuă să rămână în vigoare și după aplicarea codului de procedură civilă.

Că însă dispoziția art. 907 și 908 cod. com. nu poate fi socotită ca una de procedură, deoarece se referă la condiția pentru validitatea titlului însuș, deoarece face din protest unul din elementele constitutive ale titlului, pentru a puteà aplicà sechestrul, și ca atare are o dispoziție de drept, nu de simplă procedură, dispoziție care conf. art. 740 proc. civ. cată a fi socotită abrogată.

Că fiind astfel, dispoziția art. 613 proc. civ. care socotește nefăcut actul scris — cambia — în speță pentru a se puteà aplicà sechestrul fără dare de cauțiune, rămâne să-și producă întregul său efect; că deci apelul de față este nefondat și urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier A. Liciu, Curtea respinge apelul.

OBSERVAȚIE. In această chestiune a se vedeà «Pand. Rom.» 1930 caet 6—7 partea III pag. 94, cu nota d-lui George Iuliu.

APEL BUC. IV, 12 August 1930

Contencios administrativ. Gradații. Maestră de gospodărie. Buget. Neprevederea alocației. Negligență. (Art. 98 al. 4 l. înv. secundar; art. 4, 30 și 79, l. contab. publice).

Odată ce retribuțiunile funcționarilor Statului sunt reglementate prin legile organice ale serviciilor publice, implicit prin acele legi se prevede obligația pentru Stat de a le plăti la timp, fie că sunt sau nu credite deschise în bugetul în curs, întrucât legea specială nu poate fi abrogată prin simpla omisiune a legei bugetare.

(Corina Mănescu cu Ministerul Instruct. Publice).

CURTEA: Asupra acțiunei în contencios intentată prin petiția înregistrată la No. 7283 din 1930 de Corina Mănescu, maestră de gospodărie la liceul de fete «Maria Brâncoveanu» din București, în contra Ministerului de Instrucție Publică, prin reprezentantul său legal, pentru a se vedeà obligat a-i plăti regulat cu începere dela 1 Januarie 1924, a doua gradație lunară cu sporurile respective, ce i se cuvine în calitatea sa de maestră titulară în învățământul secundar.

Văzând actele și lucrările din dosar precum și susținerile părților.

Având în vedere că faptele necontestate de părți sunt următoarele:

Reclamanta a fost numită pe ziua de 15 Septemvrie 1911 prin ordinul Ministerului pârît No. 64148 din 1911 ca maestră de gospodărie la școala secundară de fete gr. II, actualmente liceul de fete «Maria Brâncoveanu» din București.

După 12 ani de funcționare ca suplinitoare, a fost numită maestră titulară la aceeaș școală prin ordinul Ministerului No. 98503 din 5 Octomvrie 1923.

După promulgarea legei pentru învățământul secundar din 8 Maiu 1928 care îi acordà două gradații de salariu, reclamanta s'a adresat Ministerului cerându-i și notificându-i formal cererea sa de a-i achità nu numai prima gradație pentru cei cinci ani serviți ca maestră titulară, dar și a doua gradație pentru anii serviți ca maestră suplinitoare. Ministerul refuzând a-i achità această din urmă gradație, reclamanta i-a intentat acțiunea de față prin care pretinde ca Ministerul să fie obligat a-i plăti regulat cu începere dela 1 Iunie 1930, gradația a doua de salariu cu sporurile legale în valoare totală de lei 1200 lunar, iar pentru trecut a-i plăti suma de lei 92.400 ce reprezintă valoarea gradațiilor cu sporurile ce i se cuvin pe epoca 1 Ianuarie 1924—1 Iunie 1930. Ministerul nu contestă nici faptul că după lege este obligat a plăti reclamantei două gradații pentru anii serviți în învățământ ca maestră suplinitoare și titulară, nici cuantumul sumelor pretinse de reclamantă, însă își motivează refuzul său de plata gradației cuvenite pentru anii de suplinire pe împrejurarea că în buget nu au fost până acum alocate sumele necesare pentru ordonanțarea acestei plăți.

Considerând că, potrivit art. 98 legea învățământului secundar din 8 Maiu 1928. gradația este creșterea periodică a lefei profesorilor și maeștrilor titulari. provizorii si definitivi, cărora li se dă după timpul lor de serviciu din cinci în cinci ani anumite procente la leafa de bază; că suplinitorilor deveniți titulari li se socotesc la gradații anii serviți, acordându-li-se pentru tot timpul suplinirei o singură gradație, când anii trec de cinci.

Având în vedere că potrivit menționatului text de lege, reclamantei i se cuvine o primă gradație, întrucât a servit cinci ani în calitate de maestră titulară, gradație pe care Ministerul pârît i-a achitat-o regulat; dar i se mai cuvine încă o gradație pentru tot timpul suplinirei de 12 ani, pe care însă Ministerul i-o refuză pe motiv că nu are sume alocate în buget, în acest scop.

Considerând că potrivit art. 98 alin. 4 din legea învățământului secundar, înscrierea gradațiilor în buget se face cu începerea anului bugetar care urmează imediat după împlinirea termenului; că deci Ministerul Instrucțiunei este totdeauna îndatorat a îngriji din timp ca să înscrie în bugetul său toate sumele ce urmează a se plăti personalului didactic odată cu salariile și gradațiile ce li se cuvin, deoarece după legea menționată gradațiile fac parte integrantă din retribuția lunară a profesorului sau maestrului, formând împreună cu leafa de bază un tot indivizibil la care se calculează drepturile profesorului la sporuri sau pensiune.

Având în vedere că Ministerul pârît, dacă nu s'a înscris la timp în bugetul anual sumele cuvenite ca gradații, nu se poate pune astăzi la adăpostul propriei sale negligențe, obiectând că nu are căderea a ordonanță acele sume, fiindcă legea contabilităței l-ar opri a face cheltuieli neprevăzute în buget.

Considerând că legea contabilităței publice prevede în adevăr că nu se pot face angajamente fără credite prealabil deschise (art. 79); că aceeaș lege arată că bugetul este actul prin care sunt prevăzute și prealabil aprobate veniturile și cheltuelile anuale ale Statului (art. 4), ceeace înseamnă că toate cheltuelile Statului admise de legile în vigoare trebuiesc neapărat stabilite în buget (art. 30), neputându-se concepe ca pe cale bugetară să se răpească sau să se micșoreze drepturile câștigate pe temeiul legilor existente.

Considerând că odată ce retribuțiile funcționarilor Statului sunt reglementate prin legile organice ale serviciilor publice, implicit prin acele legi se prevede obligația pentru Stat de a le plăti la timp, fie că sunt sau nu credite deschise în bugetul în curs; această obligație începe a curge dela promulgarea legei noui și durează atâta timp cât o altă lege organică nu o înlătură sau o modifică; normele stabilite prin legea specială nu pot fi abrogate în nici un caz prin simpla omisiune a legei bugetare; căci, altfel, dacă drepturile câștigate prin legi ar fi mereu puse în discuție sau trecute cu vederea în fiecare an, la alcătuirea și votarea bugetului, atunci s'ar ajunge la o stare de incertitudine păgubitoare atât particularilor cât și Statului însuși, fiind incompatibilă cu concepția serioasă a unui Stat de drept.

Având în vedere că, așà fiind Ministerul pârît numai cu violarea art. 98 din legea învățământului secundar a refuzat a plăti reclamantei gradația a doua pentru timpul cât a servit ca maestră suplinitoare, astfel că acțiunea reclamentei cată a fi admisă și în consecință Ministerul să fie obligat a-i achità regulat dela 1 Iunie 1930, această a doua gradație cu sporurile ei legale, precum și pe trecut, cu începere dela 1 Ianuarie 1924, suma cerută prin acțiune, întrucât Ministerul nu a contestat nici cuantumul sumei, nici data dela care reclamanta are dreptul a o primi ca a doua a sa gradaţie.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată şi onorar de advocat asupra căruia apreciind, în lipsa unor dovezi făcute conform art. 50 legea accelerărei judecăţilor, o fixează la suma de lei 4.000.

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier G. P. Docan, Curtea admite acţiunea, etc.

Decizia No. 420 din 12 August 1930.

Preşedinţia d-lui *M. Possa*, consilier.

APEL BUC. IV, 27 August 1930

Urmărire silită imobiliară. Ordonanţă de adjudecare. Preţul vânzărei silite. Creditul funciar urban şi rural. Modul de depunerea preţului. (Art. 551 pr. civ.; Art. 37 leg. Cred. funciar urban din 20 Martie 1926; Art. 89 leg. Cred. funciar rural din 20 August 1929. (Art. 20 legea din 1923).

In fapt. Prin jurnalul No. 9965 din 22 Maiu 1930 al Trib. Ilfov S. de notariat s'a adjudecat definitiv asupra apelanţilor cu preţul de 5.900.000 lei, imobilul fost proprietatea societăţei anonime de asigurare «Belgo-Română», grevat între alte sarcini cu o ipotecă de gradul I în favoarea Creditului funciar urban din Bucureşti. Urmărirea s'a făcut din iniţiativa Creditului pentru suma de 5.862.181 lei, cât proprietara îi datorà drept capital, procente şi spese de urmărire.

Apelanţii adjudecatari au depus la Tribunal, în conformitate cu art. 551 proc. civ., recipisele de plata taxelor de portărei şi de impozit proporţional, iar preţul adjudecărei l-au depus în modul următor: 1. Lei 1.158.539 în numerar, plătiţi la Credit, reprezentând valoarea ratelor întârziate ale imobilului, cu procente şi spese; 2. Lei 4.703.642 creanţa Creditului Urban constând din capitalul rămas de plată la 30 Iunie 1930 pe care adjudecatarii s'au obligat a-l achità ca societari prin amortizare substituindu-se în toate drepturile şi obligaţiile fostului proprietar şi 3. Lei 37.819 în numerar, depuşi la Tribunal, reprezentând diferenţa între creanţa Creditului şi preţul integral al adjudecărei.

In consecinţă adjudecatarii, socotind că în acest mod au depus în întregime preţul adjudecărei, au cerut a li se eliberà cuvenita ordonanţă de adjudecare.

Tribunalul le-a respins cererea, constatând pe deoparte prin referatul judecătorului delegat cu verificarea preţului că taxele sunt regulat plătite, dar pe dealtă parte că preţul adjudecărei este neregulat şi insuficient plătit, deoarece adjudecatarii ar fi obligaţi să mai depună în plus la Tribunal şi diferenţa între preţul efectelor din ziua depunerei şi valoarea lor nominală, diferenţă care aparţine creditorilor următori în rang.

Asupra acestui jurnal, adjudecatarii au declarat apelul de faţă, susţinând înaintea Curţei în contradictoriu cu judecătorul sindic al falimentului Soc. «Belgo-Română», ca reprezentant al massei credale, că diferenţa de preţ pretinsă de Tribunal nu este cu nimic justificată şi că deci preţul este bine depus.

In drept. Potrivit art. 551 proc. civ. adjudecatarul este obligat să depună la Cassa de consemnaţie, în termen de o lună dela data adjudecărei: preţul adjudecărei, taxa portăreilor pentru emiterea ordonanţei şi taxa de înregistrare.

Dela această regulă, ce urmează a fi aplicată în toate urmăririle imobiliare de drept comun, s'a stabilit prin legile de organizarea Creditelor funciare o însemnată derogare cu privire la depunerea preţului în numerar la urmăririle în cari Creditul este interesat.

Potrivit art. 37 din legea privitoare la societăţile civile de Credit funciar urban din 20 Martie 1926, executarea creanţelor acestor societăţi se face în conformitate cu dispoziţiile prevăzute în art. 17, 18, 19 şi 20 din legea societăţilor civile de Credit funciar rural dela 22 Iunie 1923.

Această din urmă lege a fost abrogată şi înlocuită prin legea pentru organizarea Creditului funciar rural şi a Creditului agricol din 20 August 1929 care prin art. 89 alin. ult. (fost 20 alin. 11 legea din 1923, fost 72 din legea dela 1873) dispune că după plata preţului în numerar sau în înscrisuri funciare, sau după acceptarea de către societate a declaraţiunei cumpărătorului că se substituie în obligaţiunile vechiului proprietar, Tribunalul va da adjudecatarului ordonanţa de adjudecare.

In speţă fiind constant că adjudecatarii au prezentat adresa Creditului funciar urban din care rezultă că numita societate a acceptat declaraţia lor de a se substitui în obligaţiile vechiului proprietar, Tribunalul erà îndatorat a le eliberà cuvenita ordonanţă, întrucât cumpărătorii au facultatea — după legea specială a Creditului care derogă dela dispoziţiile art. 551 proc. civ. — fie de a plăti preţul în numerar, fie de a se substitui în locul debitorului urmărit, în care caz se înţelege dela sine că ei nu mai pot fi obligaţi a depune în numerar preţul întreg al adjudecărei, ci numai diferenţa între creanţa Creditului şi preţul adjudecărei, cum dealtfel au procedat.

Aşà fiind şi întrucât legea Creditului funciar nu prevede pentru cumpărători şi obligaţia de a depune diferenţa între valoarea nominală şi valoarea reală a scrisurilor funciare la ziua depunerei,— urmează că instanţa de notariat nu poate pune în sarcina adjudecatarilor şi această obligaţiune, fără a adăugà la dispoziţiile clare ale legei. (C. Apel Buc. S. IV-a. Decizia civilă No. 425 din 27 August 1930. Admis apelul făcut de Aurelian Bentoiu şi Ana Maxim Lens contra jurnalului No. 15.011/930 al Trib. Ilfov, S. notariat. Preşedinţia d-lui M. Possa, consilier. Redactor al deciziei d-l consilier G. P. Docan).

OBSERVAŢIE. Decizia rezumată mai sus urmează jurisprudenţa constantă a Inaltei Curţi de Casaţie. A se vedeà în acelaş sens: Cas. II, No. 11 din 14 Ianuarie 1897, *Buletin* 1897, pag. 77; Cas. II, No. 153 din 4 Iulie 1900, *Buletin* 1900, pag. 940 şi urm.; Cas. II, No. 46 din 13 Februarie 1901, *Buletin* 1901, pag. 291 şi urm.; Cas. II, No. 531 din 10 Dec. 1904, *Buletin* 1904, pag. 1844 şi urm.; Cas. II, No. 143 din 5 Oct. 1911, *Buletin* 1911, pag. 1248 şi urm.; Cas. II, No. 478 din 2 Octombrie 1929 (nepublicată).

N. R.

APEL BUC. IV, 13 Sept. 1930

Contencios administrativ. Municipiul Bucureşti. Vehicule publice. Fixarea tarifului circulaţiei. Prefectul Poliţiei Bucureşti. Consiliul comunal. Ordonanţe. Regulamente de poliţie comunală. Autoritatea competentă a stabili în oraşe şi municipii tariful vehiculelor publice. (Art. 22, 35 şi 53 legea poliţiei generale a Statului din 1929; Art. 24 şi 43 legea asupra circulaţiei pe drumurile publice din 1929; Art. 114, 140 legea administraţiei locale din 1929; Art. 12, 37 şi 46 legea municipiului Bucureşti din 1929; Art. 1 al. 2 legea pentru serviciul de cărăuşie publică din 1930; Art. 32 legea persoanelor morale din 1924).

In comunele urbane şi municipii, potrivit legilor actualmente în vigoare, fixarea tarifelor la vehiculele publice se face de către Consiliul comunal care le stabileşte prin un regulament de poliţie comunală, iar nu de către autorităţile poliţieneşti pe cale de simple ordonanţe.

Aceleaşi norme trebuiesc aplicate şi in cuprinsul municipiului Bucureşti, cu singura precizare că regulamentul de poliţie comunală ce determină acele tarife trebuie întocmit de Consiliul general al municipiului.

(Uniunea conducătorilor de automobile din România cu Ministerul de Interne şi Prefectura Poliţiei municipiului Bucureşti).

CURTEA: Asupra acţiunei în contencios intentată prin petiţia înreg. la No. 12374/930 de «Uniunea conducătorilor de automobile din România», persoană juridică, cu sediul în Bucureşti, în contra Ministerului de Interne şi Prefecturei poliţiei municipiului Bucureşti, prin reprezentanţii lor legali, pentru anularea ordonanţei No. 312 din 18 August 1930 dată de prefectul poliţiei Capitalei, aprobată de Ministerul de interne şi publicată în *Monitorul Oficial* No. 184/930.

Văzând actele din dosar şi susţinerile părţilor, precum şi concluziunile reprezentantului Ministerului public.

Având în vedere că menţionata ordonanţă a fost emisă de Prefectul poliţiei municipiului Bucureşti pe temeiul art. 24 din legea circulaţiei publice şi art. 53 din legea pentru organizarea poliţiei generale a Statului pentru a reglementà cu începere dela 1 Septembrie 1930 tariful şi controlul automobilelor de piaţă (taximetre) în tot cuprinsul municipiului; că după ce stabileşte două tarife, unul de zi şi unul de noapte, ordonanţa prevede o serie de dispoziţii privitoare la aplicarea acestor tarife prin transformarea aparatelor de taxat actuale, precum şi un tarif provizoriu pe timpul cât aparatele vor fi depuse la prefectură pentru modificare; că această modificare urmează a se face de anumite ateliere autorizate de prefectură; că, însfârşit, ordonanţa prevede şi sancţiunile ce vor fi aplicate contravenienţilor la dispoziţiile ce edictează.

Având în vedere că reclamanta îşi întemeiază acţiunea de faţă pe următoarele trei motive: 1. că persoana care a semnat ordonanţa în calitate de prefect al poliţiei nu are această calitate, întrucât numirea sa nu a fost făcută în conformitate cu legea poliţiei generale a Statului (art. 79 *A* punct. *a*, persoana numită nefiind nici doctor, nici licenţiat în drept, nici ofiţer general; 2. că ordonanţa a fost dată de Prefectul poliţiei şi aprobată de Ministerul de interne numai prin abuz de putere întrucât singura autoritate în drept a fixà tariful automobilelor de piaţă este Primăria Municipiului; 3. că sistemul prevăzut în ordonanţă de a se modifică aparatele de taxat, prin poliție la anumite ateliere autorizate, constituie un monopol abuziv și inadmisibil după legile în vigoare; pe temeiul acestor motive reclamanta a cerut anularea ordonanței în întregime și în subsidiar anularea numai acelor articole cari cuprind dispoziții tarifare sau în legătură cu ele (art. 1, 2, 4, 6, 9 și 12).

Având în vedere că autoritățile pârîte au opus dela început incidentul că acțiunea astfel cum a fost formulată tinde la apărarea unor interese individuale ale membrilor Uniunei, cari s'ar simți personal vătămați de dispozițiile ordonanței, iar nu a intereselor nepatrimoniale ale Uniunei în calitatea sa de persoană juridică; că deci această acțiune nu poate fi admisă, mai ales că «Uniunea» nu poate fi privită nici ca un sindicat profesional, căci din actul ei constitutiv art. VII se vede că membrii au subscris suma de 400.000 lei pentru realizarea scopului Uniunei, deși art. 32 alin. ult. din legea persoanelor juridice scutește asociațiile sau sindicatele profesionale de obligația constituirei inițiale a patrimoniului social.

Având în vedere că potrivit art. 2 alin. *a*, *c*, *e*, *f* din statute și art. 5 din actul constitutiv al «Uniunei conducătorilor de automobile», declarată persoană juridică prin sentința No. 33/928 a Trib. Ilfov S. I-a c. c., obiectul acestei asociații este apărarea pe bază comună a intereselor generale, economice, sociale și morale ale membrilor Uniunei, reprezentarea lor prin o acțiune colectivă înaintea instanțelor judiciare și administrative, întreținerea raporturilor dintre membrii Uniunei cu autoritățile și aranjarea prin bună învoială a conflictelor și contestațiilor ivite între membrii Uniunei și terțele persoane; că deoarece reclamanta prin acțiunea de față nu a depășit cu nimic obiectul asociației și dispozițiile statutelor ei, nu i se poate opune pe această cale obiecțiunea că urmărește satisfacerea unor interese de ordin patrimonial ale membrilor ei și că deci constituirea ei n'ar fi regulată și conformă art. 1 din legea persoanelor juridice, odată ce formalitățile de constituire au fost legal îndeplinite și sentința care i-a acordat personalitatea juridică a rămas definitivă; iar argumentul tras din dispozițiile art. 32 legea persoanelor morale nu este concludent, întrucât scutirea sindicatelor profesionale de a-și constitui un patrimoniu inițial este o favoare dată de lege acestui fel de asociații, la care ele pot renunță oricând, în care caz dispoziția legei nu poate fi interpretată împotriva lor; că așadar incidentul nefiind întemeiat, cată a fi respins și a se discută motivele acțiunei.

Având în vedere că, în ce privește primul motiv, din dosarul nr. 6792 depus în instanță de Ministerul de interne se constată că prin înaltul decret regal No. 2143 din 11 Iunie 1930 d-l colonel Marinescu Gabriel a fost delegat a îndeplini funcțiunea de prefect al poliției municipiului București. în locul vacant; că, așà fiind, este constant că funcționarul care a semnat ordonanța atacată a făcut acest act în calitatea sa de prefect al poliției pe care o ocupă în baza decretului regal menționat; că legalitatea acestui decret nu poate fi discutată în instanța de contencios fără a se dovedi de reclamantă vătămarea ce i-a fost adusă prin acel decret pretins ilegal; că deoarece reclamanta nu a dovedit cu nimic că ar fi fost prejudiciată prin acel act de autoritate într'un drept sau într'un interes al său, nu are în această privință acțiune în contencios și prin urmare cel dintâiu motiv al acțiunei sale cată a fi respins ca neîntemeiat.

Având în vedere că, în ce privește cel de-al doilea motiv al acțiunei, chestiunea ce urmează a fi deslegată este aceea de a se ști care este potrivit legilor în vigoare autoritatea competentă de a fixà în municipii și comunele urbane tarifele de curse ale vehiculelor publice.

Având în vedere că ordonanța atacată se întemeiază mai întâi pe art. 53 din legea pentru organizarea poliției generale a Statului din 20 Iulie 1929.

Considerând că acest text prevede că în interesul ordinei și siguranței publice prefectul poliției municipiului București are competența de a interzice sau dispune pe cale de ordonanțe polițienești aprobate de Ministerul de interne anumite acte sau fapte pentru a împiedecà întâmplări vătămătoare persoanelor sau proprietăților și de a luà în general toate măsurile necesare pentru menținerea ordinei publice și prevenirea infracțiunilor.

Considerând că acest drept al prefectului de poliție se referă la atribuțiile sale de supraveghere a ordinei publice în general, în cadrul poliției preventive pe care o exercită, iar nu la reglementarea raporturilor patrimoniale dintre cetățeni, sau, în special, la tarifarea curselor de vehicule; căci nu se poate susține că îndatorirea sa de a vegheà la menținerea ordinei publice și de a preveni infracțiunile îi poate permite să intervină în orice fel de raporturi din orice ramură de activitate sau să impieteze în atribuțiunile altor autorități, fără a comite prin aceasta o imixtiune neîngăduită de legile existente; că, dealtfel, însuși textul prevede că ordonanțele se vor luà cu paza drepturilor cetățenești; că apoi dispozițiile menționatului articol nu sunt îndeplinite de ordonanță nici în forma ei, nefiind înserată în cuprinsul ei și nici cel puțin depusă la dosar aprobarea dată de Ministerul de interne, pe care textul citat o prevede.

Considerând că ordonanța se întemeiază în al doilea rând pe art. 24 al legei circulației pe drumurile publice din 14 Octomvrie 1929 care spune că conducătorii de vehicule sunt obligați a se conformà regulamentelor și ordonanțelor date în cadrul acelei legi în ce privește modul de conducere, pornire și oprire, iuțeală, facerea semnalelor, luminarea, întreținerea vehiculelor și dreptul de control al acelor însărcinați cu supravegherea circulației.

Având în vedere că nici acest text nu prevede că autoritățile polițienești ar fi competente să fixeze tarifele curselor de vehicule, ci el numai enunță principiul că conducătorii vehiculelor sunt obligați a respectà fie regulamentele, fie ordonanțele emise în anumite privințe de autoritățile respective și în cadrul legei; că nicăeri legea circulației nu se ocupă de tarifarea curselor vehiculelor publice; că dealtfel textul citat prevede că atât regulamentele cât și ordonanțele emise în această materie trebuiesc aprobate de Consiliul de miniștri, aprobare care pentru ordonanța atacată nu se dovedește a fi avut loc.

Având în vedere că în desbaterile orale s'a susținut că ordonanța s'ar mai puteà întemeià și pe art. 43 din aceiaș lege a circulației, text pe care ordonanța nu-l menționează.

Considerând că articolul indicat spune în aliniatul 4 că în orașe autoritățile polițienești locale vor puteà prin ordonanțe publicate în *Monitorul Oficial* să impună anumite locuri pentru staționarea vehiculelor în genere și să arate stațiunile unde publicul le-ar puteà găsi, asemenea ordonanțe putând cuprinde dispoziții privitoare la circulația în sens unic, cum și alte dispoziții privitoare la circulația locală, în cadrul prevederilor legei de față.

Considerând că acest articol, care în cuprinsul lui se referă la articolul mai înainte analizat (24), completează dispozițiile acelui articol desemnând autoritatea care este competentă a emite în orașe ordonanțe date în cadrul legei, însă nu și regulamente; că ambele texte atribuiesc autorităților polițienești dreptul de supraveghere și control al vehiculelor adică exercițiul poliției circulației în general, dar nu și dreptul de a reglementà tarifele vehiculelor publice.

Având în vedere că prin urmare articolele citate nu pot servì de temeiu legal al ordonanței atacate, care, dealtfel, nu se poate întemeià nici pe art. 22 alin. 5 din legea pentru organizarea poliției Statului din 20 Iulie 1929 și nici pe art. 1 alin. 2 din legea pentru exploatarea serviciului de cărăușie publică din 11 Iulie 1930.

Considerând că art. 22 alin. 5 din legea poliției Statului stabilește competența serviciului de circulație de pe lângă prefectura poliției municipiului București în următorii termeni: clasarea, verificarea și numerotarea vehiculelor, eliberarea permiselor de circulație, verificarea capacităței profesionale a posesorilor de permise eliberate de organele polițienești, precum și tot ce este referitor la ordine și siguranță în materie de circulație, în conformitate cu prevederile legei circulației; că, în consecință, prezentul articol nu atribuie serviciul de circulație și dreptul de a fixà tarife pentru vehiculele publice, căci clasarea vehiculelor, adică stabilirea categoriilor de vehicule, nu implică și tarifarea curselor făcute de vehiculele publice.

Considerând că art. 1 alin. 2 din legea cărăușiei publice,—lege al cărui obiect este reglementarea exploatărei vehiculelor cu tracțiune mecanică pe drumuri, — exceptează dela regulile ei exploatarea acestor vehicule, când ele circulă în cuprinsul comunelor; că în această privință legea cărăușiei trimite la dispozițiile legei circulației publice, care, după cum s'a arătat mai sus, nu cuprinde nici o normă privitoare la exploatarea propriu-zisă, adică la comercializarea transportului de vehicule; că deci această trimitere nu poate fi interpretată decât în sensul că legea cărăușiei a înțeles să nu se ocupe de exploatarea autobuzelor în cuprinsul comunelor, circulația lor fiind reglementată prin alte dispoziții legale; că deci nici legea cărăușiei nu poate aveà vreo aplicare în speță.

Având în vedere că astfel fiind și întrucât din examinarea articolelor precedente reiese pe deplin că autoritățile polițienești în orașe nu sunt competente a fixà tarifele de cursă ale vehiculelor publice, — fără ca Prefectura poliției Capitalei să facă excepție în această privință, — rămâne a se vedeà care este potrivit legilor în vigoare autoritatea competentă a le stabili.

Având în vedere că legea administrației locale din 29 Iulie 1929, posterioară legei pentru poliția generală a Statului, organizează în comunele urbane și municipii în afară de poliția de Stat, și o poliție comunală; obiectul este pe larg desvoltat în art. 156, legiuitorul prevăzând între altele și asigurarea mijloacelor de transport în interiorul comunelor (alin. *c*); organele ei sunt primarul și delegația consiliului comunal (art. 152 și 159 alin. 12), normele după care se conduce sunt prevăzute în așà numitele regulamente de poliție comunală (art. 106 și 114), iar întocmirea acestor regulamente este dată în competința consiliului comunal (art. 104 alin. 19).

Considerând că potrivit articolului 114 alin. 1 și 4 din legea administrației locale prin regulamentele de poliție comunală se iau măsuri mai cu seamă pentru fixarea prețurilor, controlul vânzărei alimentelor și articolelor de prima necesitate precum și «pentru asigurarea mijloacelor de transport în interiorul comunei și fixarea tarifelor de curse în oraș cu orice vehicule publice».

Considerând că potrivit art. 136 din aceeaș lege delegația consiliului comunal înlocuește consiliul în intervalul dintre sesiuni și decide în locul său în limitele puterilor conferite de consiliu, fără însă a puteà întocmi și regulamente (art. 137), iar potrivit art. 140 delegația stabilește prețul camerilor de hotel, pensiunilor de familie, «prețul transporturilor cu vehicule publice» etc.

Având în vedere că, în conformitate cu articolele citate, în comunele urbane și municipii însărcinarea de a fixà tarifele pentru cursele vehiculelor publice este dată textual în competența consiliului comunal sau a organului său care este delegația consiliului; că tarifele odată stabilite de aceste autorități, trebuiesc cuprinse în regulamentele de poliție comunală cari se întocmesc numai de consiliul comunal.

Având în vedere că aceleași norme sunt aplicabile și municipiului București a cărui lege specială prevăzută de art. 526 din legea administrației locale a fost promulgată ulterior, la 5 August 1929, și care prin art. 56 arată că dispozițiile legei administrative se aplică și orașului București, când nu sunt contrarii legei speciale a municipiului.

Având în vedere că în legea municipiului București nu există nici o dispoziție contrară normelor mai sus arătate; că însă din cauza organizației speciale a Capitalei, legea prevede că regulamentele comunale, deci și regulamentele de poliție comunală care stabilesc diferitele tarife, cad în atribuțiile consiliului general al municipiului care le va întocmi potrivit legei pentru organizarea administrației locale (art. 12 alin. *c* și art. 46).

Considerând că în capitolul IV sub titlul «Poliția comunală» art. 37, legea organizărei Municipiului prevede că prefectul poliției capitalei și agenții polițienești de sub ordinele lui sunt datori a aduce la îndeplinire hotărîrile privitoare la poliția comunală luate de consiliul general al municipiului potrivit dispozițiunilor legei poliției, putând fi supuși în caz de neurmare chiar la măsuri disciplinare.

Considerând că o delimitare și mai precisă a raporturilor dintre poliția comunală și poliția de Stat este edictată prin art. 35 al legei poliției generale a Statului, lege la care articolul precedent din legea municipiului București face trimitere; astfel sub secțiunea VII-a intitulată «Poliția comunală în municipii și comune urbane», legiuitorul prevede că dreptul de reglementare în materie de poliție comunală aparține autorităților comunale, iar executarea măsurilor de aplicare a regulamentelor și ordonanțelor comunale se face de ofițerii și agenții poliției generale a Statului.

Având în vedere că, față de dispozițiile lămurite ale legilor existente, autoritățile polițienești de Stat, cari nu sunt decât organe de execuție ale poliției comunale, fiind obligate a aduce la îndeplinire măsurile luate de consiliul comunal prin regulamentele sale de poliție comunală, nu se pot substitui în atribuțiile acestui consiliu și a emite ele singure regulamente, fără a săvârși prin această procedare un invederat exces de putere.

Având în vedere că întrucât texte precise din legile cari alcătuesc sediul materiei determină autoritatea competentă cu fixarea prețurilor la transporturi de vehicule în interiorul comunelor, la hoteluri, la articole de primă necesitate, la diferite prestațiuni de serviciu etc., și întrucât singur consiliul comunal are căderea a se ocupà de toate aceste chestiuni de natură social-economică (art. 104 alin. 10 și 19, art. 112, 113, 114, 140 legea administrației locale) nu se poate exceptà fără un text de lege clar și categoric numai tarifarea curselor de vehicule pentru a fi trecută în atribuția tocmai a organelor însărcinate cu menținerea și executarea măsurilor luate de consiliu, adică în atribuția autorităților polițienești.

Având în vedere că așadar, potrivit legilor actualmente în vigoare, în comunele urbane și muncipii fixarea tarifelor la vehiculele publice se face de către consiliul comunal care le stabilește prin un regulament de poliție comunală, iar nu de către autoritățile polițienești pe cale de simple ordonanțe; că aceleași norme trebuiesc aplicate și în cuprinsul municipiului București, cu singura precizare că regulamentul de poliție comunală ce determină acele tarife trebuie întocmit de consiliul general al municipiului.

Având în vedere că, în speță, deoarece ordonanța atacată fixează tarife la automobilele de piață în cuprinsul municipiului București fără ca autoritatea care a emis-o să fie îndreptățită de lege a le stabili, urmează ca, admițându-se acțiunea, toate dispozițiunile privitoare la tarife și cele în legătură cu tarifarea din această ordonanță să fie anulate ca ilegale; că deci art. 1, 2, 4, 6, 11, 12 și 13 trebuiesc considerate ca nule și fără ființă, întru atâta întrucât cuprind dispoziții referitoare la tarifarea ce a fost deastădată ordonată sau în raport direct cu ea.

Având în vedere că restul articolelor ordonanței și anume art. 3, 5, 7, 8, 9, 10, 14 și 15, fiind privitoare la atribuțiunile de control și ordine publică date în competența autorităților polițienești, urmează a fi menținute întrucât nu se referă la tarifare, ordonanța fiind în această privință întemeiată și conformă art. 43 din legea circulației pe drumurile publice, deși acest text nu e menționat în conținutul ei.

Având în vedere că deoarece acțiunea reclamantei este admisă pe baza celui de-al doilea motiv, este inutil a se mai examinà și motivul care tinde la anularea ordonanței pentrucă prin ea s'ar institui un monopol în favoarea unor anumite ateliere, — cu atât mai mult cu cât sistemul criticat cade. ca fiind în legătură cu tarifarea și deci cuprins în dispozițiile articolelor anulate.

Având în vedere că în consecință acțiunea reclamantei fiind fondată în parte, urmează a fi admisă ca atare și a se anulà ca ilegale dispozitiile tarifare și cele în legătură cu tarifarea din menționatele articole ale ordonanței atacate prin acțiune.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier G. P. Docan, admite în parte acțiunea.

Decizia civilă No. 432 din 13 Septemvrie 1930.

Președinția d-lui *Mircea Possa*, consilier; asesori d-nii consilieri *N. Georgean* și *G. P. Docan* (redactor al deciziei).

APEL CLUJ II, N. C. 247 din 1929

Cambia semnată de către unul din asociații unei societăți în nume colectiv, având dreptul a reprezentà aceà societate, este opozabilă societății, dacă semnătura s'a făcut în numele ei. (Art. 80, 88, 90 cod. com. ardelean)

In fapt. Cambia din proces, este semnată de firma X, prin semnătura coasociatului Y și este necontestat că este vorba de o societate în nume colectiv. Deasemenea, este constatat că nici prin actul constitutiv și nici prin alt act înregistrat nu s'a conferit unuia singur din societari dreptul de administrare și reprezentarea societății și deci conf. art. 80 din cod. com. fiecare societar este egal îndreptățit să gireze afacerile societăței și să o reprezinte.

In drept. Obligațiunea ce derivă din semnătura unei societăți în nume colectiv este reglementată prin art. 90 cod. com., care prevede că un asociat care are dreptul de a reprezentà societatea în raporturile cu terții, prin actele făcute de el obligă societatea, odată ce acele obligațiuni sunt contractate în numele și în contul societăței.

In speță, din conținutul cambiei din proces se constată că a fost emisă de Y, coasociatul firmei, în numele societăței X, semnată de cel dintâiu, având dreptul de a reprezentà societatea, așà că din acest punct de vedere această cambie este opozabilă societăței în nume colectiv, cât și membrilor ei componenți, ca răspunzători solidari conf. art. 88 cod. com.; urmează deci că reclamantul fiind corect considerat ca creditor cambial al societăței, mandatul cambial de plată bine și legal a fost emis la cererea acestuia contra firmei.

APEL TIMIȘOARA II,
2 Iunie 1930

Amnestie. Ardeal. Corupțiune activă. Fapt prevăzut și pedepsit de art. 470 cod. pen. ardelean. Dacă este exceptat dela amnestie prin art. 2 al legei din 6 Iunie 1929. Soluțiune negativă. Rațiune.

Ideia dominantă la alcătuirea legei de amnestie a fost să se arunce vălul uitării dintr'un interes superior asupra unor infracțiuni cari prin natura lor nu constituesc un serios și permanent pericol pentru securitatea publică.

In consecvență cu principiile legei, s'au exceptat dela amnestie acele infracțiuni cari prin natura lor cât și prin calitatea sau situația specială a infractorilor ar face imposibilă trecerea lor sub uitare.

In adevăr, prin expunerea de motive se articulează că se exceptează de la beneficiul amnestiei infracțiunile săvârșite de funcționarii publici pentru motivul că acestora nu se poate ertà înfrângerea legilor, pe cari erau datori să le apere și apoi tulburările aduse ordinei publice prin faptele lor nu se poate uità.

Aşà fiind, prin art. 2 din lege s'a exceptat dela beneficiul amnestiei şi delictul de mituire.

Dacă ţinem însă seamă de conceptul şi conţinutul legei şi de împrejurarea că legiuitorul s'a călăuzit în largă măsură de textele codului penal român, urmează că şi cu privire la delictul de mituire legiuitorul s'a referit evident la «mită pasivă» adică la faptul funcţionarului care se lasă mituit pentru a se abate dela o lucrare a sa legală, infracţiunea prevăzută şi pedepsită de art. 144 şi urm. cod. pen. român, secţia IV-a «Despre mituirea funcţionarilor publici». Dacă în lege se vorbeşte la plural «mituirile», aceasta se referă la gradaţiunea pedepsei diferită, după funcţiunea ocupată de funcţionarul mituit nici de cum la mituitor.

In codul penal român nu s'a constituit o infracţiune distinctă disciplinând fapta celui ce dă sau oferă mită funcţionarului conrupându-l. Asemenea activitate nu se poate încadrà nici în art. 47 cod. pen. român, fiindcă prin acest text se disciplinează activitatea agentului provocator, care prin mijloacele determinate de text convinge pe autorul material la săvârşirea unei infracţiuni faţă de o terţă persoană.

In cazuri ca cel din cauză, jurisprudenţa a asimilat uneori fapta mituitorului drept ultraj, infracţiune amnestiată, prin art. 1 din legea amnestiei.

Echivalentul acestui soi de infracţiune în legislaţia din Ardeal este disciplinată conform art. 470 cod. pen.

Or, ţinând seama de armonia legei de amnestie în raport cu conceptul şi conţinutul ei, şi pentru a se evità situaţiunea lipsită de logică şi equitate ca aceeaş infracţiune de aceeaş natură şi incriminată în acelaş gen să beneficieze de amnestie în regiunea ţării guvernată de codul penal român, iar în partea ţărei de aplicare a codului penal ardelean să fie exceptată de la amnestie, ceeace ar fi inadmisibil, se impune ca acestei infracţiuni denumită diferit după legiuirea ce guvernează să i se aplice acelaş tratament.

Dacă se mai ià în considerare ideea urmărită în legea amnestiei, cum s'a arătat dejà, şi imperativul că în materie penală orice neclaritate sau inadvertenţă în lege care ar face loc îndoelii se interpretează în favoarea infractorului, iar legile de amnestie, ca orice disciplină penală, fiind a se interpretà restrictiv urmează că mita activă prevăzută de art. 470 precitat nu a fost exceptată dela beneficiul amnestiei ca şi corespectivul ei din codul penal român.

Aşà fiind şi întrucât infracţiunea din cauză a fost săvârşită înainte de 1 Decemvrie 1928 şi nu a intervenit o hotărîre definitivă, ea a fost amnestiată prin dispoziţiunile art. 1 din legea amnestiei dela 6 Iunie 1919 şi prin consecinţă Curtea în temeiul disp. art. 385 pct. III ridicând din oficiu cazul amnestiei, a stins acţiunea publică conform dispozitivului. (C. Ap. Timişoara, s. II-a, dec. pen. 2502.7.929 din 2 Iunie 1930. Preşedinte Nic. Crăciunescu; consilier-raportor Alex. Meculescu).

OBSERVAŢIE. Impărtăşim în totul şi soluţiunea şi considerentele adoptate de Curtea de Apel din Temişoara prin deciziunea rezumată mai sus.

Am mai spus într'o altă adnotaţiune că regula după care trebuie să ne conducem în interpretarea legei de amnestie din 6 Iunie 1929 este aceea că «excepţiunile sunt de strictă interpretare».

Or, în sistemul acestei legi dispoziţiunea cu caracter general este cea înscrisă în art. 1 care declară amnistiate toate infracţiunile săvârşite sau încercate până la data de 1 Decemvrie anul 1928.

Excepţiunea dimpotrivă se găseşte înscrisă în art. 2 al legei, articol care tocmai din cauza acestui caracter trebuie să primească o interpretare strictă, iar în îndoială să se deà prioritate dispoziţiunei generale din art. 1.

Cum art. 2 a fost elaborat în condiţiunile cu totul neprielnice unei exprimări clară, categorică şi sistematică, din cauza deosebirei de nomenclatură în denumirea infracţiunilor şi de topografie în aşezarea lor în cele trei coduri penale aplicabile astăzi în România, firesc este ca la tot pasul să ne lovim de dificultăţi, nedumeriri şi lipsuri cari dau loc la cele mai grave îndoeli.

In atari împrejurări interpretul nu poate ajunge la soluţiuni înţelepte şi conforme cu finalitatea pe care e chemat să o realizeze, decât ridicându-se până la acel complex de consideraţiuni cari au determinat pe legiuitor să acorde amnistia şi cari l-au călăuzit în delimitarea beneficiului ei.

Or, urcând pe culmea acestor consideraţiuni, desigur că nu vom puteà găsi acolo că legiuitorului a putut măcar concepe o clemenţă regionalistă, în sensul că unul şi acelaş fapt penal să fie iertat într'un colţ de ţară şi exclus iertării în alt colţ de ţară. Dacă legiuitorului din 1929 i se pot reproşà multe inabilităţi, nu i se poate pune în spinare o atare enormitate.

Desigur este contrariu tuturor intereselor de închegare a României întregite, că încă mai avem şi astăzi fapte cari sunt pedepsite într'o parte a ţării şi nepedepsite în alta. Dar oare pentru cari fapte s'ar fi cuvenit mai întâiu şi mai justificat gestul de clemenţă decât tocmai pentru aceste fapte pe cari o parte din locuitorii ţărei le poate săvârşi fără ca legea penală să-i atingă, iar altă parte cade sub rigorile ei? Tocmai acest tratament deosebit impuneà legiuitorului să aibă în vedere în primul rând acele fapte a căror incriminare este profund discutabilă din moment ce Statul nu le reprimă pretutindeni.

Or, în sistemul codului penal din vechiul Regat corupţiunea activă, adică oferirea de mită, nu este pedepsită. Incercările ce s'au făcut de a se încadrà acest fapt în prevederile art. 47 cod. pen. rom. sau de a se considerà prin el însuş ca un ultragiu sunt nu numai criticabile, dar absolut nelegale.

Când legiuitorul în art. 2 al legei de amnistie din 1929 a exceptat şi delictul de mituire, această excepţiune nu a putut privì decât o corupţiune pasivă adică luarea de mită, singura pedepsită de codul din vechiul Regat.

Zicem nu a putut privi decât mituirea pasivă, fiindcă orice excepţiune priveà întregul teritoriu al ţării, neexistând excepţiuni speciale unei anumite provincii. Or, dacă am admite că s'a exceptat şi corupţiunea activă, atunci ne-am abate dela ideia dominantă că legiuitorul nu a creiat excepţiuni cu caracter local.

Cum corupţiunea activă este o infracţiune conexă dar perfect distinctă de corupţiunea pasivă în sistemul tuturor legilor cari pedepsesc şi pe mituitor, nu se poate susţine că prin termenul «mituirile» din art. 2 al legei din 6 Iunie 1929 s'a înţeles şi mituirea activă, fiindcă denumirile cuprinse în art. 2 nu cuprind decât acele fapte ilicite penale cari sunt comune tuturor legiuirilor aplicabile astăzi în România, or, în denumirea «mituire» comună celor trei legiuiri nu este decât mituire pasivă. Deci termenul «mituirile» nu poate fi interpretat decât în acest sens restrictiv. Cât pentru «pluralul» întrebuinţat de legea de amnistie explicaţiunea dată de deciziunea ce adnotăm este perfect concludentă, întrucât în sistemul legei penale corupţiunea pasivă nu este incriminată pe un tip unic, ci sunt mai multe tipuri de mituire pasivă şi deci legea amnistiei a putut folosì pluralul «mituirile».

Iată pentru ce aprobăm în totul judicioasa deciziune a Curţei de Apel din Temişoara.

VINTILĂ DONGOROZ

TRIB. BAIA, 18 Ian. 1930

Vânzare silită. Urmărirea silită a unui imobil în indiviziune. Contestaţie la executare bazată pe starea de indiviziune. Dacă debitorul urmărit este în drept să facă această contestaţie. (Art. 494, 525 pr. civ. şi 1825 cod. civil).

Contestaţia la o urmărire imobiliară, bazată pe starea de indiviziune a imobilului urmărit, o poate face atât debitorul coproprietar, cât şi ceilalţi comoştenitori nedatori, interesul fiind însăş consideraţiunile de ordine publică care au creeat dispoziţiunile art. 494 şi 525 pr. civ. în materie de executare silită.

Din combinaţiunea art. 1825 cod. civ. şi 494 pr. civ., rezultă că creditorii personali ai comoştenitorilor sau coasociaţilor, nu vor puteà urmări şi scoate în vânzare partea indiviză a datornicului în imobilele moştenirei sau societăţei, decât dacă vor cere în prealabil partajul imobilelor ce se află în indiviziune.

Prin excepţie dela acest principiu, aliniatul 2 din art. 494 pr. civ., admite vânzarea părţii indivize în cazul când câtimea debitorului coproprietar este neîndoelnic stabilită şi lămurită şi când indiviziunea se raportă la un imobil determinat care nu face parte dintr'o universalitate de bunuri, simpla stare de indiviziune într'un imobil determinat, nu poate face ca drepturile coproprietarilor asupra acelui imobil în comun să nu poată fi certe şi lichide şi deci să nu se poată urmări de creditori potrivit art. 494 alin. 2 pr. civ. (Trib. Baia, Fălticeni. Sent. civilă No. 9 din 18 Ianuarie 1930. Gh. Petruc, judecător redactor).

OBSERVAŢIE. Creditorii au, cu privire la succesiunea căzută debitorului lor, următoarele drepturi: 1. Dreptul de a se opune ca împărţeala să se facă în lipsa lor (art. 785 cod. civ.); 2. dreptul de a interveni la împărţeală (art. 785 cod. civ.); 3. dreptul de a provocà împărţeala în numele debitorului lor (art. 974 cod. civ.). Acest drept din urmă devine chiar o obligaţie pentru creditori atunci când voesc să pue în vânzare pe cale de urmărire şi de expropriere forţată, conform art. 494 al. 1 pr. civ. şi 1825 cod. civ., bunurile imobile revenind debitorilor lor în succesiunea indiviză, deoarece porţiunile acestora în succesiune nu sunt nici cunoscute, nici determinate, ceeace urmează a se şti numai după împărţeală; se exceptează cazul prevăzut de art. 494 al. 2 pr. civ., când câtimea părţei debitorilor este neîndoelnic stabilită şi lămurită (lichidă), caz în care se poate pune în vânzare partea indiviză, fără a mai fi nevoe a se efectuà în prealabil împărţeala.

Bine înţeles, în acest de al treilea caz, creditorii lucrează în virtutea acţiunei oblice sau indirecte, în numele debitorilor lor, deoarece nu ar puteà intentà acţiune în împărţeală în numele lor decât în cazul când ar fi cesionari de drepturi indivize din succesiune. (A se consultà: Mourlon, III, No. 1736; Aubry et Rau, VIII, par. 778, par. 778, pag. 461, 462; Dalloz, Rép., Vente publique d'immeubles, No. 94, 123: Huc. XIV, No. 241; Baudry et Loynes, Privilèges et hyppothèques, III, No. 2636; Guillouard, Privilèges et hypothèques, IV, No. 2176; Planiol, II, No. 197; Alexandresco, IX, pag. 544; X, pag. 763 urm.; Cass. fr. req. 11 Decemvrie 1882, *D. P.* 1884, I, 36; Cas. I, 169 din 24 Maiu 1882; *Bul. Cas.* pag. 563; C. Apel Galați s. I, 144 din 19 Nov. 1886, *Dreptul*, 77 din 1887; C. Apel București s. I, 38 din 23 Fevruarie 1894, *Dreptul*, 27 din 1894; Cas. I, 224 din 1897, *Bul. Cas.* pag. 813 din 7 Octomvrie 1909, *Jurisprudența* 33 din 1909; Cas. II, 30 din 25 Februarie 1911. *Jurisprudența*, 15 din 1911; C. Apel București s. IV, *Dreptul*, 66 din 1913; Trib. Tecuci, 19 Februarie 1913, *Dreptul*, 1913; Cas. I, 234 din 25 Aprilie 1916, *Jurisprudența Rom.*, 24 din 916; Cas. I; 105 din 19 Ianuarie 1925, *Jurispr. Rom.*, 13 din 1925; Trib. Dolj s. III, 288 din 22 Septemvrie 1925. *Justiția Olteniei*, 14—16 din 1925; Trib. Buzău s. I, 162 din 11 Maiu 1926, *Jurispr. Generală*, 1926, No. 1174).

Chiar în cazul când càtimea părții indivize a debitorului ar fi neîndoelnic stabilită și lămurită, caz în care, potrivit dispozițiumunilor art. 494 al. 2 pr. civ., creditorul poate urmărì și pune în vânzare partea indiviză fără a mai provocà în prealabil împărțeala, creditorul poate cere în prealabil împărțeala în scop de a se individualizà acea parte din imobile cuvenită debitorului său, pentru ca apoi s'o pună în vânzare, deoarece acest drept nu-i este ridicat prin nici o dispozițiune din lege, ci din contră îi este recunoscut prin art. 974 cod. civ., după care creditorul poate exercità toate drepturile și acțiunile debitorului său afară de acele cari îi sunt exclusiv personale și din care nu face parte și acțiunea în împărțeală. (A se consultà: Alexandresco, X, pag. 765 nota 2; Cas. I, 166 din 1903, *Bul. Cas.*, pag. 361).

S'a decis că dispozițiunile art. 1825 cod. civ. și 494 al. 1 pr. civ., își găsesc aplicațiunea numai în cazul când obiectul succesiunei se compune din o universalitate de bunuri, deoarece în acest caz comoștenitorii fiind în indiviziune în privința tuturor acestor bunuri, nu se poate ștì dacă imobilul ce se urmărește de creditor, pentru partea ce se cuvine debitorului său, nu va cădeà la facerea împărțelei în lotul altui comoștenitor, caz în care, în virtutea efectului declarativ al partajului prevăzut de art. 786 cod. civ., urmărirea făcută nu va aveà nici un efect, întrucât debitorul va fi considerat că nu a avut niciodată vreo parte în acest imobil. In cazul însă când indiviziunea există numai în privința unui singur imobil și partea fiecărui copărtaș în imobil este determinată, partea debitorului în acel imobil poate fi vândută de creditorii săi, înainte de facerea împărțelei, deoarece dreptul copărtașului debitor în acel imobil nu poate încetà atât în cazul când imobilul s'ar împărți în natură cât și în cazul când împărțeala s'ar face prin licitație. (A se consultà: Duranton, XXI, No. 13; Dalloz, Rép. Suppl. *Vente publique d'immeubles*, No. 26; Baudry et Loynes, *Privilèges et hypothèques*, III, No. 2638, 2639; Guillouard, *Privilèges et hypothèques*, IV, No. 2180; Alexandresco, X, u. 765; Bruxelles, 25 Martie 1850, *D. P.* 1852, II, 1; Grenoble, 15 Martie 1855, *D. P.* 1885, II, 301; Cas. II, 28 din 29 Februarie 1876, *Bul. Cas.* pag. 60; Cas. S. U., 9 din 10 Noemvrie 1878; *Bul. Cas.* pag. 438; C. Apel București s. I, 126 din 31 Maiu 1882, *Dreptul* 61 din 1882; C. Apel București s. I, 35 din 11 Febr. 1884, *Dreptul* 29 din 1884; C. Apel București s. I. 135 din 25 Sept. 1886, *Dreptul*, 70 din 1886; C. Apel București s. III, 30 din 3 Febr. 1887, *Dreptul*, 25 din 1887; Cas. II, 123 din 1 Oct. 1890, *Bul. Cas.* pag. 1162; Cas II, 88 din 4 Iunie 1891; *Bul. Cas.* p. 798 Cas. II, 60 din 28 Maiu 1890; *Bul. Cas.* pag. 734; C. Apel Craiova s. I, 8 Aprilie 1894, *Dreptul* 59 din 1894; Cas. I, 206 din 17 Maiu 1891, *Bul. Cas.* pag. 585; Cas. II, 57 din 1896, *Bul. Cas.* pag. 614; Cas. II, 97 din 1896, *Bul. Cas.* pag. 876; Cas. I, 156 din 1912, *Bul. Cas.* pag. 380; C. Apel Constanța 117 din 6 Martie 1925, *Justiția Dobrogei*, 6—7 din 1925; Contra: C. Apel Iași s. I, 8 Febr. 1889; *Dreptul* 29 din 1889; Trib. Iași s. III, 225 din 18 Oct. 1890, *Dreptul* 70 din 1890).

Dispozițiunile art. 1825 cod. civ. și 494 pr. civ. își găsesc aplicațiunea, după părerea dominantă, nu numai la imobile ci și la lucrurile mobile aflate în indiviziune. (A se consultà: Aubry et Rau, VIII, par. 777, nota 12, pag. 457; Bioche, *Dictionnaire de procédure*, Saisie-exécution, No. 62; Carré et Chauveau, *Lois de la procèdure*, IV, questions 1993, 1994; Baudry et Loynes, *Privilèges et hypothèques*, III, No. 2645; Planiol, II, No. 197; Bordeaux, 29 Martie 1870, *D. P.* 1881, I, 418; Civ. 29 Martie 1887, *D. P.* 1887, I, 454; Contra: Civ. 23 Martie 1881, *D. P.* 1881, I, 417; Comp.: Alexandresco, IX, pag. 545; X. pag. 765).

Dispozițiunile art. 1825 cod. civ. și 494 pr. civ. își găsesc aplicațiunea numai în cazul când urmărirea se face de creditorii personali ai unui comoștenitor, iar nu și în cazul când urmărirea se face de creditorii succesiunei sau de creditorii tuturor copărtașilor. (A se consultà: Demante et Colmet de Santerre, IX, No. 200 bis IV; Carré et Chauveau, V, question 2198; Aubry et Rau, VIII, par. 778, nota 14, pag. 461; P. Pont, *Privilège et hypothèques*, II, No. 10; Dalloz, Rép. *Vente publique d'immeubles*, No. 102; Suppl., *Vente publique d'immeubles*, No. 22; Huc. XIV, No. 241; Baudry et Loynes, *Privilèges et hypothèques*, III, No. 2640; Alexandresco, X, pag. 763, nota 2; Bordeaux, 24 Ianuarie 1901, *D. P.* 1902, II, 189; Montpeellir, 2 Decembr. 1901, *D. P.* 1902, II, 481; C. Apel Iași s. I, 24 Ianuarie 1894, *Dreptul* 21 din 1894).

Dacă, în dispreţul dispozițiunilor art. 494 al. 1 pr. civ., creditorul urmărește și pune în vânzare partea devălmașă a debitorului său în imobilele moștenire, care nu este stabilită și lămurită, debitorul sau oricare dintre comoștenitori, are dreptul să facă opoziție la urmărire, potrivit dispozițiunilor art. 525 pr. civ. la tribunalul a cărui hotărîre se execută, pentru a se scoate de sub urmărire imobilul indiviz, până ce creditorul va provocà partajul. (A se consultà: Aubry et Rau, VIII, par. 778, pag. 463; Carré et Chauveau, V, question 2198; Dalloz, Rép., *Vente publique d'immeubles*, No. 116; Suppl., Vente publique d'immeubles, No. 28; Cas. I, 129 din 7 Aprilie 1869, *Bul. Cas.* pag. 169; Cas. I, 214 din 4 Iunie 1885, *Bul. Cas.* pag. 488; C. Apel Iași, s. I, 8 Febr. 1889, *Dreptul*, 29 din 1889; Cas. I, 384 din 1904, *Bul. Cas.* pag. 1223; Trib. Dolj s. III, 288 din 22 Sept. 1925, *Justiția Olteniei*, 14—16 din 1925).

Dispozițiunile art. 1825 cod. civ. și 494 pr. civ. își găsesc aplicațiunea, după părerea dominantă, în toate cazurile în care există comunitate sau indiviziune, din orice împrejurare iar nu numai atunci când indiviziunea rezultă din succesiune sau din societate. (A se consultà: Demante et Colmet de Santerre, IX, No. 200 bis II, III; Carré et Chauveau, V, question 2198; Dalloz, Rép., *Vente publique d'immeubles*, No. 106, 108; Huc, XIV, No. 241 bis; Planiol, II, No. 197; Alexandresco, IX, pag. 544, 545; Douai, 2 Maiu 1848, *D. P.* 1849, II, 184; Trib. civ. Charolles, 20 Febr. 1902, *D. P.* 1903, II, 64; Contra: Aubry et Rau, VIII, par. 778, nota 20, pag. 462 urm.; Dalloz, Rép., *Vente publique d'immeubles*, No. 107; Baudry et Loynes, *Privilèges et hypothèques*, III, No. 2639; Guillouard. *Privilèges et hypothèques IV*, No. 2180).

N. GEORGEAN
Consilier la Curtea de Apel București

TRIB. HOTIN, 24 Maiu 1930

Basarabia. Soc. anonimă. Vacanță. Incetare. Bunuri. Legi. Suveranitate teritorială. Sediu. Strămutare. Autorizare de funcționare. Act de autoritate. Oportunitate.

1. *Potrivit principiilor din codul civil român cât și celor din codul civil rus, averea unei societăți anonime pe acțiuni nu devine vacantă prin încetarea ființei juridice a societăței, preexistența unei societăți neavând efect decât cu privire la personalitatea morală a societăței, o societate inexistentă fiind lipsită de personalitate, această lipsă neavând alt efect decât de a face ca averea să fie considerată ca proprietate indiviză a acționarilor.*

2. *Potrivit principiilor generale de drept, legile unei țări fiind emanațiunea suveranităței ei, nu pot să-și găsească aplicațiunea în țara în care nu a recunoscut regimul dela care emană acele legi.*

Decretul sovietic din 2 Maiu 1918 pentru etatizarea fabricelor de zahăr prevăzând confiscarea averei particulare, nu-și poate aveà aplicațiunea în România fiind contrariu ordinei ei sociale.

3. *Averea unei societăți anonime nu poate fi socotită abandonată și ocupată de altă persoană decât dacă aceasta persoană a ocupat averea în numele ei propriu.*

4. *Nulitatea trasă din strămutarea sediului unei societăți și condițiunile convocărei adunărei generale nu au de efect desființarea juridică a societăței, iar statul nefiind acționar nu poate discutà aceste nulități.*

5. *Autorizația de funcționarea unei societăți dată de Consiliul de Miniștri fiind un act administrativ de autoritate, oportunitatea ei nu poate fi cenzurată de Tribunal, fiind lăsată la suverana apreciere a guvernului.*

TRIBUNALUL: Asupra acțiunei civile intentată de Ministerul de Finanțe prin petițiunile înregistrate sub No. 39.472 și 46.071/929 în contra lor Zaharia Esmanschi domiciliat în comuna Sarojani județul Hotin și societatea anonimă pentru industrii agricole Zarojani cu sediul în București strada Italiana No. 6 bis prin reprezentantul său legal, spre a fi obligați în calitate de ocupanți fără titlul, a lăsà în deplină și exclusivă proprietate a statului român fabrica de zahăr Zarojani din comuna Zarojani județul Hotin cu toate imobilele, accesoriile instalațiile, depozitele și terenurile aferente care se compune din suprafața de 2100 hectare pământ arabil delimitabil din moșiile Zarojani, Stăuceni, Dolineni și Cristinești-Doljoc, precum și 224 hectare teren sub fabrică, conace dependințe, vii, livezi, din moșiile Zarojani, Sirauți, Cristinești, Silăuți Stăuceni, Doljoc, Dolineni, Rucșin, Sanger, Capelauvca şi Levinţi în limitele prevăzute în actele de proprietate.

Având în vedere actele dela dosar cum şi concluziunile puse de părţi în instanţă.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

In anul 1890 s'a constituit în oraşul Petrograd din Rusia o societate anonimă denumită «Societatea anonimă industrială Zarojani», al cărei obiect şi scop erà exploatarea fabricei de zahăr şi altor industrii situate în comuna Zarojani, acest judeţ. Această societate cu sediul în Rusia neavând altă avere decât aceasta din Basarabia, odată cu isbucnirea revoluţiei ruseşti a fost împiedecată să-şi mai exercite drepturile sale asupra fabricei de zahăr care a fost distrusă în întregime de către armatele ruse care se întorceau de pe front în plină anarhie. Cum însă societatea nu înţelesese să abdice dela drepturile sale, în ziua de 17 Septemvrie 1918 ţine o adunare generală în oraşul Kiev, situat în partea de sud a Rusiei, ce nu căzuse însă sub stăpânirea guvernului sovietic şi cu această ocazie pârîtul Zaharia Esmanschi a fost ales membru în consiliul de administraţie şi i s'a dat împuternicirea de director girant al societăţei. Pentru a-şi puteà îndeplini misiunea sa, pârîtul Zaharia Esmanschi se reîntoarce în ţară şi după ce a obţinut cetăţenia română, ca unul din cei ce îşi avusese domiciliul în Basarabia, a convocat o adunare generală a societăţei care a avut loc în ziua de 20 Iunie 1920 cu care ocazie s'a ratificat strămutarea societăţei în comuna Zarojani, judeţul Hotin. In urma intervenţiunilor făcute de pârîtul Zaharia Esmanschi societatea, prin decretul regal No. 2792 publicat în *Monitorul Oficial* din 8 Iulie 1920, obţine autorizaţiunea guvernului român de a funcţionà în România, autorizaţie ce i-a fost dată pe baza jurnalului Consiliului de Miniştri No. 1677 din 27 Iunie 1920 şi raportului No. 20.065 din 2 Iulie 1920 către Suveran al Ministerului de Industrie şi comerţ. Astfel societatea a funcţionat până la 15 Iunie 1921, când pârîtul Zaharia Esmanschi în calitate de acţionar a transmis în scopul naţionalizărei averea vechei societăţi prin actul constitutiv autentificat de Tribunalul Ilfov secţia de notariat sub No. 13.253 din 15 Iunie 1921 nouei societăţi anonime pentru industrii agricole Zarojani, care a continuat să funcţioneze fiind recunoscută de statul român cu ocaziunea lucrărilor de expropriere, când i-a şi expropriat cea mai mare parte din proprietăţile sale.

Având în vedere că Ministerul de Finanţe revendică această avere dela pârîţii Zaharia Esmanschi şi societatea anonimă pentru industrii agricole Zarojani ca fiind nişte ocupanţi fără titlu.

Considerând că potrivit atât dispoziţiunilor din articolele 406 şi 1167 din codul civil rus cât şi dispoziţiilor din art. 477 şi 646 cod. civil român, bunurile vacante aparţinând statului, Ministerul de Finanţe, astfel cum a stabilit Tribunalul în majoritate, are calitatea de a le revendicà în numele lui.

Că odată stabilit aceasta, urmează a examinà cari sunt temeiurile juridice a acţiunei pentru a vedeà dacă vreunul din ele pot conduce la admiterea ei.

Având în vedere că primul temei al acţiunei reclamantului este tras din faptul că societatea anonimă industrială din Zarojani cu sediul în Petrograd, fiind desfiinţată prin decretele ruseşti de etatizare, bunurile ce i-au aparţinut devenind bunuri fără stăpân în virtutea textelor enunţate mai sus şi art. 19 din legea, timbrului au devenit proprietatea statului, iar al doilea temei rezultând din faptul că societatea şi-a pierdut fiinţa sa juridică prin faptul că nu a îndeplinit formalităţile prevăzute de decretul lege No. 1731 din 4 Maiu 1919 şi nici nu a obţinut în regulă autorizaţiunea de funcţionare.

Că prima chestiune de care are a se ocupà Tribunalul şi care apare decisivă în soluţionarea procesului, este aceea de a şti dacă o acţiune de revendicare a averei unei societăţi se poate întemeià pe pretenţiunea că averea a devenit vacantă prin încetarea fiinţei juridice a societăţei.

Că pentru soluţionarea acestei chestiuni de drept, apare necesar a examinà ce lege urmează a aplicà în speţă, codul civil rus devenit legea română pe baza anexiunei sau codul civil român introdus în Basarabia prin legea din 1 Iunie 1928 şi eventual legea timbrului deoarece reclamantul prin acţiunea sa invocă toate aceste texte de lege.

Considerând că reclamantul pretinzând că aceste bunuri au devenit vacante odată cu disparițiunea vechei societăţi ruse ce a avut loc la 2 Maiu 1918, prin efectul decretului lege de naţionalizarea fabricelor de zahăr sau la data de 4 Maiu 1919 prin efectele decretului lege No. 1731 pentru introducerea codului comercial în Basarabia, deci la o epocă când codul civil român nu fusese introdus în această parte a ţărei, singura lege aplicabilă în speţă este codul civil rus.

Considerând că chestiunea bunurilor vacante este reglementată de legiuitorul rus prin articolele 406, 1162 şi 1167 codul civil.

Că potrivit jurisprudenţei constante a Senatului Ocârmuitor rus aceste texte de lege nu sunt aplicabile persoanelor morale de drept privat, ci numai persoanelor fizice sau persoanelor morale de drept public, a căror avere în caz de dispariţiune nu devine proprietatea acţionarilor, astfel cum devine averea societăţilor anonime.

Considerând că această interpretare mai reese şi din faptul că dreptul de dobândire prevăzute în suscitatele texte este considerat un drept de dobândire prin succesiune, ceeace implică că textele invocate sunt aplicabile numai la persoanele fizice.

Considerând că reclamantul nu a pretins că averea funcţionarilor societăţei Zarojani este vacantă şi nu a cerut revendicarea acţiunilor societăţei Zarojani ca o cotă parte din averea societăţei cuvenită acelor acţionari, care ar fi încetat din viaţă, caz în care ar fi trebuit să dovedească că s'a conformat dispoziţiunilor din articolul 1162 codul civil rus, adică că a făcut publicaţiunile prealabile pentru dobândirea averei acelor acţionari în caz când în termenul de 10 ani nu s'ar fi prezentat moştenitorii acţionarilor absenţi sau dispăruţi.

Că nici după textele codului civil român, de altfel inaplicabile în speţă, nu se poate susţine că averea unei societăţi anonime pe acţiuni poate devent vacantă prin dispariţiunea societăţei, preexistenţa unei societăţi neavând efect decât cu privire la personalitatea morală a societăţei, o societate inexistentă fiind lipsită de personalitate, această lipsă neavând însă alt efect decât de a face ca averea să fie considerată ca proprietatea indiviză a acţionarilor.

In ce priveşte teoria bunurilor abandonate din dreptul francez, pe lângă că nu a fost invocată prin petiţiunea introductivă de instanţă, ca temei juridic al acţiunei, şi deşi această teorie este foarte controversată, nici nu poate fi invocată cu succes în speţă.

Considerând că între condiţiunile de exerciţiu al drepturilor statului asupra bunurilor abandonate admise de doctrina franceză este şi aceea ca persoana să fi dispărut sau să fie abandonat bunul.

Că în ceeace priveşte abandonul, când e vorba de o persoană morală de drept privat, de o societate anonimă cum e în speţă, nu se poate susţine că averea a fost abandonată şi ocupată de o altă persoană, decât dacă aceasta persoană ar fi ocupat averea în numele ei propriu.

Că în speţă din toate actele dela dosar reese că societatea nu şi-a abandonat bunurile sale, ci din contră că a continuat să funcţioneze, iar averea să fie stăpânită întotdeauna în numele ei.

Că în ceeace priveşte articolul 19 din legea timbrului la care s'a referit deasemeni reclamantul în sprijinul acţiunei sale este deasemenea inaplicabil în speţă, acest text referindu-se numai la patrimoniile defuncţilor, morţi fără moştenitori şi fără testament.

Având în vedere că reclamntul a mai dedus inexistenţa societăţei din decretul sovietic din 2 Maiu 1918.

Considerând că potrivit principiilor de drept legile unei ţări fiind emanaţiunea suveranităţei ei, nu pot să-şi găsească aplicaţiunea în ţara care nu a recunoscut regimul dela care emană acele legi.

Că aceste principii admise în mod constant de jurisprudenţa franceză până la data când a recunoscut guvernul sovietic, urmează a-şi aveà aplicaţiunea şi la noi, cu atât mai mult cu cât lipsa relaţiunilor dintre statul român şi guvernul sovietic este datorit refuzului constant al Sovietelor de a recunoaşte, astfel cum au făcut celelalte puteri ale Europei, alipirea Basarabiei la patria mamă.

Dar chiar dacă s'ar admite astfel cum pretinde reclamantul, că legile sovietice nu pot fi respinse de plano, ci trebuiesc aplicate dacă nu aduc o atingere ordinei publice din România, încă Tribunalul nu poate să ia în consideraţie decretul sovietic din 2 Maiu 1918, pentru următoarele consideraţiuni:

In adevăr, dacă naţionalizarea fabricelor de zahăr a avut ca efect desfiinţarea societăţilor anonime care se ocupau cu fabricaţiunea zahărului, astfel după cum se pretinde că se exprimà doctrina sovietică, apoi această inexistenţă este proclamată numai ca o consecinţă a naţionalizărei, societăţile încetând a exista din lipsă de obiect sau pentru ca obiectul a devenit ilicit prin interzicerea exploatărilor fabricelor de zahăr de către particulari.

Că susţinerea reclamantului că aplicarea acestui decret sovietic nu ar fi contrarie ordinei sociale române pentru că Ministerul nu ar fi cerut revendicarea averei pe baza acelui decret, nu poate îndritui câtuş de puţin Tribunalul a se referi la acel decret, pentrucă dacă Ministerul relamant a invocat şi alt temei juridic spre a ajunge la admiterea acţiunei sale nu e mai puţin adevărat că a invocat în acelaş timp şi inexistenţa societăţei pe care a căutat să o deducă dintr'o lege sovietică de confiscarea averei particulare care e contrarie ordinei sociale din România, unde dreptul de proprietate este garantat de Constituţia ţărei care este baza fundamentală a ordinei noastre de stat.

Considerând că şi instanţa noastră supremă prin deciziunea No. 233 din 13 Februarie 1929 s'a pronunţat în acelaş sens într'o speţă identică, unde se puneà aceeaş problemă a revendicărei unei averi ca consecinţă a inexistenţei unei societăţi dedusă din decretele de naţionalizare, a căror aplicare apare şi mai îndoelnică în privinţa societăţillor ce îşi au întreaga sau cea mai mare parte din averea lor în afară de teritoriul sovietic, astfel cum este cazul în speţă, asemenea societăţi continuând a aveà un obiect şi funcţionarea lor neputând fi împiedecată de decretele sovietice care nu pot aveà repercusiuni în afară de teritoriile statului sovietic, de altfel după cum recunoaşte şi însăş guvernul sovietic prin circulara No. 42 din 12 Aprilie 1921.

Că, prin urmare, societatea anonimă Zarojani constituită în anul 1890 la Petrograd nefiind desfiinţată prin efectul decretelor sovietice, bunurile sale nu au putut deveni bunuri fără stăpân şi ca atare primul temei al acţiunei reclamantului este nefondat.

In ce priveşte al doilea temei al acţiunei reclamantului, tras după susţinerea lui din neîndeplinirea formalităţilor prevăzute de decretul lege No. 1731 din 4 Maiu 1919 şi neobţinerea regulată a autorizaţiunei de funcţionare a societăţei.

Având în vedere că din procesul verbal al adunărei generale ce a avut loc la Kiev în ziua de 17 Septemvrie 1918, act prezentat de pârît în original în instanţă şi a cărui autenticitate nu poate fi contestată fiind prezentat notarului public Nalbardov din oraşul Sevastopol la 26 Iulie 1919, se constată că pârîtul Zaharia Esmanschi cu ocaziunea acelei adunări generale a fost ales membru în consiliul de administraţie a societăţei şi i s'a dat împuternicirea de director girant al ei.

Că prin urmare pârîtul Zaharia Esmanschi a avut calitatea să vină în ţară şi să facă toate formalităţile legale pentru funcţionarea societăţei.

Considerând că criticile aduse de reclamant modului de strămutarea sediului societăţei şi condiţiunilor în care s'a ţinut adunarea generală din ziua de 20 Iunie 1920 sunt lipsite de interes pentru că nu din strămutarea sediului societăţei deduc pârîţii că formele legale au fost îndeplinite ci din faptul obţinerei autorizaţiunei de funcţionare a societăţei şi facerea publicaţiunilor legale.

Că în afară de faptul că statul nu are calitatea să discute toate nulităţile de care ar fi isbită convocarea unei adunări generale, el nefiind acţionar, dar aceste nulităţi chiar dacă ar existà încă nu ar puteà aveà drept efect desfiinţarea juridică a societăţei.

Că împrejurările de forţă majoră deduse din revoluţia rusească şi lipsa raporturilor diplomatice dintre România şi guvernul sovietic justifică în drept convocarea adunărei în ţara unde societatea îşi aveà averea şi eventualele contravenţiuni la statute care nu se mai puteau respectà în toată rigoarea lor cu privire la modul, condiţiunile şi locul convocărei cum şi la modul depunerei acţiunilor.

In ceeace priveşte autorizaţia de funcţionare dată la 2 Iunie 1920 conform art. 238 şi urm. codul de comerţ, prin decretul regal No. 2792 publicat în *Monitorul Oficial* din 8 Iulie 1920, pe baza jurnalului Consiliului de Miniştri No. 1677, fiind un act administrativ de autoritate şi în parte chiar de guvernământ, nu poate fi cenzurată de Tribunal, chestiunea oportunităţei autorizărei fiind lăsată la suverana apreciere a guvernului.

Că deasemeni obiecţiunea reclamantului privitoare la tardivitatea publicaţiunilor trebuie înlăturată ca nefondată, dispoziţiunile decretului No. 1731 din 4 Maiu 1919 fiind aplicabile numai societăţilor care aveau la data unirei sediul sau sucursala în Basarabia, nu şi societăţilor care nu aveau la acea dată nici la 4 Maiu 1919 sediul sau sucursala în Basarabia, şi care dacă ulterior au fost autorizate să-şi stabilească un sediu secundar sau o sucursală în Basarabia urmà să facă publicaţiunile la data autorizărei astfel cum sa şi procedat în speţă.

Că de altfel chestiunea valabilităţei publicaţiunilor a fost rezolvată de către Curtea de Apel Chişinău prin deciziunea No. 1 din 5 Februarie 1921, care după desbateri contradictorii cu Ministerul public ca reprezentant al interesului general, autorizând publicaţiunile, această hotărîre are autoritate de lucru judecat faţă de toată lumea şi ca atare şi al doilea temei juridic al acţiunei reclamantului devine nefondat.

In ce priveşte obiecţiunea neregularităţei transmisiunei patrimoniului societăţei ruse Zarojani către noua societate română, pe consideraţiunea că această transmisiune sa făcut personal de pârîtul Zaharia Esmanschi.

Considerând că statului nefiindu-i acordat de nici un text de lege calitatea de a face asemenea obiecţiune şi neputând să-şi creeze drepturi din atare neregularităţi, singuri care ar puteà să se plângă de neregularitatea eventuală a transmisiunei patrimoniului vechei societăţi la cea nouă, ar fi vechea societate sau creditorii ei, şi ca atare şi din acest punct de vedere acţiunea reclamantului apare nefondată.

Că Tribunalul socotind acţiunea reclamantului nefondată din aceste puncte de vedere, apare inutilă discuţiunea asupra drepturilor de acţionar a pârîtului Zaharia Esmanschi ca şi dovezile cu martori cerute numai în subsidiar de ambele părţi.

Pentru aceste motive redactate de d-l *Gh. C. Păun*, preşedinte, respinge acţiunea.

Sentinţa No. 404 din 24 Maiu 1930.

TRIB. IAŞI III, 30 Maiu 1929

Faliment. Revandicări dela masa falimentului. Cazurile prevăzute nu sunt limitative. (Art. 812, 813 şi 814 cod. comercial).

Prin art. 812 şi următorii din codul comercial, se admite revendicarea cambiilor şi titlurilor de credit trimise spre încasare; mărfurilor trimise în depozit şi mărfurilor vândute şi expediate falitului, şi în toate aceste cazuri cu îndeplinirea unor anumite condiţiuni.

De aci însă nu se poate trage concluzia că un terţiu nu poate cere revendicarea la judele sindic al bunurilor ce sunt proprietatea sa şi care s'au găsit la domiciliul falitului în momentul aplicărei sigiliilor şi a facerei inventarului, întemeindu-se pe singura împrejurare că cererile de revandicare sunt strict limitative la cazurile expres prevăzute de art. 812 şi următorii din cod. com.

In adevăr, când legiuitorul comercial a edictat dispoziţiile art. 812 şi următorii cod. com., a fost preocupat de ipotezele de revandicare cele mai complicate şi care se ivesc mai des în practica comercială, şi unde a voit cu orice preţ să precizeze în mod lămurit şi anumite condiţiuni, pentru a înlăturà pe cât posibil frauda.

Dacă acesta a fost singurul motiv pentru care legiuitorul comercial vorbeşte numai de anume revendicări, principiile pe care se întemeiază toate celelalte revandicări în materie de faliment, fiind prevăzute de codul civil, şi ele avându-şi netăgăduit întreaga aplicare şi în materie de faliment, este fără îndoială că legiuitorul comercial a găsit de prisos să mai vorbească şi de celelalte revendicări, care se ivesc mai rar în practica comercială şi care nefiind susceptibile de complicaţiuni şi deci nici de posibilităţi mari de fraudă, n'a înţeles nici să le supue la diferite condiţiuni pentru a fi admisibile.

Aşà dar, textele art. 812 şi următorii cod. com. ocupându-se numai de cazurile de revandicare mai complicate şi mai frecvente, care pentru a fi admisibile le-a supus la diferite condiţiuni, prezenta cerere de revandicarea unor obiecte casnice, deşi nu intră în prevederile acestor texte, pe temeiul consideraţiilor mai sus expuse, este admisibilă.

(Jude sindic *M. Păcuraru*).

TRIB. ILF. I COM., 22 Nov. 1927

Privilegiul locatorului. Faliment. Aplicarea regulelor din codul civil şi în materie comercială. Verificare de creanţe. Contestaţie. Cambie semnată de mandatarul falitului. Lipsa mandatului. Nulitate. (Art. 783 cod. com., 1730 cod. civ.).

1. *Nici alin. II al art. 783 cod. com. privitor la privilegiul locatorului şi nici altă dispoziţiune a codului comercial nu aduc vreo modificare disp. cod. civ. consfinţite prin 1730 alin. I, în ceeace priveşte întinderea creanţei şi a garanţiilor acordate locatarului şi, prin urmare, în lipsa vreunei dispoziţiuni derogatorii, în codul comercial, urmează a se aplicà în această materie principiile înscrise în cod. civil, art. 1730 alin. I, adică a se acordà locatorului, distingând după cum are contract autentic sau sub semnătură privată, sau pur şi simplu un contract fără dată certă, sau dreptul garantat cu privilegiu la toată chiria pe anul curent precum şi pe tot timpul ce rămâne a curge până la expirarea contractului, sau numai la chiria pe anul curent şi pe cel viitor.*

2. *Este nefundată cererea creditorului de înscriere la massa falimentului cu creanţe cambiale semnate nu de falit ci de un mandatar fără arătarea mandatului.*

(Firma Fraţii Pechet ş. a. cu Petre Roman).

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiunilor de faţă.

Asupra contestaţiei formulată de creditoarea firma Fraţii Pechet în contra cererei creditorului E. I. Aberman, proprietar al imobilului din Bucureşti, Calea Griviţei No. 254, închiriat falitului P. Roman pentru exerciţiul comerţului său, prin care reclamă înscrierea sa la massa falimentului ca creditor privilegiat pentru suma de lei 210.000, reprezentând valoarea contractului de închiriere până la expirarea termenului, scăzându-se ratele dejà plătite.

Având în vedere susţinerile părţilor, precum şi actele dela dosarul cauzei.

Considerând că în sprijinul cererei sale, intimatul prezintă un contract de închiriere sub semnătură privată, având data certă anterioară datei sentinţei de declarare, încheiat cu falitul P. Roman, din care rezultă că a închiriat acestuia o prăvălie din imobilul său din Bucureşti, Calea Griviţei No. 254, pentru exerciţiul comerţului său pe termen de doi ani, cu începere dela 23 Aprilie 1927 şi în schimbul unei chirii de 140.000 lei anual, din care a primit o primă rată de lei 70.000 reprezentând chiria pe semestrul Sft. Gheorghe—Sft. Dumitru 1927.

Având în vedere că în drept intimatul îşi întemeiază cererea pe dispoz. art. 719, 721 şi 783 cod. com. comb. cu 1730 cod. civil.

Considerând că în contra cererei de înscriere a proprietarului creditor s'a făcut prezenta contestaţie de către creditoarea firma Fraţii Pechet, arătându-se că creanţa, a cărei înscriere se cere, ar fi o creanţă condiţională şi succesivă, nefiind nici lichidă şi nici exigibilă, că ar fi trebuit să se urmeze pentru valorificarea ei calea unei acţiuni principale, cererea având în realitate caracterul unei cereri de daune şi că judecătorul sindic, în fapt, a pus la dispoziţia intimatului imobilul închiriat.

Având în vedere că potrivit dispoziţiunilor art. 783 cod. com. dispoziţiunile codului civil privitoare la privilegiile asupra imobilelor se aplică şi în materie de faliment, cu rezerva dispoziţiunilor speciale cuprinse în codul de comerţ şi cu modificările arătate de cele 3 aliniate ale acestui articol.

Considerând că nici aliniatul 2 al art. 783 cod. com., privitor la privilegiul locatarului şi nici altă dispoziţiune a codului de comerţ nu aduc vreo modificare dispoziţiunilor codului civil consfinţite prin art. 1730 alin. 1 în ceeace priveşte întinderea creanţei şi a garanţiei acordate locatorului şi prin urmare în lipsa vreunei dispoziţiuni derogatorii, în codul comercial, urmează a se aplică în această materie principiile înscrise în codul civil art. 1730 alin. 1, adică a se acordă locatorului distingând după cum are un contract autentic sau sub semnătură privată sau pur şi simplu un contract fără dată certă sau dreptul garantat cu privilegiu la toată chiria pe anul curent precum şi pe tot timpul ce rămâne a curge până la expirarea contractului, sau numai la chiria pe anul curent şi pe cel viitor.

Considerând dealtminteri că, chiar dacă chestiunea n'ar fi fost prevăzută şi soluţionată de art. 783 cod. com. comb. cu 1730 cod. civ., încă conform principiilor generale privitoare la natura creanţei locatorului şi la autonomia voinţei părţilor exprimată prin convenţiuni, nu s'ar puteà da problemului altă soluţie. Intr'adevăr, deşi asupra acestei chestiuni au existat în doctrină şi jurisprudenţă oarecari discuţiuni determinate în fond nu atât de divergenţa asupra chestiunei de drept cât de consideraţiunea menţinerei unui echilibru între creditorii cari alcătuesc massa credală a falimentului, totuş în cele din urmă însă majoritatea autorilor şi a instanţelor judecătoreşti s'au pronunţat în sensul că creanţa locatorului este o creanţă cu termen, care există în întregimea ei din ziua încheerei contractului deşi executarea ei are loc prin plăţi succesive (Baudry-Lacantinerie et P. de Loynes, Traité de Droit Civil, Des Privilèges et Hypothèques t. I, pag. 317 şi urm. Req., 23 févr. 1858 D. 58, 1391; S. R. 8, I, 68, Civ. Cass., 16 févr. 1887 D. 87, I, 201 S. 87, I, 145. Lyon-Caen et Renault, Précis. de Dr. Commercial, II, No. 3028 şi urm.) Că această succesiune a plăţilor diferitelor rate ale chiriei nu poate schimbà natura juridică a creanţei, pentru a-i imprimà caracterul unei obligaţiuni sub condiţiune suspensivă şi că, prin urmare, dacă debitorul comerciant şi locatar al imobilului închiriat pentru exerciţiul comerţului este declarat în stare de faliment, prin efectul aplicaţiunei art. 719 cod. com., decăderea din beneficiul termenului, locatorul este în drept să reclame plata creanţei sale cuprinzând — dacă are contract autentic sau cum e în speţă sub semnătură privată, însă învestit cu dată certă — rata pe anul curent precum şi toate celelalte rate ale chiriei până la expirarea contractului.

Având în vedere că pentru a remedià aceste situaţiuni legislative, cari, trebuie recunoscut, creiază uneori serioase inconveniente atingând egalitatea dintre creditorii falimentului şi atrăgând absorbirea de către un singur creditor a tuturor resurselor activului falimentar, în Franţa a intervenit o reformă legislativă concretizată prin legea dela 12 Februarie 1872, prin care se restrânge în anumite condiţiuni drepturile locatorului creditor; această împrejurare confirmă însă soluţiunea preconizată mai sus şi care trebuie dată în legislaţiunea noastră, unde, situaţiunea fiind identică cu aceia din Franţa înainte de 1872, n'a intervenit nici o modificare.

Având în vedere că o confirmare a soluţiunei date de acest tribunal o mai constituie şi redacţiunea art. 721 cod. com., conform dispoziţiunilor căruia «dacă falitul este locatar» de imobile pentru trebuinţele comerţului său şi dacă contractul trebuie să dureze mai mult de un an dela data declarărei falimentului, judecătorul sindic cu autorizaţia majorităţei în sumă a creditorilor, ale căror creanţe au fost verificate, poate cere desfiinţarea acelui contract dând proprietarului o dreaptă despăgubire, şi dreptul sindicatului de a subînchirià imobilul pentru timpul ce mai rămâne până la expirarea contractului în caz când n'a cerut rezilierea, ceeace denotă că şi legiuitorul nostru a avut în vedere situaţiunea inechitabilă rezultând pentru massa credală din epuizarea resurselor activului falimentar de către un singur creditor privilegiat posesor al unui contract cu durată excesivă şi că tocmai pentru remedierea ei a dat dreptul celorlalţi creditori interesaţi de a cere prin oficiul sindicului desfiinţarea contractului prejudiciabil, facultate de care, dacă n'au uzat, nu se mai pot plânge de prejudiciul ce ar suferi din cauza executărei acelui contract pe durata sa integrală.

Considerând, în sfârşit, că o soluţiune contrarie dată acestei chestiuni, adică aceea de a se atribuì proprietarului locatar numai chiria aferentă intervalului de timp până la pronunţarea sentinţei declarative a falimentului sau până la lichidarea în fapt a acestuia, pe lângă că nu s'ar concilià cu dispoziţiunile art. 1730 cod. civ. la cari se referă art. 783 cod. com. şi cu principiile generale relative la natura juridică a creanţei locatorului, dar ar călcà şi însuş principiul autonomiei voinţei părţilor, prin desfiinţarea convenţiunilor rezultat al acestei voinţe, fără să existe vreo dispoziţiune legală, care să autorize această desfiinţare şi fără ca aceasta să fie provocată de vreo împrejurare imputabilă creditorului.

Că astfel fiind urmează a se respinge prezenta contestaţie, ordonându-se înscrierea intimatei ca creditoare privilegiată pentru toate ratele de chirie devenite exigibile prin efectul falimentului până la expirarea contractului.

In ce priveşte cererea făcută de creditorul Petru Atanasiu conf. art. 774 cod. com. de a fi înscris la massa falimentului cu suma de lei 300.000.

Având în vedere că acest creditor a cerut în conformitate cu art. 774 cod. com. de a fi înscris la massa falimentului cu suma de lei 300.000 în baza a 3 cambii.

Având în vedere că această creanţă a fost contestată de creditorii firma Fraţii Pechet şi firma Abramovici et Weisser, pe motiv că, cambiile nu sunt semnate de falit personal.

Având în vedere că examinându-se de Tribunal cele 3 cambii depuse la dosar de sus zisul pretins creditor se constată că într'adevăr ele nu sunt semnate de falit personal, ci semnate de către un procurator, fără a se arătà mandatul pe temeiul căruia s'a semnat poliţele.

Că faţă de această situaţiune, contestaţiunea ridicată de suszişii creditori apare fondată şi cată a fi admisă şi ca consecinţă a se respinge cererea suszisului creditor de a fi înscris cu suma cerută.

Pentru aceste motive, respinge ca nefundată contestaţia.

Admite contestaţiile făcute de creditorii firma Fraţii Pechet şi Abramovici et Weisser, în contra cererei de înscriere la massa falimentului a creditorului Petre Atanasiu.

Sentinţa com. No. 1641 din 22 Nov. 1927.

Preşedinţia d-lui *G. Cerban*, judecător, care a redactat sentinţa.

TRIB. ILFOV NOT., **24 Maiu 1930**

Poprire. Validare cerută de debitor.

Debitorul poprit poate, atunci când condiţiunile pentru validare sunt îndeplinite, şi în faţa inactivităţei creditorului popritor, să ceară şi să obţină validarea popririi până la cuantumul sumei pe care o datorează realmente. (Sent. 357 din 24 Maiu 1930, preş. d-l C. Mayer, judecător).

OBSERVAŢIE. Art. 458 pr. civ. arată cum trebue rezolvată o cerere de poprire: «Prezidentul, pe de o parte, va ordonà facerea poprirei prin agentul judecătoresc, iar pe de altă parte, va cità atât pe cel de al treilea cât şi pe datornic»... Citarea pentru validare are deci în principiu loc automat odată cu înfiinţarea poprirei. Art. 455 arată însă cazuri când procedura este disjunsă în două faze, una conservatorie şi una executorie, dând posibilitatea chiar creditorilor cu titluri nedefinitive sau nelichidate să uzeze de prima. Jurisprudenţa a generalizat acest sistem prin actul cel mai inofensiv în aparenţă — înfiinţând la cerere poprirea şi părînd că uită restul articolului 458, adică lăsând ca termenul pentru validare să fie fixat la o nouă stăruinţă.

Creditorul dobândind — dela lege în unele cazuri şi dela practica judecătorească în toate — putinţa de a cere termen pentru validare cât de târziu, s'a născut şi primejdia ca el să abuzeze de acest drept şi să întârzieze cu validarea, chiar atunci când condiţiunile ei ar fi îndeplinite, ţinând disponibilă o sumă mare, pentru o datorie adesea mult mai mică.

Sentinţa ce adnotăm decide că în asemenea împrejurări, poprirea va puteà fi validată pentru suma reală şi deci implicit desfiinţată pentru cea care prisoseşte după cererea numai a debitorului.

Art. 458, de care vorbeam la început, a stabilit cerinţa citărei părţilor pentru validare şi în interesul creditorului, dar evident şi în cel al debitorului, pentru a se vedeà dacă realmente datorează ceva şi cât. In aceste condiţiuni are desigur dreptul şi el să ceară să se procedeze la o lucrare ordonată de lege şi în favoarea sa, fiind ţinut să respecte numai termenul articolului 455 pr. civ.

RADU M. GORUNEANU
Avocat

TRIB. MEHEDINŢI I,
13 Dec. 1929

Poprire. Cerere de validare. Creanţă. Pensie alimentară. Deciziune definitivă şi executorie. Minor. Treime. Transcriere. Transmisiune operată

în virtutea legei. Hotărîre nedefinitivă. (Art. 455, 462, 465, 460 pr. civ., art. 285 cod. civ.).

1. *Potrivit art. 285 cod. civ., o treime din averea mobilă a soţului declarat vinovat trece în nuda proprietate a copiilor rezultaţi din căsătorie din momentul transcrierei în registrele de stare civilă a sentinţei de divorţ, rămasă definitivă.*

Această transmisiune de proprietate se produce «ope legis», deplin drept, chiar în cazul când averea a fost dobândită de soţul vinovat, după ce s'a pronunţat sentinţa de divorţ, dar mai înainte de transcrierea ei.

Prin urmare treimea dintr'o sumă de bani, trecută în proprietatea soţului vinovat, înainte de transcrierea sentinţei de divorţ, nu poate fi poprită, indiferent dacă hotărîrea prin care s'a recunoscut această treime este nedefinitivă, de către soţie pentru creanţa sa de pensiune alimentară.

(Clarice A. Gardos cu Alexandrina P. Tudorovici).

TRIBUNALUL: In urma deliberaţiunilor ţinute a pronunţat următoarea sentinţă:

Asupra cererei de validare a poprirei făcută de Clarice Juster, actualmente căsătorită A. Gardos, în calitate de tutoare legală a fiicei sale Iulia Rovina Spiegel — cu autorizaţia soţului său A. Gardos, prin petiţia înreg. la No. 34738/1929;

Având în vedere actele şi lucrările dela dosar, precum şi susţinerile reclamantei prin procuratorul său d-l advocat M. Kivu şi ale terţilor popriţi Alexandrina Pera Tudorovici şi Pera Tudorovici, personal şi ca soţ, prin procuratorul lor d-l advocat I. Balasiu;

Având în vedere ordonanţa de poprire a acestui Tribunal cu No. 7501/1929 din 24 Octomvrie 1929, prin care s'a dispus să se poprească în mâinile d-nei Alexandrina Pera Tudorovici şi d-lui Pera Tudorovici din T.-Severin, suma de 33.500 lei (trei zeci şi trei mii şi cinci sute) ce au să deà debitorului Herman Spiegel, în baza actului de vânzare transcris la acest Tribunal sub No. 2529/1927;

Având în vedere procesul verbal încheiat în ziua de 29 Octomvrie 1929, de către d-l Alex. Popescu portărel de pe lângă Tribunalul Mehedinţi din care se constată că s'a efectuat poprirea.

Având în vedere că azi în instanţă reclamanta declară că îşi menţine poprirea cerută.

Având în vedere că pentru dovedirea poprirei de astăzi a cărei validare o cere, a prezentat deciziunea civilă cu No. 183/1926 a Curţei de Apel Bucureşti secţia IV, învestită cu formula executorie, aflată la dosar, din care se constată că reclamanta are să primească dela fostul său soţ Herman Spiegel, pensie alimentară pentru întreţinerea fiicei lor Iulia Rovina Spiegel, suma de două mii lei lunar, cu începere dela 6 Iulie 1927.

Având în vedere că prin petiţiunea introductivă de instanţă, reclamanta recunoaşte că a primit suma de 66.500 lei, care reprezintă pensia alimentară până la nouă Februarie 1927 ceeace se constată şi din sentinţa civilă No. 221/1927 a Trib. Ilfov secţia notariat prin care s'a validat poprirea efectuată asupra sumei de una sută mii lei, datorită de Ludovig Spiegel, debitorului Herman Spiegel.

Având în vedere că, după cum se constată din sentinţa Trib. Mehedinţi No. 204/1929, a mai rămas disponibilă în mâna terţilor popriţi, prin această din urmă sentinţă, suma de 35.000 lei.

Având în vedere că prin această nouă cerere de poprire reclamanta cere ca să-i fie plătită de către terţii popriţi pentru debitorul Herman Spiegel suma de 33.500 lei, pensie alimentară dela 9 Februarie 1927 până la 9 Iulie 1928.

Având în vedere că la această cerere terţii popriţi prin procuratorul lor se opun pe motiv că dânşii nu mai deţin suma arătată ca debitori ai lui Herman Spiegel, ce îi deţin pentru fiica acestuia Iulia Rovina H. Spiegel, în conformitate cu dispoziţiile art. 285 cod. civ.

Având în vedere că pentru a dovedi aceasta, numiţii au prezentat la dosar o copie certificată după acţiunea pe care d-na Clarice Juster azi Clarice A. Gardos a intentat-o fostului ei soţ H. Spiegel şi prin care să se recunoască dreptul la o treime în nudă proprietate fiicei lor, în averea pe care G. Spiegel a dobândit-o prin succesiune după ce se pronunţase hotărîrea de divorţ şi mai înainte de transcrierea ei — şi o altă copie certificată după procesul verbal încheiat de portărelul Bălăcescu, prin care se constată efectuată poprirea ordonată de Tribunalul Mehedinţi secţia I-a prin ordonanţa No. 1/1925, pentru a treia parte din suma de una sută mii (100.000) lei.

Având în vedere că acea acţiune s'a transcris în registrele de mutaţiuni ale Trib. şi a fost admisă în fond prin sentinţa No. 510/925, secţia II-a a acestui Tribunal.

Având în vedere că în contra acestei sentinţe s'a făcut apel, de către H. Spiegel, care după cum se constată din certificatul No. 1116/29, liberat de grefa Curţei de Apel Craiova secţia I-a, a rămas în nelucrare dela 8 Octomvrie 1926, şi până în prezent.

Având în vedere că la această opunere, reclamanta prin procuratorul său susţine că întrucât sentinţa prin care s'a recunoscut dreptul la o treime din nuda proprietate fiicei sale Iulia Rovina Spiegel, suma de lei 100.000 datorită lui H. Spiegel de terţii popriţi, nu a rămas definitivă, ea nu a putut să aibă de efect transportul acelei sumi în patrimoniul numitei.

Că ceva mai mult însăş poprirea efectuată pe baza acestui titlu nu a fost validată, aşà că potrivit art. 465 pr. civ., validarea poprirei de azi, pe baza unei creanţe de pensie alimentară este admisibilă.

Considerând că potrivit art. 462 pr. civ. orice creditor poate interveni la judecată dacă hotărîrea de validare a poprirei nu a rămas definitivă.

Considerând că potrivit art. 460 pr. civ. validarea poprirei este admisibilă atunci când se dovedeşte că terţul poprit datoreşte suma poprită, debitorului urmăritor.

Că astfel fiind urmează în speţa de faţă să vedem dacă terţii popriţi datoresc vreo sumă lui H. Spiegel.

Considerând că potrivit art. 285 al. 8 cod. civ. o treime din averea mobilă a soţului declarat vinovat trece în nuda proprietate a copiilor rezultaţi din căsătorie din momentul transcrierei în registrele de stare civilă a sentinţei de divorţ, rămasă definitivă.

Considerând că această transmisiune de proprietate se operează în virtutea legei, de plin drept şi chiar în cazul când averea a fost dobândită de soţul vinovat după ce s'a pronunţat sentinţele de divorţ, dar mai înainte de transcrierea ei.

Considreând că aceasta rezultă atât din textul cât şi din spiritul legei.

1. Intr'adevăr, art. 285 cod. civ., modificat la 15 Martie 1906, spre deosebire de art. 305 cod. civ. fr. după care fusese reprodus în mod fidel vechiul art. 285 cod. civ. spune că «o treime din averea soţului declarat vinovat prin despărţenie pentru cauză determinată se cuvine copiilor rezultaţi din căsătorie». Or, potrivit art. 276 cod. civ., despărţenia nu se produce decât din momentul transcrierei sentinţei de divorţ rămasă definitivă, în registrele de stare civilă, deci treimea cuvenită copiilor are a se socoti asupra averei — dobândită de acesta până în acest moment.

2. Formalităţile cerute de art. 285, precum şi recunoaşterea dreptului copiilor prin sentinţa de divorţ, nu sunt esenţiale şi ca atare în caz de neîndeplinire sunt lipsite de sancţiune.

3. Aceasta rezultă şi din faptul că potrivit părţei finale a art. 285 al. 8. cod. civ. procuratorul poate să ceară transcrierea sentinţei de divorţ şi asupra imobilelor cari au fost omise în cererea de divorţ şi deci şi asupra acelora care au survenit în cursul său după pronunţarea divorţului.

Considerând că treimea de 33.500 lei cuvenită Iuliei Rovina Spiegel, fiind trecută în virtutea legei în nuda sa proprietate prin simpla transcriere a sentinţei de divorţ, obţinută de mama sa Clarice Juster, şi aceasta indiferent de faptul că hotărîrea prin care i s'a recunoscut această treime este nedefinitivă, iar poprirea efectuată în baza ei, este nevalidată, urmează ca această sumă nu mai poate fi poprită în baza creanţei de pensie alimentară pentru întreţinerea numitei copile, deoarece terţii popriţi nu mai obţin această sumă ca debitori ai lui Herman Spiegel, faţă de care are reclamanta titlu.

Considerând că astfel fiind cererea de validare cată a se respinge ca nefondată, întrucât se constată că terţii popriţi nu mai datoresc nimic debitorului creditoarei proprietare.

Pentru aceste motive respinge ca nefondată cererea de validarea poprirei.

Sentinţa No. 617 din 13 Dec. 1929.

Preşedinţia d-lui *Horia Bogdan*, judecător; redactor d-l supleant *Gr. Cameniţă*.

II. JURISPRUDENŢA FRANCEZĂ

CAS. CIV., 8 Ian. 1930

Filiaţie legitimă. Copil conceput înainte şi născut în timpul căsătoriei. Legitimitate. Acţiune în dezavuare. Terţii. Inadmisibilitate. Art. 314 316 cod. civ. fr. (Art. 288, 290 cod. civ. rom.). **Hotărîri. Motive. Simple argumente. Nemotivare.** (Art. 123 pr. civ. rom.) Dalloz H. 1930, p. 97.

1. Copilul născut în timpul căsătoriei are calitatea de copil legitim, oricare ar fi data concepţiei sale. Această calitate îi este recunoscută nu atât pentru intenţia presupusă părinţilor săi de a-i conferi prin căsătorie beneficiul unei legitimări, cât mai ales pentru a ocroti prin o ficţiune legală demnitatea căsătoriei şi unitatea familiei.

In lipsa unei dezavuări a bărbatului. terţii interesaţi, fie ei chiar copiii dintr'o primă căsătorie, nu pot fi primiţi a contesta legitimitatea copilului.

Aşà fiind, copilul născut în timpul unei căsătorii contractate cu bunăcredinţă mai inainte de 180 zile dela celebrarea ei, este un *copil legitim.*

2. Judecătorul nu este ţinut să răspundă expres la simplele argumente pe cari le consideră inoperante.

OBSERVAŢIE. Chestiunea dacă copilul născut prematur şi netăgăduit în termen de bărbat trebue considerat ca legitim *sau legitimat*, este controversată în doctrina şi jurisprudenţa franceză. La noi autorii (D. Alexandresco II, pag. 243; C. Hamangiu-Rosetti-Bălănescu-Băicoianu I, pag. 475; D. Neagu, Cod. civil adnotat II, pag. 14; G. Plastara vol. I, pag. 363) sunt de acord a susţine că copilul e legitimat, pentrucă în codul nostru la art. 384 privitor la legitimare s'a adăogat cuvintele: *«sau concepuţi in afară de căsătorie»*.

Până acum Casaţia franceză se pronunţase în sensul legitimărei prin două decizii pronunţate în 1869 (D. P. 1869, 1, 335; S. 1869, 1, 446). Iată că prin importanta decizie mai sus reprodusă suprema instanţă revine, considerând că copilul conceput inainte şi născut în timpul căsătoriei *este legitim.*

Asupra chestiunei a se vedeà: Planiol-Ripert, *Traité élémentaire*, I, ed. X-a, pag. 508, No. 1559; Colin et Capitant, I, ed. 4-a, pag. 278.

G. P. D.

CAS. CIV., 7 Ian. 1930

Autorizaţia femeiei măritate. Concursul bărbatului la facerea actului sau consimţimântul său înscris. Dacă pot fi înlocuite prin echivalente. Soluţie negativă. Art. 217 cod. civ. fr. (Art. 199 cod. civ. rom.). Dalloz H. 1930 p. 117.

Potrivit art. 217 cod. civ. fr. (199 cod. civ. rom.) autorizaţia maritală, necesară femeiei pentru a contractà, nu poate rezultà decât din concursul bărbatului la facerea actului sau din deosebitul său consimţimânt înscris.

Aceste garanţii formal cerute de lege nu pot fi înlocuite prin echivalente deduse din împrejurările cari au precedat sau au urmat angajamentul luat de către femeie ori, în numele său, de către mandatarul ei.

CAS. CIV., 11 Dec. 1929

Autorizaţia femeiei măritate. Concursul bărbatului la facerea actului sau consimţimântul său înscris. Semnăturile soţilor juxtapuse. Cambie. Aval. Proba consimţimântului. Art. 217 cod. civ. fr. (Art. 199 cod. civ. rom.; Art. 296 cod. com. rom.). Dalloz H. 1930, p. 117.

Potrivit art. 217 cod. civ. fr. (199 cod. civ. rom.) autorizaţia maritală, necesară femeiei pentru a contractà, trebue să fie stabilită prin consimţimântul înscris al bărbatului sau prin concursul său la facerea actului.

In lipsa consimţimântului înscris, concursul bărbatului trebue dovedit de partea care se prevalează de angajamentul femeiei.

Acest concurs nu poate rezultà decât din fapte cari să stabilească în mod neîndoios participarea bărbatului la angajamentul luat de femeie şi voinţa lui de a-l aprobà.

Juxtapunerea semnăturilor ambilor soţi nu implică neapărat că aceste semnături au fost date în acelaş timp.

In special, avalul dat de soţie pe o cambie trasă de bărbatul său este nul dacă nu se dovedeşte că semnătura femeiei a precedat acceptarea bărbatului şi că el a cunoscut angajamentul femeiei sale.

OBSERVAŢIE. Ambele deciziuni mai sus reproduse urmează jurisprudenţa constantă a Casaţiei franceze. Expunerea succintă a acestei jurisprudenţe se poate găsì în «Tratatul de drept civil român» al d-lor C. Hamangiu-Rosetti-Bălănescu-Băicoianu, vol. I, pag. 818 No. 1531. Doctrina franceză este împărţită, unii autori (Aubry et Rau ed. IV, V, § 472, nota 58, pag. 152 ş. a.) susţinând că autorizaţia tacită a bărbatului poate rezultà şi din alte fapte, iar nu numai din concursul bărbatului la facerea actului. Marea majoritate a doctrinei aprobă însă interpretarea riguroasă a Casaţiei franceze. (Vezi C. Hamangiu-Georgean, Cod. civ. adnotat, V, pag. 293 nota 41—49). In acelaş sens se pronunţă şi doctrina noastră (D. Alexandresco, I, ed. 2-a, pag. 764, M. Cantacuzino, pag. 710; C. Hamangiu loco cit.). Jurisprudenţa română în ce priveşte concursul bărbatului la facerea actului aplică în general principiile Casaţiei franceze. (C. Hamangiu-N. Georgean, I, sub art. 199, No. 8, 15, 16, 23, 24, 30, 34, 37, 39, 43, 45, 48).

In ce priveşte însă participarea bărbatului la facerea cambiilor semnate de el şi de soţie, suprema noastră instanţă a admis punctul de vedere contrar celui îmbrăţişat de Casaţia franceză prin decizia de mai sus care confirmă de altfel alte decizii anterioare (Cas. civ. 22 Februarie 1923 (Dalloz P. 1893 I, 295) Cas. req. 30 Dec. 1902 (Dalloz P. 1903, I, 150). E adevărat însă că în speţa rezolvată de Casaţia română femeea dăduse cambiile nu unui terţiu, ca în speţa de mai sus, ci însuş bărbatului ei, care se comportà în instanţă ca beneficiar al cambiilor (Cas. III, decizia No. 149 din 21 Aprilie 1920, *Pand. Rom.* 1922, I, 17, cu nota lui D. G. Tăzlăuanu; *Dreptul* No. 37/1920 pag. 436).

G. P. D.

APEL PARIS I, 8 Nov. 1929

Asigurări terestre. Responsabilitate. Clauză de decădere. Clauză imorală şi ilicită. Ordine publică. Nulitate. (Art. 5 şi 1008 cod. civ. român). Dalloz H. 1930, p. 25.

Clauza inserată în o poliţă de asigurare în contra accidentelor, după care asiguratul sau prepuşii săi nu pot, sub sancţiunea decăderei, să se recunoască responsabili de un accident nici să facă vreo transacţiune asupra acestuia, este o clauză imorală şi ilicită şi, ca atare, lipsită de orice valoare juridică.

OBSERVAŢIE. Decizia cuprinde un exemplu interesant de clauză *imorală sau ilicită*, cum o califică Curtea de apel din Paris, sau mai precis, credem noi, de clauză *contrară ordinei publice.*

Faptele erau următoarele: Un oarecare Lefèvre, vânător diletant, nu aveà, se vede, prea multă încredere în îndemânarea sa vânătorească. Şi-a asigurat atunci responsabilitatea sa civilă la o societate de asigurare cu numele «Naţionala». Domeniul acestor societăţi este, cum vedem, tot mai întins. Societatea se obligà să plătească ea daunele ce eventual asiguratul ar pricinuì terţilor prin isprăvile sale de vânătoare, tratând ea în numele asiguratului cu persoanele vătămate prin ele; dar poliţa de asigurare cuprindeà clauza că asiguratul nu se puteà recunoaşte niciodată responsabil de vreun accident şi nici nu va puteà face vreo transacţie în această privinţă; dacă asiguratul nu va respectà această clauză va decade din toate drepturile sale.

După vreo trei ani dela încheierea contractului de asigurare, Lefèvre, aflându-se în exerciţiul sportului său favorit, trage un foc de armă într'un epure, dar nemereşte în ochiul unui biet sătean. La cercetările făcute de jandarmi şi de poliţie el îşi mărturiseşte vina. Săteanul îl dă în judecată, iar tribunalul îl obligă să-i plătească daune. Atunci Lefèvre se întoarce împotriva societăţei de asigurare intentând acţiune pentru restituirea sumei ce el o plătise victimei.

In zadar Societatea a susţinut că clauza care interziceà asiguratului să se recunoască responsabil este licită pentru că ea are de obiect să evite declaraţiile nechibzuite sau conivenţa cu victimele; că ea n'ar împiedecà pe asigurat să explice împrejurările în cari s'a petrecut accidentul, ci numai să aprecieze faptele şi să le califice.

Curtea de apel răspunde că aceà clauză tinde să oblige pe asigurat a ascunde adevărul şi a înşela justiţia; că explicând împrejurările accidentului, asiguratul prin forţa lucrurilor îşi neagă sau îşi recunoaşte responsabilitatea; că deci o astfel de clauză, fiind imorală şi ilicită, trebue considerată ca nulă şi, în consecinţă, Societatea trebue să despăgubească pe asiguratul său.

Este evident că o clauză care face imposibilă sau îngreuiază respectarea legilor penale precum şi a tuturor legilor cari interesează direct ordinea în Stat este, prin definiţie, contrară ordinei publice. Clauza de mai sus intră deci în această categorie, mai curând decât în aceea a clauzelor «imorale»; căci dacă asiguratul ar fi voit să o respecte întocmai, ar fi fost obligat ca la cercetările făcute de jandarmerie şi poliţie, să denege adevărul. Şi cine ar puteà susţine cu succes că aceste cercetări nu interesau ordinea publică? Deci mai exact se poate spune că deoarece este contrară ordinei publice, devine prin consecinţă şi ilicită (în acest sens vezi Cas. fr., 4 Dec. 929; *Pand. rom.* 1930, III, 112).

Trebue să remarcăm că înaintea Curţei Societatea pârîtă s'a mărginit să susţină că clauza erà licită. Faţă de această atitudine, Curtea a înlăturat clauza, de sigur pe temeiul art. 5 cod. civ. (Curtea nu-l citează), dar a menţinut contractul de asigurare. (In acest sens a se vedeà: C. Hamangiu-N. Georgean Cod. civ. adnotat, vol. V, pag. 41, nota 32). Dacă Societatea ar fi susţinut că părţile au socotit clauza *ca o condiţiune* de care depindeà însăşi convenţia, instanţa ar fi fost obligată să interpreteze voinţa părţilor contractante şi în caz afirmativ nu să înlăture pur şi simplu clauza, ca orice clauză accesorie, ci să aplice art. 1172 cod. civ. fr. (1008 cod. civ. rom.) după care «condiţiunea imposibilă, contrară bunelor moravuri sau prohibită de lege este nulă *şi desfiinţează convenţia ce depinde de dânsa*». (In acest sens: Planiol, *Traité élémentaire*, II, ed. IX, pag. 429, nota 1269).

G. P. DOCAN

APEL ORLÉANS, 19 Nov. 1929

Secret profesional. Medic. Instanţă civilă. Refuzul unei părţi de a deslegà pe medic de secretul profesional. Art. 378 pen. fr. (Art. 305 cod. pen. rom.). Dalloz H. 1930, p. 76.

Dacă art. 378 cod. pen. (305 cod. pen. rom.) nu interzice strict medicilor şi celorlalte persoane anume arătate decât destăinuirea «secretelor ce li se încredinţează» cu prilejul profesiunei lor, se admite totuş că obligaţia secretului se întinde pentru medici nu numai la secretele ce li se încredinţează în realitate, ci şi la cele pe cari ei le-ar puteà descoperi în exercitarea profesiunei lor.

Dreptul recunoscut medicului de a invocà secretul profesional, atunci când e chemat să depună în justiţie, îşi găseşte raţiunea de a fi în interesul pe care îl are persoana ce a primit dela el îngrijiri ca secretul ce i-a încredinţat sau care i-a ajuns la cunoştinţă în exerciţiul profesiunei lui, să rămână ascuns.

In consecinţă, dacă divulgarea faptului încredinţat medicului nu poate pricinui bolnavului vreo daună de orice natură, şi dacă dealtfel acesta nu are interes ca medicul să păstreze tăcerea, trebue să admitem că medicul poate divulgà faptul, care în asemenea caz nu mai apare ca un secret.

Astfel medicii sunt autorizaţi a eliberà clienţilor lor certificate de cari justiţia se poate folosì, sau atestări cerute chiar de Stat fie prin administraţia publică fie prin societăţile de asigurare. In ce priveşte certificatele produse în justiţie s'a judecat că proba consimţimântului persoanei interesate la păstrarea secretului, poate reeşi din faptele asupra cărora instanţa de fond are putere de apreciere, chiar fără să fie necesar un act scris.

Că atât mai mult atunci, un medic chemat a examinà pe un individ poate destăinui constatările sale, când în cursul unei instanţe în care a fost citat ca martor, secretul profesional a fost dejà destăinuit de acel individ sau, dacă e vorba de un minor, ca în speţă, de tatăl acestuia.

Partea adversă — care în cauză este faţă de medic o terţă persoană cu care acesta n'are nici o legătură juridică sau de alt gen, — nu se poate opune la revelarea secretului profesional; căci acest secret n'a fost instituit decât în interesul familiilor şi tocmai pentru a înlăturà amestecul terţelor persoane în viaţa privată a altora.

OBSERVAŢIE. O minoră lucrătoare într'un stabiliment industrial încetează din viaţă, după cât se pare în urma unei intoxicări cu vaporii de tetrachloretină utilizaţi în aceà întreprindere. Tatăl minorei intentează industriaşului patron un proces în daune, invocând în sprijinul acţiunei sale mărturia medicului care îngrijise pe fiica sa de maladia în urma căreia ea a sucombat. Pârîtul se opune la destăinuirea secretului profesional.

Tribunalul din Meaux îi dă dreptate, hotărînd că medicul nu poate mărturisì fără a se expune la pedeapsa prevăzută de codul penal.

Curtea din Orlèans restabileşte adevăratele principii prin deciziunile de mai sus, ale cărei considerente de drept le-am reprodus, pentru importanţa lor, în întregime.

Asupra secretului profesional al medicilor a se constatà în acelaş sens: Cas. fr. 20 Martie 1927 în *Pand. Rom.* 1928, III, 168. Vezi deasemeni: Dalloz, *Répertoire, Medicine*, No. 82 şi *Révélation de secrets* No. 16—22.

G. P. D.

APEL DIJON I, 20 Nov. 1929

Référé. Competinţă. Executare. Termen de graţie. Respingere. Art. 806 pr. civ. fr. (Art. 66 bis pr. civ. rom.). Dalloz H. 1930, p. 76.

Cu drept cuvânt instanţa de référé se declară necompetentă a acordà un termen de graţie, art. 806 pr. civ. nedându-i competenţa decât pentru a statuà asupra greutăţilor privitoare la executarea unui titlu executoriu sau a unei hotărîri.

Prin cuvintele «greutăţi de executare» trebue să înţelegem, nu toate chestiunile de acest ordin, ci numai contestaţiiile asupra unui drept.

Or cererea de a se acordà un termen de graţie nu este o contestaţie nici asupra fondului, nici asupra formei.

OBSERVAŢIE. Termenul de graţie nu se poate acordà pe calea référé-ului. Nu numai că nu se încadrează în termenii legei, nici ai art. 806 pr. civ. fr., nici ai art. 66 bis din codul nostru de procedură civilă, dar el este hotărît opus însuş caracterului de grabnică soluţie al instituţiei référé-ului. Măsura référé-ului are de scop a grăbi deslegarea unor situaţii cari nu suferă întârziere, pe când termenul de graţie are tocmai dimpotrivă scopul de a le întârzià. El este, ca să ne exprimăm astfel, antipodul juridic al instituţiei référé-ului. In concepţia legiuitorului nostru şi după propriile lui cuvinte référé-ul poate fi dat numai în cazuri grabnice pentru a se păstrà un drept care prin întârziere ar fi păgubit sau pentru a înlăturà piedicile cari ar întârzià executarea unui titlu executor.

Pe dealtă parte, nu numai termenul de graţie este contrar noţiunei de urgenţă care stă la baza référé-ului, dar el n'ar puteà fi încuviinţat pe această cale şi pentru motivul că acordarea lui ar aveà «un caracter definitiv, ar atinge fondul dreptului şi ar schimbà natura creanţei». (Apel Lyon, 16 Nov. 1909. Dalloz P. 1911, 2, 16; Vezi Dalloz, Repértoire, *Référé*, No. 208).

Totuş, în Franţa, o lege specială din 27 Martie 1928, trecând peste aceste principii, a dat judecătorului de *référé* puterea excepţională de a acordà în anumite cazuri termene de graţie (art. 6).

Deasemeni, legea din 16 Aprilie care acordă termen de graţie pe cale de référé locatarilor comercianţi şi industriaşi ameninţaţi cu evacuarea (art. unic).

In dreptul nostru s'au pronunţat pentru admiterea termenului de graţie dar numai în cazul când prin această măsură «s'ar uşurà executarea», d-nii E. Petit şi M. Trandafirescu în lucrarea «Ordonanţele presidenţiale în référé» (pag. 51—52).

G. P. D.

APEL III LYON, 26 Ian. 1929

Lucru judecat. Decizie penală. Existenţa faptelor şi calificarea lor legală. Imposibilitatea pentru instanţa civilă de a le nesocotì. Hotărîri. Dispozitiv. Motivele esenţiale şi constitutive ale hotărîrei. Art. 1351 cod. civ. fr. (Art. 1201 cod. civ. rom.). Dalloz H. 1930, Sommaires, p. 3.

Autoritatea lucrului judecat în corecţional se impune *erga omnes* în ce priveşte faptele pe cari această jurisdicţie le-a constatat şi calificat.

Deci instanţa civilă nu poate nesocotì ceeace a fost judecat de instanţa corecţională atât în ce priveşte existenţa faptului care constitue temeiul comun al acţiunei civile şi al acţiunei publice, cât şi în ce priveşte calificarea sa legală.

Autoritatea lucrului judecat stă nu numai în dispozitivul hotărîrei, dar şi în motivele cari alcătuesc elementele esenţiale şi constitutive ale hotărîrei.

In consecinţă, dacă o persoană şi-a întemeiat acţiunea sa civilă în daune interese la instanţa civilă nu pe violenţele puţin grave cari au fost reţinute în sarcina pârîtului de tribunalul corecţional, ci numai pe o lovitură violentă ce pretinde a fi primit dela el, — când acest din urmă fapt a fost înlăturat ca nestabilit de către tribunalul corecţional, instanţa civilă nu poate admite acţiunea fără a nesocotì autoritatea lucrului judecat.

TRIB. SAINT-ETIENNE, 9 Febr. 1929

Competenţă. Trib. comercial. Casă de toleranţă. Fond comercial. Acte de comerţ. Competenţa Trib. Civil. (Art. 3 şi 890 cod. com. rom.). Dalloz H. 1930, Sommaires, p. 11.

O casă de toleranţă nu poate fi asimilată cu un fond de comerţ.

Tribunalul comercial este incompetent a judecà cererea unui mecanic pentru plata reparaţiilor ce a făcut la automobilul patroanei unei asemenea case, pârîta nefiind comerciantă.

TRIB. SENEI, 30 Oct. 1929

Legea personală şi reală. Statut real. Imobil aparţinând unui Stat străin. Legaţie neinstalată. Lipsa exteritorialităţei. Locaţie. Prelungire. (Art. 2 al. 1, cod. civ. român). (Dalloz H. 1930, No. 1, p. 15).

Dobândirea unui imobil de către un Stat străin nu creiază în folosul acestui imobil, *ipso facto*, beneficiul exteritorialităţei; acesta nu există decât atunci când imobilul este afectat serviciilor de ambasadă a acelui Stat.

Până în acel moment, actele guvernului străin referitoare la acest imobil nu pot fi privite ca având caracterul actelor de putere publică, ci numai ca acte de simplă gestiune pentru cari guvernul lucrează ca un particular şi se găseşte supus la aplicarea legilor şi aprecierei tribunalelor franceze.

In special, nu se poate refuzà prelungirea contractului de locaţie pe care l-ar aveà un locatar asupra imobilului achiziţional de un Stat străin în scopul de a-l afectà ca local al ambasadei sale.

OBSERVAŢIE. Teoria exteritorialităţei localurilor destinate legaţiilor şi ambasadelor capătă din ce în ce mai puţină aplicare. Odinioară acest privilegiu al exteritorialităţei se întindeà chiar şi pentru casele vecine cu palatul în care locuià un ministru plenipotenţiar! Astăzi principiul exteritorialităţei, când nu e cu totul contestat, primeşte interpretarea cea mai restrictivă. (Asupra chestiunei a se consultà: P. Fiore, *Droit international public*, T. I, Ed. II-a (tr. Ch. Antoine) pag. 465 n. 524; Fauchille, *Traité de droit international public*, T. I, Ed. VIII, nota 686, pag. 63—64).

G. P. D.

PARTEA III-a
SOL. JURISPR. ROM. ŞI STRĂINE (CAS., CURŢI DE APEL, TRIB., ETC.)

I. JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

CAS. S.-U., 26 Iunie 1930

Executare silită. Hotărîre dată de o Curte de Apel sau alt Tribunal. Executarea ei prin intermediul Tribunalului de situaţiune. Cel din urmă act de executare. Jurnalul de desăvârşire a executării. Incheierea lui de către instanţa care a încuviinţat executarea, iar nu de aceia care execută. (Art. 103 şi 602 din proc. civ.).

Numai instanţa, a cărei hotărîre se execută şi care a dat ordinul de executare, este chemată a constată dacă ordinul său s'a îndeplinit şi dacă executarea hotărîrei sale s'a desăvârşit.

Prin urmare, în cazul executărei unei deciziuni dată de o Curte de Apel, jurnalul sau încheierea prevăzută de art. 403 proc. civilă, are a se face de această Curte, şi atâta timp cât ea nu l-a făcut, partea interesată este în drept a face contestaţiune la executare.

Această soluţiune este consacrată prin o jurisprudenţă constantă, sub imperiul vechei proceduri din 1865, jurisprudenţă dela care legiuitorul din 1900 n'a înţeles să se depărteze. (Deciziunea No. 41, din 26 Iunie 1930, respins motivul III din recursul făcut de *Ministerul de Finanţe al Greciei*, prin d-l advocat *Stoianovici* contra jurnalului No. 64/928 al Curţei de Apel Buc. S. II, în proces cu *I. Mexis* ş. a. prin d-nii advocaţi *M. Antoniade* şi *Al. Cerban*, vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 16/930).

CAS. I, 6 Noemvrie 1929

Adopţie. Locuitor la ţară. Adopţiunea nu se poate face decât la judecătoria adoptatorului.

Art. 318 cod. civ. prevede că persoana care îşi propune de a adoptà şi aceà care va fi adoptată, se vor înfăţişà în oraşele de reşedinţă, la Tribunal, iar în celelalte localităţi la judecătoria adoptatorilor, spre a se face declaraţiune că aceasta este cu consimţământul lor.

Deasemenea art. 50 din leg. jud. oc. prevede că, judecătorii de ocoale rurale sunt competenţi a se pronunţà asupra actelor de adopţiune ale locuitorilor din ocoalele respective, conformându-se art. 319, 320 şi 323 cod. civ.

Prin aceste dispoziţiuni s'a prevăzut în sarcina jud. de ocol, în condiţiunile sus arătate, o competenţă cu caracter de adopţiune şi deşi atunci când după domiciliul pe care părţile il au urmează, conform prevederilor textelor citate, să se prezinte pentru încuviinţarea adopţiunei înaintea judecătorului de ocol, ele nu au latitudinea de a se prezentà fie înaintea acestei instanţe, fie înaintea Trib.

Natura exclusivă a competenţei pe care jud. de ocol o au în această privinţă rezultă atât din faptul că atribuţiunea instanţei care încuviinţează adopţiunea, depăşeşte pe aceea ce o îndeplineşte în cazul unei simple autentificări de acte şi deci nefiind specială, dispoziţiunile cari reglementează competenţa ei au un caracter strict, cât şi din însăş expunerea de motive făcută la cameră de raportorul legei din 1906 pentru modificarea art. din cod. civ. referitoare la adopţie şi prin care se explică categoric competenţa exclusivă pe care o prevede art. 318 cod. civ. pentru instanţele şi după distincţiunile indicate prin textul său.

Astfel fiind şi întrucât în speţă Curtea de fond a atribuit regulei de competenţă prevăzută prin textele citate tocmai acest exact caracter exclusiv, urmează că criticele ce i se aduc prin motivul de casare sunt neîntemeiate, aşà că recursul cată a fi respins ca atare. (Cas. I, dec. 2393 din 6 Noemvrie 1929. Respins recursul făcut de *Mihai Manea Mirică D-tru*. Preş. D. *Florescu*, consilier).

OBSERVAŢIE. — Una din cele mai însemnate misiuni ale Inaltei Curţi de Casaţie este, ca prin deciziunile sale, să deà putinţă instanţelor de fond de a se manifestà printr'o interpretare uniformă asupra aceleiaş probleme de drept.

Convingerea în interpretarea uniformă şi constantă a legilor, este cel mai sigur sprijin al justiţiabilului când îşi încredinţează interesele sale în mâinile justiţiei. Şi desigur, că starea înfloritoare a vieţei noastre juridice se datoreşte în mare măsură şi contribuţiunei — sub acest aspect — a activităţei Inaltei Curţi, care şi-a îndeplinit misiunea aceasta cu o nobilă pasiune.

De aceea, am simţit oarecare contrarietate sufletească, când am văzut în două numere consecutive ale *Jurisprudenţei Generale*, două speţe ale Inaltei Curţi, cu privire la competenţa instanţelor în materie de adopţie, ale căror principii sunt cu totul în contradicţie. (No. 4 sp. 125 din 930 şi No. 6 sp. 209 din 930).

Secţia I, a Inaltei Curţi, a pus principiul că competenţa privitoare la încuviinţarea adopţiunilor este exclusivă, după domiciliul adoptatorului, la judecătorie sau la Tribunal, *şi părţile nu au latitudinea de a se prezentà fie la Trib., fie înaintea judecătoriei.* Aceste principii sunt proclamate de Inalta Curte în speţa mai sus reprodusă (*Jur. Gen.* No. 6, pag. 210, sp. No. 209).

Intr'un alt recurs judecat în aceeaş zi, 6 Noemvrie 1929, Inalta Curte a respins recursul într'o adopţiune, *care se încuviinţase la judecătoria adoptatului, nu a adoptatorului*, statuând că: «Faptul că declaraţiunea de adopţiune a fost luată şi încuviinţată de judec. domiciliului adoptatului, iar nu de cel al adoptatorului, cum prescrie art. 318 cod. civ. nu poate fi o cauză de anulare a înfierei însăş, decât dacă în dosul acestui fapt s'a ascuns vreo intenţiune de fraudă». Şi mai departe: «Adopţiunea este în sine o declaraţie de voinţă, făcută înaintea judecătorului care dă autenticitatea acestui acord de voinţă, după ce s'a încredinţat mai întâiu că condiţiunile cerute de lege au fost observate». Şi în această speţă Inalta Curte a respins recursul făcut pentru anularea adopţiunei. (Dec. No. 2392 din 6 Noemvrie 1929, *Jur. Gen.*, No. 4, sp. No. 125 din 1930).

Contradicţia reiese evident, dacă se compară pasagiul mai sus reprodus, cu pasagiul din decizia ce adnotăm, în care se defineşte rostul magistratului care instrumentează, şi mai ales cu partea în care se spune că: «*dispoziţiunile referitoare la adopţie au un caracter strict*» şi că «*competenţa este exclusivă*».

Dacă competenţa este de caracter strict, exclusiv, cum se conciliază acest principiu, cu acela ratificat de Inalta Curte, în aceeaş zi, într'o adopţiune încuviinţată de judecătoria dela domiciliul *adoptatului*? Nici un text de lege nu prevede o asemenea competenţă.

Inalta Curte în ambele deciziuni, nu se ocupă şi de natura competenţei, dacă este *ratione materiae* sau *ratione loci*, adică teritorială.

Intr'o notă la o sent. a Trib. Buzău No. 154 din Maiu 1929 (P. R., II, pag. 57, 1930) am arătat motivele pentru cari socotim că o asemenea competenţă este teritorială.

Articolul 318 cod. civ. stabileşte o *egalare* între judecătorie şi Tribunal cu privire la încuviinţarea adopţiunilor. Competenţa stabilindu-se în raport cu domiciliul adoptatorului, nu mai intervine noţiunea de diferenţiere a gradului de jurisdicţie între Trib. sau judecătorie.

Marele jurisconsult Alexandresco, (tom. II, ed. II, pag. 433) arată că numai Trib. sau judec. dela *domiciliul adoptatorului*, este competent a primi adopţiunea, oricare altă instanţă fiind incompetentă. In ed. I-a, tom. I, pag. 369 (după Botez cod. jud. oc. ed. I-a, 1908, pag. 589), Alexandresco credeà că competenţa între Trib. şi jud. este facultativă, părere pe care Botez o combate cu energie.

Impărtăşim felul de a vedeà al ilustrului dispărut şi de aceea nu îmbrăţişăm nici una din recentele decizii ale Inaltei Curţi, cea redată mai sus, pentru că pune un principiu prea rigid, care s'ar adecva cauzei numai când competenţa ar fi rationae materiae (în acest sens C. Botez op. şi loc. cit.) ceeace socotim că nu este cazul, şi a a doua decizie pentrucă, admiţând un criteriu de apreciere prea larg, putem ajunge la soluţia că orice instanţă ar puteà fi competentă să încuviinţeze o adopţiune: «deoarece mijloacele de informaţie asupra moralităţei adoptatorului sunt astăzi tot aşà de uşor de obţinut». (Dec. No. 2392, *Jurisprudenţa Generală*, No. 125).

D-nii Hamangiu-Bălănescu-Băicoianu, susţin că nulităţile relative la competenţă sunt absolute, soluţie pe care nu o socotim exactă decât raportată la anumite cazuri (cod. civ. pag. 537 No. 893).

In sensul deciziei mai sus reproduse, s'a mai pronunţat Inalta Curte, (Cas. I, 275 din 911, Botez, pag. 558, II). Trib. Buzău I, Fevr. 1922, *Curierul Judiciar* 16 din 923. Hamangiu-Georgean, cod. civ. adn. I, pag. 401, sp. No. 10, admite competenţa exclusivă, fără nici o distincţie. Recent Trib. Buzău a admis că Tribunalul este competent să încuviinţeze o adopţie când adoptatorul locueşte în acel judeţ, dar nu la reşedinţa Tribunalului. (P. R. 930, II, 57).

RADU EM. MANOLESCU
Procuror, Trib. Buzău

CAS. I, 19 Febr. 1930

Ipotecă. Loturi de împroprietărire 10 şi 25 ha. Inadmisibilitatea ipotecărei lor către instituţiuni particulare neautorizate de Stat. Dovada autorizărei incumbă instituţiunii particulare. Denaturare de acte. (Art. 121 şi 123 legea agrară din 1921).

Dispoziţiunea art. 123 din legea de reformă agrară dela 1921 şi art. IV din legea dela 1925, neadmiţând ipotecarea loturilor de 25 ha. decât către anumite instituţiuni publice, iar către instituțiunile de credit particulare numai în cazul când acestea sunt autorizate de Stat în acest sens, urmează că principiul legei cu privire la instituțiunile particulare este acela al neautorizărei.

Prin urmare, banca creditoare, care pretinde că este autorizată de Stat, are îndatorirea de a face dânsa — la contestația părței adverse — dovada autorizărei, dispozițiunile legei în această privință fiind de ordine publică și schimbând sistemul normal în materie de probațiune. (Deciziunea No. 666, din 19 Fevruarie 1930; admis recursul făcut de Ioana St. Teodorescu, contra sent. No. 27/929 a Trib. Brăila, S. II, în proces cu Banca Comerțului din Buzău. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 16/930).

CAS. I, 26 Maiu 1930

Ardeal. Instrăinări imobiliare. Inzestrare. Act scris. Ordonanța No.4420 din 1918 a guvernului maghiar.

Conform paragrafului I al ordonanței No. 4420 din 1918, după care, pentru valabilitatea actului juridic prin care se înstrăinează imobilele, este necesar ca actul juridic să fie redactat în scris.

In sensul menționatei ordonanțe, actul juridic este actul convențional referitor la înstrăinarea imobilelor.

Convențiunea de înzestrare, încheiată între părinte și copil, constitue un act juridic în înțelesul ordonanței și ca atare, atunci când se referă la imobil este necesar să fie cuprinsă în scris, pentrucă în acest caz înzestratul își derivă dreptul său asupra imobilului din această învoială, survenită cu ocazia căsătoriei și în scopul înzestrărei.

Nu se poate obiectà că art. 1220 cod. civ. a. obligând pe părinți la înzestrarea copiilor, ca atare, înzestrarea ar fi îndeplinirea unei obligațiuni legale și nu rezultatul unui act de voință, singurele cari cad sub prevederile ordonanței, pentrucă, pe lângă că legea nu conferă copilului decât un drept de creanță de a fi înzestrat din averea părinților, iar nici de cum un drept de proprietate asupra imobilelor părintelui înzestrător, dar tot legea prevede că înzestrarea să se facă potrivit averei părinților, putând la caz de refuz, sau pentru completare, să-i acționeze în judecată, încât în atari împrejurări rezultă clar, că fără a încetà să fie obligație legală, «in concreto» însă, adică traducerea în fapt a acestei obligațiuni, este un act convențional și de voință, care ca atare intră în prevederile ordonanței.

Prin urmare, atunci când înzestrarea are de obiect imobile, cum este în speță, spre a fi valabilă trebue să fie cuprinsă cu act scris și deci sunt neîntemeiate susținerile contrarii formulate prin motivele de casare. (Cas. I, dec. 1383 din 26 Maiu 1930. Respins recursul făcut de Ana Dobos, în proces cu Eröss Ștefan).

CAS. I, 3 Iunie 1930

Judecarea proceselor. Concluziuni puse cu privire la un incident. Amânarea procesului pentru soluționarea lui. Instanța nu se poate pronunțà în fond, dacă părțile n'au pus concluziuni.

Atunci când instanța de fond a ascultat concluziunile părților numai cu privire la un incident și a amânat pronunțarea asupra lui, această instanță, la data fixată pentru pronunțare nu se poate pronunțà și asupra fondului cauzei, fără să fi pus pe părți în măsură a pune concluzii și în fond. (Cas. I, dec. 1459 din 3 Iunie, 1930. Admis recursul făcut de Ecaterina Tiscenco, în proces cu Claudia Miriac).

CAS. I, 18 Iunie 1930

Revizuire. Hotărîri date de o instanță care s'a desființat. Prorogarea competenței acestei instanțe pentru afaceri pendinte. Competența ei de a se pronunțà și asupra cererilor de revizuire. Acte noui descoperite ulterior. Condițiunile în cari aceste acte pot formà baza unei cereri de revizuire. (Art. 290 don proc. civilă).

a) Când legea, desființând o instanță de judecată, îi prorogă competența pentru afacerile pendinte, această prorogare are a se înțelege și în ce privește judecarea cererilor de revizuire ce eventual s'ar introduce în contra hotărîrilor definitive date de aceà instanță, întrucât aceste cereri nu pun în discuție o cauză nouă, ci repun în stare de judecată pricini cu care instanța fusese dejà sesizată.

b) Când faptele avute în vedere de instanța de fond duc numai la concluzia că partea care cere revizuirea, nu a fost în măsură de a aveà cunoștință de actul invocat, iar nicidecum la concluzia că împrejurări de fapt, dela care ea nu s'a putut sustrage, au pus-o în imposibilitate de a invocà și produce actul, nu poate fi vorba de revizuirea hotărîrei în sensul art. 290 al. I proc. civilă, deoarece acest text de lege are în vedere, nu simpla necunoștință a părței de probele ce-i pot folosi, ci imposibilitatea rezultată din împrejurări care ies din cadrul celor normale. (Deciziunea No. 1552, din 18 Iunie 1930, admis recursul făcut de Căp. Al. Chabert, contra deciziunei No. 242/929 a Comisiunei arbitrale de pe lângă Curtea de Apel București, în proces cu Grig. C. Gurănescu ș. a. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 16/930).

CAS. I, 23 Iunie 1930

Ardeal. Inzestrarea copiilor. Necesitatea unui act scris. Ordonanța 4.420 din 1918. Interpretarea și aplicarea ei.

Potrivit paragr. I din ordonanța No. 4420/918, aplicabilă în Ardeal, înstrăinarea unui imobil, pentru a fi valabilă, trebue constatată prin act scris.

In sensul acestei ordonanțe, concepută în termeni generali, urmează a se înțelege orice înstrăinare de imobile: vânzare, schimb, donațiune și chiar înzestrare, deoarece și în acest caz nu este vorba decât tot de o înstrăinare sau transferare de drepturi imobiliare.

Imprejurarea, că art. 1220 cod. civ. austriac obligă pe părinți la înzestrarea copiilor, nu modifică întru nimic sistemul de probațiune al acestui fel de înstrăinare, ci el rămâne tot sub regimul ordonanței mai sus citate, ai cărei termeni generici nu se pretează la nici o distincțiune. (Deciziunea No. 1586, din 23 Iunie 1930 prin care s'a admis — după divergență — recursul făcut de Nicolae Morar Senior ș. a. contra dec. 355/32/929, a Curței de Apel Brașov. S. II, în proces cu N. Morar Junior ș. a. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 16/930).

CAS. I, 25 Iunie 1930

Mandatar. Avocat. Reprezentare în instanță. Reprezentare prin mandatar care nu e avocat și nici asistat de avocat. Inadmisibilitate. (Art. 94 proc. civ.).

Se consideră, potrivit art. 94 proc. civ., ca fiind lipsă la strigarea pricinei, partea care nu se prezintă în persoană, ori prin procurator — avocat sau asistat de avocat, — ci numai prin procurator pur și simplu.

Dispozițiunea citatului text, care supune prezentarea părței în instanță prin procurator, condițiunei ca acest procurator să fie avocat, sau asistat de avocat, se justifică prin intențiunea legiuitorului de a împiedecà abuzurile la care s'ar puteà ajunge dacă s'ar îngădui persoanelor care n'au dreptul să exercite profesiunea de avocat, să facă totuș acte de avocat și să pledeze în simpla lor calitate de mandatari ai părților în proces. (Deciziunea No. 1598, din 25 Iunie 1930, respins recursul făcut de Maria B. Sfârlogeanu ș. a. contra deciziei No. 172/923 a Curței de Apel Craiova, S. II, în proces cu Marin S. Nicola).

CAS. II, 21 Ian. 1930

Delapidare. Restituirea sumei. Când are de efect să ridice faptului caracterul de infracțiune.

Art. 140 din codul penal nu pedepsește deturnarea momentană, ci deturnarea frauduloasă făcută cu intenția de a-și însuși banul public, astfel că delictul nu este constituit decât în momentul în care restituirea banilor lipsă devine inoperantă sau imposibilă, iar nu și în cazul când înainte de începerea oricărei urmăriri penale, inculpatul depune suma.

Astfel fiind, bine Camera de punere sub acuzare a socotit că întrucât inculpatul a depus suma ce i s'a găsit lipsă în cassă, chiar a doua zi după constatarea lipsei și înainte de începerea oricărei urmăriri penale, nu s'a făcut pasibil de delictul de delapidare ce i se impută. (Cas. II, 314 din 21 Ianuarie 1930).

OBSERVAȚIE. Delapidarea se plasează prin conceptul ei în rândul infracțiunilor de «daună», fiindcă existența sa este subordonată lezării efective a unui interes proteguit de lege. Cum însă acest interes proteguit nu este «proprietatea», delapidarea nefiind o infracțiune contra proprietăței ci contra intereselor publice, leziunea de care depinde existența juridică ca fapt ilicit penal a delapidărei nu are a se concretizà într'o daună patrimonială (materială), ci într'una politică (socială). Această daună politică constă în lezarea intereselor publice prin faptul funcționarului care s'a abătut dela îndatoririle sale în disprețul încrederei ce i se acordase atunci când i s'a încredințat mânuirea banilor publici, aducând prin aceasta discredit și suspiciune asupra serviciilor publice. Ori, atunci când serviciile publice sunt compromise, implicit bunul mers al treburilor publice va fi serios atins, prin neîncrederea pe care publicul o va aveà față de aceste servicii.

Așadar infracțiunea de delapidare — ca toate celelalte infracțiuni contra intereselor publice — se consumă în momentul în care funcționarul a violat îndatoririle sale, deturnând sau sustrăgând banii, efectele, lucrurile, etc., încredințate mânuirei sale. (Vezi V. Manzini, Trattato di dir. pen. vezi pag. 84, No. 1375; Carrara, Programma, IX, pag. 23 No. 3366 şi 3378; L. Majno, Commento, II, pag. 199 No. 908; Garçon, Code pénal annoté, art. 169 No. 63).

Aşà fiind, urmează că prejudiciul material, adică nerestituirea sumei deturnate sau sustrase în momentul descoperirei faptului, nu are prin ea însăş nici o înrâurire asupra existenţei infracţiunei.

Autorii francezi pornind dela ideia că delapidarea nu este decât «un abuz de încredere» agravat prin calitatea de funcţionar a infractorului, au susţinut că trebuesc aplicate delictului de delapidare principiile dela abuzul de încredere, adică delictul nu există decât atunci când funcţionarul pus în întârziere (fie explicit printr'o somaţiune, fie implicit prin începerea cercetărilor) refuză sau este în imposibilitate de a restitui şi deci atunci când restituirea se produce înainte de începerea urmăririi penale nu mai există infracţiunea. (Ch. et F. Hélie, *Theorie*, II, No. 792, pag. 558-9; Blanche, *Etudes*, III, No. 357, pag. 653; Rauter, *Traité*, I, No. 347; R. Garraud, *Traité*, ed. III, V, IV, No. 1493, pag. 324).

Această soluţiune este însă criticabilă fiindcă se ţine seamă numai de înrudirea delapidărei cu abuzul de încredere în ceeace priveşte materialitatea faptului, dar nu se are în vedere şi profunda deosebire sub raportul obiectivităţei juridice derivate tocmai din «calitatea de funcţionar pe care autorii francezi o relevă dar nu trag nici o concluziune din ea. Abuzul de încredere este o infracţiune contra proprietăţei şi deci e logic să dispară infracţiunea atunci când proprietatea nu e lezată, întrucât pretenţiunile celor interesaţi au fost satisfăcute fără ca să fi intervenit o urmărire penală. Dimpotrivă delapidarea este o infracţiune contra intereselor publice, interese cari sunt şi rămân lezate din moment ce funcţionarul şi-a călcat îndatoririle, chiar dacă paguba materială este reparată la timp.

Restituirea sumelor sau lucrurilor sustrase sau deturnate mai înainte de începerea urmăririi penale poate fi însă o circumstanţă atenuantă întotdeauna aşà după cum modicitatea valorilor sustrase este o circumstanţă atenuantă legală (art. 140 alin. 2). Codul penal italian în art. 168 prevede în mod expres circumstanţa atenuantă a restituirei integrale înainte de sesizarea instanţelor penale.

Dar dacă restituirea sumei sau lucrurilor a căror lipsă s'a constatat nu poate prin ea însăşi să ridice caracterul penal al faptului, în schimb această circumstanţă unită cu alte împrejurări poate conduce la constatarea că lipseşte intenţiunea frauduloasă şi desigur instanţele de fond pot înlătură învinuirea penală atunci când ajung la această concluziune. Aceasta nu înseamnă însă că orice restituire făcută imediat înainte de începerea urmărirei implică întotdeauna şi imperativ lipsa intenţiunei frauduloase după cum invers nerestituirea sau imposibilitatea de a restitui nu implică neapărat existenţa intenţiunei frauduloase, fiindcă se poate ca cel ce a deturnat cu gând rău şi cu speranţe de a nu fi descoperit, să restitue imediat când se vede prins, pe când un altul care are o lipsă provenită din cauza unei greşeli de mânuire să nu poată restitui; ei bine, primul a lucrat cu intenţiune frauduloasă şi trebue pedepsit cu toate că a restituit, secundul din contră deşi nu poate restitui va fi totuşi achitat dovedindu-se că e vorba de o culpă iar nu de dol.

De aceea judecătorii atunci când se găsesc în faţa unei restituiri trebuesc să examineze în ce măsură această circumstanţă coroborată cu alte împrejurări face să dispară intenţiunea frauduloasă. Din moment ce judecătorii vor conchide pe baza acestei circumstanţe că nu există intenţiune frauduloasă, constatarea lor va scăpà cenzurei Inaltei Curţi de Casaţie.

Inţeleasă în acest sens deciziunea ce adnotăm este desigur perfect juridică. Cât despre luarea momentană a unei sume sau unui obiect şi restituirea imediată, orice discuţiune devine inutilă, în acest caz neexistând nici sustracţiune nici deturnare.

VINTILĂ DONGOROZ
Doctor în drept. Avocat

CAS. III, 9 Aprilie 1930

Apel. Termen. Legea accelerărei din 1929. Legi speciale. Expropriere. Unificarea termenului: 15 zile dela comunicare. Curgerea termenului dela pronunţare când legea specială prevede aceasta.

Legea accelerărei judecăţilor din 11 Iulie 1929, prin art. 32, în scop de unificare, prevede acelaş termen de apel în orice afaceri: de 15 zile. Acest termen, în principiu, curge dela comunicare, afară de cazurile când legi speciale prevăd curgerea termenului dela pronunţare.

Prin urmare, în materie de expropriere pentru utilitate publică, termenul de apel contra deciziunilor date de comisiunile de arbitrii, va fi de 15 zile, conform legei accelerărei, în loc de 10 zile, cum prevedeà legea de expropriere (art. 53). Acest termen însă va continuà să fie socotit dela pronunţare, conform dispoziţiunei speciale din această din urmă lege. (Deciziunea No. 608, din 9 Aprilie 1930, prin care s'a admis recursul făcut de Dir. G-lă C. F. R. în proces cu C. Stoianovici. Vezi motivele în *Jur. Rom.* No. 16/930).

CAS. III, 2 Iulie 1930

Contencios administrativ. Funcţionari publici. Funcţionar neconfirmat avansat. Inaintarea implică confirmarea. Raţiune.

Inaintarea unui funcţionar public într'un grad sau clasă superioară, implică în mod necesar şi confirmarea sa în funcţiune, dacă eventual până la data avansărei nu a dobândit şi confirmarea în prealabil, întrucât înaintarea legal făcută, este atestaţiunea cea mai categorică şi recunoaşterea cea mai formală din partea autorităţei, a meritelor şi capacităţei funcţionarului, şi prin urmare şi o îndeplinire a condiţiunilor pentru a fi confirmat.

In afară de această consideraţiune, Comisiunea de propuneri pentru numiri şi înaintări fiind deopotrivă competinte a-şi dà avizul atât pentru confirmarea, cât şi pentru înaintarea funcţionarilor, este neîndoios că avizul prin care opinează înaintarea unui impiegat în gradul pe care îl are, fiind absolut inutil să se proceadă la două formalităţi consecutive, pentru săvârşirea aceluiaş act.

In speţă, din decizia atacată cu recurs, se constată că recurenta a fost avansată din postul de impiegat clasa I, la gradul de subşef de biurou clasa I-a, cu avizul favorabil al Comisiunei de propuneri pentru înaintări. Prin urmare, întrucât înaintarea care a avut de efect şi confirmarea în funcţiune, s'a făcut în mod legal. In mod greşit Curtea de Apel a respins ca nefondată acţiunea în contencios intentată de recurent, şi deci motivele de casare privitoare la admisibilitatea în principiu a acţiunei în contencios sunt fondate. (Cas. III, dec. 1090 din 2 Iulie 1930. Admis recursul făcut de Veturia Lelia Bancheru, în proces cu Ministerul Sănătăţei. Preş. Oscar N. Nicolescu, prim preşedinte).

COMITETUL CENTRAL DE REVIZUIRE, 13 Martie 1930

Biurou electoral central. Preşedinte. Act făcut în prejudiciul unui particular. Ocuparea unui local. Atribuţiunile comitetului central de revizuire. Incompetenţă. (Art. 323, 361, 362 legea adm. locale; art. 42 alin. a şi 43 alin. III legea org. com. de rev.; art. 34 alin. a din legea electorală).

In executarea disp. art. 34 al. d. legea electorală, preşedintele biuroului fiind obligat, chiar în ipoteza unor alegeri municipale, a îngriji de creiarea secţiunilor şi de desemnarea localurilor de vot, el lucrează din acest punct de vedere ca un organ al Ministerului de interne, potrivit art. 557 din l. adm. locale, căruia îi revine nu numai sarcina convocării alegerilor, dar şi organizarea tuturor operaţiunilor, cu caracter administrativ referitoare la alegeri.

Prin urmare, actul făcut de preşedintele biuroului electoral, în exerciţiul acestor atribuţiuni, nu poate fi atacat înaintea unei instanţe tutelare ci înaintea instanţelor de drept comun sau pe calea acţiunei în contencios administrativ, potrivit legei speciale.

(Alexandrina Gr. Cantacuzino cu Primăria Municipiului Bucureşti).

COMITETUL: Asupra cererei înregistrată la No. 126 din 11 Martie a. c., formulată de d-na Alexandrina Gr. Cantacuzino, în calitate de prezidentă a Societăţii Ortodoxe a Femeilor Române, şi dedusă plenului acestui comitet din iniţiativa d-lui preşedinte al comitetului, potrivit art. 24 al. a din legea pentru organizarea comitetelor de revizuire;

Având în vedere că prin menţionata cerere reclamanta solicită reformarea actului administrativ de autoritate făcut de preşedintele biuroului electoral central pentru alegerea consiliului Municipiului Bucureşti, prin care s'a desemnat ca local de vot imobilul din Bucureşti, Str. Turtucaia No. 97, proprietate a susnumitei societăţi, — cum şi de a se ordonà evacuarea de îndată a acestui imobil;

Având în vedere că, în conformitate cu dispoziţiunile art. 323 al. 4 din legea pentru organizarea administraţiunei locale, combinat cu art. 42 al. d şi 44 al. 3 din legea de organizare a comitetelor de revizuire, comitetul central de revizuire este organ de tutelă şi instanţă de revizuire şi reformare de prim grad pentru actele Municipiului Bucureşti, în care calitate poate anulà sau reformà orice deciziune sau orice act al acelui Municipiu în cazurile prevăzute de lege;

Că, în adevăr, potrivit art. 361 şi 362 din legea administraţiunilor locale, persoanele lezate de actele sau de deliberaţiunile organelor de administraţie autonomă ale Municipiului Bucureşti, pot adresà orice plângere comitetului central de revizuire împotriva acestor acte şi deliberaţiuni, motivate fie de ilegalitatea actelor şi deliberaţiunilor atacate, fie de abuzul de putere sau de neglijenţa organelor de execuţiune, cum şi de refuzul din partea lor de a face un act sau de a prestà un serviciu datorit;

Că, din toate aceste puncte de vedere, plângerea părţei ale cărei interese au fost lezate prin actul administrativ al Municipiului constituie aşà zisul recurs în anulare, prin care partea tinde, nu la reparaţiunea personală a unui drept vătămat, ci la o simplă anulare a actului, pentru incompetinţă, viciu de formă, sau violare de lege, opozabilă erga omnes;

Având în vedere că, în cazul de faţă, reclamanta se plânge contra unui act administrativ de autoritate făcut de preşedintele biuroului central electoral pentru alegerea consiliului Municipiului Bucureşti, act care, după numita, ar constitui un abuz de putere şi ar vătămà un drept subiectiv al reclamantei;

Având în vedere că, în această a lui calitate, preşedintele biuroului central electoral nu poate fi considerat ca un organ al Municipiului Bucureşti, adică al unei autorităţi administrative autonome, ale cărei acte să poată fi anulate sau reformate, de acest comitet, ca instanţă de revizuire şi de reformare, pe calea recursului în anulare;

Că, în executarea dispoziţiunilor art. 34 al. d din legea electorală, preşedintele acestui biurou fiind îndatorat, chiar în ipoteza unor alegeri municipale, a îngriji de crearea secţiunilor şi de desemnarea localurilor de votare, el lucrează din acest punct de vedere, ca un organ al Ministerului de interne, potrivit art. 537 din legea administraţiunei locale, căruia îi revine nu numai sarcina convocărei alegerilor, dar şi organizarea tuturor operaţiunilor, cu caracter administrativ referitoare la alegeri;

Că, în aceste condiţii, actul administrativ vizat prin plângerea menţionată a reclamantei, întru atât întrucât îi aduce o vătămare în exerciţiul dreptului de folosinţă şi de proprietate a unui imobil, emanând dela o autoritate tutelară, n'ar puteà fi atacat decât pe calea dreptului comun, înaintea instanţelor judecătoreşti competinte, sau în tot cazul, pe calea recursului la Contenciosul administrativ de plină jurisdicţie, potrivit legei speciale;

Că, în vederea acestora, e locul a se constată că comitetul central de revizuire este incompetinte a se pronunţà asupra cererei, partea urmând să-şi valorifice drepturile şi pretenţiunile înaintea autorităţei judecătoreşti competinte;

Pentru aceste motive, constată că este incompetinte de a se pronunţà asupra cererei.

Preşedinţia d-lui *St. Stăncescu*, preşedinte.

APEL I BUC., 13 Nov. 1929

Responsabilitate civilă. Culpă. Acţiune falimentară imprudentă. In ce măsură angajează răspunderea autorului ei.

Principiul fundamental că libertatea individuală nu este legalmente apărată decât în limita în care exerciţiul ei nu jigneşte libertatea altuia, are neapărat ca consecinţă că orice prejudiciu cauzat altuia şi din orice cauză psihică, prin depăşirea câmpului de libertate proprie, dă naştere la o responsabilitate care se traduce într'o obligaţiune de reparaţiune, consacrată prin formula din art. 998 şi 999 c. civ.

In speţă este stabilit în fapt că deşi banca intimată cunoşteà din întâmpinarea făcută de apelant la acţiunea cambială ce intentase contra acestuia, pentru neplata la scadenţă a poliţelor că dânsul refuză plata pe consideraţiunea trasă din art. 350 cod. com., totuş numita bancă, în scop de intimidarea apelantului, pentru presupusele şicane ce credeà că-i face în acţiunea cambială, a pornit contra dânsului şi o acţiune de declarare în faliment.

Faptele, aşà cum se stabilesc în sarcina băncei intimate, sunt de natură să evidenţieze că dânsa pornind acţiunea pentru declararea în stare de faliment a apelantului, n'a cercetat îndeajuns împrejurările cari ar fi putut-o conduce la concluziunile că procesul este nedrept şi vexatoriu pentru apelant şi în asemenea caz fapta sa constituie o culpă care intră în sfera de aplicaţiune a art. 998 cod. civ. Din acest punct de vedere apelul şi acţiunea reclamantului sunt în principiu admisibile». (C. Apel Buc. s. I, jurnal 7518 din 13 Nov. 1929. Preş. d-l I. G. Solomon, preşedinte; redactor d-l I. Zenobie, consilier).

OBSERVAŢIE. Intrucât am pledat şi pledăm ca avocat procesul în care a intervenit jurnalul adnotat, nu ne socotim îndreptăţiţi nici să-l aprobăm, nici să-l criticăm. Am găsit că merită publicitatea pentrucă rezolvă o chestiune, din domeniul abuzului de drept, care vine foarte rar înaintea instanţelor judecătoreşti.

In privinţa acestei teorii, s'a afirmat că spiritul şi titulatura ei sunt greşite, pentrucă acolo unde este drept, nu poate fi culpă. Folosindu-se de un drept al său nimeni nu poate comite un abuz; dacă abuz există, probabil că s'a depăşit dreptul. Lucrările din această materie ar aduce deci nou numai faptul că extind noţiunea de culpă şi dovedesc că poate exista abuz şi responsabilitate angajată, nu în exercitarea unui drept, ci acolo unde se credeà înainte că n'ar fi decât exercitarea unui drept.

Curtea de Apel din Bucureşti, S. I, adoptă acest ultim mod mai limpede de a vedeà. Ea stabileşte după principiile clasice că pârîtul a comis o culpă, o expune motivat, admite acţiunea în principiu şi odată cu ea proba cerută de reclamant pentru a-şi dovedi prejudiciul.

Distincţiunea are după noi următoarea importanţă: In teoria abuzului de drept, astfel cum o formulează susţinătorii ei, se poate admite că există abuz chiar dacă se exercită un drept acordat expres de lege, dacă exerciţiul are loc în condiţiuni anormale. In teoria contrară, admiţându-se răspunderea în multe cazuri noi şi neaşteptate, nu se poate totuş condamnà la daune atunci când un act este expres îngăduit de lege, decât numai dacă din interpretarea chiar a textului s'ar puteà scoate concluziunea că legiuitorul nu a voit să lase exerciţiul lui excesiv nesancţionat.

Acestea ca teorie. In ce priveşte speţa de fapt rezolvată, jurnalul de mai sus decide că o chemare în faliment făcută împotriva unui comerciant solvabil în mod intempestiv şi imprudent, poate constitui o culpă, intrând în cadrul art. 998 c. civ.

In aceeaş chestiune sau asemănătoare vezi: Josserand, *De l'ésprit des droits et de leur relativité*, pag. 359; Cantacuzino, pag. 430; Cas. Rom., s. I, dec. 2777 din 1927 în *Jurispr. Generală* 1929 sp. 773 cu nota d-lui Tr. R. Scriban şi numeroasele trimiteri; Trib. Civ. Seine, S. III, 24 Nov. 1921 în *Gaz. Pal.* 19 Dec. 1021 şi *Pand. Rom.* 1928, III, pag. 15.

RADU M. GORUNEANU
Avocat

APEL IV BUC., 23 Iunie 1930

Omor din imprudenţă. Jandarm ucis de un camarad, în timpul urmăririi unor infractori. Elementele delictului. Lipsa lor. Achitare.

Omorul din imprudenţă trebuie să îndeplinească şi condiţiile, să fie o greşală a autorului şi o relaţiune dela cauză la efect, între greşala comisă şi omorul sau rănirea.

Prin urmare, când în fapt se stabileşte că un jandarm urmărind împreună cu un alt camarad, pe un infractor, şi în acest scop se despart şi unul dintre ei trăgând cu arma, nimereşte pe camaradul său, faptul nu întruneşte condiţiunile delictului de omor din imprudenţă, fiindcă jandarmul nu puteà prevedeà pe victima care luase altă direcţie. (Decizia penală No. 452, din 23 Iunie 1930. Vezi motivele în *Bul. C. Apel* No. 16/930).

APEL IAŞI I, 16 Octomvrie 1928

Impozit comunal. Stabilirea lui. Modul de încasare. Căi de atac. Legea pentru urmărirea veniturilor publice din 1925.

După dispoz. art. 34 din legea pentru perceperea şi urmărirea veniturilor publice din 1921, rezultă că contribuabilul nemulţumit trebuie mai întâi să uzeze de calea apelului la tribunal, şi apoi de aceà a recursului; că întrucât în specie recursul făcut se referă la un proces verbal ce erà conform legei supus mai întâi apelului, el este inadmisibil şi urmează a fi respins. (C. Ap. Iaşi, S. I, preşidenţia d-lui D. Volanschi, prim-preşedinte, dec. fiscală No. 120 din 16 Octomvrie 1928).

OBSERVAŢIE. Stabilirea şi încasarea unui impozit comunal trece prin trei faze distincte:

I. *Stabilirea impozitului în principiu*, care se face în conformitate cu disp. art. 256 din *Legea pentru unificarea administrativă* (*Monitorul Oficial* No. 128 din 14 Iunie 1925). Deliberările consiliilor comunale în această privinţă se afişează la primăria respectivă, timp de zece zile pentru a fi cunoscute de contribuabili, cari pot formulà în acest timp reclamaţiile. Asupra reclamaţiilor se pronunţă consiliile comunale, ale căror încheeri sunt controlate obligatoriu de Ministerul de interne, cu avizul Consiliului administrativ superior.

II. *Fixarea impozitului în ce priveşte personal pe fiecare contribuabil.* Odată ce impozitul a rămas definitiv fixat în principiu, administraţia comunală prin agenţii săi, procedează la alcătuirea rolurilor nominale, în conformitate cu art. 6 din legea pentru constatarea, perceperea şi urmărirea veniturilor comunale din 20 Februarie 1887 (Hamangiu, *Legi uzuale*, t. II, pag. 812).

Constatările acestea ale agenţilor comunali, se comunică contribuabililor, cari pot face contestaţie în termen de 10 zile la primăria comunei. Ele se judecă definitiv de o comisiune compusă din 3 membri aleşi anual din sânul consiliului comunal.

III. Odată impozitul stabilit şi personal, urmează încasarea lui, începând prin somaţia de plată adresată contribuabilului.

De astă dată, cei urmăriţi au dreptul de contestaţie în termen de zece zile dela înmânarea sau afişarea procesului verbal de sechestru. Contestaţia se face la primăria respectivă şi se judecă de primar, cu drept de apel — în termen de zece zile — la tribunal.

Sentinţele tribunalului sunt supuse recursului de casaţie.

Această procedură este prevăzută în art. 34 din legea pentru perceperea şi urmărirea veniturilor publice. (*Monitorul Oficial* No. 95 din 1 August 1921).

In litigii de asemenea natură se pot ivi dificultăţi în ceeace priveşte competinţa instanţelor chemate a le rezolvà. Ele vor fi însă tranşate cu uşurinţă, cu ajutorul diviziunei de mai sus, cercetându-se în prim rând în care anume din cele trei faze se găseşte impunerea.

Este însă adevărat că, pe de o parte autorităţile comunale vor încurcà situaţia uneori, sărind dela faza întâi direct la faza a treia, adică urmărind încasarea impozitului stabilit în principiu, fără a mai formà în prealabil roluri personale (faza 2-a), iar contribuabilii vor răspunde la acest procedeu cu o reclamaţie-contestaţie mixtă al cărui caracter nu este bine definit prin cuprinsul ei.

In aceste împrejurări, credem, urmează a se aveà în vedere că administraţia comunală este cea dintâi în culpă, iar contribuabilul va trebui considerat ca având situaţia cea mai favorabilă. Petiţia lui va fi considerată fie ca o simplă reclamaţie, fie ca o contestaţie, în sensul ca ea să deschidă părţei calea cea bună.

EUGEN PETIT

TRIB. BĂLŢI II, 2 Decemvrie 1929

Basarabia. Competinţa judelui de ocol în Basarabia, în materie reală imobiliară, în urma art. 66 din legea din 11 Iunie 1929. Art. 33 legea jud. oc. din Vechiul Regat. Art. 66 din legea din 11 Iunie 1929, combinat cu art. 1 din legea din 9 Iulie 1924.

In fapt. Inaintea judecătoriei ocol rural Ciuciulea s'a introdus o acţiune în revendicare, având de obiect o casă cu locul ei în suprafaţă de 1800 m. p., evaluată prin acţiune la 4500 lei.

Prin cartea de judecată 117 din 1929 pronunţată după 1 Septemvrie a. c. s'a pus capăt litigiului dintre părţi.

Fiind apelată, s'a ridicat şi s'a susţinut incidentul, că calea apelului este inadmisibilă.

In drept. Potrivit art. 33 din legea judecătoriilor de ocoale din Vechiul Regat, judecătorii de ocoale judecă în prima instanţă, toate acţiunile în revendicare şi în genere acţiunile imobiliare, când obiectul acţiunei este un loc fără clădire sau îmbunătăţiri, în întindere de cel mult 10 ha, sau dacă având clădiri sau îmbunătăţiri are o valoare mai mare de 50.000 lei.

Deşi, prin legea pentru extinderea în Basarabia a unor dispoziţiuni din legislaţia Vechiului Regat din 4 Aprilie 1928, publicată în *Mon. Of.*, No. 77 din 1928, s'a introdus în Basarabia atât legea pentru judecătoriile de ocoale cât şi regulamentul ei cu începere dela 1 Iunie 1928, totuş prin art. 66 al legei pentru modificarea celei din 19 Mai 1925, s'a prevăzut că art. 1 al legei din 9 Iunie 1924, care stabileşte competenţa judecătorului de ocol din circumscripţia Curţei de Apel Chişinău, se modifică în sensul că competenţa acestor instanţe se ridică până la valoarea de 5000 lei în prima şi ultima instanţă capital fără procente reclamate şi cu drept de apel până la valoarea de 50.000 lei capital fără procente reclamate, fără să facă vreo trimitere la art. respective determinătoare de competenţă din legea judecătoriilor de ocoale cum se face la art. 65 din aceeaş lege.

Faţă de cele mai sus arătate şi în conformitate cu art. 1 al legei din 9 Iulie 1924, Tribunalul urmează a respinge apelul ca inadmisibil. (Trib. Bălţi S. II, sent. civ. No. 664 din 2 Decemvrie 1929. Preşedinte d-l Const. Satmari, preşedinte şi redactor. Jude asesor D. Ionescu).

OBSERVAŢIE. Prin sentinţa de mai sus, s'a rezolvat principial problema competenţei jud. de ocol din Basarabia, în materie imobiliară. Pentru justificarea acestei soluţiuni, e necesar să se reamintească, evoluţia competenţei acestei instanţe.

Prin art. 29 alin. 1 proc. civ. rusă, competenţa jud. de ocol, în materie civilă, erà de 1.000 ruble, în acţiunile provenite din obligaţiuni, oricare ar fi cauza naşterei lor, precum şi pentru cele se ce referă la drepturi asupra bunurilor mişcătoare şi nemişcătoare.

Art. 2 din Decretul-Lege pentru organizarea instanţelor judec. din Basarabia No. 2770 din 6 Octomvrie 1918, publicat în *Mon. Oficial*, No. 160 din 9 Octomvrie 1918, prevede că, instanţele judec. din Basarabia vor aplicà legile în vigoare în această provincie, cu derogările de mai jos, iar, prin art. 19 din acest decret, competenţa jud. de pace din întreaga Basarabie, în acţiunile personale şi reale, mobiliare şi imobiliare, precum şi în materie de desdăunări, este până la 3000 lei inclusiv, decret-lege, modificat prin D. L. No. 3727 din 18 Decemvrie 1928, publicat în *Mon. Ofcial* No. 219 din 1918; D. L. No. 527 din 5 Februarie 1919, publicat în *Mon. Ofic.* No. 250 din 1919; D. L. No. 2744 din 2 Februarie 1919, publicat în *Monit. Ofic.* No. 62 din 1919 şi D. L. No. 3406 din 8 August 1919, publicat în *Monit. Ofic.* No. 94 din 1919, în care competenţa a rămas aceeaş, aşà cum este arătată în art. 19 din ultimul decret, competenţă identică, cu aceea prevăzută la data de mai sus, de art. 27 l. j. oc. din Vechiul Regat.

Legea Antonescu din 4 August 1921, modifică art. 27 din l. jud. oc. din Vechiul Regat, fără a se referi şi la dispoziţiunile art. 29 proc. civ. rusă, care determină competenta judec. de ocol, aşà cum a fost modificată prin decretele-legi de mai sus.

In Parlament, d-l ministru, fiind întrebat, dacă această lege a mărit şi competenţa judec. de ocoale din Basarabia, a răspuns afirmativ, de unde o serie de hotărîri extrem de variate ale judecătoriilor şi tribunalelor, unele aplicând textul legei, aşà cum a fost votat, altele îl completau cu răspunsul ministrului. Această situaţiune întunecoasă a durat până la legea din 9 Iulie 1924, publicată în *Mon. Ofic.* No. 147 din 1924, prin care, modificându-se competenţa judec. de ocol din Basarabia, aşà cum a fost stabilită prin art. 29 proc. civ. rusă şi art. 15 din D. L. No. 3406 din 1919 s'a fixat că judec. de ocoale din circumscripţia Curţei de Apel din Chişinău, vor judecà în prima şi ultima instanţă, toate cererile personale şi reale, mobiliare şi imobiliare până la 1500 lei inclusiv, capital şi procente, şi cu drept de apel până la valoarea de 15.000 lei inclusiv, capital si procente.

Prin art. 60 din legea accelerărei judecăţilor şi unificărei competenţei judecătoriilor, publicată în *Mon. Ofic.* No. 108 din 1925, se modifică art. 1 al legei din 9 Iulie 1924, privitor la competenţa judec. de ocoale din Basarabia, în sensul că sunt competente de a judecà în prima şi ultima instanţă până la valoarea de 5.000 lei inclusiv capital şi procente reclamate şi cu apel până la 50.000 lei inclusiv capital şi procente reclamate.

Nu trebuie omis că, mărindu-se competenţa jud. de ocol din circumscripţia Curţei de Apel Chişinău, judecă, în materie imobiliară, în prima şi ultima instanţă până la 5.000 lei, deci din acest punct de vedere, competenţa lui este mai mare decât a judecătorului din Vechiul Regat, care în materie imobiliară judecă în primă instanţă.

Această situaţiune a durat dela 15 Septemvrie 1925 până la 1 Iunie 1928, data aplicărei legei pentru extinderea în Basarabia a unor dispoziţiuni din legislaţia Vechiului Regat, publicat în *Mon. Ofic.* No. 77 din 4 Aprilie 1928, unde, prin art. 1 alin. *e*, se spune că: cu începere dela 1 Iunie 1928, pe lângă dispoziţiunile introduse în Basarabia, în vederea unificărei se extinde şi legea jud. de ocoale şi regulamentul ei din Vechiul Regat, în care prin art. 33 se specifică că judec. de ocoale judecă în prima instanţă toate acţiunile în revendicare şi în genere acţiunile imobiliare, când obiectul acţiunei este un loc fără clădiri sau îmbunătăţiri în întindere de cel mult 10 ha, sau dacă, având clădiri sau îmbunătăţiri, n'au o valoare mai mare decât 50.000 lei, competenţa aşà cum a fost mărită prin art. 59 al legei din 10 Mai 1925.

Prin dispoziţiunile textului sus citat, art. 33 din l. j. oc. a rămas neschimbat, întrucât art. 59, în ultima sa parte, spune că celelalte dispoziţiuni ale textelor rămân neschimbate, text care priveşte competenţa ca prima sau ultima instanţă, aşà cum a fost interpretat.

Ca o consecinţă a celor de mai sus, cu începere dela 1 Iunie 1928 judecătoriile de ocol din Basarabia, în materie reală imobiliară, erau competente a judecà în cadrul art. 33 legea jud. oc. numai în prima instanţă.

Această situaţiune a durat numai până la 6 Septembrie 1929, deoarece prin art. 66 al legei pentru modificarea celei din 19 Mai 1925, publicată în *Monit. Ofic.* No. 150 din 11 Iunie 1929, se spune că art. 1 din legea din 9 Iulie 1924, relativ la stabilirea competenţei judecătoriilor din circumscripţia Curţei de Apel Chişinău, se modifică în sensul că competenţa acestor instanţe se ridică până la valoarea de 5.000 lei capital, fără procente, în prima şi ultima instanţă şi până la valoarea de 50.000 lei capital, fără procente reclamate în prima instanţă.

Or, cum legea din 9 Iulie 1924, stabileşte că jud. de ocol, judecă în prima şi ultima instanţă acţiunile personale şi reale, mobiliare şi imobiliare, până la valoarea de 1.500 lei capital şi procente reclamate, astăzi până la 5.000 lei capital, fără procente reclamate, şi cu drept de apel până la 15.000 lei, astăzi până la 50.000 lei, urmează că, prin dispoz. art. 66, s'a modificat competenţa jud. de ocol, aşà cum erà stabilită de art. 33 l. j. oc. în vigoare în Basarabia dela 1 Iunie 1928 până la 1 Septembrie 1929.

In judeţele Cahul şi Ismail, pendinte de Curtea de Apel Galaţi, legea din 4 Aprilie 1928, continuă a-şi aveà aplicarea. Pentru judeţul Hotin problema este mai complicată.

Faţă de cele mai sus arătate, socotim soluţia incidentului, rezolvat prin sentinţa de mai sus, perfect juridică, şi se justifică din punctul de vedere al textelor, Am ţinut să relevez acest fapt, deoarece unele instanţe de judecată aplică art. 33 legea jud. de ocol din Vechiul Regat în litera şi competenţa fixată de art. 59 al legei din 13 Mai 1925 şi art. 65 al legei din 11 Iulie 1920, fără a observà textul art. 66 din această ultimă lege.

ION DIMOFTACHE
Consilier Curtea de Apel Chişinău

TRIB. DOLJ, S. I

Act juridic cu sine însuş. Dacă se poate vinde imobilul dotal pentru realizarea unei creanţe ipotecare ce face parte din paraferna soţiei. Soluţie afirmativă. (Art. 1254 cod. civil).

D-na H. C. din Craiova constituie dotă fiicei sale, Carmen, suma de lei 60.000 garantată cu ipotecă în prim rang, asupra imobilului său dotal. După căsătorie, fiica sa încetează din viaţă fără descendenţi, rămânând singură moştenitoare d-na H. C. în calitate de mamă.

Pentru valorificarea creanţei de 60.000 lei, rămasă moştenire dela fiica sa, d-na H. C. cere Tribunalului autorizaţie să se vândă prin licitaţie publică imobilul său dotal ipotecat pentru garantarea acelei creanţe. Este cert că oricare alt moştenitor, în afară de constituitoarea dotei, ar fi putut să facă o astfel de cerere. In speţă însă este o situaţiune puţin obişnuită pentrucă aceeaş persoană, d-na H. C., îmbracă două calităţi incompatibile: creditoare, ca moştenitoare a înzestratei sale fiice; şi debitoare, fiind constituitoarea dotei, pentru aceeaş sumă de lei 60.000. S'ar păreà deci că pe baza art. 1154 c. civ. obligaţiunea urmează a fi stinsă, atât activ cât şi pasiv, prin confuziune.

Dacă se ţine seamă însă de împrejurarea că suma de lei 60.000 este avere parafernală a d-nei H. C. conform actului său dotal, iar imobilul ce garantează această sumă şi din valoarea căruia trebuie deci plătită, face parte din averea sa dotală, se vede cu uşurinţă că art. 1154 c. civ. nu mai poate fi aplicabil, deoarece acest articol nu a putut prevedeà decât ceeace se întâmplă de obiceiu, când adică aceeaş persoană este titulara unui singur patrimoniu. In cazul când aceeaş persoană este titulara a două patrimonii, confuziunea nu mai poate operà stingerea obligaţiunei, dacă activ face parte dintr'un patrimoniu, iar pasiv din celălalt, căci cele două patrimonii fiind distincte, obligaţiunea poate fi executată în favorul unuia dintre ele şi în sarcina celuilalt.

Că dota şi paraferna femeii căsătorită sub regimul dotal constituiesc două patrimonii distincte, este un adevăr pe care doctrina modernă îl consideră ca indiscutabil; şi, din contră, această doctrină consideră ca perimată concepţiunea clasică a patrimoniului unic, emanaţiune a personalităţei.

Coeziunea între elementele constitutive ale patrimoniului o face în această teorie modernă, nu ideea că ele sunt inseparabile de persoana titularului acelui patrimoniu, ci scopul la care ele sunt afectate; cum, de exemplu, în speţă, bunurile dotale afectate scopului de întreţinere a familiei, prin deosebire de bunurile parafernale lăsate la dispoziţiunea soţiei în scopul de a surveni trebuinţelor ei personale.

Şi pentrucă acest scop poate varià după împrejurări, s'a admis pluralitatea patrimoniilor, teoric care a condus în practică la rezultatul că femeea căsătorită sub regimul dotal poate să schimbe imobilul său dotal cu un alt imobil al său parafernal, printr'un act unilateral. (Cas. I, dec. 2071/928, *Pand. Rom.* 1929, I, pag. 78 cu nota d-lui Al. Vălimărescu).

Prin urmare, odată admis principiul că dota formează un patrimoniu distinct de paraferna şi că se pot concepe obligaţiuni reciproce între aceste două patrimonii, se impune, ca un corolar al acestui principiu, posibilitatea de a valorificà aceste obligaţiuni în favorul unui patrimoniu şi în contra celuilalt, căci altfel obligaţiunea ar fi lipsită de orice efect practic, iar creditorul ar fi titularul unui drept iluzoriu.

Şi dacă s'a admis că femeea dotală poate face un act juridic cu sine însăşi, schimbând imobilul dotal cu cel parafernal, trebuie admis de asemenea că ea poate face o plată valabilă printr'un asemenea act unilateral, pentru a stinge o obligaţie ce se cuprinde pasiv, în patrimoniul dotal, şi activ, în patrimoniul parafernal, atât timp cât există un interes serios care să motiveze această plată şi nici un text de lege nu o opreşte în mod formal.

Interesul în speţă este evident căci numai realizându-şi creanţa de 60.000 lei d-na H. C. poate profità de moştenirea fiicei sale, ca de o avere parafernală, pe care o poate întrebuinţà aşà cum crede de cuviinţă, ceeace n'ar fi posibil dacă această sumă ar rămâne înglobată în averea sa dotală de care legea nu-i permite să profite decât cu anumite restricţiuni şi formalităţi.

Nu există deasemenea nici un text de lege care să condiţioneze plata de existenţa a două persoane distincte; din contra, este unanim admis că mandatarul se poate plăti pe el însuş pentru a stinge o datorie pe care mandantul o are către dânsul.

Pentru aceste motive admite cererea.

(Proces verbal No. 5669/929. Redactor: *Ion A. Stroe*, judecător de şedinţă.)

TRIB. DOLJ I, 22 Sept. 1930

Legitimare. Dacă este nevoie de recunoaşterea mamei când numele ei figurează în actul de naştere. Soluţie afirmativă. (Art. 292, 304, 307, 308 cod. civ.).

TRIBUNALUL: Asupra apelului făcut de Alex. Gogoşanu contra cărţei de judecată No. 244/926 a Jud. Filiaşi, prin care s'a respins ca nesusţinută acţiunea intentată de apelant contra lui Stan Siminică, pentru a fi obligat acesta să-i lase în plină proprietate două bucăţi de pământ, situate în comuna Rasnic-Dolj, rămase dela defunctul Ion Mazilu.

Având în vedere că pentru a-şi dovedi acţiunea, apelantul susţine că soţia sa, Stanca Gogoşanu, a moştenit dela Ion Mazilu, tatăl ei, bucăţile de pământ ce revendică; Stanca murind, le-a moştenit unica lor fiică, Sava, care, la rândul ei, murind fără descendenţi, le-a transmis apelantului, ca singur moştenitor, în calitate de tată; că pentru a dovedi aceste afirmaţiuni apelantul a prezentat mai multe acte, printre cari şi actul de naştere No. 15/890 şi actul de căsătorie No. 8/891, din cari rezultă că Stanca s'a născut din părinţii Ion Mazilu şi Lisaveta Ion Mazilu, cu 440 zile înainte de căsătoria acestora; că prin urmare deşi nu a fost fiică legitimă a lui Ion Mazilu, Stanca a fost legitimată prin căsătoria subsecventă, pe baza art. 304 c. civ. deoarece tatăl ei a recunoscut-o prin actul de naştere, în care fiind menţionat şi numele mamei sale, Lisaveta Ion Mazilu, echivalează — susţine apelantul — cu o recunoaştere şi din partea acesteia.

Având în vedere că art. 304 c. civ. spune că copii născuţi afară din căsătorie vor fi legitimaţi prin căsătoria făcută după naştere, între tatăl şi mama lor, când aceştia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naştere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin chiar actul de căsătorie; că, în speţă, prin actul de căsătorie dintre Ion Mazilu şi Lisaveta Ion Mazilu nu se face nici o menţiune despre recunoaşterea Stancăi; nu există de asemenea nici un act autentic de recunoaştere, anterior căsătoriei; iar prin actul de naştere se constată, cu caracter de autenticitate, numai că Ion Mazilu a declarat naşterea copilei Stanca, indicând ca mamă pe Lisaveta Ion Mazilu.

Prin urmare chiar dacă, printr'o largă interpretare a actului de naştere, am decide că Ion Mazilu a recunoscut pe Stanca, numai prin faptul că a declarat naşterea şi a luat parte la facerea actului, în nici un caz din acest act de naştere nu se poate deduce că Stanca a fost recunoscută şi de mama ei Lisaveta Ion Mazilu, numai pentrucă numele acesteia este menţionat în act.

In adevăr, deşi art. 43 c. civ. obligă pe ofiţerul de stare civilă să treacă în actul de naştere numele tatălui şi al mamei totuş legiuitorul nu acordă nici un fel de tărie acestor menţiuni, când este vorba de filiaţiunea naturală, ca în speţă, deoarece art. 292 c. civ. spune că numai filiaţiunea legitimă se poate dovedi prin actul de naştere; iar art. 307 c. civ. interzice cu desăvârşire căutarea paternităţei naturale, în ciuda menţiunei ce face actul de naştere; şi chiar pentru dovedirea maternităţei naturale, actul de naştere nu are nici o valoare, căci art. 308 c. civ. spune că cel ce o reclamă trebuie să dovedească şi identitatea sa, că adică el este acelaş copil pe care mama, arătată în act, l-a născut. Aşà se explică de ce art. 304 c. civ. cere ca dovada calităţei de copil natural, ce urmează a fi legitimat prin căsătorie subsecventă, să fie făcută prin recunoaşterea copilului de către părinţi, nu prin actul lui de naştere; iar recunoaşterea să fie făcută de amândoi părinţii, nu numai de unul dintre ei; «dacă aceştia — la plural — îi vor fi recunoscut», se exprimă destul de clar legiuitorul prin art. 304 c. civ.

De altfel ar fi nelogic ca o simplă menţiune a numelui mamei făcută în actul de naştere să echivaleze cu o recunoaştere a copilului de către mamă, ţinând seamă de faptul că aceasta nu ia parte niciodată la redactarea actului de naştere, şi ştiut fiind că recunoaşterea nu poate fi făcută decât printr'o manifestare de voinţă personal şi clar exprimată.

Prin urmare, revenind la speţă, conchidem că Stanca Alex. Gogoşanu nu a fost fiica lui Ion Mazilu, nici legitimă, pentrucă acesta nu a fost căsătorit cu mama ei în momentul naşterei, nici legitimată, pentrucă mama ei Lisaveta Ion Mazilu nu a recunoscut-o printr'unul din modurile arătate de art. 304 c. civ., deci ea nu l-a putut moşteni pe Ion Mazilu, chiar dacă în realitate a fost fiica lui naturală, deoarece, în legislaţiunea noastră, copilul natural, deşi recunoscut de tată, nu are nici un drept de moştenire în averea acestuia. Şi pentrucă apelantul pretinde, prin acţiunea de faţă, o parte din averea lui Ion Mazilu, invocând un drept inexistent — dreptul de moştenire al Stancăi în averea acestuia — însemnează că acţiunea este nefondată şi urmează a fi respinsă ca atare, respingându-se, pe cale de consecință, și apelul.

(Sentința civilă No. 458 din 22 Septemvrie 1930. Redactor: *Ion A. Stroe*, judecător de ședință).

TRIB. IAȘI II, **16 Iunie 1930**

Bancrută. Bancruta simplă ori frauduloasă poate există independent de faliment? Bancrută simplă. Când e delictul consumat, la data încetării plăților ori la aceia a declarării în stare de faliment? Amnestie.

Pentru a puteà fi cineva considerat bancrutar simplu or fraudulos, trebue, neapărat, să fie declarat în stare de faliment, iar când această stare există, infractorul e considerat amnestiat dacă a săvârșit delictul anterior datei de 1 Dec. 1928.

In amnestie, intră numai delictul de bancrută simplă, care a consumat anterior declarărei în stare de faliment.

OBSERVAȚIE. In fața Trib. Iași s'a discutat o importantă și controversată problemă de drept și anume, dacă bancruta poate există independent de faliment și când se consideră consumat delictul de bancrută simplă. Chestiunea are mare importanță dacă raportăm acest delict la legea amnestiei.

Prima parte a problemei e tratată de vol. IV de I. Tanoviceanu, pag. 279, No. 170 urm., unde d-l V. Dongoroz, la No. 175, 1, 2, 3, 4, rezolvă chestiunea în mod foarte judicios, făcând o analiză riguroasă a textelor din codul comercial relative la această materie.

Art. 712 cod. com. dă o indicație categorică și precizează că, după pronunțarea falimentului, procurorul Tribunalului trebue să ia cunoștință de dosar spre a vedeà dacă nu e cazul unei urmăriri penale pentru bancrută simplă or frauduloasă, iar art. următor dă dreptul președintelui Trib. să aresteze pe falit când va socotì necesar.

Să nu cădem în eroare și să credem că, dacă art. 714 cod. com. zice că procedura falimentului este independentă de acțiunea penală, apoi asta înseamnă că bancruta poate există fără faliment, căci acest text nu proclamă decât separatismul rezolvărei faptelor, legiuitorul a spus-o asta spre a se ști că bancruta se va cercetà, instruì și judecà de instanțele penale, iar dacă raportăm acest articol la celelalte două anterioare, vedem o înlănțuire logică. Textele trimit pe judecătorul de instrucție să cerceteze dosarele la Tribunal și la judele sindic, deci, presupune existența stărei de faliment ca să se poată ocupà de bancrută.

Gândul legiuitorului, acolo unde pare neclar, îl desprindem din modul cum se exprimă, astfel, deasupra art. 883 cod. com. pune titlul «despre delictele altor persoane decât falitul» și începe a înșirà: prepusul comerciantului falit, or în caz de faliment a unei societăți comerciale; vedem prin urmare o serie de argumente hotărîtoare care exclud bancruta fără existența falimentului.

Partizanii părerei contrare se sprijină de art. 875 cod. com., care nu poate constitui absolut nici un argument în favoarea tezei că falimentul nu formează o chestiune prejudicială, pentrucă însuș titlul de deasupra acestui text scrie «despre infracțiuni penale în materie de faliment, deci, cum pot există infracțiuni penale fără faliment? Apoi, legea impune parchetului să trimită actele necesare Tribunalului comercial, pentru îndeplinirea dispozițiunilor relative la faliment. Prin urmare, starea de bancrută simplă presupune întreruperea exercițiului comerțului, activitate neexistentă, încetare de plăți.

Art. 880 cod. com. e un text care precizează separatismul instanțelor comerciale de cele penale în privința judecărei infracțiunilor, el nu fixează cadrul delictului. Singur art. 880 cod. com. e decisiv, căci zice că e bancrutar fraudulos comerciantul falit, prin urmare, poate zice magistratul că e inculpat de bancrută frauduloasă comerciantul nefalit? Dacă în al. final zice că mai pot fi declarați bancrutari frauduloși comercianții cari..., fără a adăugà cuvântul falit, n'a făcut-o pentrucă erà de prisos, căci indicațiunea cuvintelor comerciant falit se referă la generalitatea textului.

Nu poate există în mod normal continuitate, deci, comerciant fără încetare de plăți în cazul art. 880 al. final cod. com., iar aceste fapte vor determinà imediat o reacțiune a creditorilor către faliment.

Art. 880 cod. com. privește faptele unui comerciant din ajunul falimentului.

Dacă ne-am luà după text, mulțumindu-ne numai a-l cetì, fără a-l disecà și comentà pentru raționala soluționare a unui fapt, am puteà zice că comerciantul, nefalit (art. 880 al. final cod. com.) nu poate fi bancrutar fraudulos pentru faptele din al. I art. 880 cod. com.

Cine poate susține că e bancrutar fraudulos comerciantul falit care a comis faptele din art. 880 al. I și bancrutar fraudulos comerciantul nefalit care a săvârșit faptele din al. II art. 880?

Unde am merge cu atari raționamente bizare?

Aliniatul II al art. 880 zice că comerciantul care va înstrăinà înainte de declarare în stare de faliment.., prin urmare, această stare trebue să urmeze faptului încriminat pentru a puteà fi vorba de bancrută frauduloasă și dacă Tribunalul comercial găsește că nu e czaul, instanța penală trebue să înceteze orice urmărire, căci legea creiază un paralelism absolut, nu un separatism a acțiunilor.

Trec la a doua chestiune.

Când se consideră consumat delictul de bancrută simplă? La data încetărei plăților or la data pronunțărei sentinței de faliment?

Chestiunea are mare importanță dacă raportăm faptul la legea de amnestie și la prescripție.

Delictul de bancrută simplă e considerat săvârșit în momentul încetărei plăților și posterior acestei date.

Art. 876 cod. com. prevede categoric că e considerat bancrutar simplu comerciantul care a încetat plățile și care se găsește în cele 6 cazuri specificate.

In cazul al. 1, 2, 3, 5 și 6, delictul e consumat la data încetărei plăților, pentru cazul din al. 4 delictul e consumat în momentul plăței care poate aveà loc în intervalul încetărei plăților — pronunțarea sentinței de faliment, căci, după această ultimă dată, nu mai poate plătì valabil.

Când comerciantul n'a ținut registre, delictul de bancrută simplă e consumat în momentul încetărei plăților, pentru că, după această dată, nu le mai poate reface valabil. Dacă data încetărei plăților l-a găsit cu registrele în neregulă, el a comis un fapt de neglijență considerat bancrută simplă și oricât și-ar pune posterior registrele în regulă, nu mai are nici o importanță asupra existenței delictului.

Acesta s'a constatat existând la data încetărei plăților și comerciantul nu-l poate desființà prin punerea registrelor în regulă — operație aproape imposibilă — după data încetărei plăților legalmente constatată.

In art. 877 și 879 cod. com. se vizează iarăș cazuri de bancrută simplă, arătându-ni-se diferite fapte care se consideră consumate în momentul încetărei plăților sau posterior.

E o mare greșeală a considerà faptul de bancrută simplă săvârșit la aceeaș dată, în toate ipotezele care creiază acest delict, trebuind analizat fiecare caz spre a nu dà pedepse acolo unde nu e cazul.

Juridicește, e imposibil a considerà delictul de bancrută simplă consumat în momentul pronunțărei sentinței declarative de faliment. Ceeace e adevărat, cred, este că delictul de bancrută simplă nu poate există izolat, fără faliment, dar a mutà data comiterei unui fapt, este a desființà dreptatea. Un comerciant declarat în stare de faliment, a săvârșit faptul prevăzut de art. 876 al. 4, plătind un creditor după data încetărei plăților.

Faptul pedepsibil constă în această plată care s'a comis la data primirei banilor de către creditor. Cum s'ar puteà susține juridic că acest fapt care s'a terminat în momentul plăței, se consideră săvârșit în momentul pronunțărei sentinței declarative de faliment? Pe ce bază schimbăm data comiterei, la data pronunțărei sentinței? Pe ce considerent moral săvârșim această denaturare a realităței? Pe ce temei juridic privăm omul de beneficiul amnestiei or prescripției?

Să se reție următoarele:

Că nu poate există bancrută fără faliment e o chestie, dar data comiterei unui fapt e o altă chestie fără nici o legătură cu prima, decât numai în latura existenței delictului, adică a ființărei chestiunei prejudiciale.

TRAIAN R. SCRIBAN

TRIB. IAȘI III, **22 Sept. 1927**

Privilegii. Privilegiul statornicit de art. 1730 alin. 2 și 1734 cod. civ. Sumă de bani ce a fost întrebuințată la plata muncilor agricole.

Potrivit dispozițiunilor art. 1730 al. 2 și 1734 cod. civ., pentru motive bine cunoscute, se declară privilegiate sumele datorite de arendaș pentru cumpărarea semințelor, sumele datorite pentru instrumentele de exploatare precum și sumele datorite pentru cheltuelile recoltei anului curent, fie că erau de bună sau de rea credință.

In speță este netăgăduit că Banca Neamului este aceea care a avansat fonduri pentru plata muncitorilor; și întrucât privilegiile fiind excepțiuni dela dreptul comun, ele sunt de drept strict și nu pot fi create prin interpretare și nici rezultà din convențiunea părților, s'ar păreà că acest privilegiu fiind numai în profitul direct al vânzătorului de semințe și celorlalți care de asemenea direct au contribuit la realizarea recoltei, în speță Banca Neamului n'ar aveà privilegiul statornicit de art. 1730 al. 2 cod. civ.

Având în vedere însă că motivul legiuitorului atunci când a creat acest privilegiu prevăzut de art. 1730 al. 2 și 1734 cod. civ., fiind acela că este just și normal ca creditorii ce au introdus în patrimoniul arendașului fructele asupra cărora se exercită privilegiul arendașului, să vie cu preferință, și întrucât în ambele cazuri, adică și atunci când creditorul însuș plătește semințele sau muncile recoltei, precum și atunci când numai furnizează fonduri arendaşului în acest scop, arendaşul foloseşte deopotrivă, este necontestat că textele art. 1730 al. 2 şi 1734 cod. civ. îşi au aplicaţiunea deopotrivă în ambele cazuri, cu singura deosebire însă ca să se facă dovada pe deplin că creditorul a avansat bani şi că suma a fost întrebuinţată fie pentru cumpărare de seminţe, instrumente agricole, sau fie că a servit la plata muncilor agricole. (Contestator Banca Neamului cu avocat E. Herovanu intimat Lucia Cantacuzino cu avocat N. Gheorghiade, preşedinte şi redactor *M. Păcuraru).*

TRIB. IAŞI III, 30 Noemvrie 1927

Succesiune. Titlu de proherede unit cu buna credinţă, constituie un just titlu. Dobândirea proprietăţei prin uzucapiune de 10 ani. Terţe persoane. Comoştenitori. (Art 644. 1858, 1895 şi 1897 cod. civ.).

Potrivit dispoziţiunilor art. 1895 cod. civ. cel ce câştigă cu bună credinţă şi justă cauză un imobil determinat prescrie proprietatea lui prin 10 ani, prin justă cauză, conform art. 1897 cod. civ., înţelegându-se orice titlu translativ de proprietate.

Succesiunea fiind unul din modurile prevăzute de lege de a dobândi proprietatea, cum rezultă din dispoziţiile art. 644 cod. civ., ea poate fi socotită ca just titlu, mai ales că din cuprinsul art. 1858 al. 4 cod. civ., rezultă că succesorul de bună credinţă poate să schimbe posesiunea precară a autorului său, sau să-şi înceapă în persoana sa o nouă posesiune utilă.

Dacă astfel nu este nici o îndoială că în legislaţia noastră, spre deosebire de dreptul francez, titlul de proherede unit cu buna credinţă, constitue un just titlu, adică un titlu suficient spre a conduce pe posesor la dobândirea proprietăţei imobiliare prin uzacapiune de 10 ani, se decide însă şi cu drept cuvânt că această prescripţie decenală admisă de legiuitor ca o excepţiune, nu se poate invocà cu succes atunci, când ai ca just titlu calitatea de proherede pe lângă posesiunea de bună credinţă, decât numai faţă de terţe persoane, adică care nu au calitatea de comoştenitori, iar nici decum faţă de comoştenitori, întrucât comoştenitorii au fiecare un drept indiviz în succesiune, astfel că titlul de herede al celui ce invoacă prescripţiunea decenală nu are un caracter exclusiv, cum trebue să fie titlul ce are de bază această prescripţiune, el fiind din contră comun tuturor comoştenitorilor până la efectuarea împărţelei.

Aşà dar atâta timp cât acest titlu de proherede nu are un caracter exclusiv, el neputând servi de bază prescripţiunei de 10 ani, faţă de alt comoştenitor, urmează că această prescripţiune, întemeiată pe un just titlu rezultând din calitatea de moştenitor, nu poate fi opusă unui alt moştenitor, astfel că acest mijloc de apărare a lui V. M. urmează a fi respins ca nefondat.

Deasemenea şi în cazul când un erede găseşte în succesiunea autorului sau imediat un imobil care a aparţinut succesiunei unui autor mai depărtat, aşà cum e în speţă, nici acest erede nu poate să înceapă în persoana sa o posesiune nouă distinctă de a autorului sau care unită cu bună credinţă şi cu titlul ce rezultă din calitatea sa de erede să-l conducă la prescripţiune, căci şi în acest caz există aceeaş dificultate, că adică titlul de proherede nu are acel caracter de exclusivitate care să poată servi de bază prescripţiunei decenale. (Oponent V. T. Miscinshi. Intimat Gh. V. Bistrichi. Preşedinte *M. Păcuraru*, jude şi redactor).

TRIB. ILFOV I COM., 9 Iulie 1930

Joc de bursă. Excepţia jocului de bursă. Când se poate opune? Comisionar. Opunerea şi faţă de acesta, a excepţiunei jocului de bursă. Caracterul marjei la jocul de bursă. Când se poate repeţi?

1. Operaţiunile de bursă se fac pe bani gata, sau pe termen. Operaţiunile pe termen sunt sau reale, adică operaţiunile aşà cum apar corespund intenţiunei de a se legà a părţilor contractante, sau ele ascund numai obligaţia de plata unei diferenţe. Primele opraţiuni, corespunzând unor necesităţi economice, au un caracter licit, pe când cele din urmă, din cauză că ele constitue numai o speculă, un joc asupra diferenţelor, au un caracter ilicit în afară de bursă şi sunt interzise în bursă. Insă pentru a se da o mai mare fermitate operaţiunilor de bursă, art. 42 din legea burselor arată, că pentru operaţiunile făcute prin ea, nu se poate opune excepţia jocului de bursă. Pentru operaţiunile făcute în afară de bursă însă, această excepţiune se poate opune în conformitate cu art. 1636 cod. civil.

Excepţia jocului de bursă se poate opune şi intermediarului, care a participat cu bună ştiinţă la un joc de bursă. Intr'adevăr participarea la un act ilicit loveşte pe toţi care au participat la el. Acest act nu poate să producă nici direct, nici pe cale deturnată vreun efect. A admite ca intermediarului să nu i se poată opune excepţia jocului de bursă, ar însemnà să se dea efect jocului de bursă, prin faptul că este făcut prin intermediar. Deci excepţia jocului de bursă se poate opune şi intermediarului comisionar, care a luat parte la un joc de bursă.

2. Marja dată unui bancher, pentru a fi acoperită o diferenţă de curs, constitue o garanţie. Proprietar al ei rămâne cel care a constituit-o. Acesta poate să o reclame în cazul jocului de bursă. Dacă art. 1638 cod. civ spune, că pierzătorul nu poate repetà, ceeace a plătit de bună voe, în cazul garanţiei însă, ea nu este o plată, ca să nu se poată repeti, ci ea rămâne încă în patrimoniul pierzătorului.

Dacă însă la lichidare, pierzătorul dă în plată garanţie, atunci garanţia şi-a pierdut caracterul ei, şi o plată a avut loc. In cazul acesta pierzătorul nu mai poate să repete garanţia, fiindcă el nu mai poate să repete ceeace a plătit. (Trib. Ilfov s. I com. sent. No. 1382 din 9 Iulie 1930. Preşedinte şi redactor d-l Hariton Udrea, judecător).

TRIB. ILF. III C.C., 24 Martie 1926

Hotărîri definitive. Materie penală. Citare eronată. Contestaţie. Unde trebuie îndreptată. (Art. 400 proc. civ.).

Dacă executarea cuprinde atât sentinţa Tribunalului, cât şi decizia Curţei de Apel, şi când motivele contestaţiei privesc judecata urmată înaintea acestei ultime instanţe, contestaţiunea, chiar în materie penală urmează a fi îndreptată la Curte.

(G. I. Caracaş cu Minist. Public).

TRIBUNALUL: Asupra contestaţiei formulate de G. I. Caracaş prin petiţia inreg. la No. 3533/926 în contra executărei sentinţei penale cu No. 1982/920, pronunţată de acest Tribunal, prin care a fost condamnat să sufere şease luni închisoare corecţională şi să plătească 500 lei amendă pentru faptul prevăzut şi sancţionat de art. 334 cod. pen.

Având în vedere susţinerile contestatorului, concluziunile d-lui procuror precum şi actele dosarului.

Considerând că în fapt se constată că contestatorul a fost condamnat de acest Tribunal prin sentinţa penală No. 1982 din 1920 la şase luni închisoare corecţională şi 500 lei amendă pentru faptul de înşelăciune calificată, în contra căreia făcând opoziţie şi neprezentându-se spre a şi-o susţine, i s'a anulat prin sentinţa No. 1630/923 a acestui Tribunal.

Că, făcând apel, acesta i-a fost respins prin decizia No. 152/924, a Curţei de Apel Bucureşti în contra căreia făcând opoziţie şi neprezentându-se la această dată spre a şi-o susţine, i s'a anulat prin decizia cu No. 56/925.

Că în contra acestei deciziuni nefăcându-se recurs şi sentinţa No. 1982/920 a Tribunalului rămânând definitivă prin anularea opoziţiei şi respingerea apelului s'a ordonat executarea ei lansându-se în contra contestatorului mandatele de arestare No. 64.874 şi 64.848/925.

Având în vedere că în contra executărei acestei sentinţe inculpatul G. I. Caracaş a făcut prezenta contestaţie, susţinând că procedura de citarea în judecată a opoziţiei făcute înaintea Curţei de Apel ar fi fost rău îndeplinită cu dânsul deoarece în acel moment s'ar fi aflat în penitenciarul Văcăreşti în executarea unei condamnaţiuni şi cu toate că ar fi arătat acest lucru printr'o petiţiune depusă la dosar, ar fi fost totuş citat în Calea Griviţei, 267, Bucureşti.

Considerând că potrivit dispoz. art. 400 pr. civ. care, completând dispoziţiunile codului de procedură penală, urmează a se aplicà în speţă, contestaţiunile la executare trebuiesc îndreptate înaintea instanţei care a încuviinţat titlul executor.

Având în vedere că ceeace se execută în speţă este atât hotărîrea Tribunalului cât şi deciziile Curţei de Apel prin care se anulà opoziţia şi se respinge apelul inculpatului considerate toate un întreg, deoarece hotărîrea primei instanţe, fără confirmarea instanţei de apel n'ar fi fost executorie.

Considerând că dacă în executarea îndreptată contra contestatorului cuprinde atât sentinţa Tribunalului cât şi deciziile Curţei şi întrucât motivele contestaţiei privesc judecata urmată înaintea instanţei de apel, urmează ca potrivit principiilor de procedură consacrate în această materie. contestaţia să fie îndreptată înaintea acesteia din urmă. (Em. Dan, *Cod. Proc. Civ.* adnotat pag. 541 No. 98; D. Negulescu, *Exec. silită*, pag. 174).

Având în vedere că soluţiunea contrarie ar călcà nu numai aceste reguli stabilite de jurisprudenţă şi doctrină, dar chiar şi principiul ierarhiei instanţelor judecătoreşti deoarece dacă o asemenea contestaţiune ar fi susceptibilă de judecata Tribunalului pe cale de consecinţă ar rezultà că această instanţă să fie competentă a cenzurà şi reformà deciziile Curţei de Apel ceeace e cu totul inadmisibil;

Că prin urmare prezenta cerere urmează a se respinge ca rău îndreptată.

Pentru aceste motive respinge ca rău îndreptată contestaţia făcută de inculpatul G. I. Caracaş.

Sentinţa penală No. 828 din 24 Martie 1926.

Preşedinţia d-lui *St. Stoenescu*, judecător; redactor al sentinţei d-l *G. Cerban*, judecător.

TRIB. ILF. IV, 15 Ianuarie 1930

Amnistie. Contestaţie. Dacă în contestaţie se poate invocà amnistia. Soluţiune afirmativă. Neprezentarea oponentului. Dacă în lipsa lui trebuie aplicată amnistia.

In fapt. I. Z. a fost condamnat prin cartea de judecată 1828 din 1927, la patru luni închisoare corecţională, pentru faptul de furt prevăzut de art. 310 al. II c. p., fapt săvârşit la data de 8 Iunie 1923. In contra acestei cărţi de judecată, a făcut apel care i-a fost respins în lipsă, ca nefondat, prin sent. pen. No. 2349 din 1928. Făcând opoziţie în contra acestei sentinţe, Trib., la data de 25 Sept. 1929 prin sent. pen. No. 2861 din 1929 îi anulează în lipsă opoziţia.

Pe baza acestei sent. s'a emis mandatul de arestare a cărei executare a fost contestată prin contestaţia de faţă, pe consideraţiunea că faptul pentru care a fost condamnat se găsià amnistiat prin art. 3 al legei din 6 Iunie 1929, la data când Tribunalul la 25 Sept. 1929 i-a anulat opoziţiunea şi deci trebuià să fie declarată stinsă acţiunea,. iar nu anulată opoziţia.

In drept. Prima chestiune care urmează a fi examinată este, dacă pe cale excepţională a unei contestaţiuni poate fi invocată amnistia.

In principiu contestaţiunea este o cale excepţională, deschisă părţilor pentru retractarea hotărîrilor judecătoreşti date cu violarea normelor de procedură menite să îngrădească dreptul lor.

Această cale de retractare este pusă la îndemâna părţilor pentru a înlăturà în principal executarea când ea se sprijină pe o hotărîre dată în neconformitate cu legea.

In materie corecţională nu se poate concepe executarea unei pedepse pentru o infracţiune amnistiată, pentrucă în acest caz, însuş temeiul executărei lipseşte.

Partea atacând executarea ce se urmează împotriva sa, poate deci invocà orice motiv legal care duce la înlăturarea acelei executări.

Aşà fiind, Tribunalul urmează a cercetà dacă contestatorul întruneà condiţiunile impuse de legiuitor, pentru a puteà beneficià de amnistie.

Pentru a face această constatare, singurul moment juridic care trebuie luat în considerare de către instanţele judecătoreşti, este acel al promulgărei legei de amnistie, deoarece în acel moment se fixează situaţiunea juridică a inculpatului.

Or, deşi contestatorul se află în faţa unei condamnări definitive, legiuitorul înlăturând dela beneficiul amnistiei pe infractorii definitiv condamnaţi, a înţeles să înlăture pe aceia care la data promulgărei legei, se găsiau într'o atare situaţiune.

Cum amnistia are un caracter de ordine publică, ea putând fi invocată din oficiu şi cum inculpatul însuş nu poate refuzà beneficiul ei, atât reprezentantul Ministerului Public cât şi Trib. corecţional, au obligaţiunea să verifice situaţiunea tuturor infracţiunilor supuse desbaterilor, în momentul promulgărei legei.

Astfel fiind, împrejurarea că o hotărîre condamnatoare a devenit definitivă, posterior promulgărei legei, nu poate aveà nici o înrâurire asupra amnistiei de care beneficiază neîndoios inculpatul.

In această materie, rolul magistratului limitându-se la o simplă lucrare de constatare a condiţiunilor impuse de legiuitor pentru aplicarea amnistiei, o neobservare a situaţiei de fapt, nu poate ridicà infractorului dreptul pe care îl are printr'o lege de ordine publică.

Intrucât în speţă contestatorul la data promulgărei legei amnestiei întruneà condiţiunile cerute pentru a puteà beneficià de dispoziţiunile art. 3 al legei, faptul de furt prevăzut de art. 310 al. II c. p. fiind săvârşit la 8 Iunie 1923 şi întrucât Trib. la data de 25 Sept. 1929 a anulat opoziţiunea contestatorului, fără a examinà în fapt situaţiunea juridică a acestuia, contestaţiunea devine fondată şi urmează a fi admisă ca atare. (Trib. Ilfov, S. IV, sent. pen. No. 44 din 15 Ianuarie 1930. Preşedinte şi redactor, *Al. Vasilescu*, judecător).

OBSERVAŢIE. Soluţiunea adoptată de Trib. Ilfov, S. IV, prin sentinţa rezumată mai sus este perfect juridică.

Că se poate invocà amnistia pe calea contestaţiunei, s'a admis în mod implicit de Inalta Curte de Casaţie prin deciziunea 1200 din 1923. (Vezi *Jur. Gen.*, 1923, speţa 834).

In sensul admisibilităţii s'au mai pronunţat şi Trib. Putna, s. I, sent. 1598 din 1929 (vezi *Jur. Gen*,. 1929, speţa 1612) şi Trib. Iaşi, s. II, sent. 458 din 1930 (vezi *Jur. Gen.*, 1930, speţa 366 însoţită de nota aprobativă a d-lui Tr. R. Scriban).

Noi ne-am pronunţat încă de mult în sensul că amnistia poate fi invocată pe cale de contestaţie. (Vezi *Tratatul Tanoviceanu*, vol. V, pag. 628—9).

Chestiunea care s'ar puteà discutà faţă cu speţa ce adnotăm ar fi aceà dacă, atunci când un inculpat nu se prezintă pentru a-şi susţine opoziţiunea, judecătorii trebuie să dea precădere dispoziţiunei din legea de amnistie care stinge acţiunea publică sau celei din legea de procedură penală (art. 184) care declară ca fără fiinţă opoziţiunea atunci când oponentul nu se prezintă să o susţină.

Chestiunea s'a pus şi înaintea Trib. Teleorman care, cu majoritate, a dat precădere art. 184 pr. pen. (v. *Jur. Gen.*, 1929 speţa 1322 cu nota d-lui C. Topciu care a fost de părere contrarie majorităţei). Consideraţiunea, care după unii justifică această soluţiune, ar fi că declarându-se opoziţiunea conf. art. 184 ca fără fiinţă, condamnaţiunea ar urmà să fie considerată ca rămasă definitivă încă dela data sentinţei, atacată cu opoziţiune, care fiind anterioară legei de amnistie implicit, nu mai cade sub beneficiul dispoziţiunilor acestei legi. Această consideraţiune este însă eronată, fiindcă în caz de anularea opoziţiei pentru neprezentarea oponentului, condamnaţiunea nu se consideră definitivă decât din ziua anulărei. Numai atunci când opoziţiunea ar fi respinsă ca tardivă momentul definitivărei hotărîrei se întoarce la ziua când au expirat căile de atac. Când însă o cale de atac a fost folosită în termen condamnaţiunea nu rămâne definitivă decât în ziua când se dă hotărîre asupra acelei căi de atac.

Al doilea argument care s'ar puteà aduce în sensul precăderei date art. 184 pr. pen., ar fi că prin neprezentarea oponentului instanţa sesizată cu opoziţiunea este *ope legis* desesizată, nemai având căderea să examineze pricina sub nici un raport, ci numai să constate lipsa oponentului şi să declare opoziţia anulată.

Nu vom mai discutà dacă această desesizare imperativă (v. *Tratatul Tanoviceanu*, V, pag. 423) este totdeauna operantă, dar admiţând că ar fi, încă ea nu erà de natură a face ca art. 184 să primeze în chestiunea de care ne ocupăm şi iată de ce: Legiuitorul printr'o lege de amnistie vine şi declară amnistiate la un moment dat (în cazul nostru la 6 Iunie) o serie de infracţiuni cu condiţiunea să nu fie definitiv judecate. Ei bine, de data aceasta iarăşi *ope legis*, din chiar clipa în care legea de amnistie a intervenit, s'a stins acţiunea publică în toate pricinile nedefinitiv judecate în aceà clipă şi cari poartă asupra unor infracţiuni amnistiate. Instanţele judecătoreşti cari nu mai sunt chemate de cât să constate că acţiunea publică s'a stins, ar trebuì, dacă s'ar puteà, din oficiu să proceadă imediat la închiderea tuturor pricinilor amnistiate. In practică însă în loc să se facă operaţiunea aceasta — să zicem — *en gros*, se lasă ca fiecare pricină să vină la termen şi cu aceà ocazie să constate stingerea acţiunei publice. Prin această procedare *en détail*, inevitabilă când se menţine acţiunea civilă nu înseamnă însă că acţiunea publică nu ar fi străină din clipa în care a intervenit legea de amnistie şi deci că ea s'ar stinge în ziua când judecata închide dosarul cauzei, căci ceeace face judecata în ziua când pricina a ajuns la termen nu este decât ceeace ar fi trebuit să facă, dacă ar fi fost posibil, imediat după intervenirea legei de amnistie.

Revenind la datele cauzei, vom spune că acţiunea publică se stinsese la 6 Iunie 1929 şi tot atunci Tribunalul ar fi trebuit din oficiu să închiză toate dosarele cari priviau infracţiuni amnistiate şi deci şi acest dosar. Cum însă această operaţiune erà dificil de făcut în bloc, a rămas ca Tribunalul *au fur et a mèsure* să închiză dosarele cauzelor amnistiate când ele vor venì la termen. Deci la 25 Septemvrie 1929, când opoziţiunea din speţă a venit la termen, prima grijă a Tribunalului trebuià să fie de a face, din oficiu, ceeace nu făcuse la 6 Iunie, dar rămăsese obligat să facă când pricina va venì la termen. Aşà dar *ope legis* judecata trebuià să închiză pricina la 6 Iunie şi tot *ope legis* judecata ar fi fost îndatorată la 25 Septemvrie să anuleze opoziţiunea în lipsa oponentului. Intre aceste două *imperative* legale, cel care căpătase eficienţa la 6 Iunie îşi păstrase implicit prioritatea şi la 25 Septemvrie, căci înainte de a se supune imperativului din art. 184 pr. pen. Tribunalul se găsià legal anterior de imperativul din 6 Iunie cărui chiar de atunci îi datorà supunere.

A primi teza contrarie ar însemnà pe de o parte să admitem că o acţiune publică declarată de lege ca stinsă la 6 Iunie să reînvie printr'un incident procedural la 25 Septemvrie, iar pe de altă parte că deşi nimeni nu are dreptul de a refuzà amnistia, totuş excepţional acest drept l-ar aveà oponenţii cari prin neprezentarea lor ar ajunge la acest rezultat.

Iată de ce socotim soluţiunea Trib. Ilfov ca perfect juridică.

VINTILĂ DONGOROZ

TRIB. MUSCEL, 20 şi 25 Sept. 1930

Urmărire. Legea pentru unificarea unor dispoziţii referitoare la executarea silită (11 Iulie 1930). Depunerea onorariului expertului. Cui incumbă în prima şi a doua expertiză? Sancţiunea. Conservare imobilului. Girant strein. Inadmisibilitate. (Art. 2 şi 5).

SPEŢA I. *In fapt.* Debitorul nemulţumit de valoarea fixată de creditor prin comandament pentru imobilul său urmărit, a cerut şi Tribunalul a admis să se facă printr'un expert evaluarea acelui imobil pentru a se determinà preţul dela care să înceapă licitaţia, conf. art. 2 din noua lege a executărilor. Debitorul refuzând să depună onorariul fixat expertului şi ne mai prezentându-se în instanţă, creditorul a cerut după 2 amânări consecutive făcute în acelaş scop, să se declare decăzut, conform dreptului comun, debitorul din beneficiul acestei probe şi să se purceadă la continuarea executărei pe baza valoarei arătate de el prin comandament. Cererea a fost respinsă pentru următoarele motive:

In drept. Dispoziţia prevăzută de art. 18 din legea accelerărei, care formează dreptul comun în această materie, şi după care atunci când s'a admis o expertiză partea propunătoare e obligată să depună în 5 zile onorariul expertului, sub sancţiunea ca după cel de al doilea termen ce instanţa îi mai poate acordà în acest scop, să fie declarată decăzută din dreptul de a mai administrà această probă, nu e aplicabilă în materia specială a executărei silite imobiliare, unde legiuitorul, mânat de alte consideraţiuni, a instituit o procedură particulară.

Prin legea pentru unificarea unor dispoziţiuni referitoare la executarea silită din 11 Iulie 1930, legiuitorul bazat pe consideraţii de ordine publică, spre a protejà pe debitorii urmăriţi în averea lor imobilă şi cari în conjunctura actuală economică riscă a-şi vedeà imobilele vândute pe preţuri infime, nu a mai lăsat fixarea preţului de la care urmează a se începe licitaţia la latitudinea creditorului, ci a instituit o procedură specială, în caz când părţile nu se înţeleg, după care Tribunalele trebue să stabilească acest preţ prin ajutorul unei expertize conform art. 2 din acea lege.

Deşi cerută de debitor, această primă expertiză trebue considerată ca instituită în interesul unei bune administrări a justiţiei şi deci ea fiind indispensabilă urmăririi, în cazul anumit, creditorul nu va puteà continuà procedura executărei fără a o efectuà, — spre deosebire de cea de a 2-a expertiză sau contra-expertiză prevăzută în art. 3, pe care legea nu o mai consideră de interes public şi deaceea a prevăzut expres pentru dânsa sancţiunea decăderei din dreptul de a se folosi de ea pentru partea ce a cerut-o (care poate fi însuş debitorul ce a cerut şi prima expertiză), şi care nu s'a conformat obligaţiei de a pune timbrele şi onorariul expertului până în ziua fixată pentru depunerea jurământului. Dacă deci pentru a 2-a expertiză e obligată a stărui şi cheltui partea propunătoare pentru a nu pierde beneficiul ei, pentru prima expertiză trebue a stărui partea ce are interes, adică creditorul, dacă vrea ca justiţia să dea curs executărei ce a cerut şi aceasta rezultă per a contrario din lipsa unei sancţiuni exprese la art. 2.

In acest sens pledează şi spiritul legei, de oarece a impune debitorului urmărit, care, prin faptul că a ajuns în această situaţie extremă, denotă că e insolvabil, să achite el cu anticipaţie cheltuelile expertizei ce a cerut, ar însemnà în majoritatea cazurilor să fie silit a se privà de acest mijloc de apărare instituit în favoarea sa, pe când invers nu înseamnă a împovărà pe creditor impunându-i această sarcină, de oarece el se poate rambursà de orice cheltueală cu ocazia vânzărei şi lichidărei averei debitorului pe care e silit a o vinde. (Tribunal Muscel s. I. Jurnal din 25 Septemvrie 1930. Dos. 1371/930. Preşedinte şi redactor: *N. Negru*).

* * *

SPEŢA II. Prin art. 9 din legea cea nouă a executărilor (11 Iulie 930), modificându-se dispoziţiunile codului de procedură civilă, s'a limitat dreptul Tribunalului de a încredinţà altuia conservarea imobilelor urmărite, numai la cazul când din rămânerea lor în stăpânirea debitorului ar rezultà o pagubă pentru creditor.

Deşi prin modul redactărei sale dispoziţia prevăzută în acest articol pare că se referă numai la cazul prevăzut de art. 517—518 pr. civ., din contextul celorlalte articole şi din spiritul legei rezultă că ea se aplică şi în cazul altor feluri de executări decât cele imobiliare şi deci în cazul urmăririi veniturilor nemişcătoarelor nu se poate numi un girant (administrator) străin, decât în situaţia excepţională prevăzută, căci astfel s'ar eludà pe calea prevăzută de art. 483 pr. civ., dispoziţiunile prevăzute de art. 9 al legei noui de executare şi s'ar restabili astfel vechea situaţiune. Prin urmare art. 9 al legei din 11 Iulie 1930 a modificat şi art. 483 din proc. civ. (Trib. Muscel s. I. Sentinţa No. 249 din 20 Sept. 1930. Preşed. *N. Negru*).

TRIB. SOMEŞ I, 10 Oct. 1930

Avocat fără procură. Acceptarea adversarului. (Art. 505 proc. civ. din Ardeal). **Mandat.** (Art. 1032 cod. civ. Ardeal). **Cheltueli de judecată.** (Art. 426 proc. civ. Ard.). **Aplicaţiuni.**

1. *Când pârîtul (un advocat) citat în regulă lipseşte la termenul fixat în procesul ce i s'a intentat, este indiferentă, pentru soluţionarea cauzei, prezenţa sa în instanţă, iar substituirea sa de un alt advocat fără procură, acceptat în această calitate de adversarul, care chiar insistă ca procesul să se judece, nu violează disp. art. 505 pr. civ., care ar puteà fi invocat numai dacă pârîtul, el însuş advocat, n'ar fi fost citat în persoană, ci prin reprezentantul său nejustificat.*

2. *Constatându-se în fapt că pârîtul a cumpărat mărfuri dela reclamant, pe care nu le-a plătit, nu este necesară existenţa unui mandat — în sensul art. 1032 c. c. a. — către şoferul său, pentru ca acesta să fie autorizat să transporte mărfurile cumpărate.*

3. *Cheltuelile de judecată, cauzate cu aducerea martorilor domiciliaţi în ţară, chiar dacă nu locuiesc în localitate, le suportă pârîtul care a căzut în pretenţiuni, iar stabilirea lor este lăsată la aprecierea instanţei de fond.*

(Dr. Victor Suciu cu Tiberiu Fekete).

TRIBUNALUL: Asupra recursului introdus în termen legal de d-l adv. dr. Victor Suciu, contra sentinţei No. 3983 din 1929 prin care judecătoria mixtă Gherla l-a obligat să-i plătească lui Tiberiu Fechete 1440 lei capital, interese de 12% socotite dela 15 Martie 1929 şi 1470 lei cheltueli de judecată.

Văzând primul motiv al acestuia:

Violarea disp. art. 505 p. l. şi 2 p. civ. prin faptul că n'a dat posibilitatea reprezentantului recurentului să se justifice şi astfel acesta a procedat fără mandat.

Având în vedere că la primul termen recurentul s'a prezentat înaintea judecătoriei în persoană; că la al doilea termen, la care a fost deasemenea citat în persoană, a lipsit însă s'a prezentat pentru el d-l adv. dr. Casiu Pop, care a declarat că va anexà procura în 8 zile, fără a cere un termen în acest scop; că repr. reclamantului nu s'a opus ca adv. amintit să stea în instanţă fără procură sub rezerva justificărei.

Considerând că este constant uzul înaintea instanţelor din Ardeal ca adv. să se substituie în mod reciproc, fără procură, dar cu consimţământul adversarului; că bazată pe acest uz a tolerat şi prima instanţă pe adv. care s'a oferit să facă recurentului un serviciu colegial; că de altfel procedura fiind îndeplinită cu recurentul, pârît la prima instanţă, şi acesta neprezentându-se spre a se apără în aceà calitate, prima instanţă nu erà obligată să-i acorde un alt termen, putând face chiar abstracţie de prezenţa în instanţă a colegului care s'a oferit să-l substituie, întrucât cu el sau fără el rezultatul ar fi fost acelaş. Or, e lipsită de sens contestarea procedurei primei instanţe din partea recurentului căci lui nu i s'a adus nici un prejudiciu prin faptul că s'a tolerat prezenţa în instanţă a substituitului fără procură, iar motivul de recurs apare neîntemeiat şi pentru că recurentul se contrazice afirmând în primul loc că nu s'a dat posibilitate adv. să se justifice, — prin urmare dacă s'ar fi justificat l-ar fi apărat mai bine şi n'ar fi căzut în pretenţiuni faţă de intimat, iar dacă nu s'a justificat l-a apărat rău, — ca şi cum de justificare depindeà soluţiunea procesului.

Considerând că conf. expunerei de motive referitoare la legiferarea art. 505 din pr. civ. numai în cazul când reclamantul n'are procură acţiunea va fi respinsă a limine; iar dacă cineva a reprezentat fără procură pe pârît, va luà măsurile necesare după faza procesului, în care a acţionat aceà persoană fără procură.

Că după cum rezultă din dosarul primei instanţe, în locul pârîtului absent, citat în regulă, s'a prezentat un adv. fără procură, în faza ultimă a procesului, în ziua când s'a dat sentinţa, când procesul erà prin urmare în stare de soluţionat, când la cererea reclamantului s'au administrat dovezile audiindu-se martorii cari nu mai puteau fi expuşi la o amânare şi deci la pierdere de timp şi alte neplăceri, numai din motivul că recurentul n'a voit să se prezinte; ori pârîtul nu poate fi mai favorizat când a fost înlocuit de un alt coleg fără procură, decât atunci când nu s'ar fi prezentat deloc nici în persoană, nici prin substitut, fiind în culpă că deşi citat în regulă, nu s'a prezentat şi nici nu s'a îngrijit ca reprezentantul său să fie justificat.

Având în vedere că atât prin recurs, unde nu contestă calitatea substituitului şi competenţa acestuia de a-l apără în proces, cât şi din procura anexată la recurs dată aceluiaş adv. care l-a reprezentat fără procură la prima instanţă, rezultă în mod neîndoelnic că recurentul a ratificat serviciul prestat de acela; că deci nu mai poate pretinde că reprezentantul său n'ar fi fost justificat sau că ar fi lucrat fără mandat, întrucât mandatul a fost ratificat prin procura dată mandatarului în recurs şi astfel motivul I de recurs fiind nefondat urmează a se respinge ca atare.

In ce priveşte motivul al doilea:

Violarea art. 1032 cod. civ. admiţându-se acţiunea cu toate că nu s'a dovedit dacă Buxbaum a avut mandat dela recurent şi cu toate că s'ar fi probat prin martorul Fekete Iuliu că ori de câte ori a cumpărat a plătit.

Având în vedere că din depoziţia martorului menţionat nu rezultă că recurentul a plătit mărfurile cumpărate; din contra se constată prin depoziţia acestuia, ca şi prin aceea a martorului Gavril Batory că pârîtul a cumpărat 4 lămpi de radio dela intimat pe care nu le-a plătit şi deoarece şoferul pârîtului care a ridicat lămpile din magazie n'aveà bani, s'a obligat Buxbaum să le plătească în numele recurentului, dând în acest scop o cambie.

Considerând că este indiferent pentru soluţionarea cauzei dacă Buxbaum a avut mandat dela recurent pentru a da cambii în numele acestuia, întrucât fiind dovedită prin depoziţia martorilor datoria recurentului care a cumpărat lămpile de radiofonie, cambia dată de Buxbaum serveşte drept o garanţie intimatului şi faţă de această garanţie, valabilă sau nu, intimatul erà îndreptăţit să execute pentru datorie fie pe cel care a dat cambia ca garanţie, fie pe debitorul principal, recurentul din speţă.

Că deci în speţă nu poate fi vorba de violarea art. 1032 c. c. a. care nici nu se referă la garanţie, cu atât mai mult cu cât s'a dovedit că însuş recurentul, iar nu vreun servitor al său, a comandat lămpile de radio, pe care şoferul le-a transportat numai, dela magazinul intimatului la locuinţa recurentului şi prin urmare pentru acest transport nu erà nevoe de mandatul vizat de articolul de mai sus.

In consecinţă şi acest motiv fiind neîntemeiat cată a le respinge ca atare.

Văzând motivul III: «Judecătoria a stabilit şi cheltueli exagerate în sarcina mea»... deşi jurisprudenţa desvoltată în jurul art. 426 pr. civ. nu admite ca plusul de speze ivite cu călătoria martorului adus din altă localitate sau ascultat prin comisie rogatorie să cadă în sarcina părţei adverse (vezi No. 1833 din pr. civ. de Papp şi Balasiu pag. 671)».

Considerând că jurisprudenţa citată de recurent (deciziunea No. 56/901 a Curţei de Apel Tg. Mureş), se referă la martorii din străinătate: că în speţă toţi martorii citaţi şi audiaţi locuesc în ţară, iar sumele stabilite pentru cheltuelile cauzate de aducerea lor le fixează instanţa de fond după aprecierea sa; Că chiar invocându-se de recurent depăşirea tarifului minimal al onorariilor de advocaţi — ceeace n'a făcut în speţă — prima instanţă are totuş facultatea de a depăşi acest tarif care nu este maxim ci minim, neputând fi scăzute sumele prevăzute în el, iar celelalte cheltueli efective nefiind contestate de recurent pentru lipsa de justificare în sensul art. 50 din legea accelerărei, motivul III, acest motiv de recurs este deasemenea neîntemeiat şi se respinge ca atare.

Văzând şi cererea de cheltueli de judecată şi calculându-le după tarif în sensul art. 50 din legea accelerărei, urmează a obligà la plata lor pe recurentul, al cărui recurs se respinge, conform art. 508 pr. civ.

Pentru aceste motive redactate de d-l Alexandru Eniu, jude-preşedinte, respinge recursul, etc. (Sentinţa civilă No. 166 dela 10 Oct. 1930).

TRIB. VASLUI, 13 Mai 1930

Divorţ. Expunere de motive. Ridicarea excepţiunei de nulitate a consiliilor de împăciuire ca fiind date de prezidentul unui tribunal incompetinte. Admisibilitate. (Art. 216, 223 cod. civ.).

Procedura în materie de despărţenie este supusă unor reguli speciale şi riguroase, care întrucât corespund cu scopul esenţial de conciliere, de excluderea unei conivenţe dintre soţi şi fiind referitoare la chestiuni de Stat sunt, prescrise sub pedeapsă de nulitate.

Prin dispoziţiunile cuprinse în textul art. 216 c. civ. se determină competinţa Tribunalului, domiciliului soţului în judecarea cererilor de divorţ, când preşedintele aceleiaşi instanţe urmează a aduce la îndeplinire orânduelile din art. 219 şi 221 c. civ., referitoare la darea consiliilor de împăciuire.

Faptul de a se fi dat aceste consilii de prezidentul unei alte instanţe, care în urmă s'a declarat necompetinte, atrage nulitatea acelor acte.

In speţă fiind constatat că procesele verbale de darea consiliilor au fost încheiate de preşedintele Trib. Iaşi, S. II, Tribunal, care prin sentinţa No. 47/930 şi-a declinat competinţa de a judecà acţiunea de divorţ intentată de A. M., incidentul ridicat de soţul pârît înaintea acestei instanţe la expunerea de motive, cerând a se considerà nule consiliile de împăciuire, este întemeiat. (Trib. Vaslui, jurnal No. 6033 din 13 Maiu 1930. Preşedinte şi redactor d-l *Alex. Diaconescu*).

TRIB. IAŞI III, 8 Iunie 1929

Registre comerciale. Infăţişarea registrelor comerciale. Deosebire între comunicare şi înfăţişare. (Art. 31 şi 32 cod. comercial).

Comunicarea registrelor, adică remiterea în justiţie părţei adverse, ca să poată fi cercetate în întregimea lor, nu poate fi ordonată de instanţă decât în cazurile strict limitative prevăzute de art. 31 cod. comercial şi anume numai în afaceri de succesiuni, comunităţi de bunuri, societăţi precum şi în caz de faliment.

Motivul ce a determinat pe legiuitor de a luà această măsură, a fost că divulgarea faptelor şi operaţiilor comerciale în tot complexul lor sub un regim de concurenţă cum este astăzi, ar însemnà nu numai ruina comerciantului, dar şi dezarmarea sa, precum şi privarea lui pe un timp de uzul lor, inconvenient care evident că nu are fiinţă în cele 4 cazuri excepţionale, limitativ arătate, căci în aceste ipoteze existând un interes legitim comun, nu mai poate fi vorba de pericol în discuţiune, nefiind în joc lupta concurenţei.

Dacă legiuitorul a permis comerciantului de a refuzà *comunicarea* registrelor sale, în afară de aceste cazuri excepţionale, de câte ori are interes a nu divulgà secretul operaţiilor sale, totuş prin articolul următor 32, a admis *înfăţişarea* registrelor comerciale, care spre deosebire de comunicare, este numai cercetarea lor de instanţă, expert ori parte adversă, într'un loc determinat şi numai asupra punctului contestat, spre a se extrage din ele ceeace este relativ la litigiu, dispoziţiune care este un corolar logic al art. 22 cod. com. care impune comercianţilor, sub diferite sancţiuni, obligaţiunea de a ţine registre în regulă, dispoziţiuni luate nu atât în interesul lor, cât mai ales în interesul celor de al treilea.

Infăţişarea registrelor unui comerciant fiind un fapt destul de grav, instanţele de judecată nu vor ordonà aceasta, fie după cererea părţei fie şi din oficiu, decât cu mare discreţiune şi atunci când interesul adevărului cere imperios această măsură. (Preşedinte *M. I. Păcuraru*, redactor).

OBSERVAŢIE. Un comerciant poate fi obligat de instanţă să înfăţişeze registrele sale comerciale, spre a se extrage din ele ceeace este relativ la litigiu.

Din cauză însă că faptul este de o gravitate destul de mare, din punct de vedere mai ales al divulgărei secretului operaţiunilor comerciale, judecătorii nu trebue să ordone înfăţişarea registrelor decât cu mare prudenţă şi atunci numai când pretenţiunile părţei nu pot fi dovedite altfel.

Jurisprudenţa şi doctrina este constantă asupra acestor puncte. Vezi Ef. Antonescu, cod. comercial adnotat, vol. I, pag. 254 No. 7. Cpr. Cas. Rom. *Bul.* s. II anul 1896 pag. 147. D. Alexandresco, vol. VII, No. 214.

In caz de contestaţie, instanţa poate să ordone chiar din oficiu înfăţişarea registrelor spre a extrage din ele, ceeace interesează litigiul. Vezi în acest sens Ef. Antonescu, vol. I, pag. 257 No. 3 şi D. Alexandresco, vol. V pag. 218.

O chestiune ce prezintă interes este aceea a se şti dacă art. 31 cod. com. îşi are aplicaţiune numai în materie de societăţi, sau şi în materie de asociaţiuni în participaţie?

Deşi art. 31 cod. com. vorbeşte de societăţi, şi art. 253 şi următorii cod. com. atunci când vorbesc de participări le numesc asociaţii, totuş credem că art. 31 îşi are aplicaţiune şi atunci când e vorba de asociaţiile în participaţie, căci şi aceste asociaţii intră în definiţia societăţilor în general, deoarece în raporturile dintre asociaţi, participaţia este ca şi societatea un contract prin care mai multe persoane pun cevà în comun, în scopul final de a împărţi beneficiile.

Că pe lângă acest argument, nimic nu s'ar opune ca şi în asociaţiile în participaţie să se poată comunicà registrele, atât timp cât există aceleaşi raţiuni puternice ca şi la societăţi, care să justifice comunicarea lor şi anume: comunitatea de interese şi lipsa ori cărui pericol de indiscreţiune, nefiind în joc lupta concurenţei.

Astfel că între societăţi şi asociaţii în participaţie existând o completă asemănare în ceeace priveşte scopul urmărit de ele, de a împărţi beneficiile realizate, comunitatea de interese, precum şi lipsa oricărui pericol de ruină şi dezonoare, este fără îndoială că atunci când legiuitorul a întrebuinţat în art. 31 cuvântul de «societate», de bună seamă s'a referit la tot soiul de societăţi unde există comunitate de interese, şi deci şi la *asociaţiile* în *participaţie*.

M. I. PĂCURARU
Judecător Tribunal Iaşi

CAB. I INSTR. IAŞI, 3 Febr. 1930

Fals. Act nul. Alterarea adevărului. Există fals?

Actul care nu poate produce efecte juridice, fiind nul din cauză că lipsesc anumite condiţiuni, fără valabilitate legală, căruia, falşul comis nu-i dă nici o putere, nu poate constitui o bază de trimitere în judecată, nefiind susceptibil să producă vreun prejudiciu. (Preş. instr. *Tr. R. Scriban*).

OBSERVAŢIE. Un sătean vinde altuia calul său şi, pentrucă nu aveà biletul care să constate proprietatea, ce-l emite primăria în atari situaţiuni, a dat cumpărătorului analfabet un «certificat de provenienţă» în care erà menţionat «un cal» şi adaos cu creionul chimic cuvântul «bălan».

Certificatul de provenienţă se eliberează de către primărie şi se întrebuinţează în iarmaroc ca să se ştie de unde vine animalul, indicându-se şi starea sănătăţei.

Acest certificat erà emis în 1923, cu 6 ani anterior vânzărei.

Pârîtul erà inculpat de fals, imputându-i-se că ar fi adăugat cuvântul «bălan».

In prima linie, certificatul de provenienţă nu aveà nici o valoare asupra raportului civil dintre părţi şi nu el a fost determinant în această operaţiune juridică. Actul, în sine, erà nul, căci trebuià să constituie o dovadă în 1923, la iarmaroc, și orice cuvinte s'ar înscrî pe el peste 6 ani, nu poate rezultà de aici un element al falșului penal.

După Garraud, vol. IV, pag. 163, alterarea adevărului trebuie să fie susceptibilă de a produce o vătămare, trebuie constatat un *dol special* care constă în conștiința agentului ori în viclenia lui de a cauză un prejudiciu.

Faptul vânzătorului nu poate produce prejudicii nici cumpărătorului și nici societăței.

Asupra alterărei adevărului în actele nule, în doctrină s'a ivit o aprigă discuțiune dacă falșul operat pe ele imprimă faptului acest delict.

Garraud susține că dacă actul falsificat deși nul, poate aduce un prejudiciu, falsul există, adică ne uităm la elementul intențional.

Chaveaux et Hélie, II, 678, fac deosebire între actele nule *ab initio* și cele *anulabile*.

Cred că nu trebuie să ne uităm la act, ci la consecințele lui. A produs prejudiciu? S'a dovedit intenția delictuoasă penală? Falsul e consumat prin săvârșirea infracțiunei. Prejudiciul eventual e suficient, pentrucă pedeapsa nu are în vedere micșorarea unui patrimoniu și o îmbogățire injustă, ci o intențiune culpabilă către realizări nepermise.

Blanche, III, 145, zice că dacă actul e nul nu poate produce prejudiciu, din contra, dacă actul prezintă aparența realităței, poate exista fals, cu alte cuvinte, trebuie să analizăm chestia de fapt, spre a vedeà dacă actul prezintă condițiunile de valabilitate legală.

Ceeace înseamnă că eliminăm elementul intențional și cercetăm elementul material al prejudiciului.

Garçon rezolvă problema prin analogie cu crimele imposibile, atingând chestiunea tentativei.

Jurisprudența franceză s'a pronunțat în sensul că fals există chiar dacă el e operat pe un act nul.

Invers, dacă adaugi în act fapte pe care acesta nu e menit să le constate, avem inexistența delictului de fals, bazată pe lipsa prejudiciului.

Art. 125 c. p. pedepsește falșul comis prin adăugirea ori alterarea de clauze, sau alte fapte pe care actul erà menit să le constate.

Deci, prin *a contrario*, dacă se înscrie într'un act fapte pe care acesta nu e menit să le constate, falsul nu există.

Intr'un certificat de proveniență individualizezi animalul, scriind, după cuvântul cal, pe acel de «bălan». Prin acest fapt, nu poți înșelà decât pe funcționarul care stă la poarta iarmarocului, spre a-ți primi animalul înăuntru, or, în specie, după 6 ani dela emiterea certificatului, un sătean vinde calul său altuia, iar, pentru a dovedi că el e proprietarul calului, îi dă acel certificat în care a adăugat cuvântul «bălan».

Inscrisul nu e destinat să constate «proprietatea» animalului, ci «proveniența» lui, nu asta însă îl importă pe cumpărător, deci, indiferent câte falsificări sau alterări a adevărului ar cuprinde acel act, făptașul nu poate fi considerat infractor în sensul art. 125 c. p.

Dacă nu dăm articolului respectiv cea mai largă extensiune în interpretare, se pot săvârși greșeli și trimite la închisoare oameni pe care textul nu-i pedepsește, violând principiul *nulla poena sine lege*.

TR. R. SCRIBAN
Jude instructor Trib. Iași

II. JURISPRUDENȚA FRANCEZĂ

CAS. FR. S.-U., **13 Febr. 1930**

Responsabilitate. Lucruri neînsuflețite. Păzitor. Prezumție de culpă. Automobil. Accident.

Prezumpția de responsabilitate stabilită de art. 1384, I, cod. civ., împotriva aceluia care are sub paza sa lucrul însuflețit care a cauzat o pagubă, nu poate fi distrusă decât prin dovada unui caz fortuit, a unei forțe majore sau unei cauze străine care nu-i poate fi imputabilă. Nu este suficient ca păzitorul să dovedească că n'a comis nici o culpă, sau că pricina faptului păgubitor i-a rămas necunoscută. Nu trebuie să se distingă după cum lucrul care a cauzat prejudiciul erà sau nu acționat de mâna omului; și nu este necesar ca lucrul să aibă un viciu inerent naturei sale, susceptibil de a cauză paguba, art. 1384 legând responsabilitatea ca pe lucrul însuș ci de paza lui. Așadar, în cazul unui accident pricinuit de un automobil unui pieton, aplicarea art. 1384 cod. civ. nu poate fi înlăturată pe motivul că automobilul erà condus de un șofer și că accidentul nu a fost produs de un viciu propriu vehiculului. (D. P., 1930, I, 57 cu nota d-lui Ripert).

OBSERVAȚIE. Prin decizia de față capitală în materie, Curtea de Casație franceză în secțiuni unite tranșează una dintre problemele cele mai spinoase cari s'au pus înaintea instanțelor franceze în ultimul timp [1]). Inalta Curte franceză stabilește în mod definitiv, impunându-se soluția sa instanțelor de fond, că păzitorul unui lucru neînsuflețit este responsabil de prejudiciul cauzat de acel lucru, fără a fi nevoie a se dovedi culpa sa.

Am arătat în nota noastră publicată în *Pand. Rom.*, 1929, III, pag. 121, cum se puneà problema și cari erau teoriile divergenței asupra ei [2]). Spuneam în acel articol că divirgența purtà atât asupra principiului, cât și asupra sferei sale de aplicațiune. Chiar printre cei — autori și instanțe judecătorești — cari admiteau principiul pus azi de secțiile-unite, există controversă asupra bazei juridice a principiului și asupra interpretărei și întinderei lui. Arătam în articolul citat, controversa asupra noțiunei de lucru periculos, cât și discuțiile asupra obiectelor supuse unei paze. D-l procuror general Mater, în admirabilele-i concluziuni (v. *D. P.*, 1930, I, pag. 64 și urm.), în fața secțiilor-unite susține că existau 15 sisteme diferite. Nu vom mai reveni asupra acestor controverse, mărginindu-ne a examinà aci numai importanța deciziei secțiilor-unite, care cel puțin asupra unui punct — din nenorocire numai asupra unuia — tranșează în mod definitiv discuția, urmând astfel cu rezistența anumitor Curți de Apel (aceea din Lyon (*D. P.*, 192, 423), și aceea din Besançon (29 Dec. 1925 *D. P.*, 1927, I, 97). Prin decizia de față rămâne stabilit că nu trebuie să se distingă după cum lucrul este sau nu acționat de mâna omului sau dacă lucrul are un viciu, responsabilitatea fiind legată de paza lucrului, nu de lucrul însuș. Iată ce nu se va mai discută. In schimb, nu numai că discuția se va reluà asupra sferei de aplicațiune a principiului, dar însăș baza lui va fi pusă în discuție. Pentru aceasta, trei mari corifei ai științei juridice franceze au și intrat în luptă: d-nii *Josserand*, *Capitant* și *Ripert* [1]). Cel dintâi d-l Josserand (loc. cit.) proclamă triumful concepției sale a riscului creiat, concepție a cărei aprig susținător a fost întotdeauna. Prin substituirea formulei «prezumpție de responsabilitate», vechei formule «prezumpție de culpă», Casația, zice d-l Josserand, înlătură ideia de culpă, ideie de responsabilitate subiectivă, și pune în loc ideia de responsabilitate fără culpă, deci ideia de risc [2]). La aceasta, d-nii Capitant și Ripert răspund că decizia secțiilor-unite n'a schimbat nimic în principiul responsabilităței, care se prezintă tot sub forma unei prezumții de culpă. Cuvântul «responsabilitate» în locul celui de «culpă», nu înseamnează adoptarea altei baze de responsabilitate. Atât timp cât răspunderea va fi legată de paza locului, nu de proprietatea lui, vom fi în prezența unei responsabilități subiective (v. Capitant, op. cit., pag. 30; Ripert, op. cit., pag. 58 și urm.). In realitate, ne aflăm în fața unei schimbări de cuvinte, nu de principii.

Credem că cei doi profesori dela Paris au dreptate. Responsabilitatea a evoluat incontestabil spre un sistem obiectiv, sub indoitul impuls al necesităților practice și al doctrinei riscului creiat (v. articolul nostru, pag. 121). Aceasta însă numai în fapt, în practică, prin dificultatea pe care o are păzitorul lucrului de a dovedi cauzele de exonerare, adică: cazul fortuit, forța majoră sau culpa unui terț, ceeace revine în majoritatea cazurilor la stabilirea în realitate a unei responsabilități obiective. In drept însă, jurisprudența, exprimată în speță prin cel mai înalt for al ei, nu puteà să dărîme un principiu fundamental al codului civil [1]), acela al responsabilităței bazate pe culpă. Deaceea, Curtea de casație se pune la adăpostul art. 1384 cod. civ. fr. (1000 rom.), care deși stabilește o prezumpție de culpă, rămâne totuș pe baze subiective, căci implică ideia de culpă (in omittendo sau in vigilando). Aceasta o spune însuș procurorul general Mater, în raportul său: «De telle sorte que, parler du fait de la chose, c'est en réalité parler du fait de l'homme qui en a la garde, et partout, la responsabilité» (*D. P.*, 1920, I, pag. 66).

In plus, cum remarcă d-l Ripert (loc. cit.), prezumpție de responsabilitate, nu înseamnă mare lucru: responsabilitatea este o obligație legală de a repară o pagubă, astfel încât nu poate fi vorba de prezumpție; pe când culpa este un fenomen subiectiv, care în lipsa unei dovezi poate fi prezumat.

Iată de ce credem că în starea actuală a legislației franceze, care a consacrat în mod excepțional teoria riscului, în legea din 1898 asupra accidentelor de muncă, nu poate fi vorba de substituirea responsabilităţei obiective, responsabilităţei subiective.

---

[1]) V. *Pandectele Române*. 1930, No. 4—5. p. III, pag. 83, nota d-lui consilier G. P. Docan.

[2]) V. și *Pan. Rom.*, 1926, III. p. 75, nota noastră și p. 100, nota d-lui Bursănescu,

[1]) *D. H. Chron.*, No. 12, p. 28; No. 13, p. 30; *D. P.* 1930. 1. p. 57.

[2]) V. și *Gazetté du Palais* din 20 Februarie 1930 în acelaș sens,

[1]) V. Capitant, *Chronique D. H.* 1927. 49.

Să vedem acum ce inovaţii conţine decizia secţiilor-unite, în ceeace priveşte sfera de aplicaţiune a principiului pe care-l proclamă.

In această privinţă se pare că decizia de mai sus conţine o formulă mult mai largă decât deciziile precedente ale Curţii. Intr'adevăr, pe când decizia secţiei civile a Curţei de casaţie din 21 Februarie 1927 *(D. P.*, 1927, I, 97 cu nota Ripert), care erà considerată ca prezentând teza cea mai nouă a jurisprudenţei, conţineà o dublă restricţie, la aplicaţiunea prezumpţiei de culpă: aceasta nu se aplicà decât pagubelor pricinuite de lucrurile mobile şi în al doilea rând, dintre acestea, numai acelea supuse necesităţei unei paze din cauza pericolului ce-l prezintă, în decizia de faţă nu mai găsim aceste rezerve.

1. Nu erà loc mai întâi la aplicarea art. 1384, 1 (1000 rom.) decât când erà vorba de mobile, şi numai de mobile periculoase. D-l prof. Ripert, care erà adevăratul inspirator al acestui sistem (v. *D. P.*, 1925, I, 5), găsise criteriul de distingere între art. 1382 cod. civ. fr. (998 rom.), şi 1384 (1000 rom.), tocmai în noţiunea de lucru periculos. Intr'adevăr, dacă prezumpţia de culpă ar fi jucat oridecâteori se produce o pagubă prin fapta unui lucru, art. 1382 cod. civ. fr. şi-ar fi pierdut aproape cu totul raţiunea de a fi, căci mai întotdeauna pagubele produse de un om sunt produse cu ajutorul unui lucru (v. Ripert, *D. P.*, 1927 cit.). Deaceea, Curtea de casaţie franceză, urmată de cele mai multe instanţe de fond (v. articolul nostru din *P. R.*, 1929) nu aplicà art. 1384 decât accidentelor produse de un lucru periculos.

Decizia secţiilor-unite nu mai face nici o aluzie la lucrurile periculoase. Inseamnă aceasta că prezumpţia art. 1384 se va aplicà pagubei pricinuite de orice lucru? După uni da. Astfel, d-l Josserand în articolul citat mai sus (D. H., 1930, Chronique, pag. 37), constată cu satisfacţie că Curtea nu mai menţine distincţia pe care dânsul o combătuse întotdeauna (v. astfel D. H., 1930, Chronique, pag. 5), ca arbitrară şi nebazată pe texte. Pentru eminentul decan dela Lyon, simplul fapt că un lucru produsese o pagubă, erà suficient spre a dovedi că lucrul erà periculos. Un lucru nu e periculos prin natura lui intrinsecă, ci prin virtualităţile de prejudicii pe cari le conţine.

D-l Capitant (D. H., 1930, Chronique, pag. 31) este de acord cu d-l Josserand în a constată că Suprema Curte a lărgit sfera de aplicaţiune a art. 1384. Profesorul dela Paris se arată însă îngrijorat de extensiunea luată de acest text şi se întreabă la ce mai serveşte art. 1382 cod. civ. fr.? D-l Capitant crede chiar că nimic nu se opune ca şi patinele cu roate să cadă sub aplicarea art. 1384!

In sfârşit d-l Ripert, autorul ingeniosului sistem, care aveà să se bucure de succesul — vai, efemer — al formulei sale, constată cu regret că decizia Curţei de casaţie în secţii-unite redeschide o controversă care se păreà închisă prin consensul diferitelor instanţe. Acest lucru este într'adevăr evident, căci însuş d-l Ripert, după ce ia act de interpretările, identice în constatări, însă diferite în aprecieri ale d-lor: Josserand şi Capitant, afirmă că formula întrebuinţată de secţiile-unite nu înseamnă abandonarea noţiunei de lucru periculos, ci pur şi simplu inutilitatea repetărei ei în speţa de faţă, când este vorba numai de a afirmà principiul prezumpţiei pe culpă.

Credem că d-l Ripert se arată prea optimist pentru sistemul său, dealtfel pe atât de ingenios, pe cât de logic. Din nenorocire însă, Suprema Curte n'a mai reprodus rezerva caracterului periculos al lucrului, şi dat fiind că o găsim în aproape toate deciziile anterioare (Req., 9 Iunie 1928, I, 153, Paris, 16 nov. 1929, D. H., 1930, 90, etc.), omisiunea echivalează cu o eliminare. Dovada cea mai bună a celor ce susţinem este faptul că după decizia secţiilor-unite, nici o decizie nu mai conţine noţiunea de lucru periculos (v. Cass. Civ., 24 Iunie 1930, D. H., 1930, 425; Cass. Req., 1 mai 1930, D. H., 1930, 313; C. Apel Montpellier, 26 Martie 1930, D. H., 1930, 405, etc.).

2. Am arătat, în al doilea rând, că decizia de faţă nu mai distinge între lucrurile mobile şi imobile. Prezumpţia de culpă se aplicà indiferent de caracterul mobiliar sau imobiliar al lucrului generator de prejudiciu.

Constituie aceasta o inovaţiune? După uni, dacă într'adevăr Curtea de casaţie, în special secţia civilă, distingeà între mobile şi imobile (Cas. Civ., 21 Febr. 1927, D. P., 1927, I, 97; D. H., 1928, 414, 11 Iunie 1928, etc.), se revenise asupra acestei diferenţieri «Section des Requêtes» aplicând art. 1384 accidentelor cauzate de un ascensor, imobil prin destinaţie (Cass. Req., 6 mars 1928, D. P., 1928, I, 97 nota Josserand; v. şi Magnin, La resp. des accidents causés par les ascenseurs et l'art. 1384 cod. civ., *Rev. Trim.*, 1930, No. 1, pag. 1 şi urm.).

Deasemenea, Casaţia civilă în deciziile din 24 Aprilie 1929 (D. P., 1930, I, 41) şi 27 Febr. 1929 (D. P., 1929, I, 129) nu mai vorbeşte de «lucruri mobile» (v. Ripert, D. P., 1930, I, 58 şi Josserand, Cours de droit civil, t. II, pag. 260). In schimb, alţi autori consideră că decizia secţiilor-unite inovează, schimbarea de jurisprudenţă a «Secţiei de Requêtes» nefiind acceptată înainte de către Secţia civilă a Curţei de casaţie (v. Capitant, Chronique, D. H., 1930, pag. 31; v. şi nota D. H., 1930, pag. 129). Dacă există dezacord în ceeace priveşte faptul însuş al modificărei jurisprudenţei, controversa e şi mai aprinsă în privinţa principiului aplicabilităţei art. 1384 cod. civ. fr. imobilelor.

D-l Capitant (D. H., cit.) consideră noua extensiune dată art. 1384 ca arbitrară şi în contrazicere cu textele. La ce mai serveşte art. 1386 cod. civ. fr. (1002 rom.), care declară responsabil pe proprietarul unei clădiri care prin ruina sa cauzează un prejudiciu? In al doilea rând, o lege franceză din 7 Noemvrie 1922, adăugând un paragraf art. 1384, decide că cel care deţine un imobil incendiat, nu răspunde de pagubele pricinuite vecinilor, prin acest incendiu, decât dacă se dovedeşte culpa sa.

Prin aceasta, susţine d-l Capitant, legiuitorul a vrut să restrângă aplicabilitatea prezumpţiei de culpă la prejudiciile cauzate de mobile, excluzând cele cauzate de imobile.

Raţionamentul eminentului profesor dela Paris, nu ni se pare exact. Alături de majoritatea autorilor (v. Josserand, Cours de droit civil, pag. 260; Planiol, Ripert şi Esmein, Traité pratique, t. VI, pag. 841; Besson, La notion de garde dans la resp. du fait des choses, pag. 107, etc.), vedem că legea din 1922, stabilind o excepţie pentru pagubele pricinuite de incendiu, confirmă regula aplicabilităţei art. 1384 atât mobilelor cât şi imobilelor. In ceeace priveşte argumentul tras din art. 1386 cod. civ. fr. (1002 rom.), putem observà că acest text priveşte pe proprietar, nu pe păzitor şi în al doilea rând nu se aplică decât clădirilor cari prin ruina lor produc o pagubă. Astfel încât art. 1384 îşi găseşte o perfectă aplicare în cazurile nevizate de art. 1386 (v. Besson, op. cit., pag. 106; Planiol, Ripert şi Esmein, loc. cit. şi Josserand, op. cit.).

Iată delicatele chestiuni pe cari le ridică fundamentala decizie de principiu a secţiilor-unite ale Casaţiei franceze din 13 Februarie 1930, decizie care, cum o spune d-l Ripert (P. H., 1930, I, 57) «este mai remarcabilă prin ce nu spune decât prin ce spune». Dacă rămâne definitiv stabilit că prezumpţia de culpă este legată de paza lucrului, nu de lucru însuş, controversa va continuà asupra definiţiei lucrurilor şi mai ales asupra bazei juridice a art. 1384 cod. civ. fr. (1000 rom.).

ALEXANDRU VĂLLIMĂRESCU
Doctor şi laureat al Facultăţei de drept din Paris. Docent universitar. Avocat

---

CAS. FR., 16 April 1929

Bacşiş. Salariu de bază. Obiceiu de a se da bacşiş la clienţi. Supliment de salariu. Consecinţe în caz de accident de muncă.

In întreprinderile în cari obiceiul vreà ca lucrătorul să primească un bacşiş din partea clientului şi unde, din această cauză, şeful întreprinderei nu-i plăteşte decât un salariu inferior acelùia ce este alocat lucrătorilor din aceeaş categorie, fără însă a aveà raporturi cu publicul, bacşişul devine un supliment de salariu de care trebuie să se ţină seamă pentru determinarea remuneraţiei efective a lucrătorului victima unui accident de muncă.

Dificultăţile pe cari le încearcă judecătorul atunci când evaluiază totalul bacşişurilor primite în timpul unui an, nu poate modificà caracterul bacşişului şi nu are a face împrejurarea că este plătit de terţi, pentrucă în realitate aceştia achită datoria patronului. (Cas. Fr. Civ., 16 Aprilie 1929, *Rec. des Som.*, 1929, speţa 3704, pag. 833).

OBSERVAŢIE. Se ştie că atât legea franceză asupra accidentelor de muncă, cât şi legea noastră, atunci când este vorba să fixeze suma datorită victimei unui asemenea accident, are în vedere salariul pe care îl primeşte lucrătorul.

Sunt însă lucrători cari primesc un salariu mai mic, pentrucă obiceiul este că acei lucrători să primească bacşişuri dela clienţi. In aceste cazuri bacşişul primit de către lucrător va intrà în calculul salariului acestuia. Jurisprudenţa franceză este astfel fixată, atât în specii relative la accidentele de muncă, cât şi în materie fiscală.

Când anume se poate spune că bacşişul face parte din salariu? Tot deciziunea rezumată mai sus ne-o spune: atunci când alţi lucrători de aceeaş categorie cu cunoştinţe la fel, practică ore de muncă identice, etc., dar cari nu vin în contact cu publicul, primesc un salariu mai mare direct dela patron. Pentru ceilalţi cari vin în raporturi directe cu publicul, patronul pe de o parte când îi angajează are în vedere că vor primi bacşişuri dela clienţi, iar pe de altă parte lucrătorul primeşte să lucreze cu un salariu mai mic, ştiind că urmează a fi completat cu bacşişuri din partea clienţilor. Publicul deasemenea, este pus în cunoştinţă — sau cel puţin trebuie să fie astfel prezumat — despre această situaţie, consacrată de un uzaj constant.

In asemenea condiţii apare obligativitatea bacşişului, pentru obţinerea căruia lucrătorul ar aveà acţiune directă în contra clientului.

Care este caracterul juridic al convenţiei din care rezultă aceasta? Intr'un studiu recent apărut în Revue trimestrielle de droit civil No. 2 din 1929, d-l P. Voirin, profesor la Facultatea de Drept din Nancy, arătând că nu poate fi vorba decât de o stipulaţiune pentru altul sau de o delegaţie de plată, este de prima părere.

Odată recunoscut de jurisprudenţă şi discutat de doctrină, bacşişul a căpătat dreptul de cetăţenie, astfel că legiferarea lui nu trebuie să ne surprindă.

Credem chiar că ea ar trebuì să intervină cât mai curând, pentru a pune capăt nu atât unor conflicte asupra cărora urmează să se pronunţe judecătorii, şi cari la noi nu s'au ivit până în prezent, dar mai cu seamă stărei de nesiguranţă a clienţilor, cari au afaceri cu întreprinderile în cari bacşişul a ajuns de uzaj curent.

Atunci când intră cineva într'un restaurant sau hotel, trebuie să ştie mai dinainte ce bacşişuri va aveà de plătit, după cum cunoaşte preţurile consumaţiilor sau acela al camerilor. Conflictele dese ce se ivesc pe această temă, pe lângă că sunt foarte neplăcute pentru clienţi, au şi latura de a discredità faţă de străini reputaţia de civilizaţie a unei ţări.

Bacşişul intrat în moravuri nu poate fi desfiinţat, astfel că liga contra bacşişului proiectată de unii intelectuali nu are şanse de a-şi ajunge scopul. Obiceiul acesta trebuie legiferat. In linii generale, tariful de bacşişe — acolo unde ele se practică — să fie în mod obligatoriu afişat. Toate bacşişurile să se verse într'o cassă comună, după care să se distribuie la sfârşitul lunei între lucrători, după munca şi meritul fiecăruia. Este singurul sistem care nu înjoseşte demnitatea omenească.

Acolo unde bacşişul este tarifat şi luat odată cu preţul, a început să se practice sistemul supra-bacşişului. Acesta ar trebuì interzis sub sancţiuni fiscale.

EUGEN PETIT
Consilier la Curtea de Apel din Iaşi

CAS. CIV., 23 janvier 1929

Recurs. Intervenţie înaintea Curţei de Casaţie. Interes. O parte care n'a figurat în instanţa care a dat loc la recurs este primită a interveni înaintea Inaltei Curţi de Casaţie în susţinerea acestui recurs cu condiţiunea numai de a justifică un interes.

O parte care n'a figurat în instanţa care a dat loc la recurs este primită a interveni înaintea Inaltei Curţi de Casaţie în susţinerea acestui recurs cu condiţiunea numai de a justificà un interes. *(Gaz. du Palais*, 16 février 1929; *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1929, No. 4, avril, pag. 351).

OBSERVAŢIE. Intervenţiunea este în principiu admisibilă în orice stare a cauzei cu condiţiunea numai de a nu întârzià judecarea acţiunei principale când aceasta este în stare a se judecà (Chauveau sur Carré, III, art. 340, No. 282; Garsonnet et Cézar Bru, Traité de proc. civile, tome III-ème, No. 566; Cass. Ch. Req., 15 mai 1907; Dalloz P., 1907, 1, 432). Pe de altă parte recursul în casaţiune nu este admisibil decât numai dacă deciziunea atacată vatămă în adevăr pe acel care l-a introdus (Garsonnet et Cézar Bru, Idem, tome VI-ème, No. 2313; Glasson et Colmet Daage, Précis de procédure civile, No. 1083, éd. II-ème, révue par Tissier; Crépon, Du pourvi en cassation en matière civile, tome I-er, No. 1119; Cass. civ., 18 juin 1895, Dalloz P., 95, I, 470; Cass. civ., 30 déc. 1902, Dalloz P., 1903, 1, 151 şi un interes oricât de minim ar fi, este îndestulător pentru a face recursul admisibil (Faye, La Cour de cassation, No. 45). Ar rezultà că acestea sunt condiţiunile necesare pentru ca intervenţiunea voluntară să fie admisibilă înaintea Inaltei Curţi, totuş ea nu se poate face decât înaintea tribunalelor de prim grad şi a Curţei de Apel în unele cazuri numai şi art. 248 proc. civ. alin. II este categoric în acest sens. Art. 31 legea accel. judec. reeditează dispoziţia cuprinsă în acest text, după care intervenţia nu se poate produce decât în cursul primei instanţe. După art. 83 proc. civ. ardeleană cererea de intervenţie principală se puteà face în orice stadiu al procesului însă nu se judecă decât de către prima instanţă (art. 82) pentrucă procesul de intervenţie principal este proces «de sine stătător» (Victor Cădere, Tratat de Procedură Civilă, No. 337, pag. 282). Spre deosebire de intervenţia voluntară, intervenţia accesorie sau pentru apărarea uneia din prigonitoarele părţi se va puteà face în orice stare a procesului şi la orice instanţă, chiar înaintea Curţei de Casaţie şi partea penală a art. 248 proc. civ. corespunzător art. 339 proc. franc. este categoric în acest sens.

In Franţa dispoziţiunile relative la intervenţia înaintea Curţei de Casaţie sunt cuprinse în Regulamentul din 1738, Partea II-a, titlul 8. Intervenţia după acest Regulament poate aveà loc nu numai înaintea Camerei Civile dar chiar înaintea Camerei Requetelor cu toate că această chestiune ultimă a fost controversată. Se admite că intervenţiunea poate să se producă chiar înaintea Secţiunilor Unite (Crépon, op. cit., tome II, No. 759). Pentru ca o persoană să fie admisă a se uni prin intervenţie reclamantului înaintea Inaltei Curţi, trebuie în prim rând ca această intervenţie să nu fie un mijloc lăturalnic de a se ridicà din decăderea recursului suferită de ea şi în al doilea rând ca interesul contestaţiunei să fie nu numai conex dar încă indivizibil (Crépon, op. cit., tome II, No. 268, 269). Atunci când intervenţiunea are loc pentru pârît se cere deasemenea să fie indivizibilitate între interesele pârîtului şi acelea ale intervenientului, dar cererea de intervenţie este mai uşor admisibilă decât pentru cazul intervenţiei în sensul reclamaţiunei (Faye, op. cit., No. 247). Jurisprudenţa franceză prin oarecari deciziuni pare a restrânge dreptul de intervenţie persoanelor singure cari au fost parte în instanţă dinaintea judecătorilor de fond (Cass. Civ., 29 avril 1851; Dalloz P., 51, I, 123; 7 déc. 1853, Dalloz P., 54, I, 128). Deciziuni mai recente însă implică, din contra, că această condiţiune nu este necesară: ele au decis în adevăr că intervenţia părţilor cari n'au figurat înaintea instanţelor de fond este admisibilă sub condiţiunea de a justifica după circumstanţe şi interese excepţionale interesul şi aparţine Curţei a-l aprecià (Cass. Civ., 10 janvier 1855, Dalloz P., 55, I, 168; 25 juin 1884, Dalloz P., 84, I, 441; 21 oct. 1913, Dalloz P., 1917, I, 71; 1 avril 1925, Dalloz H., 1925, 327; 11 janvier 1927, Dalloz H., 1927, 16). Astfel s'a decis că o companie de tramvai a cărei linie este stabilită pe teren expropriat, are interesul înaintea Curţei de Casaţie pentru a susţine validitatea hotărîrilor atacate cari au pronunţat exproprierea (Cass. Civ., 21 oct. 1913 precitată). Deciziunea Inaltei Curţi ce adnotăm nu este decât în acelaş sens.

La noi raţiunea dispoziţiunilor art. 248 proc. civ. este după cum a decis Inalta Curte de Casaţiune că atunci când intervenţia se face pentru apărarea drepturilor sale, spre a nu se înlătură principiul că fiecare are dreptul la două grade de jurisdicţie, ea nu se poate face; iar dacă intervenţia e făcută numai pentru sprijinirea intereselor uneia din părţile litigante, se permite a se face în orice stare a procesului, la orice instanţă şi chiar înaintea Curţei de Casaţie, fiindcă nu se introduce nimic nou ca obiect prin aceste intervenţii (Cas. S. I, Dec. din 17 Iunie 1903, Dan, Cod de Pr. Civ., art. 248, No. 4, pag. 357). Suprema noastră Curte a menţinut această jurisprudenţă (a se vedeà decizia Cas. S. I din 27 Sept. 1911, *Curier. Jud.*, 1911, No. 81, pag. 665). Acelaş principiu este la baza deciziunei Inaltei Curţi S. I din 15 Oct. 1928 *(Pand. Rom.*, 1925, I, pag. 16). Expunerea de motive a legei de procedură civilă însăş arată dealtfel consideraţiunile pentru cari legiuitorul nostru a prevăzut expres că intervenţia pentru apărarea drepturilor intervenientului nu se poate introduce decât înaintea primei instanţe (a se vedeà Virg. Alexandrescu, Ion N. Cesărescu şi George G. Mironescu, Noul Cod de Pr. Civilă Adnotat. Expunerea de motive, pag. 26 şi 27). Ministrul Justiţiei d-l C. Dissescu, spre a evidenţià şi mai mult concepţiunea legei, a invocat exemplul creditorului, care în loc de a face o acţiune pauliană pe cale principală, poate interveni în apel sau chiar la Casaţie spre a apără pe debitorul care în înţelegere cu cealaltă parte nu voeşte să se apere în recursul introdus (vezi *Desbaterile Senatului*, şedinţa dela 8 Febr. 1900, pag. CCXX din acelaş Cod Adnotat). Sub vechea legiferare a Contenciosului administrativ, s'a decis că este admisibilă intervenţiunea în recursul făcut în contencios de către un terţiu contra unui decret de numire şi care persoană numită prin decret erà astfel direct interesată în menţinerea acestui decret (Cas. S. III, Dec. din 16 Aprilie 1914, *Curier. Jud.*, No. 43 din 1914). D-l Victor Cădere citează cu drept cuvânt cazul succesorilor cu titlu particular, cari pe baza unui act de donaţiune sau de vindere-cumpărare au tot dreptul să intervie alături de autorii lor pentru ca autoritatea de lucru judecat să opereze şi faţă de ei. (Victor Cădere, op. cit., No. 337, pag. 283).

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol Preşedinte

CAS. CRIM., 7 juillet 1928

Contravenţii. Sgomote şi larmă. (Art. 479 alin. 8 cod. pen.; art. 393 alin. 8 c. proc. rom.). **Desemnarea locului în hotărîre. Precizarea sgomotelor şi larmei.**

Dispoziţiunea art. 479 alin. 8 cod. pen. priveşte exclusiv sgomotele şi larma injurioasă sau nocturnă care se produce pe drumul public, în interiorul oraşelor, târgurilor sau satelor ori într'o curte comună neînchisă şi alăturată acestui drum, sau într'o curte din interiorul locuinţelor, atunci când ele aduc atingere liniştei publice.

Hotărîrea dată în conformitate cu acest articol, trebuie sub pedeapsă de nulitate, să facă a se cunoaşte locul unde contravenţiunea s'a comis şi să precizeze ce sgomote sau larmă au putut tulburà liniştea publică. (*Journal*, Trib. Tunis, 15 et 30 novembre 1928; *Réc. des Sommaires de la Jur. Française*, 1929, No. 4, avril 1929, pag. 350).

OBSERVAŢIE. Spre deosebire de textul francez, art. 393 alin. 8 din codul nostru penal nu prevede ca sgomotul sau larma să fie injurioasă, dar numai să aibă locul în timpul nopţei şi în consecinţă dacă acest sgomot ar proveni din invective sau cuvinte ocărîtoare proferate contra unei persoane, el nu poate fi pedepsit cu penalitatea prevăzută de acest text. Termenii «sgomot sau larmă» nu sunt definite de lege aşà că trebuie luaţi în sensul lor obicinuit. Doctrina de acord cu jurisprudenţa admite că tribunalele n'au o putere nelimitată pentru a hotărî dacă cutare fapt constituie sau nu un sgomot sau larmă şi deaccea instanţele de fond trebuie să precizeze natura şi felul acestora în scop de a permite instanţei de casare de a verificà dacă faptele imputate inculpatului intră în categoria acelora pe cari legiuitorul a vroit să le pedepsească. Dar odată ce faptul a fost pe drept calificat sgomot sau larmă, tribunalele decid suveran chestiunea de fapt dacă aceste sgomote sau larmă erau injurioase sau nocturne (Garraud, VI, No. 2851, pag. 496; Cass. Civ., 5 juin 1862, Dalloz P., 62, V, 313). Sgomotele sau larma trebuie să provină dintr'un fapt personal şi voluntar şi chiar având acest caracter, unele din ele nu pot fi pedepsite. Astfel s'a decis că strigătele date de o persoană după o cădere accidentală, nu pot fi socotite ca o contravenţiune de larmă în timpul nopţei (Cass. Crim., 17 nov. 1894, Dalloz P., 198, I, 439). Tot astfel sgomotele ocazionate de exerciţiul unei profesiuni sau a unei meserii, afară de dreptul de regulamentare care aparţine autorităţei municipale. Ele nu pot da naştere decât unei acţiuni civile în daune (Cass. Crim., 24 nov. 1893, Dalloz P., 97, I, 238; 3 juillet 1896, *Bull. Cr.*, No. 219; 4 déc. 1909, *Bull. Cr.*, No. 576). Textul nu se aplică aşa dar unui tâmplar care a lucrat între orele 4—5 dim. nici căldărarului care şi-a executat lucrul său după orele 11 seara, nici sgomotelor sau larmei rezultând din vecinătatea unei tipografii. Inalta Curte de Casaţiune franceză s'a pronunţat constant în acest sens şi o deciziune recentă este aceia din 18 Ianuarie 1929 (*Gaz. du Palais*, 9 février 1929). Deasemenea sgomotele autorizate de libertatea domiciliului, balurile, seratele, concertele. Suprema instanţă franceză a decis contrariu atunci când s'a constatat că aceste sgomote sau larmă au fost produse în aşà mod încât liniştea generală a locuitorilor a fost tulburată (Cass. Crim., 13 juin 1863, Dalloz P., 63, I, 486; 24 févr. 1859, Dalloz P., 59, V, 367; 17 juillet 1862, Dalloz P., 67, V, 422). După Blanche, chestiunea trebuie rezolvată în raport cu circumstanţele particulare ale sgomotului care s'a făcut în interiorul domiciliului: «s'il n'a rien d'étrange et d'insolite, il ne constituera pas la contravention, il la constituera, au contraire, s'il est exagéré et dégénère en turbulence» (Blanche, Études sur le Code Pénal, tome VII, No. 476). Nu constituie o contravenţiune sgomotele cari se produc noaptea în interiorul unui otel, chiar când ele sunt auzite de afară atunci când ele nu constituie decât îndeplinirea unei obligaţiuni. S'a decis din contra că constituie această contravenţiune invectivele schimbate între soţi în interiorul domiciliului lor (Cass. Crim., 8 août 1856, Dalloz P., 56, I, 380). Fără ca invectivele sau expresiunile injurioase să intre în cadrul art. 393 alin. 8 codul nostru, instanţele de fond sancţionează la noi cu acest text asemenea fapt şi credem cu drept cuvânt întrucât chiar fără acest caracter ele tot constituie cel puţin o larmă de natură a tulburà liniştea vecinilor în timpul nopţei. De curând Curtea de Casaţiune franceză a decis că exerciţiul profesiunei unui debitant de băuturi nu poate justificà un sgomot care ar degenerà în larmă nocturnă tulburând astfel liniştea locuitorilor şi cu atât mai mult este aplicabil textul când sgomotul provine din jocul de popice, care nu intră în mod necesar în exerciţiul acestei profesiuni (Cass. Crim., 14 nov. 1924, Dalloz H., 1924, pag. 700). In aceeaş ordine de idei se admite că nu pot fi sancţionate sgomotul sau larma care s'ar produce în timpul nopţei prin exerciţiul unui drept consacrat prin obiceiu sau printr'un drept legitim în el însuş, cum spre exemplu strigătele date în timpul nopţei în agitaţia obicinuită provocată prin aşteptarea rezultatului unei alegeri (Trib. Corr. d'Amiens, 12 déc. 1888, *Réc. de la Cour d'Amiens*, 1878, pag. 158). Speţa aceasta este mai ales interesantă la noi unde avem alegeri aşà de des şi la cari rezultatele se dau mai ales noaptea. Tot aşà utilizarea tobelor, trompetelor, talangelor la o căsătorie nu sunt socotite ca tulburând liniştea publică noaptea (Trib. Var., 26 juin 1925, *La loi*, No. 49, 3 mars 1926 şi *Jur. Gen.*, 1927, speţa 444).

In sfârşit sgomotul sau larma care provine din instrumentele de muzică atunci când aceste cântece sau această armonie muzicală păstrează un caracter artistic şi nu se transformă în strigăte sau vociferări, nu cad deasemenea sub sancţiunea textului (Cass. Cr., 27 févr. 1886, *Bull. Cr.*, No. 76; Cass. Cr., 24 févr. 1888, *Bull. Cr.*, No. 82; Cass. Cr., 9 nov. 1893, Dalloz P., 95, I, 245). S'a decis astfel că faptul de a cântà o arie de operă în stradă, nu constituie o contravenţiune afară numai dacă nu se adaugă o împrejurare de natură a provocà tulburare (Cass. Cr., 27 févr. 1886, Dalloz P., 66, I, 368). Tot aşà s'a decis că muzica făcută în interiorul unei case, nu constituie un sgomot sau o larmă, decât atunci când ea este în aşà condiţiune că poate tulburà repauzul vecinilor (Cass. Cr., 21 juillet 1870, Dalloz P., 72, IV, 431). Constituie din contra, independent de orice circumstanţă contravenţiunea prevăzută de acest text baterea tobelor noaptea în interiorul oraşului (Cass. Cr., 21 sept. 1854, Dalloz P., 55, V, 432). Tot astfel sunetul unui corn în timpul nopţei (Cass. Cr., 5 juin 1862, Dalloz P., 62, V, 313).

Am spus că sgomotele sau larma trebuie să provină din un fapt personal şi voluntar. Infracţiunea nu există când sgomotul sau larma este rezultatul unei întâmplări. S'a decis astfel că un locuitor nu poate fi declarat vinovat de sgomot produs noaptea, din cauza urletelor scoase de câinele său afară numai dacă el a provocat aceste urlete sau cel puţin persoanele din casa sa (Cass. Cr., 15 avril 1859, Dalloz P., 61, V, 475). Curtea de Casaţiune franceză a mai decis în acelaş sens, că nu este culpabil de această contravenţiune proprietarul care îşi păzeşte noaptea mărfurile sale cu ajutorul unui câine a cărui urlete tulburà liniştea vecinilor (Cass. Cr., 5 avril 1867, Dalloz P., 67, I, 288).

In toate cazurile, este indiscutabil că aprecierea judecătorului de simplă poliţie este suverană (Cass. Cr., 3 juin 1864, Dalloz P., 65, I, 322; 28 mars 1867, Dalloz P., 61, V, 379; 17 juin 1899; *Bull. Cr.*, No. 164, 8 janvier 1904, *Bull. Cr.*, No. 15). Este totuş necesar ca aprecierea sa să nu fie în contrazicere cu faptele pe cari el însuş le-a constatat şi să nu cadă în consecinţă sub censura Casaţiei (Cass. Cr., 31 janv. 1902; *Bull. Cr.*, No. 40). Judecătorul poate deasemenea să constate în mod suveran în fapt că contravenţiunea imputată inculpatului este exclusiv imputabilă altei persoane (Cass. Cr., 27 janv. 1877, *Bull. Cr.*, 35). O chestiune conexă şi importantă întrucât a dat loc la controversă, este aceea de a şti când proba că nu s'a adus nici o tulburare liniştei publice, trebuie admisă? Se decide, că este îndeajuns ca liniştea unei singure persoane să fie tulburată pentru ca contravenţiunea la textul interpretat să fie consumată (Cass. Cr., 20 nov. 1897, Dalloz P., 99, I, 93; Cass. Cr., 25 janv. 1878, Dalloz P., 79, I, 385; Cass. Cr., 21 juillet 1883, *Bull. Cr.*, No. 186). S'a decis din contra că faptul de a tulburà noaptea liniştea unui singur locuitor, nu constituie contravenţiunea în discuţiune (Trib. de paix de Pont-à-Mousson, 6 août 1887, *Moniteur des juges de paix*, 1887, pag. 463). S'a mai decis încă că este îndestulător ca două persoane să ateste că au fost deşteptate noaptea prin sgomotul cauzat de inculpaţi pentru ca ei să fie pedepsiţi conform textului (Trib. Corr. d'Amiens, 12 déc. 1883, *Réc. de la Cour d'Amiens*, 1878, pag. 158). Această jurisprudenţă nu trebuie însă interpretată prea riguros. Credem că sgomotul sau larma nocturnă de natură a tulburà liniştea generală a locuitorilor sunt acelea vizate de legiuitor, căci împrejurarea că liniştea unui singur locuitor a fost tulburată noaptea, nu poate prin ea singură să constituie tulburarea liniştei publice cerută de text.

Am insistat asupra acestor chestiuni în legătură cu speţa rezolvată de Curtea de Casaţiune franceză cu atât mai mult cu cât contravenţiunea este foarte des rezolvată de instanţele noastre de fond de prim grad, dar unde Inalta noastră Curte de Casaţiune n'a fost sesizată a se pronunţà.

D. COTRUTZ

TRIB. CORR. VANNES,
14 août 1928

Delictul de fugă. Biciclete. Refuzul lor de a se oprì. Absenţa delictului de fugă. Competenţă penală. Prevenit urmărit pentru refuzul de a se supune la o somaţiune de a se oprì. Ultragiul agentului forţei publice. Calificare exactă.

1. Art. 10 al legei din 30 Mai 1851 nu priveşte decât pe căruţaşi sau conducătorii căruţelor şi cuvântul «căruţă» poate fi definit «orice vehicul care poate fi pus în mişcare, fie prin singura forţă a unui motor mecanic, fie prin singura forţă a unui animal».

Urmează că nu poate cădeà sub aplicaţiunea acestui text individul care circulând pe bicicletă a refuzat de a se supune unei somaţiuni făcută de jandarmi.

2. Tribunalele corecţionale pot schimbà calificarea faptelor urmărite cu singura condiţiune de a fi sesizate prin calitatea

(dreptul) iniţial al urmărirei cu toate elementele faptului de delict ce urmează a fi substituit delictului urmărit.

Sub această condiţiune refuzul de a se supune la o somaţiune de a se opri, opusă de către un biciclist jandarmilor şi mai ales fuga din faţa jandarmilor, poate fi calificată de ultragiu prin gesturi contra agentului forţei publice şi deci dacă scapă aplicaţiunei art. 10 al legei din 30 Mai 1851 pot fi sancţionate prin penalităţile prevăzute de art. 224 cod. pen. *(Gaz. du Pal.*, 30 novembre 1928; *Réc. des Sommaires de la Jur. Française* 1929, No. 2 février 1929).

OBSERVAŢIE. Importanţa acestei speţe nu va scăpă nimănui, mai ales la noi, unde din nefericire delictul de fugă nu este sancţionat încă, cu toată proporţia foarte mare pe care a luat-o în ultimul timp accidentele de automobil, bicicletă, trăsură etc. Este de admirat în prim rând nobila sau eleganta soluţiune a instanţei franceze — zicem astfel pentru demna satisfacţie ce s'a silit a da noţiunei de justiţie şi sentimentului de echitate cari adesea mai presus de legile existente imperfecte sau incomplecte adeseaori, trebuie avute în vedere de cei ce trebuie să le aplice şi să le facă să apară în soluţiunile date spre triumful însuş al dreptului şi adevărului şi în dispreţul acelora cari caută a se pune la adăpostul imperfecţiunei sau omisiunilor acestor dispoziţiuni legale.

In al doilea rând este de determinat noţiunile «voiture» şi «voituriers» întrucât soluţiunea Trib. Vannes este controversată şi controversa este în funcţiune de sferele acestor noţiuni aşà că «de lege ferenda» când delictul de fugă sau dispariţiune va fi legiferat înţelesul acestor termeni «căruţă» şi «cărăuş» va trebui bine precizat spre a se evità controversa pe care o vom expune mai jos, din jurisprudenţa franceză, precizare care se impune cu atât mai mult cu cât mijloacele de tracţiune s'au înmulţit în ultimul timp aşà că sancţiunile se impun pentru cât mai multe din ele, accidentele pe cari le produc fiind de o potrivă de grave şi prejudiciabile. Mărturisim că am întâmpinat greutate chiar numai în traducerea termenilor «voiture» şi «voituriers» deoarece ni s'au părut improprii corespunzătorii «căruţă» şi «căruţaş» mai ales pentru elegantele limuzine şi distinşii conducători cu examene, vorbind de acei cari nu sunt numai proprietarii lor dar mai au şi alte proprietăţi şi posibilitatea chiar de a trăi făcând numai automobilism şi pe diletanţii de automobil. Termenii de «trăsură» şi «birjar» ni s'au părut mult mai puţin restrânşi ca cei doi dintâi şi tot aşà nepotriviţi acei de «car» şi «cărăuş» oricât de generic pare acela de «car» ce cuprinde orice trăsură ordinară de cărat sau transportat în depărtare cum şi trăsura elegantă. (L. Şăineanu, Dicţionarul Universal al Limbei Române, pag. 139) dar pe care pentru a-l adoptà trebuie, pentru simetrie a-l luà şi pe acela de «cărăuş», termen la rândul său extrem de generic referindu-se la verbul «a căra».

Acestea fiind zise în precizarea termenilor să revenim la analiza speţei Trib. Vannes. Delictul de fugă este prevăzut în legea franceză dela 17 Iulie 1908, lege care are de bază şi punct de plecare legea din 30 Mai 1851 asupra poliţiei circulaţiei şi transporturilor publice. El consistă în faptul conducătorului unui vehicul oarecare care ştiind că acest vehicul a cauzat sau a ocazionat un accident nu se opreşte şi încearcă astfel a scăpà responsabilităţei penale sau civile pe care poate să şi-o atragă. Pedeapsa este închisoarea dela 6 zile la 2 luni şi amenda dela 16 fr. la 500 fr. fără prejudiciul pedepselor pentru crimele sau delictele cari s'ar mai fi adăugat. In cuprinsul acestei legi soluţiunea instanţei franceze ni se pare eronată: în adevăr legea sancţionează pe conducătorul oricărui vehicul şi deci şi pe biciclist. Tribunalul trebuià să facă aplicaţiunea acestei legi mai noui şi să condamne conform dispoziţiunilor ei mai bine decât să încadreze faptul în delictul de ultraj spre a da satisfacţiune sentimentului de dreptate jignit, din cauză că infracţiunea nu puteà intrà în prevederile legei dela 30 Mai 1851. Curtea de Apel din Poitiers într'o deciziune foarte recentă a reformat o soluţiune identică a Trib. Vienne din 22 Febr. 1930. Curtea se întemeiază pe decretul din 31 Dec. 1922 care a abrogat toate decretele anterioare relative la poliţia de circulaţie ca şi orice dispoziţiuni contrarii şi că s'a substituit termenul de «véhicul» acelui a de «voiture» acesta fiind cel mai generic şi cuprinzând toate mijloacele de transport. (A se vedeà decizia Curţei din Poitiers din 28 Mai 1930 în Dalloz H., 1930 No. 27 juillet 17, pag. 422).

La noi art. 7 legea asupra circulaţiei pe drumurile publice sancţionează numai faptul conducătorului de vehicule de orice fel — legiuitorul utilizează fericit termenul generic de vehicul — care trecând pe lângă locul unui accident şi solicitat fiind de către autorităţi nu opreşte. Nimic n'ar fi fost mai echitabil, mai logic şi mai natural şi mai nou ca într'un aliniat următor să se sancţioneze şi faptul conducătorului care cauzează el însuş accidentul trecând şi care nu opreşte când este solicitat: s'ar fi legiferat astfel şi la noi în câţiva termeni delictul de fugă, căci mai mare este neomenia şi pornirea antisocială manifestată în acest din urmă caz decât în primul. (A se vedeà în acest senz articolul «O legiferare necesară» în «Universul» No. 185 din 8 August 1930). Legiferarea delictului de fugă se impune cât mai urgent la noi spre a aduce la realitate mai ales pe acei şoferi sau conducători cari după ce comit în viteza nebună a maşinelor lor crime ori delicte cred că nimica nu este mai omenesc şi cavaleresc decât a se face nevăzuţi lăsând pe cei striviţi de ei în voia soartei. Ar fi un adevărat omagiu adus sentimentelor de umanitate într'o ţară civilizată, sentimente cari opresc neomenia şi cruzimea acolo unde solidaritatea socială şi mila creştină se impun în deosebire.

In ce priveşte ultima chestiune soluţionată de Trib. Vannes asupra posibilităţei pentru tribunalele corecţionale de a schimbà calificarea faptelor urmărite sub condiţiunea singură de a fi sesizate prin dreptul iniţial al urmărirei cu toate elementele faptului delictului care urmează a fi substituit delictului urmărit nu există nici o îndoială. Instanţele represive sunt obligate să privească şi să examineze învinuirea supusă judecăţei lor sub toate aspectele şi deci calificările posibile şi nu numai în raport cu aceà calificare arătată prin ordonanţa definitivă sau prin rechizitor, ori prin acţiunea directă. (Tanoviceanu V, No. 612², pag. 184 şi 921², pag. 732 ed. II-a revăzută de Vint. Dongoroz; J. A. Roux, Cours pag. 576 nota 1; Vidal et Magnol No. 670 pag. 831 ed. VI-ème). Achitarea, absolvirea sau condamnarea pronunţată de instanţă odată ce s'a găsit competinte are autoritate de lucru judecat în raport cu orice calificare existând o prezumpţie legală absolută că faptul imputat a fost cercetat din toate punctele de vedere. Natural că, pentru respectul dreptului de apărare, instanţa trebuie să pună în vedere părţilor noua calificare pe care înţelege a o da faptului spre a puteà fi discutată. (Tanoviceanu V, loco cit.).

In speţa Tribunalului ce adnotăm, instanţa achitând pe inculpat de faptul prevăzut de legea din 30 Mai 1851, l-a condamnat pentru acela de ultraj prin gesturi la adresa jandarmilor cari somându-l a se opri, el a refuzat şi fugit cu bicicleta dinaintea lor. De sigur nu poate fi ironizare mai mare şi ofensă decât dejucarea şi dispreţul arătat ordinului autorităţei prin gestul contrar manifestat de inculpatul care în loc de a opri vehiculul său, continuà mersul mai repede lăsând pe autorul ordinului de oprire să-şi audă singur vorbele sale. Ultragiul prin gesturi ca şi acela prin ameninţări nu este definit de lege: codul nostru ca şi acel francez îl prevede însă în art. 182 al. II (art. 223 cod. fr.) art. 183 (art. 224 cod. fr.). El nu diferă de celelalte ultragii decât prin modul deosebit de executare şi conservă caracterul său într'o formă sau alta. (Faustin Hélie et Joseph Depeiges, Pratique Criminelle des Cours et Tribunaux No. 539 pag. 493, II-éme Partie). Pare deci necesar că scopul său să fie de a inculpà onoarea sau delicateţa magistratului. După autorii citaţi greutatea de a aprecià intenţiunea care poate a manifestà un gest sau o ameninţare, a determinat jurisprudenţa să nu pretindă în aplicarea textelor constatarea acestui element. (Cass., 7 mai 1853; 28 janvier 1876; 29 juin 1883 citate de Faustin Hélie et Joseph Dépeiges No. 539 pag. 493). Ultragiul prin gesturi ca şi acela prin ameninţări presupune că acestea adresate fiind unui depozitar al autorităţei cuprinde un element de natură a micşorà respectul datorit acestor funcţiuni. (Cass. cr., 5 mars 1875, Dalloz P. 75, I, 385). După Garraud ultragiul prin gesturi se rezumă într'un gest ofensator, adică în orice acţiune a corpului, în orice mimică, în orice atitudine, exprimând clar dispreţul pentru persoana căreia îi este adresat. (Garraud, IV, No. 1317). Pentru a terminà vom spune că dacă fuga prevenitului în aceste circumstanţe a constituit delictul de ultraj prin gesturi, jurisprudenţa ne oferă şi cazul contrar al opiniei care poate constitui un ultraj: astfel s'a decis că este culpabil de ultraj individul care întâmpină pe stradă pe un magistrat şi îi taie drumul cu un baston spre a-l determinà să deà explicaţiuni pentru ce l-a dat anterior afară din şedinţă şi chiar ocazionează astfel o scenă scandaloasă. (Cass. civ., 16 déc. 1859; Garçon, art. 222 şi 225 No. 386). S'a mai decis de Suprema Curte de Casaţie franceză că constituie ultrajul prin gesturi faptul unui individ de a îndreptà deobiceiu asupra unui consilier al Curţei priviri de o fixitate provocătoare, de a trece şi retrece înaintea lui în scop de a-l dispreţui şi de a-l lovi cu voinţă cu cotul. (Cass. civ., 28 janvier 1876; Garçon, loc. cit., No. 387).

Soluţiunea finală a instanţei ce am adnotat, aplicabilă şi la noi este cu atât mai importantă credem cu cât precum am spus n'avem încă legiferat delictul de fugă şi conducătorii automobilelor adesea sfidează prin fugă autorităţile ştiind că nu primesc nici o sancţiune aplicabilă şi la noi.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol, Preşedinte

PARTEA III-A

SOL. JURISPR. ROM. ŞI STRĂINE (CAS., CURŢI DE APEL, TRIB., ETC.)

I. JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

CAS. S.-U., 24 Iunie 1929

Cumulul pedepselor. Art. 40, 44 codul penal. Cazuri în care se aplică.

Infractorul care după ce a fost condamnat definitiv pentru un furt, săvârşeşte în timpul executărei pedepsei un alt furt, nu are dreptul de a cere contopirea pedepselor, nici pe temeiul art. 40 cod. pen., care prevede ipoteza săvârşirei mai multor infracţiuni înainte de a fi intervenit o condamnare definitivă, şi nici pe temeiul art. 44 cod. pen. care prevede numai cazul infractorului care în cursul executărei pedepsei, săvârşeşte o nouă infracţiune, pedepsită de lege cu o pedeapsă mai mare sau mai mică decât aceea a faptului a cărui pedeapsă o execută. (Dec. No. 15/929. Vezi motivele în *Cur. Dreptăţei*, No. 6/930).

CAS. I, 16 Octombrie 1928

Regim matrimonial. Regim dotal. Schimb. Actul juridic cu sine însuş.

Femeia căsătorită sub regimul dotal poate să schimbe un bun dotal în locul altuia parafernal şi aceasta printr'un act unilateral sau mai bine zis printr'un act juridic cu sine însuş. (Cas. I, decizia din 16 Octombrie 1928 [1]).

OBSERVAŢIE. Practic şi teoretic nu prezintă nici o imposibilitate juridică existenţa actului juridic cu sine însuş. Este adevărat că după rigida şi clasica doctrină magistral expusă de Aubry et Rau [2]), ideia de patrimoniu rezultă în mod logic din aceea de personalitate, având caracter de unitate, neputându-se concepe mai multe patrimonii deodată. O persoană poate avea mai multe drepturi sau bunuri dar nu are decât un singur patrimoniu. Patrimoniul expresia personalităţei, emanaţiunea personalităţei omului este unul singur pentru fiecare persoană. O persoană nu poate să-şi înstrăineze patrimoniul, el nefiind decât emanaţiunea personalităţei, el nu se poate despărţi de personalitate [3]).

Subtilităţile juridice au ajuns până acolo că au creat patrimonii fără bunuri şi chiar fără persoană, deşi în acest din urmă caz este recunoscut că singur titularul patrimoniului, în scopul căruia este afectat, îl poate organiză şi modifică, modificare derivând din cauze interne sau externe [4]).

Construcţiile metafizice nu mai pot sta însă la baza dreptului modern, veşnic în evoluţie şi năzuind către adevărul simplu, uman şi practic. Construcţia tehnică trebuie să se adapteze utilităţei practice nu utilitatea practică construcţiei tehnice, continuă profesorul Demogue. Tehnica supusă utilităţei practice, nu invers. Iată adevărul. Necesităţile practice, securitatea relaţiunilor sociale şi nevoile generale permit ceeace legea nu opreşte.

Este adevărat că sunt raţiuni de fapt cari nu pot avea aplicaţiuni juridice. Aceasta este exact dacă le considerăm exclusiv în drept din punct de vedere al textelor, dar aceasta trebuie respinsă şi să admitem că jurisprudenţa afară de cazurile prevăzute de lege, poate creà dreptul ţinând seamă de necesităţile practice [1]).

Omul rămâne singur şi fără rol deseori la conducerea treburilor sale. Nevoile sociale nu ţin seamă, de multe ori, chiar de voinţa sa atât timp cât această manifestare nu se coordonează utilităţei generale.

In realitate se întâmplă ca o persoană să se găsească învestită în mod succesiv cu unul sau mai multe patrimonii şi iată principiul unităţei patrimoniului nu mai apare continuu.

Numeroase sunt într'adevăr cazurile unde aceeaş persoană se găseşte momentan la conducerea a două patrimonii distincte sau unde într'un acelaş patrimoniu figurează o massă de bunuri constituind o universalitate juridică distinctă.

Teoria unităţei patrimoniului ne mai corespunzând faptelor trebuie. înlăturată sau înlocuită după cazuri cu aceea a pluralităţei patrimoniilor.

Patrimoniul defunctului, când eredele a acceptat succesiunea sub beneficiu de inventar sau când creditorii au cerut separaţiunea patrimoniilor; bunurile făcând parte dintr'o succesiune anormală; patrimoniul absentului după trimiterea definitivă în posesie; bunurile compunând dota sub regimul dotal, considerate de jurisprudenţă că formează un mic patrimoniu în patrimoniul femeei etc. [2]), sunt adevărate universalităţi distincte, având activul şi pasivul lor propriu [3]).

Bunurile dotale şi parafernale [4]).

Femeia în cazul de mai sus poate contractà cu sine însuş? După o nouă teorie care a pătruns adânc şi repede în domeniul juridic, obligaţia nu mai este considerată, ca în dreptul roman, un raport între două persoane, fiindcă obligaţia nu se mai execută asupra persoanei ci numai asupra bunurilor.

Noua doctrină obiectivă a căutat să construiască obligaţia pe bază economică, lăsând la o parte individul şi stabilind legături între patrimonii considerate valori. Obligaţia creîndu-se şi menţinându-se între patrimonii, contractul juridic cu sine însuş este posibil, caracterizându-se prin punerea în raport a două patrimonii, decât prin prezenţa a două voinţi.

Femeia având două patrimonii cu interese speciale şi diferând de destinaţia comună, a înlocuit reciproc bunuri aparţinând patrimoniilor deosebite.

Contractul cu sine însuş în afară de cazurile prevăzute, nu trebuie să fie interzis dacă el nu prezintă pericole foarte grave [5]).

FRATEA DÂRLEA
Judec. Trib. Târnava-Mică

CAS. I, 17 Martie 1930

Ardeal. Copii naturali. Invoirea părinţilor asupra întreţinerei, creşterei şi îngrijirei lor. Invoială care nu poate ştirbì drepturile lor.

Paragraful 178 cod. civ. austriac prevede formal, că părinţii sunt liberi să se învoiască între ei asupra întreţinerei, creşterei şi îngrijirei copilului natural, însă o asemenea învoială nu poate ştirbi drepturile copilului.

Art. 113 alin. 13 din legea XX din 1877 arată că operaţiunile juridice prin care minorul s'ar vedeà obligat, fără contraobligaţie, sau ar renunţà la drepturi fără obligaţiuni reciproce, nu sunt obligatorii pentru minori, chiar dacă au aprobarea instanţelor tutelare.

Din combinaţiunea acestor texte rezultând că, tranzacţiunile încheiate de mamă şi tată, pentru întreţinerea copilului lor natural, aprobate chiar de instanţele tutelare, nu sunt obligatorii faţă de minor, dacă acesta dovedeşte că printr'însa drepturile sale au fost ştirbite sau că ea cuprinde o renunţare la astfel de drepturi; urmează de aci că instanţa judecătorească, atunci când se opune minorului o atare tranzacţiune, este ţinută să examineze conţinutul, pentru a stabili dacă într'adevăr aduce o atingere drepturilor minorului sau dacă ea constată o renunţare din partea minorului la drepturile sale, în care caz tranzacţiunea încetează a-şi produce efectul.

In speţă instanţa de fond în loc să cerceteze valabilitatea tranzacţiunei din acest punct de vedere, se mărgineşte a respinge acţiunea prin care intimata fostă minoră tindeà la anularea acţiunei din 1921, şi totodată la majorarea pensiei alimentare dela 200 lei lunar cât fusese fixat prin sentinţa No. 3931 din 1920 la 500 lei lunar, pe simpla consideraţiune că tranzacţiunea fiind încheiată în mod valabil şi aprobată de instanţa tutelară, reclamanta nu mai are posibilitatea să ceară modificarea cuantumului şi a modalităţei de plată a pensiei alimentare care prin zisa tranzacţiune au rămas definitiv stabilite. (Dec. 1012 din 27 Martie 1930. Admis recursul făcut de Karacsony Tereza contra sent. 4131 din 1924 Trib. Braşov, în proces cu Vogel Adolf. Preşedinte, *E. Mandicevschi*, consilier).

CAS. I, 6 Iunie 1930

Mărturisire judiciară. Nu poate fi opusă terţiului achizitor mărturisirea judiciară făcută de vânzător.

Din dispoziţiunile art. 1206 cod. civ., rezultă că mărturisirea judiciară face deplină dovadă contra celui ce a mărturisit, cât şi contra succesorilor săi cu titlu universal; această mărturisire însă nu poate face dovada şi contra achizitorilor cu titlu particular care nu pot fi consideraţi decât ca terţi faţă cu mărturisirea făcută de autorul lor.

Aşà fiind şi întrucât în speţă este constant că vânzătorul după ce a vândut drepturile sale intimaţilor, a declarat la interogator că a stăpânit terenul în litigiu nu cu titlu de proprietar, ci ca arendaş, această declaraţiune a sa nu poate fi opozabilă intimaţilor, succesorii săi cu titlu particular, aşà că Tribunalul nu a violat art. 2206 cod. civ. când a decis că interogatorul luat vânzătorului nu este opozabil cumpărătorilor şi ca atare şi motivul de casare este neîntemeiat. (Cas. I dec. 1487 din 6 Iunie 1930. Respins recursul făcut de D. Ilas, contra sent. 219 din 1929 Trib. Botoşani, în proces cu Florin G. Alex. ş. a. Preşedinţia d-lui *D. Florescu*, consilier).

---

[1]) Vezi Revue de droit civil, 1929, p. 841 cu nota d-lui Alexandru Vălimărescu.

[2]) Aubry et Rau, t. IX, No. 575-583.

[3]) Emanuel Lévy, La vision socialiste du droit.

[4]) Planiol, Ripert, Piçard, t, III. p. 19.

[1]) Demogue, Obligations, t. I, p. 126.

[2]) Planiol, Ripert, Picard, t. III, p. 24.

[3]) Planiol, Ripert, Nast. t. IX, p. 678.

[4]) Vezi Demogue, Obligations t. I, p. 112 şi urm. cu cazurile unde aceeaş persoană se găseşte la conducerea a două patrimooii.

[5]) Demogue, op. cit. p. 118.

CAS. I, 19 Sept. 1930

Recurs. Motivare. Precizarea principiului de drept violat şi în ce anume sens. Lipsa acestei precizări, atât în partea enunciativă, cât şi în cea desvoltătoare. Recurs nemotivat. Anularea lui, din acest motiv.

Art. 36 alin. 3 din legea Curţei de Casaţie prevede că, motivele de casare vor trebui să fie formulate în prima parte sub formă enunciativă cu totul rezumată, indicându-se numai textul de lege, ori principiul de drept violat şi în ce sens anume, iar în a doua parte să urmeze desvoltarea şi argumentarea.

Precizarea textului de lege, ori a principiului de drept a cărui violare se impută instanţei de fond, cerută prin art. 36 alin. 3 legea citată, constituie o condiţiune neapărat necesară pentru judecarea recursului, ea fiind justificată prin faptul că, instanţa de recurs nu poate controlà exactitatea în drept a soluţiunilor date de instanţele de fond, decât numai în limitele imputărilor ce li se aduc prin cuprinsul motivelor de casare, — de unde, dar, necesitatea ca prin aceste motive să se indice precis punctele sus arătate.

Dacă, în adevăr, faptul că atare precizare nu s'a făcut în prima parte enunciativă a motivului de casare, ci numai în partea de desvoltare ce îi urmează, poate fi privită ca o satisfacere a cerinţelor legei, în orice caz, dacă precizarea lipseşte din ambele părţi ale motivului de casare, lipsa aceasta constituie neobservarea unei dispoziţii imperative a legei şi o neregularitate a recursului, de natură a atrage nulitatea lui, căci o judecare a recursului în aceste condiţiuni, faţă de limitele impuse dreptului de control atribuit Curţei de Casaţie, ar fi imposibilă.

In speţă este constant că, prin motivele de casare, deşi se afirmă că instanţa de fond a violat legea şi a comis un exces de putere, nu se precizează în nici o parte a motivelor, care anume text de lege a fost violat şi în ce sens, nearătându-se dealtfel nici cuprinsul dispoziţiunei de lege ce ar fi fost violată.

Astfel fiind şi întrucât un memoriu de desvoltare al acestor motive de casare — memoriu pe care recurenta arată prin petiţia de recurs că îl va depune — nu s'a depus în termen legal, urmează faţă de cele mai sus expuse să se anuleze recursul. (Cas. I, dec. 1795 din 19 Sept. 1930. Anulat recursul făcut de Streja F. Balanţă, contra sent. 171 din 1929 Trib. Roman, în proces cu Maria P. Ioan. Preşedinţia d-lui *D. Florescu*, consilier).

CAS. III, 28 Martie 1930

Avocat-funcţionar public. Poziţiunea sa. Statutul ce urmează a i se aplicà. Statutul general al funcţionarilor publici sau legea corpului. Admiterea primei alternative, întrucât legea Corpului de avocaţi nu prevede nimic.

Intrucât legea organizărei Corpului de avocaţi nu conţine nici o dispoziţiune prin care să se reglementeze poziţiunea avocaţilor funcţionari publici, potrivit legei speciale a administraţiei unde funcţionează avocatul, iar dacă nici această lege nu prevede nimic sub acest raport, sau trimite la statutul general — cum face în speţă legea organizărei administrative prin art. 199, — urmează a se aplicà statutul general al funcţionarilor publici în toate dispoziţiile sale generale şi speciale.

CURTEA: Asupra motivelor de recurs astfel formulate:

«Exces de putere şi violarea dispoziţiunilor art. 4, 7 şi 33 din statutul funcţionarilor (art. 48 din regulamentul acestei legi), a art. 40 tot din statut, precum şi a dispoziţiunei art. 99 din noua lege pentru unificarea administrativă.

«Violarea şi reaua interpretare a citatelor texte este evidentă, pentrucă, deşi este adevărat că funcţionarilor de specialitate nu li se aplică regulele prevăzute în partea a II-a a statutului, reguli cari sunt proprii numai funcţionarilor de administraţie, totuş art. 99 din noua lege administrativă, departe de a confirmà cele prevăzute în menţionatele texte, după cum a statornicit Curtea, din contră şi numai în ce priveşte stabilitatea funcţionarilor de specialitate, acest articol le modifică în totul întrucât declară categoric că, condiţiile de admisibilitate, numiri, înaintări, măsuri disciplinare, etc., privitoare pe funcţionarii de specialitate, sunt cele prevăzute în statut şi legile speciale.

«Aceste expresiuni însă, este evident, nu înseamnează câtuş de puţin că Corpurilor tehnice şi de specialitate li se aplică numai regulele din legea lor organică cu privire la stabilitate, ci numai că acele reguli se menţin şi ele pe lângă cele din statut, căci însuş legiuitorul ne indică prin această dispoziţiune posibilitatea complinirei condiţiunilor de stabilitate, atunci când ne spune că aceste condiţiuni le vom găsì atât în statut, cât şi în legile speciale.

«Cu alte cuvinte, legiuitorul a voit să ne spună, că izvorul garanţiilor de stabilitate pentru funcţionarii de specialitate, îl vom găsì şi în statut şi în legile speciale, sau: ori în statut, ori în legile speciale, alternative rezultând din chiar termenii literari ai art. 99 din legea administrativă.

«Dacă, prin urmare, în legea organică a funcţionarului de specialitate, nu găsim reguli complete în privinţa garanţiilor de stabilitate, le vom completà cu cele din statut.

«Dacă, din contră, în acele legi nu vom găsì nimic din acele reguli, va trebuì în mod logic şi forţat să ne referim la statut şi anume la partea a II-a a statutului, căci numai acì găsim acele reguli. Aceasta este singura interpretare logică şi raţională a dispoziţiunei acestui articol şi în acelaş timp singura conformă cu însuş principiul călăuzitor al statutului, care a înţeles să garanteze stabilitatea tuturor funcţionarilor în genere, iar nu să-i împartă în funcţionari stabili şi nestabili.

«A decide că un funcţionar de specialitate nu se poate bucurà de stabilitate, pentrucă legea sa organică nu prevede condiţiile ei, este a creià o excepţiune la principiul călăuzitor al statutului. Ori, această excepţiune, care dealtfel trebuià neapărat să fie fixată printr'un text anume de lege, nu numai că nu-l găsim în statut, dar din contră în art. 7 alin. I, legiuitorul a concretizat în această privinţă o dispoziţiune formală, precisă şi de principiu a întregului statut, atunci când declară că: «Funcţionarii publici definitivi, de orice categorie, se bucură de stabilitate», de unde rezultă în mod evident că şi un funcţionar de specialitate, care este în acelaş timp şi un funcţionar public, dacă este definitiv, se bucură de stabilitate».

Având în vedere că, din deciziunea supusă recursului şi actele aflate la dosar, se constată că recurentul de azi Ioan Rădulescu, a chemat în judecată înaintea Curţei de Apel Galaţi, ca instanţă de contencios administrativ, pe intimata Primăria municipiului Brăila, pentru a se declarà de ilegală şi a se anulà ca atare, adresà numitei primării No. 6651/926, prin care i s'a făcut cunoscut că a fost înlocuit din funcţiunea de avocat al municipiului Brăila; că, Curtea de Apel Galaţi S. I-a, prin deciziunea No. 50/927, a respins acţiunea ca nefondată.

Pentru a ajunge la această soluţiune, Curtea de Apel motivează că recurentul, ca avocat, fiind funcţionar de specialitate, potrivit art. 4, 7 alin. II şi 33 din legea pentru statutul funcţionarilor publici, i se aplică numai partea I a statutului şi legea pentru organizarea Corpului de avocaţi din care face parte recurentul; ori aceste legi nu cuprind nici o dispoziţiune referitoare la înlocuirea avocaţilor numiţi într'un serviciu public, prin consecinţă primarul municipiului Brăila nu a comis nici un abuz şi nu a violat nici un text de lege, când prin adresa a cărei anulare se cere prin acţiunea de faţă, a dispus înlocuirea recurentului.

Având în vedere că este adevărat că art. 33 din legea pentru statutul funcţionarilor publici, excepteazà dela regulele prevăzute în partea II-a a acestei legi, privitoare la stabilitatea în funcţiunile administrative, pe magistraţi, pe membrii Corpului diplomatic şi consular, didactic, eclesiastic şi pe membrii tuturor Corpurilor tehnice şi de specialitate, în privinţa cărora se menţin dispoziţiile relative din legile lor organice.

Având în vedere însă că legea pentru organizarea Corpului de avocaţi, din care face parte şi recurentul, nu reglementează decât exerciţiul propriu zis al profesiunei de avocat şi nu cuprinde nici o dispoziţiune referitoare la condiţiile în cari un avocat numit într'un serviciu public, al comunei sau Statului, ar puteà fi înlocuit, cum nici dacă odată numit, s'ar bucurà de stabilitate, în asemenea situaţiune este evident că şi avocaţilor numiţi într'un serviciu public li se aplică legea pentru statutul funcţionarilor publici, deoarece excepţia pe care a făcut-o legiuitorul prin textul de lege menţionat, a făcut-o nu spre a creià acestei categorii de funcţionari o situaţiune mai rea decât a celorlalţi funcţionari, ci o situaţie mai bună.

Că aceasta a fost intenţia legiuitorului, rezultă şi din faptul că art. 33 citat nu prevede că acestei categorii de funcţionari se aplică exclusiv dispoziţiunile din legile lor organice, ci numai că dispoziţiunile din atari legi se menţin, ceeace nu înseamnă că, dacă o astfel de lege, cum este în speţă legea pentru organizarea Corpului de avocaţi, nu prevede nici o dispoziţiune referitoare la înlocuirea avocaţilor numiţi într'un serviciu public, stabilitatea unui astfel de avocat nu ar puteà fi garantată, întrucât legea de organizare specială a Corpului din care face parte ca profesionist nu prevede vreo dispoziţiune în această privinţă, deoarece o astfel de teorie ar fi contrară cu principiile călăuzitoare ale legei pentru statutul funcţionarilor publici, după care stabilitatea este asigurată chiar şi celui mai mic funcţionar public.

Considerând că, din combinaţiunea art. 37 şi 38 legea statutului funcţionarilor publici, rezultă că nici o funcţiune publică, — afară de cazurile unde legi speciale prevăd expres într'altfel — nu se obţine direct, în mod şi cu titlu definitiv; că prin urmare nici un funcţionar public — exceptând cazurile de mai sus — nu dobândeşte stabilitatea odată cu numirea sa, ci după îndeplinirea unor anume condiţiuni prescrise de lege.

Că, în adevăr, după ce, în general, art. 37 din zisa lege supune confirmarea definitivă în orice funcţiune publică unei triple condiţiuni: examen, stagiu şi aviz favorabil din partea unei comisiuni de propuneri ad-hoc, art. 38 referindu-se la funcţionarii de specialitate şi dispensându-i numai de prima condiţiune, aceea a examenului, arată în mod clar că înşişi aceşti funcţionari nu dobândesc definitivatul «ipso factu», prin numirea lor în funcţiune, ci trebuie să satisfacă celelalte două cerinţi: stagiul şi avizul comisiunei de propuneri, pentru a fi confirmaţi.

Că judecând altfel, Curtea de Apel a interpretat şi aplicat greşit menţionatele texte de lege şi prin urmare recursul fiind fondat, urmează a fi admis în principiu, a se casà deciziunea atacată, iar pentru cercetarea fondului amână, etc.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul.

Decizia No. 527 din 28 Martie 1930.

CAS. III, 5 Maiu 1930

Contencios administrativ. Recurs în contencios introdus şi admis sub vechea lege a Curţei de Casaţie. Daune rezultând din neexecutarea ei. Se cer după procedura din legea din 1912 pentru Curtea de Casaţie.

In conformitate cu dispoziţiunile art. 15 din legea pentru contenciosul administrativ, recursurile privitoare la pricini de contencios administrativ, pendinte înaintea Curţei de Casaţie în momentul punerei acestei legi în aplicare, vor continuà a fi judecate conform procedurei legei în vigoare în momentul introducerei lor.

Această lege a intrat în vigoare în ziua de 23 Decembrie 1925, iar deciziunea acestei Inalte Curţi No. 715 pentru neexecutarea căreia reclamantul cere daune cominatorii a fost pronunţată în ziua de 31 Martie 1925, deci anterior intrărei în vigoare a legei pentru contenciosul administrativ; în asemenea situaţiune această cerere în conformitate cu dispoziţiunile art. 15 citat urmează a fi soluţionată potrivit procedurei legei în vigoare în momentul introducerei recursului în contencios, adică al legei pentru organizarea Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din 1912.

In conformitate cu dispoziţiunile art. 33 alin. ultim din această din urmă lege, daunele interese se vor cere de către cei interesaţi dela Curtea de Apel în circumscripţia căreia s'a îndeplinit actul administrativ atacat, oricare ar fi valoarea acestor daune. (Dec. 714 din 5 Mai 1930. Preşedinţia d-lui *St. Mladoveanu*, preşedinte).

CAS. III, 26 Maiu 1930

Titluri la purtător. Duplicate. Eliberare. Dacă se poate face atunci când titlurile au fost gajate. Soluţiune negativă. (Art. 1 legea titlurilor la purtător).

Legea titlurilor la purtător fiind o lege specială cu dispoziţiuni de strictă interpretare, atunci când, prin art. 1 se prevede că se pot eliberà duplicate în cazul când titlurile ar fi fost pierdute, furate, distruse, etc., prin cuvântul etc. are a se înţelege că eliberarea de duplicate este admisibilă numai pentru cazurile similare acelora de pierdere, furt sau distrugere, cazuri în cari lipseşte elementul voinţei omului, iar nu pentru oricare alte cazuri, cum ar fi de pildă acela când titlurile ar fi fost nu pierdute, furate sau distruse, ci gajate. (Dec. No. 846 din 26 Mai 1930 prin care s'a respins recursul făcut de Nathan Bujes, în proces cu Primăria Bucureşti şi Ministerul de Finanţe. Vezi motivele în *Jur. Rom.*, No. 18/930).

CAS. III, 19 Iunie 1930

Incidente şi excepţiuni. Ridicarea lor din oficiu, sau prin concluziunile scrise ale părţilor după închiderea desbaterilor. Datoria instanţei de a le pune în discuţiunea părţilor. Citaţiunea părţilor. Modul de îndeplinire a acestei proceduri într'o materie în care legea specială nu indică nici o normă sub acest raport. Aplicarea regulelor procedurei comune.

a) Incidentele sau excepţiunile — ca şi orice mijloace de apărare sau combatere, invocate din oficiu sau după desbateri prin concluziunile scrise, — nu pot fi avute în vedere de instanţa de judecată în darea soluţiunei sale, decât după ce au fost puse în discuţiunea părţilor.

b) Când o lege specială, cum este în speţă legea pentru reglementarea liberei practice a dentisticei, prevede citarea părţilor în anume cazuri, pentru recunoaşterea unor drepturi, fără însă a indicà modul de citaţiune, îndeplinirea acestei proceduri urmează a se face conform regulelor procedurei de drept comun. (Dec. No. 984 din 19 Iunie 1930 prin care s'a respins recursul făcut de Berta Dailis, în proces cu Minist. Sănătăţii. Vezi motivele în *Jur. Rom.*, No. 18/930).

CAS. III, 17 Sept. 1930

Invăţământ primar. Posturi vacante. Transferări. Ordinea de preferinţă. Recomandaţia inspectorului. Utilitatea ei. Pluralitate de candidaţi.

Numai în cazul când un post vacant din învăţământul primar e solicitat de un singur candidat, care cere transferarea, recomandaţiunea inspectorului şcolar este necesară şi suficientă, în acest caz nefiind vorba de vreo ordine de preferinţă în alegerea candidaţilor. Când însă aceştia sunt mai mulţi, trebuie a se avea în vedere în primul rând ordinea de preferinţă arătată de art. 126 combinat cu art. 118, pentru catedrele din învăţământul urban. In acest caz, recomandaţia inspectorului trebuie să fie în deplină concordanţă cu ordinea de preferinţă, altfel, ea devine arbitrară şi nu poate fi ţinută în seamă. (Dec. No. 1165 din 17 Septembrie 1930. Vezi motivele în *Jur. Rom.*, No. 18/930).

CAS. III, 17 Sept. 1930

Act de urmărire. Inadmisibilitatea acţiunei în contencios administrativ.

Acţiunea în contencios administrativ nu este admisibilă contra actelor administrative de autoritate, pentru care legi speciale prevăd o altă cale de anulare în justiţie.

Prin urmare, actele de urmărire a veniturilor sau creanţelor Statului, nu pot fi anulate decât pe calea contestaţiunei prevăzută de legea de urmărire. Altfel ar fi să se nesocotească regullle speciale pe cari această lege le prevede pentru anularea actelor de urmărire, dacă s'ar admite că aceste acte pot fi deferite şi instanţelor de contencios administrativ.

CURTEA: Asupra primului motiv de casare:

«Omisiune esenţială, violarea şi greşita aplicaţiune a art. 1 din legea contenciosului administrativ. Exces de putere.

«Am susţinut înaintea Curţei de fond inadmisibilitatea acţiunei în contencios, arătând că singura cale de opunere la urmărire erà contestaţia prevăzută de art. 34 legea urmărirei.

«Curtea de Apel reţinând acţiunea, a judecat-o pe motive de fond, trase din legea de urmărire, fără să se preocupe câtuş de puţin de chestiunea inadmisibilităţei, care după noi, ar fi condus la respingerea de plano a acţiunei în contencios.

«Dispunând în acest sens, instanţa de fond a violat dispoziţiunile art. 1 din legea contenciosului administrativ, deoarece acţiunea în contencios, presupune în primul rând că actul abuziv al autorităţei nu poate fi înlăturat pe altă cale.

«Ori, din momentul ce urmărirea s'a făcut conform legei speciale, care prin art. 34 prevede pentru cel urmărit calea contestaţiei cu apel la tribunal şi recurs în Casaţie, adică acordă părţei ce se pretinde lezată, mijloace de a înlăturà actul administraţiei, calea în contencios erà închisă pentru urmărit.

«Dacă am primi teoria instanţei de fond, ar însemnà să se admiţă părţei care a pierdut căile de atac prevăzute de legile speciale, o nouă cale, aceea a acţiunei în contencios, ceeace ar fi inadmisibil, deoarece s'ar lăsà la alegerea celor interesaţi schimbarea competenţei şi înlăturarea căilor de a ac, îngrădite de anume forme fixate de legi speciale.

«Prin nepronunţarea asupra chestiunei inadmisibilităţei, ridicată de reprezentantul Statului, omisiunea este esenţială, căci soluţiunea procesului ar fi fost cu totul alta, aşà că deciziunea Curţei de Apel Iaşi S. I, fiind dată cu exces de putere şi greşita aplicare a art. 1 legea contenciosului, urmează a fi casată».

Având în vedere că prin decizia atacată, Curtea de Apel a admis acţiunea în contencios administrativ făcută de intimatul în recurs, Dumitru C. Madgearu, şi a anulat ca ilegal ordinul Ministerului de Finanţe, prin care s'a dispus urmărirea numitului pentru suma de 54.669 lei, încasată în plus peste diurna ce i se cuvenea ca deputat.

Că, pentru a decide astfel, Curtea de Apel examinează în fond legalitatea ordinului de urmărire şi găseşte că, în sistemul legilor financiare în vigoare, Ministerul de Finanţe n'aveà nici un titlu legal, care să-l îndreptăţească a dà acel ordin şi a dispune urmărirea.

Considerând însă că, mai înainte de a se intrà în cercetarea legalităţei actului atacat, chestiunea pe care Ministerul de Finanţe o pusese în discuţiunea Curţei, ca motiv de inadmisibilitate în principiu a acţiunei, dar pe care Curtea a omis să o discute, erà aceia de a se şti dacă urmărirea ordonată de Ministerul de Finanţe puteà fi atacată pe calea contenciosului administrativ, din moment ce, pentru a obţine anularea actului de urmărire, particularul aveà o altă cale de atac în justiţie: aceea a contestaţiunei la urmărire.

Considerând că această omisiune a instanţei de fond este esenţială, deoarece discutarea admisibilităţei în principiu a acţiunei în contencios, pe motivul de mai sus, erà concludentă în cauză şi de natură a dà pricinei o altă soluţiune.

Considerând, în adevăr, că deşi legea contenciosului administrativ prin art. 1, deschide calea acţiunei în anulare contra oricărui act administrativ de autoritate făcut cu călcarea legilor şi regulamentelor, totuş, atunci când legi speciale prevăd alte căi în justiţie, prin care se poate obţine anularea unor anume acte administrative — cum sunt actele de urmărire, — în acest caz, calea contenciosului administrativ nu-şi mai poate aveà raţiunea şi utilitatea, în vederea cărora a fost creiată; că, în adevăr, această cale extraordinară a fost instituită de legiuitor, —cum în mod clar rezultă din expunerea de motive a legei Curţei de Casaţie din 1912, — ca o garanţie pentru apărarea — pe calea justiţiei şi printr'un mod mai eficace decât acela al recursului erarhic sau al acţiunei în daune existente până atunci, — a drepturilor particularilor contra actelor abuzive, a căror anulare nu s'ar puteà obţine pe nici o altă cale în justiţie; că însă atunci când această garanţie există, când particularul are dejà posibilitatea de a obţine în justiţie, anularea unor acte administrative ilegale, prin o procedură organizată de lege anume pentru acele acte, rolul acţiunei în contencios încetează şi instanţa de contencios administrativ nu mai poate procede la judecarea şi anularea actelor, fără ca prin aceasta, să nu încalce şi să nesocotească competenţa jurisdicţiunei special instituită de lege pentru acele acte.

Considerând că, în speţă, Curtea de Apel judecând în fond, ca instanţă de contencios administrativ, legalitatea unui act de urmărire, pentru care legea prevedeà, ca mijloc de anulare în justiţie, calea contestaţiunei la tribunalul de primă instanţă, prin aceasta Curtea a nesocotit şi violat principiile şi textele de lege mai sus arătate şi a săvârşit un exces de putere.

Că dar motivul de casare fiind întemeiat, fără a mai discută motivul II, care rămâne fără interes în cauză, recursul urmează a se admite.

Dec. No. 1166 din 17 Sept. 1930.

CAS. III, 15 Oct. 1930

Comerţ maritim. Căpitan de vas. Obligaţiuni contractate de el, în această calitate, în interesul navigaţiunei vasului. Responsabilitatea proprietarului. Convenţiuni derogatorii. Neopozabilitatea lor faţă de terţi. (Art. 504 cod. com.). **Cambie. Acţiune cambială. Excepţiunea privitoare la calitatea subscriitorului cambiei. Excepţiune de fond.** (Art. 349 cod. com.).

In scop de a garantà şi facilità operaţiunile de comerţ maritim, legiuitorul, prin art. 501 cod. com. creiază o responsabilitate generală şi irefragabilă în sarcina proprietarului unui vas de comerţ, pentru orice obligaţiune contractată de căpitan în interesul navigaţiunei vasului. Prin urmare, prin însuş faptul semnărei de către căpitan a obligaţiunei contractate, în această simplă calitate de căpitan de vas, responsabilitatea proprietarului este angajată, indiferent de orice alte împrejurări necunoscute terţiilor contractanţi.

Chestiunea dacă subscriitorul unei cambii a semnat în numele unei alte persoane decât aceea care rezultă din forma exterioară a cambiei, constituie o excepţiune de fond sau personală, iar nu o excepţiune referitoare la forma cambiei. (Deciz. No. 1364 din 15 Octombrie 1930, prin care s'a admis — după divergenţă — recursul făcut de Banca Comercială Română, în proces cu firma «Mazorca». Vezi motivele în *Jur. Română*, No. 18/930).

APEL BUC. II, 22 Februarie 1930

Contribuţiuni directe. Societate filială. Operaţiuni netrecute în registrele sale. Lipsa registrelor. Impunere prin apreciere. Omisiune esenţială. Capital dinainte de răsboiu. Impozit complimentar. Calculul rentabilităţei.

a) Dacă o societate, filială a altei societăţi, nu are operate în registrele sale unele cheltueli, cari figurează numai în registrele societăţei principale, faptul egalează cu lipsa registrelor şi dă drept Comisiunei de impuneri să procedeze conform art. 39 alin. 1, pe bază de apreciere, prezumţie, etc.

b) Este omisiune esenţială, când Comisia, după ce înlătură registrele, nu discută valoarea unor contracte de închiriere de şlepuri cari formează activul societăţei.

c) In cazul când capitalul societăţei este fixat dinainte de răsboiu, pentru calcularea rentabilităţei şi aplicarea impozitului complimentar, el trebuie înmulţit cu 5, conform art. 42, 127 din legea contribuţiunilor directe şi art. 9 din legea dela 28 Martie 1926. (Dec. fiscală No. 63 din 22 Februarie 1930. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel*, No. 18/930).

APEL BUC. IV, 2 Iulie 1930

Partaj. Acţiune de partaj pentru averea rămasă pe urma unei persoane moarte. Intervenţie făcută de un succesor, care deţine drepturi şi în altă succesiune. Obiectul intervenţiunei de a se face partajul şi averei din cealaltă succesiune. Schimbarea obiectului acţiunei principale. Intervenţie inadmisibilă.

a) Este inadmisibilă o intervenţie într'un proces de partaj, prin care se cere a se schimbà obiectul procesului, adică de a se pune la împărţeală, pe lângă averea rămasă din succesiunea reclamată, şi averea rămasă din o altă succesiune, pe care reclamantul din acţiunea principală n'a cerut-o, şi aceasta pe baza regulei că numai reclamantul e stăpânul acţiunei intentate.

b) Intervenţia în procesul de partaj este admisibilă când ea are de obiect tot drepturile în succesiunea reclamantă prin acţiune. (Dec. civilă No. 386 din 2 Iulie 1930. Vezi motivele în *Bul. Curţilor de Apel*, No. 18/930).

APEL CERNĂUŢI I, 20 Iunie 1930

Concordat. Bucovina. Confirmare. Legea concordatului preventiv. Abrogarea legei bucovinene. Declaraţie. Inexistenţă. Căi de atac. Recurs. Inadmisibilitate.

In fapt prin jurnalul atacat, Tribunalul Cernăuţi a confirmat concordatul încheiat în audienţa din 17 Ianuarie 1929 între debitorul de concordat C. şi creditorii săi.

Din examinarea lucrărilor din dosar se constată, că Tribunalul în tot cursul procedurei din speţă a aplicat dispoziţiunile legei bucovinene din 10 Decembrie 1914, deşi din întreg cuprinsul dosarului nu rezultă că debitorul ar fi stăruit în aplicarea dispoziţiunilor acestei legi.

După textul categoric al art. 59 din actuala lege asupra concordatului preventiv din 10 Iulie 1929, dispoziţiunile legei bucovinene citate au fost abrogate, continuînd prin excepţie să reglementeze mai departe numai cererile de concordat introduse până la promulgarea nouei legi, cererea din speţă a fost introdusă la 14 Noembrie 1928, în cazul, când debitorul ar stărui în ele, că aşà fiind, în speţă, lipsind o atare declaraţiune a debitorului, recurenţii evident, nu pot uzà de căile de atac acordate de legea bucovineană, în speţă, de calea de atac a recursului prevăzut în paragrafele 49 şi 63 leg. de conc. buc. resp. paragrafele 174, 176 leg. de fal. buc.

Aşà fiind recursurile din speţă sunt inadmisibile şi urmează a fi respinse ca atare.

OBSERVAŢIE. O decizie cu totul greşită, care violează un principiu fundamental recunoscut de lege, întrucât acordă concordatarului dreptul, să dispună, care procedură de concordat ar fi de aplicat în speţă, neţinând seamă, că oriunde e vorba de aplicarea dreptului formal, care este de ordin public, şi legea însăş nu admite vreo excepţie, este de atribuţiunea judecătorului şi nu a părţei, de a decide asupra procedurei, care este de aplicat.

Curtea, cu toate că citează exact textul dispoziţiunei art. 59 al legei asupra concordatului preventiv din Iulie 1929, îl denaturează, dându-i un sens cu totul străin.

Dispoziţiunea art. 59 alin. 2, că se va aplicà legea bucovineană asupra concordatului preventiv cererilor de concordat introduse până la promulgarea nouei legi numai în cazul, când comerciantul ar stărui în acele cereri, nu înseamnă de loc, cum o crede Curtea, că comerciantul are să declare, care procedură vreà să fie aplicată, ci numai că, dacă comerciantul declară fie în mod expres fie în mod tacit prin fapte concludente, că rămâne la cererea introdusă înainte de promulgarea nouei legi, adică că o menţine, atunci legea veche trebuie aplicată. Se stăruie în o cerere şi atunci, când nu se retrage. Prin urmare, dacă debitorul în speţă nu şi-a retras cererea, înainte de a fi confirmat concordatul, şi-a manifestat voinţa, că stăruie în ea.

Rezultă din aceasta, că în speţă recursul prevăzut în legea veche contra confirmărei concordatului erà admisibil. Curtea n'a observat că, dacă părerea ei ar fi exactă, Tribunalul n'ar fi putut aplicà legea veche, când a confirmat concordatul cu jurnalul din 21 Ianuarie 1930, deci după promulgarea nouei legi.

Dr. M. BLANKOPF
Avocat în Cernăuţi

APEL IAŞI I, 14 Februarie 1930

Tranzacţie. Art. 1713 cod. civil. Act nul. Menţiune expresă ori cunoştinţă de fapt. Echivalenţă. Neaplicarea dispoziţiunilor art. 1190 cod. civil.

Conf. art. 1713 cod. civ., tranzacţiunea se poate anulà când este făcută pentru executarea unui titlu nul cu excepţia când se face menţiune expresă despre nulitate.

Dispoziţiile art. 1190 cod. civ. dela actele confirmative nu sunt cerute în atare tranzacţiuni.

Cunoştinţa de fapt a motivelor de nulitate a actului asupra căruia se transige înlătură aplicaţiunea art. 1713 şi posibilitatea cererei anulărei tranzacţiunei. (Dec. No. 12/930. Apelant: D. Sandru prin d-l avocat Florin Sion. Intervenient: H. Braunstein prin d-l avocat Laurenţiu Pilat. Intimat: I. Curaru prin d-nii avocaţi I. Axinte şi I. Ionescu. Vezi motivele în *Curier. Judiciar*, No. 39/930).

TRIB. BĂLŢI, 23 Decembrie 1929

Faliment. Drepturi personale. Drepturi exclusiv personale. Jude sindic. Référé. Piedeci la executare. Păstrarea unui drept. Apreciere.

1. *Din ziua pronunţărei în stare de faliment, falitul este desesizat de administraţia bunurilor sale.* (Art. 717 cod. comercial). *Prin drepturi exclusiv personale, cari nu trebuesc, confundate cu drepturile personale se înţelege continuarea de către judele sindic a acţiunilor introduse de falit anterior falimentului.*

2. *Prima condiţiune pe care o cere art. 66 bis pr. civ. este urgenţa adică invocarea şi dovedirea în faţa instanţei a unei situaţiuni de fapt de aşa natură, încât orice întârziere ar aveà ca consecinţă directă şi imediată periclitarea dreptului a cărui conservare se cere şi imposibilitatea ca în mod direct sau indirect să mai poată fi reparată.*

TRIBUNALUL: Având în vedere apelul civil, făcut în termen şi pe timbrul legal de către d-l avocat Octav Petrescu din Bălţi, ca reprezentant al d-lui judecător-sindic de pe lângă Tribunalul Bălţi şi Mendel Teper personal, acest din urmă cu domiciliul în Bălţi, strada Regele Ferdinand No. 112, contra ordonanţei prezidenţiale No. 10340 din 7 Decembrie 1929, prin care s'a respins cererea formulată de susnumiţii, făcută în baza art. 66 bis din procedura civilă, tinzând la evacuarea lui Alexandru Georgescu din Bălţi, din imobilul ce ocupă în strada General Schina No. 202.

Având în vedere actele şi lucrările din dosar.

Având în vedere că, din acte şi din lucrări, din concluziile orale puse de apelanţi şi intimaţi, se constată în fapt următoarele: Mendel Teper din Bălţi, a închiriat la 22 Octombrie 1924 prin contractul confecţionat la notarul public Feodor F. Hâncu-Hinculov sub No. 1517 din 24 Octombrie acelaş an, dela Iosif şi Etlea-Beila Ghiţi: imobilul proprietatea acestor din urmă, aflată în oraşul Bălţi, str. General Schina No. 202, compus din una casă construcţie cu 2 etaje, având două prăvălii, 5 camere de locuit, o bucătărie şi un flighe cu 4 camere, o bucătărie, două magazii şi o pivniţă de piatră, pe termen de 12 ani, cu începere dela 22 Octombrie 1924 până la 22 Octombrie 1936, cu chirie de 6000 lei anual, plătibilă anticipat la 22 Octombrie a fiecărui an, iar pentru anul în curs chiria a fost primită în întregime la confecţionarea contractului. La 7 Februarie 1925, prin chitanţa aflată în copie legalizată la dosar, dată de proprietar chiriaşului, chiria a fost primită în întregime, după cum reiese din cuprinsul ei, chitanţă ale cărei semnături sunt legalizate de notarul public din Bălţi, Elena Vrabie.

Proprietarii Iosif Ghiţis şi Etlea-Beila-Ghiţis, fiind urmăriţi pentru o sumă de bani, ce datorà lui Iosif Broitman, imobilul este scos în vânzare prin licitaţie publică, iar în anul 1926 este dobândit de creditorul urmăritor; urmare celor de mai sus, adjudecatarul Iosif Broitman, intentă înaintea judecătoriei Ocol. Urban Bălţi, acţiune în evacuare contra lui Mendel Teper, pe motivul că acesta din urmă deţine imobilul fără drept, iar contractul de închiriere nu-i este opozabil. Prima instanţă, prin cartea de judecată No. 973 din 22—24 Iunie 1926 admite acţiunea cu execuţie provizorie, ordonă evacuarea, iar prin procesele-verbale ale Corpului de Portărei de pe lângă Tribunalul Bălţi din 8 şi 22 Iulie 1926, este evacuat din imobil.

Apelurile făcute, atât contra cărţei de judecată cât şi a execuţiei provizorii acordate, în urma casărei sentinţei acestui tribunal de către Inalta Curte, a luat sfârşit prin sentinţa Tribunalului Bălţi, No. 472 din 28 Septembrie 1929, prin care s'a admis apelul făcut de Mendel Teper contra cărţei de judecată civilă No. 973 din 22-24 Iunie 1926 a judecătoriei Ocol. Urban Bălţi, pe care o reformează în totul, respingând acţiunea lui Iosif Broitman şi dispune reintegrarea lui Mendel Teper în imobilul închiriat pe baza contractului intervenit între susnumitul şi Iosif şi Erlea-Beila Ghiţis confecţionat de notarul public Feodor Hâncu-Hinculov din Bălţi sub No. 1517 din 1924. La 24 Iunie 1927, prin actul de vindere-cumpărare dresat de Rafael Iasinschi locţiitorul notarului public din Bălţi Eftimie L. Popovici, Iosif Broitman vinde imobilul dobândit prin licitaţie publică şi care a aparţinut soţilor Ghiţis, lui Boruh Sor din Bălţi, str. Libertăţei No. 23.

Acest din urmă, la 22 Mai 1929, transmite acest bun lui Ianchel Neiman prin actul de vindere-cumpărare autentificat de Tribunalul Bălţi la 24 Mai 1924, aşà că, în situaţiunea de astăzi, acesta este deţinătorul cu titlu particular al bunului, a cărui închiriere se discută.

Din dosar mai reiese că Boruh Sor a închiriat bunul ce cumpărase dela Iosif Broitman, lui Alexandru Georgescu, pe termen de 10 luni, cu începere dela 23 Iunie 1928 cu o chirie de 40.000 lei, pentru tot acest interval de timp, iar la 23 Mai 1929 Ianchel Neiman, care şi el cumpărase la 22 ale aceleiaşi luni acest imobil dela Boruh Sor, îl închiriază tot lui Alexandru Georgescu pe timp de 11 luni, cu începere dela 23 Maiu 1929 până la 30 Aprilie 1930, cu suma de 55.000 lei, plătibilă la termenele şi în cuantumul expres specificat în contract.

In executarea sentinţei Tribunalului Bălţi No. 472 din 28 Septembrie 1929, Mendel Teper şi judecătorul-sindic, prin petiţia înregistrată la No. 41426 din 5 Decembrie 1929 cer în baza art. 66 bis din procedura civilă română, evacuarea chiriaşului Georgescu, motivând că cererea este admisibilă, întrucât tinde la păstrarea dreptului de folosinţă asupra imobilului închiriat, drept evident, mai ales că în sentinţă se specifică reintegrarea; că este păgubit, dacă nu s'ar soluţionà pe această cale a refereului şi de urgenţă, fiind lipsit de dreptul său şi orice întârziere îl păgubeşte, prin micşorarea termenului de folosinţă.

Că, în al doilea rând, deţinerea imobilului de chiriaşul Georgescu constituie o piedică la executare, care urmează a fi îndepărtată pe această cale.

Având în vedere că în conformitate cu dispoziţiunile art. 66 bis din procedura civilă română, preşedintele tribunalului sau înlocuitorul său va puteà, în cazuri grabnice, să ia măsuri pentru îndepărtarea piedicilor ce s'ar ivi cu prilejul aducerei la îndeplinire a unui titlu executoriu.

Având în vedere, că cererea care tinde la darea unei ordonanţe prezidenţiale în condiţiunile textului sus specificat, urmează să fie prezentată de partea interesată preşedintelui instanţei sau înlocuitorului său, cerere care trebuie să îndeplinească pe lângă condiţiunile generale oricărei cereri şi cele speciale acestei situaţiuni juridice.

Că, capacitatea agentului de a acţionà în justiţie constituie unul din elementele esenţiale oricărei cereri introductive în instanţă şi această condiţiune trebueşte avută în vedere şi în cazul unei petiţiuni care tinde la darea unei ordonanţe de référé.

Având în vedere că, din desbaterile orale ce au avut loc în instanţă, din adresa d-lui judecător-sindic de pe lângă Tribunalul Bălţi No. 1561 din 4 Noembrie 1929, precum şi din jurnalul Tribunalului Bălţi S. II-a No. 7293/929 prin care judecătorul-sindic este autorizat să deà delegaţie d-lui avocat Octav Petrescu spre a reprezentà şi susţine interesele sindicatului în afacerea Mendel Teper-Iosif Broitman, se vede că Mendel Teper este declarat în stare de faliment, situaţiune necontestată în instanţă, urmând ca Tribunalul să examineze dacă susnumitul poate să introducă cereri de asemenea natură.

Având în vedere că în conformitate cu dispoz. art. 717 cod. comercial, din ziua pronunţărei sentinţei declarative de faliment, se ridică de drept falitului administraţia bunurilor sale, chiar şi acelora dobândite în timpul falimentului, iar acţiunile cari au aparţinut falitului, nu vor puteà fi exercitate decât de judecătorul-sindic, afară de acelea cari privesc drepturi *exclusiv personale* sau cari sunt *străine falimentului.*

Că, cu tot laconismul textului, care nu precizează şi nici nu a lăsat să se întrevadă, care ar fi acţiunile exclusiv personale, doctrina şi jurisprudenţa în interesul unei orientări şi bazată pe principiile generale de drept, au fixat că, în cadrul acestora intră drepturile esenţialmente morale, adică fără caracter pecuniar, neapreciabile în bani, ca dreptul de a emancipà, de a adoptà, apoi acele drepturi, cari deşi fac parte din patrimoniu, deşi au caracter exclusiv pecuniar, legea însă le declară alipite la persoană, aşà că nu pot fi vândute şi urmărite, ca dreptul de uz, habitaţie, dreptul de a cere alimente, etc., iar în ultima clasă acele drepturi, cu caracter mixt, bazate în acelaş timp pe un interes pecuniar şi unul moral, la care predomină fundamentul moral, iar consideraţiunile pecuniare sunt cu totul accesorii, ca revocarea donaţiunilor pentru ingratitudine, etc.

Că, dreptul de a cere reintegrarea pe baza unei ordonanţe de referé, nu intră în cadrul drepturilor exclusiv personale, pe cari falitul să le poată exercită.

Că, dacă într'o părere, se susţine că drepturile în originea lor se împart în drepturi personale şi în drepturi reale, că reintegrarea rezultă dintr'un contract de închiriere care este eminamente personal, totuş legiuitorul, prin termenii art. 717 cod. comercial, nu a lăsat falitului putinţa de a introduce acţiuni referitoare la drepturile personale, din contra le-a restrâns numai la cele exclusiv personale, care, deşi au substrat pecuniar, dar sunt legate inerent de persoana falitului, sau au un fundament predominat moral.

Considerând că, în principiu, judecătorul-sindic în interesul massei credale, este obligat să valorifice în justiţie toate drepturile falitului, care ar fi utile massei, având posibilitatea să producă un folos, sau să micşoreze paguba încercată de creditori.

Că în speţa de faţă, dacă judele-sindic ar cere executarea hotărîrei dobândite contra lui Iosif Broitman, folosul pe care l-ar trage massa ar fi evident, întrucât o reînchiriere, până la expirarea termenului defipt pe o sumă globală sau închirierei anuale ar aduce un folos massei, şi ca atare ar da posibilitatea unei măriri a cotei ce se cuvine creditorilor verificaţi.

Că este eronat a se susţine, că judele-sindic nu ar aveà nici un interes, că massa credală nu ar trage un folos real din executarea acestei hotărîri, că acest drept este personal în sensul că este alipit de persoana falitului şi singurul în drept a-l execută.

Având în vedere, că dacă e adevărat că în contractul încheiat între Iosif şi Beila-Etlea Ghiţis, autorul particular al dobânditorilor posteriori al bunului şi Mendel Teper, ale cărui drepturi şi acţiuni nu pot fi executate astăzi, decât judele-sindic conform art. 717 cod. comercial, prevede în cuprinsul lui, că cesionarea folosinţei drepturilor prevăzute în acest contract se poate face şi altor persoane, atât total cât şi parţial, însă numai cu consimţimântul proprietarului, astăzi Ianchel Neiman, şi dacă din această dispoziţiune s'ar trage concluzia că reînchirierea din partea judelui-sindic ar fi inadmisibilă, dacă proprietarul nu ar consimţi, rămâne un al doilea drept reprezentantului massei credale către dobânditorul actual al bunului, care neapărat urmă şi eră obligat să respecte toate drepturile pe cari autorii săi le constituiesc asupra lui, recunoscute de justiţie prin hotărîri de nerevocabilă autoritate, să ceară rezilierea închirierei cu daune în folosul massei credale.

Că în tot cazul judecătorul-sindic cu ocazia inventarierei bunurilor falitului Mendel Teper pe lângă celelalte bunuri corporale, mobile şi imobile găsite în patrimoniul falitului, trebuiă să inventarieze şi apoi să valorifice şi acest drept incorporal şi chiar dacă nu a avut cunoştinţă de existenţa lui în momentul inventarierei, urmă ca imediat ce în mod direct sau indirect a avut cunoştinţă de el, să procedă la valorificarea lui.

Că judecătorul-sindic a avut cunoştinţă de el reiese din adresa înregistrată la No. 15060 din 7 Octombrie 1929, adresată Tribunalului Bălţi S. II-a, prin care cere a fi autorizat de tribunal să delege pe d-l avocat Petrescu spre a-l reprezentă şi susţine interesele sindicatului în afacerea Mendel Teper în proces cu Iosif Broitman.

Având în vedere, că deşi Mendel Teper a fost declarat în stare de faliment la data de 28 Septembrie 1928, prin sentinţa No. 62, a Trib. Bălţi S. II-a, iar în afacerea ce a urmat înaintea acestui tribunal şi care formează dosarul No. 2734/926, soluţionată prin sentinţa No. 472 din 28 Septembrie 1929, a figurat ca parte apelantă Mendel Teper, în timp ce ea urmă să fie pronunţată contradictoriu cu judecătorul-sindic, valabilitatea ei nu se mai poate pune astăzi în discuţiune pe această cale, unde numai efectele ce decurg din cuprinsul ei privesc instanţa, aşă cum este legată în speţă, totuş nu se poate nici conchide şi nici socoti, ca o situaţiune de drept câştigată de Mendel Teper, căruia i-ar reveni şi foloasele ce ar reieşi din dobândirea ei.

Că prezenţa lui Mendel Teper în această afacere nu este întru nimic justificată, nici ca parte principală şi nici alăturată pe lângă judecătorul-sindic, fiind din contră ilegal primit a pune concluziuni, neavând nici un drept şi capacitatea de a acţionă, întrucât intervenţia sa nu face parte din cadrul acelor afaceri, valorificate în justiţie de judele-sindic, şi care prin rezultatul lor final, ar aduce în sarcina falitului fapte, prin care i s'ar imputà o vinovăţie, care ar atrage stabilirea unei situaţiuni, ce ar cadrà cu elementele delictului de bancrută frauduloasă (art. 717 alin. 6 cod. comercial).

Că dacă e adevărat că în principiu, judecătorul-sindic ar puteà să se desesizeze de o acţiune al cărui final nu ar aduce nici un folos massei credale, sau, să nu intervină în instanţa începută de fostul falit sau în care a fost introdus, ori de câte ori folosul creditorilor pe care-l reprezintă nu s'ar puteà întrevedeà, rămânând ca falitul prin propriile sale mijloace să continuie asemenea litigii, când hotărîrea a fost dobândită şi când massa ar puteà să tragă folosul necontestat ca în speţă, intervenţia judelui-sindic este necesară şi obligatorie din punctul de vedere juridic, neputând lăsà pe falit să dobândească foloasele ce revin massei.

Având în vedere, că în speţa de faţă, prin sentinţa No. 472 din 28 Septembrie 1929, s'a admis apelul falitului Mendel Teper din oraşul Bălţi, strada General Schina No. 202, în contra cărţei de judecată No. 973 din 22 şi 24 Iunie 1924 a judecătoriei Ocol. Urban Bălţi pe care o reformează şi respingându-se acţiunea lui Iosif Broitman, dispune reintegrarea lui Mendel Teper în imobilul închiriat în baza contractului de închiriere intervenit între cel de mai sus şi Iosif Ghiţis şi Etlea-Beila Ghiţis urmând ca în conformitate cu contractul de închiriere din 22 Octombrie 1924 să se folosească de acest bun până la 22 Octombrie 1936, şi întrucât conform chitanţei legalizate de notarul public Elena Vrabie din 7 Februarie 1925 se vede că locatarii primi au încasat întreaga chirie până la data expirărei contractului, folosinţa revine sindicului ca reprezentant al massei credale, fie prin cesiune a contractului pe tot restul de timp ce urmează până la data expirărei lui, iar în cazul când proprietarul actual nu va conveni, rezilierea cu restituirea chiriei primite, şi daune, urmează a reveni massei credale.

Că, în situaţiunea actuală de drept, nu se mai poate invocă că rezultatul procesului ar fi aleatoriu şi să se lase falitului valorificarea şi încasarea direct sau indirect a foloaselor ce decurg, contrar ar constitui fie o neglijenţă a intereselor massei, fie o micşorare a cuantumului ei.

Că faţă de cele mai sus arătate urmează a se respinge atât apelul cât şi cererea în referé făcută de Mendel Teper ca inadmisibilă.

In ce priveşte pe judecătorul-sindic. Având în vedere, că atât petiţia înregistrată la No. 41426 din 5 Decembrie 1929, adresată primului-preşedinte al Tribunalului Bălţi cât şi apelul făcut şi înregistrat la No. 42190 contra ordonanţei prezidenţiale No. 10340 din 7 Decembrie 1929, de respingerea refereului, sunt făcute de falit cât şi de d-l avocat Petrescu, în calitate de reprezentant al judecătorului-sindic, conf. delegaţiunei No. 1561 din 4 Decembrie 1929, aflată în original la dosar şi din cuprinsul cărora reiese că, Tribunalul Bălţi S. II-a, prin jurnalul No. 7293 din 1929, a autorizat judele-sindic ca să delege pe susnumitul ca, în numele sindicatului, să introducă cerere în referé, în vederea expulzării persoanei ce s'ar aflà în imobilul din strada General Schina No. 202, a cărui folosinţă o are falitul Mendel Teper, conform sentinţei Tribunalului Bălţi S. I-a No. 472/929.

Având în vedere, că dacă în principiu, conform disp. art. 717 cod. comercial, îndată ce s'a pronunţat sentinţa declarativă în stare de faliment din chiar ziua pronunţărei, drepturile de administraţie ale falitului, asupra bunurilor sale prezente, sau asupra celor ce le-ar dobânde în cursul falimentului, sunt ridicate de drept din persoana falitului şi trec asupra judecătorului-sindic.

Că în aceleaşi condiţiuni, toate acţiunile cari aparţin falitului, nu vor mai puteà fi exercitate de el, atât cele în curs, cât şi oricare se vor naşte în viitor, urmând ea judecătorul-sindic să le introducă şi valorifice, sau să le continuie, nu în numele şi pentru falit, dar în numele şi pentru massa credală, exceptându-se, conform art. 717 alin. 2, drepturile cu caracter exclusiv personal, a căror stabilire, clasificare şi enumerare s'a făcut mai sus.

Că, dela data pronunţărei sentinţei declarative în stare de faliment, executările începute în favoarea falitului, sau acele începute şi neterminate sau cari au urmà să înceapă în folosul patrimoniului falitului, nu mai pot fi exercitate decât în contra, sau de judecătorul-sindic, singurul în drept a răspunde sau a le continuà, ca reprezentant al creditelor şi administrator al bunilor falitului.

Că, chiar o acţiune introdusă anterior declarărei în stare de faliment şi continuată după declarare, de către falit, fără ca judecătorul-sindic să intervină în continuarea instanţei, executarea şi dobândirea rezultatelor hotărîrei revine massei credale şi judecătorul-sindic administrator legal al massei, este obligat a căută să aducă în folosul ei beneficiile ce ar puteà realiză.

Că în speţă este necontestat, că deşi din executarea sentinţei 472 din 28 Septembrie 1929, massa credală ar puteà trage foloase apreciabile în bani, fie printr'o reînchiriere a imobilului din strada General Schina No. 202, fie prin restituirea chiriei plătite de falit anterior declarărei în stare de faliment, la care s'ar mai adăugă şi daunele încercate, prin refuzul actualului dobânditor al imobilului de a-şi da consimţimântul său la cesiunea contractului, în cazul când reguli de drept fac imposibilă, fie reînchirierea, fie folosirea direct sau indirect a massei credale de bun, printr'un fapt imputabil dobânditorului sau autorilor săi, judele-sindic în numele şi pentru massa credală, precum şi în interesul unei bune administrațiuni a averei falitului, urmează să ceară anularea și daune.

Că în tot cazul, dreptul de valorificare al rezultatului sentinței de mai sus, aparține numai judelui-sindic, în timp ce falitul este absolut incapabil de a acționă, altfel ar urmă ca instanțele judecătorești, și sub ochii lor, să deà posibilitatea unei persoane, care, dejà prin fapta sa a frustat interesele creditorilor prin nerespectarea angajamentelor și neonorarea iscăliturei, să continuie pe această cale.

Având în vedere, că în administrația bunurilor falitului, ca și în valorificarea acțiunilor înaintea justiției, judecătorul-sindic poate lucrà personal, iar în afacerile cari reprezintă oarecari dificultăți speciale, el poate să ceară tribunalului să fie autorizat a delegà avocați, cari alături cu el, sau singuri, să compare în fața justiției în interesul afacerilor pendinte, să numească custozi, experți, etc., că în tot cazul, reprezentantul nu poate aveà mai multe drepturi decât reprezentatul, iar acționarea unuia sau altuia, trebuie să fie mărginită atât în cadrul legei, cât și a principiilor de drept admisibile.

Având în vedere, că apelantul în calitate de delegat al judecătorului-sindic susține, că calea refereului în situațiunea de față este admisibilă și utilă, fiind vorba pentru păstrarea unui drept care s'ar păgubi prin întârzierea, cât și înlăturarea piedicei existente, în persoana lui Alexandru Georgescu, locatarul actual al bunului.

Având în vedere că legiuitorul prin art. 66 bis proc. civ. română a instituit procedura refereului pentru cazurile grabnice și anume numai pentru păstrarea unui drept care s'ar păgubi prin întârziere, sau pentru înlăturarea piedicilor ce s'ar ivi, cu prilejul îndeplinirei unui titlu executor.

Având în vedere că prima condițiune pe care legea o cere este urgența, adică invocarea și dovedirea în fața instanței a unei situațiuni de fapt, de așà natură, încât, orice întârziere ar aveà ca consecință directă și imediată, periclitarea dreptului a cărui valorificare se cere și imposibilitatea, ca în mod direct sau indirect, să mai poată fi reparată; că intervenția în mod urgent, ar constitui o imposibilitate de a îngloba în întregime cuantumul ei.

Că, numai așà trebuiește înțeleasă această cale extraordinară și excepțională, dela regulele dreptului comun de acționare, regulamentate și stabilite de procedura civilă.

Că, din analiza în fapt a situațiunei, care s'a perindat în acest proces, tribunalul nu găsește existența urgenței, când de câțiva ani titularul contractului și-a exercitat comerțul său în altă parte.

Că, chiar dacă elementul urgenței, ar fi inerent situațiunei expusă mai sus și, chiar dacă raționamentul apelantului ar fi exact, că prin trecere de timp contractul își scurtează termenul pentru care a fost instituit, el fiind un drept personal și cel în drept nu s'ar mai puteà folosi peste termen, acest raționament este acceptabil falitului în cazul când el ar puteà valorifică această acțiune înaintea tribunalului, nu și judecătorului-sindic.

Că în aceste împrejurări și în situațiunea în care tribunalul o pune, socotind că există urgența, rămâne de examinat celelalte două elemente prevăzute de art. 66 alin. 2.

Având în vedere, că apelantul a susținut, că deținerea bunului de către Georgescu, constituie pentru el o piedică în sensul legei, piedică care trebuește a fi îndreptată.

Având în vedere, că nu este admisibil, ca legiuitorul când a înscris în legislația noastră instituția refereului, să fi intenționat și să fi înțeles să meargă atât de departe, ca prin piedici ce s'ar ivì cu ocazia aducerei la îndeplinire a unui titlu executor, să fie înțeles îndepărtarea chiar a celor cari, au drepturi instituite în forma legală, cu toate măsurile prevăzute de lege și să nu se fi referit numai la piedicile de fapt, nebazate pe vreun drept, cum ar fi deținerea bunului de către un simplu detentor, ale cărui drepturi nu se sprijină pe nici un act.

Că în speța de față, judele-sindic, atât prin acțiunea introductivă, cât și prin apel, recunoaște că Georgescu este un chiriaș ale cărui drepturi sunt bazate pe un temei legal, emanate dela titularul drepturilor.

Că dacă legiuitorul ar fi înscris această instituție, în sensul cum cere apelantul să fie aplicată, atunci toate afacerile de orice natură s'ar soluționà pe această cale, chiar acțiunile în revendicare, posesorii, etc., iar restul procedurei ar rămâne, pentru cel ce invoacă un drept, fără nici o importanță, având această cale ușoară, simplă, redusă la discuțiuni contradictorii numai în instanța de apel, privind prin acest mijloc pe pârît de apărare și având mai ales, posibilitatea să poată recuperà în mod cât de simplu, dreptul pe care-l urmărește.

Având în vedere, că apelantul mai susține că în cazul când partea ultimă a alin. 2 de sub art. 66 bis nu va fi luată în considerație, atunci apelul său trebuie să fie admis pentrucă tinde la păstrarea unui drept care s'ar păgubi prin întârziere, justificând această pagubă, prin imposibilitatea în care se găsește, de a puteà să se foloasească de imobil, raționament care, poate fi susținut din partea falitului, în cazul când principal de drept și art. 717 cod. comercial l-ar îndritui să acționeze în justiție, iar nu și din partea judelui-sindic, pentru care, ceeace interesează, este aducerea unui folos material, transformat în numerar în folosul massei, pentru a fi distribuit creditorilor.

Având în vedere că, păstrarea unui drept, expus unei pagube prin întârziere, nu există în cazul de față, fiindcă de nicăeri nu reiese și nu se poate deduce paguba dreptului său, care există și continuă a-și aveà ființă, prin contra partea sa, și anume, despăgubirile materiale a căror cont se mărește cu întârzierea, pe care debitorul drepturilor, o pune în nerespectarea lui.

Că față de cele mai sus arătate, tribunalul, urmează a respinge ca nefondat apelul făcut de judecătorul-sindic prin d-l avocat Octav Petrescu. (Sentința civilă No. 663/929, dată sub președinția d-lui Ion Gr. Dimoftache, prim-președinte și redactor. Judecător asesor Gh. Olaru, supleant. Apelanții asistați de d-l avocat Octavian Petrescu. Intimații asistați de d-nii avocați A. Carasevici și Cristache Dumitrescu).

TRIB. IAȘI II, 16 Iunie 1930

Repaos duminical. Proces-verbal dresat de un funcționar incompetent sau anulabil pentru vicii de formă. Dacă se poate reface proba infracțiunei în ședință publică, ascultându-se martorii din cauză sau alții propuși de părți.

Când tribunalul găsește că procesul-verbal care constată o contravenție la legea rep. dum. este dresat de un funcționar incompetent, sau când procesul-verbal prezintă vicii de formă, instanța poate ascultà martori spre a stabili vinovăția inculpatului, completându-se astfel lipsurile pr. verb. care rămâne un simplu denunț.

OBSERVAȚIE. Un subcomisar constată, după pâra sergentului din post, o contravenție la legea repauzului duminical, constând în faptul că un comerciant a ținut prăvălia deschisă în ore nepermise.

Intrucât, agentul n'a constatat faptul personal, este evident că procesul-verbal e nul.

Intrebarea e, se pot ascultà martori în ședință și, dacă aceștia confirmă cele scrise de subcomisar în procesul-verbal, este posibilă condamnarea inculpatului?

Tribunalul Iași a răspuns afirmativ.

Soluția dată este complet greșită pentru următoarele motive:

Legea a indicat un număr de agenți pentru a constatà «ei» și dresà procese-verbale cari servesc ca probe în justiție.

Când asculți martori sub motivul completărei procesului-verbal, înseamnă că acesta nu mai face nici o probă, îl iei ca un simplu indiciu, denunț, iar contravențiunea o dovedești nu cu constatarea agentului, ci prin constatarea «altora», a martorilor, cari n'au atari drepturi conferite prin lege.

Sunt subcomisari ori comisari cari dresează un proces-verbal de contravenție pe baza arătărilor sergentului din post.

In acest caz, constatarea faptului n'o face un agent prevăzut special de lege, ci o persoană străină, în care legiuitorul n'a avut destulă încredere, iar această lipsă de încredere trebuie să rămâie și în incinta justiției.

Un atare proces-verbal bazat pe constatarea altuia, este inițial nul, fără nici o forță probantă, pentrucă agentul n'a văzut «personal» faptul incriminat, iar posibilitatea completărei lui prin martori trebuie cu desăvârșire exclusă, fiindcă constituie o gravă violare a legei penale.

Legile prescriu, pentru apărarea oamenilor, un formalism riguros, în privința probărei faptelor contravenționale, iar dacă textul prevede anumite persoane oficiale învestite cu dreptul să constate, justiția nu poate transmite acest drept trecătorilor de pe stradă, căci aici ajungem dacă chemăm oamenii din drum pentru a stabili o contravenție la legea repauzului duminical.

Faptul ce îl semnalează sergentul trebuie să-l constate comisarul singur, adică să se transporte la fața locului, iar dacă din diferite motive nu vreà să se deranjeze și lucrează sub sugestia altora cari se pot dedà la pâri nereale, el va face o lucrare nulă care nu poate provocà condamnarea pretinsului contravenient.

In volumul IV de Tanoviceanu, citesc că nu se pot creà alte cauze de stingere a acțiunilor în afară de cele prevăzute de lege. Se face o confuzie, pentrucă, aici, nu e vorba de stingerea infracțiunilor, ci de dovedirea lor. Stingerea presupune existența infracțiunei, pe când în anularea unui proces-verbal avem inexistența legală a acesteia.

In acest volum, d-l Vintilă Dongoroz, la No. 332, I, face deosebire între procesele-verbale cari se cred până la înscrierea în fals și cele crezute până la proba contrarie. In primul caz, nulitatea procesului verbal ridică complet proba contravenției și inculpatul e achitat, în secundul caz, eu cred că proba cu martori (evident, în apărare) n'o poate cere decât infractorul, nu și procurorul, căci contraventiile la leg. rep. dum. se constată cu agenții specificați, nu cu martori.

La judecătorii, nici n'are cine cere proba cu martori în completarea procesului-verbal contra inculpatului, căci în specia ce adnotez, el nu are adversar individual.

Tot în Dreptul Penal de Tanoviceanu-Dongoroz scrie că, procesul-verbal incomplet, anulabil, poate fi luat ca un simplu denunț. Dacă aceasta poate fi adevărat pentru alte contravențiuni, când e vorba de leg. rep. dum. și alte legi speciale, nu e posibil așà ceva.

Sunt un număr de contravențiuni cari prejudiciază o parte determinată. Aceasta poate completà cu martori constatarea agentului, dar ca să creiem o regulă generală pentru toate speciile de contravențiuni prevăzute în diferite legi speciale, nu e posibil și nici admisibil, pentrucă, dacă s'a învestit anumiți agenți, clar precizați, determinați, cu dreptul de a constatà, asta exclude cu desăvârșire putința constatărei faptului prin acele persoane cari se numesc martori!

E drept că art. 152 proc. pen. scrie că contravențiunile se pot probà și prin martori, asta însă privește acele infracțiuni pentru care legea n'a indicat persoane speciale de constatare cum e în legea repauzului duminical.

Când cineva e mușcat de câinele altuia, ori e stropit din greșeală cu ape murdare, sau împuns de un bou, aceste contravențiuni prevăzute de codul penal se pot probà cu martori, dar când legile speciale au creat norme cum e în legea silvică, leg. rep. dum. și altele, martorii sunt inadmisibili, cu desăvârșire excluși deci, pentru a completà un proces-verbal nul.

Asta nu înseamnă completare, ci proba integrală a unui fapt cu martori.

In consecință, un proces-verbal anulabil, nu poate fi luat de instanță ca un simplu denunț pentru a fi motivată să admită martori, spre a dovedi o infracțiune pe care legea vreà s'o probeze cu calitatea funcționarului, nu cu oameni străini de însărcinările legale cărora nu li se acordă dreptul de constatare și sesizare.

Ofițerul de poliție judiciară însă poate fi ascultat ca informator, el singur, spre a da lămuriri și, în acest caz, constatarea e întărită prin afirmația aceluia care a văzut faptul. (Vezi Codul Penal adnotat de Consl. G. Rătescu-N. Pavelescu, sub art. 16, No. 24, 25, pag. 151).

TRAIAN R. SCRIBAN
Jude-instructor Trib. Iași

TRIB. IAȘI III, jurnal No. 2690 din 1929

Anchetă in futurum. Dacă competența instanței ce a ordonat o anchetă in futurum poate constitui autoritate de lucru judecat față de instanța ce judecă fondul pricinei. Soluție negativă.

Incompetența Tribunalului Iași, susținută pe lucru judecat rezultând din hotărîrea Tribunalului Ilfov în ancheta in futurum, nu este temeinică opunându-se principiile de drept. In adevăr, luând în considerare caracterul unei hotărîri în această materie, adică a unei anchete în futurum, ca are un caracter de provizorat, scopul ei fiind păstrarea unei probe amenințate să fie pradă pieirei, ori părțile stând într'o atare instanță, nu angajează în judecată nimic din cauza principală, care nici nu este deschisă, și dar nu e dedus în judecată nimic din ea, afară de admisibilitatea probei ce trebuie păstrată în interesul eventual al judecărei cauzei principale. Vădit dar că tot ce cuprinde hotărîrea de admitere a anchetei in futurum ce are de scop, numai păstrarea unei probe, nu poate constitui lucru judecat, pentru acțiunea principală nedeschisă și nededusă încă în judecata vreunei instanțe judecătorești.

Deci hotărîrea Tribunalului Ilfov, nu poate constitui lucru judecat în cauză pentru acțiunea principală. (Președinte *M. Păcuraru*, asesor și redactor jude *V. Iorga*).

OBSERVAȚIE. Deoarece potrivit dispozițiilor art. 66 proc. civ., ancheta in futurum se va cere instanței competente, deci în materie civilă conform art. 58 și următorii proc. civ., iar în materie comercială potrivit art. 897 cod. comercial, urmează că instanța sesizată cu o astfel de cerere, este obligată ca în prealabil să-și stabilească competența, în care scop va aveà să aprecieze numai dacă faptul așà cum se prezintă și cum rezultă din discuția părților ar puteà fi considerat ca un fapt ilicit sau nu; dacă convenția ar puteà fi considerată că a luat naștere în circumscripția tribunalului sesizat cu cererea de anchetă; dacă executarea convențiunei sau plata ar puteà fi considerată că trebuie să se facă în acceaș circumscripție, etc.

Prin urmare din punct de vedere al asumărei competenței de a ordonà o anchetă in futurum, instanța se va mărgini pur și simplu, la aprecierea sumară a actelor prezentate de părți, fără a se preocupà și răspunde la toate mijloacele de apărare invocate de părți în vederea stabilirei competenței.

Anchetele in futurum deși date contradictor — deoarece se discută oportunitatea cererei — întrucât au de scop numai conservarea dovezilor amenințate a dispare sau chiar a fi mai greu de administrat, instanța are a se pronunțà numai dacă faptele a căror constatare se cere, pot sluji procesului în curs sau eventual, așà că ele nu pot constitui autoritate de lucru judecat în privința drepturilor litigioase relative la fondul dreptului și la raporturile juridice dintre părți cari în mod eronat ar fi deduse în judecată pe această cale, căci s'ar ajunge tocmai contrar scopului manifest al legiuitorului, ca pe această cale să nu se tranșeze însuș temeiul acțiunei principale.

Anchetele in futurum nefiind prin urmare decât proceduri pregătitoare și mijloace de probă, sunt ca toate probele supuse discuțiunei părților, ele putând fi combătute și refăcute înaintea instanței de judecată prin contra-probă, sau anulate pentru viții de formă, precum și pentru incompetența instanței ce le-a admis și efectuat.

Din cauza acestui dublu caracter specific al anchetelor in futurum și anume procedură pregătitoare, ce poate fi combătută, refăcută sau chiar anulată în instanța de fond, precum și din modul de apreciere sumară a actelor în vederea fixărei competenței, rezultă în mod neîndoios că competența se poate pune și fixà din nou cu ocazia judecărei fondului și de această dată în mod definitiv, fiind indiferent dacă cu ocazia efectuărei unei anchete in futurum s'a declarat competinte o altă instanță,

Pentru ca o anchetă in futurum însă să poată fi anulată cu ocazia judecărei procesului, stabilindu-se că nu a fost ordonată și efectuată de instanța competinte, trebuie neapărat ca pârîtul să fi ridicat chestiunea incompetenței cu ocazia admiterei anchetei, căci altfel competența teritorială a Tribunalului, care a ordonat și efectuat ancheta, nu mai poate fi pusă din nou în discuțiune în procesul angajat asupra fondului, dat fiindcă în materie de competență ratione personae vel loci, intentarea acțiunei la un alt tribunal, constituie o prorogare voluntară de jurisdicțiune, oridecâteori pârîtul acopere această neregularitate procedurală printr'o achiesare tacită, rezultând din lipsa oricărei obiecțiuni în termen util.

Că independent de această considerațiune, altfel ar fi să se îngăduie pârîtului chemat într'o cerere de anchetă, care are prin ea însuș un caracter urgent, motivat într'un moment dat de o situație ce nu ar mai puteà ulterior fi reconstituită, — ca să facă iluzorie, prin voința sa, drepturile reclamantului, consimțind a figurà într'o instanță necompetentă, pentru ca în urmă, să invoace nulitatea unei proceduri preparatorii, ce poate nu ar mai puteà fi refăcută în mod util, față de distrugerea sau modificarea fundamentală de multe ori a situației de fapt ce face obiectul procesului.

Dacă anchetele in futurum nu pot constitui autoritate de lucru judecat la judecarea fondului, nici în privința competenței și nici în privința chestiunilor relative la fondul dreptului, care în mod eronat au putut face obiectul discuțiunei pe această cale, nu-i mai puțin adevărat că instanța de anchetă in futurum, pronunțându-se, dacă faptele a căror constatare se cere, pot sluji în procesul în curs sau eventual, aceste cereri incontestabil constituiesc autoritate de lucru judecat, în privința însă numai a acestor constatări de fapt.

Ancheta in futurum este admisibilă nu numai într'un eventual și viitor proces, dar și atunci când există un proces pendinte, pentrucă în ambele ipoteze există posibilitatea ca o probă să fie în pericol de a dispare sau în orice caz mai greu de administrat până la viitoarea înfățișare a procesului în curs, deci există în ambele cazuri aceeaș rațiune și dealtfel nici legea nu face vreo distincțe. (In acest sens s'a pronunțat Curtea de Apel Constanța prin decizia No. 75/920. Vezi *Curierul Jud.*, No. 43/921).

Deasemenea ancheta in futurum este admisibilă chiar și în cazul când, în procesul de fond ce se află pendent, s'ar fi ordonat o cercetare locală asupra acelorași puncte ce se cer a fi constatate prin anchetă, fiind suficient să se constate urgența și pericolul în întârziere și ca ancheta să se efectuieze înainte de cercetarea locală ordonată în procesul de fond, neputându-se obiectà că prin această procedare s'ar aduce vreo vătămare părței sau bunului mers al Justiției, dar din contră se pot aduce reale foloase și în perfectă concordanță cu scopul urmărit de legiuitor prin art. 66 proc. civ. In acest sens s'a pronunțat Curtea de Apel din Iași, S. I, prin deciziunea No. 73/912. (Vezi *C. J.*, No. 31/915).

Este admisibilă o cerere de anchetă in futurum în materie penală? Textul art. 66 proc. civ. fiind general și nefăcând nici o distincție, iar pe de altă parte ținându-se seamă de principiul generalmente admis că atunci când procedura penală nu prevede o dispozițiune specială se aplică dreptul comun, urmează a se decide că o cerere de anchetă in futurum este perfect admisibilă și în materie penală, sub rezerva bineînțeles a stabilirei interesului și pericolului în întârziere. In acest sens s'a pronunțat Trib. Putna, S. I, prin sentința No. 170/921. (Vezi *Jur. Gen.*, No. 1/923).

In principiu anchetele in futurum trebuiesc adresate și ordonate de către instanța care ulterior va fi chemată să judece fondul pricinei, în care acele constatări vor fi invocate ca acte probatorii în stabilirea drepturilor protivnice. Ce se va întâmplà însă în cazul când valoarea pretențiunilor ce se vor formulà la fond, nu este precizată în cererea de anchetă? In acest caz ancheta va fi ordonată și efectuată de Tribunal, deoarece această este instanța, ce are plenitudine de jurisdicțiune. In acest sens s'a pronunțat Inalta Curte de Casație, S. I. prin decizia No. 639/922. (Vezi *J. G.*, No. 16/923).

O chestiune însă viu controversată în această materie, este aceia a se ști dacă anchetele in futurum sunt sau nu susceptibile de apel.

Unele instanțe judecătorești au decis că apelui este admisibil, întemeindu-l pentru a ajunge la această concluzie, pe următoarele motive:

a) Măsurile ordonate în asemenea materie sunt niște probe administrate înainte de judecarea fondului, și dacă aceste probe ar fi făcute în timpul procesului de fond, este nediscutat că contra admiterei sau respingerei lor este admisibil apelul odată cu apelul asupra fondului, și atunci nu se vede rațiunea pentru care, când aceste probe se fac conform art. 66 proc. civ., înainte de proces, să nu mai existe apel.

b) Recunoașterea dreptului de apel se impune pentru a se puteà atinge scopul legei și operarea drepturilor părței, căci când reclamantului, pentru diferite motive, i se respinge cererea de anchetă, pe care el trebuie s'o efectueze neapărat în timpul procesului, prin neadmiterea dreptului de apel, cele de mai multe ori va disparea proba, urmând inevitabil periclitarea în mod serios a dreptului său.

c) Procedura civilă admițând principiul celor 2 grade de jurisdicțiune, o excepție la acest principiu fundamental, nu poate aveà loc decât în baza unui text de lege, ceeace nu există.

d) Anchetele in futurum au fost introduse în legislația noastră din legea germană, unde există o dispoziție categorică, că încheierea prin care se ordonă sau se refuză o anchetă in futurum, nu e susceptibilă de a fi refăcută pe nici o cale, legiuitorul nostru însă nereproducând și această dispoziție, a înțeles, spre deosebire de legea germană, că în codul nostru, în ceeace privește căile de atac, să fie aplicabil dreptul comun.

In acest sens Curtea de Apel București, decizia 138/911. (Vezi *C. J.*, 68/911; Curtea de Apel București S. IV-a, *J. G.*, 6/923; C. A. Iași S. I, *C. J.*, 31/915; C. A. Iași S. I, 6 Iunie 922; *P. Rom.*, 1923, partea III-a, pag. 38; C. A. București S. II-a, decizia 190/926, vezi *B. C. A.*, No. 131/926).

Alte instanțe, și de această dată cele mai numeroase, au decis din contra că în această materie, nu există drept de apel, ci numai drept de recurs pentru exces de putere și incompetență, întemeindu-se pe următoarele motive:

a) Fiindcă prin admiterea apelului s'ar zădărnici scopul pentru care au fost creiate, adică urgența culegerei probelor, la care nu s'ar puteà ajunge dacă s'ar temporizà prin apel.

b) Ancheta in futurum nu este un litigiu, ci un preparator, deci nu poate fi atacată cu apel ci numai pe calea extraordinară a recursului pentru exces de putere sau incompetență, hotărîrile premergătoare, date înainte de judecarea fondului, nu se pot atacà cu apel conform dreptului comun (art. 323 proc. civ.) decât odată cu hotărîrea asupra fondului.

c) Intențiunea legiuitorului a fost să nu acorde drept de apel în această materie, și aceasta rezultă de acolo că cu ocazia modificărei din 1900, legiuitorul introducând prin art. 66 bis proc. civ. refereul, a precizat în mod amănunțit căile și termenul de atac în această materie, și dacă în procedura refereului legiuitorul a fost atât de prevăzător și meticulos, împrejurarea că a tăcut în această privință, cu ocazia introducerei art. 66, nu se poate explicà, decât că de bună seamă, a înțeles să se refere la dreptul comun, care nu îngăduie apel contra hotărîrilor premergătoare, decât odată cu fondul.

In acest sens s'au pronunțat C. Apel Galați la 12 Mai 1927. (Vezi *J. G.*, No. 37/927; C. Apel Craiova S. II-a, vezi *B. C. A.*, No. 402/924 și *Pand. Rom.* pe 1925, partea II-a, pag. 33; C. Apel București S. III-a, decizia 165/919, vezi *C. J.*, No. 28/920; C. Apel Galați S. I din 7 Noembrie, vezi *C. J.*, No. 3/912; C. Apel Galați S. II-a, decizia No. 80/927, vezi *B. C. A.*, No. 143/927; C. A. București S. II-a, decizia No. 190/926, vezi *B. C. A.*, No. 131/926).

Chestiunea acestei căi de atac fiind prin urmare așà de controversată și dând loc în acelaș timp, la două soluțiuni opuse, ambele susținute de instanțele de fond cu puternice argumente, credem că în viitoarea legiferare ar trebui tranșată și această chestiune.

M. I. PĂCURARU
Judecător la Trib. Iași.

TRIB. ILFOV I COM., 6 Mai 1930

Faliment. Valorificarea unei creanțe, după declararea în stare de faliment. Inadmisibilitatea valorificărei după dreptul comun. Calea verificărei creanțelor.

După declararea în stare de faliment a unui debitor, creditorii acestuia își declară creanțele lor la judecătorul sindic, pentru ca, prin verificarea creanțelor, să se stabilească titlu acestora de creditorii, pentru suma și natura creanțelor ce le aparțin. Legea prevăzând această cale, pentru ca creditorii să-și valorifice creanța lor, când debitorul este declarat în stare de faliment, calea dreptului comun nu mai poate fi apucată de aceștia pentru această valorificare.

In sprijinul acestei susțineri vine și art. 717 cod. com. care spune, că din cauza declarărei falimentului, nici o acțiune contra falitului, privitoare la bunurile sale mobile sau imobile, nu mai poate fi pornită contra acestuia, ele urmând a fi pornite contra judecătorului-sindic. Acest text vorbește de acțiunile pentru mobile sau imobile, cari pot fi pornite contra judecătorului-sindic, iar nu de acțiunile pentru valorificarea creanțelor, fiindcă pentru valorificarea acestora, creditorul are deschisă înaintea lui calea verificărei creanțelor.

Fiind astfel, acțiunea pornită de reclamantă, după declararea în stare de faliment a pârîtei, pentru ca aceasta să fie obligată la plata sumei pe baza unui extras de cont-curent legalizat, se respinge ca inadmisibilă. (Sent. No. 794 din 6 Mai 1930. Președinte d-l Petre Ghițescu, judecător; redactorul sent. d-l Hariton Udrea, judecător. Respins acțiunea Băncei de Scont).

OBSERVAȚIE. Problema de drept care face obiectul acestei sentințe este controversată și cum părerea contrarie celei adoptate îmi pare mai conformă cu textul legei și cu principiile materiei, îmi voiu permite să o expun.

Este de principiu (717 cod. com.) că acțiunile ce aparțin falitului, în afară de cele exclusiv personale sau străine falimentului, nu se vor puteà exercità decât de către falit.

Tot sindicul este și defendor în toate procesele cu caracter bănesc intentate împotriva falitului (S. 76.2.44 citat în dr. falim. rom. de M. Pașcanu, 154 a). Toate acțiunile privitoare la bunurile sale mobile sau imobile și actele de executare asupra aceloraș bunuri, nu se vor puteà îndreptà decât în contra judecătorului-sindic.

Alături de aceste căi de drept comun, pentru realizarea drepturilor creditorilor falitului, mai există și o altă cale extraordinară, anume procedura de verificare a creanțelor (art. 768 și urm. cod. com.).

In volumul mai sus citat al regretatului M. Pașcanu (492) găsim următoarea propozițiune sprijinită dealtfel de păreri foarte ilustre: «Procedura rânduită de către dreptul falimentar, pentru declarațiunea și admiterea creanțelor la pasiv, este obligatorie și necum facultativă pentru creditori, din care cauză este inadmisibil ca dânșii să-și poată procurà titluri executive ulterior deschiderei concursului pe căile de rând și cu cari apoi să fie admisibili la massă. (Thaller-Percerou, II, 1929; Bonelli, II, 550; Cas. fr., 13 Martie 1893 D. 94, I. 400, etc.).

Dacă această afirmațiune ar fi exactă, ar urmà că art. 717 cod. com. să fie suprimat. Intr'adevăr dacă procurarea titlurilor și deci discuțiunile de fond ar fi posibile numai pe calea verificărei creanțelor ar urmà că procese de drept comun în contra massei falimentare reprezentată prin judecătorul-sindic și autorizate de art. 717 cod. com., să nu se mai poată exercità. deși textul este categoric în a substitui pe deoparte pe judecătorul sindic în procesele începute și pe de altă parte a-l arătà ca reprezentant al massei credale în cele ce se vor intentà.

O aplicațiune exactă permite celor două texte să coexiste, fără a se anihilà.

Nu trebuie pierdut din vedere că art 768 coprinde următoarea frază: Creditorii falimentului trebuie să prezinte declarațiunile creanțelor și titlurilor din cari derivă.. etc. Cu alte cuvinte la verificare nu se admit decât creditori cari au titlu. iar titlul nu se obține pe această cale, ci pe calea dreptului comun prevăzută de art. 717 cod. com.

Când o creanță este certă și lichidă, ea se verifică pe calea art. 768, când din contra creditorul nu îndeplinește aceste condițiuni el se adresează pe calea art. 717 cod. com.

In decizia Curței de Casație franceză din 13 Martie 1893 (D. 94, I, 400) citată de M. Pașcanu, creditorul a voit să opună compensația falitului fără să se fi făcut verificarea creanței sale, care nici cel puțin nu rezultă să fi fost constatată prin hotărîre judecătorească. Cu drept cuvânt, Curtea, a dispus că o astfel de creanță neverificată nu poate fi opusă în compensațiune.

Aceasta nu înseamnă însă că verificarea unei creanțe trebuie făcută numai pe calea art. 768.

Achitarea devidentului la o creanță stabilită prin titlu definitiv, conf. art. 717 cod. com., în contradictoriu cu Sindicul, nu poate fi respinsă pe argumentul că nu este înscrisă la massă pe cale de verificare (In acest sens C. Apel din Pau, 15 Iulie 1893 D., 94, 173) și rezultă deci că această din urmă cale nu este esențială.

Din cauza suspendărei urmăririlor individuale și a necesităței pentru creditori, în loc de a-și valorifică drepturile lor în forma ordinară, și de a se supune procedurei speciale a verificărei creanțelor, este relativ rar, ca sindicul să aibă calitatea de pârît într'o altă procedură decât aceasta. Faptul se poate totuș produce: persoanele cari nu fac parte din massă conservă, după, ca și înainte de faliment, dreptul de a intentă un proces separat, numai că în acest caz îl vor urmări în contra Sindicului și nu în contra falitului. (Thaller et Percerou: Faillites et banqueroutes, I, § 509).

Este de observat că Thaller zice: cari nu fac parte din massă, aceasta înseamnă: cari nu s'au putut înscrie la massă (din lipsă de titlu conf. art. 768; deoarece țelul fiecărui creditor este de a ajunge să fie înscris la massă, căci numai astfel poate fi achitat la tablou.

M. A. Dumitrescu (Tratat 504) își rezervă de a discută problema ulterior și M. Pașcanu (Dr. falim., 492) pare a nu împărtăși această soluțiune și pune principii ce îmi par contradictorii:

a) Admite că sindicul e defendor în contra creditorilor falitului care-l acționează pe cale de drept comun.

b) Interzice creditorului altă cale decât a verificărei creanțelor.

c) Crede că art. 717 nu se aplică pretențiunilor bănești.

Punctele *a* și *b* se exclud după cum am arătat mai sus, iar punctul *c* este o afirmațiune neîntemeiată pe nici un text. Acestei situații cred că trebuie să se aplice iarăș distincțiunea ce am făcut mai sus. Este creanța certă și lichidă, calea de urmat este a verificărei creanțelor din art. 768; este din contra o creanță care urmează a fi determinată și discutată atunci mergi pe calea art. 717.

Ar fi și curios să se impună jurisdicțiunei comerciale să judece relațiuni de natură civilă. Este admis că relațiunile comerciantului pentru contractul de locație a prăvăliei sale sunt de natură civilă. (*P. R.*, 928, III, 92; *P. R.*, 929, I, 100).

Cum ar putea atunci Tribunalul comercial în instanță de verificare să admită rezilierea unui contract de locație civil și plată de chirie sau daune pe baza acestui contract?

Dar argumentul Tribunalului din sentința de mai sus ni se pare în special criticabil. Tribunalul admite că acțiunile pentru mobile și imobile se pot porni în contra sindicului (717 cod. com.), dar pretinde că acțiunile pentru valorificarea creanțelor nu se pot judecă decât pe calea art. 768 cod. com.

In prim rând, Tribunalul nu spune de unde a dedus această distincțiune și apoi comite și o greșeală într'o materie elementară, întrucât creanțele sunt bunuri mobile. (A. Colin et H. Capitant, III, pag. 696), intrând tocmai în categoria art. 717 cod. com.

Am început această notă spunând că problema ar fi controversată și analizând constat că nu există nici un argument contra celor de mai sus. Chestiunea pe cât se pare nu a fost aprofundată în doctrină, unde găsim câte o afirmare răzleață și fără argumentație, pe când din contra atât jurisprudența italiană, cât și cea franceză și română sunt contrarii sentinței de mai sus.

Dar cercetarea se poate adânci și mai mult. Oare odată titlul executor obținut pe calea art. 717, mai este nevoie de procedura verificărei creanțelor pentru înscrierea la massă, sau din contra hotărîrea obținută în contra sindicului este înscrisă de drept și opozabilă massei credale?

Decizia Curței din Pau, mai sus amintită pare a se raliă acestui punct de vedere; dar trebuie să recunosc că soluțiunea acestei chestiuni este extrem de delicată. Judecătorul sindic reprezintă într'adevăr massa credală, însă fără să cunoască anumite împrejurări de fapt cari pot fi cunoscute falitului sau unuia dintre creditori, cari nefiind citați în instanța de drept comun s'ar puteà vedeà lipsiți de posibilitatea unei apărări serioase.

Pe de altă parte a se admite că hotărîrea obținută în contra sindicului ar puteà să fie contestată fără restricție de ceilalți creditori, pe calea verificărei, pare o soluțiune greu de admis, deoarece judecătorul sindic reprezintă întreaga massă credală.

Inclinăm să credem că o înscriere pe calea verificărei a titlurilor executorii se impune față de dispozițiile categorice a art. 768, care obligă pe toți creditorii posesori de titluri să se înscrie pe această cale, dar credem că hotărîrea definitivă este cu autoritate de lucru judecat față de creditori, cari dacă ar fi avut motive serioase de opunere se puteau alătură sindicului pe cale de intervențiune și în orice caz cercetând la sindicat, ar fi putut ști în orice moment, de stadiul în care se găsește lupta între creditor și judele sindic și să furnizeze elemente pentru respingerea creanței.

Dar autoritatea lucrului judecat față de creditori, în instanța de verificare nu poate fi decât dacă sunt împlinite condițiunile din art. 1201 cod. civ., în cazul când aceste condițiuni nu ar fi îndeplinite, creditorii ar puteà să formuleze obiecțiunile lor.

Instanța de verificare a creanțelor constatate prin hotărîri definitive ar fi un simplu birou de înregistrare, în afară de ipoteza când creditorii contestatori ar puteà să formuleze obiecțiuni noui în afară de cele ce s'au judecat pe calea dreptului comun și intrând în cadrul art. 768.

GR. RACOVICEANU
Avocat

TRIB. ILF. IV C. C., 15 Martie 1928

Sechestru judiciar. Imobil. Acțiune principală respinsă. Apel pendinte. Titlu executor. Desființarea sechestrului.

Sechestrul judiciar fiind o măsură de conservare, instituită asupra unui obiect litigios în folosul părților litigante, această măsură devine inutilă din moment ce stingerea litigiului a avut loc.

(Judele-sindic al falim. Ion Gabor și Sofia Z. Filotti).

TRIBUNALUL: Având necesitate de timp a verifică actele și lucrările dela dosar și deliberă, a amânat pronunțarea la 12 Martie 1929 și din această zi pe astăzi, când în ședință publică a pronunțat hotărîrea ce urmează:

Asupra cererei formulate prin petiția înregistrată la No. 1918/928 de către judecătorul-sindic al falimentului Ion Gabor, deschis la acest tribunal, prin care cere desființarea sechestrului judiciar instituit prin sentința No. 77/926, în urma litigiului existent între falit și intimații din instanța de azi, privitor la proprietatea imobilului situat în București, calea Griviței No. 84 și 84 bis, arătându-se că acest proces s'a stins prin respingerea acțiunei intentată de intimați, în urma pronunțărei de către acest tribunal a sentinței No. 844/927, rămasă definitivă și învestită cu formula executorie.

Având în vedere concluziunile orale ale părților, notele scrise precum și actele dosarului cauzei:

Considerând că în fapt se constată următoarele:

Intimații Sofia Z. Filotti cu autorizația soțului Z. Filotti, Elena Eugenia Victoria și Eftimia Popescu au intentat prin petițiunea înregistrată sub No. 10701/926 o acțiune în contra judecătorului-sindic al falimentului I. Gabor cerând a se declară reziliată vânzarea a cinci din șase părți indivizie din imobilul aflat în București calea Griviței No. 84 și 84 bis, făcută prin actul autentic de Tribunalul Ilfov s. notariat a No. 6535/921 și transcris la No. 3155/921 și a se obligă pârîtul să declare în plină proprietate și posesiune, obiectul vânzărei pentru motivul neplăței unui rest din preț precum și a creanțelor ipotecare ce grevau imobilul.

La temeiul acestei acțiuni și în conformitate cu disp. art. 1632 și urm. cod. civ. comb. cu 615 și urm. proc. civ., au cerut și acest tribunal prin sentința cu No. 677 din 1926 a admis, înființarea unui sechestru judiciar asupra imobilului în litigiu, sechestru care se află în funcțiune și astăzi.

Această acțiune este însă respinsă ca nefondată de către acest tribunal prin sentința 844/927, care rămâne definitivă și este învestită cu formula executorie.

Pe temeiul acestei hotărîri și a jurnalului de învestire, reclamantul din această instanță pârît în acțiunea principală cere desființarea sechestrului judiciar instituit, întrucât litigiul nemai existând, fiind stins prin respingerea definitivă a acțiunei, sechestrul învestit nu mai are nici o rațiune de a fi și urmează a fi desființat pe cale de consecință.

Intimații se opun însă la această cerere de desființare a măsurei conservatori, dovedind în fapt cu certificatul Curței de Apel București S. III-a No. 3207/928 precum și cu acel al acestui Tribunal S. IV-a civ. cor. No. 13710/928, că în contra sentinței No. 844/927 există pendinte un apel la Curtea din București și că în acelaș timp e deschisă și calea extraordinară a revizuirei înaintea instanței, care a pronunțat hotărîrea.

In drept își întemeiază excepțiunea pe un argument de analogie dedus din interpretarea dispoz. art. 295 proc. civ.

Având în vedere că sechestrul judiciar este o măsură de conservare instituită asupra unui obiect litigios în folosul litiganților părței;

Că prin urmare necesitatea și rațiunea insistenței sale începe cu nașterea diferendului judiciar și se termină cu stingerea lui;

Considerând că în speță litigiul dintre părți, după cum rezultă din examinarea actelor dosarului, a fost în mod definitiv soluționat prin pronunțarea sentinței 844 din 1927, care a rămas definitivă și a fost învestită cu formula executorie;

Că deși se dovedește de către intimați existența unui apel pendinte în contra sentinței a cărei punere în lucrare este reclamată, cu toate acestea în fața unui titlu definitiv și învestit cu putere executorie, această punere în lucrare, conf. principiilor generale ale procedurei nu poate fi refuzată, căci prezumție de validitate trebuie acordată titlului atâta vreme cât nu a fost infirmat prin exercițiul căilor legale de reformare;

Că prin urmare prima excepțiune invocată în apărarea intimaților apare neîntemeiată și urmează a fi respinsă ca atare.

Asupra excepțiunei a doua intentată pe existența unei instanțe de revizuire deschisă:

Având în vedere că potrivit dispoz. art. 295 cod. proc. civ., cererea de revizuire în principiu nu va opri executarea hotărîrei a cărei revizuire se cere; că însă, cu toate acestea, judecata va puteà, după împrejurări, să oprească executarea îndatorând pe partea care cere revizuirea a dà cauție.

Considerând, că în speță deși s'ar părea că cererea de desființare a sechestrului instituit asupra imobilului în litigiu, formulată de către pârîtul față de care acțiunea s'a respins și care în definitiv n'a câștigat nimic din proces, fiind pur și simplu menținut în drepturile sale anterioare nu ar constitui o cerere de executare, cu toate acestea în realitate ea întrunește în mod neîndoelnic acest caracter ce apare evident atunci când se observă că prin instituirea sechestrului judiciar, ca urmare a diferendului ivit, s'a operat o transmisiune a posesiunei obiectului litigios din mâinile pârîtului detentor în acelea ale sechestrului instituit conservator și administrator judecătoresc al bunului și că prin urmare cererea de desființare întemeiată pe sentința definitivă, care a soluționat fondul litigiului nu poate aveà ca obiect decât tocmai reintegrarea părței deposedate în situațiunea de fapt anterioară;

Având în vedere că această concluziune conduce la aplicațiunea directă a dispozițiunilor art. 295 proc. civ. în cazul în care, cum este în speță, o parte litigantă se opune la executarea hotărîrei definitive pe temeiul unei cereri de revizuire introdusă;

Că astfel fiind, Tribunalul apreciind asupra împrejurărilor cauzei, în conformitate cu dispoz. suszisului text de lege, găsesc că este cazul a se opri executarea. adică în speță desființarea sechestrului instituit prin sent. 677/926 îndatorându-se intimații la darea unei cauțiuni de 100.000 lei cu care să se garanteze prejudiciul ce eventual reclamantul ar suferi din neexecutarea la timp a hotărîrei definitive obținute.

Sentința No. 308 din 15 Martie 1928.

TRIB. MUSCEL, S. I,
18 Iunie 1930

Delict de presă. Responsabilitatea proprietarului gazetei pentru daune Art. 26 din Constituție. Art. 1000 cod. civ. Caz de pluralitate a proprietarilor. Solidaritate pasivă. Art. 1003 şi 1056 cod. civ. Organizația politică a unui partid. Răspunderea preşedintelui ei.

1. *Răspunderea proprietarului unei gazete incriminate de publicarea unei calomnii, pentru daune față de victimă, așà cum a fost statornicită prin art. 26 din Constituție, e numai o aplicație particulară a principiului general de drept prevăzut de art. 1000 civ., după care proprietarul sau posesorul unui lucru oarecare e socotit răspunzător de daunele cauzate de acel lucru;*

2. *Această responsabilitate avându-și isvorul într'un quasi-delict, se aplică regula solidarității pasive a codebitorilor prevăzută de art. 1003 civ., în caz când sunt mai mulți proprietari ai gazetei.*

3. *Reclamantul are deci facultatea să aleagă «ad libitum» pe oricare dintre coproprietari spre a răspunde «pro toto» pentru daune, deoarece conf. art. 1056 civ., un codebitor solidar reprezintă pe ceilalți codebitori în actele care au de efect stingerea obligației.*

4. *O asociațiune de fapt nu poate figurà ca parte de sine stătătoare într'un proces, deoarece numai persoanele fizice sau morale (juridice), recunoscute ca atare de lege pot figurà ca părți într'un raport de drept.*

5. *In caz când o asemenea asociațiune de fapt e organizată sub forma unui partid politic și printr'un organ al său de publicitate a cauzat cuivà o daună, răspunde pentru acel partid președintele său cunoscut, deoarece e singurul în drept a-l reprezentà, chiar fără mandat expres, prin însuș faptul organizației, și întrucât e singurul în măsură a face ca despăgubirile la care va fi obligat în această calitate, să fie raportate asupra acelei organizațiuni spre a fi suportate efectiv de dânsa.*

TRIBUNALUL: Având în vedere că prin sentința acestui Tribunal No. 633/930 a fost condamnat inculpatul Toma Ciocan ca autor al unui articol calomnios la adresa reclamantului preot M. Păcescu, publicat în ziarul local *Viitorul Muscelului*, la 2000 lei amendă și la 5000 lei despăgubiri civile în solidar cu d-l C. I. B., acesta din urmă în calitatea de președinte al organizației partidului liberal din jud. Muscel, căreia îi aparține proprietatea ziarului incriminat. In contra acestei sentințe s'a făcut prin petiția înreg. la No. 12208/930 prezenta opozițiune de către d-l Const. I. Brătianu, pe motivul că nu dânsul e proprietarul ziarului *Viitorul Muscelului*, și în judecata acestei opozițiuni s'a făcut în ședința dela 13 Iunie a. c. divergință în completul Tribunalului, asupra chestiunei dacă urmează a figurà în hotărîre și a fi obligat la daune d-l C. I. B., sau pur și simplu numai organizația partidului căreia îi aparține ziarul incriminat.

Astăzi în completul de divergință s'a depus la dosar o cerere semnată de d-l B. Chiculescu, care arată că pe lângă calitatea de girant responsabil indicată în ziar, o are și pe aceea de proprietar al gazetei, cerere pe care parchetul și oponentul au cerut cu împotrivirea reclamantului să fie luată în considerație.

In ce priveşte această cerere semnată B. Chiculescu,

Având în vedere că reclamantul, care are conducerea acțiunei sale civile în despăgubiri, nu a cerut a fi introdus în cauză acest intervenient, menținându-și pretențiunile numai în ce privește persoanele obligate prin sentința opezată la despăgubiri; iar opozantul nu a făcut și nici nu a cerut să facă dovada în apărare că proprietar al ziarului incriminat e persoana intervenientului, — o asemenea cerere este inadmisibilă și nu poate fi luată în considerație.

Că, într'adevăr, nu se poate concepe o cerere fără interes din partea acelui care o face, or în speță nu poate existà interes ci numai prejudiciu pentru d-l B. Chiculescu care cere a se substitui celui condamnat la daune; că simpla arătare făcută de oponent și de intervenient că acesta din urmă e proprietarul răspunzător de daune, ar duce dacă ar fi urmată la rezultatul să se substitue în dauna reclamantului o persoană insolvabilă uneia solvabile și să facă astfel iluzoriu dreptul său, și în fine pentru că nu se poate impune reclamantului să facă o probă pe care el nu o cere sau să renunțe la probe pe care el le-a făcut, violându-se regulele stabilite de legiuitor în materie de probe și acțiune judiciară:

In ce privește chestiunea care a format obiectul divergințeì completului de judecată.

Având în vedere că Tribunalul prin sentința opozată a constatat, prin însuș titulatura ziarului incriminat, care arată pe frontispiciul său că e organul partidului liberal din jud. Muscel, că deci aparține ca proprietate acestei organizațiuni politice și constatând în acelaș timp că pe prima pagină a numărului de ziar incriminat se arată cu fotografia respectivă că șef al acestei organizațiuni e d-l C. I. B., l-a obligat pe acesta conf. art. 26 din Constituție să răspundă în această calitate de despăgubiri în solidar cu inculpatul, autor al articolului calomnios.

Având în vedere că în speță fiind vorba de o proprietate intelectuală, adică de proprietatea dreptului de a publicà o anumită gazetă, titular al acestui drept, adică proprietar al gazetei, e acel care o publică; iar dovada acestei proprietăți, creată propriu și originar, iar nu dobândită într'un mod derivat, nu e necesar a se face, — cum se susține într'una din opiniile separate ce au provocat divergența, — prin modurile prevăzute de lege pentru transmisiunea proprietăței, ci se poate face prin orice mijloc de probă, deci și prin prezumpția derivând din titulatura gazetei.

Având în vedere că dealtfel oponentul nu a contestat că ziarul *Viitorul Muscelului* ar aparține ca proprietate grupărei din Muscel a partidului liberal după cum se arată în subtitlu, ci a susținut că această grupare trebue să răspundă direct de despăgubiri; iar nu dânsul ca reprezentant al ei;

Având în vedere că în orice raport juridic, deci și într'un proces, nu pot figurà ca părți, adică ca subiecte de drepturi și obligațiuni, decât persoane fizice sau persoane morale (juridice), recunoscute ca atare de lege.

Având în vedere că în speță gruparea politică căreia îi aparține ziarul incriminat, nu e o persoană juridică de sine stătătoare, — neputând dobândi o asemenea calitate conform legei persoanelor juridice din 5 Februarie 1924, — ci e o simplă asociațiune de fapt, permisă conform art. 29 din Constituție, dar care nu implică dreptul de a figurà în justiție ca subiect de drepturi sau obligațiuni.

Considerând că răspunderea proprietarului ziarului pentru daune, — fie că e privită obiectiv (ob rem), adică ca isvorând în mod necesar din faptul că proprietarul care a creeat ziarul pentru anumite foloase trebue să-i suporte și riscurile daunelor eventuale ce le-ar cauzà, fie privită această responsabilitate subiectiv (ob personam), ca un efect al culpei sale prezumate, — ea nu e decât o aplicație specială a principiului general de drept înscris în art. 1000 civ., după care proprietarul sau posesorul unui lucru oarecare e socotit răspunzător de daunele cauzate de acel lucru, fapta sa fiind calificată de lege ca un quasi-delict.

Considerând că potrivit art. 1003 civ., când quasi-delictul e impuatbil mai multor persoane, aceste persoane sunt ținute solidar pentru despăgubire, iar potrivit art. 1056 civ., codebitorul solidar reprezintă pe ceilalți codebitori în toate actele care pot aveà de efect stingerea sau împuținarea obligației.

Considerând că dacă în speță s'ar privi ziarul ca proprietate a tuturor membrilor partidului liberal din localitate, ar trebui în acest caz socotiți toți codebitorii solidari și existând între ei o reprezentațiune reciprocă, creditorul are dreptul a urmări «ad libitum» pe oricare dintre ei «pro toto», rămânând celui urmărit acțiunea recursorie contra celorlalți codebitori.

Considerând că chiar în ipoteza când proprietatea gazetei nu s'ar privì ca aparţinând grupărei fizice a membrilor partidului, ci organizaţiunei sale abstracte, dânsa nu poate figură în justiţie ca răspunzătoare de daune decât prin persoana concretă şi executabilă a preşedintelui său, care o reprezintă ipso facto, prin însuş calitatea sa de preşedinte; că prin urmare în speţă sub orice ipoteză ne-am pune bine a fost obligat la daune d-l C. I. B., în calitate de preşedinte al organizaţiei partidului liberal din localitate, căreia îi aparţine ziarul calomniator, deoarece d-sa e singurul în drept a-l reprezentà într'o asemenea situaţie, întrucât e singurul în măsură a face ca despăgubirile la care a fost condamnat, să fie raportate asupra acelei organizaţiuni spre a fi suportate efectiv de dânsa. (Sentinţa No. 871/930. Preşedinte, redactor al sentinţei: *N. Negru).*

TRIB. ORHEI, 11 Martie 1930

Ardeal. Recurs contra încheierilor prin care procesul a fost suspendat pentru conexare cu altă pricină pendinte. Inadmisibilitate.

Potrivit art. 491 pr. civ. ardeleană, dacă apelul este îndreptat contra unei sentinţe parţiale, precum şi dacă înaintea primei instanţe este în curs o desbatere de completare în sensul art. 409, instanţa de judecată poate chiar din oficiu să dispună suspendarea judecărei apelului până la rămânerea definitivă a sentinţei finale, adică a sentinţei de completare sau până la primirea apelului, înaintat contra unei asemenea hotărîri.

Indiferent însă dacă instanţa de apel a avut sau nu dreptul de a suspendà judecata apelului, în contra acestor hotărîri de suspendare nu se poate face recurs în casaţie, deoarece art. 491 şi 563 pr. civ. ardeleană nu permit deloc părţii interesate ca să uzeze de această cale, mai înainte de a se fi tranşat însuş fondul dreptului litigios.

Potrivit art. 103 din Constituţie, chiar dacă recurentul ar aveà drept de recurs în casare, contra hotărîrei Curţei de Apel pe motiv că rău aceasta a decis suspendarea judecăţei apelului, totuş încă şi în acest caz recursul este inadmisibil, întrucât art. 103 din Constituţie nu-l poate îndritui pe recurent ca să facă decât un singur recurs, odată cu fondul procesului, motivând că în privinţa decretului de amnestie din 1922, faptul nu poate să fie urmărit, nefiind judecat definitiv, după cum se arată mai sus, până la data apariţiei acestui decret, iar în privinţa legei de amnestie din 1929 faptul de asemenea urmează să fie amnestiat, deoarece deşi în speţă este vorba de un furt calificat prevăzut şi pedepsit de art. 310 cod. penal, exceptat prin art. 2 dela beneficiul amnestiei, totuş conform art. 3, faptul fiind comis la data de 12 Iunie 1922, şi până la data de 6 Iunie 1929, când s'a promulgat legea de amnestie neintervenind o hotărîre definitivă, iar intervalul strecurat în acest decurs fiind de şapte ani, contestaţia cată a se vedeà că este întemeiată şi urmează a fi admisă, anulându-se mandatul de arestare No. 14.032 din 1929, emis de Parchetul Orheiu. (Trib. Orheiu, sent. pen. 383 din 11 Martie 1930, Presedinte şi redactor I. Theodoreanu, preşedinte).

OBSERVAŢIE. Soluţiunea adoptată prin sentinţa dată în contestaţiune şi rezumată mai sus este exactă, fiindcă Tribunalul cu ocaziunea primei contestaţiuni, făcute la 27 August 1929, după ce găsise contestaţiunea întemeiată ar fi trebuit să aplice din oficiu amnistia, pe baza art. 3 al legei de amnestie din 6 Iunie 1929, iar nu să dispună comunicarea sentinţei date în lipsă, comunicare care devenise inutilă din moment ce acţiunea publică erà stinsă.

Cum din cauza neaplicărei amnestiei în prima contestaţie s'a ocazionat ulterior o nouă executare a condamnaţiunei, desigur că invocarea amnestiei pe calea celei de a doua contestaţii erà perfect admisibilă. Inalta Curte de casaţie a decis în mod constant că se poate invocà amnestia pe calea contestaţiunei. (Vezi în această privinţă adnotaţiunea d-lui Tr. R. Scriban în *Jurisprudenţa Generală*, 1930 speţa 366 şi adnotaţiunea noastră în *Jurisprudenţa generală*, din 1930, speţa 405).

Observăm însă că, în sentinţa de mai sus, se face vorbire şi de decretul de amnestie 4319 din 14 Octomvrie 1922. Or, acest decret nu erà aplicabil în cazul din speţă, fiindcă amnestia acordată prin zisul decret nu priveşte decât infracţiunile cu caracter politic sau de presă enumerate în art. 1 al decretului, nu şi infracţiunile de drept comun (ordinar), cum este în speţă furtul calificat. Dispoziţiunea din art. 2 al decretului 4319 din 1922, trebue armonizată cu dispoziţiunea articolului 1 din acelaş decret, fiindcă prima dispoziţiune nu arată decât chipul şi limitele în cari va funcţionà cea de a doua. De altfel nici nu se puteà, conform art. 88 din Constituţiune (art. 93 vechea Constituţie) în vigoare la 1922, să se acorde amnestia infracţiunilor de drept comun pe cale de decret regal, M. S. Regele neavând prerogativa de a acordà amnestia decât în materie de infracţiuni politice; ori amnestia din 1922 s'a acordat prin decret regal şi ca atare nu priveşte infracţiunile de drept comun.

Excluzând în speţă beneficiul amnestiei din 1922, soluţiunea Tribunalului Orhei rămâne însă exactă, faptul pentru care fusese condamnat contestatorul beneficiind de amnestia din 6 Iunie 1929, ca fiind săvârşit în condiţiunile cerute de art. 3 al legei de amnestie.

V. DONGOROZ

TRIB. PRAHOVA II, 1 Oct. 1930

Concordat preventiv. Introducerea unei cereri de concordat preventiv, fără plata taxelor, în ziua judecări cererei de faliment, când se dovedeşte reaua credinţă a debitorului, nu atrage suspendarea cererei de faliment. (Art. 40 leg. concord. preventiv).

Din lucrările pregătitoare ale legei asupra concordatului preventiv, din dispoziţiile penale şi economia acestei legi, rezultă că legiuitorul a căutat ca prin creiarea acestei instituţii, să ajute pe comercianţii oneşti, urmărindu-se ajutorarea lor când se stabileşte buna credinţă.

Din elementele de fapt (tergiversarea procesului de faliment timp de peste doi ani, introducerea cererei de concordat în ziua fixată pentru faliment, fără a plăti taxele sau a aduce registrele şi a.), rezultă reaua credinţă a debitorului, iar cererea de concordat, apărân dea un mijloc de prelungire a situaţiei sale precare, şi prelungire a procesului pendinte, decât ca o încercare de a-şi lichidà datoriile cu bună credinţă, nu poate duce la suspendarea cererei de faliment, mai cu seamă că nefiind nici taxele plătite, procedura concordatului nu poate fi considerată ca valabil deschisă. (Trib. Prahova S. II-a, sentinţa comercială No. 887 din 1 Octombrie 1930. Recl. E. D. ş. a. cu avoc. Gr. Ivăncianu; pârît M. O. cu av. C. Ceruleanu şi G. Nicodinescu).

OBSERVAŢIE. Tribunalul Prahova a soluţionat o simplă, dar interesantă chestiune de drept comercial, aplicând indirect o sancţiune unui impricinat care nu invocà protecţia legei «civiliter», ci cu rea credinţă.

Faptele sunt simple. După doi ani de tergiversări a unui proces de faliment, la unul din termenele fixate pentru înfăţişare, pârîtul debitor prezintă un certificat că în aceeaş zi a introdus cerere de concordat preventiv, urmând dar ca în conformitate cu art. 40 din această lege, să se suspende procedura falimentului. Tribunalul a respins cererea, constatând în fapt reaua credinţă a acestui comerciant care îl scoate de sub beneficiul legei concordatului preventiv.

In adevăr, expunerea de motive a legei din 1929, arată: «Concordatul preventiv are de scop să evite falimentul comerciantului onest, dar nenorocos, care a pierdut o parte însemnată din activul său...».

Iar mai departe: ajutorarea comercianţilor cari au ajuns în situaţiune dificilă, nu se poate obţine «decât prin luarea tuturor garanţiilor, că măsura concordatului preventiv nu va puteà fi folosită decât de comercianţii oneşti...», de unde nevoia de a luà toate precauţiunile posibile pentru a evità frauda din partea comercianţilor cari ar puteà fi tentaţi să folosească această măsură (concord. prevent. N. A) ca mijloc necorect de a se îmbogăţi în paguba creditorilor săi.

In expunerea de motive a legei modificatoare, din 4 Iulie 1930, se menţine acelaş principiu:

«Credem că comerciantul care va şti că va fi declarat în faliment atunci când Tribunalul îşi va puteà face convingerea că cererea este neserioasă sau condiţiunile legei nu sunt îndeplinite, nu va mai procedà cu atâta uşurinţă la cererea de concordat».

Şi pretutindeni, în lucrările preparatorii, se face menţiune de «comercianţi oneşti», «comerciant de bună credinţă şi fără vină», «comerciant serios», «negustor cinstit» (v. rapoartele către Cameră şi către Senat), învederând limpede că legiuitorul a voit să apere numai pe această categorie de comercianţi.

In al doilea rând, Tribunalul a decis că faptul de a introduce cererea de concordat, fără a plăti şi taxele respective, nu constituie o valabilă deschidere a procedurei concordatului, astfel că şi sub acest aspect, art. 40 nu e aplicabil.

RADU DIMIU
Judecător la Trib. Prahova

CAB. I INSTR. IAŞI, 13 Aug. 1930

Delict politic. Manifestaţie comunistă. Când poate fi considerată ca infracţiune politică? Răspândire de manifeste. Terorism. Ce acte pot fi considerate ca atare?

In caracterizarea delictului politic nu se ţine seamă de simplul fapt al manifestaţiunei, ci trebuie să avem în vedere mobilul, intenţiunea, scopul urmărit, spre a puteà imprimà faptului caracterul de delict politic ori de drept comun.

Mijloace teroriste sunt acelea cari, prin acţiunea lor imediată, produc înspăimântarea mediului şi creiază panică.

Simpla răspândire de manifeste arată pur şi simplu o tendinţă de realizare a unui scop, care nu produce groază momentană, nici turburare imediată, deci mijlocul terorist nu poate fi întrupat în simpla răspândire de manifeste (Jud. instructor: *Tr. R. Scriban.)*

OBSERVAŢIE. Tribunalul Ilfov, prin sentinţa din 8 Iulie 1930, sub preşedinţia d-lui G. Solomonescu, publicată în revista de drept penal şi ştiinţă penitenciară No. 5-6 din 1930, a decis că răspândirea de manifeste constituie un mijloc terorist, fiindcă constituie un îndemn la revoluţiune.

Eu cred că, ideia delictului politic n'o putem trage din fapte, ci din intenţia omului, manifestul putând fi răspândit fie de un copil, fie de un inconştient, fie de un altul fără legătură cu grupul comunist.

Dacă ne-am luà după fapt, ar trebuì să zicem că împărţitorul acesta este delicvent politic, predarea însă a unor manifeste publicului care le citeşte calm, nu poate constituì un mijloc terorist, căci distribuirea unor manifeste nu produce nici o panică imediată.

Mijloc terorist înseamnă împrăştierea teroarei în mediu, utilizarea bombei, revolverului, incendiului, spre a dezorientà, înseamnă ucidere, crimă, spre a cuceri puterea politică.

Tot ce nu e imediat, tot ce nu dă dezordine subită, nu poate fi considerat mijloc terorist.

Scrierile incendiare, aţâţările, instigaţiile cari prind în vulgul nepregătit şi buimăcit de mizerie, sunt fapte cari pot cauzà, în viitor, teroare, dar nu sunt mijloace teroriste, pentrucă nu produc spaimă imediată, ci pregătesc terenul către o imaginară, revoluţiune.

Sunt manifeste cari nu cuprind decât programul partidului comunist, în cari ţi se vorbeşte despre teroarea fiscală, lupta contra fascismului, etc., altele conţin laude la adresa Rusiei sovietice şi a politicei comuniste, arătând că salvarea nu poate venì decât prin revoluţia proletară, invitând muncitorimea să creieze comitete revoluţionare.

Primele manifeste nu conţin nici un fapt penal, ele fiind simple mijloace de propagandă permisă, cele de al doilea însă constituiesc delictul prevăzut de art. 11 modificat, legea liniştei publice. Ele pot aveà caracter politic pentru redactor şi pentru distribuitorul conştient de scopul urmărit. Competenţa, pentru aceştia, aparţine juraţilor, deoarece manifestele nu conţin prin ele însăş ceva terorist.

Sunt revoluţii salvatoare şi revoluţii dăunătoare, prin aceia că conduce omenirea către primitivitatea barbară, bruscând evoluţia lentă sub scutul căreia s'au desvoltat instituţii cari au străbătut calea veacurilor.

Revoluţiile experimentale, ca cea comunistă, produc catastrofe sociale, constând în crime, jafuri şi incendii, sălbăticind lumea şi înăsprind caracterele.

Calea către umanitate o construim prin înobilarea sufletului, nu prin dărâmarea orânduirilor milenare ale societăţei, care se desvoltă normal sub protecţia binefăcătoare a păcei.

Omenirea progresează nu prin bolşevism ci prin cultură umanistă. S'o începem dela copii, cărora să li se infiltreze mila de animale, om, pentru ca viitorul să înlănţuiască popoarele în căldura solidarismului şi fraternităţii morale.

Altruizmul, ajutorul aproapelui, să fie noua religie.

Art. 8 legea liniştei publice, presupune aţâţarea prin scris la comiterea unei crime ori unui delict. Că manifestul sus pomenit poate pregătì răsboiul civil, în care se comit toate neomeniile, se poate, dar legiuitorul vizează aţâţarea directă, nu faptele eventuale cari pot surveni în viitorul îndepărtat.

Manifestele cari nu conţin numai o desvoltare a principiilor comuniste, ci o aţâţare la adresa publicului, au elementele faptului prevăzut de art. 11 modificat l. l. p., pentrucă atari manifeste tind şi pot să provoace agitaţiuni capabile să prezinte un pericol pentru siguranţa Statului. Aici nu are ce căutà ideia delictului politic pentru a smulge judecata din competenţa juraţilor, căci legiuitorul se ocupă numai de faptele cari pot provocà turburări pe cari le consideră delicte de drept comun, justiţiabile de tribunalele ordinare.

Manifestele prin cari se face operă de propagandă nu conţin nimic terorist în ele, oricât de incendiar le-ar fi cuprinsul, e o simplă instigare contra ordinei sociale şi a autorităţilor, asupra cărora privirea marelui public se opreşte cu răceală şi indiferenţă, deci, scrierile anarhice n'au capacitatea de a constituì mijloace teroriste în realizarea unui gând.

Intenţiunea grupului comunist poate să fie politică şi totuş distribuirea manifestelor, ori micile agitaţiuni de stradă a acelora cari n'au legături cu partidul, sunt date în competenţa tribunalelor, cu distincţia din art. 19 l. l. publice.

Un fapt pedepsibil săvârşit prin mijlocirea presei, prin orice fel de scrieri, poate să fie de competenţa juraţilor. Aici e vorba de cel care compune scrierea, de autor, pentrucă simplul distribuitor de manifeste ori ziare comite un fapt cu totul distinct de opera redactorului. Unul e justiţiabil de juraţi, dacă are scopuri politice, celălalt de tribunal. Dacă există colaborare intenţională, unitate de fapt deci între toate părţile, competenţa generală revine juraţilor pe baza principiului că instanţa care judecă faptul grav, va judecà şi pe cel mai puţin grav.

Ce a întrezărit autorul prin fapta sa? Asta trebuie analizat pentru a diferenţià instanţele de judecată; cercetaţi mobilul imediat, mijlocul întrebuinţat, analizaţi voinţa în direcţiunea scopului urmărit şi daţi noţiunii «teroare» adevăratul ei înţeles, căci numai astfel mergem pe căile voite de legiuitor.

Am auzit vorbindu-se că, relativ la comunişti, trebuiesc condamnaţi chiar dacă fapta lor nu intră în text. Enormă monstruozitate şi mare crimă! Mare atentat în contra magistraturei! Rău exemplu! E mai mic pericolul comunist decât sfărâmarea ideei de justiţie. Legea nu pedepseşte pe comunişti ci faptele lor către dezordine. Cum se poate imaginà o asemenea oroare, o astfel de destrăbălare mintală ca să condamni un nevinovat, pe care-l ştii ca atare, tu magistrat? Asemenea învăţături alterează caracterele, distruge temelia păcei sociale şi macină siguranţa Statului, bazată pe justiţie. E o agitaţie spre revoluţie. E o primejdie naţională imediată această denaturare a adevărului şi a dreptăţei, dacă atari condamnări criminale ar există în magistratură, unde trebuiesc suflete mari, culte, crescute în lumina idealismului şi a justiţiei creatoare.

Bruscarea evoluţiei voită de comunism constituie o primejdie socială, dar comunistul nu e numai decât un criminal; el poate fi un rătăcit în oceanul utopiilor politice, de care Lombrozo se ocupă în cărţile lui.

Magistratul care nu vede flacăra ştiinţei şi care nu citeşte operile în legătură cu dreptul penal, săvârşeşte greşeli păgubitoare ordinei morale.

Deformarea conştiinţei profesionale trebuie evitată!

Infiltrarea unor atari idei în sufletele împărţitorilor de dreptate, alterându-li-se conştiinţa, constituie operă de vrăjmaşi ai Statului, clădit pe ordine şi justiţie, căci tind la criminalizarea magistraturei!

TRAIAN R. SCRIBAN
Jude-instructor Trib. Iaşi

II. JURISPRUDENŢA FRANCEZĂ

CASS. CIV., 8 janvier 1929

Obligaţiuni. Neexecutarea contractelor sinalagmatice. Aprecierea suverană a judecătorilor de fond. Prima hotărîre asupra cererei de executare. A doua hotărîre asupra cererei de desfiinţare. Neautoritate de lucru judecat.

Potrivit dispoziţiunilor art. 1184 cod. civ. (art. 1021 cod. rom.), în contractele sinalagmatice, când una din părţi nu îndeplineşte obligaţiunea sa, cealaltă parte poate, după alegerea sa, sau să silească pe cea dintâi la executarea, sau să procedeze la desfiinţarea convenţiunei; ea poate deasemenea, după ce a urmat inutil prima cale, să exercite pe cea de a doua, acţiunea în anulare într'o a doua instanţă.

Aparţine tribunalelor de a căutà, în prevederile contractului şi în intenţiunea părţilor, care este întinderea şi însemnătatea obligaţiunei convenite de către aceia dintre ele, care a lipsit în mod complet sau parţial dela îndeplinire şi de a apreciă suveran dacă anularea trebuie să fie pronunţată.

Ele pot încă, să acorde debitantului un termen spre executare, chiar dacă o primă hotărîre ordonase executarea, ori că il acordase, sau că il respinsese categoric, un termen de graţie.

Nu este violarea principiului autorităţei lucrului judecat din moment ce desfiinţarea contractului nu constituià obiectul primului proces, a cărui soluţionare lăsase neatinsă facultatea de aplicare a art. 1184 cod. civ. (art. 1021 cod. rom.) în toate dispoziţiunile sale. *(Gaz. du Palais*, 14 mars 1929; *Rec. des Sommaires de la Jur. Française*, 1929, No. 5, mai, pag. 487).

OBSERVAŢIE. S'a decis tot astfel de Curtea de Casaţie franceză că în caz de anularea unui contract, aparţine instanţelor de fond de a declarà, printr'o interpretare suverană a convenţiunilor însăş a părţilor şi a intenţiunilor comune, că avantagiile respectiv trase de către contractanţi din executarea contractului, şi susceptibile ca atare de a intrà în socoteala obligaţiunilor lor, nu puteau consistà decât în prestaţiuni în natură sau în bani, constituind o sărăcire pentru una din părţi şi o îmbogăţire pentru cealaltă, în acelaş timp. (Cas.

Civ. req., 18 avril 1905, Sirey 1905, I, 512; Dalloz P., 198, I, 340). Instanţei chemate a se pronunţà asupra acţiunei în anulare aparţine de a evaluà serviciile reciproce pe cari părţile contractante şi le-au făcut în timpul în care contractul a fost executat şi operând compensaţiunea, să reducă, dacă este locul, cuantumul sumei recunoscute ca fiind de restituit. (Cas. Civ., 13 mars 1907, Sirey 1907, I, 321; Dalloz P. 1907, I, 281). La noi s'a decis deasemenea că judecătorul fondului este suveran în aprecierea clauzelor cuprinse într'un contract, aşà încât în materie de arendare, când prin contract, proprietarul a declarat că îşi rezervă o sumă oarecare de pogoane pentru a le împăduri, instanţa de fond pronunţă o hotărîre suverană, când decide că acea declaraţiune a proprietarului, nu erà trecută în contract sub forma unei condiţiuni «sine qua non» a contractului şi că prin urmare, dânsul a putut arendà altuià pogoanele rezervate în loc să le împădurească, fără ca aceasta să poată autorizà pe arendaş de a cere rezilierea contractului întrucât, toate obligaţiunile principale impuse de lege proprietarului fusese îndeplinite de acesta. (Cas. S. I, Dec., 89 din 1895, Hamangiu şi Georgian, Codul Civil adnotat, I, No. 28 sub art. 1021). Desfiinţarea contractului în caz de neexecutare din partea unuia din contractanţi se explică prin aceia că în contractele sinalagmatice obligaţiunile părţilor sunt reciproce între ele şi complimentare, dar şi interesele pendente. Creditorul unei prestaţiuni neexecutate trebuie să se adreseze Justiţiei pentru a obţine desfiinţarea contractului, prin acţiunea numită în rezoluţiune, iar desfiinţarea contractului nu se va operà decât după ce va fi pronunţat-o justiţia. Această rezoluţiune a contractului nu va fi dobândită decât după ce hotărîrea Justiţiei va fi căpătat autoritatea lucrului judecat aşà încât rezoluţiunea pronunţată printr'o hotărîre de primă instanţă nu poate fi operantă decât prin trecerea termenului de apel şi deci dacă pârîtul face apel în termen, drepturile sale nu sunt pierdute decât după pronunţarea instanţei de apel. (C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu, Tratat de Drept Civil Român, II, No. 1331, pag. 882). A doua consecinţă a acestui sistem este că până la rămânerea definitivă a hotărîrei, pârîtul poate înlăturà rezoluţiunea contractului, îndeplinindu-şi obligaţiunea, aşà încât pârîtul este un adevărat arbitru al situaţiunei, dânsul având alegerea sau a lăsà contractul să se desfiinţeze sau de a împiedicà rezoluţiunea, executând obligaţiunea sa.

Rezoluţiunea nu este decât o consecinţă a elementului esenţial de reciprocitate. Ea derivând din natura oneroasă a contractului implică o chestiune de culpă. (M. Cantacuzino, Elementele Dreptului Civil, No. 580, pag. 521).

Rezoluţiunea este complimentul necesar al protecţiunei pe care îl merită contractantul şi după cum observă Colin et Capitant, ea este adesea un remediu mai simplu, mai eficace decât acţiunea în execuţiune îndreptată contra celorlalte părţi. (Colin et Capitant, II, pag. 344). Se ştie că după d. Capitant rezoluţiunea contractului sinalagmatic se explică prin ideia că obligaţiunile uneia din părţi rămânând neexecutate, acelea a celeilalte părţi sunt prin aceasta lipsite de cauză. (Capitant, De la cause des obligations, No. 147). D. Louis Josserand în cea mai recentă operă franceză de drept civil, ne spune că, fie că se introduce această idee de cauză susţinută de d. Capitant, fie că se apelează la echivalenţă, teză desvoltată de d. Maury (La notion d'equivalence, 1920, tome I-er, pag. 264) sau se face apel la intenţiunea probabilă a părţilor, se revine mereu la aceeaş concluzie esenţială, că una din părţi nu trebuie să beneficieze de operaţiune, atunci când cealaltă va fi sacrificată din moment ce una din ele lipseşte legei contractuale, cealaltă trebuie să poată să scape la rândul său. (Louis Josserand, Droit Civil Positif Français, tome II-ème, No. 377, pag. 179). După d-sa, se descoperă în fondul teoriei, două idei dominante, două *Standards*, fecunde în consecinţă: 1) Pe de o parte rezoluţiunea contractului intervine în funcţiune de voinţei prezumată a părţilor; ea este interpretativă; 2) pe de alta, rezoluţiunea îmbracă caracterul şi ia însemnătatea unei adevărate sancţiuni a obligaţiunilor contractuale. (Josserand, *op. cit.*, No. 378, pag. 179).

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol. Preş.

CASS. CRIM., 22 février 1929

Curte cu juraţi. Şedinţa cu uşile închise. Inchiderea desbaterilor. Publicitatea şedinţei. Constatarea procesului-verbal. Manifestarea opiniunei juraţilor. Cuvinte străine de acuzare.

Şedinţa cu uşile închise nu poate fi ordonată decât pentru desbateri şi după închiderea lor, şedinţa trebuie urmată în public, în ceeace priveşte îndeplinirea formalităţilor subsecuente.

Observarea acestei regule este dealtfel îndestul stabilită atunci când procesul-verbal menţionează la fine că «şedinţa n'a încetat de a fi publică, afară de partea pentru care închiderea uşilor a fost ordonată».

Pentru ca să fie din partea unui jurat manifestare nelegală de opiniune, trebuie ca vorbele pe cari el să le fi pronunţat în cursul desbaterilor să se refere la subiectul acuzărei şi ele să trateze o hotărîre luată, sau o convingere prematur formată asupra culpabilităţei acuzatului.

Nu prezintă acest caracter vorbirea ţinută de către un jurat, raportându-se la acuzat, în termenii următori: «Dacă ar fi fost un om cinstit, ar fi înapoiat pachetul». *(Gaz. du Palais*, 3-4 mars 1909, *Rec. des Sommaires de la Jur. Française*, 1929, No. 5, Mai, pag. 455).

OBSERVAŢIE. Este interzis oricărui jurat de a-şi manifestà opiniunea sa personală, în cursul desbaterilor, asupra faptului care formează obiectul procesului sau asupra circumstanţelor acestui fapt. O manifestare publică şi prematură este socotită ca o comunicare nelegală interzisă de art. 376 proc. pen. corespunzător art. 353 proc. pen. fr. Aceasta nu este decât o consecinţă a jurământului pe care îl depun juraţii «că nu vor comunicà cu nimeni», jurământ prevăzut de art. 337 proc. pen. (art. 312 proc. pen. fr.). In adevăr, proclamând astfel părerea sa, asupra faptelor sau circumstanţelor cauzei, fie asupra persoanei acuzatului, juratul se pune în comunicare cu publicul şi cu Curtea. Sunt în această privinţă mai multe regule de respectat, determinate de jurisprudenţă. In primul rând comunicarea nu este ilicită decât atunci când ea are de obiect afacerea însăş care este în desbatere, şi procesul-verbal trebuie să menţioneze aceasta. (Cas., 12 sept. 1833 cit. de Faustin Hélie, VII, No. 3421). O a doua regulă este că această comunicare, chiar relativă în afacere, nu intră în termenii legei decât atunci când ea este importantă, de natură decisivă asupra desbaterei, astfel s'a decis că o asemenea manifestare denotă o hotărîre de mai înainte luată şi o opiniune prematur formată asupra culpabilităţei acuzatului. (Cass. Crim., 16 janvier 1873, *Bull. Civ.*, No. 14). O a treia regulă este că, pentru a intrà în termenii legei, comunicarea nu trebuie să fie accidentală dar voluntară din partea juratului. Intră în aceste categorii de manifestare de opiniune interzisă, atunci când juratul indică că pentru el culpabilitatea acuzatului este evidentă şi sigură şi este astfel atunci când preşedintele observând că acuzatul nu s'a servit niciodată de arme de foc, juratul replică: «Totuş el nu şi-a scăpat victima». (Cas. Crim., 18 janv. 1855, Dalloz P., 5 .5 128). Tot aşà când unui jurat arătându-i-se piesele de monetă contrafăcute, el spune: «Ah! Ei le-ar fi făcut mai bine, mai târziu». (Cas. Civ., 21 juillet 1881, *Bull. Civ.*, No. 84). Deasemenea într'o acuzare de infanticid, un jurat strigă în timpul ascultărei unui martor: «Suntem în prezenţa tatălui copilului şi autorului crimei. (Cas. Cr., 12 oct. 1882, *Bull. Civ.*, No. 234). Din contra cuvintele având de obiect numai a sublinià importanţa adusă unei chestiuni puse n'au caracterul unei opiniuni formate asupra culpabilităţei. Astfel dacă un jurat califică de importante chestiunile pe cari le-a pus unui martor aceasta nu poate fi manifestarea opiniunei formată asupra faptelor sau circumstanţelor preoceselor. Tot aşà dacă după întrebarea pusă unui martor, a exclamat juratul: «Este grav». (Cas. Cr., 23 mars 1882). La noi, Inalta Curte de Casaţie S. II-a, a decis că atunci când o parte din juraţi, după ce au prestat jurământul şi juriul s'au format, fără a aşteptà şi apărarea să-şi expună motivele şi probele sale, au declarat că «sunt luminaţi», o asemenea declaraţiune fiind o manifestaţiune de opiniune în public, pentru care judecătorul devine recuzabil, face ca hotărîrea astfel pronunţată să fie casabilă. (Cas. S. II-a, Dec. 1891, *Bul. Cas.*, pag. 1348). Aceeaş Inaltă Curte însă mai târziu, a decis că împrejurarea că un jurat a declarat că Comisiunea cunoaşte faptele procesului, nu implică că juratul şi-a dat părerea în cauză pentru a se puteà face din aceasta un motiv de casare. (Cas. S. II-a, Dec. din 3 August 1906, *Bul. Cas.*, pag. 1307). Credem că ultima părere a Supremei Curţi este mai conformă adevărului, căci deşi se face asemănare între jurat şi judecător nu trebuie omisă puţina pregătire pentru misiunea sa, a celui dintâi, aşà că dacă el, la un moment dat în mod spontan şi sub impresiunea celor auzite, spune că este luminat, aceasta nu înseamnă că este şi convins sau că a convins şi majoritatea juriului şi că ascultând şi probele şi cuvântul apărărei — desbaterile nefiind închise — n'ar mai puteà fi luminat şi în alt sens şi convins definitiv în acest sens să se pronunţe cum trebuià. Nu se poate şi este exagerat credem, ca printr'o întrerupere intempestivă a unui sau chiar unora juraţi mai impulsivi, să se caseze o deciziune, când din nimic nu rezultă valoarea şi însemnătatea convingerei exprimate şi mai puţin încă durabilitatea ei. Dealtfel, de curând, Suprema Curte a decis că după lege sunt oprite numai acele întreruperi cari sunt de natură a însemnà că prin ele juratul sau judecătorul şi-a dat părerea şi a influenţat pe juraţi în darea verdictului. (Cas. S. II-a, Dec., 6351 din 10 Iulie 1928, citată de Const. G. Rătescu şi N. Pavelescu, *Manualul Curţilor cu Juraţi*, sub art. 376, No. 15). Cu drept cuvânt Inalta noastră Curte, a mai decis că faptul unui jurat de a invità pe acuzat a-şi mărturisì crima, nu implică din partea juratului o pronunţare mai dinainte asupra culpabilităţei lui, ci prin aceia juratul nu face decât să-şi exercite dreptul de judecător pentru descoperirea adevărului. (Const. G. Rătescu şi N. Pavelescu, *op.* şi *loco cit.*, No. 16; Cas. S. II-a, decizia din 24 Iunie 1910). Nu vom insistà asupra faptelor asupra cărora jurisprudenţa s'a pronunţat că au caracterul de manifestare de opiniune, sau n'au acest caracter, jurisprudenţa Inaltei Curţi, mai ales franceze fiind foarte bogată. Vom spune numai că în afară de cuvintele ce pronunţă, un jurat îşi poate manifestà părerea sa prin atitudinea ce ia, de ex. aplaudând cuvintele pronunţate de altă parsoană. (Cas. Crim., 8 juin 1894, *Bull. Cr.*, pag. 234; 29 août 1912, *Bull. Cr.*, No. 468). Din contra nu se poate vedeà o manifestare de opiniune din partea unui jurat care s'a mărginit a cere o măsură de poliţie preşedintelui, spre ex. a se separà 2 acuzaţi, din care unul păreà că exercità o prea mare influenţă asupra celuilalt. (Cas. Cr., 6 février 1840, Sirey 40, I, 654). Relativ la depunerile martorilor, s'a judecat că nu este manifestare de opiniune în observarea făcută de jurat martorului asupra atitudinei acuzatului în momentul pertractărei crimei. (Cas. Crim., 8 oct. 1840, Sirey, 40, I, 100). Tot aşà, când după depunerea unui martor, un jurat a făcut să se observe că faptul atesta de acest martor şi contestat de acuzat fusese. declarat de către un alt martor, ceeace a provocat o nouă audiere a acestui martor. (Cas. Cr., 5 janvier 1843, citat de Gr. Le Poittevin, II, art. 353 No. 173).

Doctrina este unanimă a decide că dacă juratul a comunicat ilegal sau şi-a manifestat opiniunea, Curtea trebuie să-l excludă, şi dacă nu poate să-l înlocuiască cu un jurat supleant, trebuie să amâne cauza, iar dacă nu amână, deciziunea dată este casabilă. (Cuculi, *Pr. Cr. înaintea Jur.*, No. 218, pag. 82; Faustin Hélie, VII, No. 324. şi 3241; Vidal et Magnol, No. 854, pag. 997, VI-ème éd.; Dumolard, pag. 58; Garrand, IV, No. 1310, I c.; G. Le Poittevin, art. 353, No. 126, 129, 151, 193). Jurisprudenţa a hotărît în acelaş sens şi anume că în momentul chiar când se produce incidentul, juratul care şi-a manifestat opiniunea trebuie să fie exclus şi înlocuit prin un jurat supleant. (Cas. Crim., 19 juillet 1877; Dalloz P., 77, I, 411; Cass. Crim., 19 janv. 1900, Dalloz P. 1900, I, 116.) Dacă juriul n'are jurat supleant, afacerea trebuie să fie amânată în altă sesiune. (Cas. Crim., 12 oct. 1882, *Bull. Crim.*, No. 234; Cass. Crim., 20 auot 1912, Dalloz P., 1913, I, 153 şi nota d-lui Albert Legris). Dacă supleantul poate luà locul juratului exclus, Curtea cu juraţi anulează desbaterile începând cu ultimul act viciat prin manifestarea ilegală a opiniunei şi procedura reluată dela acest act este apoi continuată. (Cas. Cr., 3 mai 1928, *Gaz. du Palais*, 1929.)

In speţa Curţei ce adnotăm cuvintele imputate acuzatului ca fiind din partea sa o manifestare de opiniune, referindu-se la cinstea acuzatului, ele erau străine actului său de acuzare pentru viol şi atentat la pudoare, aşà încât cu drept cuvânt Inalta instanţă franceză neconstatând nici o relaţiune cu fondul afacerei, a respins recursul.

D. COTRUTZ
Judecător de Ocol. Preş.

III. JURISPRUDENŢA ITALIANĂ

CAS. IT., 31 Martie 1930

Inşelăciune [1]). Amăgire. Simple minciuni. Când poate constituì elementul unei înşelăciuni?

O simplă afirmaţiune mincinoasă poate constituì o amăgire în sensul legei penale, oridecâteori datorită circumstanţelor, timpului şi locului în care s'a produs, ar fi fost aptă de a induce în eroare pe orice persoană înzestrată cu o inteligenţă şi o băgare de seamă obişnuită. (Cas. pen. italiană, dec. 31 Martie 1930, după «La Giustizia Penale», 1930, coloana 1188 No. 348).

OBSERVAŢIE. Cu privire la simplele minciuni, profesorul Manzini în a doua ediţiune a tratatului său de drept penal, face următoarele distincţiuni: In primul rând separă cazul celui ce aveà îndatorirea juridică de a spune adevărul persoanei pe care a minţit-o, de cazul celui ce nu aveà o astfel de îndatorire juridică. In primul caz, există întotdeauna o amăgire aptă de a integrà delictul de înşelăciune.

In a doua ipoteză, când cel ce a minţit nu aveà îndatorirea de a spune adevărul, prof. Manzini face următoarea subdivizare: Dacă minciuna este defensivă, adică determinată de nevoia de a ascunde ceva dăunător propriilor interese ale celui ce minte, atunci nu avem o amăgire care să conducă la delictul de înşelăciune, fiindcă nimeni nu e obligat să spună adevărul în dauna sa atunci când nu este îndatorat să o facă. Dacă dimpotrivă minciuna este ofensivă (agresivă), adică e determinată de intenţiunea de a produce altuia o pagubă inducându-l în eroare, atunci ea constituie o amăgire aptă de a integrà delictul de înşelăciune. (Trattato di diritto penale, ediţ. 2, vol. VIII, pag. 329).

Noi socotim aceste distincţiuni abstracte şi aprioristice ca puţin corespunzătoare conceptului amăgirei din delictul de înşelăciune.

In primul rând ideia de obligaţiune juridică de a spune adevărul este specios folosită. Dacă prin această obligaţiune juridică se înţelege o îndatorire impusă şi sancţionată de lege, apoi atunci această obligaţiune în materie de raporturi patrimoniale este impusă general, fără distingeri, de însăş legea penală prin sancţionarea înşelăciunei; înşelăciunea nefiind decât contravenirea dela această obligaţiune de a nu cauzà altuia un prejudiciu patrimonial prin amăgire.

Dacă însă prin această obligaţiune juridică de a nu minţi, se înţelege o îndatorire juridică derivată din calitatea celui ce minte, atunci nicăeri nu vom găsi o atare îndatorire funcţionând altfel, decât cea derivând din conceptul delictului de înşelăciune, ci absolut la fel ca de pildă în falsul intelectual, mărturia mincinoasă, sperjur, etc., şi deci orice corelaţiune între îndatorirea de a spune adevărul impusă de textele cari sancţionează falsul, sperjur etc., şi îndatorirea de a nu amăgi sancţionată de textele privitoare la înşelăciune este inacceptabilă, toate aceste îndatoriri funcţionând pe aceeaş treaptă şi cu egală eficienţă juridică.

Deasemeni deosebirea între minciuna defensivă şi agresivă este neconsistentă. Orice minciună este defensivă sau ofensivă după unghiul sub care o privim. Raportată la cel ce va aveà să sufere consecinţele prejudiciabile ale minciunei, aceasta este totdeauna ofensivă, raportată la cel ce va trage profitul, ea devine iarăş întotdeauna defensivă.

Ceeace interesează din punctul de vedere al legei penale nu este atitudinea celui care minte, ci aptitudinea minciunei sale de a surprinde buna credinţă a altuia, făcându-l să consimţă la un act păgubitor.

Socotim deci că orice criteriu aprioric este dăunător justei aplicaţiuni a legei penale în chestiunea ce ne preocupă, chestiune care nu poate fi corect soluţionată decât printr'un examen concret. Oridecâteori judecătorii vor constatà că o minciună, chiar neînsoţită de alte manopere, a fost din cauza circumstanţelor în cari s'a produs, aptă de a amăgi, vom aveà satisfăcut elementul amăgirei necesar pentru existenţa delictului de înşelăciune.

Jurisprudenţa italiană este astăzi constantă în acest sens şi are aprobarea quasi-unanimă a doctrinei. (V. Manzini, *op. cit.*, VIII, pag. 329 nota 2; G. Marciano, «Il titolo decimo del cod. pen.», I, pag. 257; Cas. ital., 1 Febr. 1924 în *Rev. Pen.*, CI, fas. I, pag. 78; Trib. S. M. Capua Vetere, 30 Decemb. 1926 în *Revista Penale*, CV, fas. IV, pag. 378).

VINTILĂ DONGOROZ

CAS. IT. I C., 27 Martie 1929

Societate în nume colectiv. Creditori. Dacă pot cere plata dela asociaţi. Excepţie. Lichidare.

Dispoziţia din art. 106 c. c. în puterea căreia în societăţile în nume colectiv, creditorii societăţii nu pot cere plata dela asociaţi înainte de a fi exercitat acţiunea contra societăţii, nu se aplică când societatea a fost pusă în lichidare.

In speţă, deşi societatea fusese pusă în lichidare, totuş Curtea de Apel, pe motiv că actul de lichidare nu fusese legalmente publicat și pe considerațiunea că art. 106 c. com. impune creditorilor obligațiunea de a se îndreptà întâiu contra societăței, a hotărît că aceștia trebuiau întâiu să acționeze societatea.

---

[1] Vezi asupra simplelor minciuni, adnotaţiunea noastră din *Curierul Judiciar*, n. 22 şi trimeterile făcute acolo.

Casația respinge acest mod de a vedeà, argumentând astfel:

Formalitățile de publicitate sunt edictate în interesul terților, nu al societăței care deci nu se poate prevalà de neîndeplinirea acestei formalități pentru a împiedecà pe terții care luând totuș cunoștință de punerea în lichidare a societăței, au dreptul să procedeze în conformitate cu situațiunea reală juridică a societăței.

Cât despre cel de al doilea argument, Casația consideră inaplicabil art. 106 c. com. la societățile în lichidare, deoarece art. 206, prescriind că creditorii sociali au dreptul de a exercità contra lichidatorului acțiunile derivând din creanțele lor scăzute, până la concurența bunurilor sociale indivize, și contra soților, acțiunea personală pentru responsabilitatea solidară și nelimitată a lor, nu prevede că acțiunea aceasta să fie subordonată celeilalte.

CAS. IT. II C., 12 Martie 1929

Depozit. Depozit neregulat. Titluri date în garanție unei bănci. Modalitate. Transmiterea proprietăței. Efecte. Deschiderea unui cont curent. Compensație. (Foro it. 1929, p. 1265).

Când se încredințează unei bănci titluri de credit pentru garantarea unui împrumut, în condițiuni (neindividualizarea titlurilor, autorizația dată băncei de a se folosi de ele, etc.) din care rezultă intenția de a transferà băncei completa disponibilitate asupra titlurilor, proprietatea lor trece la bancă și deci deponentul nu are decât un drept de creanță pentru o sumă egală cu valoarea lor, plătibilă în monedă de concordat.

Totuș când banca a deschis deponentului un credit sub forma unui cont curent, operează compensația între valoarea titlurilor și partida debitoare a deponentului.

CAS. IT. II C., 27 Maiu 1929

Societate anonimă. Acțiuni. Vărsământ. Registre de comerț. Deliberare. Simulațiune. (Foro it. 1930, p. 225).

Proba că nu s'au efectuat cuvenitele vărsăminte asupra acțiunilor sociale, este admisibilă chiar contra înregistrărilor din registrele comerciale și deliberărilor adunărei.

Odată această probă făcută, societatea poate procedà contra acționarului conf. art. 168 c. com. (170 c. com. rom.).

CAS. IT. S. II C., 27 Iulie 1929

Faliment. Acțiunea revocatorie falimentară. Competență. Tribunalul falimentar. (Foro it. 1929, p. 946).

Pentru a judecà acțiunile revocatorii prevăzute de art. 707 urm. c. com. (724 c. com. rom.), este competinte Tribunalul falimentar, cât timp este pendinte procedura falimentului și această competință încetează din momentul în care sentința de omologare a concordatului rămâne definitivă. Și aceasta chiar față de acțiunile revocatorii în curs de judecată.

Inalta Curte, consideră aceste acțiuni ca derivând din procesul falimentar. E vorba de o competință funcțională, derogând la principiile generale în materie de competință teritorială.

Insă această competință specială, în legătură directă cu procesul falimentar, există atât timp cât acest proces nu e închis.

Prin rămânerea definitivă a sentinței de omologare a concordatului, falitul recapătă disponibilitatea și reprezentanța bunurilor sale, deci dispare massa credală, în interesul căreia funcționează acțiunea revocatorie, iar starea de faliment încetează. Așà fiind, Tribunalul falimentar numai are rațiune de a mai continuà activitatea sa și deci încetează și competința sa specială.

CAS. IT. III C., 6 Iunie 1929

Firme. Nume comercial. Concurență neleală. Dreptul exclusiv la marcă sau la nume comercial. Acțiunea în concurență. Caractere distinctive. Fundamentul acțiunei. Confundarea produselor. Cercetare necesară. (Foro it. 1929, p. 1119).

Pe când în ce privește dreptul de marcă de comerț, acțiunea titularului tinde la apărarea unui drept absolut, în ce privește concurența neleală, apărarea numelui comercial constituie numai mijlocul de a înlăturà o leziune patrimonială injustă, putând derivà din confundarea produselor.

Când e vorba de o concurență neleală, prin întrebuințarea unei determinate denumiri care servește la distingerea unui produs cu renume mondial, cercetarea ce cată a se face, nu trebuie să poarte asupra originei acelei denumiri spre a se vedeà cine are dreptul s'o întrebuințeze, ci asupra faptului dacă în momentul acțiunei în concurență, aceà denumire serveà în industrie ca o indicare generică a unui determinat tip de produs, sau indicà produsul unui determinat fabricant, încât întrebuințarea denumirei de către alții, să producă o confuzie în dauna lui.

APEL MILANO, 8 Iulie 1930

Teatru. Artist liric. Radiodifuziunea spectacolelor. Facultatea impresarului. Drepturile artistului. (Foro it. 1930, p. 56).

In lipsa unei interziceri exprese a artistului, impresarul are dreptul, la radiodifuziunea spectacolului; artistul poate numai să pretindă majorarea remunerației sale, în proporție cu beneficiile realizate de impresar.

OBSERVAȚIE. Aceasta fiind o speță unică în genul ei, merită să insistăm asupra argumentelor de drept și de fapt deduse în fața instanței.

Un celebru cântăreț fusese angajat pentru câteva spectacole lirice.

Impresarul, spre a-și mări beneficiile, a răspândit spectacolul prin radio-emisiune.

Cântărețul a intentat impresarului acțiune în daune-interese pe motiv că nu-l autorizase să emită spectacolul prin radio și că din cauza neredărei perfecte a vocei sale din cauza aparatelor de radio neajunse la perfecție, prin radio-emisiunea vocei sale, faima lui s'a compromis, ceeace ar atrage împuținarea angajamentelor sale importante.

La acest argument s'a răspuns că din contra, deși vocea cântărețului a fost deformată prin emisiunea radiofonică, totuș lumea întreagă a luat cunoștință de aplauzele furtunoase ale publicului din teatru și deci a putut aprecià imensul succes ce l-a repurtat.

In ce privește obiecțiunea că emisiunea radiofonică nu fusese autorizată de cântăreț, s'a răspuns că dacă nu s'a dat o asemenea autorizare expresă, dar nici nu a fost interzisă; mai mult, aparatul de radio-emisiune erà instalat pe scenă în văzul cântărețului și deci dacă acesta ar fi avut intențiunea să se opună radiodifuziunei, ar fi putut foarte ușor s'o împiedice.

Curtea îmbrățișează ultima teză pentru o serie de considerațiuni juridice deduse din principii generale de drept.

Astfel în primul rând afirmă că în dreptul modern nu există contracte stricti juris, căci contractele se execută după echitate, uzuri și lege, cu bună credință, depășindu-se cele strict stipulate în ele.

Radiodifuziunea este o cucerire a științei, de utilitate publică, ceeace a atras în toată lumea generalizarea difuzărei spectacolelor, natural cu reglementarea drepturilor artiștilor teatrali, ceeace s'a discutat și în congresul internațional dela Roma din 1928.

Dar în afară de aceste considerațiuni a interpretà contractul în chestiune după regulile echităței, în lipsa unei clauze exprese contractuale de interzicere a radio-emisiunei, sau a refuzului de a cântà în fața aparatului de radio, în funcțiune, înseamnă un consimțământ tacit la inițiativa luată de impresar.

Singurul drept al cântărețului, erà acela de a cere majorarea remunerației stipulată prin contract, în raport cu importanța operei prestată de el și beneficiile realizate de impresar.

E. CRISTOFOREANU
Doctor în Drept dela Roma. Avocat

PANDECTELE ROMÂNE

PARTEA IV-A

DOCTRINĂ, RECENZII ŞI REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

PROIECTUL DE LEGE ASUPRA TITLURILOR DE CREDIT

Sumar: 1. *Necesitatea elaborărei unei legi speciale asupra titlurilor de credit*; 2. *Raţiunea înscrierei unor dispoziţiuni aplicabile tuturor titlurilor de credit*; 3. *Tendinţa urmată în legiferarea cambiei şi cekului*; 4. *Dispoziţiunile generale asupra diferitelor feluri de titluri de credit*; 5. *Titlurile nominative*; 6. *Titlurile la purtător*; 7. *Titlurile la ordin*; 8. *Cambia*; 9. *Cekul*; 10. *Cekul barat, cekul fără transfert şi cekul în compt*; 11. *Cekul circular şi cekul turistic.*

1. Consiliul Legislativ a dus la bun sfârşit proiectul noului cod comercial, care urmează a fi dat publicităţei spre a primì eventuale observaţiuni din partea acelora care aplică dreptul comercial şi acelora cărora se aplică, pentruca în urmă într'o formă definitivă şi însoţit de o bogată expunere de motive să primească botezul reprezentanţilor naţiunei. Cum această operă de revizuire şi votare va necesità trecerea unui interval de timp destul de mare, d-l ministru al justiţiei a însărcinat secţiunea II-a a Consiliului Legislativ să extragă din proiectul alcătuit dispoziţiunile înscrise pentru titlurile de credit, pentru a formà din acestea o lege specială.

Consiliul Legislativ a revăzut materia titlurilor de credit, însoţind-o de o bogată expunere de motive, iar proiectul a fost predat d-lui ministru al justiţiei.

Elaborarea unei legi speciale asupra titlurilor de credit, se datoreşte deci în primul rând necesităţei unificărei cu un ceas mai de vreme a trei regimuri juridice diferite, cari stânjeneau din această cauză desvoltarea raporturilor comerciale, îngreunând circulaţiunea banilor, creditului, mărfurilor şi productelor. La acest motiv se adaugă inferioritatea tuturor legislaţiunilor aplicabile azi în ţară în materie de titluri de credit, pentrucă cuprind dispoziţiuni cari nu mai corespund rolului important pe care trebuie să-l joace în economia naţională şi internaţională aceste instrumente de credit şi plată.

Elaborarea unei legi speciale asupra acestei materii prezintă însă şi alte puncte de superioritate, cum este acela dedus din sistemul primit în reglementarea materiei comerciale. Noul cod comercial va fi elaborat probabil pe baza sistemului subiectiv, profesional, după care calitatea de comerciant se dobândeşte prin exerciţiul unei profesiuni comerciale, toate actele făcute de comerciant în exerciţiul comerţului său devenind comerciale. In acest sistem şi cambia, nu numai cekul, va fi operaţiune comercială numai atunci când va fi efectuată de un comerciant în exerciţiul profesiunei sale, altfel va rămâne operaţiune civilă.

Existenţa unei legi speciale asupra titlurilor de credit are însă raţiune chiar în cazul păstrărei ca bază a codului a sistemului obiectiv al actelor de comerţ, pentrucă au o aplicaţiune comună atât asupra dreptului comercial, cât şi acelui civil. Acest motiv ar dictà mai bine poate trecerea lor în codul civil, care este marele laborator al regulelor de aplicaţiune asupra întregului drept privat. Elaborarea unei legi speciale prezintă însă unele avantagii. Intr'adevăr, numărul şi varietatea titlurilor de credit au nevoie de o lege care să fie mai uşor modificată pentru a fi pusă în armonie cu practica afacerilor, din care cauză dificultatea de modificare a unui cod prezintă dificultăţi. Practica afacerilor are de asemeni nevoie de reguli de drept uniforme în toate ţările, din cauza naturei internaţionale a comerţului, scop la care răspunde mai bine existenţa unei legi speciale asupra titlurilor de credit. In această materie s'au făcut într'adevăr cele mai mari eforturi spre o internaţionalizare a cambiei şi cekului.

2. Proiectul cuprinde patru titluri: 1. Deosebitele feluri de titluri de credit; 2. Cambia; 3. Cekul; 4. Cekul circular şi turistic.

Trecerea unor reguli aplicabile tuturor titlurilor de credit se datoreşte unei lacune în legislaţiunea noastră şi lipsei unei idei unitare care să cârmuiască dispoziţiunile răzleţe cunoscute. Intr'adevăr, cele câteva norme din codul comercial înscrise pentru acţiuni, obligaţiuni şi acţiuni la purtător sunt insuficiente să reglementeze varietatea titlurilor de credit cari circulă în practică.

Doctrina şi jurisprudenţa, în special cea italiană şi germană, a căutat însă să găsească regulele cele mai bune şi mai simple de care are nevoie practica afacerilor, pentru a satisface circulaţiunea titlurilor de credit. După cum arată expunerea de motive a proiectului de cod comercial, italian din 1925 (pag. 185), «un jurist roman, care printr'o forţă supranaturală ar puteà trăì cu noi viaţa noastră, ar rămâne minunat mai mult de aceasta decât de orice altă noutate, în domeniul drepturilor patrimoniale şi ar recunoaşte în această puternică instituţiune a dreptului modern o fericită aplicare a acelui spirit practic, logic şi solid, care a fost virtutea şi bogăţia Romei».

Proiectul italian din 1922, acel din 1925, acel al conferinţei generale a industriei italiene din 1925 şi proiectul elveţian al obligaţiunilor din 1928 au reglementat materia titlurilor de credit, traducând în litera legei rezultatele la cari au ajuns doctrina şi jurisprudenţa. Redactorii proiectului român s'au inspirat în special din aceste proiecte, fără a neglijà însă bogatul material pe care-l oferă legislaţiunea germană.

3. In reglementarea cambiei şi cekului, s'a ţinut seamă atât de legislaţiunile comerciale azi în vigoare în ţară — cari toate au un isvor de inspiraţie comun, ordonanţa cambială germană —, cât mai ales de lucrările cu caracter internaţional, în vederea unei unificări internaţionale a materiei şi ca o dorinţă a unei înţelegeri mai depline între popoare.

Cambia şi cekul, fiind instrumente de plată şi credit ce trec hotarele unei ţări, au nevoie de reguli juridice identice în toate ţările pentru a face mai uşoară circulaţiunea lor. Din această cauză s'au făcut diferite încercări de reglementări internaţionale, căutându-se atât apropierea dreptului pozitiv al unei ţări de acel al alteia, cât şi curmarea conflictelor de legi cari pot isvorî din diversitatea de legislaţiuni.

Regulamentul, care a servit în ultimul timp tuturor lucrărilor de uniformizare internaţională a cambiei şi cekului, este acel dela Haga din 1912. Asupra lui au purtat discuţiunile Camerei de Comerţ internaţionale, Societăţei Naţiunilor şi Institutului de Drept Internaţional Privat din Roma. In special această din urmă instituţiune şi-a îndreptat toate eforturile pentru apropierea sistemului continental în materie de cambie şi cek, de acel Anglo-Saxon. In elaborarea proiectului român s'a folosit în special observaţiunile Societăţei Naţiunilor făcute asupra regulamentului dela Haga.

4. Cap. I din titlul I cuprinde dispoziţiuni generale asupra deosebitelor feluri de titluri de credit. Din definiţiunea dată unui titlu de credit rezultă: *a)* că documentul are o importanţă hotărîtoare asupra dreptului înscris în el, atât în ce priveşte transmiterea acestui drept cât şi a garanţiilor cuprinse; *b)* că titularul îşi poate valorificà dreptul său numai în limita în care dreptul se află menţionat pe titlu; *c)* că posesorului de bună credinţă nu i se pot opune excepţiunile opozabile posesorilor precedenţi.

Din punct de vedere al circulaţiunei lor, titlurile de credit sunt nominative, la purtător şi la ordin. Emitentul are facultatea să aleagă oricare din aceste forme, iar posesorul nu o va puteà schimbà fără consimţământul emitentului.

Proiectul consideră ca titluri de credit și pe acele cari reprezintă mărfuri sau producte, poliță de încărcare, recipisa de depozit, buletinul de gaj. Circulațiunea lor se va face după legea care reglementează titlul «pentrucă — după cum arată expunerea de motive a proiectului italian din 1922 (pag. 331) — dacă s'ar aplică la aceste titluri reprezentative regulele cari se aplică revendicărei mărfurilor, titlul care le reprezintă ar circulă înzadar în caz de revendicare sau sechestru ale acestora și s'ar întinde o adevărată înșelăciune bunei credințe acelui care le dobândește sau s'ar introduce un obstacol de netrecut circulărei lor plină de încredere».

Debitorul poate opune posesorului titlului numai:

a) Excepțiunile de formă, cari sunt acele referitoare la lipsa elementelor esențiale titlului; *b)* excepțiunile referitoare la lipsa condițiunilor necesare pentru exercitarea acțiunei, cari privesc deci condițiunile de fond; *c)* excepțiunile personale posesorului titlului, deduse deci din operațiunea care a dat naștere titlului.

Articolele care urmează sunt consecința însușirilor titlurilor de credit cari rezultă chiar din definițiunea lor; astfel orice sarcină asupra dreptului încorporat în titlu trebuie să rezulte chiar din titlu; cu dreptul arătat pe titlu se transmit și toate accesoriile lui.

5. Titlurile nominative sunt emise pe numele unei anumite persoane, făcându-se mențiune atât pe titlu, cât și în registrul emitentului. Transmisiunea lor se face prin înscrierea noului titular pe titlu și în registrul emitentului. Noul titular de bună credință care a dobândit astfel titlul, este apărat de revendicarea precedentului proprietar păgubit. Aceleași formalități trebuiesc îndeplinite pentru creiarea unei sarcini reale asupra creanței.

Emitentul va trebuì să îndeplinească transfertul numai după prezentarea titlului și în urma stabilirei identității și capacității de a dispune a titularului.

Proiectul reglementează în urmă transferarea titlului fără concursul titularului, impunând persoanei care cere acest lucru să prezinte odată cu titlul și actul autentificat din care să rezulte dreptul său; convertirea unui titlu nominativ în unul sau mai multe titluri la purtător; diviziunea unui titlu nominativ.

Procedura de amortizare în cazul titlurilor pierdute, sustrase sau distruse, a fost simplificată, pentrucă cel de al treilea, posesor de bună credință, în cele mai multe cazuri, din cauza formalităților cerute cu ocaziunea dobândirei titlului, nu va putea fi păgubit. S'a rezervat însă deținătorului, satisfacerea pe calea dreptului comun a eventualelor drepturi pe care le-ar putea avèà contra acelui care a obținut amortizarea.

6. In materia titlurilor la purtător, proiectul dezvoltă și completează puținele dispozițiuni cuprinse în codul comercial actual.

Subscrierea unui titlu la purtător obligă pe acel care l-a semnat, chiar dacă titlul a intrat în circulațiune fără voința sa, dacă a devenit în urmă incapabil ori după moartea lui. In acest mod proiectul apără pe dobânditorul de bună credință a unui titlu la purtător, ușurând astfel circulațiunea titlului. «Intre apărarea subscriitorului — arată expunerea de motive a proeictului italian din 1925 (pag. 190) — care nu a înțeles să se oblige și care nu a emis titlul și apărarea posesorului care l-a dobândit de bună credință, art. 541 preferă pe acest din urmă și sacrifică pe cel dintâiu».

Titlurile la purtător cari cuprind obligațiunea de a plătì o sumă de bani, din cauza asemănărei lor cu hârtia monedă, vor putea fi puse în circulațiune numai în anumite cazuri stabilite de lege și cu observarea dispozițiunilor referitoare.

Formula art. 58 al. 4 cod comercial român, după care revendicarea titlurilor la purtător pierdute sau furate nu se admite decât contra aceluia care le-a găsit sau furat și contra aceluia care le-a primit cu orice titlu cunoscând vițiul cauzei posesiunei, urmând o practică jurisprudențială, a fost corectată prin proiect. Astfel expresiunea «furate» a fost înlocuită prin «sustrase», lărgindu-se în acest mod sfera de aplicațiune la toate cazurile ivite în practică; deasemeni s'a echivalat cunoștinței vițiului posesiunei și cazurile în care posesorul «ar fi trebuit să-l cunoască».

Procedura de amortizare a titlurilor la purtător a urmat de aproape pe aceà înscrisă pentru titlurile nominative.

Proiectul prevede deasemeni cazul conversiunei unui titlu la purtător într'un titlu nominativ.

7. Proiectul reglementează în bloc cambia, însă trece în partea rezervată titlurilor de credit, câteva dispozițiuni cu o aplicare generală asupra tuturor titlurilor la ordin. Sistemul admis caută să păstreze unitatea tradițională a dreptului cambial.

Titlurile la ordin pot fi transferate prin gir numai când conțin clauza «la ordin». Posesorul de bună credință, care a dobândit titlul printr'o serie neîntreruptă de giruri se consideră proprietarul lui, iar debitorul care îi plătește lui se liberează, afară numai dacă cunoaște sau trebuià să cunoască reaua credință a acestuia în dobândirea titlului.

Din dispozițiunile înscrise pentru cambie, acele referitoare la forma girului și la amortizare, se vor aplìcà și titlurile la ordin.

8. In materie de cambie, s'a păstrat metoda codului comercial român, care reglementează la un loc trata și biletul la ordin; aceasta pe drept cuvânt, fiindcă ambele varietăți de cambie îndeplinesc aceleași funcțiuni în circulațiune, plată și compensațiuni. (Vivante, «Trattato», No. 1023).

Ordinul în producte sau mărfuri n'a mai fost reglementat prin proiect, pentrucă practica comercială nu-l cunoaște.

Modificările de detaliu aduse legislațiunei cambiale actuale sunt numeroase. Vom arătà deci, din cauza caracterului studiului nostru, numai pe cele mai importante.

a) In ce privește mențiunile esențiale ale unei cambii, proiectul cere — spre deosebire de codul actual — mențiunea «bun și aprobat», numai când debitorul nu este comerciant, industrial, plugar, vier, slugă sau lucrător cu mâna, protejând astfel pe neștiutorii de carte;

b) Spre deosebire de codul comercial actual, proiectul admite cambia în alb, cunoscută în practica comercială. In acest mod cambia care conține numai unele din mențiunile esențiale ei, va puteà circulà, fără ca debitorul să poată pretinde că la emisiune cambia a fost necompletă; se realizează astfel o deplină siguranță în circumscripțiunea ei. Cambia va puteà fi completată înainte de prezentarea la plată numai dacă poartă semnătura emitentului sau trăgătorului, suma de plătit și data emisiunei. Complectarea se va puteà face în termen de trei ani dela dată, conform înțelegerei cu emitentul sau trăgătorul. Dacă cambia astfel completată ajunge în mâna unui al treilea de bună credință, înțelegerea cu emitentul sau trăgătorul nu-i mai poate fi opusă acestuia;

c) In ce privește reprezentanța în materie cambială, proiectul prevede că facultatea de a lucrà în numele și pe contul altuia nu cuprinde și pe aceà de a-l obligà cambial: dacă o persoană semnează pe o cambie ca reprezentant, fără a avèà însă această calitate, se obligă personal;

d) Biletul la ordin, pentru a se evità pericolul pierderei sau furtului lui, va puteà fi emis cu clauza «fără transfert» in care caz va fi plătit numai beneficiarului;

e) Proiectul curmă apoi controversa ivită asupra înțelesului cuvintelor girul transferă proprietatea cambiei cu toate drepturile și garanțiile cuprinse în ea, — ipotecă, privilegiu sau gaj —, în sensul că vor trebuì să figureze pe titlu, iar giratarul va fi obligat să îndeplinească formalitățile necesare păstrărei lor;

f) In materie de acceptare, proiectul urmând exemplul regulamentului dela Haga (art. 22), reduce la 6 luni termenul de un an cerut de art. 282 cod com. rom. pentru prezentarea cambiilor cu scadența dela un anumit termen dela vedere; posesorul care nu le-a prezentat la acceptare în acest termen, decade din acțiunea de regres în contra tuturor obligaților. In lipsă de acceptare, proiectul urmând sistemul regulamentului dela Haga (art. 42), dă posesorului dreptul de a uzà de procedura de executare cambială pentru plată; acest sistem diferă deci de acel al codului actual după care în lipsă de acceptare posesorul are dreptul să ceară cauțiune dela giranți și trăgători. (Art. 340).

g) In materie de acceptare prin intervențiune proiectul păstrează atât acceptarea unui indicat la nevoie, cât și aceea prin intervențiunea unui al treilea; aceasta spre deosebire de proiectele italiene care au limitat acceptarea prin intervențiunea numai indicaților la nevoie;

h) In materie de aval proiectul a căutat să perfecționeze dispozițiunile codului actual și să păstreze obligațiunei dătătorului de aval caracterul de obligațiune autonomă;

i) In materie de plată, proiectul menține intervențiunea unui al treilea. Se reglementează apoi acì cazul în care moneda nu are curs legal în țară; aceasta spre deosebire de codul comercial actual care cuprinde dispozițiuni în capitolul rezervat obligațiunilor comerciale;

j) In materie de protest, proiectul dispune că va puteà fi făcut printr'un act separat, scris pe cambie, pe duplicat ori pe o prelungire a acestora;

l) In materie de executare cambială, proiectul arată că executarea poate fi directă sau de regres: directă, atunci când este îndreptată în contra acceptantului, emitentului sau avaliștilor lor; de regres, atunci când este îndreptată în contra oricărui alt obligat. Proiectul reduce apoi prescripțiunea acțiunei directe la 3 ani (art. 70 Haga) și menține sistemul codului actual după care acțiunea de regres este supusă decăderei, iar nu prescripțiunei ca în sistemul admis prin regulamentul dela Haga (art. 70 al. 2 și 3). Păstrarea sistemului codului comercial actual este justificată astfel de proiectul confederațiunei generale a industriei italiene. «Acțiunea de regres rău poate fi disciplinată de instituțiunea prescripțiunei, pentrucă s'ar produce confuziune și incertitudine asupra existenței ei în fiecare caz, prescripțiunea contrarie decadenței fiind supusă întreruperei. (Confederazione generale dell industria italiana, Proposte di Riforma del codice di commercio, pag. 220).

In ce privește exercitarea acțiunei cambiale, proiectul pentru a asigurà procesului cambial o procedură rapidă, dă cambiei puterea unui titlu executoriu. In urma cercetărei îndeplinirei condițiunilor de formă și acelor pentru executare, instanța judecătorească competentă investește cambia cu formula executorie; în caz de respingere a investirei există drept de apel.

Incheerea prin care se admite executarea, va ordonà și efectuarea ei, fiind apoi comunicate debitorilor, Aceștia vor puteà face contestațiune în termen de 5 zile dela comunicare. Contestațiunea suspendă executarea numai în caz de falsitatea semnăturei și lipsa de reprezentanță și întotdeauna în urma depunerei unei cauțiuni; încheierea prin care se suspendă executarea nu este supusă apelului.

In judecata contestațiunei, debitorii pot opune posesorului titlului numai excepțiunile de formă, acele referitoare la lipsa condițiunilor necesare exercitărei acțiunei și excepțiunile personale posesorului titlului; excepțiunile deduse din raporturile personale cu trăgătorul sau cu giranții anteriori pot fi opuse reclamantului numai când transmisiunea titlului a fost urmarea unei înțelegeri frauduloase.

Excepțiunile vor trebuì invocate la prima înfățișare; cele personale trebuiesc dovedite numai prin act scris. In contra sentinței Tribunalului există numai drept de recurs;

m) In materie de duplicate și copii, proiectul a urmat de aproape regulamentul dela Haga, (Art. 63—67);

n) In materie de amortizare s'au completat lacunele existente și s'a accelerat procedura;

o) Urmând apoi exemplul regulamentului dela Haga (art. 74—76), proiectului elvețian și ținând seamă de observațiunile Societăței Națiunilor, proiectul cuprinde unele dispozițiuni pentru conflictul legilor.

9. In materie de cek inovațiunile sunt numeroase. S'au cercetat legile și proiectele cele mai noui pentru a se da cekului o reglementare cât mai completă, în armonie cu natura sa juridică și funcțiunea sa economică, care face din cek numai mijloc pentru plata diferențelor.

Proiectul urmând în acest sens cele mai noui tendințe, dispune că se vor puteà trage cekuri numai asupra bancherilor, principiu corespunzător naturei juridice a cekului de instrument de plată. Cekul va puteà fi însă emis ca și după codul comercial actual, numai în măsura sumelor pe cari trăgătorul le are disponibile la tras în momentul emisiunei.

Pentru emiterea cekului nu este necesară o convențiune prealabilă cu trasul prin care s'ar autorizà tragerea. Această dispozițiune a fost sugerată de Institutul Internațional Privat din Roma, care arată că întrucât cekul poate fi tras asupra unei persoane având fonduri la dispozițiunea sa, nu mai este necesar și este chiar periculos să se ceară o convențiune după care trasul este obligat să plătească cekul. «Il est evident que la disponibilité dépend d'une opération accomplie avec l'accord du tiré et qu'il est alors superflu de parler de convention expresse ou tacite; et puisque le chèque selon le règlement uniforme, ne peut être tiré que sur des banquiers, le danger qu'une personne quelconque soit continuellement sous la menace d'un chèque pour les sommes desquelles, par exemple, il est le débiteur envers une autre personne, n'existe pas».

După proiect, tragerea cekului implică trecerea proprietăței provizionului existent la tras în patrimoniul beneficiarului și deci acordarea unei acțiuni directe pentru plată posesorului cekului, în contra trasului.; acest sistem a fost primit prin legea franceză din 1926 și are de scop o siguranță mai mare în circulațiunea cekului.

Pentru a curmà controversa care există astăzi asupra sancțiunei mențiunilor esențiale cekului, proiectul dispune că un cek care nu va cuprinde în corpul înscrisului mențiunea «cek», nu va aveà această calitate.

Pentru a păstrà apoi cekului calitatea sa de instrument de plată, proiectul admite numai tragerile la vedere.

Cekul, ca și sub imperiul codului actual, poate fi la ordin sau la purtător.

In materie de gir, spre deosebire de cambie, proiectul nu permite un gir dat de tras, menținând astfel cekului caracterul său de instrument de plată ce nu permite o lungă circulațiune.

Spre deosebire de cambie, trăgătorul este garant pentru plată; aceasta ca o consecință a dispozițiunei după care trăgătorul nu poate emite un cek decât în limita sumelor disponibile la tras.

Plata cekului va puteà fi garantată prin aval, care își va găsì utilitatea atunci când va puteà lipsì provizionul sau ar fi insuficient.

Pentruca beneficiarul să nu aibă nici o îndoială asupra existenței provizionului și întrucât instituțiunea acceptărei nu poate fi admisă în această materie, proiectul prevede posibilitatea adeveririi existenței de către tras a provizionului.

Proiectul prevede apoi termenele pentru plata cekului care variază după cum e plătibil în țară sau străinătate; posesorul care lasă să treacă aceste termene, pierde dreptul de regres în contra giranților și emitentului dacă prin trecerea acestor termene suma devine indisponibilă prin fapta trasului.

Un cek emis, nu va puteà fi revocat, până la expirarea termenului de prezentare. Acest principiu a fost admis în legislațiunea celor mai multe State și în proiectul italian din 1925, care arată în expunerea de motive (pag. 202) că prin introducerea lui s'a avut în vedere întărirea în orice moment a încrederii în titlu, garantându-se existența provizionului și a plăței; se face excepțiune numai în caz de amortizare.

Proiectul inspirându-se apoi din proiectul Societăței Națiunilor, dispune că posesorul nu va puteà refuzà o plată parțială; această dispozițiune are în vedere interesul garanților și este în armonie cu dispozițiile dela cambie, după care posesorul cambiei este obligat să primească o plată parțială.

In ce privește suportarea riscurilor cekurilor pierdute, furate sau falsificate, proiectul le face să cadă asupra trasului, fiindcă aceste fapte sunt inerente operațiunilor bancare; când însă trăgătorul este în culpă sau când falsul ori alterarea sunt imputabile lui, trasul se poate îndreptà în contra trăgătorului, orice clauză diferită fiind considerată ca nescrisă.

Procedura de amortizarea cekului, cu mici deosebiri, este aceeaș ca aceea dela cambie.

Proiectul cuprinde apoi câteva dispozițiuni penale, care au de scop garantarea unei trageri regulate a cekului și aceea a onorărei lui la prezentare.

10. Proiectul, urmând o practică comercială universală, tradusă în legislațiunea celor mai multe țări, reglementează apoi cekul barat destinat a garantà plata în mâinile adevăratului proprietar. Bararea poate fi generală când plata cekului poate fi făcută oricărei bănci, ori specială când plata poate fi făcută numai unei anumite bănci; bararea specială nu poate fi transformată în barare generală. Bararea se face prin trasarea a două bare paralel pe fața cekului.

Proiectul introduce apoi cekul «fără transfert» după recomandarea Institutului Internațional de Drept Privat din Roma.

«L'on a cependant observé que — arată în acest sens Institutul — même le chèque barré, ne réussit pas à éviter complètement le danger du vol et qu'il serait convenable de recommander l'introduction du chèque émis ou endossé comme «non négociable» («Not negotiable»), payable seulement à la personne qui l'a reçu avec la dite clause ou à son représentant porteur d'un mandant écrit ou à une banque à laquelle celui qui l'a reçu l'a endossé pour encaissement. Les endossements successifs avec la clause «non négociable» seraient considèdrés comme non écrits».

Proiectul reglementează apoi «cekul în compt» sau «de viriment», după care cekul poate da loc numai unei operațiuni de compt, viriment sau compensațiuni.

11. Proiectul reglementează în urmă cekul circular, care a intrat în practica comercială a multor țări Europene. După această variantă de cek trăgătorul chiar, se obligă a plătì beneficiarului suma arătată în cek la una din sucursalele sale sau la unul din corespondenții săi. Din cauza siguranței pe care o prezintă, cekul circular se apropie foarte mult de rolul pe care-l joacă hârtia monedă.

Pentru a înlăturà pericolul ce l-ar puteà prezintà emiterea de cekuri circulare, proiectul inspirându-se din proiectul italian din 1925 impune anumite condițiuni instituțiunilor bancare care ar voì să emită asemenea cekuri: 1. Un anumit capital; 2. Autorizațiunea unei anumite autorități care va controlà existența capitalului;

Cekul circular va fi emis în limita fondurilor disponibile ale beneficiarului la banca emitentului. Când nu va cuprinde mențiunile arătate, el nu va fi valabil ca cek circular; el se transmite prin gir.

In lipsa prezentărei la plată înlăuntrul termenelor arătate prin proiect, beneficiarul decade din acțiunea de regres.

In afară de aceste dispozițiuni se vor aplicà cekului circular dispozițiunile înscrise pentru cambia la vedere, cekul barat și cekul cu clauza «fără transfert».

Proiectul reglementează apoi cekul turistic care prezintă față de celelalte o superioritate prin aceea că înlătură inconvenientul sustragerei, furtului sau pierderei.

In momentul emisiunei, beneficiarul va pune semnătura sa pe fața anterioară a cekului. In momentul plăței beneficiarul va fi din nou obligat să semneze.

PAUL I. DEMETRESCU
Referent titular la Cons. Legislativ

RESPONSABILITATEA DELICTUALĂ ŞI RESPONSABILITATEA CONTRACTUALĂ

Distincţiunea culpei contractuale şi a culpei delictuale, atât de discutată, a făcut de curând obiectul unui studiu al lui Henri Mazeaud, în *Revue trimestrielle de droit civil* — studiu menit, după umila mea părere, a devenì clasic — pentrucă reprezintă în această materie, în care s'a scris atât, expunerea cea mai completă şi cea mai clară a soluţiunilor utile. Cu toate că întreaga lucrare se elaborează pe necesitatea distincţiunei, autorul este obligat să recunoască, chiar din primele pagini, că o deosebire de natură nu există între cele două categorii de responsabilităţi.

In adevăr, juridiceşte, responsabilitatea este o sursă de obligaţii. Ea reprezintă răspunderea provocată de o greşală, prin care o altă persoană este juridiceşte păgubită; răspundere din care naşte obligaţiunea de a reparà această daună. Responsabilitatea se întemeiază deci pe o obligaţiune preexistentă, deoarece greşala juridică nu este altceva decât călcarea unei obligaţiuni — neexecutarea unei datorii. Acest lucru este adevărat atât pentru culpa delictuală cât şi pentru culpa contractuală. In adevăr, teoria atât de cunoscută a d-lui Planiol, care susţine că delictul civil are la bază o obligaţiune preexistentă, nu poate fi dărâmată pe consideraţiuni teoretice; ea poate fi cel mult înlăturată ca lipsită de utilitate practică, fiind incapabilă să ne dea un criteriu precis pentru a cunoaşte cazurile concrete în cari această obligaţiune preexistentă are loc. Este prin urmare neîndoios că la baza responsabilităţei delictuale întâlnim o obligaţiune preexistentă de a nu comite, prin fapte sau prin abstenţiuni, delicte civile, independent de faptul că această explicaţie nu ne permite o enumerare limitativă a delictelor. Oricare i-ar fi domeniul, responsabilitatea este deci pusă în mişcare de neexecutarea unei obligaţiuni şi dă naştere la rândul ei unei alte obligaţii.

Obligaţiunea preexistentă poate fi contractuală sau delictuală, ea poate naşte din voinţa părţilor sau din aceea a legiuitorului, dar responsabilitatea este independentă de sursa acestei obligaţiuni. Ea nu naşte niciodată din voinţa celui responsabil. Ea este în realitate o sancţiune. In cazul culpei contractuale, obligaţiunea emană din voinţa celui ce se obligă dar obligaţiunea de a reparà daunele ce rezultă din neexecutarea primei obligaţiuni, este în afară şi se exercită în contra acestei voinţe. «Ces deux obligations succéssives sont, zice d-l Mazeaud, au moins théoriquement, bien distinctes l'une de l'autre, car si la première naît de la volonté commune des parties, l'autre existe en dehors d'elles; c'est malgré lui que celui qui n'exécute pas devient débiteur des dommages intérêts, c'est contre son gré qu'il est obligé de réparer le préjudice subi». Credem, în adevăr că sancţiunea nu este o rezultantă a autonomiei de voinţă, ci decurge din contra din principiul securităţei sociale. Acesta impune necesitatea stabilităţei şi se opune posibilităţilor de schimbare ale voinţei individuale.

Autorii germani au căutat uneori să întemeieze sancţiunea tot pe principiul autonomiei de voinţă, prin idea autolimitărei (care stă după cum se ştie la baza concepţiilor de Stat ale autorilor de drept public din Germania), demonstrând că voinţa însăş se obligă să nu se schimbe. In realitate, dacă voinţa mea de eri se opune voinţei mele contrarii de astăzi, făcându-mă responsabil de faptele ce decurg din aceasta din urmă, lucrul acesta se explică numai prin faptul că manifestarea mea de voinţă de ieri, s'a separat, prin exteriorizare, de mine, autorul ei — devenind un fenomen social, prin consecinţă obligatoriu — adică, după expresia lui Durkeim — înzestrat cu facultatea de constrângere. Odată născută, această obligaţiune devine identică, din punctul de privire al efectelor ei, cu obligaţiunea izvorîtă din lege. In raporturile responsabilităţei cu obligaţiunea preexistentă nu interesează sursa acestei obligaţiuni, ci conţinutul ei. Pentru a vedeà dacă există greşală, trebuie să ne întrebăm la ce eram obligaţi şi nu în virtutea cărui principiu; concluzia ar fi identitatea de natură a celor două responsabilităţi.

Dreptul englez şi în parte doctrina germană, au avut o viziune clară a situaţiunei teoretice, când au considerat orice inexecutare de obligaţiune ca o responsabilitate delictuală. Teoria aceasta susţine că obligaţiunea se epuizează, dispare, prin neexecutare, pentru a face loc reparaţiei, prin ajutorul daunelor-interese, ca şi cum n'ar fi vorba decât de un delict civil. In măsura în care nu există constrângere pentru executarea în natură a obligaţiunilor, se face încă o concesie autonomiei de voinţă şi posibilităţei ei de schimbare; şi este permis să se retracteze, dar voinţa contrară, care dă naştere refuzului de executare, cauzează un prejudiciu pentrucă loveşte într'un drept câştigat, într'o obligaţiune preexistentă, prejudiciu care angajează responsabilitatea. In această concepţie despăgubirile nu sunt rezultatul direct al actului juridic, ci al faptului ilicit de a-i fi refuzat executarea. In adevăr obligaţiunea de a plătì daune interese n'ar fi un efect dorit de părţile contractante, voinţa juridică fiind îndreptată la facerea actului către executare şi nu către repararea unui prejudiciu cauzat de inexecutare şi voinţa contrară, care se opune dreptului câştigat, fiind mai de grabă pedepsită de către lege, decât confirmată de efectele ce produce. Dreptul a făcut din acest act voluntar de retractare un fapt juridic creator de obligaţiuni, cu alte cuvinte un delict.

D-l Mazeaud pare că ajunge la aceeaş soluţie dar consideră totuş distincţiunea ca practic necesară: «Ainsi, d'une part, les considérations théoriques conduisent à voir dans les responsabilités délictuelles et contractuelles des institutions de même nature: d'autre part, les considérations pratiques amènent à les réglementer dans des chapitres différents». Cu aceste consideraţiuni, d-l Mazeaud păşeşte la delimitarea domeniilor respective ale celor două responsabilităţi. Culpa, care nu loveşte într'o obligaţiune născută din contract este delictuală, spre pildă, responsabilitatea legală, şi extra-contractuală, intră în această categorie.

Pentru a determinà care este responsabilitatea contractuală trebuie să renunţăm la vechile distincţiuni între culpa levis şi culpa lata; ceeace interesează este conţinutul obligaţiunei. Dacă am precizat acest conţinut şi am lămurit la ce anume eram obligat, chestiunea responsabilităţei se simplifică la extrem. Noi credem că şi pe acest tărâm cele două responsabilităţi se întâlnesc, deoarece în cazul culpei delictuale, dificultatea va fi aceeaş, şi anume, determinarea conţinutului obligaţiunei preexistente. Este evident că responsabilitatea este încă contractuală când obligaţiunea neexecutată a fost introdusă în conţinutul contractului nu de voinţa lămurită a părţilor, ci de dispoziţiunile supletive ale legei.

Perioada precontractuală — ne spune d-l Mazeaud — dă naştere unei responsabilităţi delictuale, deoarece nu există încă nici un contract. Toată teoria culpei in contrahendo, elaborată de Ihering, utilă sub imperiul dreptului roman, se prezintă ca un anacronism. In adevăr, dreptul roman nu cunoşteà decât anumite delicte, limitativ enumerate, şi greşelile, comise înainte de încheierea unei convenţiuni, nu puteau fi sancţionate. Astăzi însă în faţa principiului general că orice faptă a omului care prejudiciază pe un altul îi angajează responsabilitatea — culpa precontractuală poate fi pedepsită în baza art. 999 c. c.

In faţa unui contract nul, responsabilitatea este iarăşi delictuală. Quid în cazul anulabilităţei? Concluzia d-lui Mazeaud este că ne găsim şi în această ipoteză în faţa unei culpe delictuale. Dar cu toate eforturile pe care le face d-sa, această soluţiune nu cadrează cu teoria nulităţilor relative. Pare dealtfel, deşì părerea sa nu este clar expusă în această privinţă, că d-l Mazeaud nu este străin de unele teorii moderne, cari consideră nulitatea ce naşte din viţiile de consimţimânt ca o nulitate absolută. Célice, în teza sa, despre eroare, Lévy-Ullmann în cursul său de doctorat, au întrezărit această doctrină, expusă în urmă, de colegul meu Eugen Barasch, într'un articol apărut de curând în *Pand. Române*, doctrină după care cauza falsă şi eroarea, ar conduce, prin intermediul doctrinelor noui ale Tribunalelor franceze, referitoare la eroarea determinantă, sau mai precis la eroarea ce poartă asupra cauzei (motivului) determinante, la acelaş rezultat şi anume lipsa completă a oricărui consimţimânt.

In afară de deosebirea ce decurge din quantumul daunelor, care pierde din importanţă în faţa aprecierei suverane a judecătorilor de fond, distincţiunea între cele două responsabilităţi, contractuală şi delictuală, pare că se verifică mai ales în domeniul probelor. D-l Mazeaud zice că creditorul contractual este obligat să dovedească neexecutarea obligaţiunei, pe când cel delictual mai are de probat şi greşala pretinsului delicvent. Ni se pare că această formulă trebuie altfel precizată: In obligaţiunile de a face (cum sunt în genere cele contractuale), creditorul este dator să dovedească obligaţiunea, iar debitorul este acela care trebuie să probeze liberaţiunea, şi aceasta indiferent dacă obligaţiunea este delictuală sau contractuală. Din contra, când obligaţiunea are de obiect o non-facere, creditorului îi incumbă sarcina nu numai de a dovedi existenţa obligaţiunei, dar şi neexecutarea ei, aducând proba faptului care o nesocoteşte. Debitorul nu ar putea fi obligat să-şi dovedească liberaţiunea, pentrucă i s'ar cere proba dificilă a unui fapt negativ. Diferenţa, din punctul de vedere al probei, între cele două responsabilităţi, nu se întâlneşte pe terenul material al obligaţiunei sau al neexecutărei, ci în domeniul moral al greşelei. Creditorul contractual nu este obligat să probeze că inexecutarea angajamentului provine din culpa debitorului; acestuia din urmă îi incumbă sarcina de a arătà cari sunt circumstanţele independente de voinţa sa, cari l-au împiedicat să execute: el trebuie să dovedească forţa majoră, cazul fortuit sau fapta unui terţiu. Din contra, debitorul pe terenul delictual este privilegiat, el se bucură de prezumpţia de nevinovăţie, care trebuie întotdeauna admisă până la proba contrarie, dar care nu poate fi aplicată debitorului contractual, pentrucă acesta şi-a asumat o obligaţiune precisă, a cărei posibilitate de executare a fost mai dinainte cântărită şi este probabil, că numai reaua sa voinţă i-a împiedecat realizarea. Creditorul delictual trebuie deci să probeze vina delicventului. Dar şi această deosebire este atenuată atât prin dispoziţiunile cari prevăd prezumpţii de greşală în materie delictuală (v. art. 1000 şi urm. c. c. r.) forţând pe debitor să probeze, ca şi în cazul culpei contractuale, că nu din greşala sa paguba a fost realizată; cât şi prin extensiunea jurisprudenţială a acestor dispoziţiuni, care reprezintă, mai ales în Franţa, una din cele mai interesante construcţiuni juridice ale forurilor judecătoreşti.

O ultimă chestiune tratată de Henri Mazeaud este aceia a cumulului responsabilităţilor delictuale şi contractuale. In realitate, precizează acest autor, nu este vorba de un cumul ci de o opţiune. Intrebarea care se pune este dacă pentru acelaş fapt creditorul poate să aibă vreodată alegerea între responsabilitatea delictuală şi aceea contractuală. Problema se poate ivì în practică atunci când creditorul ar aveà interes să invoace responsabilitatea delictului. D-l Mazeaud face (la pag. 646 şi urm.) o enumerare a acestor cazuri.

Evident condiţiunea esenţială este ca fatpul imputabil să fie un delict în afară de stipulaţiile contractului, adică să fie de natură a angajà responsabilitatea cuiva chiar în lipsa oricărui contract. Două ipoteze se pot concepe — sau greşala este în afară de conţinutul contractului — şi atunci totul se reduce la o chestiune de interpretare de voinţă, şi anume aceea de a şti dacă părţile contractante au înţeles să limiteze obligaţiunile lor reciproce la stipulaţiunile convenţiei, interzicându-ţi facultatea de a mai face apel la dispoziţiunile extracontractuale ale legei, sau faptul intră înlăuntrul conţinutului obligaţiunei contractuale. In această ipoteză chestiunea a fost foarte controversată. Citatele contradictorii, atât din jurisprudenţă cât şi din doctrină, făcute de d-l Mazeaud o arată cu prisosinţă. Este însă de presupus că părţile au înţeles regulele delictuale din moment ce au prevăzut în însăş convenţia lor obligaţiunea de care este vorba. Ele au putut astfel în mod conştient să-i limiteze efectele. Rămâne însă un caz când regulele delictuale îşi vor putea totuş găsì aplicarea. Este ipoteza în care pârîtul a acţionat cu rea credinţă. In adevăr, într'un contract partea contractantă poate să-şi asume o obligaţiune şi totuş să-şi excludă responsabilitatea. (V. Mazeaud, pag. 650, notă). Responsabilitatea delictuală este şi ea exclusă (cu toate că jurisprudenţa în materie de clauze de negaranţie pare că a admis în acest caz că responsabilitatea delictuală persistă, considerând astfel că singurul rezultat al clauzelor de negaranţie este o răsturnare a sarcinei referitoare la probă). Dar această excludere are o limită, la care se loveşte de ordinea publică: nimeni nu poate să se declare neresponsabil pentru o faptă caracterizată prin dolul său. Deşì părerea lui Mazeaud nu este precisă, eu cred că, chiar în această ipoteză, clauzele de negaranţie, îşi produc efectul — responsabilitatea contractuală dispare. Dacă în manifestarea mea de voinţă, acceptată de cocontractant, am declarat că nu voiu fi responsabil pentru un anumit fapt, nu pot fi tras la răspundere în virtutea contractului. Dar rămân normele delictuale. Ceeace n'am putut face în contra ordinei publice a fost să înlătur aceste norme. Deasupra şi în contra voinţelor individuale dispoziţiunile referitoare la delicte reprezintă pentru responsabilitate un ultim refugiu, în faţa căruia se sfarmă eforturile relei credinţe, care vrea să fugă de răspunddere.

MIRCEA DURMA
Avocat

UN PROCES LA CURTEA CU JURAŢI DIN BUCUREŞTI

Judecat după principiile şcoalei pozitiviste. Pedeapsa în raport cu periculozitatea delinquentului, iar nu în raport cu delictul comis. Cazul Gh. Niţă, Soare Badea — Iorgu Voiculescu.

Curtea cu Juraţi a judeţului Ilfov (Bucureşti) în ziua de 8 Noemvrie 1929 a judecat un proces de omucidere.

Iată: In comuna Cosoba, judeţul Ilfov, s'a perecut uciderea ţăranului Iorgu Voiculescu, împuşcat pela spate de către Soare Badea. Imediat au fost arestaţi două persoane: ucigaşul Soare Badea şi Gheorghe Gheorghe Niţă zis Ion Gh. Niţă; cel din urmă ca agent provocator.

In cursul cercetărilor, Ion Gh. Niţă, este pus în libertate pe cauţiune materială, iar ucigaşul Soare Badea a fost ţinut un an în prevenţiune, adică n'a fost pus în libertate până la judecarea procesului. Curtea cu Juraţi în ziua de 8 Noemvrie 1929, procedează la judecarea acestui proces, fiind astfel formată: Preşedinte d-l C. M. Ionescu, procuror d-l Zamfirescu; apărarea: d-l Toma Dragu pentru ucigaşul Soare Badea, iar d-l advocat M. Alexandrescu pentru acuzatul Gh. Niţă, autorul moral al crimei.

Procurorul a cerut pentru amândoi acuzaţii pedepse exemplare: pentru ucigaş fiindcă a omorît, pentru al II-lea acuzat Gh. Niţă, fiindcă chiar dacă n'a pus mâna pe armă, totuş el a determinat uciderea. După lungile pledoarii ale advocaţilor apărărei, juraţii se retraseră spre a da verdictul.

Verdictul a produs o pronunţată impresie: ucigaşul, au spus juraţii, nu-i vinovat, dar în schimb al II-lea acuzat — autorul moral, e vinovat. S'a crezut că-i o eroare şi preşedintele Curţei, în virtutea drepturilor ce i le conferă legea, «a invitat plenul juriului să reintre în camera de chibzuire spre a-şi reexaminà răspunsul».

Din nou juraţii aduseră un acelaş răspus.

Curtea cu Juraţi pe temeiul răspunsului judecătorilor populari a condamnat pe autorul moral la 5 ani închisoare şi a achitat de orice pedeapsă pe autorul material al crimei. Solidar, condamnatul şi achitatul, au fost obligaţi să plătească 50.000 lei despăgubiri civile familiei victimei.

* * *

Acesta-i procesul, dela Curtea cu Juraţi din Bucureşti (Ilfov). Soluţionarea lui iese mult din comun, de modul soluţionărei, atâtor procese dela Curţile cu Juraţi din România sau ale altor ţări. S'au văzut cazuri când ucigaşul a fost achitat, pe consideraţiunea că, s'a găsit în legitimă apărare, sau că din imprudenţă a comis faptul. Dar excepţional de rar s'au văzut procese la Curtea cu Juraţi — cari să condamne pe autorul moral şi să achite pe autorul material al crimei. In cazul de faţă atât de neaşteptată a fost hotărîrea juraţilor — încât preşedinţele Curţei s'a îndoit dacă nu s'a făcut o eroare, conform legei, invitând pe juraţi a reexaminà răspunsul lor.

Ceeace ne interesează pe noi, din punctul de vedere juridic, al măsurei pedepsei, e dacă principial bine au dat juraţii soluţia în citatul proces. Cu satisfacţie am privit această soluţionare, o spunem dela început. E o judecată dreaptă. Principiul care se pune în sancţionarea ori şi cărui fapt penal, e acela al apărărei sociale în primul rând şi acela al reparărei materiale şi morale pentru victimă şi familia sa. Când Soare Badea a comis omorul — acest omor erà opera lui Gh. Niţă, care îl determinase a-l face.

Gradul de periculozitate se ridică ca un indiciu de criminal — la autorul moral, la Gh. Niţă.

Şcoala pozitivă prin studierea delicventului n'a făcut decât să gradueze periculozitatea agentului. Şi în speţă periculozitatea erà de partea agentului provocator. Curtea cu Juraţi, prin judecătorii ei populari, adică nu prin oameni de drept, a fost călăuzită de principiul pozitivist. Şi acest principiu n'a fost aplicat numai prin a pedepsì pe cel care a prezentat gradul de periculozitate, dar şi în ce priveşte despăgubirea de daune. Şi foarte bine au făcut juraţii, că şi autorul material al crimei a fost obligat ca solidar cu autorul moral să despăgubească familia victimei. Căci, în materie penală cele două acţiuni, acţiunea publică şi cea civilă, chiar dacă ele sunt aproape indivizibile, totuş sunt două probleme separate. Anormalul care a dat foc unui depozit, de pildă, nu va fi el vinovat penaliceşte, însă din averea lui trebueşte să fie despăgubit păgubaşul. La fel şi juraţii — în acest proces au achitat pe Soare Badea, însă l-a obligat ca solidar cu autorul moral, Gh. Niţă, să despăgubească familia victimei.

* * *

Curtea cu Juraţi (Ilfov) din Bucureşti din aceste două puncte de vedere a dat o soluţiune, care corespunde în întregime principiilor şcoalei pozitive. Şi, dacă până acì principial judecătorii populari imitau pe cei ordinari, sunt cazuri când şi cei ordinari pot a se inspirà dela cei populari. Legiuitorul, de sigur va fi şi el atent, de nouile manifestări în justiţie, când va modificà sau schimbà legile penale.

E bine ca justiţia penală să dea pedeapsa în raport direct cu periculozitatea delicventului, iar nu în raport direct cu delictul.

In felul acesta se va servì mai mult apărarea socială şi justiţia umană. Căci, dacă în cazul de faţă s'ar fi procedat contrariu, autorul moral ar fi fost achitat, cum a şi fost pus în libertate pe cauţiune materială înainte de proces, atunci acest individ la care s'a văzut o periculozitate, în scurt timp ar fi exercitat influenţa rea — pe lângă altul, şi o nouă crimă ar fi fost iminentă.

Deşì e vechiu — Cazul Gibson, totuş găsim potrivit a-l discutà şi cu acest prilej. Se ştie că în ziua de 7 Aprilie 1926 Violleta Gibson, de origină engleză — descărcă câteva gloanţe de revolver asupra lui Mussolini, pe când acesta ţineà un discurs la Roma. O mişcare fericită făcù ca Mussolini să fie nelovit, decât numai atins de gloanţele atentatoarei.

După atentat Violetta Gibson fu închisă. Convingerea generală erà că, ea va fi aspru pedepsită. Se ridică marele Enrico Ferri şi-i luă apărarea. Lucrul acesta părù curios; să iei apărarea unei atentatoare la viaţa lui Mussolini şi să pretinzi şi achitarea?

Şi marele savant îşi luă sarcina s'o apere. Apărarea, de sigur erà întemeiată numai pe principiile şcoalei pozitive. Se găsì că Violleta Gibson toată viaţa, până la etatea de 62 ani — a fost o executoare a sugestiilor, fie religioase, fie de altă natură. Concluzia la care ajunse marele Enrico Ferri — fu că ea a săvârşit numai actul material — agentul moral fiind societatea în care Violleta Gibson s'a găsit, pe lângă alte anormalităţi psiho-fizice. Procesul s'a terminat prin achitarea Violletei Gibson.

Dar ar fi de arătat un caz tot interesant, de *«matricid»* şi destul de recent. In oraşul Draguigon la 4 Noemvrie 1929 s'a judecat procesul englezului Richard Corbett, care omorîse pe mama lui. E destul de înfiorător ca să auzi de o crimă, în care copilul îşi omoară un părinte. Richard Corbett, erà nu numai autorul material al crimei — contra mamei lui, ci erà şi autorul moral. La declaraţiile ce i s'au luat el a declarat că a ucis cu intenţie.

Juraţii au achitat însă pe Richard Corbett, pe ucigaşul mamei lui. Dece? Se arătase că, mama lui sufereà, erà bolnavă de atâta vreme şi că, el o omorîse spre a curmà suferinţa. Şi a fost achitat. Nu-i locul ca aici să discutăm dacă, chiar în astfel de cazuri, e bine să ridici viaţa cuiva.

Reţinem faptul: că la un omor premeditat s'a obţinut achitarea.

* * *

Cu aceste exemple revenim iarăş la procesul ce zilele trecute a fost la Curtea cu Juraţi deaici, unde ucigaşul Soare Badea a fost achitat, iar autorul moral Gh. Niţă condamnat. Mai e de spus că, dacă Soare Badea, ucigaşul, a fost achitat, pe adevărul că, a fost un instrument în mâinile lui Gh. Niţă, atunci autorul material al crimei — e influenţabil şi dacă pentru o scădere a lui naturală, de care nu-i vinovat — a fost achitat — ar trebuì, ca în astfel de cazuri — să existe mijloace de supraveghere ca acest achitat să nu sufere şi o altă influenţă, iar mâine să devie iarăş autorul material al altei crime.

Prof. PETRE IONESCU-MUSCEL
Doctor în drept şi Diplomat al Instit. de Criminologie dela Universitatea din Roma. Membru corespondent la «Giustizia Penale Italina»

COMPETENŢA JUDECĂTORULUI DE OCOL IN BASARABIA, IN MATERIE REALĂ IMOBILIARĂ, IN URMA LEGEI DIN 11 IULIE 1929

Competenţa judecătorului de ocol din Basarabia, dela data publicărei Decretului-Lege pentru organizarea instanţelor judecătoreşti, din 6 Octomvrie 1928, a suferit o continuă schimbare, voită sau nu, care a avut consecinţele sale cunoscute de aceì cari au fost însărcinaţi să împartă justiţia în această parte a ţărei, tinzând la început spre o unificare cu legea judecătoriilor de ocoale, din Vechiul Regat; atingând acest deziderat la 1 Iunie 1928, nu a durat însă, decât până la 1 Septemvrie 1929, dată la care s'a produs ruptura pe care o vom relevà mai jos.

Socot necesar pentru evidenţierea acestei situaţiuni, pentru stabilirea competenţei actuale a judecătorului de ocol în Basarabia, în materie reală imobiliară, o expunere a evoluţiei acestei competenţe dela 6 August 1918, data organizărei justiţiei în această provincie şi până astăzi.

Prin art. 29 al. I proc. civilă rusă, competenţa judecătorului de ocol în materie civilă erà de 1000 ruble, în acţiunile provenite din obligaţiuni, oricare ar fi cauza naşterei lor, precum şi pentru cele ce se referă, la drepturi asupra bunurilor mişcătoare şi nemişcătoare.

Art. 2 din Decretul-Lege pentru organizarea instanţelor judecătoreşti din Basarabia No. 2770, din 6 Octomvrie 1918, publicat în *Monit. Oficial* No. 160 din 9 Octomvrie 1918, prevede, că instanţele judecătoreşti din Basarabia, vor aplicà legile în vigoare în această provincie, cu derogările specificate, iar prin art. 19 din acest Decret, competenţa judecătoriilor de pace din întreaga Basarabie, în acţiunile personale şi reale, mobiliare şi imobiliare, precum şi în materie de desdăunări, este până la 3000 lei inclusiv, Decret-Lege modificat prin D. L. No. 3727, din 18 Decemvrie 1918, publicat în *Monit. Oficial* No. 219/918; D. L. No. 527, din 5 Februarie 1919, publicat în *Monitorul Oficial* No. 250/919; D. L. No. 2744, din 2 Februarie 1919, publicat în *Monitorul Oficial* No. 62/919, şi D. L. No. 3406 din 8 August 1919, publicat în *Monitorul Oficial* No. 94/919, în cari competenţa a rămas aceeaş, aşà cum este arătat în art. 19, din ultimul Decret, competenţa identică în cuantumul ei, cu aceà prevăzută, la data de mai sus, de art. 27, L. J. O. din vechiul Regat.

Legea Antonescu din 4 August 1921, modifică art. 27, din L.J.O., fără a se referì şi la disp. art. 29 procedura civilă rusă, care determină competenţa judecătorului de ocol din Basarabia, aşà cum a fost fixată, prin Decretul-Lege de mai sus.

In parlament, Ministrul fiind întrebat, dacă această lege a mărit şi competenţa judecătorului de ocol din Basarabia, a răspuns afirmativ, de unde o serie de hotărîri extrem de variate a judecătoriilor şi Tribunalelor, unele aplicând legea în textul ei, aşà cum a fost votată, altele o completau cu răspunsul Ministrului, aplicând-o în acest sens.

Această situaţiune neclară, a durat până la legea din 9 Iulie 1924, publicată în *Monitorul Oficial* No. 147/924, prin cari. modificându-se competenţa judecătorului de ocol din Basarabia, aşà cum fusese prevăzută de art. 29 pr. civ., rusă, şi art. 15 din Decretul-Lege 3406 din 8 August 1919, publicat în *Monitorul Oficial* No. 94/919, stabileşte că judecătoriile de ocoale din circonscripţia Curţei de Apel Chişinău, sunt competente, de a judecà, în primă şi ultimă instanţă cererile în materie personală şi reală, mobiliară şi imobiliară până la valoarea de 1500 lei inclusiv, capital şi procente, şi cu drept de apel, până la valoarea de 15.000 lei inclusiv, capital şi procente reclamate.

Prin art. 60 din legea privitoare la unificarea unor dispoziţiuni de procedură civilă, şi comercială pentru înlesnirea şi accelerarea judecăţilor înaintea Tribunalelor şi Curţilor de Apel, precum şi unificarea competenţei judecătoriilor, publicată în *Monitorul Oficial* No. 108/925, se modifică art. 1 al legei din 9 Iulie 1924, privitor la competenţa judecătoriilor de ocoale din circonscripţia Curţei de Apel Chişinău, în sensul, că sunt competente să judece în primă şi ultimă instanţă, până la 5000 lei inclusiv, capital şi procente reclamate, şi până la valoarea de 15.000 lei, în primă instanţă, capital şi procente reclamate.

Nu trebuie omis că, mărindu-se competenţa, judecătorul de ocol din circonscripţia Curţei de Apel Chişinău, judecă, atât în materie mobiliară cât şi imobiliară, în primă şi ultimă instanţă, până la valoarea de 5000 lei, şi cu drept de apel dela 5000—15.000 lei, spre o deosebire de ceeace L. J. O. din vechiul Regat, prin art. 33 şi 34, a dat în competenţa acestor instanţe cari în materie imobiliară nu pot hotărì decât în primă instanţă.

Această situațiune a durat dela 15 Sept. 1925, până la 1 Iunie 1928, data aplicărei legei pentru extinderea în Basarabia a unor dispozițiuni din legislația vechiului Regat, publicată în *Monitorul Oficial* No. 77, din 4 Aprilie 1928, unde prin art. 1 al. *e*, se spune că, cu începere dela 1 Iunie 1928. 1928, pe lângă dispozițiunile introduse în Basarabia în vederea unificărei se extinde și legea pentru judecătoriile de ocoale și regulamentul ei, din vechiul Regat, în cari, după art. 33, judecătorii de ocoale judecă, în primă instanță toate acțiunile de revendicare și în genere acțiunile imobiliare, când obiectul acțiunei este un loc fără clădiri sau îmbunătățiri, în întindere de cel mult 10 ha., sau dacă, având clădiri sau îmbunătățiri, n'au o valoare mare de 50.000 lei, așà cum fusese mărită, prin art. 59, al legei din 19 Maiu 1925.

Acest din urmă text, vizând numai cuantumul sumei sau evaluărei de care depinde competența judelui de ocol, nu aduce nici o altă schimbare în celelalte dispozițiuni, cari privesc dreptul de a decide în primă sau altimă instanță, întrucât în partea ultimă arată că, celelalte mențiuni ale art. 27, 31, 33, 34, 39 și 40 din legea din 4 August 1921, rămân neschimbate.

Urmare acestei situațiuni juridice, judecătorul de ocol din Basarabia cu începere dela 1 Iunie 1928, are aceeaș competență ca și judecătorul de ocol din vechiul Regat, cari în cadrul art. 33 L. J. O. judecă numai în primă instanță.

Prin introducerea legei judecătoriilor de ocoale din vechiul Regat, art. 60 din legea din 19 Maiu 1925 a încetat a-și mai avea aplicarea sa și în care, se concretizează o întreagă evoluție legislativă, plină de discuțiuni inutile.

Legea din 11 Maiu 1929, pentru modificarea celei din 19 Maiu 1925, prin art. 66 pare că a ignorat legea din 4 Aprilie 1928, reproducând cu oarecare mici modificări art. 60 al legei pentru unificarea unor dispozițiuni de procedură civilă și comercială, menționând că art. 1 al legei din 9 Iulie 1924, relativ la stabilirea competenței judecătoriilor din circonscripția Curței de Apel Chișinău, se modifică în sensul, ca și cum, această lege ar fi fost aplicabilă în Basarabia după 1 Iunie 1928.

Din cele mai sus expuse reiese în mod evident că o eroare a avut loc, că la un moment dat unitatea de competență a judecătoriilor de ocoale de dincoace și dincolo de Prut erà aceeaș și că dela 1 Septemvrie 1929, ea a încetat.

Partea II-a, titlul I din legea judecătoriilor de ocoale, privitor la competența civilă a acestei instanțe, nu a încetat de a-și aveà aplicabilitatea în Basarabia, chiar în urma legei din 11 Iulie 1929, iar art. 66 din această lege nu privește decât drepturile judecătorului de ocol din Basarabia de a hotărî în primă sau în ultimă instanță, conform art. 1 a legei din 9 Iulie 1924.

Consecința acestei situațiuni este că, judecătorii de ocoale din Basarabia au o competență mai urcată, în cadrul art. 33 și 34 L. J. Oc., putând hotărî până la valoarea de 5000 lei în primă și ultimă instanță și cu drept de apel până la 50.000 lei, în timp, cei din vechiul Regat, în această materie decid numai ca primă instanță.

In expunerea de motive, în raportul Consiliului legislativ și în desbaterile parlamentare, atât la Cameră cât și la Senat, nu se vede ca să se fi relevat situațiunea pe care art. 66 o crează în Basarabia, în raport cu legea din 4 Aprilie 1928.

Dacă modificarea introdusă va aveà sau nu urmări fericite, experiența ne va dovedì, urmând a se ține seamă de dispozițiunile noui introduse prin art. 70 din aceeaș lege al. 6, referitor la depunerea motivelor, în recursurile făcute contra cărților de judecată.

Pentru județele Cahul și Ismail, pendinte de Curtea de Apel din Galați, dispozițiunile legei din 4 Aprilie 1928, au rămas în vigoare, nefiind întru nimic atinse prin art. 66 din legea din 19 Maiu 1929, aceasta reieșind din însuș modul cum textul a fost redactat.

Situațiunea este mai grea pentru județul Hotin, pendinte de Curtea de Apel Cernăuți, pentru care art. 47 din sus citata lege nu este regulator de competență, din cauza diferenței de legislații, care se aplică în acest județ și restul circonscripției Curței.

Am socotit necesar, a relevà cele de mai sus, în scopul elucidărei unei probleme pe care instanțele judecătorești o rezolvă în mod diferit, având credința că aceste rânduri vor avéà influența pe care am urmărit-o, la restabilirea unui adevăr.

ION GR. DIMOFTACHE
Prim-Președinte Trib. Bălți

II. RECENZII

LE DROIT DE CRITIQUE EN MATIÈRE LITTÉRAIRE, DRAMATIQUE ET ARTISTIQUE, par *Max Buteau*. (Sirey, 1930 Paris).

Dreptul de critică este dreptul de a judecà o operă: literară, dramatică, artistică etc., dată publicității. Nu vorbim de critica opiniei publice — critică impersonală și insesizabilă — ci de critica cuprinsă în recenziile jurnalelor și revistelor.

Legenda ne vorbește de tragicul sfârșit al criticului *Zoile*. Pentru motivul că criticase opera lui Omer, Zoile a fost condamnat la moarte de rege, lapidat și crucificat de mulțimea indignată. Lăsăm însă legenda la oparte.

In vechile timpuri ateniene nu se discutà impresia produsă de spectacole. Publicul simțeà o adevărată devoțiune. Critica era deci ignorată. Istoria vorbește că pe timpul lui Hesiod s'a instituit un concurs. Invingătorul primeà o coroană. Judecătorii care au dat coroana au fost primii critici. Ei s'au condus numai de impresii. Deciziunea lor nu a fost motivată. Organizația oficială a criticei s'a născut în teatru. Tribunalul celor 5 judecători a fost o instituție originală, caracteristică geniului grec. Tribunalul celor 5, instalat la spectacole dedeà decizii cu gravitatea unei adevărate Curți de Justiție. Judecătorii prestau jurământ că judecă după dreptate și echitate. La sfârșitul spectacolului el clasau pe poeți și dedeau sentințe. Numai cel dintâi obțineà uu anumit preț. Sentința Tribunalui erà influențată de mulțime. De multeori sentința nu erà decât expresia opiniunei generale. Justiția lor erà însă fragilă. E suficient să anunțăm că între *Sophocle* care prezentase *Ocdip-Rege*, și Philccles Tribunalul celor 5, dădu premiul acestuia din urmă. Cu toate erorile și slăbiciunile sentințelor, Trib. celor 5 conservă în istorie un loc aparte. El a fost expresia pură a cultului poporului.

La Roma, nașterea poeziei și a teatrului, nu a fost atât de spontană ca la Atena. Scena erà lăsată sclavilor și liberaților. Mediul erà puțin favorabil nașterii criticei. La Roma, spre deosebire de Atena, critica liberă în comedii a fost un pericol public. Pentru a înfrânge acest limbaj critic, închisoarea și exilul constituiau măsuri salutare. Se stabilise și o cenzură prealabilă.

Prin 1549 a apărut critica. Critica literară, deabia prin secolul al 17-lea. Critica se făceà mai mult prin cercuri literare. In operile lui *Voltaire*, în enciclopedia și în corespondența lui Diderot sunt cuprinse nenumărate polemici. Secolul al 19-lea a asistat la o adevărată luptă între clasici și romantici. Până în secolul al 19-lea critica nu era decât o operă literară. Nu se născuse ideia de a chemà pe cineva în justiție pentru o critică cuprinsă într'un roman sau peiesă de teatru. Singura armă erà replica, pamfletul. *Molière* răspunde prin piesele sale jucate în teatru, *Racine* prin prefațele sale. Din zi a când critica apăru în jurnal, lupta luă o formă nouă.

Prin legislația din 25 Martie 1822 presa a fost supusă unei legislații speciale. Se reglementà libertatea și se impuneau presei datorii excepționale. Tribunalele au avut de hotărît dacă dispozițiile asupra presei erau aplicabile și criticei. Limitele dreptului de critică, și dreptul de răspuns în materie de critică au fost cele două mari chestiuni cari s'au născut din legile presei 1822 și 1881.

Ce limită are dreptul de critică?

Sub aparența unui elegiu, adesori se ascunde realitatea unei condamnări mai întotdeauna și mai ales în teatru, critica decide de scarta operei. Puterea criticei e și mai redutabilă când ea se exercită asupra unui comedian și mai ales asupra unui debutant. Totuș cu toate scăderile ei, critica a fost admisă. Ea se impune într'un interes cu totul general.

Critica este o consecință naturală a publicității. O carte oferită publicului, este o carte supusă judecății mulțimei. *F. Brunetière* spuneà că autorul unei opere teatrale dând piesa sa scenei teatrale, provoacă publicul. Critica nu este decât un răspuns. Născută din publicitate, critica care a fost un fapt a devenit un drept. Acest drept este sustras legei comune, art. 998 c. c. Critica uzează de dreptul său, actul ei nu este ilicit; deci 998 c. c., devine inaplicabil. Codul penal deasemenea nu este un obstacol, codul penal pedepsește ca difamatorie orice alegație sau imputare a unui fapt care atinge onoarea sau consideraţiunea unei persoane. Cuvântul consideraţiune nu cuprinde în el renumele artistic şi literar. Aşa s'a hotărît.

Dreptul de critică se mărgineşte numai la operă. El nu se întinde asupra persoanei autorului. Acuzaţia adusă unui pictor că a produs o copie drept original sau denunţarea unui autor ca plagiator nu constitue o critică artistică sau literară, ci constitue un atac al bunei credinţe şi al consideraţiei personale. Acest fapt cade sub prevederile legei 29 Iulie 1881 (art. 29), adică constitue o difamaţiune.

Dreptul de a critica se întinde la toate genurile literar, artistic, dramatic.

Au fost în publicistică şi multe atacuri personale. Istoria ne vorbeşte de procesul lui *André Muruille* literat şi autor dramatic, care publicase un violent pamflet contra lui *Alex. Duval* directorul Odeonului. Deasemeni procesul intentat la 1884 de *Jules Janin*, care ţineà foiletonul criticei dramatice din Journal des Debats, contra lui *Felix Pyat* redactor şi girant al jurnalului Reforme, care publicase un articol de o extremă violenţă. Trib. a condamnat pe F. Pyat. Iată deci cum jurisprudenţa preciză domeniul criticei, excluzând atacurile personale pe care le pedepseà ca difamaţiuni. Totuş Trib. corecţional din Beaune judecase în sens contrar, admiţând libertatea completă a criticei literare. Revista *Cote-d'or* examinase în două articole operile scriitorului *Xavier Formeret*; la examenul făcut adăogase însă şi fraza că «autorul pare lipsit de raţiune şi scăpat dintr'un ospiciu de alienaţie». Tribunalul şi Curtea de Apel, condamnară. Casaţia a admis însă recursul şi casà constatând atacuri grave contra lui X. Formeret.

Imputaţiile de plagiat şi interpolaţie au fost deduse şi ele în justiţie.

Plagiatul este faptul de a prezentà sub numele tău o operă care nu este a ta, cu intenţie de a-ţi apropia beneficiile morale şi materiale. Acuzaţia de plagiat deasemeni a dat naştere multor procese. La 1830 *M. Pellet*, decanul advocaţilor din Epinard compuse o carte: *Les classiques et les Romantiques*. Mai târziu *M. Massey* publică cartea sub titlu: *Deux Ecoles* prezentând-o ca original.

Atribuirea unei opere ridicole a dat deasemeni naştere proceselor. Atribuirea, în mod răutăcios — unui autor — a unei opere, în scop de a-l acoperì de ridicol sau de a-i atinge într'un fel reputaţia sa, este o difamaţie? *Chassan* spune că nu constitue o difamaţie, dar faptul dă loc unei acţiuni înadaune pe baza art. 998 c. c. Ce înseamnă însă atribuirea unui autor, a unei scrieri ridicole, dacă nu critica talentului său, sub o formă mai picantă, mai spirituală decât a unui banal examen? Caricatura nu este ea cea mai bună critică? Dacă persoana care a dat publicului o operă, admite critica sub forma tradiţională de ce nu ar admite critica şi sub formă umoristică a pastişului. Această operă nu se poate atribuì unui om care nu a dat publicului nici o scriere.

La 1812. *M. Cubières* imprimase sub numele criticului *Geoffroy* o pretinsă tragedie — *La mort de Caton* — care erà plină de versuri burleşti.

In afară de critica literară, mai există şi o critică dramatică care cuprinde: critica operilor teatrale şi critica jocului artişitilor. Autori şi interpreţi.

Critica operilor dramatice e o ramură a criticei literare. Critica a suferit şi ea legea diviziunei muncii. Foileton literar, dramatic, muzical. Aceasta e o diviziune de fapt căci juridiceşte nu e decât o singură critică. *Urban Gohier* redactor la Cri de Paris, a acuzat pe *Berstein* că piesa sa *Le Bercail* nu erà decât o copie după piesa prinţului rus Soumbatow. Tribunalul a răspuns că acuzaţia de plagiat e o difamaţie. Jurnalistul e în drept desigur să arate analogiile dintre diferite opere, însă el excede limita dreptului când îşi formulează aprecierile sale în termeni cari ating onoarea şi consideraţia. S'a mai pus înaintea Tribunalului şi chestiunea legitimităţei unei dări de seamă teatrale după repetiţie generală. Usajul curent este că darea de seamă nu se poate da decât a doua zi după prima reprezentare, fiindcă înainte de acest moment, piesa nefiind prezentată publicului, ea rămâne proprietate absolută a autorului. O repetiţie este un simplu exerciţiu preparator. Aşà a hotărît Justiţia când a *V. Sardou* a reprezentat *Fedora*, şi jurnalele au publicat comte-rendu după reprezentaţia generală. Deasemeni când s'a jucat Tosca la teaturul Porte St. Martin şi *Gil-Blas* a publicat un compte-rendu chiar în dimineaţa zilei când s'a reprezentat piesa. Când *Matin* a publicat darea de seamă a piesei: «L'affaire des Poisons» s'a decis că o piesă de teatru aparţine autorului şi rămâne proprietatea sa intangibilă, până când se dă prima reprezentare. Deasemeni procesul lui *André Picard* pentru piesa sa; *Le Paux Pas* ziarului *Matin*. Deasemeni procesul lui *Paul Gavault* tot contra ziarului Matin pentru piesa *Le Bonheur de Jacqueline*. *Emil Faguet* a spus însă că repetiţiile generale luase de câtva timp caracterul unor reprezentaţii publice. Jurisprudenţa însă a hotărît că autorul rămâne proprietar până la prima reprezentaţie. S'a întâmplat ca în intervalul dintre reprezentaţia generală şi prima reprezentaţie, *Brieux* să schimbe desnodământul piesei sale *Simone*, iar *Maurice Donay* să suprime un act din *La Patronne*.

Se poate criticà şi interpretarea dată unui rol, calitatea vocei, armonia gesturilor, graţia atitudinilor, cari constituesc talentul unui comedian, cântăreţ sau dansator. Istoria ne vorbeşte de procesul artistei *Pauline de Melin* jurnalului Opinion naţional unde *Sarcey* scrisese că în rolul Andromaca dela Odeon, artista nu avusese nici măcar talentul unei eleve de categoria III. De asemenea procesul tenorului *Alvarez*, jurnalului Comoedie. Dreptul absolut de a criticà talentul artistului, a recunoscut legitimitatea criticei cotidiane.

Statuia, tabloul ca şi o piesă, sau o carte date publicului sunt opere supuse judecăţii şi criticei publicului.

Tribunalele au judecat nu numai chestiunea limitei dreptului de critică, dar şi a chestiunei dreptului de răspuns în materie de critică.

Publicul nu trebuie lăsat dezarmat în faţa jurnalelor. Prin legea presei din 29 Iulie 1881 art. 13 i s'a dat şi acest drept.

La un articol de critică se poate deci răspunde. Presa a încercat ca Justiţia să restrângă dreptul pe care legiuitorul îl creiase absolut. *M. de Flotte* — autorul unei cărţi — la critica ce i se făcuse de jurnalul L'Aviso de Toulon — a trimes un răspuns. Jurnalul a refuzat să-l publice. Justiţia a consacrat însă dreptul de a publicà răspunsul, cu toate că jurnalul susţineà teoria că răspunsul nu este legitim decât în cazul când tinde la repararea unei injurii sau a unei difamaţii. Justiţia însă a răspuns că legea nu face nici o distincţie. Inalta Curte de Casaţie a stabilit că art. 11 nu distinge. Dreptul de inserţiune există deci întotdeauna, cu condiţia numai ca răspunsul să nu fie contra legilor, bunelor moravuri, intereselor terţilor sau onoarei jurnalistului. Presa s'a crezut atinsă în drepturile ei şi toate jurnalele protestară. La 1845 Inalta Curte hotărî la fel menţinându-şi astfel teoria. Rămâne deci stabilit că răspunsul este exerciţiul legitim al dreptului natural al apărărei. Procesul *Jules Lemaitre* şi *Brunetière* readuse problema din nou în discuţie, Jurisprudenţa însă se menţinu. Adnotând această jurisprudenţă. Prof. M. Appleton scrià că renunţarea la drepturi nu se presupune.

Partea trebuie să mai justifice însă şi un interes. Art. 11 admite dreptul la răspuns, oricărei persoane numită sau desemnată într'un jurnal sau scriere periodică. Reclamantul trebuie însă să justifice un interes. Inalta Curte a stabilit, că persoana numită într'un jurnal este singurul judecător al interesului de a răspunde, că nici gerantele nici Tribunalul nu poate refuzà inserţiunea unui răspuns, sub pretext că ar conţine lucruri inutile sau neexacte dacă răspunsul nu cuprinde nimic contra ordinei publice sau bunelor moravuri. Această libertate lăsată autorului răspunsului s'a dovedit, că nu a degenerat niciodată în licenţă.

Condiţiunea ca răspunsul să nu cuprindă nimic contra bunelor moravuri, e o consecinţă a art. 5 c. c. Răspunsul iarăş nu trebuie să cuprindă nimic injurios sau difamatoriu. Girantul însă poate — sub controlul Tribunalului — să refuze inserţiunea unui răspuns care cuprinde pasagii excesive.

Deasemeni răspunsul nu trebuie să conţină nimic contrar intereselor părţilor. Prin terţe se înţeleg persoanele cari sunt complet străine desbaterilor. Libertatea răspunsului nu poate merge însă până acolo ca să-i puie pe toţi în cauză. Exemplul îl găsim în procesul *Paul Iunka* — autorul romanului *La Paroisse Saint Magloire* — şi criticul *Henry Bordeaux*. Acesta afirmase că găsise în roman tendinţe anticlericale şi o apărare a amorului liber. Paul Iunka trimesese un răspuns în care arătà ca şi alţi scriitori — *eJean Blaise* — publicase romane cu aceleaş tendinţe. Numai Tribunalul are dreptul să controleze dacă desemnarea terţilor e sau nu abuzivă.

Depunerea lucrărei în biuroul gazetei constituie mijlocul obişnuit de a provocà critica. Naşte atunci între autor şi editorul jurnalului o convenţie prin care primul supune opera aprecierei criticului şi renunţă dinainte la exercitarea dreptului de răspuns exceptând cazul când critica conţine atacuri personale.

Această teză însă nu se poate susţine, fiindcă ea suprimă pur şi simplu dreptul la răspuns şi atribuie în mod gratuit autorului, o intenţie pe care el nu o are.

Nici o lege omenească nu poate suprimà dreptul de a răspunde. In faţa unei prese libere şi puternice, singura armă de apărare nu este decât răspunsul.

I. BURSĂNESCU
Prim-Preşedinte Trib. Muscel

PARTEA IV-A
DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

DOCTRINA ŞI DOGMATICA PENALĂ IN ROMÂNIA ŞI ŢĂRILE CIVILIZATE

Scrierile lui: 1. *Ion I. Condèescu şi ale d-lor* 2. *Iulian Teodorescu*; 3. *Traian Pop*; 4. *Carol Nesselrode*; 5. *George Solomonescu*; 6. *Const. Zguriadescu*; 7. *Nic. Iorgulescu*; 8. *Toma Dragu*; 9. *I. I. Nedelescu*; 10. *George Maxim.*

PARTEA I-a

I. DREPTUL PENAL IN ROMÂNIA *)

In limba franceză [1]) şi în limba italiană [2]), apoi în limba română [3]), s'a publicat o monografie asupra dreptului penal în România. Acea monografie fusese scrisă, ca alături de amplele studii ale distinşilor penalişti români, să înfăţişeze şi peste frontierele ţărei, o vieaţă de studii penale şi la noi. In acea monografie s'a scris despre clasicii noştri penalişti: Const. Eraclide [4]), C. Costa-Foru [5]) şi despre I. Tanoviceanu, adeptul altei şcoli penale. S'a mai făcut un studiu critic şi asupra proiectului de c. p. din 1928.

Pentru o înţelegere mai bună a scrierilor de drept penal în România, s'a întrebuinţat o împărţire originală a acestor scrieri în trei epoci:

1. Epoca până la a 2-a jumătate a secolului XIX-lea;
2. Epoca dela a 2-a jumătate a sec. XIX-lea şi până la răsboiul cel mare — 1916;
3. Epoca după răsboiu, în care ne găsim.

Pentrucă bibliografia românească e mult mai bogată în studii de drept penal şi ea nu s'a oprit numai la operile lui V. Petreni, Cantilli, C. Costa-Foru, Creţescu, C. Eraclide I. Tanoviceanu [6]), ş. a., e bine a se cunoaşte într'un studiu sintetic şi alte contribuţiuni, cari chiar dacă în parte ar fi susceptibile de critică mai aspră, în totul, aceste studii prezintă o muncă, o năzuinţă de a ajută desvoltarea dreptului penal în ţara noastră. Nu-i o clasare după importanţa lor, a scrierilor despre cari se ocupă acest studiu şi nu înseamnează că, toţi acei cari au scris lucrări răsleţe de drept penal, sunt şi penalişti.

1. ION I. CONDEESCU

Aparţine epocei a II-a din dreptul penal în România, după schiţa noastră. Opera lui de seamă poartă titulatura: *Codice Penal — adnotat şi explicat.* A fost publicată la Bucureşti în anul 1883 şi conţine 276 pagini.

Are o prefaţă din care extragem:

«Este o dorinţă şi trebuinţă general simţită, de un comentariu cât de abreviat, asupra codicelui nostru penal».

«Toţi câţi se ocupă de ştiinţa dreptului, ar găsì o deosebită satisfacere, când ar ceti doctrina imputabilităţei penale după legea noastră, elementele constitutive ale tuturor infracţiunilor şi explicaţiunea textelor din lege care o compun».

Chiar din prefaţă se anunţă că, I. Condèescu s'a ocupat în această lucrare a sa de explicarea codului penal. Ceeace însă explică opera sa, e că-i nu numai o explicare a codului penal, ci şi un studiu comparat între codul nostru şi codul francez, prusian, belgian, precum şi cu arătarea relaţiei ce există între codul penal şi cel civil şi comercial.

De pildă, ocupându-se de art. 306, referitor la furt, Condèescu — începe a face şi istoricul proprietăţei şi ce înseamnează ea în societate şi progres [1]).

«Proprietatea este temelia şi puterea societăţei; iată pentruce legea penală îi dă protecţiunea sa, contra diferitelor atentate.

In diferite moduri se atacă proprietatea; prin fraudă, violenţă, răutate, imprudenţă»

De reţinut tot în această argumentare mai e şi altceva, care recent, în zilele noastre (1928) a făcut obiectul unor grozav de mari desbateri în faţa justiţiei penale, referitor la furtul lucrurilor incorporale şi al celor imobile.

Condèescu la 1883 — în acest studiu, spuse în legătură cu art. 306 din c. p.:

«Lucrurile incorporale nu intră în textul legei, căci nu se pot transmite prin tradiţiune». După Condèescu, de pildă furtul de electricitate — va fi pedepsit?

Mai departe arată:

«Asemenea textul legei nu se referă la lucrurile imobile, căci acestea nu se iau şi nu se pot transportà dela un loc la altul, ele numai se usurpă şi par obiectul unui alt delict, precum strămutarea de hotare, etc.». După cum menţionam, în 1928, o asemenea problemă s'a pus — în procesul de terenuri petrolifere, în cari au pledat dintre marii advocaţi ai ţărei, d-l Istrate Micescu ş. a.

Nu-i necesar a mai arătà opinia lui Condèescu şi asupra altor delicte, crime ori contravenţiuni; destul, e că, această lucrare a sa, a slujit mult justiţiei —, căci cei de astăzi — trebuieşte a o comparà cu operele din acelaş gen, dela 1883, când a apărut. Căci într'o critică, după cum spuneà şi marele critic francez Taine, să se ţină seamă, de locul unde s'a scris opera, de timpul în care s'a scris şi de rassă. Ori, Condèescu a scris această operă într'un loc unde studiul penal, prin situaţiunea noastră istorică erà lăsat în urmă, a scris-o într'o vreme când alte opere mai bune nu erau, decât alte ce astăzi ca şi aceasta, prezintă mare interes d. p. d. v. istoric.

2. IULIAN TEODORESCU

Aci vorbeşte elevul despre profesorul său. Dintre elevii d-lui Profesor Iulian Teodorescu, gândesc că, am fost printre cei mai regulat la cursul d-sale, dintre cei mai nedisciplinaţi, căci de atâtea ori i-am dat de lucru pe la seminarii, dintre cei mai puţini atent cu d-sa, pentrucă de timpuriu îmi luasem alura de reformator, priceput în ale dreptului penal. Am scris, de îndată ce mă reîntorsei în ţară, articole în revistele de drept, în cari apăream emancipat şi chiar pornit contra d-sale. Mai erau şi alţii, cari interpretau asemenea manifestări în defavoarea mea.

Şi aşà — elevul, după cum promiteà încă dela seminariile de odinioară, a apărut ca un ingrat faţă de profesorul ce l-a învăţat în a cunoaşte primele noţiuni de drept penal. Şi m'am cercetat pe mine însumi, dacă-i o ideie preconcepută şi o nedelicateţă, când lupt cu o stare de lucruri, după expresia lui Condèescu, incorporabilă. Apoi, pentru maieştrii şi discipolii în ale dreptului penal — studiul filosofic e ceva aproape curent, căci a analizà fenomenele sufleteşti — e o condiţiune de a reuşi în bună parte — a face o lucrare bună de drept penal. Insfârşit, avusei la Bucureşti pe d-l Iulian Teodorescu, ca profesor de drept penal şi adevărul e că, în mare măsură d-sale îi datorez, înclinarea de a mă specializà în dreptul penal. Am terminat studiul universitar cu teza tot de drept penal: ***Doctrina pozitivă penală***—, cu Enrico Ferri, trecând-o la Universitatea din Roma. Imi aduc bine aminte, cum şi la Roma — chiar în ziua când îmi susţineam teza, am contrazis pe Enrico Ferri, pe singurul din comisiunea de doctorat, dintre cei 12 profesori celebri, ai primei Universităţi italiene. Eu susţineam extinderea determinismului la toate faptele umane, netăgăduind în felul acesta existenţa facultăţei «voinţa», ce ziceam că-i supusă şi ea unor cauze determinante, pe când marele savant, Enrico Ferri, restrângeà determinismul numai pentru faptele penale.

Ca şi la Bucureşti astăzi, în legătură cu d-l Iulian Teodorescu, cu 2 ani în urmă la Roma colegi, dintre cari şi Români îmi arătau scăderile mele şi indelicateţa de a fi contrazis pe cel mai mare criminolog al vremei, pe Enrico Ferri.

Imi păreà rău, dar totuş nu credeam de loc ca, teza mea să fi jignit pe Enrico Ferri. In aceeaş zi, după discuţiunea de mai sus, plecasem în ţară, fără să mai fi văzut pe Enrico Ferri (16 Iulie 1928). După puţin timp, un profesor universitar român de dr. penal îmi spune că, în revista *Scuola Positiva* (ce apare la Milano) a lui Enrico Ferri, a apărut un studiu al meu. Erà un fragment din teza mea de doctorat, pe care Enrico Ferri îl publicase, după acea discuţiune, în celebra sa revistă *Scuola positiva*, referitor la proiectul c. p. român şi doctrinele dela cari s'a inspirat. Au urmat apoi şi alte aprecieri elogioase pentru mine, iar după puţin apăreà în limba română «*Principii di diritto criminale*, în traducerea mea, ultima operă a lui Enrico Ferri.

Am dat o schiţă de cele petrecute, cu marele meu profesor Enrico Ferri, în faţa căruia mi-am arătat o părere contrarie tezei sale, lucru ce n'a fost tradus nici emancipare şi nici indelicaţie. La fel socotesc, e numai o interpretare ce se dă că, d-l Iulian Teodorescu ar fi, cum în cor mi se spune, supărat foc pe mine.

Fiind vorba de un fost al meu profesor, chiar în acest studiu, am făcut o digresiune, spre a se termină cu acel basm: pe cestiuni de credinţe asupra cestiunilor penale om fi deosebiţi, sunt ele rude apropiate cari au păreri contrarii, însă în ceeace priveşte faptul că, d-sa e supărat pe mine,

---

*) Inceputul în *Pand. Rom.* caet. 9, din 1929.

[1]) *Sur le droit Pénal en Roumanie*, 1929 *Astra*, Bucureşti.

[2]) *Sul diritto Penale in Romania* în Rev. *Giustizia Penale*, Roma 8 Oct. 1929.

[3]) Dreptul Penal în România: în *Pandectele Române*, Caet 9 din 1929, pag. 147 şi urm.

[4]) Scrise: *Studii Practice asupra dreptului criminal*, 1865.

[5]) C. Costa-Foru scrise în: *Magasinul Judecătoresc* despre dreptul penal în 1872.

[6]) I. Tanoviceanu în 1912 îşi publică 2 vol. din *Cursul de drept penal*, iar în 1913 publică *Cursul de procedură penală*, 1 vol., în Ed. Socec, Bucureşti.

[1]) Vezi *op. cit.*, pag. 201 şi urm.

etc. — eu n'o cred, deşi numai odată am vorbit cu d-sa, în timp de 2 ani, de când m'am reîntors în ţară.

* * *

D-l Iulian Teodorescu şi-a început studiul dreptului penal în epoca II, după schiţa noastră, şi-l continuă în epoca III-a, în care ne aflăm. Numai despre două lucrări ale d-sale ne ocupăm aci: 1. *Cursul de drept penal şi cel de procedură penală*, predat la Universitatea din Bucureşti, în anul 1923—24, curs litografiat în 1921[1]) şi 2. *Minoritatea în faţa legei penale*, ed. II, din 1928, editată de Alex. Doicescu[2]).

In afară de aceste două lucrări, cari sunt cele mai principale, din ale d-sale — mai sunt şi altele, dintre care se pot cità: *La complicité en législation comparée*, publicată în 1904 şi *Judecătorul ca ofiţer de poliţie judiciară*[3]) publicată la Iaşi în 1909, precum şi o serie de articole publicate, la diverse reviste, iar în ultimul timp în *Revista de drept penal şi ştiinţă Penitenciară.*

I. CURSUL DE DREPT PENAL

Conţine 577 pagini, litografiate, împărţit în două părţi:

a) Partea istorică, filosofică;

b) Partea dogmatică, explicarea codului penal în vigoare.

a) Partea generală Partea istorico-filosofică începe printr'o prelegere referitoare la opera şi vieaţa lui I. Tanoviceanu, despre care se vorbeşte frumos, ca despre cel mai mare penalist al ţărei. In cuvinte cât mai cunoscute, susceptibile de a fi înţelese de începătorii în ale dreptului penal, profesorul intră în fondul materiei. Ce s'ar puteà spune despre un curs? S'ar putea spune că-i bine sau rău informat! Partea filosofico-istorică, prezintă o bogăţie de informaţiuni şi interpretări. Asupra interpretărilor s'ar puteà spune că, ele sunt date în folosul şcoalei clasice şi neo-clasice. Ar putea fi acuzat un profesor că, expune mai mult, spre a influentà, doctrina unei şcoli în dauna altei şcoli; aci nu-i cazul, pentrucă aproape 2/3 din curs, (din partea generală) — se ocupă de conceptul antropologiei criminale (Lombrozo) şi de şcoala pozitivă. Incât, partea istorico-filosofică, e redată bine, fără părtinire şi mai ales e expusă clar, lucru ce poate a şi făcut ca, cursul d-sale, vorbesc din timpul când eram aci student, să fie cel mai populat şi gustat de către studenţi. Nu-i însă un curs complicat, e un curs foarte bine expus şi potrivit studenţilor dela licenţă. Mulţi mi-au spus, (când exprimam această convingere a mea stabilă), că-i o diferenţă enorm de mare între cursul lui Iulian Teodorescu, Tanoviceanu, Carrara; noi mai adăugăm «şi faţă de a lui Enrico Ferri». Dar să ne înţelegem: Tanoviceanu, care e un erudit în materie — are un curs ce-i potrivit studenţilor dela licenţă? Evident că nu! Tanoviceanu are un tratat complet, serios, cel mai bun din ţara noastră, dar care numai studenţilor nu le foloseşte. Atunci când predà cursul, Tanoviceanu nu pretindeà materia toată din cursul publicat (cele 3 vol.).

Dar, Enrico Ferri — se crede vreodată că, la curs veneà cu acele interminabile citate, ce în opera lui le găsim? Nu, veneà cu o simplitate ce impuneà şi prin care numai prin ea se ajunge la abstract. Incât, cursul de care ne ocupăm, partea generală, al d-lui Iulian Teodorescu e destul de potrivit pentru licenţă. Evident, că nu-i un tratat şi atunci, când el va fi publicat sub forma aceasta, de sigur va fi judecat prin altă prismă.

In tot cursul vibrează mult suflet, mai ales acolo unde sunt date note asupra marilor penalişti: Beccaria, Carrara, Lombroso, Ferri. E cevà frumos că, profesorii vorbesc cu admiraţiune de toţi marii penalişti, chiar dacă nu le acceptă în întregime doctrina.

S'ar fi crezut că, de pildă, pozitiviştii, cari se deosebesc fundamental de clasici vor ignorà pe Beccaria ori Carrara.

Cu toate acestea puţini se găsesc chiar printre clasici, cari să fi vorbit ca şeful şcoalei pozitive, ca Enrico Ferri, despre Cesare Beccaria şi Francisco Carrara. Revăzând *Cursul* d-lui Prof. Iulian Teodorescu, unde are pagini elogioase pentru pozitivişti, d-sa care nu-i un adept al şcoalei pozitive, instinctiv ne-am reamintit prelegerea de deschiderea cursului lui Enrico Ferri, la Universitatea din Pisa, din 13 Ianuarie 1890, (publicată în «Archivio giuridico», vol XLIV fasc. 6 şi în «Studii sulla criminalità») cu subiectul: *«Da Cesare Beccaria a Francisco Carrara»*. Şi spune Enrico Ferri că, Beccaria şi Carrara au fost aceia cari au dus la triumf ştiinţa, penală şi umană etc. La 16 Sept. 1899, Enrico Ferri, în jurul comemorării lui Carrara — publică în *Nuova Antologia* un studiu: *Francisco Carrara e l'evoluzione del diritto penale*, în care evidenţiază iarăş opera clasicilor şi arată rolul ce l-au jucat pentru umanitate şi justiţie.

E de relevat că, această admiraţiune, chiar pentru opera adversarilor, a făcut un titlu de cinste omului de ştiinţă. Incât, cu multă împăcare de sine, cursul de care ne ocupăm în partea generală — are accente frumoase pentru toţi acei cari au pus temelia ştiinţei penale şi-o ajută, spre a se desvoltà.

b) ***Partea specială.*** N'are nimic deosebit din cartea didactică, prin care se informează elevul şi se obişnueşte a se deprinde cu lucruri noui lui. Acest sistem de dogmatică juridică foloseşte studentului mai mult, decât acele cursuri magistrale, ce nu introduc în materie pe student şi dela cari te alegi numai cu un discurs frumos, la care ai luat parte, ca la o conferinţă ce n'o înţelegi. Şi multe sunt astfel de cursuri şi tratate!

II. PROCEDURA PENALĂ

Se prezintă mai bine decât cursul de drept penal, deşi are numai 230 pagini. Pe când cursul, în partea generală, are lipsuri, ca acelea de a nu fi fost pus la curent şi cu unele noui tendinţe în dreptul penal, completări ce-i posibil să fi avut loc, anterior anului în care eu am fost student la cursul de drept la Bucureşti, cursul de procedură se prezintă complet. E expus prin arătarea textului din procedură şi printr'o explicaţiune clară, pentru ce s'a ajuns la acel text, ce consideraţiuni istorice s'au avut în vedere şi cum în alte faze, se făceà o asemenea instrucţie, etc.

S'ar puteà cità câtevà fragmente, însă la ce-ar folosi ele, când acest curs nu-i publicat şi se mărgineşte numai pentru studiul studenţilor din an. II licenţă. Cu aceste note trecem la:

III. MINORITATEA IN FAŢA LEGEI PENALE

Am căutat să găsesc şi prima ediţie a acestei lucrări şi trebuieşte să vorbesc numai de ediţia II-a, pe care o am la îndemână. Prima ediţie, după cum arată în prefaţă autorul, a apărut în 1904 şi firesc erà ca, după 24 ani să fi suferit o modificare însemnată. La scurt interval după ed. II-a din *Minoritatea în faţa legei penale*, de d-l Prof. Iulian Teodorescu, a apărut o lucrare de d-l Dr. Carol Nesselrode, la Oradea, intitulată: *Dreptul penal al Minorilor*. După titlu, aceste 2 lucrări pare să trateze acelaş subiect. In altă parte ne ocupăm numai de *Dreptul Penal al Minorilor.*

Despre *Minoritatea în faţa legei penale* într'o dare de seamă a 2 lucrări de d-l De Mauro în *Curierul Judiciar*[1]) am vorbit în treacăt, referindu-ne mai mult la pericolozitate.

Lucrarea aceasta, a d-lui Prof. Iulian Teodorescu, ca primă observaţiune ce i-se poate face, e că-i preà complexă. S'au introdus preà multe chestiuni într'un singur subiect: *Minoritatea în faţa legei penale.*

S'a întrebuinţat preà mult material informativ din America, Anglia, Belgia Franţa şi preà puţin din Italia, care în privinţa «institutelor» pentru minori a făcut mult, deşi n'are într'o aceiaşi măsură case de patronagiu, ca unele State[2]).

D-l *Iulian Teodorescu*, a făcut — dacă se poate zice — un tablou prea colorat al acestei chestiuni, fără a fi întrebuinţat şi culoarea Italiei, ce-ar fi dat un alt aspect lucrării d-sale. Iată:

Minoritatea în faţa legei penale are XVI capitole în care ni-se arată importanţa minorităţei penale d. p. d. v. legislativ, social, statistic. Foarte bine e redată apoi criminalitatea în vechiile legislaţiuni, cu un studiu comparat: dela Hamurabi până în dreptul roman, în dreptul germanic şi în vechile legiuiri româneşti. Din punct de vedere dogmatic şi doctrinal se ocupă amplu de situaţiunea minorilor în codul penal dela 1864. In cap. V, d-sa se ocupă şi de legislaţia germană, belgiană, japoneză şi cea italiană. Se ocupă şi de cea italiană, însă nu ne dezicem, deoarece nu ne preocupăm într'un astfel de studiu, de a află în ce articol din c. p. italian se vorbeşte de minori, ci ceeace ca prevenţiune socială s'a făcut pentru minori.

Partea care se referă la acele jurisprudenţe în legătură cu infractorii minori, are desigur o importanţă mai redusă decât partea unde d-sa arată măsurile educative pentru minori, (vezi pag. 148 şi urm.), ca şi înţelesul pe care trebuieşte a-l aveà măsurile educative, (vezi pag. 155 şi urm.).

Iată:

«E posibil ca omul să se nască cu oarecari tendinţe, cari se vor desvoltà într'un mijloc propice, vor face să producă o impulsiune mai mare; se vor concretizà, ca să zicem astfel, determinând prin aceasta însăş caracterul său, dar tocmai această observaţiune, întăreşte şi mai mult credinţa că, acţiunea educaţiunii mediului, prin exemplul celor ce-l înconjoară, hotăreşte modul său de a fi, d. p. d. v. moral». (Vezi pag. 149).

Pentru susţinerea acestui lucru, d-l Prof. Iulian Teodorescu, citează şi un studiu al lui Felix le Dantec, în care se accentuà că, educaţia poate modificà din înclinările ereditare «L'éducation contre l'hérédité [1])».

---

[1]) *Op. cit.*, 577 pag., format mare.

[2]) *Op. cit.*, 296 pag.

[3]) Cit. de d-sa, cele 2, în cursul predat a univ.

[1]) Din 3 Martie 1929.

[2]) Dealtfel asupra sistemului italian nu s'a insistat nici într'o foarte interesantă conf. despre *«Higena socială a minorilor delinquenţi»*, ţinută de d-l Banu la «Cercul de studii penale» în ziua de 2 Febr. 1930. Am observat că s'a dat atenţiune multă tot «inst.» din America, Belgia, Franţa şi Anglia. E explicabil — deoarece, în privinţa aceasta — acele ţări au o tradiţie lungă; în schimb Italia prin *«Riformatorio per minorenni»*, a dat rezultate mai bune, decât cele prevăzute.

In altă parte [2]) d-sa pune această problemă: «Dacă ar fi să admitem un determinism integral, dacă ar fi inutil să mai încercăm o modificare a naturei omenești, atunci legile penale cu tot cortegiul de pedepse, n'ar mai aveà nici o rațiune; sau ar trebuì să ne întoarcem la noțiunea de răsbunare, fundamentul dreptului de a pedepsì de odinioară, ceeace este imposibil de admis».

Măsurile de siguranță preconizate de d-l Iulian Teodorescu ar fi: «Se pare că, un sistem pretutindeni admis este acela al evitărei contactului minorului cu elemente care ar puteà să-i compromită moralul. Deci separațiunea ar fi mijlocul cel mai indicat...[3]).

Din aceste fragmente se observă teza preconizată de autor. De un singur lucru am fi tentați, să ne legăm: *determinismul integral.* Nici vorbă, d-l Prof. *Iulian Teodorescu,* nu s'a referit la școala pozitivă, pentrucă nici un penalist n'a susținut mai mult măsurile de prevenire (substitutivele penale), ca Enrico Ferri. Apoi chiar pozitiviștii (Ferri) spun că, nu numai eredității se datorează fapta rea, ci încă a 2 factori: sociali (în cari intră societatea, educația) și fizici.

«Determinismul integral», expresia întrebuințată de d-l Prof. Iulian Teodorescu, ar fi mai mult un fel de *fatalism,* căci așà fiind, orice ai face, fatal e să se întâmple.

Incât, educațiunea preconizată de d-sa e mijlocul bun și în adevăr, duce la neutralizarea multor înclinațiuni rele, provenite prin atavism și ereditate.

Separațiunea minorului de elementele rele ce i-ar puteà compromite moralul, de sigur e bună și-i părerea sociologilor, pedagogilor în parte și a penaliștilor. Dar, poate e încă discutabilă. Minorul ținut în mediu bun, (să zicem până la majorat) și numai teoretic cunoscând faptele urâte, el e într'o stare tot plăpândă, ca la contactul de mai târziu, să împrumute din apucăturile rele. Și nu sunt puține astfel de cazuri. O sistemă, care nici vorbă poate să fie de neluat în seamă, ar fi aceia, ca reeducarea minorului să fie făcută într'o măsură, dar sub supraveghere, la un loc cu acei minori răi, unde supraveghetorul va scoate concret în evidența fapta rea și cea bună, ajutându-se concomitent și cei răi și cei mai puțin răi. Adică, s'ar imità și de cei răi părțile bune, dat fiind că, minorii sunt la o vârstă când adoptă cu ușurință. Supraveghetorul să aibă grije a se adoptă ceiace-i bun.

Privită în totul, lucrarea d-lui Prof. Iulian Teodorescu e de mare interes. Are o valoare mai mare pentru legislator pentrucă, e prima din țara noastră, care expune: legiuirile interprovinciale (cod rusesc, austriac, etc.), cele din Belgia, Franța, precum și diversele proiecte de c. p. în diverse țări, în ceeace privește pe minor, precum și rezoluțiunile congreselor naționale și internaționale, ce s'au ocupat de această problemă.

Partea care ne-a făcut mai atenți, a fost aceea prin care se arată cauzele multiple, de avem de a face și cu minori infractori: educația, concubinajul, etc. etc., parte (vezi pag. 265—282) care gândim că-i cea mai elocventă din *Minoritatea în fața legei penale.* Că, s'a insistat mai mult asupra «institutelor pentru minori» și asupra caselor de patronagiu, nu este un plus.

Oricum, această lucrare e o cercetare serioasă, e lucrarea cea mai completă din țara noastră în acest gen și foarte mult folositoare studenților, spre a cunoaște și ei ceiace s'a făcut aici și în alte părți pentru minori, iar legislatorului să arate cum e codificată această parte din c. p. în alte țări mai înaintate decât noi. E un studiu sociologic și de prevenire pentru societate, a relelor pe cari copii, prin păcatele părinților și societății sunt în stare ale aduce; e și un studiu de reprimare, pentrucă indică și măsurile de constrângere.

D-l Prof. Iulian Teodorescu, crede mult în influența educației. Dacă urmă să redăm aci din cele două teze: aceia care nu crede în mare lucru dela educație și cealantă care vede îndreptarea prin educație sau reeducare am aveà:

1. O covârșitoare influență a educației pentru cei cari n'au în ei înrădăcinată transmisiunea rea, adică cei răi tot prin mediul social, și
2. O slabă influență a educației pentru acei cari sunt adânc grevați de răul moștenit dela înaintași. Căci, după cum spuneà cineva: «educația nu schimbă inima».

Incât și într'un fel și altul mijlocul preconizat de d-l Prof. Iulian Teodorescu, ca minorii să fie izolați e destul de bun:

a) Pe cei din categoria I-a îi va puteà reeducà, iar;

b) Pe cei din categoria II-a, îi vor ferì de societate, unde ei pot activà în rău.

I. Tanoviceanu, cetind această lucrare a d-lui Prof. Iulian Teodorescu, arată că, din cauza creșterii criminalității minorilor, s'a studiat mai deaproape chestiunea minorității sub punctul de vedere al legii penale și s'a propus mai multe reforme, adăugând: «Trebuie să observăm dealtmintrelea că, nu datează de eri [1])».

Mai mulți penaliști francezi făcură constatări, că în Franța problema minorilor e și mai acută, pentrucă «se observă de o jumătate de secol o precocitate mai mare în Franța, ca în restul Europei, în desvoltarea facultăților sociale ale tinerimei; sub punctul de vedere penal, ca sub atâtea alte puncte de vedere se poate zice că, nu mai există calăi [2]). Precocitatea infractorilor a atins de câțvà ani o desvoltare îngrijorătoare, revelată prin statisticele anuale, ea constituie, unul din semnele caracteristce și triste ale epocei noastre» [3]). Penalistul nostru, marele Tanoviceanu d. p. d. v. juridic are părerea: «Credem că, legiuitorul trebuià să fie mai radical și să instituiască tribunale părintești pentru minorii până la 18 ani, dând facultatea acestor tribunale ca, dela etatea de 15 ani să poată trimite, de va crede de cuviință pe minor înaintea tribunalelor represive ordinare.

Bineînțeles că, pentru aceste tribunale ar trebui să existe alte pedepse, ca mustrarea, supunerea la îmbrăcăminte și mâncare mai rea, lipsa de jocuri și bătaia, însă nici una din aceste pedepse nu trebuie să fie considerate ca pedepse penale, atrăgând consecințe juridice pentru viitor, fie sub punct de vedere al recidivei, fie ca producând mai târziu incapacități pentru minorul condamnat. Ele se vor consideră ca niște corecțiuni părintești, fără nici o consecință pentru viață, afară de cazul când, din cauza recidivei, ori a enormității infracțiunilor, minorul ar fi trimis de tribunalul părintesc în judecata tribunalelor represive obișnuite» [4]).

Această concepțiune, e ideală, pentrucă nu trebuește să omorîm în minor, nădejdea de îndreptare.

3. TRAIAN POP

D-sa are 4 volume mari, cari se ocupă de cestiuni de drept penal. «Grosso modo», într'o lucrare a noastră [1]), am arătat unele note din opera d-sale, care e: Drept penal 3 volume mari: vol. I tipărit la Orăștie, în 1921 (381 pag.), vol. II tipărit la Cluj, în 1923, (913 pag.), iar vol. III tipărit tot la Cluj în 1924 (566 pag.). Ultima sa lucrare e: *Curs de criminologie* tipărită în 1928 la Cluj (716 pag.).

In *Cursul de criminologie* (din 1928) d-sa face o sinteză a întregei sale opere, înglobând în el și părți expuse în primele 3 volume. Lucrul acesta e de mare folos: primele 3 volume sunt utile mai ales magistraților și advocaților, pe când *Cursul de criminologie* e folositor mai ales studenților.

In schița noastră vom privì numai două volume; primul volum din *Dreptul penal* și ultimul d-sale volum: *Cursul de criminologie.*

I. DREPT PENAL (vol. I)

In acest volum sunt tratate chestiuni, de istorie și filosofie penală, criminologie, lămuriri ce le găsim sub titlul tratatului.

In cele 368 pag. ale primului volum din tratat, d-l Profesor Traian Pop se ocupă, cum s'ar zice, de partea generală a dreptului penal. Prin partea generală se înțelege sau mai exact înțelegem noi: istoria, filozofia, diversele tendințe ale dreptului penal.

D-sa se preocupă, în primul rând, în a arătà definiția dreptului penal, ca apoi să înfățișeze raporturile acestui drept cu morala și celelalte ramuri de drept: public, administrativ, internațional, etc., cu medicina legală, antropologia, psihologia, psichiatria, sociologia ș. a.

In partea istorică arată evoluția dreptului penal, schițând perioada răsbunării, expiațiunii divine, de transiție, etatică.

Cu multă cunoaștere, d-sa ne expune fundamentul dreptului de a pedepsì, oprindu-se la diversele teorii penale, ce nu le mai redăm aci, dat fiindcă, din toate tratatele de drept penal ne sunt cunoscute. Totuș, se poate face o remarcă: d-sa are un nou sistem de expunere și pare un bun sistem. De pildă, d-sa a împărțit diversele manifestări ori tendințe în 3 categorii, până la școala clasică și a zis:

a) Teorii absolute; *b)* Teorii relative; *c)* Teorii eclectice sau mixte. In fiecare dintre aceste categorii găsim diversele teorii înrudite.

Foarte bine a făcut d-sa că, le-a numit teorii, iar nu școli. Acolo unde d-l Traian Pop începe a vorbì de școala clasică, pozitivă, antropologică, face o secțiune nouă zicând: *Criminologie și sociologie criminală.* De «L'uomo delinquente» adică de opera lui Cesare Lombroso, de Enrico Ferri, de R. Garofalo, Tarde, Lacassagne, Marro, de școala socialistă și acea școală intermediară, cu «uniunea intern. de drept penal», vol. I-iu din acest tratat, se ocupă serios.

Ceeace caracterizează acest volum ceeace nu se va puteà spune și despre, *Cursul de criminologie,* e că-i expus clar, cu legătură între diversele chestiuni și-i scris foarte îngrijit. Gândesc că, dintre volum I al lui Tanoviceanu, în care ne lăudăm şi vol I, Traian Pop, acesta din urmă e mai acceptabil, fiind clar şi util, primul fiind complex şi de lux. Tratatul lui Tanoviceanu e cel mai complet, nici vorbă, dar e cel mai greoiu şi de aici greutatea de a-l folosì.

---

[1]) In *Les sciences au XX-siècle,* VII, 1929.

[2]) *Op. cit.,* pag. 151.

[3]) *Op. cit.,* pag. 154 (cap. VIII).

[1]) I. Tanoviceanu, Vol. I, Ed. 1912, pag. 399.

[2]) Vezi: R. Garaud, cit. pag. 397.

[3]) Vezi: G. Vidal, Cours No. 143, p. 205, cit, p. 397.

[4]) Vezi: Tanoviceanu *Cursul* Vol. I, pag. 401, ed. 1912.

[1]) *Doctrina Pozitivă Penală* (Conceptul, Metoda, Aplicarea), Ed. 1928 București.

II. CURSUL DE CRIMINOLOGIE

In 716 pag. câte are acest curs, d-l Traian Pop, a căutat să ne strângă întreaga manifstare din domeniul sociologiei, filozofiei, istoriei, biologiei şi dreptului penal. De sigur, un astfel de curs complet e bun, însă, nu într'un singur volum; în acest caz să se facă, cum a făcut Carrara în «programma», 7 volume sau chiar mai puţine, dar în nici un caz un singur volum.

Acest volum conţine, e adevărat, cele mai bune date şi e pus la curent mai bine chiar decât Tanoviceanu, asupra chestiunilor în legătură cu studiul dreptului penal. Ce l-o fi făcut pe d-l Profesor Traian Pop, să strângă atâta materie într'un singur volum? Cu siguranţă că, la o viitoare ediţie, fără a se formalizà de obiecţiunea noastră, d-sa va revedeà materia şi va împărţi-o în 2—3 volume.

Ar fi păcat ca, atât material selecţionat şi nou, să nu fie utilizat din cauza unei prea mari intensificări. Cu aceste note să vedem materia acestui curs, care-i împărţită în titluri.

In titlul preliminar ne vorbeşte despre societate şi drept, insistându-se asupra teoriilor emise, în ceeace priveşte societatea şi dreptul, diviziunea dreptului, etc. Se analizează apoi dreptul penal, (noţiunile despre el, caracterul juridic, sociologic, etc.).

In următoarele 2 titluri, găsim o aceeaş materie, însă mult mai bine expusă, pe care o găsim şi în vol. I din tratatul d-sale, adică găsim tratată şcoala antropologică, institutele de criminologie, etc., apoi cu totul nou, idei despre sociologie şi ramurile ei.

Ni se arată mai departe valoarea dreptului penal, raporturile lui cu alte ştiinţe, discipline şi alte ramuri de drept (vezi pag. 146 şi urm.).

De mare importanţă sunt acele note noui, pe cari d-sa le dă, în nouile curente de studiu penal, note aproape necunoscute în ţara noastră. E vorba de reprezentanţii şcoalei socialiste, de teza anarhistă (pag. 452—457), de şcoala umanistă (vezi pag. 470 şi urm.), de doctrina lui Proal şi Henyi Joly (pag. 475—477) şi de şcoala unitară (pag. 484).

«Reprezentanţii mai marcanţi ai şcoalei socialiste, sau ai criminologiei socialiste, sunt: Turati, Battaglia, Colajanni, Lafarque, Bebel, Denis, Lux, Bax, etc.»[1]). Reproducem, din acest tratat al d-lui Traian Pop, un fragment referitor la teza lui Bruno Battaglia:

«Respinge atavismul lui Lombroso, dar adoptă în parte teoria tipului criminal. Adică, admite existenţa unui tip anatomico-fiziologic al criminalului, al cărui caracteristic este de natură patologică-degenerativă. Particularitatea esenţială care face din acest tip degenerat un criminal, este psihică şi anume: lipsa facultăţii spontane de adaptare la condiţiuni normale de existenţă a unei societăţi dată în desarmonia etică între eul său şi majoritate»[2]). Noi am găsit în rev. ***Archives d'antrop. crim.*** (Lyon, vol II) un studiu al lui Enrico Ferri: «***Temperatura e criminalista***, studiu publicat apoi în ***Studii Sulla criminalità*** (1926, Torino, 836 pag.; vezi pag. 95—105 *op. cit.*) în care marele savant făcù următoarea remarcă despre N. Calcianni, notat de d-l Traian Pop, ca aparţinând şcoalei socialiste. Enrico Ferri începe studiul său citat mai sus: «N. Colaianni continuă a desfăşurà teza asupra genezei criminalităţii, susţinută cu câţivà ani în urmă, contra concluziunilor şcoalei pozitive de F. Turati în studiul său asupra *«delitto e la questione sociale»*. Această teză e următoarea: delictele sunt determinate exclusiv (exceptând cazurile de nebunie), de factori sociali, adică de răul ambiant social şi prin el de mizerie; factorii antropologici şi fizici ai criminalităţii nu acţionează sau dacă acţionează nu e ca o consecinţă a factorilor sociali». Nu e locul a redà pe deplin constatările marelui savant, în această privinţă, a şcoalei socialiste, despre care d-l Traian Pop. informat a dat explicaţii ample. Privind teza anarhistă, d-sa arată:

«Teza anarhistă este absolută determinată. Nu există culpabilitate, responsabilitate pentru crimă. După această teză a declarà responsabil, însemnează a declarà liber, liber a alege, de a merge la dreapta sau la stânga, liber de a face binele sau răul, ceeace nu este aşà.

Actul criminal se comite, fiindcă factorii superiori voinţei sale l-au determinat pe agent să facă astfel»[1]).

Dintre anarhişti Jean Grave s'a preocupat mai mult de această şcoală, ce voieşte «suprimarea autorităţii».

Despre şcoala umanistă, d-l Traian Pop — se ocupă cu atenţiune. Şeful acestei şcoli *Vincenzo Lanza*, a murit numai de câteva luni, după publicarea tratatului de care ne ocupăm. Teza acestei şcoli e: «Doctrina şcoalei umaniste are ca punct de plecare idea identităţei fără condiţiune a domeniului şi acelui a dreptului». De unde urmează că, delictul înainte de a fi o violaţiune a legei penale, este o violaţiune a sentimentelor noastre morale; şi ilicitul penal, înainte de a fi un ilicit juridic, este un ilicit moral»[2]).

Despre doctrina neo-clasică, într'un adaus, găsim vorbindu-se de Proal şi Heny Joly. De primul spune: «Apară apoi cu puternice argumente liberul arbitru, dar desaprobă spiritualismul excesiv, care a considerat pe om preà independent de organism şi de mediu; combate naturalismul, care consideră pe om cu totul depedent de influenţe ereditare şi exterioare şi care nu admite alte legi, decât legile zoologice, precum şi determinismul»[3]). După Henry Joly «criminalul este autorul voluntar al propriei sale decăderi; el este astfel culpabil şi responsabil[4])». Despre «şcoala unitară» a lui Gughemo Sabatini, d-l Traian Pop, crede că, «încercarea e prea nouă (1927) ca să-i putem face bilanţul». In tot cazul, gândim că, nici după un timp îndelungat, despre această şcoală nu s'ar puteà spune ceva grozav, realizat de ea. Cu o revistă, scrisă şi aceea, cum e scrisă, fără de autoritate şi cu un nesfârşit tratat ca al lui Manzini (9 vol.), ce a fost fluturat pe la toţi şefii de şcoli penale — nu se formează o doctrină serioasă.

In secţiunea: *Dreptul de a pedepsì* întâlnim aceleaşi păreri pe cari d-sa le-a arătat în vol. I din tratat, despre teoriile absolute, relative, de prevenţiune, eclectice, etc. Se arată (vezi pag. 231) cu aceeaş exactitate şi la curent — evoluţia dreptului de a pedepsi, în diversele perioade: a răzbunărei, moderaţiunei, etatică, umanitară, contimporană. Expunerea acestor 2 perioade ultime sunt arătate nespus de bine şi desvăluesc adevărul că, d-l profesor Traian Pop e un bun cunoscător al sociologiei şi filosofiei, fiind la curent şi cu toate problemele de ordin politic-social.

Partea unde vorbeşte de şcoalele criminale: clasică, antropologică, psihologică şi psichiatrică, (Lombroso, Ferri, Garofalo, Marro, Tarde) de cea Lyoneză, de Terza şcoală, socialistă, anarhistă, eclectică, neo-clasică, neo-positivă, unitară, etc. — e de mare interes. Această parte e ceva cu totul nou, după cum am spus, în bibliografia penală românească . Importanţa ei n'ar fi câtuşi de puţin în noutate, dacă n'ar fi bine de tot expusă. E partea cea mai de seamă din cursul d-lui Traian Pop, e partea care foloseşte mult şi care poate rivalizà cu orice alt tratat, din orice parte, în ceeace priveşte o aceeaş materie.

Clasificaţiunea infractorilor, responsabilitatea şi diversele teorii, ca cea deterministă, fatalistă, etc. ori geneza criminalităţei sau factorii antropologici (ereditare, rassă, sex, etate, etc.), factorii sociali (mediu, educaţie, religie, instrucţie, civilizaţie, alcoolism, economie) şi factori fizici — sunt exact date şi aceste părţi. Totuş în această privinţă d-l Traian Pop nu aveà nimic nou de spus, decât să expună, ceeace a şi făcut.

Acolo unde d-sa vorbeşte de prevenţiune şi represiune (vezi pag. 618—638) —, ne găsim iarăş în faţa unei părţi importante, pe care mai redus d-sa o tratase şi în volumul III din tratat.

«Dar după concepţiunea modernă, chiar şi în sancţiunile represive predomină preocupaţiunea preventivă, interesul preventiv, fiindcă scopul lor practic este de a preveni recidiva.

Insăş represiunea implică prevenţiune. Adică şi sancţiunea represivă tinde să profite viitorului, căci trecutului nu-i mai poate profità». (Vezi pag. 633).

In ceeace priveşte represiunea ni se dă multe indicaţiuni din sistemele italiene, (Proiectul Rocco, Santé De Sanctis ş. a.).

Acesta-i volumul *Curs de criminologie* de d-l Traian Pop, dela Universitatea din Cluj. Materie selectă, la curent cu toate manifestările din studiul dreptului penal şi ştiinţele auxiliare acestui studiu, însă prea multă materie pentru un singur volum.

După toate cele arătate s'ar impune să spunem către ce şcoală înclină d-l prof. Traian Pop. Gândim că, deşi are cuvinte calde despre şcoala pozitivă, d-sa e totuş un adept al şcoalei sociologice, care nu-i altceva decât şcoala neo-pozitivistă.

Rare ori am preţuit munca unui penalist, aşà cum am preţuit-o pe aceea a d-lui prof. Traian Pop, care împreună cu deplină cunoaştere a materiei, caracterizează cele 3 vol. din tratatul d-sale de drept penal şi *Cursul de criminolooie.*

4. CAROL NESSELRODE

In vechiul Regat d-l Carol Nesselrode, judecător la Tribunalul Bihor, cu gradul de consilier de Curte de Apel — e necunoscut. In Transilvania d-sa e însă cunoscut de aproape juriştilor, prin opera sa publicată în 1927 şi intitulată: ***Procedura tutelară din Transilvania*** (663 pag.). După cum explică chiar titlul acestei a d-sale lucrări —, e vorba de o carte de procedură aplicabilă în Transilvania, pentru care fapt în Regatul vechiu n'a însemnat mult.

Opera d-sale, care a pătruns şi în vechiul Regat şi despre care ne ocupăm e: ***Dreptul penal al minorilor***, ce a tipărit-o la Oradea, în 382 pagini, în 1929.

---

[1] *Op. cit.*, pag. 452.
[2] *Op. cit.*, pag. 453.

[1] *Op. cit.*, pag. 459.
[2] *Op. cit.*, pag. 471.
[3] *Op. cit.*, pag. 477.
[4] *Op. cit.*, pag. 477.

Mărturisim: am ocolit alte lucrări şi tot bune, spre a vorbì mai repede de: *Dreptul penal al minorilor* de d-l dr. Consilier Carol Nesselrode, spre a nu se crede că, operele celor din Transilvania însemnează mai puţin în faţa celor de aici, când ele sunt bune. Şi atâţia jurişti de seamă au publicat recenzii foarte favorabile lucrării acesteia, a d-lui dr. Consilier Carol Nesselrode. Aşà, de pildă, s'a scris în *Curierul Judiciar*, în *Dreptul*. Această lucrare pare a fi a 2-a în acest gen în ţara noastră.

In 1928 a apărut ed. II-a din *Minoritatea în faţa legei penale* de d-l I. Teodorescu; în 1929 a apărut la Oradea *Dreptul penal al minorilor* de d-l dr. Carol Nesselrode. In Italia anul trecut a apărut două monografii datorite d-lui C. B. De Mauro, docent la Universitatea din Roma: La *Violazione degli obblighi di assistenza familiare* (Roma 1928) şi *Sul concetto di periculoseita* (Cità di Castello 1928). Sunt toate lucrări cari în apreciată măsură se ocupă de acelaş subiect. Diferă mult materialul întrebuinţat. De toate am vorbit cândva, afară de noua lucrare, a d-lui dr. Carol Nesselrode, — despre care vorbim acì.

Dreptul penal al minorilor e o lucrare sinceră, fără speculaţiuni dăunătoare. Autorul apare ca un om modest şi preocupat mai mult de rezultate eficace pentru îndrumarea minorilor, decât preocupat de a-şi popularizà numele, aşà cum au păcatul atâţia autori de lucrări juridice. Incepe prin a arătà că, *mai bine a preveni, decât a pedepsì*, un motto al unei soc. de patronagiu din America. Foarte clar şi cu cuvinte simţite ne înfăţişează *societatea şi dreptul penal al minorilor*.

O diviziune a autorului, sub inspiraţia diverşilor penalişti, asupra delicvenţilor, e:

1. Defectuoşi raţionalmente, (imbecili, demenţi, epileptici);
2. Defectuoşi moralmente (stricaţi prin moştenire sau prin mediul ambiant, — infractori din obiceiu);
3. Criminali incorijibili (precum şi leneşi şi vagabonzi);
4. Neglijaţi (în urma sărăciei părinţilor, din stricăciunea sau păcatul părinţilor şi orfanii);
5. Părăsiţi (copiii găsiţi şi cei născuţi nelegitim).

Factorul care influenţează mai mult la decăderea minorului, după credinţa autorului — e cel social, lipsa de educaţie, etc.

Credinţa că, factorul social e cel care determină fapta rea la minor (noi mai credem că, mai influenţează încă 2 factori: cel fizic şi cel individual, adică forţa atavică şi ereditară, psihică şi fiziologică) — face pe d-l dr. Carol Nesselrode, a se preocupà de măsurile sănătoase luate pentru minori în alte părţi şi la noi. E vorba de societăţile de patronagiu pe cari cu multă căldură le recomandă d-l Nesselrode. Pentrucă astfel de societăţi au luat un avânt constructiv mai ales în America de Nord —, ni se citează o serie de rezultate obţinute prin ele acolo. Materialul ce-l prezintă d-l Nesselrode e destul de important, dar prea depărtat de ţara noastră; s'ar fi putut culege ceva tot folositor şi din Italia. Din Chicago ne informează o revistă americană de marile progrese făcute în America, pe acest teren, al reeducărei. E vorba de *Journal Of The american institute of Criminal Law and Criminology*.

In lucrarea de care ne ocupăm, găsim notate o serie de institute cu caracter de apărare socială»:

a) Diferite şcoli de educaţie;

b) azile de copii;

c) sanatori pentru beţivi şi prostituate;

d) sanatorii pentru infractorii alienaţi, etc.

Pentru evidenţierea eficacităţei acestor institute, autorul ne prezintă o preţioasă statistică, referitoare la rezultatele obţinute de către o soc. de patronagiu din New-York «Childven's Aid Society» întemeiată cu 66 ani în urmă, la 1853.

Se arată cum dintre copii crescuţi de această societate unul «a devenit» guvernator de Stat; 1 guvernator de teritoriu; 5 deputaţi; 10 judecători; 14 procurori; 665 agenţi de bursă; 68 advocaţi; 59 medici; 15 şefi de poştă; 31 funcţionari; 23 ziarişti; 217 învăţători; 96 profesori; 48 bancari; 209 comercianţi; 240 preoţi, 27 ingineri; agricultori, etc.

Incât, iată ce frumoase rezultate obţinute printr'o Soc. de patronagiu. In România au luat o mulţime de Soc. de patronagiu fiinţă: «Soc. de patronagi din Oradea Mare»; «Liga Bunătăţii» din Oradea Mare; Soc. «Principele Mircea» pentru protecţiunea copiilor; Soc. «Ocrotirea orfanilor de răsboiu»; Soc. Ortodoxă Naţională a Femeilor Române»; «Altarul»; «Uniunea Naţională Română»: Reuniunea «Sf. Maria»; aziluri, etc. — cari instituţii sunt citate de către autor.

Dar în afară de studiul comparat făcut de d-l Carol Nesselrode, asupra Soc. de patronagiu — d-sa ne arată şi legile speciale referitoare la imputabilitatea penală pentru minori. Sunt redate textele respective ale legilor şi regulamentelor speciale pentru minori, din legile în vigoare, atât în vechiul regat, cât cele în aplicare în Ardeal.

In Italia, fiindcă-i vorba despre minori, notez o instituţiune ce am cercetat-o direct. In ziua de 12 Maiu 1928, am vizitat împreună cu mai mulţi, dintre foşti mei colegi dela Universitatea din Roma, sub conducerea savantului criminolog Enrico Ferri: *Riformatorio per minorenni*» din Roma, de sub direcţiunea d-lui Cav. Carlo Ferruzzi.

Fiecare minor îşi aveà camera sa, iar pe clase şi specialităţi în fiecare zi lucrau 8 ore. Ordine şi emulaţie pentru lucru. Am vizitat fiecare atelier: lemnărie, sculptură în lemn, în piatră, în fier, cismărie, croitorie. In acest institut erau minorii, copiii infractorilor aflaţi închişi.

E cevà de învăţat şi din Italia: mai multă activitate asupra fondului, decât a formalităţilor. In România aproape în fiecare judeţ se găsesc câteva zeci de Soc. de cultură şi educaţie. Toate acestea, cu mici excepţii, dau multă atenţiune comitetelor, întrunirilor, etc., şi nu le vedem mai hotărît la lucru. In privinţa aceasta, a recomandării de cum să se lucreze, lucrarea d-lui Nesselrode e un formular pe care în România nu l-au avut până acuma.

Dreptul penal al minorilor e o completare a altor studii, cu marele merit de a fi redat într'un mod foarte clar situaţiunea, minorilor şi ce se poate face spre a-i ferì de rău şi a-i reeducà, căci: *Mai bine a prevenì, decât a pedepsi*, după cum spune reeducatorul american.

5. GEORGE SOLOMONESCU

Doctor în drept şi licenţiat în filosofie

D-sa a publicat în 1925: *Studii de drept penal* vol. I, tratând despre: *Infracţiunile imposibile*[1]. Acest volum este dedicat a 2 consilieri dela Curtea de Casaţie şi justiţie, (d-nii Magheru şi Mosgos) şi are o prefaţă scrisă de d-l Profesor Iulian Teodorescu, despre care autorul are cuvinte calde, ca de pildă: «Deşi însă departe până acum de sfera d-sale de activitate, mărturisesc că, sunt sub influenţa binefăcătoare a spiritului d-sale cald, suflet care a ştiut să câştige dragostea tuturor acelora cari l-au cunoscut[1]. D-l Solomonescu în *Un cuvânt înainte* îşi exprimă sincer recunoştinţa sa pentru d-l Prof. Iulian Teodorescu, aşà cum mulţi tineri sunt obligaţi a o face, pentrucă toate publicaţiunile de drept penal, atunci când s'a cerut concursul celor mai mari şi în vârstă, l-au avut. La fel, cunoaştem o prefaţă sub formă de părere pe care a dat-o d-sa lucrării d-lui Dr. Nic. Iorgulescu[2], precum şi alta în 1922 — dată d-lui Şt. Arsenescu[3], pentru un studiu penitenciar, aşà cum vor fi şi alte, ce nu le mai reţinem.

In afară de lucrarea de mai sus, d-l Solomonescu, mai are publicate şi o serie de studii în diverse reviste şi în special în *Revista de drept penal şi ştiinţă penitenciară*, ca de pildă: *Intre două proiecte de cod penal*; *Un nou proiect de c. p. german*; *Rolul particularului în exercitarea acţiunei publice în dreptul penal modern*, sau recent câteva observaţiuni «După congresul inter. de drept penal» din 1929, ţinut la Bucureşti (vezi: *Adevărul* din 23 Oct. 1929).

a) *Studii de drept penal, infracţiunile imposibile.* In 207 pag. d-l George Solomonescu tratează un subiect greu, abstract, *infracţiunile imposibile*, cu multe trimiteri în domeniul filosofiei. S'a scris mult despre această chestiune. D-l G. Solomonescu se foloseşte în documentarea sa de multă, prea multă bibliografie nemţească. Arată cele două concepţiuni: obiectivă şi subiectivă, care nu acceptă infracţiune imposibă. Ne expune cele 7 sisteme ale lui Geib, dintre care redăm numai un sistem mult preconizat de penalişti: că, fapta pusă în mişcare spre a realizà un delict, prin «mijloace neapte» «sau îndreptată contra unui obiect neapt, constituie o tentativă sau o aşà zisă infracţiune imposibilă, care nu se pedepseşte[4]». Conceptul pozitivist ar fi altul: nu mijloacele întrebuinţate interesează sau dacă delictul a fost consumat, ci periculozitatea agentului. In continuare, în acest studiu găsim apoi părerea lui Rubo, sistemul lui Oetker, August Finger, Cohn (cauzalitatea potenţială).

Sistemul lui Franz v. Liszt, e acela de a se măsurà şi periculozitatea. D-l Solomonescu pare a crede altfel: «Dacă acţiunea e periculoasă sau nu, are a se aprecià în momentul executărei[5]». Mittermayer, care în tratatul lui de probe: *Trattato della Pruova in materia penale* (trad. it. 1850. Neapole, 632 pag.) se ocupă şi de acest lucru, vede infracţiunea imposibilă, tot prin periculozitatea agentului.

Privind teza obiectivă, la fel şi ea e contrazisă: cauzalitatea, actul consumat, etc.

Un lucru pare cert şi asupra căruia penalişti distinşi se unesc: infracţiunea imposibilă trebuieşte socotită ca tentativă. Dece? Prentrucă, autorul infracţiunei imposibile cum e cazul studentului citat de d-l G. Solomonscu (ce a voit să omoare pe D-na Manolescu) n'a reuşit să realizeze fapta penală, pentrucă a avut un defect revorvelul, iar nu pentrucă el, autorul, ar fi prezentat o pornire mai puţin redusă.

De mare folos sunt datele istorice pe cari ni-le dă acest studiu, cu privire la infracţiunile imposibile: acelea din dreptul mozaic, roman, din perioada barbară, din dreptul lombard, canonic, italian, din perioada intermediară, din dreptul german, francez, austriac, norvegian, englez, scoţian, elveţian, rusesc, spaniol portughez, olandez, belgian, danez, suedez, grec, ungar, bulgar, ceho-slovac, polon, precum şi din alte state, din celelalte continente. Asupra acestui istoric, d-l G. Solomonescu a fost mult sprijinit de Frank Reinhard, care în 1908 publică la Berlin «Untauglicher Versuch», precum şi de alte lucrări dificil de găsit. Ceeace iarăş şi poate chiar mai mult decât alte date, însemnează pentru noi aceà jurisprudenţă, ce-i în directă legătură cu subiectul [1].

---

[1] *Op. cit.*, Tip. «Văcăreşti», 1925, 207 pag.

[1] *Op. cit.*, pag. 10—11.

[2] *Pe marginea c. p. în proiect*, Ed. «Cultura Poporului», 1928 cu 57 pag.

[3] *Munca în închisori*, Bucureşti 1922, 104 pag.

[4] *Op. cit.*, pag. 24.

[5] *Op. cit.*, pag. 36.

Aceasta-i lucrarea de căpetenie a d-lui G. Solomonescu scrisă serios, argumentată corect. Citatele din operele nemţeşti desvăluie predilecţia d-sale pentru cultura nemţească. E bine că, a făcut sforţări să nu adopte şi acea greoaie expunere nemţească.

«Infracţiunile imposibile» pentru toţi acei cari se preocupă cu chestiuni de drept penal, însemnează un studiu preţios.

* * *

b) Am citat şi celelalte studii ale d-sale publicate în *Revista de drept penal şi ştiinţă penitenciară* şi asupra cărora nu insistăm, puntrucă am voit numai să dăm o schiţă şi despre lucrările d-lui G. Solomonescu. Acum să-mi fie îngăduit o notă şi aci [2], în ce chestiune nu sunt eu de acord cu d-sa.

In revista de mai sus (No. 3—4, din 1924, pag. 4—19) d-sa susţine că, Liszt e reprezentantul pozitivismului penal în Germania, lucru ce trebuieşte contrazis.

Liszt, pe care d-l G. Solomonescu, caută să-l înfăţişeze ca reprezentantul pozitivismului în Germania, a fost un vanitos, care a compilat ideile antropologiei criminale şi sociologiei criminale, spre a-se comportà ca «mare pozitivist» în Germania, cum şi la noi unii, cu ideile altora, vin să reforme atâtea institute juridice. F. v. Liszt face parte din «Terza şcoală», dar i-a plăcut mult şi dogmatica juridică [3].

6. CONSTANTIN ZGURIADESCU

E vorba de o lucrare a sa: *Poliţia tehnică şi ancheta judiciară ştiinţifică*, ed. II, cu o prefaţă de I. Tanoviceanu. Ciudat e că, nu putem arătà data imprimărei, deoarece îi lipseşte această specificare. Din cuprinsul lucrărei pare a fi anul 1913, anul în care trăià şi Tanoviceanu şi cea mai nouă bibliografie întrebuinţată de autor are data din 1913. Acest tratat de: ***Poliţie tehnică şi anchetă judiciară ştiinţifică*** [4] în 249 (cu 17 figuri şi 6 planşe) e printre primele încercări din ţara noastră până la răsboiu, care metodic se ocupă de poliţie [5].

Autorul e în curent cu multe tratate de poliţie ştiinţifică din vremea aceea: Alfredo Niceforo, d-nii E. Stockis, Pierre Sarrute, Reiss ş. a.

In prefaţă I. Tanoviceanu face constatarea: «după ce în 1904 d-nii Perieţianu şi Dumitrescu, au scris un manual teoretic-practic de poliţie judiciară, acum d. Zguriadescu, licenţiat în drept, poliţai, fostul nostru elev, tipăreşte sub titlul de «Poliţia tehnică şi ancheta judiciară ştiinţifică» un excelent manual care să servească de călăuză ofiţerilor de poliţie ştiinţifică în frumoasa, folositoarea, dar uneori foarte periculoasa sa misiune de cercetător şi descoperitor al informaţiunilor».

Privind fondul acestei lucrări, găsim lămuririle necesare investigaţiei judiciare, (examinarea locului crimei, măsurile cari trebuiesc luate, fotografierea, etc.).

Partea mai bine tratată din această lucrare e aceea privitoare la descoperirea infractorior, după diversele mijloace: paşi şi alte urme (vezi pag. 82 şi urm.).

Este o lucrare folositoare, mai completă, care are şi marele merit de a fi intrat în bibliografia românească, atunci când în afară de acea a d. d. Perieţianu şi Dumitrescu nu există alta care s'o întreacă.

Acel care s'ar mai ocupà de *poliţia ştiinţifică* cu succes poate consultà şi *Trattato di polizia scientifica* (446 pag. din 1910, cu 371 figuri) al d-lui Salvatore Ottolenghi, profesor la univ. din Roma.

In genere, într'o astfel de lucrare multă originalitate nu este, pentrucă expui ceeace s'a constatat ca mijloc eficace în descoperirile de cari poliţia se ocupă şi Const. Zguriadescu cu devotament, ajutat de frumoasa sa cultură, a dat la iveală un studiu comparat şi util de «poliţie ştiinţifică».

7. NICOLAE IORGULESCU

D-l docent universitar Nicolae Iorgulescu e doctor, psichiatru legist. Şi-a completat studiile la Paris, a fost apoi şeful de lucrări al «Inst. de medicină legală» din Bucureşti, iar acum e medic la «Direcţiunea generală a Inchisorilor».

După răsboiu s'a observat şi mai mult nevoia ca dreptul penal să stea în legătură cu medicina.

D-l Dr. Nicolae Iorgulescu, din pleiada de tineri, e printre cei puţini, cari au adus o însemnată contribuţie unei strânse legături; a dreptului penal cu medicina (psichiatria legală).

In sensul acesta a publicat o serie de studii, dintre cari două par mai însemnate:

a) *Contribuţiuni la diagnostic în psihiatria legală* (Buc. 1923, 108 pag.) şi

b) *Pe marginea codului penal in proiect* (Buc. 1928, 63 pag.).

Aceste două lucrări sunt produsul unui studiu serios. Autorul a studiat de aproape o sumedenie de cazuri patologice, de alienaţie mintală, de anormalităţi psihice şi fizice, la deţinuţii penitenciarelor noastre. A găsit d-sa, aşà cum şi alţi frenologi şi antropologi din ultimul secol, au văzut că, delicventul în cele mai multe cazuri e un anormal.

Teza aceasta, nu ne preocupă aci, a-i arătà paternitatea şi a spune cum s'a ajuns dela o antropologie generală la una criminală. D-l Dr. Nicolae Iorgulescu a studiat psihiatria şi în studiul d-sale direct a observat necesitatea, ca în studiul dreptului penal, psihiatria să formeze un capitol de seamă.

E lucru pentru care a scris apoi a 2-a sa lucrare: *Pe marginea c. p. în proiect* şi spune: «Noul cod penal va trebui să prevadă apoi măsuri profilactice contra factorilor criminogeni: alcool, conrupţia morală, nedreptăţile de tot felul, mizeria, vagabondajul, specula muncei, încheind cu aceea a deţinuţilor, etc., aşà cum arată Lombroso şi Ferri mai ales, prin instituirea substitutivelor crimei» [1].

Lucrările d-lui docent universitar Dr. N. Iorgulescu, sunt informate cu întreaga mişcare penală, încât ai impresia că, autorul lor e şi un jurist penalist: găsim teza diverselor şcoli penale, rezoluţiile luate de congresele internaţionale.

Consideră bine venite măsurile de siguranţă, introduse în proiectul de c. p., susţine triajul, ce-i adoptat de ţările civilizate şi explică cum «în cele mai multe din ţările civilizate datele psihiatrice au fost puse în serviciul justiţiei preventive în general şi al penologiei în special... [1].

Se dă ca exemplu Belgia, care în această privinţă, spune autorul: «In patru din centrele mari: Bruxelles, Gand, Anvers, Louvain, funcţionează sub conducerea unui alienist de carieră, câte o anexă psihiatrică, dotată cu un laborator antropologic [2] şi deci e foarte necesară anexa psihiatrică, e concluzia la care ajunge».

Studiile d-lui Dr. Iorgulescu, în această specialitate, curentul ştiinţific ce îmbracă pe zi ce trece *dreptul penal*, de bună seamă că, vor determină ca propunerile din cele două lucrări de mai sus, să fie şi de drept admise, căci în fapt există.

8. TOMA DRAGU

Face parte din acei penalişti cari au lucrări bune de doctrină penală, însă cari îmbrăţişează astăzi pe cele de dogmatică penală.

Dealtfel, cam toţi advocaţii de seamă, cari s'au devotat barei, în prima fază a profesiei lor, fac doctrină şi dupăce trăiesc realităţile economiei legilor, fac critică juridică, ce slujeşte adesea reformelor legilor mai mult decât tratatele de doctrină.

Aşà dar, pe d-l Toma Dragu, trebuieşte să-l vedem în aceste 2 faze, ale trecutului d-sale.

I

Prima fază. E aceea în care d-sa a publicat volumul: *L'infraction phénomène social* [3], (essai de sociologie criminelle), tipărit în 1903 la Paris şi «Studii de filosofie penală şi drept positiv», publicate în Rev. *Dreptul* [4].

De pildă: în *L'infraction phénomène social*, în 220 pag., divizate în 3 părţi, ne arată:

a) Diversele explicaţiuni despre criminal şi crimă. In această primă parte se găseşte, un fel de istorie asupra teoriei lui Lombroso [5], lui Onanoff şi Bloçq [6], Dallemagne [7], Févé [8], Nordau [9], Bénédik şi Magnan [10], Garafalo [11], Tarde [12], Lapie [13], Ferri [14], Lacassagne [15], Gumplowicz [16], Richard [17], Manouvrier [18].

Acest istoric, ori parte introductivă, e îngreuiat prin faptul de a se fi redat multe păreri amplu; de ale diverşilor criminologi, sociologi sau medici-antropologi.

b) Partea II-a se referă la definirea infracţiunei; crimei, delictului, contravenţiunei [19].

c) Partea III-a şi cea mai importantă, e un studiu, aproape independent, de

---

[1] Vezi pag. 135 şi urm. din *op. cit.*

[2] Vezi lucrarea noastră: *Doctrina Pozitivă Penală* (Conceptul, Metoda, Aplicarea), Ed. 1928, pag. 37 (jos).

[3] Vezi: Enrico Ferri *Principii di diritto criminale* (1928), pag. 60 (text italian).

[4] Tipărită la «Universala».

[5] In 1906 a apărut lucrarea dd. Perieţianu şi Dumitrescu, cu lămuriri mai complete în ceeace priveşte procedura poliţienească (procese verbale, etc.).

---

[1] *Op. cit.*, pag. 17.

---

[1] *Op. cit.*, pag. 47.

[2] *Op. cit.*, pag. 47 jos.

[3] Dedicat lui Ion I. Brătianu.

[4] Vezi colecţia rev. *Dreptul*, an. 1906.

[5] *Op. cit.*, pag. 16—30.

[6] *Op. cit.*, pag. 31—34.

[7] *Op. cit.*, pag. 35 şi urm.

[8] *Op. cit.*, pag. 40.

[9] *Op. cit.*, pag. 44.

[10] *Op. cit.*, pag. 48.

[11] *Op. cit.*, pag. 50.

[12] *Op. cit.*, pag. 53.

[13] *Op. cit.*, pag. 54.

[14] *Op. cit.*, pag. 61.

[15] *Op. cit.*, pag. 72.

[16] *Op. cit.*, pag. 79.

[17] *Op. cit.*, pag. 84.

[18] *Op. cit.*, pag. 87 şi urm.

[19] *Op. cit.*, pag. 105—129.

primele două părţi, care se ocupă de criminal şi infracţiune, privindu-se 3 chestiuni: criminalul, responsabilitatea penală, infracţiunea şi remediile de îndreptare [1]).

Concluzia la care ajunge d-l Toma Dragu în prima parte a lucrărei sale e că, baza crimei se găseşte în cauzele sociale mai ales: alcoolismul, mizeria, sărăcia, ignoranţa, literatura, teatru, etc. şi că, lipseşte aeea educaţie socială prin care vom şlefui apucăturile instinctului rău [2]). Evident, teza aceasta e criticabilă, căci dacă în adevăr, baza crimei se află şi în cauzele sociale, nu-i de loc de ignorat că. se găseşte şi în alte părţi: factorii fisici şi individuali. In partea 2-a (*Le criminel et l'infraction)* şi mai hotărît d-sa susţine: «infracţiunea este un fenomenal social» şi mai adaugă că, toţi sociologii au fost de o aceeaş părere. Dacă criminalul este un produs direct al mediului social, atunci ne-am găsi într'o încurcătură şi mai mare: societatea e vinovată; criminalul e autorul material al crimei, societatea e autorul moral. Nu, lucrurile par a sta altfel: dacă 3 inşi, fraţi, trăesc o aceeaş meserie, într'un acelaş cerc, pentruce numai unul comite crima? Iată de ce: pentrucă numai acela a avut în el, însuşirea psihică de a suferì influenţa societăţii, influenţă rea. In acest caz: infracţiunea nu-i numai un product social, cauzele ei sunt şi în afară de societate, în atavism şi ereditate, etc.

Şi însfârşit, chiar d-l Toma Dragu se răsgândì şi mai departe revenì (vezi pag. 167) zicând, că-i posibil ca un individ să se nască cu o lipsă de rezerve nervoase, incapabil de a suportà marile oboseli, etc., şi atunci raportul dintre ereditate şi crimă devine un raport între ereditate ş. a. m. d.

In ultima parte d-sa încearcă a vedeà şi fundamentul dreptului de a pedepsì. responsabilitatea penală, insistând asupra responsabilităţei morale şi sociale, făcând remarcă: «Toţi partizanii determinismului absolut sunt în acelaş timp, mai mult sau mai puţin, aceia ai educaţiunei» [3]. Nici vorbă, pentrucă prin acea educaţie (factor social) se determinà o reacţie contra impulsului ereditar.

O schiţă ca aceasta, redă — câtva, din concepţiunile d-lui Toma Dragu, pe cari le-a avut în prima fază a afirmărei d-sale ca penalist. De bine, de rău —, chiar răsfoită în pripă lucrarea de mai sus, mi-a arătat imposibilitatea să-l socotesc că, aparţine în totul fie şcoalei franceze (Lyoneze) unde Tarde a avut multe discuţiuni cu Lacassagne şi Manouvrier şi nici şcoalei pozitive. Vorbesc de lucrarea pe care d-l Toma Dragu a publicat-o la 1903, căci dacă ar fi apărut şi într'o nouă ediţie, cu siguranţă că, prin distinsa sa carieră de advocat, ar fi modificat multe din cele susţinute atunci şi ar fi înclinat a crede că, dacă infracţiunea este un fenomen social, apoi nu este produsul numai al cauzelor sociale, după cum d-sa a ajuns la concluzia: că, individul să înveţe a fi liber în acţiunile sale, raţional şi sociabil; pedeapsa în aceste cazuri va fi o supraveghere prelungită; că, remediul relelor sociale de cari suferim cere o dublă pregătire: a maselor populare adulte şi educaţia socială integrală a tuturor copiilor [4]).

E ideal ceeace spune d-l Toma Dragu şi toate şcolile penale a pus mare temeiu pe educaţie; chiar pozitiviştii au arătat, că prin factorul social se previn multe infracţiuni (substitutivele penale — Ferri).

Dar nu poţi spune că, educaţia rezolvă, după cum nu poţi spune că, toţi aceia cari poartă batistă — sunt numai creştini, catolici ori musulmani. In diversele doctrine penale, educaţiunea şi societatea implicit, a fost factor de seamă, şi ceeace voim să găsim într'o lucrare a d-lui Toma Dragu, e: «dacă infracţiunea are la bază numai cauze sociale?»

Subiectul tratat în lucrarea de mai sus poartă pecetia influenţei ideilor sociologice dela sfârşitul sec. XIX-lea, când Enrico Ferri apărù cu *Sociologia Criminală*, iar G. Tarde căutà să convingă pe Lacassagne şi Manouvrier — pentru o afiliere a şcoalei franceze de cea pozitivă. Tarde, dealtfel criticase pe Lombroso.

Atunci socialismul, (cauză socială, nu ereditară!), erà religia ori naţionalismul celor mai bune elemente, cari se remarcaseră în studii sociale. Şi a durat aceà epocă, dela care d-l Toma Dragu s'a inspirat, până la răsboiul cel mare. Şcoala franceză plecà dela premiza că delictul e ceva social.

Susţineà liberul arbitru Lacassagne, Tarde făceà rezerve şi asupra liberului arbitru şi asupra determinismului, iar Manouvrier susţineà determinismul [1]).

Erà prin urmare un teren fertil acestor idei sociale în Apus, căci *Sociologia Criminală*, de unde s'au pornit discuţiunile acestea, la 1892 ajunsese la ediţia III-a în Italia, iar Enrico Ferri dejà cunoscut în întreaga lume, ca punând problema socială, ca factor în studiul doctrinei şcoalei pozitive. Şi marele Ferri a fost nu mai norocos, dar mai studiat, când a spus: factorii sociali, fisici şi individuali (antropologici) determină fapta penală, născându-se în Franţa discuţiunile arătate, iar în Germania călătorind cu idei de împrumutat Fr. v. Liszt.

N'am rămas puţin uimit, de tenacitatea discuţiunilor asupra acestei probleme, când în Italia am găsit biblioteci întregi asupra ei. Poate la noi să fie ceva mai puţin cunoscute acele discuţiuni, deaceea odată cu lucrarea d-lui T. Dragu, tot referitoare la idea socială (ori socialistă), am notat câte cevà, cam atât cât nu poate constituì infracţiune. Anume:

In 1911 apare de Scipio Sighele (ed. II) *L'intelligenza della folla,* în care lucrare se găsesc lămuriri de cum G. D'Annunzio, a văzut problema şi corespondenţa dintre Tarde şi Sighele, Viazzi, Ferri, etc.

In 1912 Carlo Manes publică mai semnificativ: *Capitalismo e criminalità* [2]), studiu critic al «Sociologiei criminale» [3]).

Şi cu drept cuvânt Tanoviceanu, spune că «nimeni nu poate tăgăduì influenţa mediului, însă nu trebuieşte a-l considerà ca o cauză unică a criminalităţei, ori a exagerà prea mult importanţa sa. Nu putem admite cu E. de Girardin că, mizeria şi ignoranţa sunt cauzele unice ale criminalităţei, nici cu Abatele de Mably că, dacă oamenii sunt răi, vina este a legilor» [4]).

Incât, d-l Toma Dragu s'a găsit, când a scris această lucrare, în vremea când erà subiectul de mare actualitate, pecetie cu tendinţe; a scris o lucrare de multă folosinţă.

Cu siguranţă că, dacă ar scrie-o astăzi ar spune că, infracţiunea e un fenomen social şi natural.

II

A 2-a fază. E despre care se poate spune complet mai târziu.

Indirect într'un studiu publicat în *Pandectele Române* (caetul 9—1929) am constatat că, d-l Toma Dragu e mai puţin preocupat de teorii, de abstracţii juridico-filosofice, e un militant avocat. Arată că uneori legile nu sunt respectate de cei în drept şi că, abuzul în palatul de justiţie nu mai poate dăinuì.

A semnalat şi bine a făcut, lucruri grave în sarcina instrucţiei penale, în anomaliile legei penale, în moravurile în cari se interpretează datoria de judecător de instrucţie mai ales.

In sensul acesta are două studii:

1. *Reformele penale* (scrisoare deschisă ministrului de justiţie) cu observaţiuni asupra codului penal, proiectului de c. p. din 1928, asupra instrucţiei secrete [1]), şi
2. *Reforma codului penal* (înăsprirea pedepselor) care apărù recent [2]).

In afară de aceasta, se găsesc numeroasele şi variatele d-sale pledoarii, care au făcut din dânsul şi lucrările publicate, să se vorbească ca despre unul dintre penaliştii de rassă ai ţărei.

9. I. I. NEDELESCU

In epoca III-a, de studii penale publicate în România şi-au făcut apariţiunea lucrări mai numeroase, decât în primele două epoci, schiţate de noi. Lucrările după răsboiu, când începe epoca III-a, sunt mai variate, mai puţin poartă pecetia originalităţei şi a unui studiu profund. E şi în bibliografia penală, ca şi în cea pur literară (poezii, romane, teatru, etc.) o abundenţă de cărticele de drept penal, extrase, etc., cari în general concurează în rău mai mult, decât în bine.

Printre puţinele lucrări serioase ale tinerilor jurişti din această epocă, se găsesc şi contribuţiile d-lui I. I. Nedelescu. D-sa a intrat în bibliografia românească cu o lucrare foarte des consultată: *Codul onoarei şi regulele duelului*, publicată în 1926 [3]).

Acestei lucrări i-a urmat şi alte studii de doctrină penală, pe care d-sa le-a publicat în timpul elaborărei proiectului c. p. din 1928, evidenţând principiile şcoalei clasice, neo-clasice şi pozitive, precum şi variate adnotări jurisprudenţiale în *Cronica judiciară* a unui ziar.

Mai recent a publicat şi o monografie asupra *Inchisorii Văcăreşti* [4].

Codul de onoare şi regulele duelului, studiul d-sale de care ne ocupăm aci, prezintă o muncă migăloasă, o fină technică şi imparţialitate, deoarece autorul nepărtinitor a arătat egal opiniile contra şi pentru duel şi a vorbit despre duel: în doctrină, lege, jurisprudenţă.

Despre duel în ţara noastră au fost până la marele răsboiu, cunoscute şi alte lucrări, ca de pildă: în 1899 a lui Victor Parhon (duelul, ofensele şi reparaţiunea lor) şi N. N. Botez (duelul d. p. d. v. juridic şi sociologic); în 1900 publică la Paris în colaborare cu Fery d'Esclands, Bibesco: «Conseils pour les duels»; în 1907 la «Ateneul român» d-l Mihail Mora ţinu o conferinţă: «Duelul în agonie»; al lui Horia Rosetti; iar în 1915 I. Tanoviceanu a publicat un studiu în *Curierul Judiciar* despre duel, pe care l-a extras într'o broşură. După răsboiu, cevà înainte de d-l Nedelescu, un ofiţer superior alcătui iarăş un cod, despre duel. Din aceste lucrări despre duel, se observă că, în ţara noastră chestiunea această a fost discutată, sau mai exact a interesat. Ce legătură e între dreptul penal şi un cod al duelului? Există o legătură, pentrucă ceeace se poate tranşă prin duel, printr'o justiţie nedreaptă, se poate tranşă prin codul penal. Încât, duelul are legătură de aproape cu dreptul penal.

---

[1]) *Op. cit.*, pag. 161 şi urm.
[2]) *Op. cit.*, pag. 102—103.
[3]) Vezi pag. 200, *op. cit.*
[4]) Vezi pag. 215—216, *op. cit.*

[1]) Vezi în privinţa aceasta: *Les transformations du droit* (Paris 1893, pag. 212); *Le philosophie penale* (Lyon 1890, pag. 566); *Etudes pénales et sociales* (Lyon 1892, pag. 406), de G. Tarde şi op. noastră: *Doctrina Pozitivă Penală* (Metoda. Conceptul, Aplicarea), pag. 38 şi 76, Ed. 1928.
[2]) Roma, 1912, 428 pag.
[3]) Op. lui Enrico Ferri.
[4]) Vezi: Tanoviceanu, *Cursul de drept penal*, Ed. 1912, pag. 95,

[1]) Ed. *Curierul Judiciar* 1929, pag. 24.
[2]) Vezi *Adevărul* No. 14. 111, din 21.XII.1929 (pag. I—II).
[3]) Ed. Fund. «Principele Carol» 1926, pag. 187.
[4]) In *Revista de drept penal şi ştiinţă penitenciară* No. 7—8 (Sept.—Oct.), pag. 60—85.

D-l I. I. Nedelescu a explicat această legătură, a făcut istoricul duelului, a arătat opiniile autoritare a mai multor cunoscători ai materiei. D-l g-ral Gh. Cantacuzino a dat lucrărei o prefaţă elogioasă, apoi urmează: scrisoarea d-lui Victor Bilciurescu, d-l Radu Rossetti, d-l Mihail Mora, un studiu al d-lui Mihail Negru, care la un loc constituiesc o introducere preţioasă a acestui cod, care-i împărţit în 3 părţi:

I. Partea întâia [1]) e un studiu comparat între lege şi duel, în: Franţa, Anglia, Germania, Prusia, Austria, Belgia, Suedia, Norvegia, Danemarca, Olanda, Spania Portugalia, Rusia, Elveţia, Luxemburg, Bosnia şi Herzegovina, Italia, Ungaria şi România. Acestui studiu îi urmează arătarea câtorva cazuri de duel şi jurisprudenţe [2]).

II—III. Partea 2-a şi a 3-a se ocupă cu diversele regule de a se provocà duelul, despre ofense, despre diversele feluri de duel, etc., la care se adaugă formulare de procese-verbale, ce se încheie în fazele duelului.

Un cod despre duel nu poate fi o lucrare în care să vibreze multă originalitate; se expune nişte uzanţe de repararea onoarei, se arată opiniunea oamenilor ce s'au preocupat cu această chestiune (duelul) şi opinia legei despre duel. D-l I. I. Nedelescu a îndeplinit toate cerinţele, ca această lucrare a d-sale, să fie cea mai completă din România, din acest gen.

10. GEORGE C. MAXIM

D-l G. C. Maxim a publicat o serie de studii după răsboiu, toate în jurul ideilor sociale. Şi a dat la iveală: în 1921 lucrarea *Obiceiurile juridice ale poporului român*, studiu asupra obiceiuirilor pământului d. p. d. v. juridic, social, moral, politic [1]). Lucrarea aceasta a fost dedicată lui Toma Stelian şi are o prefaţă elogioasă de Dimitrie Alexandresco. In 1923 a publicat o altă lucrare: *Poliţia germană* (secretă de răsboiu, compusă din civili), iar în 1929 a publicat în *Revista Pozitivă Penală şi Penitenciară* un studiu [2]): *Despre penitenciare* (Asistenţa particulară şi privată. Minorii).

In toate publicaţiunile d-sale se observă o bogăţie de informaţiuni şi mai mult decât la alţii, originalitate şi spirit de creiaţie. Să privim una dintre aceste lucrări: *Poliţia germană*. E tipărită la Iaşi. In 40 pagini, d-l G. Maxim ne face un istoric asupra originei poliţiei, apoi în partea II-a, foarte informativă — ne arată cum Germanii în timpul răsboiului aveau agenţi secreţi, prin civili, fără să fie presupus de cineva că, un oarecare comerciant neamţ, ori lucrător într'o ţară inamică Germaniei, îndeplincà rolul de spion, la adăpostul unei astfel de ocupaţiuni. Iată:

«Acest serviciu special de poliţie germană — militară — secretă, compusă de civili, ce derivă din poliţia de siguranţă propriu zisă, a fost creiat în Germania cu agenţi zişi oficiali, cu oarecare grade erarhice, din civilii naţionali, ce locuiau în ţările vecine, sau erau anume trimişi să locuiască; îndeletnicindu-se de formă, cu vreun comerţ sau mică industrie, întreprinsă în cele mai multe cazuri cu banii Statului german şi din comişi-voiajori, ce cutreerau toată Europa [1])».

Din acest citat se poate observà o părticică din sistemul poliţiei secrete-germane. In partea III-a d-l Maxim — explică cum erà organizat acest serviciu special, iar în partea IV-a arată prepararea spionajului înainte, după şi în timpul răsboiului cu Franţa, la 1870.

Autorul dă apoi (în partea V-a) note din viaţa şi opera lui von Stieber şi încheie acest studiu cu note folositoare despre nouile metode ştiinţifice în poliţia modernă.

D-l George Maxim în acest studiu, ca şi în acela mai recent: *Despre penitenciare*, a făcut o operă bună, de a aduce lucruri noui, de a fi făcut observaţiuni juste, de cari se vor ţine seamă şi de a fi dat la iveală lucrări cu multă originalitate, cari au meritat preţiosul îndemn şi al marelui nostru jurist: Dim. Alexandresco.

Am redat aci note din lucrările a 10 autori, fără a face vreo clasificare după importanţa studiilor ce le-am schiţat [2]).

---

[1]) Vezi pag. 24—46, din *op. cit.*

[2]) Vezi pag. 47—56 din *op. cit.*

[1]) *Op. cit.*, tipărită la Iaşi în 1921, 104 pag.

[2]) *Revista cit.*, Oct. 1929, pag. 41 şi urm.

[1]) Vezi *op. cit.*, pag. 14.

[2]) Va continuà această parte din studiul de faţă, pentru a se alcătui o schiţă, pe cât e posibil, asupra scrierilor de drept penal sau înrudite cu dreptul penal, apărute în ţara noastră.

Evident, nu toţi autorii acestor fel de scrieri sunt şi penalişti. Penalist e numai acela care zilnic e pus în curent cu mişcarea studiului dreptului penal şi care prin excelenţă se preocupă de aprofundarea problemelor ce neîncetat se ivesc în ştiinţa penală.

PARTEA II-a

II. ALTĂ JUSTIŢIE PENALĂ

Doctrină şi dogmatică

I.

1. *Limitele dreptului penal*; 2. *Metoda*; 3. *Părerile originale*; 4. *Istorie şi doctrină*; 5. *Sistemul francez*; 6. *Sistemul italian*; 7. *Sistemul englez*; 8. *Sistemul austriac*; 9. *Sistemul belgian*; 10. *Sistemul german*; 11. *Alte sisteme*; 12. *Doctrină şi dogmatică*; 13. *Sistemul pozitivo-inductiv*; 14. *Sistemul clasico-deductiv*; 15. *Metoda de studiu în România*; 16. *Dreptul civil şi penal în România*; 17. *Curente penale în România*; 18. *Opere penale în Romănnia*; 19. *Lupta dintre clasici şi pozitivişti*; 20. *Doctrinele penale şi progresul.*

1. Dreptul penal n'are limite fixe, e o ştiinţă evolutivă şi de relaţie. Işi întemeiază datele pe multe rezultate din ale celorlalte ştiinţe sociale şi umane, cari prin cercetările ce s'au făcut şi se fac, dreptul penal intră în faza ştiinţifică, — adică năzueşte să dovedească ceeace susţine.

2. Tendinţa e că, din ce în ce mai afirmat, studiul dreptului penal să se facă printr'o metodă nouă, zisă pozitivă, sau după expresia lui Enrico Ferri, prin: «metodul inductiv». Adică, dreptul penal să nu-şi bazeze datele pe deducţiuni, ci numai pe cercetări directe, experimentale. Metoda aceasta-i preconizată de şcoala pozitivă penală şi prin ea s'a ajuns la rezultate bune.

3. Penaliştii în genere nu sunt numai nişte cronicari, în a arătà tendinţele vechi şi noui în dreptul penal, ci ei sunt şi animaţi de dorinţa, amorul propriu, de a aduce şi păreri originale. Părerile originale n'au forţa de a creià şcoli penale, decât propagând doctrina vreunei şcoli, — penaliştii prin propunerile lor serioase, determină perfecţionarea acelei doctrine.

4. In ţările unde studiul dreptului penal are o tradiţie şi unde se găseşte o bibliografie bogată penală, operile noui au de sigur o importanţă, însă ele vor aveà o înrâurire mai redusă, decât cele apărute în ţările noui, ca România.

In România, unde deşi se găsesc multe studii de drept penal, totuş n'avem o tradiţie puternică în direcţiunea aceasta. Tradiţia unui astfel de studiu se cimentează mai ales cu opere răspândite, referitoare la istoria şi filosofia dreptului penal şi apoi cu tratate de comentariu al legii penale. Chiar ţările cu o tradiţie în ale dreptului penal se ocupă mereu de doctrina penală, mai mult decât de comentariu. De comentariu se preocupă mai cu seamă ţările cari n'au pretenţiune a fi creiatoare de şcoli penale şi dau mai multă atenţiune zisei dogmatice juridice.

5. O însemnată parte din operile franceze dovedesc că, acolo dogmaticei se dă multă atenţiune.

Cam acest lucru s'ar puteà înţelege şi din tratatele lui: Edmond Villey [1]), Boitard [1]), Georges Vidal [2]), Faustin-Helie [3]), R. Garraud [4]) ş. a.

6. Totuş, mai interesant e de cunoscut sistemul italian, dat fiindcă, aci dreptul penal a fost studiat în mod permanent şi într'o atmosferă mai prielnică, după isbucnirea şcoalei clasice şi celei pozitive, ne mai socotind pretenţiunile şi ale altora, că pe pământul italian, cum în Germania se credeà Liszt, au creiat câte o nouă şcoală penală. Aci, s'a pornit dela doctrină şi clasicii din primele două faze ale şcoalei, au scris pe întrecute tratate de doctrină, iar în ultima fază care a încheiat şcoala clasică (căci cu sportul doctrinei clasice nu se mai îndeletniceşte astăzi nici un penalist, decât neo-clasicii cari mai repede în practică, nu sunt de-

---

[1]) E d. Villey, *Procès d'un cours de droit criminel* Ed. V, Pari 1891.

[1]) Boitard. *Leçons de droit criminel*, pag. 802, Paris.

[2]) Georges Vidal. *Cours de droit criminel de science pénitentiaire*, ed. V, Paris 1916.

[3]) Faustin Hélie *Traité de l'instruction criminelle ou théorie du code d'instruction criminelle*, 9 vol., Paris 1860. Se ocupă paralel cu explicarea codului şi de partea istorică şi doctrină.

[4]) R. Garraud: *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, Paris 1912.

cât niște neo-positiviști), s'au ocupat numai de dogmatică penală, de delict în special. Pozitiviștii au făcut și fac numai doctrină, în afară de câțivà, în frunte cu d-l Prof. Eug. Florian, care armonizează una cu alta 1).

Alții, din alte școli, mai exact curente, au făcut și fac doctrină, pe când puțini ca: Mayno 2), Mortara 3), Manzini 4), au scris importante tratate, mai mult de dogmatică 5).

7. In Anglia 6) s'a procedat mai izolat, din cauza nelegiferării unui cod penal, dându-se o importanță științelor penitenciare. Aci nu se armonizà legea cu doctrina, ci tradiția cu doctrina.

8. In Austria s'a dat o atențiune datelor științelor pozitive, pentrucă medicina și psihologia să aibă și mai înainte de Lombroso în Italia, o relație cu dreptul penal 7).

9. In Belgia s'a lucrat mai mult și chiar înainte de Haus se creiase o nedumerire, dacă doctrina clasică mai poate rezistà. Sub Prins, dreptul penal marchează aci o etapă nouă, depărtarea de școala clasică în fond și stabilirea acelui pact între penaliști, de a coordonà datele sigure ale tuturor școalelor de drept, cu ceeace între timp au mai câștigat, ca date sigure și științele pozitive în relațiile cu dreptul criminal 8).

10. In Germania n'a existat o creație în ale dreptului penal, a existat, ceeace-i. și acum, o tehnică juridică, care cu Mayer, Mittermayer, Liszt a devenit o școală nemțească, cu idei variate, dar bine caracterizată prin tendința ei, de a arătà aci un centru de preocupări serioase, în această direcțiune, în care teoria abundă 9).

11. Privind toate aceste manifestări, din centrele de mai sus, ori mai exact o bibliotecă, cu scrierile penaliștilor din aceste țări, în care nu s'a citat încă Spania 1) și Statele Americei 2), Jugo-Slavia 3) ș. a., cu acei penaliști de care vom vorbi la timp 4), înclini a aprecià mai mult scrierile: italiene, franceze și belgiene.

12. Și dacă ai sta ca și pe acestea, să le împarți în doctrină și dogmatică, deși fiecare dintre penaliști priviți în parte au făcut și una și alta, s'ar constatà că:

a) *Doctrina e caracteristica penaliștilor italieni*;

b) Dogmatica, cu comentariul doctrinei e la penaliștii francezi.

c) *La cei belgieni se găsește puntea ce leagă bibliografia penală italiană, de cea franceză, ținându-se seamă de tehnica nemțească* (probe).

13. Nici vorbă, că ceeace-i de susținut ca metodă în studiul dreptului penal — e numai decât necesară — metoda inductivă, adică aceea preconizată de școala pozitivă.

14. Metoda deductivă, ce a aparținut vechilor concepțiuni de drept penal și-a pregătit decăderea școalei clasice, e metoda ce rămâne în părăsire; totuș e metoda care a pus stavilă invaziei pedepselor barbare, ce în evul mediu au sfidat ideea umană și de justiție.

15. Țara noastră, în ceeace privește acest studiu — de drept penal — a fost mai în umbră, după cum în altă parte arătăm și cauzele.

a) N'am trăit o viață politică liberă, pentru ca să ne punem în valoare însușirile noastre juridice și mai cu seamă pe cele de drept penal, lucru și mai greu sub ocupațiuni străine.

b) Tinerii români au fost atrași în străinătate a studià în Franța; Parisul erà centru de atracție pentru tineretul nostru. Ori, acești Români găseau acolo un mediu prielnic studiului dreptului civil, internațional, administrativ, ori altă parte a dreptului, în afară de o tradiție pentru studii penale.

De aci consecințe: tinerii se întorceau în țară, bine pregătiți, de pildă, în dreptul civil și dintre aceștia se specializau mai târziu în penal, depunând o muncă și mai mare, spre a-și apropià această știință.

Pe cât se crede, însuș I. Tanoviceanu a fost pregătit pentru dreptul roman și oricine își va închipuì ce uriașe muncă a depus, spre a face o monumentală operă de penal. Dar nu toți au putut face ca Tanoviceanu, ci numai câțivà, și lor le datorăm mult, pentrucă au întreținut o viață de studii aci, ca exponentă a culturei franceze. Dar, dacă tineretul nostru ar fi studiat într'o țară unde-i ea cea mai ilustră în acest studiu, oare n'am fi avut astăzi și o mai mare desvoltare a acestui studiu la noi?

16. Se înțelege, dar cum la noi în țară studiul dreptului civil e mult mai înaintat, de acel al dreptului penal.

17. După războiu, adică în faza III-a în care se află dreptul penal în România, după împărțirea dreptului penal schițată de noi și despre care vorbim amplu, în altă parte în țara noastră s'a produs o luptă care continuă încă, între sistema veche de studiu și sistema nouă, de pregătire specială, de studii proprii. Lupta aceasta nu-i îndreptatată contra vreunei persoane, sau duce la negarea operelor apărute până aci, ci urmează și ea sistemul progreselor realizate în acest domeniu, în toate statele cu o tradiție în studiul dreptului penal.

18. In vremurile actuale, când se afirmă că, școala clasică nu mai urmează nevoilor dreptului penal, nu se spune de nimeni că, Beccaria, Carrara sau Pessina au lăsat niște opere de o valoare mai redusă, decât că: sunt alte concepțiuni astăzi, cari în această direcțiune corespund mai prielnic fenomenelor criminalității. La fel și cu țara noastră, în lupta ce există, nu trebuește a se vedeà în operele din bibliografia penală de până acum, niște studii fără importanță, ci să constatăm că, datorită lor, și la noi s'a creiat o temelie de studiu, pe care în viitor se va construì, de către cei cari vor învinge și convinge, în tacita luptă ce-i în curs.

19. Lupta ce se dă, e între principiile ce derivă din cele 2 școale: pozitivă și clasică; neoclasici și neopozitiviști.

Avantajul cel mare pentru susținătorii concepțiunilor pozitiviste e că, chiar dacă momentan ei nu au un succes, acest succes va fi, căci pe zi ce trece școala pozitivă câștigă și se afirmă, pe când alte școli nu pot trăi, decât pornind tot dela principiile pozitiviste, cari s'au verificat ca cele mai bune.

20. Deaceea un studiu penal de ansamblu trebuește a înfățișà doctrina penală a școlilor mai însemnate și dogmatica penală, în legătură cu unele probleme, pentru ca din înșiruirea sistemelor diverse — să se observe și mai bine — însemnatele progrese ale justiției penale, dela popoarele sălbatice și până astăzi; cum acest progres e în curs și-i stimulat de școala pozitivă penală.

---

1) Eug. Florian. *Prove penali*, 2 vol., Milano.

2) Luigi Mayno. *Commento al Codice Penale italiano*, 4 vol., Torino, Ed. III-ia, 1922.

3) Mortara și Aloisi. *Spiegazione pratica del codice di procedura penale*, Ed. II, 2 vol., Torino (U. T. E. T.).

4) Vincenzo Manzini. *Trattato di diritto penale italiano*, 9 vol. (1908—1912).

5) Dealtfel sunt numeroase lucrările de ceeace numim dogmatică juridică; în Italia sunt multe, însă cele mai de seamă sunt cele arătate mai sus, apoi a lui Boldi Marchetti, etc.

6) D-l Prof. Dr. Ladislao Thöt, dela Universitatea națională din La Plata, a publicat un studiu: *Il diritto penale Anglo-Americano* în *Giustitia Penale* (Roma din 22 Oct. 1929). In studiul d-lui Prof. Thot se arată conceptul englez și cauza prin care el s'a înrudit cu cel american, deși în America legile penale sunt scrise.

7) Cesare Lombroso a studiat și la Viena. După ce-a plecat în Italia, din Austria, a dat la iveală opera sa de antropologie.

8) Fără îndoială din Belgia se pot cità încă: Nypels, Thirey, De Rickère, Jaspar, Servais, Gunzburg, Colin, Vervaeck, Heger-Gilbert, precum și alții, cari s'au impus prin studii serioase.

9) Pe lângă Meyèr, Mittermeyer, Liszt, în Germania avù o activitate frumoasă: Feurebach (1775—1883), Holtzendorff, Berner, Kohler, Binding (+1920), Birkmeyer (+1921) și numeroși pozitiviști, de cari în altă parte vom vorbi.

1) Aci au exercitat o influență în studiul dreptului penal: Dorado Montero, De Quiros, Cadalso, Saldana, De Asua, Masaven, ș. a.

2) In America, la Chicago — e gruparea dela *Journal of the american institute of Criminal Law and Criminology*, apoi Winslow, Healy, etc.

3) In Jugo-Slavia e d-l Givanovich, prof. la Univ. din Belgrad, a publicat câtevà studii și în *Scuola Positiva*, Milano, iar la Paris publică o serie de conferințe ale d-sale, fără însă a fi dovedit că-i și un spirit creator.

4) Ne grăbim să spunem că, vom vorbi la timp, pentrucă în Polonia, de care n'am vorbit, se găsește un grup de penaliști foarte susceptibili, ca: dd. Jamont, Rappaport, Neymark.

II

21. *Scrierile în genere*; 22. *Scrierile de drept penal*; 23. *Expunerea clară*; 24. *Scrieri clare în România*; 25. *Exprimarea*; 26. *Ce interesează într'o scriere? Citarea autorilor și operelor*; 28. *Claritatea la pozitiviști*; 29. *Care lucrare folosește?* 30. *Opera folositoare juristului.*

21. O scriere în genere are în primul rând merit, atunci când e scrisă în așà fel, ca să fie pe deplin înțeleasă. De ceeace suferim mulți, e tocmai că, de timpuriu începem să scriem și spre a ne arătà forța de specialitate — începem să criticăm doctrinele, ce de multe ori nu le cunoaștem suficient.

22. In lucrări de drept penal, unde pulsează întreaga viața socială, e un curent puternic, nu numai la noi în țară, dar mai ales în Italia și Polonia, în care se observă o predilecție de a se scrie mult dela o vreme.

23. Cei mai mari penaliști ai lumei s'au afirmat prin expunerea clară a principiilor doctrinei ce-o îmbrățișeau.

Beccaria a rămas în istoria dreptului penal, nu prin numeroase opere, ci printr'o cărticică subțire: *Dei delitti e delle pene*, care însă a fost scrisă clar. N'a fost un motiv, pentrucă erà o carte fără multe citate și mică, ca ea să nu fie temelia celei mai puternice școli penale din secolul trecut, care a predominat și în secolul nostru aproape 30 ani.

N'a fost încă un motiv, ca despre această cărticică să se scrie apoi biblioteci întregi, așà cum în alt domeniu s'a scris și se scrie despre Faust al lui Goethe. Cine a putut auzi sau a citi o carte a lui Enrico Ferri, a putut constatà: claritatea perfectă, în vorbire și scriere.

24. In România — C. Costa-Foru și

Eraclide, în opera lor de care mai la vale vom vorbì — se observă claritate, aşà cum întâlnim apoi şi în alte opere de mai târziu. Nici Costa-Foru şi nici Eraclide n'au lăsat grozav de mari tratate, din contră nişte lucrări fără multe file; cu toate acestea lucrările lor au mare importanţă: cele mai bune ale timpului lor şi cele mai clare.

25. Mulţi sunt cari n'au putinţa de a se exprimà uşor; nu poate însă să fie cineva care cunoaşte bine materia, care să n'o arate simplu şi înţeles.

E, dar, o lipsă de stăruinţă de a se spune lucrurile clar şi nu se poate invocà, că, aşà se scrie despre ştiinţă, adică stil greoiu. Bine, dar ştiinţa dă adevăruri cântărite şi tocmai fiindcă-i ştiinţă să se dea lămuriri într'o limbă clară. S'a înrădăcinat credinţa că, dacă se scrie clar, atunci cititorul va zice, că-i o lucrare uşoară şi d'aci unii autori intenţionat scriu încâlcit, ca opera lor să fie greoaie — ştiinţifică.

O astfel de concepţiune e cea mai mare penalitate pentru o carte de drept penal.

26. Când stau şi arăt doctrina unei şcoli, apoi ceeace interesează pe lector, e a înţelege bine principiile esenţiale ale acelei doctrine, iar nu de a face exerciţii de memorie, pentru ca să reţie lectorul numele tuturor lucrărilor şi revistelor cu articolele referitoare la chestiune.

Ceeace prezintă interesul capital, e de a expune principiile fundamentale ale chestiunei, cum s'au verificat datele ce le invoci şi numai atunci vii cu autorul respectiv, care a găsit acele date.

27. In istoricul dreptului penal şi chiar în expunerea doctrinei — necesitatea impune aducerea în discuţiune a numeroase lucrări. In cazul acesta — ele să fie folosite, însă tot în a lămurì acţiunea şi nicidecum arătându-le, să alterezi claritatea lucrărei.

Iei o lucrare şi-ţi dai seama de munca ce s'a depus în alcătuirea ei; ai terminat-o de cetit fără să foloseşti mult, din cauza materialului aglomerat şi de cele mai multe ori de prisos. Cititorul şi autorul ar fi câştigat mai mult altfel; primul înţelegând, al 2-lea cheltuind o muncă mai redusă, scriind mai puţin, dar clar.

28. Tocmai prin o astfel de claritate sunt marcate operile pozitiviştilor şi nepozitiviştilor. In operile lor, (Ferri, Lombroso, Garofalo, Florian) claritatea a ajutat la a fi răspândite şi uşor înţelese. In Franţa — neo-pozitivistul Tarde şi Lacassagne [1]), au scris clar. In Germania Liszt a scris mai acceptabil decât alţi compatrioţi ai săi, precum scrisese şi clasicul Mittermayer sau Belgianul Haus. Toţi aceştia, ca şi alţii din cei mai buni penalişti, au scris clar şi au citat numai când nevoia a cerut. Dar şi când citatele în unele dintre operile lor abundă, ele sunt în aşà fel folosite, încât claritatea nu sufere. De pildă Enrico Ferri — e poate cel care în opera sa are 2/3 din text citate; ei bine, nu se cunoaşte o operă de drept penal mai clar scrisă, ca a lui Enrico Ferri, la penaliştii din ultimii 50 ani.

29. Citatele să nu fie o piedică la expunerea clară a chestiunei; rostul lor e tocmai de a luminà chestiunea. Deaceea în dreptul penal, unde atâtea probleme sunt contro-versate, unde zilnic se ivesc probleme noui, lucrările noui e de aşteptat să ajute la luminarea acestor noui probleme şi nu pot face acest lucru, decât fiind scrise clar.

30. Cum ar fi oare posibil să propagi o idee, dacă nu o arăţi şi dacă o arăţi, n'o expui clar, spre a fi înţeleasă? Apoi, să ţinem seamă că, ne găsim în vremea când precocitatea tuturor cer lucrări cu idei cât mai strâns legate, cât mai sintetic redate. Acest lucru se observă mai ales la jurişti, unde prin multele lucrări noui şi speţe ce neîncetat se ivesc, ei nu au vremea şi spiritul încătuşat, spre a recetì, ceeace cunosc din alte lucrări şi ceeace de prisos s'a adăugat într'o lucrare nouă. Lucrarea nouă — să nu vie cu lucruri vechi şi cari sunt şi de prisos. Ceeace-i un plus, într'o carte de drept, e un rău — pe care juristul — lector, de îndată îl observă.

---

[1]) Deşi sunt fondatorii şcoalei sociologice franceze, ei sunt socotiţi neo-pozitivişti de Enrico Ferri.

III

31. *Democratizarea ştiinţei*; 32. *Operile de specialitate*; 33. *Operile juridice în genere*; 34. *Operele de drept penal*; 35. *Popularizarea principiilor dreptului penal*; 36. *Doctrina penală şi marele public*; 37. *Reforma penală*; 38. *Reforma penală şi poporul*; 39. *Democratizarea justiţiei penale*; 40. *Elementele esenţiale reformei penale.*

31. Evenimentele istorice — au dus — după atâtea mii de ani, la o democratizare a statelor, la egalitate în justiţie. Ca un produs al curentelor democratice în viaţa popoarelor — s'a născut şi o tendinţă pentru popularizarea ştiinţei.

Epoca în care ne găsim — e grevată de curentul sănătos ca, mulţimea să fie pusă în cunoştinţă, prin scrieri simple şi prin conferinţe pe înţelesul tuturor, de ceeace s'a câştigat în mersul progresului. Incât, astăzi şi cel care abià ştie să scrie, are un bagaj de cunoştinţe generale, ce omul cu 50 ani, 100 ani în urmă, din clasa de jos, nu-l aveà.

32. In vremurile noastre chiar, cartea de specialitate, scrisă numai pentru specialişti — are o radiere şi în publicul anonim, care prin nevoile lui, acest public se preocupă de atâtea ori şi de rezultatele la care a ajuns o ramură a ştiinţei. De pildă, nu pe puţini, cari n'au făcut medicina, ba de multe ori n'au nici o clasă secundară, îi interesează tratamentul cancerului, al tuberculozei ori al altei boli. Acest public cunoaşte chiar şi pe doctorii cari au studiat această chestiune, precum e în curent, întrucâtva şi cu tratatele ce s'au scris în chestiunea ce-l preocupă.

33. Totuş, din ramurile ştiinţei în genere, cărţile de drept sunt şi mai susceptibile de nevoile oamenilor, ele sunt mai mult consultate de publicul anonim, decât alte cărţi de ştiinţă. Dece? Pentrucă în palatul de justiţie — există cel mai bun barometru al societăţei. Acì vin comercianţi, cu protestul poliţelor, comercianţi ce cer falimente, etc. — explicând un fenomen economic pe piaţa respectivă; acì se rezolvă atâtea acte civile şi se încheie tranzacţiile într'o parte a ţărei. Dar şi din drept, ceeace şi mai bine arată moralitatea societăţei — e dreptul penal; justiţia penală prin procesele ce le rezolvă şi acestea împărţite după speţă, explică de aproape fenomenele sociale.

34. Dacă justiţia penală e chiar o busolă a societăţei, atunci această justiţie penală — pentru marele public prezintă un interes mai viu —, decât justiţia civilă ori comercială.

Şi tocmai pentru aceasta noi atribuim un interes şi mai mare justiţiei penale, ea preocupând nu numai părţile din proces, din chiar marele public. Când s'a înfăptuit o crimă, pe care ziarele adesea în ediţii speciale o anunţă, marele public se impresionează şi se consumă în sine, din cauza ferocităţei cu cari bandiţii au comis crimă, etc.

Dacă, însă s'ar ivì un proces civil de mare valoare, acest proces nu va interesà marele public. Puterea justiţiei penale e cu totul alta, faţă de a justiţiei civile; una se referă la apărarea societăţei, a 2-a la apărarea numai a părţilor din proces.

35. Incât, fiecare om —, oricât de simplu ar fi el, e mai succeptibil să înţeleagă din ale dreptului penal, decât din ale dreptului civil ori comercial.

Iată dar, cum dreptul penal e o materie ce viu apare în faţa fieşcărui.

Acest adevăr face ca, lucrările de drept penal să fie bine cunoscute chiar de public. Şi pentruca ele să poată fi şi consultate de public, e chiar necesar să fie scrise pe înţeles, pentruca nu numai şi absolut numai magistratul şi avocatul să le descifreze.

36. Doctrina penală nouă, pentru a aveà răsunet în forurile justiţiei, trebuieşte să aibă însă cunoştinţă despre ea şi marele public, public ce prin exponenţii lui în presă o propagă şi o impune, dacă acea doctrină e mai bună, decât cele aflate la temelia legilor penale existente. Apoi specialiştii au cuvântul cel mai greu, în a propune ministerului respectiv, care la rândul său va aduce proiectul în Corpurile Legiuitoare şi îndeplinind şi restul formalităţilor, pentruca să aibă forţă de lege.

Mai e de observat un lucru: se întâmplă uneori ca, la Ministerul de Justiţie să fie titular o persoană care să aibă predilecţie mai mult pentru o anumită ramură a justiţiei. In numeroase cazuri s'a văzut că Ministrul de Justiţie să nu fie un specialist în dreptul penal.

Totuş, prin opinia publică, prin lucrările noui se creiază un curent de câţiva specialişti, cari deterimnă pe Ministru respectiv la reforma pe care o cere timpul şi în privinţa legei penale.

38. Dar, pentru a se ajunge la o reformă bună, pe care opinia publică ar pretinde-o şi mulţi dintre penalişti ar susţineà-o, se mai cere o condiţiune esenţială, aceea de nu se compilà sisteme streine, neglijindu-se locul unde se aplică. Căci, la legea penală trebuieşte, când se elaborează, mai mult decât în civil ori comercial, să se aibă în vedere evoluţia socială a poporului, a sensibilităţei lui, a factorilor fizici. In ţările cu o climă mai dulce, sensibilitatea e într'un alt grad, decât în ţările cu o climă mai aspră, precum altfel concep condamnarea penală popoarele mai înapoiate, decât cele ce au trecut în faza de civilizaţie.

39. Şi când zici: democratizarea justiţiei penale, care înadevăr după revoluţia franceză (1789) are o altă înfăţişare, ţii seama implicit cu factor principal la alcătuirea nouei legi penale de sufletul poporului, de gradul lui de sensibilitate.

Sufletului acestui popor, în gradul de pricepere şi sensibilitate, să-i se aplice o lege după doctrina penală care s'a dovedit cea mai bună.

40. In vederea reformei penale din ţările lor, penaliştii Statelor mai mici, se pun şi traduc din proiectele şi codurile Statelor mai mari, le împestriţează şi nesocotesc tocmai ceeace-i mai important: atât doctrina şcoalei penale dela care afirmă că, s'au inspirat, cât şi factorul important, însuşirile poporului pentru care se pregăteşte legea.

IV

41. *Revoluţii în ştiinţa penală*; 42. *Revoluţia şcoalei clasice şi celei pozitive*; 43. *Asprimea pedepselor*; 44. *Dreptul de a pedepsi*; 45. *Pedeapsa pentru infractorii de drept comun*; 46. *Pedeapsa şi variatele categorii de infractori*; 47. *Măsura pedepsei*; 48. *Actualul sistem de imputabilitate*; 49. *Pedeapsa cu moartea*; 50. *Studiul dreptului penal şi pedeapsa.*

41. Aşà cum în viaţa popoarelor isbucnesc revoluţii şi adesea prin ele se câştigă pentru progresul popoarelor, la fel şi în în ştiinţă se nasc teorii cu caracter revoluţionar. Şi nu în toate ramurile ale ştiinţei s'ar puteà petrece acest lucru, ci mai mult în ştiinţele evolutive. Dreptul penal ca ştiinţă evolutivă, nu de sine stătător, primeşte influenţa manifestărilor sociale şi creează şi ele un fel de revoluţie ştiinţifică, care aproape întotdeauna duce, ca şi revoluţia socială, la democratizarea justiţiei penale. In trecutul justiţiei penale s'au văzut numeroase revoluţii, care în majoritate au dus la democratizarea dreptului penal. Fără discuţiune chiar şcoala clasică a determinat o astfel de revoluţie şi efectul s'a observat: îmblânzirea pedepselor şi o egalitate pentru toţi în procesul penal, de a-şi administrà probele sau de a-şi primì pedepapsa, indiferent din ce clasă socială face parte.

42. Apoi în întreg sec. XIX-lea, odată cu studiile despre istoria naturală a omului, cu nouile descoperiri în psihologia-experimentală, cu cele din biologie, etc. — a fost o continuă revoluţie. In dreptul penal — revoluţia aceasta a fost şi mai violentă, căci dela 1876 şi până în zilele noastre, doctrina şcoalei pozitive penale, a ridicat în poziţie de legitimă apărare pe atâţia penalişti, medici ori sociologi.

Şi revoluţia pregătită de şcoala pozitivă penală a dat rezultate bune, după cum şi revoluţia datorită şcoalei clasice penale a dus la o ameliorare în justiţie. Târziu, după o jumătate de secol, ultima revoluţie, a şcoalei pozitive, intră în făgaşul unei discipline juridice, ce normal, fără violenţă stă şi-i urmăreşte efectul salutar.

43. Dorim fiecare progresul omenirii, o viaţă regulată în societate. Legea penală neţinând seamă de ceeace în alte direcţiuni s'a realizat pentru acest progres, împietează la spiritul uman veşnic cu idei noui, pentru evoluţia societăţei. Şi chiar dacă o lege penală s'ar pune deacurmezişul manifestărilor ce, general emană din sufeletul poporului, aceà lege totuş nu le va puteà împiedecà prin pedepse aspre.

Nu asprimea pedepselor va fi o soluţie nici intimidarea. Din contră, pentru delicvenţii politici în special — pedeapsa va stimulà şi mai mult — curentul politic pe care ei îl susţin şi-i în conştiinţa poporului. ***Pentru delicvenţii ordinari — pedeapsa n'are o eficacitate, dacă prin ea la cei susceptibili de a fi convertiţi spre bine, s'a distrus în ei orice nădejde că***, societatea îi va reabilità şi că, ei vor fi veşnic priviţi de toţi cu dispreţ.

Pentru acei delicvenţi, cari prin însuşirile lor patologice şi prin factorii sociali şi fizici au devenit nişte perpetui infractori, pedeapsa iarăş n'are vr'un efect, decât că, izolează pe infractor un an, doi, pentruca după eliberare iarăş să fie un recidivist.

Societatea nu va puteà dar câştigà prin pedeapsa dată, ci — din contră — nu pedeapsa e eficace, ci un alt sistem, al izolării pe timp nelimitat.

Incât: aşà cum în partea specială a acestei chestiuni se va vedeà argumentat, pedeapsa cu închisoarea să ia altă înfăţişare, aceea de a nu fi deloc dată celor cari sunt vinovaţi pentru fapte penale mai puţin rele, acestora dându-li-se amendă, iar acelora cu trecut rău şi dovediţi ca periculoşi pentru societate, să li-se dea izolarea pe timp nelimitat, într'un ţinut de muncă, unde vor învăţà să muncească, să aibă un venit şi de unde vor fi eliberaţi, când ei s'au adoptat nouei vieţi.

44. Care-i dreptul nostru de a pedepsì? Acest drept, discutat de mulţi, stă în umanitate. Fereştì mulţimea de a fi expusă la relele infractorilor şi închizì pe infractor spre a se corijà. Dacă aşà s'ar concepe dreptul de a pedepsì, atunci rezultatele par a nu fi atinse, din acest punct de vedere. Să privim primul punct.

Cum fereşti societatea — umanitatea de răufăcători, când cei închişi — după executarea pedepsei vin şi repetă, în cele mai multe cazuri, aceeiaş faptă rea sau chiar şi mai rea? Privind al 2-lea punct, nu se poate spune că, infractorul a fost corijat, dacă a repetat delictul. Prin urmare din nici un punct de vedere — actuala justiţie nu rezolvă pe deplin problema. Prin formalismul actual, prin sistemul imputabilităţei de acum, se loveşte şi în umanitate şi în societate.

45. Infractorul periculos, cu 2—3 luni închisoare, măsura pedepsei de astăzi — la un delict mai mic, în timpul de 2—3 luni el nu se va schimbà şi după executarea pedepsei, societatea iarăş va înregistrà şi suferì o noua acţiune a lui. Căci, în genere infractorii de drept comun, sunt acei cari nu ştiu să muncească şi nu ştiu, pentrucă mediu în care au trăit, nu i-a ajutat să înveţe a muncì. Ori, dacă în loc de pedeapsă s'ar da izolarea, pe termen nelimitat, până când se va constatà că, delicvenţii aceştia ştiu a muncì şi implicit pot trăì fără a mai furà, s'ar atinge pe deplin scopul pedepsei.

46. Altfel, după executarea pedepsei, cei neînvăţaţi a muncì — vor trebuì să trăiască şi indirect a recurge la fapte reprobate de societate şi lege. Dar în afară de aceştia, cari nu ştiu să muncească, mai sunt aceia, cari ştiu să muncească şi dintr'o lăcomie sau tentaţie — fură totuş. Acì problema e mult mai complicată, ca şi cu crimele pasionale, problemă ce va da mult de lucru şi ale cărei înţelesuri se vor vedeà într'un capitol special, Căci, variatele categorii de infractori, diversele necesităţi ce le simte în viaţă categoriile sociale, fac ca nu o aceeaş valoare să fie de toţi dată măsurei de schimb: banului.

47. D'acì controversa, de unde începe şi unde se sfârşeşte quantumul de trai, al insului ce a comis delictul. Căci, infractorul de jos — în timp ce pe zi la casa lui ar puteà să zicem, trăì cu minimum 30 lei, la infractorul altei categorii sociale, acest minimum poate să fie 300 lei. Şi atunci la acordarea pedepsei, după sistemul actual, se ţine oare seamă de această valută, pentrucă la măsurarea pedepsei —, mai întâiu urmează a se cunoaşte periculozitatea şi pedeapsa, logic ar fi să fie dată până ce infractorul numai prezintă o periculozitate, pentru societate şi umanitate.

48. Incontestabil, actualul sistem de imputabilitate penală e rău, trebuieşte să dispară, pentrucă: 1. E nedrept şi pentru societate şi 2) pentru infractor. Nu pedeapsă în raport cu delictul, ci pedeapsă — izolare în raport cu periculozitatea, adică până când infractorul se va corijà. Ori, timpul ce va durà pentru corijarea lui nu judecătorul îl poate pronunţà, ci numai o comisiune specială, din care ar puteà face parte şi judecătorul, pe lângă aceia care au fost însărcinaţi, ca organe competinte, să constate, dacă infractorul s'a îndreptat.

49. Cât priveşte înspăimântătoarea problemă. *pedeapsa cu moartea*, în timpurile normale, iar nu în cele excepţionale, (ca în timpul răsboiului ori revoluţiei când se va aplicà cu totul după alte criterii) această pedeapsă, e bine să existe şi să fie aplicată acelora cari chiar în cursul izolărei s'au îndeletnicit cu tentative sau săvârşiri de crime. Pe aceşti bolnavi, cari cel puţin în curs de 10—15 ani au fost trataţi — şi nu s'a observat la ei nici o ameliorare, ba din contră înrăutăţire, numai moartea va rezolvà procesul lor nenorocit.

Aceste cazuri se pot bine asimilà cu acelea când, cu durere copii cer intervenţia medicului, ca pentru părintele lor medicul să facă tot ce poate spre a-l însănătoşì, ori a-i curmà suferinţa. Şi nu puţine sunt cazurile când, copii ori rudele apropiate, atunci când cel iubit de ei se sbăteà în dureri atroce şi fără posibilitate de vindecare, au cerut ca bolnavului să i se facă injecţii cu morfină ori cocaină în proporţii mai mari, cari însemnau moartea. La fel şi cu moartea ce o preconizăm pentru un nenorocit ce prin însuşirile lui fizice şi phisice numai prezintă decât ameninţări de a omorì pe alţii. E o nebunie mai sălbatică decât aceea ce ne este cunoscută la cei din casele de sănătate (boli nervoase, balamuc).

La delicvenţii aceştia pe treapta cea mai acută a sălbăticiei prin crime oribile — în adevăr nu există un centru nervos la ei complet distrus, ca la cei din casa de sănătate, căci deşì inconştientul lucrează, totuş ei au un raţionament, însă negativ pentru societate.

La nebuni, raţionamentul nu există şi când nebunii sunt violenţi merg în inconştient.

Prin acest inconştient la nebuni şi unii infractori — delicvenţa e aproape de nebunie

50. Dela sine dar se înţelege că, studiul dreptului penal astăzi nu se mai poate face fără de ajutorul atâtor şi numeroase date ale medicinei (psihiatrie, biologie, etc.) ale statisticei, etc.

Ceeace în epoca noastră imperios se cere, e ca aceà zisă individualizare a pedepsei — să numai fie o ficţiune pentru infractor şi societate şi nici în argumentele atât ale procurorului sau advocatului — să mai rămâie adevărul — despre achitare ori condamnare. Să fie luate şi socotite în aplicarea pedepsei referatele ştiinţifice, trecutul, etc. al delicventului şi prin analiza rezultatului medicinei, adică a delicventului, delictului să se hotărască o pedeapsă — izolare, sau achitare, ori amenda. Cât priveşte pedeapsa cu moartea — să nu se facă un abuz şi să nu existe hotărîri pe prezumpţii, datorită cărora se ivesc erori judiciare, ci această pedeapsă să fie dată, aşà cum dăm bolnavului de care ne îngrijim şi se află pe patul de suferinţă şi de moarte — o otravă spre a murì şi sfârşì cu durerile.

Incât, — progresul omenirei — explică acel abuz cu pedeapsa cu moartea — şi ajunşi în stadiul actual —, acel abuz să numai existe şi numai dintr'o milă pentru acel delicvent şi siguranţă pentru societate, ca ultimă măsură să se aplice pedeapsa cu moartea. Căci, trăind el, — incorijibil va aveà posibilitatea ori să invadeze, din nou săvârșind alte crime, ori să le săvârșească chiar în azilul-închisoare.

Așà fiind, stadiul în care astăzi se află dreptul, e stadiul cel mai bun din cum au fost cele din trecut. Nu s'ar fi ajuns acì, dacă n'ar fi existat revoluțiile numai notate și nedescrise — acì. Dacă suntem acum în stadiul cel mai bun decât am fost, apoi totdeodată ne aflăm în cel mai rău fața de acelea în care am puteà să aducem justiția penală, care cu totul ar trebuì să fie alta.

V

51. *Crime, delicte, contravențiuni*; 52. *Contravențiunea nu aparține codului penal*; 53. *Descentralizarea justiției penale*; 54. *Delictele politice*; 55. *Impărțirea c. p. numai în crime și delicte comune*; 56. *Separarea justiției penale de cea civilă*; 57. *Institute de specializare*; 58. *Efectul separărei justiției*; 59. *Individualizarea justiției*; 60. *Factorii de cari să țină seama noua reformă penală.*

51. In dogmatica penală actuală faptele anti-sociale pedepsite de legea penală s'au împărțit în 3 categorii: *a)* crime, *b)* delicte, *c)* contravențiuni. Această diviziune tripartită — există în cele mai multe legi penale în vigoare și numai o infimă parte au o diviziune în patru. Chestiunea acestei diviziuni, după sistemul nou de studiu — al fenomenelor criminalității nu prezintă o importanță de mâna întâia. Când se va vorbì amănunțit de crime, delicte, contravențiuni, se va observà greutatea și inutilitatea unei astfel de împărțiri: crime, delicte, contravențiuni. Dealtfel — însăș titulatura de drept penal, apoi acea de drept criminal, întrebuințată astăzi mai mult — de către penaliștii francezi și italieni, pare a nu fi decât o urmare a unei tradiții, decât ca ceva proprice studiului de care ne ocupăm. Căci, dacă zici drept criminal, pare a fi vorba de crime. Incât, dacă zici drept penal — pare a fi vorba de pedeapsă, dela poena, poenae. Și cum la toate faptele anti-sociale, pe cari legea le-a socotit din vreme așà, se dă o pedeapsă — se înțelege că-i vorba atât de crime, de delicte, cât și de contravențiuni.

52. Mai mult chiar: contravențiunea poate chiar să nu aparție acestui studiu, ca «grosso modo» fiind mai logic a face parte dintr'un cod administrativ, așà cum bine a susținut un Neamț. In cazul acesta am aveà de studiat crimele și delictele, acestea din urmă cuprinzând și ceeace astăzi noi socotim *contravențiuni delictuoase*. Partea de seamă pe care un cod penal ar urmà s'o aibă bine fixată e iarăș, ceeace la noi încă nu-i definit, delictul politic.

53. Adică, ceeace autorii moderni susțin în descentralizarea administrativă, acelaș lucru să se facă și în justiția penală, — ca din descentralizarea ce în parte și există, să decurgă o justiție penală, mult mai descentralizată și mai ales specializată. Descentralizată în sensul de a numai fi Tribunalul civil la un loc cu cel penal, de a numai introduce în codul penal contravențiunile, al căror număr sporesc prin interminabilele ordonanțe ale municipiilor, primarilor, prefecților, etc.

54. La fel: delictele politice, de siguranța Statului, de presă, ocupă capitole întregi în codul penal, fără vr'o utilitate, căci ulterior intrărei în vigoare a codului penal, survin legi speciale — ce produc greutăți, trimiteri la cod, etc.

S'a văzut destul de bine că, aproape fiecare guvern a venit cu altfel de legi și fiecare lege nouă — a dat naștere la confuziuni între codul penal și legea nouă. Și dacă, lucrurile stau așà, când nu la fiecare an, ori deceniu poți schimbà codul penal, pentruce oare delictele politice de presă ori de siguranță a Statului să fie înserate într'un cod penal?

55. Codul penal să cuprindă două părți: crime și delicte comune. Crimele —, ca instanța de judecată au în vremea noastră tradiționala Curte cu Jurați. Din certurile penaliștilor — încă nu s'a lămurit complet, origina acestui for de judecată e în Anglia ori la Romani — dar oricum ar fi — e sănătos să dispară. Principiul selecționărei ce domină în epoca noastră, al specializărei — în contradicție isbitoare cu judecători populari. Tradiția prea lungă a Curței cu Jurați — de bună seamă, nu va îngăduì ca ea să fie dintr'odată desființată.

S'ar puteà totuș, ca printr'o reformă să se completeze jurații și cu experți, sau să se pretindă juraților un titlu de cultură ori dovadă, că ei au avut locuri de răspundere în societate, chiar neavând titluri de cultură: consilier comunal, membru în comitetul școlar, parlamentar, etc., căci restricțiunea de astăzi e insuficientă.

56. După răsboiul cel mare — omenirea a luat o nouă înfățișare; s'a produs o răsturnare a valorilor spirituale, afirmându-se mult muncitorii manuali. Trecerea bruscă a acestora din urmă în locuri cari ei n'au avut o educațiune și pregătire specială — a dat naștere în multe țări la un spirit de anarhie. Dar odată cu acest rău — s'a afirmat știința pozitivă, invenții, etc., care a pus într'o măsură iarăș problema pregătirei, a selecționărei. In această fază, de trecere a puterilor sociale în mâna celor pregătiți — ne găsim acum. Ori, în acest proces social — dreptul penal are de intervenit, dar și de primit sugestii. Una dintre sugestii ar fi tocmai aceea — modificarea Curței cu Jurați, nemai lăsându-se în mâna oamenilor complet nepregătiți rezolvarea celor mai teribile crime.

57. Delictele de drept comun, cari prin precocitatea infractorilor, zilnic apar, ieșind din comun, urmează a fi judecate nu după greoaia procedură actuală și de către judecătorii, cari în nenumărate cazuri au predilecție și chiar cunosc incomparabil mai bine — dreptul civil. Judecătorul, nici vorbă, să-și facă un stagiu în toate tribunalele: (notariat, civil, penal, comerț), însă după acest stagiu și după absolvirea unui institut de specializare, pe lângă facultatea de drept, să fie stabilizat la Tribunalul penal, ori la cel civil sau cel comercial.

Delictele de drept comun sunt mai numeroase decât crimele și o bună soluționare a proceselor ce decurg din ele — are o vădită influență asupra societății. Pentrucă s'ar ivì o grea piedică de a se face dintr'odată acest lucru, separarea Tribunalului civil de cel corecțional; nu-i grozav de greu, însă, ca numai la Tribunale și Curți de Apel să se facă această separațiune, iar judecătoriile să aibă competența pe care o au și acum.

58. Nici plus de personal judecătoresc —, nici cheltueli noui pentru Stat n'ar fi după actualul sistem. Se știe că, chiar la Tribunalele numai cu o secțiune avem zile fixate pentru procese civile ori comerciale sau penale.

Ei bine, în zilele fixate pentru procesele penale — la Tribunalele cu o singură secțiune, să judece un complet, — care să fie acelaș în toate zilele de penale, iar la Tribunalele mari, ca Trib. Ilfov de pildă, să fie câteva secții absolut numai pentru procese penale. Judecătorii ar fi apoi repartizați după pregătire, la una dintre secțiunile arătate sau stabiliți ca făcând parte din completul de civil ori penal ș. a. m. d.

Pentru viitor s'ar pretinde solicitatorului pentru postul de magistrat și absolvirea unui institut de studii civile sau penale ori comerciale, așà cum vor luà ființă și la noi, după sistemul în vigoare în unele centre universitare din Apus. O astfel de reformă în mod sigur duce la o specializare sănătoasă, la o urgență în judecarea procesului, la o sancțiune care cu cât e dată mai repede, cu atât e mai eficace.

59. Dar mai duce la un rezultat și mai satisfăcător, la individualizarea pedepsei, așà de măiestru susținută de școala pozitivă și de un altul [1]), ce nu interesază dacă a fost sau nu pozitivist. Individualizarea pedepsei nu-i un silogism juridic, nu-i ceva de care dreptul penal se poate dispensà; e chiar un element esențial, în pedeapsă. Unul va fi mai mult sensibil la pedeapsa cu închisoarea pentru o zi, altul nu va fi formalizat nici dacă-i condamnat 5 ani [2]).

Această individualizare a pedepsei nu se poate face de către judecători cari se schimbă mereu, dela civil la comercial și de acolo la penal. Nu se poate, căci știut e: — într'un proces penal, până la hotărîrea definitivă, sau mai redus, până ce o instanță de fond sau de apel — se pronunță, se succed 7—8 termene (martori, contra-probă, procedură, etc.), la fiecare termen judecând magistrați cari n'au fost la termenele precedente și nu vor fi nici la cele viitoare, magistratul care va pronunțà hotărîrea sau sentința, necunoscând ceeace s'a făcut la termenele trecute riscă a nu individualizà pedeapsa. Ori, contrariu, dacă nu acelaș sau aceiași judecători ar urmărì procesul în toate fazele lui — se înțelege — că, hotărîrea va fi cea corespunzătoare sau aproape de a corespunde, ca sancțiune a faptei ce-i în sarcina imputatului.

60. Incât, nu în afară de realitățile sociale, nu în afară de datele științifice, ca rezultat al istoriei naturale a omului, ca studii de psihologie experimentală asupra omului și societății, se poate concepe o reformă penală sănătoasă.

Așà cum și într'o altă parte-i notat, o reformă nouă, o altă justiție penală, se ține seamă de ceeace Taine, spunéà să ținem seamă în analiza operilor de artă: de timp, loc, rassă.

---

[1]) R. Saleilles: L'individualisation de la peine (Paris 1898).

[2]) Am asistat la Trib. Ilfov, la 80 procese penale judecate în ziua de 30 Ianuarie 1930 — la sec. II c. c. în completul d. d. magistrați Costin și Stambulescu.

Pledez des, însă, în modesta-mi carieră de avocat n'am fost frumos impresionat descori — de cum s'a judecat în acea zi. Președintele completului d-l Costin, pe care nu-l cunosc personal. și d-l Stambulescu, au cercetat cele 80 procese și cele soluționate — au purtat pecetea individualizării pedepsei, direct cercetând părțile din procese, cauze, circomstanțe, cântărind sentința.

Timpul în care trăim, e timpul bine caracterizat, de cercetări pozitive; locul variază dela popor la popor aproape, în cultură, climă, etc., iar rassele umane, spre a nu le privi într'o strictă interpretare ca Taine, concep variat şi astăzi crimele şi delictele, fără a nu mai socotì contravenţiunile şi delictul politic, de siguranţă a Statului ori cel de presă, cari variază nu numai dela Stat la Stat, dar chiar într'un acelaş Stat, dela un partid politic de guvernământ la altul.

VI

61. *Studiu comparat al doctrinelor penale*; 62. *Caracterul doctrinelor vechi penale*; 63. *Elementele în studiul comparat al doctrinelor*; 64. *Civilizaţia şi noua doctrină*; 65. *Dogmatica penală*; 66. *Ce înţelegem prin dogmatică penală?* 67. *Care opere sunt importante, cele de doctrină sau cele de dogmatică?* 68. *Scolastica germană şi dogmatica*; 69. *Creiaţia doctrinei şi operele de dogmatică penală*; 70. *Doctrina şi dogmatica penală în România.*

61. Un studiu comparat al doctrinelor penale, n'ar putea constatà — că, o doctrină veche e mult inferioară celei noui, căci în dreptul penal comparaţia eronat s'ar face într'o doctrină veche şi nouă, nesocotindu-se gradul de civilizaţie — în care a apărut una şi cealaltă. Odată, ca să dăm un exemplu, se primeau funcţionari publici cu 2—3 clase secundare, astăzi nu-şi mai găsesc locuri nici cei cu titluri academice.

Dece? Pentrucă situaţiunea de atunci permiteà ca unul şi cu o cultură mai redusă să fie funcţionar, pe când astăzi nu se mai poate acest lucru. La fel, atunci când există o doctrină penală, aceà doctrină erà foarte bună, pentru gradul de civilizaţie al vremei, pentru cât se câştigase în ştiinţa pozitivă, care influenţează şi studiul dreptului penal.

62. Cu cât ne întoarcem în urmă, cu cât intrăm în epocile, când ştiinţa pozitivă în genere erà necunoscută, sau erà în formaţiune, cu atât întâlnim credinţa că, totul emană dela ceva supranatural, supranatural văzut în Dumnezeu, în idoli, în şefii Statelor, etc. Doctrina penală în acele prime epoci ale omenirei, fără îndoială că-i inferioară celor din ultimele secole, însă-i o doctrină superioară pentru vremurile de atunci, când civilizaţiunea umană se găsià în stadiul vecin cu al omului primitiv.

Dar nu numai în penal se poate spune acest lucru, dar în toate problemele socialo-politice. Nu trebuieşte ca noi astăzi să comparăm mijloacele de locomoţiune cu cele mai perfecte d'acum 2000 ani, cari constau în diligenţe la Romani, etc., fără a ţine seama de starea de lucruri ce existà în aceà vreme şi în comparaţie cu aceà stare să judecăm. Adică, o doctrină penală veche să fie comparată cu starea de civilizaţie din acéà vreme şi cu doctrinele posterioare. Peste câteva secole transformări mari vor fi, în societate, în ştiinţă, etc.; prin urmare şi dreptul penal va aveà noui date şi mult mai sigure. Nu va puteà penalistul de mâine să nege ceeace au făcut penaliştii vechi, sau să spună — că, cu începere dela el dreptul penal intră în faza de cercetări serioase, pentrucă până la el — dreptul penal a ajuns să fie ceeace va constatà penalistul de mâine.

63. E bine spus dar, ca în studiul dreptului — când compari doctrinele din diversele etape ale omenirii — cu doctrinele noui, să se ţină seamă de aproape şi de starea în care se aflà omenirea, când acele doctrine exercitau influenţe. De pildă, ce am puteà spune noi sau cei după noi, despre şcoala clasică penală? Nu s'ar puteà spune decât că, a fost doctrina penală cea mai bună, din câte au existat până la ea — în dreptul penal, dar că prin nouile descoperiri ştiinţifice după ea, — o altă doctrină e mai bună faţă de noua epocă în care se aflà omenirea.

Pozitiviştii nu neagă câtuşi de puţin, din însemnatele merite ale şcoalei clasice sau altor şcoli penale, ba din contră şcoala pozitivă penală n'ar fi putut să existe fără de vechile doctrine, cari i-au uşurat drumul. Şi de multe ori se poate ca, noua doctrină penală, care deşì superioară celei vechi — totuş să fie inferioară, comparând-o şi cu stadiul în care se aflà civilizaţia umană şi în vremea doctrinei vechi şi timpul doctrinei noui. Căci, în vremea noastră — doctrina pozitivă penală, — dacă o comparăm cu aceà a şcoalei clasice, apoi o mai comparăm şi cu mediul de cercetări în care a apărut, adică condiţiunile sociale şi treapta ştiinţifică a vremei şi întrebăm, dacă faţă şi de aceste mijloace, pe cari alte şcoli penale nu le-a avut, noua doctrină e superioară, dacă a corespuns acelor nevoi umane şi sociale, precum mijloacelor prielnice de studiu, ce le-a avut, mai mult decât alte şcoli în trecut.

64. Trebuieşte a se insistà de aproape — asupra faptului ca, o doctrină să fie judecată şi cu timpul în care a apărut, căci altfel se ajunge la concluzii primejdioase, la negarea meritelor ce le-a avut. In vremurile vechi, — parcurgeai 200 km. în câteva zile — mergând cu viteza cea mai mare, a mijlocului de transport de atunci, lucru ce astăzi îl parcurgi în câteva ore, cu cel mai bun mijloc de transport al timpului. D'acì nu urmează că, mijlocul de transport de odinioară nu erà bun; nu mai e atât de util nouă astăzi, însă atunci erà cel mai bun. Prin analogie, la fel trebuiesc privite doctrinele penale vechi şi operile penaliştilor dispăruţi — In operile penale, ale contemporanilor noştri, pretindem a găsì şi mai multe cercetări, pentrucă ei au posibilitatea să le facă mai uşor, având mediu de studiu, biblioteci, etc. — elemente ce în trecut lipseau. E de susţinut dar, ca întâiu doctrinele penale, sau mai bine zis, istoria dreptului, ori evoluţia dreptului penal, să fie arătată — ţinându-se seamă de timpul şi stadiul societăţei în care a apărut.

65. Dogmatica penală — poartă influenţa doctrinei, totuş are o linie de separaţie de ea.

Unii înţeleg mai mult prin dogmatica juridico-penală. Dogmatică penală, ar însemnà principiile doctrinei în practică, adică doctrină nu în întregimea-i aplicată.

E bine a spune că, formalismul sau procedura penală — se apropie mai mult de dogmatica-penală, decât de doctrina penală.

Stricta interpretare a cuvântului *dogmatică* n'ar îngăduì — să spunem: procedura penală se apropie de dogmatica penală. Prin realitatea zilnică — din palatul de justiţie —, pare a nu fi de condamnat interpretarea mai largă ce i-o dăm dogmaticei, pentru a înţelege prin dogmatică penală, atât doctrina în aplicare, cât şi normele procedurale în funcţiunea lor.

66. Căci, lăsând de o parte procedura penală, ar trebuì să zici că, are şi ea o doctrină, precum la fel şi jurisprudenţa are o doctrină.

Nici vorbă — că, orice gândire — e un soiu de doctrină, dar pentrucă nu putem a ne lovì de un concurs de doctrine, ce ar primejduì realizări utile pentru societate — numeşti gândirile referitoare la procedură norme, iar jurisprudenţele ca şi operile de doctrină, neavând forţă de lege, rămân ca îndrumări, în interpretarea legei.

Aşà că, n'ar fi dăunător, ca prin dogmatică penală să înţelegem: interpretarea legilor penale (cod şi procedură) la lumina doctrinei şi jurisprudenţei, aşà cum fac în special advocaţii în pledoaria lor sau adnotatorii. Şi bine înţeles, operele de dogmatică penală sunt cele mai bune, acelea cari examinând articolul din lege, îl comentează cu doctrină şi jurisprudenţă.

67. Părerile multor penalişti sunt că, dogmatica penală e superioară doctrinei penale. Pare a nu fi aşà, căci niciodată dogmatica nu-i mai mult, decât doctrina dela care s'a înjghebat. S'ar puteà totuş spune altceva, anume că, dogmatica penală — în speţă operele de dogmatică penală, au o utilitate mai mare, decât cele de doctrină. Da, aşà-i! Dar pe când aceste opere de dogmatică sunt utile numai cât timp durează legea penală în vigoare şi numai în acel stat, operele de doctrină, cum în alt loc arătăm mai amănunţit, n'au o limită în timp şi nici în spaţiu, ele n'au hotar, căci se adresează întregei omeniri şi în tot timpul. Care, dintre penalişti, va lùà un cod adnotat, cod ce-i abrogat şi după el să participe la un proces penal? Din cele schiţate, operele de doctrină sunt superioare celor de dogmatică, acestea din urmă fiind însă foarte utile, — înlesnind interpretarea doctrinei.

68. In Germania, în ceeace priveşte dreptul penal, se creiase aproape de către toţi penaliştii de acolo — un sistem de interpretare al legei penale, ce erà întins mult dela Universitate chiar. Chiar studenţii dela facultatea de drept într'o vreme — erau îndemnaţi mai mult pentru interpretarea legei, decât pentru partea generală, istorico-filosofică a dreptului penal. Aşà s'a creiat o scolastică nemţească, foarte vecină cu dogmatica penală. Şi ar păreà paradoxal, ca tocmai în Germania să se fi petrecut acest lucru, unde-i o tradiţie pentru studiul pedagogiei şi filosofiei. Nimeni nu contestă meritul lui Kant ori al altor mari filosofi germani, sau al tratatelor nemţeşti de filosofie, însă nu-i riscat a susţine că, în ceeace priveşte dreptul penal — o doctrină proprie nu se cunoaşte în Germania, căci manifestările unora sau altora n'au putut creià o şcoală penală, — decât neînsemnate curente, ce au dispărut odată cu cei cari le creiaseră.

Apoi nici — altă ţară, nu numai Germania, n'a avut o tradiţie şi nici nu s'a remarcat în dreptul penal, cum de pildă, — s'a impus Italia. Dar, dacă Italia a ajuns la a impune doctrinele născute acì, cea clasică şi cea pozitivă, nu înseamnează că Germania, Anglia, Franţa, Belgia şi atâtea alte State, au stat nepăsătoare şi n'au contribuit şi ele la progresul studiului dreptului penal.

69. Ceeace însă au deosebit pe celelalte State de Italia e, după cum am accentuat şi la § 12, faptul că:

a) Doctrina a fost creiaţia şi pasiunea penaliştilor italieni;

b) Dogmatica a celorlalţi penalişti; în studii penitenciare, relevându-se în Europa , Anglia şi Belgia, iar în celelalte continente Statele Unite ale Americei de Nord.

Şi după cum arătam la § 56—58, că operile de dogmatică sunt utile, căci ajută la interpretarea legei penale în vigoare, comentând-o cu doctrină şi jurisprudenţă, la fel şi penaliştii francezi, belgieni, spanioli, germani ş. a. au înlesnit mult interpretarea nu numai a legei penale din ţările lor, dar chiar a doctrinelor născute în Italia, a celei clasice şi celei pozitive. Acest lucru nu poate trece neobservat, căci în unele privinţe operele germane şi cele franceze au întrecut, în dogmatică, chiar pe cele italiene.

70. In Statele fără o tradiţie în studii de doctrină şi dogmatică, atunci când apar opere de doctrină, să nu se înţeleagă că, se creiază o nouă doctrină, ci cel mult se propagă o doctrină. Chiar în ţara noastră avem o sumedenie de opere de doctrină şi dogmatică penală, cari au ajutat mult la actuala stare în care se găseşte studiul dreptului penal în România şi care-i destul de înfloritoare faţă de condiţiunile noastre sociale şi politice şi pentru cultura românească, care-i tânără şi care a început abià acum 80 ani.

PROF. PETRE IONESCU-MUSCEL
Doctor în Drept dela Universitatea din Roma. Membru corespondent la «Giustizia Penale italiana»

CHESTIUNEA DOBÂNZILOR IN DREPTUL MODERN

Ideia de libertate abordată de revoluţiunea franceză a avut între altele drept consecinţă şi înlăturarea vechilor îngrădiri, ce purtau asupra dobânzilor convenţionale.

Inovaţiunile introduse în această privinţă nu se mărgineau a se referì numai la raporturile comerciale ci se întindeau şi asupra afacerilor ce ţin de dreptul civil.

Se ştie, că în urma influenţei medievale a Bisericei catolice a predominat multă vreme în Franţa, Elveţia, Germania şi Austria principiul de-a nu admite creştinilor de-a percepe dobânzi de pe urma împrumuturilor ce le acordau.

Cu timpul au dispărut şi sancţiunile, la început destul de riguroase, a acestor vederi, fiind desfiinţate, sau pe cale legislativă, precum s'a întâmplat în Germania, sau pe cale cutumiară, ca de exemplu în Franţa, unde uzurile comerciale admiteau de mult stipularea de dobânzi pentru datorii din afaceri negustoreşti ale comercianţilor. Cu toate acestea, se menţineau diferite regule ce purtau asupra obligaţiunilor de-a plăti dobânzi, între cari mai ales acele ce fixau cota maximală a dobânzilor la 5%.

Şi acestea îngrădiri au căzut în cursul vremii îmbrăţoşându-se în general ideia că principiul libertăţii contractuale are a cuprinde şi chestiunea dobânzilor.

Tratând despre latura istorică a chestiunei avem între altele a arătà că Franţa-revoluţionară face şi în această privinţă începutul: Adunarea constituţională din anul 1789 a fixat limita legală a dobânzilor la cota de 5%.

Măsura luată nu îndestulà însă lumea, cerându-se şi în acest raport adoptarea principiului deplinei libertăţi la contractare: «On gêne le developpement de l'industrie» erà argumentul suggestiv al aderenţilor libertăţii nelimitate. Conventul naţional a cedat, dispunând în anul 1793 înlăturarea oricărei îngrădiri a convenţiunei de dobânzi. Libertatea admisă a trebuit însă să se revoace după scurt timp, dând în latura economică rezultate dezastruoase, ce nu se puteau tolerà. Cu ocazia deliberărilor ce purtau asupra codului civil, a triumfat, după o serie de desbateri destul de agitate, iarăşi ideia de libertate nelimitată. Numai pentru aşà numitele dobânzi legale s'a stabilit o cotă redusă, predominând de altcum principiul că: «l'intérêt conventionnel peut excéder celui de la loi».

Şi situaţia descrisă purtà numai un caracter de provizorat, devenind amendamentul adăugat dispoziţiunei amintite «toutes les fois que la loi ne le pohibe pas» căci însuş legiuitorul nu se simţià destul de sigur în accentuarea, cam timidă, a unui principiu îmbrăţişat cu vădită tendinţă de restricţiune. In baza acestui amendament a urmat, după trei ani, în anul 1807 o lege specială limitând dobânzile la o cotă maximală. Abià după trecerea unui interval de timp mai îndelungat s'a desfiinţat definitiv (în anul 1886) orice limită maximală în afaceri comerciale, proclamându-se libertatea deplină a convenţiunilor de dobânzi negustoreşti [1]).

Astfel ideia nouă a ajuns a predominà în dreptul comercial acceptând'o însă alte state chiar şi în domeniul larg al dreptului civil. Evoluţiunea, în sensul arătat, s'a produs numai treptat, fiindcă atât în Germania, Austria cât şi în Elveţia libertatea dobânzilor s'a îngăduit dela început numai în comercial. E interesant a vedea ce desvoltare a luat principiul în codificarea prusiană.

Intr'o epocă destul de timpurie, — ce surprinde în general — dispune Landrechtu-l prusian că faţă de marii comercianţi orice îngrădire a dobânzilor este înlăturată, glăsuind în acest raport în felul următor: Când se va da împrumut unui negustor, ce face comerţ de mărfuri en gros, condiţiunea dobânzilor se va regulà numai de convenţiunea părţilor. Dispoziţiunea amintită, ce satisface un vechiu deziderat al negustorilor cari tindeau înspre liberarea comerţului de orice cătuşe îngrăditoare, trasează încă pe la finea secolului al XVIII-lea nouile căi pe cari va călcà ideologia secolului al XIX-lea care pentru istoria dreptului se consideră în general ca cuprins în perioada de timp dintre anii 1815—1914, fixându-se începutul secolului trecut în opera de restaurare a Europei efectuată după epoca lui Napoleon I, iar sfârşitul lui, odată cu izbucnirea răsboiului mondial. Ideia lansată s'a adoptat fără întârziere şi de alte state aşà de ex. şi de Würtenberg, ce a acceptat'o în anul 1839 pentru toate persoanele capabile de a se obligà prin angajamente cambiale. După scurt timp principiul a părăsit domeniul relativ îngust al comerciantului (astfel în Sachsen-Weimar în anul 1858) întinzându-se dintâiu (în anul 1867) în confideraţiunea Germaniei de nord şi în fine în întregul Reich german şi asupra dreptului civil, stabilindu-se astfel ca normă conducătoare, că cota dobânzilor e lăsată liberei transacţiuni a părţilor, fiind înlăturate în acest raport orice îngrădiri atât civile cât şi penale [1]).

---

[1]) Asupra datelor mai vechi ce se referă la prohibiţiunea de-a percepe dobânzi a se vedeà monografia lui Max Neumann despre istoria uzurei în Germania, până la legiferarea mai nouă în materia dobânzilor ce s'a efectuat în anul 1864 (Monografia din anul 1865). Pentru Franţa a se vedeà notele lui Malville in comentarul codului Napoleon vol. IV, Cap. 47 cât şi motivele legii din 3 Septemvrie 1907 unde se zice între altele: «En matière de prêt commercial, l'usage avait consacré les stipulations d'intérêt». Despre evoluţiunea mai nouă în Franţa a se vedeà Locré: «La législation civile, commerciale etc. şi Zaharia-Crome, Manual al codului civil francez, tom. II, § 376 în special legea adunării constituţionale din 3 Oct. 1789 care dispune că: «Que tout particulier corps, communatés et gens de main-morte, pourraient, à l'avenir, prêter l'argent à terme fixe, avec stipulation d'intérêt suivant le taux déterminé par la loi, sans entendre rien innover aux usages du commerce» (după motivele legei din anul 1807). Turgot dorià libertatea neîngrădită, ce principiu s'a şi adoptat în consecinţă de decretul conventului national din 11 April 1793. Urmează oscilările legilor din 15 April 1795, 31 Maiu 1795 şi 23 Iulie 1796 şi lupta din consiliul de stat hotărînd, după aceea, comisiunea consiliului de stat că: «Le taux d'intérêt est determiné par des lois particulières. L'intérêt qui aura été stipulé à un taux légitime, l'exédant sera imputé, anée sur le capital qui sera réduit d'autant. Ces dispositions ne s'apliquent pas aux negociations commerciales (Locré 17, Malville, 48). Impotriva acestei maximalizări s'au ridicat în plenul consiliului de stat, opoziţiuni serioase. Contrarii ideii întru a-şi susţineà teza şi-a accentuà evoluţiunea şi progresul economic modern, argumentà la rândul lor că: «Lorsqu'on a fixé l'intérêt à cinq pour cent, l'argent n'était employé qu'à l'exploitation des terres: ainsi les benefices, qu'il pouvait donner, se trouvaient plus circonscrits que dans nos temps modernes, où une industrie plus active l'emploie à beaucoup d'autres usages. Aujourd'hui en empruntant à sept pour cent, on peut obtenir des gains beacoup plus considérables que dans les temp plus reculés, où l'on avait l'argent à cinq. «Susţinătorii principiului arătat au triumfat dându-se articolului 1907 a codului civ. francez următoarea redactare: «L'interêt est légal ou conventionel. L'intérêt légal est fixe par la loi. L'intérêt conventionel peut excéder celui de la loi, toutes les fois que la loi ne le prohibe pas». Conform motivelor legei din 1907 aceasta înseamnă că: «On laisait donc toute liberté dans les stipulations. Seulement elle déclarait que la fixation de l'intérêt restait dans le domaine du legislateur». De prerogativa amintită a uzat legiuitorul peste scurt timp dispunând în consecinţă legea din 2 Sept. 1807, următoarele: «L'intérêt conventionnel ne pourra excéder, en matiere civile, cinq pour cent ni en matière de commerce six pour cent, etc.». (A se vedeà Locré, 65 şi Malville, 53). Şi în Baden unde predominà codul civil francez s'a adăugat art. 1907 cod civ. un amendament restrictiv ca cel amintit din codul civil francez, deşi până la introducerea codului federal-german se menţine în principiu ideia libertăţii neîngrădite a convenţiunilor de dobânzi. In Franţa se revine la principiul libertăţei dobânzilor în comercial prin legea din 12 Ianuarie 1886. In civil însă, se menţine cota maximală de 5% şi în legea din 7 Aprilie 1900 fixându-se dealtcum dobânzile legale la 4%. A se vedeà şi Guilliemo Ferrero Le XIX-siècle, Paris, 1924.

[1]) A se vedeà Lanrecht-ul prusian II, 8 § 684. In această privinţă arată jurisprudentul Svarez că dispoziţiunea amintită se bazează pe o propunere ce s'a formulat de comercianţii din Königsberg, cari în urma aprobării ei de către colegiul comercial prusian a şi fost acceptată de comisiunea legislativă. S'a argumentat că un negustor care dispune de numerar poate câştigà şi 5% la marfa din comerţ, aşà că trebuie să se deà posibilitatea negustorilor, cari în general nu dispun de mult numerar în portofoliu ca să se poată uşor împrumutà cu sumele de cari ar aveà nevoie ce însă nu se poate mai bine efectuà decât dacă se admite creditorilor din afaceri comerciale de-a puteà pretinde dobânzi mai mari decât cele ce se obişnuesc a se plăti în civil. A se vedeà legea de cuprins general din 12 Maiu 1866, colecţiunea legilor, pag. 225 a cărei § I glăsueşte: «Dispoziţiunile precedente ce mărginesc cota dobânzilor convenţionale pentru împrumuturi cari nu sunt garantate prin gajarea de imobile, se desfiinţează. La fel dis-

O evoluțiune aproape la fel a aflat loc și în Elveția.

Jurisconsultul Eugen Huber ne-o schițează în modul următor: Până la epoca modernă libertatea convențiunilor relative la dobânzi eră îngrădită prin dispozițiuni legale, ce fixau cote maximale. De atunci încoace se cere necontenit, în numele principiului libertății depline al comerțului, și înlăturarea maximalizării dobânzilor, urmând ca codificările cantonale ce-au succedat să fi desființat treptat îngrădirile ce purtau asupra dobânzilor atât în comercial cât și relativ la traficul mobiliar, menținându-le în general legiuitorul numai pentru datorii cu garanții ipotecare. Dealtfel s'a pregătit pentru întreaga confiderațiune elvețiană un proect de lege ce acceptă la fel în Germania ideia libertății depline a convențiunilor de dobânzi [1].

In ceeace privește Austria, principiul dobânzilor maximale a fost menținut în cursul întregului secol, al XVIII-lea nefiind alterat nici de ideile liberale ce predominau mai ales în epoca Impăratului reformator Josif al II-lea.

In anul 1805 s'a accentuat din contra o tendință de-a luà măsuri mai restrictive în ce privesc dobânzile, disciplinându-se laturea de drept ce poartă asupra împrumutului prin înființarea de sancțiuni severe întru combaterea uzurei în general.

Traficul comercial erà însă liber de îngrădirile arătate, ele rămânând a se aplicà numai afacerilor civile, urmând ca cu timpul să fi triumfat și în Austria în acest raport principiul liberei-transacțiuni, abrogând în fine legea din 14 Iulie 1868, toate îngrădirile anterioare ce purtau asupra dobânzilor convenționale [1].

In consecință se poate conchide că în cea mai mare parte al secolului al XIX-lea s'a adoptat în privința dobânzilor ideia deplinei libertăți contractuale ce predominà de altcum și în celelalte laturi ale vieții de drept.

* * *

Rezultatele economice detestabile ce le-a dat concepțiunea arătată, a necesitat a se abandonà, fără întârziere, părerea cu totul greșită ce credeà că s'ar atinge sfera libertății individuale dacă s'ar îngrădì abuzurile cămătarilor înființându-se noi legi protecționiste pentru debitori, vizându-se la început chestiunea mai mult sub perspectivele unei corecționalizări penale, desvoltându-se principiul de-a legiferà în această ramură de drept și prin regule de ordin civil abià cu timpul și treptat [2].

Conceptul formulat în penal serveà în deobște de baza regulei ce-a urmat după aceea în civil. Astfel alin. 2 al §-lui 138 din codul civil german, ce-a ajuns să serve ca îndrumare programatică în materie, își are originea în o dispozițiune de cod penal. Acest aliniat glăsuește în felul următor: Mai ales e lovită de nulitate o convențiune prin care cineva exploatând nevoia, ușurința și lipsa de experiență a altei persoane intenționează ca să i se promită sau să i se acorde lui sau unei terțe persoane pentru o prestațiune o altă contraprestațiune patrimonială a cărei valoare materială e în disproporție evidentă față de valoarea prestațiunei ce s'a făcut.

Regula astfel redactată nu se află în nici unul din proectele prealabile ale codului civil german, fiind introdusă abià de Comisiunea parlamentară, care fapt ne atestă că în Germania avem sub acest raport la mijloc o inovațiune necunoscută de procedentele legiuiri.

E interesant să arătăm cu câtă celeritate a prins rădăcini ideia și în celelalte codificări contemporane.

Intâi s'a format în Austria un curent la fel celui din Germania, înființându-se în anul 1881 o lege specială pentru combaterea uzurei, lege care cuprinde și reguli de ordin civil, ceeace denotă că raporturile cămătare au fost excluse dela protecțiunea codului, dispunându-se că judecătorul penal, în caz de condamnare, să declare convențiunea nulă și ne-avenită.

Faptul, că convențiunea se puteà sfărmà printr'o declarațiune separată de anulare a judecătorului în penal s'a considerat ca un inconvenient în materie, fiindcă reduceà simțitor rezultatele voite de legiuitor. Din această cauză legiuirea ce i-a urmat s'a dispensat de această regulă, fără mult rost, adoptând recenta novelă la codul civil austr. o redactare aproape textual la fel ca aceea germană. Astfel alin. 4 al §-lui 879 novelat din cod. civ. austr. arată că în deosebi sunt nule următoarele contracte:... Când cineva va exploată ușurința, strâmtoarea, slăbiciunea intelectuală, lipsa de experiență sau tulburarea sufletească a altei persoane cu scopul ca să i se promită sau să i se acorde lui sau unui terț pentru o prestațiune, o altă contra prestațiune a cărei valoare materială e în disproporție evidentă față de valoarea prestațiunei».

Și Elveția e pe cale de-a urmà exemplul Germaniei și al Austriei. Ideia generală că obiectul unui contract nu poate fi o prestațiune împotriva bunelor moravuri se reține în § 138 al codului civil germ. aflându-se de altcum înscrisă și în vechiul cod al obligațiunilor generale elvețiene.

După recentul proiect elvețian care ține cont de amintitele lucrări de codificare germane și austriace cari tratează raporturile cămătărești ca lovind în principiul bunelor moravuri, s'a propus un nou aliniat în cod având cuprinsul următor: «Cine din ușurință, lipsă de experiență sau din nevoie se lasă condus la un contract prin care se constitue o evidentă disproporție între prestațiune și contra prestațiune, poate, în interval de timp de un an să declare că renunță la contract refuzând prestațiunea la care s'a obligat și cerând restituirea prestațiunei sale.

Mesajul amintește că regulele generale despre dol și eroare, oricât de largi ar fi aplicate, nu ajung a da soluțiuni echitabile în materia cămătăriei. Se impune deci imperios a înfruntà agresiunile uzurei printr'un special și eficace sistem de legiferare.

In Franța totul se așteaptă dela jurisprudență.

Sistemul jurisprudențial nu poate fi însă pe deplin satisfăcător în lipsa unei soluțiuni indicate de lege. Francezii, recunoscând defectul au recurs de-ocamdată la expedientul legiferării speciale inserând ideia în art. 11 al proiectului legei travailiste unde cetim: Doit être considére comme illicite toute clause du contract de travail, par laquelle l'une des parties, a abusée du besoin, de la légèreté ou de l'inexperience de l'autre pour lui imposer de conditions en désacorde flagrant, soit avec les conditions habitueles de la profession ou de la région, soit avec la valeur ou l'importance des services engagés». Se vede destul de clar apropierea de dreptul german neputând a ne îndoi că exemplul dat de § 138 din codul civil german a fost urmat de proiectul mai sus amintit.

Regula codului civil german se consideră de francezi ca o inovațiune recomandabilă de adoptat. Jurisconsultul Boileau ocupându-se de art. 11 din proiectul legei franceze îl califică ca: «une tèse fondamentale et qui constitue assurément une des inovations les plus heureures de la législation projétée».

Se poate conchide că, deși în epoca modernă încă nu urmează să predomine o regulă generală de nulitate cu privire la materia afacerilor ce sunt în contra bunelor moravuri, totuș în această categorie de cazuri s'a făcut un important progres

---

pun și legile din 2 Ianuarie 1867 colect. leg. pag. 30 cât și din 18 Martie 1867 colect. leg., pag. 287.

Despre legiuirile particulariste tratează jurisconsultul Goldschmidt în referatul său despre abrogarea legilor ce poartă asupra uzurei făcut la al 6-lea Congres al juriștilor germani din anul 1865. A se vedeà raportul oficial asupra acestui congres, în vol. I. la pag. 227, 251 și urm. Cfr. și monografia lui Paul Hinschius ce tratează asupra legii confederațiunei Germaniei de nord relativ la dobânzile comerciale în revista sa despre jurisprudență și legiferare in Prusia. Tom. II, anul 1868, pag. 14, 336 și urm. cât și Stobbe, Manual al cod. civil germ., vol. III, § 236, pag. 353 nota 38. A se vedeà în fine și legea bavareză relativă la modificarea dispozițiunilor legale ce poartă asupra dobânzilor din 7 Decemvrie 1867. Unificarea s'a produs dintâiu în domeniul dreptului comercial prin vechiul cod comercial din anul 1861, ce dispune la art. 292 al. II, că: «La împrumuturile unui comerciant și la datoriile unui negustor din afaceri comerciale se pot conveni și dobânzi mai mari decât cele de 6% pe an. Se intenționà a da acestei dispozițiuni legale o interpretare cât se poate de largă arătându-se că conform proceselor-verbale ale desbaterilor Comisiunilor de legiferare, libertatea în privința dobânzilor se admiteà și împrumuturile ce nu erau făcute numai în scop comercial.

A se vedeà proces-verbal al ședinței No. 47 la care s'a desbătut art. 223 cod comercial și al ședinței No. 157 în care s'a desbătut art. 250 cod comerc. In fine urmează legea unificătoare civilă din 14 Noemvrie 1867. Această lege s'a abrogat prin art. 39 al legei introductive la cod civil german, fiind de prisos, deoarece noul cod civil al Reich-ului german a adoptat în general principiul libertăței la stipularea de dobânzi.

[1] A se vedeà E. Huber. Principiile și istoria codului civil Elvețian, vol. III, pag. 668 și vol. IV, pag. 869 unde sunt relatate legiuirile cantonale din cari rezultă că maximalizarea cotelor de dobânzi a aflat loc în Glarus, Aargau, Solothurn, Luzern, Wallis, Freiburg și Zürich (aci însă numai pentru împrumuturi cu garanții amanetare). Chiar cu ocazia redactărei vechiului drept al obligațiunilor federale se intenționà a înlăturà îngrădirile amintite, prin tăcere. A se vedeà proiectul jurisconsultului Fick din anul 1875 relativ la art. 119 rămas în contradicție vădită cu definitiva redactare a codului. Adunarea federală a cedat însă mentalității regionalismului cantonal și a acceptat după lungi și aprigi desbateri, amandamentul ce acordă cantoanelor în principiu dreptul de-a înființà legi speciale spre înlăturarea abuzurilor exceselor cămătărești ce s'ar puteà ivi. (A se vedeà art. 83 din vechiul drept al obligațiunilor federale).

Restricțiunile cantonale persistă mai departe. Ante-proiectul codului de obligațiuni elvețian cuprinde în materia de față un amendament special ce rezervă în general legiuirei de ordin public dreptul de-a luà măsuri împotriva abuzurilor cămătărești. (A se vedeà art. 1089 din ante-proiect).. Fiind, însă că dispozițiunile ce poartă asupra maximalizărei dobânzilor nu intră în domeniul dreptului public, pare a se preparà și în Elveția în această privință o eră de libertate deplină în materie de dobânzi.

[1] Dispozițiuni de restricțiuni ce maximalizau cota dobânzilor cuprind patentele (decretele) imperiale austriace din 26 Aprilie 1751, din 1 Maiu 1766, din 10 Septemvrie 1669, din 29 Ianuarie 1787 (decretat de Impăratul Iosif II) și din 2 Decemvrie 1803 cât și în fine § 994 al codului civil din anul 1811. Impăratul Iosif al II-lea a înlăturat numai sancțiunile penale împotriva uzurei, lăsând de altcum maximalizarea dobânzilor în vigoare. Patentul împotriva uzurei din anul 1803 a luat iarăș măsuri corecționale împotriva cămătarilor, fără însă a le întinde și asupra afacerilor negustorești ale comercianților și ale fabricanților. Libertatea dobânzilor e după aceea în general proclamată de legea din 14 Iunie 1868 a cărui cuprins e integral reprodus în colecțiunea Manz-Schey a cod. civil austriac la § 993. A se vedeà și Krasnopolski, Manual al cod. civ. austr. vol. III. Obligațiunile, pag. 50, etc.

[2] Nu numai prin maximalizarea cotelor dobânzilor ci și prin prohibițiunea cunoscută sub cuvintele de : «Ultra, alterum, tamnum» (ce nu admite a puteà pretinde dobânzi când ele au ajuns până la cota capitalului datorit) și prin înlăturarea anatocismului (prohibițiunea de-a nu puteà pretinde dobânzi dela dobânzi), s'a înființat pe rând restricțiuni eficace la libertatea convențiunilor relative la dobânzi.

în lupta ce se dă împotriva ieşirilor detestabile ale cămătăriei deşanţate [1]).

In ceeace priveşte mai în special tratamentul represiv ce s'a aplicat uzurei în Austria, avem a reamintì că scurtă vreme după ce s'au ridicat orice sancţiuni penale împotriva cămătăriei s'a revenit iarăşi la sistemul de altă dată de a corecţionalizà inconvenientele sociale ale uzurei înfiinţându-se dintâiu pentru Bucovina şi Galiţia ca provincii mai puţin culte şi deci mai mult expuse ravagiilor economice ale cămătăriei legea specială din 19 Iulie 1877, urmând că în fine după rezultatele favorabile ce le-a dat această lege regională să se fi adoptat principiul sus zis pentru întreagă ţară redactându-se astfel la 28 Maiu 1881 o lege generală împotriva uzurei ca atare care s'a înlocuit la începutul răsboiului mondial prin legea din 12 Octombrie 1914 fol. i. No. 275 formal încă valabilă în Bucovina, deşì astăzi eşită din vigoare, căzând cu părere de rău via facti, prin neîntrebuinţare, în completă desuetudine.

Legea din 28 Maiu 1881 care în latura ei principială nu a fost schimbată de noua lege din 12 Octomvrie 1914 a fost la timpul ei după afirmaţiunile marelui penalist german Binding pilduitoare pentru întreaga legiferare de specialitate din străinătate, înţelegând redactorul ei nu numai de-a corecţionalizà uzura prin sancţiuni penale bine nimerite, luând de altcum şi măsuri destul de eficace în civil, declarând afacerile cu caracter cămătăresc ca fără valoare în drept fiind că lovesc în principiul bunelor moravuri ce nu poate fi atins de nici un raport juridic în societate.

Legea amintită înţelege sub preceptul de raport cămătăresc, exploatarea datornicului cu ocazia acordării sau prelungirei unui credit prin stipularea unui echivalent evident disproporţionat faţă de valoarea lucrului ce s'a dat.

Un astfel de raport poate aflà loc în orice chestiune de credit, deci în orice afacere în care pentru o prestaţiune ce s'a dat dejà de o parte contractantă are a se pretinde în viitor o contraprestaţiune dela cealaltă parte, şi anume nu numai în ipoteza transmiterei definitive a unui lucru în stăpânirea celeilalte părţi ci şi în ipoteza când se acordă numai folosinţa temporală a lucrului, cum se întâmplă de exemplu la închirieri, la arendări şi la împrumuturi ce s'au dat. Noţiunea de credit uzural cuprinde astfel uzura de imobile, de marfe, de închirieri şi de cesionări, când prestaţiunea se acordă în schimbul contraprestaţiunei echivalente care cată a fi creditată pentru viitor. Uzura poate fi la mijloc în orice afacere cu elemente de împrumut, aşà la vânzări pe credit, la cumpărări de lucruri ale debitorilor când se stipulează dreptul de răscumpărare pe un preţ anumit (contractus mohatrae), la discomptarea de cambii, etc.

Nu importă, dacă lucrurile prestaţiunilor reciproce sunt similare sau fungibile.

Contraprestaţiunea acordată creditorului nu trebue să cuprindă dobânzi propriu zise, putând constà chiar în obligaţiunea de-a efectua lucrări neplătite sau retribuite cu recompense derizorii sau în fine în renunţarea la dreptul ce competă datornicului (De ex. la un drept de servitute).

Contraprestaţiunea trebue să fie astfel de exorbitantă încât ar puteà efectuà sau accelerà ruina materială a debitorului. Nu e însă nevoie ca catastrofa economică să se fi întâmplat numai decât. Penalitatea nu e pe de altă parte înlăturată când debitorul chiar la luarea creditului a fost dejà materialiceşte ruinat. Dealtfel şi la împrumuturi uzurare de sume mici subsistă penalitatea lor, când numai in abstracto e dată posibilitatea de-a puteà aveà ca urmare ruinarea economică a datornicului în urma disproporţiei exagerate a contraprestaţiunei ce s'a stipulat. In orice caz trebue să fi operat creditorul exploatând cum zice legea (credem că în mod superflu) nevoia, uşurinţa, lipsa de experienţă, imbecilitatea sau starea de iritare sufletească a datornicului.

Infractor poate fi nu numai persoana ce figurează formal ca creditor ci şi comitentul pe socoteala căruia s'a făcut afacerea. Ca element constitutiv pentru existenţa dolus-ului se pretinde după lege ca să fie în fiinţă convingerea cămătarului că debitorul s'a lăsat condus de a se obligà numai în urma motivelor neeconomice sus arătate.

Activitatea infractorului constă în faptul exploatării excesive a debitorului din care cauză devine culpabil de uzură nu numai persoana care a contractat direct afacerea de credit cămătăresc cu datornicul, ci şi cesionarul care a dobândit creanţa uzurară şi a transmis'o mai departe şi aceasta chiar în cazul dacă ar fi aflat abià ulterior de caracterul ei ilicit şi anume abià după dobândirea creanţei afectate de viciul arătat.

Obiecţiunea că în atare caz ar fi la mijloc numai un dolus sub-secvens ce nu ajunge spre a completà caracterul delictuos al faptului, nu e nici de cum fondată, fiindcă doar şi depozitarul ce primeşte un lucru spre păstrare se face neîndoios culpabil de infracţiunea tăinuirei când păstrează mai departe lucrul după ce a aflat că el derivă dintr'un furt despre care la început nu aveà cunoştinţă.

La fel, se face pasibil de uzură şi persoana ce-ar primì dobânzi sub condiţiunile sus amintite. In ipoteza când exploatarea uzurară rezidă în primirea dobânzilor şi nu a capitalului, avem de lucru cu un delict continuat a cărui prescripţiune poate să înceapă abià de la perceperea ultimei cote de dobânzi.

Acordarea unui credit sub condiţiuni cămătăreşti în alt scop decât acel spre a exploatà pe debitor, de exemplu, spre a puteà efectuà punerea datornicului sub interdicţie, nu constitue infracţiunea de uzură, lipsindu-i intenţiunea delictuasă.

O lacună regretabilă în principiile legei constitue faptul că ea nu se aplică afacerilor comerciale contractate între negustori.

Repararea totală a prejudiciului cauzat prin restituirea prestaţiunei uzurare către debitor, efectuată chiar în cursul judecăţii, înlătură penalitatea faptului, acordând legea astfel o prea uşoară posibilitate de scăpare pentru mulţi cămătari ilicit îmbogăţiţi, cari nu merită un atare tratament de prea mare indulgenţă din partea legiuitorului.

Prepuşii creditorului uzura cât şi toţi cei i-au dat o mână de ajutor în spre a puteà îndeplinì cămătăria se consideră drept complici ai delictului fiind pasibili de aceleaşi sancţiuni ce sunt prevăzute pentru însuş autorul faptului.

O altă speţă de afacere de credit ce însă nu stă în legătură firească cu delictul de uzură sus numit e penată de lege sub noţiunea de aşà numită exploatare cămătărească a ofiţerilor şi a funcţionarilor. Delictul amintit e consumat în ipoteza când creditorul pretinde de la persoane cari îşi pot pierde funcţiunea lor prin călcarea cuvântului de onoare sau a jurământului, ca aceste persoane să se oblige sau sub cuvânt de onoare sau sub jurământ de-a respectà întocmai condiţiunile împrumutului încheiat, nefiind în atari cazuri nevoie ca să se fi stipulat şi dobânzi excesive în dauna datornicului, ajungând legământul făcut în modul sus zis spre a imprimà raportului arătat caracter de delict penal.

Conceptul aceestei infracţiuni converge în ideia de-a nu admite înfiinţarea de raporturi de dependentă ilicită între deţinătorii puterilor publice şi creditorii lor personali.

In scop de-a proteguì lipsa de experienţă a minorilor se consideră ca un delict la fel şi afacerile de credit încheiate cu un minor sub astfel de mijloace de legământ ca cele sus zise, ce sunt cu totul desaprobate de lege.

Faţa cu sistemul austriac arătat, acceptat şi de legiuitorul ungar, ne rămâne în fine a remarcà şi modul de vedere al legiuitorului Vechiului-Regat, care la rândul său nu cunoaşte uzura nici ca infracţiune penală şi nici ca motiv de anulare a contractului civil.

Reducerea dobânzilor excesive poate aveà însă loc când judecătorul, apreciind împrejurările, află că asemenea dobânzi constitue o clauză penală deghizată. (A se vedea Alexandresco vol. VI, 383 şi Camil Negrea dreptul civil vol. III pag. 80, etc.

ORESTE P. TERNAVEANU
Doctor în drept. Judecător
Vatra-Dornei

---

[1]) In Germania începutul îl face § 302 al cod. penal din 31 Maiu 1870 având următorul cuprins: «Cine în scop de-a dobândi un profit şi speculând asupra uşurinţei, lipsei de experienţă sau asupra minorităţei altuia lasă să i se promită, sub cuvânt de onoare, sub jurământ sau sub alte asigurări sau întăriri, la fel plata unei sume de bani sau prestaţiunea unui alt lucru de valoare bănească din o afacere de drept, se va condamnà cu închisoare până la un an sau cu amendă până la una mie taleri. Regula amintită are deci un cuprins bine îngrădit. Urmează legea împotriva uzurei din 24 Maiu 1880 şi novela din 19 Iulie 1893. Novela aduce inovaţiuni importante începând dela cămătăria creditorilor până la celelalte categorii de triste eflorescenţe ale uzurei; conform acestei largi redactări s'a alcătuit conceptul §-lui 138 din codul civil german relativ la nulitatea convenţiunilor uzurare.

Francezul Boileau tratând materia şi ocupându-se de întinderea sferei regulei amintite zice următoarele: «Le code civil allemand se place à un point de vue tout particulier; il considère que l'usure est susceptible de se rencontrer, non seulement das les prêts ou les contrats de crédit de nature similaire, mais encore dans les conventions qui portent sur des prestations d'objets matériels autres que de l'argeant ou même sur le simples services (pag. 61). A se vedeà şi § 94 din legea burselor din 27 Maiu 1908).

In Austria există referitor la înfrânarea uzurei legea penală din 28 Maiu 1881 despre care se va mai vorbi urmându-i dispoziţiunea novelată din al. § 879 cod. civ. care a fost redată în context şi cu care s'a inaugurat astfel o legiferare de echitate socială de mare importanţă economică.

Despre proiectul elveţian am amintit în context. Mai avem însă de arătat că pledându-se din partea bancherilor pentru atenuarea proiectului s'a recomandat să se dea exploatatului numai dreptul de-a puteà cere o reducere potrivită cu prestaţiunea sa. (A se vedeà porcesul-verbal al comisiunei experţilor din 5 Maiu 1908).

In Franţa a se vedeà: «Projet de loi présenté à la chambre de députés par le president du conseil, ministre de la justice et par le ministre du commerce, de l'industrie et du travail», din 2 Iulie 1906 art. 11 care regulă îşi are originea în lucrările ce le-a făcut societatea d'études lègislatives. A se vedeà şi lucrarea Boileau: «Des restrictions à la liberté des contracts dans le contract de travail, Paris 1909», unde se tratează speţa în cap. intitulat «L'oriéntation» a été fournie par les lois alemands et suisses, ocupându-se şi de cuprinsul art. 11 amintit despre care tratează în mod mai larg.

De materia amintită se mai ocupă şi Pervan, profesor în Paris în «Revue Critique, 1907».

A se vedeà şi Monografia d-lui profesor Isopescul-Grecul, despre dreptul şi corecţionalizarea uzurei, Viena 1905, cât şi Oreste P. Ternaveanu, «Răspunderea civilă», Bucureşti, editura *Curierul Judiciar*, 1908, pag. 130—136.

PARTEA IV-A
DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

DESPRE CONTESTAŢIUNI LA EXECUTARE

Contestaţiile de executare constituesc cea mai vastă şi dificilă materie din procedura civilă. Pe lângă aceasta ele sunt mult uzitate îndeosebi în timpul actual când graţie devierei moravurilor sunt întrebuinţate nu numai în vederea unor nedrepte urmăriri de formă şi de fond ci şi în scopul de şicană şi aranjamente puse la cale cu rea credinţă. S’au dovedit cazuri, nu tocmai rare, când datorită manipulărei dibace a întregului sistem de contestaţii, o hotărîre judecătorească obţinută după un şir de ani şi cu atâta trudă şi cheltueli, nu s’a putut executà în cursul de 5—6 ani.

Aceste şicane au avut loc şi conform procedurei ruse, când executarea erà reglementată prin art. 1032, 1202 şi 1205 şi limità termenul şi condiţiunile introducerei contestaţiilor, când procedura civilă şi codul rus n’au avut principiul consacrat în legiuirile române, principiu de favorizarea debitorului. Dacă în întreaga ţară contestaţiile la executare se practică pe o scară întinsă cu drept şi fără drept, dacă în Basarabia ele au stârnit nu odată uimirea prin procedee ingenioase, uneori încoronate cu succes, actualmente după lunie 1928, când s’a introdus procedura civilă română şi legea autentificărei actelor, contestaţiile cu adevărat inundă condicele de sorocire, însoţesc aproape toate urmăririle silite. Cauza acestora constă în faptul că în dorinţa de a se eschivà cu orice preţ dela executare debitorii din această provincie a adoptat toate părţile slabe şi cată a profità de cele susceptibile de intervertire din legea autentificărei actelor şi procedura civilă română. In adevăr legea notarială rusă prin art. 157 cum şi cod. civ. rus prin art. 1442 a îngrădit transmisiunea bunurilor imobiliare prin anumite formalităţi din cari cea mai importantă erà şi obligaţiunea primului notar de a nu-i conferì actului forma definitivă (întărirea) dacă din examinarea actelor vânzătorului nu s’ar fi dovedit că bunul este proprietatea sa. Nu erà suficientă convenţiunea părţilor la încheierea actului de vânzare-cumpărare; această convenţie erà supusă controlului unei persoane dezinteresate, ea fiind plătită de Stat, a cărei menire erà să-l asigure cel puţin din punct de vedere formal pe cumpărător că cumpărarea nu va aduce surprise.

S’au căutat şi găsit destule subterfugii pentru eludarea acestor condiţiuni, graţie căror cumpărătorul îşi vedeà banii daţi pe pământul ce nu-i aparţineà vânzătorului.

Codul civil român prin art. 1295 proclamă vânzarea prefectă îndată ce părţile au căzut de acord asupra condiţiunilor statornicite pentru vânzare, cumpărătorul trebuie să se convingă singur că încheie o afacere veritabilă.

S’a ajuns în practică îndelungată că în vechiul regat că părţile se încredinţează propriilor verificări de situaţii, pe când în Basarabia ştiut fiindcă notarii publici şi primul notar aveau grijă să vegheze asupra valabilităţei convenţiunei, s’a format o credinţă oarbă în actele emanate dela aceste autorităţi, şi îndată ce ocrotirea a fost desfiinţată, îndată ce se poate vinde şi imobilele altor proprietari, s’a deschis prin aceasta un câmp nemărginit de afaceri, de excrocherii şi acte simulate şi tot felul de iscodiri la executare. Spiritul legei române n’a pătruns îndeajuns şi se fac confuziuni.

Aceste posibilităţi erau aşteptate cu nerăbdare, ele au fost studiate şi reţinute pentru timpuri prielnice. Din legea autentificărei actelor s’a însuşit îndeosebi pentru tărăgăniri la executări toate părţile slabe şi datorită lor acei cari cu bună credinţă şi-au confecţionat actul la acelaşi notar public sau Tribunal să văd împiedecaţi să-şi valorifice drepturile lor, prin anumite manopere. Acestor situaţii de sigur va pune capăt înfiinţarea cărţilor funduare, iar până atunci contestaţiile la executări vor ţine pe loc siguranţa lucrărilor. S’a dovedit că 90% din contestaţii sunt neserioase.

Materia contestaţiilor fiind atât de vastă şi importantă, vom examinà cât ne va fi în putinţă principiile călăuzitoare şi practica instanţelor în legătură cu executarea silită. Calea contestaţiei este limitată la apărarea unui drept în caz de executare silită judiciară, ea aparţine atât debitorilor cât şi terţilor interesaţi, ea duce nu numai la anularea formelor de urmărire sau interpretarea hotărîrei ci şi la anularea însăşi a urmărirei pe baza titlului executor pus pe hotărîre: însăşi titlul executor se poate declarà nevalabil. Trebuie de reţinut că sunt două feluri de contestaţiuni: unele prevăzute de art. 399, 400 proc. civ. privitoare la executarea hotărîrilor, celelalte prevăzute de art. 525 pr. civ. privitoare la executarea silită imobiliară. Contestaţia este o cale extraordinară de atac pusă la îndămână celor interesaţi în ultima etapă a atribuţiunilor instanţei de judecată.

O urmărire ca să fie regulată trebue să fie îndreptată pe baza unei hotărîri desăvârşite, să fie executată asupra persoanelor şi în măsura prevăzută în hotărîre şi îndeplinită cu respectarea formelor specificate în această materie. Orice abatere dela această regulă observate la executare se poate îndreptà pe calea contestaţiei, deşi în unile cazuri părţile au şi calea acţiunei principale.

Hotărîri desăvârşite: Art. 376 pr. civ. rom. determină momentul când o hotărîre judecătorească intră în putere legală prin expirarea ultimului termen de atac. Hotărîrea definitivă nu poate fi decât aceà care cuprinde şi rezumă totalitatea litigiului şi care odată pronunţată desărcinează aceà instanţă de orice altă cercetare a afacerei (Cas. dec. 1907 în Dan p. 557 pr. civ. adn.).

Prin hotărîre se termină procesul şi părţile îşi ocupă situaţia juridică indicată de judecată: prin hotărîre se determină adevărul pentru cari părţile au luptat în proces. Este just că acest adevăr formal constitue în multe cazuri ceva relativ faţă de adevărul real, însă deaceea acest adevăr şi este formulat de oameni cari sunt succeptibili greşelei, iar în al doilea rând partea convinsă că adevărul căutat este altul decât cel pronunţat de Judecători n’are decât să se lupte mai departe pentru izbândă. Această izbândă se va datorì probelor ce le va administrà, probe cari servesc pentru convingerea în temeinicia afirmaţiunilor făcute şi cari sprijină nu atât un adevăr obiectiv, cât numai un adevăr condiţional. Aceste probe trebuie să fie admisibile din punct de vedere juridic şi să vizeze chestiunea dreptului şi chestiunea fondului, însă probele juridice pot să corespundă situaţiei reale a lucrărilor cum pot să fie şi în contradicţie complectă cu ele. Şi atunci când partea n’a izbutit să demonstreze în aşà fel afirmaţiunile sale, ca judecata să le consfinţească prin hotărîre, ea cum şi partea adversă şi toată lumea, trebuie să recunoască că adevărul adevărat este acel proclamat de judecată. Acestei hotărîri părţile trebuie să se supue fie voluntar, fie în mod forţat prin executarea ei.

Nici o discuţie, nici o îndoială şi nici o nouă cercetare şi o nouă hotărîre asupra obiectului procesului judecat nu mai este admisibil. Pentru aceasta însă hotărîrea dată trebuie să întrunească toate condiţiunile indispensabile pentru a produce efectul lucrului judecat, ori efectul hotărîrilor depinde de natura procesului, şi într’un proces se dau mai multe hotărîri. In materie contencioasă hotărîrea dată după ce părţile cu interese opuse şi-au discutat în contradictor drepturile pretinse îşi produce efectul nu numai faţă de părţile cari au fost regulat citate în proces ci şi faţă de persoanele cari n’au figurat în proces, atât timp cât nu ating interesele lor juste.

In materie graţioasă obiectul procesului fiind stabilirea unui drept necontestat hotărîrea îşi produce efectul numai pentru partea care l’a invocat şi sub condiţiunea ca să nu fie contestat de alte persoane. Ea nu produce autoritatea lucrului judecat, asupra ei se poate revenì oricând; astfel sunt: trimiterea în posesie, recunoaşterea dreptului de proprietate prin prescripţiune, adopţiunea, emanciparea, adjudecarea, măsuri în interesul persoanelor absente, autorizarea femeiei măritate, recunoaşterea dreptului de moştenire, etc.; o atare acţiune fiind respinsă partea poate revenì cu alta nouă care să întrunească condiţiunile cerute şi poate fi admisă fără prejudiciu pentru altul. Până să se dea o hotărîre asupra fondului, procesul poate luà sfârşit prin hotărîri date în urma anumitor excepţii, pe lângă hotărîri care rezolvă procesul se dau mai multe hotărîri cari duc la deslegarea procesului: aceste sunt aşà numitele încheieri sau jurnale. Incheierile poartă caracter procedural şi se disting după excepţii în preparatorii şi interlocutorii deşì în actuala procedură ambele categorii au fost prin art. 323 pr. civ. şi 94 l. j. oc. denumite printr’un cuvânt: «premergătoare».

In genere încheierile sau cum le numeşte legea, hotărîrile premergătoare nu se pot atacà cu apel sau recurs decât odată cu fondul: încheierea de redeschiderea procesului, comunicare de acte, conexare, chemare la interogator, jurământ supletoriu, dacă au intervenit elemente noui de convingere, expertize, citarea părţilor, însă dacă incidentul prejudică fondul hotărîrile date asupra lor au caracterul unor hotărîri definitive şi sunt susceptibile de căile de atac — astfel sunt declinatoriile de competinţă, suspendarea afacerei penale, până ce se va stabilì pe cale civilă dreptul de proprietate al obiectului, calitatea şi drepturile respective ale moştenitorilor, ieşirea din indiviziune, suspendarea în vederea unei chestiuni prejudiciale — art. 160, 161, pr. civ.

Prin aceste încheieri se rezolvă excepțiunile peremtorii, cari eliberează complect pe pârît după ce a dovedit dolul reclamantului, excepțiile dilatorii prin care se întârzie numai exercițiul acțiunei și excepțiile de fine de neprimire între cari intră lipsa de calitate în justiție, lipsa de interes de a purtà un proces, tranzacțiunile intervenite între părți care au autoritatea lucrului judecat, perimarea, prescripția dreptului de acțiune etc. Lipsa de calitate se poate invocà atunci când partea nu figurează în calitate personală și care nu-și dovedește împuternicirea pe care o invoacă (tutor, mandatar, curator) iar nu calitatea derivând din natura procesului, de ex. proprietar, chiriaș, moștenitor, arendaș etc., aceasta rezultând din textul art. 1 l. acc. din 1929, care astfel a curmat controversa creată de al. art. 1 l. acc. din 1925.

Pretențiunile trebuie să fie îndreptate către realizarea unui interes juridic, evaluabil materialmente, realizabil și licit. Când obiectul acțiunei nu tinde la restabilirea dreptului încălcat sau rezolvarea litigiului actual ci numai la prevenirea litigiului ce poate rezultà ulterior sau la constatarea unui fapt săvârșit însă nu se cere și adjudecarea daunelor, sau pretențiuni, și nu poate fi susceptibil de estimațiunea bănească — se zice că nu există interes. Herovanu, proc. civilă p. 397. Plastara Dr. Civ., pag. 397; Cantacuzino, Elemente p. 404, 416.

Autoritatea lucrului judecat are loc când o acțiune este introdusă după ce o altă acțiune având acelaș obiect, aceiași cauză între aceleași părți și calitate a fost dejà judecată (Cas. III, Dec. 1044 1926, *Pand. Săpt.* p. 416/927; Cas. I Dec. 1661/927, *Pand. Săpt.* p. 217/928. De modul cum a fost pornită și judecată o acțiune, de faptul că a căpătat autoritatea lucrului judecat depinde îndeplinirea dispozitivului hotărîrei, căci numai această parte finală se îndeplinește. In practică, îndată ce debitorul a lăsat lucrurile să ajungă până la o forțată îndestulare a creditorului aproape totdeauna caută să împiedice executarea hotărîrei și singura măsură legală ce-i stă la îndemână este contestația.

Ca să intre în putere legală o hotărîre trebuie să fie pronunțată de instanța competentă cu respectarea tuturor formelor procedurale inerente procesului și să rămâie definitivă. Propriu zis, pentru anularea hotărîrei de către o parte din proces pentru nerespectarea tuturor formelor esențiale de procedură se cere o singură condiție: ca asemenea hotărîre să fie dată în lipsa părței și această lipsă să fie datorată viciului de procedură. Este necesar ca instanța să fie competentă *ratione materiae* care este de ordine publică și părțile nu pot nici prin convenție expresă, nici prin neatacare să consimtă de a fi judecate de o altă instanță decât cea indicată de lege și hotărîrile ei să-și producă efectul de autoritatea lucrului judecat; însă dacă competența depinde de valoarea acțiunei sau locului de judecată și nu de materia pricinei în genere iar părțile au participat în proces și n'au obiectat asupra incompetenței, în asemenea caz ele au consimțit să rămâie supuse hotărîrei acestei instanțe.

Intr'adevăr, rolul părților în proces este și acela de a observà greșelele comise de judecată și a le relevà în fața instanței superioare. Astfel, socot, că nu poate fi anulată pe calea contestației o hotărîre dată în prezența părților de Tribunal într'un proces de revendicare sau după legea proprietarilor, cari procese după valoare cad în competența Judecătoriilor de ocol, cum nu se pot anulà în aceleași condițiuni hotărîrile date fără respectarea altor forme de procedură: de ex. s'a admis probe inadmisibile după lege, nu s'a comunicat cópii de pe acțiune, s'a luat în considerație acte netimbrate, raportul experților n'a fost depus în termenul legal, etc. Cu totul altceva se poate spune despre hotărîri date de instanțe incompetente *ratione materiae*, de ex.: nu poate aveà nici o valoare hotărîrea de divorț, de faliment date de Judecătoriile de ocoale pentrucă s'au nesocotit regulele fără observarea căror instanța nici nu puteà păși la judecată, pentrucă Judecătoriile niciodată și sub orice condițiune nu sunt competente să judece astfel de procese. Asemenea procese sunt nule din însuși momentul creațiunei procesului și un fapt nul nu poate produce decât efecte nule și în acest scop nu este nevoie de nici o operațiune în anulare.

Cum nu este nevoie să te prezinți la Consilieratul Agricol în fața căruì ești citat în proces de revendicare astfel și la Judecătorie în proces de divorț, cum condamnatul se poate sustrage executărei hotărîrei de plata unei datorii personal contractate în timpul minorităței sale, astfel se pot invocà nulități de plin drept și socoti fără ființă asemenea hotărîri la momentul oportun. Nu este nevoie de o acțiune în anulare — anularea a subsistat dela început până la finele procesului indeferent că a fost soluționat în prezența sau lipsa părților. In celelalte materii când incompetența nu erà absolută, de ex.: într'o acțiune în valoare de 60.000 lei la Judecătorie pentru a o menține în fața instanței, reclamantul ar fi putut să reducă valoarea la jumătate, partea judecată în acțiunea inițială trebuià să releve incompetența, fie în prima instanță, fie în fața instanțelor de apel și recurs. (Cas. II, 319/924 *Jur. Gen.* No. 1648/924.) Pentru admiterea contestației în principiu este de ajuns ca executarea hotărîrei să fie dată în lipsă și necomunicată sau cu neregulată citare și comunicare.

Citarea părților constitue un act procedural de o atare importanță că fără citare nu se consideră efectuată judecata, deaceea cu atâta minuțiozitate a stăruit legiuitorul în precizarea normelor la îndeplinirea procedurei prin art. 68 l. j. ocși art. 74, 75 pr. civ., deaceea s'au sancționat cu nulitate abaterile dela stricta respectare a dispozițiunilor de mai sus; ca să fie înlăturate surprinderile și să se dea părților posibilitatea de apărare art. 1 l. accel. a prescris și alte amănunte în citarea părților, impunând și comunicarea sub pedeapsa de nulitate. Nu se poate învinuì pe împricinat de pierderea termenului de atac când n'a avut cunoștința de întreaga afacere și astfel se explică că i s'a dat dreptul de apărare, chiar după ce hotărîrea a rămas definitivă și cată să-și producă efectul executiv.

Când citarea în proces și comunicarea hotărîrei date în lipsă s'a făcut la un domiciliu și partea n'a primit citație și n'a dat dovada, procedura îndeplinându-se prin afișare, când semnătura de primire se dovedește că nu este a sa, când nu s'au respectat gradațiile prevăzute de lege sau nu s'a prevăzut formele în procesul verbal de afișare, când pârîtul a comunicat schimbarea domiciliului și totuș i-a fost comunicată hotărîrea la domiciliul vechiu, într'un cuvânt, când se dovedește că s'a procedat la executarea hotărîrei fără să i-se comunice în mod regulat pentru a puteà beneficià de calea apelului — hotărîrea nu poate fi executată.

Procedura trebuie să fie îndeplinită din nou, începând dela ultimul act de procedură, adică de când partea a fost în mod viciat citată sau i s'a comunicat copia. Orice vicii de procedură anterioare datei când a fost prezent sau a fost regulat citat nu se mai pot invocà cu ocazia executărei. Nulitatea de procedură o poate invocà numai partea care nu a fost valabil citată, iar nu și partea adversă care n'a fost prejudiciată prin o atare citare. Când instanța constată că procedura a fost îndeplinită, există prezumțiunea că formalitățile cerute de lege au fost satisfăcute deși nu există la dosar piesele pentru control. (Cas. 2264/924, *J. G.* 828/925; Cas. I, 1487/924, *Jur. Gen.* No. 21/925, Trib. Tecuci S. 1346/925, *Jur. Gen.* No. 1771/925, contra: Cas. II 147/910, *Jur. Gen.* 20/920).

Urmăritul mai poate invocà și un alt motiv temeinic cu prilejul executărei deși în aceste cazuri el s'ar asimilà cu o terță persoană. Se pot cità numai câteva cazuri: Când creanța urmărită a fost dejà executată, când sunt urmărite lucrările scutite dela lege, când persoana urmărită a fost neregulat reprezentată în justiție. Intr'adevăr, un mandatar lucrând cu depline puteri pe baza art. 1532 c. civ. poate angajà procese în interesul clientului său, să stea în instanță asistat de advocat și eventual a pierde procesele, angajând astfel averea mandantului său. Intre timp procura a fost retrasă cu formele prescrise de lege și cu toate că în urma publicațiunilor se prezumă că toată lumea a fost înștiințată, totuș procesul și-a continuat cursul și în consecință mandantul se vede în pragul executărei. Indată ce a desărcinat pe mandatar și a luat toate măsurile pentru publicitate, mandantul cu nimic nu este responsabil pentru operațiunile fostului mandatar însă cu condițiunea că în procesele începute de mandatar cu procura valabilă să fi comunicat instanței despre retragerea procurei. O persoană se dă drept mandatar și pornește acțiune, persoanele în numele cărora a lucrat pe nedrept sunt adevărate terțe persoane și dovedind completă ignoranță referitor la hotărîrea executată pot obține pe calea contestației încetarea urmărirei. La fel se întâmplă și în cazurile de substituire de persoane — titlul executor nu valorează nimic în contra persoanelor substituite în mod fraudulos.

Comoștenitorii în indiviziune nu se pot vedea urmăriți în ce privește moștenirea lor pentru datoriile unuia din comoștenitori. Tutorele reprezentând pe minori nu poate angajà întreagă avere succesorală dacă pe lângă minori sunt și moștenitori majori care conform art. 390 c. c. n'au ca reprezentanți legali pe tutori, n'au fost citați, însă se văd urmăriți și în porțiunea lor indiviză — contestația pornită în calitate de terță persoană duce la încetarea urmărirei. In ce privește pe terți potrivit art. 399, 400 pr. civ. hotărîrile judecătorești nu le pot fi opozabile atât timp cât ating drepturile lor și li se pot opune la executarea asupra bunurilor, fie aflate în mâinele debitorilor, fie aflate în posesiunea sa.

Pe calea contestației terța persoană poate dovedì că imobilul, urmărit ca fiind proprietatea debitorului, în realitate îi aparține lui, terțiului.

Executarea îndreptată asupra unui lucru în contul persoanei urmărite se suspendă prin contestația proprietarului lucrului, ca nefiind parte în proces.

Pentru a beneficià de calitatea terţei persoane cu ocazia executărei trebuie să fie dovedit prejudiciul şi neparticiparea în proces nici personal, nici prin mandatar. Sunt consideraţi ca reprezentanţi în instanţă: minorii prin tutorii lor, succesorii prin autorul lor, cumpărătorul prin vânzător ulterior pierderei procesului sau achiziţiei făcute de creditor.

Din contra: uzufructuarul nu se poate vedea legat de hotărîrea dată în lipsa sa între proprietarul fondului şi altul, proprietarul nu se poate vedea lezat în urma hotărîrii intervenită între uzufructuar şi o altă persoană pentru revendicare, sublocatarul nu este atins de rezilierea contractului între proprietar şi locatarul principal decât după expirarea termenului contractului între aceşti din urmă; ipoteca fiind un drept real nu este atinsă după pierderea acţiunei în revendicare asupra imobilului de către debitor, răspunzătorii în solidar nu sunt terţe persoane în urmărirea unuia dintre ei — hotărîrea constitue lucru judecat pentru toţi.

Contestaţia se îndreaptă contra aceluia care urmăreşte, iar nu contra aceluia care a pierdut procesul, însă la judecată trebuie să fie citat şi acesta din urmă pentru darea explicaţiilor (Nenoveanu, pr. civ.).

In privinţa aceasta există diferite păreri. După unele «creditorii ipotecari, privilegiaţi şi gagişti sunt avânzi cauză ai debitorului şi nu pot fi consideraţi ca terţi în ceeace priveşte hotărîrile pronunţate în contra debitorului lor şi privind proprietatea imobilului ipotecat» chiar când pronunţarea hotărîrei a avut loc după luarea inscripţiei ipotecare deoarece nu se poate schimbà calitatea lor de creditori, această calitate ei o pot aveà numai când ar atacà hotărîrile date din motive personale şi independente de acelea pe care debitorul le-a propus.

După alte păreri, ipoteca conferind creditorului un drept propriu, acesta trebuie considerat ca terţă persoană în afară de cazul când inscripţia ipotecară este luată după darea hotărîrei şi de cazul când creditorul ipotecar lucrează în virtutea art. 974 c. c. rom., deşi există controverse şi creditorii sunt consideraţi ca terţi în sensul art. 1175 c. c., când se dovedeşte că debitorii au lucrat cu rea credinţă în detrimentul creditorilor. Creditorii sunt terţi când urmăresc averea ipotecată şi actele sub semnătură privată având o dată certă ulterioară procesului verbal de sechestru, nu le sunt opozabile. Deasemenea controversată se prezintă şi calitatea creditorului proprietar asupra sumei proprite şi calitatea cesionarului unei creanţe sau unui drept incorporal. Creditorul chirografar neavând un drept real asupra bunurilor debitorului, el nu poate cere anularea înstrăinărei anterioare urmărirei nici pe temeiul art. 514 pr. civ. nici pe baza art. 722, 723 pr. civ. şi art. 1295 a. c. Numai moştenitorii ca ayans cause cu titlul universal, însă nici decum moştenitorii rezervatari, ţinuţi să respecte toate obligaţiunile luate de autorul lor. (Georgean studii, Vol. II, p. 21 şi urm. şi numeroase jurisprudenţe în *Jur. Gen.*, p. 380/928; Cas. I, 817/927, *Pand. Rom.* III, 1/928, Tr. Buzău, Sent. 281/925, *Jur. Gen.* No. 1897/925).

Terţa persoană care stăpâneşte bunul urmărit şi n'a fost înştiinţat în timpul urmărirei poate să-şi apere interesele sale fie prin o acţiune în revendicare, sau personală, fie prin contestaţie la executare (Corn. Botez *L. J O.* p. 505, Vol. II).

Contestaţia fiind o cale extraordinară de atac ea nu este admisibilă dacă partea n'a uzat de calea apelului spre a îndreptà viciul de procedură — numai actul de procedură premergător executărei poate fi atacat pe calea contestaţiei şi pentru aceasta, partea are drept să aleagă fie recursul, fie contestaţia după expirarea termenului de recurs (Cas. 1060/927, *Jur. Gen.* p. 985/927; Cas. 2140/926; *Jur. Gen.* 1553/926). Când partea a fost prezentă la desbateri şi a lipsit la pronunţarea hotărîrei se consideră prezentă şi nu-i rămâne o altă cale decât apelul (Cas. 60/926; *Jur. Gen.* p. 640/926; Cas. 2762/925; *Jur. Gen.* 91/926.)

După legea accelerărei din 1929 termenul de apel curge dela comunicarea hotărîrei chiar când partea a fost prezentă şi investirea cu formula executorie făcută anterior este supusă anulărei pe calea contestaţiei ca o învestire greşit făcută. Numai acte de procedură se pot invocà prin contestaţie, iar nu şi mijloace de apărare pentru a nu se discutà din nou un proces definitiv tranşat. Această regulă nu exclude dreptul creditorului să introducă contestaţia la executarea unei creanţe achitate după pronunţarea hotărîrei. Dovada cade în sarcina contestatorului conform art. 1169 c. c. In afară de cazul când se urmăreşte bunurile imobile aflate la terţa persoană şi când dovezile cad în sarcina urmăritorului conform art. 1909 c. c.

Nu este suficient că contestatorul să invoace posesiunea lucrurilor urmărite ci şi natura dreptului şi felul posesiunei din momentul executărei pentru a se preîntâmpina o posesiune frauduloasă în scop de a paralizà executarea (Cas. 330/926; *Jur. Gen.* 1246/927; Cas. 87/925; *Jur. Gen.* 1187/925).

Pe calea contestaţiei se poate atacà titlul însuşi şi examinà actele de proprietate (Cas. 297/927; *Jur. Gen.* No. 493/928).

Impăcarea nu poate fi admisă pe calea contestaţiei (Cas. 1948/925; *Jur. Gen.* No. 2045/925; Cas. 1059/926; *Jur. Gen.* No. 797/926).

Terţii pot cere anularea unei hotărîri prin care se văd lezaţi în drepturile lor aceasta pentru a preîntâmpina orice complicaţiuni cu ocazia executărei, ei însă pot sta în acţiune atât timp cât nu se văd de fapt atinşi în drepturilr lor. O hotărîre care atinge drepturile unei persoane fără ca ea să fi participat citată regulat în proces, este dela sine fără efect şi nu se cere ca cel interesat să recurgă la anulare, el poate înlăturà efectul ei în ce-l priveşte oricând.

Instanţa în contestaţie judecă în mod sumar seriozitatea, temeinicia motivelor, drepturile de proprietate se discută pe baza actelor şi orice încercare de a dovedì acest drept pe altă cale, cum este aceà a prescripţiei sau altele cari comportă discuţii şi amânări, trebuesc îndreptată pe calea acţiunei principale.

Indată ce motivele sunt găsite întemeiate, executarea se suspendă şi creditorul poate uzà de calea acţiunei principale pentru a-şi menţine drepturile sale câştigate prin hotărîre, şi faţă de terţă persoană, la fel are acţiunea principală în contra creditorului, terţa persoană a cărui contestaţie s'a respins.

Acì nu e vorba de anularea hotărîrei — pe terţa persoană o interesează conţinutul hotărîrei intervenite între creditor şi debitor, ea poate rămâne însă fără efect atât timp cât se încearcă să fie îndreptată contra terţiului în locul debitorului.

In conformitate cu art. 375 şi 376 pr. civ. urmărirea se face în virtutea titlului executor sau hotărîrei date cu execuţie provizorie şi pentru o datorie certă şi lichidă, iar titlul executor nu se pune decât asupra hotărîrilor rămase definitive şi actelor autentice potrivit art. 20 l. aut. actelor. Pentruca hotărîrea să rămână definitivă ea trebuie să fie datà cu chemarea părţilor şi expirarea ultimului termen de atac. Art. 379 pr. civ. spune că execuţia silită se îndreaptă asupra bunurilor mişcătoare şi nemişcătoare ale datornicului în afară de excepţiile prevăzute de art. 381, 406 urm. 492 pr. civ.

Hotărîrile se învestesc cu formula executorie de instanţele cari au desăvârşit hotărîrea. Potrivit art. 49 L. J. Oc. şi 96 Regul. numai acele cărţi de judecată se învestesc cu formula executorie cari au rămas definitive prin neapelare sau perimarea apelului. O carte de judecată atacată cu apel sau recurs rămâne definitivă dela pronunţarea asupra apelului sau recursului. Este evident că în cazul respingerei primei hotărîri se învesteşte sentinţa dată în apel sau recurs de către Tribunal. Tribunalul poate menţine cartea de judecată în totalitatea ei, fie după judecarea în fond, fie fără a intrà în fond, cum sunt cazuri de respingerea apelului ca nefondat, tardiv, neregulat, anulat ca netimbrat etc., sau recursul respins în principiu — acì se naşte contraversă dacă şi în acest caz Tribunalul învesteşte sentinţa sa cu formula executorie. După o părere, Tribunalul prin respingerea apelului n'a dat o hotărîre nouă şi el n'a făcut decât să menţină cartea de judecată dându-i forma desăvârşită, în deosebi când nici nu s'a atins de fondul procesului, ci s'a mărginit la forme.

Cum ar puteà Tribunalul să judece o contestaţie referitoare la interpretarea hotărîrei în cazul când ar învestì o asemenea hotărîre fără să judece procesul în fond? De această părere este Nenoveanu.

O altă părere îmbrăţişată şi de jurisprudenţă, nu recunoaşte Judecătorului de ocol calitatea de a învestì hotărîrile sale cu formula executorie decât când hotărîrile n'au fost atacate cu apel sau recurs.

Respectiv se îndreaptă şi contestaţiile conform art. 400, fie la instanţa de executare, fie la instanţa care a încuviinţat titlul executor.

Contestaţia terţelor persoane contra punerei în posesie operată de Judecătorul de ocol pe calea de delegaţie dată de Tribunal pe motiv că terenul este proprietatea sa se îndreaptă la Judecătorie, iar nu la Tribunal, deoarece nu este de natură să atace hotărîrea (Judecătoria Balş, *Jur. Gen.* p. 969/928).

Terţele persoane îndreaptă contestaţia la instanţa care execută, deoarece ea nu priveşte decât urmărirea (Trib. Ilfov, *Jur. Gen.* p. 1001/928), cu numeroase jurisprudenţe de N. Georgean).

Conform art. 399 pr. civ., contestaţia nu este admisibilă dacă nu s'a început executarea (Trib. Ilfov, *Jur. Gen.* p. 1100/928).

Când se invoacă motiv de fond conform art. 400 pr. civ., contestaţia se îndreaptă la instanţa care a încuviinţat titlul (Trib. Ialomiţa, S. 240/928; *Jur. Gen.* p. 1196 1928.)

Contestaţia contra executărei cărţei de judecată prin portărei delegaţi de Tribunal, se judecă în ultima instanţă de Tribunal (Cas. II, *Jur.* p. 1263/928; Corneliu Botez No. 998 p. 541.)

Potrivit art. 109 din lege şi art. 99 din Reg. L. J. Oc. executarea cărţilor de judecată în altă circumscripţie de fac de către Judecătoriile acelor circumscripţii cari urmează a ordonà conform art. 96

regul. executarea și judecă contestațiile privitor la modul de executare, deaceea judecătoriile nu pot delegà direct pe agenții administrativi cu executarea ei prin comisie rogatorie (C. Botez p. 449, 490 Vo. I, L. J. Oc.).

Judecătorul de ocol urban nu poate executà nici propriile sale cărți de judecată nici prin comisie rogatorie — aceasta rezultând din art. 109 L. J. Oc.

Competența de vânzare imobiliară a judelui de ocol potrivit art. 110 l .j. oc. este până la 3 Ha. fără clădiri, el nu poate ordonà executarea sentințelor date de Tribunal în prima și ultima instanță și actelor autentificate de Tribunal chiar dacă erau de competența Judecătoriei de ocol după l. autentificărei actelor, asemenea hotărîri și sentințe se execută prin Corpul de Portărei potrivit art. 327 pr. civ.

Numai hotărîrea rămasă definitivă poate fi învestită cu formula executorie, o asemenea hotărîre nu poate fi reformată, decât pe calea extraordinară a contestației fără ca prin aceasta să se închidă calea apelului dacă nu este tardiv, chiar posterior contestației.

Instanța sesizată nu poate judecà decât chestiunea indicată în contestație fără a intra în fondul pricinei (Cas. 318/927; *Jur. Gen.* p. 174/928).

Pe calea contestației se poate înlăturà executarea, dacă în urma hotărîrei definitive a intervenit între părți o tranzacție (Cas. 175/927; *Jur. Gen.* p. 213/928). Deasemenea se pot suprimà daunele cominatorii din cauza imposibilității obiectul reducându-se la o sumă ce reprezintă prejudiciul real. (*Jur. Gen.* p. 238/928; Cas. 226/929, *Jur. Gen.* p. 330/928).

Contestația la executare se poate invocà de cei interesați sau vătămați prin executare. Contestația având ca scop anularea urmărirei silite pe această cale se poate cere anularea unui act simulat fără a fi nevoie de o acțiune principală în acest scop, deoarece textul art. 399 pr. civ., nefăcând nici o distincție, anularea poate privì atât forma cât și fondul actului (Cas. 297; *Jur. Gen.* p. 328/928 și p. 454/928).

Actul autentic putând fi învestit cu formula executorie conform art. 20 l. autent. actelor numai când constitue o creanță certă, lichidă și exigibilă, nu se poate discutà pe calea contestației nerespectarea unei clauze prevăzute în act, chiar sancționată cu pact comisoriu expres, .dacă este susceptibilă de discuțiune din punct de vedere al interpretărei și intențiunei părților (Trib. Iași, *Jur. Gen.* p. 329/928, Trib. Covurlui, Sen. 156/926; *Jur. Gen.* p. 76/927). Atacarea unui act pentru fraudă nu se poate face pe calea contestației la executare ci numai prin acțiune principală (Trib. Ilfov, S. 29/928; *Jur. Gen.* p. 631/928).

Viciile de procedura înmânărei citațiilor sau comunicarea còpiilor, face ca contestația să fie admisă și holătîrea să fie anulată (Cas. 1959/921; *Cur. Jud.* No. 10/921; Cas. No. 3236/926; *Jur. Gen.* p. 1055/927).

Copia de pe acțiune, apel etc., trimisă cu citația, are de scop să pună în măsură pe cel ce o primește să se apere; numai în cazurile când neprimirea citației a făcut ca partea să fie judecată în lipsă cum dispune l. accelerărei — neprimirea copiei, deci imposibilitatea de a formulà întâmpinarea, poate fi considerată ca motiv de contestație; în afacerile venite în apel dela Judecătorie, necomunicarea copiei nu este un motiv de contestație când se constată că contestatorul a fost bine citat și a putut să-și formuleze apărarea indeferent de primirea copiei de oarece în aceste apeluri nu se aplică l. accelerărei (Trib Dâmbovița Sentința dela 21 Iunie 1929, în *Dreptul*, pag. 387/929). Pe calea contestației nu se poate face imputațiune de plată conform art. 1113 c. c. (Trib. Iași, *Jur. Gen.* p. 777/928).

Terțul executat pe baza hotărîrei între două părți trebuie să dovedească interesul și calitatea de a se opune la executare pe calea contestației (Trib. Ilfov, Sent. 588/928; *Jur. Gen.* p. 852/928).

Corijarea unei erori comise de Tribunal și rezultate din dispozitiv, nu se poate face pe calea contestației (Trib. Covurlui Sent. 399/926; *Jur. Gen.* pag. 78/927).

In contra executărei unei ordonanțe prezidențiale îndreptată contra unui terț, acesta se poate apărà pe calea contestației deși are și alte căi. (N. Georgean, Vol. I, *Studii Juridice* pag. 305). Contestatorul în apelul contra hotărîrei date asupra contestației poate invocà și alte motive decât cele ridicate în prima instanță, ele fiind mijloace de apărare în scopul anulărei hotărîrei ce se execută. Debitorul urmărit nu poate să facă o altă contestație pentru alte motive decât cele prevăzute în prima contestație, dacă toate aceste motive au existat la data primei contestații (N. Georgean, *Studii* Vol. I, p. 206; Cas. 512/924; *Pand. Rom.* I, 248/925; Cas. 483/23; *Jur. Gen.* No. 207/924; Cas. 206/925; *Pand. Săpt.* 2/926). Respingerea unei contestații constitue lucru judecat față de alte contestații (Cas. 236/925; *Jur. Gen.* p. 907/925).

Odată cu intentarea contestației se poate cere și suspendarea executărei care suspendare conform art. 401 și 530 proc. civ. este lăsată la aprecierea instanței de fond, cărei i-se adresează cererea și care decide după citarea părților asupra seriozității și cauțiunei, această cerere fiind considerată ca un act de natură contencioasă deoarece se temporizează executarea.

Căile de atac în materie de contestație se determină de natura fondului procesului, astfel că sentința dată asupra contestației va fi susceptibilă de recurs, dacă a fost îndreptată în contra executărei sentinței date cu apel (Cas. 260/925; *Jur. Gen.* No. 1502/925).

Când sunt conexate două contestații și la una nu se prezintă contestatorul instanța o poate respinge ca nesusținută conform art. 148 pr. civ., judecând numai pe cea în care se prezintă contestatorul (Cas. 240/927; *Jur. Gen.* p. 551/928).

Contestația la executarea ordonanței de executare nu este admisibilă când terții invoacă posesiunea bunului, deoarece conform art. 400, 403, 525, 529, 565 și 568 pr. civ., ei aveau posibilitatea să-și valorifice drepturile pe calea contestației la urmărire (Trib. Ialomița, Sen. 13/927; *Jur. Gen.* p. 204/927.)La fel și după vânzarea lucrurilor mobile rămânând deschisă acțiunea în daune contra creditorului (Trib. Ilfov No. 1469/926; *Jur. Gen.* p. 254/927).

Ultimul act de executare este jurnalul prin care instanța constată efectuarea urmărirei și numai contestațiile introduse până la acest act sunt admise spre cercetare, rămânând ca drepturile să fie valorificate pe calea acțiunei principale atât pentru părțile din proces, cât și pentru terți (Trib. Fălticeni Sen. 524, *Jur. Gen.* p. 76/927; Trib. R. Sărat Sen. 7/924; *Jur. Gen.* No. 278/924; Trib. Vâlcea, Sen. 217/924; *Jur. Gen.* No. 1507/924; Cas. 98/926; In *Pand. Rom.* III, 83/926; C. Apel Buc. în *Cur. Jud.* No. 37/926). Dacă s'a făcut acest jurnal în urma introducerei contestației din greșeală, aceasta nu schimbă nimic pentrucă principiul trebuie să fie unul, independent de greșala magistratului, care a dat cuvenitul jurnal fără a observa că la dosar există deja contestația.

Art. 135 și 136 pr. civ. prevede că hotărîrile învestite cu formula executorie sunt «expedițiuni» învestite sau còpii cu formula executorie, iar originalul este minuta iscălită de judecător.

Când în dosarul cauzei există minuta, copia hotărîrei se poate învestì cu formula executorie, când în sentința Tribunalului este reprodus dispozitivul cărței de judecată confirmată în apel de aceà sentință, aceasta din urmă se poate învestì cu formula executorie și executà chiar dacă nu există originalul sentinței Tribunalului, dosarul fiind pierdut (C. A. Buc. 406/929 în Bul. C. Ap. p. 402/929).

Nu este un motiv de contestație faptul de a fi înmânat numai citația fără copie după acțiune, deoarece art. 72 pr, civ. și 67 L. J. O. nu prescriu înmânarea còpiilor sub sancțiunea de nulitate cum a făcut-o relativ la citații în art. 74 și 76 pr. civ. (Trib. Caliacra S. 58/928 în *Jur. Gen.* p. 42/929).

Lipsa celor trei zile dela citare și până în ziua înfățișărei arătate de art. 61 al. 2 L. J. O. nu constitue un motiv de contestație dacă partea nu s'a prezentat la darea cărței de judecată, deoarece ea trebuià să se prezinte și să ceară amânarea în vederea pregătirei apărărei și pentrucă nu intră în cadrul art. 735 pr. civ., citația fiind regulată (Jud. Ocol Buc. c. jud. 2694/928 în *Jur. Gen.* p. 100/929).

Nearătarea în citație a secției Tribunalului, constitue motiv de contestație (Cas. Dec. 8962/928 în *Jur. Gen.* p. 139/929).

Contestația bazată pe nulitatea actului de procedură nu este admisibilă dacă partea a figurat în instanță și n'a invocat-o, aceasta având aplicațiune și la schimbarea stărei civile. (Cas. 3, 1202/928 j. g. p. 361/929).

Intrebuințarea termenului «afișare» în loc de «lipit» cum cere art. 74 al. 5 pr. civ. nu face procedura viciată și nu prezintă un motiv serios de contestație. (Cas. I, 1286; *Jur. Rom.* p. 358/929).

Afirmațiunile făcute de un agent având calitatea recunoscută de lege, nu poate fi combătute decât prin înscrierea în fals, potrivit art. 74 pr. civ. și art. 1171 cod. civ.; agentul nu este dator să verifice dacă persoana pe care o găsește la domiciliu este sau nu rudă ori servitorul citatului, el fiind dator numai să observe gradația. (Cas. III, Dec. 926/92? *Jur. Gen.* p. 1256/929).

Terța persoană lezată prin o urmărire imobiliară și care se găsește în stăpânirea imobilului, are atât calea contestației, cât și calea acțiunei principale pentru valorificarea drepturilor sale asupra imobilului. In asemenea caz instanța sesizată pe calea contestației poate să cerceteze fondul procesului, să pună în discuție și să anuleze sau restrângă efectele hotărîrilor definitive sau actelor autentice. Sarcina dovezii incumbă contestatorului care trebuie să dovedească că i-se cauzează prin executare o vătămare serioasă, iar probele de le are la îndemână să fie de natură ce nu comportă discuții lungi și șicanări, dar cari pot fi apreciate de instanță din actele pe care terțul este obligat să le depună conform art. 400 pr. civ. (Trib. Roman, Sent. din 2 Maiu 1922 în nota de G. Iuliu în *Pand. Rom.* III, 7/924). In aceste cazuri partea care execută actul poate să-şi valorifice dreptul său şi pe calea unei contestaţiuni. (C. Ap. Constanţa, Decizia 616/925; *Curierul Jud.* p. 345/926).

Insă pe calea de contestaţie nu se poate opune ca mijloc de apărare excepţiunea lucrului judecat nepropusă în fond, sau chestiunea neexistenţei datoriei, deoarece chestiunea a fost tranşată odată cu judecarea fondului şi nu se poate repune pe calea contestaţiei în discuţie aceeaş chestiune, adică dacă contestatorul datorà sau nu. Debitorul sau terţiul însă poate opune pe calea contestaţiei stingerea obligaţiunei sale în cursul instanţei posterior hotărîrei, fie şi înainte ca ea să fi rămas definitivă, deoarece această plată n'a putut să fie discutată la judecarea pricinei într'un cuvânt contestatorul poate să readucă în discuţie motive de apărare cu excepţia celor cari ar aveà de rezultat să readucă în discuţie însuş fondul procesului, căci prin aceasta s'ar violà autoritatea lucrului judecat. (C. Cas. S. Unite, Dec. 15/926 în *Pand. Rom.* I, p. 1/927, idem în *Curierul Jud.* p. 345/927). In paranteză, vom vedeà chestiunea dacă în contra ordonanţei prezidenţiale este admisibilă contestaţia şi cererea de suspendare pe baza ei. S'a socotit că nici cererea de suspendare, nici contestaţia nu este admisibilă. Păritul în acest caz are calea apelului şi recursului de urgenţă, iar terţa persoană are deschisă calea unui nou refereu sau calea principală în anularea ordonanţei şi dreptul de apel la complectul Tribunalului pentrucă refereul nu cunoaşte două grade de jurisdicţie, cel dintâiu înaintea preşedintelui fiind o cale graţioasă. Contestaţiile sunt însă admisibile în contra sentinţelor date asupra apelului la ordonanţa de référé. (Trib. Dolj, Sent. No. 13244/926, cu notă de A. Hagi-Gheorghe în *Pand. Rom.* II, 35/927).

Când contestaţia este introdusă în aceeaş zi cu actul de executare a portărelului, deşi este înregistrată posterior actului de executare, prin aceasta nu se face încă suficientă dovada că ea a fost introdusă posterior actului şi urmează a fi privită ca introdusă în termen. (Trib. Iaşi Jurnalul 4445/928, în *Jur. Gen.*, p. 15/929; C. Ap. Bucureşti Jurnal 5966/929 în *Curierul Jud.*, p. 588/926).

Conform art. 403 pr. civ. contestaţiile pot fi introduse chiar de către terţi numai până la darea jurnalului de săvârşirea executărei. (Cas. II 98/926, *Pand. Rom.* I, 27/928). Suspendarea executărei poate fi admisă chiar când a fost consumată în fapt căci altfel ar trebui să se restrângă dreptul părţei la suspendare numai când executarea n'a avut loc, ceeace nu prevede legea (Cas. III, 1122 în *Pand. Rom.* III, 130/927).

Această soluţie este justă, evident sub condiţiunea ca să nu fie dat şi jurnalul de îndeplinirea executărei, căci altfel ar fi contrar textului art. 403 pr. civ.

Există şi părerea că terţa persoană poate introduce contestaţie şi după semnarea ultimului act de executare deoarece nu a putut cunoaşte aceasta executare spre a face contestaţie (Trib. Ilfov S. II în *Dreptul* No. 5/929 şi *Jur. Gen.*, p. 267/929; Jud. Herţa, *Curierul Jud.*, 9 Maiu 1927; în *Pand. Rom.* I, 27/928 cu nota de F. Sion; Trib. Iaşi, Sent. 925 în *Pand. Rom.* I, 26/928; Judec. Darabani, *C. Jud.* din 22 Aprilie 1924 cu nota aprobativă de E. Costeanu în *Pand. Rom.* II, 270/928). Soluţia este contrară vederilor C. Cas. Trib. Vâlcea în *Jur. Gen.*, p. 814/924).

Citarea mandatarului părţei fără arătarea acestei calităţi constitue motiv de anularea procedurei pe calea contestaţiei la executare (Trib. Covurlui, 14/927, *Pand. Rom.* II, 73/928).

Contestaţiuni în materie de hotărîri arbitrale. Contestaţiunea îşi are aplicaţiunea şi în contra executărei hotărîrilor arbitrale. Această cale de atac este reglementată de art. 399 şi 400 pr. civ. care este accesibilă numai pentru motive privitoare la urmărirea însăş, ori la întinderea şi înţelesul dispozitivului (Trib. Ilfov, S. 19 Noembrie 1928, *Pand. Rom.* II, p. 249/929).

In materie de arbitraj, părţile supunându-se de bună voie judecăţei în faţa unor oameni aleşi de comun acord, ei îşi manifestă convenţiunea printr'un act de compromis şi determină obiectul, cauza, condiţiunile în care urmează a se face judecata cum şi căile de atac în contra acestei judecăţi. Actul de compromis manifestând convenţiunea liberă, are putere de lege, părţile pot renunţà la căile de atac determinate de lege pentru o nouă cercetare a fondului, atunci când instanţa de arbitraj s'a conformat tuturor punctelor din actul de compromis şi când n'a călcat regulele prescrise de lege în materie de arbitraj.

Renunţările sunt de strictă interpretare şi nu pot fi extinse prin analogie; renunţarea la dreptul de apel prevăzută de art. 363 pr. civ. nu implică şi renunţarea la dreptul de contestaţie sau revizuire pentrucă unele sunt motivele de apel, când la bază este nemulţumirea şi altele sunt cele de contestaţie sau revizuire.

Părţile nu pot renunţà bineînţeles la normele relative la ordinea publică cari sunt mai presus de orice convenţiune particulară şi rămân intangibile necondiţionat. Ele nu pot renunţà în mod anticipat la căile pentru care legea le-a îngrădit acest drept. Contestaţia la executare nu deschide calea unei noui cercetări asupra fondului decât când se constată că trebuià să fie făcută citarea regulată a părţilor, care dealtfel este de ordine publică, revizuirea nu deschide deasemenea dreptul de retractarea hotărîrei decât când există vreunul din cazurile prevăzute de art. 280 şi 290 pr. civ., ori părţile n'au putut să accepte decât o judecată în cadrul compromisului pentrucă dealtfel ar fi iluzoriu orice act de compromis şi s'ar vedeà obligaţi să execute o hotărîre dată chiar de alte persoane şi oricât de extravagantă ar fi.

Părţile pot renunţà la toate căile de atac ulterior dărei hotărîrei fie în mod tacit, fie în mod expres, ele fiind în măsură să cunoască nu numai dispozitivul ci şi toate viciile de formă cu cari a fost dată hotărîrea. Hotărîrile arbitrale autentificate de judecători, se execută de aceeaş Judecătorie conform. art. 116 din lege. Hotărîrile autentificate de Tribunal se vor execută de Tribunal conform art. 366 pr. civ.

Dispoziţiunile relativ la hotărîrile arbitrilor nu prevăd şi calea recursului însă această cale este deschisă graţie art. 103 Constituţie care declară recursul de drept constituţional, indiferent că este sau nu prevăzut de vreo lege, iar pe de altă parte recursul este reglementat de art. 31 al. 2 l. Curţei de Casaţie, care diferă de art. 31 al. *b* din legea veche, după care recursul erà admisibil numai când arbitrii judecau ca Tribunal conform regulelor stabilite de art. 352 pr. civ.

Când părţile prin actul lor de compromis au renunţat la dreptul de apel, implicit au renunţat la dreptul de recurs (Cas. III, 264/914; Corn. Botez, Vol. II, pag. 545).

Hotărîrile arbitrale sunt adevărate hotărîri judecătoreşti, ele produc autoritatea lucrului judecat, pot fi învestite cu formula executorie după cum spune art. 360 pr. civ.

Ceeace este nou la aceste hotărîri este o nouă cale creată prin derogare dela hotărîrile judecătoreşti şi anume: calea de anularea lor printr'o acţiune principală şi aceasta pentrucă arbitrii nu sunt judecători ci mandatarii părţilor, având şi dreptul la acţiune pentru onorar în mod solidar dela ambele părţi (E. Dan, p. 522 sub art. 341 pr. civ.; Cas. I, Dec. 337/914, în *Bul.* Ed. 1925, p. 328.

Iată deci că hotărîrile arbitrale sunt susceptibile de două căi de anulare: una principală prevăzută de art. 366 şi alta calea recursului, pe când hotărîrile judecătoreşti au numai ultima, ştiut fiind că contestaţia duce la anulare în mod indirect.

In Basarabia, actele arbitrale confecţionate sub legea rusă, având caracterul unor hotărîri judecătoreşti, sunt susceptibile de executare, după 1 Iunie 1928 conform cu regulele pentru hotărîri judecătoreşti din legile române dacă cererile de executare s'au făcut după data de 1 Iunie 1928, aceasta conform art. 5 al. 5 din l. extinderei. Neobservarea acestor reguli poate face obiectul contestaţiilor la executare ca ordonată de o instanţă necompetentă sau cu călcarea prescripţiunilor respective din procedura rusă sau română.

Contestaţii la executarea silită. O hotărîre judecătorească ori un act autentic primind caracterul de titlu executor poate da dreptul la proprietatea sau posesiunea unui imobil; astfel în mod forţat proprietarul personal sau chiriaşul se văd obligaţi să părăsească imobilul asupra căruia o altă persoană a dobândit dreptul de a-l posedă sub un titlu sau altul, somaţiuni pentru eliberarea benevolă în termenul acordat, contestaţii la executare şi la urmă, după un şir de sforţări dovedite inutile, hotărîrea este executată şi litigiului i-se pune capăt prin procesul-verbal constatator de executare în afară bineînţeles dacă partea nemulţumită mai posedă destulă energie, timp şi bani pentru un nou proces sub o altă formă, lucru nu prea rar. Predarea silită a bunurilor mişcătoare sau nemişcătoare se face după regulele dela art. 594—603 pr. civ. şi regul. corp. portăreilor.

O hotărîre judecătorească ori un act autentic poate da dreptul nu asupra imobilului ci la o îndestulare bănească.

Asemenea titluri au caracter real atât cât ele constituind o creanţă pot fi îndreptate asupra unor bunuri mobile sau imobile. Hotărîrea penală sau civilă prin care se prevede o plată în bani, o ipotecă, o convenţie autentică, care face destulă dovadă a obligaţiunei şi învestită cu formula executorie are de obiect plata unei sume de bani, garantată cu imobile sau mobile, aci bunurile servesc ca un accesoriu în obligaţiune, debitorul se poate degajà de datorie şi liberà bunurile de orice pretenţiuni prin plata datoriei şi numai în cazul când nu va achita datoria la timp, creditorii pot urmări bunurile prevăzute special în acte de convenţie sau oricari altele dacă nu sunt prevăzute cum este în cazul executărei hotărîrei judecătoreşti.

Atunci se ajunge la lichidarea averei debitorului prin vânzare la licitaţie pentru achitarea datoriilor.

Aceste lichidări se fac după anumite regule prescrise de art. 406—491 pr. civ. pentru bunuri mişcătoare şi art. 492—588 pentru imobile şi cum se pot ivì nemulţumiri, drepte sau de şicană, atât din partea debitorilor cât şi din a unei a treia persoană, rezolvarea acestei nemulţumiri concretizate sub forma de contestaţii se face după dispoziţiunile art. 525—533 pr. civ.

Cele mai multe din normele dela executarea silită sunt de ordine publică şi nerespectarea lor atrage nulitatea urmăririi.

Textele de procedură, după cum am arătat şi la începutul lucrărei, nu sunt prescrise sub sancţiune de nulitate, însă chiar când le prescrie ele nu atrag nulitatea actului decât dacă aceasta o cere partea în favoarea cărei este prevăzută, astfel că judecătorul nu poate fără a violà legea să treacă peste cele invocate de părţi.

Deaceea nulităţile cari nu sunt de ordine publică nu pot formà motive de casare dacă n'au fost relevate la timp cu prilejul executărei, astfel nu se pot propune în Casaţie pentru prima oară ca motive: violarea art. 500, 501 pr. civ. privitor la termenul de comunicarea comandamentului, de lipirea publicaţiunilor art. 539 privitor la publicaţie în gazeta locală, art. 502, 503, 504 privitor la situaţia reală, art. 506, 512, 138, 551, 542, 394, 559, 736, 525 pr. civ.

In acest sen s'a pronunţat Inalta Curte de Casaţie prin deciziile citate în N. Luca «urmărirea bunurilor nemişcătoare» pag. 390, ed. 1905.

Acì trebuie să distingem nulităţile de fond de nulităţile de formă al executărei. Nulităţile de fond atacă însuş titlul şi anume: că un titlu nu conţine o creanţă lichidă şi exigibilă, că conţine o condiţiune suspensivă, că datoria e stinsă, când imobilul este dotal, când se află în indiviziune şi nu s'a cerut partajarea (Jud. Balş, *C. Jud.* 276/928; *Jur. Gen.* p. 59/929, în cazurile prevăzute de art. 1828, 1829 § 21 lit. *e* 1831, § 21 lit. *i* şi § 34 1833 § 25 cod. civ. şi 502 pr. civ. când se constată lipsa de calitate, când Tribunalul este incompetent a face urmărirea). Faţă de dispoziţiunile art. 1831 c. c. şi art. 502 pr. civ. care indică expres condiţiunile sub care debitorul urmărit poate cere suspendarea executărei, este inadmisibilă acordarea unui termen de graţie prevăzut de art. 1101 c. c. (Trib. Dorohoi, Jur. No. 862/928, *Jur. Gen.*, p. 393/929). In ce priveşte imobilul dotal poate fi schimbat cu unul parafernal aparţinând soţiei (Cas. I, 2071/928; *Jur. Gen.* 392/929).

Vânzarea imobilului parafernal de către soţie fără autorizarea bărbatului este nulă deci şi toate actele de procedură la executare (C. Apel Buc. III, Dec. 180/925, *Jur. Gen.* 1113/25).

In ce priveşte execuţia ea trebuie să fie lichidă şi certă, de ex.: nu se poate cere executarea unei convenţiuni prin care cineva se obligă să plătească pe lângă chirie şi taxele comunale şi fiscale prezente şi viitoare pe tot timpul locaţiunei (C. Apel Buc. S. II, 22/925, *Jur. Gen.*, p. 1113/925).

Potrivit art. 379 pr. civ. executarea silită se poate îndreptà asupra bunurilor mobiliare şi imobiliare. Acì se impune a se face distincţia bunurilor mobiliare şi imobiliare cât şi a creanţelor cari pot fi îndreptate asupra unora sau altora ori asupra ambelor categorii de bunuri, cum şi a bunurilor cari nu sunt susceptibile de urmărire, această distincţie este necesară cât timp nesocotirea regulelor prescrise în privinţa lor pot constituì motive serioase pentru contestaţii la executare.

Urmărirea silită conform art. 371 pr. c. este executarea silită care se face după aceleaşi reguli atât pe baza hotărîrilor judecătoreşti, cât şi pe baza unui titlu executor pus pe un act autentic. In privinţa contestaţiilor există oarecare diferenţă ce va rezultà din examinarea contestaţiilor la urmărirea silită.

Actele învestite cu formula executorie conform art. 375 c. c. şi hotărîrile definitive învestite cu formula executorie sunt acte auntentice şi executorii în virtutea căror potrivit art. 1832 c. c. poate fi urmărită o datorie certă şi lichidă. Evident că un act autentic nu va fi primit spre executare dacă conform art. 20 l. aut. actelor nu va reprezenta o creanţă certă, lichidă şi exicibilă. Plata parţială a creanţei nu ridică caracterul de certitudine şi lichiditate sentinţei executorii (Cas. II, 105/881). Urmărirea imobilului ipotecat se poate face înainte de termen când prin actul de ipotecă s'a stipulat vânzarea imobilului pentru neplata dobânzilor la termenul fixat (Cas. 57/881). Art. 1832 c. c. spune că «dacă datoria constă în sume nelichidate, urmăririle sunt valabile, dar adjudecaţiunea nu se va puteà face decât după lichidaţiune», iar art. 1835 c. c. spune că urmărirea nu poate fi anulată sub pretext că creditorul a cerut-o pentru o sumă mai mare decât cea datorită. Titlul executor poate fi pus în mişcare de creditor, de mandatarii săi legali sau convenţionali, şi de toţi cei cari au dreptul să exercite acţiuni în numele său, pentru creditor-cesionar, creditor subrogat, delegat succesor, donator, judecător sindic la falimente, instituţiuni publice, Stat, etc.

Un act de ipotecă ca şi un act de vânzare, având obiectul bine determinat nu poate fi îndreptat decât asupra acelui obiect, aceste acte conferind drepturi reale şi numai în caz de imposibilitate de executare aceste creanţe prin judecată se pot transformà în creanţe personale şi pot fi îndreptate asupra oricărui bun mobil sau imobil.

Bunurile mobiliare şi imobiliare nu se definesc numai prin faptul că se pot mişcà dintr'un loc în altul (după art. 472 c. c.) clasificarea juridică a imobilelor o face art. 462 c. c. care împarte bunurile imobile prin natură, prin destinaţie şi prin obiectul la care se aplică. Imobilele prin natură sunt: fondurile de pământ cu plantaţiile, recoltele şi minele cu excepţia stabilită de art. 465, 466 c. c. şi legea minelor, clădirile indeferent dacă sunt construite pe terenul propriu sau străin, acì fiind în discuţie numai chestiunea proprietăţei. Prin clădiri se înţeleg orice construcţii ridicate pe pământ sau în pământ cum şi toate părţile unei clădiri prin încorporaţiune (uşi, ferestre). Imobilele prin destinaţie sunt obiectele mobile cari «au fost destinate de proprietarul imobilului la serviciul şi exploatarea imobilului şi aşezate în imobil în acest scop. Imobilele prin încorporaţiune şi cele prin destinaţie pot să-şi piardă caracterul lor după voinţa proprietarului. Imobilele prin destinaţie sunt enumărate în art. 467—471 c .c.

Lucrurile mobile se împart: după natură, cari după cum le califică d-l C. Hamangiu sunt «toate bunurile corporale cari nu sunt imobile prin natură nici prin destinaţiune»; mobilele prin anticipare, cum sunt: recoltele, fructele, arborii, materialele din dărâmare şi produsul carierelor; mobilele prin determinaţiunea legei, cari sunt: drepturile reale cari au de obiect un lucru mobil, drepturile de creanţe, drepturile intelectuale, acţiunile în justiţie privitor la un bun material, fondurile de comerţ, acţiunile şi interesele societăţilor, rentele (C. Hamangiu, Bălănescu şi Băicoianu, *Tratat* Vol.I,p.872 urm.).

Bunurile imobile prin natura lor şi cele prin distinaţie pot face obiectul urmăririi silite şi unele separate de altele, dacă creditorul găseşte de cuviinţă, de ex.: poate fi scos spre vânzare un motor al unei fabrici, deoarece art. 493 c. c. nu opreşte asemenea o modalitate de vânzare (C. Popescu, «bunurile ce pot fi urmărite» în *Cr. Jud.*, p. 500/927; N. Luca, execuţiunea silită imobiliară, p. 60 urm. ed. 1905). Sunt şi păreri contrarii cari nu admit ridicarea unor piese destinate funcţionărei unei mori (Jud. Băileşti, *Cr. Jud.* din 1928 în nota asupra diferenţei bunurilor mobile şi imobile de N. Nichita în *Pand. Rom.* II, p. 283/929).

Bunurile cari nu pot fi urmărite sunt enumerate în art. 475—478 c. c. şi fac parte din domeniul public: imobilele private ale Statului, al judeţelor, comunelor şi aşezămintelor publice şi Statelor străine precum şi mormintele; bunurile a căror urmărire prezintă dificultăţi sunt: cele aparţinând incapabililor, art. 1826, 1877 c. c., cele aflate în indiviziune, art. 494 pr. civ. 1825 c. c., 728 c. c., bunul imobil dotal în afară de cazurile prevăzute de art. 1250, 1251, 1253 c. c. în afară de cazul când contractul dotal permite înstrăinarea afară de cazul când datoriile sunt născute în timpul căsătoriei ei şi provin din delict sau dol şi cazul când este urmărit pentru datorii fiscale (C. Popescu, *op. cit.*, p. 503; C. Apel Buc. 78/924 cu nota D. Maxim, în *Pand. Rom.* II, 68/924).

Lucrurile dotale trebuesc nu numai cuprinse în actul dotal şi acceptate şi bine individualizate pentru a scăpà de sub urmărire şi aceasta dovadă îi incumbă contestatorului (Trib. Ilfov, Dec. 110/927 în *Pand. Rom.* II, 207/928).

Art. 406—409 pr. civ. enumără lucrurile mobile nesusceptibile de urmărire silită sub sancţiunea de nulitate dela art. 410 pr. civ.

Aceste bunuri se împart în patru categorii: 1. Nu se pot urmărì în nici un caz bunurile enumărate în art. 406. 2. Lucruri cari pot fi urmărite numai în lipsa de alte bunuri şi numai pentru datorii de alimente, de chirii, arenzi sau alte creanţe privilegiate asupra mobilelor. 3. Lucruri mişcătoare cari pot fi urmărite deşì există şi altă avere însă numai pentru datorii de alimente, de chirii sau alte creanţe privilegiate. 4. Salarii, pensii şi diurne se pot urmărì numai până la o treime în condiţiunile dela art. 409 pr. civ. Vânzarea lucrurilor mobile se îndeplineşte cu respectarea formelor prescrise de art. 411—454 pr. civ. şi toate contestaţiile se judecă conf. art. 399—400 pr. civ., în ceeace priveşte contestaţiile privitor la urmărirea şi poprirea bunurilor mişcătoare ale datornicului, cari se află în mâna celor de al treilea sunt prevăzute regulele dela art. 463 pr. civ. (Dem. Negulescu în Teoria poprirei, p. 41, ed. 1927).

D-l Demetru Negulescu spune că prin poprire se înţelege «actul emanat dela un creditor prin care se opreşte a se eliberà terţii debitori ai debitorului său sau îl opreşte să restitue efectele datorile acestuia din urmă». Poprirea se face printr'o ordonanţă, iar prin sentinţă Tribunalul validează aceà poprire şi ordonă terţiului poprit să elibereze creditorului popritor efectele sau suma deţinută până la concurenţa creanţei acestuia.

Contestaţii în materii de poprire. Conform art. 455 pr. civ. creditorii cari n'au titlu pot cere poprirea şi în acest caz ea are caracter conservatoriu şi capătă caracterul executoriu după ce sentinţa de validare a rămas definitivă, iar dacă poprirea este făcută în baza unui titlu executor, constitue o procedură de urmărire silită şi un act de conservare. Poprirea se poate face asupra tuturor obiectelor deţinute de un terţiu asupra căror debitorul are proprietatea sau drept de creanţă. Sunt nule poprirele făcute asupra căror popritul n'are proprietatea, asupra sumelor de cont curent, deoarece până la soldarea comptului nu există debitor şi creditor şi asupra deschiderei de credit.

Este admisibilă poprirea: 1. Asupra unui drept indiviz însă nu şi dreptul de a popri în mâinile terţilor debitori ai succesiunei partea indiviză ce aparţine debitorului său. 2. Asupra drepturilor eventuale în condiţiunile art. 1718 c. c. trebuind să fie vorba de un drept dobândit în patrimoniul debitorului, cum sunt dobânzi, chirie, salarii, lefuri viitoare. Nu se poate face poprire asupra lucrurilor care nu pot fi urmărite conform art. 409—411 c. c.». «Ca să fie admisibilă poprirea trebuie să există un raport obligatoriu între creditorul popritor, pe de o parte şi între debitor şi terţiu poprit de altă parte». Deci poprirea presupune că terţiul poprit este debitor personal al debitorului poprit iar nu agentul său prepusul debitorului. In ce priveşte creanţa, ea trebuie să fie certă, lichidă şi exigibilă.

Conform art. 463 pr. civ. contestaţiile la poprire ori de cine vor fi ele exercitate se vor judecà la instanţa învestită cu cererea de poprire, potrivit regulelor generale. Dacă hotărîrea de validare va rămâne definitivă, contestaţiile se vor îndreptà la instanţa care a învestit hotărîrea cu formula executorie conform art. 400 pr. civ. C. Cas. II, 338/925. Terţiul poate face contestaţie atât în faţa primei instanţe cât şi în faţa instanţei de apel şi dacă a omis să le facă la prima instanţă, le poate face în apel. Hotărîrea dată asupra contestaţiei va fi ca şi hotărîrea dată asupra validărei fără drept de opoziţie însă cu apel în termen de o lună dela comunicare.

Contestaţiunile în apel nu sunt susceptibile de opoziţie pentru cei judecaţi în lipsă conform art. 400 pr. civ.

Conform art. 559 pr. civ. terţul va fi obligat să declare popririle făcute în mâinile sale sub sancţiunea de a fi acţionat în judecată în virtutea art. 998 c. c. In contestaţie nu se poate opune decât motivele care nu au putut fi propuse cu ocazia judecăţei, astfel se poate invocà nulitatea unei citaţii. Nu numai creditorii şi debitorii ci şi terţii pot face contestaţie, şi ele se vor judecà cu formele şi condiţiile art. 402 pr. civ.

Contestaţia făcută de o persoană străină care pretinde că sumele poprite aparţin lui iar nu debitorului, poate fi socotită ca o intervenţie la poprire. Debitorul poate opune pe cale de excepţie în instanţa de validare obiecţiunile sale, el poate opune plata parţială a creanţei, această plată poate fi opusă şi prin contestaţie. Contestaţiile la poprire se pot face şi în urma validărei până la eliberarea banilor şi pentru orice motiv. Dacă terţiul poprit nu a declarat că mai sunt şi alte popriri nu se aplică sancţiunea dela art. 577 pr. civ., sunt şi păreri contrarii.

Orice poprire posterioară validărei este fără efect faţă de primul creditor care a obţinut validarea poprirei, deoarece s'a efectuat dejà un transport judiciar în favoarea acestuia; se înţelege prin aceasta că orice poprire mai este admisibilă încă până când hotărîrea de validare va rămâne definitivă, conform art. 462 pr. civ. (C. Cas. din 29 Maiu 1921 3; Trib. Ilfov 6 Maiu 1910; Cas. 3 Dec. 1912; Cas. din 14 Noemvrie 1914 în *Cr. Jud.* No. 13/915; Trib. Iaşi Sent. din 17 Maiu 1910; Trib. Ilfov din 23 Noemvrie 1918; Cas. din 12 Martie 1912; Trib. Ilfov în *Jur. Gen.* p. 544/924).

Jurisprudenţele citate în D. Negulescu, Teoria poprirei p. 124—147.

In materie de poprire nu există calea apelului ci a contestaţiei, deoarece ordonanţele de poprire diferă de cele date conf. art. 66 bis prin aceà că ele pot fi oricând modificate (C. Ap. Craiova, Dec. din 17 Octomvrie 1927 în *Jur. Gen.* p. 310/928).

Terţiul poprit nu mai poate face o plată valabilă sub sancţiunea de a fi răspunzător pe baza art. 998 c. c. (Cas. II, 337/927 în *Jur. Gen.* p. 120/928).

Aceasta nu însă şi faţă de popritorii ulteriori (Cas. Dec. din 18 Octomvrie 1927 în *Pand. Rom.* I, 1/928).

Ceeace excede creanţa ce a provocat poprirea poate fi plătit de terţiu poprit fără nici o sancţiune (Trib. Iaşi S. 1703/928 în *Jur. Gen.* p. 759/928). Aceste două jurisprudenţe se află într'o vădită contradicţie.

Poprirea nu poate fi validată decât pentru suma recunoscută ca datorită de debitor şi confirmată ca atare prin dovezi (Jud. Oc. Bereşti, C. judec. 733/926 în *Jur. Gen.* p. 343/927). Instanţa legală de primul creditor aparţine tuturor creditorilor intervenienţi şi desistarea creditorului popritor dela poprire nu este opozabilă intervenienţilor (Trib. Iaşi, Sent. din 13 Aprilie 1927 în *Jur. Gen.* p. 568/927).

Când poprirea a fost încuviinţată fără cauţiune, instanţa care judecă contestaţia poate să examineze şi să aprecieze temeinicia raporturilor de drept şi necesităţei cauţiunei. (Cas. II, 4/926 în *Jur. Gen.* p. 665/927).

Cedarea de către debitor a creanţei după poprirea ei înainte de validare echivalează cu o poprire şi este opozabilă creditorilor popritori anteriori şi la distribuţia sumei ei vor venì în concurenţă asupra sumelor poprite (Cas. 182 în *Jur. Gen.* p. 662/927; Trib. Dorohoi Sen. 181/924 în *Jur. Gen.* p. 376/924). Când creditorul n'a depus odată cu acţiunea şi cererea de poprire, o cauţiune de jumătate din suma reclamată prin acţiune conf. art. 455 al. 2 pr. civ. contestaţia pentru anularea poprirei este admisibilă (Trib. Iaşi Sen. din 5 Iulie 1927 în *Jur. Gen.* p. 1143/927; C. Ap. Galaţi, Jurnal 97/924 în *Jur. Gen.* p. 310/924; C. Ap. Buc. prin Dec. 18/924); s'a pronunţat că valoarea sumei reclamate în sensul textului art. 455 pr. civ. este suma poprită, iar nu din acţiune şi poate fi depusă în bani sau efecte cari se vor socotì după cursul zilei de depunere (*Jur. Gen.* p. 529/924; C. Cas. a pus capăt controversei stabilind că suma reclamată se referă la suma din acţiunea principală (Cas. 317 1924 în *Jur. Gen.* p. 912/924).

Când creanţa constă într'o hotărîre a Curţei de Apel învestită cu formula executorie şi s'a cerut poprirea pentru suma ce reprezintă valoarea de competenţa *ratione materiae* a Judecătoriei de Ocol, instanţă competentă pentru validarea poprirei este Judecătoria de Ocol potrivit art. 27 L. J. O. (Cas. Dec. 194/924 în *Jur. Gen.* p. 855/924). In instanţa de poprire nu se poate face tranzacţie între creditorul popritor şi terţiul poprit, deci nu se poate admite jurământul (Trib. Ilfov 352/925 în *Jur. Gen.* p. 251/926).

Termenul de recurs în materie de contestaţie la poprire este de o lună dela comunicare (Cas. Dec. 636/925 în *Jur. Gen.* p. 627/926).

Cererea de poprire asupra venitului dotal este inadmisibilă (Jud. Oc. Piteşti *Cr. Jud.* 1239/923 în *Jur. Gen.* p. 628 1926.

Poprirea se poate înfiinţà pentru chiria datorită în viitor, art. 907 c. c. şi 456 pr. civ. (Jud. Oc. Bazargic, *Cr. Jud.* 68/926 în *Jur. Gen.* p. 628/926).

In materie comercială la poprire se aplică regulele dela art. 907, c. com. care n'au fost obligate prin art. 456 pr. civ. (C. Ap. Buc. 74/926, *Jur. Gen.* p. 728/926).

Pe cale de contestaţie la poprirea efectuată nu se poate suspendà executarea hotărîrei creditorului (Trib. Ilfov Sent. 407/926 în *Jur. Gen.* p. 1014/926). Hotărîrile asupra validărei poprirei date în apel, în lipsă, nu sunt supuse opoziţiei (Cas. 346/925 în *Jur. Gen.* p. 919/925); în această materie jurisprudenţa este constantă.

Un creditor nu poate cere prin o acţiune unică ordonarea unei singure popriri pentru toţi chiriaşii unui debitor, întrucât între aceştia nu există nici o legătură de interese (Trib. Buzău 122/927 în *Pand. Rom.* III, 45/928).

Contestaţia la poprire făcută de fisc asupra sumelor dintr'un tablou format de Tribunal nu se îndreaptă la Administraţia Financiară conf. art. 34 l. urm. ci la Tribunal. Hotărîrea prin care contestaţia făcută de un creditor constitue autoritatea lucrului judecat într'o altă cerere de poprire şi în contestaţia nouă introdusă la această poprire (C. Ap. Buc. Dec. 165/927 în *Pand. Rom.* III, 98/927).

Pe calea contestaţiei vânzătorul poate deferì jurământul decizoriu cumpărătorului asupra faptului că preţul arătat în contract ca plătit nu a fost plătit în realitate, aceasta în concordanţă cu art. 1171—1173 şi 1208 c. c. (Trib. Ilfov III *Jur. Gen.* p. 444/926).

Este ştiut că imobilele provenite din împroprietărire erau supuse restricţiunilor de a fi înstrăinate conform art. 4 din lege, evident că în situaţia restricţiunilor arătate, un atare imobil nu puteà fi scos la vânzare silită pentrucă o vânzare silită trebuie să întrunească aceleaşi elemente ca şi o vânzare voluntară şi numai se efectuează sub auspiciile Tribunalului, deaceea se transmite proprietatea făcându-se transcripţiune ca şi la vânzare (N. Luca, execut. silită imobiliară, pag. 624 ed. 1905). Ordonanţa de adjudecare formează un titlu de proprietate pentru adjudecatar; pentru apărarea contra terţelor persoane ordonanţa de adjudecare constitue titlu executoriu bazat şi pe actele fostului proprietar, ordonanţa are efect retroactiv din momentul depunerei preţului conform art. 567 pr. civ.

Contestaţia la vânzare silită imobiliară care are de obiect anularea urmăririi pentru anularea actului ce se execută, se poate judecà în fond de Tribunalul de urmărire, aceasta rezultând din textul art. 530 şi expunerea de motive. Nulitatea prevăzută din lipsă de autorizare maritală prevăzută de art. 197, 199, 207 c. c. nu poate fi invocată pe calea contestaţiei dacă femeia a ascuns situaţia sa de femeie măritată, în cazul de faţă validarea actului se bazează pe prejudiciul cauzat de femeia terţiului şi pe art. 1164 c. c. (Trib. Ilfov, Sent. 70/924 în *Jur. Gen.* p. 493/924).

Conform art. 502 pr. civ. debitorul poate cere suspendarea vânzărei dacă venitul pe un an al imobilului întrece datoria, însă pentru admiterea cererei el trebuie să dovedească că venitul pretins este liber şi curat, că el oferă sau deleagă aceste venituri creditorului său şi să dovedească că aceste venituri sunt reale, dealtfel suspendarea cerută pe calea contestaţiei este lăsată la aprecierea Tribunalului (Cas. Dec. 383/927, *Jur. Gen.* p. 222/928).

Am mai arătat că debitorul are calea recursului sau aceà a contestaţiei pentru a deduce motive cu privire la neregulata îndeplinirea procedurei faţă de dânsa pentru termenul când a fost pronunţată hotărîrea atacată; dacă partea a făcut recurs şi n'a invocat motivul sau a invocat numai unele şi ele au fost respinse, ea nu-şi pierde dreptul să invoace pe calea contestaţiei alte motive relativ la neregulata îndeplinire a procedurei faţă de dânsul, destul numai să nu fie aceleaşi motive de recurs pentru a aveà locul lucrul judecat şi aceasta cu atât mai mult că recursul a fost respins ca inadmisibil conform art. 472 pr. civ. (Cas. Dec. p. 7662/928 în *Cuv. Drept.* No. 1/929); aceasta bineînţeles nu justifică pe parte să introducă recursuri sau contestaţie succesive pentru diferite motive dacă acele motive au existat la data primei contestaţii sau recurs. Nu este admisibilă contestaţia pentru alte motive după ce a fost respinsă odată (C. Ap. Constanţa Dec. 20/925 în *Cr. Jud.* p. 9/926; Trib. Iaşi Sent. 2 Iulie 1927 în *Pand. Rom.* III, 69/928).

In materie de vânzări silite imobiliare Tribunalul trebuie compus din doi Judecători (Trib. Caliacra, Jurnal No. 4048/925 *Jur. Gen.* p. 1097/925); aceasta conform art. 20 L. O. Judec. din 1927.

Nearătarea în fapt a plăşei în care se află imobilul urmărit nu este un motiv de contestaţie dacă prin arătarea Comunei vecinităţilor şi descrierei amănunţită s'a identificat imobilul suficient (Cas. 208/925 în *Jur. Gen.* p. 1911/925).

Termenul prescris de art. 546 pr. civ. pentru supralicitare nu este de ordine publică şi nerespectarea acestui termen nefiind invocat de debitor în şedinţă, deşi prezent, nu constitue un motiv de anularea adjudecărei pe calea recursului (Cas. II, 591/925 cu nota în sens contrariu de d-l Advocat I. Gruia în *Jur. Gen.* p. 189/926). In acelaş sens s'a pronunţat C. Cas., la fel şi în cazul nerespectărei termenului de trei luni prevăzut de art. 510 pr. civ. (Dec. 112/924 în *Jur. Gen.* p. 603/924).

Lipsa totală de încunoştiinţare a debitorului constitue un motiv de contestaţie şi poate fi invocat de prima oară în casaţie, însă tot astfel se poate procedà şi când încunoştiinţarea a fost numai viciată de ex.: nu s'a ataşat la citaţie şi publicaţiunea de vânzare (Cas. II, 436/925 în *Jur. Gen.* p. 286/926).

Lipirea afişului pe perete, iar nu pe uşa imobilului destinat vânzărei silite nu constitue un viciu de procedură (Cas. II, 609/925 *Jur. Gen.* p. 286/926). Contestaţiile la urmărire imobiliară trebuesc introduse sub sancţiune de nulitate în termen de 20 zile conform. art. 525, *dacă se referă la fondul titlului* (Cas. 221/924, *Jur. Gen.* p. 890/924).

Termenul de 20 zile prescris de art. 525 pr. civ. începe a curge din ziua când s'au plătit citaţiile de cel ce a făcut contestaţia (Trib. Ilfov, Sent. 231/923, *Jur. Gen.* p. 347/924).

Debitorii citaţi neregulat pot face contestaţie şi după acest termen, chiar în ziua vânzărei (Trib. Covurlui în *Cr. Jud.* 30/927).

Nulităţile de procedură cu privire la regularitatea comandamentului sau publicaţiunilor de vânzare nu pot fi propuse pe calea contestaţiei decât de persoanele în favoarea căror a fost prevăzute de legiuitor (Cas. II, 70/924, *Jur. Gen.* p. 539/924; Cas. 221/924, *Jur. Gen.* p. 890/924).

Nefacerea tabloului de supralicitaţie cum şi nedepunerea preţului în termen de o lună conform cu art. 506, 551, 556 pr. civ. trebuesc propuse pe calea contestaţiei în faţa Tribunalului, iar nu de prima oară în Casaţie (Cas. II, Dec. 70/924; Dec. 112/924, *Jur. Gen.* p. 540/924).

La fel nu se poate cere direct în Casaţie anularea vânzărei silite pentrucă nu au fost întrunite mai multe urmăriri îndreptate separat asupra aceluiaş imobil (Cas. II, Dec. 112/924, *Jur. Gen.* p. 603/924). In acest caz urmărirea cerută de un creditor pe baza unui titlu neînvestit cu formula executorie nu poate fi anulată dacă a fost conexată cu o altă cerută de un alt creditor cu titlu regulat învestit (Cas. 269/927, *Jur. Gen.* p. 222/928).

Incheierea Tribunalului prin care ordonă scoaterea din nou în vânzare a imobilului pe socoteala adjudecatarului care n'a plătit preţul în termen legal, se poate atacà pe calea contestaţiei dar nu a apelului, ea fiind un incident la procedura executărei şi nu intră în cadrul art. 104 pr. civ. ci în art. 399 pr. civ. (Cas. II, 407/924, *Jur. Gen.* p. 1241/924).

Nici un text de lege (art. 508, 509 pr. civ.) nu cere ca debitorului să-i fie înmânat un exemplar al *Monitorului Oficial* în care a fost publicată vânzarea la licitaţie, fiind suficient numai comunicarea copiei de pe publicaţiuni (Cas. II, 435/924, *Jur. Gen.* p. 1241/924).

Când Tribunalul a respins contestaţia, el este ţinut să procedeze de îndată la vânzare, hotărîrea dată de el fiind supusă recursului odată cu ordonanţa de adjudecare, dreptul de apel conferit de art. 402 pr, civ. rămânând deschis părţei interesate numai în cazul, când contestaţia a fost admisă; singura cale deschisă debitorului sau terţilor este cele prevăzute de art. 525, 530 pr. civ. chiar când invoacă motive prevăzute de art. 400 pr. civ. (Cas. II, Dec. III/927, *Jur. Gen.* p. 255/928).

Recursul în contra jurnalului de adjudecare definitivă anterior emiterei ordonanţei de adjudecare care nu a fost şi dânsa ataşată la recurs, este inadmisibil (Cas. II, 137/927, *Jur. Gen.* 285/928).

Când cuprinsul sau o parte din cuprinsul publicaţiunei este greşit şi partea prin aceasta nu este vătămată, nu constitue motiv de recurs (Cas. II, 313/927, *Jur. Gen.* p. 381/928).

Ipotecarea imobilului în urma primirei comandamentului echivalează cu înstrăinarea în înţelesul art. 514 pr. civ. şi poate fi anulată, căci constituind un drept real are menirea să micşoreze siguranţa creditorului (Cas. 406/927, *Jur. Gen.* p. 573/928).

Creditorul poate pe calea contestaţiei cere anularea închirierei făcută după transcrierea comandamentului chiar dacă imobilul are custode pentru urmărirea veniturilor (Trib. Ilfov, 29/928 *Jur. Gen.* p. 632).

Neplata taxelor odată cu introducerea contestaţiei nu produce nulitatea contestaţiei contrar cerinţelor dela art. 525, deoarece conform art. 42 l. timbr., aceste taxe se pot depune şi în instanţă (Trib. Prahova S. I. Sent. 153/928, *Jur. Gen.* p. 632/928).

Contestaţie contra executărei la vânzările silite imobiliare sunt de competenţa instanţei care efectuează vânzarea indiferent dacă ea se referă la formă sau la fond, orice clauză din contract prin care se interzice dreptul de a face contestaţie, este contrară ordinei publice conform art. 966 şi 968 c. civ. (Trib. Romanaţi 29/927, *Jur. Gen.* p. 633/928).

Participarea falitului alături de Judecătorul sindic la vânzarea imobiliară a falitului nu constitue un motiv de contestaţie pentru anularea vânzărei art. 717 c. com. (Cas. II 99/928, *Jur. Gen.* p. 700/728).

Se pune chestiunea dacă un terţiu poate cere pe calea contestaţiei anularea urmărirei invocând neregularitatea titlului sau procedurei. Socot că nu, căci terţiul n'are alt interes decât să-şi vadă lucrurile sale apărate de urmărire; el nu discută decât o greşită îndreptare a urmărirei în contra sa, în loc să fie îndreptată în contra debitorului, sau că dânsul, deţinător al bunului debitorului, are drept la această deţinere, drept ce nu poate fi călcat prin executarea unui titlu dat în contra debitorului şi la confecţionarea cărui n'a luat parte.

Contractul de vânzare, de închiriere, ipotecă, donaţie, sau orice alt drept real şi personal poate opune terţa persoană executărei silite, dovedind că interesele sale sunt vătămate, însă nu este nici o raţiune ca terţiul să invoace nulitatea actului, publicaţiunilor, citaţiunilor, somaţiunilor, sau comandamentului îndată ce prin nici unul din ele terţiul n'a fost vizat, acest drept de a discutà valabilitatea titlului îl priveşte exclusiv pe debitor care urmează să fie executat în ce priveşte bunurile sale însă cu respectarea tuturor condiţiunilor prevăzute de lege în scop de a puteà obţine maximum de avantajii.

Deţinătorul imobilului urmărit, cum am arătat la începutul lucrărei, uneori substitue complect persoana proprietarului (moştenitorii), în aceste cazuri ei pot invocà aceleaşi motive de contestaţie pe cari le aveà la îndemână însăş debitorul, însă pe detentorul imobilului în calitate de terţă persoană nu-l poate interesà creanţele debitorului, actele de procedură prin care s'a ajuns la învestirea creanţei cu titlu executor cum şi procedura urmată la executare, calitatea sa de apărător al debitorului nu este aceeaş de autoapărare, fiind persoane distincte şi neavând nici un drept de reprezentare în justiţie.

Deaceea o fiică nu poate opune pe calea contestaţiei nulitatea titlului executor când contestaţia este introdusă de ea ca terţă persoană şi susţine că lucrurile urmărite nu aparţineau defunctului tată urmărit, ci personal fiindu-i date ca zestre, altfel ar fi stat chestiunea dacă ea ar fi introdus contestaţia în calitate de succesoare. Această apărare îşi găseşte sprijinul în Dec. 133/928 a C. Ap. Buc. public. în *Pand. Rom.* II, 239/1928 şi în Bul. C. Ap. No. 13/928.

Conform art. 530 pr. civ. Tribunalul de urmărire judecă temeinicia numai a contestaţiilor bazate pe nulitatea titlului ce se urmăreşte, iar nu şi a contestaţiunilor bazate pe alte motive, deaceea este inadmisibilă contestaţia prin care se invoacă nulitatea actului din cauza incapacităţei femeiei măritate care n'a fost autorizată de soţ (C. Ap. Buc. Dec. 362/926 în *Pand. Rom.* III 36/927). Urmărirea silită a unui imobil dotal ipotecat în afară de prevederele codului civil poate fi atacată de soţia dotală când i s'a adjudecat însăş creditorului ipotecar. Art. 525, 568 pr. civ. 225 c. c. (C. Ap. Buc. Jurnal No. 5940/926 în *Cr. Jud.*, pag. 140/928; Cas. 416/4/926 în *Cr. Jud.* p. 427/927).

Terţi se consideră cei cari n'au luat parte la proces sau la confecţionarea actului şi nici n'au fost reprezentaţi legal. Cumpărătorul unui imobil, după ce s'a dat hotărîre în contra vânzătorului, chiar dacă vânzarea a avut loc înainte de judecarea apelului, nu este un terţiu.

In chestiunea de terţe persoane, a se vedeà nota a d-lui Consilier Ionescu în *Pand. Rom.* III, 102/927; Georgian, Studii Vol. II, p. 21 urm. cu nenumărate trimiteri.

Un act prin care cineva cumpără drepturi dintr'un bun comun nu-l poate executà, căci ar fi să se realizeze un partaj pe calea executărei şi numai faţă de vânzător ceeace este inadmisibil, putând fi oprită executarea pe calea contestaţiei (Trib. Ilfov, Dec. din 1926 în *Pand. Rom.* p. 100/927).

Termenul de recurs în materie de contestaţie curge dela comunicare şi este conform art. 402 pr. c. de una lună, aceasta conform art. 33 l. Curţei Cas. care se referă şi la materia specială. In ce priveşte termenul de recurs în contra ordonanţei de adjudecare, aceasta în conformitate cu art. 559 pr. c. curge dela transcriere, întrucât ordonanţele de adjudecare nu sunt hotărîri judecătoreşti (Cas. S. Unite, Dec. 12/928 în *Pand. Rom.* I, 144/928 şi pag. 205/28 cu două note).

In ce priveşte termenul de introducerea contestaţiei la executare silită imobiliară socot că sunt aplicabile aceleaşi consideraţiuni ca şi la executarea hotărîrilor judecătoreşti. Instanţele citate mai sus cari sau pronunţat că pentru terţi termenul nu poate fi limitat până la ultimul act de executare, adică încheierea Tribunalului, s'au bazat în genere pe consideraţiunea că terţii n'au luat parte în proces, n'au fost înştiinţaţi prin publicaţiuni direct, nu sunt ţinuţi să controleze toate afişile lipite şi *Monitorul Oficial* deci este inechitabil să fie puse pe acelaşi picior de tratament cu debitorii. Nimic mai just şi dacă s'a admis că debitorul neregulat înştiinţat poate introduce contestaţii până în ziua judecărei cu atât mai mult ar păreà admisibilă o asemenea contestaţie din partea terţiului, care nicidecum n'a fost înştiinţat şi nici nu aveà vreo cunoştinţă despre actul intervenit între debitor şi creditor sau baza urmărirei asupra imobilului pe care-l deţine cu bună credinţă sau proprietatea sa.

In adevăr C. Casaţie prin decizia din 24 Maiu 1916, s'a pronunţat că la stabilirea datei, până când se poate introduce contestaţia şi anume cu 20 zile înainte de ziua fixată pentru adjudecarea provizorie, s'au avut în vedere persoanele cari au fost încunoştiinţate de urmărire iar nu şi cele cari fie pentrucă n'au fost înştiinţat cum cere art. 509 pr. civ., fie că neavând un drept născut în momentul începerei urmărirei, nu au putut interveni în termen la urmărire, cărora nu li se poate aplicà decăderea de nulitatea contestaţiei, introdusă sub termenul de 20 zile. Această decizie pare străbătută îndeosebi de spiritul de echitate, care a dominat şi în ultimele jurisprudenţe ale instanţelor de fond, citate mai sus, însă Inalta Curte prin Decizia No. 98/926 publ. în *Pand. Rom.* I, 27/928, a hotărît că în materie de executare contestaţiile, fie ele introduse de către terţele persoane, trebuesc introduse numai până la ultimul act de executare conform art. 400 pr. civ.

Socot că regula stabilită se aplică şi la executări silite pentrucă atât în art. 400 cât şi în art. 525 pr. civ. găsim dispoziţii identice.

In adevăr, examinându-le vedem că ambele articole spun, că contestaţiile pot fi introduse de cei interesaţi (debitori şi terţi), contestaţiile nu vor fi primite decât până la ultimul act de executare (art. 400) sau dacă nu sunt introduse mai târziu de 20 zile până la ziua fixată pentru adjudecarea provizorie. Textele nu fac nici o distincţie pentru terţi, nu lasă nici o îndoeală că terţii intră şi ei între «cei interesaţi» şi pentru cei interesaţi se aplică acelaş tratament, atunci de ce pentru terţi să fie admisă introducerea contestaţiilor sub alte condiţiuni mai favorabile decât debitorilor? Cine pot fi «cei interesaţi» în afară de debitori (sau reprezentanţii lor) şi dece nu s'a spus simplu «debitor»? Faţă de textele de lege, atât de categorice evident că nici o raţiune juridică nu ne-ar îndreptăţì să înfrângem o regulă precis stabilită de lege în numele echităţei pentrucă astfel am ajunge prea departe în multe cazuri unde legea nu ne pare (individual) echitabilă. Deaceea, având în sprijin şi decizia No. 98/926, nu găsim nici un desacord între jurisprudenţă şi dispoziţiunile legei, urmând a se aplicà aceleaşi norme pentru persoanele cari au fost într'un mod oarecare încunoştiinţate sau nu. Evident consecinţele pentru terţi pot fi foarte grave însă nu e mai puţin adevărat că până la vânzare se face situaţia imobilului şi atâtea formalităţi că aproape este imposibil să nu afle deţinătorul imobilului de urmărirea imobilului.

Nu trebuie să scăpăm din vedere că terţii în afară de contestaţie, au calea de acţiune principală pentru salvagardarea intereselor sale, e calea mult mai sigură pentru administrarea probelor. Pentru terţi nu poate fi opozabilă ordonanţa de adjudecare în afară dacă nu s'a prescris dreptul prin trecerea de 5 ani conform art. 568 pr. civ.

Nu se poate considerà situaţia atât de alarmantă, ca să fie călcată pentru o închipuită echitate o dispoziţie a legei, pentrucă o echitate poate fi coordonată cu legea, însă legea nu poate fi înfrântă pentrucă aşà cer condiţiunile de echitate relativă. Şi apoi în timp de 30 ani, acest desacord ar fi produs atâtea perturbaţiuni că n'ar fi întârziat un articol unic modificator.

Apoi să nu scăpăm din vedere, şi faptul că s'a verificat de atâtea ori şi s'a dovedit adevărat, că aceşti terţi în foarte multe cazuri nu sunt decât de complezenţă, sunt complici ai debitorilor la sustragerea dela executare, ori cel puţin oameni cu o neglijenţă rară şi totodată lacomi de a pune mâna pe bunuri vândute de debitori în grabă, sub pretext real sau amatori de ipoteci dubioase. De ce ar venì legea cu mai multă grijă pentru interesele acestor terţi, decât pentru creditorii de bună credinţă? Condiţiunile de termen în materia contestaţiilor sunt aceleaşi pentru debitori şi pentru terţi. Echitatea adevărată în prea puţine cazuri se va vedeà atinsă.

Contestaţii la executarea cărţilor de judecată. Conform art. 109 L. J. Oc. şi 99 Reg. Judecătorii, au atribuţiunile de agenţi executori, ei pot da delegaţii de executare când li se trimit titluri executorii dela Tribunale, însă pot şi însăş proceda la executare. Se înţelege că în materie de executare sunt competenţi atât cât execută propriile lor hotărîri sau venite dela Tribunal, unde au fost judecate în apel sau recurs.

O carte de judecată poate fi reformată după discuţia fondului şi atunci evident Tribunalul făcând un nou dispozitiv, investeşte sentinţa sa cu formula executorie, însă o carte de judecată poate fi menţinută implicit prin anularea sau respingerea apelului pentru vicii de formă, în atare caz, cum spune Nenoveanu, Tribunalul nu are ce să investească din hotărîrea sa. Evident că sentinţa capătă o formă concretă numai în ce priveşte despăgubirile civile acordate de Tribunal, iar în ce priveşte fondul dispozitivului rămâne acel cuprins în cartea de judecată, care se ataşează la sentinţă, astfel că devin învestite concomitent de Tribunal şi cartea de judecată şi sentinţa, începând cu formula pe prima şi terminând-o pe ultima. Unele instanţe învestesc numai sentinţa, iar în ce priveşte cartea de judecată o trimit la stăruinţa părţei Judecătoriei pentru a o învestì. In aceste cazuri se scapă din vedere dispoziţiunea art. 99 reg. l. j. oc. şi art. 372 pr. civ. Intr'adevăr, cartea de judecată a rămas desăvârşită numai în urma apelului la Tribunal. Cum art. 376 pr. civ. stabileşte principiul că sentinţele date de Tribunal asupra cărţilor de judecată se execută prin portărei iar art. 99 reg. G. Jud. Oc. spune că asemenea sentinţe se vor trimite spre executare Judecătoriei şi cum un regulament nu poate face derogări dela lege, art. 99 reg. este inaplicabil (Trib. Ilfov 393/926 în *Cr. Jud.* p. 335/926).

Judecătorii de ocol judecă contestaţiile la executare în ce priveşte înţelesul, întinderea şi dispozitivul cărţilor de judecată cum şi regulata executare a ei conf. art. 400, 401 pr. civ., ei judecă contestaţiile numai cu privire la întinderea dispozitivului şi modul de executare a titlurilor executorii, trimise de alte instanţe ca delegaţie sau comisie rogatorie, ei judecă contestaţiile la executarea unui act autentic după distincţia dela art. 49 l. j. oc. şi art. 96 regl. l. j. oc. (C. Botez, Vol. II p. 502).

Judele de ocol n'are nici o competenţă în judecarea contestaţiilor îndreptate la d-sa, când titlul executor se execută de către portărei sau alţi agenţi delegaţi direct de Tribunal, orice contestaţie în asemenea materie se îndreaptă la Tribunal iar agentul va puteà oprì executarea conform art. 45 din regulamentul portăreilor.

Competenţa judelui de ocol în judecarea contestaţiilor la executarea titlului executoriu, puse pe acte autentice deroagă dela art. 33 l. j. oc., ei judecă în prima şi ultima instanţă până la valoarea de 15.000 lei şi cu drept de apel când obiectul contestaţiei are o valoare mai mare de 15.000 lei, art. 49 l. j. oc., 20 l. autent. actelor, 96 reg. l. j. oc. Când se execută de Tribunal un act autentificat de Judecătorie contestaţie prin care se invoacă nulitatea actului indiferent de valoarea sa conf. art. 49 l. j. oc., trebuie îndreptată la Tribunalul care execută actul, (Trib. R.-Sărat în *Pand. Rom.* III, 114/928 şi pag. 104/928 cu note de C. Zotta). Contestaţiile judecate în prima instanţă de judecătorii, se îndreaptă la Tribunalul care execută hotărîrea (Cas. 12/988 *Pand. Rom.* III, 92/928).

Instanţa de executare poate judecà asupra nulităţei actului autentic (Cas. 42/988 în «*Pand. Rom.* p. 122/928). C. Botez şi a dat părerea că contradicţia între art. 49 l. j. oc., 55, 287 şi 402 pr. civ. nu împiedică pe judecătorul de ocol să judece în prima şi ultima instanţă, contestaţiile la executarea actelor autentificate de Tribunal şi trimise prin delegaţie Judecătorului spre executare când aceste acte au valoarea obiectului sub 15.000 lei·

De regulă generală, căile de atac în contra hotărîrei dată asupra contestaţiei sunt cele prevăzute pentru hotărîrea executorie. Când judecătoriile de ocol execută ca comisie rogatorie conform art. 372 pr. civ. ele judecă şi contestaţiile la executare, indiferent dacă executarea o îndeplinesc ei înşişi sau prin agenţii delegaţi, pentrucă nici Tribunalul, nici judecătoriile nu pot delegà direct pe aceşti agenţi decât prin judecătoriile respective. In acest caz ultimul act de executare îl încheie Tribunalul care a dat delegaţie (Trib. Ilfov, Sent. 25/924 *Jur. Gen.*

Competenţa în materie de contestaţie a judecătoriilor de ocol se aplică atât părţilor din proces, cât şi terţilor cari au interes să se opună executării. Delegaţiile de executare sunt succeptibile de apel la instanţa superioară, ele formând încheieri conform art. 104 l. j. oc. (Trib. Dorohoi Jurnal 7976/923 *Jur. Gen.* p. 1003/924).

In Basarabia autentificarea se făceà de notarul public conform art. 146 şi 147 l. not. rusă, sau conform art. 104 aceleiaşi legi, în primul caz notarul numai atestă actul redactat de părţi fără a fi obligat să îndeplinească formele prescrise de art. 104 şi anume de a-l trece în registru şi a-l cetì părţilor şi fără ca aceasta să denote că actul nu e autentic. (C. Ap. Chişinău, Dec. 11/929 *Cr. Drept.* No. 5/929). Conform art. 2 l. autent. actelor, Tribunalele sunt competente a legalizà sau a învestì cu formula executorie orice act de orice natură şi valoare pe când judecătoriile de ocoale au aceste atribuţiuni numai în limitele determinate de art. 3 şi 4 din lege. Aceste atribuţiuni în Basarabia, printr'o derogare, datorită art. 5 şi 10 din legea extinderei legiuirilor române în Basarabia din 4 Aprilie 1928, sunt scindate. Intrucât notarii publici şi-au păstrat posturile lor, actele autentificate de ei vor fi învestite cu formula executorie de Judecătoria în care notarul îşi are sediul se înţelege că până la orice valoare a obiectului convenţiunei, iar Judecătoriile nu vor puteà învestì cu formula executorie decât actele autentificate de ele deci până la valoarea arătată în art. 3 şi 4 l. autentificărilor şi 49 l. j. oc. Actele întărite sub vechea lege notarială se vor învestì cu formula executorie de Judecătoria circumscripţiei unde se află bunul imobiliar, cele notariale de judecătoria circumscripţiei domiciliului celui ce s'a obligat. Evident, orice abatere dela aceste reguli formează motive temeinice de contestaţie: Tribunalele în Basarabia investesc numai actele autentificate de ele iar nu de notarii din judeţ, aceasta pentrucă l. extinderei fiind o lege specială şi ulterioară l. autentificărei actelor, ea nu poate fi complectată în materie de competenţă de art. 2 din legea aut.

In ce priveşte judecarea contestaţiilor la executare pe baza actelor autentice judecătoriile în Basarabia au competenţa determinată de art. 49 al. 2 l. j. oc. pentrucă nu se opune nici un text din legea extinderei care a introdus l. j. o. şi legea aut. actelor în Basarabia.

Din atâtea consideraţiuni şi jurisprudenţe se vede câte piedici stau în calea executărei unei hotărîri.

Dacă reaua credinţă a debitorului nu este suficientă, nu întârzie să vină în ajutor reaua credinţă a terţilor, dacă nu este de ajuns şi aceasta, vine concursul greşelelor de judecată şi tembelismul agenţilor de executare. Intr'o situaţie atât de delicată ca citarea părţilor, ca îndeplinirea formelor de procedură la executare, în afaceri încurcate, nu este lucru uşor să găseşti în agent plătit mai puţin decât prost şi totodată cu tragere de inimă şi cu ştiinţa îndatoririlor sale, ar fi un eroism dar nu e timpul. Este mai uşor să debarasezi de el Justiţia decât să găseşti pe altul mai bun în locul lui.

In ce priveşte executările hotărîrilor la Judecătorie trebuie s'o spunem că judecătorii sau ajutorii din cauza aglomeraţiei cu lucrări nu pot executà personal decât un procent infim, restul se trimete organelor administrative. Tot mai mult timp liber aveau în timpul judecăţilor ambulante.

Şi aci o altă nenorocire, organele administrative în primul rând au şi alte atribuţiuni mai direct legate cu funcţiunea lor, în al doilea loc ei se pot transportà când vor voì: ele nu sunt sub controlul instanţelor cari au ordonat executarea, motive de justificări pot fi invocate destule iar la răspundere nu va puteà fi supuşi decât dacă proprietarul titlului în valoare de 2000—3000 lei va mai voi să reia drumul costisitor şi lung ca să capete un alt titlu.

In aceste condiţiuni titlurile de câteva sute lei sunt hârtii fără valoare, doar din ambiţie face să fie executate însă ambiţia, este lucru ştiut, uneori costă scump.

Executarea întâmpină atâtea greutăţi că aproape anihilează nu numai autoritatea unei hotărîri ci şi prestigiul Justiţiei şi se impune nu numai o mare atenţie la judecarea contestaţiilor pentru a nu contribuì la zădărnicirea executărei ci şi măsuri către organele de executare în acelaş scop.

L. CIOBANU
Judecător la Tribun. Bălţi

INTRE DREPT ŞI MORALĂ (NOTE PE MARGINEA UNOR CĂRŢI)

Raportul dintre Drept şi Morală a intrat de mult în domeniul cercetărilor elementare a acestor ştiinţe. La un moment dat formula fericită a lui Bentham cu cele două cercuri concentrice păreà că satisface definitiv nevoia precizărei cadrului fiecăreia din ele. Totuş complexitatea faptului social a readus necontenit problema în discuţie şi în ultimul timp asistăm încă la o eflorescenţă de lucrări care o studiază. Dealtfel întreaga dispută dintre partizanii pozitivismului juridic, şi adversarii lui nu are alt conţinut.

S'au făcut nenumărate clasificări ale ştiinţelor. S'a resimţit necontenit nevoia de a se delimità obiectul fiecărei ştiinţe în raport cu obiectul de cercetare al celorlalte şi de a se încadrà fiecare ştiinţă în sistemul general al cunoaşterei omeneşti.

Dreptul a fost socotit că urmează calea tuturor ştiinţelor sociale. Un ultim cercetător în materie, Stoltenberg [1]), distinge două mari grupe: 1. *Ştiinţe fundamentale* (Logică, matematică) şi 2. *Ştiinţe care se ocupă de lucruri*. Pe acestea din urmă le subîmparte în — a) *Ştiinţe care au de obiect materia moartă* (Fizico-Chimice, Geologie) şi b) *Ştiinţe ale vieţei* — care la rândul lor se deosebesc în *Ştiinţe care se ocupă de individul tip* (plantă, animal, om) şi *Ştiinţe care au de obiect manifestarea de grupă* în diversele speţe. — Dreptul nu se poate recunoaşte fără nici o dificultate sau observaţie în această din urmă categorie — la fel şi Morala. Activitatea de relaţii între indivizi nu e manifestare grupală — mai ales când ceeace interesează în relaţie nu e existenţialitatea ci valoarea, aspectul apreciativ; încât aici trebue imediat din nou făcută o subdiviziune după criteriul existenţialitate-valoare, fapt-normă, în una din cele două grupe cuprinzând Dreptul şi Morala (poate şi altele: Estetica...). — Se va vedeà mai departe că în toate aceste ştiinţe este un câmp al valorilor pozitiv decretate, că este însă încă unul, acela al elaborărei principiilor ce raţionează comandamentele — principii indicate de sensul experienţei necontenit repetate. Mai ales acest de al doilea câmp de preocupări justifică observaţia de mai sus, altfel putându-se socoti fenomenul etic, estetic, juridic alături cu cel economic, religios, etc. în câmpul general de investigaţii a metodei sociologice.

Töunies (Gemeinschaft und Gesellschaft distinge *norme de ordonare-drept-morală*, nereflectate, organice în comunitate şi voite, cugetate, în Societate. Urmează să socotim că primele se integrează ca elemente-condiţiuni obiectului ştiinţelor care se ocupă cu manifestările de grupă sub aspectul existenţialităţei, celelalte constituind obiectul Dreptului şi al Moralei.

Toate cunoştinţele omeneşti tind la acţiune, teoria cea mai pură încă are o parte de aplicaţiune, aceea de a înlesnì acumularea cunoştinţelor subsequente, până la cele utilizate practic. «*Cette capitalisation du savoir n'est qu'un ajournement de l'action..., la science pure se distingue de la science appliquée, mais elle est destinée*, *à être appliquée*», spune Goblot [1]).

Cauzalitatea universală, determinismul fără de care nu se poate concepe nici o cunoştinţă implică şi finalitatea odată cu ordinea universală (Lachelier).

Gândirea începe astfel cu date nedemonstrabile. Sfârşeşte la fel, raportând necontenit acţiunea la idealuri pe care omul, fiinţă vie, sentimentală, complexă, le intueşte, le trăeşte fără a le puteà analiză şi probă [1]).

Aprecierea, bun-rău, drept-nedrept, conduce la judecata de valoare care se condiţionează de o logică specială decât de cea speculativă pentru care nu interesează decât veritatea datelor şi concluziilor directe. Morala deci, şi Dreptul se ocupă de judecăţi de valoare, Sociologia rămâne din acest punct de vedere în grupa ştiinţelor bazate pe cauzalitate... existenţială, sau în grupa ştiinţelor propriu zise.

Dacă zicem încă: «*Pour que la cause prenne le caractère d'un moyen, il suffit que nous en disposions*; *les effets peuvent devenir des fins, quand ils se relient par quelque série causale continue, à une décision de notre volonté, en sorte qu'ils dépendent de notre initiative*» [2]), se lămureşte mai bine de ce deosebim Morala şi Dreptul de celelalte ştiinţe — materialul de cercetat este mai mult sau mai puţin — în stadiul ultim — operă reflectată a voinţei omeneşti. Aceste două ştiinţe cu atâta fond comun s'au detaşat târziu. Pe măsură ce această independenţă dintre Drept şi Morală se afirma mai mult, se precizà teoria Dreptului natural deosebit de Dreptul pozitiv încă din antichitate. Romanii ziceau: Jus naturale quod naturalis ratio inter omnes homines posuit-formulă potrivită şi azi cu teoria dreptului raţional.

In evul mediu, o întreagă mişcare filosofică, începând cu reformatorii religioşi, Luther, Melauchton s'a îndreptat în spre natură pentru a căutà soluţii tuturor dificultăţilor. E o întârziată fermentare a stoicismului antic [3]).

---

[1]) Hans Lorenz Stoeltenberg: Soziologie als Lehrfoch an deutschen Hochschulen. Karlsruhe 1926.

[1]) Edmond Goblot: Traité de Logigue, p. 374.

[1]) Edmond Goblot: Traité de Logigue, p. 215 şi urm., p. 370 şi urm.

[2]) Edm. Goblot: *Op. cit.*, pag. 370.

[3]) Harald Höffdtug: Istoria Filozofiei vol. I.

Grotius (+1645) deosebeşte Dreptul natural: veşnic, universal, egal — de Dreptul pozitiv: convenţional, istoric, operă de voinţă a oamenilor. Distincţia — e valabilă şi în relaţiile dintre state. Izvorul dreptului pozitiv e interesul, folosul, utilul, cel al dreptului natural e natura raţională a omului. Omul are instinctul comunităţei organizate; ceeace contrazice acest instinct e înjust [1].

Falkenberg observă că antiteza natură-decretare (Satzung) domină întreaga filozofie practică până în secolul 19. Şi în teoria cunoaşterei se aleargă după «primordial» în căutarea criteriului adevărului; *natură-raţiune, drept natural-drept raţional* ajung cuvinte sinonime. Naturalismul a fost cultivat pe tărâmul dreptului, suplinind Morala în opera de susţinere a celui dintâi, până la exagerarea pozitivismului lui A. Comte (Ripert).

In prima redacţiune a Codului Napoleon la art. 2 se puteà ceti: «*Il existe un droit universel et immuable, source de toutes les lois positives*; *il n'est que la raison naturelle en tant qu'elle gouverne tous les hommes*». Din dispreţ pentru doctrină demonetizată prin prea multă paradă s'a şters acest text. Codul civil nu conţine urmele exagerărilor menţionate. Dreptul natural alimentat de filozofia kantiană, favorizat de ciocnirile ateismului născând cu creştinismul în declin (observaţia lui Fagnet.), cultivat de şcoala exegetică prin interpretarea legilor pozitive sub aspectul universalităţei şi sociabilităţei, este şi astăzi susţinut în tratate clasice ca ale lui Planiol, Capitant. Prima mare lovitură i-o dă doctrina şcoalei istorice cu Savigny şi Puchta. De altfel în genere noua filozofie evoluţionistă a dat grele lovituri raţionalismului. Stammler spune că dreptul e forma generală, universală pentru materia contingentă a doctrinelor istorice, empirice ale fiecărei epoci. Acestei încercări de mediaţiune între evoluţionism şi şcoala dreptului natural, Saleilles îi aplică formula contradictorie: «*Drept natural cu conţinut variabil* [2]». Trebue să amintim în acest loc şi pe Matei Cantacuzino care în *Elemente de drept civil* — Introducere — vorbeşte de ansamblul de idei, de patrimoniul de intelectualitate şi socialitate, care înrâureşte dreptul pozitiv în mod deosebit după epoci.

Nemulţumit de încercările Sociologiei formaliste a lui Stammler, Geny caută un sprijin elaborărei dreptului în «*ideia minimă de justiţie*» ceeace ar constitui după el «*dreptul natural ireductibil*». Cu drept cuvânt însă obiectează Ripert: «Această ideie de justiţie trebue controlată de raţiunea noastră, iar conţinutul i-l va furniză fondul intelectual religios al fiecărei epoci»; deci infirmitate.

Dugnit şi Haurion se bazează pe datele obiectivismului sociologic (Durkheim,, Lévy-Bruhl) dar logiceşte este imposibil, spune Ripert, a degajà un ideal din fapte. Dela Indicativ nu se poate trece la Imperativ, spune Poincaré.

Cu orice nouă teorie filozofică se caută Dreptului natural noi temeiuri, dar aceasta trădează tocmai viciul iniţial.

E simplu, uşor — şi aşà se procedează — să se părăsească complet această problemă şi împreună cu Pozitivismul juridic să se *identifice dreptul cu ordinea juridică pozitivă*.

Ripert degajează observaţia sigură că astăzi Dreptul natural nu poate explicà coexistenţa Dreptului şi Moralei [3]. Geny— spune el — s'a temut, în marea sa operă *Science et Téchnique*, să nu i se reproşeze că s'a mulţumit cu o regulă de interpretare acolo unde erà nevoe de o regulă de conduită (p. 25). Geny a deosebit «*le douné*» de «*le construit*», dar «*le douné*» nu e ceva real în afară de spiritul legislatorului, judecătorului, care trădează în opera lor concepţiile etice ce şi-au apropiat. Opera de drept, lege-judecată, trebue să ţină seamă de toate forţele sociale-economice, intelectuale, morale. Când ea e conformă idealului moral se realizează mai uşor decât atunci când îl neagă. «*Ainsi la morale est un facteur essentiel du droit. Ce n'est pas seulement un élément du douné sur lequel le juriste doit construire, c'est une force vive qui dirige la construction et qui est capable de la faire tomber*» [1].

In adevăr Dreptul cuprinde în sfera sa atât preocupările care premerg opera de legiuitor cât şi pe acelea de interpretare şi comentare a voinţei înscrisă în legi, contracte după probabilitatea indicată de principiile călăuzitoare ale societăţei.

Dealtfel adevăratul obiect de ştiinţă al Dreptului constă în cercetarea faptelor sociale pentru care trebue, (au trebuit...) să intervină anumite reguli pozitive —, fixarea spiritului în care aceste reguli trebue să se producă şi apoi opera de comparaţiune şi verificare continuă a regulelor pozitive cu noile nevoi formulate de traiul în comun al indivizilor, degajaţi, din punct de vedere al personalităţei, din viaţa comunitară şi gregară.

Numai pe acest teren se pot emite şi verifică principii şi se poate vorbi de probabilitatea care dacă nu conduce chiar la «*rezumatul statistic*», legea naturală («*ficţiunea sumatoriei*»-*Vaihinger*) îndreptăţeşte suficient orice sforţare de prevedere ştiinţifică. Dacă ne gândim la împărţirea în *ştiinţe ale naturii* şi *ştiinţe istorice* (Windelband, Rickert) cu gândul la observaţia de mai sus, trebue să zicem că Dreptul se inserează, alături cu Sociologia, primei grupe.

Cea mai întinsă activitate însă o duce juristul pe terenul comentărei legilor pozitive în raport numai de voinţa legiuitorului. Literatura juridică actuală, mai ales la noi, rareori se ridică deasupra analizei instituţiunilor pozitive. Opera aceasta e de disciplină, de manieră ştiinţifică, ea însă nu este elaborare de ştiinţă structurală şi explicaţia stă în faptul că obiectul ei cel mai direct este prea contingent şi reflectat, convenţional — legea pozitivă putând oricând să fie schimbată; *numai cantitatea de determinism-probabilitate care se opune oricărei schimbări capricioase constitue obiect de ştiinţă propriu zisă.*

D-l profesor Tr. R. Ionaşcu în o conferinţă rostită la Iaşi în 1927, publicată apoi în revista *Minerva* No. 3 sub titlul: «*Antagonismul juridic*», deosebià în obiectul dreptului mai multe momente antagonice esenţiale.

Nevoia de «*securitate statică*», credinţă în durata cât mai mare a ordinei juridice actuale, necesară impulsiunei, mobililor către iniţiativă, activitate este în continuă luptă cu «*securitatea dinamică*» care cere sacrificarea celei dintâi (drepturi câştigate) atunci când noi drepturi se nasc, se achiziţionează, noi valori juridice se întemeiază pe o situaţiune juridică numai aparentă. Pentru securitatea statică sunt nenumărate regule pozitive înscrise satisfăcând principiul de neretroactivitate a legilor, de consolidare în drept a unei situaţiuni de fapt, etc., pentru cea dinamică oferă exemple elocvente *teoria aparenţelor* moştenitor, creditor, proprietar (mobile)... aparent.

Acestea sunt principii de veritabilă ştiinţă juridică, ele nu sunt degajate din legile pozitive ci acestea se conformează lor totdeauna. Ştiinţa dreptului are menirea în primul rând de a descoperi toate principiile *pe care legile pozitive de totdeauna, este foarte probabil că le vor satisface*, dat fiind că aceste principii sunt constituente în ordinea juridică necesară existenţei şi progresului societăţei umane.

In al doilea rând, odată întocmită legea pozitivă, d-l Ionaşcu deosebeşte o a doua mare antiteză între *legea — regula existentă, securitatea statică — dinamică* pe de o parte şi *necesitatea de evoluare a dreptului.*

Principiul pedepsei celei mai uşoare în penal, a formelor noi în procedură, socotite în progres pentru interesul părţilor, despăgubirea individului pentru exproprierea dreptului în folos general, încercările de a interpretà legile peste prevederile stricte ale legiuitorului (şcoala modernă), căutându-se spiritul şi tendinţa, în opoziţie cu cerinţele exegeticei, etc... sunt preocupări deasemeni de ordine strict ştiinţifică a juristului. In nici un caz Dreptul nu se poate reduce la interpretarea legilor actuale, chiar degajându-se din ele principii. Suntem în domeniul finalităţei, trebue să se fixeze principiile şi apoi să se verifice legea.

Sub imperiul tendinţei de obiectivare a cunoştinţelor şi de independenţă, alimentată de nevoia de siguranţă a acţiunilor, dreptul obligaţiunilor s'a resimţit extraordinar de concepţia pozitivismului, exagerându-se până la ultima limită predominanţa aparenţei faţă de realitatea voită de părţi pe de o parte şi desconsiderându-se nevoia de a căutà *raţionarea suficientă* relaţiilor obligaţionale dintre oameni, *in mobilurile şi scopurile ce le-au determinat.*

In dreptul obligaţiunilor sunt două puncte cardinale de care se resimt toate instituţiunile menite a dirigui relaţiile părţilor: *creditul personal* şi *creditul real* înţelegându-se prin ultima expresie consideraţia obiectivă a faptelor, independent de ce va fi fost în realitate voinţa generatoare, ceeace d-l Ionaşcu numeşte «securitatea dinamică». Societatea (terţii) are nevoe de certitudine. O relaţie juridică între două persoane poate fi punct de plecare pentru o serie întreagă de relaţiuni între alte persoane.

Dreptul german a mers până la conceperea obligaţiei lansate de debitor către creditor necunoscut, bine înţeles nu ca excepţie pentru titlurile circulatorii vechi: cambia şi similarele. Pozitiviştii (Saleilles) socotesc obligaţiile abstracte, creditul real prevalează în toate cazurile.

Totuş exageraţia aceasta trebue înlăturată, obligaţiunile nu pot fi înţelese fără legătură cu viaţa secretă a convenţiilor spun Ripert şi Josserand.

Josserand declară că teoria cauzei în cadrul ei abstract şi formalist nu e suficientă şi judecătorii trebue să individualizeze noţiunea de cauză... «*depăşind cauza obligaţiilor, ei trebue să pătrundă cauza contractului însuş*» [1]. In interpretarea convenţiunilor, în cercetarea valabilităţei şi măsurărei obligaţiunilor trebue deci pe de o parte să se scruteze voinţa generatoare în toate elementele ei pentru a puteà raţionà actul cu intenţia, mobilul şi scopul părţilor, iar pe de alta în general, orice manifestare juridică chiar întemeiată pe o reală voinţă a obligatului să se supună unui examen critic faţă de principiile nedemonstrabile ale finalităţei sociale. Oricâte dificultăţi ar prezentà acest examen, fiind necesară scrutarea unor elemente de multe ori prea intime pentru a nu conduce la erori, totuş la o renunţare de principiu nu se poate conchide. Aşadar trebue cercetat în fiecare caz dacă şi în ce măsură manifestarea juridică este opera voită sau reflectat considerată din partea celui obligat, şi dacă încă nu contrazice normele care garantează existenţa şi progresul societăţii. Aşadar o distincţie tranşată nu se poate face între ştiinţele de care ne ocupăm.

---

[1] R. Falkenberg: Geschichte der neueren Philosophie, p. 39 şi urm.

[2] G. Ripert: La règle morale dans les obligations civiles.

[3] Ripert: *Op. cit.* Introduction.

[1] Ripert: *Op. cit.*, p. 27.

[1] Louis Josserand: Essai de Téléologie juridique. vol. I. Les ésprits des droits şi vol. II. Les mobiles dans les actes juridiques. A se vedeà şi recenziile d-lui Ionaşcu şi subsemnatului în Revista *Minerva* 1929.

Regulele mari cari domină dreptul sunt de natură morală. Ele au trebuit însă să fie învesmântate de technica juridcă în preciziuni pentru a puteà fi aplicabile. Obligaţiunile morale nu au sancţiune externă, însă desconsiderarea regulelor morale poate compromite viaţa unei relaţiuni juridice. Spiritul drepturilor este un element axiomatic, el se impune fără a fi reglementat. Exerciţiul abizuv al unui drept, tendinţa antisocială a manifestărei lui, lipsa motivaţiunei legitime, poate mai mult, demascarea numai a unei intenţiuni nocive,... compromit dreptul [1]).

Cercetarea realităţei voinţei conforme cu aparenţa, ne conduce în domeniul Psihologiei finaliste şi Josserand se ocupă de materie în al doilea volum de Teleologie juridică. Raţionarea suficientă a actelor juridice în raport de idealurile morale şi sociale face obiectul de cercetare al primului volum. Aici împarte el drepturile în: 1. *Necauzate* când exerciţiul lor nu poate fi limitat de nici un criteriu, preciziunile legei fiind maxime, jocul lăsat e absolut neîngrădit. Exemplul cel mai elocvent e dreptul de a testà oricărui străin de familie, cotitatea disponibilă. 2. *Drepturi egoiste*, prea multe şi variate spre a se puteà vorbi de limitări precise, deci de joc liber absolut. Pentru acestea raţionarea, cauzarea se face de principiile nedemonstrabile de care vorbeşte Goblot în tratatul său de Logică. De acestea se ocupă şi Ripert în opera citată, fiind înglobate în general de dreptul obligaţiunilor. In al 3-lea rând Josserand distinge *drepturi altruiste* al căror exerciţiu se compromite prin amestecul intereselor personale, egoiste.

Teoria abuzului de drept se întemeiază pe principiile morale. După elaborarea tehnicei acestei concepţii, autorul conchide la un criteriu legitim concret pentru a aprecià manifestările juridice, şi refutează obiecţiunile pericolului readucerei dreptului pe tărâmul moralei. Dreptul e morală socială susceptibilă de coerciţiune, (ars boni et aequi, honeste vivere, summum jus, summa injuria...).

In al doilea volum, Josserand analizează actul de voinţă în creaţiunea actelor juridice. «*Voinţă*» în sens strict se referă la voirea faptului material, (analogia cu analiza faptului penal este desăvârşită), «*Intenţia*» e voirea, luarea în consideraţie a consecinţelor, *causa finalis* (Bartole), iar *mobilul* analog cauzei eficiente, e *cauza impulsivă-remota.*

Când mobilii sunt constituenţi se confundă cu intenţia şi urmează soarta *cauzei juridice.*

Cu toată tendinţa contrară a materialismului juridic german, a pragmatismului anglo-american, legile existente, doctrina şi jurisprudenţa au dat câmp larg de influenţă şi *mobililor determinativi* (motivaţia) şi mai ales *celor teleologici* care caracterizează şi explică voinţa. Influenţa lor se resimte în rău când contrazic spiritul social al drepturilor şi principiile morale ale epocei conducând la nulitate, şi în bine validând un act lovit de infirmităţi de altă ordine, când se conformează normelor de superlegalitate.

In lumina acestor distincţiuni Josserand explică toate cauzele de anulare a actelor juridice. *Eroarea* e neconcordanţa între voinţa internă şi cea declarată. (Saleilles).

Intenţia rămâne neraţională de mobili.

In aprecierea substanţialităţei asupra căreia poartă eroarea, obiectiviştii (Aubry et Rau, Huc, Vareilles-Somière), au fost învinşi de susţinătorii esenţialităţei subiective, consideraţia părţilor (Pothier, Barde, Baudry, Colin, Capitant, Demogne, Matei Cantacuzino). In general eroarea e dirimantă când a jucat rol de mobil; trebue reţinută eroarea asupra mobililor concreţi; mobilii abstracţi raţionează actul în principiu, nu în speţă [1]).

Violenţa în orice act, de orice provenienţă e dirimantă de asemeni când se substitue mobilului determinant. La fel *dolul* cu influenţă şi mai mare, conducând la nulitate *pervertirea chiar numai a motivelor.* (Imi cumpăr un automobil fiind convins falş şi interesat de cocontractant nu de terţi, că trăsura mi s'a stricat). In ce priveşte leziunea, sistemul obiectiv francez e părăsit de codurile mai moderne, care cer pentru anulare dovada că s'a speculat *starea de necesitate a celui obligat* (cod german, elveţian, sovietic). Teoria cauzei, Oudot (cur debetur), Toullier, Delvincourt, Barde (le pourquoi de l'obligation), Demolombe («la cause finale de l'obligation elle-même»), cauza valoare identică constantă, abstractă, impersonală, sistematizată de Capitant, acerb combătută de Planiol, este considerată de Josserand ca o necesitate pentru soluţionarea conflictelor ivite între actele juridice private şi ordinea publică şi bunele moravuri, cari nu sunt totdeauna înscrise în legi. Cauza trebue însă extinsă dincolo de intenţiunea propriu zisă pentru a cuprinde şi elementele exterioare actului (d. p. d. v. abstract, pentru că sunt personale, nu sunt caracteristice pentru structura 'juridică-tip a actului) dar esenţiale pentru viaţa convenţiei (Ripert). Jurisprudenţa dejà înglobează la *animus donandi* mobilii teleologiei, singurii care pot da actului coloraţia ilicită. De altfel Domat cereà pentru liberalităţi nu numai *animus donandi* ci şi *motiv*: *just* şi *rezonabil* [2]). Extensiunea s'a produs şi în convenţiile sinalagmatice anulându-se angajamentele luate în vederea jocului de cărţi, în vederea antreprizei caselor de toleranţă, a organizărei adulterului, etc. Teoria mobililor iliciţi se verifică şi în soluţiile date dificultăţilor ivite în problema fraudei şi simulaţiei. Am arătat mai sus că uneori mobilii *(justificativi)*, reabilitează actul ameninţat. Buna credinţă consolidează în drept anumite stări de fapt uzucapiunea, culegerea fructelor; a determinat menţinerea efectelor mariajului putativ. O serie de mobili fortificativi sunt fixaţi de legiuitor: Pactele pentru succesiuni viitoare sunt nule, *afară de cele care conţin o împărţeală de ascendent sau o instituţie contractuală*... etc. Dispoziţii similare în alienarea dotei, relaţiile dintre tutor şi pupil, regimul emancipatului, etc...

Sunt mobili cari influenţează soliditatea şi permanenţa actelor; retractul litigios nu operează faţă de donatar care doar nu e «odios speculator de procese». Resolutei, revocarea pentru ingratitudine, neîmplinirea sarcinei implică cercetarea voinţei iniţiale. Cu lux de argumente şi exemple e dovedită influenţa mobililor asupra naturii şi efectelor actelor juridice. E vorba de mobilii adventici, specifici, concreţi, nu de cei cari prin consideraţia comună a părţilor se integrează actului ca abstracţie juridică. Distincţia (summa divisio) între *oneros-gratuit* e foarte dificilă. Imixţiunea şi disimularea sunt doar permise la dispoziţia părţilor. Analiza mobililor exteriori clarifică caracterul actului. Data, renunţările în rem, in favorem, concordatul, donaţii pure şi remuneratorii sau cu scop determinat, mobilizarea prin anticipaţie, distincţiunea act comercial, act civil, delimitarea actelor juridice vecine unele cu altele, etc... ridică necontenit probleme în care contribuţia analizei mobililor e de neînlăturat.

Iată dar cu procedeul inductiv adoptat de Josserand, dovadă făcută că aproape toate instituţiunile juridice fundamentale, chiar în dreptul obligaţiunilor au un suport moral necontestabil. Voinţa stă la baza oricărei obligaţii. A decide ceva pentru altul poate fi o injustiţie, doar o injustiţie nu e posibilă când cinevà hotărăşte de sine zice Kant, şi Fouillé precizează: «*Toute justice est contractuelle, qui dit contractuel dit juste*».

Totuş nu trebue să cădem victime exageraţiei contract-lege a părţilor, zice Ripert pentru că părţile dispun de forţe inegale, specula imorală poate fi înăbuşită în aparenţe de consimţământ. Nu împărtăşim această obiecţiune pentru că formula autonomiei de voinţă, asimilarea convenţiei cu legea rămâne valabilă dacă consimţimântul părţilor nu este viciat — şi, suntem de acord să se socotească viciu iniţial, starea de necesitate, din orice cauză ar proveni, când ea este de aşà natură încât impune unei părţi voinţa celeilalte, (dificilă problemă cu aspect psihologic şi moral).

Insă cercetarea de către judecător a conţinutului şi valorii obligaţiei e necesară, pentru a se raportà necontenit legătura dintre indivizi la principiile finaliste nedemonstrabile pe care le are în vedere societatea la orice moment.

Se obiectează că e dificilă şi periculoasă scrutarea conştiinţei?. «*Intervention nécessaire du juge pour assurer le respect d'un principe dont le legislateur ne pouvait préciser l'application*», răspunde Ripert [1]).

In cartea pomenită, el reià aceeaş metodă ca şi Josserand, analizează mari instituţiuni de drept privat şi rezolvă grave dificultăţi, cu ajutorul prestigiului regulei morale. Protecţia contractanţilor, problema revizuirei pentru motivul impreviziunei şi desechilibrului dintre prestaţiuni.

In disputa dintre partizanii răspunderei pentru culpă şi susţinătorii teoriei riscului creat, Ripert se inserează primului grup, socotind că răspunderea civilă e numai sancţiunea responsabilităţei morale (p. 228). Răspunderea pentru stricăciunile cauzate inerent de intreprinderi prin însăş faptul funcţionărei lor, Ripert zice că se sprijină pe culpa pe care o are titularul patrimoniului dăunător de a nu fi reparat imediat stricăciunea cauzată. E de sigur aici o scăpare din vedere a cercelui viţios, pentru că chiar reparaţiunea voluntară trebue să aibă, pentru a nu fi donaţie, suportul obligaţiei. E de-a dreptul obligaţia morală a principiului «Ubi emolumentum ibi onus».

Datoria de a nu se îmbogăţi în detrimentul altuia şi cea de neîmbogăţire fără cauză sunt de natură morală; se verifică de instanţă, numai cerinţele echităţei. Datoria de asistenţă reglementată de lege între persoanele în grad de rudenie mai apropiat, fraudarea creditorului, fraudarea legei, culpabilitatea civilă, decăderile din drepturi sunt privite sub aspectul criteriului moral în opoziţie cu Demogne şi cu toţi obiectiviştii. Prin aplicarea aceloraş principii găseşte că în categoria actuală doctrinală şi jurisprudenţială a obligaţiilor naturale, intră în realitate toate obligaţiile morale de conştiinţă. In concluzie arată că procedeul tehnic e insuficient. — In ultimele decenii s'a încercat transplantarea în drept a unor termeni de preciziune materială-fizică. Noţiunile: statică, dinamică, echivalentă, risc creat, echilibru, aparenţă. Sunt şi acum curente —, dar dacă nu se raţionează de o regulă justificativă-morală (pentru că raportul cu tot obiectivismul, conchide peste patrimonii la supunerea unui om către altul) trebuesc înlăturate. Haurion zice: «*La plus grande preuve de foi que l'homme puisse donner à la société est de consentir une obligation*», iar Gény precizează că obligaţia împrumută forţa secretă dela preceptul moral ce-i stă la bază, oricât ar fi el de rudimentar».

---

[1]) L. Josserand: De l'ésprits des droits et de leur relativité. Th. de l'abus du droit.

[1]) L. Josserand: Les mobiles dans les actes juridiques, p. 93.

[2]) L. Josserand: *Op. cit.*, p. 164.

[1]) *Op. cit.*, p. 73.

Inlăturând teoria dreptului natural, chiar sub forma preconizată de Gény care în cele din urmă se reduce la elementul aprioric al categoriei de dreptate, care se inserează celorlalte categorii pentru a constitui formele pe care le utilizează mintea omenească pentru a sesiză experienţa.

(Spencer le explică zicând că ceeace este aposteriori pentru speţă este apriori pentru individ).

Ripert conchide şi el la un pozitivism în interpretarea legilor. Ceeace se înţelege obişnuit prin pozitivism juridic este un materialism brutal, *trebue însă să se dărîme credinţa în atotputernicia şi bunătatea legei*; legea e forţă, mai sunt şi alte forţe — cele morale — având menirea de a conduce dreptul spre progres.

* * *

După acest examen al conţinutului dreptului, din care se vede imixţiunea continuă a idealului moral cu regula pozitivă ne întoarcem iarăş la observaţiunile principale dela început.

In artă, condiţiunea esenţială este elementul caracteristic al realităţei, cu extensiune cât mai mare în spaţiu şi în timp. In sclipitoarea sa operă «portretul lui Dorian Grey», Oscar Wilde, emite paradoxul.

Arta este mai reală decât realitatea. Toată filozofia idealistă începând cu Teogoniile religioase şi culminând în teoretizarea criticismului Kantian este un mare paradox: *Abstracţia are mai multă realitate decât materialul care a produs-o.*

Morala, Dreptul conţin principii pe care viaţa de toate zilele le-au impus şi care din această cauză au căpătat valoare peste realitate, valoare de simbol («ein Stück Wirklichkeit», spune Spengler; simbolul însă sugerează nu numai realitatea actuală ci toate posibilităţile de realitate).

Abstracţia şi simbolizarea au justificări biologice de economie. Toate manifestările sociale cultivate reflectat şi înlesnite prin operă continuă sunt concluzii naturale ale jocului liber între forţele deslănţuite de viaţa în comun, acelea adică care s'au dovedit mai potrivite vieţei sociale. In acest sens se poate găsi îndreptăţire acelora care întemeiază comandamentul pe obiectivismul sociologic (Duguit). Dela indicativ nu se poate trece la imperativ, dar repetarea necontenită a indicativului devine prin ea însăş comandament, mai drept izvor pentru comandamente pozitive. Se postulează astfel principiile nedemonstrabile de care vorbeşte Goblot fără a fi nevoe să se întemeieze aceste principii pe raţiunea apriorică umană, cum încearcă Şcoala dreptului natural.

Filozoful german Dilthey [1]) spune că la baza tuturor ştiinţelor sociale stă Psihologia ca Matematica la baza ştiinţelor exacte. Conexul spiritual care constitue obiectul de cercetare al fiecăreia din ele nu poate fi înţeles fără a se face necontenit apel la conceptele Psihologiei şi la metodele ei. Toate ştiinţele sociale se raportă la speţa umană. In marele domeniu pe care-l cercetează e vorba pretutindeni de scopuri şi valori, de atitudini şi acţiuni, care cuprind în ele ceva semnificativ, de viaţă care conţine în ea un sens. De sigur faptele studiate de ştiinţele noologice nu sunt pe deplin independente de realitatea fizică. Cosmosul întreg e o unitate fizico-spirituală. Consideraţiile metodologice impun însă această separaţie. Abstracţiunile sunt procedee tehnice.

Prezentul, spune Carlyle e suma trecutului; adevărul acesta cristalizat în sumedenie de expresiuni populare şi întemeiat ştiinţificeşte pe un determinism strâns, este utilizat sub aspect educativ; substituirei de mijloace şi scopuri în educaţia individului îi corespunde în materie socială procesul de generalizare şi obiectivare a experienţei generale despre viaţă. Ceeace constitue această experienţă generală — spune Dilthey — sunt judecăţile care cuprind aprecieri, reguli de conduită determinări de scopuri şi bunuri, expresia atitudinilor pe care viaţa le ia în diferite împrejurări. La baza lor stau judecăţi de existenţialitate (indicativul), relaţie, apoi vin aprecierile, atitudinile noastre faţă de realitate şi în sfârşit fixarea de scopuri. In Drept, codurile nu sunt decât *expresii ale unui sistem de scopuri.* Faptele reale trebuesc socotite numai mijloace de realizare a dreptului. Opera principală ştiinţifică e scrutarea spiritului drepturilor, încorporate în conexul juridic.

Analiza nevoilor sociale în lumina liniilor indicate de evoluţie şi emiterea de principii în care fondul moral este precizat de tehnica realizărei externe este aşadar opera cea mai de seamă a juristului. Dreptul se deosebeşte de Morală nu numai în ce priveşte sancţiunea. Conceptele morale devin juridice în urma unei laborioase munci de obiectivare, exteriorizare şi generalizare. Nici odată firul iniţial însă nu se poate rupe complet. Regula pozitivă, legea, va trebui să se conformeze acestor principii ele însăş în funcţie de morala şi intelectualitatea epocei.

Formula lui Saleilles, Drept natural cu conţinut variabil exprimă adevărul dacă se aplică dreptului în general în raporturile sale cu Morala care-i furnizează inepuizabilul său conţinut.

LAURENŢIU I. PREUTESCU
Doctorand în drept, licenţiat în filozofie. Judecător la Trib. Ilfov

---

[1]) N. Bagdasar: Concepţia Filosofiei Istoriei după Wilhelm Dilthey. Revista *Minerva* Iaşi 1928, No. 3 şi No. 4.

DOI ANI DELA UNIFICAREA LEGISLAŢIUNEI IN BASARABIA

Abrogarea codului civil rus din Basarabia a însemnat abrogarea normelor juridice, cari au reglementat raporturile de familie, particulare şi patrimoniale. O atare reconstrucţie părea la prima vedere un eveniment neobişnuit şi grav în consecinţe, însă doi ani de practică şi o scurtă examinare a situaţiei ne convinge că măsura eră naturală şi lasă o nedumerire, cum a dăinuit această orânduială atât timp. Ce eră codul civil rus pentru Basarabia şi ce eră pentru poporul rus? Spiritul poporului de baştină basarabean este atât de opus şi deosebit de spiritul poporului rus că Rusia anexând această provincie în 1812 şi în 1878 şi-a dat seama de acest lucru şi n'a încercat să o subjugheze şi sub normele juridice ruse şi nu intenţionà să procedeze astfel decât printr'o reformă generală, care de s'ar fi realizat după principiile puse în proiect, ar fi produs o mai simţitoare perturbaţiune în poporul rus decât cel basarabean, dat fiind comunitatea legilor basarabene cu cele franceze de care se călăuzeà proiectul. Găsind că trecutul istoric al Basarabiei este strâns legat şi influenţat de Imperiul bizantin, ruşii au menţinut izvoarele bizantine de drept aflate în vigoare.

Codul rus în practica judecătorească a ocupat locul subsidiar, fiind întrebuinţat în cazurile de insuficienţa legilor locale. In judeţul Cetatea Albă au introdus în întregime codul civil rus, iar în judeţul Ismail (şi Cahul) au menţinut codul civil român, îngrădindu-l cu legea notarială rusă în ce priveşte înstrăinarea bunurilor imobiliare.

Este de relevat că în 1824 a fost alcătuit de Monega şi Brunov în limba franceză un «Projet de code civil pour la Bessarabie», care a rămas îngropat în arhivele Statului până înaintea răsboiului mondial, când a fost găsit şi publicat în limba franceză de L. Casso.

Dar să vedem cum s'a alcătuit codul civil rus şi dacă eră natural că la caz de insuficienţă a legiuirilor locale să fie aplicat pentru populaţia basarabeană.

Dreptul rus îşi găseşte origina în obiceiurile populare, singurele norme în timpul închegărei principatelor. Pe la 1550 ele sunt reglementate prin recunoaşterea de suverani şi în urmă cedează locul normelor edictate, legilor, care ignorează obiceiurile, le reformează şi le înlocuesc.

Obiceiurile preocupă din nou atenţia legiuitorului în 1861 în timpul reformelor agrare, recăpătându-şi locul în art. 95—98 din legea stărilor ţărăneşti şi în timpul reformelor juridice din 1864, însă nu poartă un caracter general.

Legiuirile scrise datează din 1832 ele fiind completate în 1849 în aşà zisa *ulojenie*, reeditată în 1856 şi în 1900 când codul civil a fost separat în vol. X din colecţiunea legilor, adunate una peste alta fără nici o rânduială. Incercarea de sistematizare a materialului adunat n'a reuşit şi colecţia prezintă o adevărată îngrămădire de legi, regulamente şi decrete creiate cu ocazia diferitelor împrejurări izolate ce ţâşniau din multiplele evoluţiuni, prin care a trecut Rusia. Aceste norme erau produsul spiritului timpului de atunci, serveau interesele imperiului şi adesea se aflau în contradicţie cu cele mai elementare concepţiuni de drept. Ce ar fi putut avea comun cu spiritul populaţiei din Basarabia?

Speranschi, în sarcina cărui a căzut greutatea reformelor juridice, n'a găsit o mai potrivită caracterizare decât că «cu cât în întregime legea civilă este vastă şi completă cu atât în părţile sale componente este insuficientă şi şubredă».

Pătruns de idei occidentale, Speranschi preferà ideile liberaliste din codul francez celor din codul rus, însă, după exil, a luat-o mai domol, recunoscând că în actuala organizaţie a societăţei erà absurdă chiar o simplă încercare de altoirea ideilor occidentale.

In adevăr, cum s'ar fi putut împăcà ideile codului civil francez, fructul revoluţiunei din 1789, cu epoca absolutistă a ţarului

Nicolae I, sclavia cu libertatea individuală, diferenţiarea drepturilor după clase sociale (nobilime, cler, burghezi, diferite bresle şi ţărani) cu egalitatea tuturor cetăţenilor în faţa legilor civile şi penale, în faţa drepturilor publice şi private? Juriştii ruşi n'au putut găsì definiţia legei fără a întrebuinţà noţiunea de *putere;* astfel Meyer, cel mai adânc explorator al dreptului a definit-o: Legea este regula, emanată dela autoritatea superioară, prin care se stabilesc drepturile.

Vestit pe timpuri, ministrul justiţiei Muraviev, examinând de curând elaborat noul cod francez, ajungând la degradaţiune a rămas surprins că nu se prevede nimic şi de pierderea titlului de nobil şi a conchis că aceasta se înţelege dela sine.

Şi totuş cu ocazia completărilor făcute a pătruns spiritul legei franceze, mai ales în materia obligaţiunilor, deaceea spune Serşenevici, un distins jurist, că legea civilă nu este un produs naţional al vieţei seculare ruseşti.

Creaţiunea specifică a vieţei ruseşti s'a concretizat în materia succesiunilor, partaj, testamente, donaţiuni şi înstrăinarea bunurilor imobiliare. Tocmai aceste sunt cele mai frecvente în viaţă şi mai greoaie de suportat pentru o societate modernă. De aceste greutăţi de mult intenţionà să se debaraseze însăş societatea rusă, şi încă din 1882 şi-a dat seama că codul nu mai poate dăinuì, principiile cele mai esenţiale punându-se deacurmezişul progresului societăţei. Deaceea atunci a fost însărcinată o comisiune specială cu revizuirea legei civile; până la 1905 comisiunea a pus la punct două volume din proiect. Lucrările mergând greu şi încet iar necesitatea reformei devenind tot mai pronunţată, s'a recurs la operaţiuni parţiale şi în 1912 s'a majorat drepturile femeilor la moştenire dela 1/14 la 1/7, iar în 1914 s'au legiferat drepturile femeilor măritate.

La 14 Octomvrie 1913 a fost depus în Dumă (Parlament) al cincilea volum de proiect. Incă vreo cinci ani şi Rusia ar fi avut o completă, radicală legiuire civilă. Răsboiul a suspendat lucrările iar soarta a decis ca poporului barabean să i se potrivească o legiferare conform concepţiunilor sale de naţie, care nu s'a putut asimilà cu cel rus într'un secol şi mai bine.

Rezervele dela art. 3, 4 şi 5 legea extinderei din 4 Iunie 1928 cu care s'au introdus legiuirile române cum şi principiile fundamentale de drept fac ca legiuirile basarabene încă să subsiste mult timp în Basarabia, şi multe din ele aflându-se în conflict cu legile române.

Sunt expres menţinute regulele din dreptul rus referitoare la prescripţie, capacitatea femeii măritate, căutarea paternităţei, dreptul de moştenire al soţului supravieţuitor precum şi drepturile copiilor naturali şi a părinţilor, art. 1460, 1/7 pr. civ. rusă, starea civilă, condiţiunile şi opoziţiunile la căsătorie. După regulele procedurei civile ruse se judecă toate procesele începute până la 1 Iunie 1928 fie că apelul, opoziţia sau recursul s'au declarat după această dată, deoarece urmează să fie judecat procesul până la sfârşit, ori sfârşitul nu-l au decât când le sunt închise orice cale de atac — acesta este sensul art. 5 legea extinderei care a făcut derogaţiune dela principiul recunoscut că noua procedură operează dela data intrărei sale în vigoare.

O hotărîre judecătorească investită cu formula executorie înainte de 1 Iunie 1928, însă a cărei executare se cere după această dată, se execută conform regulelor din procedura civilă română, însă o executare începută sub legea rusă, suspendată şi din nou pornită chiar sub procedura civilă română, se aduce la îndeplinire conform legei sub care a început.

In ce priveşte organele de executare — ele sunt cele prevăzute de procedura civilă română şi legea judecătoriilor de ocoale după 1 Iunie 1928, care, însă trebuie să se conformeze dispoziţiunilor procedurei civile ruse când continuă executarea începută sub această din urmă lege.

Momentul începerei executărei este primirea somaţiei prin care debitorul este invitat să se execute benevol sau să se lase executat forţat luând măsurile ce va crede în interesul său.

Şi când procesul se judecă după normele prescrise de procedura civilă română, este de aplicat în unele cazuri codul şi procedura civilă rusă.

Astfel sunt dispoziţiuni care n'au efect retroactiv, adică ele nu reglementează şi trecutul, cum sunt legile de procedură, de ordine publică, penale, şi cari dispun în mod expres. (Alexandresco, Vol. I, pag. 83, Cas. 474/927 în *Jur. Gen.* 1170/927, Hamangiu, Bălănescu, Băicoianu Tratat, Vol. I, pag. 66).

Din aceasta fac parte: 1. Statutul personal care urmăreşte persoana ori unde s'ar aflà şi nu poate fi stabilit decât în conformitate cu legile sub care a luat fiinţă. 2. Legilor care privesc starea şi incapacitatea persoanelor li se aplică principial neretroactivităţei, astfel se întâmplă în afacerile relative la căsătorie, capacitate, stare civilă, capacitatea femeei măritate, puterea părintească, despărţenia, adopţiunea, recunoaşterea copiilor naturali, minoritatea, majoritatea, absenţa, filiaţiunea naturală, — atât timp cât ele sau petrecut sub imperiul legei ruse, deaceea şi dovada sau regularitatea lor se vor cercetà după legea rusă. In acest sens: Alexandresco, Vol. I, pag. 90; Hamangiu, Bălănescu şi Băicoianu Tratat, Vol. I, pag. 88; G. Docan în *Pand. Rom.*, I, pag. 19/927. Mai mult: conform art. 5 legea extinderei «până la punerea în aplicare a legei de unificare privitoare la actele stărei civile se menţin dispoziţiunile în vigoare în Basarabia relativ la aceste acte» — ori numai s'a amintit punerea în aplicare l. st. civ. la 1 Ianuarie 1930 şi toate evenimentele săvârşite până la această aplicare se vor reglementà conform art. 1337—1356 pr. civ. rusă.

3. Valabilitatea şi dovada obligaţiunilor şi contractelor încheiate până la 1 Iunie 1928 se vor cercetà din punctul de vedere al procedurei civile ruse, pentrucă părţile n'au putut avea în vedere decât condiţiunile de drept existente iar nu şi alte eventuale în viitor. In acest sens Cantacuzino, Elemente, pag....

4. Chestiunea probelor nu face parte din procedură chiar de ar fi încadrată în codul de procedură, cum este cea rusă. (Cas. I, dec. 2855/927 în *Pand. Rom.*, I, 234/928); în dovedirea contractelor şi evenimentelor ele vor fi cele din legea sub care s'au petrecut aceste fapte, însă administrate după forma legei sub care s'a început procesul. Atât cât ele nu sunt de natură restrictivă pot fi completate şi după legea în vigoare, de exemplu se poate chemà la interogator în procesele începute până la 1 Iunie 1928; după această dată însă efectul răspunsului sau refuzul nu va fi cel dela c. civ. rom. ci cel dela proc. civ. rusă, care nu recunoaşte interogatoriul ca probă. (C. Apel Chişinău, dec. 132/929 în *Jur. Gen.*, pag. 69/930).

Acestea fiind principiile generale, ele se aplică în raport cu speţele de rezolvat, astfel în procesele introduse după 1 Iunie 1928 drepturile de succesiune se reglementează după normele existente la data deschiderei succesiunei, — însă forma şi instanţa competente, stingerea unei obligaţiuni încheiate sub legea rusă se fac după legea română, desăvârşirea actelor de promisiune de vânzare se face prin transcriere conform procedurei civile română, acte separate (ipotecă) la un contract vechiu se fac după legea sub care au fost încheiate, tacită reconducţie nu operează la contractele expirate până la 1 Iunie 1928, la fel nu se aplică legea proprietarilor în contractele încheiate sub regimul legilor ruse şi expirate până la 1 Iunie 1928, deci nu se poate cere evacuarea conform legei proprietarilor chiar acţiunea întruneşte condiţiunile din această lege, şi din contră când contractul are termen sau este prelungit şi după 1 Iunie, proprietarul poate uzà de legea proprietarilor pentru a obţine executarea contractului încheiat sub legea rusă.

Acestea sunt unele din multe cazuri relevate de practică şi care, aflându-se în conflict cu legile române, rămân totuş în bună parte cârmuite de legile basarabene.

L. CIOBANU
Judecător, Trib. Bălţi

II. RECENZII

L'oeuvre sociale en Suède, Aperçu publié par ordre du Gouvernement Suédois. Stockholm 1928, Kungl., Boktryckerit P. A. Norstedt et Söner, 281722.

O lucrare foarte importantă de propagandă şi prezentată în condiţiuni technice excelente, cu ilustraţiuni, pe care am dori ca ţara noastră să o i-a ca model.

Lucrarea este scrisă în limba franceză şi are scopul de propagandă în străinătate, fiind publicată din ordinul Guvernului Suedez şi cu sprijinul Societăţei «Crucea Roşie» Suedeză.

In afară de introducere, lucrarea cuprinde 12 capitole şi anume: Capitolul I descrie Organizarea activităţei sociale a Statului şi a asociaţiunilor private; Capitolul II, Patronii şi lucrătorii; Capitolul III, Protecţiunea muncii; Capitolul IV, Asigurări sociale; Capitolul V, Higiena şi serviciile sanitare; Capitolul VI, Opera anti-alcoolică; Capitolul VII, Opere de asistenţă publică şi privată; Capitolul VIII, Chestiunea financiară şi chestiunea bunurilor domestice; Capitolul IX, Chestiunea locuinţelor; Capitolul X, Societăţile cooperative; Capitolul XI, Instrucţiunea publică şi educaţiunea poporului; Capitolul XII, Cheltuelile societăţei în favoarea operelor sociale.

Cu tot interesul pe care îl prezintă întreaga lucrare de 296 pagini, spaţiul restrâns al unei recenzii nu ne permite să dăm o extindere prea mare şi să analizăm toate chestiunile expuse, ci ne vom mărgini numai la o examinare a părţilor în legătură cu legislaţiunea.

Capitolul III se ocupă cu Protecţiunea muncei. In Suedia existau Ordonanţele corporaţiilor din 1621 şi 1720 privitoare la industrie, însă prima lege privitoare la întrebuinţarea minorilor în industrie a fost promulgată în anul 1879, care apoi a fost modificată în anul 1900, anexându-se diferite articole speciale asupra muncei femeilor în industrii, în privinţa cărora s'a mai făcut o lege în anul 1909, care interzice întrebuinţarea femeilor la munca de noapte în anumite ramuri industriale.

In anul 1889 a apărut o lege de protecţiune, care se aplică şi bărbaţilor adulţi, contra riscurilor în accidentele de muncă şi riscurilor de boală. Mai târziu, prin legea din 29 Iunie 1912, s'au adunat toate dispoziţiile privitoare la protecţiunea muncei, aplicabile bărbaţilor adulţi, femei şi minori, lege care constitue în Suedia legislaţia principală şi fundamentală a protecţiei muncei şi care a fost apoi complectată cu diferite ordonanţe speciale promulgate pe cale administrativă, în virtutea acestei legi. In afară de aceste legi s'au mai promulgat următoarele legi mai importante, cu privire la protecţiunea muncei: Legea din 17 Octombrie 1919, modificată la 4 Iunie 1926, care limitează ziua de muncă la opt ore; Legea din 13 Iulie 1926 care prescrie durata muncei pe vasele maritime.

Capitolul IV, se ocupă cu Asigurările sociale şi e împărţit în cinci secţiuni. Prima secţiune este privitoare la Asigurările contra accidentelor. Prima lege privitoare la asigurările contra accidentelor este Legea asupra indemnizării lucrătorilor în accidentele de muncă, promulgată la 5 Iulie 1901 şi aplicată la 1 Ianuarie 1903. Această lege prevedea responsabilitatea pecuniară a patronilor aproape în totalitatea ramurilor industriale, inclusiv exploatările forestiere, miniere, de cale ferată şi de tramvae, afară de exploatările agricole, meseriile manuale, comerţul şi transporturile maritime. Prin această lege s'a prevăzut un Oficiu al Statului de asigurări, la care patronii se puteau asigura, acoperind astfel responsabilitatea lor pecuniară. Ea a fost modificată la 17 Iulie 1916 şi pusă în aplicare la 1 Ianuarie 1918. In starea actuală, această lege, care se aplică tuturor lucrătorilor manuali şi intelectuali, şi care a suferit, după promulgarea ei, diferite modificări şi adăugiri, poate fi considerată superioară celor mai multe legi moderne aplicate în ţările străine. Suedia a ratificat convenţiunile adoptate de Conferinţa Internaţională a muncei din 1925, privitoare la despăgubirile cuvenite din accidentele de muncă şi la egalitatea de tratament a lucrătorilor străini şi naţionali.

Secţiunea II se ocupă de Casele de boală. Casele de boală independente, au făcut obiectul măsurilor legislative abia în anul 1891. Legea actuală care guvernează casele de boală a fost promulgată la 4 Iulie 1910. Prin casă de boală, după termenii legei, se înţelege o societate de ajutor mutual care, în afară de orice exploatare comercială de asigurare, are de obiect să garanteze membrilor săi, fie o indemnitate în caz de boală, fie o indemnitate de boală şi cheltueli de înmormântare. Unele case acordă membrilor săi, în afară de indemnităţile prevăzute mai sus şi un ajutor pentru naştere.

Secţiunea III se ocupă cu Asigurarea pensiunilor. Legea care institue asigurarea pensiunilor a fost promulgată la 30 Iunie 1913 şi a intrat în vigoare la 1 Ianuarie 1914. Potrivit acestei legi, asigurarea pensiunilor are caracterul unei asigurări obligatorii care înglobează totalitatea naţiunei. Cu mici excepţiuni, aproape orice cetăţean, bărbat sau femeie, între 16 şi 66 ani, figurând pe listele de recensământ ale Regatului Suedez şi care este în stare să lucreze, este obligat să verse anual o anumită primă de asigurare proporţională cu veniturile sale şi în schimb asiguratul primeşte o rentă viageră care începe a curge din ziua când a împlinit vârsta de 67 ani sau din ziua când a devenit invalid şi al cărei cuantum corespunde cu primele vărsate.

Secţiunea IV se ocupă cu casele de retragere şi alte societăţi de ajutor mutual, intrând în cadrul asigurărilor personale. In Suedia, societăţile de ajutor mutual, casele de retragere şi de asigurări-capital, sunt supuse unei legi speciale, Legea din 29 Iunie 1912 asupra societăţilor de ajutor şi care a suferit ulterior mai multe modificări.

Secţiunea V se ocupă cu asigurarea marinarilor. Marinarii primesc, în afară de pensiunea lor prevăzută de Legea asupra asigurărei pensiunilor, şi o pensiune suplimentară sub formă de ajutor, vărsată de biurourile de echipage de comerţ şi de instituţiunile de retragere ale marinei comerciale.

Capitolul V se ocupă cu higiena şi serviciile sanitare. Secţiunea I a acestui capitol se ocupă cu organizarea higienei şi serviciilor sanitare publice. Dispoziţiile legislative cele mai importante privitoare la higiena şi serviciile sanitare sunt cuprinse în legile şi regulamentele următoare: Statutul higienei din 19 Iunie 1919, Legea asupra epidemiilor din 19 Iunie 1919, Legea privitoare la luarea măsurilor necesare pentru a împiedecă propagarea tuberculozei din 4 Septembrie 1914, Legea privitoare la măsurile necesare pentru a împiedecă propagarea boalelor venerice din 20 Iunie 1918, Statutul spitalelor din 18 Octombrie 1901, Regulamentul spitalelor sau caselor de sănătate pentru tuberculoşi din 17 Decembrie 1915, Regulamentul de fabricare şi de vânzare a produselor farmaceutice din 1913, Regulamentul de vânzarea substanţelor toxice din 1906, Legea asupra alienaţilor din 1901, Legea asupra instrucţiunei copiilor orbi din 1896, Legea asupra instrucţiunei surdo-muţilor din 1889, etc.

Capitolul VI se ocupă cu opera anti-alcoolică. Desvoltarea temperanţei in Suedia a făcut de mult obiectul unui concurs activ al forţelor guvernamentale şi private. Opera anti-alcoolică Suedeză, ca mişcare organizată, datează de 100 ani, însă existau încă din secolul XVIII, asociaţiuni izolate de temperanţă. Pentru combaterea abuzului de alcool în Suedia, s'au făcut mai multe legi, cu începere dela anul 1855, prin care s'a redus şi mai târziu s'a oprit libertatea de distilare a alcoolului pentru trebuinţele casnice. In afară de aceste legi, s'au mai dat, pentru combaterea alcoolismului, Ordonanţele din 1895 şi din 14 Iunie 1917, asupra vânzărei băuturilor alcoolice, în jurul cărora s'au grupat un număr de legi, ordonanţe şi decrete, în scopul de a reglementă, din diferite puncte de vedere, oareşcare puncte justiţiabile de o legislaţie specială.

Capitolul VII se ocupă cu operele de asistenţă publică şi privată. Secţiunea I se ocupă cu asistenţa publică. Inainte de secolul al XVIII, serviciile sanitare ale asistenţei propriu zisă erau în sarcina Statului, iar prin Ordonanţa Regală din 11 Aprilie 1763, s'a pus în sarcina comunelor obligaţia de a aveă grijă de săracii lor. Mai târziu, prin legea din 1871 şi din 14 Iunie 1918 asupra asistenţei săracilor, s'a restrâns numărul cazurilor când administraţia publică eră obligată să ajute pe cei interesaţi.

Secţiunea II se ocupă cu protecţiunea copiilor. Prima legiuire care prevede dispoziţiuni cu privire la protecţiunea copiilor, este legea din 1842. Mai târziu prin legile din 1902 şi din 6 Iunie 1924, s'a organizat mai complet protecţiunea socială a copiilor, instituindu-se comisiuni speciale de protecţiunea copiilor. Legislaţiunea Suedeză care guvernează dreptul familial, a făcut obiectul unei atenţiuni deosebite în scopul principal de a păzi drepturile copiilor. Legea cea mai importantă în această privinţă, este Legea din 14 Iunie 1917 asupra copiilor naturali care stabileşte următoarele principii mai importante. Drepturile copiilor naturali faţă cu mama lor sunt aceleaşi ca şi ale copiilor legitimi faţă de părinţii lor; situaţiunea juridică a tatălui faţă de copil constă din obligaţiunea sa de a contribui la întreţinerea copilului, iar dacă el s'a născut în urma unei promisiuni de căsătorie, are dreptul să poarte numele de familie al tatălui şi să-l moştenească, drept de succesiune care este reciproc; tutela copilului natural aparţine mamei sale al căreia nume îl poartă; copilul natural va aveă, până la vârsta de 18 ani, un curator care va trebui să asiste pe mama naturală, fiind obligat să vegheze la salvarea drepturilor şi bunurilor copilului şi va reprezentă pe copil, în justiţie, pentru tot ce priveşte cercetarea paternităţei şi întreţinerea alimentară. O lege din 1928 asimilează copiilor naturali, orice copil faţă de care tatăl a declarat, în formele legale, că-i recunoşteă aceleaşi drepturi de moştenire ca şi copiilor săi legitimi. In afară de aceste legi, s'au mai promulgat, cu privire la drepturile copiilor, Legea asupra adopţiunei, Legea privitoare la poprirea salariilor şi Legea privitoare la interzicerea unor persoane obligate la plata cheltuelilor de întreţinere, de a părăsi ţara.

Secţiunea IV se ocupă cu Asistenţa judiciară. In Suedia s'a promulgat în anul 1919, Legea asupra asistenţei judiciare, care are de obiect să acorde persoanelor sărace, posibilitatea de a-şi salvă drepturile lor. Această lege a fost completată prin crearea unor organe sociale speciale, biurourile oficiale de asistenţă judiciară, cari au de obiect nu numai de a veni în ajutorul populaţiei, în toate chestiunile juridice, ci şi de a asistă pe părţi în toate acţiunile judiciare.

Secţiunea V se ocupă cu tratamentul indivizilor nesociali. In această secţiune sunt prevăzute următoarele legi: Legea asupra vagabondajului din 1885, Legea din 30 Iunie 1913 asupra tratamentului alcoolicilor, intrată în vigoare la 1 August 1916, Legea din 1918 asupra condamnărei cu suspendarea executărei pedepsei, Legea din 27 Iunie 1902 de transformarea pedepsei minorilor între 15 şi 18 ani, în internare într'o casă de corecţiune.

Capitolul VIII se ocupă cu chestiunea funciară şi chestiunea bunurilor domestice. Secţiunea I se ocupă cu legislaţia funciară. Deoarece societăţile industriale achiziţionau vechile domenii rurale, s'a votat în Suedia în 1906, o lege, care a fost modificată apoi prin Legea din 18 Iunie 1925 şi care prevedeă interzicerea, în oarecari cazuri, pentru societăţile industriale sau pentru asociaţiuni de a dobândi bunuri imobiliare. De asemenea, pentru a se controlă dobândirea bunurilor imobiliare de către străini sau societăţile anonime străine s'a votat Legea din 30 Mai 1916, care prevedeă oarecare restricţiuni în dreptul de achiziţiune a bunurilor imobile, a minelor sau a acţiunilor unor anume societăţi şi Legea din 18 Iunie 1925 asupra întrebuinţărei de prête-nom în chestiunile imobiliare. Pentru asigurarea proprietăţei funciare s'au mai votat în Suedia următoarele legi: Legea specială asupra arendărei terenurilor de cultură, din 1909, complectată prin Legea din 27 Iunie 1927 asupra controlului unor exploatări agricole, Legea din 20 Iunie 1924 asupra dreptului de răscumpărare a bunurilor imobile, Legea din 4 Iunie 1926 asupra cesiunei unor pământuri cu drept de embatic, Legea din 14 Iunie 1907 asupra folosinţei bunurilor imobiliare, Legea de expropriere din 12 Mai 1917, Legea pentru formarea proprietăţei imobiliare în oraşe şi Legea din 1908, modificată la 18 Iunie 1925, asupra dreptului pentru beneficiarul folosinţei de a răscumpără, în anumite cazuri, un teren concedat sub regimul folosinţei.

Capitolul IX se ocupă cu chestiunea locuinţelor. Secţiunea II a acestui capitol se ocupă cu măsurile luate în favoarea construirei locuinţelor. In anul 1917 a fost promulgată în Suedia legea zisă de majorarea chiriilor care a fost abrogată la 30 Septembrie 1923 şi prin care se luau măsuri legislative pentru regularea preţului chiriei locuinţelor în scopul de a înlăturà specula chiriilor şi de a încurajà, prin sprijin financiar, construirea de clădiri noi.

Capitolul X se ocupă cu societăţile cooperative. Societăţile cooperative au luat în Suedia un mare avânt cu începere de la anul 1850.

Capitolul XI, se ocupă cu Instrucţiunea publică şi cu educaţia poporului. Prima lege şcolară a fost votată în anul 1842 şi care a suferit ultima modificare în anul 1921. Prin legea din 1842 se prevedeà crearea în fiecare comună a cel puţin unei şcoale primare, condusă de un institutor autorizat şi se prescrià clerului de a încurajà fundarea de biblioteci pe lângă parohii. In ceeace priveşte studiile intermediare şi studiile secundare, s'au luat dispoziţiuni legislative în anii 1904, 1909 şi 1927, iar în privinţa şcolilor practice pentru tineret, s'au luat dispoziţiuni legislative în anul 1918.

Capitolul XII se ocupă cu cheltuelile societăţei în favoarea operelor sociale.

In concluziune, lucrarea, pe care o recenzăm, prezintă o deosebită importanţă, făcându-ne cunoscut nouă străinilor, gradul superior de civilizaţie la care a ajuns Suedia şi munca ordonată care s'a depus de organele constituite şi de particulari pentru a ajunge la acest rezultat.

N. GEORGEAN
Consilier la Curtea de Apel Bucureşti

ETUDE JURIDIQUE DU POURBROIRE, par «*Pierre Voirin*, professeur de droit civil à la Faculté de droit de l'Université de Nancy. Recueil Sercy, Paris 1930.

Bacşiş ar fi profitul pe care anumiţi salariaţi îl iau cu ocazia serviciului, dela clienţii patronului cu care ei se găsesc în contact, fără să fi contractat însă cu ei.

Există contract între patroni şi clienţi.

Există un contract şi între patroni şi personalul salariat.

Intre salariat şi clienţi nu există însă niciun raport contractual.

Din faptul că personalul este la ordinul clienţilor, din această legătură de subordonare, greşit s'a tras concluzia existenţei unui contract de muncă. Numai patronul delimitează întinderea supunerei pe care personalul îl datorează clientelei.

Bacşişul apare deci ca o prestaţie furnizată de client salariatului, cu ocazia unui act al serviciului: Rezultă din aceasta trei elemente: absenţa unei legături contractuale între client şi salariat, contractul între client şi salariat, cu ocazia unui act al serviciului. Acestea sunt caracterele esenţiale ale bacşişului.

D-l P. Voirin spune că bacşişul este dat fiindcă clientul este mulţumit, nu pentru a stimulà zelul salariatului. Iată deci primul mobil psihologic; satisfacţia clientului. (Lăsăm la o parte anumite mobile secundare ca: Vanitatea, mila etc.).

Credinţa că clientul este acela care comandă, şi că serviciul făcut de salariat constitue o muncă suplimentară pe care trebuie să o remunereze, este greşită. Credinţa în puterea de comandă a clientului şi subordonarea personalului, această aparenţă este resortul esenţial şi primordial al instituţiei. Credinţa în această datorie (care naşte din o eroare juridică: comanda clientului şi subordonarea personalului), prin spiritul ei de imitaţie propagă obiceiul şi transformă bacşişul într'o practică generală. Această datorie aparentă începe să prindă consistenţa juridică când patronul comprimă salariile personalului, care îşi aşteaptă astfel bacşişul ca un compliment al remuneraţiei muncei. Deci, clientela, prin atitudinea sa provoacă gestul patronului, şi atunci bacşişul devine o datorie reală, o datorie de conştiinţă, până când pătrunde în categoria obligaţiunilor civile prin efectul unei decizii patronale edictate adesea printr'un regulament interior al stabilimentului.

Bacşişul a oscilat între bacşişul = dar şi bacşişul = datorie. Din gratuit şi facultativ el devine obligator; din spontan, tarifat; din individual, colectiv; din direct, centralist. Insă când bacşişul se încorporează în datoria clientului faţă de patron, atunci se poate observà, că bacşişul iar începe să renască sub forma sa iniţială, fiindcă clienţii încep să deà supra bacşiş facultativ, spontan, individual şi direct. Evoluţia urmează şi atâta la sută pentru serviciu încetează de a mai fi menţionat în notă, pentru a se încorporà într'o majorare a preţului de furnitură, şi bacşişul iar se generalizează pentru a intrà din nou într'un ciclu evolutiv. Iată deci cum se face intrusiunea titlului oneros în titlu gratuit. Bacşişul iese din patrimoniul clientului cu titlu de dar, şi intră în al prepusului cu titlu de salar. Aceasta este trăsătura esenţială a originalităţei sale.

Evoluţia tinde în spre bacşişul salar pe care clientul este obligat să-l plătească în contul patronului. Un fel de participare a personalului la cifra de afaceri a întreprinderei. Această formă a bacşişului satisface phsihologia clientului, oferind în acelaş timp un teren de conciliere a intereselor patronilor şi a salariaţilor.

Unii autori au spus că bacşişul este în cauza sa viciat de imoralitate şi dă naştere delictului de conrupţie. Autorul spune că bacşişul nu este ilicit decât dacă intervine inaintea serviciului. Bacşişul colectiv, centralizat nu poate să deà loc unei infracţiuni. Numai acelea sunt ilicite şi morale care provoacă unele servicii.

Lăsând la o parte bacşişurile ilicite, d-l P. Voirin încearcă în studiul de faţă să definească statutul juridic al bacşişului luat în dreptul pozitiv în raporturile personalului cu clienţii şi cu patronul.

Atât timp cât bacşişul este un dar, nu se poate vorbì de obligaţiune pentru client. Când însă patronul convine expres bacşişul, el devine obligator pentru client. In acest caz, clientul datoreşte bacşişul salariatului cu acelaş titlu cu care datoreşte patronului preţul furniturilor. Actul care naşte această datorie, constituie o stipulaţiune pentru altul (actul din care decurge dreptul direct al terţiului beneficiar). Obligaţia bacşişului este deci condiţionată prin contractul dintre client şi patron. In stadiul intermediar evolutiv—adică atunci, când bacşişul este mai mult decât un dar, însă nu e stipulat expres de patron — bacşişul nu poate intrà în rangul obligaţiunilor civile. Numai bacşişul convenit cu patronul este civilmente obligator; el constitue mai bine zis, o participare la cifra de afaceri, care în fapt favorizează renaşterea bacşişului gratuit.

Acei cari încasează bacşişurile trebuie să-l repartizeze.

Patronul trebuie să facă repartiţia. El nu-i poate da altă destinaţie. Patronul care primeşte, lucrează în profitul terţilor beneficiari, se constitue în mandatarul lor. Bacşişul rămâne străin raporturilor juridice dintre patron personal, atât timp cât titlul oneros nu a pătruns în natura sa juridică. Bacşişul se transformă în salar (în raporturile salariat-patron) în ziua în care remiterea încetează de a fi gratuită pentru client, adică în ziua în care el intră în stadiul intermediar al evoluţiei şi păstrează acest caracter când devine o participare deghizată la cifra de afacere a întreprinderei. Incorporarea bacşişului în salar nu modifică natura contractului dintre personal şi patron. Personalul este salariat, iar contractul rămâne contract de muncă pentru motivul că fapta unui (client) de a se substituì debitorului pentru plată nu modifică natura datoriei. Deşì bacşişul — sub forma sa cea evoluată — este o participare la cifra de afaceri, totuş el nu transformă pe salariat în asociat, fiindcă nu-i dă acestuia dreptul să se amestece în gestiunea sa.

Libertatea fixărei salariului depinde în principiu de liberul acord al părţilor interesate. El este desemnat prin contract.

Anumiţi salariaţi — cari găsesc, în bacşiş o remuneraţie mai mult decât suficientă — plătesc chiar o redevenţă patronului. Această înţelegere este valabilă şi în acest caz salariul constă în diferenţa între redevenţă şi bacşişul primit.

Fiind considerat ca salar, bacşişul intră în socoteala evaluării tuturor indemnizărilor datorite de patron şi calculate asupra salariului ex: concediere ilicită sau abuzivă, accidente de muncă, primă de asigurări sociale etc. Acestea sunt mai greu de calculat la bacşişurile directe şi individuale. In acest caz se cifrează suma aproximativ prin anchete, experţi, mărturisiri, declaraţii făcute de patron la companiile de asigurare.

Creditorii salariaţilor pot urmărì bacşişul când îl colectează patronul; când însă bacşişul este individual şi direct, urmărirea nu se poate face fiindcă patronul — nedeţinând bacşişul — nu este debitor; urmărirea nu se poate face nici în mâna clientului din cauza obstacolului de fapt al imposibilităţei.

Bacşişul direct compromite egalitatea înaintea impozitului, când taxarea se face din oficiu.

Suprimarea bacşişului este un vis irealizabil. Unele instituţii particulare au fost pentru protecţia bacşişului, altele pentru salariu fix. Protecţia bacşişului nu se poate întinde decât asupra bacşişului colectiv şi centralist. Trebuesc luate şi măsuri pentru remiterea integrală a bacşişului la beneficiari. Au fost mai multe proiecte de lege cari s'au ocupat cu regulamentarea bacşişului.

Proiectul Coutant din anul 1902, în art. 2 prevăzuse măsuri pentru controlul bacşişului încredinţat patronului. Acesta erà obligat să-l înscrie în fiecare zi pe un registru special în prezenţa delegatului personalului. Această măsură spune d-l P. Voirin devenéà inutilă în ipoteza bacşişului tarifat şi calculat, iar în ipoteza bacşişului liber măsura erà iluzorie.

Proiectul Justin Godard din 1928 este superior. El vizează toate bacşişurile centralizate în mâna patronului, cel tarifat cât şi gratificaţiile benevole. Condiţiile controlului şi bazele de repartiţiuni sunt determinate de convenţiile colective de muncă, sau de reglemente administrative.

Proiectul Antide Boyer din 1906, tindéà să reducă bacşişul la caracterul său gratuit primitiv excluzându-l astfel din salar.

Toate proiectele de legi au rămas în cartoane.

Bacşişul este prea vechiu şi prea intrat în moravuri pentru a putéà fi reglementat. Măsurile luate pentru a se apărà salariul fix contra bacşişului, exprimă o revendicare lipsită de sens, fiindcă salariul fix şi bacşişul departe de a se combate, colaborează spre realizarea aceluiaş scop.

I. BURSĂNESCU
Prim-Preşedinte Trib. Muscel

PARTEA IV-a
DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

COMEMORAREA MARILOR JURISCONSULȚI D. ALEXANDRESCO ȘI MATEI CANTACUZINO

La Iași, orașul intelectual prin excelență și leagănul marilor jurisconsulți Dimitrie Alexandresco și Matei Cantacuzino, s'a sărbătorit zilele aceste comemorarea a cinci ani dela plecarea lor din mijlocul nostru. Atât Universitatea din Iași cât și magistratura și baroul din care marii dispăruți au făcut parte, au căutat cu acest ocaziune să pună în evidență strălucita lor personalitate juridică ca profesori universitari, magistrați și avocați, cari prin talentul, cultura, puterea lor de muncă și rodnica lor activitate, au ilustrat atât de mult știința juridică română.

Publicăm aci cuvântările ce s'au ținut cu ocazia acestei înălțătoare comemorări.

Cuvântarea d-lui C. Volenti, consilier la Curtea de Apel din Iași

Cu o deosebită sfială, dar cu mare mândrie, am primit însărcinarea d-lui Prim Președinte și a colegilor mei dela Curtea de Apel din Iași, de-a fi purtătorul lor de cuvânt la această pioasă comemorare. Curtea noastră nu poate uità că, atât Matei Cantacuzino cât și Dumitru Alexandrescu, au făcut parte din sânul ei și strălucirea lor fără de asemănare se resfrânge astfel asupra acestei instituții, care păstrează cu sfințenie, printre tradițiile ei de glorie, amintirea lor întreagă și deapururi statornică.

In general oamenii în concepțiunile lor științifice sunt produsul unei culturi, unei epoce, care le imprimă personalitatea și le întărește doctrina. Matei Cantacuzino și D. Alexandrescu și-au desăvârșit studiile juridice în Franța, într'un timp când puterea absolută a textelor erà fundamentală, când în materia dreptului civil, articolele din Codul Napoleon triumfau fără discuție, iar ca formulă de interpretare nu erà îngăduită decât intenția legiuitorului descoperită din lucrările preparatorii și rareori sprijinită pe tradiție. Orice inovație erà prohibită, socotită fiind ca o greșeală de principii, substituirea unei voințe străine voinței legiuitorului. Acest stadiu al dreptului care a fost denumit exegetic, de alții clasic, stăpâneà în acele vremuri întreaga ordine juridică.

De atunci câte nu s'au schimbat; ordinea juridică a îmbrăcat un caracter mai omenesc, mai realist, legea și convenția părților a început a nu mai fi socotite imperative absolute. Școala exegetică întemeiată pe o logică pur deductivă și cu procedeie scolastice, a trăit. In mersul său ascendent, dreptul ca știință socială a suferit transformări inerente vieței și necesităților ei de actualizare. Din metafizic și individualist, dreptul a devenit social, omul a început a nu-l mai prețui decât ca unitate a organismului colectiv. Aceste tendințe au mers mai departe, s'au găsit extremiști, cari au fost denumiți, poate exagerat, anarhiști ai sufletului, cari au atacat toate ideile fundamentale, cari au dat asalt nomenclaturei juridice, cari au ajuns să înlăture principiul, socotit intangibil, al libertăței individuale și în ramura dreptului public, au condamnat Suveranitatea Națională.

Matei Cantacuzino, ca doctrinar a fost un inovator, a știut să fie omul timpului său. Mai întâiu, ca și Saleilles, Beudant, Bufnoir, Gény, cu adevărată curiozitate științifică a alăturat tehnicei, metoda de observație, care nu-i decât îndrumarea directivelor gândirei pentru descoperirea adevărului și care rezimată pe ipoteze deductive, oscilează, după cum spune Gény, între «date» și «construcțiuni», adică între elementul experimental și acel rațional. Mai târziu n'a alungat dela el nici teoriile mai îndrăsnețe, reținându-le pe acelea cari au putut rezistà criticei sale obiective.

Această minte minunată, sprijinită pe o vastă cultură generală, a putut să aleagă și a subliniat în toate concepțiile dreptului, trăsura de unire între aforismele trecutului și aspirațiunile îndrăsnețe ale înaintașilor. Preocuparea sa de căpetenie a fost: descoperirea elementelor esențiale de armonizare a dreptului, care este și rămâne un regulator al vieței. Seducțiunile dogmatismului pozitivist nu l-au atins cu desăvârșire, a recunoscut criza libertăței individuale în ciocnire cu idealul colectiv, dar ca reacțiune contra tendințelor tiraniei sociale s'a convins că, omul trebuie să cucerească putința de a-și pune liber energia la îndemâna cooperației sociale.

In această luptă sbuciumată a ideilor în mers, conceptul lui Matei Cantacuzino îl găsesc luminos sintetizat într'un articol pe care l-a reprodus «La revue trimestrielle» în 1929, din care desprind următoarele fraze: «Să se recunoască solidaritatea sau interdependența necesară și constantă a intereselor individuale sau colective, aceasta rezultă din chiar natura raporturilor de coexistență și colaborare, față de care ideia de drept n'ar puteà fi închipuită; să se proclame cu glas tare că interesele individuale nu sunt drepturi decât în limita în care sunt creatoare de armonie și de funcțiuni sociale, aceasta corespunde cu fundamentul regulei de drept; dar între puterea individuală oricât de limitată ar fi în funcțiunea socială, rămâne totuș o mare parte de creațiune originală, de autonomie inventivă, de personalitate, pe care raportul necesar de interdependență nu o poate absorbì și stabilirea acestui echilibru nestabil între libertate și socialitate, se desprinde din fiecare pagină a cărței sale de mare sinteză: «Elementele dreptului civil», care conține materialul a zeci de volume și care rămâne operă de temelie în literatura noastră juridică.

Matei Cantacuzino n'a fost numai savantul care a privit viața dreptului ca studii de laborator, el a isbutit să pătrundă și să tălmăcească însuș ritmul profund al dreptului în acțiune.

Ca judecător, în nenumăratele sale decizii, cari constituiesc observațiuni clinice la căpătâiul fiecărei pricine, a reușit să împace și să mlădieze rigiditatea textelor, cu varietatea, la infinit, a transacțiunilor omenești. Ca advocat de mare talent, a pus la îndemâna Justiției luminoase puncte de sprijin pentru construcțiunile ei cele mai solide. Ca profesor a fost neîntrecut; punctual până la rigiditate, bun până la sacrificiu, senin și lipsit de preocupări străine, nimeni mai mult ca el, n'a reușit să robească atenția auditorilor, nimeni mai mult ca el n'a pus atâta nerv, atâta pasiune în susținerile sale autorizate; nimeni mai bine ca el n'a știut să descopere din massa confuză a practicei, din structura lapidară a textului, aceeaș veșnică și strălucită regulă de drept.

Cu toată smerita admirație și în aceeaș atmosferă de preamărire se cuvine să ne reamintim de profesorul D. Alexandrescu.

In România năzuințelor noastre de eri a însemnat un mare curaj ceeace a conceput și realizat Dim. Alexandresco.

Elaborarea monumentalei sale lucrări: «Explicațiunea teoretică și practică a Codului civil», care a îmbrățișat vasta materie cuprinsă în cele 1914 articole ale Codului, a fost mai mult decât anevoioasă. Cu mijloace materiale puține, cu încurajări neexistente, cu spirit de ostilitate chiar, Alexandrescu a isbândit să ducă la bun sfârșit opera începută.

Cărțile sale au răspuns unei adevărate nevoi, au pus la îndemâna juriștilor noștri, din care nu toți puteau utilizà manuale străine, un îndrumător sigur și sincer, complet și clar scris fiind într'o limbă înțeleasă și evocatoare. In Explicațiunile Codului civil, Alexandrescu a stârnit și pus în evidență deosebirile existente între Codul nostru și modelul obișnuit, francez; s'a întemeiat în argumentările sale pe tradiția juridică sprijinindu-se pe legiuirile de odinioară, așà de uitate la făuritorii Codului în dorința lor de înoire; a redat cu sinceritate controlată toate teoriile și controversele existente; a primit ca izvor de drept legislația comparată, convins fiind de penetrația necesară și reciprocă a legilor contimporane din țările cu aceeaș cultură.

Ca concepție juridică Alexandrescu a rămas un clasic, influențat de noțiunea metafizică a dreptului, iar ca metodă de interpretare a fost mai mult exegetic, ținând seamă și făcând un mare loc jurisprudenței în formele ei fixate și definitive.

O altă lature a activităței lui Alexandrescu și nu mai puțin meritoasă a fost aceea de comentator, de adnotator al hotărîrilor judecătorești. In această privință a făcut pentru noi ceeace Izabé a făcut pentru Franța. N'a fost deciziune mai importantă a Curței noastre supreme care să nu fi avut norocul de a fi adnotată de Alexandrescu. Ca doctrinar ascultat a putut în acest chip să încurajeze unele încercări timide, să stăvilească unele păreri hazardate, să precizeze creațiunile jurisprudenței cerute de nevoia de adaptare în aplicarea legilor.

Lozinca vieței sale a fost «labor», care pentru el erà cu adevărat «improbus», în înțeles de trudnic, căci toată clipa și-a închinat-o studiului dreptului, neașteptând altă răsplată decât în mulțumirea datoriei împlinite.

Și acum când amintirea lui Matei Cantacuzino și D. Alexandrescu sunt așà de călduros reînviate, în numele magistraturei ieșene, în numele acestor drepți slujitori pe altarul Justiției, aduc prinosul lor de adâncă recunoștință pentru acești doi mari profesori, adevărați pioneri ai culturei noastre juridice.

Cuvântarea d-lui Petru Pogonatu, decanul Baroului Iași

Baroul advocaților din Iași, m'a onorat, dându-mi însărcinarea să-l reprezint aici la solemnitatea pomenirei iluștrilor advocați și profesori Matei Cantacuzino și Dimitrie Alexandresco, îmi îndeplinesc o pioasă și scumpă mie obligație.

... Se agită amintirea. Se adună la un loc admirațiunea cu motivele ei, mulțumirile și tot ce au pus ei în noi.

... O răscolire, cu păreri de împrospătare, de suferinţă, de înălţare.

... Cei cari i-am cunoscut, i-am ascultat, sărbătorim astăzi mult mai complex; sunt armonii şi plăceri estetice pe cari numai noi le simţim...

... Matei Cantacuzino!

... Incerc să pătrund în altarul minţei lui splendide; ... în grădina sufletului lui, atât cât mi l-a desvăluit bara.

Bara, ca funcţie a sufletului şi a minţei este anatomie sau cântec al vieţei; este totdeuna artă când este în lumina unei minţi distinse; căci viaţa ia aspectul discului prin care este percepută.

Ascultând pe Matei Cantacuzino, mi s'a rezolvit problema, dacă bara acceptă o oratorie în funcţia ei.

Ascultându-l am înţeles că oratoria de bară, expunerea completă a actului juridic cu căldură şi culoare, văzând fenomenul de viaţă care l-a produs, cu dragoste şi emoţiune, expunerea aceasta are şi pitoresc dacă e completă şi exactă. Faptul cu proces, dacă este produsul unei dureri sau al unei dreptăţi încălcate aprinde în omul artist lumina afecţiunei, când Matei Cantacuzino povesteà în astfel de împrejurări, expunerea lui deveneà pictură clară şi interesantă.

Emoţiunea lui în sufletul nostru, aveà ceva de melodie.

S'a născut la Fântâna Mare jud. Suceava în 1855, a făcut studii la Dresda; la Lausanne; la Heidelberg, până la 1875, deci până la 20 ani, apoi la Universităţi, la Paris până la 1878.

Cum s'a format această personalitate? Cum şi cât a imprimat Germania pe mintea lui strălucită şi pe sufletul lui? Cum şi cât l-a uimit diferenţa cu care se înfăţişà Germania la 1865, de Moldova?

Problema cauzelor, apoi învăţăminte, înţelepciune, idealuri, cari zi cu zi, au construit program de activitate, în acelaş timp cizelând, poleind, apoi a devenit educatoare Elveţia — şi iar Germania — până la strălucitoarea, fermecătoarea şi dulcea vârstă de 20 ani când a fost încredinţat Franţei. Au şlefuit pe acest diamant, mulţi şi buni maeştri.

... De cinci ani nu se mai aude marele lui talent şi totuş ne stăpâneşte încă, trăeşte încă cu ce a pus în noi.

... Baroul fără el, e nu numai fără un mare coleg, ci fără un mare profesor, fără o mare lumină.

Dimitrie Alexandrescu născut la 1850 şi-a făcut aproape toate studiile în Franţa.

Cele 15 volume ale lui: «Tratatul de drept civil» ascultă acum aprecierea ce vom face autorului lor, revistele hărnicia aceasta, stăruinţa aceasta materializată, se ridică din toate bibliotecile juridice ale ţărei şi ascultă ameninţător, şi par'că spun: Ştii mânuitorule de cuvinte ce înseamnă să te aşezi la biuroul de muncă la tinereţe, la 25 ani şi să te scoli la 75? Ştii ce înseamnă să croeşti tu, să europenizezi tu literatura juridică în ţara ta? Adu-ţi aminte de lucrările din vremea începutului lui Alexandrescu, ce inferioare, ce incomplete, adu-ţi aminte numai căci peste toate s'a pus praful uitărei, adu-ţi aminte fiindcă evoluţia literaturei juridice a înăbuşit pe juriştii noştri, căci a năvălit asupra şi peste dânşii literatura juridică franceză şi belgiană. A năvălit Laurent, Demolombe, Marcadé, Trolong şi cu dânşii s'a luptat, a rezistat D. Alexandrescu.

Opera lui este cea dintâiu, cea mai mare, cea mai bine informată, a croit drum literaturei juridice, a făcut şcoala muncei.

Şi Matei Cantacuzino şi Dimitrie Alexandrescu au fost conducători. Locul lor este încă neocupat şi se va ocupà cu greu.

Cuvântarea d-lui Traian Ionaşcu, profesor universitar la Iaşi

Prezenţa noastră la locaşul de veci a celui ce a fost Matei B. Cantacuzino nu-i decât un moment din materializarea şi concretizarea omagiului ce i-l aducem şi-l vor aduce neîncetat acelui care, prin personalitatea şi opera sa, simbolizează cu adevărat flacăra veşnic vie pe care generaţiile în succesiunea lor nesfârşită şi-o trec una la alta ca cea mai indestructibilă solidaritate ce le leagă, fiindcă-s spirituale. Moment de emoţie şi pietate; moment de recunoştinţă vie şi confruntare a datoriilor ce ne incumbă din acea solidaritate faţă de simbolul său, Matei B. Cantacuzino; omagiu adus zilnic dar înfăţişat astăzi, după cum mâine şi în viitor, nu va trece zi, fără ca în Casa în care el a fost cel mai fervent preot al dreptului, numele său să nu fie pomenit, întrucât numele şi opera sa este indisolubil legată de slujba dreptului, eri, astăzi şi mâine.

Puterea de sinteză şi de construcţie cu care erà înzestrat din atât belşug a făurit o astfel de operă, încât nu-i posibil, în orice ramură a dreptului am lucrà, să nu ne folosim de ea, cu cel mai mare profit căci ne găsim în faţa unei concepţii filozofice a dreptului în care dreptul este puntea de legătură între cele două bunuri pe cari le-a iubit atât de mult: viaţa şi libertatea, aceasta din urmă, cu corectivul, în exerciţiul său, al bunătăţei, însuşire atât de rară, dar care-l caracterizà intens pe părintele nostru sufletesc, al tuturora, atât de drag.

Sufletul său veşnic frământat în căutarea adevărului, mobilitatea sa spirituală determinată de preocuparea de a şti dacă lucrul abià îndeplinit corespunde adevărului sau trebuieşte revăzut, personalitatea sa astfel constituită este veşnic vie printre noi, căci realizează însăş tipul cercetărei ştiinţifice şi obiective cu adevărat, în cadrul căreia viaţa socială, în neîncetata sa devenire, trebuie să-şi găsească normele de conduită adecvate în orice moment al evoluţiei sale.

Viaţa, ce-l interesà atât de mult şi pe care, prin cercetările sale, a căutat cu atât avânt şi abnegaţiune s'o satisfacă în cerinţele sale legitime şi bune, sub toate formele sub cari ea puteà să se prezinte, viaţa, în continua sa curgere de imagini, printre care el a fost una din cele mai măreţe, în neîncetata sa succesiune de generaţii, a reţinut opera şi spiritul său ca simbol şi ca legătură între ele. Sufletul său aplecat asupra tuturor chemărilor şi durerilor semenilor săi, dar mai cu seamă asupra tineretului, care-i purtà, îi poartă şi-i va purtà o dragoste neîncetat caldă şi o recunoştinţă pururea vie, rămâne printre noi ca îndreptar al bunătăţei şi îngăduinţei.

Celui care, în cea mai discretă şi elegantă manifestare a bunătăţei sale, nutreà iubire florilor gingaşe şi muzicei vagneriene, îi depunem dragului nostru această coroană.

Cuvântarea d-lui P. Dragomirescu, prof. universitar la Iaşi

Sunt cinci ani, anul acesta, dela moartea a doi din cei mai de seamă profesori pe cari i-a avut Facultatea Juridică din Iaşi: Matei Cantacuzino şi Dimitrie Alexandrescu.

Dacă cel dintâiu, Matei Cantacuzino, a dispus prin cuvânt de ultimă voinţă să nu i se rostească discursuri la înhumarea rămăşiţelor pământeşti — iar cuvântul i-a fost îndeplinit — noi nu săvârşim o impietate prin comemorarea de azi, fiindcă acel cuvânt nu puteà să încătuşeze manifestările sufleteşti ale noastre, foştii lor colegi şi studenţi, manifestări sufleteşti din care înţelegem să desprindem un act de pietate pentru cei ce ne-au părăsit şi un folos pentru generaţia de azi şi de mâine a studenţimei.

Căci, în adevăr, Facultatea noastră a hotărît să comemoreze pe foştii ei profesori dintr'un sentiment de pietate; dar mai ales dintr'un sentiment de împlinire a unei înalte datorii de conştiinţă: aceea de a înfăţişà celor cinci generaţii actuale de studenţi, precum şi celor viitoare, două din cele mai strălucite figuri ale instituţiei noastre; pe doi părinţi sufleteşti ai numeroaselor serii de studenţi cari i-au avut de profesori; pe doi mari şi neîntrecuţi jurişti, ale căror talente excepţionale, deşi opuse, pot servi ca îndrumare acelor ce vor să-şi facă o carieră din ştiinţa dreptului: profesori, magistraţi, advocaţi.

Activitatea desfăşurată de M. Cantacuzino şi D. Alexandrescu ni-i prezintă sub trei aspecte: de profesori, de magistraţi, de advocaţi. Magistratura şi Baroul vi-i vor arătà cum i-au cunoscut; eu voiu încercà să vă înfăţişez începuturile şi să reliefez unele din trăsăturile caracteristice ale personalităţei lor ca profesori, trăsături cari sunt cu adevărat norme de îndrumare a tineretului pentru o mai uşoară parcurgere a drumului destul de spinos al vieţei.

M. Cantacuzino vede lumina zilei în anul 1855 în jud. Suceava. El face primele studii la Drezda, Lausanne, Heidelberg; iar dreptul la Paris. După ce termină studiile la Paris vine în ţară şi este numit magistrat la Iaşi, unde înaintează până la Consilier de Curte. Pleacă din magistratură pentru a practicà advocatura, ajungând şi profesor la Facultatea de Drept. A ilustrat această instituţie până în ziua când şi-a trimis demisia Ministerului Instrucţiunei ca o protestare împotriva nedreptăţei Facultăţei, demisiune care i-a amărît ultimele zile prin primirea ei de către politicianismul brutal.

Ca profesor al Facultăţei juridice M. Cantacuzino a fost exemplar.

Juristul emerit ce erà, se descopereà în diverse împrejurări ca sociolog şi filozof remarcabil. M. Cantacuzino îşi făcuse un adevărat apostolat din cariera de profesor pe care a iubit-o cu toată pasiunea şi cărei i-a închinat viaţa întreagă, cu toate resursele ei.

Cine nu ştie cu câtă erudiţie, cu câtă metodă, cu câtă elocinţă, cu câtă regularitate făceà el lecţiile studenţilor, pe cari îi apropià cu bunătatea unui părinte ideal? Nimic nu puteà trece înaintea cursurilor, dela care nu lipseà şi pe cari erà convins că le datoreşte studenţilor. Dar nici nu erà posibil să-i scoată cineva dela curs înainte de a fi terminat. Imi amintesc în această privinţă de încercarea Generalului Averescu să-l aducă din clasă la telefon pentru a-l întrebà: dacă primeşte să fie ministru de Justiţie în guvernul pe care aveà mandat să-l formeze. Secretarul Facultăţei care-i transmisese comunicarea a primit acest răspuns textual: spune d-lui general că sunt la curs şi — dacă voeşte — să revină la telefon după terminarea lecţiei. Răspunsul acesta erà sincer şi el reflectă credinţa că în acel moment făceà acelaş oficiu ca şi preotul în oficiarea slujbei religioase în biserică de unde nu puteà plecà decât după terminarea ei.

Lecţiile lui împodobite neîncetat cu o notă nouă, nota vremurilor, cu care erà totdeauna la curent, îl puneau în lumina, nu a clasicului, aceasta evită pe cât îi sta în putinţă cursul, ci a unui romantic, întrucât le doreà şi le făceà cu o nespusă dragoste. Şi ca toţi romanticii de seamă erà plin de idei, de resurse, pe cari le puneà în valoare printr'o metodă impecabilă, atât ca fond, cât şi ca formă.

Dar şi scrierile lui ni-l înfăţişează tot ca romantic, fie prin abundenţa de idei şi concepţiuni superioare, fie prin concentrarea lor.

M. Cantacuzino a reuşit, ca om de ştiinţă să nu cadă în greşeala romanticilor şi anume: aceea de a se mulţumi cu o singură soluţie în deslegarea unei probleme fundamentale, când ea nu puteà aveà numai una. In mintea şi sufletul lui erà veşnic treaz acest adevăr: că o problemă nu este niciodată definitiv vidată printr'o soluţie, fiindcă generaţiile cari se succed una după alta, completează şi transformă aceea ce generaţia precedentă găsise insuficient pentru liniştea conştiinţei sale ştiinţifice. Scrierile lui M. Cantacuzino, puţine la număr, cuprind şi din unele şi din altele.

M. Cantacuzino aveà printre marele lui însuşiri şi aceea ce pretindeau altădată romanticii, artistului: simţul pitorescului, simţul exoticului sau ceeace cereau naturaliştii artistului: senzaţia originară a realului în prezenţa lucrurilor, însuşire care caracterizează pe marele artist, pe marele gânditor.

Prin darul suveran al verbului el manifestă accentul, înălţimea, probitatea fermă şi mândră, impetuozitatea convinsă, afirmaţiunea superbă şi convingătoare.

Neuitatul nostru coleg erà un mare spirit, adică una din acele făpturi pentru care bătrâneţea nu există, spirit care se desvoltă pe măsură ce anii sporesc. Iar dovada evidentă a acestui adevăr o fac cele trei lucrări pe cari le-a scris la sfârşitul vieţei sale, cari, cu toată sobrietatea ce le învăluie, poartă în ele pecetea marilor lucrări. Câte-şi trele lucrări sunt valoroase nu numai prin fondul lor ştiinţific, calitatea care dă viaţă cărţei; dar şi prin poezia formei, calitate care face nemuritoare cartea. Iată pentru ce M. Cantacuzino care a avut, în multe împrejurări, să lupte singur contra tuturor şi care a înfrânt violenţa prin surîs, despotismul prin sarcasm, superbia prin ironie, îndărătnicia prin perseverenţă, ignoranţa prin adevăr şi inteligenţă, a fost şi un om foarte bun.

N'aş puteà încheià aceste cuvinte de caracterizare ale neuitatului profesor şi a trece la Dimitrie Alexandrescu, fără a evidenţià entuziasmul lui pentru bunătate.

Eram câţiva profesori în cancelaria Facultăţei, când cineva ne aduce trista veste că decanul nostru, Dimitrie Alexandrescu, a intrat în agonie. Prins subit de o profundă tristeţă şi cu ochii umezi de lacrimi, Matei Cantacuzino, după ce face câteva reflexiuni mişcătoare cu privire la viaţa lui Alexandrescu, se adresează d-lui Herovanu cu aceste cuvinte: poate că d-ta ai să vorbeşti la mormântul decanului? Herovanu spune că Alexandrescu a fost bun; nu uità, te rog, să spui c'a fost foarte bun; spune te rog că n'a fost alt om mai bun ca el. Poate că M. Cantacuzino nu ştià dar el însuş a fost foarte bun, şi bunătatea i-a cunoscut-o atât colegii cât şi studenţii în contactul pe care l-a avut cu el.

Dimitrie Alexandrescu s'a născut în Iaşi la 1850. A făcut studiile liceale şi dreptul la Paris. Survenind răsboiul din 1870 între Franco-Germani, Alexandrescu s'a angajat voluntar în legiunea amicilor Franţei. După ce îşi termină studiile vine în ţară la 1875, când e numit procuror la Trib. Iaşi.

Urcă toate treptele magistraturei, fiind avansat prim-procuror, procuror general la Curtea de Apel, procuror general la Curtea de Casaţie, Consilier la Casaţie. In anul 1891 este delegat Secretar General la Ministerul Justiţiei, iar după plecarea din acest post este numit la 1 Noembrie 1892 profesor de drept civil la catedra pe care o lăsase Gh. Mârzescu, prin transferarea sa la Facultatea din Bucureşti. Dela 1892 până la 1925 funcţionează neîntrerupt ca profesor, ocupând în mai multe rânduri demnitatea de decan şi la 1925 s'a stins din viaţă, în plină activitate şi în regretul profund al tuturor admiratorilor lui. Inzestrat cu o vastă cultură literară şi juridică, pe care a dobândit-o sub directivele celor mai străluciţi profesori ai Franţei, din vremea lui, D. Alexandrescu, din ceasul în care păşeşte pragul carierei face un caz de conştiinţă din ideia de a împărtăşi ţărei sale erudiţia sa.

Fără a pierde vremea, îşi schiţează planul de «Explicaţie a dreptului civil» în dorinţa de a pune această lucrare la dispoziţia oamenilor de legi; şi cu scopul de a pregăti mediul dornic să formeze şi să întreţină o cultură juridică românească, după modelul ţărei unde el îşi acumulase învăţătura sa.

Porneşte la lucru în condiţiuni foarte anevoioase, căci ogorul dreptului erà încă neumblat, nedesţelenit. Şi de unde proporţiile lucrărei erau concepute foarte modest, simţul datoriei, atracţiunea cercetărilor şi a descoperirilor, exigenţele ştiinţei silesc pe Alexandrescu să adâncească investigaţiunile în aşà măsură, încât lucrarea ia proporţii grandioase şi-l face să fie continuu preocupat de temerea: că nu va ajunge s'o sfârşească înainte de a închide ochii.

Soarta a vroit să-şi vadă visul împlinit; căci «Explicaţia dreptului civil», operă grandioasă prin materialul bogat, complet şi ţinut la curent cu tot ce s'a scris în lumea juridică, a fost terminată cu bine.

In paginile acestei uriaşe lucrări găsim, nu numai învăţătura lui Alexandrescu clădită ceas cu ceas, zi de zi, pentru a întemeià şi desvoltà ştiinţa juridică românească; dar şi jertfa totală de recreaţie, de desfătare şi de bucuriile vieţei, la cari aveà tot dreptul.

Desfătarea pentru fostul nostru decan erà munca, munca fără preget, munca impresionantă; iar recreaţia i-o da lectura operelor literare clasice franceze, pe cari le recità cu un suflet şi un talent deosebit, şi de care n'a putut să se despartă decât înainte de a închide ochii pentru totdeauna, când, în delirul boalei, aproape complet inconştient şi cu sbuciumul sufletesc al artistului adevărat, a recitat faimoasele versuri din «Songe d'Athalie».

Alexandrescu ne apare ca un semănător al dreptului, iar scrierile lui au instruit şi instruesc generaţii întregi de studenţi, advocaţi, magistraţi. Operile lui, în cari şi legile vechi au fost aduse la viaţă, pot fi socotite ca adevărate temelii pe cari s'a aşezat jurisprudenţa română, prin emanciparea ei de cea franceză. Iar pentru apărarea acestei temelii, pe care a început a o clădi la tinereţe şi a terminat-o la bătrâneţe, a luptat cu cuvântul, a luptat şi cu scrisul, publicând un formidabil număr de articole în toate revistele juridice. A fost străjer vajnic al operei lui, şi n'a îngăduit nimănui să se atingă de principiile pe cari le formulase şi pe cari aveà să se aşeze jurisprudenţa.

Marele nostru diplomat şi jurist, Nicolae Titulescu, a spus cândva de opera lui Alexandrescu:

Tratatul lui de drept e în acelaş timp o expunere de motive şi un ante-proiect. Prin urmare, Codul nostru civil poate să dispară. Alexandrescu va rămâneà. Caracterizarea aceasta a fost definitivă, fiindcă într'adevăr materialul informativ cel mai preţios la unificarea legilor a fost luat din lucrarea sa.

Dimitrie Alexandrescu, omul cel mai bun, cum l-a calificat M. Cantacuzino, şi toţi aceia cari l-au apropiat, şi-a legat numele de întemeierea şi desvoltarea ştiinţelor juridice româneşti, nu numai prin scrisul lui prodigios, dar şi prin cuvântul rostit dela catedră, prin cursurile valoroase pe cari le agrementà cu gluma, cu humorul, cu bunătatea, spre a le face să pătrundă pe nesimţite în mintea şi sufletul studenţilor săi.

Facultatea de Drept pe care Matei Cantacuzino şi Dimitrie Alexandrescu au iubit-o şi au înălţat-o, ducându-i faima pretutindeni, depune şi azi, odată cu aceste flori, o lacrimă caldă pe mormintele lor, iar prin omagiul pios de acum îi salută ca pe nişte nemuritori ce sunt.

Matei Cantacuzino şi Dimitrie Alexandrescu nu sunt pierduţi, fiindcă marile figuri dispar, dar nu se pierd; ele îşi schimbă numai viaţa.

Şi dacă devin invizibile sub o formă, rămân, totuş, vizibile sub altă formă. Rămân vizibile sub adevărata fizionomie, acea divină, pe care o ascunde forma omenească şi care este ideia.

Atât unul, cât şi altul erau idei, cari, desprinse de trup, sunt libere, sunt printre noi.

De dincolo de mormânt ei ne vorbesc prin cursurile lor. In cancelarie portretele lor pe cari le vedem zilnic, ne răscolesc toate amintirile şi ne comandă a promovà ceeace am moştenit dela înţelepciunea, dela ştiinţa şi dela experienţa lor, întru desvoltarea Facultăţei.

Să plângem pe iluştrii profesori; dar să ţinem minte că şi-au făcut datoria, întreaga datorie.

Lucrătorii s'au dus; dar lucrul lor împlinit a rămas.

Matei Cantacuzino a murit; dar înţelepciunea, ştiinţa şi verbul lui strălucit ies din mormânt spre a se revărsà din belşug asupra noastră.

D. Alexandrescu a murit; în urma lui, stă neclintit la locul de onoare monumentala-i operă de Drept Civil, laolaltă cu profuziunea de articole scrise în reviste, din cari s'au desprins drumurile pentru explorarea ştiinţei şi a progresului ei.

Să plângem pe morţii iluştri, neuitând o clipă c'au fost mari şi utili ţărei; dar să păstrăm cu smerenie ceeace ei ne-au lăsat, părăsindu-ne. Şi întorşi către viitor, în cuget şi inimă curată, să salutăm şi să slăvim darurile lăsate de ei, arătându-le generaţiilor viitoare drept pilde de urmat.

Cuvântarea d-lui T. Costruş, doctorand în Drept şi Preşedintele «Societăţei Studenţilor în Drept»

Ziua de astăzi e pentru noi, zi de reculegere sufletească. Ne-am oprit o clipă paşii, ne-am smuls din sbuciumul zilnic al vieţei şi ca nişte pelerini pioşi, am venit să aducem prinosul veşnicei noastre admiraţii memoriei acestor doi mari dispăruţi, defuncţii noştri profesori M. B. Cantacuzino şi D. Alexandrescu, care prin talentul, prin munca, prin vasta lor cultură şi prin alesele lor calităţi sufleteşti, au făcut strălucirea acestei Universităţi şi fala întregei ştiinţe juridice româneşti, ducându-i faima până dincolo de hotarele ţărei. S'au împlinit cinci ani de când nu-i mai avem în mijlocul nostru. Cinci ani cari şi-au cernut durerile şi bucuriile lor! Cinci ani în cari s'au petrecut şi s'au uitat atâtea evenimente! Numai pe cele două mari culmi ale Universităţei din Iaşi, pe M. Cantacuzino şi D. Alexandrescu, nimeni din cei ce i-au cunoscut nu i-au putut uità!... Ei au trăit şi vor trăì veşnic în mijlocul nostru, ne vor călăuzi prin pilda lor în ceasurile grele; viata lor ne va rămâne exemplu de muncă închinată ştiinţei, de dragoste de oameni şi de ţara aceasta... Pentru noi studenţimea dela drept, comemorarea de astăzi îşi are o mare importanţă.

Comemorăm pe doi din părinţii noştri sufleteşti, cari au înţeles în chip desăvârşit marea menire pe care o aveau şi au făcut din ea un adevărat apostolat. Amândoi deopotrivă de buni, deopotrivă de mari, deopotrivă de dragi nouă pentru iubirea pe care ne-au arătat-o în orice împrejurări. Ei şi-au plecat urechea, au ascultat şi au înţeles frământările sufleteşti ale tinerilor generaţii de studenţi, ce veneau să se adape la ştiinţa lor, şi fiindcă le-au înţeles, le-au iubit şi astfel s'a născut acea armonie sufletească, acele legături trainice de dragoste reciprocă între profesor şi student, care singure pot duce la închegarea adevărată a caracterelor, legături ce nu se terminau odată cu părăsirea Universităţei, ci durau mai departe oricât de mare ar fi fost depărtarea dintre profesor şi fostul student. Atât M. Cantacuzino, cât şi D. Alexandrescu, urmăreau cu un deosebit interes activitatea foştilor lor elevi, şi simţeau cea mai părintească mulţumire atunci când vedeau că munca lor dădeà roade frumoase. Suflete mari, ascunzând în ele bogăţii nepreţuite de cugetare înaltă de avânt dezinteresat pentru ştiinţă şi pentru catedră, au luminat şi îndrumat timp de decenii atâtea generaţii de tineri. Sufletele acestea desprinse de trecătoarele legături trupeşti au rămas să trăiască mai departe în sufletul generaţiilor, cari s'au format şi s'au încălzit la dragostea lor neţărmurită sub influenţa minunată a covârşitoarei lor personalităţi...

Dar D. Alexandrescu şi M. Cantacuzino continuă şi vor continuà să fie aproape de sufletele noastre, a nouilor generaţii de studenţi, cari dacă n'am avut fericirea să le fim ucenici, îi simţim totuş cum ne călăuzesc paşii cu pilda lor de dragoste, de muncă şi de bunătate; ne dăm seama că mergem pe cărări pe cari cu atâtea greutăţi le-au bătătorit ei şi ne închipuim cum de acolo... din lumea lor de sus... ne privesc şi sunt mulţumiţi atunci când văd că urmăm cu demnitate calea bătătorită de ei...

In aceste momente de pioasă aducere aminte, când odată cu primăvara răsar florile pe mormintele lor, să-mi fie permis ca, în numele întregei studenţimi dela Drept, să aduc şi eu o floare, floarea cea mai aleasă pe care o poate da un suflet omenesc: «Recunoştinţa!». Recunoştinţa noastră pentru dragostea, bunătatea şi lumina pe care au semănat-o în atâtea generaţii de studenţi!...

I. DOCTRINĂ

RĂSPUNDEREA DIN FAPTUL AUTOMOBILELOR INAINTEA SECŢIILOR-UNITE ALE CURŢEI DE CASAŢIE FRANCEZĂ

Secţiunile unite ale Curţei de casaţie franceză, au dat în ziua de 13 Februarie 1930 *(D. H.* 1930, 129), o decizie solemnă care erà dorită şi aşteptată de mult: motivată în mod sobru şi prudent, ea pune ultimul punct după o lungă discuţie, devenită iritantă şi va face epocă în istoria atât de recentă, dar atât de variată, atât de agitată, a responsabilităţei pentru faptul lucrurilor fără suflet; căci Curtea supremă, formulând-o, a expus dreptul, nu numai asupra dificultăţei esenţiale care erà supus înaltei sale aprecieri, dar şi — explicit sau implicit — asupra altor puncte controversate sau cari au fost astfel; deciziunea este interesantă, mai întâi şi fără îndoială prin ceeace ea cuprinde, dar şi într'o largă măsură, prin ceeace ea nu cuprinde: sunt unele tăceri tot atât de elocvente ca şi afirmaţiunile.

I. Chestiunea supusă direct secţiilor unite erà de a se şti dacă daunele pricinuite de automobile unor terţi, sunt de resortul dispoziţiunei faimoase a art. 1384 § 1 c. civ., în orice împrejurare, nu numai dacă, atunci când s'a întâmplat accidentul, maşina erà în repaos, dar chiar atunci când se găseà în acţiune, sub impulsiunea şi sub direcţia conducătorului său. Marea majoritate a jurisdicţiilor şi însăş Camera civilă se pronunţase pentru afirmativă (Civ. 29 Iulie 1924. *D. P.* 1925, I, 15, nota Ripert; 21 Febr. 1927, *D. P.* 1927, 1, 97, nota Ripert; 29 Febr. 1928, *D. H.* 1928. 223; 12 Martie 1929, *D. H.* 1929, 234); deasemenea şi Camera de requete (Req. 12 Ian. 1927, *D. P.* 1927, I, 145, nota Savatier; 16 Aprilie 1929, *D. H.* 1929, 284); dar o minoritate erà de părere pentru aplicarea limitativă a răspunderei pentru faptul lucrului, alegând că accidentele pricinuite de către automobile în mers sunt de considerat, nu ca faptul lucrului, dar ca şi faptul omului şi sunt deci de resortul art. 1382 şi 1383. In această părere, ar cădeà singure sub imperiul art. 1384 § 1, daunele provenind prin faptul maşinei lăsată singură la voia ei, cu alte cuvinte la singura ei inspiraţie, la propria ei natură; îndată ce ea este însă acţionată de către stăpânul ei, ea ar deveni prelungirea creerului şi a corpului său, instrumentul voinţei sale, astfel că accidentele ce se pretinde că ea le-a pricinuit ar fi în realitate faptul conducătorului, faptul omului, ceeace sfârşeşte prin a pune în sarcina victimei dovada unei culpe comisă de pârît. Cu alte cuvinte, *conducerea* maşinei este o noţiune şi *paza* ei altă noţiune, cari se opun una alteia; luând în mână ghidonul maşinei, *paznicul* ei se transformă în conducător şi nu va mai răspunde pe viitor, datorită acestei transformări atât de avantajoasă pentru dânsul, decât de faptul său propriu, nu de acela al maşinei sale care s'ar îngloba întrucâtva în al său (Lyon, 7 Iulie 1927, *D. H.* 1927, 423).

Această teză, care acum este condamnată prin decizia solemnă din 13 Februarie, abundă în paradoxe.

1. Cu dânsa, responsabilitatea din faptul lucrului rămâneà aproape fără aplicare practică în materie de locomoţiune automobilă. Intr'adevăr se întâmplă destul de rar ca un accident să fie pricinuit de o maşină în repaos, *prin singurul fapt al automobilului*, în sensul cel mai restrâns al acestei formule; dar, în imensa majoritate a cazurilor, există colaborare între om şi mecanică atunci când s'a produs paguba; cu teza minorităţei, automobiliştii s'ar fi folosit de un regim de favoare, fără nici o justificare.

2. Căci, trebue să observăm că opunerea între *simpla pază* şi *conducere*, sau utilizarea lucrului, erà preconizată numai pentru automobile, cu excluderea tuturor celorlalte lucruri neînsufleţite şi chiar a animalelor: atunci când o pagubă este pricinuită de către un animal, de către o maşină de bătut mecanică, prin explozia unei maşini, de o locomotivă, de o corabie sau o puşcă, nu se face nici o deosebire dacă animalul sau obiectul se găseà sub conducerea, direcţia, impulsiunea proprietarului ei sau dacă acesta se mărgineà numai în rolul său de gardian; nu se opuneà perioada de repaos celei de activitate, răspunderea statică faţă cu răspunderea dinamică; dar, atât în prima împrejurare cât şi în cea de a doua, erau de acord să puie la dispoziţia victimei responsabilitatea faptului lucrurilor din art. 1384 § 1 (autorul citează diferite jurisprudenţe, în articolul pe care îl publică în *Recueil hebdomadaire* No. 12/980); de atunci, erà straniu să se stabilească, pentru accidentele de automobil, o opoziţie care se fereau să o formuleze pentru lacunele din orice altă provenienţă; dacă deosebirea subtilă şi quasi-bizantină între pază şi conducere nu are nici o valoare în ce priveşte lucrurile neînsufleţite în general, după cum nu are nici pentru animale, aceasta înseamnă că ea nu ar puteà fi întrebuinţată nici relativ la automobile.

3. Această deosebire nu erà numai peste măsură de subtilă; ea constituià, prin rezultatele la care duceà. o sfidare faţă cu necesităţile vieţei moderne. Prin simpla virtute a punerei în mişcare, poziţiunea juridică a proprietarului maşinei se găseà schimbată cu totul; din paznic el deveneà conducător şi, prin consecinţă, responsabilitatea lui se atenuà, cel puţin în mod practic, şi aceasta se întâmplà în cazurile în cari mai ales publicul aveà nevoe să fie apărat în mod mai eficace; li se acordà securitatea juridică terţilor atâta timp cât securitatea lor materială nu erà ameninţată în mod serios; li se retrăgeà însă de îndată ce ei erau în pericol. Astfel, se realiza pentru întrebuinţarea publicului un fel de asigurare pe dos; sancţiunea civilă se atenuà şi fugeà pe măsură ce necesitatea ei se făceà mai mult inutilă; erà un flagrant contra-sens.

4. In realitate nu erà exact să se considere automobilul ca o prelungire a conducătorului său, ca un instrument cu care el se joacă după cum crede de cuviinţă. Fără îndoeală, faptul omului se afirmà în conducerea trăsurei, dar s'ar puteà spune acelaş lucru şi despre simpla pază a unui obiect oarecare: cum a observat în mod foarte judicios d. procuror general Matter, în savantele şi eficacele sale concluziuni,

sub faptul lucrului este întotdeauna faptul omului care nu este greu de descoperit; şi tocmai aceasta justifică, în echitate ca şi în drept, responsabilitatea care apasă asupra gardianului, cauză primă, dacă nu directă a daunei; dar nu mai puţin adevărat că dauna este faptul imediat al lucrului judecat, în mod invariabil, şi mai cu seamă în ceeace priveşte automobilele; această mecanică în mers are reacţiuni neaşteptate şi puternice cari permit să se considere că faptul omului se integrează — în aceste împrejurări — în faptul lucrului ce apare în primul plan, pe scena juridică ca şi în realitatea ce vieţuieşte; pe drum, şi în lumea nenumăratelor incidente ce se pot ivi, derapări, explozii, spargerea cauciucurilor, survenirea de odată a unui obstacol neprevăzut, mecanica este acea care domneşte, tot pe atât dacă nu mai mult decât mecanicul, care este obligat să ţie socoteală de dânsa.

Astfel, doctrina secţiilor-unite este singura care poate fi conformă cu principiile generale ale dreptului, cu echitatea, cu logica juridică, cum ea este singura în măsură să dea publicului securitatea juridică pe care el o poate pretinde; cum ea este însfârşit singura care respectă art. 1384 § 1, care nu face nici o deosebire după poziţia pe care gardianul o ocupà, în timpul când s'a produs dauna, în raport cu lucrul păgubitor; oricare ar fi aspectul sub care se priveşte chestiunea, soluţiunea care triumfă apare ca justificată, oportună şi binefăcătoare; secţiunile unite au fost bine inspirate dându-i mai mult decât putere de lege; puterea de lucru nerevocabil şi limpede judecat pentru toţi; în conformitate cu dorinţa exprimată de d. Matter, ele au făcut opera umană.

II. Deasenenea este fericit că se regăseşte, în textul deciziei, condamnarea unei teze care pretinde să limiteze aplicarea art. 1384 § 1, la lucrurile ce au un *viciu inerent naturei lor şi susceptibil de a pricinuì dauna*; deja Camera civilă se explicase lămurit în această privinţă (Civ. 16 Noemvrie 1920, *D. P.* 1920, 1, 169, nota Savatier), dar nu erà fără folos să se reamintească adevăratele principii cari sunt nebăgate în seamă, chiar şi în prezent, în unele deciziuni judiciare, pe când generalitatea formulei legale nu lasă totuş nici un loc pentru vreo restricţie de acest gen, căci ea *leagă responsabilitatea*, cum specifică decizia solemnă, — *de paza lucrului*, nu chiar de însăş lucrul; în această direcţiune, secţiunile unite confirmă şi consolidează o restabilire necesată.

III. Ceeace e mai important, fiind mai neaşteptat şi mai nou, este că nu se regăseşte, în decizia solemnă, o formulă, foarte neliniştitoare, şi după părerea noastră, rău venită, care îşi făcuse apariţia acum câţiva ani şi care, adoptată de Curte şi Tribunale, ameninţă să devie de stil, consacrând şi ea un alt colţişor al teoriei responsabilităţei pentru faptul lucrurilor. In mod constant, el erà specificat în deciziunile referitoare la art. 1384, § 1, că acest text se referă numai la lucrurile *supuse nevoiei de a fi păzite din pricina pericolului pe cari ele îl prezintà pentru alţii*; astfel se exprimă secţia civilă într'o decizie de mare importanţă ce a pronunţat la 21 Februarie 1927 (*D. P.* 1927, 1, 47, nota Ripert), şi această definiţie restrictivă a obţinut de îndată un succes strălucit; ea cucerise dreptul de cetăţenie în pretoriile multor jurisdicţiuni (Req. 9 Iunie 1928, *D. P.* 1928, 1, 153, nota Savatier; 16 Iulie 1928, nota Savatier, Paris 16 Noemvrie 1929). Ar exista deci, în lumea lucrurilor păgubitoare, două categorii de deosebit, anume acea a lucrurilor prin natura lor nevătămătoare cari ar rămâne supuse la aplicarea art. 1382 şi 1383, şi acea a lucrurilor periculoase cari, având nevoe de o pază, ar atrage *de plano*, pentru daunele pe cari le pricinuesc, responsabilitatea paznicului lor; pe de o parte responsabilitatea tradiţională care vreà să fie sprijinită pe o culpă efectivă şi dovedită de către victimă; pe de altă parte, responsabilitate de plin drept, următoare pagubei însăş; aici, responsabilitatea faptului omului cu prilejul faptului lucrului; colo, responsabilitatea pentru faptul lucrului, pur şi simplu.

Această teză ingenioasă nu are decât o aparenţă falşă din punct de vedere juridic; deosebirea pe care ea se întemeiază — lucruri periculoase sau inofensive, — este greu de aplicat, şi mai cu seamă este contrară realităţei; trecătorului, care îi cade pe cap un obiect, în mod obişnuit nevătămător şi inert, va puteà cu greu înţelege că nu i se permite să se bucure de disp. art. 1384 § 1, sub pretextul înşelător că lucrul care a intrat în mod violent în contact cu dânsul nu erà periculos şi că prin urmare nu aveà nevoe, din partea stăpânului său, de o adevărată pază; evenimentul care s'a produs dovedeşte el singur viciul acestui raţionament; faptele sunt mai elocvente decât vorbele; atunci când un lucru pricinueşte o daună unui terţiu, este evident că acel lucru erà înzestrat, dacă nu de «un dinamism propriu», cel puţin cu o virtualitate păgubitoare, virtualitate care variază la voia împrejurărilor; cutare obiect, prin el însuş inofensiv, devine periculos dacă este aşezat pe un balcon la un etaj ridicat, şi, după cum s'a spus cu drept cuvânt, în cursul desbaterilor solemne, o oaie poate fi atinsă de turbare.

De altminteri din art. 1384 § 1 nu rezultă deloc elementele deosebirei propuse; dacă se vorbeşte în el de «pază», este că legiuitorul a înţeles să specifice că răspunderea daunei cade asupra paznicului, nu asupra proprietarului, şi nu se vede ce altă formulă ar fi putut întrebuinţà; acea pe care a ales-o se referă la toate lucrurile, fără excepţie, şi nici nu puteà fi altfel din momentul ce urmà să se stabilească o răspundere fără culpă dovedită, căci, cu deosebirea propusă, se va pretinde victimei să dovedească că lucrul păgubitor erà dintre acele care au nevoe de pază, cu alte cuvinte, la urma urmelor, că pârîtul a săvârşit o culpă dacă nu a supravegheat-o; astfel suntem readuşi la conceptul culpei efective, dovedită, şi prin această întoarcere ofensivă, se ruinează însuşi principiul responsabilităţei pentru faptul lucrurilor.

Dar, mai cu seamă, formula pe care o observăm, aveà viciul redibitoriu de a nu se potrivi cu multe deciziuni judiciare cari o neagă în mod oficial; jurisprudenţială pentrucă ea erà reprodusă în numeroase decizii cari vedeau în ea o directivă sigură, erà în acelaş timp anti-jurisprudenţială, pentrucă erà desminţită de alte multe deciziuni judiciare. Se ştie, de exemplu, că jurisprudenţa face aplicarea art. 1384 § 1, la pagubele pricinuite prin căderea unui *vas*, a unei *mingi de tenis*, sau a *frunzelor*, cari căzând dintr'un copac, astupă canalizările unei case vecine; ori, acestea nu sunt lucruri, cari înzestrate cu un dinamism intern, au nevoe de o pază preà serioasă, şi am puteà spune acelaş lucru despre o sticlă cu sifon servită într'o cafenea unui consumator.

Erà deci lipsă de concordanţă între directivă şi aplicările ce i se făceau; aceasta a pus Curtea de Casaţie în prezenţa următoarei dileme; sau să menţie directiva, dar atunci să îngusteze câmpul de aplicare al art. 1384 şi să desaprobe multe soluţii concrete date în trecut şi în prezent de Curţile şi Tribunalele franceze, sau să aprobe toate aceste soluţiuni, părăsind însă noua directivă, care astfel ar fi fost condamnată. Tăcerea păstrată de secţiunile unite, relativ la formula litigioasă şi concluziile d-lui procuror general Matter, ne permit să credem că instanţa a ales această de a doua cale sau că cel puţin a ţinut să nu deà o consacrare definitivă unui *standard*, a cărui adevăr nu erà demonstrat şi care determinà o descreştere simţitoare a teoriei responsabilităţei pentru faptul lucrurilor; şi asupra acestui punct, credem că trebue să felicităm poziţia luată de Curtea Supremă care, prin prudenta ei rezervă, caută să evite ceeace nu s'ar puteà reparà şi lasă uşa deschisă unei evoluţiuni jurisprudenţiale care, aducându-ne din nou la punctul de plecare, restitue tezei responsabilităţei pentru faptul lucrurilor tot domeniul legitim care-i aparţine.

IV. Insfârşit, este foarte interesant de notat că, după decizia solemnă pe care o analizăm. Curtea de Casaţie nu mai ceteşte ca înainte, în art. 1384 § 1, o *prezumpţie de culpă*, dar ceeace este cu totul altceva, o *prezumpţie de responsabilitate*. In diferite rânduri, noi am arătat imposibilitatea de a legà responsabilitatea pentru faptul lucrurilor cu un concept de culpă care, prezumată de neînvins, către şi în contra tot (secţiile-unite amintesc, în decizia lor, că paznicul nu se apără de răspundere dovedind că nu a săvârşit nici o greşeală), devine nereală şi fantomatică; şi, de câţiva ani, a ieşit la lumină ideia, în jurisprudenţă că responsabilitatea pentru faptul omului pe deoparte şi responsabilitatea pentru faptul lucrurilor pe de altă parte pornesc din *cauze juridice deosebite* (vezi L. Josserand, *Cours de droit civil positiv français*, v. II, No. 553—555) şi că ele se bucură, una prin raport cu cealaltă, de o independenţă destul de mare, pentrucă s'a judecat că victima nu ar puteà fi admisă să invoce pentru prima dată, în apel, art. 1384, § 1 (Civ. 24 Maiu 1927, *D. P.* 1928, 1, 128; Req. 23 Noemvrie 1927, *D. P.* 1928, 1, 121 nota A. Besson); că Tribunalul nu ar puteà invocà, din oficiu, această dispoziţiune (Req. 16 Noemvrie 1926 şi Civ. 29 Aprilie 1927, *Rec. de Sirey* 1927, 1, 321, nota Chavegrin), aceasta pentrucă ambele acţiuni se prescriu după statute diferite (Dijon, 5 Noembrie 1929). Aceasta din cauză că aceste două ordine de responsabilitate pleacă dela origini deosebite, una găsind izvorul ei în greşeală (culpă), iar cealaltă în riscul creat; ceeace înseamnă că prima este subiectivă, pe când a doua are un caracter obiectiv.

Ni se pare că Curtea de Casaţie, înlocuind prezumpţia de culpă prin prezumpţia de responsabilitate, a avut în vedere atât soluţiile concrete pe cari le-am reamintit, cât şi ideia de unde ele decurg; ea a făcut un pas în sensul obiectivărei răspunderei pentru faptul lucrurilor neînsufleţite, pe calea punerei *noţiunei de risc* în locul conceptului tradiţional al culpei, concept îmbătrânit, care, fără îndoială, este mereu indispensabil, dar care nu mai ajunge să suporte, pe o bază ce a devenit de acum înainte preà îngustă, edificiul responsabilităţei, devenit formidabil şi greoiu.

Dacă astfel stau lucrurile, dacă nu ne facem iluzii asupra sensului şi întinderei formulei utilizată de Curtea Supremă, transformarea urmată a trecut prin fazele următoare: *culpă dovedită*, *prezumpţie de culpă*, *prezumţie de responsabilitate*, *risc*; culpa prezumată, apoi responsabilitatea pronunţată nu ar fi decât procedeele tehnice permiţând să se îndeplinească tranziţia între *culpă* şi *risc*, cei doi poli ai responsabilităţei.

Astfel, din toate punctele de vedere, decizia secţiunilor unite ne pare demnă de aprobare, având marele merit de a fi restituit teoriei răspunderei pentru faptul lucrurilor neînsufleţite, atât adevărata ei natură juridică, cât şi vastul domeniu care-i este hărăzit prin necesităţile vieţei moderne, atât de fertilă în tot felul de riscuri; trebue să vedem în ea o decizie de *principiu-tip* care va cristaliză în jurul lui datele esenţiale ale problemei şi care, zdrobind încercările de înăbuşire contra tezei obiective, va contribui să dea omului, în luptă cu lucruri din ce în ce mai numeroase şi tot mai periculoase, siguranţa juridică la care el are cu atât mai mult dreptul, cu cât siguranţa lui materială se află din ce în ce mai ameninţată.

LOUIS JOSSERAND
Decan al Facultăţei de drept din Lyon

OBSERVAŢIE. Inalta noastră Curte de Casaţie nu a admis încă *teoria răspunderei obiective* şi deaceea unele instanţe de fond, pentru a evită casările, după ce expun principiul în considerentele lor, vin imediat prin aceeaş decizie, cu alte considerente, în care justifică soluţia şi pe culpa dovedită a pârîtului.

Astfel, în decizia recentă No. 115 din 14 Octomvrie 1929, a Curţei de Apel din Iaşi, găsim următorul considerent, redactat de d. prim-preşedinte Volanschi:

«Având în vedere că art. 1000 § 1 c. civ. prevede că suntem asemenea responsabili de prejudiciul cauzat de lucrurile ce sunt sub paza noastră; că acest articol stabileşte o prezumpţie de culpă pentru acel în a cărui pază se află lucrul; culpă care nu poate fi înlăturată decât în cazul când gardianul lucrului stabileşte un caz de forţă majoră sau culpa victimei accidentului».

In acelaş sens, decizia No. 54 din 3 Iulie 1929, relativă la explozia unui depozit de muniţii care a făcut victime, dată de aceeaş secţie a Curţei de Apel din Iaşi.

Cu *prezumpţia de culpă* relativă ne găsim încă în domeniul *răspunderei subiective*, la avant-posturile acestei teorii. Această culpă poate însă fi combătută prin dovada contrară.

In domeniul răspunderei obiective se trece atunci când prezumpţia de culpă devine irefragrabilă, adică nu primeşte dovada contrară. In acest caz se prezumă mai mult decât culpa, *se prezumă însăş responsabilitatea*. Pârîtul pentru a se exoneră nu are la dispoziţie decât o singură posibilitate; anume să dovedească forţa majoră sau însăş culpa victimei.

La culpa victimei se asimilează şi faptul unui terţiu atunci când constitue un caz fortuit (*Lalou*, La responsabilité civile No. 604).

Mai vezi: *De la responsabilité civile* de Louis Gardenat şi Salmon-Ricci pag. 465 şi următ.

Tot pentru sistemul răspunderei obiective s'a pronunţat şi Curtea de Apel din Bucureşti s. III *Dreptul* No. 21/907 (cod. civ. adnotat de d-l Hamangiu şi Georgean t. II pag. 509) pentru accidentele de automobil.

Inalta noastră Curte de Casaţie nu s'a pronunţat recent asupra acestei probleme. Decizii mai vechi arată ca *discutabil* sistemul răspunderei obiective, la care a ajuns suprema instanţă din Franţa, şi către care se îndreaptă, încet dar evident şi jurisprudenţa noastră.

Deaceea am crezut util, pentru cititorii acestei reviste, a traduce şi publică nota de mai sus la decizia secţiunilor unite a Casaţiei franceze, datorită d-lui profesor Louis Josserand, unul dintre primii jurisconsulţi francezi, cari au preconizat — încă din anul 1897 [1]) sistemul ce astăzi triumfă în Franţa, după cea mai îndârjită rezistenţă din partea unora dintre instanţele de fond, încurajate de şovăiala Curţei de Casaţie.

EUG. PETIT
Consilier la Curtea de Apel din Iaşi

---

[1]) L. Josserand, *De la responsabilité du fait des choses inanimées*, 1897, epuizat.

CONGRESUL INTERNAŢIONAL DE DREPT COMPARAT

Academia Internaţională de Drept Comparat a luat iniţiativa să se întrebe Societăţile şi Institutele juridice, precum şi diferite asociaţii competente, din toate ţările, în privinţa oportunităţei convocărei unui Congres internaţional de drept comparat. Odată cu aceste întrebări s'au trimis şi exemplare dintr'o broşură publicată de Academie, în care se cuprinde raportul întocmit de d-l Eduard Lambert, profesor la Facultatea juridică din Lyon şi directorul Institutului de Drept comparat din acel oraş —, asupra «rolului unui Congres internaţional de drept comparat în anul 1913», — raport ce fusese citit de d-l Lambert în şedinţa de inaugurare a sesiunei Academiei din 1929, la Haga —, precum şi un rezumat al deliberărilor şi deciziilor luate în şedinţele dela 1 şi 2 August 1929, sub preşedinţia d-lui Antonio de Bustamante, preşedintele acestei Academii şi judecător la Curtea de Justiţie internaţională.

In acea broşură se arată că biuroul Academiei şi-a exprimat convingerea că pentru a se asigură reuşita Congresului trebuie să se orânduiască o parte centrală şi o serie de secţiuni speciale. D-l Ed. Lambert fiind însărcinat a referi oral asupra pregătirei părţei centrale, a propus şi biuroul a acceptat să se aibă în vedere următoarele cinci directive:

a) Viitorul Congres international de drept comparat să fie punctul de plecare al unei serii de congrese, cu periodicitate determinată de mai înainte;

b) Dreptul comparat nefiind o ramură particulară a Dreptului, ci numai o metodă a ştiinţei juridice, aceste congrese trebuiesc să fie, în realitate, niste întruniri internaţionale ale juriştilor şi chiar să li se precizeze această caracteristică denumire;

c) Să se stăruie pe lângă toate asociaţiile şi grupurile, cari sunt direct sau indirect interesate la viaţa internaţională a Dreptului, de a trimite delegaţi sau observatori la viitorul congres;

d) Să se facă apel, pe de o parte, la colaborarea reprezentanţilor celorlalte ştiinţe sociale, istoria comparativă a Dreptului, sociologia juridică şi filozofia Dreptului, iar pe de alta, la economişti, la organizaţiile comerciale, industriale, profesionale şi la editorii lucrărilor juridice;

e) Aceste Congrese internaţionale trebuie să tindă la cooperarea izvoarelor naturale ale Dreptului, spre a realiză apropierea progresivă a drepturilor naţionale, în domeniul tranzacţiilor comerciale şi al afacerilor.

Următor acestor directive d-l Lambert a propus ca, în ordinea de zi a Congresului, să se aleagă chestiuni din următoarele probleme generale:

1. *Legislaţia propriu zisă.* Relaţii între Societăţile juridice, organismele administrative, comerciale, universitare, în vederea culegerei şi răspândirei materialului documentar privitor la legislaţiile internaţionale. Schimb de publicaţii şi informaţii între diferite ţări, propaganda pentru desvoltarea legilor uniforme;

2. *Dreptul judecătoresc.* Desvoltarea publicaţiilor internaţionale pentru culegerea de jurisprudenţe şi punerea la dispoziţia publicului, a deciziilor cari prezintă un interes internaţional. Raporturi internaţionale între magistraţi şi auxiliarii justiţiei. Imitarea publicaţiei făcute în 3 limbi de Biuroul Internaţional al Muncii: «Recueil international de la jurisprudence du travail»;

3. *Drepturile profesionale şi alte forme ale dreptului cutumiar.* Culegerea şi răspândirea codurilor de obiceiuri şi a uzurilor nescrise; Contractele-tip, regulamentele de arbitraj, mai ales în comerţul internaţional;

4. *Aplicarea administrativă a Dreptului.* Relaţii între reprezentanţii autorităţilor însărcinate cu aplicarea Dreptului cu apărarea intereselor publice, de ex. în dreptul penal şi în acel fiscal. Apropieri între jurişti şi reprezentanţii industriilor cari se interesează de relaţiile internaţionale;

5. *Ştiinţa Dreptului.* a) Invăţământul. Desvoltarea relaţiilor între asociaţiile naţionale ale profesorilor de drept. Educaţia profesională a juriştilor. (De ex.: studiul metodei de învăţământ şi de examene din Portugalia, în comparaţie cu metoda americană de învăţământ prin studierea problemelor de speţă). Conlucrarea între institutele de drept comparat;

b) *Literatura juridică.* Să se organizeze o bibliografie juridică internaţională. Editorii să se înţeleagă pentru publicarea unor periodice sau culegeri de documente juridice în mai multe limbi. Să se asigure autorilor de cărţi juridice *dreptul moral* la răspândirea internaţională a cugetărei lor şi la traducerea lucrărilor produse.

In urma raportului oral al d-lui prof. Lévy-Ullmann, Academia a decis să se prevadă, deocamdată, următoarele secţiuni, — cari vor stabili programe de lucru în înţelegere cu asociaţiile juridice existente —, şi anume:

1. Secţie: Teoria generală a Dreptului, sociologia juridică şi filozofia Dreptului;
2. Secţie: Istoria comparată a Dreptului şi etnologia juridică;
3. Secţie: Dreptul internaţional privat;
4. » Dreptul comercial comparat;
5. » Dreptul civil comparat;
6. » Procedura civilă şi comercială comparate, arbitrajul comercial internaţional;
7. Secţie: Criminologie, procedura penală şi Dreptul criminal comparate;
8. Secţie: Dreptul internaţional public;
9. » Ştiinţa politică şi Dreptul constituţional comparat;

10. Secţie: Dreptul ad-tiv comparat. Ştiinţa ad-tivă, financiară;
11. Secţie: Dreptul transporturilor şi comunicaţiilor (transporturi terestre), navigaţie maritimă, fluvială, aeriană, telegrafie fără fir);
12. Secţie: Proprietatea intelectuală;
13. » Drepturile profesionale. Economie şi legislaţie socială şi industrială.

Totdeodată, cu mijloace practice de realizare, d-l Lévy Ullmann a propus şi Biuroul Academiei a primit ca să se trimeată tuturor asociaţiilor competente broşura care conţine raportul d-lui Lambert şi rezumatul deliberărilor Academiei, cu scopul de a se deschide un *referendum* asupra posibilităţilor de realizare actuală a Congresului internaţional proiectat, şi în urma răspunsurilor ce se vor primi, să se avizeze de Biurou dacă este oportună convocarea imediată a Congresului sau dacă este necesar să se continuie cercetările şi studiile preliminare.

Primind chestionarul ce i-a fost trimis de Biuroul Academiei, Secţia Juridică din Institutul Social Român a răspuns secretarului general al Academiei că, în principiu, găseşte oportună convocarea unui asemenea congres, dar că programul schiţat în raportul d-lui Lambert este prea vast, şi nu pare realizabil din punct de vedere practic; deaceea crede necesar să se limiteze materiile ce vor fi aduse în desbatere. Secţia Juridică a I. S. R. a adăugat că este indispensabil să se asigure desbaterilor un caracter pur ştiinţific, excluzându-se orice problemă referitoare la tratatele de politică internaţională. Cerându-i-se să formuleze câteva propuneri concrete, Secţia Juridică a I. S. R. a comunicat că, în primul rând, crede necesar să se desbată problema creărei unui oficiu internaţional permanent, pentru strângerea materialului documentar ce ar urmà să-i fie trimis, din fiecare ţară, din partea unor organizaţiuni înfiinţate în vederea acestei cooperări. Centralizarea documentară va asigurà continuitatea lucrărilor Congreselor următoare şi va facilità studiul şi informarea asociaţiilor juridice şi persoanelor cari se interesează de aceste probleme. S'ar puteà utilizà, în acest scop instituţiile şi Societăţile juridice existente astăzi în diferite ţări. In al doilea rând Secţia Juridică din I. S. R. a propus ca desbaterile să privească numai domeniul dreptului privat şi în special materia obligaţiilor civile şi comerciale, organizarea creditului (legislaţiile imobiliare, efectele de comerţ), organizarea judecătorească şi arbitrajul, procedura pentru realizarea dreptului recunoscut prin hotărîrile judecătoreşti —, iar activitatea Congresului ar puteà fi împărţită între mai multe secţii: civilă, comercială, de procedură precum şi cele privitoare la dreptul transporturilor, la proprietatea intelectuală, la drepturile profesionale şi la legislaţiile sociale, industriale, etc.

* * *

Sforţările pentru realizarea unificărei internaţionale treptate a drepturilor naţionale, spre a fi eficace, ar trebui să privească, dela început, cele trei organe cari pot conduce la această unificare: *legislaţia*, *jurisprudenţa* şi *doctrina*.

După cum arătă Pillet, încă din 1910, este greu de a sperà să se înfăptuiască o *legislaţie* propriu zis *internaţională*, deoarece, în primul rând, Statele nu vor puteà fi curând convinse să modifice legile lor, după normele generale ce s'ar stabili, — din cauza concepţiilor asupra suveranităţei, — apoi, în al doilea rând, deoarece ar fi dificil să presupunem că legile propuse ar conveni tuturor Statelor, şi în ultim rând, chiar având unitate de legislaţie ar rămâne problema să se asigure unitatea jurisprudenţei, printr'o identică interpretare. Dat fiindcă legislaţia internaţională nu este realizabilă, — mai ales că Soc. Naţiunilor nu este şi nici nu pretinde ea însăş a fi supra-Stat, s'a propus să se instituie o legislaţie *uniformizată*, adică să se unifice, prin convenţii internaţionale, anumite părţi din domeniile Dreptului.

Experienţa puţin reuşită, făcută în trecut, de Comisiunea pentru uniformizarea celor 48 legislaţii diferite din Statale Americane; întrunirile Uniunei interparlamentare, la cari participă şi reprezentanţi ai României, precum şi greutatea întâmpinată în zilele noastre pentru adoptarea, de către unele State, a convenţiilor elaborate de Biuroul Internaţional al Muncei, nu sunt de natură să înlăture orice speranţe în eficacitatea acestei măsuri. Astfel proiectul de cod al obligaţiilor şi contractelor, publicat în Oct. 1927 de Comisiunea franco-italiană, constituie un lăudabil exemplu de colaborare internaţională. Apoi iniţiativa luată de Soc. Naţiunilor, în a 8-a adunare pentru codificarea progresivă a dreptului internaţional, — în privinţa căreia a avut loc o conferinţă în 1929 şi anul acesta —, cu toate că oportunitatea subiectelor alese ar puteà fi discutată —, constituie un indiciu sigur al tendinţelor favorabile cari au pătruns şi în lumea oficială.

In ceeace priveşte *jurisprudenţa* este neîndoios că în faza actuală, concursul ei pentru opera de unificare este neapreciabil şi că în lipsa unei Curţi de Justiţie supremă internaţională, care să asigure unitatea soluţionărilor, — instituţie ce nu ar puteà fi constituită sub stăpânirea concepţiilor actuale de autonomie intangibilă a suveranităţei Statelor —, chiar dacă am aveà unitate de legislaţie, tot nu s'ar puteà realizà uniformitate de interpretare. S'au imaginat, dealtfel, diverse sisteme pentru a se evità viitoarele diferenţieri de jurisprudenţe, deşi problema nu este actuală.

Curtea de Justiţie internaţională şi Curtea de arbitraj dela Haga se ocupă cu materii de drept public, dar Comisiile de arbitraj şi Camera de Comerţ internaţională rezolvă litigii de drept privat. Dacă studiul comparativ al jurisprudenţelor naţionale prezintă un deosebit interes pentru evoluţiunea regulelor de drept şi a tehnicei juridice —, şi deaceea sunt bine venite publicaţiile de jurisprudenţă ale Biuroului Internaţional al Muncei şi Revista de Drept maritim comparat (Dor), — mai ales vor trebuì să fie colecţionate deciziile instanţelor internaţionale, din ale căror hotărîri de speţă se vor creià principii şi sisteme juridice de o valoare generală.

Academia internaţională de Drept comparat a decis să se ia măsuri pentru strângerea deciziilor pronunţate de Curţile supreme din diferitele State ce prezintă un interes internaţional; să se alcătuiască un vocabular de termeni tehnici juridici din fiecare ţară; să se facă rezumate sintetice despre principiile Dreptului civil, aplicate în diverse State şi să se editeze coduri comparate.

Doctrina, atât de înaintată în alte domenii ale Dreptului, se află într'un stadiu tot aşà de iniţial şi imprecis, în ceeace priveşte raportul dintre drepturile naţionale ale Statelor şi Dreptul internaţional, precum şi acela dintre dreptul naţional (intern) şi principiile generale juridice. Neputând analizà aici sistemele imaginate vom aruncà numai o scurtă privire asupra stărei actuale a doctrinei. După concepţiile antebelice ale juriştilor germani (Hegel, Ihering, Jellineck, — cu excepţia lui Gierke), regula de drept fiind impusă prin constrângere de către Stat, care este atotputernic şi nu poate fi limitat decât de sine însuş, prin propria sa voinţă (auto-limitare), urmează că suveranitatea unui Stat (teza) vine în opoziţie cu suveranitatea altuia (antiteza), iar din nevoia de convieţuire, apare comunitatea Statelor (sinteză). După răsboiu Carré de Malberg susţine că Dreptul este o creaţiune a Statului, care nu e voinţă psihologică ca a indivizilor, ci numai o voinţă juridică. Duguit a recunoscut că regula de drept (norma) este anterioară Statului, — fără a fi totuş un principiu metafizic —, însă partea constructivă a regulei de drept (tehnica) este opera Statului, care stabileşte reguli pentru aplicarea normei juridice. Se ştie că Gény şi Davy, deşi admit că pozitivismul juridic prezintă utilitate în tehnică, îl combat totuş, reducându-l la dilema următoare: ori Dreptul este anterior Statului şi atunci este un concept metafizic, ori este o creaţiune a Statului şi atunci nu i se poate impune. Neputând intrà în desvoltări ne mărginim a ne alăturà părerei lui Duguit, că Dreptul este o formaţiune spontană, — după demonstraţiile şcoalei istorice —, şi că fiind un produs al faptelor se află în perpetuă evoluţie.

In ceeace priveşte raportul dintre grupurile sociale (naţiuni), Duguit vede existând aceleaşi norme (economice, sociale, morale) şi consideră că ele devin reguli juridice atunci când ajung să se sprijine pe sentimentul social şi al justiţiei. Forţa lor obligatorie se întemeiază astfel pe conştiinţa individului, iar când acesta va evoluà şi se va transformà într'o conştiinţă juridică internaţională, se va impune chiar fără a fi nevoie de o forţă internaţională de constrângere. Cât priveşte suveranitatea Duguit o consideră drept ficţiune.

Teoriile internaţionaliştilor se pot grupà în două doctrine: *monistă* şi *pluralistă*. Doctrina monistă consideră regula de drept ca preexistentă Statului (Krabbe), şi că Dreptul este normativ, adică se ocupă de aceia ce trebuie (Sollenwissenschaff), iar nu de aceia ce există (Seinwissenschaff), ca sociologia. Normele derivă în mod logic una din alta şi se întemeiază pe norma originară (Ursprungsnorm), care este o simplă ipoteză. Astfel se asigură unitatea sistemului juridic şi imposibilitatea ca o normă să contrazică pe alta. Dreptul internaţional primează pe cel naţional şi Statul nu este o realitate, ci un punct final de imputare (Zurechnungspunkt), căruia i se pune în sarcină actele agenţilor săi. Statul este considerat numai prin efectul regulelor juridice. Acesta este sistemul lui Kelsen. Verdross susţine, deasemeni, că dreptul internaţional primează pe cel naţional; că norma obiectivă fundamentală este o axiomă, deci nu trebuie dovedită, ci numai respectată. Sentimentul juridic variat al fiecăruia nu poate contrazice acea normă fundamentală axiomatică, după cum diferitele sisteme morale nu pot contrazice existenţa unei etice obiective. Regula fundamentală a dreptului internaţional este, după Verdross «pacta sunt servanda», aplicată în art. 38 al Regul. Curţei de Justiţie internaţională. El neagă suveranitatea Statului, reducând-o la *competenţa* rezervată Statului de dreptul internaţional.

Doctrina dualistă şi pluralistă (Triepel, Anzilotti şi majoritatea jurisconsulţilor internaţionalişti) afirmă că dreptul intern emană din voința Statului, iar cel internațional din voințele libere ale Statelor, cari constituesc împreună o uniune de voință (Vereinbarung), deosebită de natura contractului obișnuit, în care găsim un acord de voințe cu conținut opus. Tratatul obligă Statul, dar cetățenii nu pot fi obligați decât printr'o lege internă, deoarece regula de drept internațional nu creiază prin ea însăș, direct, o regulă de drept intern. După acești juriști, părerea monistă a lui Kelsen este anti-istorică, căci dreptul internațional ar fi trebuit să apară înaintea dreptului național, și este greșită când separă sociologia (materia) de drept (forma).

Această scurtă expunere arată impreciziunea doctrinei. Probabil că nu se va ajunge la o unitate de concepție decât când conștiința indivizilor va admite caracterul imperativ al dreptului internațional și posibilitatea aplicărei unei sancțiuni, chiar dacă ar fi de natură oarecum deosebită de aceia a dreptului intern. Colaborarea intelectuală internațională va servi pentru pregătirea spiritului public în acest sens. Ideia mai înaintată a unei federalizări europene, dacă nu și mondiale, a fost pusă de curând în discuție și va ajunge o preocupare curentă nu numai în domeniul speculațiilor abstracte. Este azi controversată chestiunea dacă federalizarea economică trebuie să preceadă pe cea politică; credem, însă, neîndoios că unificarea treptată legislativă poate începe imediat în unele materii juridice (obligațiile civile și comerciale, efectele de comerț, arbitraj, etc.).

Pe lângă tendințele legislative, jurisprudențiale și doctrinare pentru unificarea internațională a Dreptului, credem că o considerabilă contribuție ar puteà să se aducă de *asociațiile juridice*, chiar cari n'ar aveà legături directe cu oficialitatea. Mai mult decât personalitățile reprezentative de știință juridice, — pe cale individuală —, aceste asociații printr'o organizare metodică și diviziunea muncei —, ar fi mai în măsură să strângă materialul documentar necesar și să pregătească opinia publică pentru inceperea lucrărilor în vederea realizărei treptate a unificărei. Deaceea preparativele ce au loc pentru viitorul Congres de Drept competent trebuie să intereseze pe toți juriștii și nu ne îndoim că atât organele oficiale cât și asociațiile competente din țara noastră, vor urmări, cu toată atenția cuvenită, sforțările ce se vor desfășură pentru asigurarea succesului acestui Congres, care va constitui numai un început și un îndemn pentru cele viitoare.

AL. COSTIN
Consilier la Curtea de Apel din București

REZISTENȚA LA OPRESIUNEA LEGEI

Introducere. Definiție. In viață ne ciocnim cu diferitele dificultăți, cari se opun în cale; aceste obstacole ne urmăresc oriunde și în orice împrejurări. Ele dau naștere la întrebarea «ce» și «cum» trebuie să se comporte individul ca să le înlăture, sau să le nimicească.

Din ciocnirea sau contactul acestor două forțe — una pozitivă și alta negativă — apare soluția ce diferă de primele două. Această soluție, ca efect al cauzei, reprezintă noțiunea de progres, acel «logos», in jurul căruia se sbuciumă întreaga omenire.

In chimie, de pildă, din unirea acidului clorhidric cu bioxidul de manganez, rezultă clorul, un al treilea corp, care schimbă natura primelor două; sau, dacă unim un acid cu o bază, obținem un corp neutru, iar prin neutralizarea lor, dobândim sarea ș. a. m. d.

La fel și în matematică: primele două operațiuni — adunarea și scăderea — au îmbogățit știința cu altele două, cari dau un produs aparte, după felul și natura cum operăm...

In genere, nu numai în știință, ci chiar în viața noastră obișnuită, avem deaface cu aceste două idei, ce se rezumă în cuvintele *da* și *nu*; ele constituie axa fundamentală și pivotul primordial de evoluție și progres. Fără dânsele n'am puteà concepe spiritul critic, căci ne-ar lipsi balanța de justă apreciere.

Din lupta acestor două forțe-noțiuni, dată adesea pe viață și pe moarte, ia naștere un terțiu, care, mai mult sau mai puțin, va purtà coloritul celui mai puternic.

Una din aceste forțe înaintează, este mai vigilentă și ea prezintă ceeace se numește *presiune*. Cealaltă, după măsura de capacitate, se opune spre a nu fi nimicită; ea poartă numele de «rezistență».

In viața social-juridică această dualitate este și mai evidentă. Contractul, bunăoară reprezintă unirea a două noțiuni opuse: vânzarea-cumpărarea, iar unitatea lor, constituie dreptul [1].

Și aici avem deaface cu *da* și *non-da;* violarea însă a acestui drept dă naștere la «opresiune» [2].

Opresiunea se datorește la doi factori determinanți: *individul* și *Statul*. Statul este vinovat de opresiune în două cazuri: *a)* când sancționează legi contrare dreptului în vigoare și *b)* când nu le sancționează la cererea societății. Aceste două condiții esențiale, una pozitivă și alta negativă, de cari depinde autoritatea și respectul Statului, ca atare, incumbă legiuitorului viziune clară și largă prevedere politică.

Individul, reprezentant al guvernului, este pasibil de opresiune când înfăptuește un act contrar legei sau dreptului în vigoare, care, dacă nu i se opune o forță, se generalizează [1] și dăinuește societatea.

Legea. Legea nu trebuie să depășiască sferele dreptului în societatea căreia se aplică; altfel ea devine opresivă, nedreptățește membrii grupului social, cari reacționează după posibilități și împrejurări.

Legea este o formulă, o «regulă necesară», este expresia voinței societății, care ne arată starea actuală. Ea demonstrează *cum* și nu *pentru ce* se produc fenomenele în univers. Bunăoară, dânsa nu arată «pentru ce» individul, care o încalcă, se pedepsește, ci «cum» se pedepsește [2]. Incălcarea legei [3], chiar dacă-i contrară spiritului, nu poate rămâneà fără consecințe, indiferent dacă cel ce o încalcă este însăș legiuitorul. Avem cazul istoric, când legiuitorul roman Licinius Stolo a fost aspru amendat de edili, chiar a doua zi, pentrucă a căutat să se sustragă dela propria-i lege *Licinia de modo agrorum* [4].

Orice lege este compusă din două părți: una *formală* și alta *materială*. Partea formală cere ca legea să fie expusă într'o limbă cât mai populară și mai clară, pentru a nu da loc la nebulozități. Partea materială cere ca legea să fie în concordanță cu sine însăș, cu spiritul vremei și acela al realității. După felul de construcție a amânduror acestor părți, depinde autoritatea sau respectul, ca și durata legei, ca atare. Dacă legiuitorul este departe de realitatea înconjurătoare, departe de viața și mediul în care trăește, dacă este numai raționalist și nu pătrunde adânc în psihologia maselor, va suferi consecințe: legea-i va fi departe de perfecția visată, către care tindem fiecare... Cea mai mică scăpare de vedere din partea lui, duce la nerespectarea ei, ceeace constituie miezul conflictului dintre lege și cetățean, care opune rezistență. Nu zic că legea să fie perfectă, ci mai mult sau mai puțin în drum spre perfecție, pentru ca la un moment dat să nu ne trezim în fața unei ciocniri acute dintre individ și forța executivă, «forță oarbă conștientă, dar cu toate acestea lipsită de conștiință» [1].

Caracterul rezistenței la lege este de natură subiectivă; individul se opune la acele legi, cari i se par nejuste, necorespunzătoare, sau chiar dăunătoare cu interesul general obștesc.

Aceste două elemente, adică individul și legea nejustă, ajungând în atingere unul cu altul, intră în conflict, care prezintă o gravitate după natura presiunei pe de o parte, și după felul de rezistență, pe de altă parte.

După rezultatul acestui conflict rezistența la lege trebuie privită sub mai multe aspecte; dar în general, ea se divide în două părți principale: *rezistența în dreptul privat* și *rezistența în dreptul public* [2].

---

[1] I. Fichte. Rechtslehre, 1812, X, 509.

[2] Cuvântul opresiune își datorește originea francezilor. In limbajul nostru mai exact s'ar puteà denumi *presiune*.

[1] L. Duguit. Traité de droit constitutionel, 2-e édition, t. 3-e, Paris. 1913, p. 733—744.

[2] N. M. Korkunov. Lecții po obșcei teorii prava. Izdanie 9-e. S. Petersburg, 1914, pag. 48—50; N. K. Rennenkampf. Juridicescaia Ențiclopedia, Izdanie 4-e, Kiev—S. Petersburg, 1913, pag. 69—106; V. M. Hvostov. Obșcaia teoria prava. Izdanie 3-e, Petersburg, Moskva, Varșava, Vilno, 1906, pag. 81—89.

[3] Vorbim numai de legile în vigoare. Sub acest aspect legea juridică este imuabilă pe atât, pe cât nu este abrogată de altă lege; legea naturală însă, spre deosebire, este totdeauna imuabilă, indiferent de condițiile de viață.

[4] Prin aceasta legea se deosebește de drept. Dreptul este o *regulă relativă*; el contribuie la dilatarea sferelor *externe* ale mediului sensibil în societatea rațională și organizează relațiile tehnice dintre *indivizi* și *societate* (*I. Fichte. Grundlage des Naturrechts nach Prinzipien der Wissenschaftslehre*, 1796, pag. 90—120). Menirea lui este să indice căile întru atingerea scopului. Și ca atare, adeseori se încalcă chiar de către aceia care-l fac...

[1] N. M. Korkunov. Lecții po obșcei teorii prava. Izdanie 9-e, S. Petersburg, 1914, pag. 50; V. M. Hvostov. Obșcaia teoria prava Izdanie 3-e, S. Petersburg, Moskva, Varșava, Vilno, 1906, pag. 85—86.

[2] Mobilul însă principal care-l pune pe individ în conflict cu legea, este *libertatea eului nostru*, alături de care apare noțiunea de *egalitate*. Libertatea nu poate deveni independentă nici odată, căci această independență totdeauna este mânată de *voință* și *sentiment*: ea presupune *acțiune*, se îmbină cu voința și realizează viitorul (*I. Fichte. Grundlage des Naturrechts, nach Prinzipien der Wissenschaftslehre*, 1796, III, 51, 118, 153, 211).

Indeobște libertatea noastră este mărginită de două căi: unele de natură exterioară, altele de natură interioară; întâile provin din cauze fizice, sau din opoziție cu alte ființe libere (J. A. Brückner. *Essai sur la nature et l*

Scurtă privire istorică. Rezistenţa la opresiunea legei, în desvoltarea ei istorică, ni se pare până la afirmarea dreptului pozitiv, merge paralel cu desvoltarea religiei şi a moralei, de care este influenţată în cea mai mare, am puteà zice, măsură.

In antichitate lipsesc personalităţi, cari să îndemne la revoltă, sau rezistenţă împotriva legilor; legile erau considerate ca fiind de natură divină, cărora muritorii se supuneau orbeşte. Avem cazul lui Socrate când, fiind acuzat şi judecat pe nedrept, a renunţat la toate avantagiile propuse de prietenii devotaţi, pentru a nu denotà slăbiciunea legilor. Dovada aceasta o constituie faptul că unul ca Licurg, care în dorinţa de a nu-şi vedeà lipsurile sale, părăsi ţara, spre a nu fi martorul ocular al nerespectărei legilor edictate de propria-i raţiune.

Această opunere, pentru întâia dată în istoria civilizaţiei omenirei o întâlnim la creştini 1) într'un mod cu totul deosebit.

Creştinul, prin viaţa-i ascetică, plină de abnegaţie, prin puterea spiritului, predomină asupra corpului putred din antichitate şi schimbă concepţia despre *lege* şi *drept*. Creştinismul nu provoacă pe cei nemulţumiţi şi oprimaţi la răscoală şi nesupunere, ori la neascultarea legilor. Viaţa lor umilă şi rezistenţa pasivă la religia în decadenţă, duc deadreptul la ţinta dorită. Principiile înalte asupra *iubirei, dreptăţei şi egalităţei* (principii reînoite de revoluţia franceză în acelea de libertate, egalitate şi fraternitate), grăbesc această cale prin monoteismul şi egalitatea tuturor. «De azi înainte, zice apostolul Pavel, nu este jidov sau grec ori sclav, nici bărbat şi nici femeie, ci voi toţi sunteţi un singur trup, acela a lui Isus Cristos...».

Bazaţi pe aceste principii filozofico-religioase, capii sau părinţii bisericei creştine formulează o nouă concepţie a dreptului, îmbinând antichitatea cu prezentul umanitar şi egalitar, concepţie, a cărei precepte odată cu triumful creştinismului, vor intrà în cadrul bisericei, cu deosebire a celei catolice, care a dat lumei elemente de vază.

Dar odată cu aceasta rolul de persecuţie se schimbă: învinsul de odinioară, devenit învingător, ocupă locul acestuia în toate acţiunile-i; creştinii altădată urmăriţi şi persecutaţi, acuma ei sunt aceia, cari vor urmări şi pedepsi chiar cu arderea pe rug, pe aceia cari nu au unitatea de vedere confesională; concepţia de Stat se substituie aceleia de confesiune. Operele filozofico-religioase ale unora ca S. Ambroziu 1), S. Augustin 2) şi alţii, sunt date la o parte. Locul lor le ocupă tendinţa de dominare, care reflectează greşit blândeţea aceluia, care pentru adevăr şi-a ispăşit pedeapsa la Golgotha; în loc de libertate apare *autoritatea*, întovărăşită de *teroare* şi *răzbunarea*, care eclipsează dreptatea; toate trei au la bază *privilegiul*. iar acesta din urmă înlătură egalitatea 3),.

Faptul acesta nu poate menţine echilibrul abià stabilit în societate. Spiritele cercetătoare din vremurile medievale şi ale renaşterei, am puteà zice, sunt cele mai agitate. Unii lărgesc sferele rezistenţei la lege şi chiar de revoltă nu numai asupra ordinei publice, ci şi asupra suveranului, care nu şi-a îndeplinit obligaţiunile sale faţă de cetăţeni, în baza contractului social, intervenit între aceste două voinţe. una general colectivă, alta individuală 4). Alţii admit numai rezistenţa colectivă, cu urmări puţin mai grave şi puţin mai complicate...

Pusă între aceste două păreri filozofice, Biserica ia o atitudine hotărîtă, de natură divină. Ea susţine că puterea provenind dela Dumnezeu, trebuieşte respectată. Enciclica papei Grigorie XVI şi Piu IX se declară împotriva dreptului la revoltă, deoarece «nu este permis a refuzà ascultarea părinţilor legitimi şi chiar a se revoltà împotriva lor» 1).

Odată cu eliberarea spiritului filozofic de sub tutela bisericei, chestiunea de rezistenţă la lege capătă o amploare menită să aducă lumină.

Viaţa contimporană însă, prin felul ei sbuciumat, o aduce mai des în discuţie, transportând-o pe terenul mai cu seamă sociologic-juridic. Este şi firesc, căci vremurile de după răsboiu, au făcut mai acută diferenţa dintre clasele sociale şi au accentuat mai puternic sentimentul eului nostru egoist.

Rezistenţa în dreptul privat. Aproape toţi autorii trec cu vederea rezistenţa la opresiunea legei din dreptul privat. Ea însă există şi poartă o latură specifică dreptului civil.

Aici interesele individului sunt lezate în două moduri. Primul mod vine independent de voinţa cuiva, bunăoară la revărsarea râului, sau în urma unei ploi torenţiale, care păgubeşte părţile şi a. m. d. Rezistenţa individului este neînsemnată în faţa acestei forţe a naturei; persoana lezată mai mult se resemnează, reparând paguba pricinuită.

In modul al doilea drepturile individului sunt prejudiciate de voinţa conştientă a semenilor săi; deaceea partea lezată este mai viu agitată 2).

Aici individul duce lupta pe căi legale, întru înlăturarea legei nedrepte şi repararea intereselor daunate; mijloacele de luptă nu pot fi altele decât cele contrare celor întrebuinţate, dar folosindu-se aceleaşi căi de atac. *Legea injustă trebuieşte combătută prin alta, dreaptă şi adevărată.*

Această cale poartă numele de *dreptul de apărare*, mai bine zis *dreptul de apărare civilă*. în deosebire de dreptul de apărare din domeniul dreptului public. Individul n'are dreptul să uzeze de căi samavolnice, chiar dacă nedreptatea legei este dusă până la evidenţă. Altfel va suferi rigorile legei, îndreptată împotriva lui, chiar de forţa publică, căci principiul dreptului este că *nimeni nu este îndreptăţit să-şi facă dreptate cu dela sine putere.*

Bunioară câte nedreptăţi se comit la aplicarea de sechestre sau la contractele de locaţiune; nu arareori debitorul, mânat de voinţa îndărătnică, pe nedrept, se trezeşte cu aplicarea de sechestre cu sau fără sigilii asupra unei valori însutit mai mari, decât cea datorată, sechestru aplicat mai mult pentru şicană, decât pentru neplată; ei bine. deşi art. 406 din Codul de Procedură Civilă afirmă categoric că «nu se vor puteà urmări si vinde pentru orice fel de datorie: lucrurile trebuincioase pentru culcatul datornicului şi familiei sale, care trăeşte cu dânsul în casă», etc., cu toate acestea forţa executivă, în numele legei şi la pretenţia părţei interesate, aplică sechestru tocmai pe aceste lucruri 3).

Dar de aici nu urmează că partea lezată are dreptul să-şi facă singur dreptate; ci îi este deschisă calea contestaţiei sau aceea a apelului 4).

---

des droit. A Leipzig, 1810, pag. 75), bunăoară o anumită categorie de funcţionari sunt opriţi de a-şi manifestà în public opiniunile lor politice. Cele din urmă îşi au explicaţia chiar în individ; raţiunea face ca eul individual să aibă o anumită limită şi o anumită sferă de acţiune. Astfel voinţa şi sentimentul sunt constrânse la anumite acţiuni, sunt puse în dependenţă de anumite împrejurări, după condiţia noastră de viaţă (L. Daschesne. *La conception du droit et les idées nouvelles*, Paris, 1902, pag. 23); *primum vivere, deinde philosophare*, cum ziceau romanii.

Ori această dependenţă implică noţiunea de *necesitate*. Necesitatea, de pildă de-a trăi, îl face pe individ să se comporte aşa şi nu altfel. chiar contrar conştiinţei sale. Deşi libertatea pare incompatibilă cu necesitatea, în viaţa zilnică însă, aceste două noţiuni când se îmbină, când intră în conflict (K. A. Brückner, *op. cit.*, pag. 73); iar punctul lor de atingere constitue *dependenţa individului*. Libertatea eului nostru se închiagă în momentul când individul ocupă poziţia intermediară între legile naturale de-a căror jug a scăpat şi între cele morale (I. Fichte. *Das system der sittenlehre nach Prinzipien der Wissenschaftslehre*, 1812, XI, 20—22) prin domeniul cărora încă n'a intrat; atunci intervine voinţa care-l determină trecerea individului dela posibilitate, către actualitate (*Ibidem*, 1812, XI. 9, 10, 12), care cuprinde în sine viitorul (I. Fichte. *Grundlage des Naturrechts das Prinzipien der Wissenschaftslehre*. 1796. III, 51, 118, 153, 211).

Noţiunea de libertate implică pe aceea de *egalitate*. In privinţa egalităţii iarăşi avem diferite păreri. Lumea antică divizează societatea în două clase: *stăpâni* şi *sclavi*. Sub ideia umanitaristă concepţia se schimbă. Apar noui propovăduitori, cari merg până la utopie (Th. Morus. Th. Campanella, Et. Cabée, etc.). Dar cu toate acestea egalitatea deplină nu poate existà; pretutindeni întâlnim conducători şi conduşi, guvernanţi şi guvernaţi. culţi şi ignoranţi, doi poli opuşi în jurul cărora se bate calea progresului. Montesquieu în Esprits des lois, spune că «în starea naturală oamenii se nasc egali, dar nu au ştiut să rămână în aceà stare. Societatea însă ia făcut pe indivizi să piardă această egalitate şi să redevină din nou egali numai prin legi». In fapt însă, deşi art. 8 din Constituţia noastră (ca oricare altă constituţie), spune că: «*toţi românii, fără deosebire de origină etnică, de limbă sau de religie, sunt egali înaintea legii*»... în *drept*, există anume legi. cari mărginesc această egalitate. Bunăoară în codul civil o categorie de persoane sunt lovite de incapacitate, cum copiii. femeile măritate, interzişii, etc.; nu mai puţin tribunalele civile, spre deosebire de cele militare. ca şi contencioasele funcţionarilor, au o anumită sferă de acţiune (L. Daschesne, *op. cit.*, pag. 45—57).

Alături de ideia de libertate şi egalitate apare noţiunea de datorie pe care azi o cunoaştem sub numele de *solidaritate socială* (L. Daschesne, *op. cit.*, pag. 10). Caracterul ei este umanitar, căci apelează la ideia de *fraternitate*, de ajutorare a celui slab şi neputincios.

1) De fapt în dreptul român găsim cazuri de *rezistenţă*, dar acestea vizează mai mult dreptul privat şi poartă cu totul altă nuanţă decât aceea ridicată de filozofia creştină.

Codicis Domini Justiniani, sacratissimi principis, ex Repetita Praelectione. Liber III, titulus XXVII. Quando liceat uni cuique sine judice se vindicare vel publicam devotionem. I. Impp. Valent. Theod. et Arcad. AAA. ad provinciales.

«Liberam resistendi cunctis tribuimus facultatem, ut quicunque militum, vel privatorum ad agros nocturnus populator intraverit, aut itinera frequentat insidiis aggressionis obsederit, permissa cui cumque licentia digno, illico. supplicio subjugetur, ac mortem quam minabatur, excipiat et id quod intendebat incurrat. Melius enim est occurrere in tempore, quam post exitum vindicare. Vestram igitur vobis permittimus ultionem: et quod serum est punire judicio, subjugamus edicto: ut nullus parcat militi, cui obviare telo oporteat ut latroni. Dat. cal. jul. Tatiano et Symmacho. Coss. 391.».

Acest drept de rezistenţă îl mai întâlnim în Cartea XII, tit. LXI (61). glosa 5, a codului de mai sus, caşi în Novella CXXIV (124). cap. III, care vorbeşte despre prohibiţia de-a accentà sportules ilicite. Vremurile prin cari treceà imperiul roman, reclamà o rezistenţă deasemenea natură.

1) Mort la anul 387. Opera-i principală *De officis ministrorum*.

2) Născut la 354, mort la 430; a scris *De civitate Dei*.

3) H. Ahrens. Cours de Droit naturel ou de philosophie du droit, t. I, 6-e ed. Leipzig, 1868, pag. 309.

4) J. Charmont. La rénaissance du droit naturel. 2-e ed. Paris, 1927, pag. 206.

1) Proposit. LXIII: cfr. J. Charmont. La rénaissance du droit naturel. 2-e ed. Paris, 1927, pag. 207.

2) J. A. Brückner. Essai sur la nature et l'origine des droits. A. Leipzig, 1810, pag. 263—264.

3) De sigur. cazuri de asemenea natură pot fi şi contrarii, când chiriaşul abuzează de bunătatea proprietarului.

4) In jurisprudenţă această cale a individului nedreptăţite s'ar puteà denumi «dreptul de reintegrare», adică de repunere a celui lezat în vechea-i situaţie.

După cum o lege, până la abrogare, stă în picioare, oricât ar fi de draconică sau de contradictorie cu cerinţele vii ale societăţei, tot aşă şi o hotărîre nu poate fi înlăturată decât printr'o altă hotărîre, contrarie.

Incălcând acest drept, individul este susceptibil de pedeapsă deşi, în fond, are toată dreptatea, bunăoară, dacă singur rupe sigiliile dela obiectele sechestrate, de cari a fost vorba, dânsul cade sub prevederile art. 200 din codul penal, unde-l aşteaptă pedeapsa cuvenită.

In dreptul muncitoresc rezistenţa la legea injustă a patronului, care de fapt deţine puterea în Stat, prezintă un alt caracter.

Necesitatea de a trăi şi de-aşi îndestulà greua familie, de care muncitorii sunt împovăraţi, îi determină să se organizeze în sindicate, pentru a rezistà mai uşor la opresiunea nedreaptă a stăpânului. Rezistenţa la opresiunea legei aici se dă între individ şi colectivitate, socotită nedreptăţită.

Partea însă dureroasă constă în faptul că aceste masse colective, puse în mişcare întru înlăturarea nedreptăţei, nu-şi cunosc limita unde trebuie să se oprească. Nu numai odată, ele capătă un avânt, care depăşeşte domeniul dreptului privat şi atinge ordinea publică; lesne atrag mulţimea şi deseori dau rezultate cu totul surprinzătoare.

Este o luptă, care va dăinui atâta vreme, cât legea, creaţie a celui puternic, îl va favorizà mai mult pe unul — cel tare — în prejudiciul celuilalt mai slab.

Legea aceasta care distanţiază pe stăpân de slugă, pe patron de muncitor, — întru echilibrarea exigenţelor sociale, prin rezistenţa unuia, care presează asupra celuilalt, — la început, are câmpul de luptă pe tărîmul dreptului privat, a dreptului pozitiv; iar pe urmă, când forţele celor opresaţi se întăresc, ea calcă în domeniul dreptului public, unde, dacă triumfă, produce un haos şi dezarmonie vremelnice: înlocueşte legea injustă prin alta, poate şi mai nedreaptă, căci până la restabilirea echilibrului e mult mai pătimaşă.

In dreptul fiscal, această nedreptate a legei este şi mai evidentă. Rezistenţa aici nu mai are loc între indivizi separaţi, ci dimpotrivă, între individ şi Stat. Acesta din urmă, adesea mânat de necesităţi edictează legi, cari dau naştere la sustrageri frauduloase; taxa de moştenire serveşte ca un exemplu remarcabil de soiul acesta. Puterile individului de a dovedi în faţa Justiţiei nedreptatea legei, prin care Statul îl strâmtorează, nu arareori prin bătaie de tobă, sunt atât de neînsemnate, încât cu toată dreptatea pe care o are, individul se simte dezarmat; să comparăm bunăoară, cazul unui funcţionar public, împovărat cu atâtea greutăţi, a cărui venit este socotit până la centimă, cu acela a contribuabilului profesionist de o anumită categorie, care chiar prin favorul legei, se îndoseşte atât de iscusit...

Rezistenţa în dreptul public. In dreptul public rezistenţa la opresiunea legei este de altă natură decât în cel privat; aici Statul deadreptul, sau pe căi lăturalnice, opune rezistenţă şi chiar oprimă, când legea de ordine publică este încălcată.

Pe cale indirectă Statul intervine împotriva individului izolat ca o terţ persoană, luând apărare celui lezat. Aşà avem unele fapte, în cari alături de partea vătămată figurează şi reprezentantul ordinei publice.

Pe căi directe individul intră deadreptul în conflict cu Statul, căci în primul rând vizează la înlocuirea ordinei publice. Deaceea şi lupta ce se dă este de ordine politică. Mijloacele de luptă sunt multiple şi ele diferă după forţele indivizilor ce se opun: unele au la origină teroarea, altele nihilismul, al treilea — cele mai rare — calea paşnică, ş. a. m. d.

Statul în asemenea împrejurări are o mare datorie îndoită: *a)* de a opresà, fără să depăşească cadrul dreptului, ca să nu consfinţească nedreptatea legei, a cărei îmblânzire se cere şi *b)* de a rezistà mai departe întru menţinerea ordinei publice [1]), dar în aşà fel, ca să concilieze spiritele adversarilor, uneori chiar cu sacrificii, pentru aceia cari din lege fac nedreptate.

Astfel, în dreptul muncitoresc, Statul este şi arbitru şi presant; arbitru când este vorba de concilierea spiritelor duşmănite, presant, sau în limbajul nostru — opresiv — când impune ordinea publică ameninţată [2]) de individualităţi, cari lucrează totdeauna pe ascuns împotriva ei, ducând ţara la ruină prin răsturnarea de valori [3]).

In cadrele dreptului public, rezistenţa la opresiunea legei, după tradiţia juriştilor francezi, cari au adoptat-o pe aceia a teologilor, prezintă trei etape; aceste etape se află în dependenţă de forţa acelora cari se opun la legea nedreaptă. Aşà, la început avem «rezistenţa pasivă», a cărei nuanţă este mai mult demonstrativă. Unii, cum Thoreau, cu drept cuvânt o contopesc cu «nesupunerea» civilă. Ea nu atinge ordinea publică dominantă, dacă este satisfăcută, dar prejudiciază progresul mai cu seamă economic al Statului.

Deaceea dânsa este de scurtă durată, şi trece la etapa a doua, adică la «rezistenţa defensivă».

Rezistenţa defensivă se datoreşte presiunei din partea persoanelor străine de Stat, cum în dreptul muncitoresc, când consorţiul patronilor asociaţi, întrebuinţează trucuri împotriva muncitorilor ce se află în stare de grevă, — fie că Statul cointersat — când crede că interesele-i sunt prejudiciate, intră deadreptul în conflict cu massele; un asemenea caz a avut loc câţiva ani în urmă cu mişcările muncitoreşti dela C. F. R.

Pe când prima etapă urmăreşte nesupunerea individului la lege, pe atât pe cât nu este constrâns, etapa a doua, a rezistenţei defensive, presupune forţă din partea celui opresat pe nedrept. Indivizii cari se opun prin forţă la executarea legei sau chiar a unui act ilegal, desi contrare dreptului, cad sub prevederile codului penal şi sunt susceptibili de pedeapsă pentru rebeliune [4]). Legiuitorul pedepseşte pe individul, deşi îndreptăţit, căci proteguirea lui ar însemnà pe de o parte un pas mai mult spre anarhie şi nesupunere, iar pe de altă parte o scădere a prestigiului ordinei publice. Jurisprudenţa Curţei de Casaţie franceză [5]) zice că circumstanţa sau ordinele ilegale ale agentului, nu pot servi drept scuză când cel opresat nu se opune, provizor, la execuţia unei legi şi provoacă rebeliune.

Dar, cu toate acestea noi nu ne raliem la părerea Curţei de mai sus, căci cum poate fi pedepsit individul, dacă legea sau actul de execuţie, chiar înainte de a fi pus în aplicare, este contrar dreptului? Şi, dacă individul este susceptibil de pedeapsă, cum poate fi privit acela, care aduce la îndeplinire o lege contrară dreptului, sau mai bine zis un act ilegal?

Nu i se poate imputà abuzul de putere fără ca partea adversă să fie susceptibilă de rebeliune, ci numai de brutalitate sau ofensă adusă?

Or, din moment ce legea aplicată este în afară de sferele dreptului, instanţa judecătorească are datoria să aprecieze, dacă ea este sau nu constituţională. Aceasta constatată, dela sine reiese că inculpatul nu poate fi condamnat, deşi în fapt presupusa rebeliune a avut loc, căci înainte de toate a fost îndreptată împotriva unui agent al forţei publice [1]).

Rezistenţa defensivă este starea de espectativă, hotărîtoare pentru mulţime, ca şi aceea de admitere a ordinei publice existente.

Lipsa de tact şi procedarea greşită a acelora cari deţin frânele Statului, face mai uşoară trecerea ei la «rezistenţa agresivă», care nu cunoaşte nici ordine şi nici legalitate.

Aici legea justă este forţa brută şi lipsită de orice raţiune, iar ordinea publică se transformă într'un haos dictatorial, care aruncă ţara în braţele anarhismului; în această etapă frământarea ia un aspect de luptă între guvernanţi şi guvernaţi [2]), mai bine zis această luptă iese la suprafaţă, în evidenţă, căci ea totdeauna există, deşi tacit, luptă lipsită de orice scrupule, întru atingerea scopului urmărit, deoarece rezistenţa agresivă implică dreptul la revoltă, implică *insurecţia* [3]), două noţiuni, cari adesea se confundă.

Factorii principali cari dau naştere acestei etape, aproape în majoritatea cazurilor, sunt guvernanţii în ţările constituţionale şi aristocratul, aproape dispărut, în ţările despotice, şi unii şi alţii, lipsiţi de simţul prevederei politice.

Chestiunea acestei etape de rezistenţă prezintă punctul cel mai delicat în arta conducerei Statului; acţiunea, ieşită pe teren, depinde de spiritul de convingere a forţelor oarbe cari duc la isbândă, prin răsturnarea completă a ordinei existente, sau — în caz contrar — în caz de eşuare, la înăsprirea acestei ordine, înăsprire, care inevitabil, în ambele cazuri, va aveà loc.

---

[1]) L. Duguit. Traité de droit constitutionel, 2-e ed. t. III. Paris, 1923, pag. 743—744.

[2]) L. Dachesne. La conception du droit et les idées nouvelles. Paris, 1902, pag. 140.

[3]) G. Renard. La valeur de la loi. Paris, 1928, pag. 250; L. Dachesne. La conception du droit et les idées nouvelles. Paris. 1902, J. Cruet. La vie du droit et l'impuissance des lois. Paris, 1908.

[4]) L. Duguit. Traité de droit constitutionel, 2-e ed. t. III, Paris. 1923, pag. 746.

[5]) Cr. c. 22 août 1867, D. P. 68. 1, 286. Cfr. Dalloz. Dictionnaire pratique de Droit. Paris, t. II, pag. 1224, § 6.

---

[1]) L. Duguit. Traité de droit constitutionel, 2-e ed. t. III. Paris, 1923, pag. 746. Nu orice instanţă judecătorească însă are dreptul să aprecieze constituţionalitatea legii invocată de partea interesată. Art. 103 din Constituţia românească prevede că «numai Curtea de Casaţie în secţiuni unite are dreptul de a judecà constituţionalitatea legilor, etc.». De fapt instanţa judecătorească constată dacă legea aplicată este sau nu contrară dreptului, deşi aceasta în mod tacit implică cele de mai sus.

[2]) G. Renard. La valeur de la loi. Paris, 1928 pag. 249—250.

[3]) L. Duguit. Traité de droit constitutionel. 2-e ed. t. III. Paris, 1923, pag. 748—749. Faptul acesta implică guvernanţilor obligativitatea de-a nu neglijà cerinţele vieţii juridice. (Fr. Gény. *Science et technique en droit privé positif*, t. IV. Paris, 1924, pag. 256.

Dacă la rezistenţa defensivă învinuitul are scuză, când legea este contrară dreptului şi când Tribunalul are latitudinea de a se pronunţă, dacă legea aplicată este sau nu constituţională, în cazul de faţă, individul nu poate aveà nici o scuză, căci mai presus de toate stă ordinea publică imuabilă, dar în fond mobilă. Aici sau individul este aspru pedepsit, când acţiunea eşuiază, sau pedeapsa nu poate aveà loc, când acţiunea triumfă, căci ea întronează în Stat noua ordine publică [1].

Organele judecătoreşti nu pot pronunţă sentinţa decât în conformitate cu ordinea publică existentă. Această bruscă schimbare îndeosebi o vedem petrecându-se sub ochii noştri, ca consecinţă a răsboiului mondial, care, graţie materialismului egoist şi accentuat a unei infime minorităţi hrăpăreţe, a produs desechilibrul social, în care se frământă omenirea de acuma, împărţită în două tabere opuse: ordinea publică extremă de stânga din Rusia şi ordinea publică de dreapta, cum Italia, Spania, la marginea cărora stau ţările democratice, gata de a adoptà una din cele două extremităţi.

O posibilitate de înlăturare a unei asemenea vărsări de sânge ar fi plebiscitul, întrebuinţat în cazuri, când reclamă împrejurările şi necesitatea. Dar nici o ţară nu poate prevedeà prin constituţia (vorbim mai cu seamă de ţări cu un conglomerat unde domină o singură naţiune) un plebiscit deasemenea natură, căci el ar duce la veşnice conflicte şi ar împiedică progresul ţărei. In cazuri extreme însă, se admite ca un *ultimum remedium*, cum a fost consfinţit în Rusia după abdicarea ţarului Nicolae al II-lea, sau chiar cum astăzi se vorbeşte de Spania.

Dacă din punct de vedere practic rezistenţa defensivă şi cea agresivă sunt condamnabile, din punct de vedere teoretic chestiunea este discutată. Noi suntem datori să ascultăm de legi, după cum observă Benjamin Constant, dar fiindcă datoria este relativă şi de natură subiectivă, ascultarea de lege merge paralel cu datoria, adică, când legea este în concordanţă cu dreptul, când este constituţională.

Dacă individul se opune cu forţa armată la execuţia legilor contrare dreptului, nu poate aveà loc rebeliune.

Dar, cu toate acestea, sunt cazuri excepţionale, când guvernul pune în aplicare legi chiar anticonstituţionale şi le dă toată amploarea legilor conforme cu dreptul [2]). In cazul de faţă, timpul este acela care modelează şi şlefueşte o lege de asemenea natură.

Rezistenţa însă agresivă, dat fiind consecinţele sale, cari duc la vărsări de sânge, anarhie şi regres social, se recomandă cu cea mai mare prudenţă, mai cu seamă de filozofii creştini [1].

Rezistenţa la opresiunea legei pusă în aplicare. Modul şi mijloacele de rezistenţă la opresiunea legei, desfăşurate în toată perfecţia lor, le găsim în India postbelică.

Geneza acestei rezistenţe reşade în xenofobia albilor din sudul Africei, provincia Natal, ca consecinţă a răsboiului rusojaponez, care redeşteaptă simţul naţional.

Mahatma Gandhi, părintele mişcărei indiene, de profesie advocat, şi amic de altă dată al englezilor, se pune în fruntea celor opresaţi şi obidiţi. Om cu situaţie şi trecut frumos, a cărui bunic şi părinte fură primi miniştri, dar mai apoi căzuţi în disgraţie, preferă vieţei de castel, pe aceea de sărac şi umilit. El impune semenilor legea sa, impune *non-rezistenţa*, îşi dă seama că un popor dezarmat şi stăpânit nu poate luptă cu arme împotriva stăpânului înarmat, străin de naţie.

Pătruns de vechea religie Bhavagad-Gita şi Vedas, îndurerat de chinurile lui Crist [2]), care, prin suferinţă, a ajuns la isbândă şi apogeu, şi influenţat adânc de cerul posomorît şi înourat dela Iasnaia Poliana, după îndemnurile contelui Lew Nicolaevici Tolstoi [3]), cu care erà în corespondenţă, şi a cărui opere: «Regalul lui Dumnezeu e în voi» (*Mipr Frociu ba Bacz*): «Ce este arta?» (*rmo makoe uckycmbo*): «Ce-i de făcut?» (*rmo groiqme*) îi întăreşte puterea de rezistenţă, formează o colonie agricolă, încă în anul 1904, corespunzătoare coloniei şcolare ale maestrului gândirei ruseşti, colonie care mai apoi îi va da sfera activităţei sale sub numele de «Swadeshi». Greva generală a tuturor naţionalilor proclamată ca mijloc de apărare împotriva legei nedrepte şi asupritoare, paralizează întreaga viaţă industrială a ţărei; greviştii îşi găsesc refugiu în colonia sufletului lor.

Răsboiul mondial «răsboiu al dreptăţei împotriva nedreptăţei» aduse numai nemulţumiri. Declaraţiile egalitare şi umanitare ale viceregelui — lordul Curzon — şi ale primului ministru Lloyd George, împreună cu proectul de constituţie, fură o iluzie. Indienii cari au contribuit la răsboiu alături de englezi, au rămas mai departe nedreptăţiţi; principiile umanitare, morale şi de drept, se proclamă îndeobşte pentru învins şi nu pentru învingător.

Această stare îl pune pe Mahatma Gandhi din nou în fruntea poporului său. Ca cel mai mare reformator al Indienilor, el urmăreşte, prin blândeţe şi răbdare, reforma integrală a vieţei, care întru nimic nu corespunde cerinţelor sociale. Comparând prezentul cu trecutul, se pune pe noui baze şi afirmă că numai religia, acel vulcan al năzuinţelor sufleteşti, imuabil în principiu, mobil în timp şi spaţiu, este calea cea mai dreaptă, care duce la isbândă.

Arma de învingere este «Satyagraha» [4]), adică încercare justă (satyjust, drept; agraha-tentativă). Satyagraha este compusă din trei noţiuni: «iubire», «credinţă» şi «sacrificiu», adică forţa iubirei, sau aceea a sufletului, triumful adevărului prin forţa sufletului şi a iubirei [1]); ea constituie «introducerea în viaţa politică naţională a adevărului şi blândeţei» [2]).

Satyagraha se deosebeşte de rezistenţa civilă ca doi poli. Aceasta din urmă, cu drept cuvânt observă Mahatma Gandhi, deşi poartă numele de rezistenţă pasivă «dar, întru atingerea scopului propus» implică şi forţa şi violenţa fizică [3]).

Rezistenţa pasivă se află în strânsă legătură cu cea activă; în aparenţă ea este lipsită de orice activitate şi denotă frica celui slab faţă de cel tare, pe atât pe cât raportul încă nu-i desechilibrat. La momentul oportun ea devine agresivă şi violenţa apare ca o conditio sine qua non.

Satyagraha însă, dimpotrivă, prin felul său de compoziţie reprezintă rezistenţa activă [4]). Ea se încercueşte cu nesupunerea civilă, propovăduită cu atâta căldură de Thoreau; ca una care se mărgineşte numai la *negarea ordinei vechi*, fără a creà alta nouă, constituie introducerea în Satyagraha.

Cu ajutorul lui «Swadeshi» — sferelor activităţei sale — ea înlocueşte ordinea veche şi *afirmă alta nouă;* dânsa reprezintă întrebuinţarea exclusivă a productelor locului unde se aplică [5]). Ca atare, dispune de forţă creatoare, căci «numai acela care are dreptul să construiască, are şi dreptul să distrugă» [6]). Condiţia esenţială însă se cere ca partea negativă, distrugătoare, să vină după cea pozitivă, constructoare.

Prin aceasta Mahatma Gandhi se deosebeşte de bolşevism, pe care-l acuză că dă întâietate părţei negative, fără a se afirmà dacă dispune de forţă constructivă.

Fiecare din cele trei noţiuni cari compun Satyagraha, la rândul lor are sfera sa de activitate; unite împreună, ele reprezintă cele trei forţe, sau virtuţi ineluctabile ale individului colectiv. Aşà, avem forţa «sufletului», sau aceea a iubirei, a adevărului învingător, fără violenţă şi, forţa sacrificiului, care prin răbdare constituie *Legea suferinţei* [7]).

Nesupunerea civilă, ca introducere în Satyagraha, aduse retragerea loialităţei, sau încrederei în guvern [8]), lucru care adesea se întrebuinţează în Parlamentele occidentale, cum a fost şi în România pe timpul guvernărei Tache Ionescu.

---

[1]) L. Duguit. Traité de droit constitutionel, 2-e éd. t. III. Paris, 1923, pag. 749. De fapt ea produce o schimbare radicală a ordinei în Stat, căci vine pe cale revoluţionară. (J. Cruet. *La vie du droit et l'impuissance des lois*». Paris, 1908, pag. 102.

[2]) *Raţiunea de Stat* însă, când siguranţa ţării este pusă în primejdie — din năuntru, sau din afară — *admite şi chiar legalizează ilegalizarea comisă*. Acest remediu de securitate îl prevăd toate ţările, chiar cele mai democratice (statele germanice, Franţa, Anglia, etc.). J. Cruet. *La vie du droit et l'impuissance des lois*. Paris, 1908, pag. 119—120. Nu mai puţin Constituţia României (art. 107, al. ultim) justifică acest procedeu al guvernului spunând că *Puterea judecătorească nu are cădere de a judecà actele de guvernământ*, etc.

[1]) L. Duguit. Traité de droit constitutionel, 2-e ed. t. III, Paris, 1923, pag. 749.

[2]) Romain Rolland. Mahatma Gandhi. Paris 1924, pag. 36.

[3]) *Ibidem*, pag. 37.

[4]) *Ibidem*, pag. 52—53; Gandhi. La Jeune Inde. Traduction de Hélène Hart. Introduction par Romain Rolland. Paris, 1924, pag. 185—188.

[1]) Romain Rolland. Mahatma Gandhi. Paris 1924, pag. 53.

[2]) Gandhi. La Jeune Inde. Traduction de Hélène Hart. Introduction par Romain Rolland, Paris, 1924, pag. 41.

[3]) *Ibidem*, pag. 6.

[4]) Romain Rolland. Mahatma Gandhi, Paris 1924, pag. 53.

[5]) Gandhi. La Jeune Inde. Traduction de Hélène Hart. Introduction par Romain Rolland, Paris, 1924, pag. 4.

[6]) *Ibidem*, pag. 4.

[7]) Cu aceste forţe spirituale Mahatma Ganthi îşi îndreaptă spre Cer — în preajma anului nou — ruga zicând: «Doamne, îndrumează India către simţul adevărului, învaţă-l (să pătrundă), religia lui Swadeshi şi restrânge uniunea Induşilor, Musulmanilor, Parsizilor, Creştinilor şi a Jidovilor, de pe pământul Indian». (Gandhi. *La Jeune Inde*, op. cit., pag. 5). Intreaga zi de 6 Aprilie 1919, prima zi a lui Satyagraha, fu dedicată în întregime postului şi rugăciunei întru purificarea sufletului (*Ibidem*, pag. 8). Acestei zile, care erà prevestirea unei furtuni paralizaroare de pe cerul senin, dar plin de praf, la umbra căruia se dosesc norii gigantici şi răsbunători. — îi urmă *Désosbeissance civil* — nesupunerea civilă, ca introducere în Satyagraha.

[8]) Gandhi. *La Jeune Inde*. Traduction de Hélène Hart. Introduction par Romain Rolland, Paris, 1924, pag. 13—14.

Acestei retrageri de îndată îi urmă boicotajul, laturea mai profundă [1]; el reprezintă starea demonstrativă, dar pasivă şi pacinică întru îndreptarea — prin înlăturare — a legei nedrepte, spre deosebire de sabotaj, care reprezintă starea ostentativă şi ostilă la aceà lege, cu încercuirea violenţei.

Boicotajul, în mod cauzal, aduce cu sine non-cooperaţia, iar aceasta la rându-i, desvoltarea «industriei casnice naţionale». non-cooperaţia însemnează «refuzul de cooperare cu guvernul, pentru ca poporul opresat să nu se facă complicele legei injuste, complicele nedreptăţei şi profanărei sentimentului religios» [2].

Intru reuşita isbândei însă non-cooperaţia implică non-violenţa, acea inocenţă divină, care exclude orice noţiune de violenţă; ea se opune legei talyonului, este binevoitoare şi se aseamănă cu «amorul pur», pe care-l găsim în scrierile sfinte ale induşilor, în Biblie şi Koran [3]. Către această non-violenţă tinde întreaga omenire, deoarece natura ei individuală este sinonimă cu aceea a universului [4].

Astfel Satya şi Ahimza [5] îmbinate împreună ca unele cari nu conţin nici un element negativ, vor îngenunchià lumea întreagă [6].

In viaţa politică naţională Satyagraha reprezintă adevărul şi «blândeţea»; ambele cu ajutorul religiei, care transformă natura noastră şi ne uneşte în mod indisolubil cu adevărul subiectiv şi purificator, «elementul permanent al naturei umane» [7], înving legea injustă.

Amorul pur, pomenit mai sus, duce deadreptul la Legea suferinţei, ultima treaptă în calea spinoasă spre înlăturarea legei nejuste şi înlocuirea ei cu alta adevărată, căci «progresul depinde de suma suferinţelor îndurate de victimă» [8]; această lege stă în raport direct cu non-cooperaţia şi retragerea încrederei în guvern. Indeobşte ea se resfrânge în greu asupra acelora, cari refuză colaborarea cu guvernul injust, refuză colaborarea binelui cu a răului, unde forţa şi fericirea sunt crime, iar sărăcia, după cum observă Thoreau, în asemenea împrejurări constituie o virtute [1]. Deaceea Legea sacrificiului, întru obţinerea libertăţei, îndreaptă privirile blajine ale individului nemulţumit spre sferele activităţei lui Swadeshi [2].

In concluzie, ca să ne dăm seama de modul de luptă, care de sigur în viitorul apropiat va duce la isbândă, trebuie să ne gândim la două noţiuni, cari au desfăşurat aceà activitate prodigioasă: rassa nedreptăţită cu clima-i înconjurătoare şi naţiunea dominantă prin felul ei de comportare şi oprimare.

Nu credem ca în Europa o asemenea mişcare să ducă la isbândă fără violenţă de ambe părţi...

Felul însă de dominare a legei nedrepte asupra dreptăţei, s'a simţit numai printre învinşii postbelici.

Faptul acesta produce un antagonism acut, care cu atât este mai puternic, cu cât sentimentul este mai manifest la una din cele două tabere opuse.

Datorită măsurei de tensitate a acestui antagonism încordat, rezistenţa la opresiunea legei a avut, ca consecinţă, anumite urmări; o reflexie a acesteia simţită şi la noi în ţară, este greva, care luase proporţii dezordonate pe timpul guvernului generalului Averescu.

Motivele sau cauzele de rezistenţă. Cauzele cari duc pe cei oprimaţi la rezistenţă împotriva legei socotită nedreaptă, sunt de mai multe feluri:

1. In primul rând este imperfecţia legei prin ea însăş, sau chiar contradicţia uneia şi aceleiaş legi, ori chiar legiferarea de legi inumane, cari constituie un barbarism juridic.

Aşà de pildă, legiuitorul prin art. 98 din «Legea Poliţiei Rurale» dă voie celor lezaţi să ucidă, fără nici o consecinţă juridică, porcii, când intră prin semănături, şi-i exceptează dela art. 144 al «Legei de Organizare Comunală».

Ori acest articol de lege este în flagrantă contradicţie cu realitatea. Acelaş legiuitor, concomitent, elaborează altă lege, datorită căreia iau fiinţă diferitele societăţi de proteguire a animalelor.

Care este deci scopul adevărat şi just, pe care l-a urmărit legiuitorul în ambele cazuri?

2. Graba, pe deoparte necesitată de viaţa zilnică, înclinările societăţei dela ştiinţă tot spre tehnică şi comoditate, sau către materialismul din ce în ce tot mai accentuat, în măsură însemnată, evidenţiază aceste lacune ale legei.

Disproporţia societăţei pe de altă parte în evoluţia omenirei, face ca legea să fie justă numai pe atât, pe cât corespunde cu necesităţile sociale ale mediului în care se aplică; legea se modifică în conformitate cu cerinţele acestei evoluţii. Altfel ea cade în desuetudine şi devine injustă.

3. O altă cauză este de ordine social-colectivă şi se datoreşte ingerinţelor politice. Această cauză este destul de dăunătoare, mai cu deosebire în vremurile actuale, când idealul politic, care prezintă un echilibru sdruncinat al societăţei, nu mai este cel de altădată.

Legiuitorul de astăzi — expresia unei lacune a democratismului zilelor în cari trăim, reflectat prin prisma parlamentarismului devenit inutil, — este acela, prin gura căruia Parlamentul creiază, în interesul său, privilegii pentru o anumită categorie de indivizi.

Aşà, legea electorală afirmă eligibilitatea membrilor Corpului Didactic şi chiar a membrilor clericali, în detrimentul altor categorii de funcţionari, a căror lipsă dela datorie, primejduește progresul ţărei mult mai puţin decât atunci, când generaţia tânără este încredinţată să-şi facă educaţia, pe mâna celor mai puţin chemaţi, iar morala este pusă în gura omului nevoit să întunece adevărul la orice pas.

4. Un alt fapt care iarăş contribuie la scăderea prestigiului legei, este necontinuitatea ei, prin înlocuirea uneia cu alta, contrară, deşi poate în esenţă mai bună.

Deaceea aducerea la îndeplinire a unor asemenea legi, mai ales când este vorba de reorganizarea, fie a puterei administrative, fie a celei judecătoreşti, ori a alteia, după părerea noastră, este mult mai folositoare şi mai economică chiar, atunci când legea se introduce treptat, după regiuni, şi nu deodată; prin felul acesta nu întâmpină atâta rezistenţă: prin aplicarea, ca planta, la început în terenul prielnic şi fertil, ea prinde rădăcină şi se lăţeşte cuprinzând ţara întreagă.

Condiţia esenţială este ca, în faţa cetăţenilor, legea să apară ca o continuitate permanentă [1], ca, pentru societatea unde se aplică, legea să samene cu curentul unei ape line, pe care noi n'o observăm, deşi ea curge în jos, spre mare [2].

Numai atunci legiuitorul va reprezentà un adevărat idealism, când fundamentul său va fi practic, când se va găsi în domeniul raţiunei practice şi când nu va neglijà psihologia individului şi a colectivităţei.

D-l G. Renard ni se pare că greşeşte, când ne sfătueşte să punem raţiunea, «recta ratio...» mai presus de sentiment [3], zicând că mai bine să ascultăm de guvernele ostile şi de legile injuste, decât să ne revoltăm, numai pentru ca să nu aruncăm ţara în ruină şi prăpastie.

Sfaturile acestea sunt prea puţine şi ele nu ne dau un remediu de împăciuire şi nici de înlăturare a legei nedrepte. Ascultarea individului sau a massei colective de o asemenea lege, chiar atunci când mai presus de orice stă raţiunea, nu poate durà până la infinit şi, la un moment dat, individul sau colectivitatea, depăşesc nu numai legea nelegală ca să intre în legalitate, ci cad în altă extremitate, a nelegalităţei opuse...

Incheiere. Intrebarea însă cea mai de seamă este, care poate fi soluţia care să ducă la deslegarea nodului juridic, fără tensitate, pe cale pacinică?

După anarhism, bunăoară, cu deosebire acela a lui Tolstoi, *răul*, care în cazul nostru, constă din legea injustă, «trebuieşte înlăturat prin renaşterea noastră internă», căci «nimeni nu trebuie să se împotrivească răului prin violenţă».

---

[1] *Ibidem*, pag. 14.

[2] *Ibidem*, pag. 68. In mersul său spre ramificare şi aprofundare non-cooperaţia prezintă patru etape: întâia este abandonarea oricăror titluri şi renunţarea la orice servicii onorifice. A doua: demisiile benevole şi fără nici o presiune oricât de mică, din partea cuiva. Etapa a treia constă în retragerea trupelor şi a poliţiei indiene, care necesită timp îndelungat, iar ultima etapă, constă în refuzul de-a plăti impozitele (*Ibidem*, pag. 68—69). Ca pildă, Mahatma Ganthi, cel întâi remite vice-regelui toate decoraţiile; concomitent urmară demisiile în bloc ale înalţilor demnitari (magistraţi, etc.), iar mai pe urmă comitetul de conducere stabileşte următoarea programă definitivă a non-cooperaţiei: 1. părăsirea tuturor titlurilor şi a posturilor onorifice. 2. Renunţarea avocaţilor şi a tuturor persoanelor de lege la exerciţiul profesiunii sale, soluţionând orice litigiu pe cale particulară; 3. Renunţarea la împrumutul intern al Statului; 4. Boicotarea de către părinţi a şcolilor guvernului; 6. Boicotarea Consiliilor de Reformă; 7. Renunţarea de-a participà la recepţiile guvernului şi la alte ceremonii asemănătoare; 7. Neacceptarea vreunui post civil sau militar în Mesopotamia sau în provinciile turceşti, administrate în nerespectarea promisiunilor date; 8. Răspândirea lui Swadeshi. Funcţionarii cari nu vor puteà părăsì posturile sale, să sprijine moralmente şi materialmente aceà mişcare. (*Ibidem*, pag. 87).

[3] Gandhi. *La Jeune Inde*. Traduction de Hélènr Hart. Introduction par Romain Rolland. Paris, 1924, pag. 32—33.

[4] *Ibidem*, pag. 34—36.

[5] Ahimza însemnează non-omorârea, non-violenţa.

[6] Gandhi. *La Jeune Inde*. Traduction de Hélène Hart. Introduction par Romain Rolland. Paris, 1924, pag. 41.

[7] *Ibidem*, pag. 63.

[8] *Ibidem*, pag. 71.

[1] *Ibidem*, pag. 73.

[2] *Idem*, pag. 73.

[1] G. Morin. La loi et le contrat, pag. 281.

[2] *Ibidem*, pag. 286.

[3] G. Renard. La valeur de la loi. Paris, 1928, pag. 243.

Principiul dela care pleacă este că fiecare dintre noi, într'o egală măsură, avem dreptul la o viață mai bună și mai plăcută; nu trebuie numai noi să trăim, ci să lăsăm și pe alții să trăiască: «leben und leben lassen», axiomă, care rezultă din formula: «facio ut facias, non facio ne facias».

Dar aceasta nu este de ajuns. In orice cerc de idei, viața, realitatea vie ne arată că individul are nevoie de o forță exterioară, care să înăbușe răul, când apare la suprafață și domină societatea. Renașterea noastră internă nu este de ajuns pentru a îndreptà societatea. Adevărat că această forță, după cum afirmă anarhismul nu poate fi violența, care întronează brutalitatea. Remediul cel mai eficace, care, ni se pare, este admisibil, în dreptul privat ca și în cel public, nu poate fi decât *constrângerea juridică;* cu toate afirmările anarhismului ea nu este violența, ci dimpotrivă, constrângerea juridică este *negarea violenței* și totodată afirmarea libertății individului opresat de lege pe nedrept. Legea justă și adevărată nu poate aveà simpatii sau antipatii; Themida deopotrivă îl ascultă și pe intimat și pe reclamant.

Această constrângere juridică, armă pașnică, dar puternică, cere să fie îndreptată de diriguitorul legei în așà fel ca să apară în văzul tuturora ca o lumină, ce radiază deopotrivă pentru toți membri societății unde legea se aplică. Deaceea, ea merge în concordanță cu cerințele societății și paralel cu evoluția mediului în care legea se aplică.

N. P. SMOCHINĂ
Avocat

REPRIMAREA CONCURENȚEI NELEALE

(ANALIZA PROIECTULUI DE LEGE)

Sumar: 1. *libera concurență, consecință a libertății comerțului și industriei*; 2. *sistemele legislative pentru reprimarea concurenței neleale*; 3. *eforturile făcute după răsboiu pentru reprimarea ei*; 4. *rațiunea elaborărei proiectului și lucrările urmate în acest scop*; 5. *dispozițiunea generală pentru reprimarea actelor de concurență neleală*; 6. *formele tipice de concurență neleală*; 7. *sancțiuni: acțiuni de drept civil și infracțiuni penale*; 8. *răspunderea patronului pentru actele ilicite ale prepușilor săi*; 9. *competența*; 10. *exercițiul acțiunilor*; 11. *măsuri provizorii*; 12. *publicarea hotărîrei*; 13. *prescripțiunea*; 14. *regimul juridic rezervat străinilor*; 15. *comerțul ilicit*; 16. *lichidările de mărfuri*; 17. *comerțul ambulant*; 18. *concluziune*.

1. Libertatea comerțului și industriei, proclamată în Franța prin decretul din 2 Martie 1791 care desființă corporațiunile comercianților întemeiate în evul mediu și privilegiile lor, libertate primită apoi de legislațiunile celor mai multe State, înseamnă consacrarea liberei concurențe economice ca bază a economiei moderne. In industrie, libertatea concurenței permițând fiecărei persoane să realizeze o producțiune cât mai mare, având drept consecință o concentrare capitalistă, a impus intervențiunea legiuitorului în scopul reglementărei raporturilor dintre patron și lucrători pentru apărarea acestora în contra concurenței de muncă și asigurarea unei vieți umane.

In comerț, cât timp concurența servește interesul general prin procurarea de produse bune și ieftine consumatorului, fără a lezà interesele altuia, trebuie socotită leală. Intervențiunea legiuitorului pentru reglementarea concurenței are de scop deci represiunea ei, prin pedepsirea anumitor acte ale comerciantului, contrarii lealității ce trebuià să existe în comerț.

2. Reprimarea concurenței neleale a fost reglementată de diferiții legiuitori prin aplicarea dispozițiunilor înscrise pentru delicte și quasi-delicte, după care orice persoană care cauzează altuia un prejudiciu este obligată a-l reparà sau prin enumărarea fiecărui act considerat de concurență neleală. Primului sistem aparțin legislațiunile latine, celui de al doilea legislațiunile germanice.

In România nu există diversitate de sisteme în ce privește concurența neleală, întrucât atât după Codul civil din vechiul Regat, cât și după acel din Transilvania și Bucovina, se aplică dispozițiunile înscrise pentru delicte și quasi-delicte. Vom vedeà că lichidările de mărfuri și comerțul ambulant, forme speciale de concurență neleală, sunt însă reglementate deosebit în diferitele provincii cari formează teritoriul național.

Dispozițiunea Codului civil înscrisă pentru delicte și quasi-delicte și care aplicată de doctrină și jurisprudență pedepsește orice acte săvârșite prin dol sau culpă în scop de a atrage clientela altuia, apare însă insuficientă.

Intr'adevăr, sunt cazuri în cari un act de concurență neleală poate fi săvârșit chiar în lipsa unui delict sau quasi-delict, deci chiar atunci când nu s'a produs nici o daună, de ex. când se face mențiune unui concurent pentru a fi deosebit de acesta. In asemenea cazuri legiuitorul va trebuì să înscrie dispozițiuni cari să facă posibilă încetarea actului. Deasemeni sunt cazuri când un drept este periclitat prin săvârșirea actuală a unor acte de concurență neleală, cum este de ex. când mărfurile poartă false indicațiuni asupra originei lor, fără a se fi produs în acel moment vreo pagubă. In aceste cazuri legiuitorul trebuie să permită luarea măsurilor necesare pentru păstrarea dreptului mai înainte de verificarea pagubei.

3. Insuficiența dispozițiunilor pentru a combate concurența neleală s'a constatat în cele mai multe din țările Europei, în special după marele răsboiu. Intr'adevăr, numeroasele industrii creiate în timpul răsboiului, cu deosebire în celelalte continente, au condus la pierderea debușeurilor pentru multe din Statele Europei, cari au căutat deci desfacerea produselor lor aproape exclusiv în țările europene. Acest fapt a dat naștere unui naționalism economic exagerat, caracterizat printr'un regim de constrângere și de restricțiuni, din care cauză concurența neleală a prins puteri noui. In lupta aceasta aspră a concurenței n'au învins întotdeauna producătorii și comercianții cei mai onești. Lupta pentru acapararea clientelei care se duce în domeniul internațional are loc și în acel național.

Aceste fapte au făcut pe de o parte ca unele din țările Europei să completeze lacuna codurilor lor prin legi speciale, ori să le modifice pe acestea, iar pe de altă parte să se grăbească revizuirea convențiunilor internaționale asupra proprietății industriale, în scopul unei mai eficace protecțiuni împotriva concurenței neleale. Au promulgat legi speciale în contra concurenței neleale: Suedia în 1919; Austria în 1923; Ungaria în 1923; Danemarca în 1924; Polonia în 1926; Lituania în 1927; Cehoslovacia în 1927. Și-au modificat legile: Germania în 1925; Grecia în 1927; Danemarca în 1926, etc.

In domeniul internațional, tratatul din Versailles, obligă Germania să ia toate măsurile legislative sau administrative necesare garantărei produselor naturale sau fabricate originare din vreuna din țările puterilor aliate sau asociate, în contra oricărei forme de concurențe neleale în tranzacțiuni comerciale. Societatea Națiunilor, Camera de Comerț internațională și Asociațiunea internațională pentru protecțiunea proprietății industriale, au căutat deasemeni să contribuie la rezolvirea problemei represiunei concurenței neleale.

In 1925, s'au întrunit la Haga delegații celor mai multor țări europene și extra-europene, pentru revizuirea convențiunei din Paris din 1883 asupra protecțiunei proprietății industriale, modificată la Bruxelles în 1900 și la Waschington în 1911. Societatea Națiunilor și Camera de Comerț internațională, printr'o intensă și efectivă colaborare, au căutat deasemeni să contribuie la reușita conferinței dela Haga, care aveà de scop, în afară de rezolvirea unor probleme asupra proprietății industriale, în special rezolvirea problemei concurenței neleale.

După discuțiuni foarte lungi și interesante, în cari reprezentanții diferitelor State au făcut să transpire idealismul sau realismul politicei acestora, dispozițiunile cari au cules unanimitatea consimțământului Statelor participante la Uniune sunt următoarele:

«Statele contractante sunt obligate să asigure supușilor Uniunei o protecțiune efectivă împotriva concurenței neleale. Constituie un act de concurență neleală orice act de concurență contrariu uzurilor oneste în materie industrială sau comercială. In special vor trebuì interzise: *a)* orice fapt de natură a produce o confuziune, prin orice mijloc, cu produsele unui concurent; *b)* afirmațiunile false în exercițiul comerțului, de natură a discreditเ produsele unui concurent.

4. La noi în țară, prin alipirea provinciilor locuite de români, punându-se problema unificărei legislative, trebuià rezolvită și aceà a represiunei concurenței neleale. S'a pus întrebarea unde va trebui reglementată această materie, în Codul comercial ori printr'o lege specială? Proiectul pentru reprimarea concurenței neleale, comerțului ilicit, reglementarea lichidărilor de mărfuri și a comerțului ambulant, depus în Parlament, rezolvă această chestiune în sensul reglementărei materiei printr'o lege specială, pentru o mai lesnicioasă modificare a ei, după necesitățile comerțului.

Inițiativa acestui proiect se datorește Uniunei Camerelor de Comerț și de Industrie care a urmărit prin întocmirea lui: 1. represiunea concurenței neleale, pentru a umple o regretabilă lacună a legislaţiunilor comerciale azi în vigoare în ţară şi a reglementà legislaţiunea noastră în conformitate cu rezultatele conferinţei dela Haga; 2. menţinerea numai a acelor dispoziţiuni din legea speculei din 1923, care mai sunt acum necesare reprimărei comerţului ilicit; 3. uniformizarea dispoziţiunilor înscrise pentru reglementarea lichidărilor de mărfuri şi a comerţului ambulant, deosebit reglementate azi în diferitele provincii cari formează teritoriul naţional. Intr'adevăr, în vechiul regat şi Basarabia, lichidările de mărfuri şi comerţul ambulant sunt reglementate prin legea din 1884, în Transilvania prin legea industrială şi Patenta din 1852, iar în Bucovina pe lângă legislaţiunea aplicabilă în Transilvania, se mai aplică şi o lege din 1895.

Anteproiectul întocmit de Uniune a fost trimis Camerelor de Comerţ şi de Industrie pentru a face observatiunile lor.

Anteproiectul a fost pus apoi în discutiunea unei Comisiuni numită de Ministerul Industriei şi Comerţului şi a primit unele modificări în special în urma observaţiunilor d-lui Orghidan, Preşedintele Camerei de Comerţ şi de Industrie din Bucureşti, fiind în urmă însuşit de acest Minister.

Tot sub formă de anteproiect, a fost trimis apoi Consiliului Legislativ. Acesta în elaborarea proiectului noului Cod comercial înscrisese unele dispoziţiuni pentru reprimarea concurenţei neleale, din care cauză pentru a nu reglementà de două ori aceeaş materie, de acord cu Ministerul Industriei şi Comerţului a dat anteproiectului redacţiunea care armonizà cât mai bine concurenţa neleală ce va fi reglementată printr'o lege specială, cu restul materiei proiectului Codului comercial. Anteproiectul a fost trimis apoi sub formă de proiect Consiliului Legislativ, pentru a-şi da avizul său, în urma căruia a fost depus în Parlament.

Studiile făcute pentru întocmirea anteproiectului şi efortul pentru găsirea celei mai bune reglementări, fac ca dispoziţiunile lui să reprezinte traducerea în texte de lege a necesităţilor practicei afacerilor, armonizate cu abstracţiunile superioare ale ştiinţei. Intr'adevăr înscrierea unor dispoziţiuni cari să arate cauzele de concurenţă neleală şi sancţiunile referitoare, foloseşte educaţiunei profesionale a clasei comerciale şi industriale, pentrucă tinde să elimineze din jocul aspru al concurenţei pe comercianţii lipsiţi de spiritul de corectitudine necesar exerciţiului comerţului. Reglementarea materiei s'a făcut avându-se în vedere în special legea cehoslovacă din 15 Iulie 1927, cea mai nouă şi mai completă lege asupra concurenţei neleale, pe care o cunoaşte legislaţiunea internaţională.

5. In determinarea elementelor cari formează concurenţa neleală, proiectul cuprinde o dispoziţine generală şi unele cazuri tip de concurenţă neleală.

Dispoziţiunea generală este formula recomandată de Conferinţa dela Haga din 1925, după care — cum am arătat — constituie un act de concurenţă neleală orice act de concurenţă contrariu uzurilor oneste în materie comercială sau industrială.

Proiectul primeşte această clauză generală pentrucă nu pot fi prevăzute într'o lege toate cazurile de concurenţă neleală, al căror număr variază după evoluţiunea pe care o suferă viaţa comercială şi industrială. Această formulă înseamnă că actele prin cari se tinde a se atrage clientela unui concurent, în scopul dobândirei de noui câştiguri, sunt săvârşite astfel încât pot induce în eroare pe consumatori asupra calităţei mărfurilor comerciantului ori concurentului său şi deci neleale. In consecinţă pentru a fi reprimat actul de concurenţă poate fi săvârşit atât prin dol cât şi prin culpă, fiind suficient să lovească în interesele unui concurent. Dacă nu s'ar fi ajuns la această sancţionare, multe din actele/cari nu ar fi fost săvârşite prin dol sau fraudă n'ar puteà fi reprimate. Proiectul dispune în acest sens, că un comerciant care săvârşeşte un act de concurenţă neleală va fi obligat să înceteze sau înlăture actul şi numai de va fi locul să plătească daunele pricinuite (art. 12). Aceasta însemnează înlăturarea în reprimarea concurenţei neleale a conceptului de culpă, care are importanţă numai atunci când prin actul săvârşit s'a ocazionat un prejudiciu unei persoane.

Acest sistem primit şi de proiectul italian din 1925 este justificat prin expunerea de motive (pag. 31) ca impus de lunga experienţă, care arată că judecătorii nu recunosc acte de concurenţă în cazurile în cari se îndoesc de culpă sau descopăr o culpă uşoară, din cauza consecinţelor patrimoniale cari izvorăsc din afirmarea culpei; când însă va fi să se facă a încetà actul de concurenţă neleală fără a pronunţà condamnarea la daune, va fi mai uşoară şi mai rapidă apărarea lealităţei comerciale.

Dispoziţiunile proiectului român nu se aplică în caz de violarea mărcilor de fabrică sau de comerţ, a numelui comercial, a brevetelor de invenţiune, pentrucă aceste materii necesită o protecţiune specială, care limitează posibilitatea de concurenţă.

6. Formele tipice de concurenţă neleală individualizate de proiect sunt: *a)* reclama falsă; *b)* confuziunea; *c)* falsele indicaţiuni asupra originei mărfurilor; *d)* defăimarea; *e)* coruperea; *f)* întrebuinţarea personalului de către alţi concurenţi; *g)* violarea secretelor profesionale; *h)* contractul «boule de neige»; *i)* vânzările cu premii; *j)* anunţurile de vânzare cu rabat şi în loturi.

a) Reclama fiind un mijloc des întrebuinţat în comerţ pentru a se atrage clientela, cele mai numeroase acte de concurenţă neleală se vor verificà în reclama falsă pe care şi-o fac unele întreprinderi. Din această cauză, proiectul sancţionează orice act al comerciantului prin care acesta comunică sau răspândeşte în public, asupra întreprinderei sale, afirmaţiuni menite să inducă în eroare, deci necorespunzătoare adevărului şi creiază astfel întreprinderei sale o situaţiune de favoare, în daune unui concurent.

După sistemul proiectului, ca reclama falsă să fie reprimată va trebui deci în primul rând să fi produs o daună altor concurenţi, altfel comerciantul va rămâne nepedepsit, chiar dacă ar lăudà peste măsură marfa sa, atribuindu-i calităţi pe cari nu le are; în al doilea rând va trebui să fie referitoare la anumite circumstanţe de fapt bine determinate şi să cuprindă afirmaţiuni mincinoase cari să nască în public creanţa unei oferte foarte avantajoase.

Formele prin cari se manifestă reclama falsă sunt numeroase; proiectul arată numai pe unele din ele, astfel afirmaţiunile referitoare la calitatea sau cantitatea unor mărfuri ori prestaţiuni, modul de dobândire, origina şi condiţiunile de desfacere a mărfurilor, situaţiunea financiară şi a creditului, modul de fabricaţiune sau negociere, distincţiuni, raporturi persoane, vechimea sau întinderea întreprinderei, motivul vânzărei ori prestărei sau stocul de mărfuri existente.

b) Confuziunea constă în uzurparea de către un comerciant a unor semne distinctive folosite în mod legitim de un altul, astfel ca din asemănarea lor consumatorii să se poată uşor înşelà iar comerciantul să poată profità de unele beneficii ce s'ar fi cuvenit concurentului său.

Proiectul menţionează printre semnele distinctive, firma, emblema, desemnările speciale şi ambalajele.

Folosirea numelui comercial — firma — şi emblemei este reglementată în vechiul regat şi Basarabia prin legea firmelor din 1913 şi Codul comercial iar în Transilvania şi Bucovina prin Codul comercial.

Folosirea unei denumiri speciale a produselor sau mărfurilor aparţin numai acelei persoane care a întrebuinţat-o prima dată. In anumite cazuri denumirea este arătată de legea asupra mărcilor de fabrică sau de comerţ, în celelalte va fi apărată de dispoziţiunile art. 3 şi anume atunci când figurează pe facturi, pe circulări sau când uzurparea este verbală.

Intrebuinţarea unui ambalaj caracteristic, legitim folosit de un altul, imitând sau uzurpând modul cum un comerciant prezintă publicului mărfurile sale, constituie un act de concurenţă neleală, pentrucă inducând publicul în eroare, ridică valoarea mărfurilor uzurpătorului.

c) Indicaţiunile false asupra originei mărfurilor, făcând să se nască în public prezumpţiunea că mărfurile au fost produse într'o anumită localitate, într'un anumit teritoriu ori în cuprinsul unui anumit Stat constituiesc acte de concurenţă neleală; aceasta pentrucă sunt de natură să atragă clientela unui concurent şi să înlesnească vânzarea unei mărfi, făcând să se creadă că aceasta este de o bună calitate şi un preţ convenabil.

Aceste false indicaţiuni de natură geografică, pot fi puse pe mărfuri sau pe ambalajul lor, fie de acel care produce, fie de acei cari importă, exportă, întrepozitează, vinde sau le pune în vânzare.

Indicaţiunea unei mărfi a cărei desemnare a devenit generică, nu mai poate fi socotită falsă indicaţiune asupra originei, pentrucă întrebuinţarea ei nu se mai poate concepe ca un act de concurenţă neleală. Cu toate acestea, dacă denumirea este însoţită de o menţiune care ar puteà face să se creadă în originalitatea mărfei, actul va fi socotit de concurenţă neleală.

Pentru ca publicul consumator să ştie când o marfă este fabricată în ţară, chiar în cazul când sediul întreprinderei este în străinătate însă fabricarea ei s'a făcut în ţară, trebuie să se arate pe marfă şi pe ambalaj că este «fabricată în România».

d) Defăimarea, spre deosebire de reclamă, — care tinde să inducă în eroare publicul asupra calităţei şi ieftinătăţei mărfurilor proprii, prin aceasta producând un prejudiciu unui concurent —, este de natură să păgubească bunul mers al unei întreprinderi sau creditul proprietarului ei, prin afirmaţiuni mincinoase comunicate sau răspândite asupra situaţiunei întreprinderei sau mărfurilor ei. Un comerciant poate săvârşi în acelaş timp un act de concurenţă, neleală, intrând şi în categoria reclamei false şi aceleia a defăimărei. Este cazul comerciantului care falsifică adevărul în comparaţiunea pe care o face între marfa sa şi aceea a unui comerciant.

Defăimarea poate fi publică sau confidenţială. Ea trebuie să constea din afirmaţiuni de fapt despre care autorul ştie că sunt mincinoase şi cari sunt de natură să aducă un prejudiciu concurentului. Este cazul agenţiilor de informaţiuni cărora nu li se aplică sancţiunile prevăzute pentru defăimare, decât atunci când în comunicările făcute asupra unui comerciant sau unei întreprinderi cunoşteau sau trebuiau să cunoască falsitatea faptelor afirmate.

e) Coruperea este faptul unui comerciant care oferă, promite sau acordă, mijlocit sau nemijlocit, darul ori alte avantajii, unei persoane din serviciul unei întreprinderi, în scopul cunoaşterei sau folosinţei clientelei, aflărei procedeurilor industriale ori obţinerei oricărui alt folos în dauna titularului întreprinderei.

Proiectul vom vedeà că pedepseşte atât pe corupător, cât şi pe cel corupt (art. 13).

f) Intrebuinţarea de către un comerciant a personalului din serviciu unei întreprinderi este un act de concurenţă neleală, când are de scop să lovească în această întreprindere concurentă. Proiectul exemplifică această formulă oprind pe titularul unei întreprinderi să întrebuinţeze serviciile altuia când ştie că este angajat exclusiv în serviciile unei întreprinderi concurente. Deasemeni persoana angajată exclusiv în serviciul unei întreprinderi nu va puteà lucrà la un concurent, afară numai dacă titularul întreprinderei va consimţi la aceasta. Lucrătorilor la domiciliu nu li se aplică însă această restricţiune.

g) Sunt socotite acte de concurenţă neleală violarea secretelor de fabrică, pentrucă cunoaşterea fabricărei mărfurilor poate prejudicià pe inventator în profitul unui concurent; deasemeni violarea secretelor de comerţ, pentrucă cunoaşterea modului de a atrage clentela, informaţiunile asupra clienţilor unei întreprinderi, operaţiunile pe cari le face aceasta, informaţiunile asupra personalului său ajutător, pot aduce prejudicii titularului întreprinderei, folosind concurentului ei.

Proiectul opreşte pe un funcţionar din serviciul unei întreprinderi, în timpul duratei concurentului său de muncă ori de serviciu, să desvăluie secretele cari i-au fost încredinţate sau de care a avut altfel cunoştinţă şi care ar puteà, în scop de concurenţă, să fie folosite de un concurent; afară numai dacă a fost autorizat la aceasta de titularul întreprinderei. Proiectul limitează obligaţiunea impusă funcţionarului de a păstrà secretele numai pentru timpul duratei contractului de muncă sau de serviciu, pentrucă altfel ar fi însemnat să-l împiedice a folosi cunoştinţele şi experienţa pe care a dobândit-o în acest timp.

Afirmaţiunile făcute de persoane din serviciul unei întreprinderi, pentru a fi socotite acte de concurenţă neleală, trebuie să aibă un conţinut confidenţial şi să constituie un secret actual care să aparţină exclusiv titularului întreprinderei.

Secretele apărate prin proiect sunt atât acele referitoare la invenţiunile brevetabile, cât şi la descoperirile şi invenţiunile ştiinţifice.

Proiectul pedepseşte apoi şi folosirea sau divulgarea secretelor de fabrică sau de comerţ, pe cari un al treilea le cunoaşte: 1) printr'un act contrar legei sau uzurilor oneste; 2) prin faptul că i s'a încredinţat în mod special secretul; 3) prin îndeplinirea unei însărcinări ce i-a fost încredinţată de o autoritate publică.

h) Incheierea de contracte după sistemul numit «boule de neige» este considerată de proiect cu un act de concurenţă neleală. Este socotit deasemenea natură, contractul prin care o persoană în afaceri comerciale asigură în mod avantajos predarea unei mărfi sau facerea unei prestaţiuni, cu condiţiunea aducerei de către client a altor cumpărători, pentru a încheià cu ei contracte asemănătoare.

In practică lucrurile se petrec altfel: vânzătorul promite cumpărătorului predarea unei mărfi pe un preţ mai mic decât acel al valoarei ei reale. In acest scop vânzătorul dă cumpărătorului, contra preţ, un titlu cu un anumit număr de cupoane. Cumpărătorul va trebuì la rândul său să vândă toate acele cupoane iar nouii cumpărători să cumpere dela primul vânzător un titlu prevăzut cu cupoane. Numai după aceasta primul cumpărător primeşte marfa.

Acest fel de contract face să se nască în public credinţa că poate cumpărà o marfă pe un preţ mult mai mic decât acel real. In fapt însă numărul cupoanelor creşte atât de mult încât nu se mai găsesc cumpărători pentru ele, astfel că mulţi dintre cumpărători rămân păcăliţi.

Contractele încheiate după sistemul «boule de neige» prejudiciază apoi pe ceilalţi concurenţi, şi falsifică concurenţa, pentrucă răsboiul pe care îl duce comerciantul împreună cu seria de cumpărători pe cari şi i-a apropiat, tinde să-l îmbogăţească în dauna concurenţilor.

Deaceea proiectul opreşte contractele încheiate după «boule de neige» şi declară nule atât contractele încheiate între comerciant şi cumpărător, cât şi între acesta şi cumpărătorii cari urmează. In consecinţă, se va puteà cere înapoierea sumelor plătite, renunţându-se la contract, sau se va puteà restituì marfa, cerându-se înapoierea banilor.

i) Contractele de vânzare cu premii, cu cari cumpărătorul unor mărfuri sau beneficiarul unor prestaţiuni urmează a primì un premiu care depinde exclusiv de o tragere la sorţi sau de un alt hazard, sunt socotite acte de concurenţă neleală. Aceasta, pentrucă motivul cumpărărei mărfei, când premiul este mare, devine cu totul secundar, acel al premiului dictând cumpărarea. Ori în realitate cumpărătorul plăteşte atât preţul mărfei cât şi un plus cu care va participà la premiu sau la loterie şi din care se va despăgubi comerciantul. In acest fel, modul de atragere a clientelei, este falsificat şi deci comerciantul prejudiciază pe concurenţii săi.

j) Anunţurile de vânzare cu rabat sau în loturi ori în partide sunt în principiu admise, pentrucă sunt o consecinţă a libertăţei comerţului şi industriei. Proiectul, pentruca cumpărătorii să nu poată fi induşi în eroare, interzice totuş acele anunţuri asupra acestor feluri de vânzări cari nu arată preţul pe unitatea de măsură legală sau pe bucată, considerându-le acte de concurenţă neleală, fiindcă altfel s'ar puteà falsificà realitatea prin afirmaţiuni cari ar avantajà pe comerciant în dauna altor comercianţi.

7. Reprimarea concurenţei neleale se face de proiect prin sancţiuni civile şi penale.

Sancţiunile civile constau în condamnarea comerciantului care s'a făcut vinovat de vreun act de concurenţă neleală la încetarea sau înlăturarea actului — acţiune negatorie —, precum şi într'o acţiune de daune, atunci când se stabileşte vreo culpă sau dol în sarcina lui. Acţiunea de daune are un conţinut patrimonial, deci întinderea ei va puteà cuprinde atât beneficiul pe care reclamantul îl puteà dobândi dacă actul de concurenţă n'ar fi fost săvârşit — «lucrum cessans» —, cât şi micşorarea efectivă a operaţiunilor comerciantului şi a creditului său — «damnum emergens».

Sancţiunile penale stabilite prin proiect diferă după gravitatea actului de concurenţă neleală şi constă în amendă penală, care în caz de recidivă este mai mare, sau în amendă penală şi închisoare.

Sunt pedepsite numai cu amendă penală următoarele acte de concurenţă neleală:

a) reclama falsă, când acel care o săvârşeşte ştie că afirmaţiunile sale nu sunt întemeiate; *b)* confuziunea, când este săvârşită cu intenţiune; *c)* falsele indicaţiuni asupra originei mărfurilor cari sunt săvârşite cu intenţiune de a induce în eroare sau când acel care le săvârşeşte ştie că sunt false; *d)* întrebuinţarea personalului de către alţi concurenţi; *e)* contractul încheiat după sistemul «boule de neige»; *f)* vânzările cu premii; *g)* anunţurile de vânzare cu rabat sau în loturi ori partide.

Sunt pedepsite cu închisoare şi amendă penală următoarele acte de concurenţă neleală:

a) Coruperea, adică atât actul comerciantului care se serveşte de persoana din serviciul unei întreprinderi pentru a lovì în acesta, cât şi actul persoanei din serviciul întreprinderei care a cerut sau primit daruri ori a acceptat oferte ori alte avantajii; *b)* defăimarea, când acel care o săvârşeşte ştià că afirmaţiunile sale nu sunt adevărate; *c)* violarea secretelor de fabrică sau de comerţ.

8. In ce priveşte răspunderea pentru daunele pricinuite din săvârşirea unui act de concurenţă neleală de către un funcţionar din serviciul unei întreprinderi, însărcinat cu îndeplinirea anumitor operaţiuni, proiectul primeşte principiile generale de drept asupra responsabilităţei patronului pentru actele ilicite ale prepuşilor săi. Se exceptează numai acele cazuri în cari titularul unei întreprinderi sau reprezentantul unei societăţi comerciale vor face dovada că potrivit nuanţelor de afaceri nu erau în măsură să prevină comiterea actului de concurenţă neleală.

9. In ce priveşte competenţa după valoare, proiectul nu face nici o deosebire între diferitele acte de concurenţă neleală, aplicându-se deci principiile generale de procedură.

In ce priveşte competenţa după materie şi acea teritorială, proiectul deosebeşte vânzările cu premii şi anunţurile de vânzare cu rabat sau în loturi ori partide, a căror judecare o dă în competenţa judecătoriei în circumscripţiunea căreia infracţiunea a fost săvârşită, de celelalte acte de concurenţă neleală, cari sunt de competenţa tribunalelor, după discuţiunile anume arătate.

Acţiunile decurgând dintr'un act de concurenţă neleală, afară deci de vânzările cu premii şi anunţurile de vânzare cu rabat sau în loturi ori partide, se vor judecà de tribunalele în circumscripţiunea căruia se află sediul principal al întreprinderei pârîtului; în lipsă de Tribunalul domiciliului pârîtului. Dacă pârîtul nu are sediul comerţului sau domiciliul în ţară, va fi competent Tribunalul domiciliului reclamantului; în lipsă Tribunalul în circumscripţiunea căruia faptul s'a săvârşit. Când faptul a fost săvârşit prin comunicări sau imprimate trimise dintr'o ţară străină, competent va fi Tribunalul în circumscripţiunea căruia comunicatul sau imprimatul a sosit sau a fost răspândit.

10. Exerciţiul acţiunei în daune, acelei pentru încetarea sau înlăturarea actului de concurenţă neleală, precum şi dreptul de a se plânge pentru deschiderea acţiunei publice aparţine în primul rând persoanei păgubite.

In anumite cazuri însă şi anume în caz de reclamă falsă, confuziune, false indicaţiuni asupra originei mărfurilor sau atunci când se calcă dispoziţiunile art. 1 care dă definiţiune concurenţei neleale, proiectul acordă exerciţiul acţiunilor civile şi dreptul de a cere deschiderea acţiunei publice şi Camerilor de Comerţ şi de Industrie sau oricărei alte organizaţiuni cu personalitate juridică, chemată să apere interese profesionale. Primirea acestui sistem însemnează sancţionarea concurenţei neleale în interesul apărărei colectivităţei deci dintr'un punct de vedere general de politică legislativă, spre deosebire de alte legislaţiuni, cari — după cum am arătat — sancţionează concurenţa neleală ca un delict sau quasi-delict, acordând deci o acţiune numai persoanei păgubite şi numai în cazul în care a suferit un prejudiciu actual. Sistemul primit de proiect va conduce mai uşor la represiunea concurenţei neleale din cauza mijloacelor materiale de care dispun aceste organizaţiuni profesionale.

Din admiterea acestui sistem, urmează că mai multe acţiuni se pot intentà împotriva aceleiaş persoane, pentru acelaş fapt, fie de către cel păgubit, fie de organizaţiunile profesionale arătate, în cazurile determinate de legiuitor. Pentru a preveni un asemenea inconvenient, proiectul dispune că acţiunea pentru încetarea sau înlăturarea actului de concurenţă neleală, nu mai poate fi exercitată împotriva aceleiaş persoane şi pentru acelaş fapt, dacă o altă acţiune este pendinte înaintea instanţei sau dacă a intervenit o hotărîre definitivă.

11. Pentru a se puteà păstrà un drept care s'ar păgubi prin întârziere, proiectul admite apoi ca persoana interesată să poată cere Preşedintelui Tribunalului competent luarea de măsuri provizorii. Luarea acestor măsuri poate fi utilă, de exemplu în caz de reclamă falsă, pentru a se puteà face o expertiză şi a se constatà în ce constă reclama sau atunci când mărfurile poartă false indicaţiuni asupra originei lor. In acest din urmă caz proiectul permite chiar sechestrul mărfurilor iar prin hotărîrea dată asupra fondului se dă dreptul instanţei judecătoreşti să dispună vânzarea lor după distrugerea falselor indicaţiuni.

Procedura admisă de proiect pentru luarea măsurilor necesare păstrărei unui drept este acea referitoare la ordonanţele prezidenţiale, reglementată de Codul de procedură civilă aplicabilă în vechiul Regat şi Basarabia şi care se extinde deci asupra acestui punct în toată ţara.

12. Pentru a asigurà persoanei păgubite o reparaţiune legitimă, în afară de daune şi aplicarea sancţiunilor penale, proiectul dă dreptul părţei în favoarea căreia hotărîrea a fost pronunţată, ca la cererea sa instanţa judecătorească să poată încuviinţà publicarea hotărîrei, după rămânerea ei definitivă, într'unul sau mai multe ziare, pe cheltuiala celui ce a săvârşit actul, fixându-se în acelaş timp locul şi termenul în care publicarea urmează a fi făcută.

13. In ce priveşte prescripţiunea, pentru a curmà mai repede neînţelegerile ivite în jocul aspru al concurenţei, proiectul, derogând dela dispoziţiunile generale de drept comun, admite o prescripţiune mai scurtă. Astfel, pentru acţiunea civilă se admite o prescripţiune de un an socotită din ziua când partea îndreptăţită a avut cunoştinţă de act sau de persoana celui ce l-a săvârşit; pentru acţiunea publică aceeaş prescripţiune socotită însă dela data săvârşirei infracţiunei.

14. In ce priveşte regimul la care sunt supuşi străinii, proiectul arată că ei se bucură de protecţiunea legei, în ce priveşte actele de concurenţă neleală, dacă au în ţară o întreprindere comercială, dacă există o convenţiune internaţională cu Statul cărora aparţin; dacă acel Stat acordă supuşilor români o protecţiune analoagă. In aceste din urmă cazuri, pentruca instanţele judecătoreşti să fie mai uşor informate, Ministerul Industriei şi Comerţului va fi obligat să publice în «Monitorul Oficial» lista acestor State.

15. Prin înscrierea unor dispoziţiuni pentru comerţul ilicit, s'a urmărit menţinerea acelor dispoziţiuni din legea pentru înfrânarea şi reprimarea speculei ilicite, din 1923, cari mai sunt necesare acum reprimărei acestuia.

Proiectul sancţionează suprimarea liberei concurenţe a comerţului prin provocarea urcărei preţurilor de vânzare; urcarea nejustificată a preţului alimentelor de primă necesitate şi combustibilului, prin asocierea deţinătorilor sau ameninţări făcute spre a determinà pe alţi deţinători să refuze vânzarea ori să ridice preţurile existente; înşelarea cumpărătorului prin darea sau substituirea unei mărfi de altă substanţă decât acea pe care afirmase că o vinde şi convenise să o vândă; folosirea în orice scop de facturi mincinoase.

Sancţiunea constă în amendă, iar atunci când s'a substituit o marfă ori s'au folosit facturi mincinoase, în amendă şi închisoare. In cazul acumulărei de alimente de primă necesitate şi combustibil, instanţele judecătoreşti sunt obligate să ordone vânzarea lor, din al cărui produs se va acoperi mai întâiu amenda.

Pentru ca un comerţ să nu poată fi exercitat fără a se fi îndeplinit formalităţile cerute de lege firmelor aplicabilă în vechiul Regat şi Basarabia, sau fără a se aveà brevetul comercial ori industrial cerut de legislaţiunea Transilvaniei şi Bucovinei, proiectul anticipând asupra reglementărei ce o va primi această materie în noul Cod comercial, prevede sancţiuni foarte aspre, cari se aplică şi atunci când nu se arată în mod vizibil firma.

Sancţiunea constă în amendă, care va fi mărită în caz de recidivă şi închiderea magazinului, măsură a cărei executare va fi supraveghiată de Camera de Comerţ şi de Industrie respectivă.

Proiectul arată apoi autorităţile chemate să fixeze preţuri maximale, articolele asupra cărora pot fi fixate şi pedepsele stabilite pentru acei cari le vor fi depăşit.

Infracţiunile privitoare la comerţul ilicit vor fi constatate de persoanele precis arătate prin proiect şi judecate în primă instanţă de judecătorie, cu drept de apel la Tribunal şi de recurs la Curtea de Apel.

16. Proiectul reglementează apoi lichidările de mărfuri şi anume pe acelea cari au de scop încetarea unui comerţ într'o anumită localitate, implicând deci vânzarea completă a stocului de mărfuri. Numai aceste lichidări sunt permise şi condiţionate de autorizarea Camerei de Comerţ şi de Industrie în circumscripţiunea căreia urmează a se face, autorizare obligatorie în caz de deces a unui comerciant sau de dizolvare a unei Societăţi comerciale. Autorizarea Camerei nu va puteà fi dată în cazul schimbărei firmei sau vânzărei fondului de comerţ şi nu va fi necesară pentru vânzările judiciare şi acele voluntare prin licitaţie publică.

Autorizarea de lichidare poate fi acordată numai comerciantului care a îndeplinit formalităţile cerute pentru înscrierea firmelor ori a obţinut brevetul comercial sau industrial cerut de legislaţiunea Transilvaniei şi Bucovinei, dovedind că exercită comerţul de cel puţin trei ani în specialitatea mărfurilor cari urmează a fi lichidate şi în localitatea în care se face lichidarea. Camera de Comerţ şi de Industrie va puteà reduce însă termenul.

Creditorii comerciantului se vor puteà opune la autorizarea Camerei. In contra deciziunei ei există drept de apel pentru comerciant şi creditori.

Durata lichidărei este de şase luni, termen care va puteà fi prelungit de Camera de Comerţ.

Proiectul, pentru a nu falsificà scopul lichidărei, conţine apoi dispoziţiuni după cari este oprită aducerea la lichidare a unor mărfuri comandate anterior depunerei cererei de lichidare şi cari n'au fost primite încă; aceste mărfuri se vor puteà aduce însă, cu permisiunea Camerei de Comerţ şi de Industrie, dacă n'au depăşit nevoile comerciantului, au fost plătite ori se aflau la vamă în momentul introducerei cererei de autorizare.

Pentru a nu se naşte în public credinţa unor oferte deosebit de avantajoase, ca consecinţă a lichidărei, proiectul opreşte reclama după care mărfurile ce se lichidează ar proveni dela un faliment, ar fi căzute în rebut ori confiscate, cumpărate dela vamă sau avariate, socotind-o un act de concurenţă neleală.

O nouă lichidare va puteà fi făcută numai după trei ani, dela data primei autorizări, termen care va puteà fi prescurtat de Camera de Comerţ şi de Industrie.

Proiectul permite apoi lichidările de sezon, cari vor aveà loc la epocile şi pentru termenele fixate de Camera de Comerţ şi de Industrie şi numai în urma unei autorizări a acesteia. Pentru ca publicul să nu fie indus în eroare asupra mărfurilor ce urmează a fi lichidate, ele vor trebui desemnate în mod aparent.

Proiectul arată în urmă sancţiunile ce se vor aplicà în caz de contravenţiune la dispoziţiunile înscrise pentru lichidări şi procedura referitoare.

17. Comerţul ambulant este reglementat în vechiul Regat printr'o lege din 17 Martie 1884, extinsă azi în Basarabia, iar în Transilvania şi Bucovina printr'o Patentă din 1852. Dispoziţiunile din proiect tind deci să uniformizeze această parte a materiei pentru întreg teritoriul naţional, reglementând în acelaş timp conf. cerinţelor comerţului actual, concurenţa pe care comercianţii ambulanţi o fac comercianţilor stabili.

Proiectul permite exerciţiul comerţului ambulant atât în comunele urbane cât şi în cele rurale. Definiţiunea dată comerţului ambulant este aceea a legei din 1884: «orice vânzare din casă, din loc în loc, în locuri deschise, în barăci, maghernişe sau rafturi ridicate pe pieţe, străzi, în fundături de curţi, ganguri, porţi de casă sau orice alte intrări».

Comerţul ambulant este liber pentru anumite produse arătate prin proiect şi pentru obiectele de primă necesitate admise de Ministerul Industriei şi Comerţului, cu avizul Uniunei Camerelor de Comerţ şi de Industrie. Mărfurile a căror vânzare este oprită în comerţul ambulant vor puteà fi vândute în târgurile periodice, de comercianţii cari au firmele înscrise de cel puţin 2 ani şi de meseriaşii cari îşi desfac produsele lor proprii.

Ţinerea târgurilor periodice va fi autorizată de Ministerul Industriei şi Comerţului, pe baza avizului Uniunei Camerelor de Comerţ şi de Industrie; se exceptează dela autorizare şi dela necesitatea dovezei înscrierei firmei de 2 ani, târgurile săptămânale din diferite localităţi.

Proiectul arată apoi persoanele cari pot constată contravenţiunile la dispoziţiunile înscrise pentru comerţul ambulant, sancţiunile împotriva contravenienţilor şi instanţele judecătoreşti competente.

In urmă proiectul obligă pe comercianţii cari au în serviciul lor comişi călători pentru comerţ, să înscrie procura lor într'un registru ce se va păstră la Camera de Comerţ şi de Industrie precum şi revocarea acesteia sub sancţiunea amenzei.

18. Proiectul depus în Parlament, respectă principiile cele mai moderne primite de numeroase legislaţiuni. Dispoziţiunile lui devenite texte de lege, vor folosi deci atât clasei comercianţilor şi industriaşilor în jocul aspru al concurenţei, cât şi colectivităţei în contra abuzurilor la cari poate da naştere exerciţiul comerţului. El va însemnà, în acelaş timp, unificarea cu un ceas mai de vreme a unei importante materii din legislaţiunea comercială.

PAUL I. DEMETRESCU
Referent titular la Cons. Legislativ

LEGISLAŢIA MUNCII IN CADRUL POLITICEI SOCIALE

«Dintre toate invenţiile sec. al XIX-lea în materie de organizare socială legislaţia Muncei este cea mai răspândită», spuneà Sidney Webb încă la începutul acestui secol.

Aceste cuvinte le repetăm azi după aproape 30 de ani ca să caracterizăm mişcarea legislativă care a îndrumat popoarele civilizate spre un nou ideal social simbolizat prin Biuroul Internaţional al Muncei, ideal pe care nimeni nu-l mai combate. Politica socială contemporană a reuşit să impuie legislaţia Muncei ca o funcţie a propăşirei economice, un postulat recunoscut până şi de partidele cele mai conservatoare.

Dacă înainte de răsboiu politica socială tindeà la ridicarea materială şi morală a muncitorilor şi la atenuarea conflictului între Capital şi Muncă, după Versailles politica socială a rupt zăgazurile în cari o încătuşase reacţiunea firească contra abuzurilor provocate de jocul liberei concurenţe economice. Concepţia veche a politicei sociale s'a perimat.

Istoria socială a ultimului deceniu cunoaşte alături de o politică socială revoluţionară o politică socială evolutivă. Prima şi-a găsit câmpul de experienţă în Rusia Sovietelor, cealaltă îşi caută îndrumările la Geneva.

In timp ce în Rusia politica socială este ridicată la rangul unei disciplini generale ale cărei ramificaţiuni sunt toate celelalte manifestări ale spiritului omenesc politica, economia politică, cultura, dreptul, politica socială inspirată de Geneva apare ca o osmoză a ideilor socialiste şi burgheze, care caută să se integreze în politica generală a Statului, urmărind închegarea sănătoasă a naţiei, unitatea ei socială şi, în deosebi, desvoltarea forţelor producătoare ale poporului.

Limitele politicei sociale practicată de toate Statele, membre ale Ligei Naţiunilor, s'au deplasat. Politica socială inspirată de Geneva nu mai este acea disciplină de pură asistenţă şi ocrotire socială care a inspirat şi legiuirile noastre ante-belice, ea tinde să ridice la rangul său real acel factor preponderent al producţiunei, elementul om, accentuînd în acelaş timp din ce în ce mai mult influenţa motivelor economice în fixarea limitelor câmpului ei de experienţă. Politica economică şi politica socială s'a apropiat. De unde înainte politica socială fusese o firească reacţiune contra consecinţelor nefaste ale politicei economice caracterizată prin individualismul şcoalei liberale care în practica sa implacabilă, sub influenţa darvinismului vedeà până şi în mizeria milioanelor de muncitori un element al progresului, azi vedem această disciplină apropiindu-se din ce în ce mai mult de ştiinţa economică. Nu numai politica socială a influenţat puternic politica economică, dar şi legile vieţei economice au reuşit să se infiltreze în nouile orientări ale politicei sociale.

Reglementarea juridică a nouilor raporturi cari s'au înjghebat astfel între om ca factor al producţiei şi economia naţională va fi deci sarcina legislaţiei Muncei.

Politicei sociale îi revine sarcina de a îndrumà pe legiuitor în calea spre asigurarea păcei sociale prin coordonarea armonioasă a tuturor forţelor productive ale naţiei, sub egida Statului. Legislaţia Muncei va fi forma adecuată a acestei îndrumări.

Vom împărţi deci studiul nostru în două părţi examinând legislaţia Muncei în cadrul politicei sociale sub aspectul său juridic şi sub aspectul economic.

Sunt prea cunoscute condiţiile create clasei muncitoare de desvoltarea economică a Europei, desvoltare caracterizată de concentrarea din ce în ce mai pronunţată a diferitelor industrii, concentrare impusă de desvoltarea maşinismului, înlesnită de desvoltarea societăţilor sub forma comercială şi a valorilor mobiliare.

In faţa capitalului, care astfel apăreà pe câmpul Muncei sub masca anonimatului, se găseà izolată, condamnată la o permanentă subordonare, Munca, căreia legea civilă sau comercială îi refuză putinţa unei concentrări. Căci este un adevăr istoric, că libertatea societăţilor, adică asocierea capitalului, este mult anterioară libertăţei asociaţiilor profesionale, asocierei Muncei. Acesta este un adevăr, nu numai pentru ţările Occidentului, dar şi pentru ţara noastră. In timp ce libertatea societăţilor este consacrată la noi de codul civil şi codul de comerţ, libertatea de asociaţiune profesională va deveni o realitate legislativă abià în 1921, graţie legei d-lui Trancu Iaşi.

In aceste condiţiuni nu putem decât să ne însuşim constatarea profesorului francez Cuche [1]) că încă dela începutul secolului, prin simplul joc al technicei legislative napoleonene şi încă înainte ca desvoltarea maşinismului să fi produs repercusiunile sale grave, nu mai există egalitate între oferta şi cererea mânei de lucru.

N'a debutat oare secolul al XIX-lea sub auspiciile principiilor Marei Revoluţiuni Franceze? N'a constituit doar Declaraţia drepturilor naturale şi imprescriptibile ale individului marea dogmă, căreia legiuitorul revoluţionar i-a garantat intangibilitatea prin interzicerea oricărei posibilităţi de restrângere a suveranităţei individuale? La ce s'a redus această suveranitate individuală în ogorul muncei au arătat-o în sinistra ei realitate anchetele sociale făcute în trecut, din cari este suficient să desprindem concluziile faimoasei anchete Villermé, întreprinsă din iniţiativa Academiei de Ştiinţe Morale şi politice din Paris la 1839 şi care acuză zile de muncă de 14—17 ore, chiar pentru femei şi copii, întrebuinţarea copiilor de 6 ani la muncile cele mai penibile, salarii derizorii, fapte cari evocau vremurile sclaviei romane. Acesta erà bilanţul experienţei făcute cu principiile individualismului juridic, care transpunând raporturile dintre Capital şi Munca, din domeniul dreptului public, în domeniul dreptului privat, a înţeles să delase reglementarea lor în seama instituţiei care stă la baza edificiului legislaţiei civile, «contractul».

Concepţia Codului civil de a turnà în forma contractului toate manifestările vieţei economice trebuià să dispară odată cu desvoltarea ştiinţelor experimentale. Regulele dreptului civil cari tindeau la asigurarea unei cât mai absolute libertăţi contractuale a individului erau corolarul indispensabil al suveranităţei individuale, pivotul întregei armaturi juridice care-şi făceà apariţia la începutul secolului trecut. Evoluţia industrială a adus însă răsturnarea tuturor normelor pe cari se ridicase trufaş edificiul legislativ dela 1804.

In contractul de muncă suveranitatea individuală a salariatului a dispărut pentru a lăsà câmpul liber suveranităţei stăpânului. In drept însă, salariatul erà presupus întotdeauna că şi-a dat consimţământul la încheerea contractului, în mod liber.

In faţa acestei flagrante contradicţii între drept şi realitate nu existau decât două ieşiri, cari, deşi opuse, tindeau la transformarea concepţiilor juridice în domeniul reglementărei muncei: calea intervenţionismului legislativ şi calea organizărei sindicale, care să permită muncei, prin puterea asociaţiei, să restabilească echilibrul economic pe care principiul autonomiei voinţei individuale îl răsturnase în favoarea capitalului.

Legislaţia muncei în România este rezultatul ambelor metode. Primele manifestări ale intervenţionismului legislativ — vorbesc de legislaţia din Vechiul Regat — le găsim în regulamentul D-rului Felix din 1894, în legea repauzului Duminical din 1897, în legea meseriilor din 1902, în legea supra muncei minorilor şi femeilor din 1906. Dar aceste legiuiri n'au îndrăsnit să se atingă de esenţa contractului de muncă. Ele încetăţeneau însă principiul că interesul social trebuie să aibă pasul înaintea interesului individual, atunci când sunt în joc vigoarea şi sănătatea familiei muncitoreşti.

Cu anul 1912 intervenţionismul legislativ va depăşi limitele cari i le trasase politica socială până atunci, principiul de mai sus va fi împins mai departe, atacându-se însuş esenţa contractului. Principiul libertăţei contractuale primeşte prima atingere care nu va fi decât începutul unei opere lente, dar hotărîtoare în transformările principiilor de drept, aceia a transpunerei raporturilor juridice în reglementarea muncei din domeniul contractual al dreptului privat în acel instituţional al dreptului public.

Legea Neniţescu, privitoare la asigurările muncitoreşti, introducând principiul riscului profesional în materia accidentelor de muncă, a statornicit că răspunderea în caz de accident de muncă, nu mai poate rămâne sub imperiul libertăţei contractuale, şi trebuieşte sustrasă deci autonomiei voinţei contractante în interesul solidarităţei sociale. Pentru prima oară reglementarea interioară a contractului de muncă glisează din cadrul contractual în cel instituţional. De acum înainte responsabilitatea în caz de accident este determinată de o lege de ordine publică care, substituind noţiunea de risc noţiunei de culpă, a lăsat în sarcina patronului, beneficiarul muncei lucrătorului, repararea prejudiciului suferit de acesta în caz de accident de muncă, în toate cazurile. Organizând aceà mutualitate a acestei asigurări, cunoscută sub numele de «Asociaţia Patronală» legea Neniţescu a pus «principiul reparaţiunei colective a unui prejudiciu individual», concluzia firească a nouei teorii a riscului profesional.

---

[1]) Cuche. La Législation du travail et les transformations du droit.

Caracterul instituţional al legislaţiunei muncei îşi va găsi o nouă consacrare într'o lege recentă, legea contractelor de muncă, în deosebi, în partea privitoare la contractul individual de muncă. Vreau să vorbesc de creanţa salariului. Recunoscând caracterul alimentar al salariului, legiuitorul îl va pune la adăpost, garantându-i pe de o parte plata regulată, pe de altă parte insensibilitatea.

Salariile nu pot fi urmărite decât până la concurenţa unei cincimi dintr'însul. Creanţa salariului este garantată integral cu un privilegiu general în rang imediat înaintea oricărei creanţe chirografare. Insensibilitatea, privilegiul, iată termenii cari ne indică că nu ne mai aflăm în situaţii pur contractuale.

Acordarea de concedii tuturor salariaţilor şi plata salariului în timpul concediului, termenele de preaviz fixate de legiuitor, spre a pune capăt abuzului ce rezultà din principiul codului individualist, principiul facultăţei de denunţare «ad nutum» a contractului de muncă cu durata nedeterminată, iată un alt aspect al caracterului instituţional al reglementărei raporturilor juridice dintre capital şi muncă.

Astfel vedem cum prin jocul intervenţiei legislative, principalele obligaţiuni ale patronului născute din contractul de muncă, obligaţia de a repară accidentele suferite în întreprinderea sa, plata concediilor obligatorii, respectarea termenelor de preaviz pentru denunţarea contractului cu durată nedeterminată, sunt complet sustrase autonomiei voinţei contractuale.

După cum în domeniul dreptului privat intervenţia legiuitorului a determinat scoaterea contractului de muncă din sfera de experienţă a principiului suveranităţei voinţei individuale, tot aşà în domeniul dreptului public, asociaţia profesională, organizarea sindicală, va provocà răsturnarea vechei concepţiuni a principiului suveranităţei Statului. Bazat pe concepţia romană de «imperium», Statul nu aveà altă funcţie în domeniul dreptului public decât să garanteze individului protecţia drepturilor sale naturale.

De aci întregul regim juridic şi politic care domină până în ajunul răsboiului şi care se va nărui încetul cu încetul sub forţa irezistibilă a faptelor. Industrialismul va provocà răsturnarea vechilor dogme pe cari se întemeiau instituţiunile noastre de drept public.

O nouă formulă de ordin exclusiv economic, va veni să transforme ordinea socială, determinând adaptarea formelor juridice pe cari ni le-a legat regimul napoleonean, nouilor conjuncturi economice. Această formulă e formula sindicalismului.

Sindicalizmul apare ca cel de al doilea remediu pe care l-am semnalat la începutul studiului nostru în contra consecinţelor nefaste ale individualismului economic şi juridic care dominà viaţa socială a secolului trecut şi începutul secolului nostru. Nu voim să zicem prin aceasta că tinde la abolirea sa, dimpotrivă el se va strădui să extindă binefacerile asupra tuturor producătorilor. Dărîmând însă vechea concepţie a suveranităţei individului, sindicalismul va propovădui că libertatea pe care ne-a hărăzit-o Marea Revoluţie Franceză nu se mai găseşte, în condiţiile societăţei de azi, decât în asociaţia indivizilor.

Individul încetează de a fi acel suveran care închizându-se în turnul său de fildeş, va puteà beneficià de drepturi absolute, a căror existenţă ar fi chiar anterioară. naşterei sale, el devine membrul unui grup social, un asociat; iar drepturile îi sunt recunoscute, numai, în măsura împlinirei funcţiei pe care grupul îi va desemnà.

Sindicalismul va fi deci acea forţă, care grupând pe indivizi uniţi în solidaritatea mecanică — adică acea bazată pe similitudinea de nevoi — va da societăţei o structură juridică mai adecuată conformaţiei ei economice. Ridicând munca din decăderea ei biblică, sindicalismul o va încadrà în rangul virtuţilor omeneşti, făcând din ea însăş instrumentul de emancipare a acelora, pe cari lipsa de organizare i-a lăsat — în numele libertăţei revoluţionare — dezarmaţi în faţa vicisitudinilor economice, pe cari le-a cunoscut societatea omenească în ultimele decenii. In asemenea condiţii, sindicalismul devine un element de pace socială. Tinzând la coordonarea tuturor forţelor producătoare în grupări profesionale, în vederea unei administraţiuni mai bune a mijloacelor de producţiune şi a serviciilor publice, el apare ca unica formulă cu care se poate anvisajà până în prezent viitoarea structură a societăţei noastre. Acest lucru l-a proclamat acum 20 ani Leon Duguit în celebrele conferinţe dela École des Hautes Études Sociales, când combătând mai mult prejudecăţi, decât idei, a redat quintesenţa sindicalismului în următoarele cuvinte:

«Le mouvement syndicaliste n'est point, en réalité, la guerre entreprise par le prolétariat pour écraser la bourgeoise, pour conquérir, les instruments et la direction de la production. Ce n'est pas, comme le prétendent les théoriciens du syndicalisme révolutionnaire, la classe ouvrière prenant concience d'elle-même, pour concentrer en elle le pouvoir et la fortune et anéantir la classe bourgeoise. C'est un mouvement beaucoup plus large, beaucoup plus fécond, je dirai beaucoup plus humain. Il n'est pas un moyen de guerre et de division sociales; je crois qu'il est au contraire, un moyen puissant de pacification et d'union. Il n'est pas une transformation de la seule classe ouvrière; il s'étend à toutes les classes sociales et tend à les coordonner en un faisceau harmonique»[1].

Aşa dar, sindicalismul e un fapt, de care trebuie să se ţie seama în cercetarea obiectivă a condiţiilor sociale ale vremurilor noastre.

Legiuitorul român, înţelegător al nouilor exigenţe impusă de legea evoluţiei societăţei noastre, a venit să consacre, în 1921, dreptul de asociere profesională, urmând în această privinţă, în parte, exemplul ce-l ofereà legiuirea franceză din 1884. Zic în parte, căci spre deosebire de legea Waldeck-Rousseau, fundamentul juridic al regimului asociaţionist, instituit prin legea Trancu-Iaşi din 1921 este o tranzacţie între concepţia libertăţei contractuale şi concepţia instituţională.

Dacă legiuitorul român, fidel principiului constituţional al libertăţei de asociere, a trebuit să-şi însuşească în privinţa exerciţiului dreptului sindical concepţia lui Waldeck-Rousseau exprimată în faimoasa formulă: «Dreptul unui lucrător care nu vreà să facă parte dintr'un sindicat egalează dreptul al 10.000 de lucrători cari voiesc să facă parte dintr'însul», el a înţeles însă că noua instituţie juridică a cărei menire este generalizarea convenţiilor colective de muncă, nu-şi poate sprijinì raţiunea socială numai pe principiul libertăţei contractuale, ci, înainte de toate, pe caracterul său instituţional, care face ca sindicatul să devie reprezentantul legal, dacă nu al membrilor săi, cel puţin al profesiunei. Căci sindicatului liber se va substituì sub imperiul vieţei economice Sindicatul obligator. Nu poate existà viaţă profesională fără sindicat şi oricare ar fi numărul membrilor săi, el trebuieşte considerat ca organul reprezentativ al profesiei. Caracterul instituţional al sindicatului, legiuitorul român îl va recunoaşte în art. 25 acordând sindicatului dreptul de a stà în justiţie, nu numai pentru atingerile aduse personalităţei sau patrimoniului său, dar chiar pentru faptele cari deşi sunt considerate ca leziuni cauzate unor drepturi individuale ale membrilor săi, rezultate din legi, regulamente, convenţii colective sau altfel, sunt totuş în legătură cu exerciţiul profesiunei şi cu interesele colectivităţei membrilor.

Legiuitorul din 1929 va reluà această fericită tradiţie, şi prin legea contractelor de muncă, în art. 112, va reînnoi drepturile asociaţiei profesionale de a introduce acţiunea în justiţie pentru orice prejudiciu, cauzat interesului profesional.

Iată deci cum regula dreptului individualist: «pas d'intérêt pas d'action» este înlăturată în măsura în care ea implică existenţa unui interes personal aceluia care exercită acţiunea în justiţie. De acum înainte acţiunea judiciară este admisibilă dacă serveşte interesele unei colectivităţi chiar când reclamantul n'ar aveà nici un interes personal.

Interesul personal nu mai este unicul fundament al dreptului. Dreptul naşte dintr'o funcţie de interes general.

«Dreptul întemeiat pe funcţie şi nu numai pe interes, iată formula juridică inovatoare, a legislaţiei muncei».

* * *

Trec la cea de a doua parte a conferinţei mele, la aspectul economic al legislaţiei muncei.

Am văzut la început cum politica socială contemporană caută să se integreze în politica economică a Statului, recunoscând astfel solidaritatea ce o leagă de economia naţională.

In această privinţă, o critică obiectivă a legislaţiei munciloreşti elaborată în ultima decadă va constatà influenţa hotărîtoare a directivelor Genevei.

Ratificarea celor mai multe dintre convenţiile internaţionale ne-au obligat să transpunem în legislaţia noastră principiile de proteguire a muncei, pe cari ţările Occidentului refuză încă să le aplice. Este suficient să reamintesc că ziua de opt ore a fost adoptată de noi pe cale legislativă într'un moment când Anglia prin reprezentantul său în Consiliul de administraţie al Biuroului Internaţional al Muncei, d-l Beterton, a cerut revizuirea convenţiei de 8 ore, adoptată de prima Conferinţă internaţională a muncei dela Washington, în 1919. Recent această propunere a fost însuşită şi de Suedia.

---

[1] Duguit, Le Droit Social, le Droit Individuel et la Transformation de l'État, p. 121—122.

Intr'o epocă deci, când ideia revizuirei convenţiei îşi găseà un atât de vajnic susţinător într'un Stat de importanţa Marei Britanii, când ţări ca Franţa, Germania, Italia nu ratificau convenţia decât condiţional subordonând aplicarea adoptărei ei şi de către Anglia, România a înţeles să respecte o obligaţie internaţională ca o consecinţă a ratificărei, aducând astfel prin actul său o mărturie sinceră a încrederei neclintite pe care o are în opera de pace socială realizată zi cu zi de Biuroul Internaţional al Muncei.

Este evident că limitarea orelor de muncă se impuneà în interesul combinat al muncitorilor şi producţiei naţionale. Zilele de 12 sau 14 ore de muncă cunoscute în special în industria mică din Vechiul Regat şi Basarabia nu puteau decât să compromită productivitatea muncei şi sănătatea lucrătorilor. Acelaş lucru se poate spune de interzicerea muncei de noapte a femeilor şi copiilor, cari îşi găseşte pe deplin justificarea, atât din punct de vedere igienic, cât şi din punct de vedere moral.

Tranziţia însă dela un regim la altul, fără a trece prin filierea indispensabilă a etapelor cari să înlesnească adaptarea definitivă a zilei de 8 ore muncei naţionale a făcut ca randamentul producţiei să scadă în proporţii simţitoare. Reforma nu fusese îndeajuns pregătită. Şi cea mai bună dovadă o găsim în cererile ce abundă la Comisia însărcinată cu aplicarea legei, care funcţionează pe lângă Ministerul Muncei, cereri de acordarea de ore suplimentare, susţinute de însăşi lucrătorii. Consecinţele se traduc în fapt prin sporirea preţului de cost, sporirea dificultăţilor de a luptà cu produsele străine, prin dificultatea de a echilibrà balanţa conturilor, şi de a diminuà costul vieţei.

Răsboiul a cauzat o micşorare importantă a capacităţei producătoare a ţărei, atât prin distrugerea de vieţi omeneşti şi de capitaluri, cât şi prin perturbarea relaţiilor comerciale pe cari a provocat-o. Averea naţională a micşorat în proporţii neprevăzute, dând cu decenii înapoi desvoltarea economică a ţărei. In aceste condiţiuni prima grijă a omului de Stat ar fi trebuit să dicteze determinarea unei intensificări a producţiunei, pentru reconstituirea rezervelor naţionale, singura care ar fi permis o ameliorare a stărei materiale a muncitorilor. Cu toate astea mai mult sub influenţa nevoilor politice s'a introdus legea de 8 ore care nu cadrà cu situaţia industriei noastre, a cărei inferioritate faţă de industriile Occidentului a fost astfel agravată prin neratificarea convenţiei de 8 ore şi de celelalte State.

Este evident că nu noi vom cere revenirea la situaţia dinainte sau modificarea legei din 1928.

In cadrul Asociaţiei Române pentru Progresul Social, dimpotrivă, ne vom strădui să facem din această lege o realitate, invitând pe patroni şi pe salariaţi ca, printr'o organizare raţională a muncei bazată pe colaborarea leală a acestor doi factori să-l înlesnească adaptarea la economia ţărei, reducând pe cât posibil pierderile suferite până în prezent de producţia naţională.

Trebuie însă să reţinem, în interesul scopului pe care-l urmărim cu toţii că politica socială care stânjeneşte producţia sfârşeşte fatal prin limitarea consumaţiunei şi a bunei stări a populaţiei. Protecţia muncei este în funcţie nu numai de consideraţiuni de drept şi umanitate, dar înainte de toate de principiul solidarităţei naţionale, care cere ca, în condiţii actuale ale vieţei economice, când dobânzile şi impozitele apasă atât de greu asupra industriei şi comerţului ţărei, legile sociale să nu vie să sporească sarcinile prin măsuri cari aduc perturbări de natură să îngreuieze desvoltarea normală a producţiei. Când legislaţia muncei depăşeşte regulele impuse de condiţiile generale ale producţiei, ea nu face decât să lezeze interesele pe cari pretinde că le apără. Rolul Statului în domeniul politicei sociale trebuie să se reducă la menţinerea echilibrului social, la salvgardarea intereselor superioare ale naţiei, lăsând interesele particulare să se adapteze unele la altele. De modul cum legiuitorul va înţelege acest rol depinde rezultatul politicei sociale. Experienţa pe care ţara noastră a făcut, în această ultimă decadă, în domeniul legislaţiei sociale ne permite să desprindem două reguli destinate să călăuzească politica socială în viitor:

1. Ameliorarea condiţiilor de viaţă a salariaţilor nu poate fi înfăptuită decât pe cale progresivă. O violare a acestei reguli nu poate fi decât dăunătoare economiei naţionale provocând pe de o parte slăbirea creditului ţărei, pe de altă parte agravarea somajului. Scurt, ea va determinà un regres social.

2. Limitele posibilităţilor economice pot fi deplasate numai printr'o intensificare a producţiei, obţinută prin formarea de capitaluri noui şi prin sporirea capacităţei productive şi de aplicare a muncei organizată pe baze economice.

Terenul legislaţiei muncei va fi deci situat între minimul pe care îl cere prevederea socială şi limita pe care o impune ameliorărei soartei lucrătorilor posibilităţile economice.

Dacă minimul impus de prevederea socială poate fi formulat în reguli cu un caracter internaţional, limita posibilităţilor economice scapă, în actuala stare a economiei internaţionale, tendinţelor de unificare urmărite de pactul muncei, care este la baza organizaţiei permanente a muncei.

Asociaţiei Română pentru Progresul Social atât de ataşată organizaţiei din Geneva îi incumbă sarcina de a lămuri opinia publică românească asupra aspectelor reale ale legislaţiei internaţionale. In propaganda pe care şi-a propus s'o facă operei prodigioase a Biuroului Internaţional al Muncei, ea nu va trebui să uite însă condiţiile în cari se desvoltă azi economia noastră naţională, căci altfel ea ar devià dela scopul ei.

Ori, este necontestat că oricât de mare ar fi voinţa de colaborare pe care o are ţara noastră în domeniul legislaţiei internaţional realizarea uniformizărei condiţiilor de muncă dorită de tratatul din Versailles se loveşte de obstacole aproape insurmontabile.

Insuşi art. 427 din tratatul din Versailles recunoaşte acest lucru:

«Inaltele Părţi Contractante recunoscând că buna stare fizică morală şi intelectuală a muncitorilor salariaţi este de o importanţă esenţială din punct de vedere internaţional, au stabilit pentru atingerea acestui înalt scop organismul permanent prevăzut la Secţiunea I şi asociat organizmului Societăţei Naţiunilor.

«Ele recunosc că deosebirea de climă, de moravuri şi de obiceiuri, de oportunitate economică şi de tradiţiune industrială face să fie greu de atins în mod imediat uniformitatea absolută a condiţiilor de muncă. Insă fiind convinse că munca nu trebuie considerată numai ca un articol de comerţ, ele cred că există metode şi principii pentru reglementarea condiţiunilor de muncă ce ar trebui să caute să aplice toate comunităţile industriale pe cât le permit împrejurările speciale în cari ele ar puteà să se găsească».

Cu alte cuvinte, însăş politica socială inspirată de Geneva recunoaşte că o uniformizare a condiţiilor de muncă se loveşte de obstacolele create de legile naturale ineluctabile cari conduc viaţa popoarelor şi cari nu pot fi ocolite. Şi art. 405 al pactului reià această ideie când prescrie că, la redactarea diferitelor convenţii internaţionale, trebuiesc luate în consideraţie condiţiile particulare fiecărei ţări. Va să zică nu înseamnă să ieşim din directivele Genevei, dacă în elaborarea legilor noastre sociale vom aveà în vedere mai puţin tendinţele de unificare internaţională şi mai mult posibilitatea de adaptare a reformelor sociale proiectate economiei naţionale. Dacă convenţiile internaţionale adoptate până în prezent nu au ţinut prea mult seama de condiţiile speciale ale ţărei noastre, vina este a noastră. Partea a 13-a din tratatul din Versailles ne permite să cerem derogări dela aplicarea diferitelor convenţiuni până ce condiţiile producţiei noastre vor permite încetăţenirea lor.

Marele animator al politicei sociale contemporane, d-l Albert Thomas, puteà spune cu bună dreptate dela tribuna Asociaţie Române pnntru Progresul Social: «Si j'ai même un reproche à faire, non seulement aux pays, mais quelquefois aux patrons c'est de ne pas introduire, dans les conventions internationales les règles précises qui permettraient de juger de l'évolution d'un pays et de lui accorder des derogations ou des périodes transitoires. Ce n'est pas la responabilité du Bureau International du Travail, si, intéréssés directement, il n'usent pas plus souvent d'une condition inscrite.» Este datoria reprezentanţilor ţărei să determine în forul dela Geneva, adoptarea unor convenţiuni de o elasticitate de aplicare capabilă să permită adaptarea economiei lor diferitelor organisme, fără să violeze prin aceasta, legile naturale de evoluţie socială.

Aplicarea unui sistem care ţine seamă de legea evoluţiunei ne va apropià mai curând de scopurile urmărite de tratatul din Versailles, decât adoptarea automată a convenţiilor elaborate după sistemul practicat până în prezent.

Nouile obiective spre cari trebuie să se îndrepte legislaţia muncei trebuiesc căutate în câmpul larg al mişcărei sindicale. Dacă legislaţia muncei poate înlăturà în mare măsură nedreptăţile sociale, ea nu poate prin ea însăş, să fixeze limitele posibilităţilor economice pe cari nu trebuie să le depăşească. Aceasta este opera colaborărei leale a celor doi factori de producţiune Capital şi Muncă. Legea sindicatelor profesionale care a suferit, e drept, oarecari modificări cu tendinţe reacţionare prin legea persoanelor juridice, legea contractelor de muncă care încadrează în dreptul nostru instituţia convenţiei colective de muncă sunt cele două elemente cari trebuiesc să îndrumeze în viitor reglementarea muncei.

Marele industriaş american Iohn A. Rockefeller într'un studiu publicat mai de mult în «Revue Internationale du Travail», cercetând cauzele crizei industriale a ajuns la concluzia că după dânsul, cauza principală rezidă în faptul că capitalul nu s'a străduit niciodată să anvisajeze problemele industriale din punct de vedere muncitoresc şi că munca, la rândul ei, n'a făcut niciodată vreun efort, pentru a înțelege punctul de vedere al capitalului.

Legislația românească are marele merit de a fi înlesnit această înțelegere între cei doi factori ai producțiunei, pe de o parte creind, posibilitatea de asociere prin legea sindicatelor profesionale și pe de altă parte dând prilej celor interesați în câmpul muncei să se întâlnească pe picior de egalitate prin legea Camerelor de Muncă.

«Prin asociație — spuneà Profesorul nostru, d-l G. Tașcă, în una din savantele și atât de atrăgătoare conferințe pe cari le face în fiecare an la Institutul Social Român — putem scoate din sufletul lucrătorului sentimentul de inferioritate, de mizerie materială și morală, în care a zăcut un veac întreg, și ridicându-l la rangul de om, dându-i sentimentul superiorităței lui, făcându-l suveran în viața economică, după ce i-am dat suveranitatea în viața politică, să-i asigurăm lui fericirea și nouă pacea socială».

Și d-l Prof. G. Tașcă, care este în țara noastră, promotorul nouei orientări a politicei sociale vede cu bună dreptate în afirmarea principiului libertăței sindicale cheia de boltă a întregei chestiuni sociale.

In Camerele de Muncă astfel cum le-a organizat d-l Trancu-Iași pe baze paritare, asociațiile profesionale vor trage toate consecințele acestei libertăți, afirmând, odată mai mult egalitatea între patroni și lucrători în contractare.

Munca, devenită astfel egal de interesată ca și Capitalul în desvoltarea producțiunei, se va arătà mai înclinată să ție seama, în reglementarea muncei, de motivele psihologice și economice. Caracterul personal și subiectiv pe care îl ia astfel noua protecțiune a muncei nu va fi decât semnalul unei evoluțiuni, ale cărei reziduri vor fi normele pe cari Asociația Română pentru Progresul Social are datoria să le pregătească prin analiza și critica efectelor legislației naționale.

In acest mod nu se vor mai produce acele salturi cari au adus perturbare în politica economică, dar se va înlesni în schimb, evoluția normală a instituțiilor sociale.

Astfel patronii și salariații vor formà marea familie producătoare care cunoscându-se din ce în ce mai bine prin conlucrarea de fiece zi își va da singură în plin acord cu posibilitățile tehnice și economice legea corespunzătoare bunei sale stări și organizărei muncei sale. Atunci legea muncei nu va mai fi emanația Parlamentului, ci opera exclusivă a specialiștilor și competențelor. In acest sens trebuie să se orienteze politica socială, dacă vreà să fie realistă.

Toți acei cari vor colaborà la realizarea acestor perspective vor pregăti terenul pentru viitorul apropiat al domniei Muncei.

MARCO I. BARASCH
Doctor în științele juridice din Paris. Diplomat al Școalei de Științe Politice din Paris
Avocat

EXPUNEREA DE MOTIVE LA ANTEPROECTUL DE LEGE PENTRU INFRÂNAREA CAMETEI

> En Suisse, les lois du maximum n'ont été édictées que sous la pression populaire; et suivant les renseignements que nous a fournis le Département de l'Economie publique, les prix maxima y sont considérés comme absurdes au point de vue économique, mais aussi comme un moindre mal au point de vue social, en égard aux croyances populaires.
>
> Il est certain que la tâche d'un gouvernement n'est pas de faire de la science, mais de gouverner, et gouverner les sujets qu'il a.
>
> Dr. P. BOVEN
> *Juge d'instruction extraordinaire du Canton de Vaud*

Criza economică. S'a efectuat stabilizarea, legislația economică și financiară a fost modificată în sensul ca să înlesnească intrarea capitalului strein, astfel ca el să contribue la propășirea noastră economică, punând în valoare munca și bogățiile ce le avem și nu numai că aceste capitaluri streine n'au venit, dar chiar capitalurile naționale sunt din ce în ce restrânse și ascunse, iar cele ce se plasează, se dau cu dobânzi care variază între 50—120 la sută și din această cauză, criza economică se accentuiază, tinzând către o paralizare a oricărei activități, creditul eftin nefiind nici găsit, nici cunoscut.

Agricultura, această ramură de activitate economică, cu tot belșugul care l-a înregistrat în anul 1929, din cauza lipsei de debușeuri de desfacere, a prețurilor scăzute și a concurenței produselor sârbești și ungurești stau depozitate în hambare.

Agricultorii împovărați de dobânzi, care în mediu ating procentul de 50—60 la sută sunt siliți sau să-și vândă inventarul, sau să-și arendeze pământul pe o arendă de nimic, pentruca apoi să muncească în folosul creditorului, sau să-l vândă din cauza dobânzilor tot mai apăsătoare.

Comerțul, din lipsa unui credit ieftin și tot mai rar nu poate desface mărfurile cu prețuri convenabile, căci țăranul cel mai mare consumator, din cauza cerealelor nevalorificate și a dobânzilor cămătărești cari absoarbe orice bani câștigați, nu poate cumpărà. — Avem o criză de consumație. Unica salvare a comerciantului erà banca, însă și aceasta a început să-și restrângă și închidă operațiunile, din cauza riscului la care se expune prin legea concordatului preventiv. — Astăzi unica salvare a comerciantului nu mai este decât: împrumuturile contractate dela cămătari, cu dobânzi care variază între 50—120 la sută și aceasta o putem afirmà în perfectă cunoștință de cauză, deci în urma recensământului făcut de Camera noastră, toți comercianții au ținut ca să comunice că, dobânzile cămătărești îi vor duce la ruină. Și este destul a cercetà tablourile cu polițe protestate, actele de hipotecă și de gajuri, lunare, pentru a ne da socoteala de criza cumplită economică în care se sbate comerțul nostru; iar ca apogeu al acestei crize ni se oferă o adevărată tragedie: falimentele ce zilnic se pronunță și sinuciderile comercianților cinstiți ce nu pot suportà rușinea unui faliment, după o viață trăită cinstit.

Industria, se sbate între criza de credit și criza de consumație.

Criza de credit a fost și este cunoscută cu toate că există un institut de credit industrial, căci din cauza lipsei capitalului de rulment necesar, n'a putut satisface decât într'o mică parte nevoile industriei și atunci industriașii au fost siliți a recurge la împrumuturi cu dobânzi cămătărești și prin forța lucrurilor, siliți a scumpi prețul de cost al produselor lor.

Concordatul preventiv, din cauza condițiunilor de acordare, extrem de favorabile, a făcut pe numeroși debitori ca să-l ceară și el să fie admis, păgubind astfel pe toți industriașii, încât, acuma, au fost siliți ca să formeze «o asociație» pentru apărarea intereselor lor și modificarea legei concordatului preventiv.

Criza de consumație este adânc resimțită, atât de comercianți cât și de industriași, ceeace denotă că consumatorii câștigă preà puțin. — Sătenii câștigă preà puțin pentru a-și cumpărà produsele industriale, iar salariații și celelalte clase consumatoare nu câștigă suficient pentru a-și mări consumația mărfurilor peste nevoile stricte ale lor.

Poate că populația consumatoare este mai mult înclinată către distracții, însă și această predilecție își are explicația sa, căci în modul acesta uită de lipsurile și dificultățile materiale, cari lasă urme adânci în sufletul fiecăruia și simte nevoia evadărei din cercul, strâns de fier, al grijilor materiale.

Lipsa de consumație a articolelor destinate activităței productive are influență covârșitoare asupra mărimii creditului și-l face chiar să dispară. — Industria nu mai are decât o singură cale: calea creditului cămătăresc, acest virus distrugător al întregului organism economic.

Proprietatea urbană se resimte de această criză, căci mulți se văd cu casele expuse vânzărei, din cauză că nu mai pot face față plăților. — Vânzare se face pe un preț de nimica.

Sunt acuzați proprietarii că au construit imobile fără a aveà bani, însă acuzația este neîntemeiată, căci toți au învestit cel puțin jumătate din capital, iar pentru jumătate s'au împrumutat, iar alții au contractat împrumuturi pentru a face reparațiile necesare imobilelor lor.

Creditul Urban, cu formalismul lui dezasperant, cu cotele sale mici ce le acordă și titlurile sale care din ce în ce se plasează cu mai multă greutate n'a putut fi de mare folos proprietarului, și s'au văzut siliți a recurge la hipotecarea imobilelor cu dobânzi cămătărești.

Dacă mai menţionăm reglementarea forţată a regimului chiriei, precum şi abrogarea legei pentru protejarea nouilor construcţii, care prevedeà scutirea de impozite avem un tablou real al situaţiei disperate în care se găsesc proprietarii urbani.

Camăta. Din examinarea crizei economice la cele mai însemnate ramuri de activitate economică, se desprinde situaţia precară, cu proporţii catastrofale create de *camătă.*

Ce este camăta?

Camăta este perceperea unui folos nedrept asupra unui împrumut de bani, prin care se reclamă o dobândă disproporţionată cu suma şi timpul cât este acordat.

Camăta este un cameleon sub mii de forme. — Ea se practică în comerţul cu bani, mărfuri, alimente, pământuri, titluri, etc.

Camăta, la noi în ţară, încă din timpurile cele mai vechi, a fost o adevărată plagă, care a minat pe sătean, ca şi pe orăşean, culminând cu: *criza cea grozavă* din 1907, cu tot cortegiul său macabru — care a cutremurat întregul edificiu al statului — şi astăzi a revenit sub mii şi mii de forme, exploatând pe cei săraci şi năpăstuiţi, ca şi pe cei bogaţi în mărfuri şi valori imobiliare, însă lipsiţi de capital lichid.

Marele economist francez Charles Gide, în tratatul său de economie politică, vol. II, ediţia 8-a scrie: «In regiunile agricole din orient, din Rusia, *dela Dunăre*, din Italia, Algeria, creditul şi-a păstrat vechile forme şi adeseaori cei ce se împrumută, ţăranul, este cel exploatat şi, la urmă, chiar expropiat de împrumutător. — Deaceea, în aceste părţi s'a şi născut mişcarea numită antisemitism. *Deaceea vechile legi contra cametei, mai pot fi încă la modă, în unele ţări şi'n anume condiţii*».

Este posibilă o legiferare în chestiunea cametei? Răspundem la această întrebare prin categoricul: Da!

Nimeni nu este mai în măsură de a întreprinde o operă de purificare moralămaterială, decât statul, şi deci trebue să-şi asume această însărcinare, pentru a calmà spiritele şi a reacţionà împotriva acestei calamităţi de care suferă toate clasele producătoare.

«Statul are dreptul de a reprimà camăta? Este cu putinţă a pune la îndoială această putere represivă, fără a negà principiile care determină atribuţiunile statului»?

1. «Camăta este o nedreptate comisă în contractul de împrumut cu dobândă; dar statul păzitor al discuţiei, are, fără contrazicere, puterea de a reprimà această nedreptate».

2. «Camăta este o exploatare a celui sărac de către cel bogat; ori a protejà pe cei săraci — năpăstuiţi este una din atribuţiunile statului».

3. «Camăta este o plagă socială, un rău care abate desvoltarea normală a ordinei economice; ea aparţine deci statului, sarcina binelui comun de a aduce în această dezordine generală remediile necesare» [1]).

«E sigur că fixarea unui maximum pentru închirierea banului este o măsură cu totul excepţională, căci nu există nici pentru chiria caselor. nici pentru a pământurilor. Şi credem că s'ar puteà suprimà, fără inconveniente, lăsându-se să subziste numai cea de a doua regulă, adică delictul cametei. — Nu e nici o contradicţie, orice s'ar spune, între recunoaşterea libertăţei dobânzii şi pedepsirea totuş, a acelora cari îşi fac o meserie din împrumuturi cu dobândă mare, după cum nu e contradicţie între recunoaşterea libertăţei consumatorilor de a bea şi pedepsirea, totuş, a cârciumarului care dă de băut beţivilor» [1]).

După cum statul a intervenit cu o lege a exproprierei de utilitate publică, expropriind pe marii proprietari şi împroprietărind pe săteni, înlăturând dificultăţile de ordin social, creiate de starea de mizerie a săteanului nostru — care erà un paria al pământului — şi s'a înscris chiar în constituţie principiul exproprierii impuse de interesele generale ale statului (art. 17).

După, cum statul, a venit cu o lege pentru înfrânarea speculei ilicite asupra tranzacţiunilor de mărfuri, care aveau ca scop obţinerea unui beneficiu exagerat, fie prin ridicarea preţurilor, fie acumulând şi dosind mărfurile, în scopul unei speculaţii care să-i dea posibilitatea unei lesne îmbogăţiri.

După, cum statul, a intervenit în raporturile dintre proprietari şi chiriaşi, printr'o lege a chiriilor, stabilind anumite cote de chirie, deci, înlăturând libera tranzacţie.

Cu toate că foarte mulţi economişti români şi streini. privesc chestiunea înfrânării cametei ca o eroare a teoriei speculei ilicite, credem că nimeni în faţa situaţiei reale economice a ţărei, nu va puteà spune că situaţia creditului, la noi, în ţară, este înfloritoare, şi această stare de lucruri ar puteà fi perpetuată, fără a merge cu paşi siguri către o catastrofă.

La toate măsurile ce se iau împotriva cametei se opune o singură dificultate: *aplicarea ei cu toată străşnicia.* — «Or, este bine a da societăţei spectacolul neputinţei legilor?».

«Această dificultate nu se pune mai mult sau mai puţin. în toate dispoziţiunile legilor penale? Şi trebue pentrucă nu pot întotdeauna a fi complet executate de a înlăturà codurile noastre? Abrogaţi legile care reprimă pruncuciderea şi avorturile pentrucă, din nenorocire aceste crime scapă de sub acţiunea Tribunalului? Camăta nu va dispăreà niciodată, cu totul, şi mult timp se va aflà într'o parte oameni lacomi şi necinstiţi şi de altă parte nenorociţi, oameni fără experienţă sau chiar proşti şi aceasta atât cât va există lumea. — Dacă, în combatere, legea nu poate îndeplini rolul principal ea trebue a da armele la acei cari se leagă a urmări camăta în ascunzişurile sale; ea nu trebue să acorde iertarea cămătarilor hoţi de sus sau de jos» [2]).

In România există dispoziţiuni legale împotriva cametei? La noi în ţară nu există o lege a cametei şi nici dispoziţiuni legale, precise, decât art. 408—409 din procedura civilă care împiedecă urmărirea funcţionarilor publici, asupra salariilor, pentru datorii contractate în afară de serviciul lor.

In sesiunea ordinară [prelungită] 1928—1929 a Adunării Deputaţilor s'a depus o lege împotriva cametei, din iniţiativă parlamentară, semnată de 15 deputaţi în frunte cu d-nii Dr. N. Lupu, Pamfil Şeicaru Jumanca, etc. — Ea nu a fost luată în consideraţie cu toate că prin ea se urmăreà o operă de dreptate şi de refacere a economiei naţionale, astfel că ea a rămas în cartoanele Camerei.

Legiferarea cametei în diferite ţări europene. Camăta a fost legiferată în mai toate ţările europene, şi'n ţările unde nu s'a întocmit o lege specială, s'au prevăzut dispoziţiuni în codurile penale respective însă toate se caracterizează prin restricţiuni dictate de interesele şi trebuinţele fiecărei ţări şi s'au prevăzut sancţiuni drastice, iar în altele s'au fixat chiar procentul de dobândă. — Astfel:

In Franţa, găsim legea asupra procentului dobânzei, promulgată prin Decretul Impăratului Napoleon No. 2740 din 3 Septemvrie 1807 şi prin care se prevedeà că orice individ cari se va face vinovat de cămătărie va fi tradus în faţa Tribunalului corecţional şi în caz de dovedire condamnat la o amendă care nu va întrece jumătatea capitalului pe care l-ar fi împrumutat cu dobândă cămătărească. — Dacă, rezultă din procedură că a fost la mijloc o excrocherie din partea împrumutătorului, el va fi condamnat în afară de amenda de mai sus la închisoare care nu va întrece doi ani.

Se prevedeà că dobânda convenţională nu va puteà întrece în materie civilă 5 la sută şi 6 la sută în materie comercială.

Se precizà că, dobânda legală în materie civilă 5 la sută şi 6 la sută în materie comercială.

Prin legea din 1850 relativă la delictul de camătă, au fost modificate art. legei din 1907, s'a lărgit cadrul de aplicare şi asupra operaţiunilor comerciale stabilindu-se noui sancţiuni, printre care şi afişarea hotărîrei judecătoreşti într'unul sau mai multe jurnale judeţene.

Prin legea din 1886 relativă la procentul de dobândă, s'a abrogat dispoziţiunile relative la dobânzile convenţionale, în materie de comerţ şi au rămas în vigoare în materie civilă.

Prin legea din 7 Aprilie 1900, relativ la procentul dobândei legale s'a fixat procentul în materie civilă 4 la sută şi în materie comercială de 5 la sută.

In Germania, se găsesc dispoziţii legale împotriva cametei în codul penal din 1870, modificat parţial, în diferite rânduri şi anume în paragrafele 302 a-e şi'n paragraful 360 punctul 12.

Prin art. 138 din codul civil german se prevede printre afacerile contra bunurilor moravuri şi camăta.

In Belgia, prin art. 494 din codul penal se prevede delictul de camătă şi sancţiuni.

Prin legea din 30 Decemvrie 1925 procentul de dobândă a fost fixat la 5 ½ % în materie civilă şi 6 ½ % în materie comercială.

In Elveţia, în aplicarea art. 64 bis al Constituţiei Federale, Consiliul Federal a supus adunărei Federale la data de 23 Iulie 1918 un proect de cod elveţian, care este încă în desbaterile Camerei şi prevede sub art. 134 delictul cametei şi pedepsele.

In dreptul civil federal sunt susceptibile de a fi intercalate art.: 795 ale codului civil elveţian (C. C. S.) şi 21 al codului obligaţiunilor (C. O.) prin care se prevede delictul de camătă şi reprimarea lui.

In Cantoanele mai jos menţionate există prevederi speciale împotriva cametei şi reprimarea ei în codurile penale.

Zurich, Berna, Luzern, Uri, Schwiz, Obwalden, Glarus, Fribourg, Solothurn, Basel- Stadt, Schaffhausen, St-Gallen, Aargau, Thurgan, Tessing, Valais, Neuchâtel.

Numai Cantoanele: Zoug, Unterwald, Le Bas Bâle-Campagne, Vaud, Genève şi Des-Grisons n'au adoptat legislaţii speciale în această chestiune.

In toate cantoanele, care au dispoziţiuni speciale în codul penal relative la camătă se precizează delictul de camătă, amenzi cari variază între 50—500 fr. elveţieni pentru delictul de camătă simplă sau cu închisoare până la 6 luni. — Pe lângă una sau alta din pedepse se poate adăuga şi privarea de drepturile civile pe timp de 5 ani.

---

[1]) Ch. Antoine: «Cours d'Economie Sociale», Paris, p. 613.

[1]) Charles Gide: «Cours d'Economie Politique», Paris, vol. II, p. 352.

[2]) Ch. Antoine: «Cours d'Economie Sociale», Paris, p. 615.

Pentru delictul calificat se prevede o amendă de cel mult 2000 Fr. sau închisoare până la 2 ani. Pe lângă una sau amândouă din pedepse se poate adăugà şi privarea drepturilor civile cu interzicerea profesiunei sau a negoţului timp de 10 ani.

In Austria există Ordonanţa Imperială din 12 Octomvrie 1914, despre camătă, în baza legei fundamentale a statului din 21 Decemvrie 1867.

In această ordonanţă se prevede delictul de camătă, desfiinţarea şi urmări juridice, exploatarea cuvântului de onoare, urmările juridice ale nulităţei unui contract cămătăresc, precum şi dispoziţiuni de procedură.

In Ungaria, există legea, XXV din anul 1883. — Despre camătă şi operaţiunile de credit păgubitoare, care prevede pedepse straşnice împotriva cămătarilor.

In Cehoslovacia, nu există un text de lege propriu zis, privitor la înfrânarea cametei. — Cât priveşte specula, în general, se aplică încă pentru Bohemia, Moravia şi Silezia, Ordonanţa Imperială Austriacă din 12 Octomvrie 1914, iar pentru Slovacia şi Rusia Carpatică se aplică legea Ungară din 1883.

Interesându-ne în acest stat ni s'a răspuns că o modificare a ambelor texte de legi e în curs de pregătire.

In Bulgaria, există o lege a cametei din 1 Maiu 1927 prin care se stabileşte delictul de camătă, sancţiuni în bani şi în închisoare, precum şi fixarea dobândei legale în procesele civile şi comerciale la 12 la sută. — Legea s'a aplicat cu putere retroactivă pe 7 ani, adică cu începere dela 1 Ianuarie 1920.

In Suedia, există o lege a cametei din 14 Iunie 1901, care pe lângă precizarea delictelor de camătă, prevede amenzi dela 25—1000 coroane suedeze şi cu închisoare de maximum un an, când delictul nu intră într'o pedeapsă din codul penal.

Ce cuprinde anteproiectul de lege pentru înfrânarea cametei (alăturat). Prin cap. 1 se precizează delictul de camătă exercitat asupra celor slabi, fără experienţă, a acelora constrânşi, de împrejurări grele, generale sau speciale, în materie de bani, hipoteci, gajuri şi titluri.

Se precizează camăta, atât de ruinătoare pentru comercianţi: în mărfuri, pentru săteni: în alimente, pentru muncitori, în industrie: asupra salariilor şi pentru minori sau diferite persoane, rezultă din cuvântul de onoare, jurământ sau expresiuni similare.

Se precizează quantumul dobândei pentru împrumuturile în bani la 6 puncte peste scontul Băncei Naţionale şi 4 puncte peste scontul Băncei Naţionale pe gaj, hipotecă, titluri, etc.

Prin cap. II, se precizează criteriile pentru calificarea cametei, atât pentru cazurile enumărate în cap. I cât şi pentru cele ce s'ar mai ivi.

Prin cap. III, se precizează instanţa de judecată care va judecà delictele de camătă şi dela ce sumă. — Cine poate deschide acţiune şi ceea ce-i principal este modul de combatere al cametei, pe regiuni, care la noi, în ţară, se ştie câte ravagii face.

Prin cap. IV, se precizează sancţiunile pentru camătă simplă şi camătă calificată, în: amenzi, închisoare până la 2 ani şi pierderea drepturilor civile până la 10 ani, precum şi pierderea profesiunei sau comerţului pe tot acest timp.

Se precizează pedepsirea membrilor Consiliului de administraţie, ai Comitetului de direcţie, Director General, Şeful serviciului contabilităţei, ai societăţiloe anonime şi a comanditaţilor în societăţile în comandită. — In caz de recidivă societatea va încetà de a mai funcţionà, radiindu-se firma şi ordonându-i-se lichidarea, de către Ministerul Public.

Se precizează că orice hotărîre dată se va da publicităţei, spre a fi cunoscuţi cămătarii şi înfieraţi de opinia publică.

Prin cap. V s'au prevăzut dispoziţiuni generale prin care se precizează că dispoziţiunile articolelor cuprinse în capitolele anterioare, afară de pedepsele penale, se vor aplicà cu putere retroactivă de 5 ani dela promulgarea legei, recalculându-se toate datoriile, aflate în curs de plată, cu o dobândă de 15 la sută, din momentul contractărei — înăuntru celor 5 ani — şi până'n momentul recalculărei.

Se precizează deasemenea că datoriile recalculate se vor bucurà de o prelungire de plată, pe termen de 3 ani, cu dobândă de 6 puncte peste scontul Băncei Naţionale pentru datoriile civile şi comerciale, iar pentru hipoteci, gajuri, etc., 3 puncte peste scontul Băncei Naţionale.

Se precizează că amenzile aplicate vor aparţine statului, iar cele neachitate vor fi socotite drept 50 lei, o zi de închisoare.

* * *

Anteproiectul de lege pentru înfrânarea cametei, prezentat, este întocmit în baza cercetărilor diferite or legiuiri şi'n baza convingerei ce avem, că el va aduce un real serviciu vieţei economice a ţărei, prin discuţiunile ce se vor formà — el fiind susceptibil de critici, modificări sau completări — cât şi prin satisfacerea unui deziderat al comercianţilor, urmând ca înfăptuirea lui în lege — pentru protejarea celor mulţi, săraci, şi speculaţi de cei lacomi şi necinstiţi — să se facă cât mai curând posibil prin solicitudinea guvernului, care reprezintă statul ¹).

CHRISTACHE CH. MILIAN
Secretarul Camerei de Comerţ şi Industrie
Circ. Turnu-Măgurele

---

¹) Iată şi textul «ante-proiectului de lege pentru înfrânarea Cametei», redactat tot de d-l Chr. Ch. Milian, secretarul Camerei de Comerţ din T.-Măgurele:

CAP. I
DELICTUL DE CAMĂTĂ

Art. 1. Se face vinovat de camătă:

a) Acel care pretinde sau care acceptă dela debitorul său o recunoaştere pentru o sumă mai mare decât acela pe care a împrumutat-o sau care este în mod real datorată;

b) Acel care exploatează starea de jenă financiară sau de subordonare, risipa, inexperienţa, slăbiciunea caracterului, uşurinţa, împrejurările grele generale sau speciale, ale unei persoane, pentru a-i acordà sau făgădui pentru el însuş sau pentru un altul, un serviciu sau contra serviciu a cărei valoare constă în foloase băneşti disproporţionate, în mod isbitor, cu valoarea serviciului său;

c) Acel care împrumută sau care sconteazã cu dobânzi cari întrec procentul scontului Băncii Naţionale, majorat cu 6 puncte;

d) Acel care obţinând un gaj sau o ipotecă, pentru o valoare mai mare, acelei creanţe cu procentul de scont al Băncii Naţionale majorat cu 4 puncte, oricare ar fi forma sub care s'ar ascunde dobânda, fie că a perceput-o înainte, fie că ar fi înglobat-o în capital, fie că a trecut-o sub formă de participaţiune sau vânzare cu pact de răscumpărare;

e) Acel care va încheià contracte de împrumut pe acţiuni, titluri la purtători sau nominative, prin care se specifică că s'ar urcà datoria, pe măsura în care s'ar urcà acţiunile şi titlurile în momentul plăţei;

f) Acel care într'un împrumut sau într'o plată a transmiterei unei creanţe sau altei valori, plăteşte totul sau în parte, mărfuri de orice fel sau alte lucruri, pentru un preţ ce depăşeşte cursul lor mai ridicat epocei contractului sau creanţelor, împotriva debitorilor a căror insolvabilitate este bine cunoscută;

g) Acel care pune debitorului său obligaţia de a-i livrà mărfuri pentru un preţ mai mic decât preţul zilei, la achitarea datoriei;

h) Acel care dă alimente şi pretinde o cantitate mai mare sau servicii peste valoarea reală a alimentelor, plus dobânda legală, în momentul contractărei;

i) Fabricantul sau patronul care va urmări un câştig din plata lucrătorilor, în altă monetă legală, care are curs, sau în mărfuri sau însuşirea unui scont asupra salariilor;

j) Acel care face să i se făgăduiască de către minori sau de către diferite persoane, pe cuvânt de onoare, jurământ sau expresiuni similare, pentru îndeplinirea obligaţiunilor rezultate dintr'o afacere de credit şi această făgăduială o întrebuinţează, pe orice cale, împotriva debitorului său, sau obţine un titlu executoriu;

l). Acel care cu bună ştiinţă a obţinut o creanţă în modurile arătate în aliniatele precedente spre a o pune în valoare sau pentru a o transmite altuia.

CAP. II
CALIFICAREA CAMETEI

Art. 2. Camăta este delict calificat:

a) Când se practică în mod obişnuit cămătăria;

b) Delictul comis prin funcţionarii publici sau particulari, notarii publici, agenţii de afaceri sau funcţionarii cămătarilor precum şi orice alte persoane cari potrivit situaţiei lor sociale sau profesionale dobândesc o încredere particulară publică;

c) Societăţile de orice fel cari ar săvârşi delictul de camătă ca agent principal sau simplu complice. Comitetul de direcţie, directorii acestora şi şeful contabilităţei vor fi consideraţi ca autori principali sau complici;

d) Când se ascund clauzele convenţiunilor sau titlurilor prefăcute foloaselor cămătăreşti sau cu care se asigură;

e) Culpabilul care a pricinuit, el însuş, sau a contribuit la pricinuirea de către un altul a acestei nevoi sau stări de strâmtorare celui prejudiciat, în vederea exploatărei.

CAP. III
DISPOZIŢIUNI PROCEDURALE

Art. 3. Delictul de camătă este de competinţa Tribunalului, ca primă instanţă, fără drept de opoziţie şi cu apel în termen de 10 zile libere.

Termenul de apel curge dela pronunţare, când hotărîrea s'a dat în prezenţa delicventului şi dela comunicare când s'a dat în lipsă.

Apelul părţei civile pune în mişcare şi acţiunea publică.

Art. 4. Acţiunea publică se intentează sau în urma unei plângeri, ori denunţări, sau din proprie iniţiativă a funcţionarului competinte a o intentà.

Soţia, părinţii şi fraţii pot fi reclamanţi, constituindu-se, chiar, parte civilă, independent sau alături cu prejudiciatul.

Orice alte persoane pot fi denunţători.

Art. 5. Dacă, în unele comune sau ţinuturi, sărăcirea populaţiunei este evidentă şi se datoreşte cametei, organul superior administrativ regional sau judeţean va puteà ordonà o anchetă şi dacă găseşte temeinică învinuirea va sesizà Ministerul Public, care va face cercetări amănunţite şi în caz de vinovăţie constatată va deschide acţiune publică.

Art. 6. Acţiunea civilă în legătură cu un delict penal sau derivând din el, este suspendat, de drept, până la judecarea definitivă a acţiunei penale.

Art. 7. Dacă procedura penală nu poate fi deschisă sau se declară încetată, nu din lipsa criteriilor de fapt, ale delictului de camătă, sau din insuficienţa probelor, ci din alt motiv, instanţa civilă în urma acţiunei celor îndreptăţiţi, judecă valabilitatea afacerei şi dacă se dovedeşte existenţa condiţiunilor prevăzute în art. 1 şi 2, anulează afacerea şi stabileşte urmările potrivit articolului următor.

Art. 8. Prin hotărîrea de condamnare, pentru delictul de camătă, se va declarà anulat, de drept, actul juridic care a fost cauza condamnaţiunei şi totdeodată se va stabili consecinţele de drept ale anulărei, în chipul următor:

a) Creditorului i se cuvine valoarea ce în realitate a dat-o, plus dobânda legală stabilită de lege din ziua primirei;

b) Debitorului i se cuvine surplusul de dobândă dat creditorului peste dobânda legală şi cheltuelile de judecată, sub rezerva daunelor interese cari pot fi reclamate de partea prejudiciată.

Art. 9. Toate mijloacele de probaţiune admise în dreptul comun sunt admisibile şi în delictul de camătă.

CAP. IV
SANCŢIUNI

Art. 10. Delictul de camătă simplă, comis o singură dată, este pedepsit cu amendă de 1.000 până la 10.000 lei sau cu închisoare până la 6 (şase) luni.

Art. 11. Dacă delictul este calificat, pedeapsa va fi închisoare până la doi ani şi amendă dela 5.000—50.000 lei şi cu pierderea drepturilor civile şi politice, până la 10 ani.

Art. 12. Cel condamnat pentru delictul de camătă calificată va fi osebit declarat incapabil de a exercità profesiunea de comerciant, sau orice altă profesie.

Art. 13. Administratorii, directorii, membrii Consiliului de administraţie şi ai Comitetului de direcţie, precum şi orice funcţionar al Societăţilor anonime, comandidaţii în Societate în comandită, care în exercitarea atribuţiunilor lor vor fi comis delictul de camătă fie simplă, fie calificată, se vor pedepsi ca autori principali sau complici, cu aceeaş pedeapsă prevăzută la art. 10—12.

Societăţile comerciale în folosul cărora s'a comis delictul de camătă, sunt solidare răspunzătoare cu culpabilul de camătă, pentru prejudiciul cauzat.

Deosebit, în caz de recidivă Societatea condamnată nu va mai aveà dreptul să funcţioneze şi Ministerul Public este obligat a cere radierea firmei din oficiu şi lichidarea ei prin Tribunalul respectiv.

Art. 14. Complicele la delictele de mai sus se va pedepsi, întocmai ca şi autorul principal, când operaţiunea lui a fost astfel, încât, fără ca delictul nu s'ar fi comis.

In orice alte cazuri complicele va fi pedepsit cu amendă dela 500—5.000 lei.

Tăinuitorii, adică acei cari cu bună ştiinţă vor fi ascuns în tot sau în parte lucrurile sau banii din acest delict sau cari cu ştiinţă vor cumpărà, vor primi în schimb sau dar, vor luà ca să negustorească, să desfiinţeze sau să prefacă, ori vor primi drept plată sau zălog, obiecte, acte, titluri sau bani proveniţi din delictul de camătă, se vor pedepsi cu închisoare cotecţională până la 2 ani. Rudele de sus, bărbatul, femeia, fraţii şi surorile se socotesc tăinuitori.

Art. 15. Când delictul de camătă simplă sau calificată este imputat unui funcţionar public şi comis în exerciţiul funcţiunei sale, pedeapsa va fi îndoitul pedepsei prevăzut de art. 10—12 de mai sus.

Art. 16. In caz de insolvabilitate, amenda se va înlocui cu închisoare corecţională, socotindu-se drept 50 lei, o zi de închisoare, durata, însă, a închisoarei nu va fi, în asemenea caz, mai mare de un an.

Art. 17. Pe lângă pedepsele de mai sus, instanţa va ordonà publicarea hotărîrei, de trei ori, la interval de o lună, în «Buletinul Camerei de Comerţ şi Industrie» din circumscripţia unde s'a comis delictul, în «Buletinul Oficial» al judeţului, şi în cel puţin un ziar cotidian.

Art. 18. Amenzile aplicate în virtutea acestei legi vor aparţine tezaurului public.

CAP. V
DISPOZIŢIUNI GENERALE

Art. 19. Dispoziţiunile din articolele de mai sus, *afară de cele penale,* se aplică cu putere retroactivă de 5 (cinci) ani, dela promulgarea legei, tuturor datoriilor aflate în vigoare.

In acest scop se va face o recalculare a datoriilor de mai sus, luîndu-se ca bază o dobândă de 15%, din momentul contractărei lor şi până în momentul recalculărei.

Debitorul care nu recunoaşte exactitatea recalculărei sau care n'a fost înştiinţat, are drept de contestaţie la executarea datoriei, unde va puteà produce orice fel de probe, ca: martori, deferire de jurământ, registrele sale sau ale creditorului, etc. Instanţa de judecată se va pronunţà hotărînd datoria recalculată şi definitivă, fără drept de apel, opoziţie sau recurs în ceeace priveşte suma.

Art. 20. Debitorii pot cere şi pe cale de acţiune civilă, judecătoriei unde domiciliază să judece şi să facă recalcularea până la suma de lei 50.000, iar dela această sumă în sus la Trib. respectiv. Instanţele vor fixà termen în în limita a 30 zile libere şi va judecà şi asupra datei contractărei împrumutului, dacă una din părţi va cere.

Art. 21. Datoriile recalculate pe baza acestei legi, beneficiază de o prelungire de plată pe termen de 3 ani, socotită din ziua promulgărei acestei legi. Pe tot acest termen debitorul civil sau comercial va plăti efectiv sumele recalculate, precum şi o dobândă care nu va excede, decât cu 6 puncte scontul Băncii Naţionale Române, iar cele ipotecare şi de gaj 3 puncte, peste acest scont.

Art. 22. Toate dispoziţiunile contrarii celor de mai sus sunt socotite ca neavenite.

II. RECENZII

CURSUL DE DREPT CIVIL POZITIV
de *Louis Josserand.*

(Teoria generală a obligaţiilor, principalele contracte din dreptul civil şi măsurile de siguranţă).

Al doilea volum, din cursul de drept civil pozitiv francez, al profesorului de drept civil, d. Louis Josserand, decanul facultăţei juridice din Lyon, a apărut în editura Sirey.

Eminentul autor, după o activitate de peste 30 ani, abià în ultimul timp a început să-şi publice opera desăvârşită, dăruind lumei juridice universale câte un volum sau chiar şi două în fiecare an. Astfel în 1925 apare «De l'abus des droits»; în 1926 rând pe rând «Les transports» şi «Le transport bénévole et la responsabilité des accidents d'automobile»; în 1927 «De l'esprit des droits et de leur relativité», care este o desvoltare completă şi o punere la punct a lucrărei asupra abuzului de drepturi din 1925, epuizată; în 1928 «Les mobiles dans les actes juridiques du droit privé»; în 1929 tomul întâi din Cursul de drept civil pozitiv francez, iar în 1930 tomul al doilea din această mare şi importantă lucrare.

Conţinutul acestui al doilea tom, care tratează cea mai importantă materie din dreptul civil, corespunde cu totul speranţelor pe care ni le dădeau precedentele volume apărute şi cunoştinţa ce avem despre puterea de muncă, spiritul juridic pătrunzător şi talentul didactic al fostului nostru profesor, care este astăzi una dintre cele mai reprezentative figuri ale geniului francez.

In fiecare problemă, el expune doctrina, jurisprudenţa, le face examenul critic şi apoi îşi arată părerile proprii — acestea din urmă formează partea cea mai interesantă din întregul curs. Ceeace deosebeşte lucrarea d-lui Josserand de celelalte mari opere de aceeaş natură, este coloritul viu al stilului, care nu numai că dă viaţă celor mai abstracte principii de drept, dar face chiar ca cetirea lor să fie din cele mai atractive. In rândurile sale, ideile capătă suflet, se mişcă, se ajută unele pe altele, se lovesc între dânsele, se împacă sau se luptă, ca într'o miraculoasă înfăţişare de cinematograf.

Alegem câteva:

In materia policitaţiei, autorul observă că dacă oferta pur şi simplă nu este obligatorie, totuş retragerea ei poate angajà răspunderea policitantului atunci când nu este cu nimic justificată, când nu se sprijină pe un motiv legitim. După ce a făcut să se nască o speranţă în sufletul destinatarului, policitantul nu se poate retrage după bunul său plac. El ar comite atunci un abuz de dreptul lui de a nu contractà. Căci libertatea contractuală are deci limite chiar sub forma negativă. In aces sens Cas. fr. 2 Martie 1915, D. P. 1916, 1,25 cu nota Planiol.

Sistemul admis de jurisprudenţa franceză, este la fel cu acela legiferat de codul civil german.

In ce priveşte contractele prin corespondenţă, pentru determinarea momentului în care se formează contractul, sistemul declaraţiei (care se referă la data emisiunei) este aceea către care înclină jurisprudenţa franceză a instanţelor de fond. In ce priveşte Curtea de Casaţie, ea evită a se pronunţà pentru motivul că este vorba de o chestiune de fapt, ceeace d. Josserand găseşte că este foarte discutabil (pag. 27).

Prin eroare asupra substanţei lucrului, jurisprudenţa franceză înţelege eroare asupra calităţilor substanţiale a lucrului, adică acele care au fost determinate, acele pe cari părţile le-au avut în prim rând în vedere atunci când ele au contractat. La obiecţiunea că acest sistem are gravul inconvenient de a ameninţà soliditatea convenţiunilor, compromiţând astfel siguranţa vieţei juridice, autorul răspunde din întreit punct de vedere: *a)* se va impune reclamantului să facă dovada erorei sale; *b)* chiar dacă eroarea se dovedeşte însă victima poate şi ea să fie în culpă, aşà că în asemenea cazuri acţiunea ei nu are şanse de reuşită şi *c)* eroarea nu poate vicià contractul decât atunci când este comună ambelor părţi, (pag. 34).

Relativ la violenţă, autorul ocupându-se de cazurile când ea este datorită forţelor naturei, unui caz de forţă majoră, aprobă jurisprudenţa după care consimţământul este considerat ca viciat. Astfel este cazul unui individ care prins de bandiţi promite plata unei sume de bani spre a fi eliberat, sau a unui naufragiat care văzând că se îneacă promite aceeaş plată spre a fi salvat. In afară de liberul arbitru, nici un act juridic nu poate aveà valoare.

Analizând sistemul consacrat leziunei de codul civil francez, d. Josserand îl critică din patru puncte de vedere: 1) este hotărît nesuficient, căci nu se vede de ce legiuitorul face deosebire între diversele feluri de contracte; 2) este fragmentar şi descusut, întrucât variază atât cotitatea leziunei cât şi sancţiunea; 3) este preà obiectiv, întrucât se preocupă mai mult de această cotitate decât de moralitatea părţilor; şi 4) teoria leziunei este preà aproape înrudită cu acea a eroarei (la partaj) şi acea a violenţei (la vânzare) pag. 49—50.

După codul civil german şi cel şviţerian, în 1920 s'a propus în Franţa următoarea modificare a sistemului leziunei: «Leziunea este o cauză de resciziune a convenţiilor, dacă disproporţia obligaţiilor ce rezultă din ele este enormă şi determinată prin exploatarea stărei de jenă, uşurinţa şi lipsă de experienţă a celui lezat».

Credem că această propunere, care a rămas în Franţa literă moartă, ar puteà fi luată în discuţie la noi, cu prilejul unei eventuale modificări a codului civil. Este o dispoziţie de echitate, care nu poate lipsi dintr'un sistem legislativ civilizat şi admiterea ei, mai cu seamă în legea noastră civilă care a dat la o parte dispoziţiile din codul Napoleon, tocmai pentrucă nu a părut destul de raţional, ar însemnà un mare pas pe calea progresului.

Ocupându-se de pactele asupra succesiunilor viitoare, autorul critică dispoziţiile legale care le interzic, explicând că dacă într'adevăr unele din aceste pacte sunt odioase şi periculoase (după espresia lui Justinian), altele însă sunt inofensive şi chiar demne de aprobare, cum ar fi convenţia prin care copiii şi-ar luà angajamentul să respecte ultima voinţă a părinţilor şi să nu se prevaleze de nulităţile de care ar puteà să fie lovite dispoziţiunile lor. Astfel codul civil german a admis contractul de ereditate, iar cel şviţerian pactul succesoral.

Obiectul unei convenţii trebue să fie licit, ceeace înseamnă că acest obiect trebue să fie în comerţ sau prestaţiunea pe care o constituie să fie morală.

Noţiunea acestei moralităţi a variat în timp. Asigurările pe viaţă, contractele de clacă (pentru aplauze la teatru) şi acele de curtaj matrimonial, considerate odinioară ca nelicite, sunt astăzi din ce în ce mai în favoare.

Pentrucă obiectul lor este imoral (şi cauza la fel) sunt condamnate la nulitate absolută convenţiile relative la casele de toleranţă, la jocurile de noroc, la traficul de influenţă, etc.

Se ştie că teoria cauzei este viu criticată de unii autori, mai ales de d-nul Planiol, care o consideră falşă şi inutilă. La aceste critici, d. Josserand care se declară cauzalist convins, răspunde.

1. Se poate foarte bine concepe în contractele sinalagmatice, ca obligaţiunile cari se nasc simultan să-şi servească de cauză una faţă de cealaltă, căci raportul da cauzalitate nu implică în mod necesar o însuşire în timp. Două electricităţi diferite se pot foarte bine atrage sau respinge, fie atunci când se nasc simultan, fie când iau naştere pe rând.

Se ştie că anticauzaliştii susţin că întrucât cauza trebue să precedeze efectul, nu se poate concepe ca două obligaţii cari se nasc în acelaş timp să-şi poată servì de cauză una alteia.

2. In ce priveşte contractele reale este adevărat că la ele cauza obligaţiei (cauza finală) este în acelaş timp şi faptul său generator (cauza eficentă), dar nu există nici o contrazicere, căci aceeaş prestaţie poate jucà în acelaş timp dublul rol de cauză finală şi cauză eficientă.

3. Pentru liberalităţi nu se poate spune că atunci când li se atribue drept cauză animus donandi se face o constatare zadarnică, căci numai astfel se pot deosebi contractele cu titlu oneros de cele cu titlu gratuit. Pentru liberalităţi cauza consistă din voinţa de binefacere.

4. Noţiunea cauzei nu este nici inutilă, căci ea permite să se anuleze unele convenţii sinalgmatice, cari nu ar puteà fi atinse cu simpla teorie a obiectului. Astfel promit o sumă de bani unui individ ca el să nu săvârşească o crimă. Cu teoria obiectului, ambele obligaţiuni sunt valide, căci pentru mine obiectul este ca să plătesc o sumă de bani, iar pentru individ să nu săvârşească o crimă. Ceeace face însă imoralitatea acestei operaţiuni, rezultă numai din raportul de cauzalitate dintre dânsele.

5. Tot din noţiunea cauzei se reliefează şi interdependenţa obligaţiilor ce isvorăsc dintr'un contract, aşà că această noţiune serveşte drept bază la următoarele teorii: *a)* a rezoluţiei contractelor; *b)* a riscurilor; *c)* la excepţiunea non adimpleti contractus.

Critică. Noţiunea cauzei, astfel cum a înţeles-o autorii codului civil, este preà strâmtă, căci lasă la o parte mobilele concrete şi individuale, care se numesc în mod obişnuit motive. Ori, în afară de voinţa de binefacere, la un donator există şi un mobil care i-a prilejuit această voinţă. Iar, pentru debitorul unei sume de bani, cauza consistă din faptul că a primit suma, dar mobilul este pentruce anume a împrumutat suma.

A putut să împrumute ca să cumpere o casă sau spre a jucà la ruletă.

De aceea, jurisprudenţa a căutat să întindă noţiunea clasică a cauzei, creind teoria cauzei impulsive şi determinante, care permite să se ia în consideraţie, într'o anumită măsură mobilele individuale, deşi sunt exterioare actului (pag. 70 şi urm.).

D. Josserand critică deosebirea dintre contractele sinalagmatice obişnuite şi acele sinalagmatice imperfecte, (reale, pentrucă formarea lor este subordonată remiterei unui lucru sau efectuărei unei prestaţiuni), cum sunt: împrumutul, depozitul, gajul, comodatul, şi este de părere că deosebirea nu constă în realitate, urmând a fi supuse şi unelte şi altele aceluiaş tratament, după cum face codul federal şviţerian. Acestea din urmă sunt mai de grabă contracte solemne sau cel puţin formale, pentrucă remiterea lucrului nu constituie în realitate decât o formalitate de care ne-am puteà uşor dispensà. Altminteri ajungem să facem deosebire între promisiunea de împrumut şi împrumut, între promisiunea de depozit şi depozit, ceeace este lipsit de cea mai elementară logică (pag. 75 şi urm.).

In ce priveşte interpretarea contractelor judecătorii fondului au o putere suverană. — Aceasta este însă numai principial, căci Curtea de Casaţie îl tempereazã în două moduri:

1. «Judecătorii fondului (motivează Casaţia franceză, 24 Dec. 1888) nu pot să lipsească de efectele lor legale şi de consecinţele lor necesare, convenţiile a căror existenţă au constatat-o ei singuri. Astfel odată ce ei recunosc existenţa unor vânzări ei nu-i pot atribuì alte efecte decât cele legale: altminteri se violează legea».

2. Tribunalele nu pot să denatureze un contract sub pretextul că'l interpretează, aşà că dacă o clauză este limpede nu i se poate schimbà sensul. Alminteri el violează convenţiile, cari după art. 1134 § 1 ţin loc de lege între părţi.

Linia de demarcaţie de unde încetează interpretarea şi începe denaturarea este însă destul de greu de tras; deaceea, instanţa de casare se amestecă uneori şi în interpretare, care ar trebuì să fie de atributul exclusiv al instanţelor de fond.

Marele principiu al relativităţei contractelor este şi el relativ. După ce studiază efectele contractelor faţă de succesorii părţilor cu titlu universal, creditorii lor chirografari şi avânzii cauză cu titlu particular (pag. 123—125), autorul se ocupă de terţii adevăraţi, «penitus extranei», acei pe care nu-i leagă nici un raport cu părţile contractante.

Dar chiar şi asupra acestora sunt cazuri în cari contractele au efecte.

Astfel contractul de căsătorie poate fi opus eventual oricărei persoane. Acestea sunt contracte cu o mare rază de acţiune, destinate să se impue respectului tuturor.

Acelaş lucru se poate spune şi despre contractele translative de proprietate sau constitutive de drepturi reale.

Mai sunt acte cari numai în mod întâmplător produc efecte asupra terţilor. Astfel actele consimţite de proprietarul aparent, de proprietarul sub condiţie rezolutorie sau locaţiunea consimţită de uzufructuar, — toate acestea fiind opozabile proprietarului adevărat.

Apoi, terţiul care se întovărăşeşte cu bună ştiinţă la violarea unui contract de care el este străin, îşi angajează răspunderea lui pe baza art. 1382: de ex. cineva îmi momeşte un lucrător sau un funcţionar din serviciul meu (pag. 126).

Principiul roman al ineficacităţei stipulaţiunilor pentru altul, deşi trecut în art. 1119 c. civ., a rămas literă moartă din pricina interpretării, în sensul cel mai liberal cu putinţă, a dublei derogări din art. 1121. Astfel s'au admis asemenea stipulaţii ori de câte ori ele prezintă o utilitate practică. Exemple: contractele de asigurare, transporturile de mărfuri când destinatarul este o persoană juridică alta decât expeditorul, donaţiunea cu sarcini în folosul unui terţiu, cesiunea unui fond de comerţ cu angajament din partea cumpărătorului de a păstrà vechiul personal, contractele de lucrări publice sau furnituri cu clauze în folosul lucrătorilor.

Este acest concept, după părerea d-lui Josserand, «unul dintre cele mai vii, dintre cele mai fecunde din dreptul nostru actual; el adăposteşte instituţiile cele mai noi, cele mai altruiste din epoca noastră; el este eficace pentru realizarea vederilor sociale, caritabile, de prevedere şi solidaritate umană».

Juridiceşte conceptul acesta al validităţei stipulaţiunilor pentru altul, poate fi explicat în mai multe feluri. Cele mai principale sunt trei: 1) teoria zisă a ofertei (Laurent) pag. 144; 2) a gestiunei de afaceri (Labbé, Demolombe, Planiol) pag. 146 şi 3), a dreptului direct (Lambert, Colin et Capitant). Ultima este explicaţia istorică, având origina în Pothier şi care pare a fi îmbrăţişată de jurisprudenţă. Este aceea pe care o aprobă d. Josserand, ca fiind cea mai simplă şi cea mai sigură, consistând din a se recunoaşte cu sinceritate că o convenţie poate trece peste cercul contractual pentru a atinge terţii, făcându-se abstracţie de noţiunea gestiunei de afaceri.

Făcând deosebirea între acţiunile în resciziune şi cele în nulitate, autorul observă că dacă în ce priveşte prima reclamantul trebue să dovedească un prejudiciu, nu tot astfel se întâmplă şi cu a doua. Din moment ce viciul există, nulitatea trebue pronunţată în afară de orice prejudiciu.

Jurisprudenţa franceză a Curţei de casaţie decide (1880 Iunie 21) că prescripţia decenală nu are decât un efect necomplet în ce priveşte viciul de care este lovit actul; ceeace se stinge este numai acţiunea în nulitate, dar viciul persistă şi poate fi opus la nevoe sub formă de excepţie. Este aplicarea adagiului roman: «quae temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum. Autorul califică această jurisprudenţă de contradictorie şi lipsită de logică, căci nu se poate concepe în dreptul modern un act care să fie nul şi totuş să nu se poată opune eventual nulitatea lui. Aceasta erà posibil numai în dreptul roman unde acţiunea se deosebià de dreptul în sine printr'un formalism riguros care nu mai există astăzi. De aceia aprobă rezistenţa Curţilor de Apel din Besaçon (1886) şi Paris (1923) pag. 169.

După ce expune în mod amănunţit, în câteva pagini (172—177) faimoasa teorie a riscurilor, care pentru mulţi pare foarte greu de pătruns şi plină de nedumeriri, autorul arătând că aceste dificultăţi provin din «confuziuni şi neînţelegeri», rezumă această problemă, în câteva rânduri, de o claritate remarcabilă:

«In toate contractele sinalagmatice, riscurile sunt pentru debitorul prestaţiei devenită imposibilă, dar cu condiţie ca această prestaţie să nu fi fost dejà efectuată; ori, atunci, când contractul tinde să transfere proprietatea unui corp cert. el operează prin el însuş trecerea acestei proprietăţi, astfel că alienatorul execută *de plano* obligaţiunea lui esenţială; lucrurile nu mai sunt întregi; pierderea fiind întâmplată după executarea contractului de către alienator, este drept ca ea să fie lăsată pe socoteala dobânditorului devenit proprietar în virtutea contractului: celalt contractant îşi achitase datoria lui, va trebuì ca şi el acum să-şi achite datoria, cu alte cuvinte dacă este cumpărător, va trebuì să plătească preţul».

Alături de d. Planiol, autorul critică confuzia voită pe care o face jurisprudenţa amestecând două teorii perfect distincte, aceea a riscurilor cu aceea a rezoluţiunei pentru neexecutarea obligaţiunilor (pag. 181).

Ocupându-se de intervenţiunea judecătorului în executarea actelor juridice, el citează şi explică teoria nouă a improviziunei (pag. 193), iar teoria abuzului de drept este studiată amănunțit cu prilejul răspunderei delictuale (pag. 206 și urm).

Cazurile de forță majoră îndepărtează răspunderea autorului aparent al unei daune. Prin forța majoră se înțelege un fapt străin de persoana pârîtului, o cauză exterioară, o forță care vine din afară în cercul celor doi adversari. Prin această exterioritate, forța majoră este în opunere nu numai cu culpa, dar și cu cazul fortuit, adică cu evenimentul anonim care se produce în interiorul intreprinderei, în lăuntrul cercului celor doi adversari. Numai forța majoră exonerează: furtună, inundație, trombă de apă, răsboiu, invazie, brigandaj, revoluție, faptul prințului, faptul unui terțiu. Exemple de cazuri fortuite cari nu au nici o influență asupra răspunderei: incendiu, explozia unui cazan, avariile de material, spargerea cauciucurilor, derapajul.

In materie de locomoțiune aeriană, legea din 31 Maiu 1924, exclude chiar și forța majoră ca o împrejurare de exonerare. Aceasta este însă o excepție.

Se știe că în contra culpei intenționale și în contra greșelei mari, orice rezervă convențională nu poate aveà vreun efect. Efectele unei astfel de rezerve, nu pot fi discutate decât relativ la culpa simplă. Jurisprudența franceză, aprobată de autori ca Sainctelette și Thaller, este de părere că chiar în ce privește această culpă simplă, dispozițiile art. 1382 și urm. fiind de ordine publică, clauzele cari apără sau micșorează responsabilitatea sunt nule. D. Josserand este de părere că chestiunea aceasta, trebue rezolvată printr'o deosebire, după natura leziunei suferite. Atunci când este vorba de o leziune pricinuită unei persoane, repararea daunei trebue să fie de rigoare, pe când în ceeace privește dauna adusă patrimoniului nostru, de bunurile cari îl compun, avem tot dreptul să dispunem de mai înainte și prin anticipație.

Incapabili de a se obligà prin delictul lor, sunt persoanele lipsite de discernământ. In Germania, Șvițera, Rusia sovietică și proectul de cod civil polonez, și acela unificat al obligațiilor franco-italian, judecătorii pot obligà la despăgubire chiar și persoanele cari nu au acest discernământ (pag. 223—224).

La 1902 Camera franceză a modificat art. 1382 în sensul că dementul să fie responsabil civil de prejudiciul pricinuit de dânsul, dar Senatul nu a discutat încă această modificare.

D. Josserand este de părere că cele două responsabilități, delictuală și contractuală, nu se pot cumulà, căci ultima alungă de plin drept pe cea dintâi. Jurisprudența franceză însă, destul de nesigură, admite însă uneori sistemul cumulului (pag. 234).

Aceeaș jurisprudență este din ce în ce mai favorabilă teoriei răspunderei contractuale, în cazul în care se întâmplă un accident de persoană cu prilejul și în timpul executărei contractului de transport; victima ar puteà pretinde daune sub egida acestui contract și să susție că odată ce i-a fost pricinuit un prejudiciu el coincide cu neexecutarea unei obligații de securitate pe care cărăușul a luat-o în mod tacit, dar necesar, față de dânsa.

Prin modul acesta, în cazurile analizate (pag. 236 și urm.) responsabilitatea contractuală are tendința de a micșorà domeniul celei delictuale. D. Josserand, apreciind echitatea acestei soluțiuni, care ușurează victima de sarcina probei, o critică totuș pentrucă spre a se ajunge la ea se face o altă nedreptate, anume s'a înțeles în contract obligații la cari părțile nici nu s'au gândit.

La scopul acesta se ajunge mai ușor, cu teza responsabilității faptului lucrurilor neînsuflețite.

Această teză este pe larg desvoltată în pag. 256—273.

Tendința ce se observă este aceea că în locul faptului culpos din dreptul roman, se substitue faptul simplu. Principiul că acela care crează un risc trebue să-și asume consecințele realizărei sale, — responsabilitate obiectivă — este din ce în ce mai des aplicat. Patronul unei industrii se consideră ca propriul său asigurător pentru riscurile ce el singur crează. Noi nu mai răspundem de actele noastre numai atunci când suntem culpabili, dar suntem răspunzători de orice daună pricinuită de actele noastre, în afară de orice noțiune de culpă. Acesta este singurul sistem care permite astăzi echilibrul drepturilor și intereselor rivale, în veșnică fricțiune.

Ocupându-se de modul în care urmează a se face plata, autorul studiază și chestiunea cursului forțat, care a devenit de actualitate cu prilejul războiului mondial. — Atunci când se proclamă cursul forțat al biletelor de bancă, Banca Franței este dispensată de a mai plăti biletele sale în piese metalice; ea își prezervă astfel stocul printr'un moratoriu pe care îl impune deținătorilor de bacnote.

Acest curs forțat are drept consecință inflațiunea și scăderea puterei de achiziție a biletelor emise cu profuziune de bancă. Pentruca particularii să evite deprecierea și variația valoarei biletului de bancă, ei stipulează că plata va fi efectuată în aur sau în valoare aur. Validitatea acestor clauze este foarte discutată și jurisprudența se arată foarte aspră față de dânsele (pag. 414).

Chestiunea aceasta a fost tratată de profesorul H. Capitant, în una din conferințele pe cari le-a făcut la universitățile noastre, anul trecut. D-sa scrisese mai multe note și articole în revistele de drept din Franța, relativ la clauza «plătibil în aur», despre care s'au mai ocupat juriști de talia d-lor Gény, Lyon Caen, Lalou, Savatier, Voisin, etc. (nota pag. 414).

Primul contract numit, vânzarea, face obiectul unor cercetări amănunțite (pag. 479—559), apoi vine schimbul (pag. 558), locațiunea (pag. 560 și urm.).

Rezilierea unilaterală a contractului de muncă cu durata nedeterminată poate da loc la un abuz de drept, care angajează răspunderea aceluia ce o provoacă. Motivele cari îndrituesc rezilierea sunt explicate în pag. 614—616.

Casația franceză este de părere că greu strică contractul de muncă. Doctrina obiectează că această jurisprudență confundă existența contractului cu executarea lui și ruptura lui cu suspendarea.

D. Josserand este de părere că trebue avute în vedere mobilele cari au îndemnat pe lucrătorii coalizați, căci este afară de orice îndoială că ei nu au înțeles să rupă în mod definitiv contractul de muncă, dar numai «să stea de vorbă». In această privință doctrina are dreptate, căci dacă este reziliere unilaterală, nu greviștii sunt acei cari au cerut-o.

Intrebarea se pune însă dacă încetarea lucrului nu poate constitui pentru patron un just motiv de reziliere. — Prin această încetare contractul de lucru este numai suspendat. — Patronul însă va puteà cere rezilierea, cu daune interese contractuale, atunci când motivul grevei este nelegitim, extra profesional, având un caracter politic.

In materie de gaj, art. 2078 § 2 lovește de nulitate clauzele-compromisorii, prin care creditorul gagist este autorizat să-și apropie sau să vândă gajul în afară de formele legale. — Această nulitate este de ordine publică.

Autorul însă observă că nulitatea clauzei compromisorii nu atrage în mod necesar și pe aceea a contractului de gaj și că clauza este valabilă atunci când ar fi stipulată posterior datei contractului la un moment în care debitorul nu mai este sub presiunea necesității.

* * *

După materia generală a obligațiilor, urmează contractele speciale, precum și măsurile de siguranță: cauția, gajul, ipoteca.

Am spicuit numai câteva rânduri din cele 990 pagini ale volumului, întrucât spațiul unei reviste, rezervat pentru recenzii, nu ne permite mai mult. — Cititorii vor face restul, — căci nimeni nu se va mai puteà pronunța într'o chestiune de drept civil, fără a cunoaște și părerea d-lui Josserand.

Sperăm că anul nou 1931 ne va aduce și plăcutul eveniment al celui de al treilea volum, care va desăvârși întreaga operă.

EUGEN PETIT
Consilier la Curtea de Apel din Iași

L'ORDRE SOCIAL, LA JUSTICE ET LE DROIT, par *M. Hauriou.* Recueil Sirey, Paris 1930.

Din cele 3 serii de conferințe ale lui G. Renard [1], s'a putut desprinde o mare bogăție de informație, o intuiție remarcabilă și o anumită orientare. Autorul s'a mulțumit să lămurească drumurile problemei dreptului natural. Dreptul a fost succesiv confruntat cu puterile subiective ale spiritului uman: voința, logica, bunul simț, rațiunea și cu idei cari cuprindeau elemente obiective ca: ideia de ordine și idealul de justiție. D-l G. Renard, în esență și-a dat seama că problema care se pune este problema relațiunei dreptului cu ideile obiective, adică cu idealul de justiție și cu ideia ordinei sociale.

In această ordine de idei a scris și M. Hauriou.

Ordinea socială și Justiția, — spune M. Hauriou — deși sunt intim legate, totuș ele nu au aceeaș semnificare. Istoria ne arată că aceste idei sunt când conjunctive, când în opoziție. Exemplu: revoluția 1789 care a distrus vechiul regim feudal și l-a înlocuit cu un regim etatist, democrat și egalitar, a avut la bază ideia de justiție. Alt exemplu: Problema coproprietății întreprinderilor productive nu este în fond decât conflictul între muncitori și patroni; ordinea stabilită este pentru justul salar, iar justiția este pentru ideia coproprietății.

Ordinea socială este schimbătoare. Ideia de justiție este totdeauna aceeaș și ea se combină în doze variabile cu diverse stări sociale; iar ordinea socială stabilită are încorporată în ea o anumită doză de justiție. Incorporată sau nu stărei sociale, justiția este întotdeauna separată de ordine fiindcă ea nu are acelaș scop și în opoziție cu ordinea, ea pare revoluționară. Justiția are ca scop egalitatea posibilă în vederea binelui. Ordinea socială are ca scop stabilitatea stărei sociale. Exemplu: Justiția a cerut revalorizarea devizelor naționale, acesta fiind singurul mijloc de a nu creià inegalităţi între diferiţi creditori ai Statului; ordinea socială cere însă stabilizarea devizelor la cursul depreciat, aceasta în interesul reluărei afacerilor, cari cer o promptă stabilitate a monedei ca bază indispensabilă în stabilitatea tranzacţiilor. In vederea urgenţei scopului, ordinea socială primează justiţia. Ordinea socială este un element al societăţei mai primordial ca justiţia. Ordinea socială ne separă de catastrofă: oricine preferă să suporte o anumită doză de injustiţie decât să rişte o catastrofă. Ordinea socială reprezintă minimul de existenţă, pe când justiţia socială este un lux. Ordinea socială dispune de putere şi constrângere cu două corijări însă: organizatorul stărei sociale are nevoie să reintroducă în conduita lor zilnică o anumită doză de justiţie (această doză a făcut mai omenească feudalitatea sec. XII şi patronajul industrial al sec. XX); progresul justiţiei pătrunde după câteva generaţii în ordinea socială, ca lucru stabilit.

---

[1] *Le Droit, la Justice et la volonté.*
Le Droit, la Logique et le Bon Sens.
Le Droit, L'ordre et la Raison.
Recenzionate în *P. R.* No. 10/927, No. 1/928 și No. 9/929.

Justiţia este egalitatea în relaţii şi prestaţiuni în vederea binelui. O singură picătură de justiţie realizată, are o infinită valuare. Justiţia nu se realizează decât în cazuri de speţă nu prin reguli generale; acestea sunt mai de grabă instrumente ale ordinei sociale decât ale justiţiei. Ordinea socială este o întreprindere de stabilizare a stărei sociale prin o structură echilibrată. Elementul întreprinderei cuprinde o idee directrice şi o operă de voinţă.

Ordinea socială se găseşte numai la unităţile sedentare nu la cele nomade. Civilizaţia şi istoria începe numai cu grupurile sedentare. Societatea sedentară se deosebeşte de societatea nomadă nu prin idealul de justiţie, ci numai prin ordinea sa socială, ordine dominată de necesitatea de producţie. Partidele colectiviste şi comuniste, nu fac decât să opuie ordinei stabilite, sistemele lor cerute într'adevăr la idealul de justiţie.

Societatea civilizată a popoarelor sedentare în veşnica lor evoluţie, a simţit întotdeauna necesităţi naturale, — ca producţia pentru subsistenţă — şi întreprinderi voluntare, ca: energiile conştiinţelor individuale, energiile grupului social şi marile idei directrice.

Energiile conştiinţelor individuale sunt acelea aplicate în principal vieţei economice şi accesor vieţei politice. Aceste energii sunt: interesul personal, pasiunea proprietăţei, ambiţia de putere, pasiunea jocului şi a speculaţiunei.

Regimul individualist nu poate de sigur să aibă pretenţia să suprime grupurile sociale. Energiile individualiste reprezintă acţiunea; energiile grupului reprezintă reacţiunea destinată a echilibrà acţiunea. Regimul de Stat a organizat acest echilibru pe baza unei separaţiuni între economic şi politic; prin puterea politică şi mijloace politice, Statul va reacţionà contra întreprinderilor individuale, contra excesului acestor întreprinderi prin mijloace represive şi educative.

In evoluţia sa, societatea sedentară civilizată mai este influenţată şi de marile idei directrice, de ideile cari determină curente sociale, şi acelea cari se incarnează în instituţii sociale durabile. Ideile religioase şi ideile morale au adus aportul lor de civilizaţie. Revelaţia iudeo-creştină a Dumnezeului unic a adus după sine un nou progres. Civilizaţia occidentală a profitat de acest aport, scuturându-se de fatalism şi destin, iar creştinismul a evitat pericolul panteismului, care împingeà fiinţa umană spre Nirvana. Creştinismul — produs al revelaţiei judeo-creştină — a adus în primul plan principiul cauzalităţei. Pe lângă principiile de religie, principiul de morală a atenuat mult instinctele individuale.

Sedentarismul a fost mai mult pronunţat în occident. Prin forţa, traficul şi ideile sale, occidentul a dominat lumea; nu a putut să o asimileze complet însă, multe popoare mai păstrând încă tradiţiile indolente ale vârstei pastorale. Pe de altă parte, civilizaţia occidentală trece printr'o criză internă, care este periodică în regimurile de liberă discuţie [1]). De efectele civilizaţiei occidentale nu trebuie să se îndoiască nimeni, pentru motivul că această civilizaţie nu este o răuşită occidentală, ci revelaţia unui adevăr social definitiv, fiindcă tot ce a ieşit din ea (opere de artă şi adevăruri intelectuale) a devenit clasic. Civilizaţia occidentală a debutat prin crearea operilor de artă, literatură, ştiinţă, critică. Civilizaţia occidentală abundă în capod'opere clasice. Sunt clasice aceste opere, fiindcă ele exprimă sentimentele comune oricărei umanităţi. Cuceririle ştiinţei se găsesc numai printre marile opere clasice ale civilizaţiei occidentale. Capod'operile civilizaţiei occidentale se sprijină pe principii de morală (descoperirea adevărului este în acelaş timp efectul unei virtuţi şi al unei metode). In rezumat putem spune că toate capod'operile clasice dela adevărurile ştiinţifice până la frumuseţile şi sănătatea morală, sunt produse ale civilizaţiei occidentale.

Iată cum se desprinde din cele ce am arătat până acum că ordinea socială şi idealul de justiţie deşi intim legate, sunt totuş noţiuni deosebite: Dreptul nu este decât conduita care vrea să realizeze deodată ordinea socială şi justiţia. Din punct de vedere practic, incontestabil că ordinea este mai importantă. Ordinea în Drept, se traduce prin prescripţii intelectuale, adeseaori arbitrare; justiţia în Drept se strecoară însă prin ajutorul conştiinţei şi inimei. Exemplu: In oricare cod, elementele de structură, de organizaţie, de coordonaţie sunt mai aparente decât elementele de justiţie. In elementele de structură în mod frecvent este arbitrar şi fantezie. Operaţiunile formaliste constituesc exemple suficiente.

Principiile de ordine socială şi justiţie — colecţie de precepte — constituesc în general fondul dreptului natural. Acest concept al dreptului natural a apărut pentru prima oară în filozofia greacă înainte de cucerirea romană, a trecut apoi în dreptul roman unde a domnit până la finele sec. II al erei noastre; în timpul evului mediu, ideia dreptului natural a intrat în somnolenţă pentru a reînvià în sec. XVII-lea şi XVIII-lea cu şcoala dreptului natural şi al popoarelor. Deci numai dreptul comun al ansamblului popoarelor civilizate dintr'o epocă democratică constitue faptul istoric care singur provoacă şi evoacă dreptul natural ideal (regimul democratic este acela care integrează cea mai mare sumă de justiţie egalitară şi care destinde rezortul ordinei sociale până la limită). Istoria ne învaţă că dreptul natural este schiţat prin dreptul clasic roman şi dreptul comun contimporan. Instituţiile juridice cari se regăsesc în aceste două epoci — distanţate cu 2000 de ani — au cele mai mari şanse de a conţine cât mai mult drept natural.

Aceasta este concepţia dreptului natural pe care ne-o prezintă M. Hauriou.

Soluţia dată de autor are avantajul de a ne arătà: că dreptul natural este imuabil — nu evolutiv — în principiile sale de ordine şi justiţie; ne demonstrează partea de romantism şi despre ordinea cuprinsă în doctrina socialistă şi comunistă, ne dovedeşte că dreptul nu este o tehnică, o pură punere în practică, ci o artă.

Din constatările făcute atât de autorul studiului de faţă, cât şi de prof. G. Renard — în operile citate — lectorul trebuie să tragă concluzia că Dreptul în prima linie este un principiu de ordine şi în al doilea rând, un principiu de justiţie. Iată pentru ce motive acei ce sunt orânduiţi cu aplicarea legilor, vor trebui să caute soluţia problemelor, nu în criterii subiective, — variabile şi mobile — ci numai în criteriile obiective prevăzute în textele pozitive ale legilor.

Inainte de a fi o fiinţă de pasiune, de credinţă şi de concepţii personale, magistratul trebuie să ştie că este reprezentantul unei doctrine oficiale, simbol al unui principiu de ordine.

I. BURSĂNESCU
Prim Preşedinte. Trib. Muscel

LA VALEUR DE LA LOI, par *J. Renard*, Recueil Sirey, Paris 1929.

Criza autorităţei niciodată nu a fost mai simţită ca azi. Criza autorităţei constitue o problemă de morală şi una de drept. Pentru omul de drept sediul autorităţei se găseşte în lege. Problema crizei de autoritate se rezolvă deci prin problema valoarei legei.

Ce este legea? De unde vine puterea ei obligatorie? Ce fel de supunere îi datorează cetăţeanul şi magistratul însărcinat cu aplicarea ei? Putem noi să nu ne supunem legei?

Atâtea probleme cari îşi aşteaptă rezolvarea lor.

Se ştie că problema fundamentală a dreptului este posibilitatea de încorporaţie a ideei justului în materia furnizată de un mediu istoric dat. Dreptul e un corp multiplu pe care-l animă o unică suflare: ideia justului. Fiecare mediu social nu e decât materia care primeşte pecetia imuabilă a justiţiei. Legile, cutumele, judecăţile, contractele, etc., nu sunt decât elemente date. Dacă nu au în ele ideia justului, nu rămân decât elemente ale forţei.

Trebuesc cercetate cari sunt titlurile de supunere pe cari le posedă legea.

Fatal trebuie deci să facem în prealabil critica legei. Critica trebuie să aibă şi ea un anumit criteriu. Şi acest criteriu trebuie şi el să rezulte dintr'un anumit sistem de filozofie juridică, sistem de sigur justificat şi acceptat. Legea nefiind decât un act juridic, evident că critica legei va fi tributara teoriei generale a actului juridic. Aceasta este înlănţuirea pe care d-l prof. Renard o urmăreşte în desvoltarea problemei valoarei legei.

In urmărirea acestui plan, autorul îşi fixează mai multe teze.

Nu există drept pozitiv care să nu se sprijine pe concepţia dreptului natural. Iată prima teză:

Se ştie că dreptul natural cuprinde principii cari sunt impuse legiuitorului, pe când dreptul pozitiv nu este decât o creaţie a legiuitorului. Legea, contractul, etc., nu sunt surse de valori juridice.

---

[1]) *La défense de l'occident de* H. Masiss (operă premiată de Academia franceză).

Intreg dreptul pozitiv nu cuprinde decât date ale naturei, amenajate de oameni.

Dreptul natural nu este o dată istorică, ci o dată metafizică. Aceasta constitue a doua teză a d-lui Renard.

Dreptul natural nu trebuie luat aşà cum îl înţeleg pozitiviştii, adică ansamblul regulelor de conduită relevate de uzajul vieţei sociale. Ar urmà atunci că fiecare societate, fiecare mediu să aibă dreptul său natural. Din acest punct de vedere, justiţia nu ar fi decât un nume comun care ar cuprinde ideile succesive pe cari le-ar aveà diferite grupuri asupra regulelor obligatorii ale vieţei sociale. Contrar pozitiviştilor şi nominaliştilor, d-l G. Renard spune că justiţia e o «Formă» constantă, o «Ideie» susceptibilă de adaptaţie, care se încadrează însă pe principii comune imuabile. Dreptul natural este o dată a naturei omeneşti, de ordin deci metafizic.

Dreptul natural este o dată, nu însă a credinţei ci a raţiunei. Aceasta este teza a treia. Intr'alţi termeni, dreptul natural este în noi, aşà cum sunt principiile directrice ale cunoaşterei.

Teza a patra, teza capitală, pentru critica noţiunei legei, d-l G. Renard o formulează astfel: Data fundamentală a dreptului natural nu e un principiu subiectiv — autonomia voinţei umane — ci un principiu obiectiv pe care scolasticii îl numeau «Bunul comun» al colectivităţei. Acest principiu obiectiv, autorul îl numeşte «Ordinea juridică».

Această teză se descompune în două propoziţiuni:

Prima: data fundamentală a dreptului natural nu este autonomia voinţei. Autonomia nu este un principiu fundamental al dreptului ci un principiu secundar. Libertatea individuală, autoritatea Statului, independenţa Statelor, etc., nu sunt principii ultime, ci principii tributare.

Secunda: data fundamentală a dreptului este binele comun al colectivităţei, adică ordinea juridică. Raţiunea este conducătorul; voinţa e ajutorul. Voinţa este în noi; raţiunea este reflexul ideei (al ordinei). Ideia este modelul. Forma, binele, frumosul, nu sunt creaţiuni ale spiritului, ci ele preexistă. (Ideia nu este luată de autor ca o construcţie subiectivă). Dreptul natural este un sistem de idei. El implică o concepţie esenţial finalistă. Dreptul natural prezidă la coordonarea diverselor interese (individul — cu familia); la coordonarea acestor interese cu interesul naţional, şi a acestora cu interesul juridic universal, interes care nu este altceva decât justiţia. Ideia justului domină deci, dreptul. După cum am arătat mai sus, această a patra teză constitue pivotul criticei noţiunei legei.

Din cele patru teze putem trage concluzia că dreptul natural are supremaţie asupra dreptului pozitiv; el nu este o dată a istoriei, nici a credinţei, ci o dată a raţiunei. Principiul său fundamental nu este autoritatea voinţei ci armonia binelui particular şi al binelui comun într'o reprezentare teleologică a ordinei juridice. Ordinea juridică este predispoziţia activităţei umane către ideia justului.

Să urmărim însă pe d-l Renard şi în ultimele sale două teze:

Dreptul natural — spune autorul — (teza 5) — nu este un sistem terminat; el se realizează în felul unui principiu care-şi îndeplineşte misiunea diversificându-se în felurite sisteme ale dreptului pozitiv.

Propoziţia că dreptul natural nu este un sistem complet terminat nu constitue un adevăr juridic universal sau local; dreptul natural nu este decât o tablă de orientare. Propoziţia că: dreptul natural se completează în felul unui principiu care se realizează diversificându-se, cuprinde ideia că dreptul natural are un început de existenţă care se perfectează pe măsură ce se încorporează în sistemele dreptului pozitiv. Asemănător unui curent electric care nu e sesizabil decât prin corpul prin care trece, dreptul natural este un germene care se desvoltă prin vitalitatea sa internă şi prin asimilaţia elementelor externe.

Teza a şasea (care se referă la tehnică), este astfel formulată de autor: Desvoltarea dreptului natural în sistemele dreptului pozitiv se îndeplineşte în principal pe cale de reglementaţie, iar subsidiar pe cale de evaluaţie directă a datelor concrete prezentate de fiecare situaţiune.

Legea nu este unicul procedeu de elaboraţie tehnică a dreptului pozitiv. Ea este numai procedeul principal. Tehnica juridică trebuie să fie o maşinărie de echilibru; cele două mişcări de echilibru sunt: reglementarea de o parte, evaluaţia concretă de alta. Reglementarea e prealabilă, evaluaţia ulterioară (metoda compensatorie). Inainte de a curge la metoda compensatorie a erorilor inerente reglementărei, trebuie să uzăm de toate resursele pe cari ni le oferă reglementarea, pentru a atenuà propriile ei inconveniente, pentru a apropià conceptul de real. Deaceea s'au născut cazuismul şi conceptualismul.

Prima metodă e legea; a doua constà în evaluaţiunea directă a datelor concrete ale fiecărei situaţiuni sub lumina ideei de just. Această metodă a evaluărei concrete, este metoda precedentului, o suplă metodă de retuşare (la probleme analoage — nu identice — soluţiuni analoage), metoda standardului. In această metodă nu trebuie să vedem empirism, ci operă de ştiinţă. Este o metodă complimentară şi are loc în al doilea, în elaborarea ştiinţifică a dreptului. Este deci o metodă de comparaţie între cazuri concrete, o metodă de analogie, de precedent, de standard.

Această a doua metodă nu dispare şi autorul în expunerile ce urmează tinde să arate partea ei de contribuţie.

Ştiinţele se aseamănă prin metodele lor (metoda este un instrument pentru a aflà adevărul). Există un fond comun în toate metodologiile şi acest fond comun este constituit prin uzagiul alternativ şi compensaţia reciprocă a procedeului conceptual şi al procedeului intuitiv. Ştiinţa singularului şi a concretului; ştiinţa generalului şi a abstractului. In ştiinţele matematice se uzează numai de concepte; legile fizice cer mai puţine corecturi ca legile morale. La acestea din urmă, consideraţiunea cazului particular este mai mult luată în seamă. Dreptul şi morala nu au nici ele o perfectă identitate. Morala urmăreşte concertul de armonie al facultăţilor umane în realizarea binelui individual (afacere pur interioară); dreptul vizează coordonarea tuturor facultăţilor individuale în urmărirea binelui comun (afacere pur exterioară). Dreptul şi morala vizează ordinea; prima, — ordinea juridică (chestie de constrângere), secunda; ordinea morală (chestie de conştiinţă). Ceeace caracterizează dreptul faţă de morală este asociarea ideei justului cu ideia securităţei. Din cele arătate cetitorul va puteà desprinde predominarea ideei de reglementare asupra evaluaţiunei concrete. Reglementarea este garanţia justiţiabililor contra judecătorilor, şi garanţia acestora contra puterei.

In regimul democratic legea este sediul principal al principiului autorităţei politice. Educaţia civică este înainte de toate şcoala supunerei la lege. Respectul legei este ca şi respectul religiei, cu deosebire numai că religia nu trebuie să o aprofundezi. Legea e un act juridic şi critica legei presupune critica actului juridic. Legea e actul autorităţei; contractul e actul particularului.

In operile sale, Duguit clasează actele juridice, nu după voinţă, ci după scopul către care ele tind. După acest autor avem: acte-reguli (adică regulele cari creiază sau modifică o situaţie generală şi impersonală); acte-condiţii (anumite situaţii create de acte-reguli nu se aplică particularilor decât sub condiţia unei învestituri individuale, cum ar fi de ex. inscripţia studenţilor); şi acte subiective (cari creează situaţii particulare).

D-l Renard însă îşi sprijină teoria actului juridic pe clasificaţia tripartită, — a legei, — contractului, — şi fundaţiunei.

După teoria lui Duguit inteligenţa concepe, deliberează, judecă, decide şi numai în urmă vine executarea. In geneza actului juridic, voinţa joacă rolul unei simple facultăţi aderente, ea fiind numai tributară. Deci puterea deliberativă (inteligenţa) şi puterea executivă (voinţa). Actul juridic cuprinde deci operaţiunile inteligenţei şi ale voinţei. Eficacitatea actului derivă din ideia voinţei, iar virtutea obligatorie a actului juridic depinde de conformitatea acestei idei cu principiul superior (fie a regulei de drept după Duguit, fie a ordinei juridice după Renard).

După Capitan, voinţa însă este tributară cauzei.

Din cercetările lui Capitan şi Duguit putem să spunem că: actul juridic e dominat de o reprezentare mintală (ideia); şi că: validitatea actului depinde de liceitatea acestei idei.

Ideia este ea un element, sau un antecedent al actului de voinţă?

Noi ştim că judecătorul trebuie să se ferească de mobilele subiective ale părţilor. Din acest punct de vedere, numai voinţa comportă o apreciere lipsită de subiectivism şi arbitrar. Este deci adevărată distincţia între voinţa şi motivele reţinute ale inteligenţei. Scopul, cauza sunt incluse în voinţă. Autorizând deci pe judecător să verifice cauza, nu se aduce nici o atingere securităţei contractului. Numai motivele sunt subiective, proprii; ele nu intră în acordul voinţelor.

Rezumând putem spune că printre reprezentaţiile mentale care determină angajamentul fiecărei părţi sunt unele pur intelectuale, altele cari privesc numai acordul de voinţă. Această distincţie între cauză, şi motive coincide cu diviziunea între materia dreptului, şi materia psihologiei şi a moralei.

Lăsând la o parte teoriile lui Duguit şi Capitan, d-l Renard propune în cartea de faţă, o teză proprie.

Actul juridic nu e un act de pură voluntate, ci un act de inteligenţă încheiat prin o decizie de voinţă (adică, inteligenţă, concepţie, deliberare, judecată; iar voinţa: adeziune şi deciziune) aceste două acte nu se descompun decât printr'un artificiu de analiză pur logică. Importanţa acestor doi factori e variabilă după cum e vorba de validitate, interpretare, rezoluţie, revizuire. Aceasta este teza d-lui Renard.

După d-sa, contractul reprezintă — în activitatea juridică — ideia securităţei; nici o categorie de acte nu este mai favorabilă ca contractul hegemoniei voinţei.

Legea însă trebuie să sufere adaptaţiunei progresive.

Instituţia (fundaţia) se degajă din voinţă.

Să urmărim pe d-l Renard, în analiza tezei sale: ideia şi voinţa în structura actului juridic (contract, lege, fundaţie). Judecătorul trebuie să împingă investigaţiile sale până la căutarea voinţei cuprinsă în actul juridic. Dar mai departe? Voinţa nu este ea oare, tributară unei reprezentări mintale?

Ideia e un scop. Ideia este şi un obiect, un instrument de cunoştinţă. Element-scop, element-instrument (căi şi mijloace). Scopul predomină asupra instrumentului. In instrument este fixat însă, actul de voinţă. Legile nu sunt făcute pentru a proclamă scopuri, ci a reglementă căi şi mijloace. Voinţa legislativă, contractele şi fundaţiile cristalizează căile şi mijloacele. Căile şi mijloacele nu au stabilitatea scopului; ele reprezintă partea cea mai mobilă a ideei.

In lege, contract şi fundaţie există câte un principiu de desvoltare. Fundaţia este capabilă de desvoltarea cea mai liberă, fiindcă este destinată celei mai lungi durate (Statul reprezintă cel mai înalt grad de liberare a ideei).

Cele mai rebele desvoltări sunt contractele, şi în special acelea ale căror prestaţiuni periodice sunt eşalonate pe o perioadă de lungă durată ex.: contractul de concesiune de servicii publice.

Toată problema rolului respectiv al fiecărui factor (ideal şi voluntar) în constituirea actului legislativ (căci de el se ocupă în special autorul) se reduce la întrebarea: Pentru ce şi cum trebuie să ne supunem legei?

Pentru ce trebuie să ne supunem legei?

D-l Renard răspunde:

Trebuie să ne supunem legei fiindcă ea este expresia unei voinţe suverane, a unei autorităţi legitime; şi fiindcă legea exprimă o idee justă şi conformă binelui public. In mintea autorului, legea e de sigur prezumată ca justă. Dar când legea este injustă? Trebuie să ne închinăm şi atunci în faţa ei? Trebuie să rezistăm? Şi în caz afirmativ, în ce condiţii şi în ce măsură? Problemă grea. Problemă foarte grea. Răspunsul autorului îl vom cercetă mai târziu.

Cum trebuie să ne supunem legei?

D-l Renard răspunde:

Supunerea care este datorită legei, nu trebuie să proceadă din teamă, ci din conştiinţă; supunerea nu trebuie să facă abstracţie de facultăţile rezonabile, fiindcă supunerea omului nu constitue decât o colaborare. Răspunsul d-lui Renard mai cuprinde şi o chestiune care se referă la cei ce aplică legea. In interpretarea unei legi — spune d-l Renard — trebuie să căutăm voinţa legei, sau ideia? Clasificarea legilor are în vedere voinţa autorilor? Sau se poate concepe o clasificare, o erarhie a legilor după raportul pe care-l are obiectul cu binele comun, adică după ideia care a prezidat.

Dincolo de obiectul legei, de competenţa sa mărginită la forul extern, dincolo de reprezentările juridice incluse în lege, legiuitorul poate să întrevadă şi alte reprezentări mai depărtate, într'un domeniu care de ex. nu îi aparţine cum ar fi virtutea, mila, etc. Aceste reprezentări nu sunt încorporate în lege. Pentru d-l Renard, importă nu acest scop depărtat (în care ordinea socială se articulează cu ordinea morală), ci reprezentarea socială, ideia, căile şi mijloacele pentru a se ajunge. Supunere, înseamnă asociere la ideia legei.

Iată cum se naşte problema interpretărei legilor şi a clasificaţiei lor.

D-l Renard, în concepţia sa idealistă a legei, deduce pentru judecător o mare libertate în interpretare. O jurisprudenţă deci progresivă. Legea este un amestec al ideei şi al voinţei. Deci vor fi două feluri de interpretări. Intre aceste două, judecătorul va găsi ocazia de a exercită o putere autonomă. Metoda interpretărei voinţei legiuitorului e clasică. D-l Renard se pronunţă pentru interpretarea ideei. Chiar jurisprudenţa a făcut să prevaleze această interpretare. Teoria deturnărei de putere e o dovadă a pevalărei ideei asupra exerciţiului puterei administrative. Ideia este o orientare. Ideia este însă şi o limită. Ideia, pe măsura timpului, va preponderă, din cauza procedeelor moderne de a confecţionă legile. Colaborarea există deci între legiuitor şi interpretator.

Am văzut că ideia şi voinţa sugerează două feluri de interpretări.

Legea suferă şi ea două sisteme de clasificare. Prima e clasificarea voluntaristă. Clasificarea stabilită după origina legilor (constituţionale, ordinare), sau după intenţie (legi generale, speciale; morale, penale, mixte). Secunda e clasificarea idealistă după idee. Interpretarea idealistă, este o resursă subsidiară. Clasificarea idealistă însă predomină pe cea voluntaristă. Ea are un rang mai însemnat.

Legile deci nu au toate aceeaş autoritate. Deaci conflict între ele. Iată cum se naşte problema valoarei legilor.

Legile pot fi clasificate: după cronologia lor; după conţinutul lor; după voinţa legiuitorului; după suveranitatea Statului (conflict de legi naţionale şi internaţionale).

Problema însă se schimbă când este vorba de dreptul internaţional privat. Regula dreptului internaţional privat, este tipul perfect al legei în care ideia preponderează voinţa legislatorului. Clasificarea idealistă se găseşte deci în dreptul internaţional privat. Pe lângă dreptul internaţional privat s'au mai încercat şi alte clasificări idealiste. Distincţia între legi tangibile şi intangibile nu este altceva decât tot o clasificaţie idealistă. Deasemenea şi legile organice (ex. ale armatei, ale magistraturei, etc.). Legea organică relevă o idee de superioritate. Chiar jurisprudenţa consacră superioritatea legilor organice asupra altor legi.

Cele câteva însemnări făcute mai sus s'au referit la forţa obligatorie a legilor în privinţa agenţilor publici şi în special judecătorilor cari aplică legile. Nu trebuie să uităm însă şi cealaltă faţă a problemei, adică forţa obligatorie a legilor faţă de particulari. Problema se reduce la chestiunea dacă există legi cari obligă sau nu în conştiinţă.

Există legi cari nu obligă în conştiinţă?

Sunt legi juste cari obligă în conştiinţă.

Sunt legi injuste cari nu obligă însă conştiinţa. La aceste din urmă, cetăţeanul trebuie totuş să se supuie — nu pentru ele — dar pentru a împiedică un rău mai mare.

Legile aşa zise pur penale nu obligă în conştiinţă; ele obligă pe cetăţean să sufere numai pedeapsa pe care o edictează legea, adică să nu facă actul pe care-l prescrie, sau să se abţină dela actul pe care-l prohibă. Rezortul psihologic al acestei teorii se găseşte în noţiunea păcatului, a culpei teologice; iar origina teoriei se găseşte în interpretarea unor anumite reguli monastice. Fundamentul filozofic al acestei construcţii se găseşte în teoria voluntaristă. Distincţia între legile penale şi legile morale e o clasificare care ţine tot de teoria voluntaristă. Sistemul procede din iluziunea că virtutea obligatorie a legilor provine din voinţa legislatorului.

Adevăratul titlu al legei la supunere este conformitatea obiectului său, legei eterne; este adaptarea ei ideii, raţiunei supreme care guvernează lumea. Dacă iubirea legei şi a datoriei nu sunt suficiente, atunci cetăţeanul trebuie să se supue pentru a evită pedeapsa edictată de lege.

D-l Renard se pronunţă hotărît contra teoriei legilor pur penale pentru consideraţie că aceste legi au o tendinţă către voluntarism, utilizează abuzuri cazuistice pur abstracte şi sapă mai adânc divorţul între drept şi morală.

Am spus că sunt şi legi injuste. Se pune deci problema dreptului de rezistenţă a individului, la aceste legi injuste.

Rezistenţa la lege ridică o problemă de drept, nu numai o problemă de ştiinţă politică sau artă de a guvernă.

Sunt două feluri de rezistenţă la lege.

Prima care nu e decât un fapt istoric sau un simplu fapt divers. Secunda, care e un fapt juridic, adică refuzul de a se supune legei din respect şi însuş interesul dreptului. Pe autor nu-l priveşte decât problema rezistenţei care constitue un fapt juridic.

Rezistenţa la lege, se apropie de legitima apărare. Legea injustă fiind socotită ca o violenţă. Răsboiul just e o sancţiune juridică a dreptului internaţional public, tot aşa cum rezistenţa la lege e o sancţiune juridică a dreptului public intern. Amândouă nu sunt decât prelungiri ale legitimei apărări. Aşa cum există un drept al răsboiului, tot aşa există şi un drept al rezistenţei.

Rezistenţa la lege, nu este un fapt juridic decât sub condiţia unei prealabile comparaţiuni între ideia legei, şi ideia dreptului (idee superioară căreia îi este tributară legea).

Evident că morala, autoriză — în anumite cazuri — rezistenţa la lege.

Dar Dreptul?

Când legea scrisă contrazice dreptul ea este injustă şi nu obligă. In acest caz poţi să rezişti cu condiţie numai, să nu provoci scandal, sau un rău mai mare decât supunerea la legea injustă. Rezistenţa este un gest revoluţionar. E o insurecţie. Revoluţia însă (care e un fapt istoric) poate să devie şi un fapt juridic. Totuş această teorie, care subordonează exerciţiul efectiv al dreptului de rezistenţă la dubla condiţie: teama de scandal şi dezordine, e o teorie demagogică.

Individul nu trebuie să uite că legea are un triplu principiu de activitate: o autoritate provizorie care derivă din voinţa legiuitorului şi a unei prezumpţiuni de conformitate la dreptul natural sau binele comun; conformitatea reală a ideei legei la dreptul natural; ordinea chiar rău dispusă valorează mai mult decât dezordinea.

Rezistenţa la lege pentru apărarea dreptului poate fi legitimată în dreptul individual, în dreptul instituţional şi în dreptul Statului.

Apărarea dreptului individual contra legei opresive este cauza cea mai sigură care legitimează rezistenţa la lege. Instituţia are şi ea revendicările ei. Autoritatea maritală, puterea paternă pot suferi şi ele violenţa de fapt a legiuitorului. Deasemeni dreptul Statului de a se apără contra guvernanţilor care ar dori să împingă Statul într'o aventură răsboinică sau revoluţionară.

Din toate principiile puse de autor în respectul legilor trebuie să desprindem ideia că oamenii cari deţin puterea şi fac legile, sunt reprezentanţii unui principiu de autoritate. Cetăţeanul nu trebuie să uite că datoreşte disciplină şi loialitate. In făurirea legilor şi în supunerea lor, trebuie să se ţie seamă că ideia este deasupra voinţei, voinţa d'asupra puterei, datoria deasupra libertăţei, conştiinţa deasupra profitului, iar binele comun deasupra interesului personal.

Acestea sunt maximele progresului social.

Aceste maxime se pot desvoltà mai mult în ţările cu regim democratic.

Socialismul înclină interesul individual înaintea interesului de clasă.

Naţionalismul înclină interesul individual sau de clasă înaintea interesului naţional.

Democraţia însă nu vizează numai echilibrul intereselor; ea îşi asociază şi un principiu de generozitate; sacrificiul interesului particular înaintea interesului general. In democraţie, interesul demnităţei omeneşti este anterior tuturor titlurilor pe cari individul le poate aveà din mediul social. Spiritul democratic are o vedere mai clară a importanţei proporţionale pe care trebuie să le aibă diverse interese particulare în comparaţie cu interesul general al societăţei. Postulatul moral al democraţiei apare mai evident când interesul particular e sacrificat interesului general. Efortul moral este deci singurul mijloc de a instaurà în sine conştiinţa senină a echilibrului intereselor particulare şi generale pentru a stăpânì cupiditatea egoismului. Dacă înlăturăm forţele morale, atunci nu vom găsi nici un gardian al interesului social. Fără ridicarea caracterelor nu poate să existe democraţie. Democrat e numai cetăţeanul care îşi simte responsabilitatea a tot ceeace situaţia sa îl obligă să facă pentru binele public.

In cartea de faţă, d-l Renard a ţinut un frumos curs de instrucţiune civică şi de filozofie juridică.

D-l Renard crede în educaţia democraţiei. Datoria elitelor este să contribue la educaţia intelectuală a popoarelor. Elitele de mâine — cari sunt nervii democraţiei — trebuesc asiduu preparate. Facultăţile sunt instituţiunile unde se elaborează, se prepară cetăţeanul de mâine. Educaţia democratică consistă în stabilirea unei corespondenţe între cenaclul tehnicianilor şi opinia publică; ea este conjuncţiunea elitelor dreptului şi a ştiinţelor cu valorile morale şi intelectuale cari dormitează în popor.

Intreaga doctrină a d-lui Renard — spre deosebire de doctrina pozitivistă a lui Duguit — este tributară metafizicei.

Intre metafizică şi pozitivism, d-l Renard acceptă arbitrajul ştiinţei. Ori nu trebuie uitat că ştiinţa nu înlătură explicaţiunile metafizice.

I. BURSĂNESCU
Prim Preşedinte. Trib. Muscel

DROIT ET MORALE par *J. Salsmans* 1930, Paris.

Există un drept pozitiv. Există însă şi un drept natural.

Dreptul natural cuprinde principiile pe care omul poate să le cunoască prin însăş natura sa; ele sunt insuflate de creator, independent de orice legislaţie bisericească sau de stat. Acela care tăgădueşte dreptul natural, ridică dreptului pozitiv orice autoritate.

Legile pozitive sunt ele conforme moralei? Cuprind în ele obligaţiuni de conştiinţă? Sunt întrebări pe care şi le pune d-l Salsmans. Autorul — care este profesor de teologie morală — nu s'a mărginit numai la generalităţi; el a făcut şi aplicaţiuni.

Putem spune că lucrarea de faţă este un manual care aplică noţiunile de morală naturală şi creştină, chestiunilor de drept.

Morala este ştiinţa tuturor datoriilor omului; domeniul său este mai întins ca al dreptului, prescripţiile legilor civile nefiind întotdeauna confirmate printr'o obligaţie directă de conştiinţă. Se întâmplă — şi de câtva timp întâmplarea se repetă prea des — ca dreptul şi morala să nu se pronunţe în acelaş fel asupra unei obligaţiuni determinate. Tendinţa naturală a jurisprudenţei ar trebui să fie apropierea între dreptul civil şi dreptul natural.

Scopul cărţei este să atragă atenţia juriştilor că dreptul civil nu cuprinde ultimul cuvânt. Şi totuş ce lucruri curioase se întâmplă. Mai totdeauna jurisconsulţii resolvă cu uşurinţă chestiunile de conştiinţă, în faţa cărora pun atâta ezitare teologii de profesie.

Cartea de faţă ne arată gravitatea datoriilor de conştiinţă. Ea este un fel de manual de teologie morală pentru oamenii cari se ocupă cu interpretarea legilor.

Pe d-l Salsmans îl cunoaştem de mult. Incă din 1920 dânsul a publicat admirabila sa carte: *De la mort à la vie*, în care descrià — în pagini de morală înălţătoare — reînvierea — la adevărata viaţă de ordine şi morală — a unui suflet stăpânit de principii anarhice.

Acelaş suflu de apostol — trece printre rândurile cărţei de faţă.

Cartea d-lui Salsmans se împarte în trei. Prima cuprinde — în 3 capitole — principii generale de morală; secunda, tratează — în 4 capitole — despre legile civile şi datoriile de conştiinţă; ultima parte ne vorbeşte — în două capitole — despre datoriile profesionale.

Morala independentă, care să facă abstracţie de D-zeu, nu există. Fără revelaţie divină omul nu va ajunge la o conştiinţă adecuată moralei; pe calea cercetărilor pur raţionale, niciodată omul nu va ajunge la cunoştinţa unui cod al îndatoririlor sale. Conceptul obligaţiei morale nu găseşte fundament solid decât în ideia voinţei divine. Numai mijloacele supranaturale ale bisericei catolice (acesta este principiul autorului) pot să asigure moralei, o relativă plenitudine de aplicaţie. Pedagogii şi moraliştii necatolici (principiul este iarăş al autorului) au o lipsă în sistemul lor de educaţie, fiindcă nu utilizează motivele în mijloacele de ordin supranatural.

Ca fundament subiectiv al moralei, doctrina creştină supoză la om existenţa liberului arbitru. Autoritatea internă a voinţei ca şi acţiunea exterioară — care este o rezultantă — este proprie şi personală omului normal. Libera determinare a voinţei este suficientă pentru a atrage imputabilitatea în faţa lui D-zeu. Fără activitatea liberului arbitru, nu există imputabilitate. Un credincios trebuie să considere determinismul ca o erezie. Conceptul pedepsei supoză în mod necesar liberul arbitru şi imputabilitatea; urmează că în contra iresponsabililor, statul nu poate să ia decât măsuri de siguranţă.

La copii, alienaţi, subiecte în stare de somnolenţă, beţivi şi inconştienţi datorită narcoticelor e o absenţă de responsabilitate; la stările de ipnoză, imbecilitate, ignoranţă, inatenţie, pasiune, impulsiuni anormale, la toate acestea există o imputabilitate parţială (circumstanţe atenuante).

In practică însă e greu să determinăm măsura responsabilităţii. Ex.: la copii; deasemeni la alienaţii cari au perdut complet uzul raţiunii; sunt însă şi alienaţi cari nu perd raţiunea decât în raport cu o anumită ordine de idei; deasemeni şi beţia, evident afară de acei cari s'au îmbătat cu un anumit scop. La ipnoză avem stări profunde sau legere; la ipnoză chestiunea devine mai complexă însă când trebuie să se aprecieze din punct de vedere al responsabilităţei executarea post-ipnotică a ordinelor ipnotizatorului. In cazuri de ipnoză principiul responsabilităţei intră în joc; cine se abandonează temerar puterei ipnotizatorului, răspunde în faţa lui D-zeu. Ignoranţa suprimă sau atenuiază imputabilitatea în conştiinţă; în justiţie însă ignoranţa nu suprimă responsabilitatea. Teama — care dă naştere unui act — e imputabilă în conştiinţă; în justiţie însă ea duce la circumstanţe atenuante. Pentru emoţiile exaltate — în care actul devansează reflecţiunea — se poate admite o diminuare a responsabilităţei, rar însă o suprimare completă; deasemeni pentru tendinţe anormale, pentru obsesiuni. Primele indicii care dă bănuială unei stări anormale sunt tarele ereditare şi ansamblul circumstanţelor. Asupra imputabilităţei actelor supuse unei mişcări anormale se admite diminuarea, rar însă supresiunea completă.

Acţiunile noastre pot da loc la cele mai rele consecinţe, fie prin efectul hazardului, fie prin reaua credinţă a altuia. Efectele rele ale actelor noastre nu sunt niciodată imputabile în conştiinţă, când noi nu le-am prevăzut; sunt însă imputabile când există între ele şi actul nostru o legătură suficientă de cauzalitate şi dacă ele puteau fi împiedicate fără multă dificultate. Deasemeni violenţa nu este permisă decât numai atunci când este indispensabilă, de ex: viaţa, integritatea corporală, etc.

Actele altuia pot fi imputabile, când prin influenţa lor au dat loc la o acţiune rea; eşti responsabil deasemeni în măsura influenţei rele pe care o ai în gestiunea unei întreprinderi şi în măsura sprijinului pecuniar; eşti responsabil de sfatul dat pentru executarea unui act rău: de ex.: avocatul care învaţă pe client de modul cum poate să câştige un proces nedrept; deasemeni eşti responsabil de critica literară favorabilă operei rele. Protejarea răului este iarăşi o cauză de responsabilitate. Poţi fi responsabil de păcatul altuia, şi prin omisiune.

Fiecare este obligat — în baza preceptului carităţei — să avertizeze, să împiedice sau să denunţe răul; în general să-l înlăture. Este moral să previi pe un om că un exploatator caută să-l atragă în întreprinderi financiare periculoase. Caritatea impune deci anumite obligaţii sub pedeapsa păcatului.

In rezumat legea divină este baza necesară a obligaţiei morale. Autoritatea omenească — bazată pe legile pozitive — vine dela d-zeu.

Legea civilă pentru a impune o obligaţie conştiinţei, trebuie să fie justă şi necesară binelui comun şi să nu depăşească competinţa legiuitorului [1]). Deci legile cari ar cere un act eroic nu sunt obligatorii în conştiinţă. Legea nu trebuie să fie în contradicţie nici cu legea naturală. Relaţia între conceptul lege şi conceptul datorie se bazează pe principiile arătate mai sus.

In continuarea studiului său d-l Salsmans ne mai vorbeşte despre conceptul drept şi conceptul justiţiei. După d-l Salsmans drept este facultatea morală inviolabilă pe care o posedă o persoană de a aveà sau de a face în profitul său un lucru determinat, fără ca alţii în mod raţional, să-l găsească rău. Dreptul studiază legile civile în ceeace sunt, nu în ceeace ar trebui să fie, în ceeace interesează conştiinţa. De aici conflictul între ideia de drept şi ideia de justiţie. Cu această ocaziune, autorul ne arată cum obligă legile civile, şi cum obligă legile de conştiinţă în materia compensaţiei, restituiri, daune, solidaritate, etc.

Care sunt relaţiile între legile civile şi datoriile de conştiinţă: între legile care determină proprietatea, contractele în general, contractele în particular, donaţiunile, succesiunile şi testamentele de o parte, şi conştiinţa de altă parte?

In materie de bunuri temporare: bunuri vacante, accesiune, ocupaţie, prescripţie, în general bunurile cari determină proprietatea; în toate aceste materii legea civilă obligă în conştiinţă direct, înainte de orice sentinţă judecătorească. Chiar moraliştii conchid la aceasta obligaţiune directă a conştiinţei. Evident că ele obligă în conştiinţă dacă toate condiţiile legale sunt îndeplinite. Chiar uzucapiunea legală, obligă în conştiinţă, deşi uneori echitatea dictează că în anumite circumstanţe ar fi bine să se renunţe la beneficiul prescripţiei. Chiar când acţiunea e perimată, obligaţia de conştiinţă tot subsistă. Servitutea, uzufructul, uzajul, habitaţia, valorează în conştiinţă. In materie de impozite datoria de conştiinţă se mărgineşte de a nu rezista violent la plata impozitelor.

Datoriile impuse direct prin voinţa lui D-zeu, sau prin voinţa autorităţei, sunt surse de drept; primele sunt sancţionate în conştiinţă, secundele faţă de legi. In legile omeneşti această dublă obligaţie nu merge totdeauna mână în mână. Divergenţa se observă în special în materia contractelor. Se întâmplă ca un contract să fie obligator în conştiinţă (fără însă să aibă protecţia legală). Iarăşi se poate întâmplà ca în conştiinţă o obligaţie să fie stinsă şi totuş Trib. să te oblige (lipsa unui act prin care se dovedeşte stingerea plăţii). Consimţimântul, pentru a fi valid în conştiinţă, trebuie să fie real şi extern, fără ca să fie totuş nevoie de o piesă scrisă; dolul din codul civil este de acord cu conştiinţa; violenţa nu validează (evident afară de cazul când nu se poate dovedi). Incapabilul în conştiinţă, nu poate contractà, afară de cazul când face contractul cu intenţie de a se sustrage, în care caz se obligă în conştiinţă; angajamentul de a face un act rău nu valorează; obiectul de cauză să nu fie o acţiune rea sau oprită de lege; Intenţia părţilor e o normă şi obligă în conştiinţă, atât timp cât nu a intervenit o hotărîre judecătorească. Jurisprudenţa ca şi conştiinţa nu validează promisiunea minorului de a nu se prevală de dreptul său de rescizie; contractele civile inexistente pot fi considerate ca valide în conştiinţa până la intervenţia justiţiei; convenţiunile de drepturile cari sunt oprite pentru raţiuni de ordine publică nu au valoare în conştiinţă, de ex.: promisiunea unui minor de a nu profità de resciziunea legală; renunţările la alimente dejà acordate; convenţiile pentru moştenirile viitoare; condiţiile contrarii bunelor moravuri sau prohibite de lege, invalidează convenţiile, în faţa conştiinţei; condiţia potestativă e nulă şi în faţa conştiinţei şi în faţa Tribunalului; clausele penale obligă în conştiinţă; dacă executarea convenţiei devine imposibilă, contractantul — pentru un moment — e dispensat în conştiinţă de această obligaţie; în conştiinţă concordatul trebuie să achite toată datoria nu numai cota.

In materia contractelor particulare găsim aceeaş alternanţă de obligaţiuni. In materie de pensie alimentară, indiferent de modul cum au convenit, soţia are în conştiinţă dreptul la o întreţinere convenabilă, după condiţia sa. Vânzarea valorează în conştiinţă. Nimănui nu este permis în conştiinţă să provoace prin fraudă de ex.: ridicarea preţului; de multe ori directorii societăţilor ascund fraudulos marile beneficii pentru a menţine jos cota acţiunilor. Lucrătorul nu are un drept natural la participarea beneficiilor, deşi această formă convine demnităţei omeneşti. Salariul comun este injust dacă nu dă ceeace este necesar întreţinerei convenabile lucrătorului. Greva e o injustiţie dacă se face fără motive într'adevăr grave; deasemeni şi locutul patronului. Dreptul natural opreşte şi el societăţile făcute în vederea unei exploatări ilicite.

Dobânda, echivalentă cu dobânda legală e justă. Depozitul, tranzacţia, cauţiunea, mandatul, gestiunea de afaceri obligă în conştiinţă. Pariul, loteria, speculaţiile la bursă obligă în conştiinţă chiar dacă Trib. înlătură acţiunea. La donaţiunile între vii, chiar dacă formele sunt indispensabile pentru valoarea legală, totuş din punct de vedere al conştiinţei ele obligă, până la intervenţia justiţiei. Debitorul comite o injustiţie, când alienează obiecte cu titlu gratuit. Nu se poate renunţà valid în conştiinţă la revocabilitatea donaţiilor pentru survenire de copii. Succesiunile ab intestat sunt obligatorii în conştiinţă chiar înainte de orice intervenţie judecătorească. In conştiinţă părinţii datoresc alimente chiar copiilor nerecunoscuţi, adulterini sau incenstuoşi. Dreptul soţului supravieţuitor trebuie respectat în conştiinţă. — In conştiinţă copiii trebuesc să plătească toate datoriile părinţilor, iar ceilalţi moştenitori numai în proporţie cu ce iau. Substituţiunile se acordă rău cu dreptul natural şi cu justiţia, totuş ele valorează în conştiinţă. Reducţia testamentelor, când o pronunţă justiţia, se impune în conştiinţă. Testamentele informe sunt considerate ca valide în conştiinţă chiar înainte de judecată. Legatele sunt obligatorii în conştiinţă. Revocarea testamentului este validă în conştiinţă.

Datoriile de conştiinţă se impun nu numai contractelor generale sau particulare. In conştiinţă intră şi îndatoririle profesionale.

Toţi cei cari tratează afacerile juridice ale altora trebuesc în conştiinţa lor, să cunoască serios legile. Ei trebuesc să aducă un devotament sincer, o examinare serioasă, muncă şi studiu. In conştiinţă ei sunt obligaţi să repare pagubele aduse din ignoranţa sau neglijenţa lor; în conştiinţă datoria de a repară e mai severă ca în dreptul civil. Violarea secretului profesional este un păcat contra justiţiei, constitue un abuz de încredere. Conştiinţa ne opreşte să surprindem secretele altuia. Relevarea secretului există numai în cazuri de circumstanţe grave cum ar fi de ex.: prevenirea unei erori judiciare. O lege rea — afară de cazul când pronunţă pedepse preà grave — trebuie să fie aplicată de judecător. Divorţul civil nu este totdeauna un păcat dacă la baza lui este un motiv grav.

Judecătorul trebuie să aibă grijă de apărarea strictă a legei. Să fie imparţial şi incorumptibil. In îndoială trebuie să achite. In afacerile civile, o decizie justă, este întotdeauna obligatorie în conştiinţă. Nu este obligaţie de conştiinţă într'o judecată injustă sau ilegitimă, de ex.: dată fără jurisdicţie şi fără forme esenţiale. Arestarea, nu se poate face decât atunci când există presumţiuni serioase. Nu este păcat când se denunţă un vinovat.

Avocatul poate totdeauna să ia cauze penale chiar fiind sigur de culpabilitatea clientului. Or, acuzatul cât de vinovat ar fi, pentru apărarea lui, poate să tăgăduiască ceeace i se pune în sarcină (principiul totuş credem că este contestabil). Avocatul are obligaţia faţă de client să demonstreze prin toate mijloacele legitime că culpabilitatea nu e stabilită judecătoreşte, sau să insiste asupra circumstanţelor atenuante. In materie civilă însă, avocatul trebuie să anunţe pe client de injustiţia pretenţiilor. Ilicitatea cooperaţiunei la păcatul altuia nu este singurul motiv care împiedică pe avocat să deà concursul unei cauze civile pe care o crede injustă. Jurământul lui îl opreşte. Deci i se violentează conştiinţa avocatului stagiar când i se dă procese pe care conştiinţa lui le refuză. Dacă în urma studiului dosarului, avocatul se convinge de nedreptatea cauzei, poate să refuze concursul său. Pe martor nu trebuie să-l împingă la jurământ falş. O falşă mărturisire e un păcat contra religiei, adevărului şi justiţiei. Minciuna nu trebueşte exploatată. Când un avocat — lipsind dela îndatoririle sale profesionale — a făcut să triumfe o cauză civilă injustă, el trebuie să repare pe cealaltă parte. Chiar dând consultaţie, avocatul trebuie să pue aceeaş grijă în apărarea intereselor clientului său. In privinţa onorariului, avocatul trebue să respecte limita justiţiei şi a echilaţii. Cupiditatea dezonorează profesiunea.

In ultimă esenţă, rândurile acestei cărţi arată celor care se ocupă cu problemele de drept, că peste rândurile legilor pozitive, există şi principii cari nasc din legile superioare ale conştiinţei. Jurisconsultul trebuie pătruns de existenţa acestor legi.

Hotărîrile judecătoreşti implică nu numai o valoare legală, ci şi o valoare de conştiinţă.

Comandamentul superior al moralei, imperativul categoric al conştiinţei, trebuie să fie pentru judecător un principiu de orientare, un fir conducător în interpretarea legilor sociale.

Trebueşte împăcată legea.

Desigur aceasta este datoria judecătorului.

Trebueşte însă împăcată şi conştiinţa.

Desigur aceasta constitue tot o datorie a judecătorului.

In aplicarea legilor, judecătorul trebue să găsească un principiu care să armonizeze atât cerinţele rânduelilor sociale, cât şi cerinţele conştiinţei umane.

I. BURSĂNESCU
Prim Preşedinte Trib. Muscel

---

[1]) Valeur de la Loi de G. Renard.

IDEOLOGIA SINDICALISMULUI (studiu critic) de *Elena Ion Gruia*. Tip. «Indreptarea», Bucureşti, Lei 60.

Sindicalismul a ieşit de mult din faza ideologiei şi impus de evoluţia naturală a societăţei noastre se integrează încetul cu încetul în organismul Statului, schimbând cu desăvârşire rolul pe care dreptul public îl atribuià acestuia. Desvoltarea ideei sindicale în cadrul instituţiilor noastre de drept public înseamnă de fapt răsturnarea principiilor de bază a dreptului nostru public.

După cum arătam altă dată, apariţia erei industriale a provocat această răsturnare. Sindicalismul apare ca o reacţiune în contra individualismului secolului trecut. Nu voim să zicem prin aceasta că tinde la abolirea sa, dimpotrivă, el se va strădui să-i extindă binefacerile asupra tuturor producătorilor. Dărâmând însă vechea concepţie a suveranităţei individului, sindicalismul va propovădui că libertatea pe care ne-a hărăzit-o Marea Revoluţie Franceză nu se mai găseşte, în condiţiile societăţei de azi, decât în asociaţia indivizilor. Individul încetează de a mai fi acel suveran, care închizându-se în turnul său de fildeş va puteà beneficià de drepturi absolute, a căror existenţă ar fi chiar anterioară naşterei sale. El devine membrul unui grup social, un asociat, iar drepturile îi sunt recunoscute numai în măsura împlinirei funcţiei pe care grupul i-l va desemnà.

Sindicalismul este deci aceà forţă care grupând pe indivizi, uniţi prin solidaritatea mecanică — adică aceà bazată pe similitudinea de nevoi — va da societăţei o structură juridică mai adecvată conformaţiei ei economice. Ridicând munca din decăderea ei biblică, sindicalismul o va încadrà în rangul virtuţiilor omeneşti, făcând din ea însăş instrumentul de emancipare a acelora pe care lipsa de organizare i-a lăsat — în numele libertăţei revoluţionare — dezarmaţi ia faţa vicisitudinelor economice, pe care le-a cunoscut societatea omenească, în ultimele decenii. In asemenea condiţii, sindicalismul devine un element de pace socială. Tinzând la coordonarea tuturor grupărilor profesionale în vederea unei administraţiuni mai bune a mijloacelor de producţiune şi a serviciilor publice, el apare ca unica formulă, sub care se poate anvisajà până în prezent viitoarea structură a societăţei noastre.

Noua concepţie a sindicalismului este rezultanta conflictelor de idei care a alimentat întreaga literatură sociologică şi juridică a secolului trecut şi a secolului nostru. Proudhon, Georges Sorel, Pelloutier, Edouard Berth, Waldeck Rousseau, Duguit, Paul Boncour, Maxime Leroy, Gaston Morin sunt numele de care se ataşează diferitele concepţii ale doctrinei sindicaliste. Toate aceste concepţiuni le va examinà cu un spirit remarcabil de pătrundere şi cu o desăvârşită obiectivitate ştiinţifică d-na *Elena Ion Gruia*, prima femeie doctor în ştiinţe economice dela Academia de Inalte Studii Comerciale şi Industiale, profesoară de drept şi economie politică, într'un studiu critic intitulat *Ideologia Sindicalismului*.

Numele-d-nei Gruia nu este necunoscut în literatura noastră socială. D-sa este autoarea unei importante lucrări asupra «Statului democrat şi Sindicalismul», iar studiul pe care îl recenzăm azi nu este decât continuarea acesteia. In «Ideologia Sindicalismului» d-na Gruia prezintă o interesantă monografie a cestiunei. Sindicalismul, produs al ideologiei franceze, va apare în arena ideilor sociale moderne, sub aspectul unei doctrini cu tendinţe revoluţionară, în lucrările lui Georges Sorel. Doctrina lui G. Sorel, în care, după cum o spune Benedetto Croce, marxismul a îmbrăcat o haină modernă, şi a cărei bază o constitue mitul grevei generale, a fost ideologia întregei mişcări uvriere franceze înainte de răsboiu. Nu-şi dăduse oare Confederaţia Generală a Muncei din Franţa faimoasa Carte dela Amiens, care reflectă întreaga ideologie soreliană? Critica pe care o va face d-na Elena Gruia acestei doctrini pleacă dela privirea atentă a realităţilor sociale, economice şi politice. Răsboiul a determinat o revizuire a acestei ideologii. Lupta de clasă, anti-patriotismul, anti-militarismul, noţiuni de bază a doctrinei soreliene dispar din vocabularul politic al muncitorului francez.

Recunoaşterea drepturilor imprescriptibile ale muncei pentru prima oară printr'un tratat de pace a avut partea sa de merit în noua orientare a mişcărei muncitoreşti. Sindicalismul reformist va triumfà asupra ideologiei soreliene, care îşi găseşte un câmp de experienţă în Rusia Sovietelor.

Tendinţele acestei noui doctrini sindicaliste vor corespunde nevoei de adaptare a revendicărilor muncitoreşti, conjuncturei economice. De unde înainte sindicalismul respingeà orice reformă socială în care nu voià să vadă decât o cursă întinsă clasei muncitoreşti de burghezime, împărtăşind în această privinţă concepţia «totul sau nimic el devine după răsboiu un element de ordine, înclinat spre o colaborare leală cu clasa patronală în interesul obţinerei unui randament cât mai mare al producţiunei. N'a pornit oare ideia unui Consiliu Naţional Economic dela Jouhaux, secretarul general al Confederaţiei Generale a Muncei, idee respinsă de Clemenceau, realizată însă de Herriot spre a fi definitiv încadrată în organizarea de Stat a Franţei de Poincaré?

Care a fost contribuţia marilor protagonişti ai nouei concepţiuni a sindicalismului modern ca Léon Duguit şi Maxime Leroy, d-na Gruia o va arătà în pagini de analiză remarcabilă.

Cadrul trasat de aceşti doctrinari — cadru pur economic — este făgaşul normal al sindicalismului. Sindicalismul va fi economic sau nu va fi. Raţiunea sa nu poate fi alta. Sindicalismul trebuie să fie un corectiv al instituţiilor democratice, căutând să le readucă la adevărata lor menire, ori de câte ori ele ar ieşi din cadrul unei reale democraţii. Sindicalismul şi democraţia se condiţionează reciproc. Iată dece împărtăşim în totul concluziile d-nei Elena Gruia, care combătând sindicalismul fascist fiindcă a dus la suprimarea principiilor fundamentale ale Statului democrat, constată că sindicalismul politic înseamnă în câmpul social o mare eroare socială. Intr'o fericită formulă d-na Gruia va defini rolul sindicatului în organizarea de Stat: «Asociaţia profesională este mijlocul care serveşte la corectarea neajunsurilor mecanismului Statului democrat, este instrumentul de aşezare a democraţiei pe temeiul realităţilor, este drumul pe care profesiunile sociale se integrează în conceptul de Stat».

* * *

Am discutat în linii mari studiul d-nei Gruia. Lectura acestei cărţi evidenţează cunoaşterea aprofundată a istoriei doctrinelor sociale, un spirit critic de o remarcabilă obiectivitate. Este meritul deosebit al acestei cărţi de a fi arătat în lumina realităţilor economice şi politice că democraţia departe de a fi pierdut terenul sub influenţa tendinţelor sindicalismului modern, se «reînoeşte» prin integrarea lentă a organizaţiilor profesionale în cadrele largi ale Statului democrat.

Prin acest studiu d-na Elena Ion Gruia a adus o serioasă contribuţie literaturei româneşti, ceeace ne îndrituește să aşteptăm dela d-sa o apropiată cercetare a sindicalismului român, ale cărui transformări în ultimii zece ani merită să reţie atenţia oamenilor de ştiinţă.

MARCO I. BARASCH

ANDREI RĂDULESCU. *Le Fonti del diritto civile e comerciale Romeno*, in «Annuario di diritto comparato e studi legislativi». Instituto Editoriale Scientifico. Milano 1929, vol. II şi III.

Este puţin cunoscută la noi existenţa în Italia a importantului «Istitute di Studi Legislativi», creiat pentru a înlesni studiul legislaţiei comparate şi a contribui astfel la îmbunătăţirea legilor naţionale. Deşi funcţionează de scurt timp, Institutul a putut adunà un bogat material documentar, publicat în voluminosul său «Annuario di diritto comparato e di studi legislativi». In volumul I, II şi III, apărute până în prezent, găsim studii aprofundate asupra dreptului civil, comercial, constituţional, procedură civilă, etc., din diverse ţări, precum şi o însemnată colecţiune de jurisprudenţă şi bibliografie internaţională. (Ultimul volum al Anuarului cuprinde — alături de interesante articole asupra dreptului civil şi comercial german, austriac, ungar şi bulgar, scrise de specialişti din ţările respective — un admirabil studiu sintetic asupra «Isvoarelor dreptului civil şi comercial român», datorit distinsului jurist Andrei Rădulescu, Consilier la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Membru al Academiei Române şi Profesor la Academia de Inalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti.

In studiul său, d-l Prof. Andrei Rădulescu, înainte de a se ocupà de principalul izvor al dreptului civil actual, adică codul civil în vigoare dela 1 Dec. 1865, face o expunere asupra dreptului anterior, mai ales din punct de vedere al dreptului civil, explicând circumstanţele în cari s'a introdus actualul cod, precum şi influenţele vechei legislaţii, din care unele regule au încă, în parte, aplicare.

Vechiul drept are la obârşie influenţa romană din cei 170 ani de colonizare şi dominaţie directă, cum şi din contactul cu viaţa romană din orient, adică în legăturile şi relaţiunile posterioare ale imperiului roman de răsărit până târziu sub Constantin cel Mare, Justinian şi Comnen. Mai ales dreptul Justinian s'a păstrat şi s'a adaptat cerinţelor locale sub formă de *datine*, astfel că până în secolul al XIX-lea «obiceiul pământului» a alcătuit izvorul cel mai bogat de drept, atât public cât şi privat.

Printre alte izvoare de drept, autorul citează pentru Moldova «pravila» lui Alexandru cel Bun (începutul sec. al XV-lea) şi «Cartea Românească de Invăţătură» a lui Vasile Lupu din 1646; iar pentru Muntenia aminteşte de «Interpretarea Legei» sub Matei Basarab, la 1652. Mai târziu, în sec. al XVIII-lea, sub fanarioţi găsim *hrisoavele* «Sobornicescul hrisov» din 1785 al lui Alexandru Mavrocordat în Moldova şi «pravilniceasca Condică» a lui Alexandru Ipsilante în Muntenia în 1780, ambele influenţate de dreptul bizantin.

La începutul sec. XIX-lea apar, şi sub influenţa Occidentului trei lucrări de drept civil foarte importante: 1. în 1814 opera Logofătului Andronache Donici, întrebuinţată în Moldova şi mai ales în Basarabia, unde şi astăzi este unul din principalele izvoare de drept civil; 2. la 1817, Scarlat Alexandru Calimach promulgă codicele civil deosebit de important: «un vero monumento di diritto civile» care în aceà epocă ar fi putut constitui «il vanto di qualsiasi popolo». Abià compilat, el fu trimis şi Universităţei din Oxford; 3. Codul Caragea pentru Valahia, operă deasemenea importantă. Legiuirile Calimach şi Caragea, bazate pe dreptul roman, suferind şi influenţa dreptului greco-roman, precum şi inspirat din legislaţia occidentală, au guvernat Principatele române peste o jumătate de secol. Dar în tot timpul datinele au continuat să aibă forţă ca izvoare de drept.

După unirea politică a Munteniei cu Moldova, trebuià să-i urmeze şi unificarea legislativă. O comisiune formată în majoritate din magistraţi dela Inalta Curte de Casaţie şi dela Curtea de Apel din Bucureşti compilà în 1862 şi 1863 un proiect de cod civil. Acest proiect fu revăzut şi completat după lovitura de Stat dela 2 Maiu 1864 de către Consiliul de Stat, iar la 26 Noemvrie 1864 textul definitiv al codului civil fu sancţionat, intrând în vigoare la 1 Dec. 1865.

Izvorul principal al codului civil, a fost codul francez. Dar nu a fost cum obişnueşte să se spună adesea — o simplă traducere. Eminenţii jurişti ai Comisiunei, aproape toţi laureaţi ai Universităţei din Paris, au ţinut să facă o operă mai bună, luând în considerare criticile făcute textelor franceze de către doctrină şi jurisprudenţă şi au căutat să rezolve controversele în felul cel mai bun. Autorul care i-a inspirat cel mai mult, a fost Marcadé. In multe privinţe, însă, lucrarea a fost operă de reînnoire, îndreptată să dea o lege care să răspundă necesităţilor şi nevoilor ţărei din aceà epocă. Asupra acestui punct capital insistă cu o bogată erudiţie d-l Consilier Andrei Rădulescu, exemplificând divirgenţele între codul civil francez şi român, şi dovedind superioritatea celui din urmă. Nu neglijează să amintească alături de influenţele vechiului drept românesc şi sursele de inspiraţie în materie de ipotecă şi privilegii din legea belgiană din 16 Dec. 1851, precum şi proiectul de cod civil italian luat de model aproape în 70 articole.

Codul civil dela 1865 a fost socotit pe nedrept o lege străină care nu ar fi corespuns obiceiurilor locale. El este un «prodotto latino applicato ad un popolo pure latino ed avente spirito giuridico romano». Deaceea el a fost adoptat fără sguduiri şi nimeni în 50 ani nu a încercat să-l înlăture. Actualmente însă, cu toate legile de modificare şi completare, codul civil — principalul izvor al dreptului nostru civil — prezintă lipsuri şi cere multe modificări pentru a corespunde cerinţelor politice şi sociale de după răsboiu. Lipsurile constatate sunt inerente evoluţiei noastre politice, sociale şi economice. Ele nu scad însă valoarea codului nostru civil, care este susceptibil de a primi modificările impuse: «esso puo divenire e diventa sempre giovine, sorbendo acqua viva dalla vita e respirando l'atmosfera eternamente in trasformazione». Comparat cu izvoarele de drept civil din nouile provincii, actualul cod civil este în foarte multe privinţe superior, devenind prin aplicarea sa timp de peste 60 ani, o lege românească.

Incheind studiul său asupra izvoarelor de drept civil, d-l Andrei Rădulescu, cere extinderea codului român pe întreg teritoriul ţărei, pentrucă «în urma modificărilor ce se vor aduce, codul civil actual poate deveni o admirabilă lege civilă a întregei Românii».

In ceeace priveşte sursele de drept comercial este de observat că la noi — ca şi aiurea — nu au fost izvoare distincte pentru această ramură de drept. Normele vechiului drept privat s'au aplicat şi în materia comercială. Au existat de sigur uzuri cari intrau în «obiceiul pământului». Insă abià la începutul secolului al XIX-lea se găsesc unele dispoziţiuni de acest gen *codul Calimach*, ex. concursul de creditori în caz de faliment; în *codul Caragea* despre falitii frauduloşi «mofluzii mincinoşi» dar numai sub aspectul penal; *regulamentele organice* cuprind unele norme comerciale şi instituesc chiar Tribunalele comerciale în ambele principate. In aceleaşi regulamente se prevede că pricinile comerciale vor fi judecate după cartea comercială a Franţei, tradusă în româneşte şi adaptată stărilor locale. In 1840 s'a tradus şi s'a adaptat în Muntenia codul comercial francez din 1808 cu modificările din 1838, adăogindu-se şi unele dispoziţiuni din regulamentul organic.

După unirea celor două principate, printre primele ramuri de drept cari au fost unificate este dreptul comercial, adoptat la 10 Dec. 1863 şi în Moldova. Acest cod a fost aplicat câteva decenii până la 1 Sept. 1887 când a fost introdus actualul cod comercial. Noul cod a fost alcătuit după codul italian, fiind considerat «o operă legislativă importantă prin preciziunea, claritatea şi înţelepciunea dispoziţiunilor ei, despre care se poate spune şi cu drept cuvânt, că a pus Italia din punct de vedere al legislaţiei comerciale în primul loc între Statele civilizate». Acest cod a urmat aproape întru totul codul italian. El a suferit diverse modificări în 1895, 1900 şi mai ales în 1902 şi 1906, iar în 1919 a fost introdus şi în Basarabia.

Intre izvoarele de drept comercial trebuesc socotite şi unele legi cari completează normele de drept comercial, precum legea asupra magazinelor generale, legea burselor de comerţ, legea firmelor comerciale a comerţului ambulant, etc. Deasemenea, trebuie menţionat că acolo unde nu dispune dreptul comercial, nu se aplică uzurile comerciale, ci dispoziţiunile dreptului civil.

Intre izvoarele de drept civil şi comercial sunt de amintit doctrina şi mai ales jurisprudenţa, care au avut multă influenţă asupra modului de interpretare şi asupra evoluţiei dreptului românesc. In ambele predomină din toate punctele de vedere spiritul latin. (Actualmente se lucrează la opera de unificare legislativă, a cărei bază trebuie să fie — încheie d-l Prof. Andrei Rădulescu — calea urmată în ultimul secol, adică spiritul latin, pentrucă cultura juridică latină a fost şi este baza dreptului românesc.

Studiul «Le fonti del diritto civile e comerciale romeno» excelează prin selecţionarea materialului juridic, claritatea clasică a expunerei ca şi prin documentarea precisă şi completă a vechilor izvoare ale dreptului românesc, dovedind perfecţiunea de formă şi maturitatea de gândire a autorului.

Utilitatea publicărei unui astfel de studiu într'un anuar internaţional, la care colaborează cei mai eminenţi jurişti din toate ţările, este uşor de apreciat şi trebuie să fim recunoscători d-lui Prof. Andrei Rădulescu, că a dat prilejul ţărei noastre să fie bine reprezentată, într'o atât de importantă manifestare ştiinţifică.

PAUL HORIA SUCIU
Dr. în drept dela Universitatea din Roma. Avocat

BIBLIOGRAFIE

DIN LUCRĂRILE D-lui C. HAMANGIU

Consilier la Inalta Curte de Casaţie
Membru onorar al Academiei Române

Codul civil adnotat, 8 mari volume (în colaborare cu N. Georgean) operă premiată de Academia Română cu marele premiu al Statului «Gheorghe Asachi». Au apărut până acum şease volume.

Tratat de drept civil, 3 mari volume (în colaborare cu I. Rosetti-Bălănescu şi Al. Băicoianu) operă premiată de Academia Română cu marele premiu al Statului «Gheorghe Assachi».

Recursul în casaţie şi contenciosul administrativ, 1 volum de 1200 pagini (în colaborare cu Richard Hutschneker şi George Iuliu, avocaţi) comentarul Legei Curţei de Casaţie şi a Contenciosului Administrativ, după doctrină şi jurisprudenţă.

Pandectele române, 9 volume, repertoriu lunar de doctrină şi jurisprudenţă română şi streină.

Codul general al României, 17 volume, colecţia tuturor codurilor, legilor, regulamentelor, decretelor şi convenţiunilor internaţionale dela 1856—1930, adnotate cu trimiteri şi corelaţiuni de articole.

Codul de audienţă, 1 volum, format mare de servietă, în genul colecţiei Dalloz, cuprinzând toate codurile adnotate cu textul legilor streine, cu trimiteri şi corelaţiuni de articole, având în anexe toate legile şi regulamentele uzuale în vigoare, de asemeni adnotate.

Proprietatea literară şi artistică, 1 volum de 230 pagini cu suplimentele ei: «*Arta şi literatura din punct de vedere juridic*» şi «*Legislaţia proprietăţei literare şi artistice*».

La propriété littéraire et artistique, droit des auteurs roumains et étrangers, o broşură de 56 de pagini publicată de Asociaţiunea internaţională de proprietate literară şi artistică din Paris cu ocazia congresului din Bucureşti, Septembrie 1906.

Rechizitorii, 2 volume, cuprinzând cele mai importante rechizitorii pronunţate ca Prim procuror al Trib. Ilfov (1902—1905).

Contagiunea crimei prin literatură şi presă, o broşură de 42 pagini.

Sub tipar:

«DOCTRINA CURŢEI DE CASAŢIE»

4 mari volume, formatul Dalloz, repertoriu alfabetic al tuturor deciziunilor instanţei supreme dela 1862—1930 inclusiv, *aranjat pe materii şi capitole* (în colaborare cu Richard Hutschneker avocat).

PARTEA IV-A
DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

DESPRE NAŢIONALITATE

I. **Determinarea naţionalităţei române.** *Scurt istoric.* Primele începuturi ale statului roman îl formează un număr de familii de aceeaş origină, strânse împreună în timp de pace ca şi în timp de răsboiu. Cetăţenii romani erau membrii acelor familii.

Iată de ce prerogativele cetăţeniei se transmiteau prin naştere din tată în fiu, *jure sanguinis*.

O lege Minicia, a cărei dată nu se poate stabilì cu preciziune, cereà ca amândoi părinţii să fie cetăţeni romani, pentru a transmite această calitate copilului lor. Dar în general, afară de timpul cât această lege a fost în vigoare, *tatăl* transmiteà dreptul de cetăţean copiilor în familiile legitime. In familiile *non in justae nuptiae*, erà destul ca numai mama să fie cetăţeană romană pentru ca copilul ei să fie considerat tot ca cetăţean.

Romanii au concedat o parte din drepturile acordate cetăţenilor de naştere şi Latinilor, dar studiul mai amănunţit al drepturilor acestor clase de persoane şi al drepturilor de care se bucurau va face obiectul acelei părţi din studiul nostru consacrate condiţiunei străinilor. In partea generală a acestei materii am arătat cum se determinau membrii unui trib barbar, sau supuşii unui senior feudal şi apoi cum a renăscut dreptul sângelui în epoca modernă, venind în concurs cu principiul feudal al dreptului pământului.

Drept comparat. Desigur că întâmplarea naşterei pe un pământ oarecare nu te poate face un bun cetăţean al ţărei în care te-ai născut, din moment ce nici o altă legătură nu există între individ şi ţara de naştere. Cu alte cuvinte acest sistem, prin el singur, nu corespunde nici aspiraţiilor şi interesului individului, nici nu este menit să deà un bun cetăţean ţărei care şi-l aproprie. Totuş *jus loci* mai perzistă şi astăzi fie în puterea tradiţiunei, în statele cu o puternică tradiţie şi cu un mare respect pentru dânsa, precum sunt: *Anglia, Statele Unite, Danemarca* şi *Olanda*, fie din motive politice precum se întâmplă în mai toate republicele Americei de Sud, unde în lipsa de populaţie se consideră cetăţean ai unei republice, oricine este născut pe pământul ei.

In ceeace priveşte primul grup de state, ele, deşi primesc principiul lui *jus soli*, totuş recunosc un drept de opţiune acelui născut din părinţi străini, pe pământul lor.

Principiul care împacă mai bine interesele individuale cu acele ale statului, este acela a lui *jus sanguninis*, fiindcă statul naţional este expresiunea indivizilor din naţionalitatea a cărei exponent este acel stat. Deaceea principiul acesta este adoptat în multe legiuiri a statelor europene, printre care sunt şi cele mai recente: *codul civil german* din 1900 şi *codul elveţian* din 1907. Acest principiu prevalează şi în *România*, precum şi în *Austria*, *Ungaria*, *Suedia* şi *Norvegia*.

Infine trebue să situăm într'un grup intermediar: *Belgia*, *Bulgaria*, *Franţa*, *Grecia*, *Italia*, *Rusia*, *Spania*. Aceste state, deşi nu consideră *de plano*, ca supus al lor pe copilul născut din părinţi străini pe teritoriul lor, le dă totuş acestor copii sau un drept de opţiune, la majoritate, pentru a adoptà supuşenia statului unde s'a născut, sau le acordă avantagii pentru a puteà obţine, după majoritate naţionalitatea lor.

Dreptul românesc. Istoric: Vechiul nostru drept nu a cunoscut niciodată, în toată rigoarea lui, principiul feudal al lui *jus soli*. In Principatele române, naţionalitatea se transmiteà prin naştere, după sistemul roman.

Codul Calimach consacră acest principiu într'al său paragraf 44 care glăsueşte:

«Fiul unui pământean prin naşterea sa dobândeşte dritul unui mădular de pământean».

Codul civil dela 1864. Vom menţionà dela început, că multe din discuţiunile la care dădeau loc textele codului civil, au fost curmate prin noua lege asupra naţionalităţei române din 24 Februarie 1924. Le vom reproduce totuş, ele putând fi încă de folos pentru soluţionarea chestiunilor ce s'au născut înainte de apariţia nouei legi, interes ce este încă destul de important, dat fiind data recentă nouei legi. Codul civil cuprindeà două articole care ne arată pe cine consideră legiuitorul nostru că sunt români:

Art. 10 care zice «tot copilul născut din român, în ţară străină este român»

Art. 8 al. ultim adaugă: «Copii găsiţi pe teritoriul român, fără tată şi mamă cunoscuţi, sunt români».

Primul din aceste texte arată că legiuitorul nostru a păstrat tradiţionalul principiu roman.

Deşi nu se vorbeşte decât de copii născuţi din români în străinătate, totuş a fost necontestat că *a fortiori*, asemeni copii născuţi în ţară, vor fi tot români. Legiuitorul a vorbit numai de cei dintâiu, fiindcă, aceştia prin faptul că sunt născuţi în ţară străină, puteau să fie lăsaţi ca aparţinând ţărei pe al cărui teritoriu s'au născut, conform principiului *jus soli*. Dar în privinţa copiilor românilor, născuţi în România, nu mai puteà fi vreo îndoială, asupra naţionalităţei lor, şi deaceea nu a mai găsit util să se mai ocupe de dânşii, întrucât nici un alt stat nu-i va puteà revendicà.

Art. 8 al. ultim, se pare, la prima vedere, că a consacrat într'o oarecare măsură, principiul lui *jus soli*. Este însă de observat, că legiuitorul nostru deşi a avut de model codul francez şi cel italian unde acel principiu lăsase urme destul de însemnate, totuş l-a ocolit.

In adevăr, după codul francez, străinul născut, pe teritoriul francez, din părinţi domiciliaţi în Franţa, puteà optà, pur şi simplu, la majoritate, pentru naţionalitatea franceză. In Italia, deşi ţara unde s'a formulat principiul naţionalităţilor ca un principiu juridic, totuş *jus soli* îşi are încă o mare importanţă, fiindcă copiii născuţi în cuprinsul regatului din părinţi care îşi aveau domiciliul acolo de cel puţin zece ani, sunt socotiţi ca Italieni, având numai la majoritate, dreptul de a optà pentru naţionalitatea părinţilor lor. In codul nostru nu vedem nici o dispoziţie asemănătoare. Astfel văzute lucrurile, doctrina nu a stat la îndoială a pune în concordanţă şi dispoziţiile art. 8, al. ultim, ca principiul călăuzitor al codului nostru, cu acel străvechiu *jus sanguinis*. In adevăr, autorii văd la baza acestui articol prezumpţia, că dat fiind marea majoritate a locuitorilor români din România, copilul născut pe teritoriul român din părinţi necunoscuţi, este probabil născut din părinţi români.

Astfel că pe când art. 10 consacră în mod direct principiul lui *jus sanguinis*, art. 8, al. ultim, îl consacră indirect pe calea unei prezumpţiuni.

Dealtfel această dispoziţie este foarte nimerită, fiindcă ea dă o naţionalitate, unor persoane care altfel nu ar aveà nici una, deoarece părinţii lor nu sunt cunoscuţi.

Odată stabilit principiul că filiaţiunea, determină naţionalitatea română, rămâne să vedem cum se aplică dânsul la cele patru categorii de copii, ce-i cunoaşte dreptul nostru şi anume la:

1. copii legitimi, 2. la acei naturali, 3. la acei legitimaţi şi 4. la acei adoptivi.

Copiii legitimi. Aceştia au amândoi părinţi cunoscuţi. Când ambii au aceeaş naţionalitate cum se întâmplă în majoritatea cazurilor, fiindcă prin căsătorie soţia ia de obicei naţionalitatea soţului, nu va fi nici o greutate de stabilit naţionalitatea copilului. Ea va fi acea a părinţilor săi.

Se poate însă întâmplà ca soţii să nu aibă aceeaş naţionalitate, fiindcă de exemplu unul din ei şi-a schimbat-o în urma căsătoriei. Cum această schimbare vom vedeà că nu întotdeauna influenţează naţionalitatea celuilalt soţ, vom puteà aveà doi soţi care au două naţionalităţi deosebite.

In acest caz prima chestiune care se pune este acea de a se şti, naţionalitatea căruia din părinţi o va aveà copilul? Sub imperiul nouei legi asupra naţionalităţei, chestiunea nu se mai poate pune fiindcă este tranşată de legiuitor, dar sub imperiul codului civil ea era supusă unei largi discuţiuni.

Laurent propuneà ca copilul să aibă dreptul de a-şi alege la majoritate între naţionalitatea tatălui şi acea a mamei.

Dar până la majoritate, copilul dobândeşte drepturi pe care le exercită în numele său, reprezentantul său legal. După care lege le va exercità dânsul acea a tatălui sau acea a mamei sale. Apoi toate raporturile juridice odată astfel închegate pot să fie atinse prin alegerea naţionalităţei ce o va aveà copilul ajuns la majoritate, ţinând seamă că opţiunea operează retroactiv.

Cu alte cuvinte, toate avantajele care am văzut că le aduce stabilirea naţionalităţei unei persoane dispar după sistemul lui Laurent. Deaceea autorul însuş îl găseşte nepractic.

L. Bauchet aduce două corective părerei precedente. Intâiu, fixează copilului, o naţionalitate în timpul minorităţei, care va fi acea a tatălui. Iar la majoritate, opţiunea nu va aveà efect retroactiv.

Dacă în minoritate se dă copilului naţionalitatea tatălui, este fiindcă ea se impune cu ceva. Ceeace o impune este după cum foarte bine o arată d-l de Lapradelle directiva care o are tatăl în îndrumarea educaţiunei copilului, dânsul exercitând puterea părintească.

Pe lângă sângele său, este şi atmosfera morală în care şi-a crescut copilul care-i determină sentimentele, graiul, etc şi cari sunt cimentul care serveşte la alcătuirea unei naţionalităţi.

Aceste consideraţiuni sunt atât de puternice încât ele fac inutil un drept de opţiune pentru naţionalitatea mamei. Sistemele pozitive înclină toate către acest punct de vedere. Deaceea naţionalitatea tatălui este acea care trebuie să prevaleze la determinarea naţionalităţei unui copil legitim.

In două cazuri se zice însă că trebuie să facem excepţie dela acest principiu:

a) Când tatăl nu are nici o naţionalitate, atunci copilul ia naţionalitatea mamei;

b) sau când copilul este postum.

Dar amândouă aceste excepţii sunt numai aparente fiindcă şi într'un caz şi în altul, dacă copilul nu urmează naţionalitatea tatălui, este pentrucă dânsul nu poată să-i transmită nici una, fie pentrucă este, el însuş, *heimatlos*, fie pentrucă murind mai înainte de naşterea copilului, nu există deci în momentul când se fixează, după cum vom vedeà, naţionalitatea copilului.

II. Se poate însă întâmplà ca tatăl să-şi schimbe naţionalitatea sa între momentul concepţiunei şi acel al naşterei copilului. In acest caz care naţionalitate o va luà copilul; acea pe care o aveà tatăl în momentul concepţiunei, sau acea din momentul naşterei?

Trebuie de observat că însemnătatea acestei chestiuni subsistă şi sub imperiul nouei legi. Pentru rezolvirea ei s'au propus trei soluţiuni.

Intr'un prim sistem înrîurit în dreptul roman se zice că naţionalitatea tatălui se transmite din momentul concepţiunei, pentru următoarele motive:

a) Fiindcă din momentul concepţiunei copilul se desparte de corpul tatălui, şi îşi are o viaţă deosebită.

b) Că din momentul concepţiunei tatăl îi transmite numele şi averea în virtutea maximei *infans conceptus pro nato habetur quoties de ejus commodis agitur.*

La acestea se obiectează cu drept cuvânt, că momentul concepţiunei este necunoscut şi nu se poate stabili cu siguranţă. Că apoi de ce momentul în care se desparte copilul de corpul tatălui, îi poate determinà naţionalitatea, atunci când în acel moment copilul nu este încă o persoană, nici din punct de vedere fizic şi nici din punct de vedere juridic. Or, trebuie ca mai întâiu cineva să existe ca persoană, pentru a se puteà pune chestiunea naţionalităţei sale, iar maxima *infans conceptus* nu se poate invocà în cazul nostru pentru a dà o personalitate fictivă copilului înainte de naştere, pentrucă această maximă crează o ficţiune pentru a se atribuì, datorită ei, copilului un drept succesoral, în special, or ficţiunile nu se pot extinde prin interpretare. In adevăr, o ficţiune este un mod de a explicà o anumită realitate, dar nu se poate face din ficţiunea însăş o realitate, de sine stătătoare din care să se tragă şi alte concluziuni străine de scopul pentru care a fost creată.

Dacă tatăl transmite copilului şi averea sa, din chiar momentul concepţiunei, de aci nu rezultă implicit că va trebuì să-i transmită şi naţionalitatea ce aveà în acel moment.

Pentru ca aceasta să se întâmple, ar trebuì să existe vreo legătură indisolubilă între nume, avere şi naţionalitate. Dar nu numai că o asemenea legătură nu se stabileşte cu nimic, dar în realitate nici nu există. Astfel, de exemplu, este îndeobşte admis că tatăl adoptiv, dă copilului adoptat, numele şi averea sa, fără a-i dà, însă şi naţionalitatea.

Infine, pentru a stabili momentul concepţiunei, partizanii ei se servesc de prezumpţiunea legală cu care se stabileşte filiaţiunea legitimă. După aceasta prezumpţie, momentul concepţiunei ar aveà loc între a 180-a şi a 300-a zi înaintea naşterei.

Dar aplicarea în materia noastră a acestor prezumpţiuni, cu care legiuitorul a vrut să determine altceva, pentru a fixà în ceeace ne interesează un moment a cărui dată exactă ne importă, este mai întâiu nejuridic, fiindcă se deturnează o prezumpţie legală dela scopul pentru care a fost creată, şi apoi inutil, fiindcă chiar după prezumpţiile arătate mai sus, rămâne între a 300-a şi a 180-a zi un interval de 120 zile. Ei bine, dacă tocmai în acest interval tatăl îşi schimbă naţionalitatea, cum se va puteà stabili care din aceste 120 zile este acea a concepţiunei, pentru a vedeà dacă ea cade înainte de schimbarea naţionalităţei tatălui, sau după, şi dacă, prin urmare, copilul va aveà vechea naţionalitate a tatălui sau pe acea nouă.

Un alt sistem se referă tot la maxima: *infans conceptus*, pentru a conchide că de câte ori copilului i-ar profità să aibă naţionalitatea tatălui din momentul concepţiunei o va aveà pe aceea, rămânând ca să aibă naţionalitatea tatălui din momentul naşterei, când aceasta i-ar fi mai avantajoasă.

Pe lângă că este nejuridic, după cum am văzut, de a extinde astfel o prezumpţie, dar apoi acest sistem aduce o nesiguranţă asupra naţionalităţei copilului, ce-i este dăunătoare, intereselor sale.

In al doilea rând,vom obiectà că alegerea nu se va puteà face, după acest criteriu în toate cazurile când amândouă naţionalităţile sunt tot atât de avantajoase pentru copil, sau când fiecare din ele oferă avantaje de altă natură. In acest din urmă caz, mergând cu aplicarea maximei *infans conceptus...* până la ultimele ei rezultate — şi nu e nici un motiv ca să ne oprim în drum, — vom ajunge să zicem, că copilul va puteà aveà naţionalitatea tatălui din momentul concepţiunei, dar va puteà aveà în acelaş moment şi naţionalitatea tatălui din momentul naşterei, dacă fiecare din ele îi oferă avantaje diferite, ceeace ne-ar duce la dubla naţionalitate, atât de criticată.

Infine, după un al treilea sistem, se dă copilului naţionalitatea tatălui din momentul naşterei.

Acest mod de atribuire a naţionalităţei este în legătură cu puterea părintească ce-o exercită dânsul.

In adevăr tatăl va inspirà fiului său sentimentele ce-l însufleţesc în acel moment, iar nu pe acelea pentru naţionalitatea pe care a părăsit-o.

Copilul, în cele mai multe cazuri, va puteà nici să fi văzut fosta patrie a tatălui, să nu-i cunoască nici limba, nici aspiraţiile; ce folos ar aveà această ţară dacă i s'ar atribuì un cetăţean care este cu totul străin de dânsa?

Pe lângă avantajele arătate, acest sistem nu are nici unul din neajunsurile sistemelor precedente.

Prin urmare, copilul legitim, ia naţionalitatea tatălui, şi o ia pe acea pe care tatăl o are în momentul naşterei copilului; deci dacă în acel moment tatăl erà român, copilul va fi tot român.

Copiii naturali. Legea nouă curmă orice discuţie în privinţa naţionalităţei lor. Sub regimul codului civil se puneau însă trei chestiuni:

a) Se poate, mai întâiu, ca nici unul dintre părinţi, să nu fie cunoscut.

b) Se poate să fie cunoscut unul din ei sau amândoi. De obicei unul este cunoscut, mai întotdeauna prin actul de naştere şi anume: mama, dar se poate ca prin actul de naştere să fie cunoscuţi şi amândoi părinţii.

c) In fine se poate ca copilul natural, a cărui părinţi sunt cunoscuţi să fie şi recunoscut de către tatăl său.

1. In cazul când amândoi părinţii copilului natural sunt necunoscuţi şi el este născut pe teritoriul român, atunci nu poate fi nici o discuţiune, copilul va fi român prin aplicarea art. 8, al. ul. de care am vorbit.

In cazul când nu ar fi născut pe teritoriul român, nu vom aveà a ne preocupà de dânsul, căci în lipsa unui element naţional (nici părinte român, nici teritoriu român) legea română nu va aveà căderea să-i determine naţionalitatea.

2. In ipoteza a doua copilul natural are un părinte sau pe amândoi cunoscuţi.

Când mama este cunoscută, cum se întâmplă în genere, fiindcă filiaţiunea maternă este vizibilă, atunci copilul va aveà naţionalitatea mamei.

Când şi mama şi tatăl vor fi cunoscuţi credem că copilul va aveà tot naţionalitatea mamei pentru aceleaşi motive pentru care în familia legitimă, copilul formează naţionalitatea tatălui.

Pentru copilul natural mama are exerciţiul puterei părinteşti şi prin urmare, de dânsa depinde formaţiunea morală a copilului. Astfel acest element moral al educaţiunei şi al mediului vine să completeze clasicul criteriu a lui *jus sanguinis.* (In acest sens vezi Trib. Iaşi, 11/III/1906, *Dreptul* 906 pag. 197, C. Bucureşti 9/V/901 *C. Jud.* 901, pag. 351. Aceeaş 1912 în *C. Jud.* 1912, pag. 295).

3. Când, înfine un copil natural, având naţionalitatea mamei, este recunoscut, în urmă şi de tatăl său se puneà întrebarea sub imperiul codului civil, dacă nu va căpătà naţionalitatea tatălui ce l-a recunoscut.

Astăzi, această chestiune este rezolvată prin art. 9 lit. b) a nouei legi asupra naţionalităţei. Se ziceà înainte că deoarece recunoaşterea, în dreptul nostru, nu dă nici un drept tatălui, asupra fiului său natural şi fiindcă tot mamei îi este încredinţată puterea părintească, deaceea şi copilul va păstrà naţionalitatea acesteia.

Se aduce ca argument contrar, textul art. 10 c. civ. care atribue naţionalitatea română tuturor copiilor născuţi din părinţi români fără a deosebì între tată şi mamă. (Vezi Curtea Bucureşti III, 27 Noemvrie 1922 în cu nota d-lui A. Juvara).

Argumentul ar fi valabil pentru cazul când mama ar fi străină, iar tatăl ce a recunoscut copilul ar fi român, dar nu mai are valoare în ipoteza contrară. In adevăr, dacă mama este română iar tatăl străin, articolul 10 vine în favoarea naţionalităţei mamei şi nu mai poate fi invocat pentru a se atribui copilului naţionalitatea tatălui. In realitate acest text nu a avut de scop de a soluţionà conflictele ce se produc asupra naţionalităţei copiilor, atunci când părinţii au naţionalităţi deosebite şi deaceea nu poate fi de nici un ajutor în ipoteza noastră.

Textul mai sus arătat al nouei legi vine să consacre părerea ce susţinem mai sus.

Observaţie. In cazurile, cu totul rare când nu este cunoscut decât tatăl natural, atunci copilul va aveà naţionalitatea tatălui, deşi acesta nu are puterea părintească, în lipsa altui element care să-i determine naţionalitatea. Se invoacă, în adevăr, textul art. 10 c. civ. care atribue naţionalitatea română «tot copilului născut din român». Or, atunci când numai unul din părinţi e cunoscut şi el este român, aceasta este destul ca copilul să fie român.

Rezumat. Deci cu privire la copiii naturali principiul este invers decât acel urmat pentru copiii legitimi, că adică naţionalitatea o dă mama naturală, întotdeauna şi că tatăl nu o dă decât atunci, când mama este necunoscută şi când tatăl este singur cunoscut.

Copiii legitimaţi. Copilul legitimat este un copil natural, la naşterea sa, care prin urmare aveà naţionalitatea mamei, deşi în vederea legitimărei a trebuit să fie recunoscut şi de tatăl său, această recunoaştere am văzut că nu-i schimbă naţionalitatea.

Or, din momentul legitimărei, adică din momentul efectuărei căsătoriei dintre părinţii săi naturali, copilul a căpătat naţionalitatea tatălui, dacă acesta din urmă este român.

Aceasta rezultă din art. 306 c. civ. care zice:

«Copiii legitimaţi prin căsătoria urmată după naşterea lor, *vor aveà aceleaşi drepturi* ca şi cum ar fi fost născuţi din această căsătorie.

Dacă copilul legitimat este asimilat, prin acest articol, copilului legitim, în totul, apoi această asimilare nu ar fi completă dacă copilul nu dobândeşte şi naţionalitatea tatălui. (Trib. Ilfov sent. 366/1910 în *Rev. Critică* No. 6, anul I).

Părerea contrară (vezi Curtea Bucureşti No. 5/1911 *Rev. Crit.* No. 1, anul II, Trib. Iaşi 11/III/1926 *Dreptul* 906 pag. 197) se sprijină pe acea că copilul, care înainte de legitimare aveà naţionalitatea mamei, nu-şi poate schimbà naţionalitatea fără voia sa, în virtutea principiului, că nu se poate operà o asemenea schimbare fără o manifestare de voinţă din partea persoanei care-şi schimbă naţionalitatea.

Principiul este foarte exact pentru schimbările de naţionalitate voluntare, dar încetează de a se mai aplicà atunci când schimbarea se operează prin voinţa legei cum se întâmplă în cazul art. 306 c. civ. Dar este destul numai să privim consecinţele la care ne-ar duce părerea contrară aceleia ce susţinem pentru a vedeà valoarea ei.

In adevăr, înaintea legitimărei copilul aveà naţionalitatea mamei.

Or mama, prin căsătorie, dobândeşte în deobşte naţionalitatea soţului, aşà că copilul, deşi legitimat, adică apropiat juridiceşte, mai mult de părinţii săi, ar rămâneà după această părere străin faţă de naţionalitatea lor.

Copiii adoptivi. Copiii adoptivi ca şi cei legitimaţi au dejà o naţionalitate proprie în momentul când intervine adopţia sau legitimarea aşà că pentru dânşii chestiunea se pune dacă adopţiunea le schimbă naţionalitatea pe care o au dejà.

Spre deosebire de legitimare, adopţiunea nu schimbă naţionalitatea adoptatului.

In adevăr, adopţiunea nu este o filiaţiune ci crează numai unele legături între adoptator şi adoptat cari se aseamănă cu acele create prin filiaţiunea reală. Or, aceste legături sunt arătate de lege şi printre ele nu figurează şi legătura de naţionalitate. Iar peste legăturile pe care le crează legea între adoptat şi adoptator, nu se pot creà altele pe care nu le pot naşte decât filiaţiunea reală, şi nu aceasta fictivă a adopţiunei.

Deci, pe când legitimarea dă copilului, în mod retroactiv, naţionalitatea tatălui, aşà că dacă tatăl care legitimează, e român, şi copilul legitimat devine român, adopţiunea nu schimbă naţionalitatea adoptatului.

Cum se dovedeşte calitatea de român de origine. Dovada calităţei de român de origine ar fi foarte grea fiindcă ea ar consistà în a dovedi mai întâiu, filiaţiunea acelui ce o reclamă, şi uneori şi faptul care schimbă naţionalitatea, cum este legitimarea, apoi va fi de dovedit naţionalitatea română a autorului care a transmis-o reclamantului — naţionalitatea tatălui în cazul unui copil legitim, sau a mamei în cazul unui copil natural — şi apoi aceleaşi fapte ar trebuì dovedite şi pentru autorul său, fiindcă nici el nu o puteà transmite dacă nu o aveà dânsul, mai întâiu, şi aşà mai departe, a unei serii întregi de strămoşi în număr indefinit.

Cum o asemenea probă nu s'ar puteà face, se recurge la una mai lesnicioasă. Este destul ca cineva să dovedească posesiunea de stat de cetăţean român. Această dovadă se va face prin martori (C. Galaţi 2/XI/87 *Dreptul* 1888 pag. 78 Cas. rom. 2/IV/1881 *Dr.* 81 pag. 109, C. Iaşi 1913, *Dr.* 913, pag. 356).

Decizia Curţei de Iaşi pare mai riguroasă fiindcă ea cere dovadă să cuprindă nu numai posesiunea de stat a reclamantului şi pe acea a autorilor săi direcţi.

Credem însă că dovada posesiunei de stat de cetăţean român a unei persoane, cuprinde în mod implicit atestaţiunea că şi autorii acelei persoane aveau naţionalitatea română.

Această posesiune de stat nu poate rezultà bineînţeles numai din menţiuni cuprinse în acte oficiale, dar care sunt făcute după singura declaraţie a persoanei interesate, precum ar fi extractele de pe actele de stare civilă, certificate de şcoală, etc.

Nici chiar un pitac de boerie nu poate face dovada cetăţeniei române, pentrucă el nu are de scop de a constatà naţionalitatea, şi apoi fiindcă în epoca regulamentului organic, boeriile se dădeau şi străinilor.

Legea din 23 Februarie 1924. Această lege specială consacrată reglementărei naţionalităţei române, datorită fostului Ministru de Justiţie G. G. Mârzescu, erà necesară în urma războiului mondial în primul rând pentru a indicà măsurile trebuitoare în vederea aplicărei dispoziţiunilor din tratatele de pace referitoare la naţionalitatea română (de ex.: formele opţiunei pentru locuitorii din teritoriile alipite, modul de constatare şi de dovadă a naţionalităţei dobândită prin anexiune, etc.), şi pentru a precizà modul şi formele de dobândire a naţionalităţei noastre de către populaţiunea Basarabiei.

Dar totodată această lege introduce unele principii noui a căror justeţă şi utilitate s'a dovedit în timpul răsboiului mondial (ex. posibilitatea retragerei cetăţeniei române, posibilitatea de a păstrà naţionalitatea română de către românca ce se căsătoreşte cu un străin) sau noua lege schimbă vechi regule care nu mai puteau dăinuì din cauza noilor situaţiuni create de după răsboiu (ex. trece puterei executive dreptul de a acordà naturalizarea).

Noua lege este însă bine venită şi pentru aceea, că îmbrăţişând complet obiectul său, aduce multe lămuriri asupra unor chestiuni ce nu erau precizate în codul civil şi a căror soluţiuni erau încă controversate.

De această natură este şi rolul pe care-l are noua lege asupra determinărei naţionalităţei române de origine.

Copiii legitimi. In articolele 1, 2 şi 3, se arată cine sunt români. Lămurind textul vechiului art. 10 din c. civil, noul art. 2 lit. a, precizează că «sunt români prin filiaţiune, copiii născuţi din căsătoria unui român, indiferent de locul naşterei lor».

De aci rezultă că spre deosebire de vechiul text care vorbeà de copilul născut din părinţi români în ţară străină, de acum tatăl este acela care transmite calitatea de român copiilor, şi că aceasta se va întâmplà şi pentru copiii născuţi în ţară ca şi pentru acei născuţi în străinătate.

Cu toate acestea în ce priveşte copiii născuţi pe teritoriul român înainte de răsboiul mondial, dacă tatăl a fost şi este un *heimatlos*, astfel că copilul său nu ar puteà aveà nici o naţionalitate va deveni român prin aplicarea art. 6 al Tratatului Minorităţilor încheiat la 2 Decemvrie 1919, între România şi principalele puteri aliate şi asociate în timpul răsboiului mondial, despre care vom vorbì mai târziu.

In ceeace priveşte determinarea momentului de când tatăl transmite copilului naţionalitatea sa, discuţiunea ce se urmà sub imperiul codului civil şi pe care am relatat-o, îşi păstrează importanţa sa.

Copiii naturali. Pentru aceştia mama este aceea care le transmite calitatea de români (art. 2 lit. b) chiar dacă s'au născut în ţară străină, spune textul.

Din acest text putem trage concluziunea că recunoaşterea tatălui nu are nici un efect asupra naţionalităţei copiilor naturali. Aceasta rezultă nu numai din textul art. 2, lit. b) dar şi din întreaga economie a legei, care indicând toate cazurile în care se atribue cuivà naţionalitatea română, nu se vorbeşte totuş nimic de recunoaştere.

Copiii legitimaţi. Spre deosebire de recunoaştere, legitimarea de către un tată român, atribue copilului în mod retroactiv calitatea de român (art. 2 lit. b al. 2). Această soluţiune este ridicată la valoarea unui principiu, legiuitorul dispunând că copilul natural român, după mama sa, îşi va pierde naţionalitatea, dacă este legitimat de un tată străin (art. 36 lit. b).

Copiii adoptivi. Noua lege face o menţiune şi pentru dânşii dispunând în ultimul aliniat al art. 2 că adoptaţiunea nu produce efecte asupra naţionalităţei.

II. **Dobândirea naţionalităţei române.** Posibilitatea unui individ de a-şi schimbà naţionalitatea de origină este astăzi generalmente recunoscută în toate legiuirile statelor civilizate.

Modurile de dobândire ale unei noui naţionalităţi sunt clasificate în trei grupe şi anume:

a) dobândirea prin beneficiul legei,
b) prin naturalizare
c) şi prin anexiune.

Toate aceste trei moduri au o caracteristică comună şi anume: că naţionalitatea unui stat nu se poate căpătà decât numai prin voinţa suveranităţei sale, ea nu poate rezultà din voinţa unui stat străin şi încă mai puţin în puterea unui principiu orcât ar fi el de unanim recomandat de doctrină.

Dacă, de exemplu, legea engleză nu acordă femeiei căsătorită cu un englez, naţionalitatea soţului său, această femeie nu va căpătà cetăţenia engleză, chiar dacă legea naţională a femeiei căsătorite ar dispune că femeia măritată capătă naţionalitatea soţului.

Explicaţiunea acestui principiu o găsim în faptul că acordarea unei naţionalităţi are, întotdeauna, un caracter politic. Ea depinde de modul cum statul îşi vede interesele sale şi este strâns legată de necesitatea conservărei fiinţei sale.

Dacă, de exemplu, statele din America de Sud, acordă cetăţenia atât de uşor, tuturor celor ce se nasc pe pământul lor, este pentrucă fiind puţin populate, interesul lor politic şi economic este de a-şi mări cât mai mult populaţiunile pentru a spori însemnătatea lor politică şi a pune mai uşor în valoare bogăţiile lor naturale.

Apoi dacă în unele state, străinii sunt îmbrăţişaţi, şi pot dobândi lesne naţionalitatea acelor state, aceasta este, fiindcă acolo sporul populaţiunei stagnând, nu-şi pot menţine înflorirea economică, şi nici siguranţa faţă de vecini, decât prin o cât mai largă adopţiune de străini, în sânul lor. Pe când în altele, din contră, interesul apărărei lor naţionale cere ca străinii să fie cu cât mai multă precauţiune introduşi în cetăţenie, ci putând periclità fiinţa naţională a poporului băştinaş.

Fiindcă deci acordarea naţionalităţei e dictată de consideraţiuni politice, deaceea ea nu poate rezultà pentru fiecare stat decât din propria sa lege sau mai exact din propria sa voinţă fie că această voinţă este expirată printr'o lege scrisă fie că rezultă în chip neîndoelnic din modul cum suveranitatea se manifestează faţă de anumite categorii de persoane.

Aplicând acest principiu în dreptul nostru, vom aminti că în acest sens s'a pronunţat şi Curtea noastră de Casaţie în afacerea «Zerlenti» în 1875. Zerlenti erà stabilit în ţară, născut din părinţi stabiliţi şi dânşii în România. Fusese ales primar şi deputat în România şi totuş Curtea de Casaţie nu l-a considerat român, fiindcă nu dobândise naţionalitatea prin nici unul din modurile arătate de legea română. (In acelaş sens vezi Cas. II, 1892 în *Bul.* 1892 pag. 398).

Deşi în limbajul comun cuvântul naturalizare este întrebuinţat pentru a desemnà orice dobândire a unei noi naţionalităţi, totuş între naturalizarea propriu zisă şi dobândirea unei naţionalităţi prin beneficiul legei este o deosebire fundamentală. Pe când naturalizarea este un act graţios, care depinde de simpla bună voinţă a suveranităţei pentru a-l acordà, putând să-l refuze, în mod discreţionar chiar când condiţiunile cerute de lege ar fi îndeplinite, beneficiul legei nu mai este un act discreţiona ci acest mod de dobândire a unei naţionalităţi operează *ipso jure* în folosul acelor persoane ce îndeplinesc condiţiunile de a dobândi prin acest mod naţionalitatea unui stat şi vor să beneficieze de dreptul ce le este recunoscut.

Din acest punct de vedere schimbarea de naţionalitate ce produce anexiunea nu se aseamănă cu naturalizarea ci se apropie de beneficiul legei

Beneficiul legei. Istoric. Acest mod de dobândire a naţionalităţei a fost cunoscut încă din antichitate.

Prin beneficiul legei, au devenit cetăţeni încă dela începutul formărei puterei romane locuitorii Albei.

Dreptul de a concedà cetăţenia, printr'o lege, îl aveau Comiţiile curiate şi apoi a trecut acelor centuriate şi tribute. In timpul republicei acest drept trecù Senatului şi generalilor. Apoi legile *Julia de civitatis sociis danda*, din 664 şi *Plautia, de civitate* din anul 665 au acordat cetăţenia locuitorilor Italiei şi însfârşit Constituţia Impăratului Caracalla din anul 212 declară cetăţeni pe toţi locuitorii imperiului. Tot aici trebue să amintim de cetăţenia ce o dobândeau sclavii prin eliberare.

Dreptul românesc. In dreptul românesc cetăţenia s'a dobândit s'au se dobândeşte prin beneficiul legei, de către:

a) Străina ce se căsătoreşte cu un român.

b) Copiii unui fost cetăţean român.

c) Românii de origine ce se stabilesc în Dobrogea.

Prin noile legi ce au luat fiinţă după răsboiul mondial şi pentru tratatele de pace ea se mai dobândeşte:

d) De către străinii născuţi în ţară şi arătaţi în decretul lege No. 3902 din 29 Decemvrie 1919.

e) De către evreii născuţi în ţară, conform decretului lege No. 2085 din 22 Maiu 1919 şi 3464 din 12 August acelaş an.

f) De către românii de origine, aflători pe un teritoriu ce a aparţinut fostului imperiu Austro-Ungar sau Rus şi care trăesc în mijlocul unei populaţiuni de altă rasă.

g) De către copiii născuţi, până la data unirei, în provinciile alipite şi cari nu au nici o altă naţionalitate.

La confecţionarea codului civil mai existà încă un mod de încetăţenire prin beneficiul legei, prevăzut în art. 8 c. civ. După acest text orice persoană, născută în ţară şi crescută aici, până la majoritate şi care să nu se fi bucurat de vreo protecţiune străină, puteà reclamà calitatea de român, în cursul unui an dela majoritate; spre acest sfârşit ea nu aveà decât să facă o cerere, adresată comunei unde îşi aveà domiciliul.

Dar acest beneficiu al legei, dispare prin modificarea Constituţiei, la 13 Octomvrie 1879. In adevăr, art. 7 al. 6 modificat, al Constituţiei abrogă art. 8 din c. civ. întrucât referindu-se la aceeaş categorie de străini, o supune la naturalizare, cu dispensă de stagiu.

«Pot fi scutiţi de stagiu:

b) Acei cari fiind născuţi şi crescuţi în România, din părinţi stabiliţi în ţară, nu s'au bucurat nici unii nici alţii, vreodată, de vreo protecţiune străină». (In acest sens vezi Cas. II, 15 Aprilie 1895 în *Pandecte* 921/1/232, dar cu altă motivare, criticată de I. Radu, în notă).

a) *Căsătoria. Istoric*: Schimbarea naţionalităţei soţiei prin căsătorie nu erà cunoscută în dreptul roman unde soţia îşi păstrà naţionalitatea sa, în căsătoria fără *manus*. Căci în căsătoriile cu *manus* soţii trebuind să aibă amândoi cetăţenia română, aveau prin urmare aceeaş naţionalitate. Dar dreptul roman nu ajunsese să degajeze din căsătorie ideea de comunitate sufletească şi materială. In căsătoria cu *manus*, a dreptului vechiu roman, soţul dobândeà asupra soţiei puterea părintească.

Soţia intrà în noua sa familie, nu ca o tovarăşă ci ca o fică a soţului său, *loco filiae.*

In căsătoria consensuală, persoana şi patrimoniul soţiei nu aveau a suferi nici o consecinţă juridică, decurgând din căsătorie. Soţia păstrà o capacitate deplină, cu singura excepţie a Senatului consult Velleian, care opreà pe soţie de a intercedà pentru soţul său. Ea îşi păstrà patrimoniul său şi îl administrà singură.

Până la legea *Julia de adulteriis*, la o dată relativă recentă, probabil 736 înainte de Christos nu erà pedepsită nici chiar infidelitatea conjugală.

Insăş această lege nu are de scop de a pedepsi infidelitatea conjugală, ci aceea de a pedepsi actele de inconduită, a oricărei femei de o anumită condiţiune, fie măritată sau nu.

Ideea de tovărăşie a soţilor se desvoltă în dreptul canonic sub influenţa ideei creştinismului.

Concepţia unităţei conjugale, din punct de vedere moral, a adus ca consecinţă juridică schimbarea naţionalităţei femeiei, pentru a dobândi naţionalitatea soţului cu care s'a căsătorit.

Această schimbare nu se operează în majoritatea cazurilor, fără voinţa femeiei, căci dânsa ştià în momentul căsătoriei care este naţionalitatea viitorului soţ şi cari sunt consecinţele legale ale căsătoriei.

Dreptul vechiu românesc. Deoarece, după obiceiul pământului, străinul ce se căsătoreà cu o pământeancă şi se stabileà în ţară deveneà român, cu atât mai mult străina ce se căsătoreà cu un pământean deveneà romancă.

Drept comparat. Deşi prin schimbarea naţionalităţei femeiei prin căsătorie, se are în vedere unitatea familiei, totuş sunt ţări în care se dă putinţa viitoarei soţii de a-şi păstrà naţionalitatea sa. Printre acestea sunt *Statele Unite*, *Equator*, *Brazilia* şi *Japonia* [1]). Răsboiul mondial a născut în statele beligerante şi în deosebi în Franţa un curent favorabil acestei din urmă măsuri.

Codul civil din 1864 impuneà în mod formal prin articolul 12 al său naţionalitatea română, străinei ce s'a căsătorit cu un român.

Această dispoziţiune operà *ipso facto*, şi aveà un caracter de ordine publică. De aci rezultă că nu erà nevoe de nici o manifestare de voinţă din partea femeiei, astfel că schimbarea naţionalităţei sale aveà loc chiar dacă este minoră şi mai mult, chiar dacă şi-ar fi manifestat o voinţă contrară, ea erà ineficace faţă de dispoziţiile legei. Art. 12 operà şi în cazul unei căsătorii putative, când soţia erà de bună credinţă.

Textul acesta presupuneà că în momentul căsătoriei soţul erà român şi prin urmare nu se aplicà când soţul erà străin şi deveneà român în urma căsătoriei, căci ceeace a voit legiuitorul a fost ca, cu ocaziunea contractărei căsătoriei, să deà soţilor o naţionalitate comună. Posterior căsătoriei, legiuitorul nu se mai preocupă să restabilească unitatea căsniciei. Din moment ce această unitate a fost stabilită rămâne la simpla voinţă a părţilor să se conducă aşà după cum le povăţuesc interesele.

De aci rezultă posibilitatea, ca în timpul căsătoriei soţii să nu mai fie amândoi de aceeaş naţionalitate.

Observaţie. Străina ce a devenit romancă prin căsătorie, rămâne romancă şi după desfacerea căsătoriei, fie prin despărţenie, fie prin moartea soţului, în lipsa vreunei dispoziţiuni legale din legea română care să-i ridice naţionalitatea românească. Din potrivă este în interesul statului român, ca dânsa să rămâe tot romancă, pentru a rămâne în ţară şi a îndrumà în sentimente naţionale pe copiii săi (C. Buc. *Dreptul* 1897 No. 1).

Dobândirea cetăţeniei române conf. art. 12 se produce ca orice schimbare de naţionalitate în mod neretroactiv, pentru motivele pe care le vom vedeà când vom studià naturalizarea.

Legea din 23 Februarie 1924. Datorită unui spirit de suspiciune în contra străinilor, născut în timpul răsboiului mondial, dogma că soţia trebue să capete prin căsătorie naţionalitatea soţului a suferit o puternică atingere.

In urma curentului potrivnic, susţinut cu strălucire de d-l Sauterand consilier la Curtea de Apel din Paris (vezi *Journal du Droit international* 1918 pag.494), în Franţa s'a votat o lege prin care femeia supusă a unui stat inamic, nu mai dobândeà cetăţenia franceză, prin căsătoria sa în timpul răsboiului cu un francez.

Acestei măsuri, luate în plină criză a răsboiului, i-a urmat după încheerea păcei, o alta, în Belgia, care constituià o însemnată derogare dela vechiul principiu de mai înainte.

Răsboiul a adus, prin opoziţiune cu acel spirit de suspiciune de care am vorbit, şi o mai mare încredere în glasul sângelui pentru a servi ca bază a naţionalităţei. In legătură cu această concepţiune trebue să punem dispoziţia art. 18 al legei belgiene din 15 Maiu 1922, prin care belgiana ce s'a căsătorit cu un străin, a cărei lege naţională acordă de plin drept soţiei naţionalitatea soţului, precum erà şi codul nostru civil, îşi va puteà păstrà naţionalitatea belgiană, dacă în termen de 6 luni dela căsătorie face o declaraţiune în acest sens, înaintea ofiţerului stărei civile a locului reşedinţei sale din Belgia sau înaintea agenţilor consulari sau diplomatici belgieni în străinătate.

---

[1]) Iar acum în urmă Belgia, Franţa şi România.

Legiuitorul român, după ce în articolul 4 al nouei legi, repetă principiul din art. 12 c. civ. îi aduce apoi o derogare prin art. 38, asemănătoare cu acea ce am văzut în legea belgiană.

Dacă deci, străina ce se căsătoreşte cu un român devine romancă, reciproca nu este întotdeauna exactă. Formalităţile ce urmează a îndeplini viitoarea soţie pentru a-şi păstrà naţionalitatea română sunt diferite de cele din legea belgiană. Potrivit art. 38 ea trebue să facă o declaraţiune în acest sens, prin contractul matrimonial, dacă există, sau în cazul contrar, legea îi dă posibilitatea să-şi realizeze intenţiunea sa făcând o declaraţiune expresă şi în formă autentică, fie înainte, fie cu prilejul contractărei căsătoriei, Legea nu precizează unde va prezentà această declaraţiune, dar fiindcă ea poate fi făcută şi cu prilejul contractărei căsătoriei declaraţiunea de care ne ocupăm urmează a fi prezintată, în chip logic, ofiţerului stărei civile care va celebrà [1]).

O chestiune care se pune este aceea de a şti care este eficacitatea declaraţiunei soţiei dată de legea naţională a soţului său?

Romanca ce şi-a păstrat naţionalitatea în urma căsătoriei cu un străin conform disp. art. 38, nu poate fi considerată în România decât ca romancă. Dar dacă legea soţului său îi acordă naţionalitatea acestuia din urmă, ce efect va aveà declaraţiunea sa, va fi considerată această soţie că a rămas tot romancă, sau că a dobândit naţionalitatea soţului, conform legei acestuia din urmă? Intrebarea îşi capătă toată greutatea sa în cazul când, bineînţeles, legea naţională a soţului nu prevede pentru soţie posibilitatea de a-şi păstrà naţionalitatea sa originară, şi în deosebi când ea se pune înaintea autorităţilor unui al treilea stat, căci în ţara căreia aparţine soţul, soţia sa nu va puteà fi considerată decât că a dobândit naţionalitatea soţului, conform legiuirei acestuia, după cum în România va fi considerată că a rămas romancă, potrivit legei româneşti.

Astfel se naşte un conflict de legi asupra naţionalităţei unei persoane, a cărei soluţionare vom examina-o într'un capitol deosebit consacrat acestor conflicte care nu au numai ca unică sursă acea arătată mai sus.

b) Copiii unui fost român. Codul civil, ca un omagiu adus principiului ce serveşte de bază la determinarea naţionalităţei române, acel *jus sanguinis* de care am vorbit, cuprindeà o dispoziţiune în articolul său 10, al. 2, prin care dădeà posibilitatea copiilor unui român ce a pierdut naţionalitatea română să o obţie prin îndeplinirea unor formalităţi destul de simple.

Interpretarea care s'a dat acestui text a fost în sensul că oricare din părinţi ar fi fost român, mama tot atât de bine ca şi tatăl, copilul lor aveà dreptul de a beneficià de dispoziţiile articolului 10 al. 2. In adevăr din punctul de vedere al acelui *jus sanguinis* ce interesează aci pe legiuitor, nu este nici un motiv de a distinge între filiaţiunea maternă şi cea paternă.

Textul se referă la copii românilor de origine, cari au pierdut calitatea de român, căci altfel ar fi fost inutilă repetarea cuvântului de român din text, dacă legiuitorul s'ar fi referit numai la noţiunea juridică a cuvântului român. In adevăr în loc de a zice: «Tot copilul născut în ţară străină din un român care ar fi pierdut calitatea de român» ar fi zis: «Tot copilul născut în ţară străină din o persoană care a avut calitatea de român».

Prin urmare, copiii unei persoane ce a fost cetăţean român prin naturalizare şi care apoi şi-a schimbat naţionalitatea, nu poate beneficià de dispoziţiile art. 10 al. 2. Această interpretare concordă cu scopul ce am văzut că a urmărit legiuitorul prin textul de care ne ocupăm.

Dacă legiuitorul vorbeşte de copii născuţi în ţară străină, este pentrucă se referă la ceeace se întâmplă mai deseori, căci un român după ce a schimbat naţionalitatea sa, este mai probabil că nu va mai locuì în România, ci în noua sa patrie. Dar aceasta nu înseamnă că copiii născuţi în ţară, cari îndeplinesc celelalte condiţiuni ale textului nu vor puteà beneficià de dispoziţiile lui, ci dimpotrivă ei pot fi mai indicaţi să profite de favoarea legiuitorului.

Infine, de această favoare nu se pot bucurà decât copiii unui fost cetăţean român, nu şi alţi descendenţi ai săi, nepoţi, strănepoţi, etc., după cum o spune şi textul legei, căci îndepărtându-se filiaţiunea, nu va mai fi aceeaş raţiune pentru acordarea acestei favori.

Care sunt formalităţile de îndeplinit, pentru a deveni român conform art. 10 al. 2?

Ele sunt acele din art. 18 c. civ., la care trimite însuş art. 10 şi pe care le vom vedeà mai cu deamănuntul când ne vom ocupà de acest articol, care tratează despre redobândirea naţionalităţei române, de către acel care a pierdut-o.

In principiu deci, copilul născut dintr'un român, poate deveni român în acelaş mod în care un fost cetăţean român, devenit străin, poate redobândi calitatea de român.

In mod sumar vom enumerà aici aceste formalităţi care sunt:

1. Stabilirea în România, cu autorizaţia guvernului.

Această autorizaţie, care este un act discreţionar al guvernului apropie acest mod de a dobândi naţionalitatea română, prin beneficiul legei, cu naturalizarea.

2. Renunţarea la naţionalitatea străină, şi la toate demnităţile şi distincţiunile contrare legilor române; precum funcţiuni publice în ţară străină, titluri de nobleţă, etc.

Cetăţenia română se dobândeşte prin acest beneficiu al legei, în mod individual şi neretroactiv.

Legea din 23 Februarie 1925 menţine principiul codului civil prin articolul său 46, corectând redacţiunea vechiului text, prin aceea că nu mai vorbeşte de copiii născuţi în ţară străină ci în mod general de «copilul născut dintr'un român...». Nu vom aveà deci nimic de adăugat la cele spuse mai sus.

In privinţa formalităţilor de îndeplinit, ele sunt aceleaşi, dar cuprinse în art. 45 al nouei legi.

c) *Românii de origine stabiliţi în Dobrogea.* In urma anexiunei Dobrogei vechi şi a Dobrogei nouă, locuitorii de naţionalitate otomană în primul caz şi de naţionalitate bulgară a acestor provincii, în doilea caz, au căpătat naţionalitatea română prin efectul anexiunei.

Unii locuitori, însă, nu au putut beneficià de faptul anexiunei, fie pentrucă nu se aflau în Dobrogea la acea dată, fie că ei aparţineau altui stat decât statului cedant, turc într'un caz, ori bulgar, în al doilea caz, aşa că ei nu au putut dobândì, prin anexiune, naţionalitatea română. O parte din aceşti locuitori au putut-o însă dobândi prin beneficiul legei.

In studiul nostru vom deosebi pe locuitorii Dobrogei vechi, anexaţi în urma răsboiului din 1877 şi pe acei ai Dobrogei noi sau Cadrilaterului, anexate la 1913.

Dobrogea veche. Prin legea din 9 Martie 1880, se dădeà locuitorilor Dobrogei, deveniţi români prin anexiune, drepturi cuvenite oricărui naţional român, adică: acele de a puteà dobândi proprietăţi imobiliare rurale, de a figurà ca alegători şi eligibili în consiliile judeţene şi comunale (art. 36—56), refuzându-se însă dreptul de a trimite reprezentanţi în Parlament. Locuitorii anexaţi erau nişte naţionali români *minuto juris*.

O lege din 3 *Aprilie 1882* întinde drepturile ce rezultau pentru vechii locuitori ai Dobrogei, din faptul dobândirei naţionalităţei române, şi altor două categorii de străini şi anume:

1. Pentru românii de origine, cari sunt în cazul de a dobândi dela Parlament recunoaşterea cetăţeniei române.

2. Pentru cultivatorii de pământ, de orice naţionalitate, stabiliţi în Dobrogea la promulgarea acestei legi.

Acestor două categorii de străini, li se recunoaşte dreptul de a posedà proprietăţi imobiliare în Dobrogea ca şi locuitorii acestor provincii, deveniţi români prin anexiune. Cu alte cuvinte se fac ei cetăţeni români — *minuto jure*, — aceste două categorii de străini, prin beneficiul legei (Cas. II, 1895, *Bul.* 95, pag. 526).

Când locuitorii Dobrogei capătă drepturi complete politice, putând trimite reprezentanţi în Parlament, aceleaşi drepturi se întind şi asupra categoriilor de persoane indicate prin legea din 3 Aprilie 1882 care devin astfel pe deantregul cetăţeni români, fără deosebire de acei din vechiul teritoriu al României, cu singura condiţiune de a nu se fi bucurat, dela data stabilirei lor în Dobrogea de o protecţie străină.

Aceasta s'a produs prin efectul legilor din 19 Aprilie 1909, 14 Aprilie 1910 şi mai ales legea din 3 Martie 1912 a cărui art. 1 al. b. dă dreptul de vot «românilor de orice stat, indiferent de locul naşterei, proprietari de imobile rurale în judeţele Constanţa şi Tulcea şi domiciliaţi în acele judeţe, în ziua promulgărei prezentei legi, dacă declară că renunţă la orice protecţiune străină.

Copiii minori ai acestor români, urmează condiţiunea părinţilor lor. Iar al. b. dă aceleaşi drepturi:

Cultivatorilor de pământ, chiar veniţi din alte state, stabiliţi după anexiunea Dobrogei în comunele rurale ale acestei regiuni, cari au fost împroprietăriţi şi nu s'au bucurat de nici o protecţie străină, dela stabilirea lor în Dobrogea.

Copiii minori urmează şi aci condiţia părinţilor.

Deci, pentru dobândirea naţionalităţei române conform beneficiului acestei legi, nu se cereà decât o simplă declaraţie (vezi art. 2 al legei).

Iar beneficiul legei operà aci, contrar principiului legiuitorului român, în mod colectiv.

Dobrogea nouă. După anexarea Cadrilaterului la 11 Decemvrie 1913, o lege din 31 Martie 1914 organizează puterile publice în noul teritoriu. Prin art. 8 al legei acelei se dă drept *românilor de origine*, cari n'au obţinut recunoaşterea, să dobândească imobile rurale în teritoriul nouei provincii şi să ia parte la alegerile consiliilor comunale şi judeţene. Or, cum asemenea drepturi sunt rezervate numai cetăţenilor români, înseamnă că acestei categorii de străini i se recunoaşte, prin beneficiul legei, o parte din prerogativele cetăţeniei române.

---

[1]) Acest mod de a vedeà este confirmat astăzi prin legea asupra actelor stărei civile din 25 Februarie 1923, care cere prin art. 71 al. 2, că declaraţiunea de căsătorie a viitorilor soţi, adresată ofiţerului stărei civile a dom. sau reşedinţei unuia din soţi, să cuprindă şi declaraţiunea soţiei dacă vrea să-şi păstreze naţionalitatea română.

Infine o lege pentru organizarea Dobrogei nouă din Iulie 1921, prin art. 6, confirmă calitatea de cetăţeni români ce au dobândit-o românii de origine ce s'au stabilit pe noul teritoriu.

d) şi e) *Evreii şi străinii heimatloşi născuţi în România.* In urma răsboiului mondial, pentru a consolidà situaţia statului român, s'au înşirat în tratatul, zis al minorităţilor din 2 Decemvrie 1919, intervenit între principalele puteri aliate (Anglia, Franţa, Italia, Japonia) şi România, articolele 6 şi 7 prin care aceasta din urmă se obligă a primì printre cetăţenii săi pe evreii locuind în ţară şi care nu se bucură de altă naţionalitate precum şi pe străinii heimatloşi născuţi în ţară.

In executarea acestor articole, România a promulgat trei decrete legi. Primul purtând No. 3902 din 30 Decemvrie 1918, al doilea decretul 2085 din 28 Maiu 1919, şi al treilea, cu No. 3464 din 12 August 1919 se ocupă de situaţiunea străinilor, şi a evreilor din ţară. Ele au fost, în urmă, ratificate prin art. 133 al nouei Constituţii.

Ne vom ocupà în amănunţime cu studiul acestor decrete deoarece ele nu conţin decât dispoziţiuni regulamentare, menite să rămâe numai de un interes istoric şi cari nu suscită nici o dificultate de ordin juridic cu privire la interpretarea lor.

Menţionăm numai că singura formalitate pe care o cer pentru a dobândì cetăţenia română este o simplă măsură de ordine, căci consistă într'o declaraţie făcută înaintea autorităţei judecătoreşti arătate prin lege, iar încetăţenirea, prin acest mod, produce efecte nu numai asupra declarantului ci şi asupra soţiei sale şi copiilor săi legitimi şi minori. Aceste persoane vor deveni, deci, români odată cu capul familiei.

Inclinăm să credem însă că efectele acestor decrete lege nu vor fi şi retroactive pentru motivul că nici odată dobândirea unei naţionalităţi nu se operează în mod retroactiv, pentru raţiunile ce le vom vedeà când ne vom ocupà de naturalizare.

f) *Românii de origine din teritoriile fostului imperiu rus şi Austro Ungar, nealipite României.* De aceste persoane se ocupă art. 80 al tratatului de pace cu Austria dela Saint Germain art. 64 al Tratatului cu Ungaria dela Trianon şi art. 56 paragraf. 7 al legei asupra naţionalităţei române.

Tratatele dela Saint-Germain şi dela Trianon se referă, bineînţeles, numai la persoanele ce se găsesc pe teritoriul Austriei şi Ungariei şi articolele sus arătate au amândouă acelaş conţinut şi anume:

«Persoanele cari au indigenatul într'un teritoriu ce făceà parte din fosta monarhie Austro-Ungară şi care se deosebesc acolo prin rasă şi limbă, de majoritatea populaţiunei, vor puteà, în termen de 6 luni cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de faţă, să opteze pentru Austria, Ungaria, Polonia, Italia, România, Statul Serbo-Croato-Sloven sau Statul Ceho-Slovac, după cum majoritatea populaţiunei de acolo va fi compusă din persoane vorbind aceeaş limbă şi având aceeaş rasă ca ele»...

Supuşii austriaci şi unguri ce au indigenatul în teritoriile alipite României, devin români prin anexiune şi de dânşii se ocupă art. 78 al Tratatului dela St. Germain şi art. 61 al Tratatului dela Trianon, după cum vom vedeà când vom vorbì de acel mod de dobândire a cetăţeniei române.

Persoanele cuprinse în art. 80 şi 64 ale Tratatelor sus menţionate sunt deci altele decât acele ce au indigenatul în teritoriile alipite; în adevăr, în aceste din urmă texte este vorba de acele persoane ce au indigenatul în restul monarhiei Austro-Ungare, spre exemplu pe teritoriile cedate statului Serbo-Croato-Sloven, dar care sunt de neam românesc, astfel că în teritoriul unde se găsesc, se deosebesc de restul populaţiei prin limbă şi prin rasă. Asemenea persoane pot dobândì naţionalitatea română prin o opţiune pe care au a o face conform art. 80 şi 64, după cum ele aparţineau Austriei sau Ungariei. Aceste persoane nu devin români prin anexiune, căci prin ipoteză nu au legături cu teritoriul anexat, ci pot căpătà cetăţenia noastră printr'un beneficiu al legei.

In majoritatea cazurilor obârşia acestor persoane este tot din ţinuturile alipite României, unde este leagănul populaţiunei româneşti. Astfel li se dă putinţa să revie la vatra comună şi aceasta este partea nouă a tratatelor ce au pus capăt răsboiului mondial. Inspirate dintr'o concepţie politică care-şi găseşte expresiunea în principiul naţionalităţilor, ele tind către realizarea lui cât mai desăvârşită dând, în acest chip, elementelor de aceeaş rasă putinţa de a se adunà sub scutul aceleiaş suveranităţi. Astfel ele contribuesc a dà cuvântului naţionalitate un singur înţeles, acelaş din punct de vedere etnic şi juridic.

Legea din 24 Februarie 1924. Prin art. 56 al. 7 al ei nu face decât să consfinţească dispoziţiile articolelor 80 şi 64 din tratatele dela St. Germain şi dela Trianon, dar mai adaugă ceva nou, acordând aceeaş facultate şi pentru românii de origine din teritoriile fostului imperiu rus. Nici de astă dată nu este vorba de persoane domiciliate în Basarabia, căci acestea devin români, prin anexiune, în virtutea art. 56 al. 2, al legei noastre, ci de persoane care nu domiciliază în provincia alipită dar care însă trebuie să fie de origine românească, spre deosebire de acele ce devin români prin anexiune a căror origine nu este cercetată. Este de observat că aceste persoane, nu au un termen pentru a-şi exercità opţiunea lor.

In privinţa autorităţei căreia se vor adresà declaraţiunile de opţiune, pentru aceste categorii de persoane de care se ocupă art. 56 al. 7, reese, din cuprinsul acestui text însuş, că vor fi considerate ca bune acele adresate atât autorităţilor locale străine, cât şi acele înaintate oricărei autorităţi române.

Printre acestea din urmă se cuprind desigur şi autorităţile diplomatice şi consulare române din străinătate.

g) *Copiii fără naţionalitate născuţi, până la unire în provinciile alipite. Legea dela 24 Februarie 1924* mai acordă naţionalitatea română prin art. 59 al său, copiilor:

«Născuţi în Basarabia, Bucovina, Transilvania, Banat, Satmar, Crişana şi Maramureş, cari la data unirei nu se vor fi putu prevalà de o altă naţionalitate».

Această dispoziţie a fost inserată în dorinţa de a suprimà heimatlos-atul, realizând acel postulat al dreptului internaţional privat care cere ca orice individ să aibă o naţionalitate.

Acest beneficiu al legei a operat *ipso facto*, pentru toţi acei copii pe care unirea i-a găsit fără naţionalitate, dar pentru copii născuţi după unire nu mai are nici o aplicare, căci din textul legei se vede că el nu priveşte decât copiii ce existau la data unirei provinciilor româneşti. Legiuitorul a avut în vedere situaţiunea existentă în momentul legiferărei, dar nu a putut face imprudenţa de a se referì la o situaţiune viitoare a cărei date scăpau de sub prevederea sa.

Deşi în articolele 59 este vorba de o populaţiune din provinciile alipite, totuş acordarea naţionalităţei române, în cadrul acelui articol nu o atribuim ca un efect al anexiunei, deoarece anexiunea nu operează decât faţă de populaţiunea ce aparţineà statului cedent, fiindcă ea nu este decât o înlocuire a suveranităţei statului cedent prin suveranitatea statului anexant, atât asupra teritoriului cât şi asupra populaţiunei ce-i aparţineà de pe acel teritoriu. Cu alte cuvinte, în practică, anexiunea nu produce decât o schimbare de naţionalitate pentru cetăţenii statului cedent, din teritoriul anexat. Acei ce nu aparţin însă statului cedent, fie că aparţin unui al treilea stat sau nici unuia, cum este cazul în speţă, nu au a suferì nici o consecinţă personală a anexiunei.

Dar România aveà necontestat, dreptul ca unei populaţiuni ce se găseà în urma anexiunei, pe teritoriul său, şi care nu aveà nici o naţionalitate, să-i acorde cetăţenia sa şi acest mod de a acordà naţionalitatea nu este decât un beneficiu al legei.

1. *Observaţie* comună ultimelor două categorii de persoane ce devin români prin beneficiul legei. Dovada naţionalităţei este organizată de legiuitor în acelaş mod ca şi pentru acei ce devin români prin anexiune şi deaceea vom vorbì de ea cu prilejul anexiunei.

2. *Observaţie.* Tot prin beneficiul legei pot căpătà naţionalitatea română la desfacerea căsătoriei soţiile de origine română din Basarabia şi Bucovina, cari s'au măritat cu străini mai înainte de aplicarea acestor provincii. Cum însă formalităţile ce le sunt cerute sânt prevăzute şi le vom vedeà în capitolul redobândirei naţionalităţei române, le vom menţionà cu acea ocazie.

MIRCEA POSSA
Consilier la Curtea de Apel Bucureşti

MODIFICĂRILE LEGIFERATE IN FRANŢA IN ANII 1928—1929 IN MATERIE CIVILĂ

Materiile civile sunt cele cari au preocupat cel mai puţin pe legiuitorul francez în aceşti doi ani din urmă. In prezenţa nenumăratelor dificultăţi de ordine financiară şi economică, consecinţe ale răsboiului, Parlamentul a trebuit înainte de toate să rezolve problemele acestea de o importanţă capitală pentru buna desvoltare mai departe a ţărei. Au intervenit aşà dar o serie întreagă de legi de ordin financiar, dintre cari vom cità pe cea mai importantă dintre toate: legea monetară din 25 Iunie 1928, care a avut însemnate repercusiuni în dreptul privat şi anume în aceeace priveşte stingerea obligaţiilor prin plată. Chestiunile de ordin diplomatic au reţinut şi ele pe o scară foarte mare atenţiunea legiuitorului, care a avut să dea putere legală la o mulţime de tratate şi convenţiuni politice şi comerciale. Nu au scăpat legiuitorului francez nici chestiunile de ordin social, ca raporturile dintre capital şi muncă, protecţia acordată lucrătorilor în cazuri de accidente, etc.

Prin importanta lege din 9 Martie 1928, care cuprinde nu mai puţin de 274 de articole se revizueşte codul justiţiei militare al armatei de uscat.

Nu vom studià în amănunt toată această operă legislativă a anilor 1928—1929, ci ne vom mărgini a examinà dispoziţiile care privesc dreptul civil ce au fost votate în aceşti ani.

Le vom grupà pe materii, pentru o mai metodică expunere a chestiunilor ridicate, păstrând ordinea cronologică înăuntrul fiecărei materii pe care o vom examina-o.

I. Persoane. 1. Căsătorie. a) *Legea din 4 Februarie 1928*. Numeroase sunt legile care în ultimele decenii au modificat, în Franţa, regulile admise de codul Napoleon în privinţa căsătoriei. Toate aceste legi, printre cari trebue să numărăm şi pe aceà din 4 Februarie 1928 nu au decât un singur scop: încurajarea celor ce ar fi dispuşi să se căsătorească, prin împuţinarea crescândă a formalităţilor ce trebuesc îndeplinite şi menajarea oarecăror susceptibilităţi care ar puteà îndepărtà pe cineva dela căsătorie. Ţinta pe care o urmăreşte legiuitorul este dorinţa ca: încurajând în toate chipurile căsătoriile, să remedieze îngrijitoarea problemă pentru Franţa a natalităţei descrescânde. Preocuparea aceasta a legiuitorului francez se traduce aşadar într'o serie de dispoziţii modificatoare a dreptului anterior.

La lumina acestor consideraţiuni trebue privită şi legea de care ne ocupăm în momentul de faţă. Modificările pe care le-a adus, la 4 Februarie 1928, se rezumă în două puncte mai însemnate: suprimarea anumitor menţiuni în actul de căsătorie şi în al doilea rând scurtarea termenului de văduvie.

In ceeace priveşte prima modificare care nu e relativă decât la forma actelor de căsătorie, aceasta nu e cea dintâiu care se aduce cerinţelor legei aşà cum au fost formulate în 1804. Au schimbat pe rând aceste formalităţi legile din 21 Iunie 1907, din 9 August 1919 şi din 28 Aprilie 1922. Toate aceste modificări au avut acelaş ţel: încurajarea căsătoriilor.

Legea din urmă, din 4 Februarie 1928, urmând tradiţia începută de cea din 9 August 1919, care decide că nu se va trece în actul de căsătorie decât numele şi pronumele ultimului soţ, indiferent dacă anterior persoana interesată fusese căsătorită de mai multe ori, suprimă şi menţiunea cerută de legea din 1919 «a datelor decesurilor sau divorţurilor care au desfăcut căsătoria». Toate aceste indicaţiuni au fost socotite de către legiuitorul francez ca inutile şi de multe ori pur vexatorii. Nu vom insistà asupra lor, ci vom trece la cea de-a doua modificare introdusă în 1928 şi anume cea privitoare la termenul de văduvie.

Şi aci modificarea admisă nu e decât ultima verigă dintr'un lanţ întreg de inovaţii aduse în diverse legi succesive şi care toate tind la înlesnirea recăsătoriei acelora a căror căsătorie se găseşte desfăcută prin deces, divorţ sau anulare.

Aceste legi sunt: legea din 21 Februarie 1906, care modificând art. 386 c. civ. a suprimat dispoziţiile în virtutea cărora mama care se remărità pierdeà beneficiul folosinţei legale a bunurilor copilului ei minor; legea din 3 Aprilie 1917 care a abrogat ultimul aliniat al art. 767 c. civ. potrivit căruia soţul supravieţuitor care se recăsătoreà pierdeà beneficiul uzufructului bunurilor lăsate de către soţul precedent; legea din 9 August 1919, care a modificat art. 206 c. civ., suprimând dispoziţia care decideà că soacra care se remărită pierde dreptul de a cere alimente ginerelui sau norei sale.

In ceeace priveşte termenul de văduvie. codul Napoleon hotără că femeia nu se puteà recăsătorì decât 10 luni după decesul bărbatului ei (art, 228 c. civ. fr.).

Prin legea din 13 Iulie 1907, legiuitorul consacră o primă atenuare a regulei admisă în 1804, atât în ceeace priveşte divorţul, cât şi în ceeace priveşte ipoteza conversiunei separaţiunei de corp în divorţ, prevăzută de art. 310 c. civ. In primul caz se stabileşte că termenul de văduvie curge nu din momentul în care divorţul rămâne definitiv, aşà cum cereà legea anterioară, ci dela prima hotărîre preparatorie, interlocutorie sau de fond (art. 296 nou); în cel de-al doilea femeia se poate recăsătorì imediat după transcrierea hotărîrei de conversiune (art. 297 nou).

In 9 August 1919 intervine o a doua lege care uşurează şi mai mult situaţia femeiei, decizând că aceasta se va puteà recăsătorì trei sute de zile dupăce s'a dat ordonanţa autorizând pe soţi de a aveà domicilii separate. (art. 296 al. 1 nou). La noi legiuitorul a admis aceeaş regulă, înainte chiar de legiuitorul francez, prin legea din 15 Martie 1906 care a modificat art. 278 al codului civil român. Aceeaş lege franceză din 9 August 1919 a modificat art. 228 c. civ. înlocuind termenul de 10 luni cu acela de 300 de zile.

O nouă modificare e admisă prin legea din 9 Decemvrie 1922 care stabileşte că termenul de văduvie încetează dacă femeia naşte după moartea soţului ei. La noi art. 210 al c. civ. a fost modificat în acelaş sens prin legea din 15 Martie 1906, citată mai sus, care adaugă, dupăce vorbeşte de termenul de văduvie, «afară dacă a născut în acest interval».

Aceasta erà situaţia înainte de votarea legei din 4 Februarie 1928. Prin această lege s'au adus două importante modificări: pe de o parte face să curgă termenul de văduvie dela darea ordonanţei de neconciliere, prevăzută de art. 236 c. civ. fr., chiar dacă prin aceasta femeia n'a fost autorizată să părăsească domiciliul conjugal (art. 3 al. 1 al legei); pe de altă parte moartea bărbatului în timpul procesului de divorţ nu modifică nimic din situaţia anterioară, termenul de văduvie continuând să curgă tot dela ordonanţa prevăzută de art. 236 c. civ., iar nu din ziua decesului, (al. 3 al noului art. 296).

Vechiul art. 296, în redacţia din 1922, porneà dela prezumpţia că soţii continuă să coabiteze dacă prin ordonanţă nu au fost autorizaţi să aibă domicilii separate. In 1928 legiuitorul a pornit dela o prezumpţie contrară: dacă în ordonanţă nu s'a dat această autorizaţie e că aceasta ar fi fost inutilă deoarece soţii trăiau dejà separat. Aşà încât n'ar aveà nici un sens să se prelungească în acest caz termenul de văduvie.

In ceeace priveşte cealaltă modificare, aceasta e cât se poate de justă şi de echitabilă. Inainte de legea din 1928, prin moartea soţului înainte ca divorţul să fi rămas definitiv, căsătoria erà desfăcută nu prin divorţ, ci prin deces, aşà încât femeia trebuià să aştepte din nou 300 de zile până să aibă dreptul de a se recăsătorì.

Dar legea din 4 Februarie 1928 a mai admis şi altă regulă de o importanţă capitală care formează obiectul paragrafului 3 adăugat la art. 228 c. civ. «Le président du Tribunal civil, spune acest paragraf, dans le ressort duquel le mariage doit étré célébré, peut, par ordonnance, sur simple requête, abréger le déloi prévu par le présent article et par l'art. 296 du présent code, lorsqu'il résulte avec évidence des circonstances que, depuis trois cents jours, le précédent mari n'a pas cohabité avec sa femme». Nu e absurd într'adevăr atunci când, de pildă, soţul înainte de a murì a fost internat ani în şir într'un ospiciu de nebuni, să impui femeiei termenul de văduvie? Ce «perturbatio sanguinis» poate fi temută în aceste cazuri?

E cât se poate de just prin urmare să dai dreptul judecătorului de a dispensà pe femeie de termenul de 300 de zile în astfel de ipoteze, pe care le va aprecià în mod suveran.

O mare parte din legislaţiile străine recunosc judecătorului acest drept. Vom cità art. 1313 c. civ. german, art. 120 c. civ. austriac (modificat la 1 Ianuarie 1917), art. 103 § 3 cod. elveţian, legea suedeză din 11 Iunie 1920, art. 11, etc.

Bine înţeles, judecătorul va trebuì să nu acorde dispensa decât cu oarecare precauţiune în cazurile acestea de imposibilitate fizică de coabitare, căci se pot naşte regretabile confuziuni de paternitate, în ipoteza când s'ar naşte un copil înainte de 300 de zile dela a doua căsătorie. Iată de ce autorii socotesc că legiuitorul trebuià să se pronunţe în mod expres asupra acestor conflicte de paternitate. (Vezi Pierre Voirin «Notes parlementaires» *Rev. trimestrielle* 1928, pag. 224).

Aceeaş lege din 4 Februarie 1928 prevede că în caz de deces al bărbatului în timpul procesului de separaţie de corp, sau după ce această separaţie a fost pronunţată, văduva se va puteà remărità 300 de zile dela data ordonanţei prevăzută de art. 878 pr. civ.

Prin toate aceste modificări succesive legiuitorul francez a căutat să înlesnească cât mai mult situaţia văduvei sau divorţatei care ar dorì să se recăsătorească.

Poate că ziua când va desfiinţà cu totul termenul de viduitate nu e departe, adoptându-se soluţia în vigoare astăzi în ţările anglo-saxone şi în Rusia sovietică, unde sistemul acesta se aplică fără nici un fel de inconvenient serios. Dorinţa de a încurajà cât se poate recăsătoriile, îl va aduce în mod fatal la această soluţie.

b) *Legea din 31 Martie 1929*. Multiplele şi costisitoarele formalităţi cerute de codul civil la încheierea unei căsătorii, îndepărtau mulţi oameni săraci dela această instituţie, cari preferau să evite toate aceste cheltueli, trăind pur şi simplu în stare de concubinaj. O intervenţie a legiuitorului erà deci necesară, făcând accesibilă căsătoria şi celor mai nevoiaşi cetăţeni.

Incă din 1850 prin legea din 10 Decemvrie s'au acordat indigenţilor importante înlesniri, cu singura condiţie de a prezentà un certificat de paupertate. Toate actele pe care le cere codul în vederea căsătoriei sunt procurate, în urma acestei legi, de către ofiţerul stărei civile. Ele sunt scutite de orice taxe.

Legile din 20 Iunie 1896 şi din 21 Iunie 1907 au uşurat şi mai mult situaţia indigenţilor dispuşi a se căsătorì [1]).

Legea din 31 Martie 1929 a fost inspirată de acelaş gând al legiuitorului de a venì în ajutorul indigenţilor, uşurându-le posibilitatea de a se căsătorì. Pe de o parte în 1929 s'au simplificat odată mai mult formalităţile cerute în vederea căsătoriei, pe de altă parte s'au armonizat dispoziţiile legei din 1850 cu diferitele modificări survenite în textul codului civil dela aceà dată.

---

[1]) Vezi în această privinţă Joseph Charmont. *Les transformations du droit civil*, pag. 57 şi urm.

Sub domeniul vechei legi actele cerute purtau în loc de timbru, o viză care ţineà locul acestuia. Prin legea nouă se suprimă şi această formalitate. Certificatul de paupertate e deasemenea scutit de viză. Astăzi indigenţii, pe baza acestui certificat, pot uzà de orice act, fără a-l vizà în prealabil.

Prin această inovaţie legiuitorul francez a căutat să scape pe indigent de o formalitate de gravă şicană, care nu aveà alt efect decât de a face să întârzie pe cel ce doreşte să se căsătorească.

c) *Legea din 11 Iulie 1929.* Tot din dorinţa de a facilità căsătoriile a intervenit şi legea aceasta. Scopul ei e de a înlesni căsătoria copiilor legitimaţi, dând acestora putinţa de a-şi ascunde situaţia lor, pentru a preîntâmpinà la cei ce ar dori să-şi unească viaţa cu un asemenea copil, anumite susceptibilităţi.

Intr'adevăr prin legea din 1 Iulie 1922 s'a stabilit că copilul legitimat să nu fie nevoit să prezinte în vederea căsătoriei actul său de naştere în întregime care ar revelà adevărata sa situaţie, ci numai un extract care să nu indice decât data şi locul naşterei, sexul şi numele celui interesat precum şi numele, profesiunea şi domiciliul părinţilor.

Decât, legiuitorul a scăpat din vedere că din însăş faptul că o persoană nu prezintă decât un asemenea extract reese că nu se poate mai clar că e vorba de un copil legitimat, căci copiii legitimi au rămas şi mai departe obligaţi de a prezentà actul lor de naştere în întregime.

Prin legea din 11 Iulie 1929, s'a pus capăt acestei inadvertenţe, modificându-se art. 70, 71, şi 333 al. 2 c. civ. în sensul legei din 1922.

Regimuri matrimoniale. *Legea din 14 Iulie 1929.* Legea aceasta a avut un singur scop: acela de a înlocuì termenul fixat de art. 1444 c. civ. la 15 zile, cu acela de o lună. E vorba de termenul înăuntrul căruia legea obligă pe femeia care a obţinut separaţia de bunuri de a cere restituirea bunurilor sale, sub sancţiunea nulităţei hotărîrei care a pronunţat separaţia.

Termenul prea scurt de 15 zile erà criticat de doctrină. (Vezi Colin et Capitant III, ed. 1925, pag. 174 şi Planiol et Ripert IX, No. 714 şi urm. pag. 71 şi urm.).

Nu vom insistà asupra acestei legi, căci nu a modificat cu nimic dreptul anterior în afară de cele arătate mai sus în privinţa termenului.

2. Divorţ. *Legea din 19 Decemvrie 1928.* Legea aceasta, asupra căreia vom trece fără a insistà, a suprimat obligaţia de a afişà în cancelariile avoué-ilor şi notarilor extracte de pe sentinţele de divorţ şi de separaţie de corp, şi de pe cererile şi hotărîrile de separaţie de bunuri. Aceste afişări erau inutile căci se făceau şi la Tribunal, pe de altă parte erau ineficace căci nu erau văzute decât de un mic număr de interesaţi.

3. Legitimaţie. *Legea din 31 Ianuarie 1928.* Legea aceasta e relativă legitimaţia copiilor adulterini şi nu e menită decât să interpreteze anumite dispoziţiuni dintr'o lege anterioară intervenită în această materie (aceea din 30 Decemvrie 1915).

Sub regimul codului civil primitiv copiii adulterini şi incestuoşi nu se puteau nici recunoaşte (art. 335 c. civ.), nici legitimà (art. 331 c. civ.). La noi, legiuitorul nu a făcut nici o deosebire între copiii naturali simpli pe de o parte şi cei incestuoşi şi adulterini pe de alta, nici în ceeace priveşte recunoaşterea, nici în ceeace priveşte legitimaţia prin căsătorie subsequentă. Intr'adevăr art. 304 c. civ. rom. întrebuinţează o formulă care înglobează toate categoriile de copii naturali: «copiii născuţi sau concepuţi afară din căsătorie vor fi legitimaţi...».

Prin aceasta legiuitorul român s'a îndepărtat de cel francez, care după cum am spus distinge între copiii naturali, pe cei naturali simpli de cei incestuoşi sau adulterini.

In ceeace priveşte copiii încestuoşi jurisprudenţa socoteà că aceştia, cu toată dispoziţia formală a codului, puteau fi legitimaţi dacă părinţii lor obţinuseră dispensă de a se căsătorì deşi erau într'un grad de rudenie care făceà imposibilă căsătoria acestora. Legea din 7 Noemvrie 1907 care a modificat art. 331 c. civ. fr. a consfinţit acest fel de a vedeà ştergând pur şi simplu prohibiţia legitimărei copiilor incestuoşi.

Dacă prohibiţia relativă la copiii incestuoşi a fost ridicată aşà de uşor, legiuitorul suprimând-o pur şi simplu, cu cealaltă prohibiţie privitoare la copii adulterini lucrurile nu au mers aşà de lesne.

Primul pas l-a făcut legea precitată din 7 Noemvrie 1907, care a permis legitimarea a două categorii de copii adulterini: 1-a pentru copiii unei mame adultere dacă soţul acesteia a tăgăduit paternitatea sa asupra acestor copii şi 2-a pentru copiii unei mame sau unui tată adulter născuţi după 300 de zile după darea ordonanţei preşedintelui Tribunalului care a autorizat pe soţ de a aveà o reşedinţă separată. In aceste ipoteze copiii adulterini puteau fi legitimaţi prin căsătoria subsequentă a părinţilor lor, prin însăş actul celebrării căsătoriri.

Legea din 1907 mai conţineà şi o dispoziţie tranzitorie de favoare, pentru persoanele cari căsătorindu-se înaintea promulgărei acestei legi, nu au avut posibilitatea de a legitimà pe copiii lor adulterini. S'a acordat aşadar acestora dreptul de a recunoaşte înaintea ofiţerului stărei civile pe copiilor adulterini intrând în categoriile specificate mai sus, timp de doi ani dela promulgarea legei, recunoaşterea aceasta având valoarea unei legitimări. Astfel s'a admis pentru prima dată, deşi în mod excepţional, că legitimarea se poate face şi posterior căsătoriei părinţilor.

Nu vom insistà mai mult asupra legei din 1907 şi asupra criticelor care i s'au adus (vezi de pildă Colin et Capitant T. I. pag. 310 şi urm.) pentru a trece imediat la o a doua lege care a modificat dreptul anterior în chestiunea care ne preocupă: legea din 30 Devemvrie 1915, de o importanţă capitală, care a introdus în legislaţia franceză pe lângă legitimaţia prin căsătorie subsequentă, o nouă formă de legitimaţie, aceea prin hotărîre judecătorească, recunoscută şi astăzi dreptului civil român.

Legea aceasta a lărgit posibilitatea legitimărei copilului conceput în timpul unui proces de divorţ sau de separaţie de corp, admiţând că aceasta se va puteà face prin căsătorie subsequentă şi în cazul când divorţul ar fi fost respins de Tribunal, dacă copilul s'a născut mai puţin de 180 de zile dela această respingere definitivă şi dacă părinţii se căsătoresc ulterior admiţând de pildă că prin căsătorie s'a desfăcut prin moartea soţului după respingerea acţiunei de divorţ.

Aceeaş lege a admis posibilitatea legitimărei tuturor copiilor adulterini ai tatălui nu numai acelora vizaţi de legea din 1907, cu condiţia ca tatăl să nu fi avut din prima căsătorie nici un copil sau descedent legitim.

S'a menţinut deci pentru copiii adulterini o singură formă de legitimaţie: aceea prin căsătorie subsequentă. In chip tranzitoriu însă s'a permis, după cum permisese şi legea din 1907, acelora care s'ar găsi dejà căsătoriţi la promulgarea legei din 1915, de a recunoaşte, timp de doi ani, dela această promulgare, pe copiii lor adulterini în condiţiile stabilite de legiuitor, recunoaşterea aceasta având valoarea unei legitimări. Termenul acesta a fost prelungit de către jurisprudenţă pe baza legei moratoriului, aşà că n'a luat sfârşit decât la 23 Octomvrie 1921. Cu rezerva acestei dispoziţii tranzitorii, conform legei din 1915 în ceeace priveşte copiii adulterini, nu există decât o singură formă de legitimare: aceea prin căsătorie subsequentă.

Legiuitorul prin aceeaş lege, a pus în concordanţă art. 335 c. civ. cu art. 331 c. civ. în noua sa redacţie, adăugând acestui articol, după ce spune că recunoaşterea copiilor incestuoşi şi adulterini nu e cu putinţă, cuvintele «sub rezerva dispoziţiilor art. 331 c. civ.».

Din ce în ce mai liberal, legiuitorul francez a revenit asupra chestiunei prin legea din 25 Aprilie 1924, admiţând şi pentru copiii adulterini posibilitatea legitimărei prin hotărîre judecătorească în cazul când aceştia ar fi fost recunoscuţi *post nuptias.* In urma acestei modificări pot beneficià de legitimarea prin hotărîre judecătorească nu numai copiii naturali simpli, aşà cum decideà legea din 1915, ci toţi copiii naturali de orice categorie.

Legea din 31 Ianuarie 1928, la care ajungem însfârşit, a avut ca unic scop interpretarea dispoziţiei tranzitorii din legea din 1915 pomenită mai sus. Dispoziţia aceasta erà concepută în termenii următori: «Les enfants adultérines... dont les père et mère auront contracté mariage avant la promulgation de la présente loi, pourront être de la part de *ceux-ci* dans le délai de deux aus à partir de cette promulgation, l'objet d'une reconnaissance qui emportera légitimation dans les conditions prévues par la présente loi».

Cuvintele «ceux-ci» au dat loc la anumite dificultăţi de interpretare. S'a crezut că prin ele legiuitorul a înţeles să condiţioneze legitimarea copiilor adulterini de o recunoaştere simultană din partea ambilor părinţi intervenită în termenul fixat de legea din 1915.

Deacì nevoia unei legi interpretative, în speţa cea din 1928, care a stabilit că copilul adulterin recunoscut întâiu de către părintele său celibatar la epoca concepţiunei şi apoi de către celălalt între 31 Decemvrie 1915 şi 23 Octomvrie 1921, se va consideră ca legitimat în chip valabil.

Acestea sunt, pas cu pas, inovaţiile admise de legiuitorul francez în materia care ne preocupă.

4. *Obligaţii alimentare. Delictul de părăsire a familiei (abandon de famille) Legea din 3 Aprilie 1928.* Nu vom insistà prea mult asupra acestui delict de părăsire a familiei cum a fost denumit de legiuitorul francez prin legea din 7 Februarie 1924, căci fiind vorba de un delict, legile acestea interesează mai mult pe cercetătorii dreptului penal. Dacă totuş ne oprim în treacăt o clipă şi asupra legei din 3 Aprilie 1928 este fiindcă delictul de părăsire de familie nu e decât sancţiunea penală a unei obligaţiuni civile: obligaţia la alimente.

Prin legea din 1924, s'a creeat acest delict împotriva oricărei persoane care, fiind condamnată la plata unei pensiuni alimentare soţului ei, copiilor săi minori sau ascendenţilor ei «demeure volontairement plus de trois mois sans acquitter les termes de la pension».

Legea prevedeà un preliminar de conciliere în faţa judecătorului de pace. Abia după aceasta urmà condamnarea la o amendă penală şi chiar la închisoare. Creditorul de alimente puteà fi lipsit de asemenea de puterea părintească.

După o experimentare de 4 ani, legea din 1928 a venit să aducă oarecari modificări legei din 1924, dintre cari cea mai însemnată e suprimarea preliminariului de conciliere. Chestiunea se va pune direct în faţa Tribunalului în circumscripţia căruia trebue plătită pensia alimentară.

O altă modificare constă în înlocuirea cuvintelor «copii minori» din legea veche prin cuvântul «descendenţi». S'a respins în schimb amendamentul care vroià să asimileze refuzului de plată, insolvabilitatea creditorului.

Acestea sunt, în linii mari, modificările aduse în 1928 legei din 7 Februarie 1924.

II. *Obligaţii.* 1. *Bun de familie insesizabil. Legea din 14 Martie 1928.* Dacă în materie mobiliară legiuitorul atât la noi cât şi în Franţa a sustras, dintr'un sentiment de umanitate, urmăririi creditorilor, anumite bunuri ale debitorului lor, în materie imobiliară însă debitorul nu beneficiază de această favoare.

Legea nu dă familiilor, care în chipul acesta se pot vedeà într'o bună zi aruncate pe stradă, decât o singură posibilitate de a ferì căminul lor de urmărirea creditorilor şi anume punerea imobilului în care se adăposteşte o familie sub scutul dotalităţei.

De mai multe decenii însă garanţia aceasta a păstrărei căminurilor familiilor ajunse în stare dificilă, a fost socotită insuficientă. Iată de ce, după pilda Statelor-Unite ale Americei, mai multe proecte de legi au cerut înfiinţarea şi în Franţa a bunurilor de familie insesizabile. In cele din urmă legiuitorul francez a trebuit să cedeze şi prin legea din 12 Iulie 1909 a admis, în anumite condiţiuni, constituirea bunului de familie insesizabil.

Poate fi declarată ca bun de familie orice casă, inclusiv terenul înconjurător, cu condiţia să nu treacă ca valoare de suma de 8000 franci.

Nu se poate constitui decât un singur bun de fiecare familie. Bunurile ipotecate scapă beneficiului legei. Constituirea se face printr'o declaraţie făcută în faţa unui notar, sau prin testament ori donaţiune.

Bunul de familie scapă urmărirei creditorilor chiar în caz de faliment sau de lichidare judiciară. Numai creditorii anteriori constituirei îşi consacră dreptul de urmărire.

Prin excepţie se pot urmări veniturile bunului de familie pentru: *a)* datoriile rezultând dintr'o condamnare penală; *b)* impozitele aferente bunului şi pentru primele de asigurare în contra incendiului; *c)* pentru datoriile alimentare.

Proprietarul nu poate vinde bunul decât cu consimţământul soţiei sale şi dacă are copii minori, cu autorizaţia consiliului de de familie.

Acestea sunt, pe scurt, principalele dispoziţii ale legei din 1909, în detaliul căreia nu avem să intrăm, deoarece nu am pomenit-o aci decât pentrucă prin legea din 14 Martie 1928 s'a adus legei anterioare o modificare în ceeace priveşte suma de 8000 franci până la care un bun puteà fi declarat insesizabil.

Intr'adevăr suma aceasta nu mai corespundeà cu preţurile actuale, dată fiind valoarea scăzută a francului francez, faţă cu valoarea sa înainte de răsboiu. Iată de ce până la 31 Decemvrie 1921 nu existau în Franţa decât 249 bunuri de familie insesizabile. Pe de altă parte cifra de 8000 franci nu corespundeà cu cea stabilită de legiuitor prin legea asupra locuinţelor ieftine din 5 Decemvrie 1922. Prin legea din 1928, s'a pus capăt acestei stări de lucruri înlocuindu-se quantum-ul de 8000 franci din vechea lege cu acela de 40.000 franci.

Senatul a respins însă două inovaţii propuse de Cameră, una vizând anumite exonerări fiscale, cea de-a doua tinzând a asimilà caselor ce pot fi declarate insesizabile, terenurile neclădite. S'a considerat că pământul nu poate fi socotit ca constituind un cămin în adevăratul sens al cuvântului, care singur poate beneficià de solicitudinea legiuitorului.

2. Probe. *Legea din 1 Aprilie 1928.* Legea aceasta a avut ca unic scop modificarea quantumului până la care legiuitorul admite proba testimonială în materie civilă (150 franci).

Modificarea aceasta e şi ea tot o consecinţă a deprecierei francului. Astfel încă din 1926 s'a propus la Cameră un proiect de lege prin care se măreà acest quantum dela 150 la 1000 franci. Senatul a redus însă limita aceasta stabilită de Cameră la 500 franci bazându-se pe următoarele consideraţii: 1. uzajul scrisului s'a răspândit mult în ultimul timp, 2. proba testimonială e întotdeauna nesigură, 3. proba aceasta complică şi îngreunează mersul proceselor.

In cele din urmă Camera, a fost silită să urmeze Senatul, care s'a arătat după cum am văzut defavorabil probei cu martori şi prin legea din 1 Aprilie 1928 s'a adoptat cifra de 500 franci. In consecinţă s'a înlocuit vechea limită de 150 franci în următoarele articole ale codului civil: 1341, 1342, 1343, şi 1345 toate din secţiunea codului ce tratează despre proba testimonială, apoi art. 1923 şi 1924 privitoare la proba cu martori a depozitului voluntar, art. 1950 privitor la proba testimonială a depozitului necesar şi în sfârşit art. 2074 relativ la dovada contractului de gaj. S'a omis însă a se modifica art. 1834 care a rămas neschimbat: «Toutes sociétés doivent être rédigées par écrit, lorsque leur objet est d'une valeur de plus de *cent cinquante francs*».

Raportorul legei la Cameră d-l Sérol a luat precauţia de a sublinià că legea din 1 Aprilie 1928 nu e retroactivă deoarece noile texte «touchent au fond même du droit et ne sauraient être considérés comme de simples règles de procédure. En conséquence ils ne s'appliqueront qu'à dater de leur promulgation sans rétroactivité et l'ancien chiffre de 150 francs restera la limite, en ce qui concerne la possibilité de la preuve testimoniale, pour toutes les obligations contractées antérieurement à la promulgation de la loi nouvelle».

3. *Chirii.* In nici o altă materie nu a intervenit după răsboiu o mai bogată eflorescenţă de legi ca în această materie specială a chiriilor. După cum cu dreptate observă d-l Henri Salon [1]), toată această legislaţie excepţională se caracterizează prin călcarea a două principii fundamentale ale dreptului privat: respectul dreptului de proprietate şi respectul contractelor. Primul principiu e violat prin prerogările acordate, prin obligaţiunea impusă proprietarului de a prelungi contractul de inchiriere; cel de-al doilea prin limitarea preţului chiriilor, prin revizuirea contractelor de chirie pe termen lung.

Legile acestea pornite dintr'o nevoie de pură oportunitate nu puteau aveà caracterul de stabilitate, de durabilitate pe case le au legile civile ce se sprijină pe solide principii de drept concordând cu interesul general al societăţei căreia i se aplică.

Legile chiriilor, dimpotrivă, ca orice lege care nu are în vedere decât interesul unei anumite clase, unui anumit grup de cetăţeni, au tocmai din această cauză un caracter complet instabil. Ele sunt de altfel legi trecătoare menite să dispară în ziua când raporturile dintre proprietarii de case şi chiriaşii vor reveni iarăş la normal. Legiuitorul francez a revenit, după cum am mai spus, de mai multe ori în această materie dela încheerea păcei generale şi până astăzi. Fără a insistà prea mult asupra acestor legi excepţionale, care nu pot dărîmà adevăratele principii ale dreptului, vom arătà pe scurt inovaţiile admise în această privinţă în anii 1928—1929.

a) *Legea din 3 Aprilie 1928.* Deşi legiuitorul civil cu toate modificările importante intervenite în raporturile dintre contractanţi, în urma răsboiului cu consecinţele sale asupra valorii francului, nu a înţeles să facă în general loc în dispoziţiile pe care le-a edictat dela răsboiu încoace teoriei impreviziunei, totuş în această materie specială a chiriilor a admis revizuirea anumitor contracte pentru a se remedià situaţia inechitabilă în care se găseau unii proprietari.

Intr'adevăr, prin legea din 6 Iulie 1925 se autorizà revizuirea contractelor de închiriere pe un termen mai lung de 9 ani, încheiate înainte de 24 Octomvrie 1919.

Chiriaşul are dreptul însă să rezilieze contractul dacă nu-i convine preţul fixat de judecător ca valoare locativă echitabilă. Revizuirea nu e cu putinţă decât dacă preţul stabilit prin contract e inferior cu un sfert preţului pe care judecătorul îl socoteşte echitabil.

Prin legea din 3 Aprilie 1928, fără a se modifică nimic din regulile de fond ale legei din 1925, s'au adus oarecari îmbunătăţiri în ceeace priveşte procedura, armonizându-se totdeodată această procedură cu aceea a legei chiriilor din 1 Aprilie 1926.

Vom enunţà doar principalele modificări deoarece, după cum am spus, legea din 1928 nu priveşte fondul ci forma dreptului. Or, obiectul articolului de faţă e studiul modificărilor admise în ceeace priveşte fondul mai cu seamă al dreptului.

Proprietarul care cere revizuirea nu trebue să mai pue în cauză, cum cereà legea veche, pe toţi cesionarii sau sublocatarii, putând chemà în judecată doar pe chiriaşul actual. S'a adus în chipul acesta o mare înlesnire proprietarilor a căror procese, sub domeniul legei vechi, din cauza acestei proceduri greoaie, se lungeau la infinit. Art. 3 al legei din 1928 organizează o intervenţie forţată în apel, prin derogare dela dreptul comun (vezi art. 3 al legei, D. P. 928/IV/329 şi *Rev. trim.* 928, 503).

Chiriaşii puşi în cauză au o acţiune recursorie împotriva cedenţilor anteriori.

Competenţa judecătorului de pace e fixată până la 1500 franci.

Acestea sunt, foarte pe scurt, modificările de procedură mai însemnate admise prin legea din 3 Aprilie 1928.

b) *Legea din 28 Martie 1929.* După ce au intervenit în această materie 23 de legi, prin legea din 1 Aprilie 1926, legiuitorul a înţeles să prepare terenul pentru o revenire la normal după un număr oarecare de ani, eşalonându-se termenele când vor luà sfârşit prorogările acordate de legiuitor după un tabel stabilit cu precizie, ultimele prorogări trebuind să ia sfârşit la 1 Aprilie 1931.

De legea aceasta care nu se aplică decât comunelor cu un anumit număr de locuitori, nu beneficiază locaţiunile cu caracter comercial sau industrial.

---

[1]) *D. H. Chronique,* 1929, 37.

Chiriașii cărora li se aplică această lege sunt scutiți de orice formalitate.

S'a admis în acelaş timp dreptul pentru proprietar de a cere încetarea prelungirei contractului dacă vrea să locuiască el, ascendenții sau descendenții săi casa închiriată. Se stabilesc însă excepții în favoarea invalizilor, familiilor cu 3 copii, celor de 70 de ani împliniți, proprietarii putând opune acestora din urmă aceleaş excepții.

Totodată s'au admis anumite majorări ale chiriilor după niște cote fixate prin lege.

Acestea sunt dispozițiile de căpetenie ale legei din 1926.

Dar din pricina instabilităței monetare din momentul votării legei, legiuitorul nu a putut fixà prețurile ce se vor plăti de chiriași în funcție de chiriile pe care le plăteau în 1914, decât pentru perioada de timp 1 Aprilie 1926 până la 1 Aprilie 1929, rămânând ca printr'o lege nouă să se stabilească ulterior în privința perioadei 1929—1931.

Legea din 28 Martie 1929 nu a făcut decât să proroage pur și simplu dispozițiile art. 11 al legei din 1926. O reformă completă nu a intervenit decât mai târziu prin legea pe care o vom analiză mai jos.

c) *Legea din 29 Iunie 1929.* Prin legea aceasta s'au adus importante modificări legei anterioare din 1 Aprilie 1926. Fiind vorba tot de o lege cu o durată de aplicațiune limitată, care nu modifică în principiu regulile dreptului civil, nu vom pomeni decât foarte pe scurt, principalele sale dispoziții. Ca și legea din 1926, aceasta organizează treptata revenire la dreptul comun.

In ceeace privește aplicațiunea sa în spațiu s'au menținut normele stabilite prin legea anterioară. In timp însă s'a prelungit termenul când dreptul comun va fi repus în vigoare, până la 1 Iulie 1939, păstrându-se eșelonările încetării diferitelor prerogări după modelul din 1926.

S'a stabilit însă că în anumite comune și sub anumite condițiuni legislația excepțională a chiriilor va puteà fi înlăturată pe cale de decret.

După o oarecare rezistență a Senatului în privința prorogărilor care trebuiau să ia sfârșit potrivit legei din 1926, la 1 Iulie 1929, s'a admis o nouă prorogare și pentru această categorie de chirii, chiriașii fiind siliți însă să suporte o majorare a chiriei de 200%.

S'a menținut deosebirea între locințele propriu zise și acele cu caracter profesional, eșalonarea diferind în ambele ipoteze.

Beneficiarii prorogării sunt în principiu aceeaș, cu mici modificări.

In privința dreptului proprietarului de a reintrà în posesia caselor sale, legea distinge două ipoteze: *a)* «reprises à fin d'occupation» și *b)* «reprises à fin de démolition on d'agrandissement.»

Nu ne vom ocupà de prețurile stabilite de legiuitor, acestea găsindu-se în tabelele inserate în lege, pe care cei interesați le vor găsì în *D. P.* 929, IV, 342.

Semnalăm, în sfârșit, că în 1929 s'a stabilit competența judecătorului de ocol la 3000 franci anual pentru locuințele nemobilate și la 500 franci chirie lunară pentru cele mobilate.

Nu e greu de prevăzut că nici la 1 Iulie 1939 nu se va reveni cu totul la dreptul comun. Fără îndoeală că împins de anumite necesități legiuitorul va trebuì să acorde noi prorogări și când spunem necesități ne gândim și la necesitățile electorale care din păcate prezidează la elaborarea atâtor legi în toate țările unde confecționarea legilor e lăsată pe seama unui organism pur politic cum e Parlamentul de pretutindeni și de întotdeauna.

Ziua când principiile de drept comun își vor reluà locul lor de cinste, o vedem amânată tot mereu, până când nu va dispare criza economică a locuințelor, care formează adevăratul substrat al crizei juridice de care ne-am ocupat.

III. *Succesiuni. Partaj.* (Competență). *Legea din 15 Martie 1928.* Se știe că una dintre chestiunile care au dat cel mai mult de lucru comentatorilor codului Napoleon e cunoscuta chestiune de a ști care din dispozițiile acestui cod sunt de ordine publică și care dimpotrivă pot fi modificate prin voința părților.

Iată de pildă art. 822 c. civ. fr. care stabilește competența Tribunalului locului unde s'a deschis succesiunea pentru a judecà acțiunea în partaj și contestațiile ce se ivesc în cursul operațiilor de lichidare. E această competență de ordine publică, ori poate ea fi înlocuită cu o alta, prin voința celor interesați?

Din felul cum erà redactat art. 822 al. 1 c. civ. nu rezultă câtuși de puțin că legiuitorul a avut intenție să facă din aceasta o dispoziție de ordine publică. Nicăeri, într'adevăr, legiuitorul nu spune că se va considerà nul partajul dacă s'a cerut de părți altui Tribunal. In practică situațiunea aceasta duceà la neajunsuri, dată fiind voința unor notari publici de a se sustrage jurisdicției anumitor Tribunale. Le erà îndeajuns în cazul acesta să convingă pe comoștenitori ca de comun acord să modifice competența stabilită de legiuitor.

Iată de ce prin legea din 15 Martie 1928 s'au adus unele rectificări de redacțiune art. 822 al. 1 c. civ.

Astăzi acest articol spune: «L'action en partage et les contestations qui s'élèvent dans le cours des opérations sont, *à peine de nullité*, soumises au *seul* Tribunal du lieu...».

S'au adăugat textului anterior cuvintele «à peine de nullité» și «seul», care nu mai lasă nici o îndoeală în privința naturii juridice a acestei dispoziții, care ne apare astfel din această nouă redacție a art. 822 cu o dispoziție de ordine publică, dela care părțile nu pot derogà.

In mod logic s'a modificat în acelaș sens art. 48 pr. civ. care se ocupă de procedura de conciliere în materie de partaj.

Acestea sunt singurele inovații introduse în Franța în materie civilă în decursul anilor 1928—1929. După cum am spus din capul locului puterea legiuitoare a avut pe primul plan preocupări de alt ordin. Lichidarea situațiunei dificile, consecință a răsboiului, a reținut în primul rând atenția legiuitorului.

Cum să nu subliniem odată mai mult magistrala întocmire a acestui cod Napoleon, care cu ușoare modificări, continuă și astăzi după un secol și mai bine să domine cu regulile sale de o logică atât de pură societatea franceză, în ciuda tuturor transformărilor pe care aceasta le-a suferit dela Primul Imperiu și până acum?

Rezultatul acesta ar trebuì să dea de gândit acelora cari la o viitoare unificare legislativă ar înțelege să așeze noua legiuire românească pe alte baze decât pe acelea ale codului civil francez care în practică a dat și la noi roade atât de bune.

RENÉ P. RÂMNICEANU
Doctor și laureat al facult.
de Drept din Paris

JOCURILE DE NOROC ȘI REGIMUL LOR LEGAL

Sumar. — *Organizarea cluburilor în România. — Necesitatea lor. — Cluburi cu statute. — Abuzuri prin eludarea statutelor. — Cluburile in raport cu clasele sociale. — Chestiunile ce dau loc la funcționarea cluburilor. — Impărțirea materiei. — Dispozițiunile legale privitoare la casele de joc de noroc în vechiul nostru drept și în perioadele ulterioare. — Ințelesul legiuitorului prin case de joc de noroc și dacă în aceste case intră cercurile sau cluburile.— Jurisprudența română în caracterizarea cluburilor permise. — Stabilirea jocurilor ce pot fi caracterizate ca jocuri de noroc și supuse unei reglementări riguroase. — Jocurile permise după doctrină și jurisprudență. — Măsurile luate în Franța sub raportul autorizărei, supravegherei și sancționărei jocurilor de noroc. — Măsurile ce pot fi completate în România prin reglementări speciale și măsuri fiscale, în interesul stârpirei abuzurilor.*

Introducere. In toate timpurile omul a găsit nevoie de distracții, de plăceri. După o muncă istovitoare, organismul uman simte necesitatea unei recreacțiuni, a unui repaus. Jocul, se pretinde, că îi împlinește această nevoie. Dar jocul poate fi fără interes, ca trecere de timp și fără urmări. Atare joc este folositor ființei umane, întrucât îi procură ocaziune de a părăsi un timp grijile mereu crescânde ale vieței, de a-și îndepărtà mintea dela ideile ce-l preocupă în ocupațiunea sa zilnică, de a-i acordà, după cum a spus filozoful Pascal, un fel de răsbunare, în distracții, contra mizeriei continue ce întâmpină în viață.

Jocurile neinteresate, când sunt într'un mod înțelept chibzuite, înlesnesc liniștea spiritului și dau îndemn la muncă. Ele sunt încurajate de higieniști, cari le propagă în interesul sănătăței individului. Și, chiar dacă ele întrec măsura cuvenită, așà că omul își pierde timpul prețios, ce îi este destinat de natură spre a-l întrebuințà în interesul desvoltărei sale și al societăței, asemine procedeuri sunt numai de resortul moralei. Individului ușuratec, cu gânduri numai la jocuri inofensive, i se pot da sfaturi, nu poate fi constrâns; societatea n'are sancțiuni, n'are mijloace de a-l îndreptà pe calea muncei și a îndeplinirei datoriei.

Legiuitorul intervine în momentul în care jocul devine interesat, când scopul său este material, adică când omul este animat de dorința câștigului în prejudiciul semenilor săi.

Toți oamenii de bine trebuie să vadă cu ochi răi pe acei cari caută în capriciile norocului câștiguri pe cari o muncă onestă ar fi departe de a le asigurà.

Este apoi un fapt psihologic bine constatat că jucătorul interesat devine vițios; uzând de patima sa, prin obicei, sufletul său urmează o înclinație continuă de a jucà nelimitat; voința sa este atrofiată de dorința perversă de a câștigà mereu în dauna celor cu care este în contact.

In celebra sa piesă: «Jucătorii de cărți», reprezentată pe scena Teatrului Național din București, în Octomvrie 1899, Haralamb G. Lecca descrie în mod tragic urmările jocului de noroc și ispita ce are omul de a jucà mereu, chiar dacă conștiința sa îi dictează a se oprì din calea începută.

«Adineaore, la Club, spune inginerul Filip, unul dintre jucători, a trecut prin minute grozave. Se da un «banc». Multe mii de lei alergau pe masă. La început mi-a trebuit o tărie supra-omenească și o răbdare de martir ca să nu joc. Pe urmă, mai răsărise în mine și o credință oarbă că voiu câștigà... M'am revăzut pierzând, neîndrăsnind să vin acasă. Am simțit mâna rece a ruinei și m'am îngrozit».

Și vorbind despre copilul său Victor, cartofor ca și tatăl său, în momente de regrete, spune:

«Cine știe în ce tripou s'o fi înfundat Victor. Nu erà la școală; erà la cărți! Nu dormeà acasă; dormità la cărți! Suntem blestemați amândoi; pe el, să nu moștenească dela mine decât răul, — să n'aibă nici tăria de a-l înfrânà, nici sinceritatea de a-mi cere ajutor; pe mine, să orbesc, să nu văd încotro apucă și să-l las să meargă pân'o intrà în noroi, cu cinste, cu mine, cu tot...

«Ce spune?.. Ziua, că vine dela facultate... seara, că a fost tot la bibliotecă, ori că pregătește un examen și aruncă banii într'un ceas cât nu va câștigà toată viața[1])».

In timpurile actuale criza devine aproape generală.

Una din deziluzii, cea mai cumplită a generațiunei noastre, aproape la toate popoarele, este aspectul problemei banului. Financiarii și economiștii sunt la ordinea zilei. «Posedând bani mulți, i se rezervă omului două plăceri opuse, spune academicianul Marcel Prévost, după sufletul posesorului. Dacă e ușuratec și prodig, plăcerea de a cheltuì. Dacă e avar, plăcerea de a strânge. In orice caz el este sclavul pasiunei sale; viața sa nu este de loc fericită, căci se știe că fericirea vieței depinde de elemente complexe, nu este deajuns să fii bogat».

Goana cumplită după avere, a pus pentru mulți, în ultimul rând, gustul pentru cultură, arte și studii de orice natură. De sigur că această goană a provocat în mare parte deschiderea cluburilor clandestine în care nu numai că se încurajează lenea, prin posibilitatea unui câștig ușor, dar, de multe ori jucătorii inconștienți pierd aproape tot ce au și chiar din avutul public sau privat, ce îi este încredințat, sau pe care pot să și-l însușească prin diferite manopere viclene, rămânând astfel reduși la o existență precară și periculoasă pentru societate; căci, dânșii sunt siliți a încercà în urmă cele mai compromițătoare mijloace spre a nu trăi în mizerie.

Tot aceștia sau sunt tributarii închisorilor, sau când faptele lor nu atinge codicele penal, ajung, precum am arătat, elemente rele, în sarcina societății sau a rudelor.

Tot autorul Lecca, admirabil pătrunzător a mediului social, pune în gura bancherului Natan următoarele:

«Cine, Iorgu... Il vezi, ce neîngrijit este, ce slab... Mizeria în picioare. Când l-am cunoscut întâiu, îl porecliseră «păpușica», atât erà de spilcuit. Teatru, serate, curse, pretutindeni îl vedeai. A avut avere frumoasă. Da bancuri de câte 5000 lei, pontà cu sutele și nu câștigà mai niciodată. După ce a dat de fundul lăzei, a mai dus-o câtva din datorii, până într'o zi i s'au închis toate barierele; și punga prietenilor și încrederea străinilor. Ce să facă? Erà de 40 de ani, n'aveà nici o meserie, învățat să se culce la ziuă și să se scoale târziu. Nici o nădejde. In câteva zile s'a dus și mândrie. In fiecare seară, regulat, pe unde poate, vine să privească. După ce se sparge jocul sau se scoală vreun câștigător, se apropie sfios de el, pe șoptite, îi cere cinci lei».

Ziaristul Comărniceanu, tot din piesa lui Lecca, povestește despre unul care pierduse în cărți, la Paris, două milioane și, de inimă rea, devenise morfinoman. In fiecare seară se împrumutà, până strângeà 2—3 lei; pe urmă plecà. Intrebat: ce faci cu banii? Dânsul răspunse: «Doi pentru doza mea de morfină, iar restul mâncarea mea de a doua zi. Și, după ce-mi cumpăr cu doi lei fericirea, mă închid în casă, o beau și dorm, visând la ce am fost odată». A dus-o așà, până când a fost găsit mort»[1]).

Toți cugetătorii, cu dor de progres și fericire pentru umanitate, se întrec spre a dojenì pasiunea jocului de noroc, ce a fost considerată totdeauna ca o pornire neonestă[2]). La Greci, în vechime erau tratați ca infami jucătorii și localurile în care aceste jocuri erau stabilite, întrucât dânșii susțineau că n'au trebuință decât de acei oameni cari, prin meritele și aptitudinile lor, pot să aducă prosperitate și să apere țara[3]).

Astfel, toate legislațiunile civilizate iau măsuri restrictive în contra jocului de noroc, fie prin sancțiuni penale, adeseori foarte severe, fie civilmente, prin neacordarea sancțiunei în ce privește câștigul, dobândit în jocuri de noroc, pe care soarta l-a sprijinit în această imorală întreprindere.

In desvoltarea măsurilor legale ce s'au luat de legiuitorul român în chestiunea cluburilor sau a cercurilor ne vom ocupà numai de sancțiunile penale luate în acest scop. In ce privește datoriile din atari jocuri, cu tot refuzul sancțiunei din partea legiuitorilor, este curios că ele sunt privite ca datorii de onoare.

Organizarea cluburilor în România. Necesitatea lor. Cluburi cu statute. Abuzuri prin eludarea statutelor. Cluburile în raport cu clasele sociale. Chestiunile ce dau loc la funcționarea cluburilor. Impărțirea materiei. 1. La jumătatea secolului trecut societatea românească nu s'a mărginit la adoptarea legislațiunei franceze. Odată cu aceste legi s'au adus în occident întregul sistem de instituțiuni culturale, și, alăturea cu ele, cluburile sau cercurile, ca localuri de distracție, în care persoane grupate după mediu social, avere sau inteligență, sunt protejate contra izolărei.

Și este foarte plăcut a fi membru al unui club, în care literatura și progresul social sunt desbătute în mod intens, în care ai prilejul de a întâlni și contractà legături cu persoane de considerație, în care omul găsește un local intermediar între viața de familie și cea publică. Ne aducem aminte de un vechiu prieten care spuneà că are o deosebită mulțumire în orele în care este la club. Acolo, are iluzia de a privì drept casa sa unul din cele mai somptuoase edificii din Capitală, de a privì ca ale sale bibliotecile și toate revistele ce i sunt la dispoziție, de a privì ca ai săi pe servitorii galonați, cari se grăbesc a-i primi ordinul, de-a citi și a se instruì din cetirea unor numeroase ziare și reviste mondiale, cari altfel i-ar fi inaccesibile, și, în fine, de a găsì în mijlocul unor camarazi de elită toate plăcerile intelectuale pe cari nu și le-ar fi putut procurà decât în casele unor magnați; și toate aceste pentru un preț derizoriu, față de perfecțiunea la care a ajuns serviciul și buna rânduealǎ a cluburilor de seamă.

Intrarea în cluburile serioase este dificilă, căci fundatorii, mai cu seamă în Londra, de unde a pornit înființarea lor, refuză uneori accesul chiar unor oameni celebri. Și la noi cluburile de seamă pun mare preț pe selecțiunea membrilor săi.

In avântul ce a luat solidaritatea umană, necesitatea cluburilor în societățile organizate este evidentă. Din cercul lor pornesc ideile cele mai generoase, membrii lor consideră ca o datorie de primul ordin de a fi în fruntea operilor de bine.

Pe când în Franța cluburile sau cercurile, adaptate după cele în ființă în Anglia, au fost reglementate și autorizate de administrație, după cum vom arătà, la noi au fost numai îngăduite până în 1900, când li s'a recunoscut o existență de fapt, dându-li-se dreptul de a-și procurà cărțile de joc direct de la depozitul Regiei Monopolului Statului.

Aceste cercuri sau cluburi, deși nereglementate, au fost privite continuu ca localuri de întruniri private; pentrucă nu sunt deschise celui întâiu venit. Admiterea în ele este subordonată, după statute, sau învoirei comitetului administrativ, sau votului majorității membrilor, în orice caz în urma prezentărei a unui sau mai multor membri, admiși anterior, sau a fundatorilor.

2. Asemenea cercuri sau cluburi, care, în general, funcționează în baza unor statute, comunicate administrației, nu pot fi asemănate cu acele cercuri în care în afară de membri, străinii sunt admiși ușor și în număr îndestulător, pentru a transformà cercul într'un local în care primirea publicului să se poată efectuà în mod liber, fie chiar după recomandațiune; și, deci, unor asemenea cercuri poate să li se dea calificare de case de joc, când membrii lor și acei primiți fără nici o regulă se dedau în mod obișnuit la asemenea jocuri.

De sigur, că pe când în cele dintâi, în cluburile cu statute, regulate întruniri private, jocurile de noroc nu pot fi prohibite, pentrucă sunt departe de accesul publicului și introducerea străinilor în sânul lor se face conform statutelor, nu se poate susține acelaș lucru pentru orice alte cluburi, sub orice denumire ar fi desemnate, dacă primesc persoane străine fără nici o regulă, și deci în atare localuri jocurile de noroc trebuie a fi prohibite[1]). Inalta Curte s'a pronunțat formal în această privință, stabilind că nu poate fi privit ca o casă de joc de noroc, în sensul articolului 350 din codul penal, un club închis, accesibil numai membrilor săi, iar nu și publicului[2]).

In acelaș sens s'a dispus și de Consiliul de miniștri, care, examinând chestiunea jocurilor de noroc, în Octomvrie anul trecut, a decis ca să se ia măsura generală ca ele să fie interzise în localurile publice, cu excepția cercurilor și cluburilor așà zise închise, adică acelor cluburi formate din membri, realmente înscriși, cu statute recunoscute, și unde asemenea jocuri au funcţionat întotdeauna [1].

---

[1]) Haralamb G. Lecca, *Jucătorii de cărți*, pag. 237 și 248.

[1]) Haralamb G. Lecca, *op. cit.*, pag. 123 și 124.
[2]) Pothier, *Du contrat de jeu.* § 37.
[3]) Dalloz, *Répertoire, Jeu,* XXIX, pag. 174.

[1]) Blanche, *Code penal*, VI, No. 286.
[2]) Decis. Cas. rom. II, 12 Sept. 1921; *Pandectele Române* 1921—22, I. pag. 134. Constatările făcute de instanața de fond asupra caracterizării clubului sunt chestiuni pure de fapt, care scapă de sub controlul Inaltei Curți.

In ultimul timp presa a semnalat descinderile parchetului de Ilfov la mai multe cluburi şi cercuri din Capitală, în care, prin eludarea statutelor acestor localuri, sau în lipsă de statute, se permite accesul tuturor celor doritori de câştiguri uşoare, eşiţi, în cea mai mare parte, spoliaţi de avutul lor.

S'au arătat chiar diferite sisteme, unul mai ingenios decât altul, prin practicarea căror, străini, în afară de membri, aveau intrarea liberă în aceste localuri cu titluri pompoase. Deşi în localurile cu statute se prevede categoric că nu pot face parte decât cei admişi ca membri, totuşi, sunt introduşi şi străini, căror, pentru a le da putinţa de frecuentare a casei de joc, s'a recurs la un sistem ce păreà că salvează forma, dar care în realitate, nu face decât să eludeze dispoziţiile codicelui penal. Sistemul consistă în semnarea unor petiţii (formulare tipărite), prin care se cereà înscrierea în cerc, iar în timp de 24 ore până la supunerea cererei la comitet, petiţionarul erà primit să joace în acest interval [2]. Presa alarmată, înfierând specula ce se face în atare localuri, arată că sunt şi fracţiuni politice, fără suficiente venituri, care, neputând ţine în mod onorabil clubul şi gazeta, cedează speculanţilor firma şi aceşti interpuşi transformă la adăpostul firmei clubul politic în speluncă şi în casă de toleranţă, unde-şi dau întâlniri excluşii societăţii, certaţi cu justiţia, ca şi cei tentaţi de patimă să câştige într'o noapte bani munciţi normal într'o viaţă de om. Mulţi naivi intră în aceste pretinse «cluburi politice», în care numai firma este autentică iar restul dubios. Astfel, presa istorisind detalii în privinţa acestor abuzuri, aprobă închiderea localurilor abuzive [3].

Sunt nenumărate chipurile în care se eludează în mod continuu o lege severă. In vara anului trecut, la Vatra Dornei, în faţa poliţiei şi în văzul tuturor autorităţilor, se puteà observà mese cu obiecte puse la joc de noroc, ce erau aşezate în stradă, jocuri, conduse de indivizi fără nici o meserie, cari presidau şedinţe permanente de jocuri cu pretinse obiecte câştigătoare. Mulţi săteni şi comercianţi, pierzând gustul muncei cinstite, au fost atraşi de dorinţa câştigului, dând ultimul ban şi lăsând în suferinţă familiile lor. Este de mirat că s'au permis aceste abuzuri cu consecinţe dezastruoase, după cum spuneà răposatul Alexandresco: «Pasiunea jocului, spune dânsul, este duşmana neîmpăcată a muncei productive, şi câteodată conduce chiar la sinucidere. Pierderea la jocurile de noroc aduce mai mult rău pierzătorului şi familiei sale, decât câştigătorului. Asemenea jocuri nu pot fi favorizate [4]).

3. Intr'un club organizat, cu statute în regulă, chiar dacă membrii componenţi aparţin la diferite poziţiuni sociale, şi chiar dacă este frecuentat şi de oameni de condiţie socială mai de jos decât cea a fundatorilor sau membrilor aderenţi, nu se poate deduce ca consecinţă firească, că atare club trebuie să fie incriminat, pentrucă de nicăeri nu rezultă că într'un club cu statute, lumea ce-l frecuentă trebuie să fie de o anumită clasă socială. Intrucât introducerea străinilor se face conform statutelor, prin învoirea comitetului, şi cei ce intră sunt agreaţi de acest comitet, este indiferentă poziţia socială a celor primiţi.

Intr'o sentinţă ce am redactat la Tribunalul de Covurlui, căruia i-a fost trimişi în judecată pentru faptul de ţinere de case de joc de noroc fundatorii unui cerc, şi cărora li se imputà tocmai faptul că conducătorii au permis în local frecuentarea şi a unor persoane de condiţie mai joasă, am susţinut că această singură împrejurare nu este suficientă pentru încriminare [1]. Tendinţa societăţei noastre democratice este de a egalizà clasele şi a face să se diferenţieze om de om numai prin distincţiune de caracter, nobleţă în viaţa privată şi abnegaţiune pentru binele public. Dealtmintrelea, depravarea şi lipsa de conştiinţă poate fi găsită în orice strat social, dacă individul se lasă condus de înclinaţiuni rele, de pasiuni funeste.

Am avut plăcere să observăm că vechea noastră părere a fost împărtăşită de Tribunalul Dolj, în 1921, care a susţinut că nu se poate admite formarea de cluburi numai persoanelor din anume categorii sociale. «Ar fi o distincţie cu totul arbitrară, spune acest tribunal. Ea ar fi contrară Constituţiei şi spiritului vremei — aceea de a permite formarea de cluburi numai din anume categorie socială. Asemenea cluburi se pot formà de orice persoane, destul numai ca ele să fie închise, adică accesibile numai membrilor lor» [2].

4. In faţa abuzurilor localurilor, sub numele pompos de cluburi, abuzuri semnalate şi în ultimul timp, cei doritori de înlăturarea acestor tripouri, populate de multe ori cu infractori urmăriţi de poliţie sau cu clienţii cazierului penal, după cum arată ziarele din Capitală [3]) se întreabă dacă nu este timpul ca legiuitorul român, pe lângă reacţiunea parchetelor, prin descinderile lor nocturne, să ia măsuri pentru stârpirea cluburilor-tripouri.

Inainte de a răspunde la această întrebare cată să examinăm câteva chestiuni ce sunt în legătură cu fiinţa cluburilor, şi anume:

a) Dispoziţiunile legei privitoare la casele de joc de noroc în vechiul nostru drept şi în perioadele ulterioare.

b) Ce a înţeles legiuitorul prin case de joc şi dacă în aceste case intră cercurile sau cluburile.

c) Jurisprudenţa română în caracterizarea cluburilor în care se permit jocurile de noroc.

d) Cari anume jocuri pot fi caracterizate ca jocuri de noroc şi supuse deci unei reglementări riguroase.

e) Jocurile permise după doctrină şi jurisprudenţă.

f) Enumerarea jocurilor prohibite şi permise.

g) Ce anume măsuri sunt luate în Franţa sub raportul autorizărei, supravegherei şi sancţionărei jocurilor de noroc, şi în fine

h) Măsurile ce pot fi completate în România prin reglementări speciale şi măsuri fiscale, în interesul stârpirei abuzurilor.

A) *Dispoziţiunile legale privitoare la casele de joc de noroc în vechiul nostru drept şi în perioadele următoare*: Sumar. *Vechiul nostru codice penal din 1864. — Legea din 1900 privitoare la cărţile de joc. — Legea şi regul. excepţionale din 1916. — Teoria Trib. Dolj asupra art. 450 cod. penal. — Părerile d-lor decan Stoenescu, I. Gr. Perieţeanu şi Disescu. — Combaterea lor. — Jocurile de noroc după legea controlului din 1915.*

5. Dispoziţiunea articolului 450 din codicele penal actual are o tradiţie legislativă în această materie, întrucât şi vechii legiuitori au privit totdeauna jocul de noroc ca imoral şi păgubitor.

Incă în 1902 am urmărit dispoziţiunile înţelepte ale vechilor legi din Moldova şi Valachia privitoare la jocurile de noroc [1]. Alexandresco, în vestitul său Comentar al codicelui civil, are un studiu complet, care a fost sistematizat de d-l Stoenescu, distinsul advocat din Craiova [2]).

Vom împărţi, ca şi d-sa, expunerea măsurilor legislative din ţară în patru perioade: 1. Vechiul nostru drept; 2. Codicele penal din 1864; 3. Legile din 1900 şi 4. Legile excepţionale din 1916.

1. *Vechiul nostru drept.* 6. In Moldova, prin Ofisul domnesc din August 1828, erà oprit în totul jocul cărţilor prin toate clasele, fiind interzis chiar supuşilor străini aflători în ţară.

In Manualul administrativ al Moldovei, se găseşte în privinţa jocului de noroc, dispoziţii importante, culese de regretatul Alexandresco, pe care, după cum spune dânsul, generaţia actuală nu le cunoaşte [3]).

a) La 22 Iulie 1828, Graful Palin comunică divanurilor ad-hoc ale Moldovei şi Valachiei măsurile poruncite pentru oprirea jocurilor de cărţi:

Să se facă cunoscut tuturor îndeobşte, că jocul cărţilor este oprit nu numai la tractiruri, dar şi prin toate casele.

Să se facă cunoscut că poliţia orăşenească are porunca mea ca în orice loc, de orice stare vor fi, să confişte banii ce va aflà la locul acela, iar pe gazda ce a primit la sine jocul cărţilor, să se ia sub paza cetăţenească, cercetând împrejurările.

b) Porunca de mai sus a fost reamintită şi întărită de Generalul Kiseleff la 28 Ianuarie 1830 [4]):

Cu hotărîre ca ţiitorii tractirurilor unde urmează asemenea joc de cărţi, acei străini vor fi surghiuniţi peste graniţă, iar pământenii nu numai că vor fi surghiuniţi din oraş prin poliţie, dar încă vor fi supuşi asprei pedepse.

c) Intrucât aceste porunci n'au avut efecte, în privinţa jocurilor de cărţi desbrăcătoare, cum le numeşte Kiseleff, generalul Mircovici, la 8 Iunie 1832, dă ordine cum să se despăgubească Statul de banii pe cari un casier l-a jucat în cărţi şi i-a perdut.

d) La 8 Iulie 1832, departamentul din lăuntru a trimis o circulară, către ispravnici, spre obştească ştiinţă, că jocul de cărţi *desbrăcător* precum: *bancul*, *ghiordunul*, *otusbirul*, *albiţfeiul* şi însfârşit orice fel de joc desbrăcător cu sume grele, să nu se mai întrebuinţeze, totdeodată adăugând prin publicaţii o aşà îngrozitoare măsură ca, dacă cineva de orice stare ar fi, ar îndrăzni a călcà o poruncă ce este spre oprirea unei neîncuviinţări, ce aduce pagubă mare şi până la cădere de familii, s'a hotărît ca descoperitorul să

---

[1] *Universul*, No. 251 din 30 Oct. 1929.

[2] *Curentul*, No. 638 din 27 Oct. 1929.

[3] *Lupta*, No. 2389 din 29 Oct. 1929. *Universul* din 14 Maiu 1929.

[4] Alexandresco, *op.* şi *loc. cit.*, pag. 84.

---

[1] Sent. Trib. Covurlui S. I din 3 Aprilie 1902, *Curierul Judiciar* 1902, pag. 366.

[2] Sent. Trib. Dolj S. II din 24 Martie 1921. *Pandectele Române* 1923, II, pag. 59.

[3] *Universul*, No. 106 din 14 Maiu 1930.

---

[1] Vezi sentinţa Trib. Covurlui, secţia I-a din 1902, supra nota 3.

[2] Alexandresco, *op. cit.*, pag. 79 şi urm. Nota d-lui avocat D. Stoenescu, decanul Baroului din Craiova, la sentinţa Trib. Dolj. *Pandectele Române*, 1923, II, pag. 59.

[3] Alexandresco, *op.* şi *loc. cit.*

[4] Pentru marile foloase aduse ţărei Generalul Kiseleff a obţinut indigenatul. Analele parlamentare, 1840, pag. 362 şi 363.

ia în folosul său suma banilor cu cari acei ce se vor află jucând.

e) La 25 Iunie 1845, Sfatul ţărei văzând că la jocul de cărţi casierii pierd banii fiscului, şi considerând acest joc ca o uneltire aducătoare de isprăvi nepriincioase socie tăţei, a publicat o anaforă prin care se dispune ca sumele de bani ai fiscului să se împlinească dela feţile cari au jucat cu dânsul; şi, pe lângă aceasta spre a se pune o curmare la desele sfitarisiri de bani ai visteriei, Sfatul a socotit necesar ca să se pregătească un proiect spre a se legiui şi osânda de degradaţie la feţele cu ranguri ce ar urmă de acum înainte asemenea sfitarisiri şi nu ar fi în stare a întoarce din averea lor suma sfitarisită, iar cele fără ranguri să fie judecate după codul criminal şi supuse unei aspre pedepse în potrivire cu osânda degradaţiei.

f) In 1850, cu ocazia aşezământului poliţienesc s'a dat în nemijlocita privighere a poliţiei casele de joc (art. 11 § *c* şi art. 111, pag. 305 şi 319 din Manualul administrativ).

2. *Codicele penal dela 1864.*

7. Jocurile de noroc şi mai cu seamă jocul de cărţi s'a răspândit încontinuu, cu toate măsurile luate de vechiul legiuitor.

La 1 Maiu 1865 a intrat în vigoare Codicele penal, care, în Cartea a doua, cuprinde următoarele două articole:

Art. 349. «Acei cari fac meseria din jocurile de noroc se vor pedepsi cu o amendă dela 100 până la 4000 lei».

Art. 350. «Acei cari vor ţine casă de jocuri de noroc, primind obşteşte pe jucători sau după recomandaţiune, precum şi acei cari, fără autorizaţiunea legei, vor fi deschis o loterie publică se vor pedepsi la închisoare până la şase luni şi cu amendă de 100 până la 4000 lei».

«Către aceste se vor luă pe seama stabilimentelor publice de binefacere toţi banii sau biletele de bancă, sau alte valori, ori lucrurile cari vor fi expuse la jocuri, sau la loterii, precum şi toate uneltele ce vor fi servit la aceasta».

In Cartea III-a a Codicelui de stabilesc contravenţiuni:

Art. 389. «Se vor pedepsi cu amendă dela 10 până la 15 lei:

§ 6. Cei ce vor aşeză pe strade, pe drumuri, în pieţe sau bâlciuri, jocuri de loterii sau orice alt joc de noroc.

Art. 391. «Se vor confiscă: mesele, instrumentele şi gătirele de jocuri, sau de loterii aşezate pe strade, pe drumuri şi în locuri publice, precum şi banii ori lucruri de loterie, propuse jucătorilor».

Astfel, cu toată rigoarea Codicelui penal, după cum spune d. Stoenescu, jocul de cărţi s'a întins şi a trecut dela oraşe la sate, aşà că astăzi este clasat printre plăgile sociale [1]).

3. *Legea monopolului cărţilor de joc din 1900.*

8. In cluburi şi cercuri de tot felul, jocurile de noroc au luat mare avânt. La 31 Martie 1900, prin legea «Monopolului cărţilor de joc s'a recunoscut cluburilor o existenţă de fapt, cu dreptul de a-şi procură cărţile de joc dela Regia Statului».

Art. 1: «In cercuri, cluburi, casinouri, societăţi, nu se vor întrebuinţă dela 1 Aprilie 1909, decât cărţi de joc învestite cu un timbru special, indicând destinaţia lor».

Art. 2. «Aceste cărţi nu se vor puteà da, în afară de localul clubului, pentru nici un fel de întrebuinţare».

In vedere că această lege erà imperfectă, întrucât nu prevedeà în mod formal stabilitatea cluburilor închise şi modul lor de funcţionare, parchetele Tribunalelor continuau a face descinderi chiar în cluburile organizate, cu statute comunicate administraţiei, şi trimiteau în judecată penală pe conducători, dar Tribunalele îi achitau. In 1901, s'au dat în judecată conducătorii «Cercului comercial» din Galaţi pentru faptul că ţin casă de joc de noroc, imputându-li-se că de vreme ce acest local, deşi închis şi accesibil străinilor numai cu învoirea comitetului, totuş fiind frecuentat: «nu numai de lume bună, de condiţiune socială ci de condiţie josnică, conducătorii lui, au săvârşit faptul prescris de art. 350 din codicele penal. Tribunalul constatând că cercul este închis, şi accesibil străinilor numai cu învoirea comitetului, că jocurile de noroc au loc fără speculaţiuni sau câştiguri neoneste din partea administraţiei, a achitat [1]).

4. *Legea măsurilor excepţionale.*

9. Legea măsurilor excepţionale din 24 Decemvrie 1914, cu modificările ei ulterioare din 5 Aprilie 1916, cuprinde următoarea dispoziţie:

Art. 23 lit. *f* al. 4: «Pentru jocurile în care hazardul are principal rol, care se joacă în cazinouri, cluburi, cercuri şi în toate localurile publice, se va percepe pentru sporirea fondului de ajutor, o taxă de 20% asupra produsului brut al jocurilor».

Al. 7: «Determinarea condiţiunilor de aplicaţiune a modalităţii controlului, constatărei şi perceperei acestor taxe se va face printr'un regulament, care se va întocmi de către Ministerul de Interne» [2]).

Iar regulamentul, în aplicarea legei prevede [3]):

Art. 1. «Cluburile, cercurile şi toate localurile publice sub orice numire ar fi, în care se ţin jocuri la noroc, hazardul având principalul rol, vor plăti o taxă de 20% asupra produsului brut al acestor jocuri. Aceste taxe se vor incassà de ministerul de finanţe în acelaş fel ca şi celelalte venituri ale casei de sprijin «Familia Luptătorilor».

Art. 2. «Sunt considerate în prezent ca jocuri la noroc: *Baccara cu două tablouri, Baccara chemin de fer, Chouette d'écarté, Bancă d'écarté.* Orice jocuri s'ar mai înfiinţă afară de aceste, în care norocul ar aveà principalul rol asupra calculelor şi combinaţiunilor de inteligenţă, vor intrà în prevederile acestui regulament».

Capitolele următoare ale zisei legi se ocupă cu modul de percepere a taxelor la cluburi şi cercuri, după cum sunt sau nu persoane morale. Pe când pentru cele recunoscute ca persoane juridice taxele se achită după incassările arătate în bilanţ la finele anului, pentru celelalte incassările se fac lunar. Verificarea operaţiunilor de incassare se face de delegatul Ministerului de Finanţe.

Se face deosebire între cele două feluri de cluburi, sub raportul sancţiunei în caz de nereguli grave, în ce priveşte incassările. Numai pentru cluburile nerecunoscute ca persoane juridice se prevede prin art. 15 închiderea localurilor şi darea în judecată a vinovaţilor, dacă se descoper atari neregule.

Este apoi de notat art. 16 din zisul regulament care prevede: «Cluburile, cercurile şi toate localurile publice sub orice denumire ar fi, care nu sunt recunoscute ca persoane juridice, şi în cari se joacă jocuri la noroc, sunt datoare ca în termen de 10 zile dela data decretărei prezentului regulament, să înainteze Ministerului de Finanţe un avis, în dublu exemplar, cu arătare de sediul clubului, numele şi pronumele, profesia şi domiciliul persoanelor cari formează comitetul de administraţie, şi să înfiinţeze registrul de contabilitate şi registrul cu tichete prevăzut la art. 4. Nerespectarea acestei obligaţiuni atrage după sine închiderea localului».

5. *Părerile d-lor Stoenescu, Perieţeanu, Disescu şi Friedman. Combaterea lor.*

10. Din examinarea dispoziţiunilor legei şi a regulamentului din 1916 şi chiar din titulatura acestui din urmă: «pentru controlul şi perceperea taxei de 20% asupra produsului brut al jocurilor la noroc» se vede clar că legiuitorul a căutat să stabilească măsurile fiscale ce a găsit cu cale să lea ia, pentru a spori veniturile Statului.

Art. 16 din regulament cuprinde o măsură transitorie privitoare la îndatorirea conducătorilor cluburilor ce nu sunt persoane juridice de a se pune în curent cu măsurile de contabilitate fiscală luate, şi alta privitoare la sancţiunea prescrisă contra conducătorilor cari se abat dela aceste prescripţiuni. Zisa sancţiune are de scop de a înlătură fraudele ce s'ar puteà face prin incassări la jocuri netrecute în registre şi deci a preveni frustarea fiscului, care dela data regulamentului devine copărtaş din beneficii.

Nu se poate deci susţine că zisul regulament a abrogat dispoziţiunea articolului 350 din codicele penal care prevede pedepse corecţionale contra celor ce ţin case de joc la noroc în dispreţul măsurilor cârmuite de legiuitor şi jurisprudenţă. Intenţiunea legiuitorului fiscal cât şi a autorului regulamentului s'a referit numai la măsurile fiscale, fără să atingă legea penală.

Socotim deci neîntemeiată părerea distinsului nostru coleg, d. Stoenescu, care deduce abrogarea articolului 350 din codicele penal din faptul că: «regulamentul în chestiune prevede pentru localuri în care se joacă astfel de jocuri la noroc o dare Statului, ţinere de registre, cu sancţiune de închiderea localului, că astfel în loc de pedeapsa prescrisă de art. 350 cod penal, s'a introdus prin regulament o pedeapsă nouă: închiderea localului. Deci, sub sancţiunea codicelui penal nu se va mai cădeà nici un fel de joc de noroc» [1]).

In primul loc, măsura luată de un regulament, nu poate desfiinţă o dispoziţiune clară a unei legi de drept comun, şi apoi este vădit că nici legea, nici acest regulament, n'au avut scopul de a opri sau a menţine cluburile în care se joacă atare jocuri. Dovadă titulatura regulamentului, menţionată mai sus, şi faptul că atât textele regulamentului cât şi a legei respective au formula identică: «Cluburile în care se ţin jocuri vor plăti...». Astfel, reiese lămurit că s'a menţinut starea de fapt existentă, rămânând în fiinţă sancţiunea codicelui penal, care n'a fost abrogată printr'un text, ca să se poată susţine o atare abrogare.

Tot atât de neîntemeiată ne pare hotărîrea Tribunalului Dolj din 1921, prin care se susţine că: «legiuitorul, prin introducerea taxelor fiscale menţionate, prin legea măsurilor excepţionale, n'a putut aveà decât o singură intenţie, aceea de a schimbà dispoziţiile codului penal în ceeace priveşte jocurile de noroc». «Altfel, ar fi cu totul straniu şi contrar oricărei morale, adaugă sentinţa, că Statul, prin organele sale, pe de o parte să autorize funcţionarea unor localuri publice anume create pentru asemenea jocuri, luând şi el parte la beneficiile rezultate, iar pe de altă parte să urmărească şi să pedepsească pe cei ce ţin asemenea localuri, considerând ca contrare legei fapte anume şi în prealabil autorizate de dânsul. Că, deci, faţă de dispoziţiunile legei excepţionale, jocurile de noroc urmează a se considerà ca permise nu numai în cercuri închise, dar chiar în cluburi şi cercuri, localuri publice *accesibile oricărei persoane*» [1]).

---

[1]) Nota citată la No. 3 a d-lui Stoenescu.

[1]) Vezi, supra, nota 3.

[2]) Colecţia de legi C. Hamangiu, VIII, pag. 961.

[3]) Colecţia de legi şi regulamente ale Ministerului Justiţiei, 1918, pag. 76, în care este publicat în întregime: «Regulamentul pentru controlul şi perceperea taxei de 20% asupra produsului brut şi jocurilor de noroc». *Monit. Oficial* No. 73 din 1916.

[1]) Vezi suprà, nota 3, articolul d-lui Stoenescu.

Din examinarea dispoziţiei legei din 1916 se vede însă că legiuitorul special, departe de a se gândì la organizarea jocurilor în localuri, a avut singura intenţiune de a pune la contribuţie pe jucători în interesul sporirei ajutorului pentru familiile luptătorilor, cari urmau să-şi expună viaţa în apropiatul răsboiu. Această lege n'are nici o dispoziţie penală, ci numai regulamentul; şi acest din urmă prescrie în realitate sancţiuni contra acelor cari eludează dispoziţiile regulamentului în ce priveşte contabilitatea, adică stabilirea exactă prin registre a sumelor incasate. Din acest punct de vedere am arătat că nu suntem de acord cu d-l Stoenescu, care socoate că zisa lege a abrogat dispoziţiile codicelui penal, sau că indirect ea tolerează infracţiunile la zisul codice [2]). Am spus şi reînnoim părerea că legea excepţională prescrie taxe la jocurile de noroc ce sunt permise în cluburi, în marginile codicelui penal.

Intr'un cuvânt, legea fiscală din 1916 nu s'a ocupat de caracterul licit sau ilicit al faptului prescris de codicele penal; şi nu vedem din ce anume împrejurări d-l Perieţeanu, ocupându-se de această chestiune, găseşte că această lege tinde să abroge legea penală în vigoare [3]).

Nu este de ajuns a se spune că, din complexul consideraţiunilor ce au prezidat la întocmirea legei, rezultă că ea s'a ocupat nu numai de fiscalitate ci şi de caracterul ilicit al faptului. Trebuie a se lămurì cari sunt aceste consideraţiuni, şi dacă căutăm a le pătrunde, vedem că chiar din expunerea de motive a legei rezultă că legiuitorul a căutat de a venì în ajutorul trebuinţelor Statului, fără a se ocupà de caracterul penal al faptului.

In sistemul nostru reiese o armonie logică între ambele legi şi deci în acest mod se înlătură anomalia pe care o găseşte d-l Perieţeanu între ambele legi, când susţine că — prin respectarea măsurilor represive din codicele penal legea fiscală nu-şi mai are raţiunea de a fi. Legea penală îşi are aplicaţiune acolo unde începe abuzul.

Măsurile fiscale se impun şi au aplicaţiune numai în casele de joc în care, potrivit respectărei dispoziţiunilor represive ale codicelui penal, ele pot aveà existenţă de fapt; căci, orice s'ar zice, credem că nici d-l Perieţeanu nu socoate că în cluburile şi cercurile închise, se poate oprì jocurile de noroc, când intrarea particularilor nu este admisă, şi aceasta chiar după aplicaţiunea riguroasă a măsurilor penale.

Ca consecinţă a celor expuse, ajungem deci la concluzia că nu împărtăşim nici părerea d-lui Dissescu care declară prin articolul său: «că taxa prevăzută de lege este o *măsură preventivă* pentru a nu se comite delictul de joc şi de ţinere de case de joc» [1]).

Legiuitorul din 1916 s'a referit la localurile închise, la acele în care jocul este permis, potrivit măsurilor administrative în vigoare, şi deci pe conducătorii acestora i-a supus la taxe. N'a avut intenţia de a oprì sau de a uşurà înfiinţarea caselor de joc, pentrucă nu erà aceasta misiunea sa. Nici complicitatea Statului cu casele de joc, aşà precum se susţine, nici prevenirea jocurilor de noroc n'au fost în vederea legiuitorului din 1916. Cu drept cuvânt d-l Scânteie, adnotatorul legilor excepţionale spune că: toate taxele introduse de legiuitor sunt pentru înfiinţarea fondului de ajutor pentru mobilizaţi. Zisele taxe n'au nimic comun cu dispoziţiile codicelui, aşà precum socoate şi d-l Hugo Friedman, care aprobă în totul sentinţa menţionată a Tribunalului Dolj, susţinând că: «dela 1916 articolul 350 din codicele penal este în întregime abrogat, prin legea măsurilor excepţionale; şi deci casele, chiar publice, de jocuri de noroc, sunt permise» [2]).

6. *Legea străinilor din 1915.*

12. Nu trebuie să pierdem din vedere că «legea pentru controlul străinilor, controlul unora dintre stabilimente publice şi pentru înfiinţarea unui biurou al populaţiei» din 19 Martie 1915, cu modificările din 1921, cuprinde câteva dispoziţiuni importante privitoare la jocurile de noroc, şi cari sunt următoarele:

Art. 29. «Hotelierii, hangiii, persoanele cari în mod obişnuit, dau cu chirii apartamente sau odăi mobilate cu luna, săptămâna sau cu ziua, precum şi închirietorii de paturi, cari vor ţine ori tolerà, în mod obişnuit, *jocuri de noroc*. vor fi pedepsiţi conform art. 21 din lege.

Art. 30. «Cafegiii, ceinarii, cârciumarii şi întreprinzătorii altor stabilimente asemănătoare din comunele urbane şi rurale, cari vor fi dovediţi că, în mod obişnuit, ţin sau tolerează *jocuri de noroc*, înlesnesc prostituţia ori găzduesc în timpul nopţii indivizi fără nici un căpătâiu, vor fi pedepsiţi cu amendă dela 20 până la 100 lei şi în caz de recidivă cu închiderea localului şi ridicarea dreptului de a mai ţine un asemenea stabiliment».

Art. 32: «In contra deciziunilor de închidere pronunţate, în puterea acestei legi, de către autorităţile administrative, acei interesaţi au dreptul de apel la Tribunalul judeţului respectiv, în termen de opt zile dela comunicarea deciziunei administrative».

Art. 33: «Infracţiunile de sub acest capitol, supuse pedepselor prevăzute de art. 21, 26, 27, 28, 29 şi 30 se vor judecà în prima instanţă, de către judecătorul de ocol, iar în apel de către Tribunalul judeţului respectiv, fără drept de opoziţie şi recurs în termenul şi condiţiile stabilite de art. 8» [3]).

Este de mirat că legiuitorul din 1916, deşi s'a inspirat de dispoziţia severă a articolului 350 din codicele penal, care prevede o pedeapsă de şase luni închisoare contra celor cari ţin case de jocuri de noroc, primind obşteşte pe jucători, a îndulcit totuş pedeapsa pentru hotelieri, hangii sau cârciumari cari se dedau la asemenea fapte ilicite.

Este, socotim, o anomalie, pentrucă nu putem explicà altfel deosebirea ce se face de legiuitor în clasarea pedepselor după categoria socială a delicuentului. Se pare că legiuitorul din 1915 n'a voit să ţină seamă de pedeapsa severă pe care o prevede codicele penal. Legea este propusă de Ministerul de interne.

Pentru a se înlăturà asemenea situaţiuni este de dorit ca departamentele, ce provoacă legi speciale, să se refere la codicele penal — ori când prescriu sancţiuni a unor fapte ilicite stabilite şi reprimate de acest codice.

B) *Inţelesul legiuitorului prin cuvintele: case de joc de noroc. Cluburi închise. Cluburi deschise accesibile publicului.*

13. In determinarea sensului cuvintelor: «case de joc de noroc», de care se serveşte legiuitorul penal român, nu ne putem conduce în mod absolut după doctrina şi jurisprudenţa franceză, căci legiuitorul nostru, care a copiat art. 350 după art. 410 din codicele penal francez, modificând numai expresiunea «auront admis le public» prin «primind obşteşte pe jucători», a avut şi tradiţie legislativă, după cum am arătat, şi a introdus dispoziţiuni noui, prin legi subsequente, în special prin legea din 1916. Trebuie deci să ţinem seamă de toate aceste situaţiuni legale, dacă voim să găsim adevărata interpretare a textului citat din codicele penal.

14. Principiile moderne ale libertăţii individuale şi inviolabilităţei domiciliului au pus în evidenţă libertatea oricui de a organizà în casa sa, chiar obişnuit, jocuri de noroc, la care să ia parte membrii familiei şi prietenii săi personali.

«Legea penală, spune Alexandresco, nu este aplicabilă particularilor cari organizează la dânşii acasă, chiar în mod obişnuit, partide de jocuri de hasard, la care nu iau însă parte decât membri de ai familiei, sau chiar şi persoane străine, după o invitaţie personală. Particularii sunt, în adevăr, liberi de a se dedà în domiciliul lor la orice soiuri de jocuri, destul este că aceste jocuri, fie chiar de hasard să fie *restrânse* în cercul familiei lor şi a relaţiilor lor private. Ceeace legea pedepseşte nu este, deci, jocul de hasard în sine, ci faptul de a ţine o casă de joc accesibilă publicului. Pentru aceste case clandestine, în care jucătorii se desbracă unii pe alţii, s'a inventat cuvintele tripou şi altele» [1]).

Se poate însă întâmplà ca, la adăpostul denumirei de club sau casă particulară, să se ascundă un tripou clandestin, în care să se practice jocurile cele mai primejdioase, nesocotindu-se astfel dispoziţia clară a legei penale, care stabileşte o măsură de ordine publică. In asmeenea caz de sigur localul contravine moralei şi ordinei legale şi rigorile legei îşi vor aveà aplicaţiune [2]).

In conformitatea celor ce susţinem, Curtea de Apel din Rennes a decis cu drept cuvânt că trebuie privită ca o casă de joc clandestină aceea în care publicul este admis a jucà, plătind o retribuţie asupra jocurilor, chiar dacă, pentru a fi primit în casă, se cere prezentarea de către membri sau comitet şi dansul a fost anunţat ca prilej al întrunirei [1].

---

[1]) Sentinţa Trib. Dolj, II, din 24 Mart. 1921, «*Pandectele Române* II, 1923, pag. 59.

[2]) Nota d-lui Stoenescu, în suszisa sentinţă.

[3]) I. Gr. Perieţeanu, *Casele de joc de noroc*, Supunerea lor la taxe, *Curierul Judiciar* No. 37/1916.

[1]) C. G. Disescu, «Jocurile de noroc», *Dreptul* No. 24 din 1916.

[2]) Nota d-lui Hugo Friedman, din *Pandectele Române*, 1921—22, I, pag. 134.

[3]) «Legea pentru controlul străinilor». Articolele 49 şi 50 din regulamentul legei cuprind dispoziţiuni identice (pag. 62). Art. 21 din lege la care se referă art. 29 prevede: la prima infracţie 100 lei amendă; la a doua 200 lei amendă şi închiderea localului pe 10 zile; iar la a treia închiderea definitivă a localului şi pierderea dreptului de a mai ţine asemenea stabiliment.

[1]) Alexandresco, Notă, *Curierul jud.* 1904, pag. 71.

[2]) Garraud, *Droit penal* VI, No. 2893.

Socotim că infracţiunea prevăzută de art. 350 din cod. penal este săvârşită chiar dacă un comitet particular sau un cerc constituit ar întreprinde jocuri de noroc, cu accesul publicului, dând destinaţie banilor câştigaţi astfel pentru opere de binefacere sau de utilitate generală, căci legea pedepseşte uşurinţa şi ocazia ce se procură jucătorilor de a se dedà la o pasiune funestă [2].

15. Din expresiunile pe cari le întrebuinţează legiuitorul «a primi obşteşte pe jucători» se deduc elementele esenţiale ale delictului şi anume: ca localul să aibă în special destinaţiune pentru exploatarea jocului de noroc şi ca atare local să fie accesibil publicului. «Prohibiţiunea nu intervine, după cum spun autorii, decât dacă jocurile sunt deschise tuturor acelor cari sunt atraşi prin pasiune şi lăcomie [3]. Neapărat că în ultimul loc trebuie ca jocurile să fie dintre acele în care hasardul predomină, după cum vom arătà, element iarăş constitutiv al delictului şi care trebuie să fie precis calificat de instanţele de fond.

Pentru a se înlăturà eludarea măsurei legale, se admite că intră sub prevederea legei atât localurile anume amenajate în scopul jocului de noroc cât şi acele cu altă destinaţie, dar în care publicul este admis în mod liber. In Franţa s'a decis că faptul de a instalà într'un debit de băuturi un aparat automat, din exploatarea căruia câştigurile jucătorilor sunt determinate numai de noroc, constitue infracţiunea legală [4]. Şi autorii francezi dau aceeaş soluţiune susţinând că localul ia caracterul delictuos chiar când nu este ţinut şi organizat exclusiv pentru jocuri de noroc. Astfel, o cârciumă, o cafenea, în care se lasă a se jucà obişnuit jocuri de noroc se pot considerà case de jocuri deşi nu sunt destinate special pentru aceasta [5]. Dealtmintrelea, şi autorităţile judiciare dau acelaş înţeles textului penal. In multe cafenele se descopăr fapte uimitoare. In ele pătrund clandestin sute de persoane cu totul străine de rostul cluburilor regulate, fiind ademenite de manoperile samsarilor şi de mirajul procopselei uşoare. (*Universul* din 30 Oct. 1929).

Sunt însă în ţară, mai ales în centrele mari, diferite cercuri sau cluburi închise în care jocurile de noroc sunt tolerate, în vedere că statutele lor prevăd regule fixe pentru înlăturarea abuzurilor.

«Cercurile sau cluburile închise, spune Alexandresco, cari nu sunt accesibile publicului, ci numai membrilor societari nu pot, în general, fi privite case de jocuri de noroc, pentrucă ele sunt localuri de întruniri private, iar nu localuri publice. Numai acele cercuri sau cluburi pot fi considerate case de jocuri de noroc, în care publicul este lesne admis, fie chiar după recomandaţia unuia sau mai multor societari [6].

In general se admite că micşorarea sumelor riscate în jocuri nu poate fi motiv de scutire de pedeapsă [1]. Socotim că această premiză nu poate fi primită în mod absolut. întrucât totul depinde de împrejurări. Dealtmintrelea, chestiunea rar va puteà fi pusă în practică, fiind ştiut că jucătorii cari se dedau la aceste pretinse distracţiuni riscă sume însemnate, şi de multe ori pun în risc chiar averi străine. «On commence par être dupe, on finit par être fripon».

C) *Soluţiunea jurisprudenţei în caracterizarea cluburilor în care se permit jocurile de noroc. Cluburile închise. Deciziunea Curţei de Casaţie din 1921 a provocat jurisprudenţă constantă. Soluţiunea eronată a Tribunalului Dolj.*

16. Jurisprudenţa română a admis, în general, că cercurile sau cluburile închise, în condiţiunile ce am enunţat, adică acele ce sunt accesibile numai membrilor, sau şi străinilor, când admiterea lor este subordonată învoirei Comitetului, au libertate în ce priveşte jocurile de noroc. In acest sens Tribunalul Covurlui s'a pronunţat pentru prima oară în această chestiune, constatând, în fapt, în cazul ce-i erà deferit să judece, că persoanele străine se introduceau în cercul incriminat în regulă şi în conformitatea statutelor, aşà că jocurile de noroc nu puteau fi prohibite [2].

Apărarea cercurilor închise a fost pronunţată şi de alte instanţe, iar în 1921 Inalta Curte a pronunţat o deciziune remarcabilă, care precizează situaţiunea cercurilor închise din acest punct de vedere.

Iată motivele invocate:

«Considerând că delictul prevăzut de art. 350 din codul penal consistă în ţinerea unei case de jocuri de noroc şi că existenţa lui este subordonată următoarelor condiţiuni: *a)* ca locul unde se joacă să aibă în principal această destinaţiune, *b)* ca jocurile să fie jocuri de noroc şi *c)* ca publicul să aibă acces: Că, Tribunalul, prin sentinţa supusă recursului, constatând că pentru constituirea clubului «Unirea» din Craiova s'a observat toate dispoziţiunile articolului 23 din legea specială din 1916 şi art. 16 şi 4 din regulamentul acestei legi şi că clubul «Unirea» este un cerc *închis*, accesibil numai membrilor; că, aceste constatări, sunt chestiuni pure de fapt, cari scapă de sub controlul Inaltei instanţe» [3].

Tot astfel, Inalta Curte prin alte două decizii stabileşte că pentru a fi incriminat un local de jocuri de noroc, trebuie ca el să fie deschis obşteşte tuturor celor ce urmăresc asemenea câştiguri, sau cel puţin să li se tolereze intrarea în virtutea permisiei liberată după oarecare recomandaţie [4].

Neapărat, că este neadmisibilă teoria Tribunalului Dolj, stabilită prin sentinţa din 2 Martie 1921. Această instanţă, bazându-se pe o interpretare eronată a legei şi regulamentului fiscal din 1916, deduce că chiar şi casele publice de jocuri de noroc, deschise publicului, nu mai cad sub sancţiunea codului penal. Am combătut această teorie, împărtăşită dealtfel şi de alţi eminenţi jurişti [5].

In rezumat, jurisprudenţa a căutat să completeze şi să lămurească sensul dispoziţiunilor legale, ce sunt destul de laconice. După sistemul astfel adoptat, instanţa de fond trebuie să precizeze în mod clar elementul esenţial al delictului: că în local se joacă obişnuit. Sub sancţiunea Codului penal intră atât casele amenajate special cât şi oricare alta, întocmită în interesul jocului; şi în care cu timpul devine prin obişnuinţă, principala ocupaţiune a celor ce frequentează atare localurii.

De acord cu jurisprudenţa Curţei Supreme, s'a pronunţat Camera de punere sub acuzare din Capitală, stabilind că: «nu poate fi privită casă de joc de noroc, în sensul art. 350 cod. penal. un club sau stabiliment constituit în regulă, cu statute, în care jocul la noroc este accesibil numai membrilor săi, iar nu şi publicului [1].

D şi E) *Jocurile caracterizate ca jocuri de noroc şi cele permise. Jocuri corporale şi intelectuale. Biliardul, şahul. Lacuna codicelui penal în caracterizarea jocurilor de noroc prohibite. Categoriile jocurilor de noroc. Importanta teorie a Curţei de Casaţie din 1919. Părerile d-lor Dongoroz şi I. Ionescu-Dolj. Enumerarea cărţilor de joc prohibite şi permise după Alexandresco, alţi autori şi după jurisprudenţă.*

17. Legiuitorul civil român, prin art. 1637, ca şi cel francez, au dat preferinţă jocurilor ce contribuesc la exerciţiul corporal, pentrucă ele, departe de a fi vătămătoare, constitue un repaus pentru organism şi, după cum zice Troplong, vechiul şi vestitul autor: «ele desvoltă forţele, prepară buni soldaţi, agricultori viguroşi, marinari îndemânatici şi întreprinzători» [2].

Deşi legiuitorul nu le aminteşte, totuş, pentru asemănare de motive, socotim că sunt ocrotite şi jocurile intelectuale, ce nu lasă nimic norocului şi care cer combinaţiuni iscusite şi reflexiune.

Sunt astfel o categorie de jocuri în care calculul, şi nu atât întâmplarea, dau rezultate partenerilor. Ele sunt biliardul şi şahul. Cunoscute de un timp îndelungat, ambele aceste jocuri sunt utile; unele spre a desvoltà forţele fizice, altele spre a exercità forţele intelectuale, deosebit că ambele cer ştiinţă şi serioase meditaţii [3].

18. Biliardul e foarte răspândit în ţările civilizate; nu se cunoaşte epoca când a fost inventat. In Franţa, a devenit la modă în timpul domniei lui Ludovic XIV, căruia, medicii i-au prescris întrebuinţarea, după mese, spre a-i uşurà digestia. Cronicile vorbesc despre vestitul Chamillard, care a datorit imensa sa avere jocului de biliard. Chemat de Ludovic XIV, el deveni în curând partenerul acestuia şi ajunse astfel la cele mai mari demnităţi şi chiar ministru, demnitate, în care nu s'a ilustrat [4].

Acest joc s'a democratizat cu timpul, introducându-se în America, în occidentul european, şi apoi la noi, în proporţiuni considerabile, aşà că unele cafenele şi stabilimente publice posedă numeroase biliarde ocupate de cei cari joacă şi de privitori, cari fac rămăşaguri asupra şansei unui sau altui dintre jucători.

Hasardul este cu totul străin în acest joc, succesul unui sau altui dintre jucători depinde în mod exclusiv de dibăcia lor, şi exerciţiul lor mai mult sau mai puţin îndelungat.

---

[1] Curtea de apel din Rennes, 1839, *Dalloz*, Jeu-pari, No. 69.

[2] In acest sens s'a pronunţat Curtea de Casaţie belgiană la 15 Ian. 1885 Papadopol, *op. cit.*, pag. 360. Janoll, în interesanta sa monografie: «Du jeu et du pari» spune categoric: «Interesul patronului casei de joc nu formează un element legal al delictului», (pag. 137). In acelaş sens: Chauveau et Hélie V, pag. 493.

[3] Alexandresco, *op.* şi *loc. cit.*

[4] Cas. crim. fr. 16 Ian. 1913. Papadopol, *op. cit.*, pag. 368.

[5] Chaveau et Hélie, *Code pen.* V, No. 2318.

[6] Alexandresco, *Curierul Jud.* 1904, pag. 71.

[1] Janoll, *op. cit.*, pag. 138.

[2] Vezi, suprà, sentinţa citată *Curierul Jud.* 1902.

[3] Decis. Cas. II, 12 Sept. 1921, No. 1212: *Pandectele Române* 1921, I, pag. 134.

[4] Cas. II, 1138 din 1919, 2284 din 1923: N. Papadopol, «Cod penal comentat» 1920, pag. 366.

[5] Vezi, suprà paragraful precedent.

[1] Decis. Camerei de punere sub acuzare din Bucureşti No. 152 din 24 Febr. 1930, sub preşedinţia d-lui I. M. Botez.

[2] Troplong, «Contrats aléatoires», pag. 255.

[3] Royer, «Du jeu et du pari», pag. 125.

[4] Următoarea epigramă este pe socoteala lui:

«Ci—gît le fameux Chamillard
De son roi le protonotaire
Qui fût un héros au billard
Un zéro dans le ministère».

19. Celălalt joc universal este *şahul*. Se crede că a fost adus în Europa din Orient de către vreun negustor care vizitase acea parte a lumei. Popularitatea ce a găsit acest joc în toate ţările civilizate a fost datorită faptului că Bisericile, pe vremuri, nu l-a prescris, în vedere că el este un joc de onoare, şi nu de îmbogăţire, căci n'a cauzat niciodată ruina sau procurarea de avuţii, câştigate cu uşurinţă.

Acest joc constitue astăzi o ştiinţă, cu tratate metodice şi celebre. Se citează în toate ţările şahişti vestiţi şi în toate timpurile. In Franţa au fost: Voltaire, Rousseau şi marele Napoleon.

Cu toate că şahul este privit în mod unanim ca joc de inteligenţă, un mare autor Laurent nu-i dădeà această valoare. «Oricât ar fi de înţelepte, spune dânsul, combinaţiunile jocurilor de şah, o oră de studii şi de reflexiune valorează de sigur de o mie de ori mai mult ca gimnastica inteligenţei» [1]). Troplong, însă, laudă şahul, ca şi alţi autori mai vechi, pentru asemănarea sa cu arta răsboiului, cu care rivalizează în nobleţă [2]). Voltaire vorbeşte cu simpatie despre şah: «El este un joc care face onoare spiritului uman; este alegoric ca şi fabulele indiene; el este imaginea răsboiului». (Oeuvres complètes XIII, pag. 70 şi 265).

Ca şi biliardul, şahul, bazat pe combinaţiuni inteligente nu poate fi privit ca joc de noroc. Ambele aceste jocuri exercită prezenţa de spirit; şi astăzi, sunt considerate ca distracţii distinse, favorizate de centrele cele mai culturale.

20. Chestiunea determinărei unei definiţiuni a jocurilor de noroc nu l-a preocupat pe legiuitorul nostru, ca şi pe cel francez.

Această problemă a ocupat pe juriştii noştri, cari adnotând deciziunile judiciare, pronunţate în această materie, au căutat să propună un sistem cât mai apropiat intenţiunei legiuitorului român [3]).

Câteva legislaţiuni străine, spre a înlătură orice controversă, lămuresc chestiunea, stabilind prin definiţiune natura jocului de noroc.

Astfel, art. 487 din codicele italian prescrie: «Pentru aplicarea legei penale sunt considerate ca jocuri de noroc acele în care paguba sau câştigul, într'un scop de profit, depind în întregime sau aproape în întregime de noroc» (della sorte).

Art. 1542 § 1 din codicele portughez: «Se numesc jocuri de noroc acelea în care pierderea sau câştigul depinde de caz fortuit şi nu de combinaţiile de calcul sau de iscusinţa partenerilor».

Art. 299 cod. norvegian: «Sunt considerate ca jocuri de noroc jocurile pe bani cât şi toate acele provocate de interes şi în care imboldul de câştig reiese ca predominant, fie prin modul jocului, fie prin valoarea considerabilă a mizelor.

După codicele german jocurile de noroc (Gluckspiele) sunt acelea în care norocul hotărăşte cel puţin în mod preponderent, spre deosebire de jocurile în care reuşita depinde înainte de orice de dibăcia de calcul sau de forţă (Kunstspiele) [1]).

Art. 87. din codicele ungar: «Acel care ţine în public sau într'un loc accesibil publicului o întreprindere de jocuri de noroc, şi acel care ajută pe antreprenor în exploatarea jocului de hazard, sunt pedepsiţi cu două luni arest şi 300 florini amendă. Se consideră ca accesibil publicului chiar o locuinţă privată, în care orice persoană este admisă, cu sau fără introducător, de a luà parte la jocuri».

Art. 88 din acelaş codice: «Acela care în locurile specificate de art. 87 ia parte la un joc de noroc, va fi pedepsit cu o amendă de una sută florini maximum».

Art. 91 din acelaş codice: «Va fi considerat ca joc de noroc orice joc în care câştigul şi pierderea depinde exclusiv de noroc».

Codicele francez are aceeaş concepţie ca şi codicele nostru în chestiunea jocurilor de noroc, pe care nu le defineşte, lăsând jurisprudenţei de a stabili în fiecare caz particular care anume jocuri intră sub prevederile legei penale.

In viitorul nostru codice penal, Comisiunea de unificare a legislaţiunei a introdus o definiţiune pentru jocurile de noroc, urmând în această privinţă exemplul codicelor penale ungar şi italian:

Iată aliniatul adăugat la art. 350 cod. penal:

«Se consideră ca jocuri de noroc acelea în cari câştigul şi pierderea atârnă cu totul sau aproape cu totul de hazard sau întâmplare» (I. Ionescu-Dolj, Pandecte, loc. cit.).

21. Este necesar de a se clasificà jocurile de noroc pentru a se stabili acelea pe cari legea le tolerează şi a se ajunge, prin excludere, la acele prohibite. Autorii francezi şi în special Janoly, le împart în trei categorii distincte:

a) Jocurile în care norocul n'are nici o parte, totul depinzând în mod unic, sau aproape unic de adresa şi influenţa jucătorilor;

b) Jocurile în care abilitatea jucătorilor n'are nici o inteligenţă, rezultatul depinzând în totul de capriciul soartei, şi

c) Jocurile în care norocul este amestecat cu abilitatea jucătorului; în unele fiind mai mult noroc decât abilitate, şi în care caz ele sunt asimilate complet cu jocurile de noroc, iar în altele, din contră, posedând ca element principal abilitatea, şi care sunt considerate ca jocuri de ştiinţă sau de adresă [2]).

22. Negreşit, prima categorie de jocuri nu pot cădeà sub sancţiunea legei, întrucât nu prezintă vreun pericol. Cu drept cuvânt d. Dongoroz spune: «In jocurile ce reclamă pricepere, abilitate, sau combinaţiuni, jucătorul chiar de meserie se va lovì de eventuala pricepere şi superioritate a partenerilor, norocul ne mai fiind singurul chemat să decidă. Şi apoi, aceste jocuri sunt ocolite în mod obişnuit atât de cei ce caută să-şi creieze o sursă de câştiguri pe acest teren, cât şi de marea masă a celor ispitiţi de joc, spre deosebire de jocurile de noroc propriu zise, care îmbie pe orice profan să-şi încerce norocul şi care oferă un câmp deschis tuturor speculatorilor în materie» [1]).

Am descris în aceste jocuri: biliardul şi şahul.

Jurisprudenţa română ca şi autorii socot că în biliard şi şah câştigul partidei nu atârnă de întâmplare ci de dibăcia sau combinaţiunile jucătorului. După Casaţia franceză jocul de biliard, în principiu, nu este considerat ca joc de noroc, afară numai dacă el se joacă pe bani şi dacă mobilul jocului este câştigul de bani [2]).

23. Intre jocurile de noroc propriu zise, prevăzute în categoria a treia este greu de făcut o deosebire. Şi totuşi, o atare deosebire este necesară, căci, pe când jocurile din categoria a doua sunt cu totul oprite, cele din categoria a treia, — în care victoria este datorită mai mult ingenioasei dexterităţi a jucătorilor decât capriciului soartei, — sunt tolerate.

Jocurile din a doua categorie şi cele din a treia — în care elementul norocului predomină faţă de dibăcia partenerilor — au fost totdeauna văzute cu ochi răi de către legiuitori, întrucât practica lor, după cum am arătat, poate da ocazie la mizerie în familii şi la urmările ei funeste.

24. Jurisprudenţa franceză are două epoce sau perioade deosebite în caracterizarea jocurilor de noroc: până la 1877, a considerat ca jocuri de noroc numai cele din categoria a doua, după care rezultatul fortuit este cu totul independent de abilitatea jucătorului. In 1877, Casaţia franceză a schimbat jurisprudenţa sa, considerând ca jocuri de noroc şi cele din categoria a treia, în care se desprinde în joc mai mult noroc decât abilitate [3]).

Jurisprudenţa română are la fel din acest punct de vedere două epoce deosebite: până la 1919, interpretarea art. 350 din codicele penal erà stabilită în sensul că jocurile vizate de acest articol sunt acele în care rezultatul fortuit, care decide de câştigul partidei, este cu totul independent de abilitatea şi combinaţiunile de spirit ale jucătorilor. După acest sistem cădeau sub sancţiunea legei chiar jocurile din categoria a treia menţionate mai sus [4]).

In 1919, Inalta Curte de Casaţie, călăuzită de sistemul ultimei jurisprudenţe franceze, a dat o importantă deciziune stabilind: că ceeace legiuitorul pedepseşte sunt jocurile de pură întâmplare, sau acelea în care întâmplarea este totul, iar ştiinţa, priceperea sau calculul nimic sau prea puţin, căci dacă este adevărat că, în general, au la baza lor, de cele mai multe ori, întâmplarea, nu este mai puţin exact, că şi calculul inteligent al jucătorului, diferite combinaţiuni intelectuale, deducţiunile şi probabilităţile, au influenţă precumpănitoare asupra purei întâmplări [5]).

Consecinţa adoptărei acestei jurisprudenţe are după unii autori francezi şi eminentul preşedinte al Consiliului legislativ, d. Ionescu-Dolj, un avantaj şi un inconvenient:

«Avantajul consistă în împrejurarea că, potrivit acestui sistem, intră sub sancţiunea legei nu numai jocurile din a doua categorie dar şi o parte din categoria a treia, adică acele în care norocul întrece abilitatea jucătorului.

---

[1]) Laurent, «Principes» XXVII, pag. 217.

[2]) Troplong, *op.* şi *loc. cit.*

[3]) V. Dongoroz, «Notă la cartea de Jud. a Judecătoriei Bereşti», *Jurispr. generală*, 1927, pag. 1554; I. B. Georgescu, «Jocurile de noroc din punct de vedere penal», *Curierul Judiciar*, 1920, pag. 148; I. Ionescu-Dolj, adn. la decis. Cas. II din 25 Iunie 1919, *Pandectele Române*, 1921—22, I, pag. 133; Hugo Friedman, idem la decis. Cas. II din 12 Sept. 1921. *Pandecte*, loc. cit. pag. 134—36; Alexandresco, «Codicele civil», X, pag. 85; *Dreptul*, 1884, No. 66; *Curierul Jud.*, 1904, pag. 70; 1909, pag. 293; M. Papadopol, «Cod adnotat», 1930, pag. 364.

[1]) Fr. von Listz, Traité de droit pénal allemand, II, pag. 155.

[2]) Janoly, *op. cit.*, pag. 27; în acelaş sens: Royer, *op. cit.*, pag. 131; I. Ionescu-Dolj în interesanta notă citată, din Pandecte, urmează aceeaş împărţeală a jocurilor ca şi autorii francezi.

[1]) Dongoroz, nota citată din *Jurispr. Gener.*

[2]) Curtea de Apel Buc. I, 15 Dec. 1908, *Curierul Jud.* 1904, pag. 292; Cas. fr. 23 Iulie 1908, Dalloz per. 1908; 5.53; Papadopol, *op. cit.*, pag. 365.

[3]) Cas. fr. 23 Nov. 1889, *Carpentier*, «Répertoire gen. XXV pag. 46; dec. 28 Dec. 1906, 16 Ian. 1918, 10 Dec. 1927, Papadopol, *op. cit.*, pag. 365.

[4]) Trib. Covurlui, sent. citată; I. Ionescu-Dolj, adnotarea, *Pandecte* citată.

[5]) Decis. Cas. II din 1919; *Pandectele Române* 1921—22, I, pag. 133.

«Inconvenientul consistă în faptul că această ultimă jurisprudenţă presupune pe judecătorii instanţelor de fond cunoscători ai regulelor tuturor jocurilor; şi deci, dânşii trebuie ca, printr'o analiză a acestor regule, să precizeze întrucât, in fiecare caz special, rolul norocului întrece pe acel al inteligenţei sau combinaţiunilor iscusite ale jucătorului, pentru ca astfel Casaţia să-şi exercite controlul său» [1].

Inalta Curte, prin decizia de care ne ocupăm, a casat sentinţa Tribunalului Brăila, prin care zisa instanţă s'a mărginit a afirmà că toate jocurile de cărţi sunt jocuri de noroc, fără a arătà în ce consistă jocul de cărţi încriminat, fără a determinà felul acestui joc şi rolul preponderent al întâmplărei sau hazardului in mecanismul jocului; pentru a se puteà controlà elementul esenţial al delictului [2].

In rezumat, instanţele de fond sunt îndatorate a se pronunţà asupra caracterului jocului încriminat, indicând cu preciziune elementele din care se compune. Dificultatea ce o vor aveà, din împrejurarea necunoaşterei jocului, poate fi înlăturată; şi, nu găsim inconvenient din acest punct de vedere. Se poate rândui o expertiză. Sunt nenumerate cazurile în cari instanţele având a se pronunţà asupra unor chestiuni, ce presupun cunoştinţe speciale, recurg la acest mijloc de informaţiune. Şi dealtmintrelea, felul jocurilor este limitat; jurisprudenţa este fixată asupra caracterului lor sub raportul penal, încât diferenţiarea între cele permise şi cele prohibite poate fi uşor făcută.

Din acest punct de vedere socotim că instanţele noastre judiciare sunt datoare să continue a urmări cu vigoare pasiunea jocului de noroc care, din nenorocire a ajuns atât de populară încât mulţi indivizi îşi fac o meserie prin desfăşurarea jocurilor chiar în pieţe şi localuri publice.

F) *Enumerarea jocurilor prohibite şi permise Opiniunea lui Alexandresco. Soluţiunea instanţelor judiciare române şi străine.*

25. Jocurile de noroc ce intră în prohibiţiunea legală după Alexandresco, sunt: stosul, ghiordunul, macaua, pocherul, ramsul, mausul, lanskeneul, ruleta, écarté, bacarà, zaruri, loto, căluşeii şi altele asemănătoare, în care pierderea sau câştigul atârnă numai de întâmplare [3].

Ruleta, a spus Curtea de Focşani, este un joc de noroc prin excelenţă, căci numai norocul poate să facă ca bomba să se oprească pe roşu sau pe negru, pe cutare sau cutare număr. Ea este menţinută în casinouri prin legea din 1929 [4].

In privinţa jocului *écarté* este controversă. Cinci deciziuni ale Curţilor de apel din Franţa au decis că écarté este un joc de noroc, iar Casaţia nu i-a recunoscut acest caracter. Regretatul Alexandresco, în 1904, de acord cu Tribunalul din Aurillac şi Curtea de Casaţie franceză, a spus că écarté nu este un joc de noroc. In 1909 a avut aceeaş opinie, iar în 1919, în Comentarul codicelui civil îl consideră ca joc de noroc [5].

Bacara e socotit de Tribunalul de Covurlui ca joc de noroc, pentrucă câştigul sau pierderea depinde numai de valoarea cărţilor ce sunt distribuite jucătorilor sau de cărţile suplimentare ce le pot cere [1]. Este de notat că în privinţa acestui joc s'a înşelat Curtea din Focşani susţinând că nu poate fi privit ca joc de noroc, întrucât în bacara, câştigul, pe lângă noroc, ar atârnà în mare parte de isteţimea şi combinaţia de spirit a jucătorului [2]. Tribunalul din Aurillac, prin o sentinţă adnotată de Alexandresco, arată în mod precis că soluţia de mai sus nu este exactă căci, în bacara calculul ce-l poate face jucătorul asupra rezultatului jocului este de tot mic în comparaţie cu partea ce aparţine norocului.

Pocherul este un joc de noroc ce se joacă pe bani, în care jucătorii, pe lângă inteligenţă şi priceperea lor în combinarea cărţilor, datoresc rezultatul împrejurărilor şi norocului, putând face diferenţe considerabile în pierderi sau câştig [3].

Căişorii joc mai periculos decât oricare altul, dând ocazie jucătorului le pierderi însemnate [4].

26. Sunt permise, după acelaş autor, Alexandresco, jocurile: concina, whistul, jocul de dame, de table, domino, popicele, jocul de piquet, de bésigue, preferanţa, panţarola, biliardul şi şahul [5].

Jocurile ce contribuesc la exerciţiul corporal precum: arenele, cursele cu piciorul, călare sau cu carul şi alte asemenea, depinzând numai de adresa şi exerciţiul corpului jucătorilor sunt permise (art. 1636 cod civ.). Ele se consideră ca nişte exerciţii folositoare şi în ultimul timp au luat un avânt considerabil. Faptul este îmbucurător, întrucât ţara are nevoie de oameni viguroşi. Janoly spune cu drept cuvânt: «Trebuie să fim mlădioşi, bine exercitaţi şi bine înarmaţi, ca să putem apără cu tărie libertatea noastră contra tuturor acelor cari vor să ne-a atingă» [6].

Chiar legiuitorul a lăsat aprecierei judecătorului determinarea jocurilor permise. In general, jocurile de exerciţiu, cele ce nu se bazează pe noroc, ci pe calcul şi combinaţiuni, unele tinzând a exercità forţele intelectuale, altele cele fizice, sunt permise.

In tot timpul, în statele civilizate s'au căutat mijloace de a se înfrânà patima jocurilor de noroc. Sunt felurite şi plăcute jocurile permise, numărul lor crescând în raport cu educaţia şi cultura. Dar artele frumoase, muzica, câtă mulţumire sufletească aduc ca compensaţie muncei intensive.

Interesul ce Statul, societăţile particulare şi mulţi oameni de bine poartă sporturilor de tot felul va determinà o reacţiune contra jocurilor de noroc, care degradează individul. Când sunt exagerate ele sunt teribile. «Sunt momente în care, spune neuitatul Lecca, jucătorului i se întunecă atât mintea, încât nu mai are nimic sfânt. Dacă e singur şi i se închid toate drumurile, dă fuga la averea Statului. Dacă e însurat, toacă zestrea nevestei. Dacă e tată, îşi nenoroceşte copiii. Rar voinţă, care să strige cartoforului: stăi! [7].

Un alt cugetător profund Benjamin Constant a spus:

«Jocul de noroc produce ravagii funeste; el înjoseşte pe acei pe cari îi atinge; el provoacă, odată cu înclinaţia spre lene, câştig neonest şi uitarea datoriilor cele mai sacre».

Este interesantă opinia unui orator al Tribunatului, în şedinţa corpului legisladin din Franţa, dela 1804, Duveyrier, care a spus:

«Jocul propriu zis, această oarbă şi osândită operă a norocului, care pune între doi oameni pe un taler de aur, cea mai cumplită alternativă: fericirea sau duşmănia, norocul sau mizeria, delirul bucuriei sau desperarea, care nimiceşte ajutoarele soţiilor şi a copiilor; care desfiinţează toate izvoarele de iubire, amiciţie, recunoştinţă; care desvoltă, alimentează, ridică toate pasiunile, toate viţiile, toate excesele, şi care n'are spre a înlocui tot ceeace înghite decât otrăvuri sau pumnale; acest monstru anti-social, nu merită protecţia legei» (Locré, XV, pag. 198).

G) *Măsurile luate în Franţa sub raportul autorizărei, supravegherei şi sancţionărei jocurilor de noroc. Deosebitele feluri de cluburi din Franţa. Rolul administraţiunei. Jocurile oprite şi sancţiunile. Cluburile în cari se tolerează jocurile. Regule prescrise în statute.*

27. Cercurile sau cluburile, după regimul francez sunt supuse reglementărei administrative. Autoritatea administrativă poate să impună fondatorilor de a inserà în statute dispoziţiuni privitoare la maximumul sumei ce poate fi afectată jocurilor, supravegherea ce trebuie exercitată asupra persoanelor ce sunt în joc şi ora la care clubul trebuie să fie închis.

Dreptul de supraveghere al autorităţilor n'a fost niciodată contestat, căci, după cum spun autorii, sunt centre în care jocul este practicat cu cea mai mare pasiune şi în care pot să aibă loc cele mai mari pericole; în care jucătorul, pus în faţa unor parteneri al căror trecut şi obiceiuri cele mai adeseori nu le cunoaşte, este adeseori supus unei exploatări lacome şi uneori frauduloasă [1].

In Franţa se deosebesc trei soiuri de cercuri: acele în care jocurile sunt oprite, acele în care sunt simplu tolerate, şi în fine acele în cari jocurile sunt autorizate sub anumite condiţiuni.

A treia categorie de jocuri sunt casinourile, despre care ne-am ocupat altădată, şi cari sunt reglementate de legiuitorul român prin legea din 1929, fiind în curs de promulgare o lege nouă [2].

28. Cercurile din prima categorie nu sunt privite ca localuri publice, întrucât accesul în ele nu este permis decât cu formalitatea prezentărei a unui sau mai multor membri. In general, administraţia nu acordă autorizarea decât după ce se adaugă în statute o dispoziţie în următorul cuprins: «Orice joc de noroc este formal interzis. Sunt oprite mai cu seamă: bacara, lansquenet, treizeci şi unu, drumul de fer, ruleta şi alte jocuri similare». In fine, intrarea în aceste cercuri nu este permisă străinilor de cerc, femeilor şi copiilor [3].

Violarea regulelor menţionate dă loc la o dublă sancţiune: 1. o sancţiune penală, ce atinge aplicarea art. 410 din cod. pen. francez, în caz de nerespectare a regulelor prescrise de autoritate, şi 2. o sancţiune administrativă, ce poate da loc la închiderea localului, sub pedeapsă pentru contravenienţi a aplicaţiunei art. 291 cod. penal.

29. Cercurile din a doua categorie sunt

---

[1] Vezi nota ultimă.
[2] Vezi nota ultimă.
[3] Alexandresco, *op. cit.*, X, pag. 85.
[4] *Dreptul*, 1920, No. 24.
[5] Ianoly, *op. cit.*, pag. 28; Notele din *Curierul Judiciar*, 1904, pag. 70 şi 1909, pag. 293; in 1919, vol. X, pag. 85.

[1] Trib Covurlui, 1902, *Curierul Judiciar*, 1902, pag. 366.
[2] *Dreptul* 1894. No. 66.
[3] Alexandresco, *op. cit.*, pag. 86.
[4] Curtea de Apel din Aix, 2 Dec. 1914, Papadopol, *op. cit.*, pag. 365.
[5] Alexandresco, *op.* şi *loc. int.*
[6] Janoly, *op.* şi *loc. int.*
[7] H. G. Lecca, «Jucătorii de cărţi».

[1] Carpentier, «Répertoire du dr. français», XV, pag. 51.
[2] *Dreptul*, 1929, No. 34, pag. 365.
[3] «Lois» Anée 1926, Sirey, pag. 192.

acele în care jocul este numai tolerat. In această clasă intră marile cercuri, unde se joacă pe faţă şi jocurile cu mize mari. Totuş, administraţia poate face uz de închidere îndată ce se constată abuzuri.

In statutele acestor cercuri se prevede: Că sunt libere: jocurile de comerţ, în care norocul apare la început şi abilitatea jucătorului în cursul partidei, iar acele de noroc propriu zise, în care abilitatea jucătorului n'are nici un rol, sunt oprite. Diferenţele de joc trebuie achitate în 72 ore [1]).

II) *Măsuri ce pot fi completate în România prin reglementări speciale, în interesul stârpirei abuzurilor. Anomalia legilor în chestiunea jocurilor de noroc în cluburi. Interpretări variate ale instanţelor judiciare. Lacunele semnalate. Rolul legiuitorului.*

30. Examinarea aprofundată a măsurilor legale luate de legiuitorul român, în reglementarea jocului de noroc ne-a condus la convingerea că ele sunt cu totul ineficace, cu numeroase lacune; şi ceeace este mai grav, în seria de legi, o dispoziţiune luată nu ţine seamă de cele stabilite în trecut.

Astfel, în primul loc, am arătat că prin măsurile laconice ale legei şi regulamentului din 1916, singurile în vigoare, în ce priveşte funcţionarea cluburilor în ţară, s'a creat o situaţiune absolut prejudiciabilă moralităţei publice, căci zisele dispoziţiuni având unica preocuoare fiscală de a asigurà Statului venituri din vânzarea cărţilor de joc, au neglijat în totul de a lămuri aplicaţiunea sancţiunei art. 350 din codul penal, în ce priveşte casele de joc la noroc, încât prin această omisiune s'au provocat discuţiuni şi controverse, susţinându-se de unele instanţe şi chiar de jurişti încercaţi că legiuitorul din 1916 n'a avut decât o singură intenţie, prin introducerea taxelor fiscale, de a abrogà dispoziţia suscitată a codului penal în ce priveşte casele de joc la noroc, lăsând funcţionarea lor liberă şi fără nici o sancţiune.

«Prin legea din 1916, spune d. Stoenescu, decanul din Craiova, jocul de cărţi este aprobat şi legitimat, iar Tribunalul de Dolj a decis că în orice local public se poate uzà de jocurile de noroc, fără restricţiune, dacă plăteşte Statului taxele legale».

Această interpretare este în realitate înlăturată de parchetele Tribunalelor, cari turbură cluburile clandestine; dar, posibilitatea interpretărei legilor existente în sensul libertăţei tripourilor şi scutirei conducătorilor de orice penalitate, stabileşte că ne aflăm într'un imbroglio legislativ, şi că necesitatea unor norme precise este de rigoare.

Numeroasele cluburi clandestine, ce se ivesc mai ales în Capitală, şi adăpostesc jocuri la noroc nepermise, iau fiinţă graţie măsurilor legale necomplete, aşà că organele corespunzătoare sunt împiedicate a-şi exercità în mod salutar misiunea lor. Nu este oare periculos ca să se întârzie cu înlăturarea acestui defect legislativ, lăsându-se frâu liber corupţiei? Nu este interes social eminent de a se grăbì cu luarea de măsuri legislative serioase spre a se înfrânà cât mai curând libertatea tripourilor, în care conducătorii captivează minţile uşoare, aşà că multe clase sociale ajung în mizerie, prin faptul că tot câştigul, produs al unei familii, rezultat al unei munci istovitoare, se pierde în câteva ore?

Păsuirea legiuitorului determină, credem, funcţionarea continuă a tripourilor, aşà că chiar în momentul când alcătuim aceste rânduri, un mare ziar din capitală «Universul» anunţă că un tripou — ascuns sub o egidă onorabilă, usurpată, a fost găsit de parchet funcţionând, dându-se judecăţei pe patronul localului, care serveà bancul; iar la alt tripou s'au găsit jucători la barbut şi stos, aşà că autoritatea sesizată a confiscat bani, fişe şi cărţi.

Astfel, tristul spectacol al cluburilor clandestine continuă, şi, deşi aceste fapte se petrec zilnic, deşi presa şi opinia publică arată ruina bieţilor salariaţi şi a micilor proprietari, atraşi în aceste funeste localuri, acţiunea preventivă şi cea represivă a forurilor competente este stânjenită din cauza insuficienţei legislative.

31. O anomalie în sancţiunea caselor de joc la noroc a creat legea din 1915 privitoare la controlul străinilor şi a unora din stabilimentele publice. Am arătat că după această lege s'a prevăzut pentru conducătorii unor localuri o penalitate diferită de cea prescrisă în art. 350 din codicele penal şi o procedură de judecată deosebită. Din expunerea de motive şi discuţiunile urmate în Corpurile legiuitoare nu se vede cari sunt argumentele ce au călăuzit legiuitorul de a îndulcì pedeapsa hotelierilor, hangiilor, cafegiilor şi cârcumarilor, dovediţi că în mod obişnuit ţin sau tolerează jocurile la noroc. Dacă reprimarea acestui fapt este consacrată de legiuitorul comun prin art. 350 din codicele penal, erà de prisos de a se stabilì o pedepasă cu mult mai uşoară pentru aceşti profesionişti, cari mai cu seamă au ocaziune de a se dedà la atari infracţiuni şi a provocà jocurile de noroc prohibite.

32. In fine, codicele nostru penal, urmează sistemul legei franceze, după care nu se pedepsesc persoanele cari iau parte în calitate de jucători, ci numai acei cari fac o meserie din jocurile de noroc, cari ţin case de jocuri de noroc, sau cari instalează asemenea jocuri pe drumuri publice, pieţe sau bâlciuri.

Jurisprudenţa română este în acest sens. La începutul anului curent, Camera de punere sub acuzare a Curţei de Apel din Capitală, sub preşedinţia unui distins magistrat d. I. M. Botez a interpretat, în acelaş fel, dispoziţiile codicelui penal în vigoare, în sensul că nu se prevede nici o pedeapsă pentru cei cari practică jocurile de cărţi prohibite.

In legislaţiunile europene găsim două sisteme din acest punct de vedere: după primul sistem se pedepsesc jucătorii dovediţi în casa de joc de noroc şi anume după legile italiană (art. 485), spaniolă (art. 358), ungară (art. 87), olandeză (art. 456) şi germană (284 şi 285). După al doilea sistem urmat de codicii: român, francez, genevez şi belgian nu se pedepsesc jucătorii. Legea franceză în acelaş articol, stabileşte culpabilitatea bancherilor, administratorilor, prepuşilor şi agenţilor caselor de joc de noroc. Toţi aceştia nu se pedepsesc după codicele penal român.

După aceeaş decizie a Camerei de punere sub acuzare, un joc de noroc ocazional şi izolat, ţinut într'un local în care jucătorii s'au întrunit accidental, fără ca acest local să fie deschis publicului în mod obişnuit pentru asemenea jocuri, sau să fie destinat în acest scop, nu constitue delictul prescris de art. 350 cod. penal.

Neapărat, că legiuitorul ar trebuì să precizeze toate aceste lacune, completate de jurisprudenţă, şi în special ar trebui lămurit caracterul jocului de noroc şi al cluburilor cu jocuri de noroc permise. Sub acest raport legiuitorul român s'ar puteà inspirà din legile, regulamentele şi jurisprudenţa franceză, ce conţin măsuri restrictive de mare importanţă. Adoptarea lor ar aveà, credem, rezultatul dorit de a stârpì cluburile clandestine, şi a împiedecà pe mulţi dela un viciu întins, ce provoacă ruina materială şi morală în familii.

33. Insistăm, ca încheiere, asupra rolului legiuitorului în combaterea cluburilor clandestine, întrucât socotim că legile bine alcătuite şi riguros aplicate au puterea de a înlăturà moravurile rele.

Prin sancţiuni severe, măsuri preventive serioase se completează educaţiunea acelor cari n'au putut primì în familie o direcţiune sănătoasă, în sensul de a-şi da seamă de rostul binelui şi al răului, sau cari, deşi bine îndrumaţi, au prins slăbiciuni funeste.

Din acest punct de vedere ne deosebim de părerea distinsului jurist, decanul Stoenescu, care crede că «plaga jocului de cărţi este atât de mare încât sancţiunea legei penale nu poate aveà nici un efect, remediul consistând numai în educaţia din sânul fiecărei familii, şi că legile penale, în fine, n'au rost decât când în cluburi se escrochează vădit». (*Pandectele Române*, 1923, loc. cit.).

Nu tăgăduim că, independent de legi, moravurile unei societăţi joacă un rol proponderent. Ele determină şi dau îndreptări legiuitorilor în misiunea lor civilizatoare. Totuş, în decursul timpului, s'a văzut că prin aplicaţiunea unor legi bine chibzuite, se înlătură moravurile rele a acelor cari n'au putut primì în familie o educaţie aleasă. De multe ori legile, cu dispoziţiunile lor conforme progresului social, provoacă moravuri noui. Un ideolog De Tracy a spus: «Legile în decursul timpului formează moravurile, adică obiceiurile».

Principiile legale, isvorîte din tot ceeace raţiunea umană găseşte mai util individului şi societăţei, în conformitatea geniului fiecărei naţiuni, dobândesc autoritate şi câştigă în mulţime respectul cuvenit. Legile alcătuite de oameni de Stat şi jurişti recunoscuţi prin inteligenţa, experienţa şi poziţia lor socială, sunt transmise poporului ca norme de conducere şi ca dătătoare de speranţe a unor progrese continue. Ele, fiind aplicate cu nepărtinire de magistraţi integri, întrec în autoritate moravurile, caut să doboare pasiunile şi contribue la moralitatea publică şi bunul mers social.

Legiuitorul trebuie să înfrâneze licenţa; să oprească funcţionarea cluburilor clandestine.

DIM. MAXIM
Fost preşedinte la Curtea de Apel. Avocat

---

[1]) Carpentier, *op.* şi *loc. cit.*

SITUAŢIA JURIDICĂ A MINORULUI SUB 18 ANI, IN DREPTUL COMERCIAL

O chestiune foarte desbătută în dreptul comercial, este aceea a minorilor comercianţi.

In dreptul nostru comercial situaţia este următoarea: dacă un minor vrea să întreprindă un comerţ, el trebuie să îndeplinească condiţiunile impuse de art. 10 c. com., adică: să aibă etatea de 18 ani, să fie emancipat, să fie autorizat de tată sau în lipsă, de mamă sau tutor şi să aibă toate aceste acte afişate şi publicate.

Ce se întâmplă însă atunci când minorul nu are 18 ani? Răspunsul pare clar: el nu va puteà să facă comerţ. Dar se poate întâmplà adeseaori ca să fie util de a continuà comerţul ce a intrat în patrimoniul său. Asta poate fi nu numai în cazul unei succesiuni sau donaţiuni, dar şi când, după cum observă Vivante (I, pag. 213), fiind revocată autorizarea de exercitare a comerţului (art. 15 c. com. it.; art. 18 c. com. rom.), părintele sau consiliul de familie, găsesc cu cale să-l continue.

Această continuare este oportună pentru ca o lichidare să nu producă daune; pentru a face pe minor să îmbrăţişeze o profesiune ereditară; pentru respectul voinţei tatălui sau binefăcătorului decedat.

In asemenea cazuri art. 13 c. com. rom. (12 it.) prevede că se poate continuà comerţul care a revenit unui minor, de către părinţi sau tutor, dacă se obţine respectiv autorizarea Tribunalului sau a consiliului de familie cu amologarea Tribunalului.

Iată art. 13: «Tatăl sau mama care exercită puterea părintească sau, în lipsă tutorul, nu pot continuà comerţul în interesul unui minor, dacă nu vor fi autorizaţi, cel dintâiu de Tribunalul civil şi cel de al doilea prin încheierea consiliului de familie, omologată de Tribunal. Actul de autorizare va fi afişat şi publicat conf. art. 10».

Articolul 13 a fost luat după art. 12 din codul italian.

«Il genitore che esercita la patria potestà ed il tutore non continuare l'esercizio del commercio nell'interese di un minore, se non vi sono autorizzati, il primo dal tribunale civile, ed il secondo con la deliberazione del consiglio di famiglia o di tutela omologata dal tribunale.

Questi atti di autorizazione devono essere pubblicati nei modi stabiliti nell'articolo 9».

Prin urmare după cum se vede legiuitorul român dela 1887, a tradus cuvânt cu cuvânt articolul italian, fără a ţine seama de dificultăţile care şi apăruseră în Italia din cauza defectuozităţei articolului, dificultăţi cari n'au întârziat a apare şi la noi.

Pus în faţa unei astfel de situaţiuni, reprezentantul legal al minorului are de ales între a lichidà sau a continuà.

D-l Maxim (*Dreptul*, 1898, pag. 315) se întreabă dacă la noi se pot înstrăinà de către tutor, bunurile ce alcătuesc fondul de comerţ (conf. art. 396 şi 397 c. c.) articole cari nu o spun în mod clar ca art. 299 c. c. it.

Aci avem două ipoteze: dacă tutorul este străin, el nu poate trece de atribuţiunile stabilite de lege şi trebuie să vândă fondul la licitaţie.

Pentru ipoteza când reprezentantul legal este tatăl sau mama, conf. art. 397 c. c. ei pot ţine fondul comercial, cât au uzufruct legal, apoi îl restituie în natură după evaluarea Tribunalului.

Asta pentru cazul când s'ar lichidà. Dar în cazul când comerţul decedatului ar fi înfloritor şi prin lichidare s'ar aduce o pagubă, comerţul trebuie continuat.

El va puteà fi continuat chiar de tutor, dar acesta va puteà numì şi un prepus (conf. Maxim; art. 8 c. com. belg.).

Atunci se pune marea întrebare: cine e comerciant? Aceasta vom căutà s'o rezolvim.

Deschizând o paranteză să vedem ce este un comerciant? După art. 7 comerciant este acel care face fapte de comerţ având comerţul ca o profesiune obişnuită.

In privinţa condiţiunilor art. 7, unii autori indică trei condiţiuni: 1. Exerciţiul comerţului; 2. comerţul să fie făcut ca o meserie; 3. profesiunea să fie obişnuită.

Alţii, la cari ne raliem, unesc condiţia a 2-a cu a 3-a.

Prof. Toma Stelian («Curs. univ.», 1898-99) mai adăugà o condiţie nemenţionată de cod în art. 7: capacitatea (conf. Lyon-Caen et Renault, I, 195).

In ceeace priveşte exerciţiul comerţului prin altă persoană, Vidari (I, 123) susţine că un individ care nu exercită personal comerţul, ci prin altă persoană, este comerciant. Căpitanul de vas exercită comerţul pentru armator, dar armatorul este comerciant (Lyon-Caen et Renault, I, 204 cu doctrina şi jurisprudenţa din nota 3).

Prepuşii, administratorii, tutorul, nu pot fi comercianţi. Goldschmidt (§ 42, pag. 452) arată că dacă o persoană nu exercită personal comerţul, totuş publicul trebuie să fie informat prin numele acelei persoane pe firmă.

In ceeace priveşte exercitarea comerţului, constatarea lui este o chestiune de drept (Lyon-Caen et R., I, 196 bis) pe când «profesiunea obişnuită» este o chestiune de fapt la suverana apreciere a instanţelor de fond şi scăpând cenzurei Curţei de Casaţie (Lyon-Caen et R., I, 197).

Inchidem paranteza şi revenind la subiectul nostru, vom face mai întâiu o mică incursiune istorică spre a ne da seama de chestiunea minorului comerciant deacursul veacurilor.

La Romani, persoana «in potestate» indiferent de vârstă, puteà să facă comerţ.

Una dintre acţiunile «adjecticiae qualitatis», aşà zisa «actio tributoria», presupuneà comerţul făcut de o persoană în potestate cu peculiul său (conf. Stoicescu, «Curs de dr. roman», pag. 344).

Mai târziu, prin influenţa jurisconsulţilor, teoria reprezentaţiunei «per extraneas personas» a admis o reprezentaţiune desăvârşită, întrucât mulţumită acţiunilor utile, efectul actului făcut de tutor se manifestà în persoana pupilului.

In evul-mediu în Italia, după statutul Romei, comerciant erà minorul, care şedeà separat de părinte şi făceà comerţul în public: «quod filiusfamilias seorsem a patre habitet, et publice negotietur».

Benvenuto Straccha în «Tractatus de mercantura seu mercatore» (pag. 371, No. 26 sqq. citat de Murgăşeanu) spune că minorii au drept să facă comerţ, «si sint aprobati mercatores et in albo mercatorem descripti».

In statutele Statelor Italiene din evul-mediu, găsim faptul că minorul poate face acte de comerţ fără nici o formalitate, dar dacă părintele care prin aceste acte se obligă şi el, la un moment dat vrea să se desintereseze de comerţul fiului, o poate face prin trei mijloace:

1. Să emancipeze pe fiul său.

2. Să protesteze înscris în cărţile corporaţiei, că fiul său lucrează fără asentimentul lui.

3. Să afecteze partea legitimă care ar reveni fiului său, creditorilor fiului.

In genere nu se stabileşte o vârstă după care minorul poate face singur comerţ. Numai statutul Genovei arată 16 ani pentru asta.

In Franţa mai toate cutumele nu dau o etate fixă, stabilind că minorul poate să facă acte de comerţ, de care este responsabil tatăl.

Ca să dovedească aceasta, Toubeau în «Institutes de dr. coutumier», arată un proces celebru.

Un minor, Pierre Lenoir, în etate de 18 ani, fiul unui oarecare Deny, negustor din Marsilia, contractase în Alger pentru o sumă de 200.000 livre. Tatăl nu negà de a fi primit o parte din marfă. Neputând să plătească, Pierre Lenoir se adresează lui André Guignonis, care plăteşte în locul lui, obligându-l astfel faţă de el pentru aceà sumă.

Pierre Lenoir însă nu poate să-i plătească nici lui, şi atunci Guignonis intentează proces, care vine în faţa Parlamentului din Provence.

Guignonis pretindeà că are împotriva recurenţilor, acţiunile «quod jussu» şi «de in rem verso» prima pentrucă tatăl trimesese fiul în Alger pentru negociere, şi a doua pentrucă profitase de negoţul fiului.

Pe deasupra mai pretindeà «actio mandati» pentrucă fiul trebuie considerat ca mandatarul tatălui.

Cu toate argumentele contrarii ale lui Lenoir tatăl, Parlamentul din Provence prin decizia din Iunie 1633, declară pe tată responsabil.

Tot aşà în dreptul intermediar francez, nu se cereà nici o condiţie, nici etate, nici autorizare (conf. N. Murgăşeanu, «Du mineur commerçant», Thèse, Paris, 1901, pag. 10).

Când se redactează codul comercial francez, Jaubert protestă împotriva etăţei de 18 ani pentru exercitarea comerţului, arătând că etatea este prea mică.

In fine după multe discuţii se aprobă actualul art. 2 c. com. fr. (Murgăşeanu, *ibid.*, pag. 13).

La noi art. 308 din codul Calimach spuneà:

«De obştie nu poate epitropul fără învoirea epitropiceştei comisii a se însărcinà cu lucrări mari, cari nu sunt unite cu regulata economie a casei sărăimăneşti.

Drept aceea nu poate de sine nici să primească, nici să lapede moştenirea cuvenită epitropisitului, nici să înstrăineze averile încredinţate întru păstrarea sa, nici să facă contracturi de posesie sau de închiriere, nici să ceară capetele banilor împrumutaţi cu legiuită siguranţă, nici să lase cuiva pretenţiile cele drepte nici în dar nici cu plată, nici să se învoească pentru pricina ce este judecată, *nici să înceapă, nici să înceteze*, nici să strice o fabrică sau o neguţătorie ori meşteşug fără întărirea comisiei epitropiceşti».

Deasemenea art. 317 din codul Calimach se ocupă de bilanţul anual al comerţului unui minor.

Codul Caragea permiteà epitropului sau stărostiei însărcinată cu tutela nevârstnicilor unui neguţător de a continuà comerţul dacă erà privit spre folos (art. 19 şi 3 Cap. XXI, partea III-a şi art. 3 al ofisului No. 552 din 1844). Cam acesta ar fi în linii generale istoricul chestiunei.

Să vedem acuma cum se prezintă minorul comerciant, în dreptul comparat.

Anglia. Inainte de 1874 minorii erau consideraţi comercianţi şi puteau fi declaraţi în stare de faliment. La 1874 «Infants Relief Act», interzice minorului infant să se oblige peste cuantumul necesarului existenţei sale. Deasemenea minorul nu poate fi declarat falit pentru o datorie a societăţei în care este tovarăş. Tribunalul falimentar «Court of bankruptcyj» are apreciere suverană asupra modului cum s'a obligat minorul.

In faţa unei Curţi de Apel engleze, s'a prezentat speţa următoare (citată de d-l prof. Stoianovici în cursul său de doctorat, pag. 126 ed. 1924):

Un minor semnase o poliță a cărei scadență erà după majorat. Creditorul intentase acțiune cambială și câștigase, cerând apoi declararea minorului în stare de faliment. Curtea de Apel a hotărît că sentința acțiunei cambiale violà legea engleză și a respins cererea de declarare în faliment.

Germania. Pentru minorul supus legei germane, există mai multe perioade.

In prima etapă art. 104 c. c. germ. (căci în Germania codul civil se ocupă și de minorul comerciant, codul comercial fiind vag în această privință), spune: «Este incapabil din punct de vedere juridic: cel ce n'a împlinit etatea de 7 ani». Este cert deci că până la 7 ani, minorul este lovit de o incapacitate absolută și nu poate fi nici comerciant.

Dela 7 ani în sus, el are o capacitate legală, putând exercità unele drepturi singur, altele cu autorizarea reprezentantului legal.

Pentru exercitarea unei profesiuni lucrative, profesiune prin care se înțelege și comerțul, art. 112 c. c. germ. decide: «Dacă reprezentantul legal cu aprobarea Tribunalului de tutelă, autoriză pe minor de a exploatà el însuș o întreprindere, atunci minorul este capabil fără limită pentru toate actele juridice relative la exploatarea întreprinderei».

Dar minorul mai poate fi autorizat nu numai de tutor, dar dacă are, chiar de părinți.

Asta în privința continuării unui comerț. Dacă însă comerțul se începe, atunci art. 1645 c. c. germ. spune: «Tatăl nu trebuie să întreprindă, în numele copilului, un nou act de achizițiune, fără aprobarea Tribunalului de tutelă».

Iar art. 1823 c. c. germ.: «Tutorul nu trebuie să înceapă o nouă afacere profesională în numele pupilului, fără aprobarea Tribunalului de tutelă, sau să desființeze una existentă».

Deasemenea în ceeace privește efectele autorizărei: când ea emană dela părinți, are o sferă de aplicare mai mare, minorul comerciant putând să cumpere imobile (art. 1643 c. c. germ. combinat cu art.1821).

Când însă autorizarea emană dela tutor conf. art. 1821 al. IV, minorul nu poate cumpărà decât dacă tutorul are o autorizare specială pentru asta din partea Tribunalului de tutelă.

Principalul este însă că în Germania, ori de câte ori un comerț este exercitat în numele unui minor, acesta dobândește calitatea de comerciant; când este exercitat de reprezentantul legal, minorul devine comerciant fără să știe și chiar fără să vrea.

Elveția. Codul federal elvețian prevede în art. 412 că dacă minorul vrea să exercite o profesiune lucrativă, el va fi autorizat de tutorul său în mod expres sau tacit și minorul va rămâne răspunzător de toate obligațiile sale, cu bunurile sale.

Deasemenea art. 414 prevede deplina putere a minorului asupra bunurilor lăsate la dispoziția sa.

Belgia are art. 8 c. com. care se ocupă de chestiune:

«Le commerce des parents du mineur est continué par son tuteur si le conseil de famille le juge utile et sous les conditions qu'il détermine.

La direction peut en être confiée à un administrateur spécial, sous la surveillance du tuteur.

La déliberation du conseil de famille sera dans la quinzaine, soumise a l'homologation du tribunal.

Elle sera immédiatement éxecutée et ne cessera ses effets que si l'homologation est réfusée.

Le conseil de famille, en obsérvant la même formalité, pourra toujours révoquer son consentement. Sa décision, dans ce cas, ne sera éxécutée qu'après avoir été homologuée du tribunal».

In ceeace privește doctrina, în Belgia este în favoare ideia că nici minorul, nici tutorul nu sunt comercianți (Lyon-Caen et Renault, Traité, I, pag. 273 nota 1; Namur, Code de commerce belge revisé, I, No. 149; *Pandectes belges*, v. commerçant, No. 79, 80).

Spania și *Portugalia.* In secunda există art. 700 c. com. port. iar în prima art. 5 c. com. spaniol spune:

«Minorii de 21 ani și incapabilii pot să continue prin intermediul tutorilor lor, comerțul ce l-au exersat părinții sau succesorii acestora. Dacă tutorii sunt incapabili de a exersà comerțul sau dacă le este interzis, ei trebuie să desemneze prepuși reunind condițiunile legale voite pentru a face comerț și însărcinați să-i înlocuească».

Franța. Ca și în România înainte de 1887, codul comercial francez stabilește precis în art. 2 și 3 că un comerț nu se poate continuà de un minor neemancipat.

Actele de comerț sunt speciale; tutorul nu le poate face pentru pupilul său chiar dacă ar aveà autorizarea consiliului de familie și omologarea Tribunalului.

Este aci, spune Thaller, aplicarea unui principiu pe care legile nu-l spun dar îl presupun. Actele de comerț nu se pot face decât de persoana interesată ea însăș sau de un mandatar ales de ea, dar nu de un reprezentant legal.

Deci în dreptul comercial francez nu se poate continuà comerțul minorului ce n'a atins 18 ani (contra Alger, 4 Apr. 1891 S. 92, II, 16). Contrariu, orice act va fi nul în formă (decizia Camerei civile din 7 Martie 1922, D. 1922, I, 169; S. 1922, I, 145 cu nota d-lui Lyon-Caen. Această decizie este găsită de Planiol, Ripert et Savatier, Tr. dr. civ., I, pag. 626, cam exagerată. In acelaș sens cu prima: Dijon, 8 Ian. 1845; D. 45, II, 80; Saint-Gaudens, 2 Dec. 1881, D. 83, II, 112. Contra: Rouen, 23 Iul. 1858, D. 59, II, 216; S. 59, II, 630; Nancy, 12 Ian. 1875 S. 75, II, 52).

In Franța legiuitorul s'a temut ca să nu se răstălmăcească art. 2 și spre a nu se expune minorul la faliment, să se prezinte drept acte de comerț izolate, acte cari în realitate să fie de comerț continuu.

Pentru această cauză tutorul nu poate face nici acte izolate de comerț (Lyon-Caen, nota la decizia Curței din Paris, 24 Maiu 1884 S. 85, II, 97. In acelaș sens Paris, 20 Ian. 1905 S. 1905, II, 45).

După cum se vede legea franceză este așà de severă încât un fond de comerț venit prin succesiune, ar trebui vândut.

In practică inconvenientul s'a putut ocoli (Thaller, *Dr. Com.*, 152, pag. 112 ed. 6-a). In adevăr, legea franceză nu se opune ca minorul să rămână proprietarul unui fond de comerț. Aceasta proprietate singură însă nu-l face comerciant, pentrucă spune Thaller, comerțul rezidă în riscul exploatărei.

Astfel fiind:

1. Sau minorul rămâne sub tutela legală care-și exercită uzufructul prescris de art. 384 c. c. fr., până la etatea de 18 ani. Tatăl și mama continuă comerțul cu propriile lor riscuri. Nici angajamentele, nici falimentul nu-l ating pe minor, iar fondurile, imobilele nu vor puteà fi sechestrate de creditorii exploatatorului.

2. Sau în a doua ipoteză, atunci când nu există uzufruct legal și când grație unei închirieri făcută de tutor pentru altul sau pentru el, minorul poate trage un profit. Este drept, adaugă Thaller, că profitul va fi fix iar nu variabil și deci susceptibil de creștere, dar numai astfel principiile sunt apărate.

Se mai pot întrebuință și oameni de paie (prête-nom) sau un alt sistem indicat tot de Thaller: succesorul vinde fondul tatălui său sau unui frate, fără să incasseze prețul, cu toate că poate să-l ceară oricând.

Terminând cu această privire în dreptul comparat, vom studià chestiunea generală.

Ea se poate vedeà sub 3 aspecte diferite:

1. Dacă comerțul se poate continuà sau și începe.
2. Dacă minorul poate fi declarat falit.
3. Dacă minorul poate să continue o societate.

In privința primei fațete a chestiunei, Vivante crede că nu trebuie să se înceapă un comerț, ci numai să-l continue (art. 12 c. com. it.).

Boggio, «Delle persone fisiche incapaci agli atti civili e di commercio, e delle forme abilitative nel diritto italiano» (I, 402) crede că părintele ar puteà fi autorizat să asume un comerț «ex novo», dar acel autor, spune și Vivante, nu justifică cu nimic acțiunea sa.

Vivante aduce în sprijinul tezei sale pe Bonelli, «Commento», No. 17; Manara, «Società», No. 17; Tartufari L., «Della reprezentanza nella conclusione dei contratti in diritto civile e commerciale», No. 68, și în general toată doctrina și jurisprudența italiană.

Bolaffio (I, pag. 370) are în privința aceasta un pasaj caracteristic: «Iniziare un commercio vuol dire cimentare il patrimonio del minore nelle fortunose vicende della speculazione; mentre continuare il commercio e l'opposto, vuol dire evitare la liquidazione di un'azienda». (A începe un comerț vrea să zică a hazardà patrimoniul minorului în periculoasele afaceri ale speculațiunei; în timp ce a continuà comerțul este opusul, vrea să zică lichidarea unei administrațiuni).

La noi art. 13 c. com. prevede că în interesul unui minor, comerțul nu poate fi decât continuat. Cu toate acestea art. 123 din legea sanitară din 3 Aprilie 1885 cu modificări la 1893, 1896 și 1898, acordă minorilor unui concesionar de deschiderea unui farmacii, dreptul de a administrà stabilimentul printr'un farmacist dirigent român (Argumentele soluției art. 123 se găsesc în Maxim, *Dreptul* din 1898 citat mai sus).

Ca apendice vom aminti în treacăt că atunci când dintr'un motiv oarecare, tutorul va fi schimbat, o parte din doctrină afirmă că autorizarea nu trebuie schimbată și ea. Vivante spune că deoarece intenția a fost să se controleze soarta întreprinderei comerciale în momentul când intră în patrimoniul minorului nu în schimbările succesive de tutori, nu e nevoie de altă autorizare. El se sprijină pe lucrările pregătitoare ale codului italian (Mancini) și pe o decizie a Casației din Palermo, 8 Noemvrie 1884.

Doctrina contrară afirmă că în acest sistem ar însemnà să te dispensezi de art. 13 (12 it.) care cere această autorizare tocmai ca Tribunalul să aibă în vedere calitățile noului tutor. (In acelaș sens Bolaffio, «commento», No. 29; Boggio, II, 360; Ricci, care critică într'o notă sentința Casației din Palermo. La noi Maxim, citat mai sus și M. A. Dumitrescu, Cod. com. comentat, I, pag. 315).

A doua parte a problemei este aceea a falimentului minorului, chestiune care dealtfel ni se pare cea mai interesantă.

Dela început vom spune că există în această privință două mari curente în doctrină.

Primul curent îl vom numi al pozitiviştilor, deoarece ei afirmă că minorul poate fi declarat în stare de faliment; cel de al doilea curent al negativităţei, se opune.

Pozitiviştii au în fruntea lor pe distinsul comercialist italian, d-l Cesare Vivante.

Iată părerile lui exprimate în al său Tratatto di diritto commerciale, vol. I, No. 126, pag. 213: «Chiar şi minorii ca stăpâni ai întreprinderei, capătă caracterul de comercianţi; toate actele făcute în numele lor de reprezentanţii lor, se prezumă comerciale.

Natural ei nu vor puteà fi supuşi unei condamnări de bancrută decât atunci când au contribuit la faliment, cooperând cu reprezentanţii lor; dar prin aceasta nu se va micşorà garanţia terţilor, cărora le rămâne ca apărare responsabilitatea administratorilor neglijenţi sau necredincioşi» (art. 862 c. com. it.; art. 883 c. com. rom.. Conform: Apel Genova, 28 Dec. 1887; Cas. Torino, 17 Martie 1886; Apel Casale, 29 Ian. 1887; Cas. Roma, 24 Febr. 1886; Apel Perugia, 6 Iul. 1891, jurisprudenţă ce a ridicat în contra o serie de autori francezi: vezi Murgăşeanu, *op. cit.*; Apel Genova, 27 Febr. 1896; Apel Venezia, 31 Martie 1898.

Manara, Soc., No. 19, 35, 36; Bolaffio, Comm., No. 128 cu toate că observă şi Vivante are oarecare incertitudine; Bonelli, Commento, No. 33; Goldschmidt, Handbuch des Handelsrechte, § 43, No. 8; Behrend, Lehrbuch des Handelsrechts, § 33 nota 2-4. Vivante adaugă că are de partea sa pe mai toţi autorii germani.

Doctrina negativă se sprijină pe părerile lui Vidari (Corso, ed. 4-a vol. I, No. 256) care susţine că minorul nu este comerciant, pentrucă presupunându-l neemancipat, şi la o vârstă mai mică de 18 ani, în această stare nu poate fi nimeni emancipat şi nici comerciant. Părerea noastră este că argumentele lui Vidari sunt o tautologie.

Atunci s'au întrebat pozitiviştii: pe cine declarăm falit, căci se susţine că minorul nu poate fi falit?

Şi Vidari a răspuns că se va puteà declarà în stare de faliment stabilimentul comercial. O jurisprudenţă română pe care o vom comentà mai jos, a admis principiul.

Insă Vidari îşi sprijină afirmaţiunea pe un text din «Digeste», L. 31, extras din Papinian şi comentat de unul din marii jurisconsulţi francezi ai evului-mediu, anume de Jaques Cujas. Acesta comentând textul, spuneà că fondul de comerţ este o universalitate juridică, nu «universum jus» şi deci ar puteà fi declarat în faliment. Aubry et Rau (II, 527, nota 5) au arătat că fondul de comerţ este un «universum corpus» şi că deci neprezentând acest caracter de personalitate juridică, ar fi imposibil de a declarà în stare de faliment un corp. (A se vedeà şi definiţiunea fondului de comerţ, dată de Iulius Gierke).

La noi D. Maxim *(Dr.*, 1898) arată în această privinţă că dacă s'ar consideră astfel cum afirmă Vidari, ar trebui să fie atâtea persoane juridice câte stabilimente comerciale a înfiinţat un comerciant oarecare şi apoi prin consecinţă ca unul dintre aceste stabilimente să încheie afaceri cu celălalt, să-l citeze în judecată şi, apoi în executarea obligaţiunilor, să-l poată declarà în faliment, etc.

D-l Maxim citând pe Vivante spune: «Aceste idei sunt nori juridici cari pătrund la temelia dreptului, întunecând cele mai simple şi mai solide concepte» (pag. 332).

D-l Maxim adaogă: «Nevoiţi suntem deci a aplicà dreptul comun, aşà că minorul bine şi legalmente reprezentat prin tutorul său în continuarea comerţului, va puteà fi declarat în stare de faliment, în cazul când administratorul fondului său va încetà plăţile», şi continuă: «acelaş minor nu va îndură nici una din rigorile personale ale falimentului. Dacă declararea în stare de faliment a minorului, este necesară pentru garantarea intereselor creditorilor, nu mai este aceeaş raţiune de a aplicà minorului, incapacităţile falitului ordinar. El nu va puteà fi urmărit pentru bancrută decât dacă a contribuit cu tutorul la fraudă» (art. 62 c. pen. şi 883 c. com.).

Pasajul citat rezumă în el întreaga doctrină pozitivistă română.

In ceeace priveşte jurisprudenţa română, ne vom ocupà mai întâiu de sentinţa No. 142 a Tribunalului Ilfov S. Comercială, din 5 Febr. 1908, sentinţă dată în cunoscuta afacere Petrescu, sentinţă prin care se declarà în faliment firma.

Tribunalul face câteva greşeli ce vom relevà:

Mai întâiu afirmă că, comerţul se face «în numele» minorului (contrar autorilor negativi pe cari Trib. îi susţine şi care-şi fac un argument din cuvântul «în interesul» pus în art. 13 c. com.); spune apoi că minorul răspunde cu întreaga sa avere, dar conchide că minorul nu poate fi declarat în stare de faliment.

Nu înţelegem contrazicerile la cari se dă loc.

Mai departe Tribunalul îşi dă seama de netemeinicia celor afirmate şi declară că: «chiar dacă această soluţie n'ar fi la adăpost de critici în legislaţia noastră actuală. . .».

Concludent.

La această sentinţă există o opinie separată a preşedintelui Matei Bals, care reprezintă minoritatea.

El arată foarte bine că minorii erau aceia ce exercitau comerţul, deoarece tutoarea continuà comerţul în numele lor şi deci n'a figurat personal ci ca reprezentantă.

Cu atât mai mult, crede preşedintele, dacă în speţă se acordase minorilor un moratoriu, ei puteau fi declaraţi în stare de faliment.

Dar Tribunalul spune că un minor nu poate fi comerciant decât dacă îndeplineşte condiţiunile art. 10.

Atunci, se întreabă preşedintele Balş, la ce ar mai servi art. 13 care «după părerea mea, stabileşte o excepţie la art. 10».

Suntem întru totul de aceeaş părere şi fără comentariu.

Preşedintele încheie arătând că dacă judecătorul civil are datoria ca atunci când două interese individuale sunt în luptă, să sprijine echitatea, judecătorul comercial când are de ales între interesul individual al minorului şi interesul general al creditorilor, trebuie să sacrifice pe primul.

La sentinţa Tribunalului publicată în *Curierul Judiciar*, 1908, No. 38, pag. 304, găsim o notă a avocatului Toneanu din Galaţi, autorul unui tratat de drept comercial.

Toneanu aprobà decizia Trib. Ilfov. El făceà o greşeală pornind dela concepţia că unui falit, i se aplicà totdeauna sancţiunile penale. Dacă aşà ar fi adevărul ne-am asocià şi noi părerei lui, căci ar fi inechitabil ca un minor să sufere consecinţele penale ale falimentului; dar am arătat că doctrina modernă ca şi jurisprudenţa străină, şi cea română ce vom arătà, nu aplică aceste sancţiuni minorilor.

Zicem, Toneanu pornind dela această ideie greşită, afirmă spre a scăpà pe minor de consecinţele închipuite de el, că dacă comerţul se continuă de un minor atunci titularul comerţului nu este nici minorul, nici tutorul, deoarece nu exercită pe seama lui, ci a minorului.

Aşà ar fi dacă asta s'ar petrece în timpul Romanilor, unde tutorul aveà o «auctoritas interposita». (Instit., «De inutilibus stipulationibus», 3, 19 § 9 şi 10), dar azi după cum afirmă şi D. Alexandresco (Tom. II, ed. 2-a, pag. 715 şi 716) actele făcute de tutor se consideră făcute de minor: «factum tutoris, factum pupilis».

Prin aceasta noi nu vrem să dovedim că tutorul este comerciant, ci că actele de comerţ făcute de tutor, au de titular pe minor.

După concepţia lui Toneanu, ar puteà să existe un comerţ fără comerciant, lucru imposibil (conf. cu părerea noastră şi Vivante, I, pag. 213 în notă).

Toneanu citează în sprijinul său pe d-l M. A. Dumitrescu (I, 553). Putem afirmà însă că acest autor nu are nici o părere, ci el se mulţumeşte numai să reproducă pe Vidari, Bolaffio, Castagnola şi Germano. Dar chiar aceştia spun că se vor aplicà toate efectele relative la întreaga avere, fără a se atinge de persoană din punct de vedere penal. Admitem a doua parte, dar dacă se aplică regulele falimentului asupra bunurilor minorului nu vedem de ce din punct de vedere comercial, nu i s'ar spune acestuia pe faţă falit. Ar fi să ne orbim singuri.

Prin urmare argumentarea lui Toneanu cade odată cu teza autorilor pe cari se sprijină.

Dealtfel decizia Trib. Ilfov, pe care Toneanu o apără, a şi fost reformată de Curtea de Apel din Bucureşti la 11 Dec. 1908. (M. A. Dumitrescu, Cod. com. adn., I, No. 639).

Un alt autor român care critică părerea preşedintelui Balş, este d-l C. Stoianovici, profesor de drept comercial comparat şi maritim la Facultatea de Drept din Bucureşti.

1. D-l prof. Stoianovici susţine că ar fi mai echitabil să se declare în faliment fondul de comerţ sub firma sa.

Nu ne asociem părerei d-lui prof. Stoianovici pentrucă nu se poate declarà în faliment fondul, deoarece, cum am arătat mai sus, acesta n'are personalitate juridică. (In acelaş sens doctrina şi jurisprudenţa modernă).

D-l prof. Stoianovici crede însă că s'ar puteà ajunge la o declarare în faliment a firmei, fără ca aceasta să aibe personalitate juridică.

Argumentul, credem noi, este neîntemeiat, căci ar fi egal cu a încercà să ucizi pe cineva, care este dejà mort, care n'are suflet.

Sindicul reprezintă unitatea de acţiune dar nu sufletul fondului; el nu face decât o reprezentare.

Dealtfel chiar d-l prof. Stoianovici spune că: «la noi sindicul reprezintă unitatea de conducere, fără a se recunoaşte ca în alte ţări, personalitatea juridică a massei falimentului».

Dar mai adaogă d-sa că se poate declarà fondul «sub firma sa».

Şi din acest punct de vedere nu se poate face nimic, deoarece firma nu se poate declarà în faliment, art. 695 cod. com., spunând precis că falit este numai comerciantul. D-l M. A. Dumitrescu (vol. VI, Faliment, pag. 19) mai adaogă chiar un argument spre combaterea acestei teze. Spune d-sa: Dacă s'ar declarà în faliment firma, atunci cum declari în faliment societăţile anonime, cari conf. art. 78 c. com., n'au firmă?

Este adevărat că o parte din doctrina germană, care a influenţat şi pe Vidari, afirmă că s'ar puteà declarà în stare de faliment fondul sub firmă. Ei se bazează însă pe comentarul lui Cujas, pe care l-am arătat mai sus ca nefondat, şi deci argumentul cade. (In acelaş sens cu noi art. 7 c. com. german).

2. Al doilea argument al d-lui prof. Stoianovici, pe care-l opune autorilor cari susţin că nu există comerţ fără comerciant, este cazul arătat de art. 760, adică atunci când comerţul se continuă printr'un reprezentant ales de creditori. D-sa arată că acest reprezentant nu este comerciant.

Suntem de acord cu d-sa că reprezentantul nu este comerciant; dar că nu există comerciant, asta nu.

Proprietarul fondului de comerţ este chiar comerciantul falit; lui nu i s'a ridicat decât administrarea bunurilor sale conf. art. 717, dar în drept el este proprietarul fondului până la deplina lichidare. Dealtfel în sprijinul nostru avem chiar art. 717 care în al. III spune: «... nici o acţiune privitoare la bunurile sale». Prin urmare însuş codul declară că el mai este proprietarul bunurilor sale, dar numai administraţia i-a fost ridicată (conf. Paşcanu, pag. 35, No. 30; pag. 130, No. 146).

Curtea de Apel Galaţi S. II-a, 6 Aprilie 1898 *(Dr.*, 288) a decis că nici posesiunea nu o pierde falitul.

Numai la englezi sindicul devine proprietar asupra bunurilor falitului.

Alt caz de comerţ fără comerciant, este după d-l prof. Stoianovici, în ipoteza art. 707 al. II. Acest articol spune că se va puteà declarà falimentul după moartea comerciantului.

Din termenii vagi ai articolului, d-l prof. Stoianovici, trage concluzia că nu se poate declarà în faliment decât firma, iar nici de cum comerciantul decedat.

Ne opunem şi acestui argument întrucât:

Doctrina şi jurisprudenţa este de părere că falit nu este decât comerciantul decedat (conf. Apel Messina, 20 Febr. 1899; Apel Bologna, 25 Iul. 1899; Apel Milano, 15 Martie 1899).

Printre Italieni nu există decât Bonelli care la pag. 143 susţine că se declară falită succesiunea şi Ramella (Tr. del falimento) care susţine că este un caz unic de faliment fără falit.

Doctrina şi jurisprudenţa franceză este de părerea noastră.

Pentru dreptul român, n'avem decât să cităm art. 729 care spune la începutul său: «Dacă comerciantul a fost declarat falit după moartea sa...». (In acelaş sens: Brăila, 19 Iul. 1907, *C. Jud.*, 908, pag. 78; Ilfov, 7 Martie 1907, *C. Jud.*, 908, pag. 344).

Credem de cuviinţă a arătà aici în treacăt, o variantă a doctrinei negative, pe care o vom numi pentru circumstanţă doctrină mixtă.

Această doctrină mixtă are foarte puţini adepţi. La noi în ţară reprezentantul ei este d-l prof. P. Vasilescu.

D-sa crede că nu se poate declarà în stare de faliment nici fondul, nici minorii, nici reprezentanţii, deoarece în speţă nu există comerciant, ci ar trebui adoptată lichidarea judiciară dela francezi. *(C. Jud.*, 1909, pag. 25 şi urm.).

După părerea noastră argumentele doctrinei mixte sunt uşor de combătut, întrucât noi am arătat mai sus că nu poate exista faliment fără falit, care trebuie conf. art. 695, să fie un comerciant.

Art. 13 care se ocupă de speţa noastră, face parte din titlul III al Cărţei I, titlu ce se numeşte «Despre comercianţi», de unde rezultă implicit că una din persoanele de cari vorbeşte art. 13, trebuie să fie comerciantă.

In ceeace priveşte concluziile doctrinei mixte relative la lichidarea judiciară, întrucât la noi legea nu specifică nimic, nu poate fi vorba de o asemenea lichidare fără faliment, aceste concluziuni rămânând de lege ferenda.

Am analizat mai sus o decizie a unui Tribunal român. Jurisprudenţa română este în general împărţită faţă de această chestiune.

Este, după noi, regretabil că jurisprudenţa n'a luat o atitudine uniformă mărind astfel nesiguranţa justiţiabililor.

In sensul doctrinei pozitive avem: Cas., 27 Febr. 1909 (M. A. Dumitr., Cod. com. adn., No. 633); Apel Galaţi, 21 Martie 1913 (M. A. Dumitr., No. 636); Apel Bucureşti, 4 Noembrie 1899, printr'un argument «per a contrario» (M. A. Dumitr., No. 640); Apel Bucureşti, 11 Dec. 1908 (M. A. Dumitr., No. 639); Trib. Comerc. Ilfov, 2 Apr. 1911 (M. A. Dumitr., No. 643); Trib. Ilfov, 12 Noembrie 1908 (M. A. Dumitr., No. 645).

In sensul doctrinei negative: Trib. Iaşi S. II-a, No. 287/15 Sept. 1897 (citat de Maxim în *Dr.*, 1898); Trib. Iaşi S. II-a, No. 291/22 Sept. 1897 aceeaş afacere (Eft. Antonescu, art. 10, No. 14); Apel Bucureşti, 6 Noembrie 1912 (M. A. Dumitr., No. 637); Apel Buc., 16 Dec. 1911 (M. A. Dumitr., No. 638); Trib. Ilfov, 5 Febr. 1908 (citat mai sus).

Doctrina mixtă are: Trib. Dolj, 20 Mai 1909 (M. A. Dumitr., No. 644). Această sentinţă a fost reformată prin decizia No. 18 din 22 Iunie 1909, Apel Craiova S. II-a. Este interesant de văzut că aceeaş Curte, la aceeaş secţie, judecând însă ca instanţă corecţională aceeaş speţă, prin sentinţa corecţională No. 139 din 17 Martie 1911, declară că nu poate pedepsi pe reprezentanţii vinovaţi de falimentul minorilor, deoarece: «decizia Curţei de Apel Craiova S. II-a, No. 18/909, din care rezultă că s'a declarat în stare de faliment minorii rămaşi de pe urma defunctului Leon Iosef de Buton, nu poate stabili în mod legal existenţa unui comerciant falit» (?).

Este curios cum instanţa corecţională care declară mai jos că: «instanţa comercială nu poate aveà nici o influenţă în penal», caută să intre ea în competenţa comercială (pentru documentare, vezi deciziile în «Pagini juridice», pag. 455/910 şi pag. 644/911).

Credem de cuviinţă, înainte de a terminà chestiunea falimentului minorului, a ne ocupà de o problemă adiacentă pe care n'am găsit-o la nici un autor, afară de o aluzie a unei note din «Codul comercial adnotat» de d-nii Vasilescu-Nottara şi Ionescu.

Iată despre ce este vorba în speţă: un comerciant moare lăsând moştenitor la comerţul său, pe fiul său care în acel moment nu este decât un «infans conceptus». Se va puteà numì un tutor care în acest caz special să fie un curator «ventris»? Si cine ar fi declarat falit în caz de faliment?

Evident în dreptul nostru, neadmiţându-se un curator «ventris», tutore, ar fi chiar mama. (Alexandresco, t. II, pag. 561, ed. II-a); în dreptul italian care admite ca şi noi continuarea comerţului, se va puteà numì un curator «ventris» special (art. 236 c. c. it.).

Ce s'ar întâmplà însă în cazul când copilul s'ar naşte mort? El este considerat inexistent în drept (art. 654 c. c. rom., art. 725 c. c. fr.; Planiol, III, No. 1274; Hamangiu, Rosetti-Bălănescu şi Băicoianu, «Tr. dr. civ. rom.», t. III, No. 508). El nu poate deci nici moştenì. Germanii zic: «Ein Kind das kein Leben empfangen mag kein Erbe sein». (Alexandresco, III, Partea II-a, pag. 72 nota 4).

Prin urmare n'ar puteà fi nici declarat în stare de faliment, şi atunci cum rămân creditorii?

In realitate situaţia nu este aşà de gravă, pentrucă dacă copilul nu va trăì, va puteà fi declarat falit comerciantul decedat, întrucât se ştie că timpul gestaţiei este între 180—300 zile, în nici un caz copilul nu se va naşte după un an dela moartea tatălui, an cerut de art. 707 c. com. pentru ca un comerciant decedat să poată fi declarat în stare de faliment.

Cu aceasta am sfârşit materia minorului falit.

Urmează să ne ocupăm acuma de ultima parte a problemei minorului comerciant sub 18 ani, anume cu continuarea unei societăţi.

Cea mai mare parte din autori tratează această chestiune separat, ceeace ne-a determinat şi pe noi a o studià ca un paragraf aparte al situaţiei minorului comerciant.

In codul civil român, art. 1526 prevede că societatea se poate continuà de către moştenitori. Tot aşà şi art. 1868 c. c. fr.

Pe noi ne interesează faptul dacă ea se poate continuà şi cu moştenitorii minori.

Origina art. 1526 este îndepărtată.

Dreptul roman (L. 59, D., «pro socio»., lib., XVIII, II, pr.) anulà orice convenţie de societate după care ar fi trebuit continuată cu moştenitorii. Excepţie făceà numai «societas vectigalium».

In Italia, Casaregis citează mulţi autori cari erau de aceeaş părere (t. III, pag. 149, ed. 1729 Florenţa).

In Franţa însă Pothier (contrat de société, cap. 8 § 3, No. 145) proclamă convenţia valabilă (în acelaş sens: d-l D. Gerota, Societăţi, pag. 186; contra Despeisses, Des contrats, I, Partea..., titlu 3, sec. 3, No. 4; Argou, Cartea III-a, Cap. XXXII, pag. 324).

Casaregis dându-şi seama de inconvenientele dreptului roman, spuneà că s'ar puteà ocolì anularea societăţei dacă s'ar lăsà prin testament o continuare a societăţei. Mai erau alţi autori cari adăugau că această clauză ar fi obligatorie.

Domat (Cartea III-a, tit. VIII sec. 2 § 4) erà însă în contra acestei obligativităţi. El spuneà că societatea are un caracter extrem de personal (Baudry-Lacantinerie et Wahl, Société, No. 389 pag. 234) şi că prin urmare clauza testamentară de continuare a societăţei n'ar fi conformă cu dreptul. (In acelaş sens cu Domat: Aubry et Rau, IV, pag. 569 § 384 nota 8; Pont, No. 594 şi 714; contra Guillouard, No. 301; Houpin, I, No. 128; Huc, XI, No. 118).

Societatea după părerea doctrinei şi jurisprudenţei franceze mai poate continuà şi cu moştenitori minori (Cas. fr., 10 Noembrie 1847, S. 48, I, 5; D., 47, I, 353; Cas. fr. req., 2 Martie 1885, S. 85, I, 362; D., 85, I, 441; Cas. fr. req., 10 Martie 1885, S. 86, I, 410; D., 85, I, 441; Bordeaux, 29 Iulie 1862 S. 63, II, 31; Aix, 16 Dec. 1868, S. 70, II, 240; D., 71, II, 70; Riom, 21 Mai 1884, D., 85, II, 86; Paris, 7 Apr. 1887 S. 88, II, 145; Grenoble, 11 Martie 1890, «Recueil de Grenoble», 90, 154).

In ceeace priveşte doctrina pro: Baudry-Lac. et Wahl, Soc., No. 394, pag. 237; Pardessus, IV, 1059; Duranton, XVII, No. 473; Troplong, II, No. 954; Bédaride, Soc. com., II, No. 62; Massé, Dr. com., II, No. 1071; Alauzet, II, 478; Rouben de Couder, v. Société, No. 225; Pont, No. 716; Laurent, XXVI, No. 380; Guillouard, No. 298; Delaison, Tr. des soc., I, pag. 43; Rousseau, Des soc. an., I, No. 550 sqq.; Vavasseur, Tr. des soc,, I, No. 225; Babinet, Raportul asupra deciziei Cas. fr. din 2 Martie 1885 citat mai sus; Houpin, I, No. 128; Huc, XI, No. 10 şi 118.

Contra: Duvergier, No. 441; Delangle, II, No. 650 sqq (imprecis); Thaller în Annales de dr. commercial, I, 1886-87 doctr., pag. 165).

In ceeace priveşte formele ce trebuiesc respectate pentru această continuare de societate, unii autori cum sunt Baudry-Lacantinerie et Wahl (Soc., No. 395, pag. 238) cred că în asemenea caz nu va fi necesar ca minorul să fie în etate de 18 ani şi să aibă autorizarea de a face comerţ. Ei citează în sensul tezei susţinute jurisprudenţa franceză: Rouen, 28 Ian. 1884; Paris, 7 Apr. 1887 (citat) şi doctrina Vavasseur (precitat).

Contra: Lyon-Caen et Renault, II, No. 231; Lyon-Caen în nota asupra deciziei din Paris, 7 Apr. 1887 (citat mai sus). Deasemenea contra: Cas. Romy, 13 Martie 1896, S. 97, IV, 16.

Eft. Antonescu în Codul comercial adnotat, vol. II, citează următoarele jurisprudenţe:

Pro: Apel Perugia, 6 Iul. 1891, Anuario, 414/11 Iul. 1893 şi Riv. dir. com., 906. Contra: Apel Milano, 1 Apr. 1892, Riv. dir. com., 740.

Autorii italieni, ca Vivante, sunt mai precişi. Se arată că în cazul când minorul a moştenit o parte socială, autorizarea cerută de art. 12 c. com. it. (13 rom.) este superfluă, mai ales când societatea este regulată şi destinată să continue cu erezii.

Dar ea este superfluă nu numai atunci când responsabilitatea este limitată, fiindcă atunci minorul nu exercită un comerţ, dar chiar atunci când răspunderea este ilimitată, căci acest fapt nu corespunde cu cele ce le prevede art. 12 it.

Argumentaţia lui Vivante este următoarea: atunci când minorul devine asociat, el nu exercită un comerţ, ci se limitează numai la a luà un interes în societate, care e o persoană distinctă de a sa, înzestrată cu un organism, o administraţie, un sediu. un nume propriu şi care este reglementată de lege aşà fel că organele sale o apără de abuzuri. Pe de altă parte, dacă succesiunea a fost adoptată sub beneficiu de inventar, eredele este apărat prin asta. Dealtfel aceasta nu ridică nici una din garanţiile ce le oferea patrimoniul decedatului, terţilor interesaţi, pentrucă societatea rămâne aceeaş, contrar doctrinei lui Casaregis care credeà că, clauza testamentară a continuărei societăţei, este actul constitutiv al unei societăţi noui.

Lyon-Caen este însă în contra şi îşi arată argumentele sale într'o notă în Sirey 88, II, 145, relativă la decizia Curţei din Paris, 7 Apr. 1887 (precitat).

Curtea de Apel decisese că art. 1868 c. c. fr. (1526 rom.) este general şi că deci în speţă clauza din statutele societăţei Mariani-Keisser «vin tonique à la coca du Pérou», clauză din art. 10 în care se stipulă că în caz de deces, va urmà cu minorii, «si bon leur semble», este valabilă şi deci nu este loc la o lichidare cum cereà Mariani.

Lyon-Caen critică spunând că minorul, dacă a atins 18 ani poate beneficià de clauză; contrar nu. Dacă opiniunea contrară lui arată că 1868 nu face distincţie între major şi minor, Lyon-Caen crede că un text de lege nu trebuie considerat izolat ci în legătură cu principiile generale. Dealtfel, spune el, chiar Romanii ziceau: «In civile est, nisi tota lege perspecta, una aliqua particula ejus proposita judicare, vel respondere» (Celsus, L., 24. «De legibus», D., I, 2).

Iată acum şi argumentul profesorului dela Paris: «orice asociat, într'o societate în nume colectiv, este un comerciant, deci are capacitatea de a face comerţ; minorul sub 18 ani n'o are, deci nu poate face parte dintr'o societate (am arătat mai sus că Lyon-Caen este un negativist N. A.).

Exerciţiul comerţului este un lucru prea grav pentru a se puteà face prin mandatar. Dacă argumentul beneficiului de inventar ar păreà bun, spune Lyon-Caen, nu se spune însă că moştenitorul nefiind ţinut decât de datoriile anterioare succesiunei, cele posterioare îl privesc pe el şi deci ar trebui să fie calificat comerciant (nu vedem întrucât n'ar puteà fi. N. A.).

Lyon-Caen mai atribuie un alt inconvenient grav. Societatea s'ar transformà în societate în comandită pentru minor şi în societate în nume colectiv pentru ceilalţi asociaţi.

Părerea noastră este că dacă Lyon-Caen ar considerà pe minor comerciant, deci cu o responsabilitate patrimonială nelimitată, şi acest inconvenient ar dispăreà, rămânând acelaş fel de societate pentru toţi.

Rezumând acuma cele spuse asupra continuărei societăţei de către moştenitorii minori, putem distinge 3 opiniuni diferite:

1. Prima admite că moştenitorul unui asociat în nume colectiv, nu intră deplin drept în societate sub simplul fundament al clauzei contractuale. El devine asociat numai dacă manifestă expres voinţa lui de a continuà societatea şi de a asigurà pentru obligaţiile sociale ulterioare o răspundere nelimitată. Declaraţia are efect retroactiv. După unii susţinători ai acestei teorii, minorii sub 18 ani n'ar puteà intrà în societate.

2. In a doua opinie se susţine că, dat fiind clauza contractuală, societatea se continuă de plin drept şi că nu mai este nevoie de o declaraţie. In consecinţă nu mai este nevoie de publicaţiunile cerute de codul comercial (conf. Baudry-Lac. et Wahl, Succésions, t. II, pag. 218 sqq, No. 1338, 1345, 1370, Societé, No. 393 sqq. şi o decizie a Cas. fr., 2 Mai 1885).

3. A treia opiniune adoptă premiza secundei. Consideră societatea formată deplin drept cu moştenitorii minori, în virtutea clauzei contractuale, dar spre deosebire de a doua doctrină, cere formalităţile prescrise de cod. Această doctrină este adoptată de majoritatea autorilor germani (conf. Behrend, «Lehrbuch des Handelsrechts», § 75, pag. 548, No. 5 citat de Bolaffio).

Credem că terminând cu aceasta continuarea societăţei, am privit chestiunea minorului sub 18 ani în dreptul comercial, sub toate aspectele ei principale. Bineînţeles că nu ne-am coborît în amănunţimi cari nu cadrau cu caracterul studiului de faţă, aceasta având de scop de a arătà numai în linii largi diversele păreri asupra problemei.

Ca încheiere, vom face câteva concluziuni de lege ferenda.

Referindu-ne la art. 13 am arătat diversele dificultăţi creiate de el. Italienii izbindu-se şi ei de aceleaşi dificultăţi, o comisiune regală a întocmit în 3 Iunie 1924 un proiect de cod comercial. Iată art. 12 care se ocupă de speţa noastră:

«L'esercizio di un'industria o di un commercio esistente nel patrimonio di un minore, di un interdetto o di un innabilitato pùo essere continuato dal genitore esercendo la patria potestà, dal tutore o dal curatore, purcche autorizzati il primo dal Tribunale, gli altri dal consiglio di famiglia o di tutela con deliberazione omologata dal Tribunale.

Gli atti di autorizzazione debbono essere depositati a cura del genitore, del tutore o del curatore in copia autenticata presso l'ufficio del registro della camera di commercio, nella cui circonscrizione l'azienda ha sede, per essere inscriti nel registro di commercio. Prima 'che la inscrizione abbia luogo, non si puo continuare l'esercizio del industria o del commercio, salva espressa concessione nell'atto di autorizzazione».

(Exerciţiul unei industrii sau unui comerţ existând în patrimoniul unui minor, a unui interzis sau a unui inabilitat, poate să fie continuat de părintele care exercită puterea părintească, de tutor sau de curator, numai să fie autorizaţi, primul de Tribunal, ceilalţi de Consiliul de familie sau de tutelă cu deliberaţiunea omologată de Tribunal.

Actele de autorizaţiune trebuie să fie depuse, prin îngrijirea părintelui, tutorului sau curatorului, în copie autentificată la oficiul de înregistrare al Camerei de Comerţ, în a cărei circumscripţiune întreprinderea îşi are sediul, pentru a fi înscrise în registrul de comerţ. Mai înainte de a aveà loc inscripţiunea, nu se poate continuà exerciţiul industriei sau comerţului, fără o expresă concesiune în actul de autorizare).

După cum se vede, proiectul se îngrijeşte foarte mult de forme, dar nu rezolvă chestiunea cea mai importantă.

E curios că comisiunea regală italiană, care ştià probabil marea controversă ce se creiase în doctrină şi jurisprudenţă relativă la chestiunea de a se şti dacă un minor sub 18 ani care exercită un comerţ prin reprezentant, este sau nu comerciant, zicem, este curios că n'a căutat să o rezolve, pentru ca prin asta să puie la adăpost pe justiţiabil, acesta ştiind de acum încolo la ce să se aştepte.

Mai ales în materia falimentului, unde se pot face atâtea fraude la adăpostul unui text de lege confuz, comisiunea ar fi trebuit să precizeze, spre a curmà ironia toscană, pe care probabil iarăş că o ştià, ironie care spune că «fallire» = a fi în faliment, vine dela «far lire» = a face parale.

Nu cunoaştem până acum anteproiectul de cod mercantil român, aşà că nu putem face aprecieri asupra lui din punctul de vedere care ne interesează.

Credem însă că, de lege ferenda, ar trebui, ca, chestiunea noastră să fie rezolvită prin texte de lege astfel:

In cartea «despre comercianţi»:

Art. N.: «Minorii sub 18 ani, cari trebuie să continuie un comerţ, sunt comercianţi.

Ei exercită comerţul prin părinţi, sau în lipsa acestora prin tutor, autorizaţi primii de Tribunal, iar secundul de Consiliul de familie cu omologarea Tribunalului.

Actul de autorizare va fi afişat şi publicat conf. art. x.

Iar în cartea falimentelor:

Art. N.: «Minorilor comercianţi sub 18 ani, li se aplică procedura concursuală în privinţa patrimoniului lor, urmările penale neatingându-i decât în cazul când s'ar dovedi că cu bună ştiinţă au contribuit la fraudă».

Nu avem pretenţia de legislatori şi de reformatori în materie, ideile noastre neavând nimic nou în doctrina pozitivă, dar credem că numai procedând astfel se va curmà controversa şi Justiţia va adăogà o nouă armă pentru apărarea interesului general.

VLAD V. ŞTEFĂNESCU

EFECTELE SENTINŢEI TRIBUNALULUI IN MATERIE DE EXPROPRIERE PENTRU CAUZĂ DE UTILITATE PUBLICĂ

Sentinţa de expropriere fiind destinată a asigurà executarea urgentă a lucrărilor, legea îi atribuie un caracter excepţional şi derogator dela dreptul comun.

Această sentinţă, prin derogare dela principiile dreptului comun, este atributivă de drepturi şi produce un efect absolut, adică erga omnes.

Caracterul special al hotărîrei de expropriaţiune rezultă atât din spiritul întregei instituţiuni, cât şi din interpretarea textelor.

In adevăr, exproprierea având de scop a permite administraţiunilor publice să dobândească în mod urgent proprietatea imobilelor private, pentru a le afectà lucrărilor de interes general, erà necesar să deroage dela principiile dreptului comun şi să creeze o procedură specială, care să nu fie paralizată de dificultăţile ce s'ar fi putut naşte din cauza tuturor chestiunilor interesând proprietatea sau de existenţa tuturor drepturilor personale sau reale purtând asupra imobilului.

Deaceea, toate acestea trebuiau desfiinţate, de plin drept, odată cu transmiterea proprietăţiei către autoritate, astfel ca ea să poată dobândi imobilul liber de orice sarcini şi să poată realizà fără întârziere lucrarea proiectată.

In acest sens, legea de expropriere dă procedurei un caracter real, preocupându-se numai de dobândirea proprietăţei, independent de persoana titularului sau de terţii interesaţi, iar toate chestiunile privind dreptul acestora le rezervă pentru fixarea indemnităţei şi le transportă asupra preţului.

Pe lângă aceasta, exproprierea fiind manifestarea unui drept de putere publică, sentinţa nu este condiţionată de situaţiunea de drept preexistentă.

Ea creiază o nouă situaţiune de drept, care se impune în mod absolut tuturor, fiindcă nimeni nu poate împiedicà exerciţiul puterei publice.

Din această cauză, sentinţa de expropriere fiind pronunţată în mod general şi în contra tuturor celor cari au drepturi asupra imobilului, erà inutil a se examinà, cu ocazia ei, drepturile particularilor interesaţi [1].

Textul legei, deşi nu formulează principiile de mai sus în mod categoric, conduce la aceeaş soluţiune. El lasă să se vadă intenţia legiuitorului de a atribui proprietatea particulară administraţiunei, fără a ţine seama de persoana proprietarului sau a terţilor interesaţi.

In special art. 25 arată precis că acţiunile reale nu pot oprì efectul expropriaţiunei şi că imobilul este liberat, iar pretenţiile terţilor se transportă asupra preţului.

2. Graţie acestor caractere speciale ale exproprierei, sentinţa Tribunalului are următoarele două efecte:

a) Operează imediat transfertul dreptului de proprietate.

b) Operează acest transfert erga omnes, desfiinţând de plin drept toate drepturile personale şi reale care poartă asupra imobilului.

3. Transfertul dreptului de proprietate dela particular la administraţie se produce chiar dela data sentinţei, independent de orice formalitate de publicitate sau de transcriere [1].

Acest efect este arătat în mod expres în al. 2 din art. 20, care spune că: «hotărîrea expropriaţiunei lipseşte pe proprietar de dreptul de proprietate asupra fondului, lăsându-i numai posesiunea până la plata indemnităţei» [2].

El se produce independent de orice formalitate de publicitate sau transcriere.

Formalităţile prevăzute de art. 22 şi 23 din lege sunt destinate numai a face să curgă termenele pentru introducerea recursului şi pentru manifestarea creditorilor privilegiaţi sau ipotecari sau pentru manifestarea titularilor de drepturi care pot pretinde o indemnizaţie.

Efectul sentineţei de expropriere se produce chiar în cazul când ea nu a fost pronunţată faţă de adevăratul proprietar, dacă, bine înţeles, au fost respectate toate formalităţile de publicitate ale procedurei administrative.

Proprietarul îşi rezervă însă dreptul de a fi parte în faţa comisiunei de arbitri, dacă se manifestă în termenul prevăzut de art. 33 şi, în orice caz, dreptul de a reclamà indemnitatea prin justiţie, atâta timp cât ea nu a fost achitată.

4. Din principiul transmiterei imediate a dreptului de proprietate, rezultă, faţă de particularul expropriat, următoarea consecinţă:

Particularul devine din acel moment creditor al autorităţei expropriante.

Pentru garantarea creanţei sale legea îi acordă un drept de retenţie [1].

In acelaş timp particularul îşi păstrează dreptul de a cere retrocedarea, dacă ulterior autoritatea renunţă la executarea lucrărei.

5. Particularul devenind un simplu creditor pentru indemnizaţie şi fiind lipsit de dreptul de proprietate, nu mai poate face acte de dispoziţiune asupra imobilului expropriat [2].

Deaceea: *a)* Particularul nu mai poate face acte de vânzare, nu poate constitui ipotecă, uzufruct, etc.

b) Riscurile pierderei sunt în sarcina autorităţei.

c) O vânzare n'ar aveà puteà alt efect decât de a transmite cumpărătorului dreptul de creanţă şi posesiunea imobilului, conform principiului *nemo plus juris*...

Acest efect se produce chiar dacă terţiul achizitor a transcris contractul de vânzare anterior transcrierei sentinţei Tribunalului, deoarece, după cum am arătat, sentinţa îşi produce toate efectele ei dela data pronunţărei [3].

Din acest punct de vedere legea de expropriere deroagă dela dreptul comun, după care înstrăinarea nu produce efect faţă de terţi decât prin transcriere (art. 1295 c. civ. şi 723 pr. civ.).

Această derogare constitue o reminiscenţă a regimului în vigoare în Franţa în anul 1841, când atât înstrăinările cât şi constituirile de ipoteci sau orice alte drepturi reale erau oculte.

Deşi ulterior regulele de drept comun în această materie au fost modificate, în Franţa prin legea din 23 Martie 1855, iar la noi prin codul civil şi codul de proce-

---

[1] Delalleau, *Traité de l'expropriation*, T. I, No. 270; Garsonnet, *Traité de l'expropriation*, T. I., No. 221;

Desbaterile parlamentare cari au avut loc în Franţa cu ocaziunea votării legei din 1833, precizează aceste caractere speciale ale Instituţiunei exproprierei. Iată ce a declarat preşedintele Camerei, la desbaterile art. 18: «Art. 18 are scopul unic de a nu împiedecà exproprierea. Comisiunea şi autorii legei sunt pătrunşi de această ideie, că atunci când formalităţile vor fi împlinite, chestiunea imobilului va fi decisă în mod irevocabil. Puţin interesează opoziţiunea proprietarilor, pentrucă, oricare ar fi reclamaţiunile cari s'ar puteà ridicà, proprietatea va fi în mod irevocabil dobândită Statului».

---

[1] Curtea: «Considerând că potrivit art. 20 din legea de expropriere, hotărîrea prin care un imobil se declară expropriat, are de efect de a operà translaţiunea proprietăţei dela expropriat la expropriant.

Că, din acest moment, expropriatul nu mai păstrează decât folosinţa bunului expropriat şi aceasta numai până când i se plăteşte indemnitatea fixată de juriu sau oferită de expropriant şi acceptată de expropriat pe cale de bună înţelegere.

Considerând că, în cazul când expropriantul nu ar oferi preţul cerut de expropriat sau ar neglijà de a face diligenţele necesare pentru convocarea juriului de expropriere, spre a fixà indemnitatea cuvenită, expropriatul nu este lăsat la discreţiunea expropriantului, ci, conform art. 20, poate el însuş provocà întrunirea juriului.

Considerând că, din cele ce preced, reese că hotărîrea prin care se recunoaşte de utilitate publică exproprierea, odată rămasă definitivă, ţine loc unui act translativ de proprietate, independent de plata indemnităţei, ce va aveà loc mai târziu; că această plată nu poate împiedecà perfectarea translaţiunei proprietăţei deoarece realizarea ei depinde de un termen incert, este adevărat, dar care se va împlini desigur prin stăruinţele unela sau altela din părţi spre a convocà juriul.

Considerând că, proprietatea fiind transmisă aşa dar, ipso jure, înainte de plată, şi prin ea însăş hotărîrea prin care s'a recunoscut că exproprierea este de utilitate publică, în drept, nu s'ar puteà transferà în patrimoniul expropriatului decât prin comunul acord al celor două părţi între care se operase translaţiunea proprietăţei.

Considerând că, intimaţii refuzând de a renunţà la indemnitatea ce legea le recunoaşte şi de a aderà la dezistarea Primăriei de a mai pretinde terenul expropriat, cu drept cuvânt instanţa de fond a refuzat de a luà act de declaraţiunea Primăriei şi de a considerà exproprierea ca neexistentă.

Considerând că, astfel fiind, Curtea a făcut o justă şi sănătoasă aplicaţiune a art. 20 din legea de expropriere şi, prin urmare, mijlocul invocat este neîntemeiat». (Cas. III, Dec. No. 90 din 12 Martie 1907, *Bul. Cas.* 1907, pag. 560; în acelaş sens Cas. III, Dec. No. 200 din 19 Maiu 1910, *Bul. Cas.* 1910, pag. 871; Cas. III, Dec. No. 380 din 9 Iunie 1910; Bul. *Cas.* 1910, pag. 1059).

A se vedeà Berthélemy, *Traité de droit administratif*, pag. 670; Robin, *Traité de l'expropriation* No. 101; Garsonnet, *op. cit.*, No. 225; Delalleau, *op. cit.*, No. 270; Crépon, *Code an. noté de l'expropriation*, pag. 83; Avineanu, *Tratat de expropriaţiune pentru cauză de utilitate publică*, pag. 133.

[2] Chestiunea transfertului de plin drept al proprietăţei prin efectul sentinţei, nu mai dă loc astăzi nici unei discuţiuni.

In Franţa, îndată după promulgarea legei din 1841, au fost autori cari au susţinut că proprietatea nu s'ar transmite decât în momentul plăţei preţului şi că până atunci drepturile particularului rămân intacte şi sunt transmisibile ca şi înainte de sentinţa de expropriere.

Această discuţiune, care a fost posibilă în Franţa şi din cauza împrejurărei că în legea franceză lipseşte dispoziţiunea expresă a textului român (art. 20 al. 2), este abandonată astăzi (V. Delalleau, *op. cit.*, T. I, No. 270).

Cu toate acestea, la noi, există deciziuni izolate ale Curţei de Casaţie, cari prin redacţiunea lor pot lăsà o îndoială în această privinţă: «Considerând că întrucât Tribunalul constată în fapt că nu s'a plătit intimatului indemnizarea pentru terenul în litigiu, acest teren *n'a putut intrà în domeniul public* şi deci nu poate fi vorba de uzurparea lui de către intimat, după cum se pretinde azi de Direcţia C. F. prin motivele de casare» (Cas. I, Dec. No. 79 din 18 Februarie 1905. *Bul. Cas.* 1905, pag. 158).

---

[1] Inainte de legea din 27 Iunie 1923, prin care se modifică art. 37 al legei de expropriere, sentinţa produceà un al treilea efect şi anume acela că autoritatea nu mai puteà renunţà la expropriere, deoarece există un contract judiciar (Cas. III, Dec. No. 90 din 12 Martie 1907).

Astăzi însă, autoritatea putând renunţà în orice stadiu al procedurei, irevocabilitatea exproprierei nu mai poate fi considerată la noi ca un al treilea efect al sentinţei Tribunalului.

In Franţa, legile modificatoare nu au suprimat însă acest efect, deoarece deşi au creat exproprierile condiţionale, renunţarea nu este valabilă decât dacă se face anterior sentinţei (Cas. fr. 7 Noemvrie 1922. *Gaz. Trib.* 1 Decemvrie 1922).

[2] Vezi Garsonnet, *op. cit.*, No. 227; Robin, *op. cit.*, No. 102; Berthélemy, *op. cit.*, No. 670.

[3] V. Delalleau et Jousselin, *op. cit.*, T. I, No. 287 Crépon art. 18, No. 3; Daffry de la Monnoye, *op. cit.*, T. I, pag. 174—179; Dalloz, *op. cit.*, T. 6, pag. 70.

dură civilă, normele legei de expropriere fiind speciale, au rămas în vigoare (generalia specialia derogant).

Cetindu-se textul art. 722 şi 723 din codul nostru de procedură civilă, s'ar puteà susţine că sentinţa de expropriere, ca şi orice alt act translativ de proprietate, nu produce efecte decât din momentul transcrierei şi că, prin urmare, cumpărătorul imobilului expropriat care ar transcrie titlul său anterior transcrierei sentinţei, dobândeşte singur dreptul de proprietate, iar sentinţa nu mai produce nici un efect.

In adevăr, art. 722 enumeră sentinţa de expropriere printre actele supuse transcrierei, iar art. 723 decide că aceste acte nu produc efecte faţă de terţi decât din momentul transcrierei [1]. Or, codul de procedură fiind promulgat ulterior legei de expropriere şi dispoziţiunile acestea părând că vizează şi materia exproprierei, s'ar puteà susţine că procedura ei este modificată din acest punct de vedere.

Credem că această susţinere ar fi eronată şi că ne găsim pur şi simplu în faţa unei inadvertenţe a legiuitorului, pentru următoarele consideraţiuni:

1. Unul din principiile fundamentale ale instituţiei exproprierei, este că ea se operează faţă de proprietarul aparent, adică fără ca autoritatea să fie împiedecată de chestiunea referitoare la proprietatea bunului expropriat.

In acest sens procedura are un caracter real, adică urmăreşte bunul, fără a se aveà în vedere titularul dreptului, iar formalităţile de publicitate nu sunt destinate decât de a se asigurà conservarea dreptului la indemnizaţie.

Tribunalul învestit cu procedura de expropriere nu judecă un litigiu între părţi, rolul său fiind limitat numai la verificarea legalităţei formelor în care se exercită actul de autoritate al administraţiunei.

Deaceea citarea părţilor nici nu este necesară în faţa Tribunalului, iar dacă ele se prezintă, obiecţiunile lor nu pot fi decât formale şi nu pot privi decât procedura iar nu şi dreptul de proprietate.

Pentru acelaş motiv întâmpinarea adevăratului proprietar care s'ar manifestà în instanţă, nu poate duce la anularea formelor de expropriere; cel mult ea poate conservà un drept asupra indemnizaţiei.

Deasemenea, sentinţa Tribunalului având un efect absolut şi desfiinţând toate drepturile reale, după cum arată categoric art. 26 al. 2, se înţelege dela sine că şi dreptul achizitorului care ar transcrie anterior sentinţei, este desfiinţat, fie că sentinţa îşi produce efecte dela data pronunţărei sau a transcrierei.

Cu alte cuvinte, a susţine că un cumpărător ar puteà să dobândească proprietatea imobilului expropriat şi după data sentinţei, este un non sens, pentrucă în acest caz el ar dobândi un simplu drept ideal, destinat a fi desfiinţat cel mai târziu la transcriere.

Prin urmare, fiind necontestat că exproprierea se operează faţă de proprietarul aparent şi că în orice caz sentinţa Tribunalului este destinată a desfiinţà toate drepturile ce grevează imobilul, teza pe care o combatem este în radicală contradicţie cu spiritul instituţiei, lipsită de interes şi poate conduce la o soluţie absurdă.

Este destul să arătăm că admiţând această opiniune, un proprietar recalcitrant ar puteà să paralizeze exproprierea prin simpla vânzare a imobilului îndată după pronunţarea sentinţei şi înainte ca autoritatea să fi avut timpul de a o transcrie.

2. Dispoziţiunile din textul legei de procedură, care par categorice în aparenţă, pot fi explicate ca o simplă inadvertenţă a legiuitorului. Acesta, enumerând în art. 722 toate actele pentru care transcrierea în registrele Tribunalului locului este obligatorie, a menţionat printre ele şi sentinţa de expropriere, pentru care formalitatea transcrierei este cerută de legea specială în art. 23. Iar în art. 723 legiuitorul a arătat în mod general care este efectul transcrierei, vizând contractele de mutaţiune imobiliară şi fără a observà că în enumerarea sa intră şi sentinţa de expropriere, pentru care transcripţiunea este cerută de lege în alt scop.

6. Ca o consecinţă a regulei că dobânditorul ulterior sentinţei de expropriere este numai un achizitor de creanţe, este că administraţia nu este ţinută a îndeplini formele ulterioare pe numele său, întrucât legea arată că aceste forme se îndeplinesc pe numele proprietarului aparent, adică a persoanei care a figurat ca proprietar în procedura de expropriere. (Art. 20).

El are însă dreptul de a se face cunoscut autorităţei şi, în acest caz, a se opune la o expropriere prin bună învoială precum şi de a luà parte la procedura de fixare a preţului, cu condiţiunea însă de a se fi manifestat în timp util, adică în termenul prevăzut de art. 33.

In aplicaţiunea acestui principiu, s'a judecat de Curtea din Paris, că dacă proprietarul expropriat a legat cu titlul universal mobilele sale unei persoane iar imobilele sale unei alte persoane, legatarul mobiliar iar nu al imobilelor este cel care are dreptul la indemnizaţia exproprierei [1].

Pentru aceeaş raţiune orice constituire de drepturi reale, ipoteci, uzufruct, etc. intervenită ulterior pronunţărei sentinţei, este lipsită de efect şi nu poate valorà decât ca un titlu pentru a participà la indemnizaţie şi a se opune la fixarea preţului prin bună învoială.

7. Din momentul sentinţei riscurile pentru pierderea imobilului expropriat trec pe seama administraţiunei. Dacă imobilul dispare prin caz fortuit, aceasta este totuş ţinută să plătească indemnizaţiunea, după valoarea imobilului în momentul sentinţei (res perit domino).

8. *Dreptul de retenţie.* Am arătat că deşi sentinţa de expropriere lipseşte pe particular de dreptul de proprietate, el conservă posesiunea imobilului, până la plata preţului.

Legea vorbind în alin. 2, al art. 20 de conservarea posesiunei, a înţeles în realitate a acordà particularului expropriat un veritabil drept de retenţiune, cuprinzând toate avantagiile şi sarcinile corespunzătoare [3].

Astfel: 1. particularul păstrează dreptul de a locui imobilul, de a-l închirià şi de a-i percepe fructele.

Bine înţeles locatarii nu pot dobândi decât un titlu precar şi neopozabil autorităţei, care are dreptul să evacueze oricând după plata preţului, fără a le acordà vreo indemnizaţie.

Situaţiunea acestor locatari este, prin urmare, inferioară celor a căror titlu este anterior sentinţei de expropriere, căci dacă ei pot fi oricând evacuaţi, au totuş dreptul la indemnizare [1].

2. Particularul poate exercità toate acţiunile pentru conservarea posesiunei sale, atât faţă de terţi cât şi faţă de administraţiunea expropriantă.

3. El are dreptul de a face lucrări de ameliorare, sub rezerva de a nu fi ţinute în seamă la fixarea indemnizaţiei, conform art. 62 din lege.

Intr'adevăr, el are o posesiune deplină, adică dreptul de a trage orice folos din bunul său, sub singura rezervă de a fi deposedat de administraţie în momentul plăţei preţului [2].

Prin urmare, o primărie expropriantă n'ar puteà să-i refuze autorizaţia de construcţie, pentrucă aceasta ar constitui un exces de putere din partea ei.

Iată de ce găsim neîntemeiată jurisprudenţa Curţei de Casaţie, prin care se respinge recursul introdus în contra refuzului Primăriei de a eliberà o autorizaţie de construcţie pe un teren expropriat dar neachitat, pe simplul motiv că din momentul sentinţei expropriatul nu mai este proprietar [3].

4. Particularul este obligat să plătească impozitele şi taxele aferente imobilului, atâta timp cât păstrează posesiunea, conform principiului *ubi emolumentum ibi onus*, deoarece el având fructele, trebuie să suporte şi sarcinile.

Este dealtfel de principiu în materie de drept fiscal că, contribuţiunile sunt o sarcină a venitului. Soluţiunea aceasta se impune cu atât mai mult, cu cât impozitul asupra proprietăţei este un impozit proporţional pe venit.

5. S'a discutat în doctrina franceză dacă posesiunea particularului expropriat, este o posesiune utilă pentru împlinirea prescripţiunei [4]. Chestiunea este discutabilă, deoarece posesiunea cerută pentru a prescrie trebuie să fie exercitată cu numele de proprietar.

Se poate susţine însă că deşi particularul nu mai este proprietar, efectele sen-

---

[1] Art. 722 «Se va transcrie în registrul de transcriere a. Tribunalului unde este aşezat bunul nemişcător; 1)..... ; 2..... ; 8) Hotărîrile date în materie de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Art. 723. «Până la transcriere, drepturile rezultând din actele menţionate la articolul de mai sus nu se vor opune celor de al treilea, cari au drepturi asupra bunului nemişcător, chiar dacă au cunoştinţă de existenţa actelor de mai sus».

---

[1] Curtea din Paris, 27 Noemvrie 1879 J. N. citat de Robin, op. cit., pag. 97.

[2] In această privinţă ea constitue un cap de aplicaţiune a principiului stabilit de art. 1322 c. civ. în materie de vânzare.

---

[1] Robin, *op. cit.*, No. 103; Berthélemy, *op. cit.*, pag. 672.

[2] Robin, *op. cit.*, No. 103; Berthélemy, *op. cit.*, pag. 672; Garsonnet.

[3] CURTEA: Considerând că din hotărîrea de expropriere a Tribunalului Iaşi Secţia III-a, din 29 Aprilie cor., prezentată în instanţă de d-l advocat I. Vlaicu procuratorul Primăriei intimate, se constată, că pentru cauză de utilitate publică şi în interesul alinierei străzei Universităţei din Iaşi, s'au declarat expropriate terenurile cu construcţiile de pe ele indicate în planul şi tabela parcelară de aliniere, între cari se află şi imobilul din str. Universităţei No. 9 şi 11, proprietatea recurentului şi pentru care dânsul cere astăzi să se dea Primăriei autorizaţiunea de a le reparà.

Considerând că, după dispoziţiunile art. 20, al II din legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică hotărîrea de expropriere lipseşte pe proprietar de dreptul de proprietate asupra fondului, lăsându-l numai posesiunea până la plata indemnizaţiei.

Considerând că, în speţă, prin hotărîrea de expropriere a Tribunalului Iaşi, situaţiunea părţilor în recursul de faţă fiind schimbată radical, este învederat că recurentul nu mai poate cere astăzi acestei Inalte Curţi ca Primăria intimată să fie obligată a-i da autorizaţiunea să repare suszisele imobile, întrucât ele, prin hotărîrea de expropriere mai sus vorbită, au ieşit din proprietatea sa exclusivă, trecând în aceea a domeniului public şi dreptul său ne mai fiind până la plata indemnizaţiunei decât asupra posesiunei, rezultă că recursul de faţă devenind fără interes, urmează a fi respins. (Cas. III Dec. No. 200 din 19 Maiu 1910, *Bul. Cas.* 1910, p. 871). In acelaş sens Cas. III, Dec. No. 380 din 9 Iunie 1910, *Bul. Cas.* 1910, p. 1059.

[4] Delalleau, *op. cit.*, No. 276; Garsonnet, *op. cit.*, T. I., No. 225 şi urm.; Dalloz, *op. cit.*, No. 232.

ținței trebuesc reduse în limita strict necesară respectărei interesului autorității expropriante. Or, interesul acesteia nu se opune ca el să îndeplinească prescripția până la plata prețului.

Administrațiunea nu ar puteà însă uni posesiunea sa cu a particularului expropriat, pentru a împlini termenul prescripției, deoarece ea nu este un ayant cause al acestuia, ci dobândește dreptul său prin hotărîrea justiției [1].

9. *Retrocedarea.* Pe lângă dreptul de retențiune, particularul expropriat conservă dreptul de retrocedare, adică de a cere restituirea imobilului său în cazul când autoritatea renunță la lucrările declarate de utilitate publică, fie în mod expres, fie în mod tacit.

Măsura retrocedărei completează garanția acordată particularului, sub forma dreptului de retențiune, deoarece îl asigură că sacrificiul impus este condiționat în mod strict de realizarea unui interes general.

10. II. Al doilea efect al sentinței Tribunalului este desființarea tuturor drepturilor personale sau reale cari poartă asupra imobilului expropriat.

Sentința Tribunalului având un caracter absolut, prin urmare producând efecte erga omnes, eliberează imobilul expropriat de orice drept aparținând terților și îl face să intre în patrimoniul autorității, liber de orice sarcini [2].

Din acest punct de vedere ea constitue un caz fortuit, conform disp. art. 1083 cod. civ.

Dreptul terților se transformă într'un drept de creanță.

Acest drept se realizează pentru unii printr'o indemnizație specială, după cum este cazul locatarilor, cari se pot prezentà nomine proprio în fața comisiunei de arbitri.

Alții, precum sunt creditorii privilegiați sau ipotecari, pot imobilizà suma cuvenită proprietarului, pentru a fi achitați din aceasta.

11. Ocupându-ne de sentința de expropriere în privința transmiterii dreptului de proprietate, am arătat că ea își produce toate efectele dela data pronunțărei iar nu dela data transcrierei.

Acelaș lucru trebuie afirmat și în privința desființărei tuturor drepturilor cari grevează imobilul, deși din termenii legei s'ar păreà că purga imobilului expropriat nu se produce decât din momentul transcrierei sentinței.

Art. 23 dispune că: «*Administrațiunea, ca să desfacă proprietățile de privilegii, ipoteci sau alte drepturi reale ale unei a treia persoane, este datoare a cere transcripțiunea hotărîrei prin care se expropriază fondul în condicele respective ale Tribunalului unde sunt situate aceste fonduri*».

Credem că terminologia legei este eronată.

In adevăr, art. 23 pare că se referă la procedura purgei din dreptul comun, care este o formă prin care achizitorul poate dobândi liberarea imobilului de sarcini.

In realitate, el nu a putut aveà în vedere această procedură într'o materie în care transmisiunea dreptului de proprietate este guvernată de alte principii. Din moment ce sentința de expropriere operează erga omnes dela data pronunțărei ei, procedura purgei ar fi fără obiect, deoarece efectul ei este deja dobândit prin actul translativ de proprietate [1].

Dar această concluziune se impune în mod categoric, dacă considerăm dispozițiunile precise ale art. 26 al. 2, după care «neîmplinirea formalităților pentru a desărcinà imobilul de ipotecă, privilegii sau alte drepturi, nu împiedecă cursul expropriațiunei, însă părțile interesate își vor puteà urmări drepturile lor, după formele prescrise la titlul 5 cap. II».

Prin urmare, este cert că *transcrierea sentinței de expropriere nu poate constitui decât o formă de punere în întârziere a creditorilor — privilegiați și ipotecari — oculți, pentru a se manifestà prin înscrierea creanței lor* [2].

In acest mod creditorii ipotecari oculți, stabilesc un raport direct cu autoritatea, în sensul că suma indemnizației devine indisponibilă în mâinile acesteia, care nu se mai poate liberà direct proprietarului expropriat, ci este obligată a o consemnà (art. 63).

Prețul devine astfel o garanție pentru plata lor.

In al doilea rând, creditorii oculți dobândesc, prin înscrierea creanței în termen util, dreptul a cere ca prețul să fie fixat prin arbitri și de a figurà în instanță, în cazul când oferta autorității nu este suficientă.

De aci rezultă că lipsa de transcriere nu are drept consecință conservarea drepturilor terților, ci expune numai autoritatea să plătească de două ori, deoarece, și după plata prețului se mai pot manifestà creditori oculți, cari înscriindu-se, pot să-și valorifice dreptul asupra indemnizației și chiar a cere fixarea ei din nou prin arbitri.

12. Am arătat mai sus că, prin efectul sentinței de expropriere, toate drepturile terților, de orice natură, se convertesc într'un drept de creanță.

Acest drept se realizează pentru unii asupra prețului exproprierei, iar pentru alții sub forma unei indemnități speciale și distincte de aceea a proprietarului.

Din prima categorie fac parte toți aceia al căror drept deși nu mai poartă asupra imobilului expropriat, subzistă totuș sub forma unui drept de creanță și pentru care urmează a se luà numai o măsură de conservare asupra indemnizației. Aceștia sunt creditorii ipotecari și privilegiați, reclamanții de acțiuni reale sau mixte, având ca obiect imobilul, uzufructuarii și embaticarii.

Din a doua categorie fac parte toți aceia cari prin efectul exproprierei suferă o daună personală, adică distinctă de a proprietarului imobilului; aceștia sunt titularii de servituți și locatarii.

13. Creditorii ipotecari sau privilegiați sunt obligați să-și înscrie creanțele într'un termen de 15 zile dela data transcrierei sentinței de expropriere (art. 23).

Această obligațiune nu privește decât pe creditorii oculți, deși legea nu o spune în termeni expreși, deoarece creditorii cari au creanțele lor înscrise anterior transcrierei sentinței de expropriere, sunt deja cunoscuți autorității, astfel că n'ar există nici o rațiune ca ei să-și înscrie creanțele din nou.

După redacțiunea art. 24 s'ar puteà crede că legea obligă pe toți creditorii, privilegiați și ipotecari, indiferent dacă creanțele lor sunt înscrise sau nu [1], după dispozițiunile dreptului comun, să ceară Tribunalului înscrierea creanțelor lor în termenul de 15 zile dela transcrierea sentinței, sub sancțiunea pierderei oricărui drept față de autoritate [2].

Aceasta ar constitui o eroare.

Redacțiunea este explicabilă dacă ne raportăm la împrejurările cari au condus la adoptarea sistemului consacrat prin art. 17 din legea de expropriere franceză, copiat în art. 24 din legea română.

Sub imperiul codului civil francez, inscripțiunea ipotecilor nu erà obligatorie, deoarece ele erau oculte. Creditorii ipotecari pierdeau dreptul de a urmări imobilul în mâinile achizitorilor ulteriori, dacă nu-și înscriau ipotecile anterior actului de înstrăinare.

Prin codul de procedură civilă franceză din 1807, situația creditorilor privilegiați și ipotecari a fost ameliorată, prin aceea că li s'a acordat dreptul să-și înscrie creanțele și după înstrăinarea voluntară a imobilului, însă într'un termen de 15 zile dela data actului.

Regulele acestea nu se aplicau înstrăinărilor forțate, precum este exproprierea.

Deaceea legea din 1833, înlocuită prin legea dela 1841, a extins și în materie de expropriere, regimul codului de procedură civilă, dispunând că toți creditorii ipotecari sau privilegiați se vor puteà înscrie și după data transcrierei sentinței de expropriere, în termenul de mai sus.

Prin urmare, nu poate fi nici o îndoială că în spiritul legei, sunt obligați la înscrierea creanței numai acei creditori cari n'au îndeplinit această formalitate anterior transcrierei sentinţei de expropriere.

---

[1] Cas. fr. 19 Iunie 1854. S. 54, 1, 630 D. 54, 1, 242.

[2] TRIBUNALUL: «Considerând că efectele unei hotărîri de expropriere sunt:

De a transferà proprietatea imobilului și cu toate drepturile ce decurg din aceasta, dela proprietarii expropriați asupra autorităței expropriante și de a eliberà imobilul de orice sarcini, înlocuind toate drepturile de privilegii și ipoteci asupra imobilului, ale diferiților creditori, prin dreptul de a se despăgubi din indemnitatea acordată de către autoritate expropriantului.

Că, prin urmare, odată cu darea hotărîrei de expropriere, se operează transfertul proprietăței asupra autorităței expropriante, care până la plata integrală a despăgubirilor devine debitoare a fostului proprietar, fără însă a deveni și debitoare directă a diferiților creditori, ale căror creanțe erau garantate prin imobilul expropriat.

Că față de acești diferiți creditori privilegiați sau ipotecari, debitorul rămâne tot fostul proprietar al imobilului expropriat, care va puteà fi urmărit de creditorii săi prin dreptul ce-l au de a reține partea ce li se datorează din suma acordată drept despăgubire». (T. Not. Ilfov, Sentința No. 500 din 5 Octomvrie 1929, confirmată de Curtea de Apel Secția III-a București prin deciziunea No. 103 din 19 Februarie 1930).

[1] Aubry et Rau T. 3, pag. 829. In privința cuvintelor «imobilul va fi liberat» Delalleau citează în tratatul său la pag. 186, acest pasaj edificator din lucrarea «Code des municipalités, de Gillon et Stourou, autori contimporani ai legei franceze din 1841, pentru a demonstrà că ele sunt eronate: «S'ar păreà, în adevăr, că dacă ipotecile au fost înscrise înainte de expirarea termenului de 15 zile, imobilul nu este liberat, pe când în realitate, liberarea se produce, fie că au fost sau nu înscrise ipotecile. *Hotărîrea de expropriere a purgat sarcinile cari grevau proprietatea.* Administrația o primește liberă de orice drepturi reale. Ea nu trebuie, prin urmare, să îndeplinească vreo formalitate pentru a degrevà fondurile expropriate. Deaceea art. 2183 și urm., art. 2194 și urm. c. civ. sunt fără aplicație la înstrăinările prin expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Privilegiile, ipotecile și toate drepturile reale de orice natură, înscrise sau neînscrise, încetând de a grevà imobilul, *sunt convertite într'o opoziție asupra prețului*».

[2] In acest sens sunt interesante cuvintele raportorului legei din 1833, Martin du Nord, citate de Garsonnet pag. 279: «Pentru a liberà imobilul expropriat de ipotecile cari îl grevează, trebuie ca *creditorii neînscriși*, să fie obligați a luà inscripțiune în termenul de 15 zile dela data transcrierii».

[1] Doctrina și jurisprudența noastră, sau ignorează această chestiune, sau o rezolvă într'un mod cu totul eronat. (v. Avineanu, *op. cit.*, pag. 138; Mălnescu și Stoenescu, *Codul adnotat al exproprierei*, pag. 188).

[2] Art. 24: «In curs de 15 zile după împlinirea formalităților prescrise la art. precedent, îndrituiții vor cere și Tribunalul va face înscrierea privilegiilor, ipotecilor sau altor drepturi.

Dacă îndrituiții nu vor fi cerut înscrierea în termenul prescris mai sus, atunci imobilul expropriat va fi liberat de orice privilegiu, ipotecă sau alte drepturi fără prejudiciul drepturilor femeilor, nevârstnicilor și altor interziși asupra sumei de indemnizare cuvenită proprietarului expropriat...»

Această dispoziţiune a legei franceze, care are o semnificaţie deplină dacă considerăm regimul juridic sub care a luat naştere, apare ca o măsură hibridă şi cu totul inexplicabilă în legislaţia noastră, în care codul civil a introdus sistemul obligativităţei inscripţiunei ipotecelor.

Dealtfel, astăzi regimul legei de expropriere apare şi în Franţa ca o supravieţuire a unei legislaţiuni perimate, deoarece prin legea din 1855 s'au desfiinţat ipotecile oculte.

Aceste dispoziţiuni devin superflue în practică, deoarece, din moment ce în conformitate su prescripţiunile codului civil, iscripţiunnea ipotecilor este obligatorie, iar rangul lor se stabileşte după rangul înscrierei, iar nu a actului, nu mai există creditori ipotecari oculţi pentru a fi obligaţi a-şi înscrie creanţele lor în termen de 15 zile (art. 1738 şi 1778 c. civ.).

Dacă însă, prin ipoteză am admite că la data sentinţei de expropriere ar exista asupra imobilului o ipotecă sau un privilegiu ocult, adică neînscris, titularul lui ar puteà, în baza legei de expropriere, să ceară înscrierea în termen de 15 zile şi a dobândi astfel, toate efectele utile, adică dreptul de preferinţă asupra preţului ca şi toţi ceilalţi creditori ipotecari sau privilegiaţi înscrişi anterior sentinţei.

Este, prin urmare, interesant de observat, că deşi prin efectul sentinţei toate drepturile reale sunt desfiinţate, prin urmare şi dreptul real al creditorilor privilegiaţi şi ipotecari, totuş înscrierea făcută în termen util, deşi ulterioară sentinţei produce un efeçt retroactiv şi conservă în favoarea titularului dreptul său de folosinţă, în raporturile cu ceilalţi creditori chirografari.

Mai mult încă, creditorii înscrişi în termen de 15 zile îşi păstrează rangul între ei.

Este discutabil însă dacă acest rang se determină după data inscripţiunei, adică în conformitate cu dreptul comun astăzi în vigoare, sau după data actului, cum ar trebui să credem, dacă am admite că în legea noastră de expropriere supravieţuesşte încă în întregime regimul ipotecar din epoca legei franceze dela 1841.

12. Creditorii privilegiaţi şi ipotecari înscrişi anterior, ca şi cei oculţi, înscrişi în termen de 15 zile dela data transcrierei, pierd dreptul lor de ipotecă asupra imobilului, însă conservă un drept de preferinţă după rangul titlului lor [1]). De aci nu rezultă că contractul de împrumut este desfiinţat, deoarece exproprierea nu atinge decât garanţia reală şi lasă intacte raporturile cari există între creditor şi debitor. Bine înţeles, dacă creditorul acceptă continuarea contractului în lipsa ipotecei.

13. Dreptul creditorilor ipotecari şi privilegiaţi, se exercită atât faţă de debitorul expropriat cât şi faţă de autoritatea expropriantă, asupra indemnizaţiei.

Ei pot cere, în cazul când oferta de preţ a autorităţei nu acoperă creanţa lor, ca indemnizaţia să fie stabilită prin arbitri şi se pot prezentà în instanţă pentru susţinerea intereselor lor.

Aliniatul final al art. 24, dispune însă că ei nu «vor puteà cere un preţ mai mare».

Din această exprimare s'ar puteà deduce că, deşi creditorii se pot prezentà în faţa comisiunei de arbitri, ei n'ar puteà aveà decât un rol pasiv şi n'ar puteà stărui în majorarea indemnizaţiei.

Această opiniune ar fi eronată.

In realitate, creditorii au acest drept şi termenii legei se explică printr'o greşită înţelegere de către legiuitor a textului francez, în care expresiunea din art. 17 al. final: «les creanciers inscrits n'auront, dans aucun cas, la faculté de surenchérir...» a fost tradusă la noi prin cuvintele: «creditorii nu vor aveà la nici un caz facultatea de a propune preţul mai mare».

Or, textul francez a înţeles, prin expresiunea «surenchérir» că creditorii nu vor puteà cere ca imobilul să poată fi vândut din nou, printr'o supralicitaţie, după procedura purgei din dreptul comun, prevăzută în art. 1806 şi urm. cod. civ.

14. Deasemenea ei indisponibilizează indemnizaţiunea cuvenită debitorului lor, în mâinile administraţiunei, astfel încât aceasta nu se poate liberà decât prin consemnarea sumei la Cassa de Depuneri (art. 63).

15. Creditorii oculţi, neînscrişi în termenul de 15 zile prevăzut de lege conservă un drept de creanţă faţă de debitorul expropriat, devenind simpli creditori chirografari.

In ce priveşte autoritatea, aceasta nu mai este obligată să ţină seamă de pretenţiunile lor. Astfel preţul se poate fixà prin bună învoială şi poate fi achitat direct în mâna proprietarului expropriat [1]).

16. Obligaţiunea înscrierei priveşte toate ipotecile, fie că sunt legale, fie că sunt convenţionale [1]).

Dela această regulă fac excepţie numai ipotecile legale ale femeilor, minorilor şi interzişilor, cari, conform al. 2 din art. 24, îşi conservă dreptul asupra indemnizaţiei atâta timp cât nu au fost plătite, chiar dacă creanţele lor n'au fost înscrise în termen de 15 zile [2]).

17. Acţiunile reale sau mixte având drept obiect imobilul sunt desfiinţate prin sentinţa Tribunalului, iar drepturile titularilor se transportă asupra preţului, în conformitate cu art. 25 [3]).

Măsura aceasta este explicabilă: dacă proprietatea dovedită şi justificată nu poate opri mersul exproprierei, cu atât mai mult nu-l pot opri simplele pretenţiuni de proprietate, nedovedite încă.

Astfel dispar, prin efectul sentinţei, acţiunile în revendicare, în rezoluţiunea vânzării, acţiunile în anulaţiune şi resciziune, revocarea donaţiunilor, acţiunea în reducţiune sau de raport, etc.

Trebuie însă observat că deşi acţiunea în revendicare este desfiinţată ca acţiune specială tinzând la redobândirea bunului, reclamantul o poate continuà faţă de expropriat, pentru a i se recunoaşte contradictoriu cu acesta calitatea de proprietar şi deci a dreptului de a încasà indemnizaţiunea în locul lui [4]).

Deasemenea, acţiunea în rezoluţiune poate continuà între vânzătorul neplătit şi expropriat, deşi ea nu mai tinde în nici un caz la redobândirea bunului vândut.

Graţie acestei acţiuni vânzătorul neplătit poate chiar dobândi o situaţiune mai bună, deoarece substituindu-se în locul cumpărătorului expropriat, el are posibilitatea să obţină o indemnizaţie mai mare decât preţul vânzării [5]).

Dacă el preferă însă a-şi exercità privilegiul pentru plata preţului, drepturile sale vor fi limitate la acestea, chiar dacă quantumul indemnizaţiei este mai mare.

---

[1]) Ca o consecinţă, exproprierea face exigibilă creanţa, iar proprietarul pierde beneficiul termenului. (Cas. fr. 13 Februarie 1858, D. P. 58, 1, 57). Deasemenea ipotecile sunt considerate că şi-au produs tot efectul legal şi din această cauză sunt dispensate de reînscriere după 15 ani; Cas. fr. 30 Ianuarie 1875 D. P. 1875, 1, 141.

[1]) Dăm mai jos o sentinţă a Tribunalului de Notariat Ilfov, confirmată şi de Curte, care prin erorile pe cari le conţine, arată consecinţele la cari se poate ajunge, dacă nu se face o completă analiză a legei.

Tribunalul şi Curtea afirmă în mod eronat, că în conformitate cu art. 23 din lege, toţi creditorii ipotecari sunt obligaţi să-şi înscrie creanţele, chiar şi cei cari le aveau înscrise anterior sentinţei de expropriere, sub sancţiunea pierderei dreptului de preferinţă asupra preţului:

Tribunalul: «Având în vedere şi al treilea motiv de cintestaţie prin care se susţine că potrivit art. 23 şi 24 din legea de expropriere, imobilul expropriat este purgat de toate sarcinile din momentul transcrierei hotărîrei, astfel că creditorul Colonel V. M. Vasiliu necerând înscrierea creanţei sale, în termenul de 15 zile prevăzut de lege, îşi pierde calitatea sa de creditor ipotecar.

Că în desvoltarea acestui motiv de contestaţie s'a mai susţinut de contestator, că deşi este creditor ipotecar în rangul al treilea asupra imobilului expropriat, prin faptul însă că şi-a înscris creanţa sa, în termenul prevăzut de art. 24 din lege, este singurul dintre creditori, care are dreptul asupra preţului, ceilalţi rămânând a urmări pe debitoarea expropriată ca simpli creditori chirografari.

Considerând că intenţia legiuitorului n'a putut fi ca prin acest text dintr'o lege specială să răstoarne principiile din dreptul comun, potrivit cărora, între creditori ipotecile îşi capătă rangul din ziua înscripţiunii lor în registre şi că aceste înscripţiuni conservă dreptul ipotecar timp de 15 ani, dela data când s'a făcut înscripţiunea.

Faptul că prin art. 24 din legea de expropriere, se prevede ca creditorii să-şi înscrie creanţele lor, nu înseamnă că acei ce n'au îndeplinit această formalitate îşi pierd dreptul lor de creditori ipotecari şi rangul ce-l aveà creanţele lor, devenind simpli creditori chirografari, este o obligaţie ce o impune legiuitorul creditorilor, ca prin înscripţiune să atragă atenţia autorităţei expropriate de a nu plăti indemnitatea fostului proprietar expropriat, căci prin transcrierea hotărîrei de expropriere, toate drepturile creditorilor, ce grevau imobilul expropriat se convertesc asupra preţului.

Că, prin urmare, este deajuns ca unul dintre creditorii ipotecari să ceară înscrierea creanţei sale, pentru ca autoritatea expropriantă să fie obligată a nu mai face plata cuvenită drept despăgubiri fostului proprietar, ci a depune această indemnitate la dispoziţia tuturor acelora cari vor aveà vreun drept.

Că numai în cazul când nici unul dintre creditorii ipotecari n'ar fi vigilent să ceară înscrierea creanţei sale, numai atunci autoritatea expropriantă ar fi deslegată de orice obligaţie, plătind indemnizaţia în mâna fostului proprietar, rămânând ca în acest caz creditorii să se despăgubească prin urmăririle ce le-ar face direct contra debitorilor.

Că în speţă Primăria Municipiului Bucureşti depunând preţul cuvenit pentru exproprierea imobilului la Casa de Depuneri, contestatorul nu poate pretinde că este singurul creditor ce are drept a se despăgubi ca unul ce şi-ar fi înscris creanţa şi urmează ca această sumă să fie atribuită tuturor creditorilor după rangul ipotecilor ce le-au avut asupra imobilului expropriat.

Că astfel fiind acest motiv de contestaţie fiind nefundat, contestaţia urmează a fi respinsă. (Trib. Ilfov, Secţia Notariat, Sentinţa No. 500 din 5 Octomvrie 1929, confirmată de Curtea de Apel Secţia III-a prin decizia No. 103 din 19 Februarie 1930).

[1]) Vezi Raportul Martin du Nord; Garsonnet, *op. cit.*, pag. 879).

[2]) CURTEA: Considerând că art. 24 din legea de expropriere impune transcrierea drepturilor lor, în termen de 15 zile dela transcrierea hotărîrei de expropriere, numai terţilor persoane care ar voi să conserve privilegiile, ipotecile şi orice drepturi ale lor asupra imobilului expropriat, adăugând că aceasta se face fără prejudiciu pentru drepturile femeilor, nevârstnicilor şi altor interzişi asupra sumei de indemnizare.

Considerând că legea a creiat o situaţie excepţională şi avantajoasă pentru incapabili, cărora le-a asigurat un drept de preferinţă asupra preţului imobilului expropriat şi că astfel fiind administraţia nu se poate apărà de răspundere, precum se încearcă a se face excipând lipsa de transcriere a drepturilor incapabilului în cele 15 zile. (Cas. I, Dec. No. 442 din 23 Noemvrie 1901, *Bul. Cas.* 1901, pag. 1678).

[3]) Art. 25: «Acţiunile în revendicare, de protimisis şi orice alte acţiuni reale, nu vor puteà opri exproprierea, nici împiedecà efectul ei. Dreptul reclamanţilor se va transportà asupra preţului şi imobilul va rămâneà scutit».

[4]) In aceeaş categorie intră şi petiţiunea de ereditate, care nu este decât o acţiune în revendicare făcută cu titlu pro herede.

[5]) Berthélemy, *op. cit.*, ed. 9, pag. 633.

In acest caz diferența se cuvine expropriatului[1].

Tot astfel celelalte acțiuni cu caracter real sau mixt, acțiunea în anulațiune și resciziune, revocarea donațiunilor, acțiunea în reducțiune sau de raport, etc. se desființează față de autoritate, în sensul că ele nu mai pot duce la redobândirea dreptului de proprietate asupra imobilului expropriat. Pot fi însă continuate și ulterior sentinței de expropriere față de particular, dar tind numai a dobândi în locul acestuia calitatea de expropriat, pentru a legà astfel raporturi directe cu administrațiunea și a sta în fața comisiunei de arbitri pentru fixarea indemnizației[2].

Toate aceste acțiuni reale au efectul de a indisponibilizà indemnizația: autoritatea, pentru a se liberà și a luà imobilul în posesie, este obligată, în baza art. 63, să o depună la Cassa de Depuneri, până la tranșarea litigiului.

Sentința Tribunalului face să dispară dreptul de uzufruct.

Art. 561 c. civ. arată că vânzarea lucrului supus la uzufruct nu aduce nici o schimbare dreptului uzufructuarului; el continuă a se folosi de uzufructul său, de a nu fi renunțat la dânsul în mod formal.

Prin derogare dela acest articol, în caz de expropriere, drepturile uzufructuarului se transportă asupra indemnizației și se exercită prin perceperea procentelor acesteia.

Uzufructuarul este însă obligat a da cauțiune că la finele uzufructului va restitui suma ce înfățișează valoarea imobilului expropriat (art. 50).

Acelaș lucru se poate spune despre dreptul de babitațiune prevăzut de art. 565 c. civ., despre uz și despre embatic.

18. Servituțile sunt, în principiu, supuse acelorași reguli, cu distincțiunea că dau loc la o indemnitate specială numai acele stabilite prin fapta omului, adică servituțile urbane sau rurale, servituțile continui — ca apeductele, scursurile de apă, etc. — servituțile necontinui — ca dreptul de trecere, dreptul de a luà apă din fântână, etc. — servituțile aparente și neaparente (art. 620 și urm. c. civ.)[1].

Servituțile având o cauză legală sau naturală (art. 508 și urm., art. 586 și urm. c. civ.) continuă a există între expropriant și vecin, astfel că ele nu pot conduce la o indemnizație[2].

19. Contractele de locațiune sunt desființate imediat și de plin drept.

Dreptul locatarului nu are un caracter real. Din această cauză s'a discutat chestiunea dacă locațiunea intră în categoria drepturilor desființate prin sentință.

Jurisprudența franceză, după ce a ezitat în această privință, s'a fixat definitiv în sensul arătat, întemeindu-se pe scopul urmărit prin procedura exproprierei și pe împrejurarea că legea menționează — direct sau indirect — în mai multe articole pe locatari printre persoanele cari pot cere o indemnizație (art. 33, 35, 50 și 64)[3].

De unde rezultă că, dacă chiriașii continuă a ocupă localurile expropriate și după sentința de expropriere, ei nu uzează de un drept; folosința lor, în acest caz, este precară, iar sumele plătite de ei nu au caracterul de chirii.

Prin urmare, ei pot fi evacuați înainte de termenul prevăzut în contract, cu condițiunea de a li se plăti o indemnizație și tot astfel pot părăsi imobilul, fără a fi împiedecați[4].

Ei au dreptul la o indemnizare specială, deoarece exproprierea transformă folosința certă rezultând din contract într'o posesiune precară cu durată incertă.

Indemnizația fiind echivalentul pierderei suferite, este evident că locatarii nu vor puteà cere a fi despăgubiți, decât în măsura în care vor dovedi că au suferit o pierdere.

Astfel, chiriașul al cărui contract expiră în epoca sentinței, sau care erà expus evacuărei pentru o cauză legală sau contractuală, nu are dreptul la indemnizație. Deasemenea nu pot cere a fi despăgubiți locatarii ulterior sentinței, deoarece ei sunt simpli toleranți, și prin urmare, nu pot invocà un prejudiciu.

Pentru a aveà dreptul la indemnizație locatarii nu sunt obligați a invocà un contract autentic sau cu dată certă.

Art. 1441 c. civ., care prevede că în acest caz de vânzare a bunului închiriat nu sunt opozabile cumpărătorului decât contractele autentice sau cu dată certă, nu este aplicabil în acest caz, deoarece el se referă la vânzările forțate. Pe lângă aceasta, sentința de expropriere desființând locațiunea de plin drept, nu mai este vorba decât de conservarea unui drept la despăgubire[1].

20. Toate celelalte contracte relative la imobil, a căror conservare ar fi incompatibilă cu scopul exproprierei, sunt deasemenea desființate. Astfel, un contract de antrepriză pentru construirea unui imobil pe terenul expropriat, contractele de furnituri de materiale, contractele de asigurări, etc.

In privința aceasta exproprierea având efectul unui caz fortuit, este evident că părțile nu au dreptul a primi vreo despăgubire dela proprietarul expropriat (art. 1083 c. civ.).

21. Toți terții despre cari am vorbit mai sus, cu excepțiunea creditorilor ipotecari sau privilegiați, pentru manifestarea cărora legea prevede o procedură specială, sunt obligați a se arătà administrațiunei în termenul de 10 zile dela publicarea sentinței, prevăzut de art. 33, deoarece nu sunt cunoscuți de autoritate. In cazul când ei nu se conformează acestei obligațiuni, pierd dreptul la orice indemnizare.

Terții cu dreptul rezultând dintr'un contract încheiat cu proprietarul expropriat sau la cari el a participat, trebuie să fie arătați chiar de acesta, sub sancțiunea de a fi ținut el singur să le plătească indemnizațiunea.

ALFRED CRUTZESCU
și I. G. VÂNTU
Doctori în drept. Avocați

---

[1] Ibid., *op. cit.*, pag. 633.

[2] Garsonnet, *op. cit.*, No. 234; Delalleau, *op. cit.*, No. 284; Robin, *op. cit.*, No. 106; Crépon, *op. cit.*, No. 98.

[1] Cas. fr. 9 Februarie 1863. D. 63. 1. 254; 28 Ianuarie 1868. D. 68. 1. 123; 18 Ianuarie 1886. 4. 86. 1. 57.

[2] Garsonnet, *op. cit.*, No. 236—237; Robin, *op. cit.*, No. 109.

[3] Cas. fr. 16 Aprilie 1862. D. 62. 1. 300; 9 August 1864. D. 64. 1. 465; 23 Noemvrie 1880. D. 81. 1. 259; 21 Iulie 1886. D. 87. 1. 92.

[4] Cas. fr. 20 Iunie 1864. D. 64. 1. 279; Emile Picard, *Des effets juridiques du jugement d'expropriation*, 1911, pag. 22 și urm.

[1] A se vedeà, pentru toată materia locațiunei, jurisprudența fr. în Robin, *op. cit.*, pag. 106, 107; Garsonnet, *op. cit.*, pag. 282—283; Dalloz vol. VI, pag. 71.

ANTEPROECTUL DE LEGE ASUPRA TITLURILOR DE CREDIT

Un membru valoros al Consiliului nostru legislativ mi-a trimis un exemplar al *Anteproectului de lege asupra titlurilor de credit*, invitându-mă totodată să fac și eu observațiile mele la acest anteproect. Țin în primul loc ca să-i aduc și pe această cale viile mele mulțumiri, dându-mi ocazia să cunosc și eu una din cele mai interesante lucrări pregătitoare ale legislației noastre. Durere însă, n'am primit și expunerile de motive, nici nu știu dacă au fost redactate și deci nu cunosc motivele cari l-au determinat pe Consiliul legislativ să elaboreze acest anteproect tocmai acuma și tocmai în forma care i-a dat. Așà fiind, nu pot să fac decât să exprim impresiile mele pur personale pe cari le-a trezit în mine cetirea anteproectului.

Prima și cea mai puternică dintre aceste impresii este că acest anteproect pare că vine preà târziu. Sunt anume informat că, sub auspiciile Societăței Națiunilor, la Geneva s'au reluat lucrările dela Haga, brusc întrerupte prin isbucnirea războiului mondial, lucrări referitoare la unificarea atât a dreptului cambial cât și a dreptului cecului. Rezultatul la care s-a ajuns la Geneva trebue considerat chiar foarte important, întrucât un număr de peste 20 de state au semnat dejà o convențiune referitoare la introducerea unei legi cambial-uniforme în legislațiile naționale. Dacă și România încă nu se găsește printre statele semnatare, sunt convins că aderarea ei la această convenție va trebui să se facă în cel mai scurt timp, căci este exclus ca țara noastră să rămână în afară de cele mai însemnate state cari simțesc necesitatea inexorabilă de a uniformiză dreptul cambial. Găsesc că legiuitorul polonez a fost mai prevăzător, construind noua lege poloneză asupra cambiei din 1924 pe principiile lui Avant-Projet d'une convention sur l'unification de droit relatif à la lettre de change et au billet à ordre dela care i-au inspirat, în mare parte, și redactorii convențiunei dela Geneva. Numai că ceeace se puteà încă la 1924, mi se pare preà tardiv la 1930.

Și tocmai pentru România se impune o apropiere pe cât se poate de mare către legislația internațională, nu numai ca în alte țări, pentru motive de interese economice. Această apropiere se impune cu atât mai mult într'o materie de drept care, cum este tocmai dreptul comercial, prin însăș natura inerentă comerțului, întrunește toate condițiunile pentru a fi un drept internațional. Pentru acest motiv cred că mai bine făceà Consiliul legislativ, dacă ar mai fi așteptat poate încă o vreme foarte scurtă până ce România, prin aderarea la convențiunea dela Geneva, încheiată de curând, ar fi primit o lege cambială care, fie-mi permis s-o mărturisesc sincer, va ține mai bine cont de cerințele comerțului modern decât anteproectul asupra titlurilor de credit.

Intrând cu toate aceste în examinarea acestui anteproect și comparând în primul loc titlul cu cuprinsul său, acest titlu mi se pare preà pretențios. In adevăr, acest titlu dă de înțeles că anteproectul reglementează cel puțin cele mai importante «titluri de credit», create de comerț, cum ar fi, în afară de cambia, cecul, acțiunea, scrisoarea de cărat, scrisoarea de trăsură, scrisul funciar, etc. In realitate însă, din cele 180 articole ale anteproectului, abstracție făcând de cele 4 articole ale dispozițiunilor finale și tranzitorii, numai 29 articole, deci numai a șasea parte din întregul anteproect, se ocupă de situația de drept a «titlurilor de credit», pe când cea mai mare parte a anteproectului, anume 129 articole sunt dedicate cambiei, iar restul de 32 articole cecului. Așà fiind, sunt de părere ca anteproectul mai corect ar trebui să fie numit *anteproect de lege asupra cambiei și cecului*, cu atât mai mult, cu cât cele 29 articole dela început, în redactarea lor generală, s'ar potrivi destul de bine cu un fel de introducere la o asemenea lege.

Elaborând acest anteproect, Consiliul nostru legislativ însă a făcut un lucru pe care, în afară de un singur stat, nu l-a făcut încă nici un alt stat. In adevăr, pe cât știu, nici un alt stat încă nu dispune de o lege care să reglementeze toate felurile multicolore ale titlurilor de valoare moderne, cu toate că în unele din aceste state, în frunte cu Anglia, Franța și Germania, comerțul a ajuns la un grad de desvoltare, cu mult superior comerțului românesc. Singura excepție face statul New York din Uniunea americană, dispunând de o *lege asupra titlurilor negociabile* (Negotiable Instruments Law) din 1897. Această lege însă are un cuprins de 341 articole, dintre cari 206, deci mai mult de jumătate din ea, se ocupă de titlurile de valoare în general, iar restul reglementează cambia, biletul la ordin, cecul și unele titluri de obligațiuni (notes), proprii dreptului american. Cu toate aceste însă, chiar în această lege cuprinzătoare lipsesc unele titluri de valoare foarte importante și dealtfel bine cunoscute și în dreptul american în această a lor calitate juridică distinctă, cum sunt de ex. scrisoarea de cărat (bill of lading) sau recepisa magazinelor generale (Warehouse receipt). Iar dacă căutăm motivul pentru care nici măcar această lege n'a cuprins, în corpul ei, aceste titluri de valoare, aflăm că aceste titluri fac parte atât de intimă din instituțiunile economice care le-au creat, încât legiuitorii internaționali cu drept cuvânt ezită să le reglementeze, deosebit de instituțiunile respective, într'o lege generală asupra tuturor titlurilor de valoare. Ceeace, până la oareșcare grad, poate s-o facă doctrina când, pentru motive de sistematizare teoretică, tratează toate titlurile de valoare într'un singur capitol, n'a reușit să facă legislația, cu atât mai puțin, cu cât este încă și vorba de o materie de drept, aflătoare în plin curs de desvoltare.

Ceeace însă mi se pare și mai criticabil, este că acest anteproect, cu toate sforțările remarcabile ale redactorilor săi de a creà o lege bună și necesară, totuș, în partea sa tehnică, pare că încă tot nu se poate emancipà de tutela unei tradiții, puțin agreabilă, a legislației noastre naționale, prin care tradiție legislația noastră se deosebește, nu tocmai în favorul ei, de celelalte legislații. Repet și în acest loc că găsim absolut necesar o apropiere cât se poate de mare a legislației noastre către legislațiile mondiale și în ceeace privește terminologia tehnică și redactarea diferitelor dispozițiuni, considerând mai ales că este vorba de titluri pe cari, propriu zis, le-a creat comerțul internațional și nu atât cel național.

Redactorii anteproectului par a fi de altă părere. Cetind chiar titlul acestui anteproect, mărturisesc că m'am gândit la acele acte în scris pe cari nu numai doctrina dar și legislația comercială internațională le numește, cu o desemnare colectivă devenită tehnică, *Titluri de valoare* sau *valori*. Astfel aceste titluri se numesc în Franța *Titres de valeurs* sau pe scurt *Titres*, *Valeurs* și *Effets*, iar în Germania *Wertpapiere*. Este adevărat, că numai dreptul italo-românesc, adoptând și pe această temă principiul lui variatio delectat, le numește când *Efecte de comerț* (Effeti di commercio), când *Titluri industriale* (Titoli industriali), când *Titluri de credit*, cu o precizare exagerată încă și *Titluri de credit circulând în comerț* (Titoli di credito, circolanti in commercio). Admit că, în urma unei precizări, de natură doctrinară, foarte fină, am puteà să ajungem la concluziunea că titlurile de credit sunt a se considerà ca o specilaitate a titlurilor de valoare, întrucât cauza obligațiunei de ex. la o cambie este alta decât la o scrisoare de cărat sau la o recepisă. Dar anteproectul consideră ca «titluri de credit» toate felurile titlurilor de valoare în înțelesul nostru deci, cum le numește art. 3, și titlurile ce reprezintă mărfuri sau producte.

In general, este o particularitate a legislației românești pe care am constatat-o mai cu seamă în domeniul dreptului comercial de a inventà noțiuni de drept noi sau și de a creà instituțiuni de drept noi, absolut necunoscute în practica comercială. Acestei manii de a introduce inovații nu numai fără consultarea prealabilă a practicei dar este odată chiar contra voinței sale, datorim existența, sub forma unei litere moarte a codului nostru comercial, a societăței anonime pe cote și a ordinului în producte sau mărfuri. Și anteproectul comite această greșală. Nu mai insist asupra titlurilor sale de credit care denumire, după mine, este cel puțin o desemnare netrebnică. Dar el reglementează și un «cec circular», până și un «cec turistic». Denumirea aceasta este de natură să trezească o concepție greșită pentru care motiv ea trebue respinsă. Căci auzind de un cec circular, numaidecât te gândești la o specialitate nouă a cecului, creată de comerț. Adică, studiând dispozițiunile referitoare ale anteproectului, vezi că în realitate este vorba de acel titlu pe care-l eliberèază o bancă clientului său și prin care acest client este autorizat să ridice, la alte bănci numite în titlu, o sumă de bani, este acel titlu care se numește în dreptul englezesc *Letter of credit*, în dreptul francez *Lettre de crédit*, în dreptul italian *Lettera di credito*, iar în dreptul german *Kreditbrief*. Intreb: Pentruce tocmai dreptul nostru să facă excepție și să-i deà acestui titlu altă denumire? Pentruce acest titlu și în dreptul românesc să nu fie numit *Scrisoare de credit*?

Altă greșală a codului nostru comercial este copiată, chiar cu oarecare îngrijire, de redactorii anteproectului. Mai ales în dispozițiunile referitoare la cambie, codul nostru oscilează, complăcându-se într'o bogăție foarte mare de desemnări tehnice și de noțiuni juridice. Sunt totuș de părere că juristul, în dicțiunea sa, să fie cât se poate de precis și clar, conducându-se după principiul pe care eu îl consider suveran în jurisprudență, că fiecare noțiune de drept își are înțelesul său propriu astfel că o noțiune nu poate să fie înlocuită cu alta. Din principiu, admit sinonime în literatură nu însă în jurisprudență, nici când, în partea limbisticei, de fapt ar fi vorba de două sinonime și cu atât mai puțin când nu este mare deosebire în ce privește înțelesul a două cuvinte.

Sunt încă mai inofensive cazurile în cari anteproectul vorbește când de transmiterea dreptului (art. 5), când de transferarea titlurilor (art. 7, 9 și 44, etc.) și când de transmiterea titlului (art. 28), cu toate că, după părerea mea, în toate aceste cazuri termenul de transmitere este cel mai potrivit. Tot astfel cred că termenul prezentare, în materie cambială, trebue considerat ca termen tehnic care deci nu trebue înlocuit nici cu sinonimul înfățișare (art. 81).

Pe un punct de vedere absolut învechit stă anteproectul când continuă să facă deosebire între trăgătorul unei poliți și emitentul unui bilet de ordin. Practica comercială de mult a încetat să tragă o cambie, ea o emite, indiferent dacă este poliță sau bilet de ordin. Prin urmare, cred că ar trebui cu totul să dispară dintr'un anteproect modern trăgătorul care și dealtfel pare că a dus mai mult o viață doctrinară și să facă în toate cazurile loc emitentului ca de ex. în articolele 30, 33, 36, 43, 44, 56, 62, 65, 66, 69, 73, etc.

Și de altfel emisiunea, în general, este considerată ca act constitutiv al unui titlu de valoare, act învestit cu anume forme, stabilite de lege. Această formă a emisiunei este atât de importantă încât după ea se face și divizarea titlurilor de valoare, iar nu forma circulațiunei cum în zadar încearcă să ne facă să credem art. 2 din anteproect. Considerând caracterul juridic distinct al titlurilor de valoare, «forma circulațiunei» poate să fie numită când indosamentul, când cesiunea și când simpla tradițiune, după cum este vorba de un titlu la ordin, un titlu nominativ sau de un titlu la purtător.

Tot dela codul nostru comercial, anteproectul a moștenit pe trasul care a acceptat și pe trasul care n'a acceptat (art. 44, 98 și 108). Or, dreptul cambial cunoaște numai un tras și un acceptant, stabilind încă și principiul că numai acceptantul, semnând cambia, devine obligat cambial, pe când trasul, fiind numai înclinat de emitent să facă plata sumei cambiale, n'are nici o obligațiune cambială. Cu toate aceste anteproectul îi impune și trasului anume obligațiuni cambiale de ex. în art. 65, 82, 85, 90, 127, 131, 132 și 134.

O adevărată confuzie face anteproectul în ce privește desemnarea posesorului cambiei pe care-l numește când purtător, de ex. în art. 49, când deținător, de ex. în art. 50 și 132 găsind însă și necesar să indice o deosebire remarcabilă între ambii în art. 55, iar în art. 130 dăm însă și de un destinator, cunoscut dealtfel numai în dreptul transportului.

Foarte bine făceau redactorii când, cu ocazia elaborărei unui nou anteproect asupra cambiei, ar fi înlocuit unii termeni cari, fiind introduși în terminologia juridică românească încă de codul comercial, au intrat, ce-i drept, și în doctrina și în jurisprudența noastră care însă cu toate aceste sunt cu totul necunoscuți în dreptul cambial internațional. Numesc în această ordine de idei în primul loc pe faimosul gir al dreptului italo-românesc care cu această ocazie ar puteà fi odată înlocuit cu *indosament*, cu atât mai mult, cu cât acest art. cambial este primit în dreptul englezesc. *Indorsement*, în dreptul francez *Endossement*, în dreptul german *Indossament*, iar în practica comercială italiană *Indossamento*. Acest indosament însă își are rădăcinile sale și în istoria dreptului nostru național. Căci funcțiunea sa economică este foarte bine arătată atât în *codul Ipsilante* (pentru împrumutări cif. 3: să-i scrie *în dosul* zapisului), cât și în codul lui Andronachi Donici (cap. VIII, cif. 12: *dosește*) cât, înfine, și în *Regulamentul organic* din 1832 (cif. 308; accetate *în dos*). Inlocuindu-se deci termenul gir cu indosament, iar termenii giranți și giratari cu indosanți și indosatori, termenii gir, giranți și giratari s'ar puteà cel mult adăugi în paranteză la termenii corespunzători indosament, indosanți și indosatori. In toate cazurile însă găsesc absolut inadmisibil ca termenul girant să fie înlocuit cu termenul garant cum o face art. 113 al anteeproectului, căci, fără a intrà în precizări inutile, una este girantul pe care-l are în vedere acest articol și cu totul alta este garantul.

Totuș cred că ar fi bine să dispară «cursul schimbului la vedere» din art. 87 pentrucă face loc cursului cambiei la vedere cum și «cheltuiala de întoarcere» ar puteà să fie numită *Cont de retur* cum o numeşte de altfel atât dreptul francez, cât şi dreptul german şi dreptul italian.

Drept vorbind, nu mă pot împăcà nici cu «procedura cambială», supranumită însă şi «procedură de executare cambială» sau şi «executare cambială». Mărturisesc că mai bine îmi place termenul *regres*, nu numai că astfel acest act cambial este numit atât în dreptul german, cât şi în dreptul italian sau şi *recurs*, astfel numit în dreptul francez, aceste denumiri devenind, de mult dejà, tehnice şi îndeobşte cunoscute. Sunt însă de părere că regresul indică mai bine toate drepturile pe cari el le conferă posesorului legitimat al cambiei ajunsă în nevoe sau neplătită, drepturi cari nu trebue numai decât realizate pe cale judecătorească. Termenul executare însă este de domeniul procedurei civile, iar în conformitate cu dispoziţiunile referitoare ale acestei proceduri, executarea, sub forma ei cea mai importantă a executărei silite, are loc numai în baza unei hotărîri judecătoreşti sau a unui titlu executoriu. Ori în acest înţeles, după părerea mea singurul admisibil, prin executare cambială s'ar puteà înţelege numai acea parte a regresului cambial în care Tribunalul, după ce a examinat cererea referitoare a posesorului legitimat al cambiei, prin o ordonanţă a dispus investirea cambiei cu formula executorie, autorizând astfel pe acest posesor să *execute* pe debitorul cambial.

La un număr de articole am impresia că, prin o redactare mai îngrijită, dispoziţiunea referitoare ar fi mai clară şi ar ieşi mai bine în relief. Sunt următoarele:

Art. 14 al. 5: Dacă nu s'a făcut opoziţiune, sau dacă a fost respinsă, Tribunalul va declarà titlul nul. In conformitate cu art. 13, numai un titlu pierdut, sustras sau distrus poate să fie declarat nul iar procedura anulării are tocmai de scop să comstate, definitiv, acest lucru. Dacă însă, la încheerea publicată a Tribunalului s'a anunţat un terţ deţinător, prezentând, sub forma opoziţiunei, titlul, bănuit pierdut, sustras sau distrus, evident că acest titlu, existând, nu mai poate să fie declarat nul. El poate cel mult să facă obiectul unei acţiuni în instanţa la care ambele părţi, pretinsul prejudiciat şi deţinătorul, vor trebuì, contradictoriu, să dovedească drepturile lor asupra titlului. Pentru acest motiv cred că acest articol ar trebui să aibă următoarea redactare: Dacă termenul opoziţiei de 30 de zile a trecut fără ca titlul să se fi găsit, Tribunalul va declarà titlul nul.

Art. 29: Redactarea actuală: Dispoziţiunile dela (?) cambie referitoare la forma girului şi amortizare se vor aplicà... Redactarea propusă: Dispoziţiunile referitoare la forma indosamentului (girului) şi amortizarea cambiei se vor aplicà...

Art. 36 al. 1: Redactarea actuală: Cambia care nu cuprinde locul de emisiune se consideră emisă la locul arătat lângă numele trăgătorului sau emitentului. Redactarea propusă: Cambia care nu cuprinde locul de emisiune, se consideră emisă la domiciliul profesional, în lipsă, civil, al emitentului.

Art. 36 al. 2: Redactarea actuală: Dacă în cambie nu este arătat locul plăţei, se socoteşte ca loc de plată acel arătat lângă numele emitentului sau trasului. Or, observările făcute în practică dovedesc că emitentul, semnând, nici când nu indică adresa sa. Este adevărat, că el poate să arate, la cambiile domiciliate, un loc de plată altul decât domiciliul trasului. Aceste cambii însă cad sub prevederile articolului 39. Pentru acest motiv cred că ar fi mai potrivit când, în locul menţionat, s'ar zice de ex.: Dacă în cambie nu este arătat locul plăţei, se socoteşte ca loc de plată domiciliul profesional, în lipsă civil, la poliţă al trasului la biletul de ordin al emitentului.

Art. 39. Redactarea actuală: Cambia poate fi plătibilă la domiciliul unui al treilea, fie în localitatea unde trasul are domiciliul său, fie în altă localitate. Dacă nu s'a menţionat ca plata să se facă de tras sau emitent, ea se va face de cel de al treilea. In prima parte acest articol are în vedere numai poliţa domiciliului, căci el vorbeşte numai de domiciliul trasului, pe când în partea a doua el vizează şi biletul la ordin domiciliat, vorbind şi de emitent ca platnic. Această lipsă de preciziune, evident trebue înlăturată, de ex. prin următoarea redactare: Cambia poate fi plătibilă la domiciliul unui al treilea, fie în localitatea unde trasul poliţei sau emitentul biletului la ordin au domiciliul lor fie în altă localitate. Dacă în aceste cazuri nu s'a menţionat ca plata să se facă, etc.

Art. 52 al. 3: Redactarea actuală: Reprezentanţa cuprinsă în girul «prin procură»... Cum primul aliniat al acestui articol vorbeşte de o autorizare, dată prin clauza «prin procură», cred că este mai bine ca şi în aliniatul trei să se zică: Autorizarea şi nu reprezentanţa.

Art. 53 al. 2: Redactarea actuală: Obligaţii nu pot opune posesorului excepţiunile, isvorând din raporturile personale cu girantul, afară numai dacă posesorul *nu* a dobândit cambia cu rea credinţă. Am impresia că cu acest al doilea *nu*, redactorii zic tocmai contrarul din ce au vroit să zică în realitate.

Art. 60: Redactarea actuală:... ziua prezentării cambiei va trebui dovedită... în caz de refuz sau negăsire printr'un protest de nedatare. Redactarea propusă:... ziua prezentării cambiei va trebui dovedită... în caz de refuz sau negăsire *a trasului* printr'un protest de nedatare.

Art. 93 al. 1: Redactarea actuală: Dacă cel care plăteşte prin intervenţiune nu arată numele celui pentru care plăteşte, se înţelege că face plata pentru acceptant sau emitent, iar în cambiile neacceptate pentru trăgători. Redactarea propusă: Dacă cel care plăteşte prin intervenţiune nu arată numele celui pentru care plăteşte, se înţelege că face plata pentru acceptantul poliţei sau emitentul biletului la ordin, iar în poliţele neacceptate pentru emitent.

Art. 98 al. 2: Redactarea actuală: Dacă domiciliul sau reşedinţa lor nu poate fi găsită... Redactarea propusă: Dacă domiciliul lor profesional, în lipsă, civil nu poate fi găsit...

Art. 103 care cuprinde o dispoziţiune de ordin pur tehnic-administrativ, cred că ar puteà fi trecut mai bine în regulamentul portăreilor.

Art. 105, tratând despre efectele protestului de neacceptare, poate să lipsească cu totul, găsindu-se, aproape textual, dejà în art. 99 al. 4.

Art. 108 al. 2: Redactarea actuală: Directă în contra acceptantului sau emitentului. Redactarea propusă: Directă în contra acceptantului poliţei sau emitentului biletului la ordin.

Art. 111 al. 1: Redactarea actuală: Toţi acei cari au tras... Redactarea propusă: Toţi acei cari au emis...

Art. 112 al. 2 îşi are, după părerea mea, locul său mai potrivit ca al treilea aliniat al art. 86 care se ocupă de situaţia de drept a cambiei, neajunsă la scadenţă.

Art. 123 al. 1. Redactarea actuală: Contestaţiile se vor judecà... Redactarea propusă: Când sunt făcute mai multe contestaţii, ele se vor judecà...

Art. 125 al. 2 în loc de:... pe contul căreia cambia a fost trasă... mai bine... pe contul căreia cambia a fost emisă. Tot astfel şi în art. 126 al. 2 în loc de:... numărul exemplarelor trimise... mai bine... numărul exemplarelor emise.

Art. 132 al. 1. Redactarea actuală: La cererea părţei, preşedintele Tribunalului va emite o ordonanţă care va cuprinde... invitarea către oricine o posedă de a o înfăţişà, ea se va declarà fără tărie faţă de posesor. Redactarea propusă: La cererea părţei, preşedintele Tribunalului va emite o ordonanţă care va cuprinde... invitarea către oricine o posedă de a o înfăţişà, *altcum* ea se va declarà fără tărie faţă de posesor.

Art. 148. Redactarea actuală: Hotărîrile de amortizarea cambiilor pierdute, sustrase sau distruse... Redactarea propusă: Hotărîrile de amortizarea Cambiilor pierdute, sustrase sau distruse...

Art. 149 al. 2 ar puteà să şi lipsească pentrucă repetă, în fond, ceeace zice aliniatul premergător.

Art. 150 cif. 3. Redactarea actuală: Numele aceluia care trebue să plătească. Or, după art. 149 cecul poate să fie emis numai asupra unei bănci la care emitentul are o sumă depozitată. Atunci pentruce să ne ascundem după deget şi să dăm de înţeles că şi altul decât această bancă poate să facă plata cecului? Cred deci mai potrivită următoarea redactare: Numele băncei depozitare. Tot aşà sub cif. 6 în loc de: Semnătura aceluia care emite cecul, s'ar puteà zice mai scurt: Semăntura emitentului.

Art. 150 al. 2. Redactarea actuală: Când locul emisiunei nu e arătat, se socoteşte a fi acel indicat eventual lângă numele trăgătorului. Dacă nu a arătat (cine?) locul plăţei, el este acelaş indicat eventual lângă numele trasului. Redactarea propusă: Când locul emisiunei nu e arătat, se socoteşte a fi domiciliul profesional, în lipsă, civil al emitentului. Dacă nu e arătat locul plăţei, se înţelege a fi reşedinţa băncei depozitare.

Art. 165 al. 2: Cred că «afecteze» trebue înlocuit cu «efectueze».

Art. 172. Redactarea actuală: Se pedepseşte cu amendă...

1. Oricine emite un cec...
2. Oricine după ce a emis un cec dispune...

Redactarea propusă: Se pedepseşte cu amendă... emitentul care:

1. Emite un cec...
2. După ce a emis un cec dispune...

Alte dispoziţiuni ale anteproectului sunt criticabile în fond şi anume:

* * *

Art. 7, vorbind despre titlurile nominative, nu stabileşte şi condiţiunile esenţiale ale acestor titluri. Este mult preà puţin când se zice că aceste titluri vor fi emise pe numele unei anumite persoane. Arătarea numelui celui în drept se face şi într'un simplu act de obligaţiune civil, această arătare deci încă nu ajunge pentru a ne lămuri asupra caracterului juridic al unui titlu nominativ. Redactorii acestui articol mai greşesc când cred că transmiterea sau cum o numesc «transferarea» titlului nominativ se face numai prin înscrierea în titlu a noului titular şi prin trecerea numelui acestui titular în registrul emitentului. Dreptul încorporat în titlu nu este în aşà măsură «literal» cum îl numesc aceşti redactori ca el să poată fi transmis asupra unui nou titular prin o simplă operaţiune formală şi fără predare reală a titlului.

«Uzufructul» despre care vorbeşte art. 8, după părerea mea, intră în categoria drepturilor reale, reglementate atât în art. 4 cât şi în art. 7. Aşà fiind, pare că art. 8 repetă numai ceeace dispun aceste două articole. Bănuesc însă că uzufructuarul din art. 8 în realitate este beneficiarul titlului căruia deci acest articol îi dă dreptul să ceară dela emitent un duplicat al titlului, în care caz această calitate deosebită a titlului şi nu «existenţa uzufructului» trebue menţionat în duplicat.

In conformitate cu dispoziţiunea art. 10, posesorul unei acţiuni nominative ar puteà orişicând cere convertirea acţiunei sale în mai multe acţiuni la purtător chiar în disprețul dispoziţiunei categorice a codului comercial după care asemenea convertire este admisibilă numai când acţiunea a fost integral plătită. Tot aşà alt posesor al unei acţiuni, după art. 11, ar puteà cere diviziunea acţiunilor sale în mai multe acţiuni, schimbând până şi calitatea lor juridică, fără a se sinchisi de dispoziţiunile codului comercial cari prevăd pentru sporirea numărului acţiunilor formalităţi deosebite cari nu pot fi eludate.

Art. 13 al. 2 obligă pe proprietarul unui titlu ca atunci când îi cere preşedintelui locului de emisiune amortizarea titlului, să-şi aleagă şi domiciliul său în acel loc. Nu înţeleg, pentru ce această rigoare exagerată, isvorîtă pare că dintr'un sic volo, sic jubeo absolut nemotivat a legiuitorului? De ce proprietarul, şi aşà păgubit, să fie silit să se mute din domiciliul său profesional sau civil în locul emisiunei şi aceasta numai pentru timpul procedurei amortizărei, deci, după litera legei, pentru cam două luni?

Şi în art. 18 redactorii făceau foarte bine când mai întâiu ar fi răspuns la întrebarea: Ce este un titlu la purtător?

Art. 31 al. 3, ocupându-se de faimoasa clauza «bun şi aprobat», găseşte încă necesar să menţină, în fond, o dispoziţiune, de origină franceză, care, după mărturia lui D. Alexandresco, fiind pentru prima dată formulată încă în prima jumătate a secolului XVIII, are o vechime mai mult decât venerabilă de 200 ani. Ori cred că plugarii, servitorii şi lucrătorii români de astăzi dispun de o cultură mai mare decât colegii lor francezi de acum 200 ani, astfel că această dispoziţiune, absolut învechită, ar trebui odată să dispară din legislaţia noastră, cu atât mai mult cu cât cred că ea în practică a devenit inaplicabilă.

Şi art. 33, în redactarea sa tradiţională, ar trebui modernizat. După părerea mea este inadmisibil a se face deosebiri între condiţiunile cambiei pe cari art. 30 singur le numeşte esenţiale. Două categorii de condiţiuni esenţiale, mărturisesc că eu nu pot concepe. Pentru acest motiv acest articol ar trebui să aibă următorul cuprins pe care-l consider mai corect: Lipsa fie şi numai uneia din condiţiunile esenţiale, arătate în articolul 30 exclude calitatea şi efectele cambiale, cu rezerva efectelor ordinare ale obligaţiunei, după natura sa comercială ori civilă. Cum însă art. 33 stă în intimă legătură organică cu articolul precedent, mă voi ocupà de el încă odată mai la vale.

Art. 40. La ce alt «viciu» al vreunuia dintre obligaţi s'o fi gândit în acest loc redactorii? Textul original al art. 352 cod. com. care vorbeşte în această ordine de idei numai de semnătură falsă şi de incapacitatea unui obligat cambial, mi se pare mai clară, considerând mai ales că, în înţelesul propriu al cuvântului, viciul priveşte un defect de ordin moral al unei persoane.

Art. 42, în redactarea sa categorică, nu dă voe celui ce lucrează în numele şi pe contul altuia să-l oblige pe acesta cambial. Priveşte această oprire şi pe procuristul unui comerciant? Cred că nu şi atunci la primul aliniat al acestui articol ar trebui să se adauge cuvintele: afară de cazurile prevăzute de lege.

Art. 47 al. 2, ocupându-se de «girul» în alb, declară valabil un «gir» şi când nu se arată în el numele «beneficiarului». Ori în înţeles tehnic, beneficiar se numeşte primul în drept să ceară plata cambiei şi numit în această calitate chiar la constituirea cambiei, pe când cel în drept să ceară această plată în baza unui indosament sau gir se numeşte indosatar sau girant.

Art. 55 obligă pe posesorul cambiei s'o prezinte pentru acceptare «până în ziua lucrătoare ce prevede scadenţa». Mă tem că practica nu se va sinchisi mult de această dispoziţiune, continuând să considere valabilă şi acceptarea, făcută odată cu prezentarea cambiei pentru plată.

Art. 57 al. 2 permite ca termenul de 6 luni, prevăzut pentru prezentarea unei cambii cu scadenţa la un termen dela vedere să poată fi micşorat sau şi mărit. N'am nimic de zis contra micşorării care se poate face numai înăuntrul termenului fix de 6 luni. Dar cum stăm cu mărirea? Să fie aceasta posibilă pentru o durată maximală care să egaleze cu prescripţiunea cambială?

Art. 82 zice că, cambia trebue prezentată în comuna locului de plată şi la locul arătat «pe titlul de plată». Mărturisesc că nu înţeleg ce titlu de plată să fie acesta, când ştiut este că, în conformitate cu însăş natura cambiei, orice indicări cari nu se găsesc chiar în cambie nu pot produce nici un efect cambial.

Art. 85 al. 2 obligă pe posesorul cambiei ca, în caz de plată parţială, să elibereze chitanţă osebită, făcând încă şi pe cambie menţiune de această plată. Intreb: Pentru ce să i să impună posesorului obligaţiunea legală să elibereze o chitanţă osebită, când debitorul cambial, el singur, nici nu cere această chitanţă, mulţumindu-se cu o chitanţă, pusă pe însăş cambie. Faptul că această dispoziţiune se găseşte şi în dreptul italian, n'are darul să mă convingă. N'ar fi preferabilă următoarea redactare: In caz de plată parţială, posesorul va face menţiune pe însăş cambia de cuprinsul plăţei făcute, adăugând şi data, iar la cererea debitorului cambial care face această plată, el va eliberà încă şi chitanţă osebită.

Art. 87 al 2 vorbeşte de o monedă care nu are curs în locul plăţei pe care al. 3 o numeşte, mai scurt şi mai potrivit, monedă străină. Tot astfel ar puteà să fie numită această monedă şi în aliniatul 2.

Art. 96 al. 2 poate să fie şters, având numai o importanţă istorică.

Art. 98 al. 2 nu cuprinde nici un indiciu pentru funcţionarul competent a dresà protestul, ce trebue să facă pentru a găsi domiciliul sau reşedinţa persoanelor în chestie. Propun deci următoarea redactare. Dacă domiciliul lor profesional, în lipsă civil nu poate fi găsit nici cu ajutorul serviciilor competente pe lângă autorităţile administrative din localitate, protestul va puteà fi făcut în oricare din acele locuri, după alegerea funcţionarului, autorizat a dresà protestul. Primindu-se această redactare, propun la art. 100 următorul amendament. 7. Menţiunea că domiciliul persoanei în contra căreia se face protestul n'a putut fi aflat nici cu ajutorul poliţiei.

Art. 102, astfel cum este redactat, trebue numaidecât respins, el fiind de natură să aducă un prejudiciu simţitor părţilor interesate. Nici nu înţeleg cum s'ar puteà exercità executarea cambială în baza unui protest care cuprinde menţiuni neexacte sau care n'a fost redactat conform legei? Aceasta mi se pare o imposibilitate juridică. Concepţia aceasta a redactorilor mi se pare cu atât mai stranie cu cât ordonanţa Tribunalului, dată în materie de învestirea cambiei cu titlu executoriu în contra dispoziţiunilor legei, după art. 119 este declarată nulă, pe când protestul ilegal sau neexact, dresat de portărel, să fie valabil. Sau art. 102 se şterge cu totul pentru a nu dà loc la critici foarte întemeiate, sau i se dă o redactare conformă cu art. 119 al. 3.

In baza art. 112, posesorul cambiei prin executarea cambială poate să ceară numai plata sumei cambiale cu toate accesoriile legale. Ori pentru cazul în care poliţa n'a fost acceptată mi se pare mult mai potrivită dispoziţiunea referitoare a codului nostru comercial în vigoare după care în asemenea caz posesorul poate să ceară dela emitent şi dela indosanţi (giranţi) o cauţie. Prin această dispoziţiune drepturile posesorului mi se par mai bine apărate decât prin noua dispoziţiune a anteproectului. Căci această cauţie posesorul o poate cere şi o capătă imediat fără deci să aibă nevoe să mai aştepte scadenţa şi să facă protest care şi după o dispoziţiune explicită a art. 108 trebue numaidecât făcut «pentru conservarea procedurei de executare». In asemenea condiţiuni executarea cambială în caz de neacceptare se contopeşte cu executarea cambială în caz de neplată, astfel că cele trei cazuri ale executărei cambiale, enumerate în art. 109, în realitate se reduc la două.

In art. 123 al. 3 cred că se impune următoarea precizare juridică: Toate aceste excepţiuni trebuesc invocate la prima înfăţişare *a contestatorului în instanţă*.

Art. 132 dispune că ordonanţa preşedintelui Tribunalului în materie de amortizarea cambiei să fie comunicată şi deţinătorului «când este cunoscut». Ori repet şi în acest loc, amortizarea se face tocmai când cambia s'a pierdut, s'a sustras sau s'a distrus, fără ca posesorul păgubit să-l cunoască pe deţinător, căci cunoscându-l n'ar puteà să ceară anularea cambiei pierdute, sustrase sau distruse, ci restituirea cambiei existente. Este adevărat că procedura amortizărei mai are de scop să-l descopere pe eventualul deţinător al cambiei căruia nu i se poate luà dreptul să facă opoziţie. Dacă însă acest deţinător este chiar dela început cunoscut, după părerea mea nu mai poate să fie vorbă de amortizare ci numai de restituire.

In art. 136 este vorba de o «rea credinţă, în culpă» a giranţilor. O explicaţie a acestei specialităţi a relei credinţe se impune.

Art. 149 zice că emiterea cecului atrage trecerea «provizionului» în patrimoniul beneficiarului. Făcând încă şi comparaţie cu art. 158, rezultă că prin acest «provizion» redactorii înţeleg depozitul pe care-l are emitentul la o bancă. Sunt în contra acestei denumiri, pentrucă tocmai în dreptul bancar termenul *provizion* are un înţeles cu totul altul. Pentru ce să nu se zică depozit cum este numită această operaţiune bancară şi în dreptul internaţional (depozit, dépot, deposito, Depositengeschäft). Oricum, este greşit când se zice că emiterea cecului operează trecerea întregului depozit cum dă de înţeles art. 149. Această trecere priveşte numai acea parte din depozit care este arătată în suma de plătit.

Art. 153 declară transmisibil prin indosament «orice alt cec chiar dacă n'a fost trimis (?) la ordin», în afară de cecul la purtător. In primul loc, este un principiu fundamental al dreptului titlurilor de valoare că numai titlurile la ordin sunt indosabile sau girabile. Titlurile nominative se transmit prin cesiune, iar titlurile la purtător prin simpla predare. Alte titluri de valoare nici nu există şi nici redactorii anteproectului nu cunosc, considerând redactarea foarte precisă a art. 2 al. anteproectului. Prin urmare este absolut fals a se vorbi, prin o generalizare nefondată, de «orice alt cec» cum şi a dà de înţeles că un cec nominativ, dacă cecul a fost emis sub această formă, se transmite prin indosament. Tot atât de greşit este când în acest articol se zice că cecul «se transmite» la ordin, când ar trebui să se zică corect că el se emite.

Art. 154 şi articolele următoare vorbesc, în general, de tras. Considerând însă natura cecului cum şi dispoziţiunea art. 149, la cec acest tras poate să fie numai banca depozitară a emitentului-deponent. Cred deci că ar fi mai precis când în toate cazurile să se vorbească de banca depozitară şi nu de tras.

Art. 156 permite ca plata cecului să poată fi garantată prin aval şi de «semnatarul cecului». Or, semnatarul cecului este chiar emitentul său care chiar în aceasta a sa calitate garantează plata cambiei. Aşă fiind, art. 156 cuprinde o curiozitate juridică, permiţând ca un debitor să se institue garantul său propriu. Ce valoare poate să aibă atare garanţie?

Art. 163 permite ca atât emitentul cât şi «orice beneficiar» poate interzice plata în numerar. Considerând că beneficiar se numeşte numai aceea persoană care chiar la constituirea cecului este numită ca cel în drept să ceară plata şi în acest înţeles vorbeşte şi art. 162 de beneficiar, cred că ar fi mai potrivit dacă în art. 163 în loc de orice beneficiar s'ar zice: Emitentul, beneficiarul şi orice indosatar (giratar) al unui cec poate interzice...

Art. 164 al. 3 declară pe posesor care nu prezintă cecul în termen decăzut din procedura de executare dacă suma a devenit indisponibilă «prin fapta trasului». Redactorii făceau bine dacă m'ar fi lămurit ce înţeleg prin această faptă? Nu ajunge când ei au înlocuit simplamente faptul trasului din art. 368 cod. com. cu fapta trasului.

Art. 166 al. 2 obligă pe «tras» să refuze plata cecului când are cunoştinţă de declararea falimentului beneficiarului. Cred că «trasul» ar intră în mare bocluc când ar refuză această plată judecătorului sindic al beneficiarului falit.

Art. 172 al. 2 pedepseşte emiterea unui cec fără dată cu amendă până la 5000 lei. Or, după art. 151 acest cec este nul. Cred că aceasta ajunge mai ales că lipsa de datare nu trebue numai decât să aibă la bază o intenţie frauduloasă ca emiterea unui cec cu dată falsă.

Art. 173 şi 174 permit emiterea «cecurilor circulare» numai băncilor cari au un capital pe deplin vărsat de cel puţin 50 milioane lei şi numai în baza unei autorizaţii speciale, acordată de Ministerul Industriei. Această rigoare a legei mi se pare exagerată şi de natură să creeze un monopol de cari să poată profită numai un număr restrâns de bănci. In celelalte ţări deschiderea creditului este considerată o operaţiune bancară pe care orice bancă, legal constituită, o poate face fără orice restricţiune impusă de un legiuitor preà timid. Apoi această deschidere a creditului care stă la baza emiterei scrisoarei de credit, sau cum o numesc redactorii a cecului circular, condiţionează un raport reciproc de încredere care priveşte numai pe client şi pe bancă. Aşă fiind, o bancă cu un capital mai mic poate să inspire mai multă încredere decât alta cu un capital mare. Pentru aceste motive sunt de părere că dreptul de a emite cecuri circulare să-l aibă, din principiu, orice bancă legal constituită fără orice restricţiune.

Dintre inovaţiile pe cari le introduce anteproectul, trei merită atenţie deosebită.

Prima este reglementarea cambiei în alb. A fost o idee fericită de a dà unui obiceiu constant şi deobşte cunoscut în practică forma unei dispoziţiuni legale. Cu toate aceste am impresia că redactorii au fost mai mult animaţi de considerente de ordin doctrinar şi n'au ţinut îndeajuns cont de acest obiceiu. Rezultatul a fost că unde până acuma am avut o cambie în alb, creată de cerinţele practicei, de acum înainte vom aveà încă şi o cambie în alb, creată de legiuitor. In adevăr, pe cât am putut constată, tipul unei cambii în alb este acel formular tipărit şi timbrat care poartă semnătura emitentului. Iar dintre celelalte condiţiuni esenţiale, prevăzute de lege, în cele mai multe cazuri lipseşte tocmai suma de plătit, asupra căreia părţile la constituirea cambiei n'au putut conveni definitiv. Aşă fiind, în redactarea care i s'a dat art. 32, această dispoziţiune este cel puţin inutilă, practica continuând să creeze cambii în alb după trebuinţele sale. Părerea mea referitoare la adevăratele considerente ale redactorilor se confirmă, făcând comparaţie între art. 32 şi art. 33. In acest articol găsesc aceleaşi condiţiuni subliniate pe cari redactorii le consideră ca esenţiale pentru cambia în alb. Or, repet şi în acest loc, că este inadmisibil a se face deosebiri între diferitele condiţiuni pe cari legea, ca singură, le consideră esenţiale şi de egală putere juridică. Numai comerţul, înzestrat cu un simţ al realităţei foarte fin desvoltat, dându-şi seama de puterea constitutivă a semnăturei cambiale, i-a dat acestei condiţiuni esenţiale, dar numai ei, o importanţă deosebită.

A doua inovaţie este executarea cambială care, în fond ia locul regresului cambial al dreptului comercial internaţional. Am impresia că şi în această ordine de idei prevalează considerările de ordin doctrinar. Anume regresul cambial este numai una din cele două feluri ale executării cambiale, primul fel fiind executarea directă pe care posesorul o poate exercità în contra acceptantului poliţei sau în contra emitentului biletului la ordin şi avaliştilor lor. Sunt totuş de părere că este mai potrivită concepţia dreptului cambial internaţional, adoptată şi de codul nostru comercial, acea concepţie după care plata sumei cambiale se poate cere direct dela debitorii cambiali principali cari sunt acceptantul poliţei şi emitentul biletului la ordin, eventual încă şi dela avaliştii lor şi în regres dela toţi indosanţii. Iar cerând numai o sumă de bani dela un debitor, încă n'ai nici măcar dreptul să-l execuţi.

Cea mai importantă inovaţie, fiind totodată cea mai mult dorită de practica comercială, este învestirea cambiei cu titlul executoriu la o simplă cerere a posesorului cambiei. După mine, această inovaţie este atât de importantă, încât ea nivelează, în mare parte, celelalte defecte ale anteproectului.

In rezumat, ţinându-se cont de modificările absolut necesare, constat cu recunoştinţă că redactorii au făcut o operă foarte bună, fiind însă şi necesară considerând unele dispoziţiuni cu totul învechite şi greşite ale codului nostru comercial. Am de făcut numai o singură observaţie. Mi-e grijă că acest anteproect vine preà târziu şi că el nu va mai puteà să ia forma unei legi.

M. HACMAN
Profesor la Universitatea
din Cernăuţi

II. RECENZII

P. COLLINET et A. GIFFARD, *Précis de Droit romain*, în colecţiunea *Petits précis Dalloz*, ediţia a II-a, 2 vol.

Lucrarea aceasta este împărţită în două volume corespunzând celor doi ani de studii, în conformitate cu programul din 1925 al Facultăţilor franceze. Primul volum cuprinde prin urmare istoria externă a dreptului roman, procedura şi organizaţiunea judiciară, drepturile de familie, drepturile reale şi succesiunile *mortis causa*, deci întreg dreptul privat roman în afară de materia obligaţiunilor, care face obiectul celui de al II-lea volum. Acest manual se înfăţişează, după însăşi cuvintele prefeţei, ca «o carte de iniţiaţie juridică pentru toţi cititorii cărora se adresează colecţiunea de «precisuri» Dalloz (adică în deosebi studenţilor), un rezumat suficient şi comod în vederea examenului de licenţă şi pentru candidaţii la doctorat».

Savanţii autori s'au silit să pună într'o lumină cât mai vie principiile esenţiale ale dreptului roman, înlăturând aproape complet ipotezele savante relative la instituţiunile preistorice, discuţiunile erudite asupra dificultăţilor unor texte cum şi amănuntele inutile de reglementare. Aşà cum este, lucrarea ne dă un excedent rezumat al ştiinţei actuale a dreptului roman, clar, precis şi complet. Materia este împărţită în mici paragrafe cu câte un titlu, ca şi manualul de drept civil al d-lui Planiol, ale cărui calităţi didactice sunt bine cunoscute şi apreciate la noi în ţară. Mulţumită acestei dispoziţiuni, materiale, înţelegerea şi reţinerea desvoltărei istorice şi a structurei logice a dreptului roman sunt mult înlesnite. Un fapt care trebue subliniat este grija continuă a autorilor de a pune în lumină textele cele mai importante ale dreptului roman. Adese ori, în expunerea unei materii, autorii pornesc dela un text pe care îl traduc şi-l comentează. Concluziunile sunt şi ele adeseori sintetizate într'un citat. E uşor de întrevăzut valoarea educativă a unei metode atât de riguroase. Spiritul critic al studentului se deprinde dela început cu necesităţile metodei istorice şi juridice.

Nu am puteà în această scurtă analiză să arătăm toate inovaţiunile de fond pe care le găsim în acest manual. Semnalăm numai capitolele relative la codificarea lui Justinian şi la învăţământul dreptului înainte şi după acest împărat (vol. I, pag. 53 şi urm.), materii cunoscute mai bine astăzi mulţumită importantelor lucrări ale d-lui Collinet (*Etudes historiques sur le Droit de Justinien*, vol. I-II, 1912—1925); capitolele relative la istoria uzucapiunei şi la formarea noţiunei de bună credinţă (pag. 330 şi urm.), etc. Printre teoriile no prezentate în vol II, amintim capitolul relativ la *nexum* (pag. 8), care e înfăţişat nu ca un contract, conform teoriei clasice a lui Huschke (vezi Girard, *Manuel*, pag. 508 şi Cuq, *Manuel*, pag. 411), ci ca un *act* analog mancipaţiunei. Intr'adevăr, în epoca arhaică, pe când nexul erà încă în uz, noţiunea de obligaţiune ca legătură juridică nu există încă şi nici noţiunea de contract, care e mult mai recentă, după cum a arătat d-l Collinet în magistrala comunicare ce a făcut la Academia română în anul 1927. La pag. 45 găsim o interesantă observaţie asupra originei contractului de vânzare; acesta ar fi apărut mai întâiu în domeniul comercial al schimburilor internaţionale. Această teorie are darul de a explică particularităţile vânzărei romane şi de a preciză condiţiunile şi mediul în care a apărut. Ne oprim aici cu enumerarea — care ar puteà fi mult lungită — a observaţiunilor noi şi atât de interesante care se găsesc peste tot în lucrarea savanţilor autori: numai cetirea ei ar puteà arătà interesul considerabil atât didactic cât şi ştiinţific pe care îl prezintă acest excelent manual de drept roman.

MATEI G. NICOLAU
Laureat al Institutului Franţei

PARTEA IV-A
DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

FORŢA MAJORĂ DUPĂ ROGER DUFOURMANTELLE

— REZUMAT —

A) *Definiţie. 1. Dreptul roman.* a) Tot ceeace scapă prevederei omeneşti şi ceeace — chiar prevăzut — nu poate fi împiedecat. «*Omne quod humano coeptu praevideri non potest nec cui praeviso potest resisti*». b) *Critică.* Zice prea mult când se admite forţa majoră, chiar în caz de prevedere; zice prea puţin, căci se ignorează că forţa majoră e un concept juridic anume determinat: împiedecarea absolută de a executà o obligaţiune.

2. *Dreptul modern.* Orice fapt independent de voinţa debitorului, care nu a putut fi, nici prevăzut, nici împiedecat şi care-l pune în o imposibilitate absolută de a-şi îndeplini obligaţiunile.

B) *Elementele forţei majore.* 1. *Impreviziunea*, care trebuie înţeleasă în cel mai larg sens: cazul fortuit a putut foarte bine să se prezinte în mintea contractanţilor, însă perspectiva acestui fapt a trebuit să fie totodată îndepărtată ca *absolut neprobabilă.*

2. *Imposibilitatea* debitorului de a se opune la *formarea* evenimentului de forţă majoră.

3. *Impiedecarea* absolută în *executarea* obligaţiunei. Pe când elementul al doilea vizează forţa majoră în naşterea ei, acest al treilea element vizează elementul forţei majore în consecinţele ei: trebuie ca să aibă drept consecinţe o împiedecare absolută pentru executarea contractului.

C) *Limitele.* 1. Forţa majoră apare ca o noţiune juridică, numai în *contracte*, căci este un eveniment ce se opune la îndeplinirea unei *obligaţiuni*; deci este o noţiune esenţialmente contractuală; afară din contracte, forţa majoră e un fapt, un accident.

2. Nu se distinge între contracte sinalagmatice şi contracte unilaterale.

3. In afară de contract, forţa majoră, mai produce oarecare efecte în două ipoteze excepţionale: *a)* în materie penală (art. 64); *b)* în domeniul noţiunei de *caz fortuit* sau *risc.*

4. Incolo, forţa majoră, rămâne ca concept juridic, un eveniment care modifică oarecari raporturi de drept, rezultând din contract.

D) *Faptele ce dau naştere la forţa majoră.*

1. *Fapte naturale.* a) *Ploile deluviene, creşterile de apă* şi *inundaţiile excepţionale.*

b) *Secetele* excepţionale.

c) *Furtunile* ce sunt de o violenţă extraordinară.

d) *Grindina, trăznetul, îngheţul* nu constituesc în principiu cazuri de forţă majoră, ele putând fi prevăzute; deosebirea o găsim şi în art. 1773, ce distinge între cazuri fortuite ordinare ca: grindina, trăsnetul şi îngheţul şi între cazurile fortuite extraordinare ca războiul sau inundaţia.

e) *Incendiul.* Nu e de plin drept un caz de forţă majoră şi din contra există *prezumpţiune* că provine din greşala acelui ce-l invoacă ca o cauză de liberaţiune; în materie de locaţiune se face o aplicaţiune a acestui principiu, întins apoi de jurisprudenţă şi la alte cazuri. Prin consecinţă, pentru a fi loc la o exonerare de obligaţiune, trebuie dovedit că nu s'a comis nici o greşală şi nici o neglijenţă şi pentrucă nu se poate probà niciodată direct inexistenţa unui fapt, se recurge la deducţiuni trase din o demonstraţie pozitivă. Cu alte cuvinte pentru a face să se prezume inexistenţa greşelei sau neglijenţei, trebuie să se înceapă prin a se probà existenţa altor fapte care să arate ca incompatibilă existenţa greşelei sau cari să explice complet şi suficient incendiul. Deaceea la locaţiune se cere din partea celui ce vrea să fie exonerat de obligaţiuni, din cauza incendiului, să probeze că focul are o cauză fie în faptul unui terţiu, fie în un fapt natural absolut neprevăzut şi irezistibil (D. 76. I. 371); cu alte cuvinte locatarul în ipoteza din art. 1733, trebuie să probeze: cazul fortuit, viţiul de construcţiune sau o comunicare a focului dela o casă vecină.

2. «*Le faite du prince*». a) *Legi şi decrete.*

b) *Actele de putere publică* a unui guvern străin.

c) *Acte administrative*: 1. *Rechiziţiunea.*

2. *Exproprierea* şi actele administrative interesând serviciul căilor de comunicaţie.

3. *Revocarea* unui funcţionar, cu condiţie ca să nu fi fost provocată de nici una din părţile contractante.

4. *Deciziunile municipale.*

5. Pentru toate se cere *condiţia* ca ele să nu fi fost provocate de debitor, ca în materie de aliniere sau ca în cazul când un jurnal e suspendat prin culpa patronului.

3. *Faptele terţilor.* a) *Greva.* In principiu nouile teorii, refuză a considerà greva ca constituind de plin drept un fapt de forţă majoră, căci ea derivând din un conflict particular dintre patron şi lucrători, nu e drept să sufere terţii cari sunt cu totul străini de acest conflict. Totuş patronul poate fi exonerat, dacă dovedeşte pentru fiecare grevă în parte condiţiile forţei majore, adică: *neimputabilitatea, neprevederea, imposibilitatea de executare*; va trebui deci să dovedească că a făcut toate concesiile, raritatea grevelor şi mai ales caracterul general al grevei.

b) *Războiul.* 1. In principiu, nu e forţă majoră; pentru a se dovedi contrarul, trebuie să se arate cele trei condiţii: *neimputabilitatea, impreviziunea* şi *imposibilitatea de executare* datorită unor anume fapte de războiu.

2. In *materie administrativă*, Consiliul de Stat deşi nu consideră războiul ca fiind de plin drept caz de forţă majoră, admite totuş că perturbaţiunile economice rezultând din războiu pot constitui evenimente de forţă majoră dacă ele modifică simţitor economia contractelor sau depăşesc sensibil prevederile contractanţilor.

3. Deasemenea, ca o *excepţie* şi pe timp limitat, prin legea din 21 Ianuarie 1918, zisă a lui «Failliot», s'a recunoscut teoria impreviziunei, adică, că războiul va fi generator de efecte de forţă majoră, dacă este stabilit că executarea obligaţiunilor a unuia din contractanţi, îi atrage greutăţi sau îi cauzează un prejudiciu, a cărui importanţă depăşeşte cu mult prevederea părţilor purtată în momentul încheierei convenţiunei.

c) *Turburările politice.* Aceleaşi principii. In toate cazurile aparţine însă legislatorului de a acordà în circumstanţe excepţionale despăgubiri, victimelor calamităţei publice sau faptelor de războiu — ca un ajutor pur facultativ.

E. *Greşala. Teoria răspunderei bazată pe ideia de culpă. 1. Definiţie.* Faptul de a fi *provocat* cu ştiinţă sau *facilitat* evenimentul care trebuie să facă imposibilă executarea contractului, constitue *culpa.* Provocarea sau facilitarea poate fi directă sau indirectă şi poate constà din o simplă neglijenţă de supraveghere: un depozitar căruia i s'a furat lucrul depozitat din cauza dovedită a unei insuficiente supravegheri.

2. *Consecinţe.* Noţiunea de culpă exclude în mod necesar pe aceà de forţă majoră şi implică răspunderea.

3. *Se asimilează cu culpa*: a) *Reaua credinţă.*

b) *Lipsa de înştiinţare* a cazului fortuit constitue o greşală şi efectul liberatoriu a forţei majore nu e câştigat de debitorele neglijent, căci creditorul nu a putut verificà la timp cauza de exonerare invocată.

c) *Punerea în întârziere*, deasemenea se opune la efectul liberatoriu a forţei majore.

4. *De cine se probează culpa? a)* De cel ce o *invoacă*, adică de creditorul, căruia debitorul îi opune forţa majoră.

b) In cazurile când există *prezumpţiune* de culpă, dovada e mai grea: se va arătà pe de o parte că forţa majoră este cauza necesară şi suficientă a imposibilităţei de executare, iar pe de altă parte că în ce îl priveşte a lucrat cu bună credinţă şi cu destulă neglijenţă. Dacă va dovedi chiar că imposibilitatea de executare se datoreşte culpei creditorului, prezumpţia cade imediat.

c) *Aplicaţiuni* în materie de prezumpţie de culpă: 1. Contra hangiilor şi hotelierilor (art. 1952, 1953, 1954 c. civ.) — scapă de răspundere dovedind că furtul sau dauna are o cauză necesară şi suficientă în un fapt de forţă majoră; 2. în materie de transport; 3. în materie de incendiu; 4. în cazurile de responsabilitate prevăzute de art. 1384, când există prezumpţie de culpă, deşi nu e nici un contract. Pentru a răsturnà prezumpţia de culpă, tatăl şi mama, institutorii şi patronii nu se pot liberà decât probând sau forţa majoră sau greşala victimei; stăpânii sau comitenţii potrivit art. 1384 al. ultim, nu pot răsturnà prezumpţia de culpă, decât dovedind greşala victimei, — nu le este permis a invocà numai forţa majoră (D. 60. I. 518).

5. *Rezumat. a)* Nu există responsabilitate fără culpă — nici culpă fără responsabilitate etc.

b) Concepţia tradiţională a răspunderei bazată pe ideia de culpă, nu distinge între forţa majoră şi caz fortuit; ea prezintă raporturi de trei concepte: culpă, forţa majoră şi răspundere: dacă e culpă, nu e forţă majoră, e deci răspundere — dacă nu e greşală, e forţă majoră, nu e deci răspundere.

c) Formula «nu e culpă, *deci* forţă majoră, *deci* lipsă de răspundere», înlătură însă şi celelalte elemente de responsabilitate — decât greşala. Intre culpă şi forţa majoră, s'a făcut totuş loc pentru o noţiune intermediară, aceleia de caz fortuit sau de *risc.*

F) *Ideia de risc. Răspunderea bazată pe ideia de risc. 1. Definiţie.* Cazul fortuit înseamnă un obstacol în executarea obligaţiunei, care deşi nu e consecinţa directă a unei culpe, totuş provine din chiar condiţiunea acestei executări — un obstacol *relativ* pe care debitorul obligaţiunei nu l-a putut îndepărtà. Pe când forţa majoră e absolută şi nu se întâlneşte în sfera de activitate a omului, cazul fortuit are o origină care nu este cu totul străină sferei de activitate a debitorului şi suferă o apreciere cu totul relativă, de ordin subiectiv.

Cazul fortuit, ca fapt generator de daune, ocupă un loc intermediar între faptul *determinat* (culpă) a omului şi forţa naturală fatală şi invincibilă (forţa majoră).

Noţiunea de caz fortuit, este deci o extensiune a noţiunei din art. 1382 (un fapt) şi mai ales din art. 1383 (neglijenţă sau imprudenţă) — e suficient ca chiar *involuntar* şi în mod cu totul indirect să rezulte din activitatea debitorului şi să fie ocaziunea unui prejudiciu pentru altul. Este *atitudinea*, activitatea, cauza nu directă şi precisă, dar indirectă şi generală, *ocaziunea* prejudiciului.

2. ***Responsabilitatea cazului fortuit în teoria clasică a culpei.*** a) ***Principial*** nu poate existà responsabilitate. In adevăr, în această concepţie, obligaţia şi responsabilitatea sunt cu totul subiective; contractând, mă oblig a face tot ce stă în puterea mea pentru a asigurà executarea angajamentului; nu pot fi obligat a face să triumfe un eveniment care excede puterea mea deşi s'ar puteà probà că pentru un altul acest eveniment nu ar mai fi un obstacol — din moment deci nu se probează o culpă precisă sau vreun *fapt precis* — intenţionat sau nu — nu mi se poate imputà că nu am fost diligent să previn cazul fortuit. Liberul arbitru e la baza acestei responsabilităţi. Omul pentru a lucrà, are nevoie de a crede că e liber şi societatea pentru a sancţionà actele ce o vatămă, are nevoie ca oamenii să afirme libertatea lor şi deci responsabilitatea lor — în afară de aceste acte, denumite acte libere, nu poate fi deci responsabilitate.

b) ***In materie contractuală***, principiul neresponsabilităţei e dealtfel consfinţit în mod precis de art. 1148, care afirmă că atât cazul fortuit, cât şi forţa majoră liberează pe debitor. Sunt totuş trei cazuri de excepţiune, când cazul fortuit nu exonerează de răspundere: 1. art. 1958, care stipulează că hotelierii nu sunt niciodată responsabili de furturile făcute cu arme sau alte cazuri de *forţă majoră*, excluzându-se deci cazurile fortuite care rămân în sarcina hotelierilor, şi se explică acest lucru prin credinţa pe care voiajorul o arată hotelierului trăgând la dânsul şi din care cauză hotelierul a fost considerat, în oarecare măsură, ca asigurătorul oaspetelui său contra cazurilor fortuite. 2. In materie de transport, s'a afirmat responsabilitatea cărăuşului pentru cazurile fortuite (art. 1782 c. civ; 97, 98, 103 şi 104 c. com.). 3. Responsabilitatea locatarului în caz de incendiu: locatarul nu se găseşte exonerat decât dacă probează *forţa majoră*, răspunde însă de incendiile, a căror origină rămâne necunoscută, un fel de răspundere pentru riscurile locuirei imobilului.

3. *Responsabilitatea pentru cazurile fortuite, în teoria «riscului».* a) *In materie contractuală*, nu poate fi vorba de răspundere, chiar în această teorie din cauza art. 1148, care nu distinge între forţa majoră şi caz fortuit.

b) *Ce este teoria riscului?* Mai întâiu riscurile provin din cazurile fortuite, adică daunele acestor cazuri. *Cine le suportă?* Cazul fortuit se pune în sarcina aceluia care a fost ocaziunea prejudiciului suferit, creindu-se astfel un risc în interesul său. Se stabileşte astfel o răspundere mai obiectivă ca aceà clasică; principiului tradiţional de imputabilitate — principiu subiectiv, psihologic — se opune principiul mai rigid al riscului, *«contre-partie»* necesară oricărei activităţi; este un punct de vedere determinist, în locul tradiţionalei noţiuni a liberului arbitru. Pentru a se luptà contra unei astfel de responsabilităţi, se recurge la *«asigurări»*.

Trebueşte însă de reţinut că în această teorie, nu se pierde din vedere *noţiunea cauzalităţei*, care se caută oricât ar fi de *îndepărtată şi indirectă* şi deaceea trebuie să deosebim această teorie de legea din 9 Aprilie 1898 asupra accidentelor de tramvai (la noi identic legea asigurărilor muncitoreşti), în care responsabilitatea nu presupune decât o singură condiţiune: ca accidentul să fi survenit pe locul şi în timpul lucrului, puţin importă cauza accidentului; chiar de e forţă majoră, răspundere există, pe când în teoria riscului, forţa majoră exclude răspunderea (legea din 1898 e un fel de risc profesional lărgit) şi ca să fie loc la o exonerare de răspundere trebuie dovedită culpa victimei.

c) ***In materie de quasi-delicte*** în lipsa unui articol categoric, ca în materie contractuală (1148), s'ar puteà face loc teoriei riscului, plasându-se noţiunea intermediară a cazului fortuit între faptul precis sau neglijenţă (1382, 1383) de o parte, şi forţa majoră de altă parte, adică noţiunea «atitudinei, activităţei, cauză nedirectă şi precisă, dar indirectă şi generală, *ocaziunea prejudiciului»*. E suficient ca să fiu involuntar şi în mod cu totul indirect — nedescoperit chiar — prin desfăşurarea activităţei mele, ocaziunea unui prejudiciu suferit de altul, ca să fiu obligat la răspundere. Responsabilitatea rezultând din cazul fortuit, are un fundament nedeterminat: se plasează în o situaţiune ce comportă oarecari riscuri posibile de prejudiţiu pentru altul.

Este o analogie cu răspunderea pentru faptele altor persoane şi în special a lucrurilor date în pază, din art. 1384 şi din art. 1385; şi în aceste ipoteze, răspunderea nu decurge din nici un fapt; ea rezultă din o situaţie ce nu e dăunătoare în principiu, dar care ocazional e generatoare de fapte dăunătoare. Această idee a inspirat legislaţiile stabilimentelor periculoase, incomode sau insalubre; în timpul funcţionărei lor, aceste stabilimente pot aduce vecinilor, inconveniente ce depăşesc sarcinile normale de vecinătate şi din acest punct de vedere *datoresc daune*.

d) ***In materie administrativă.*** Când Statul, comuna sau judeţul lucrează ca şef de întreprindere, contractul cu uvrierii nu e un contract administrativ ci de drept comun şi aplicăm principiile generale şi mai ales, legislaţiile *uvriere* dacă sunt (cum e în Franţa legea din 1898). Deasemenea responsabilitatea civilă există pentru Stat ca şi pentru particulari (răspunderea pentru funcţionari) — forţa majoră exclude însă răspunderea.

In afară de aceste cazuri — responsabilitatea patronală a legei din 1898, responsabilitatea legislaţiei pensiunilor, responsabilitatea civilă a Statului — mai este loc a se întinde şi în alte materii administrative, teoria riscului profesional? Consiliul de Stat în 1919 a aplicat-o şi în alte domenii, decizând că e suficient ca Statul să organizeze o întreprindere unde funcţionarea să depăşească exerciţiul obişnuit a dreptului de proprietate şi să agraveze servituţile normale ce rezultă din vecinătate pentru ca responsabilitatea să fie deplin drept recunoscută; victima nu va dovedi deci nici o greşală a Statului, iar Statul nu va puteà invocà forţa majoră, *(de ce?)*, ci cel mult greşala victimei. Baza de răspundere este riscul provenit din funcţionarea serviciului, care fiind inerent condiţiunilor de exploatare, constitue cazul fortuit. (Dar de ce să răspundă şi de forţa majoră ca în legea tramvaielor din 1898?). In domeniul administrativ, ar trebui întinsă această teorie a riscului unde persoanele morale publice dispun de puteri întinse şi susceptibile de a lezà mai uşor interesele private.

G) *Teoria impreviziunei. Caracterul împiedecărei în executare. a)* Impiedecarea trebuie să fie *absolută*. Jurisprudenţa civilă şi comercială e constantă în Franţa, confirmându-se astfel o concepţie tradiţională a forţei majore.

b) *Argumente directe.* 1. Cuvintele din textul art. 1148 «a fost împiedecat», implică nu o simplă jenă, sau dificultate, dar o adevărată imposibilitate.

2. *Art. 1134*: Convenţiunile sunt legea părţilor şi nu pot fi revocate decât prin consimţimântul mutual — deci nu poate fi vorba de rezoluţiuni pe motiv că evenimente posterioare fac executarea mai dificilă, nici un text de lege nearătând acest lucru.

3. *Echilibrul contractual* dintre cele două situaţiuni antagoniste a creditorului şi debitorului, presupune ca condiţie: corelaţie de drepturi şi obligaţiuni, care trebuie menţinută în măsura posibilităţei. Când acest echilibru se rupe din cauza unei părţi contractante, se restabileşte prin acordarea dreptului de reparaţiuni; în caz de forţă majoră, daunele se suportă în mod egal. O simplă dificultate, dacă ar stabili o rezoluţiune *fără daune*, ar constitui o favoare de natură a rupe echilibrul contractual, după voinţa unei singure părţi numai.

4. *Motive economice.* Ordinea socială depinde în o largă măsură de stabilitatea raporturilor economice, care nu se întâmplă decât atunci când contractele sunt învestite de cea mai mare fixitate. O nestabilitate în viaţa economică are repercusiuni enorme, deaceea executarea nu trebuie să fie împiedecată de o simplă dificultate.

c) *Combateri de argumente contrarii.*

1. Nu se poate invocà art. 1134 care cere ca convenţiunile să se execute cu bună credinţă, căci buna credinţă cere respectarea legei şi a dreptului comun; la rândul lui dreptul comun este menţinerea şi executarea convenţiei; — revocarea e o excepţie şi buna credinţă nu poate comandà întinderea domeniului de excepţie.

2. Nu se poate invocà contrar, nici art. 1156 care recomandă căutarea intenţiunei comune. Se poate spune că intenţie a fost: rezoluţie fără daune când executarea a devenit mai dificilă prin intervenirea unui fapt nou şi neprevăzut? Ar fi să împiedecăm, formarea convenţiunilor, dacă fiecare parte contractantă la cea dintâiu agravaţiune a executărei s'ar eschivà dela îndeplinirea angajamentelor. Dacă presupunem — prin imposibil — că intenţia ar fi *dubioasă*, atunci ne servim de art. 1157 şi o interpretăm în un fel care să producă efect juridic.

3. Se aduce contrar şi argumentul: Un contract e rezultatul echilibrului provizional dintre avantajii şi sarcini; calculul de echivalenţă din acest echilibru este cauza obligaţiunei şi dacă echilibrul e distrus prin un eveniment care nu erà în previziunea părţilor, *dispare chiar cauza obligaţiei.* Nu e fondat căci cauza e în contract, iar nu în acest echilibru provizional, noţiunea «calculului de echiva-

lenţă» e artificială şi nu poate înlocui cauza adevărată şi permanentă a obligaţiei, care cere îndeplinirea angajamentului.

4. Nu se poate spune nici că ar fi un *abuz de drept*, căci e ilicit să reclami un drept ce a fost formal stipulat şi de a cere executarea unei obligaţiuni care comportă oarecari riscuri.

d) *Materii administrative.* Pe când după Curtea de Casaţie, forţa majoră este o împiedecare absolută, Consiliul de Stat spune că în materie administrativă, simplele dificultăţi ce nu au fost prevăzute în momentul contractării echivalează cu forţa majoră. Motive: 1. Modificarea unui contract administrativ e indispensabilă în fapt, căci altfel concesionarul neputând învinge dificultăţile, servicul public riscă să fie întrerupt. 2. Modificarea contractului nepermisă în c. civ., se legitimează pentru un contract administrativ unde autoritatea care are în vedere scopul utilităţei generale, contractând, colaborează cu concesionarul şi deci se poate găsi o comună intenţie a părţilor contractante în chiar momentul contractărei, de a se aduce modificări cu unicul scop de a se facilità unei părţi, îndeplinirea angajamentului în vederea interesului general. Pe când în civil, forţa majoră dă naştere la rezoluţie fără daune — sau suspendare — în dreptul administrativ rezoluţia e excepţiune, iar concesionarul poate obţine sau exonerarea clauzei sau alocaţiunea unei indemnităţi.

H) *Efectele forţei majore.* a) *Directe*: Inlăturarea daunelor-interese.

b) *Indirecte*: *Rezoluţiunea contractului.* Forţa majoră anihilează una din obligaţii — cealaltă obligaţie rămâne deci fără cauză; ele stingându-se, contractul e rezolut. Rezoluţiunea operează *de plin drept*, judecătorul intervine numai pentru a o constatà; o aplicaţiune o găsim în art. 1722 c. civ. la închiriere, în caz de distrugere; în celelalte cazuri, adică când se invoacă o neîndeplinire de obligaţii datorită culpei, rezoluţia trebuie pronunţată. In orice caz rezoluţia implică extincţiunea *retroactivă* a convenţiunei, iar nu încetarea pentru viitor a contractului ca în materie de *reziliere*. In contractele unilaterale, contractul este rezolvit nu prin efectul propriu zis a forţei majore, ci prin simplul fapt de neexecutare a obligaţiunei unice.

c) *Efecte indicate de cod.* 1. *Locaţiune*, art. 1722, 1730 şi 1733. 2. In materie de *vânzare*, chestiunea riscurilor e regulată de dispoziţiile generale dela obligaţii (art. 1624 şi 1168). Pentru vânzări de obiect *determinat* se aplică *«res perit domini»*, punându-se deci în sarcina cumpărătorului, chiar înainte de predare — se exceptă cazul când vânzătorul a fost pus în întârziere. Pentru vânzări având de obiect un *«lucru de gen»*, tradiţiunea fiind aceea ce operează transportul de proprietate, pierderea anterior predărei liberează pe cumpărător de a plăti preţul şi are chiar drept la daune-interese dacă debitorul sau vânzătorul nu stabileşte forţa majoră. In vânzările cu *termen* sau *condiţie*, riscurile nu sunt în sarcina cumpărătorului chiar de e vorba de lucru cert, căci transportul proprietăţei nu se realizează decât prin împlinirea termenului sau condiţiei; dacă lucrul piere înainte de termen sau condiţie, vânzătorul nu poate pretinde preţul dela cumpărător, contractul e rezolvit pur şi simplu, fără daune-interese. 3. In materie de *comodat*, art. *1881* şi *1882* pun sarcina riscurilor la împrumutat dacă întrebuinţează lucrul la o altă destinaţie decât aceea ce avea sau dacă având ocazie de scăpare, şi-a scăpat lucrul său. 4. *Depozit*, art. 1929, dacă nu a fost pus în întârziere e scutit de răspundere cu excepţie dela art. 1934. 5. *Uzufruct*, art. 615 şi 616. 6. *Donaţiuni şi legate*: imobilul ce a pierit prin caz fortuit şi fără greşala donatarului e scutit de raport, *855*; legatul devine caduc, dacă lucrul legat a pierit în total, *1042*. 7. *Contractul de transport*, 1784 c. civ., 103, 104, 230, 407, 350 c. com. 8. *Pentru otelieri, 1954*. 9. Forţa majoră face inoperante *decăderile pentru termenele expirate.* 10. Forţa majoră face ca actul să nu fie viciat prin neîndeplinirea *formalităţilor substanţiale*, dacă ele rezultă din chiar forţa majoră. 11. Când creditorul e împiedecat prin forţa majoră a produce titlul de creanţe, regulele *de probă* primesc excepţiuni. 12. *Obligaţii condiţionale* (1178). Condiţia nu se socoteşte ca împlinită când obstacolul e datorit forţei majore — şi se găseşte liberat; din contra condiţia e împlinită când debitorul a împiedecat-o prin faptul său. 13. *Beneficiul termenului* subsistă în profitul debitorului care şi-a diminuat siguranţele prin forţa majoră (1188)

d) *Caracterul efectelor*: «nu sunt *de ordine publică»*; părţile pot derogà prin convenţie, un exemplu găsim la locaţii, art. 1772.

e) *In nici un caz* forţa majoră nu poate modificà o convenţiune.

f) *Suspendarea executărei unui contract.* Codul nu prevede nici un articol care să atribue un asemenea efect, forţei majore şi o jurisprudenţă mai veche (D. 73. I. 76; 72. I. 456; 73. I. 75) decide că debitorul nu poate fi condamnat a executà obligaţia sa, când forţa majoră va încetà; a acordà păsueli înseamnă a schimbà arbitrar convenţiile părţilor. In urmă a apărut altă soluţie, absolut contrară, potrivit căreia se permite de instanţe suspendarea contractului şi acordarea termenelor de păsueli, în cazurile când părţile nu au făcut din termenul de executare un element esenţial al contractului, fiind conformă această teoria cu echitatea şi chiar cu interesele părţilor. Suspendarea se acordă cu mai mult cuvânt în materie administrativă de Consiliul de Stat. Creditorul poate însă oricând cere rezoluţia *fără daune*, conform dreptului comun a forţei majore; dar în acelaş timp poate acordà debitorului un termen şi acesta nu-l poate refuzà, el putând fi condamnat a-şi executà obligaţia la încetarea forţei majore.

g) Forţa majoră face inoperantă clauza penală.

h) Sunt cazuri, când debitorul nu numai că e exonerat de obligaţie şi indemnitate, dar chiar e în drept să reclame *daune-interese dela creditor* — este efectul forţei majore în ipoteza când debitorul a făcut cheltueli considerabile în vederea executărei contractului; lucrările revenind imediat sau nu creditorului, e just ca să acorde debitorului o indemnitate, reprezentând acest profit. Debitorul ar mai puteà pretinde acelaş lucru astfel: Creditorul a refuzat revizuirea contractului, e dreptul său; însă a abuzat de acest drept iar abuzul aducând grave prejudicii, trebuesc reparate — se impune însă cea mai mare rezervă şi prudenţă pentru instanţă când în mod excepţional se pretează la un asemenea raţionament, căci punându-se uşor chestiunea abuzului de drept, se ajunge a se suprimà riscul inerent oricărui contract.

i) *Contractele administrative.* Suspensia e acordată mai uşor; chiar modificarea contractului. Deasemenea forţa majoră poate da loc la o alocaţie de indemnitate dela creditor la debitor. Indemnitatea poate fi datorită şi când contractul subsistă şi când e reziliat; dacă subsistă, reprezintă o agravare a sarcinelor rezultând din nouile condiţiuni de executare — dacă e reziliat, va reprezentà reparaţiunea cheltuelilor efectuate în vederea unui contract.

Persoana morală — creditoare — *(administraţia)* este pusă până la un oarecare punct asociata debitorului său în urmărirea satisfacerei interesului general; această asociaţie din punctul de vedere a forţei majore se manifestă în două feluri: 1. noţiunea de forţă majoră în dreptul administrativ, e mai largă şi se admite şi în cazurile unde jurisprudenţa civilă nu o recunoaşte (teoria impreviziunei); 2. efectele forţei majore sunt mai variate: *modificări* de contracte, suspendări, indemnităţi etc.

I) *Proba forţei majore.* 1. *Proba o face debitorul* (art. 1302 şi 1317).

2. *Ce trebuie să probeze.* a) Când forţa majoră aduce de plin drept liberaţiunea, se va probà numai *materialitatea faptului.*

b) Când e *prezumpţie de responsabilitate* (otelieri, cărăuşi, responsabilitatea civilă din art. 1382), va dovedi în afară de fapt *şi* cauza lui, va demonstrà deci că un eveniment de forţă majoră este cauza necesară şi suficientă a imposibilităţei de executare — această dovadă implică proba negativă a absenţei greşelei.

c) *Elementele* de probat sunt: Faptul de neexecutare sau imposibilitatea de executare, o relaţie dela cauză la efect între cutare eveniment şi imposibilitatea de executare, neimputabilitatea. Instanţele de fond au o suverană apreciere; Casaţia vede numai dacă din ansamblul lor rezultă, noţiunea de forţă majoră.

d) *Ce poate face creditorul*, în cazul când nu există o prezumpţie de culpă şi când debitorul opune un eveniment de forţă majoră? Poate dovedi *culpa* debitorului.

Legea Faillot din 21 Ianuarie 1918. 1. *E o lege de excepţie*; nu se aplică decât în anumite contracte (contracte cu caracter comercial cel puţin pentru una din părţi, încheiate înainte de 1 August 1914) şi regulează mijloacele de executare numai pe timp determinat, până la finele răsboiului, adică până după trei luni dela decretul ce pronunţă încetarea ostilităţilor.

2. Este o *atenuare* a principiului că războiul nu produce de plin drept efectele forţei majore şi în care situaţie debitorul ar fi trebuit să probeze o împiedecare absolută. E o *inspirare* din teoria *impreviziunei* admisă de Consiliul de Stat în materie administrativă.

3. *Tribunalele* prin apreciere pot pe baza acestei legi să tragă în mod suveran cele mai diverse consecinţe: menţinerea contractului fără modificări, reziliere, suspensie, alocaţie fie către debitor fie către creditor.

L) *Aplicaţiuni în câteva contracte.* 1. *Contract de transport.* a) *La Romani* cărăuşul răspundeà de cazurile fortuite, adică de obstacolele ce se opun la executare, inerente funcţionărei întreprinderei şi care intră în riscurile oarecum normale a executărei obligaţiunei.

b) In *dreptul englez*, a *Statelor-Unite*, *codul de comerţ italian*, *spaniol* şi *argentin* se admite deasemenea răspunderea cărăuşului pentru cazurile fortuite; cărăuşul nu numai că e presupus în culpă, dar nu i se admite a probà că nici o greşală sau neglijenţă nu-i este imputabilă: un singur lucru poate dovedi: că împiedecarea ţine de o forţă majoră propriu zisă.

c) *Legea ungară* din 1874, *olandeză* din 1875, *federală elveţiană* din 1875, *rusă* din 1878, *belgiană* din 1891 şi *Codul de comerţ german* din 1897, recunosc însă cărăuşului facultatea de a dărâmà prezumpţii de greşală sau de neglijenţă ce apasă asupra lui, arătând că evenimentul de împiedecare are o cauză de forţă majoră sau ţine de culpa proprietarului.

d) *De ce în aceste legislaţii, cărăuşul e tratat sever, răspunzând şi de cazurile fortuite?* a) Contractul de transport e şi un depozit, cu consecinţa că toată grija o are numai cărăuşul iar proprietarul nu poate exercità nici o supraveghere.

b) Dacă ar trebui ca proprietarul să probeze culpa cărăuşului, ar fi să cerem un lucru imposibil, cărăuşul fiind singurul ce poate cunoaşte condiţiile de transport.

e) *Jurisprudenţa franceză.* S'ar puteà susţine că în codul civil francez, nu se face distincţie între forţa majoră şi caz fortuit — cărăuşul fiind exonerat în amândouă cazurile — deoarece art. 1784 nu distinge şi deoarece există principiul că nu e responsabilitate fără culpă. Totuş jurisprudenţa, pune în sarcina cărăuşului şi cazurile fortuite pentru următoarele motive: *a)* art. 97, 98, 103 şi 104 din codul de comerţ, întrebuinţează numai termenul de forţă majoră; *b)* art. 1782 c. civ. spune că cărăuşii răspund de conservarea lucrului ca şi hangii — ori aceştia răspund şi de cazurile fortuite potrivit art. 1953 şi 1954 c. civ.

f) *Ce trebuie să probeze cărăuşul?* 1. existenţa unui eveniment — obstacol; 2. relaţiunea dela cauză la efect, între eveniment şi pierderea sau dauna suferită. Mai poate fi exonerat dacă probează viţiul marfei sau culpei expeditorului. S'a decis (D. 1913. 1. 539) că greva de personal — dacă nu e generală şi de lungă durată — unită cu îmbulzeala mărfurilor în gări — îmbulzeală ce există şi înainte de grevă — şi creşterea Senei — când se ştie că e periodică şi deci posibilă de prevăzut — nu constituesc cauze de exonerare.

g) *Fine de neprimire.* Conform art. 105 c. de com., cărăuşul e exonerat dacă destinatarul n'a protestat în trei zile libere prin scrisoare recomandată dela recepţie — bine înţeles că verificarea mărfurilor să nu fi devenit imposibilă în momentul livrării, prin faptul cărăuşului sau forţa majoră.

h) *Interzicerea cauzelor generale de responsabilitate,* introdusă ca dispoziţie suplimentară la art. 103 c. de comerţ prin legea din 1905, nu a modificat însă elementele de responsabilitate, cărăuşul putându-se totdeauna liberà, probând forţa majoră, viţiul sau culpa expeditorului. Deasemenea prin această lege expeditorii de turme sunt scutiţi de obligaţie de a acompanià turmele, căci trebuie să le dea cele necesare în mers; în caz contrar riscurile sunt pentru expeditor.

i) *Legislaţii de războiu.* Prin diverse decrete, 915, 916 şi 917 s'a atenuat răspunderea căilor ferate, în cazurile ce provin din o stare de răsboiu — au fost abrogate însă prin decretul din 1919.

j) *Dreptul autorităţei militare.* Legea din 1888 spune că în timp de răsboiu, serviciul căilor ferate depinde de autoritatea militară. Consiliul de Stat a stabilit — poate hazardat — că în baza acestei legi autoritatea militară poate derogà în profitul Companiei, dela responsabilitate în sens de exonerare.

2. *Contractul de asigurare.* a) *Definiţie.* E un contract prin care asiguratul se obligă sub condiţie suspensivă: Obligaţia asigurătorului naşte dacă un eveniment de forţă majoră loveşte pe asigurat. Forţa majoră este aceea care provoacă executarea obligaţiei — în dreptul comun din contra, modifică sau suprimă executarea.

b) *De ce răspunde asiguratul?* De pierderile cauzate prin caz fortuit sau forţă majoră. Nu răspunde de daunele cauzate prin greşala sau neglijenţa asiguratului sau prepuşii lor.

c) *Cazul special de incendiu.* In raporturile dela locatar la proprietar, incendiul comportă o prezumpţie de culpă contra locatarului; pentru a fi descărcat de daune trebuie să probeze că incendiul provine din un fapt al terţiului sau din un fapt natural de care nu răspunde — în dreptul comun ar fi fost suficient numai evidenţierea incendiului. *In raporturile dela asigurător la asigurat*, asigurătorul nu este exonerat decât dacă probează o greşală gravă echivalentă dolului sau fraudei; criteriul pentru o culpă gravă ar fi: incendiul e considerat ca voluntar — şi deci e exonerare — dacă se probează o astfel de neglijenţă de care proprietarul nu s'ar fi putut face culpabil, dacă n'ar fi fost asigurat. Din contra în dreptul comun ar fi fost suficient o greşală uşoară sau imprudenţă.

d) *Clauza de declarare* a accidentului sau sinistrului în un termen determinat sub pedeapsă de decădere, ce se pune de obiceiu, dispare şi nu produce nici un efect dacă se dovedeşte că declararea a fost împiedecată de o forţă majoră. In timpul răsboiului au intervenit legi care au stipulat a nu se da nici un efect clauzelor de decădere în caz de neexecutare în un timp determinat.

e) *Particularităţi în contractul de asigurare maritimă.* Prin excepţie, codul în art. 350 enumeră 20 cazuri fortuite ce sunt în sarcina asigurătorului. Responsabilitatea e restrânsă la aceste cazuri; libere sunt însă părţile a derogà, fie a mărì, fie a micşorà responsabilitatea.

M) *Forţa majoră în materie penală.* 1. *Definiţie.* Constrângerea e forţa majoră în materie penală art. 64 c. p. şi poate rezultà ca şi în civil din' fapte naturale, faptele omului sau ordinul autorităţei legitime. Se aplică şi la contravenţiuni.

2. *Puncte caracteristice. a)* In ce priveşte ordinul, militarii sub arme sunt la adăpostul oricărei răspunderi penale; deasemenea funcţionarul ce aplică o decizie judecătorească sau execută un ordin de neînlăturat a superiorului. Ordinul dat de părinte copiilor, de soţ soţiei, de un patron lucrătorului sau servitorului, nu apără de răspundere. *b)* Ameninţarea e forţa majoră când e îndreptată contra vieţei, nu averei.

3. *Forţa majoră din 64 priveşte numai un fapt exterior autorului delictului sau din contra se pot considerà ca o constrângere şi faptele lui personale, ca mizeria sau foamea?* a) Faustin Hélie (Pr. p., t. II, p. 202) neagă existenţa «*delictului necesar*», pe motiv că nu e prevăzut de nici un text şi art. 65 interzice a se admite cauze de scuză neprevăzute de lege; pot da naştere însă la o atenuare de pedeapsă.

b) *Jurisprudenţa* pare însă a consacrà această teorie, considerând starea de necesitate ca o constrângere morală.

4. *Condiţia esenţială*: să fie absolută, nu o simplă dificultate.

5. *Efectul.* a) Când constrângerea nu rezultă din un fapt al omului, când e o forţă pur materială, ea lucrează ca o *scuză peremptorie*; actele determinate nu au caracterul delictuos şi scapă oricărei sancţiuni.

b) Când provine din un fapt al omului, inculparea va trece peste individul constrâns — autorul material al contravenţiei sau delictului — şi va atinge exclusiv pe acel ce a determinat constrângerea.

6. *Principii dominante.* In materie penală rămâne absolut *intactă* teoria culpei tradiţională, adică nimeni nu e responsabil decât de faptele sale şi întru atât numai întrucât au fost săvârşite în plină libertate. Nouile teorii admise mai ales în materie administrativă nu pot pătrunde în domeniul penal.

DIMITRIE HOZOC
Consilier la Curtea de Apel din Galaţi

DREPTUL COMUN ŞI LEGILE AGRARE. CONSIDERAŢIUNI ASUPRA NECESITĂŢEI UNEI APLICAŢIUNI RESTRICTIVE A LEGILOR DE EXPROPRIERE

Legile agrare, cu normele de expropriere sau cu normele de împroprietărire, trebuie să preocupe pe toţi aceia chemaţi să observe repercursiunile unor texte de lege izolate, sau în orice caz excepţionale, asupra principiilor de drept menite a reprezentà, dincolo de legile care se schimbă, elementul de permanenţă sau de continuitate.

Dintr'un punct de vedere exclusiv juridic, singurul pe care înţelegem să-l examinăm, aplicarea legilor de expropriere, substituind, după cum vom vedeà, principiilor de drept comun dispoziţiunile edictate de legile excepţionale, a provocat într'adevăr sau a revelat o tendinţă — primejdioasă — de a ignorà ceeace este în drept durabil pentru a nu reţine şi consacrà decât ceeace este accidental. Normele de totdeauna au fost înlocuite prin norme de moment. Dreptul comun a fost înlocuit de un drept special. Asistăm la o preeminenţă a principiilor excepţionale.

Situaţiunea este de sigur neliniştitoare. Există în societatea modernă anumite principii care nu se pot transgresà. Nu se poate trece, sub sancţiunea prăbuşirei în dezorganizare, peste obligativitatea convenţiunilor sau peste respectul proprietăţei. Dreptul comun le proclamă. Legiuitorul, înlăuntrul unor anumite limite, şi, în orice caz, interpretul trebuie să le respecte.

Nu înţelegem să procedăm, în paginile care urmează, la o expunere a economiei legilor de expropriere. Ceeace am vrea, ar fi numai să ilustrăm, sumar, această tendinţă de abandonare a unor principii esenţiale. Să o ilustrăm şi în măsura posibilităţilor noastre, de sigur modeste, să o combatem. Ceeace este trecător sau excepţional trebuie interpretat în lumina a ceeace este durabil. Principiile de circumstanţă ale legilor de expropriere, *şi ale tuturor legilor excepţionale*, trebuie aplicate cu respectarea până la exces, a principiilor normale. E nevoie — cât mai e timp — de o restaurare a dreptului comun în autoritatea pe care începe să şi-o piardă.

I. Legile agrare reprezintă, din motive de oportunitate, o atingere adusă dreptului de proprietate, pentru titularii expropriaţi, dreptului de proprietate şi principiului obligativităţei între părţi a convenţiunilor încheiate, pentru creditorii cărora li s'au luat garanţiile, li s'au modificat contractele sau nu au fost plătiţi. Atingere evident necesară. Atingere însă gravă. Şi care pentru a nu deveni dezastruoasă trebuie să rămână limitată.

Nu ignorăm de sigur că în vremea

noastră de eclipsă a tuturor principiilor, dreptul de proprietate — *şi respectul convenţiunilor nu este decât o formă sau o consecinţă a dreptului de proprietate, avantagiile ce s'ar fi stipulat devenind elemente ale patrimoniului părţei beneficiare* — nu ignorăm că dreptul de proprietate şi-a pierdut nu numai din rigiditate ci şi din certitudine. Exproprieri în favoarea Statului sau exproprieri în favoarea indivizilor, dealungul legilor de după răsboiu, proprietatea a devenit cu încetul din tr'un drept o obligaţiune şi în orice caz dintr'o prerogativă a individului o «funcţiune socială».

Respectul proprietăţei trebuie să rămână totuş într'un regim de ordine un imperativ şi o preocupare cardinală. Proprietatea se va exercită incontestabil înlăuntrul limitelor pe care legea le prescrie. Art. 480 c. civ. o indică. Legislaţiile tuturor ţărilor o reproduc. Limitele sunt însă — sau trebuie să fie — excepţiunile. «Inviolabilitatea» este regula. După cum în domeniul drepturilor de creanţă, obligaţiunile nu pot fi considerate decât ca excepţiuni provizorii dela norma generală care e libertatea, în domeniul dreptului de proprietate, împietările nu pot reprezentà decât o abatere, uneori necesară, dela principiul dominant care e garanţia. Sub ameninţarea dezagregării, legiuitorul sau instanţele judecătoreşti nu pot să stânjenească, în materia drepturilor de creanţă, activitatea sau să altereze, în materia dreptului de proprietate, certitudinea. In drept, ca şi în viaţă, desvoltarea implică — şi reclamă — libertatea.

* * *

In cadrul acestor consideraţiuni elementare, normele de interpretare ale legilor agrare sunt simple. Excepţiuni, prin restricţiunile pe care edictează, dela principiul general care e, repetăm, libertatea, *aplicaţiunea lor trebuie limitată la strict domeniul pentru care au fost elaborate.*

Anumite consideraţiuni, mai puţin de ordin economic decât de ordin social, au impus o deplasare a proprietăţei dela acei care aveau prea mult la acei cari, neavând nimic, încercau să obţină. Din motive pe cari e inutil să le apreciem aci, legiuitorul a considerat oportun să exproprieze pe unii pentru a împroprietări pe ceilalţi. Scopul legiuitorului din 1918 — şi după el, al aceluia din 1921 — a fost să realizeze o transmisiune de proprietate.

In vederea acestei transmisiuni, a fost de sigur nevoie de o întreagă procedură. S'au edictat o serie de reguli. S'au luat o serie de măsuri. Acei cari aveau nu mai trebuiau să înstrăineze. Acei care cereau trebuiau să dobândească.

La aceste preocupări — şi măsuri — urmau însă să se limiteze legile agrare.

Dacă în urmărirea scopului său, legiuitorul agrar va fi avut prilegiul sau va fi fost obligat să se preocupe şi *de alte raporturi de drept, de altă natură decât acelea derivând din preocuparea fundamentală a exproprierei şi împroprietăririi*, de sigur că aceste raporturi nu puteau şi nu pot fi rezolvate decât în conformitate cu principiile de drept care le guvernează în mod normal. Legile agrare trebuie deci limitate — repetăm — la expropriere şi împroprietărire. Orice alte dispoziţii, imixtiuni în raporturile patrimoniale dintre proprietari sau în raporturile succesorale dintre moştenitori, prescripţiuni de lege substituite voinţelor individuale sau instanţe excepţionale substituite, în materii obişnuite, instanţelor de drept comun, depăşind scopul şi justificarea exproprierei ar fi atingeri pe care fiindcă exproprierea nu le mai reclamă nimic nu ar puteà să le mai justifice. Pentru aceste chestiuni şi toate celelalte, oricât de importante, fără legătură directă cu exproprierea sau împroprietărirea, dreptul de proprietate trebuie să-şi recapete suveranitatea şi normele de drept comun imperiul. Vom vedeà însă că nu acestea au fost întotdeauna soluţiunile instanţelor noastre judecătoreşti.

II. Interpretarea extensivă a legilor agrare şi tendinţa instanţelor judecătoreşti de a interveni cu o stare de spirit sau cu criterii derivate din legea agrară în raporturi de drept fără legătură directă cu exproprierea reies, înainte de a abordà cazurile tipice, din câteva exemple mai puţin importante — poate — dar în orice caz revelatoare.

Se ştie astfel că potrivit art. 76 din legea pentru reforma agrară din 1921 (Vechiul Regat) «în caz când proprietatea este ipotecată... atunci creanţele ipotecare prin derogare dela lege sau convenţiune, rămân de drept desfiinţate *asupra porţiunei expropriate*, iar drepturile creditorilor ipotecari se exercită numai asupra preţului în rentă consemnat la Cassa de Depuneri şi Consemnaţiuni.

«Ele continuă însă a subsistà *proporţional* asupra părţei ipotecate rămase expropriatului şi în condiţiunile actului de ipotecă.

«*Partea proporţională* din creanţa ipotecară care revine creditorului *pentru partea expropriată* se declară exigibilă» [1]).

Din simpla citire a acestui text — şi textele din regulament nu fac decât să reproducă dispoziţiunile din lege — se vede că creditorii ipotecari nu vor fi obligaţi să primească în rentă toată creanţa ci numai o parte din ea, parte proporţională cu terenul expropriat.

Dealtfel, această soluţiune este şi singura logică. Dacă se înţelege la rigoare o modificare a convenţiunei dintre debitor şi creditor în ceeace priveşte porţiunea expropriată — fiind de un interes general ca ea să treacă în patrimoniul Statului liberă de orice sarcină — nu se înţelege însă pentru ce această modificare să trebuie să poarte asupra întregei creanţe nu numai asupra părţei aferente terenului expropriat. Din moment ce interesul exproprierei este satisfăcut, amestecul legiuitorului în raporturile dintre proprietar şi creditor devine nejustificat.

Inalta Curte de Casaţie, în Secţiuni-Unite, a consacrat totuş soluţiunea contrarie. Printr'o decizie din 29 Maiu 1924 [2]), a constatat pe de o parte — conform deciziunei Curţei, S. I No. 419/924 — că creditorii ipotecari au a primì în rentă toată creanţa iar nu numai o parte proporţională cu terenul expropriat, iar pe de alta că art. 75 şi 76 legea agrară din Vechiul Regat, din care s'ar desprinde această soluţiune, nu sunt neconstituţionale.

Nu ne interesează în ce măsură textele care ar enunţà o asemenea soluţiune ar fi constituţionale. In cazul special al art. 75 şi 76 din legea agrară există, pare-se, o serie de consideraţiuni care ar milità în favoarea constituţionalităţei.

Ceeace vrem să relevăm este interpretarea în sine dată acestor articole menite a reglementà drepturile creditorilor ipotecari. Deşi chestiunea propriu zisă a exproprierei nu este în discuţiune, instanţele noastre judecătoreşti, mai puţin, evident, Secţiunile-Unite decât Curtea de Casaţie, S. I, au socotit totuş potrivit să aplice şi în acest domeniu textele — şi principiile — exproprierei. E o imixtiune în raporturile dintre creditor şi debitor pe care, ne mai fiind vorba de porţiunea expropriată, de sigur că necesităţile exproprierei nu o mai explică. Asistăm, prin efectul interpretărei date de instanţele judecătoreşti, la o primă intrusiune a legilor agrare în domeniul dreptului comun [1]).

Instanţele noastre judecătoreşti au mers însă şi mai departe. Normele de lichidare prescrise de art. 75 din legea agrară sunt de sigur — nu mai revenim — o atingere, şi o atingere gravă, adusă drepturilor creditorilor ipotecari. Aplicaţiunea lor ar fi trebuit deci să sufere o interpretare restrictivă. Dacă dispoziţiunile legei agrare în această privinţă puteau să se aplice creanţelor ipotecare constituite înaintea datei de 15 Decemvrie 1918 — pe care art. 75 o prevede în mod expres — nu se vede însă pentru care raţiune aceste dispoziţiuni excepţionale ar fi trebuit să se aplice şi creanţelor născute ulterior. Textul legei vorbeşte de data de 15 Decemvrie 1918, care este data decretului legei de expropriere. Nicăeri nu se indică totuş că regimul de lichidare al art. 75 ar interesà şi creanţele ce ar fi luat fiiinţă după aceà dată. Silit să procedeze la luarea unor măsuri de excepţiune, legiuitorul agrar înţelesese să le circumscrie aplicaţiunea. Erà o dovadă de înţelepciune.

Nu acesta a fost totuş modul de a vedeà al Tribunalelor noastre. Chestiunea a fost dedusă de mai multe ori în discuţiunea instanţelor judecătoreşti. Ori, încă din 1924, Curtea de Casaţie stabilià că, în cazul unui cont-curent şi în ceeace priveşte soldul debitor din împrumuturi consimţite după 15 Decemvrie 1918, «au a se aplicà tot normele de lichidare din art. 75 legea agrară, aceasta cu atât mai mult cu cât o asemenea ipotecă fiind un accesoriu al contractului de cont-curent nu constitue o creanţă deosebită pentru sumele datorate ulterior decretului-lege de expropriere pentru a i se aplicà alte norme de lichidare» [2]).

Nu vrem să analizăm prea de aproape dacă această decizie, devenită jurisprudenţă [3]), este sau nu în contrazicere cu texte precise de lege. Simpla lectură a art. 76 ar evidenţià dealtfel că de armonie nu poate fi vorba.

Tot astfel nu stăruim în a arătà — lucrul a fost expus de alţii — că raţionamentul Inaltei Curţi reprezintă în realitate o confuzie între creanţă şi garanţie.

Interesul jurisprudenţei e că pune în evidenţă şi în cazul acesta aceeaş tendinţă de a extinde dispoziţiunile legei agrare la situaţiuni care nu au nici o legătură cu exproprierea. In mod normal, interpretarea legilor excepţionale ale exproprierei ar trebui să fie restrictivă. După jurisprudenţa Tribunalelor noastre, ea este extensivă. In loc de circumscriere avem o amplificare.

Aceste exemple luate dintre deciziunile Inaltei Curţi de Casaţiune arată — manifest — felul în care Inalta instanţă înţelege să interpreteze legile agrare. Prin consecinţele lor — şi e grav cu deosebire —

---

[1]) Cf. art. 87 şi 89 din legea agrară pentru Transilvania şi art. 57 legea agrară pentru Basarabia.

[2]) *Pand. Rom.*, 1925, I, 86.

---

[1]) Interpretarea aceasta a fost de sigur determinată, printre altele, de dorinţa Inaltei instanţe de a uşurà debitorului expropriat lichidarea datoriei contractate într'un moment când moşia fiind întreagă capacitatea lui de plată erà cu mult superioară. Argument deci de echitate. In felul acesta şi pentru a se limità sacrificiul proprietarului s'a trecut însă, pe cale de jurisprudenţă, dela exproprierea titularilor de drepturi reale la exproprierea titularilor de drepturi de creanţă.

[2]) Cas. I, 1322 din 9 Iulie 1924, *Curier Jud.*, 3/925, p. 41.

[3]) V. Cas. I, 54 din 13 Ianuarie 1925, *Curier Jud.*, 36/925, p. 571.

ele duc practic la călcări — sau desconsiderări — ale dreptului de propriate, sub orice formă, drept pe care, în cadrul organizaţiei actuale şi pe baza principiilor juridice ce ne cârmuesc, Inalta instanţă are de sigur menirea să îl ocrotească.

In această ordine de idei — şi ca o ilustrare mai mult — trebuie să relevăm jurisprudenţa Inaltei Curţi asupra chestiunei de a se şti cum trebuie taxat într'o avere succesorală, echivalentul terenurilor expropriate înaintea decesului lui decujus, în ipoteza în care, până la data decesului, renta de expropriere nu ar fi fost încă emisă. Problema prezintă un interes deosebit din punctul de vedere al calculărei taxelor succesorale. Potrivit art. 61 al. h din vechea lege a timbrului (art. actual 53) «transmisiunile cu titlu gratuit de efecte se vor taxă după cursul zilei, când efectele sunt cotate la bursă», iar după acelaş art. al. *i*: «transmisiunile cu titlu de creanţă se vor taxă după valoarea lor nominală şi a dobânzilor scăzute, de vor fi».

Greutatea rezolvărei problemei este determinată de faptul că în conformitate cu dispoziţiunile art. 2 din legea agrară din 1921 «Statul este considerat proprietar al pământului expropriat dela 15 Decemvrie 1918». S'ar părea deci, în ipoteza că renta de expropriere n'a fost încă emisă, că ceeace ar găsi moştenitorii — şi fiscul — în succesiunea unui proprietar expropriat în asemenea condiţiuni, ar fi o creanţă a acestuia împotriva Statului, creanţă care, după art. 61 al. *i* din legea timbrului, urmează a fi fixată la valoarea ei nominală. In fapt însă — şi lucrul interesează cu deosebire — Statul nu şi-a plătit niciodată în numerar datoriile rezultate din aplicaţiunea legilor agrare. De unde consecinţa că proprietarii terenurilor expropriate, sau mai exact moştenitorii lor, au fost impuşi la întreaga creanţă, dar n'au primit în realitate, sub forma rentei de expropriere, decât jumătate din valoarea ei. Dacă mai adăugăm şi faptul că cele mai multe din procesele fiscale purtând asupra acestei chestiuni, s'au judecat şi se judecă într'un moment în care se ştie perfect că Statul îşi va plăti creditorii în rentă, mai mult, într'un moment în care renta a fost nu numai emisă dar chiar remisă proprietarilor de terenuri expropriate, vedem că s'a ajuns în practică la situaţiunea bizară ca un proprietar care nu a primit de pildă decât 50 să fie impus la 100, deşi ştie perfect că în fapt nu a încasat decât jumătate din ceeace se consideră că ar putea să primească încă — în drept! După cele două exproprieri rezultate din aplicaţiunea legei ar fi deci o a treia izvorîtă din interpretarea ei.

Nu vom expune aci pe larg evoluţia jurisprudenţei Curţei de Casaţia asupra acestei chestiuni. Am făcut-o cu altă ocaziune [1]. Destul să amintim că în 1924, Inalta Curte găsià că într'un asemenea caz, e vorba de o creanţă pură şi simplă care trebuià considerată, sub raportul taxelor succesorale, după valoarea ei nominală [2].

In acelaş an, Curtea găseşte totuş că «creanţele proprietarilor pentru porţiunile de moşie expropriate, fiind supuse, în ce priveşte modalitatea plăţei lor, unui regim special... şi având a se plăti în rentă de Stat, cotabilă la bursă, o atare creanţă, găsită într'o succesiune deschisă nu poate fi evaluată decât pe valoarea ei reală din momentul deschiderei succesiunei, ca orice avere succesorală, adică pe valoarea reală a rentei de Stat, dacă această rentă se găsià emisă în acel moment şi erà cotată la bursă, sau pe aceea din momentul emisiunei, întrucât această emisiune s'a făcut posterior deschiderei succesiunei» [1].

In 1925, Inalta Curte revine însă asupra acestui mod de a vedeà şi decide din nou că e vorba de o creanţă pură şi simplă, impozabilă, ca bun succesoral potrivit art. 64 lit. *i* pe valoarea ei nominală [2].

In afârşit, în 1926, Casaţia îşi schimbă odată mai mult punctul de vedere şi hotărăşte că în nici un caz nu se poate vorbi de o creanţă impozabilă la valoarea nominală [3].

E interesant — şi instructiv — de relevat, că fie atunci când au stabilit că creanţa trebuie impusă la valoarea nominală, fie atunci când au stabilit că creanţa trebuie impusă la valoarea ei reală, singura întrebare pe care şi-au pus-o Tribunalele noastre au fost de a şti dacă în patrimoniul proprietarilor expropriaţi, moştenitorii au găsit chiar renta de expropriere, deşi ea nu fusese încă emisă, sau numai un drept de creanţă împotriva Statului, mai exact un drept la valoarea în bani a terenurilor expropriate.

In realitate, soluţiunea problemei nu puteà fi în nici un caz căutată în această direcţiune. E greu de susţinut că deşi renta nu fusese încă emisă, moştenitorii proprietarilor expropriaţi ar fi găsit-o totuş în patrimoniul autorilor lor. Şi nu se poate iarăş pretinde, într'un moment când, în cazul cel mai bun, nu se ştia încă în ce fel va înţelege Statul să-şi achite datoriile rezultate din aplicaţiunea legei agrare, nu se poate pretinde că ceeace urmează să taxeze fiscul într'o avere succesorală, ar fi valoarea în bani, valoarea nominală a terenurilor expropriate.

Adevărata soluţiune trebuià să vină din cu totul altă direcţiune. După cum am arătat în articolul nostru asupra acestei chestiuni, suntem, în ceeace priveşte obligaţiunea de plată a terenurilor expropriate, într'un caz tipic de obligaţiune alternativă. Intr'adevăr, potrivit art. 69 din legea agrară din Vechiul Regat [4] «plata preţului cuvenit proprietarului expropriat se poate face în numerar sau în titluri de rentă amortizabilă în 50 ani şi purtătoare de dobândă de 5% pe an». Obligaţiunea alternativă este însă aceea care cuprinde două sau mai multe lucruri şi de care debitorul se liberează predând pe unul dintre ele.

Ori, în cazul nostru, Statul poate plăti sau în numerar sau în rentă. Optând într'un sens sau într'altul, obligaţiunea evident este îndeplinită. Până atunci însă, ambele «lucruri» sunt datorate. Banii şi renta pot fi date, fără nici o deosebire, una în locul celorlalţi. E, repetăm, un caz tipic de obligaţiunea alternativă.

Cum urmează a fi însă considerată o obligaţiune alternativă, sub raportul taxelor succesorale, atunci când este găsită într'o avere de succesiune? Mai precis, pe care anume dintre lucrurile datorate îl va alege fiscul pentru a calculà taxele la care dă loc o transmisiune mortis causa?

Nu vom intrà de sigur în expunerea tuturor părerilor asupra acestei chestiuni. Fapt e că, neştiindu-se până în momentul alegerei făcute de debitor, ce se va găsi în patrimoniul succesoral, nimic nu poate fi, până atunci, supus impunerei. Din moment ce există o posibilitate de alegere şi cum alegerea, prin ipoteză, nu s'a făcut încă, fiscul neputând determinà care va fi lucrul prestat nu poate nici cere ca unul mai curând decât celălalt să fie impus. In cazul cel mai rău, impunerea nu s'ar puteà face decât la suma cea mai mică. Pentru o asemenea percepere, s'ar puteà eventual susţine că fiscul nu trebuie să dovedească care anume lucru va fi livrat deoarece impunerea neputând fi în nici un caz exagerată, nimeni nu ar fi păgubit.

Inalta Curte nu a examinat însă, în nici una dintre deciziunile citate, acest aspect al chestiunei. Fără să se poată invocà deci nici măcar sprijinul unei interpretări, din punct de vedere doctrinal, juste, Inalta Curte a stabilit totuş — cu reveniri e adevărat — o jurisprudenţă ale cărei efecte au fost pe de o parte de a diminuà importanţa averei de succesiune cuvenite moştenitorilor proprietarilor expropriaţi iar pe de alta de a creà distincţiuni între diverşii moştenitori supuşi la plata taxelor succesorale, după cum aveau şansa să fie impuşi în timpul deciziunilor care vorbiau de valoarea reală sau nenorocul de a trebui să lichideze succesiunea în timpul deciziunilor care se referiau la valoarea nominală.

Trebuie să recunoaştem însă — cu satisfacţie — că în ultima vreme, Inalta Curte de Casaţie a ajuns — hotărît — la interpretarea exactă a situaţiunei. Printr'o deciziune recentă, Inalta Curte a decis că: «din textul şi din întreaga economie a legiuirilor agrare din 1918—1923, rezultă că Statul constituindu-se debitor pentru plata moşiilor expropriate s'a obligat a plăti aceste creanţe după a sa alegere, fie în numerar, fie în titluri de rentă.

«Faţă de această obligaţiune alternativă a Statului, o creanţă de expropriere găsită într'o succesiune nu poate fi considerată ca o creanţă pură şi simplă în sensul art. 61 lit. *i* din legea timbrului ci e vorba de o creanţă cu totul specială, al cărei caracter nu a fost determinat decât în momentul în care Statul a emis titlurile de rentă, înţelegând să facă plata creanţei în acest mod» [1].

Ca o consecinţă, Inalta Curte stabileşte că impunerea trebuie să se facă la valoarea reală din momentul emisiunei. E începutul unei reveniri la rolul — de protecţie a proprietăţei sub toate formele — pe care ar fi trebuit să-l aibe întotdeauna.

III. Se ştie că potrivit art. 3 din legea agrară din 1921 (Vechiul Regat): «moşiile şi părţile de moşii expropriabile potrivit legei de faţă sunt lovite de indisponibilitate în tot ceeace priveşte aplicarea legei din ziua de 1 Februarie 1921, fără îndeplinirea nici unei formalităţi; iar în ceeace priveşte întinderea lor se socoteşte după starea lor juridică dela 15 August 1916, ţinându-se seama de efectul succesiunilor deschise dela această dată până la promulgarea legei de faţă [2]».

Faţă de dispoziţiunile acestui text de lege, se năşteà întrebarea, în primul rând cum urmà să se facă exproprierea în cazul în care proprietarul din 1916 ar fi vândut o parte din moşiile sale — în ipoteza evident că ar fi avut mai multe — şi în orice caz ce trebuià să se întâmple cu înstrăinările efectuate cu călcarea prohibiţiunei din art. 3 al legei agrare.

Intrucât, potrivit art. 11 din lege, proprietarul care posedă moşii arendate şi cultivate în regie poate să-şi oprească în oarecare din ele suprafaţa scutită de expropriere, trebuià rezolvat dacă proprietarul din 1916 aveà dreptul să arate în vederea exproprierei partea din moşiile vândute sau dacă cumva nu erà locul ca surpafaţa scutită de expropriere să rămână în mod obligator în moşiile alienate.

---

[1] Renta de expropriere şi taxele succesorale, *Curier. Jud.*, 33/927, p. 518.

[2] Cas. III, 87/924. Comp. Cas. III, 815/921, *Pand. Rom.*, 1922, I şi Cas. III, 548/925, *Jurispr. Gen.*, 1925, No. 1123, p. 1123.

[1] Cas. III, 1848 din 22 Oct. 1924, *Jurispr. Gen.*, 1925, No. 111, p. 110.

[2] Cas. III, 1626 din 1 Dec. 1925, *Pand. Săpt.*, 11/926, p. 254 cu trimiteri la precedentele în acelaş sens.

[3] Cas. III, 832/926 şi 1134/926.

[4] Art. 85 legea agrară pentru Transilvania.

[1] Cas. III, 401 din 6 Martie 1929, *Pand. Săpt.*, 22/929, p. 717.

[2] Cf. art. 4 legea agrară pentru Transilvania şi art. 12 legea agrară pentru Basarabia.

Tot astfel, erà nevoie să se hotărească dacă proprietarul care ar fi vândut după 1921, aveà dreptul să invoace nulitatea acestei vânzări sau dacă, vânzarea rămânând valabilă, suprafaţa expropriată urmà să fie luată din porţiunea neînstrăinată.

Cu alte cuvinte, erà necesar — şi esenţial — să se hotărească dacă dispoziţiunile art. 3 din legea agrară reprezentau norme menite a fi limitate la domeniul exproprierei sau dacă nulităţile pe care le prevedeau erau susceptibile de a operà şi în raporturile dintre părţi.

Instanţele noastre judecătoreşti au început prin a afirmà — just — că indisponibilitatea edictată de legea agrară se referă — şi e limitată — la operaţiunile în legătură cu exproprierea.

«Indisponibilitatea de care sunt atinse pământurile cultivabile — decideà Curtea de Casaţie în 1925 — nu are de efect *decât* de a face inoperante din punctul de vedere al aplicărei legei, înstrăinările efectuate ulterior»[1].

«Din dispoziţiunile legei agrare şi ordonanţa Consiliului dirigent — repetà Inalta Curte ceva mai târziu — rezultă că vânzările dintre părţi sunt valabile... cu atât mai mult cu cât aceste vânzări din punctul de vedere al dreptului privat nu depind de chestiunea exproprierei, care se efectuează ca şi când vânzarea nu s'ar fi efectuat»[2].

«Considerând, enunţă în sfârşit Curtea de Apel din Iaşi, că dacă în adevăr art. 3 al legei agrare loveşte de indisponibilitate toate bunurile expropriabile dela data de 1 Februarie 1921, în tot ceeace priveşte aplicarea legei agrare, această dispoziţie nu face decât să fixeze situaţiunea juridică a acestor bunuri pentru aplicarea exproprierei *dar ea nu poate fi interpretată ca voind să aducă o atingere drepturilor proprietarilor de a dispune de proprietăţile lor* căci o asemenea interpretare ar excede scopul legei fără a prezentà vreo utilitate»[3].

S'ar fi putut crede deci că după doctrina instanţelor noastre judecătoreşti, vânzările intervenite cu călcarea dispoziţiunilor legei agrare ar rămâneà totuş valabile între părţi. Mai precis, s'ar fi putut trage concluziunea că aceste nulităţi nici nu vizează raporturile dintre particularii contractanţi ci — exclusiv — raporturile dintre particulari şi Statul chemat a efectuà exproprierea.

Chestiunea a fost adusă înaintea instanţelor judecătoreşti sub forma — inevitabilă — a acţiunilor prin care proprietarii după ce vânduseră, încercau să obţină, la adăpostul dispoziţiunilor din legea agrară, anularea contractului intervenit.

Ori, din moment ce prohibiţiunile edictate de art. 3 din legea agrară nu interesează, după cum au declarat Tribunalele noastre, decât exproprierea ca atare, e evident că aceste acţiuni nu puteau fi decât respinse deoarece soluţiunea contrarie ar fi reprezentat o avantajare a vânzătorului în detrimentul cumpărătorului, o posibilitate dată uneia din părţi de a reveni asupra convenţiunilor încheiate cu cealaltă şi în orice caz, o soluţiune care n'ar fi putut invocà, sub nici o formă, în favoarea ei necesităţi derivate din interesul superior al aplicărei legei agrare.

Pentru Stat, vânzarea ar fi fost inexistentă şi operaţiunile de expropriere se făceau ca şi cum ea nu s'ar fi produs. Intre părţi, contractul rămâneà însă definitiv. Principiul obligativităţei convenţiunilor erà respectat.

«Moşiile şi părţile de moşii expropriate, decide totuş Inalta Curte, S. I, sunt lovite de indisponibilitate în tot ceeace priveşte aplicarea legei din ziua de 1 Februarie 1921, fără îndeplinirea vreunei formalităţi, iar din principiul cu caracter constituţional al indisponibilităţei... edictat de lege într'un interes social rezultă sancţiunea virtuală a *nulităţei* înstrăinărilor... *nulitatea absolută putând fi invocată şi de vânzător*... pentru ca ambele părţi contractante să suporte deopotrivă riscurile exproprierei şi vânzătorul să poată eventual rămâneà cu suprafaţa nevândută în caz când, ca rezultat al exproprierei cota expropriată ar fi cuprins în interesul exproprierei, terenul vândut»[1].

Pentru ca porţiunea expropriată să cuprindă, în interesul exproprierei, terenul vândut, nu erà însă nevoie de anularea vânzărei. Iar dacă vânzarea este totuş anulată, această anulare ve profità vânzătorului indiferent de porţiunea din care s'ar luà cota expropriată.

Adevărul e că «interesul exproprierei» este foarte puţin în joc. Ceeace este în joc e interesul unor anumiţi proprietari de a reveni asupra vânzărilor consimţite şi instanţele noastre judecătoreşti, care, în general nu s'au prea preocupat de protegiuirea proprietăţei, n'au înţeles să o facă, atunci când în sfârşit au socotit-o oportun, decât cu călcarea celuilalt principiu fundamental al ordinei noastre de drept — obligativitatea între părţi a convenţiunilor ce s'ar fi încheiat[2].

Interpretarea — şi aplicaţiunea — art. 3 din legea agrară erau deci simple. Instrăinările făcute împotriva dispoziţiunilor legei nu puteau stânjeni în nici un fel exproprierea sau împroprietărirea. Ele rămâneau însă valabile între părţi. In măsura în care necesităţile exproprierilor o permiteau, ceeace fusese vândut trebuià să rămână bun vândut.

In cadrul acestei interpretări — singura juridică — proprietarii vânzători n'ar fi putut obţine niciodată anularea vânzărilor efectuate. Partea neexpropriată nu s'ar fi putut reţine niciodată în moşiile pe care proprietarul încetase de a le mai aveà. Mai mult, Comitetul agrar, atunci când, în lipsa proprietarului, ar fi determinat el unde urmează a se păstrà suprafaţa neexpropriată, ar fi trebuit să ţină seama de vânzările intervenite şi să nu permită în măsura posibilităţilor, ca suprafaţa expropriată să se ia tocmai din terenul vândut.

Spre deosebire de instanţele de drept comun, Comitetul agrar a făcut dealtfel în câteva rânduri aplicaţiunea acestor principii. Intr'o hotărîre din 14 Decemvrie 1928, No. 294, el decide, de pildă: «Considerând că este exact că potrivit art. 3 din legea agrară, toate înstrăinările de moşii efectuate dela 15 August 1916 sunt fără efect în tot ce priveşte aplicarea legei şi că întinderea moşiei se socoteşte după starea ei juridică dela 15 August 1916;

«Considerând că dacă în baza acestor dispoziţiuni contractul de vânzare către apelanţi nu poate fi ţinut în seamă atunci când e vorba de a se stabili suprafaţa expropriabilă a moşiei, *el nu poate fi nesocotit atunci când e vorba de a se alege terenul care trebuie lăsat proprietarului în cota sa legală pentrucă în acest caz nu există pentru interesul bunei aplicări a legei, nici o raţiune de a se nesocoti contractele prin care s'au vândut părţi din moşie, că în acest caz, alegerea terenului trebuie făcută în chiar porţiunea vândută pe care se prezumă că proprietarul vânzător a ales-o spre a fi scutită de expropriere iar o altă alegere decât aceasta ar implicà un prejudiciu pentru terţii cumpărători şi o fraudare a drepturilor lor de către vânzător*».

Erà consacrarea singurului punct de vedere legitim.

Hotărîrea nu a putut însă să aibe influenţa pe care ar fi trebuit să o exercite. Inalta Curte de Casaţie în Secţiuni-Unite decisese într'adevăr că un vânzător poate susţine neconstituţionalitatea legei din 5 August 1924 prin care se validează înstrăinările de terenuri în loturi mici făcute după 1 Februarie 1921, şi poate deci invocà nulitatea vânzărei, din moment ce instanţele de expropriere şi Comitetul agrar au imputat cota expropriată numai asupra terenului rămas proprietarilor[1].

Dealtfel, pentru justificarea soluţiunei date de instanţele de expropriere nici nu erà nevoie de invocarea legei din 1924. Ar fi deci inutil să discutăm în ce măsură această lege este neconstituţională. Independent de motivare, ceeace interesează este că Inalta Curte în Secţiuni-Unite a socotit că asupra vânzărilor odată efectuate se puteà totuş reveni. E un exemplu curios de extensiune a dispoziţiunilor legei agrare la domenii cu care aceste dispoziţiuni nu au totuş nimic comun. Odată mai mult, instanţele noastre judecătoreşti au înţeles să dea legilor agrare o interpretare care asigură preponderenţa normelor excepţionale asupra dreptului comun.

* * *

Problema aceasta a dreptului proprietarului de a-şi rezervà partea neexpropriată într'o moşie nevândută şi de a oferi spre expropriere tocmai aceà moşie care nu mai este a lui, dă naştere dealtfel la o serie de chestiuni de care instanţele noastre judecătoreşti au avut a se ocupà în mai multe rânduri.

Aşà de pildă şi pentru a luà un exemplu interesant prin noutatea problemelor ridicate, defunctul Nestor Cincu, aveà în patrimoniul său în anul 1916, moşiile Ţigăneşti şi Odaia din jud. Tecuci, Moara Domnească jud. Vaslui şi Miloc, jud. Dorohoiu, dintre care ultima în indiviziune cu d-l V. Dinermann.

---

[1] Cas. II, 196, din 5 Apr. 1925, *Jurispr. Gen.* 1925, No. 1058, p. 1059.

[2] Cas. I, 403 din 20 Febr. 1928, *Jurispr. Gen.*, 1928, No. 1089, p. 1087. In acelaş sens, Cas. I, 689 din 14 Martie 1927, *Jurisrp. Gen.*, 1927, No. 1117, p. 1118. Cf. Cas. I, 727 din 2 Martie 1927, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 1637, p. 1639.

[3] C. Iaşi II, 175 din 10 Dec. 1928, *Bulet. Curţilor de Apel*, 1929, No. 120, p. 250.

[1] Cas. I, 4382 din 30 Noemvrie 1926, *Pand. Săpt.*, 14/927, p. 316.

[2] Tribunalele noastre au împins acest fel de a vedeà până acolo încât au decis că «indisponibilitatea prevăzută de art. 4 D. L. 3681/918 nu priveşte numai Statul căruia nu-i pot fi opuse actele de dispoziţie făcute de proprietar asupra pământului expropriat, dar ea interesează pe orice creditor care în caz de neplată ar fi chemat să-şi îndestulcze creanţa din imobilul ipotecat.

Din acest punct de vedere, cererea creditorului ipotecar de a se considerà nulă ipoteca ce i-a fost constituită la 5 Ianuarie 1920 de debitori asupra întregei moşii care a fost expropriată în parte şi a se recunoaşte creanţei sale caracterul de creanţă chirografară, are a fi primită». Trib. Dolj, III, 149 din 15 Maiu 1923, *Jurispr. Gen.*, 1923, No. 605, p. 605. V. totuş Trib. Dorohoiu, 145 din 8 Maiu 1923, *Jurispr. Gen.*, 1923, No. 1299, p. 1300, care limitând efectele prohibiţiunei de înstrăinare declară că «principiul din art. 3 l. agrară... nu poate anihilà dispoziţia art. 60 care priveşte dreptul de reziliere, primul urmând a-şi găsi aplicaţiunea *numai* faţă de stabilirea proprietăţilor după starea lor juridică din 15 August 1916 şi aceasta cu scopul de a se face transmisiunile posterioare neopozabile exproprierei».

[1] Cas. S.-U., 19 din 30 Sept. 1926, *Pand. Săpt.* 34/926, p. 703. Comp. Cas. II, 196 din 1 Apr. 1925, *Pand. Săpt.*, 17/925, p. 391, în care Curtea evită să se pronunţe asupra efectelor indisponibilităţei.

La 25 Maiu 1921, Nestor Cincu dă o opţiune de vânzare în calitate de proprietar al porţiunei sale indivize din moşia Mitoc, d-lui Carol Fischer cu termen de acceptare pentru acesta până la 5 Maiu 1923.

In acest interval, se produce exproprierea şi la 13 Noemvrie 1922, Comisiunea de expropriere a ocolului Săveni lasă proprietarilor indivizi N. Cincu şi V. Dinermann o suprafaţaă de 443 hectare.

La data de 23 Aprilie 1923, d-l Carol Fischer comunică vânzătorului Nestor Cincu că acceptă în întregime opţiunea din 25 Maiu 1921. La 9 Maiu 1923 se încheie actul de vânzare şi vânzătorul declară că nu-şi rezervă nici un drept de nici o natură asupra moşiei vândute, cesionând totdeodată cumpărătorului toate sumele ce i se cuveniau pentru porţiunea expropriată.

Posterior actului de vânzare-cumpărare, Nestor Cincu, printr'o petiţie făcută în conformitate cu dispoziţiunile legei agrare, cere Comitetului agrar să-i lase cota neexpropriabilă de 500 hectare în anumite moşii pe care le indică dar printre care — lucru curios — nu figură şi moşia Mitoc vândută d-lui Fischer.

Potrivit petiţiuneai lui Nestor Cincu, Comitetul agrar îi lasă cota de 500 hectare la care aveà dreptul în moşiile Ţigăneşti şi Odaia din jud. Tecuci şi Moara Domnească din jud. Vaslui, *expropriind în întregime moşia Mitoc, în suprafaţă de 221 hectare, pe care Nestor Cincu, după cum am văzut, o vânduse şi de care deci nu mai puteà dispune*.

In conformitate cu principiile de interpretare pe care am căutat a le stabili, de sigur că o asemenea situaţiune erà din punct de vedere juridic, inadmisibilă.

Intrucât totuş în fapt ea există, d-l Carol Fischer s'a gândit să recurgă pentru valorificarea drepturilor sale la o acţiune de ieşire din indiviziune, socotindu-se coproprietar cu Nestor Cincu asupra moşiilor în care i se lăsase acestuia cota de teren neexpropriabilă.

Raţonamentul d-lui Fischer erà simplu.

Comasarea nefiind într'adevăr decât posibilitatea oferită proprietarului de a determinà el terenurile unde să se facă exproprierea — discuţiunea purtând numai asupra locului iar nu şi asupra întinderei — operaţiunea pe care o făceà Nestor Cincu, prin petiţiunea adresată comitetului agrar, se reduceà la un schimb. In locul hectarelor ce trebuiau să i se lase în moşia Mitoc, Nestor Cincu obţine o suprafaţă echivalentă în moşiile indicate în petiţiunea adresată comitetului agrar.

Intinderea neexpropriată din moşia Mitoc nu mai erà însă proprietatea lui Nestor Cincu. Ea fusese cumpărată cu trei ani înainte de d-l Carol Fischer. Operaţiunea intervenită deci — schimbul — nu puteà fi făcută de Nestor Cincu decât pentru d-l Fischer, adevăratul proprietar. Sub raportul calificărei juridice, Nestor Cincu «a gerat cu voinţă interesele altuia fără cunoştinţa proprietarului» (art. 987 c. civ.). Actele făcute de gerant nu sunt de sigur opozabile proprietarului decât în măsura în care acesta le acceptă, fiindcă le socoate utile (art. 991 c. civ.). Ori, în speţă, d-l Carol Fischer, proprietarul întinderei neexpropriate din moşia Mitoc, declară — cu ocaziunea acţiunei — că înţelege să ratifice schimbul făcut de Nestor Cincu.

Prin această ratificare, susţineà d-l Fischer, fizionomia juridică a quasicontractului care e gestiunea de afaceri, se complectează. Nestor Cincu a făcut schimbul pentru d-l Fischer. Acesta, proprietarul, acceptă, fiindcă într'o oarecare măsură o socoate utilă, operaţiunea făcută de Nestor Cincu. Incetează deci de a fi proprietarul moşiei Mitoc pentru a deveni coproprietar în moşiile Moara Domnească, Masnici, Boteanca sau Ţigăneşti. In patrimoniul lui s'a produs o substituire. Nestor Cincu a început-o. Prin acceptarea sau ratificarea de către d-l Fischer, se perfectează.

Această acţiune, dedusă în judecata Tribunalului Tecuci, a făcut obiectul unei foarte interesante opiniuni separate a d-lui judecător de şedinţă Cezar C. Bănescu.

Ceeace trebuià să se discute în primul rând — şi s'a discutat efectiv — erà dreptul lui Nestor Cincu de a dispune, în vederea comassărei de o suprafaţă pe care în realitate o înstrăinase. De sigur că acest drept există — în cadrul interpretărei obişnuite, pe care am combătut-o — sub raportul legei agrare. Trebuià stabilit însă dacă se puteà pretinde că el ar fi existat şi sub raportul dreptului comun. Cu alte cuvinte, şi sub această formă erà, în discuţie, cu ocaziunea unei speţe, întreaga problemă a relaţiunilor dintre legea agrară şi codul civil.

«Având în vedere — motivează în această privinţă opiniunea separată — că proprietarul Nestor Cincu deşi vânduse reclamantului moşia Mitoc totuş faţă de Stat în momentul când şi-a exercitat şi obţinut dreptul său de a-şi comassà moşiile, apare ca adevăratul proprietar al moşiei Mitoc, deoarece în conformitate cu dispoziţiunile art. 3 din legea agrară, moşiile expropriabile potrivit acestei legi sunt lovite de indisponibilitate în tot ceeace priveşte aplicarea legei, din ziua de 1 Februarie 1921 fără îndeplinirea nici unei alte formalităţi, toate înstrăinările efectuate dela 15 August 1916 fiind fără efect în tot ce priveşte aplicarea acestei legi cu excepţiile arătate în menţionatul text.

«Având în vedere că pe de altă parte e stabilit că Nestor Cincu când şi-a exercitat dreptul său de a-şi alege locul unde să-şi păstreze cota de teren neexpropriată şi a cedat în acelaş timp Statului moşia Mitoc pe care o vânduse reclamantului, nu mai erà proprietarul acestui teren, deoarece în conformitate cu dispoziţiunile art. 1295 c. civ. vânzarea este perfectă între părţi şi proprietatea de drept strămutată cumpărătorului în privinţa vânzătorului îndată ce părţile s'au învoit asupra lucrului şi asupra preţului.

«Că aşà fiind deşi reclamantul Carol Fischer personal faţă de Stat sub raportul legei agrare nu puteà invocà nici un drept, totuş în această operaţiune, privită sub raportul dreptului comun, proprietarul real al moşiei vândute apare reclamantul, astfel că în privinţa acestei moşii, operaţiunea juridică ce s'a efectuat prin comassarea moşiilor lui Nestor Cincu este un contract de schimb.

«Având în vedere că la baza acestui contract de schimb în această situaţiune, *privită bine înţeles din punctul real al dreptului comun, singurul aplicabil în raporturile dintre particulari privind terenurile neexpropriabile*, apar două părţi contractante distincte, reclamantul ... şi Statul... iar patrimoniile care au făcut obiectul contractului de schimb sunt moşia Mitoc a reclamantului ce a fost expropriată şi a intrat în patrimoniul Statului şi cota de teren arabil în suprafaţă de circa 221 hectare ce reprezintă echivalentul moşiei expropriate şi care a fost atribuită prin coordonare proprietarului aparent Nestor Cincu *dar care sub raportul dreptului comun nu poate fi atribuită în realitate decât reclamantului adevăratul proprietar...*».

Opiniunea separată face deci distincţiunea între drepturile exercitate pe baza legei agrare şi drepturile derivând din codul civil. Ceeace poate constituì o facultate sau o prerogativă sub raportul exproprierei, nu este întotdeauna tot atât de operant sub raportul dreptului comun. Legea agrară priveşte însă numai exproprierea. In raporturilor dintre particulari se aplică codul civil. Operaţiuni pe care prima le consideră ca un drept, pot deveni sub imperiul celui de al doilea un abuz.

Pârîţii în acţiune susţineau însă că nu poate fi vorba de o gestiune de afaceri întrucât Nestor Cincu nu a avut niciodată intenţiunea de a lucrà pentru reclamant.

Opiniunea separată stabileşte — şi chestiunea e interesantă cu deosebire — că potrivit principiilor consacrate de evoluţia jurisprudenţei, consecinţele gestiunei de afaceri sunt independente de intenţiunea gerantului. Deşi s'ar păreà, faţă de redacţiunea art. 987 c. civ. că acest text ar cere pentru existenţa quasi-contractului gestiunei de afaceri intenţiunea gerantului de a lucrà pentru altul, totuş această expresiune, arată în realitate că nu trebuie să fie vorba de un fapt făcut din greşeală, rezultatele ce se nasc din gestiunea de afaceri fiind însă efectul nu al intenţiunei părţilor, ci al actului însuş al gestiunei de afaceri şi al voinţei legiuitorului.

Prin acest raţionament al opiniunei separate — care ar trebui adoptat în general de instanţele noastre judecătoreşti — se ajunge astfel la repararea, într'o oarecare măsură, a consecinţelor derivând din felul cum s'a înţeles a se interpretà — şi extinde — dispoziţiunile legei agrare. Proprietarul care după ce a vândut încearcă totuş să revină, prin manifestare de voinţă unilaterală, asupra operaţiunei efectuate, nu va mai reuşi să păstreze ceeace în realitate a alienat. Principiile dreptului civil vor fi salvgardate. Şi morala — aşà cum o înţelegem astăzi — şi-ar primi şi ea o satisfacţiune.

«Dacă s'ar admite — arată într'adevăr această opinie separată pe care ne-am luat libertatea de a o cità mai pe larg fiindcă merită să fie cunoscută — ca un proprietar dupăce vinde cota sau o parte din cota expropriabilă să obţină, printr'un abuz de drept, să i se lase suprafaţa neexpropriată în altă parte decât în terenul pe care l-a transmis prin vânzare, s'ar ajunge la anomalia ca punându-se la adăpostul legei agrare să facă cu un acelaş bun două operaţiuni, una care să consiste în vânzarea bunului şi incasarea preţului şi alta în oferirea acestui bun spre expropriere şi obţinerea în patrimoniul său, al proprietarului, a unui alt teren de o întindere echivalentă, ceeace ar duce la consecinţa stranie ca tocmai el care trebuie să-l apere pe cumpărător de evicţiunea lucrului vândut să-l poată evinge printr'o declaraţie de voinţă... şi ar face ca legea agrară să consacre situaţiunea pe cât de injustă pe atât de inechitabilă ca suprafaţa neexpropriabilă, înstrăinată de proprietar să fie readusă în patrimoniul vânzătorului prin proclamarea exproprierei cumpărătorului». E o situaţiune pe care dreptul nu poate să o admită.

* * *

Cu ocaziunea acestei acţiuni, s'a pus în discuţiunea Tribunalului Tecuci şi o chestiune de competenţă. Tribunalul — prin sentinţa No. 89 din 11 Sept. 1929 — a respins chiar cererea, pe consideraţiunea, printre altele, că « exerciţiul acestui drept — de comassare — în moşia Mitoc interesând în mod direct exproprierea, el nu s'ar puteà invocà decât în faţa instanţelor speciale anume constituite pentru aceasta».

Părerea Tribunalului, după care ar fi de competenţa exclusivă a instanţelor agrare litigii în legătură poate cu legea agrară, dar în nici un caz în legătură cu exproprierea şi interesând nu raporturile dintre particulari şi Stat, ci raporturile dintre particulari între ei, este de sigur o eroare.

Legea agrară fiind într'adevăr edictată cu scopul — limitat — de expropriere a moşiilor în vederea împroprietărirei cultivatorilor de pământ, e evident că instanţele speciale pe care le-a creat nu puteau aveà o competenţă alta decât aceea referitoare la operaţiunile pentru care legea fusese elaborată. Orice alte chestiuni, de orice natură şi indiferent chiar de eventualele incidenţe pe care le-ar aveà sub raportul legei agrare, depăşesc posibilităţile de examinare ale acestor instanţe a căror competenţă, fiind vorba de instanţe excepţionale, nu poate fi decât limitată.

A fost totuş o vreme când Inalta Curte de Casaţie nu a făcut riguros aplicaţiunea acestor principii. Ea decideà, de pildă, în 1921, cu ocaziunea unei chestiuni de speţă că instanţele de expropriere ar aveà competenţa să se pronunţe şi asupra chestiunilor de drept care s'ar naşte în cursul şi pentru trebuinţa cercetărilor [1]. Formula erà vagă şi puteà deveni primejdioasă. Trebuie să recunoaştem însă că în marea lor majoritate, instanţele de fond şi, printr'o jurisprudenţă devenită constantă, Inalta Curte a stabilit caracterul excepţional şi limitat al competenţei instanţelor de expropriere *şi au decis că asupra chestiunilor altele decât acelea în legătură directă cu exproprierea, soluţiunile acestor instanţe, chiar dacă s'ar fi produs, nu pot aveà nici o consecinţă şi nu se pot transformà niciodată în lucru judecat.*

Problema s'a pus pentru prima oară mai amplu — şi a fost poate punctul de plecare al jurisprudenţei instanţelor noastre — printr'un apel al d-nei Eufrosina Lambrino împotriva unei sentinţe — No. 329 din 4 Aprilie 1924 — a Trib. Ilfov, S. II c. c.

In fapt, situaţiunea — foarte interesantă — se prezentà astfel: D-na Eufrosina Lambrino cumpărà la licitaţie publică în 1896 moşia Blândeşti, jud. Botoşani, întrebuinţând pentru completarea preţului o sumă de 17.627 lei avere dotală, iar în anul 1911 vinde întreaga moşie unui domn Gh. Lupescu.

La 1 Iulie 1915, d-na Lambrino introduce o acţiune în anularea vânzărei pentru porţiunea corespunzătoare banilor dotali întrebuinţaţi la cumpărare, acţiune definitiv admisă prin deciziunea Curţei de Apel Iaşi, S. I, No. 95 din 17 Decemvrie 1919, care declară nulă vânzarea porţiunei dotale din moşia Blândeşti, porţiune fixată la 16,02 % din întinderea totală a moşiei.

In cursul judecărei procesului urmează însă operaţiunile de expropriere ale moşiei conform decretului-lege No. 3697/918.

Deşi în proces cu d-na Lambrino pentru anularea în partea a vânzărei, d-l Lupescu oferă spre expropriere toată moşia şi Comisiunea judeţeană de expropriere Botoşani, printr'un proces-verbal din 9 Iulie 1919, declară expropriat întreg terenul cultivabil al moşiei Blândeşti.

Apelul făcut de d-na Lambrino în urma obţinerei, prin deciziunea Curţei de Apel din Iaşi, a anulărei vânzărei în ceeace priveşte porţiunea dotală se respinge, prin hotărîrea No. 3 din 27 Iulie 1920 a Comisiunei Centrale de expropriere Botoşani.

Comitetul agrar, sesizat şi el de pretenţiunile d-nei Lambrino, respinge cererea ca inadmisibilă prin hotărîrea No. 28957 bis din 26 Noemvrie 1923 pe motiv că hotărîrea Comisiunei Centrale Botoşani fiind dată sub regimul decretului-lege No. 3697/918 nu este susceptibilă de a fi atacată la Comitetul agrar şi urmează deci a fi considerată ca definitivă.

In faţa acestei situaţiuni, d-na Lambrino neputându-şi valorificà drepturile înaintea instanţelor excepţionale se adresează cu o acţiune de revendicare instanţelor de drept comun.

Oferta spre expropriere integrală şi exproprierea reprezentând într'adevăr o vânzare — din moment ce se făceà nu pe baza legei ci prin efectul voinţei proprietarului — operaţiunea nu se puteà de sigur face decât de acela care ar fi avut dreptul să înstrăineze fiindcă erà proprietar.

Ori, în virtutea efectului declarativ la data introducerei acţiunei, d-na Lambrino trebuià să fie considerată ca proprietară a porţiunei dotale a moşiei încă din anul 1915 aşà că atunci când d-l Lupescu făceà oferta de expropriere, d-na Lambrino având ea singură dreptul de a săvârşi acte de dispoziţiune asupra porţiunei dotale, oferta făcută de d-l Lupescu aveà a fi privită ca nulă şi de nul efect şi nesusceptibilă de a transmite drepturi pe care nici d-l Lupescu nu le aveà.

Dificultatea soluţionărei procesului constà însă în împrejurarea că există asupra acestei exproprieri integrale a moşiei Blândeşti deciziunea definitivă, deci cu autoritate de lucru judecat, a Comisiunei Centrale Botoşani.

«Având în vedere — motivează însă Curtea în această privinţă stabilind distincţia pe care am expus-o — că a doua hotărîre cu caracter de lucru judecat, aceea a Comisiunei judeţene Botoşani, modifică efectele deciziunei Curţei de Apel din Iaşi şi dă deplin efect ofertei Lupescu făcând să decurgă din această ofertă benevolă, deşi nu emànà dela adevăratul proprietar, o transferare de proprietate pe care Comisiunea o denumeşte expropriere.

«Având în vedere că instanţele de expropriere instituite prin art. 21 şi urm. în decretul-lege No. 3697/918 au în ce priveşte exproprierea pentru utilitate naţională a proprietăţilor particulare o competinţă circumscrisă la aplicaţiunea scărei progresive alăturate pe lângă acest decret-lege, afară numai de cazurile excepţionale prevăzute de art. 5 din acelaş decret-lege, care prevede în anumite cazuri o expropriere totală.

«Având în vedere că exproprierea totală pronunţată de Comisiunea judeţeană Botoşani nu este întemeiată pe nici un text de lege din decretul-lege agrar.

«Că idea de ofertă benevolă exclude pe aceea de expropriere, că deci pentru întreaga întindere din moşia Blândeşti în a cărei expropriere pronunţată de Comisiunea Botosani nu intervine idea de expropriere ci idea de ofertă benevolă şi în care această ofertă a fost făcută de unul ce nu aveà dreptul să o facă după cum a fost juridiceste constatat, această ofertă urmează a fi considerată de justiţia de drept comun ca lipsită de puterea de a produce o transferare de proprietate.

«Considerând că efectul hotărîrilor instanţelor de expropriere în relaţiunile de drept comun, urmează a fi ţărmurit în limitele domeniului pe care legea l-a desemnat acestor instanţe excepţionale.

«Că justiţia de drept comun chemată a aplicà relaţiunile de drept comun definitiv constatate de ea, nu ar puteà să dea precădere hotărîrilor instanţelor excepţionale care, în afară de cazul competenţei lor speciale, ar nesocoti hotărîrile ei în această privinţă, decât cu violarea principiului de ordine publică că nimeni nu poate fi sustras dela judecătorii lui naturali [1]».

Pe baza acestor consideraţiuni, Curtea de Apel, admite apelul d-nei Lambrino, admite şi acţiunea intentată, anulează oferta făcută de d-l Lupescu în limitele drepturilor d-nei Lambrino şi obligă Casa Centrală a împroprietăririlor să-i lase în plină proprietate partea rezervată proprietarului conform scărei din decretul-lege No. 3697/918, sub rezerva bineînţeles a aplicărei legei agrare în ce priveşte cota stabilită de această lege.

Se face recurs de către Casa Centrală a împroprietărirei. Inalta Curte, S. I, îşi însuşeşte însă în întregime punctul de vedere al Curţei de Apel şi stabileşte, printr'o deciziune care a făcut mult sgomot, caracterul limitat al competinţei instanţelor de expropriere.

«Având în vedere, decide Inalta Curte, că pentru înfăptuirea exproprierei, decretul-lege No. 3697/918 ca şi legea agrară din 1921 au înfiinţat jurisdicţiuni speciale, ale căror deciziuni într'adevăr nu mai pot fi cercetate din nou de către instanţele judecătoreşti de drept comun, astfel că hotărîrile lor au putere de lucru judecat erga-omnes.

«*Că însă competinţa lor este strict limitată la materia exproprierei,* că prin urmare numai ceeace acele instanţe speciale ar hotărî în limitele competinţei lor, este de sigur definitiv şi cu caracter executoriu contra tuturor.

«*Că însă pentru tot ce însăş legea scoate de sub expropriere dreptul comun îşi menţine aplicarea sa.*

«Că deci faptul că Comisiunile de expropriere au luat act de propunerea lui Lupescu de a oferi spre expropriere şi restul de moşie pe care legea îl scuteşte, această ofertă, urmată de acceptarea Casei Centrale, nu are decât valoarea unei simple vânzări de bunăvoie pe preţul de expropriere şi nu constitue o hotărîre asupra acestui punct, fiindcă, precum s'a spus deciziunile acestor instanţe sunt strict limitate la ceeace legea ordonă a se exproprià nu însă şi la vânzări de bunăvoie făcute cu ocaziunea exproprierilor» [2]).

Competenţa instanţelor de expropriere este deci strict limitată. Ii revine Curţei de Apel Buc. II şi apoi Inaltei Curţi, S. I, meritul de a fi formulat principiul cu claritatea cu care am văzut că au făcut-o.

Jurisprudenţa instanţelor noastre judecătoreşti a devenit constantă în acest sens. Astfel, printr'o decizie din 4 Iulie 1927, Curtea de Casaţie S. I-a decide, cu ocazia aplicărei legei exproprierei pentru Basarabia şi în cunoscuta chestiune a moşiei Budachi, că întrucât instanţele create prin această lege au o competenţă limitată la expropriere şi împroprietărire, cele hotărîte de Comisiunile de expropriere incidental cu privire la contestaţiunile de proprietate nu pot constitui autoritate de lucru judecat [3]).

Tot astfel, în 1928, Inalta Curte S. I stabileşte, după divergenţă, că o ofertă de expropriere făcută de un soţ pentru partea de moşie neexpropriabilă constitue o ofertă de vânzare a cărei valabilitate are a se aprecià potrivit principiilor din dreptul comun, iar hotărîrile instanţelor superioare de expropriere pronunţate în căile de atac îndreptate împotriva hotărîrei de expropriere integrală nu pot fi opuse ca autoritate de lucru judecat în acţiunea în anularea vânzărei cotei neexpropriabile, acţiune pe care soţii ar intenta-o ulterior [1].

---

[1] Cas. III, 220 din 28 Martie 1921, *Jurispr. Gen.*, 1923, No. 1929, p. 1293.

[1] C. Buc. II, 178 din 13 Maiu 1925, redactor d-l Preşedinte I. Manu.

[2] Cas. I, 4036 din 2 Noemvrie 1926, *Pand. Săpt.*, 11/927, p. 242.

[3] Cas. I, 1823 din 4 Iulie 1927, *Pand. Săpt.*, 36/927, p. 838.

In sfârşit, şi pentru a ne ocupă deocamdată tot de instanţa supremă, printr'o deciziune recentă din 1930, Curtea de Casaţie, afirmându-şi odată mai mult punctul de vedere, hotărâ că în cazul ofertelor benevole, deciziunile de expropriere au caracterul unor vânzări ceeace face ca regulele de drept aplicabile să fie nu acelea din materia exproprierei — cu efectele atribuite deciziunilor date de instanţele speciale create de legea agrară — ci regulele de drept comun.

«Competinţa (jurisdicţiunilor speciale înfiinţate prin D. L. 3697/918 şi legea agrară din 1921) — decide Inalta Curte — e strict limitată la materia exproprierilor, iar nu, ca în speţă, şi la ofertele de expropriere benevolă care au caracterul unor vânzări făcute de bunăvoie cu ocaziunea exproprierilor şi prin urmare deaci rezultă că numai ceeace acele instanţe speciale ar hotărî în limitele competenţei lor este de sigur definitiv şi are un caracter executoriu contra tuturor, însă pentru tot ce legea însăş scoate de sub expropriere — în speţă, oferte de expropriere făcute de un tutore fără respectarea formelor legale — dreptul comun îşi menţine aplicarea sa» [2].

Majoritatea instanţelor noastre judecătoreşti se pronunţă în acelaş sens. Punctul de vedere formulat de Inalta Curte a fost împărtăşit în totul, după cum erà de aşteptat, şi de instanţele de fond.

Astfel, pentru a nu relevă decât o sentinţă recentă a Trib. Tulcea, s'a stabilit, într'un caz analog aceluia al d-nei Lambrino, că dacă prin efectul exercitărei unui pact de răscumpărare, cineva redevine după terminarea exproprierei, proprietarul terenului vândut la un moment dat, oferta de expropriere integrală făcută de proprietarul sub condiţiune rezolutorie, în cursul termenului fixat pentru exerciţiul pactului, nu este opozabilă vânzătorului cu pact de răscumpărare redevenit proprietar, vânzător care are dreptul să revendice şi să obţină terenul expropriat pe bază de ofertă benevolă.

In fapt, situaţiunea se prezentă astfel: reclamantul Gelescu D. Cealicoff, vinde în ziua de 5 Maiu 1916, Băncei Româneşti, Sucursala Tulcea, mai multe terenuri printre cari figurau şi terenurile deduse în discuţiune prin acţiunea intentată înaintea Trib. Tulcea.

Vânzarea se făceà sub rezerva exercitărei unui pact de răscumpărare, 'n termen de cinci ani dela autentificarea actului de vânzare, adică până la 5 Maiu 1921.

In anul 1918, intervenind decretul de expropriere No. 3697, Banca Românească, în calitate de proprietară sub condiţiune rezolutorie a terenurilor menţionate, oferă spre expropriere integrală în ziua de 5 Ianuarie 1919, prin declaraţia înregistrată la grefa Trib. Tulcea sub No. 101 şi la Judecătoria ocolului Cerna prin declaraţia înregistrată la No. 308, terenurile formând obiectul acţiunei în revendicare a reclamantului Cealicoff.

Oferta de expropriere menţionă că terenurile sunt grevate de sarcina unui pact de răscumpărare iar fostul proprietar adăugă chiar, printr'o menţiune expresă, că nu înţelege să accepte exproprierea decât pentru cota legală.

La 18 Februarie 1919, Comisiunea de expropriere locală de pe lângă Judecătoria rurală Cerna expropriază în întregime Banca Românească în calitate de proprietară sub condiţiune rezolutorie a terenurilor oferite.

Comisiunea judeţeană confirmă soluţiunea Comisiunei locale şi declară expropriată întreaga suprafaţă pusă în discuţiune.

In ziua de 5 Maiu 1921, d-l Gelescu Cealicoff îşi exercită pactul de răscumpărare dar oferind preţul Băncei Româneşti, aceasta refuză să-l primească pe motiv că moşia a fost expropriată.

Se face acţiune de către d-l Cealicoff, prin introducerea în cauză şi a Casei Centrale a împroprietăririi, cerându-se a se constată judecătoreşte exercitarea pactului de răscumpărare şi a se anulă actul de vânzare intervenit în 1916.

Tribunalul Tulcea, prin sentinţa No. 79/921 şi după aceea Curtea de Apel din Constanţa, prin decizia 82/922, admit acţiunea intentată de d-l Gelescu Cealicoff şi anulează actul de vânzare cu pact de răscumpărare încheiat de acesta cu Banca Românească Suc. Tulcea.

In anul 1921, intervenind legea agrară, d-l Gelescu Cealicoff oferă spre expropriere, în virtutea dreptului de proprietate ce i se recunoscuse prin decizia Curţei de Apel din Constanţa, terenul reintrat în patrimoniul său.

Comisiunea de expropriere a Ocolului Cerna, prin procesul-verbal No. 26 din 17 Iulie 1923, expropriază în parte terenul proprietatea d-lui Cealicoff, iar Comisiunea judeţeană, sesizată de apelul d-lui Cealicoff, reduce încă suprafaţa expropriată.

In contra hotărîrei Comisiunei judeţene — 335 din 31 Octomvrie 1923 — se face însă o cerere de revizuire de consileratul agricol Tulcea.

Comitetul agrar, prin hotărîrea No. 321 din 18 Iunie 1925, admite cererea de revizuire şi în consecinţă menţine *exproprierea în întregime* a moşiei aşà cum fusese făcută pe baza decretului lege No. 3697/918.

Deposedat, prin efectul acestei hotărîri, de o suprafaţă de circa 275 hectare, d-l Gelescu Cealicoff, introduce o acţiune în revendicare împotriva Ministerului de agricultură şi domenii pentru obţinerea acestui teren la care d-l Cealicoff pretindeà că are dreptul.

Tribunalul Tulcea sesizat cu judecarea acţiunei, examinează în prealabil admisibilitatea unei acţiuni de revendicare purtând asupra unui teren definitiv expropriat de Comitetul agrar.

«Având în vedere, scrie Tribunalul, că legea agrară fiind o lege specială, instanţele superioare de expropriere create de ea au o competenţă limitată prin aceea că nu pot judecă decât litigiile în limita competenţei lor, determinată prin aplicarea scărei progresive anexate la decretul lege No. 3697/918;

«Că aceste instanţe create de legea agrară dau hotărîri cu autoritate de lucru judecat numai atunci când judecă în limita strictă a competinţei indicate de lege;

«Că dacă judecata lor ar excede competinţa determinată de lege, cu toate că hotărîrea ar deveni definitivă nu poate să i se atribue autoritatea lucrului judecat....

«Că dar neputându-se atribuì caracterul de lucru judecat şi în chestiunea terenului expropriat peste limita competinţei instanţelor de expropriere, urmează că aceste terenuri fiind deţinute fără cauze de Stat, verus-dominus are acţiune de revendicare, deoarece terenul nefiind atribuit Statului conform art. 2 din legea agrară, intră sub regimul dreptului comun».

Tribunalul, reproducând considerente devenite aproape de stil, declară deci acţiunea admisibilă.

In fond: «Considerând, că prin efectul exercitărei în termen a pactului de răscumpărare, Gelescu D. Cealicoff fiind proprietar sub condiţiune suspensivă... devine proprietar exclusiv al terenului dedus în discuţiune;

«Că dar condiţia suspensivă realizată, calitatea de proprietar a lui Gelescu Cealicoff retroactivând, urmează că în ziua de 5 Ianuarie 1919, când Banca Românească a oferit spre expropriere terenul în litigiu, proprietarul adevărat erà reclamantul;

«Că în consecinţă hotărîrile instanţelor de expropriere, locală şi judeţeană, nu i se pot opune reclamantului, pe de o parte fiindcă n'a fost citat... aceste hotărîri rămânând faţă de el res inter alios acta iar pe de alta fiindcă ambele instanţe au expropriat terenul dela un non dominus;

«Considerând că fiind indubitabil că proprietarul ce urmă să fie expropriat erà reclamantul, urmează a se analiză dacă oferta de expropriere ce a făcut reclamantul în 1921 Comisiunei de ocol a luat sfârşit printr'o hotărîre de expropriere în limita competinţei legei agrare sau aceste limite au fost depăşite...

«Având în vedere că prin procesul-verbal No. 26/923 al Comisiei de ocol Cerna, reclamantul a fost expropriat de suprafaţa de 140 ha. şi 8703 m. p. şi prin hotărîrea No. 355/923 a Comisiei judeţene s'a redus suprafaţa expropriată la 53 ha. şi 7404 m. p. în urma apelului reclamantului iar prin hotărîrea Comitetului agrar No. 321/925, sesizat de cererea de revizuire făcută de Consilieratul agricol Tulcea menţine exproprierea în întregime făcută de Comisia judeţeană Tulcea, în ziua de 10 Iunie 1919, în care figură ca proprietar Banca Românească, suc. Tulcea.

«Considerând că hotărîrea Comitetului agrar deşi definitivă nu-şi poate aveà caracterul de autoritate de lucru judecat decât asupra cotei ce intră în competenţa acestei instanţe de a le expropriă.

Că deoarece Comitetul agrar menţinând efectele Comisiei judeţene, prin care se expropriă un non dominus a cărui calitate juridică făceà în conformitate cu art. 19 al. 5 din Constituţie să fie expropriat în întregime, iar pe de altă parte atribuindu-i lui Gelescu D. Cealicoff verus dominus a cărui calitate juridică atrăgeà o altă aplicare a scărei de expropriere, zic atribuindu-i efectele ce decurgeà din calitatea juridică a Băncei Româneşti înseamnă că ea a depăşit limita competinţei sale care-i acordată de o lege de cea mai strictă interpretare» [1].

Trebuie totuş să notăm o deciziune într'un sens diferit a Curţei de Apel din Craiova care plecând dela afirmaţia de principiu că exproprierea săvârşită conform decretului lege No. 3691/918, fie că a fost bine, fie că a fost rău făcută nu mai poate fi atacată pe nici o cale, art. 2 din legea agrară declarând-o definitivă, decide că un proprietar ce s'a lăsat a fi expropriat, potrivit ofertei prezentate, de întreaga sa moşie, fără altă obiecţiune decât în ceeace priveşte preţul, nu este îndrituit să revendice pe calea dreptului comun cota declarată intangibilă prin art. 8 legea agrară[1].

---

[1] Cas. I, 2134 din 22 Octomvrie 1928, *Jurispr. Gen.*, 1929, No. 246, p. 247.

[2] Cas. I, 1124 din 9 Aprilie 1930, *Jurispr. Gen.*, 1930, No. 909, p. 909. In aceeaş ordine de idei şi pe baza aceleeaş distincţiuni între exproprierea propriu zisă şi vânzările benevole făcute prin intermediul instanţelor de expropriere, Curtea de Casaţie, S. I, prin deciziunea 126 din 18 Ianuarie 1927, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 782, p. 782, a hotărît, cu drept cuvânt, că obligativitatea achitărei în rentă a creditorilor privilegiaţi şi ipotecari nu se aplică şi pentru acea rentă dată drept preţ al vânzărei benevole.

[1] Trib. Tulcea, 24 Maiu 1930, redactor d-l jude de şedinţă T. Bogdănescu. Compar. pentru aceeaş chestiune a competinţei limitate a instanţelor de expropriere, Trib. Doroholu, 302 din 8 Decemvrie 1921, *Jurispr. Gen.*, 1923, No. 1795, p. 1795.

Curtea din Craiova puteà discutà de sigur dacă, faţă de intenţiunea proprietarului care nu înţelesese a face rezerve decât în privinţa preţului, acesta ar mai fi în drept, indiferent din ce motive, să revendice porţiunea pe care o vânduse. Cu alte cuvinte, problema s'ar fi putut reduce la o chestiune de intenţie. A afirmà însă că revendicarea e imposibilă fiindcă exproprierea e defintivă, este a confundà exproprierea cu vânzările, a atribui instanţelor excepţionale o competenţă în materia dreptului comun şi a sustrage pe cineva. după cum trebuià să motiveze mai târziu Curtea de Apel din Bucureşti, S. II, în procesul Lambrino, dela judecătorii săi fireşti. In orice caz, deciziunea Curţei din Craiova a rămas izolată. Jurisprudenţa s'a format, după cum am văzut, în sens contrariu.

* * *

Sentinţa Trib. Tulcea puneà în discuţie, cel puţin tangenţial, posibilitatea unui proprietar expropriat de a se adresà instanţelor de drept comun pentru salvgardarea unor drepturi pe care legea agrară i le acordă dar pe care instanţele de expropriere nu le respectaseră. Legea agrară prevede într'adevăr că o persoană fizică nu poate fi, afară de rare excepţii, expropriată în întregime. D-l Cealicoff avusese totuş să sufere tratamentul pe care legea îl prevede numai pentru persoanele morale. Aveà deci dreptul de a nu fi expropriat integral. Dreptul acesta i se nesocotise. Instanţele ordinare urmau să-l repună în situaţiunea pe care o revendica.

Chestiunea aceasta a competenţei instanţelor de drept comun în materia drepturilor recunoscute de legea agrară e dintre cele mai importante.

Sub influenţa tendinţei, pe care am relevat-o, de a rezervà instanţelor de expropriere toate chestiunile în legătură cu legile agrare — tendinţă care n'a reuşit, e adevărat, să prevaleze în mod direct dar care se poate regăsi, ocolit, în multe dintre hotărîrile instanţelor noastre judecătoreşti — s'a decis, în repetate rânduri, că chiar dacă legea agrară ar consacrà un drept în favoarea unui particular, din moment ce acest drept ar fi fost nesocotit, cu ocazia exproprierei, de instanţele excepţionale, instanţele de drept comun nu ar aveà căderea să intervină pentru respectarea unui drept pe care fiindcă legea agrară îl acordă numai instanţelor de expropriere ar trebui să-l consacre.

Inalta Curte a stabilit astfel, într'o speţă care a suscitat o deosebită curiozitate în cercurile Palatului de Justiţie, că deşi este exact că, potrivit legei agrare, moşiile sub 100 hectare sunt neexpropriabile, totuş dacă Comitetul agrar, din eroare sau printr'o interpretare greşită, asupra căreia a şi revenit, a expropriat şi moşiile sub această limită, exproprierea e definitivă şi instanţele ordinare nu pot impune ele respectarea unui drept pe care instanţele excepţionale l-au ignorat sau nu au înţeles să-l observe.

«Faptul că Comitetul agrar a revenit în 1926 asupra interpretărei art. 4 şi 6 din lege, decide Inalta Curte, nu ridică deciziunei sale din 1924 caracterul ei de autoritate de lucru judecat erga omnes căci numai o lege dată cu caracter interpretativ retroactiv şi cu înlăturarea efectului de lucru judecat ar puteà permite ca acţiunea în revendicare intentată de recurent să fie admisibilă»[1].

Ori, în realitate, nu erà vorba de a se ridicà deciziunei din 1924 a Comitetului agrar «caracterul ei de autoritate de lucru judecat erga omnes». Ceeace erà în discuţie — şi ceeace ar fi trebuit în orice caz rezolvat — e dacă o instanţă excepţională cum este Comitetul agrar are calitatea sau competinţa de a trece peste anumite drepturi pe care probabil că legea le-a acordat pentru ca organele ei de aplicare să le respecte.

Din deciziunea Inaltei Curţi reese că o asemenea competenţă ar există[2]. Vom vedeà imediat că principiile din această materie o contestă.

A adoptà într'adevăr soluţiunea după care instanţele de expropriere ar fi competente să statueze asupra tuturor chestiunilor — sau drepturilor — derivând din legea agrară, ar însemnà a se face o confuziune între textul pe care dreptul se sprijină şi obiectul asupra căruia poartă. Sub o altă formă, ar fi a se confundà sursa dreptului cu caracterul lui.

Pot există, şi există după cum vom vedeà o serie de drepturi create de una sau alta dintre legile agrare. Aceste drepturi nu sunt însă toate în legătură cu exproprierea. Mai exact, deşi în legătură cu exproprierea în măsura în care exproprierea le-a prilejuit, ele nu se referă totuş — sau nu derivă — din scopul pentru care legile agrare au fost edictate.

Ori, din moment ce aceste drepturi nu contribue în nici un fel la realizarea exproprierei, ele, deşi create de o lege excepţională, intră în rândul drepturilor patrimoniale obişnuite şi titularul lor se poate adresà, întocmai ca pentru toate celelalte drepturi, şi pentru o valorificare ce i se refuză, instanţelor de drept comun.

Am ridicat această chestiune a jurisdicţiunei competente să se pronunţe asupra unor drepturi care deşi derivate din legea agrară n'au nici o legătură cu scopul pentru care exproprierea a fost făcută, cu ocazia unui proces dedus în judecata Trib. Ilfov, S. I c. c.

Acţiunea de revendicare — intentată împotriva Ministerului de domenii — se sprijinià pe art. 11 al legei pentru reforma agrară din Vechiul Regat. Se ştie că potrivit acestui articol, proprietarul care posedă mai multe moşii poate să-şi oprească în oricare din ele suprafaţa scutită de expropriere. In speţă, proprietarul — d-na Olga R. Florescu — printr'o petiţiune adresată Comitetului agrar, arătase că înţelege ca întinderea de 500 hectare cultivabile la care îi dă dreptul legea să comasseze în moşiile Hereşti şi Gruiu din jud. Ilfov. Comitetul agrar, trecând totuş peste această cerere, hotărăşte şi ne informează că procedându-se la coordonarea lucrărilor de expropriere, cota intangibilă de 500 ha. ni s'a lăsat 200 ha. în mosia Gruiu, jud. Ilfov, 200 ha. în moşia Hereşti, jud. Ilfov şi 100 ha. în moşia Hânguleşti, jud. R.-Sărat.

E incontestabil însă, cel puţin după părerea noastră, că Comitetul agrar nu puteà procedà la coordonare şi comassare fără a ţine seama de dorinţa exprimată de mine proprietar. Art. 93 din regulamentul legei agrare pentru Vechiul Regat e categoric în sensul că numai atunci când proprietarul *nu va arătà el* unde vrea să-şi păstreze suprafaţa rămasă neexpropriată, numai atunci această alegere şi comassare o va face Comitetul agrar. Nu este vorba deci — în ipoteza că proprietarul a arătat, ca în speţă — unde înţelege să se facă comasarea — de vreo decizie pe care Comitetul agrar trebuie să o dea ci pur şi simplu de un drept pe care e obligat să-l recunoască. Comasarea, într'o asemenea situaţie, se face nu prin efectul aprecierei Comitetului ci ca o consecinţă — automată — a voinţei proprietarului şi în măsura în care această consecinţă e consacrată de lege, e incontestabil că Comitetul agrar nu puteà trece peste ea, substituindu-i, sub pretext de apreciere, o altă modalitate. Este — repetăm — un drept al proprietarului, drept consacrat de legea agrară dar fără nici o legătură cu exproprierea şi proprietarul are de sigur posibilitatea de a se adresà, pentru salvgardarea lui, instanţelor de drept comun.

Tribunalul a rezolvat însă acţiunea pe consideraţiuni care nu i-au dat prilejul să se ocupe direct de problema ridicată de noi. A considerat anume că, cel puţin în speţă, Comitetul agrar aveà căderea să procedeze el la comasare, cu toată manifestarea de voinţă a proprietarului, şi din moment ce există asupra chestiunei o deciziune definitivă dată de o instanţă competinte, Tribunalele de drept comun nu ar mai puteà-o examinà din nou pentru a o rezolvà într'un sens eventual diferit[1]. Sentinţa Tribunalului a fost atacată cu apel şi Curtea va aveà să se pronunţe ca asupra acestei importante chestiuni a competenţei instanţelor excepţionale de a se pronunţà — sau de a ignorà — drepturi fără nici o legătură cu exproprierea.

Curtea de Casaţie a şi avut dealtfel ocaziunea să se pronunţe în această materie. Deşi din deciziunea 2336 din 30 Octomvrie 1929, amintită mai sus, ar reieşi o interpretare favorabilă competenţei instanţelor de expropriere, totuş — şi printr'o inconsecvenţă de data aceasta legitimă — în situaţiuni similare, Inalta Curte a dat o soluţiune deosebită.

Astfel, Inalta Curte a decis că în cazul unui diferend dintre doi îndreptăţiţi la împroprietărire, acţiunea posesorie — acţiune dedusă înaintea instanţelor de drept comun — este admisibilă[2].

Deasemenea şi în ceeace priveşte tablourile de împroprietărire alcătuite de Comisiunea de ocol conform art. 109 şi 110 legea agrară pentru Vechiul Regat, aceste tablouri constituesc titluri definitive de împroprietărire şi organele Casei Centrale trebuie să le respecte, sub sancţiunea unei acţiuni în contencios administrativ, acţiune supusă deci nu instanţelor de expropriere ci acelora de drept comun[3].

Tot astfel, împotriva unei încercări a Casei Centrale de a deposedà pe posesorul unui teren deţinut prin efectul unui schimb admis de Comitetul agrar, se poate face, pentru menţinerea în posesiune, o cerere de ordonanţă prezidenţială de référé[4]. E adevărat că ceva mai târziu, Inalta Curte a stabilit că o asemenea cerere ar fi admisibilă, nu însă pentrucă ar fi în discuţie drepturi în legătură cu legea agrară şi deci de competenţa exclusivă a instanţelor de expropriere, ci pentrucă ar fi vorba de un act administrativ de autoritate supus cenzurei contenciosului administrativ [1]). Din câte ştim, Curtea de Casaţie nu s'a pronunţat decât o singură dată în sensul competenţei exclusive a Comitetului agrar [2]). Deciziunea a rămas izolată.

---

[1] C. Craiova II, 199 din 19 Iunie 1925, *Bulet. Curţilor de Apel*, 1925, No. 149, p. 428.

[1] Cas. I, 2336 din 30 Octomvrie 1929, *Jurispr. Gen.*, 1930, No. 312, p. 311.

[2] In alte cazuri, Inalta Curte s'a pronunţat categoric în acest sens. Vezi Cas. I, 76 din 14 Ian. 1927, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 1166, p. 1166. Comp. Cas. III, 1651 din 27 Noemvrie 1929, *Jurispr. Gen.*, 1930, No. 475, p. 475.

[1] Trib. Ilfov, S. I. c. c., 621 din 4 Iunie 1930.

[2] Cas. I, 46 din 12 Ianuarie 1927, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 678, p. 679.

[3] Cas. III, 66 din 26 Ianuarie 1927, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 736, p. 734.

[4] Cas. III, 30 din 14 Ianuarie 1928, *Jurispr. Gen.*, 1928, No. 603, p. 602. Cf. pentru competenţa în general a instanţelor de drept comun, Cas. I, 3096 din 18 Iunie 1926, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 843, p. 844.

Acolo însă unde jurisprudenţa Inaltei Curţi este într'adevăr remarcabilă este în materia conflictelor dintre mai mulţi pretinşi embaticari îndreptăţiţi la împroprietărire.

Problema pe care Inalta Curte a avut să o examineze, după instanţele de fond, a fost de a şti dacă dreptul unui embaticar împroprietărit, conform art. 7 din legea agrară pentru Vechiul Regat sau art. 6 legea agrară pentru Transilvania [3]), cu terenul formând obiectul embaticului mai poate fi pus în discuţie în faţa instanţelor de drept comun sub motiv că adevăratul embaticar ar fi reclamantul iar nu beneficiarul împroprietăririi.

Instanţele de fond în marea lor majoritate s'au pronunţat în sensul inadmisibilităţei unei asemenea acţiuni.

«Dacă Tribunalul ar satisface cererea reclamanţilor — se pronunţă Tribunalul Tecuci într'o acţiune de această natură — ar trebui, căutând a verifică situaţiunea lor de besmănari şi eventual găsind-o întemeiată, să se revină asupra hotărîrei Comisiunei de ocol care a declarat în mod definitiv şi irevocabil proprietar asupra terenului expropriat pe pârîtul de azi în urma verificărei titlurilor.

«Acest lucru ar aveà ca consecinţă violarea textelor art. 45 legea agrară care arătând căile de atac contra hotărîrilor Comisiunei, decide că aceste hotărîri odată rămase definitive prin neapelare sau judecare în apel constituesc autoritatea lucrului judecat» [4]).

Erà reluarea — şi motivarea poate mai pe larg — a unei soluţiuni adoptate încă din 1926 de Trib. Buzău: «Embaticarul în cazul când exproprierea nu s'a făcut în folosul său, nu mai poate urmări terenul asupra căruia şi-a exercitat odată dreptul de embatic» [5]).

Jurisprudenţa instanţelor de fond este constantă în acest sens [6]).

Comitetul agrar, chemat a se pronunţă şi el asupra unei chestiuni întrucâtva similare, a stabilit — de pildă printr'o decizie din 11 Decemvrie 1922 — că atunci când sunt contestate drepturile de embatic invocate de săteni, numai instanţele ordinare au căderea să se pronunţe. Nu erà deci vorba de pretenţiunile unui embaticar opuse de acesta unui alt embaticar împroprietărit. Erà însă în discuţie existenţa însăş a embaticului şi, dacă şi-ar fi însuşit punctul de vedere al instanţelor judecătoreşti, Comitetul agrar ar fi trebuit de sigur să decidă nu numai că este competinte să statueze asupra conflictului, dar că o asemenea competenţă nu ar aveà-o decât el sau celelalte instanţe de exproprieri. Soluţiunea Comitetului agrar a fost totuş alta. Erà indicarea drumului pe care trebuià să se angajeze jurisprudenţa Curţei de Casaţie.

Inalta Curte a început prin a aveà şi ea acelaş punct de vedere pe care l-am văzut cu ocaziunea examinărei hotărîrilor date de instanţele de fond. «Hotărîrile de împroprietărire — decideà Inalta Curte în 1924 — constituind titluri de proprietate opozabile tuturor, terţii interesaţi nu-şi pot exercità drepturile lor decât asupra titlurilor de rentă consemnate ca preţ» [1]).

«Hotărîrile de expropriere — stabilià Curtea de Casaţie ceva mai târziu, ocupându-se de o speţă interesând tot legea agrară din Basarabia — hotărîrile de expropriere, conform legei agrare din Basarabia, au autoritate de lucru judecat erga omnes, indiferent dacă au fost sau nu parte la judecata exproprierei».

«Contestarea unui drept de embatic între doi pretinşi embaticari nu este o chestiune de competenţa dreptului comun, ea nu se mai poate pune pe nici o cale dacă unul din embaticari a fost împroprietărit de Comisiunea de împroprietărire şi pretinsul embaticar n'a făcut obiecţiunile sale la aceà Comisie» [2]).

Incepând din 1926, se observă în jurisprudenţa Inaltei Curţi un reviriment. Ca o anticipare asupra soluţiunei pe care aveà să o adopte în chip definitiv, Inalta Curte stabileşte, printr'o decizie din 5 Februarie 1926, că atunci când nu e vorba chiar de expropriere ci de raporturile dintre proprietar şi embaticar, instanţele de drept comun sunt acelea competinte a se pronunţă [3]).

In sfârşit, pritnr'o deciziune din 22 Noemvrie 1928, Inalta Curte hotărăşte, în Secţiuni-Unite, că stabilirea embaticului în caz de contestaţie aparţine instanţelor de drept comun [4]).

Nu vom reproduce considerentele acestei deciziuni de o importanţă excepţională, deoarece ele se pot găsi în culegerile de jurisprudenţă. Vom insistà în schimb asupra motivărei — analoage cu aceea a Secţiunilor-Unite — pe care o dă, într'un caz similar, Curtea de Casaţie, S. I, printr'o deciziune mai puţin cunoscută — şi dacă nu ne înşelăm nepublicată — din 23 Sept. 1929. Această deciziune, împreună cu acea pronunţată în Secţiuni-Unite, marchează stadiul actual al jurisprudenţei. E punctul de vedere, pare-se definitiv, al Inaltei Curţi.

In speţa dedusă în judecata Secţiunei I a Curţei de Casaţie instanţa de fond — Trib. Buzău — respinsese acţiunea de revendicare a terenului embaticar pe consideraţiunea că întrucât printr'o deciziune a Comisiunei de ocol rural respective, deciziune definitivă, se procedase la exproprierea besmanului locului în discuţiune în favoarea intimatului în recurs, această deciziune este opozabilă, conform principiilor din legea agrară, şi recurenţilor şi deci constitue şi faţă de ei — reclamanţi la prima instanţă — autoritate de lucru judecat cu privire la titularul dreptului de besman.

Se face recurs înaintea Curţei de Casaţie.

«Considerând — motivează Curtea pentru admiterea recursului — că prin legea agrară... s'au înfiinţat organe speciale de aplicare cu atribuţiuni de expropriere şi împroprietărire, exercitate deosebit, după cum este vorba de exerciţiul uneia sau alteia din aceste atribuţiuni. Astfel, pe când atribuţiunile de expropriere au un caracter judiciar şi hotărîrile date asupra lor produc efecte erga omnes, în sensul că nimeni nu mai poate pune în discuţiune exproprierea... toţi cei ce au sau pretind drepturi asupra proprietăţei expropriate neputându-le exercità decât asupra titlurilor de rentă, din contra, atribuţiunile de împroprietărire au un caracter pur administrativ, rolul acelor organe fiind mărginit... la întocmirea tablourilor de împroprietărire după categoriile indicate de lege, la formarea loturilor şi la atribuirea lor la cei îndreptăţiţi, adică situaţiuni care dau satisfacţie unor drepturi individuale fără atingerea vreunui drept legalmente stabilit în favoarea altei persoane.

«Considerând însă că pentru proprietăţile embaticare expropriate... legea dispune ca împroprietărirea să se facă în persoana arendaşilor actuali, că prin această expresiune nu se poate înţelege decât beneficiarul legal al embaticurilor asupra căruia se întregeşte proprietatea deplină, iar nu oricare deţinător de fapt al folosinţei din momentul când se pronunţă exproprierea nudului proprietar, fiindcă a decide astfel ar fi a se ajunge pe această cale la exproprierea embaticarului însuş care ar fi despuiat de avutul său fără nici o despăgubire, ceeace de sigur legea agrară n'a putut şi n'a vrut să facă ci din contra expropriind nuda proprietate a transmis-o titularului legal al folosinţei embaticare;

«Că deaceea, un titlu de împroprietărire asupra terenului embaticar atribuit de organele de aplicare a legei agrare altei persoane decât embaticarului legal, nu are valoare fiindcă legea agrară voeşte să consolideze proprietatea asupra titularului embaticului, iar nu asupra oricărui deţinător actual al folosinţei, fie el şi samavolnic şi deaceea dreptul de embatic poate fi revendicat în contra uzurpatorului fără ca principiul legei să sufere întru nimic, scopul ei fiind ca nuda proprietate să treacă asupra embaticarului;

«Considerând că dreptul de embatic fiind un drept real şi proprietatea lui fiind transmisibilă după modurile prevăzute în codul civil, *stabilirea lui în caz de contestaţiune aparţine instanţelor de judecată de drept comun* atâta vreme cât prin legea agrară nu s'a dat în competenţa organelor speciale de aplicare a legei agrare, cărora în materie de împroprietărire nu li s'a recunoscut decât atribuţiuni administrative» [1]).

Se stabileşte astfel, prin introducerea unei distincţiuni între atribuţiunile de expropriere şi acelea de împroprietărire, competenţa, în caz de contestaţiune referitoare la drepturile de embatic, a instanţelor de drept comun. Împroprietărirea embaticarului e însă o prerogativă acordată de legea agrară. Nesocotirea ei, în sensul că împroprietărirea se face în folosul altcuiva decât beneficiarul legal, dă titularului dreptului, posibilitatea de a se adresà instanţelor ordinare. Este consacrarea punctului de vedere după care drepturile create de legea agrară pot fi şi altfel decât în legătură cu scopul exproprierei. E în primul rând însă, sub o formă nouă şi cu autoritatea Curţei de Casaţie întrunită în plenul ei, afirmarea, după multe ezitări, a preponderanţei dreptului comun.

III. Inainte de a încheià aceste sumare consideraţiuni asupra normelor de interpretare a legilor agrare, vom mai examinà pe scurt, câteva soluţiuni ale instanţelor noastre judecătoreşti, soluţiuni care vor accentuă impresia că jurisprudența tribunalelor — instanțe de fond sau Curtea de Casație — nu a reuşit să desprindă încă un fel uniform — şi definitiv — de aplicare a legilor excepționale de expropriere.

---

[1]) Cas. III, 526 din 23 Maiu 1928, *Jurispr. Gen.*, 1928, No. 1455, p. 1455.

[2]) Cas. I, 3098 din 18 Iunie 1926, *Jurispr. Gen.*, 1927, No. 1002, p. 1003.

[3]) Art. 10 legea agrară pentru Basarabia.

[4]) Trib. Tecuci, 17 Octomvrie 1927, *Pand. Rom.*, 1928, III, p. 131.

[5]) Trib. Buzău, 297 din 30 Octomvrie 1926, *Pand. Rom.*, 1927, II, p. 257.

[6]) Trib. Chişinău I, 493 din 9 Iunie 1925, *Pand. Săpt.*, 19/925, p. 454; Trib. Iaşi I, 424/928, *Jurispr. Gen.*, 1929, No. 645, p. 645; idem, 427 din 29 Sept. 1928, *Pand. Rom.*, 1929, III, p. 90; Trib. Prahova, 261/928, *Jurispr. Gen.*, 1929, 1311, p. 1311; C. Chişinău II, 215 din 28 Sept. 1925, *Pand. Săpt.* 23/925, p. 544. Comp. Trib. Soroca, 21 Dec. 1927, *Pand. Rom.*, 1928, II, p. 172, după care «In caz când organele de împroprietărire nu au procedat încă la împroprietărirea embaticarilor, instanţele judecătoreşti ordinare au căderea de a decide cui trebuie să aparţină detenţiunea şi posesiunea imobilelor embaticare».

[1]) Cas. I, 643 din 15 Aprilie 1924, *Pand. Rom.*, 1924, III, p. 113.

[2]) Cas. I, 175 din 26 Ianuarie 1925, *Jurispr. Rom.*, 1925, No. 302, p. 473.

[3]) Cas. I, 938 din 5 Febr. 1926, *Jurispr. Gen.*, 1927 No. 1165, p. 1166.

[4]) Cas. S.-U., 24 din 22 Noemvrie 1928, *Pand. Săpt.*, 12/929, p. 267.

[1]) Cas. I, 1970 din 23 Sept. 1929.

Astfel, s'a pus în discuțiune la un moment dat dacă dreptul prevăzut de art. 30 din legea agrară din Vechiul Regat, după care «dacă suprafața expropriată trece de 25% din întinderea totală a moşiei, arendaşii şi proprietarii au facultatea de a cere rezilierea contractului întreg, fără nici un fel de pretențiune», dacă acest drept trece, în caz de înstrăinare a moşiei, asupra dobânditorului cu titlu particular.

In 1923, Tribunalul Dorohoi se pronunțase în sens afirmativ [1]), dealtfel cu drept cuvânt, pentrucă facultatea aceasta de reziliere reprezintă incontestabil un accesoriu al lucrului vândut.

Curtea de Casație având a se ocupă însă şi ea de această chestiune, decide, în 1926, că «dreptul de a cere rezilierea pe baza art. 30 legea agrară aparține numai vânzătorului expropriat nu şi terțiului achizitor căruia dreptul nu i s'a recunoscut în mod expres [2])».

Ori, a hotărî astfel, însemnă a exclude în materia drepturilor în legătură cu legea agrară, aplicațiunea dreptului comun. Dacă în mod normal şi pe baza codului civil, lucrul vândut trece la cumpărător cu toate accesoriile, nu se vede pentru care considerațiune situațiunea ar fi, în cazul art. 30 din legea agrară, alta şi pentru ce cumpărătorul care dobândeşte toate drepturile vânzătorului nu l-ar dobândi şi pe acela de a cere rezilierea contractului de arendă. Legea agrară vorbeşte de «proprietari» fără nici o distincțiune. Nu se crează în timp — şi ar fi fost curios — nici o restricțiune. Operațiunea dintre vânzătorul care înstrăinează şi cumpărătorul care dobândeşte este o operațiune de drept comun. Principiile codului civil îi sunt incontestabil aplicabile.

Dealtfel, Inalta Curte a revenit ea însăş asupra soluțiunei date în această chestiune. Printr'o decizie din Noemvrie 1928, ea stabileşte într'adevăr că dreptul de reziliere prevăzut de legea agrară, trece, în caz de înstrăinare a moşiei, şi asupra cumpărătorului [3]). Este, de data aceasta, soluțiunea juridică. Soluțiune adoptată însă după ezitări care trădează o doctrină încă nu complect stabilită.

Se ştie că potrivit art. 75 şi 76 din legea pentru reforma agrară din Vechiul Regat — şi dispozițiunile se regăsesc în toate celelalte legi agrare — drepturile creditorilor ipotecari sau privilegiați au a se exercită în primul rând asupra rentei consemnate drep preț şi numai în caz de neîndestulare, cel puțin aşà a stabilit Curtea de Casație printr'o jurisprudență pe care am avut ocazia a o analiză, drepturile lor subsistă, proporțional, asupra porțiunei neexpropriate. In orice caz şi independent de orice interpretare, e precis că într'o oarecare măsură dacă nu în întregime, creditorii privilegiați sau ipotecari sunt obligați să primească în achitarea creanței, în loc de numerar, rentă. Este o măsură de favoare luată pentru ocrotirea debitorilor şi o compensație, prin aceste avantajii, a inconvenientelor exproprierei.

Dacă dispozițiunile art. 75 şi 76 din legea agrară sunt însă o măsură de favoare pentru debitor, practica a pus problema de a se şti care este valabilitatea unei renunțări a debitorului la această favoare. Poate oare renunță debitorul, printr'o clauză inserată într'o convențiune încheiată înaintea promulgărei legei agrare, la beneficiul achitărei în rentă? Sau chiar după promulgarea legei, pot oare conveni între ei, debitorul cu creditorul, ca plata creanței să se facă nu în rentă aşà cum prevede legea, ci în numerar aşà cum ar stabili părțile?

Curtea de Apel din Iaşi, S. I, având a se ocupă de această chestiune a decis că o convențiune de plată în numerar, convențiune intervenită între decretul-lege de expropriere din 1918 şi legea agrara din 1921, ar fi lovită de nulitate deoarece dispozițiunile de achitare în rentă ar fi de ordine publică şi deci nesusceptibile de vreo derogare oarecare [1]).

Curtea din Bucureşti, S. IV, decisese însă, câtva timp mai înainte, că se poate derogă dela aceste dispozițiuni referitoare la achitarea creanțelor şi că debitorul având facultatea de a renunță la ceeace reprezintă pentru el o favoare, poate achită în numerar o datorie despre care legea prevede că poate fi achitată în rentă [2]).

Inalta Curte aveà de ales şi ea între aceste două soluțiuni posibile. De sigur — cel puțin aceasta este părerea noastră — că soluțiunea riguros juridică este aceà care ar stabili că derogările sunt admisibile. E incontestabil într'adevăr — numai repetăm — că facultatea de a se liberà în rentă în loc de numerar, e o măsură de favoare pentru debitor. S'a socotit că ar fi fost nedrept ca pe când plata pământului s'ar fi făcut în rentă, plata creanțelor trebuie să se facă în numerar.

Din moment ce această facultate, sau mai exact dispozițiune, reprezintă însă o normă de favoare pentru debitor, nu se vede pentru care rațiune debitorul nu ar puteà renunță la ea. Cu alte cuvinte nu se vede şi nu există nici un motiv ca dispozițiunea să constitue un imperativ şi nu o facultate.

Dispozițiunea este poate de ordine publică aşà cum arată Curtea de Apel din Iaşi. Prin reducerea — sau acoperirea — creanței, restul moşiei se puteà cultivà mai uşor. Se facilità deci producția. Erà o preocupare de proteguire a economiei naționale.

Odată însă dreptul recunoscut, proprietarul, apreciindu-şi situația, puteà găsi mai util — sau mai corect — nu să-l invoace ci să-l ignore. Tot ceeace ordinea publică reclamă e ca dreptul să fie acordat. Ea nu poate însă în nici un caz impune ca dreptul să fie folosit. Observăm în treacăt că nu se poate vorbi, cum au făcut-o uneori instanțele judecătoreşti, de ordine publică absolută şi ordine publică relativă. Ordinea publică nu poate fi decât absolută. Ea nu se mai poate însă invocà atunci când scopul urmărit — crearea dreptului în patrimoniul aceluia care îi va aprecià utilitatea — se va fi găsit realizat.

S'a invocat, e adevărat, considerațiunea că dacă plata craențelor s'ar face nu în rentă ci în numerar, proprietarii expropriați ar fi obligați să vândă renta pentru a-şi procură sumele necesare, ceeace ar atrage o depreciere pe care Statul în nici un caz nu poate să o dorească.

Argumentul e departe de a fi hotărîtor. Titlurile de expropriere nu sunt singurele titluri de al căror curs legiuitorul trebuie să se preocupe.

Dacă evitarea deprecierei ar fi o considerațiune valabilă, atunci ar fi necesar ca tuturor acestor titluri, nu numai rentei de expropriere, să li se acorde o putere liberatorie. Imprumuturile interne contractate de Stat, de pildă, merită şi ele o solicitudine egală cu renta de împroprietărire şi de sigur că micul capitalist care a împrumutat Statul, merită şi el aceeaş ocrotire ca proprietarul căruia i s'a expropriat pământul.

Considerațiunea invocată este deci de natură generală. Ea nu ar puteà fi în nici un caz limitată la renta de expropriere. Soluțiunea dată pe baza ei nu este legitimă. Mai mult, creditorul luând chiar titluri de rentă, le poate vinde a doua zi aşà că tot pe piață le aruncă. Nu se vede deosebirea.

Dealtfel, există texte din legea agrară care arată că legiuitorul nu s'a preocupat prea mult de cursul rentei pe care aveà să o emită. Astfel, art. 76 din legea din 1921 prevede că acei creditori ipotecari cari, în loc de a primi renta consemnată ce li s'ar cuveni, ar consimți ca întreaga lor creanță să rămână asigurată în restul proprietăței neexpropriate şi în acelaş timp ar prelungi termenul de exigibilitate cu 10 ani dela expirare, vor puteà primi plata creanței în numerar.

Legiuitorul a prevăzut deci el însăş o posibilitate de achitare a creanței în numerar şi nu în rentă. Ori, preocuparea de a se evità deprecierea ar fi trebuit să existe şi în acest caz. Numai momentul deprecierei ar fi fost deplasat. In loc ca vânzarea să se facă imediat, s'ar fi făcut, în cazul cel mai bun, după zece ani.

Perspectiva aceasta nu a îngrijorat însă pe legiuitor. Dispozițiunea art. 76 din legea agrară a fost luată nu în interesul general al creditului ci în interesul particular al proprietarilor expropriați. E o măsură de favoare la care se poate renunță.

Inalta Curte a adoptat totuş părerea contrarie. Printr'o deciziune din 1923 a hotărît că art. 75 din legea agrară este de ordine publică şi că prin consecință nu se poate derogă dela dispozițiunile lui în sensul de a se conveni ca creditorul să nu primească rentă [1]). Soluțiune nedesmințită, din câte ştim, până astăzi şi care arată odată mai mult că instanțele noastre judecătoreşti nu s'au fixat încă definitiv — sau suficient — asupra caracterului diverselor dispozițiuni din legea agrară.

* * *

Am căutat să examinăm, în paginile care au precedat, jurisprudența instanțelor noastre judecătoreşti asupra chestiunilor de natură a suscità problema raporturilor dintre legile de expropriere şi dreptul comun.

O succintă înşiruire a principalelor deciziuni date în această materie ne-a arătat că soluțiunile Tribunalelor noastre sunt departe de a fi uniforme.

In unele cazuri, prea puține, s'a stabilit demarcațiunea exactă dintre sfera de aplicațiune a legilor excepționale şi aceea cu mult mai largă şi în orice caz mai importantă, a dreptului ordinar.

De multe ori însă şi confundându-se, după cum am mai spus, ceeace este accidental cu ceeace este durabil, s'au dat soluțiuni pe care dacă codul civil nu le poate admite, legile agrare nu sunt nici ele de natură să le justifice. Fie că au extins obligația creditorilor ipotecari de a acceptà, în achitarea creanței lor, rentă de expropriere, fie că nu au înțeles să valideze înstrăinări făcute după data de 1 Februarie 1921, înlăturând — uneori — aplicațiunea principiului că în materie de înstrăinare lucrul trece la dobânditor cu toate accesoriile lui sau ignorând — foarte des — caracterul de interes privat al dispozițiunilor referitoare la liberarea în rentă, instanțele judecătorești au aplicat în chestiuni de drept permanent soluțiuni din legi de circumstanță și au dat o interpretare extensivă unor norme care nu se puteau interpretà decât restrictiv.

---

[1]) Trib. Dorohoiu, 145 din 8 Maiu 1923, *Pand. Rom.*, 1923, II, p. 244.

[2]) Cas. I, 180 din 3 Martie 1926, *Jurispr. Gen.*, 1926, No. 1212, p. 1212.

[3]) Cas. I, 2328 din 7 Noemvrie 1928, *Jurispr. Gen.*, 1929, No. 644, p. 644.

[1]) C. Iaşi, I, 124 din 27 Iunie 1924, *Dreptul*, 32/924, p. 252. Cf. Trib. Dolj III, 84 din 10 Martie 1923, *Pand. Rom.*, 1923. II, p. 179.

[2]) C. Buc. IV, 72 din 5 Martie 1923, *Jurispr. Gen.*, 1293, No. 121, p. 120.

[1]) Cas. I, 1099 din 6 Noemvrie 1923, *Jurispr. Gen.*, 1924, No. 84, p. 83.

In sfârșit și prin toate aceste soluțiuni, s'a trecut peste ceeace constitue caracteristica — și garanția — ordinei actuale, peste preocuparea de certitudine în materia proprietății și peste aceea de libertate în materia convențiunilor.

Socotim că această situațiune nu mai trebuie să continue. Anumite jurisprudențe ale Inaltei Curți marchează dealtfel începutul unui reviriment. Soluțiunilor deduse din legea agrară, e nevoie să li se substitue soluțiuni deduse din dreptul comun. După o perioadă — prea lungă — de eclipsă a principiilor, dominațiunea normelor de excepțiune e în sfârșit momentul să dispară.

CONST. A. STOEANOVICI
EUGEN A. BARASCH
Avocați

CEREREA RECONVENȚIONALĂ

— DUPĂ DOCTRINĂ ȘI JURISPRUDENȚĂ —

Sumar: *Titlu preliminar: texte de lege.* Cap. I. *Definiție, caractere, condițiuni de exercitare (admisibilitate).* Cap. II. *Utilitatea cererilor reconvenționale, critica lor.* Cap. III. *Forma cererilor reconvenționale.* Cap. V. *Când se pot introduce.* Cap. VI. *Unde se pot introduce; materii.* Cap. VII. *Cine poate face o cerere reconvențională; contra cui.* Cap. VIII. *Judecarea lor.* Cap. IX. *Efectele cererilor reconvenționale.*

Titlu preliminar. 1. Art. 61 pr. civ.: «Acțiunea accesorie trebuie să se facă înaintea judecătorilor competenți a judecà pe cea principală.

Cererea reconvențională se va face înaintea judecătorului cererei principale, când ea este în legătură cu aceasta din urmă sau cu mijloacele de apărare ce i se opun».

2. Vechiul articol 61 aveà următoarea redacție: «Acțiunea accesorie trebuie să fie intentată înaintea judecătorilor competenți a judecà pe cea principală».

3. La 1900, când s'a modificat codul de procedură civilă, articolul 61, modificându-se în actuala lui redacție, a fost însoțit de următoarea expunere de motive:

«Noul art. 61 cuprinde două modificări:

a) am stabilit că cererea accesorie trebuie să se facă acolo unde se găsește cererea principală, rezolvindu-se astfel chestiunea unde trebuie pornită pricina când există și un garant, în sensul că: ori de câte ori garantul este solidar, el este un împricinat principal și pricina se poate pornì la domiciliul său; dacă însă nu este garant solidar, el este un accesoriu și nu se poate introduce cererea la domiciliul său, ci la acel al datornicului principal;

b) am recunoscut formal dreptul Tribunalului de a judecà cererile reconvenționale determinând caracterul lor juridic». (Legea pentru modificarea legei de procedură civilă, p. 11 ed. oficială).

4. Art. 327 pr. civ.: «In apel nu se va face nici o cerere nouă care nu s'a făcut la prima instanță, afară numai de compensație sau cereri care servesc ca mijloace de apărare la acțiunea principală».

5. Art. 1144 c. c. «Compensația se operă de drept, în puterea legei și chiar când debitorul n'ar ști nimic despre aceasta; cele două datorii se sting reciproc în momentul când ele se găsesc existând deodată și până la concurența cotităților lor respective».

6. Art. 9 legea accelerărei: «Cererea reconvențională, chemarea în garanție, sau orice altă cerere care are de scop introducerea unui terțiu în proces, trebuie să întrunească cerințele art. 1 și 2.

Ele se vor depune odată cu întâmpinarea».

7. Art. 12 legea accelerărei: «Cererea reconvențională, chemarea în garanție și introducerea unui terțiu în proces, care nu se va fi făcut înlăuntrul termenului arătat în art. 9 și 11, se vor judecà separat, afară de cazul când, amândouă părțile consimt a se judecà împreună».

8. In dreptul francez, codul de procedură civilă nu reglementează în mod expres chestiunea cererei reconvenționale. Admisibilitatea ei rezultă dintr'o serie de texte și legi (Garsonnet et Cézar-Bru, I, p. 718, No. 457, ed. III; Glasson & Tissier, ed. III, I, p. 605).

9. In codul de procedură civilă genevezã nu este reglementată materia cererilor reconvenționale.

Cap. I. *Definiție, caractere, condițiuni de exercitare* (admisibilitate).

10. *Definiție.* Cererea reconvențională este aceea prin care pârîtul, în scop de apărare, o face la rândul său în contra reclamantului, înaintea aceluiaș judecător și în cursul instanței (M. A. Dumitrescu, *Procedură civilă*, ed. IV, p. 97; G. Tocilescu, *Curs de procedură civilă*, II, p. 134).

11. Acțiunea reconvențională este aceea prin care pârîtul -- acel care a fost dejà chemat în judecată — cheamă la rândul său în judecată pe reclamant înaintea acelorași judecători (Em. Dan, Codul de procedură civilă, ed. III, p. XXIV).

12. Cererile făcute de pârîtul originar poartă numele de cereri reconvenționale (Boitard, Lecons de procédure civile, I, pag. 500, ed. VIII).

13. Cererea reconvențională este o reacțiune, o contra acțiune (Carré, Loi de procédure civile et administrative, III, pag. 192, nota 1; Japiot, Traité élémentaire de procédure civile et commerciale, pag. 515).

14. Cererea reconvențională este aceea pe care pârîtul o poate face contra reclamantului (Dalloz, Rép. Demande reconventionnelle).

15. Prin cereri reconvenționale trebuie să se înțeleagă, toate cererile făcute de pârît, pe cale incidentală, la acțiunea principală și care sunt de natură să exercite o influență asupra acesteia (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. de paix, No. 297).

16. Se numește cerere reconvențională, aceea făcută de pârît, prin care, nu numai că se opune reclamantului, dar pune concluziuni în contra lui, atacându-l (Garsonnet et Cézar-Bru, III, pag. 169, I, pag. 687, 714).

17. Cererea reconvențională, este cererea incidentă, ce o poate face pârîtul contra reclamantului, într'o instanță dejà deschisă (Glasson et Tissier, I, pag. 601).

18. Cererea reconvențională este cererea făcută de pârît ca răspuns la acțiunea îndreptată contra lui (Japiot, pag. 515).

19. Cererea reconvențională este o cerere incidentă, prin care pârîtul provoacă recunoașterea sau lichidarea unei creanțe ce pretinde că are contra reclamantului, pentru ca în urmă să compenseze cu datoria cerută de reclamant (Aubry et Rau, vol. IV, § 325, pag. 372, nota 4 ed. V).

20. Cuvântul reconvențional vine dela latinul *convenire*, a cità în justiție, *vocare in jus*; dela convenire a derivat *conventio*, citație în justiție, *citatio in jus*; reduplicativul *reconvenire* înseamnă *iterum convenire* (Dalloz, Rép. Incident No. 16; Japiot, pag. 515).

21. Romanii numiau *conventio* cererea introductivă de instanță, și *reconventio* cererea incidentă făcută de pârît ca un mijloc de apărare (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 236).

22. *Caractere.* Caracterul propriu al cererei reconvenționale este de a tinde la o decizie, care să procure pârîtului nu numai o apărare de acțiunea principală, dar chiar o condamnare a reclamantului în avantajul său (Dalloz, Rép. Degrés de jurisdiction, No. 118).

23. Cererea reconvențională tinde să nimicească sau să reducă efectul acțiunei principale (M. A. Dumitrescu, pag. 97; Chebapce, *Curier. Jud.*, No. 5/1897; Carré III, pag. 196; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 713—714; Japiot, pag. 515, cf. Glasson et Tissier, I, pag. 608; Cas. I, 19 Maiu 1903, *Buletin*, p. 686; Cas. I, 17 Dec. 1910, *Buletin*, p. 1724).

24. *Condițiuni de exercitare (admisibilitate).* Cererea reconvențională pe care interpreții au definit-o mutua litigantium coram eodem judice petitio, are în general de efect de a prorogà jurisdicția Tribunalului sesizat de cererea originară și de a-i da dreptul să judece ambele cereri; această prorogare nu are loc decât sub îndeplinirea a trei condițiuni esențiale: prima este că judecătorul sesizat de cererea principală să nu fie incompetent — ratione materiae — pentru a statuà asupra cererei reconvenționale; a doua, ca cererea reconvențională să fie dacă nu lichidă, cel puțin ușor lichidabilă pentru a nu întârzià judecarea cererei principale; a treia, ca cererea reconvențională a pârîtului să nu depășiască cuantumul ultimului resort (Dalloz, Rép. Degrés de jurisdiction, No. 350).

25. Cererea reconvențională trebuie să derive din aceeaș sursă, din aceeaș afacere sau convenție: ex eodem fonte sive eodem negotio, vel eodem contractu (Carré, III, pag. 193).

26. O cerere nu poate fi considerată ca o cerere reconvențională, când nu are nici o legătură cu cererea principală (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 237).

27. Cererea reconvențională nu trebuie să derive din aceeaș cauză cu cererea principală; este destul să fie în legătură cu ea sau cu mijloacele de apărare ce i se opun, să fie conexă (M. A. Dumitrescu, pag. 98; cf. Boitard, I, pag. 501).

28. Nu este necesar ca contra-prestația pârîtului să derive din aceeaș origine ca cererea principală pentru ca să fie admisibilă, dar trebuie să existe între ele conexitate; o cerere a pârîtului care nu va aveà nici un raport cu cererea principală și va fi fără nici o influență asupra ei, nu va fi considerată ca o cerere incidentă reconvențională (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. de paix, No. 297; cf. Glasson et Tissier, I, pag. 609).

29. Pentru a se puteà face o cerere incidentă, care să poată fi introdusă cât timp acțiunea principală este pendinte, este necesar ca cererea incidentă să fie conexă și chiar să formeze o apărare contra cererei originare (Dalloz, Rép.

Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 236; Trib. Vâlcea, 5 Iunie 1901, *Curier. Jud.*, 40/1902; M. Niţescu, *Curier. Jud.*, 77/902).

30. Cererea reconvenţională este admisibilă dacă creanţa opusă în compensaţie este desluşită şi lichidă cu toate că nu derivă ex eodem fonte et negotio (Carré, III, pag. 193).

31. O cerere reconvenţională va fi totdeauna admisibilă dacă este un mijloc de apărare contra cererei principale, indiferent dacă purcede din aceeaş cauză, sau că nu este conexitate (Glasson et Tissier, I, pag. 609; Tocilescu, II, pag. 135).

32. Nu este necesar ca cererea reconvenţională să purceadă din aceeaş cauză cu cererea principală, ea poate chiar să nu fie conexă cu aceasta (Aubry et Rau, ed. V, vol. IV, par. 325, pag. 371 nota 3 bis).

33. Intre cererea reconvenţională şi cererea principală trebuie să fie o intimă legătură, constatată sub prisma unei finalităţi atât procedurale cât şi de fond (M. Rapaport, notă în *Jurispr. Generală*, 1928 sub speţa 583).

34. Acţiunea reconvenţională trebuie să fie conexă cu cea principală, să concorde cu ea şi să nu aducă stânjenire cursului acesteia, în caz contrar putându-se disjuncţiona (Trib. Botoşani, jurn. No. 3890/1926, *Jurispr. Gener.*, 1926, sp. 1586; Trib. Ilfov I, sent. No. 104/926, *Jurispr. Gen.*, 1926, sp. 441; Jud. oc. Folteşti, *Jurispr. Gener.*, 1927, sp. 770).

35. Acţiunea care are de obiect revendicarea unui loc împreună cu construcţiile de pe el, cum şi cererea reconvenţională făcută de revendicant de a nu fi deposedat fără a fi despăgubit de valoarea construcţiilor ce a făcut, fiind în strânsă legătură, au a fi judecate împreună şi o singură hotărîre are a fi dată asupra ambelor cereri (Cas. I, 14 Aprilie 1906, *Buletin*, pag. 702).

Cap. II. *Utilitatea cererilor reconvenţionale*; *critica lor*.

36. Avantajele pe care le prezintă cererea reconvenţională sunt:

a) pârîtul va face să se statueze asupra propriilor sale reclamaţiuni, fără să fi angajat o nouă instanţă (Glasson et Tissier, I, pag. 601);

b) economie de timp şi de cheltueală, pentrucă se vor judecà în acelaş timp mai multe litigii (M. A. Dumitrescu, pag. 97; D. Chebapce, *Curier. Jud.*, 2/1897; M. Niţescu, *Curier. Jud.*, 77/1902; Tocilescu, II, 134; Boitard, I, No. 528; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 714; Glasson et Tissier, I, pag. 601; Japiot, pag. 512, 517);

c) justiţia va fi mai rapidă, evitându-se proceduri şi soluţionări separate (Glasson et Tissier, I, pag. 601; Boitard, I, No. 528; Japiot, pag. 517; M. A. Dumitrescu, pag. 97; D. Chebapce, *Curier. Jud.*, 2/1897; Tocilescu, II, p. 134);

d) dacă reclamantul este domiciliat în circumscripţiunea altui Tribunal, pârîtul va aveà — în materie personală — dreptul de a introduce cererea reconvenţională înaintea Tribunalului domiciliului său, care este dejà sesizat cu cererea principală, fără să mai fie nevoie să se deplaseze pentru a înmânà cererea sa Tribunalului domiciliului reclamantului. Dacă cererea reconvenţională nu poate fi dedusă în faţa Tribunalului sesizat cu cererea principală, în cazul când acest Tribunal este incompetent în privinţa lor, de o natură absolută, ele totuş pot fi deduse când este vorba de o incompetenţă relativă, privite ca cereri principale şi separate (M. A. Dumitrescu, pag. 98; Boitard, I, No. 528; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 715; Glasson et Tissier, I, pag. 601—2; Japiot, pag. 516);

e) în caz când pârîtul este creditorul reclamantului, cererea reconvenţională are avantajul că pârîtul poate evità pericolul unei insolvabilităţi eventuale a reclamantului, obţinând compensarea creanţei şi a datoriei (M. A. Dumitrescu, pag. 97; Glasson et Tissier, I, pag. 602; Japiot, pag. 517);

f) se evită pericolul unor deciziuni contradictorii, întrucât judecătorul sesizat de o cerere reconvenţională, va puteà să aprecieze chestiunea în ansamblul ei şi să dispună executarea obligaţiunilor ce vor rezultà pentru fiecare parte din acelaş contract (M. A. Dumitrescu, pag. 97; D. Chebapce, *Curier. Jud.*, 2/1897; Tocilescu, II, pag. 134; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 714; Glasson et Tissier, I, pag. 602; Japiot, pag. 512, 517);

g) pârîtul va puteà cere daune-interese pentru prejudiţiul cauzat prin acţiunea reclamantului (Glasson et Tissier, I, pag. 602).

37. Cu toate aceste avantajii, cererile reconvenţionale nu sunt la adăpost de orice critică, întrucât:

a) pot complicà instanţa şi întârzià soluţia;

b) pot creà un drept de apel pe care legea nu l-a stabilit pentru acţiunea principală (Boitard, I, No. 526; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 715, 721; Glasson et Tissier, I, pag. 603; Japiot, pag. 516).

Cap. III. *Forma cererilor reconvenţionale.*

38. Cererea reconvenţională, fiind ea însăş o acţiune, va trebui să cuprindă aceleaşi menţiuni ca orice cerere principală.

39. Când cererea principală urmează să se judece de o instanţă, unde legea accelerărei formează dreptul comun, în acest caz cererea reconvenţională făcută contra unei atari acţiuni, va trebui să satisfacă toate cerinţele prevăzute de art. 1 şi 2 din legea accelerărei judecăţilor (A. Popa & V. K. Constantinescu, Noua lege pentru accelerarea judecăţilor, pag. 51).

40. Pentru cererile reconvenţionale ce se introduc înaintea unei judecătorii, se va aveà în vedere dispoziţiile art. 60 l. jud. oc.

41. Cererea reconvenţională fiind şi ea o acţiune, trebuie să îndeplinească pentru a fi judecată condiţiunile unei acţiuni pricipale, conform art. 70 pr. civ. (Trib. Ilfov III, 18 Aprilie 1911, *Dreptul*, 44/1911).

42. Pentru ca o cerere reconvenţională să poată fi discutată în instanţă, trebuie ca ea să fie formulată în scris şi comunicată părţei (Cas. I, 6 Noemvrie 1876, *Buletin*, pag. 432).

Cap. IV. *Obiectul cererilor reconvenţionale.*

43. Prin cererile reconvenţionale, ca şi prin cererile principale, se poate urmări fie recunoaşterea unui drept, fie o condamnare, fie constituirea unui drept nou (Glasson et Tissier, I, pag. 601).

44. Cererile reconvenţionale se pot grupà în trei categorii: A) *Cereri reconvenţionale care au de scop compensarea judecătorească.*

Când un debitor urmărit pentru o creanţă, pretinde şi el la rându-i că este creditorul reclamantului, va puteà cere instanţei să lichideze şi creanţa sa imputând-o creanţei reclamantului.

45. Pentru a fi nevoie de o cerere reconvenţională în acest caz, trebuie ca cele două creanţe să nu fie lichide şi exigibile, căci altfel n'ar mai fi nevoie de o cerere reconvenţională, putându-se opune compensaţia legală, pe cale de apărare, ca un mijloc de apărare (Boitard, I, No. 528; Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 239; Glasson et Tissier, I, pag. 606; M. A. Dumitrescu, pag. 98; cf. Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 712; Japiot, pag. 515).

46. Cererea reconvenţională poate în acest caz să aibă de scop nu numai o compensare, dar chiar o condamnare a reclamantului în profitul pârîtului, când creanţa acestuia este mai mare. In acest caz va trebui neapărat să se facă cerere reconvenţională, chiar când compensaţia operează de plin drept, pentru a se puteà condamnà reclamantul la diferenţă (Glasson et Tissier, I, pag. 608; Japiot, pag.515).

47. In cazul unei cereri reconvenţionale pentru compensaţia judecătorească, judecătorii trebuesc a fi competenţi ratione materiae pentru a statuà asupra creanţei pârîtului (Glasson et Tissier, I, pag. 606-7; Dalloz, Rép. Degrés de jurisdiction, No. 245).

48. Cererea reconvenţională care tinde la o compensaţie nu se poate concepe decât în cazul, când prin cererea principală se pune în discuţiune existenţa vreunui drept de creanţă, care să ducă la lichidare în bani, iar nu şi atunci când obiectul cererei principale este restituirea în natură a unor obiecte mobile (Trib. Ilfov I, sent. 104/1926, *Jurispr. Gen.*, 1926, sp. 441).

49. Cererea reconvenţională tinzând la o compensaţiune judiciară, nu se poate concepe atunci, când nu este vorba de lichidarea vreunui drept sau vreunei creanţe şi când ambele cereri nu derivă din aceeaş cauză (Trib. Muscel, 12 Martie 1897, *Dreptul*, 29/97).

50. B) *Cereri reconvenţionale care au caracterul unei apărări contra cererei principale.*

Când pârîtul nu se mulţumeşte numai a se opune cererei reclamantului, pe cale de apărare, ci invoacă un drept susceptibil de a face să se înlăture cererea reclamantului, în acest caz el urmăreşte să se recunoască definitiv acest drept şi să obţină un avantaj altul decât cel al respingerei pur şi simplu a cererei reclamantului (Boitard, I, No. 529; Glasson et Tissier, I, pag. 608; cf. Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 720; Japiot, pag. 518).

51. O cerere reconvenţională este totdeauna admisibilă dacă este un mijloc de apărare contra cererei principale, indiferent dacă derivă din aceeaş cauză, sau nu există conexitate. Ea poate fi bazată pe un alt contract decât acel invocat de reclamant (ceeace altădată se numià: la reconvention ex dispari cauza). Ea este admisibilă dacă are de obiect a face condamnarea imposibilă sau de a o reduce (Glasson et Tissier, I, pag. 609; cf. Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 720).

52. Exemple:

a) Când debitorul urmărit susţine că titlul creditorului este nul, introducând o cerere reconvenţională în nulitatea titlului, el nu se mulţumeşte numai să opună nulitatea titlului, dar cere în mod expres să se constate aceasta prin chiar dispozitivul hotărîrii.

b) Când reclamantul cere rezilierea unui contract, pârîtul poate cere pe calea unei cereri reconvenţionale rezilierea în favoarea sa, din cauza neexecutărei obligaţiunilor reclamantului.

c) In materie de divorţ sau separaţie de corp, când prin cererea reconvenţională pârîtul urmăreşte pronunţarea sentinţei în favoarea sa (Glasson et Tissier, I, pag. 607—9; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 720; Dalloz, Rép. Sép. de corps et divorce, No. 116—117).

53. Cererea reconvenţională este o cerere incidentă, prin care defendorul în scop de a ajunge la o compensaţie, tinde a i se recunoaşte sau a i se lichidà un drept sau o creanţă ce are şi el în contra reclamantului. Astfel când reclamantul cere anularea unui act de ipotecă, iar

defendorul opune că actul este valabil fiindcă împrumutul s'a făcut cu toate formele legale, el nu face decât să se apere contra acţiunei reclamantului, şi nu este nevoie de a face o cerere reconvenţională (C. Ap. Craiova II, 9 Dec. 1906; *Dreptul*, 48/1907).

54. C) *Cereri reconvenţionale ce au de obiect diferite cereri conexe cererei principale, pe care le poate face pârîtul, cu toate că ele nu sunt apărări contra cererei principale* (Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 721; Glasson et Tissier, I, pag. 609; Japiot, pag. 518; Dalloz, Rép. Degrés de juris., No. 361).

55. Exemple:

a) Când debitorul este urmărit pentru executarea unui contract, el poate cere, pe calea unei cereri reconvenţionale, executarea din partea reclamantului a altor obligaţii derivând din acelaş contract sau daune-interese pentru neexecutarea contractului din culpa reclamantului (Glasson et Tissier, I, pag. 610; Dalloz, Rép. Degrés de juris., No. 361, 379, Suppl. 122).

b) Când pârîtul cere daune pe calea unei cereri reconvenţionale pentru prejudiciul cauzat de chiar cererea reclamantului (Boitard, I, No. 528; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 721; Glasson et Tissier, I, pag. 610).

56. In acest caz însă cererea reconvenţională nu poate eludà regulele de competinţă. Ele vor fi reglementate din punctul de vedere al competenţei de cererea principală; cererea reconvenţională nu va puteà da loc în acest caz la apel, dacă cererea principală urmează a fi judecată în ultimă instanţă (Dalloz, Rép. Degrés de juris., No. 116).

Cap. V. *Când se pot introduce cererile reconvenţionale.*

57. Cererea reconvenţională poate fi făcută în orice stare a procesului, până la închiderea desbaterilor (Tocilescu, II, pag. 133; M. Niţescu, *Curier. Jud.*, 77/902; Garsonnet et Cézar-Bru, III, pag. 169; Glasson et Tissier, I, pag. 615; Trib. Putna, 18 Oct. 1901, *Curier. Jud.*, 3/902).

58. Cererea reconvenţională poate fi introdusă atât timp cât desbaterile judiciare nu sunt închise şi părţile mai pot pune concluziuni noui; afară numai dacă, introdusă la sfârşitul desbaterilor, nu este de natură a întârzià hotărîrea asupra cererei principale, în care caz judecătorii pot statuà asupra cererei principale, lăsând pârîtului calea unei acţiuni separate (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. de paix, No. 300).

59. Se pot introduce cereri reconvenţionale şi după ce pârîtul a făcut opoziţie (Glasson et Tissier, I, pag. 615) sau reclamantul (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 249).

60. Sub imperiul legei accelerărei cererile reconvenţionale trebuesc depuse odată cu întâmpinarea pentru a se puteà judecà odată cu cererea principală.

61. Dacă pârîtul nu a depus întâmpinarea în termenul prevăzut prin invitaţia ce i-a fost trimisă, el va puteà cere un termen la prima zi de înfăţişare pentru a depune întâmpinarea şi deci cererea reconvenţională (A. Popa şi V. K. Constantinescu, Noua lege pentru accelerarea judecăţilor, pag. 52).

62. In apel sunt admise pentru prima oară — prin derogare dela regula care prohibă formularea cererilor noui în apel — dacă prin ele se tinde la operarea unei compensaţiuni judecătoreşti (Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 720; Glasson et Tissier, I, pag. 614).

63. Legea admite pentru prima oară în apel cererile reconvenţionale ca mijloc de apărare contra cererei principale (Glasson et Tissier, I, pag. 614).

64. O cerere incidentă nu va puteà fi admisibilă în apel decât numai ca o apărare contra cererei principale (Dalloz, Suppl., Demande nouvelle, No. 114).

65. Se poate cere pentru prima dată în apel printr'o cerere reconvenţională daune rezultând din prejudiciul cauzat în timpul procesului (Glasson et Tissier, I, pag. 614).

66. Se poate face apel pentru prima dată cerere reconvenţională în materie de divorţ şi separaţie de corp (I. Tanoviceanu, *Curier. Jud.*, 9/1904, Cas. II, 3 Noemvrie 1903, *Curier. Jud.*, 21/903; Glasson et Tissier, I, pag. 614; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 720 text şi nota 2; Demolombe, IV, pag. 437. Contra: Alexandresco, ed. II, pag. 63; Laurent, III, pag. 271; Huc, II, pag. 339; Cas. II, 1 Noemvrie 1905, *Curier. Jud.*, 86/1905; Cas. II, 19 Maiu 1893, *Curier. Jud.*, 58/93; C. Ap. Iaşi, I, 23 Noemvrie 1904, *Curier. Jud.*, 86/1905; C. Ap. Galaţi I, 12 Febr. 1903, *Curier. Jud.*, 81/1903).

67. In general se poate face în apel toate cererile reconvenţionale ca la prima instanţă, afară de cele ce sunt numai conexe cererei principale (Glasson et Tissier, I, pag. 614).

68. Cererea reconvenţională nefiind o excepţie dilatorie, ci un adevărat mijloc de apărare în fond, se poate discutà în principiu în momentul prezentărei ei de defendor (Trib. Muscel, 12 Martie 1897, *Dreptul*, 29/97).

69. In urma prestărei unui jurământ, partea care a deferit acel jurământ poate, pe calea acţiunei reconvenţionale, să propună compensaţiunea, deoarece prin deferirea jurământului nu se poate zice că partea ar fi renunţat la orice alt mijloc de apărare (Cas. I, 15 Febr. 1908, *Buletin*, pag. 238).

70. Dacă în principiu o cerere reconvenţională poate fi făcută în a doua instanţă, totuş nu se poate primi sub această denumire o cerere, care ar tinde la discutarea din nou a fondului procesului şi care ar schimbà soluţia dată de prima instanţă, aceasta fiind admisibil pe cale de apel (C. Ap. Buc., III, 5 Maiu 1908, *Dreptul*, 46/1908).

Cap. VI. *Unde se pot introduce; materii.*

71. Cererea reconvenţională se va introduce înaintea Tribunalului sesizat de cererea principală (Japiot, pag. 516; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 715, N. Georgean: Studii juridice, I, pag. 255, Trib. Botoşani, jurn. No. 3890/926, *Jur. Generală* 1926, sp. 1586; Trib. Ilf., I, sent. 104/1926, *Jur. Generală* 1926, sp. 441).

72. Cererile reconvenţionale pot fi formate înaintea tuturor instanţelor judecătoreşti, atât timp cât acestea nu sunt incompetente; este vorba bineînţeles de o incompetenţă absolută. Prorogarea legală pe care o suferă instanţa din cauza cererei reconvenţionale este numai din punctul de vedere al competenţei teritoriale (Glasson et Tissier, I, pag. 613).

73. Un tribunal excepţional nu poate judecà o cerere reconvenţională pentru al cărui obiect ar fi incompetent în mod absolut (Glasson et Tissier, I, pag. 759).

74. Cererile cari trebuiesc introduse înaintea unui Tribunal, care în ce le priveşte are atribuţiune exclusivă de jurisdicţie, nu pot fi introduse înaintea unui alt Tribunal pe cale de cerere reconvenţională (Glasson et Tissier, I, pag. 613; Garsonnet et Cézar-Bru, I, pag. 722).

75. Un Tribunal sesizat de o cerere reconvenţională, care este în afară de competenţa sa, urmează să-şi decline competenţa şi să statueze numai asupra cererei principale (Glasson et Tissier, I, pag. 613).

76. Pentru a statuà asupra unei cereri reconvenţionale, judecătorii de pace trebuiesc a fi competenţi atât din punctul de vedere al valorei cât şi al naturei cererei (Dalloz Comp. civ. des trib. de paix No. 298, Garsonnet et Cezar-Bru I, p. 784).

77. Cererea reconvenţională nu este admisibilă dacă după obiectul ei judecătorii sunt incompetenţi ratione materiae (Dalloz Rep. Comp. civ. des trib. d'arrond. No. 242; Japiot, pag. 518; Tocilescu, II, 137).

78. Tribunalele civile pot, pe baza plenitudinei de jurisdicţie, să fie sesizate de o cerere reconvenţională, care luată separat, ar fi de competenţa unei instanţe speciale (Glasson et Tissier I, pag. 759; Japiot, pag. 226; Garsonnet et Cezar-Bru I, pag. 722).

79. Un tribunal civil chemat a statuà asupra unei acţiuni pentru plata unei obligaţiuni civile, este competent să se pronunţe şi asupra excepţiei de compensaţie trasă dintr'o creanţă comercială (Dalloz Rep. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 243; idem, Exceptions No. 197; Japiot, pag. 519, cf. D. Chebapce, C. J. 5/1897).

80. Este regulă în procedură, că un tribunal competent a statuà asupra acţiunei este deasemenea competent a statuà şi asupra tuturor excepţiunilor şi incidentelor ce se pot ridicà în cursul instanţei, afară de cazul când excepţiile sau incidentele nu sunt de natură a-l face incompetent.

Un Tribunal de comerţ nu va puteà să judece chestiuni de Stat sau inscripţii în falş (Dalloz, Rep. Degres de jurisd. No. 245).

61. Când obiectul unei cereri reconvenţionale adresate unui Tribunal de comerţ, nu este de atribuţiunea sa, prin natura obiectului, Tribunalul poate chiar din oficiu să se declare incompetent, întrucât competenţa Tribunalului de comerţ nu poate fi prorogată de rem ad rem, ci numai de personam ad personam (Dalloz, Rep. Comp. comm., No. 333; Japiot, cf. Garsonnet et Cezar-Bru I, pag. 786; D. Chebapce C. J. 5 1897, Tocilescu II, 137).

82. Un Tribunal de comerţ regulat sesizat pentru judecarea unei creanţe comerciale, nu va puteà judecà o cerere reconvenţională având o cauză civilă (Dalloz, Comp. Comm., No. 334; idem, Exceptions, No. 197, cf. Japiot, pag. 228).

83. Când cererea principală şi cererea reconvenţională sunt indivizibile, jurisprudenţa a derogat dela regulile de procedură şi a admis că competenţa chiar ratione materiae a unui Tribunal comercial poate fi prorogată (Glasson et Tissier I, pag. 759; Japiot, pag. 228, nota 1).

84. In cazul unui contract mixt (civil pentru pârît, comercial pentru reclamant) este controversată chestiunea judecărei cererei reconvenţionale de către Tribunalul de comerţ:

a) S'a susţinut într'un sistem că în acest caz competenţa Tribunalului comercial se prorogă, astfel că el este competent să judece şi cererea reconvenţională;

b) Intr'un alt sistem s'a susţinut că, chiar în acest caz de indivizibilitate, Tribunalul de comerţ nu poate trece peste limita atribuţiilor sale, astfel că singurul competent ar fi Tribunalul civil, care are plenitudine de jurisdicţiune (Glasson et Tissier I, pag. 759).

85. *Materii.* Arbitrii n'au în ce priveşte cererile reconvenţionale decât o competenţă limitată (Dalloz, Rep. Incident, No. 29).

86. In faţa arbitrilor nu se poate face cerere reconvenţională dacă aceştia n'au

acest drept conferit prin actul de compromis (Galsson et Tissier I. pag. 613—4).

87. In materie de executare silită chestiunea admisibilităţei cererilor reconvenţionale este controversată:

a) Se susţine într'o părere că debitorul urmărit în virtutea unui titlu executoriu nu va puteà fi admis să facă o cerere reconvenţională.

b) Intr'o altă părere se susţine, că în anumite cazuri este admisibilă: când cererea reconvenţională este bazată pe acelaş titlu ce se urmăreşte, când creanţa opusă în compensaţie este uşor lichidabilă (Glasson et Tissier I, pag. 615).

88. Cererea reconvenţională nu va fi admisibilă când se va executà un act autentic; se va puteà opune compensaţia sau o inscripţie în falş (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 246).

89. In materie criminală cererea reconvenţională nu este admisibilă (Dalloz, Rép. Comp. crim., No. 62, 243, 277).

90. Cererea reconvenţională este admisibilă în materie de separaţie de corp (Dalloz, Rép. Contrat de mariage, No. 1946, Garsonnet et Cézar-Bru I, pag. 720, Glasson et Tissier I, pag. 609, D. Chebapce C. J. 5/1897).

91. Deasemeni în materie de divorţ (Garsonnet & Cézar-Bru I pag. 720, Glasson & Tissier I pag. 609).

92. Cererea reconvenţională care nu îndeplineşte condiţiunile prevăzute de art. 47 legea burselor, nu este admisibilă înaintea camerilor arbitrale (Cas. III, dec. 812/1926 *Jur. Gen.* 1926, sp. 32).

93. Când cererea principală urmează să se judece pe cale sumară pârîtul poate face cerere reconvenţională chiar dacă aceasta ar urmà să se judece pe cale ordinară. In acest caz se va urmà după procedura dreptului comun (Glasson et Tissier I, pag. 614; D. Chebpapce, *C. J.* 5/1897).

94. Legea asupra drepturilor proprietarilor fiind înfiinţată numai în interesul exclusiv al acestora din urmă, chiriaşul sau arendaşul chemat în judecată conform acestei legi, nu poate introduce contra proprietarului cerere reconvenţională (Trib. Olt, 18 Sept. 1908, *Dr.* 43/1909; S. Rădulescu, *Dreptul* 34/1909; D. Stoenescu, Legea asupra drepturilor proprietarilor, pag. 7; Contra: Trib. Neamţ, 7 Febr. 1907, *Dreptul* 34/1909).

Cap. VII. *Cine poate face cerere reconvenţională; contra căror persoane.*

95. In principiu pârîtul este acela care poate face o cerere reconvenţională contra reclamantului, în scop de apărare.

96. «Reconvention sur reconvention ne vaut» reprezintă principiul, potrivit căruia reclamantul nu poate face cerere reconvenţională contra pârîtului (Garsonnet et Cézar-Bru I, pag. 722; Japiot, pag. 519; M. A. Dumitrescu, pag. 96—7; Tocilescu II, 138).

97. Prin excepţie se admite că reclamantul poate face o cerere nouă, când aceasta se va bazà pe acelaş titlu invocat de pârît în cererea lui reconvenţională, sau când va reclamà daune din cauza cererei reconvenţionale făcută de pârît (Boitard I, No. 528, Dalloz, Rép. Incident No. 23, 32; Japiot, pag. 519; Garsonnet et Cézar-Bru I, pag. 722; M. A. Dumitrescu, pag. 97).

98. Nici un text de lege nu opreşte pe reclamant să facă cerere reconvenţională la cererea pârîtului. Reclamantul poate face orice cerere conexă la cele ce sunt dejà angajate. In cazul când le-ar introduce înaintea unui alt Tribunal, ele ar trebui aduse tot în faţa celui dintâiu sesizat (Glasson et Tissier I, pag. 612, Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 245).

99. Când reclamantul nu lucrează decât în numele altuia — ca mandatar — cererea reconvenţională pentru o datorie personală a acestuia este inadmisibilă — şi viceversa (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 241).

100. Cererea reconvenţională poate fi făcută contra intervenientului (Dalloz, Rép. Intervention, No. 134).

Cap. VIII. *Judecarea cererilor reconvenţionale.*

102. Nu se poate statuà asupra cererei reconvenţionale decât statuându-se şi asupra cererei principale (Glasson et Tissier I, pag. 617).

103. Când cererea principală este nulă ca formă sau este declarată inadmisibilă, cererea reconvenţională cade deasemenea, întrucât ea nu este decât o cerere incidentă (Glasson et Tissier I, pag. 617).

104. Judecata nu poate statuà asupra cererei reconvenţionale când nu poate statuà asupra cererei principale. Cu toate acestea instanţa rămâne sesizată dacă este competentă teritorialmente, sau dacă părţile acceptă jurisdicţia sa, pentru a judecà cererea pârîtului ca o cerere principală (Glasson et Tissier I, pag. 617).

105. Un Tribunal poate amânà judecarea cererilor principală şi reconvenţională, până când aceasta din urmă va fi şi ea în stare de judecată (Dalloz, Rép. Jugement, No. 9).

106. Hotărîrea care n'a statuat asupra cererei reconvenţionale nu înseamnă că a respins-o şi deci nu va produce din acest punct de vedere efectele autorităţei lucrului judecat (Dalloz, Rép. Chose jugée, No. 179).

107. Când hotărîrea dată asupra cererei principale este fondată pe alegaţiile prezentate ca injurioase de pârît — pe baza cărora s'a făcut o cerere reconvenţională în daune — aceasta este implicit respinsă, fără să fie vorba de denegare de justiţie, deşi nu s'a statuat asupra ei în mod formal (Dalloz, Rép. Jugement, No. 168).

108. Un Tribunal este ţinut să statueze asupra cererilor reconvenţionale, chiar când aceste cereri privite ca cereri principale ar fi de competenţa judecătoriei, întrucât el este ţinut să se pronunţe asupra tuturor cererilor dintr'un proces, afară dacă bine înţeles, nu va fi de natură să întârzie soluţia cererei principale (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. d'arrond., No. 238).

109. In caz de dezistare din partea reclamantului, cererea reconvenţională cade şi ea, afară de cazul când aceasta subsistă ca o cerere principală dacă judecătorul sesizat este competent pentru a o judecà, sau dacă competenţa sa teritorială este prorogată (Glasson et Tissier I, pag. 617).

110. Când dezistarea n'a fost acceptată de pârît instanţa continuă judecarea cererei principale şi în consecinţă şi a cererei reconvenţionale (Glasson et Tissier I, pag. 617).

111. Pârîtul poate chiar după ce a refuzat dezistarea să introducă o cerere reconvenţională (Dalloz Rép. Désistement No. 93, Glasson & Tissier I pag. 617).

112. Când însă reclamantul abandonează definitiv pretenţiile sale — nu numai dezistându-se — cererea reconvenţională cade şi ea cu cererea principală, afară dacă nu rămâne să fie judecată ca o cerere principală, în cazul când judecata este competentă (Glasson et Tissier I, pag. 617).

113. Tribunalul va rămâne totdeauna competent — cu toată dezistarea reclamantului — să statueze asupra cererei reconvenţionale al cărei obiect sunt daunele interese cauzate de cererea principală (Glasson et Tissier I, pag. 617).

114. *Disjungerea cererei reconvenţionale.* Judecata poate disjunge cererea reconvenţională dacă este tardiv făcută sau dacă este susceptibilă să întârzie excesiv judecarea cererei principale. In acest caz se va judecà întâiu cererea principală, amânându-se judecarea cererei reconvenţionale (Glasson et Tissier I, pag. 618; Aubry et Rau, ed. V, vol. IV, par. 325, pag. 371, nota 3 bis; S. Postelnicu, notă în *Jur. Gen.* 1926, sub sp. 1586; M. Rapaport, notă în *Jur. Gen.* 1928, sub sp. 583; Cas. I, 21 Ianuarie 1883 *B. p.* 40; Cas. I, 5 Aprilie 1893, *B. p.* 304; Cas. I, 22 Sept. 1919, *C. J.* 1920, pag. 176; Cas. I, dec. 15/1927, *Jur. Gen.* 1927, sp. 557; Cas. III, dec. 262/1927, *J. Gen.* 1927, sp. 583; Trib. Tutova I, s. 148/1927, *Jur. Gen.* 1927, sp. 1369).

115. Asupra acestei chestiuni judecătorii au o putere suverană de apreciere (Glasson et Tissier I, pag. 618; Cas. I, 26 Noemvrie 1901, *B. p.* 1841; Cas. III, dec. 262/1927, *Jur. Gen.* 1927, sp. 583 publicată şi în *P. R.*, 1927, III, p. 114). pag. 114).

116. Disjungerea fiind o excepţie, hotărîrea prin care se dispune disjungerea trebuie să fie motivată (Glasson et Tissier I, pag. 619).

117. Se va puteà disjunge cererea reconvenţională când pârâtul opune compensaţia unei creanţe, a cărei lichidare va fi, lungă şi dificilă, pe când cererea principală este în stare de judecată (Glasson et Tissier I, pag. 619).

118. Nu se poate disjunge dacă ambele datorii nasc din acelaş contract şi dacă pârîtul are dreptul să nu execute atât timp cât nici reclamantul nu execută, de a reţine ceeace datorează atâta timp cât şi partea cealaltă nu-i plăteşte ceeace-i datorează, indiferent dacă în acest caz creanţa opusă nu-i lichidă (Glasson et Tissier I, pag. 619).

119. Judecătorii vor puteà disjunge cererea reconvenţională când ea va prezentà o dificultate cu privire la care ei vor fi incompetenţi ratione materiae (Dalloz, Rép. de juris., No. 359).

120. Când se va face o cerere reconvenţională în faţa judecătoriei care excede competenţa sa, judecătoria neputând să se pronunţe asupra ei, nici să trimeată toate cererile Tribunalului, va puteà să dispună disjungerea cererei reconvenţionale (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. de paix, No. 302).

121. In caz de disjungere Tribunalul rămâne învestit cu cererea reconvenţională disjunsă, dacă este competent a o judecà (Glasson et Tissier I, pag. 619.)

122. Dacă Tribunalul care a disjuns nu este competent să judece cererea reconvenţională privită ca cerere principală, mai poate el judecà această cerere? Chestiunea este controversată:

a) S'a susţinut că disjungerea atrage trimiterea în faţa judecătorilor competenţi, afară de cazul când părţile convin să se judece.

Cererea principală odată judecată, Tribunalul nu mai are competenţa să judece cererea reconvenţională, căci nu mai există propriu zis o atare cerere; ea devenind o cerere principală, separată, nu mai este locul la prorogarea instanţei.

b) Intr'o altă părere s'a susţinut că disjungerea nu suprimă toate avantajele şi toate efectele cererei reconvenţionale; prorogarea subsistă, întrucât instanţa n'a fost învestită condiţional (Glasson et Tissier I, pag. 620.)

123. *Jurisprudenţă.* Deşi este adevărat că atunci când acţiunea principală a fost

retrasă de reclamant nu se mai poate intrà în cercetarea cererei reconvenţionale, nu este tot astfel însă când ambele acţiuni au fost respinse la prima instanţă, caz în care instanţa de apel poate intrà în cercetarea cererei reconvenţionale dedusă în judecarea ei prin apelul făcut de partea ce a făcut o asemenea cerere, deşi reclamantul în acţiunea principală nu a făcut apel în contra hotărîrei primei instanţe care-i respinsese acţiunea (C. Apel Buc. III, 29 Oct. 1997, *C. J.*, 7/98).

124. După art. 57 leg. jud. de pace, această instanţă este competinte a judecà cererile reconvenţionale în aceleaşi limite de valoare şi de întindere ca şi acţiunea principală. Prin urmare, judele de ocol este în drept să-şi decline competenţa de a judecà o cerere reconvenţională, când suma pretinsă întrece competenţa sa (Cas. I, 29 Mai *Bul.*, p. 833, Trib. Iaşi I, 21 Iunie 1900, *Dreptul* 53/900; Alexandresco, *Dreptul* 53/900).

125. Debitorul unei cambii poate să opună excepţiile personale aceluia care exercită acţiunea cambială, prin urmare şi compensaţiunea sa, însă cu o condiţiune, aceea că asemenea excepţii să fie propuse la prima înfăţişare, şi dacă nu s'a conformat acestei cerinţe exprese a legei, cererea sa reconvenţională prin care opune compensaţiunea urmează să fie judecată deosebit, iar nu odată cu acţiunea cambială şi în caz când cererea reconvenţională nu este lichidă, nici de grabnică soluţiune, rămâne a se judecà după acţiunea cambială a cărei soluţionare nu poate fi prelungită sau întârziată (C. Apel Buc. II, 20 Martie 1904, *C. J.* 68/1904).

126. Reclamantul căzând în acţiunea principală, cererea de chemare în garanţie şi cererea reconvenţională urmează a fi respinse ca fără interes (Trib. Ilfov III, 11 Dec. 1901, *Dreptul* 41/1902).

127. Este loc a se admite o cerere reconvenţională în interesul unei bune administraţiuni a justiţiei, dacă ea îndeplineşte condiţiunea de a formà un cap de cerere, nelimitat la o simplă apărare şi dacă nu introduce în instanţă terţe persoane (Trib. Suceava, 25 Febr. 1893, *Dreptul* 19/1893).

128. Odată ce acţiunea reclamantului a fost introdusă în mod legal, ea poate fi admisă în total sau în parte, indiferent de soarta acţiunei principale şi chiar dacă aceasta a fost respinsă sau chiar retrasă. Cu singura condiţiune, în aceste împrejurări, ca acţiunea reconvenţională să aibă un caracter de conexitate cu acţiunea principală, fiecare dintre aceste acţiuni în ce priveşte judecata are o situaţiune independentă, urmând a fi judecate ambele de judecătorul acţiunei principale, oricare ar fi rezultatul fiecăreia dintre ele (C. Apel Iaşi I, Dec. 10 Oct. 1927, *Jur. Gen.* 1927, sp. 1694).

129. Constatarea Tribunalului că arendaşul a subarendat bunul contrar stipulaţiunilor din contract nu a putut totuş să o îndreptăţească de a nu cercetà şi cererea reconvenţională a arendaşului tinzând — în caz de reziliere — la plata unor îmbunătăţiri făcute de dânsul (Cas. I complet ardelean, dec. 163/1925, *P. R.* 1925, III, 101).

130. Când unei acţiuni având de obiect restituirea unui imobil dotal inalienabil, se opune o cerere reconvenţională având de obiect restituirea preţului şi recunoaşterea dreptului de retenţie în favoarea cumpărătorului pârît, cererea de conexitate a acelor două acţiuni este inadmisibilă şi ele urmează a se judecà separat, deoarece obiectul cererei reconvenţionale este în contradicţie cu acel al cererei principale (Trib. R. Vâlcea I, jurn. No. 4485/1928, *P. R.* 1928, III, 164.

Cap. IX. *Efectele cererilor reconvenţionale.*

131. Cererea reconvenţională odată făcută produce toate efectele unei cereri principale (Glasson et Tissier I, pag. 615).

132. Când o hotărîre, statuând asupra concluziilor respective, anulează cererea principală şi în acelaş timp admiţând cererile reconvenţionale, ea formează un tot indivizibil, de aşa natură încât apelul are un efect devolutiv, cu privire la această hotărîre din toate punctele de vedere (Dalloz, Rép. Appel civil No. 1186).

133. Cererea reconvenţională influenţează asupra cererei principale făcând hotărîrea susceptibilă de apel, cu toate că cererea principală ar fi urmat să se judece în ultimă instanţă; pentru aceasta trebuie ca cererea reconvenţională să depăşească ea însăş această limită sau să fie nedeterminată; s'a reglementat astfel dreptul de apel după valoarea lor, în virtutea principiului indivizibilităţei (Dalloz, Rép. Degrés de jurisdiction No. 358 362, Suppl. No. 119, 116, 122; Glasson et Tissier I, pag. 827—8; Japiot, pag. 226, 228, 630; Garsonnet et Cézar-Bru VI, pag. 141, 140 nota 1, No. 12, 168; M. Niţescu, *C. J.* 77/1902).

134. Când una dintre cererile principale sau reconvenţionale sunt susceptibile de apel, întreg procesul — care se compune din toate cererile reunite — va fi susceptibil de apel, cu toate că ar urmà ca asupra uneia să se pronunţe în ultim resort şi asupra celeilalte cu drept de apel (Dalloz, Rép. Comp. civ. des trib. de paix, No. 301).

135. Cererea reconvenţională având de obiect interese decurgând din chiar faptele procesului, chiar când prin cuantum ar urmà să fie judecată cu drept de apel, hotărîrea prin care se va statuà asupra cererei principale cât şi asupra celei reconvenţionale, va fi susceptibilă sau nu de apel, după cum cererea principală va fi sau nu cu drept de apel (Glasson et Tissier I, pag. 832; Japoit, pag. 228, 630; Garsonnet et Cézar-Bru VI, pag. 130).

136. Când însă cererea reconvenţională va aveà de obiect daune decurgând din fapte anterioare procesului, cererea reconvenţională va influenţà asupra hotărîrei din punctul de vedere al dreptului de apel (Glasson et Tissier I, pag. 832; Garsonnet et Cézar-Bru V, pag. 132).

137. Când cererea reconvenţională este făcută contra mai multor reclamanţi şi nu este vorba nici de solidaritate, nici de indivizibilitate, creanţa divizându-se de plin drept, pentru a şti dacă hotărîrea se va da cu drept de apel, trebuie de avut în vedere cota parte cu care fiecare reclamant este ţinut faţă de pârît (Glasson et Tissier I, pag. 827).

VIRGILIU K. CONSTANTINESCU
Avocat

II. LEGISLAŢII STRĂINE

LEGEA BULGARĂ PENTRU CONTROLUL AVERILOR

Dacă răsboiul mondial a avut pentru noi marele avantaj de a ne reîntregi neamul prin restabilirea vechilor hotare, în schimb el a produs cea mai adâncă perturbare în straturile sociale, făcând să se resimtă diminuarea noţiunei de moralitate.

Credeà un mare patriot, Nicolae Filipescu, că baia de sânge inerentă unui răsboiu, purifică sufletele acelor popoare cari au prilejul fericit de a se scăldà în ea. Regretatul om politic aveà dreptate numai pe jumătate. Căci dacă baia de sânge a purificat într'adevăr sufletele eroilor cari s'au jertfit pentru patrie, ea a pătat în acelaş timp mâinile multora din cei rămaşi: *profitorii răsboiului.*

După cum valurile unei mări deslănţuite de furtună, scot la suprafaţă odată cu nisipul din fund şi unele epave cari altminteri ar fi zăcut la fund uitate pentru totdeauna, făcând să dispară apa limpede şi albastră dela suprafaţă, tot astfel vijelia socială inerentă unui răsboiu, în multe locuri a ridicat deasupra drojdia care înăduşă astăzi atmosfera curată atât de zadarnic dorită de oamenii cinstiţi.

Departe de intenţia noastră gândul a jignì pe cineva, astfel că nu credem necesar a cità exemple, pe cari însă toată lumea a ajuns să le cunoască.

Tocmai deaceea, *controlul averilor* se impune astăzi mai mult ca oricând.

La noi s'au manifestat unele bune intenţii, cari însă n'au avut perseverenţa sau puterea necesară spre a le duce până la capăt. Lovindu-se de reaua voinţă interesată a altora, opera începută a rămas în mijlocul drumului...

Mai întâiu, sub guvernul Marghiloman, ministru de finanţe fiind Arion, Parlamentul dela Iaşi a votat în 1918 o lege pentru impunerea câştigurilor de răsboiu, care conţineà şi dispoziţiuni relative la controlul averilor. Legea a fost tipărită în broşură, iar regulamentul ei întocmit de o comisiune din care făceau parte şi doi eminenţi magistraţi dela Curtea de Apel din Iaşi.

Dar legea aceasta nu a fost promulgată. A doua încercare are loc la 1 August 1921, când sub guvernul generalului Averescu, ministru de finanţe fiind Nicolae Titulescu, se promulgă legea (votată de Senat la 12 Iulie 1921 şi de Cameră la 15 Iulie 1921) pentru impozitul progresiv pe avere şi pe îmbogăţirea din timpul răsboiului. Această lege, prin art. 19 obligă toţi funcţionarii publici, precum şi pe foştii parlamentari să depuie la Administraţiile financiare declaraţie prin care să justifice origina averilor lor, urmând a fi verificată de către o comisiune prezidată de un magistrat (art. 24). Bunurile a căror provenienţă nu va puteà fi astfel justificată «vor fi trecute în activul patrimonial pentru împătritul valoarei lor şi impuse ca atare».

Deşi nu erà decât o jumătate de măsură, nici legea aceasta nu a putut rezistà, căci a fost în urmă abrogată de către Parlamentul care a urmat.

In prefaţa schiţei unui proiect de lege pentru controlul tuturor averilor pe care l-am tipărit pe atunci, arătam că *«se spune că într'un Stat vecin ar există o asemenea lege»*.

Erà vorba de Bulgaria.

Despre această lege bulgară s'a vorbit de multe ori, fără însă ca nimeni să o cunoască.

Datorită unei fericite împrejurări, am putut obţine o bună traducere în limba română, datorită d-lui *Minco Gabrovsky*, consilier la Inalta Curte de Casaţie din Bulgaria, pe care o publicăm mai la vale şi de care cititorii acestei reviste vor luà desigur cunoştinţă cu cel mai vădit interes.

EUGEN PETIT
Consilier la Curtea de Apel din Iaşi

LEGEA BULGARĂ

pentru confiscarea în folosul Statului a bunurilor dobândite în mod nelegal

(Promulgată cu Decretul regal No. 58 din 18.IV.1919, publicată în *Monitorul Oficial* No. 18 din 25.IV.1919; modificată cu legea din 27.I.1920, publicată în *Monitorul Oficial* No. 249 din 9.II.1920).

Cari sunt bunurile ce trebuie considerate ca dobândite în mod nelegal.

Art. 1. — Bunuri dobândite în mod nelegal sunt:

1. Bunurile, ce funcţionarii publici, inclusiv miniştrii şi reprezentanţii naţiunei (deputaţii), vor fi dobândit fie prin sau în legătură cu vreo crimă, delict sau infracţiune săvârşită de dânşii în exerciţiul funcţiunei lor, fie profitând de situaţiunea lor oficială sau politică.

2. Bunurile, ce persoanele particulare fizice sau juridice vor fi dobândit:

a) prin sau în legătură cu vreo crimă sau delict, ce vor fi comis;

b) profitând de vreo crimă, delict sau infracţiune săvârşită de un funcţionar public în exerciţiul funcţiunei sale;

c) prin favoruri părtinitoare din partea organelor Statului.

3. Bunurile dobândite prin speculaţiuni prohibite de dispoziţiunile legilor, profitând de dificultăţile de bani din piaţă.

Dreptul de a obţine despăgubiri pentru cei dăunaţi.

Art. 2. — Bunurile dobândite în mod ilegal se vor lua şi se vor predà Statului numai dacă prin aceasta nu se atinge dreptul de despăgubire al persoanelor, cari au suferit daune în urma crimei sau delictului.

Succesorii, legatarii şi dobânditorii cu titlu gratuit.

Art. 3. — De bunurile dobândite în mod ilegal se vor deposedà şi succesorii şi legatarii persoanei, care le-a dobândit, cum şi terţele persoane — dobânditori cu titlul gratuit.

Prezumpţie de gratuitate.

Art. 4. — Până la proba contrarie, se socotesc dobândite cu titlul gratuit, cu intenţiunea de a fi ascunse, şi ca atare se vor lua în folosul Statului, bunurile dobândite în mod nelegal transmise soţului, ascendenţilor sau descendenţilor, fraţilor, surorilor sau descendenţilor lor, afinilor până la gradul al III inclusiv şi prietenilor de aproape.

Art. 5. — Bunurile dobândite în mod nelegal se vor luà dela dobânditorii cu titlul gratuit numai, dacă ei vor fi ştiut sau după circumstanţe ar fi putut presupune, că sunt dobândite pe cale nelegală.

Bunurile dobândite în mod nelegal vor putea fi luate şi dela dobânditorii de bună credinţă, numai după ce li se va plăti costul lor împreună cu dobânda legală.

Legea se aplică numai bunurilor dobândite după mobilizare.

Art. 6. — Dreptul Statului în virtutea legei de faţă cuprinde cazurile întâmplate după 17.IX.1912 (mobilizarea).

Prescripţia dreptului Statului.

Art. 7. — Dreptul Statului pentru confiscarea bunurilor dobândite în mod ilegal se stinge prin prescripţiune de 15 ani.

Instanţele competente.

Art. 8. — Procedura pentru descoperirea bunurilor dobândite în mod nelegal şi adjudecarea lor în folosul Statului se îndeplineşte de una din secţiunile Curţei de Apel ca primă instanţă şi a Inaltei Curţi de Casaţie ca instanţă a doua de fond.

Strămutare.

Competenţa Curţilor de Apel se determină după domiciliul bănuitului, sau a unuia dintre aceştia — când sunt mai mulţi bănuiţi. Odată procesul intentat înaintea unei Curţi de Apel nu poate fi strămutat la alta, decât dacă înaintea acesteia din urmă există împotriva aceluiaş bănuit sau împotriva unuia din mai mulţi bănuiţi alt proces intentat mai dinainte.

Denunţătorii.

Art. 9. — Orice agent de autoritate, care în exerciţiul funcţiunei sale va află, că vreun funcţionar public sau persoană particulară posedă bunuri dobândite în mod ilegal, va fi dator să încunoştiinţeze îndată Curtea de Apel respectivă; în caz contrar va fi pedepsit conform art. 437 din codul penal. Afară de asta, conform atribuţiunilor sale, va lua măsuri pentru conservarea şi netransmiterea bunurilor dobândite în mod ilegal de bănuit, încunoştiinţând şi Curtea de Apel.

Cum încep procedura Curţile de Apel.

Art. 10. — Curţile de Apel procedează din oficiu sau în urma denunţurilor făcute de autorităţi sau de persoane particulare.

Deliberarea Curţei şi admiterea în principiu (faza 12). *Consilierul raportor.*

Asupra denunţurilor, cari după posibilitate trebuie să conţină: numele, pronumele şi domiciliul denunţătorului şi al bănuitului, cum şi circumstanţele şi indiciile probelor posibile, ce confirmă denunţul, Curtea va deliberà în camera consiliului; ea va respinge acelea, cari sunt în mod vădit neîntemeiate, iar pentru celelalte va decide să se procedeze la instruirea lor, cu care însărcinează pe unul din consilierii săi, ca raportor.

Denunţuri anonime. Asupra denunţurilor anonime Curtea va procedà la instrucţiune pe cale oficioasă, dacă în ele vor fi arătate fapte şi probe de importanţă esenţială în sensul că s'au dobândit bunuri în mod ilegal.

Avere sporită după mobilizare. Faptul, că oarecari funcţionari publici sau persoane particulare şi-au mărit avutul după 17.IX.1912 în măsură, care nu se justifică de salariile lor sau de veniturile ocupaţiunei lor obişnuite, e motiv suficient pentru ca Curtea să decidă urmărirea.

Atribuţiile consilierului raportor.

Art. 11. — Consilierul raportor conduce mersul instrucţiunei şi împlineşte toate operaţiunile necesare pentru descoperirea bunurilor dobândite în mod nelegal, — ascultă sub jurământ martori şi experţi, face percheziţiuni, ridicări de obiecte şi verificări la autorităţile publice sau instituţiile particulare şi la persoane particulare.

Delegarea judecătorilor dela Tribunale şi de pace. Consilierul-raportor va puteà însărcinà cu îndeplinirea unora din operaţiunile acestea pe membrii sau judecătorii de instrucţiune dela Tribunale şi pe judecătorii de pace.

Percheziţie şi confiscări. Percheziţiunile şi ridicările de obiecte se fac după modul prevăzut în codul de procedură penală.

Declararea de «bănuit» şi calculul declaraţiei (faza 2-a). Când consilierul-raportor va găsi îndestulătoare probele adunate, va înaintà dosarul Curţei, care se va pronunţà dacă dobânditorul trebuie să fie declarat de bănuit şi să i se cează calcul-declaraţiune.

Observaţiune: Soţul, părinţii, copiii, fraţii şi surorile bănuitului se vor ascultà fără jurământ.

Măsuri de asigurare.

Art. 12. — Incepând urmărirea şi descoperind bunuri dobândite în mod ilegal, consilierul-raportor va lua toate măsurile pentru conservarea şi neînstrăinarea lor, ca sechestru general sau parţial asupra mobilelor şi imobilelor, punere mâna pe obiecte şi altele.

Autorităţi şi persoane cari trebuie să dea concursul.

Art. 13. — Organele puterilor judecătoreşti, administrative şi ale armatei, cum şi autorităţile de credit particulare şi altele, societăţile şi persoanele particulare, sunt obligate a da concursul lor şi a împlini cererile Curţei şi a consilierului-raportor, sub pedeapsă de amendă până la 20.000 leva sau închisoare până la 2 ani, sau simultan pedepsele amândouă, după cum socoate Curtea.

Sancţiuni contra celor ce refuză concursul şi căile lor de atac. Sentinţele Curţei în materia aceasta se vor pronunţà după ascultarea lămuririlor persoanei respective. Ele vor puteà fi atacate pe calea apelului înaintea Inaltei Curţi de Casaţie în termen de 3 zile dela pronunţarea lor, fără ca aceasta să suspende perceperea amenzei.

Inalta Curte de Casaţie se va pronunţà în termen de 7 zile.

Sentinţele se trimit îndată procurorului pe lângă Tribunalul respectiv pentru a fi executate.

Din ce consistă «calculul-declaraţiune».

Art. 14. — Orice persoană bănuită în îmbogăţire ilegală va fi datoare să prezinte calcul-declaraţiune a situaţiunei avutului său, arătând în el amănunţit: toate bunurile sale mobile şi imobile, chiar dacă ele n'ar fi de faţă, unde se găsesc, când le-a dobândit, precum şi modul şi mijloacele dobândirei lor, şi să prezinte probe pentru toate acestea.

Jocuri de noroc. Nu se admite proba că oarecari bunuri sunt dobândite prin jocuri de noroc.

Termenul prezentărei calculului declaraţiune.

Art. 15. — Calculul-declaraţiune va trebui să fie prezentat în termen de o lună din ziua când va fi înmânată invitaţia pentru prezentarea lui, iar pentru persoanele, cari locuesc în străinătate, termenul e de 2 luni.

Termenele acestea pot fi îndoite în cazuri justificative.

Confiscarea bunurilor persoanei care nu prezintă în termen calculul-declaraţiune.

Art. 16. — Bunurile persoanei, care în termenul prevăzut în articolul precedent, fără pricine justificative, nu va prezentà calculul-declaraţie cerut, se vor considerà ca dobândite în mod nelegal şi se vor confiscà în folosul Statului.

Bunuri omise din «calculul-declaraţiune». In acelaş mod se va procedà şi cu bunurile, ce nu vor fi arătate în calculul-declaraţiune prezentat, afară dacă persoana dovedeşte, că ele sunt dobândite înainte de 17.IX.1912.

Bunuri cuprinse în acest calcul, dar a căror origină nu se dovedeşte. In acelaş mod se va procedà şi cu bunurile arătate în calculul-declaraţiune, dacă bănuitul nu va dovedi dobândirea lor pe cale legală.

Raportul consilierului delegat.

Art. 17. — După ce vor fi adunate toate indiciile pentru stabilirea avutului persoanei bănuite şi va fi făcută verificarea necesară a provenienţei lui, consilierul-raportor va înaintà dosarul Curţei cu încheerea sa înscris şi va notifică aceasta bănuitului, dacă el şi-a arătat adresa exactă în hotarele ţărei.

Art. 18. — După notificarea încheerei înscris, bănuitul va putea să dea în scris explicaţiuni şi să prezinte probe scrise în termen de 15 zile dela primirea notificărei.

Sorocirea afacerei.

Art. 19. — Prezidentul Curţei de Apel

fixează fără întârziere ziua de înfățișare. Afacerea va trebui să fie judecată în termen de o lună din ziua primirei dosarului.

Termenul de înfățișare se publică în *Monitorul Oficial* cel puțin 15 zile înaintea ședinței, iar bănuitul se înștiințează și cu citațiune.

Neprimirea citațiunei nu suspendă cercetarea.

Desbateri (faza 3-a).

Art. 20. — In ședința publică se cetește încheerea în scris și se ascultă lămuririle bănuitului sau a mandatarului său și concluziunile procurorului.

Se permite numai un singur mandatar.

Amânare; supliment de instrucție.

Art. 21. — Numai în cazuri excepționale, când Curtea va găsi necesar să verifice indicii noui de însemnătate esențială pentru judecată, va puteà să amâne cercetarea ei pentru nu mai mult de 20 zile, dacă verificarea lor nu va puteà să se facă în aceeaș ședință.

Sentința.

Art. 22. — Sentința se înscrie în procesul-verbal al ședinței, se subscrie de judecătorii secțiunei și de grefier și se pronunță în ședință publică nu mai târziu de 7 zile după cercetarea afacerei.

Sentința trebuie să fie motivată. Incheerea înscris a consilierului-raportor înlocuește circumstanțele de fapt ale afacerei.

Căi de atac.

Art. 23. — Impotriva sentințelor Curților de Apel vor puteà face apel înaintea Curței de Casație bănuitul și Ministerul Public, în termen de 15 zile dela pronunțarea lor.

In petiția de apel trebuie să se arate toate probele noui.

Deciziunile Inaltei Curți de Casație.

Art. 24. — Inalta Curte de Casație cercetează afacerea în fond și după modul prevăzut în art. 17—22 din legea prezentă.

Deciziunile Inaltei Curți de Casație sunt definitive și nu pot fi atacate pe nici o cale.

Executări.

Art. 25. — Hotărîrile definitive se trimit de procurorii Curților de apel agenților financiari pentru a fi executate.

Noui bunuri descoperite posterior sentinței.

Art. 26. — Dacă după pronunțarea hotărîrei executorii, în termenul art. 7 din lege, se vor descoperi alte bunuri aparținând bănuitului, cari în virtutea art. 16 din lege sunt supuse confiscărei, Curtea de Apel va decide judecată suplimentară, iar la nevoe și urmărire suplimentară pentru ele, și le va confiscà cu sentință suplimentară.

Adjudecarea în folosul Statului.

Art. 27. — Descoperirea bunurilor dobândite în mod ilegal și adjudecarea lor în folosul Statului se face independent de acțiunea publică împotriva bănuitului.

Revizuirea hotărîrei definitive.

Art. 28. — Revizuirea hotărîrei definitive se va admite în folosul sau în dauna bănuitului când după hotărîrea executorie se va dovedi: *a)* că hotărîrea pronunțată e bazată pe înscrisuri false sau pe depozițiuni de martori sau experți, cari vor fi dat mărturie mincinoasă, și *b)* că judecătorul, care a făcut urmărirea sau a luat parte la judecata afacerei, va fi săvârșit vreo infracțiune prescrisă de codul penal, în exercițiul funcțiunei sale, prin care a influențat asupra hotărîrei.

Cererile de revizuire se depun la Curtea, care a judecat afacerea definitiv, în termen de 2 luni din ziua, când a devenit definitivă hotărîrea menționată în aliniatul întâiu.

Scutiri de timbru și alte taxe.

Art. 29. — Procedura prevăzută în legea de față e scutită de cheltueli judiciare și toate documentele din dosar sunt scutite de taxa timbrului.

Cine suportă cheltuelile.

Art. 30. — Cheltuelile pentru judecata afacerilor din legea prezentă se plătesc din depozitul destinat pentru procese criminale și rămân în sarcina bănuitului osândit.

Traducere în limba română
de MINCO GABROVSKY
Consilier la Inalta Curte de Casație din Sofia (Bulgaria)

III. RECENZII

EDOUARD CUQ: *Manuel des institutions juridiques des romaines*; P—F. GIRARD: *Manuel elementaire de droit romain.* — *Observațiuni critice* [1].

Printre publicațiunile recente privitoare la antichitățile romane, nouile ediții ale manualelor clasice de drept roman ale celor doui mari romaniști ai Franței merită o atențiune cu totul particulară. Intr'adevăr, dreptul roman, public și privat, nu este o porțiune oarecare printre celelalte părți ale istoriei universale a dreptului precum ar putea-o crede profanii. Dreptul roman este pentru istoria universală a dreptului ceeace literatura antichității clasice pentru istoria universală a literaturii. Jurisconsulții Romani au fixat categoriile cugetării juridice și principiile de metodă. Atunci pentru prima dată în istoria omenirii regulile de purtare ale omului în societate și de administrare a Statului au făcut obiectul unei cercetări științifice. Cicero a scris o carte de *iure civili in artem redigendo* [2]) și aceasta este un fapt capital pentru istoria desvoltării cugetării umane și a simțului moral. Căci, trebuie să adăugăm că romanii nu făceau aceà deosebire absolută între morală și drept, deosebire pe care majoritatea jurisconsulților moderni o consideră ca una din cele mai frumoase cuceriri moderne. E poate permis să credem că ideea romană erà mai conformă cu aspirațiunile mai înalte ale omenirii care nu s'ar împăcà ușor cu o concepțiune pur materialistă a justiției de unde orice preocupare morală ar fi izgonită, și, cu toate că autorii citați (Cuq, pag. 6, Girard, pag. 2) fac o vină jurisconsulților romani pentrucă nu au deosebit cu strictețe dreptul de morală, totuși se pare că tendințele recente ale dreptului par să dea dreptate concepțiunii romane, mai puțin științifice poate, dar mai potrivită unui ideal de justiție și de moralitate, neamestecate dar nedespărțite (în acest sens V. Rippert, *La règle morale dans les obligations*, Paris 1925 și C. Appleton. *Mélanges Cornil*, I, pag. 68 și urm.). E încă o dovadă că jurisconsulții romani au știut să dea științei dreptului forma ei definitivă așà încât nu credem să exagerăm zicând că a neglijà dreptul roman înseamnă a lăsà la o parte unul din cele mai importante și mai originale aspecte ale civilizației romane. Romanii ei înșăși considerau studiul dreptului și organizarea juridică a omenirii ca adevărata lor misiune: «Tu regere imperio populos, Romane memento, Haec tibi artes...» spune versul prea cunoscut al poetului. Din punct de vedere pur filologic importanța dreptului roman nu mai are nevoie a fi dovedită. Nu numai că el este necesar pentru a înțelege majoritatea discursurilor lui Cicero — ceeace este evident — dar chiar operile pur literare, chiar poezia latină, sunt pline de aluziuni juridice ori de întrebuințări ale unui cuvânt în sensul său technic-juridic. E de ajuns de privit în indicele textelor citate (Girard, pag. 1183—1211) pentru a vedeà cât de des sunt citați autori clasici: Caesar, Cornelius Nepos, Seneca, Tacitus, Quintilianus, Titus Livius, Horatius, fără a mai pomeni pe poeții Plautius și Terentius cari sunt o adevărată mină de informațiuni juridice. S'a și scris asupra dreptului roman în Plaut o voluminoasă monografie (E. Costa, *Il diritto romano nelle comedie di Plauto*, 1892). Deasemenea se poate vedeà în lista textelor citate în *Cursul elementar de drept roman* al d-lui profesor C. Stoicescu, (pag. I—V la sfârșitul volumului) ce largă parte trebuie acordată textelor literare în studiul dreptului roman. Și nu trebuie uitat că în toate aceste manuale, care sunt lucrări elementare, nu s'au citat decât textele fundamentale pentru dreptul roman. Credem că în acest mod am arătat suficient interesul ce prezintă pentru filologia clasică antichitățile juridice romane, dacă totuși aceasta mai erà necesar de demonstrat. O anecdotă povestită de Aulus Gellius, pasionatul cercetător al antichităților romane ar putea dovedi cu prisosință acest adevăr (Noctes atticae, XX, 110). Intr'o zi Aulus Gellius, încă tânăr student, găsește într'un vers din Analele lui Ennius formula «ex iure manum consertum». Cum sensul acestei misterioase expresiuni îi scăpà, s'a dus să consulte pe un învățat profesor de literatură, om vestit și cu renume mare. La întrebarea lui Aulus Gellius că ce anume însemnează acele enigmatice cuvinte, învățatul profesor, privind de sus pe cercetătorul curios, răspunse cu solemnitate: «Sau te înșeli, tinere, sau vrei să glumești. Meseria mea este să predau știința gramaticală iar nu să dau consultațiuni juridice. Dacă prin urmare ai ceva de aflat cu privire la Virgilius, ori Plautius, ori Ennius, îți este îngăduit să mă întrebi». «Dar din Ennius este ce-am întrebat, maestre», răspunse Aulus Gellius, «Ennius a întrebuințat aceste cuvinte». Atunci profesorul, mirat, a început să susție că aceste cuvinte sunt necunoscute poeților și că nu se pot găsi nicăeri în versurile lui Ennius. Gellius îi aminti atunci că vorbele citate se găsesc în cartea a 8-a a Analelor lui Ennius și, în fața textului, profesorul a fost silit să recunoască în sfârșit că pentru a înțelege pe Ennius trebuie cunoscute antichitățile juridice și a îndemnat pe tânărul Aulus Gellius să studieze cărțile juriștilor. Cu această ocaziune Gellius ne citează câteva din puținele versuri ce ni s'au păstrat din vechea epopee a lui Ennius și ne dă prețioase explicațiuni asupra unei antice proceduri romane, explicațiuni pe care evident nu le-a aflat dela prea renumitul profesor de literatură.

Am vrea să arătăm aici, trecând acum la analiza lucrărilor citate la începutul articolului, unde se pot găsi informațiuni asupra antichităților juridice ale Romei, amintind că avem în limba română lucrări excelente asupra acestei materii.

---

[1]) Edouard Cuq. Membre de l'Institut, professeur honoraire à la Faculté de Droit de l'Université de Paris, *Manuel des Institutions juridiques des Romains*, Paris, Plon et Nourrit și Librairie générale de droit et de jurisprudence, editori, ed. a II-a, 1928, pp. VI + 956, prețul: 50 franci.

P. F. Girard, Professeur à la Faculté de Droit de l'Université de Paris, *Manuel élémentaire de Droit romain*, Paris, Rousseau et C-ie éditeurs, ed. a VIII-a, 1929, publicată de Felix Senn, Professeur à la Faculté de Droit de Nancy, pp. XVI + 1223, prețul: 100 franci.

[2]) Carte citată de Aulus Gellius, *Noctes atticae*, I. 22,7.

Manualul d-lui E. Cuq, a cărui primă ediție a apărut în 1917, este o expunere istorică a desvoltării «instituțiunilor juridice» romane, adică a dreptului privat în opoziție cu «instituțiunile politice», care alcătuesc dreptul public. (Asupra acestei din urmă materii, lucrarea cea mai recentă este L. Homo, *Les Institutions politiques romaines*» asupra căreia s'a publicat în *Revista clasică*, 1929, pag. 296 și urm. o amănunțită dare de seamă). *Manuel des Institutions juridiques des Romains* este o refacere și un rezumat al unei lucrări mai vechi a d-lui Cuq intitulate *Les Institutions juridiques des Romains* în două volume (vol. I, *Ancien Droit*, ed. II, 1904; vol. II, 1902). O diferență capitală în privința planului există între această din urmă lucrare și manualul de care ne ocupăm: în *Les Institutions juridiques* d-l Cuq urmase un plan chronologic și dreptul roman erà împărțit în trei părți: dreptul vechiu (până la 150 înainte de Christos), dreptul clasic (până la Diocleţian) și dreptul bizantin (305—565). In manual fiecare instituțiune juridică este studiată aparte în toată desvoltarea ei dela origină până la dispariție. Fiecare metodă prezintă foloase și inconveniente. Prima metodă arată mai bine legătura care există între diversele instituțiuni juridice ale unei aceleiași epoci.

Atmosfera istorică și mediul social în care se desvoltă instituțiunile pot fi astfel pricepute mai cu înlesnire. Dar pe de altă parte nu trebuie uitat că orice împărțire în epoci a oricărei evoluțiuni istorice, aceea a dreptului în deosebi, este arbitrară și nu corespunde decât într'o măsură redusă realității istorice. Nu există dela o epocă la alta despărțiri absolute. A doua metodă, cea sincronică, întrebuințată de d-l Cuq în «manual» prezintă tocmai corectivul acestor inconveniente. Desvoltarea instituțiunilor este expusă fiecare în întregul ei și unitatea evoluțiunei apare mai clară. Scrisă într'un stil foarte limpede, materialul necesar demonstrației fiind expus în note în care se poate găsi toată documentarea dorită, lucrarea d-lui Cuq se citește cu ușurință și cu folos. Anumite pasagii au devenit cu drept cuvânt clasice. Amintim câteva din ele: metoda jurisconsulților clasici (pag. 40) și influența filozofiei eline (ibid), evoluția familiei (pag. 130 și urm.) și a proprietății (p. 241 și urm.) formațiunea noțiunei de obligațiune (pag. 363 și urm.), interpretarea testamentelor pag. 705) sunt materii în care fineța analizei s'a aliat cu bogăția documentară pentru a pune în deplină lumină mentalitatea antică.

Noua ediție, pe lângă câteva completări bibliografice în introducere și în text conține la sfârșit un adaus (pag. 911—928) în care autorul expune pe scurt nouile lucrări apărute între 1917 și 1928 în materia dreptului roman. Sunt câteva lacune regretabile. Astfel nu este citată excelenta lucrare a compatriotului nostru d-l I. Popescu-Spineni, *La fonction pénitentielle des arches dans le droit de Justinien*, Paris, 1925. In această lucrare d-l prof. Popescu-Spineni a pus capăt unei controverse de mai multe ori seculare. Dealtfel chiar metoda adoptată de d-l Cuq pentru a expune nouile teorii este criticabilă. Aceste adausuri ar fi trebuit să figureze la paginile respective unde erà tratată materia corespunzătoare, iar nu în note complimentare la sfârșitul volumului. In aceste condițiuni autorul a salvat, ce e drept vechea paginație dar lucrarea se prezintă mai mult ca o simplă reimpresiune decât ca o nouă edițiune a lucrării publicată în 1917.

Ne va fi poate îngăduit să arătăm că cu toată erudiția admirabilă a autorului s'au strecurat un număr de erori și în special sunt câteva inovațiuni nefericite care nu se găseau în *Institutions juridiques des Romains* publicată de autor în 1902—1904. Cum demonstrarea unei erori în materie de drept roman e întotdeauna lungă și anevoioasă, ne vom mulțumi să arătăm un singur caz. Se știe că în dreptul roman clasic omul liber care se lăsà vândut ca sclav (de conivență cu un altul care se prezentà ca proprietar al sclavului) cu scopul ca în urmă să-și reclame libertatea și să împărțească prețul vânzării, rămânea sclav dacă prețul a fost într'adevăr împărțit, ca pedeapsă a escrocheriei ce comisese. Se cerea în plus ca cel vândut să fie în vârstă de cel puțin 20 de ani, pentru ca să fie capabil de a-și da seama de gravitatea actului său. La acest caz de pierdere a libertății bine cunoscut și expus de d-l Cuq în *Institutions*, II, pag. 71 și în *Manuel* pag. 79, autorul a crezut de cuviință să mai adauge unul nou în *Manuel* (pag. 79). Omul liber vândut ca sclav ar rămâneà în această situațiune, drept pedeapsă, chiar dacă prețul nu ar fi fost împărțit, numai cu condițiunea ca acesta să fi fost plătit vânzătorului. Intr'adevăr, iată propriile cuvinte ale d-lui Cuq (pag. 79): Le magistrat refuse à l'homme libre le droit de revendiquer la liberté: 1. si cet homme est majeur de 20 et que le prix ait été payé *au vendeur* ...[1]) și autorul trimite la un text al jurisconsultului Ulpianus în *Digeste*, XL, 13, 1. unde se află cuvintele: «si pretium ad ipsum, qui ueniit, peruenerit». In acest caz, spune Ulpianus, cei în vârstă de cel puțin 20 de ani nu vor mai putea să reclame libertatea. Dar «qui ueniit» nu însemnează «vânzătorul» (le vendeur) cum a înțeles d-l Cuq, ci «cel care a fost vândut»[2]). Este deci vechiul caz bine cunoscut când libertatea este refuzată dacă cel vândut ca sclav a obținut o parte din preț, adică dacă prețul a fost împărțit între el și pretinsul vânzător. De altfel ar fi fost de ajuns de comparat textul citat de d-l Cuq cu un alt text (Saturninus, *Digeste*, XL, 14, 2, pr.), care se referă fără îndoială la cazul de pierdere al libertății pentru împărțire a prețului, pentru a vedeà că ambele texte au de obiect una și aceeaș dispozițiune, cuvintele întrebuințate fiind identice.

* * *

Noua ediție a manualului clasic al regretatului Girard erà de multă vreme așteptată. Ultima ediție (din 1924) erà cu totul imperfectă. Marele romanist suferind încă de pe atunci, nu o putuse pune la punct. Ediția din 1924 nu erà la curent cu ultimele progrese ale dreptului roman și pe alocurea nu mai erà la curent nici cu propria opinie a autorului ei. Apoi tabla alfabetică și tabla textelor, atât de utile, care figurau în ediția din 1918 dispăruseră acum, neputând fi puse la punct. D-l Felix Senn, unul dintre cei mai buni romaniști ai Franței, fusese însărcinat prin testamentul ilustrului dispărut să pună la curent viitoarele ediții ale monumentalei opere. «Marea valoare a acestui Manual, totodată elementar și științific, scrie d-l Senn în prefața d-sale, se datorește nu numai documentărei sale abundente și precise, dar mai ales silinței științifice de a cere textelor citate autenticitate, adevăr și siguranță, necesare pentru a putea continuà și amplificà cercetările. D-l Senn s'a ferit de a se atinge de textul sacrosant al manualului «afară de cazul când menținerea textului primitiv ar fi însemnat, în urma descoperirilor recente, consacrarea unei erori». Schimbările numeroase au fost puse în note. Și aici e poate singura parte slabă a manualului lui Girard: are prea multe note. In cursul celor șapte ediții publicate între 1895 și 1924, în timpul vieței lui Girard, notele din manual s'au înmulțit și s'au amplificat continuu. In prefața primei ediții Girard arătà că a pus în note «unele discuțiuni cu un caracter întrucâtva tehnic, care nu se găsesc în lucrările curente: ele vor interesà poate pe unii fără să poată incomodà pe nimeni în acel loc». Aceasta erà poate adevărat în 1895, dar de atunci notele s'au înmulțit și nu se mai poate spune că ele nu incomodează pe nimeni. In majoritatea paginilor notele sunt mai lungi decât textul. Cititorul trebuie să treacă continuu dela text la note și dela note la text. Planul și claritatea lucrărei suferă din această pricină cu cât mai mult cu cât acum notele constituie partea cea mai interesantă și mai actuală a lucrării; în ele se găsesc de toate: informațiuni bibliografice, citațiuni de texte, amănunte secundare ori discuțiuni capitale, mici controverse ori polemici personale. Este inconvenientul cărților care au trăit prea mult: organismul lor bătrân nu-și mai poate asimilà materialul nou cu toate sforțările ce s'ar face. Dar totuși nu am îndrăzni să spunem că d-l Senn ar fi putut procedà altfel. Legat de textul pe care îl publicà, D-sa nu aveà putința să-l modifice. Noi înșine am fost însărcinați cu publicarea unei lucrări și a unei edițiuni postume și cunoaștem toate greutățile unei asemenea lucrări: aproape în fiecare moment e conflict între respectul față de lucrarea veche și progresele recente și uneori între acestea se insinuează, chiar inconștient, convingerea personală a editorului, complicând problema și așà destul de grea. D-l Senn a trecut evident peste convingerile sale personale. A citit, pentru a publicà această ediție, toate publicațiile ce-au apărut dela răsboiu încoace în materia dreptului roman, le-a comparat și le-a judecat nu după propria sa părere, ci după aceea pe care ar fi avut-o Girard dacă ar fi trăit, d-l Senn a făcut să reapară la sfârșitul volumului tabla alfabetică a materiei și tabla textelor citate — lucrări într'adevăr titanice[1]). Manele ilustrului Girard se pot odihni liniștite acum: mulțumită sforțărilor eminentului său discipol lucrarea sa apare într'o ediție demnă de marele său nume.

Sunt mai multe scăpări. In «bibliografia generală» (pag. VIII—XVI) nu se găsesc citate manualele recente ale lui P. Joers. *Roemisches Recht*, Berlin, 1927 (important pentru bibliografia germană recentă), și M. Radin, *Handbook of Roman Law*, 1927, două lucrări foarte originale. Deasemenea la bibliografia specială a unor anumite materii sunt câteva lacune. La pag. XII este scris că, «enorma» colecțiune de comentarii pentru fiecare titlu al Digestelor în particular a lui Glück (Ausführliche Erläuterung der Pandekten) a fost începută la «sfârșitul secolului trecut». Afirmațiunea erà exactă pe timpul când Girard publicà prima ediție, dar de atunci ea ar fi trebuit modificată, căci publicarea colecțiunei în chestiune a început în 1797. Cu toată vigilența lui Girard și a d-lui Senn eroarea s'a menținut în toate edițiile manualului publicate dela 1900 până astăzi.

Sunt câteva puncte asupra cărora opinia lui Girard nu mai este împărtășită de aproape nimeni. Vom semnală numai cele mai importante. Girard a susţinut că în urma introducerei monetei bătute de Stat, ceeace ar fi avut loc, după părerea sa, pe vremea celor XII Table, s'ar fi admis că în caz de mancipaţiune (vânzarea unor lucrări anume determinate — sclavi, proprietăţi funciare, animale utile plugăriei şi transportului — printr'o formă solemnă cu balanţa şi arama; *aes et libra*), cântărirea aramei dată ca monetă nu mai eră necesară, lucru evident, dat fiind că moneta eră garantată de Stat. In consecinţă misterioasa regulă a celor XII Table (VI, 1): «Cum nexum faciet mancipiumque, uti lingua nuncupassit, ita ius esto [1]» ar fi însemnat pur şi simplu că pentru o mancipaţiune valabilă este suficient rostirea formulei sacramentale (nuncupatio), fără să mai fie nevoie de cântărirea efectivă a aramei. Cele XII Table ar fi desfiinţat astfel necesitatea cântăririi şi mancipaţiunea ar fi devenit încă de atunci, o «imaginaria venditio», după expresiunea lui Gaius. Dar interpretarea dată de Girard (*Manuel*, pag. 310 şi 509) e departe de afi convingătoare fiindcă nu e deloc sigur ca moneta bătută de Stat să fi apărut atât de timpuriu. D-l profesor Stoicescu în clasica sa lucrare *Curs elementar de drept roman*, ed. II, 1927, pag. 175, făcând critica opiniei lui Girard, ne arată în ce sens trebuie interpretată dispoziţiunea citată a celor XII Table care «foarte probabil... da putere legală declaraţiunilor ce precizau obiectul operaţiunii cu ocaziunea căreia se produseseră (suprafaţă, reţinere de servituţi, etc.)».

---

[1]) Sublinierea este a noastră.

[2]) Cf. Heumann-Seckel, *Handlexicon*, cel mai bun dicționar al limbii latine juridice vd. *Venire* (pag. 617).

[1]) Girard a alcătuit tablele cu sprijinul elevilor săi, d-l Senn a făcut singur această lucrare.

Intr'adevăr s'a dovedit că prima monetă bătută a apărut cu mult după decemviri, probabil după bătălia navală dela Actium (cf. Stoicescu, ibid. şi C. Appleton în *Revue générale de Droit*, 1921) adică pe la anul 268 înainte de Chr. De altfel ştim că d-l Senn el însuşi nu împărtăşeşte opinia lui Girard şi că a căutat în limitele posibile să atenueze excesele acestei doctrine [2]) Girard a mai susţinut în numeroase articole că edictul perpetuu ar fi fost codificat de Salvius Iulianus între anii 125—128. A fost silit însă el însuşi să renunţe la această teză pentru a adoptă opinia generală după care acest important eveniment al istoriei romane ar fi avut loc în ultimii ani ai domniei lui Hadrian, între 134 şi 138.

* * *

Manualele ce am analizat mai sus sunt astăzi rezumatele cele mai complete ale rezultatelor obţinute prin aşă zisa metodă istorică. Dreptul roman într'adevăr a fost studiat după două metode diferite una mai veche, astăzi aproape complet părăsită, metoda dogmatică sau exegetică, alta mai recentă, metoda istorică. Spre deosebire de prima metodă, care studiază textele ca nişte texte de legi în vigoare, metoda istorică lasă la o parte amănuntele de exegesă pentru a se ocupă mai cu seamă de reconstituirea marilor linii ale evoluţiei dreptului roman. S'a observat însă de unii savanţi că poate s'a mers prea departe pe această cale. A reconstitui fazele unei evoluţiuni istorice este desigur un lucru foarte interesant şi foarte util, dar aceste cercetări au avut de consecinţă lăsarea pe planul al doilea a studiului acelor categorii solide şi definiţiuni lapidare care au făcut faima jurisconsulţilor Romei. Intr'un cuvânt, făcându-se prea multă istorie, nu s'a mai făcut destulă ştiinţă juridică, şi când studiul dreptului roman va deveni o simplă ramură a istoriei, cuprinzând numai epigrafie, papirologie, critică de texte, filologie, etc., el va prezentă desigur un şi mai mare interes pentru clasicişti, dar ne temem că va pierde din simpatiile juriştilor, chiar dacă se adaugă epitetul de «juridică» epigrafiei, papirologiei, etc., (epigrafie juridică, etc.) cum este obiceiul la universităţile din Franţa, Italia, Germania, etc. unde există câte un seminar special pentru toate aceste ramuri pe lângă facultăţile de drept. Calificarea specialităţilor istorice ca juridice nu le schimbă conţinutul şi par totdeauna juriştilor extrem de rebarbative şi inutile. Un decret recent (din 1925) a restrâns la facultăţile de drept din Franţa importanţa dreptului roman, ceeace, într'o ţară atât de tradiţionalistă ca Franţa, e un simptom cu deosebire îngrijorător, căci micşorarea rolului dreptului roman în pregătirea juriştilor este o scădere, parţială ce e drept, a interesului general pentru antichităţile clasice. Aceeaş mişcare, dar cu proporţii mult mai grave, se semnalează şi în Germania [1]). Orientarea către istorie, în mod exclusiv, a studiilor de drept roman din ultimul timp, a avut de efect să reducă simpatiile juriştilor pentru dreptul roman, fără a câştigă în schimb, cel puţin până în prezent, simpatia istoricilor şi a filologilor. Facultăţile de litere, cel puţin în occident, nu par dispuse să ofere ospitalitate specialităţei expulzate dela Drept. O singură soluţiune ar putea să salveze situaţiunea cam compromisă a dreptului roman. Va trebui ca, fără a părăsi sau a reduce cercetările istorice, să se acorde din nou o oarecare atenţiune materialului pur juridic, aproape cu totul părăsit în manualele ce analizăm. Dăm numai două exemple comune ambelor manuale. Definiţiunea clasică a dolului dată de jurisconsultul Labeo (din timpul lui August) nu se găseşte în manualele în chestiune. Deasemenea nici analiza dreptului de proprietate aşă cum a fost formulată de interpreţii dreptului roman pe baza textelor clasice: «jus utendi, fruendi, abutendi re sua, quatenus ratio iuris patitur». Se va zice poate că, pentru reconstituirea istorică aceste formule nu sunt indispensabile, dar adăugăm că nu e de dorit ca aceste formule clasice să rămână necunoscute. Manualele de drept civil menţionează în schimb ambele formule. Nu e regretabil ca romaniştii să lase în grija specialiştilor de drept civil explicarea regulilor de drept roman? Şi adăugăm că într'un manual de drept civil aceste expuneri apar în mod forţat ca fragmentare şi imperfecte. O sinteză a celor două metode ale dreptului roman este deci absolut necesară, căci o simplă revenire la metodele de altă dată este astăzi imposibilă. Să ne fie permis să citămm cuvintele d-lui profesor Stoicescu (*Curs elementar*, prefaţă, pag. 5): «Metodele vechi şi-au trăit traiul. Nu mai poate dăinui astăzi exegeza Instituţiunilor lui Iustinian, mărturisită sau deghizată».

In «Cursul» D-sale de drept roman se găsesc concentrate în 540 de pagini, deci sub un volum foarte mic, nu numai rezultatele esenţiale obţinute prin metoda istorică — complet expusă — dar şi acele câteva cunoştinţe pur juridice absolut indispensabile. Astfel cele două reguli a căror absenţă în manualele franceze o regretam mai sus, se află expuse la locul ce li se cuvine în «Cursul» d-lui Stoicescu (ed. II, pag. 149 şi 236).

O reacţiune împotriva metodei exclusiv istorice începe să apară aproape peste tot. In Germania manualul lui Joers, în America manualul lui M. Radin (amintite mai sus), deci cele mai recente lucrări în această materie, ne arată o revenire făţişă spre metoda juridică-dogmatică. In Franţa d-l Ch. Appleton, membru al Institutului Franţei, profesor onorar la Facultatea de drept din Lyon, insistă asupra utilităţii actuale — practice şi juridice — a dreptului roman într'un articol din «Melanges Cornil», 126, t. I, pag. 47 şi urm. Această tendinţă de sinteză între cele două metode opuse pare deci să triumfe. Dar e încă prematur de a judecă tendinţele viitoare ale acestor studii. Am crezut totuşi util să semnalăm situaţia actuală a unei importante ramuri a studiului antichităţilor clasice.

MATEI G. NICOLAU
Diplomat al şcoalei de Inalte studii dela Sorbona. Laureat al Institutului Franţei

NICOLAE AL. IUCA. *La violence comme vice du contrat et du consentement.* Teză. Paris. *Ed. Duchemin S-r.* 1930.

Spre deosebire de celelalte vicii de consimţimânt, violenţa, a cărei importanţă în dreptul contimporan e departe de a fi neglijabilă, nu a fost considerată — şi utilizată — decât arare drept subiect de monografie. Chestiunea e totuş interesantă. Ea oferă — sau ar puteà oferi — prilejul de a evidenţiă, dincolo de ezitările sau incertitudinea jurisprudenţei, o tendinţă, puţin relevată, care, substituind punctului de vedere metafizic al libertăţei de voinţă, un altul, ştiinţific, al noţiunei de cauză, ajunge să proclame, odată cu pericolul discuţiunilor asupra libertăţei consimţimântului, necesitatea suprimărei din codul civil a textelor referitoare la imperfecţiunile voinţei.

Din lectura tezei, riguros documentate, a d-lui Iuca, d-sa apare ca un partizan al concepţiunei clasice a violenţei viciu de consimţimânt. Pentru ca un contract să fie valabil, afirmă d-l Iuca, consimţimântul trebuie să fie liber. D-sa recunoaşte, e adevărat, că libertatea părţilor contractante nu este niciodată absolută. Susţine însă, împreună cu cei mai mulţi dintre autorii de drept, că s'ar puteà face demarcaţiunea, după noi problematică, între o influenţă derivând din «circumstanţe previzibile, în legătură cu viaţa în societate» şi o alta, derivând din situaţiuni «imprevizibile şi inevitabile», de natură a alteră o libertate pe care contractul o reclamă şi pe care în orice caz codul — prin art. 1109 fr. — o impune.

Independent însă de aceste consideraţiuni liminare şi fără a mai insistă asupra caracterului metafizic al noţiunei de libertate, e greu de susţinut, după părerea noastră — şi prin bogăţia materialului de drept comparat ce aduce, teza d-lui Iuca nu face decât să o confirme — e greu de susţinut că diversele prescripţiuni legislative, ca de altfel şi cele mai frecvente dintre aplicaţiunile jurisprudenţiale, nu ar reprezentă decât consecinţe sau consacrări ale punctului de vedere după care violenţa este o cauză de anulare pentrucă voinţa s'ar înfăţişă cu o imperfecţiune.

Aşă de pildă, e incontestabil că, în dreptul francez, violenţa, pentru a puteà fi invocată ca viciu de consimţimânt, trebuie să se fie exercitat — de către o persoană — cu scopul de a determină un contract. Violenţa rezultând din evenimente şi exterioară operaţiunei nu este o cauză de anulaţiune. Situaţiunea e analoagă în dreptul italian şi se regăseşte chiar în legislaţiuni de un tip diferit, de ex. în dreptul german şi chiar în dreptul englez. Ori, e evident că sub raportul imperfecţiunilor voinţei, consimţimântul e tot atât de viciat, fie că presiunea ar veni dela o persoană, fie că ar derivà din împrejurări. Dacă violenţa ar fi cu adevărat — şi logic — o cauză de nulitate pentru viciu de consimţimânt, distincţiunile în privinţa efectelor ar fi imposibile. Spontană sau provocată, constrângerea ar trebui învestită cu aceleaşi consecinţe.

---

[1]) Asupra acestei reguli vezi interesantele observaţiuni ale d-lui I. Popescu-Spineni, *Nexum*, Piteşti, 1925, pag. 59 şi urm.

[2]) De altfel ar fi fost deajuns de citi textul lui Gaius relativ la această materie (I, 114) pentru a vedeà că şi în timpul celor XII Table şi imediat după ele s'a continuat a se cântări arama, iar banii de aur şi de argint nu existau încă.

[1]) B. Kuebler, profesor la Universitatea din Berlin, în *Zeitschrift der Savigny-Stiftung, rom. Abteilung*, t. 48, pag. 661.

Tot astfel, se ştie că după art. 1113 fr., violenţa reprezintă un viciu de consimţimânt chiar şi atunci când s'ar fi exercitat nu împotriva cocontractantului ci împotriva unor anumite rude pe cari codul le indică limitativ. Soluţiuni similare se întâlnesc în dreptul englez, în dreptul Statelor Unite ale Americei şi, sub o formă mai largă, şi în dreptul german. Totuş, din moment ce voinţa promitentului a fost oprimată, drumul urmat — constrângere asupra rudelor indicate de cod sau asupra altor persoane beneficiind de afecţiunea părţei — nu ar trebui să aibe nici o importanţă. In toate cazurile, violenţa ar trebui să atragă nulitatea. Soluţiunile contrarii adoptate de cele mai multe legislaţiuni reprezintă, manifest, o inconsecvenţă.

Mai interesant însă — şi mai semnificativ — este că, fie ca o prescripţie a jurisprudenţei, fie ca un imperativ al textelor, violenţa nu este un viciu de consimţimânt şi nu atrage nulitatea obligaţiunei decât cu condiţiunea de a fi injustă. D-l Iuca insistă, şi cu drept cuvânt, asupra acestei particularităţi. D-sa arată — şi aprobă — că o acţiune justă nu poate constitui o constrângere reprobabilă. Ceeace interesează şi trebuie să reţină e mai puţin violentarea la care s'ar fi recurs decât scopul ce s'ar fi urmărit şi — uneori — împrejurările în cari violenţa s'a exercitat. Dispoziţiunile referitoare la temerea reverenţială nu sunt decât aplicaţiuni ale acestei idei. Dincolo de textele din cod, jurisprudenţa pornind dela aceeaş concepţiune, ajunge la aceleaşi soluţiuni. După cum spuneà cândva Demogue «la théorie du but injuste domine et absorbe la théorie de la violence». Incontestabil însă — şi am mai arătat-o şi cu altă ocaziune — că acest caracter injust pe care violenţa trebuie să-l prezinte pentru a puteà duce la anularea obligaţiunilor contractate sub imperiul ei, este în desacord cu concepţiunea după care violenţa ar anulà obligaţiunea fiindcă consimţimântul ar fi fost viciat. E contradictoriu să afirmi că ori de câte ori libertatea este atinsă, obligaţiunea devine ineficace şi cu toate acestea să decizi că nu este suficient ca această libertate să fie atinsă ci mai trebuie ca viciul de consimţimânt, în cazul nostru violenţa, să prezinte un caracter injust. Intr'adevăr, sau ceeace duce la anularea obligaţiunei este — după cum susţine şi d-l Iuca — faptul că voinţa ar fi fost alterată şi în acest caz nu se vede pentruce s'ar mai cere şi un caracter injust, sau obligaţiunea nu este nulă decât atunci când violenţa este injustă dar în cazul acesta e evident că ceeace duce la nulitate este mai puţin alterarea voinţei decât aspectul injust al violenţei ce s'a exercitat. Din moment ce, pe lângă viciul de consimţimânt propriu zis, se mai cer şi alte elemente, teoria libertăţei sau autonomiei de voinţă nu mai poate explicà, cel puţin după părearea noastră, nulitatea obligaţiunilor luate în asemenea împrejurări.

In sfârşit — şi cu aceasta ajungem la una din principalele consideraţiuni pentru care nu poate fi vorba, în materia care ne ocupă, sau nu poate fi vorba decât cu aproximaţie de un viciu de consimţimânt — ca să ducă la anularea obligaţiunei, violenţa trebuie să fi avut, cu ocaziunea contractării, un rol determinant. In Franţa, chestiunea nu mai suferă nici o discuţiune. Autorii o declară. Jurisprudenţa o consacră. In Anglia, *the duress* trebuie să fi fost prilejul unic al obligaţiunei. Soluţiune identică în dreptul Statelor Unite. In fine, în Germania, art. 123 proclamă el o condiţie pe care în alte ţări dacă textele nu o prevăd jurisprudenţa a impus-o.

Nu putem, evident insistà în cadrul unei recenzii asupra concepţiunii ce se desprinde, în această materie a violenţei, din dispoziţiunile de lege, într'o oarecare măsură, şi în primul rând din evoluţia jurisprudenţială. Fapt e că dacă violenţa trebuie să fie un motiv determinant, şi e soluţiunea constantă a instanţelor judecătoreşti, ea îşi transformă aspectul sau îşi schimbă importanţa şi *devine dintr'un element în legătură cu consimţimântul, un element purtând, prin intensitatea lui, asupra cauzei. Prin aceasta însă — şi credem că va fi punctul de vedere al viitorului — teoria violenţei se confundă, trebuind să dispară, cu teroia cauzei.*

Am arătat că d-l Iuca nu împărtăşeşte această concepţiune. Rămânând un adept convins al teoriei violenţei considerate ca viciu de consimţimânt, d-sa îşi însuşeşte, ca propunere de reformă, textele din proiectul franco-italian al codului de obligaţiuni — art. 18—22 — proiect care are după d-l Iuca meritul de a consacrà o tradiţie şi după noi inconvenientul, grav, de a ezità în faţa unor inovaţii. Independent însă de opoziţiunea punctelor de vedere, teza d-lui Iuca reprezintă, prin conştiinciozitatea cu care a fost lucrată, o contribuţiune preţioasă la studiul violenţei şi oferă acelora care se ocupă cu ştiinţa dreptului, materialul pe baza căruia vor confirmà sau vor combate punctul de vedere al autorului. Documentată imparţial, ea poate fi deci utilă tuturor. E, printre calităţi, una din cele mai rare.

EUGEN A. BARASCH
Avocat

THÉORIE GÉNÉRALE DE LA RENONCIATION AUX DROITS RÉELS.

(Le Deguerpissement en droit civil Français), par *M. André Breton*, chargé de cours à la Faculté de droit de l'Université d'Alger. *Recueil Sirey*, 1930.

Diferenţa esenţială care separă dreptul real de dreptul personal rezidă în însăş prerogativa pe care o conferă dreptul. Titularulul dr. real exercită o putere directă asupra lucrului, pe când titularul dreptului personal nu poate să obţie satisfacţia decât prin intermediul debitorului. Dreptul real este dreptul care conferă unei persoane puterea directă şi imediată asupra unui lucru, putere a cărei exercitare este protejată contra tuturor prin acţiuni speciale.

Din această diferenţă de natură, se nasc unele consecinţi logice. Dintre toate, numai una va reţine atenţia autorului: facultatea de a abdică la dreptul său real. Această abdicare unilaterală a unui drept real de către titularul său, o studiază autorul sub numele de «*deguerpissement*».

Codul civil nu are un text general relativ la abandonul dreptului real: el consacră acestei instituţiuni numai câteva aplicaţiuni particulare.

Se impuneà din punct de vedere practic, elaborarea unei teorii generale. Studiul d-lui Breton corespunde acestei aşteptări.

Dequerpisementul de azi, nu poate jucà rolul abandonului noxal din dreptul roman. Planiol în studiile sale, a semnalat abandonul proprietăţei prevăzut de legea din 3 frim. an. VII art. 6; prin această lege abandonul erà pus de legiuitor la dispoziţia proprietarului, unui teren neproductiv, care vrea să fie scutit de plata contribuţiilor funciare.

Cuvântul dequerpir vine dela substantivul german *querp* (a părăsi posesia bunului).

In sensul tehnic întrebuinţat de vechii autori, se înţelegeà actul care operà nu numai abandonul posesiunei ci abandonul însuş al dreptului. Astăzi *dequerpir* înseamnă abdicarea unilaterală a unui drept real.

Articolul 713 alin. 1 cod. civ. ne vorbeşte despre eredele beneficiar care abandonează creditorilor şi legatarilor, bunurile succesiunei. Art. 1122—1127 cod. civ. ne vorbeşte despre debitorul de bună credinţă care cedează bunurile sale creditorului. Art. 1792—1797 cod. civ. ne vorbeşte despre terţiul detentor al unui imobil ipotecat care delasă imobilul în cursul urmăririi.

Este de remarcat că în aceste trei cazuri, abandonul nu poartă decât asupra deţinerii lucrului, autorul abandonului rămânând proprietar. Nu poate deci fi vorba în aceste cazuri de adevăratul dequerpissement.

Sunt însă în codul civil şi texte cari fac aluzie la abdicarea de către titular, a dreptului real. De ex.:

Art. 1800 alin. 1 ne spune că privilegiile şi ipotecile se sting prin renunţarea creditorului la ipotecă şi priv.; art. 1700 cod. civ. ne vorbeşte despre facultatea creditorului de a renunţà la dreptul său de antichresă, de a constrânge pe debitor să reià folosinţa imobilului. Art. 561 şi 562 cod. civ. admit posibilitatea renunţărei la dreptul de uzufruct. Art. 633 cod. civ. permite abandonul fondului proprietarului, pentru a se liberà de cheltuelile necesare servituţii. Art. 593 şi 603 cod. civ. prevăd abandonul dreptului de coproprietate a unui zid comun; proprietarul care vrea să se dispenseze de a contribui la sarcinele de coproprietate, are dreptul de a părăsi coproprietatea.

Aceste dispoziţii legale servesc autorului ca elemente pentru elaborarea unei teorii generale a dequerpisărei.

Studiul se împarte în trei. In prima parte autorul ne vorbeşte de facultatea de dequerpisare; în partea a doua, studiază actul dequerpisărei; iar în partea ultimă ne arată consecinţele dequerpisărei efectuate.

Facultatea de dequerpisare nu este bazată pe principiul «favoarei liberărei proprietăţei», el fiind pur şi simplu o consecinţă a naturei reale a drepturilor.

Orice persoană poate să dispue şi să renunţe la dreptul pe care legea îl recunoaşte. In materie de creanţă se poate întâmplà ca debitorul să aibă interes să se opue ca creditorul să rupă — fără voia sa — legătura juridică. In materie de drepturi reale, nimeni însă nu se poate opune. Facultatea de dequerpisare este deci ataşată la toate drepturile reale, fiindcă ea ţine de natura acestor drepturi. Dequerpizarea se limitează însă numai la drepturile reale imobiliare. Conf. art. 561 şi 562 cod. civ. — care conţine o dispoziţie generală — în principiu regimul dequerpisărei se aplică şi la mobile şi la imobile.

Sunt însă cazuri când facultatea de dequerpisare dispare.

In special când există reguli legale incompatibile cu facultatea de a dequerpisà. De ex.: când dreptul real nu e decât un drept accesoriu şi când constitue garanţia unui drept principal indisponibil, cum ar fi dreptul la alimente; titularul pensiei alimentare nu poate valabil să renunţe la garanţia legală la care dreptul său e afectat, cum ar fi în cazul special al ipotecei legale a femeilor măritate. Când siguranţa e convenţională, se poate renunţà. Deasemeni când legea impune unei persoane — din cauza unor anumite circumstanţe — o obligaţiune care nu se poate concilià cu posibilitatea dequerpizărei; exemplul îl avem în art. 663 cod. civ. fr., când vecinul e în drept să te constrângă să contribui la construirea sau repararea închiderei proprietăţei. Art. 663 e inconciliabil cu art. 593 (care prevede abandonul); deci când închiderea locurilor e forţată, facultatea de dequerpisare încetează.

Facultatea de dequerpisare mai dispare şi când proprietarul renunţă la ea. Principiul renunţărei e un principiu de libertate, evident exceptând cazul când ordinea publică s'ar opune. In afară de această ipoteză, liceitatea şi validitatea renunţărei la dequerpisare se impune.

Facultatea de dequerpisare (art. 2262 cod. civ. fr.), nu poate să fie atinsă de scurgerea timpului, ea este imprescriptibilă.

In rezumat putem spune, că dequerpisarea constitue totdeauna atributul unui drept real, afară dacă nu există o regulă legală incompatibilă cu această facultate, sau dacă nu s'a renunţat la ea.

Drepturile — prevăzute de codul civil — care comportă facultatea de dequerpisare sunt: uzufructul, drepturile reale accesorii, antichreza, ipoteca şi proprietatea în anumite circumstanţe particulare.

Facultatea de a dequerpisà — care aparţine titularilor drepturilor reale — se exercită printr'un act particular, numit act de dequerpisare. Acest act este prin definiţie o renunţare. In jurul manifestărei de voinţă, va gravità deci studiul actului dequerpizărei.

Caracterele esenţiale ale actului de dequerpisare sunt: unilateral, — voluntar, — fără formă, — abstract.

Să ne oprim puţin asupra caracterului de unilateralitate a actului de dequerpisare.

In principiu un drept este un avantagiu. Renunţând la el, de sigur nu putem să vătămăm pe nimeni. Dequerpisarea este el numai o manifestare unilaterală sau se poate exercità şi prin convenţie? Dela început trebuie să spunem că transmisiunea legală a unui drept — ca consecinţă a unei abdicări — este ceva diferit de transfertul convenţional al acelui drept. Sunt autori cari prezintă totuş anumite convenţii, pretinzând că ele pot fi convenţii de dequerpisare. Sunt de exemplu unele convenţii cari fac să treacă dreptul real la o persoană alta decât cea desemnată de lege pentru a o culege în caz de abdicare; această convenţie nu poate să pretindă titlul de dequerpisare, fiindcă devoluţia este opera convenţiei nu a legei. Exemplu îl vedem la ipotecă, când creditorul o trece altuia, nu face act de dequerpisare, ci un transfert de drepturi reale. Sunt însă şi unele convenţii cari fac să treacă dreptul real chiar persoanei desemnate de lege să o culeagă. In această ipoteză, când convenţia este între autorul pretinsei renunţări şi persoana desemnată prin lege, actul nu poate constitui o abdicare, ci un act translativ, fiindcă soarta eventuală a dreptului e determinată de lege, nu de vechiul titular; în această ipoteză nu se va aplicà deci regimul juridic al dequerpisărei.

Actul dequerpisărei e un act de pură voluntaritate. Dreptul se transferă prin simplu consimţământ. Abandonarea materială a obiectului proprietăţei, constitue executarea actului de dequerpisare. Dequerpisarea însă va exista şi va produce efect chiar înainte de abandonarea proprietăţei.

Dequerpisarea are şi un caracter neformalist. Nu e nevoe de act autentic. Cu o singură rezervă, în ceeace priveşte ipoteca legală a femeilor măritate. Renunţarea la toate drepturile reale: proprietate, uzufruct, servitute, ridicare de ipotecă, poate în principiu să se opereze prin act sub semnătura privată. Renunţarea la ipoteca legală a femeilor măritate nu se poate face decât prin act autentic. Fără această rezervă, dequerpisarea este un act nesolemn.

Renunţarea la dequerpisare poate fi tacită şi expresă.

Când dequerpisarea este expresă, nu este nici o îndoeală. Abdicarea unilaterală a unui drept real, este un act juridic, ca şi transfertul de drepturi reale, sau remitere de datorie şi în conf. cu art. 1341 cod. civ., aceste acte nu pot fi probate decât prin înscris. Chiar dequerpisarea tacită nu poate să fie stabilită decât prin înscris; terţii însă o vor puteà dovedi prin orice mijloace.

Dequerpisarea nu se operează întotdeauna în acelaş fel.

Dequerpisarea expresă se întâlneşte în orice materie. Uneori e singura formă (art. 659, 699, cod. civ. fr.); alteori — cum sunt renunţările la uzufruct — servitute — ipotecă — dequerpisarea tacită vine şi dublează dequerpisarea expresă.

Sunt mai multe feluri de dequerpisări exprese. Ex.: Abandonul proprietăţei unui zid comun, sau a unui fond grevat de servitute, se face totdeauna fie prin act extrajudiciar (portărei), fie prin concluziuni luate în justiţie. Acest ultim mijloc se utilizează de obiceiu pentru a reînnoi sau a completà o renunţare făcută prin act extrajudiciar. Renunţările exprese la uzufruct se fac altfel: prin act notarial.

Dequerpisarea tacită este mai puţin frecventă. Majoritatea deciziilor prezentate ca renunţări tacite, sunt adevărate convenţii translative. In practică sunt rare deciziile cari arată cazuri de adevărată dequerpisare tacită.

Dequerpisarea este un act abstract.

Mobilele după cari se pot determinà abandonarea unui drept real pot fi, fie dorinţa de a gratificà persoana căreia legea îi operează devoluţia dreptului abstract, fie dorinţa de a se liberà de sarcini. In primul caz avem o donaţie indirectă.

Am văzut că dequerpisarea este un act unilateral, voluntar, fără formă şi abstract.

Dequerpisarea trebuie cercetată nu numai în privinţa caracterelor sale, ci şi în privinţa condiţiilor de validitate şi opozabilitate faţă de terţi.

Dequerpisarea are un dublu efect: atrage pentru autor pierderea dreptului real dequerpisat, şi degrevează patrimoniul autorului de sarcini reale. Aceste efecte se impun terţilor.

Condiţiile cerute dequerpisărei pot fi: pentru validitatea, pentru eficacitatea dequerpisărei, şi pentru opozabilitatea ei faţă de terţi.

Din punct de vedere al validităţei, titularul trebuie să aibă voinţa manifestă de a abdicà. Voinţa nu trebuie să fie viciată (eroare-dol-violenţă). In privinţa capacităţei, dequerpisarea fiind un act tot atât de grav ca şi o alienare, va fi aceeaş ca şi capacitatea pentru a alienà un drept.

Din punct de vedere al eficacităţei, abandonarea trebuie să fie suficientă, şi în privinţa dreptului şi în privinţa obiectului abdicat.

Autorul abandonului trebuie să renunţe la integralitatea dreptului său; abandonarea nu poate fi restrânsă la o fracţie indiviză a dreptului grevat. Deasemeni obiectul dreptului abandonat trebuie să se facă asupra întregei întinderi în care e grevat de sarcini şi în starea bună, adică în starea în care se află în momentul când beneficiarul sarcinei a format o cerere în justiţie.

In privinţa opozabilităţei putem spune că dequerpisarea drepturilor reale trebuie supusă transcripţiei; iar dequerpisarea ipotecei se face fără radiaţiune sau altă publicitate.

Efectul dequerpisărei este imediat, nu retroactiv. Prin aceasta se disting renunţările dequerpisărei, de celelalte renunţări cărora legea le-a ataşat un efect retroactiv (ex. succesiunei).

Efectul dequerpisărei este irevocabil, fiindcă el produce efecte prin el însuş.

Efectul dequerpisărei poate să fie condiţional. Această chestie este prevăzută de art. 656 cod. civ.

Dequerpisarea — cum am mai spus — nu este un act translativ, o cesiune, ci o abdicare.

Devoluţia legală se operează în sensul că persoana desemnată prin lege, din chiar momentul dequerpisărei, poate să câştige dreptul abdicat. Pentru ca devoluţia să fie definitivă, ea are nevoie de o manifestare de voinţă.

Titularul dreptului trebuie să abdice la integralitatea drepturilor sale, căci altfel dequerpisarea nu produce nici un efect liberator. Sarcinile reale pe cari dequerpisarea le liberează sunt: uzufructul, ipoteca, servitutea, obligaţiunile propter rem, adică acele obligaţiuni cari se găsesc într'un raport strâns cu dreptul real, accesorii inseparabile, cum sunt obligaţiunile de vecinătate, de a închide proprietatea, de a întreţine lucrul comun, etc. Asupra obligaţiunilor personale ca: obligaţiile contractuale, delictuale, quasidelictuale, dequerpisarea nu are efect liberator.

In principiu dequerpisarea nu liberează sarcinile reale decât pentru viitor, cu excepţia art. 656 şi 699 spune un autor Michon, d-l Breton, autorul de faţă, distinge însă după cum e vorba de sarcinile de folosinţă şi de sarcinile posesiunei.

Sarcina reparaţiilor de întreţinere, este inseparabilă de folosinţă. Dequerpisarea nu liberează de reparaţiile de întreţinere decât pentru viitor; ex.: uzufructuarul nu va puteà, — abandonând dreptul său — să se descarce de reparaţiunile de întreţinere devenite necesare în timpul duratei folosinţei.

Pentru sarcinile posesiunei, dequerpisarea liberează pentru viitor şi pentru trecut.

Rezumând studiul d-lui Breton, putem spune că trăsăturile esenţiale ale instituţiei dequerpisărei sunt: facultatea pentru titularul unui drept real de a abdicà după propria sa voinţă, printr'un act unilateral, voluntar, fără forme; devoluţiunea dreptului abdicat se face la o persoană desemnată prin lege, cu facultatea pentru ea a nu acceptà devoluţia; drepturile reale se sting în măsura abdicărei.

I. BURSĂNESCU
Prim Preşedinte Trib. Muscel

PARTEA IV-a
DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

REPERCUSIUNILE REFORMEI AGRARE ASUPRA DREPTULUI CIVIL

Sumar: Cap. I. *Repercusiuni în materie penală.* Secţ. II. *Dreptul de preemţiune.* (Secţ. I. *Dreptul de prearendare fiind deja publicat în P. R. 1929, 2, I. p. 21—31).* § 1. *Regimul vânzărilor de pământuri rurale anterior legei din 17 Iulie 1921.* § 2. *Scopul urmărit de legiuitor prin introducerea dreptului de preempţiune.* § 3. *Caracteristicele dreptului de preepţiune îu legea agrară.* I. *Derogări multiple şi grave dela principiile codului civil.* II. *Nu poate aveà decât un fundament juridic lato sensu.* III. *Nu prezintă avantagii, nici pentru Stat, nici pentru particulari.* IV. *Nesocoteşte interesele vânzătorilor de fonduri rurale, obligându-i să caute eludarea legei.* V. *Poate fi eludat cu uşurinţă.* § 4. *Concluzii.* § 5. *Incercare de politică civilă.*

Cap. I

Repercusiuni în materie contractuală.

Secţia II-a [1]

Dreptul de preemţiune.

§ 1. *Regimul vânzărilor de pământuri rurale, anterior legei din 17 Iulie 1921.*

Inainte de promulgarea legei din 17 Iulie 1921, înstrăinarea fondurilor rurale nu se puteà face, decât cu respectarea a două categorii de condiţiuni.

Prima categorie cuprindeà toate acele îngrădiri, fără de care nu s'ar puteà concepe, în lumina generală a principiilor juridice, valabilitatea strămutărilor de proprietate; e vorba de restricţiunile impuse de art. 948, 969 şi 1295 al. 1, cod. civ.

A doua categorie cuprindeà o serie de condiţiuni, pe care le-am puteà numi «suplimentare», deoarece se impuneau, nu prin jocul natural şi logic al principiilor codului, ci doar prin aceea că erau menite să ocrotească anumite interese practice, particulare sau generale. Aceste condiţiuni «suplimentare» se găseau enumărate în art. 1307 cod. civ., 1308 cod. civ., 1310 cod. civ., (respectiv: art. 1248 cod. civ., — legile de împroprietărire — dintre care cele mai importante sunt: legea din 15 August 1864, legea din 12 Februarie 1879 şi legea din 7 Aprilie 1889 — art. 18 din Constituţie) art. 1311 cod. civ. şi art. 5 cod. civ.

Contractul de vânzare a unui pământ rural, încheiat în dispreţul uneia din condiţiile din categoriile de mai sus, nu erà valabil.

§ 2. *Scopul urmărit de legiuitor prin introducerea dreptului de preemţiune în regimul vânzărei de pământuri rurale.*

Ca să putem ştì cu preciziune care a fost scopul urmărit de legiuitor, înscriind în lege dreptul de preemţiune, e necesar să ne referim la însuş scopul legei agrare din 17 Iulie 1921. Or, scopul reformei a fost *atingerea bunei stări generale a ţărei.* Art. 1 l. a. declară, într'adevăr, că exproprierea se face «în scopul de a se spori întinderea proprietăţei rurale ţărăneşti... precum şi pentru *scopuri de interes general, economic şi cultural*», însă, propriu zis, nu acesta e articolul care să ne poată lămurì, căci redacţiunea lui defectuoasă poate lăsà să se creadă că legiuitorul a căutat în primul rând să sporească întinderea proprietăţei ţărăneşti, ceeace nu-i adevărat. O dovadă că legiuitorul nu s'a interesat de soarta ţăranilor, decât în subsidiar, e art. 85 l. a., care hotărăşte că «reangajaţii, aflaţi în serviciul armatei la data promulgărei acestei legi, îşi păstrează prevederile legei reangajaţilor în armată, în ceeace priveşte darea pământurilor la reangajaţi, cu condiţiune ca să se stabilească pe lot şi *să-l muncească personal.*». Iar art. 137 l. a. decide:

«*Pentru asigurarea unei bune culturi a pământului micei proprietăţi*... Casa Centrală a împroprietăririi are dreptul de a stabilì şi *impune* micilor proprietari obligaţiuni privitoare la planul de cultură, la organizarea mijloacelor de cultură şi tovărăşii, care să *indrumeze* pe săteni spre o cultură raţională şi intensivă, la desfacerea produselor lor şi îmbunătăţirea rasei vitelor, *determinând şi sancţiunile de luat*». Iată deci care a fost unicul şi adevăratul scop al legiuitorului: «asigurarea unei bune culturi a pământului», adică satisfacerea interesului economic al ţărei. In acest scop el declară pe ţăran *minor*; Casa Centrală va fi tutricea lui, căci îl va îndrumà, stabilind măsuri pe care i-le va *impune*, iar dacă el nu se va arătà supus şi ascultător, ea va luà şi *sancţiuni* împotriva lui. Aceste sancţiuni vor merge până la deposedarea pură şi simplă, fără somaţie, a ţăranului găsit în vină. Art. 139 al. 1 l. a. decide: «Acei care nu vor îndeplinì obligaţiunile prevăzute de articolele de mai sus, vor fi deposedaţi fără somaţie»... «proprietarul deposedat nu va aveà dreptul decât la restituirea valoarei pământului plătit». Legiuitorul îl consideră aşà dar pe ţăran, nu proprietar, ci simplu *colon* sau *deţinător precar*, pe care poate să-l deposedeze. Legiuitorul, fascinat de scopul utilitar ce şi-l propusese, a uitat că reforma agrară erà operă de dreptate şi de recompensare faţă de ţărănime; a lăsat ţăranului numai *numele* de «proprietar» dar, în privinţa lui, a distrus conceptul de proprietate din dreptul civil [1].

Toate acestea fac dovada că, în primul loc, legiuitorul a urmărit prosperitatea generală, satisfacerea acelor scopuri de interes general, economic şi cultural, de care vorbeşte în art. 1, l. a. Or, *pentru ca să parvie la realizarea acestui ideal*, erà necesar să se sporească şi să se consolideze proprietatea rurală ţărănească. De ce? Pentru că adevăratul mijloc de producţie este pământul şi *pentru că e în folosul ţărei* ca instrumentul acesta de producţie să aparţină acelui care-l pune în valoare [2]. Iată aşà dar precizat adevăratul scop urmărit de legiuitor prin legea agrară.

Scopul acesta, însă, cereà, ca să fie atins, pe lângă împroprietărirea sătenilor, abolirea vechei inalienabilităţi a pământurilor rurale. In modul acesta, pământul, care încăpuse *pe mâini slabe*, din cauză că împroprietărirea se făcuse după criterii morale (datorită în parte şi coincidenţei reformei cu războiul) şi nu întotdeauna după criterii economice, ar fi putut trece în mâinile celor care într'adevăr l-ar face să producă. S'ar provocà astfel o *selecţiune naturală* între proprietari, care ar duce la bun sfârşit ceeace legiuitorul n'a făcut decât să înceapă [1].

Art. 120 l. a. proclamă aşà dar alienabilitatea proprietăţei rurale: «Loturile mici se pot vinde»; pe de altă parte, pământul rămas marilor proprietari după expropriere se puteà înstrăinà deasemeni în mod liber.

Dar libertatea aceasta a proprietarilor şi a împroprietăriţilor nu puteà fi lăsată fără nici o limită. Statul trebuià să-şi rezerve un drept de *preemţiune*, un drept de preferinţă la preţ şi condiţiuni egale, înaintea oricărui alt cumpărător, la orice vânzare de pământ, dacă voià să-şi atingă scopul economic propus. Intr' adevăr, pentru atingerea acestui scop erau necesare patru lucruri:

1. Să se împroprietărească restul de ţărani, care deşi îndreptăţiţi să capete pământ, totuş nu căpătaseră, din cauză că nu se expropiase şi nici nu se putuse expropriă, o suprafaţă suficientă pentru a mulţumì toate cererile.

2. Să se deà posibilitatea — după ce toţi vor fi împroprietăriţi — acelor ţărani care fac într'adevăr cultură sistematică şi productivă, să-şi sporească întinderea de pământ, fără a devenì totuş latifundiari.

3. Să se facă o anumită strajă a proprietăţei rurale, pentru a nu permite, celor care nu sunt cetăţeni români, să intre în stăpânirea pământului rural.

4. Să se tuteleze însăşi ţărănimea, ca nu cumva aceasta să-şi vândă pământul acelora care ar urmărì să-şi refacă latifundiile, sau acelor care nu ştiu să pună pământul în valoare, personal, dar ştiu în schimb să exploateze satele.

Or, adoptând dreptul de preemţiune, Statul s'ar fi substituit oricărui cumpărător şi astfel ar fi putut, dând pământ ţăranilor neîmproprietăriţi, ajutând sporirea proprietăţei ţărăneşti, păzind naţionalitatea proprietăţei rurale şi tutelând, ţărănimea, să-şi atingă scopul economic propus.

§ 3. *Caracteristicele dreptului de preemţiune în legea agrară* [2].

Legiuitorul nostru din 1921 s'a hotărît aşà dar să adopte dreptul de preemţiune, ca fiind una din măsurile necesare, pentru a face să promoveze interesul economic al Statului.

Pentru o mai bună sistematizare a materiei, se impune chiar dela început să studiem *caracteristicele* acestui drept în legislaţia noastră. Sediul materiei este format de art. 32, 120, 122, 124 l. a. Legea din 13 Martie 1925 asupra înstrăinărei loturilor dobândite prin împroprietărire abrogă (art. 5) art. 120, 122, 124 din legea agrară, însă, pe de altă parte, reproduce în art. 1, 2, 3, 4 toate dispoziţiile din articolele abrogate.

---

[1] Secţ. I, tratând despre dreptul de prearendare, se găseşte deja publicată în studiul nostru din *P. R.* 1929, 2, I, pag. 21—31.

[1] E de remarcat mai ales că dispoziţia din art. 139 nu se aplică numai împroprietăriţilor prin legea din 17 Iulie 1921; art. 155 l. a. extinzând-o tuturor ţăranilor împroprietăriţi prin diferitele legi, face ca ea să reglementeze statutul *întregei noastre proprietăţi rurale*.

[2] Vezi şi Potârcă, «Legea Agrară», Ed. Ramuri Craiova, pag. 108—109.

[1] Vezi articolul d-lui Nichita şi expunerea de motive a proiectului legei agrare făcută la Senat de ministrul C. Garoflid, în *Pand. Rom.* 1928, 1, IV, pag. 12.

[2] In privinţa originei dreptului de protimisis şi asupra discuţiunilor la care această origină a dat loc în doctrină, vezi: 5 Dig., XIX, 1 şi 75, XVIII, 1; A. L. R. I, II, § 295, I, 20, 568 şi urm. Cf. Codul civil german adnotat, Impr. Naţ. 1906 cartea II-a, V. I s. VII-a, p. I, pag. 48, nota 3; nota sub Cas. I, 11 Aprilie 1924, *P.R.* 1926,I,100; nota sub Trib. I, Chiş., 6 Iunie 1921, *P. R.* 1922, II, 186; Şt. Berechet, Istoria Vechiului Drept românesc, Curs 1927—28; Cuq. «Inst. jur. des Romains», pag. 243, nota 5; George G. Maxim: «Obiceiurile juridice ale poporului român», pag. 33; Lévy Ullmann: «Droit Civil approfondi» 1928—29, pag. 35. Actualmente dreptul de preemţiune convenţional se găseşte reglementat de codul civil german în articolele 504—514 şi 1094—1104.

1. *Prima caracteristică a dreptului de preemţiune: derogări multiple şi grave dela principiile codului civil.*

Incepând dela 17 Iulie 1921, dreptul de a vinde al unui proprietar rural, în ce priveşte fondul său de pământ — drept, care, până atunci se puteà exercità în mod valabil, cu respectarea, doar, a celor două categorii de condiţii, arătate de noi în primul paragraf, — capătă, dela această dată încoace, serioase îngrădiri. Astfel:

a) Art. 32 al. 1, l. a. decide: «Statul are drept de preemţiune, cu acelaş preţ şi în condiţiuni egale, la cumpărarea conacelor moşiilor expropriate, precum şi a moşiilor în corpuri întregi dela 50 ha. în sus».

In consecinţă proprietarul unui pământ cultivabil nu mai poate să vândă *cui îi place*, căci de acum încolo, Statul şi-a rezervat dreptul să fie *preferat*, la preţ şi condiţiuni egale, oricărui alt cumpărător, — de îndată ce proprietarul şi-a manifestat intenţia de a vinde şi Casa Centrală a găsit convenabile condiţiile şi preţul vânzărei. Aceasta pentru marea proprietate.

Micul proprietar n'a fost uitat nici el. Articolul 122 al. 1 l. a. (coresp. art. 1 al. 1 legea din 13 Martie 1925) îl vizează direct: «Pământul stăpânit de săteni poate fi cumpărat, *sub rezerva dreptului de preemţiune al Statului...*». In plus, pentru că ţăranul n'a fost proprietar întotdeauna şi, deci, nu ştie să preţuiască proprietatea, şi mai ales pentru că Statul are interes ca pământul să rămâie în mâna ţăranului, deoarece numai acesta îl munceşte şi-l face să producă, art. 120 l. a. al. 3 (coresp. art. 2 litera c, legea din 13 Martie 1925) prevede că «aceste vânzări nu sunt permise decât *după cinci ani*, dela punerea în stăpânire definitivă a loturilor»[1]. In modul acesta se va naşte între proprietar şi pământ o legătură sufletească ce nu va mai lăsà pe ţăran să se despoaie cu uşurinţă de bunul său[2].

Derogarea e cu atât mai gravă cu cât legiuitorul socoteşte pe ţăran *proprietar*, căci vorbeşte de punerea lui în *stăpânire definitivă*[3]. In al doilea rând ţăranul acesta e proprietar nu din *generozitatea* legiuitorului, căci împroprietărirea n'a fost un act de largheţă, ci un act de dreptate, o *reintegrare* a ţărănimei în drepturile de care fusese lipsită atâta vreme. Şi în al treilea rând, însfârşit, ţăranul e proprietar pentru că-şi plăteşte lotul.

Totuş legiuitorul nu ţine cont de nimic din toate acestea.

* * *

b) Pentru ca Statul să-şi poată exercità dreptul la preemţiune trebue să fie *incunoştiinţat* că în cutare sau în cutare localitate un proprietar vrea să-şi vândă pământul. Or, Statul nu-şi poate permite luxul să aibă funcţionari în toate părţile ţărei, care să supravegheze mişcările proprietarilor, şi care să-i aducă la cunoştinţă intenţia lor de înstrăinare. Şi chiar dacă ar aveà asemeni funcţionari, profitul n'ar fi preà mare, căci Statul n'ar puteà să ajungă nici odată în timpul util, ca să-şi exercite dreptul de preferinţă, ştiut fiind că vânzarea se poate încheià, şi este perfect valabilă între părţi, de îndată ce acestea s'au învoit asupra obiectului şi preţului, (art. 1295 cod. civ.). Ar fi suficient aşà dar ca proprietarul, care înţelege să dispună liber de pământul lui, să efectueze în grabă vânzarea, pentru ca Statul să nu se mai poată substitui cumpărătorului. Se înţelege că un asemenea procedeu ar face imposibilă, în marea majoritate a cazurilor, aplicarea dreptului de preemţiune, deaceea legiuitorul, printr'o nouă derogare dela dreptul comun, impune vânzătorului obligaţia de a face notificare Casei Centrale de intenţia sa de a vinde cum şi de condiţiile şi preţul vânzarei.

După notificare vânzătorul va trebui să lase Casei Centrale timpul ca aceasta, pe deoparte, să facă o expertiză la faţa locului, pentru a se convinge de calităţile terenului, iar pe de altă parte, să întrebe pe săteni, dacă vor să cumpere moşia. In timp de *treizeci de zile libere* toate acestea se isprăvesc şi Casa Centrală trebue să răspundă proprietarului, că înţelege sau nu să-şi exercite dreptul de preferinţă, (art. 32 al. 3 l. a.).

La răspunsul negativ al Casei Centrale, răspuns care, după cum am văzut, poate să nu fie dat decât după treizeci de zile libere dela notificare, proprietarul va puteà să vândă *oricui*, însă numai în condiţiunile şi cu preţul arătat în notificare. Dacă o singură condiţiune e schimbată, sau dacă preţul vânzărei e altul, proprietarul e în greşeală şi contractul de vânzare, după cum vom vedeà, e redus la un singur proiect de vânzare, sau chiar e anulat (nulitate absolută)[1].

Proprietarul e liber deci să vândă *oricui*, (în sensul acesta trebue interpretat art. 32 al. 3 l. a. «...vânzătorul este liber să dispue de imobilul său *cum va voi...*») dar este *legat* de notificarea pe care a făcut-o Casei Centrale. Şi nici măcar această libertate restrânsă, nu-i este lăsată multă vreme proprietarului, căci dacă, de pildă, prin trecerea unui timp prea lung, valoarea pământului ar creşte, preţul din notificare ar deveni prea mic, în raport cu această valoare, şi cum proprietarul nu poate să vândă decât cu acest preţ, târgul ar fi convenabil pentru cumpărător. Or, în cazul când Casa Centrală ar fi liberat definitiv pe proprietar de a vinde, fără a-i mai impune obligaţia notificărei, ea nu ar mai puteà să se substitue cumpărătorului, chiar când cumpărarea ar fi avantajoasă. Deaceea legiuitorul a hotărît că dreptul de preemţiune al Statului, în urma răspunsului negativ al Casei Centrale, e desfiinţat, atât timp cât vânzarea se face în condiţiunile şi cu preţul arătat în notificare, *numai pentru un termen de şase luni.*

«Dacă vânzarea nu se face în acest termen, imobilul rămâne în situaţia dinaintea notificărei» (art. 32 al. 3, l. a.), — adică prin derogare dela regulele codului civil, vânzătorul nu va mai puteà vinde nici când vrea, după ce nu poate vinde cui vreà, căci va trebuì din nou să notifice Casei Centrale intenţia sa de a vinde şi pe urmă va trebui iarăş să aştepte răspunsul, care poate să-i vie deabea în a 30-a zi liberă dela această notificare.

* * *

c) Se pune acum întrebarea: ce va face Statul sau organul său, Casa Centrală a împroprietărirei, când proprietarul, cu toate că ştie că este obligat să facă notificare Casei Centrale, dacă vrea să vândă, totuş nu face această notificare şi vinde pământul său cumpărătorului pe care şi l-a ales. Ce va face Casa Centrală, când va aflà de această vânzare? Prin ipoteză vânzarea e perfect valabilă după codul civil. Vânzătorul şi cumpărătorul sunt capabili de a se obligà, vânzarea are o cauză licită şi un obiect determinat, iar acordul voinţelor părţilor s'a produs dejà, în ceeace priveşte obiectul şi preţul contractului de vânzare. Un asemenea contract nu mai poate fi răsturnat decât doar dacă se răstoarnă şi principiul autonomiei voinţei şi regulele referitoare la validitatea vânzărilor din codul civil. (art. 969 cod. civ. şi 1295 cod. civ.).

In această privinţă legiuitorul ia două măsuri, inegal de severe, şi aplică pe cea mai blândă vânzătorilor mari proprietari, iar pe cea mai aspră, sătenilor[1].

1. Când vânzarea unui pământ din marea proprietate e făcută fără notificarea de mai sus, deşi această vânzare este perfect valabilă după prescripţiile codului civ., totuş legiuitorul o declară *neperfectată*, până când nu a fost notificată Casei Centrale şi până când aceasta n'a răspuns că nu înţelege să reţie imobilul pentru dânsa. «Ori şi ce vânzare pentru a fi *definitivă* trebue să fie notificată Casei Centrale a împroprietărirei, care are timp de 30 zile libere pentru a reţine imobilul vândut pe preţul şi în condiţiunile arătate în contractul de vânzare», (art. 32 al. 1 l. a.).

Aceasta înseamnă că începând dela 17 Iulie 1921 s'a introdus în codul civil *o nouă condiţiune* pentru valabilitatea contractului de vânzare: notificarea către Casa Centrală şi răspunsul acesteia că nu înţelege să-şi exercite dreptul de preferinţă.

Dispoziţiunea e destul de logică, de vreme ce am admis că Statul are un drept de preemţiune, legal, în ce priveşte vânzarea pământurilor cultivabile. O dispoziţie analoagă se găseşte în articolul 505 cod. civ .german, cu privire la dreptul de preemţiune convenţional: «L'exercice du droit de préemtion s'effectue par voie de déclaration à l'obligé. La déclaration n'est pas soumise aux formes établies pour le contrat de vente. Avec l'exercice du droit de préemtion, la vente entre l'ayant droit et l'obligé se trouve réalisée conformément aux dispositions convenues entre l'obligé et le tiers».

Dar ceeace frapează la noi este că, dela data promulgărei legei agrare, din cauza adoptărei dreptului de preemţiune, vom aveà ocazia să vedem un contract de vânzare valabil şi definitiv, declarat *imperfect* şi *eventual* numai pentru faptul că n'a fost notificat Casei Centrale. Contractul acesta nu va fi isbit de nulitate, dar va fi redus la valoarea unui simplu proiect de vânzare: va depinde numai de Casa Centrală să spună «da» ori «nu» pentru ca acest proiect să facă loc unui contract definitiv, în favoarea ei, sau în favoarea terţului cumpărător. Asemenea *proiecte*, valabile de îndată ce întrunesc înţelegere asupra obiectului și prețului, care au un caracter eventual de contract, care sunt preparatorii, și cărora nu le mai lipsește decât consimțământul uneia din părți, pentru a se transformà în contracte valabile și definitive, sunt cunoscute în doctrină sub numele de antecontracte. (Vezi Etienne Leduc: «Les Avants-Contrats, thèse, Paris 1909, pag. 9, 29 și 41).

---

[1] Vezi şi Trib. Dorohoi, 20 Martie 1925 *P. R.* 1925, II, 176; şi Trib. Mehedinţi, S. I, sentinţa 20 Nov. 1928, *Jur. Gen.* 1929 No. 11, pag. 466.

[2] Alex. Rătianu, *op. cit.*, pag. 124.

[3] Ţăranul e *proprietar*, căci, spune Casaţia, înainte de 5 ani, adică înainte de măsurarea şi parcelarea loturilor, înstrăinarea lor n'ar fi valabilă, ele *neavând o determinare certă*. (Cas. I, 12 Ianuarie 1927, *P. R.* 1927, III, 49). Trecuţi însă cei 5 ani, înstrăinarea va fi valabilă, căci ţăranul e proprietar.

[1] E de crezut însă că această sancţiune se aplică numai în cazul când vânzarea se face cu un preţ, ori sub condiţiuni, mai puţin oneroase, decât cele specificate în notificarea adresată Casei Centrale. In ipoteza inversă, Casa Centrală, a fortiori, n'ar mai aveà interes să cumpere, aşà că vânzarea ar trebui să rămână valabilă. Totuş legea nu distinge, iar în practică, cel puţin după cât ştim noi, problema încă nu s'a pus.

[1] Amândouă măsurile se explică prin faptul recunoscut şi de jurisprudenţă (Apel, I, Craiova. 18 Dec. 1925, *P. R.* 1926, II, 67) că dreptul de preemţiune *nu poate fi înlăturat*, indiferent dacă vânzarea s'a făcut cu, sau fără, încunoştiinţarea Casei Centrale.

In rezumat vom spune că legiuitorul agrar, pentru a lăsà Casei Centrale posibilitatea de a-și exercità dreptul de preemțiune, a mers până acolo, încât a redus un contract de vânzare, definitiv și perfect valabil, la un antecontract, adică la un simplu proiect, fragil, preparatoriu și eventual. Acelaș procedeu a fost întrebuințat de legiuitor și în materie de prearendare [1]), dar aceasta nu poate justificà întru nimic gravitatea, cu totul excepțională și exorbitantă a derogărei dela principiul autonomiei voinței și dela respectul datorit unui contract valabil încheiat.

2. Când este vorba de vânzarea consimțită de un sătean, fără notificarea prealabilă către Casa Centrală, legiuitorul împinge severitatea mai departe; nu se mai mulțumește să transforme această vânzare într'o simplă promisiune, într'un simplu proiect, ci o declară nulă în mod absolut, căci dispozițiile privitoare la exercițiul dreptului de preemțiune al Statului sunt *de ordine publică*. E adevărat că între o vânzare transformată într'un proiect de vânzare, și o vânzare isbită de nulitate, nu e o diferență prea mare, căci și într'un caz și într'altul Statul o poate nesocoti, substituindu-se în drepturile cumpărătorului; totuș când actul e lovit de nulitate absolută, sancțiunea ne pare excesivă, deoarece scopul legiuitorului ar fi fost tot atât de bine atins, dacă s'ar fi declarat această vânzare numai *anulabilă*, într'un anumit termen, aceasta în însuși interesul securității transacțiunilor și al ordinei publice. Un cumpărător, care n'a respectat dreptul de preferință al Statului, chiar dacă ar vreà să-și valorifice moșia, și deci țara întreagă ar profità indirect de hărnicia lui, nu va puteà, nu va aveà tragere de inimă să muncească atâta timp cât va ști că achiziția lui nu-i complet consolidată, și atâta timp cât va puteà să se teamă de șantaj. (Alex. Rătianu op. cit. pag. 117).

Or, aceste două rele ar fi fost, în bună parte, înlăturate, dacă legiuitorul ar fi renunțat la anumite scrupule de logică rigidă și pură, pentru a dà întâietate bunului simț juridic, declarând o asemenea vânzare numai *anulabilă* într'un anumit *termen*.

Diferența de tratament între marii proprietari și între săteni este destul de sensibilă. Pe câtă vreme marele proprietar poate vinde pământul său, în disprețul obligațiunei de a face notificare Casei Centrale, — singura sancțiune fiind pentru dânsul că această vânzare nu-i *definitivă*, ceeace înseamnă că e bună parțial, — țăranul *nu poate să vândă fără să facă notificare*, iar dacă vinde fără această notificare, vânzarea e nulă absolut, — ceeace înseamnă că dacă, posterior, el face notificarea Casei Centrale și Casa Centrală răspunde că nu vreà să reție imobilul, răspunsul acesta nu consolidează prima vânzare, ci *permite*, ca de acum încolo, în termen de 6 luni, țăranul să poată vinde în condițiile și prețul arătat. In modul acesta țăranul va trebui să facă de două ori cheltuelile necesare încheierei vânzărei.

Atitudinea aceasta, puțin binevoitoare, a legiuitorului față de țărani, subliniază, odată mai mult, natura scopului urmărit prin legea agrară.

2. *A doua caracteristică a dreptului de preemțiune: n'are un fundament juridic stricto sensu, ci un fundament economic.*

Dreptul de preemțiune, adoptat de legea agrară din 17 Iulie 1921, de vreme ce stabilește atâtea derogări grave dela liberul exercițiu al dreptului de proprietate, se înțelege că nu mai poate fi justificat din punct de vedere juridic, înțeles în mod restrâns. Nu se poate spune că dreptul acesta coordonează textele din codul civil, sau se îmbină atât de armonios cu ele, completându-le, încât erà *cerut* și prin aceasta, *justificat*, de ele. In privința aceasta nu poate fi nici o îndoială. Dealtfel, din cele ce am putut vedeà până acum, reese ca însuși legiuitorul agrar nu s'a preocupat câtuși de puțin să ne furnizeze această justificare. Preocuparea de căpetenie a legiuitorului a fost de data aceasta, nu de a face estetică și armonizare juridică de texte, ci de a face operă practică, salutară prin excelență pentru interesul propășirei generale a Statului.

Intrebarea ce se pune acum este, dacă legiuitorul are dreptul să înscrie în lege principii, care nu sunt justificate juridicește, chiar dacă ele sunt menite să ducă la promovarea unui interes practic obștesc. Intrebarea atrage ineluctabil o altă chestiune, anume: cu îndeplinirea căror condiții, poate legiuitorul să deroge dela principiile și textele juridice dejà stabilite, (în cazul când în principiu i se recunoaște acest drept).

La prima întrebare răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Doctrina proclamă în unanimitate că dreptul este și trebue să fie, în primul rând, știința utilului [1]). Iar în ce privește libertatea legiuitorului de a îngrădi exercițiul proprietăței — această libertate erà recunoscută chiar de Romani, deși ei concepeau proprietatea ca dreptul real absolut prin excelență, — *plena in re potestas* [2]). Proprietatea a fost privită întotdeauna ca funcție socială [3]) și doctrina, în toate timpurile, a socotit necesară intervenția legiuitorului, pentru reglementarea celui mai absolut dintre toate drepturile reale [4]).

Astăzi intervenția legiuitorului pare cu atât mai îndreptățită, din punct de vedere doctrinar, cu cât se poate observà la mai toți autorii o tendință democratică incontestabilă. Dealtfel această tendință n'a rămas în domeniul teoriei, ci începe să devină o realitate, chiar legislativă, — putându-se constatà în aproape integralitatea legislației post-belice. In special, în ceeace privește țara noastră, d-l profesor Traian Ionașcu arată că legea timbrului și a impozitului pe acte și fapte juridice, stabilind prin art. 17 impozitul succesoral în mod progresiv și direct proporțional cu intensitatea patrimonială pe deoparte, și cu gradul de rudenie pe de alta, — impozit care se poate ridicà până la 49% din patrimoniul succesoral, nu vreà să facă decât o nivelare a averilor, pentru a obține astfel un efect politico-social [1]). Aceasta este însă numai un exemplu din cele multe. In realitate tot convoiul legilor post-belice, deci și legea agrară (în unele puncte) realizează pe nesimțite, sau cel puțin urmăresc în mod inconștient, realizarea unuia din visurile comuniste. Faptul nu poate fi decât îmbucurător, deoarece face dovada că legiuitorul nostru nu se închide într'o idolatrizare absurdă a principiilor de drept strict, ci urmărește, în primul rând, și chiar cu sacrificarea acestor principii, satisfacerea intereselor de ordin general și patriotic.

Statul are deci dreptul să nesocotească principiile juridice, întotdeauna, incontestabil.

A doua chestiune. Cu ce condiție îi este recunoscut acest drept? Pusă astfel, întrebarea va stârnì, chiar dela început, nemulțumirea etatiștilor extremiști, care nici nu vor să audă de «condiții» când e vorba de dreptul de a legiferà al Statului. Suveranitatea națională, spun dânșii, nu se poate concepe *îngrădită*. Statul are toate drepturile, dar în schimb nu are nici o obligație.

Iată ce declară în această privință d-l Léon Blum, în Camera franceză: «Je ne peux admettre que l'Etat soit lié dans sa souveraineté par les contrats qu'il a conclus avec une catégorie quelconque de citoyens. La souveraineté nationale, juge des intérêts collectifs, juge des raports entre les intérêts collectifs et les intérêts particuliers, *n'est limitée par rien*, ni par les contrats que les individus ont passés entre eux, ni par les contrats que les individus ont passés avec l'Etat» [2]).

Dar această teorie îndrăsneață, pe care d-l Auburtin o combate cu drept cuvânt, denumind-o pe rând «inadmisibilă», «imorală» și «lamentabilă regresiune socială» (op. cit. pag. 99) nu poate fi adoptată. Oricine, va înțelege starea de incertitudine, anarhică, ce ar domni în toate raporturile, dacă Statul ar puteà să-și deà frâu liber fanteziei sale, modificând și spulberând texte și principii juridice, neavând nici o altă justificare, decât suveranitatea națională cu care este învestit. Suveranitatea națională, e adevărat, atribue puteri nelimitate legiuitorului, — și am văzut că doctrina aprobă în unanimitate acest lucru — însă numai în vederea unui anumit scop. Analizată astfel suveranitatea națională se prezintă ca un *mijloc* și nu ca un *scop* în sine, și acesta este adevăratul său caracter. Etatiştii pleacă dela o premisă falsă, deaceea ajung la concluzii absurde.

---

[1]) Doctrina este unanimă în a recunoaște că legiuitorul trebuie să uzeze cu foarte multă prudență de sancțiunea ineficacității actelor juridice, și numai în măsura în care aplicarea acestei sancțiuni este absolut necesară. Vezi în special: Dragoul: «Essai d'une théorie générale des nullités», thèse Aix 1902, pag. 206; Japiot: «Des nullités en matière d'actes juridiques», thèse Dijon, 1909, pag. 137—138; J. Piédelièvre: «Des effets produits par les actes nuls», thèse Paris, 1911, pag. 499—502. Cf. studiul precitat asupra dreptului de prearendare în *P. R.* 1929, 2, I, pag. 25—26. Iar în ce privește atitudinea echilibrată pe care trebuie s'o ia legiuitorul, atunci când e chemat a soluționà conflictul dintre două interese contradictorii, cum ar fi, în cazul de față, acel al Statului și acel al proprietarilor, vezi Traian R. Ionașcu: «Antagonismul juridic», Rev. *Minerva* No. 3, 1928, pag. 105.

[1]) Vezi îndeosebi: Ed. Picard: «Le Droit pur», pag. 310, 312, 313; M. Piédelièvre: «Droit Civil approfondi et comparé», Cours 1928—29, pag. 30; Julien Bonnecase: «Intr. à l'Et. du Droit Civil», pag. 17; Jean Auburtin: «L'Etat héritier», thèse Paris 1929, pag. 100—101.

[2]) Cuq, *op. cit.*, pag. 242, nota 1, 245—246; Girard, «Manuel», pag. 277—280.

[3]) Intr'adevăr această idee nu e nouă; se găsește dejà exprimată în textele lui Justinian (vezi d. p. De verb. sig. Ulp. D. cartea 50, t. 16, fragm. 49: «Naturaliter bona ex eo dicuntur, quod beant, hoc est beates faciunt: beare est prodesse», vezi și fr. 28 § I Gaius, De usuris et fructibus, Dig. 22, I, «Omnes fructus natura hominum causa comparavit» (Ihering: «Esprit du Droit Romain, t. IV, pag. 328; a fost cunoscută de Saint Simonieni, iar în ultimul timp a fost reluată de marele Duguit, cf. Lévy Ullmann, *op. cit.*, pag. 86 și 102.

[4]) Matei Cantacuzino, «Elementele», pag. 147; Ihering: «Esprit du Droit Romain», trad. Meulenaere, Paris 1901, No. 215 și urm.; Chabot, «Discours du 16 Avril 1803», Fenet t. XII, pag. 161; Tronchet, «Discours du 5 Avril 1791» cf. L. Ullmann, *op. cit.*, pag. 81 și 75; Thiers, «Jules Simon Cf. Collin et Capitant», Cours, t. I, pag. 716, nota 1; Henry George, «Progrès et Pauvreté», trad. Le Monnier, Paris, pag. 308; Platon, «Legile», XI, cf. Jean Auburtin, *op. cit.*, pag. 2; Collin et Capitant, «Cours», t. I-er, ed. V, pag. 717; Planiol et Ripert, «Traité élém.», t. I-er, ed. XI. pag. 774.

[1]) Traian R. Ionașcu, «Curs de Drept Civil, Succesiuni și Liberalități», Iași, 1928, pag. 7—8. Vezi și Parema indicată acolo.

[2]) Journal Officiel du 21 Nov. 1925; cf. J. Auburtin, *op. cit.*, pag. 98.

Legiuitorul nu trebue să facă uz de puterea ce-i este recunoscută, decât cu foarte multă atenţie, căci «en principe, toute loi est un mal, parce que toute loi a pour objet de régler, c'est-à-dire de limiter l'usage des droits [1]). Legiuitorul trebue să-şi amintească întotdeauna că «le Droit est fait, non point pour gêner l'initiative des parties, lui imposer des lisières, l'enfermer dans des règles fixes...» [2]) că «si la société est une machine, c'est une machine vivante. Les resortss ne sont en métal. Ils sont en chair humaine et qui saigne» (P. Bourget «Nos Actes nous suivent», pag. 193) [3]).

Dacă totuş necesităţile sociale cer ca legiuitorul să aibă libertatea de a interveni în raporturile dintre particulari, modificând legile pe care ei îşi fondaseră cele mai legitime speranţe, cetăţenii trebue să fie recompensaţi în schimb prin certitudinea că cel puţin acest legiuitor, lucrând aşà cum lucrează, nu urmăreşte altceva decât o situaţie mai bună pentru ei. De aceea Platon, deşi nu admitea conceptul absolut al dreptului de proprietate, recunoscând astfel, implicit, legiuitorului libertatea de a restrânge acest drept, spuneà totuşi:

«L'objet essentiel du Législateur est de trouver le point qui importe le plus pour le bonheur de ses concitoyens» [4]).

Iată aşà dar degajată condiţiunea esenţială, constituind în acelaş timp şi limita firească, a libertăţei legiuitorului de a restrânge drepturile individuale. Intervenţia legiuitorului nu este îndreptăţită, decât dacă se face în scop de a sporì sau consolidà fericirea generală.

Această concepţie nu este în contradicţie nici cu părerile din doctrină, analizate mai sus, care, întrebuinţând formule diferite: «utilul», «armonia socială», «coexistenţa drepturilor subiective», etc., nu făceau decât să deà etichete deosebite uneia şi aceleiaş noţiuni: «fericirea generală» şi nu e în contradicţie nici cu toată acea serie de restricţiuni aduse dreptului de proprietate, în ţară la noi, în ceeace priveşte vânzarea, înainte de 17 Iulie 1921, căci după cum am văzut, toate acele restricţiuni fuseseră *impuse* de interesul particular al cetăţenilor sau de interesul general al Statului.

Ceeace este de remarcat însă, şi ceeace pare a fi uitat legiuitorul nostru agrar, e corolarul necesar al condiţiei de mai sus, anume, că nu e deajuns, pentru a justificà o reformă, ca legiuitorul să spună că a *urmărit* binele obştesc, ci trebue să facă dovada efectivă că binele urmărit a fost *realizat*, că cetăţenii, dacă au suferit după urma reformei, într'o privinţă, au câştigat, în schimb, în o alta. Altfel cetăţenii s'ar alege numai cu incomodările reformei, în cazul când legiuitorul ar urmărì un scop, fără a-l atinge, ca şi atunci când legiuitorul ar lucrà dintr'un singur capriciu, fără nici un scop.

In rezumat, vom spune că dreptul de preemţiune, adoptat pentru a se puteà realizà progresul agricol şi, deci, fericirea şi prosperitatea României, deşi nu poate aveà o justificare juridică stricto sensu, poate aveà, în schimb, o justificare deplină şi suficientă, din punct de vedere juridic lato sensu.

Rămâne să vedem dacă dreptul de preemţiune *are* această justificare.

3. *A treia caracteristică a dreptului de preemţiune: nu prezintă avantagii, nici pentru Stat, nici pentru particulari.*

A. *Interesul Statului.* Acest interes nu poate fi satisfăcut. Intr'adevăr pentru ca scopul urmărit de legiuitor prin legea agrară, — prosperarea agricolă a ţărei, — să fie atins, e nevoe ca ţăranii să aibă unelte perfecţionate şi, mai ales, bani, ca să poată cumpărà şi alte pământuri — nu pentru a deveni latifundiari, — ci pentru a puteà face o cultură destul de îmbelşugată, ca să profite şi ei şi, într'o mică măsură, să profite şi ţara. Or, când o întindere de pământ e oferită spre vânzare, străinii sunt înlăturaţi dela cumpărarea ei, şi sunt preferiţi ţăranii, dar aceştia n'au bani, ca să cumpere. Iată deci nevoia pentru Stat de a sprijinì dreptul de preemţiune printr'un credit funciar puternic. Or, Statul, în momentul de faţă, *nu poate furnizà acest credit* [1]).

B. *Interesul particularilor: săteni şi proprietari.* In această privinţă ne mulţumim să rezumăm cele spuse de d-l Rătianu (op. cit. pag. 112—114).

1. Avantagii pentru săteni:

a) Datorită sistemului de publicitate, de care-i acompaniat dreptul de preemţiune, sătenii sunt puşi în cunoştinţă «efectivă» când o moşie e oferită spre vânzare.

b) Constituindu-se în obştii, au un capital mai mare şi pot cumpărà porţiunea de moşie pe care o doresc.

c) Moşia cultivându-se câtva timp în obştie, sătenii câştigă *spiritul de cooperare şi solidarizare* cu garanţia că interesul fiecăruia este satisfăcut.

Primul avantaj, luat singur, n'are nici o valoare. Intr'adevăr, Casa Centrală n'are de scop să exercite dreptul de preemţiune, *pentru ca să încunoştiinţeze «efectiv» pe săteni că o moşie se vinde.* Casa Centrală îi înştiinţează *ca să cumpere.* Trebue deci neapărat să punem în legătură acest prim avantaj cu cel de al doilea: «ţăranii constituindu-se în Obştii, au un capital mai mare şi pot cumpărà porţiunea de moşie *pe care o doresc*». Or, ce se întâmplă, d-l Rătianu o recunoaşte singur: «Obştiile de cumpărare sunt compuse din săteni care trebuesc să se oblige în solidar. Nevoia de siguranţă a creditului funciar îi cere cât mai solvabili şi deci mai înstăriţi, aşà că, acei ce nu au avere ori pământ, nu pot intrà în obştie şi nici cumpărà pământ oricât de îndreptăţiţi ar fi prin sărăcia lor» (pag. 122). In plus «moşiile care se oferă Casei Centrale au fost oferite pe piaţă şi nu mai au alţi cumpărători afară de săteni. Ele se fac la maximum de preţ, ţăranii fiind bucuroşi de creditul făcut de centrală. Imprumutul este obţinut prin stăruinţa şi situaţia socială a proprietarului...» (pag. 120). Aşà că în definitiv, din însăşi cele spuse de d-l Rătianu, reese că avantajul pentru ţărani nu e decât aparent. Prin dreptul de preemţiune s'a căutat a li se dà pământ fără a-i speculà, şi *totuş sunt speculaţi,* căci vânzarea se face la *maximum* de preţ şi ţăranii cad în cursă numai mulţumită creditului ce li se face în urma stăruinţelor proprietarului, care vreà să-şi vândă moşia cu preţ cât mai bun. Ţăranii înstăriţi aşà dar, pot intrà în Obştie şi pot să-şi aleagă *porţia de pământ care le place,* după cum spune d-l Rătianu, dar plătesc mai scump decât oricare alţi cumpărători.

Şi în afară de aceasta ţăranii care poate n'au ce mâncà, ţăranii care nu sunt încă proprietari, deşi ar fi fost de dorit ca ei să fie în primul rând preferiţi la această vânzare, ei nu sunt admişi în Obştie, nu obţin credit, nu pot aveà pământ, «oricât de îndreptăţiţi ar fi prin sărăcia lor».

Ca încheiere, deci, putem spune că dreptul de preemţiune nu avantajează nici pe ţăranii înstăriţi, căci avantajul ce li se oferă e numai aparent, ei fiind în realitate speculaţi, şi nici pe ţăranii lipsiţi de pământ, căci cel puţin aceştia nici nu sunt luaţi în seamă.

Dintre toate cele trei mari avantagii, arătate de d-l Rătianu, sătenii nu se aleg aşà dar decât cu *cunoştinţa «efectivă»* că moşiile se vând, şi cu *«spiritul de cooperare şi solidarizare».*

2. Avantagii pentru proprietari:

a) In primul rând un avantaj de ordin cu totul idilic şi sentimental. D-l Rătianu e primul, care l-a descoperit. «Mulţi proprietari trebuind să-şi vândă moşia ţin ca cumpărătorii ei să fie sătenii de care sunt legaţi şi cu care în trecut au muncit moşia. Lor li se face un preţ de favoare. *Proprietarii pot păstrà pe această cale legătura cu satul»* (pag. 113).

Vom trece repede peste acest prim avantaj, care, după cum vedem, e născut mort. A susţine că mai sunt astăzi proprietari, care, pentru a păstrà legătura cu satul, consimt să facă ţăranilor un preţ de favoare, înseamnă a face literatură, sau în cazul cel mai bun, a fondà o concluzie generală pe două trei cazuri, din nefericire, excepţionale.

b) Al doilea avantaj e mai terre-à-terre. După ce ne spune că primul avantaj e posibilitatea pentru proprietari de a păstrà legătura cu satul, d-l Rătianu adaogă: «Pe de altă parte vânzarea moşiei către săteni are avantajul *că ei (ţăranii) plătesc mai scump decât oricare alţi cumpărători».* Avantajul capătă deci oarecare consistenţă. Proprietarul profită căci *«sătenii nu pot să-şi mute operaţia de cumpărare de pământ în tot cuprinsul ţărei şi astfel să-şi caute din altă parte moşia bună care se vinde eftin.* «Avantajul de a primì întreg preţul vânzărei moşiei, (presupunând că ţăranii obţin credit dela Casa Centrală) la facerea actului, este hotărîtor în favoarea ţăranilor».

Nici acest aşà zis al doilea avantaj, nu ne va oprì prea mult. E deajuns să ne gândim la avantajul *b),* — pentru săteni (aceştia pot să-şi cumpere bucata de pământ pe care o doresc) pentru a vedeà greşeala d-lui Rătianu. D-sa crede că dreptul de preemţiune prezintă un dublu avantaj: 1. pentru săteni, căci le dă posibilitatea să cumpere bucata de moşie pe care o doresc, şi 2. pentru proprietar, căruia i se plăteşte peşin preţul maxim al moşiei. Or, avantajul pentru săteni am văzut că se analizează într'un desavantaj pentru ei, căci sunt speculaţi. Şi cum dreptul de preemţiune urmăreşte *evitarea* speculei, înseamnă că profitul pe care-l realizează proprietarii, exploatând imposibilitatea ţăranului de a-şi mutà «operaţia de cumpărare de pământ» nu este numai reprobabil din punct de vedere moral, ci este chiar *ilicit.* Aşà fiind, chiar dacă proprietarii trag vreun folos, de pe urma dreptului de preemţiune, noi nu vom puteà spune că aceasta se datoreşte unui *avantaj* al dreptului de preemţiune, ci vom spune că se datoreşte mai curând unuia din *desavantagiile,* unuia din *păcatele* acestui drept.

4. *A patra caracteristică a dreptului de preemţiune: nu ţine cont de interesele vânzătorului, obligându-l, astfel, să caute eludarea legei.*

Două sunt mai ales ipotezele, când, prin exercitarea dreptului de preemţiune, Statul nesocoteşte interesele, chiar cele mai legitime, ale vânzătorului.

---

[1]) Ch. Beudant, «Le Droit individuel et l'Etat», Paris, 1891, pag. 148, cf. Capitant «Intr. à l'étude du Droit civil», 1929, ed. V, pag. 35.

[2]) Capitant, *op. cit.*, pag 56.

[3]) Jean Auburtin, *op. cit.*, pag. 81.

[4]) V. Ed. Picard, *op. cit.*, pag. 316.

[1]) Alex. Rătianu, *op. cit.*, pag. 121.

Prima ipoteză e când «chestiunea preţului trece pe planul al doilea» (Rătianu op. cit. pag. 114).

Proprietarul vreă într'adevăr să-şi vândă pământul, dar nu pentru a face o afacere, ci pentru a-şi plăti o datorie de conştiinţă, pentru a-şi ajută o rudă, etc. In asemenea caz se înţelege că preţul stipulat va fi mai mic decât în cazul când proprietarul ar vreă să speculeze; Casa Centrală ar trebui deci să ţie cont de intenţia cinstită şi poate chiar lăudabilă a proprietarului şi să nu intervie pentru a se substitui cumpărătorului. Or, tocmai în această ipoteză Casa Centrală are mai mult interes să intervie, şi va interveni, căci cu cât preţul de vânzare e mai mic, cu atât afacerea va fi mai bună pentru Stat.

O dificultate nouă se va ivi când proprietarul a stipulat o parte din preţ în bani şi o alta într'o prestaţie oarecare. Ce va face atunci Statul? Va evaluă prestaţia în bani şi se va substitui cumpărătorului? Dar dacă prestaţia nu se poate evaluă, şi în plus executarea acestei prestaţii este absolut indispensabilă proprietarului, care a stipulat-o, nu pentru a face dificultăţi Casei Centrale, ci pentrucă aveă nevoe de ea, şi pentrucă eră în drept s'o facă? Ce va hotărî Statul într'un asemenea caz? Legea nu spune nimic. Ea nu spune decât că vânzarea trebue notificată Casei Centrale, iar dacă s'a făcut fără notificare, e nulă sau transformată într'un simplu proect. Iată deci că dreptul acesta de preemţiune, deşi e de natură să jignească interesul vânzătorului, totuş nu se interesează câtuşi de puţin de acest interes, nu conţine nici un temperament, pentru cazul când prin legitimitatea dreptului său proprietarul ar merită un tratament deosebit. Codul civil german e mult mai complet în această privinţă, căci iată ce hotărăşte în art. 507: «Lorsque de tiers dans le contrat s'est obligé à une prestation accessoire que le ayant droit à la préemtion est hors d'état d'effectuer, celui-ci à la place de la prestation accessoire, doit en acquitter la valeur. Lorsque la prestation accessoire n'est pas susceptible d'évaluation en argent, *l'exercice du droit du préemtion est exclu...*». Codul civil german este clar, şi în plus este şi complet în ce priveşte organizarea dreptului de preemţiune, deoarece recomandă şi o analizare atentă a voinţei părţilor: «...toutefois la convention relative à la prestation accessoire ***n'est pas prise en considération, quand le contrat avec le tiers aurait été conclu même sans elle***». Dacă legiuitorul nostru ar fi adoptat această soluţiune, ar fi protejat într'un mod destul de eficace interesul Statului, fără a merge totuş prea departe, cu sacrificarea dreptului de liberă dispoziţiune a proprietarului.

A doua ipoteză în care proprietarul este prejudiciat prin exercitarea dreptului de preemţiune, este aceea în care «viteza efectuării vânzării primează realizarea în timp a unei plus valori din vânzarea moşiei sătenilor prin Casa Centrală». (Rătianu, op. cit., pag. 144). Este vorba d. p. de vânzarea pe care o face proprietarul, pentru ca să aibă repede bani, să plece să se îngrijească într'un sanatoriu din ţară ori din străinătate, sau pentru a plăti o datorie ce grevează alt imobil, etc. etc. Intr'un asemenea caz el nu se mai interesează de plus valoarea, pe care ar puteă s'o realizeze, vânzând moşia sătenilor prin Casa Centrală; totuş legea îl obligă să nu se grăbească, ci să lase timp Statului să-şi exercite în tihnă dreptul de preemţiune.

Toate acestea nu fac decât să nesocotească interesele proprietarilor, şi deci îi *obligă* să caute un mijloc, pentru a fraudă legea [1].

5. *A cincea caracteristică a dreptului de preemţiune: poate fi eludat cu uşurinţă.*

Proprietarul, în cazul când vrea să avantajeze pe cineva, vânzându-i moşia pe un preţ mai mic, ori când vrea să efectueze repede vânzarea, va tratà direct cu cumpărătorul, fără a mai face în prealabil notificare Casei Centrale. In modul acesta proprietarul evită o serie întreagă de dificultăţi.

Dar cumpărătorul are şi el nevoie de a fi garantat că Statul nu-l va expropriă prin exercitarea dreptului de preemţiune. Atunci, de conivenţă cu proprietarul, recurge la deturnarea legei. Mijloace sunt destule. D. Rătianu enumără şase, în lucrarea d-sale (p. 116—117), imaginează şi d-lui un mijloc şi ne dă să înţelegem că ar mai fi şi altele. Ne mulţumim să cităm mijlocul care se întâlneşte mai des în practică: «se fixează, în ofertă sau în act, un preţ *cu mult mai mare decât cel real*, şi suficient, spre a nu conveni sătenilor, ce voiesc să cumpere, respectiv Casei Centrale, faţă de preţurile moşiilor de aceeaş valoare din regiune. In acelaş timp părţile convin ca în cazul *extraordinar*, când totuş sătenii şi Casa Centrală vor cumpără la acest preţ, diferenţa s'o împartă».

Dacă n'ar fi decât acest singur mijloc, şi totuş ar fi deajuns, pentru ca dreptul de preemţiune să nu-şi mai atingă scopul.

§ 4. *Concluzii.*

Incheerea la care ajungem, la sfârşitul acestui studiu, nu e deloc îmbucurătoare. Dreptul de preemţiune, aşà cum este organizat deocamdată în legea agrară, nu poate duce la rezultatul dorit.

In plus, restricţiunile aduse de legiuitor dreptului de proprietate, nu pot rămâne fără consecinţe, din punct de vedere social. Levasseur aveă dreptate în 1900, când spuneă, la Congresul Expoziţiei Universale: «c'est l'homme qui crée la richesse, avec d'autant plus de succès et de puissance qu'il est plus libre». Matei Cantacuzino vede în atitudinea legiuitorului «tendinţa cea mai caracterizată spre socialismul de Stat, adică a colaborărei *constrânse* şi a paralizărei abuzive prin puterea organelor Statului a iniţiativei private, care e isvorul primordial al producţiunei [2]».

Ar fi trebuit, deci, ca avantajele dreptului de preemţiune să contrabalanseze consecinţele nefaste ale derogărilor şi restricţiunilor stabilite de legiuitorul agrar. Or, noi am văzut că dreptul acesta, nu numai că nu prezintă nici un avantaj, dar dimpotrivă, prezintă desavantagii; pericolul înscrierei lui în lege este aşà dar evident.

«Dans une société moderne, comme aux temps de la Rome antique, trois termes sont liés: Patrie, Propriété, Famille. S'attaquer à l'une de ces institutions c'est atteindre par contre coup les deux autres; c'est désagréger ce bloc indivisible, c'est saper sournoisement tout l'édifice social moderne...» [3]).

Şi când proprietatea a fost atât de grav atinsă, cum e cazul la noi, iar în schimb nu s'a pus nimic în loc, se înţelege că ţara nu poate să profite. Legiuitorul trebuie să fie cu atât mai atent, cu cât, dejà prin expropriere, şi prin felul despăgubirei acordate, nici prealabilă şi nici justă, sdruncinase profund încrederea proprietarilor în statornicia legilor. Din felul în care a procedat legiuitorul, atunci, «decurge întreaga decădere, în condiţia lor juridică şi economică, a foştilor mari proprietari, care văzându-şi, odată, atât de vitreg lovită securitatea lor — atât statică cât şi dinamică — *nu mai au încredere în ordinea juridică*, în ce priveşte securitatea, şi ca atare, aceasta fiindu-le psihologia, se abţin de a desfăşură activitate cu ceeace le-a mai rămas. Dacă securitatea nu le-ar fi fost atât de grav lovită, e sigur că, nepierzând sentimentul securităţei juridice, ci ar fi continuat să lucreze intens şi ar fi restabilit, măcar în parte, producţia agricolă, — calitativ şi cantitativ, — precedentă exproprierei» [1]).

In ce priveşte urmările practice ale înscrierei dreptului de preemţiune în legea agrară şi ale transformărei atât de făţişe a dreptului de proprietate în funcţie socială, nu putem avansă deocamdată nimic, din lipsă de perspectivă. In legislaţia comparată, nu e fără exemplu acest fel de a concepe proprietatea [2]).

Totuş faptul acesta nu ne poate spune până în ce limită e susceptibilă de a fi realizată o funcţie «socială» cu ajutorul unui drept atât de individual.

Pentru moment, în ce priveşte ţara noastră, şi în urma unei decizii recente a Curţei de Casaţie (Cas. I, dec. 18 din 9 Ianuarie 1929, *Jur. Gen.*, An. VII No. 19 pag. 592 şi No. 20, pag. 627) ne socotim îndreptăţiţi să afirmăm că jurisprudenţa, dă o interpretare restrictivă art. 32 l. a. şi 81 reg. l. a. Aşà d. p. Casaţia interpretează art. 81 reg. l. a. care hotărăşte că vânzarea, indiferent de formă sau titlu, făcută fără respectarea dreptului de preemţiune a Statului, e nulă şi de nul efect şi Statul, fără somaţie, punere în întârziere şi judecată (deci pe cale absolut ***graţioasă***) poate să ceară Tribunalului situaţiunei imobilului punerea în posesiune a imobilului vândut, nesupunându-se condiţiunilor sub care s'a făcut vânzarea) în sensul că aplicarea lui nu-i posibilă decât în cazul când dreptul de preemţiune al Statului nu este *contestat* de persoanele interesate.

Argumentele invocate în favoarea acestei soluţiuni sunt: întâiu, că numai astfel interpretat art. 81 reg. l. a. e în acord cu principiile din procedura civilă ce guvernează materia afacerilor graţioase şi contencioase; şi în al doilea rând, că astfel persoanele interesate sunt apărate contra prejudiciilor ce li s'ar puteă aduce prin folosirea de către Stat a procedurei graţioase chiar şi în cazurile când acesta n'ar aveă dreptul de preemţiune.

Dacă persoanele interesate contestă dreptul de preemţiune al Statului şi aduc dovezi că este îndoială în privinţa posibilităţei exercitărei acestui drept, procedura se transformă în *contencioasă*. Aceasta revine, nici mai mult nici mai puţin, la a face, în practică, iluzorie aplicarea art. 81 reg. l. a. care urmăreşte intrarea în posesiune a Statului pe cale graţioasă.

In sfârşit, Statul, ca să-şi exercite dreptul de preemţiune, trebuie să se supună absolut în totul condiţiunilor sub care s'a făcut vânzarea. Ipoteza practică se prezintă în cazul când Statul, invocând art. 1320 c. civ., deci asimilându-se unui cumpărător, nu vrea să plătească preţul vânzărei, cât timp vânzătorul nu predă imobilul vândut. In asemenea caz Casaţia decide că Statul trebuie să respecte condițiile de plată *din contractul vânzărei*.

---

[1]) Pentru celelalte ipoteze, în care interesele proprietarilor sunt sacrificate, vezi enumărarea d-lui Rătianu, *op. cit.*, pag. 114—115.

[2]) M. Cantacuzino, *op. cit.*, pag. 149.

[3]) Jean Auburtin, *op. cit.*, pag. 85.

[1]) Traian R. Ionaşcu, «Antagonismul Juridic» Rev. *Minerva* No. 3, 1928, pag. 112.

[2]) Vezi în special legislaţia italiană; cf. Bijon, «Etude critique de l'évolution de l'impôt des successions» thèse Paris, 1927, pag. 127 şi urm.

Această soluțiune e desigur inatacabilă din punct de vedere al conformărei ei cu termenii categorici din regulamentul legei agrare, dar în acelaş timp face să se simtă mai mult lacuna semnalată de noi în organizarea dreptului de preemțiune, care nu se pretează la o analiză a voinței părților, dând astfel acestora posibilitatea de a fraudà legea, înscriind în contract o condițiune pe care Statul n'ar puteà-o îndeplini.

O lege recentă [1] pare a ridicà tot interesul chestiunei care face obiectul studiului de față. Intr'adevăr, art. 1 al acestei legi declară, pur și simplu, că de acum încolo toate pământurile, dobândite prin legile de împroprietărire, se pot înstrăinà, *fără nici o formalitate* cu respectarea doar a următoarelor trei condițiuni:

a) Dobânditorii să fie cetățeni români (indiferent de sex) muncitori manuali de pământ, sau absolvenți ai unei școli de agricultură de orice grad.

b) Dobânditorul să nu stăpânească la data cumpărărei, împreună cu terenul achiziționat mai mult de 25 ha. (44 jugăre) pământ cultivabil de familie.

c) Vânzătorul să fi fost dejà pus în posesia lotului pe care-l vinde și să facă dovada achitărei către Stat a prețului integral al acestui lot.

In două cazuri excepționale condițiunile de mai sus pot să nu fie respectate. Astfel:

1. Instrăinările cu titlu de dată sunt permise, chiar dacă înzestrații nu-s cetățeni români muncitori manuali de pământ sau absolvenți ai unei școli de agricultură.

2. Pământul până la 5 ha. poate fi înstrăinat fără îndeplinirea nici uneia din condițiunile de mai sus, în cazul când dobânditorii achiziționează pământul «în scopul creărei sau desvoltărei de industrii sau așezăminte de interes general (spitale, sanatorii) și cu obligațiunea pentru dobânditori pe de o parte de a investi în termen de trei ani un minimum de 500.000 lei de hectar iar pe de alta de a prezentà la autentificarea actului devizul lucrărilor ce urmează a se efectuà, din care un exemplar va rămâne la dosarul de acte autentice. Sancțiunea neîndeplinirei condițiunilor în termenul stipulat, e că terenul va trece de plin drept în proprietatea Statului, fără nici un drept de restituire. Nulitatea se va puteà cere după inițiativa Ministerului Public și a Ministerului de Agricultură, prin serviciul contencios al Statului, iar acțiunea nu se prescrie, decât în termen de trei ani (art. 2).

De dreptul de preemțiune al Statului nu se mai pomenește. Art. 13 din citata lege are chiar grija să ne anunțe că «orice dispozițiuni prevăzute prin legi, regulamente, sau deciziuni, contrarii dispozițiunilor înscrise în prezenta lege, se abrogă».

Totuși, chiar după intrarea în vigoare a legei pentru circulația bunurilor rurale, mai rămâne o categorie de împroprietăriți, care nu pot să-și înstrăineze loturile, decât cu respectarea dreptului de preemțiune, prevăzut de legea din 1921. Intră în această categorie «toți cei ce posedă loturi în virtutea art. 84 al legei agrare pentru Vechiul Regat (adică preoții, învățătorii, precum și toți ceilalți mici funcționari publici, având reședința în comunele rurale, absolvenții școlilor de agricultură de toate gradele și chiar cârciumarii și meseriașii dela țară (lemnari, croitori, fierari, lăutari, etc.) — cu singura restricțiune că meseriașii și cârciumarii nu puteau fi împroprietăriți decât după ce au fost satisfăcuți toți ceilalți îndreptățiți dela art. 78 l. a.). In plus art. 8 al legei pentru circulația bunurilor rurale adaugă în penultimul aliniat că vor trebui să respecte dreptul de preemțiune al Statului nu numai cei împroprietăriți în conformitate cu art. 84 l. a. ci și cei care vor obține loturi «în virtutea prezentei legi».

Ca să înțelegem această formulă, trebuie să ne referim la art. 84 l. a. și la primele două aliniate ale art. 8 al legei din 20 August 1929.

In conformitate cu art. 84 l. a. cei îndreptățiți la împroprietărire nu puteau obține pământ decât sub condițiunea de a locui la țară și de a se obligà să facă agricultură. Or, art. 8 al legei din 1929 prevede, în primul aliniat, că dacă îndreptățiții de mai sus n'au satisfăcut condițiunile prevăzute de art. 84 până la 1 Maiu 1929 (data depunerei legei pe biuroul Adunărei deputaților) vor fi deposedați de loturile lor. Excepțional (vezi al. 2) «pot fi scutiți de deposedare cei care au făcut investițiuni importante, după constatarea ce se va face de organele Ministerului Agriculturei și Domeniilor». Această categorie, căreia i se aplică un tratament aparte a fost desigur vizată, în primul rând, prin formula de mai sus. Art. 9 și 10 lărgesc și mai mult cuprinsul formulei, validând unele înstrăinări făcute anterior datei de 20 Aug. 1929, redând loturile celor deposedați prin art. 5 al legei din 2 Aprilie 1903, ori anulând deposedările făcute pe baza art. 4 al aceleeaş legi.

Iată prin urmare că dreptul de preemțiune continuă să se aplice, chiar după legea din 1929. Ne rămâne deci speranța că, — măcar în măsura în care dreptul acesta mai este de actualitate, — soluțiunile pe care le propunem, spre amendarea lui, în paragraful următor, mai pot prezentà un oarecare interes.

§ 5. *Incercare de politică civilă.*

Dreptul de preemțiune, așà cum este fixat pentru moment de legea agrară, e pur și simplu un non sens legislativ; nu prezintă nici un avantaj pentru Stat ori pentru particulari, nesocotește interesele cele mai îndreptățite ale proprietarilor, și în plus necesită un lux de formalități, care nu duc la alt rezultat decât acela că stânjenesc dreptul de liberă dispozițiune a proprietarilor de pământuri rurale. Cu toate acestea nu vom merge până la a cere suprimarea lui din legea agrară. Nu vom face aceasta cu atât mai mult, cu cât aproape unanimitatea doctrinei pare să fondeze mari speranțe pe această instituție.

«Dreptul de preemțiune, instituit de legea agrară, va trebui să devină o realitate», spune d-l Hamangiu. «Vechiul drept de protimisis, atât de proteguitor al familiei medievale, va trebui să reînvie indiferent de formă» [1].

Dar pentru ca dreptul acesta «să devie o realitate» legiuitorul va trebui să-l amendeze în unele privințe. Modificările pe care le propunem sunt cu atât mai necesare și mai oportune cu cât ar fi de dorit ca viitorul cod civil unificat să conțină reglementarea definitivă a dreptului de preemțiune.

O primă modificare se impune, credem noi, în ceeace privește dreptul Statului de a se substitui adjudecatarului în vânzările silite, prin licitație publică, a pământurilor rurale. Intr'adevăr legiuitorul agrar, în dorința de a împiedecà înstrăinarea proprietăței rurale pe bază de datorii, interzice agricultorului de a-și ipotecà pământul la alte instituții, și în afară de condițiile, determinate cu strictețe de dânsul (art. 123 l. a. contopit actualmente în art. 4 al legei din 13 Martie 1925 și art. 12 al regulamentului acestei legi). E o dispoziție analoagă în totul celei din legile industriale apusene, care nu permit muncitorului să-și gajeze decât o cotă parte din salar [1]. E o măsură, și pentru țăranul român, ca și pentru muncitorul industrial apusean, de apărare împotriva cametei. Consecința, pentru țăranul nostru, a unei astfel de limitări a libertăței sale economice, este, în mod fatal, o diminuare a creditului său personal. Datoria Statului ar fi deci să protejeze pe țăran până la capăt și să-i pună la dispoziție și toată cantitatea de credit, de care agricultura are nevoie, pentru a progresà. Or, Statul, am văzut dejà, n'are această posibilitate; măsura luată de dânsul, deși pe de o parte *ocrotește* proprietatea în sine, devine pe de altă parte o *stavilă*, pentru propășirea agriculturei. Deaceea, credem noi, ar fi bine ca legiuitorul să distingă în ce privește vânzările silite, după cum aceste vânzări sunt ocazionate de datorii făcute în interesul agriculturei sau într'un alt scop, și să nu-și exercite dreptul de preemțiune decât în cazul când datoriile au fost contractate într'un scop străin agriculturei: In modul acesta, creditul țăranului, credit pe care Statul nu i-l poate furnizà, ar fi considerabil sporit. Posibilitatea de fraudă sau camătă ar fi înlăturată prin rezerva Statului de a se substitui adjudecatarului, atunci când această fraudă sau camătă ar fi dovedită. Aplicarea în sfârșit față de adjudecatar a dispozițiunilor privitoare la calitatea de român și la întinderea maximă de pământ pe care acesta poate s'o posede, ar evità și trecerea proprietăței în mâinele străinilor și refacerea latifundiilor. O singură obiecțiune s'ar puteà ridicà. S'ar puteà ca adjudecatarul să nu pună în valoare pământul ; s'ar păreà deci că economia țărei ar aveà de suferit.

Vom răspunde însă, în primul rând, că cel care în mod cinstit a înlesnit pe țăran cu bani, pentru ca acesta să-și poată cultivà bine proprietatea, merită tot atâta protecție cât și cel care, personal, a cultivat pământul. Și în al doilea rând, economia țărei nu va suferi mai mult, în cazul când proprietatea pământului ar fi în mâna unui român, care are bani și nu-și pune în valoare pământul, decât sufere în cazul când proprietarul (țăranul) ar vrea să puie în valoare acest pământ dar n'are mijloace. In ambele cazuri, situația este aceeaş. Dacă țăranul s'a îndatorat, înseamnă că fără bani nu puteà să-și cultive pământul. Pe de altă parte, presupunând că țăranul ar fi obligat să se adreseze exclusiv Statului. pentru a obține credit,

---

[1] Legea pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin legile de împroprietărire. Această lege a fost votată de Adunarea deputaților și de Senat, în ședințele dela 27 și 28 Iulie 1929. A fost promulgată cu decretul No. 2714 din 1929 și publicată în *Monitorul Oficial* No. 183 din 20 Aug. 1929. Amănuntele de aplicare ale acestei legi vor fi desvoltate de un regulament de administrație (art. 14).

Scopul urmărit de legiuitor prin această regulamentare a circulației pământurilor rurale e de a *favorizà crearea și desvoltarea unei clase de muncitori harnici și de a lăsà posibilitatea unei circulațiuni mai lesnicioase în mâinile cultivatorilor săteni, a pământurilor dobândite, fie prin legea de împroprietărire, fie prin cumpărare dela Casa Rurală*. (Vezi Exp. de Motive, publicată în ed. «Curierul Judiciar», Biblioteca Legilor Uzuale Adnotate, No. 39, pag. 9—12).

[1] C. Hamangiu, «In preajma viitorului Cod Civil», *P. R.* 1928, I, pag. XVII.

[1] Vezi d. p., în Franța, legea din 12 Ianuarie 1895, cf. Codul Muncei art. 61—74 și legea din 27 Iulie 1921, după care salarul lucrătorului nu-i sesizabil decât până la concurența unei zecimi.

Statul nu-l va puteà satisface. Pământul deci, din lipsă de capital, va rămâne necultivat. Casa Centrală se va scandalizà, va da *îndrumări* însă pur platonice, va ameninţà, etc. In cele din urmă îl va deposedà pe ţăran. Lotul va trece în mâna altuia. Dar povestea va reîncepe dela capăt. Noul proprietar va cere şi el ajutor bănesc; Statul nu va puteà să-l ajute nici pe dânsul, Casa Centrală va interveni, etc., etc. Pământul va rămâne deci incult.

Dându-se însă posibilitate ţăranului să-şi procure fonduri din altă parte, s'ar puteà prea bine ca pământul acesta să fie cultivat, *chiar dela început*. Pentru această unică şansă, legiuitorul ar trebui să accepte modificarea propusă de noi, în cazul când într'adevăr el vrea să-şi urmărească scopul până la capăt.

Această soluţie ar fi conformă în parte şi cu dispoziţia din art. 512 din codul civil german, care organizând dreptul de preemţiune convenţional, hotărăşte: «Le droit de préemtion est exclu lorsque la vente s'effectue par voie d'exécution forcée on par le sindic de faillite». Dacă într'adevăr ţăranul merită să fie apărat împotriva cametei, măsura de protecţie trebuie în acelaş timp să păstreze un anumit echilibru, să nu depăşească o anumită limită, căci altfel ajunge să isbească şi în interesele creditorilor, care, întrucât au fost de bună credinţă, şi au împrumutat ţăranului, fără a-l speculà, capitalul solicitat, sunt deasemeni demni de protecţia legiuitorului.

In plus, această soluţie ar fi în conformitate şi cu tradiţia noastră juridică, deoarece Alexandresco ne spune că în vechime dreptul de protimisis nu se puteà exercità, atunci când vânzarea imobilului, indiferent din ce cauză, se făceà prin licitaţie publică. (D. Maxim, op. cit.,pag.VII).

Ceeace este de notat însă, e că această măsură nu e recomandabilă, decât numai în cazul când Statul ar continuà să fie în imposibilitate de a furnizà ţărănimei creditul necesar.

Necesitatea creditului acesta se afirmă cu mai multă vigoare, dacă ne amintim că dreptul de preemţiune a mai fost stabilit odată (art. 7, legea din 1864) în favoarea comunelor, dar nu s'a exercitat, tocmai din lipsă de credit. (Cf. Rătianu, op. cit., pag. 128).

Pe de altă parte soluţiunea preconizată de noi se impune, chiar după intrarea în vigoare a legei pentru regulamentarea circulaţiei pământurilor dobândite prin legile de împroprietărire. Intr'adevăr, în conformitate cu această lege (art. 5) loturile pe care se înfiinţează industrii potrivit art. 2 precum şi locurile de casă dobândite potrivit legei din 3 Maiu 1916, *se pot ipotecà şi vinde fără nici o restricţie.* Iar aliniatul 4 din art. 5 permite ca loturile neadjudecate la prima licitaţie, pentru motivul că preţul oferit nu acopere creanţa ipotecară, vor puteà fi adjudecate, la licitaţiile următoare, *asupra oricărui cetăţean român.* In toate celelalte cazuri condiţiunile restrictive impuse de lege privitor la persoana celor ce dau fonduri cu împrumut vor trebui respectate, — adică, sub sancţiunea nulităţei absolute a oricărei înstrăinări sau constituiri de sarcini, sătenii vor fi obligaţi să recurgă numai la ajutorul societăţilor de credit agricol, funcţionând în baza legei speciale de organizare a creditului fonciar rural şi a creditului agricol, fără a se ţine cont dacă aceste instituţii pot satisface sau nu la cererile eventuale ale proprietarilor. Justificarea acestei dispoziţii o găsim în Exp. de Motive a legei de mai sus: e grija *de a feri pe săteni de cămătari.* Mai este oare nevoie să adăogăm că această justificare ne pare puerilă? De ce să planeze asupra tuturor creditorilor această prezumpţie *irefragabilă* de uzură, atunci când ţăranul are nevoie de credit, atunci când Statul nu-i poate furnizà acest credit, şi atunci când o instituţie particulară de bună credinţă, ajutând băneşte pe cultivator, ar da acestuia posibilitatea de a-şi cultivà pământul, de a spori astfel întreaga producţie agricolă a ţărei, şi de a realizà însăş intenţia legiuitorului care a fost, nu trebuie să uităm, de a înlesni circulaţiunea pământurilor cultivabile?

Se înţelege însă că dacă Statul găseşte mijlocul de a sprijini băneşte, în mod suficient, mica proprietate, modificarea propusă de noi nu mai prezintă nici o utilitate.

In al doilea rând, ar fi de dorit ca legiuitorul să nu sacrifice interesele proprietarilor, atunci când aceste interese, deşi contrarii legei agrare, sunt totuş de aşà natură, încât *merită* să fie luate în seamă, cum e de pildă în cazul când, vânzând, proprietarul a stipulat numai o parte din preţ în bani, iar restul într'o prestaţie accesorie, de îndeplinirea căreia aveà absolută nevoie, şi pe care Statul nu poate s'o îndeplinească.

In această privinţă, legiuitorul n'ar aveà decât să adopte dispoziţiunea, deja analizată, din codul civil german (art. 507, vezi supra pag. 75) care prescrie suprimarea dreptului de preemţiune, când cel în drept să se substituie cumpărătorului nu poate îndeplini prestaţia promisă de acesta, şi când această prestaţie e de aşà natură, încât părţile n'ar fi contractat, fără stipularea ei. Aceeaş analiză atentă a voinţei părţilor ar fi de recomandat pe de altă parte şi în cazul când proprietarul a vândut, presat fiind de o nevoie urgentă de bani.

In al treilea rând, legiuitorul va trebui să modifice sancţiunea luată în cazul unei vânzări, ce s'a efectuat fără notificarea prealabilă către Casa Centrală. O asemenea vânzare nu e nevoe să fie lovită de nulitate absolută; simpla ei anulabilitate într'un anumit termen, presupunând că celelalte condiţii, privitoare la întinderea maximă de pământ, pe care poate s'o posede cineva şi la calitatea de cetăţean român a cumpărătorului, au fost respectate, — ar fi suficientă, pentru ca Statul, cu ceva mai multă diligenţă, să-şi poată exercità dreptul de preemţiune, dând însă totodată şi cumpărătorului posibilitatea de a-şi consolidà achiziţia făcută într'un termen oarecare, — pentru ca acesta, — în deplină siguranţă, după trecerea termenului, — să-şi poată cultivà bine pământul, şi, la nevoe, să ceară chiar sfaturile Casei Centrale.

Se va obiectà însă, — şi acesta a fost, de sigur, şi scrupulul legiuitorului, — că dispoziţiile privitoare la exercitarea dreptului de preemţiune sunt de ordine publică şi atunci, fatal, transgresarea lor, printr'un act juridic, trebue să antreneze nulitatea *absolută* a acelui act. Ne va fi uşor totuş să înlăturăm această obiecţiune, dacă vom face să se remarce că, întrucât dispoziţiunile de ordine publică relative la vânzarea făcută fără notificare către Casa Centrală, urmăresc apărarea ţăranilor împroprietăriţi în contra despoierei de pământ, — ca şi în materie de protecţie a incapabililor *«c'est le principe de la protéction seul qui est d'ordre public»* [1]).

Dar dispoziţiunile pozitive, prin care această protecţiune este organizată, *nu sunt de ordine publică*, decât în măsura în care duc la realizarea acestei protecţii. Aşà că, într'un act juridic, cum e vânzarea de pământ în cazul nostru, se va puteà derogà dela aceste dispoziţiuni, fără ca derogarea să atragă altă sancţiune, decât simpla nulitate relativă a vânzărei acesteia, — atunci când dispoziţiunile, care au fost nesocotite, nu mai garantau realizarea protecţiei urmărită de legiuitor. Protecţia proprietăţei rurale şi, implicit, dreptul de preemţiune al Statului, sunt perfect satisfăcute, după cum am arătat deja, prin dispoziţiunea ce ar hotărî că vânzarea fără notificare e anulabilă. Urmează că, pentru rest, dispoziţiunea e superfluă, căci nu mai poate apărà proprietatea ţărănească, întrucât această apărare e deja, şi suficient, înfăptuită. A menţine totuş sancţiunea nulităţei absolute, constitue deci, din partea legiuitorului, o suveranitate excesivă, care nu se justifică prin nimic, şi care, în plus, e de natură a stânjeni raporturile dintre particulari şi a stânjeni şi bunul mers al agriculturei. Aplicând numai sancţiunea nulităţei relative, legiuitorul ar da deplină satisfacţie, pe deoparte, interesului general al Statului, care cere apărarea proprietăţei rurale, prin exerciţiul dreptului de preemţiune, şi pe de altă parte, părerei unanim admisă în doctrina după care legiuitorul are dreptul să uzeze, dar nu să abuzeze de libertatea de a sancţionà, cu care este învestit, — punând totodată capăt şi posturei ridicole în care se găseşte pentru moment, prin aceea că n'ar mai lăsà să se creadă că se ambiţionează să facă sociologie, până şi într'o materie, tehnică prin excelenţă, cum e aceea a nulităţei actelor juridice.

GHEORGHIU VIERIU
Avocat, Iaşi

---

[1]) Pillet, «De l'ordre public en droit int. privé», Paris, Grenoble, 1890, pag. 34, cf. Capitant, «Intr. à l'étude du Droit Civil, pag. 59, nota 1.

O SUTĂ DE ANI DELA MOARTEA PRAVILISTULUI ANDRONACHI DONICI

S'au împlinit anul trecut, una sută de ani, în luna lui Noemvrie, de când se stingeà în Iaşi, pe timpul domniei pământene a lui Ioniţă Sturza, una din minţile neobişnuit de agere şi pătrunzătoare în tainele pravilelor, pentru acele vremuri.

Răposă întru Domnul logofătul Andronachi Donici, mlădiţa sufletească a fericitului Gavriil Callimachi, mitropolitul Moldovei, după ce se înălţase prin muncă fără preget la cele mai de sus cinuri boiereşti, trăgând pârtie adâncă în jurisprudenţa divanului Moldovei, prin nouile concepte de drept inaugurate şi dând la lumină un povăţuitor de pravili, consultat şi aplicat în Basarabia până anii trecuţi. Deasemeni, se arătase ca un înnoitor, şi în lumea faptelor politice fiind unul dintre cei mai «neastâmpăraţi» boierii cari năzuiau să surpe feudalismul tagmei boiereşti şi să canalizeze în acest colţ al Europei răsăritene, sufletul înviorător din Apus, marilor prefaceri.

Se stingeà, în Noemvrie 1829, — vrednicul logofăt al ţărei de jos, plâns de logofeteasa Smaranda, din a doua căsătorie, căreia pentru marea îngrijire ce-i arătase, o instituie clironoamă pe toată averea lui agonisită cu grea trudă. In acelaş an, semn vădit al minţii cultivate şi larg înţelegătoare a bătrânului logofăt, îl găsim înscris cu recunoştinţă printre *binevoitorii prenumeranţi*, cari ajută băneşte, existenţa *Albinei Româneşti* vechea gazetă moldovenească, a lui Gh. Asachi [1].

Pentru pomenirea lui Andronachi Donici, s'au rostit la una din şedinţele de anul trecut ale Academiei Române, cuvinte pline de pietate din partea d-lui Andrei Rădulescu, consilier la Inalta Curte de Casaţie şi membru al Academiei, înfăţişându-se viaţa şi activitatea pravilistului, făcându-se o documentată examinare a manualului său de pravili împărăteşti şi căutându-se să i se fixeze locul ce trebuie să-l ocupe ca cinste boierul moldovan, în galeria juriştilor noştri din trecut.

Prinosul de cinstire al acelui învăţat pravilist erà scris să-l rostiască un înalt magistrat din Divanul României Mari, ca un omagiu adus bătrânei instituţiuni din trecut a Divanului Moldovei, pe care Andronache Donici, o ilustrase cu puternica sa personalitate.

Ce păcat însă, că din Moldova lui şi mai ales din Moldova dintre Prut şi Nistru, a cărei răpire brutală în anul 1812 îi rănise adânc sufletul, nu s'a rostit nici un cuvânt de pomenire la împlinirea celor o sută de ani dela moartea lui.

Şi se cuveneà ca din aceà Moldovă, răpită şi apoi revenită după mai bine o sută de ani, la sânul mamei sale, să pornească un semn de pietate şi de recunoştinţă şi să se reverse un strop de vin pe ţărâna patriotului boier moldovean, a cărui pravilă, printr'un tainic joc al ursitei, se fixase în pământul înstrăinat al Basarabiei, ca o strajă neadormită a latinităţei neamului. Căci să nu se uite de nimeni, că această pravilă a împiedecat instaurarea în această provincie a dreptului rusesc, alcătuind alături de graiul şi datinele norodului moldovenesc, mărturia cea mai evidentă a românismului provinciei.

Cu inima lui iubitoare de neam şi de ţară, şi cu mintea lui ascuţită, logofătul Andronache Donici trebuià să se simtă adânc mulţumit că, în provincia în care se pornise obârşia neamului său şi în care trăiau parte din copii săi, avuţi din întâia căsătorie cu Zamfiriţa, fiica vornicului Darie Donici, se păstrase cu începere din anul 1828 de către stăpânirea rusească, manualul său de legi împărăteşti ca «legiuiri locale» ale provinciei, traducându-se în limba rusă pentru uzul instanţelor superioare judecătoreşti.

Iar după ce acel manual de pravili, fructul minţii şi străduinţelor sale, a însoţit viaţa juridică a neamului moldovenesc din Basarabia, dealungul celor o sută şi mai bine de ani de înstrăinare, ţinând piept cu îndârjire asalturilor doctrinei şi jurisprudenţei ruseşti, după ce-şi îndeplinise îndatorirea ce-i fusese încredinţată de providenţa neamului, — a lăsat loc, operei de unificare legislativă, autorul lor putând, din lumea drepţilor unde sălăşluiă, să rostească cuvintele fericitului Simion: «Acum liberează, Doamne...».

Şi acum, câteva cuvinte, pornite din pietatea ce i-o poartă toţi colegii din justiţia românească a Basarabiei, acestui vrednic înaintaş şi ctitor al dreptului românesc din această provincie.

* * *

Notiţe biografice asupra lui Andronachi Donici s'au publicat în diferite rânduri, iar genealogia familiei Donici — necompletă este cuprinsă în cunoscuta lucrare a d-lui Octav Lecca, «Genealogia a 100 case boiereşti» (pag. 32).

Rămâne să pomenesc aici că, Andronachi Donici a fost fiul lui Constantin Donici, coborâtor din un şir de pârcălabi ai Moldovei dintre Prut şi Nistru, moşul său Apostol fiind pârcălab de Hotin, fratele acestuia Miron, pârcălab de Soroca, iar părintele acestora Gavriil, pârcălab de Orhei, toţi scoborâtori din Nicolae Donici, mare logofăt al Moldovei pe vremea Cantemireştilor.

Părinţii lui Andronachi Donici au avut şase copii: patru fii şi două fete.

Rămânând orfani de părinţi, în fragedă vârstă şi fără avere, au fost crescuţi sub îngrijirea fratelui lor mai mare Ianacache, iar Andronachi a fost luat sub îngrijirea mitropolitului Moldovei de atunci Gavriil.

Mulţumită acestui părintesc sprijin, viitorul pravilist, reuşeşte să dobândească o creştere şi o cultură, din care nu avură parte să se înfrupte fraţii săi, rămaşi în boerii modeste şi contractând alianţe mediocre, din care cauză nici nu sunt pomeniţi în documentele timpului şi nici în genealogia d-lui Lecca.

Incă de pe când erà sub creşterea mitropolitului, şi pătrunsese în rândurile începătoare ale boieriei, dobândind pitac de al doilea spătar sub domnia lui Constantin Moruzi, Andronachi Donici primeşte o danie din partea mătuşei sale Smaranda, consistând din moşia Cosăzănii din judeţul Cârligături.

In schimb, se leapădă de orice drepturi mai aveà în mica moştenire ce rămăsese în urma părinţilor săi, ba şi îşi ajută fraţii şi surorile, plătind cheltuielile de îngropare şi grijile creştineşti cuvenite părinţilor săi, cari se urcau la 1250 lei vechi, şi ajutând la măritiş pe ambele lui surori.

Documenturile moşiei Cosăzănii fuseseră date de mătuşa lui în păstrarea mitropolitului Gavriil, dar act de danie n-a apucat să-i facă nepotului ei preferit. Deaceea în anul 1794, fratele lui mai mare, clucerul Ianacachi, îi dă o scrisoare, prin care îi recunoşteà drepturile exclusive asupra moşiei Cosăzănilor. In schimb Andronachi Donici, care în acel an erà medelnicer, nu mai primeşte din succesiunea părinţilor săi decât un rob ţigan.

Divanul Moldovei încredinţează (întăreşte) scrisoarea clucerului Ianacache la 22 Noemvrie 1794. Dăm, mai jos cuprinsul acelei scrisori, care se află în original în posesia noastră [1].

Nu se pot cunoşteà împrejurările, mulţumită cărora Andronachi Donici, orfan de părinţi, este luat în fragedă vârstă sub îngrijirea mitropolitului Gavriil.

Cert este că, graţie acestei puternice ocrotiri, tânărul Andronachi Donici reuşeşte să-şi apropie o cultură destul de înaintată pentru tinerii boieri moldoveni, din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea.

Este stabilit că Andronachi Donici stăpâneà, pe lângă limba greacă şi latină, câteva limbi apusene, cu siguranţă limba franceză [1]) şi cu multe probabilităţi limba germană în care urmăriă diferite ediţii ale Basilicalelor apărute la aceà epocă şi controversele existente atunci asupra acestor legiuiri [2].

Ascensiunea lui Donici fu strâns legată de sprijinul statornic pe care l-a întâlnit în tot cursul vieţei sale, din partea membrilor familiei Callimachi.

Primele sale începuturi sunt susţinute de către mitropolitul Gavriil Callimachi, care nu încetă până la moarte (1786) să-l sprijine.

Dela moartea sprijinitorului său şi până la urcarea pe tron a lui Scarlat Callimachi, Donici abià ajunge să fie agă [3], însă sub domnia acestuia ajunge vornic şi preşedinte al Depart. afac. străine [4], — cu toate că, după cum vom vedeà, Vodă Callimachi, aveà puţină pică pe înţeleptul pravilist, care-şi îngăduise să dee la lumină o colecţie de pravili, atunci când şi Domnul aveà aceeaş intenţiune.

---

[1] *Uricarul*, VII.

[1] Scrisoarea are la fine o menţiune scrisă de mâna lui Andronache Donici, în conţinutul următor: «Scrisoarea de învoeală pentru Cosăzăni, prin care se arată că această moşie au rămas mie».

Scrisoarea sună astfel:

«Fiindcă aşà au voit Dumnezeu şi s'au săvârşit părinţii mei şi noi am rămas patru fii şi două fete mari fără nici o stare.

Pentru care, eu fiind în casa părintească mai mare şi în vârstă şi rămânând epitrop asupra casei şi sârguindu-mă spre folosul celorlalţi fraţi şi surori, fiindcă cele părinteşti au rămas prea puţin şi moaşa noastră Paraschiva în viaţă fiind au fost făcut danie fratelui meu Andronache o moşie anume Cosăzăni din ţinutul Cârligăturii, în vremea când se aflà în creşterea răposatului Mitropolit Gavriil, în zilele fericitului întru pomenire domnu Constantin Dimitrie Moruz Vvod, când s'au cinstit cu spătăria al doilea, dând şi scrisorile moşii în mâinele răposatului Mitropolit Gavriil, arătând că cu bunăvoia sa îi face danie această moşie pe care o poprisă pentru sine în viaţă fiind.

Acum dar, fiindcă părinţii noştri s'au săvârşit şi cele părinteşti moşii şi alte au rămas prea puţine, am venit şi am arătat fratelui meu starea casei care este ştiută. Şi pentru că moşia îi este danie şi domnia-sa s'ar fi folosit cu aceea mai mult să dea ajutor casei pentru ca să poată ajutà surorile noastre la căsătoria lor şi ca să plătească şi câteva datorii, ce s'au făcut cu îngroparea şi grijile părinţilor noştri şi i-am cerut 1250 lei, ca să deie ajutor casei; care să-l numiască o facere de bine din partea dumisale şi să nu rămâe paraponisiţi şi ceilalţi fraţi pentru aceà danie.

Care socotind dumnialui, au primit şi nu numai că au dat aceşti o mie doi sute şi cinzăci lei, ce şi din toate să nu mai aibă a trage nimic părintesc. Şi osebit au mai dat un rând de straie de vară la căsătoria surorei noastre, şi un rând de aşternut bun, cu tot tacâmul lui după care se arată prin zapisul ce au dat la mâna mea.

Pentru aceasta, ca nu cumva vreodinioară ceilalţi fraţi să găsească ceva asupra dumisale, mai ales că rămâind mie şi neştiind de această danie care întru adevăr că înscris n'au apucat a o face moaşa noastră, dar eu ştiu şi mărturisesc că i-au făcut această danie de moşie Cosăzănii, care şi de atunci şi până acum a stăpânit-o şi o stăpâneşte dumnialui şi nu poate să fie supărat nici odinioară.

Că dar pentru ca să se ştie, am făcut aciastă scrisoare care am dat-o în mâna fratelui meu Andronachi, ca să-i fie spre arătare şi către ceilalţi fraţi câţi să vor rădica în vârstă, că eu după cum ştiu aşà mărturisesc.

Şi când ceilalţi fraţi, vreodinioară, povăţuindu-să, ar vrea să supere pe dumnialui cu vreun cuvânt nedrept pentru aciastă danie, pentru care acum şi deosăbit neavând nici o datorie au mai ajutat casa eu să aibu a răspunde. Şi pentru aciasta, am iscălit ca după cum până acuma au stăpânit nesupărat de către mine, aciastă moşie Cosăzăni întreagă, întru toate hotarele ei, asemenea să stăpânească în veci.

(ss) Ianacachi Donici clucer adeveresc.

1794 Noembrie 18.

Neodihnindu-se d-lui fratele meu Andronache ca să-ş lipsiască din toată altă clironomie părinţiască, şi mai cerând să i se mai dea măcar parte din ţăgani, am socotit şi am hotărât ca să mai aibă a lua numai un ţăgan».

(ss) Ianacachi Donici. Clucer.

1794 Noembrie 20.

«Viind înaintea noastră domnialui Ianacachi Donici, Clucer, ni-au arătat pentru aciastă danie a răposatii vornicese Paraschivei, după cum să arată prin scrisoarea aciastă, cum şi darul Medelnic. Andronachi Donici. Au arătat că la toţi parte trei mii.

Drept aceia s'au încredinţat şi de către noi.

1794 Noembrie 22.

Urmează semnăturile boierilor din Divan.

[1] C. N. Tomescu, *Documente şi scrisori dela A. Donici*, pag. 94 No. XVI.

[2] Spulber, *L'Eclogue des Isauriens*, pag. 144. Notă. Autorul se minunează de sagacitatea neobişnuită a pravilistului Donici, care la 1814 când problema datei apariţiunei eclogei Isaurienilor nici nu se puneà în discuţiune, el în predoslovia pravilelor sale fixează epoca alcătuirea eclogelor la anul 1145 după cronologia lui Freherus.

[3] Ghibănescu, *Surete şi Izvoade*, IX, pag. 355; R. Rosetti, *Arhiva senatorilor*, III, pag. 19.

[4] *Hurmuzache*, X, pag. 56. Bibl. Acad. Române; *Doc. Balş*, I, fol. 59.

Am să încerc să aşez pe Donici în atmosfera specifică moldovenească, din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, atunci când începe a-şi agonisi cultura întinsă, de care se va folosi mai târziu ca jurisconsult şi pravilist, şi atunci când îşi alcătuieşte personalitatea puternică care se va vădi în diferitele evenimente istorice din preajma Eteriei şi epoca domniilor pământene.

* * *

Mitropolitul Gavriil, feciorul lui Toader Calmaşul vornic de Câmpulung, în cursul unei singure generaţiuni reuşise să străbată împreună cu fratele său Ioan Terzimanul, toate treptele ascensiunei politice posibile la aceă epocă, Gavriil sfârşind ca mitropolit al Moldovei, iar Ioan Terzimanul ajungând la bătrâneţe Domn al Moldovei şi făcând tulpină de domni.

Totodată îşi prefac şi numele de familie de Calmaş, cam mirosind a mazil din Basarabia, în acela de Callimachi, răsunător ca o fanfară războinică.

Poate şi origina lor comună din părţile Basarabiei îl va fi îndemnat pe fericitul mitropolit Gavriil să-l ia sub părinteasca sa îngrijire pe orfanul Andronachi, — părintele înaltului ierarh, fiind mazil din ţinutul Orheiului, după cum grăeşte cronicarul *Canta* [1], iar unul din neamurile Calmaşilor, având moşia Cuizovca tot în părţile Orheiului [2].

Cei doi feciori ai lui Toader Calmaşul, supseră din adânc din cultura grecească a Ţarigradului, unul în calitatea sa de terziman al lui Ion Mavrocordat, celalt arhidiacon al Patriarhiei, de unde este înălţat mitropolit al Tesalonicului şi apoi trecut cu îngăduiala Patriarhiei, mitropolit al Moldovei în anul 1760.

Mitropolitul Gavriil reuşeşte să treacă în scaunul Mitropoliei din Iaşi pe când domnia în Moldova fratele său Ioan, rămânând în scaun şi în vremea domniei nepotului său Grigore precum şi sub numeroşii domni cari se succedează, înfruntând toate vicisitudinile acelor vremuri, până la 20 Februarie 1786, când adormi întru Domnul la adânci bătrâneţe, în timpul domniei lui Alex. Mavrocordat [3].

Despre acest mitropolit pomeneşte stolnicul Critico din Botoşani într'o semnare făcută la 1786 Februarie, cu mari cuvinte de laudă: «A murit cel vrednic de pomenire, tatăl cel prea blând şi prea iubitor al tuturor, mângâerea celor întru năcazuri, lăsându-ne fără mângâere pre noi, orfani şi întru năcazuri» [4].

Aceleaşi cuvinte de jale trebuieşte să le fi rostit şi tânărul Andronachi, la moartea marelui său sprijinitor. Pe cât se pare, sprijinitorul sufletesc al lui Andronachi Donici aveà întrunită alături de inima lui blândă şi milostivă, o fire mândră şi îndrăsneaţă, vădită prin stăruinţa sa neşovăelnică, în scaunul Mitropoliei din Iaşi, chiar după pacea dela Kuciuk Kainardji, când ca rusofil fanatic, cum se înfăţişase pururea, puteà suferi grele încercări dela urgia turcească.

Sub influenţa acestei puternice personalităţi bisericeşti din trecutul Moldovei, se formează firea şi personalitatea lui Andronachi Donici, neastâmpăratul «cărvunar» de mai târziu, iar sub îndemnul şi îndrumările eruditului logofăt Toma Carra. acesta şi el, unul din ocrotiţii înaltului ierarh, se trezeşte în tânărul boier gustul pentru învăţătura şi adâncirea pravilelor, care-l va stăpâni până la sfârşitul vieţei.

La epoca aceasta, când tânărul Andronachi îşi formà sufletul şi îşi pregăteà mintea în ale legilor, Moldova încercase o nouă incursiune rusească.

Valul moscovit pornit sub Petru cel Mare şi stăvilit un timp în urma înfrângerii suferite la Stănileşti, se succede regulat, bătând în hotarele Moldovei, şi năzuind să se reverse spre mările calde dela Sud şi spre Ţarigrad.

Soarta implacabilă a aşezat Moldova în drumul talazurilor moscovite. Izbiturile neîncetate, începute în epoca absolutismului imperial moscovit, continuă şi azi, deşi altă autocraţie domneşte la Miază-Noapte.

Mitropoliţii Moldovei, târîţi de mirajul ortodoxismului pravoslavnic, nu pregetau ca să întâmpine regulat pe năvălitori în odăjdii şi cu crucea în mână.

Aşà face mitropolitul Antonie la anul 1739, când pătrund oştile moscovite în cap cu mareşalul Minich, aşà face şi mitropolitul Gavriil, când valul moscovit se revarsă din nou asupra Moldovei, sub prinţul Galiţin.

Dar ajutorul mitropolitului nu se mărgineşte numai să primească ca pe nişte eliberatori, pe năvălitorii pravoslavnici; înaltul ierarh erà un erudit, care ştià bine că un norod, sau fruntaşii lui, pătura lui luminată, nu se lasă uşor convinsă, numai de numărul şi strălucirea armelor.

Iar împărăteasa Ecaterina II a Rusiei se nimerise să aibă păreri la fel. De altfel epoca cuceririlor brutale începuse să se pristăvească. In Apus, clocea o mişcare adâncă de răsvrătire împotriva rânduelilor existente atunci.

Critica sarcastică a lui Voltaire, nouile orizonturi asupra organizărei puterilor în Stat şi asupra alcătuirei legilor, isvodite din scrierile lui Montesquieu, ideile filosofice ale enciclopediştilor lovind din plin în concepţiunile politice ale timpului, toate acestea fiind bine cunoscute împărătiţei tuturor ruşilor, o determinară să îndulcească puterea prea... convingătoare a oştirilor lui Galiţin, prin forţa persuasivă a propagandei.

Şi atunci mitropolitul Gavriil ia sub patronajul său tălmăcirea în moldoveneşte a unei cărţi ruseşti de propagandă intitulată: *Invăţătura a însuşi stăpânitoarei măriri, Ecaterina II, către orânduita epitropie preste alcătuirea arătărei a unei noao legiuitoare condică.*

Această carte este tradusă de logofătul Toma, la 10 August 1733, din ordinul generalului rus Rumianţev şi cu «*toată osârdia şi cheltuiala Preasfinţitului Mitropolit a toată Moldovia, Chiriu Gavriil*».

Cu mult entusiasm salută mitropolitul, tipărirea acestei cărţi, care, după părerea sa, urmà să fie un izvor de fericire pentru norodul Moldovei.

Citez câteva rânduri din închinarea ce o face prea încrezătorul ierarh, în introducerea acestei traduceri: «Indrăznesc numai a arătà împlinirea datoriei mele cele neapărate şi a însemnărei cei cu multă râvnă a slăvirei tale, pentru tipăritul cărţei în limba moldovenească, care prin multă silinţă, de isnoavă tălmăcindu-se de pre limba grecească pe cât a fost cu putinţă mai cu curată înţelegere, iată că s'a săvârşit. Patrioţii mei vor număra aceasta între alte bune lucrări a slăvirei teale cea mai întâi şi mai covârşitoare. Fiind bine încredinţaţi că de vor vieţui sub aceste folositoare pravili, *întru starea cea neclătită a pronomiilor vechi*, se vor face foarte norociţi la politiceasca împărtăşenie».

Bunul mitropolit făceà o uşoară confuzie: această traducere nu conţineà o colecţie de pravili, ci numai o expunere de motive, un dreptariu, după care să se călăuzească viitorul legiuitor. Probabil însă că, simţise în această carte de învăţătură că se furişase un duh inovator, căci face rezerva menţinerei neclătite *a pronomiilor vechi*, exact cuvintele pe cari le va întrebuinţà boierimea basarabeană, patruzeci ani mai târziu, când va protestà la Petersburg în contra tendinţei de rusificare a guvernatorului Harting.

Ce erà în definitiv această «Invăţătură», pe care probabil că a cunoscut-o tânărul Andronachi, căci acum se va vedeà mai la vale, influenţa ei este evidentă în limba şi stilul manualului său de pravili, ca şi în unele concepte de drept.

Examinată cu atenţiune, ea se prezintă ca un amestec confuz de idei, maxime, şi principii de drept şi morală culese de prin scrierile juriştilor şi filosofilor enciclopedişti ai Apusului, presărată cu oarecare sare moscovită şi prezentată unei adunări speciale, un fel de state generale ale Rusiei, convocate de Ecaterina II la începutul domniei sale (1767), şi servindu-i ca dreptar împărătesc, în vederea confecţionărei unui cod de legi.

De altfel aceste instrucţiuni, ale căror principii largi şi profund umanitare, alcătuiau un paradox faţă cu starea de lucruri existentă în pravoslavnica împărăţie a Ecaterinei a II-a, n'au reuşit niciodată să fie înfăptuite în vreun codex de legi.

In schimb au servit să facă o reclamă reuşită, făţarnicei împărătese, în ochii prinţilor ştiinţei din Apus, ale căror sufragii favorabile erau pe atunci la modă, să fie cerşite de capetele încoronate, fie că erà un Friederic al II al Prusiei, fie o Ecaterina a II-a a tuturor Rusiilor.

Aşà că aceă «Invăţătură» a făcut ocolul Europei, tradusă fiind în franţuzeşte sub titulatura *Instructions de S. M. Catherine II, pour la Commission chargée de dresser le projet d'un nouveau code de loix*, deasemenea în latineşte, nemţeşte, greceşte şi din această din urmă limbă şi în moldoveneşte.

După cum mitropolitul Gavriil erà convins că, în urma traducerei acestei «Invăţături», se va revărsà fericirea asupra norodului moldovenesc, — în aceeaş făţarnică atitudine de binefăcătoare a poporului său, vrea să se înfăţişeze şi Ecaterina II, când scrie filosofului D'Alembert şi îi ziceà următoarele de această lucrare: «*Ai să observi că pentru folosul imperiului meu, l-am furat pe prezidentul de Montesquieu, fără să-l citez* (în «Invăţătură»). *Sper că văzându-mă lucrând, de pe lumea cealaltă, are să-mi ierte plagiatul făcut, pentru binele a 20 milioane de oameni. Cartea lui* Montesquieu *este breviarul meu*» [1].

Gândul milostivei împărătiţe, îndreptat spre binele şi fericirea celor 20 milioane pravoslavnici ruşi, năzuià în anul 1774, să servească aceleaş bunătăţi şi celor câteva milioane de moldoveni, cari erau aşà de nenorociţi şi bătuţi de Dumnezeu numai din pricina că nu li se împărtăşiseră şi lor, ideile generoase ale preşedintelui de Montesquieu, ale lui Beccaria sau ale altor cugetători ai Apusului.

Indemn şi poftesc, cu toată stăruinţa, pe acei ce au putinţă, să cerceteze traducerea aceasta a logofătului Toma Carra, care se găseşte şi în Biblioteca Academiei, şi în aceà a Universităţei din Iaşi şi un exemplar mi se pare că se află şi în Biblioteca I. I. C. Brătianu.

---

[1] *Letopiseţi*, ed. II, III, pag. 187.

[2] Xenopol, *Istoria şi genealogia casei Callimachi*, pag. 289. Iorga, *Doc. fam. Callimachi*, pag. XXI.

[3] N. Iorga, *op. cit.*, pag. LXXXVIII.

[4] N. Iorga, *ibid.*, pag. CLXXV.

[1] Lavisse et Rambaud, *Histoire Générale*, vol. VII, pag. 347.

Cum am mai spus mai înainte, din cetirea acestei cărţi, oricare poate simţi contrastul evident dintre elanul ei larg şi generos şi mentalitatea poporului căreia erà destinată. Aşà că faţă de neputinţa ei de a fi înfăptuită, încercarea aceasta de legiferare pare a fi o naivitate sau o crudă ironie a împărătesei la adresa poporului ei.

Spicuesc câteva rânduri din această carte: unele sunt chiar de actualitate.

Iată ce gândià împărăteasa despre linguşitori şi câte iluzii îşi făceà de rezultatul legiferărei ce pregătià: ...«Toate acestea nu iaste cu putinţă a fi plăcute măgulitorilor, cari totdeauna strigă cu laudă către toţi împăraţii pământului, cum că niamurile ciale de supt stăpânirea lor, nu s'au zidit, fără numai pentru dânşii. Cât pentru noi, noi ne socotim şi ne fălim încă, zicând aciasta: *cum că noi nu vieţuim, fără numai pentru noroadele noastre.* Şi pentru aceasta socotim că suntem datori a spune lucrurile precum ele sunt. *Căci să nu dea Dumnezeu aciasta, după ce aciastă aşezare a pravilelor va lua sfârşit, să nu fie* a să afla pe pământ, alt neam mai drept şi după urmare mai înflorit decât al nostru...(!)

«Nenorocirea la care noi n'am fi voit *ca să vieţuim în urmă*». (Şi totuşi împărăteasa nu s'a ţinut de cuvânt: a trăit liniştită până la adânci bătrâneţe, cu toate că pravilele miraculoase anunţate prin «Invăţătură», nu şi-au atins scopul de înflorirea norodului rus aşà cum vesteà cu atâta lirism în rândurile de mai sus).

Pasagiul care urmează mai jos, — din aceeaş carte, sună ca o sumbră proorocie a duhului răsvrătitor de egalitate, pe care un sfert de veac mai târziu va încercà să-l instaureze revoluţia franceză, duh, care va frământà întreaga Europă dealungul veacului XIX, deslănţuind apoi în acel al XX-lea, stihiile cataclismului social, în care se sbate şi astăzi Rusia.

«Inceperea cea temeinică a unei oblânduiri, să strică, nu numai când să piarde chipul petrecerii niamului şi duhul cel de o potrivă pe care pravilele l'au născut, dar şi când *duhul acesta de o potrivă, să socoteşte cu covârşire şi fără de măsură* şi va *fieşte carele să fie de o potrivă, cu acela pre carele pravila, l'a făcut mai mare decât dânsul*».

Ce frumos sună următoarele rânduri: «Goana (prigoana) întarâtă sufletele. Slobozenia cugetului, împotrivă, moaie inimile cele mai vârtoase şi cerbice».

Şi acum să ni se dovedească, dacă libertatea cugetărei — slobozenia cugetului, — a fost vreodată respectată sub trufaşa împărăteasă, şi dacă nu dimpotrivă în vremea ei, au fost cele mai aspre prigoane în contra sectanţilor, nevoiţi din această cauză să se împrăştie în patru vânturi!

Şi iată un pasaj, figurând în aceeaş carte, înfăţişând un stat-utopie, care să fie dator a da fiecărui cetăţean cele necesare pentru vieţuire, ideal neajuns nici până astăzi, dar pe care împărăteasa îl fluturà înaintea ochilor supuşilor ei precum şi a altor pravoslavnici, cari urmau să-i rotunjiască împărăţia.

«Ori câte milostenii să dau la un sărac cerşetoriu de pre uliţe, nici odinioară nu împlinesc datoriile oblăduirii, care iaste datoare a da *tuturor cetăţenilor*, ceale cu adevărat trebuincioase la *viaţă, hrană, îmbrăcămintea cea cuviincioasă* şi un *chip de vieţuire ce nici nu vatămă sănătatea*»...

Şi aşà se continuă până la sfârşit, aceeaş beţie de cuvinte. Mesianismul politic al Ecaterinei II, rezumând într'ânsul cea mai înaltă posibilitate de atins în domeniul realizărilor politice, la aceà epocă, — compilat cu frenezie din cărţile învăţaţilor din Apusul Europei, nu-şi găseşte un mai bun corespondent decât mesianismul bolşevic de astăzi, care la fel cu cel dintâiu, a compilat tot ce erà mai extrem şi mai revoluţionar în scrierile Apusului, — căutând apoi să zăpăcească minţile mulţimilor rătăcite, aşà cum cereà Ecaterina II să o facă cu minţile pravoslavnicilor, din ţările româneşti şi a acelora de dincolo de Dunăre.

In schimb la dânşii acasă, — sub Ecaterina II, ca şi sub regimul de astăzi bolşevic, o dramă sfăşietoare se desfăşură, nenorocita Rusie fiind predestinată să fie pururea laboratorul de experienţă sângeroasă, a tuturor zănatecilor şi iluminaţilor.

* * *

Cum am spus-o mai sus, traducătorul acestei cărţi, din limba greceească în aceà moldovenească, este logofătul Toma Carra, trăitor de asemenea în preajma mitropolitului Gavriil, — un pravilist de seamă, care are marele merit de a se fi silit să tălmăcească într'o limbă aşà săracă ca aceà moldovenească, adevărurile condensate din operile marilor cugetători ai Apusului.

Dacă limba literară a ţărilor româneşti este în mare parte opera cronicarilor, limba juridică şi mai ales terminologia dreptului abstract, dela finele veacului XVIII şi începutul veacului al XIX, este datorită în bună parte, cel puţin în Moldova, acestui modest logofăt, tălmăcitor de scrieri juridice din limba grecească în aceà românească.

In această atmosferă politică creşte şi se formează tânărul Andronachi Donici.

Din manifestările lui de mai târziu, nu pare însă că a fost influenţat de protectorul său sufletesc, în simpatiile acestuia către Rusia.

Prin «carvunarismul» lui de mai târziu, Andronachi Donici, ne va arătà, că departe de a pluti nedecis între acele două mari puteri, care-şi disputau în Moldova simpatiile clasei boiereşti, dânsul se alăturase de aceea, cari întrevedeau mântuirea provinciei numai prin viguroasa ei îndrumare, în spre prefacerile politico-sociale cari sguduiau în acele vremuri întreaga Europă.

Dacă atitudinea politică a mitropolitului Gavriil, nu pare a lăsà urme asupra fiului său sufletesc, în schimb însă prin «*Invăţătura*» de care vorbirăm mai sus, tânărul Andronachi Donici dobândeşte întipăritura unor principii largi de drept şi morală, împărtăşindu-se din marile adevăruri, cari frământau la aceà epocă, minţile Apusului.

Examinând cu atenţiune limba în care este scris manualul său de pravili şi mai ales predoslovia care le însoţeşte, precum şi stilul care-l întrebuinţează, se va vedeà câtă asemănare are cu limba şi stilul traducerei lui Toma Carra.

Nu este momentul, nici locul să ilustrez această afirmaţiune prin comparaţiuni, citate şi juxtaposări.

Deşi manualul lui Donici apare la 1814, şi deci la o epocă când pravilistul erà în maturitatea vârstei şi în stăpânirea definitivă a limbei şi a stilului, iar traducerea lui Carra apăruse cu 40 ani mai înainte, totuş cuprinsul acestei cărţi erà mai de actualitate ca oricând, în preajma şi în urma marei revoluţii franceze, care realizase parte din dezideratele ei. Şi nu numai terminologia de drept, întrebuinţată de Toma Carra pentru prima oară în limba moldovenească şi repetată în manualul lui Donici, va vădi această înrâurire, dar şi oarecari principii şi concepte de drept, cari figurau în «Invăţătura» lui Carra şi cari le găsim şi în precuvântarea lucrărei lui Donici.

Va rămâne specialiştilor, în istoria dreptului românesc, să se ocupe cu aceste înlănţuiri şi influenţe reciproce, între lucrările de drept ale trecutului.

Ceeace ţin să ilustrez prin expunerea de mai sus, este atmosfera juridică, care îl împresură pe viitorul pravilist, la aceà epocă de formaţiune a cugetărei sale.

Mitropolitul Gavriil, ca preşedinte al Inaltului Divan, nu erà străin de cunoştinţa vechilor legi bizantine, cari erau dreptarul judecătorilor ţărei, întrucât stătuse atâţia ani la Constantinopol ca arhidiacon al Patriarhiei, preparându-se pentru viitoarea lui carieră, prin studierea temeinică a canoanelor bisericii, cari aveau o înlănţuire aşà de puternică, la aceà epocă cu legislaţia laică. Apoi ca mitropolit al Tesalonicului, patria marelui pravilist Harmenopol nu-i puteau fi străine, scrierile acestuia.

Aşà că nu ne miră de ce în 1774, mitropolitul Gavriil ia sub îngrijirea şi cheltuiala sa, tălmăcirea acelei «Invăţături» împărăteşti.

Toma Carra, pe lângă traducerea de mai sus, — mai este însărcinat în anul 1804 să traducă în româneşte pe Harmenopol. Lucrarea a rămas în manuscris sub titlul *Indemănoasa adunare a pravilelor*, care după d-l profesor S. Longinescu s'ar află în biblioteca Burada [1].

D-l Vespasian Erbiceanu, consilier la Inalta Curte de Casaţie, susţine că originalul acestei interesante traduceri se găseşte în posesiunea d-sale [2].

Se poate să fi fost două originale, mai ales că manuscrisul Burada are 760 pagini, pe când celălalt are 795 pagini.

Tot paharnicul Carra şi din îndemnul aceluiaş domnitor Moruzi, porneşte în anul 1806, o alcătuire de cod civil şi penal în româneşte, dar nu reuşeşte să termine decât numai prima parte tratând despre «Persoane».

Nici una din lucrările harnicului logofăt nu aveà partea să fie consfinţite prin hrisov domnesc.

După unii scriitori ar fi încetat din viaţă în anul 1806.

Noi l-am găsit figurând ca judecător în *Departamentul Criminalului*, până la finele lunei Martie anul 1810, cu un salariu de 250 lei, iar la aceà dată a fost scos din izvod, probabil în urma încetărei sale din viaţă [3].

* * *

Una din epocile dintre cele mai fecunde ca activitate juridică, din viaţa lui Donici, este aceea din timpul domniei lui Scarlat Callimachi, nepotul mitropolitului Gavriil.

Graţie protecţiunei acestuia, precum şi însuşirilor sale, Donici urcă trepte tot mai înalte de boierie, până la rangul de vornic, fiind numit preşedinte al Departamentului afacerilor străine.

Multă vreme, mintosul boier, fusese martorul activităţei neîntrerupte a paharnicului Toma Carra.

O soartă vitregă împiedicase pe acest neobosit traducător şi colaţionator, să ducă la bun sfârşit, lucrările începute cu toată străduinţa sa de a pune la îndemâna mădularelor boiereşti din Divan, povăţuitoare de legi.

---

[1] S. Louginescu, *Istoria dreptului românesc*, pag. 322.

[2] V. Erbiceanu, *Legiuirile locale basarabene*, XVII notă.

[3] R. Rosetti, *Arhiva Senatorilor din Chişinău*, III. vezi studiul nostru din revista *Cuvântul Dreptăţei*.

Nereuşita acestuia era un îndemn pentru ambiţiosul domnitor Scarlat Callimachi, ca să înfăptuiască el aceea ce, nu putuse realiză paharnicul. Găsim aceasta exprimată în hrisovul domnitorului din 1 Iulie 1817, prin care, dând putere de lege, codicelui său de legi, pomeneşte de sforţările depuse de paharnicul Toma până în anul 1806 ca să mântuie cele patru cărţi din condica sa civilă, — sforţări zadarnice, fiind nevoit să se oprească la finele primei cărţi, din cauza evenimentelor istorice de pe atunci.

Dar până să ajungă domnitorul ca să convoace comisiunea de elaborarea condicei de legi ce-i poartă numele, Donici îşi pregătise manualul său de pravili împărăteşti încă din anul 1813, manuscrisul lucrărei sale, aflat în păstrarea Academiei Române, purtând anul de mai sus, pe când Donici era vel-agă [1]).

Titlul primitiv al lucrărei, aşa cum e trecut în manuscris, sună:

«Adunarea din pravilele împărăteşti, sau alegire cuprinzătoare foarte în scurt, de cele mai trebuincioase pravile, alcătuite cu mare lesnire spre înţălegirea şi ştiinţa tuturor.

Alcătuită de dumnealui boierul Andronachi Donici.

S'au scris la anul dela Hristos 1813».

Manuscrisul are 67 foi, dintre cari 55 scrise iar restul de foi albe, afară de foile 60—62, unde se găseşte trecută precuvântarea «către cetitori».

La finele textului, pe f. 55 verso, este frumos scris cu roşu:

«Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă, celui ce mi-au ajutat după început de am văzut şi sfârşitul».

Titulatura lucrărei displace domnitorului, care dă ordin să fie schimbată.

Dăm ca titlu de curiozitate, conţinutul acelui ordin domnesc, adresat mitropolitului Moldovei Veniamin, întrucât lucrarea lui Donici urmà să apară în tiparniţa Mitropoliei.

«...Fiindcă la cartea adunărei, ce s'au făcut de către dumnealui biv vel-agă Andronachi Donici, din împărăteştile pravili, s'a pus o epigrafie nepotrivită cu cuprinderea acei cărţi, poroncim dar ca toate filele ce s'au tipărit până acum, cuprinzătoare ţidulii Domnii Mele şi întăriturii şi iscăliturile Dumilor sale boerilor, să-s dei dumisale biv vel-agăi Mihalachi Sturzăi, şi în locul acestora să-s pui aceasta de mai jos epigrafi: *Adunarea cuprinzătoare în scurt de pravilele cărţilor împărăteşti, spre înlesnire celora ce să îndeletnicesc întru învăţătura lor, cu trimetere către Carte, titlu şi împărăteştilor pravili.*

«Intru acest chip dar, să dă voie a se tipări aceea carte, 1814 Maiu 25 [2]).

Domnitorul Scarlat Callimachi, urmărea încă dela înscăunarea sa, să înzestreze principatul cu o condică de legi, aşà că graba boierului moldovean de a-şi tipări lucrarea cu o titulatură prea generală, părea pretenţioasă şi stânjenitoare intenţiunilor sale de legiferare.

In consecinţă, prin ordinul de mai sus, *epigrafia* lucrărei este amputată, ea neputând rămâne decât un simplu manual-povăţuitor de legi, Domnitorul refuzând să-i hărăzească puterea de lege, pe care şi-o rezervà condicei sale.

Intre manuscrisul aflat la Academie, şi lucrarea, există oarecari deosebiri, în afară de titulatură.

Precuvântarea din manuscris nu are desvoltarea aceleia din lucrarea tipărită, care are un plus de două capitole, faţă de cele 40 capitole din manuscris, adică capitolele despre «Vechili» şi despre «Schimb».

Cu toată vădita disgraţie, cu care e privită de Domnitor, lucrarea lui Donici, totuş printr'un concurs tainic de împrejurări ea supravieţueşte codicelui Callimah, fiind aplicată în Moldova dintre Prut şi Nistru, până în anul 1928. Cealaltă condică intrase în domeniul istoriei dreptului încă din anul 1832, când intrase în vigoare Regulamentul organic pentru Moldova.

Este locul să rostim aici cu înţeleptul cronicar al Moldovei: «Nu sunt vremurile sub om, ci bietul om sub vremuri».

* * *

Dacă în lucrările sale de colaţionator de pravili, Andronachi Donici nu întâlneşte tot sprijinul Domnitorului — deşi acesta îi pretinde mai târziu colaborarea la condica sa de legi — în schimb ca judecător în Divan, se bucură de toată încrederea, şi solicitudinea acestuia.

In celebrul proces dintre vistiernicul Roset Rosnovan şi obştia satelor din Vrancea, în care Inaltul Divan al Moldovei, prin sentinţa pronunţată, a şters strigătoarea nedreptate, comisă de câţiva domnitori străini de neam, în paguba răzeşilor din Vrancea, în compunerea înaltei instanţe intră şi Andronachi Donici. Dintre boierii, cari alcătuiau instanţa, singurul mădular mai aprofundat în cunoştinţa legilor, era Andronachi Donici, care cu multă certitudine, este şi redactorul jurisprudenţei, dată mai târziu de acelaş Divan, asupra condiţiunei juridice a proprietăţei din Moldova.

In această interesantă jurisprudenţă se examinează dreptul de «dominium eminens» al Domnitorului, isvorît din concepţiunea feudală a Apusului, aplicat la sistemul de proprietate din Moldova, exceptându-se unele proprietăţi colective, cari nu intrau în domeniul domnesc, aparţinând unor băştinaşi trăitori în Moldova, înainte de descălecat.

Intre acei băştinaşi, jurisprudenţa Divanului enumeră pe Vrânceni, pe Câmpulungenii din Bucovina şi pe Tigheccnii din Basarabia, adică pe acei străvechi locuitori ai Moldovei, pe cari istoricul D. Cantemir în cartea sa «Descriptio Moldaviae», îi considerà ca alcătuind adevărate mici republici în compunerea Moldovei.

Numai Andronachi Donici, cunoscător al principiilor dreptului feudal din Apus, stăpân pe trecutul istorico-juridic al ţărei sale şi însufleţit de adâncă dragoste pentru ţară şi drepturile locuitorilor ei, puteà să înfrângă în Divan curentele formate în favoarea trufaşului boier Rosnovan, care nădăjduià să izbândească, prin necontenitele amânări ale procesului.

Şi în câte alte hotărîri ale Inaltului Divan, cari zac în colbul uitărei, un cercetător harnic, n'ar descoperi pe redactorul hotărîrei, în eruditul boier moldovean, primul care stăruià să adnoteze hotărîrile cu trimiteri la paragrafele din lege, pentru care îşi atrăsese stihurile maliţioase, de cari pomeneşte Negruţi în una din ediţiile pravilelor sale:

«Dacă ai vreo judecată
«Mergi la Donici de te-arată
«Căci el până şi 'n pilaf
«Iţi găseşte un paragraf.

Nu e de mirare dacă unii scriitori văd condeiul lui Andronachi Donici şi în redacţiunea proiectului de constituţie, pe care boerii aşà zişi «cărvunarii» îl supun domnitorului Ioan Sandu Sturza în anul 1822 [1]).

Marea erudiţie a pravilistului unită cu spiritul înţelegător al nouilor vremuri, îl indicau ca cel mai apropiat colaborator al comisului Ionică Tăutu, autorul primei constituţii moldoveneşti.

Spre sfârşitul vieţii sale, când boierimea reacţionară din Moldova reuşeşte să-l readucă pe Domnitor în apele ei, smulgându-l din atmosfera de «carvunarism» a boerinaşilor, Andronachi Donici îşi pune semnătura în dosul jalbei, prin care boerimea reacţionară cereà lui Ioniţă Sturza respectarea «pronomiilor boiereşti».

Nu-i putem face nici o învinuire. După ce-i fuseseră ridicate de căimăcănie mai toate treptele de boierie ce le dobândise prin muncă cinstită şi statornică şi scoborît la rangul de comis, reuşise prin aceeaş muncă stăruitoare să se înalţe în câţiva ani, sub domnia lui Ioniţă Sturza, la vechile lui ranguri.

Toată această muncă trudnică îl obosise precum şi boala de care suferià. Şi apoi, ce nădejdi mai puteà încredinţà viitorului, când pretutindeni vedem în Europa, înălţându-se tot mai puternic duhul reacţiunei, culminând în Rusia cu domnia autocrată a lui Nicolae Pavlovici.

Singura lui mângâiere, poate că a fost gândul la «manualul său de legi împărăteşti», care pornià să însoţească Basarabia răpită, ca un devotat îndrumător şi ca o mărturie vie a trecutului ei istoric.

CONST. GEORGESCU-VRANCEA
Consilier la Curtea de Apel Chişinău

---

[1]) **Bianu**, *Catalogul manuscriptelor româneşti*, **pag. 160 şi următ.**

[2]) *Bibl. Acad. Române.* Doc. LXXIV/148.

[1]) **D. V. Barnovschi**, ***Originile democraţiei române***, **pag. 118.**

PRIVIRI ASUPRA COMPETINŢEI IN DREPTUL ADMINISTRATIV

Sumar: 1. *Elementele actului administrativ.* 2. *Noţiunea de competenţă.* 3. *Competinţă şi capacitate. Raporturi.* 4. *Fundamentul stabilirei competenţelor. Caracter intern şi efecte juridice exterioare.* 5. *Competinţa stabilimentelor publice.* 6. *Competinţă şi control.* 7. *Caracterul normelor distributive de competenţă.* 8. *Depăşirea competenţei proprie şi excepţională a organelor.* 9. *Delegaţia de competinţă.*

1. In Statul de drept, pentru ca actul administrativ [1]) să producă efectele practice dorite de organele dela cari emană, este necesar ca aceste efecte să fie recunoscute şi tutelate de ordinea legală şi pentru aceasta să satisfacă anumite condiţiuni prestabilite.

Aceste condiţiuni privesc: 1. calităţile extrinseci ale actului şi prin urmare *a)* competenţa organului administrativ dela acest act care emană, *b)* efectele practice, scopul pe cari tinde să le realizeze, şi aceasta întrucât priveşte conformitatea acestui scop cu ordinea juridică stabilită şi 2. calităţile intrinseci şi anume acele privind manifestarea de voinţă în sine [1]).

---

[1]) V. articolul nostru din *Rev. de dr. public* No. 14 din 1919 şi bibliografia.

[1]) **Arnaldo V. L'atto amur. 62; Trentin, Atto di geverno, p. 15; Padova 1917, S. Romano, p. 315.**

Satisfacerea acestor elemente esențiale atrage regularitatea actului administrativ și prin urmare efectele juridice dorite de agentul ce a determinat emanarea lui va fi realizate, după cum, deasemeni, lipsa unuia din aceste elemente sau vițierea sa implică neregularitatea actului administrativ, iar efectele juridice scontate nu se vor puteà realizà sau actul va produce simple efecte de fapt.

Este sigur că regimul juridic al actelor administrative nu este, în integralitatea sa, în funcție numai de aceste elemente esențiale.

Valoarea juridică a acestor acte poate fi influențată și de alți anumiți factori accidentali, a căror prezență însă nu numai că nu este indispensabilă tuturor actelor administrative, dar lipsa sau vițierea lor, chiar atunci când sunt necesare unor anumite acte, nu poate anihilà actul în însăși existența sa obiectivă [1].

Examenul fiecăruia din aceste elemente este indispensabil pentru elaborarea teoriei generale a actului administrativ, astfel cum ea există în dreptul privat. Incercările școalei pozitiviste și ale profesorului G. Jèze, în special, prezintă, de sigur, o deosebită însemnătate, dar ele nu tind numaidecât la explicarea construcțiunilor de bază ale actului administrativ [2] fără cunoașterea cărora orice studiu de drept administrativ se întemeiază pe elemente incerte.

2. In orice Stat, oricât de rudimentar, există o multitudine de organe. Ele sunt însă organizate și activitatea lor se desfășoară pe baza unor norme prestabilite. Aceasta, pentru a evità, pe de o parte, eventuale predominări de fapt sau chiar de drept a unuia din organe asupra celorlalte și, pe de alta, pentrucă o asemenea lipsă de ordine și de disciplină ar face imposibilă exercitarea funcțiunei administrative, prin anarhia la care ar conduce. Și atunci apare inevitabilă necesitatea divizărei diferitelor funcțiuni ale Statului într'un număr de sfere de activitate, determinate și organizate de dreptul obiectiv, sfere în cari se prezintă Statul cu privire numai la o anumită activitate.

Statul, astfel conceput, față de o asemenea sferă determinată de sarcini și activitate corespunzătoare, constituie un serviciu public, care, prin persoane fizice, organe sau prepuși — după cum exercită activitate juridică sau simplă activitate de fapt [3] — desfășură toată activitatea necesară pentru satisfacerea necesităților publice ce i-au fost încredințate.

Impreună cu sarcinele cari intră în sfera sa de acțiune și-i constituie obiectul, orice serviciu public conține în mod necesar și facultățile conexe prin care se determină voința publică față de acele sarcini și posedă deci puterea publică necesară pentru a subveni unui anumit scop sau unui complex de scopuri. Această sferă de sarcini și de facultăți statale constitue competența organului [4]. Deci, în mod obiectiv, prin competența unui serviciu trebuie să înțelegem complexul de sarcini și facultăți cari determină acel serviciu și cari trebuiesc exercitate de seria neîntreruptă de persoane fizice ce se succedează în acest serviciu.

Trebuie să distingem deci două noțiuni deosebite: una subiectivă, serviciul, care e Statul în măsura și în forma în care el vine în contact cu alte subiecte de drept prin mijlocirea unei anumite sfere de activitate și nu în complexul structurei sale; cellalt concept, obiectiv, competența, care este sfera conținând scopul și facultățile statale încredințate unui anumit serviciu public [1]). Din acest punct de vedere este, de sigur, exactă și definițiunea profesorului G. Jèse [2]) după care competența este puterea cu care ordinea juridică înzestrează un organ administrativ de a face un act sau o serie de acte juridice. Va fi, cu siguranță, legală orice manifestare de voință a unui organ al Statului exercitată pe baza uneia din facultățile conținute în competența acestui organ. E probabil însă că această definițiune nu ar epuizà întreg cuprinsul noțiunei de competență, astfel cum am încercat a o delimità mai sus.

3. Noțiunea de competență e pusă în contrast cu cea de capacitate [3]. Se afirmă că prima este proprie dreptului public, în sensul de a corespunde în această materie noțiunei de capacitate, specifică dreptului privat.

O precizare a cuprinsului noțiunei apare necesară nu numai pentrucă o asemenea operație se impune, în genere, ca preliminară oricărei încercări de studiu asupra unei materii determinate dar și pentrucă aceste noțiuni prezentând numeroase puncte de contact între ele, o lămurire a concepțiilor însăș poate evità unele erori grave.

Noțiunea de capacitate nu este specifică unei anumite discipline a științei dreptului, ci este comună atât dreptului public cât și dreptului privat. Capacitatea ne apare ca o calitate juridică, care fiind atribuită prin ordinea juridică unei entități colective sau unui individ le pune în situațiunea de subiect de drept [4]. Capacitatea și personalitatea sunt deci termeni paraleli: unul e atributul celuilalt.

Acest atribut al capacității nu conferă însă posibilitatea de a fi subiectul oricăror drepturi Orice persoană având numai interesele ce pot fi proprii naturei sale și cum drepturile corespund numai intereselor pe cari legea le consideră ca meritând protecția sa, rezultă că drepturile vor fi limitate de natura personalității juridice. Astfel, nu se pot concepe drepturi de familie pentru persoanele juridice [5] căci acestea nu sunt susceptibile de a aveà interese corespunzătoare unor asemenea drepturi de familie. Deasemeni, particularul nu poate fi subiect de drepturi de putere publică, el neavând interese colective ce pot fi protejate numai prin acele facultăți specifice organelor Statului.

Capacitatea presupune în subiectul ei existența unei voințe, voință care are posibilitatea de a realizà drepturile a căror titular este, subiectul. Această voință este însă un element normal dar nu esențial, capacității, căci există persoane cari deși posedă capacitate nu pot totuș exercità drepturile lor, pentrucă le lipsește capacitatea de a lucrà [1]. Aceste persoane au nevoie, pentru a-și exercità drepturile lor proprii, de voința altora care va suplinì sau va integrà pe a lor. In ipoteza suplinirei voinței avem incapacitatea completă, în cea a integrărei avem incapacitatea parțială.

Persoanele juridice nu posedă niciodată capacitatea psihică de a voi. Voința lor este produsul organizărei juridice. Totuș ele nu pot fi puse alături de persoanele fizice incapabile de a lucrà, pentrucă dacă din punct de vedere psihologic voința persoanelor juridice este voința reprezentanților lor, juridicește această voință este referită în mod imediat persoanei juridice, iar acesta prin voința astfel obținută este complet capabilă de a-și exercità drepturile. Numai în anumite cazuri excepționale capacitatea de alucrà a persoanelor juridice este limitată și voința are nevoie de integrarea voinței altor subiecte de drept.

Capacitatea Statului este însă totdeauna integrală. Limitările ei privesc numai unele forme cari, în realitate, constituiesc mijloace de autoprotecțiune și nu diminuări a capacităței [2]. Atât în dreptul public cât și în dreptul privat capacitatea Statului este una și aceeaș pentrucă în ambele ipostaze Statul are drepturi și obligațiuni potrivit normelor de drept existente, norme pe cari el le poate modificà prin activitatea sa legislativă, dar cari nu pot fi înfrânte prin cea administrativă. Concepțiunea unei capacități de drept public speciale, în sensul că Statul, în exercitarea puterei sale publice, este un subiect de drept supus unui tratament deosebit, adică nesupus dreptului obiectiv în condițiuni echivalente cu celelalte subiecte de drept, nu poate fi acceptată față de principiile esențiale ale Statului de drept [3]. De sigur, Statul ca persoană este titularul unor drepturi mai numeroase și uneori deosebite de acelea pe cari le poate aveà un particular în patrimoniul său, dar aceasta nu înseamnă că natura însăș a capacității sale este alta. Ea conține tot integralitatea drepturilor și are acelaș caracter de calitate juridică a persoanei, calitate care atribuie posibilitatea legală de a fi subiect de drepturi. Deci, pentru orice act al Statului nu se poate ridicà chestiunea capacității sale: Statul e persoană juridică și deci subiect de drepturi și obligațiuni, iar voința sa este totdeauna capabilă de a exercità drepturile a căror titular este după dreptul obiectiv existent. Este adevărat însă că Statul nu apare aproape niciodată în complexul structurei sale, ci printr'un serviciu public determinat. In această formă vine în contact cu celelalte subiecte de drept și aceste servicii pot chiar apăreà ca opunându-se unul celuilalt, în ceeace privește însă numai raporturile lor interne [4].

Prin competința Statului înțelegem complexul sarcinelor și facultăților a căror subiect este Statul și care sunt încredințate serviciilor publice. Competința nu este o calitate juridică, ci o cantitate. Un serviciu nu are, în mod abstract, posibilitatea legală de a exercità drepturile Statului, ci numai pe acelea determinate cari intră în competința sa [5]. Conceptul de competenţă nu substituie deci pe acela de capacitate ci i se suprapune. Statul este totdeauna capabil de drepturi şi de exerciţiul lor, dar fiecare facultate face parte din competenţa unui anumit serviciu şi astfel nu poate fi exercitată de Stat decât prin acel serviciu.

---

[1] Ranelletti, Corso 1926, p. 65; Arnaldo V., L'atto amur., 10.

[2] Prof. G. Jèze nu recunoaște existența unei categorii distincte de acte administrative, cum dealtfel, contestă și existența actelor legislative, ca atare, și această atitudine este explicabilă prin neacceptarea examinărei actelor juridice decât în conținutul lor obiectiv.

[3] Duguit, Traité ed. II, t. III, p. 163, Ranelletti, op. cit. p. 83.

[4] Ranelletti, op. cit. p. 89.

[1] Duguit, op. cit. t. III, p. 171.

[2] V. *Principes de droit administratif*, t. I, ed. III, p. 76 și Duguit, op. cit. t. III, p. 162.

[3] V. și *Des moyens dont dispose l'administration pour mettre fin aux situations qu'elle a irrégulièrement crées.* A. Lambert-Ribot, Thèse, Paris, 1914, p. 19 și urm.

[4] Ranelletti Rev. per sc. giuridiche, Capacita e volonta 1894, IV, 199.

[5] V. Anibal Teodorescu, *Tratat de Drept administrativ*, ed. III, p. 215.

[1] Germanii denumesc capacitatea în genere «Rechtsfähigkeit» iar capacitatea de a lucrà «Handlungsfähigkeit». V. art. Ranelletti, op. cit., p. 248.

[2] V. și Anibal Teodorescu, *Tratat*, ed. III, p. 920.

[3] Mischoud, Personnalité juridique, t. I, p. 179.

[4] V. No. 4 al acestui studiu.

[5] S. Romano Principii di diritto com. ed. III, p. 38.

4. Astfel, voinţa unitară a Statului apare prin distribuţiunea competinţelor şi se realizează prin organizarea voinţelor diverselor sale organe. Toate aceste voinţe sunt unite totdeauna între ele prin legătura obiectivă care face ca toate efectele lor juridice să se producă respectiv faţă de aceeaş unică persoană, Statul.

De sigur, că diviziunea activităţei Statului în sferele cari constituiesc competenţa fiecărui serviciu nu este arbitrară ci îşi are izvorul şi sensul în raţiuni practice şi politice [1]). In Statul absolut unde orice manifestare a voinţei publice emană, în drept, dela principe, competinţa nu are caracter juridic şi actele organelor Statului au un caracter pur intern şi nu juridic [2]). Aci, această diviziune se realizează după criterii utilitare ce se inspiră dela regulele diviziunei muncii şi deci orice activitate se încredinţează unui serviciu adaptat scopului ce trebuie satisfăcut şi aceasta atât prin structura sa cât şi prin persoanele ce-i pot fi destinate. In Statul de drept însă, competenţa are menirea de a asigurà şi garantà cooperarea armonică a organelor pentru formarea voinţei Statului, cum şi obţinerea unei cât mai mulţumitoare satisfaceri a nevoilor publice. Deci, în afară de criteriul practic indicat, serviciile se organizează ţinându-se seama de necesitatea creărei sau păstrărei unui echilibru social [3]). Fiecare din ele va răspunde unei exigenţe a complexului social, a unei clase anumite sau a unui grup de interese a cărui protecţiune este considerată oportună de dreptul obiectiv.

Astfel, în acest sistem legal, delimitarea competinţei serviciilor oglindeşte forma şi caracterele Statului, structura sa constituţională şi administrativă.

Această fixare a competinţelor are menirea esenţială de a protejà interese statale, pentrucă scopurile ce-şi propune sunt menţinerea echilibrului social şi desfăşurarea ordonată a activităţei publice. Cu toate acestea, Statul nu poate apăreà ca subiect de drept pentru a cere respectarea normelor privitoare la competinţă [4]) pentrucă el are o voinţă unică şi nu atâtea voinţe în câte subiecte de drept sau servicii se auto-organizează — patrimonialitatea şi deci caracterul de personalitate juridică ce acordă diferitelor sale stabilimente publice, după criterii de oportunitate şi nu juridice, au numai scopul de a înlesni satisfacerea necesităţilor în vederea cărora au fost creiate aceste servicii. — Acestea nu pot conduce la sfărîmarea voinţei unitare a Statului şi la creiarea de interese subiective pentru fiecare din organe, astfel că asemenea conflicte de competinţă pot să aibă numai un caracter intern, între organele sale, nu însă mult juridic. Statul [5]) ca persoană juridică rămâne totdeauna subiectul tuturor competenţelor şi voinţa sa trebuie să se prezinte unitară în exterior, nefiind posibil a se concepe un drept subiectiv al unei persoane faţă de ea însăş, adică voinţa în conflict juridic cu ea însăş.

Opiniunea, după care, cel puţin ministerele, având personalitate juridică şi deci drepturi subiective ce le aparţin în propriu, pot să şi le opună, sau că chiar dacă persoana juridică a Statului rămâne una, totuş prin specializarea activităţei sale, care se realizează în fiecare din organele sale, aceste organe pot veni în contact între ele prin raporturi cari au caracter juridic, această doctrină pare a nu fi la adăpost de unele obiecţiuni şi din punctul de vedere care ne preocupă.

De sigur că normele cari reglementează distribuţia competinţelor între unele organe au caracter juridic. Delimitând competinţa serviciilor şi chiar prin această delimitare apare forma şi caracterele Statului în structura sa constituţională şi administrativă, pentrucă fiecare serviciu are o poziţiune corespunzătoare exigenţelor sociale şi politice astfel cum rezultă din echilibrul stabilit în acel moment. Această organizare a unei entităţi în a cărei compunere intră instituţii juridice este proprie persoanelor juridice şi în special Statului şi nu se poate concepe pentru cele fizice. Această constatare ne arată că nu e de susţinut părerea celor ce contestă caracterul juridic al organelor Statului cum şi al actelor acestor organe cari, verificându-se înlăuntrul unei singure persoane ar aveà caracter intern şi nu juridic. Statul nu este o persoană ce poate fi concepută izolat, el trebuie privit în aspectul său de organizare socială şi atunci orice organ al său este exponentul unei exigenţe a societăţei. In ordinea statală se reproduce ordinea socială şi sistemul organelor garantează claselor sociale un echilibru ce se menţine prin norme de drept, astfel că fiecare organ, în afară de activitatea ce desfăşoară, reprezintă în acelaş timp şi instituţia în care pătrund şi se identifică anumite categorii de interese. (Vezi Vacchelli, Modena, 1902, S. Romano, op. cit., p. 90, Duguit, op. cit., t. II, p. 61, Mischoud, op. cit., t. II, p. 18, pellinek, op. cit., t. I, p.215, Concetto giuridico del diritto politico, pag. 23). Astfel, din punctul de vedere al Statului este exact că conflictele de competinţă privesc totdeauna dreptul obiectiv şi niciodată drepturi subiective; iar actele pe cari le emană pentru a obţine ca manifestările sale de voinţă să nu exceadă normelor de competinţă, constituiesc, în realitate, acte administrative ce au de scop menţinerea dreptului obiectiv, funcţiune esenţială a Statului. De exemplu: revocarea unui act viţiat de necompetenţă sau recursul exercitat de organele M. P. contra măsurilor de jurisdicţie voluntară viţiate, deasemeni de necompetenţă.

Totuş, în Statul de drept spre deosebire de cel absolut, competinţele se distribuie astfel ca să se realizeze echilibrul intereselor colective şi tocmai pentru asigurarea cât mai eficace a acestui echilibru, ordinea juridică stabilită face ca nerespectarea acestor norme să producă şi efecte juridice exterioare, adică faţă de alte subiecte de drept. Producerea asemenor efecte juridice exterioare se obţine stabilind că pentru satisfacerea unui scop anumit nu se pot emanà acte decât printr'un serviciu determinat. Această normă de competinţă poate fi utilizată şi pentru tutelarea de interese private, de către particularii protejaţi, şi în acest mod, nerespectarea regulelor de competinţă poate fi dedusă în faţa organelor jurisdicţionale şi censurată, dar, repetăm, numai întrucât interesează drepturi subiective, cari, în speţă, sunt cele ale particularilor.

5. Să examinăm noţiunea de competenţă şi faţă de stabilimentele publice. Acestea sunt persoanele juridice create de Stat şi cărora acesta le încredinţează sarcina satisfacerei unor interese publice distrase din sfera sa directă de activitate. Aceste sarcini devin proprii stabilimentelor publice şi ele le vor îndeplini ca funcţiuni proprii.

Prin aceste persoane juridice de drept public — ca consecinţă a destinaţiei lor — Statul administrează indirect interese colective, deci aceste organe au caracterul de organe indirecte ale Statului. In acest sistem de administraţie indirectă, de sigur că atât finalităţile cât şi facultăţile necesare realizărei acestor finalităţi sunt proprii Statului. Astfel, cantitatea de finalităţi şi puteri pe cari Statul le încredinţează acestor persoane juridice autonome constituie competinţa lor. Această competinţă apare însă într'o lumină specială pentrucă ea nu delimitează, ca aceia a serviciilor publice, o formă imediată sub care ni apare Statul, ci indică funcţiuni şi drepturi statale pe cari Statul le-a separat de organizaţia sa directă şi le-a atribuit stabilimentelor publice, astfel că contactul între această competinţă şi persoana juridică autonomă e imediat pe când acela cu Statul ne apare ca mediat.

Stabilimentele publice, fiind constituite cu destinaţiunea esenţială de a satisface necesităţile a căror grije le-a fost atribuită de Stat, îşi găsesc raţiunea existenţei lor în obligaţiunea de a-şi îndeplini funcţiunile ce conduc la această satisfacere, funcţiuni conţinute în competinţa lor.

Deci, natura lor este determinată de aceste finalităţi esenţiale şi de activitatea ce ele implică, adică de competinţa ce le-a fost fixată, iar capacitatea lor, cu toate că le aparţine ca un atribut propriu, nu va puteà conţine decât facultăţile indispensabile realizărei finalităţilor cuprinse în competinţă. Stabilimentele publice nu pot aveà alte finalităţi [1]) şi prin consecinţă nici alte facultăţi decât acele corespunzătoare finalităţilor lor sau, cu alte cuvinte, cum persoanele, în genere, nu posedă capacitatea ce excede naturei lor asemenea şi stabilimentele publice nu sunt capabile de raporturi a căror obiect depăşeşte competinţa lor. Competinţa acestor persoane juridice autonome constituie deci pentru ele şi limita capacităţei lor juridice.

Acestea cu privire la capacitate, în genere. Să ne ocupăm şi de capacitatea de a lucrà a stabilimentelor publice. Şi aceste persoane juridice autonome posedă, ca şi celelalte persoane juridice, un număr de organe care-şi manifestă voinţa ce va fi referită stabilimentelor publice şi astfel îi realizează scopurile în lumea exterioară. Prin aceste organe persoanele juridice autonome dobândesc o voinţă care, în mod natural, este perfectă, căci indivizii ce ocupă aceste funcţiuni au totdeauna capacitatea naturală şi cea de a lucrà. Uneori însă, această capacitate perfectă poate fi limitată, pentru motive de interes social şi vom aveà astfel şi pentru asemenea persoane juridice situaţiuni de incapacitate, după cum şi în dreptul privat unele persoane capabile prin natură sunt tratate în drept ca incapabile. Aceste limitări sunt însă şi în dreptul public numai excepţionale şi în regulă generală asemenea persoane juridice autonome se administrează de organele lor normale cu capacitatea lor integrală. Astfel şi dreptul pozitiv le recunoaşte, în genere, capacitatea desăvârşită de a lucrà şi limitările aduse consistă numai —excepţional— în organizarea unor forme de ingerinţă a unor organe superioare.

---

[1]) V. Presutti, *Istituzioni di diritto com.*, t. I 18 şi bibliografia citată acolo.

[2]) Duguit, op. cit., t. III, p. 157.

[3]) Orlando, V. Em. Teoria giuridica delle guarentigie delle liberta, Bibl. delle sc. giuridiche serie I, vol. V, p. 295; Hauriou, Précis ed. X, p. 530.

[4]) Duguit, op. cit., Jellinek, L'Etat moderne et son droit, t. II, p. 28.

[5]) V. pentru colectivităţile administrative secundare considerate sub aspectul lor de persoane juridice şi pentru reprezentanţii acestora; adunări deliberative, membrii acestor adunări, autorităţi executive, R. Alibert, *Le controle juridictionnel de l'administration*, Paris, 1926, p. 125 şi urm.

[1]) V. Anibal Teodorescu, *Tratat*, ed. III, p. 318.

6. Scopul persoanelor juridice autonome creiate de Stat este, în principiu, un scop cu caracter statal şi aceasta chiar dacă mijloacele pentru realizarea lui se găsesc şi în afară de organizarea Statului. Pentru aceasta fiecare din ele este ţinută a-şi îndeplini funcţiunile în condiţiuni menite a satisface nu numai interesul lor propriu ci, indirect, şi pe acele ale Statului. Obligaţiunea de care ne ocupăm are un caracter juridic, pentrucă raporturile dintre Stat şi persoanele juridice autonome menţionate sunt acelea a unor subiecte de drept precis definite şi chiar independente şi opuse. Pentru aceleaşi motive, dacă această obligaţiune impusă stabilimentului public conţine şi unele avantagii în favoarea unor particulari, aceşti particulari dobândesc în patrimoniul lor drepturi subiective pentru a-şi apără aceste interese. Deci, Statul poate să oblige diferitele stabilimente publice la îndeplinirea diferitelor funcţiuni ce le-a încredinţat, fie recurgând la mijloacele obişnuite prin cari un subiect de drept poate impune altuia îndeplinirea obligaţiunilor asumate, fie organizând aceste obligaţiuni ale stabilimentelor publice în forma unor drepturi acordate pentru particulari. Aceştia îşi vor puteà apără astfel drepturile lor proprii şi în acelaş mod vor salvgardà în mod indirect, dar nu mai puţin eficace şi interesele publice [1].

In practică însă primul sistem prezintă inconveniente serioase. Astfel, pe de o parte, de sigur că unitatea şi eficacitatea controlului statal ar suferi şi ar deveni chiar aproape imposibil de realizat din cauza numărului prea însemnat de speţe cărora ar trebui să se adapteze, iar pe de altă parte, ar contrastà cu poziţiunea de preponderenţă pe care trebuie s'o păstreze Statul faţă de celelalte persoane juridice publice cari, în realitate sunt organe indirecte ale sale. Al doilea sistem e realizabil numai când interesul public corespunde şi unui interes particular protejat de lege care reprezintă pentru titularul său o valoare suficientă spre a-l determinà să activeze la salvgardarea lui. In orice caz interesul public rămâne la discreţia dispoziţiei particularului. Pentru a evità toate aceste inconveniente foarte serioase şi a puteà deci să coordoneze finalităţile sale proprii cu activitatea stabilimentelor publice şi, în acelaş timp, să supravegheze satisfacerea funcţiunilor ce le-a încredinţat, Statul recurge la sistemul controlului administrativ.

Cel mai important control administrativ este cel preventiv, care, deşi prezintă anumite analogii cu unele instituţii de drept privat (consimţimântul în materie de matrimoniu, autorizaţia maritală, aprobarea actelor tutorelui de către consiliul de familie, etc.) nu produce vreo limitare a capacităţei persoanelor juridice autonome care să poată justificà opiniunea că s'ar exercità asupra unor incapabili, căci dacă aceste persoane juridice violează normele ce se instituie pentru ele, prin acest control nu se pune o chestiune de capacitate.

Controlul a posteriori sau substitutiv, adică acela care se exercită prin substituirea autorităţei de control în competinţă normală a organelor persoanelor juridice autonome controlate, se prezintă în forme diferite [1].

Astfel, acest control poate să consiste: *a)* într'o acţiune corectivă a organelor de control faţă de organele controlate şi aceasta cu privire la acte determinate; *b)* într'o activitate paralelă, consistând în colaborarea organelor de control cu cele controlate, deasemeni faţă de acte determinate şi *c)* în fine, cu excluderea parţială sau totală a organelor controlate dela activitatea lor normală şi substituirea actelor lor prin actele şi autoritatea de control.

In prima ipoteză, controlul exercitându-se din cauza inacţiunei sau activităţei ilegale a organelor controlate, deşi are, de sigur, un caracter represiv, totuşi nu limitează capacitatea de a lucrà a acestor organe într'o măsură mai amplă decât celelalte controluri administrative sau jurisdicţionale. In a doua ipoteză, controlul limitează încă mai puţin capacitatea de a lucrà, pentrucă concursul organelor de control, motivat în genere prin inacţiunea organelor controlate, nu numai că nu suprimă capacitatea acestora, dar le determină tocmai la exercitarea funcţiunilor lor. In cea de a treia ipoteză însă, cred că persoanele juridice autonome se găsesc într'o situaţiune de adevărată incapacitate, asemănătoare aceleia a minorului, a cărui drepturi sunt exercitate de tutore, căci capacitatea de a voi a organelor controlate este suprimată temporar şi i se substituie voinţa organelor ce reprezintă autoritatea de control.

Pentru aceasta o violare a normelor ce constituiesc acest din urmă gen de control substitutiv constituie un problem de capacitate şi nu de competinţă [2].

7. Am arătat deja că distribuţiunea competinţelor între diferitele organe obişnuite ale Statului, ca şi, dealtfel, aceea între organele persoanelor juridice de drept public are, în Statul modern, un caracter juridic. Prin urmare această determinare a competinţelor trebuie realizată prin legi materiale, adică atât prin legi formale cât şi prin regulamente administrative. Legea formală va fi necesară totdeauna când determinarea competinţelor va prezintà o valoare esenţială pentru organizaţia Statului [1]. Legea formală este deci necesară când se organizează competenţa persoanelor juridice autonome, cari constituiesc faţă de Stat subiecte de drept autonome, cum şi, în genere, totdeauna când se modifică dreptul existent fixat prin legi formale, adică prin norme generale se tinde la protejarea şi garantarea intereselor particularilor faţă de organele statale. Deasemeni, modificarea organizărei unui organ prin atribuirea de funcţiuni noui, chiar dacă această modificare nu alterează drepturile altor subiecte, dar prezintă numai importanţă pentru organizaţia Statului din punct de vedere social, necesită deasemeni legi formale. In asemenea ipoteze legile formale sunt cerute de consideraţii de oportunitate şi nu de drept [2].

Delimitarea competinţelor se poate realizà şi prin norme cu caracter regulamentar şi anume, în primul rând, în ipotezele în cari dreptul pozitiv recunoaşte asemenea facultăţi autorităţei administrative. Şi în afară de aceasta însă, deşi legiuitorul preferă să-şi rezerve distribuirea competinţelor, din cauza garanţiilor obiective şi subiective ce derivă pentru interesele publice şi private, administraţiunea, executând legile formale, poate să emane regulamente pentru a-şi limità ca însăş propriile facultăţi concedate de lege. Astfel, de exemplu, ea poate să se auto-limiteze şi să constituie garanţii juridice în acest sens pentru activitatea sa normală, fixând atribuţiuni determinate organelor sale pentru satisfacerea scopului indicat [3]. In acest sens, activitatea liberă a Statului poate fi deasemenea disciplinată pe cale de regulament şi diferite atribuţiuni încredinţate diverselor organe. Această distribuţiune are un caracter juridic şi constituie o autolimitare, căci astfel se asigură particularilor ce vin în contact cu autorităţile administrative o atitudine constantă din partea acestora şi în acelaş timp o protecţiune a intereselor lor, atunci când ar veni în conflict cu altele de aceeaş natură.

In fine, cu siguranţă, distribuţiunea competenţelor între organele persoanelor juridice autonome se face prin norme cu caracter regulamentar şi aceasta din cauza naturei, aproape totdeauna administrative, a acestei distribuţiuni [4].

---

[1] Hauriou, Principes, p. 183; Vaccheli, La difesa giurisdizionale dei cittadini, verso la publica anun. Orlando Vol. III, p. 265 şi urm.

[1] Forti, controlli sull anun. comunale, vel Orlando, vol. II, p. 11 şi urm.

[2] Asimilarea persoanelor juridice cu cele fizice din punctul de vedere al capacităţei a fost discutată şi în doctrina română. O primă opiniune se susţine pe observaţia că persoanele juridice se găsesc în imposibilitate de a-şi determinà acţiunea şi lucrà în mod liber, iar pentru a da eficacitate actelor lor este necesar a-şi integrà voinţa lor prin voinţe străine — a Statului, prin organele lui de control — ceeace este suficient pentru a pune, din punctul de vedere al incapacităţei, pe acelaş plan persoanele juridice cu cele fizice. Teza contrarie se întemeiază pe argumentaţia următoare: calificarea de persoană incapabilă dată unor persoane de drept privat este logică pentrucă, în dreptul privat, tipul normal de persoană capabilă este persoana fizică care-şi poate determinà voinţa după finalităţile ce urmăreşte, pe când incapabilii constituesc excepţia, în acest drept, la regula generală a capacităţei. In dreptul public însă, nu există un tip normal de capacitate desăvârşită, tip la care să te poţi referi când vorbeşti de capacitate limitată şi aceasta din cauza existentei controlului, care nu lipseşte din organizarea persoanelor juridice de drept public. Apoi raţiunea controlului în dreptul public diferă de aceea a instituţiunilor similare din dreptul privat, pentrucă unele se sprijină pe o capacitate materială de a voi efectivă sau prezumată, pe când controlul adminsitrativ se întemeiază pe necesitatea coordonărei activităţei persoanelor juridice autonome cu aceea a Statului. Infine, diferă natura intereselor la a căror protecţiune se tinde şi cari sunt publice sau private, după cum diferă şi structura instituţiunei în sine, pentrucă în dreptul privat tutorele sau curatorele substitue capacitatea sa de a voi aceleia mai mult sau mai puţin deficientă a incapabilului şi deci are calitatea de reprezentant, pe când în dreptul public autorităţile de control nu au această calitate de reprezentant faţă de persoana juridică automată.

Totuş, în anumite ipoteze, în materie de control substitutiv, a posteriori, cred că o analogie între instituţiunile de tutelă din dreptul privat şi asemenea control administrativ în sens larg, îşi poate găsi o justificare şi din acest punct de vedere, se pare că doctrina română cât şi cea franceză sunt prea absolute în afirmaţiile lor.

[1] Şi pentru aceasta numărul şi atribuţiile ministerelor trebuiesc stabilite prin lege formală, în afară de imperativul constituţional şi de dezideratul ca orice activitate ce implică cheltueli să fie aprobată prin voinţa contribuabililor, reprezentată prin lege.

[2] V. pentru detalii Carré de Maltey, *Théorie Générale de l'État*, Paris, 1922, p. 482 şi urm.; cum şi adnotarea noastră din R. d. p. *Raporturile dintre lege şi regulament*, an. III, No. 4, p. 251 şi urm.

[3] Adnotarea noastră din *Revista de Drept public*, an. III, No. 4, p. 251.

[4] Normele cu conţinut de statut al funcţionarilor nu pot fi însă considerate ca simple instrucţiuni şi deci fără eficacitate faţă de alte subiecte de drept. Mare parte din această materie trebuie reglementată prin legi formale. V. în acest sens nota noastră din *Revista de drept public*, an. III, No. 4, p. 420 şi în sens contrar nota d-lui G. Alexianu, prof. la Universitatea din Cernăuţi în *R. D. R.* an. III, No. 3, p. 298 şi urm.

8. Activitatea Statului se distinge din punct de vedere material în legislativă, jurisdicţională şi administrativă, activităţi ce asumă forme proprii şi tipice şi fiecare din ele este încredinţată unor organe diferite. Acestea primesc denumirea după activitatea respectivă, care constituie şi activitatea lor normală. Ele posedă însă şi o competinţă excepţională şi anume porţiuni din activităţile ce constituiesc competinţa normală a altor organe.

Un organ ce emană acte constituind competinţa proprie altui organ — făcând abstracţie de competinţa excepţională — face acte lovite de incompetinţă sau altul este viţiul acestor acte? Dela început trebuie să observăm că nu ne vom preocupă de distincţiunea formală între lege, decret şi sentinţă, pentrucă competinţa de a emană acte cari să aibă valoarea formală a actelor tipice pentru fiecare activitate este determinată în condiţiuni atât de desăvârşite, încât o violare a acestei competinţe nu se poate concepe decât recurgând la ipoteza unei simple activităţi de fapt a agenţilor, sau a unor acte absurde, deasemeni inexistente în fapt, de exemplu un ministru care emană o lege sau o sentinţă judecătorească.

Sunt însă numeroase ipotezele când acte învestite cu forme legale exced sfera de activitate a organelor dela cari emană din punct de vedere al competinţei materiale. Astfel, Parlamentul emană pe cale de lege formală un act ce aparţine competenţei normale a organelor administrative şi deci cu valoare materială de act administrativ sau judecătorul creiază o normă pentru cazul concret ce-i este deferit şi, în fine, administratorul poate pătrunde în sfera legislativă sau jurisdicţională.

Din acestea trebuie deasemeni să înlăturăm actele organelor legislative cari nu pot fi nelegale, pentrucă aceste organe nu pot fi limitate juridiceşte în activitatea lor, astfel că actele legislative în sens formal trebuiesc considerate ca acte legislative şi în sens material. Asemenea acte derogă dela normele asupra competinţei şi stabilesc dreptul în cazul concret asupra căruia statuiază. Actele organelor jurisdicţionale pot fi viţiate de incompetinţă, dar examenul lor excede acestui studiu, astfel că vom cercetă chestiunea numai în raport cu actele administrative.

Pătrunderea activităţei organelor administrative în sfera legiuitorului sau a judecătorului a fost considerat ca un exces al unei puteri în dauna altei puteri, în sensul mecanic al lui Montesquien.

Conceptul de exces de putere a fost considerat ulterior ca conţinând toate viţiile activităţei administrative şi anume incompetinţa propriu zisă, violarea de forme esenţiale, violarea legei de fond şi deturnarea de putere. Se pare însă că nu o chestiune de competenţă se pune în aceste ipoteze. De sigur, atunci când activitatea Statului se distribuià schematic între organele sale jurisdicţionale, legislative şi administrative, orice pătrundere dela un organ la altul puteà fi considerată ca o incompetenţă? Dar această noţiune îşi poate păstră aceeaş valoare faţă de depăşirea teoriei constituţionale a lui Montesquien şi de primirea concepţiei Statului de drept? Fără a merge până la concepţiile lui Kelsen şi a şcoalei sale în această materie a separaţiei organelor, trebuie să recunoaştem totuş subordonarea activităţei administrative a Statului în faţa normelor de drept cum şi posibilitatea, consacrată prin dreptul pozitiv, pentru organele jurisdicţionale de a judecà chestiunile ce isvorăsc de pe urma activităţei administrative a Statului, în condiţiuni aproape identice pentru orice persoană şi cu unica limitare consistând în imposibilitatea pentru judecător de a substitui propria sa viinţă aceleia a administraţiei, pentru a luà măsuri concrete privitoare la speţa decisă.

In această situaţiune este inexact a se vorbì de incompetinţă atunci când agentul administrativ judecă sau legiferează în sens material. Aceste pătrunderi ale administraţiei în sfera legislativă sau jurisdicţională sunt mai curând violări de lege. Pătrunderea administratorului în domeniul legiuitorului se manifestă prin emanarea unei norme abstracte, generale în contrazicere flagrantă cu textele de drept pozitiv. Aceasta nu constituie însă decât un act unilateral şi fără importanţă pentru drept, căci nu leagă pe nimeni. Aplicarea acestor norme la cazul concret, sau creiarea unei norme noui pentru acest caz violează, de sigur, drepturi, prin nerespectarea normei de drept şi deci violează legea în condiţiuni identice cu orice altă persoană juridică.

Organele administrative pătrund în domeniul jurisdicţional pronunţându-se asupra diferendelor ivite între particulari şi cari sunt de competinţa judecătorului ordinar. Aceste simple deciziuni nu pot aveà nici o valoare juridică, pentrucă asemenea declaraţiuni nu pot împiedică pe interesaţi de a-şi valorifică drepturile în faţa instanţelor competinte şi numai executarea acestor acte de către administraţie, prin mijloace coercitive, poate produce lezarea drepturilor acestor subiecte. Asemenea contravenţiuni la legi constituiesc deasemenea acte pătate de violare de lege.

Considerând Statul în complexul organelor şi activităţei sale şi dacă nu ţinem seama de condiţia juridică a activităţei sale administrative faţă de lege, pătrunderea acestei activităţi în domeniul celorlalte activităţi poate apăreà mai curând ca constituind un viţiu de incompetinţă decât de violare de lege; dacă examinăm însă mecanismul Statului în natura sa intrinsecă şi în lumina principiilor Statului de drept, această pătrundere, această invadare ne apare ca un viţiu de violare de lege.

Acest examen şi această concluzie ni se par juste numai întrucât privesc competinţa proprie fiecărui organ în sens material. Când pătrunderea activităţei organelor administrative, în sens material, se manifestă însă în raport cu competinţele excepţionale ale celorlalte organe — legislativ şi jurisdicţional — suntem în prezenţa unei incompetinţe [1]).

9. Complexul de obligaţiuni şi facultăţi constituind competinţa unui serviciu public şi atribuită prin lege nu poate fi delegată total sau fragmentar, după cum, deasemeni, acest serviciu nu are nici facultatea de a renunţa la exerciţiul ei.

Această normă se întemeiază pe principiul care interzice renunţarea la exerciţiul unui drept obiectiv [2]). O renunţare la exercitarea unei facultăţi sau obligaţiuni cuprinsă în competinţa serviciului, constituie abandonarea unei activităţi, pe care legea o încredinţează Statului pentru a o îndeplini printr'un anumit organ al său, sau trecerea acestei activităţi unui organ pe care legea nu l-a învestit cu asemenea facultăţi.

De sigur, un organ poate să desfăşoare sau nu o activitate ce-i este atribuită, când dispune de o putere discreţionară în acest sens, dar nu posedă facultatea legală de a-şi interzice posibilitatea juridică atribuită de dreptul obiectiv.

Delegarea [3]) unei competinţe dela un serviciu la altul constituie, deasemeni, o schimbare a distribuţiunei de activitate fixată prin dreptul obiectiv şi este ilegală. Legea poate prevedeà ipoteza unui serviciu care deleagă altui organ, prin voinţa titularului său, porţiuni din activitatea sa. In acest caz Statul lucrează tot prin serviciul competent în mod normal, dar facultăţile acestuia sunt exercitate de un organ care reprezintă pe primul şi prin urmare menţionează delegaţia primită. Legea încredinţează, în această ipoteză, organului delegant facultatea de a decide asupra delegaţiei în sine cât şi asupra extensiunei atribuţiunilor reprezentantului [4]).

Legea poate admite deasemeni, reprezentarea unui organ prin altul, în cazul absenţei sau împiedicărei primului de a lucrà. Aci nu ne aflăm însă în faţa instituţiei juridice a delegaţiei, ci a două organe coordonate astfel ca funcţiunile celui de al doilea sunt numai supletive, adică nu vor activà decât în cazuri de- terminate.

Trebuie, deasemeni, distinsă de delegaţie cazul suplinirei titularului unui serviciu prin altă persoană, din cauza împiedicărei de a lucrà a titularului. In această ipoteză un organ nu reprezintă pe celalt, ci acelaş serviciu se concretizează într'o persoană diversă de titularul său normal. Acelaş serviciu lucrează, dar prin mijlocirea voinţei unei alte persoane.

ION I. TEODORESCU
Avocat

---

[1]) Chiovenda, Corso, Roma, 1278.

[2]) V. Anibal Teodorescu, *Tratat*, ed. III, t. I, p. 286 şi urm. Laferrière, *Traité*, p. 502; Esmein, *Traité de droit constitutionnel*, t. II, p. 583.

[3]) V. amplul studiu al d-lui prof. Anibal Teodorescu, asupra delegaţiei în dr. ad-tiv în Scritti in onore di O. Ranelletti.

[4]) Exemple tipice în acest sens avem în delegaţia pe care ministrul o acordă subsecretarului de Stat, secretarului general etc. In ce priveşte comisarii guvernului, pe cari îi citează deasemeni doctrina străină, trebuie să observăm că, în dreptul nostru, aceste organe nu sunt totdeauna identice cu cele vizate de doctrina străină. V. Barthelémy et Duez, *Traité, p.* 480; Pierre, *Traité de droit politique et parlementaire,* 1919, p. 118, 715.

LEGEA PENTRU APĂRAREA LINIŞTEI PUBLICE

(COMENTARII ASUPRA CÂTORVA ARTICOLE)

Art. 1 pedepseşte pe cei care se asociază pentru a prepară ori execută «crime» în contra persoanelor ori proprietăţei. Faptul se socoteşte delict, pedepsibil cu 5—10 închisoare, cu amendă dela 10 mii—100 mii lei şi cu interdicţiunea corecţională.

Aici nu e vorba de săvârşirea crimelor, pentru acestea infractorul îşi va primi pedeapsa faptului comis, textul priveşte numai simpla *asociere*, iar art. 2 pedepseşte simplul fapt al afilierei cu ştiinţă la o atare asociaţiune.

Art. 3 pedepseşte *provocarea* directă la «infracţiunile de mai sus», adică ne referim la provocarea pentru a fi cineva înscris în asociaţiunile prevăzute de art. 1. Nu e vorba de provocare spre a săvârşi crime, fiindcă pentru acestea avem codul penal, legea Mârzescu nu se ocupă de asta, ci creiază delicte noui din anumite fapte care, până acum, erau nesancţionate.

Codul penal nu se ocupă de faza de preparaţiune, legea pentru apărarea liniştei publice vizează tocmai asta, simplele acte de preparaţiune constituiesc delicte grave care cad sub sancţiuni severe.

Art. 4—5 sunt clare şi mă scutesc de orice comentariu.

Art. 6 creiază un premiu de impunitate pentru denunţătorii care s'au făcut vinovaţi de infracţiunile prevăzute mai sus.

Art. 7 creiază un delict din faptul acelora care, prin discursuri, cuvântări, strigări, cântece sediţioase sau ameninţări rostite în public, vor fi provocat direct la comiterea unui fapt calificat crimă.

Provocarea la delicte e pedepsită mai uşor.

Acesta e un text uzitat în practica zilnică, după cum văd prin revistele de drept.

După acest text, oricât vei săvârşi faptele prevăzute în el, ca, strigări, cuvântări, cântece, dacă nu provoci la comiterea crimelor ori delictelor, pedeapsa e inaplicabilă.

Art. 8 este o anexă a art. 7, numai că în loc de instigaţii prin viu graiu, se are în vedere instigaţia prin publicaţiuni.

Art. 9 pedepseşte pe cei care laudă faptele prevăzute de art. 7 şi 8. Care fapte? Lauda asupra discursurilor, strigătelor, cântecelor, publicaţiunilor? Evident că nu, legea are în vedere numai lauda pentru provocarea la crimă ori delicte.

Adeseori, la cabinetele de instrucţie, vin spre cercetare afaceri în care se trimite câte un individ pentrucă a împărţit afişe electorale cu următorul cuprins: veniţi la întrunire pentru a protestà contra dărilor mari, contra propagandei la războiu, contra oarecăror fapte ale guvernului. Acestea nu intră în prevederile art. 7 şi 8, pentrucă nu constituiesc aţâţări la infracţiuni.

Art. 10 prevede fapte pe care societatea le vede permanent perindându-se în faţa instanţelor judiciare.

Dacă un număr de manifestanţi se grupează pe stradă purtând embleme, insigne, steaguri sau pancarde, care se mărginesc numai la atât, nu săvârşesc nici un fapt penal, indiferent dacă steagul e roşu sau pancardele poartă inscripţia: jos războiul, sau vrem egalitatea ori protecţia minorităţilor.

Numai când prin aceste manifestaţiuni se desprinde şi constată tendinţa afilierei la asociaţiunile prevăzute de art. 1 pentru propagare şi executare de crime, grupul săvârşeşte un delict uşor pedepsibil cu maximum 6 luni închisoare şi amendă.

Dacă însă, după circumstanţe, aceste manifestaţiuni constituiesc o aţâţare, stârnire, sau încurajare la rebeliuni, manifestanţii sunt consideraţi delicvenţi. Dar, trebuie o distincţie. O manifestaţie comunistă poate da loc la dezordini, însă, dacă intenţia manifestanţilor n'a fost în acest scop, nici dirijată în acest sens, manifestanţii nu pot fi consideraţi delicvenţi. Simpla manifestaţie nu e oprită, agitaţiile însă prin strigăte criminale la adresa regelui, regenţei, guvernului, autorităţilor, burghezilor, pot primi pedepsele din art. 10.

Să nu uităm că partidul comunist există, că unii fac cu el carteluri electorale, cel puţin pe sub mână şi, dacă comuniştii manifestează pe stradă, bine înţeles după ce au obţinut autorizaţia, pentru a face propagandă candidaţilor lor existenţi pe listele electorale, dacă se mărginesc numai la atât, nu comit nici un fapt penal.

Nu trebuie să luăm faptul brut şi să-l raportăm la text, ci trebuie să analizăm substratul subiectiv pentru a fi realmente în spiritul codului penal şi a legei Mârzescu, care pedepseşte intenţiunea.

Art. 11 a suferit o largă modificare prin legea din 19 Dec. 1924. Acest text modificat zice că oricine prin strigări ori publicaţiuni va agità ori va încercà să facă *agitaţiuni*, din care ar puteà reieşi un pericol pentru siguranţa Statului, săvârşeşte un delict. Acest text e foarte des uzitat în practică, pentrucă orice manifestaţie dă loc la intervenţia forţei publice, iar participanţii sunt fixaţi dela început în calapodul art. 7, 8 şi 11 legea Mârzescu. Magistratul instructor ori de fond care ar primi faptul aşà, fără a se strădui să străbată ţelul grupului de manifestanţi, mobilul lor, elementul intenţional, abdică dela înalta sa misiune către dreptate şi legalitate. Căci dacă un grup de muncitori spre ex. strigă pe stradă jos războiul, sau vrem mărirea salariilor ori scutirea dărilor, indiferent dacă vor răcnì sau urlà în mijlocul străzei şi oricât s'ar puteà crede că asta poate prezentà un pericol pentru siguranţa Statului, grupul e nepedepsibil dacă nu se dovedeşte că el a cercat ori a agitat masele poporului, adică *dacă a pornit pe stradă cu acest scop* ca să provoace dezordini. Să reţinem că nu «orice dezordini» constituiesc «un pericol». Dacă grupul nu face alt ceva decât să strige pentru realizarea unui deziderat al lui privind interese individuale, *fără intenţiuni revoluţionare*, nu e cazul de aplicat pedepse şi nici detenţiuni preventive care ating libertatea individuală.

Legea nu sancţionează manifestaţiile comuniste pentru câştigarea corpului electoral, ci pedepseşte pregătirea revoluţiei comuniste.

Eu scriu din punctul de vedere a dreptăţei, a moralei şi a legalităţei, pentru a fi egalitate de tratament către toţi.

Agitatorii revoluţionari roşii, galbeni, verzi ori albaştri, constituiesc o primejdie naţională, ei deschid o prăpastie sub temeliile ţărei, căreia îi trebuie cinste, dreptate şi legalitate, sub bolta unei epoci de linişte îndelungată, spre a consolidà un neam care a plătit cu fluvii de sânge realizarea visului milenar.

Adeseaori sunt arestaţi de jandarmi grupuri de tineri care strigă, cântă internaţionala, etc., sunt trimişi în judecată şi condamnaţi fără a se stabili că au provocat direct la comiterea unui fapt calificat crimă şi fără a se dovedi precis că intenţiunea lor a fost să facă agitaţiuni, căci nu trebuie să uităm că agitaţiune înseamnă «voinţa» de a răsculà poporul.

Se pedepseşte *simplul fapt al manifestaţiunei*, pe care legea nu-l sancţionează decât condiţional, adică dacă se stabileşte provocarea către crimă din art. 7, sau proba «intenţiunei» către agitaţiuni, conform art. 11 modificat.

Presa a acuzat că unii sunt loviţi crud în timpul primelor cercetări, deşi nici legea şi nici morala socială nu admit asta.

Ziarele vor să spuie că unele organe nu s'au desprins definitiv din întunericul veacurilor negre, când tortura cufundà omenirea în urgia insensibilităţei morale.

Sub formă de sfat şi pentru înălţarea instituţiilor ţărei mele, scriu că lovirea necinsteşte şi pe lovit şi pe autor, ea întunecă civilizaţia fiindcă e în afară de sancţiunea legală.

Trebuie să se reţie că unii sunt copii, alţii adolescenţi, rătăciţi de cetiri nesănătoase, ori sugestionaţi de mirajul unei fericiri imaginare, care nu poate venì decât prin muncă, urmând paşii evoluţiei lente, cu tendinţa solidarităţei morale pentru cimentarea fraternităţei universale.

Art. 11 modificat pedepseşte pe cei care, prin uneltiri viclene sau prin mijloacele prevăzute de art. 3, 7 şi 8 (provocare la afiliere de asociaţiuni, provocări, prin cuvântări ori publicaţiuni, către crime şi delicte prevăzute de codul penal) vor ca să răstoarne aşezămintele de organizare ale Statului; precum şi acei care prin aceleaşi mijloace (art. 3, 7, 8) vor agità ori vor încercà să facă agitaţiuni din care ar puteà reeşi un pericol pentru Stat.

Să nu facem marea şi neiertata confuzie între «*manifestaţie*» şi «*agitaţie*».

Manifestaţia este perfect admisibilă după îndeplinirea formalităţilor administrative, pe când agitaţiunea e altceva, ea presupune *intenţiunea* de a răsculà massele, iar în faţa instanţelor de fond trebuie dovedit precis acest lucru, voinţa grupului către revoluţiune, căci altfel pedepsim simplele manifestaţiuni pentru care încă nu avem sancţiune.

Manifestaţia oricărui grup politic este un fapt permis, legea loveşte numai în *intenţiunile criminale* care pot prejudicià ordinea socială.

Mobilul unui act trebuie analizat, disecat, intenţiunea perfect dovedită, căci a pune brut manifestaţiunile în calupul agitaţiunilor, este a te abate dela principiul dominant cuprins în dreptul penal, care cere existenţa *intenţiunei culpabile* la baza crimelor şi delictelor.

Trec asupra celorlalte articole, fiindcă n'au dat încă loc la cazuri practice, — mă opresc puţin numai asupra competinţei şi a art. 19.

Competinţa se regulează după dreptul comun şi Constituţie, adică, în principal, judecă Tribunalele, dacă însă se constată într'un fapt elementele delictului politic, se va sesizà Curtea cu Juraţi, exceptând executările prin mijloace teroriste, faptul în acest caz, revenind tot competinţei Tribunalului.

Art. 19 priveşte infracţiunile flagrante, care se vor judecà după legea micului parchet.

Acest text însă e adeseori înlăturat, căci, deşi e cât de flagrant delict, totuşi se trimit afaceri la judecătorul de instrucţie, contrar prevederilor legei şi în dauna moralizărei şi exemplarităţei prin rapidă judecare, elemente cerute de dreptul penal chemat să apere societatea de valul criminalităţei crescânde!

TRAIAN ROMULUS SCRIBAN
Judecător-Consilier Trib. Iaşi

CONTRACTE DE ADEZIUNE

1. Ideea contractelor de adeziune ivită la începutul acestui secol, a rămas destul de vagă și azi.

Codul nostru civil și celelalte legislațiuni nu arată nimic despre existența lor. Neadmise nici de jurisprudență — care le ignorează, nefăcând nici o distincțiune între acest fel de contracte și celelalte convențiuni —, trăesc într'o continuă nesiguranță, susceptibile de atâtea controverse și discuții interminabile.

Propriu zis, paternitatea acestei expresiuni, după cât se pare, este atribuită lui Saleilles, acel mare inventator de idei juridice.

Acei cari se ocupă de această categorie specială de convențiuni, dacă au arătat mai multe categorii de contracte de adeziune, n'au putut preciză, însă, care este elementul lor esențial, care ar da acestor contracte o natură proprie.

Deși sunt rezultatul exigențelor situațiunilor actuale, denumirea a rămas până acum, pur doctrinală. Reformele viitoare ale codurilor, trebue să satisfacă exigențele sociale și economice de azi și să ție seamă de tendința tot mai accentuată a acestor contracte, de a căpătà o stabilitate, o recunoaștere textuală, care să le consacre în mod pozitiv în viața juridico-socială.

Evident, că în majoritatea lor contractele sau actele juridice variază, în ceeace privește momentul, când se consideră încheiate — foarte multe având nevoe de mai mult timp — în importanța și egalitatea consimțământului, în rolul predominant al unei părți, — care are o putere economică superioară și permanentă. Până la proba contrarie, contractele sunt considerate că conțin acel minunat și misterios concurs de voință. Dacă această voință nu se măsoară cu dinamometru, legiuitorul a prevăzut remediul în teoria viciilor de consimțământ, a incapacităților și a intervenției judecătorului, deseori, în revizia clauzelor leonine, luând în considerațiune circumstanțele în cari se găseau părțile, în momentul nașterei raportului juridic. Contrariu celor susținute de d-l profesor Ripert, a aderà însemnează a consimți. In celelalte contracte, nu este adevărat că o parte face lege celorlate părți? Dreptul nu este egal aproape totdeauna cu forța? Intr'un contract nu este o parte mai slabă, care se svârcolește sub severitatea obligațiunilor dictate și impuse de cealaltă parte? Nu există un viciu permanent?

Acel care aderă condițiunilor propuse, este liber la început: le poate refuzà, dar dacă le primește își dă consimțământul, fără să poată aderà la unele clauze și refuzà pe altele și astfel operațiunea ia un caracter contractual.

O garanție pentru cei slabi rezidă de asemenea în publicitatea și egalitatea condițiunilor.

Este adevărat că există o regulă de morală, de a nu exploatà pe cel slab, de a nu jefui mizeria. Dar, atâta vreme cât isvorul acestor drepturi puternice există în lege, protestul rămâne iluzoriu, iar cei puternici și slabi, născuți așà, se mulțumesc poate și se obișnuesc totdeauna, cu poziția lor inegală. Nu sunt născuți unii să comande și alții să asculte? Sunt energii cari merită admirație și incapacități cari trebue exploatate. De puterea unora și slăbiciunea altora profită interesul social și progresul.

Drumul evoluției este deschis tuturor părților. Individul aspiră totdeauna la înălțarea și desvoltarea dreptului său; îi este permis a face orice, dacă actele sale, privite în chip obiectiv, n'au nimic ilicit și opus interesului social.

Chiar redactorii codului civil, în art. 948 cod. civ., spun că condițiunile esențiale pentru validitatea unei convențiuni sunt, între altele, consimțământul valabil al părței care se obligă.

Prin urmare, din doi contractanți, creditorul este acela care dictează obișnuit legea contractului, indicând condițiunile. Debitorul nu face altceva decât le primește, deci el este acela care consimte, care aderă la propunerea creditorului.

2. Nu este exact, că toate convențiunile se desbat contradictoriu, încât să fie rezultatul discuțiunilor părților.

O parte emite o ofertă care, constituind o valoare juridică, îl obligă, dacă altcineva aderă la ea pur și simplu, contractul s'a încheiat în acest moment, economisindu-se timpul, valoare importantă.

O societate neputând tratà cu fiecare în parte, din cauza timpului scurt, formulează oferte sau contracte tip, pe cari, chiar în număr nelimitat, le propune publicului, fără discuție posibila, cu acei cari voiesc să le primească. De ex. voiesc să fac un voiaj undeva, utilizând C. F.; această instituție are dinainte oferit un contract — care rămâne permanent și irevocabil, pe o durată de timp dinainte știută — în care arată condițiunile.

In această situație, și în altele de acest gen, fie că instituția este particulară fie că este de utilitate publică sau instituție publică propriu zis, condițiunile juridice sunt simplificate, putând fi încheiate de simpli însărcinați, iar situațiunea creată este mai avantajoasă pentru toți, ca în contractele ordinare, pentrucă oferta făcută publicului are un caracter permanent și o poți studia în voie; situațiunea este avantajoasă și pentru instituție progresând prin încheerea a numeroase contracte, creiază un serviciu, care fie că se adaptează treptat-treptat, fie că se transformă, totul este să trăiască spre binele tuturor.

Spre deosebire de contractele de utilitate publică, în contractele întreprinderilor particulare, se poate tratà altfel decât în condițiunile contractului tip, iar oferta poate fi retrasă cât timp n'a fost acceptată.

Dacă este adevărat că nu poți trăi, fără a voiajà vreodată, a folosi apă, gaz, electricitate, a nu te urcà într'un vehicul public, a nu lucrà în serviciul altuia ș. a. m. d., în fine fără necesitatea atâtor trebuinți fără de cari nu poți existà și încă nimeni nu este dezarmat.

Realitatea nu este așà de dureroasă, cum o arată unii autori. In ofertele în cari voința autorului este atotputernică, dictând condițiunile contractului după bunul său plac, impunând celorlalte legi severe și nedrepte, rezultatul nu sdruncină echilibrul drepturilor, al intereselor contrarii ale părților, pentru următoarele motive:

Cel mai multe întreprinderi, sunt controlate de autoritatea publică, care intervenind, poate retrage contractul; altele suferă influența legilor economice sau societăților private, cari le silesc să trateze în anumite condițiuni. Apoi, aderenți se pot obține sau se pot grupà încât să formeze o putere, dacă nu mai mare, cel puțin egală cu a propunătorului sau propunătorilor, cu cari să poată tratà pe picior de egalitate. Sau, ultima resursă, apelul la judecător, apelul la lege.

Cele mai eficace rezultate se pot obține prin gruparea forțelor slabe și răspândite, cari pot formà organizațiuni dintre cele mai puternice și de temut, dictând condiții și supunând pe cel puternic.

Orice voință-energie fără contra putere duce la abuz, la tiranie, spune d-l profesor Demogue.

Creațiunea grupului consumatorilor, a celor abonați la telefon, grevele consumatorilor de gaz sau electricitate, societățile de apărare, o probează cari la rândul lor de multe ori, au abuzat de forța lor economică, dictând contractul, în loc să sufere.

Dar, nu sunt și contracte ordinare, în care voința unei părți se impune celeilalte? Acordul voinței părților nu este decât formal, deoarece foarte adesea, consimțământul părților depinde de circumstanțele în cari ele se găsesc, la încheerea raportului juridic.

Acel obligat să vândă sau să cumpere nu contractează după cum îl silește nevoia? Nu va face oferta constrâns?

Egalitatea este pur teoretică, legi nedrepte sunt destule. Oricât de aspre ar fi legile, nu va puteà smulge neomenia din sufletul omenesc. Viața economică și socială este ghidată mai totdeauna de egoismul părților. Fiecare poate nu voește să obție ceeace este drept, ci tinde obișnuit să obțină cel mai mare bine pentru sine, cel mai puternic, fie în raporturile sociale, fie economice, va trage echilibrul intereselor de partea sa.

Ceeace oprește legea și pedepsește, este abuzul, exploatarea slăbiciunei, rezultată din inegalitatea părților, nu târgul făcut cu propria sa persoană. Nimeni n'are voie să facă ce vrea. Este oprit să vatemi pe altul, să te porți sub o astfel de manieră, care nu poate fi tolerată.

Jurisprudența este însă neputincioasă și foarte rar găsește remediul abuzurilor descoperite în contractele de adeziune. In schimb doctrina, ajută jurisprudența, arătând mijloacele, cu ajutorul cărora să se înfrângă nedreptatea.

3. Puterea politică poate interveni pe cale de regulamente și legi — indicând drumul spre a garantà egalitatea — să rectifice tot ce dăunează realizarea justiției, îndepărtând nedreptățile. Trebue să impună norme de conduită, obligațiuni imperative, reguli de ordin public, pedepsite penalicește. In toate raporturile vieței sociale, legislatorul să edicteze reguli de conduită pe cari părțile trebue să le observe, dacă voiesc ca actele juridice pe cari le închee, să aibă efecte juridice.

In multe domenii a intervenit, de altfel: De ex.: a interzis, în transporturile aeriene, terestre sau maritime, clauzele de neresponsabilitate; a tarifat chiriile caselor de locuit; a legiferat reînoirea atâtor contracte; a intervenit în asigurările terestre, a oprit specula ilicită ș. a. m. d. restabilind echilibrul și limitând libertatea părților.

Aici e locul să semnalăm și legea importantă franceză, din 25 Martie 1919, asupra convențiunilor colective a lucrului, contracte relative la condițiunile lucrului, intervenind între, de o parte reprezentanții unui sindicat profesional sau a oricărui alt grup de funcționari și de altă parte reprezentanții unui sindicat profesional sau oricărui alt grup de patroni, sau mai mulți patroni contractând pe cont propriu sau un singur patron. Deasemenea a intervenit, prin legea făcută în 17 Martie 1905, asupra clauzelor de negaranție în transporturi, în scopul de a realizà echilibrul între tendințele de abuz ale întreprinderilor și interesele aderenților.

Tot legea se poate amestecà, chiar într'un chip mai sever, în încheerea contractelor de adeziune, împiedecând o parte mai puternică de a impune celeilalte condițiunile leului. Legislatorul în mod imperativ poate interzice clauzele pe cari le crede periculoase, și să indice norme pe cari va fi interzis să nu le respecte și dacă e nevoie, cum de altfel în cea mai mare parte a făcut, puterea politică să reglementeze numărul orelor de muncă, oprind clauzele sau practicile contrarii, sub sancțiuni penale, astfel ca munca omului să nu fie lăsată la discreția contractului. In cazul însă când patronul plătește orele suplimentare, nu însemnează că el ia partea leului și credem că nu e nimic ilicit aici.

Un alt remediu ar fi intervenția judecătorului. Ideia este veche, dar din cauză că majoritatea legislațiunilor au fost dominate în trecut, de cel mai straşnic individualism, rolul judecătorului nu este decât de a constatà faptele, intențiunea comună a părților aplicând regula clasică a legei părților; să deducă consecințele juridice, fără să aibă dreptul să se amestece, decât în interpretarea clauzelor obscure ale părților.

In virtutea noilor idei de solidaritate și cooperație socială judecătorul să fie obligat a controlà convențiunile părților; rolul său să fie mărit, fără însă să cădem în păcatul socialismului sau să transformăm puterea judiciară în putere administrativă. Magistratul trebue scos din rolul său de a constatà și deduce consecințele juridice, judecata sa severă trebue să coopereze cu ceilalți, cu toți împreună, la binele social, la victoria adevărată a dreptății, a maximului de bine în interesul tuturor.

Legislatorul trebue să edicteze nu o simplă facultate ci o datorie pentru judecător de a controlà voința părților, hotărând și dând la o parte ce nu corespunde scopului social și economic. Judecătorul trebue, însă, să pătrundă cu o mare subtilitate în conținutul obligațiunilor contractate de părți.

Atât cât au, și încă sunt autori cari spun că puterea judecătorului este considerabilă în desăvârșirea înaltei sale misiuni.

Aceasta este o dorință, o ideie, față de nevoia securității individuale actuale, a interesului general și nevoile practice. Trebue însă evitat despotismul, arbitrajul periculos al magistratului imparțial, însă, ar puteà cel puțin să aprecieze utilitatea socială a actului, ajutând contractul să se formeze și trăiască.

Ce ar puteà face, în contractele de adeziune, judecătorul? Să statueze ca autoritate *ex aequo et bono*, arătând cari sunt clauzele aplicabile și cari nu sunt. Dacă aceasta s'ar face pendent, n'ar fi nici un pericol, echilibrul contractului n'ar fi distrus, relațiunile economice n'ar fi sdruncinate. Pe convenția și actele părților contează terții, contează societatea care are nevoie de stabilitatea raporturilor juridice ale părților, iată unul din marele neajunsuri ale intervenției.

Totuș Tribunalele au întrebuințat mijloace tehnice legale spre a protejà o parte care a suferit legea celui mai tare. S'a folosit după împrejurări teoria viciului de consimțământ, a clauzelor privind ordinea publică sau clauza contractului, a interpretărei unui contract în favoarea celui care se obligă și în fine inopozabilitatea față de aderent a clauzelor cari nu le-a cunoscut când a contractat sau cari se contrazic cu alte clauze cari exprimă mai bine voința comună.

Judecătorii sunt însă obligați să aplice clauzele fie ele cât de severe, când au fost exprimate într'un chip clar și nu sunt viciate de nici un viciu: dol, obiect ilicit. Curtea de Casație franceză, a cenzurat o hotărîre în care s'a constatat refuzul de a da efecte clauzelor contractuale permise de lege.

Judecătorul trebue să se preocupe de buna funcționare a serviciului, să-l împiedice să dispară, dacă este de utilitate publică.

4. Elementul esențial cari ar puteà caracterizà contractele de adeziune, este foarte greu de găsit. Acei care-l combat, privind chestiunea bazați pe principiul autonomiei voinței, spun că nu este contract, adeziunea nefiind voluntară, deci consimțământul perpetuu viciat. Nu este contract, neexistând independența și egalitatea între contractanți, iar posibilitatea pentru fiecare de a discutà condițiile neexistând.

In orice caz doctrina a fixat câteva caracteristice cari par a rămâne definitiv câștigate studiului contractelor de adeziune.

In contractele de adeziune, oferta are un caracter general și permanent. Oferta este deschisă și durabilă, având efecte independente de acel care a emis-o, producând toate consecințele juridice în raport cu emițătorul.

Adeziunile nu pot fi refuzate decât sub o rezervă: necesitățile serviciului. Și nici nu poate primi pe ale unora și refuză pe ale altora, decât când excepțiile sunt inspirate de natura și interesul serviciului. De ex. intreprinderea are nevoie numai de un număr limitat, putând respinge adeziunile tardive.

Oferta, adresându-se la persoane nedestinate, poate fi menținută, chiar un timp nelimitat, dacă interesul serviciului o cere.

Oferta își trage origina, deseori, dintr'un contract care se bucură de un monopol de drept sau de fapt sau de o mare putere economică.

Marele profesor Hauriou a constatat, că pretutindeni unde este contract de adeziune există o instituție formată sau pe cale de a se formà, organizațiune socială permanentă, prepusa unui interes colectiv, un semi-serviciu public. Obiectul contractului de adeziune este procurarea unui serviciu privat de utilitate publică căutat de toți și oferit numai de o singură persoană. Oferta se prezintă sub forma unui contract tip, în care toate condițiunile studiate cu grijă dinainte, formează un bloc. De altfel contractul conține mai totdeauna clauze concepute numai în interesul celui care propune, unele foarte severe sau sancționate penalicește, pentru cei cari se abat dela ele.

Privite sub o astfel de manieră ofertele par a fi adevărate legi. Oricum, clauzele obligă pe cel ce le-a stabilit, fiindcă nu se poate plânge de propria sa lege, iar consimțământul aderentului este dat în bloc pentru toate clauzele, ceeace însemnează că nu poate primi pe unele și refuză pe altele, iar voința sa nu se desparte pentru fiecare clauză în parte.

5. Unii autori cari nu deneagă caracterul contractual al contractelor de adeziune, spre a scoate în evidență ce este contractual, disting în contractele de adeziune două feluri de clauze: clauze esențiale, cu caracter general, verbale sau scrise, cari leagă pe aderent pentru că cu siguranță le-a examinat cu atenție, le-a acceptat liber și cu bună știință și clauze accesorii, cari în general sunt imprimate.

Clauzele accesorii judecătorul le va aplicà numai dacă corespund intențiunei comună a părței, bunei credințe și esenței contractului. Nici judecătorul pe cale de interpretare nici clauzele accesorii nu pot însă schimbà esența contractului. In schimb însă, aderentul trebue să se supună chiar condițiunilor tacite, dacă sunt necesare pentru buna funcționare a serviciului privat de utilitate publică, iar în privința clauzelor accesorii numai în cazul când au scopul de a precizà sau completà clauzele esențiale.

Acelaș rezultat se observă și în contractele obișnuite. Nu există convențiune în lipsă de înțelegere completă. Contractul se consideră încheiat, când contractanții au căzut de acord asupra punctelor esențiale, chiar dacă este dezacord asupra celor secundare. Dar clauze secundare să nu fie din acelea pe cari părțile le-au considerat foarte importante, pe cari în mod subiectiv le-au considerat puncte esențiale.

Dacă contractele, necesități sociale, misionarele unui mare serviciu social de apropieri individuale de bună voie, cum spune un mare autor, trebuesc favorizate și încurajate, Tribunalele nu trebue să le recunoască existența când există dezacord. Instanțele judecătorești vor ține seamă, de acele clauze conforme dreptului comun, preferând clauzele manuscrise celor imprimate.

De altfel în cazul când serviciul sau instituția este sub control — fie pentru a o împiedicà dela abuz, fie spre a o ajutà în misiunea sa, — se va căutà să se aibă în vedere interesul cel mai important: fie interesul colectiv al consumatorilor aderenților, etc., fie interesul colectiv al funcționarilor, patronilor, cari conduc serviciul sau interesul însuș al instituției care trebue să funcționeze mai departe în bune condiții.

In instituțiile publice sau private, reprezentanții serviciului, pot să controleze pe aderenți, dar nu pot sub pretextul controlului să impună obligațiuni noui după formarea contractului.

In cazul când instituția regulamentează viața sa interioară, legea sa interioară, regimul său disciplinar, măsurile acestea sunt opozabile tuturor, chiar dacă aceste măsuri sunt în afară de contractul fundamental, dacă măsurile luate sunt conform legei și uzajului și necesare pentru buna funcționare a instituției. Dar și publicul are dreptul să pretindă serviciului să ia măsuri suficiente pentru toți aderenții, și dacă n'o face, aderenții au drept la despăgubiri pentru refuz nejustificat, dacă serviciul nu probează vreo piedică legală dela executarea integrală a obligațiunei. Jurisprudența a admis fără distincție că aglomerările din gări sunt un caz de forță majoră, dispensând pe însărcinații gării de a mai primi noui mărfuri sau voiajori și de a executà la timp contractul încheiat.

Credem că aceasta este admisibil numai când aglomerarea survine pe neașteptate. Altfel trebue să ia măsuri din vreme.

Acel care organizează contractul de adeziune are un serviciu privat de utilitate publică. Serviciul trebue să funcționeze astfel încât să asigure trebuințele publicului. Instituțiile sunt mijloace nu scopuri.

Direcția unui teatru poate interzice circulația sau sgomotul în timpul unui concert sau să stabilească reguli pentru controlul teatrului sau intreprinderei, pentru modul de conduită al spectatorilor, putând expulsà un turburător al liniştei sau să silească spectatorii să-și ia pălăriile de pe cap. O campanie de căi ferate poate refuzà un voiajor care a fost condamnat pentru fraudă în dauna sa sau direcția unui cazinou poate interzice intrarea unui funcționar revocat. Totuş în ambele cazuri chestiunea este controversată.

Apoi sunt chestiuni privitoare la închiderea biuroului, timpul până când efectele pot fi primite, etc.

In schimb orice anunț emanat dela direcția teatrului sau instituției are forță juridică, care se poate aplicà prin obligațiunea juridică unilaterală sau prin ideia de responsabilitate delictuală. Dacă însă se retrage la timp, fără prejudiciul nimănui, nu are nici o consecință. Un concurs anunțat trebue să se țină la ora și data indicată.

Câteodată regulamentele instituțiilor, se confundă cu efectele făcute publicului. O societate de curse fixează condițiunile generale de curse, condițiuni în cari proprietarii vor puteà trimite un cal să ia parte la alergări; tarifele c. ferate sunt propuneri de contract făcute publicului sub prealabila omologare a Ministerului respectiv, sunt deasemenea acte de reglementare. Dacă s'a făcut vreo eroare de orice parte, în privința tarifului, ea poate fi totdeauna rectificată.

Chiar o societate, care este legată prin contract cu aderenții, poate să regulamenteze măsuri de detaliu sub o manieră obligatorie, de ex.: relativ la iscălirea chitanțelor de cotizații de anumite persoane, sub sancțiunea nulităței pentru cele contrarii acestei reguli.

6. In stare embrionară, cele mai multe întreprinderi, servicii sau instituții, au avut la bază micele năzuinți sau activități individuale, care unite cu altele superioare, egale sau chiar inferioare au dat naştere mai târziu la adevărate forțe, grupe de interese dintre cele mai importante, instituții în care se concentrează marile activități omeneşti.

O persoană emite o ofertă sau mai multe persoane, întocmesc statute. In urmă fac apel la public pentru a subscrie și aderà. Acesti începători, pot fi simpli fundatori, putând să rămână neacționari, nesocietari. Asà se petrec lucrurile, în societățile pe acțiuni sau asociațiuni.

Adeziunile publicului au efecte juridice față de fondatori creatori şi dacă, nu se naşte o persoană morală, dela început, raporturile juridice va existà și vor fi valabile între aderenți și fondatori. Noul aderent tratează cu totalitatea celor precedenți, față de cari este legat în mod distinct, după cum de altfel și grupul propunătorilor sunt legați între ei.

Un contract încheiat între o persoană și un grup nepersonificat, va creà a legătură juridică valabilă între terțiu şi fiecare din grup.

Dacă din această cooperare, se naşte un sindicat şi unul din ei dimisionează, sindicatul rămâne legat juridiceşte.

O situație juridică valabilă poate existà, chiar când se înteleg numai două persoane, dacă consimțământul nu este subordonat altora sau supus anumitor modalități.

Vreau să vorbesc de acele contracte cari rămân deschise adeziunilor publicului, în cari fiecare nouă adeziune este creatoare de noui raporturi juridice între acei cari vin și cei dinainte. Se poate însă ca contractul să nu existe decât în ziua când numărul minim de membri se va obține. In ce priveşte consimțământul aderentului, el este definitiv.

Savantul profesor Hauriou a arătat, că dacă un subscriitor, la o societate pe acțiuni, moare și lasă moştenitori minori aceasta are puțină importanță, consimțământul autorului lor fiind definitiv.

In contractele deschise, în caz că nu se va obține numărul necesar de adeziuni totul va cădeà.

Nevoile practice admit aceste raporturi juridice numeroase, sau rețeua încrucişărilor juridice valabile, admirabil demonstrată de d-l profesor Demogue, cu consecința că, dacă o adeziune este anulată celelalte rămân valabile chiar dacă ar fi vorba de adeziunile primitive.

Când există contracte cu mai mulți participanți, fiecare tratează cu toți și două persoane singure, nu pot modificà contractul, dacă nu sunt însărcinate în mod legal.

Dreptul trebue să se adapteze fiecărei situațiuni, să se modeleze după tendințele vieței, căci este o materie dată de însăş viața. El trebue să fie simplu, practic nu lăsat pradă speculațiunilor de logică.

Ca și în domeniul celorlalte, și aici este admisibil actul juridic cu sine însuş. Astfel că dacă se emit bilete pentru o loterie, dar nu se plasează toate, emisiunea este valabilă, emițătorul poate chiar el câştigà lotul, dacă cumpără biletele nedistribuite sau numai o parte din ele. Bine înțeles, să nu fie vorba de vreo fraudă.

Dacă un contract de adeziune a fost încheiat cu un prêt-nom, iar mai târziu apare adevăratul contractant, instituția va fi considerată că a tratat dela început cu acesta. Aceasta se întemeiază pe rațiunea că nu se poate refuzà adeziunile. Acelaş rezultat și la un spectacol, când cineva cumpără pentru altul biletul care-l și utilizează.

Totuş sunt și excepțiuni tacite, cari rezultă din genul de afaceri al întreprinderei. Un fabricant poate să fie considerat în mod tacit, că nu vinde comercianților decât en gros. Dacă însă oferta este făcută prin cataloage, jurnale sau afișe, fără să se arate această condiție, fabrica nu poate refuzà vânzarea en detail și nici o nouă comandă făcută.

Un întreprinzător de transporturi nu înțelege să primească oameni beți cari ar puteà cauzà accidente; hotelierul nu înțelege să primească oameni cu o ținută neconvenabilă.

Regula este că poate luà orice măsuri necesare bunului mers al serviciului. In fond se face distincția clauzelor utile pentru buna funcționare a serviciului și cele inspirate de singurul interes al întreprinderei.

7. In principiu contractul de adeziune este oferit tuturor. In lipsa unui text care să o spună, întreprinderea nu poate refuzà adeziunile, fie ele chiar tacite, decât numai atunci când acele adeziuni ar turburà serviciul. Un patron poate refuzà un lucrător cu reputație rea; asociațiunile de asigurare poate respinge adeziunea unui asigurat care este bănuit de incorectitudine riscului.

Cel care refuză o adeziune trebue să o facă imediat, sub pedeapsa daunelor interese, să nu tacă căci altfel există contract, acceptantul crezându-se pe bună dreptate legat juridiceşte încât nu și-a îndreptat în altă parte speranțele sau şansele. Natural, că răutatea, de partea oricui ar existà, nu merită indulgență. Nimeni nu poate fi refuzat decât cu just motiv, legitim.

Acceptarea nu mai are nici o valoare, dacă odată sau înainte de sosirea adeziunei comunică celui care a oferit retragerea consimțământului.

Voința de a aderà la o operațiune juridică are valoare, numai dacă se manifestă exterior. Totuş, sunt cazuri când tăcerea valorează adeziune.

Modificările aduse de terți, după încheerea definitivă a contractului — se înțelege că de comun acord cu propunătorii — nu constitue un nou contract, în schimb, modificările noui nu sunt opozabile vechilor aderenți, dacă nu consimt. Sunt res inter alios acta. Propunătorii, prin adeziunea altora, nu sunt reprezentanții acestora.

Să nu se înțeleagă greșit acest caz. Este vorba de acele acte juridice cari rămân independente de altele și cari au o valoare juridică prin ele însăș.

Un act juridic încheiat nu poate fi modificat sau desființat, decât de aceleaş persoane sau reprezentanții lor.

Și dacă pe actul modificat, se grefează altele, actele succesive sunt într'o strânsă dependență cu actul primitiv, urmând consecințele acestuia. Dacă alături de contractul primitiv se formează un nou raport juridic în care intră și terții de ex.: adeziune de noui asociați, valoarea nouilor acte juridice este în strânsă legătură cu contractul primitiv. Valoarea și urmările a multor asemenea operațiuni juridice, aparține studiului stipulațiunei pentru altul când la un contract încheiat se alătură altfel, de ex., noui aderenți la o societate când își măreşte capitalul, acest contract alăturat, va aveà valabilitate chiar dacă primul este nul și invers. Numai când contractele ulterioare sunt executarea primului, consecințele sunt schimbate: dacă primul este nul, restul este fără efect; dacă cele succesive sunt nule primul rămâne.

* * *

Doctrina, inspirată de jurisprudență, citează câteva contracte de adeziune. Voiu acordà câteva numai.

Contractele de transport terestru sau maritim; diferitele feluri de asigurări; contractul de muncă în marea industrie; abonamentul pentru serviciul apei, gazului, electricităței, aerului comprimat; contractele editorilor de cărți; contractele societăței autorilor; contractele de locuință în orașele mari. O jurisprudentă recentă a stabilit că o societate de electricitate poate refuzà unui abonat orice furnitură de curent, dacă a constatat că abonatul fură curent. Aceasta este o aplicare interesantă a excepțiunei, non adimpleti contractus.

* * *

In orice caz, noui trăim într'o epocă de revizuire chiar a fundamentelor ordinei sociale și economice contimporane.

Aceste răscoliri și aspirațiuni ale nouilor idei, trebue analizate cu grijă de juristi, încât să poată fi cristalizate în principii strict determinate și utile, cari să formeze baza dreptului.

Misiunea superioară a dreptului este realizarea justiției sau moralei. Un mare profesor polon, a spus într'o conferintă, că fără justiție și morală raporturile între părti n'au fundament.

Acestea sunt câteva din observațiunile noastre. Sperăm că în viitor, într'o lucrare documentată și desvoltată, să studiem mai profund teza acestor noui contracte.

FRATEA DÂRLEA
Judecător Trib. Târnava-Mică

ART. 70 DIN LEGEA ACCELERĂREI IN CONFLICT INTERPROVINCIAL CU UNELE DISPOZIŢIUNI ALE PROCEDURILOR CIVILĂ ŞI PENALĂ DIN ARDEAL

Prin art. 70 din noua lege a accelerărei s'a modificat art. 64 din vechea lege, suprimându-se aliniatul ultim şi penultim al acestui articol, în senzul căruia Tribunalele urmau a judecà recursurile conform art. 107 şi 108 din legea judecătoriilor aplicabilă în vechiul Regat şi Basarabia, iar termenul de recurs şi formele în care trebuià făcut erau acelea prevăzute de art. 106 din aceeaş lege. Am puteà spune însă că modificarea este mai mult aparentă, pentrucă în locul dispoziţiunilor prin care se face trimetere la art. 106, 107 şi 108 din legea judecătoriilor, noua lege a înglobat în însuş cuprinsul art. 70 normele prevăzute de acele trei articole, enumerând ca şi ele în mod limitativ cazurile de recurs şi anume: exces de putere, incompetenţă, violare de lege, omisiune esenţială şi denaturarea de acte şi definind noţiunea omisiunei, arătând unde trebuie declarat recursul: la grefa judecătoriei care a pronunţat hotărîrea. Aci avem de observat că proiectul prevedeà ca recursul să poată fi declarat la judecătorie sau la Tribunal însă cuvintele «sau la Tribunal» au fost suprimate de Cameră, în urma amendamentului depus de d-l V. Cădere. Apoi, ca şi textul din legea judecătoriilor, art. 70 prevede că recursul este suspensiv de executare; că declaraţia de recurs se face în acelaş mod ca şi cererea începătoare de instanţă; că motivele de recurs se vor arătà prin petiţiunea de recurs sau printr'un memoriu separat, ce se va comunicà intimatului cu cel puţin 10 zile înainte de termenul fixat pentru judecarea recursului; arătând că termenul de recurs în orice materie — prin urmare, credem că şi în cea penală, dacă judecătoria s'a pronunţat în ultima instanţă — este de cinci zile libere dela comunicarea cărţei de judecată pentru partea absentă sau dela pronunţare, când părţile au fost prezente, chiar dacă prin alte legi se prevede un alt termen sau mod de calculare a termenului.

Observăm că de unde primul alineat al articolului vorbeşte de hotărîri, în alin. 7 legea le numeşte cărţi de judecată, expresiune care s'a introdus în urma amendamentului depus de d-l deputat V. Cădere. Poate că erà mai bine dacă se înlocuià şi în primul alineat cuvintele hotărîri, prin «cărţi de judecată» pentru mai multă claritate a textului şi pentru a se introduce şi în Ardeal expresiunea «carte de judecată», ceeace ar fi fost şi un modest aport la tendinţa de unificare a terminologiei juridice. (Astăzi în Ardeal cărţile de judecată ale judecătoriilor se numesc sentinţe).

Infine articolul menţionat, indică modul în care va procedà Tribunalul dacă va găsi întemeiate motivele pentru cari s'a atacat hotărîrea, când va evocà întreaga afacere şi o va judecà în primă şi ultimă instanţă, după regulele competinţei sale; iar prin ultimul alineat se stabileşte compunerea Tribunalului chemat să judece recursul, conform legei de organizare judecătorească — compunere care diferă de cea prevăzută în art. 108 din legea judecătoriilor.

De observat că de unde în art. 106 din legea judecătoriilor se precizează că atât cărţile de judecată civile şi comerciale cât şi cele *penale*, pronunţate de judecătorii în ultimă instanţă, sunt susceptibile de recurs la Tribunal, în art. 70 din noua lege a accelerărei e vorba de hotărîri în general.

Din suprimarea cuvintelor civile, comerciale şi penale, credem că nu rezultă intenţia legiuitorului de a mărgini admisibilitatea recursului la Tribunal numai în afacerile civile şi comerciale dar că s'a părut de prisos a se mai precizà, cari hotărîri sunt supuse recursului, deoarece vorbind de hotărîri în general, fără a face distincţie între cele civilo-comerciale şi cele penale, instanţelor judecătoreşti nu le va fi permis a face o asemenea distincţie, ea nefiind prevăzută de lege.

Se va obiectà că legea accelerărei, după cum indică titlul ei şi după cum precizează şi art. 60, se aplică numai la afacerile civile şi comerciale; dar tot titlul ne spune că ea îşi are aplicaţia înaintea Tribunalului şi a Curţilor de Apel, iar în ce priveşte judecătoriile, din titlul legei ar rezultà că ea nu se ocupă decât de unificarea competinţei judecătoriilor şi cu toate acestea, găsim chiar în art. 70 dispoziţiuni care privesc judecătoriile, dispoziţiuni referitoare la atacarea hotărîrilor date de acestea şi la locul unde se declară recursul: «la grefa *judecătoriei* care a pronunţat hotărîrea». Şi în afară de acestea mai găsim dispoziţiuni care nu privesc unificarea competinţei şi anume acelea referitoare la cărţile funduare, distruse, deteriorate etc. (art. 71) instituţii care funcţionează pe lângă *judecătorii*. Deasemenea dispoziţiuni referitoare la timbru din capitolul VI al legei accelerărei se aplică şi la judecătorii. Prin urmare, este evident că nu numai procesele civile şi comerciale vizate prin titlul legei, ci prin excepţie şi unele procese penale, cum ar fi de exemplu acelea în cari părţile se pot împăcà şi acele prevăzute de art. 83 din codul silvic, găsesc anumite dispoziţiuni în legea accelerărei care le sunt aplicabile.

Totuş este discutabilă chestiunea dacă art. 70 din legea accelerărei judecăţilor ar puteà aveà aplicaţie întotdeauna în materie penală, acolo unde procedurile penale din diferite provincii sunt lipsite de unele dispoziţiuni necesare conducerei şi soluţionărei cauzelor de această natură.

La prima vedere s'ar păreà, după cum am menţionat, că faţă cu însuş titlul legei, aceasta ar urmà să se aplice numai în materie civilă şi comercială de natură contencioasă. Aceasta este exact numai în principiu, în sensul că prin legea accelerărei nu se impietează asupra normelor, prevăzute expres de procedura penală, care rămâne a se aplicà conform codurilor în vigoare în diferite provincii ale ţărei; de câte ori însă procedura penală nu prevede norme de urmat în anumite cazuri, conform unui principiu de drept admis aproape unanim de doctrină şi consacrat prin numeroase jurisprudenţe, urmează a ne referì la procedura civilă, care formează dreptul comun în ce priveşte principiile generale referitoare la normele dela care nu s'a derogat şi a căror aplicare practică nu s'a reglementat codurile de procedură penală, aplicabile pe teritoriile diferitelor provincii sau prin procedurile diferitelor legi speciale extinse în întreaga ţară.

Aceasta credem că rezultă şi din expunerea de motive a proiectului legei de accelerare din 1921, conform căreia legile speciale se vor completà prin dispoziţiunile dreptului comun cuprinse în aceà lege, de câte ori va fi nevoie, după cum şi sub regimul procedurilor anterioare proiectului, ele se completau cu dispoziţiunile procedurale de drept comun.

Din acest punct de vedere avem un exemplu evident în art. 83 din codul silvic. Conform acestui text, sentinţele pronunţate de judecătorii în primă şi ultimă instanţă, în materie de infracţiuni silvice, vor puteà fi atacate cu recurs, dacă valoarea amenzii sau a despăgubirilor civile, nu trece de 300 lei, — sumă care s'a majorat, de 5 ori, conform legei din 4 August 1921, privitoare la competinţa autorităţilor judecătoreşti — şi cu apel dacă depăşeşte acest cvantum.

Codul silvic neprevăzând în ce mod se vor judecà aceste recursuri, în ce formă şi termen vor fi făcute, iar în procedura penală din Ardeal neexistând astfel de recursuri în casare, pentru a nu se pune piedeci aplicărei acelui text, care s'a extins împreună cu întregul cod, pe tot cuprinsul ţărei, deci şi în Transilvania, urmează să ne adresăm dreptului comun. Ori care este dreptul comun în asemenea materii? Credem că nu poate fi altul decât acela prevăzut de art. 70 din legea accelerărei, în care sunt prevăuzte atât cazurile de recurs, cât şi termenul şi formele în care recursul poate fi făcut, precum şi modul în care va procedà Tribunalul la soluţionarea lui.

Din împrejurarea că procedura penală aplicabilă în Ardeal nu prevede altfel de recursuri de competinţa Tribunalului şi a Curţei de Apel decât acele prin care se atacă încheierile — căi de atac prevăzute de art. 378 şi 546 pr. p., care nici nu sunt propriu zis recursuri în casare, iar unii autori le numesc chiar apeluri¹) — nu poate rezultà că art. 83 din codul silvic n'a fost extins în Ardeal, atâta timp cât legiuitorul prin legea de extindere n'a făcut nici o rezervă în acest sens.

Prin urmare credem că inculpatul condamnat la o amendă până la 1500 lei sau la o despăgubire până la această sumă, este ţinut nu numai să declare apelul în instanţă, ci faţă cu dispoziţiunile art. 70 din legea accelerărei să motiveze recursul, arătând motivele chiar prin petiţiunea de recurs, dacă, lipsind la pronunţarea sentinţei a făcut o asemenea petiţiune, sau să depună un memoriu, care se va comunicà intimatului cu cel puţin 10 zile înainte de termenul fixat pentru judecarea recursului, — dacă fiind faţă la pronunţare a declarat recursul verbal.

In această din urmă ipoteză se observă că motivele căilor de atac pe care obişnuesc părţile să le declare verbal cu ocazia pronunţărei sentineţelor penale de către instanţele din Ardeal, sunt atât de neprecise şi de vagi, încât în sensul art. 70 din legea accelerărei, ele vor puteà fi adeseori considerate ca neexistente. De exemplu, în procesele-verbale ale primei instanţe se obişnueşte a se menţionà că inculpatul face apel pentru că nu-i vinovat. Ori acesta numai motiv de recurs nu poate fi, deoarece inculpatul nu specifică prin această formulă că atacă sentinţa condamnatoare pentru vreunul din cele cinci cazuri de recurs, permise de legea accelerărei judecăţilor. Şi atunci nemotivând sau motivând atât de incomplet

---

¹) V. Procedura penală, tradusă de d-nii Romul Pop şi V. Mavrodineanu.

recursul, urmează a i se respinge ca atare, cu atât mai mult cu cât inculpatul chiar nevinovat fiind, nu poate pune în discuție chestiunea de fapt a neculpabilităței sale, decât dacă va susține că aceasta s'a constatat prin violare de lege, incompetență, exces de putere, omisiune esențială sau denaturare de acte.

Dealtfel în sprijinul aplicărei art. 83 din codul silvic în Ardeal în modul arătat și în sensul că procedura de urmat în ce privește recursurile vizate de acest articol este aceà din art. 70 legea accelerărei, vine și împrejurarea că în legea judecătoriilor aplicabilă în vechiul regat nu sunt dispozițiuni speciale referitoare la altă procedură de urmat decât acelea din art. 106 din legea menționată, conform cărui text toate hotărîrile civile, penale și comerciale, pronunțate în ultimă instanță sunt supuse recursului la Tribunal. Ori legea silvică fiind introdusă în Ardeal în întregime, art. 83 urmează a se aplicà împreună cu cu procedura recursului din art. 106 legea judecătoriilor de ocoale, text pe care l-a avut în vedere atât legiuitorul silvic la elaborarea textului menționat din codul respectiv, cât și cel care a elaborat art. 70 din legea accelerărei. Astfel chiar dacă am admite că acest din urmă text, a modificat articolul respectiv din vechea lege a accelerărei, în senzul că suprimarea cuvintelor civile, comerciale și penale a fost făcută cu intenția de a schimbà acest sistem — intenție care nu rezultă nici din expunerea de motive, nici din desbaterile aprlamentare — nemai admițând procedura prevăzută de art. 70, decât în procesele civile și comerciale, credem că în cazurile prevăzute de art. 83 din codul silvic ar urmà a se aplicà art. 106 din legea judecătoriilor de ocoale aplicabilă în vechiul Regat, Basarabia și Cadrilater, în lumina cărui text s'a legiferat menționatul art. din legea silvică.

Dar, după cum am afirmat mai sus, convingerea noastră este că textul vechiu al legei accelerărei din acest punct de vedere n'a fost modificat și că numai din inadvertență, în credința că o precizare în senzul art. 106 din legea judecătoriilor ar fi inutilă, cuvintele amintite au fost suprimate nemai reproducându-se în textul art. 70 al nouii legi de accelerare.

* * *

Și pentrucă a fost vorba mai sus despre recursul în materie silvică, nu credem de prisos a ne oprì puțin asupra motivărei exprese și implicite a acestei categorii de recursuri și în special asupra chestiunei dacă se pot invocà din oficiu nulitățile de ordine publică, dacă n'au fost invocate prin motivele de recurs.

Spre a concretizà, să luăm o speță: X este dat în judecată pentru flagrant-delict silvic, justițiabil de o amendă mai mică de 1500 lei sau de o despăgubire sub această sumă. Procesul-verbal este dresat după 24 ore dela data când se afirmă că s'a comis fapta, sau chiar după trei zile și nu este semnat de doi martori, după cum prevede art. 78 c. s. La prima instanță inculpatul nu invoacă nulitatea acestui proces-verbal și este condamnat la amendă și despăgubiri. Inculpatul face apel verbal, pe motivul că nu este vinovat. Din procesul-verbal de ședință dresat de prima instanță rezultă că inculpatul a susținut că el n'a comis fapta ce i se impută fără a discutà valabilitatea și veracitatea actului constatator, întitulat proces-verbal de flagrant-delict silvic. Motive în scris sau memoriu nu înaintează. In recurs, la Tribunal, instanța observă că procesul-verbal nu întrunește condițiunile de formă. Poate Tribunalul, ca instanță de recurs invocà din oficiu nulitatea acestui proces verbal?

Pentru a răspunde acestei chestiuni, urmează a se vedeà dacă în speță este vorba de o nulitate de ordine publică.

Noțiunea ordinei publice nu este definită de legea pozitivă, dar doctrina și jurisprudența au ajuns la concluzia că această noțiune este legată de un interes social și enumeră între altele ca legi de ordine publică acelea privitoare la poliție, organizarea judecătorească, constituție, legile penale și în special din acestea din urmă, acele referitoare la aplicarea pedepselor.

La lumina acestei caracterizări, observăm că prin procesul-verbal de flagrant-delict silvic se ajunge la condamnarea inculpatului, fără ca acesta să poată probà contrarul celor scrise în acel act. Trecându-se peste nulitatea acestuia am ajunge să condamnăm un individ, poate nevinovat, pentru un fapt pe care nu l-a comis el, ceeace nu este în interesul societăței, căci justiția fiind un așezământ de ordine socială, nu poate consacrà ilegalitatea efectelor unui act vițiat și nu poate acoperi, din acest punct de vedere, prin neintervenția sa, neglijența sau tăcerea inculpatului. Dată fiind importanța și sdrobitoarea putere de dovadă a unui proces-verbal de flagrant-delict silvic, care nu poate fi combătut prin alte probe, decât prin înscrierea în fals; date fiind consecințele unui asemenea act, pe baza căruia inculpatului i se va aplicà o pedeapsă pecuniară sau chiar privativă de libertate, credem că anularea lui, pentru vițiile de formă menționate, este o chestiune de ordine publică și că judecătorul este obligat atât prin art. 70 din legea accelerărei cât și prin art. 106 din legea judecătoriilor să cerceteze valabilitatea lui din oficiu, chiar dacă inculpatul n'o invoacă. Iar dacă judecătorul fondului a trecut peste acest principiu și fără a constatà nulitatea procesului-verbal de flagrant-delict silvic, a condamnat pe inculpat, pe baza acestui act vițiat, la amendă sau chiar la închisoare, instanța de casare din oficiu, scrutând actul din punct de vedere juridic și anulându-l ca neîntrunind condițiunile prevăzute de art. 78 cod silvic, sub sancțiunea nulității, nu impietează asupra atribuțiunilor instanței de fond în ce privește cercetarea faptelor, ci repară o ilegalitate, declarând din oficiu nulitatea absolută a procesului-verbal de flagrant-delict, conf. art. 82 cod silvic și achitând pe inculpat. In adevăr, dispozițiunile din art. 78 codul silvic, referitoare la formalitățile de constatare a flagrantului-delict sunt edictate de legiuitor, pentru a asigurà pe de o parte dovezile despre comiterea infracțiunei, iar pe de alta protecția inculpatului, care nu trebuie expus nici arbitrariului agentului constatator, nici eventualei imperfecțiuni a memoriei acestuia. Deci aceste norme constituind o garanție pentru societate că inculpatul prins asupra faptului va fi pedepsit și în acelaș timp o garanție pentru inculpat de a nu i se aplicà o pedeapsă pentru un fapt săvârșit de alții, sunt de ordine publică, iar nerespectarea lor atrage nulitatea absolută a actului dresat în condițiuni nelegale.

Precizăm că cercetând condițiunile exențiale ale procesului-verbal de flagrant-delict nu-i vorba numai despre administrarea unei probe, ci de însăș sesizarea instanței. Ori instanța nu se poate considerà sesizată printr'un act nul ab initio, pe baza principiului «quod ab initio nullum est nullum producit efectum», iar inculpatul nu poate fi pedepsit decât când există o acuzare legală.

Această nulitate trebuie ridicată din oficiu de judecător ca un element al apărărei implicite și dacă instanța de fond n'a ridicat-o, ca fiind o chestiune de ordine publică și necomportând o verificare a faptelor, urmează ca în urma recursului să fie invocată din oficiu de Tribunal, ca instanță de casare, în cazul când n'a fost menționată expres sau implicit prin motivele de recurs. Accentuăm că nu comportă o verificare a faptelor, întrucât din simpla cetire a procesului-verbal de flagrant-delict — cetire care nu se face pentru aprecierea și constatarea materială a faptelor, ci constitue numai o examinare din punct de vedere juridic — se va puteà constatà dacă acest act întrunește condițiunile esențiale prevăzute de art. 78 cod. silvic.

Dealtfel însă legea organică a Inaltei Curți de Casație și Justiție, prin art. 53, recunoaște dreptul acestui for de a aplicà legea la faptele constatate și necontestate stabilite înaintea instanțelor de fond. Ori în cazul art. 78 și 83 cod. silv., Tribunalele, ca instanțe de recurs, nu vor aveà altceva de făcut, decât să aplice legea, anulând un act ale cărui formalități esențiale se constată — primo ictu oculi — că lipsesc.

Și după cum în caz de prescripție sau amnistie, cazuri cari împiedecă pedpesirea inculpatului, instanțele de casare considerând aceste instituțiuni juridice ca fiind de ordine publică, le vor invocà din oficiu chiar dacă nu figurează printre motivele de casare, fie expres, fie implicit, tot astfel credem că și nulitatea unui act de acuzare sau a unui proces-verbal de flagrant-delict, care sezizează instanța, va aveà aceeaș soartă, căci această nulitate fiind absolută, face actul inexistent, ab initio [1]).

* * *

O altă chestiune care se poate pune, referitor la conflictul dintre legea accelerărei și unele dispozițiuni din legislația Ardealului, ar fi următoarea: Apelurile introduse de părți pe baza punctelor 1—5 ale art. 504 din pr. civ. ard. sau în baza art. 505, precum și acele făcute numai pentru cheltueli de judecată și care conform art. 512 și 513 din aceeaș procedură aplicabilă în Ardeal se judecă fără desbatere orală și fără citarea părților (cu înștiințarea acestora — de multe ori neeficace — pe calea afișărei tabloului de cauzele sorocite) vor fi considerate ca recursuri în casare, în sensul art. 70 din legea accelerărei, dacă valoarea este sub 5000 lei? Și cum se vor judecà ele în acest caz?

Credem că aceste apeluri, fie că ar fi intitulate astfel, fie că părțile le-ar da denumirea de recursuri, fiind vorba de o valoare mai mică de 5000 lei, sunt adevărate recursuri în casare, iar la judecarea lor se va observà mai întâiu dacă sunt introduse în termenul de cinci zile decurgând de a doua zi dela pronunțare sau comunicare, după distincțiunile din art. 70 ale nouii legi de accelerare; deasemenea se va aveà în vedere dacă motivele sunt din acele prevăzute de textul de mai sus și se va ține seama despre motivarea sau nemotivarea lor, judecându-se de către complectul prevăzut de legea de organizare judecătorească.

---

[1]) Cu privire la nulitatea absolută a procesului verbal de flagrant delict silvic a se vedeà Cas. II, Dec. 129/1911 *Jur. Rom.* 1911, p. 206; Cas. II 363/1925 *Jur. Gen.* 1925, speța 890; Cas. II, 232/1928 *Jur. Gen.* 1928 speța 776.

Referitor la ridicarea chestiunilor de ordine publică in orice stare a procesului și chiar din oficiu, de către Inalta Curte de Casație, V. Cas. III, 3 Dec. 1928 *Pand. Rom.* 1929 III, pag. 19, cu nota d-lui Traian Scriban, judecător-președinte la Tribunalul Iași.

A decide altfel ar fi să se admită ca dispozițiunile din cartea de judecată, care poartă asupra însuș obiectului procesului, a cărui valoare chiar sub 5000 lei, este adesea mai mare decât aceà a cheltuelilor acordate și când obiectul are poate o importanță mai mare, având consecințe mai grave asupra părților, să nu poată fi atacate cu apel ci numai cu recurs, iar dispozițiunile din sentință referitoare la plata cheltuelilor să poată fi atacate cu apel, judecându-se în a doua instanță, după principiul devolutivității apelului.

Dar aci apare și mai mult nepotrivirea dintre legea accelerărei și procedura civilă din Ardeal, deoarece conform acestei din urmă proceduri, nu se citează părțile când e vorba de apelurile făcute contra dispozițiunilor din sentință, referitoare la cheltuelile de judecată, ci se face un tablou de cauzele care urmează a se cercetà și soluționà prin procedura așà numită a referărei publice, tablou care se afișează deobiceiu pe o ușă dela grefa Tribunalului și de care părțile numai din întâmplare pot luà cunoștință. Deasemenea conform art. 515 și 517 pr. civ. din Ardeal, dacă se ivesc fapte și probe noui care prezintă oarecare importanță și care nu se pot luà în considerare când cauza se rezolvă fără desbatere orală, urmează să se fixeze o nouă ședință cu citarea părților, pentru a luà cuvântul în fond și eventual a se administrà noui dovezi.

Prin urmare, credem — aceasta este numai părerea noastră personală — că se va aplicà la recursuri — când valoarea obiectului procesului este de maximum 5000 lei și apelul sau mai bine zis recursul este făcut numai pentru cheltueli de judecată — art. 70 din legea accelerărei, ținându-se seama de rațiunea acestei legi și de considerațiunile avute în vedere de legiuitorul vechei legi de accelerare, care înțelegeà să se refere la dispozițiunile art. 106 și următoarele din legea judecătoriilor.

In adevăr, procedura vizată de art. 70 din legea accelerărei este aceà indicată de textul art. 68 al vechei legi, care a fost legiferat în lumina dispozițiunilor procedurale din vechiul Regat. Apoi deși art. 513 și următoarele din proc. ard. se referă la anumite instituții procedurale, necunoscute de procedurile vechiului Regat și prin urmare s'ar păreà că acestea ar constitui o lege specială, însă scopul legiuitorului fiind acela de a accelerà judecățile — pe lângă acel al unificărei — iar dispozițiunile din procedura ardeleană referitoare la «expunerea publică» fiind mai greoaie, urmează a se aplicà dispozițiunile art. 70 din noua lege a accelerărei. Acest articol prezintă mai multă garanție de celeritate întrucât conform interpretărei — bazate pe spiritul legei — ce am dat mai sus acestui text, Tribunalul va fixà termen, cu citarea părților, când, dacă va găsi că recursul întrunește condițiunile prevăzute de lege și va vedeà că motivele se pot încadrà juridicește în cazurile de recurs acolo arătate, găsindu-le întemeiate va evocà fondul și va soluționà procesul ținând seama de probele administrate de prima instanță sau va ordonà dovada care, prin exces de putere sau omisiune esențială, nu s'a administrat.

Pe când dacă se va urmà conform procedurei civile din Ardeal, s'ar întârzià soluționarea procesului, prin afișarea într'un anumit termen, prin eventuala descoperire de fapte și motive noui deoarecare importanță etc., când se va fixà un nou termen, deastădată cu citarea părților pentru desbaterea orală. Se va ajunge astfel mult mai târziu la fixarea termenului, care conform art. 70 din legea accelerărei, astfel cum l-am discutat mai sus, se fixează chiar dela început.

Prin urmare, normele speciale prevăzute de art. 513 și urm. pr. civ., soluționând procesele cu mai multă întârziere decât acelea din legea accelerărei, au fost abrogate — în ce privește recursurile pentru cheltuelile de judecată, în cauzele ale căror obiect este de o valoare mai mică de 5000 lei — de art. 70 din această lege.

Rămâne însă ca apelurile făcute pentru cheltueli în procesele de o valoare mai mare ca cea arătată să fie soluționate conform normelor speciale din procedura civilă maghiară, deși pare nelogic ca recursurile cari au mai mică importanță să fie judecate cu citarea părților și desbatere orală, iar apelurile contra dispozițiunilor referitoare la cheltueli, a căror importanță — ținând seama de natura (ex. imobile) și valoarea (peste 5000 lei) obiectului — este mai mare, să fie soluționate fără desbatere orală și cu încunoștiințarea părților pe calea nepractică a afișărei.

Dar dispozițiunile referitoare la apelu- despre cari am vorbit, nefiind și ele abrogate, această situațiune nelogică trebuie respectată, totuș, de instanțele judecătorești.

Este de observat că unele Tribunale judecă toate recursurile și apelurile referitoare la cheltuelile de judecată, după procedura prevăzută în art. 512 și urm. iar altele fixează termenul de judecată indiferent de valoarea obiectului procesului. Ambele aceste sisteme sunt mai simple și poate din acest punct de vedere mai practice, dar după cum am încercat să probăm prin argumentele de mai sus, ele par deopotrivă nejuridice.

D-l deputat V. Cădere crede însă că rezolvarea apelului «prin referat public este o procedură extrem de rapidă și utilă: dacă părțile consimt nu mai este nevoie să se facă desbatere în apel, ci, pe baza celor scrise și pe baza actelor depuse, se acceptă ca judecata asupra cererilor respective să urmeze fără desbatere. Deși nu a trecut în legea actuală, sper însă că, atunci când va veni legea de unificarea procedurei civile, se va țineà seamă și de această posibilitate de a rezolvi un apel pe cale de referat public» [1].

Numai atât trebuie să observăm că adeseori se prezintă ocazia să se stabilească o stare de fapt concludentă, care nu se poate constatà pe calea «referărei publice». De ex.: fiind vorba de cheltueli de judecată, cine a servit motiv pentru intentarea procesului? In acest caz dacă nu rezultă din acte ar fi necesar să se fixeze desbatere orală, așà că «referatul public» devine inutil.

Nu credem de prisos a semnalà că din partea unor deputați, s'a criticat cu ocazia discuției proiectului la Cameră, sistemul de a se unificà numai dispozițiunile referitoare la recursuri, lăsând neunificată procedura în apel înaintea tribunalelor [2].

* * *

Din cele de mai sus vedem că există unele nepotriviri între legea accelerărei și dispozițiunile din legile aplicabile pe teritoriile diferitelor provincii ale țărei. Aceste conflicte de drept interprovincial dau naștere la diferite interpretări din partea instanțelor, care adesea soluționează în mod diferit spețe identice, ceeace este de natură a scădeà încrederea în justiție precum și prestigiul acesteia.

Pentru a pune capăt acestei dăunătoare situațiuni credem că o completă unificare a codurilor civil, comercial, penal și a procedurilor lor, tinzând la uniforma împărțire a dreptății în tot cuprinsul României Mari, ar fi mai binevenită, decât marele număr de legi mărunte, care s'au votat după unire de corpurile legiuitoare, pentru a fi în scurt timp schimbate, fără ca experiența aplicărei lor să justifice întotdeauna modificările și abrogările.

Si dacă în timp de aproape 12 ani s'ar fi lucrat câte 2—3 ani la un cod, întrebuintându-se numai jumătate din timpul întrebuințat pentru elaborarea legilor mai mărunte și renunțându-se la cele mai puțin utile din acestea, s'ar fi ajuns astăzi la unificarea completă a codurilor fundamentale, pe întreg cuprinsul României întregite.

Să sperăm că cel puțin pe viitor corpurile legiuitoare vor aveà a se ocupà cu importanta unificare a codurilor menționate — aceasta spre înlesnirea justițiabililor și a celor cari își dau silința să le împartă dreptatea.

ALEXANDRU ENIU
Judecător de ședință la Trib. Someș

---

[1] Desb. parl. *M. Of.* No. 85 din 31 Iulie 1929.

[2] V. cuvântarea d-lui deputat Pompiliu Simonceti în *M. Of.* No. 86 din 1 Aug. 1929.

ACT JURIDIC ȘI FAPT JURIDIC

Sunt noțiuni elementare cu a căror definiție ne-am deprins încă de băncile primului an de facultate. Autorii însă au continuat să scrie și jurisprudența să hotărească. Alături de unele preciziuni utile se pot strecura uneori confuziuni regretabile. Nu credem deci inutil să prezentăm câteva considerațiuni asupra distincțiunii cunoscute între actele și faptele juridice.

In înțelesul cel mai larg, expresiunea de fapt juridic desemnează orice fenomen, întâmplare sau act, care dă naștere unui efect juridic, și produce astfel, printr'o schimbare, o consecință în drept. In acest caz, sferele celor două noțiuni ar fi concentrice. Actele juridice n'ar reprezinta decât o categorie de fapte juridice. Noțiunea de act juridic fiind mai restrânsă, ar reprezenta specia, pe când aceea a faptului juridic ar fi genul, les obligations ont toutes pour sources, zice Demogue, des faits jurisdiques [1]. Dar pe lângă această semnificație largă, faptul juridic are și un înțeles restrâns. El este menit să desemneze în al doilea rând ceeace rămâne din faptul juridic larg înțeles, atunci când din sfera noțiunii a fost retras actul juridic. In această ipoteză, faptul juridic. îşi delimitează sfera logică prin opoziția față de actul juridic. Pentru determinarea faptului juridic, stricto sensu, vom împrumuta explicațiunea care ar vrea să fie o definiție a D-lor Colin şi Capitant [1]. Sont faits juridiques stricto sensu ceux dont «l'effet ne découle pas de la volonté de celui qui les accomplit, cet effet se produit indépendamment de cette volonté, il est directement créé par le droit». Cuvintele acestea arată îndeajuns per a contrario, caracteristica actului juridic, efectele de drept se realizează în domeniul actului juridic, conform voinței autonome care le condiționează.

---

[1] Traité des obligations tome I. p. II. și urm., V. de asemeni Capitant Introduction à l'étude du Droit Civil No. 228; Bonnecase Suppl. la Baudry Lacantinerie II, p. 357.

Există cu toate acestea, în formula D-lor Colin şi Capitant o nuanță, care ne poate interzice să o adoptăm. In adevăr, aceşti autori afirmă că spre deosebire de actul juridic, în ipoteza faptului juridic, Dreptul creiază în mod direct consecința juridică. Modul acesta de exprimare ne-ar îndepărta de o tendință nouă, pe care din contra o socotim utilă, tendință care vrea să asimileze cele două funcțiuni ale actului şi faptului juridic. D-l Bonnecase, ne arată în chip magistral că rolul lor este identic *şi anume punerea în mişcare a unui regule de drept sau a unei instituțiuni juridice.* [2] «Cette fonction est identique à cette réserve près que tandis que l'auteur d'un acte juridique tend directement et d'une manière réfléchie à la mise en mouvement d'une règle de droit, l'auteur d'un fait juridique la subit». Funcțiunea lor imediată şi invariabilă este deci aceiaşi; această observațiune a întârziat atât de mult pentrucă de cele mai multe ori s'a avut în vedere numai funcțiunea lor imediată şi concretă, deşi de al doilea grad, adică situațiunea juridică ce rezultă din perpetrarea actelor şi faptelor juridice. In cadrul actului juridic, rezultatul acesta este conform voinței manifestate, dar aceasta nu înseamnă că el ar naşte direct din ea, şi că intermediul regulei de drept ar fi inutil. Din contra el este în mod logic, necesar. Teoria D-lui Bonnecase redă astfel actului juridic, în categorie mai largă a fenomenelor juridice, locul pe care îl indică bunul simț, detronându-l astfel «de sa toute puissance et de son égalité avec la loi, comme générateur de droit», şi afirmând acest adevăr care ar fi trebuit să nu înceteze niciodată de a fi o axiomă *«actul juridic nu operează decât prin lege şi în limitele legii»*.

O aplicațiune a precizărilor de mai sus se poate face asupra distincțiunii tripartită propusă de Duguit [3]. Acest autor distinge : *actele norme* (actes règles) cari dau naştere regulelor de drept — *actele condițiuni*, a căror rezultate produc modificări juridice prin aplicarea față de anumite persoane a regulelor de drept obiectiv — pilde din această categorie sunt: recunoaşterea unui copil natural, legitimarea sau căsătoria şi *actele subiective* (contractele). Duguit recunoaşte însă că pentru aceste din armă ar trebui cercetat, dacă nu reprezintă şi ele «condițiunea aplicării unei legi la o persoană determinată, sau dacă ele sunt cauze eficiente ale noilor situațiuni juridice». D-l Bonnecase inclină către primul termen al dilemei, şi afirmă că, în cazul consacrării terminologiei propuse de către regretatul decan al facultății de drept din Bordeaux, ar trebui să zicem că în dreptul privat nu există decât o singură categorie de acte şi anume actele condițiuni.

Dar teoria cea nouă nu condamnă vechile expresii. In adevăr dacă este drept că din punctul de vedere al rezultatului imediat, punerea în vigoare a unui text de lege, nu există deosebire între funcțiunea actului juridic şi aceea a faptului juridic cu condițiunea de a zice de aci înainte şi pentru faptele juridice, ceeace până acum se spunea numai pentru actele juridice, şi anume că realizează efecte de drept, că produc consecințe juridice, credem că se poate face abstracțiune de funcțiunea lor imediată, pentru a ne opri la funcțiunea lor concretă, la rezultatul definitiv care este situațiunea juridică ce naşte din ele, deoarece în logică nu este o greşală să procedezi per saltum, omisso medio. Vom putea deci să continuăm a afirma că în actele juridice *voința declarantului dă naştere efectelor de drept.*

In cazul actului juridic ne găsim deci în fața unei voințe îndreptată către un efect de drept, Dar ceeace rămâne de cercetat, este dacă această caracterizare este suficientă pentru a delimita noțiunea. Să luăm o dispozițiune simplă: aceea dată de D-nii Colin şi Capitant [1] «les actes juridiques sont les actes volontairement accomplis par l'homme avec l'intention d'engendrer, de modifier ou d'éteindre des droits». D-l Bonnecase citând definițiunea dată de către Duguit, definițiunea care nu diferă mult de cea reprodusă de noi a D-lor Colin şi Capitant, şi scriind că «n'est pas acte juridique si l'agent n'avait pas l'intention de produire l'effet» face o observațiune glumeață în ceeace priveşte forma, dar supărătoare pentru definirea actului juridic; oare un delict, comis cu intențiunea de a fi pedepsit este un act juridic? D-l Bonnecase răspunde că este o glumă. Poate, dar ea arată că toate aceste definițiuni au o lacună. Nu este suficient pentru a putea considera că ne găsim în fața unui act juridic, ca să existe voința de a produce efectele de drept. Trebue de asemeni ca aceste efecte să nu se realizeze în absența acelei voinți, ca acea voință să fie *necesară* [2] pentru eficacitatea actului. Este adevărat că pentru constituirea unui delict, se poate cere *intențiune* din partea delicventului, dar nu este niciodată vorba de intenția îndreptată către efectele de drept ce se produc prin acel delict, şi anume pedepsirea vinovatului. In consecință voința juridică nu este niciodată necesară pentru rezultatul de drept al unui fapt delictual.

Pentru noțiunea actului juridic este îndeajuns ca voința efectului să fie cerută, nu este necesar ca ea să fie suficientă [3].

Astfel plata este un act juridic, efectele de drept nefiind aceleaşi dacă lipseşte voința de a realiza. Voința nu este suficientă, remiterea obiectului obligațiunii este şi ea necesară. Există deci un element mai mult, care nu mai serveşte drept formă exteriorizării de voință. De asemeni nu se poate afirma [1] că ocupațiunea şi derelicțiunea nu sunt acte juridice, pentru motivul că voința singură nu le dă eficacitate. Este adevărat că proprietatea nu se dobândeşte şi nu se perde nu de voluntate [2], dar necesitatea unui element corporal, stăpânirea lucrului, corpus-ul, atât în cazul ocupațiunii prin existența sa, cât şi în acel al derelicțiunii prin absență, nu implică necesitatea intențiunii, fiind admis, că nu avem de a face cu acte juridice. Şi când se spune că contractele reale reprezintă o reminiscență a formalismului, nu se susține că nu ar fi reuşit a deveni contracte pentrucă un element real este în mod obligatoriu adăugat voinții, dar se afirmă că elementul real, corpus-ul nu este necesar, că el nu adaugă nimic obligațiunii, deoarece o voință exprimată oricum produce în aceste ipoteze efectele juridice.

Rolul pe care îl joacă elementul ce se alătură uneori intențiunii, poate varia în intensitate. El poate fi cerut, spre pildă, numai pentru realizarea anumitor efecte: voința singură s'ar bucura de eficacitatea juridică, dar toate efectele pe care ea le urmăreşte nu s'ar putea realiza în lipsa unui element material, care trebue să se adauge voinții. Acesta este cazul necesității unui inventar pentru conservarea beneficiului de emolument, pe care codul civil francez îl acordă femeii comune acceptantă. In lipsa inventarului beneficiul nu va putea fi invocat, dar acceptațiunea rămâne [3].

Atunci când dreptul nu cere intențiunea, prezența ei îi este indiferentă. O voință care nu este necesară nu schimbă nimic în situațiunea de drept, când intervine [4]. Un proprietar face spre pildă asupra lucrului său acte pe care legea le ia în considerare pentru anumite consecințe juridice, fie pentru impunere, fie pentru obligațiunile ce privesc proprietatea clădită [5].

Realizarea acestei situațiuni juridice noui este rezultatul unei fapte juridice, şi voința proprietarului îndreptată asupra acestui efect de drept este indiferentă. Rezultatul este acelaş în prezența sau în absența ei. Această separațiune ne permite să delimităm domeniile respective ale celor două noțiuni de act juridic şi fapt juridic. Avem de a face cu un fapt juridic de câte-ori efectele, cari se realizează nu necesită intervenția voinții de a le produce. Şi, dacă legea nu cere această voință, nu este act juridic, nici când ea există [6].

Se admite astăzi că o interpenetrare a celor două noțiuni nu poate fi înlăturată, şi că separațiunea celor două izvoare de obligațiuni, nu le izolează. D-l Demogue citează [7] pe Coviello care exclude anumite acte voluntare din categoria actelor juridice, pentrucă ele nu conduc întotdeauna la rezultate conforme intenţiunii autorului lor[1]. Distincţiunea ar deveni astfel deficilă între actele cari ar fi creaţiunea voluntară a unei noui situaţiuni de drept, (fapte juridice) şi acele cari ar fi reglementarea juridică a acestei situaţiuni (acte juridice)[2], din moment ce la primul am puteà descoperi voinţa cel puţin a unei părţi din efectele lor. Dar această chestiune conduce la o alta asupra căreia vom reveni cu altă ocazie, şi anume aceea de a şti care este cantitatea de efecte juridice, pe cari trebue să le aibă în vedere voinţa, pentru a puteà fi vorba de acte juridice.

---

[1] Colin şi Capitant Traité de droit civil I, p. 60.

[2] La mise en mouvement d'une règle de droit ou d'une institution juridique, Suppl. Baudry Lacantinerie II, p. 527.

[3] Traité de droit constitutionnel, p. 22 şi urm.

[1] I p. 61. Vezi de asemeni definițiunile date de Duguit Traité de Droit Constitutionnel, p. 219 şi Bonnecase op. cit. II, p. 293.

[2] Capitant a remarcat aceasta adăugând (Introduction, p. 208—212) după definiția actului juridic: «l'effet ne peut se réaliser indépendamment de la volonté» V. Casack lehrbuck, p. 146.

[3] Nu trebuie deci să subscriem afirmațiunea lui Gonnod (Autonomie de la volonté p. 238) că voința trebue să fie necesară şi suficientă, deoarece nu este adevărat că toate actele juridice au un singur element voința şi ar fi exagerat să spunem cu Gonnot că contractele reale, aşa cum sunt înțelese de către doctrina clasică nu sunt adevărate contracte, pentru că în afară de voință mai cer încă un element esențial. Cf. exigența în numeroase acte juridice a unui element real. V. Endemann Einführung, p. 257 Cosak, op. cit., p. 145.

[1] V. totuşi Gonnot op. cit. p. 244—245.

[2] Cf. Duguit l'Etat, le droit objectif, p. 210.

[3] V. Cass. fr. 19 VII 1921 S. 22. 1. 250.

[4] Chiar în domeniul faptului juridic voința poate juca un rol care este atunci de o natură mai îndepărtată, indirectă, dacă doritl un anumit regulat, ea poate determina existența circumstanțelor, elementele acelui ansamblu, care se numeşte fapt juridic.

[5] V. Gonnot op. cit. p. 6.

[6] V. Manigk Des Vevindungsgeblet der Rechtsgeschäfte, p. 44—48 în ceeace priveşte delictele, specificațiunea, etc.

[7] Traité des obligations I. p. 12.

Dar noţiunea faptului juridic are nevoie să fie delimitată nu numai prin raport la orice alt fapt nejuridic. Expresiunii de fapt juridic trebue să-i dăm semnificarea cea mai largă, întrebuinţând-o, nu numai pentru faptele voluntare[3], dar pentru toate faptele, cari dau naştere unei schimbări în lumea juridică chiar dacă voinţa nu intră în constituirea lor, ca element esenţial[4]. Deci, acţiuni umane voluntare sau involuntare de o parte, evenimente pur material de altă parte, ne găsim întotdeauna în prezenţa unui fapt juridic, de câte ori modificări rezultă din ele pentru situaţiunile dobândite de câte ori prin ele dinamismul juridic este pus în mişcare.

Pare că aceste observaţiuni n'au fost întotdeauna clar întrevăzute. Opunând noţiunii de *fapt pur material*, noţiunea de *fapt juridic*, pare că s'a restrâns cel puţin în jurisprudenţă acest ultim termen pentru a desemna actele juridice, cu deosebire în ceea ce priveşte aplicaţiunea articolelor 1191 şi urm. din c. c. (1341 şi urm. c. c. fr.) Cum pe de altă parte expresiunea de *fapt pur material*, care după terminologia tribunalelor, rămâne singur străin aplicaţiunii acelor articole, nu se potriveşte acţiunilor umane voite şi cugetate, chiar când aceste acţiuni tind catre realizarea unor efecte juridice, o adevărată confuziune s'a produs în doctrina tribunalelor[5].

Nu s'a relevat îndeajuns că tot ceeace nu este act juridic scapă aplicaţiunii amintitelor articole, şi nu numai faptele materiale. In primul rând putem cita stările de spirit, cum este spre pildă buna sau reaua credinţă: este evident că ea poate fi probată prin orice mijloace.

Cu toate acestea se distinge în jurisprudenţă faptele pure şi simple, materiale şi faptele juridice[6]. Primele singure ar puteà fi probate prin martori[1]). Se înţelege prin fapte pure şi simple, faptele materiale, care prin ele nu produc consecinţe juridice. Dar dacă aceasta ar fi adevărat. Dreptul nu s'ar mai ocupa de ele. Nu puţin a fost întunecată chestiunea prin această ideie a jurisprudenţei franceze că faptele pur material, acele cari pot fi probate cu toate mijloacele, nu produc efecte juridice[2]. Ca şi cum ceeace produce efecte juridice ar avea vre-un interes să fie probat înaintea instanţelor judecătoreşti. Orice eveniment material sau nu, orice ansamblu de fenomene căruia legea printr'o manifestare de voinţă a sa, îi atribue efecte juridice este un fapt juridic. Cu modul acesta se realizează progresiunea dela faptul pur material fără consecinţe juridice la faptul juridic[3]. Nu se poate spune că faptele de cari ne ocupăm prin ele însile şi prin natura lor n'au nici un caracter juridic[4]. Aşadar de câte ori jurisprudenţa vorbeşte de fapte pure şi simple ne găsim în faţa unor fapte juridice[5].

In urma acestor lămuriri ne putem întreba ce reprezintă atunci expresiunea «fait juridiques» în limbagiul jurisprudenţei, fapte cari singure sunt supuse, după opinia tribunalelor franceze, dreptului comun al probei, adică articolelor 1341 şi urm. c. c. fr. (1191 c. c. r.)[6]. Ele reprezintă în adevăr *actele juridice*. Pe acestea, jurisprudenţa şi autorii[7] le numesc fapte juridice prin raport la articolul amintit, rezervând celorlalte fapte juridice, stricto sensu, denominaţiunea de fapte pure şi simple. Le pare că acestea din urmă nu produc în mod natural efectele de drept care le sunt atribuite, dar numai într'atât întrucât ele se leagă în mod accidental de anumite raporturi juridice[8], pe când celelalte, pe cari le-am numit acte juridice, sunt considerate ca meritând prin însăşi natura lor epitetul de juridice. Claritatea însă cere să afirmăm că actele juridice singure sunt supuse dispoziţiunilor restrictive ale probei, cari constitue dreptul comun al acestei materii. Câţiva autori fac această afirmaţie[7] şi în acelaş timp ea este conformă textului legii, în special articolului 1341 francez (chiar articolului 1191 român, deşi termenul traducţiunii («orice lucru») nu a fost fericit) care nu face aluzie decât la acte.

Aşadar numai dovada voinţei juridice, în sensul care i l-am atribuit de voinţă îndreptată în actul juridic către realizarea unui efect de drept, este supusă necesităţii unui înscris. Tot ceeace nu este voinţă juridică, tot ceeace nu este act juridic poate fi dovedit prin toate mijloacele; nu numai întâmplările naturii, dar şi acţiunile umane, chiar şi fenomenele psicologice, în special cele de cunoaştere. De aceea expresiunea de *fapt material* ce se întrebuinţează adeseori trebue respinsă, ca şi aceea de *fapte pure şi simple*, dacă se adaugă că ele nu produc prin ele însile decât rezultate *materiale*[1]. Prin aceste expresii se introduce confuziunea şi pare cel puţin bizar ca jurisprudenţa să vie în urmă să afirme că cunoştinţa sau reaua credinţă sunt fapte pure şi simple, a căror dovadă cu martori trebue să fie admisă[2]. Jurisprudenţa recunoaşte că singură voinţa juridică, ce stă la baza actului juridic, este supusă probei scrise, atunci când, spre pildă, încearcă demonstrarea că prin dovada cunoştinţei pe care a avut-o moştenitorul despre viţiul testamentului, nu se urmăreşte proba renunţării din partea sa la dreptul de a acţiona în nulitate, pronunţare care ar fi un act juridic, pentru a puteà în urmă admite proba testimonială[3]. Nu este atunci mai clar să rezervăm voinţelor juridice, denominarea de acte juridice pe care le-am dat-o şi pe care le-o dă aceeaşi autori cari se închină în faţa soluţiunilor jurisprudenţiale, când definesc actul juridic, şi să întrebuinţăm expresiunea de fapt juridic pentru a desemna celelalte evenimente, cari produc o schimbare în domeniul dreptului, fie aceste evenimente de ordin material sau psihologic. Nu faptul juridic, ci o simplă categorie a acestora, şi anume actele juridice sunt supuse articolelor 1191 şi urm. c. c. r. Toate celelalte scapă aplicaţiunii acestor texte. Acestea din urmă sunt faptele juridice stricto sensu, cari se opun actelor juridice.

Sfera noţiunii de fapt juridic fiind astfel determinată, şi reprezentând orice întâmplare materială sau nu, care dă naştere unor consecinţi juridice, pentru delimitarea complectă a noţiunilor o definiţiune precisă a actului juridic mai este încă necesară. Dacă din punctul de vedere al dreptului obiectiv, care trebue să definească rolul pe care e chemat să-l joace actul juridic în determinarea schimbărilor ce se produc în domeniul dreptului, actul juridic este instituţiunea juridică pe care dreptul pozitiv o pune la dispoziţia indivizilor pentru producerea efectelor juridice voite[4]) din punctul de privire al dreptului subiectiv, care trebue să determine conţinutul noţiunii, credem — şi în urma desvoltărilor noastre suntem îndreptăţiţi la aceasta — că actul juridic este *o manifestare de voinţă îndreptată către realizarea unor efecte de drept, care nu s'ar produce în absenţa acestei intenţiuni exteriorizate*[5].

MIRCEA DURMA
Doctor în drept. Avocat

---

[1] Aceste acte sunt: ocupaţiunea, luarea în posesiune, construcţiunea, plantaţiunea pe terenul altuia.

[2] V. Gonnot op. cit. p. 246.

[3] Este vorba aci de voinţa care ar avea drept scop un rezultat material şi nu de voinţă îndreptată către realizarea unor efecte juridice, voinţă care de cele mai multe ori absentă în faptul juridic, îi este întotdeauna indiferentă.

[4] V. Bonnecase op. cit. p. 283: Le fait juridique s'entend, au sens général du terme d'un evènement engendré par *l'activité humaine* ou *purement materiel* pris en considération par le droit pour en faire dénier à l'encontre ou au profit d'une ou de plusieurs personnes, un état, c'est-à-dire une situation juridique générale et permanente ou au contraire, un effet de droit limité quand le fait juridique au sens spécial du terme consiste non dans un évènement materiel mais dans les agissements plus ou moins volontaires, il est qualifié suivant les cas de quasi-contrats, délits ou quasi-délits.

[5] O pildă semnicativă a unui astfel de confusiuni ne dă o hotărîre a Curţii de Cass. Florenţa (28 Dec. 1901 S. 1905. 4. 17) cari consideră un act juridic unilateral, ca un simplu fapt ce se poate proba cu martori.

[6] Origina distincţiunii este o hotărîre a Cass. franceze din 1 Iulie 1894 S. 741. 364

[1] V. Cass. fr. 8. III. 1898. S. 1602. 1523; Cass. fr. 2 V. 1892 D. 93.1.315, Rép. 30 VII. 1884.5.1888.1.374.

[2] N'engendrent ni obligation ni libération. Cass. fr. civ. 28 V. 1888. S. 88. 1. 424.

[3] V. Bonnecase op. cit. II, p. 400.

[4] V. Hémard notă de Sirey 1904 1. 554: Ils «n'ont par eux même et par nature, aucun caractère juridique». Din contra Planiol (II, p, 1109) deşi păstrează terminologia faptelor pure şi simple recunoaşte că ele sunt productive sau executive de obligaţiuni.

[5] Autorii germani merg şi mai departe şi numesc fapte juridice nu numai cele cari produc efecte de drept dar toate acelea cari au o semnificare juridică.

[6] V. Cass. fr. VIII. 1906. S. 1911.1.526; Cass. fr. 18 VII 1906. S. 1906.1.488.

[7] V. Aubry şi Rau XII S. 762. p. 309.

[8] Ibidem.

[9] V. Planiol II. p. 1100 chiar Hémard în nota mai sus citată vrând să demonstreze că promisiunea de căsătorie este un fapt juridic începe prin a afirma că ea este un act juridic.

[1] V. Aubry şi Rau XII § 762 p. 304.

[2] V. Cass. fr. 24 Dec. 1419. S. 1922. 1. şi Cass. fr. 15 I. 1906. S. 1906. 1.278.

[3] V. Cass. fr. 24 Dec. 1919, citat mai sus.

[4] V. Zitelmann Irrtum und Rechtsgeschäft p. 308; Manigk op. cit. p. 13; Josserand «les mobiles dans les actes juridiques» 1828; Enneccerus Rechtsgeschäft, p. 55—56.

[5] Am explicat dece credem necesar să introducem în definiţia actului juridic ideia *necesităţii* unei voinţe juridice, pentru realizarea efectelor conforme. ceeace ne permite să distingem actul juridic de faptul juridic stricto sensu sau, în orice caz, de o voinţă inutilă care ar întovărăşi un asemenea fapt. Cf. Motive zum Entwurfe eines B. G. B. für des Deutsches Reich. I. p. 126. Asupra necesităţii exteriorizării acestei intenţiuni V. lucrarea noastră: ***Notification dela valonté***, **Sirey 1930.**

PARTEA IV-A

DOCTRINĂ, RECENZII, REVISTA REVISTELOR DE DREPT

I. DOCTRINĂ

PROBLEMA SOCIETĂȚILOR PE ACȚIUNI IN DREPTUL GERMAN

Nici urmările catastrofale ale răsboiului mondial n'au putut să stânjenească productivitatea legislației germane. Vitalitatea poporului german pare într'adevăr indistructibilă, căci grelele crize, politice și economice, cari au sguduit din temelie întreaga organizare de Stat, au putut doar să schimbe la față această organizare solidă, fără însă să atingă câtuș de puțin măduva ei sănătoasă. Puterea organizatorică a acestui popor care în trecut a trezit recunoștința până și a adversarilor săi, a înfruntat, trebuie să admitem, cu succes, cele mai grele furtuni cari, propriu zis, începând încă cu răsboiul mondial, s'au descărcat asupra țărei. Ne place să credem, prin paranteză fie zis, că acel spirit tip german va reuși în cele din urmă să afle și formula pentru o înțelegere, pe cât de sinceră pe atât de trainică, cu celelalte State cari și ele dispun de o civilizație tot atât de desvoltată ca și civilizația germană.

Refacerea și însănătoșirea economiei naționale, grav atinsă de furtunile vizate, și în Germania făceau obiectul de predilecție al legislației, cum o dovedește cu prisosință numărul excesiv de mare al diferitelor legi, regulamente, ordonanțe etc., apărute în ultimii zece ani. In colecția *Handelsrechtliche Gesetze ausserhalb des H. G. B* care este un fel de *Petit Code Carpentier* german, *F. Cahn-Garnier* și *H. Hoeniger* publică un număr de 102 legi speciale, apărute în Germania între anii 1871—1925. Dintre aceste legi, abià 28 aparțin timpului antebelic în cuprins de 48 ani (1871—1919), pe când 74 legi au fost redactate, într'un timp de numai 6 ani, între anii 1919-1925. In adevăr, această activitate legislativă este mai mult decât febrilă, ceeace dovedește durere câteodată și valoarea juridică alocuri foarte criticabilă a acestor produse legislative.

Examinând de aproape aceste produse, ele lesne pot fi împărțite în două grupări mari. Primul grup se compune din acele legi cari sunt direct împinse de unele dispozițiuni ale Tratatului de pace dela Versailles, în primul loc de acele dispozițiuni cari reglementează problema reparațiunilor. Cum aceste legi, prin chiar redactarea lor, poartă timbrul forței majore care a necesitat creiarea lor, tot astfel multe din ele chiar în scurtă vreme au fost înlocuite cu altele a căror vitalitate însă așijderea n'a fost mai puternică. Astfel de ex.: la Ordonanța asupra bilanțului aur din 1923 până într'un an au apărut nu mai puțin decât 6 zise Regulamente pentru punerea ei în aplicare.

Din punct de vedere juridic, incontestabil mai important este al doilea grup de legi cari reglementează din nou diferitele materii ale dreptului comercial pozitiv. Prin aceste legi se manifestează marea grije pe care o are legiuitorul să adapteze comerțul național la nouile sale condițiuni de existență. Nu există o singură materie de drept comercial pozitiv care, în împrejurările economice fundamental schimbate, n'ar fi necesitat o nouă reglementare, fie și numai prin modificarea dispozițiunilor referitoare ale codului comercial. Numim dintre aceste materii de drept: situația personală a comerciantului, registrele comerciale, firma, vânzarea comercială, societățile comerciale, comisiunea, magazinajul, transportul, asigurarea, băncile, bursele și titlurile de valoare.

Dintre aceste emanațiuni ale legislației, în acest loc interesează numai acele referitoare la Societățile comerciale, în frunte cu Societățile pe acțiuni. Astfel permite o publicare referitoare la înlesnirea vărsământului asupra acțiunilor din 1917 ca asupra acțiunilor semnate, plățile să se poată face și prin mijlocul unui cek «confirmat» de Reichsbank, sau prin mijlocul unei adeverințe a acestei bănci asupra contului pe care semnatarul îl are la ea sau și prin mijlocul unui cont de cek poștal. Altă ordonanță din 1920 permite ca o societate pe acțiuni să nu fie declarată în stare de faliment, când se constată că pasivul societăței provine din împrejurări, provocate de deprecieri valutare. In fine prevede o lege specială din 1922, eligibilitatea membrilor nouilor consilii de exploatare (Betriebsrate) în consiliile de administrare al unei societăți pe acțiuni.

Pus în proporție cu numărul mare al celorlalte legi și regulamente în materie de drept comercial pozitiv, numărul acestor trei regulamentări legale trebuie numit chiar foarte mic. Explicația este că parte codul comercial din 1897 împreună cu legile speciale apărute de atunci ajungeà pentru a face față și nouilor cerinți, parte însă, dacă nu chiar în primul loc, că, față de nouile direcțiuni ale societăților pe acțiuni, autoritățile în drept observă o expectativă foarte explicabilă, căutând mai întâiu un punct solid de orientare. Rezultatul acestei expectative este *Proiectul unei legi asupra Societăților pe acțiuni și a Societăților în comandită pe acțiuni* (Entwurf eines Gesetzes über Artiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien), publicat de curând prin îngrijirea Ministerului de Justiție.

Din expunerile de motive ale acestui proiect oficial aflăm că inițiativa reformei dreptului Societăților pe acțiuni a pornit din partea Adunărei juriștilor germani (Deutscher Juristentag) din 1926 prin instituirea unei comisiuni speciale în scopul elaborărei unui anteproiect care a fost dat publicităței la 1928. Paralel cu activitatea acestei comisiuni de specialiști și Ministerul de Justiție a luat parte la această lucrare de reformă legislativă, trimițând un chestionar tuturor reprezentanților intelectualităței juridice, în frunte cu facultățile de drept din întreaga țară și cu magistrații, avocații și notarii. Răspunsurile înscrise fiind aduse în concordanță cu anteproiectul comisiunei adunărei juriștilor, au dat un material atât de abundent, încât Ministerul de Justiție a fost silit să scoață cu totul reglementarea nouă a societăților pe acțiuni din cadrele tradiționale ale codului comercial, aflate mult prea înguste, și să trateze materia într'o lege specială. In adevăr, în conformitate cu proiectul publicat, legea aceasta urmează să aibă un cuprins de 260 articole, față de acele 156 articole în cari Societatea pe acțiuni și Societatea în comandită pe acțiuni sunt tratate în codul comercial în vigoare, la cari 260 articole proiectul mai adauge încă și 18 articole ale unei legi speciale de introducere.

Fără a ne atinge de valoarea incontestabilă a acestei opere nouă a meticulozităței juridice germane, credem totuș de a noastră datorie să constatăm că de data aceasta dreptul german și-a luat inițiativa, cum a făcut-o de ex. la 1892 prin introducerea unei noui Societăți comerciale în dreptul comercial continental, a societăței în răspundere limitată. Nici măcar ideia legiferărei Societăței pe acțiuni prin o lege specială nu o putem numi originală. Facem abstracție de Anglia care în ultimele decenii a scos, în intervale scurte de 5-6 ani, câte un nou *Companies Consolidated Act*, de ex. în anii 1908, 1913 și 1917. Dar și țările de jos, Polonia, până și nou născuta Lituania dispun dejà de legi speciale în materie de Societăți pe acțiuni, pe când Italia, Elveția, România și Ungaria pregătesc această reformă de drept, devenită și în aceste țări absolut necesară.

Expunerile de motive numesc ca motiv principal și general al nouei legiferări schimbările fundamentale cum și desechilibrările simțitoare, provocate în întreaga economie națională de urmările dezastroase ale răsboiului mondial. Aceste expuneri însă mai numesc și unele motive speciale printre cari găsim unul care interesează în primul loc și care este, cităm prin traducere textuală: «schimbarea economiei prin dispariția întreprinderilor individuale și juridicește izolate și înlocuirea lor în asociațiuni noui cari la început sunt desordonate pentru ca încetul cu încetul să prezinte tabloul unei concentrări organizate și a unei cooperări raționale» [1]).

Proiectul vizează astfel un puternic fenomen economic de natură să imprime economiei naționale un nou timbru foarte caracteristic și, dacă este dejà permis să tragem anume concluziuni din energia manifestărilor sale, de natură să transforme economia națională de până acuma într'o economie mondială.

Ințelegem trustizarea, tip american, a tuturor întreprinderilor comerciale și industriale. In adevăr, cine a urmărit cu oarecșare atenție desvoltarea economiei naționale moderne, lesne a putut să constate cum pe de o parte întreprinderile individuale au fost silite să cedeze importanța lor de altădată întreprinderilor colective, cum deci locul individualismului economic tot mai energic și mai insistent îl ia colectivismul economic, iar de altă parte cum acest colectivism, animat de cel mai curat materialism tinde să înghită și formele tradiționale ale cooperărei sociale, ale societăților comerciale, înlocuindu-le cu formidabilele organizări ale trusturilor americane. Admitem că, în cele din urmă, America are a mulțumi poziția sa dominantă în economia mondială în primul loc trusturilor sale și mai admitem că și Statele din vechea Europă, în frunte cu principalele Puteri, ar dori și ele, vorba lui Bismark, să-și asigure un loc alături de soare. Ceeace însă credem ca un prim postulat al culturei moderne, este ca trustizarea economiei Europei să nu se facă cu mijloacele brutale şi lipsite de orice scrupul care caracterizează desvoltarea trusturilor americane. Dorim ca în drumul pe care începe să-şi croiască trustul în economia europeană să se facă monumente şi nu morminte în cari, ca în America, să se aşeze, cu miile, victimele, reprezentanţi ai întreprinderei individuale, sdrobite de tancul Companiilor trustizate. Pe scena teatrului european n'am dori să vedem jucându-se de ex. drama *Standard Oil Company* [1].

---

[1]) Veränderung des Wirtschaftslebens durch die Abdankung rechtlich isolierter Einzelunternehmungen zugunsten neuartiger Verbundenheiten, die anfänglich ungeordnet, allmählich das Bild planmässiger Konzentierung und vernunftmässiger Gemeinwirtschaft zeigen.

Un merit totuş nu-i putem contestă legiuitorului german. Este deocamdată numai o încercare pe care o face acest legiuitor prin reglementarea unei instituţiuni economice care, este adevărat, bucurându-se până acuma de perfecta libertate în desvoltarea ei, s'a validitat ca cel mai puternic factor al economiei naţionale moderne. Prin dispoziţiunile referitoare ale proiectului se manifestează destul de lămurit intenţia legiuitorului să pună în serviciile obştimei o instituţiune care până acuma a promovat numai interese particulare. Milioanele şi miliardele cari până acuma se concentrau în posesiunea unui număr mic de *beati possidentes*, de acum înainte să fertilizeze întreaga economie naţională.

Forma juridică sub care proiectul german introduce trustul în dreptul pozitiv, este *Contopirea* sau *Amalgamarea* (Verschmelzung). Găsesc foarte semnificativ că proiectul dă noui forme a lui *Grosswirtschaft* german aceeaş denumire pe care o poartă şi forma cea mai obişnuită a trustului american şi care este *Amalgamation*. Şi condiţiunile juridice în cari se poate face contopirea proiectului par a fi împrumutate dela amalgamarea americană. Căci prin această contopire sau amalgamare, proiectul înţelege «împreunarea mai multor Societăţi pe acţiuni fără lichidare» (Eine Vereinigung von Aktiengesellschaften unter Ausschluss der Liquidation).

In conformitate cu articolele respective ale proiectului (art. 211—222), contopirea se poate face sau prin vânzarea întregului patrimoniu social al unei sau ale unor Societăţi pe acţiuni către altă Societate de acest fel, contra unui număr convenit de acţiuni, sau prin creiarea unei Societăţi pe acţiuni deosebite care ia asupra sa patrimoniile sociale, active şi pasive, ale tuturor Societăţilor pe acţiuni împreunate. Contopirea se poate face numai în baza unei hotărîri a Adunărei generale a fiecăreia din societăţile cari se împreună, hotărîri luate cu o majoritate de cel puţin trei pătrimi din capitalul social, reprezentat în adunare. Hotărîrile aceste trebuiesc încă şi autentificate de Tribunal sau de Notar şi apoi înregistrate. Cum o lichidare nu se face, lesne ar puteà să fie atinse drepturile creditorilor sociali şi ale acţionarilor, mai ales când contopirea se face prin mijlocul vânzărei patrimoniului social. Pentru a scuti pe creditori şi pe acţionari de o eventuală dăunare a intereselor lor, proiectul face personal şi solidar răspunzători de apărarea acestor interese pe membrii direcţiunei şi ai consiliului de supraveghere ai societăţei vânzătoare. In scopul realizărei eventualelor daune interese, Tribunalul competent poate să numească pe un singur reprezentant al Societăţei pe acţiuni vânzătoare. Când iarăş prin împreunarea mai multor societăţi pe acţiuni s'a format o nouă Societate pe acţiuni, această societate nu poate să fiinţeze decât numai sub formele legale ale unei societăţi pe acţiuni. Asociaţiuni, creiate de ingeniozitatea fondatorilor lor după tipul trusturilor americane, proiectul nu admite. Noua societate deci trebuie să aibă organele pe cari trebuie să le aibă orice societate pe acţiuni, cum şi atribuţiunile acestor organe nu pot să fie altele decât acele prescrise de lege.

Proiectul mai permite încă şi contopirea unei societăţi pe acţiuni cu o societate în comandită pe acţiuni sau cu o societate cu răspundere limitată. Contopirea aceasta, în fond, nu se deosibeşte mult de contopirea mai multor societăţi pe acţiuni.

Pe când la redactarea dispoziţiunilor referitoare la contopire, autorii proiectului au avut în vedere o instituţiune economică de incontestabilă origină americană, în alte locuri iarăş aceşti autori au înţeles să ţină cont şi de puterea creatoare a practicei comerciale cum şi de opiniile documentate ale jurisprudenţei la care expunerile de motive trimit în repeţite rânduri. In ce priveşte această practică comercială, poate că autorii proiectului s'au arătat prea prevenitivi, considerând, cum mărturisesc expunerile de motive, până şi experienţele făcute cu ocazia unui singur proces în contra unei societăţi de asigurare. Oricum răspunderea pentru acest fapt, ei o poartă. Inovaţiile recomandabile pe cari le tratează în acest fel proiectul, sunt următoarele:

Examinarea fondărei prin experţi (art. 14-20). Oricât de mare ar fi atenţia pe care o dă codul comercial fondărei unei Societăţi pe acţiuni, dispoziţiunile referitoare, unele din ele chiar foarte riguroase, totuş n'au fost în stare să înlăture orice abuz al fondatorilor. Pentru acest motiv proiectul prevede ca numirea, unor examinatori experţi în scopul unei examinări de aproape a fondărei. Numirea lor se face de către Tribunalul competent dintre specialiştii în contabilitatea comercială. Afară de această examinare care priveşte partea materială a fondărei, Tribunalul, prin o examinare prealabilă, constată dacă, în partea de drept, la fondare au fost respectate toate dispoziţiunile legale. Abià după ce ambele aceste examinări au fost făcute, urmează înregistrarea societăţei.

Inregistrarea unei sucursale (art. 25-30) se face aşişderea la Tribunalul competent pentru Societatea principală. Acest Tribunal comunică, din oficiu, înregistrarea Tribunalului competent pentru sucursala înfiinţată pentru a face înregistrarea, aşişderea din oficiu, în registrele sale. Numai când sediul principal al unei Societăţi pe acţiuni se găseşte în străinătate, direcţiunea este datoare să ceară înregistrarea sucursalei la Tribunalul competent din ţară.

Preluarea acţiunilor în socoteala Societăţei (art. 41) obligă personal pe cel ce le-a preluat astfel de plata lor. Dispoziţiunea aceasta se îndreaptă mai ales în contra acelor fondatori cari, în mod abuziv, şi-au stipulat până acuma un număr de acţiuni în socoteala societăţei sub formă de acţiuni de onoare, acţiuni de recunoştinţă etc.

Raportul direcţiunei către consiliul de supraveghere (art. 70). Direcţiunea este datoare să facă consiliului de supraveghere, cel puţin odată într'un trimestru, un raport înscris sau verbal asupra gestiunei sale.

Numirea consiliului de supraveghere prin Tribunal (art. 75). Când societatea pe acţiuni prin mai mult de trei luni a rămas, în tot sau în parte, fără consiliu de supraveghere, la cererea direcţiunei sau a unui număr de acţionari, reprezentând a zecea parte din capitalul social, Tribunalul, numeşte, după caz, întregul consiliu de supraveghere sau numai numărul membrilor care lipseşte.

Convocarea consiliului de supraveghere la cererea unui singur membru (art. 77). Fiecare membru al consiliului de supraveghere are dreptul să ceară, arătând scopul şi motivele, ca preşedintele să convoace consiliul de supraveghere «fără întârziere», iar când preşedintele s'ar opune, acest membru poate, el singur, să convoace consiliul.

Imprumuturi acordate membrilor direcţiunei şi consiliului de supraveghere (art. 83) sunt admidibile numai cu aprobarea explicită a Consiliului de supraveghere.

Dreptul de informaţiune a acţionarilor (art. 86-91). La o simplă cerere, făcută fără hotărîre formală sub forma unei propuneri în Adunarea generală, fiecare acţionar poate să ceară informaţiuni exacte, date sub forma unei dări de seamă în regulă, asupra tuturor chestiunilor, puse în desbaterea Adunărei generale. Aceste informaţiuni i se pot refuză numai când se opun interesele superioare ale societăţei sau ale «obştimei». Când însă i s'a refuzat informaţiunea cerută fără motiv, acţionarul se poate adresà *Instanţei de hotărîre* (Spruchstelle), instituită anume în acest scop de guvern. Sentinţa acestei instanţe deosebită este inapelabilă şi trebuie respectată şi de Tribunale şi de autorităţile politice.

Acţiuni cu drept de preferinţă la vot (art. 94). Când sunt emise mai multe feluri de acţiuni, actul constitutiv poate să acorde acţiunilor de un fel drept de preferinţă la vot faţă de acţiunile altui fel. Astfel de acţiuni pot fi numai nominative şi pot fi transmise numai cu aprobarea societăţei. Astfel de acţiuni pot fi amortizate, însă abià după cinci ani dela emiterea lor. In locul anulărei, Adunarea generală poate să hotărască asupra ridicărei dreptului de preferinţă la vot, egalându-le astfel cu celelalte acţiuni.

Acţiuni de preferinţă fără drept la vot (art. 97-101). In acceaş ipoteză, actul constitutiv poate să excludă sau să reducă dreptul la vot al unui fel de acţiuni faţă de alt fel, acordând de altă parte acestor acţiuni un drept de preferinţă la împărţirea beneficiului sau a averei sociale.

Cuprinsul dărei de seamă (art. 110). Proiectul nu se mulţumeşte numai cu obligaţiunea generală impusă direcţiunei de a redactà o dare de seamă care trebuie prezentată fiecărei Adunări generale ordinare, ci el specifică, foarte amănunţit chiar cuprinsul acestei dări de seamă. Tot aşà şi bilanţul, în afară de cifrele din cari el se compune în prezent, trebuie să cuprindă numai decât şi explicaţii detaliate. Acest bilanţ după nouile dispoziţiuni foarte amănunţite (art. 113-116), trebuie aşişderea să aibă un cuprins specificat până în cele mai mici detaliuri. Iar pentru ca aceste dispoziţiuni să fie respectate întocmai, proiectul prevede ca guvernul să redacteze formulare conforme de cari să se poată folosi Societăţile pe acţiuni.

Examinarea bilanţului (art. 118-131). Proiectul pune mare preţ ca întreaga gestiune a societăţei pe acţiuni să se facă după principiile deplinei publicităţi şi a perfectei corectitudini. In acest scop el cere ca şi bilanţul anual să fie examinat de examinatori, experţi în contabilitatea comercială, pe cari îi şi numeşte *Examinatori ai bilanţului* (Bilanzprüfer). Aceşti examinatori sunt aleşi pentru fiecare exerciţiu în Adunare generală. Când această alegere este contestată de direcţiune, de Consiliul de supraveghere sau de o minoritate de acţionari cari reprezintă a zecea parte din capitalul social, Tribunalul face numirea examinatorilor. In scopul examinărei, examinatorii pot cere prezentarea tuturor registrelor şi actelor societăţei. Examinatorii răspund de «examinare conştiincioasă şi imparţială cum şi de discreţiune». In afară de aceşti examinatori, Adunarea generală mai poate alege, cu majoritate simplă, încă şi alţi examinatori cari să examinete atât fondarea cât şi gestiunea societăţei.

---

[1] Vezi asupra acestei chestiuni mai ales articolul *Trusts* în *Handwörterbuch der Staatswissenschaften*, ed. a IV-a, vol. VIII, pag. 297 urm. şi E. Breitner, *Rockfeller, der reichste Mann der Welt*.

Nulitatea unei hotărîri a adunărei generale (art. 135-141). O hotărîre a Adunărei generale este nulă şi poate să facă obiectul unei acţiuni de nulitate când violează dispoziţiuni date în interesul public sau când este contrară «naturei societăţei pe acţiuni» sau, în fine, când ea poate să fie atacată prin o acţiune în instanţă pentrucă violează o dispoziţiune legală sau a actului constitutiv. Credem că această dispoziţiune, prin redactarea ei generală şi prea puţin lămurită, în aplicarea ei, va fi o sabie cu două tăişuri, considerând mai ales că chiar un singur acţionar, votând contra hotărîrei din chestie, are un drept de atac. Dreptul acesta uşor poate să degenereze în abuz şi şicane.

Sporirea condiţionată a capitalului social (art. 157-166). Adunarea generală poate să hotărască ca, capitalul social să fie sporit numai condiţionat, dând autorizare direcţiunei ca să emită acţiuni noui numai când şi numai în măsură ce interesele societăţei o cer. Aceasta sporire este admisibilă numai când este vorba de a se împreunà mai multe întreprinderi sau de a se acordà acţionarilor un drept de preferinţă asupra nouilor acţiuni.

Capitalul aprobat (art. 171-177). Actul constitutiv poate să autorize pe direcţiune să emită acţiuni cu o valoare nominală stabilită şi peste capitalul social iniţial. Capitalul social astfel format se numeşte *capital aprobat* (Genehmigtes Kapital). Acţiunile se pot emite şi asupra unor aporturi.

Obligaţiuni cu drept de preschimbare (art. 194). Cu o majoritate care reprezintă cel puţin trei pătrimi din capitalul social reprezentat în Adunare generală, această adunare poate să hotărască emiterea unor obligaţiuni cari acordă creditorilor un drept de preferinţă sau de preschimbare asupra acţiunilor societăţei sau un drept de folosinţă asupra beneficiului sau a patrimoniului social.

Contractul de interese comune (art. 195). Şi fără contopire formală, două sau mai multe societăţi de capital pot încheià un contract prin care aceste societăţi se înţeleg asupra unei împărţiri generale a câştigului dintr'o întreprindere. Proiectul numeşte asemenea contract, Contract de interese comune (Interessengemeinschaftsvertrag).

Transformarea societăţei pe acţiuni (art. 232-250). Proiectul reglementează mai întâi transformarea unei societăţi pe acţiuni într'o societate cu răspundere limitată şi invers. Transformarea aceasta este cu atât mai uşoară cu cât, cum rezultă din dispoziţiunile referitoare, în fond se schimbă numai forma exterioară, nu însă şi caracterul juridic al societăţei, care caracter, după concepţia dreptului german, tocmai la aceste două societăţi este acelaş, ambele societăţi fiind persoane juridice. In ce priveşte mai ales transformarea unei societăţi cu răspundere limitată într'o societate pe acţiuni, această transformare în practică poate să fie chiar pregătită la înfiinţarea societăţei cu răspundere limitată, această societate foarte des fiind considerată numai ca o societate predecesoare a societăţei pe acţiuni. Pentru aceste motive proiectul stabileşte doar condiţiunile de ordin formal în cari ambele transformări se pot face, având însă grija ca prin aceste transformări să nu fie ştirbite nici drepturile societarilor şi nici drepturile creditorilor sociali. Şi unii şi alţii au un drept de opoziţie motivată în contra transformărei care trebuie hotărîtă cu o majoritate de cel puţin trei pătrimi din capitalul social, reprezentat în Adunarea generală, direcţiunea răspunzând solidar şi personal de respectarea dispoziţiunilor legale.

Proiectul mai prevede încă şi transformarea unei societăţi pe acţiuni într'o Societate în comandită pe acţiuni şi invers cum şi transformarea unei societăţi în comandită pe acţiuni într'o societate cu răspundere limitată şi invers, ambele aceste transformări făcându-se în condiţiuni juridice cari seamănă foarte mult cu condiţiunile stabilite pentru transformarea unei societăţi pe acţiuni într'o Societate cu răspundere limitată.

M. HACMAN
Profesor la Universitatea din Cernăuţi

ROMANTISMUL JURIDIC

— Controversa Profesorilor Francezi *George Ripert* şi *Julien Bonnecase* —

Conferinţa d-lui Georges Ripert, profesor la Facultatea de Drept din Paris, despre «Romantismul Juridic» ne evoacă lucrarea distins lui jurisconsult din Bordeaux, Julien Bonnecase, intitulată: «Science du Droit et Romantisme» (Le conflit des conceptions juridiques en France de 1880 à l'heure actuelle) şi în special capitolul la IV-lea al acestei cărţi, purtând titlul: «Dreptul şi Morala» sau «Manifestarea supremă a romantismului juridic».

In această interesantă şi mult discutată lucrare, profesorul Bonnecase, pornind dela comparaţia clasicismului şi romantismului literar, primul întemeiat pe ordine, supunere raţională la reguli, înlăturarea fanteziilor, discuţiunilor, lirismului şi urmărind organizarea unei geometrii sociale şi estetice, iar al doilea — din contra — revoluţionar, introducând domnia criticei, a sentimentalismului, a imaginaţiunei, ajunge să stabilească norme similare în Drept. Intr'adevăr, afirmă d-sa, există un romantism juridic, care vreà să răstoarne totul în materie juridică,care neagă noţiunile fundamentale şi tradiţionale ale dreptului, care tăgădueşte proprietatea, suveranitatea, dreptul subiectic, personalitatea morală, întronând misticismul şi psihologismul juridic, romantismul social, misticismul cuvintelor şi — în fine — «supremă manifestare a reveriei romantice» confundă Dreptul cu Morala. D-l Bonnecase începe lupta atât cu partizanii şcoalei exegetice, cât şi cu propriul său Decan al Facultăţei de drept din Bordeaux, profesorul Duguit, care erà privit ca şef al pozitivismului juridic.

Pe lângă Duguit, Bonnecase se găseşte în luptă cu Ripert, care renegând Dreptul ca ştiinţă autonomă în favoarea Moralei, întronează romantismul în forma sa cea mai desăvârşită.

In opera sa, «La règle morale dans les obligations civiles», al cărei scop este «de a regăsi valoarea legei morale în regulele cele mai tehnice ale dreptului», d-l Ripert afirmă strânsa legătură între Drept şi Morală. D-sa merge până într'acolo încât scrie: «creditorul şi debitorul legaţi unul de altul de către raportul de drept, sunt oameni cari fac parte din aceeaş comunitate, pe care o morală sublimă îi numeşte fraţi, şi nu pot aveà unul drepturi şi celălalt obligaţii decât în măsura în care legea morală permite de a trage dela un altul avantagii şi servicii».

După profesorul din Paris nu există între drept şi morală nici o diferenţă de domeniu, natură şi scop; nici nu poate fi, căci dreptul trebuie să realizeze Justiţia şi ideia de justiţie e o ideie morală. Morala nu e numai un factor esenţial al dreptului, ci şi o forţă vie care poate să-l facă să cadă prin acţiunea judecătorului, aceasta din urmă având posibilitatea să impuie respectul legei morale în ciuda dreptului.

Ripert arată şi analizează influenţa moralei în convenţiunile imorale — bunele moravuri — viciile de consimţământ — leziunea — abuzul de drept — responsabilitate — datoria de asistenţă — frauda în actele juridice — obligaţiunea naturală — datoria de a ţine cuvântul dat — datoria de a reparà prejudiciul cauzat altuia — obligaţiunea alimentară, etc.

Este caracteristic ceeace spune în această privinţă: «Când dreptul fortifică datoria de ajutor între cei ce trăesc sub regimul uniunei liberale, autorizează căutarea paternităţei naturale, organizează protecţia copiilor, interzice contractul imoral, pune frâu speculaţiei, măreşte responsabilitatea, nu tolerează îmbogăţirea nedreaptă, opreşte abuzul drepturilor, protejează pe lucrător contra spolierei patronului, luptă contra licenţei moravurilor, încearcă să asigure dreptatea în repartizarea impozitului, el realizează scopurile moralei creştine».

Riguroasa diferenţiere între drept şi morală e deci contrazisă de desele încălcări ce le face a doua în domeniul primului. Dar există o diferenţă de caracter. Regula morală devine regulă juridică graţie unei porunci formale mai energice şi unei sancţiuni exterioare.

Când regula a fost astfel dată şi sancţionată de legislator, ea se separă de regula morală care-i serveşte drept fundament.

Pentru Ripert deci obligaţiunea nu este o simplă relaţie între două patrimonii; construcţia tehnică nu poate fi decât aplicarea unui ideal moral. Dar adaogă: legislatorul trebuie să se păzească de a face pe moralistul; el este tehnicianul însărcinat cu făurirea regulei, căreia trebuie să-i deà sancţiunea. Asupra lui apasă toate forţele morale; el îndură împingerea lor, dar regula morală trecând prin mâinile sale trebuie să iasă transformată şi trebuie să fie prezentată ca o regulă juridică.

S'ar puteà crede că bazând dreptul obligaţiunilor pe un ideal moral de justiţie, Ripert revine la vechea ideie a dreptului natural. Deaceea Ripert se grăbește să declare că nimic nu e mai departe de gândul lui decât teoria dreptului natural, pe care o consideră cu totul insuficientă.

D-l Ripert conchide astfel: «scopul cărței mele este de a demonstrà imposibilitatea în care se află legiuitorul sau judecătorul de a da regule sau de a tranșa dificultăți folosindu-se pur și simplu de procedeele tehnice de elaborare și de construire a Dreptului. Regula nu poate fi dată și aplicată decât considerând idealul moral pe care legiuitorul își propune să-l realizeze și la care judecătorul trebuie să conlucreze. A nu voi să ții seama de forțele morale, cari există în societate, nu este a fi într'adevăr realist!

După cum am spus, Bonnecase consideră această concepție a lui Georges Ripert ca «faza supremă a reveriei romantice»; ea constă în confuzia Dreptului cu Morala și prezintă o gravitate excepțională. După Ripert — spune Bonnecase — Dreptul nu-și poate justifică el însuș existența și funcția; el nu există decât prin morală; consecința acestui sistem e dispariția dreptului ca știință autonomă. Criticând sistemul lui Ripert, autorul «Științei juridice și Romantismului» afirmă că acest sistem duce la consacrarea subiectivismului quasi-integral al judecătorului în materie de interpretare a legei și actelor juridice. Dacă această concepție ar triumfà, ar inaugurà domnia absolută a romantismului juridic, cu toate tendințele sale arbitrare; fiecare tribunal, de nu fiecare judecător, și-ar face legea.

Apoi J. Bonnecase își exprimă concepția sa asupra raporturilor dintre Drept și Morală. Contra părerei expuse mai sus, Bonnecase crede că între aceste două discipline există o diferență de natură; Dreptul e o știință, pe când Morala nu-i, după părerea filozofilor și savanților celor mai eminenți ai timpului nostru. Toate încercările făcute pentru a stabili o morală științifică pe baze psihologice (ca S. Stuart Mill), biologie (ca Spencer, Guyot) sau solidariste (Durkheim, Bourgeois...), spune el, au dat greș. Morala poate influență în bine caracterul oamenilor de știință, dar nu poate fi clădită pe baze pur științifice. Dreptul nu e deci ireductibil la morală, afirmă adversarul doctrinar al lui Ripert, și pentrucă au obiective diferite: Morala corespunde ordinei interne; Dreptul ordinei externe; Morala domnește în conștiință, Dreptul guvernează viața socială. După părerea profesorului din Bordeaux, cel din Paris, d-l Ripert ne transportă în plin sentimentalism și romantism, căci d-sa ne arată că Dreptul nu există decât prin Morală și, și atinge scopul doar grație acțiunei continuie a acesteia prin afluxul neîntrerupt al sevei morale. Deaceea Bonnecase spune: «nous avons le très grand regret de le déclarer une fois de plus; le romantisme juridique de Ripert, malgré son caractère hautement idéaliste est de nature à vouer le monde juridique et, du coup, l'harmonie sociale aux pires bouleversements et aux fantaisies judiciaires les plus graves».

Bonnecase deci consacră diferența clasică între cele două discipline, în concluzie el citează pe Bertauld după care «guvernele pot favoriză desvoltarea sentimentului religios și sentimentului moral; aceste sentimente asigură eficacitatea legilor, înălțând spiritele, purificând inimile, conspirând contra pasiunilor; ele permit să se facă un loc mai larg libertăței umane, și previn abuzurile acestei libertăți; dar îndeplinirea datoriilor cari nu sunt prescrise decât de religie, sau a datoriilor cari nu sunt prescrise decât de morală, nu trebuie să fie impusă prin constrângere» și pe Montalembert pentru care «societatea, pe care o reprezintă guvernul în ordinea materială, îi datorează ajutor și protecție în exercițiul drepturilor sale; dar ea n'are misiunea de a-l constrânge să-și îndeplinească datoriile».

Există deci o deosebire fundamentală între concepțiile Bonnecase și Ripert asupra problemei raporturilor dintre Drept și Morală.

Plasându-se dintr'un punct de vedere clasic, Bonnecase condamnă cu energie teoria lui Ripert, pe care o consideră ca o manifestare capitală a mișcărei juridice actuale romantice în contra căreia e îndreptată «Science du Droit et Romantisme».

De sigur că această quasi-confuzie a Dreptului cu Morala pe care o preconizează d-l Ripert ar puteà aveà consecințe tot atât de puțin fericite ca acele cari au făcut necesară la un moment dat distincția între ele, de către Christian Thomasius. Erà necesar ca această distincție să fie stabilită pentru a se consacră ideia de libertate și a se impune în conștiința individului. Pentru acest motiv și d-l Ripert se grăbește să afirme: «nu trebuie să uităm că distincția tradițională a dreptului și moralei s'a impus ca una din condițiile libertăței publice, că pericolul unei confuziuni persistă și că toate tiraniile au pretins mereu că vor să facă să domnească virtutea. Problema este deci de a asigură desvoltarea ideilor morale, pentrucă adevărata civilizație consistă în a face societatea mai perfectă prin omul mai bun și în acelaș timp de a respectă libertatea umană oprind autoritatea civilă în fața respectului conștiințelor, necerând oamenilor să deà seama de motivele cari le dictează ascultarea legilor».

După cum s'a văzut, pe de o parte d-l Ripert susține în cartea sa că nu există vreo diferență de natură, scop și conținut între regula judiciară și cea morală, pe de alta d-l Bonnecase afirmă în lucrarea lui că suntem condamnați să constatăm că aceste discipline, fără să se excludă, sunt de o natură esențial diferită. Pornind dela doctrina pozitivismului juridic, care ne arată neputința «plenitudinei ordinei juridice pozitive» și neputința dreptului de a-și justifică el însuș funcția și existența, d-l Ripert a ajuns la concluzia că «morala pândește locuința dreptului, în care va intrà într'o zi prin acțiunea destul de puternică a acelora cari luptă pentru realizarea concepțiilor morale, când legislatorul sau judecătorul va fi trebuit să cedeze». Pentru d-l Bonnecase, toată această teorie nu e decât una din manifestările marelui curent romantic, care a dominat nu numai întreg secolul al XIX-lea ci și începutul veacului nostru, care a înflorit nu numai în Franța, ci și în toate țările, care a influențat nu numai pe Hugo, Vigny, dar și pe simboliști, pe Parnasieni, pe Balzac, pe Taine, pe Zola! nu numai literatura, ci și toate domeniile științei și ale artei, și dreptul, unde ca supremă manifestare a sa a negat dreptul ca știință autonomă, în favoarea moralei, prin persoana d-lui Georges Ripert cu care pe lângă mulți alții se răsboește d-l Bonnecase în cartea sa asupra științei dreptului și romantismul.

Aceasta este privită pe scurt controversa între cei doi tineri titani ai dreptului civil: unul, profesorul din Paris Georges Ripert cunoscut și prin marele tratat de drept civil francez, Planiol, Ripert și alți colaboratori, iar celălalt profesorul din Bordeaux Jullien Bonnecase, continuatorii operei de drept civil al lui Baudry-Lacantinerie [1].

Este adevărat că polemica a purtat asupra unei probleme de știință dreptului în general.

Romantismul? O noțiune care a depărtat limitele domeniului literar și artistic, pătrunzând în mai toate domeniile, căci astăzi se vorbește de romantism juridic (conferința d-lui Ripert), romantism social (conferința d-lui Charles Bouglé), romantism financiar, romantism filozofic (sau filozofie romantică), romantism științific, romantism medical, romantism religios, romantism preistoric și chiar romantism diplomatic (un exemplu: așa numita «mistică dela Locarno»).

Trebuie oare să ne întristăm de atâta romantism sau să-l privim ca în conformitate cu realitatea lucrurilor?

Chestiunea este deschisă. Și nu ne îndoim că interesante vor fi discuțiunile și soluțiunile propuse într'o epocă esențialmente caracteristică prin spiritul său critic.

GEORGE PLASTARA
Prof. de drept civil la Facultatea din București

---

[1] V. Supplement au Traité théorique et pratique de Droit civil de Baudry-Lacantinerie et divers collaborateurs (cinci volume apărute).

NOUA LEGE ASUPRA ASIGURĂREI

SUMAR: 1. *Rațiunea reformei.* 2. *Dispozițiuni generale.* 3. *Constituirea întreprinderilor de asigurare.* 4. *Intreprinderile de asigurare streine.* 5. *Controlul întreprinderilor de asigurare.* 6. *Garanții, plasamente, rezerve.* 7. *Bilanțul.* 8. *Sancțiuni în caz de infracțiuni la dispozițiunile privind constituirea și funcționarea întreprinderei.* 9. *Contractul de asigurare. Intreprinderea.* 10. *Riscul.* 11. *Prima.* 12. *Incheierea contractului.* 13. *Asigurarea în contra daunelor.* 14. *Asigurarea asupra vieței și contra accidentelor și boalei.* 15. *Reasigurarea.* 16. *Prescripțiunea.* 17. *Dispozițiuni finale.*

1. La legile comerciale de unificare, — legea pentru organizarea cooperației, legea concordatului preventiv, legea asupra vânzărei pe credit a mașinelor industriale și autovehiculelor —, dictate de realipirea la patrie a teritoriilor locuite de români, se adaugă dela 7 Iulie 1930, legea pentru constituirea și funcționarea întreprinderilor private de asigurare și reglementarea contractului de asigurare. Această lege cuprinde dispozițiuni atât în ce privește controlul Statului asupra întreprinderilor de asigurare, — dispozițiuni de ordine publică —, cât și asupra contractului de asigurare, — dispozițiuni cu caracter privat.

Reglementarea contractului de asigurare a fost cerută insistent după răsboiu, nu numai din cauza diversităței legislative în diferite provincii ale Statului român, ci mai ales din cauza imperfecţiunei de reglementare în aceste legislaţiuni [1]. Intr'adevăr, cele mai multe din dispoziţiunile acestor legislaţiuni nu aveau un caracter imperativ, încât întreprinderile de asigurare, puternic organizate, formau de multe ori legea contractului, impunând clauzele poliţelor lor. In afară de aceasta, atât comercianţii cât şi societăţile cu caracter personal, puteau exercità comerţul de asigurări, ceeace înseamnă un mare pericol pentru asiguraţi, atât din cauza riscurilor prea mari luate asupra sa de asigurător, cât şi din cauza existenţei scurte a acesteia.

Pentru motivele arătate mai sus, Ministerul Industriei şi Comerţului în dorinţa perfecţionărei tehnicei de asigurare şi a reducerei costului de producţiune, a întocmit un proiect de lege referitor la constituirea şi funcţionarea întreprinderilor private de asigurare. După propunerea Consiliului Legislativ, s'a reglementat apoi prin acelaş proiect şi contractul de asigurare, extras din anteproiectul codului comercial întocmai de Consiliu.

Numai reglementarea în bloc a dispoziţiunilor de ordine publică şi acelea având un caracter privat, puteà duce la rezultatul urmărit în reforma acestei materii — acela de a stimulà spiritul de economie şi prevedere, — rezultat care după credinţa noastră va fi atins [2].

Legea pentru constituirea şi funcţionarea întreprinderilor private de asigurare şi reglementarea contractului de asigurare, sistematizează în mod logic şi organic materia, armonizând dispoziţiunile legale cu necesităţile industriei de asigurări; ea este formată din 8 titluri: 1) Dispoziţiuni generale; 2) Constituirea şi autorizarea de funcţionare a întreprinderilor de asigurare şi de reasigurare; 3) Controlul întreprinderilor de asigurare; 4) Garanţii, plasamente, rezerve; 5) Bilanţ; 6) Sancţiuni; 7) Contractul de asigurare; 8) Dispoziţiuni finale şi tranzitorii.

2. In dispoziţiunile generale ale proiectului se arată întreprinderile cari pot exercità comerţul de asigurări, întreprinderi cari lucrând asupra unui mare număr de asiguraţi şi pentru un timp lung, pot prezentà deplină siguranţă pentru asiguraţi. In principiu numai societăţile anonime sau pe acţiuni vor puteà exercità comerţul de asigurări, pentrucă după cum arată expunerea de motive: «sub această formă se pot constitui mai uşor întreprinderi cu fonduri bogate şi organizarea lor juridică permite un control mai eficace şi evită mai bine orice malversaţiuni, ori alte manopere păgubitoare asiguraţilor» (art. 1). Se socotesc totuş asigurări şi operaţiunile întreprinderilor private, cari iau în mod obişnuit angajamente cu termen lung, bazate pe fructificarea economiilor prin dobândă, combinate cu amortizări prin trageri la sorţi sau cu premii sub orice formă, indiferent dacă aceste angajamente implică sau nu un risc de asigurare asupra vieţei. (art. 2).

Dispoziţiunile legei, cu excepţiunea acelor referitoare la contractul de asigurare nu se vor aplicà: *a)* operaţiunilor de asigurări şi reasigurări de transport fluvial şi maritim, pentrucă diferind dela caz la caz, nu permit o uniformizare a lor; *b)* operaţiunilor de reasigurare privitoare la riscurile situate în streinătate, pentru acelaş motiv arătat mai sus; *c)* asociaţiunilor mutuale şi cooperative pentrucă cele dintâi au unele riscuri proprii, ce necesită o legiferare specială iar celelalte pentrucă caracteristica lor esenţială este libera intrare şi ieşire a membrilor, pe când operaţiunile de asigurare necesită un portofoliu fix; *d)* societăţilor de ajutor mutual, cari sunt supuse regimului de control al Cassei Centrale a Asigurărilor Sociale, dar ale căror operaţiuni sunt precis determinate prin art. 3 din prezenta lege.

Asociaţiunile pentru admiterea tontinelor sunt desfiinţate, întrucât constituiesc operaţiuni nebazate pe date statistice, fiind deallfel căzute în desuetudine; acele existente se menţin până la lichidarea drepturilor membrilor lor.

3. In ce priveşte constituirea şi autorizarea de funcţionare a întreprinderilor de asigurare, legiuitorul aveà de ales între sistemul libertăţei, — care erà în vigoare în vechiul regat şi după care nu se cer condiţiuni speciale pentru întreprinderile de asigurare — şi acel al concesiunei, — după care este nevoie de o autorizare din partea Statului, întrucât natura comerţului de asigurare cere să fie riguros îngrădit [1].

Legiuitorul român a primit sistemul concesiunei, pentrucă răspunde mai bine necesităţilor ţărei noastre, unde marea massă nu are nici mijloace nici pricepere de a-şi da seama de soliditatea întreprinderei. Deaceea nici o întreprindere de asigurare nu va puteà funcţionà în ţară, mai înainte de a fi obţinut autorizarea Tribunalului competent (art. 6). In acest scop cererea adresată tribunalului în jurisdicţiunea căruia se va stabili sediul întreprinderei va fi însoţită de: actul constitutiv şi statute; avizul Camerei de Comerţ şi de Industrie asupra utilităţei întreprinderei, moralităţei fundatorilor şi administratorilor, exactităţei inventarului şi estimaţiunei bunurilor mobiliare şi imobiliare; dovada efectuărei vărsământului a cel puţin jumătate din capitalul social, care în nici un caz nu va puteà fi mai mic decât cel arătat prin art. 5, — două milioane pentru fiecare din ramurile principale, iar în caz de exerciţiu a mai mult de trei ramuri, o reducere de o pătrime —; actele necesare pentru stabilirea dreptului de proprietate pentru aporturile în natură, o expunere a bazelor tehnice ale întreprinderei.

Tribunalul, dacă sunt aporturi în natură va dispune facerea unei expertize tehnice. Apoi va trimite toate actele Ministerului Industriei şi Comerţului, care cu avizul Oficiului — a cărui compunere şi funcţionare o vom arătà mai jos — se va pronunţà în termen de o lună, asupra cererei de autorizare. In caz de respingere a acesteia — atunci când va constatà că bazele tehnice, pe care se întemeiază cererea, pun în primejdie solvabilitatea întreprinderei faţă de asiguraţi sau când întreprinderea ori cererea nu sunt conforme legilor sau regulamentelor — se vor puteà folosi căile prevăzute de legea contenciosului administrativ. Acceaş cale este rezervată solicitatorilor dacă Ministerul nu se pronunţă în termen de o lună asupra cererei.

După primirea autorizărei, Tribunalul va fixà un termen la care, în urma ascultărei reprezentantului Societăţei şi Ministerului Public şi după constatarea îndeplinirei condiţiunilor legale, în camera de Consiliu, va admite sau nu cererea de autorizare, ori va arătà modificările ce trebuiesc aduse în statute. In contra hotărîrei tribunalului se va puteà face apel în termen de 15 zile.

4. In ce priveşte întreprinderile de asigurare streine, cari vor să-şi stabilească un sediu secundar sau o reprezentanţă în ţară, legiuitorul a avut de ales între sistemul de egalitate de tratament şi acel alîncurajărei industriei naţionale. Cel de al doilea a triumfat în art. 11 al legei, care cere acestor societăţi îndeplinirea anumitor condiţiuni pe lângă cele impuse Societăţilor pe acţiuni naţionale şi anume: *a)* să aibă 10 ani vechime; *b)* să aibă un capital de înfiinţare îndoit decât cel cerut pentru Societăţile naţionale, pentrucă după cum arată expunerea de motive: «pe când întreprinderile din ţară învestesc în ţară, în mod normal întreaga lor avere, nu numai partea pe care legea le obligă a o învesti în ţară, Societăţile străine tind, în mod normal, să exporte spre ţara lor de origină prisosul de disponibilităţi de plasament şi în felul acesta asiguratul român nu mai are în faţa sa garanţiile pe cari le are în cazul Societăţilor naţionale» [1]; *c)* să numească un reprezentant general pentru România, fără limitare de puteri şi care să aibă domiciliul în ţară; *d)* să se supună instanţelor române pentru litigiile născute din executarea contractelor de asigurare; *e)* să obţină, după autorizarea Ministerului Industriei şi Comerţului, autorizarea Consiliului de Miniştri, împotriva refuzului căruia nu există nici un remediu.

5. Legiuitorul aveà de ales în ce priveşte funcţionarea întreprinderilor de asigurare între trei sisteme: 1) sistemul publicităţei, după care întreprinderile trebuie să publice datele privind activitatea lor, pentru ca publicul luând cunoştinţă să aprecieze soliditatea lor; 2) sistemul dispoziţiunilor normative, după care întreprinderile de asigurare trebuie să îndeplinească anumite condiţiuni de fond, fără ca în timpul funcţionărei lor Statul să mai intervină; 3) sistemul controlului material, după care Statul intervine nu numai la constituirea societăţei, ci şi în timpul funcţionărei acesteia, printr'un control permanent care merge uneori până la discutarea condiţiunilor de asigurare.

Am arătat mai sus că în ce priveşte constituirea întreprinderilor de asigurare, legiuitorul nostru a primit, sistemul concesiunei. Consecvent deci primirei făcute, legiuitorul nostru a primit în ce priveşte funcţionarea întreprinderilor de asigurare, sistemul controlului material, unit însă cu avantajele pe cari în parte le prezintă celelalte două. S'a avut în vedere în legiferare, după cum arată expunerea de motive, desavantagiile pe cari le prezintă sistemul controlului material, — împiedicarea experimentărei formelor şi condiţiunilor noui de asigurare; micşorarea răspunderei conducătorilor întreprinderei — însă împrejurările speciale dela noi au dictat primirea lui. S'au evitat desavantagiile pe cari le prezintă acest sistem, prin libertatea ce se lasă întreprinderilor de a experimentà noui ramuri şi prin înlăturarea responsabilităţei Statului. In acest sens art. 25 arată că Statul nu-şi asumă nici o răspundere faţă de cei interesaţi, prin înfiinţarea oficiului, ca şi prin exercitarea atribuţiunilor sale în limitele legei sau prin neexercitarea lor; deasemeni Oficiul nu intervine în raporturile private între asigurat şi asigurător.

---

[1] In Vechiul Regat contractul de asigurare erà reglementat prin codul comercial din 1887, întins din 1919 în Basarabia; în Transilvania prin codul comercial din 16 Maiu 1875 intrat în vigoare la 1 Ianuarie 1876; în Bucovina prin codul comercial din 17 Decemvrie 1862.

[2] Luigi Lordi, *Sul progetto del nuovo codice di commercio, Riv. dir. comm.*, 1926, I, 428.

[1] «Aceleaşi legislaţiuni — spune Vivante — care au suprimat institutul autorizaţiunei guvernative pentru societăţile anonime, îl păstrează pentru companiile de asigurare; altele cer pentru constituirea lor un capital de înfiinţare superior unui minim; altele le opresc de a exercità alte ramuri de industrie; altele încă le supun unui control minuţios». (Vivante, *Trattato*, IV, No. 1884).

[1] După codul comercial (art. 245), societăţile de asigurare trebuiau să dea o cauţiune de cel puţin 250.000 lei pentru fiecare ramură în parte.

Controlul Statului asupra întreprinderilor de asigurare se exercită după legea noastră printr'un oficiu care va funcţionà pe lângă Ministerul Industriei şi Comerţului şi care se compune dintr'un Consiliu şi din organe executive. Consiliul se compune din 10 membrii: «competenţi şi experimentaţi — spune expunerea de motive — necesar în aşà fel încât măsurile luate de Ministerul Industrie şi Comerţului să beneficieze de sfatul luminat al unui corp bine pregătit din punctul de vedere al specialităţei». Organele executive ale oficiului aparţin tot de Ministerul Industriei şi Comerţului.

Atribuţiunile Consiliului sunt numeroase; în afară de avizul cerut pentru constituirea unei întreprinderi, el trebuie să dea un aviz în caz de cesiune de portofoliu între întreprinderile de asigurare, precum şi în caz de dizolvare, lichidare sau modificare a unei asemenea întreprinderi. La caz de nevoie, Consiliul se va puteà adresà Justiţiei cerând dizolvarea şi punerea în lichidare sau declarare în stare de faliment, a unei întreprinderi de asigurare. Oficiul va fi deasemeni citat în orice cerere de declarare în stare de faliment făcută în contra unei întreprinderi de asigurare, precum şi într'o cerere de concordat preventiv ce ar face o asemenee întreprindere. «Această acţiune de asanare ori de lichidare — spune expunerea de motive — îşi are origina în legea de control germană şi este absolut indispensabilă pentru completarea măsurilor unui control real, căci dacă organul de supraveghere nu are la îndemână şi mijloace corecitive eficace rolul său râmâne cu totul şters şi scopul său nu este atins».

Controlul Consiliului asupra activităţei întreprinderilor de asigurare se va exercità prin delegaţi speciali. Un delegat special va puteà asistà la Adunarea generală a asociaţilor, având dreptul de a luà cuvântul, în care scop oficiul va fi înştiinţat cu 5 zile înainte de ţinerea adunărilor generale.

Consiliul va puteà deasemeni cere Tribunalului competent suspendarea provizorie şi anularea deciziunilor Adunărei generale şi Consiliului de administraţiune, precum şi convocarea acestor două organe ale unei societăţi pe acţiuni.

Consiliul întocmeşte deasemeni condiţiunile generale tip de asigurări, tipurile pentru bilanţuri, statistici, rapoarte şi este consultat la orice proiecte de legi ori regulamente, referitoare la întreprinderile de asigurare.

6. Dispoziţiunile înscrise în acest titlu, înlocuesc pe acele ale art. 147 din codul comercial al vechiului regat, cari erau învechite şi insuficiente pentru o bună garantare a asiguraţilor. Noile dispoziţiuni se vor aplicà nu numai societăţilor de asigurare asupra vieţei, cum cere vechiul art. 147, ci şi celorlalte ramuri de asigurare. In acest sens noua lege în art. 26 vorbeşte de întreprinderile de asigurare române, obligându-le să aibă depusă în permanenţă, la Ministerul Industriei şi Comerţului, o garanţie pentru îndeplinirea obligaţiunilor legale. Această garanţie va fi de jumătate din capitalul cerut pentru constituirea unei întreprinderi de asigurare şi va fi ţinută în seamă în contul rezervelor matematice şi tehnice.

Garanţiile vor puteà fi depuse în numerar, titluri de credit garantate de Stat şi calculate după cursul lor real, precum şi în imobile situate în ţară sau ipoteci asupra unor imobile din ţară.

Intreprinderile de asigurare sunt deasemeni obligate să învestească în ţară sumele ce corespund rezervelor matematice ale asigurărilor de viaţă contractate sau plătibile în ţară, precum şi acele ce corespund rezervelor tehnice ale celorlalte asigurări, al căror cuantum este arătat prin lege.

Intreprinderile de asigurare sunt obligate în acest scop a ţine, în afară de celelalte registre comerciale cerute de lege, un registru special, în dublu exemplar, pentru evidenţa garanţiilor şi plasamentelo obligatorii impuse. Un exemplar după registru va fi trimis Oficiului asigurărilor private, iar înregistrările în el se vor face odată pe an la încheierea bilanţului. In acest mod oficiul va puteà constatà întrebuinţarea plasamentelor în cadrul fixat de lege.

7. Dispoziţiunile înscrise pentru întocmirea bilanţului unei întreprinderi de asigurare au de scop, în primul loc, să completeze lacunele codului comercial în vigoare, care cuprinde norme pentru societăţile anonime în general, iar în al doilea rând să facă mai uşoară citirea unui bilanţ. In această materie legiuitorul român luând de exemplu proiectul codului comercial italian din 1925 (art. 236), proiectul elveţian al obligaţiunilor (art. 663-671) şi cele mai multe legislaţiuni străine, a înscris unele dispoziţiuni precise pentru garantarea sincerităţei precise pentru garantarea sincerităţei bilanţului, astfel că din citirea lui să rezulte starea patrimonială a întreprinderei.

Legea obligă apoi întreprinderile de asigurare să-şi formeze diferite rezerve, în afară de cele statutare şi cele matematice, pentru ramura «viaţa»; astfel pentru poliţele de asigurare în curs o rezervă de cel puţin 40% din primă, mai puţin partea reasigurată, precum şi o rezervă pentru daunele rămase nelichidate în momentul încheerei bilanţului.

Intreprinderile de asigurare sunt apoi obligate, ca în termen de o lună dela aprobarea de către Adunarea generală a bilanţului şi contul de profit şi pierdere, să le depună în copie la Oficiul asigurărilor private. Vor depune deasemeni în copie şi raportul Consiliului de administraţie, acel al censorilor făcut Adunărei generale şi procesul-verbal al Adunărei generale, precum şi un raport asupra exerciţiului expirat.

8. Ca o consecinţă a necesităţei care a dictat un control al Statului asupra întreprinderilor de asigurare, legiuitorul a înscris apoi unele dispoziţiuni cari să evite pagubele ce eventual ar puteà fi pricinuite asiguraţilor, sancţionând deasemeni foarte aspru şi infracţiunile la obligaţiunile impuse de lege persoanelor cari formează organele societăţei (art. 43-48).

9. In definiţiunea contractului, se arată că întreprinderea de asigurare se obligă să ià asupra sa un risc în schimbul unei prime. S'au precizat deci cele trei elemente al unui contract de asigurare: întreprinderea, riscul şi prima, sistematizându-se principiile comune, aplicabile tuturor felurilor de asigurări, după care numai s'a delimitat sfera de aplicaţiune a fiecărui fel de asigurare — în contra daunelor, asupra vieţei, contra accidentelor şi boalei [1]. In ce priveşte întreprinderea aceasta se va puteà constitui numai sub forma societăţilor pe acţiuni.

In ce priveşte agenţii de asigurare, legea face distincţiune între acei cari n'au dreptul de reprezentanţă şi ceilalţi. Cei dintâiu vor puteà primi oferte şi declaraţiuni din partea asiguraţilor şi încasă primele ajunse la scadenţă; ceilalţi, vor puteà în plus să îndeplinească actele referitoare la încheierea, modificarea sau desfiinţarea contractelor de asigurare în limitele procurei, fiind, obligaţi să lucreze în limitele procurei primite, va exista de cele mai multe ori omogenitat de hiscuri, uşurându-se în acest mod reasigurările. Legea arată apoi în ce mod procura poate fi opozabilă celor de al treilea şi anume, prin depunerea la tribunalul comercial local, menţionarea în registrul firmelor şi publicarea în *Monitorul Oficial*.

In ce priveşte competenţa în materie de asigurare, legea lasă asiguratului să aleagă între instanţa sediului principal al întreprinderei şi aceia a sediului agenţiei care a emis poliţa de asigurare. Litigiile se vor judecà de urgenţă şi cu precădere, hotărîrea în prima instanţă fiind executorie provizoriu. Dacă întreprinderea face apel, este obligată ca odată cu aceasta să facă dovada depunerei sumei la care a fost condamnată de prima instanţă. Este de sigur o dispoziţiune foarte aspră şi pe nimic justificată, dat fiind solvabilitatea pe care o pot prezentà societăţile de asigurare în urma promulgărei acestei legi.

Legea dă apoi un caracter imperativ dispoziţiunilor sale, arătând că este nulă orice clauză care ar face o situaţiune mai defavorabilă asiguratului, decât aceia prevăzută în ea. S'a avut de model în această privinţă legea elveţiană, germană şi proiectul italian din 1925. Intr'adevăr s'a considerat contractul de asigurare ca un contract de adeziune. De cele mai multe ori asigurătorul prezintă asiguratului un contract tip, — poliţa de asigurare —, ale cărei dispoziţiuni sunt mai întotdeauna rău înţelese sau neînţelese de acesta din urmă. Din această cauză asigurătorul profită pentru a înscrie unele dispoziţiuni favorabile lui. Iată pentru ce legiuitorul nostru a venit, printr'o dispoziţiune expresă, să restabilească egalitatea de tratament între cele două părţi contractante.

10. In ce priveşte acest al doilea element al contractului, legiuitorul pune principiul asigurărei dacă riscul n'a existat, sau dacă înainte de încheierea contractului riscul încetase de a exista ori dauna se şi întâmplase.

In ce priveşte declaraţiunile false sau greşite, ori ascunderile din partea asiguratului, legea arată că atunci când sunt făcute la chestionarul asigurătorului, dau naştere la nulitatea contractului; trebuie însă să fi fost de aşà natură încât asigurătorul dacă le-ar fi cunoscut să nu-şi fi dat consimţimântul ori să nu-l fi dat în aceleaşi condiţiuni.

Pentru a evità însă ca asiguratul să plătească primele, rămânând expus totuş unei acţiuni în nulitate din partea asigurătorului, legea dispune că acesta din urmă decade de a se prevală de dreptul de nulitate, dacă în termen de 3 luni in momentul în care a cunoscut una din cauzele de nulitate arătate mai sus, nu a denunţat contractul printr'o declaraţiune făcută asiguratului. Dacă asiguratul a fost de rea credinţă sau în culpă, pierde prima plătită ori datorită pe perioada în curs, altfel pierde prima numai până în momentul când asigurătorul a cunoscut cauza de nulitate.

---

[1] Vivante, *Trattato*, IV, No. 1860. «Dacă legiuitorul viitorului — spune Vivante — va voi şi va ştii să disciplineze sistematic acest contract, va scrie înainte de toate un capitol pentru disciplina întreprinderilor, a riscului şi a premiului şi cu cât va fi mai profundă cercetarea, cu atât va rezultà mai copioasă seria regulelor comune tuturor asigurărilor».

In riscurile colective, asigurarea rămâne în vigoare pentru acele faţă de cari declaraţiunea sau reticenţa nu a avut nici o înrîurire; rămâne însă ca asiguratul să dovedească că asigurătorul le-ar fi asigurat în aceleaşi condiţiuni.

In ce priveşte încetarea riscului după încheierea contractului, legea arată că asigurarea se desfiinţează de plin drept, prima rămânând însă datorită pe perioada în curs.

In caz de transformare sau mărire a riscurilor, legiuitorul s'a depărtat dela sistemul codului comercial, după care contractul se desfiinţează când era vorba de o circumstanţă esenţială, cu excepţiunea însă a cazului în care asigurătorul continuă să încaseze prima după cunoaşterea schimbărei intervenite. Urmând sistemul proiectului italian din 1925, practicat şi de întreprinderile de asigurare, noua lege hotărăşte că aceste circumstanţe n'au loc numai la suspendarea contractului; asigurarea îşi redobândeşte însă efectele dacă în termen de 3 luni de când a cunoscut schimbarea, asigurătorul nu declară în scris asiguratului că se retrage din contract.

Spre deosebire de sistemul codului comercial, legiuitorul urmând practica societăţilor de asigurare, permite ca asigurătorul să răspundă şi de sinistrele urmate prin culpa contractantului, asiguratului, beneficiarului, sau a persoanelor ce depind de aceştia sau de cari ei au a răspunde, — pentru aceste din urmă persoane se permite şi o asigurare a sinistrelor izvorând din dol, pentrucă după cum arată expunerea de motive a proiectului italian din 1925: «il fatto doloso dei dipendenti può essere commesso all'insaputa e contro la volontà del principale; è giusto che il principale debba rispondere ugualmente delle conseguenze di fronte ai terzi, ma è anche giusto che egli si possa coprire da questa responsabilita con un'assicurazione» (pag. 171).

Acest sistem aparţine dealtfel şi legei elveţiene asupra asigurărilor (art. 14) şi legei germane (art. 152 şi 181).

11. Pentru a uşurà desvoltarea asigurărei, legea română permite ca în asigurările pentru altul sau în folosul altuia, ratificarea să fie dată chiar după sinistru, cu condiţiune însă ca prima să fie plătită regulat, de către acel care a încheiat contractul de asigurare.

In ce priveşte locul unde trebuie plătită prima, legea noastră n'a respectat uzurile în această materie, cari arată că prima se încasează de către agenţii de asigurare, la domiciliul asiguratului; art. 63 arată într'adevăr că în lipsa de stipulaţiune diferită, plata primei se face la domiciliul asiguratului.

In caz de neplată a primei la scadenţă, legiuitorul nostru s'a îndepărtat dela sistemul întrebuinţat de unele întreprinderi de asigurare, cari sancţionau acest fapt prin desfiinţarea contractului. Sistemul primit constă în suspendarea contractului, care îşi redobândeşte efectele dacă asigurătorul în termen de 6 luni a cerut prin judecată plata primei, altfel este desfiinţat de drept din ziua suspendărei sale.

Respectând principiul corespondenţei între primă şi risc, legiuitorul dă apoi asiguratului dreptul să obţină o reducere a primei, afară numai dacă asigurătorul nu preferă a rezilià contractul, când la determinarea primei s'a ţinut seamă de circumstanţe cari măresc riscul, dar cari în urmă au dispărut.

12. Pentru ca agenţii de asigurare să nu ţină legaţi pe clienţii lor vreme îndelungată până la încheierea contractului de către Societate, fără ca aceştia să se poată îndreptà la altă societate, legiuitorul nostru a admis că orice propunere de asigurare, indiferent de vreo clauză diferită, nu va puteà legà pe propunător mai mult de opt zile sau când e nevoie de vizita medicală, o lună. Ca şi redactorii proiectului italian din 1925, legiuitorul nostru n'a primit sistemul după care propunerea de asigurare să fie întotdeauna revocabilă, pentrucă după cum arată expunerea de motive a proiectului italian: »questa proposta sembro però eccessiva e gravemente pregiudizievole per le imprese di assicurazione. Infatti l'assunzione di un nuovo contratto di assicurazione richiede sempre da parte dell'impresa un procedimento di inchiesta piu o meno lungo, e non sarebbe giusto esporre la compagnia al rischio di sentirsi revocare la proposta dopo aver iniziato tale procedimento, che è sempre costoso» (pag. 173).

Pentru ca asiguratul să nu rămâie multă vreme legat la un contract de asigurare, legiuitorul nostru prevede, în primul rând, că reînoirea tacită a acestuia va aveà efect numai din an în an, iar în al doilea rând ca în caz de asigurare contra daunelor de durată nelimitată, precum şi după trecerea primilor cinci ani asiguraţi, părţile pot renunţà la contract cu obligaţiunea prevenirei cu trei luni înainte.

13. Legiuitorul nostru a păstrat bipartiţiunea codului actual, — asigurări în contra daunelor şi asigurări asupra vieţei — pentrucă arată mai bine scopul fiecărui fel de asigurări: unul, tinzând la despăgubirea pentru daunele patrimoniale pricinuite; altul, de pură prevedere, întemeiat pe o capitalizare progresivă în raport cu viaţa umană [1]. Completând o lacună a codului comercial (art. 448), noua lege arată că în asigurarea pentru altul numai persoana interesată şi reprezentanţii lui pot exercità în contra asigurătorului drepturile ce izvorăsc din sinistru.

In reglementarea denunţărei sinistrului de către asigurat şi a facerei a tot ce-i stă în putinţă pentru a împiedicà sau micşorà daunele, noua lege prevede şi sancţiunea în caz de nedenunţare, sau neîndeplinire, completând în acest mod o altă lacună a codului. Legea face distincţiune între dol sau culpă gravă, sancţionate prin decădere şi celelalte cauze, sancţionate prin dreptul ce se dă asigurătorului de a micşorà îndemnizarea în proporţie cu dauna suferită prin neobservarea lor.

In caz de concurs de poliţe, legea se îndepărtează dela sistemul codului comercial, după care lucrurile asigurate pentru întreaga lor valoare nu pot fi din nou asigurate pentru aceleaşi riscuri. Păstrând principiul că asiguratul nu va puteà încasà o despăgubire mai mare decât dauna suferită, noua lege permite însă asigurarea aceluiaş risc, la mai mulţi asigurători, înlesnind astfel asiguratului posibilitatea unei garanţii mai mari; asiguratul va puteà fi despăgubit, deci, de oricare din asigurători, de unii din ei sau de toţi, rezervându-se însă dreptul de regres între ei pentru repartiţiunea proporţională.

In ce priveşte asigurarea câştigurilor ce se speră (art. 449 cod. com.), noua lege precizează că acestea trebuiesc asigurate separat şi expres în limitele unei prevederi raţionale. Asupra legitimităţei admiterei acestei fecunde forme de asigurare nu este nevoie să stăruim, căci după cum arată expunerea de motive a legei: «asigurarea câştigurilor sperate reintegrează în patrimoniul asiguratului valorile viitoare demne de garanţie» [1].

14. Spre deosebire de asigurările în contra daunelor, — asigurări de despăgubiri —, acele asupra vieţei şi contra accidentelor ori boalei sunt asigurări de capitalizare, deci pot fi încheiate pentru orice sumă şi pe lângă diferiţi asigurători. iar asigurătorul nu este subrogat în drepturile asiguratului contra celor de al treilea cari au pricinuit sinistrul. După cum spune Valeri [2]), trebuie izolate de celelalte asigurări, aceà asupra vieţei sub diferitele sale forme, pentrucă în aceasta elementul interes nu există, nefiind necesar un eventual scop de despăgubire.

Asigurarea în folosul unui al treilea este valabilă atât în cazul în care contractantul are interes la existenţa celui de al treilea, cât şi atunci când acesta consimte în scris la încheierea contractului; desemnarea beneficiarului va puteà fi făcută sau revocată şi posterior încheierei contractului. Beneficiarul are un drept propriu la foloasele asigurărei, putând cedà sau gajà drepturile izvorând din contract.

In caz de sinucidere a asiguratului în asigurările proprii pentru caz de moarte, legea face distincţiune între acea care se întâmplă după doi ani dela încheierea contractului, în care caz întreprinderea rămâne obligată şi aceea care se întâmplă în intervalul de doi ani, în care caz întreprinderea nu rămâne obligată, afară numai dacă beneficiarul ar dovedi că s'a produs în împrejurări cari exclud libertatea de voinţă a asiguratului şi conştiinţa propriilor sale acte. Legiuitorul înscriind dispoziţiunea de mai sus pentru caz de sinucidere a asiguratului, a avut în vedere faptul că asiguratul, chiar dacă ar fi avut intenţiunea sinuciderei în ziua contractărei, în intervalul de doi ani care nu obligă întreprinderea, a putut să revină la o stare sufletească normală, înlăturându-se motivele cari ar fi putut să-l împingă la gestul fatal al sinuciderei. Totuş dacă sinuciderea s'a întâmplat în intervalul celor doi ani, în împrejurări cari exclud libertatea de voinţă a asiguratului, sinuciderea trebuie asimilată unui sinistru pentru care întreprinderea trebuie să răspundă [3]).

In caz de renunţare la un contract de asigurare asupra vieţei, în care realizarea evenimentului asigurat este certă, cu toate că este incert momentul în care se va întâmplà - asigurări pentru caz de moarte - legea noastră dă dreptul asiguratului care a plătit prima pe trei ani la înapoierea a trei pătrimi din rezerva sa matematică. Deasemeni, în caz de neîntrerupere a plăţei primelor după trei ani dela contractare, asiguratul are dreptul să obţină o asigurare redusă proporţional cu rezerva sa matematică. Aceste dispoziţiuni inspirate de proiectul italian din 1925 sunt astfel justificate prin expunerea de motive a acestuia (pag. 177): «il diritto dell'assicurato al riscatto e alla riduzione della polizza riposa infatti sul fondamentale principio che i premi riscossi anticipatamente dall'impresa in relazione ai rischi pendenti (riserva matematica) — detrate le spesse di amministrazione —

---

[1] Giuseppe Valeri, *La classificazione dei contratti di assicurazione*; *Riv. dir. comm.*, 1930, I, pag. 347.

[1] Cfr. P. Lescot, *Le nouveau projet de loi français sur le contrat d'asurance*; *Annales de droit commercial*, 1927, pag. 212, proiectul Italian din 1922.

[2] Valeri, *op. cit.*, pag. 353.

[3] *Atti del Consiglio superiore dell' economia nazionale*, pag. 216,

fanno parte potenzialmente del patrimonio dell'assicurato; la legge deve intervenire per impedire che la riserva matematica sia confiscata dall'impresa solò perchè l'assicurato domandi la risoluzione del contratto o una modificazione del medesimo su una base piu ridotta per l'avvenire».

Asigurările în contra accidentelor sau boalei au fost socotite de legiuitorul nostru ca asigurări asupra vieţei, spre deosebire de alte legislaţiuni, cari reglementează asigurările în contra accidentelor sau boalei într'un capitol deosebit (legea germană, art. 158-178), ori socotindu-le ca producătoare de daune patrimoniale, le trec printre asigurările în contra daunelor, cu toate consecinţele referitoare şi în special dreptul asigurătorului de a exercită pe acele ale asiguratului în contra celui de al treilea răspunzător de daune. In consecinţă despăgubirea va fi cea prevăzută în contract, întrucât nefiind asigurări de indemnizare, nu se va putea plăti suma corespunzând daunei. Soluţiunea legei noastre, dată asupra acestei chestiuni ce erà controversate mai înainte, apare raţională, pentrucă nu se vor contractà astfel de asigurări numai în scopul unor câştiguri mari, fiind vorba de viaţa şi sănătatea asiguratului [1].

15. Urmând tendinţa modernă, de a se reglemntà şi contractul de asigurare, reglementare cunoscută dealtfel de legislaţiunea Transilvaniei şi Bucovinei, legiuitorul nostru, desvoltând art. 447 din codul comercial, care pune numai principiul reasigurărei, rezervă un capitol special contractului de reasigurare, prin care reasigurătorul se obligă faţă de asigurătorul reasigurat ca în schimbul unei prime să achite în tot sau în parte sumele pe cari asigurătorul va trebui să le plătească în baza unui contract de asigurare [1].

Dispoziţiunile înscrise pentru asigurări se vor aplicà şi reasigurărilor, întrucât sunt compatibile cu natura lor. Legea înscrie însă două reguli speciale reasigurărei şi anume: reasigurătorul urmează soarta asigurătorului; reasigurarea nu stabileşte nici un raport juridic între asigurat şi reasigurător şi nu atinge obligaţiunile asigurătorului.

16. Termenul de prescripţiune, atât a acţiunilor cari izvoräsc din contractul de asigurare, cât şi acţiunea pentru plata fiecărei rate a primei, se prescrie prin trecerea unui an.

17. Dispoziţiunile înscrise pentru contractul de asigurare se vor aplicà şi asigurărilor maritime, asigurărilor sociale şi ocietăţilor de ajutor mutual, în lipsa unor dispoziţiuni speciale înscrise pentru acestea. In ce priveşte efectele falimentului asupra unui contract de asigurare în caz de faliment al asiguratului sau asigurătorului, ori în caz de reasigurare, legea lasă să se aplice dispoziţiunile corespunzătoare din codul comercial; aceasta pentrucă în proiectul codului comercial au fost grupate într'un capital aparte înscris, în materia falimentului, dispoziţiunile referitoare la raporturile juridice atinse prin sentinţa de declarare, când sunt imperfecte sau neexecutate în tot ori în parte.

PAUL I. DEMETRESCU
Referent titular la Cons. Legislativ

---

[1] Giuseppe Valeri. In expunerea de motive a proiectului Italian din 1922, pag. 399; *La classificazione dei contratti di assicurazione, Riv. dir. comm.*, I, pag. 357; Alessandro Graziani, *Assicurazione contro le disgrazie accidentali e clausole di decadenza*; *Riv. dir. comm.*, 1928, II, pag. 483; *Atti del Consiglio superioare dell' economia nazionale*, pag. 90, 217.

[1] Cfr. Clemente Persico, *Varietà di forme e natura giuridica della riassicurazione*; *Riv. dir. comm.*, 1926, I, 514, care dă aceeaş definiţiune contractului de reasigurare: «La riassicurazione è il contratto per cui un'impresa che esercita tal porta di affari, si obbliga, mediante un compenso, di provvederle, o rimborsarle, in tutto, od in parte, le somme che questa dovrà pagare in forza di un contratto di assicurazione».

CODUL PENAL ŞI FUNCŢIONARII

Orice infracţiune trebuie să atragă o pedeapsă, orice pedeapsă duce la privaţiune de libertate, la amendă, la degradaţiune civilă, la incapacitate în sensul nedemnităţei pentru funcţiuni publice şi la dezonorare ca un ecou în opinia publică.

Inchisoarea şi amenda sunt pedepse principale menite să lovească în persoana infractorului; degradaţiunea şi detenţiunea sunt pedepse politice sau accesorii la munca silnică şi recluziunea, incapacitatea nu derivă din pedeapsă ci este un efect pe care il atribuie legea, prin voinţa legiuitorului, ca o desaprobare pentru faptul comis, dezonorarea este o atitudine publică cu totul relativă. Incapacitatea este o pedeapsă accesorie pe care o atrage pedeapsa de închisoare criminală şi numai în anumite cazuri prevăzute de lege, de pedeapsă corecţională.

Pe lângă incapacitate, munca silnică şi recluziunea atrag, conform art. 13 alin. 1-3 cod. pen. şi interdicţia legală pe timpul duratei pedepsei, iar pedepsele corecţionale pot fi însoţite de interdicţie al unora din drepturi, conform art. 22 şi 27 cod. pen.

Degradaţiunea constituie un complex de incapacităţi, incapacitatea ca pedeapsă constă în interzicerea unor operaţiuni, incapacităţile derivate din degradaţiunea civilă sunt prevăzute de lege, cele derivate din pedepse corecţionale trebuiesc în mod expres pronunţate de Justiţie. Durata interdicţiei corecţionale este dela 6 luni la 6 ani, şi numai în cazurile prevăzute de art. 95 şi 432 cod. pen. poate durà 10 şi 15 ani, iar în ce priveşte interdicţia de a ocupà funcţiuni publice, Curtea de Casaţie a denumit-o pedeapsă «sui generis» ce nu intră în numărul interdicţiilor cu privire în art. 8 alin. 2 cod. pen., pentru care legiuitorul a stabilit un timp determinat. (P. Pastion, Cod penal adnotat, pag. 28, paragr. 15).

Tanoviceanu spune, că degradaţiunea civilă este cea mai blândă din pedepsele criminale şi totodată singura din ele care nu este privativă de libertate, iar în ce priveşte interdicţia, pierderea unei funcţiuni sau slujbe, nu exclude obţinerea unui alt post în afară, dacă nu s'a pronunţat excluderea dela funcţiune în general. (Tratat de drept penal, vol. III, pag. 495, 503).

Ar părea că excluderea individului dela funcţiuni publice, declarându-se incapabil de a ocupà aceste funcţiuni, este o pedeapsă mai uşoară când survine dintr'un delict, însă orice pedeapsă este proporţională şi totodată relativă în ce priveşte gravitatea. Şi socot că în timpurile grele de astăzi, când existenţa unui număr mare de cetăţeni este legată de funcţiuni publice, când incapacitatea poate să dureze toată viaţa, ea se înfăţişează sub un aspect mult mai grav, chiar mai grav decât al degradaţiunei sau interdicţiei, a căror durată este limitată, fie că ele sunt date ca pedeapsă principală, fie ca accesorii la alte pedepse criminale.

Din faptul că codul penal prevede pedeapsa interdicţiei şi incapacităţei în foarte multe cazuri, se poate deduce că legiuitorul nu prea a fost preocupat de ele iar practica judecătorească, prin neaplicarea în genere a acestei pedepse, a făcut să fie nesocotită nici de infractori nici de societate.

Aproape toate crimele şi delictele săvârşite de către funcţionari în exerciţiul funcţiunei lor atrag incapacitatea de a ocupà funcţiuni publice pe toată viaţa sau pe timp mărginit, în unele cazuri chiar şi a dreptului la pensie; între aceste se pot enumerà art. 140-142, 144-149, 152, 154-156 cod. pen. etc., dacă adăugăm că incapacitatea de a ocupà funcţiuni publice se poate hotărî şi atunci când legea prescrie interdicţie şi la aceasta mai adăugăm şi dispoziţiunile art. 58 din statutul funcţionarilor publici, cari declară asemenea incapacităţi pentru cei condamnaţi la pedepse infamante (fals, furt, înşelăciune, etc.), vom vedeà că pedeapsa incapacităţei are o extensiune vastă, lipseşte de funcţiuni publice nu numai pe funcţionari ci şi pe nefuncţionari, cari au suferit asemenea fapte şi cari ar încercà ulterior să ocupe funcţiuni publice.

De sigur, că intenţia legiuitorului a fost să curele corpul funcţionarilor de persoane nedemne, de a ridicà prestigiul funcţionarului corect, de a împiedicà recidivele.

Dar aceste pedepse «sui generis», cum le numeşte Curtea de Casaţie, au căzut în desuetudine: în primul rând, pentrucă instanţele judecătoreşti nu le aplică, în al doilea pentrucă nimeni nu se ocupă de ele în mod efectiv, cel mult ele sunt discutate în cazuri de rivalităţi politice sau de răsbunare.

Uneori cutărui pretendent la reprezentanţa poporului se arată copia de pe hotărîrea condamnatoare, sau hotărîrea formează baza unui denunţ pentru a-l înlătură pe cineva din serviciu, nu întotdeauna cu succes.

Pentru a căpătà un serviciu se cere: certificat de naţionalitate, de studii, de bună purtare, de satisfacerea serviciului militar şi fiindcă oricine se află în posesiunea acestor acte, obţine numirea respectivă.

Concediat dintr'un serviciu şi ispăşindu-şi pedeapsa pentru purtări netrebnice, fostul funcţionar imediat obţine un alt serviciu, el trece dela Domenii, la Comunicaţii, dela Poliţie la Vamă, dela Finanţe la Administraţie, dintr'un capăt al ţărei în altul.

Se aranjează uneori mult mai bine şi lucrează cu mai multă dibăcie până când îşi face suma sau este scos la pensie. Şi-i poartă Statul grija până la capătul vieţei, iar după deces, familiei. Nimeni nu-l întreabă pe noul funcţionar despre antecedente, nimeni nu-l poate controlà; la ocazie se explică că i s'a făcut nemulţumiri (persecutări) politice, ceeace în multe cazuri se adevereşte pentrucă funcţionarii sunt în bună parte lăsaţi la discreţia politicianilor şi scoşi din slujbă fără nici o culpă penală. Pentru un condamnat de un Tribunal nu este nimic mai uşor decât să capete certificate de necondamnare dela toate celelalte tribunale şi judecătorii din ţară, în plus poate prezentà certificate de bună purtare dela orice autoritate pentrucă nici o primărie sau prefectură nu sunt puse în curent cu condamnările şi eliberează certificate după propriile aprecieri şi stăruinţe.

Dacă s'ar fi scotocit puţin în trecutul funcţionarilor, probabil, n'ar mai fi fost nevoie de concedieri şi pensionări în massă, e posibil, că pe baza statutului funcţionarilor publici ar fi trebuit concediaţi un număr oarecare fără a le da putinţa să facă plângeri, invocând dreptul câştigat, să se judece în contencios, iar guvernul să facă legi explicative pentru diferite categorii de instituţiuni autonome. Locul celor viciaţi ar fi fost ocupat de tineri, ajungându-se astfel la întinerirea cadrelor şi evitând pericolul proletariatului intelectual.

E uşor de închipuit ce s'ar întâmplà dacă se va cere justificarea trecutului, pas cu pas, dacă se vor cere relaţii dela ministere şi autorităţi, dacă se va apelà la public să denunţe faptele şi condamnările din trecut ale funcţionarilor şi să fie verificate fără nici o înrâurire anticipată pentru funcţionari şi fără acţiuni în calomnie; e drept, nu se va petrece fără înscenări şi rea credinţă. Un funcţionar nu s'ar abate aşà de uşor dela datoria sa, el va şti că postul pierdut este pierdut pentru totdeauna, astfel societatea s'ar selecţionà dela sine şi funcţia va căpătà adevărata sa valoare, ziarele vor vorbi mai rar despre abuzuri şi incorectitudini funcţionăreşti. Incapacitatea de a ocupà funcţiuni publice va deveni o pedeapsă şi mai gravă decât închisoare, amenda şi degradaţiunea civică pe timp mărginit. Fiecare funcţionar se va mândri de demnitatea întregului corp compus din elemente bine selecţionate. E drept că vor agonisi cu greu avere şi nu vor mai cumpărà maşini. Statutul funcţionarilor ar puteà să reglementeze o normă: toate actele necesare pentru ocuparea funcţiunei se vor păstrà exclusiv la Ministerul respectiv, la treceri dela un Minister la altul, actele vor trece şi ele din oficiu, odată cu încadrarea se va formà un stat de serviciu, care nu va rămâne în arhivele Ministerului, ci se va anexà la actele depuse de funcţionar şi se va continuà menţiunile de toate Ministerele unde a servit, iar funcţionarul nu va căpătà la mână decât certificatul de identitate şi numai la părăsirea slujbei va căpătà actele cu menţiunea cauzei pentru cari s'au eliberat. Nici o supărare pentru oamenii cum se cade şi nimic mai comod pentru Stat, care trebuie să-şi cunoască slujbaşul său. Cine ar puteà să protesteze în contra acestui sistem?

L. CIOBANU
Prim-procuror Trib. Bălţi

LUCRĂRILE PREMERGĂTOARE CONVENŢIUNILOR DELA GENEVA ASUPRA TRATEI ŞI BILETULUI LA ORDIN

1. *Funcţiunea economică a cambiei.* Necesităţile comerţului internaţional au condus la generalizarea întrebuinţărei cambiei la toate popoarele. Transmisă de Arabii din Levant — care o cunoşteà din secolul VIII — comercianţilor italieni ce întovărăşeau cruciadele, cambia trată primeşte o întrebuinţare tot mai mare în operaţiunile comerciale ce se încheiau în evul-mediu, prin mijlocul târgurilor. Biletul la ordin, care reprezintă cea mai veche formă a operaţiunilor de schimb, începe deasemeni să fie întrebuinţat în comerţul internaţional.

Acest drept cutumiar, aproape uniform pretutindeni, începe să prezinte însă multe diferenţieri, îndată după legiferarea lui, în ţările continentale şi acele anglo-saxone. Această diversitate de legislaţiuni îngreuiază însă siguranţa şi rapiditatea necesară circulărei cambiilor în comerţul internaţional, pentrucă posesorul unei cambii, trebuie să cunoască drepturile şi obligaţiunile ce decurg din titlul primit şi să aibă siguranţa unei repezi încasări a sumei înscrisă.

Această cunoaştere va fi uşoară în cazul unei cambii trată sau emisă într'o ţară şi care circulă în interiorul acelei ţări. De îndată însă ce o cambie va trece frunlariile unei ţări, din cauza diversităţei legislaţiunilor naţionale, această cunoaştere va fi îngreuiată. Din această cauză atât Statele cât şi oamenii de ştiinţă, au făcut cele mai mari eforturi pentru uniformizarea internaţională a acestei materii. uniformizare care va dà — după cum am arătat — mai multă siguranţă celor interesaţi şi va favorizà o circulaţiune mai uşoară în tranzacţiunile internaţionale.

2. *Lucrările urmate în vederea uniformizărei internaţionale a dispoziţiunilor la cambie.* Unificarea internaţională a cambiei şi a cekului este mai uşoară decât a celorlalte instituţiuni juridice, formând legislaţiunea comercială a fiecărui popor, pentrucă aceste instrumente de plată şi credit, printr'o simplă operaţiune aritmetică, reduc la un nivel comun diferitele sisteme monetare naţionale. Inconvenientele diversităţei de reglementare legislativă în această materie fiind deci mai mari decât în celelalte domenii ale dreptului, eforturile pentru o uniformizare internaţională a regulelor privind comerţul s'au îndreptat în special asupra acestei părţi.

La început uniformizarea materiei s'a făcut în interiorul fiecărui Stat. Astfel în Germania prin celebra ordonanţă germană din 1847; în Statele scandinave printr'o lege uniformă din 1881, asupra cambiei şi cekului; în Anglia printr'o lege din 1882 Bill of Exchange Act întinsă în colonii şi inspiratoare a legei uniforme a Statelor Unite ale Americei din 1896, Uniform Negotiable Instruments Law.

După reglementările urmate în interiorul fiecărei ţări, urmează diferite conferinţe şi congrese în scopul uniformizărei internaţionale a cambiei şi cekului, congrese datorite eforturilor făcute în special de l'Institut de droit internaţional, l'Association internationale pour le progrès des Sciences sociales, l'International Law Association.

Astfel la Gand în 1863, Bremen în 1876, Anvers în 1877, Frankfurt în 1878. In 1885 la Congresul Internaţional din Anvers se întocmeşte un proiect de lege despre trată, bilet la ordin, cek, titluri la purtător şi alte titluri de credit. Acest proiect a fost amendat în 1889 la Congresul din Bruxelles.

Eforturile făcute la Congresele ţinute în diferitele oraşe ale Europei, unde s'a pus problema titlurilor de credit din punct de vedere internaţional, îşi găsesc ecoul în acele ale statelor americane.

Astfel în Congresul dela Montevideo din 1889, se întocmeşte un proiect al titlurilor de credit; la Conferinţa dela Waschington din 1889 s'au căutat cele mai bune reguli pentru curmarea conflictelor de legi în această materie. Urmează apoi Conferinţa din Mexico în 1902 şi Congresul din Rio de Janeiro din 1906 unde s'a format o comisiune internaţională de jurişti, Inter-American High Commission, în scopul unificărei între statele americane a dreptului internaţional public şi privat.

3. *Conferinţa delà Haga.* In Europa lucrările în vederea unificărei cambiei şi cekului au continuat, iar în 1908, după propunerea guvernului german şi italian, guvernul olandez a trimis celorlalte state un chestionar cu diferite întrebări referitoare la cambie şi cek, rugându-le să trimită răspunsurile lor, cari vor servi de bază la discuţiunile ce vor urmà la Haga în vederea unificărei acestei materii. In 1910, 31 naţiuni din Europa şi America trimit la Haga delegaţi din lumea comercială şi a marilor organizaţiuni financiare.

Dela început delegaţii englezi şi americani, s'au arătat sceptici în ce priveşte aderarea ţărilor, pe cari le reprezintă, la regulamentul uniform ce eventual s'ar votà, pentru faptul că atât legea engleză cât şi cea americană sunt rezultatul unui lung proces de codificare şi unificare: «Notre attitude, — spuneà Sir Georges Buchman, ministrul Angliei la Haga —, ne nous est dictée ni par orgneil national, ni par obstination, mais uniquement par la nécessité de sauve-garder les intérêts du monde commercial britanique. Un régime législatif qui s'applique à un peuple de plus de 120 milions d'âmes, en y comprenant le Royaume-Uni, les colonies britaniques et la plupart des Etats des Etats Unis d'Amérique, sans tenir compte de l'immense population de l'Empire de l'Inde, ne peut être modifié sans qu'il en résulte des troubles dans les relations commerciales établies depuis longtemps et sans qu'il se produire des divergences de législation entre les différents membre de la famille Anglo-saxonnes. Il se peut que, parmi les prescription du droit anglais, il s'en de trouve surannées et d'incommodes, mais dans ces principes généraux, notre droit ne fait qu'enregistrer, les us et coutumes de notre commerce. Ce n'est pas un droit arbitraire imposé aux usages de notre commerce intérieur et extérieur. Modifier ce régime juridique aurait pour résultat de bouleverser des us et coutûmes depuis longtemps établis.

Il existe d'autres questions d'ordre juridique qui soulèvent des difficultés également importantes. Nous ne possédons pas un droit de change distinct des autres droits.

Nous n'avons pas de tribunaux de commerce. Nous n'établissons aucune distinction entre commerçant et non-commerçant. Notre droit commercial constitue une partie intégrante de notre droit commun, et ce sont les tribunaux civils ordinaires qui en appliquent les dispositions, tout comme ils assurent d'exécution de dettes et d'obligations du droit commun».

In această primă conferinţă dela Haga, s'a votat un proiect provizor, asupra tratei şi biletului la ordin, care a fost recomandat tuturor Statelor.

Rezultatele primei conferinţe au fost cercetate din nou în a doua conferinţă ţinută tot la Haga în 1912, care s'a ocupat şi de cek. In urma discuţiunilor urmate s'a votat o convenţiune semnată de 25 State — «projet de convention sur l'unification du droit relatif à la lettre de change et au billet à ordre» — prin care delegaţii respectivi îşi luau obligaţiunea să pună în vigoare în ţările cărora aparţineau un regulament uniform privitor la trată şi biletul de ordine, regulament ce însoţeà convenţiunea, — «réglement uniforme sur la lettre de change et le billet à ordre».

In ce priveşte cekul, conferinţa a admis o serie de «résolutions rélatives à l'unification des chèques». Ratificarea convenţiunei dela Haga a fost împiedicată în special de izbucnirea răsboiului.

4. *Lucrările urmate după răsboiul din 1914-1913.* După terminarea răsboiului pe măsură ce relaţiunile comerciale între popoare întrerupte un moment reîncepeau, Statele au căutat să rezolve problema unificărei cambiei şi cekului pentru a evità dificultăţile ce năşteau din diversitatea legislaţiunilor naţionale.

Comitetul Economic al Societăţei Naţiunilor, avizat asupra acestei chestiuni în urma rezoluţiunilor luate, de Conferinţa financiară din Bruxelles şi de acord cu guvernul olandez, Consiliul şi Adunarea Societăţilor Naţiunilor, a însărcinat în 1922 patru jurişti specialişti în materie de cambie şi cek pentru a referi asupra primirei ce s'a făcut de diferitele Cassei regulamentului dela Haga, arătând în acelaş timp şi părerea lor asupra unificărei acestei materii.

D-l Chalmers, delegatul Angliei, a arătat în raportul său atitudinea de expectativă a Angliei continuată şi după lucrările dela Haga. D-l Lyon Caeni delegatul Franţei, a arătat numeroasele deosebiri existente între legislaţiunea franceză şi regulamentul dela Haga. D-l Klein, delegatul Austriei făccà deasemeni rezerve cu privire la oportunitatea introducerei regulamentului; în acelaş sens d-l Jitta, delegatul Japonez. In raportul general al celor patru delegaţi se stăruie asupra greutăţei ce s'ar fi întâmplat pentru ralierea ţărilor anglo-saxone la adoptarea regulamentului, totuş se arată destul optimism pentru răuşita apropierei sistemului continental de acel anglo-saxon.

Lucrările în direcţiunea unificărei au continuat totuş. Pe de o parte Camera de Comerţ internaţională voià să deà o soluţiune acestei importante probleme, prin perfecţionarea textelor dela Haga; pe de altă parte, Comitetul Economic al Societăţei Naţiunilor, privind în întregime problema doreà apropierea sistemului continental de acel anglo-saxon.

Camera de Comerţ internaţională întocmeşte în acest sens în 1926: «règlement uniforme sur la lettre de change et le billes à ordre» iar în 1927: «reglement uniforme pour le chèque». Lucrările acele de bază pentru aceste două regulamente au fost acele dela Haga. S'a ţinut deasemeni seamă de rezoluţiunile luate în congresele din Roma şi Bruxelles ale Camerei de Comerţ internaţionale precum şi de răspunsurile comitetelor naţionale.

Eforturile Camerei de Comerţ internaţionale au tins la apropierea cât mai mult a sistemelor legislative latine şi germane pentru a nu existà deci în lume decât două sisteme, acel continental şi acel anglo-saxon.

Comitetul Economic al Societăţei Naţiunilor într'o conferinţă ţinută în 1926 la Geneva a căutat contrar punctului de vedere al Camerei de Comerţ internaţională să apropie sistemul continental de acel anglo-saxon.

Experţii erau de părere că fără a se mofidicà principiile cari guvernau legislaţiunile cuprinse în cele două sisteme, o apropiere erà posibilă; acest lucru trebuià început însă printr'o unificare deplină a legislaţiunilor continentale.

In 1927 se numeşte la Geneva un comitet de jurişti experţi în materie de cambie şi cek cari au fost de părere să se convoace o conferinţă internaţională care să hotărască asupra unificărei cambiei şi cekului, numai după pregătirea în cele mai mici amănunte a tuturor problemelor ce se vor ridicà în această materie, prin consultarea statelor respective. Punctul de plecare în reglementarea materiei au fost tot lucrările dela Haga. Prima ţintă a experţilor a fost apropierea diferitelor legislaţiuni naţionale din grupul continental, cuprinzându-se acele ale Americei latine. Pentru a atenuà diversitatea de legislaţiuni, au formulat câteva reguli asupra conflictelor de legi. Lucrările întocmite sunt următoarele: «projet de règlement concernant la lettre de change et le billet à ordre»; «projet d'articles de convention»; «projet de règlement concernant le chèque».

Proiectele comitetului experţilor au fost trimise apoi spre cercetare Institutului internaţional pentru unificarea dreptului privat din Roma, care la rândul său prezintà unele observaţiuni asupra raportului experţilor. Institutul crede că cu toate dificultăţile cari se opun la adoptarea unei legislaţiuni uniforme în materie de cambie, trebuie ca în toate lucrările de unificare să existe o tendinţă fermă, decisă să triumfe prin mijlocul unor apropieri succesive la o reglementare uniformă.

Creiarea unui sistem continental rigid, care se opune acelui anglo-saxon, riscà să facă mai grea descoperirea de puncte de contact între cele două sisteme.

5. *Conferinţa dela Geneva.* Eforturile făcute în diferite timpuri în scopul unificărei cambiei, au fost încoronate de succes anul acesta la Geneva, unde la conferinţa internaţională pentru unificarea dreptului în materie de trate, bilete la ordin şi cekuri, convocată în baza unei deciziuni a Consiliului Societăţei Naţiunilor, cu data de 14 Iunie 1929, s'au încheiat trei convenţiuni şi anume: 1) Convention portant loi uniforme sur les lettres de change et billets à ordre; 2) Conventions destinée à régler certains conflits de lois en matières de lettres de change et de billets à ordre; 3) Convention rélative au droit de timbre en matière de lettres de change et de billets à ordre.

Părţile contractante îşi iau obligaţiunea să introducă în teritoriile respective, într'unul din textele originale sau în limba lor naţională, legea uniformă şi celelalte două convenţiuni. La legea uniformă se vor puteà face unele rezerve precis arătate, în momentul ratificărei sau adeziunei.

Aceste rezerve vor fi notificate Secretarului General al Societăţei Naţiunilor, care va comunicà textul membrilor Societăţei Naţiunilor şi Statelor nemembre în numele cărora convenţiunea a fost ratificată sau cari au aderat. Fiecare convenţiune va intrà în vigoare când va fi ratificată, sau va aderà la ea, cel puţin şapte State membre ale Societăţei Naţiunilor sau State nemembre, printre cari vor trebui să figureze trei din membrii Societăţei Naţiunilor reprezentaţi într'un mod permanent în Consiliu. Convenţiunea nu va puteà fi denunţată înaintea termenului de doi ani, cu începere dela data la care va intrà în vigoare pentru membru care o denunţă, afară de cazuri urgente. Deasemeni orice membru pentru care convenţiunea este în vigoare va puteà după patru ani dela această dată să ceară revizuirea unora sau tuturor dispoziţiunilor convenţiunei. Dacă cererea este sprijinită de şase membrii, Consiliul Societăţei Naţiunilor va decide dacă este locul să se convoace o conferinţă în acest scop.

Conferinţa emite apoi dorinţa ca Statele să-şi comunice o listă de zilele de sărbătoare legale şi a altor zile în care plata nu va puteà fi cerută în ţările respective; deasemeni textul celor mai importante hotărîri judecătoreşti, referitoare la convenţiune şi intervenite pe teritoriile lor respective.

In ce priveşte proiectele de convenţiune asupra cekului, conferinţa decide amânarea discuţiunei pentru o sesiune ulterioară, pe cât posibil în cursul lunei Ianuarie 1931; până la 15 Octombrie a. c., Statele sunt rugate însă să răspundă la un chestionar privind problemele controversate cele mai importante din materia cekului.

Intr'un articol viitor vom examinà legea uniformă, conflictele de legi şi dreptul la timbru, în materia tratei şi biletului la ordin.

PAUL I. DEMETRESCU
Referent titular la Cons. Legislativ

II. LEGISLAŢII STREINE

LEGEA BULGARĂ CONTRA CAMETEI

II

Din ciclul de reforme, anunţate prin Mesajul Regal, cu prilejul deschiderei sesiunei parlamentare în curs, fac parte şi măsurile în contra cametei. Şi în această privinţă, ca şi în ceeace priveşte *«controlul averilor»*, vecinii noştri, Bulgarii, au o asemenea lege mai de mult, încă din anul 1927.

Datorită bunăvoinţei d-lui *Minco Gabrovsky*, consilier la Curtea de Casaţie din Sofia, am putut obţine în traducere românească, legea bulgară *«în contra dobânzei uzurare»*, pe care o publicăm mai la vale.

Principiul legei este apărarea oamenilor nevoiaşi de spoliaţiunea capitaliştilor, sub sancţiunea gravă a închisoarei dela 6 luni până la 3 ani, şi a unei amenzi dela 5.000 până la 50.000 leva. In caz de recidivă, minimum pedepsei este de un an.

Oricine se foloseşte de presiunea grozavă pe care o exercită nevoia asupra învinşilor vieţei, ca să-i silească pe aceştia a conveni la plata unor procente mai mari de 16%, se face culpabil de delictul de uzură şi este ameninţat cu pedepsele aspre de mai sus.

O lege care nu cruţă pe nimeni. Imprumutător, împuternicitul acestuia, misitul care a pus la cale afacerea, toţi vor fi traşi la răspundere înaintea tribunalului corecţional. Dacă infractorul este o societate, de exemplu o bancă, se vor pedepsi persoanele cari «au permis încheierea operaţiunei».

Intr'un singur caz, se poate percepe o dobândă mai mare de 16%, anume atunci când procentele sunt plătite cu anticipaţie.

Legea bulgară face această excepţie, probabil pentru consideraţia, că atunci când dobânda se plăteşte de mai înainte, datornicul este mai puţin expus spoliaţiei cămătarului şi apoi, în asemenea împrejurări, voinţa celui dintâiu pare a nu fi complect anihilată de aceà a împrumutătorului. Poate să fi fost la mijloc şi dificultăţile practice ce ar fi rezultat din restituirea unor dobânzi deja încasate. In definitiv, *această excepţie, reduce stricta aplicare a prohibiţiilor legei, la cazurile de reînoire a împrumuturilor*.

Credem însă, că această excepţie, permite cămătarilor să eludeze întreaga lege, tot pe socoteala debitorilor, a căror situaţie se agravează prin aceia că vor fi siliţi, să plătească dobânzi uzurare *anticipativ*.

Socotim deci, că o astfel de excepţie nu va aveà ce căutà în legea noastră.

EUGEN PETIT
Consilier la Curtea de Apel din Iaşi

LEGEA BULGARĂ CONTRA DOBÂNZEI UZURARE

(Promulgată cu decretul regal No. 80 din 15.IV.1927, publicată în *Monitorul Oficial* No. 22 din 30.IV.1927).

Art. 1. Acela care, dând bani în împrumut, avansând bani pentru lucruri cumpărate, înstrăinând lucruri pe credit, amânând scadenţe de plăţi, sau încheind alte contracte bilaterale cu caracter de credit, va fi profitat de situaţiunea strâmtorată, de inexperienţa sau de uşurinţa debitorului, pentru a primi sub orice formă dobândă anuală, care întrece procentul de scont al Băncei Naţionale bulgare [1], cu 6 unităţi, se va pedepsi cu închisoare dela 6 luni până la 3 ani, şi cu amendă dela 5.000 până la 50.000 leva.

Culpabilul va puteà fi osândit şi cu interdicţiunea drepturilor prevăzute la art. 30 §§ 1-3, 5 şi 6 din codul penal [2].

Observaţiune. Nu se consideră depăşit procentul de dobândă permis, când dobânda se plăteşte dinainte.

Art. 2. Cu pedeapsa prevăzută în art. 1, se va pedepsi şi acela care cu cunoştinţă va fi participat, ca mijlocitor, la comiterea infracţiunei prescrisă în acelaş articol.

Art. 3. Oricine va comite infracţiunile prevăzute în articolele 1 şi 2, ca profesiune, sau dacă este recidivist, se va pedepsi cu închisoare dela 1 până la 3 ani şi cu amendă dela 10.000 până la 100.000 leva.

Art. 4. Când infracţiunile prevăzute în articolele 1, 2 şi 3 vor fi săvârşite în numele unei societăţi, pedeapsa se va aplicà persoanelor, cari vor fi permis încheierea operaţiun i. Când aceleaşi infracţiuni vor fi săvârşite de un procurist sau mandatar, pedeapsa se va aplicà, nu numai autorului principal, ci şi mandantului, din numele şi cu cunoştinţa căruia ele au fost comise.

Art. 5. Dobânda legală este de 12% anual pentru afacerile civile şi comerciale, iar dobânda convenţională, nu poate depăşi procentul permis de legea de faţă.

Art. 6. Cuantumul nepermis al dobânzei, poate fi dovedit, sau înaintea tribunalului civil, a cărui hotărîre, conform art. 21 din codul de procedură penală, e obligatorie pentru tribunalul corecţional, sau direct înaintea tribunalului corecţional, a cărui sentinţă, conform art. 22 din codul de procedură penală, e obligatorie pentru tribunalul civil.

Art. 7. Legea de faţă, intră în vigoare la 1 Mai 1927, iar în privinţa procentului de dobândă prevăzut în art. 1, se pune în aplicare dela 1 Ianuarie 1920; toate dispoziţiunile de legi contrarii sunt abrogate.

Tradus de M. GABROVSKY
Consilier la Curtea de Casaţie din Sofia (Bulgaria)

---

[1] Acum e 10%.
[2] Art. 22 §§ 1, 2 şi 5 din codul penal român.

III. RECENZII

NOTĂ ADIŢIONALĂ *la «Observaţiunile critice asupra manualelor de drept roman ale d-lor P.-F. Girard şi E. Cuq.»* (vezi *Pandectele Române, caetul* 8, anul IX, 1930, partea IV-a, pag. 124—126 [1]).

Recenzia publicată în caetul 8 al *Pandectelor Române* cu privire la cele două manuale clasice de drept roman datorite d-lor Girard şi Cuq apăruse mai întâiu în *Revista Clasică* (1929, pag. 367 şi urm.). Aceasta explică conţinutul întrucâtva special al acestui studiu, care se adresà mai cu seamă, filologilor, precum şi necesitatea unei note adiţionale în care trebue să semnalez anumite erori conţinute în cele două manuale. ceeace nu poate interesà decât pe jurişti. Se înţelege că vom semnalà măruntele greşeli de tipar care se găsesc în cele două mii de pag. ale ambelor manuale la un loc. De asemenea ar fi posibil de enumerat toate inexactităţile mărunte care s'au strecurat în aceste două lucrări, de altfel excelente. Ne vom mulţumi să indicăm erorile cele mai simple şi mai uşor de dovedit. Incepem cu manualul lui Girard.

Pag. 118, rândul 17; «hors mariage, l'enfant prend la condition *du père* au moment de l'acconchement». In acest caz în realitate copilul urmează condiţiunea mamei iar nu a tatălui, afară de ipoteza excepţională a legei Minicia. Pag. 424, nota 2, rândul 8, se atribue d-lui O. Lenel, în ce priveşte *actio de pastu*, o părere contrarie celei pe care o prezintă în ultima ediţie a lucrărei sale asupra edictului perpetum (1927, § 76).

Pag. 548, nota 2, se atribue o adevărată enormitate d-lui Vittorio Scialoja: se ştie că d-sa a adus noui argumente în favoarea tezei d-lui Appleton relativă la cifra dobânzii legale în dreptul arhaic roman. După această teză, *fenus unciarium*, adică dobânda legală de 8,33%, ar fi fost lunară iar nu anuală cum s'a crezut până acum, aşà că procentul anual erà de 100%. Iată ce scrie d-l Girard în această privinţă (pag. 548, nota 2): «...V. Scialoja... tire argument du pluriel *unciarum* pour déclarer que ce pluriel ne peut se rapporter à un intérêt annuel». Dar *unciarum* nu e nici de cum la plural; e un neutru singular. D-l Scialoja, venerabilul profesor dela Universitatea din Roma, a spus cu totul altceva: într'un text Tacit (Anale, VI, 16) cuvântul *semunciae*, fiind la plural, nu poate indicà decât dobânda lunară, şi aceasta este perfect exact [1].

La pag. 560, nota 2, găsim altă enormitate atribuită de data aceasta d-lui Ernst Lévy, profesor la Universitatea din Berlin. D-sa ar fi susţinut în art. privitor la acţiunile arbitrare publicat în *Zeitschrift der Savigny-Stiftung* (*rom. Abteilung*) t. 36, 1915, pag. 1 şi urm., că acţiunile *commodati* şi *depositi* ar fi devenit acţiuni *bonae fidei* numai sub Justinian. E drept că d-l Lévy a susţinut aceasta pentru acţiunile care sancţionau gajul şi comodatul dar n'a pretins niciodată ceva aşà pentru acţiunea *depositi*, nici în art. citat nici în alte lucrări, și într'adevăr ar fi fost o gravă eroare (vezi Gaius, IV, 47).

---

[1] A se vedeà Caetul 8 din 1930 al *Pandectelor Române*.

[1] Vezi *Bulletino del Instituto di Diritto romano*, 33, 1924, p. 240—241.

Pag. 869, rândul 2—3; s'ar înțelege că toate femeile au avut *jus liberorum* «dela o epocă nehotărîtă posterioară lui Dioclețian»; citește: «posterioară anului 350», după cum au dovedit-o d-nii Collinet și Jouguet în *Archiv für Papyrusforschung*, 1, pag. 293 și urm.

Pag. 504, nota 1, rândul 5, în loc de «vendeur», citește: «acheteur». Pag. 988, rândul 18, în loc de «créancier des créanciers» citește: «créancier des créances». Pag. 992, nota 2, rândul 1 în loc de «succesion», citește: «concession». Pag. 963, rândul 1 în loc de «s'il n'avait pas usucapé», citește: «même s'il avait usucapé» (după cum rezultă din nota 1), etc.[1]). Pentru a aprecià la justa lor valoare aceste erori și omisiuni, trebue să reamintim că lucrarea nu e la prima sau a doua ediție, ci la a 8-a! Din punct de vedere bibliografic lucrarea de asemenea nu mai e la curent nici chiar cu bibliografia franceză. Iată numai câteva exemple: la pag. 876, cu privire la termenul incert (*dies incertus*), ar trebui citat o lucrare recentă a d-lui Appleton asupra acestei chestiuni; la pag. 915, nota 1, trebuià indicat că opinia lui Eisele relativă la *querela inofficiosi testamenti* (adoptată de Girard) a fost combătută de d-nii Jobbé-Duval și Chabrun (care nu e nici măcar citat). Ne oprim aici; lista ar puteà fi mult mai lungă.

In ce privește manualul d-lui Cuq, vom arătà în cuvinte rezultatul unui sondaj într'o materie limitată: delictele. Pag. 568, nota 7, se contrazice cu cele scrise la pag. 571, nota 5. Prima notă spune că Ulpian s'a înșelat când a scris că legea Aquilia a abrogat dispozițiunile mai vechi; în a doua notă se presupune din contră că a avut dreptate. Pag. 555, nota 2, se contrazice cu cele dela pag. 633, nota 2. După prima sistemul delictual roman ar derivà din reglementarea răzbunărei private (e opinia generală). A doua notă spune exact contrariul: «rien ne prouve que les Romains aient pratiqué la vendetta: les lois anciennes ne parlent que de compositions pécuniaires». Și cu toate acestea toată lumea cunoaște celebra dispozițiune a legei celor XII Table referitoare la *talion*! (Semnalăm o altă contrazicere relativă la *nexum*, Cuq, *Manuel*, pag. 414, indicată de d-l I. Popescu-Spineni, *Nexum*, pag. 50, nota 61).

In ce privește proc. civ., nu cred de cuviință să semnalez nepotrivirile constatate între expunerea din manualele ce analizăm și rezultatul cercetărilor recente. Ar fi poate prea multe de spus. Se știe că în această materie doctrina tradițională bazată pe lucrarea bine cunoscută a lui Keller, *Der römische Civilproces und die Aktionen* (ed. Wach, 1883), nu mai are astăzi curs, ca și de altfel diversele ipoteze ale lui Mommsen în această materie. Lucrările, pe care d-l Wlassak le-a publicat periodic începând dela 1888, au dovedit că doctrina tradițională erà eronată chiar «în punctele esențiale». D-l Leopold Wenger a rezumat într'un manual de școală, *Institutionen des römischen Zivilprozessrechts* (München 1925), principalele rezultate obținute de d-l Wlassak. Această lucrare a fost rezumată de d-l Wenger el însuși la sfârșitul manualului lui Joers, *Das roemisches Recht*, 1927. (Sunt totuș mici diferențe, care arată bine cât de instabilă este această materie). E lucrarea cea mai recentă. Ne mărginim să facem o simplă trimitere generală.

In mod voit am semnalat aici numai micile imperfecțiuni ale celor două manuale franceze, care cu drept cuvânt au devenit clasice. Ar fi imposibil și inutil a face elogiul lor: ele sunt preà bine cunoscute pentru a mai aveà nevoie de a li se pune în relief calitățile (cf. *Pandectele Române*, caetul 8, 1930, partea a IV-a, pag. 124 și urm.).

MATEI G. NICOLAU
Laureat al Institutului Franței

MANUALE NOUI DE DREPT ROMAN.

I. ***Paul Huvelin**, Cours élémentaire de Droit romain*, publié par les soins de Raymond Monier, professeur agrégé à la Faculté de Droit de Lille, Paris. Recueil *Sirey*, t. I, 1927, 761 pag.; t. II, 394 pag.

Opera postumă a savantului profesor dela Lyon este un curs destinat studenților dela licența în Drept. Materia este împărțită în două volume de întindere neegală, corespunzând nouilor programe franceze a primilor doi ani de licență. Primul volum începe cu istoria externă a Dreptului roman după care urmează imediat procedura civilă. Restul volumului conține tot dreptul civil mai puțin obligațiunile, cărora le este consacrat volumul II în întregime. Lucrarea poartă titlul de *Cours élémentaire*, și într'adevăr, puține sunt lucrările de acest gen cărora numele de *curs* să li se potrivească mai bine: volumele au fost redactate după notele de curs, și acestea au încă, chiar și în forma tipărită, toată vigoarea, vioiciunea și autoritatea care caracterizau lecțiunile lui Huvelin, după mărturiile repetate ale tuturor celor cari le-au auzit. (A se vedeà darea de seamă din *Revue historique de Droit français et étranger*, 1928, pag. 688 și urm.)[1]). In aceste pagini se va găsì o explicațiune completă și amănunțită a instituțiunilor juridice romane situate în lumina mediului lor social. Metoda este riguros istorică, după cum o spune autorul însuș (pag. 6). După părerea sa, «dreptul unui popor este, ca și limba și literatura sa, un produs al cărui factori trebuiesc căutați». Credincios acestui principiu, savantul autor s'a silit în expunerea — totdeauna foarte clară — a materiilor, să facă pe cititor să înțeleagă mecanismul instituțiunilor romane, modul cum au apărut, împrejurările cari au favorizat desvoltarea lor, în sfârșit cauzele disparițiunei sau a transformărei lor. Pentru a face cât mai mult loc acestor explicațiuni, autorul a suprimat aproape peste tot controversele savante și discuțiunile de amănunt. In dorința de a fi cât mai complect, d-l Monier, care a îngrijit tipărirea lucrărei, a adăugat pe alocurea câteva capitole, cari puteau lipsi dintr'un curs, dar care nu pot lipsi dintr'o carte tipărită. Deasemenea au mai fost adăugate anumite indicațiuni bibliografice, foarte bine alese printre publicațiunile cele mai recente și cele mai utile.

Rămâne de făcut câteva observațiuni de amănunt. Huvelin, înzestrat cu o bogată imaginațiune, după cum a arătat-o în numeroasele sale lucrări[1]), a recurs și în această operă într'o largă măsură la construcțiuni ipotetice, și poate că nu toate au soliditatea adevărurilor științifice definitiv dobândite. Mai multe etimologii ale cuvintelor latine, pe care autorul le consideră ca sigure, sunt adevărate erezii linguistice. Savantul romanist credeà, de pildă, că limba latină derivă din limba sanscrită! E o veche ipoteză astăzi definitiv condamnată. In sfârșit — și aceasta este mai important — Huvelin, inspirându-se din anumite tendințe ale actualei metode istorice, refuză să recunoască o valoare intrinsecă proprie Dreptului roman și, în cursul expunerei, face uneori o critică aproape ostilă a procedeelor jurisconsulților romani, după cum se va vedeà din pasajul citat mai departe. Este netăgăduit interesantă această atitudine critică față de unele instituțiuni înconjurate adeseori de un respect aproape superstițios și de sigur că multe din observațiunile lui Huvelin, care erà nu numai un mare romanist, dar și un adânc cunoscător al Dreptului actual, vor interesà și pe civiliști. Credem totuș că este o gravă exagerare de a așezà studiul Dreptului roman pe acelaș plan cu studiul oricărei alte legislațiuni antice, de pildă cu Dreptul ebraic sau musulman[2]). Nu numai când examinăm lucrurile din punctul de vedere al metodei dogmatice, dar chiar și din punctul de vedere pur istoric (și am puteà spune chiar *mai ales* din acest punct de vedere), superioritatea Dreptului roman pare evidentă. Intr'adevăr, e poate unul din cele mai prețioase rezultate ale metodei istorice de a ne fi arătat că Dreptul este într'o continuă evoluție, fiind mereu influențat de împrejurările economice și sociale ale mediului în care se desvoltă. Această constatare este suficientă pentru a respinge teza după care legiuirile antice ar puteà fi studiate în mod indiferent unele în locul altora, ca și când ar fi niște materii fungibile. Diferențele de mediu și de mentalitate fac că suntem infinit mai aproape de sistemul juridic roman decât de cel ebraic ori musulman, oricare ar fi calitățile lor interne[3]), și tocmai această relativitate istorică este un argument decisiv pentru ca să acordăm preferința noastră Dreptului roman față de oricare alt Drept antic, și aceasta chiar în ipoteza când ar existà printre acestea o legiuire superioară Dreptului roman[4]). Pentru Huvelin, o superioritate a Dreptului roman ar fi că izvoarele sale sunt scrise într'o limbă mai accesibilă decât aceea a Coranului sau a Talmudului (vol. I, pag. 5). Aceasta ar însemnà oare că, dacă am cunoaște limbile respective, am puteà să renunţăm fără inconvenient la studiul Digestelor? Dacă e aşà, atunci am puteà conchide fără teamă de a greşi că situaţiunea Dreptului roman e definitiv compromisă, fiindcă astăzi din nenorocire, pentru majoritatea studenţilor din lumea întreagă, limba Digestelor este aproape tot atât de puţin accesibilă ca şi aceia a Coranului ori a Talmudului[1].

---

[1]) Nu putem trece sub tăcere remarcabila sforțare a d-lui F. Senn, care a îngrijit ediția a 8-a a manualului lui Girard. Intr'un adaus final, d-sa s'a silit să îndrepte imperfecțiunile și scăpările inerente unei asemenea lucrări. Totuș erorile mai sus semnalate (și altele) au fost trecute cu vederea.

[1]) Cf. în aceeaș revistă, 1924, pag. 702, notiță necrologică asupra lui Huvelin de d-l Ch. Appleton.

[1]) Amintim: *Les Tablettes magiques et le Droit romain*, 1901; *La notion de l'«injuria» dans le très ancien Droit romain*, 1903 (în *Mélanges Appleton*); *Études sur le «furtum» dans le très ancien Droit romain*, vol. I. *Les Sources*, 1915 (singurul apărut); *Études d'histoire de Droit commercial romain*, 1929.

[2]) Nu este mai puțin adevărat că o istorie universală a Dreptului ar prezentà un imens interes. Asupra sforțărilor făcute în acest sens, în special de d-l L. Wenger, unul dintre cei mai distinși romaniști ai timpului, a se vedeà De Zulueta în *Mélanges Fournier*, 1929, pag. 787 și urm.

[3]) Ihering, care aprecià jurisprudența talmudică și casuistica Iesuiților, constată totuși «cât de palide sunt acestea față de Dreptul roman»! (*Geist des roemischen Rechts*, t. I, § 2, notele 2 și 3).

[4]) A se vedeà critica acestei păreri paradoxale în «*Curs elementar de Drept roman*» de Dl prof. C. Stoicescu, p. 9. La p. 8 se va găsì o expunere a utilității și *valorii proprii* a Dreptului roman, din punct de vedere pur istoric, și o argumentare decisivă în favoarea superiorității acestuia.

Adevărul este, credem, întrucâtva diferit: scrierile jurisconsulţilor clasici, ale unui Papinian de pildă, sunt adevărate pagini de antologie juridică, după cum scrierile unui Vergilius ori Tacit sunt pagini incontestabile de antologie literară; după cum unui literat în adevăratul înţeles al cuvântului nu-i este îngăduit să ignoreze pe acestea din urmă, tot aşà un adevărat jurist trebuie să studieze pe cele dintâiu. De sigur, nimeni nu mai susţine astăzi că Dreptul roman ar fi *ratio scripta*, cugetarea juridică în forma ei absolută şi definitivă; dar totuş e uşor de văzut că acest Drept este ceva mai mult decât rudimentele juridice ale celorlalte popoare din antichitate, dintre cari nici unul nu a putut ajunge la un sistem coherent şi practic totodată, unde diversele soluţiuni să se poată deduce în mod logic din principii bine determinate. Faptul nu este surprinzător, fiindcă nici un alt Drept antic nu a fost atât de mult influenţat ca Dreptul roman de filozofia şi dialectica greacă, nici chiar Dreptul grec, oricât de paradoxal ar păreà aceasta. Huvelin observă (vol. I, pag. 3) că Romanii ei însăş au trebuit uneori să dibuiască mult până să găsească soluţiunea potrivită. Aceasta ar fi o critică; îmi pare mai curând că e un elogiu. Intr'adevăr, jurisconsulţii romani au avut meritul deosebit de a nu se mulţumi cu soluţiuni fabricate uşor printr'un artificiu comod de dialectică. Ei au urmărit întotdeauna cu un spirit de observaţie puţin comun la popoarele antice fenomenele sociale şi nevoile practice. Ei nu au aplicat pe deasupra realităţii sociale, un sistem abstract, şi uneori utopic, cum au încercat filozofii-legislatori ai Greciei în celebrele lor tentative de a modelà societatea după forme ideale, în care aceasta trebuià să intre ca într'un tipar, într'un mod mai mult sau mai puţin forţat. Jurisconsulţii romani s'au mulţumit cu un rol mai modest, dar mai eficace. Acest simţ practic al realităţilor, care a caracterizat metoda jurisconsulţilor romani, le-a permis să adapteze continuu vechile cadre juridice la nevoile mereu schimbătoare ale practicei prin procedeie rămase clasice: ficţiuni, excepţiuni (în sensul roman al cuvântului), prezumţiuni etc., în acest mod ei au putut să realizeze treptat inovaţiunile în limitele exacte ale necesităţei care le-a provocat, împăcând astfel spiritul de tradiţiune cu aspiraţiunile de progres. Cu toate acestea Huvelin critică întotdeauna cu asprime procedeele romane, care, după părerea sa, au defectul de a fi întortochiate, de a nu merge deadreptul la scop. E adevărat că de câtva timp încoace procedeele vechei tehnice juridice, în special ficţiunea, sunt foarte criticate. Dar e poate locul să ne întrebăm dacă mijloacele întrebuinţate astăzi, în special continua intervenţie a legiuitorului, care este de sigur procedeul cel mai simplu şi mai direct pentru a adaptà Dreptul la cerinţele totdeauna schimbătoare ale vieţei sociale, au dat rezultate atât de bune încât să ne fie permis să facem abstracţie de mijloacele pe cari le-a consacrat o experienţă de două ori milenară, dela Romani şi până la codul civil. S'a constatat în nenumărate rânduri, atât în Franţa cât şi în Germania, că legile recente, mai ales în materie de drept civil, au dat loc la cele mai mari greutăţi de interpretare[1]. Deaceea o tendinţă, care câştigă din ce în ce mai mult teren printre civilişti, ar vreà să limiteze cât mai mult intervenţia legiuitorului. Se preferă unei dispoziţiuni legislative noui o adaptare jurisprudenţială a normelor existente, ajungându-se astfel la un adevărat drept pretorian; şi numai în caz de imposibilitate de a obţine acest rezultat se va recurge, la intervenţia legiuitorului, socotită astfel ca un faliment declarat al jurisprudenţei şi al doctrinei. Din acest punct de vedere tehnica juridică romană rămâne modelul neegalat, fiindcă, cu un număr extrem de redus de dispoziţiuni legislative, cu o «mare economie de mijloace», jurisconsulţii romani au isbutit să soluţioneze toate problemele pe cari evoluţiunea societăţei romane, atât de complexă, le-a pus. Vechii jurisconsulţi ai Romei au ştiut totdeauna să ajungă la o sinteză între Justiţia abstractă şi riguros logică — *elegantia juris* — cum o numeau ei, şi nevoile mereu schimbătoare provocate de transformările continui ale mediului social. Totuş metoda istorică actuală acordă o atenţiune destul de redusă acestei sforţări doctrinare spre a studià mai mult aspectul economic şi material, conform concepţiunei materialiste a istoriei.

Acestei concepţiuni s'ar datori anumite rătăciri din studiul actual al Dreptului roman, căci numai aşà, privind lucrurile, exclusiv sub aspectul lor material şi făcând abstracţie de evoluţiunea ideilor şi de tehnica juridică, se poate pune pe acelaş plan Dreptul roman şi legile semibarbare ale Hittiţilor ori ale Kabililor. Cu toate acestea nu am aveà nimic de obiectat, dacă această metodă, din pricina însăş a exagerărei ei, nu ar cădeà în contradicţie cu principiile cari îi sunt la bază. Această contradicţie apare până la evidenţă în concluzia lui Huvelin, din care extragem câteva rânduri: «*Il est de bon goût, paraît-il, chez les civilistes de s'extasier sur le merveilleux édifice des obligations romaines. Soyons francs. Cet édifice est construit de pièces disparates, il est irrégulier, plein de corridors tortueux, de chambres sans issues*; *il y a sur la façade de fausses fenêtres et bien des appartements sont inhabitables. Aussi nous ne croyons pas que nous ayons eu raison, nous Français, d'aller nous y loger. Et peut-être serait-il temps, comme l'on fait nos voisins d'Allemagne ou de Suisse, d'abattre la vieille maison pour en construire une toute neuve, faite pour nous*».

Nu e nevoie să mai subliniem importanţa acestei afirmaţiuni a celebrului romanist francez şi actualitatea interesului acestei probleme pentru noi, care ne adăpostim în acelaş edificiu juridic. Dar totuş să ne fie îngăduit să ne întrebăm cum se împacă această concluziune cu afirmaţiunea din capul lucrărei, unde dreptul erà înfăţişat ca un produs istoric asemănător limbei şi literaturei proprii fiecărui popor. Dacă edificiul juridic poate fi dărîmat şi înlocuit atât de uşor, mai merită atunci calificativul de «produs istoric»? Exemplul codului civil german citat de autor nu este convingător, fiindcă îndărătul acestuia stă opera pandectistului Windscheid. Dealtfel toată jurisprudenţa franceză de un secol încoace e cea mai convingătoare dovadă că tradiţiunile sunt mai puternice decât legile. Alături, şi uneori chiar în contra dispoziţiunilor codului civil, tribunalele franceze au reînviat vechi tradiţiuni cu toate împotrivirile Doctrinei, iar recentul tratat de Drept civil al d-lor Colin şi Capitant a consacrat triumful jurisprudenţei şi implicit al tradiţiunei. Adăugăm că astăzi admiraţiunea faţă de codul civil german e într'o constantă scădere şi în tot cazul suntem foarte departe de atmosfera favorabilă ce i-o făcuse scrierile lui Saleilles.

Din aceste observaţiuni se poate vedeà îndeajuns originalitatea şi actualitatea interesului acestui nou manual, despre care d-l Appleton spuneà în prefaţă că «les plus anciens parmi nous dans l'enseignement du droit romain pourront encore trouver profit à le consulter».

II. É. PERROT, professeur à la Faculté de Droit de Paris, *Précis élémentaire de Droit romain*, Paris. Recueil *Sirey*, 1927, VIII, 447 pag.

Acest «précis» poartă ca subtitlu «Notes de cours — 1-ère année de licence». El conţine aşa dar, ca şi primul volum din cursul lui Huvelin, întreg Dreptul roman mai puţin obligaţiunile. Dispoziţiunea materiei prezintă importante inovaţiuni: procedura civilă a fost fuzionată cu istoria organizaţiunei politice. Drepturile reale sunt studiate înainte de drepturile de familie.

Dacă autorul a făcut aceste importante modificări în privinţa planului tradiţional, lucrul se datoreşte scopului pe care şi l-a propus. După ce autorul constată în prefaţa sa că «nici una din lucrările de acest gen care au apărut în timpul din urmă, în Franţa cel puţin, nu i se pare să satisfacă pe deplin nevoia cea mai modernă de expunere a instituţiunilor după desvoltarea lor în timp», d-sa ne arată principiile cari l-au călăuzit. Explicarea fenomenelor juridice trebuie căutată, după savantul autor, în «istoria socială, economică, filozofică ori religioasă». Intregul volum este consacrat unei continui evocări a mediului roman sub toate aspectele sale. Cu deosebire interesante sunt observaţiunile relative la progresele şi importanţa capitalismului roman, la curentele de desagregare individualistă şi de reagregare sub diverse forme cari au caracterizat evoluţiunea societăţei romane. La sfârşitul volumului se află trei anexe cuprinzând o culegere de formule de acţiuni şi de interdicte cu traducere şi un tablou cronologic. In sfârşit, autorul a pus într'o vie lumină importanţa deosebită a dreptului roman «imensă cucerire a spiritului uman», printre celelalte drepturi ale antichităţei (pag. 4 şi 439). Controversele şi discuţiunile de amănunt au fost lăsate afară. Deasemenea nu găsim în cursul lucrărei nici o citaţiune latină, nici chiar cele mai celebre dispoziţiuni ale legei celor XII Table. Ce departe suntem de timpul când Demangeat consacră trei mari pagini comentariului definiţiunei tutelei după Servius! E inutil să mai adăugăm că această definiţiune nici nu figurează în manualul ce analizăm[1]:

---

[1] Aici trebuie observat că puţine limbi au atins gradul de perfecţiune a limbei latine din epoca clasică. Dacă ar fi de făcut o comparaţiune şi am examinà de pildă stilul lui *Philippe de Beaumanoir* (care a fost nu numai un profund spirit juridic, dar şi un cugetător şi un literat de primul ordin, una dintre cele mai mari figuri ale evului mediu francez), am vedeà că opera sa, *La coutume de Beauvaisis*, este foarte departe de claritatea scrierilor latine clasice.

[1] A se vedeà H. Capitant în prefaţa cărţei *Espèces choisies empruntées à la jurisprudence*; C. Hamangiu şi M. Nicolau, *Drept roman*, I, pag. 7.

[1] Am arătat în altă parte (*Revista clasică*, 1929, pag. 378 şi urm.), că suprimarea citaţiunilor latine se face în dauna utilităţei şi a soli-

acesta este poate expresiunea cea mai originală care s'a dat până acum rezultatelor metodei istorice şi, pentru ca să întrebuinţăm o terminologie consacrată de lucrările germane, vom spune că «sistemul» Dreptului roman, partea sa dogmatică, a fost redusă la cea mai simplă expresie a sa în favoarea «istoriei». In Germania, cel mai recent manual de drept roman «*Geschichte und System des römischen Rechts*» de Paul Järs (1927) ne înfăţişează, din contra, o reîntrărei a părţei «System» în dauna părţei «Geschichte». Sunt tendinţe contrarii al căror rezultat este taina viitorului. Ceeace pare sigur de pe acum este succesul metodei istorice împotriva încercărilor de tehnică juridică *pură* care s'au manifestat în ultimul timp în materie de drept privat, şi aceasta este conform învăţământului dat acum la Paris de unul dintre civiliştii care a avut cea mai largă influenţă asupra tinerilor jurişti. D-l H. Lévy-Ullmann. Dar aceasta nu însemnează neglijarea elementelor strict juridice în studiul istoriei Dreptului, fiindcă, între istorie juridică şi tehnică mai este loc şi pentru o istorie a tehnicei juridice, căreia nu i s'a dat până acum o importanţă suficientă, deşi tocmai această parte a cercetărilor istorice ar puteà servi de bază unei fuziuni între curentele potrivnice din ştiinţa actuală a Dreptului. Intr'o lucrare recentă, unanim apreciată, a d-lui Olivier Martin, *Histoire de la coutume de la prévôté et vicomté de Paris* (I, 1922 şi t. II, fasc. I, 1926) găsim, pe lângă cercetările de erudiţie istorică, o sforţare interesantă de a înfăţişà aspectul practic al problemelor juridice, modul cum acestea s'au prezentat judecătorilor şi practicienilor, procedeele întrebuinţate pentru a le rezolvà. Metoda istorică astfel lărgită şi întregită ar puteà da satisfacţie celor mai noui necesităţi ale ştiinţei şi ar înlesni într'o largă măsură rezolvarea problemelor din ce în ce mai grele ale vieţei juridice actuale.

M. G. NICOLAU
Laureat al Institutului Franţei

ANNUAIRE DE L'INSTITUT INTERNATIONAL DE DROIT PUBLIC, 1929. Les presses universitaires de France, Paris, 1930.

Institutul internaţional de drept public a fost creat la Paris, în scopul de a mijloci legăturile ştiinţifice în domeniul dreptului public şi a ştiinţelor politice, printr'o colaborare pe terenul teoretic cât şi practic a personalităţilor reprezentative din acel domeniu.

In fruntea institutului figurează numele d-lui profesor Gaston Jèze, iar secretarul general şi sufletul institutului este d-l profesor B. Mirkine-Guetzévitch.

Din institut fac parte savanţi aparţinând tuturor naţiunilor.

România este reprezentată prin d-nii profesori C. G. Dissescu şi Paul Negulescu.

Franţa prin d-nii: Alvarez, Barthélemy, Berthélemy, Bonnard, Carré de Malberg, Duez, Laferrière, Mestre, Rolland, Romieu, Scelle; Germania prin d-nii: Bruns, Jellinek, Kaufman, Laun, Schmitt, Schücking, Smeud, Stier-Somlo, Thoma, Triepel; Belgia prin d-nii Dupriez şi Vauthier; Spania prin d-nii Gascon y Marin, Posada; Elveţia prin d-nii: Burckhardt, Fleiner; Austria prin d-nii: Herrnritt, Kelsen, Menzel, Merkl, Redlich; Grecia prin d-l Politis; Polonia prin d-l Rostworowski; Anglia prin d-l Jenks; Iugoslavia prin d-l Pitamic; Cehoslovacia prin d-l Weyr; Bulgaria prin d-l Stainof; Statele Unite prin d-nii Brown Scott, Corvin, Freund, Goodnow, Lawrence-Lowell, Pound, Willoughby Fairlie, Garner, White; America de Sud prin d-l Calderon; Rusia prin d-nii Nolde, Gronski, Mirkine-Guetzévitch.

Anuarul, pe care institutul îl editează urmăreşte un dublu scop: de a oferi cercurilor din afara institutului lucrările, pe care membrii săi le prezintă în cursul seziunei precum şi de a colecţionà reformele de drept public introduse în fiecare an în legislaţiunile naţionale.

Este de reţinut planul, pe care Consiliul de Direcţiune l-a fixat pentru publicarea în Anuar:

1. Textele constituţionale,
2. Legile şi regulamentele referitoare la regimul electoral şi la organizarea şi funcţionarea marilor puteri publice.

A. Puterea legiuitoare:

Situaţiunea membrilor parlamentului; Regulamentul adunărilor; Organizarea şi funcţionarea interioară a adunărilor (Comisiuni parlamentare, comisiuni de anchetă).

B. Puterea executivă:

Capul Statului, Miniştrii şi Ministerele, Consiliul de Stat, etc.

Statutul funcţionarilor.

C. Jurisdicţiunile constituţionale:

a) Organul suprem de jurisdicţie administrativă.

b) Deciziunile jurisprudenţiale asupra dreptului instanţelor de a aprecià constituţionalitatea legilor.

D. Libertăţile individuale:

Organizarea, limitarea, suspendarea.

Anuarul publică raportul d-lui profesor Hans Kelsen dela Viena asupra: «Justiţiei constituţionale», al d-lui profesor Carré de Malberg dela Strasbourg asupra «Sancţiunei jurisdicţionale a principiilor constituţionale» şi al d-lui profesor Gaston Jèze asupra «Libertăţilor individuale».

Acestor rapoarte li se alătură discuţiunile urmate în sânul institutului, cu privire la chestiunile, pe care ele le tratează.

Urmează apoi necrologul lui Léon Duguit, pe care îl face profesorul Roger Bonnard dela Bordeaux şi al lui Maurice Hauriou, pe care îl scrie profesorul Achille Mestre dela Paris.

Cu aceasta se încheie prima parte a lucrărei.

Secunda parte cuprinde legislaţiunea de drept public a anului 1928, adnotată, referitoare la următoarele ţări: Anglia, Argentina, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Elveţia, Finlanda, Franţa, Grecia, Germania, Italia, Iugoslavia, Lituania, Norvegia, Polonia, România, Spania, Statele Unite, Venezuela.

In ce ne priveşte anuarul publică legea de organizare a Ministerului Finanţelor din 18 Maiu 1928 şi legea cultelor.

Ca apendice ni se dă un tablou al parlamentelor în 1928, cu arătarea numărului adunărilor fiecărei ţări, numărul membrilor, durata mandatului, vârsta alegătorilor şi aleşilor.

Lucrarea cuprinde peste 600 pagini şi este de o utilitate necontestată.

RICHARD HUTSCHNEKER
Avocat

DISTINCTION DE L'EFFET RÉTROACTIF ET DE L'EFFET IMMÉDIAT DE LA LOI par *M. Paul Roubier*, professeur à la Faculté de droit de l'université de Lyon, *Recueil Sirey*, Paris, 1930.

Baza fundamentală a ştiinţei conflictelor între legi în timp, este distincţiunea între efectul retroactiv şi efectul imediat.

Efect retroactiv este aplicarea legei în trecut, faptelor îndeplinite: facta praeterita.

Efect imediat este aplicarea legei în viitor, faptelor viitoare: facta futura.

Intre efectul retroactiv şi efectul imediat sunt următoarele deosebiri:

Efectul retroactiv al legei este strict prohibit de art. 2 cod. civ. Efectul imediat al legei constitue dreptul comun. In principiu, o lege nouă trebue să primească imediat aplicarea, chiar în situaţiunile în curs, din ziua intrărei sale în vigoare. Totuş în anumite materii, efectul imediat este exclus, tot aşà cum este exclus şi efectul retroactiv, în contractele unde supravieţueşte legea veche.

Un alt interes al discuţiunei priveşte, nu regulele generale de aplicaţiune a legei în timp, ci puterile interpretului. Nu este retroactivitate posibilă decât în virtutea unei clause legislative exprese; retroactivitate tacită nu există.

Măsurile retroactive prevăzute într'un regulament trebuiesc să fie anulate ca violând legea (art. 2 cod. civ.); nu tot aşà se întâmplă cu măsurile reglementând aplicarea imediată a legei.

Care este criteriul distincţiei efectului retroactiv şi efectului imediat.

Persoana care cere aplicarea — într'un fel sau altul — a legei, trebue să aibă în profitul ei o *situaţiune juridică* (această formulă e mai comprehensivă decât «drepturi câştigate», sau «raport juridic). Numărul situaţiilor juridice este infinit Ex: situaţia de soţ divorţat sau separat; de copil legitim — natural — sau adoptat; de tutor sau curator; de proprietar sau uzufructuar; de creditor sau debitor; de moştenitor, etc.

Pentru a înţelege ce dificultăţi pot să rezulte din acţiunea unei legi în timp, trebue să constatăm că această situaţie juridică nu se realizează, în general, într'un singur moment, iar legea nouă poate să intervie într'unul din momentele acestei evoluţii. Dacă atinge momentele anterioare are efect retroactiv, dacă atinge momentele posterioare are efect imediat. Deci sunt momente succesive într'o situaţie juridică.

Intr'o situaţie juridică avem două fraze: dinamică şi statică.

Faza dinamică care corespunde momentului de constituire sau de stingere a situaţiunei. Legile relative la momentul de constituire al unei situaţii juridice, nu pot, fără a fi declarate retroactive, să repue în discuţie eficacitatea sau ineficacitatea juridică a unui fapt trecut.

Faza statică, corespunde momentului în care această situaţie va produce efecte. Toate efectele produse de situaţie, înainte de intrarea în vigoare a legei noi fac parte din domeniul legei vechi şi nu s'ar puteà luà fără o declarare de retroactivitate.

Distincţia între elementele dinamice şi statice, ale unei situaţii juridice, este deci fundamentală.

Să vorbim de legile cari intervin la constituirea — sau stingerea — unei situaţii juridice.

O situaţie juridică conţine trei momente: constituire, efecte, stingere.

Perioada de constituire (sau stingere) a unei situaţii juridice poate să aibă o durată variabilă.

Sunt situaţii juridice cari se constituesc într'un singur moment Ex: Dauna cauzată de un accident. Ex.: drepturile de succesiune se deschid în momentul morţei unei persoane. Ex.: Contractul de transport se face în momentul când persoana se urcă în vehicul. Ex.: renunţarea la un drept:

---

dităţei învăţământului Dreptului roman. In excelentul *Curs de Drept roman* de d-l C. Stoicescu, în care metoda istorică este complet expusă într'un număr redus de pagini, citaţiunile latine mai importante au putut fi menţinute.

Ex.: majoratul care stinge situaţia juridică a minorităţei.

Sunt însă şi situaţiuni a căror constituire supoză o anumită perioadă de timp. Sunt situaţiuni juridice — de ex. prescripţia achizitivă — care supoză o anumită stare de posesiune, o prelungire într'un anumit timp; în acest caz situaţiunea juridică este constituită atunci când se îndeplineşte prescripţia, care poate întâmpinà obstacole ca întreruperea sau suspendarea. Alt exemplu de stingere a situaţiei găsim în prescripţia achizitivă. Sunt şi situaţiuni juridice, a căror constituire cer prezenţa elementelor succesive, care intervin în diferite momente ale duratei. Ex.: succesiunea testamentară supoză un testament valabil făcut, şi decesul unei persoane. Ex.: Adopţia. Ca moduri de stingere avem purga.

Cum se va determinà în aceste cazuri, acţiunea legei noi?

Dacă situaţiunea nu a fost realizată sau începută, nu avem nici un conflict de legi. Dacă situaţiunea a fost obţinută sub legea veche, atunci legea nouă nu o poate luà fără retroactivitate.

Dar când situaţia e în curs la constituire atunci când apare legea nouă?

Legile cari guvernează constituirea unei situaţii juridice nu pot să aducă atingere fără retroactivitate, situaţiunilor juridice dejà constituite, fie că legea nouă suprimă modul de constituire dejà admis fie că măreşte numărul condiţiilor necesare. Ex.: O lege care decide că actele să se facă sub formă autentică nu sub semnătură privată, ca să atingă actele dinainte trebue ca legea să fie retroactivă. Ex.: o lege care decide ca un capabil să fie incapabil. Ex.: o lege care măreşte termenul prescripţiei nu are efect contra prescripţiei câştigate afară de retroactivitate. Legile cari guvernează stingerea unei situaţii juridice nu pot să aducă atingere fără retroactivitate situaţiilor juridice anterior stinse. Ex.: o lege decide că compensaţia nu se va mai operà de drept abrogând astfel art. 1290 cod. civ., această lege nu va atinge compensaţiile operate fără retroactivitate. Ex.: legea care măreşte majoratul la 25 de ani, nu face să cadă în minoritate pe cei dejà ajunşi; se aplică legea nouă celor cari nu împlinise 21 de ani.

Atât timp însă cât o situaţie juridică nu e constituită, legea nouă poate să modifice condiţiile constituirii fără să fie cu efect retroactiv, adică legea are efect imediat.

Se poate însă întâmplà ca unul sau mai multe elemente având o valoare juridică particulară faţă de formarea în curs — să fie dejà întrunite; în acest caz legea cea nouă nu va puteà — fără retroactivitate — să atingă aceste elemente în condiţiile lor de validitate şi în efectele pe care dejà le-a produs. Ex.: o succesiune se compune din confecţionarea testamentului, şi decesul testatorului; fiecare din aceste elemente vor fi judecate după legea în vigoare din ziua în care ele s'au produs. Ex.: In principiu o prescripţie în curs poate totdeauna să fie modificată de o lege nouă, spre deosebire de prescripţia terminată. Elementele însă care au o valoare proprie vor trebuì judecate după legea veche. Ex.: numai timpul suspendărei prescripţiei de sub vechea lege va trebuì să fie ajutată la calculul timpului, când noua lege nu mai recunoaşte efect suspendărei. Art. 1911 cod. civ. exclude însă în materie de prescripţie chiar efectul imediat al legei şi cauzele vechi de suspensiune vor continuà să opereze. Legea nouă poate deci face să cadă obstacole sau să ridice altele. Ex.: la formarea căsătoriei se pot deasemenea întâlnì elemente necesare la formare, sau elemente de obstacol având o valoare juridică proprie. Ex.: actele respectuoase publicaţiile, validitatea unor opoziţii făcute sub legea veche.

Rezumând putem spune că în faţa unei situaţii juridice în curs de constituire (sau stingere) legile care guvernează constituirea unei situaţii juridice nu pot fără retroactivitate — să atingă elementele dejà existente care fac parte de constituire, atât timp cât au o valoare juridică proprie şi trebue să respecte această valoare juridică, fie că se referă la condiţiile de validitate, sau la efectele juridice produse.

Sunt însă şi fapte cari nu au determinat constituirea unei situaţii juridice. Faptele cari n'au determinat constituirea unei situaţii juridice după legea în vigoare în ziua în care ele s'au produs, nu pot — în virtutea unei legi noi — să fie considerate ca desăvârşind această constituire, fără ca să fie retroactivă. Ex.: o lege spune că actele autentice trebuesc făcute sub semnătură privată; ci bine actele sub semnătură privată făcute sub legea veche vor rămâne tot nule.

O lege nouă nu poate fără retroactivitate să atingă în trecut fapte cari sub legea de atunci nu erau calificate ca elemente făcând parte din situaţia juridică, pentru ai dà acest caracter şi a determinà constituirea acelei situaţii. Ex.: cutare fapt nu erà considerat, în momentul când s'a produs, ca întrerupător de prescripţie; legea nouă nu va puteà să deà efect faptului trecut.

O lege care nu poate să atingă fapte care s'au produs în timpul legei trecute, poate pentru fapte durabile care există încă în timpul când ea intră în vigoare, să le atingă în acest moment ca fapte ale prezentului, pentru a determinà constituirea cutărei sau cutărei situaţiuni juridice. Ex.: o lege care opreà căutarea paternităţei. Raportul de filiaţiune este însă o situaţie juridică care durează. Legea nouă care permite nu poate atinge această stare ca un fapt trecut, atinge însă ca un fapt prezent. Ex.: O lege nouă face majoratul la 18 ani; legea nu atinge faptul trecut (cei care dejà sub legea veche aveau 18, nu 21) însă îl atinge ca fapt prezent, şi deci cel care are 18 ani la punerea în aplicare a legei, e major.

Sunt şi legi relative la efectele unei situaţii juridice.

Aceste legi nu se aplică efectelor juridice produse sub legea anterioară. Legea care guvernează efectele unei situaţii juridice nu poate fără retroactivitate să atingă efectele pe care o situaţie de acest fel o produsese sub legea anterioară, fie că se referă la modificare fie că se referă la creşterea sau diminuarea efectului. Ex.: Divorţul are diferite efecte. O lege posterioară care ar suprimà divorţul, nu poate să atingă — fără retroactivitate — divorţul pronunţat. Situaţia de soţ divorţat produce însă şi alte efecte: pensia alimentară, paza copiilor, prohibiţia de mariaj, etc.

Acestea vor fi determinate însă de legile cari vor venì.

Sunt şi legi care crează sau suprimă situaţii juridice.

Legile cari crează situaţii juridice (tip încă necunoscut de situaţie juridică, de ex.: crează adopţia într'o ţară) trebuesc pur şi simplu să fie asimilate legilor relative la constituirea unei situaţii juridice; deci ele nu pot să deà faptelor sau actelor trecute puterea de a determinà această situaţie juridică. Legea însă care suprimă o situaţie juridică, este mai complexă. Legile care suprimă o situaţie juridică pot să aibă în vedere sau mijlocul de a parvenì la această situaţie (legi de dinamism juridic) şi în acest caz ele sunt asimilabile legilor cari guvernează constituirea unei situaţii juridice, sau din contră (legi de statică juridice), efectele şi conţinutul juridic al acestei situaţii, atunci ele sunt asimilabile legilor cari guvernează efectele unei situaţii juridice. Ex.: O lege care ar abrogà adopţia, ea fiind relativă la constituirea unei situaţii juridice, este o lege de dinamică şi deci va împiedecà numai adopţiile viitoare. Ex.: O lege care ar abrogà divorţul. Ex.: o lege care ar abrogà ipotecile judiciare. Iar relativ la efecte, nu la constituire avem ex.: legea care decide că uzufructul poate să fie suprimat după voinţa nudului proprietar pentru a fi convertit în rentă viageră; legea a avut în vedere conţinutul juridic şi efectele ei.

Sunt însă şi anumite situaţii juridice particulare.

Din moment ce este vorba de situaţiuni cărora nu le poţi dà o durată definitivă — mărginită între limite certe — se poate spune că ele sunt în stare permanentă de constituire şi pot totdeauna să fie modificate, create, sau suprimate prin o lege nouă. Ex.: legile cari determină caracterul juridic mobiliar sau imobiliar al bunurilor. Vine o lege nouă care atribue caracterul imobiliar. unor anumite bunuri mobile. Această lege va modificà caracterul anterior al acestor bunuri fără ca să fie retroactivitate.

Există şi situaţiuni juridice concurente.

Când este vorba de situaţiuni juridice rezultând din surse diferite şi se găsesc în conflict, poate fi o inegalitate între titularii acestor situaţiuni, pentrucă sunt născute din cauze diferite şi fiecare din ele trebue să suporte competinţa legei care corespunde momentului constituirei a efectelor, sau a stingerei, după cazuri. Ex.: O donaţie făcută sub o lege care fixà restrâns drepturile de rezervă creditară şi liberalitate scăpà de reducere. Inainte de a murì donatorul, se schimbă legislaţia, se crează noi moştenitori ereditari, sau se măreşte rezerva ereditară, în aşà fel că donaţia — după această lege — ar trebuì redusă. Intrebarea: se aplică legea zilei donaţiei, sau legea morţei donatorului? Situaţia juridică a donatorului erà dejà constituită sub legea veche; situaţia juridică a donatorului erà dejà constituită sub legea veche; situaţia juridică însă a moştenitorului rezervatar se va face după legea nouă.

Există şi situaţiuni juridice dependente.

Accesorium sequitur principale. In consecinţă în măsura în care constituirea unei situaţii juridice nu e decât un efect imediat şi direct al unei situaţii principale, legea nouă trebue să fie considerată ca vizând efectele acestea şi ca urmare ea este de imediată aplicare. Ex.: obligaţia alimentară va suferì efectele schimbărei legislaţiei relativ la stările de căsătorie, rudenie, alianţă. Dacă de exemplu legea suprimă un caz de obligaţie alimentară, consecinţa se impune. Ex.: Puterea părintească este un efect imediat şi direct care rezultă dintr'un raport de filiaţie. Art. 352 cod. civ. (legea 19 Iunie 1923) a trecut puterea paternă la adoptant; deci ea se va aplicà chiar copiilor născuţi înainte de această lege care erau supuşi puterii paterne a părinţilor. Legea nouă poate deci modificà efectele în viitor.

Există şi situaţii juridice retroactive.

Sunt două feluri de situaţii juridice retroactive.

Situaţiile care rezultă dintr'o condiţie suspensivă sau resolutorie care afectează un act juridic; retroactivitatea nu se urcă în asemenea cazuri dincolo de ziua când a intervenit contractul.

Sunt şi unele ipoteze ale căror efecte se vor raportà la o dată anterioară. Ex.: Recunoaşterea unui copil natural; efectele filiației se vor urcà din ziua nașterei copilului; Ex.: acceptarea unei succesiuni se ridică la decesul lui decujus; Ex.: Efectul declarativ al partajului privește toate perioadele indiviziunei.

O lege poate să aibă ca obiect condițiunile de constituirea unei situații juridice retroactive. Ex.: legea care tinde să creeze sau să suprime un mod de constituire a acestei situații cum ar fi legea care decide că recunoașterea unui copil natural poate să rezulte nu numai dintr'un act voluntar, ci și dintr'o decizie judecătorească; sau o lege care să mărească sau să micșoreze condițiile cerute pentru constituirea unei situații juridice cum ar fi legea care admite posibilitatea de recunoaștere a unui copil natural mort. — Vom spune deci: că legile care guvernează constituirea unei situații juridice nu trebue să se aplice situațiilor anterior constituite, deci legea care suprimă căutarea paternității nu are efect față de sentințele anterioare; deasemeni, aceste legi nu se pot aplicà faptelor anterioare, care nu determinase o situație juridică.

Sunt și legi cari pot să aibă ca obiect efectele unei situații juridice retroactive.

Legile noi nu pot niciodată să modifice efectele situațiunilor în curs, fără retroactivitate.

Legile noi putem spune că sunt retroactive chiar când se aplică faptelor posterioare sau situațiilor în viitor, dacă retroactivitatea situației juridice se va urcà în efectele sale la o dată anterioară zilei punerei în vigoare a legei. Ex.: Legea din 16 Noemvrie 1912 a admis posibilitatea căutărei în justiție a paternității naturale, chiar printr'o declarație judiciară de paternitate, pentru copii naturali nerecunoscuți. Intrebarea care s'a pus a fost următoarea: grație acestei recunoașteri și acestei retroactivități, copiii pot să pretindă drepturi în succesiunile deschise anterior legei din 16 Noemvrie 1912?

Curtea de Casație a spus că copiii născuți anterior legei pot să-și valorifice drepturile deschise chiar înainte de lege.

Autorul pune următorul principiu: O lege care reglementează pentru fapte posterioare, nu este retroactivă, fiindcă nu statuiază decât pentru viitor.

Pentru ca o lege — relativă la condițiile de constituire ale unei situații juridice — să fie retroactivă, trebue să se aplice și situațiilor dejà constituite.

De asemeni: o lege relativă la o situație juridică retroactivă, nu este retroactivă chiar când efectele acestei situațiuni trebuesc să se urce dincolo de ziua punerei în vigoare a legei, dacă ea nu se poate aplicà decât grație survenirei unor fapte posterioare cu condiție însă ca aceste fapte să nu fie inevitabile, sau să fie în întregime în puterea beneficiarului retroactivității.

In această recenzie am redat numai câteva aspecte ale problemei. Cartea d-lui Roubier — plină de variate și noi puncte de vedere — trebue cetită.

I. BURSĂNESCU
Prim-președinte Trib. Muscel

COURS ÉLÉMENTAIRE DE DROIT CIVIL FRANÇAIS, par *Ambroise Colin et H. Capitant*, tome 1-er. 7-e édition, 1088 pages. — *Dalloz*, Paris 1931.

La 7-e édition du Cours élémentaire de Droit Civil Français de MM. A. Colin et H. Capitant vient de paraître. Ce serait, actuellement, un lieu commun que d'entreprendre la louange de cet ouvrage, devenu classique, à l'égal du traité tout aussi populaire de M. Planiol. Mais, pour un ancien élève du professeur Capitant, nourri aux savants enseignements de sa conférence de doctorat, ce n'est pas un mince plaisir de constater combien ce magistral traité, qui constitua la base de nos études, continue de l'être encore, après dix ans d'exercice de la profession d'avocat. Ce traité s'adresse, pourrions-nous dire, à tous les juristes: d'une lecture attrayante pour les étudiants, il ne l'est pas moins pour les professionnels, de la technique du droit.

Les trois volumes de MM. Colin et Capitant sont la pierre angulaire de toute bibliothèque de jurisconsulte. Avant de se procurer, au fur et à mesure des besoins grandissants de son cabinet d'étude, des ouvrages plus spéciaux, le juriste songe à parer au plus pressé; il s'adressera aux ouvrages d'ensemble. Il n'y a pas, croyons-nous, de traité de droit civil plus complet, plus concis, plus vivant, plus adapté aux nécésités de la pratique courante et aux faits de la vie quotidienne que l'ouvrage des deux éminents professeurs de la Faculté de Paris, dont l'enseignement si profond est cristallisé dans leurs trois volumes.

Il n'est pas de matière plus difficile à traiter que le droit civil, en dépit des innombrables commentaires publiés depuis la promulgation du Code civil. La difficulté ne réside pas séulement dans l'exposé, mais aussi dans le choix des idées, dans la sélection des développements et l'élection d'une méthode, tant du point de vue éxégétique que du point de vue didactique. Je ne crois pas me hasarder en affirmant que les auteurs ont innové en toutes ces matières et qu'ils ont vivifié l'enseignement du droit civil, en lui infusant une vigueur nouvelle. Non point qu'ils aient rompu avec les traditions respectables de la grande école de la rue Saint-Jacques; mais ils ont définitivement scellé, croyons-nous, le pacte de réconciliation entre la Doctrine et la Jurisprudence. A lire les pages si vivantes du Traité, le juriste se rendra compte que la vieille déscussion, qui divisait ces deux grands courants de la technique juridique moderne, est sinon, close du moins considérablement attenuée. MM. Colin et Capitant nous font comprendre que l'éxégèse actuelle du droit ne peut plus consister exclusivement en un commentaire aride des principes, présentant la rigidité quasi-éternelle des théorèmes mathématiques. Le Droit, fût-il écrit, est appelé à être appliqué aux rapports entre hommes; c'est pourquoi l'explication du Droit doit comporter, par définition-même, une certaine souplesse. C'est pourquoi les auteurs s'appliquent-ils (et ils y réussissent parfaitement) à commenter les textes vétustes du Code civil à la lumière des difficultés soulevées par la pratique, difficultés qui trouvent quotidiennement leurs solutions dans les prétoires des tribunaux. Ce n'est pas un mince mérite que celui d'avoir écrit un traité de droit civil suivant une méthode nouvelle, comprenant l'exposé des principes et la théorie générale de chaque concept juridique, avec l'analyse de la manière de voir de la jurisprudence. Tous ces éléments, qui peuvent souvent passer pour disparates, sont présentés comme un tout harmonieux, qui ne laisse voir aucune crevasse ou jointure. Le crible sévère à travers lequel les auteurs ont filtré les éléments constitutifs de leur ouvrage, forme une trame à la fois serrée et souple; les grands courants d'idées de la doctrine et de la jurisprudence, qui sont comme aériens, l'ont facilement traversée et abondent dans le cours de l'ouvrage; les solutions d'espèce ont pénétré aussi, mais elles sont toujours discutées avec soin et situées dans leur vrai cadre. On ne trouvera de renvois qu'aux arrêts les plus importants, ayant formé jurisprudence, ou bien à ceux qui présentent un véritable intérêt d'espèce, soit encore à ceux qui contiennent en germe une idée nouvelle, féconde en conséquences pour l'avenir. Les auteurs abordent de front tous les problèmes et analysent avec sagacité toutes les solutions préconisées par la doctrine et par la jurisprudence. De cette critique serrée, jaillit la lumière sous forme de correctifs proposés *de lege ferenda* ou bien sous forme de revirements souhaités pour les solutions d'une jurisprudence considérée comme audacieuse ou par trop prétorienne.

L'exposé ci-dessus, trop sommaire et sec, ne peut donner qu'une idée bien imparfaite de la méthode employée par les deux illustres collaborateurs pour traiter les matières si diverses du droit civil. Il faut avoir lu leurs trois volumes pour pouvoir s'en rendre compte et l'apprécier à sa juste valeur. Cet ouvrage, parfait par lui-même, a été amélioré à chacune des éditions successives. Non point que les auteurs aient modifié leur méthode ou leur manière de voir; mais ils se sont efforcés de tenir l'ouvrage à jour, en donnant au lecteur la possibilité d'avoir sous la main les toutes dernières références à la jurisprudence et aux modifications intervenues dans la législation. Il ne faudrait pas croire, toutefois, que la physionomie générale du traité ait été modifiée, ou bien que son unité ait été ébranlée par des additions successives. C'est bien une refonte des chapitres remaniés, à laquelle se sont livrés les auteurs; la 7e édition du Traité élémentaire de Droit Civil forme un ensemble tout aussi harmonieux que la première.

Ce beau livre, écrit par deux maîtres de la pensée juridique francaise est adressé aux étudiants. Sans doute, les jeunes générations ne sauraient trouver de meilleur guide pour la formation de l'esprit juridique et pour la pénétration dans un domaine entièrement nouveau, que l'étudiant ignorait complètement jusqu'à son entrée à l'école de droit. Mais il n'en est pas moins vrai qu'en dehors des étudiants, le Traité de MM. Colin et Capitant sera du plus grand secours aux praticiens, avocats et magistrats, qui y trouveront un exposé complet de toutes les matières traitées dans le Code civil. C'est rendre justice aux auteurs que de reconnaître la portée générale de leur ouvrage et c'est ce qui en explique le succès. C'est un magnifique résultat pour des professeurs que de transformer l'enseignement du Droit en une étude attachante. La modestie des auteurs, dont témoigne l'avant-propos à la 1-re édition, est coutumière dans ce corps respectable de professeurs, qui illustrent les facultés françaises, depuis tant de générations et qui est uniquement composé de hautes personalités intellectuelles, vouées à l'apostolat le plus désintéressé. Nous demandons aux auteurs de bien vouloir faire crédit à l'auteur de ces quelques lignes de l'hommage qu'il rend à ses anciens maîtres. Et puisque nous avons parlé de l'avant-propos à la 1-re édition, qu'il nous soit permis de rappeler l'adieu émouvant exprimé par M. Henri Capitant à son grand ami et collaborateur intime, le conseiller Ambroise Colin, qui lui aussi enseigna le droit civil avec tant d'éclat, à la chaire de cette faculté de Paris, pépinière de tant de jurisconsultes célèbres.

J. ROSETTI BALANESCO
Docteur en droit
de la Faculté de Paris

BIBLIOTECA SECTIA ISTORIE ACADEMIEI R.P.R.
VERIFICAT 1987